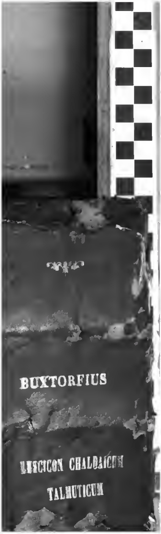
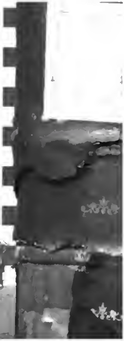
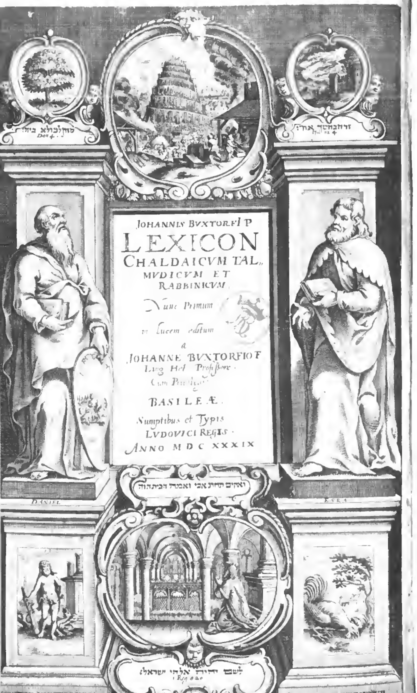

BUXTORFIUS
CHALDAICUM
TALMUTICUM

Buxtorfius

n chaldaicum, talmudicum

JOHANNIS BUXTORFI P
LEXICON
CHALDAICUM TAL-
MUDICUM ET
RABBINICUM
Nunc Primum
in lucem editum
a
JOHANNE BUXTORFIO F
Ling Hebr Professore
Cum Privilegio
BASILEÆ
Sumptibus et Typis
LUDOVICI REGIS
ANNO MDCXXXIX
SCRUTANDO ERUUNTUR

JOHANNIS BUXTORFII P.

LEXICON
CHALDAICUM, TALMUDICUM ET RABBINICUM,

In quo

OMNES VOCES CHALDAICÆ, TALMUDICÆ ET RABBINICÆ quotquot in universis Vet. Test. Paraphrasibus Chaldaicis; in utroq; Talmud, Babylonico & Hierosolymitano, in vulgaribus & secretioribus Hebræorum Scriptoribus, Commentatoribus, Philosophis, Theologis, Cabalistis & Jureconsultis extant, fideliter explicantur,

Et copiâ ac delectu exemplorum Targumicorum, Talmudicorum & Rabbinicorum, eleganter declarantur;

Passim etiam, suis locis, Hebræorum & Chaldæorum Proverbia, Apophthegmata, Sententiæ, Ritus, aliaque ad Sacram hanc Philologiam pertinentia, ex propriis ipsorum libris producuntur, & explanantur;

Quamplurima denique Vet. & Nov. Test. loca ex Antiquitate & Historia Hebraica novè exponuntur & illustrantur;

Ut non solùm vulgaris LEXICI, sed amplissimi & instructissimi THESAURI PHILOLOGICI loco esse possit;

OPUS XXX. ANNORUM,

Nunc demum, post PATRIS obitum, ex ipsius Autographo fideliter descriptum, in ordinem æquabilem digestum, & multis propriis observationibus passim locupletatum; Reipublicæque Christianæ bono in lucem editum

à

JOHANNE BUXTORFIO FILIO;
Ling. Heb. in Acad. Bas. Prof. ord.

Cum Indice vocum Latinarum, & Locorum N: T: illustratorum.

Cum Privilegio.

BASILEÆ,

Sumptibus & typis Ludovici König, M. DC. XXXX.

JOS. SCALIGER.

SI QUEM DURA MANET SENTENTIA JUDICIS OLIM,
DAMNATUM ÆRUMNIS SUPPLICIISQUE CAPUT:
HUNC NEQUE FABRILI LASSENT ERGASTULA MASSA,
NEC RIGIDAS VEXENT FOSSA METALLA MANUS:
LEXICA CONTEXAT: NAM CÆTERA QUID MOROR? OMNES
POENARUM FACIES HIC LABOR UNUS HABET.

ILLUSTRIBUS ET POTENTIBUS

GRONINGÆ ET OMLANDIÆ ORDINIBUS,

DOMINIS SUIS CLEMENTISSIMIS, GRATIAM ET PACEM À DEO OPT. MAX. precatur

JOHANNES BUXTORFIUS FIL.

Cùm magna ſemper fuerit omnium eorum laus, Viri Illuſtres & Magnifici, qui humanioribus & politioribus literis ac linguis propagandis operam ſuam contulerunt; maxima certè jure meritoq; debebatur iis, qui ſacratioribus linguis, quibus Verbum Dei eſt comprehenſum, illuſtrandis, omnes ſuas curas & cogitationes impendunt. Quanto enim ſanctiſſimum Dei Verbum, ſcriptis humanis præſtat & præcellit, tanto præſtantius quoq; & nobilius eſt omne illud ſtudium, quod circa ejus illuſtrationem verſatur, quantumvis in ſpeciem vile ſæpè & perexiguum. *Ego ut verum fatear*, inquit alicubi D. Bernhardus, *jam olim mihi perſuaſi, in ſacri pretioſiq; eloquii textu ne modicam quidem vacare particulam.* Nec otioſa proin vel ſupervacanea cenſenda eſt illorum opera, qui in minimarum etiam eloquii Divini particularum explicatione ſolidiore occupantur. Quales inter alios ſunt illi, qui vel per Scholia & Commentarios, vel per Lexica & Grammaticos libellos, literalem & genuinum Sacræ Scripturę ſenſum, ex linguarum ipſarum Originalium natura & fundamentis, ſolerter eruunt & ſcrutantur. Cùm verò hanc ad rem, ex omnibus in hoc univerſo linguis, nullæ majorem præſtare poſſint uſum, quàm Hebræa & Chaldæa, optimè certe omnes illi, & ſuis & aliorum ſtudiis, cõſulere videntur, qui linguis his ſolidiùs, ſeu diſcendis ſeu docendis, omnes ingenii ſui nervos intendunt. His duabus etenim linguis Sacræ Veteris Inſtrumenti Tabulæ ſunt conſignatæ, his duabus maximè linguis, quicquid uſpiam eſt ſcriptorum vel librorum Judaicorũ, eſt comprehenſum. Et tamen neſcio quo iniquo fato nunquam eam felicitatem aut dignitatem linguæ iſtæ hactenus aſſequi potuerunt, ut vel tam neceſſariæ & utiles ac cæteræ haberentur, vel pari ſtudio excolerentur. Ad unum vel alterum melioris notæ authorem Latinum vel Græcum enarrandum aut recenſendum, non piget multos, quantum eſt Latinorum & Græcorum authorum, evolvere, & quicquid ad ejus illuſtrationem momentum aliquod afferre poteſt, incomparabili ſtudio & diligentià conquirere & colligere: quotuſquiſque autem eſt, qui ad Sacrorum librorum illuſtrationem idem ſibi faciendum putet, & priſcos etiam Hebręos conſulendos ducat? Et cùm fœdus iſte neglectus atque contemptus univerſum hoc ſtudium hodie ferè occupet & comitetur, tum verò vel maximè Talmudicorum & Rabbinicorum

librorum lectionem adeò acriter invasit, ut perpauci reperiantur ex omni Hebraizantium Christianorum numero, qui eos audire & adire, vel velint vel valeant. Nolo nunc amplissimum illum campum ingredi, ut vel de contemptus hujus causis, vel è contrario de Rabbinici studii usu & utilitate in genere prolixe differam; unum tamen de Talmudico studio in hoc præloquio non planè intactum à me relinqui, & ad Patris mei τοῦ νῦν μακαρίτου, & ad meam quoque famam asserendam, pernecessarium esse duco. Nam cùm tantum apud multos Talmudis Judaici vigeat odium, ut vel ad solam ejus mentionem perhorrescant, vel omnia promiscuè quæ ex eo proferuntur, propter solum ejus nomen, condemnent & contemnant, valdè vereor, ne vel ipsum statim hujus libri frontispicium, dum LEXICON TALMUDICUM inscriptum vident, vel ejus argumentum, quod, post Chaldaicas in Sacra Biblia Paraphrases, magna ex parte in Talmudicarum vocum & rerum explicatione versatur, superstitiose eos offendat. Inutilem arbitrabuntur, imò Christiano homini vix dignam operam, Talmudis Judaici non duntaxat lectorem, sed & interpretem agere, atque ad ejus lectionem nostram juventutem tam operosè invitare & adjuvare, quòd illi potius modis omnibus supprimendum & exterminandū, atq; adeò flammis devovendum, vel undis submergendum censent. In promptu hîc sunt ipsis gravia præjudicia, quibus illud prægravant; quòd nempe plurima contineat absurda, fatua, fabulosa, falsa; multa apertè impia & blasphema cōtra Jesum Christum, & sanctissimam ejus matrem, contra Apostolos & Evangelistas; multa denique hæretica, & Christianorum religioni è diametro contraria & repugnantia. Non est instituti mei, Talmudis Judaici patrocinium suscipere, vel per omnia illud excusare: sed hoc duntaxat asserere, non etiam ex omni parte esse damnandum & abjiciendum, multaque utilia ex eo quoque, ut & cæteris Hebræorum scriptis, in Christianorum usum depromi posse. Et accusationes quidem prolatas quod attinet, nequaquam negamus, multa in eo contineri *absurda, fatua, & fabulosa*, quod ipsimet in hoc & aliis libris passim ostendimus; sed hoc interim etiam sciendum & dicendum, non omnia, quę imperitis talia videntur, esse talia. Prisca enim gens Judaica, pro more omnium Orientalium, arcana mysteria, per figuras & ænigmata, per jucundas & ingeniosas, lepidas & graves enarrationes, figmento & fabulis sæpè similes, explicabant, ut illis rudiores & simpliciorem plebeculam ad lectionem suaviter allicerent, & istis quasi illecebris artificiosè caperent; ingeniosum autem lectorem, ad scrutanda & explicanda profunda mysteria, sub specioso cortice latentia, pressiùs exercerent. Hæc apud imperitos, tam Judæos recentiores, quàm Christianos, antiquorum theologizandi & philosophandi modum ignorantes, in ludibria & blasphemias convertuntur, quę, non intellecta, sine judicio potiùs condemnantur, quàm ut cum judicio legantur & considerentur. Quis ignorat Poëtas gentiles, etiam gustum Christianismi habentes, Theologiam, Ethicam, Politicam, simili modo tradidisse, quorum tamen libri, ob eloquii venustatem, aliasque virtutes, à Christianis leguntur, imò tanquam pretiosa κειμήλια asservantur, & in Scholis publicè prælegunturf? *Impia & blasphema* quod attinet, contra Christum & sanctissimam ejus matrem, vel contra Evangelistas & Apostolos; unus est duntaxat liber Talmudicus, De Idololatria inscriptus, qui talia nonnulla continet, qui proinde totus ex editione Talmudis Basileensis, per ejus censores, Marcum Marinum, Italum Brixiensem, & Petrum Cevallerium, Professorem Hebrææ linguæ Genevensem, viros quibus inter Christianos tum in his literis doctiores nulli extiterunt, est exemtus. Deinde verum etiam est, in uno & altero adhuc loco Jesu Nazareni fieri mentionem; sed Judæi eum alium à nostro Christo ejusdem nominis esse volunt, qui centum & decem circiter annis, secundum illorum Chronologiam, ante ipsum vixerit, quod tamen nos contra ipsos ex aliis circumstantiis, alicubi in hoc opere in dubium vocamus. Proinde ne fraus Judaica, imperitiæ Christianorum in libris Talmudicis fucum faceret, omnis ista quoque historia ex editione Basileensi est

delcta.

deleta. Loca illa alicubi à nobis sunt annotata, non ad stabiliendas & confirmandas Judæorum blasphemias, sed ad eas detegendas, & deplorandam ipsorum malitiam, fraudes & imposturas in lucem producendas. Omninò enim Christianorum interesse videtur, & hæc ab illis non ignorari. *Hæretica & Christianorum religioni contraria* multa in Talmud reperiri, negari non potest. Constat enim, illos in præcipuis fidei articulis à nobis dissentire. Negant in Deo Personarū Trinitatem; sed de eo nulla peculiaris in toto Talmud contra Christianos est assertio vel dissertatio, simpliciter docentes illud Mosis; *Audi Israel, Jehovah Deus noster Deus unus est*, Deut. 6.4. In Articulo de Messia similiter errant, quem ipsi credunt venturum, Christiani, venisse. At verò hic & in aliis à Christianis erudiendi sunt & docendi, ut, dum eadem loca de Messia accipienda esse simul cū Christianis fatentur, etiam discant & convincantur ab iisdē, Messiam istum jam venisse, & eum ipsum esse, quē Christiani agnoscunt & colūt. Idem de Traditionibus humanis esto judicium: exemplo Jesaiæ & exemplo Christi doceantur, religionem ipsorum esse præcepta hominum, unde Deus sapientiam sapientum inter ipsos perdidit. Quod si itaq; Græcorum & Latinorum gentilium libri hactenus non sunt aboliti, quòd fidei & moribus Christianis cōtraria multa continent, sed inter nos cōservantur, ut linguis istis perfectiùs discendis & docendis inserviant, quis jure vitio vertet, eodem modo & fine libros Talmudicos & Judaicos inter nos retineri, & ad illorum lectionem juvētutem discendi cupidam, mediis autem & subsidiis hactenus destitutam, omnis generis adminiculis allici? maximè cùm ex his turbidissimis licet fontibus subinde aliquid etiam puri ad ubetiorem Verbi Dei illustrationem hauriri & proferri queat. Nequaquam enim, quod multi somniant, ita jam à Christianis interpretibus exhausti sunt illi fontes, ut nil sit posterorū diligētiæ & solertiæ relictum. Plura certè adhuc restant, quàm prostant. Sint modò, qui eos adire velint & possint. Utut ergo multæ sint inutiles quasi paleæ, multi furfures, in Talmud & aliis Judæorum libris: at omnia, quæ in iis traduntur, talia esse credere, præcipitatæ mentis est insania. Habent & illi utilia quandoque grana, & puram similam: sunt in illis quoque infinita è contrario bona, & Christianis utilia, comprehensa. Cujus rei testes sunt, Johannes Picus Mirandulæ Comes, Johannes Reuchlinus, Sebastianus Munsterus, Martinus Raymundus (cujus compilator fuit Petrus Galatinus) Santes Pagninus, Johannes Mercerus, Emmanuel Tremellius, Angelus Caninius, Joh. Drusius & alii, qui omnes magna harum literarum lumina fuerunt, & passim in suis scriptis multa egregia in Christianorū usum ex illis deprompserunt. Sunt enim in Talmud adhùc multa quoq; Theologica sana, quamvis plurimis inutilibus corticibus, ut Majemon alicubi loquitur, involuta: sunt in eo multa fida Antiquitatis Judaicæ collapsæ veluti rudera & vestigia, ad convincēdam posterorum Judæorum perfidiā, ad illustrandam utriusq; Testamenti historiam, ad rectè explicandos ritus, leges, cōsuetudines populi Hebræi prisci, plurimùm conducentiā. Sunt in eo multa Juridica, Medica, Physica, Ethica, Politica, Astronomica, & aliarum scientiarū præclara documenta, quæ istius gentis & temporis historiam mirificè commēdant. Sunt in eo illustria ex antiquitate proverbia, insignes sententiæ, acuta apophthegmata, scitè prudenterq; dicta innumera, quæ lectorem vel meliorē, vel sapientiorem, vel doctiorem reddere possunt, & ceu rutilantes gemmæ nō minus Hebræam linguā exornant, quàm omnes Latii & Græciæ flosculi suas linguas condecorarit. Sunt in eo multæ vocum myriades, quæ, vel voces in Scripturæ Sacræ usu raras, illustrant, & nativè explicant, vel totius linguæ Hebrææ & Chaldææ usum insigniter complent & perficiunt, qui alioqui in defectu maximo mutilus & mancus jaceret. Sunt deniq; in eo quamplurima ad infinita Novi Test. loca quoad voces, phrases & historiam insigniter illustranda, maximum momentum habentia. Possent hæc singula, quæ extremis tantùm digitis attigimus, fusè deduci & amplificari, nisi id viris in hac lingua peritis & exercitatis aliunde notum, & passim in hoc quoque opere vivis exemplis jam demonstratum esset.

 Quocirca

Quocirca nequaquam vel inutilem, vel non necessariam operam insumpsisse cēseri debemus, si nos in Hebraicis & Chaldaicis literis idem, quod ante nos alii in cæteris linguis, Latina præsertim & Græca, præstitimus; ut videlicet jam nostro labore Juventus Hebraica discendi avida, sine suo labore, non minus ad perfectam illarum linguarum intelligentiam pervenire queat, & Hebræos atq; Chaldæos codices, qui hactenus plerisq; Christianis ignoti & occlusi erant, evolvere: præsertim cùm tantus hactenus hujusmodi subsidiorum fuerit defectus. Quamvis enim alii ante nos hoc argumentum tractare inceperint, ut Sebastianus Munsterus, Guido Fabricius Boderianus in Opere Regio Hispanico, David de Pomis Judæus in Italia, & Valentinus Schindlerus; tantū tamen abest, ut publico desiderio satisfecerint, sitimq; φιλεβραίων restinxerint, ut eam potiùs vehementiùs accenderint & adauxerint. Nam præter Infinitos vocabulorum defectus, & pravissimas illorū scriptiones & interpretationes, aliosq; innumeros errores, hoc in illis desiderabatur, quòd in nudis vocum interpretationibus substiterunt, neq; illarum usum, vel in diversis phrasibus (qui pro earum varietate insigniter etiam quandoq; variat) vel in rebus ipsis, ad vocum & phrasium intelligentiam scitu sæpe pernecessariis, ostenderunt. Unum enim idemq; vocabulum aliam apud Grammaticos, aliam apud Philosophos, aliam apud Theologos, aliam apud Jurisconsultos significationem nonnunquam obtinet, quæ differentia sine exemplorum praxi, & rerum quarundam explicatione, dextrè nullo modo expediri potest. Qui Rabbinorum libros & loquendi modos rectè vult intelligere, eum oportet non solùm linguæ & vocabulorum, sed & multarum rerum, consuetudinum, jurium, historiarum, atque adeò etiam nugarum Judaicarum, peritum esse. Quod itaque in aliis hactenus desiderari animadvertimus, id ut in hoc opere suppleretur, strenua à nobis navata est opera. Ita enim in hac materia tractanda versati sumus, ut unà cum vocum interpretatione & explicatione, simul in totius linguæ elegantiam, in rerum Hebraicarum cognitionem, librorumque Rabbinicorum usum universum, studiosus Lector veluti manu ducatur, & intromittatur.

Nam *Primò* plenissimum & perfectissimum exhibemus *Lexicon*, seu *Vocabularium*, omnes dictiones continens, quotcunq; uspiam in Hebræorum libris utraq; linguâ exaratis extant, unà cum nativis & genuinis illarum expositionibus & significatis Latinis. In utroq; quid supra cæteros Lexicographos præstiterimus, malo Lectorem in usu ipso experiri, quàm jactanter hic amplificare. Qui collationem instituere volet, deprehendet innumeras voces à nobis primùm, longo usu & assiduâ Hebreorum scriptorum lectione, collectas & observatas, quæ in cæteris Dictionariis nullibi comparent; infinitas ex iis, quæ apud alios quidē extant, sed depravatæ & corruptæ, restitutas; deprehendet etiam tantam in expositionibus quamplurimis differentiā, ut aliam linguam nos interdum tractare videri queamus. Has enim non ex cæteris vel Judæorum vel Christianorū Lexicis sine judicio exscripsimus, sed vel ex Hebræorum Commentariis excerpsimus, vel ex ipsorum locorum consideratione & collatione eruimus, vel denique ex ipsarum vocum origine & etymologia venati sumus, quod cum maxima sua non solùm utilitate, sed & voluptate, Lector experietur. *Secundò Etymologici* quoque vicem præstat hoc Lexicon, singulas voces, quantum fieri potest ad primas & veras suas origines referens, de quo ante nos nulli, vel certè parcissimè & rarissimè, cogitarunt. In Talmud, & Medraschim præsertim, plurimæ occurrunt voces peregrinę, ex aliis linguis, Græcâ potissimùm, petitæ, sed ita insigniter non tarò deformatæ, ut vix indicium aliquod nativæ ipsarum formæ appareat. Has plerasque ad suos fontes revocavimus, & orthographiæ suæ restituimus. Vocum Chaldaicarum ex Hebræis originem, & derivationis rationem, ubique etiam ostendimus & docemus. *Tertiò* continetur hic *Phraseologia* copiosissima & selectissima. Vocibus enim singulis ex Targumim sive Paraphrasibus Bibliorum Chaldaicis, ex Talmud, & vulgaribus Rabbinorum libris, exempla usum indicantia statim subjiciuntur,

ciuntur, sine quibus imperfecta & insufficientia sunt Lexica. Officium namque illorum non tantùm hoc est, ut nudas & simplices voces duntaxat Lectori sistant & exhibeant; sed præcipuè, ut usum & structuram illarum, pro diversitate phrasium, locutionum, aut materiarum, ostendant, & ad aliquid novi scribendum, inveniendum & excogitandum, materiam suppeditent, quod in his linguis à nullo hactenus tentatum, nedum præstitum. Atque in Targumicis quidem exemplis ea methodus est observata, ut secundum vocum accidentia, eorumq; ordinem, ut in Lexicis Biblicis, illa sint disposita: in Talmudicis verò & Rabbinicis ea ratio tam accuratè observari non potuit; attamen singularis in illis habitus est delectus, ut singula ferè exempla aliquid peculiaris vel usus, vel elegantiæ, vel doctrinæ habeant. *Quartò* enim studuimus, ut simul παροιμιολογίαν & γνωμολογίαν seu ἠθολογίαν studioso Lectori exhiberemus. Hinc quotiescunque ferè observare potuimus, vocis aut phraseos alicujus usum, vel in eleganti aliquo adagio, vel gravi & illustri quapiam sententia occurrere, illas præ cæteris, veluti pretiosissimas gemmas & suavissimos flosculos, inseruimus, quæ Opus hoc non solùm ornarent & illustrarent, sed & Lectori tanto magis commendarent. Quantum ista res momentum habeat ad Orationis alicujus γένεσιν, ejusdemque decentem ornatum, ex lingua Græca & Latina judicium fiat. Sine harum certè cognitione, de linguarum ipsarum usu nemo gloriari, de illarũ elegantia nemo ritè judicare potest. Hic autem si quis adverterit, inveniet in unico hoc libro majorem multò sententiarum & proverbiorum Hebraicorum & Chaldaicorum numerum, quàm in universis hactenus editis, & mihi quidem visis, Christianorum libris. *Quintò* deniq; φιλολογίας hujus sacræ praxis ostenditur, quâ ratione hoc genus studii vel ad Hebræorum authorum utilem lectionẽ, vel ad Historiæ sacræ & prophanę usum, vel ad alia, accommodari queat. Hinc ex occasione unius vel alterius vocabuli aut loci, breves sæpè sunt institutæ digressiones & dissertationes, de certis quibusdam consuetudinibus, ritibus, vel de locorum quorundam peculiaribus interpretationibus, vel de aliis variis rebus, ex quibus, quâ ratione in Hebræorum scriptis versari, quidq; potissimùm in illis observare debeant, studiosi addiscant. Atq; hæc omnia ita sunt pertractata, ut nullum vocabulum nullumque exemplum sit adductum, nulla sententia producta; summa nihil quicquam dictum, quod non continuò Hebræorum authoritate & testimonio sit confirmatum: Exempla ex Targumim, quibus in capitibus & versiculis contineantur, indicatur: Talmudica, suos adscriptos habent libros, folia & columnas. Idem observatũ in Rabbinicis, quod in nullo alio ante nos visum. Hujus autem rei usus non solùm hic est, ut exempla authoritatibus suis confirmẽtur, & ex iis fidelitas interpretationis dijudicetur; sed etiam, ut studiosus lector erudiatur, in quibus libris, & apud quos authores, de hac vel illa materia aliquid reperire queat. Verba enim sunt notæ rerum: ubi frequens vocabuli alicujus usus, illic & de re ipsa communiter solet agi. Hæc autem cuncta & singula ex Hebræis authoribus eruere, colligere, disponere, describere, ad sua queq; loca referre, quanti laboris, tædii, temporis, & patientiæ fuerit, soli ii aliquo modo novisse possunt, qui similes labores subierunt & experti sunt, satis autem vix quisquam rectè expendere. Nullus enim Christianorum hactenus istam viam hac ratione nobis præivit, vel materiam aliquã suppeditavit, nisi fortè in maculis eluendis & erroribus corrigendis; quo ipso plus sæpe cursum nostrum retardarunt, quàm promoverunt. Hinc factum, ut in tot annos Opus hoc præter spem & opinionem nostram fuerit protractum. Trigesimus enim nunc annus vertitur, ex quo Pater meus b.m. maximorum virorum suasu & rogatu, primitùs hanc telam est orsus, Anno videlicet infelicissimi & literis funestissimi hujus sæculi, M DC IX. quam per viginti annos, (quamdiu sc. per fata licuit) immensis laboribus & sudoribus continuavit; ita tamen, ut aliquoties alia interspersit, sed talia, ex quibus huic quoque nascenti operi subinde aliquid incrementi & augmenti accessit. Et quamvis nihil magis in votis haberet, quam ut huic monu-

(*) 4 mento

mento,in quo magnam melioris suę ætatis partem insumpsit,ipsemet ultimam manum,atque ita huic studio supremum quasi culmen imponere posset, ad quod hoc unicum adhuc subsidium desiderari videbatur; aliter tamen visum est ei; qui de nostris votis & conatibus pro suo arbitrio disponit, DEO OPT. MAX. Eousq; quidem ab eo vivente fuit perductum, ut totam Alphabethi seriem perfecerit & absolverit, atq; ita sceleton totius operis reliquerit, sed multis partibus mutilum & imperfectum. Nam cùm initio hos labores aggrederetur, nequaquam tam completū & diffusum opus,sed brevem tantùm Epitomen ad formam Lexici sui Hebraici proponere cogitavit: unde factum,ut ultra dimidium literarum ordinem eam rationem tenuerit & observarit. Cùm verò ulteriùs progrederetur, &, quid in cæteris Lexicis desideraretur, quaque ratione defectus isti suppleri possent, quotidiano usu & experientiâ edoctus, magis magisq; videret, animus ipsi cum laboribus crevit; perfectum & absolutum systema concinnandi, quod ad omnes authores, omnesque in hoc studio usus posset sufficere. Tum demùm exempla copiosiùs cæpit conquirere, Targumicum, Talmudicum & Rabbinicum usum accuratiùs distinguere, Aruch, quod Lexicon est Talmudicum Judæorum, sed Christianis hactenus æquè ac Talmud ipsum inaccessum & impervium, diligētiùs excutere, in loca authorum ipsa inquirere, eademq; cum librorum nominibus & paginis adscribere,& quæcunq; ex assidua lectione nova & notatū digna occurrerent,suis locis addere. Cùm autem absolutis ultimis literis,cogitaret præcedentes quoq; in eandem formam redigere,& cæteris æquales reddere,inevitabili Fati lege,in secunda litera Beth calamum deponere,& cursum sistere jussus fuit Anno M DC XXIX. Unde factum, ut & in inextricabili ferè confusione & maxima inæquabilitate Opus post se reliquerit. Itaque ne tot annorum immensi labores inutiliter perirent,præcipuè verò,ut & supremo Parentis voto, & publico virorum doctorum desiderio satisfacerem, divinâ fretus gratiâ, sepositis omnibus aliis studiis & cogitationibus, huic uni per aliquot annos totum me consecravi, & operi huic perficiendo & perpoliendo omnibus viribus incubui; antecedentes Parentis labores adhuc confusos in ordinem redegi, quæ restabant, adhibitis, quæ ad manus erant,subsidiis,ad eundem modum & methodum pro virili sum prosecutus, nihilq; adeò,quod quidem in me erat,reliqui feci, ut quàm absolutissimè in lucem prodiret. Fuerunt, qui mihi authores essent,ut ea quæ de meo addidi, peculiari charactere vel signo distinguerem: sed in ejusmodi Opere, quod infinitis penè additionibus, detractionibus,mutationibus, efformandum & perficiendum fuit, id vix fieri posse videbam,neq; etiam multis de causis id consultum fore duxi. Maneat Parenti sarta tecta gloria Authoris: sufficiet mihi, si Editoris haud incommodi laudem promeruero. Fidei certè & diligentiæ à me adhibitæ testes habeo Deum & conscientiam meam.

Sub Vestro autem patrocinio, Viri Illustres, Opus hoc lucem adspicere, & in publicum prodire, non sine gravibus & ponderosis rationibus volui. Prisci mortales, quod æternum cunctisq; venerandum esse voluerunt, numini cuipiam dedicarunt, ut vel religio hominum petulantiam deterreret ab injuria. Exemplum hoc à lucis, à templis paulatim demigravit ad studia, ut, si quid novi operis pararetur editioni, celebri cuipiam gratiosoq; nomini dedicaretur. Hinc illud Aristidis Adrianei dictum; Τὺς μεν νέως τοῖς θεοῖς καθιερῶν, τὺς δ' ἄνδρας τὺς ἐλλογίμους τῇ τῶν βιβλίων ἀναθέσει τιμᾷ. Æquissimè sanè & rectissimè! Quid enim æquius, quàm literis eorum virtutem celebrare, quorum gratiâ & authoritate suus honor, suumque decus illibatum illis constat? quid justius, quàm eorum memoriam literarum monumentis æternitati consecrare, quorum munificentiâ vivunt vigentque literæ? quid denique convenientius, quàm literarum illorum nomini Templum dicare, qui literis, ut sanctè & intemeratè colerentur, templum magnificum erexerunt? Quo nomine Vos, Viri Magnifici & Amplissimi, summo præconio, quinimò æterna laude concelebrandi estis. Nam cùm Martiis his temporibus Musæ ubiq; profligentur, Pietas in exilium relegetur, Bonæ

literæ opprimantur & intereant; vos contrà, ut Pietas constabiliatur, Musæ floreant, & Bonæ literæ conserventur, sapientissimè & laudatissimè providetis. Hoc quippe fine, ante non ita multos annos, novam ACADEMIAM in urbe vestra GRONINGA munificè fundastis, magnificum ædificium & Musarum Templum in ea exstruxistis, Viris doctissimis & literatissimis, longè etiàm lautissimis stipendiis evocatis, eam ornastis, &, ne uspiam vestra liberalitas claudicaret, publico etiam hospitio Academico auxistis, in quo, qui tenuioris fortunæ essent, vestrâ benignitate gratiosè sublevarentur. Quis hanc Vestram Pietatem satis venerari, vestram hanc Prudentiam satis admirari, Vestram hanc Benignitatem satis deosculari, Vestram denique hanc Munificentiam satis deprædicare possit? Tanta certè hæc sunt singula, ut ad ea dignè describenda, ne dum justè amplificanda, disertissimorum quoq; hominum vis & facultas deficiat, omneq; eloquentiæ flumen exarescat. Itaque cùm & mihi hic verba desint, major laus erit, ut in omnibus rebus magnis, silere, quàm infra rei dignitatem dicere. Interim ut testatum facerem, & me inter illos esse, quos Vestra hæc insignis Pietas, Virtus & Prudentia, in amorem & admirationem Vestri rapuit, Illustrissimo Vestro Nomini, Opus præsens, viginti annorum decursu à Patre meo b.m. adfectum, decennali operâ à me confectum & in lucem editum, humiliter inscribere & dedicare volui, ut vel in eo, quamdiu illud vivet, ILLUSTRISSIMI ORDINES GRONINGENSES inter non postremos ACADEMIARUM CONDITORES ET CONSERVATORES immortali encomio legerentur. Animum mihi ad hanc rem addidit, quòd compertum haberem, hæc linguarum Orientalium studia inprimis apud Vos, ut in toto Belgio, in honore esse & pretio. Nam ad ceptos hos labores paternos prosequendos & perficiendos, insigne mihi calcar est additum ex vestra quoque Academia, à præcipuis ejus luminibus & columinibus, Viris Venerandis & Dignissimis, D. FRANCISCO GOMARO & D. HENRICO ALTINGO, Theologis celeberrimis, meorumque studiorum olim Heidelbergæ & Dordraci directoribus, nunc Fautoribus & Amicis honorandis, qui, ut complures alii, suis quoque literis ad id me seriò cohortari voluerunt. Tantorum virorum monita vel ideò non contemnenda mihi esse duxi, quia & ipsi sunt harum literarum & linguarum peritissimi, quod, præter alia profundæ eruditionis suæ documenta, Venerandus senex D.D. GOMARUS vel nuper satis superque declaravit in LYRA sua DAVIDICA, in qua, à temporibus Prophetarum collapsam, & per tot sæcula sepultam Prosodiæ sacræ rationem & artificium, primus ingeniosissimè & sagacissimè detexit & aperuit. Horum itaq; Virorum Clarissimorum in me favore, meoque mutuo erga illos amore, etiam factum, ut tanto magis animo & affectu ad vos ire gestiverim. Quæ ergo hactenus Vestra fuit erga literas & literatos percelebris Virtus, erga Deum ejusque Verbum, cujus illustrationi hic noster labor ancillatur, Pietas, gratioso quæso vultu libri hujus Dedicationem, quam veluti Tabulam sacram, pii Parentis manes, humiles Filii manus, ad excelsam Vestræ Virtutis, Vestræ Pietatis aram, devotè appendunt, accipite, atque in tutelarem Vestram protectionem benignè suscipite. Hoc ut à vobis debitâ observantiâ & submissione contendo: ita Deum supplex veneror, ut Rempublicam Vestram in pace, Academiam in flore, Ecclesiam in sancta unitate & concordia, Vosque omnes & singulos in læta tranquillitate & prosperitate, quamdiutissimè ad suam gloriam & publicum bonum, clementer conservare velit.

Basileæ mense Febr. ANNO M DC XXXIX.

OBSERVATIONES QUÆDAM COMMUNES DE VOCUM Chaldaicarum ex Hebræa lingua derivatione.

Chaldaica lingua plerasque voces cum lingua Hebræa, origine communes habet, sed eas differentes facit, vel Flexione vel Formatione.

Flexio consistit in vocum declinatione vel conjugatione, quam Præcepta linguæ Chaldaicæ declarant.

Formatio differens consistit, primò in literarum Radicis *vel* commutatione, *vel* transpositione: *secundò in literarum Radicis vel* detractione *vel* adjectione: *tertiò in* vocalium transmutatione.

Commutatione literarum.

Commutatio literarum præcipua est, & præ reliquis speciebus multiplex. Primò, Literæ homogeneæ sive unius organi in pronunciando, & facilè & crebrò inter se permutantur. Sic literarum quiescentium אהוי libertima est permutatio: Sic palati, linguæ, dentium & labiorum, ut ex sequenti ordine alphabetico patet.

א in י: *ut*, ראש · רֵישׁ, *caput*, שְׁאוֹל · שִׁיוֹל *sepulchrum*, אֵימַר *Dicam*: Item in ה: *ut*, קְרָא · קְרָא *Vocare*: Item in ו: *ut*, אֲבַד *perdere*, לְהוֹבָדָא *Ad perdendum*, *ab* אֲבַד *perire*: הוֹבַד *perdi*.

ב in פ ex lege literarum labialium: *ut*, בַּרְזֶל · פַּרְזֶל *ferrum*: פְּצַע · בְּצַע *Scindere, vulnerare*, נָשַׁב · נְשַׁף *flare*. Item in ו: *ut*, הַוְנָא *Intelligentia*, *à* בּוּן *Intelligere*.

ג in כ ex lege literarum palati: *ut*, גָּפְרִית · כִּבְרִית *sulphur*.

ד in ט ex lege literarum dentium: *ut*, דִּבָּה · טִבָּה *infamia, fama*.

ח in א vel י frequentissimè in Verbis quiescentibus tertiâ radicali: item in ו. Item in ע: *ut*, קָרָה · אֲרַע *Evenire*.

ז in ד: *ut*, זָהָב · דְּהַב *aurum*: זָבַח · דְּבַח *sacrificare*: זֶה · דְּא *istud*.

י in ו frequentissimè in Verbis à י incipientibus.

כ in ק: *ut*, כָּפַל · קְפַל *duplicare*: כּוֹבַע · קוֹבַע *galea*.

ל in ר & contrà, quam commutationem quasi naturalem, etiam à pueris discimus: *ut*, אַלְמָנָה · אַרְמְלָא *vidua*: אֲרוּ · אֲלוּ *ecce*.

ם in ן ex liquida ipsarum in pronunciando natura. Id in Nominibus pluralibus masculinis perpetuum est, quomodo & Hebraicè talia quædam sunt: *ut*, חַיִּים *&* חַיִּין *Vita*, מְלָכִים · מַלְכִין *reges*, *& similia*.

נ in ל: *ut*, נִשְׁכָּה · לִשְׁכָּה *cubiculum*, אַלְמָנָה · אַרְמְלָא *vidua*.

ס in ש, & contrà, frequentissimè. Rariùs in שׂ: *ut*, כָּנַס · כְּנַשׁ *congregare*. Item in ז: *ut*, סוּר · זוּר *recedere*.

ע in ק: *ut*, אֶרֶץ · אַרְקָא *terra*, עֵץ · קִים *lignum*: item in א: *ut*, עֵץ · אָע *lignum*, זֶרַע · זְרָא *semen*.

צ in ע: *ut*, אֶרֶץ · אֲרַע *terra*, צֹאן · עָאן *Ovis*, עֵץ · אָע *lignum*, צוּק · עוּק *angustia affici*, רָצָה · רְעָא *velle*: item in ט: *ut*, יָעַץ · יְעַט *consulere*, קַיִץ · קִיט *æstas*: item in ס: *ut*, עֵץ · קִיס *lignum*.

ק in ע vel א: *ut*, קָרָה · אֲרַע · עֲרַע *Evenire*. Item in כ: *ut*, תָּקַן · תְּכַן *Ordinare*.

ר in ל, ut suprà in litera ל.

ש in ט: *ut*, קָשַׁר · קְטַר *Ligare*. Item in ת frequentissimè: *ut*, שֶׁלֶג · תְּלַג *nix*: שָׁלֹשׁ · תְּלָת *Tres*: שִׁשִּׁים · שִׁתִּין *Sexaginta*. Item in ס: *ut*, שָׁמַר · סְבַר *Custodire*. *Inde Euphrateorum dialectus* שִׁבֹּלֶת · סִבֹּלֶת, Jud. 12.

ש in ס: *ut*, עֲשָׂרָה · עַסְרָא *decem*.

ת in ט: *ut*, תָּעָה · טְעָה *errare*. Et in ן in Nominibus pluralibus fœmininis: *ut*, גְּבוּרוֹת · גְּבוּרָן *potentia*.

Transpositione literarum.

Transpositione literarum: *ut*, חֵלֶק · חֲקַל *ager*, שַׁעַר · תְּרַע *porta*, *ubi & ש mutatum in ת, ut antè positum*.

Adjectione literarum.

Literarum adjectio fit vel ab initio, vel in medio vocis. Ab initio, עָבַד · שַׁעְבֵּד *servire*, חָלַף · שַׁחְלֵף *permutare*, גִּלְגֵּל · סַגְלְגַל *rotundus*: רִיק · סְרִיק *inane*. *Sic Hebraicè* לֶהָבָה · שַׁלְהֶבֶת *flamma*. In medio, שֵׁבֶט · שַׁרְבִיט *sceptrum*, כִּסֵּא · כּוּרְסְיָא *solium*, רָפַד · רְמַסֵּר *ratis*, עָרֹל · עַרְטִל *nudus*. *Sic Hebraicè*, שַׁאֲנָן · שַׁלְאֲנָן *viridis*.

Detractione literarum.

Detractione, ab initio: *ut*, אֶחָד · חַד *unus*, אֱנוֹשׁ · בַּשׁ *homo*. A' fine, בַּיִת · בֵּי *domus*, שַׁבָּת · שַׁבָּא *sabbathum*, הָקִים · אוֹקֵי *statuere*, מַלְכוּת · מַלְכוּ *regnum*, שֶׁבַע · שְׁבַע *septem*. *Sic* יֵשׁוּעַ, *unde Judæi dicunt* יֵשׁוּ.

De vocalium mutatione.

Kametz initiale sive penultimæ syllabæ communiter mutatur in Scheva, tam in Verbis quàm Nominibus: In Nominibus verò etiam ultimum Kametz ante consonam mobilem mutatur in Pathach: *ut*, פָּקַד · פְּקַד *præcipere*, בָּשָׂר · בְּשַׂר *caro*.

Tzere & Sægol penultimæ syllabæ in Nominibus mutatur in Scheva, & Sægol ultimum in pathach: *ut*, סֵפֶר · סְפַר *liber*, כֶּסֶף · כְּסַף *argentum*.

Cholem in Participiis & Nominibus frequentissimè transit in Kametz: *ut*, פּוֹקֵד · פָּקֵד *præcipiens*, פּוֹקְדוֹת · פָּקְדִין *præcipientes*: עוֹלָם · עָלַם *quod &* עָלַם *apud paraphrastas*: כֹּהֵן · כָּהֵן *sacerdos*; קוֹל · קָל *vox*, אוֹת · אָת *signum*. *Forma* קֹדֶשׁ *transit in* קֻדְשָׁא · קוּדְשָׁא *vel* קוּדְשָׁא, *ubi* ו *primitùs erat duntaxat index vocalis o vel u brevis, id est, Kametz-chatuph vel Kibbutz, sed qui vocales ascripserunt, id in scriptura reliquerunt, unde scheva sequens nihilominus mansit quiescens. Idem accidit ei, quando cum Cholem loco Kametz-chatuph vel Kibbutz notatum est. Sic & litera* י *sæpissimè in scriptura mansit, cùm adjectu vocalibus tolli debuisset: erat enim index vocalium, quæ cùm accederent, ei non debebat ampliùs dari locus*

Schurek in Participio Pahul transit in Chirek: *ut*, כָּתוּב · כְּתִיב *scriptum est*, קָרוּא · קְרִי *legitur*.

Pathach in Nominibus formæ טַעַם, *ut* טְעֵם *ratio*. *Sic* בַּעַל · בְּעֵל *& contractè* בֵּל.

Sægol antè explicatum.

Similia diligens lector & Grammatices studiosus observabit & notabit.

In Theſaurum ſacrum philologicum

Rever. & Clariſſ. Viri,

D. JOHANNIS BUXTORFI,

Hebræarum literarum Doctoris ſolertiſſ.

Affinis & Collegæ honoratiſſ.

M. LUDOVICI LUCII

Elegidion.

NOſcere qui cupiat ſacri myſteria Verbi,
Nec velit à ſenſu devius eſſe ſacro:
In vim verborum priùs hic inquirat, oportet,
Et phraſin aſſueſcat condidiciſſe Jova.
Sunt voces ſacræ ſacrarum ſymbola rerum:
Abſque his illarum cognitio eſſe nequit.
Cognitio veri munus eſt venerabile valdè;
Per quod ſe verè prodit imago Dei:
Nemo ſed aſſequitur facilè, nam, quò magis eſt res
Sacra, magis gravis eſt, difficilisq́ nimis.
Ingenii hæc celata latet caligine craſſâ:
Falſorum moles hanc quaſi nocte premit.
Quamquia Mortales malunt præponere luci;
Ignares tot habet Mundus ubique viros.
Aſt ſapiens ex his tenebris, in lucis apricum,
Philologus verum ducit, & arte probat:
Philologus, cui res curæ, pia grammata cordi;
Aurum, qui, quantùm diſtet ab ære, docet.
Qualis, BUXTORFI, vir es admirandus in ævum;
Qui Linguæ ſanctæ cognitione vales,
Adq́ hanc Diſcipulis duxes: quos voce fideli
Inſtituens, veri pellis inire viam:
Ac res diverſas rectâ ratione coaptas,
Verbaq́ cum rebus conſona cuncta facis.
Dum Paraphraſtarum ſacrorum ſenſa recludis;
Et Rabbinorum dogmata verſa notas.
Naturæ bona dona tua quis dicere poſſit?
Indeſeſſa canat quis meditata tibi?
Quæ tibi ſi ſoli tantùm retinere placeret;
Utilitas tenuis, gloria parva foret.
At nunc non deſoſſa tenes tibi credita dona:
Omnibus expendis, qui modò cunque petunt.
Nil equidem puerile doces: aperire laborans,
Senſa quibus pateant, myſtica verba Dei.
Sic, quæ nunc ſtolidis ſpreta eſt ſacra Lingua diebus,
Incipiet, duce te, rurſus amore coli.
Sic tibi devinctos reddes Pietatis alumnos:
Gloria ſic conſtans ſtabit ubique tibi.
Sic te, qui tua committis bona ſemina multis,
Ceu Solem, faciet lumen habere Deus.
Hic idem, precor, hunc vertat feliciter annum;
Atque à te clemens arceat omne malum!
Augeat ille tuas vires, ac dona docendi;
Viventem placidè ſervet & ille diu!

Poſtrid. Natalis Domini, inchoantis annum 1639.

אליהו עלה שמים לא חדל
היות בארץ באלישע רוחו גדל :
ורבינו יוחן בוקשדורף יה שלקחו
בקרב בן יחיד הן עתה חי רוחו
אשר מורה בלשון קדש בעיר בזאל
מלמד דברי תורה לבני ישראל :
והנה זה ספר בוקשדורף האב חברו
בימינו הוציא בן נחמד ויקרו
מפרש בו תרגום כתוב בלשון כשדים
וחכמת רבנן גם חכמת תלמודיים
ועתה פה קרבו שתורה חפציכם
קנו נא הספר המאיד עיניכם:
ואתה איש גדול מורה סוד בחורים
אהובי עמלת תאכל מעבורים
ראה בשלום ציון גם בבני בניך
תהי ברכת שדי לעד את פניך :

JOH. JACOBUS WOLPHIUS, LING. HEBR. ET GR. IN SCHOLA Tigurina Professor.

JOHANNIS BUXTORFI

LEXICON

CHALDAICUM TALMUDICUM ET RABBINICUM.

א

אאורך HÆc vox in Lexico Talmudico Aruch prima eſt, propter duo א, à quibus incipit. Adducitur autem non tanquam vox ſignificativa, aut cujus ſignificatũ explicare ſibi author Lexici propoſuerit, ſed propter cõtroverſiam, quę de ejus ſcriptione in Gemara à Doctorib. Talmudicis movetur. Diſputant enim, an qui duas literas in Sabbatho ſcribat, peccet propter violatum Sabbathum. Traditio proponitur talis: הכותב שתי אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משתי שמות בין משתי סימניות בכל לשון חייב, id eſt, Scribens (in Sabbatho) duas literas ſive dexterâ ſive ſiniſtrâ, ſive ex uno vocabulo, ſive ex duobus, ſive ex duabus ſignaturis in quacunque lingua, reus eſt, ſcil. violati Sabbathi, in lib. Schabbath, fol.103.1. De ſenſu hujus Traditionis Doctores in Gemara diſputant. Rabbi Jehuda ſtatuit, ſi quis ſcribat duas literas, quæ aliquod ſeparatum nomen aut vocabulum conſtituant, veluti שש, תת, דד, aut ſimiles, is reus eſt violati Sabbathi. At ſi quis ſcribat duo Aleph vocis אאורך, quidam opinatur, eum non fieri reum, quia duo Aleph nihil per ſe ſignificant. At R.Schimeon diſtinguit ac dicit, ſi ſcribat duo Aleph בגלטורי in amuletis ac ſchedis magicis, tunc peccat. In amuletis enim duæ iſtæ literæ aliquid certi ſignificant, veluti אמן אמן Amen, Amen, vel poſſunt denotare duo nomina Angelorum, aut nomina divina אדני אלהים, aut ſimile aliquid, prout voces multæ in talibus pergamenis nudis initialibus literis ſcribi ſolent, ad tegendas magicas aut ſuperſtitioſas artes. Gloſſa Talmudica vocem Talmudicam גלטורין explicat per vulgatã Rabbinicam קמעין. Et ſic in Aruch. Eſt autẽ קָמֵעַ Amuletum, ſcheda membranaceà, magicis literis & characteribus, ac ſuperſtitioſis vocibus conſcripta, ac de collo ſuſpenſa, ad abigendos morbos aut alia mala. Author Aruch ergo non explicat vocem אאורך, ſed vocem גלטורין. Quid autem אאורך ſit, adhuc quærendum. In Talmud etiam non explicatur, & præterea non per ו, ſed per ר in medio ſcribitur, אארך. Falſi ergo ſunt, qui hanc vocem idem volunt eſſe, quod גלטורין ſive קמעין, Amuleta, chartas experimentales, brevia, ſchedas membranaceas, aut quo alio nomine vocari poſſint. Puto ego non eſſe vocem peregrinam, ſed vocem Biblicam exempli loco adductam, nempe אַאַזֶּרְךָ Jeſa.45.5.

אארא Hæc vox eſt ſecunda in ordine literæ א in Aruch poſita, itidem propter duo א, à quibus incipit. Apud Talmud. autem ſcribitur אוירא. Vide ergo eam infrà in אור.

אָב *Abh ſive Aſ*, nomen menſis quinti, qui à novilunio *Julii* noſtri incipit, ipſiq; in ordine reſpondet, à Martio incipiendo, qui primus menſis ratione ſacrorum Hebræis à Moſe inſtitutus eſt, Exod.12. Hinc in Targum: עַל דִי פְּסַקוּ לְמִפַּק בַּחֲמֵשָׁא עֲסַר יוֹם בְּאָב eò quòd ceſſarunt exire (ad feſta) decimo quinto die in Af, Thren. 1. 4. Item בְּאָב לָא In Julio non, quia in eo ceſſarunt mortui deſerti, Eſth.3.7. in ſecundo Targum: וַהֲוַיָא לֵילְיָא תְּשַׁע יוֹמִין בְּאָב הֲוָה Iſta autem nox nono die menſis Julii fuit, Thren.1.2.

אֲבַב *Fructum producere*. Partic. דִי בְּאוּל מְאַבְּבָא Quæ in principio fructus producit, Hoſ.9.10.

אִבְּבָא *Fructus, Proventus*: Plural. emphat. בִּירַח מִיסַּף אִבְּבַיָּא In menſe collectionis fructuum, Hebr. בְּיֶרַח בּוּל In menſe Bul, qui eſt menſis octavus, 1.Reg.6.38. Bul hîc menſis nomen eſt, alias etiam eſt Fructus, Proventus.

אִבָּא & Dageſch reſoluto in נ, אִנְבָּא *Idem*: וְאַחֲזִיאוּנוּן יַת אִבָּא וְאַרְעָא Et oſtenderũt ipſis fructum

ctum terræ, Hebr. אֶת פְּרִי הָאָרֶץ, Num.13.27. Sic פרי, quando cum ארץ vel אדמה jungitur, plerumque transferri solet, וַעֲבַדוּ פֵּרִי אִבָּא Et fecerunt fructum proventus, Hebr. תבואת, Psal.107.37. וְאִבָּא דְאַרְעָךְ Et fructum terræ tuæ, Deut.7.13. Sic Deut.28.18. וּבְאִבָּא דְאַרְעָךְ Et in fructu terræ tuæ, Deut.28.11. וְאַיְתִי קַיִן מֵאִבָּא דְאַרְעָא Et attulit Kain de fructu terræ, Genes.4.3. וּבְכָל אִנְבִּי תְּלַפָּא Et omnem proventum meum evelleret, Hebr. תְּבוּאָתִי, Job.31.12. אִבְּבוֹן תַּצְלְחוּן Fructum vestrum prosperè feretis, Ezech.36.8. יְהֵי כָל אִבֵּיהּ קֹדֶשׁ Erit omnis fructus ejus sanctus. Jonathan, אִנְבֵּיהּ cum נ loco Dagesch, Lev.19.24. & sic וּבַדַּרוּ אִנְבֵּהּ Et dispergite fructus ejus, Dan.4.11. וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא Et fructus ejus plurimus est, Dan.4.9. וְתִתֵּן אַרְעָא אִבַּהּ Et dabit terra fructum suum, Levit.25.19. וְיֵיכְלוּן אִבְּהוֹן Et comedent fructum earum, Jesa.65.21. Sic Amos 9.14. וְאִכוּלוּ אִבְּהֵן Et comedite fructus ipsarum, Jesa.37.30. Apud *Talmud.* מן אובו של אילן A fructu arboris, Bava Kama fol.81.1. Sic Glossa, מפריו כלומר מענפין הדקין Ex fructu ejus, hoc est, ex ramis tenuioribus. Baal Aruch in חב secūdo legit מחובו, & explicat, מענפין בצדדין שמחבין האילן A ramis qui sunt in lateribus, qui tegunt arborem. Huic lectioni favet, quod apud Syros חבובא Act.28.3. & חבתא 1.ad Cor.3.12. in simili significatione reperitur.

אֲבִיב, אִבִּיב *Arista, Spica*: Meton. *Grana aristæ*: ut, אֲרֵי סַעֲרָא אָבִיב Nam hordeum erat spica, id est, spicatum, excreverat in spicam, Exod.9.31. אָבִיב קָלִי בְּנוּר Spica tosta igne, Lev.2.14. Hinc est *mensis Martii nomen*, qui aliás נִיסָן dicitur, quòd tunc hordeum legitur fuisse spicatum, quasi *mensis spicarum*, Exod.9.31. Chaldaicè dicitur אַבִּיבָא: ut, אַתּוּן נָפְקִין בְּיַרְחָא דְאַבִּיבָא Hodie vos exitis in mense spicarum sive Martio, Exod.13.4. לִזְמַן יַרְחָא דְאַבִּיבָא Ad tempus mensis Abbiva, אֲרֵי בְּיַרְחָא דְאַבִּיבָא Nam in mense Abbiva egressus es ex Ægypto, Exod.34.18. טַר יָת יַרְחָא דְאַבִּיבָא Observa mensem Martium, ut facias Pascha: בְּיַרְחָא דְאַבִּיבָא In mense Avif Martio eduxit Deus ex Ægypto, Deut.16.1.

אַבָּא *Saltus, Sylva*, Talmudicè in illo proverbiali, מִנֵּיהּ וּבֵיהּ אַבָּא נִיזִיל בֵּיהּ נַרְגָּא *Ex ipsa est, & in eam sylvam redit securis*, Sanhedrin cap.4. in fine. In eos usurpatum, qui suis unde orti, damno exitio sunt. Sic David ex Rutha Moabitide ortus, Moabitas perdidit, Obadias Edomæus, Edomæis exitium denunciavit. Vide Apologum in Fab. Æsopi de Sylva & Rustico. Sic, רב אשי הוה ליה אבא בשלניא Raf Asi erat sylva in ...ania; Glossa, אבא, id est, יער, Moëd Katon 12.2. Quod Aruch etiam pro Salice explicat, id hodie in Gemara loco citato non legitur: אבא רודתא Sylva sorbo arbore consita.

אַבּוּבָא, אַבּוּב *Organum, instrumentum Musicum Ecclesiæ sacris potissimùm destinatum.* Sic respondet Hebræo עוּגָב. Item *Fistula, Tibia*, pro Hebræo חָלִיל: ut, וְיֶחְדוּן לְקָל אַבּוּבָא Et lætabuntur ad sonum organi, Job.21.12. *Cum servilibus ab initio*, זְמַר כִּנָּרָא וְאַבּוּבָא Pulsationem citharæ & organi, Gen.4.21. בְּתוֹדְתָא בְּאַבּוּבָא Cum carmine laudatorio in organo, Jesa.30.29. vel Tibia, Hebr. בֶּחָלִיל. *Cum affixo Pronomine*, וְאַבּוּבִי אִמְתִיל לְקָל בָּכָן Et organum meum assimilatur voci lachrymantium, Job.30.31. *Pluralis numerus*, כְּזְמַר אַבּוּבִין sicut musica organorum, vel cantus tibiarum, Hebr. כַּחֲלִלִים, Jer.48.36. Sic Ezech.33.32. pro Hebr. כְּשִׁיר עֲגָבִים. *Cum servili*, בַּחֲלִילִין וְאַבּוּבִין Cum tibiis & organis, Psal.150.4. Hinc Horatii interpretes deducunt illud Satyr.2. lib.1. *Ambubajarum* collegia, quòd Ambubajæ fuerint αὐλητρίδες Tibicinæ, mulieres vagæ & viles, tibiarum cantu se alentes. Ab hoc Chaldæo vel Syro Abbubha, interposita litera M, ut in Ambire, Ambages, Ambarvales, & similibus, fit Ambubaja, Tibicina. *Apud Rabbinos*, פתח בחליל וסיים באבוב Incepit à tibia, & finivit in fistula. Differūt enim tibia & fistula, unde apud Plinium: Hic calamus tibiis utilior, ille fistulis. Item אבוב של נחשת Fistula ærea, אבוב של ברזל ferrea, אבוב של קנה ex calamo. Vide de hoc vocabulo Majemonem in Comment. Misnajoth, in Erchin cap.2. sect.3.

אבוב *Vas æreum vel fictile hinc inde perforatum, ut perspirabile esset, quo* אביב *Aristæ recentes sive grana aristarum recentia, sole non satis cocta & exsiccata, torrebantur.* Apud Talmudicos, נתנוהו לאבוב ואבוב היה מנוקב כדי שיהא האור שליט בכולהו Posuerunt eas (aristas vel fruges) in sartaginem, fuitque sartago ista perforata, ut ignis vel calor penetraret undique, Menachoth cap.6. fol.66.1. Glossa addit, fuisse vas illud ex ære. Alibi legitur, fuisse etiam fictile, טהורים שבכלי חרס Munda vasorum fictilium sunt, & cæt. ואבוב של קלאים Et sartago tostarum spicarum, Kelim cap.2.

אבו *Avis nomen*, pro Hebræo אֲנָפָה, quod *Milvum* reddunt, Lev.11.19. Et Deut.14.13. In Jonathane & Targū Hieros. ponitur pro Hebræo אַיָּה quod Picam interpretantur.

אבוברועיה *Fistula pastoris. Herba est, quæ aliâs vocatur apud Talmudicos* חוטרא דְרַעְיָא *Virga pastoris.* Scribitur & per א in medio, אבוברואה. In libro de Sabbatho, ושותין אבוברואה Et bibunt fistulam pastoris, id est, potum de ista herba confectum, Schab.cap.14. fol.109.2. Majemon notat Arabicè vocari עצאלרעי.

אֲבַבִירֹת *Horror, Horripilatio, juxta Munsterum.*

In Aruch

In Aruch videtur omnino pro Frigore accipi. Citatur ex Bereſchit rabba, ſect.19. ubi hodie in ejus ſectionis principio pro eo legitur. חככים באה עליו Omnis generis ſcabies invaſit eum, à חכך Scabere. Et hoc pravum videtur pro חככית, cum qua lectione rectè convenit ſequens באה. Pro hoc alibi legitur, ונכנסה בו חמה ואָכָאבית Et invaſit eum calor & frigus ſive ſcabies pruriens, Ber. rabb. ſect. 53. Hunc locum adducens Aruch, ſcribit עכעבית. Aliam inſuper lectionem adducit, עוית. Hæc ſine dubio ea eſt, quæ extat in Medraſch Koheleth, cap.1. verſ.8. חמור עוית עליו גמל עוית עליו An vidiſti unquam aſinum epilepticum, aut camelum epilepticum. עוית Morbus eſt, quo pervertitur & contorquetur corpus, ut in epilepticis, שנתעוות שנתעקם ידו, ut habet Gloſſa. In Jalkut part.1. fol.27. col.2. ſcribitur ועכעבית.

אבגנוסטו אַבְנִינוּס Vide infrà in אוג.

אֲבַד *Perire, Interire. Præter.* ובלילְיָא אוחרנָא אֲבַד Et nocte altera perit, Jon.4.10. אֲרֵי אֲבָדַת Nam periit Ægyptus, Exod.10.7. מִצְרַיִם איך אֲבַדְתְּ Quomodo periiſti, Ezec.26.17. אֲבַדוּ עַמְמֵי מֵאַרְעֵיה Perierunt populi ex terra ſua, Pſalm.10.16. וַאֲבַדוּ מִתּוֹךְ קְהָלָא Et perierunt ex medio cœtu, Num. 16. 33. וְיָת דַאֲבַדוּ לָא בְעֵיתוּן Et eas quæ perierunt, non requiſiviſtis, Ezech. 34. 4. וַאֲבַדָא אַתְנַיָא Et perierunt aſinæ, 1.Sam.9.3. אַתְנַיָא דַאֲבַדָא Aſinæ quæ perierunt, 1.Sam.9 20. וַי לְכוֹן מוֹאָב אֲבַדְתּוּן Væ vobis Moab, periiſtis, Num.21.30. אֲבַדְנָא לָנָא Periimus, Ezech.37.11. *Participium præſens,* אָבֵד מִלְטוּל בְּצִדְקֵיתֵיהּ Periens in juſtitia ſua, Eccleſ.7.17. דְאָבְדִין Migratione eorum qui pereunt, pereuntium, perditorum, Jer.12.17. vel eſt tertia pluralis cum Nun paragogico. *Infinitivus,* אֲרֵי מֵיבַד תֵּיבְדוּן בִּפְרִיעַ Nam pereundo peribitis citò, Deut. 4.26. לְמֵיבַד נִכְסַיָא Ut pereant facultates, Eccl.3.6. Cum א paragogico, עֲתִידָא לְמֵיבְדָא Futurum eſt ut pereat, peritura eſt, Exod.10.7. in Jonath. *Futurum,* עַד דְתֵיבַד בִּפְרִיעַ Donec pereas citò, Deut. 28.20. סָהֲדָא דְכַדְבוּתָא יֵיבַד Teſtis falſitatis peribit, Prov.21.28. וְסִבְרָא דְרַשִׁיעֵי נֵאבַד Et ſpes improborum peribit, Prov.10.28. quod eſt cum נ ab initio loco י more Syro. Sic cap.19.9. וְיֵיבַד כָּל בֵּית אַחְאָב Et peribit univerſa domus Achabi, 2.Reg.9.8. רְגַג רַשִׁיעֵי תֵּיבַד Deſiderium improborum peribit, Pſal.112.10. וְתֵיבַד חוּכְמְתָא מֵחַכִּימֵיהוֹן Et peribit ſapientia de ſapientibus ipſorum, Jeſa. 29.14. לָא כְעַן נֵיבַד Ne jam pereamus, Jon.1.14. בֵּן תֵּיבְדוּן Sic peribitis, Deuter.8.20. וְתֵיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא Et peribitis citò de terra, Deut.11.17. וְאַף אִנּוּן לְעָלְמָא יֵיבְדוּן Etiam ipſi in æternum peribunt, Num. 24.24. עַד דְיֵיבְדוּן Donec pereant, Deut. 7.20. יֵיבְדוּן אֱנָשֵׁי דִינָךְ Et peribunt viri litis tuæ, id eſt, adverſarii tui, Jeſa 14.11. *Pahel,* אַבַּד *Perdere. Præteritum,* וְאַבַּד מִנַהּ מַשְׁרְיָן סַגִּיאִין Et perdet ex ea exercitus multos, Jer.51.55. דְאַבַּד חִזְקִיָה אֲבוּהִי Quas perdidit Chiskia pater ejus, 2.Reg.21. 3. וְאַבְּדַת יַת כָּל זַרְעָא Et perdidit univerſum ſemen regium, 2.Reg.11.1. אֲרֵי אַבְּדִנּוּן Nam perdidit eos Rex Syriæ, 2.Reg.13.7. וְאַבְּדִנּוּן יי Et perdidit eos Deus juxta diem hunc, Deuter.11.4. אַבְּדֵית יַת עַמִּי Perdidi populum meum, Jer.15.7. וְאַבְּדוּנוּן Et perdiderunt eos, 2.Reg.19.18. מְיַבְּדָא גַרְמִין Perdit oſſa, Prov.12.4. per commutationem א in י. *Participium,* וּמְאַבְּדִנּוּן Et perdit eos, Job.12.23. *Plurale,* דִמְאַבְּדִין וּמְבַדְּרִין Qui perdunt & diſpergunt, Jer.23.1. אֲרֵי עַם מְאַבְּדֵי עֵצָה Nam gens perdita conſiliis tu es, Deut.32.28. *Infinitivus,* אַבָּדָא תְּאַבְּדוּן Perdendo perdetis, Deut.12.2. לְאַבָּדָא פָלְחֵי בַעְלָא Ad perdendum cultores Baal, 2.Reg.10.19. וּלְאַבָּדָא Et ad perdendum, Jer.1.10. & cap.18.7. *Futurum,* וְאַבְּדִנָךְ מִן מְדִינָתָא Et perdam te ex terris, Jer.25.7. תְּאַבֵּד מְמַלְלֵי כַדְבוּתָא Perdes loquentes mendacium, Pſal.5.7. תְּאַבְּדִין, ut paulò antè ad Infinitivum. *Aphel* אוֹבֵד, הוֹבֵד *Perire & Perdere. Præteritum,* וְשֵׁיזָבוּתָא הוֹבַד מִנְהוֹן Et liberatio periit ab illis, Hebr. אָבַד, Job.11.20. Pſal. 142.5. Job.4.7. & 18.17. הוֹבַדְתָּא רַשִׁיעָא Perdidiſti improbum, Pſal.9.6. הֵידֵין הוֹבְדִית בְּסִגּוּפִי Tunc perii in afflictione mea, Pſal.119.92. דְהוֹבְדִית מִן בֵּית נְשַׁי Sicut perii ex gynæceo meo, Eſth. 4. 16. וְהוֹבִידוּ חֲמֵשׁ מְאָה גוּבְרִין Et perdiderunt quingentos viros, Eſth.9.6. הָא כְּבַר הוֹבְדוּן Jam perierunt ex mundo, Eccleſ.9.6. הוֹבְדוּ זְמִינוּי Perierunt cogitationes ejus, Pſal.146.4. *Participium,* דַיי מוֹבִיד מִן קֳדָמֵיכוֹן Quos Dominus perdit è conſpectu veſtro, Deuter. 8. 20. מוֹבִיד מָלֵיהּ Perdit facultates ſuas, Prov.29.3. *Infinitivus,* וּלְהוֹבָדָא יַת כָּל יְהוּדָאֵי Et perdere omnes Judæos, Eſth.3.13. בְּעָא לְאוֹבָדָא Quæſivit perdere, Deuter. 26. 5. *Cum Affixis,* לְהוֹבָדוּתָנָא לְאוֹבָדוּתָנָא Ad perdendũ nos, Joſ.7.7. לְאוֹבָדֵיהוֹן Ad perdendum eos, Eſth. 4. 7. idem, Deut.7.10. 2.Reg.24.2. וּלְהוֹבָדֵיהוֹן Et ad perdendum eos, Eſth.9.24. *Futurum,* כְּדֵין אוֹבִיד Sic peribo ex vita mundi hujus, Eſth.4.16. אוֹבִיד קִרְוַיָא Perdam civitates, in quibus habitant, Jer.46.8. וְאוֹבֵד מִנְהוֹן קָל בְּדַח Et perdam ab illis vocem lætitiæ, Jer.25.10. וְאוֹבֵיד יַת אֱנָשָׁא Tunc perdam hominem iſtum è medio populi ſui, Levit. 23.30. בְּנֵיהוֹן מֵאַרְעָא תְּהוֹבֵד Filios ipſorum de terra perdes, Pſalm.21.11. וְתוֹבֵיד יַת שְׁמְהָן Et perdes nomen ipſorum, Deut.7.24. וּתְהוֹבֵד מְעִיקֵי נַפְשִׁי Et perdes omnes hoſtes animæ meæ, Pſal. 143.12. וְתוֹבְדִנּוּן בִּפְרִיעַ Et perdes eos citò, Deut.9.3. יוֹבֵד סִבְרֵיהּ Peribit ſpes ejus, Prov.11.7. הֵיכְמָה דְאַרְיָא יְהוֹבַד Sicut leo perit, Job 4.11. וְיוֹבַד שְׁמֵיהּ Peribit nomen ejus, Pſalm.41.6. וְיוֹבִיד שְׁאָרָא דְבֵית יְהוּדָה Peribit reſiduum domus Jehudæ, Jer.40.15. וְיוֹבַד מְשֵׁיזִב Et

perdet evaſorem ex urbe populorum, Num.24.19. עַד דְּיוֹבֵיד יָתָךְ Donec perdat te, Deuter. 28.51. וּסְבַר מְרִילְטוֹר תְּהוֹבַד Et ſpes delatoris peribit, Job. 8.13. וְאוֹרְחַתְהוֹן דְּרַשִׁיעֵי תְּהוֹבַד Via autem improborum peribit, Pſal.1.6. וְשׁוּתֵי דְּסַכְלֵי תּוֹבְדִנוּן Error autem ſtultorũ perdet ipſos, Prov.1.32. וְלָא נוֹבִיד Et non pereamus, Jon.1.6. וְיָת כָּל צַלְמֵי מַתְּכַתְהוֹן תּוֹבְדוּן Et omnes imagines fuſiles ipſorum perdetis, Numer.33.52. וּתְהוֹבְדוּן Et perdetis, ibid. וְתֵהוֹבְדוּן אָרְחָא Et pereatis in via, Pſal.2.12. לְעָלְמָא יְהוֹבְדוּן In æternum peribunt, Job.4.20. וִיהוֹבְדוּן מִן קֳדָמָךְ Peribunt à facie tua, Pſal.9.4. דִּיהוֹבְדוּן גְּנִיסַת יַלְדוּתִי Ut pereãt qui ſunt de cognatione mea, Eſth.8.6. *Ithpehal, Participium*, תָּעֵית הֵיךְ עָאן דְּמִתְּבַד Erravi ſicut ovis perdita, pro דְּמִתְאֲבַד Pſal.119.176. Ex hac forma poſsit & illud legi, יִתְבַּד לִבָּא דְּמַלְכָּא Peribit cor regis, Jer.4.9. Nam in Hebræo eſt יֹאבַד, ſed libri habent יִתְּבַר Frangetur.

הוֹבָד, אוֹבָד *Perditio:* וּבְאַבְדָּנְהוֹן נִסְגוֹן צַדִּיקֵי Et in perditione ipſorũ multiplicantur juſti, Prov.28.28. וְהוֹבַד נַפְשָׁתָא Et perditione animarũ, Eſth.9.5.

אֲבַדָּנָא, אוֹבְדָנָא, יוֹבְדָנָא *Idem.* וְלֵית חוּפָאָה לְבֵית אֲבַדָּנָא Et non eſt operimentum domui perditionis, Hebr. לָאֲבַדּוֹן Job.26.6. בֵּי אֲבַדָּנָא וּמַלְאַךְ מוֹתָא Domus perditionis & angelus mortis, Job.28.22. עַד אֲבַדָּנָא תְּגַמֵּר Uſq; ad perditionem conſumet, Job.31.12. עִם נָחֲתֵי גּוֹב בֵּית אֲבַדָּנָא Cũ deſcendentibus in foveam domus perditionis, Ezech.31.16. שְׁיוֹל וַאֲבַדָּנָא Sepulchrum & perditio, Prov.27.20. Hæc meliùs ſcriberentur per וּ vel י ab initio, quia forma primaria eſt אוֹבְדָנָא vel אוֹבְדָנָא, unde אֲבַדָּנָא: קוּשְׁטָךְ בְּבֵית אוֹבְדָנָא Veritas tua in domo perditionis, Pſal.88.12. שְׁיוֹל וְאוֹבְדָנָא Sepulchrũ & perditio, Prov.15.11. בְּאוֹבְדָנָא דִּמְעִיקַי In perditionem hoſtium meorum, Pſalm.92.12. וּבְיוֹבְדָנָא דְּרַשִׁיעֵי חֶדְוְתָא Et in perditione improborum eſt lætitia, Prov.11.10. וִיהוֹן עַד עָלְמָא לְאוֹבְדָנָא Eruntque in perpetuum in perditionem, Num.24.24. in Jon.

אֲבֵדָא, אֲבֵידְתָא *Perditio, Res perdita vel amiſſa.* עַל כָּל אֲבֵידְתָא Super omnem rem perditam, Exod.22.8. אוֹ אַשְׁכַּח אֲבֵידְתָא Aut invenerit rem amiſſam, Lev.5.22.23. *De rebus perditis vide Maimon par.* 4. in הלכות גזלה ואבדה. *Notandum hîc, quod ſcribunt expreſsè, Prohibitum eſſe Chriſtiano reddere rem amiſſam*, Bava Kama, fol 9.2. & 113.2. R.Bechai, fol.112.1. Choſen hammiſchpat, fo.127. Ammude golah, num.25.11. Kolbo, pag.93. Majem. d.l. cap.11. In Tzeror hammor autem docetur ex Talm. Hier. *reſtituendam eſſe propter ſanctificationem Nominis Divini, & ut pax conſervetur inter Chriſtianos.*

אֲבוֹר *Perditio.* הֲלַךְ לַאֲבוֹר Ivit ad perditionem, id eſt, periit, interiit, *Rab.*

בֵּי אֲבִידָן *Domus perditionis, Domus perdita, vel quæ pereat.* Sic vocarunt olim *Scholas hæreticorũ*, id eſt, *Chriſtianorum*, in quibus docebant & explicabant Euangelia & libros fidei Chriſtianorum, diſputabantque contra Judæos. Id apparet ex Talmud Schab. fol. 116.1. ubi legitur: רב לא אזל לבי אבידן כ״ש לבי נצרפי Raf nõ ivit in domum Abhedan, multò minus in domum nitzrephe. Gloſſa, בי אבידן vocarunt locum, in quo diſputabant cum Judæis, ex libris ſuis: בי נצרפי Domum conflatiliũ imaginum, id eſt, Templum, in quo idolis ſerviebant. בֵּי eſt pro בֵּית per Apocopam Talmudicis frequentiſsimam. Vide in Avoda ſarah, fol.17. col.1. in gloſſa marginali. Per libros ex quibus diſputabant, intelligitur Liber Euangelij, ut apparet ex ſequẽti textu ibidem: ר׳ מאיר קרי ליה און גליון ר׳ יוחנן קרי עון גליון. R. Meir vocavit iſtos (libros) Avengiljon, & R. Jochanan vocavit eos Havongiljon. Hæc verba habentur in Talmud Veneto, ſed in Baſileenſi expuncta. Apparet id etiam in Aruch Veneto, & Compendio Talmudico עין ישראל, denique etiam ex Aruch Baſileenſi, in quo principium duntaxat adducitur און גליון, mutilè & ſine explicatione. Ut verò malitiam ſuam tegant, ajunt אבידן eſſe nomen proprium viri, quod extat Num. 1.11. à quo appellatio petita ſit, à judicando ſcil. & diſputando, quaſi à דין. Alibi: מ״ט לא אתית לבי אבידן Quare non veniſti in domum Avidan? Schab. fol.152.1. Gloſſa: Locus fuit, in quo diſputabant Tzaducæi & Bajotoſi cum Iſraëlitis de Sacris Scripturis.

אֲבִידוֹי *Vox eſt peregrina & Nomen proprium*, ut videtur, Num 34.6. in Jonathane.

אַבְרוּמָרִי *Piſcis parvi genus.* In Gemara, unde citatur, ſcribitur אברומרי, Succa, fol.81.1. Aruch addit, in lingua Græca vocari אברומין. Quid hoc ſit, non liquet. Notant verò Lexica Græca, Ἄβραμις eſſe piſcis nilotici genus. Cum hoc ergo magis convenit lectio אברומרי. Diſputatur autem à Talmudicis ibi, an hic piſcis ſit mundus vel immundus, aut ad eſum vel uſum licitus, unde Rabbi Elai dixit, אברומא שריא piſcis hic licitus eſt.

אברתא Vide infrà in אבר in אברתא.

אָבָה *Velle: ut Hebraicè. Cum negatione ſemper uſurpatur.* Tertia radicalis ex uſu communi commutatur vel in א vel in י. *Præteritum*, וְלָא אֲבָא לְשַׁלָּחוּתְהוֹן Et non voluit dimittere eos, Exod.10.27. לָא אֲבִי יַבְּמוּתִי Non voluit affinitatem contrahere mecum, Deuter.25.7. וְלָא אֲבֵיתִי לְקַבָּלָא Et nolui recipere, Joſ.24.10. וְלָא אֲבוֹ גֻּבְרַיָּא Et noluerunt viri, Jud.19.25. וְלָא אֲבֵיתוּן לְמִסַּק Et noluiſtis aſcendere, Deuter.1.26. *Futurum*, לָא

תִּשְׁמַע

תִשְׁמַע וְלָא תֵיבֵי Non audiet,neq; volet,1.Reg.20.2. לָא יֵיבֵי יְיָ לְמִשְׁבַּק לֵיהּ Non velit Dominus condonare ipsi, Deut.29.20. מָאִם לָא תֵיבֵי Fortaſſe non volet mulier iſta, Gen.24.5. וְלָא תֵיבוּן לְקַבָּלָא Et nolueritis recipere, Levit. 26.21. לָא יֵיבוּן לְקַבָּלָא Non volent recipere, Ezech.3.7.

אַב , אָב Emphaticè אַבָּא *Pater*, quaſi *Volens* benè ſuis, aut *Benevolus* dictus. *Latè ſumitur, ut Hebraicè, unde & Avum ſignificat*, ut Exod.2.18. Rehuel dicitur pater filiarum Jethronis filii ſui, qui & Chobaſ dictus, & filius Rehuelis, Moſis ſocer, Num.10.29. *Sic & pluraliter Majores comprehendit.* At Gen.4.20. ubi Jubal Hebraicè vocatur Pater paſtorum, & verſ.21. Jubal Pater Muſicorum, ibi Chaldæus dicit רַבְּהוֹן Magiſter eorum qui & cæt. Forma abſoluta nonniſi cum literis ſervilibus invenitur: ut, שְׁמַעוּ בְנַיָא מַרְדוּתָא דְאָב Audite filii caſtigationem patris, Proverb.4.1. הֲוָה מֵימְרִי לְיִשְׂרָאֵל כְּאָב Fuit verbum meum Iſraëli ſicut pater, Jer.31.9. אֲנָא אֱהֵי לֵיהּ כְּאָב Ego ero ipſi ſicut pater, 2.Sam.7.14. תִּיב עִמִּי וֶהֱוֵי לִי לְאָב Sede juxta me, vel Habita mecum, eſtoq; mihi in patrem, Jud.17.10. *Emphaticè*, הַאִית לְכוֹן אַבָּא Eſt'ne vobis pater, Geneſ.44.19. אִית לָנָא אַבָּא סָבָא Eſt nobis pater ſenex, verſ. ſeq. בְּרָא לָא לְקֵי בְּחוֹבֵי אַבָּא וְאַבָּא לָא לְקֵי בְּחוֹבֵי בְּרָא Filius nō vapulabit propter peccata patris, & pater nō vapulabit pro peccatis filii, Ezech.18.20. בַּר חַכִּימָא מְקַבֵּל מַרְדוּתָא דְאַבָּא Filius ſapiēs recipit caſtigationem patris, Prov.13.1. וְשַׁוְּיַנִי לְאַבָּא לְפַרְעֹה Et poſuit me in patrem Pharaoni, Gen.45.8. אַסְגִּיעַנִי הֵיךְ כְּאַבָּא Educavit me ſicut pater, Job.31.18. *Conſtructè duo reperiuntur*, ut Hebraicè cum Pathach, וּתְהֵי לְאַב סְגֵי עַמְמִין Et eris in patrem multarum gentium, Gen.17.4. Sic verſ.5. Aliàs ſemper dicitur cum Pronomine pleonaſtico, pro more linguæ, ſequente litera ſervili ד in proxima voce: ut, הוּא אֲבוּהִי דִכְנַעַן Ipſe eſt pater (ejus) Chanaanis, Geneſ.9.18. & cū Pronomine fœminino, וְיִתְּנוּן לַאֲבוּהָא דְעוּלֵמְתָא Et dabunt patri puellæ, Deut.22.19. *Cum Affixis Pronominibus*; Affixum primæ perſonæ hîc inuſitatum eſt, pro quo ſemper dicitur κατ' ἐξοχὴν ſub forma emphatica אַבָּא Pater, וַאֲמַר אַבָּא Et dixit pater, Geneſ.22.7. pro, & dixit pater meus, וְאַבָּא דָוִד Et pater David, 1.Reg.2.32. וַאֱהֵי חָטֵי לְאַבָּא Eroque peccans in patrem, Geneſ.44.32. pro, in patrem meum: בְּבֵית אֲבוּנָא In domo patris noſtri, Gen.31.14. יַת כָּל דִּי לַאֲבוּנָא Omne quod fuit patris noſtri, Gen.31.1. וּנְקַיֵּם מֵאֲבוּנָא בְנִין Et excitabimus de patre noſtro filios, Gen.19.32. וּמִבֵּית אֲבוּךְ Et ex domo patris tui, Geneſ.12.1. וַאֲבוּךְ Et pater tuus, 2.Sam.17.8. וְתַיְתֵי לַאֲבוּךְ Et afferes patri tuo, Gen.27.10. דִּי אִתְרְעֵי בִי מֵאֲבוּךְ Qui elegit me præ patre tuo, 2.Sam.6.21. סְקוּ לִשְׁלָם לְוָת אֲבוּכוֹן

Aſcendite in pace ad patrem veſtrum, Gen.44.17. אֲבוּכוֹן Patris veſtri, Gen.31.5. אֲבוּהִי Patris ſui, Gen.2.25. וַאֲבוּהִי Et pater ejus, Gen.35.18. Sic reliqua. *Plurale*, מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן Viſitans peccata patrum, Exo.20.5. *Emphaticè*, רֵישֵׁי אֲבָהָתָא Capita patrum, Num.36.1. וַאֲבָהָתָא מַדְלִיקִין Et patres ſuccendunt ignem, Jer.7.18. *Conſtructum*, רֵישֵׁי אֲבָהָת לֵוָאֵי Capita patrum Levitarum, Exod.6.v.25. וַאֲבָהָת אֲבָהָתָךְ Et patres patrum tuorū, Exo.10.6. שִׁבְעַת אֲבָהָת עָלְמָא Septem patres mundi, Eſth.1.2. in Targ.ſec. id eſt, Patriarchæ, qui ibi nominantur, Adamus primus, Noa, Schem princeps, Abraham, Iſaac, Jacob, Job fuit in medio eorum, תְּלָת אֲבָהָת עָלְמָא Tres patriarchæ ſæculi, Exo.14.21. Jon. *Cum Affixis*, שְׁנֵי חַיֵּי אֲבָהָתִי Annos vitę patrum meorum, Gen.47.9. אֲנַחְנָא גַם אֲבָהָתָנָא Nos, etiam patres noſtri, Gen.46.47. תִּתְכְּנֵשׁ לְוָת אֲבָהָתָךְ Colligeris ad patres tuos, Geneſ.15.v.15. לְאַרְעָא דַאֲבָהָתְכוֹן In terram patrum veſtrorum, Gen.48.21. אֱלָהָא דַאֲבָהָתְהוֹן Deus patrum ipſorum, Exo.4.5. וְסִבּוּר אֲבָהָתְהוֹן Et ſpes patrum ipſorum Dominus fuit, Jer.50.7. לַאֲבָהָתְהוֹן Patribus ipſorum, 1.Reg.14.15. *Talm.* אבא קיים Pater meus vivit, valet, benè habet.

אִיבָּא *Item, ex dialecto Hieroſolymitana*: לְבֵיתֵיהּ דְאִיבָּא In domum patris, Gen.28.21. Jon. וְלָא בַטֵּל אִיבָהּ Et non irritam reddiderit pater ejus, Num.30.7. Jon. Sic ibid. v.12. ubi tamen pravè legitur אִיבְהָא, & v.16.17.

Apud Talmudicos, אַבָּא *Abba, Pater, etiam honoris nomen olim fuit.* Hinc, אבא שאול Abba, Pater Saul, אבא יוסי Pater Joſe: אבא אריכא Pater Longus, à longitudine & proceritate corporis ſic appellatus. In Juchaſin fol.31.2. אבא הוא לשון כבוד כמו רבי *Abba*, i.e. *Pater* nomen eſt honoris ſicut *Rabbi.* Idem ſcribitur fol.61.2. Et Rambam in præf. Miſchnajoth, ſub finem, ubi indicat quomodo Rabbini in Talmud ſecundum qualitates ſuas diſtinguantur, ſcribit; Primus gradus eſt eorum, qui nudo ſuo nomine appellantur, ſine præfixo honoris titulo: ſecundus eorum, qui *Rabbanim* vocantur: tertius eorum, qui *Rabbi* vocantur. Atque אנשי זאת המעלה יכנה כמו בן אבא Viri hujus gradus cognominantur quoque אַבָּא *Pater*, &c. Hinc Chriſtus Matth.23.v.9. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ἐπὶ τῆς γῆς. Deinde apud Talmudicos eſt etiam *Principale, Generale, alias ſpecies ſub ſe comprehendens*: ut, ארבעה אבות נזיקין Quatuor *Patres damnorum* ſunt, i.e. principalia, ſub quibus ſunt תולדות ſpecies aliæ, Bava Kama in princ. Item, אבות מלאכות ארבעים חסר אחת *Patres operum* quadraginta ſunt minus uno, Schab. fol.73.1. Sub his, ut omnium operum ſummis generibus, comprehenduntur omnia etiam mi-

nutiſsima opera, quæ in Sabbatho prohibita ſunt. Primum genus eſt *Serere*. Sub eo etiam comprehenduntur, Putare vites, Collucare arbores, Plantare, Propagare vites vel ramos arborum, inſerere ſurculos, & quicquid ſationem juvat, aut ſationi ſimile eſt. Secundum eſt *Metere*. Sub hoc genere comprehenditur הבוצר Vindemians, הגודר Dactylos colligens, המוסק Stringens olivas, האורה Ficus decerpens, &c. De his prolixa ſunt Hebræorum Commentaria. Sic אבות הטומאות *Patres pollutionum* ſive rerum pollutarum, quæ contactu polluunt, Kelim cap.1. ab initio: אבוהון דכולהון דם *Pater omnium* eſt ſanguis, (de quo Levit.17.13.) h.e. Argumentum generale, unde cætera quoque addiſcuntur, vel ad alia ſimilia argumentari poſſumus, Schabbas fol.52.1. בנין אב Vide in בנה. Citat Aruch etiam אב קישות ex Cholin fol.58.1. ſed ibi in noſtris libris ſimpliciter legitur אב זיני : קישות quod hîc habet Aruch, vide in אפר.

אֲבוּרְנְקָא Vide in litera Kaph, in אבנרוקא · כור.

אבן אֲבוּיָן *Ligones*, vel, *Vomeres*. Adducit Aruch ex Talm. Hieroſ. Maſſech. Schab. cap.6. tamquam Targum vocis לְאִתִּים, Jeſ.2.4. Sed ibi hodie neq; in Targum, neq; in Talmud ſic legitur. In meo exemplari Talm. Hier. eſt לאמין.

אבז אבזקת Vide in בזק.

אבזרא Vide in בזר. Quæ autem in Aruch hîc adducuntur, ea in Talmud hodie aliter leguntur, & adducuntur infrà in אברז.

אבט אַבְטָא *Uter ex corio:* אבטא דטייעי Uter viatorum Arabum, in quo ſcil. deferebāt vinum, ... fol.34.2. Gloſſa, חמת עור עב Uter ex corio craſſo, quem vulgò vocant בוטין. Aruch legit אבטא & aliter exponit. Quidā volunt אבטא eſſe ex ſignificatione אבטיח Cucurbitarum vel peponū, ex quibus excavatis fiunt lagenæ.

אבטאות Sic in Aruch ſcribitur, ſed in Gemara legitur אמבטאות. Vide id in ordine אמב.

אבטינא *Præfectus*, Tal. Hier. Schab. cap.6.

אַבְטִילָאוֹת *Regiones, Provinciæ*, vel, Villæ, Pagi. Vox Peregrina. Legitur in Bechoroth, fol.55.1.

אַבְטִינַס *Nomen proprium viri celebris, ex cujus familia orti fuerunt artifices periti conficiendi ſuffitus aromatici, qui vocatur* קְטֹרֶת. Inde in templo Hieroſolymitano fuit tabulatum altius, his artificibus deſtinatum, in quo perpetuas cuſtodias agebant, ut ſemper præſtò adeſſent ad parandum ſuffitum. De eo in libro Talmudico Tamid cap.1. legitur: Tribus locis ſacerdotes cuſtodiũt in domo ſanctuarii, בבית אבטינס in domo Aftinas, & cæt. Et in Joma cap.1. Duo conclavia erant ſacerdoti ſummo, nempe conclave Parhedrin, & בית אבטינס unum ad ſeptentrionem, alterũ ad meridiem. Et in Avoth R. Nathan circa finem; אבל מכתשת של אבטינס ושלחן ומנורה ופרוכת עדין מונחין ברומי Sed Mortarium Aftinæ (in quo ſc. contundebat aromata) & menſa, & lucerna & propitiatorium adhuc habentur Romæ: בית אבטינס על מעשה הקטרת Domus Aftinas præfecta erat conficiendo ſuffitui, Schekalim cap.5. Bartenora ſcribit; Nomen erat familiæ, qui exercitati erant in præparando ſuffitu, & noverant facere fumum, qui appellatur מעלה עשן. Et cum illum miſcebant cum aromatis ſuffitus, fuit עשן הקטרת מתמר fumus aſcendens inſtar columnæ vel baculi.

אבי אַבַּיֵּי *Cognomen R. Nachmanis*, qui à celebritate familiæ ſic cognominatus fuit, quaſi *Patritius*.

אַבִּיוֹנוֹת *Baccæ, minuti arborum fructus, ut lauri, olivæ, corni, myrti & ſimilium*, German. Beer: זורק הָאֲבִיוֹנוֹת פִּירָא Abjicit baccas: הָאֲבִיוֹנוֹת Quia baccæ fructus ſunt: על האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ Super baccas & cappares dicit: (Benedictus Deus) creans fructum arboris, Talm. Berachoth, fol.36.1.

אבל *Lugere*, ut Hebraicè. *Præteritum*, וַאֲבִיל מַקְפְנָא וְשׁוּרָא Et lugebit antemurale cum muro ipſo, Thren.2.8. *Ithpahel*, *Præteritum*, אֲרֵי אִתְאַבַּל שְׁמוּאֵל Nam luxerat Samuel propter Saulem, 1.Sam.15.35. וְאִתְאַבַּל עַל בְּרֵיהּ Et luxit propter filium ſuum, Gen.37.34. אִתְאַבְּלַת חֲרוּבַת אַרְעָא Luget, vaſtata eſt terra, Jeſa.33.9. אֲרֵי אִתְאַבְּלוּ עֲלוֹהִי עַמֵּיהּ Nam lugent de ipſo populi ejus, Hoſ. 10.5. ואתאבלו Et luxerunt, Exo.33.4. *Participium*, עַד אֵימָתַי אַתְּ מִתְאַבַּל Quouſq; tu luges, 1.Sam.16.1. דמתאבל עַל אִמֵּיהּ Qui luget de filio ſuo, Pſal.35.14. דַּהֲווֹ מִתְאַבְּלִין עֲלַהּ Qui fuerunt lugentes de ea, Jeſa.66.10. וּלְמִתְאַבְּלִין עֲלֵיהוֹן Et lugentibus de ipſis, Jeſa.57.18. *Fœmininum*, מתאבלא עַל מִיתָא Lugens de mortuo, 2.Sam.14.2. מִתְאַבְּלָא בְּבֵית קְבוּרְתָא Lugens in cæmiterio, Job.14. v.22. *Imperativus*, אִתְאַבַּלִי כְעַן Luge nunc, 2.Sam.14.2. *Futurum*, מַלְכָּא יִתְאַבַּל Rex lugebit, Ezech.7.27. וְיִתְאַבְּלוּן כָּל Et lugebunt omnes, Jeſa.19.8.

אַבִּילָא *Lugens, in luctu exiſtens:* אֲחוּת לִבְרִי כַּד אַבִּילָא Deſcendam ad filium meum ſicut lugens, Geneſ.37.35. *Plurale*, וְאִתְעֲבִידוּ שְׁבִילֵי צִיּוֹן אַבִּלִין Et factæ ſunt viæ Tzionis lugentes, Thren.1.4. הֵיכְמָא דְאַבִּילִין מְנַחֵם Sicut lugentes conſolatur, Job.29.25. לְנַחָמָא כָּל אַבִּלַיָּא Ad conſolandum omnes lugentes, Jeſa.61.2. *Constructum*, לַאֲבִלֵי צִיּוֹן Lugentibus Tzionis, Jeſa.61.3.

אֵבֶל *Luctus:* אֵבֶל תַּקִּיף דֵּין לְמִצְרָאֵי Luctus gravis hic eſt Ægyptiis, Gen.50.10. כְּאֵבֶל יְחִיד Sicut luctum unigeniti, Amos 8.10. *Emphaticè*, יקרבון יומי אבלא

יומי אֶבְלָא דאבָא Appropinquant dies luctus patris, Gen.27.41. לְבוּשֵׁי אֶבְלָא Veſtimenta luctus, 2.Sam.14.2 אֶבְלָא רַבָּא Luctus magnus, Eſth.4.3. וְאֶבְלָא כִבְנָת נַעֲמִין Et luctus ſicut pullorum ſtruthionum, Amos 1.8. וְאַהְפֵּךְ חַגֵּיכוֹן לְאֶבְלָא Et convertam feſta veſtra in luctum, Amos 8.10. *Aff.* וְיִשְׁלְמוּן יוֹמֵי אֶבְלִיךְ Et perficientur dies luctus tui, Jeſa.60.20. Huc revocari poteſt etymologia nominis *Abolla*, quæ tragica veſtis eſt, ut ſcribit Athenæus, lib.12. Deipnoſoph.

אֶבְלוּת *Idem, unde per apocopam*, וּמֵאֶבְלוּ לְיוֹמָא טָבָא Et de luctu in diem hilarem, Eſth.9.22. Scribitur tamen hoc in libris, מֵאֶבְלוּ· ſed prior forma Rabbinis uſitatiſsima eſt, unde dicút, עֲטִיפַת הַשָּׂפָם וְהָרֹאשׁ הוּא סִימָן לַאֲבִילוּת Obtectio barbæ & capitis eſt ſignum luctus, Ezech.24.17. in R.Davide. הִלְכוֹת אֲבֵילוּת Ritus, ſtatuta de luctu, de quibus prolixè agunt in libris ritualibus ſuis.

אוּבְלָא *idem.* רִשְׁלִים אוּבְלֵיה דִּמְתוּשֶׁלַח Cùm abſolutus eſſet luctus de Matuſalem, Geneſ.7.10. in Targum Hieroſ. Quod in Aruch hîc adducitur, pravum eſt pro אוכלא, de quo in אכל.

אֲבָל *Certè, Verè, Profectò*, Hebr. & ſic quoque Talm.

אֲבוּל *Horreum, Granarium. Plurale* פְּתַחוּ אֲבוּלְהָא Aperite granaria ejus, Hebr. מַאֲבֻסֶיהָ, Jer.50.26. Fortè eſt à יְבוּל Proventus, ut ſit Locus proventuum, commutatis literis quieſcentibus א & י, ut aliâs ſæpè.

אֲבוּלָא *Porta*: עַד דְּיֵחְתוּן אֲבוּלֵיכוֹן רָמַיָּא וּתְלִילַיָּא Donec deſcendant portæ veſtræ excelſæ & munitæ, Deut.28.52. in Targ. Jonathanis, ubi tamen pravè legitur אבולֵיכון per ב loco כ. *Talmudicis enim ſatis uſitatum eſt*· מאבולא ועד מכרא A porta domus luctus uſq; ad ſepulchrum, Kethuboth fol. 17.1. אבולי דמחוזא Portæ urbis, Erubhin fol.6.2.

אֲבוּלָאִי *Janitor:* משום אֲבוּלָאֵי Propter janitores; Gloſ. שׁוֹמְרֵי הָעִיר· Nidda fol.67.2.

אֲבוּלִין Tal. *Duces, Magnates, Divites ac potentes:* לאבולי ואאסטרטגי Magnatibus & ſtrategis, Bava bathra fol.143.1. Gloſſa ibi notat, אבולין majoris fuiſſe authoritatis & potentiæ quàm ſtrategas, & potuiſſe nomine regis pleno jure aliquid ſcripto mandare, ut hæc & illa fierent. Quidam putant א eſſe ſervile, & ſimplex eſſe בולי· unde alibi legitur, בולי ובוטי בולי אלו עֲשִׁירִים ·ובוטי אלו עֲנִיִּים id eſt, בולי ſunt divites & בוטי ſunt pauperes, Gittin fol.37.1. בולאות רביהודה Divites in Judæa, ibid.

אבלוסכום *Saccus coriaceus durus.* Sic ſcribitur in Aruch, & adducitur ex Tal. Sebhachim fol.94.1. ubi pro ea hodie legitur, ·או כלי מִמּוּרַת quæ veniunt ex urbibus maritimis. Hoc ergo aliud eſt.

אֶבֶן אֶבֶן *Lapis, ut Hebraicè:* עוֹבַד אוּמָן אֶבֶן טָבָא Opus artificis lapidis precioſi, Exod.28.11. אֶבֶן מְשֻׁקַּלְתָּא Lapidem perpendiculi, Zach.4.10. וְאֶבֶן סְגִידָא Et lapidem adorationis, Levit. 26.1. רְאֶבֶן טָבָא Lapidis pretioſi, Exod.28.17. כְּאֶבֶן תַּקְלָא Sicut lapis offenſionis, Jeſa.62.10. וּלְאֶבֶן מָחֵי Et in lapidem percutientem, Jeſa.8.14. *Emphaticè*, קָמַת אַבְנָא Statuam lapidis, id eſt, lapideam, Geneſ.35.14. *Cum ſervilibus*, אָעָא וְאַבְנָא Ligno & lapidi, Deut.4.28. בְּאַבְנָא אוֹ בְכוּרְמֵיזָא Lapide aut fuſte, Exod.21.18. בְּקַלְעָא וּבְאַבְנָא Fundâ & lapide, 1.Sam.17.51. לְעוּמְקַיָּא כְּאַבְנָא In profunditates ſicut lapis, Exod.15.5. לְבֵנְתָא לְאַבְנָא Later pro lapide, Gen.11.3. *Cum affixo*, רְמוֹ גְּבַר אַבְנֵיהּ Projecerunt quiſq; lapidem ſuum, 2.Reg.3.25. *Plurale*, לְקוֹטוּ אַבְנִין Colligite lapides, Geneſ.31.46. מַדְבַּח אַבְנִין Altare lapidum, Exod.20.25. אַבְנִין שְׁלֵמִין Lapidibus integris, Deut.27.6. אַבְנִין רַבְרְבָן Lapides magni, אַבְנִין יְקָרָן Lapides pretioſi, אַבְנִין פְּסִילָן Lapides dolati, 1.Reg.5.17. *Cum ſervilibus*, אָעִין וְאַבְנִין Ligna & lapides, 2.Reg.12.13. בְּאַבְנִין טָבָן Lapidibus pretioſis, Jeſa.54.11. *Emphaticè*, תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא Duas tabulas lapideas, Exo.34.1. וְאַבְנַיָּא יְהוֹיָן Et lapides iſti erunt, Exo.28.21. לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Lapidare eos lapidibus, Num.14.10. כְּאַבְנַיָּא Inſtar lapidũ, 2.Reg.10.27. *Conſtructum*, אַבְנֵי דְּכְרָנָא Lapides monimenti, Exod.28.12. אַבְנֵי בוּרְלָא וְאַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא Lapides berylli & lapides perfectionis, Exod.28.21. בְּאַבְנֵי בַּרְדָּא Lapidibus grandinis, Joſ.10.11. כְּאַבְנֵי גִּיר Sicut lapides calcis, Jeſa.27.9. לְאַבְנֵי גְּמַר In lapides perfectionis, Jeſa.54.12. וּנְסֵיב מֵאַבְנֵי אַתְרָא Et accepit de lapidibus loci iſtius, Gen.28.11. *Cum affixis*, וְאַבְנַךְ וְאָעַךְ Et lapides tui & ligna tua, Ezech.26.12. יַת בֵּיתָא וְיַת אַבְנוֹהִי Domum & lapides ejus, Levit.14.45. דִּי אַבְנָהָא בַּרְזְלָא Cujus lapides ferrum ſunt, Deuteron.8.9.

In Aruch hîc variorum lapidum fit mentio.

אֶבֶן מוֹעִין *Lapis errantium.* Hujus mentio in Gemara, Bava metzia fol.28.2. Lapis fuit permagnus Hieroſolymis erectus, ad quem accurrebat, qui aliquid perdiderat, & qui invenerat. Hic rem inventam proclamabat, ille rem amiſſam ſignis & notis deſcribebat, ut eam recuperare poſſet.

אַבְנֵי כָתֵף *Lapides humeri*, id eſt, graves & prægrandes qui manibus geſtari non poſſunt, ſed humeris portare neceſſe eſt, Scheviith cap.3.

אֶבֶן הַמְּנֻגַּעַת *Lapis plagâ affectus.* De hoc diſputatur, quomodo contactu hominem polluat vel non polluat. Extat in Savim cap.ult. Quod alii explicant *Grandinem*, vel *Lapidem grandinis*, ex malè intellecto Aruch eſt, in quo ſtatim ſequitur, אבן חגור כמים, quæ verba illi pro explicatione

cationepræced. vocis sumpserunt, cùm sit novum exemplum ex Mikvaoth cap.7. *Lapis grandinis est sicut aqua*, i.e. *habetur instar aquæ*, in juribus sc. præsentis materiæ.

אֶבֶן מִכְמָא *Lapis positionis*, id est, lapis magnus & gravis alicubi positus, ut ei quis insideat, aut ei aliquid imponatur, aut quo aliquid tectum est. Appellatio desumpta inde, ubi dicitur, וְהֵיתִית אֶבֶן חֲדָה וְשׂוּמַת עַל פֻּם גֻּבָּא Et attuli lapidem quendam, qui impositus fuit ori foveæ, Dan.6.17. Hinc disputant Talmudici, quomodo contactu polluatur & polluat.

אבני בית קולים *Lapides templi Kolis*, id est, idoli Mercurii. Vide suo loco מַרְקוּלִים.

אֶבֶן שׁוֹאֶבֶת *Lapis hauriens sive attrahens*, id est, *Magnes, attrahens ferrum sine contactu*. Hujus artificio vitulus Jeroboami constitit in aëre, ut est in Gemara, ubi legitur, אבן שואבת תלה לחטאת ירבעם והעמידה בין שמים לארץ id est, Lapis attrahens suspendit peccatum Jeroboami, constituitque ipsum inter cœlum & terram, Sanhed. fol.107.2.

אבן שָׁעוֹת *Lapis horarum*, id est, *index horologii, vel lapis horas luce solis indicans, Compassum*. Hic in Targum vocatur אבן שָׁעַיָּא Lapis horarum, 2.Reg.20.11. ubi etiam מַעֲלוֹת Gradus, Chaldaicè vocantur שָׁעִין Horæ. Extat in Talm. עדיות cap.3.

אֶבֶן תְּקוּמָה *Lapis stationis, vel resurrectionis*. Lapis erat, quem mulieres gravidæ de collo gestabant, ne abortirent. Hinc privilegio mulieres donatæ, ut & sabbatho eum gestare licitum: Unde in Gemara, יוצאין באבן תקומה בשבת Egrediūtur cum lapide tekuma in sabbatho, Schab. fol.66.2.

אבונגרי *Præfecti mensæ regiæ*, Talm. Moed katon fol.12.2. Volunt esse Persicum ex אבן Mensa, & נאר rex. In Aruch scribitur אבוננרי.

אִבְנִיָּא *Milvus, avis immunda*, Deuter.14.18. Ponitur pro Hebræo אֲנָפָה, quod communiùs Milvum interpretantur, & sic Judæi, der zornig Wehe/ ab אנף Iratum esse.

אבס *Saginare, Pinguefacere*, Hebr. *Talmudici diversa Saginandi verba habent pro diversis saginationis modis*, unde legitur in libro Schabbath cap. 24. in Mischna: אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלקטין ואין באמירין את העגלים אבל מלעיטין אין מהלקטין לתרנגולין וכו׳ Id est, Non saginant (in Sabbatho) camelum, neque infigunt (cibum gutturi) sed manu gustandum offerunt: neq; infundunt lac vitulis, sed spontè gustandum offerunt; ingerunt etiam bolos gallinis, & cæt. Sunt hic אבס, דרס, הלעיט, הלקיט, de quibus singulis suo loco. Quod autē hîc dicitur

באמירין id omninò videtur esse pro מַמְרִאִין, à Radice מרא unde Hebraicè מְרִיא Pingue. Vide ibi. Est autem אָבַס *Copioso pabulo alere*, ut venter distendatur, fiatque באבוס ut præsepe vel saginarium.

אֲבִיסָה *Saginatio*.

אֵבוּס *Præsepe, Præsepium: item Vas excavatum magnum, unde multi operatores simul comedunt, Linter, Paropsis magna*: ut ibi, לא יאכל עמו מן האבוס Non comedit cum ipso ex paropside, quæ est coram operatoribus, Nedar. fol.41.2. Germ. ein Napf.

אֲבִיסְנָא *Pondus, Gravitas*: כאביסנא דגרדאי Sicut pondus textorum, Schab. fol.151.2.

אבץ אַבְצָא *Stannum*: יָת אַבְצָא וְיָת אַבְרָא Et stannum & plumbū, Hebr. הַבְּדִיל Num.31.22.

אוּבְצָן *Labor, Molestia, Defatigatio*: דְּלָא אִטְרְחָא באוּבְצָן עֲבִידְתָא Quæ non fuerit molestata labore alicujus operis, Numer.19.2. in Jonathane. *Sic apud Talmudicos*, אובצנא דהר קטליה Defatigatio montis occidit eum, Bava metzia fol.36.2. מחמת אובצנא רבא Propter molestiam, defatigationem magnam, Metzia fol.78.1. Hæc scribuntur in Aruch per ב post א, אבצן, sed in Talmud ubique per ב.

אבק, אַבְקָא *Pulvis, Pulvisculus*: אבק וְעַפְרָא Pulvisculus & pulvis, Deut.28.24. כְּאַבְקָא דְפָרַח Sicut pulvisculus qui pervolat, Jesa.5.24. ויהי לאַבְקָא Eritq; in pulverem, Exod.9.9. *Cum Affixo*, יְחַפֵּךְ אַבְקְהוֹן Operiet te pulvis eorum, Ezech.26.10. *Apud Rabbinos & Talmudicos*, אבק סופרים *Pulvis Scribarum*, Schab. cap.12. in Misna: אבק דרכים *Pulvis viarum*, Schab. cap. 3. אבק שעל רגלים *Pulvis pedum*, Mikvaoth cap.9. אבק רבית *Pulvis fœnoris*. Est fœnus sive usura non mera & propriè sic dicta, sed impropria, q.d. Usura subtilis, instar pulveris, ut usura esse vix animadvertatur. Ejus frequens apud Talmudicos mentio, & multæ recensentur species. Ut cùm quis proximo suo vēdit fructus, vel aliud quid, chariori pretio, quàm ipse emit. Sic, si quis velit proximo vendere fundū, & dicat, si hodie emeris, vendam tibi centum florenis; sin tardaveris vendam pro 120; quia sic videtur, ac si 20. hos superadderet pro usura 100. florenorum, quos citius accepisset, si hic citius fundum emisset. Sic si quis mutuo accipiens pecuniam ab aliquo, antequam eam accipiat, dona mittat, vocatur hoc רבית מוקדמת *Usura anticipata*: si post restitutam pecuniam det, est אבק רבית, &c. כל אבק רבית עם הגוים מותר לכל Omnis pulvis fœnoris cum gentilibus (Christianis) licitus est cuivis, vide Majem. in הלכות מלוה ולוה cap.5. & 6. Sic אבק שביעית *Pulvis anni septimi*. Sic vocatur

catur Lucrum illicitum quod quis capit ex mercatura fructuum anni ſeptimi. Vocatur & hoc Pulvis, quia directè non vetitum eſt à Deo; Dicitur enim; *Agrum tuum non ſeres, & vineam tuam non putabis*, Levit. 25.4. unde videri poſsit, non eſſe illicitum; ſed tamen dependet ab eo præcepto. Hinc ſcribitur in Talmud: כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו Quàm detrimētoſus eſt pulvis (i.e. quæſtus ex fructibus) anni ſeptimi. Nam qui cum illis negotiatur, ei tandem evenit, ut omnia ſua bona vēdere cogatur, Succa fol. 40.2. Kidduſch. 20.1. Simile huic, אבק לשון הרע *Pulvis linguæ malæ*, Bava baſra fol. 164. Apud Majemonem in הלכות דעות cap. 7. ויש דברים שהן אבק לשון הרע Sunt quædam, quæ ſunt *Pulvis linguæ malæ*, (Calumniæ indirectæ, ſubtiliſsimæ) כיצד Quomodo? E.G. Si quis dicat ad proximum ſuum, quòd futurus ſit talis, qualis ipſe nunc eſt. Aut, ſi quis dicat ad alios; Tacete de hoc viro, Nolo nunc dicere, quidnam ipſi aliquando contigerit, aut, quid fecerit &c. Item, cùm quis ſocium ſuum laudat in præſentia inimicorum ejus. Hoc ipſo enim cauſatur, ut illi id recitent & convertant in ipſius vituperium. Item cùm quis per riſum vel jocum calumniatur ſocium ſuum, ac proteſtatur, ſe id non ex odio vel malo animo facere. Sic, cùm quis doloſè calumniā aliquam recitat, ſimulans ſe bono animo illud dicere, & neſcire, id quod profert, eſſe calumniam: & cùm ejus rei cauſâ reprehenditur, dicit, ſe ignoraſſe, hanc eſſe calumniam, &c. Hæc & ſimilia ſunt אבק לשון הרע *Pulvis linguæ malæ, ſive calumniæ*. R.Salom. ſcribit in Succa fol. 40.2. *Pulvis linguæ malæ* non eſt Lingua mala ſimpliciter, ſed modus Linguæ malæ, ſicut pulvis qui aſcendit ex contuſione rei alicujus in mortario.

אַבֵּק *Pulverem vel Terram adjicere, Terrâ obtegere*: מאבקין מעשנין עד ראש השנה Perpulverant, perfumant arbores uſque ad principium anni, Schevüth cap. 2. Perpulverant, *i.e.* terram bonam ad radices adjiciunt, ut feliciùs creſcat arbor: Perfumant, *i.e.* fumum ſub arbore faciunt ad necandos vermes. Aut quando radices arboris denudantur, tum מאבקין terrâ adjectâ eas tegunt. Aruch contrarium ponit, *Terram à radicibus auferre*, quod ſententiæ locorum non convenit.

הִתְאַבֵּק *Pulverizare ſe*: הוי מתאבק בעפר רגליהם Pulveriſa te in pulvere pedum eorum, ſc. ſapientum, Pirke avos cap. 1. *i.e* Diſcipulus eſto ſapientum: nam diſcipuli ad pedes Doctorum ſedebant.

אַבְקוּת *Luctatio in pulvere*, Rab.

אַבִּיק *Canalis*: אביק שבמרחץ Canalis balnei, Mikvaoth cap. 6.

אֲבוּקָה *Fax, Tæda, ex pluribus candelis cereis colligata, quæ ſimul incenſæ, magnam flammam efficiunt*, Berach. fol. 43.2. *Plurale*, ואבוקות דולקין לפניו Et faces ardebant coram ipſo, Midd. cap. 1.

אַבְקְתָא Vide בקק.

אבר *Volare. Ithpehal, Futurum*, מבינתך יתאבר נר נצא Eſt'ne de intelligentia, quomodo volare poſsit pullus aquilæ, Jobi 39.29. In Hebræo eſt יאבר ex Aphel.

אֶבְרָא *Ala, Penna ad volatum*: אין אברא דחוריתא Num alam ciconiæ, Jobi 39.16. Sic Hebr. אֶבְרָה. *Plurale*, אריך אברין Longa pennis, Ezech. 17.3. *Aff.* מנטלהון על תקוף אברוהי Portat eos in fortitudine pennarum ſuarum, Deut. 32.11.

אברתי *Ales, Avis*: משל לאברתי שקינן על שפת הים Simile hoc eſt avi, qui nidificavit ad littus maris, Jalkut Proph. fol. 171. col. 4.

אבר *Roborare, Firmare, Obfirmare*: Hinc de אבירם Abiram Numer. 16. ſcribunt in Gemara, eum ſic dictum fuiſſe, שאיבר עצמו מעשות תשובה Quòd obfirmavit ſe ipſum, ne ageret pœnitentiam, Sanhed. fol. 109.2. כיצד מאברין את העיר Quomodo fortificant urbem? Erubhin fol. 53. 1. nempe adjectis variis propugnaculis tanquam novis membris. Alii dixerunt מעברין Gravidam faciunt, ſenſu eodem. Propugnacula enim ſunt ut venter mulieris gravidæ.

אֵבְרָא *Membrum, Os oſsis*. Reſpondet Hebræo נתח & quandoque in Jobo & Pſalmis Hebræo עצם. Nam quod Elias ſcribit, omnia עצם in Jobo, Pſalmis & Proverbiis transferri per אבר, id falſum eſt. In Proverbiis nullum extat, ac in reliquis duobus ſæpè גרם pro eo ponitur. Diverſimodè ſcribitur, ſed Kametz ſæpiùs occurrit ſub ב: ut, אברא אמטול אברא Membrum pro membro, Hebr. עור תחת עור Job. 2.4. Plurale, לתרי עשר אברין In duodecim membra, Levit. 19.29. Emphat. ית אבריא Membra, Lev. 1.8. אבריא דשפיתא Oſſa quæ contriviſti, Pſalm. 51.10. Cum Affixis, כל אברי Omnia oſſa mea, Pſal. 35.10. וסוגעי אברי דליח Pleraque oſſa mea effecit pavida, Job. 4.14. חילי ואברי Robur meum & oſſa mea, Pſal. 31.11. לית שלם באברי Non eſt pax in oſsibus meis, Pſal. 38.4. איכדין אתבדרו אברנא Sic diſperſa ſunt oſſa noſtra, Pſal. 141.7. ותתן על אברוהי Et dabis ſuper membra ejus, Exod. 29.17. וסוגעי אברוי תקיפין Et pleraque oſſa ejus ſunt fortia, Job. 33.59. והיך משחא באברוי Et ſicut oleum in oſſa ejus, Pſal. 109.18. תפלג לאברוהי Divides in membra ſua, Exod. 29.17. ויפלג יתה לאברהא Et divides eum in membra ſua, Levit. 1.6.

Apud Rabbinos, אבר מדולדל *Membrum languidum*:

ıbum : אבר הַמַּשְׁגַּל Membrum coitus. De hoc telligendum illud, אבר קטן יש בארם משביעו רעב ומרעיבו שבע Membrum exiguum est in homine, saturat illud, famescit, si famere patitur, satutur, Sanhed. fol. 107.1. רמ״ח איברים יש בו בארם מהן רבוצין וקי h.e. 248 membra sunt in homine, & eorum quædam sunt jacentia, quędam ecta, &c. Vajikra rabba sect. 16.

אבר · אֲבָרָא *Plumbum.* Respondet Hebræo עפרו : ut, וּבַרְזֶל וַאֲבַר Et ferrum & plumbum, zech. 22.18.20. & 27.12. יָת אַבְצָא וְיָת אֲבָרָא Et annum & plumbū, Num. 31.22. אִשְׁתְּקַעוּ כַּאֲבָרָא ubmersi sunt sicut plumbum, Exo. 15.10. Apud abbinos, כתבו באבר Si scribāt plumbo, Schab. l. 104.2. פתילה של אבר Fascia plumbea, Sanh. l. 52.

איברא *Verè, Certè, Profectò, Verumtamen,* alm. איברא חזינא ליה Profectò video ipsum, id t, videre ipsum cupio & volo, Cholin fol. 57.2. lossa איברא id est, אמת. Ibidem fol. seq. אמר ליה איב Respondit ipsi, certè. איברא אנת הות Certè isti, Ba. bathra fol. 168.1. איברא מלכא את Verumen rex es tu, Gittin fol. 56.2.

אברורין *Turres, Arces, Munitiones, Muri,* Talm. אבל בקשקושי ואברו Sed in arcibus & turribus, chab. 11.1. Glossa, בירניות ומגדלים. In Aruch scritur אברואר quod legi posit אַבְרְוָאֵרִי vel אַבְרוּאָרִי, exponitur חומות העיר Muri urbis, Turcicè אל נוסק aut נוסק, Hebr. מִגְדָּל. Addit Aruch, ebraicè מִגְדָּל עז, in Targum verti קושקא עשונא fol. 61.4. ibi hodie legitur קושטא Veritas. Lectionem Aruch confirmat lectio Talmudica.

אברורי *Utres parvi*, Talm. באברורי הורי בנתי um utribus parvis apponunt, Bava bath. fol. 4.2. Glossa, Quando uter vini unus major est tero, & tunc minori apponunt נור קטן Utrem rvum, ad æquandam sarcinam asini, ne inquale pondus asinum gravet. Alii explicant, ondera. In Aruch scribitur in medio per duex Vau אברוורי, quod legendum אַבְרְוָרֵי. Per-um est.

אברונין. Sic adducitur in Aruch, & exponi-r, linguâ Persicâ significare שלוחים Legatos, uncios. Citatur ex Gemara, Erubhin fol. 62.1. i scribitur בארונני, in Glossa אבורנני, & expotur קתידראות Cathedræ.

אברו. In Sanhed. fol. 74.2. איגהו וכל אברזייהו a, & appendices eorum, quæ dependent ab i, vel, quæ conveniunt cum eis. Sic in glossa allicè לור אפרטנמנט *leur appartenement.* Citatur ic etiam ex Menach. fol. 73.2. Sed ibi nunc gitur וכל חבירהו. Baal Aruch hęc adducit in x & legit אבורייהו, transpositis literis.

אבְרִיזָא *Pellis, Corium, operculum coriaceum:* *In Gemara*, מעקרא קרו ליה משכא והשתא אברזין Ab initio vocabāt illud *Mischa*, id est, Pellem: nunc vocant *Afriesin*, Bava kama fol. 66.2. Persicum est. Aliâs Talmudicis dicitur עִיצְבָא, de quo suo loco.

אובריזא · אבריזין *Obryzum*, ὄβρυζον, *auri optimi species, teste Plinio lib. 33.3. quasi Ophirizum, ab insula Ophir, in qua auri præstantissimi copia:* ut, מִדַּהֲבָא וּמִן אוּבְרִיזָא Prę auro & auro obryzo, Psal. 119.127. וּמִן דַּהֲבָא אבריזין Et præ auro obryzo, Prov. 8.19. וּמְתַכַּתְבָא בְאַבְרִיזִין דְּמִן אוֹפִיר Et scriptus est auro optimo ex ophir, Psal. 45.10. וּמִן אַבְרִיזִין סַגִּי Et præ auro obryzo multo, Psal. 19.11. וּפִירוּגַהּ מָאנֵי אוּבְרִיזִין Et permutatio ejus cum vase ex auro obryzo, Job. 28.17. Respondet Hebræo פָּז.

אַבְרוּטֵי *Olivæ pinguis species*, Berach. fol. 39.1. In Aruch scribitur אברושי.

אַבְרָנִים *Caro cruda, non satis assata vel cocta. In Gemara*, היכי דמי נא כדאמרי פרסאי אברנים Cui simile est נא Crudum? ei quod Persæ dicunt אברנים. Vide Jalkut fol. 60.1.

אַבְרוּשְׁךְ *Pulmentum ex melle, farina & oleo,* juxta Aruch Persicum est.

אַבְרְתָא *Hyssopi quædam species*, Talm. Schab. fol. 128.1. In Avoda sarah scribitur cum Daleth, אברתא.

אבש

אוּבְשָׁא *Labrusca: Est à* באש *Fætuit; per literarum transpositionem*, הענבים והאובשין Uvæ & labruscæ, Hebr. בְּאוּשִׁים Uvæ fætentes. Legitur in Talm. libro מעשרות cap. 1. De his decimæ dabantur ab eo tempore, quo incipiebant putrescere.

אַבְשׁוּנָא *Frumentum in fornace exsiccatum:* חִצְבָא ראבשונא Olla frumento illita, Pesach. fol. 40.1. Solebant ex farina istius frumenti ollas defricare & mundare.

אַגָא Vide in עוּג · עָגָא.

אגב

אַגַב Vide in גבב. אתבין vide in גבן.

אַגְבַּסְטֵס *Præfectus provinciæ, Princeps.* Citatur ex Bereschit rabba, sed ibi legitur אגוסטוס *Augustus*, sect. 12. quod melius, vel אתוסטוס.

אגג

אגגיא *Genus vestis*, Ber. rab. sect. 20. Sic quidam ibi explicat כָּתְנוֹת עוֹר, Gen. 3.22.

אגד

Colligere, Ligare, Colligare, Constringere: אוגדין לאגוד את הירק Ad colligēdum olus. גאגדין אגודות גדולות Ligant fasciculos magnos, שעדרה באגודה אחת Collecti in fasciculum unum. אוגדת בה Constringit eâ capillos suos, Schab. fol. 60.1. Sic legit Aruch & rectè. In Talmud legitur per ר.

אינור *Colligatio, Constrictio: Vinculum, funiculus:* כשאינו נוטל באיגודו Quando non tollit (vestem) cum funiculo suo, Erubh. fol. 102.1. Plur. אגודין.

אגר *Idem*: אבל יוצא באגר שעל גבי המכה Sed exit (asinus vel bestia in Sabbatho) cum vinculo, quod est super plaga, Schab fol.53.1.

אֱגֻרְדָה *Fasciculus, fascis, manipulus. Plur.* אגרין & אֲגוּדוֹת. Hinc apud R.Salo. Exod.12.21. שלשה קלחין קרויין אגודה Tres caules vocantur fasciculus. Majemon scribit cap.3. in Pirke abhoth, אגודה est מה שאוגד אדם בידו אחת quantum comprehendit homo manu unâ sive quinque digitis, id est, Manipulus: אגודות השום Manipuli allii, Peah cap.6.

אֲגַר *Scipio, Sustentaculum brachiorum*, Germ. Krucken/ juxta Eliã in Methurgeman; ut, מַתְקִיף בְּאגַר Se sustentans scipione, 2.Sam.3.29. Veneta legunt בְּאגַר, & sic אִגְרָא apud Talmudicos, ut infrà videbitur.

אַגְרְנָא *Absynthium*, pro Hebræo לַעֲנָה: ut, וְסוֹפֵיהּ מְרִיר כְּאַגְרְנָא דְּמוֹתָא Finis ejus erit amarus sicut absynthium mortis, Deut.29.17. in Jonathane. Hæc forma potest esse à גִּדָּא Absynthiũ, sed Veneta legunt אִגְרְנָא per ר in medio, cujus radici de isto significato nihil simile. Legitur etiam in Talm. Avoda sarah fol.29.1.

אוּגְרָא Vide infrà in אגר. אַגְרָה vide in נגר.

II. אגר *Claudere*, Talm. אוגרות פתחיהן לבעליהן Claudunt januas suas maritis suis, Pesachim fol.87.1.

אגה אַגְיָא *Area in hortis*, Hebr. עֲרוּגָה, Talm. הָדֵין אגְיָא לֶהֱוֵי פֵּאָה Hæc area erit angulus, Nedarim fol.6.2. & alibi, כבסלי לאוגיא Sicut sulcus est areæ sive circa aream. אין עושין אֲגִיּוֹת לגפנים Non faciunt areas in vineis.

אוגיא *Vestes pretiosæ cuti proximæ, Interulæ*, ut communiter explicant, Ber.rab.sect.20. Sic explicat R.Elieser כתנות עור Vestes pelliceas, Genes.3.22. Ego putarim esse ex Græco αἴγειος, unde αἴγεια caprina: vel αἰγὶς Pellis caprina. Vide Lex. Henr.Stephani.

אגז אגוז Nux, Hebr. אגוז הבושם Nux odorata, nux myristica: גל של אגוזין *Cumulus nucum.* Sic vocatus fuit R.Tarphon, quòd sicut unâ nuce ex cumulo composito ablatâ, reliquæ convolvuntur omnes, sic R. ille, cùm proponeret ei discipulus quæstionem aliquam, afferebat ei responsionem ex Scriptura, quam cum discipulus acciperet, adjungebat statim & simul alias ex Medraschim, ex mischna, ex halacha & agada, Gittin fol.67.1.

אגט אגיטין *Codicilli, literæ quibus uni legatur pars aliqua hæreditatis, ac simul prohibetur, ne prætereaquid petat vel capiat quod alterius est.* Sic Abraham dedit Ismaëli suum, & Isaaco suum, nec poterat Ismael quicquam capere, quod erat Isaaci, Sanh.fol.91.1. In Jalk. in Leg. fol.31.3. legitur, שכתב לגיטין qui scripsit legata, Glossa, לוטי לגטי. Et sic citat Baal Aruch in גט secundo.

אגל אֲגַל Hebr. *Gutta*. Apud Talm. עליית אגלים, Chagiga fol.12.2. Cœnaculum sive conclave guttarum. Vide ibi glossam.

אֲגְלָא *Agla*. Nomen Dei Cabalistis usitatum, quod compositum est ex primis literis harum vocum אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי Tu potens es in seculum Domine.

אגליגין *Chirographum debiti*, Rab. עד שהוא קורא אגליגין שלהן Donec legat chirographum ipsorum, Beres. rab. sect.28. in princ. Glossa שטר חוב.

אגם *Tristari, Contristari. Idem cum Hebræo* עָגַם *commutatis gutturalibus. Præteritum fœm.* עֲגְמַת נַפְשִׁי מִדָּבוֹנָא Tristis est anima mea præ mœrore, Hebraicè דָּלְפָה Stillat, Psal.119 28. עָגְמַת נַפְשִׁי לְחַשִּׁיכָא Tristis est anima mea propter pauperem, Hebr. עָגְמָה, Job.30.25. Unde apparet א & ע hîc permutari.

אִגּוּם *Tristitia, anxietas.*

II. אֲגַם *Ire, Abire.* In Ber. rabba sect.78. in illud *Et sustulit Jacob oculos suos, & vidit Esavum venientem, & cæt.* Gen.33.1. Ecce iratus erat Esau super bestias & jumenta. Dicebat Jacob: Quis ibit & placabit ipsum? respondebat iste vulpes: Venite mecum eò, novi enim trecentas parabolas, quibus placabo ipsum, אמרין ליה אגומין, dicebant ipsi, *Agomen*. Glossa vult esse Græcum: unde apparet esse Græcum Ἄγωμεν Eamus, ut Matth.26.46.

III. אֲגַם *Stagnum*, ut Hebr. *Plurale*, וְאַגְמִין לְאַגְמִין רְמִין אֵיבַשׁ Et stagna exsiccabo, Jesa.42.15. In stagna aquarum, Jesa.35.7. & 41.18. עַל אֲרִיתָא וְעַל אַגְמַיָּא super rivos & super stagna, Exod.8.5. וְיָת אַגְמַיָּא אוֹקִידוּ בְנוּרָא Et stagna exusserũt igne, Jerem.51.32.

Apud Talmudicos etiam idem est quod אַגְמוֹן *Juncus*. Inde illud: Dixerat Raf, אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסין ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין חללה של לב רשות id est, Si essent omnia maria atramentum, & omnes junci calami, & cœlum pelles, & omnes homines scribæ, non essent sufficientes describere profunditatem cordis potestatis regiæ, id est, regis, Schab.fol. 11.1. Alibi opponuntur שחת & אגם tritici primum gramen & juncus, Kidduschin fol.62.2.

אגמון *Juncus, sic dictus, quòd in Stagnis crescat*: ut, רֵישֵׁיהּ כְּאַגְמוֹן כָּפִיף Caput suum sicut juncus curvat, Jesa.58.5.

אגן *Crater, Phiala, Scyphus, Pelvis. Plurale,* וּמְמַזְגִין לְדַחֲלָתְהוֹן אַגְנִין Et infundunt idolis suis scyphos vel phialas, Jesa.65.11. *Fœmin.* אַגַּנְתָּא רַבְּתָא דִּי דַהֲבָא Crater magnus aureus, Esth.1.2. in secun-

a secundo Targum. *Rabbini*, אַנְגְּרָה, *plurale*, אֲנָגוּר. *Talm.* אנגא אפומא דחביתא שריקא Pelis ad os vasis oblita, cum litura arctè apposita, fol.31.1.

אוּנְגָא *Circulus, orbis*: כְּאוּנְגָא דְסִיהֲרָא Sicut circulus lunæ, Cant.7.3. *Plurale alterius formæ*, וְאַגְנֵי קְרוּנָתָא Et orbes capitellorum, 1.Reg.7.41.

אֲגָנַיָא *Fossæ, Lacus in agris, ad recipiendas aquas superfluas*: עַד מֵישַׁר אֲגָנַיָא Usq; ad planitiem fossarum, Judic.4.11. *Sic apud Talmudicos*, באגני דארעא De fossis terræ, Bava kama fol.61.2. Fossæ propriè rotundæ, quæ sunt quasi אגנות crateres rotundi, scribit R.David.

אוגן *Cupa, Labrum, vas majus*: *Lacus vas.* רבי זירא הוה יתיב באגנא דמיא R.Sira sedebat in cupa aquæ, scil. ad se lavandum, Berach. fol.22.1. Id Aruch scribit אורגא. Et aliter alibi, דיתיב באוגנא דמיא קא משחה ליה Qui sedebat in cupa aquæ & lavabat se, Schab.157.2. Glossa גיגית. Aruch אבבא.

אוגן *Ansa, Ora, quâ vas apprehenditur, Manubrium, item Labrum & extremitas vasis. Dualiter*, דְאִית לֵיהּ אוּגְנַיִם Cui sunt duæ ansæ, Erubhin fol.77.1. מאוגני הכלים או ומאזני Ex labris vasorum, aut ex ansis vasorum, Kelim cap.11. Quidam hîc volunt, און Aurem esse de corpore & substantia vasis, אוגן ansam arte ei adjunctam.

אַגְנָא *Mactra: Vas, Vasculum capax*: אגנא מלא ליטא Mactra plena massâ farinaceâ, Taanith fol.25.1. גַּבָּא דְאַגְנָא Dorsum, id est, exterius mactræ, שִׂפְתָּא דְאַגְנָא Labium mactræ, id est, interius, ubi depsitur, Pesach. fol. 45.2. אגנא דתחלי Vasculum cum ficubus immaturis sive grossis, Schab.fol.110.1. vel scyphum, ex superiori significatione: nam sequitur ibidem, חמרא דיחתנא vinum odoratum, quod ficubus erat superinfundendum, quod scypho benè convenit.

אג *Pirum: plur.* עוּקְצֵי הָאַגָּסִים Pediculi pirorum.

אִגְסְטָן *Decimator, qui decimas aut quoscunq; proventus, agro alicui impositos, recipit, Fructuarius*: *Talm.* אגיסטן אני בתוכו Fructuarius ego sum in ..., Sanh. fol.26.1. Glossa שכיר, fructus ab isto ...ro percipio..

אֲגוּסְטְלָא · אֲגוּסְטוּס *Augustus, Cæsar, Imperator, Augustulus.* In Beres.rabba sect.1. Caro & sanguis (i.e. homo carnalis) primò ponit nomen suum, postea honoris titulum, veluti פלן אגוסטולי פלן פראטא N. Augustus, N. Imperator. Non sic ...us benedictus, &c.

אֲגַסְטְרִין *Privilegium.* In Medrasch Psal.86.1. וגיסטרין זה נתן משה ליהודה Privilegium hoc dedit Moses Jehudæ, quo tempore ex hac vita discessurus erat.

אֲגַף *Ala.* Plurale, אוּכָמִין כְּאַגְפֵי עוֹרְבָא Nigri ut alæ corvi, Cant.5.11. *Item Brachium, apud Rabbinos*: ut, משעה שחברותיה נושאות אותה באגפיה A tempore quo sociæ ejus portant eam brachiis suis, Schab. fol.129.1. דלוסקמא הנישלת באגפיים Feretrum quod portatur brachiis, scil. non ab uno, sed à duobus viris, Moed katon fol.24.2. Item *Ripa, Littus*: ואמה מכאן ואמה מכאן אגפיה Et fossam aquarum ex utroque littore ejus, Bava bathra fol.99.2. *Ulterius* אגף *est Locus clausus*, Pesach. cap. 7. in Misna. Bartenora scribit אגף vocatur omnis locus qui januis claudi potest. In eundem sensum Rambam. Significatio est ex גפף.

אֲגַר *Mercede conducere. Præteritum*, וְדִי אֲגַר עֲלָךְ יָת בִּלְעָם Qui mercede conduxit contra te Bilhamum, Deut.23.4. וַאֲגַר בְּהוֹן אֲבִימֶלֶךְ Et conduxit pro eis Abimelech viros inanes, Jud. 9.4. וַאֲגְרַנִי Et conduxit me, Jud. 18. 4. אֲרֵי מֵיגַר אֲגַרְתָּךְ Nam conducendo conduxi te, Genes.30. 16. וַאֲגַרוּ יָת אֲרָם Et conduxerũt Aramum, 2.Sam. 10.6. *Participium*, אָגְרִין קֵינָאָה Conducunt aurificem, Jesa. 46.6. *Infinitivus* מֵיגַר ut paulò antè. *Ithpehal, Participium*, ודמתגר מִתְּגַר לְמְאֵירְתָא Et qui mercede conducitur, conducitur ad diminutionem, Hag. 1. 6. *Ithpahel, Infin.* תָּבוּ לְאִתְּגָרָא Reversi sunt ut mercede conducerentur, 1.Sam. 2.5. in quibus א elisum est. *Apud Rabbinos sententia proverbialis legitur*: אִתְּגְרַתְּ לֵיהּ פְּרֵין עַמְרֵיהּ *Mercede conductus es* (ad laborem, etiam vilem) *excute lanam ejus*, Joma fol.20.2. Voluerunt eo, à cœptis non esse desistendum, etiamsi labor vilis sit & merces videatur exilis. Linum vel lanam excutere, opus muliebre est, & pro viro vile: hoc tamen cum exiguo lucro faciendum potius, quàm otio famem pascere. Vide Aruch in פר primo.

אֲגִירָא · אֲגִיר *Mercenarius, mercede conductus*: וּכְאָגִיר שְׁנָא בִשְׁנָא Sicut mercenarius de anno in annum, Levit.25.53. לָא תַעְשׁוֹק אגירא עַנְיָא Non opprimes mercenarium afflictũ & pauperem, Deut.24.14. תּוֹתָבָא וַאֲגִירָא Indigena & mercenarius, Exod.12.45. אַגְרָא דַאֲגִירָא Merces mercenarii, Levit. 19. 13. כַּאֲגִירָא כתותָבָא Sicut mercenarius, sic indigena, Lev.25.40. *Aff.* וְלַאֲגִירָךְ Et mercenario tuo, Levit.25.6.

אַגְרָא · אֲגַר *Merces.* אגר עובדין טבין Merces bonorum operum, Psalm.127.3. דִּי אִית לְהוֹן אֲגַר טָב Quibus est merces bona, Eccles.4.9. כַּאֲגַר אֲגִירָא Juxta mercedem mercenarii, Deuter.15.18. אֲרֵי אַגְרָא הוּא לְכוֹן Nam ea est merces vobis, Num.18. 31. אַגְרָא דְאֱנָשָׁא Merces hominis, וְאַגְרָא דִבְעִירָא Et merces bestiæ, Zach.8.10. *Cum Affixis Pronominibus*, יְהַב יְיָ אַגְרִי Dedit Dominus mercedem meam,

meam, Gen.30.18. וְאַשְׁנִי יַת אַגְרִי Et mutavit mercedem meam, Genes.31.7. אַגְרָךְ סַגִּי לַחֲדָא Merces tua multa valdè, Gen.15.1. וַאֲנָא אֶתֵּן יַת אַגְרִיךְ Ego autem dabo mercedem tuam, Exod.2.9. וִיהֵי אַגְרִיךְ שְׁלִימָא Sitque merces tua perfecta in seculo futuro, Ruth. 2.12. בְּיוֹמֵיהּ תִּתֵּן אַגְרֵיהּ In die suo dabis mercedem ejus, Deuter.24.15. עַל בְּאַגְרֵיהּ Venit pro mercede sua, Exod.22.15. וִיהַב אַגְרַהּ Et dedit mercedem pro ea, Jon.1.3.

Apud Rabbinos non tantùm *Mercedem* significat, sed latiùs etiam *Lucrum, Optimum & Præcipuum alicujus rei:* אי פלגא באגר תרי תלתי בהפסד Si dimidium in lucro capit, debet capere duas tertias in damno, scil. locator, Bava metzia fol.68. 2. & contra, אי פלגא בהפסד תרי תלתי באגר Si dimidium in damno, duas tertias in lucro, fol.seq. אַגְרָא דְפִרְקָא רִיהֲטָא *Optimum concionis accursus est,* id est, præcipuum concionum est concursus hominum, qui vel nō attendunt ad doctrinam, vel non intelligunt, cùm ipsemet Rabbi docens, non intelligat id quod docet. פירקא · פרק est Caput aut textus Scripturæ, qui pro concione explicatur. אַגְרָא דִשְׁמַעְתָּא סְבָרָא *Præcipuum auditæ lectionis est propria opinio.* Nam auditor inter varias sententias, quæ in lectione proponuntur, dubius plerunque manet, nisi sibi aliquid firmi ipsemet statuat: אגרא דבי טמיא שתיקותא *Optimum domus luctus est silentium:* h. e. ut patienter feramus. אַגְרָא דְבֵי הִלּוּלֵי מִלֵּי *Præcipuum domus nuptialis sunt verba,* i.e. amica colloquia: אַגְרָא דְתַעֲנִיתָא צִדְקְתָא *Præcipuum jejunii est eleemosyna.* Jejunant pleriq; divites, non ut pietatem Deo exhibeant, sed ut videantur & colantur ab hominibus, liberaliter dando eleemosynas pauperibus, ut & isti habeant, quo post jejunium sese recreent. Hæc & similia plura leguntur in Berachoth fol. 6. סָהֲדֵי שִׁקְרֵי אַגְרַיְהוּ זִילֵי *Testium falsorum merces vilis est. Proverbialis sententia est*, quam adducit R. David Malach.2.9.

אגר *Tectum. Respondet Hebræo* גג: ut, וּסְלִיקוּ עַל אַגַּר מִגְדְּלָא Et ascenderunt in tectum turris, Jud. 9.51. מֵאַגַּר תְּוָא A` tecto thalami, Ezech. 40.13. עַל אַגְּרָא Super tecto, Psal.102.8. עַל פִּנַּת דְּאַגְּרָא In cornu, id est, extremitate tecti, Prov.21.9. & 25. 24. וְהִיא אַסְּקַתְנוּן לְאַגְּרָא Ipsa autē fecerat ut ascenderent in tectum, Jos.2.6. *Cum Affixis Pronominibus*, וְתַעְבֵיד תִּיקָא לְאַגְּרָךְ Et facies loricam tecto tuo, Deut.22.8. יַת אגריה Tectum ejus, Exod.30.3. מֵאַגַּר תְּוָא לְאַגְּרֵיהּ A` tecto thalami ad tectum ejus, Ezech.40.13. *Plurale*, כְּעֶשֶׂב אַגְּרַיָּא Sicut herba tectorum, 2.Reg.19.26. דִּסְגְדִין לְאַגְּרַיָּא Qui procumbunt super tectis, Soph.1.5. עַל כָּל אַגְּרֵיהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי In omnibus tectis Moabitarum, Jer.48.38.

אוגרא · אוגר *Cumulus, Tumulus;* אוֹגַר סָהִיד Cumulus testimonii, Genes.31.4. in Jonathane, ubi Onkelos habet יְגַר, Hebr. גַּל. & vers.46. וַעֲבָדוּ אוֹגַר וַאֲכָלוּ תַּמָּן עַל אוֹגְרָא Et fecerunt tumulum, & cibum ceperunt illic super tumulo isto, & vers. 51. הָא אוֹגַר הָדֵין Ecce tumulum hunc, & vers.52. סָהִיד אוֹגַר הָדֵין Testis est tumulus hic: דְּלָא טְמִיר בְּאוֹגְרָא Qui non fuerit occultatus in tumulo, Deut.21.1. in Jon. Veneta legunt per ד in medio.

אֱגוֹרָא *Altare, Ara. Dicitur tantùm de altari, quod idolis servit:* וְאַסֵּק עַל אֱגוֹרָא Et obtulit super altari, 1.Reg 12.33. אֲרֵי תְרַע יַת אגוריה Nam destruxit altare ejus, Jud.6.31. *Plurale*, וַאֲקִים אֱגוֹרִין לְבַעְלָא Et erexit altaria Baali, 2.Reg. 21.3. שַׁוִּיתוּן אגורין לְבַהֲתָא Statuistis altaria pudori, id est, idolo pudendo, Jerem.11.13. וְיַת אגוריא Et altaria, 2.Reg. 23.12. *Constructum*, אֱגוֹרֵי טָעֲוָתְהוֹן Altaria idolorum ipsorum, Hos.8.11. *Cum Affixis Pronominibus*, וּלְקַרְנַת אגוריכון Et ad cornua altarium vestrorum, Jerem.17.1. וְיִצְדוּן אגוריכון Et vastabuntur altaria vestra, Ezech.6.4. וְיַת אגורוהי Et altaria ejus, 2.Reg. 11.18. כְּאִדְכָּרָא בְנֵיהוֹן אֱגוֹרֵיהוֹן Cùm recordantur filii ipsorum altarium suorum, Jer.17. 2. קְדָלְהוֹן דְּאגוריהון cervicem altarium ipsorum, Hos.10.2. אַסְגִּיאוּ פוּלְחַן לְאגוריהון Multiplicarunt cultum altaribus suis, Hos.10.1.

אגרתא · אגרת *Epistola, Literæ:* אֵידָא הִיא אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין Quæ nam est epistola dimissionis, Hebr. ספר כריתות Jesa. 50.1. אִגְּרַת גֵּט פטורין Epistolam libelli dimissionis, Jer.3.8. *Emphat.* וְאֶשְׁדַּר אגרתא Et mittam epistolam, 2.Reg.5.5. וּכְתַב לְהוֹן אִגַּרְתָּא Et scripsit ipsis epistolam, 2.Reg.10.6. וּכְתָבַת בְּאִגַּרְתָּא Et scripsit in epistola, 1.Reg.21.9. *Plurale*, וּנְסִיב אגרין וְקוּרְבָּנִין Epistolas & munera, Jesa.39.1. חִזְקִיָּה יַת אִגַּרְתָּא Et accepit Chiskia literas, 2.Reg. 19.14. Jesa.37.14. *Apud Rabbinos & Talmudicos:* אגרת בקורת Vocantur apud Rabbinos literæ, quę publicè affiguntur, vel promulgantur, de venditione domus vel agri alicujus per auctionem, (ein Ganbrieff) In hunc sensum: שדה או בית פלוני עומד לימכר בכך וכך ממון וכל מי שירצה להוסיף יבוא ויתן Ager vel domus ista venū it pro tali & tali summa pecuniæ. Qui aliquid cupit superaddere, veniat, & det. אגרות שום Vide in Radice שום.

אנוריאות *Collegia, Conventus, Cœtus*· אנוריאות של גוים Collegia gentilium, Gittin fol.88.2. Glossa, אסיפורת.

אָגוּר *Agur, nomen proprium*, Proverb. 30.1. In Jelammedenu, למה נקרא שמו אגור Quare vocatur nomē ejus Agur? שאגר quia collegit Sapientiam & Legem.

אגורי *Olivæ mediocris & pinguis species*, sic dicta, ששמנו אגור בתוכו quòd oleum suum non perdat, sed intra se collectum retineat, Talm. Berachoth fol 39.1. Kelim cap.17.

אֲגוּרְדָּה *Numus, numulus, obolus ex argento.*

אוגרת *Acies cultri utrinq; scindens, culter duplicis* [...]iei, Cholin fol.17.2.

אַגְרְמָמִין · אַגְרְדְמִין *Præfectus mensuris, officialis* [m]*ensurarius, qui mensuras ex publica authoritate ju*[st]*ificat, & signo publico notat, falsariosque punit.* Ba. [B]athra fol. 89.1. In Ba. kama fol.89.1. scribitur אגרדמי & explicatur סוחר ישמעאל Mercator Is[m]aëlita.

אַגְרְטִין *Potus dulces:* ושתה יין ישן ומיני אגרטין Et [b]ibit vinum vetus & alia dulcia, Medrasch Ko[h]eleth cap.1. vers.8.

אַגְרוּמִי *Licentia, facultas, privilegium.* Alibi scri[b]itur אוגרמי, alibi הלך ונטל אגרומי ממצרים Ivit & [a]ccepit licetiam ab Ægyptiis, Bere. rab. sect. 75. [S]cil. licentiam, ut esset telonarius.

אַגְרְנָא *Absynthium.* בְּאַגְרְנָא דְמוֹתָא Sicut ab[s]ynthium mortis, Deut. 29. 17. in Jonath. Tar[g]um Hierosolymitanum pro eo habet לַעֲנְתָא, quod est ex Hebræo לַעֲנָה. Vide suprà in אגר.

אַגְרִיון ἄγριος, *Agrestis, Sylvester, vel Sylvestris,* [F]*erus:* כלב אגריון Canis ferus, sylvaticus, Ber. rab. [s]ect.77.

אַגְרוּנִימוֹן *Agoranomus, Præfectus super victualia,* [v]*el, foro rerum venalium.* Est Græcum ἀγορανόμος, [c]ujus officium dicebatur ἀγορανομία. Hinc לא עם אגרונימון של מדינה Non cum agrorum sive pro[v]entuum curatore urbis, quia ipse est occupa[t]us בחיה של מדינה cum victualibus urbis, Vajik. [r]ab. sect.1. In Jalkut fol.279.1. legitur אגרונימוס.

אַגְרִיסִין *Agrestes, Sylvestres:* סוסין אַגְרִיסִין Equi [s]ylvestres, Jer. 5.8. Rectius diceretur אַגְרִיסִין.

אגריסטוס. In Jalkut Proph. fol. 50. colum.3. [...] רוח אגרסטו & explicatur, שלוומיקו כלקו hoc est, [S]*ylvaticus, Agrestis.* Vide in ארג, ארגסטוס.

אַגְרִיפַּס Agrippa rex.

אַגְרִיקוֹס *Præfectus provinciæ.* Sic citatur in [A]ruch ex Beresch. rab. sect.12. sed ibi hodie legi[t]ur אנריקוס ἔνδικος.

אגש Hinc citat Baal Aruch hoc loco, ex Medrasch Echa cap.1. 21. אגשתון אפיכון Ob[sc]urastis facies vestras. Sed pro eo hodie in no[s]tris libris legitur אקשיתון.

אדין אֱדַיִן · בֵּאדַיִן *Tunc,* Hebr. אָז: ut, אֱדַיִן דָּנִיֵּאל לְבַיְתֵהּ אֲזַל Tunc Daniel domum suam se [r]ecepit, Dan. 2.17. ubi Masora notat, tredecim [l]ocis in principio versus inveniri, nempe in tex[tu] Biblico Chaldaico; non in Targum: בֵּאדַיִן [...] דָּקוּ כַחֲדָה Tunc comminuta sunt pariter, Dan. [2.]35.

אדר אֶדְבְּעָא *Digitus:* כְּתִיבִין בְּאֶדְבְּעָא דַיְיָ Scriptæ digito Dei, Exod. 31.18. in Jonathane. א ab [in]itio servile est, ut notum. Aliâs in Targum [di]citur אֶצְבַּע ut Hebraicè. Est ergo commuta-

tio literarum א & ר, quæ & aliâs sæpè fit.

ארד אוּרְדָּא *Pluma, pennæ quibus lecti & cervicalia implentur.* Sic scribitur in Aruch, sed in Gemara legitur אוררא. Vide ergò infrà in ארר, & sic sequentia.

אַרְדָּא Vide infrà in ארר.

אַרְוָתָא Et hoc vide in ארר.

ארה Baal Aruch adducit hinc ראריידה ארוי, quod vide in ירת.

אַרְהָכִי *Interea:* ארהכי מטא ההוא רביא Interea advenit puer iste. Et aliter, ארהכי והכי Interea, Compositum ex עַד & הָכִי.

ארך *Exstinguere,* juxta Aruch, unde adducit, לַאֲרוֹכֵי Ad exstinguendum, ut idem sit quod רעך. At in Gemara legitur אתכא de quo vide in תכא.

אוֹדֶךְ *Illa, Ipsa: alius, alia:* תניא אידך Doctrina vel Traditio alia, in Talmud frequens.

אַרְכִּי *Adhuc, Amplius, Præterea.* Et hîc est אַר pro עַד, ut paulò antè.

אורבי Vide in ארב, in אורבי.

ארל אַרְיְלֵי Sic adducit hîc Aruch, pro quo in Gemara legitur אַרְיְלֵי, de quo infrà in ארו.

אָרַם *Rubere, Rubrum, Rufum, Rubicundum esse.* Hithpahel, הִתְאַדַּם *Rubrum fieri.* Apud Rabbinos in illud, אל תרא יין כי יתאדם *Ne aspicias vinum, quia rubrum est,* Prov. 23.31. Alius dixit: כי אחריתו דם Quia finis ejus est sanguis, i. e. excitat lites & pugnas cum sanguinis effusione. Alius dixit: כי יתאוה לדם נדה Quia expetit sanguinem menstruatæ mulieris, id est, excitat libidines, ut ne menstruatæ mulieri parcat, sed ad impurissimam scortationem furens feratur homo. Allusio ad דם. Alius dixit, כי מסמיק ליה Quia rubram facit faciem hominis. Tanchuma.

Deinde אָרַם idem quod הָרַם *Discindere, in frusta secare:* ארומי ארמוה In frusta secant eam, Avoda sara fol.38.2. Aruch legit per He.

אַרְמְתָא *Terra, à ruso colore sic dicta, qui ei in Oriente naturalis.* Hebræum הָאֲדָמָה & אֲדָמָה sic quandoque redditur, reliqua autem per אַרְעָא explicantur, vel עַפְרָא ut, לְמִפְלַח יַת אַרְמְתָא Ad colendum terram, Gen. 2. 5. מַדְבַּח אַרְמְתָא תַּעֲבִיד Altare ex terra facies, Exod. 20.24. מֵעֲפַר אַרְמְתָא Ex pulvere terræ, 2. Reg. 5.17. וְעָבְדִין מֵעֲפַר אַרְמְתָא Quod faciunt ex pulvere terræ, Jesa. 45.9. Vide infrà in אַרְקָא.

אָדָם *Adam, nomen proprium primi hominis, quem Deus in paradiso creavit, & ab Hebræis communiter vocatur* אָדָם הָרִאשׁוֹן *Adamus primus, & à Chaldæis* אָדָם קַדְמָאָה *quod idem.* Inde in Targum, שְׁבָחָא וְשִׁירָא דִי אֲמַר אָדָם קַדְמָאָה עַל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא Laus & canticum, quod dixit Adam primus super diem

29

diem sabb[...] mum prin[...] hujus cre[...] disceptan[...] [...] formatio[...] vel duplic[...] scilicet ha[...] mam, retr[...] febris for[...] probant [...] nem ad i[...] eum: & n[...] nesi.1.27.[...] tio, Gen[...] Psal.139.2 [...] primo, &c[...] pus, & cr[...] pus cuiqu[...] Erubhin [...] commune[...] subtilius [...] narunt, ol[...] draginta [...] paraphrasi[...] [...] [...] similitudi[...] eum, cum [...] & sexcent[...] xit eum c[...] ne, mascu[...] Kabalistæ [...] scribunt, [...] sanguis, sel[...] Habetur h[...] ra Adami v[...]

אדם R[...] sunt rubri. [...] albi, capti[...]

אדם Ru[...] Savam cap.[...]

מאדים M[...]

אדום Ed[...]

מלכות אדום R[...] *Christianorum* [...] Apparet hoc [...] 19. Et perdet, [...] monis, [...] scil. Edom[...] præstantissim[...] baista ex Ba[...] nor. 4. 22. in[...]

diem ſabbathi, Pſal. 92.1. Volunt Hebræi, Adamum primum iſtius Pſalmi authorem eſſe. De hujus creatione Talmudici Doctores inter ſe diſceptant. Alii voluerunt eum creatum fuiſſe חדא יצירא unâ formatione, alii שני יצירות duabus formationibus, id eſt, unâ formâ, virili ſcilicet; vel duplici formâ, virili & fœmineâ ſimul; antè ſcilicet habuit frontem & corporis virilis formam, retrò ſive à tergo, frōtem & corporis muliebris formam. Poſteriorem hanc ſententiam probant eo quod dicitur, *Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam, ad imaginem Dei creavit eum*: & mox, *Marem & fœminam creavit eos*, Geneſ. 1.27. Huc etiam reſpicit Jonathanis translatio, Geneſ. 1.27. Item, *Retrò & antè formaſti me*, Pſal. 139.2. Ad quem verſum ſcribunt, דיו פרצופין היו לאדם הראשון Duo vultus fuerunt Adamo primo, &c. Poſtea verò Deus divulſit hoc corpus, & creavit viro & fœminæ proprium corpus cuique. Vide Talm. Kethubhoth fol. 8.1. Erubhin fol. 18.1. Jalkut, Bereſchit rabba & communes commentatores in hæc loca. Qui ſubtiliùs corporis humani creationem examinarunt, obſervarunt id conſtare ducentis quadraginta octo membris, unde iſta Jonathanis paraphraſis: וּבְרָא יְיָ יַת אָדָם בִּדְיוֹקְנֵיהּ בְּצַלְמָא דַיְיָ בְּרָא יָתֵיהּ בְּמָאתָן וְאַרְבְּעִין וְתַמְנֵי אֵבָרִין בשית מְאָה וְשִׁיתִּין וַחֲמִשָּׁא גִּידִין וְקָרַם וגו׳ Et creavit Dominus Adamum ad ſimilitudinem ſuam, ad imaginem Dei creavit eum, cum ducentis quadraginta octo membris, & ſexcentis ſexaginta quinque nervis, & obduxit eum cute, implevitque eam carne & ſanguine, maſculum & fœminam intra ea creavit eos. Kabaliſtæ, qui literarum myſteria ſectantur, ſcribunt, אדם eſſe, quaſi אֵפֶר דָּם מָרָה Cinis, ſanguis, fel, quæ prolixioris ſunt explicationis. Habetur hoc in Talm. Sota fol. 5.1. De ſepultura Adami vide Zohar col. 183. in Gen.

אָדֹם *Rubrum*: כּוּרֵי רָאדִימֵי Piſces qui ſunt vel fiunt rubri. Piſces ſunt, qui dum capiuntur, ſunt albi, capti fiunt rubri.

אֹדֶם *Rubedo*: *Semen muliebre, quod eſt rubrum.* Savim cap. 2.

מַאְדִים *Mars planeta, à rubore ſic dictus.*

אדום *Edom, Edomæa, Edomæus populus*: מַלְכוּת אֱדוֹם *Regnum Edom.* Eo Hebræi *Regnum Chriſtianorum, & Imperium Romanum* intelligunt. Apparet hoc ex infinitis teſtimoniis. Num. 24. 19. *Et perdet ſuperſtitem ex urbe*, Gloſſa R. Salomonis, החשובה של אדום והיא רומי *præſtantiſſima* ſcil. *Edomææ quæ eſt Roma.* Roma autem eſt præſtantiſſima urbs regni Romani. Nota, verba iſta ex Baſileenſi editione eſſe omiſſa. Threnor. 4.22. in Targum, poſt בְּרַתָּא דֶאֱדוֹם *Filia*

Edom, in quibuſdam editionibus Venetis ſpatium relictum, cui inſerunt, רומי רְשִׁיעָא *Roma impia.* Tale exemplar penes me eſt, cui manu Judæi hæc verba ſunt inſerta. Hinc quicquid Prophetę de *Edom* deſtructione in ultimis temporibus dicunt, id ipſi de *Roma* intelligunt & exponunt. Ita enim diſertè ſcribit Kimchi in Obadiam, מה שאמרו הנביאים בחרבן אדום באחרית הימים על רומי אמרו Quicquid Prophetæ dixerunt de Vaſtatione *Edom* in ultimis diebus, id de *Roma* intellexerunt. Nota hîc iterum, ultima iſta verba על רומי אמרו, in ultimis editionibus Venetis, & editione Baſileenſi, tamquam odioſa, omiſſa eſſe. Sic pro eo quod dicūt, עם חרבן אדום תהיה תשועת ישראל Cùm vaſtabitur *Edom*, erit ſalus Iſraëli; alibi legitur; Quando vaſtabitur *Roma*, &c. Vide Tzeror hammor in Paraſcha Schophetim, & in Paraſcha Pinchas ſub finem, Kimchium Obad. 1. ab initio, Jeſa. 34.1. & 35.1. in prima editione Veneta. Rabbi Bechai in libro Cad hakkemach fol. 20.1. explicans locum Jeſa. 66. v. 17. הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמִּטַּהֲרִים אֶל הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַד בַּתָּוֶךְ אֹכְלֵי בְּשַׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעַכְבָּר יַחְדָּו יָסֻפוּ נְאֻם יְהוָה *Qui ſanctificant ſe, & qui mundant ſe in hortis, poſt unam in medio, comedentes carnem porci, & abominationem, atque murem, ſimul conſumentur, dixit Dominus*; ſcribit; *Qui ſanctificant ſe*, אלו אדום Iſti ſunt Edomæi, שרגילין לנענע אצבעותיהם לכאן ולכאן qui ſolent movere digitos ſuos hinc & hinc (id eſt, crucis ſignum facere, & eo ſe ſanctificare, ut Kimchius hoc loco habet; Hi ſunt qui ſanctificant ſe manibus ſuis ſigno crucis quod faciunt.) *Qui mundant ſe*; iſti ſunt Iſmaëlitæ, quorum conſuetudo eſt frequenter lavare manus & pedes, totumque corpus, non verò cor ſuum, quod principale eſt: *Poſt unam in medio*; his verbis reſpicit לשתי וערב של אדום ad ſtamen & ſubtegmen (id eſt crucem) Edomæorum, quâ ſe ſolent ſanctificare: vel certè reſpicit ad diem feſtum ipſorum, &c. *Comedentes carnem porcinam*; אלו אדום Iſti iterum ſunt *Edomæi* (R. D. Kimchi, אלו הנוצרים Iſti ſunt *Chriſtiani*: nam Iſmaëlitæ non comedunt carnem porcinam. Sic eſt in prima editione Veneta: ſed in poſterioribus & Baſileenſi hæc iterum omiſſa). *Abominationem & murem, ſimul conſumentur omnes*; Res manifeſta eſt, quòd licet diſperſi ſimus & ſubjecti poteſtati illorum, ſcil. Iſmaëlitarum; tamen principalis captivitas noſtra ſit ſub Edom; quia ipſe deportavit nos, & vaſtavit ſanctuariū noſtrum. Et quamvis Iſraëlitæ nunc inter 70. populos diſperſi eſſent, tamen nō vocaretur hæc noſtra captivitas, niſi à regno Edom impio, &c. Qui vult, videat ibi plura, ubi manifeſtè ſub nomine

Edom,

Edom, Regnum *Romanum*, & in genere *Christiani* traducuntur. *De causa propter quam Regnum Romanum ita appellant, variè nugantur.* R. Abraham Aben Esra Gen.27.40. scribit: Et Roma, quæ captivos tenet nos, est ex semine Citthæorum: Sic enim Paraphrastes Chaldæus Num. 24.24. verba hæc וְצִים מִיַּד כִּתִּים Et naves de littore *Cithim* exponit; Et turmæ emittentur à *Romanis*: Estque ipsum regnum *Græcum* (nam Regnum Græcum & regnum Romanum vult esse idem Genes.10. ad vocem כִּתִּים) quemadmodum exposui in libro Danielis (cap.2. v.39.) & fuerunt homines pauci, qui crediderunt in *Virum illum, quem pro Deo coluerunt.* Quum autem Roma credidisset in diebus Constantini, qui totam Legem sive Religionẽ innovavit, & in vexillo suo posuit imaginem crucifixi in manu sacerdotis Edomei, neque in mundo essent, qui novam illam religionem reciperent, nisi pauci quidã Edomei, idcirco vocatur *Roma Regnum Edom.* Alii volunt, Romanos vocari Edomæos, propter Titum Vespasianum, qui sanctuarium ipsorum desolavit. Nam scribunt, Titum Vespasianum ab Esavo ortum esse. Unde est, quod in Massech. Gittin cap.5. legitur (quod in Bes Jacob etiam habetur fol.31.col.4.) רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע בריה קלרה יש לי בעולמי וכו' Impius ille, filius impii, nepos Esavi (hoc est, Titus, de quo ibi sermo) &c. Quoniam itaque Vespasianus Imperator Romanus fuit, & primus Judæos Romanis subjecit, ac Roma Christianorum caput est, hinc omnes Romanos ac Christianos nũc appellant Edom & Edomæos. R.D.Kimchi Joëlis 3. v.19. ad hæc verba, *Et Edom in desertum desolationis erit*, scribit: Meminit *Edom* hoc loco propter *Regnum Romanum.* Sic fecit Jesaias capite 34. quod de vastatione Romæ agit, prout illic exposuimus. Ita autem nuncupatur, quia *major pars Regni Romani* constat ex *Edomæis.* Ac licet alii etiam populi illis sint commixti, ut in regno Ismaëlitarum, tamen denominantur à principaliori. Præterea rex Cæsar (Julius Cæsar) Edomæus fuit. Sic omnes alii reges Romani ipsum consequuti, &c. Et mox: *Et Edom*, id est, *Regnum Romanum* est illud quod vastavit Templum secundum, per Titum illum improbum. Rabbi Moses ben Nachman in Genesin, sub finem, fol. 42. col.2. scribit: Invenimus in Chronico Josephi Gorionidis, & aliis antiquis libris, quòd venerit Tzepho filius Eliphas, filius Esavi & contenderit cum ipsis (filiis, nempe, Jacobi, patrem sepelire volentibus) propterea; h. e. propter sepulchrum: quia existimabant potiori jure sepulchrum Esavo, tamquam primogenito, deberi, quàm Jacobo) donec bellum inter ipsos ortum fuit, in quo prævaluit manus Josephi, ita ut Tzepho, cum selectiori suo milite, cæsus, & in Aegyptum deductus fuerit, ubi in carcere detentus fuit omnibus diebus Josephi. Mortuo autem Josepho fugit ex Ægypto, & venit in Campaniam, regnavitque illic super provinciam Citthæorum in Roma. Tandem verò regnavit super Italiam, fuitque primus, qui super Romam regnavit. Ipse etiam fuit, qui Templum primum maximumq́;, quod Romæ est, exstruxit, &c. In secretioribus quibusdam Hebræorũ libris alia ratio reperitur: Scribunt, animã Esavi in Christum migrasse, unde Christus similis Esavo, adeoque æquè improbus, ac ipse, factus fuerit, unde Christus Esau, & Christiani Esavitæ meritò appellentur. Sed hęc profundioris & prolixioris sunt disquisitionis, & in alium locum à nobis reservantur.

אַדְמִימוּת *Rubedo, rubor, rufus color.*

ארמדמני *Uvæ immaturæ:* In Bereschith rabba sect.34. in fine: כד ינוקא מתיליד אנא גבלין ליה ארמדמני ומשין מוחיה דלא יכלוניה יתושיא Quando infans nascitur, subigimus ei massam *ex uvis immaturis*, & inungimus ei cerebrum, ne mordeant eum muscæ. Sic explicatur in Glossa. Quidam putant esse *Colores rubros*, veluti *Minium*, aut tale quid. Vide etiam in דמם.

דִּמְרוּמָא *Rubedo, rubor, per aphæresin literæ* א. In Gemara, מצוה להתפלל עם דמרומי חמה Præceptum est orare cum rubedine solis, Schab.fol. 118.2. solis scil. orientis, juxta illud, *Timebunt te cum sole*, nempe oriente, quando sol rubere incipit, Psal.72.5. Et alibi, כל שאין מתפלל עם דמרומי חמה Quicunque non orat cum rubedine solis, Berach.fol.29.2.

ארן אוּדְנָא · אוּדֶן *Auris, ex Hebræo* אֹזֶן, *literis* ז *&* ד *permutatis, ut sæpè:* לְשֵׁמַע אוּדֶן Ad auditum auris, Psalm.18.45. הֲלָא אוּדְנָא מִלִּין תִּבְחַן Nonne auris verba explorat, Jobi 12.11. וְאוּדְנָא דְחַכִּימֵי Et auris sapientum, Prov.18.15. *Cum Affixis Pronominibus*, וְאַלִּיפַת אוּדְנִי Et didicit auris mea, Job.4.12. צַלֵּי אוּדְנָךְ Inclina aurem tuam, Psal.17.6. וְאוּדְנָךְ לְמֵימְרֵי דִידִיעְתָא Et aurem tuam ad verba scientiæ, Prov.23.12. אַצְלוּן אוּדְנֵכוֹן Inclinate aurem vestram, Psal.78.1. Respondet Hebræo אזנכם, quod singulare: דִּמְטַמְטֵם אוּדְנֵיהּ Quæ obthurat aurem suã, Psal.58.5. וְתִתֵּן בְּאוּדְנֵיהּ Et infiges in aurem ejus, Deuter.15.17. אִטַּפְשַׁת אוּדְנְהוֹן Incrassata est auris ipsorum, Jerem.6.10. *Plural.* אוּדְנִין לְהוֹן וְלָא שָׁמְעִין Aures sunt ipsis, & nihil audiunt, Psal.115.6. וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע Et aures ad audiendum, Deut.29.3. וְאוּדְנִין מְקַבְּלֵי אוּלְפַן Et aures accipientium doctrinam, Jesa.33.3. *Con.*

באדני

באזני רסכלא In auribus stulti, Proverb.23.9. *Cum Affixis Pronominibus*, שבְּאָזני Audiverunt aures meæ, Psal.92.12. קֹל צֹאנא הזה באזני Vox gregis hujus in auribus meis, 1.Sam.15.14. באזנינו שמענוא Auribus nostris audivimus, Psalm.44 2. והצלי ארנך לחכמהא Et inclinabis aurem tuam ad sapientiam, Prov.2.2. ואזניך ישמען תתנהא Et aures tuæ audient verbũ, Jesa.30.21. ובאזניך שמע Et auribus tuis audi, Ezech.40.4. וְתִנוּי באזניכן Et enarrationem meam auribus vestris, Job.13.17. תרתין אודנוהי Ambas aures suas, 1.Sam.3 11. ואודנוי Et aures ejus, Psal.34.16. מתקבלא באזנוי Accipitur auribus ejus, Psal.18.7. ואודניהון יקירו Et aures suas aggravarunt, Zach.7.11. קדשיא די באודניהון Monilia quæ sunt in auribus ipsorum, Genes.35.4. ובאודניהון ישמעון Et auribus suis audiant, Jesa.6.10.

Apud Talmudicos idem, & contractè, אונא. Hinc illud proverbiale de contemnendis injuriis & convitiis, אם אמר לך חד אונך דחמר לא תיחוש תרין עתיד לך פרוכבי *Si dicat tibi quispiam, una auris tua est auris asini, ne cures: ambæ (aures tuæ sunt aures asini,) parato tibi frenum*, Bere. rab. sect.45. Proverbium, quo monent, patienter ferendas esse injurias & maledicta. Simile vide in אבף. In Aruch citantur in Radice עתר, sed pravè, nam legendum עתיד. In Jalk. fol.21.4. pro פרומבי legitur פרומי hoc est, מסוה velamen: כי אותבוה באונאי Quia reposuerunt illud in aures meas, Cholin fol.105.2. *Metaphoricè Manubrium, Ansa*: אונא דזיקא Ansa utris vel lagenæ, Gittin fol.69.

אודנא *Cupa*. Sic adducit Aruch: sed in Gemara unde citatur, legitur אוננא, de quo supra in און.

אודן *Salix, aut species salicis, cui lanugo adhaeret*, Talm. ולא בפתילת האודן Neq; cum ellychnio salicis, id est, materiæ laneæ salicum, Schab. cap.2. in initio. Nasci tradunt hanc inter corticem & lignum, quæ mollitie suâ lanam refert, ac propterea ellychnio sit apta. Hac materiâ lychnos sabbathinos incendere prohibitum.

אדון *Dominus*.

אדנות *Dominatus, Dominium, vocabulum quod dominum & dominum significat*. Unde dicunt Rabbini, כל לשון אדנות קרוי בלשון רבים אפילו יחיד Omne vocabulum dominii vel Nomen אדון effertur numero plurali, etiam de unico. Meminit R.Salomon Jesa.19.4. Vide & eundem Gen. 35.7. Sic dicunt, Nomen tetragrammaton יהוה vocatur שם המפורש quia המפורש בלשון אדנות exponitur & profertur per nomen אדון.

אדני *Heliotropium, herba, inquit R.Salomon, cujus folia manè inclinant se versus solem, meridie erecta sunt, vespere rursus incurvant se versus occidentem solem*. Herba est, quæ vocatur בלוא Mal[illegible], scribit idem. At huic istam naturam herbarii non ascribunt. In Gemara, חזי תרנגולי ברברא או עורבי אי נמי אדני Vidit gallinas in trabe (sedentes) etiam corvos (in arboribus) aut etiam heliotropia (versus solem inclinata,) Schab. fol.35.2. nempe lucẽte adhuc die vidit gallinas jam conscendisse trabes quietis nocturnæ causâ, &c. In glossa scribitur אראני, unde apparet, in medio esse per Kametz legendum.

אורייני *Tentorium, Tabernaculum: vel, Juxta alios, Specula alta custodum agrorum*, Legitur in Moed katon fol.27.1. & in Bava basra fol.144.1. ubi in glossa monetur, in quibusdam libris legi אירווני, quasi à רואה Respicere, Circumspicere. Sunt etiam qui exponunt *Cisternam aquarum tectam*. Sed ea expositio locis adductis non quadrat.

ארני שדה *Adne agri*, Kilaim cap.8. Bestia est in agris vivens sub terra, formâ & specie humanâ, voce etiam & sermone utens, sed qui non intelligitur. Sine periculo mortis nemo ad eam accedere potest. Agnoscitur autem ex herba quadam crassa & magna, cujus radix ejus umbilico implicata est. Venatores ergo istam herbam telis & sagittis tamdiu petunt, donec ab umbilico ejus divellatur, & tunc statim moritur. R.Majemon scribit Arabicè vocari אל נאנס *Al nanas*, quasi sit Nanus, homuncio brevissimæ staturæ, ein Zwergle. Quidam putant esse animal ידוע, unde nomen habet ידעוני Hariolus, de quo in Lege Mosis.

האידנא ·אידנא *Nunc, Hodie, hoc tempore*, Talm. ortum est ex Chaldæo עדן Tempus, per commutationem gutturalium. זיל האידנא ותא למחר Abi nunc, & veni cras. עד האידנא *Usque nunc, usque ad illud tempus*.

ארזנקי ·אדרונקי *Magnates, Proceres, Satrapæ*: חשובים *interpretantur, id est, honorati, æstimati, dignitate præstantes*. Talmudici eo utuntur de quinque Satrapis Philistæorum, qui Jos.13.3. vocantur סרני. Dicunt enim de iisdem, ארונקי שלהן חמשה Satrapæ ipsorum sunt quinq;, Cholin fol.60.2. In R.Davide Jos.13. pro ארונקי legitur אידונקי, & sic in R.Salomone, qui textum istum Talmudicum citant. In Jalkut ארונקי.

ארק *Adhærere, Cohærere, Inhærere, conjunctum, compactũ esse. Præt.* ארק משכהון על גרמיהון Adhæret cutis ipsorum ossibus ipsorum, Hebr. צפד Thren.4.8. *Ithpahel, Partic.* חד עם חבריה מתארקין Quilibet socio suo adhæret, Hebr. ידבקו Job.41.8. שלפי בסריה מתארקין Tori carnis ejus cohærent, Hebr. דבקו Job.41.14. *Futurum*, ויתארקון בכון Ne adhæreat vobis, Hebr. ידבק Deut.28.60.

in Jonath. *Pahel*, Futurum, יַדְבֵּק מֵימְרָא דַיְיָ בְּכוֹן Faciet verbum Domini, ut adhæreat vobis pestis, Deut.28.21. in Jon.

Apud Rabbinos כל ימי הייתי ארוק · בפסוק ובדקדוק omnibus diebus meis adhæsi, (addictus & deditus fui) Sacræ Scripturę & Grammaticæ: Elias in Præfatione in Lexicon Tisbi. ארוק במצות Adhærens præceptis, observationi Legis & pietati totus addictus. Talm. אחד ארוק בטופס ואחד ארוק בתורף Unus adhæret scripturę contractus, & alter adhæret inscriptioni nominum; כששניהם ארוקים בטופס ושניהם בתורף Quando autem duo inhærent scripto exemplari, & duo inscriptioni nominum, Bava metzia fol.7.2. תורף est spacium, quod relinquitur in literis contractuum pro inscriptione personarum, loci & temporis: טופס est scripta forma literarum contractuum. Vide in istis Radicibus. שנים ארוקין בשטר Duo adhærent uni cōtractui, nempe creditor & debitor. Creditor dicit: mea est obligatio, & hactenus insoluta: debitor dicit: mea est: solvi debitum, ac restitueras mihi obligationem, sed excidit mihi, amisi eam & tu reperisti: Metzia fol.7.1.

אֵרָק *Aqualis, vas hortense irrigatoriū.* Sic scribitur in Aruch, sed in Gemara, unde citatur, scribitur ארק. Vide ergo de eo in רק.

אודיק Vide in דוק.

אדר

Assilire. Sub hac forma adducitur in Aruch, sed vide de eo in דרה.

אֲדָר · אֲדַר *Adar, Februarius mensis, qui Hebræis duodecimus est, facto initio à Nisan sive Martio ex institutione Mosis. Hic quarto quoque anno duplex, & secūdus vocatur* וַאֲדָר *is embolismicus sive intercalaris. Prior vocatur Adar primus, alter Adar secundus sive posterior:* לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר Usque ad mensem duodecimum, iste est mensis Adar, Esth.3. in Hebræo. Sic Targum, לְיַרְחָא תְּרֵי עֲסַר דְּהוּא יְרַח אֲדָר. In secundo Targum pro eo legitur, כַּד מְטָא לְסוֹף תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא דְּאִיהוּ יַרְחָא דַּאֲדָר קַדְמָאָה Quum pervenisset ad finē mensis duodecimi in anno, qui est mensis Adar primi. Et cap.9. 31. בַּאֲדָר בַּתְרָאָה בִּזְמַן עִבּוּרָא (Ad confirmandum dies sortium istos) in Adar secundo sive posteriore, tempore embolismi.

אִדַּר *Area, Horreum. Respondet Hebræo* גֹּרֶן: ut, מְבַדֵּר יָת אִדַּר סְעוֹרִין Ventilat aream hordeorum, Ruth.3.2. *Emph.* כְּמָא דְּמַפְרְשִׁין מִן אִדְּרָא Sicut separant ab area, Num.15.20. לְמִדְרַשׁ יָת אִדְּרָא Ad triturandum horreum, Jesa. 21.10. דָּמְיָא לְאִדְּרָא Similis est areæ, Jerem. 51.33. מֵאִדְּרָא וּמִמַּעְצַרְתָּא De area & de prælo, Hos.9.2. *Cum Affix.* וְאִדְּרָךְ יִכְנוֹשׁ Et horreum tuū colligat, Job.39.15. מֵאִדְּרָךְ Ex horreo tuo, Deut.16.13. מִגִּנְּךָ וּמֵאִדְּרָךְ De gre-

gibus tuis & de horreo tuo, Deuter.15.14. *Plur.* בָּזְזִין יָת אִדְּרַיָּא Spoliant horrea, 1.Sam.23.1. עַד בֵּית אִדְּרֵי דְאָטָד Usque ad locum horrei Atad, Gen.50.10.11. מִן אִדְּרֵי קַיִט Ex areis æstatis, Dan.2.35.

אַדְרָא *Velum navis.* Sic Babylonicè dictum fuit, quod in Mischna vocatur נֵס. Id Hebraicè *Vexillum* significat, unde ad vexillum navis translatum, quod vocatur *Velum, Carbasus.* Scribitur in Gemara אראדא, unde media vocalis apparet A, Bava bath. cap.5. in principio.

אדרא *Cedri vel alterius cujusdam præstantissimæ Arboris species*, Rosch haschana fol.23.1. Sic etiam citat Aruch ex Sanhed. fol.108.2. ubi nunc pro eo legitur ארא. In Gittin fol.69.2. טרף אדרא folia hujus arboris dicuntur cōtra febrem conducere. Alibi, הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדרא *Qui cupit ut stabiliantur & firma sint bona sua, plantet in eis arborem Adra*, juxta illud אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ *Fortis est in excelso Dominus, Psalm.93.4.* Betza fol.15.2. Hinc videtur dicta esse hæc arbor, quasi אדיר Magnifica, Robusta. In Aruch parvo hoc ita enarratur; *Faciat ex eis eleemosynam: & Adra* est species arboris infrugiferę & magnæ, ramosæ & frondosæ, ex qua si sepes agro circumducatur nulla bestia in eum potest ingredi, & cōservatur perpetuò. Schindlerus ponit, אדרא Cedri species, Arbor ferens lanam.

אדרא *Spina, Os piscis*, עצם של דג, Schab. fol. 67.1. lin.ult. Cui spina piscis in palato hæret, dicat, ננעצת כמחט ננעלת כתרים שישא שישא. Remedium magicum & superstitiosum. Baal Aruch legit cum duplici Daleth, אדדא.

אוּדְרָא *Lana, Pluma, Muscus, molle quodvis, quo pulvinaria replentur, aut aliquid obthuratur:* אוּדְרָא בְּפוּמָא דְאַשִּׁישָׁא Lana in orificio lagenæ, Schab. fol. 40.1. אוּדְרָא מִבֵּי סַדְיָא Pluma ex cervicali, Berach. fol.56.1. Aruch & hæc adducit per geminum Daleth.

ארוּדָה Adducitur hîc in Aruch sub אדר pro *Mortuario.* Vide de eo in ערד.

אודרייתא. Adducit Aruch & hoc in אדר *pro Pellibus, sive Saccis pelliceis*, sed in Gemara scribitur אורוותא, quod significat *Præsepia*, de quo infrà in ארה, ubi vide.

אַדְרִיבָא *Lethech, mensura aridorum dimidii cori seu quindecim satorum*, Talm. Eruvin fol.102.1. Bava metzia fol. 80.2. Munsterus in אדרא exponit *Dimidium Lethech*, contra Glossatorem Talmudicum.

אִדְּרַבִּי · אַדְּרַבָּא *Contrà, è contrario, Talm.* R. Joseph dixit: Quàm insignis est vir hic, cui factum est tale miraculum. R. Abhai dixit: אדרבה כמה גרוע E' contrario, quàm vilis est vir hic, propter quem opus naturæ mutatū est: Schab. fol.53.2.

אדרתוריא

אֲדַרְגָּזְרַיָּא *Senatores, proceres regni*, Dan.3.2. Nomen Perſicum. R. Sal. putat eſſe nomen nationis vel gentis alicujus. Ab. Eſra ſcribit, ſe ejus & ſequentium interpretationem neſcire. R. Saadias exiſtimat eſſe *Magnates, proceres*, quaſi כאדר גוזרין cum Magnificentia & authoritate decernentes & ſtatuta ponentes.

אַדְרַזְדָּא *Diligenter, Feſtinanter*, יִתְעֲבֵד אַדְרַזְדָּא Fiat feſtinanter, Eſth.7.3.

אַדְרִיוּנְטוֹס *Summitas, Cacumen.* In Medraſch Tanchuma, ſect. ואלה פקודי Exod.38. מתוך שאני מפיל את הבסים האדריונטוס נופל Dum ego diruo baſin, cacumen concidit. Aut eſt *Effigies, Statua viri.* In Aruch adducitur אדריונטים ex Beres.rab. ſect.8. ſed ibi hodiè legitur אִיקוֹנִין Effigies De eo in ordine אקנ.

הַדְרִיכָל · אַדְרִיכָל *Architectus*, Talm. idem quod in Targum אַדְרִיכְלָא de quo in ordine אדר. In Jalkut fol. 4. col.3. משל למלך שבנה פלטין על ידי אדריכל Simile eſt regi, qui ædificat palatium per manus architecti. Explicatio, חכם חרשים Sapiens artificum.

אַדְרַכְתָּא Vide in דרך.

אַדְרַמֶּלֶךְ *Idoli nomen* 2.Reg.17.31. R.David, & ſic Talmudici ſcribũt, eſſe idem quod פרד, Mulum, portantem onera regis, à דור Portare, unde דָּרֵי טוֹעֲנָא Portãtes onus, bajuli. Vide R.Davidem citato loco. *Apud Talmudicos* de Adrammelech & Anammelech, de quibus in libro Regum, ומאי נינהו הפרד והסוס Quidnam ſunt iſta? mulus & equus (i.e. Adrammelech eſt cognomentũ muli: Anammelech cognomentũ equi) אדרמלך דאדר ליה למריה במעונה Adrammelech ſic dicitur, quia portat domini ſui onera, Sanhed.fol.63.2.

אַדְרִימוֹן *Nomen proprium loci*: In Vajikra rabba ſect.35. משל למקום אדרימון שהוא כבוש בגייסות Simile hoc eſt loco Adrimon, qui perturbatus eſt ab exercitibus, turmis. Puto eſſe corruptum ex Græco ἔρημος, ἔρημον *Deſertum, Locus non inhabitatus*, ut ſenſus ſit; *Loco qui plenus eſt latronibus.* Sic in gloſſa dicitur ſignificari מקום שמם ומצוים שם לסטים. Hinc melior eſt lectio Aruch, אריםון, ſine Daleth.

אִדְרוֹן *Cubiculum, conclave, cœnaculum*: מִן אִדְרוֹן עִילָּא De conclavi ſuperiori venit tempeſtas, Hebraicè מִן הַחֶדֶר Job.37.9. לְבֵית אִדְרוֹן בֵּית מַלְכוּתֵיהּ In conclave domus regiæ, Eſth.2.16. בְּאִדְרוֹן בֵּית מִדְרְשָׁא In conclavi ſcholæ Moſis præceptoris ipſorum, Cant.3.4. בְּאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא In conclavi cubiculi, Jud.16.9.12. וְעַל לְאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא Et ingreſſus eſt in conclave cubiculi, Geneſ.43.29. 2.Sam.13.10. לְאִדְרוֹן בֵּית מַלְכָּא In conclave regis, 1.Reg.16.18. באדרון בית משכביה E conclavi cubiculi, Joël.2.16. *Pluralis*, וְאִדְרוֹנֵי עִטְרֵי מַזָּלַיָּא Et con-

clavia dominii planetarum, Job.9.9. *Apud Rabbinos*, אדרונא דאית ליה ארבעה באבי Conclave cui ſunt quatuor januæ. על לאדרונא Ingreſſus eſt conclave. Dicitur & אִנְדְּרוֹנָא.

אַדְרוֹפִּיקוֹס *Hydropicus, Rab.* אם המים רבים על הדם נעשה אדרופיקוס Si aqua copioſior ſit ſanguine, fit hydropicus.

אַדְרוּתָא *Honor, Gloria*, ab Hebræo הָדָר. Talm.

אהב *Amavit*, Hebr. Rabbini uſurpant etiam in Hiphil, הֶאֱהִיב *Amare facere, Amabilem reddere.* להאהיבם ולהאהיב תורתם Ad amabiles, charos reddendos eos & legem ipſorum.

אהל אַהֲלָא *Smegma, Sapo*: וְדַכִּיאִית בְּאַהֲלָא יְדַי Et mundavi ſmegmate manus meas, Heb. בְּבֹר Job.9.9. *Apud Talmudicos*, ולא בנתר, ולא באהל Neque nitro, neque ſapone. Scribitur & אוהלא in Aruch: at in Gemara ſine ו. Unde מאי בורית Quid eſt בורית? idem quod אהלא. At alibi traditur, בורית ואהלא, ergo diverſa ſunt, תרי גווני אהלא duę ſpecies ſmegmatis, Schab.fol.90.1. Item *Saponaria*, herba, Schab. fol.50.2.

אַהֲלוֹיֵי *Saponarii, vendentes ſaponem, aloën, myrrham, & ſimilia*, Nedarim in fine.

אהל אֹהֲלָא *Tabernaculum.* אהל זרוק *Tentorium disjectum*, id eſt, מטולטל Vagum, pendulum inter terram & aërem, Chagiga fol.25.1.

הֶאֱהִיל *Tabernaculum fecit, pro tabernaculo habuit vel inſtituit aut poſuit: tabernaculum fixit ſive expandit*, vide in Oholoth cap.15. in fine.

אהן אִהָן *Is, Ille*, Hieroſolymitanè: אהן דזבן הוה מר קיקלתא זבנית סימא לא זבנית Ille qui vendidit agrum, dicebat, Agrum vendidi, theſaurum non vendidi, אהן דזבין Ille qui emit, dicebat, &c. Talm. Hieroſ. Metzia cap.2. & alibi. Aliquando etiam חהן: ut, והחן דמקבל כתביא Et ille qui accipit literas, Talm. Hieroſ. Schabbas cap.12. fol.13. col.4.

אַהִינָא *Dactylus immaturus, groſſulus dactylorum*: מאן דאכיל אהינא מרירא אליבא ריקנא Qui comedit groſſulum dactyli acerbum ſtomacho vacuo ſive jejuno, Metzia fol.113.2. Ejus ſcil. nulla eſt medicina, ut ibi proponitur: אהינא סומקא Dactylus immaturus rufus, Cholin fol. 46.2. אהיני רטובינא Dactyli Tufjanæi, qui Tubhianæ creſcunt. Locus fuit, ubi palmarum fructus vix ad maturitatem perveniebant: קיבורא דאהיני Ramus dactylorum immaturorum, Sanhed. fol.26.2.

אהר אוֹהֲרֵי *Naſſæ vimineæ ad capiendos piſces*: למיגדל אוהרי Ad conficiendum naſſas, Moëd caton fol.11.1. באחלי ואוהרי De retibus avium & naſſis piſcium nemo diſſentit, Gittin fol.60.2. Malè in Munſtero ſcriptum ſingula-

 riter

iter אַחֲרֵי. Litera autem ו ab initio indicat Cholem vel Schurek.

אֹהוּרְיָרָא *Præfectus stabili equorū*, Stallmeister/ אהורירירה דר הוה עתיר מסבור מלכא Præfectus stabuli ipsius Raf ditior fuit quàm Schavur rex Persiæ, Schab. fol.113.2. Metzia fol.55.1. Glossa ממונה על הסוסים Præfectus equorum.

אוב *Python*, genius ex ventre ceu utre loquens, Lev.19. & 20. & alibi. Vide Aruch in princ. in אוב. *Plur.* אובות Pythones: *Utres, Tele, Lagenæ.* Vide Ab.Esram Job.32.19. Majem. in Hilch. עכו״ם cap.6. Selden. de Diis Syris p.39.

אובא טביא Vide in טבא.

אוג *Arbusti cujusdam ruber fructus, qui & editur, & ad aptanda ac tingenda coria Cordubana adhibetur*: Arabicè אלסומאק: vulgò, scribit quidam, קורניילי: Talm. Peah. cap.1. & cap.3. Demai cap.1. Maaseroth cap.1.

אוגינוס *Generosus, clarâ prosapiâ & familiâ natus.* Græcum est *ἀγενής*, unde pro ultimo ו rectiùs scriberetur י. Scribitur & אבגינוס, quia ב raphatum & ו valde affinem habent pronunciationem. In Medraschim ejus usus est, unde & Aruch citat אוגנסטטא *ἀγενέστατος*, id est, מיוחס הרבה prosapiatus valdè. Vide Vajik. rabba sect. 2. Medr. Rut. cap.1.2. Medr. Schem. sect.1. ubi scribitur אוגנסטאטי.

אוד *Torris, Titio*: אוּד מְשֻׁזָּב מִיקִידָא Titio ereptus ex igne, Zach.3.2. וַהֲוֵיתוּן כְּאוּד Eritisque sicut titio ereptus ex igne, Amos 4.11. אוּדָא רְבָסִיר Titio contemptus, Job.12.5. *Plur.* כְּאוּדַיָּא מְתַנְנַיָּא sicut titiones fumigantes, Jesa.7.4. *Apud Talmudicos* per metonymiam est, *Rutabulum*, ein Ofenkruck/ *lignum quo ligna in fornace promovent, & prunas eximunt*: Betza fol.33.1.

אוה *Desiderare, Concupiscere*, Hebr.

תַּאֲוָה *Desiderium, concupiscentia*: לשון תאוה *Locutio, sermo desiderii*, id est, *Modus optativus, Grammaticis.* מַאֲמַר הַמִּתְאַוֶּה *Oratio optativa.*

אוז אַוְזָא *Anser. Plur.* אַוְזִין Anseres, Esth.3.8. in secundo Targum. *Apud Talm.* אַוָּזָא הַבָּר Anser sylvestris.

בַּר אַוְזָא *Anas*, *Talm.* טְוֵי לִי בַּר אַוְזָא וּשְׁדֵי מְעַיְהָ לְשׁוּנְרָא Assa mihi anatem, & projice intestina ejus feli, Betza fol.33.1. Est etiam plurale terminationis fœm. אַוָּזוֹת. Elias frustrà plurale vult dici אַוָּזָא. Nam א, sive emphaticum sive fœmininum, pluraliter abjicitur: שפיל ואזיל בר אווזא ועיניה מטיי *Humilis est & circumcirca deambulat anas, ubique suis hinc inde speculatur, scil. ad quærendum cibum*, Bava kama fol. 92. 2. *Proverbiale est*, quo monuerunt, neminem propter tenuitatem suam debere erubescere necessaria vitæ sedulò quærere.

אוּזְיָא *Quarta pars animalis mactati, appellatione Pombeditanâ Babyloniæ*, ut est in Beza fol.29.1. Soriani vocabāt eam תִּרְתָּא Tertiam, alii, חֻלְקָא Dimidiam: alii רִבְעָא Quartam. In quibusdam etiam locis dividi solitum in sex partes. Aruch in אזא putat אוזיא esse Quintam partem.

אוח אֹחִין *Dracones*: *Eliæ Martes*, Marder. *R. Sal. scribit se nescire quale animal sit. Aben Esra vult esse animal, de quo quilibet videns obstupescit*, Heb. אֹחִים Jesa.21.13.

אוי *Væ*: אוי לרשע ואוי לשכנו *Væ improbo & væ vicino ejus*, in fine Succa. Vide Ralbag Prov.29.6. Efferunt id etiā Chaldaicè ווי לחייבא ווי לשביביה. Aliquid mali propter vicinum malum.

אול אֱוַל · אֱוֹלָא *Initium, Principium. Est usitatum quoque in Lingua Arabica & Persica.* מִן אֱוֹלָא בְּרָא יְיָ In principio creavit Deus cœlum & terram, Hebr. בְּרֵאשִׁית Gen.1.1. in Jonathane. דִּי בְאֱוַל מְאַבְּבָא Quæ in principio fructum fert, id est, antequam aliæ arbores incipiant fructum producere, Hebr. בְּרֵאשִׁיתָהּ, Hos.9.10. בְּאֱוַל צְמוּחַ In principio germinationis fœni serotini, Hebr. בִּתְחִלַּת עֲלוֹת הַלֶּקֶשׁ, Amos 7.1. הֲלָא אִתְחֲוָא מִן אֱוֹלָא Nonne annunciatū est à principio, Hebr. מֵרֹאשׁ, Jesa. 40.21. מַן חַוִּי מִן אֱוֹלָא Quis annunciavit à principio, Jesa.41.26. וּדְמִן אֱוֹלָא Et quæ fuerunt à principio, Heb. וְקַדְמֹנִיּוֹת, Jesa.43.18. מְחַוֵּי מִן אֱוֹלָא Annuncians à principio ad finem, Hebr. מֵרֵאשִׁית Jesa.46.10. מִן אֱוֹלָא Inde à principio, Heb. מֵרִאשׁוֹן Jerem 17.12.

אֱוִילָא *Idem. Videtur potius sub forma præcedenti esse esse legendum, ut alterum י corruptum sit ex ו: nam scribi solet* אוולא *ad indicandum* ו *consonam mobilem*: כְּדִי מִן אֱוִילָא Sicut à principio, Hebr. כְּבַתְּחִלָּה Jesa.1.26. תְּתוּבוּן לְאוּלְכוֹן Revertimini ad principium, id est, pristinum statum vestrum, Hebr. לְקַדְמַתְכֶן Ezech.16.55. יְתוּבוּן לְאוּלְהֶן Revertentur ad principium suum, Hebraicè לְקַדְמָתָן Ezech.16.55.

אוֹלוֹן *Totum.* Græcū est: ὅλον χρύσεον אולון כרוסון Totum aureum. In Medraschim talia usurpant.

אֻוּלָם *Nomen proprium loci in Targ. Hierof.* Num.34.8.

אוֹלוֹסֵרִיקָא *Holosericum*: חה לוקח אולוסירקא Et iste accipit holosericum, Jalkut Prov.4.2.

אום *Radix, Fundum, Imum rei*: Talm. או שהלכה לה האום Aut si dilataverit se fundum plagæ, Negaim cap.1. והלך מן האום Et dilataverit se à radice sive fundo, Negaim cap.4. אם היה נוגע באום Si tetigerit fundum, Taharos cap.9. Aruch hæc legit per ס Samech in fine. Vide ibi.

אוּמִי Vide in יומא.

און אוּנִי · אוּנָא *Pellis, Membrana*: כשנדבקה אונא לאונא Cùm adhæret membrana membranæ, Elias

næ, Elias in Rad. כרך in Tisbi: הוו סריכי אוני ברופן Adhærebant membranæ (pulmonis) lateri: תרתי אוני Duæ membranæ. חמשה אונות יש לריאה Quinque membranulæ sunt pulmoni. ממובורת האונות זו לזו Cohærentes membranulæ invicem.

אוּנָא *Nomen proprium loci*: Talm. Kiddusch. fol.116.

אוּנָא Contractè pro אוּדְנָא vide suprà in אדן.

אוני *Emptio, Literæ cõtractus emptionis aut venditionis. Juxta Aruch est Græcum ὠνή Emptio. Quidam Hebræorum volunt esse ex significatione* רֵאשִׁית אוֹנִי *Principium roboris mei*, Gen.49.3. *ut literæ istæ sint Robur & firmitas contractus. Sic R.Sal.ad illu l,* מָצָאתִי אוֹן לִי Hos.12.8. i.e. דיני שטר juxta istam locutionem, כותבין עליו אונו scribũt super eo literas contractus: Item באוני אחד ובדמים אחת Emptione unâ & pretio uno. הוציא זה את אונו Produxit iste literas emptionis suæ. In Beres. rab. sect.2. ab initio: משל למלך שקנה לו שני עבדים שניהם באוני אחת ובדמים אחת Simile est regi, qui comparavit sibi duos servos, ambosque scripto uno, & pretio uno. Glossa, אוני est שטר מכירה Contractus venditionis. Alibi: והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו Literæ emptionis & literę mutui prodibant sub nomine ejus, Bava basra fol.52.1. Glossa, אונות id est, שטרי מכירות. In Tanchuma, in sect. ראה Deuter.11. משל למלך שלקח עבד באוני וכתב באוני Simile est regi, qui accepit servũ per emptionem, & scribit in emptionis contractu, &c.

אוּנִיתָא, ὠνητός. *Emptio, Literæ contractus emptionis sive venditionis*: וְאִזַל לְמִצְרַיִם וְאַיְתִי אוּנִיתָא דַחֲקַל כְּפִילְתָא Ivitque (Naphtali) in Ægyptum, & attulit inde contractum emptionis agri duplicis speluncæ, Gen.49.21. in Jonath. Targum Hieros. habet: Ipse descendit in Æegyptũ tempore celerrimo, ואייתי אוניתא דחקל כפילא Et attulit contractum emptionis agri duplicis ex palatio sive cancellaria Josephi. Et cap.50.13. in Jonathane: Portarunt eum filii ejus in terram Canaan. Ea res cùm Esavo improbo innotuisset, profectus de monte Gabhla, cum legionibus multis, venit Hebronem, & non permisit Josepho sepelire patrem suum in spelunca duplici. Tunc è vestigio Naphtali, cursu celeri abiit in Ægyptum, ואייתי אוניתא & attulit Literas emptionis, quas scripserat Esau Jacobo fratri suo pro dimidia parte speluncæ istius. Tunc Chuschi filius Dan, repentè arrepto gladio abscidit caput Esavi improbi, quod ab isto ictu devolutum est in speluncam istam, & quievit in gremio Isaaci patris sui, corpus autem ejus filii Esau sepelierunt in spelunca ista duplici, & corpus Jacobi, filii ejus in eadem spelunca, &c. Fabula. הוו משלחין אוניתא לרב ביתידה Miserunt literas emptionis ad præfectum aulæ. At שורא דאוניתא, quod habet R. David Amos 7.7. aliud est, de quo vide in ינה. Addit hîc Munsterus מְאוֹנֵן *Contractum faciens*. Probatione id eget, quæ quærenda adhuc.

אוּנְאָה Vide in ינה.

אוּנָא · אוּנָא · אוונא *Hospitium nocturnum*, id est, מְלוֹן לילה, *ut exponunt, in quod divertitur, itinere diei confecto, Talm.* דקאזיל מאוונא לאוונא Qui divertit de hospitio uno in aliud, pernoctandi scil. causâ, Taanis fol.11.1. Metzia fol.79.2. At אוונא דמיא vide suprà in אגן. *Targum*, וַעֲבַר תְּלָת אֻוְנִין Et transiit tria hospitia, Jesa.10.32.

אוּנִין *Fasciculi*: אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור Non ponunt fasciculos lini in fornacem, Schab. fol.17.2. in Misna. Fiebat hoc albificandi causâ, unde alibi: אונין של פשתן כשיתלבנו Fasciculi lini ex quo, donec albicent, ibid. fol.27.2. Intelligitur linum excussum & pectinatum, Reisten: אונין של חוטין Fasciculi filorum, Strangen Faden oder Garn.

אֶוַנְגֶלְיוֹן *Euangelium, doctrina Christi libris Novi Testamenti comprehensa*, sive תורה חדשה *Lex nova* Christianorum sic vocatur, & idem valet quod בשורה טובה *Nuncium bonum*, scribit Elias in Tisbi in voce גליון. Addit autem, Rabbini nostri converterũt eam vocem in און גליון, (divisâ scil. voce, q.d. Iniquitatis revelatio) Aruch autem pro lubitu interpretatur. Hæc Elias. Quod significet *Nuncium bonum*, id Elias à Christianis didicerat: interea affert etiam suorum Rabbinorum scriptionem, cujus quidem interpretationem non affert, sed facilè ea patet ex antiquis libris, & ipso Aruch Venetæ vel Constantinopolitanæ editionis. Scribunt autem vel און גליון vel עון גליון q.d. Vanitatis vel Iniquitatis Christi revelatio. Scriptio patet ex Talmud Veneto, in quo legitur in libro Schabbath fol.116.1. ספרי המינין Libri hæreticorum: Rabbi Meir eos vocat און גליון, propterea quòd Christiani vocant eos אונגיליא. R. Jochanan autem eos vocavit עון גליון. Hæc ex Talmud Basileensi omissa sunt. Explicatio legitur in parvo Aruch Cracoviæ impresso, און נכתב על הגליון Vanitas sive Iniquitas scripta in libro. גליון idem est quod הנייר charta, addit idem. In manu scripto quodam Aruch legi, שקר נכתב על גליון Mendacium scriptum in libro. Idem notavit Sebastianus Munsterus in Notis ad Matthæum Hebraicum ad cap.1.

אונגמי *Populorum nomen*: מע׳ אומות איוונטיאות Ex septuaginta populis איוונטיאות, qui sunt in mundo, &c. Jalkut fol.103.1. Puto legendũ איותנטיאות. Ex 70. populis principalibus in mundo. Vide infrà את.

אוֹנְבְּרָא *Negotiator, Procurator regius negotiorum.* Aruch vult eſſe vocabulum Perſicum: להנהו אוונבר Iſtis negotiatoribus, Succa fol.30.1. Gloſſa תגרי כל דבר Negotiatores omniū rerum ut aliquid lucrentur. Aruch ſcribit eſſe עושרי מלאכת הנשיא Procuratorem principis.

אוס אוסיא *Nares*, Talm. ידא אאוסיא דרגא לפחרא Manus ad nares poſita, gradus eſt ad pavorem, Berach.fol.112.1. Alibi, כאוסייה In naribus vel nares ejus: אאוסי רגורייתא In naribus leænæ, Schab.fol.67.1.

אוסיא *Ager:* ראת בעי מזבנא אוסיא דילך Quod tu cupis vendere agros vel agrum tuum, Talm. Hieroſ. in Taanis fol.69.col.1. איל ובין לן הדא אוסיא Ito, emito nobis iſtū agrum: זבנת לן להדא אוסיא Emiſti nobis iſtum agrum, Vajik. rab. ſect.34. Gloſ. שדה. In Aruch adducitur hoc ex forma plurali אסוונן. Videtur pertinere ad ſequentem vocem, quæ *Subſtantiam* ſignificat, veluti agros & alia immobilia bona.

אוּסְיָא *οὐσία Eſſentia, Subſtantia:* וכל אוסיא שלי כתוכה Et omnis ſubſtantia mea eſt in ea, ſcil. navi, Tanchuma ſect. Bereſchis: משל למלך שנתן אוסיא לאוהבו Simile eſt regi, qui dederat ſubſtantiam amico ſuo, id eſt, amplas facultates, uti moris eſt regum & principum, Beres. rab. ſect. 49. מתקרי מרי אוסיאס Vocatur Dominus ſubſtantiæ, Eccl.4.2. in Medraſch. Pro eo legitur in Vajik. rab. ſect.3. מתקרי אסיאן. In Medraſchim ſæpè occurrit. Huc fortè referri poſsint iſta, quæ ſuprà adducta ſunt in אום. Nam Aruch iſta omnia legit per ס Samech in fine, ut אוס ſit pro אוסיא Subſtantia, & ſic interpretes exponunt illud per עיקר Principale, ſubſtantiale. Aruch inquit, אום הסכו id eſt, עיקר המכה ושרשה.

אוף *Etiam. Hieroſolymitanè ſic ſæpiſsimè dicitur pro Hebr.* גַּם & אַף. אוף לְפִתְגָּמָא הָדֵין Etiam in hac re, Heb. גם Gen.19.21. אוף בְּלֵילְיָא דֵין Etiam nocte hac, Hebr. גם Gen.19.34. וְאוף בְּחוֹבֵי אֲבָהָתְכוֹן Etiamque propter iniquitates patrum. veſtrorum, Hebr. וְאַף Levit.26.39. Sic וְאוף עַל כָּל דָּא Et etiam proter omnia hæc, Lev.26.44. *In eadem ſententia repetitum, eſt Tam, quàm: Cum, tum:* אוף בְּנֵי אָדָם קַדְמָאָה אוף בְּנוֹי דְיַעֲקֹב Tam filii Adami primi, quàm filii Jacobi, Pſal.49.3. *Triplicatum:* אוף אֲנַן אוף אַנְתְּ אוף טַפְלָנָא Et nos, & tu, & parvuli noſtri, Gen.43.7.

אוף *Ratio, via, modus.* אין אנו יכולין לעמוד על אופו של דוד Nos non poſſumus niſi ſuper ratione Davidis: nunc enim appellat ſe regem, nunc pauperem, &c. אופו id eſt, עיקרו fundamentum ejus: איזו אומה כאומה זו שיודעת אופי של אלהים Quæ eſt gens ſicut gens iſta, quæ novit rationes Dei? id eſt, מנהג conſuetudinem: רבון דעלמא אי

עָנִית לי ואי לא אמינא הא כל אפייא שוין Domine mundi, ſive exaudias ſive non, dico omnes rationes Dei eſſe æquales. Aruch adducit ex Sanhed.cap.11. ex Peſikta, & Medraſch Echā. In Medraſchim ejus uſus eſt.

אופין *Segmenta ligni, ligna fiſſa, baculi:* שדי אופי וקא נתרן תמרי Projecit baculos, & deciderunt dactyli. Gloſſa מקלות, Gittin fol.61 1. הוה דרי פתכא דאופי Portabat faſciculum lignorum fiſſorum, vel ramorum, Gloſſa משאוי של עצים Onus vel ſarcinam lignorum, Metzia fol.30.2. פגע באריסיה דדרי פתכא דאופי Incidit in hortulanum ejus, qui portabat ſarcinam lignorum, Cholin fol.105.1.

אוּפָא · אוּפְתָא *Segmentum, Fruſtum, Aſſula ligni:* Talm. ריאה דדמיא לאיפתא Pulmo ſimilis ſegmento ligni, id eſt, qui fiſſus eſt quaſi in ſegmenta ligni, Chol.fol.47.2.

אוק *Reviveſcere*, Talm. לא צריכא דהדר אוקן Non eſt neceſſe, quia rurſus vireſcunt, Taanis fol.19.1. Gittin fol.60.1. Gloſ. עלו בקנה vel נִתְקְנוּ Aſcendunt rurſus in calamum, reſtaurantur. Eſt tertia pluralis Præteriti, unde malè quidam faciunt ejus thema אקן. Nam litera ן in fine eſt paragogica.

אוּקְיָא *Uncia:* aliâs rectiùs ſcribitur אונקיא.

אֶקְנָא · אֶקְנְתָא *Viror, Reviveſcentia, vigor, robur viroris, quomodo ſcil. planta ex æſtu ſolis aut ſiccitate languida, per pluviam recipit robur & virorem ſuum.* In explicatione hujus vocis in Aruch, חוקה *Robur & vigorem* ſignificat, non Poſſeſsionem, ut quidam putavit: Taan fol.19.1.

אור *Lucere, Illucere, lucidum eſſe vel fieri, illuminari, Hebr. In Targum transferri ſolet per Verbum* נהר. *Unum tamen hîc legitur, modò lectio genuina ſit. Futurum,* עֵינָךְ בְּתְרִיצוּתָא נֵאוֹרָן Oculi tui in æquitatem lucidi ſint, id eſt, reſpiciant quæ recta ſunt, quæ directè antè oculos ſunt, non in obliquum & devia, Prov.4.25. litera נ ab initio formativa eſt tertiæ perſonæ, more Syro, ut ſæpè in hoc libro, & ſic mox in altero verſus membro. Regia reddunt, Videant.

אורות *Olera, Herbæ*, 2.Reg.4.39. Hebr. Sic & apud Rabbinos. Vide R. Davidem ad antecedentem locum, & Talm. Joma fol.18.2.

אוריתא Vide ſuo loco in ירה.

אוֹרָה · אוֹרְתָא *Lux, Lumen:* לְאוֹרְתָא יְקוּם קָטוֹלָא Ad lucem (matutinam) ſurgit latro, Job.24.4. Elias obſervavit pro Hebræo אור vel אורה in Targum aliâs ſemper dici נְהוֹרָא. *Apud Rabbinos,* לְכְאוֹרָה *Ad lucem quaſi*, id eſt, *clariſsimè, manifeſtiſsimè, palàm*, Kidduſch.54.1. *Apud Talmudicos* אוּרְתָּא *Lumen, pro lumine ſtellarum ſive ſtellis,* hoc eſt, *Veſpera:* זרוד בפלגא דלילא הוה קאי מאורתא הוה קאי

הוה קאי David autem, num media nocte ſurrexit? A' veſpera ſurrexit. ומכאי דהאי נשף אורתא הוא Unde autem eſt, quòd vocabulum נשף crepuſculum, hîc veſperam ſignificat? inde ubi ſcriptum eſt: In crepuſculo, veſperâ diei, Prov.7.9. Berach.fol.3.2. Et pauló pòſt: ונשף אורתא הוא נשף צפרא הוא Vox Neſcheph ſignificatne veſperam? immò neſcheph Manè eſt, ſicut ſcriptum eſt: Et David percuſſit eos à crepuſculo uſque ad veſperam, 1.Sam.30.17. לבר מאורתא Exceptâ veſperâ, id eſt, cœnâ veſpertinâ ſabbathi, Talm. Gloſſa R.Salomonis, מאורתא id eſt, משחשיכה ושקיעה החמה ex quo tenebræ fiunt, & occubuit ſol. Alibi אורתא הוא צאת הכוכבים, id eſt, *Urta* eſt ortus ſtellarum.

אורים · אוריא *Urim.* Urim & Tummim ſigna erant ſacra in pectorali ornamento Aharonis, ex quibus oracula divina cognoſcebantur. Forma eorum, cùm uſus ipſorum eſſe deſiit, ſimul ex notitia elapſa eſt. Urim à luce habuerunt nomen, quòd ad quæſita indicanda, extraordinariam lucem acciperent, & quaſi miraculosè fulgerent. Judicantur enim fuiſſe lapides pretioſi. יַת אוּרַיָא וְיַת תוּמַיָא Urim & Tummim, Exo.28.30. בְּדִין אוּרַיָא Per judicium Urim, Numer.27.21. תומַיָא ואורַיָא Tummim & Urim, Deuter.33.8. אַף הֲוָה שָׁאֵל בְּאוּרַיָא Etiã per Urim, 1.Sam.28.6. באורַיָא ותומַיָא Fuit conſulens Urim & Tummim, Numer.3.32. Apud Talmudicos, משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים A' quo mortui fuerunt Prophetę priores, ceſſarunt Urim & Tummim, Sota fol.48.1. in Miſchna: vide ibi Gemaram, & R.Sal.

מָאוֹר *Lumen, Luminare: Item Feneſtra, Foramen per quod lux illabitur in locum aliquem:* העושה מאור Qui facit feneſtram, Oholoth cap.13. פוקקין את המאור Obſtruunt feneſtram in Sabbatho, Schab. cap.ult.

אֲוִיר · אויר *Aër,* ἀήρ: עַל אֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָא In aërem expanſi cœlorum, Geneſ.1.20. Jon. דְּפָרַח בַּאֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָא Quæ volat in aëre expanſi cœlorum, Deut.4.17. דִּבְאֲוִיר שְׁמַיָא Quæ ſunt in aëre cœlorum, Gen.1.26. Jon. Emphat. דְּמַדִּיקִן בַּאֲוִירָא Qui inſpiciunt vel conſiderant aërem, Pſal.19.2. איך עֲנָנָא בַּאֲוִירָא פרים Sicut nubes in cœlo expanſa eſt, Eſth.3.2. in ſec. Targum. *Apud Rabbinos,* אוירא דארץ ישראל מחכים *Aër terræ Iſraëlis ſapientem reddit hominem,* Ba.baſ. fol.158.2.

אֲוִיר *Vacuum, Spacium, locus in quo nil niſi aër eſt:* אויר בין שיטה לשיטה Spacium inter lineam unã & alteram. שיטה בלא אוירה Linea abſq; ſpacio. שני שיטין וארבעה אוירין Duæ lineæ & quatuor ſpacia, Bava baſra fol.163.1. אויר כלי חרס טמא וגבו טהור Vacuum interius vaſis fictilis, pollutum

eſt: ſuperficies ejus exterior, munda, Cholin fol.24.2.

אַוִירִי *Aëreum, aëre plenum, ut lignum, quod propterea in ſuperficie aquæ natat.*

אוירָא *Ordo, ſeries; ſtrues lapidum ordinata:* אֲוִירָא דִּלְבְנֵי Strues laterum, nempe lateres vel lapides abſq; cæmento ordine conjuncti & diſpoſiti, ut maceriam conſtituant, ut circa hortos, agros aut vineas ruſticorum fieri ſolet, Talm. Eruvin fol.34.2. Eſt id quod Aruch in principio libri ponit אארא.

אֲוִירְיָה *Aër Domini, divinus,* id eſt, *vehementiſſimus.*

אוּרִי · אורי *Piger, Deſidioſus,* Talm. זהו אורי ואמברי יוזפתא יזיף *Hic eſt piger iſte, qui etiam in vado (mortis) mutuum accipit. Proverbiale dicterium,* quo plangebant hominem mortuum, qui cùm vivens pigerrimus & bonæ frugi nõ fuiſſet, moriens ne linteum quidem reliquit, cui mortui involvi ſolent, ut etiam mortuus id mutuo accipere cogeretur. Locus in Aruch citatus, falſus eſt. In Moed katon autem fol.28.2. legitur: רהיט ונפיל אמעברא ויוזפתא יזיף quod hoc loco etiam adducitur in Aruch.

אוּרְיָה Vide infrà in ארה. Item *Occidens, plaga occidentalis mundi, ſic dicta ab ortu & Luce ſtellarum pro illuſtranda nocte. Alius vult eſſe orientem à Luce matutina.* Alius dixit אוריה dici quaſi אויר יה Aër Dei ſive cœleſtis, ſcribit R.Salomon in Bava baſra fol.25.1.

אוריאל *Uriel, angeli nomen. Unus eſt quatuor angelorum, qui circumſtant ſolium majeſtatis divinæ, ad miniſteria ejus ſemper parati.* Sunt autem hi: מיכאל גבריאל אוריאל רפאל Michaël ſtat ad dexteram ejus ad vexillum tribus Ruben, verſus meridiem. Quare vocatur nomen ejus Michaël? quando trãſivit populus Iſraëliticus mare rubrum, Moſes aperuit os ſuum, & dixit: מי כמוכה באלים יי Exod.15.11. Et alibi: אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן Non eſt ſicut Deus Jeſchurun, Deut.33.26. (Ecce dicitur מי & dicitur כאל, unde מיכאל). *Uriel* ſtat ad ſiniſtram ejus, ad vexillum tribus Dan, verſus ſeptentrionem. Quare vocatur nomen ejus אוריאל? propter Legem, Prophetas & Hagiographa. Unde contigit Iſraëlitis, ut ad eos dictum ſit: קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ Surge, luce, quia venit lux tua, Jeſa.60.1. Et David dixit: אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ Benedictus ſit Deus Dominus, qui lucẽ præbuit nobis, Pſal.118.27. Ecce hinc eſt nomẽ אוריאל. Ulterius Scriptura dicit: כי אשב בחשך יי אור לי Quando ſedeo in tenebris, Dominus lumen mihi eſt, Mich.6.7. (Teſtimonium ex lege omiſſum eſt). *Gabriel* ſtat ante conſpectum ejus ad vexillum tribus Jehudæ, juxta Moſen & Aharonem verſus orien-

tem

tem. Quare dictum eſt nomen ejus גבריאל? De Jehuda ſcriptum eſt: Nam Jehuda גבר prævaluit fratribus ſuis, 1.Paral. 5. 2. Et de Moſe ſcriptum eſt: ויקרא אל משה Et vocavit ad Moſen, Levit.1.1. Ulterius ſcriptum eſt, Et vocavit nomen ejus פלא יועץ אל גבור Jeſa.9.6. Ecce hinc eſt nomen גבריאל. *Raphael* (ſtat à tergo ejus) pro vexillo Ephraim. Quare vocatur nomen ejus רפאל Raphael? כדי לרפאות Ad ſanandum fracturas Jeroboam, qui ortus fuit ex tribu Ephraim, quę habitavit verſus occidẽtem. Dictum etiam eſt, אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ ô Deus, ſana quæſo eam, Numer.12.13. Hinc eſt nomen Raphael. Leguntur hæc in Bemidbar rabba ſect. 2. Vide & R. Bechai in ſect. Bemidbar: Zohar ibid.

אורירין Vide infrà in ordine אלי, in אולירין.

אֻרְקְסָן Vide in בּרק.

אֻרְשְׁנָא Nomen proprium loci, Talm.

אָוַשׁ *Perſonare, Perſtrepere, ſonum aut ſtrepitum edere, Crepare*: אורשו כולי עלמא Perſonabant omnes, exclamarunt omnes: כולי עלמא Totus mundus, id eſt, omnes præſentes, quotquot ibi aderant: משום דאוושי ברכות Quia perſtrepunt, vel, cum ſtrepitu dicũt benedictiones aut conſecrationes: aut Nominaliter, Quia ſunt ſtrepitus benedictionũ, id eſt, quia multæ ſunt preces & benedictiones, ideo cum feſtinatione & ſtrepitu eas recitant, & nil niſi ſtrepitus inanis ſunt: Roſch haſchana fol.35.1. ריאה דאוושה Pulmo crepans, Cholin fol.47.

אוש · אִוְשׁ *Clamor, Sonus, Strepitus, vociferatio plurium.*

אוּשָׁא *Paries: Fundamentum: Pavimentum, Solum*: כְּאוּשָׁא בֵּינֵי עַמְמַיָּא Sicut paries aut murus inter populos, Cant.8.9. *Pluraliter* אוּשִׁין, & *emphat.* אוּשַׁיָּא & *fœminine* אוּשְׁיָת vel אֻשְּׁיָת, & אֻשִּׁין & *emph.* אֻשַּׁיָּא pro quibus rectiùs diceretur אֻשְּׁיָת & אֻשּׁוֹת. In Daniele accipiũt Dageſch, אֻשַּׁיָּא. Iſtud Dageſch quandoque eſt pro defectu literæ, ut in defectivis ſecundâ radicali fieri ſolet; vel ex reſolutione vocalis longæ, ut hîc eſt Schureck: מאושיא עד כְּתְלַיָּא A' fundamentis ad parietes, Hebr. מִן הַקַּרְקַע עַד הַקִּירוֹת A' ſolo ad parietes, 1.Reg.6.16. Non erat unum pavimentum duntaxat, ſed diverſa, ideoque paraphraſtes plurali numero utitur: ואשיא יחיטו Et fundamẽta componunt, jaciunt, Eſræ 4.12. מאושיא עד אושיא A' pavimentis uſque ad pavimenta, à pavimento uno uſq; ad alterum, tam pavimentum unum quàm alterũ, Hebr. מִקַּרְקַע עַד הַקַּרְקַע 1.Reg.7.7. *Conſt.* יָת אוּשֵׁי בֵיתָא Pavimenta domus, Hebraicè אֶת קַרְקַע 1.Reg 6.15.30. דְאִין אֻשַּׁיָּא יִתְרְעוּן Quod ſi fundamenta diffringantur vel deſtruantur, Hebr. הַשָּׁתוֹת, Pſal.11.3. וְאֻשְּׁיָת טוּרַיָּא זָעוּ Et fundamenta montium commoventur, Hebr. ומוסדי הרים Pſal.18.8. עִם אֻשּׁוֹת יְדוֹהִי Cum fundamentis manuum ejus, id eſt, omni robore & viribus, Heb. עִם אָרְבּוֹת יָדָיו, in quo interpretãdo variant, Jeſa. 25.11. *Cum Affix.* וְאִתְעֲתַד בָּתַר אֻשְּׁוָתָנָא Et ſtat poſt parietes noſtros, Hebr. אַחַר כָּתְלֵנוּ Cant.2.9. וְיִתְפַּגְרוּן אֻשְׁוָהָא Et deſtruentur fundamenta ejus, Hebr. יְסוֹדוֹתֶיהָ Ezech. 30. 4. וְאֻשְׁוָהָא אֲגַלֵּי Et fundamenta ejus retegam, meliùs ואושהא Hebr. וִיסוֹדֶיהָ Mich.1.6. וַאֲכַלַת אֻשְּׁוָתַהָא Et conſumet fundamenta ejus, Hebr. יְסוֹדֹתֶיהָ Thren.4.11. נְפַלָא אֻשְּׁיָתַהָא Ceciderunt fundamenta ejus, Hebraicè אָשְׁיוֹתֶיהָ Jer.50.15. וְאֻשּׁוֹהִי מְסוּבְלִין Et fundamenta ejus extolluntur, Eſræ 6.3. בֵּינֵי אוּשְׁוָתְהוֹן Intra muros ipſorum, Hebr. בֵּין שׁוּרֹתָם Job.24.11.

אוּשָׁא *Nomen proprium loci*: מחצלות אושא Storeæ Uſianæ, Succa fol.20.1.

אוֹשֵׁר · אוֹשַׁר idem quod אַפְשַׁר. vide illic.

אות *Signum*, Heb. Apud Grammaticos *Litera, quia eſt ſignum & character vocis legendæ & proferendæ.* Apud Phyſicos *Meteoron.* Plural. אתות *Signa*: Talm. אותות הגרדין והכובסין Signa vel teſſeræ textorum, & fullonum, אותות הצבעין Teſſeræ tinctorum: אוֹתִיוֹת *Literæ.* Chaldæi pro more mutãt Cholem in Kametz, ut קָל · קוֹל Vox. Dicunt ergo hîc אָת *Litera, Plural.* אָתִין Literæ. בְּעֶסְרִין וְתַרְתֵּין אָתִין In viginti duabus literis, Cant. 1.4. Et cum Vau, in Zohar in princ. גופא אַתְוָן ורוחא נקודי Corpus ſunt literæ, & ſpiritus ſive anima, puncta vocalia.

אָת *Signum, aliquid ſignificans & portendens*: דָא אָת קְיָם Hoc eſt ſignum fœderis, Gen.9.12.17. וּתְהֵי לְאָת קְיָם Et ſit in ſignum fœderis, Geneſ.9.13. וִיהֵי לָךְ לְאָת עַל יְדָךְ Et erit tibi pro ſigno in manu tua, Exod.13.9. *Emph.* וְשַׁוִּי יְיָ לְקַיִן אָתָא Et poſuit Dominus in Kaino ſignum, Gen. 4.15. *Plurale maſculinum,* אָתִין וּמוֹפְתִין Signa & portenta, Deut. 6.24. לְאָתִין וּלְזִמְנִין In ſigna & in portenta, Gen.1. 14. בְּאָתִין וּבְמוֹפְתִין Cum ſignis & portentis, Jerem. 32.21. אָתוֹהִי Signa ſua, Pſal.74.43. *Emph.* אָתַיָּא ut mox infrà. *Plurale fœmin.* אָתְוָן Signa, שַׁדַּר אָתְוָן Miſit ſigna, Pſal.135.9. בְּאָתְוָן Cum ſignis, Numer.2.2. מְבַטֵּל אָתְוַת בִּידִין Irrita reddens ſigna aſtrologorum, Jeſa. 44.25. *Cum Affix.* וְאַסְגֵּי יָת אָתוֹתַי Et multiplicabo ſigna mea, Exod. 7. 3. וְאָתְוָתָךְ טָבַיָּא Et ſigna tua bona ſive excellentia, Cant.1.3. מֵאָתְוָתָךְ A' ſignis tuis, Pſal.65.9. אָתְוָתַנָא Signa noſtra, Pſalm.74 9. אָתְוָתֵיהּ Et ſigna ejus, Deut.11.3. שַׁוּוֹ אַתְוָתְהוֹן אָתַיָּא Poſuunt ſigna ſua, ſigna, Pſal.74.4.

אותו *Is, Ipſe*: vide infrà in את.

אוּתְיָא *Veſpertilio*, ſiquidem idem ſignificat quod Hebraicè תִּנְשֶׁמֶת, pro quo in Jonathane legitur Levit.11.18.

אותיום *Confestim, Celeriter, Mox, Statim, Talm. Factum est ex Græco εὐθύς. Apud Talmudicos legitur corruptè per Mem in fine, quod profectum à Scribis vocis originem nescientibus:* נמצא על שלה אותיום Si inveniatur (macula sanguinis) in ipsa statim, scil. post coitum, polluti sunt ambo, ipse & ipsa, & opus habent oblatione, Nidda fol.14.1. Posset hoc scribi אוּתְיוּם. Glossa, מִיָּד Statim. Pro eodem scribitur אתיום mendosè, Kerithuth fol.18.1. In Aruch אותיאום, quod ad originem propiùs accedit.

אוּתְנְטִיאָה *αὐθεντία Dominatio, authoritas, potestas in alium, dominatus proprii arbitrii. Usus ejus est in Medraschim*: ut, אותנטיאה שלו לא היתה ראוי להיות בימי דוד אלא בימי שאול Dominatus ejus non erat conveniens ut esset diebus Davidis, sed diebus Saulis, Beres.rab.sect.25. Ejus scil. famis, quę sub Davide accidit: ea potiùs debebat sub Saule evenisse, sed quia Saul fuit גרופית של שקמה ramus sicomori (id est, sterilis & sine fructu) devoluta est fames ista ad tempora Davidis. Vide & sect. 40. & 64. Glossa כמשלה וחוזק. Vide & in seq. voce.

אוּתְנְטִין *Dominator, Dominus, qui liberè pro sua authoritate dominatur & agit. Græcum est αὐθέντης, unde fortè aliquando per ו vel ס in fine scriptum fuit, quod à Judæis Græcæ originis imperitis postea mutatum in ן fuit. Sic dicunt* קוזמקין *à Græco κοσμικός, Mundanus. In Mearaschim usurpatur*: פרת אותנטין של נהרות Perath sive Euphrates dominus est reliquorum fluminum, Ber.rab. sect.16. Glossa עיקר ומובחר שבכל הנהרות Præcipuum & selectissimum omnium fluminum: Alibi: Septem nomina habuit Schelomo, עיקר אותנטיה שלהם principalia autem, seu præcipua ex eis sunt Jedidjah, Koheleth, Schelomoh, Medr. Kohel. cap.1.v.1.

אותניא Legitur Job.9.13. Regia אוּתְנְיָא. Elias אַתְנְיָא. Omnia nihil sunt. Lego גִיוּתְנְיָא Elati, Superbi. In Hebræo est עֹזְרֵי רָהַב Adjutores superbiæ. Qui superbiæ patroni sunt, sunt ipsi superbissimi. Est autem גִּיוּתָן Superbus, à גָּאָה Elatum esse, Efferre se, Superbire.

אָז *Tunc*, Hebr. Illud in Psalmis & Proverbiis plerumque transfertur per הֵידֵין. Hinc sine dubio corruptè in Regiis legitur אִיזֵין pro הֵידֵין Tunc, Psal.19.14.

אזא, אזי *Accendere, Succendere*: אַף אָזֵא וְאָפֵא לַחֲמָא Etiam accendit (furnum) & coquit panem, Hebr. אַף יַשִּׂיק Jesa.44.15. Posset & legi ex forma Participii, אָזֵא Accendit: כְּתַנּוּרָא דְאָזֵי לֵיהּ נַחְתּוֹמָא Sicut furnus, quem accendit sibi pistor, Hebr. בָּעֲרָה מֵאֹפֶה כְּמוֹ תַנּוּר Hos.7.4. *Participium pehil*, וְאַתּוּנָא אֲזֵה יַתִּירָא Et fornax erat accensa valdè,

Dan.3.22. Forma est irregularis pro אֵזִי vel אֵזָא. *Infinitivus*, וַאֲמַר לְמֵזֵא לְאַתּוּנָא Jussitque accendere fornacem, Dan.3.19. pro לְמִזֵּא vel לְמֵאזָא *Cum Affixo*, עַל דִּי חֲזֵה לְמֵזְיֵהּ Magis quàm par erat accendere eam, Dan.3.19. Huc referendum ex Beresch. rabba. sect.63. דיתזון בי בני תלתא יומי Ut accendant, i.e. calefaciant balneum per triduum: & paulò post, ואתזון Et accenderunt, calefecerût. Aruch adducit in litera Sajin.

אזא *Avis immundæ nomen, pro Hebræo* עָזְנִיָּה*. Sub hac forma adducitur in Elia & in Aruch ex Lev. 11.13. & Deut.14.12. Onkelos habet* עַזְיָא *&* עָזְיָא*. Jonathan* בַּר נְזָא *ubi verisimile est* ג *respondere Hebræo* ע*, ut alias, veluti* עזא *Gaza*, עמורה *Gomorrha.*

אזב אזובא *Hyssopus vel Hyssopum, herba unde fasciculus fiebat, quibus utebantur sacerdotes in aspersionibus sacris*: אֱסָרַת אֵזוֹבָא Fasciculum hyssopi, Exod.12.22. אָעָא דְאַרְזָא וְאֵזוֹבָא Lignum cedri & hyssopum, Numer.19.6. תְּדַכֵּינַנִי בְאֵזוֹבָא Qui aspergit cum hyssopo, Psal.51.9. וּבְאֵזוֹבָא Et hyssopo, Levit.14.52. Fasciculus hyssopi fiebat ex tribus stipitibus sive caulibus, quorum quisque habebat alios ramusculos, minimùm tres: unde Talm. מצות אזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולים. Præceptum hyssopi erat, (id est, fasciculi hyssopi) ut constaret tribus caulibus, in quibus essent tres culmi sive ramusculi, Para cap.11. Hyssopus brevior ligabatur filo ad bacillum, Para cap.12.

אזובין *Idem, apud Talmudicos*; אין אוכלין אזובין בשבת לפי שאינו מאכל בריאים Non comedunt hyssopum in sabbatho, quia non est cibus hominum sanorum, id est cibus communis, sed medicinalis, Schab. fol.109.2. in Misna. Gemara hîc distinguit inter אזוב hyssopum Legis, & inter אזובין Talmudicorum. Majemon ad hunc locum respiciens in Statutis de Sabbatho, cap. 21. sect. 22. scribit: Homo comedens & bibens (in Sabbatho) ea, quæ homines sani comedere & bibere solent, etiamsi medicamentosa sint, veluti sunt coriandrum, lupulus, ואזוב & hyssopus, כדי להתרפאות בהם ut sanetur iis, id licitum est ei. Huic ergo אזוב & אזובין idem valent. Quidam libri divisim legunt אזוב יון quasi *Hyssopus Græca*. Plures enim hyssopi species alibi numerantur, veluti אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלין ולא אזוב רומי ולא מדברי Cholin fol.62.2. Negaim cap. ult. Parah cap.11.

אזגד *Legatus, Nuncius. Ponitur pro Hebræo* צִיר *&* מַלְאָךְ *in hoc sensu.* א *videtur omninò esse servile: sed videatur hîc*: וְאִזְגַּד בְּעַמְמַיָּא שְׁלִיחַ Et legatus ad gentes missus est, Hebr. וְצִיר, Obad. vers.1. וְאִזְגַּד אֲתָא לְוַת אִיּוֹב Et nuncius venit ad Jobum,

bum, Hebr. וּמַלְאָךְ, Job.1.14. וּשְׁלַחַת אִיזֶבֶל אִזְגַּרָא Et misit Isabel nuncium, 1.Reg.19.2. Posit & legi אִזְגַּרָא ex forma analoga אִזְגַּר, ut & in aliis locis: אִזְגַּרָא מְהֵימְנָא Nuncius fidelis mittentibus ipsum, Hebr. צִיר נֶאֱמָן Prov.25.13. וְאִזְגַּרָא מְהֵימְנָא At servus fidelis, Prov.13.17. *Plurale*, דְּמְשַׁלַּח בְּיַמָּא אִזְגַּרִין Qui mittit per mare legatos; אִזִילוּ אִזְגַּרִין קַלִּילִין Ite nuncii leves, Jesa.18.2. וְתָבוּ אִזְגַּרַיָּא Et reversi fuerunt nuncii, Genes.32.6. לְאִזְגַּרֵי יִפְתָּח Ad nuncios Iiphtachi, Hebraicè אֶל מַלְאֲכֵי Jud.11.13. בְּיַד אִזְגַּרָךְ Per nuncios tuos, Hebraicè בְּיַד מַלְאָכֶיךָ 2.Reg.19.23. וּשְׁלַחַתְּ אִזְגַּרַיִךְ Et misisti legatos tuos, Jesa.57 9. וְאִזְגַּרוֹהִי Et legati ejus, Jesa. 30.4.

אזגרין *Glebæ, tumuli terræ: Usus ejus in Proverbio:* מתלא אמר בחקלא דאית ביה אזגרין לא תימר כילת דבסטירין Proverbium dicit, *In agro in quo sunt glebæ, ne dicas verbum mysteriorum, id est, arcanum,* Beres.rab.sect.74. ne scil. ibi aliquis lateat, qui consilium tuum audiat. Nam ibidem legitur, אין נומלין עצה אלא במקום רווח *Non capiunt consilium, nisi in loco spacioso*, ubi scil. nemo latere posit, qui audiat & revelet. Dicitur hoc de Orientalibus populis.

אֲזַד *Abire, Recedere, Egredi:* מִלְּתָא מִנִּי אַזְדָּא Verbum à me egressum est, Dan.2.5. דִּי אַזְדָּא מִנִּי מִלְּתָא Quod egressum est à me verbum, Dan.2.8.

אִזְדַּרְבּוּיֵי Ponitur hîc in Aruch & aliis: Vide id in זרב. Est enim ejus verbi Ithpahel.

אזרקור Ponitur & illud hîc in Aruch, & malè ab aliis explicatur. Vide in זקר.

אֲזַל *Ire, Abire, Digredi. Præteritum*, לְבַיְתֵהּ אֲזַל Domum suam ivit, Dan.2.17. וְיַעֲקֹב אֲזַל לְאָרְחֵיהּ Jacobus autem abiit viam suam, Gen.32.1. וַאֲזַלַת אַמְתָא Et abiit ancilla, 2.Sam.17.17. לְמָא לָא אֲזַלְתְּ Quare non ivisti cum socio tuo, 2.Sam.16. 17. אוּכָם אֲזָלִית Niger, ater ivi, sed non à sole, Job. 30.28. וּפָלְחֵיהוֹן בְּשִׁבְיָא אֲזָלוּ Et cultores eorum in exilium iverunt, Jesa.46.2. לְאָן אֲזַלְתּוּן Quò abiistis, 1.Sam.10.14. *Participium*, וְאַבְרָהָם אָזֵיל עִמְּהוֹן Et Abraham ibat cum ipsis, Gen.18.16. דְּאָזֵיל עִם אַבְרָם Qui ibat cum Abramo, Genes.13.5. אָזְלִין לְאַחָתָא לְמִצְרַיִם Ibant descensum in Ægyptum, Gen.37.25. תַּמָּן אִלְפַיָּא אָזְלָן Ibi naves ibant, Psal. 104.26. *Infinitivus*, וּכְעַן מֵיזַל אֲזַלְתָּ Nunc autem eundo ivisti, Gen.31.30. לְמֵיזַל עִמְּכוֹן Ire vobiscum, Num.22.13. בָּתַר מֵיזַלְהוֹן Post ire ipsorum, postquam abiissent illi, 2.Sam.17.21. *Imperativus*, וְאִיזִיל אֲזֵיל־אֲחֵית Ito, deportato ista, Esræ5.15. וְאִיזִיל בְּעִנְוְתָנוּת Et ito in humilitate, Eccles.11.9. Sæpè Venetis hæc forma אִיזִיל vel אֵיזִיל pro אֲזִיל: sic enim analogia postulat. אִזִילוּ לְאַרְעֲכוֹן Abite in terram vestrâ, Num.22.13. *Futurum*, וְאָסְרְחָא דְלָא

אֲתוּב אֵיזִיל Et viam per quam nô reversurus sum, ibo, Job.17.1. מָה מִנִּי יֵיזִיל Quid à me abibit? Job. 16.6. וְאִנּוּן יֵזְלוּן Ipsique abibunt, 2.Sam.17.17.

Talmudici in Imperativo frequenter etiam dicunt זִיל.

Deinde אֲזַל *Texere*: אוֹלְוָאָה · אוֹלְיָאָה *Textor, Talm.* אשכח קיבורא דאולי ביה אוליי Invenit glomum neti, quem contexuerant textores, Metzia fol.24.2. Glossa, קיבורי id est, פקעיות Glomi. אולי id est, צידים העושים מכמורות Venatores cóficientes retia. Qui ex hoc loco אולי pro *Glomo fili* accipiunt, errant. Quod Aruch hîc ponit, Hebræum מַסְוֶה in Targum reddi per אולא, id hodie legitur שׁוּלָא. Patet tamen hinc, אול hoc sensu esse pro שׁוּל: vide Exod.35.25.

אוּלָא · אוּלְיָא *Rete ex filis contextum, quasi Netum dicas, pro* שׁוּלָא, *commutatis gutturalibus ab initio:* באוּלי ואוהרי De retibus & fiscellis junceis nemo controversiam movet, Gittin fol.60.2. Item למגדל אוהרי conficere fiscellas sive sportulas junceas (ad capiendos pisces) diebus profanis intermediis festi, licitum est: אבל אולי אסור sed retia (ad capiendas aves) prohibitum est, quia est opus artificiale sive artificis, מעשה אומן ut loquuntur: at illud, מעשה הדיוט opus vulgare & rude.

אוּלְתָּא · איוּלְתָּא *Fasciculus, Manipulus olerum, herbarum, & similium rerum, quas rustici ad forum deferunt, ut vendant.* Hinc, אוּלְתָא דְאִכָּרֵי Manipulus agricolarum, Erubh. fol.28.2. vel pluraliter אוּלְיָתָא, id est, אגודות · אסוּרְיָתָא, Ligamina, fasciculi filo vel fune colligati.

אוּלֵי *Insula.* Sic Munsterus ponit: dubito.

אָזְלַיָּא *Fluenta*, Exod.15.8. Hoc à נזל est, ut & Jonathan pro eo habet נוליא. vide נזל.

אזם אוּזְמָאָה *Scelus, Piaculum.* Guido ex libro Zohar citat illud. Videtur esse ab אשם, vel à זִמָּה.

אוּזְמַל *Novacula, Culter, Scalprum. Est à Græco* σμίλη, *unde potiùs, immo propriè ad literam* ז *referendum esset:* הֵיךְ אוּזְמַל חָרִיף Sicut novacula acuta, Hebr. כְּתַעַר Psal.52.4. בְּזָע בְּאוּזְמַל סָפְרָא Discidit cultro scriptorio, Hebr. בְּתַעַר Jerem.36.23. מְגַזֵּי לֵיהּ בְּאוּזְמְלַיָּא Discindit illud cultris, Jesa.44.13. אוּזְמְלִין חָרִיפִין Cultros, novaculas acutas, Hebraicè חַרְבוֹת צֻרִים Josuæ 5.2. *Apud Rab.* אוזמל של רהיטני Culter dolabræ vel planulæ, Schab.fol.58.

אִזְמַרְגַּד Vide in litera ז.

אֲזַן *Armari, armatum esse:* וְאֲזַן בְּמָאנֵי זַיְנָא Et armatus est instrumētis armorum, בְּמָא דְאָזֵין בְּזָרְקְתָא sicut quis armatus est loricâ, Jesa.33.4.

אֲזֵנָךְ אֲזַן *Arma. Forma hæc est Hebraica*, ut אֲזֵנֶךָ Arma tua, Deuter.23.13. In Targum אִזְנִין, unde דִּי בְּבֵית אִזְנִין מִסְתַּר Quæ (sagitta) in domo armorum

rum abſcondita eſt, id eſt, in pharetra, Jeſa.49.2. Zach.9.13. בֵּית אֵינֵיהּ Domus armorum ejus, Hebraicè אַשְׁפָּתוֹ Pharetra ejus, Jerem.5.16. Derivatum ab Hebræo זַיִן.

אֲזַן *Audire, Exaudire, Auſcultare.* Frequens apud Rabbinos in libris precũ: אנא אזן חין Quæſo exaudi ſupplicationem.

אזן *Idem. Item apud Rabbinos, Aures abſcindere.* Sic זנב eſt Cauda, זַנֵּב Caudã abſcindere: ומאזניה Et aures abſcindebat ipſi.

אזן *Trutinari, probari, apud arithmeticos:* יְאוּזַן זה חמין Probabitur hæc ſpecies.

אֻזְנַיִם *Aures: metaphoricè Anſæ:* קופה שאין לה אזנים Capſa ſine anſis.

מאזנים · מֹאזְנַיִם *Bilances, Trutina, Statera,* Hebraicè: מֹאזְנֵן רְקְשׁוֹט Stateræ, bilances juſtæ, Lev. 19.36. כְּעִיל מֹאזַנְיָא Sicut momentum bilancis, Jeſa.40.15. וְתַלֵּית כַּסְפָּא בְּמֹאזַנְיָא Et appendi argentum in bilance, Jerem.32.10. *Legitur & cum* ר *loco* ז*, ut ſæpè in aliis fit:* unde מֹארְנִין רְקְשׁוֹט Bilances juſtæ, Eccl.2.8. מאזנים של זהבים Libra aureorum, ein Goldwaag/ Kelim cap. 29. *Apud Rabbinos,* מֹאזְנַיִם *Trutina, id eſt, Probatio, ut Arithmetici ſuarum numerationum certas probationes habent.* מאזנים *Libra, ſignum cæleſte.*

אזינקא Vide in זנק.

אזר

אזרנוקא Vide infrà in ordine זרן.

אֵזוֹר *Cingulum, Cinctura,* Hebr. איזורו מוכיח עליו Cingulum ejus arguit de ipſo, quòd ſc. pauper ſit, Chol. fol.108.1. Moed katon fol.14.1. Videtur proverbiale eſſe. *Hinc apud Aſtronomos,* אזור המזלות *Cingulum ſignorum cæleſtium,* id eſt, *Zodiacus*, quem etiam vocant אופן המזלות vel עִגּוּל המזלות.

אות

Hinc, עַל אַרְבַּע אִיתַּוְרוֹי In quatuor angulis ejus, Exod.25.12. in Jonath. Videtur legendum eſſe אִסְתַּוְרוֹי. Eſt pro Hebr. פַּעֲמֹתָיו.

אָח

Euge: וַאֲמַר אָח שַׁחֲנִית Dicitque euge, concalui, Hebr. הֶאָח, Jeſa.44.16.

אחא Quæ hinc eſſe poſſint, vide infrà in אחרא.

אחב

Hinc fit vox contracta ex אַח *Frater &* אַב *Pater, ſed cum Affixis Pronominibus tantùm: Frater patris, id eſt, Patruus. Sic pro Hebræo* דוד *legitur:* ut, חֲנַמְאֵל בַּר אַחֲבִי Hanamel filius patrui mei, Jerem.32.8. חֲנַמְאֵל בַּר שַׁלּוּם אַחְבוּךְ Hanamel filius Schallum patrui tui, Jerem.32.7. בְּנֵי עֻזִּיאֵל אַחֲבוּהִי דְאַהֲרֹן Filii Uzielis patrui Aharonis, Levit.10.4. *Pro eo diviſim legitur,* אוֹ אַח אֲבוּהִי או בַר אַח אֲבוּהִי Aut patruus ejus, aut filius patrui ejus vendicabit eum, Levit.26.49. Sic, וַאֲמַר אַח אֲבוּהִי Et dixit frater patris ejus, 1.Sam.10.14. וַאֲמַר שָׁאוּל לְאַח אֲבוּהִי Et dixit Saul ad patruum ſuum, 1.Sam.10.16. *Item Hieroſolymitanè,* אֲבִיחַיִל אַחֲבוּהּ דְמָרְדְּכַי Abichail patruus Mordechæi, pro אַח אֲבוּהִי Eſth.2.15.

אַחְאָב *Nomen proprium Regis Iſraëlis.* In Perek chelek fol.102.2. Achab dicitur, quaſi אח לשמים, & אב לעז.

אֲחַד

Capere, Tenere, Apprehendere, Comprehendere. Ortum eſt ex Hebræo אָחַז*, per uſitatam commutationem* ז *&* ד*. Pro eodem etiã in Targum ponitur, ut & pro* לָכַד *&* תָּפַשׂ. *Præteritum,* וּמֵיחַד לָא אֲחַד Et capiendo nihil ceperit, Hebr. וְלָכוֹד לֹא יִלְכּוֹד, Amos 3.5. אָעָא דְלָא אָחִיד בֵּיהּ רִקְבָא Lignum quod nulla comprehendit putredo, eligit, Jeſa.40.20. וַאֲחַד בִּסְרִי רְתִיתָא Et comprehendit carnem meam terror, Hebr. וְאָחַז, Job.21.6. וְאַחֲדִית בִּלְחֵינְתִּי Et comprehendi concubinam meam, Jud.20.6. *Participium præſens,* אָחֲדֵי נִבְלַיָא Tenentes nablia, Jeſa.22.24. *Participium pehil,* אָחִיד בְּאִילָנָא Captus, detentus erat ad arborem cornibus ſuis, Hebr. נֶאֱחַז Gen.22.13. אַמְּא אֲחִידָא לִגְבַר Ancilla capta viro, ducta à viro, pro quo Jonathan habet מְאָרְסָא Deſponſata, Lev.19.20. *Infinitivus,* וּמֵיחַד, vide antea ad Præteritum. לְמֵיחֲדְהוֹן Ad capiendum eos, Hebr. לְתָפְשָׂם 1.Sam.23.26. *Imperativus,* וְאַחוּדוּ עֲלֵיהוֹן יָת מַגִּיזָתָא Et capite ante eos, præoccupate vada, Hebr. וְלִכְדוּ Jud.7.24. רְדוּפוּ וְאַחִידוּ יָתֵיהּ Perſequimini & capite eum, Hebr. וְתִפְשׂוּהוּ Pſalm.71.11. אַחֲדוּהִי Capite eum, 1.Reg.13.4. *Futurum,* יֵיחוֹד גְּבַר בְּאַחוּהִי Si prehendat vir fratrem ſuum, Hebr. כִּי יִתְפֹּשׂ Jeſa.3.6. וְנֵיחוּדִנּוּן כַּד חַיִּין Et capiemus eos ſic vivos, 2.Reg.7.12. *Pahel* אַחֵד *Continere: Unire, conjungere, componere, conſuere. Participium,* מְאַחֵד בְּאָמִיטְתָא Continens in caligine, Hebr. מְאַחֵז Job.26.9. *Aphel ſive Ophal,* אוֹחַד*, idem quod* אַחַד. *Præteritum,* אוֹחַדְתְּ בִּיד יַמִּינִי Prehendiſti manum dexteram meam, Hebr. אָחַזְתָּ Pſal.73.23. *Imperativus,* אוֹחִידוּ יָת נְבִיֵּי בַעֲלָא Capite Prophetas Baalis, 1.Reg.18.40. *Ithpehal & Ithpahel* אִתְּחַד vel אִתְאֲחַד vel אִתְאַחַד *Capi, Teneri, contineri, comprehendi, deprehendi: Uniri, conjungi. Præteritum,* בְּסוֹרִינָתְהוֹן אִתְאֲחַד In ſagena ipſorum captus eſt, Ezech.19.4. Contractè, אִתַּחַד בִּמְצַד חִבּוּלֵיהוֹן דְמִצְרָאֵי Captus vel interceptus fuit reti perditionum Ægyptiorum, Thren.4.20. Sic, וְהִיא לָא אִתַּחֲדַת Ipſaque non fuerit deprehenſa, Hebr. נִתְפָּשָׂה Num.5.13. וְאִתְאֲחַד שִׁבְטָא Et deprehenſa fuit tribus domus Jehuda, Joſ.7.16. וְאִתְאֲחַד רֵישֵׁיהּ בְּבוּטְמָא Et comprehenſum fuit caput ejus in quercu, Hebr. וַיֶּחֱזַק, 2.Sam.18.9. *Participium,* דְּמִן קוּרָא מִתְאַחֲדִין Quæ à frigore uniuntur, id eſt, concreſcunt, Hebr. יִתְלַכָּדוּ Job.38.30. דְּמִתְאַחֲדִין בְּתַקּוּלָא Quæ capiuntur reti, Eccleſ.9.12. מִתְאַחֲדִין וְלָא מִתְפָּרְדִין Conjunguntur & non ſeparantur, Job.41.8. *Futurum,* דְּיִתְאַחַד בְּחֶרְמָא Qui deprehendetur in anathemate, Joſ.6.15.

יִתְאַחֲדוּן בְּנִכְלוּתָא Comprehendentur in astutia, Psal.10.2. *Apud Rabbinos* הִתְאַחֵד *Unum, unicum esse vel fieri. Et Grammaticè, In singularem numerum deduci vel formari: sicut & הִתְרַבָּה est in pluralem numerum deduci.*

II. אחד *Claudere. Præteritum,* וְדַשָּׁא אֲחַד בַּתְרוֹהִי Et januam clausit post eos, Hebr. סָגַר, Gen.19.6. אֲחַד עֲלֵיהוֹן מַדְבְּרָא Clausit, conclusit eos desertum, Exod.14.3. וְיַת דַּשָּׁא אֲחַדוּ Et januam clauserunt, Genes.19.10. וְתַרְעָא אֲחַדוּ Et portam clauserunt, Jos.2.7. *Participium,* הָא אָחֵד בְּמַיָּא וּמְיַבֵּשׁ En claudit aquas & exsiccat eas, Hebraicè יַעְצֹר Cohibet, Job.12.15. וְיִפְתַּח וְלֵית דְּאָחֵיד Et aperit nemoque est qui claudit, Jesa.22.22. *Particip. pehil,* וְהוּא אֲחִיד Et ipsa (porta) erat clausa, Ezech.44.1. וִירִיחוֹ אֲחִידָא חֲוַת בְּדַשִּׁין Jericho erat clausa januis, Jos.6.1. Hinc legendum, הֵיךְ קִרְוְתָא עֲשִׁנְתָּא וַאֲחִידָא Sicut urbs fortis & clausa, Proverb.18.19. *Infinitivus,* אֲרֵי מֵיחַד אֲחַד יְיָ Nam claudendo clausit Dominus, Genes.20.18. עִדָּן לְמֵיחַד תַּרְעָא Tempus claudendi portas, Josuæ 2.5. *Futurum,* לָא תֵיחוֹד פּוּם תּוֹרָא בְּדִישֵׁיהּ Non claudes os bovis in tritura sua, Hebr. לֹא תַחְסֹם Deuter.25.4. וְיֵיחוֹד וְלֵית דְּפָתַח Et claudet, nemoque erit qui aperiat, Jesa.22.22. *Huc referri potest & illud ex Pahel,* מְאַחֵד בְּאַמְטְתָא Conclusus in caligine sive umbra solii sui, ne conspiciant eum angeli sui, Job.26.9. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* אִתְאֲחִידוּ כָּל בָּתַּיָא מִלְמֵיעַל Occlusę sunt omnes domus ab ingressu, Jesa.24.10. Sic legendum ex collatione loci Jerem.13.19. *Futurum,* וְתַרְעָא לָא יִתְאֲחֵיד עַד רַמְשָׁא Et janua non claudetur usque ad vesperam, Ezech.46.2. וְתַרְעִין לָא יִתְאַחֲדוּן Et portæ non claudentur, Jesa.45.1.

Apud Talmudicos, וְאִתַּחִיד דַּשָּׁא באפיה Et clausa fuit janua ante faciem ejus.

אֲחִידָא *Clausura, occlusio:* וַאֲחִידַת רַחְמֵי Et occlusio uteri, Hebr. וְעֹצֶר רָחַם, Prov.30.16.

אֲחוּדָה · אֲחִידָה *Prehensio, apprehensio, Possessio, occupatio. Sic ponitur pro Hebræo* אֲחֻזַּת, *quando cum* נַחֲלָה *conjunctum est:* תִּתֵּן לְהוֹן אֲחוּדַת אַחְסָנְתָּא Dabis eis occupationem possessionis hæreditariæ, Hebr. אֲחֻזַּת נַחֲלָה Num.27.7. אֲחוּדַת אַחְסַנְתָּנָא Occupationem hæreditatis nostræ, Hebr. אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ Num.32.32. מֵאַחְסָנַת אֲחוּדַתְהוֹן De hæreditate possessionis ipsorum, Hebr. מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם, Num.35.2. אֲחִידַתְהוֹן הִיא בְּאַחְסָנָא Possessio ipsorum ea est, per hæreditatem, Hebr. אֲחֻזָּתָם הִיא בְּנַחֲלָה Ezech.46.6.

אוּחְדָה · אֲחִידָן Vide in תור.

אֲחִידְנָא *Idem:* דְּלָא לְעָלַם הוּא אֲחִידְנָא Non enim in perpetuum durat possessio, durant opes & divitiæ, Proverb.27.24. in Regiis. In Hebræo est חֹסֶן, quod interpretes hîc cōmuniter accipiunt ex Chaldaica significatione pro *opibus, divitiis,*

thesauro, ut Ab.Esra explicat. Sic fortè melius in Targum legetur אַחְסָנְתָּא, quod Nomen tritissimum est: sed אחדנא inusitatum. Veneta mendosè habent אחרנא.

אַחַד אֲחָד *Unus Hebr.* אַחַת *Una. Apud Rabbinos in continuato sensu repetitū* אֶחָד, *valet Sive; Cùm, Tum; Tam, quàm:* אחד עני אחד עשיר Unus pauper & unus dives, vel, Unus pauper & alter dives; sive pauper, sive dives: cùm pauper tùm dives: מכשפה אחד האיש אחד האשה Malefica, (de quâ Exod.22.17. *Maleficam non sines vivere*) intelligitur, sive vir fuerit, sive mulier, Sanhed. fol.67.1. כָּל אֶחָד *Unusquisque.* תיבות אחדות Voces eædem, unius generis, simplices.

חַד *Unus: Primus. Per aphæresin primæ radicalis sic in Targū & apud Talmudicos usurpatur:* וַהֲוָה צְפַר יוֹם חַד Et fuit manè dies unus, i.e. primus, Gen.1.5. עַמָּא חַד וְלִישָּׁן חַד Populus unus & lingua una, Gen.11.6. בְּחַד לְיַרְחָא In uno mēsis, i.e. primo die mensis, Gen.8.5. *Fœm.* וּנְסֵיב חֲדָא מֵעִלְעוֹהִי Et accepit unā de costis ejus, Gen.2.21. בַּחֲדָא מִקִּרְוָךְ In una sive aliqua urbium tuarum, Deut.15.7. וְחָב לַחֲדָא מֵאִלֵּין Et reus sit unius ex istis, Levit.5.4. וְהַבוּ פַּלְגָא לַחֲדָא וּפַלְגָא לַחֲדָא Et date dimidiū uni, & dimidium alteri, 1.Reg.3.25. מֵחֲדָא מִקִּרְוָךְ Ex aliqua urbium tuarum, Deuter.18.6. *Aliquando est Semel, ut Hebraicè* אַחַת, *per ellipticam loquendi rationem.* Et faciet expiationem Aharon super cornua ejus חֲדָא בְּשַׁתָּא semel in anno, sive, quotannis, Exod.30.10. Jonathan pro eo plenè dicit, חֲדָא זִמְנָא בְּשַׁתָּא uno tempore quotannis. Sic & alibi plenè, זִמְנָא חֲדָא לְכָא וְזִמְנָא חֲדָא לְכָא Vice unâ hâc, vice altera illac, 2.Reg.4.35.

כַּחֲדָא *Unà, Simul, Pariter. Respondet Hebræo* יַחַד, *quod affinitatem habet cum* אחד, *unde hùc reduci potest, etsi videri possit esse originale, ut* לַחֲדָא. *Sine* א *non invenitur: nam quod Psal.139.16. legitur, mendosum est:* לְמֵיתַב כַּחֲדָא Habitare unà, Gen.13.6. וְכַחֲדָא תַּלְמֵיהָא בָּכְיָן Et pariter porcæ ejus flent, Job.31.38.

לַחֲדָא Vide in לחד.

אַחְדוּת *Unitas, Unitio.* Apud Rabbinos: Deus dicitur אחד unus, & homo dicitur אחד unus: homo tamen non est simpliciter unus, quia compositus est ex elementis, & alium habet similem sibi. At אחדות הש״י אין סוף לאחדותו unitas Dei benedicti, nullus est finis unitatis ejus. Vide librum Ikkarim Orat.2. cap.9. & 10.

הִתְאַחֲדוּת *Unitio, quâ quid unitur.*

אֲחָדִים *Unitates, numeri unitatis arithmeticæ:* Sic עֲשָׂרוֹת sive עֲשִׂירִיּוֹת Denarii, מֵאוֹת Centenarii. מספרים מחוברים מאחדים numeri compositi ex unitatibus. Sunt autem ט׳ אחדים novem unitates. In Additionis specie debent scribi האחדים

תחת האחרים Unitates sub unitatibus, denarii sub denariis, & sic deinceps.

אחה *Consuere, Resuere, Resarcire, rectè & artè secundum artem. Infinitivus*, וְעֵת בְּחִר לְאַחָאָה בִּזְעָה Et tempus selectũ est resuendi rupturam, Hebr. לְתְפּר, Eccles. 3.7. Aliâs in Targum pro eo dicitur חַיֵּט & חמט, ut suis locis videre est. *Apud Rabbinos*, In Beres. rab. sect. 39. ad illud, *Soror nobis est parva*, Cant. 8.8. זה אברהם שאיחה את כל באי עולם Hic est Abraham, qui consuit (conjunxit, consociavit) omnes homines: Bar kaphra dixit, כמה שהוא מאחה את הקרע קטנה. Sicut is qui consuit rupturam vestis parvam: אלו קרעין שאין מתאחין Hæc sunt rupturæ, quæ non debent resui, Moed caton fol. 26.1. rupturæ scil. magnæ vestium, quales in magno luctu fiebant, super patrem, matrem, præceptorem, principem, &c. Ibid. pag. præc. על בולן שולל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשים Omnes istas rupturas crassè consuit post septem dies, rectè autem resuit post triginta dies. Majemon par. 4. Statutis de luctu, cap. 9. ועל אביו ואמו שולל לאחר שלשים ואינו מאחה לעולם Super patrem & matrem (lugens) crassè consuit (lacerationem vestis) post triginta dies, rectè autem resuit nunquam. R. David 2. Reg. 18.17. Quia audiverant (Eljakim & Sobna) blasphemiam in Deum (à Rassake) ideò lacerarunt vestimenta sua. Hinc probarunt Rabbini nostri, quòd quicunque audit blasphemiam aliquam, tenetur lacerare vestimenta sua, ואותו קרע אינו מתאחה לעולם & ista laceratio nunquam rectè resuitur.

אִיחוּי *Sutura, resarcitio, refectio*: לא אסרו אלא איחוי אלכסנדרי בלבד Non prohibuerunt nisi suturam Alexandrinã tantùm. Hæc artificiosa fuit: quidam dixerunt, extrinsecùs fuisse planam, intrinsecùs autem nonnihil prominuisse: alii dixerunt, suprà & infrà fuisse æqualem, instar texturæ. Vide Majemonem & Talmud dictis locis.

אַח *Frater*: הֲלֹא אַח עֵשָׂו לְיַעֲקֹב Nunquid Esau fuit frater Jacobi, Mal. 1.2. איתא תְהֵי עִמָּנָא לְאַח Veni, erisque nobiscum tanquam frater, Cant. 8.1. טָב שְׁבֵינָא קָרִיב מֵאַח רָחִיק Melior est vicinus propinquus, quàm frater longinquus, Prov. 27.10. *Emphat.* וּלְרִבְקָא אַחָא וּשְׁמֵיהּ לָבָן Rebeccæ erat frater, nomine Laban, Genes. 24.29. וְאַחָא לְעָקְתָא מִתְיְלִיד Et frater in angustia nascitur, Prov. 17.17. *Affix.* הֲנָטַר אחי אנא Num custos fratris mei ego sum, Genes. 4.9. וַהֲוָת לְאָחִי Fuitque fratri meo, 1. Reg. 2.15. אָן הֶבֶל אחוך Ubi est Abel frater tuus, Genes. 4.9. לְהֶבֶל אֲחוּהִי Ad Abel fratrem suum, Genes. 4.8. *Plurale*, גּוּבְרִין אחין אֲנַחְנָא Viri fratres sumus, Genes. 13.8. אַחַי Fratres mei, אַחָךְ Fratres tui, אֲחוֹהִי Fratres ejus. Id per Cholem differt à singulari, in quo est Schurek. אֲחֵיכוֹן Fratres vestri, אֲחֵיהוֹן Fratres ipsorum, &c.

אֲחָת *Soror*, Hebr. אחות: ut, וַי עַל אֲחִי וַי עַל אֲחָת Ah frater mi, ah soror, Jer. 22.18. לְאַח וְלַאֲחָת De fratre & de sorore, Ezech. 44.25. *Emphat.* אֲחָתָא שַׁפִּרְתָּא Soror pulchra, 2. Sam. 13.1. *Cum Affixis*, אֲחָתַנָא אַתְּ Soror nostra tu es, Genes. 24.60. אֲחָתִי אַתְּ Soror mea es, te sororem meam esse, Gen. 12. 13. אחתך היא Soror tua ipsa est, Levit. 18.11. עַל יְדֵי אחתיה In manibus sororis suæ, Gen. 24.30. *Plur.* לִתְלָת אַחְוָתְהוֹן Tribus sororibus suis, Job. 1. 4. וְכָל אַחְוָתֵיהּ Et omnes sorores ejus, Job. 42.11. Et aliter, וְכָל אַחְתִי Et omnes sorores meas, Job. 2.13. quod melius esset אַחְוָתִי vel אַחְיָתִי. Sed est ibi in Hebræo diversa lectio. Scribitur ut singulare, legitur ut plurale.

Apud Talmudicos invenitur etiam de irrationalibus: ut, אחותו גדולה Soror ejus major natu (de pecudibus) Cholin. fol. 114.1.

Apud Rabbinos אָח *Frater*, & אָחוֹת *Soror usurpatur quoq; de dictionibus vel Synonymis, vel iisdem sæpiùs aut non sæpius recurrentibus in scriptura*: ut, אין לו אח במקרא Hæc vox non habet fratrem in scriptura, hoc est, nullibi ampliùs reperitur: ושְׁאִיָּה אחות שַׁמָּה Vox שְׁאִיָּה est soror, hoc est, Synonimum τῷ שַׁמָּה, Kimchi Jesa. 24. v. 12.

אַחֲוָה *Fraternitas, fraterna societas.* Hebraicè legitur Zach. 11.14. Sic & apud Rabbinos. At in Targum redditur כַּאֲחֵיהוֹן Sicut fratres ipsorum domus Israël. Ab. Esra scribit esse nomen derivatum ab אח sive אחה, sicut dicitur שלוה à שלה, tertiâ scil. radicali ה commutatâ in literam ו. לְמִפְלַג עַל אַחְוַת חַבְרַיָּא Ad dissentiendum super fraternitate sociorum, Job. 17.5. Hinc Rabbini formarunt Verbum

נִתְאַחֲוָה *Fraternitatem colere, ut fratres conjungi.* Hinc apud R. Sal. in Zacharia, שנתאחוו יהודה ובנימן Quòd fraternitatem coluerunt inter se Jehuda & Binjamin.

אחִיָּה *Nomen proprium.* Hinc in Talmud, אחיה יבנה המזבח וחנניה ינגן בכנור Ahijas ædificabit altare, (i. e. erit sacerdos) & Hananias pulsabit citharam, i. e. erit Levita) Berach. fol. 63.

אַחֲוָא *Ulva, herba palustris: Carectum*: וְרָעְיָן בְּאַחֲוָא Quæ pascebant in ulva, Gen. 41.2. Hebr. אָחוּ. Legitur illud etiam Job. 8. 11. sed ibi in Targum redditur עִרְקָא.

אחוונא *Idem*: הב אחוונא לתורייא Dato ulvam bobus, Talm. Hier. Berach. cap 6. fol. 10.1.

אחוונא *Salix. Talmudici ad illud*: ואת האח לפניו מבוערת Focus coram eo erat accensus, Jer. 36.22. מאי אח Quid est אח? Raf dixit, אחוונא. Samuel dixit, עצים שנדלקים באחוונא ligna quæ accendun-

tur ſive ardent in fraternitate: Schab. fol. 20.1. Gloſſa אחוונא id eſt, ערבה Salix, cujus ligna facilè & placidè ardent. *In fraternitate*, id eſt, quando duo, tria, quatuor've, ut fratres, conjuncta ſunt. Pag. ſeq. ibidem ſcribitur אחוין & אחוינא pro eodem. Interdicitur ibi ellychnium fieri ex materia levi & rara & quaſi lanea, quæ eſt inter corticem & lignum ſalicis, ut ſabbatho accendatur. Ea materia nimis vilis eſt, quàm ut honori ſabbathi conveniat.

אָחַז Hebr. *Cepit, Prehendit, Apprehendit, Tenuit, &c.* Hinc,

אֲחִיזָה · אחוּזָה *Retentio*: אחוות הדם Retentio ſanguinis, Cholin fol. 58.2. in Miſchna. Inde abundantia ſanguinis, quam ſequitur vel ſuffocatio, vel morbus gravis. אחיות עינים Retentio oculorum, magica ſcil. Sanhed. fol. 67.2. Reliqua ut Hebraicè.

אחל אֲחִילוֹ *Febris acuta & ardens.* Apud Talmudicos, המשמש מטתו מעומד אוחזתו אחילו Adminiſtrans lectum ſuum (coiens) ſtans, eum corripit febris ardens, Talm. in Tractatu כלה calla. הממלא כריסו מכל דבר אוחזתו אחילו Qui (ſine diſcrimine) replet ventrem ſuum ex omnibus rebus (quæ ſc. ipſi ſapiunt, & palato ejus grata ſunt) eum corripit febris, Gittin fol. 70.1. Item ad illud, וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי יְיָ Et deprecatus eſt Moſes Dominum, Exod. 32.11. Docet quòd ſteterit Moſes coram Deo in precibus, עד ראחזתו אחילו donec corripuit eum febris ardens. Quid eſt אחילו? reſpondit R. Elieſer: אש של עצמות Ignis oſſium. Quid eſt ignis oſſium? dixit R. Avai, אשתא דגרמי quod R. Salomon exponit מוליר vernaculè: Berach. fol. 32.1. Hinc colligitur, ad חלה hoc nomen pertinere. In Munſtero legitur *Febris ethica*, pro *hectica*, quæ medullam & oſſa conſumit.

אחם אֲחִימַן *Nomen proprium viri ſtrenui*, 1. Par. 9.17. & Numer. 13.23. Illud Nomen Talmudici explicant, ſic dictum ipſum fuiſſe quaſi מיומן שבאחיו Dexteratum, id eſt, potenti dexterâ & robore inſigni donatum præ fratribus ſuis, Sota fol. 34.2. Munſterus ſcribit eſſe Idoli nomen.

אַחְמַר *Gemmæ nomen, in qua Rubenis nomen inſcriptum fuit*, Cant. 5.14. Quidam *Sardium* interpretantur.

אַחְמְתָא *Arca, Scrinium pro recondendis actis ſcriptis regum & principum*: וְאִשְׁתְּכַח בְּאַחְמְתָא Et inventum eſt in arca palatii, Eſth. 6.2. וְאַשְׁכַּח תַּמָּן שית מאה אַחְמִיתִין דִּנְחָשָׁא מַלְיָין דְּהַב טַב Et invenit illic ſexcẽtas arcas æreas plenas auro bono, Eſth. 1.4.

אַחַר *Morari, Tardare, Differre. Præteritum*, וְלָא אִיחַר עוּלֵימָא Et non diſtulit adoleſcens facere, Geneſ. 34.19. *Particip.* מְאַחֲרִין לְמִפְטַר Tardantes diſcedere, Jeſa. 5.11. *Futurum*, וְדִמְעָךְ לָא תְּאַחַר Et liquorem tuum ne differas dare, Exod. 22.28. לָא תְּאַחַר לְשַׁלָּמוּתֵיהּ Ne differas perſolvere, Deut. 23.21. *Aphel, Præteritum*, וְאוֹחַר מִן זִמְנָא Et tardavit ultra tempus conſtitutum, 2. Sam. 20.5. וְאוֹחֲרִית עַד כְּעַן Et moratus ſum hucuſque, Geneſ. 32.4. אוֹחַרוּ רְתִיכוֹהִי Tardarunt currus ejus, Jud. 5.28. *Participium*, דִּמְאַחֲרִין עַל חַמְרָא Qui morantur apud vinum, Proverb. 23.30. *Forma Syriaca eſt, ut ſæpè in hoc libro, pro* דִּמְאַחֲרִין *juxta præcedentia.* לְאוֹחָרוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא Retardare eos in deſerto, Num. 32.15. *Futurum*, אֱלָהִי אַל תּוֹחַר Deus mi ne differas, Pſal. 40.18. & 70.6.

אָחֳרָן · אוֹחֲרָן · אוּחְרָן *Alius, Alter*, Reſpondet Hebræo אַחֵר, etſi formam potius habeat ab אַחֲרוֹן, pro quo rariùs uſurpatur: ut, יְהַב לִי יְיָ בַּר אוֹחֲרָן Dedit mihi Dominus filium alium, Geneſ. 4.25. Sed quid eſt וּקְרָא שְׁמֵיהּ אוּחֲרַן בְּכִיתָא Et vocavit nomen ejus Ocharan fletus, Gen. 35.8. in Jonathane? In Hebræo eſt אַלּוֹן בָּכוּת Quercus fletus, vel, Planities fletus. *Allon* eſt à circumſtantia loci, ſive hoc ſive illud ſignificet. *A fletu* locus dictus fuit propter mortem Deboræ. Jonathan iſte *Allon* accepit, quaſi Græcum ἄλλον Aliud, unde reddidit אוּחֲרָן, quaſi *Alius vel ſecundus fletus*. Vult enim idem author, Jacobum illic accepiſſe nuncium de obitu Rebeccæ, unde Primus fletus, Alter propter Deboram. Paraphraſis hæc deſumpta eſt ex Medraſchim. Vide Bereſch. rabba. ſect. 81. in fine, & R. Salomon. Geneſ. 35.8. וְאָחֳרָן לָא אִיתַי Et alius non eſt, Dan. 2.11. וְאָחֳרָן יְקוּם Et aliud ſurget poſtea, Dan. 7.24. *Emphat.* חֶלְמָא אוּחְרָנָא Somnium aliud, Gen. 37.9. *Plural.* שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין Septem dies alios, Geneſ. 8.10. לָא יִבְנוּן וְאָחֳרָנִין יִתְּבוּן Non ædificabunt, ut alii inhabitent: לָא יִצְּבוּן וְאָחֳרָנִין יֵיכְלוּן Neque plantabunt, ut alii id comedant, Jeſa. 65.22. לְאוּחֲרָנִין aliis, Jerem. 6.12. *Fœmininum*, אִם אוּחֲרַנְתָּא בִּשְׁתָּא יִסַּב לֵיהּ Si aliam acceperit ſibi, Exod. 21.10. בְּשַׁתָּא אוּחֲרַנְתָּא In anno alio, Geneſ. 17.21. וְתַרְתֵּין דָּשִׁין לְאוּחֲרַנְתָּא Et duæ valvæ alteri, Ezech. 41.24. מֵאוּחֲרַנְתָּא Præ altero, 2. Samuel. 13.16. *Plurale*, שְׁבַע שְׁנִין אוּחֲרָנִין Adhuc ſeptem annos alios, Gen. 29.30. שְׁבַע תּוֹרָן אוּחֲרָנִין Septem vaccæ aliæ, Gen. 41.3. *Emphat.* אוּחֲרָנְיָתָא.

חוֹרָן *Idem. Per aphæreſin primæ literæ ſic dicitur ex dialecto Hieroſolymitana*: תְּשַׁמֵּשׁ עִם חוֹרָן אִנְתְּתִי Miniſtrabit cum alio uxor mea, Job. 31.10. אוֹ מִן גְּבַר חוֹרָן Aut à viro alio, Levit. 18.9. Jon. עַד רַמְשָׁא חוֹרָן Uſque ad veſperam aliam, Levit. 23.32. Jon. וְחוֹרָן יֵיכוּל Et alius comedet, Job. 31.8. *Emphat.* מְתִיב לְאוּת חוֹרָנָא Reſtituet laborem alienum, Job. 20.18. In Talmud Hieroſolymitano ſæpè occurrit,

…currit, חַד חוֹרָן Unus alius, i.e. quidam alius. *Plurale*, וַעֲלַהּ יְחַמְּטוּן חוֹרָנִין Et super eam incurvent se alii, Job.31.10. *Fœmininum*, אִין חוֹרַנְתָּא Si aliam, quæ tamen sit filia Israëlis, duxerit sibi, Exod.21.10. Jon. *Plurale*, חוֹרָנִין & חוֹרָנְיָתָא. *Alia forma singularis*, בֵּין דְהִיא אִמֵּיהּ בֵּין דְהִיא חוֹרְנִיתָא Sive sit mater (noverca) ejus, sive alia, Levit 20.11. in Jon. In libris ibi vulgò scriptum est חוֹרְנִייָתָא quæ est forma pluralis, hoc loco inconveniens.

אוֹחֲרִי *Idem*: וַחֲפַרוּ בֵּירָא־אוֹחֲרִי Et foderunt puteum alium, Gen.26.21. רְהַוָת רוּחַ אוֹחֲרִי עִמֵּיהּ Quòd fuit spiritus alius cum ipso, Numer.14.24. לְאֲרַע אוֹחֲרִי In terram aliam, Deut.29.27.

חוֹרִי *Idem*. *Per aphæresin literæ* א, מְסִירִין לְעַם חוֹרִי Traduntur populo alii, Deut.28.32. Jon.

אֲחֵרִים *Alii*. Sic vocant aliquando Christianos & alias gentes: ut, אשת אחרים Uxor aliorum, scil. populorum, Sanhed. fol.52.2. Sic in Glossa אחרים, id est, גוים. Sic, פרט לאחרים Excipit alios, id est, Gentes, Christianos, Bava metzia fol.111.2. Deinde אחרים *Alii*, cognomen est Rabbi Meir, in Talmud, sicut יש אומרים *Sunt dicentes*, cognomen est Rabbi Nathanis. Imposita eis fuerunt hæc cognomina pœnæ loco, quia studuerunt detrahere honori Rabbi Simeonis ben Gamalielis, principis Israëlis, ne inposterum nominis ipsorum fieret ultrà mentio. Historia est in Talmud Horajoth. fol.13.2.

אוּחֲרַיָא *Extremitates*, *Angulus*, *Pars extrema sive posterior agri*: מִן אוּחֲרַיָא דְאִית בְּחַקַלְכוֹן De extremitatibus quæ sunt in agro vestro, Lev.19.9. in Targ. Hieros. Hebr. פְּאַת.

איחור *Mora*, *Tarditas*, *Tardatio*: דִי חַסִּידוּ אִיחוּר רוּשְׁמַת רִגְלֵי מְשִׁיחָךְ Quoniam probro afficiunt tarditatem designationis pedū Messiæ tui, i.e. moram adventus Messiæ, Ps.89.52. *Sic & apud Rabbinos*: ולאיחור תנועת השועלים היה בוער האש Et propter tarditatē motus vulpiū exarsit ignis antequā discederent ab ipsis, R.Levi Jud.15. ab initio.

אֲחוֹר אחוֹרָא *Post*, *Posterius*, *Postremum*, *Posterior pars*, *Tergum*: וְיִמְגַר רָכְבֵיהוֹן לַאֲחוֹרָא Et deturbavit sessores ipsorum ad posteriora, id est, retrorsum, Gen.49.17. יַרְדְנָא תַּהֲזוֹר לַאֲחוֹרָא Jordan fluvius redibit retrorsum, Psalm.114.5. pro quo vers.3. ibidem legitur לְאָחוֹר juxta Hebræum, quod minus in Targum usitatum est. תִּסְרַח עַל אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא Redundabit ad posteriora tabernaculi, Exod.26.12. *Cum Affixis*, מֵאֲחוֹרַאי וּמִאַפַּי A posteriorib. meis & ab anterioribus meis, Psal.139.5. וּנְפַל מֵעַל כּוּרְסְיָא לַאֲחוֹרוֹהִי Et cecidit de solio post se retrorsum, in tergum seu posteriorem partē corporis, 1.Sam.4.18. מֵאַפּוֹהִי וּמֵאֲחוֹרוֹהִי A fronte sua & à tergo suo, ab anteriori & posteriori parte, 2.Sam.10.9. מֵאַפְּהָא וּמֵאֲחוֹרָהָא A fronte sua & à tergo suo, Ezech.2.10. אֲחוֹרֵיהוֹן Posteriora ipsorum, Ezech.8.16. *Talmudici dicunt etiam* אחוריים: ut; כל שאין לו תוך בכלי חרס אין לו אחוריים Quodcunque vas non habet medium, id quoq; nō habet tergū, Kel.cap.2. כל הכלים יש להם אחורים ותוך Omnia instrumēta domestica, (supellectilia) habent medium & tergum, Kel. cap.24.

אַחֲרֵין Postremū: וְעַד אָחֳרֵין Et ad postremum, postremò, tandem, Dan 4.5.

אַחֲרִית *Postremum*, *Extremū*, *Extremitas*: בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא In extremitate dierum, Dan.2.28. Hoc in Targum communiter dicitur בְּסוֹף יוֹמַיָּא.

אַחֲרִיתָא *Idem*: דְלָא תִרוֹן בְּאַחֲרִיתָא Ne litiges in fine, tandem, aut seriùs, Hebr. בְּאַחֲרִיתָהּ In fine ejus, Prov.25.8. Sic vers.9. etsi in Hebræo nihil ipsi respondeat. Aliâs Hebræum אַחֲרִית in hoc libro redditur per סוֹף, ut Prov.5.11. & 19.20.

מְאוּחָר *Postpositum*, *quasi Posterioratum dicas*. *Ejus oppositum est* מוּקְדָם *Præmissum*, *antepositum*, *anticipatum*. *Illud Græci dicunt* ὕστερον, *hoc* πρότερον. Inde illud tritum, אֵין מוּקְדָם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה *Non est præmissum & postpositum in lege*. Sensus ejus est: Ordinis in historiæ sacræ recensione non habetur semper cōstans ratio: aliquando enim dignitate præcedit, quod ordine debebat sequi, & contrà. Aben Esra Genes.11. in fine. In Medrasch Koheleth cap.1. v.12. *Ego Ecclesiastes fui rex super Jerusalem*. Dixit Samuel, Filius Rabbi Isaac, Hoc debuisset scribi & esse in principio libri. Quare itaque scriptum est hoc loco? Ideo שאין מוקדם ומאוחר בתורה. Sic tradidit R.Ismaël: *Dixit inimicus*: *Persequar*, *comprehendam*, Exod. 15.9. debuisset esse principium cantici. Quare itaq; hoc loco scriptū est? אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. Sic, *Et fuit in die octavo*, Levit.9.1. hoc debuisset esse initium libri. Quare ergo scriptum est hîc? אלא שאין וכו'. Ita, *Vos statis hodie*, Deut.29.10. scribi debuisset in initio libri, אלא שאין וכו' ut antea. Jos.3.7. *Et dixit Dominus ad Josuam*, *hodie incipiam magnificare te*. Hoc scribi debebat in principio libri, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. Judic. 5.3. *Audite reges*, *auribus percipite dominatores*. Hoc debuisset principium cantici esse, אלא שאין וכו'. Jesa.6.1. *Anno quo mortuus est rex Usias*. Hoc principium libri esse debuit, אלא שאין וכו'. Jerem. 2.2. *Vade & clama in auribus Jerusalem*. Hoc debuit esse principium libri, אלא שאין וכו'. Ezech.17.2. *Fili hominis propone ænigma*. Hoc debuit esse principium libri, אלא שאין וכו'. Psal.73.22. *Ego autem insipiens eram*, *nec cognoscebam*, *ut jumenta eram apud te*. Hoc debuit esse principium libri, אלא שאין וכו'. Atq; hujus generis est quoque istud, *Ego Ecclesiastes fui rex super Jerusalem*, *&c.*

II. אַחֲרָאִין *Oppignerationes, Oppignerata, pro cautione & securitate futuri commodi, solutionis aut damni data. Apud Talmudicos,* אין אנו אחראין לרמאין Non habemus nos oppignerationes deceptorum, non sumus securi, non habemus cautionem vel obligationem cõtra deceptores & fraudulentos, Demai cap.3. In instrumentis dotalibus hujus vocis solennis est usus; ut quando sponsus sponsam de dote securam reddit, inseritur instrumento: נִכְסִין דְאִית לְהוֹן אַחְרָיוּת וּדְלֵית לְהוֹן אַחְרָיוּת כּוּלְהוֹן יְהוֹן אַחְרָאִין וְעַרְבָאִין לִכְתוּבְתָא דָא Facultates quarum est oppigneratio, & quarum non est oppigneratio, omnes istæ erunt oppignerata vel oppignerationes & fidejussiones pro dote vel scripto instrumento dotali hoc.

אַחֲרָיוּת *Obligatio, cautio de futuro damno,* Versprechung für schaden/ *ut Elias Germanicè interpretatur: ut quando venditor cavet, ne emptor propter rem emptam damnum aliquod in posterum sentiat. Sic in aliis contractibus. Rambam scribit, esse idem quod* חוררת *Reditum, jus redeundi ad pignus, illud apprehendendi & occupandi. Sic in bonis immobilibus semper est* אחריות *Reditus & Apprehensio. Manent enim semper oppignerata priori creditori, qui semper habet* חֲזָרָה וְהַסְגָּרָה *reditum ad illa, & jus occupationis vel apprehensionis.* Veluti, Ruben vendidit agrum Schimeoni: Ruben autem jam antè debuit aliquid alii cuipiam R. Levi, cui ager iste fuit oppigneratus. Redit ergo Levi ad pignus suum, illudque repetit & apprehendit usque ad debiti solutionem, posthabitâ istâ venditione. Ergo נכסים שיש להם אחריות Facultates ad quas datur reditus, sunt tantùm קרקעות fundi & bona immobilia: illis enim creditor & venditor, & similes, tutò inniti possunt semper, quia sunt pignus immobile, quod loco suo non movetur, etiamsi alii vendatur. Prior enim ad illud pignus redit, & illud occupat vel distrahit, donec sit ipsi satisfactum. Et נכסים שאין להם אחריות Facultates ad quas non est reditus, sunt מטלטלים bona mobilia, quæ transferuntur de manu hujus in manum illius, ideoque in his non est certa cautio & אחריות. Vide Talm. Kiddușchin cap.1. in Mischna, & ibi Rambam. Quod autem author Aruch exponit אחריות per נכסי קרקע Bona fundi, id est, immobilia, id fit, non quòd vox ista id propriè significat, sed quòd jus אחריות duntaxat consistit & locum habet in bonis immobilibus, ut & antè dictum est.

III. אַחַר *Verbum est proprium de coitu camelorum, quòd iste fiat posterioribus obversis, quasi dicas Posteriorare, sive Posterioribus conjunctis coire.* Talm. גמל אוחר בין הגמלים Si camelus coëat inter camelos alios, & reperiatur camelus mor-

tuus juxta eum, certissimum est, ipsum esse ab eo coëunte occisum, Bava basra fol.93.1. Sanhed. fol.37.2. Schevuoth fol.34. Cameli enim masculi tunc inter se vehementissimè pugnant, sæpè ad mortem. Deinde quia sunt צנועים בתשמיש verecundi in coitu, non ferunt alios juxta se. Sic scribit Plin. lib. 10. Hist. nat. cap.63. *Cameli* (coëuntes) *etiam solitudines, aut secreta certè petunt, neque intervenire datur sine pernicie.* Aristoteles lib.6. de historia animal. cap.18. *Camelus etiam mas, sævit tempore coitus, sive homo, sive camelus accedat: nam equis quidem odio naturali adversantur.* Quòd verò hac ratione Cameli coëant, id extat in codice Talmudico Bechoroth fol. 8.1. הכל משמשין פנים כנגד עורף חוץ משלשה שמשמשין פנים כנגד פנים ואלו הן דג ואדם ונחש ומאי שנא הני תלתי כי אתא רב דימי אמרי במערבא הואיל ודברה שכינה עמהם תנא גמל אחור כנגד אחור Omnia (animalia) coëũt facie obversâ cervici, exceptis tribus, quæ coëunt faciebus obversis. Ista autem sunt, Piscis, Homo, & Serpens. Quare autem hæc tria diversum habent coëundi modum? Quia, ut in occidente dicunt, Majestas Divina locuta est cum eis (cum Pisce nempe in historia Jonæ cap.2.11. *Et præcepit Dominus pisci.* Cum serpente in historia lapsus.) Sed de Camelo traditur, quòd coëat posterioribus obversis. Sic scribit iterum Plinius loco citato: *Coitus aversus elephantis, camelis, tigribus, lyncibus, rhinoceroti, leoni, dasypodi, cuniculis, quibus aversa genitalia.* Vide & Arist. lib.2. de historia Animalium, cap.1.

אחש אֲחַשְׁדַּרְפְּנִים, vel emphaticè אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא *Satrapæ*, Dan.3.2. Esth.9.3. Nomen Persicum.

אֲחַשְׁתְּרָנִים *Cursores regii: Veredarii*, Esth.8.10. R.Salomon *Camelos veloces* exponit: Ab. Esra, *Mulos.* Vide hîc Notas Drusii.

אטב אַטְבָּא *Lignum teres, quod voluminibus librorum à lateribus affixum est, quo comprehenduntur & tenentur, ne volumen se inter legendum convolvat. Item Palanga, lignum in supremo curru onusto, quo fœnum, stramen, fruges & similia, comprimuntur & ligantur:* אַטְבִּין *Crates currus,* Wagenleyter: כמלא אטבא דספרי Quantum est plenitudo (id est, latitudo) ligni librorum, Menach. fol.32.1. In Aruch parvo Germanicè exponitur, Tentholtz/Zwengerlin/Zwengelchen.

אַטְבַּח *Vox fictitia Cabalistarum est*, quâ species scribendi arcana significatur, unâ alphabethi literâ pro altera positâ. Nempe ט pro א, ח pro ב, ז pro ג, ו pro ד. Dividitur autem Alphabetum, sub hac specie, in quatuor classes, quarum prima continet literas, numerum denarium comprehendentes: altera, quæ centum: tertia,

tertia, quæ mille: ut אט · בח · גז · דו 10.
יצ · כפ · לע · מס 100.
קץ · רף · שן · תם 1000.

Relinquuntur literæ residuæ ה · נ · ך quæ non habent par conjugatum, ad aliquem juxta superiores constituendum. Singulæ enim geminandæ essent, nempe הה 10. נג 100. דך 1000. Combinata tamen quandoq; inveniuntur הנ, ita ut solum ך solitarium remaneat. Commutatio fit juxta tres classes, unâ pro altera sumptâ. Exempli causâ: In proverbiis Salomonis legitur, *Qui delicate educat à pueritia sua servum suum, finis ejus erit ut sit* מָנוֹן, Prov.29.21. Hîc מָנוֹן per Atbach est idem quod סַהֲדָה Testimonium. Delicata scil. educatio contumaciæ ejus erit testimonium. Nempe ס est pro מ ex combinatione literarum סמ: ה pro נ ex combinatione הנ: ד pro ו ex combinatione דו: ה rursus pro נ ex combinatione הנ. Probant hoc Talmudici in Succa fol.52.2.

אָטָד *Rhamnus, Sentis, Cynosbatus, sentis canis,* Hagendorn: עַד בֵּית אִדְרֵי דְאָטָד Usque ad horreum cynosbati, ubi scil. ejus sentis erat copia, Genes.50.10.11. וַאֲמַר אַטְדָא לְאִילָנַיָּא Dixitque rhamnus ad arbores, Jud. 9.15. הֵיךְ אַטְדָא Sicut rhamnus, Psal.58.10. וַאֲמַרוּ כָּל אִילָנַיָּא לְאַטְדָא Et dixerunt omnes arbores ad cynosbatum, Judic.9.14. *Plurale,* וְכוּבִין וְאַטְדִין Et spinas & sentes, Hebr. וְקוֹץ וְדַרְדַּר Gen.3.18. Fagius, *Tribulos. Apud Talmudicos:* הבסנה והאטדין, Scheviith cap. 7. ubi R. Salomon scribit esse *Spinæ genus, in quo crescant grana nigra.*

אָטוּ *Idcircò, Ergò, Propterea.* Gerson reddit Germ. Von deßwegen/umb des willen: אטו שמע Propterea audis vel percipis: אטו ביאה שניה Propter concubitum secundum: אטו כולי עלמא Ergòne totus mundus hominum mortuorum filii sunt? גזרינן הא אטו הא Decernimus unum propter aliud: ut, Prohibemus aliquando id quod est licitum propter vetitum, ne videlicet etiam vetitũ pro licito habeatur. Vide Halichclam cap.1.

אַטְטָא *Carduus:* וְכוּבִין וְאַטְטִין Et spinas & carduos, Genes.3.18. in Jonathane. Sic & Hos.10.8. pro Hebræo דַּרְדַּר.

אֲטַל *Lapidare. In Jonathane legitur pro Hebr.* סקל. *Infinitivus,* לְאַטָּלָא יָתְהוֹן בְּאַבְנִין Lapidare eos lapidibus, Exod.8.22. *Futurum,* וְתַאַטְלוּן יָתֵהּ בְּאַבְנִין Et lapidabitis eum lapidibus, Deuter.13.10. וְתַאַטְלוּנוּן בְּאַבְנַיָּא Et lapidabitis eos lapidibus, Deut.17.5. וְיַאַטְלוּנַהּ אֱנָשֵׁי קַרְתָּא Et lapidabunt eam viri urbis istius lapidibus, Deut.22 21. Omnia in Jonathane.

אטל Vide in נטל.

אִטְלִיז *Macellum, Forum carnarium, Forum, Officina, locus ubi carnes aliaq; venduntur. Scribitur etiam* איטליס *cum Samech in fine antecedente Jod, unde indicium, non cum Pathach in fine efferendum, ut alii notant. Talm.* כל הקדשים נמכרים באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא Omnes res sanctæ (oblationes cibariæ & aliæ Deo sacræ) venduntur in macello, & mactantur in macello & appenduntur librâ, Temura fol.21.1. נמכרים באיטליז ונשקלין בליטרא Bechoroth cap.5. in initio. באיטלים של עימקום In foro urbis Immum, Kerithus fol.15.1. in Mischna. Glossa בשוק in foro. Scribitur in glossa per ז in fine. *Plurale,* מעמיד איטליסין ומוכר בזול Erigebat officinas, & vendebat vili pretio: שהיו עושין איטליסין ומוכרין בזול Qui fecerunt officinas, & vendiderunt vili pretio, Beres. rab. sect.79. Glossa, חנויות Officinas. Medrasch est super, ויחן Et castra posuit in conspectu urbis, Genes.33.18. In eundem sensum Talmudici super hũc locum commentantur, sed pro איטליסין scribunt שְׁוָקִים Fora, loca in quibus, ceu in foro, rés suas vendebant, Schab. fol.33.2. שוק non significat hîc *Plateam,* ut alii hîc scribunt, sed *Forum, in quo rés venundantur:* nec איטלים significat *Lignum illud, in quo carnes ad clavos suspenduntur venales,* ut alii scripserunt, *sed locum in quo quid venditur, ut Forum, macellum.*

אַטְלֵיטִין *Athletæ. Græcum est* ἀθλητής. Beres.rab. sect. 22. משל לשני אטליטין שהיו עומדין ומתגוששין Simile est duobus athletis, qui stant & luctantur coram rege. Scribitur & אתליטין.

אִיטַלְיָא *Italia:* וּבְנוֹי דְיָוָן אֱלִישָׁה וְאַפַּרְכְיוֹתְהוֹן אַלְסְטְרָסוֹם אִיטַלְיָא וְדַרְדַנְיָא Filii Javan Elisa, & præfecturę ipsorum Alasterasom, Italia, & Dodania Gen.10.6. in Targ. Hieros. מִמְּדִינַת אִיטַלְיָא הֲוַת כְּסוּתָךְ Ex regione Italiæ fuit vestitus tuus, Hebr. מֵאִיֵּי אֱלִישָׁה Ezech.27.7. דְמִתְבַּנְיָא בְּאִיטַלְיָא Quæ exstructa est in Italia, Thren.4.22. וּמֵאַרְעָא אִיטַלְיָא Et ex terra Italiæ, Numer.24.24. in Jonathane. In Aruch additur, דְהִיא רוֹמִי Quæ est Roma. In Medraschim legitur etiam, אִיטַלְיָא שֶׁל יָוָן *Italia Græciæ.* Elias scribit, se à quodam Cardinale didicisse, id de Calabria intelligendum. Et apud Ciceronem in 2. de Orat. legitur, *magnam Græciam olim in Italia fuisse.* Isidor. lib.14.cap.4. Italia olim à Græcis populis occupata, magna Græcia appellata est. Seneca: Totum Italiæ latus, quod infero mari alluitur, magna Græcia fuit, &c. Apud Talmudicos, איטליא של יון זה כרך גדול של רומי Italia Græciæ est urbs maxima Roma, Megilla cap.1.fol.6. in Veneta editione. Sequitur ibi fabulosa ejus descriptio, quæ idcirco ex editione Basileensi omissa est. Legitur autem in Com-

pendio Talmudico עין ישראל, libro Megilla, cap.1. R.Sal. Genes.27.39. ad hæc verba, ומשמני ארץ יהיה מושבך *In pinguedinibus terræ erit habitatio tua*, scribit: זו איטליא של יון Hæc est Italia Græciæ. Vide & Rabbi Mosen ben Nachman in Legem, in fine Paraschæ בלק.

איטלקי *Italicus*: איסר איטלקי Isar (numulus) Italicus, Talm. Kidduschin in principio. Sic, מנה איטלקי Libra Italica.

אטלס Vide paulò ante in איטליז.

אטם *Obstruere, Obthurare*, Hebr. *& sic apud Rabbinos & Talmudicos*, אטימי ליבא Obthurati corde.

אטום של אטימות·אטמא *Obstructio, Obthuratio*: ריאה Obstructio pulmonis. Eo vitio si animalia laborent, immunda sunt & vetita ad esum, Cholin fol.47.2.

אטמא *Latus, Femur, Pes*: בוקא דאטמא דנפק מדוכתיה Acetabulum femoris quod exiliit de loco suo, Cholin fol.54.1. מכפא ועד אטמא A' scapula ad femur, ibid. עמרטא דבינו אטמי De lana quæ est inter femora, Schab.fol.49.1.

איטם *Linea, Series, Ordo, Classis*: ראיטם קמייתא Ex classe vel serie prima, Echa rabb. cap.1. vers.1. Glossa שורה. Sic mox ראיטם & ראיטם תנייתא תליתאי. Vox est peregrina & corrupta, & fortè ר est radicale.

איטימון *Inæstimabile, Magnæ æstimationis seu pretii.* A' Græco ἄτιμος, quod etiam significat *Inæstimabilis, qui satis magno pretio æstimari nequit*: ut, ἀτιμήτου φίλου. In Talmud Hieros. Peah cap.1. fol.15.4. ארטבן שלח לרבינו הקדוש חד מרגלי טבא איטימון Artabanus misit Rabbino Hakkadosch margaritam pretiosam inæstimabilem, dicens ei, Remitte mihi pro ea aliquid aliud æquè pretiosum. Misit ei mesusam schedam. Dixit Artabanus. Quid hoc? אנא שלחית לך מילה דלית לה טימי את שלחת לי מילא דטבא חד פולר Ego misi tibi rem quæ nullo pretio æstimari potest, & tu mittis mihi rem, quæ vix teruncium valet, &c. Vide & Jalkut Prophet. fol.7.4. Bereschith rabba sect.35.

איטימום *Paratus, Promptus, Expeditus, Dispositus.* Græcum est ἕτοιμος, qui in promptu & ad manum est: אין איטימום ביתא Si parata (disposita) fuerit domus, ut percutiatur denuò leprâ, Lev. 14.53. in Jon. ואיטימום הוא לקטלין בחרבא Et paratus sive dispositus est occidentibus gladio, id est, latronibus, Job.15.22. דאיטימום לגלוגרק Qui paratus vel dispositus est ad scabellum, Job.15.24. Reges victi & capti, sæpè tyrannorum fiunt scabellū, cùm equum conscendere volunt. Quomodo autem hæc similitudo conveniat cum præcedenti sententia, non satis liquet. In Regiis etiam alia est lectio: דאיטימום לאתחרא Qui dispositus est ut capiatur, Jobi 7.12. *Plurale*, דאיטימוסין בנהא Cujus filii parati sunt, Gen.24.22. in Jon. איטימוסין ליומא הדין Parati ad diem hunc, Esth.8.13. דאיטימוסין למדכר Qui parati sunt ad recordādum, Job.3.8. דאיטימוסי מרדכי ואסתר Quòd parati essent Mardochæus & Esther, Esth.2.5.

איטימום *Promptè, Paratè, Alacriter, Græcè* ἑτοίμως: די יהון איטימום עבידין Ut sint promptè facta ad diem istum, Esth.3.14. in Targ. sec.

איטימסיאה, ἑτοιμασία, *Promptitudo, Alacritas: Præparatio, Locus præparatus.* In Bemidbar rabba sect.16. in fine: Homo emit sibi servum, ut, si iter faciat aut peregrè eat, servus ejus præcedat, ומתקן לו איטימסיה & præparet ipsi ἑτοιμασίαν, locum commodum, hospitium: Ego autem non sic feci, sed vos estis servi mei, & ego הייתי מתקן לכן איטימסיה fui præparans vobis ἑτοιμασίαν, sicut dicitur, *Et arca fœderis Domini, &c. ad explorandum illis requiem*, Num.10.33.

אטן אטון *Funis. Emphat.* אטונא Et וישלשלתנו באטונא demisit eos cum fune ex fenestra, Jos.2. 15. *Plural.* ואטונין ברישיהון Et funes in capitibus suis, Hebr. חבלים 1.Reg 20.32. ואטונין צבירין Et funes colorati, Esth.1.6. *Emphat.* באטוניא Cum funibus, Jerem. 38.6. *Const.* באטוני Cum funibus, Psalm.21.13. *Cum Affix.* וכל אטונוהי לא יתפסקון Et omnes funes ejus non discindentur, Jesa.33.20. ואטוניהון Et funes ipsorum, Hebr. ומיתריהם Num. 4.32. Munsterus addit, etiā significare *Institam, Fasciam.* Id probari posset ex 1.Reg.6 18. ubi ponitur pro Hebræo פטורי, quod sic explicant. Sed R. Salomon pro *Funibus* accipit, ut apud Talmudicos sumitur, & sic Chaldæus eodem respicit. Non tamen propriè ibi *Funes* significat, sed *Orbes cælatos, cingentes instar funium.* Idem addit, אטניא *Granaria, Thesauri*, ex Joël.1.17. sed ibi hodiè legitur אטנא, de quo vide in אטן.

אטנא *Arcula, Cistula*: ומניחין אותו באטני של אבר Et ponunt eam in arculam plumbeam plenam furfure, Sota fol.48.2.

אטנים *Nomen piscis.* Cholin fol.66.2. Aliâs טונס Thynnus.

אטניא *Nomen proprium regis.*

אטף אטפא *Fossula*: איבא דקאי בגוי אטפי Est (lac) quod consistit in fossulis casei, quod reddit caseum immundum & vetitum, ע"ז fol.37.2.

אטפה. Sic adducit hoc loco Aruch: Vide תפה.

אטק אטקטקיא *Inordinati, Malè-morati, qui sunt בלי תרבות sine disciplina & moribus. Corruptum est à Græco* ἄτακτοι. In Aruch ex Pesikta adducitur in illud: שריך סוררים Principes tui contumaces

tumaces sunt, Jesa.1.23. Bar kaphra dixit: ארכי בריונים רחו אינן אמטקסיא Principes scelesti fuerunt & inordinati: explicatio, Principes commessantes בלא תרבות sine modo & ordine. Munsterus Equi edaces, qui tamen non pinguescūt. Forte pro פורים legit סוסים, & בלא תרבות Sine pinguedine. Nihil. Vide תרבות in רבה. Adducitur hoc Medrasch etiam in Jalkut in principio Jesaiæ, sed hæc verba ibi non leguntur.

אמר אמרון *Præfectus, Satrapa*: שלטון ואימרון Dominatorem & præfectum die uno, Jesa.9.14. & 19.15.

אתרוגא *Malus citria*: יאי ומשבח אתרוגא Pulcherrima & laudatissima est malus citria inter arbores infrugiferas, Cant.2.3. Cõmuniùs scribitur אתרוגא.

אתרוגיא *Indignatio*. Guido ex Zohar.

אטורנגא *Mareschallus, Præfectus provinciæ*: אזיל אטורנגא דמלכא Ivit mareschallus regis, Talm. Ketubb. fol. 61. 1. Persicum est. Vernaculè שיניש לקוש scribit R.Sal. *Senechaulx*.

אי *Vocula est in interrogationibus usum suum habens, nunc ut Pronomen, nunc ut Adverbium, & alii voci interrogativæ additur ad majorem emphasin, ut Nam apud Latinos in Ubinam, Quænam, Quânam & similibus*: ut, אידין בית חזיא Quænam (vel Ubinam) est domus videntis, id est, Prophetæ? 1.Sam.9.18. Hebr. אי זה, ubi pro זה in Targum est דין Pronomen, de quo suo loco. אידין מנהון Quodnam vel Qualenam istorum sit bonum hominibus, Eccles.2.3. אידא ארחא דתקנא Quænam via sit recta, Jer.6.16. אידא שעה אסתלק Quanam horâ transivit spiritus prophetiæ, 1.Reg.22.24. אימדין עמא את Ex quanam gente tu es. Jonæ 1.8. אימדין את אתי Undenam, ex quonam loco tu venis? 2.Samuel. 1. 3. 13. אי כדין Vide infrà in אי אלו ואיך Quænam istæ? אי דלמא Aut fortè? num fortè? אי מנן Undenam? אי מתי Ecquando? & cæt.

אי *Non, per Apocopam pro* אין, *ut ibi*, ואין יש פה Et nónne est hic, 1.Sam.21.18. Talia sunt etiam, juxta R.Davidem, ריש & רש · בן & בן · ניר & נר, חן & חן. *Hinc apud Rabbinos*, אי אפשר Non possibile, Impossibile, אי הכרח Non-necessarium, Contingens. ואי אתה יכול לכפור בהם Et non potes expiare pro illis. *Apud Hebræos*, אי כבוד Non gloria, Inglorius, 1.Sam.4.21. אי נקי Non innocens, noxius: non justus, injustus, Job. 22. 30. quod tamen multi accipiunt pro איש נקי Vir innocens; והוא רחוק sed id longè petitum est, inquit Ab.Esra. Paraphrastes reddit, גבר דליתוי זכאי Vir qui non est justus.

אי *Si, Num, An. Per apocopam pro* אין, *de quo infrà*. אי מטא זמן פורקנא Num advenerit tempus redemptionis populi, Cant.7.13. *Apud Talmudicos*, אי בעי Si quæras, si velis, vel בעי Petat aliquis. Sic apud eosdem, אי לימא Si dicendum, אי מצא אי לא מצא Si invenerit, vel si non invenerit, sive invenerit, sive non. אי הכי Num sic? Num, An? אי חבי אכיל דגים Num comedet pisces? Nedar. fol.54.2.

אי *Væ*, Eccles.4.10. & 10.16. Hebraicè, & sic aliquando apud Rabbinos, sequente ל notâ Dativi casus. In Schemoth rab. sect.46. ab initio: אי להם לבני אדם שהם מעידין מה שאינן רואים Væ hominibus illis, qui testantur quod non viderunt. אי לי Væ mihi.

איב איבו *Milvus*: vide suprà in אבב.

אינ אינר *Fons*. Sic Munsterus hîc ponit ex Job.8.17. Vide illud infrà in ינר.

איד *Vapor, Exhalatio*, Hebr. Gen.2.6. Job.36.27. *Sic apud Rabbinos*: שיעשה מהם איד לח אשר הוא מוכן להיות ממנו מטר Faciet ex illis vaporem humidum, ex quo postea fiet pluvia, R.Levi hoc loco: האידים העולים בסבת חמימות היום Exhalationes ascendẽtes propter calorem diei, Idem Job.3.5. מצד רוב האידים העולים אל המוח Propter multas exhalationes, ascendentes in cerebrum, Idem Prov.23.33.

אידא *Festum solenne, Dies festus & feriatus*. Hebræi sic vocarunt *Festa gentium & aliorum populorum*, & hodie adhuc sic vocant *Festa Christianorum*. Quidam putant, gentium festa sic vocata fuisse, vel quòd gentes cultu idololatrico interitum & perditionem (nam איד Interitus, perditio, infortunium, calamitas) in illis asciscerẽt: vel quòd Judæi ipsis tunc genialiter festum agentibus, interitum imprecarentur. A' gentilium festis, ad Christianorum festa locutio ista translata est, quibus tamen non volunt dici mala imprecari. Esse tamen locutionem nec fausti ominis, nec honorificam, docet Nota quædam ipsorum, quæ legitur in parvis Mischnajoth ad cap.1. עבודה זרה De Idololatria, ubi Mischna sic loquitur: לפני אידיהן Ante festa idolorum cultorum tribus diebus prohibitum est aliquid commercii cum ipsis habere, mutuare aut mutuo dare, cõmodare aut commodato accipere, solvere aut solvi, &c. Glossa ad אידיהן Festa ipsorum: כנוי גנאי לימי חגם Epitheton sive descriptio ignominiosa est dierum festorum ipsorum. Quæ & quorum festa intelligant, statim indicant, cùm Christianorum festa nominant. Deinde in Gemara mox Romæ & Regni Romani expressa mentio fit, quòd in Veneta editione vocatur רומי חייבת Roma impia. Nam pro Hebræo רשעה in Targum ponitur חייבת. In Targum, יומא דאידא הוה ליה Dies festus est

 ipsi,

ipsi, Esth.1.3. Apud Rabbinos, יום אידם Dies festus ipsorum. רוב אידיהם מן קדושים הם Pleraq; festa ipsorum à sanctis sunt. R.Bechai in lib. כד הקמח cap. quod incipit גאולה, in illud Jes.66.17. אחר אחת בתוך, scribit: ירמוז לשתי וערב של ארום שהם מתקדשים בו או ירמוז ליום אידם שקבוע להם i.e. Indicat crucem Edomæorum (id est, crucem Christi sive Christum crucifixum) in quo sanctificant se (signando se cruce:) aut indicat diem festum ipsorum, qui fixus est ipsis, scil. Dies Dominicus.

אידא · אידא Vide in יד.

אירא Vide in רא.

אידי *Iste.* אידי ואידי Iste & iste, *Uterq.* Talm.

אידך *Alia, aliud, alterum:* תניא אידך Traditio alia: פתח אידך Incepit aliud, aliam materiam: ואידך פירושה Et alterum est explicatio ejus: מיבעי ליה לאידך Hæc requiruntur ad aliam rem. *Compositum omninò videtur ex syllaba adjectitia* אי *&* *Pronomine* דך. Sic איהו *ipse*, איהי *ipsa*: Sic אידך *Istud, aliud, alterum*, pro ratione loci & sensus. Sic antè, אידי pro אידך.

אידיתא *Ager sativus & optimus:* וכל אידיתא עד נחלא דקדרון Et omnis ager sativus usque ad torrentem Kedronis, Jerem.30.40. Hæc interpretatio possit conferri cum ista, quâ עידית apud Rabbinos significat *Optimum agrorum, agros pinguissimos & fertilissimos.* In Elia est אוריתא, & exponit Kornfeld/ Ager sativus. In Regiis, *Aquæductus*: id esset אריתא.

אידי אידי *Quia, Quãdoquidem, Postquam*, Talm. אידין Genes. 6. 6. in Jon. vide in דין.

איה איהו *Ipse. Compositum ex syllaba adjectitia* אי *& Pronomine* הוא. *Apud Talmudicos frequentissimum est, ut & in lingua Hierosolymitana. Pluraliter* אנון · הנון *Ipsi, Isti, Illi:* הנון צדין שבילנא Ipsi venantur semitas nostras, Thren.4.18. דאנון עמא דלא יפרוק Quòd ipsi sunt populus, qui liberare non potest, Thren.4.17. ואנון תבעו למשכח Ipsi autem quæsiverunt invenire rationes multas, Eccles.7.30. *Apud Talmudicos,* אינהו עדיפי מניה ואיהו עדיף מניהו Ipsi præstantiores sunt ipso, & ipse præstantior est ipsis: אינהו עדיפי מניה דאינהו נביאי Ipsi præstantiores sunt ipso, quòd ipsi sint prophetæ, ipse autem non est propheta: ואיהו עדיף מניהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו Ipse est præstantior ipsis, quòd ipse viderit, ipsi autem non viderunt, Sanhed.fol.94.1. אינהו מחרי בית מקדש ואנן בנינן Ipsi destruunt sanctuarium, nos autem exstruimus illud.

איהא איהי *Ipsa. Prioris fœmininum est, ejusdem quoque originis:* אף איהי מרירת לבא לחדא Etiam ipsa (Jerusalem) amaro est animo admodum, Thren.1.4. Libri hîc pravè habent מריר. Legendum fœmininè, ut positum, & ut alibi est, מרירת מרה דנטרין עמיך איהא נטרא אנא. נטרא, Ruth.1.20. Quod observant populares tui, idem illud observatura sum & ego, Ruth.1.16.

* איתניא Vide suprà in אות.

אין איויא *Spinæ:* דאת מייתי איויא Quia affers spinas, sic Glossa, איויא, id est, קוצים, Talm. Hier. Maaser scheni cap.4.

איך *Quomodo, Qualiter, Sicut, Quemadmodum:* דאיך דבא בנפשיה Sicut cogitat vel imaginatur sibi in animo suo, sic est, Proverb.23.7. In Targum communiùs dicitur היך.

איכא *Ubi, ubinam? Compositum est ex interrogandi particula* אי & כא, ubi vide.

איכן *Item* Genes.37.16. Jon. Frequens est in Talm. Hierosolymitano.

איכדין *Quomodo*: ex איך & דין compositum: איכדין איכול Quomodo potero? Esth.8.6. איכדין קלקלת ית אורחתיך Quomodo vastasti vias tuas, Jerem.6.2.

איכות · איכות *Qualitas*: ספר מעט הכמות ורב איכות Liber exiguus quantitate, & magnus qualitate: בעל האיכות *Qualitates habens, Quale.* Apud Logicos est, *Qualitatis prædicamentum*: Plurale, איכויות vel איכות Qualitates. Aben Tibbon in Physica sua de calore & siccitate ignis scribit: הם האיכויות הנמשכות בטבע אחר צורתו Sunt qualitates, quæ trahuntur naturâ post formam suam, id est, comitãtur eam: איכות המשפט Qualitas propositionis, nũ affirmativa vel negativa ea sit, aut &c. *apud Logicos.*

איך *Idem.*

התאיך *Qualificari, Qualitates habere*: ואין ענין אמרם לא יתאיך אלא שאינו בעל איכות Neque est alius ejus sensus cùm dicunt, Non qualificatur, quàm, Non habet qualitates, More fol.32.2.

איכא Vide infrà אכא.

איל אילא *Cervus. Hæc forma Hebræa est: Targum etiã habet* אילא: ut אילא וטביא Cervus & caprea, Deut.14.5. Sic טביא ואילא Deut.15.22. איך אילא Sicut cervus glocitans, Psalm.42.2. ובאורזילא דאילא aut hinnulo cervi, Cant.2.9. *Plurale,* היכמה דמסחרין איליא Sicut circumeunt cervi in deserto, Thren.1.6. מאילין ומבין Præter cervos & capreas, 1.Reg.4.23. *Fœmininum,* אילתא *Cerva*: אף אילתא במדברא Etiam cerva in deserto parit, Jerem.14.5. אילתא דרחמותא Cerva amoris, Prov. 5.19. *Plurale,* היך אילתא Sicut cervorum, Psal.18. 34. כד מצטערין אילתא Quando dolore partus afficiuntur cervi, Job.39.4.

איל Hebr. *Aries*: Talm. איל בן יומו קרוי איל Aries unius diei vocatur quoq; Aries, Bava kama fol.65.2.

אילא קמצא *Species locustæ magnæ*, quæ aliâs שושיבא,

קוּרטבא & סוסביל, quasi dicas *Cervus-locusta.* Videtur esse *Scarabeus lucanicus*, *Cervus volans*, Græcè Κάραβος. Avoda sarah fol.37.1. Pesach. fol.16.1. Edajoth cap.8. ubi Rambam scribit, esse speciem locustæ, cervo similem. Erat autem ex locustis mundis, & ad esum licitis.

אילא דספינתא *Cervus navis.* Certum quoddam instrumentum vel scrinium erat in navibus, in quo nautæ pecunias asservabant. Vide Talm. Nedar. folio 50.1. Ex ejusmodi cervo invento, scribunt ibi, divitem factum esse R. Akivam.

אִיּלָא *Vermiculus uvas lædens*: ואיילא דעינבי Et vermiculus uvarum, Schab. fol.90.1. Pravè in Munstero notatur אלה.

אֵילָא *Superliminare, Postis januæ superior. Scribitur quandoque sine י in medio*: וְעַל אֵלָא דְּדַרְתָּא Et versus superliminare atrii portæ, Ezech.40.14. *Plurale*, אֵלַיָּא שִׁתִּין Postes superliminares sexaginta cubitorū, Ezech.40.14. וּמְשַׁחְתָּא חֲדָא לְאֵילַיָּא Et mensura una erit postibus istis, Ezech.40.10. וְאֵלוֹהִי עַל אֵלוֹהִי Super postes ejus, Ezech.4.26. וְאֵלוֹהִי תַּרְתֵּין אַמִּין Et postes ejus duorum cubitorum, Ezech.40.9. וּלְאֵלֵיהֶן Et postibus ipsorum, Ezec. 40.16. *Plurale fœmininum constructum* וְזָעוּ אֵלָוַת סִפֵּי הֵיכְלָא Et commoti fuerunt postes liminum templi, Jesa.6.4. Vide & infrà in אלא.

אילא *Nomen proprium viri sancti in urbe Jafne, cujus probitas in proverbium abierat, ut dicerent,* מומחה כאילא ביבנה *Probatus erat ut Ela Jafnensis,* Berach fol.29.

אילת *Nomen loci,* Maaser scheni cap.ult.

אילו Vide mox in אלו.

אילך Vide infrà in אלך.

אַיְלוֹנִית *Sterilis mulier vel puella. Definitur hæc à Talmudicis, quando viginti annos nata, nondum pubertatis signa produxit, vel, ut ipsi ajunt, quando nondum tunc duos pilos produxit in loco isto.* Scribunt enim: ואיזו היא אילונית כל שהיתה בת עשרים ולא הביאה ב׳ שערות וכו׳ Jevam. fol.80.2. Item, בת עשרים שנה ולא הביאה שתי שערות היא אילונית Schab. fol. 47.2. Nidda fol.47.2. in Misna. Puella usque ad annum duodecimū completum, vocatur קטנה *Minorennis*, vel תינוקת *Puellula*. Anno decimotertio vocatur נערה *Puella*. Si producat duos pilos in loco noto, tunc illud vocatur סימן התחתון Signum pubertatis inferius. Producto hoc signo, post menses sex completos, vocatur בוגרת *Pubes, matura viro, nubilis.* Inter בַּגְרוּת & נַעֲרוּת non est distantia nisi sex mensium. Ad vigesimum annum si nondum produxit signum inferius, tunc vocatur אילונית *Sterilis, Impubes.* Signa אילונית sunt: Quæ nondum habet mammas: quę difficultatem sentit in coitu: quæ non habet declivitatem in pube juxta modum mulierum: cujus vox gracilis est, &c. סימן העליון Signum superius pubertatis sunt mammæ, quando papilla digito depressa, sponte non redit, &c. Vide Majemonem par. 2. in Statutis אישות, cap.2.

אִים *Terrere, Terrorem incutere, Talm.* מאיימין עליה Terrent eam. Talmudici de muliere à fide conjugali declinante Num.5. sic scribunt: היו מעלין אותה לבית דין הגדול שבירושלם ומאיימין עליה כדרך שמאיימין על עידי נפשות Producebant eam in domum judicii magni Hierosolymæ, & terrorem incutiebant ipsi, sicut solebant terrorem incutere testibus rerum criminalium, &c. Sota fol.7. in Mischna: כיצד מאיימין את העדים Quomodo terrent testificantes, scil. in criminalibus, Sanh. fol.37.1. in Mischna. Terror fiebat, ut veritatem dicerent.

אימים *Emæi, Gigantes, qui in posteris terræ Canaan fuerunt,* Genes.14.5. Deut.2.11.12. Sic dicti, quòd videntibus terrorem incuterent. Septem autem nominibus Gigantes sunt appellati. Secundum, גִּבּוֹרִים *Potentes*, quòd magni corporis magnæ essent vires, R. Abba dixit: Medulla ossis femoris erat octodecim cubitorum. 3. זַמְזֻמִּים *Scelesti*, à זִמָּה Scelus: vel Cogitabundi, quomodo Onkelos eos vocat חֻשְׁבָּנֵי id est, Astuti, vafri ad lædendum, à זמם, Deut.2.21. 4. נְפִילִים à נָפַל *Cadere*, quòd videntes eos, præ metu conciderent exanimes, Gen.6.4. Num.13. 34. vel שהפילו את העולם ושנפלו מן העולם quòd ruinam induxerunt mundo & deciderunt à mundo, & repleverunt mundum נפלים abortivis, scortatione suâ. 5. עַוִּים *Perversi*, ab עוה, quòd Perverterent & vastarent mundum, juxta illud, עַוָּה עַוָּה אֲשִׂימֶנָּה Ezech.21.27. Fuerunt & ipsi vastati è mundo, ut est Deuter.2.24. Ex posteris terræ Canaan & ipsi, ut Jonathan hic trāsfert. Vide & Jos.13.3. 6. עֲנָקִים quasi *Strangulatores*, Num.13.34. quòd præ terrore suffocarent homines. Vide & Deuteron.1.28. & 9.2. & 2.11. 7. רְפָאִים à רפה, quòd languidas & emortuas redderent vires hominum, שכל מי שראה אותם היה לבו רפה כשעוה quòd quicunq; videbat eos, ejus cor liquescebat instar ceræ; aut שכל הרואה אותם ידיו מרפות quòd quicunq; videret eos, ejus manus languidas facerent, ut loquitur R. Salomon Deut.2. Vide Beres. rab. sect.26.

אימה · אימתא *Terror*: אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדוֹלָה Terror & tenebræ magnæ cadebant super eum, Gen.15.12. in Jonathane: תִּפֵּיל עֲלֵיהוֹן אֵימְתָא Fac ut cadat super eos terror, Exod.15.16. אֵימְתָא דְמַלְכָּא Terror regis, Proverb.20.2. יַת אֵימְתִי Terrorem meum mittam ante te, Exod.23.27. אֵימְתִי לָא תְבַעֲתִנָּךְ Terror meus non perterebit te, Job.33.2.

ואימְתָךְ עַל כָל עַמְמַיָא Et terror tuus eſt ſuper omnes populos, Cant.6.3. נְפַלַת אֵימַתְכוֹן עֲלָנָא Cecidit terror veſter ſuper nos, Joſuæ 2.9. *Apud Talmudicos*, ת״ר חמשה אימות הן אימת חלש על גבור אימת מפגיע על ארי אימת יתוש על הפיל אימת ממית על העקרב אימת סנונית על הנשר אימת כילבית על לויתן Quinq; terrores ſunt, in quibus infirmius terrori eſt fortiori. *Maphgiah* (nomen animalis parvi, vocem habētis maximam) terrori eſt Leoni: Muſca terrori eſt Elephanto: Aranea terrori eſt Scorpioni: Hirundo terrori eſt Aquilæ: *Kilbis* (nomen vermis aquatilis) terrori eſt Balænæ, Schabbas fol.77.2.

אימְתָן *Terribilis, Terrificus, Formidabilis:* גבר ואימְתָן Potentem & formidabilem, Jeſa. 28.16. *Plurale*, אימְתָנִין וּדְחִילִין אִנוּן Formidabiles & terrifici ſunt, Hab.1.7. וְיַת אֵימְתָנֵי Et terribiles gigantes, Hebr. וְאֵת הָאֵימִים Gen.14.5. Sic Deut. 2.11.12. *Fœmininum*, דְחִילָה וְאֵימְתָנִי Terribilis & formidabilis, Dan.7.7. per apocopam uſitatam pro אימְתָנִית.

אִימָא *Colus:* הנוגע בצמר שעל האימא Tangens lanam quę eſt in colo, Kelim cap.21. הכוש והאיסה Fuſus & colus, Kelim cap.11.

אִימָא Vide infrà in אמר ad Futurum.

אימַת · אִימָתַי Vide in lit. מ in מחי.

אין

Quod Aruch ex hac forma citat pro *Conſiderare, Videre*, id vide in עין.

אִין *Si, idem quod Hebraicè* אִם: *unde & ſine* י *in medio in Regiis ſcribitur. Sed in Targum & apud Rabbinos eſt cum* י *ſemper, ad differētiam* אַן. *In continuata ſententia repetitum, valet Sive:* אִין בְעִירָא אִין אֱנָשָׁא Sive jumentum ſive homo fuerit, Exod.19.13. in Jonathane. *Et interrogativè pro Num, An, ut & Si apud Latinos ſumitur:* אִין אִית טְעֵם Num eſt guſtus in albumine ovi? Job. 6.6. אִין חֵילָא הֵיךְ אַבְנַיָא חֵילִי Num robur veluti lapidum eſt robur meum? Job.6.11. אִין בִּסְרִי קְרִים בִּנְחָשָׁא Num caro mea obducta eſt quaſi chalibe? Job.6.11.

אִין *Ubi? ſed in compoſitione tantùm uſurpatur,* מֵאַין *Unde?* inde Talmudici dicunt מְנַיִן *Unde?*

אֵין *Sic, Ita, reſponſio affirmativa. Pro eo dicitur etiam* הֵן, *ut ibi videre eſt. Apud Talmudicos:* אֲמַר לֵיהּ אָתֵינָא לְעָלְמָא דְאָתֵי אֲמַר לֵיהּ אֵין Dixit ipſi: Perveniam'ne in ſeculum venturum (id eſt, vitam æternam)? reſpondit, Sic. Opponitur ei negativum לָא vel לָאו: ut, בסכנה אין שלא בסכנה לא In periculo, ita: quando non eſt periculum, non: מצוה מגולה אין מכוסה לא Si ſit præceptum publicum, ſic: ſi privatum vel occultum, non, Schab. fol.130.1. Vide Notas Druſii ad Matth.5.37. & 2. ad Cor.1.17. & infrà in הן.

אֵינֵי *Itane? admirantis. Sequi ſolet* וְהָא Sed ecce, quod contrariæ eſt objectionis. In libro הליכות עולם fol.7. שהוא ענין בן בלשון הגמרא Vox איני eſt ſignificationis כן (Sic, Ita) in lingua Gemaræ.

איק

איקון Vide infrà in אקן.

איר

אִיָר *Menſis nomen, Aprili noſtro reſpondētis:* עַד חֲמֵיסַר יוֹמִין לְיַרְחָא דְאִיָר Ad decimū-quartum diem menſis Ijar, Exod.12.39. Is fuit menſis ſecundus ab egreſſu ex Ægypto: egreſſi autem fuerunt menſe ניסן Martio, בְאִיָר לָא In menſe Aprili non (ſcil. debebat fieri excidium Judæorum) quòd in eo deſcenderat Manna, Eſth.3.7. in ſecundo Targum. *Item*, Et locutus eſt Dominus cum Moſe in deſerto Sinai in tabernaculo conventus, בְחַד לְיַרְחָא דְאִיָר הוּא יַרְחָא תִנְיָנָא primo die menſis Ijar ſive Aprilis, qui eſt menſis ſecundus, anni ſecundi ab egreſſu de terra Ægypti, Num.1.1. in Jonathane.

אִירוֹנִי *Urbanus, cui opponitur Paganus: fœmin.* אִירוֹנִית *Urbana.* לְפָסִין אִירוֹנִיוֹת Sartagines urbanæ, quales in urbibus apud cives, non in pagis apud ruſticos uſitatæ ſunt, Talm. Edajoth fol. 5. Eſt ab עִיר Civitas, gutturalibus א & ע inter ſe commutatis.

אַיֵר *Docere, Doctrinam proponere.* Verbū eſt Talmudicorū proprium, קַמְיָרֵי Docent. אַיְרִינַן Docemus. מִדְקָאַיְרִינַן Poſtquam docuimus. Baal Aruch in אר quinto pro איירינן legit ארינן & dicit, denotare objectionem.

איריא *Idem.* מאי איריא נכרי Quare docet de alienigena? quid docetur hîc voce Alienigenæ? מאי איריא הבא Quid docet hîc, quid docetur hîc, quòd Scriptura dicit nomen ejus eſſe Naema? Poſtellus in Zohar reddidit; Quid viſum eſt hîc? quaſi à רְאֵה, col.222. in Geneſ. & alibi.

איריינון. In Medraſch Eſther cap.1. verſ.6. חור ברפס ותבלת תרגם עקילס איריינון קרפסינון ורב ביבי אמר טיינון. Vox Græca eſt: ſed quid ſignificet non liquet. Gloſſa dicit eſſe ſpeciem Veſtimētorum pretioſorum.

איש

Vir, Maritus: Quiſq; Aliquis, Quidam, Quiſpiam. Apud Rabbinos eſt *Singulare, Individuum Logicum:* אִישֵׁי הַמִין Individua ſpecifica. אִישֵׁיהֶם Individua ipſorum: שאין השם ית' משגיח באישי האדם Quòd Deus non providet (id eſt, providētiâ ſuâ curat & regit) individua hominis, R.Levi Jobi 19. Vide eundem Jobi 3. & Jobi 6. *Apud Talmudicos additur & Patriæ alicujus:* ut, איש ירושלים Vir Hieroſolymitanus: איש צרדה Vir Tzardæus: איש סוכו Vir Sochæus. *Sic intercedente* כְפַר: ut, יעקב איש כפר סכניא Jacobus Vir de pago Scanja: איש כפר חנניה Vir de pago Hananjah: איש כפר עכו Vir de pago Acco: יששכר איש כפר ברקאי Iſaſchar vir de pago Barka. Sic poſsit eſſe quoque nomen ἰσκαριώτης. Vide Caninium

ninium de locis N.T. Hebraicis cap.13. & Druſ. ad voces Hebr. N.T. *Porrò apud Rabbinos* אותו האיש *Ille vir*. Sic ſynecdochicè ſæpè vocãt Chriſtum, quem ne nominare quidem dignantur, in Aben Eſra Geneſ.27.39. In Commentario quodam libri precum, in Jotzeroth fol.36.1. ad hæc verba, דורש אל המתים *Conſulens mortuum*, notatur; אותו האיש שמת כשאר כל אדם Illum nempe virum, qui mortuus eſt ut cæteri homines. Sic invidioſè dicit Pontifex Maximus Act.5.28. *οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν, μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ: καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου* Nonne etiam atque etiam denuntiavimus vobis, ne doceretis *in nomine iſto, &c.* & vultis ſuper nos inducere ſanguinem *hominis iſtius.*

אִישִׁי *Domine*. Vocabulum honoris: אִישִׁי כֹּהֵן גָּדוֹל Domine pontifex, ſumme ſacerdos, Talm. Joma cap.1. in Miſna. Verba ſunt ſeniorum Eccleſiæ ad ſummum ſacerdotem. Sic in Tamid cap.5. & alibi ſæpè ſummus ſacerdos hoc titulo compellatur. Gloſſa, ארוני.

אִישִׁי *Virilis.*

אִשָּׁה *Mulier, Uxor, Conjunx*. De nominibus אִשָּׁה & איש legitur in Pirke ſive capitulis R.Elieſaris, cap.12. Quamdiu homo primus fuit ſolus, vocatum fuit nomen ejus Adam אדם. R.Joſua Karchæus dixit: propter carnem & ſanguinem vocatum fuit nomen ejus אדם (alludit ad Nomen דָּם Sanguinis.) Quamprimum autem creavit ipſi adjutorium אשה mulierem, vocatum fuit nomen ejus איש, & ipſa אִשָּׁה. Quid fecit Deus? Poſuit nomen ſuum (יה) in medio nominum ipſorum. Si ambulaverint in viis meis, & obſervaverint præcepta mea, tunc nomen meum erit in medio ipſorum, liberabitq; eos ex omnibus anguſtiis: quod ſi non, ablaturus ſum nomen meum è medio ipſorum, ipſiq; fient אש (ignis) & אש ignis unus conſumet alterum, ſicut dictum eſt: ואש Et ignis iſte ad perditionem uſque conſumet, Job.31.11. Hæc ibi. Nempe literam י interpoſuit nomini viri: & literam ה addidit nomini uxoris ſive mulieris. Hæ duæ literę conjunctim conſtituunt nomen divinum. Ubi Dei nomen ſive Deus viro & uxori in conjugio præſens eſt, ibi quoque gratia & benedictio: ubi abeſt, ibi remanet ex nominibus ipſorum אש ignis litium & purgatorium ignitum conſumens. Hæc paſsim in variis Hebræorum ſcriptis laudantur. *De uxore ducenda Hebræorũ eſt Traditio*: אע״פי שיש לו לאדם כמה בנים לא יעמוד בלא אשה Etiamſi homini ſint plurimi liberi, tamen non manebit abſque uxore, Talm. Jebhammos, fol.61.2. Ibid. fol.63.1. כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם שנאמר זכר ונקבה בראם Quicunque Judæus non habet uxorem, non eſt homo dicendus, ſicut ſcriptum eſt: Marem & fœminam creavit eos, Geneſ.1.27. In Medraſch Tillim, Pſal.69. מצא אשה מצא טוב Inveniens uxorem, invenit bonum, Prov.18.22. Contrà alibi dicitur: Invenio amariorem morte, fœminam, Ecclef.7.27. Intellige: Si mulier mala ſit, non eſt finis malitiæ ejus: Si bona, non eſt finis bonitatis ejus. Et hoc eſt illud: Inveniens uxorem, invenit bonum. Antequam creata eſſet mulier, dictum eſt: Non eſt bonum hominem eſſe ſolum. Quando creata fuit, ſcriptum eſt: Et vidit Deus omnia quæ fecerat, eſſe bona valdè, Gen.1.31. Illud eſt, Inveniens uxorem, invenit bonum. Dixerunt Rabbini noſtri: Quicunq; non habet uxorem, in eo deficiunt quinque res: 1. Caret benedictione, ſicut dictum eſt: *Et benedixit ipſis Deus, Geneſ.*1.22. Non dixit אותו Ei, ſed אותם Eis. 2. Caret vitâ, (eſt quaſi non viveret) ſicut dictum eſt: *Et fruitor vitâ cum uxore charâ, Eccleſ.*9.9. 3. Caret lætitiâ, ſicut dictum eſt: *Lætare de uxore adoleſcentiæ tuæ, Prov.* 5.18. 4. Caret adjutorio ſive auxilio, ſicut dictum eſt: *Faciam ei adjutorium, Gen.*2.18. 5. Caret bono, ſicut dictum eſt: *Inveniens uxorem, invenit bonum.* Cùm autem uxor mala fuerit, expellit omne bonum è domo, facitq; virum pauperem. At ſi bona fuerit, tunc de ea ſcriptum eſt, אשת חיל *Fœminam ſtrenuam quis inveniet? Prov.*31.10. Item, *Uxor ſtrenua eſt corona mariti ſui, Prov.*12.4. Item, *A Domino eſt* אשה משכלת *uxor prudens*, Prov 19.14. Vide & Talm. Jevammoth fol 62.2. & Beres. rab. ſect.17. *De honore uxori exhibendo traditio eſt:* לעולם יהי אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו Semper ſit homo cautus ad honorandam uxorem ſuam, quia nulla eſt benedictio in domo ejus, niſi propter uxorem, ſicut dicitur; *Et benefecit Abrahamo propter eam*, Geneſ. 12.16. Et iterum: אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו Honorate uxores veſtras, ut divites fiatis, Talm. Bava Metzia fol.59.1. Convenit cum illo Petri, 1.Epiſt. 3.7. *ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμήν*, &c. *De amore uxorum:* האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו וכו׳ Qui diligit uxorem ſuam ut ſuum corpus, & honorat eam magis quàm ſuum corpus, &c. de eo ſcriptura dicit, *Et ſcies quòd pax erit in tabernoculo tuo, viſitabiſq; habitaculum tuum, & non peccabis*, Jobi 5.24. Talm. Sanh. fol.76 2. Sic Apoſt. ad Epheſ.5.28. *οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾷν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα*, &c. Item: Quæſitum aliquando fuit à

R.Jehoſua:

R.Jehoſua: מפני מה האיש יוצא למטה *Quare vir* (maſculus) *egrediens* (ex utero matris) *habet vultum deorſum verſum?* והאשה יוצאת פניה למעלה *mulier* (filia fœmella) *egrediens habet vultum ſurſum?* Reſpondit: maſculus reſpicit locum creationis ſuæ (terram ſcil. ex qua creatus eſt): והאשה מבטת למקום ברייתה mulier autem ſive fœmella reſpicit quoque locum creationis ſuæ (virum ſcil. ex cujus coſta creata eſt). Præterea, *quare mulier opus habet, ut aromatibus condiatur, vir autem non?* reſpondit: Adam אדם (homo mas) creatus fuit ex אדמה terra: terra autem non putreſcit unquam: חוה Eva (mulier) creata fuit מעצם ex oſſe (quod putreſcit & corrumpitur). Adhuc: מפני מה האשה קולה הולך ולא האיש *Quare mulieris vox ambulat* (ſonora & ſtrepera eſt) *non autem viri?* reſponſum fuit per ſimile. Si impleveris ollam carne, ſonus ejus non ambulat ſive perſonat: ſi autem impleveris oſſe, mox ſonum edit (ſicuti vas vini plenum & vacuum). Inſuper: *Quare vir facilè poteſt perſuaderi & emolliri,* ואין האשה נוחה להתפתות *mulier autem non facilè poteſt perſuaderi?* reſponſum fuit: Adamus vir creatus fuit ex terra, cui ſi affuderis guttam aquę, מיד היא נשרית ſtatim illa maceratur & molleſcit: At Eva mulier נבראת מעצם creata fuit ex oſſe, quod ſi per multos etiam dies maceres in aqua, tamen non molleſcit, &c. plura, Beres. rabba ſect. 17.

אשת איש *Uxor viri, ſcil. alieni,* id eſt, *Adultera.* Ex quo aliqua deſponſata eſt, נחשבת כאשת איש cenſetur ut adultera, ſi alius quis cum ea rem habeat: הנחשדת על אשת איש Quę ſuſpecta eſt quaſi ſit adultera, adulterii nomine: חשדוהו מאשת איש Suſpectum ipſum habuerunt propter adulteram, quòd cum alterius uxore rem habuerit: כל הבא על אשת איש לא ינקה מדינה של גיהנם *Quicunque rem habet cum uxore viri* (alieni, i.e. *qui committit adulterium*) *non evadet è judicio gehennæ,* Sota fol. 4.2.

אישות *Conjugium, Matrimonium:* אישות לבהמה מי אית להו Conjugium beſtiis ubi ergo eſt? הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה Viduus coiens cum vidua, ſi non ſit nomine conjugii, facit eam ſcortum, Talm. Jevam. fol. 61.2. Sanhed. fol. 51.1. האישות לא ישלם למי שאינו בן י״ג שנה ויום אחד Conjugium non abſolvitur alicui, niſi habeat tredecim annos & diem unum, i.e. non licet alicui ante decimum tertium-annum conjugium contrahere. Nam ad generandum eſt inidoneus. De ritibus & ſtatutis conjugii, vide Majem. in הלכות אישות.

אישות *Talpa,* Talm. צדין את האישות ואת העכברים Venantur talpas & mures, Moed caton fol. 6.2.

In Gemara ibid. mox: מאי אישות Quid eſt אישות? בריה שאין לה עינים creatura quæ non habet oculos. Addit R.Salomon, וחופר בקרקע & fodit in terra. Eſſe plurale, apparet ex ejuſdem gloſſa ad præcedentem locum, ubi rationem reddit, quare liceat eas venari; nempe, inquit, שמפסידין בו quia vaſtant eum, ſcil. agrum. Quidam legunt ſingulariter אישות, cui formæ modus ſignificandi repugnat. Vide & in אשה.

אית *Eſt, Sunt. In Daniele dicitur* אִיתַי, *& apud Talmudicos* אִיתָא. *Eſt pro Hebræo* יֵשׁ. *Sed in Targum eſt longè frequentiſſimum pro exprimendo Verbo ſubſtantivo, (ut loquuntur Grammatici) cujus ellipſis ſæpè eſt in Hebræo:* מָאִם אִית חַמְשִׁין Fortaſſe ſunt quinquaginta, Gen. 18.24. הַאִית לִבָּךְ כְּשַׁר Num animus tuus eſt rectus, 2.Reg. 19.15. אִיתַי גְּבַר בְּמַלְכוּתָךְ Eſt vir in regno tuo, Dan. 5.11. אִיתַי גֻּבְרִין יְהוּדָאִין Sunt viri Judęi, Dan. 3.12. *Cum Aſſix.* לָא אִיתוֹהִי Non eſt ille, Dan. 2.11. אִיתֵיכוֹן Eſtis vos, Dan. 3.4. וְלָא אִיתַי Et non amplius ſim ego, Pſal. 39.14. בְּעוֹד אִיתַי Quamdiu ego ſuperſum, Pſal. 104.33. מִדְּאִיתָנִי Ex quo die ſum ego, Gen. 48.15. *Talm.* אִיתְנְהוּ Sunt ipſi. *Pro* ראית *in Talmud Hieroſolymitano, eliſo* א, *legitur aliquãdo* רית, ut in Sota cap. 5. מה רית לי אנא מבכה ואנא עביד מצוה De omnibus quæ mihi ſunt, detraho, & facio eleemoſynam.

כְּדְאִיתָא *Sicut eſt, & ſine* א, כְּדִאית, *& per apocopam,* כְּדְאִי, apud Talmudicos & Rabbinos Chaldaiſantes.

לֵית *Non eſt. Compoſitum ex* לא *&* אית, *Hebr.* לֹא יֵשׁ. *Dicitur &* לַיִת, *quæ ſcriptio ad compoſitionis originem accedit:* וַאֱנָשׁ לֵית Et homo nullus erat, qui coleret terram, Gen. 2.5. וְרוּחָא דִמְטְרָא לֵית Et ventus pluviæ nullus eſt, Prov. 25.14. *Suſcipit Aſſixa ut ipſum* אית *ſimplex:* לֵיתוֹהִי Non eſt ipſe, Exod. 3.2. vel, לֵיתוֹ, Pſal. 37.10. לֵיתְנוּן Non ſunt ipſi, לֵיתָךְ Non tu. *Talm.* לֵיתִינְהוּ Non ſunt ipſi.

אִיתַי Vide infrà in אתא.

אִיתָא Vide infrà in אתת.

אֵיָרִת Legitur in Venetis Proverb. 25. 8. 11. mendoſum eſt, & legendum מְסַרְהֲבָאִירת, de quo in מרהב in ordine סרה, & פְּסִיאִית, de quo in פסא.

אַךְ *Tantùm, tantummodò, duntaxat: Veruntamen, ſed: Profectò, certè, ſanè:* ἀχρικῶς *deducitur in formam numeri pluralis, unde illud Rabbinorum:* כל אכין ורקין שבתורה מיעוטין Omnia אך & רק quæ in Lege ſunt, diminutionem & excluſionem denotant. Vide R.Salom. Levit. 23.27. & R.Dav. Joſ. 1.18.

אַךְ *Plaga, Calamitas.* Deductum eſt ex נכה. Talm. אך גדול היה באותו היום Plaga magna fuit eo die, Metzia fol. 59.2. Gloſſa, מַכָּה.

אכא אִכָּא, איכא *Eſt, Sunt. Compoſitum videtur ex* אית *Eſt, &* כָּא *Hic:* אִכָּא דְּטָרֵיךְ בְּמִלּוֹי Eſt qui inſectatur verbis ſuis, non manebit firmus, Prov.19.7. *Talmudicis frequentiſſimum eſt:* כל היכא דאיכא Ubicunq; eſt: איכא דאמרי Sunt qui dicunt, Hebr. יש אומרים. Frequenter aliis particulis junctum, pleonaſticum eſt: מי איכא איהו גופיה כמה הוי: Quantum ergo fuit corpus ejus ipſum? Cholin fol.58.2. *Hinc compoſitum* לִיכָּא *Non eſt, non ſunt,* quod indicio eſt, eſſe ab אית compoſitum. Non recipit Affixa Pronomina.

אכב אִכְּבָא *Gallus gallinaceus.* Legitur in Proverb.Salomonis: וְאִכְּבָא דְּמִזְרַז כֵּינַת תַּרְנְגוּלֵי Et gallus qui accinctus eſt inter gallos ſive gallinas, Hebr. זַרְזִיר מָתְנַיִם, Prov.30.31. Elias ſcribit, ſe ignorare quid ſignificet. Hebræum variè exponitur, זרזיר מתנים Accinctus lumbis. Ab.Eſra in genere ſcribit, eſſe nomen beſtiæ. Poteſt eſſe gallus gallinaceus, altè incedens, quaſi lumbis accinctus. R.Levi ſcribit, eſſe canem venaticum tenerorum lumborum, (*Vertagus* dicitur, ein Wind) Alii putant eſſe equum generoſum, optimi inceſſus, cujus cinctura eſt indicium.

* אכרין Vide ſuprà in אך.

* אכי : אַכּוֹרְנְקִי vide in ordine כור. Munſterus notavit ut ſingulare: ſed plurale eſt, & א addititium.

אכונגרי. Sic ponit hoc loco Aruch & alii. Vide ſuprà in ordine אכן.

אכו אכו · אַכּוּ *Nates:* אכוו תנן או עכוו Diſcimus'ne, pronunciandum אכוו (cum א) vel עכוו cum ע ab initio, Eruvin fol.53.2. Vide עכו. Eſt qui *Caudam* explicat. Munſterus addit, אכוו eſſe ſpeciem vaſis quo hauritur aqua. Illud vas Guido *Situlam vocat.* In Aruch de eo nihil. Error eſt. In Talmud hac forma eſt nomen כו cum præfixa præpoſitione Talmudica א.

אכוּרִי Vide in כור. Nam א volunt eſſe addititium.

אכט אַכְטָא Sic adducitur hoc loco in Aruch: ſed in Gemara unde citatur, ſcribitur אבטא. Vide אבט. Munſterus addit, eſſe quoque *Tabulatum juxta piſcinas, in quo fit lotura,* de quo Aruch nihil monet.

אכאטִים *Achates lapis pretioſus,* Schemoth rabba ſect.38.

אכך אִכְּכְמָה. Extat in Targum, Proverb.7.10. בְּאִכְּכְמָה וְזָנִיתָא. Lego, בְּאַכְּכְמָא דְּזָנִיתָא In habitu meretricis. Græcum eſt σχῆμα, unde Syri dicunt אֶסְכִּימָא. Syra phraſis in hoc Targum frequens eſt.

אכל *Edere, Comedere, Abſumere, Conſumere.* *Præteritum,* וְלָא אֲכַל עִמְּהוֹן לַחְמָא Et non comedit cum eis cibum, Hebr. בָּרָה 1.Sam.12.17. אֲכַלְנִי שַׁרְבָא Conſumpſit me æſtus, Gen.31.40.&c. *Participium,* אֱלָהֵן לַחְמָא דִּי הוּא אָכֵיל Excepto cibo quem ipſe comedebat, Gen.39.6. אַתּוּן אָכְלִין Vos comeditis, Joſ.24.13. *Infinitivus,* מֵיכַל תֵּיכוֹל Comedendo comedes, Gen.2.16. הֲמֵיכַל אֲכַלְנָא Num comedendo comedimus, 2.Sam.19.42. וְשַׁוִּיאוּ קֳדָמוֹהִי לְמֵיכַל Et poſuerũt coram eo ad comedendum, Gen.24.33. *Talmudicè cum* ל *ab initio,* לוכל. *Imperativus,* אכול וְאִשְׁתְּ Ede & bibe, 1.Reg.18.41. אכלו מַה דְּמִשְׁתְּאַר Comedite quod reſiduum eſt, Cant.5.1. אֲכֻלִי בְשַׂר שַׂגִּיא Comede carnẽ multam, Dan.7.5. *Futurum,* לָא איכול כְּלַחְמָךְ Non comedam de pane tuo, Jud.13.16. וְעַפְרָא תֵיכוּל Et pulverem comedes omnibus diebus vitæ tuæ, Geneſ.3.14. יֵיכְלִנַּהּ Comedet illud, Lev.6.26. וְנֵיכְלִנֵּיהּ Et comedemus eum, 2.Reg.6.29. דְּמֵהּ לָא תֵיכְלוּן Sanguinem ejus non comedetis, Geneſ.9.4. עַל מְרָרִין יֵיכְלוּנֵּיהּ Cum amaris herbis comedetis eum, Exod.12.8. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* וְאִתְאֲכָלוּ מִן חֵיוַת בָּרָא Et conſumpti ſunt à beſtiis, Pſal.68.23. *Participium,* לֵיתוֹהִי מִתְאֲכֵיל Non fuit conſumptus, Exod.3.2. וּבֵין חֵיוְתָא דְּמִתְאַכְלָא Atque inter animal quod comeditur, Levit.11.47. דְּלָא מִתְאַכְלָן מִבִּישׁוּ Qui non poſſunt comedi præ malitia, Jerem.24.2. *Infinitivus,* וְאִם אִתְאַכְלָא יִתְאֲכִיל Et ſi comedendo comedetur, Levit.7.18. (al.8.) *Futurum,* בַּאֲתַר קַדִּישׁ יִתְאֲכֵל In loco ſancto comedetur, Levit.6.26. (al.29.) לָא תִתְאֲכֵל Non comedetur, Levit.6.30. (al.23.) *Aphel* אוכל *Comedendum dare, Cibare. Præteritum,* אוֹכַלְתָּא לְהוֹן Cibaſti eos, Pſal.80.6. דְּאוֹכְלִית יַתְכוֹן בְּמַדְבְּרָא Quo cibavi eos in deſerto, Exod.16.32. וּדְבַשׁ אוֹכַלְתִּיךְ Et melle cibavi te, Ezec.16.19. *Imperativus,* אוֹכְלֵיהּ לַחְמָא Cibato eum pane, Prov.25.21. וְאוֹכִילוּהִי לַחְמָא Et cibate eum pane anguſtiæ, 1.Reg.22.27. *Futurum,* מַן יוֹכְלִנָּנָא בִּסְרָא Quis comedendum nobis dabit carnem, Num.11.4. *Sic legendum, non ex Pehal, ut libri habent:* וְיֵאכְלִנֵּיהּ מִן טוּב לַחְם Et cibabit vel alet eum optimo pane, Pſal.81.17.

In lingua Hieroſolymitana reperitur aliquãdo כַּל *pro* אֲכַל, ſicut dicitur מַר, *pro* אֲמַר: ut, ולא שמע להון וכל Et non obedivit eis, & comedit, Talm.Hieroſ. Bava bathra cap.9.fol.17.col.1.

Apud Rabbinos, אָכַל *Abſumere, pro Capere, comprehendere, occupare, ut quod majus eſt, capit & comprehendit intra ſe id quod minus eſt.* Sic in ſtructuris, conclave inferius majus, intra ſe comprehendit & quaſi abſumit, conclave ſuperius contractius. Sic vitis arbor ſe latè ramis & foliis circumquaq; extendens, intra ſe abſumit arbuſta & minores herbas. Sic verbum אכל explicatur in textu ſacro apud Ezechielem cap. 42. verſ.5. יוכלו Abſumebant, comprehendebant, ſuperabant, occupabant ipſas cellas, vel ipſa cœnacula,

aut passivè יוכלו Absumebantur, superabantur, excedebantur ab ipsis, inferioribus scil. conclavibus, quibus superiora contractiora, & minora erant. R.David in Commentariis in hunc locum scribit, יוכלו esse cum ו loco א: nam literæ quiescentes אהוי inter se permutantur. Est autem עַנְין תְּפִיסָה significationis *Comprehensionis*, id est, significat *Comprehendere*: & יוכלו, i. e. יתפשו. Hanc locutionem etiã invenimus (inquit idem) apud Rabbinos nostros, quando dicunt כמה לוחות אוכלות בארון Quot tabulæ comprehenduntur in arca? sex. Hæc ibi. Meminit & Aruch hujus significationis, sed in Nomine tantùm: ut, אֲכִילַת הַגֶּפֶן *Comprehensio vitis*, id est, spatium terræ, quod vitis extensione palmitum suorum occupat. Glossa, מה שהגפן תופס, אכילת הגפן id est, Kilaim cap. 2. Quidam legunt אכלת vel אֲכָלַת, quæ forma sequitur mox.

Præterea apud Rabbinos est etiam הִתְאַכֵּל *Consumi, concoqui, ut cibus consumitur in stomacho*: שיתאכל המזון Ut concoquatur cibus in stomacho. Item כח המאכל Vis sive facultas concoctrix. Et, נתאכלו המעות Consumptæ sunt pecuniæ.

אוכלא *Cibus*· למשאל אוכלא Petere cibum pro lubitu suo, Hebr. אכל Psal. 78.18.

אוכלא *Fimus, Stercus*: וְיָת אוכליה תוקיד בנורא Et fimum ejus combures igni, Hebr. וְאֶת פִּרְשׁוֹ Exo. 29.14. Sic Levit. 8.17. וְגוִיה ואוכליה Et extra ejus & fimum ejus, Levit 4.11. עַל אוכלה יוקד Cum fimo ejus comburet, Num. 19.5 וְיָת אוכלְהוֹן Et fimum eorum, Levit. 16.27. Hæc Hebræo פֶּרֶשׁ respondent. *Aliam significationem Rabbinicam vide paulò antè, & mox infrà.*

אֲכִילָה *Cibus, Comestio, consumptio: Esca, Comeatus. Emphat.* וּבְחֵילָא רְאָכִילְתָא הַהִיא Et vi cibi istius, 1.Reg. 19.8. *Apud Rabbinos*, אכילה כלא שתיה Cibus absq; potione, est sicut vulnus sine curatione. Vide integrum in מותר באכילה רטה Licitum est comedere, אסור באכילה Prohibitum comedere.

אוכלא אוכלא *Corbis colatorius*: אוכלא דקצרי סחף ארישיה Corbem-colatorium fullonum invertit vel inversum imposuit capiti suo, Sanh. fol. 104.1. Gerson vertit, ein Laugenkorb. *Corbis colatorius est*, per quem colant aquam, lixivium aut alium liquorem. In Schab. fol. 123.2. R. Salomon scribit, fuisse vas æreum perforatum instar cribri, ad usum fullonum. Aruch legit אוכלא per כ.

אכלא *Operculum vasis vinarii, quod inferiori parte tenuius, superiùs latius est, aut contrà, quod suprà in acumen exit, infrà latum*· דדמי רישיה לאכלא Cujus caput simile est operculo, Talm. Bechor. fol. 43.2. de primogenito, in quo talis forma capitis vitiosa censetur: כאכלא לדנא Ut operculum va-

si convenit: sic illi inter se, Sanh. fol. 28.2. Fortè est à כלא Claudere, quasi clausuram dicas. Baal Aruch & hîc legit אוכלא per כ.

אוכל *Cibus*. Rabbinis etiam sic vocatur *Medulla fructuum*, qui grana & nucleos habent, ut malogranata, poma citrea, mala aurantia, cydonia, & similes alii fructus.

אוכלא · אכול *Tabes, morbus consumens membra & totum corpus*: Item *Morbus, in genere*: ותחלת אוכלא Et principium tabis, עָ fol. 28.2. נונא סמא לעינים בסוף אוכלא Pisces conducunt oculis in fine morbi, Nedar. fol. 54.2. Glossa, בסוף החולי.

מֵיכַל · מֵיכְלָא *Cibus, Esca, Dapes, Commeatus*: סַב לָךְ מִכָּל מֵיכַל Accipe tibi de omni cibo, Gen. 6. 21. *Emphat.* מִכֹּל מֵיכְלָא דְפַרְעֹה De omni cibo Pharaonis, Gen. 40.17. כָּל מֵיכְלָא תְּרַחִיק נַפְשְׁהוֹן Omnẽ cibum fastidit animus ipsorum, Psal. 107.18. *Aff.* לָא תִתֵּן מֵיכְלָךְ Non dabis cibum tuum, Levit. 25. vers. 37. וּלְמֵיכְלְכוֹן Et ad cibum vestrum, Genes. 47.24. גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ Quisque juxta cibum suum, Exo. 12.4. וְכָנְשָׁא כַּחֲצָרָא מֵיכְלַהּ Et colligit in messe cibum suum, Proverb. 6.8. וְכָל מֵיכְלְהוֹן Et omnem commeatum ipsorum, Gen. 14.11.

מאכל *Idem*: בשיל מצר אחד כמאכל בן דרוסאי Coctum ex latere duntaxat uno, ut cibus Ben Darusei, Menach. 57.1. *Pluraliter dicunt fœmininè* מאכלות Cibi, מאכלות אסורות Cibi vetiti, prohibiti. De his videatur Majemon in הלכות מאכלות אסורות.

מֵיכְלָא · מֵיכְלְתָא *Idem*: דְמֵיכַלְתְּהוֹן מֵיכְלָא דְרַשִׁיעֵי Quia cibus ipsorum est cibus hominum improborum, Prov. 4.17.

מֵיכְלְתָא *Idem*: מַיְתְיָא מֵיכַלְתַהּ Adducit cibum suum, Prov. 31.14.

מֵיכוּלְתָא *Idem*: מֵיכוּלְתָא דְכַדְבוּתָא Cibus mendacii, cibus mendax & falsus, Prov. 23.3.

מַאֲכוֹלֶת *Pediculus*: vel *Pulex*; דם מאכולת Sanguis pulicis, Nidda 14.1. Sic Gl. כינה.

מַאֲכוֹלוֹת *Vermes erodentes ligna, Teredines, Cossi vel cosses*: Talm. כל עצים שהן ניקצצין בו אינן עושין מאכולות Omnia ligna, quæ secta sunt in eo (15. Jul.) ea non generant vermes.

II. אכל *Rugire, Tonare, Clamare*, Hebr. רָעַם · שָׁאַג. *Sæpiùs tamen hoc sensu ex forma Quiescentium tertiâ radicali in Aphel usurpatur* אַכְלִי, ut est in כלה. Item *Proclamare, Promulgare, Divulgare: Proferre in publicum*. Hoc sensu adjunctum habet Nomen קְרָצָא vel קוּרְצָא *Detractio, calumnia, crimen*, pro *Accusare, criminari, calumniari*. Duplex traditur hujus locutionis ratio: *prima*, ut sit ab *Edendi* significato, quia calumniatores solebant cibi quid capere apud eos, apud quos traducebant alios: *secunda*, ut אכל idem sit quod אכלי *Divulgare, proclamare, proferre in publicum*. Sic apud

Latinos

Latinos *Edere* est cibum sumere, & *Edere*, proferre in publicum, divulgare, quomodo Præteritis *Edidi* tantùm differt à primo significato. Inde R. Salomon in illud לֹא תֵלֵךְ רָכִיל *Non ibis detractor, non eris detractor honoris & famæ alterius*, Levit. 19. 16. scribit: Targum reddit illud, לָא תֵיכוּל קוּרְצִין, quod est ut illud, וַאֲכַלוּ קַרְצֵיהוֹן דִּיהוּדָאֵי Dan. 3. 8. Item in Gemara: אכל ביה קורצי בֵּי מַלְכָּא Edidit in eum criminationes in domo regis, Berach. fol. 58. 1. Videtur mihi, inquit, quòd fuerit moris ipsorum, cibi quid capere in domo ejus, qui aures præbebat verbis ipsorum, eratq; id certo argumento, criminationes ipsorum acceptari ut ratas & veras. Ista cibatio vel iste esus vocabatur אֲכִילַת קוּרְצִין, ex significatione קוֹרֵץ בְּעֵינָיו *Annuit oculis suis*, Prov. 6. 13. Ita enim solent criminatores לִקְרוֹץ בְּעֵינֵיהֶם annuere oculis suis, & nutu significare רְכִילוּתָן criminationem suam, ne intelligant eam alii auditores. Hæc ibi. Aben Esra ad וַאֲכַלוּ קַרְצֵיהוֹן Dan. 3. 8. Qui clanculum loquitur malum de altero, כאלו אוכל בשרו est quasi absumeret carnem ejus. His præfero explicationem Aruch, אֲכַל בֵּיהּ קוּרְצֵי id est, קרא עליו מלשינות Divulgavit de eo calumniam. Nam pro Hebræo קרא in Targum aliquando ponitur אֲכַלִי, ut in כלה videre est. Sunt ergo אכל & אכלי idem, pro *Edere* (ab E & Do) *emittere, extra dare & evulgare*. Targum ex forma hac: *Præteritum*, לָא אֲכַל קוּרְצִין בְּלִישָּׁנֵיהּ Non evulgat criminationes linguâ suâ, Hebr. לֹא רָגַל Psal. 15. 3. דִּי אֲכַלוּ קַרְצוֹי Qui ediderunt criminationes suas in Danielem, Dan. 6. 25. וַאֲכַלוּ קַרְצֵיהוֹן Et ediderunt criminationes suas in Judæos, (accusarunt eos) Dan. 3. 8. *Participium*, אָכִיל קוּרְצִין גָלֵי רָזָא Edens criminationes, detegit arcanum, Hebr. הוֹלֵךְ רָכִיל Proverb. 11. 13. Et inversim, דְּגָלֵי רָזָא אָכִיל קוּרְצָא Prov. 20. 19. לֵית מוֹתַר לִגְבַר אָכִיל קוּרְצִין Nullum est emolumentum homini calumniatori, Eccl. 10. 11. *Plurale*, גַּבְרֵי אָכְלֵי קַרְצָא הֲווֹ בִיךְ Viri criminatores fuerunt in te, Hebr. אַנְשֵׁי רָכִיל Ezech. 22. 9. *Futurum*, לָא תֵיכוּל קוּרְצִין בְּעַמָּךְ Non ages criminatorem in populo tuo, Hebr. לֹא תֵלֵךְ רָכִיל Lev. 19. 16. *Ex altero significato*, אָכְלִין מְעִיקָךְ Edũt vocem, vociferantur inimici tui, Hebr. שָׁאֲגוּ Rugiunt, Psal. 74. 4. אָכְלִין לְמִשְׁכַּח מֵזוֹנָא Rugiunt, ut inveniant prædam, Psal. 104. 21. Hebr. שׁוֹאֲגִים Rugiunt. דְּאָכְלִין קֳדָמַי Tonant coram me, Psal. 81. 8. Cætera vide in כלה.

אוּכְלוּסָא *Cœtus, Congregatio, Turba, Turma, Exercitus. Græcũ est* ὄχλος. *Plur.* לְקַטָּלָא אוּכְלוּסִין Ad occidendum turmas, Psalm. 45. 6. וּמִתְכַּנְּשִׁין אוּכְלוּסִין Et congregantur turmæ, Eccles. 10. 10. אִית לִי חֵיל וְאוּכְלוּסִין Sunt mihi copiæ & exercitus, Gen. 31. 29, in T. H. קָל אַדְמָהוֹן דְּאוּכְלוּסִין Vox sanguinis turmarum hominum justorum, Genes. 4. 10. in T. H. וְשֵׁיזֵב יָתִי מֵאוּכְלוּסִין Et libera me de turbis exercituum, Psal. 144. 7. *Constr.* בְּאוּכְלוּסֵי מַלְאֲכַיָּא In cœtu angelorum, Psal. 89. 7. *Affix.* ייתון אוכלוסוהי Venient turbæ ejus, Hebr. גְדוּדָיו, Job. 19. 12. הַאִית סכום לאוכלוסוי Est'ne numerus turmarum ejus, Job. 25. 3. שַׁוּוּ לִבְּכוֹן לְאוּכְלוּסָהָא Apponite animum vestrũ ad turmas ejus, Psal. 48. 13. Talm. אי נפקי באוכלוסא רבנן Non exeunt cum populo (*terræ scil.* id est, *hominibus plebejis*) Rabbini. Sic citat Baal Aruch ex Bava metzia fol. 108. 1. & Bava bathra fol. 8. 1. Sed pro אוכלוסא illic nunc legitur כלוזא. Vide in יזור.

אַכְלוּשִׁין *Bajuli, Geruli, onera vel sarcinas portantes: Talm.* קאמר באכלושי דמתהא דאי לא עבדי חלשי Locutus est de bajulis urbis suæ, qui si non laborent, malè se habent, Bava metzia fol. 77. 1. Aruch mônet, in quibusdam libris legi אכלושין.

אכם

נִתְאַכֵּם · התאכם *Nigrescere, Atrari, atrorem vel à sole vel ab igne contrahere.*

אוּכָם · אֻכָם *Niger, Ater:* וּשְׂעַר אוּכָם לֵית בֵּיהּ Et pilus niger nõ fuerit in ea, Levit. 13. 31. אוּכָם אֲזַלִית Ater ambulo, sed non à sole, Hebr. קֹדֵר, Jobi 30. vers. 28. וּמְזִגָא לְהוֹן חַמְרָא אוּכָמָא Et infundebat ipsis vinum nigrum, id est, impensè rubrum, nigro simile, Esth. 1. 9. in secundo Targum. *Plur.* סוּסָוָן אוּכָמִין Equi nigri, Zach. 6. 2. 6. אוּכָמִין כְּאַגְפֵּי עוּרְבָא Nigri sunt, ut alæ corvi, Hebr. שְׁחֹרוֹת Cant. 5. 11. אוּכָמִין כְּקִדְרָא Nigrę instar ollæ, Jerem. 8. 21. & 14. 2. & Joël. 2. 6. וְאוּכָמֵי מִסְכְּנוּתָא תְקִפוּ Et atrati sive pullati in paupertate obfirmantur, Hebr. וְקֹדְרִים Job. 5. 11. *Fœmin.* דַּיְתָא חִוַּרְתָּא וְאוּכַמְתָּא Milvus albus & ater, Levit. 11. 19. in Jonathane. Sic Deuter. 14. 13. in Jonath. Legi potest etiam אוּכַמְתָּא.

אִיכַמְתָּא *Nigredo, Atror:* מִן אוּכַמְתָּא דְּגָלוּתָא Præ nigredine exilii, Thren. 4. 8. *Item Lanugo, excrementum aquæ in paludibus aut aquis putridis crescens, aut ad naves in aquis diu morantes adnascens, quod exsiccatum, facilè incẽditur, sed ad ellychnia ineptum, quia oleum non attrahit, unde ejus usus Judæis fuit prohibitus:* אוּכַמְתָּא דְּאַרְבָא Lanugo navis, אוכמתא דחריצי Lanugo paludium, Schab. fol. 20. 2. Pravè in Aruch scribitur אכמותא.

אוּכָמוּת *Nigredo:* עוּלִימוּת וְאוּכָמוּת שְׂעַר הֲבָלוּ Pueritia & nigredo capillorũ, vanitas est, Hebr. וְהַשַּׁחֲרוּת Et nigredo, Eccles. 11. 10. *Nigredo capillorum*, id est, *Juventus*. Sic contrà, *Canities sive albedo capillorum* est *senectus*, per metonymiam. R. Sal. שחרות id est, נערות Juventus; nam capilli in juventute communiter nigri sunt, id est, non albi vel cani. Munsterus *Tristitiam* reddit, malè.

אַכְמַר *Sputum:* יהבי ליה כסא אכמר שדא ביה Dederunt

derunt ipsi poculum: sputum projecit in illud, exspuit in illud, Talm. Kiddusch. fol. 81.2. Vocabulum peregrinum est.

אָכֵן *Sic, Ita.* Idem quod הָכֵן. In Talmud Hierosolymitano aliquando reperitur.

אכס *Arguendi, Corripiendi* significato, quæ hinc esse possint, vide in כּוס & כסס.

אַכְסָא *Stultus*, Talm. אסא כלבא אכסא תרנגולא vetulus canis, stultus gallus, Gittin fol. 69.1. Verba magica sunt.

אַכְסִינְרִין *Decoctum variarum herbarum*, Talm. Schevuoth fol. 23.1. Alibi scribitur אנסינרין, Berach fol. 35.2. Munsterus scribit אכסנגרון.

אַכְסַדְרָא *Exedra, Atrium, porticus atrii, προκοιτῶν, Procæton, locus ubi regem vel principem allocuturi, morantur & exspectant*, ein Saal/ein Sommerhauß/ Græcum est ἐξέδρα. In Targum rarum est: frequentius apud Rabbinos: ut, וּנְפַק אֵהוּד לְאַכְסַדְרָא Et egressus est Ehud per procætonem, vel ambulacrum aut vestibulum, Hebr. הַמִּסְדְּרוֹנָה, Jud. 3.23. R. David scribit hoc loco: סדרותה est locus ubi manet populus accedens regem, dispositus סדרים סדרים per ordines meros consessuum, ut quilibet exspectans sedere possit. Hinc quoque lego אַכְסַדְרוי Porticus suas, atria sua, Psal. 104 3. Veneta, אַבְדְּרוי: Regia דְּרוי: Nebiense, איכְדרו. prava omnia. Aruch scribit, hoc vocabulum esse idem, quod in Lingua Talmudica est אספלירא. Id Munsterus *speluncam* interpretatus. Malè: nam Aruch prolixè se-ipsum explicat. Significat quidem אספלירא aliquando Speluncam, sed & Exedram. Vide אכף in isto vocabulo.

אכסימורין. Vide in סקב, in סקבטרין.

אִכְסְלָנִם *Ligneum, Xylinon.* Origine videtur Grecum, à ξ litera incipiens, qualia sunt ξύλινος, ξυλικός. Quidam putant speciale fuisse lignum leve, unde vasa mensaria fuerunt facta, ac per mare allatum. Unde legitur, בכלי אכסלנים הבאים ממדינות הים De vasis Xylinis, quæ veniunt è locis maritimis, Talm. Chagi. fol. 26.2. Scribitur ibi per ם Mem finale. Aruch scribit per Samech. Alibi etiam legitur אכסלניא sine Samech, ex absoluto plurali אכסלנים vel אכסלנין, in R. Salom. Sevach. fol. 94.1. Quidam etiam putant esse nomen urbis vel loci, unde talia ligna afferrentur.

אַכְסִיוֹמָא Videtur esse Græcum ἀξίωμα, *Dignitas, Authoritas: Item, Sententia, Pronunciatum, Propositio*: In Medrasch Tehillim Psalm. 102. יְיָ שִׁמְעָה תְפִלָּתִי. אל תתן אכסיומא שלי בתוכה *Domine audi precationem meam*, i.e. ne des axioma meum (*propositionem meam*) in medium ejus. Medrasch hoc adducitur à R. D. Kimchio ab initio Psalm. 102. hoc pacto: אל תתן אכסיומא שלי בתיכה Ne des (i.e. reponas) axioma meum (id est, propositionem meã) in arcam. Unde liquet, in Medrasch בתוכה esse pro בתיכה. Explicatio autem ejus est hæc, פירוש אכסוסיא ריב כלומר ריבי יהיה לפניך ושמעה אותו וריבה ריבי hoc est, expositio vocis אכסוסיא est ריב *Lis, Causa*, q. d. Causa mea sit in conspectu tuo, eamque audi, & litiga litem meam. Legitur etiam in Medrasch Tehil. Psal. 6. ubi tamen pro כ est נ in medio; *Audi domine supplicationem meam, Dominus precationem meam accipiet*; Dixit David coram Deo Benedicto, Domine mundi מלך בשר ודם אחרים מקבלין אנסיומא שמושיטין לו ואני איני מבקש אלא אנסיומין שלי Reges carnales accipiunt axioma (propositionem) quam porrigunt eis, ego nihil peto, nisi axiomata mea (propositiones meas, sententias, decisiones causarum mearum quas tibi proposui.) Munsterus & Guido ponunt, אַכְסוֹמְיָא *Diplomata & supplicationes quæ principibus porriguntur.*

אַכְסַן *Jugum textorium sive liciatorium, lignum circa quod telam textores volvunt.* א servile & addititium videtur, ut in seq. vocabulo, quod originis est Græcæ, sed idem de hoc dici nequit, quantum scio. Nec cum Radice כסן in significatione quicquam commune vel affine habet. Sit ergo hujus loci: וּנְטַל יָת אַכְסַן דְּנַרְדָּאִין Et abstulit jugum textorum & licium, Hebr. הַמַּסֶּכֶת Jud. 16.14. עִם אַכְסְנָא בְּמַשְׁתִּיתָא Cum jugo & cum licio, Jud. 16.13. כְּאַכְסַן דְּנַרְדָּאִין Sicut jugum textorum, Hebr. כִּמְנוֹר אֹרְגִים 1. Sam. 17.7. & 2. Sam. 21. 19. *Est &* אכסן *Verbum tertiæ conjugationis Aphel, de quo in* כסן.

אַכְסַן *Hospes, Viator, peregrinans & hospitio utens.* Corruptum est à Græco ξένος. *Plur.* יְיָ פָּקַח אַכְסְנִין Dominus aperit-oculos hospitibus, Psal. 146.8. דַּשַּׁי לְאַכְסְנַיָּא פתחית Fores meas viatoribus aperui, Job. 31.32. In Hebræo est singulare לָאֹרַח; unde quidam legũt לְאַכְסְנָיָא, cujus absoluta forma esset אַכְסְנַי. Prior forma Talmudicis usitata est: אָמְרִין לְהוֹן אַכְסְנֵי גְלִילָאֵי Dixerunt ad ipsos hospites Galilæi (fratres Josephi) Genes. 47. 21. in Targ. Hieros. *Apud Rabbinos*, מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי Cibant pauperes ex frugibus incertæ decimationis, itemq; viatores hospites, Talm. Demai cap. 3.

אַכְסְנַאי *Idem*: אכסנאי פגם ונפגם Hospes rumpit & rumpitur, lædit & læditur, fallit & fallitur: Talm. Erach. fol. 16.2. נפשא עלובתא לאו אכסניי היא בנו גופא Anima afflicta est sicut hospes in corpore, Vajik. rab. sect. 34.

אַכְסַנְיָא *Hospita*: פעם אחת נתארחתי אצל אכסניא אחת עשתה לי פולין Vice quadam hospitio exceptus sum apud hospitam quandam, quæ parabat sive coquebat mihi fabas, Erubhin fol. 53.2.

אַכְסַנְיָא ξενία Græc. *Hospitium.* Apud Talmudicos

mudicos in Erchin fol.16.2. מנין שלא ישנה אדם אכסניא שלו Unde probatur, quòd non mutabit homo hoſpitium ſuum antiquum? ex Lege, ſicut dictum eſt: *Et ivit* (Abram) *itineribus ſuis à meridiano tractu*, (id eſt, ex Ægypto) *verſus Bethel, uſque ad locum iſtum, ubi fuerat tentorium ipſius a principio*, id eſt, ubi antea cum ingrederetur Ægyptum, habuerat hoſpitium, Gen.13.3. Vide hîc R. Salomonem, qui hujus loci Talmudici meminit. Antiquum hoſpitium, ut & hoſpes amicusque antiquus, non ſunt temerè mutanda. Novitas cum periculo conjuncta plerumq; eſt: אכסניא קבועה *Hoſpitium fixum*, ſcil. quo quis ordinariè utitur: אכסניא ראקראי *Hoſpitium fortuitum*, in quod quis fortè fortuna incidit, pro ratione loci, temporis, diei, noctis, ſociorum, & ſimilium accidentium.

התאַכְּסַן · נִתְאַכְּסַן *Hoſpitio excipi, Hoſpitari, hoſpitio uti.* נתאכסן בבית הרשבא Hoſpitio exceptus fuit in domo Rasbæ. מתאכסן אצל בעל הבירה אחד Hoſpitabatur apud civem quendam. מתאכסנין אצלה Hoſpitantes apud eam.

אכספטיאס Nomen *Piſcis* cujuſdam, apud Talmudicos, & Perſicum vocabulum putatur eſſe, Chol. fol.66.

אַכְסְרָה *Æſtimatio rei ex æquo, non juxta pondus & menſuram, ut cùm cophini ficuum, uvarum, olerum & ſimilium rerum, ad oculi judicium liberâ æſtimatione venduntur.* Tales res liberæ fuerunt à decimis: כל זמן שהוא מוכרן אכסרה פטור Quandocunque ea (olera) vendit liberâ æſtimatione, libera ſunt: Talm. Pea cap.2. Gloſſa, אכסרה id eſt, בלא שיעור ומדה ſine menſura & pondere, ſed prout æquum videtur: אין פודין מעשר שני אכסרה Non redimunt decimas ſecundas per æſtimationem, Maaſer ſcheni cap. 4. In Jalkut Levit. fol.199.1. legitur אכסארה, cum א in medio, unde punctandum אַכְסָרָה.

אכף אוּכָף *Ephippium, ſella equi, ad inſidendum ipſi impoſita*: שלא תרד האוכף Ne deſcendat, delabatur ephippium: ideo equo vel aſino non debet in ſabbatho ſolvi lorum ephippii, ne dum exit equus, ephippium decidat. Vide Schab. fol. 53.1. *Emphat.* חברך קריך חמרא אוכפא לגביך מוש *Socius tuus ſi vocet te aſinum, etiam ſellam aſini ſuper te admove*, Bava kama fol.92.2. Jalkut fol.21.4. *Proverbiale eſt*, quo monebant, patienter ferendas eſſe injurias aut calumnias, & quaſi confeſſione in ſe ſuſcipienda, ne amplioribus litibus, pugnis aut cædibus aperiatur janua. In eundem ſenſum dixit Chriſtus Matth.5.39. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ᾽ ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· *Ego verò dico vobis, ne reſiſtatis malo, ſed qui te cædet in maxillam tuam dexteram, obverte ei & alteram.* תפוס דאוּכָף *Tenaculum, Suſtentaculum ephippii*, id eſt, lignum prominens, quo homo equũ conſcenſurus, ſe ſuſtinere ſolet, der Sattelknopf/ Gallicè *arſon*, quaſi Arcum ephippii dicas.

מְכַף *Ephippio, ſellâ ſtratus.* הא דמכף הא דלא מכף Sive ſit ſellâ ſtratus (mulus) ſive non ſit ſtratus, Nidda fol.14.1.

אִכְפָּא Vide infrà in כפת.

אִיכְפַּת Vide infrà in כפת.

אכץ אכצנא quod Aruch & alii in hoc ordine ponunt, vide ſuprà in אכן.

אִכָּר *Agricola*, ut Hebr. ſic Chaldaicè: וַאֲבַדֵּר בָּךְ אִכָּר Et diſpergã in te agricolam cum jugo ſuo, Jer.51.23. וְיִקְרְעוּן אִכָּר לְאֶבֶל Et convocabunt agricolam ad luctum; Amos 5.16. *Emphat.* הָא כְּאִכָּרָא Ecce ſicut agricola peritus ad triturandum, Jeſa.21.10. *Plural.* אִכָּרִין *Agricolæ*, Jer.31.24. בְּהִיתוּ אִכָּרַיָּא Erubeſcunt agricolæ, Joël 1.11. וְאִכָּרַיָּא לְמִנַּר נִירֵיה Et agricolas ad arandum arationem ſuam, 1.Sam.8.12. אִכָּרֵיהוֹן Agricolæ ipſorum, Jeſa.61.5. *Apud Talmudicos idem*, & ex plur. fœmin. תַּרְתֵּי רִפְאָתָא אִיכַּרְיָיתָא Duo orbiculati panes ruſticani, id eſt, quales agricolæ ruſtici ſolent ſecum in agros ferre prandendi & jentandi cauſâ, Eruvin fol.82.2. In Aruch legitur רפאתא, in Gemara ריפתא. Requiritur forma pluralis, unde legerim רִפְיָתָא, à ſingulari רִפְתָּא Panis, & panis orbiculatus, ein Leib brodt/ quo uſu admittit pluralem numerum abſolutum רִפְיָן, Conſtructè רִפְיַת, Emphat. רִפְיָתָא. *Munſterus addit*, אכרא *ſignificare etiam Faſciculum.* Quærat qui volet: mihi faſciculus hîc nullus eſt. Invenitur etiã, inquit idem, pro *Placenta vel Torta.* Hoc falſum: eſt enim iſta ſignificatio vocabuli רפתא in præcedenti exemplo. Guido alteram vocem ſcribit אִכְרִיתָא, malè; nam & ſenſus obſtat, & ſcriptio per duplex י in medio, quo conſona indicatur.

אכרוב Vide in כרב.

אִכְרוּם Vide in כרם.

אַכְרְמוֹנְיָא Nomen proprium *urbis.*

אכת אַכְתִּי *Adhuc*, id eſt, עוֹד, Talm. אכתי לא *Adhuc non, nondum*: והא בימי אברהם אכתי לא היה חולה בעולם Etenim in diebus Abrahami nondum fuerat ægrotus in mundo. משום ראכתי לא מלא מאתהן Quòd adhuc non impleta fuit menſura ipſorum.

אַכְתְּרִיאֵל *Nomen Dei cabaliſticum, pro primo & principali nomine, in arbore cabaliſtica decem* ספירות, *quod vocatur* כתר *Corona, unde* אכתריאל *Corona Dei.* Talm. וראיתי אכתריאל יה ה' צבאות יושב על כסא רם ונשא Et vidi Achtarielem Dominum, Dominum exercituum, ſedentem ſuper throno excelſo & elevato, Berach. fol.7.1. Caphtor upherach

fol.13.2. Baal Akeda, ſchaar, ſive cap.74. qui ſcribit: נראה שכנה זה השם המופלא אכתריאל על פי הקבלה שאומרים אל הספירה הראשונה ראש כל הספירות כתר עליון Videtur quòd nominat nomen hoc excellentiſsimum Achtariel, juxta Kabalam, in qua numerationem primam ſive prædicamentum primum, caput omnium prædicamentorum cabaliſticorum, vocât כתר עליון Coronam ſupremam.

אל *Al*: notæ ſignificationis eſt in Hebræo. *In Targum* per inſeparabile ל, vel ſeparatum לְוָת reddi ſolet. *Apud Rabbinos* cum præfixa Præpoſitione מ & affixis Pronominibus tertiæ perſonæ, exponitur reciprocè: מֵאֵלָיו *A ſe ipſo*, מאליה *A ſeipſa*, מאליהם A ſemetipſis. Non ſic cum Pronominibus primæ & ſecundæ perſonæ, ut monet Elias.

אל *Deus*. Hebraicè dicitur ab איל Fortitudine, unde à quibuſdam redditur *Deus fortis*. In Targum rarum eſt: קֳדָם אל עִלָּאָה Coram Deo excelſo, Gen 14.18. וּבְרִיךְ אל עִלָּאָה Et benedictus ſit Deus excelſus, Gen.14.20. אֲנָא אל שַׁדַּי Ego ſum Deus omnipotens, Gen.17.1. אֵלִי אֵלִי Deus meus, Pſal.22.2. אֵלִי אַתְּ Deus meus es tu, Pſal.22.11.

אֶלָּא *Sed, Niſi, Præterquam*. Elias vult eſſe dictionem Græcam ἀλλά. Poſsit tamen etiam videri compoſitum ex אם vel אן & לָא, maximè quando pro Niſi ponitur. וּפָרִיק לֵית אֶלָּא אֲנָא Et redemptor nullus eſt, præterquam ego, Hebr. זוּלָתִי Præter me, Jeſa.45.21. Sic Joſ.13.4. pro Hebræo בִּלְתִּי. Item, לֵית אֱלָהָא אֶלָּא יְיָ Non eſt Deus præterquam ego, Hebr. מִבַּלְעֲדֵי 2.Sam. 22.32. לֵית תַּקִּיף אֶלָּא אֱלָהָנָא Non eſt fortis, niſi Deus noſter, ibid.

Apud Talmudicos, כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לימות המשיח Omnes prophetæ in univerſum non prophetarunt niſi de diebus Meſsiæ: dixit Samuel: אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות Non eſt (diſcrimen) inter mundum hunc & dies Meſsiæ, niſi ſervitus ſub regnis duntaxat. Dixit R.Jochanan כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה Omnes prophetæ non prophetarunt niſi de iis qui pœnitentiam egerant, Sanhed. fol.99 1. Item, הקים לא נאמר אלא אקים *Quem erexit*, non dicitur, ſed *quem erecturus ſum ipſis*, Jerem.30.9. אלא משום דכתיב Sed propterea quia ſcriptum eſt. ולא עוד אלא Et non hoc tantùm, ſed etiam.

אֶלָּא *Idcircò, Ideò*: apud Talmudicos, quando præcedentibus aliud quid concluſivè opponitur: אלא שש סאין Idcirco ſex ſata, ſex modii hordeorum fuerunt, non ſex grana hordei, ad Ruth.3. in Sanhed. fol.93.2. Sic Targum. Contrà ſentit R.Sal. in Com, אלא לומר Ideoque dicendũ, idcirco vult te dicere, ut dicas, quòd &c. אלא מעין Idcircò partem tantùm, ſcil. dicit vel proponit. אלא לאו שמע מנה Idcircò nihil aliud eſt, quàm quod auditum eſt, quod audiviſti, quod audivimus. אלא לקרובי פיתחא Idcirco (ſcil. exiſtimat, ſententia ejus eſt) admovendas eſſe portas. Quando diverſæ ſententiæ afferuntur, valet etiam *Vel, Aut*. Item, *Attamen*, Nach gleichwol.

אֲלָא *Funda*. Sic videtur ſignificare juxta locum ſuum: הֵיכְמָה דְרָמֵי גְבַר אַבְנָא בַּאֲלָא Sicut quis projicit lapidem cum funda, vel, ex funda, Cant. 8.5. Unus interpretum vertit *In cervam*, reſpiciens ad איל. Regia legunt בארעא In terram.

אלב אוּלְבָּנִין *Libanus*: vide in לבן.

אלג אולוגלוגום, & אולוגלוגין, אלוגין *Chirographũ, Obligatio de debito*: ויגניה המלך אולוגלוגום שלו ודנו מפיו Remiſit rex obligationem ejus, judicavitquè ipſum ex ore ſuo: Peſikta. Item in Beres. rab. ſect.28. ad illud *Delebo hominem*, Geneſ.6. Deus benedictus non ſumit ultionem ab aliquo populo, niſi donec legerit אולוגלוגין שלה obligationem ejus, quantum ſcil. debeat, & poſtea punit ipſum. Hodie ibi in textu legitur אנגלוגין, in gloſſà אגלוגין; explicatio ut in Aruch. Munſterus, אֶלְגוּן *Proceſſus condemnationis in judicio*. Sic in Jalkut Proph.77. col.4. Simile hoc eſt latroni, qui cõdemnatur coram quæſtionario: בתחלה קורא אולוגין שלו primò legit obligationem ejus. Gloſſa זכיותיו וחובותיו Merita ſeu virtutes, & delicta ipſius. Eſt corruptum ex Græco quopiam, ut ἀλογία, vel ὁμολογία confeſsio. In Gloſſa etiam explicatur Gallicè פורציש Proceſ. In Jalkut Pſal. 100. 4. explicatur שטר חוב. Sic in Jalk. Job. fol.152.4. In Jelammedenu f.73.2. legitur אלוגין, & explicatur גזר דין, *Proceſs* in lingua vernacula.

אֶלְגָּבִישׁ *Grando major*, ut Hebr. וְיַת אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ Et lapides grandinis majoris, Ezech.13.11. R.David monet, in quibuſdam libris ſcribi ut una dictio, in quibuſdam ut duæ, & eſſe lapides grandinis דומות אל גביש. Sic verſ.13. & 38.22. Quidam אלגביש גביש Job.28.18. exponunt *Cryſtallum*, unde quaſi *Potens cryſtallus*, id eſt, Grando inſtar magni cryſtalli.

אֲלָה אֲלָא *Ejulare, Lamentari, Plangere*. Ex hac forma Hebraicè eſt אֱלִי Plange, Joël.1.8. Idem eſt quod ילל, quod uſitatius eſt. *Præteritum*, וַאֲלָא דָוִד יַת אִלְיָא הָדֵין Et lamentatus eſt David lamentatione hac, Hebr. וַיְקֹנֵן 2.Sam.1.17. *Pahel, Infinitivus*, לְאַלָּאָה לְבַת יִפְתָּח Ad lamentandum filiam Jephtæ, Jud.11.40. In Hebræo eſt לְתַנּוֹת, quod etiam exponunt *Ad confabulandum*, ut & ſumitur Jud.5.11. R.David exponit, לחנות

id eſt,

id eſt, [illegible] לקונן ולבכות על בתולה Ad plangendum & flendum ſuper virginitate ejus, juxta Targum לאלאה Alteram expoſitionem etiam adducit, לתנות id eſt, להשיח confabulari cum ea, & conſolari eam.

אליהו *Elias:* עד שיבוא אליהו *Donec veniat Elias,* id eſt *Nunquam.* Uſurpant de quæſtione dubia, quæ decidi non poteſt: דא תהא מונח עד שיבוא אליהו Hoc relinquetur in medio, donec veniat Elias, Bava Metzia cap.3. in Miſna.

אַלְיָה *Lamentans, Lamentatrix, Præfica, mulier ad planctum pro mortuo conducta. Pluraliter* אִלְיָן, *&* *emphaticè,* וּקְרוּ לְאַלְיָתָא Et convocate lamentatrices, Hebraicè לַמְקֹנְנוֹת, Jerem. 9.17. In Venetis pravè punctata vox eſt.

אִלְיָא *Lamentum, planctus, ejulatio.* In Venetis prava punctatio eſt: וְעַל דִירוֹת מַדְבְּרָא אִלְיָא Et ſuper caulas deſerti lamentum, Hebr. קִינָה, Jer. 9.10. וְיִמְלָן עֲלָנָא אִלְיָא Et edant ſuper nos planctum, Hebr. נְהִי, Jerem 9. 18. קָל אִלְיָא אִשְׁתְּמַע Vox planctus audita eſt, Jerem. 9.19. וְאַלִּיפְנָא לִבְנָתְכוֹן אִלְיָא Et docete filias veſtras planctum, Jer.9.20. יְסוּף מִנְהוֹן אִלְיָא Conſummabitur ab ipſis planctus, Heb. קִינִים, Ezech.2.10. Vide & Ezech. 27.32. & 32.16. וְהֲוֵי לְאִלְיָא Et ſit in lamentum, Sitque in lamentum, Ezech.19.14. & 32.16. *Cum Pronomine,* אַפְכְתָּא אִלְיִי Convertiſti luctũ meum in tripudium, Hebr. מִסְפְּדִי Pſal.30.12.

אִלְיוּתָא *Idem.* Poſsit & Chirek ab initio eſſe. בְּאִתְעָרוּתְהוֹן אליותהון Excitantibus ipſis lamentum ſuum, Job.3.8. Veneta hîc mendoſa ſunt.

ברת אליתא *Fici ſpecies, quam comedit Adam primus, & de cujus foliis tegumenta ſibi fecit:* ברת אליתא דאפטיית אליתא לעלמא Ficus lugubris fuit (dicta): quòd induxit luctum in mundum, Bere. rab. ſect.15. de fico in paradiſo, cauſâ lapſus primorum parentum.

אליית *Lamentatrix fœmina,* Talm. רביעית של אליית Siſtrum lamentantis fœminæ, Kelim cap. 16. Siſtra Hebraicè dicuntur מנענים, pro quo in Targum eſt רביעין. Hujus inſtrumenti in luctu & ſepultura mortuorum aliquando erat uſûs, ut & tympanorum: unde, והאירום טמא מושב מפני שהאליית יושבת עליו Tympanum eſt pollutum ſeſſione, quia lamentatrix fœmina ſedere ſolet ſuper eo, Kelim cap.15. in fine. In forma ſingulari meliùs diceretur אִלְיָא, aut plur. אִלְיָתָא, ut ſuprà.

אִלָּה *Baculus, Fuſtis, Clava, id eſt, fuſtis extremâ parte capitatus, inſtar clavi, cum infixis ſæpè clavis ferreis:* Arab. דבוס, ut notat Baal Aruch: לא באלה ולא ברומח Non cum fuſte, neque cum haſta, ſcil. egredietur homo in die Sabbathi, Talm. Schab. cap.6. ſol.63.1. in Miſna. Gemara interpretatur per aliud ſynonimon uſitatius קולפא, de quo in קלף. Et alibi, האלה הקשת והרומח Fuſtis, arcus & haſta, Kelim cap.15. in fine. אוי לי מאלתן Væ mihi à baculo ipſorum, Peſach.fol.57.1. *Nomina fœminina in* ה, *mutant* ה *in* ת *cum Pronominibus. Malè ergo Munſterus ponit abſolutum* אִלַּת. *Plurale ex forma Chaldaica,* אִלָּן, *& emphaticè* אִלָּוָתָא; unde, ומחינן ליה באלוותא Et percutiebamus eũ fuſtibus; Gloſſa במקלות, Bava baſ. cap. 5. in princ. יהיב לן אלוותא Dedit nobis fuſtes, Talm. Beza fol.33.2. Gloſs. מקלות גדולים. *Addit Munſterus,* אִלָּה *Racemus:* Guido, *Vermiculus uvæ & racemus.* De racemo errat uterque. Vermiculus uvę vocatur à Talmudicis אילא, non אלה, ut eſt ſuprà in איל.

אִלְתָא *Quercus:* תחות אִלְתָא Sub quercu, Joſ. 24.26. Sic eſt in Regiis, pro Hebræo אַלָּה, ex qua forma potiùs ſcripſerim אַלְּתָא, quæ eſt forma emphatica ab אלה. Iſta autem forma cum duplici Kametz, eſt emphatica pluralis, quæ hîc non convenit. Erat enim tantùm una quercus, de qua Geneſ.35.4. & Jud.9.6. Vide interpretes. In Venetis legitur תְּחוֹת אִילָנָא Sub arbore iſta, quæ eſt in ſanctuario Domini. At R. Salomon & R.David citant תחת אלתא. Sunt ex Hebræis, qui putant, fuiſſe quercum iſtam, ſub qua Jacob abſcondit deos ſuos, Gen.35.4. ut annotat R.David in loco Joſuæ.

אִלְּרָה *Frumentum, Fruges in granarium collectæ & excuſſæ:* משיתהפך הגורן אלה Ex quo ſubverſum fuerit horreum frugibus, id eſt, fruges in horreo fuerint ſubverſæ & purificatæ, tunc ab iis ſeparatio facienda legalis, quam vocant תרומה *Truma.*

אֱלָהּ *Deus.* Nomen divinum à judicio, quaſi *Deus Judex:* איתי אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא Eſt Deus in cœlis, Dan.2.28. בְּשֻׁם אֱלָהּ יִשְׂרָאֵל In nomine Dei Iſraëlis, Eſræ 5.1. *Emphat.* עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא Opus domus Dei, Eſræ 4.24. [illegible]לָהָא דִּי נִשְׁמְתָךְ בִּידֵהּ Deus autem in cujus manu eſt anima tua, Dan. 5.23. *Pro hac forma Judæi etiam ex ſuperſtitione ſcribunt* אֱלָקָא, *ut, ſi libro quid profani accidat, id non redundet ad nomen divinum:* קֳדָם אֱלָקָא עִלָּאָה Coram Deo excelſo, Gen.14.19. in Jonathane. *Sic Rabbini* pro Hebræo אלהים ſcribũt אלקים vel אלודים. Similis corruptio accidit nomini יהוה & אהיה, in quibus pro ה ſcribi ſolet ד. *Sæpè etiam nomen* אלהים in Targum retinetur, vel pro eo ponitur יהוה, ut Gen.1. per totum. *Cum Affixis,* בְּדָת אֱלָהֵהּ In Lege Dei ſui, Dan.6.5. אֱלָהָךְ Deus tuus, quem tu colis jugiter, Dan.6.16. כְּשֻׁם אֱלָהִי Juxta nomen Dei mei, Dan. 4. 5. וְעֵין אֱלָהֲהֹם Et oculus Dei ipſorum, Eſræ 5. 5. *Plurale,* דִּי אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ אֱלָהִין Nam Deus veſter eſt Deus deorum,

Dan.

Dan.2.47. *Emphat.* אֱלָהַיָּא Dii,qui cœlum & terram non fecerunt, Jer.10.11. (*Conſt.* וְלֵאלָהֵי כַסְפָּא Et deos argenteos & aureos, Dan.5.23.

אֱלֹהִים *Deus*. Plurale pro ſingulari. Rabbini de diis falſis & fictis gentilium, dicunt & formâ fœmininâ אלוהות per contemtum. R. Salomon Gen.4.26. ad verba: *Tunc captum eſt invocari nomen Domini*: (*Captum eſt*, id eſt, inceperunt vocare nomina hominum & nomina idolorum nomine Dei benedicti, לעשותן ע״ז ולקרותן אלוהות ut facerent ex illis idola, & vocarent ea deos. Apud Talmudicos, כמה אלוהות בראו את העולם Quot dii crearunt mundum?

אֱלָהִי · אֱלָהִי *Divinus*, Rab. אִישׁ הָאֱלֹהִי Vir divinus, *Theologus*, rerum divinarum peritus. *Fœmininum*, תורה אלהית Lex divina, ההשגחה האלהית Providentia divina, פילוסופיא אלהית Philoſophia divina. *Plurale*, דתות האלהיות Leges, conſtitutiones divinæ: הפילוסופים האלהיים Philoſophi divini, Theologi, metaphyſici.

אֱלָהוּת *Divinitas*, *Deitas*, *Dei ſeu divina majeſtas*: וּמְסִירָא נַפְשָׁנָא עַל אֱלָהוּתֵיהּ Et tradita eſt anima noſtra propter divinam majeſtatem ejus, Cant. 8.1. אַהֲבַת אֱלָהוּתָךְ Amor divinæ majeſtatis ejus, Cant.8.6. *Apud Rabbinos*, שיחשב בו אלוהות In quo reputatur eſſe divinitas. חכמת האלהות Sapientia divinitatis, id eſt, de rebus divinis, Theologia, metaphyſica.

אֶלָּהֵן *Niſi*, *Sed*, *Præterquam*. *Excluſionis particula, pro variis Hebraicis uſurpata. Idem eſt cum ſuperiori* אֶלָּא, *unde & originem traxiſſe videtur*. Nam in Targum Hieroſolymitano legitur, אֶלָּא הֵן בָּרַכְתָּ יָתִי Niſi benedixeris mihi, Hebr. כִּי אִם Gen. 32.26. אֶלָּהֵן חִוָּאֵי Niſi Chivvæi, Hebr. בִּלְתִּי Joſ.11. 19. Sic Geneſ.21.26. & 43.3. & alibi pro eodem: אֶלָּהֵן לְבֵית אַבָּא תֵּיזֵל Niſi ad domum patris proficiſcaris, Hebr. אִם לֹא Gen.24.38. אֶלָּהֵן בַּר דְּתוֹלִיד [illegible] filius quem genueris, Hebr. כִּי אִם Gen.15. אֶלָּהֵן בִּרְחוֹבָא נְבִי[illegible] Sed in platea pernoctabi[illegible], Hebr. כִּי Gen.19.2. *Sequitur quandoq;* דְ *ſervile, pro, Eo quòd, Quandoquidem, Quia, propterea quòd*: אֶלָּהֵן דְּבַר מַלְכָּא מִית Eo quòd filius regis mortuus eſt, 2.Sam.18.20. *Præcedente* אַף *eſt Quanto magis, vel Quanto minus*: אַף אֶלָּהֵן בֵּיתָא הָדֵין Quanto minus domus hæc quam ædificavi, 1.Reg. 8. 27. וְאַף אֶלָּהֵן דְּאָמַר לָךְ Quanto magis cùm edicit tibi, Hebr. וְאַף כִּי 2.Reg.5.13. אַף אֶלָּהֵן דְּאֶשָּׁתָא Quanto igitur minus, quum ignis conſumpſit ipſum, Ezech.15.5.

אלו *Ecce*: וַאֲלוּ צְלֵם חַד שַׂגִּיא Et ecce imago quædam magna, Dan.2.31. aliâs pro eo dicitur אֲרוּ, commutatis inter ſe literis ל & ר. Item, וַאֲלוּ קֶרֶן אָחֳרִי Et ecce cornu aliud parvum, Dan.7.8.

אִלּוּ *Si*: אִלּוּ רַעֲוָא קֳדָם יְיָ Si voluntas eſſet Domini morte afficere me, Hebr. לוּ, Jud. 13. 23. *Hinc* א *ab initio videtur eſſe additititium*. אִלּוּ אִית כָּא Si eſt hic ſub manu tua, Hebr. וְאֵין 1.Sam.21.8. *Hinc videtur* אלו *eſſe quaſi ex* אין & לו. *Item* אלו *Si*, pro *Utinam*, ut & Latinis quandoque ſic ſumitur: אִלּוּ חַכִּימוּ Utinam ſaperent, Hebr. לוּ, Deuter.32.29. בְּאִלּוּ *Ac ſi, Quaſi, perinde ac ſi*, Rab. *In Talmud Hieroſolymitano, eliſâ, pro more illius dialecti, gutturali, dicitur etiam* בילו, pro באילו, ut in Kilaim cap.5. in fine, Sanh. cap.1.&c.

אִלּוּלֵי *Niſi*, *Si non*: *Si*. Originem habet ex Hebræo לוּלֵי, unde rurſus א videatur addititium: Hoc autem ex לו & לא, pro quo Chaldaicè dicitur לֵית, & per Apocopam, לֵי: ut, וְאִלּוּלֵי הֲווֹ יוֹמֵי חַיּוֹהִי Et ſi fuerint dies vitæ ejus, Hebr. ואלו, Eccleſ. 6. 6. ואלולי לְעַבְדִין Et ſi in ſervos & ancillas venditi fuiſſemus, Eſth.7.4. אלולי מֵימְרָא דַיְיָ Niſi verbum Domini fuiſſet nobis auxilio, Heb. לוּלֵי. Pſal.124.4. *Frequenter cum vocabulo adjectitio* פון *componitur in fine*: ut, אִלּוּלֵא־פוֹן אֱלָהָא דְאַבָּא Niſi Deus patris mei, Geneſ.31.42. vel אִלּוּלֵיפוֹן, ut eſt hîc in Jonathane. Sic ſæpè: *vel ſine* א: ut אלולֵפון Niſi indignatio inimici, Deut.32.27. pro quo in Targum Hieroſ. eſt אִלּוּלֵי. Æquipollent ergo.

אלו *Illi, Iſti, illæ, iſtæ, illa, iſta*, Rab. כמה נשתנו אלו מאלו Quantopere variãt iſta ab iſtis. In Targum dicitur אִלֵּין, de quo infrà.

אֱלוֹהַּ · אֱלוֹהַּ Vide in לוה.

אִלֵּי *Ah, utinam*: vide לו.

אִילְוָא *Aloë*. Corruptum ex Græco ἀλόη: לֵיתֵי אקיקלא ואילווא Afferat olus & aloën, Talm. Gittin fol.69.2.

אלואין *Idem*: וְאַקְסִיל אַלְוָאִין Et lignum aloës, Pſalm.45.9. In Venetis ſcribitur אַלוּאוֹן pravè. Idem Cant.4.14. ſed ibi eſt אַלוּאָוִין magis corruptè.

אִלְוּוּם *Arboris ſpecies, quæ aliâs dicitur* אלמוגים, *quo vocabulum Corallium multi interpretãtur*: Ber. rab. ſect.15. ubi inter cedrorum genera numeratur.

אלט אַלְטִין *Arbor, quæ Hebraicè dicitur* בְּרוֹשׁ, *& ab Hebræis numeratur inter Cedri ſpecies*. Sic legitur in Medraſch Tanchuma, ſect. Truma.

אליטין *Fructus arborei ſpecies, comedi ſolita*. Inde quidã R. Jochanan, כד הוה אכיל אליטין quando comediſſet Alitin, dicere ſolebat, לא אכלית מזון יומא דין Non comedi cibum hodiè. Sic adducit Aruch ex Beres. rabba, ſed ibi hodie legitur חלוטין, ſect.9.4. In gloſſa ibidem ſcribitur, etiam ſic legi in Talmud Hieroſ.

אלטיגן Vide in טגן, in טיגון.

אַלְטִיבְסִירִי *Inſignia*, vel ſingulariter, *Inſigne*, *Symbolum*,

Similitudo, Sigillum. Sic Munsterus, Guido, & alii. Legitur in Bereschith rabba sect.8. hoc sensu: Quando venit Deus Opt. Max. ad creandum hominem primum, diviserunt se Angeli in sectas. Quidam dixerunt, Ne creetur. Alii dixerunt, Creetur. Hoc est quod dicitur Ps.85.11. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax se invicem osculatæ sunt.* Misericordia dixit, Creetur, quia fiet misericors: Veritas dixit, Ne creetur, quia fiet mendacissimus. Justitia dixit, Creetur, quia faciet justitiam: Pax dicebat, Ne creetur, quia contentiosus fiet. Quid fecit Deus? Sumpsit Veritatem, & projecit eam in terram, juxta id quod dictum est Dan.8.12. *Et projiciet veritatem in terram.* Dixerunt Angeli ad Deum; רבון העולמים מה אתה מבזה מבסים אלטיכסיה שלך Domine sæculorum, quare ita contemnis ornamentum Sigilli tui? nempe, veritatem, quæ est Sigillum Dei, ut videre est infrà in אמן, in אמת. Ego putarim esse corruptum ex Græco ἀλήθεια *veritas*, ut sensus sit; Quare ita contemnis veritatem tuam, projiciendo sc. eam in terram. Legitur idem Medrasch in Jalkut Psalm. 85. sed corruptiùs ibi pro אלטיכסיה legitur אלתמסן.

אִלְטִים *Vicus, Platea.* In Beresch. rabba sect.34. in fine: R. Schimeon ben Lakisch sedebat & studebat in Lege, בהדא אלטים דטבריה in quadam platea Tiberiadis. Sic explicatur in glossa per רחוב, ubi cum inserto ם scribitur אלסטים. Puto esse idem quod infrà אילוסים · אילוסום in אלם.

אלי Ordo tantùm ex hac forma denotatur; non quòd litera י semper sit radicalis.

אַלְיָה *Auricula, tenerum auris, pars auris infima mollis ac tenera:* Tal. מפני מה אוזן כולה קשה ואליה רכה Quare auris tota dura est, auricula autẽ mollis? nempe שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה quod si audiat homo aliquid minus honestum, auriculam incurvet in eam, opplendo scil. aurem, ne audiat, Kethu. fol. 5.2. Hebraicè est *Cauda*, Levit.7.3. al. 6.26. hinc *Auricula* quasi *Caudа auris.* Referunt hoc ad אלה, & י est loco tertiæ radicalis. Sic Chaldaicè hoc loco, יָת אַלְיְתָא Et caudam: quæ est forma emphatica. תַּרְבָּא וְאַלְיְתָא Adipem & caudam, Exod.29.21. in Jonathane.

אַלְיְתָא *Segmenta lignorum tenuia, quibus majora ligna accenduntur:* שהיו מציתין את האליתא Accendebant segmenta, Tamid cap.2. להצתת אליתא Ad incendendum segmenta, Spåne/ Joma fol.45.1. והצית את האש באליתות Et accendit ignem segmentis, Para cap.3. In Maamodos punctatis notatur הָאַלְיְתָא. Aliter vide in עלת · in עליתה.

אַלְיוֹן *Pollex, tam manus quàm pedis:* וְעַל אַלְיוֹן יְדֵהוֹן דִּימִינָא וְעַל אַלְיוֹן רַגְלֵיהוֹן דִּימִינָא Super pollicem manus dexteræ ipsorum, & super pollicem pedis dexteri ipsorum, Heb. בֹּהֶן · Exod. 29.20. Lev. 8.23.24. & cap.14. R. David explicat, בהן est אצבע העבה שבאצבעות digitus crassior inter digitos. Aliâs dicitur גודל · quasi Major digitorum. At בְּהֹנוֹת Jud.1.6.7. redditur in Targum קַרְסוּלִין Tali. *Plurale legitur cum Pathach ab initio:* מן יד קטעו ליואי אַלְיוֹנֵיהוֹן בְּכַפֵּיהוֹן Statim absciderunt Levitæ pollices suos dentibus suis, Psal.137.5. in Venetis. Cùm peterent Babylonij à Levitis carmen in testudine, præmorderunt sibi pollicem manus dexteræ, dicentes איך נשיר Quomodo canemus aut psallemus? fabula est, quæ prolixiùs extat in Pesikta, ut adducitur in Jalkut in hunc Psalmum: אטופרא דאליונא In unguem pollicis, Tal. Gittin fol.69.1. Ex hoc exemplo in Aruch adducto, Munsterus putavit אליון esse etiam idem quod *Unguis.* malè.

אַלִיגְדְּרָא *Coriandrum,* cujus semen saccharo obductum, inter bellaria habetur.

אליִיסִין *Fragmenta, rudera.* Vide infrà in אלס.

אלִיִּסְטוֹן Sic adducitur in Aruch. vide in ordine הלי.

אליופולים *Heliopolis,* ἡλιόπολις, Solis civitas.

אֶלְיוּטְרוֹפוֹלִים *Eleutropolis,* q. d. *civitas libertatis.* Sic adducit Aruch ex Beres. rabba, ad ואת החורי Gen.14.5. Quare autem vocarunt eam urbem Eleutropolis? quia elegerunt eam sibi, & ingressi sunt eam in libertatem tempore divisionis linguarum. Græcè ἐλεύθερος *Liber, immunis,* & πόλις *civitas.* Sic est in Aruch. At hodiè in Ber. rab. sect.41. pro eo legitur מטרופולים Metropolis.

אוליירין · אֲלִיָּרִין *Vestium genus.* Apud Talmudicos: Ne sepelite me vestibus albis, neque vestibus nigris, sed בכלים האוליירים vestibus Uljarimis, quæ asportantur per mare, Nidda fol. 20. 1. Schab. fol.114.1. Hinc Munsterus putavit esse idem quod *Subrufus, color medius inter album &* [illegible] *nigrum.* Quale autem vestimenti genus hîc significetur, inter Talmudicos non convenit. Quidam nomen proprium loci esse existimarunt, unde certa indumenta pro mortuis afferebantur. Alii explicant, *Vestibus balneatorum,* ex sequenti usu:

Deinde אוליירין *Balneatores, Ministri & calefactores balnearum,* unde legitur in Gemara: מסתפג אדם באלונטית ומניחה בחלון ולא ימסרנה לאוליירין Abstergit se homo (in Sabbatho) linteo balneatorio, deponitq; illud in fenestram proximam, non autem tradit illud balneatoribus, quia suspecti sunt de re ista, nempe de expressione aquæ, quod esset in Sabbatho peccatum: Item, האוליירין מביאין בלנרי נשילבי בנאי Balneatores

Dan.2.47. *Emphat.* אֱלָהַיָּא Dii,qui cœlum & terram non fecerunt, Jer.10.11. *Conſt.* וְלֵאלָהֵי כַסְפָּא Et deos argenteos & aureos, Dan.5.23.

אלהים *Deus.* Plurale pro ſingulari. Rabbini de diis falſis & fictis gentilium, dicunt & formâ fœmininâ אלוהות per contemtum. R. Salomon Gen. 4.26. ad verba: *Tunc captum eſt invocari nomen Domini: Captum eſt*, id eſt, inceperunt vocare nomina hominum & nomina idolorum nomine Dei benedicti, לעשותן ע״ז ולקרותן אלוהות ut facerent ex illis idola, & vocarent ea deos. Apud Talmudicos, כמה אלוהות בראו את העולם Quot dii crearunt mundum?

אֱלָהִי · אֱלֹהִי *Divinus*, Rab. אִישׁ הָאֱלֹהִי Vir divinus, *Theologus*, rerum divinarum peritus. *Fœmininum*, תורה אלהית Lex divina, ההשגחה האלהית Providentia divina, פילוסופיא אלהית Philoſophia divina. *Plurale*, דתות האלהיות Leges, conſtitutiones divinæ: הפילוסופים האלהיים Philoſophi divini, Theologi, metaphyſici.

אֱלָהוּת *Divinitas, Deitas, Dei ſeu divina majeſtas:* וּמְסִירָא נַפְשָׁנָא עַל אֱלָהוּתֵיהּ Et tradita eſt anima noſtra propter divinam majeſtatem ejus, Cant. 8.1. אַהֲבַת אֱלָהוּתָךְ Amor divinæ majeſtatis ejus, Cant.8.6. *Apud Rabbinos,* שיחשב בו אלוהות In quo reputatur eſſe divinitas. חכמת האלהות Sapientia divinitatis, id eſt, de rebus divinis, Theologia, metaphyſica.

אֶלָּהֵן *Niſi, Sed, Præterquam. Excluſionis particula, pro variis Hebraicis uſurpata. Idem eſt cum ſuperiori* אֶלָּא, *unde & originem traxiſſe videtur.* Nam in Targum Hieroſolymitano legitur, אֶלָּא הֵן בָרֵכְתְּ יָתִי Niſi benedixeris mihi, Hebr. כי אם Gen. 32.26. אֱלָהֵן חִוָּאֵי Niſi Chivvæi, Hebr. בלתי Joſ.11. 19. Sic Geneſ.21.26. & 43.3. & alibi pro eodem: אֱלָהֵן לְבֵית אַבָא תֵּיזֵל Niſi ad domum patris proficiſcaris, Hebr. אם לא Gen.24.38. אֱלָהֵן בַּר דְתוֹלִיד [illegible] filius quem genueris, Hebr. כִּי אם Gen.15. [illegible] אֱלָהֵן בִּרְחוֹבָא נְבִי[illegible] Sed in platea pernoctabi[illegible], Hebr. כִּי Gen.19.2. *Sequitur quandoq;* דְ *ſervile, pro, Eo quòd, Quandoquidem, Quia, propterea quòd:* אֱלָהֵן דְּבַר מַלְכָּא מִית Eo quòd filius regis mortuus eſt, 2.Sam.18.20. *Præcedente* אַף *eſt Quanto magis, vel Quanto minus:* אַף אֱלָהֵן בֵּיתָא הָדֵין Quanto minus domus hæc quam ædificavi, 1.Reg. 8.27. וְאַף אֱלָהֵן דְאָמַר לָךְ Quanto magis cùm edicit tibi, Hebr. וְאַף כִּי 2.Reg.5.13. אַף אֱלָהֵן דְאִשְׁתָּא Quanto igitur minus, quum ignis conſumpſit ipſum, Ezech.15.5.

אֲלוּ *Ecce:* וַאֲלוּ צְלֵם חַד שַׂגִּיא Et ecce imago quędam magna, Dan.2.31. aliâs pro eo dicitur אֲרוּ, commutatis inter ſe literis ל & ר. Item, וַאֲלוּ קֶרֶן אָחֳרִי Et ecce cornu aliud parvum, Dan.7.8.

אִלּוּ *Si:* אִלּוּ רַעֲוָא קֳדָם יְיָ Si voluntas eſſet Domini morte afficere me, Hebr. לו, Jud. 13.23. *Hinc* א *ab initio videtur eſſe addititium.* אלו אית כָּא Si eſt hic ſub manu tua, Hebr. ואין 1.Sam.21.8. *Hinc videtur* אלו *eſſe quaſi ex* אין & לו. *Item* אלו *Si*, pro *Utinam*, ut & Latinis quandoque ſic ſumitur: אִלּוּ חָכְמוּ Utinam ſaperent, Hebr. לו, Deuter.32.29. כְּאִלּוּ *Ac ſi, Quaſi, perinde ac ſi*, Rab. *In Talmud Hieroſolymitano, eliſâ, pro more illius dialecti, gutturali, dicitur etiam* כילו, pro כאילו, ut in Kilaim cap.5. in fine, Sanh. cap.1.&c.

אִלּוּלֵי *Niſi, Sinon: Si.* Originem habet ex Hebræo לוּלֵי, unde rurſus א videatur addititium: Hoc autem ex לו & לא, pro quo Chaldaicè dicitur לֵירַת, & per Apocopam, לֵי: ut, וְאִלּוּלֵי הֲווֹ יוֹמֵי חַיּוֹהִי Et ſi fuerint dies vitæ ejus, Hebr. ואלו, Eccleſ. 6.6. וְאִלּוּלֵי לְעַבְדִין Et ſi in ſervos & ancillas venditi fuiſſemus, Eſth.7.4. אִלּוּלֵי מֵימְרָא דַיְיָ Niſi verbum Domini fuiſſet nobis auxilio, Heb. לולי. Pſal.124.4. *Frequenter cum vocabulo adjectitio* פון *componitur in fine:* ut, אִלּוּלֵא־פוֹן אֱלָהָא דְאַבָּא Niſi Deus patris mei, Geneſ.31.42. vel אִלּוּלֵיפוֹן, ut eſt hîc in Jonathane. Sic ſæpè: *vel ſine* א: ut אִלּוּלְפוֹן Niſi indignatio inimici, Deut.32.27. pro quo in Targum Hieroſ. eſt אִלּוּלֵי. Æquipollent ergo.

אִלּוּ *Illi, Iſti, illæ, iſtæ, illa, iſta*, Rab. כמה נשתנו אלו מאלו Quantopere variāt iſta ab iſtis. In Targum dicitur אִלֵּין, de quo infrà.

אֱלוֹהַּ · אֱלֹהַּ Vide in לוה.

אֲלַיְ *Ai, utinam:* vide לי.

אִילְוָא *Aloë.* Corruptum ex Græco ἀλόη: לייתי אקיקלא ואילווא Afferat olus & aloën, Talm. Gittin fol.69.2.

אלואין *Idem:* וְאַקְסִיל אַלְוָאִין Et lignum aloës, Pſalm. 45.9. In Venetis ſcribitur אַלְוָאוֹן pravè. Idem Cant.4.14. ſed ibi eſt אַלְוָאִין magis corruptè.

אַלְוָוּם *Arboris ſpecies, quæ aliâs dicitur* אלמוגים, *quod vocabulum Corallium multi interpretātur:* Ber. rab. ſect.15. ubi inter cedrorum genera numeratur.

אלט אַלְטִין *Arbor, quæ Hebraicè dicitur* בְּרוֹשׁ, *& ab Hebræis numeratur inter Cedri ſpecies.* Sic legitur in Medraſch Tanchuma, ſect. Truma.

אליטין *Fructus arborei ſpecies, comedi ſolita.* Inde quidā R. Jochanan, כד הוה אכיל אליטין quando comediſſet Alitin, dicere ſolebat, לא אכלית מזון יומא דין Non comedi cibum hodiè. Sic adducit Aruch ex Bereſ. rabba, ſed ibi hodie legitur חלוטין, ſect.9.4. In gloſſa ibidem ſcribitur, etiam ſic legi in Talmud Hieroſ.

אלטינון Vide in טין, in טיינון.

אַלְטִיבְסִיוֹת *Inſignia*, vel ſingulariter, *Inſigne*, *Symbolum*,

... Si ... St. Munsterus, Guido, & alii. Legitur in Bereschith rabba sect.8. hoc sensu: Quando venit Deus Opt. Max. ad creandum hominem primum, diviserunt se Angeli in sectas. Quidam dixerunt, Ne creetur. Alii dixerunt, Creetur. Hoc est quod dicitur Ps. 85.11. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax se invicem osculatae sunt.* Misericordia dixit, Creetur, quia fiet misericors: Veritas dixit, Ne creetur, quia fiet mendacissimus. Justitia dixit, Creetur, quia faciet justitiam: Pax dicebat, Ne creetur, quia contentiosus fiet. Quid fecit Deus? Sumpsit Veritatem, & projecit eam in terram, juxta id quod dictum est Dan. 8.12. *Et projiciet veritatem in terram.* Dixerunt Angeli ad Deum; רבון העולמים מה אתה מבזה טכסיס אלטכסיה שלך Domine saeculorum, quare ita contemnis ornamentum Sigilli tui? nempe, veritatem, quae est Sigillum Dei, ut videre est infra in אמן, אמת. Ego putarim esse corruptum ex Graeco ἀλήθεια *Veritas*, ut sensus sit; Quare ita contemnis veritatem tuam, projiciendosc. eam in terram. Legitur idem Medrasch in Jalkut Psalm. 85. sed corruptius ibi pro אלטכסיה legitur אלתמסן.

אלטים *Vicus, Platea.* In Bereschrabba sect.34. in fine: R. Schimeon ben Lakisch sedebat & studebat in Lege, בהדא אלטים דטבריה in quadam platea Tiberiadis. Sic explicatur in glossa per רחוב ubi cum inserto ס scribitur אלסטים. Puto esse idem quod infra אילוסים · אילוסים in אלס.

אלי Ordo tantum ex hac forma denotatur; non quod litera י semper sit radicalis.

אליה *Auricula, tenerum auris, pars auris infima mollis ac tenera:* Tal. מפני מה אוזן כולה קשה ואליה רכה. Quare auris tota dura est, auricula autem mollis? שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה nempe quod si audiat homo aliquid minus honestum, auriculam incurvet in eam, opplendo scil. aurem, ne audiat, Kethu. fol. 5.2. Hebraice est *Cauda*, Levit. 7.3. al. 6.26. hinc *Auricula* quasi *Cauda auris*. Referunt hoc ad אלה · & י est loco tertiae radicalis. Sic Chaldaice hoc loco, יָת אַלִיתָא Et caudam: quae est forma emphatica. תַּרְבָּא וְאַלִיתָא Adipem & caudam, Exod.29.21. in Jonathane.

אליתא *Segmenta lignorum tenuia, quibus majora ligna accenduntur:* שהיו מציתין את האליתא Accendebant segmenta, Tamid cap.2. להצתה אליתא Ad incendendum segmenta, Σpάνε/ Joma fol.45.1. והצית את האש באליתות Et accendit ignem segmentis, Para cap.3. In Maamodos punctatis notatur הָאֲלִיתָא. Aliter vide in עלה · in שליתא.

אליון *Pollex, tam manus quam pedis:* וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהוֹן דְיַמִינָא וְעַל אִלְיוֹן רִגְלֵיהוֹן דְיַמִינָא Super pollicem manus dexterae ipsorum, & super pollicem pedis dexteri ipsorum, Heb. בהן· Exod. 29.20. Lev. 8.23.24. & cap.14. R. David explicat, בהן est אצבע העבה שבאצבעות digitus crassior inter digitos. Alias dicitur גודל · quasi Major digitorum. At Jud.1.6.7. redditur in Targum קרסולין בהנות Tali. *Plurale legitur cum Pathach ab initio:* מן יד קטעו ליואי אליונהון בכפיהון Statim absciderunt Levitae pollices suos dentibus suis, Psal.137.5. in Venetis. Cum peterent Babylonij a Levitis carmen in testudine, praemorderunt sibi pollicem manus dexterae, dicentes איך נשיר Quomodo canemus aut psallemus? fabula est, quae prolixius extat in Pesikta, ut adducitur in Jalkut in hunc Psalmum: אטופרא ראליונא In unguem pollicis, Tal. Gittin fol.69.1. Ex hoc exemplo in Aruch adducto, Munsterus putavit אליון esse etiam idem quod *Unguis*. male.

אליגדרא *Coriandrum*, cujus semen saccharo obductum, inter bellaria habetur.

אליפסין *Fragmenta, rudera.* Vide infra in אלס.

אליפקטון Sic adducitur in Aruch. vide in ordine חלי.

אליופולים *Heliopolis*, ἡλιόπολις, Solis civitas.

אליוטרופולים *Eleutropolis*, q. d. *civitas libertatis.* Sic adducit Aruch ex Beres. rabba, ad ואת החורי Gen.14.5. Quare autem vocarunt eam urbem Eleutropolis? quia elegerunt eam sibi, & ingressi sunt eam in libertatem tempore divisionis linguarum. Graece ἐλεύθερος *Liber, immunis*, & πόλις *civitas*. Sic est in Aruch. At hodie in Ber. rab. sect.41. pro eo legitur מטרופולים Metropolis.

אולירין · אלירין *Vestium genus.* Apud Talmudicos: Ne sepelite me vestibus albis, neque vestibus nigris, sed בכלים האולירים vestibus Uljarimis, quae asportantur per mare, Nidda fol. 20. 1. Schab. fol. 114.1. Hinc Munsterus putavit esse idem quod *Subrufus, color medius inter album & nigrum.* Quale autem vestimenti genus hic significetur, inter Talmudicos non convenit. Quidam nomen proprium loci esse existimarunt, unde certa indumenta pro mortuis afferebantur. Alii explicant, *Vestibus balneatorum*, ex sequenti usu.

Deinde אולירין *Balneatores, Ministri & calefactores balnearum*; unde legitur in Gemara: מסתפג אדם באלונטית ומנחה בחלון ולא ימסרנה לאולירין Abstergit se homo (in Sabbatho) linteo balneatorio, deponitque illud in fenestram proximam, non autem tradit illud balneatoribus, quia suspecti sunt de re ista, nempe de expressione aquae, quod esset in Sabbatho peccatum: Item, האולירין מביאין בלנרי נשילבי כנאי Balneatores

 asserunt

afferunt (in Sabbatho) lintea mulierum in balneum, Schab. fol. 147. 2. המניח כליו כחלון של אולירין Collocat vestimenta sua in fenestrā balneatorum, Tahoros cap. 7. *Quidam libri hic legunt* אורְיארין Calefactores balnearum. Sic legitur cum Resch loco ל in Talmud Hier. Bava bathra cap. 4. אלא למוסרן לאולירין Nisi ut tradantur balneatoribus, Betza fol. 32. 1. אין מחללין אותו על המעות הנתונות לאוליור Non prophanant eam (decimam secundam) pro nummis qui dantur ministro balnei, Tal. Hier. Maaser scheni cap. 1. vide ibi glossam. Munsterus scribit אלירין, additq; אלירירין *Fenestræ contra se positæ.* nugæ. Erant חלונים fenestræ variæ ante balneas, quasi capsæ certæ, in quibus homines balneum intrantes, vestes suas deponebant, quarum cura erat commissa לאוליארין calefactoribus & ministris balnearum.

אליְתא *Cauda:* vide paulò antè in אליה.

אלִיתא Vide ibidem in אליה.

אלֵךְ *Illi, Isti.* Pronomen plurale, idem quod אלין & אלה: ut, גבריא אלך Viri illi, Dan. 3.22. וגבריא אלך תלתהון Et viri illi tres, Dan. 3.23. חזין לגבריא אלך Videbant viros istos, Dan. 3. 27. לשביא אלך Senes istos, Esr. 5.9.

אלך *Ultra, Ulterius:* מכאן ואלך Hinc & ulterius non ingredietur ampliùs ad regem, Esth. 2. 14. אילך ואילך *Huc illuc: hac illac: hinc inde.* מאילך *Abhinc, deinceps.*

אלך Pro. 9. 7. mendosè in Venetis legitur, pro אלף Doce.

אלכסון Vide in לכס.

אלכסנדרוס *Alexander, rex Græcorum:* ומניאו אלכסנדרוס מלכא עליהון Et constituerunt Alexandrum regem super se in caput, Cant. 6. 7. אתא אלכסנדרוס מוקדון Venit Alexander Macedonius & abduxit solium Salomonis regis, traduxitq; in Ægyptum, Esth. 1. 2. in secundo Targum. Ejus quæstiones, quas 70. senibus proposuit, vide in Talmud Tamid fol. 31. 2. & f. 32.

אלכסנדריא *Alexandria,* urbs Ægypti ab Alexandro condita, olim נא No dicta: אתרגושת המון אלכסנדריא Tumultum Alexandriæ, Heb. המון נא Ezech. 30. 15. דינין כאלכסנדריא Judicia in Alexandriam, Ezech. 30. 14. Sic & alibi pro נא ponitur. De magnificentia Alexandriæ & Scholarum hujus urbis, ejus item vastatione, & magna Judæorum strage illic edita, vide Talmud Hierosolymitanum in libro סוכה Succa cap. 5. & Tal. Babyl. fol. 51. 2. Gittin fol. 57. 2. & R. Asariam in מאור עינים fol. 65. 66. &c.

אלכסנדרי *Alexandrinus.* Fœm. ספינה אלכסנדרית Navis Alexandrina, quæ scil. ex terra Israelis Alexandriā ibat, eratq; insignis magnitudinis.

אלכסין *Cedri species,* Tal. ע״ז fol. 14. 1.

אולוכרוסון *Totum aureum,* Græc. ὁλόχρυσον: In Vajikra rabba sect. 33. ע״ז שלי איננה אלא אולוכורסון Idolum meum est totum aureum, ex mero auro puro. Sic in Medrasch Schir cap. 4. 7. אנא חמיתיה אולכורוסין Ego vidi eum totum-aureum. Sic in Medr. Eccl. 4. 1. ubi corruptiùs legitur pro eo, אילו כורסין.

אלל *Explorare.* Respondet Hebræo תור. *Præteritum,* אללית בלבי Exploravi in corde meo, Eccles. 2. 3. ואלילו ית ארעא Et explorarunt terram, Num. 13. 22. דאלילו יתה Quam explorarunt, Num. 13. 32. דאלילתון ית ארעא Quibus explorastis terram, Num. 14. 32. *Participium sive Nomen participiale,* ושלחו מאללין Et miserunt exploratores, Jud. 1. 23. אורח מאלליא Per viam exploratorum, Num. 21. 2. מן מאללי ית ארעא Ex exploratoribus terræ, Num. 14. 6. *Infinitivus,* לאללא יתה Ad explorandum eam, Num. 13. 7. מלאללא ית ארעא Ab explorando terram, Num. 13. 26. *Futurum,* יאלל טוריא Explorabit montes, Job. 39. 11. ויאללון ית ארעא Et explorent terram, Num. 13.

אלילין *Exploratores;* אלילי אתון Exploratores vos estis, Hebr. מרגלים Gen. 42. 9.

אליל *Caro mortua in corpore animalis, Particula carnis inter mactandum abscissa, aut in cute detracta, relicta,* de qua disputatio apud Talmudicos in Cholin fol. 121. Scribitur interdum איליל, quasi cum Chirek legendum. Quidam explicant *Arteriam magnam,* quæ vulnerata, curari nequit, Taharos cap. 1.

אליל *Vanitas, Vanum:* כמאסי אליל Sicut medici vanitatis, Job. 13. 4. In Hebræo etiam est אליל, quod R. Levi explicat הבל: R. Salomon ex Talmudicorum sententia גיד הצואר Arteriam magnam, quæ discissa, nunquam coalescit. Tales erant amici Jobi, qui incurabile volebant curare, unde vocantur Medici vani. Plur. אלילים *Idola:* Fœm. אלילית *Idolum fœmina, Diva.*

אלול *Elul, nomen mensis Augusti,* Neh. 6. 15. in Heb. Sic in Targum באלול לא In mense Elul non, propterea quòd in eo ascendit Moses in montem Sinai, Est. 3. 7. in secundo Targum.

אלולי *Augustum, in Augusto mense natum:* Plurale, אלוליין Fructus in mente Augusto crescentes, vel maturescentes, Bechor. cap. ult. in Misna.

אללא · אוללא *Pressura una uvarum vel olivarum, pars quantum uni pressuræ subjicitur,* de quâ disputant Talmudici in Bava metzia fol. 105. 1. באתרא דמעיילין כורא באוללא In loco ubi inferunt corum unum pro pressura. R. Sal. scribit, vulgò vocari partem istam שק Saccum. Alibi inferunt coros tres, pro magnitudine præli.

אלולי Vide suprà in אלו.

אֵלִין · הָאִלֵּין *Illi, ifti, ifta.* Litera ultima pertinet ad formationem numeri pluralis. Singulare esset אֵל, sed non est usitatum: אֵלִין תּוֹלְדָת שְׁמַיָּא Istæ sunt generationes cœlorum, Gen.2.4 אִלֵּין בִּרְתִכִין Illi in curribus, וְאִלֵּין בְּסוּסָוָן & illi in equis, Psalm.20.8. כָּל אִלֵּין מַלְכְוָתָא Omnia ista regna, Dan.2.44. אִלֵּין בְּנֵי חָם Isti sunt filii Cham, Genes.10.20. אִלֵּין לְאִלֵּין Illi ad illos, Cant.7.13. כָּל אַרְעָתָא הָאִלֵּין Omnes terras istas, Gen.26.3. לִגְבְרַיָּא הָאִלֵּין Viris istis, Genes.19.8. עוֹבָדֵיהוֹן דְעַמְמַיָּא הָאִלֵּין Opera populorum istorum, Deut.32.32. in Jon. Zach.3.7. *In Dialecto Hierosolymitana* הֵילִין *Quænam (sunt) illa? Compositum ex* הָאִי, & אִלִּין, ut, הַיְילִין אִינוּן רָאשֵׁי פִרְקִים Et quæ nam sunt ista principia capitum? Talm.Hier. Succa cap.3. Glossa, וְאֵיזוֹ.

אלם

אלם *Fortem, Robustum esse. Dicitur &* עלם *commutatis inter se gutturalibus. Imperativus,* חֲקַף וְאַלִּים Confirmator & esto fortis, Hebr. חֲזַק וֶאֱמָץ Deuter. 31. 7.23. תְּקִיפוּ וְאַלִּימוּ Roboramini & estote fortes, Deut.31.6. *Pahel,* אַלֵּם *Roborare, Corroborare. Participium,* מְאַלְּמָא אֲרוּם מְאַלְּמָא הִיא Quòd fortificaret, id est, fortiter urgeret & instaret ipsa, ut iret secum, Ruth.1.18. *Imperat.* וְתַקֵּיפְהִי וְאַלְּמֵהִי Et confirma ac corrobora ipsum, Deut.3.28. in Jonathane. *Ithpahel, Participium,* מִתְאַלְּמִין Quando roborantur, quando ad summum robur perveniunt, Psal.90.10. וְכָל דְּמִתְאַלְּמִין Et omnes qui se roborare cupiunt, inveniunt robur, Job.36.19.

אַלִּים *Fortis, Robustus:* וּמַלְכוּ מִמַּלְכוּ יְהִי אַלִּים Et regnum unum altero erit fortius, Gen.25.23. in Jon. וְאַלִּים חֵילָא Et fortis robore, Job.9.4. וְאַלִּים לִבְהוֹן Et forte est cor ipsorum, id est, durum & obfirmatum, Hebr. וּבָרִיא Pingue, obesum, Psal. 73.4. *Plurale,* אַלִּימִין מִנְּכוֹן Fortiores sunt vobis, Deut.20.1. in Jon. דְּרַבְּנָן אַלִּימִין Doctorum fortissimorum, id est, doctrinâ excellentissimorum, Psal. 80.16. *Apud Rabbinos proverbiale:* כל דאלים גבר *Qui fortior est, vincit* Gittin fol.60.2. R.Sal.Ezech.22.6. מחטא אליפתא Acus fortis.

אוּלָם *Idem,* apud Talmudicos: מִקּוּטְנָא לְאוּלְמָא A parte tenuiori ad fortiorem, id est, latiorem, Schab. fol.124.1.

אַלִּימוּת *Fortitudo, Robur:* בְּאַלִּימוּת אִידָךְ Fortitudine manuum tuarum, Job.30.21.

אתאלם *Obmutescere:* אִתְאַלְּמוּת שְׁתִיקִית Obmutui, silui, Psal.39.3.10. *Futurum,* דִּי לָא יִתְאַלַּם לִישָׁנָךְ Dum nondum obmutescit lingua tua, Eccles. 12.6.

אִלֵּם *Mutus. Emphat.* מַן שַׁוִּי אִלְּמָא Quis constituit mutum, Exod.4.11.

אִלְּמָא *Idem.* וְהֵיךְ אִלְּמָא Et sicut mutus, qui non aperit os suum, Psal.38.14.

אלמות *Infantia, Privatio loquelæ, cum quis fari aut loqui non potest, q.d. Mutitas:* סבת האלמות היא החרשות Causa mutitatis est surditas. Qui naturâ surdi sunt, etiam muti sunt. Loquela enim acquiritur ab infantibus ex auditu, si organum linguæ sit rectè dispositum.

אִלְּמָא *Idem:* Targ. מַן שַׁוִּי אִלְּמָא אוֹ חֵרְשָׁא Quis posuit mutitatem (defectū sermonis) aut surditatem (defectum auditus) vel, Mutum aut surdum, Exod.4.11. in Jon.

אלום *Leguminis genus, quod non comeditur, nisi benè salitum.* Annumeratur hordeo, speltæ, & aliis similibus: התיאה החלתית והאלום Talm. Tibbul Jom cap.1. Species seminum sunt. Aruch vult esse *speciem aromatis:* Guido, *Alumen.*

אֲלוּמָא *Manipuli, fasciculi segetis:* אַף בֵּינֵי אֲלוּמַיָּא Etiam inter manipulos colliget spicas, Ruth.2. 15. Rabbini dicunt אלומים & אלומות.

אוּלְמָא *Porticus, vestibulum ante ædes:* יָת אִילָמָא וְאוּלְמָא דְתַרְעָא Vestibulum portæ, Ezech.40.8. עַל אַפֵּי הֵיכְלָא Et porticus erat ante templum, בְּנָיו 1.Reg.6.3. בְּאוּלְמָא In porticu, 1.Reg.7.19. לְאוּלְמָא Ab interiori parte porticus, 1.Reg.7.8. *Plural.* וְאוּלַמַיָּא סְחוֹר סְחוֹר Et vestibula erant circumquaque, Ezech 40.30. וְכֵן לְאוּלַמַיָּא Et sic ipsis vestibulis, Ezech.40.16. וְאוּלַמֵּי דַרְתָּא Et vestibulis atrii, Ezech.41.15. וְאוּלַמּוֹהִי Et vestibula ejus, Ezech.40.21.

אַלְמָא *Ergo, Igitur, Itaque, Quare,* Talm. Sic ponitur absolutè & admirativè, inferendo aliquid ex superioribus: אלמא שמע מנה Itaque audio, colligo inde, *So hôre ich ja wol.* אלמא דידעי Ergo audio, quod sciunt.

אַלְמָא *Quare, Quamobrem.* Sic pronunciatur interrogativè, & refertur ad Verbum sequens, idem quod לָמָּה: ut, אַלְמָא אָמַר Quare ergo dicit? אִי הָכִי אַלְמָא תְּנַן Si ita est, quare ergo discimus in loco alio aliter?

אַלְמוּגִּין *Ligna thyina, cedrina præstantissima,* quorum etiam mētio Apocal.18.12. Ea rex Chiram navibus transmisit ad regem Salomonem ex Ophir: אַיְתִיאָת מֵאוֹפִיר אָעֵי אַלְמוּגִּין Afferebat ex Ophir ligna almugin, 1.Reg.10.11.12. *Emphat.* וַעֲבַד מַלְכָּא יָת אָעֵי אַלְמוּגַּיָּא Et fecit rex ex lignis istis thyinis fulcra domus Domini & regis, & citharas & nablia, 1.Reg.10.12. Hebræi plerique *Corallium* exponunt, quod non est verisimile, ad tot & tantas operas adhiberi potuisse. Ejus enim ex mari mediterraneo & rubro magno erat copia. R.Levi ad id, quod dicitur vers.12. nunquam advecta nec visa antea fuisse ista ligna almugin, refert ad magnitudinem, nunquam scil. tam magna visa fuisse. *Rabbini etiam singulariter dicunt* אלמוג, ut: חותמה של אלמוג Sigillum ejus ex

coralio, Schab.59.2. טבעת של אלמוג Annulus ex coralio, Kelim cap.13. R.Salomon ſcribit: אלמוג eſt lignum creſcens in fundo maris, flexile inſtar herbæ: at eductum, & in aëre exſiccatum, indureſcit & lapideſcit.

אִלְמָלֵי · אִלְמָלֵא *Si, Niſi, ſi non:* אִלְמָלֵי מֹשֶׁה בְּחִירוֹ Niſi fuiſſet Moſes electus ejus, Hebr. לוּלֵי, Pſal. 106.23. וְאִלְמָלֵי דִיהוּא חָתִים בִּשְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא Et niſi fuiſſet obſignatus nomine iſto magno & ſancto (tetragrammato יהוה ſcil.) Cant.4.12. Elias compoſitum judicat ex אם & לא. *Apud Rabbinos frequens ejus uſus eſt, ac juxta Eliam in Tisbi & authorem libri Halichoth olam cap.1. differentia eſt inter* אלמלי & אלמלא; *nempe cũ* א *in fine, eſt Niſi, Si non*, Germ. Wer nicht. *Cum* י *in fine idem quod* אִלּוּ *vel* לולי *ſi: Sed differentia hæc non eſt perpetua:* אלמלי נגדו לחנניה Si flagellaſſent (per torturam examinaſſent) Chananiam, Miſaelẽ & Aſariam, utique coluiſſent idola. אלמלי הייתי באותו הדור Si fuiſſem in iſto ſeculo. In capitulis patrum, (פרקי אבות liber vocatur) cap.3. Ora pro pace regni, שאלמלא מורא niſi enim metus eſſet (reverentia regis & magiſtratus) alter alterũ vivum devoraret. אלמלי דוד לא עשה יואב מלחמה ואלמלי יואב לא עסק דוד בתורה Niſi fuiſſet David, non feciſſet Joab bellum: & niſi fuiſſet Joab, non dediſſet David operam Legi, Sanhed.fol.49.1.

אִלְמוּלָא Legitur in Venetis Job.12.6. An Arabicum ſit, judicent alii. Ego lego tum ex ſenſu textus Hebræi, tũ ex altero hujus verſus Targum, אֱלָהָא Deus.

אַלְמָן *Viduus:* אַלְמָנָה *Vidua:* אַלְמְנוּת *Viduitas*, Hebr. & ſic apud Rabbinos. Inde Verbum,

נִתְאַלְמַן *Viduari, viduum fieri. Fœm.* מִשֶּׁנִּתְאַלְמְנָה Ex quo vidua facta fuerit. *Ex Pahel* מאלמן את אשתו Viduat, viduam conſtituit uxorem ſuam.

אלן אִילָן *Arbor:* אִילַן פֵּירִין Arbor fructuum, proferens fructus, Gen.1.11. תְּחוֹת כָּל אִילָן עָבוֹף Sub omni arbore frondoſa, 1.Reg.14.23. אִילָן בְּגוֹא אַרְעָא Arbor in medio terræ, Dan.4.7. וְאִילָן עָבִיד פֵּירִין Et arbor faciens fructus, Gen.1.12. וְיָת כָּל אִילָנָא רְבֵיהּ פֵּירֵי אִילָנָא Et omnem arborem, in qua erunt fructus arboris, Gen.1.29 גֹּדּוּ אִילָנָא Succidite arborem, Dan.4.11.20. רְבָה אִילָנָא Crevit arbor iſta, Dan.4.8. *Plur.* וְכָל אִילָנֵי חַקְלָא Et omnes arbores agri, Gen.2.5. אֲזַלוּ אִילָנַיָּא Iverunt arbores, Jud.9.8. כָּל אִילָנֵי חוּרְשָׁא Omnes arbores ſylvæ, Pſal.96.12. בֵּינֵי אִילָנֵי סְרָק Inter arbores infrugiferas, Cant.2.3. Apud Rabbinos, אילן הקבלה *Arbor cabbalæ, cabbaliſtica.* Sic vocant decem Sephiroth, quas formâ arboris ſolent diſponere, ad illorum ex ſe invicẽ derivationem oſtendendam. Vide in ספר.

אילן *Alnus.* Græc. ἄλνος.

אוֹלִין *Totum*, Græc. ὅλον: אולין כרוסין ὅλον χρύσεον Totum aureum, ex auro. In Medraſchim.

אַלוּנְבִין *Aſtutiæ, fraudes, calliditates:* באלונבי דפרסאין Per aſtutias Perſarum: Gloſ. בנוכליות, Gittin fol.70.1. Præcedit ibi, רמחו ליה Quem percuſſerunt. Unde videri poſsit eſſe à Græco λόγχη Lancea, Cuſpis lanceæ.

אַלִינִסְתִּין ἑλληνιστί *Græcè, linguâ Græcâ.* R.Levi ivit Cæſaream, ושמע לון קריין שמע אלינסתין audiensque eos legentes (lectionem *Audi Iſrael*, ex Deuter.6.) Helleniſticè, voluit impedire ipſos: Sota cap.7. in Talm. Hieroſ. R.Joſe id animadvertens, iraſcebatur, dicens: Qui non poteſt legere Hebraicè, num omninò non leget? immò leget quacunque linguâ quam intelligit ac novit, & ſic officio ſuo ſatisfecerit. Hæc ibi. Ergo etiam Græcè ſacra legere, in Synagogis fuit permiſſum, quod à multis negatur.

אִלוּנְקִי *Clitella, Pulvinn bajulorum, qui oneri ſupponitur:* למפיק באלונקי Efferre cum pulvinis, Betza fol.25.2.

אַלוּנְתִּית *Confectura ex vino veteri, aqua limpida & balſamo, quâ utebantur poſt balneum ad ſe recreandum & refrigerandum*, ע״ז fol.30.1. Cholin fol.6.1.

אָלַם *Maſticare, Comminuere dentibus*, Talm. תורא דאלם ידיה דינוקא Bos maſticans manum pueri, Bava kama fol.84.1. אלם בלע ליה Comminuit dentibus, & deglutit illud, Gittin fol.70. Idem quod לעס & כסס.

אֱלָם *Nomen proprium loci*, Gen.10.4. in Jonathane, pro Hebræo אֱלִישָׁה, unde rectiùs ſcriberetur, אֵלִים vel אֱלִיסָה. Ibidem in Targ. Hieroſ. אַלְסַטַרְסוּם corruptè pro אֱלָם וְטַרְסוּם id eſt, אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ.

אֲלִיסוּת · אֲלִיסִין *Maſticata, comminuta, diffracta, vel conciſa minutatim:* In Vajik. rab. ſect.19. *Nam ecce Dominus præcipiet, & percutiet domum majorem* רְסִיסִים *& domum minorem* בְּקִיעִים, Amos 6.11. מה הדין רסיסה אית מינה אליסים והדין בקיעה לית מינה אליסין לא רמו להדדי Quid eſt רְסִיסָה? Quæ in minutas partes ſunt contuſa & comminuta, ſed בקיעה non relinquit fruſta ejuſmodi cõtuſa. Eadem leguntur in Medraſch Schir cap.4.14. & Medr. Kohel. cap.10. verſu qui incipit בַּעֲצַלְתַּיִם, ubi pro אליסים legitur אלסים.

אילוסום *Oratorium:* בית התפלה ומדרש, *Eccleſia, vel Schola.* Sic ponunt vulgò. Alii, *Specus, Spelunca.* Videamus loca. In Medr. Ruth.cap.1.v.17. נפק יצלי בחדה אילוסים דטבריא Egreſſus eſt & oravit in quadam Eccleſia vel Schola Tiberiadis. Gloſſator ſcribit, מצאתי פי׳ מערה Inveni quòd ſignificet *Speluncam.* Sic poſsit fortè eſſe ex Græco ἰλεός. In Medraſch Kohel. cap.3.v.9.

דטבריא

רשב״ל הוה לעי באוריתא בל צרכיה בחדא אילוסם רטבריא R.Simeon ben Levi operam dabat Legi in quadam Schola Tiberiadis. Glossator hîc iterum exponit מערה *Speluncam*. In Talmud Hierosolymitano Schevith cap 4. fol.35.col.3. ר׳ חייה בר בא מתעגל בחדא אליסים רטבריא R. Chijah bar Ba volutabat se in pulvere Tiberiadis. Sic glossator בעפרה, qui legendum putat חליסים per ח, ex significato חולסית, de quo in חלס.

אלף *Discere, Assuescere.* Pravè sæpè hoc verbum in Venetis punctatum est, conjugationibus inter se confusis. *Præteritum,* ארי לא אליף Non enim didicerat, Hebr. לא נסה Non tentaverat, 1.Sam.17.39. ואליף לקטל Et didicerat occidere, Hebr. וילמד Ezech.19.3. *Particip.* ולא אלפא Et non discit, Hos.10.11. אלפין באוריתא Discunt Legem, studebunt in Lege, Jesa.54.13. In Hebræo est forma passiva למודי Docti à Domino, unde & in Targum ex Participio Pehil legi possit אליפין Docti erunt in Lege. *Participium pehil passivum,* אליף, *Plur.* אליפין *Edoctus, assuetus, assuefactus, &c.* *Infinitivus,* המילף אליפנא Num assuescendo assueta sum ego sic facere tibi, Num.22.30. במילפי דיני זכותך In discendo me judicia justitiæ tuæ, Psalm.119.71. *Imperativus,* אליפו לאוטבא Discite benefacere, Jesa.1.17. *Futurum analogum,* ואאליף פקודך Et discam præcepta tua, Ps.119.73. *Et formâ quiescentium,* דאילף גזירתך Ut discam statuta tua, Psal.119.71. לא תילף למעבד Non disces facere, Deuter.18.9. בדיל דתילף למדחל Ut discas timere à Domino Deo tuo, Deut.14.23. ותילפון יתהון Et discetis ea, Deut.5.1. אם מילף ילפון Si discendo discent, Jerem.12.16. *Pahel* אליף *Docere:* יי אליף לאדם Dominus docet hominem scientiam, Psalm.94.10. ואלפני Et docuit me ne irem in viis populi hujus, Jesa.8.11. ואלפיה יי אעא Et docuit eum Dominus lignum quoddam, Exod.15.25. אלפתני בנסיא Docuisti me miracula, exercuisti me in miraculis à pueritia mea, Psal.71.17. דאלפית יתכון Quod docui vos, Deuter.4.5. כמא דאליפו ית עמי Sicut docuerũt populũ meum, Jerem.12.16. *Participium,* הוה מאליף פרנסא Fuit docens sapientiam, Eccles.12.9. *Accidit hîc contractio, ut & in Futuro:* דאנא מליף יתכון Quæ ego doceo vos, Deut.4.1. pro מאליף, quam formam quidam ad Aphel revocant sine ratione: non enim est usitatum in ea forma: מליף ידי Docens manus meas facere bellum, 2.Sam.22.35. *Plur.* ואקימית עליכון מלפין Et excitabo vobis docentes, doctores, Jerem.6.17. מכל מאלפי אסתכלית Ab omnib. doctoribus meis intelligẽtior factus sum, Psal.119.99. בהיתו מלפיהון Erubuerunt doctores ipsorum, Hos.2.5. *Participium passivum,* כעגל לא מלף Sicut vitulus non assuetus, Jerem.31.18. Sic legendum: nam in Hebræo est למד Edoctus. *Plurale,* דהויתון מלפין Qui fuistis edocti malefacere, Hebr. למדי Jerem.13.23. כתפקידת גברין מלפין Sicut præceptum hominum eruditorum, Jesa.29.13. לשן דמלפין Linguam doctorum, Jesa.50.4. כגברין מאלפי קרבא Sicut viri assueti bellis, Cant.3.8. *Infinitivus,* לאלפא יתהון Ad docendum eos, Deut.4.14. לאלפותך Ad docendum te, Jere.30.11. לאלפותהון קרבא Ad docendum eos prælia, Jud.3.2. *Imperativus,* אליף יתי גזירתך Doce me statuta tua, Psal.119.13. ואלפני Et doce me, Psalm.25.5. *Futurum,* אאליף למרודיא Docebo defectores vias tuas, Psal.51.15. Sic etiam legendum Psal.34.12. ואאלפנך חוכמתא Et docebo te sapientiam, Job.33.33. דתלפנון Quæ docebis eos, Deut.5.31. Contractio, ut in Participio. Sic in reliquis personis, תליף pro תאליף, &c. *Ithpahel,* קושטא יתאלפון Veritatem docebuntur, Jesa.26.9.

אולפן *Doctrina, Instructio, Institutio:* ותקבלון אולפן חדת Et accipietis doctrinam novam, Jesa.12.3. אולפן דדין Doctrina juris, Jesa.28.26. אולפן אוריתא Doctrinam Legis, Jesa.30.9. בבית אולפנא In domo doctrinæ, id est, Schola, gymnasio, 2.Reg.22.14. דמתחמדין לאולפנא Qui expetunt doctrinam, Jesa.32.6. תבעית אולפנך Expetivi doctrinam tuam, Psal.119.10. יתבעון אולפניה Requirunt doctrinam ejus, Psal.119.2. *Apud Rabbinos,* בר אולפן *Peritus juris, Doctor juris divini,* qui etiam vocatur בן הלכות vel בעל הלכות jurium peritus.

מלף *Doctor,* ut antè ad Participium Pahel: *Apud Talmudicos:* דנפיק מינך מעסא מלפך *Qui egreditur de te, evadit doctor tuus.* Legitur ut *proverbiale* in Jevam. fol.63.1. Filius aliquando sapientior est patre, discipulus doctore.

מלפן · מלפנא *Idem,* Jevam.fol.21.2.

אלף · אלף *Mille. Emph.* אלפא: ut, לרברבנוהי אלף Principibus suis mille, ולקבל אלפא Et cõtra mille vinum bibebat, Dan.5.1. תרין אלפין Duo millia, Numer.35.5. אלף אלפים Millies mille ministrabant ipsi, Dan.7.10. לאלפי דרין In mille generationes, Deut.5.10. באלפיא דבית יהודה Inter chiliadas domus Judæ, Mich.5.2. ולי יהבו אלפיא Et mihi dederunt mille, 1.Sam.8.8.

אלפא ביתא · אלף בית *Alphabethum.* Hinc אלפא *Primum, Primarium,* sicut Alpha est prima litera Alphabethi. *Talmudici,* de optima farina ad מנחה oblationem frumentaceam vespertinam disputantes, scribunt: ואיזהו מובחר מכמס ומזוחא אלפא לסלת שניה עליהן עפריים Quod nam est selectissimũ (frumentum ad Mincha)? E Michmas & Sunicha (duo loca terræ Israelis fuerũt) est primarium ad similam: secundarium ipsorum est ex Aphrajim: Menach. cap. quod incipit כל קרבנות, in princ. In editione Basileensi duo

ista nomina propria aliter leguntur: sed in Mischnajoth parvis & editione Bartenoræ, sic ut positum. Sic תקוע אלפא ליין Tekoa (nomen loci) est primarius locus vini, nempe optimi & generosi, Beres.rab.sect.28.

Deinde אַלְפָא בִּיתָא *Alphabethum, Psalmus Alphabethicus.* Sic vocant in Masora Psalmum 119. אלפא ביתא רבתא, & אלפא ביתא Alphabethum magnum, quia scriptus est juxta ordinem literarum Alphabethi. Sic,

אַלְפְבֵיטָאִין · אַלְפְבֵיטִין *Alphabetha, Alphabethariæ cantiones, vel rhythmi alphabethici:* הדין פייטנא כד הוה עביד אלפביטאין Poëta iste cùm facit Alphabetha, quandoq; perficit, quandoq; imperfectum relinquit (Alphabethũ): sic Salomon cùm fecisset אלפביט ן Alphabetha, residuas reliquit quinque literas, sicut dicitur; וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וָאָלֶף 1 Reg 4.32. quod perinde est, ac si diceretur, ויהי שירו חסשה ואלף. Glossa, חרוזות על דרך אלפא ביתות Medr.Kohel.cap.1.13.

אַלְפַבְטְרִין *Idem.* In Medrasch Ruth cap.1.v.13. וכשאכלו ושתו שרון אילין אמרין מזמורין ואילין אמרין אלפבטרין Cùm comederent & biberent, inceperũt hi dicere Psalmos, illi rhythmos alphabethicos, id est, חרוזות לפי אלפאביתא rhythmos juxta literas alphabethi scriptos. Tales cantiones & rhythmi dicebantur ad exhilarandos hospites convivii. Sic in Medrasch Koheleth cap.7.v. טוב אחרית דבר. Munsterus, Guido, & alii, ponũt, אלפבפרין *Confabulatio.* Frustra. Sic legitur & intelligitur, ut nos posuimus.

אִלְפָא *Navis:* וְאַשְׁכַּח אִלְפָא Et invenit navem euntem in mare, Hebr. אֳנִיָּה, Jon.1.3. הֵיךְ מַלָּחָא דְּדָמֵךְ בְּאִלְפָא Sicut nauclerus dormiens in navi, Prov.23.34. Veneta hîc mendosa sunt. *Plurale,* אִלְפַיָּא דְתַרְשִׁישׁ Naves Tarsis, Psal.48.8. תַּמָּן אִלְפַיָּא אָזְלָן Ibi naves eunt. Psal.104.26. לְמִצְרַיִם בְּאִלְפַיָּא In Ægyptum navibus, Deut.28.68. in Jonathane. *Apud Rabbinos,* באילפא דאזלא בימא Sicut navis quæ it in mari, Erubhin fol 53.2. כאלפא דמיטרפא בפילגוס Sicut navis diffracta in pelago: *Et proverbiale,* ווי ליה לאילפא דאזיל בלא מיכסא *Væ navi, quæ transit sine vectigali.* Væ homini, qui transit ex hac vita sine ullis tribulationibus, aut calamitatibus.

אִילְפָס *Sartago:* מצה העשויה באילפס Placenta facta in sartagine, לא בתנור non in fornace, Pesach. fol.37.1. Legendum juxta hanc scriptionem cũ Chirek ab initio, non cum Pathach, ut scribit Munsterus. *Item Scutella, Patina:* אלפסן עירניות vel אלפסין חירניות Scutellæ urbanæ, Betza fol.32.1. Commodiores scil. & honestiores, quales in urbibus usitatæ sunt. א est addititium: vide לפס.

אלץ אוּלְצָן *Fames:* וּלְאוּלְצַן מַדְבְּרָא Et in fame deserti, Hebr. וּלְכָפָן Job 5.22. *Emphat.* אוּלְצָנָא מְכִיכֵי Oppressos fame, Jobi 5.11. וּבְיוֹמֵי אוּלְצָנָא Et in diebus famis saturabuntur, Hebr. וּבִימֵי רְעָבוֹן Psal.37.19. וּלְקַיָּמוּתְהוֹן בְּאוּלְצָנָא Et conservare eos in fame, Hebraicè בָּרָעָב Psalm.33.19. בְּחוּסְרָנָא וּבְאוּלְצָנָא In egestate & in fame Job.30.3.

אִלְצְרִין *Fructuum arboreorum species cum cortice duro, qui perfecto cortice decimantur:* Tal Hieros. Demai cap.1. Maaseroth cap.1.

אלק אַלְקְטִיוֹת *Domus æstivales, instar tuguriorum, refrigerii & umbræ captandæ causâ.* Tectum fuit duntaxat quatuor columnis incumbens, ut aër ubique penetraret & supernè umbra esset. Talm. Ohal. cap.ult. Maaseroth cap.3. Est à קיץ æstas, quasi אלקיטות æstivalia.

אַלְקַפְטָא *Dux, Præfectus secundarius à rege, Vicerex, Prorex, Vicecomes:* אֲנָא פַּרְעֹה מַלְכָּא וְאַנְתְּ אַלְקַפְטָא Ego Pharao sum rex, tu verò Vicerex, Gen.41.44. in Jonathane. Pro Hebræo משנה. *Apud Talmudicos,* מלכא ואלקפטא Rex & prorex, Schevu. fol.6.2. אלקפטא נקטן Dominus præfectus prehendit me manu, Zevach. fol.97.2. In Aruch scribitur ארקפטא. Citatur etiam ex Talmud Hierosol Berach.cap.2. in Gemara, sed illic hodie legitur קרמי ארקבטא אי ריש גלותא. Sic in Schevuoth cap.1

אלר אוּלָר *Gladiolus, Scalpellum, quo calamus scriptorius aptatur:* האולר והקולמוס Scalpellum & calamus, Talm. Kelim cap.12. Sic scribitur cum ו: non ergo legendum אֵלָר, ut Munsterus notavit.

אלריא *Oscitatio.* Sic scribitur in Aruch, sed in Gemara legitur דלריא, de quo in דלר.

אוּלָרַיָּא *Tiaræ, cidares,* idem quod Hebraicè צניפות, Jesa 3.23. In Talm. Hierosol. Schabbas cap.6.

אילריא *Hilaria, Hilaritas:* עד שהמלך עסוק באילריא שלו Dũ rex occupatus est in hilariis suis; nempe festi & conviviorũ gaudiis. Aruch adducit ex libro Pesikta. In Jalkut tamen, sect.Pinchas, ubi illud Medrasch affertur, sic non legitur. Sed in Medrasch Schir cap.4 v.4. legitur: דור שעמדו על הר סיני לא היו עומדים באלירא Qui steterũt in monte Sinai, non steterunt in hilaritate, אלא ביראה ורתת וזיע sed in timore & tremore. Glossa בשמחה וקלות ראש. A' Græco ἱλαρὲς, q. d. ἱλαρία.

אלש אֵלוּשׁ *Nomen proprium urbis,* Joma fol. 10.1. *Inde fortè desertum quoddam vocatum fuit* מדבר אלוש. Vide Beresch.rabba.sect.48.

אלושין *Copiæ, Turmæ hominum:* משדר ליה באלושי אבתריה Misit turmam hominum post eum, Tal. Berach.fol.44.1. Glossa, אובלוסי בני אדם.

* אלתא Vide supra in אלה.

ארת לְאַלְתַּר *Statim, Illico, Mox, Confestim, Subito*, Talm. לאכסני דנין לאלתר Hospiti peregrino jus dicunt subitò. Nam sumptuum causâ diu in urbe morari nequit.

אלתית *Piscis nomen*, apud Talm.

אם *Si. Apud Rabbinos in continuata sententia repetitum, valet Sive, Tam, quàm:* אם בגופו אם בנפשו sive in corpore sive in animo.

אמא אִמָּא Vide infrà in אמם.

אִמַּאי Vide in מא.

אמאום *Emmaus.* Nomen proprium loci, cujus frequens mētio in Talmud & Medraschim. In Medrasch Koheleth cap.7.v.6. Quinquaginta discipulos habuit R. Jochanan ben Saccaj. Quamdiu vivebat, sedebant semper coram eo. Cùm verò moreretur, profecti sunt Jabhnem: R.Eliesèr autē filius Erech הלך אצל אשתו לאמאום מקום מים יפים ונוה יפה ivit ad uxorem ejus Emmauntem, locum aquarum amœnarum, & habitationis jucundæ, &c. Aliquando scribitur cum ם in fine אמאום. Fortè est is ipse locus, cujus mentio Lucæ 24.13.

אמב אַמְבוּהָא *Comitatus, qualis solet esse principum & hominum honoratorum*, Talm. כי חזיה חזי אמבוהא בתריה Cùm videret comitatum hominum post ipsum, Joma fol.87.1.

אַמְבַּטִי *Labrum, cupa balnei*, ein Badbütten: רוחץ עמו באמבטי גדולה Lavans cum illo in labro magno, Talm. Nedarim fol.41. Mikvaoth cap.6. אמבטי קטנה Cupa parva: אמבטי מלאה מים Cupa plena aquis: שמא עברה באמבטי Fortè concepit ipsa in cupa: אמבטיות של כרכין Cupæ urbium, urbanæ, Schab. fol.40.1.

אַמְבוּל *Plectrum campanæ, Ropalum, baculus interior ferreus, campanam utrinque feriens*, Talm. idem quod ענבל, commutatis gutturalibus: בשעשה להן אמבולי זוגין Quando facit illis (scilicet Tintinabulis) ropala, Schab. cap.ú. in Talm. Hierosl.

אמבוניא. Sic citat Baal Aruch ex Vajikra rabba sect. 5. sed in nostris libris pro eo legitur אילניא.

אַמְבְּרָא *Cella:* הות תהי באמברא דחמרא Fuit odorans sive gustans in cella vinaria, Tal. Kethubh. fol.105.1. vide & עבר.

אמג אִמְגוּזָא *Nux, avellana*, idem quod Hebr. אגוז. *Item Particula, quantitas nucis, quantum est nux*, Talm. מקרקשא ליה אמגוזא בלקנא Pulsabat ipsi filia Raf Chasdæ cum nuce in lagena, Berach. fol.62.1. עבידא כי אמגוזא Facta erat (rotunda) ut nux, Megilla fol.24.2. אמגוזא דחלבניתא דובשניתא Nux galbani melliti, id est, quantitas nucis, Gittin fol.69.1.

אמגושא Vide מגש.

אמד אֲמַד *Metiri, Dimetiri, Mensurare: Æstimare, conjectare, pretium vel mensuram alicujus rei secundum æquum & bonum dijudicare*, ut Hebr. שָׁעַר sumitur Prov. 23. 7. *Talmudicis & Rabbinis usitatissimum est, quando res aliqua non habet definitum pretium, mensuram aut numerum.* שוקלים ואומדים Ponderant & mensurant. Istud dicitur de rebus quæ pondus habent: illud de mensura in longum, אַמְרִינַן Æstimamus, dijudicamus. בדיני ממונות אמדינן Judicia pecuniaria æstimamus, ולא בדיני נפשות non autem judicia animæ sive criminalia, Sanhed. fol.37.2. לעולם אומדין דעת הנותן *Semper æstimant animum dantis, non minus ipsum.*

אֲמִיד *Æstimabilis, reputabilis, magnæ existimationis.*

אומד *Æstimatio, conjectatio, conjectura:* באומד או במחשבה Per æstimationem aut per cogitationem: כפי אומד דעתם juxta æstimationem judicii ipsorum, prout ipsi æstimant, existimant vel conjiciunt: אַל תַּרְבֶּה לְעַשֵּׂר אוּמָדוֹת *Ne multiplices dare decimas per conjecturas*, dictum Gamalielis in Pirke avos cap.1. Ne dato sæpiùs decimas ex conjectura, vel minus dando, vel plus Si minus dederis, avarus judicaberis & peccabis: plus dando, vel prodigus habeberis, & poteris aliquando egêre, vel fictè pius, &c. לא ידון אדם דין אומדות Nunquam judicabit homo ex conjecturis: מאומד ומשמיעה Ex conjectura vel ex auditu.

אוּמְדָּנָא *Existimatio:* בעלי אומדנא Viri magnæ existimationis & gravitatis: דאזלינן בתר אומדנא Imus post existimationem, conjecturam & opinionem meliorem, Bava bas. fol.146.2.

אַמְדְּלָא *Scala.* Sic adducit Munsterus. In Aruch legitur דרגא דאמדלא, ubi דרגא significat Scalam. Altera autem vox hodiè aliter in Gemara legitur, de qua vide in דלה.

אמה אַמְּא *Ancilla*, Hebr. אָמָה. *Litera ultima* ה *quandoque se habet ut radicalis, maximè in numero plurali, ideoq; in hoc ordine ponitur; quãdoq; & sæpius, ut servilis fœminina. Ponitur quoque pro Hebræo* שִׁפְחָה. *Forma absoluta rara est:* לָא יִסַּב גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּתָא אַמְּא Non ducet quisquam Israëlitarum uxorem ancillam, Deut. 23. 17. al. 18. *Emphat.* תָּרֵךְ אַמְתָא הָדָא Ejice ancillam hanc & filiũ ejus: non enim hæres erit בַּר אַמְתָא הָדָא filius ancillæ hujus cum filio meo Isaac. Genes. 21.10. או אַמְתָא כְּנַעֲנֵיתָא Aut ancillam Cananæam, Exod. 21. 32. in Jonathane. *In pausa sive membro sententiæ majori dicitur* אַמְהוּ, *literâ* ה *manente & terminatione, Schurek, ut fit & in* אבהו: ut, לְלֵאָה בְּרַתֵּיהּ לְאַמְהוּ Leæ filiæ suæ in ancillã, Gen. 29.24. יַת בְּרַתֵּיהּ לְאַמְהוּ Filiam suam in ancillam, Exo.21.7. *Constr.* אַמְתָא דְשָׂרַי Ancilla Saræ, Gen. 16.8. *Aff.* עוּל כְּעַן לְוָת אַמְתִי Ingredere nunc ad ancillam

cillam meam, Gen.16.2. ופרוק לְבַר אַמְתָּךְ Et redime filium ancillæ tuæ, Psalm.86.16. וּלְזִלְפָּה אַמְתֵיה Silpa ancilla ejus, Gen.29.24. יַת הָגָר מִצְרֵיתָא אַמְתַּהּ Hagaram Ægyptiam ancillam suam, Gen 16.3. *In Jobo legitur & cum* ה *manente ante Affixum:* דִין עַבְדִי וְאַמְהְתִי Judicium servi mei vel ancillæ meæ, Job.31.13. *Plurale,* וְעַבְדִין וְאַמְהָן Et servi & ancillæ, Genes.12.16. *Constr.* לְעֵינֵי אַמְהַת עַבְדוֹהִי In oculis ancillarum servorum ejus, 2.Sam.6.20. *Emphat.* וְעִם אַמְהָתָא Et cū ancillis istis, 2.Sam.6.22. וְאַמְהָתֵיה Et ancillas suas, Gen.20.17. מִן אַמְהָתָךְ Ex ancillis tuis, Ruth.2.13. וְיַת אַמְהָתְכוֹן Et ancillas vestras, 1.Sam.8.16.

אִמְהּ · אִמְּהוֹת Vide mox in אמם.

אמט אִמִּיטְתָא, *Caligo, Obscuritas:* Hebr. עֲרָפֶל: ut, וַעֲנַן אמיטְתָא Et nubes caliginis, 1.Reg. 8.10. עֲנָנָא וַאֲמִיטְתָא Cum nube & caligine, Deut. 4.11. Joël.2.2. עֲנָנֵי יְקָרָא וַאֲמִיטְתָא Nubes gloriæ & caliginis, Psal.97.2. מְאַחֵר בַּאֲמִיטְתָא Prehendit caliginem, quæ venit à solio suo, Job.26.9. Pravè in Venetis legitur במיטתא exclusâ literâ Aleph.

אֶמְטוֹל Vide in מטל.

אמל Plurale, אִמְלִין *Chlamydes, Togæ honorationes:* בְּאִמְלִין דְּזְהוֹרִיתָא Cum chlamydibus coccineis, Hebr. וּבִגְלוֹמֵי Ezech.27.24. R. David scribit, se non invenisse fratrem vel socium hujus vocis.

אומולוגים Videtur esse Græc. ὁμολογία, *Consensus: Pactum, Pactio, Literæ pactionis, contractus,* Talm. Hierosol. Moed katon cap.3. אומולוגיאות Talm. Hier. Kethubh. cap.9.

אֶמְלִתְרָא Vide infrà in מלת.

אמם אמום *Mustricola, forma lignea calcei:* מִנְעָל שֶׁעַל גַּבֵּי הָאִימוּם Calceus qui est super forma, Schab. fol 141. שומטין הנעל מעל גבי אימום Detrahunt calceum de forma. *Dicitur & de aliis aliarum rerum formis:* אמום של גודלי מצנפות Forma aptantium pileos: אמום של עושי כסותות Forma parantium vestes: אמומם של עושי טבעות Forma conficientium annulos, Kelim cap.16.

אוּמָם *Obscuratum,* pro עוּמָם per commutationem gutturalium, גחלים אוממות Prunæ obscuratæ, id est, extinctæ, Berach. fol.53.

אם אִמָּא *Mater: Bivium, diversarum viarum mater: Metropolis:* עַל אֵם פָּרָשַׁת אוֹרַח Super matre & divisione viæ, id est, in bivio, Ezech.21.21. אֵם videtur redundare: אִמָּא דְכָל בְּנֵי אֱנָשָׁא Mater omnium hominum, Gen.3.20. כְּעוֹבָדֵי אִמָּא כֵּן בְּרַתָּא Juxta opera matris, est filia, qualis mater, talis filia, Ezech.16.44. לֵית לַהּ אַבָּא וְאִמָּא Non est ei pater, neq; mater, Esth.2.7. כְּרַךְ רַב וְאִמָּא בְּיִשְׂרָאֵל Urbs magna & mater in Israël, id est, *metropolis,* 2.Sam.20.19. לְאִמָּא דְמַלְכָּא Matri regis, 1.Reg.2.19. לָא בַת אִמִּי Non est filia matris meæ, Genes.20.12.

בְּנֵי אִמָּךְ Filii matris tuæ, Gen.27.29. יַת אֲבוּךְ וְיַת אִמָּךְ Patrem tuum, & matrem tuam, Josuæ 2.18.&c. *Plurale ex forma masculina,* וְאִמֵּיהוֹן מִסְפְּדָן Matres ipsorum plangunt, Thren.4.3. *Forma fœmmina* אִמְהָן, unde cum Pron. וְעַל אִמְהָתְהוֹן Et de matribus ipsorum, Jerem.16.3. *Apud Rabbinos etiam est Matrix:* ut ניטלה האם Ablata, excisa est matrix ipsorum, Cholin fol.55. Pluraliter אמות & אִמָּהוֹת: unde האמהות של בצלים *Matres ceparum,* id est majores, quæ ponuntur ad semen proferendum. Hæ etiam decimari solebant, Peah cap.3. אִמּוֹת הַקְּרִיאָה *Matres lectionis.* Sic appellantur à Grammaticis tres literæ אוי, quia vocalium locum subeunt, quando sine punctis scribuntur Hebræa.

אוּמָא אוּמָה *Natio, Populus, ab una quasi matre descendens:* כָּל עַם אֻמָּה וְלִשָּׁן Omnis populus, natio & lingua, Dan.3.28. רֵישׁ אוּמָא דְמוֹאָב Caput populi Moab, Num.25.15. in Jon. *Plurale,* אֻמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא Nationes & linguæ, Dan.3.4. וּשְׁאָר אֻמַיָּא Et reliquæ nationes, Esr.4.10. שַׁבְּחוּ לֵיהּ כָּל אוּמַיָּא Laudate eum omnes nationes, Psal.117.1. וְרֵישֵׁי אוּמִין Et capita nationū sive familiarum, Genes.25.3. in Targ Hieros. & Jonathane. רֵישׁ אוּמֵי בֵית אַבָּא Caput nationum domus paternæ, Num.25.15. רַבְרְבִין לְאוּמֵיהוֹן Principes per familias suas, Genes.25.16. ubi Jonathan ex forma fœminina habet לְאוּמְתְהוֹן.

אַמָּה אַמְּתָא *Cubitus, mensura cubitalis:* דְּהִיא אַמָּא וּפֻשְׁכָּא Nempe cubitus & palmus, Ezec.40.5. אַמְּתָא וּפַלְגוּת אַמְּתָא Cubitus & dimidius cubitus, id est, *sesquicubitale,* 1.Reg.7.31. אַמְּתָא אוּרְכֵיהּ וְאַמְּתָא פּוּתְיֵהּ Cubitus erit longitudo ejus, & cubitus latititudo ejus, Exod.30 2. בְּאַמַּת מֶלֶךְ Cubito regis, id est, majori, Deut.3.11. Plurale, שִׁית אַמִּין בְּאַמַּיָּא Sex cubitorū in cubitis vulgaribus, Ezech.40.5. תַּרְתֵּין אַמִּין Duo cubiti, Hebr. אַמָּתַיִם Genes.25.10. Apud Rabbinos, אמת הבנין Cubitus ædificii, i.e. *Virga mensoria, decempeda,* ein Maaßstab/ Schab. fol.31.1. Philippus Aquinas scribit in Lexico, in voce תבקין, ex libro *Jephe toar:* Tres אמות i.e. Cubiti fuerunt in sanctuario: primus fuit quinque palmarum: secundus sex: tertius decem. Ille qui sex continet, vocatur בינוני Medius.

אמה *Membrum quo vir dicitur:* Item *Digitus medius in manu;* יד לעין תיקצץ Qui (manè ante lotionem) manum admovet oculo, auri, &c. abscindatur, Schab. fol.108.2. כל אוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם Qui prehendit membrum virile manu & mingit, perinde est ac si induceret diluviū in mundum, Nidda fol.13.1. ר׳ טרפון אומר יד לאמה תקצץ ידו על טבורו *Dixit R. Tarphon; Qui manum ad membrum* (virile scil.) *adhibet, abscindatur manus ejus ad umbilicum ejus:* Dixit quidam;

dam; Quid si ... infixa sit ventri ejus, an non tolleteam? Respondetur, Non. Instat alter; At venter ipsius finditur; Respondetur; כוטב תבקע כריסו ואל ירד לבאר שחת *Satius est, ut findatur venter ejus, quàm ut descendat in puteum corruptionis*, Nidda fol.13.2. Præceptum, quo voluerunt absterrere à non necessaria contrectatione istius membri, ne libidinis causa detur. Simile planè est, quod Christus Matth.5.v.29.& 30. dicit, de oculo & manu offendente; Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ; συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. Καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. συμφέρει γάρ σοι. &c. המטיל ספין עבות מתוך האמה טמא Projiciens (mingens) guttas crassas ex membro, pollutus habetur, Mikvaos cap.8. פי האמה Os membri, Nidda fol.22.1.

אַמָּה *Fossa ad recipiendas aquas, unde rivi fiunt ad agros irrigandos*; sic dicta, quòd sit עמוקה אמה profunda cubitum, ורחבה אמה & lata cubitum, scribit R.Salom. in Bava kama f.50.2. אמה בבית השלחים אני מוכר לך Fossam in agro siticuloso ego vendo tibi: אמה בית הקילון Fossam canalium ego do tibi, Bava bas. fol.99.2. Sic est in textu: in Glossa, אַמַּת, quomodo communiter usurpatur cum alio Nomine substantivo: בהמה שנפלה לאמת המים Bestia quæ cecidit in fossam aquarum, Schab. fol.128.2. *Dicitur & de molis*: שקלינהו באמתא דריחיא Accipe eas in arca molarum, id est, molinaria, Berach. fol.18.2. Glossa: Tota structura sedis molarum, id est, basis lapidum molarium, vocatur אמת הריחיים. Alibi: למבני אמה ריחיא Ad construendum basin lapidum molariũ, Moed caton fol.10.2. Glossa: Lignum super quo lapides molares positi sunt, sic vocatur.

אמן Hinc Verbum in *Aphel* הֵימִין, pro הֶאְמִין *Credere, Fidere.* Literæ quiescentes inter se permutabiles sunt. Jod sæpè in scriptura omittitur. *Præteritum*, אֲרֵי לָא הֵימִין לְהוֹן Nõ enim credebat eis, Gen.45.26. וְהֵימִין בְּמֵימְרָא דַיְיָ Et credidit verbo Domini, Gen.15.6. וְלָא הֵמָנִית לְפִתְגָּמַיָּא Et non credidi verbis istis, 1.Reg.10.7. וְלָא הֵימִינוּ Qui non crediderunt verbo Domini Dei sui, 2.Reg.17.14. חֲלַף דְּלָא הֵימַנְתּוּן בְּמֵימְרִי Eo quòd non credidistis verbo meo, Numer.20.12. *Particip.* ליתכון בְּהֵימְנִין Vos non creditis verbo Domini Dei vestri, Deuter.1.32. *Futurum*, לָא אֵימִין Non credam, Job.9.16. *Contractè* pro אְאַמִּין. Sic & in aliis personis quandoque: בְּעַבְדוֹהִי נְבִיאוֹהִי לָא יֵימִין Servis suis prophetis non credet, Job.4.18. *Et plenè*, בְּקַדִּישֵׁי עִלָּאֵי לָא יְהֵימִין Sanctis excelsis non credet, Job.15.15. לָא יְהֵימִין בְּחַיּוֹי Non credet in vita sua, Job.15.22. אִם לָא תְהֵימְנוּן Si non credideritis verbis prophetarum, Jesa.7.9. וְהָא לָא יְהֵימְנוּן לִי Sed ecce non credent mihi, Exod.4.1. *Ithpehal*, *Futurum*, ויתהמנן פתגמיכון Et credentur verba vestra, vera habebuntur, confirmabuntur, Gen.42.20.

Apud Rabbinos: אל תאמן בעצמך עד יום מותך *Ne confidas tibi-ipsi usque ad diem mortis tuæ*, dictum Hillelis in Pirke avoth cap.2. Item: אל תאמן בעצמך בשלות גופך Ne cõfidas in incolumitate corporis tui: במה שכבו על משכבן ולא קמו במה שכבו על מטותם שמחים וטובי לב וקמו בחלאים רעים במה שכבו על מטותם בריאים והקיצו במכאובים רעים Quot enim contulerunt se in lectũ, qui non surrexerunt? quot cubitum iverunt sani, & surrexerunt ægri? In Orchoth chajim.

אמן *Verificare, verè præstare & exhibere.* Inde in R. Salomone, אֱלֹהֵי אָמֵן Jesa.65.16. id est, אלהי אמת Deum veritatis, שאימן ושמר הבטחתו Qui verificat & servat promissionem suam.

אָמֵן *Amen.* Vox vulgò nota, Hebræis, Chaldæis, Syris, aliisque plurimis linguis usitata. Hebraicè bis reperitur ut substantivum, *Veritas, Fides*: יִתְבָּרֵךְ באלהי אָמֵן Benedicat sibi per Deũ veritatis vel fidei; יִשָּׁבַע בֵּאלֹהֵי אָמֵן Juret in Deo vel per Deum veritatis, Jesa.65.16. i.e. באלהי אמת Per Deũ veritatis, h.e. verum, qui verè & fidè servat promissiones suas. *Hinc transit in vocem credentis, asseverantis, assentientis, confirmãtis, quod dictum est, sive bonum illud sit sive malum.* Sic mulier ob adulterium suspecta, confirmabat maledictionem præcedẽtem per repetitam vocem, אָמֵן אָמֵן, Verè, verè fiat ac ratum esto, quod dictum est, Num.5.22. Sic Deut.27. ad omnes maledictiones respondere debebat populus, אמן Amen. Sic ecclesia Esrę benedicenti, respõdebat Amen, Amen, Nehem.8.7. Duplicatio vocis, duplicabat affectum animi, majoris certitudinis causâ. Jeremias optime interpretatus est, inquiens: *Et dixit Jeremias propheta*: אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה יְיָ *Amen, sic faciat Dominus*; Chaldaicè, אָמֵן כֵּן יְהֵא רַעֲוָא מִן קֳדָם יְיָ Amen, sic sit voluntas Domini, Jerem. 28.6. Solita sic fuit ecclesia ad benedictiones sacerdotis, vel maledictiones respondere Amen: qui mos in primitiva Ecclesia Apostolorum quoq; adhuc videtur fuisse usitatus, ex 1. ad Cor.14.16. Ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ? &c. In Talm. Hier. Taan.cap.2. fol.65.4. תני לא היו עונין אמן בבית המקדש Traditio est: Non respondebant Amen in domo sanctuarii. Quid igitur dicebant? ברוך כבוד מלכותו לעולם ועד Benedictus sit Deus glorię, regnum ejus in sæculum & sempiternum. Unde autem habemus, quòd non responderint Amen in sanctuario? ת״ל Ex eo

quod dictum est: *Benedicite Domino Deo vestro à seculo usque in seculum*, Nehem.9.5.&c. Alibi: In domo sanctuarii non respondebant Amen; quia pronunciabant Nomen Dei secundum scripturam suam,&c. Porrò multa Hebræi scribunt, de necessitate & virtute hujus responsi. Scriptum est: אמונים נוצר יי׳ Psal.31.24. אמונים illi sunt שאומרים אמן באמונה qui dicunt Amen cum vera fide: Jalkut in hunc Psalmum: Medrasch Tillim hîc: liber Musar cap.4. fol.42. Ibidem: כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן ערן Quicunque dicit Amen omnib viribus suis, ei aperiuntur portæ paradisi, sicut dictum est: Et ingredietur gens justa שומר אמונים, Jesa. 26. 2. id est, qui dicunt אמן Amen; omnibus viribus suis; id est, omni intentione & devotione. Item, גדול העונה אמן יותר מן המברך Major est respondens Amen, quàm qui benedicit sive orat. Triplex autem Amen Hebræi constituerũt, de quo hæc legũtur apud Talmudicos: אין עונין לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן יתומה Non respondent Amen acceleratum, neque Amen amputatum, neque Amen pupillare sive orbum: Berach. fol. 47.1. Amen accelaratum est, quod acceleratè & festinanter effertur, quasi cum א brevissimo, & accentu in ultima, veluti אֲמֵן: vel, quod ante absolutam orationem præmaturè respondetur. Amen amputatum dicitur, à quo ultima litera Nun in pronunciatione quasi succisa & amputata est, ac si diceretur Ame. Amen pupillare vocatur, quod præcedente benedictione, ceu patre, caret, quando scil. quis inconsideratè & animo aberrante respondet Amen, non ad præviam sacerdotis benedictionem vel orationem, sed ad murmura populi. Hæc diversa Amen fructu & effectu carent, immò pœnam secum trahunt neglectæ attentionis & bonæ intentionis sive zeli. Id veteres Hebræi in loco prædicto indicarunt hisce verbis: כל העונה אמן יתומה יהיו לו בנים יתומים חטופה יתחטפו ימיו קטופה יתקטפו ימיו · כל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו i.e. Quicunque respondet Amen pupillare, ejus liberi erunt pupilli: Acceleratum, accelerabuntur vel celeriter transibunt dies ejus: qui verò prolongat sive diu moratur in pronunciatione Amen, prolongabuntur dies ejus & anni ejus. In Templis majoribus, ut Hierosolymis & Alexandriæ, ubi populus sacerdotem ægrè audiebat, minister ecclesiæ publicus, moto linteo dabat signũ, quando respondendum esset Amen. Non nimiùm tamen morari debebat populus in productione Amen: id enim pro superstitioso errore reputatum fuit. Unde illud: כל העונה אמן יותר מדאי אינו אלא טועה Quicunque respondet

Amen magis quàm satis est, id nil nisi error est, Berach fol.57.1. Vide plura in libro Musar fol. 42. edit Cracovianæ.

אֱמֶת *Veritas:* Apud Talmudicos: מהו חותמו של הקב״ה רבי ביבי בשם ר׳ ראובן אמת מהו אמת א״ר בון שהוא אלהים חיים ומלך עולם אמר ריש לקיש אלף רישיה דאלפא ביתא: מ״ם באמצעיתה: תיו בסופה· לומר אני ה׳ ראשון שלא קבלתי מאחרי ומבלעדי אין אלהים שאין לי שותף . ואת אחרונים אני הוא שאיני עתיד למוסרה לאחר hoc est, Quodnam est sigillum Dei benedicti? Rabbi Bibhaj nomine R. Rubenis dixit אמת *Veritas*. Quid est אמת? Dixit R. Bon. est ipse Deus vivus, & Rex sæculi. Resch Lakisch dixit: א est prima Alphabethi litera: מ est media: ת est ultima, quasi diceret: Ego sum primus, qui non accepi ab alio: & præter me non est Deus (nullum enim agnosco socium): & ego quoq; sum ultimus, qui non traditurus sum id alteri, Talm. Hieros. Sanhed. cap.1. De hoc sigillo Dei multa scribunt quoque Cabalistæ. Aliter apud Rabbinos: אמת יש לו רגלים · שקר כל אות אחרא כרעא קאי Veritas habet pedes (duos): sed mendacii quævis litera super uno pede stat (unde consistere nequit.) Sic dicunt etiam, שקר אין לו רגלים Mendacium non habet pedes. Lügen mag nicht bestehen: & אמת כלבן לבינה. Vide Talm. Schab. fol 104.1. Vocis שקר literæ singulæ unum tantùm pedem habent, cui insistunt: sed vocis אמת literę duobus pedibus insistũt, & basin quasi firmam habent instar pavimenti lateritii: Hinc proverbiales illas extruxerunt sententias. Aliud: לקבל האמת ממי שאמרו *Accipienda est veritas à quovis qui eam dicit.* Vide in Meor enajim fol.30.2.

נֶאֱמַת הֶאֱמִית *Verificari, Stabiliri, Confirmari:* יתאמת לך הדבר Verificabitur tibi res ista. תח יתאמת ממש Idque verificabitur simpliciter: כשנתאמת אל״ו Quando verificatum fuit ipsi: ולא יתאמת מקומו Et non verificatur, verè scitur locus ejus.

מְאַמְתִּים *Veritatis assertores, Orthodoxi*, in More sæpè.

אִמּוּת *Verificatio, Assertio:* אמות הדבר Verificatio, assertio rei.

אֲמִתּוּת · אַמְתָּה *Verificatio, veritas*, Rab. לפי אמתת מציאותו Propter veritatem existentiæ ejus.

אֲמִתִּי *Verus, Fidus:* דברים אמתיים Verba vera. *Fœm.* פילוסופיא האמתית Philosophia vera.

אֱמוּנָה *Fides, religio, quâ quis Deum colit, complectitur & reveretur:* אמונה שלימה Fides plena & perfecta: אני מאמין באמונה שלימה Ego credo fide perfectâ. Plur. אמונות Res creditæ, quæ creduntur, Articuli, Principia fidei.

אֲמָנָה *Idem. Sed magis est Fides in contractibus:* unde,

unde, מחוסר אמנה *Carens fide*, est qui promissa aut fidem datam in contractibus non servat; veluti, מי שאומר לחבירו ליתן לו מתנה ולא נתן לו הרי זה ממחוסרי אמנה Qui promittit socio vel amico suo munus aliquod, & non dat ipsi, iste est ex carentibus fide: Schulchan Aruch in Chosen hammischpat num.204. sect.8. קטני אמנה Parvi fide, ὀλιγόπιστοι. vide in קטן. Est liber quidam à Judæo-Christiano conscriptus, qui vocatur ספר אמנה Liber fidei, continens defensionem fidei Christianæ, & refutationem fidei Judaicæ. Est & alius liber ראש אמנה Caput fidei, cōtinens שרשי התורה וראשי האמנה radices sive fundamenta Legis, & capita fidei Judaicæ, authore Don Isaac Abarbinele.

אֲמָנָה *Fides in contractibus, Literæ fidei, Literæ debiti, chirographum, quo debitum ratum habetur & securum redditur vel confirmatur:* בַּאֲמָנָה *Fide, Credito*, auff Borg oder Credit: מוכר חפץ לחבירו באמנה Vendens pretiosum aliquid amico suo fide vel credito: אנחנו כורתים אמנה וכותבים Nos inivimus contractum fidei, & scripto comprehendimus: שטר אמנה Contractus sive literę fidei aut crediti: מכר באמנה ואשראי Vendidit credito & ratificatione, auff Borg und Versicherung, non pro numerata pecunia.

אֲמָנָה *Amana, nomē fluvii:* אֲמָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרֵי דַמֶּשֶׂק Amana & Parpar, fluvii Damasci, 2.Reg.5.12. Pro hoc in textu Hebræo legitur אֲבָנָה, sed in margine legendum traditur אמנה, ut est in Targum. R.David scribit, utroq; nomine fuisse appellatum, pro diversitate tractus. דְיָתְבִין עַל נְהַר אֲמָנָה Qui habitant ad fluvium Amana, Cantic.4.8. Hebr. מֵרֹאשׁ אֲמָנָה. Utriumque Targum contra eos est, qui Amana montem fuisse scribunt, inter quos est Plinius lib.5.cap.22.

אוּמָנוּס אוּמָנִים *Umanus, montis nomen, qui Hebraicè dicitur* הר *Hor, in quo mortuus est Aharon frater Mosis:* הֵיכְמָא דִשְׁכַב אַהֲרֹן אָחוּךְ בְּטוּרוּס אוּמָנוּס Sicut decubuit Aharon frater tuus in monte Umanos, Hebr. בהר הָהָר Deut.32.50. in Jonathane: מִטּוּרוּס אוּמָנִים De monte Umanos, Hebraicè מהר הָהָר Num.34.8. in Jonathane, ubi in Targ. Hierosol. legitur מָנוּס. Communiter scribitur & vocatur אומנוס. Sic & aliâs pluries, ut Num.34. sæpius. Baal Aruch in טר secundo legit ימנוס. Citat idem alium locum ex Gittin fol.8.1. טורי ימנוס, sed in nostris exemplaribus legitur טורי אמנון, & ibi in Glossa locus Targum ex Num.34. quoque citatur per נ in fine אמנון.

אוּמְנָא *Latus, Angulus:* לָא תְסַיְּפוּן אוּמְנָא חַקְלָא Non absolvetis metere, id est, non prorsus demetetis angulum unum, Hebr. פְּאַת, Levit.19.9. in Jonathane. Sic Levit.23.22. וְאוּמְנָא דְדִקְנְהוֹן Et latus barbæ ipsorum, Hebr. וּפְאַת זְקָנָם Lev.21.5. in Jonathane.

אומן *Linea, Series, Ordo, qualis esse solet in agris & vineis, vel demetendo segetem, vel plantando vites*, Talm. נותנין פאה מכל אומן ואומן Et relinquunt angulum in unaquaque serie, Pea cap.4. Glossa, מכל שורה ושורה ab unaquaque linea: פּוֹעֲלִין אוכלין בהליכתן מאומן לאומן Operatores comedunt quandocunque eunt de una linea ad alteram, Metzia fol.91.2. Vindemiatores seriatim legunt uvas: quotiescunque unam seriem vel lineam, id est, שורה, absolverunt, licitum est ipsis comedere de uvis: פּוֹעֲלִין אוכלין בראשי אומניות שלהם Vindemiatores comedunt in capitibus novorum ordinum, Bava metzia fol.89.2. In novis ordinibus vel extremitatibus uvæ sunt meliores & magis sole coctæ & maturatæ. Capita linearum, sunt Latus, Angulus, qui antè sic ex Targum Hierosol. dictus אומנא. Munsterus ponit אומא Ordo, linea. Existimavit literam Nun esse ex plurali forma.

אָמוֹן *Hebræa vox est, quam Aruch dicit in Beresc. rabba quadrupliciter explicari: primò* אמון פדגוג Amon idem est quod *Pædagogus, nutritius:* ut ibi, וָאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אָמוֹן Et fui apud ipsum Amon, Prov.8.30. *Secundo* אמון מוצנע *Amon idem est quod* מוּצְנָע *Verecundus.* Hoc dicunt de Amon Manassis filio, 2.Reg.21.19. Amon præfecto urbis, 1.Reg.22.26. *Tertio* אמון מְכוּסֶּה *Amon* idem quod *Tectus, latens:* ut, וְאֵת יֶתֶר הָאָמוֹן Reliquum multitudinis obscurę populi, Jer.52.15. *Quartò,* אמון רַבְתִּי *Amon* idem quod *Magnum:* ut, מִנֹּא אָמוֹן, quod Targum reddit מֵאַלֶכְסַנְדְּרִיָא רַבְּתָא Præ Alexandria magna, Nah.3.8. Sic pro נא etiam est Alexandria, Jer.26.25.

אוּמָן *Artifex, Opifex, sic dictus, quòd in sua arte debet esse Fidus:* עוֹבַד אוּמָן Opere artificis, Hebr. חושב Excogitatoris, Exo.28.6. אוּמָן בְּעוֹבָדָא דִנְחָשָׁא Artifex in opere æris, Hebr. חֹרֵשׁ, 1.Reg.7.14. עֲבִידַת נַגָּר וְאוּמָן Opus fabri & artificis, Hebr. וְחָרָשׁ, Exod.35.35. וְאוּמָן עָבִיד זַיִן Et artifex factor armorum, 1.Sam.13.19. כְּאִכָּרָא דְאוּמָן לְמִדְרַשׁ Sicut agricola qui artifex est ad triturandum, Jesa.21.10. *Plurale,* עוֹבַד אוּמָנִין כָּלְהוֹן Opus artificum omnia sunt, Hos.13.2. דְאוּמָנִין לְמִקַּץ אָעִין Qui artifices sunt ad cædendum ligna, Hebr. וְחָרָשֵׁי עֵץ 1.Sam.5.12. דאוּמָנִין לְאַגָּחָא קְרָבָא Qui artifices sunt ad gerendum bella, committenda prælia, Jesa.21.10. *Emphat.* כָּל אוּמָנַיָא וְתַרְעַיָא Omnes artifices & janitores, 2.Regum 24.14. *Et ex forma fœminina,* וּלְאַלָּפָא אוּמָנָן Et ad docendum artifices ad operandum in auro & in argento, Exod.35.32. בְּכָל עֲבִידַת אוּמָנָן In omni opere artificum, Exod.35.33. in Jonathane. Sed hæc possint ad sequens

ſubſtantivum abſtractum referri. *Apud Rabbinos:* שֶׁב שְׁנֵי הֲוָה כַּפְנָא וְאַבָּבָא דְאוּמָנָא לָא חָלֵיף *Septem annis ſi ſit fames, ad oſtium artificis non pertingit*; i.e. non ſentit eam artifex ſedulus & induſtrius; quia arte & induſtriâ ſüâ ſemper aliquid acquirit, unde famem pellat, & ſe ſuosque ſuſtentet, Sanhed. fol.29.1. In gloſſa dicitur eſſe משל הדיוט *Proverbium vulgare.* Citatur à R.Levi ben Gerſon ad Proverb.22.29. *Vidiſti virum velocem in opere ſuo? coram Regibus ſtabit, non ſtabit coram obſcuris:* ſed pro שב שני dicit ille, שית שנין Sex annis, &c. Adducitur quoque à Druſio in Adagiis Hebraicis pag.104. ſed mutilè, truncatis primis duabus vocibus שב שני; *Quæ verba*, ait, *quid ſibi velint neſcio.* Sed facilis eſt ſenſus illorum; שב per Apocopam Talmudicis familiariſsimam pro שְׁבַע *ſeptem*, שְׁנֵי pro שנין *Annis.* Senſus quoque totius paræmiæ ſatis perſpicuus, cōgruens cum illo Germanorū, ein Handtwerck hat ein gulden Boden. Alibi: מורים אומן מותר Muria artificis (Chriſtiani) licita eſt, Avoda ſara fol.34.2. *Deinde etiam apud Rabbinos per Synecdochen eſt Venæſector, aut, ſi de circumciſione ſermo ſit, Circumciſor, Magiſter circumciſionis*, Bava baſra fol.21.2. אומנא דלא מיץ סכנה הוא Circumciſor quando non exſugit ſanguinem (abſciſsi præputii) id periculoſum eſt, Schab. fol.133.2. קרנא דאומנא Cornu, id eſt, cucurbitula venæſectoris, balneatoris, qui ſcarificare ſolet, Makkos fol.16.2. Venæſectorem vulgò vocant מקיז דם. Cucurbitula Latinis à cucurbita dicitur, quòd ex cucurbitæ cortice fieret: Babyloniis קרנא, quòd Corneæ tunc ibi eſſent, ut & hodiè adhuc in quibusdam locis. Sic Germanis Schräpffhörnle/ Cornu ſcarificationis. Poſtea etiam æneis uſi ſunt, & ultimò vitreis, quæ potiſsimùm adhuc cum æneis ſunt in uſu.

אומנות *Ars manuaria, Artificium, Opificium*, Targ. וּבְאוּמָנוּת אֶבֶן טָבָא Et in artificio lapidis pretioſi, Hebraicè וּבַחֲרֹשֶׁת, Exod.31.5. & 35.33. כָּל אוּמָנָא סָנֵי בַר אוּמָנוּתֵיהּ *Omnis artifex odit filium*, id eſt. *diſcipulum artificii ſui*, Gen.3.4. in Jonathane. *Proverbiale eſt*; ut illud, *Figulus figulo invidet.* Hoc in Bereſch. rabba ſect.19. ita exprimitur, כל איש שונא בן אומנותיה: Hebraicè, כל אינש סני בר אומנותיה. *Plurale*, לְאַלָּפָא אוּמָנָן Ad docendum artificia operandi in auro & argento, Hebr. לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבוֹת Ad excogitandum cogitationes, id eſt, res artificioſas, Exod.31.4. & 35.32. Quidam interpretantur, *Artificum. Emphat.* וּלְמַלֵּף אוּמָנְוָתָא לִמְשָׁאַר אוּמָנַיָּא Et ad docēdum artificia reliquos artifices, Exod.35.34. in Jonathane. Vulgò legitur לְמֵילַף Ad diſcendū: ſed in Hebræo eſt לְהוֹרֹת Ad docendum, quod Chaldaicè eſt לְמַלֵּף, contractè pro לְמְאַלֵּף, cum מ formativo, ex uſu Hieroſolymitano. Pro eo verſ.32. dicitur לְאַלָּפָא ex forma analoga. *Apud Rabbinos*, לא ילמד אדם את בנו אומנות בין הנשים *Non docebit homo filium ſuum artificium aliquod inter mulieres*, vel, *præſentibus mulieribus*: nam converſatio iſta prava eſt, & corrumpit artificium. לְעוֹלָם ילמד אדם את בנו אומנות נקייה *Semper doceat homo filium ſuum artificium mundum*, i.e. *honeſtum*: (alibi additur, וְקַלָּה *& facile*, Berach. fol.63.1. & Kidduſchin in fine.) כל שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו מלמדו ליסטנות *Quicunque non docet filium ſuum aliquod opificium, perinde eſt, ac ſi doceret eū latrocinium*, Kidduſchin cap.1. אין אומנות שאין בה עניות ועשירות *Non eſt artificium, in quo non ſit paupertas & divitiæ, ſive opulentia:* שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו quia non eſt paupertas ex artificio, neque opulentia ex artificio, ſed omnia juxta meritum & juſtitiam ejus, ſcil. artificis: R.Schimeon Eleaſaris filius dixit: Vidiſti'ne unquam totâ vitâ tuâ beſtiam aut avem, שיש להם אומנות quibus ſit aut fuerit opificium aliquod, & tamen ſuſtentantur שלא בצער abſque moleſtia, ſuntque creata ad ſerviendum mihi: ego autem creatus ſum ad ſerviēdum creatori meo, & non eſſet juſtum, ut & ego alar abſque moleſtia? Abba Gurja dixit: *Nunquam doceat homo filium ſuum, ut ſit* חַמָּר *mulio*, גַּמָּל *Camelio, curator camelorum*, סַפָּר *tonſor*, סַפָּן *nauta*, רוֹעֶה *Paſtor*, וְחַנְוָנִי *& hoſpes, præfectus hoſpitii*, שאומנותם אומנות ליסטים *quòd opificium ipſorum ſit opificium latronum*, id eſt, plerique iſti ſint improbi, fraudulenti, malitioſi, magnis periculis expoſiti, furandi, latrocinandi ac defraudandi occaſiones habentes. *Adduntur his Medici & laniones, de quibus dicitur*, טוב שברופאים לגיהנם *Optimus medicorum ad gehennam pertinet*, (hinc mirandum, quare Judæi tam libenter medicinam exerceant?): הכשר שבטבחים שותפו של עמלק *Rectiſsimus ſive probiſsimus lanionum, ſocius eſt Amaleki:* (hic fuit filius Eſaui; ab eo Amalekitæ dicti & orti, quorum memoria obliteranda erat, Exod.17.14. penitùs exſtirpandi & occidendi, Num.25.) *R.Nehora dixit: Dimitto ego* כל אומנות שבעולם *omnia opificia mundi, ac non docebo filium meum, niſi Legem*, (i.e. ſtudio verbi divini dedam) cujus mercede & lucro fruitur in mundo hoc, & capitalis ſumma permanet ei in mundo futuro, וכל שאר אומנות omnia autem alia opificia non ſunt ita. Cùm enim homo in morbum incidit, aut ad ſenectutem pervenit, aut aliis calamitatibus affligitur, ut non poſsit amplius exercere opificium, deſtituitur lucro, & moritur fame: at ſtudium Legis divinæ &c. Omnia hæc leguntur in Talmud,

libro

libro Kidduſchim, fol.82.1. quibus verbi divini ſtudium omnibus aliis mundi artibus præferre & commendare voluerunt. Vide & Talm. Hier. in Kidduſchin cap.4. in fine f.66.2. אומנות מעולה Opificium honeſtum & laudabile, פגומה Ruptum, i. e. inhoneſtum, inutile: נקיה Mundum, מאוסה Sordidum, reprobũ, inhoneſtum. Hinc; אשרי מי שראה את הוריו באומנות מעולה אוי לו שרואה את הוריו באומנות פגומה Beatus ille qui videt progenitores ſuos (vel natos ſuos) in opificio honeſto & laudabili: Infelix ille, qui eos videt in opificio ſordido & inhoneſto. Talm. Hier. dicto loco. In Maccoth fol.24. ad verba illa Pſal.15.3. לא עשה לרעהו רעה *Qui non facit proximo ſuo malum*, ſcribitur: שלא ירד לאומנות חבירו qui non deſcendit in opificium proximi ſui. Vide ſimile in radice חָיָה.

אמן *Artificioſè, ſecundum artem agere, ad artem regere & aſſuefacere, Docere artem:* מפני שמאמן את ידו Propterea quia artificioſè regit manus ſuas, id eſt, מרגילם ומכוונם Aſſuefacit & dirigit eas rectè & commodè juxta artis ſuę rationem & proprietatem, Talm. Schab. fol.103.1. In Aruch explicatur, מלמד ידו אומנות Docet manum ſuam artem vel opificium.

אמן *Educare, Nutrire, ex ſignificatione* אֹמֵן *Nutriens*, Eſth.2.7. in Hebræo. Hinc apud Talmudicos, האגוזין שאמנן Nuces quas educavit, Oketzim cap.2. Gloſſa גידלם.

הֵימָנוּת *Fides, Fidelitas, Veritas: Emphat.* וַהֲוָת לֵיהּ הֵימָנוּתָא Eratque ipſi fides in verbo Domini, Geneſ.15.6. in Jonathane: אוֹרַח הֵימָנוּתָא בְּחָרִית Viam veritatis elegi, Pſal.119.30. וְהֵימָנוּתָא לַחֲדָא Et veritatem præcipuè, Pſalm.119.138. אֲנַחְנָא שְׁלָמִין בְּהֵימָנוּתָא Nos pacati ſumus in fide, id eſt, fideliter cum Iſraël, 2.Sam.20.19. וְלָא לְהֵימָנוּתָא Et non ad fidem, id eſt, fideliter, Jerem.9.3. *Per Apocopam*, דְּלֵית בְּהוֹן הֵימָנוּ In quibus nulla eſt fides, Deuter.32.20. *Cum Pronominibus*, הֵימָנוּתָךְ עַד שְׁחָקַי Fides tua uſq; ad cœlos, Pſal.36.6. טִיבוּתָךְ וְהֵימָנוּתָךְ Bonitatem tuam & veritatem tuam, Pſal.40.11. וְעַד דָּר וְדָר הֵימָנוּתֵיהּ Et uſq; in omnem generationem fides ejus durat, Pſal.100.5.

מְהֵימַן *Fidus, Fidelis, Verax:* בְּכָל בֵּיתִי מְהֵימַן הוּא In tota domo mea fidelis ipſe eſt, Hebr. נֶאֱמָן Num. 12.7. כָּהֵן מְהֵימַן Sacerdotem fidum, 1.Sam.2.35. *Emphat.* וּקְיָמִי מְהֵימְנָא לֵיהּ Et fœdus meum fidum ipſi, Pſal.86.29. *Plurale*, סָהֲדִין מְהֵימְנִין Teſtes fideles, Jeſa.8.2. וִימַנֵּי מְהֵימְנִין עַל אַרְעָא Et conſtituat fidos ſcil. miniſtros vel præfectos, ſuper terram, Geneſ.41.34. מִמְּהֵימְנִין A' fidelibus, Job.20.20. *Femininum*, סָהֲדוּתָא דַיְיָ מְהֵימְנָא Teſtimoniũ Domini fidele eſt, Pſalm.19.8. קַרְתָּא מְהֵימַנְתָּא Urbs fidelis, Jeſa.1.21. Sic & uſurpatur pro Hebræo אָמוֹן Prov.8.30. *Plurale*, מָחָן רַבְרְבָן וּמְהֵימְנָן Plagas maximas & fideles, Deut.28.59. דִּמְהֵימְנָן Quæ fidæ ſunt, Jeſa.55.3.

אומניאות Vide in חמן, in הומוניה.

אמף אַמְפַּלְיָא, אַמְבַּלִי Vide infrà in אנף. Sæpiùs enim per נ in medio ſcribuntur.

אַמְפּוּמִיּוֹת *Utrinque patens vel apertum.* Baal Aruch adducit ex Capitulis R. Elieſaris cap. 42. וחלונות אמפומיות בין שביל לשביל והיו רואין אלו את אלו Et feneſtræ apertæ erant ab utroque latere inter ſemitam unam & alteram, ut ſe mutuò videre poſſent. Sermo ibi eſt de Iſraëlitis ex Ægypto proficiſcentibus, ac per mare tranſeuntibus; quòd, cùm aquæ maris congregarentur, & inſtar muri ipſis fierent, in duodecim ſemitas, juxta numerum duodecim tribuum, diviſæ fuerint. In unaquaque autem ſemita, ſive in muro uniuſcujuſque ſemitæ, tamquam in pariete intergerino, ex utroque latere fuiſſe patentes feneſtras & apertas, ut unaquæq; tribus alteram proficiſcentem conſpicere potuerit. Hæc in adducto loco quidem habentur, ſed vox iſta אמפומיות in meo exemplari abeſt. In Jalkut autem Par.2. fol.23. col.4. ubi ſimiliter quæritur, quâ ratione aquæ maris murus factæ fuerint? dicit unus, factas fuiſſe כחדין קנקיליא inſtar cancellorum: alius dixit, כאילין אמפומסא; quod in Gloſſa marginali exponitur, חלונות פתוחות מעבר לעבר *Feneſtræ apertæ ab utroq; latere.* Eſt vox corrupta ex Græco quopiam, cum ἀμφὶ vel ἀμφὰ compoſito.

אַמְפּוּרִין Videtur eſſe Græc. ἔμποροι *Mercatores, Negotiatores magni*, qui mare tranſeunt, & terras longinquas adeunt negotiationis causâ. Legitur in Targum Jonathanis, Geneſ.25.3. וּבְנֵי דְדָן הֲווֹ תַגָּרִין וְאַמְפּוּרִין וְרֵישֵׁי אוּמִין Et filii Dedan fuerunt mercatores, & negotiatores, & principes populorum, Hebr. אַשּׁוּרִים וּלְטוּשִׁים וּלְאֻמִּים, quæ communiter habentur pro nominibus propriis. Targum Hieroſ. habet, תַגָּרִין וְאוּמָּנִין Mercatores & artifices. Alia lectio hujus Targum habetur in Bereſchith rabba ſect.61. fol.68.1. Rabbi Schemuel bar Nachman dicit; אע״ג דאינון מתורגמין ואומרין תגרין לופרין וראשי אומין בולהון ראשי אומות הן h. e. Etiamſi Targumiſtæ exponant, ſcil. hæc Hebræa nomina, tamquam appellativa, ac dicant; תַגָּרִין Mercatores, לופרין, & רָאשֵׁי אוּמִין Capita populorum; nihilominus omnia ſunt nomina propria capitum certorum populorum. Quid לופרין hîc ſit, non ſatis liquet. Rabbi Moſes ben Nachman in Commentariis ſuis, fol.22. col. 4. locum hunc ex Bereſchith rabba adducens, legit pro eo וְלִפְּרִין, cum ד in medio, & ו ac ל tranſpoſitis, & exponit, אנשי רשע פנים פני להבים בוערים

בּוּקרים כלפידים h.e. homines nequam, quorum facies sunt facies flammarum, ardentes instar lampadum. Prior lectio ולפרין per Resch, posit deduci ex Græco Λαμπρὸς, Λαμπροὶ Splendidi, Clari, Nobiles. Sic לְטוּשִׁים, cui respondet, significat, Tersos, Politos, Splendidos.

אמפלטור אמפרטור *Imperator.* Quãdoq; legitur & corruptiùs אפלטור.

אמפוליר · אמפולי Vide infrà in אנף, in אנפלי.

אמץ *Claudere, Obfirmare.* Ex hac forma adducitur in Aruch: sed in Gemara, unde citatur, legitur ex forma עמץ, quod idem quod עצם. Vide ibi.

אומצא *Crudum, caro non satis cocta vel assata, adhuc sanguineum humorem exsudans.* Quandoq; simpliciter Assatura: אומצא דאסמיק Frustum carnis præ cruditate rubens: אומצא רכישרא Frustum carnis crudæ afferant mihi, Sanhed. fol. 39 1. בר אווזא דחזי לאומצא Anas videns frustum carnis crudum, Schab. fol. 128. 1.

אמר *Dicere.* Verbum quod frequenti suo usu facilè innotescit lectori. *Præteritum,* אֲמַר Dixit. Hæc forma cum Participio præsenti non est confundenda, ut in Venetis factum. *Fœmin.* אֲמַרַת, ut aliquando rectè punctatum est. אֲמַרְתְּ · אֲמָרִית Dixisti. אֲמָרִית · אֲמַרְנָא Dixi, &c. Talmudici, resecto ת in fine, dicunt etiam אמרי. *Participium præsens,* אָמַר Dicens, dicit, pro אָמַר. *Plur.* אָמְרִין Dicentes, dicunt: *Fœmin.* אָמְרָא Dicens, dicit illa: אָמְרָן Dicentes, dicunt illæ. *Partic. pehil sive passivum,* אֲמִיר Dictus, &c. *Infinitivus,* מֵימַר Dicere; *cū servilibus præpositivis,* לְמֵימַר Dicens, dicendo, ad dicedum, pro לְמֵאמַר, quod etiam aliquando invenitur, ut Dan. 2 9. *& contractè,* לְמֵמַר Esr. 5. 11. מִלְּמֵימַר A' dicendo, ne dicat vel diceret. *Imperat.* אֱמַר Dic, dicito, אֱמַרוּ dicite, &c. *Futurum,* אֵימַר Dicam, תֵּימַר dices, יֵימַר dicet, & יֵאמַר Dan. 2. 7. תֵּאמְרוּן dicetis, Jere. 10. 11. נֵאמַר Dicemus, Dan. 2. 36. &c. *Ithpehal,* אִתְּמַר Dictus vel dictum est, Job. 34. 31. contractè hoc dicitur pro אִתְאֲמַר. *Ithpahel,* אִתְאַמַּר Jos. 2. 2. וְאִתְאַמַּרְתּוּן Et dicti, nominati, appellati estis, Ezech. 36. 3. עַל כֵּן יִתְאֲמַר Idcirco dicetur, dicitur, Gen. 10. 9. &c.

Rabbini communes in hujus verbi conjugatione, recedunt à communi forma in Infinitivo, dicentes לוֹמַר, pro לֵאמֹר Dicere. כְּלוֹמַר Secundum dicere, quasi diceres vel diceret, aut etiam, dicerem.

Talmudici à communi forma Chaldaica resecant communiter literam ר à fine, in Infinitivo, Imperativo & Futuro præcipuè, quandoque etiam in Participio, maximè cum Pronominibus: ut, אנא לא קאמינא Ego non dico ego, pleonasticè, pro, אנא Ego, i. e. quoad me, לא קאמינא Non dico ego, pro קָאָמַר אֲנָא, ubi ק servilis est Participii litera, ex speciali dialecto Talmudica: אִי אָמֵינָא Si dicens ego sim, si dixero: הֲוֵית אָמֵינָא Fui dicens ego, dixi, existimavi, opinatus sum. *Infinitivus* לֵימָא pro לאמר Dicere: אִי לֵימָא Aut dicendum ne? aut est dicēdum? aut vis ut dicam? לֵימָא כְּתַנָּאֵי An dicendum sicut Doctores Tannaim? Quandoque לְמֵימְרָא Dicere, cum א paragogico. *Imperativus,* וְאֵימָא לַהּ לְאֵימָא Et dic matri: זִיל אֵימָא לֵיהּ Abi, dic ei. *Futurum,* אֵימָא Dicam: תֵּימָא Dices: מַהוּ דְתֵימָא Quod autem dicis, dicere, vel objicere posis. Usurpatur in eludendo aut rejiciendo objectionem. Interdum etiam est concedentis, דְאִי לָא תֵימָא הָכִי Quod si non dixeris sic: נֵימָא Dicet: לֵימָא Dicere deberet, vel debuisset: וְנֵימָא אִיהוּ Atqui potuisset dicere ipse: דְלָא לֵימְרוּ Ut non dicant. *Sic* ל *Talmudicè etiam Futuro servit. Ithpehal,* אִיתְּמַר pro אִתְאֲמַר Dictum est: אִיתֵּימָא id est, אִית אָמַר, vel יש אומר, יש אומרים Dicunt quidam. Usus ejus est, quando sub alicujus nomine sententia proponitur, quem alii dicunt fuisse alium: ut, Dixit Ruben, וְאִיתֵּימָא & est qui dicit, R. Schimeonem id dixisse: אמר רבא איתימא ר׳ יצחק Dixit Rabha: quidam dicunt, R. Isaac. Sic legitur aliquando cum inserto א · אִיתְאֵימָא, &c.

אִמְרָה *Dictum, Edictum, Eloquium, Sermo, Sententia,* Rab.

אימורים · אמורים *Oblationes, Sacrificia: vel potius, Partes sacrificiorum, quæ super altari comburuntur:* כאימורי הרגלים In sacrificiis majorum festorum, Succa cap. ult. in Misch. fol. 55. col. 2. Sic in Medr. Esth. cap. 1. v. 9. אימורי קדשי קדשים, & אימורי קדשים קלים. Rabbi Moses ben Majemon illa sic describit in הלכות מעשה הקרבנות cap. 1. האיברין ששורפין אותן על גבי המזבח מן החטאות הנאכלות ומן האשמות ומן השלמים הם הנקראים אימורין h.e. Membra quæ comburunt super altari, de sacrificiis pro peccato quæ comeduntur, de oblationibus pro reatu, & de pacificis, illa sunt quæ vocantur אימורין. Et de bove quidem & capra sunt אימורים, Adeps qui operit intestina, sub quo etiam comprehenditur Adeps qui est super ventriculo, duo renes & adeps eorum; adeps item iliorum & reticuli hepatis, &c. Et mox: האימורין כל האימורין נשרפין על מזבח החיצון Omnia comburuntur super altari exteriori. In Gemara scribitur ita vocari, quasi קרבנות האמורים בתורה oblationes dictæ, id est, præceptæ ad offerendum in festo. Sed Baal Aruch in מר secundo scribit: למה נקראו חלבים אימורים Quare vocantur adipes אימורים שהם מורים וארונים על כל האברים Ideo quia הם עולים על גבי המזבח לחלק ארון העולם sunt

fu t טורים Domini (h.e. præcipua, principalia) ſuper omnia membra, & aſcendunt ſuper altari in partem Domini mundi, h.e. Dei.

אמוֹרָאָה *Sermocinator, Doctor ſermonem habẽs:* לָא שְׁמַעוּ קָל אמוֹרָאָה Non auſcultant voci Doctoris. Job.3.18.

אמוֹרָא *Amora:* plural. אמוֹרָאִים *Amoræi.* Doctores ſive Authores ſunt partis illius Talmud, quæ גְּמָרָא Gemara dicitur. Fuerunt hi plures, quorum unus dicitur Amora, quaſi *Sermocinator, Dictator.* Doctrina horum fuit expoſitio primæ partis Talmud, quæ מִשְׁנָה Miſchna, δευτέρωσις Traditio iterata, Lex iterata vel ſecunda, quæ repetit id quod Moſes docuit, & de novo tradit & proponit illud, quod Moſes vel obſcurè propoſuit, vel planè non docuit. Primi harum Traditionum Profeſſores & interpretes dicebantur אמוֹרָאִים. Horum doctrina dicitur מֵימְרָא Sermo, & titulus horum doctrinæ eſt, אִיתְמַר Dictum eſt. Non ſemper hæc nota adhibetur, ſed ubi dicitur ſic, ibi Amora loquitur. Scaliger in de Emend. temporum fol.614. vocat eos *Sophiſtas Talmud,* γνωμολόγους, à Chriis & ſententiis quas pronunciabant, quæ אֲמִירוֹת, Latinè *Scita* dicuntur. In Halichoth olam fol.5.1. vocantur מוֹרָאִים, & doctrina ipſorum הוֹרָאָה.

בַּר אמוֹרָאי *Remex, Peritus remigandi:* Moed katon fol.23.1. Bava baſra fol.74.2. Baal Aruch legit אמוראי, per ר in medio.

מֵאמַר · מֵימַר מֵימְרָא *Sermo, Verbum:* אַשְׁלֵימְתָּא לֵית מֵימַר מֵימַר Perfeciſti verbum, Pſalm.18.27. Non eſt verbum aliquod murmuris ſcil. cœlorum, id eſt, tonitrui, Pſal.19.4. בְּמַאמַר Secũdum edictum, Eſr.6.9. וּבְמַאמַר Et in ſermone, Dan.4.14. אַצֵּית לְמֵימַר פּוּמִי Auſculta ſermoni oris mei, id eſt, orationi, precationi, Pſalm 54.4. *Emphat.* וּשְׁמַעוּ יָת קָל מֵימְרָא דַיְיָ Et audiverunt vocem verbi Domini, Gen.3.8. In Hebræo ſimpliciter eſt, קוֹל יְהוָה Vocem Domini. Sic paraphraſtes ſæpiſsimè hoc nomen divinum efferre ſolet, per מֵימְרָא דַיְיָ, ut Johannes Euangeliſta dicit ὁ λόγος, Joh.1. *Cum Affixis,* תְּרִיצוּת לִבְבִי מֵימְרִי Rectitudo cordis mei eſt ſermo meus, Job.33.3. בְּמֵימְרָךְ Per verbum tuum, 2. Sam. 22. 30. וְאַחְסָנַת מֵימְרֵיהּ Et poſſeſsio ſermonis ejus, Job.20.29. וּבְמֵימְרֵיהּ סְבָרִית Et in verbo ejus confido, Hebr. וּבוֹ חָסִיתִי Et in eum, Pſal.144.2. *Plural.* וְשָׁמְעִין מֵימְרַי Et audiunt verba mea, Pſal.141.6. וּבְמֵימְרֵיכוֹן Et per ſermones veſtros, Job.32.14. וְשַׁוִּי מֵימְרוֹי בְּלִבָּךְ Et pone verba ejus in corde tuo, Job.22.22. *Uſurpatur & reciproce:* בֵּין מֵימְרֵיהּ וּבֵין מִיכַל Inter verbum ſuum, (id eſt, inter ſeipſum) & inter Michalem, Ruth. 3.8. Sic de Deo ſæpiſsimè.

מֵאמַר *Sermo, Oratio:* כְּכַוְּרְיָתָא דְדוּבְשָׁא מֵאמְרָא Ut favus mellis eſt oratio, Prov.16.24. מִן מֵאמְרֵיהּ דְפוּמִּיהּ Ab oratione oris ejus, Prov.4.5. Affixum abeſſe poſsit: nam in Hebræo eſt plurale אמרי Verba: וּלְמֵאמְרַי צְלִי אוּדְנָךְ Et ad ſermones meos inclina aurem tuam, Hebr. לִדְבָרַי, Prov.4.20. *Apud Rabbinos,* מַאֲמָרוֹת *Orationes: Prædicamenta, Categoriæ:* ואלו הם סוגים עליונים אשר יקראו מאמרות Et iſta ſunt genera ſuprema, quæ vocantur Prędicamenta: ידיעת המאמרות Notitia iſtorum prædicamentorum, in Logica R. Simeonis cap.10.

אִמַּר · אִמְּרָא *Agnus, Pecus, Ovis. In Targum ſcribitur communiter ſine Dageſch, & cum litera Jod,* אימר, *ſed Eſræ libri authoritas docet, eſſe cum Dages ſcribendum:* כָּל אִימַּר נְמוֹר Omnem agnum colore varium, Hebr. שֶׂה נָקֹד Gen.30.32. וְכָל אִימַּר שְׁחוּם Et omne pecus fuſcum, ibid. וְאִימַּר וְתוֹר וַחֲמָר Vel agnum vel bovem aut aſinum, Jud 6.4. בְּאִמְּרָא In pecude, Exod.13.13. לְאִימְּרָא חֲדָא Pro agno uno, Cant.1.14. *Plurale,* אִמְּרִין בְּנֵי שַׁתָּא Agnos anniculos, Hebr. כְּבָשִׂים Exod.29.38. אִמְּרִין אַרְבַּע מְאָה Agnos quadringentos, Eſræ 6.17. וְאִמְּרִין לַעֲלָוָן Et agnos pro holocauſtis, Eſræ 6.9. מִן אִמְּרַיָּא De agnis, Lev.1.10. לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי In arietes & in agnos, Num.29.18. *Fœmininum,* אִמַּרְתָּא *Agna,* מִן עָנָא וְאִמַּרְתָּא חֲדָא אִמַּרְתָּא De ovibus agnam, Levit.5.6. Et agnam unam, Num.6.14. *Plurale,* כְּבָשׂוֹת redditur in Targum חוּרְפָן, Exod.21.

אמרנא *Idem,* Roſch haſch. fol.18.1.

אִמְרָא · אִמְּרָא *Ora, Fimbria:* עַל אִמְרָא דִלְבוּשׁוֹהִי Super oram veſtimentorum ejus, Hebr. עַל פִּי מִדּוֹתָיו Pſal.133.2. Munſterus etiam exponit Pharetram ex Thren.3.13. ſed ibi hodiè aliter legitur. Rab. חלוק לבן שאין בו אימרא Induſium in quo non eſt fimbria. Sic R. Jona fertur dixiſſe, מעולם לא ראו קורות ביתי אמרי חלוקי Trabes domus meæ nunquam viderunt fimbrias induſii mei. Tam verecundus ſcil. fuit: לחוציא את אומריות Ad auferendum fimbrias ejus.

אֲמִיר *Mutare.* Sic ponit Munſterus ex Jeſa. 34.4. Error eſt: nam דְאָמִיר quòd ibi legitur, eſt ab אֲמַר Dicere.

אימירא ἡμέρα Dies: מילני אימירא Dies niger, Talm.Hier. ע״ז cap.1. in Gemara.

אמרון · אימירון *Domeſticus, Cicur, Mitis.* Græcum eſt ἥμερος: oppoſitum ejus eſt ἄγριος Sylveſtris, agreſtis. היה לו כלב אגרון ואריה אימרון Fuit ipſi canis agreſtis & leo cicur ſive domeſticus, Beres. rab. ſect.77. ad finem, ubi hodie legitur נמירון, & ſic in Jalkut, ſect. וישלח. In Aruch in hac radice per א ab initio ſcribitur: ſed in אגר per נ, נמירון, quæ lectio non omnino improbanda: Nam ארי נמירון poteſt exponi *Leopardus, Leopardalis,* à נָמֵר Pardus. In eodem Jalkut fol. 99. col.1. Antequam peccaret Adam primus, היה

היה שומע את הקול אימירין audivit vocem domesticam, id est, mitem ac mansuetam: quamprimum autem peccasset, audivit את הקול אגריין vocem agrestem, id est, duram & immitem.

אֲמַרְכַּל *Præfectus, Præpositus pecuniæ fisci publici sacri.* R. David 2.Reg.12.10. & 22.4. scribit, esse הַגִּזְבָּרִים *Thesaurarios, quæstores pecuniis publicis præfectos. Talmudici inter eos distinguunt. Scribitur & sine* א *ab initio. Quidam volunt dici, quasi* מַר עַל הַכֹּל *Dominus super omnia, ut Aruch ponit, vel* אומר כל *Edicens & præscribens omnia, ut Eliæ placet. Conjectura est & allusio, non vera etymologia. Primò ejus usus legitur in Targum: vocales diversimodè adhibentur:* וַאֲמַנֵּיהּ אֲמַרְכַּל מְהֵימַן Et constituam eum præfectum fidum, Hebr. ותקעתיו יתד Jesa.22.23. Sermo est illic de Eljakim, quem constituturus erat Dominus principem fidum populo suo. *Plural.* וְיַהֲבוּן תַּמָּן כָּהֲנַיָּא אֲמַרְכְּלַיָּא Et constituerunt ibi sacerdotes thesaurarios, i.e. quosdam ex Levitis, qui essent thesaurarii, præfecti pecuniis rerum sacrarum, ex quibus diruta & ruinæ Templi reparabantur, & vasa sacra comparabantur, 2.Reg.12.10. דִּכְנַשׁוּ אֲמַרְכְּלַיָּא מִן עַמָּא Quam collegerant thesaurarii à populo, 2.Reg. 22.4. In Hebræo utrobique est שֹׁמְרֵי הַסַּף Custodes liminis. Limen Synecdochicè est Janua, & Janua pro Cubiculo, camera, conclavi, in quo servantur res publicæ & communes. Ibi autem sermo est de conclavibus Templi sive Atrij Templi, in quo septem fuerunt conclavia, in quibus vestes sacerdotum & alia conservabantur. His septem fuerunt præfecti, quorũ quisque habuit clavem, ita ut ad ingrediendum omnes istos convenire necesse esset. Hi septem ergo fuerunt quasi Cubicularii, Camerarii, curam clavium habentes. Sed fuerunt & ejusdem nominis, qui pecunias rerum sacrarum à populo colligebãt, & ad usus publicos servabant, aut in arcam sive ærarium sacrum inferebant, quod Jehoas ordinavit, 2.Reg.12. בַּר מִן אֲמַרְכְּלַיָּא וְאַרְכוֹנִין Præter præfectos & Principes, Cantic. 4. 3. Habuerunt hi alios Levitas officiarios sub se: וַאֲמַרְכְּלָא דִּמְמַנָּא עַל רַבְרְבֵי לֵוָאֵי Et præfectus constitutus super magnates Levitarum, Num.3 32. In Hebræo est נְשִׂיא נְשִׂיאֵי Princeps principũ. Principes dicebantur etiam Primi, Primates, Proceres, super alios eminentes. In Jonathane hîc scribitur אֲמַרְכַּל. Sic sæpiùs pro Hebræo נָשִׂיא in Jonathane legitur, ut Numer.7.11. & 13.3. & 34. 18. &c. *Apud Talmudicos,* אין פוחתין משלשה גזברין ומשבעה אמרכלין Non constituunt pauciores quàm tres thesaurarios, & septem camerarios: Schekalim cap.5. in Mischna. Bartenora hîc notat: גִּזְבָּרִים ministri erant rerum sacrarum, præfecti exigendis pecuniis capitationis sive tributi in singula capita, item rebus per anathemá devotis & aliis sacratis, quæ singula in suos fiscos intulerunt. His præstituti erant septem אֲמַרְכּוֹלִין Camerarii, qui claves septem januarum habebant, sine quibus priores tres nihil conservare aut in loca sua referre, aut inde depromere poterant. His rursus duo alii præfecti fuerunt, קתיליקין Catholici, Generales dicti: his præerat vicesacerdos: huic sacerdos: huic rex. Vox אמרכל est q.d. אמר על כל, & Arabicè vocant Magnatem אמיר. Qui fuerunt autem septem isti אמרכלין? faciebant septem claves atrii, quæ erant in manibus ipsorum: volens unus aperire, non poterat id, nisi præsentibus omnibus. Apertis omnibus januis, ingrediebantur post eos הַגִּזְבָּרִים Thesaurarii, & eximebant, quæ necessaria ipsis erant ad usus publicos. Hæc ibi. In Talmud Hierosolymitano legitur sine Aleph, מרכול, & מרכל. In Plur. מרכולין.

אֲמַרְלַאי *Angeli sic nominati, qui ex terra Sodoma emissi fuerunt,* Schab.fol.67.1.

אַמְרָפֶל *Amraphel, nomen regis Sinhar,* Gen.14. 1. Tria leguntur ipsi fuisse nomina, כוש ונמרוד ואמרפל, Cusch, Nimrod & Amraphel. כוש quia fuit כושי Æthiops niger. נמרוד, quia induxit מרד rebellionem in mundum. אמרפל, quia אמירתו אפלה sermo ejus erat caliginosus, Bereschit rab. sect. 41.

אמת Diversa hujus formæ vide suprà in אמה & אמן, pro ratione significationis diversâ.

אֲמִיתָא *Menta.* Hanc licet in sabbatho digitis leviter confricare, odoris excitãdi causâ, Schab. fol. 128.1. וממשך אמיתא לתוכן Et trahit mentam per ista, Schab. fol.140.1. Glossa מינטא vulgò. Aliâs etiam vocatur נינייא, & מינתא & אמינתא, unde contractum, אמיתא, Oketzin cap.1.

אִימְתַי Vide in מתי.

אִמְתְּלָא · אמתלאה Vide in מתל.

אמתנטין Vox mendosa, ut & אפתנטין, pro אוֹתְנְטִין de quo vide suprà in אות. Aruch sic adducit ex Jelammedenu sect. אספה לי שבעים איש Numer.11.16. sed in nostris libris hodie non reperitur.

אַן *Ubi? Quò?* Interrogandi vocula: אָן הֶבֶל אָחוּךְ Ubi est Habel frater tuus? Hebr. אי, Genes.4.9. אָן מוּרְנִיתָא דְמַלְכָּא Ubi est hasta regis, Hebr. אי, 1.Sam.26.16. אָן איזיל Quò ibo ab indignatione tua, וְאָן & quò me à te vertam? Psal. 139. 7. וְאָן הוּא Et ubinam est? Hebr. וְאַיּוֹ, Exod. 2.20. לְאָן אַתְּ אָזֵיל Ad ubi, id est, ad quem locum, quò tu abis? Jud.19.17. וּלְאָן אִתְפְּנִי Et quónam loci se recepit amicus tuus, Cant.5.17. *Quò loci,* ut,

Quò gentium fugiam, apud Plautum. Dicitur & הָאן de quo vide ſuo loco. *Hinc compoſitum eſt* מְנָן *Unde? ex quo loco?* וּמְנָן אַתְּ אָתֵי Et unde venis, Hebr. וּמֵאַיִן Jud.19.17. *Eſt ex* מן *&* אָן, *unde pun-ctandum* מְנָן, *non* מִנַּן, *ut in Venetis legitur.* מְנָן אַתּוּן unde eſtis, Gen.29.4. *Talmudici manifeſtiùs etiam ſcribunt* מְנָאן. Dicitur & מְנַיִן *Unde?* Talmudicis id familiare eſt, ex מן & אין, unde Hebræi dicunt מֵאַין. *Eſt & aliud compoſitū apud Talmudicos*, מְנָאלָן *Unde nobis, ſcil. conſtat? Unde habemus?* pro מִן אָן לָן, Hebr. מֵאַיִן לָנוּ.

אִן *Si:* vide ſuprà אין.

אֲנָא · אֲנָה · אני *Ego:* יָדַע אֲנָא Scio ego, Dan.2.8. וּמְשַׁבַּח אֲנָא Et laudo ego, Dan.2.23. וַאֲנִי רַבִּית מַלְכִּי Et ego unxi regem meum, Pſalm.2.6. *Plurale*, דִּי אֲנַחְנָא פָּלְחִין Quem nos colimus, Dan. 3.16. *Per Aphæreſin primæ literæ*, בְּנֵי גַּבְרָא חַד נַחְנָא Filii viri unius ſumus nos, Geneſ.42.11. *Rabbini frequenter etiam dicunt* אָנוּ Nos. אנו אומרים Nos dicimus. Talmudici אֲנַן Nos.

In lingua Hieroſolymitana frequentiſsimè auferatur א *ab initio, maximè cum ſervilibus ab initio:* ut, וְנָא Et ego, pro וַאֲנָא: ſic, דְּנָא, דַּאֲנָא. *In plurali* נַן, pro אֲנַן Nos: ut, מַה נַן קַיְימִין Quid nos ſtabilimus? de quonā agimus vel diſceptamus? *Sic cum ſervili:* דְנַן Quod nos, pro דַּאֲנַן: ut, מן מה דנן חמיין ההן פולא מצריא Quando nos videmus fabam illam Ægyptiacam, Tal. Hier. Schab. cap.5. ab initio.

אִינּוּן · אִינּוּן *Is, Ille, Ipſe:* וְאִינּוּן דְּסָנֵי טוֹלְמַיָּא Is autem qui odit oppreſsiones, Prov.28.16. וּבִרְכְתָא תְּהֵוֵי לְאִינַּא Et benedictio erit illi, Proverb.11.26. *Plurale*, דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן Regum iſtorū, Dan.2.44. אנון גרמו להון כל דא Ipſi fuerunt ſibi ipſis cauſa totius hujus rei, Eccl.10.8. מָה אִנּוּן אִלֵּין Quid iſta illa, quid ſunt illa, Zach.4.5. דְּאִנּוּן Quæ ipſa, quæ ſunt, Zach.6.5. *In Talmud Hieroſolymitano, ex proprietate illius dialecti, hîc quoque cum ſervilibus eliditur* א: ut, דִּינוּן מָרִין Quia illi dicūt, pro דְּאִינוּן אמרין, Talm. Hier. Biccur. cap.2. in fine: דינון יכלין למימר Quia ipſi poſſunt dicere, Schab. fol.4.1. Sic וִינוּן Et illi, pro וְאִינוּן. *Aſſumit & articulum ab initio*, הָאִנּוּן, *ut alia quædam Pronomina*, הָאִלֵּין · הַהוּא, & alia. וַהֲוָה בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן Fuitque in diebus iſtis, Exo. 2.11. *Cum aſpiratione* ה *ab initio*, הִנּוּן הֲווֹ Iſti fuerunt inter rebelles Legis, Job.24.13. הִנּוּן מַרְגָּלִין דְּאַשְׁלָמוּתָא Iſtæ ſunt margaritæ impletionis, Exod.25.7. in Jon. *Plurale fœmininum*, אִנִּין · אִנִּין vel הִנִּין: ut, אֲרֵי חַכִּימָן אִנִּין Nam prudentes, aſtutæ ſunt ipſæ, Exo.1.19. וְחַכִּימָן בְּרַעְיָתְהוֹן הִינִּין Et aſtutæ ſunt in animo ſuo ipſæ, Exod.1.19. in Jonathane. הִינִּין תָּלְיָין עֵינֵיהוֹן Ipſæ ſuſpendunt oculos ſuos in preces; וּמִיַּד הִינִּין מִתְעַנְיָין Statim ipſæ exaudiuntur, ibid. In Targum Hieroſ. ibi eſt אִנּוּן, quaſi illud Hieroſolymitanis fuerit generis

communis. Sic אִנּוּן & הִנּוּן Illæ, Geneſ.6.2.

אנב אִנְבָּא vide ſuprà in אבב, pro Fructu.

אִינְבְּתָא *Lens lendis, Excrementa vel ova pediculorum, unde pediculi alii naſcuntur:* אנבא מתיה ברישא כיתא Lens mortua in ſummitate capilli, Nazir fol.31.1. מתחזי איגבא Viſus fuit iſtar lendis, Taanis fol.22.2.

אִנְבַּג *Quartarius, Poculum quartale menſuræ communis*, Bava baſra fol.58.2. לישתי מר אנבג Bibat dominus quartale vini aſparagini, Kidduſch. fol.70.1. Dicebatur & אנפק.

אנבול Sic adducitur in Aruch: in Gemara legitur ענבל.

אִנְבּוּרְקְרָאוֹת *Sarcinæ:* אנבורקראות של כלים על כתפיהם Sarcinæ veſtium erant in humeris ipſorum, Talm. Bava kama fol.114.2. Gloſſa חבילות. In quibuſdā libris legitur אנברקלאות, vel etiam אמבורקלין. Aruch vult eſſe originis Græcæ.

אִנְבְּטָאוֹת *Cumuli, Acervi.* Sic ponunt Munſterus & Guido. In Schemoth rabba ſect.12. legitur: ירד הברד והיה עשוי אנבטאות אנבטאות Deſcendit grando & factus fuit cumuli. Gloſſator ſcribit, ſe ex Jalkut didiciſſe, eſſe idem quod גדר · כותל *Maceria, paries.* Nam grando inſtar parietis circumdederat caſtra Iſraëlitarum, ut nec ipſi exire, nec hoſtes accedere poſſent.

אנג אִינְגַּר *Parum*, Talm. כמה מרחיקנא מדוכתא פלן אמר ליה אינגר Quantum abſum à loco iſto? dixit ipſi, parum: Gloſſa מעט, Gittin fol.58.1.

אַנְגְּלָא *Angelus.* Græcum eſt ἄγγελος, unde Angelus, Engel. *Plurale in Targum ſæpius legitur. Abſoluta forma eſſet* אַנְגְּלִין. *Emph.* אַנְגְּלַיָּא. תְּרֵין אַלְפִין דְּאַנְגְּלַיָּא Duo millia angelorum, Pſal.68.18. Elias legit, דְּאַנְגְּלֵי מְרוֹמָא Angelorum excelſi. *Conſtruct.* וִיחַוּוּן אַנְגְּלֵי מְרוֹמָא Et annunciabunt angeli excelſorum cœlorum juſtitiam ejus, Hebr. וַיַּגִּידוּ שָׁמַיִם Pſal. 50.5. Sic Pſal.97.6. & 148.1. וְאַנְגְּלֵי מְרוֹמָא Et angeli cœleſtes excelſi nō ſunt mundi coram ipſo, Hebr. וְשָׁמַיִם, Job.15.15. בְּאַנְגְּלֵי מְרוֹמָא Inter angelos cœleſtes, Pſal.86.8. לְאַנְגְּלֵי מְרוֹמָא Angelos cœleſtes, Pſal.50.4.

אִנְגְּלִין Vide infrà in אגל.

אֲנִיגְרָא *Monetæ parvæ ſpecies, quæ pro majori commutabatur:* Talm. בדינר אנקא ואניגרא Pro denariis anka & anigra, Bava metzia fol.46.2.

אֲנִיגְרוֹן *Cibi vel decocti genus cum herbis & vino aquæ immixto:* אניגרון ואכסיגרון. Frequens hoc apud Talmudicos. לול שפן אנגרון אנרדפון Peſach. fol.112.1. Gloſſa, לחש הוא Eſt incantatio. Alibi, אניגרון ואבגנר ותירייקי. Schab. fol.109.2. ubi ſecundum אבגנר ſignificat *Colocynthidas*, quam ſignificationē Munſterus malè attribuit voci אניגרון. Tertia vox eſt *Theriaca.*

אנגריא אנגריאה *Angaria, Adactio, coactio ad c. rendum, ferendum onus, aut faciendum opus publicum principis aut magistratus.* Tale opus facientes dicuntur Græcis ἄγγαροι Angari: Et ἀγγαρεύω *Adigo, cogo ad ministerium angarorum præstandum.* Id Hebræi dicunt עשה אנגריא *Facere, præstare angariam; Et cum intercedente Præpositione,* עשה בו אנגריא Fecit in vel cum eo angariam, i.e. ejus ministerio vel opere ad angariã usus fuit. De Græco ἄγγαρος vide Appendicem Henrici Stephani in Thesaurum suum linguæ Græcæ. Inde ἀγγαρεία *Officium servilis publici præstatio, quod ferè inviti & coacti faciunt, qui faciunt. Nomen* ἄγγαρος *dicuntur Græci, Suida teste, à Persis accepisse, unde postea alias efformarunt. A Græcis Hebræi à tempore Christi mutuarunt Nomen* אנגריא, *cujus frequens apud Talmudicos & communes Rabbinos usus est, ut ex sequentibus patebit.* Legitur de quodam R. Eliesare, cui cùm magnæ divitiæ à patre relictæ essent, tamen accepto vasculo farinæ mundæ in humeros suos, longè latéq; peregrinatus est ad Schólas varias, ut Legem disceret, i.e. studium verbi divini prosequeretur: פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא quadam vice inciderunt in ipsum (itinere) servi ipsius, (non agnoscentes scil. ipsum) feceruntque cum ipso angariam, id est, adegerunt ad opus diurnum principis præstandum. Glossa: אנגריאה id est, עבודת שר העיר Opus principis urbis, Joma fol.35.2. Item, או שנעשית אנגריא Aut qui factus fuerit angaria: Bava metzia fol. 78.1. in Mischna. Sermo est de asino ad iter simpliciter conducto, & factus fuerit angaria, id est, eo ad opus servile publicum usus fuerit conductor, tùc tenetur abusum domino suo compensare. Distinguit ibi Gemara בין אנגריא חוזרת inter Angariam redeuntem, id est, ordinariam, quæ sæpè solet præstari, ובין אנגריא שאינה חוזרת & inter Angariam non redeuntem, id est, extraordinariam operam. Item: מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים ר׳ שנים מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים שנאמר וירק את חניכיו ילידי ביתו i.e. Quare punitus fuit Abraham pater noster, ut in servitutem redacti fuerint liberi ejus in Ægypto ducentos decem annos? Propterea quòd exercuit angariam cum discipulis Sapientum, sicut dictum est: *Et armavit tyrones suos, natos domus suæ,* Gen 14.14. Nedarim fol.32.1. Per Tyrones intelligunt institutos & imbutos à se in Lege Domini, quibus serviliter abusus fuit ad militiam. Item: מפני מה נענש אסא מפני שעשה אנגריא בתלמידי חכמים שנ׳ והמלך אסא השמיע וגו׳ *Quamobrem punitus fuit Asa? propterea quòd fecit angariam cum discipulis sapientum, sicut dictum est: Et promulgavit rex Asa in toto Jehuda, &c.* 1.Reg.15.22. Glossa, אנגריא id est, עבודת המלך Opus regis: Sota fol.10.1. R David in Comment. 1 Reg 15.22. אין נקיא שעשה אנגריא לתלמידי חכמים ומפני זה נענש והלך וכו׳ Nemo erat immunis. Fecit enim angariam omnibus sapientibus, & propterea punitus fuit rex Asa, & ægrotavit ex pedibus suis, eo quòd ad serviles operas hasce abusus fuerit discipulis sapientum. Item: דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה David pater tuus rupit rupturas in muro, ut ascenderent Israëlitæ ad festum magnum: tu verò (rex Salomon) obsepivisti eas, ad faciendum angariam filiæ Pharaonis, Sanh. fol.101.2. David fecerat rupturas in muro, id est, complures aditus fecit populo, ut magno numero commodiùs possent intrare urbem, & ad tria magna festa, juxta Legem, in Templo comparere: tu verò rex Salomon, obstruis istos aditus, ne populus accedat, abuterisque filiã Salomonis quasi ad servile opus, ut sedeat in porta, & omnes transeuntes ei honorem exhibeant, operas suas offerant, & tributum singuli pendant. Hinc quidam אנגריא hoc loco explicarũt *Tributum*, & sic Gerson in sua versione Germanica. His possunt illustrari loca Euangelistarum, ubi verbo hoc utuntur: ut Matth.5.41. *Quisquis te* ἀγγαρεύσει *ad miliare unum, &c.* Matth. 27.32. *Hunc* ἠγγάρευσαν *angariaverunt ut portaret crucem.* Marc.15.21. *Præterea* ἀγγαρεύουσι *angariaverunt prætereuntem.*

באנגריא *Coactè, Invitus:* לא עשה את המצות באנגריא Non fecit præcepta coactè, vel, invitus, אלא בשמחה sed hilariter & lubens: Item, לא עשה באנגריא אלא מיד Non fecit coactè, sed subitò, Medrasch Tillim, Psal.112.

אנגרוטינא *Species tributi,* idem quod הלך: In Beres rabba sect.64. In textu scribitur אנגרוטינה quod corruptius. In Glossa priori modo. In Jalkut fol.33.col.1. אנגרוטינא.

אנגרבטים *Bajulus, Gerulus.* Videtur esse Græcũ ἀγγαροβάτης. Adducit Baal Aruch ex Pesikta.

אנגרמוס *Præfectus mensuris,* Glossa, ממונה על תיקון המדות ויש כידו להלקות ולהעניש מעוותי המדות Qui præfectus est inspectioni mensurarum, & potestatẽ habet puniẽdi falsantes eas, Μετρονόμος. Talm. Hieros. Bava bathra fol.15.1.2. cap.5.

אנגר אנגרטין *Folia, tabulæ, lintea aut similes res, in quibus scriptura pingi, aut penicillis figurari potest:* אבל לא בכתב על גבי כיפה ואנגרטין Sed non cum scriptura, quæ fit in saxo aut peplo muliebri, Talm. Gittin fol.20.1. Sermo de libello repudii, qui tali modo aut formã confici non debet. Hinc Munsterus *Penicillum* interpretatus est.

אנרסקין *Notarii Cesaris*: vide רסק.

אנריפי · אנריפא *Frons: Tempora, latera capitis ab utraq; frontis parte*: Talm. המוציא סיד כדי לסוד אנריפו Afferens calcem, ad illinendum eam temporibus, ad inungendum tempora, ut scil. pili defluant, Schab. fol. 78. in Misna. In Gemara postea subjicitur: מאי אנריפא אפותא Quid est Andipha? frons, fol.80.2. *Significat tempora inferiora*, (quam partem aliâs vocant בת צרעא) ubi minutiores pili prodeunt, quos solēt puellæ linimento erodere. Hoc in Sabbatho facere, prohibitum est. Hinc Munsterus explicavit, *Ornamentum quod adhibetur temporibus faciei.*

אנריקום Vide suprà in אנר, in אנריקום.

אנריתיקום Vide in ordine אנמ.

אנדרוגינוס *Androgynus*, ἀνδρόγυνος, q. d. *Masculier, Marisfœmina, mas pariter & fœmina, utriusque sexus signum habens, Hermaphroditus.* De horum juribus multa passim in Talmud traduntur, & summatim in fine Seder Serahim. De Adamo primo scribũt: בשעה שברא הקב״ה את האדם הראשון אנדרוגינוס בראו ה״הד זכר ונקבה בראם i.e. Quâ horâ creavit Deus benedictus Adamum primum, androgynum creavit ipsum, sicut dictum est; Marem & fœminam creavit eos, Genes.1.27. Beres. rab. sect.8. in principio: Vajikra rab. sect.14. in princ. תיבה אנדרוגינוס *Dictio androgynos, quæ est masculinæ & fœmininæ formæ*, 1.Sam. 6.12. in R.Salom. Vide & clavem nostram Masorethicam.

אנדרטא · אנדרתא *Statua, simulachrum virile. Dicitur & אנדרטין formâ singulari*: נָהֲנִין לְאַנְדַּרְטָא Incurvant se statuæ, Esth.3.2. וַהֲוָה נָחֵין לְאַנְדַּרְטָא Fuitq; procumbens coram statua, ibid. וּלְאַנְדַּרְטָא דִי הֲקִים Et coram statua quam erexit, non procubuit, vers.4. *Plural.* אֲרוּם אֵין מָרְדְּכַי נָחֵין לְאַנְדַּרְטַיָא Quòd Mardochæus nõ procũberet coram statuis, vers.5. Meliùs legetur singulariter לְאַנְדַּרְטָא, ut in præcedentibus. *Apud Rabbinos frequens ejus usus est*: & ex altera forma, אמר המלך אנדרטין אני עושה אותה Dixit rex: statuam ego facturus sum ex eo, Beres. rabba sect.8. Postellus hîc reddit ἀνδρίον, h.e. statiunculam humanam.

אנדריאנטוס *Idem.* In Schemoth rabba sect.51. Similis est hæc res homini, qui odio prosequebatur Regẽ, & quærebat dominari super ipsum: sed non poterat. Quid fecit? הלך אצל אנדריאנטוס להפילו Ivit ad statuam Regis, & voluit dejicere eam, sed timebat ne occideretur à Rege. Quid ergo fecit? Accepit stylum ferreum, & suffodit parietem, dicens, מתוך שאני מפיל את הבסים אנדריאנטוס נופל Dum ego corruo fundamẽtum, concidet quoque statua vel effigies (super illud scil. posita). Hoc idem est cum אנדריאנטוס, de quo suprà. In Schemoth rabba sect.27. Simile hoc est avi, qui fugit ab aucupe, ונפל לתוך ידו של אנדריאנטוס & incidit in manũ statuæ. Id videns auceps, incepit ei illudere, & dicere; Quam egregia est fuga, quam arripuisti? Guido hîc exponit *Falconerius.* Glossa, איקונין של מלך Statua, Simulachrum regis. Est ex Græco ἀνδριάς, ἀνδριάντος, unde, ἀνδριάντα χρυσοῦν ἔστησεν Statuam auream erexit.

אַנְדְרִיאָנוּס *Adrianus.* Tanchuma in Genes.6.1. Idem quod אדריאנוס. Sic dicitur אַנְדְרוֹנָא, & אדרונא.

אַנְדְרֹלוֹמוֹסִיאָה *Pestis, pestilentia.* Corruptum Græcum est ex ἀνδρὸς & λοιμὸς. *Apud Rabbinos*, בכל מקום שאתה מוצא זנות אנדרלומוסיאה באה והורגת הטובים והרעים In quocunque loco invenis scortationẽ, ibi pestis venit, & occidit bonos & malos, Beres.rab.sect.26. R.Sal. Genes.6.13.

אַנְדְרוֹנָא *Cœnaculum, conclave, camera*, idem quod אדרונא de quo suprà: כאינדרונא מעליתא Sicut camera superior, Menach. fol.33.2. Græcè ἀνδρὼν Andron, conclave virorum.

אַנְדְּרַפְטָא *Avis nomen*, Talm. Pro ט etiam est ת, ut sæpè hæ literæ commutantur. Scribitur אנדריפטא, quod docet esse cum Chirek in medio, non Pathach, ut Munsterus notavit. Duplicis generis fuit, צפור אנדריפטא quæ ad esum licita: פירח אנדרפטא quæ vetita fuit: Cholin fol.62.2.

אַנְדְּרוֹפִיקוֹס *Hydropicus.* In Jalkut in Jobum, in illud: *Et appendit aquas in mensura*, Job.28.25. Homo constat ex dimidia aqua & dimidio sanguine. Quamdiu justè vivit, non plus est aquæ in homine, quàm sanguinis. Quando peccat, tunc vel aqua exuberat, ונעשה אנדרופיקוס & fit hydropicus, vel sanguis superat aquam, ונעשה מצורע & fit leprosus, quomodo dicitur אדם quasi אודם.

אנה

אנה *Ego*: vide suprà in אנא.

אַנְה *Ubi.* Apud Logicos, *Prædicamentum Ubi*, ut in More, & alibi.

אַנֵה *Decipere, Defraudare*: נִתְאַנָּה *Decipi, defraudari*, Talm. & Rab. בין שנתאנה שוכר בין שנתאנה משכיר sive deceptus sit conductor, sive deceptus sit locator: המתאנה יכול להחזיר החפץ ולא יקנה כלל Deceptus (à venditore) potest restituere rem emptam, & non emerit quicquam, id est, & emptio habetur pro nulla re, ac si planè non emisset.

אוֹנָאָה *Deceptio, Defraudatio, maximè in emendo & vendendo*: ומחזיר אונאה Et reddit (emptor) deceptionem, id est, rem quâ deceptus fuit: vel venditor reddit tantum pretii, quanto defraudatus fuit emptor: יש לו אונאה Habet defraudationem,

tionem, potest jus defraudationis prætendere, & retractare vel rescindere contractum: אונאה אין להם ביטול מקח יש להם Defraudationis jus non habent: cassationem emptionis benè habent, id est, non possunt prætendere se defraudatos esse, possunt tamen rescindere contractum: לעולם יהי אדם והיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה Semper sit homo cautus de fraude uxoris suæ: quando enim lachrymæ ejus prodeunt, tunc fraus ejus proxima est, Bavametzia fol 59.1. שלשה אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגזל וע"א Tria sunt ante quæ non clauditur cortina (id est, quæ obducta cortina celari non possunt coram Deo) nempe Defraudatio, Rapina & Idololatria, ibid. Ad ea nunquam convivet Deus, sed perpetuò istorum ultor existit. Raf chasda dixit: כל השערים ננעלים חוץ משער אונאה Omnes portæ claudi possunt (coram Deo) exceptâ portâ defraudationis, ibid. Deus convivere potest ad omnia peccata, sed defraudatio nunquã celari potest, semper in conspectu Dei exposita est, ut eam puniat. Talibus prisci voluerũt dehortari suos ab hoc vitio.

אוניתא · אוניות *Idem.* De his vide quoq; in ינה.

אִנְהוּ *Ille, Ipse:* & pluraliter, *Illi, Ipsi:* אנהו אַטְעִיוּ Ipsum seduxerunt, Eccles 7.30. *In Targum rarum est, sed Talmudicis frequentissimum:* אמר אנהו נמי Dixit ipse quoque. אנהו לא הוו Illi non viderunt. שקלי אינהו עפרא Accipiebant ipsi terram. *Plurale fœmininum,* אנהי pro אנהין. Pro eodem dicunt & נהי pro נהין, per usitatam Apocopam. Videtur autem אינהו esse compositum ex אי & הוא, ut Nun sit epentheticum. Vide & suprà in איה.

אנח אתאנח *Gemere, Ingemiscere, Suspirare.* *Præteritum,* אתאנחו כל חֲדֵי לִבָּא Ingemiscant omnes, qui fuerunt læto animo, Jesa.24 7. *Contractè,* ואתנחו בני ישראל Et ingemuerunt filii Israel, pro ואתאנחו, ut habet Jonathan, Exo.3.23. *Participium,* על מָה את מִתְאַנַּח Quare tu ingemiscis, Ezech.21.7. דהוו מִתְאַנְחִין Qui fuerũt gementes, Jesa.21.2. *Fœmin.* בְּרַם הִיא מִתְאַנְחָא Idcirco ipsa gemuit, Thren 1.8. *Imperativus,* ואת בַּר אָדָם אתאנח Tu autem fili hominis, ingemisce, Ezech.21.6. *Fut.* תתאַנַּח בעיניהון Gemes in cõspectu ipsorum, Ezech.21.6. נִתְאַנַּח עַמָּא Gemit populus, Prov.29. 2. cum litera נ formativa, more Syro.

אִנְחָא *Gemitus, Suspirium:* *Plurale,* אֲרוּם סַגִּיאוּ אַנְחָתִי Propterea multa sunt suspiria mea, Thren. 1.22.

תַּנְחֲתָא *Idem.* Absoluta forma fœminina fuit תִּנְחָא, quod potuit magis regulariter esse תִּנְחָא, literis א & י commutatis, ut communiter in hac forma Inde forma emphatica תִּינַחְתָּא, unde factum תַּנְחֲתָא per faciliorem pronũciationem: דְוָנָא וְתִינַחְתָּא Mœror & gemitus, Jesa.35.10. Sic Jesa. 51.11. Ezech. 2.10. מִן קָל תַּנְחָתִי Præ voce gemitus mei, Psal.102 6. תִּינַחְתִּי תִעוֹל Gemitus meus accedit, Job.3.24. ותינחתי Et gemitus meus à te non est absconditus, Psal.38.10. אִשְׁתַּלְהֵית בְּתִינַחְתִּי Defessus sum in gemitu meo, Psalm.6.7. לְאֵיתִי בְּתִינַחְתִּי idem, Jerem.45.3.

תִּינַחְתָּא *Idem:* על תונחתי Propter gemitum meum, Job.23.2.

אֲנַחְנָא *Nos:* vide suprà in אנא.

אֲנָחוּתָא Vide in נחת.

אנט אַנְטִיגְרָפָא *Exemplar, Scriptura descripta, Copia literarum: Chirographum.* A Græco ἀντίγραφος, vel ἀντίγραφον. Munsterus interpretatur Scripturam scriptam calamo Gripheo. Error. Item, scribit idem, *Contradictio.* Non sic, sed *Rescriptio, contrascriptio, descriptio.* In Aruch est *Scriptura descripta calamo, qui vulgò vocatur* גרפיאו. Vox est Gallica, *Greffe* calamus, unde *Greffier* Scriba, non Gryphus avis. הב לי אנטיגרפא Da mihi scripturam, chirographum, Ber.rab.sect.67. דין הן אנטיגרפא Hæc est scriptura, hoc chirographum tuũ, ibid. In Aruch legitur אנטיגרפין quod puto legendum אנטיגרפון.

אַנְטִידִיקוֹס ἀντίδικος *Adversarius, Actor, Accusator.* Scribitur & אנטידיכוס corruptè. In Beres. rab.sect.82. Quando Deus judicat populos mundi, sedẽs judicat, & accuratè considerat judiciũ, ac producit judicium, ואחר כך הוא נעשה אנטידיקוס בנגדן & postea fit adversarius vel Actor contra eos. In Deuter.rabba, sect. שופטים (non sunt hîc sectiones numeris distinctæ): Audivi, quòd si judex velit jubere, להושיב האנטידיקין ut sedeat adversarius, יושיב jubet sedere. In Medr. Esth. cap. 1. vers. 12. corruptè legitur אנדיתיקום, ut; אפילו אנדיתיקום של בית אבא לא נידונו ערומים Etiam adversarii domus patris mei, non judicãtur nudi.

אנטיטיה. Vide mox in אנטיניא.

אַנְטִיוֹכְיָא · אַנְטוֹכְיָא *Antiochia:* מִבְּלָךְ לְאַנְטוֹכְיָא Dum ascendis vel is Antiochiam, Num.13 22. in Jonathane, pro Hebr. חמת. Sic וית אַנְטוֹכְיָא Et Antiochiam, Genes.10 18. in Targ. Hieros. pro Hebr. ואת הַחֲמָתִי. *Apud Talmudicos,* עבדי מכרתיהו לפלוני אנטוכי לא יצא לאנטוכי שבאנטוכיא יצא Servum meum vendidi Simoni Antiocheno, non valet: Simoni Antiocheno qui Antiochiæ habitat, valet, Gittin fol.44.2.

אנטוכי *Antiochenus,* qui natus est Antiochiæ, & potest alibi habitare.

אַנְטִיוֹכוֹס *Antiochus,* אנטיוכוס הרשע Antiochus impius. Sic vocant eum qui Græcis Antiochus ἐπιφανὴς illustris.

אַנְטִיכִי *Lebes ex ære:* אנטיכי אפע"פי שגרופה לא שותין ממנה

כבנה Lebes etsi eversus sit, non tamen bibunt ex eo, fol. in sabbatho, Schab. cap.3. in Mischna. Munsterus scribit אנטיבי pravè.

אנטל *Quartarius, mensuræ nomen:* איזהו אנטל וי רביעית תורה Quid est *antal?* quartarius legis, Tal. Bava bas. fol.58.2. Originis Græcæ esse videtur: nam ἀντλέω, ἐξαντλέω Haurio, exhaurio: ἄντλημα Haustorium, vas hauriendi. In Glossa scribitur אינטל.

אַנטְלְיָא ἀντλία *Situla, haustrum, Antlia,* ut apud Martialem, *Cui talaboratas antlia tollit aquas.* Alibi est *Gutturnium, unde lavantur manus,* & sic posit esse à נטל Lavare manus. Utrumque hoc legitur in Comment. R. Sal. in Machschirin cap.6.

עָלמא מדמי לגלגלא דאנטליא דמילי כתריק ודמריקן מתמליא *Mundus hic similis est rotæ sitularum* (h.e. multas situlas vel haustra multa habenti:) *quod plenū est evacuatur* (dum sc. rota circumagitur) *& quod vacuum est, impletur,* Vajikra rab. sect.34. Sic in hoc mundo unus ascendit, alter descendit, qui nunc in honore versatur, mox deturbatur, qui hodie dives est, cras fit pauper, & contrà. Plur. אנטלין *Haustra.*

אנטְלר *Præfectus, Præpositus, Curator, Procurator.* In Talmud Hierosl. lib. Sanh. cap.2. ואנטלר בשבועה Et curator per juramentum? Glos. אפיטרופוס. Græcis ἐντέλλω Faciendum injungo, mando, præcipio. ἐντελεῖς id est, οἱ ἄρχοντες.

אַנטִיבִיקִין *Dignitas, honor, Honoratio;* ἀντιτιμάω *Vicissim honoro.* ἀντιτίμησις Mutua honoratio vel æstimatio. τίμησις Honor, honoris delatio.

אנטיניא. In Talmud Hierosol. Moed Katon cap. 3. מהו בלני נשים Quid sunt balneatoria mulierum? Rabbini Cæsarienses dixerunt אנטיניא. Glossa non explicat. Ibidem in Kilaim cap. ultimo legitur pro eo אנטיטיה.

אַנטונינוס *Antoninus,* imperator Romanus sic dictus.

אונטוס *Sic, Ita, ad hunc modum, verè, omnino.* Aruch scribit אנטוס sine Vav. In Vajikra rabba sect.33. in illud; הַצְדָא שַׁדְרַךְ Omnino, verè Sadrach Meschach & Abednego, & cæt. Dan.3.14. מהו הצדא אונטוס Quid est הצדא? Rabbi Abba dixit, אונטוס. Græcum est ὄντως Verè, Revera. Sic & Aben Esra exponit הצדא, id est, האמת הוא כבא *Verè* ita se res habet. Munsterus omisit.

אַנטִיפַּטְרִס *Antipatris,* ἀντιπατρίς Nomen urbis in Palæstina, ab Antipatro, Herodis patre, nomen sortita. Unde in N. T. milites dicuntur Apostolum Paulum duxisse ἀντιπατρίδα Antipatridem, Actor.23.31.

אנטיפַּטר *Antipater,* cujus nominis plures fuerunt. Dicunt etiam אנטִיפַּטְרִס pro eodem.

אַנטִיפַּטְרִי *Antipatriensis.* Fœm. נתר אלכסנדרית ולא אנטיפטרית Nitrum Alexandrinum & non nitrum Antipatriense, Tal. Nidda fol.62.1. Pro eo pravè legitur אַנפַּנְטְרִין in Schab. fol.90.1. transpositis literis פ & ט.

אַנטִיפַּרִס *Antipatris,* urbis ejusdem nomen, ut antè: מעכו עד אנטיפרים Ab urbe Acco usque ad Antipatrida, Beres. rab. sect.61.

אנטפיתא אַנטִיפַּתוס · אַנטִיפַּטָא *Præfectus,* alium tamen superiorem habens. Aruch eum facit tertium à rege. אנטיפתא דקיסרין Præfectus Cæsareæ. Legitur in Talm. Hierosolym. Berach. cap.5 & Medrasch Koheleth cap. 3. v.6. & 11. v.1. Est Græcum ἀνθύπατος *Proconsul,* Qui consulis vicem gerit, ut Act 13.7.12.

אַנטִיקֵיסַר *Vice-Cesar, Cesaris locum tenens, vicarius, gubernator aut præfectus:* הוא ואנטיקיסר כלו Ipse & vicarius ejus, Ber. rab. sect. 53. ומלך בבל אנטיקיסר שלו היה יושב ביריחו Et regis Babyloniæ gubernator residebat in Jericho, Ber. rab. sect.85. in fine. Glossa, פקיד Præfectus, משנה Secundarius, vicarius.

אַנטְרִידָאֵי *Nomen gentis,* Gen. 10. 18. in Tar. Hierosl. pro Heb. הָאַרְוָדִי.

אני אוּנְיְיקִי *Nomen proprium regionis, quæ a Tubal originem cæpit:* inde apud Talmudicos, תובל זה בית אונייקי *Tubal* Genes.10. est Beth Unjaki, Joma fol.10.1. גבינות בית אונייקי Casei Unjakini, scil. prohibiti sunt.

אניצין Vide infra in אנץ.

אנך אוּנְכָא *Onyx, lapis pretiosus:* כָּנְשִׁין אוּנְכִין וּמַרְגָלְיָין Colligentes Onychas & margaritas, Num.33.8. in Tar. Jonathanis. In Gemara scribitur אינך, & à R. Salomone explicatur נופך Carbunculus: ע״ז fol.8.2.

אנל אַנְלִינִין *Pulpita, quibus libri imponuntur:* Aliis *Theca, Sacculus ex corio, cui liber includitur:* Tal. Kelim cap. 16. Quidam libri habeat אֲנָלִין, alii legunt אֲנְלִינִין.

אנם אִינוּמְלִין οἰνόμελι *Vinum melle conditum, Vinum mulsum: potus ex vino, melle & pipere, secundum Hebræos:* איזהו אינומלין אינומלין יין ודבש ופלפלין Quid est Inomelin? Inomelin est vinum, mel & piper, ע״ז fol.30.1. ועושין אינומלין בשבת Faciuntq; vinum mulsum in Sabbatho, Schab. fol. 39. 2. in Mischna. Aruch notat, in quibusdam libris legi יינומילין, quod esset compositum ex Hebræo & Græco, inusitatè. R. Selomo barbarè exponit פרזון *Infusum.*

אָנַן *Mæstum, Tristem esse, Lugere, Mærere, Plangere ob mortuum:* לִבְהוֹן דְחַכִּימַיָא אָנִין Cor sapientum mœret propter vastationem domus Sanctuarii, Eccles.7.4. Rabbinis verbum usitatissimum est. עד מתי מתאונן עליו Quamdiu plangit super eo? alius dixit, Toto die quo mortuus

 est:

est: alius dixit, Toto die ac nocte: alius dixit, quamdiu non est sepultus, Zevach. fol. 100. & 101.

אונן *Plangens, Mærens; Lugens ob mortuum.* Distinguitur ab אָבֵל Lugens, quod generalius est, & ad externum luctum, vestitum scil. lugubrem potiùs refertur: אונן verò ad internum luctum & mærorem animi. R.Sal. Lev.10. 19. אין אונן אלא ליום קבורה Non est plangens, nisi die sepulturæ. Alibi idem, אונן כל זמן שלא נקבר המת Mærens dicitur, quamdiu non est sepultus mortuus.

אֲוָן *Mœstus, Tristis:* אניני הדעה Mœsti animo, tristes, melancholici. Vide רַחֲמָן in רחם.

אֲנִינָה *Planctus, Mœstitia, Lamentum, Tristitia, Mæror:* אם אכלו באנינה si comederit illud (aliquid de decimis secundis) in mœrore, Maaser scheni. cap.2.

אֲנִינוּת, אֲנִינוּתָא *Idem:* אבילותא ואניגותא Luctum & mœrorem, Heb. וַאֲנִיָּה, Thren.2.5. יְהֵי כָּפֵן בַּאֲנִינוּתֵיהּ Sit esuriens in mærore suo, Job.18.12. *Talmudici,* לא היו מתאבלין אלא אוננין שאין אנינות אלא בלב Non fuerunt lugentes, sed mærentes: non enim est mæror nisi in corde, Sanh. fol. 47.2. אנינות לילה דרבנן Planctus noctis à Rabbinis est, statutum Rabbinicum est, Berach. fol. 16.2. אנינות לילה אינה מדאוריתא אלא מדברי סופרים Mæror noctis non est ex Lege (Mosis,) sed ex statutis scribarum, Zevach.fol.101.1. Scriptum enim est: הן היום *Ecce hodie,* & cæt. Lev.10.19. ad quod scribit Gemara, היום אסור והלילה מותר De die vetitum est, noctu licitum est, Zevach. ibid. Agnus paschalis noctu licitus est mærenti sive lugenti, interdiu non. Lugens enim de eo non debet comedere. At noctu non censetur אנינות mæror vel luctus esse, sed tantùm de die.

אֲנָן Vide in אֲנָא. אִנּוּן Vide in אִנּוּן: & ibid. אנין. nam ultimum Nun pertinet ad numerum pluralem.

אֲנוֹנָה, אנונם *Annona, Cibus, Victus, Commeatus, Frumentum: Tributum annuum ut annonam conservandam:* המלך היה לו מעלה אנונה Rex suppeditabat ipsi victum; אני מבקש לכפול אנונה לך Ego cupio duplicare tibi frumentum, Beres.rab.sect. 47. אִעָם שהן נגבין אנוניות ואנגריות Etiamsi sint onerati tributis annonæ & angariis, Vajikra rab. sect. 23. חותכת אני אנונא שלך אמר לה נותן לחם לרעבים i.e. Præcido ego tibi annonam: dicebat ipsa: *Deus dat panem famelicis,* Psal.146.7. Beres. rab. sect. 87. in fine. Sic adducitur in Aruch & in Jalkut in sect. וישב. At in Ber. rabba hodie pro eo legitur פרנסה Alimentum. Huc pertinet quoque ex Vajik. rab. sect. 10. עשרים וארבעה אנונים את נסיב *Viginti quatuor annonas sive*

cibos accipies, quod ibidem in textu exponitur de 24 מתנות כהונה donis sacerdotii. Baal Aruch exponit פרנוס. In Jalkut fol. 108. 1. exponitur כל הצומח מן הארץ.

איניניה *Ananias,* nomen proprium: Rabban Gamaliel בן איניניא filius Ananiæ, Tal. Hier. Peah cap.1.

אֲנַנְקִי *Necessitas, Calamitas, Afflictio, Angustia.* Græcum est ἀνάγκη: כַּד עָלְלִין לְשַׁעַת אֲנַנְקִי Quando incidunt in tempus necessitatis, Gen. 22.14. in Tar. Hier. ubi in Jonathane legitur אֲנִיקִי pravè. בְּהָדָא שַׁעְתָּא דַּאֲנַנְקִי In hac hora necessitatis, Gen. 38.25. in Jon. לַאֲנַנְקִי In necessitate, Esth.5.1. in secundo Targū ad finem versus. שַׁעַת אֲנַנְקִי Hora necessitatis, id est, שעת הדחק Tempus pressionis, afflictionis, calamitatis: Non autem significat *Horam vel Tempus simpliciter,* ut Munsterus perperam notavit, multo minus *Pulchrum & decorum,* ut idem voluit. *Videtur & adverbialiter sumi,* ἀνάγκη, i. e. ἐξ ἀνάγκης *Necessariò, Coactè.* In Beresch. rabba sect.12. בשר ודם מותח אוהל אננקי על ידי שהות הוא רפה Cùm caro & sanguis extendit tentorium, ἀνάγκη necessariò per moram (i.e. successu temporis, quùm diu extensum relinquitur) fit remissius. Mirum ni hîc Munsterus legit אהל אננקי Tentorium pulchrum.

אֲנַס *Cogere, Adigere vi, vim aut violentiam inferre, vi comprimere, Diripere, Depopulari, opprimere. Præteritum,* אִין מָמוֹנָא אֲנַס לְחַבְרֵיהּ si facultates diripuit à socio suo, Num.5.7. in Jon. בְּלָמָא אַנְסֵיהּ Pro nihilo oppressit eum, Jesa.52.4. וְיַת מַן אַנְסִית Et quem oppressi, Heb. רַצּוֹתִי Contrivi, 1.Sam.12.3. דְּלָא אֲנַסִית Quæ non rapui, Heb. אֲשֶׁר לֹא גָזַלְתִּי, Psal. 69.5. וְלָא אַנֵסְתָּנָא Neque vim intulisti nobis, Heb. רַצּוֹתָנוּ, 1.Sam.12. 4. אניסו אונסא בגויך Diripuerunt direptionem, vel, violentiam exercuerunt intra te, Hebr. עָשׂוּ בָעֹשֶׁק Egerunt violenter, Ezech.22.7. *Participium,* וְכָל רָז לָא אָנֵס לָךְ Et nullum arcanum opprimit te, Dan.4.6. q.d. molestum tibi est, ut non illicò & ex tempore illud solvas & explices: וַי דְאָנֵיס מָמוֹן דְרֶשַׁע לְבֵיתֵיהּ Væ illi qui per vim infert divitias in domum suam, id est, per vim & oppressionem aliorum comparatas, Hab.2.9. *Plurale,* דַּהֲווֹ אָנְסִין לְהוֹן Quo fuerunt opprimentes eos, vel diripientes, Jud.5.11. וְאָנְסִין חַשִׁיכַיָּא Et vim infertis inopibus, Amos 4.1. וְאָנְסִין וְעָשְׁקִין Et vim inferunt opprimuntque virum & domum ejus, Mich.2.2. וּבְאָנְסֵי אַגְרָא דַאֲגִירָא Et in eos qui vim inferunt mercedi mercenarii, id est, violenter detinent, Mala.3.5. דֵּין חוּלַק לְאָנְסָנָא Hæc est pars direptorum nostrorum, Jesa.17.14. *Partic. Pehil sive passivum præteritum,* חֲמָרָךְ יְהֵי אָנִיס Asinus

nus tuus erit direptus è conſpectu tuo, Heb. גָּזוּל, Deut. 28.31. עַמָּא אֲנִיסָא וּבְזִיזָא Populus violenter oppreſſus & direptus, Jeſa. 18. 2. *Plurale*, אֲנִיסִין רבית אפרים Direpti, Oppreſsi erunt Ephraimitæ, Heb. עָשׁוּק Oppreſſus, Hoſe. 5.11. *Infinitivus*, דְּהוּו מַשְׁכְּמִין לְמִינַס Qui manè ſurrexerunt ad diripiendum, Heb. כָּל שֹׁקְדֵי אָוֶן, Jeſa. 29. 20. דמַחְשְׁבִין לְמִינַס Qui cogitant vim exercere, Heb. הַחֹשְׁבִים אָוֶן Ezech. 11.2. *Cum Affix.* לְמִינְסְהוֹן מֵאַחְסַנְתְּהוֹן Ut vi expellat eos de poſſeſsionibus ſuis, Ezech. 46. 18. *Futurum*, וְלָא תֵינַס Neq; diripies, Heb. תגזל, Lev. 19.13. in Jonathane. לָא נֵאנַס אַרִיסָן Non inferemus vim deſponſatis, Num. 21. 23. in Jon. וְלָא יֵינְסוּן עוֹד Neque opprimen amplius, Hebr. ולא יונו, Ezech. 45.8. *Ex Aphel*, וְאַרְמְלָא לָא תְנִיסִין Et viduam non opprimetis, Heb. לֹא תַעֲשֹׁקוּ, Jerem. 7.6. Poſſet forma Pehal תינסון retineri, quia Aphel inuſitatum eſt. *Apud Rabbinos* de נערה vel בתולה Virgine uſurpatum, ſignificat, *Vi comprimere, Violare, Vi pudicitiam eripere.* האונס את הבוגרת Qui vim infert puberi, האונס שוטה או חרשת Violans ſtultam aut ſurdam &c. נאנס *Cogi, Adigi:* אָנוּס הָיִיתִי Coactus fui, Gittin fol. 34. *Apud Talmudicos*, אנסיה לידיה עידניה *Urſit, preſſit eum tempus ſuum*, id eſt, temporis neceſsitas, vel, naturæ neceſsitas, quo alia habuit ordinaria negotia, vel naturæ ipſi erat conſulendum. אנסיה ליה מִשְׁתְּיָא Preſsit eum potus, malè ſe habuit ex nimio potu.

אונס אָנוּס אֲנוּסָא *Violentus, Vim inferens, Prædo, Raptor. Forma in concreto uſitata, ut* קְטוּל *Occiſor, latro,* כְּרוֹז *præco,* פְּרוֹק *Liberator, & ſimilia. Plurale*, וְהָא אִנּוּן אֲנוּסִין Et ecce illi ſunt raptores, vim & injuriam exercentes, contrà quàm dixi, ut quæ juſta ſunt facerent, Jeſa. 5.7. Veneta habent אנוסין inconvenienter: כָּלְהוֹן אֲנוּסִין בְּגַוַּהּ Omnes ſunt raptores in ea, vel, אָנְסִין Rapiunt, diripiunt, vim publicam exercent, Jerem. 6.6. אם בגלעד הֲווֹ אֲנוּסִין Nonne in Gilhad fuerunt raptores? Hoſ. 12. 11. R. Sal. intelligit paſsivè, אם בא להם שבר ואונס Quando obvenit ipſis contritio & direptio, quando contriti & oppreſsi fuerunt, illud ipſimet ſibi ſuâ idololatria procurarunt: לְמָא אֲנָא חָזֵי אֲנוּסִין Quare ego vim inferentes vel oppreſſores video, Hab. 1. 3. Activè, ut mox ſequuntur, עָבְדֵי לֵיאוּת Facientes, creantes moleſtiam, בָּזוֹזִין prædones, חָמוֹסִין Raptores. Sic legendum, וְלְמָא אַתְּ מִסְתַּכֵּל בַּאֲנוּסִין Ut quid tu intueris oppreſſores, Heb. בוגדים prævaricantes, Hab. 1.13. *Apud Rabbinos* אונס *Vi comprimens vel ſtuprans virginem:* Rambam in הלכות נערה בתולה ſcribit: אי זה הוא אונס שבא עליה בעל כרחה Quinam vocatur אונס? Qui per coactionem congreditur cum puella: אנוסה *Vi compreſſa, Stuprata per vim:* כל הנבעלת בשדה הרי זו בחזקת אנוסה ודנין אותה בדין אנוסה Omnis virgo quæ vitiatur in agro, habetur pro Stuprata per vim, & judicant eam quoq; judicio per vim Stupratæ, Ibidem, ubi plura vide de utriſque.

אנוס *Præfectus, Dominator, qui ſubditos premit:* אנוס מדין Præfectus Midianitarum, Exo. 18.1. in Jonathane. Onkelos רַבָּא Princeps. Heb. כֹּהֵן, quod ſic ſæpè pro Principe ſumitur. Scribitur tamen hic אונוס, quod Aruch vult eſſe Græcum ὄνος *Aſinus*, quaſi ignominiæ causâ ſic Præfectum Midian vocarit. Sic וּלְאנוס דמדין Et præfecto Midianitarum, Heb. וּלְכֹהֵן; Exod. 2. 16. Jon.

אונס · אוּנְסָא *Direptio, Oppreſsio, Vis injuſta, Coactio:* מִלִּין דְּאוֹנֵס Verba oppreſsionis, verba vim ſpirantia, Jeſa. 59.4. וַחֲמַר אוּנְסָא יִשְׁתְּיוּן Et vinû violentiæ bibunt, id eſt, ex bonis violenter raptis comparatum, Amos 2. 8. מֵאוּנְסָא דְעַנְיֵי Propter violentiam in pauperes, Pſal. 12. 6. מִכָּל אוּנְסָא וּגְזֵילָא Ab omni oppreſsione & rapina, Cant. 4.2. בְּשִׁקְרָא וּבְאוּנְסָא In falſitate & violentia, Jeſa 30.12. בִּטְלוּמָא וּבְאוּנְסָא In oppreſsione & rapina Pſal. 62. 11. *Plur.* חֲמַר אוּנְסִין מַדְלִיק לְהוֹן Vinum rapinarum incendit eos, Jeſa. 5.11. מַרְחִיק נַפְשֵׁיהּ מִן אוּנְסִין Elongans ſeipſum à rapinis vel direptionibus, Jeſa. 33.15. *Rab.* האונס רחמנא פטריה *Neceſsitatem Deus miſericors remittit.* Eum qui vim patitur, Deus quoque excuſatum habet. באונס *Per coactionem, Coactè:* בֵּין באונס בֵּין ברצון ſive coactè ſive voluntariè, Rab.

אֲנִיסָא *Idem:* דְּלָא הֲוַת בְּהוֹן אֲנִיסָא וּגְזֵילָה In quibus nulla fuit violentia vel rapina, Cant. 6.5. אֲנִיסָא יְהַהֵל בְּחַכִּימָא Injuria dementat ſapientem, id eſt, donum quod ſapienti offertur, ut vim & injuriam faciat egeno, Eccleſ. 7.8.

אֲנִיסוּת *Idem:* אִין אֲנִיסוּת מִסְכְּנִין Si oppreſsionem pauperum, Eccl. 5.7. דַּכְיָן מִכָּל אֲנִיסוּת וּגְזֵילוּת Puri ab omni oppreſsione & rapina, Cant. 6.5.

מִינַס *Violentia:* רִשְׁמִין דְּמִינַס Signaturas violentiæ vel injuriæ, Jeſa. 10.1.

אַנְסְיָא *Nomen provinciæ vel regionis*, Gen. 10.2. in Targ. Hieroſ pro quo in Onkelo eſt אִיסְיָא.

אנף אַנְפָּא *Facies, vultus, conſpectus, ſuperficies: metaphoricè Ora, Fimbria externa, quaſi ſui corporis vultus & ſpecies. Priori modo pluraliter tantùm uſurpatur, ut Hebræorum* פָּנִים. *Altero modo*, עַל אַנְפָּא גוּלִיתְהוֹן In ora pallij ſui; עַל אַרְבַּעַת אַנְפֵּי גוּלֵיהוֹן In quatuor oris pallij ſui, Num. 15.38. in Jonathane. Aliàs pro hoc dicitur בִּנְפִין, quomodo hîc fortè legendum eſt. *Pluraliter*, אַנְפִּין, *& constructè*, וְאִסְתַּכַּל אַנְפֵּי מְשִׁיחָךְ Et intuere vultum Uncti ſive Meſsiæ tui, Pſal. 84. 10. וּסְגִיד עַל אַנְפּוֹהִי עַל אַרְעָא Et procubuit vultu ſuo in terram, Gen. 19.1. in

19.1. in Jon. Sic באנפוהי In faciem ejus, *& fœm.* באנפה, Heb. בפניה, Num.12.14. in Jon. Sæpius in Targum dicitur contractè:

אפא, אף & Hier. אוף *Idem, ut Hebraicè. Synecdochicè Nasus, Nares:* לכל אפא ואפא Unicuiq; faciei, Ezech.1.6. על אפה In faciem vel nasum ejus, Gen. 24.47. באפוהי In nares ejus, Gen.2.7. מאפוהי ומאחורוהי A vultu suo & à tergo suo, 2.Sam.10.9. *Pluraliter* אפין *Vultus, Facies,: Modi certi, rerum quasi facies & species.* אפין באפין De facie in faciem, Gen.32.30. Sic Deut.34.10. לא תשתמודעון אפין Non agnoscetis vultus in judicio, id est, non habebitis personarum discrimen in judicio, Deut.1.17. ארבעין ותשע־אפין Quadraginta & novem modi, Cant.1.11. *Constr.* ית כל אפי ארעתא Omnem faciem, id est, superficiem terræ, Gen.2.6. ונפלת לאפי דוד על אפהא Et cecidit, id est, procubuit in conspectu Davidis in faciem suam, 1.Sam.25.23. ואשתטחית על אפי Et procubui, vel expandi me in faciem meam, Ezech.1.28. כנשמת רוח חיין דבאפנא Sicut spiritus vitæ, qui est in naribus nostris, Thren. 4.20. ודמות אפיהן אפי אנשא Et similitudo, vel species vultus ipsorum erat vultus hominis, Ezech.1.10. ואפיהן וגפיהן Et vultus ipsarum & alæ ipsarum, Ezech.1.11. לארבע אפוהי Ad quatuor facies illius, Ezech.1.15. לקבל אפהא E regione faciei suæ, Ezech.1.12. *Apud Talmud.* בל אפייא שוין, Vide sup. in אוף.

אפות *Facies, Vultus, Frons: Nares.* מאפותיה יפוק קטרא Ex naribus ejus egreditur fumus, Heb. מנחיריו Job.41.9. Munsterus & Aruch ponunt in ordine אפת: sed ת servile est, ut in aliis in ות finitis, & idem est quod אף Hebræum. Aruch simpliciter *Frontem* exponit. *Apud Talmudicos,* ידא אאפותא דרגא לשינתא Manus ad frontem apposita, gradus est ad somnum, Pesach. fol.112.1. עד דהוה שריק ליה דידבא כאפותיה Donec dilaberetur ipsi musca de fronte ejus, Pesach. fol.44.1. In Jalkut scribitur אאופתא, & explicatur על המצח, fol.106.2.

אנפט *Occursus:* הוא יוצא לאנפטי שלך Ipse egreditur in occursum tuum, obviam tibi: in Medrasch Tanchuma, & Jalkut fol.54.2. Videtur corruptũ ex Græco ἀπαντάω, ἀπαντῶ, ἀπάντησις, per transpositionem literarum. Meliùs scribitur alibi אפנטי. Vide infrà.

אנפך Sic scribit Munsterus. Judico esse idem quod אנפק de quo infrà.

אונפלי *Loculi: Sacculus pecuniarius*, Talmud. תן לי הדינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי Da mihi numum istum. Dicebat: Dedi eum tibi, tu autem posuisti eum in loculos tuos, Schevu. fol. 45.1. Glossa, תיק Theca pro numis. Aruch scribit אפונלי. David de Pomis, אמפולי.

אנפיליא, אמפיליא & fœmininè אנפילאות *Impilia, Empilia, Inpilia: Socci, Calcei ex corio tenui, quibus, tanquam soccis, alij crassiores superinduuntur.* Horum usus prohibitus est in solenni ista discalceatione, quæ fit in divortiis. Græcæ originis vocabulum est. πῖλος in genere est Indumentum è lana compactum, sive sit Pileus, capiti serviens: sive Subucula, sive Soccus, sive aliud aliis usibus cõveniens. πιλεω, πλέω, ἐμπιλέω Compingo, condenso lanam; ἐμπίλια Coactilia; indumẽta ex lana coacta & compacta, facta. Hinc Latini dixerunt Inpilia & Impilia, de quibus vide Lexica Latina. *Talm.* קטן ואנפיליא פסולות Minorennis & socci, illegitimi sunt, scil. ad discalceationem solennem istam, de qua Deut.25. Gittin fol.25.1. Nam de persona in Lege scriptum est איש *Vir;* & de re, נעל *Calceus.* Soccus autem ex lana non est calceus. שני מנעלים ושני אנפילאות Duo calcei, par calceorum & par soccorũ, Schab. f.120.1. Glossa קלצונש של צמר Socci ex lana. Sunt inter octodecim vestium genera, quæ in die sabbatho ex incendio eruere licet. ובאינפליא של בגד Et cum soccis laneis, Jevammoth fol.103.1. באינפליא חליצתה פסולה Cum soccis, discalceatio illegitima est, Jevam. cap.12. in princ. Ratio in Gemara redditur, דאינפיליא לאו מנעל הוא Quia soccus non est calceus, qui scil. debet esse ex corio. הלך ועשה לו שתי אנפלאות Ivit & fecit ipsi duos soccos, Beres. rab. sect.61. שלוף מנעלך ונעול לך שתי אנפלאות Exue calceos tuos, & indue tibi duos soccos, ibid. Ex Hesychio afferunt Lexica, πῖλος dici etiam τοὺς πίλους καὶ τὰ ἐμπίλια. Latinam vocem adducunt ex Digestis juris civilis, lib.34. Tit.2. L. Argumento sunt: *Fasciæ crurales, pedulesque & impilia vestis loco sunt.* Glossa ibi addit: *Impilia.* ad tegendum caput, vnde Pileati. Hæc interpretatio relinquitur Scholæ Juridicæ disceptanda. In libris autem antiquis hîc legitur *Impilia:* posteriores pro eo substituerunt *Item pilea.* Defendat, qui sic mutavit. Et sic legendum apud Plin. lib.19. cap.2. Theophrastus author est, esse bulbi genus, circa ripas amnium nascens, cujus inter summum corticem, eamq; partem quâ vescuntur, esse laneam naturam, ex qua *impilia* (non *mapalia*, ut vulgò libri habent) vestesque quædam conficiantur. Vide & Drusium lib. Quest.3. quest.64. In Aruch scribuntur hæc cum מ in medio, אמפליא.

אנפילן *Conclave, Penetrale, quod est ante triclinium magnum, Atrium minus.* נכנס לאנפילן Ingressus est in atrium vel conclave anterius, aulam anteriorem vel minorem, In den vordern oder kleinen Saal/ Berach. fol.16.2. Sequitur ibi mox,

נכנס

נכנס לטרקלין Ingressus fuit in triclinium, aulam majorem, In den grossen Saal. *Hinc plurale legitur in Targum*, ובתולתך טמירן וגניזן באנפלין Et virgines tuæ absconduntur & reconduntur in penetralibus, Cant.4.12. Videtur esse ex Græco ... Atrium.

אנפנטרין *Nomen proprium loci*, apud Talm.

אנפק *Quartarius, Quartale, mensuræ nomen*, idem quod אנבג & אנסל, de quibus suprà. Munsterus scribit etiam אנפך. Pro diversis locis, diversimodè pronunciabatur. אנפקא דחמרא Quartale vini, Gittin fol.69. עד דקימי אאנפקא Donec consistant ad quartale, vel, ad quartam partem, nempe, elixanda sunt & bulliendo coquenda ad quartam usq; partem, Schab. fol.109.2. Glossa hic notat esse Quartale Logi. De לוג suo loco. לאשקויי אנפקא חייא Potare ipsum, Bibendum dare ipsi quartale vini vivi, id est, meri, Chol. fol.94.1.

אנפיקנון *Oleum olivarum crudum & amarum, ex olivis vel immaturis aut deciduis pressum, Oleum omphacinum:* אין מביאין אנפיקנון Non offerunt oleum omphacinum & si offerant (pro decimis,) rejicitur, Menach. cap.8. in Mischna, Pesach. fol. 43.1. Hujusmodi oleum erat tertiæ pressuræ. Primum & optimũ erat ex olivis maturis, sponte fluentibus: alterum ex illarum granis sive residuo, leviter expressum: tertium ex immaturioribus & deciduis, idque omnium erat vilissimum. Sequitur ibidẽ, ולמה סכין בו שמשיר את השער ומעדן את הבשר Quare autem ungunt se eo? quia effluere facit pilos, & delicatam reddit carnem, Sic in Vajik. rab. sect.5. וראשית שמנים ימשחו *Et præstantissimo unguento unguunt se*, Amos 6.6. R. Jehuda dixit, Hoc est oleum stactinum. R. Jannai dixit, שמן אנפיקנון oleum omphacinum, שהוא משיר את השער ומצהיר הגוף quod defluere facit pilos, & nitidũ reddit corpus. Vide & Bemidb. rab. sect.10. Ber. rab. sect.98. fol.111.3. ubi scribitur אנפקינן. Et in Targum, ואנפיקינון דמנתר ית סערא Et oleo omphacino quod defluere facit pilos, ומפנק ית בשרא & delicatam facit carnem, Esth.2.12. Pigmentis erodebant extremos pilos versus frontem, ut frontem latam ostentarent puellæ istæ aulicæ. Est vox peregrina. Ego non dubito quin sit Græca: ὀμφάκινον *Omphacinum*, ex uvis acerbis & immaturis confectum: & ὀμφάκινον *Oleum ex olivis immaturis*, quod & ὠμοτριβὲς dicitur, quia olivæ illæ acerbæ, unde exprimitur, crudæque adhuc sunt. Vide de eo apud Dioscor. lib.1. cap.29. Olei omphacini quoque meminit Plinius lib.23. cap.4. & lib.12. cap.27. *Oleum omphacinum est. Fit duobus generibus, & totidem modis, ex olea & vite. Olea adhuc alba expressa, deterius ex drupa, &c.* An autem hanc virtutem habeat quam Talmudici ei adscribunt, videant Medici. Baal Aruch scribit, se didicisse à quodam, quòd מַשְׁחִיר nigros reddat capillos, non מַשִּׁיר effluere faciat.

אַנְפּוֹרְיָא אַנְפִּירְיָא *Vasa nova & in vulgus ignota.* Talia si quis inveniat, non opus habet ea proclamare, ut restitui possint, *Talm.* כל כלי אנפוריא אין חייב להכריז Nulla vasa vel utensilia nova, tenetur quis proclamare, nempe si quis ea ab alio perdita invenerit, Bava metzia fol. 21. sive cap.2. in Misna prima. In Gemara, מאי אנפוריא כלים חדשים שלא שבעתן העין Quid sunt אנפוריא? utensilia nova, quibus nondũ satiatus est oculus, fol.23.2. Glossa est, i.e. שאין בהם ראיה In quibus nulla adhuc fuit visio, quæ nondum omnibus visa sunt: adeoque incognita, ut proclamatione non indigeant. Allusio est ad nomen, quam vocant Notarikon, allusio etymologica, אנפוריא quasi אין בהן ראיה. Sed videtur esse Græcæ originis. ἔμπυρος Igni coctum, quod ad ignem adhibetur, in quo aliquid ad ignem coquitur, ut sunt ollæ & similia. Hęc etiam vocantur ἔμπυρα σκεύη. Possit etiam esse ex Græ. ἀμφορεὺς *Amphora*, q.d. ἀμφορεῖα. *Fœmininè*, עשה שתי אנפיראות Duo vasa, vel, duas ollas fecit, unam parvam, alteram magnam, R. Sal. 2. Sam.24.9. ex libro Pesikta: Jalkut scribit אנפוראות.

אַנְפְּרוּת ·אנפריות *Vis, Violentia: Damnum, Perditio:* אם באנפריות Si cum damno, scil. accepit, id est, בהפסד, Gittin fol. 44.1. Alibi, אם לקח באנפרות si accepit per vim, sive, violenter, id est, בחוזק per vim, coactè, invitâ parte adversâ. אין אנפרות בבבל Non est violentiæ jus in Babylonia, nemo alium potest cogere, aut per vim aliquid à debitore rapere, Gittin fol. 58.2. עושה מעותיו אנפרות Facit pecunias suas perditionem, id est, perdit inutiliter pecunias suas, Schab. fol. 80.2.

אַנְפְּרִיּוֹת *Merces.* Est à Græco ἐμπορία Mercatura. שכותב אנפריות Qui conscribit merces, Tanchu. in fi. sect. שלח לך Num.15.

אנץ אֲנִיצִין *Manipuli.* ואניצי פשתן Et manipulos lini, Reisten Flachs/ Tal. Bava metzia cap. 2. initio. מותר להתכסות באניצי פשתן Licitum est operire manipulis lini, Nedar. fol.55.2.

אנץ *Stimulari, Acuere stimuli instar*, Targ. דאנצין לאלפא חוכמתא Quæ stimulant ad docendum sapientiam eos, qui destituuntur sapientiâ, Eccles.12.12. Ex hac forma legitur etiã in Aruch in זקת, Infinitivus Pahel, ולאַנָּצָא זָקְתָא Et ad stimulandum stimulum, vel ad acuendum, 1. Sam. 13.21. Id hodiè legitur לְאַנְצָבָא, quod est à יצב, & נ est loco Dagesch, ut sæpè.

אִנִּין, vel אִנִּין Vide in נִין.

אָנַק *Suspirare, Gemere, Ingemiscere*, Heb. Hinc videtur esse רְנַק, unde in Ithpehal אִתְּנַק pro אִתְאֲנַק, unde per euphoniam contractè dicitur אִתְּנַק pro אִתְנְּנַק, ut plura sunt ejus generis ab א, de quibus in Grammatica.

אֲנִיק *Gemitus:* מִן אֲנִיק Præ gemitu, Heb. מִצַּר, Præ angustia, Psal. 107. 39.

אֲנִיקִי *Gemitus, Angustia, Anxietas:* בְּשַׁעַת אֲנִיקִי Tempore gemitus vel angustiæ, Lev. 21. 10. in Jon. יַת כָּל אֲנִיקִי דְאַשְׁכַּחְתְּנָא Omnem gemitum qui invenit nos, Heb. אֵת כָּל הַתְּלָאָה, Omnem molestiã, Num. 20. 14. דַּחֲמֵינָא אֲנִיקֵי דְנַפְשֵׁיהּ Quia vidimus angustiam animi ejus, Gen. 42. 21. in Jonathane. וְיוֹדוּן בְּשַׁעַת אֲנִיקְהוֹן Et confitebuntur tempore gemitus vel anxietatis suæ peccata sua, Lev. 26. 40.

אֲנָקְתָא *Idem:* אֲנָקְתָא דַאֲסִירֵי Gemitus vinctorum, Psal. 79. 11.

אֲנִיקוּתָא *Idem:* לְמִשְׁמַע אֲנִיקוּתָא דַאֲסִירֵי Ad audiendum gemitum vinctorum, Psal. 102. 21.

אִינְקָא *Avis nomen*, Esth. 1. 2. in secundo Targum, ubi describuntur animalia & aves, quibus ornati fuerunt sex gradus solii regii Salomonis, & in gradu tertio, Aquilæ ab altera parte apposita fuit אִינְקָא דְדַהֲבָא. Vide mox.

אַנְקִין *Inter animalia numeratur, quæ vocem naturalem ediderunt corã rege Salomone, & dicitur,* וְאַנְקִין בָּכְיִין Esth. 1. 2. in secundo Targum, haud longè à fine istius versus.

אַנְקָא *Camelus fœmina.* Hæc Arabicè vocatur נָקָה, Vide ibi. Hinc volunt hoc nomen deductum, apposito ab initio א. Hujus significationis quidam Glossator vult esse præcedens Nomen in Targum Esther. Hinc in Echa rabba cap. 1. ver. 1. legitur: וְאִית קוּמֵינַן אַנְקָא חֲדָא עַוִּירָא בַּחֲדָא מֵעֵינָהּ Estque ante nos camelus-fœmina quædã cœca uno oculo suo. Glossa, אַנְקָא id est, גַּמַל. In Aruch in נקה pro אנקא legitur נקא sine א ab initio, in quibusdam libris גַמְלָא.

אוּנְקָא *Collum.* Affine est Græcum αὐχὴν Cervix, collum. *Tal.* אוּנְקָא דְאִית בֵּיהּ תְּלָתָא מִינֵי בִּישְׂרָא In collo sunt tres species carnis, nempe pinguis, macræ & nervosæ, Schab. fol. 140. 2.

אֲנִיקָא, אֲנִיקוֹן *Monetæ reprobæ species:* כִּיס מְלֵא בְּדִינַר אֲנִיקָא Loculus plenus numis Anika, Tal. Ba metzia fol. 46. 2. Scribitur & אַנְקָא, ut בְּדִינַר אַנְקָא וְאַנְדְרָא Metzia fol. 46. 2. Putarim legendum אֲנִיקָא. In Glossa legitur אֲנִיקוֹן.

אַנְקְטְמִין *Larvæ, Personæ, quibus finguntur alia hominis facies, vel ad terrendos pueros, vel lusus causâ. Alij dixerunt esse* קִשְׁרֵי *Ligamenta lignea oblonga, quæ pedibus alligantur ad incessum, Grallæ, Cantherioli,* Germ. Stelzen. Alius dixit esse חֲמוֹרָא דְאַכְפָּא *Asinum ligneum*, cui quis insidens, portari eo videtur, cùm tamen sessor ipsum portet, risus vel lusus causâ. Larvæ significationem R. Salomon maximè probat. His (vel etiam Grallis) Sabbatho exire, prohibitum, ut traditur in Misna, de Sabbatho cap. 6. fol. 66. 1. ubi postea Gemara triplicem istam interpretationem Rabbinorum adducit. In Editione Talmud Basileensi legitur hodie לוּקְטְמִין, sed in Aruch, & aliis Mischnajoth, אַנְקְטְמִין.

אוּנְקִי, אוּנְקְיָא *Uncia. Græcum est οὐγκία. Accipitur etiam indefinitè pro Exiguo pondere:* Hinc illud passim in Rabbinorũ scriptis celebratum: אֵין לְךָ יִשְׂרָאֵל פּוּרְעָנוּת שֶׁאֵין בָּהּ אוּנְקְיָא מֵעֲוֹן הָעֵגֶל *Non accidit tibi, ô Israel, ultio aliqua divina, in qua non sit vel uncia aliqua de peccato propter fusum vitulum,* (de quo Exo. 32.) Eo significare voluerunt Sapientes ipsorum, tantum fuisse peccatum istius idololatriæ, ut nunquam satis expiatum sit. In eam sententiam quoq; legitur in Talmud Hierosolymitano, libro תַּעֲנִית de Jejuniis, cap. 4. אֵין כָּל דּוֹר וָדוֹר שֶׁאֵין בּוֹ אוּנְקִי אַחַת מֵחֶטְאוֹ שֶׁל עֵגֶל Nulla est generatio, in qua non sit uncia una peccati propter vitulum. Glossa: Pondus exiguum vocatur אוּנְקִי. Sic Drachma & Germ. Ein Quintlein / pro minimo pondere ponitur. אִם הִפְקִיד אָדָם אוּנְקְיָא שֶׁל כֶּסֶף בְּיָדְךָ Si deposuerit homo aliquis unciam argenti in manus tuas, Ber. rab. sect. 17. Item אוּנְקְיָא אַחַת הָיְתָה בְּיַד נֹחַ Uncia una (justitiæ) erat in manibus Noæ, Beres. rab. sect. 29. Item *Moneta uncialis:* בְּמֵאָה אוּנְקִיּוֹת Centum uncialibus, Ber. rab sect. 79. in fine.

אוּנְקִיּוֹת, אוּנְקִיאוֹת *Lances, Bilances, statera, vel quadratæ vel rotundæ, de plano lentè excavatæ, quibus res ponderandæ imponuntur,* Germ. Waagschüssel. Aliâs כַּף שֶׁל מֹאזְנַיִם Scutella librarum. אִם יֵשׁ בּוֹ אוּנְקִיּוֹת Si sint in ea lances, Kelim cap. 12.

אוּנְקְלָא *Uncus, Uncinus,* ὄγκινος: אֶפְשַׁר דִּתְשַׁוֵּי אוּנְקְלָא בְּנַחִירֵיהּ Estne possibile ut imponas uncum naribus ejus, Job. 40. 21. Heb. אַגְמוֹן Juncum, piscatorum scil. more, qui juncum aut funem junceum aut vimineum cum unco solent imponere naribus majorũ piscium, ut detineantur, ut scribit Ab. Esra. *Plurale formæ masc.* וְאַנְקְלִין Ezech. 40. 43. Sic citat Aruch: hodiè legitur cum ע ab initio. Vide עֲנַק. *Formæ fœmininæ:* אוּנְקְלָן דִּפַרְזְלָא אוּנְקְלָן דִּכְסַף Unci argẽtei, Esth. 1. 6. Unci ferrei. *Cum Affixo Pron.* וְאוּנְקְלָתְהוֹן דִּדְהַב Et unci earum erunt aurei, Heb. וָוֵיהֶם Clavi, Exo. 26. 36. in Targ. Hieros. Præstat ab initio scribi cum Kametz chatuph, quod cum Schureck vel Cholem commutari solet. *Rabbini dicunt etiam pluraliter* אוּנְקְלָיוֹת, *& masculinè,* אוּנְקְלִין שֶׁל כַּתָּפִין Unci bajulorum, qui scil. humeris imponuntur,

ac utrinque vel à posteriori parte lagenæ vini, aut ſitulæ aquę iis portantur, Tal. Tahor. cap. 12. אונקלי שבכותלים Unci parietũ, de quibus aliquid ſuſpenditur, Kelim cap. 12. אונקליאות של ברזל Uncini ferrei. על בית אונקלי שלו Super domum uncorum ſuorum, id eſt, ſuper chirothecam ſuam. Uncos vocant digitos, quia ad comprehendendum aliquid, incurvantur ut ungues avium, Megilla fol. 24. 2. in Miſna. אונקליות כפופין Uncini duplicati, in duplum curvi.

אונקלי *Veſtis lata, ut pellicea vel pellita mulierum, Toga pellicea, vel pallium quodvis virorum.* Talmudici numerant inter octodecim veſtimenta, quę in Sabbatho induere & exuere licitũ eſt, Schab. fol. 120. 1. והניחה באונקלו Et depoſuit illud in veſtimento ſuo, recondidit illud ſub veſtimento ſuo, Gloſſa מלבושו, Sanh. fol. 82. 1. והלבישו באונקלי Et induit eum pelliceo, Gloſſ. מלבוש של עור, Menach. fol. 109. 2.

אַנְקְלִיטִין · אַנְקְלִיטוֹן *Appellatio, Provocatio ad ſuperiorẽ judicem.* Videtur eſſe ex Græco ἀνακλησις. Alius exponit פסק דין Deciſionem ſententiæ. Author Aruch adducit, ſed non exponit. In Bereſ. rab ſect. 49. בשר ודם תולין לו אנקליטון מדוכוס לאפרכוס ומאפרכוס לאסטרטליטוס Homo-caro & ſanguis ſuſpendit ipſi appellationem (vel, deciſionem ſententiæ) à duce ad Eparchum, ab Eparcho ad ſummum ſtrategum.

אַנְקוֹלְבּוֹס *Cancellarius, Protoſcriba: Scriba, qui agrorum, ædium, bonorum ſummam notat, ut inde tributum regi aut magiſtratui rectè conferatur.* Apud Talmudicos, הסנטר מכור אנקולבוס אינו מכור Cuſtos (urbis unà cum urbe) venditur: Scriba non venditur, Bava Baſ. fol. 68. 2. Diſputatur, An qui urbem vendit, tales officiarios ſimul cum urbe vendat?

אַנְקְלִימוֹן *Carcer, Vincula.* Sic ponunt Munſterus & Guido. Legitur in Deut. rab. in סדר ואתחנן fol 290. col. 4. Sed in gloſſa per ט, אנקליטון & ſic in Jalkut fol. 20. col. 4. In Medraſch Koheleth, אנקלוטה.

אנקלוסים *Tempus, Terminus temporis:* עד ימלא אנקלווסים דידה Donec impleatur tempus ejus, Talm. Hier. Bava metzia fol. 11. col. 4. cap. 8. Gloſſa, זְמַן.

אונקוס *Moles.* Græcum eſt ὄγκος. כל האונקוס הזה בשביל מה Totam molem hanc propter quid? ſcil. creaſti. Beres. rab. ſect. 12.

אֱנָשׁ *Homo*, Heb. אֱנוֹשׁ, *unde Cholem Chaldæis mutatur in Kametz, ut ex* טוֹב *dicunt* טָב, *& ex* קוֹל *Vox* קָל, *& ſimilia plurima. Emphaticè* אֲנָשָׁא. Scribitur & אנש etiam in Daniele. *In Targum Hieroſol. & libris* אמ״ת, *id eſt, Jobo, Proverbiis & Pſalmis plerumque per Aphæreſin primæ liter. dicitur* נָשׁ *&* בַּר נָשׁ *vel* בַּר נָשָׁא *Filius hominis, ut Hebraicè* בֶּן אָדָם. *Vulgò punctatur* נַשׁ, *& emphaticè* בר נַשָׁא. *Hoc contra analogiam eſt, ſed uſus fortè ſic aſſumpſit & probavit. Talmudici etiam dicunt* איניש, *quod eſt* אניש. *Ex Targum,* ויתיב לֶאֱנָשׁ כְּצִדְקְתֵיהּ Et reddit homini ſecundum juſtitiam ſuam, Job. 33. 26. מָה בַּר נָשׁ Quid eſt filius hominis, id eſt, homo, vel בַּר נָשׁ, Job. 7. 17. Pro eo alibi בַּר נָשָׁא, vel נָשָׁא, Pſal. 8. 5. & 9. 20. לָא חַשִּׁבוּ בְּנֵי אֲנָשָׁא Non cogitant homines, Jeſa 33. 8. Quandoque etiam pro איש & אָדָם dicitur אֱנָשׁ vel אֲנָשָׁא. Exempla obvia ſunt. *In Daniele;* ולבב אֱנָשׁ יהיב לַהּ Et cor hominis datum erat ei; וְעַל רַגְלַיִן כֶּאֱנָשׁ Et ſuper pedes ſicut homo, Dan. 7. 4. בְּעַיְנֵי אֲנָשָׁא Sicut oculi hominis, Dan. 7. 8. *Plurale,* וּשְׁפַל אֲנָשִׁים Et humilimum hominũ, Dan. 4. 14. אֲנָשִׁין דִּשְׁמָן Homines nominum, id eſt, celebres, Gen. 6. 4. וְכָל אֱנָשֵׁי בֵיתֵיהּ Et omnes viri domus ejus, Gen. 7. 27. Pro eo Hieroſolymitanè dicitur etiam אִינְשֵׁי, ut & Talmudicè, ex forma איניש, & אִנְשִׁין, vel, אִנְשִׁין. *Cum Aphæreſi,* בני נָשִׁין Filii hominum, homines, & ſimpliciter נָשִׁין, Pſal 62. 10 *Sumitur quoque diſtributivè,* אִינַשׁ מֵעַל אחוהי Quiſque à fratre ſuo. Heb. איש מעל אחיו Gen. 12. 11. לָא אִיתַי אֱנָשׁ עַל יַבֶּשְׁתָּא Non eſt aliquis in terra, Dan. 2. 10. גְּבַר וֶאֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ Virum & hominem domus ſuæ, id eſt, quemque de familia ſua, 2. Sam 2. 3. *Apud Talmudicos,* הַיְינוּ דְאָמְרֵי אֱנָשֵׁי *Illud eſt quod dicunt homines:* כדאמרי אינשי *Sicut dicunt homines.* Cùm adducunt proverbium vel adagium aliquod vulgare, ſic præmittere ſolent. אֲנָשִׁים geminatum, valet, *Quidam.* Exemplũ vide in מורה נבוכים p. 32. col. 1. in fine.

אנושי *Humanus, a, um, quod hominis eſt, aut ab homine fit vel factum eſt:* שכל אנושי Intellectus humanus. פעל אנושי Actio, operatio humana, opus humanum. Fœm. צורה אנושית Forma humana.

אנושות · אֱנָשׁוּת *Humanitas:* מתים שם לאנושות Vocabulum מתים eſt nomen humanitatis, id eſt, nomen generaliter de hominibus dictum, complectens viros, mulieres & parvulos, R. David Jud. 20. 48.

אַנְתְּ, אַתְּ *Tu. Pronomen utriuſque generis. Si eſt ab* אֲנָא *Ego, tunc* נ *eſt radicale: Si* את *eſt primitivũ, tunc* נ *eſt expletivũ τοῦ Dageſch, quod Chaldæis familiare eſt. Maſculinum,* הֵיךְ אַנְתְּ סָבַר בְּלִבָּךְ Quomodo tu opinaris in corde tuo, Gen. 3. 11. in Jon. ubi Onkelos אַתְּ. Sic, חֲבִיב כְּבַר לְאַבָּא לִי אַנְתְּ Dilectus ut filius patri ſuo, tu mihi es, Pſal. 2. 7. ואנת יי׳ Tu autem Domine, Pſal. 3. 4. Sic plerumque eſt in Hagiographis: in reliquis libris contracta forma ſæpius uſurpatur: ואם לית אַתְּ צָבֵי Et ſi non velis tu exire, Jerem. 38. 21. ליט את Maledictus es tu, Gen. 4. 11. *Cum Kametz propter pauſam.*

ואת תהא נְטַר ליה. Tu autē eris servans ei Gen.3.15. *Fœmininum*, מַן אַנְתְּ בְּרַתִּי Quæ es tu filia mea? Ruth.3.16. *Contractè*, שַׁפִּירַת חֵיזוּ אַתְּ Pulchra aspectu tu es, Gen.12.11. אֲחָתִי אַתְּ Sororem meam esse te, Gen. 12.13. ubi Jonathan habet אַנְתְּ. *Plurale masc.* אַתּוּן vel אַנְתּוּן, *Fœmininum*, אַנְתֵּין vel אַתֵּין. Exempla passim occurrunt.

אַנְתָּא אַנְתָּא *Massa panis: Pasta* vulgò, Tal. אַנְתָּא דְפִיתָא Massa panis frixa in oleo, Menach. fol. 78.1. Gloss. חתיכה עיסת עבה שטגנה בשמן Frustum massæ paniceæ crassæ frixæ in oleo. Vel שמן קרוש Oleum, pinguedo, butyrum coagulatum vel condensatum, rotundum instar panis, panis in oleo vel butyro frixus vel coctus.

אַנְתְּא, אנתתא, אנתו *Uxor, Mulier.* Vide infrà אִתְּא in ordine את.

אַנְתּוּסָאֵי *Anthusæi*, populorū nomen, Gen.10. 17. Pro Hebræo הַסִּינִי. Jonathan habet Antosæi.

אנתיקין *Merces, res venales, aut venum expositæ. Apud Talmudicos*, המוכר את הספינה Vendens navim, vendit etiam malum, carbasa &c. sed non vendit cum ea servos, ולא את המרצופין neque saccos (mercium) ולא את האנתיקי neque merces ipsas, Bava basra fol. 73.1. sive cap. 5. in prima Mischna. Hinc Munsteri interpretatio, *Merces quæ est in medio navis.* Merces *pro* Merx, Latinis mala merx est.

אנתרופוס, ἄνθρωπος *Homo.* In Aruch scribitur אינתרופי. In Beres. rab. sect.18. & 31: Audivistine unquam dici גיני גיניא, vel אנתרופי אנתרופיא, sicut dicitur in lingua sancta Hebræa איש, אִשָּׁה. A γυνὴ Græci non dicunt גיניא, neq; ab ἄνθρωπος, fœmininè אנתרופיא sicut Hebræi ab איש dicunt אִשָּׁה. Hoc primævitatis linguæ Hebrææ volunt esse argumentum.

אסא, אסי, אֲסֵה *Curare, Sanare, Mederi. Sic possint quædam esse, ut Hebraicè. Sed communiùs habent formam ex Pael. Præteritum*, וְאַסִּי יְיָ את אבימלך Et sanavit Dominus Abimelecum, Gen 20.17. צַלִּיתִי קֳדָמָךְ וְאַסִּיתַנִי Invocavi te & sanasti me, Psal.30.3. אַסֵּיתִי לְמַיָּא הָאִלֵּין Sanavi, sano aquas has, 2.Reg.2.21. ואסיאו ית תְּבַר Et curarunt fracturam, Jer.6.14. ולמרעיא לא אסיתון Et morbos vel ægrotos non sanastis, Ezech.34.4. אַסֵּינָא ית בָּבֶל Si sanaremus Babel, Jerem. 51 9. *Participium*, מְאַסֵּי, *quæ forma semel in plurali invenitur: communiter forma contracta usurpatur*, דִּי בְּמֵימְרִי מַסֵּי לָךְ Qui per verbum meum sano te, pro מְאַסֵּי, Exod. 15.26. in Targ. Hieros. הָא אֲנָא מַסֵּי לָךְ Ecce ego curo te, 2.Reg. 20.5. מְחֵינָא וְאַף מַסֵּינָא Percutio ego, ego etiam sano, Deut.32.39 *Plur.* כִּמְאַסֵּי אֱלִיל Sicut medicantes, medici nihili, Job.13.4. יִמְחֵי וִידוֹי מַסְיָן Percutit, & manus ejus sanant, Job.5.18. *Infinitivus*, ועדן בחיר לְאַסָּאָה Et tempus electum

est ad sanandum, Eccles.3.3. *Imperativus*, בְּבָעוּ אַסִּי כְּעַן יָתַהּ Obsecro sana eam, Num.12.13. אַסִּי יָתִי יְיָ Sana me Domine, Psal.6.3. אַסִּי נַפְשִׁי Sana animam meam, Psalm.41.5. *Futurum*, וּמִמַּחֲתָךְ אַסֵּינָךְ Et à plagis tuis sanabo te, Jerem.30.17. וְאַסֵּינוּן Et curabo eos, Jere.33.6. וְתַסֵּיהּ מִסְגִירוּתֵיהּ Et curabis eum à lepra sua, 2.Reg.5.6. בְּכֵן יַסֵּי יָתֵיהּ Tunc curabit eum à lepra sua, 2. Reg.5.3. מַן יַסֵּי יָתִיךְ Qui curaturus sit te, Thren.2.13. וְיַסֵּי יָתְהוֹן Et sanabit eos, Psalm.107.20. וְיַסֵּינוּן Et curabit eos, Jesa.19.22. מְחָנָא וִיסֵּינָנָא Percussit nos, & sanabit nos, Hos.6.1. *Ithpehal vel Ithpael, Præteritum*, וְאִתְּסִי Et sanata fuerit, Levit.13.18. in Jonath. Onkelos habet וְאִתְּסִיא, minùs rectè. Nam א redundat. vers.37. וְאִתְּסִי, ubi Kametz pravum est. Posset esse וְאִתְּסִי: & integrè, עַד דְּאִתְּאַסִּיאוּ Donec sanati essent, convaluissent, Heb. עַד חֲיוֹתָם Jos.5.8. וְאִתְּסִיאוּ מַיָּא Et curatæ sunt aquæ, 2.Reg. 2.22. *Participium*, עַד דְּמִתְּסֵי Donec curetur vel convalescat, Exod. 21.19. in Jon. *Sic plurale*, וּמִתְּסָן מַיָּא Curantur aquæ, Ezech.47 8. *Partic. fœm.* וְלָא מִתְּסְיָא Tamen non esset curata, non pateretur se curari, Jere.51.9. *Infinitivus* לְאִתְּסָאָה Ut curaretur, 2.Reg.8.29. לָא יְכִלִין לְמִתְּסְיָא Non poterant curari, Deut 28.27. in Tar. Hieros. מ ab initio est ex dialecto Hierosol. & Syra. *Imperat.* טְבוֹל וְאִתְּסִי Lava & sanator, Heb. רְחַץ וּטְהָר, 2.Reg. 5.13. *Futurum*, כְּאִים תִּתְּסִי Si fortè posset curari, Jerem.51.8. בְּכֵן תִּתְּסוּן Tunc curabimini, 1.Sam. 6.3. לָא יִתְּסוּן Non curabuntur, Ezech.47.11.

אסי *Medicus:* Emphat. אַסְיָא vel אָסְיָא: ut, וַאֲגַר אַסְיָא יְשַׁלֵּם Et mercedē medici persolvet, Exo. 21.9. וּמַן הוּא אַסְיָא Et quis est medicus, qui curet te, Thrē.2.13. אֲרֵי אֲנִי יְיָ אָסָךְ Nam ego Dominus sum medicus tuus, Jonathā אָסָךְ, Heb. רֹפְאֶךָ, Exo.15. 26. *Plur. ex alia forma*, יָת עַבְדוֹהִי יָת אָסְוָתָא Ministros suos medicos; וְחַנְטוּ אָסְוָתָא Et aromatibus condiverunt medici Israelem sive Jacobū, Gen. 50.2. Puto formam planè esse alienam. Si forma fœminina tolerari debeat, meliùs legeretur אָסְיָתָא. Ita multa masculina singulariter, pluraliter flectuntur terminatione fœmininorum. *Apud Rabbinos*, אָסְיָא אַסִּי חֲגַרְתָּךְ *Medice cura claudicationē tuā:* Tanchuma in Gen. sect 1. Adamus primus volebat docere nepotes suos de statu cōjugii: respōdebant ipsi: Medice cura claudicationē tuam. Tu fuisti separatus ab uxore tua cētum & triginta annos, & vis docere nos. Curato prius morbum tuum. Quadrat cum illo: אָסְיָא אַסִּי נַפְשָׁךְ Medice cura teipsum, ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν, Luc. 4.23. עלובה מדינתא דאסיה פודגרים id est, *Afflicta est civitas, cujus medicus est podagricus*, Vajikra rab. sect. 5. scil. cujus rector & gubernator ipsemet vitiis scatet. *Item apud Talmudicos*,

אסיא

[illegible] אָסְיָא רְהִיקָא *Medicus longinquus, oculum ex-* [illegible] fol.85.1. Aut enim tardiùs ad[illegible] morbus invalescat: aut citiùs discedit, [illegible] totus spe destituatur & morbus ingrave[illegible]. Quidam libri, רחיקא Pressus, qui ipsemet [illegible] morbis conflictatur: אָסְיָא דְמַגָּן מַגָּן שָׁוֶה *Me-* [illegible], qui gratis sive pro nihilo curat) *nihi-* [illegible], ibid. אַל תְּדוּר בְּעִיר דְּרֵישׁ מָתָא אָסְיָא *Ne* [illegible] *in urbe, cujus caput medicus est*, Pesach. fol. [illegible].1. Est enim occupatus civilibus negotiis, neque ægrotorum curam habet. Aliam enarrationem [illegible] de hoc loco in Baal Aruch. In sententiis B[illegible] legitur, אוקיר לְאָסְיָא עַד דְּלָא תִצְטְרִיךְ לֵיהּ *Honora medicum, antequam eo opus habeas.* Sic Deus est honorandus rebus prosperis, ut benignum eum habeamus in rebus adversis.

אָסְיָא *Medicina, Cura, Curatio:* אִזְגַּדָּא מְהֵימְנָא אָסְיָא הוּא Nuncius fidelis, medicina est, Hebr. מַרְפֵּא, Prov.13.17. Vel, Est quasi medicus ipse, cu[illegible], scil. fideliter res eorum, qui eum ablegant, non secus ac medicus curat morbos. אַסְיָא הוּא דִבְסַרֵיהּ Medicina (vel medicus) est carnis suæ, Hebr. מַרְפֵּא, Prov.14.30.

אָסָא *Idem:* וְלֵית לָנָא אָסָא Neque est nobis curatio, Jer [illegible] 14.19. Fortè legendum אסו: ut habent Regia. Ve[illegible] אָסָא, formæ שְׁעָא.

אסו · אָסוּתָא · אסות *Medicina, Medela, Curatio, Sanitas:* וְאַסוּת מַחְתָּךְ בִּפְרִיעַ תִּסַּק Et curatio plagæ tuæ citò fiet, Hebr. וַאֲרֻכָתְךָ Jesa.58.8. דְפִתְגָמוֹהִי אִנּוּן אַסוּתָא Cujus verba sunt medicina, Jerem.8.22. וְאַסוּתָא לְגַרְמֵי Et medicina ossibus, id est, corpori, Hebr. וּמַרְפֵּא Prov.16.24. וְאַסוּתָא בְכַנְפָהָא Et curatio est in alis ipsius, Hebr. וּמַרְפֵּא, Mal.4.2. *Per [Syn]copam:* וְלָא תְהֵוֵי לֵיהּ אַסוּ Et non erit ei curatio, Prov.29.1. אֲרֵי אַיְתֵי אַסוּ לָךְ Nam adducam sanitatem tibi, Jere.30.17. לָא סְלִיקַת אַסוּ Non ascendit curatio, Hebr. אֲרֻכַת, Jere.8.22. אַסוּ לָא סְלִיקַת לָךְ Curatio nulla ascendit tibi, Hebr. רְפֻאוֹת Jerem. [3]0.13. אֲרוּם אסו הוא לנהורא דעינין Quòd medicina esset lumini oculorum, Genes.3.6. in Jonathane: In Onkelo est איסו inusitatè. Legi posset אסו: nam [illegible] sæpe [illegible] est Index τοῦ Scheva. *Cum Affixo,* פִּתְגָם אַסוּתֵיהּ Verbum curationis suæ, Psalm. 107.20. *Apud Rabbinos legitur,* מַן דְעָטִישׁ בְּגוֹ מְכִילְיָה אסיר לְמֵימַר לֵיהּ אסותא מפני [illegible] *Qui sternutat inter [pr]andium, vetitum est dicere ipsi* אסותא *Salus, propter [pe]riculum, &c.* Sic hoc Nomine אָסוּתָא sternutanti respondere solent Judæi, pro eo, quod Latini dicunt *Salus, sit saluti.* Dicunt & Hebraicè רפואה procedent. In Talmud. Hierosol. Berach. fol.10.4. hæc ita leguntur: אהן דעטיש בגו מיכליא אסיר למימר ייס בגו סכנת [illegible]. Qui &c. prohibitum est ei [illegible] יים, quod possit esse vel Imper[at]. per Apoc. pro יסי Sanus esto: vel Fut.3. pers. יִיָם Sanationi, saluti sit. Aruch legit ים & exponit יחי.

אַסְיוּתָא *Idem:* אַסְיוּתָא תְּהֵי לְטוּבְרָךְ Sanitas erit umbilico tuo, Hebr. רִפְאוּת, Prov.3.8.

מַאְסֵי *Idem:* וּלְכוּלָּא בִּסְרֵיהּ מַאְסֵי Et toti carni ejus, medicina, Hebr. מַרְפֵּא, Prov.4.22. וְלִישָּׁנָא דְחַכִּימֵי מַאְסֵי Lingua autem sapientum, medicina est, Prov.12.18. Sic legendum: nam libri aliter habent. Chaldæum Nomen est, ut Hebræum מַרְפֵּא.

אָסָא *Myrtus, arbor,* idem quod Hebr. הֲדַס. Hinc de regina Esther legitur: וַהֲווֹ קָרֵין לַהּ הֲדַסָּה עַל דִּי הֲוָת צַדִּקְתָּא וְצַדִּיקַיָּא דְּמַתִּילוּ לְאָסָא וגו׳ Et nominabant eam Hadassam, eo quòd esset justa: justi autem, qui assimilantur myrto, vocarunt eam Estheram, Esth.2.7. In secundo Targum ibid. וַהֲדַסָּה הֲוָה שְׁמַהּ כְּמָה דְאָסָא Et Hadassa erat nomen ejus, quasi dicas Myrtus. Et mox, וַחֲלוּף אִירְבִּיזָא יִסַּק אָסָא Et pro urtica, ascendet myrtus, (juxta id quod legitur, Jesa.55.13.) sic pro regina Vasti regnabat Esther. Et mox, וְאֶסְתֵּר יִתְקְרֵי כְּמָה הֲדַסָּה בְּשׁוּם אָסָא וְאֵיךְ דְּלָא אָסָא יָבֵשׁ קִיטָא וְסִתְוָא וכו׳ Et Estheræ nomen vocatum fuit Hadassa, nomine Myrti: nam sicut myrtus non arescit æstate vel hyeme, sic justis est pars in seculo hoc & in seculo venturo, q.d. semper florent. *Plurale,* שׁוּקַיָּא בְאָסַיָּא מְנִיכִין Plateæ erãt myrtis stratæ, Esth.8.15. *Apud Talmudicos,* אָסָא דְקָאֵי בֵינֵי חֲלִיפֵי אָסָא שְׁמֵיהּ וְאָסָא קָרוּ לֵיהּ *Myrtus stans inter urticas, myrtus est nomen ejus, & myrtum vocant eum,* Sanh.fol.44.1. *Sententia proverbialis est*, quâ usi olim fuerunt in Israëlitas peccatores, qui etsi peccatores essent, manebant tamen Israëlitæ, & retinebant nomen sanctũ, juxta illud: *Peccavit Israël,* Josuæ 7.11. Sic viri boni, malorum invidiâ gravati, manent tamen & vocantur viri boni.

אסא *Senex.* Vox peregrina & in magicis usurpata: אסא כלבא אכסא תרנגולא Senex est canis, & stulta gallina, Gittin fol.69.1. Voces magicæ; אסא id est זקן, & אכסא id est שוטה.

אִסְיָא *Fundamentum:* vide שְׁתַם.

אָסַב *Complanare, Rectificare, Dirigere,* Talm. אַסּוּבֵי יָנוּקָא Complanare infantem, scil. in sabbatho, R. Nachman prohibuit, Raf Scheschet permisit, Schab. fol.123.1. Glossa להחליק סדר אבריו æquare ordinem membrorum ejus, componere artus & membra, quæ in partu aliquando distorqueri solent. Author Aruch exponit de uvula gutturis, (quam vocat ערלת הגרון Præputium gutturis) quæ cùm decidit, tunc obstetrix inserto in os digito dirigit eam, unde sequitur aliquando vomitus. Hinc Munsterus scripsit, significare *Lingulam in gutture sive Uvulam.*

אסיפא *Hissopus.* Sic Munsterus adducit. Nec in Aruch, nec in Targum sic occurrit, sed אֵזוֹבָא, de quo vide in אזב.

אסג איסגניסטרין Quidam libri איסגניסטרין. Corruptũ Græcum est ab εὐγενὴς vel εὐγενὴς *Generosus, præclaro genere ortus vel natus.* Plurale est, q.d. εὐγενίσται nobilis prosapiæ viri. Legitur in Medr. Esther cap.3.4.

אסר, אִיסָר *Cervical, pulvinar cervici subjectum:* וְשַׁוִּי אִיסָרוֹהִי Et posuit eos in cervicalia sibi, Hebr. מְרַאֲשֹׁתָיו Genes.28.11. Sic vers.18. שַׁוְּיָאַת אִיסָרוֹהִי Posuit cervicalia ejus, 1.Sam.19.13. vide & ver.16. & cap.26.7. & 1.Reg.19.6. וְיָת בְּנָא דְמַיָּא דְאִיסָרוֹהִי Et vasculum aquæ cervicalium ejus, id est, quod erat ad cervicalia ejus, 1.Sam.26.16. מֵאִיסָרֵי שָׁאוּל A cervicalibus Saulis, 1.Sam.26.12.

אַסְדָה *Compages trabium, quæ per aquam ducuntur & præbent usum navis, Rates,* Talm. שיושבו בספינה או באסדה Qui sedent unà in navi aut ratibus, Zavim זבים cap.3. Vide R. Davidem 2.Paral. 2.15. היה מהלך בספינה או באסדא יכוין לבו כנגד בית קדשי הקדשים Qui proficiscitur in navi vel ratibus, diriget cor suum versus sanctum sanctorum, id est, Templum sanctum Hierosolymitanum, Berach. fol.28.1. Glossa, אסרא Hebr. dicuntur רפסודות. Quidam volũt esse idem quod סד Cippus, ex illo, ותשם בסד רגלי, Job.13.27.

אסט *Commessari, Epulari:* דְּאָסִיטִין בְּבִשְׂרָא Qui commessantur carnem, Proverb.23.20. Hebr. *Nefis* בְּזֹלְלֵי בָשָׂר *inter commessatores carnis,* id est, inter luxuriosos. Græcè ἀσωτεύομαι Luxuriosè vivo.

אָסִיט *Commessator, Epulo:* רָוֵי וְאָסִיט מִתְמַסְכְּנִין Ebriosus & cõmessator pauperascunt, Prov.23.21. Græcis ἄσωτος Luxuriosus. Hinc & Syrum באסוטותא ἐν ἀσωτίᾳ, 1.Pet.4.3.

אסטבא Vide mox infrà in אִסְטְוָא. Sic enim sæpiùs scribitur.

אִסְטַבְלָאוֹת *Stabula:* vide ordinem אצט.

אִסְטַנִּיּוֹת *Tæniæ, Vincula, Fasciæ:* פורנה אם יש לה אסטניות Furnus si fuerint ipsi fasciæ, pollutus est, Talm. Kelim cap.8. Glossator unus, ציפורת · אסטניות · ליזנו (quæ ibi conjungũtur) idem sunt, sed tenuitate vel crassitie differunt: alter interpretum explicat נקבים Foramina. Furni intelliguntur majores, ut ferri, figulorum, & similes. In quibusdã libris legitur אסטנניות, (ut in Mischnajoth minoribus, in glossa, videre est) unde apparet esse corruptum Græcum à στεγανὸς vel στεγανώματα id est, Nexus, vincula, quæ rem continẽt, ne dissolvatur aut collabatur. Aruch scribit esse כמו גג quasi Tectum, nec tectum simpliciter, sed quasi כיפה &c. Hæc interpretatio similiter prodit originem Græcam. Nam στεγανὸς

Tectum. Fortè ergo legendum אסטגנן à στεγανὸς: Nam Sigma Græcũ sæpissimè apud Rabbinos in Nun finale mutatum est. Sed quid Munsterus vidit, scribens אִסְטְנִיּוֹת *Figura?*

אִסְטַגְנִינִין *Astrologi: Genethliaci, Magi, qui & Chaldæi per synecdochen aliquando fuerunt dicti. Dicitur & אסטגנין formâ fœmineâ. Est etiam pro* ס *aliquando* צ, *ut hæ duæ literæ in peregrinis vocibus promiscuè scribũtur. Usurpatur pro Hebræo* חַרְטֻמִּים, *quod plerunque Magos reddunt.* Ab. Esra, Dan.2. חכמי התולדות Genethliacos explicat: & Exo.7.11. scribit, ההרטומים הם היודעים סוד התולדות sunt scientes secreta nativitatis. Targũ, וַעֲבַדוּ הֵיכְדֵין אִסְטַגְנִינַיָּא Et fecerũt sic Magi carminibus, sive incantationibus suis, Exod.8.7. אִסְטַגְנִינַיָּא Magi, Exod.8.18. וְלָא יְכִילוּ אִסְטַגְנִינַיָּא Et non potuerunt Magi consistere coram Mose, Exo.9.11. מַחַת שִׁיחֲנָא בְּאִסְטַגְנִינַיָּא Plaga ulcerum in magis, & in omnibus Ægyptiis, Exod.9.11. וַאֲמַרוּ אִסְטַגְנִינֵי פַרְעֹה Et dixerunt magi Pharaonis, Exod.8.19. *Et aliter,* אִסְטַגְנִינֵי מִצְרַיִם Magi Ægypti, Exo.7.22. Omnia hæc sunt in Targ. Jon. וּמִלְכַּת אִסְטַגְנִינוּהִי Et consilium magorũ ipsius perversorum, Job.5.13. Magi Ægypti principales nominantur in Jonathane, יַנִּיס וְיַמְבְּרֵיס Janes & Jambres, Exod.7.11. quorũ mentio fit in N.Testa. 2. ad Timoth.3.8. Vide infrà in litera Jod: *Apud Talmudicos,* שמא יטעו אצטגניני פרעה Fortè errabunt astrologi (vel astronomi, inspectores astrorum) Pharaonis, dicentque: משה בדאי הוא Moses mendax est, Berach. fol.4.1. שראו אצטגניני פרעה טעו Quod viderant astronomi Pharaonis, in eo errarunt, Sota fol.12.2. Hoc exemplum in Aruch adducitur per Samech scriptum, ut & alia plura. אין התורה מצויה לא באיסטרולוגין ולא באסטגנינין Lex non invenitur in Astrologis, neque in magis, Sepher hammusar cap.10. fol.98.1. edit. Cracov.

אסטגנינות · אצטגנינות *Astronomia* vel *Astrologia,* id est, חכמת המזלות *Scientia astrorum:* נסתכלתי באצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן ואמר לו צא מאיצטגנינות שלך Conspexi in astronomia mea, me non fore idoneum ad generandum filium: Dixit ipsi: Egredere de astronomia tua, שאין מזל לישראל non enim est astrum Israëlitis, i.e. Israëlitarum fortuna non dependet ex astris, Talm. Schab. fol.156.1. אצטגנינות היתה בלבו של אברהם Astronomia erat in animo Abrahami, id est, excellens erat חוזה בכוכבים inspector astrorum, Bava basra fol.16.2. Sic, דאצטגנינות גדולה היתה בלבו Quòd astronomia, id est, astronomiæ scientia maxima erat in eo, scilicet Abrahamo, Joma fol.28.2. R. Salomon hîc scribit, Reges orientis & occidentis convenisse eum, ad discendam astronomiam. Aruch scribit etiam אסטגנינות, quomo-

quo modo [illegible] Gemara non legitur.

אסטריא איצטריא *Stadium, stadio. Locus spatiosus, certum spatium viæ continens, Curriculum, locus in quo cursu certatur, Theatrum, in quo ludi & spectacula & luctæ animalium agitantur.* Vide Lexica Latina & Græca. Cic. 2. Tuscul. *Ut in stadio cursores exclamant, quàm maximè possunt.* Apud Talmudicos, אין בונין עמהם בסיליקי גרדום איצטדייא ובימה Non exstruunt (Israelitæ) cum ipsis (gentilibus) basilicam, tribunal judiciale, stadium spectaculorum, & suggestum, Avoda sara fol. 16. in Mischna. Glos. מקום שחוק Locus publicus ludi, veluti ubi boves vel alia animalia luctantur. Forte est plurale אצטריא. Nam singularis forma alia etiam est, ut sequitur.

אצטרין *Idem.* Hinc שור האצטרין *Bos stadii*, i.e. qui edoctus & assuefactus est ad feriendū, & in theatris luctandum, Bava kama cap. 4. in Misna. *Plurale*, ההולך לאצטדינין Qui ingreditur stadia vel theatra, ad spectandum lusus vel luctationes, ע״ז fol. 18. 2. sic ibi sæpiùs. Glossa, Locus est, ubi producunt bovem ad cornupetendum. Forte legendum איצטדיון, quod propiùs accederet ad Græcum: certè in Syro legitur, דבאסטדיון רהטין Qui in stadio currunt, 1. ad Cor. 9. 24.

איסטרבין Vide infrà in אסטבין.

איצטבא · איצטוא · איסטבא · איסטוא *Porticus, locus consessus advenientium prope portam, ubi exspectant, donec sit tempus ingrediendi domum vel conclave principale.* Variæ porticus fuerunt, pro diversitate structurarum, quibus adjunctæ fuerunt porticus, ut erat Aula regia, Templum, Prætorium & similia. Joh. 5. 2. mentio fit quinque porticuum. Item, *Scamnum, Sedile, cathedra.* Item *Scamna librorum, mercium & aliarum rerum,* Schafft. Corruptum videtur ex Græco στοά, ut magis patet ex usu Syro. Nam ἐν τῇ στοᾷ, Syrè est, לאסטוא, Act. 3. 11. & 5. 11. Quin & Talmudicè dicitur סטיו, id est, στοὰ Porticus. Vide id in סטה. Hinc Porticus Salomonis, Joh. 10. 23. Quia autem porticus prope portam est, vocatur cōmuniùs ab Hebræis בית שַׁעַר, ut notat R. Salomon 1. Reg. 6. 3. & 7. 6. ubi vide eum. Vers. 7. ibidem describitur Porticus prætorii sive tribunalis, &c. Rectiùs scribitur cum ס quàm cum צ, sed hæ duæ literæ in vocabulis barbaris promiscuè usurpari solent, magis tamen צ in usu est apud Talmudicos: מונחות ע״ג האיצטבא Pesach. fol. 11. 2. & fol. 13. 2. ישבו על ספסל של אבן או על האיצטבא של מרחץ Si sedeant super sella aut scamno lapideo, aut super scamno balnei, Nidda fol. 59. 2. in Misna. דמסני אאיצטבי Qui plurimi stant in scamnis, Pesach. cap. 5. in fine. איצטבא שלפני העמודים Porticus quæ est ante columnas, Schab. fol. 7. 1. Porticus non erat absq; scamnis & sedilibus, unde & hîc *Sedile* explicari potest. *Pluraliter*, אצטבאין & איצטבאות: unde מקום מוקף האיצטבאות Locus circumdatus sedilibus. Et aliter, בנה איצטבא Exstruens cathedram in die festo; nempe ex lateribus & cæmento, Betza fol. 32. 2. איצטבא של עץ cathedra lignea. מעשה איצטבא Opus scamni, id est, formâ rectâ & ordine, ut in scamnis sedent homines.

איסטונית *Idem:* האיסטונית רשות היחיד לשבת Porticus est locus in potestate unius, id est, locus privatus, quoad cōsessum: est autem רשות הרבים licentiæ plurium, (id est, locus publicus) quoad pollutionem, Talm. Tahoroth cap. 6. Scribitur & per Tzade loco Samech: ים ובקעה והאיצטונית והכרמלית Mare, vallis, porticus, & locus publicus inaccessus, non sunt ut locus privatus, neque ut locus publicus, Schab. f. 6. 2. איסטונית היתה נקרת, Porticus vocabatur איסטונית, quæ antea vocata fuit בסיו סטו, Pesach. fol. 13. 2.

אסטונא *Idem:* וְהָא מַלְכָּא קָאִים עַל אִיסְטוּנָא כְּהִלְכְתָא Et ecce rex stabat in porticu, pro more, 2. Reg. 11. 14. Hebr. עַל עַמּוּד juxta columnas, i.e. in intercolumnio, in porticu columnis septo, ubi soliū erat pro consessu regis. Vide hîc R. Davidem. Sic 2. Reg. 23. 3. In More Nevoch. par. 1. cap. 36. sumitur pro *Cylindro*, quia formam columnæ habet.

איסטמיונא *Statio: Basis, Statumen:* משלמת איסטמיונו Perficiens stationem suam, Beres rab. sect. 75. אסטמיונו של עולם Basis mundi, Beres. rab. sect. 66.

איסטטיבא *Stativa, Statio; cessatio, quies.* Apud Rabbinos, בשר ודם בשעה שהוא עושה איסטטיבא אינו נותן דונטיבא ובשעה שהוא נותן דונטיבא אינו עושה איסטטיבה אבל הק״בה עשה איסטטיבא ונתן דונטיבה שנ׳ וישבות Id est, Caro & sanguis, (id est, homo) quando facit stativam, (id est, quietem & cessationem ab opere) non dat donativam (mercedem aut donum) quo autem tempore dat mercedem, non facit stativam: Sed Deus sanctus & facit stativam, & dat donum, sic dictum est: *Et quievit* (fecit stativam) Genes. 2. 2. *Et benedixit*, vers. 3. id est, bonis & donis cumulavit diem septimum, sicut alibi ברכה Benedictio, vocatur Donum, Gen. 33. 11.

איסטטנית *Vaga, Vagabunda, Instabilis*, epitheton mulieris. Puto esse à Græco ἀστατέω Vagor, inconstans sum, ἄστατος Instabilis, inconstans. *Plurale*, אסטטניות Beres. rab. sect. 45. Sic rectè in Jalkut, sect. לך לך exponitur per יוצאנית. Guido aliter & alienè explicavit. In Elle habdebharim rabba sect. כי תצא pro eo legitur אסטסיניות.

אסטט *Sagittare, Sagittis impetere & ferire.*

Munsterus

Munſterus ad antecedens Nomen אסטמין ponit: Et verbaliter, Sagittare. Reſpexit, ut puto, ad formam אסטם. Sed Guido ponit אסטים. Vide סים.

אסטכין Sic adducitur in Aruch in litera א. In נל ſexto, אסטרין. In Beres. rab. ſect.19. in explicatione ejus, ויעשו להם חגורות Et fecerunt ſibi ſubligacula vel Cinctoria, Gen.3.7. R. Abba ſacerdos dixit: חגורה Cinctorium unum, non eſt ſcriptum hîc, ſed חגורות Cinctoria, nempe חגורי חג רות Varia cinctoria, veluti אסטכויא · גליונים, סרינים, quibus intelliguntur מיני מלבושים varia veſtimenta, quibus tegebant ſe Adam & Eva. Non igitur eſt Cingulum, Zona, ut Munſterus poſuit. Similiter legitur in Talmud Hieroſol. Bava baſra cap. ultim. in fine: והוה עביד ליה חדא אסטרכין מן חד עמר pro *Tunicæ* vel veſtis cujusdam ſpecie. In gloſſa ſcribitur per ר · אסטרכין. Voces ſunt corruptæ, ſed ad unam originem procul dubio referendæ. Explicatur autem per כתנת.

איסטולי *Epiſtola.* Corruptum eſt ex Græco ἐπιστολὴ quod Rabbini ſcribunt אפסטולי, de quo infrà in ordine אפס.

אסטלא · אסטולי · אסטלי *Stola, Chlamys, Amictus, Veſtimentum*, Græcè στολὴ & στολίς, *Indumentum honoratus & longius. Scribitur promiſcuè* אצטלא, *commutatis hiſce literis, ut in præcedentibus:* ונסב שם ויפת ית אסטלא Et accepit Schem & Japhet palliũ, Hebr. השמלה, Gen.9.23. in Jonathane, ית אסטלא דמלכותא Veſtimentum regium, Eſth.7.6. וית אצטלא Et pallium, Hebr. ואת אדרת Joſ.7.24. *Et propriùs ad formam Græcam,* אסטולי ולבוש Stolam & veſtimentum, Gen.45.22. in Jon. אצטלי בבלי Stolam Babylonicam, Hebr. אדרת שנער Joſ.7.21. לאצטולי כתן Ad indumentum lineum, Deut.22.12. in Jon. מזון ואסטולא Alimentum & indumentum, Hebr. לחם ושמלה Deuter.10.18. וחמש אסטולי דלבושים Et quinque ſtolas veſtimentorum, Geneſ.45.22.

אצטלית *Idem:* וכן תעביד לאצטליתיה Sic etiam facies veſtimento ejus, Hebr. לשמלתו, Deut 22.3. in T.H. וירכוך באסטליתיה Et cubet in veſtimento ſuo, Hebr. בשלמתו Deut.24.13. *Plurale,* ועבדו להון אצטלין Et fecerunt ſibi indumenta, Hebr. חגורות Subligacula, cinctoria, Gen.3.7. in T. Hieroſol. ותלתין אצטלין Et triginta pallia, Jud.14.13. *Forma maſcul.* ויהב אצטליא Et dedit pallia honorata, Hebr. ויתן החליפות, Jud.14.19.

אסטלאות · אצטלאות *Stabula, Præſepia.* Corruptũ eſt, & aliâs rectiùs pro eo dicitur אצטבלאות.

אסטמא *Chalybs. Apud Talmudicos,* יציאה בעמור השחר כאסטמא לפרזלא *Egreſſio ad lucem auroræ, eſt (corpori) ſicut chalybs ferro*, Berach. fol. 62.2. Gloſſator id nõ de egreſſione ad iter, ſed להפנות ad exonerandum alvum, interpretatur. Item, שינה בעמור השחר כאסטמא לפרזלא *Somnus cum columna* (id eſt, radiis) *auroræ, eſt* (ſenibus) *ſicut chalybs ferro*, ibid. Aliquando ſcribitur אצטמא. Corruptũ eſt à Græco στόμωμα, ut notat Aruch, quod ſcribit אצטומפא.

אסטמא *Ornamentum capitis muliebre ex diverſis coloribus, gemmis & margaritis, ad ſuſtentandos capillos, ne dilabãtur aut diffluant, Ligamentum ornatum puellarum ad continendos capillos frontis & temporum*, Talmud. יוצאה אשה בכבול ובאיסטמא לחצר Egreditur mulier (in ſabbatho) cum &c. in conclave (non autem forâs) Schab. fol.57.2. שלשה נאמרו באסטמא Tria dicuntur de ligamento capillorum: non judicatur eſſe ex heterogeneis: non polluit tactu: non egrediuntur cum eo foras, ſeu extra domum, nempe in Sabbatho, Ibid. Item, מאי איסטמא בליא פרוחי Quid eſt Iſtema? cohibens capillos volatiles, nempe tenuiores ad tempora, quæ communi ligamento non conſtringuntur, ibid. In Talm. Hieroſ. cap.6. exponitur, מצנפת קטנה המונע שערה מלצאת.

אסטומכא *Stomachus*, στόμαχος, *Ventriculus, cibi & potus receptaculũ:* אסטומכא דכרסא Stomachus ventris, Cholin fol.50.2. אסטומכא דליבא Stomachus cordis, ע״ץ fol.29.1. quod diverſimodè explicatur. R. David ad illud, בכח האכילה ההיא Virtute cibi iſtius, 1. Regum 19.8. ſcribit; כלומר שנשתהא המאכל באסטומכא ולא בשלה אותו הכח המבשלת ולא משכה אותו כח המושך id eſt, quaſi diceret, quòd commoratus eſſet cibus in ſtomacho, neque concoxiſſet eum facultas concoctrix, neque attraxiſſet eum facultas attractrix. In Talm. Hieroſ. Schab. cap. במה אשה ſcribitur: בתי הנפש תרגם עקילס אסטמכיאה, hoc eſt, בתי הנפש Ezech.3.20. Aquilas tranſtulit אסטמכיאה (q.d. στομαχῶα), quod Baal Aruch explicat, דבר שניתן על בית הנפש.

אסטמסיתה Sic adducitur in Aruch ex Schab. fol.67.1. & explicatur, quòd videatur eſſe ענין חותם ſignificationis Sigilli, ut alibi ſumitur סיטופתא pro Obſignatione, per cõmutationem מ & ת. Sed hæc interpretatio loco Gemaræ non convenit. Referuntur ibi formulæ incantationum, verba magica & nomina angelorum ſive dæmonum, quæ in incantationibus uſurpari ſolent. Deinde ſcribitur aliter hodie, בשמני מריגו ואיסטמאה quæ nomina angelorum eſſe videntur. Alia etiam eſt lectio in Aruch.

איסטנדירא *Præfectus, Prætor.* Tal. באיסטנדירא דמישן Sicut præfectus in Miſan, Schab. fol.72.2. Gloſſa שילטון Dominator. לשום אסטנדירא דבשכר Nomine præfecti Biſcaris, Gittin fol.80.2.

אסטנים *Infirmus, debilis, valetudinarius, languidus,*

[illegible] Græcum est ἀσθενής. Quan-[illegible] m in medio. הגון עַברין יתי [illegible] me debilem, Job.6.7. in fe-[illegible] do ejus [illegible] Targum. Sic legit Elias: hodie legi in Bibliis איסתנים. *Apud Talmudicos frequens* איסטנים אני Debilis, infirmus sum ego: כלום איסטנים אתה יותר מפרעה An fortè debilior [illegible] Pharaone? Sota fol.11.1.

איסטניסות *Infirmitas, Debilitas, Languor*, Rab. אבר מאנה לנגוע נפשי מרוב האיסטניסות וה[illegible] Quæ [illegible] puit attingere anima mea præ magnitudine infirmitatis & nauseæ. Rabbi Levi Jobi 6.7.

אסטים, & sine א, סטים *Herba unde fit color similis purpuraceo, Indicum: Crocus*: Sic explicat Baal Aruch אנדיקו *Indico* vernaculè, Arabicè ניל, & Aramicè מוריקא. Videamus loca; וממיני צובעין ספיחי אסטים Et ex specie colorantium vel tingentium herbarum, sunt sponte-renata אסטים croci vel Indici, Scheviith cap.7. ubi disputant de jure recrescentium anno septimo. R.Salom. exponit מוריקא · קר״ת Crocus. Bartenora scribit, est herba, colorem dans similem לתכלת hyacinthino, quæ cùm demetitur, recrescit; & hinc inter sponte-renata refertur. *Sine Aleph*: סטים ופואה כדי לצבוע בהן Crocus, vel Indicum, & rubia ad tingendum iis, Schab.fol.89.21. סטים וקוצה Bava kama fol.101.2. Legitur etiam in More Nevochim par.1. cap.73. ubi R.Samuel Aben Tybbon in explicatione vocum peregrinarum scribit: אסטים vocabulum Talmudicum, posui pro eo quod Arabicè vocatur ניל, & in lingua vernacula אינדי *Indicum*, propterea quod inveni Baal Aruch hanc vocem ita exponere, quamvis sapientes Hispaniæ aliter explicent. Hæc ille. Quod scribunt Arabicè vocari ניל, observa errorem in Lexico Schindleri in radice נל. Ponitur ibi, ניל *Procus*: legendum *Crocus*. Et sic exponunt Hebræi hanc vocem. Ego omninò puto [illegible] Græcum ἰσάτις, *Isatis*, quam Latini aliâs *Glastum* appellant. Dioscorides lib.2. cap.215. ἰσάτις ἡμερ[illegible] ᾗ οἱ βαφεῖς χρῶνται, quæ Latinus interpres ita reddit; *Sativum glastum quo infectores lanarum utuntur, folium habet plantagini simile, &c.* Plinius lib.20.cap.7. inter genera lactucæ refert; *Tertium, ait, genus est in sylvis nascens, Isatin vocant. Quarto infectores lanarum utuntur, quod glastum vocant, &c.* Cæsar lib.5. de bello Gallico: *[illegible] glasto se inficiunt, quod cæruleum efficit colorem, &c.* Ex hac Etymologia apparet, rectiùs scribi cum א, quàm sine eo.

איסטסית *Statio, Resistentia, Rebellio, Factio*, Talm [illegible] איסטסים היא [illegible] Factio est illud, conspiratio est, Makkos fol.5.1. in Mischna. Idem in sequentibus scribitur אסטטית à סטרה Declinare, q.d. Declinatio est, declinant illi & conspirant invicem ad malefaciendum. Videtur esse Græcũ στάσις Seditio, rebellio, & στασιάζειν Factiosum, seditiosum esse.

אסטסיאנית Sic adducitur in Aruch. Legitur hodie in Bereschis rabba unde citatur, sect 45. & sic in Jalkut אסטַסְנית quod paulò antè explicatum est. Malè Munsterus hanc vocem notavit אסטסיאנות Vagabunda. Ea forma esset Vagatio. Vide suprà.

איסטופיטא. Vox peregrina & corrupta. In Medr. Ruth. cap 1.17. מילא ראיסטופיטא id est, דבר חשוב Res pretiosa, ut in Glossa explicatur.

אסטפנינן *Oleris vel fructus hortensis species, de qua disputatur, an decimæ dandæ sint*, Demaj cap.2. in Talm Hieros. Non est Porrum, ut Munsterus posuit, quod alio nomine ibi vocatur: fortè peculiaris quædam ejus est species.

אסטַקְטון *Balsamum, Stacte*, στακτή. Vide infrà in ordine אסת.

אסטור *Privilegium*. Dicitur & איסטורין singulariter: איסטורין זה נתן משה ליהודה בשעת וכו׳ Privilegium hoc dedit Moses Jehudæ, tempore exitus ejus ex Ægypto, Medrasch Tillim Psal.102.

איסטרוביל *Videtur esse à Græco στρόβιλος, quod est Vortex, Turbo, Trochus, aliquid rotundum, quod in gyrum rapitur vel agitatur. Hinc est Basis molæ, cui lapides incumbunt, aut arca lignea rotunda, circa molas.* Scribitur & sæpè אצטרובלין Pars inferior lapidum molarium. In Gemara, מוכר את הבית מכר את האיסטרוביל אבל לא את הקלת Vendens domum, vendit etiam arcam-molæ, sed nõ infundibulũ molæ, Bava basra fol.65.1. in Mischna. Glossa, עגול של עץ שסביב הריחים Orbis ligneus circa molam, vulgò צרקיא. Illud vas immobile: hoc mobile, illud idcirca cum mola venditur, hoc verò non. Alibi explicatur סיבוב של עץ שהוא תחת הרחיים Orbis ligni sub molis, Zavim cap.4. In Beres.rab.sect.28. אמחה את האדם ר׳ לוי א׳ אפילו אסטרובילין של רחיים נמחה *Delebo hominem* (Genes. 6.7.) R.Levi dixit: etiam basis molæ deleta fuit. Glossa, רחים התחתונה mola inferior, quæ est fundamentum molæ superioris. Sic sect. 30. ubi explicatur מוֹשַׁב הָרֵיחַיִם Basis molæ pavimento incumbens: אנביה עישור נכסי מאצטרובלא Accipiebat decimam facultatum de molæ arca, Kethubh fol.69.1. Glossa אצטרובלא מושב אמת המים. *Item Pinus, & Nux pinea, sic dicta, quòd trochi figuram habet. Sic στρόβιλος etiam Græcis, & Strobilus Latinis significat, unde apparet esse à Græcis mutuatam hanc vocem. Apud Talmudicos,* אלו דברים אסורים למכור לגוים אצטרובלין ובנות שוח וכו׳ Hæ res vetitæ sunt ut vendantur gentibus; nempe nuces pineæ, ficus albæ, &c. quia suspendunt eas

ante idola sua, 17 fol.1.4.1. Subjicit Gemara, מאי אצטרובלין תורניתא Quid est *Strobelin*? *Pinus*, (Cedri species sic vocata, ut legitur in Rosch haschana fol 23.1.) Sed Raf Saphra dixit, פירי דארזא Fructus cedri est, id est, nux pinea. Sic quoque accipitur in Medrasch Tillim Psalm. 2. circa finē, & Schir haschirim rabba cap. 7. 2. Quod Gemara *Strobelin* hîc explicat *Pinum arborem*, non omninò de nihilo est. Nam apud Græcos etiam στρόβιλος sumitur tam pro *Nuce pinea*, quàm pro *Arbore ferente τοὺς στροβίλους* ut ostendit Henricus Stephanus in Thesauro Græcæ linguæ, in hac voce. Et hinc emendandus mihi videtur locus apud Plinium lib 16 cap. 10. ubi de Pino & Pinastro agens, ita subdit: *Easdem arbores alio nomine esse per Italiam, quos Tibulos vocant, plerique arbitrantur.* Putarim hîc pro *Tibulos*, legendum *Strobilos*. Nam *Tibulorum* mentio vix apud ullum authorem reperietur. De Strobilo autem vide quoque Dioscoridem lib 1. cap. 87.

אסטרוני Vide infrà in אסטרטיג.

אסטרירא *Annulus, orbis ex ferro, fune aut vimine, in capite navis, ad quem ligatur navis & sistitur*, Talm. קטרא דקטרי באסטרירא, Schab. fol. 111. 2. in princ. capitis. In Glossa & in Aruch legitur אסטרידא: sed prior lectio ter in textu isto repetitur.

אִסְטְרָט *Strata, Platea, via publica omnibus strata & patens*, Ital. *Strada*, Germ. Straße: *Via, Semita*. Quandoque scribitur אסרט corruptè: הִיכְדֵין אִסְרָט Via una, Deuter. 1. 1. in Jon. אִסְרָט חֲדָא Sic est via omnium eorum qui obliviscuntur Dei, Job. 8. 13. באִסְטְרָטָא דְמַלְכָּא In via regis, Num. 20. 17. in Targ. Hieros. ואסרַטָא דְלָא אתוב Et viam, quâ non sum reversurus, abeo, Hebr. וְאֹרַח, Job. 16. 22. *Plural.* תְּרֵי עֲשַׂר אסרטין Duodecim viæ vel semitæ, Deut. 1. 1. in I. Jon. דְּחָלִיף אסרְטֵי יַמָּא Qui transit vias maris Psal. 8 9. אסרְטֵי אָרְחָתְהוֹן Semitæ viarũ ipsorum, Job. 6. 18. אסרְטֵי תֵימָא Vias Tema, Job. 6. 19. *Et fœmininè apud Rabbinos*, אִסְטְרָאטְיוֹת מְקוּלְקָלוֹת Plateæ vastatæ.

אִסְטְרַטְיָא *Expeditio, Militia: Exercitus, Agmen, Catalogus sive index militum. Est a Græco* στρατιά *vel* στρατεία: מי שהיה מוכתב באסטרטיא של מלך Quicunq; fuit scriptus in militia regis, id est, in catalogo, indice militum. Kidduschin fol. 76. 1. in Mischna. Glossa, פנקס הגייסות Index militum, Kriegsrodel. Item, באסטרטין של רוצחנין In catalogo latronum, של נואפין mœchorum, Rab. Ber. rab. sect. 87. sed scribitur אסרטין.

אסטרטיג · אסטְרַטִיגָא *Dux exercitus, Præfectus bello, Capitaneus, Strategus: Est à Græco* στρατηγός. ונפק אסְטְרַטִיג פלִשְׁתָּאֵי Et egressus est strategus Philistæorum, Hebr. מַצַּב Statio, 1. Sam. 13. 23.

וְאסטרטיגָא חַד לְאסטרטיג Ad strategum, 1. Sam. 14. 1. Et præfectus unus, Hebr. וּנְצִיב 1. Reg. 4. 19. Intelligitur ibi præfectus annonæ. *Plur.* וּמַנִּי בְּארום אסְטְרַטִיגִין Et constituit in Edom præfectos, Hebr. נְצִבִים, 2. Sam. 8. 14. תְּרֵי עֲסַר אסְטְרַטִיגַיָא Duodecim præfecti constituti super universum Israëlem, 1. Reg. 4. 5. יָת אסטְרַטִיגֵי פלִשְׁתָּאֵי Præfectos Philistæorum, Hebr. נציב 1. Sam. 13. 3. *Pro hac forma apud Talmudicos aliquando corruptissimè legitur* אסטרוני, pro אסטרטיגי: Bava bathra fol. 143. 1.

אסטרְטיוט στρατιώτης, *Stratiota, stratiotes, miles.*

אסטרְטליטין *Strategi, Capitanei*: Beres. rab. sect. 44. איפרכין ואסטרטליטין Eparchæ & strategi, Vajik. rab. sect. 1. Græcum est στρατηλάτης. Alibi, אסטרטליוטין pravè.

אסטרטולוס *Strategus, Capitaneus.* Sic citat Aruch ex Vajik. rab. sect. 16. Sed ibi nunc legitur אסטרטליטוס, ex præcedenti forma. *Plurale*, אסטרְטילוטין *Capitanei*: לְיָת אסטְרַטִילוּסֵי מַלְכָּא Ad duces militares regis, Esth. 3. 12. & 8. 9. & 9. 3.

אסטרְטינוט pravè pro אסטרְטִיגוּס.

אסטְרַלטין *Capitanei*. Corruptum Græcũ est.

אִסְטְרוֹלוֹגוֹס *Astrologus*, ἀστρολόγος. In Medraschim sæpè occurrit. Glossa חוזה בכוכבים Inspector astrorum. Mendosè sæpè scribitur, ut pleraq; Græcæ originis. In Debharim rabba paraschâ כוכבים scribitur: אין התורה מצויה באסטרולוגין שאוכנין בשמים *Lex non reperitur apud astrologos, quorum studium occupatur in cælis, in cæli contemplatione.*

אסטרולוגיאה *Astrologia, scientia astrorum*: צפה איתו השלטן באסטרולוגיאה Et observaverat iste dominator in astrologia, Beres. rab. sect. 63. Glossa חכמת החוזים בכוכבים Scientia eorum qui inspiciunt astra.

אסטרופוביטָא *Vertibile, flexibile, plicabile.* Corruptum Græcũ est à στρεπτός vel στρεφόμενος. Legitur in Talm. Middoth cap. 4. ad quem locum vide Annotationes Viri Clariss. D. Constantini l'Empereur; Ber. rab. sect. 66. ubi consule Commentarium Hebræum. In Jalkut est אסטרופוטה, fol. 34. 2.

אסטְרַקְלִילָא *Lamina ærea*: באסטְרַקְלִילֵיהּ In lamina ærea, quæ erat ante genua ejus, Esth. 5. 9. Videtur omninò esse quod טַרְקְלִילִין, 1. Sam. 17. 6.

אסי אָסְיָא *Asia, una ex tribus mundi partibus principalibus*, Gen. 10. 3. in Targ. Hieros.

אָסִי *Mederi, Curare.* Vide suprà in אסא.

אָסְיָא · אַסְיוּתָא Vide suprà in אסא

אוסְיָא Vide suprà in אוס.

אָסְיָא *Fundamentum*, vide in שתס.

אָסִימוֹן *Non signatum, Insignatum, sine signo.* Græcum est ἄσημον, scilicet ἀργύριον *Non-signatum argentum, Pecunia rudis & non signata*: אסימון

אסימון קונה את הכסף והכסף אינו קונה אסימון Moneta non signata acquirit sive redimit monetam signatâ, sed moneta signata non redimit monetam non-signata. Metzia cap.4. initio. Item, מאי אסימון פולסא Quid est Asimon? idē quod פולסא, Metzia fol.47.2. Vide de eo in פלס. Hebræi explicant, כסף שאין עליו צורה Argentum sive pecunia, in qua nulla est figura: אין מחללין מעשר שני על אסימון Non profanant (ex sancto profanum faciunt) decimas secundas pro moneta rudi, Maaser scheni cap.1. initio. Probant hoc ex eo, ubi scriptū est, וצרת הכסף בידך Deut.14.25. וצרת כסף i.e. הכסף שיש בה צורה monetâ argenteâ signatâ distrahendæ sunt decimę istæ. Hic locus adducitur in Jalkut, in Levit. fol.182. col.4. ubi joculare etymon, ex Aruch petitum, affertur, אסימון, id est, כסף שאין עליו צורה בלשון סומא Moneta argentea, in qua nulla est figura, ex locutione סומא *Cæcus*, quasi *Cæcam monetam* dicas. Aruch tamen præfert originem Græcam.

אסיתא *Mortarium, vas in quo aliquid tunditur*, Talm. Eruvin fol 102.1. Pistillum ejus in præcedentibus dicitur בוכנא.

אסך איסכלא *Scala*. Talm. המוכר את הספינה מכר את איסכלה Vendens navim, vendit etiam scalam navis, Bava bas. fol. 73.1. Vide & mox infrà aliter.

אסכולא אסכולי σχολή, *Schola, Gymnasium*, Rab. והיה אותו הולך לאיסכולי Frequentans scholam: הפרגוג מוליכו לאסכולי Fuit iste pædagogus ducens ipsum ad scholam: ילך לו לאסכולא Eat in scholam: ללמוד באסכולי Ad discendum in schola. Frequens in Medraschim. *Sic Syr.* ממלל הוא עמהון באסכולא Loquens cum ipsis in schola, Actor.18.19.

אסכולסטקיא *Scholasticus*: אסכולסטקיא ראוריתא Scholasticus, studiosus Legis, id est, theologiæ, Ber.rab.sect.64.

אסכלא *Cratis ferrea, Craticula, vas culinarium Corruptum ex Græco ἐσχάρα, quod inter alia etiam Craticula exponitur. L & R naturalem inter se habent permutationem. Dicunt & ἐσχαρὶς pro Craticula. Apud Talmudicos,* אין צולין את הפסח לא על השפוד ולא על האסכלא Non assant agnum Paschalem vel in veru ferreo, vel in craticula ferrea, Pesach. cap.7. in Mischna prima: צולין דגים על אסכלא Assant pisces super craticula. Aruch scribit, sic dici Rabbinis *Craticulam*, quòd similitudinem habeat graduum scalæ. *Et alibi apud Talmudicos*, השפוד והאסכלא מגעלין נחכין eluunt in aquis ferventibus, Zevach. fol.107 1. *Plur.* שפודיא ואסכליא Verua & craticulæ, Num. 11.22. in Jonath.

אסכלין *Satellites*. Sic ponunt Munsterus & Guido. Legitur in Debharim rabba sect. ... fol 290.col 4. Dixit R. Jehoscua, En miracula quæ fecit Deus Mosi, כל אסכילי פרעה מהן נעשו אלמים מהן נעשו חרשים ומהן נעשו סומין Omnes satellites Pharaonis, quidam illorum facti sunt muti, quidam surdi, quidam cæci. Glossator aliter explicat, nempe כלומרים יודעי דת ודין *Homines eruditos & peritos juris, judices Regis præfectos*; qui in mirum בית תלמוד Domus studii sive doctrinæ vocatur אסכולי Schola, in lingua Græca. Sic mox iterum: זכור מה שעשיתי לאסכילי פרעה Memento quid fecerim satellitibus Pharaonis.

אסכמא *Schema, Figura, Habitus, Species*. Græcum est σχῆμα Hinc legendum illud, באסכימא דזניתא Habitu meretricis sive meretricio, Prov. 7.10. Syrum est magis, qualia plura sunt in Targum Proverbiorum. Vide 1. ad Cor.7.ver.31 37. 2 ad Thessal.2. 1.ad Cor.2. & alibi.

אסכבא Vide in סכב.

אסקופא · אסכופא Vide in סקף Nam scribitur etiam sine א ab initio.

אסברא Vide in סבר.

אסל אסלא *Axis, Baculus, Palanga, Pertica, Vectis, quibus aliquid portatur*: וסוברוהי באסלא בכתיף Et portarunt eum palangâ in humeris, Hebr. במוט, Numer.13.24. ביוסי: יסיברון באסלא Portabunt palangâ, Exod 29.3. ויתנון על אסלא Et imponent eum palangę, Num 4 10. *Plur.* יתפקון באסלין Educentur palangis, Lev.16.27. Omnia in Targū Jonathanis. *Apud Talmudicos*, והאסל על כתיפו Et palanga est in humero ejus, Ohol. cap.16. והאסל שיש בו בית קיבול Et vectis in quo est receptaculum, Kel. cap.17. Vectes minores quibus ollæ, urnæ aquæ, lagenæ vini à tergo portantur. Ista cavitas vocatur בית קיבול.

אסלא · גסלא *Sella, Sedes familiaris, cujus usus est in cubiculis ad opus naturæ*: עור הכסלא Pellis sellæ, scil. quâ tegebatur, Eruvin fol.10. Videtur esse ex Latino Sella.

אסלטין. In Talmud Hierosol. Berach. cap 5. Rabbi Jannaj, & Rabbi Jonathan ambulabant באסלטין: Glossa explicat, בשדה ובבקעה *In agro & in valle*. Alii volunt, esse nomen proprium.

אסם אסימון Vide paulò ante.

אסמינא. Sic legitur in Venetis Psal. 68. 32. & sic adducit idem Elias in Rad. אסם, & explicat כסף *Argentum*, quòd in lingua Græca ... argentū & vasa argentea vocent ... In Hebræo est, יאתיון חשמנים מני מצרים Veniunt Chasmannim de Ægypto, Targū, ייתון בני דחם אוסמנא ממצרים Venient filii Cham Usmanna ex Ægypto. Regia legunt אוכמיא Nigri. Neb. Psalterium אוכמנא. Fortè legendum ex H... הוסמנא vel הוספנא Principes, magnates

ipſum in exedris domus domini, Menach. fol. 33. 2. Gloſſa, אכסדראות.

אכפליא *Anticubicula*, Munſt. *Alius interpretatur, Cortinas lecti.* Non eſt in Aruch. Guido citat ex Medraſch Thren. cap. 1.

אכפליות *Nuclei: Senſus, intelligentia loci alicujus.* Sic David de Pomis & Guido. Legitur in Debharim rabba, ſect. כי תבוא ab initio: א״ר יהודה בר סימא אמן הזה יש בו ג׳ אכפליאות שבועה וקבלה ואמנה Dixit R. Jehuda; In hac voce Amen ſunt tres nuclei, hoc eſt, tres ſenſus vel ſignificationes, Juramenti ſc. Acceptionis, vel Acceptationis rei alicujus, & Fidei vel Fiduciæ. *Reduci poſſet fortè ad Græcum ἀσφάλεια.* Triplicem illum uſum vocis Amen probant ibi ſigillatim ex tribus locis ſcripturæ, quæ apertiùs extant in Talmud Schevuoth cap. 4. fol. 36. col. 1. ubi vide.

אספלנית *Cataplaſma, Emplaſtrum.* Eſt à Græco σπλήνιον *Splenium*, quo vocabulo & Plinius uſus legitur, ubi de oculis ſcribit: *Superimponi oportet ſplenium e melle decoctum.* Et Martialis: *Et numeroſa linunt ſtellantem ſplenia frontem.* *Apud Rabbinos,* לפי שהמכה גדולה תן אספלנית גדולה Quia plaga magna eſt, impone ei emplaſtrum magnum, Pſ. 51. in Medraſch. *Apud Talm.* נותנין עליה אספלנית Imponunt ei emplaſtrum, Schab. fol. 133. 1.

אספלעיתא *Idem. Fortè mendoſum eſt, pro* אספלניתא. Legitur in Targum, יְשַׁוִּי לְהוֹן אספלעיתא Parabit ipſis, vel, imponet ipſis emplaſtrum, Job. 30. 24. Munſterus *Clamorem* interpretatur.

אספמיא *Hiſpania.* In Targum Obadiæ verſ. 20. pro Hebræo בִּסְפָרַד legitur דבספמיא, ſed in R. Sal. & Ab. Eſra pro eo legitur אִסְפַּמְיָא. In Beres rab. ſect. 44. ואסיא ואספמיא Et Aſia & Hiſpania. בן מָצָאתִי בספר אספמיא Sic inveni in exemplari Hiſpanico, Geneſ. 34. 25. in Maſora parva. Sic etiam legendum in maſora infra textum, Prov. 15. 11.

אספניא *Idem.* שבכקוסות האספניא Qui eſt in locis Hiſpaniæ.

אספנין *Hiſpanicus*, Talm. קולים האספנין Kulis Hiſpanicus. *Kulis* eſt piſcis nomen, qui ſaliri in vaſculis ſolet, de cujus munditie & pollutione Talmudici diſputãt. Arabicè אלשבוט. Rabbinis שבוטא. Quidam *Thunnum* eſſe putant, Quidam אספנין *Inſulæ vel loci certi putant eſſe nomen*, unde piſcis Kulis nomen acceperit, quòd ibi frequenter caperetur.

אספניא *Stipendia militaria annua*, Tal. זהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אספניא Aurum non multiplicabit ſibi nimium, niſi ut det ſtipendia militaria annua, nempe pro ſatellitio aulico, Sanh. fol. 21. 2. Gloſ. שכר חיילות Merces militum. Vox corrupta eſt pro אפסוניא, ut rectè hîc legitur in Com. Bartenoræ. Nam Græcum eſt, ab ὀψώνιον Annona, quæ militibus per menſes dabatur: Item Stipendium, Salarium, autoramentum, meritum militiæ. Unde in N. Teſt. Καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν *Et contenti eſtote ſtipendiis veſtris*, Luc. 3. 14. Sic Syrè אַפְסְנָיָתְכוֹן. Item, τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας, θάνατος. *Nam ſtipendia peccati, mors eſt*, Rom. 6. 23.

אספנקי *Cingulum, Zona.* ואספנקי חֲדָא Et cingulum unum, Heb. וחגורה אחת, 2. Sam. 18. 11.

אספניקי *Idem:* והוא אסיר אספניקי חַדְתָּא Ipſe autem accinctus erat cingulo novo, 2. Sam. 21. 16. וַעֲלוֹהִי אספניקי חָרֶב Et ſuper eo erat cingulum gladii, 2. Sam. 20. 8. באספניקי די בְחַרְצֵיה In cingulo, quod erat circa lumbos ejus, 1. Reg. 2. 5.

אספוטרסין *Cedri ſpecies*, idem quod תִּדְהָר. In Medraſch Tanchuma. ſect. תרומה. Vox corrupta, & peregrina.

אִסְפַּסְיָאנוּס *Veſpaſianus. Mutatio nominis, ut in Aſti & Vaſti, in hiſtoria Eſter:* בפולמוס של אספסיאנוס In bello Veſpaſiani.

איספיסריאן In Vajikra rabba ſectio. 5. קוסים איספיסריאן. In Jalkut Prophet. fol. 45. col. 3. pro eo legitur, קומים ואיפרכוס Comes & præfectus.

אספסתא *Pabulum, Migma.* אוף אַסְפַּסְתָּא סַגִּי עִמָּנָא Etiam pabulum multum eſt apud nos, Hebr. מספוא Gen. 24. 25. in Jon. וִיהַב אַסְפַּסְתָּא לַחֲמָרֵיהוֹן Deditque pabulum aſinis ipſorum, Gen. 43. 23. Jon. תִּבְנָא ואספסתא לגמליא Fœnum & pabulum camelis, Gen. 24. 32. עַל אַסְפַּסְתֵּיהּ Ad pabulum ſuum, Job. 6. 5. ubi Veneta mendoſa ſunt. Apud Talmudicos frequentiſſimum eſt.

אִסְפְּקָא *Vaſis genus, ut eſt Paropſis, Patina aut ſimile.* Aruch citat Targum Hieroſ. Exod. 16. 33. ſed hodiè ibi non legitur. אספקא דכספא Patina argentea, Gittin fol. 14. 1.

אספיקולא Vide in litera Samech.

אִסְפְּקְלַטּוֹר *Spiculator, Speculator, Satelles, Carnifex.* Scribitur & abſque א in principio, de quo vide ספק. *In Targum,* אספקלטורי דמַלְכָּא Spiculatores regis, Eſth. 5. 2. in ſecundo Targum. *Apud Rabbinos frequens eſt,* שלא שמעו עליך ולאספקלטורין ההורגים Quòd non auſcultarunt tibi & ſpiculatoribus occidentibus, R. Sal. Exod. 4. 11. אחד הרגו המלך ואחד הרגו אספקלטור Unum interfecit rex, alterum interfecit ſpiculator, Schab. fol. 108. 1.

אספקלרי, אִסְפַּקְלַרְיָא *Speculum, Speculare, Specularium:* דַּהֲבָא ואספקלריא Aurum aut ſpeculum, id eſt, gemma nitens inſtar ſpeculi, Job. 28. 17. Vulgò legitur אספקלרא inconvenienter: מַפְּקִין אִסְפַּקְלָרִין Proferunt ſpecula, Deut. 33. 19. in Jon. כאספקלריא מנינא Sicut ſpeculũ fuſile ſive fuſum, Hebr. כִּרְאִי מוּצָק, Job. 37. 18. *Apud Rabbinos,* אספקלריא דאורייתא *Specularium Legis.* Sic Eximius

Legis Doctores vocant. אספקלריא מצוחצחת Speculum nitidum. אספקלריא שאינה מצוחצחת Speculum non-nitidum, obscurum. In Vajikra rabba, sect. 1: R. Jehuda dixit: מתוך תשע איספקלריות היו הנביאים רואים Per decem specula viderunt Prophetæ, ומשה ראה מתוך אספקלריא אחת Moses autem vidit tantùm per speculum unum. Rabbini dixerunt, כל הנביאים ראו מתוך איספקלריא מלוכלכת omnes prophetæ viderunt per speculum maculatũ, ומשה ראה מתוך אספקלריא מצוחצחת sed Moses vidit per speculũ nitidum. R. Bechai in sect. וארא scribit: אספקלריא dicitur, quasi ספק־קלריא q.d. שבע אורה Sufficientia, abundantia claritatis vel lucis. Scribitur & sine א ab initio, quod vide in ספק.

אספקסיטירן *Spectatissimus*, *Præstantissimus*, Munst. Suspecium est. Fortè est איספיסריאן, quod paulò antè adductum.

איספקסיטון Epitheton est septimi principis Medorum & Persarum, Memuchan, Esth. 1. 14. de quo in Medrasch ibidem legitur: זרה הירה האיספקסיטון שבכולם Iste fuit infimus, (infimæ dignitatis) inter omnes illos, & uxor ejus apparavit aliis omnia quibus opus habebant. In Glossa scribitur: Accepit omnia mandata ab aliis sex, & parabat omnes cibos regis, œconomus, præfectus culinę, quasi ex significatione סיפוק. Corruptum omninò est & peregrinum, idemq; videtur esse, quod Munsterus adduxit.

איספקרפסטי Legitur in Medr. Kohel. cap. 1. v. 1. בן שנה רובה לנלך נתון באיספקרפסטי. Glossator non explicat.

אספיר *Cohors, Turma, Legio*, Talm. Græcum est: ὅλην τὴν σπεῖραν Universam cohortem, Syr. כלה אספיר, Matth. 27. 27.

אספיר *Monetæ parvæ nomen.* Plur. ארבע אספרי כסף Quatuor asperi argentei, Maaser scheni cap. 2. R. Salomon hîc scribit, Quinque asperos constituisse דינר. Dinar autem fuit quarta pars סלע. Ergo Sela continuit viginti asperos. Turcæ & Galli habẽt similis nominis nummulos.

אספרגלין *Asparagi*, Talm.

אספרגוס ἀσπάραγος *Asparagus.* Vino indebatur, unde fiebat potus medicinalis, de quo multa apud Talmudicos scribuntur. Vinum asparaginum jejuno stomacho bibebatur לרפואה sanitatis causâ: אספרגוס יפה ללב וטוב לעינים Vinum asparaginum pulchrè conducit cordi, & optimum est oculis, Berach. fol. 51. 1. Qui modicè bibit de eo, prodest toti corpori: המשתכר בו qui se inebriat eo, קשה לכל גופו grave est toti corpori, ibid. R. Salomon hîc notat, fuisse solitum bibi poculum unum אליבא ריקנא לרפואה stomacho jejuno, medicinæ causâ.

אספרא *Cohors, Turma:* לכנוס אספרווא דידיה Ad congregandum cohortem ejus, scil. ministrorum, Kethub. fol. 3. 2. Idem est quod אספיר paulò antè.

אספריטין Sic adducitur in Aruch ex Vajikra rabba, sed non explicatur. Legitur autem in Vajikra rabba sect. 17. & in Medrasch Tillim, Psal. 73. & ibidem in Jalkut, pro eo אספליטין. Munsterus explicat *Saccos magnos.* מערה in Aruch hoc loco idem est quod משורה *Netum, Filum*, ut legitur in Medrasch Tillim.

אספירקא *Argentum vivum*, id est, כסף חי, Tal. Gittin fol. 69. 2. Munsterus ponit אספרי. In Aruch, אספריקא.

אספרמקין *Aromata.* A Græco Φάρμακον. In Targum, ואספרמקי ומגדי וירקי Et pharmaca sive aromata, & fructus eximios, & olera, Deut. 28. 23. in Jon. *Apud Talmudicos*, ההוא עכברתא דמשתכח בי אספרמקי דרב אשי Iste mus qui repertus fuit inter aromata R. Asseri, Betza fol. 36. 2. Glossa בשמים. Item, ומלי להו באספרמקי Et implevit ea aromatibus: בי איספרמקי Domus aromatum, Pixis aromatica, Pharmacopolium, aromatopolium, apotheca; בי Talmudicè pro בית.

אספרין *Albus, um.* Legitur in Bereschith rabba sect. 7. ubi quæritur, Num inter pisces quoque dentur כלאים diversa genera, ita ut vetitum sit diversos pisces conjungere & copulare? & respondetur inter cætera, מביא שני דגים חד מירין וחד אספרין si quis assumat duos pisces, unum nigrum, alterum album, & junco vel fune eos colliget, ac in fluvium deducat, id vetitum esse משום כלאים propter legem heterogeneorum. Baal Aruch has voces ita explicat, פירוש לבן בלשון יון אכברין מורין בלשון יון חשוך h. e. Album in lingua græca exponitur אספרין, & מירין in lingua græca est Obscurum, Nigrum. In compendio Aruch enim pro חשוך est שחור Nigrum. מירין videtur esse μαῦρον, per aphæresin pro ἀμαυρόν: sed quomodo אספרין in lingua Græca Albũ significet, nondum video. In Jalkut fol. 4. col. 2 alia est lectio, מביא שני דגים חד אוכם וחד חיור, quæ plana sunt. Alia iterum lectio in Talmud Hierosolymitano Massecheth Kilaim cap. 1 ubi eadem habentur; מייתי הוה יקטר כאורנידה דלבסא ובאורנידה דיריקא. Guilelmus Postellus in interpretatione Latina hujus sectionis in Bereschith rabba voces Hebræas retinet, & sic Latinis literis exprimit; Adduxit duos pisces, unum *Miaron*, & alterum *Assporon* &c.

אספרנא *Celeriter, confestim, festinanter.* אספרנא אספרנא מעבד Celeriter fit, Esr. 5. 8. אספרנא נפקתא תהוא מתיהבא Illico impensa detur, Esr. 6. 8.

אספריקא. In Echa rab. Thren. 3. 12. ad illud

... כמטרה לחץ Et disposuit me sicut scopum sagittam, lev. : Duo Amoræi disputabant de ... חד אמר בורמא לאיספריסא וחד אמר בקורת ... שהכל מורים בה. Aruch vocem non explicat: Munsterus interpretatur *Sagittam*. Tu judica. Vocem ברמא Aruch non habet.

איספירס. In Bemidbar rabba sect. 4. fol. 219. ... הופך אספירס ומכרכר לפני ... Invertebat (David) vestimenta sua, & saltabat corã ea (sc. arca) Sicut Glossa explicatur, מין בגדים ארוכים. Sic ... aliquoties.

אספתי *Spatha, Spathula: Ensis, gladius*, idem quod supra אספטי. Alibi est etiam *Instrumentum quoddã textorum*, a forma sic dictũ, ut & Grçcum σπάθη id aliquando significat, Oholoth cap. 13.

אסק
Vide נסק.

איסקבטרין Vide in סקב.

אסקוטלא *Scutella*, παροψίδες, vas in quo exhibetur cibus in mensam, Moed Katon cap. 3. in Misna.

אסקוטלא *Talitrum*. R. Sal. describit: צרורה כרביקה בגודלו ושומטה ומכה בציפורניה Index digitus junctus est pollici: dimittitur & percutit unguè, nempe frontem alterius, Talm. למחייה שיתין איסקוטלי Ut impingeret ipsi sexaginta talitra, ... fol. 28. 1.

אסקולסטיקא *Scholasticus* Pro ק scribunt etiam כ. In Medraschim legitur: Ingrediatur R. Jehosua ben Chanina, דהוא אסכולוסטיקא דאורייתא qui est Scholasticus Legis. Ingressus est, & explicavit locum, *Leo rapuit*, &c. Psal 22. Ber. rab. sect. 64. in fine. Glossa, ארון של בית המדרש Dominus, præfectus, caput, Rector scholæ.

אסקונדרין *Calculi, scrupi*, quibus luditur à pueris vel adolescentibus, Talm. Nedar. fol. 25. 1.

אסקופא *Limen, Scamnum*. עליוי אסקופא עלאה Super limen superius, Exod. 12. 6. Jon. ותדון לאסקופא עלאה Et spargetis ad limen superius, Exod. 12. 22. ויחמי ית ארמא על אסקופא Et videbit sanguinem qui super limine fuerit, Exod. 12. 13. ונשקוד על אסקופתי Et vigilat ad limina mea, Prov. 8. 34. Vide R. Sal. 1. Sam. 5. 4. & 2. Reg. 18. 16. *Apud Rabbinos*, קורא בספר על האסקופה Legit in libro super scamno. Scribitur & sine א ab initio, ut est in סקף.

אסקפסוית *Socci, calceamenta ex lana*. מהלכים באסקפסות שלהם Eunt in soccis suis, Medr. Thren. 1. 3. Aruch scribit sine א.

אסקרא *Locustæ species*, Talm. Cholin fol. 65. 1. Heb. וחל.

איסקריטין אסקריטין *Lagana, Crustula, Crustulata, Placentæ* ex simila & oleo. In Targum, כאסקריטין בדבש Sicut placentæ cum melle, id est, mellitæ, Exod. 16. 31. Talmudici dicunt איסקריטין Pesach. fol. 37. 1. & 119. 2.

אסקריטין *Tubi, fistulæ*. תרין אסקריטוני דדהב Duæ fistulæ aureæ, Heb. צנתרות Zach. 4. 11. In Aruch est איסקריטאין.

איסקריא *Malus navis*. הלא נפשיה באסקריא דספינתא Suspendit seipsum in malo navis ... Tal. Taanis fol 21. 1. Ba bafra fol. 73. 1 נפילנא תרן באסקריא דספינתא ומבענא Cecidi de malo navis & submersus sui, Taan. fol. 21. 1.

אסר
Vincire, Ligare, Obligare: & apud Rabbinos, Prohibere, Vetare. Præteritum, ואסר יתיה לעיניהון Et ligavit eum ante oculos ipsorum, Heb. ויאסר Gen. 42. 24. ואסריה בבית אסירי Et ligavit eum in domum vinctorum, id est, inclusit eum in carcerẽ, 2. Reg. 17. 4. *Fœm.* דאסרת על נפשה Quâ obligavit seipsam, Num. 30. 8. *Plur.* ואסרו יתיה בבית מטרא Et ligarunt eum in domo custodiæ, id est, vinctum conjecerunt in carcerem, Num. 15. 34. ואסרוהי Et vinxerunt eum, Levit. 24. 12. *Participium*, אסר חרצוי Ligans, id est, accingens, lumbos suos, Genes 49. 11. in T. Jon. & Hierof. דאסרין בהן Quibus ligant aliquẽ, Ezech. 3. 25. *Partic. Pehil*, והוא אסיר בזקיא Et ipse vinctus erat compedibus, Jer. 40. 1. סוסין אסירין וחמרין אסירין Equi ligati sunt, & asini ligati sunt, id est, accincti & instructi ad iter, 2. Reg. 7. 10. דאנון דמן לאסירין Qui similes sunt vinctis, Jesa. 42. 7. בירת אסיריא Domus vinctorum, Jerem. 32. 2. id est, *Carcer*. בבית אסירי In domo vinctorum, id est, carcere, Gen. 40. vers. 3. *Fœm.* ידך לא אסירן Manus tuæ non fuerunt ligatæ, 2. Sam. 3. 34. *Infinitivus*, ארי מיסר ניסרנך Nam ligando ligabimus te, Jud. 15. 13. למיסר אסר לנפשיה Ad ligandum ligationem aliquam super seipso, id est, ad obligandum vel obstringendum se voto aliquo, Num. 30. 3. למיסרך נחתנא Ad ligandum te venimus, Jud. 15. 12. *Imperativus*, רבוני משה אסרנון Domine Moses, ligato eos, id est, cohibeto, Num. 11. 28. *Futurum*, וניסרניה Et ligabimus eum, Jud. 16. 5. ותיסרון ית תורתא Et ligabitis vaccas istas ad currum, 1. Sam. 6. 7. אם ייסרונני Si ligent me, Jud. 16. 7. *Pahel, Participium*, ואנחנא מאסרין אסרן בגו חקלא Et nos ligabamus manipulos segetum in agro, Gen. 37. 7. *Ithpehal vel Ithpahel, Imperativus*, ואתון התאסרון Vos autem vincti (captivi) estote, Gen. 42. 16. *Futurum*, אחוכון חד יתאסר Frater vester unus vinctus erit in domo custodiæ vestræ, Gen. 42. 19. וכמה תתאסר Et quonam ligari possis, Jud. 16. 6. 10. *Talmudici* א *absorbent*, איתסר *Prohiberi, Vetari*: מיתסר Vetitum, Prohibitum.

אסרא *Vinculum, Ligamen, Fasciculus, Manipulus segetum, aut aliarum rerum*: ותסבון איסרת אזובא Et accipietis fasciculum hyssopi, Exod. 12. 22. והא קמת אסרתי Et ecce surgebat manipulus meus, Gen. 37. 7. וסגדין לאסרתי Et incurvabant se

ad

ad manipulum meum, Gen.37.7. *Plur.fœm.* אִסְרָן ut paulò antè in Pahel. כּסתַּחֲרָן אֱסָרָתְכוֹן Vertebant se manipuli vestri, Genes.37.7. נִתְרַע יָת אִסְרָתִיהוֹן Rumpamus vincula ipsorum, Psal.2.3. כַּד יסוֹבַר אִסְרָתוֹי Quando reportabit manipulos suos, Psal.126.6. *Et forma masc.* וְאִתְמְסִיאוּ אִסְרוֹהִי Et dissoluta fuerunt vincula ejus, Jud.15.14.

אֱסָר *Interdictum:* וּלְתַקָּפָא אֱסָר Et ad roborandum interdictum, Dan.6.8. *Emphat.* תְּקִים אֱסָרָא Statue interdictum, Dan.6.9. רְשַׁם כְּתָבָא וֶאֱסָרָא Consignato scriptum & interdictum, Dan.6.10.

אֱסָר *Obligatio:* נִדְרָהָא וֶאֱסָרָהָא Vota ejus & obligationes ejus, Num.30.6. לְמֵיסַר אֱסָר עַל נַפְשֵׁיהּ Ad ligandum obligationē super animam suam, Num.30.3. וְתֵיסַר אֱסָר Et obligaverit se obligatione aliqua in domo patris sui, Num.30.4. Jonathan habet אסרא, à forma אֲסַר cum Pathach. Aliâs etiam אִיסָר: sed forma cum chateph segol potior est.

אֱסָר *Cingulum, Zona,* Rab.

אִסּוּר *Vinculum.* וּבֶאֱסוּר דִּי פַרְזֶל Et cum vinculo ferreo, Dan.4.12. *Plur.* וְלֶאֱסוּרִין Et ad vincula, scil. condemnator, Esræ 7.26.

אֱסוּרִין *Vimina,* emphat. אִסוּרְיָתָא, Rab.

אָסִיר *Vinctus,* ut sup. in Partic. Pehil.

אָסוּר *Vetitum, Prohibitum, Illicitum,* Rab.

אִיסוּר *Idem.* Oppositum ejus היתר Licitum, Rab. איסורי לאוין, vide in לאו, לא infra. דברים שאיסורן איסור עולם Res quarum prohibitio est perpetua (non ad certum duntaxat tempus.) איסור כולל Prohititio universalis.

איסור *Fasciculus:* כל העושה איסור לחג Quicunque facit fasciculum ad festum, scil. tabernaculorum, ut mandatum est Levit.23. Succa fol.45.2.

אִסָּר · אִסִּיר · אִיסָּר *Assar, Assarium,* ἀσσάριον, *numulus monetæ vulgaris minimus.* De hujus valore scribit Majemon in הלכות שקלים cap.1. סֶלַע valet quatuor דִּינְרִין denarios: דִּינָר sex מָעִין obolos: מָעָה duo פונדיונן pondiola: פונדיון duo איסרין assaria: פרוטה unam octavam assarii. Pondus autem unius מָעָה est sedecim hordeorum: pondus איסר assarii, hordeorum quatuor: פרוטה dimidii hordei. Hæc ille. Vide quoque Talm. Kiddusch. in principio, Bava metzia fol.44.2. Waserum de numis Hebræor. lib.2. cap.23. Notas Tremellii ad Mar.12.42. Porrò à minimo valore hujus numuli *proverbialiter* apud Hebræos usurpatum fuisse videtur olim באיסר *Assario,* de *Re minimi pretii, & quasi nihili,* ut apud Latinos *Assis facere, Asse si vendatur, carum est, quo non indigeas,* &c. In Massechet Cholin cap. ultimo, in Mischna, ubi agitur de præcepto illo Deut.22.6. *Quum occurrerit nidus avis coram te in via, in quavis arbore, aut super terram, in quo sint pulli vel ova, & mater cubet super pullos, aut super ova, non accipies matrem cum filiis: Dimittendo dimittes matrem, & pullos capies tibi, ut benè sit tibi, & prolonges dies;* ad hæc verba subjicitur; ומה אם מצוה קלה שהיא באיסר אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים קל וחמר על מצות חמורות שבתורה h.e. Quid igitur? Si in præcepto levissimo, quod *vix assarii* est (h.e. si in præcepto illo, quod de re minima ac vilissimi pretii agit, quæ *asse vel assario* comparari potest) adjicit scriptura hanc promissionem, *Ut bene sit tibi, & prolonges dies;* quanto magis valebit hoc de præceptis gravioribus quæ sunt in Lege: Hanc loquutionem, in simili argumento, imitatus videtur Christus Matth.10.29. cùm ait; Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται &c. *Nonne duo passeres assario væneunt, & unus ex eis non cadit in terram sine Patre vestro? &c.* Quemadmodum enim illic mater avium cum pullis באיסר assario æstimatur: ita æstimatur apud Matthæū δύο στρουθία pro assario: & quemadmodum illic de minori ad majus argumentantur, à pullis avium ad res graviores: ita quoque argumentatur Christus per minus ad majus à providentia Dei circa aves, ad providentiam circa homines. In quē sensum scribit Majemon in More Nevochim par.3.cap.48. ad citatum locum Deuteronomii; *Si Deus bestiarum & avium curam gerit, ne dolore afficiantur,* כל שכן בבני אדם *quanto magis rationem habebit hominum?* Aliter; המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חליות עולא אמר עד כדי שיראה איסר כנגד לבו Qui orat, incurvare se debet usq; dum conspiciantur omnes vertebræ quæ sunt in spina dorsi: Ula dicit, donec videat assarium è regione cordis sui, Berach.f.28.2. h.e. tam profundè se incurvare debet, ut videre possit assarium, vel numulum exiguum in terra, è regione cordis sui jacentem, quem erectus non videret. Alii aliter explicant, ut est in Aruch.

מְסֹרֶת *Vinculum.* בְּמְסֹרֶת קְיָמָא In vinculum fœderis, Heb. בְּמָסֹרֶת, quod contractum volunt Hebræi esse, pro מַאֲסֹרֶת, Ezech.20.37. Posset esse מסרת à מִסַר, vel מְסֹרֶת.

מִיסַּרְתָּא *Ligamen, Fasciculus:* מִיסַרְתָּא דְאֵזוֹבָא Fasciculus Hyssopi, Talm.

אִסְרְט Vide suprà in אִסְטְרָט.

אִסְרָטִין Idem quod suprà אסטרטיא. Vide illic.

אסרטיקולין *Præfecti, duces militiæ,* Munst. In Medr. Tillim, Psal.80. ad illud חַיּ שָׂדַי יִרְעֶנָּה, legitur, וו אסרטיקולין. Pro eo in Jalkut hoc loco legitur האיסטרולוטין, quod puto esse debere האיסטרטילוטין Strategi.

אסת אֲסִיתָא *Mortarium.* אֲסִיתָא חֲסִירְתָּא בוכנא Mortarium carens pistillo, Tal. Schab. fol.77.2.

[illegible] אס Mortarium [illegible], Nid- [illegible] כפי ליה אסיתא בציבירא וליקום עליה וליפא [illegible] mortarium in Ecclesia & stat (præco) super illud, ac dicit, &c. Ketubh. fol. 49.2. Ut sc. [illegible] audiant. Sic, כפי אסיתא וקום עלה [illegible] mortarium, & sta super illud, ac lacera; [illegible]es te videant, Moed Katon fol. 22.2. *Lo-[illegible]verbialis.*

אסיתא *Irritatrix, Contumax, rebellis fœmina:* [illegible] שבק הדא אסיתא מנך: Dimitte hanc rebellem uxorem à te. Sic adducit Aruch ex Beres. rab. sed ibi, sect. 17. hodie legitur להדא אנתתא ביפא Hanc mulierem pessimam. Idem locus legitur quoq; in Vajikra rab. sect. 34. Sed nec illic vox hæc in-[illegible]itur. Est autem à סות vel הסית, si alicubi usi-[illegible]a sit, vel idem quod suprà אסיט, ex Græco ἀστατ@.

אסתרדא Sic adducitur in Aruch: Vide suprà in אסט.

אסתירא *Gressus, Incessus, Pes, Talus pedis. Formam habet à* סור, *quasi Recessus dicas. Cum Affix. Pron.* אין תצלי אסתורי Si declinet gressus meus à via, Heb. אשרי Job. 31.7. באסתוריה אחדת רגלי Gressum ejus apprehendit pes meus, Job. 23.11. *Plurale,* סעד אסתורי Contine gressus meos, Psal. 17.5. ראודעזעו אסתורי Quod dimoti sunt gressus vel pedes mei, Psal. 73.2. מצדתא אתקינו לאסתורי Rete pararunt pedibus meis, Heb. לפעמי, Psalm. 57.7. אסטיתא אסתורנא Inclinasti gressus nostros, Heb. אשרנו, Ps. 44.19. Ps. 17.11. לא מודעזעין אסתורוי Non dimoventur gressus ejus, Psal. 37.31. אסתורי רגלך Tali pedum tuorum, Eccles. 12.5.

איסתוירא *Poples, aut Coxa, locus ubi pes cum coxa [illegible] crure conjungitur,* Tal. Menach. fol. 33.1. Jevam. fol. 103.1.

אסתהר *Sol:* אין אחזי אסתהר Si inspicio solem, [illegible] splendet, & lunam &c. Hebr. אור Lucem. Job. 31.26. Vide mox in אסתר.

אסתלגנית *Societas, Caterva, Cœtus.* אסתלגנית של מלאכי חבלה Cœtus angelorum perditionis, Tal. Bera. fol. 51.1.

אסתנא אסתן *Aquilo, Boreas, ventus aquilonaris:* ובצפרא אתי אסתנא Et manè venit boreas, id est, רוח צפונית ventus aquilonaris, Berach. fol. 59.1. צלותא כיומא דאסתנא Serenitas ut die venti aquilonis, Erubh. f. 65.1. Megilla fol. 28.1. Kiddusch. [illegible]2. Dicitur & אסתן, ut in Ketubh. fol. 23.1. in R. Bechai in Paras. ואתחנן, ubi de ejus etymologia quædam, (ut & de reliquis plagarum mundi nominibus,) affert, sed inania. Vide eum quando vacat. In Aruch afferuntur & hîc alia ventorum nomina, & inter ea עורתא Ventus orientalis. Hoc vocabulum Talmudici de Austro accipiunt: Vide שות. *In Targum,* מן צפונא אסתניא יתי Ab Aquilone venit Boreas, Job. 37.22. Aruch legit איסתנא.

איסתנים · אסתנים *Ægrotus, Infirmus, valetudinarius, Tener. Græcum est* ἀσθενής. *Scribitur & cum* מ *in medio, ut suprà positum est.* הנון עברין יתי איסתנים Ipsi faciunt me ægrotum vel infirmum, Job. 6.7. in secundo istius versus Targum. Frequens est apud Talmudicos. איני כשאר כל אדם אסתנים אני Non sum ut reliqui homines, sum valetudinarius, Berach fol. 16. אסתנים היה Ægrotus fuit. Plur. מפני האסתניסים Propter infirmos.

אסתניסות *Infirmitas, Debilitas, Ægritudo,* ἀσθένεια.

אסתניר In Aruch scribitur mendosè אסתניר: adducitur ex Tal. Bava Kama, fol. 40.1. ubi legitur אסתגר Inclusus fuit, à סגר, cujus lectionis etiam Aruch meminit.

אסתנדא Vide suprà in אסט.

איסתוננסין *Species monetæ,* in Talm. Hier. Maaser scheni cap. 5.

אסתקטון *Stactinum, Olei præstantis vel Balsami species.* In Vajikra rabba sect. 5. ad locum illum Amos 6. 6. וראשית שמנים ימשחו *Et optimo unguento ungunt sese,* scribitur; Rabbi Jehuda bar Jecheskel dicit, זה שמן אססקטון Hoc est oleum stactinum. Sic scribit Plin. lib. 12. cap. 15. de arboribus myrrhæ: *Sudant autem prius quàm incidantur, Stacten dictam, cui nulla præfertur.* Vide in literâ ס, in סטכתי.

אסתקר Sic adducit Aruch ex Jevammoth fol. 62. 2. Sed ibi altera lectio est, cujus & Aruch meminit, nempe סח לבה Exultavit cor ejus.

אסתר *Ester, nomen reginæ, quam, repudiatâ Vasti, in uxorem duxit rex Achasverus.* De nominis etymologia legitur in secundo ejus historiæ Targum, cap. 2. 7: איתקרי שמה אסתר על שם כוכב נגהא יונית אסתירא Vocatũ fuit nomen ejus אסתר Ester, à nomine stellæ Veneris, quæ Græcè dicitur ἀστήρ. In Medrasch Jalkut in hanc historiam, fol. 171. col. 1. למה נקרא שמה אסתר שמסתרת את דבריה וכן הוא אומר אין אסתר מגדת מולדתה id est, Quare vocatur nomen ejus אסתר Ester? quia מסתרת occultabat verba sua, ut dicit scriptura: Esther autem non indicaverat cognationem vel natalia sua, (Est. 2.20.) Et mox: נקרא שמה אסתר שהיו אומות העולם קורין אותה כוכב הנוגה על שם אסתהר Vocatum fuit nomen ejus Ester, quia populi mundi vocabant eam Stellam Veneris, nomine אסתהר id est, ἀστήρ. Hinc apparet אסתירא in Targum præcedenti, & אסתהר esse idem, ut ה in ista voce sit adjectitium, & אסתהר de quo etiam paulò antè, esse idem quod ἀστήρ Stella lucens, Stella Veneris, & latius Sol.

אַסתֵּר 'Ἀστὴρ, *Aster, Stella*: vel אַסתִּירָא ut in voce praec.

אִיסְתַּר *Privilegium.* Scribitur & אסתורין vel אסטורין ut hæ duæ literæ in vocibus peregrinis promiscuè ferè scribi solent. Vide אסט.

אסתירא *Stater, numi species, cujus valor fuit* פלגא דזוזא *dimidium drachmæ, id est, octava pars sicli sacri sive tetradrachmi. Græcum est* στατήρ. כמה אסתירא פלגיה דזוזא Quantum valet stater? dimidium drachmæ, Kethubh. fol. 64. 2. R. Sal. Drachmæ Tyriæ argenteæ, quæ in Tyriorum tractu valebat. דקרו לפלגא דזוזא איסתירא Qui vocant dimidiā drachmam Stater, Kiddus. fol. 11. 2. *Usus ejus est in communi proverbio,* איסתירא בלגינא קיש קיש קריא *Stater in lagena Kiskis clamat*, Bava metzia fol. 85. 2. Stater in vacuam lagenam injectus, lagenâ commotâ, magnum edit strepitum: sic sapientia in hominibus vanis. In hominibus modestis quieta est, ut numus in lagena plena, nec profertur, nisi cùm opus est, juxta illud: *Sapientia in anima prudentis quiescit, at in stultus cognoscendam se exhibet*, Pro. 14. 33. Porrò זוּזָא vel דִּינָר erat quarta pars Sicli, id est, drachma. Siclus erat duplex, politicus sive provincialis, sive vulgaris, & ecclesiasticus. Politicus sive civilis erat duarum drachmarum, id est, didrachma: Ecclesiasticus sive Sanctuarii aut Templi, erat drachmarū quatuor, id est, tetradrachmum. Stater erat dimidia drachma, sive octava sicli sanctuarii, & quarta sicli civilis. Vide Notas Tremelii, Matth. 17. 24. Stateris mentio ibidem vers. 27.

אסתרם *Postremum*, Hebr. אחרון. Est Græc. ὕστερον Guido citat ex Zohar.

אסתרוק *Nomen loci, ubi salinæ fuerunt celeberrimæ, quibus & Sodoma celebrata fuit.* Horum salium crebra apud Talmudicos est mentio; מלח סדומית Sal Sodomiticum: מלח אסתרוקנית Sal Istarokinum, Ba. basra fol. 20. 2. Scribitur & אסתרונקית in Jalkut, fol. 121. 2. quod fortè mendosum est.

אסתַרתֵּגִין *Strategi*: Vide suprà in forma אסט.

אָע *Arbor, Lignum, Heb.* עץ *commutatis literis.* כָּל מָאן דְּאָע Omne vas ligni sive ligneum Num. 31. 20. *Emphat.* אָעָא דְמוּרְנִיתֵיהּ Lignum hastæ ejus, 2. Sam. 21 19. כִּצְלֵם אָעֵיהּ Imaginem ligni sui, Hos. 4. 12. *Plurale*, לָקְטֵי אָעִין Colligentes ligna, Jos. 9. 21. וִיסַדְּרוּן אָעַיָּא Et disponent ligna, Lev. 1. 6 *Constr.* אָעֵי דַעֲלָתָא Ligna holocausti, Gen. 22. 3. מִלָּקֵט אָעָךְ A colligente ligna tua, Deut. 29. 10. וְיַת אָעוֹהִי Et ligna ejus, Lev. 14. 45.

אַעֲנִיתָא *Cancelli: Fenestella, Transenna*, Hebr. אֶשְׁנָב, Jud. 5. 28.

אַף *Etiam, Quinetiam, ut Heb. Hierosolymitanè dicitur* אוף, *ut ibi dictum*: אַף אֱלָהֵין בֵּיתָא הָדֵין דִּבְנֵיתִי *Quanto minus* domus hæc, quam ædificavi, Hebr. אַף כִּי 1. Reg. 8. 27. Potest & *Quanto magis* significare, pro ratione sensus: אַף כָּל דְּכֵן *Quanto minus*, Job. 9. 14. וְאַף קֳדָמָךְ Etiamq; coram te, rex, Dan. 6. 22. דְּאַף עַל גִּבָּרֵיהוֹן Quod etiā super fortes ipsorum, Genes. 15. 1. Jon. וְאַף עַל גַּב *Etsi, Etiamsi, Quamvis, Licèt. Post se habet servile* ד *Quòd*: וְאַף עַל גַּב דְאִנּוּן Etiamsi ipsi cadant coram te, Gen. 15. 1. Jon. & Targ. Hieros. Sic Num. 13. 1. *Apud Talmudicos frequentissimum est. Rabbinis pro eo tritissimum* אַף עַל פִּי, *quod nunc ut unam dictionem, nunc abbreviatè scribi.* אע״פי. *In hac forma sequi solet servile* שֶׁ, *cum quo idem est Chaldaicum* דְּ.

אֲפִילוּ *Etiam, Etiamsi. Compositum ex* אַף & אלו. *Apud Rabbinos frequentissimè decurtatè scribitur* אפי'. In Targum non ita sæpè usurpatur: אֲפִילוּ יִפְשׁוּן אפילו יִסְגוּן אפילו יִתְרַבּוּן Etiam abundaverint, etiam multiplicati fuerint, etiam magnificati fuerint, Heb. אַף, Jesa. 40. 24. וְאַפִּי הָכִי בְּרִיךְ יְהֵי Etiam sic benedictus erit, Gen. 27. 33. Jon.

אַף *Facies, vultus.* Vide suprà in אנף.

אַפְּעָה · אַפְעָא *Draco, Basiliscus. Est ex Hebr. eo* אפע vel אֶפְעֶה *ortum. Apud Talm.* נייתי משכא דאפעא דכרא Afferat pellem draconis masculi, Joma fol. 84. 1. R. David 1. Sam. 13. 18. ad עַל גֵּי צְבֹעִים scribit ex Talmudicis, (Bava Kama fol. 16 1.) צבוע זה אפה ופי' אפה אפעה *Tzevoa* idem est quod אפה, & אפה idem quod אפעה. Sic enim solent occultare literas gutturales. אפעה autem vocatur צבוע quasi Coloratus, diversis coloribus notatus. Hæc ibi.

אפד אפודא *Ephod, vestis sacra sacerdotalis, quæ passim in Mose memoratur.* Vide Lex. Hebr.

אַפַּדְנָא *Tentorium, Palatium*: וְיִגּוּד יַת אַפַּדְנֵיהּ עֲלֵיהוֹן Et extendet tentorium suum super eos, Heb. שַׁפְרִירוֹ, quod explicant אָהֳלוֹ, Jerem. 43. 10. Baal Aruch legit יַת אוּדְנֵיהּ, in אדן secundo. וְיִטַּע אָהֳלֵי אַפַּדְנוֹ Et figet tentoria palatii sui, Dan. 11. 45. *Adagium apud priscos fuit*, אקלקי דמתא מחסיא ולא אפדני דפומבדיתא *In fimo potiùs urbis Soræ, quàm in palatiis Pombeditæ*, Kerith. fol. 6. 1. quod vide in פומבדיתא, in ord. פמב.

אַפְדָנֵי *Frontale aureum*, Tal. Schab. fol. 57. 2. אפדני est in Munstero & Aruch. Sed in אב primo scribitur אב ויני in Aruch. Explicatur ibi sic טֹטָפֹת Hebraicum.

אֲפָה *Coquere, Pinsere. Præteritum*, וּפַטִּיר אֲפָה לְהוֹן Et placentas infermentatas coxit illis, Gen. 19 3. וְאָפָא לְחֵם Et coxit panem, Jesa. 44. 15. *Tertia fœm.* וַאֲפִיתֵיהּ פַּטִּיר Et coxit ex ea placentas infermentatas, 1. Sam. 28. 24. אפיתי עַל גומרוהי לחם Etiam coxi super prunis ejus panem, Jesa. 44. 19. וַאֲפוֹ יַת לִישָׁא Et coxerunt sive pinsuerunt massam farinæ, Exod. 12. 39. *Infinitivus*, דְּאַתּוּן עֲתִידִין לְמֵפָא Quòd vos futuri estis coquere, id est, quod

[illegible]uod [illegible]s, Exo.16.23. *[illegible]* אפו Coq[illegible] [illegible].23. *Futurum,* [illegible]יפי יְהֵ Et coquus [illegible], Levit.24.5. רי ייפון ית מנחתא Ubi coquunt [o]blationem, Ez-ch. 46.11. וייפִן עֲשַׂר נְשִׁין Et coqu[un]t decem mulieres panem vestrum, Levit. [2]6.26. *In pahel, Participium,* דְמִתְאפִי בְתַנוּרָא Quod [co]quitur in furno, Levit.2.4. Jon. *Futurum,* לָא תִתְאפִי חמִיע Non coquetur fermentatum, Levit.6.10. חמִיע יִתְאַפְיָן Fermentati coquuntor, Levit.23.17.

אפה · אפה *Pistor, Coquus. Fœm. plur.* לְטַבְחָן וּלְאַפְיָן In coquas & in pistrices, 1.Sam 8.13.

תופינין *Cocturæ:* תופיני מנחת בצוען Cocturas [ob]lationis frustorum, Levit.6.21.al.14.

מַאפֵה *Coctum:* מַאפֵה תַנוּר Coctum furni, Lev.2.4.

אופיא *Spuma:* האי דלא שתי אופיא משום מאיסותא Qui non bibit spumam propter nauseam, Cholin fol.105.2. Idem quod Rab. רתיחה & in Bibliis קֶצֶף. Sic, כי אופיא דנהרא Sicut spumæ fluvii: Avoda sara fol.26.1.

חפיא *Chytropus,* χυτρόπους. *Susteutaculum pedatum ollæ, Focus mensarius, cui coctum vel coctile superponitur.* היך תפיא חרין Sicut focus exarescunt, Heb. כְּמוֹקֵד, Psal.102.4. Regia habent pluraliter תפי. Item, תַּנוּרִין וְתַפִּין Furni & chytropodes [f]rangentur, Levit.11.35. Jon. Est ab אפה, & א radicis prima extrita est, ut sæpè in hoc ordine, estq; [inst]rumentum coquis & cocturis serviens.

אַפִּין *Piscium nomen,* Tal.Chol.fol.66. Scribitur ibi per ע ab initio.

אפז

Exilire, Subsilire præ gaudio, Rab. מעלין בו מורידין בו אפזין בו קפזין בו Ascendunt per eam & descendunt per eam: saltant & exsiliunt, Ber. rab. sect.68. Glossator utrumque postremum explicat לשון שמחה וריקוד. Perperam ergo Munsterus exponit *Fulgentes.*

אפט

איפטיא *Tempora, dies, momenta temporis. Sic exponunt communiter.* Aruch ex Pesikta [ad]ducit, in illud Exo.19. ובחדש השלישי: Simile est [r]egi, cujus filius captivus abductus fuit, dixitq; היו מונין איפטיא לפדיון [illegible] Estote numerantes tem[po]ra à redemptione filii mei. Sic Deus dixit [Is]raelitis: היו מונין איפטיא ליציאת מצרים estote numerantes tempora ab exitu ex Ægypto. Simile [est] regi, qui desponderat filiam suam in con[jugium],dicens: numerate איפטיא tempora à nu[ptiis fil]iæ meæ. Sic dixit Deus ad Israelitas: numerate tempora à datione Legis, quæ vobis desponsata est. Adducitur in Jalkut fol.78. col.3. Videtur mihi corruptũ esse ex Græco [illegible], [&] significare Septimanas, Hebdomadas, q. d. [illegible]. Sic certè explicatur in Tanchuma in lib. Numeror, ab initio: Quando Deus venit ad magnifican[dum] Israelem, [d]icat באיזה יום quonam die id fa[ci]t? באיזה מקום in quo loco? באיזה [חדש] in quo mense? באיזו שנה in quo anno? & in quanam אפטיא פי׳ שבוע כי בלשון יון רל שבעה אפטיא id est, שבוע Septimana? (nam in lingua Græcâ significat Septem.) Hæc eadem leguntur in Bemidbar rabba ab initio, & in Jalkut; sed sine hoc interpretamento. Aliter videtur significare in Jalkut fol.58.col.2. Simile hoc est Regi, qui duxit uxores multas, ולא כתב להן לא נמיקן ולא איפטירה, & sic ibi aliquoties. Interpretes hîc scribunt, איפטיה בלשון יון מתן h.e. איפטיה in lingua Græca significat Donum, Munus.

אַפּוֹתֵיקְתָא *Apothecæ, Penuaria, cellæ.* Vox corrupta est, & variè in libris legitur. *Pluraliter,* וַחֲמֵשׁ אַפּוֹתֵיקְתָא בִימִינָא Et quinq; cellas à dextra, & totidem à sinistra, Genes.6.14. in Jon. Vide etiam in litera פ, in פטן.

אפותיקין Apothecæ, Repositoria, Penuaria, Schemoth rab.sect.24.

אַפְטְרָא *Argumentum à fortiori:* Munsterus. Guido adducit ex Beresch. rab. sect.62. & Bemidbar rab.sect.4. In priori loco non reperio: sed in posteriori fol.219. col.1. Sed aliter ibi exponitur in glossa. Conferatur cum illo loco in Talm. Berach fol.63.2.

אפטַרְכָא *Præfectus, Dominator.* Sic adducit Aruch ex Ber.rab. sed ibi sect.94. hodie legitur אפטוריקא, & exponitur נשיא *Princeps.* Videtur corruptum esse ex Patriarcha, qui est Princeps & caput Græcorum. Iste liber corruptis Græcis vocabulis abundat.

אַפְטוּרִיקָא In præcedenti voce explicatum est.

אַפִּיטְרוֹפוֹס, אֲפוֹטְרוֹפוֹס, אֲפוֹטְרוֹפָא *Tutor, Curator, Procurator, Præfectus, Administrator. Græcum est* ἐπίτροπος. *In Targum,* דִמְמַנָּא אַפִּיטְרוֹפּוֹס עַל בֵּיתֵיהּ Qui constitutus erat administrator domus ejus, Gen.43.15. Jon. De Menasse Josephi filio. וּמַנְיֵיהּ אַפִּיטְרוֹפּוֹס עַל בֵּיתֵיהּ Et constituit eum præfectum domus suæ, Gen.39.4. Jon. De Josepho aulæ regis Pharaonis præfecto. דְאִתְמַנָּא אַפִּיטְרוֹפּוֹס עַל בֵּיתֵיהּ Quicunque esset constitutus præfectus super domũ ejus, Est.1.8. *Plurale,* וִימַנֵּי אֲפוֹטְרוֹפִּין עַל אַרְעָא Et constituat præfectos in terra, Hebr. פְּקִדִים Gen.41.34. Jon. תְּחוֹת יַד אַפִּיטְרוֹפִּין Sub manu præfectorum, vel, curatorum annonæ, Gen.41.35. וִימַנֵּי מַלְכָּא אַפִּיטְרוֹפִּין Et constituit rex præfectos, administratores in omnibus provinciis regni sui, Est.2.3. *Apud Rabbinos & Talmudicos usitatissimum est:* אַפּוֹטְרוֹפָּא לְדִיקְנֵי לָא מוֹקְמִינָן *Tutorem vel curatorem barbato non damus,* Bava metzia fol 39 1. Adulti non habent opus tutore: ipsimet debent administrare res suas. ליתמי מעמידין אפוטרופוס Pupillis constituunt tutorem, Ibid. יתום שנתמנין עליו

אפטרופסין Pupillus pro quo mactant tutores, scil. agnum paschalem, comedit eum in quovis loco, Pesach. fol. 87. in Mischna. אין אפוטרופוס לעריות *Nemo est tutor libidinis, vel, pudicitiæ mulierbris*, Kethubh. fol. 13. 2. Vide de eo etiam in ערוה.

אַפִּיטְרוֹפְיָא *Curatrix, administratrix*, Tal. או שמינה אפיטרופיא Aut constituit eam curatricem, rerum omnium agendarum, emendarum, vendendarum &c. Pesach. fol. 68. 2. או נעשית אפיטרופיא Aut facta sit curatrix, ibid. in Gem.

אפיטרופסות *Curatio, Administratio, ibid. in Com.* שבועת אפיטרופסות *Juramentum curationis*, quo jurabant, se fideliter administraturos, ibid. in Glos.

אִפִּיַּטְרוֹס *Medicus equarius, ut Valerius eum appellat, Curator equorum, Veterinarius. Græcum est* ἱππίατρος. המורה הולה והוליכה אצל האפייטרוס Asina ægrotabat, ac deducebat eam ad hippiatrum, Bemid. rab. sect. 9. Hoc est quod Guido & alii ponunt, אִפִּיטְרוֹס *Soleas ferreas efficiens.*

אפילו Vide supra in ord. אַף.

אֶפִּיקוֹרוֹס ואפיקומן Et alia plura originis Græcæ, Vide infrà in ord. אפק, etsi ad hunc ordinem magis pertinerent.

אפיוטות *Parvi, Minorennes*, idem quod פעוטות, Talm. Hieros. Gittin cap. 5. fol. 47. 2.

אַפֵּךְ *Vertere, Vertere, cōjicere se in fugam, Vertere terga, Fugere. Idem est cum Hebræo* הָפַךְ *per literarum gutturalium commutationem. Præteritum,* אַפֵּךְ יִשְׂרָאֵל Vertit terga Israel coram Philistæis, Heb. נָס Fugit, 1. Sam. 4. 17. יַמָּא אִסְתַּכַּל וְאַפֵּךְ Mare vidit, & fugit, Heb. וַיָּנֹס, Psalm. 114. 3. וְעַמָּא דְאַפֵּךְ לְמַדְבְּרָא Et populus, qui fugit versus desertum, Heb. הַנָּס, Jos. 8. 20. ואפכת Et fugit, 2. Sam. 4. 4. אַפֵּכְתְּ אִלְיִי Convertisti ejulatus meos in tripudia, Heb. הָפַכְתָּ, Psal. 30. 12. מן סדרא דקרבא אַפֵּכִית Ex ordine prælii fugi, 1. Sam. 4. 16. וְאַפִּכוּ Et fugerunt, Heb. וַיָּנוּסוּ, Jud. 7. 21. ואפיכו מן קֳדָמוֹהִי Et fugerunt ante eum, 1. Sam. 19. 8. *Infinitivus*, לְמִיפַּךְ קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן Ad fugiendum coram hostibus suis, Jos. 7. 12. בְּמִיפַּכְהוֹן In fugiendo ipsos, cùm fugerent coram hostibus suis, Jos. 10. 11. *Futurum*, וְאָן מִן קֳדָמָךְ אִיפּוֹךְ Et quónā à te fugiam, Heb. אֶבְרָח, Psalm. 139. 7. מָה לָךְ יַמָּא אֲרוּם תאפוך Quid tibi ô mare accidit, ut fugeres. Psalm. 114. 5. וְנֵיפּוֹךְ קֳדָמֵיהוֹן Ut fugiamus ante eos, Jos. 8. 5. *Quædam cum Dagesch notantur quasi ex Pahel, sed præstat esse omnia ex una conjugatione.*

אִפְכָא *Præterea, Etiam*, Guido ex Zohar. Credat qui volet.

אִפְכָא *Contrarium, quasi Inversum dicas.* Legitur in *proverbiali* quodam apud Talmudicos: עַבְדָא אַסוּסְיָא רָכִיב וּמָרֵיהּ אָזִיל וְאִיפְכָא מִסְתַּבְּרָא *Cùm servus equo vehitur, & dominus ejus pedes incedit, contrarium fieri debere existimatur, aut, res inversa esse judicatur.* Ubi servi dominos agunt, & famulæ heras, ordo inversus est, & pessimè res administrantur.

אפוכי, אַפְכֵי, אופכי *Remissio, Condonatio.* In Beres. rab. sect. 41. שבו ביום נטלו ישראל אופכי על עונותיהם ראו״ר שמואל בר נחמן אופכי גדולה נטלו ישראל על עונותיהם ביום שחרב בית המקדש Eo ipso die acceperunt Israelitæ remissionem peccatorum suorum. Nam R. Samuel filius Nachmanis dixerat: Remissionem maximam acceperunt Israelitæ super peccata sua eo die, quo vastata fuit domus sanctuarii, sicut dictum est: *Completa est iniquitas tua, filia Tzionis*, Thren. 3. 22. In Medrasch rabba super hunc locum, legitur איפוכי. Aruch אפכי. Rursus in Vajikra rabba, sect. 34: R. Levi dixit: Viginti duabus vicibus scriptum est אשרי, & ex omnibus illis לא נטל אפוכי אלא זה non accepit compensationem nisi hanc: ומאי אפוכי נטל Et quam compensationem accepit? ביום רָעָה יְמַלְּטֵהוּ *In die mali eripiet eum*, Psal. 41. 2. Glossa, הנחה ושכר טוב Respirationem, vel dimissionem & mercedem bonam. Si est ab hac Radice, est quasi Contraria compensatio & retributio. Aruch scribit; In lingua Græca vocant להנחה Dimissionem, Remissionem אפכי, q. d. מוחל להם לעונותיהם. Hæc interpretatio suspicionem injicit, vel conjecturam movet, quasi אפכי sit corruptum ex ἄφεσις Dimissio, Remissio, pro אפסי, resectâ ultimâ literâ. Et ἀφίημι Remitto, Condono. Facilis corruptela in ס & כ: vel est Ἀποχὴ Apocha.

אפכיות Sic ponit Aruch. Munsterus explicat, *Liber historiarum*, id est ספר זכרונות, pro quo in Aruch est ספרי זכרונות. Nam אפכיות est plurale. Aruch adducit ex Tanchuma, ibi hodie legitur aliter. Verba authoris sunt, דומה לבעל הבית שהיה שוקל ארנקיות וכותב אנפוריות Simile est patrifamiliâs, qui accipiens arcas, & conscribit merces; in fine sectionis שלח לך Num. 15. ארנקן Arca, capsa, quæ hîc intelligitur, in quibus merces repositæ, & ex locis longinquis fuerant trāsmissæ. אנפוריות Merces, quod est ab ἐμπορεία Mercatura, & rectiùs cum Mem post Aleph scriberetur, quomodo dicunt אמפורין ἔμποροι Mercatores. Pro eo Aruch scribit אפכיות, quod sine dubio vitiosum est.

אפל אַפִּילָא *Serotinum, quod serius provenit. Targum*, אִין חַרְפֵי נִצְחָן אִי אַפִּילֵי Num præcocia prævalebunt, an verò serotina? Eccles. 11. 2. אֲרֵי אַפִּילָתָא אִנּוּן Nam serotina sunt, Heb. אפילות Exod. 9. 32. *Apud Talmudicos frequenter sibi opponuntur* אַפִּילֵי & חַרְפֵי. *Sic sunt* אפילי *Nubes serotinæ, quæ post pluviam oriuntur*: חרפי *Nubes primores, quæ pluviam præcedunt*, Taan. fol. 3. 2. אַפִּילָתָא Oves serotinæ,

[illegible]æ, quæ in Martio proveniunt, & im-[illegible]lhores sunt: חרפינא Oves primores, quæ [illegible] Februario nascuntur, & validiores sunt, Rosch haschana fol.8. Fruges serotinæ, quæ Februario sive initio æstatis [illegible]runtur: primores, quæ Octobri sive initio hyemis, Bava metzia fol.106.2.

אפלטון *Plato Philosophus.* צורות האפלטוניות [illegible] Platonicæ, More fol.32.col.1. in שם טוב.

אפליון *Pallium, Toga, vestis exterior longior, quâ [illegible]* ut R.Salomon scribit in lib. Schab. fol.120.1. Ubi inter octodecim vestimentorum genera numeratur, quæ in sabbatho induere & deponere licitum est.

אפוליא *Appulia, regni vel provinciæ nomen,* Ezech.27.6. Baal Aruch pro eo legit איפליא, ut vers.7.

אפלין *Atrium.* Sic adducit Aruch: hodie legitur pro eo אנפלין.de quo suprà in אנף. Munsterus perperam interpretatur.

אפליון *Tentorium.* נסתכל אפליון של עולם Aspicit tentorium mundi. Aruch adducit ex Tanchuma. Puto ibi hodiè aliter legi, & esse פאפליון Papilio, de quo suo loco vide. Munsterus, *Tentorium vel nomen habitus. Cujus habitus?* In Jalkut fol.99.col.4. legi: עשו לי אפוליון שאדבר עמה Facite mihi tentorium, ut loquar cum ea. Glossa, מקום מוצנע בלשון יון. Si Græcum est, possit deduci à πυλὼν, πυλεὼν. Sed alibi pro eo legitur פפליון. Vide illic. Est ergo *Papilio, Pavillon.*

אפלית Sic ponit Aruch in hoc ordine, quasi Aleph sit radicale, & exponit ענין שחוק וליעת significare Risum vel subsannationē. Inde Munsterus fecit אפלית Delusio, Irrisio. Malè. Est verbum ex Aphel, quod vide in פלה vel פליא, [illegible]g 4.

אפליקתא *Varium, Variegatum, Versicolor.* In Medrasch schir haschir.cap.4.v.11. ואלבישך רקמה ר׳ סימי אמר ופורפרא תרגם עקילס איפליקתא *Et vestivi te versicoloribus,* Ezech.16.10. R.Simei dixit: Et purpurâ. Aquila (Græcus interpres) interpretatus est איפליקתא. Hæc ibi. Hinc Munsterus putavit, significare Purpuram. At verò id hoc loco non dicitur, sed Deum populo suo dedisse vestimenta ex רקמה & פורפירא. Sequens autem interpretatio ex Aquila innuit, vocem istam איפליקתא esse corruptam & mendosam. An ita in Aquila legatur, videant quibus ista versio ad manum est. Communis hodierna Græca habet ποικίλα. Est autem ποικίλος Varium, versicolor, ex variis coloribus mixtum. Sic Chaldæus vocem רקמה exponit לבושי צייורין Vestimenta colorū. Baal Aruch in litera פ legit פוקרטון פולקטון. Voces sunt corruptæ.

אפם איפומא *Fenestra tecti,* Talm. Est à פום, quod idem cum Hebræo פה Os oris: והיה סליק באיפומא Qui ascendit in fenestram tecti, in os summum domus, Eruvin fol.100.1. Glossa דרך פי ארובה למעלה מן הגג. Sic נפל נהורה באיפומא Incidit lux per fenestram tecti, Kiddus fol.81.1. חזא חושלא באיפומא Vidit hordeum decorticatum per fenestram, Cholin fol.51.1.

אפמיא *Apamia, Apamea,* nomen Urbis, quæ in Cœlesyria metropolis fuit. Inde ista regio Apamia & Apamena dicta fuit. Conditor ejus traditur fuisse Seleucus, ut author est Plin. lib.5. cap 24. & cap.30. Vide & eos qui terram sanctam descripserunt. Sed & in Targum ejus est mentio לאפמיא Num.34.10. in Jonath. ubi in T. Hierosl. לאפמיס pro Hebr. לשפם. Sic ibid.ver.11. *Apud Talmudicos,* עד היכא עד אפמיא תתאה. תרתי אפמייא הוין חדא עליתא וחדא תתייתא Quousque? usq; ad Apamiam inferiorem. Duæ Apamiæ fuerunt: una superior, altera inferior, Kidduš. fol.71.2. מביא בכורים מאפמיא Adducebat primitias ex Appamia, Challa cap.4. in fine.

אפומטא. In Aruch legitur ex Pesikta: Quomodo fuerunt aquæ (maris) factæ Israëlitis instar muri, Exod.14 22.&c. ולא הוון אלא כאילין אפומטא פי׳ מראות sed non fuerunt nisi ut illa specularia, id est, מראות, q.d. muri fuerunt pellucidi instar vitri. Non est ergo singul. num. ut Munsterus notavit.

איפופניטא איפונטיטא *Processus criminalis,* Munst. In Deut. rab. in סדר ואתחנן f.290.col.4. איפופנימא שלו נקרין Processum ipsius prælegebant, vel confessionem, acta ipsius. Est ex Græco ὑπόμνημα. Mox per ט legitur ibid. איפופניטא, eodem sensu.

אופיטטוטא *Lex, Edictum, Mandatum*: In Schemoth rab. sect.28. legitur משל למלך שביקש לעשות אופיטטאטא חוץ מדעתו של פרכורת Simile hoc est regi, qui voluit facere legem præter sententiam consiliariorum suorum. In glossa scribitur, juxta sensum esse נימוס וסדר תורה. In Medrasch עקדת יצחק scribitur אפי טטיטא. Est vox Græca corrupta, cujus origo inquirenda.

אפן אופן *Rota,* Hebr. Apud Rabbinos, *Modus, Forma, Circulus.* אופן המזלות Circulus signorum cœlestium, *Zodiacus.* אופן המישור Circulus rectitudinis vel æqualitatis, *Æquator.* אופן המבדיל Circulus distinguens, *Horizon*, apud Astronomos. Sic אופן הישר Circulus rectus, æquidistans, parallelus. אופן חצי היום Circulus dimidii diei, id est, *Meridianus, &c.* Apud Grammaticos Scheva in media dictione non venit sub gutturalibus, רק באחד משלשה אופנים nisi in aliquo trium modorū, nempe propter Accentū, Dages & Chirek. Vide etiam in capit. Cantici,

Cantic.10. Pro eo etiam dicunt פְּנִים. *Apud Talmudicos*, in illud, *Non facietis mecum deos extraneos*, Exod.20.23. לא תעשון כדמות שמשי המשמשין לפני במרום כגון אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת id est, Non facietis juxta similitudinẽ ministrorum meorũ, ministrantium coram me in excelſo, ut ſunt Rotæ, Seraphim, Animalia ſancta & Angeli miniſtrantes, Roſch haſchana fol. 24.2. *Rotæ*, de quibus Ezech.1. iis enim ſolium majeſtatis divinæ regi & moveri volunt. *Seraphim* ſunt angeli, de quibus Jeſa.6. *Animalia ſancta* ſunt, de quibus Ezech.1. Hæc enim ſolio itidem ſerviunt. *Angeli miniſtrantes* ſunt omnes alii, quorum miniſterio Deus utitur erga homines pios. Hinc Munſterus אופנים explicavit *Angelos*.

אָפוּן *Cicer, Piſum*, Talm. Hieroſ. Naſir fol.56. 2.cap.7. *Plur.* אפונים *Cicera, Piſa*, Talm. ואפונים השופין מין זרעים אפונים הגמלונים מין ירק Cicera minuta ſunt ſpecies ſeminum: Cicera majora ſe habent ut ſpecies olerum, Kilaim cap.3. השופין i.e. החלקים minutiora, ex locutione Targum, ותפות יהיה בשופינא Et comminues illud in mortario, Deut.9.21. הגמלונים i.e. הַגַּסִּים Craſſa, vel הגדולים majora, unde quælibet res magna vocatur גמלאה, vide גמל. Hinc Munſteri prava interpretatio nata eſt. Piſa majora intelliguntur hortenſia: minora, agreſtia.

אפונדה *Sic adducitur hîc ab Aruch, ſed apud Talmudicos legitur ſine* א *ab initio, unde vide illud in* פנר. לא יכנס אדם להר הבית במקלו במנעלו ובאפונדתו Non ingredietur homo in montem Domus (Templi Hieroſolymitani in Sabbatho) cum baculo ſuo, cum calceo ſuo, aut cum tunica ſua, Berach. fol. 62. 2. Explicatio Aruch, ובאפונדתו פי׳ כלי לבוש שהוא חלוק קטון ויש בו הרבה מקומות תפורים ונותנין שם דבר המאורע להם id eſt, Eſt ſpecies indumenti, induſium ſcil. parvum, cui multa loca (multi loculi) ſunt aſſuta, quibus imponunt quicquid obvenit ipſis. Non fuit ergo ſimpliciter induſium lineum, quod cuti proximè junctum, ſed ſpecies quædam alia interioris indumẽti, in quo pecunia aut alia neceſſaria abſcondi & circumferri poterant. Talmud Baſilienſe habet בפונדתו, quod R.Salomon exponit אזור חלול שנותנין בו מעות *Cingulum cavum, cui imponunt nummos.* Tale cingulum poterat prohibitum eſſe ſabbatho geſtare, ſed non induſium aut interula linea. Adducit & Aruch alium locum, בין אפונדתו לחלוקו Inter cingulũ & induſiũ ſuum, Schab. fol. 92.1. Et hic legitur in Talm. Baſil. פונדתו & diſtinguitur à חָלוּק Induſio. Volunt eſſe à Græco ἐπενδύτης, de quo Johan.21.7.

אַפַּנְטֵי *Occurſus, Obviam itio.* יוצאין לאפנטי של מלך Exiverunt in occurſum regis, Tanchu. in ſect. אמור. Pro ט ſcribitur etiam ת, ut hæ literæ in barbaris vocabulis permutari ſolent. Baal Aruch exponit מחנה. Malè. Sic Guido, *Caſtra, Turma.* Eſt à Græco ἀπάντησις, & idem cum אנפטי ſuprà.

אַפְנָטוֹר *Pantherius, lapis pretioſus*, Cantic.5.14. Vide פנט & פנת.

אַפִּינָס *Piſcis nomen*, Talm. Cholin fol. 66. 2. R.Sal. ibi ſcribit eſſe nomen Perſicum. Plura enim illic piſcium nomina Perſica ponuntur. Aleph ſervile eſt.

אַפִּינְקְרִיסִין *Fructus ſpecies*; Talm. Sic adducit Aruch ex Talm. Hieroſol. ſed ibi hodie legitur פנקריסין ſine א ab initio, de quo vide in פנק.

אַפַּנְתָּא *Obſtragulum, ſuperior pars calcei.* Sic Aruch adducit, ſed in Gemara legitur פנתא ſine א ab initio, Berach fol.43.2. Sic antè fuit פונדה & אפונדה. *Synecdochicè Calceus*, כי מסיימי אפנתא Cùm eſſent induti calceis, Taan. fol.12.2.

אֲפֵס *Deeſſe, Deficere*, Hebr. Sic apud Rab. אפס זכריה Deficit Zacharias, id eſt, ſententia ejus ceſſat & abrogata eſt, Bava bathra fol.111.1. In Pahel, *Impedire, Irritum & ceſſans reddere.* בַּעְלָהּ אַפֵּס יַתְהוֹן Maritus ejus irrita fecit iſta, Numer.30.13. in Targ. Hieroſol. Sic & verſ.14. Onkelos בַּטֵּלִנּוּן, Heb. הֵפֵרָם: ושריאו עַמָּא לְאַפָּסָא קדושתהון Et cœperunt populus irritam reddere ſanctitatem ſuam, Num.25.1. in Jonath. Vel eſt *Prophanare, polluere*, à פסס in Aphel.

איפוס אִיפְסָה *Defectus:* אפיסת הכחות Defectus virium, Rab. אין מתקינין להן איפוסיהון Non parant ipſis defectus ipſorum, Medraſch Tillim, Pſal.78.

איפַּסְטִלִין *Paſtilli:* juxta Munſterũ, Medraſch Cant.1.2.

איפסטולי *Epiſtola:* הוציאו לו איפסטולי שלהם Produxerunt ipſi epiſtolam ſuam, Bereſchith rab. ſect.74.

אפוסטומוס *Apoſtomus, princeps fuit Græcorum tempore Templi ſecundi. Is comburi juſſit Legem Judæorum, & erexit imaginem in Templo, decimoſeptimo die menſis Tammus, id eſt, Junii*, Schab.fol.26.2. Jalkut par. 2. fol. 39. col. 1. Majem. in Hilchos Taanijoth c.5. Talmud Hieroſ. Maſſ. Taanith cap.4.

אַפְסַנְיָא *Stipendia militaria, Sumptus, commeatus militares, qui per menſes aut in annum in milites impenduntur:* משום אפסניא Propter ſtipendia annua, Sanh. fol.18.2. Item in Miſna, וזהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן אפסניא Et aurũ non multiplicabit ſibi (rex) nimiũ, niſi ut det ſtipẽdia, ſc. ſalaria annua ſuis militibus aulicis, latronibus, cuſtodiis, ſpiculatoribus, & ſimilibus, qui regẽ ſtipant, comitantur & defendunt, Sanhed. cap.2.

fol.

[illegible] Scribitur ibi אספניא, sed vitiosè. Nam & [illegible] invenitur, וְספקון לכון אַסְפָּנִיתְכוֹן Sed sufficiant vobis stipendia vestra, Luc.3.14. *Corruptum Græcum est ab ὀψώνιον Stipendium, Salarium militare, Auctoramentum, Meritum militiæ.* Sic in præcedenti loco, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν Sed contenti estote stipendiis vestris. Item, ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος Stipendia peccati, mors est, ad Rom. 6. ὀψωνιάζω, Stipendia seu annonam præbeo. Munsterus צרה Expensas interpretatur. Est autem צֵדָה Viaticum.

אפסינתין *Absynthium*, ἀψίνθιον, Tal. עָ fol.30.1. In glossa scribitur אפסינתא

אַפְסְקִימָא *Virgultum sive Arbustum viminale, tenue & flexuosum, quod olim palmæ sinuoso complexu gaudebat, & longissimus viminibus serviebat.* Plin. lib.16.cap.24 scribit; In oriente funes validos ex palmæ foliis factos. Et lib.13. cap. 4. Alexandri milites palmis viridibus fuisse strangulatos. Usus talium viminum sive funium etiam fuit in dimetiendis terminis; unde apud Talmudicos, אין מודדין אלא בחבל של אפסקימא Non metiuntur nisi fune Aphaskima, Eruvin fol. 58.1. Funis hic debebat esse quinquaginta cubitorum, ut ibidem legitur. Plura ibidem de hac voce.

אַפְסְקְמִין *Fructus arborei certi cum cortice*, Talm. Hieros. Demai cap.2. & Maaseroth cap.1.

אִיפְסָר · אַפְסָר *Capistrum, Habena, lorum fræni*, Germ. Halffter. יוצא הגמל באפסר Egreditur camelus cum capistro, scil. in Sabbatho, Schab. cap.5. in princ. Bestiis etiam quies in sabbatho mandata est, unde nihil oneris ferre debent, quod quieti adversum sit: ארבע בהמות יוצאות באפסר הסוס והפרד הגמל והחמור Quatuor bestiæ egrediuntur cum capistro (in sabbatho) equus, mulus, camelus & asinus, ibid. in Gem. Et forma fœm. מותיב לה אפסירה על כתפה Ponit ipsi lorum (quo duci solebat) in dorsum ejus, scil. in sabbatho. Nam ducere loro equum, in sabbatho prohibitum, Kidduʃ. fol.81.1. מולאות יוצאות באפסריהן כרוכין Mulæ illius egrediebantur cum habenis sive loris complicatis, Schab.fol.82.1.

אַפְסְתְקִיתָא *Hippopera, Bulga, Saccus coriaceus, in quo feruntur necessaria ad viam.* Sic interpretatur Munsterus. Legitur in Beres. rab. sect 70. וביון דלא חמי אפסתקיתיה. R. Salom. interpretatur פרגמטיא. Aruch vernaculè אפלינ'ציקיו, quod non intelligo. In Jalkut fol.36. col.3. אפסתיקרה, quod videri posit compositum esse ex אפס, i. e. [illegible], & חיקה theca.

אפע אִפְעָא. *Serpentes, Dracones.* Hinc illud, ני הצבעים 1.Sam.13.18. in Targum transfertur, לְחֵילַת אִפְעַיָא In vallem draconum. Respexit author iste ad צֶפַע Regulus, Basiliscus, Jesa.14.29. & 59.5.

אִפְעֲרָה *Vipera, aut certa earum species.* Talmudici scribunt, אפעה septuagesimo anno parere, Bechor.fol.8.1.

אִפְעֲלְפִי *Etsi, Etiamsi, Quamvis, Rab. Post se habet servile שֶ Quòd.*

אפף איפופי · איפוף In Talmud.Hieros. Nedar. cap.ult. ab initio; Votum fecit quidam, איפופי ישראל לא עללה לביתי. In glossa explicatur, עיקרי ישראל לא יכנסו לביתי, & confertur cum איף, de quo suprà, ac si idem esset cum eo.

איפופרין *Scabellum, Suppedaneum.* Corruptum est ex Græco ὑποπόδιον. Hinc in Targũ איפופרין דרגלוהי Scabellum pedum ejus, Exod.24.10. in T. Hieros.

איפופורין *Idem. Hic* ר *est pro* ד, *ex non intellecta voce barbara sive Græca:* ותחות איפופורין דריגלוי Et sub scabello, vel, pro scabello pedum ejus, quod substratum erat solio ejus, erat opus quasi ex lapide sapphiro, Exod. 24.10. in Targ. Jon. Et mox ibidem: וְאַתְקְנֵיה גְליוּנֵךְ תְּחוֹת אִיפִיפוּרִין דְמָרֵי עָלְמָא Et aptavit illum (laterem) in scamillum pro scabello Domini hujus mundi. Scamillum est parvũm scamnum, ein Schämelin. Scabellum, lignum, ein Blöchlin. In Beres. rab. sect.1. disputant, Utrum cœlum priùs conditum, an verò terra? Concluditur de cœlo, & postea terram esse creatam. Id illustratur simili: Simile est regi, qui curavit sibi fieri solium regale, ומשעשאו עשה איפיפורין שלו quum fecisset illud, fecit deinde scabellum ejus. Sic cœlum est thronus Dei, terra autem scabellum pedum ejus. Glossator hîc agnoscit, originem hujus vocis esse ex lingua Græca. In Medr. Schemuel fol. 52.2. legitur אפופוריא, quod idem. והאפיפורין של בעלי בתין Et scabella herorum domesticorum, Kelim cap.16. R.Salomon hîc exponit Pulpita, scamna librorũ. Majemon, כסא של פרקים Sella articulorum, id est, plicatilis, quæ plicari & extendi potest, sive libris sive aliis rebus serviat, quæ ei imponantur.

אַפִּיפְיוֹר *Papa, Pontifex Romanus. Quandoque etiam dicunt* פיפיור *sine* א *ab initio. De etymologia nihil certi Hebræi afferre possunt. Fortè est à præcedenti* איפופרין *deductum, quòd se summæ humilitatis causâ vocet Scabellũ, quomodo se Servum servorum vocat.* In Chronico Tzemach David scribitur, Carolum magnum fuisse primum Cæsarem Germaniæ sive occidentis factũ, Anno Christi 801. והתקסר ברומי מאפיפיור ליאון השלישי Et Cæsar factus est Romæ à Papa Leone tertio, fuitque Cæsar primus, שקבל כתר מלכות מהאפיפיור qui accepit coronam regni à Papa, quod postea in statutum

tutum perpetuum tractum fuit. Ibidem: Anno Christi 811. קמו הרומיים על האפיפיור ליאון ונקרו לו את עיניו וחתכו את לשונו insurrexerunt Romani contra Papam Leonem, & effoderunt ipsi oculos, exsciderüntque linguam ejus.

אֲפִיפְיָרוֹת *Crates ex viminibus factæ, quibus fructus arborum reponuntur & asservantur:* אפיפיירות Kelim cap.17. Glossa, כלי ארוג מקנים עשה להם קנים Vas textum ex calamis, in quo reponunt palmites vinearum. *Item Jugamenta in vitibus, vites jugatæ:* המדלה את הגפן על מקצת אפיפיירות Attollens vitem super quædam jugamenta, Kilaim cap.6. Hujusmodi juga sunt laxè texta instar cratium. *Scribitur & absque Aleph ab initio. Fortè est à Græco πάπυρος Papyros seu Papyrum, nascens in palustribus Ægypti, unde texta fuerunt vela tegetesq́, funes & alia, teste Theophrasto & aliis.* Inde ad alia fortiora translatum vocabulum. Vide quoque in פפיר.

אפופולסימון *Opobalsamum*, Beres. rab. sect. 27. Plin. lib.12. cap.25. *Succus è plaga* (arboris balsami) *manat, quem Opobalsamum vocant, suavitatis eximiæ, sed tenui guttâ, ploratu lanis parva colligitur in cornua.*

איפופסין · אַפּוֹפְסִין *Sententia judicialis Græcum est* ἀπόφασις, *quod &* ἀπόφανσις, *Pronunciatio de re aliqua, sententia de re judicata.* ἀπόφασις *dicitur* ἡ ψῆφος δικαστική: הן נותנין האפופסין Ipsi dant sententiam: נטלו אפופסין Accipiunt sententiam: הוציא עליו אפופסין של מות Protulit contra eum sententiam mortis, Ps.52. in Medrasch. עד שמוציא איפופסין שלו Donec pronunciet sententiã judicialem de eo, Psal.27. in Medr. quod Aruch notat ex forma fœm. אפופסיות. Frequens in Medraschim.

אֲפִיפוֹרִין *Scabellum.* Vide paulò antè.

אפץ אַפְצָא *Galla, fructus quercuum, cujus usus in conficiendo atramento:* כתבי בכי טריא ואפצא Si scripserit illum cum aquis pluvialibus & galla, Schab. fol.104.2. Gittin fol.19.1. *Scribitur & cum ע ab initio,* עַפְצָא, ut in Majemone, in הלכות גירושין cap.4. sect.2. קְלָף אָפִיץ Pellis gallâ macerata & præparata: בְּרֹאפִיצָן Eò quòd gallâ maceratæ sunt, Gittin fol.11.1.

אָפַץ *Occludere, Obthurare.* כוורת אֲפוּצָה Alveus apum obthuratus vel oppletus, Oholoth cap.9.

אפק אוֹפֶק *Horizon*, ex linguâ Arabica. R. Levi in Comment. ad illud, בְּעַפְעַפֵּי שָׁחַר *Sicut palpebræ auroræ*, Job.41.9. הוא המקום מהאופק Est locus ab horizonte unde oritur sol, & lucidus est ante ortum solis, quasi horâ unâ & paulò amplius: עגולת האופק Circulus horizontis, More par.2. cap.4. Vide & par.1. cap.73. propos.10.

לְאַפּוּקֵי Vide in נפק.

אַפִּיקְטְוִירִין *Vomitoria, medicamenta vomitum provocantia*, Talm. אין עושין אפיקטויזין בשבת Non faciunt vomitoria in sabbatho, Schab. fol.123.2. & fol.147. in Mischna; nempe vel medicinæ causâ, vel ut stomachum vacuent & præparent ad delicias sabbathinas avidiùs recipiendas. Hoc prohibitum est: est enim res turpis, & sabbatho indecorum. Digitum tamen faucibus ingerere ad vomitum movendum, ut nausea vel morbus tollatur, & corpus ad sabbathum recreetur, id licitũ esse tradunt. לאכלה ולא לעשות ממנו אפיקטוזין Ad cibum (licitum est) & non ut fiat inde vomitorium, Succa fol.40.2. *Vox est peregrina & corrupta. Hebræorum quidam in etymologia ejus ludunt, ut aliâs.* Aruch & R. Salomon volunt esse quasi compositam ex אֲפִיק מְפִי זון Ejecit multum cibi. Sic meliùs scriberetur אפיקטפיזין, literis ו & פ in medio invicem permutatis, prout legitur in Talmud Hierosolymitano Schab. f.17. col.4. In Jalkut Levit. fol.191. col.2. legitur אפיקמזין. Aruch etiam confert cum loco quodam in Targum, quem citat, תורית מְבַטֵּן וְלָא יַפְקְטֵן Bos ejus ventrem facit (ingravidat) & non evomit, (frustrà semen projicit) Job.21.10. Pro eo vulgò libri habent יַפְקְטֵן. Ex mendoso mendosum vix corrigitur.

אפקלטורין *Indumenti species*, Echa rab. cap.1. in princ.

אֲפִיקְלִיטִין · אֲפִיקְלִין *Judices, Arbitri, Commissarii.* Vox corrupta Græca, ut videtur ex ἐπικριτής, ρ & λ, R & L commutatis, ut sæpè. In Medraschim legitur.

אפקיבא Sic Aruch hîc adducit, sed pro eo legitur אפסקיבא, de quo suprà.

אֲפִיקוֹמָן *Bellaria, Tragemata, Deliciæ mensarum secundarum, ut sunt, poma, pira, nuces, ficus, amygdalæ, mellita, saccharata, & similia.* Vox est Hebræis peregrina, unde qui ejus originem ignorarunt, in ea explicanda variè luserunt. Quidam enim notant, eam sic dictam, quasi אַפִּיקוּ מִינֵי מְזוֹנוֹת Educite varietatem ciborum: alii, אַפִּיקוּ מָן Educite cibum: alii אַפִּיקוּ מִנַּיְכוּ Educite à vobis, scil. cibos alios, nullos ampliùs cibos alios expectate, dimittite à vobis delicias alias: alii denique, אַפִּיקוּ מִינֵי מְתִיקוֹת Educite omnia dulcia. Volunt dicere, post usum & esum hujus Aphicomen, nihil ampliùs cibi aut bellariorũ, comedendum esse. Elias Levita, propiùs ad explicationem ejus accedens, post alios omnes scribẽs in suo Tisbi: Miror, inquit, quòd non sciverunt esse Græcam dictionem simpliciter. Nam אפיקומום ipsis est *Convivium magnum*, & quod edunt post convivium, (id est, Bellaria) vocatur אפיקומין, quod verbis Rabbinorum vocatur קינוח סעודה Abstersio prandii. Hæc ille. Est ergo אפיקומן id quod posui.

posui. At verò אפיקומוס quod Elias adducit, id est, ἐπίκωμος Græcis, non est Conviũ magnum, sed *Comessator, genio liberaliter indulgens, ad comessandum ventitans.* Inde dici potest, (quod tamen Lexica non ponunt) τὸ ἐπικώμιον Quod ad comessationes venit aut pertinet, ut sunt Bellaria & Deliciæ mensarum secundarum. Et hoc sit Rabbinorum אפיקומן. Hinc iste Canon Talmudicorum: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן Non dimittunt (cœtum comedentium) post pascha, id est, post esum agni paschalis cum bellariis, Pesach. fol. 119. 2. in Mischna. Valdè se in hoc explicando torquent interpretes Talmudici. Sensus simpliciter est, Non esse permissum post esum agni paschalis bellaria adhibere, & cum bellariis, contubernium convivale dimittere. Nihil enim ulterius post esum agni vel comedere vel bibere licitum unquam fuit, aut licitum est. Agnum autem, sive carnem aliquam hœdi, loco agni, in quibusdam locis comederunt & comedunt, in plerisque autem locis, non. In his locis pro agno usurpatur placenta Aphicomen appellata. Res autem ita se habet, ut in Minhagim & aliis ritualibus libris describitur: Vesperâ Paschatis, id est, decimâquartâ die mensis Nisan, sive Martii, peractis precibus vespertinis, ex synagoga domum redeunt. A' domesticis interea mensa instruitur magnificè, ita ut quisque suas divitias in ea ostentet, non superbiæ causâ, sed sancti gaudii ob partam eâ nocte ipsis libertatem in Ægypto. Apportantur certi & ad hanc cœnam principaliter parati cibi. Juxta hos etiam affertur paropsis cooperta, in qua tres placentæ azymæ jacent, respectu Sacerdotis, Levitæ & populi, quasi omnibus imperatum sit, panem azymum in hoc festo comedere. Funduntur etiam singulis, etiam infantibus, singula pocula eaque quaterna sacra, quæ cum precibus & certis solennitatibus bibuntur. Post primum poculum exhaustum, accipitur ex paropside media placenta, & frangitur in duas partes. Altera reponitur inter duas integras: altera reconditur sub mantili aut mappa mensæ, in memoriale, quòd Majores ipsorum massam farinaceam linteis involutam, ex Ægypto exportarint. Hæc pars dicitur Aphicomen, & servatur ad finem cœnæ, & comeditur loco agni paschalis, qui omnium ultimò comedi solebat. Absolutâ solenniter cœnâ, (quod ante mediam noctem fieri debet) requiritur ista abscondita placenta Aphicomen, consecratur, frangitur, distribuitur, ita ut singuli particulam comedant, quâ cœna tota clauditur, nec quicquam ampliùs vel cibi vel potus sumitur. Posterioribus ergo Aphicomen dicitur Placenta ista fracta & occultata: priscis Talmudicis pro Bellariis usurpatum fuit, quorũ diversæ species suprà dicto loco in Gemara nominantur. Hinc ista: ויקח מצה האמצעית ויבצענה לשנים ויתן חציה לאחד מהמסובין לשומרה לאפיקומן ונותנה תחת המפה וכו׳ Accipitq; placentam mediam, ac frangit eam in duas partes. Dimidiam ejus dat alicui accumbentium ut servet eam pro Aphicomen, ponitque eam sub mappa, &c. Item: לאחר גמר כל הסעודה אוכלין המצה השמורה תחת המפה כל אחד כזית זכר לפסח הנאכל על השבע ויאכלנה בהסיבה id est, Post absolutum totum convivium comedunt placentam conservatam sub mappa, unusquisque tantùm quantum est oliva, in memoriale agni paschalis, qui comedi solebat post satietatem, comedetque eam cum inclinatione corporis, anlehnend/ ut securi & liberi, &c. Item: אחר אפיקומן אין לאכול שום דבר Post Aphicomen non est ampliùs quicquam comedendum, &c. Vide Orach Chajim num. 471. & seqq. Majemonem p. 1. in Statutis de חמץ ומצה cap. 6. Joseph. Scaliger. in De emendat. Temp. fol. 535. edit. 2.

אֶפִּיקוֹרִין *Libertas, Liberè, Indifferenter. Apud Talmudicos,* עוף וגבינה נאכלין באפיקורין Avicula & caseus comeduntur cum libertate, id est, liberè, indifferenter, Cholin fol. 104. 2. Glossa דרך הפקר modo libero & communi, cum aliâs inter carnes & lacteos cibos soleat fieri differentia, in apponendo, in manibus abluendis & ore extergendo. Fortè est corruptum ex Græco ἐπικοινῶς Promiscuè communiter.

אֶפִּיקוֹרוֹס *Epicurus,* Ἐπίκουρος vel Ἐπικούρειος *Epicureus, homo levis, atheus, Deum & homines, maximè probos & sapientes, securè & procaciter contemnens.* Hunc Talmudici numerant inter eos, qui non sunt habituri partem in futuro seculo, Sanhedrin cap. 11. in principio. Quis Epicurus sit, postea in Gemara explicatur fol. 99. 2. ubi scribitur: Epicurus est זה המבזה תלמיד חכם qui contemnit sapientem. Alii dixerunt, זה המבזה חברו בפני ת״ח qui contemnit socium suum coram sapiente, &c. Rambam in Mischnajoth in Sanh. cap. 10. ומלת אפיקורוס היא ארמית Vox אפיקורוס est Aramea, ac significat eum שמפקר qui arroganter despicit & contemnit Legem, aut discentes eam. Proinde vocant hoc nomine omnem eum, qui non credit fundamenta Legis, qui contemnit sapientes, vel discipulum aliquem sapientum, aut præceptorem suum. Abarbenel cap. 2. in Pirke avoth scribit: אפיקורוס הכופר בפינות התוריות ומבזה את דברי החכמים id est, Epicurus est, qui negat pinnas Legales (id est, articulos fidei) &

contemnit verba ſapientum. *Plural.* אֶפִּיקוֹרוֹסִין *& contractè* אפיקורין, ut multa alia Græca in ος, pluraliter Sigma abjiciunt. *Sæpè etiam Epicurus idem eſt quod Hæreticus: nam qui negat articulos fidei, meritò dicitur Hæreticus.* Hinc הַמִּינִין Hæretici, & אפיקורוסין inter ſe permutantur. Sic ubi in Talmud Veneto eſt המינין, ibi Talmud Baſilienſe habet אפיקורוסין: ut, לתשובת האפיקורוסין Ad reſponſionem contra hæreticos, Bava baſra fol. 91.1. Pro eo communiter dicitur לתשובת המינין. Vocem autem המינין uſurpare recentiores renuunt, quia innotuit abundè, eâ Chriſtianos intelligi. Alteram autē putant generaliorem eſſe. Hinc & illa Rabbinorum: הוי שקוד ללמוד תורה מה שתשיב לאפיקורוס *Eſto vigil ad diſcendam Legem, ut poſſis reſpondere hæretico*, Sanhed. fol.38 2. שלא יטה לבו לדעות האפיקורוס. Ne inclinet cor ſuum ad opiniones hæreticas. אפיקורוס נכרי Hæreticus extraneus, id eſt, Chriſtianus: אפיקורוס ישראל Hæreticus Iſraëlita, qui magis eſt hæreticus quàm Chriſtianus, quia ſcit, aut ſcire debet Legem: Chriſtianis autem nulla eſt Lex data, ut ipſi dicunt.

אֶפִּקוֹרוֹסוּת *Epicureitas, Epicureiſmus: inſolentia, arrogantia: Hæreſis diſſidium, diſſenſio, varietas opinionum.* Variè ſcribitur. Quò quiſque de vocis origine ignoràtior, eò praviùs ſcripſit. Apud Talmudicos, מיד נזרקה בו אפיקורוסות Protinus conjecta fuit in ipſum hæreſis, id eſt, ſuſpectus fuit de hæreſi, Kidduſ. fol.66.1. וגורמים לאפיקורוסות Et occaſionem præbent diſſidio, id eſt, חילוק הדעות Varietati ſententiarum, diverſis aut hæreticis opinionibus, Coſri fol.180.1. Item, פן תפול לספקות יביאוך לאפיקורסות ולא תסכים דעתך עם חבריך Ne incidas in dubia, quæ adducant te in diverſitatem opinionum, ut non conveniat ſententia tua cum ſociis tuis, Coſri fol. 181.1. וסבת אפיקורסותם Et cauſa hæreſeos ipſorum, ſive diſſidii.

אֶפִּקוֹרוּתָא *Epicureitas, Inſolentia, Arrogantia in contemnendis aliis*, ἐπικουρεία, ἐπικούρησις. Talm. כי האי גונא נמי מיחזי כי אפקירותא Id generis etiam habet ſpeciem epicureitatis ſive inſolentiæ, Sanh. fol 100.1. nempe quòd aliquis alium ſapientem irriſiſſet. Item, בי האי גוונא מי מתחזא כאפקרותא Id generis videtúrne eſſe protervia aut inſolentia? Erubhin fol.63.1. nempe alligaverat quis aſinum in die ſabbatho ad arborem, vidente id Rabbi quodam, ſed tacente. Tum ille, qui hoc fecerat: Quid, inquit, ad hoc taces? anne peccavi aut inſolenter egi? Alibi: אבל אפקרותא מנדין לאלתר בלא התראה Sed epicureitatem (id eſt, hominem epicurum vel hæreticum) excommunicant ſtatim, ſine præmonitione, Rab.

אֶפִּקְירוֹס *Nomen proprium gentis*, Joſ.12.5. & 13. 11. Hebr. הַמַּעֲכָתִי Maachatæus. Vicinos habuerunt גשורי Geſchuræos. Scribitur & אֶפִּיקִירוֹס, fortè ſic dicti, ſcribit Maſius Joſ.12. à fluvio Epicæro, cujus apud Ptolomæum fit mentio. Geſchuræorum & Maachatæorum etiam mentio fit Deut.13 14. ubi pro Maachatæis in Jonathane legitur אַנְטִיקִירוֹס, & in Targum Hieroſ. עד תחום קריית אֲפִיקְרָס uſque ad terminum urbis Aphicæres. Anticyra & inſulæ & urbis nomen eſt. Meminerunt ejus complures authores. An eò Jonathan reſpexerit, indagandum aliis relinquitur.

אֶפִּיקַרְסִין *Induſium, Interula:* אפיקריסין היה לובש כבפנים Induſium induit intrinſecus, Talm. Hieroſ. Berach. cap.1. Gloſ. לבוש התחתון Veſtimentum ſubterius, שש אצבעות של אפקרסין Sex digiti de induſio, Kelim cap.29. initio. Gloſſa, לבוש התחתון Veſtimentum interius, eſtque apertum ad humeros; cùm autem induitur, colligatur ligulis. Legitur & ſine א ab initio, ut eſt ſuo loco in פקר.

אֶפִּיקַרְסוּת *Velum, Velamen capitis.* ואפיקרסותו אינה מעכבת אחד האיש ואחד האשה Velamen capitis non impedit (ſcil. lacerationem veſtis) ſive ſit vir ſive mulier, Moed caton fol.22.2. ואם טליתו נאה הוא מבליעו באפקרסותו Et ſi pallium ſacrum pulchrum eſt, abſorbet illud velamine capitis, Berach. fol. 24.2. De ſputo eſt ſermo: quòd ſi inter orandum obveniat ſputum exſpuendum, tunc excipit illud palliolo Tallis: quòd ſi illud pulchrius aut pretioſius ſit, excipit illud aut abſtergit velo capitis, quod aliâs etiam סודר dicitur. Gloſſa, סודר שבראשו. Legitur autem hîc literis tranſpoſitis, באפרקסותו. Sed Aruch legit priori modo.

אֶפְקַרְסוּת *Labor, Moleſtia.* לְמִסְבּוֹל טִרְחוּת אֶפְקַרְסוּתְכוֹן Ad ferendum moleſtiam laborum veſtrorum, vel, Laborem moleſtiarum veſtrarum, Deuter.1.12. in Jonathane. א eſt ſervile, ut ſæpè in ordine hujus literæ.

אֶפְקוּתָא. Aruch id hoc loco ponit: vide id in נפק.

אפר אִפְרָא *Cinis, Pulvis.* אֲרוּם אִפְרָא הֵיךְ כְּווּנָא מִסְעֲרֵית Nam cinerem ſicut panem comedi, Pſal.102.10. Hebr. אֵפֶר, quòd aliâs per קִטְמָא transfertur.

Apud Talmudicos: נותנין אפר מקלה על גבי התיבה Ponunt cinerem combuſtionis ſuper arcam, Taanith cap.2. in Miſna. Vocatur Cinis aduſtionis, Cinis verus: nam עפר *Pulvis, Terra*, etiam aliquando vocatur אפר *Cinis*. Unde in gloſſa אפר מקלה, id eſt, אפר ממש. Vide & in Bava baſra fol.60. Maccoth fol.21. אפר שרופים Cinis combu-

combustorũ, [illegible] minum) Oholoth cap.2.

אפרא *Alga, juncus, juncetum:* ושויתיה באפרה על גב נהרא Et reposuit eum in alga in superficie fluminis, Hebr. בסוף, Exod. 2.3. Aruch citat etiam vers.5. וחמת ית תיבותא בגו אפרא Et vidit arcam in medio algæ. Istud Targum hodiè in nostris libris non legitur.

אפר *Pratum.* Sic explicat Aruch voce vernaculâ. Vult tamen etiam esse ex locutione præcedentis Targum. In genere notat locum pascui, in quo diu noctuque versantur & cubant animalia fera, sylvestria aut agrestia, quæ domum non redeunt sub noctem, quæ vocantur idcirco מדבריות. *Apud Talmudicos,* בייתות הלנות בעיר מדבריות הלנות באפר Domestica animalia sunt, quæ pernoctant in urbe: sylvestria quæ pernoctant in pratis sive pascuis, Betza cap.5. in Misna. Alibi, ואלו הן מדבריות כל שיוצאות באפר ואינן נכנסות לישוב id est, Ista dicuntur sylvestria, quæ egrediuntur in pascuum, sed non revertuntur in locum habitabilem, id est, in urbem vel domum, ubi habitant homines, Schab. fol.45.2. Alibi: Non concupiscet quisquam terram tuam, Exod.34.24 מלמד שתהא פרתך רועה באפר Docet id nos, quòd vacca tua pastum itura sit in pascuo libero, nemine eam infestante, Pesach.fol.8.2.

אפרניארה *Vile pretium, Vilitas rerum vel mercium.* Apud Rabbinos, in lib. Pesikta, citante Aruch: Simile est duobus mercatoribus ingredientibus urbem, unus dicit: Si aperiamus nos merces nostras simul, אנו עושין אפרניא nos inducemus vilitatem pretii. Quidam libri habent אפרנינה, scribit idem Aruch. Græcum corruptum est. *Ευωνία* Vilis mercatus, vilitas mercium. ἄφωρος Vilis pretii, juxta quosdam.

אפר Quod Aruch hoc loco adducit, est Passivum איפרד à פרד, unde significatum ejus inde petendum fuerit.

אפרודיטי *Venus, Statua, Idolum, signum veneris. Græcum est ἀφροδίτη, quomodo Venerem Græci vocant, ab ἀφρὸς Spuma, quòd è spuma maris generata credatur.* Malè Munsterus *Hermaphroditum* interpretatur. *Apud Talmudicos,* מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי Quamobrem tu lavas in balneo Veneris? De idololatria, cap.3. in Misna. fol.44.2. Majemon annotat; אפרודיטי est nomen Stellæ, quæ aliâs vocatur נגה. Sic enim scriptum est alicubi: Nomen נגה Stellæ Veneris, quæ Arabicè vocatur אל זהרה, vocatur in libris Imaginum, quę Arabicè טלאסים vocantur, אפרודיטי Aphrodite. In illo autem Balneo erat figura Veneris; unde balneum fuit appellatum. Vide & Jalkut fol.278.col.1.

אפרדוכסים *Archidux.* Sic ponit Munsterus, & ex eo Guido. Aruch non habet. Legitur in Bemidbar rab.sect.10.fol.238.col.4. Vide in ordine פרד, in פרדוכוס.

אפרנס Sic Aruch hîc ponit: vide illud in פרה. Nam sine Aleph ab initio in Gemara legitur.

אפריזא *Lignum longum & crassum in longitudine muri, cui trabium extremitates vel capita imponuntur:* Talm. Bava basra fol.6.1.

אפרותא *Herbæ nomen, quæ bestiis venenata est.* Bava metzia fol.42.2. Bava kama fol.20.2. R. Salomon notat, errare eos, qui pro hac voce legũt ארופתא, quomodo in Aruch adducitur.

אפירטין *Piratæ, prædones marini:* מתירא אני בדרך מפני הלסטים ובים מפני אפירטין Timeo ego in via propter latrones, & in mari, propter piratas, Vajikra rabba sect.25. Jalkut in sect. קדושים, fol.274.col.4.

אפיריטוס *Imperitus*, Græc. ἄπειρος. In Medrasch Schem. sectione 5. אפיריטוס מעליו היה Imperitus rerum suarũ fuit, ut Postellus reddidit.

אפריון · אפריא · אפוריא Vide in פרה.

אפרכוס ἔπαρχος *Præfectus, Præses, Præsidens, Gubernator:* משלח אפרכוס Qui misit præfectum, Rab. *Scribitur &* היפרכוס ὕπαρχος *significato eodem:* דמרדין עלוהי איפרכיא Quòd rebellarent contra eum præfecti provinciarum, Esth.1.3. קדמוהי יגחנון איפרכיא Coram ipso incurvabunt se præsides provinciarum, Psal.72.9. ואסטרטילוסין והיפרכין Et strategi & præfecti provinciarum, Esth 9.3. Sic cap.8.9. sed ibi scribitur והפרכין pravè: על ארעא ועל הפרכי ימא Super terram & super præfectos maris, Esth.10.1. *Frequens est in Talmud & Medraschim.*

איפרכיא ἐπαρχία היפרכיא *Præfectura*, Rab. זו באיזו אפרכיא Hæc est præfectura tua: איפרכיא שלך In qua præfectura: מהיפרכיא להיפרכיא Ab una præfectura ad alteram. *Cum Af.* ושום איפרכיותהום Et nomen præfecturarum ipsorum, Genes.10.2. in Targum Hieros. Huc etiam referri potest, באפרכין דבני עמון In præfecturis (aliqua præfecturarum) filiorum Ammon, Deuter.1.11. in Targ. Jon.

אפרכיות *Idem*, Gen.10.2. in Targum Jon. & Hierosol.

אפרכס *Aqualiculus hortensis, vas irrigatorium, infernè plenum foraminibus, suprà unum angustum foramen habens, quod si digito oppleatur, aqua perstat: remoto digito, aqua guttatim instar pluviæ effluit.* In Beres. rab. sect.4. Est'ne possibile, ut aquæ superiores verbo Dei suspensæ sint, ne descendant? Dixit ipsi: הן Ita. Dixit: הביא לי אפרכס Affer mihi aqualiculum perforatum.

הביא לו אפרכס Attulit ipſi aqualiculum. Impoſuit ipſi laminam auri, & non ſubſtiterunt aquę. Quamprimùm autem digitum orificio impoſuit, ſubſtiterunt. Dixit ipſi: Digitúmne tuum imponis? dixit ipſi: Quid ſum ego? ego ſum caro & ſanguis, & digitus meus ſubſiſtere facit aquas: quanto magis hoc facit digitus Dei? Baal Aruch legit ארפכס.

אפרסמון · אַפַּרְסְמָא *Balſamum*, βάλσαμον, *arbuſcula odoratiſſima, cujus fructus dicitur Opobalſamū.* R. David ad illud, ואת שמן הטוב Et oleum illud optimum, 2.Reg.20.13. זה שמן אפרסמון Iſtud eſt oleum balſaminum, quod non fuit in toto mundo, niſi in Jericho, unde etiam יריחו nomen habet, nempe ab odore illius balſami. R. Salomon hoc loco: Quidam exponunt illud de oleo unctionis: quidam, שמן אפרסמון oleū balſaminum, quod inventum fuit in terra Iſraëlis, juxta id quod dicitur in Ezechiele: *Juda & Iſraël negotiatores tui cum triticis Minnith &* פנג id eſt, *balſamo*, Ezech.27.17. Vidi autem in libro Joſippon, quòd פנג eſt אפרסמון balſamum creſcens in Jericho, ועל שם ריחו נקרא יריחו & propter odorem vocatur Jericho. Hæc ille. במשחא דאפרסמון Cum oleo balſamino. מלקטי אפרסמון Colligentes balſamum. In Gemara, ad illud, והדס ועץ שמן Jeſa. 41.19. הדס אסא Hadas, i.e. Aſa, myrtus: ועץ שמן Et arbor oleoſa, id eſt, אפרסמא balſamum, Taan. fol.23.1.

אַפַּרְסֵק *Perſicum malum: plur.* אַפַּרְסְקִין Perſica. *Apud Talmud.* ותלה בה אגוזין ושקדים אפרסקין ורמונין Et ſuſpendit in ea nuces, amygdalas, Perſica, & malogranata, Succa fol.10.1.

אַפְרִיקָא · אפריקי *Aphrica:* אַפְרִיקִי וגַרְמַנְיָא Aphrica & Garmanja, Geneſ.10.2. in Targum Jon. & Hieroſol. ספינת אַפְרִיקָא Naves Aphricæ, Hebr. אֳנִי תַרְשִׁישׁ, 1.Reg.10.22. סְפִינְתָא דאַפְרִיקָא idem, 1.Reg.22.49. מֵאַפְרִיקָא Ex Aphrica, Hebr. מִתַּרְשִׁישׁ Jerem.10.9.

אַפְרַקְסוּתָא Vide פרקס in ordine פרק.

אַפְרַקְסְתָא *Pera:* באפרקסתא דעניא In pera pauperis, aliás תרמיל, Zohar in Num. col.299.

אַפְרוּרִין *Arietes, machinæ bellicæ: Duces, Præfecti militiæ.* Ut aries dux gregis: ſic Dux in militia: ומני עלה איפרורין Et pone contra eam arietes, Hebr. כָּרִים Ezech.4.2. R. Salom. exponit שָׂרִים Principes, Duces. לְמַנָּאָה אַפְרוּרִין Ad ponendum arietes ad portas, ſive Duces, Ezec.21.22. Diverſimodè ſcribitur, ſed hanc ſcriptionem confirmat R. Salomon.

אפש *Voluntas, Beneplacitum,* Hebr. רָצוֹן · חֵפֶץ. *Hinc Talmudici cum Affixo tantum, dicunt:* אי אַפְשִׁי בָהֶן Non eſt voluntas mea in illis, non delector illis, Cholin fol.39.2. Gloſſa, רצוני Voluntas mea. אי אפשי לא באברהם ולא באלהו Non eſt voluntas mea, neque in Abrahamo, neque in Deo ejus, Beres. rab. ſect.40. אי אפשי לזוז מבית בעלי Non eſt voluntas mea migrare ex domo mariti mei, Kethu. fol.103.1. R. Sal. Levit.20.26: Unde eſt, quòd homo dicere non debet, נפשי קצה בבשר חזיר Anima mea faſtidiū habet in carne ſuilla, אי אפשי ללבוש כלאים Nō ēſt voluntas mea veſtiri heterogeneis, אבל אפשי ſed (dicet): Voluntas mea eſt, &c. Ad hunc locum reſpicit Elias in ſuo Tisbi. אי אפשנו עוד ללכת יחד Non eſt voluntas noſtra ampliùs converſari unà, Rab.

אפשח Quod Aruch hîc adducit, pertinet ad פשח.

אפשר · אִיפְשַׁר *Poſsibile eſt, Fieri poteſt, Fortè, Forſitan, Fortaſsis. Sæpiſsimè interrogativè ſumitur, tàm ſimpliciter, quàm cum* ה *interrogandi. Uſus ejus eſt, & in Targum, & apud Rabbinos. In Targum poſt ſe habet* ד *ſervile, & apud Rabbinos* שֶׁ *Quod vel Ut, niſi quando Verbum Infinitivi modi ſequitur, quod cum ſervili* ל *efferri ſolet:* אפשר דמַכְסַן Eſt'ne poſsibile ut diſceptet, Job.16.21. הַאִפְשַׁר ריחי Nunquid fieri poteſt ut vivat? Job.14.14. הַאפשר די נְצִיב אודנא Num poſsibile eſt, ut qui plantavit aurem, non audiat? Pſal.94.9. אִפְשַׁר די בְרָא עֵינָא Eſt'ne poſsibile, ut qui creavit oculum non videat? Pſal.94.10. לָא אִפְשַׁר לְאִסְתַּכָּלָא בַהּ Non eſt poſsibile intueri eam, Ezech.1.27. *Apud Rabbinos,* לֵית אִיפְשַׁר · אִי אִיפְשַׁר Non eſt poſsibile: לְפִי מַה שֶׁאֶפְשַׁר Juxta quod poſsibile eſt, quantum fieri poteſt. *In Targum Hieroſol. quandoque invenitur* אוּשַׁר *per commutationem literarum ejuſdem organi:* לית אוּשַׁר למירות Non eſt poſsibile, ut hæres ſit, Geneſ.21.10. in Jon. לֵית אוּשַׁר לִי לְכַסָּאָה Nōn eſt poſsibile mihi occultare ab Abrahamo, Gen.18.17. in Jon.

אפשרי *Poſsibilis, Poſsibile: Contingens, quod fieri poteſt.* המקרים אפשריים לא מחויבים Accidentia poſsibilia ſive contingentia, non ſunt neceſſaria, R Levi in præfat. in Job.

אפשרות Poſsibilitas.

אפת אַפְּתָא *Thalamus, Tabulatum, Subſtructio, Structura, quæ ad latus vel tergum ædificii appenditur,* idem quod Hebr. יָצִיעַ. *Apud Talm.* מאי יציע הכא תרגימו אפתא Quid eſt יציע? explicatio ejus eſt אפתא Appendix ædium, Bava baſra cap. 4. in princip. *Quòd Aruch hoc vocabulum etiam pro Buccella adducit, id mendoſum eſt.* Nam pro דהאי אפתא legitur דהאי פתא Hujus buccellæ, Berach fol.40.2. id eſt à פַּת, quod vide in פתת.

אִפְּתִי *Tempus:* In Talm. Hieroſ. Bava bathra cap.2. in fine: באפתי רמשא Tempore veſpertino miſit Rabbi Jonathan, &c. Sic & in Hieroſol-

cap.1. [illegible] Eodem ſenſu legitur in Beres. rab. ſect.78. בפתי רמשא.

אפותא *Frons:* Vide id in אנף.

איפתא Vide in אוף.

אפתום *Theſaurus Ærarium:* ואפתם מלכין תהנזק Et theſauro regio damnum inferes, Eſr.4.13. Ab. Eſra תוצאות Impenſis. R.Sal. מס Tributum.

אפותיקי ἀποθήκη *Apotheca, Theſaurus:* דשליט בכל אפותיקי דיליה Qui dominatur in univerſum theſaurū ejus, Gen.24.2. Jon. כל שפר אפותיקי דרבוניה Omne pulchrū theſauri domini ſui eſt in manu ejus, Gen. 24.10. Jon. יהבנון באפותיקי תהומיא Dat ſive ponit in theſauris abyſſos, Pſal.33.7. ואפותיקי דברדא תחמי Et theſauros grandinis videbis, Job. 38.22. מהפך באפותיקוהי Vertit in theſauris ſuis, Job.37.12. in ſecundo Targum.

אפותיקי ὑποθήκη, *Hypotheca, Pignus rei immobilis, ut domus, agri &c.* עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים Servus quem fecit dominus ſuus hypothecam aliis, Gittin fol.40.2. in Miſna. העושה שדהו אפותיקי לאחרים Faciens agrum ſuum hypothecam aliis, Gittin fol.41.1. עשה שורו אפותיקי Faciens bovem ſuum hypothecam. עשה מטלטלין אפותיקי Faciens bona mobilia hypothecam. Vide Choſen hammiſchpat ſect.117.

אץ איצא *Herbæ nomen, quæ quando virens eſt, valet ad obthurandas aquas*, unde, איצא רטיבא דסכר נהרא Gittin fol.69 2.

אצו אצוא, אצותא *Muſcus, lanugo in corticibus arborum ac aliis locis:* אצותא דדקלא Muſcus palmæ, Peſach. fol.39.1. אצותא חורייתא Muſcus palmarum, Erubh. fol.26.2. Aruch ſcribit Arabicè vocari אטן.

אצוא אצו *Mactra, Panarium.* Reſpondet in Targum Hebræo משארת. *Plur.* ובתנורך ובאצותך [illegible]tuam in furnos tuos & in mactras tuas, Exo.8.3. מותר אצותהון Reſiduum mactrarum ſuarum, Exod.12.34. בריך סלך ואצותך Benedictus ſit corbis tuus & mactra tua, Deut. 28.5. ריש אצותכון Primitias mactrarum veſtrarum, id eſt, maſſæ farinaceæ, Heb. עריסותיכם Num.15.20. Sic mox, מריש אצותכון De primitiis mactrarum veſtrarum, Num.15.21. וית ריש אצותכון Et primitias mactrarum veſtrarum, Heb. משאותיכם Munerum veſtrorum, Ezech.20.40. Perperam id Münſtero eſt, *Clamor, vociferatio.* Fortè in mente habuit Nomen אצותא, quod id ſignificat.

אצט אצטבא, אצטבה Vide ſuprà in ord. אסט. Utroque enim modo, ut alia plura hujus ordinis, ſcribitur.

אצטבלא *Stabulum, Equile:* אם ארבעים אלף אצטבלאות היו Si quadraginta millia ſtabulorum fuerunt, tùm in unoquoque fuerunt quatuor millia præſepiorum, Sanh. fol.21.2. Vide 1.Reg. 4.26. & 2.Par.9.25. Vide & אסט. Aliter, שעשוין אצטבלאות Quæ erant factæ ſtabula, Erubh. fol. 24.1. id eſt, quæ arbores fuerunt certo ordine certaque ſerie plantatæ ad formam ſtabulorum equilium, ut ſcil. equi in ſtabulis ſunt diſpoſiti.

אצטגנינן *Aſtrologi:* Vide in ord. אסט.

אצטגנינות Ibidem.

אצטריא, אצטרין Vide ibid. Quæ Munſterus & Guido hîc notant de *Scalis*, nugæ ſunt.

אצטרא Et quæ plura ſunt iſtius formæ, Vide in צרה.

אצטיא, אצטלא, אצטמא Vide in ord. אסט.

אצטבט Quod Munſterus hic ponit, vide in צמט.

אצטומכוס *Stomachus*, idem quod אסטומכוס, quomodo frequentiùs ſcribitur.

אצי אציתא *Ordines, Lineæ, Series in vineis*, Tal. Ba. baſ. fol.12. & 41. Scribitur in Gemara אוציאתא: unde pravè Munſterus אציתא,

אצל *Separare, ſeparatim reponere.* נאצל *Separari, Separare ſe ab alio, Emanare:* נפש נאצלת Anima ſeparata, nempe cœlitùs in hominem infuſa, vel, ſeparatim, ſingulariter homini data: כוח הנאצל Virtus infuſa. *Apud Cabaliſtas*, תדע לך כי נפש השכלית הנאצלת באדם ומציירת בו צורה העליונה Scito quòd anima intellectiva infuſa eſt in hominem, & repræſentat in eo formam ſupremam: Vide Reuchl. lib.1. cabalæ.

אצילות *Emanatio.*

אצילות *Separata, Individua.*

אצל *Nomen proprium viri ex tribu Benjamin, cujus familia bis recenſetur*, nempe 1.Par.8.38. & cap. 9. verſ.44. Libri genealogiarum iſtarum perierunt, unde magna eſt hiſtoriæ antiquæ orta confuſio & ignorantia. Inde Talmudici in Peſachim fol.62.2. מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחו של חכמים ובהה מאור עיניהם id eſt, A quo tempore periit liber genealogiarum ſive familiarum, debilitata eſt virtus ſapientum, & caligavit lumen oculorum ipſorum. Mar Sutra dixit: בין אצל לאצל טעיני ארבעה מאה גמלי דדרשה Inter Atzel & Atzel opus eſt quadringentis camelis onuſtis comentariis, id eſt, rationem reddere, quare bis Atzelis familia repetatur, & magnus aliarum familiarum catalogus inſeratur, opus eſſet commentariorum libris, quos quadringinti cameli vix ferre poſſent.

אצף *Angi, Anxium, Solicitū eſſe:* בכל מן ראצפה לך In omni quod ſolicitum te habet, quod te angit, Hebr. בכל עצב Prov.14.23. Convenit cum יצף.

איצפא *Caro immatura dactyli, idem quod ציפא, de quo in צפה*. In Gemara, איצפא דתוחלא Gittin fol.89.1. R.Salomon ſcribit: Reſidua caro quæ manet

manet ad oſſa dactylorum immaturorum, vocatur אצפא, unde & affini voce alibi vocatur צפא.

אצן *Arctare, Urgere, Premere, Comprimere,* Talm. אצצא *Arctatio, Preſsio, Preſſura, Compreſsio,* Talm. ראנב איצא מוקי Quòd propter compreſsionem lædunt eos, Berach. fol. 33.1. id eſt, דחיקרה Compreſsio, quia comprimuntur: משום איצא Propter preſsionem, quia premunt pedem. Item *Perditio,* הפסר, Ketubh. fol. 100.2.

איצא Vide in עצן.

אוצן *Arcta, compreſſa:* oppoſitum ejus eſt רפין Laxa, remiſſa.

אצר *Recondere, Reponere in theſaurum Ithpehal, Futurum,* לָא יִתְאֲצַר וְלָא יִתְגְּנֵיז Non reponetur in theſaurum, neque abſcondetur, Hebr. יֵאָצֵר, Jeſa. 23.18.

אוֹצַר אוֹצְרָא *Theſaurus: Repoſitorium, Horreum, Penus, Cella:* אוֹצַר טוּבֵיה Theſaurus boni ejus, Jeſa. 33.6. לְאוֹצַר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ In theſaurum domus ſanctuarii Domini, Joſ. 6.19. לתחות אוֹצְרָא Sub theſauro, id eſt, ærario, Jerem. 38.11. אַיְתוֹ כָּל מַעַסְרַיָּא לְבֵית אוֹצְרָא Adducite omnes decimas in domum theſauri, Mal. 3.10. *Cum Pronomine,* יִפְתַּח יְיָ לָךְ יָת אוֹצְרֵיהּ Aperiet tibi Dominus theſaurum ſuum bonum, Heb. אוֹצָרוֹ, Deut. 28.12. *Plurale,* וּפְתַח יוֹסֵף יָת כָּל אוֹצְרִין Et aperuit Joſeph omnes theſauros, id eſt, Granaria, theſauros frugum & annonæ, Geneſ. 41.56. Jon. צְדִיאוּ אוֹצְרַיָּא Vaſtati ſunt theſauri, ſcil. frugum, id eſt, horrea, Hebr. אוֹצָרוֹת Joel. 1.17. יָת כָּל אוֹצְרֵי בֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ Omnes theſauros domus ſanctuarii Domini, 2. Reg. 24.13. בְּאוֹצְרֵי בֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ In theſauris domus ſanctuarii, 2. Reg. 12.19. לְיוֹם דִינָא בְּאוֹצְרַי Ad diem judicii in theſauris meis, Deut. 32. 34. וּמִתְמַלְיָן אוֹצְרָךְ Et implebuntur theſauri tui, i. e. horrea tua, Heb. אֲסָמֶיךָ, Prov. 3.10. דַּהֲבָא וְכַסְפָּא בְּאוֹצְרָךְ Aurum & argentum in theſauros tuos, Ezech. 28.4. בְּאוֹצְרֵיכוֹן In theſauris veſtris, Deut. 28.8. in Jon. מַלְיָן אוֹצְרֵיהוֹן Repleti ſunt theſauri ipſorum, Amos 3.10. *Talm.* אוצרות של עצים Repoſitoria lignorum, Bava Kama cap. 4. in Miſchna. אוצר בלום Vide in בלם.

אוּתְרָא Vide in Rad. עצר.

אצרבסטא Sic adducitur hîc in Aruch: Vide in ord. אסט.

אקא Hujus formæ ab Aruch adducitur, ſed in Gemara legitur עִיקְרָא, de quo in עקר.

אקב קוּבִיטוֹן · אֲקוּבִיטוֹן *Cubitum, Accubitum, Accubita, Stragula, Lectus, in quo olim accumbebant:* משל למלך שהיה סיסב באקוביטון שלו Simile hoc eſt regi accumbenti in accubito ſuo: attulerunt ei ferculum primum, quod comedit, & gratum fuit ipſi, &c. In Vajikra rabba ſect. 7.

Baal Aruch ſcribit קוּבִיטוֹן ſine א, & ſic in Jalkut fol. 132. col. 3. Sed pravè illic eſt קנביטון, cum נ loco ו. Eſt ex Latino. Nam lectos ſtratos, in quibus olim accumbebant, vocabant *Accubita, vel Accubitas,* ut apud Lampridium in Heliogabalo: Item *Accubitalia,* in Epiſtola Valeriani ad Loſymionem Syriæ procuratorem. Item *Cubitum,* ut apud Apul. lib. 10. *Terreſtre nobis cubitum præſternunt.* Baal Aruch, etymologiæ hujus ignarus, exponit כסא *Sellam anguſtam, ſuſtentacula ad latera & in tergo habentem.*

אקד אֲקְדוּאִי *Hæſitatio.* Guido ſic citat ex Medr. Pſ. 78. Sed ibi lego pro eo לאקדוחי, quod aliud eſt.

אקה אֲקָהִיוֹת Vide in קהא.

אֲקָהָלִים *Climata.* Munſterus.

אקט Nomen proprium urbis non procul à Nineve, Talm. Vide קטיספון.

אוקטורין *Octuriones, præfecti militares:* איקטורין שלח עמהם Octuriones miſit cum eis, Rab. Sal. Exo. 14.5. האוקטורין שלו הגידו לו Octuriones ejus indicarunt ipſi, Jalkut fol. 67. col. 3. וְחַוּוּן אוֹקְטְרַיָּא Et nunciarunt octuriones, Exo. 14.5. in Jon.

אקי Aruch adducit ex Jelammedenu ſive Tanchuma: *Sed ſi obſervando obſervaveritis,* Deut. 11. 22. Angeli quos tradidit Deus homini, eunt coram eo ſicut ſtipatores, juxta ordinem quo coram rege ire ſolent, clamantque coram eo אקי, nempe ut quiſq; eum honoret, nec quiſquam lædat. Videtur eſſe quaſi *Apage, Apagete.*

אֲקִיּוֹם *Nonaginta novem,* Munſterus: אקיום ואקנוס *Nonaginta & novem,* Guido. Nugæ. neuter Aruch intellexit. Aruch adducit ex Beres. rab. ſect. 46. Et fuit Abraham filius nonaginta novem annorum, apparuitq; Dominus Abrahamo & dixit ei: אני אל שדי Ego ſum Deus omnipotens. Targum Aquilæ אקיום ואקנוס, (ſc. reddit Hebræum אל שדי) quomodo loquuntur in lingua Græca. Sic Aruch. In Ber. rabba nunc legitur אכסיוס ואנקוס, quod poſsit eſſe ἄξιος & ἀναγκαῖος. R. Aſarias in Meor enajim fol. 146. legit אכיוס אנקוס, & explicat; מלות יוניות הסורות נצחי ובלתי נכון להפסד h.e. Sunt voces Græcæ, & ſignificant Æternum, & Incorruptibilem. Poſtea ſcribit, in Interpretatione Græcorum Pentateuchi Conſtantinopoli impreſsi, אני אל שדי reddi אינו תיאוס יקנוס h.e. ἐγὼ Θεὸς ἱκανός. D. Hier. Ezech. 1. ſcribit; *Saddai* Aquila, Sym. Theod. ἱκανὸν tranſtulerunt. Sic אקנוס, vel אנקוס, ut Aruch legit, poſsit eſſe איקנוס ἱκανός. Et in Epiſt. 136. Saddai Aquila interpretatur ἄλκιμον, quod nos robuſtum & ſufficientem ad omnia perpetranda poſſumus dicere.

אוקינוס

אוקינוס אוקינוס, *Oceanus, mare magnum*, ὠκεανός. ומלי מיא מן אוקינוס Et plena erat aquis ex oceano, Gen.2.6 in Jon. ותחום יַמָא רַבָא הוּא אוקינוס Et terminus (occidentalis) erit mare magnum, quod dicitur Oceanus, Num.34.6. Jon. אזלין ונגרין לגי אוקינוס Eunt & fluunt in aquas oceani, Eccl.1.7. ביני סטרי שמיא למוי דאוקינוס Inter latera cœli & aquas oceani, Gen.1.7. Jon. ונגוי יַמָא דאוקינוס Et insulæ maris oceani, Pſal.72.10. Ab.Eſra Pſ.72.8. A mari meridionali, quod vocatur הים האדום mare rubrum, uſque ad mare ſeptentrionale, שהוא ים אוקינוס quod eſt mare oceani. Alibi: מימי אוקינוס מלוחין הן Aquæ oceani ſalſæ ſunt.

אכל Vide in קלל. אקליבוסתא Vide קליבוסת in ord. קלב. Scribitur enim ſine א ab initio in Gemara, contrà quàm Aruch adducit.

אַקְלִירָא Vide in קלר: nam א hîc ſervile eſt.

אקלידס *Euclides, nomen mathematici noti, qui in More nevochim ſæpè citatur.*

איקליטא Ἐκκλησία *Eccleſia, cœtus.* Aruch adducit ex Jelammedenu ſive Tanchuma, ex princip. ſectionis ואתחנן Deut.6. Nec invenio, nec genuinum puto. Fortè debet eſſe אקליסיא. Nam ט & ס facilimè commutantur.

אִקְלִים אקליסה. *Clima*, κλίμα. *Nomen aſtronomicum: plurale,* אקלימין *climata.* R. Abraham Hiſpanus in Sphæra ſua Hebraica, terram habitabilem diſtinguit in ſeptem climata. R. Levi Job. 38.32. ad vocem עיש, ſcribit: Eſt ſignum quoddã ex ſignis ſeptentrionalibus, neq; abſconditur unquam באקלים אשר אנחנו בו in climate in quo nos ſumus, id eſt, in noſtro hemiſphærio.

אכנם איקונומוס *Oeconomus:* שאל מן האיקונומוס Petit ab œconomo, Tal.Hier.Bava metzia fol.11.col.4. Bathra cap.4. Rectiùs ſcriberetur איקונומוס. Gloſſator, linguæ græcæ imperitus, malè exponit.

אכן *Revireſcere*, Guido. Error eſt. In Gemara legitur, ראקן, ubi Nun non pertinet ad Radicem, ſed eſt paragogicum. Vide אוק.

אקון *Corbis piſcatoria, quam ſi piſces ingrediantur, non poſſint amplius exire,* ſcribit Majemon, in Kelim cap.12. Ibid. cap.24. in fine, eſt Inſtrumentum venatorum.

איקון איקון & איקונין *Imago, Vultus, Aſpectus, Species, effigies. Græcũ eſt* εἰκὼν, εἰκόνιον. *Plur.* ואתכביש איקונין דאפוי Et demiſſæ fuerunt effigies vultus ejus, Gen.4.5. ולמה אתכבישו איקונין דאנפך Quare demiſſæ ſunt effigies vultus tui? Gen.4.6. Jon. ומרד מן קיטון בית דמכיה ית איקונין דושתי ואוקים תמן ית איקונין דאסתר Et ejecit ex conclavi dormitionis effigiem reginæ Vaſti, & ſtatuit ibi effigiem Eſtere, Eſt.2.17. איקונין דיצחק מדמין לאיקונין דאברהם Vultus Iſaaci ſimilis fuit vultui Abrahami, Gen.

25.19. in Jon. דמתילין איקונוהון לדהב טב Aſsimilati fuerunt vultus ipſorum auro bono, ſcil. ſplendenti & coruſcanti, tunc autem penitùs obſcurati ſunt, Thren 4.2. *Apud Rabbinos dicitur etiam* איקונין *ſingulariter, ut;* איקונין של חוה Forma, ſpecies Evæ, Beres. rab. ſect. 40. ubi ad id quod de Sara dicitur Gen.12.14. *Et viderunt Ægyptii mulierem iſtam,* כי יפה היא מאד quòd pulchra eſſet admodum. מאד id eſt, מאיקונין של חוה Præ forma Evæ, Sara fuit pulchrior Evâ. Gloſ. איקונין id eſt, תואר Forma, ſpecies. Abrahamus quando ingrediebatur Ægyptum, occultaverat uxorem ſuam Saram in arca, ne pulchritudo ejus periculum ſubiret. Telonarii illicò tributum exegerunt. Abrahamus ſponte id offert. Veſtimenta-ne in arca fers? dabo inquit, tributum pro veſtimentis. Aurum-ne fers? dabo, inquit, tributum de auro. Fortè pretioſa ſerica fers? dabo inquit, tributum de ſerico. Fortè margaritas fers? dabo inquit, pro margaritis. At illi: Fieri, ajunt, id non poteſt. Quin aperito, & oſtendito, quid ſit in arca. Quàm primùm aperuit eam, הבהיקה כל ארץ מצרים מזיוה Splenduit tota terra Ægypti à ſplendore ejus. Unde dixerunt, איקונין של חוה Forma Evæ &c.

איקונומוס Οἰκονόμος, *Oeconomus*, Talm. Hier. Bava metzia fol.12.1. cap.9. ab initio. Vide gloſſam.

אקונס *Piſcis nomen*, de quo diſputant Talmudici, an ad eſum ſit licitus, Cholin fol.66.2.

אוקינוס *Uncinus, Uncus*, חכה, Jalkut Prophet. fol.52.4.

אכס אַקְסל *Lignum:* וַאקְסיל אֲלוּאֶן Et lignum aloes, Heb. ואהלות, quod *Aloen* interpretantur, Cant.4.14. Pſal.45.9. ubi in Venetis altera vox ſcribitur אַלוּאִין. Baal Aruch in אהל primo ſcribit tanquam unam vocem, וַאקְסִילאלואין, haud ineptè. Eſt enim Græcum ξυλαλόη.

אכף אקופין *Filamenta extrema in tela, cortinis & ſimilibus,* Tal.Schab.fol.75.2.

אכק, אִקִיקָא, אֲקִיקָא *Herbæ nomen*, Talm. Gittin fol. 69. 1. Munſterus vult eſſe *ſpeciem aromatis.* In gloſſa ſcribitur, eſſe herbam quæ vocatur קקולי.

אכר אִקְרָא *Nomen proprium loci. Scribitur & cum y ab initio.* Multiplex autem Akra legitur fuiſſe. אקרא דהגרוניא Akra Hagroniæ, Bava baſ. fol.73.2. אקרא דתולבנקי Akra Tulbanke, Megilla fol. 6.1. אקרא דאגמא Akra Agmæ, quæ in Babel fuit, Sanh.fol.38.2. אקרא דשונייתא Akra Schunjathæ, &c. Gloſſæ notant, Akra eſſe locum tranſitus fluminis, Italicè *Porto*, id eſt, *Portus.*

אַקוּרפִיטָא *Præſepe, Mactra equilis, in qua pabulum*

lum frumentarium equis datur: ולמבני אקורפיטא Et ædificare præſepe, Moed Caton fol.10.2. R.Sal. vernaculè exponit מנ״יטורה q.d. *Mangoire, Manducatorium*, unde equi comedunt התבואה fruges ſive avenam. Aliam ſignificationem vide in קרף.

אִקְרוּקָא *Rana maſcula, &* אֲקְרוּקְתָא *Rana fœmella. Talm.* חזיא לי אקרוקתא Vidi mihi ranam quandam, quæ erat magna ut Akra Hagroniæ. Akra iſta quàm magna erat? ut ſexaginta domus. Venit ſerpens, deglutivit eum, avolavitque, ac ſedit in arbore quadam. Conſidera quæſo, quàm magna quamque fortis fuerit arbor iſta. Dixit R. Baſra: Ego niſi ibi fuiſſem, non credidiſſem: Bava baſ. fol.73.2.

אקש אקושא quod hîc adducit Baal Aruch, Vide in קְשֵׁה.

ארא אירא *Lana, aut ſimilis materia mollis, quâ aliquid obſtruitur.* Hanc in ſabbatho in aure circumferre, prohibitum eſt, Schab.f.11.2. Verba Gemaræ; ולא גרדי באירא שבאזנו Neque textor cum lana, quæ eſt in aure ejus. Gloſſa אירא id eſt צמר Lana, או צמר גפן aut lanugo vitis, שסותם בו quo obſtruit radium auris &c. *Quid ergo faciemus Munſtero, qui explicat,* אֵרָא *Lana vel Linum ingrediens ſacculum, ad abſtergendum factum? Et quid Guido vidit, quando vertit, Arguere, Miſcere?* Vide & Aruch in lit. א in אירא ultimo.

אֶרְאֵל *Valens, Prævalidus:* Sumitur & pro *Angelis:* ut, אראלים ומצוקים אחזו בארון Angeli & Homines juſti, (qui vocantur מְצוּקֵי אֶרֶץ 1.Sam.2.8.) tenuerunt arcam ejus, Ketubh. fol.104.1.

ארב ארבא *Navis, Cimba, Scapha:* ארבא דכספא Navicula argentea. עד ארבא תנינא דגשרא Uſque ad ſecundam cimbam pontis, Tal. Gittin fol.6.1. Gloſ. ערבה. ההוא ארבא דקא מינצו עלה Iſta navis, de qua litigabant, Ba. baſ. fol.34.2. Baal Aruch explicat hîc, בלי קטן של כסף דומה לעֲרֵבָה Vas argenteum parvū, ſimile mactræ: חטי דאכלבי וארבי Triticum horreorum, & navium, quod ſc. in navibus venum advehitur, Metzia fol.72.2. Alibi: טולא דארבא Umbra navis, Peſach. f.111.2. Quinque ibi traduntur eſſe umbræ malignæ, ſub quibus ſpiritus malus habitat: טולא דארבאתא Umbra ſalicum, Vide mox infrà. דיתיב בארבא Qui ſedet in navi. אוכמתא דארבא Lanugo navis, Schab. cap.2. in initio.

אֲרוּבָה · אֲרִיבָה *Mactra, Magis, in qua maſſa farinæ ponſitur & ſubigitur:* אריבות נחתומין Mactra piſtorum, Kelim cap.15. מנקטא ליה אמיה באריבי Accepit ipſi (triticum) mater ejus in mactris, Peſa. fol.40.2. *Vel, Tabulæ, in quibus panes formati diſponuntur juxta quoſdam.* Quidā libri habent עריבות.

אָרַב *Inſidiari*, Hebr. Sic, כאריא ארבא Quaſi leo inſidians, Bava Ka. fol.85.1. Quidam, *ſicut leo veſperarum*, ſicut dicitur, *Urſus veſperæ*, Soph.3.3. pro ערבא.

אֲרוּבָה, אֲרֻבָּה *Feneſtra, tam parietum quàm tectorum:* ארובה שהיא בתוך הבית Feneſtra quæ eſt in medio domus, ſcil. in medio tecti, ut lux deorſum per eam illabatur, Talm. Ohol. cap.10. in princ.

אורבי *Ordines, Strues, ſtructuræ lapidum ad amuſſim in muro:* סכינא דביני אורבי רצה ושלפה Cultrum inter ſtrues lapidum, figit & extrahit, nempe in Sabbatho, Schab. fol.50.2. Sic in Metzia f.42.1. Baal Aruch adducit in ארך, & legit אורכי.

אֶרְבוּנָא *Obſcuritas, Tenebræ:* יהיב ארבונא לנהורא Ponit obſcuritatem ſive tenebras in lucē, Gloſ. עורון Cæcitatem, Peſach. fol.111.2. א *ab initio eſt loco* ע *ab* ערב.

אִרְבָא *Salix*, pro עֲרָבָה. *Plurale,* טולא ארבאתא Umbra ſalicum, Peſach. f.111.2. חזינהו להני ארבתא Videbant illi iſtas ſalices, Schab. fol.20.2.

אַרְבֵּל Vide in רבל. In Targum Amos 9.9. legitur עַרְבֵּל. Sic hoc loco poteſt eſſe א pro ע.

אַרְבֵּל *Arbal, Arbella,* nomen proprium loci: בלי פשתן הגסין הבאים מארבל Veſtimenta linea craſſa, quæ veniunt ex Arbella, Medr. Kohel. Eccl.1. verſ.17. & Bereſchit rabba ſect.19. ubi pro מארבל legitur ארבלין Arbelitana. Baal Aruch legit per ב, ארבלין.

אַרְבְּלָיִין *Arbelitæ, qui ſunt de domo Arbel.* Ejus mentio fit Hoſ.10.14.

אורבִינָא *Paliurus, ſpinæ genus:* חֲלוּף אורבִינָא יִסַּק אָסָא Pro paliuro aſcendet myrtus, Eſt.2.7. in ſecundo Targum, ubi ſic explicatur illud, תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה הֲדַס, Jeſa.55.33.

אורבני *Salices*, Tal. אותבינהו בצריפא דאורבני Collocavit eos in tuguriolum ſalicum, Metzia fol. 42.1. Ba. baſ. fol.6.1.

אורבנין *Oleris ſpecies*, מין ירק ut ponunt Hebræi, Tal. Erubh. fol.34.2.

אַרְבֵּיסַר *Quatuordecim. Vox compoſita ex* ארבע *&* עסר. *Scribitur & cum* י *in fine:* תהי מסאבא ארביסרי יומין Erit immunda quatuordecim diebus, Lev. 12.5. in Jonath. אַרְבֵּיסַר יומין Quatuordecim diebus, Num.12.14. Jon. אַרְבְּסַר אַלְפִין דְּעָאן Quatuordecim millia ovium, Job.42.12. אַרְבְּסַר בנין Quatuordecim filii, Job.42.13. Sic reddidit Hebræū שִׁבְעָנָה, quod eſt à שבע Septem. Formâ nominis in fine auctâ, duplum ſignificare voluit paraphraſtes. Adhuc contractius, וּבְרֵבִיסְרֵי שנין Et decimoquarto anno, Geneſ.14.5. Jon. ad verb. In quatuordecim annis. Scribitur וּבִירְבִיסְרֵי, minus rectè.

ארג אריגא *Area, Areola in hortis, idem quod* עריגה *apud Hebræos, literis gutturalibus inter ſe commutatis.*

ארגובליא *Cæmentarii, Fabri murarii, Latomi, Lapicidæ*: ארדכלי חירום וארגובליא Architecti Chirami & Latomi, 1.Reg 5.18. pro Heb. גִּבְלִים, quod alii nomen proprium certi populi esse volunt, qui cædendis & dolandis lapidibus fuerunt exercitati, & idcirco ad structuram Templi fuerunt a rege Salomone adhibiti. Græci γίβλιοι, Giblii, Giblæi. Alibi, ולארגובליא ולפסלי אבניא Et in cæmentarios & lapicidas, 2.Reg.15.13. Hebr. וְלַגֹּדְרִים Ordinatoribus, quod R.Sal. exponit בוני חומות Structores murorum: R. David, הבונים קירות האבנים Construentes parietes lapidum.

ארגון, ארגונא *Purpura*: ארגונא ילבש Purpurâ vestietur, Dan.5.7. ותכלא וארגונא Hyacinthus & purpura, Hebr. וְאַרְגָּמָן Exod. 25. 4. Sic Hebr. וּבְאַרְגָּן, 2.Par.2.7. & Syrè, de divite, qui bysso & purpurâ vestiebatur, Luc.16.19.

ארגז *Arca, Capsa*, Heb. תָּשִׂימוּ בָאַרְגַּז Ponetis in arca, 1.Sam.6.8. *Est & nomen proprium Magi*, apud Talm.

ארגטים *Bajulus, Gerulus. Est Græcum ἐργάτης, Operarius*: עשה אותו ארגטים Fecit ipsum bajulum, Medrasch Tanchuma.

ארגליא *Instrumenta.* Citat Baal Aruch ex Jelammedenu, quem locum non inveni. Sed in Schemoth rabba sect. 40. legi: כל נגר שאין בידו ארגליא שלו אינו נגר Omnis faber qui non habet in manu sua instrumenta sua, non est faber. *Est ex Græco ἐργαλεῖον Instrumentum. Plur.* ἐργαλεῖα: ut, ἐργαλεῖα γεωργικὰ *Instrumenta rustica.*

ארגמן *Purpura*, Heb. idem quod ארגון.

ארגנטין *Angelus, Genius sic dictus, qui præfectus est balneis. Diversimodè scribitur.* Alibi ארגניטון, alibi אנגיטרים, alibi אנגיסטרים. In Ber.rab.sect.63. ואתא ההוא ארגניטון מנתך ומרקד קודמיהון Venit iste angelus Argeniton, ludens & saltans coram eis. *Est alibi vas pretiosum, quod rex dabat filiæ tempore nuptiarum ejus.* Hoc sensu exponitur in Jalkut fol. 78.col.1. & in Talm. Hier. in fine Peah, ubi legitur ארגמורין & אנגמין. Hoc sensu legitur in Medr. Esth.cap.1.4. ארגנטריא, & ארגנאטאריא.

ארגסטס *Turbo, Ventus procellosus. Græcum est* ἀργέστης, *quod procellosi & velocis venti epitheton est.* Malè quidam legunt אגרסטס quasi Agrestis, Sylvestris, id est, asper ventus. Legitur in Medrasch Megilla, in fine sect.1.

ארגסמירין *Species ciborum.* In Medr.Koheleth capite 11.v.9. תן לי בשר ושמן ויין ישן ומיני ארגסמירין. Glossator scribit; Juxta sensum הוא מיני מאכלים טובים.

ארד ארדא *Fungus, Boletus, certa species fungorum est*: דגים קטנים וארדי Pisces parvi & fungi, Tal. ע״ז fol.38.1. אייתו ליה תבשילא דארדי Afferebant ipsi edulium fungorum, Kethu.fol.61.1.

ארוד *Onager, idem quod* ערוד, *quomodo sæpius scribitur. Sic Aruch per* א *ab initio adducit, sed in Gemara legitur,* טחני ריחיא בערודי Molunt in molis cum onagris, ע״ז fol.16.2. Sic דערודי onagrorum est, Bava bas.fol.36.1.

ארדב. Sic adducitur hîc in Aruch, sed in Gemara legitur אדריב, quod vide in ord. אדר.

ארדך *Pistillum*: ובארדך Et cum pistillo, Heb. בַּעֱלִי, Prov.27.22. Elias scribit, se nescire quid sit. Guido ex Complutensi adducit aliam lectionem, אוורי אורך. Fortè debet esse ובאורך *Et, vel, Aut in area tua.* Sic & antecedens vox in Targum ibidem suspecta est.

ארדכלא *Architectus,* ἀρχιτέκτων, *Structor. Plur.* ואיתי ארדכלין מן אלכסנדריא Et adduxit architectos ex Alexandria, Est.1.2. וארדכלין Et structores, 2.Sam.5.11. טליא שביקו ארדכליא Puerum deseruerunt structores, Ps.118.22. ארדכלי שלמה וארדכלי חירום Structores Salomonis, & structores Chiromi, 1.Reg.5.18. Sic frequenter apud Talmudicos. *In Bere.rab.sect.23. est species quædam instrumenti musici, cujus inventio ascribitur Tubalcaino.* Aruch in voce הרדולס ex Talm. Hieros. vult idem esse quod עוגב Organum, ubi tamen in Aruch legitur ארדבלס. Sic sect.50. Vox corrupta.

ארדילא׳ ארדילאי *Fungi, aut fungorum certa species*, Talm.Berach.fol.47.1. Pesach.fol.119.2. Baal Aruch legit ארדיא, ex superiori forma.

ארדפני *Ligni species*, pro Hebr. וְעַרְמוֹן, Genes. 30.37.

ארדפני *Ligni amari nomen, quo Moses dulces reddidit aquas, inscripto ei nomine sanctissimo & magno illo Dei, tetragrammato scil.* ואחוי ליה יי׳ אילן מריר דארדפני Exod.15.25. ubi pro אילן in Targ. Hier. mendosè legitur אילין.

ארדען *Ranæ.* Sic scribit Munsterus. Si reperitur sic cùm א ab initio, legendum אורדענין. Est autem idem cum עורדענין, de quo suo loco in litera ע.

ארה *Carpere, Decerpere*, Hebr. *Hinc per Synecdochen,* אורה *Decerpens-ficos*, Scheviith cap.1. Bathra fol.82.2. Sic גודר dicitur de dactylis: בוצר de uvis, & alia id generis.

ארי, אריא *Leo, à Carpenda præda sic dictus. Apud Talmudicos,* ארי סבל Leo bajulus. Vide de eo in קין. *In Targum,* אריא אית לברא Leo foris est, Pro. 22.13. כאריא וכליתא Sicut leo & sicut vetus leo, Num.24.9. ומסר יי׳ ליה לאריא Et tradidit eum Dominus leoni, 1.Reg.13.26. ומה תקיף מאריא Et quid fortius est leone? Jud.14.18. *Plurale,* והא אריא בר אריון נהים Et ecce leo catulus leonum rugit, Jud.14.5. דן תקיף כגור אריון Dan fortis est sicut catulus

catulus leonum, Deut.33.22. בני אריון אתמסכנו Catuli leonum depauperantur, Psal.34.11. Veneta hic mendosa sunt. לאריון ולתורין Leonibus & bobus, 1.Reg.7.29. *Emphat.* וגרי יי בהון ית אריותא Et excitavit Dominus in eos leones, 2.Reg.17.25. מאריותא גברין Leonibus fortiores, 2.Sam.1.23. Talm. אין משיבין לארי אחרי מותו *Non respondent leoni post mortem ejus*, Gittin 83.2.

אריא, אריותא *Leæna.* Hinc in Regiis Job.4.11. pravè legitur לאריותא pro לאריותא Leænæ. Sed legerim pro eo לאריא, ut paulo antè ibi legitur. Sic, כאריא וכאריותא Sicut leo & leæna, Deut.33.20. in Targum Hierosl. quod rectiùs legetur, וכאריתא. Nam terminatio ות substantivis in concreto, non convenit. Sic legi posset, היך אריא והיך אריתא Sicut leo & sicut leæna, ubi posterius vulgò legitur אריותא; malè; in Tar. Hier. Gen. 49.9.

אוריא *Arca, capsula, Arcula:* שמצא אוריא דדינרי Qui invenit arculam numorum, Liber Juchasin fol.82.1. Explicatur ibi, סל זהובים Corbis aureorum. Fortasse legendum ארונא Arculà.

אריא · אוריא *Præsepe, & synecdochicè Stabulum:* וחמרא אוריא דמרוהי Et asinus præsepe domini sui, Heb. אבוס Jesa.1.3. ועל לאוריא דמלכא Et ingressus est stabulū vel equile regis, & accepit inde equū, qui stabat בריש אוריא in principio stabuli, Est.6.11. in secundo Targum. Sic ibid. vers. 10. ועול לאוריא Et ingredere stabulum regis, accipitoq; inde equum regium, qui stat ברישיה דאוריתא in principio stabuli. *Plur.* ארות סוסון Stabula equorum, 1.Reg.4.26. דכין אורותא Munda sunt præsepia, id est, vacua, Prov.14.4. In Hebræo est singulare, אבוס בר Præsepe mundum est, pro quo legi posset דכיא אוריתא, vel אריתא, ut antè ex Esther: אין יבית על אורותך Si pernoctet ad præsepia tua, Job.39.9. *Talm.* ולמבני אוריא Et ad ædificandum stabula, Moed Katon fol.10.2. אורוות והאוצרות שבשדות Stabula, vel, Præsepia & granaria, quæ sunt in agris, Eruvin fol.55.2.

ארן · ארונא Vide infrà in ארן.

ארית, אריתא *Stagnum, Fons, Piscina, Aquæductus, Rivus. Fortè* ת *in fine est radicale. Aliâs terminatio* ית *à verbis in* ה *finitis, familiaris & frequens est:* היך אריתא דמיא Sicut stagnum aquarum, Psal.107.35. לאריתא דמיא In stagnum aquarum, Psal.114.8. *Plur.* על אריתיא ועל אגמיא Super rivos & super stagna, Hebr. על היארים, Exod.8.5. על אריתיהון Super rivos ipsorum, Exod.7.19. Ps. 78.44. *Apud Rabbinos Talm.* תורא דנפל לאריתא Bos qui cecidit in rivum, Bava Kama fol.50.2. אריתא דדלאי Rivulus aut fossa haustorum, unde scil. hauriebant aquas ad irrigandum agros.

אורותא *Fluctus, Tal.* אורותא דימא Fluctus maris, Ba. basra fol.4.1. Glossa אורוותא id est, גלי Fluctus. Baal Aruch legit per Daleth, אדוותא.

ארו *En, Ecce:* וארו ארבע רוחי שמיא Et ecce quatuor venti cœlorum, Dan.7.2. וארו עם ענני שמיא Et ecce cum nubibus cœli, Dan.7.13. Suprà fuit אלו pro eodem.

ארז ארזא *Cedrus:* ואעא דארזא Et lignum cedrinum, Levit.14.4. ונסרין דארזא Et asseres cedri, 1.Reg.6.18. כפיף דנביה היך כארזא Curvat caudam suam instar cedri, Job.40.12. דמיא לארזא Similis est cedro, Ezech.31.3. *Plur.* אתן במדברא ארזין Dabo in deserto cedros, Jesa.41.19. כארזין דנציבין על מיא Sicut cedri plantatæ juxta aquas, Num.24.6. בכיורי ארזא Tabulis cedrinis, Jere. 22.14. Prima vox fortè legenda בנסרי, quæ vox *Tabulas, asseres* significat, & cum ארזא jungi solet: כארזיא דמין Sicut cedri aquarum, id est, juxta aquas: ותיכול ית ארזי לבנן Et consumet cedros Libani, Jud.9.15. *Rabbini numerant viginti quatuor cedrorum species,* in Ber.rab.sect 15. *Talmudici autem decem duntaxat* in Rosch haschana, fol. 23.1. *R. Bechai* in Leg.fol.173. *numerat tantùm Septem.*

ארזא *Secretum:* Vide רז.

אורז *Oryza, ὄρυζα, leguminis vel frumenti species,* Talm. Germ. Reiß: אורז מין דגן הוא Oryza species frumenti est, Pesach.fol.114.2. ר' יוחנן בן נורי אוסר אורז R. Joachanan ben Nuri prohibebat oryzam, (scil. in Paschatis festo) propterea quòd citò fermentescit, Pesach.fol.35.1.

ארוזא *Idem,* Tal. סילקא וארוזא Beta & Oryza, Pesach.fol.114.2. A præcedenti forma regulariter esset אורזא, quam fortassè euphonia mutavit.

ארזנאי Sic Aruch hîc adducit, &, ארבי דארזנאי exponit, Naves plenæ oryzâ. Sed in Gemara pro eo legitur, אתיין ארבי חיטי דפרזינא Venerunt naves tritici Parsinæi, Taanis fol.24.2. ubi פרזינא exponitur Nomen loci.

ארזניתא *Nomen loci:* שב חיטי ארזניתא Septem tritica, id est, grana tritici Orsanæi, Pesach.fol. 70.1. Triticum istius loci habebat grana crassa & magna, unde Aruch exponit חטים גדולים, & glossator Talmudicus, חטים נסים.

ארזלא *Tuguriolum vagum, Lectus portatilis, idem quod* ערסל, *de quo suo loco. Literæ enim gutturales crebrò inter se permutantur:* ותהי אזלא ואתיא כארזלא Sitque ambulans & rediens instar tugurioli, Jesa.24.20. *Apud Talmudicos* scribitur אורזילא: ut, דעבידא כאורזילא Quæ facta erat instar lecti. Glossa מטה, & idem quod aliâs ערסלא, Erubhin fol.25.2.

אורזילא *Hinnulus:* כטביא וכאורזילא Sicut capreolus & sicut hinnulus, Cant.2.9. *Plurale,* דאמתילו לתרין אורזילין Qui similes sunt duobus hinnulis,

hinnulis, Cant.4.5.& 7.3. Singulare eſt, quod legitur Cant.8.v r. ultimo, in hunc ſenſum: Eſto ſimi is capreæ (vel damæ) quę cum dormit, habet alterum oculum apertum, & alterum clauſum, או כאורזילא דאילא aut ſicut hinnulus, qui cùm fugit, reſpicit poſt ſe.

אורזילא *Balæna, vel juxta quoſdam, Unicornis marinus*, Tal. חזאי לי אורזילא בת יומא רחוה כהר תבור Vidi mihi hinnulũ unius diei (eodẽ die natum) qui erat tam magnus, ut mons Tabor, Gloſſ. ראם Unicornem, Ba. baſ. fol. 73. 2. Item, Et creavit Deus את התנינים הגדולים cetos magnos, Gen.1. 21. הכא תרגימו ſic chaldaicè transfertur, ארזילי דימא balænas vel unicornes maris, Bava baſ. fol. 74.2. R.Sal. ראמים explicat. Baal Aruch legit ארדלי דימא, per Daleth.

ארזן Vide paulò antè in ארז.

ארזפתא *Malleus:* ושויאת ית ארזפתא בידה Et poſuit malleum in manu ſua, Heb. את המקבת, Jud.4.21. Aliâs etiam affini voce dicitur ארזוב, quod poſitum eſt in רזב. Commutatio eſt literarum ב & פ. *Aruch etiam exponit pro Herba quadam, quæ etiam dicitur* אפרזתא, de quo in ord. אפר *Est & cornu quoddam, quod inflatur & ſonat:* unde, שמע קל ארזפתא Audivit vocem cornu, Tal. Gittin fol.56.2.

ארח *Ambulare, Deambulare, Iter facere. Præteritum,* וארח ביה נורא Quam invaſit ignis, Jud.16.9. דארח ברחוב קרתא Qui deambulabat in platea urbis, Heb. הארח, Jud.19.17. ואתא ארחא לגברא עתירא Et venit ambulans, id eſt, viator ad virum divitem, 2.Sam.12.4. In libris vulgò eſt ארחא. Sed Cholem eſt ex forma Hebraica, pro quo in lingua Chaldaica Kametz in hoc tempore uſurpari ſolet. Sic mox, למעבד לארחא Ut pararet eum viatori iſti, 2.Sam.12.4.

Apud Rabbinos, ארח, & נתארח *Hoſpitari, Hoſpitem eſſe, Hoſpitio uti: Prandere, Prandio excipi vel frui:* נתארחתי אצל פונדקיתא אחת Hoſpes fui, Prandio exceptus fui apud hoſpitam quandam: פעם אחת נתארחתי אצלה Vice quadam hoſpitio uſus ſum apud eam, Schab.f.13.2. ומתארחין אצלה Et hoſpitantur apud ipſam: מתארח אצל עם הארץ Prandens apud plebejum quendam: ולא נתארחו אצלו Neq; prandent vel comedunt apud ipſum. Hinc Heb. ארוחה Prandium, cibarium itineris. *Pihel,* ארח *Hoſpitio, Prandio excipere:* המארח תלמיד חכם בביתו Qui diſcipulum ſapientem hoſpitio excipit, Berach.fol.63.2.

אורח *Viator, Hoſpes:* אורח טוב Hoſpes bonus, אורח רע Hoſpes malus, ingratus, Vide Berach. fol.58.1. אורח בזמנו בא Hoſpes in tempore ſuo venit, Niddah fol.16.1. *Parabolicè ibi dicitur de menſtruo*, quod, inſtar hoſpitis, certo tempore venire ſolet. *Judæi, qui frequenter peregrinantes hoſpites ſolent habere, communiter hæc inſcribunt ſuis conclavibus:* ביום ראשון אורח Primo die hoſpes, ביום שני טורח Die ſecundo moleſtia: ביום שלישי סרח Die tertio ſuperfluus: ביום רביעי הוא בורח Quarto fugitivus (debet eſſe:) ביום חמישי עלה קרח Quinto die, Abi calvaſter, du fauler Hund/ (ex 2.Reg.9.24.) ביום ששי מר צרח Sexto die amarè clamat, ſc. hoſpes. Olim tria priora tantùm erant uſitata: ſed his poſtremis temporibus aucta ſunt. Vide in hunc ſenſum quędam in Medraſch Tehillim Pſalm 23. הכנסת אורחים Introductio viatorum, *Hoſpitalitas.*

ארח, Vel contractè ארח *Idem*, Plur. ארחין, ut ſupra: ארחי ופרחי Vide in פרח.

ארחא, ארח *Iter, Via, Semita: metaph. Conſuetudo:* אורח בנשיא Conſuetudo juxta mulieres, id eſt, mulierũ, Gen.18.11. בארח מנגבן In via furum, Jud. 5.6. *Emph.* ההודע לי ארחא דחיי Notam facies mihi viam vitæ, Pſ.16.11. וארחא דצדיקי Et via juſtorum, Prov.4.18. בהליכותי בארחא Dum eo in via mea, Pſal.139.3. וכארחא דגברא Et juxta viam viri, Job 34.11. *Ex forma fœminina,* אלפני יי ארחתך Doce me Domine viam tuam, Pſalm.27.11. טוביהון דשלימי ארחיה Beati, qui perfecti ſunt viâ ſuâ, Pſ. 119.1. *Ex forma fœminina,* ית ארחתיה Viam ſuam, Pſalm.119.9. *Plurale,* עדי ארחן Tranſeuntes per vias, id eſt, viatores, Jer.9.2. Idem Jud.5.6. Id alibi dicitur, עברי ארחא Prov.9.15. *Emphat.* בארחתא דטבי In viis bonorum, Prov.2.20. *Conſtr.* ארחת חציפא Viæ hominis præfracti, Pſal.17.4. *Cum Affixis,* ארחתך יי אודע יתי Vias tuas Domine doce me, Pſal.25.4. וכל ארחתך Et omnes viæ tuæ Dan. 5.23. וארחתיה דין Et viæ ejus juſtæ ſunt, Dan.4. 34. דלא תילף ארחתיה Ne addiſcas vias ejus, Prov. 22.25. Veneta ex forma Hebraica habet ארחותי, quod in Chaldaiſmo pravum: דתריצי ארחתהון Quorum rectæ ſunt viæ ipſorum, Prov.19.15. דארחתהון מעקמן Quorum viæ contortæ ſunt, Prov.2.15. *Ex forma maſculina,* ית ארחיהון Vias ſuas, 1.Reg.2.4. אסרטי ארחיהון Semitæ viarum ipſorum, Job.6.19. Talm. אגב אורחא *Juxta viam, In tranſitu, obiter:* לאשמועינן מילתא אגב אורחיה Ad docendum nos aliquid obiter. Vide Halichoth olam cap.1. ſub finem.

אריחא *Vectis, Pertica, Palanga:* ונטלוהי באריחא Et portarunt eum palangâ, Hebr. במוט Num. 13. 24. Sic etiam ex forma ſingulari legendum Num.4.10. *Plurale,* ותעביד אריחיא Et facies vectes altari iſti, Exod.27.6. לאריחיא Pro vectibus, Exo. 25. 27. *Conſt.* אריחי דאעי שטין Vectes ex lignis Sittin, Hebr. בדי, Exod. 25.13. ויעיל ית אריחוהי Et introducet vectes ejus, Heb. בדיו Exod 27.7. וישוון אריחוהי Et ponent vectes ejus, Num.4.6.

אריח, אֲרִיחָא *Later dimidius sive dimidiæ quantitatis communis, quæ constabat tribus palmis. Dimidius ergo later est unius palmi cum dimidio.* Apud Talm. כדי לקבל אריח והאריח חצי לבינה של שלשה טפחים Ut recipiat (trabs) quantitatem Ariach: Ariach autē est dimidius later: Later est trium palmorum, Ba.bas.fol.3.2. דשב לבני ואריחא Quæ constabat septem lateribus & dimidio, id est, cujus crassitudo erat viginti trium palmorum cum dimidio, Kethubh.fol.77.2.

ארט אֲרִיטַיָא *Rivi*, Est.8.5. in Venetis. Aliàs scribitur per ת in medio, ab ארית, de quo suprà in ארה.

אַרְטַבְלַאי Sic adducit hoc loco Elias ex Est.8.10. Sed ibi in utroque Targum hodie legitur עַרְטִילַאי, de quo in ord. ערט. Aruch adducit ארטלאי.

ארטבון *Artebonta, nomen viri à patria sic dicti.* Sic Baal Aruch. Glossa Talmudica notat ab opificio suo ita eum vocari, Joma fol.11.1.

אַרְטְלַאי Vide paulò antè.

אַרְטְסִים *Duritia.* Munsterus & Guido adducunt. Legitur in Schemoth rabba sect.13. hoc sensu: מהו הכבדתי Quid est הכבדתי Exod.10.1? שעשה הקב״ה את לבו ככבד הזה שהוא מתלבשת שנורת וארטסים נכנס בתוכה.

ארטקא. Adducitur in Aruch hakkazur, & exponitur, אליל שבעורף שקורין הורוואקש Caro mortua in cervice, quam vocant Haarwaks. In Talmud Cholin fol.121. legitur cum מ ab initio, מרטקא, quod vide suo loco.

אֲרֵי *Quòd, quia, quoniam, quum: Si. Ponitur pro Hebræo* כי: ut, ארי טָב Quòd bonum esset, Heb. כי טוב, Gen.1. Jonathan pro eo habet ארום, & sic Tar. Hieros. plerumque. *Item, Nam, Enim, Etenim, Eo quòd:* ארי גלי קֳדָם יְ׳ Nam manifestum est coram Domino, ארי ביוֹמָא דתיכלון quòd quo die comederitis de ea, Hebr. כי, Jon. ארום Gen.3.5. ארי היא הֲוָת אִמָּא Eo quòd ipsa fuit mater omnis viventis, Heb. כי: Jon. ארום, Gen.3.20.

אַרְיָא Vide suprà in ארה.

אֲרַךְ *Prolongari, Prorogari: Prolongare, Extendere, Protendere. Præteritum,* וְאַרִיכוּ אֲרִיחַיָא Et protenderunt vectes, Hebr. וַיַּאֲרִכוּ 1.Reg.8.8. *Futurum,* לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יוֹמָיךְ Ut prolongent dies tuos, id est, ut prolongentur, Deut 5.16. in Jon. *Aphel* אוריך *Prolongare: Differre, Expectare, Morari. Præteritum,* ואוריך עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין Et expectavit adhuc per septem dies, Heb. וַיָּחֶל, Gen.8.10. וְאוריך שִׁמְשָׁא Et substitit sol & luna, Heb. וַיִּדֹּם, Jos.10.13. וְאוֹרִיכִית Et expectavi, Psal.50.21. אֲשֶׁר אוריכו יוֹמִין Qui prolongarunt sive protraxerunt dies post Jehosuam, Jos. 24.31. *Participium,* דִּמְאָרִיךְ יוֹמִין בחובוהִי Qui producit dies (diu vivit) in peccatis suis, Eccles.7.17. *Altera forma frequentior est:* די לָא מוריך לֶאֱנָשָׁא Quæ non moratur homines, Mich.5.7. לָא מוריך לְעָלְמִין רוגזיה Non prolongat in perpetuum iram suam, Mich. 7.18. ומוריך בלהיאתהון Et prolongat (frœnum) in maxillis ipsorum, Hos.11.4. Altera vox in Venetis mendosè scripta est. *Plur.* ומורכין עַד נהור צפרא Et expectemus usq; ad lucem matutinam, 2.Reg. 7.9. *Infinitivus,* בְּאוֹרָכוּת עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא In protrahendo, dum protrahit, moratur nubes super tabernaculo, Hebr. בְּהַאֲרִיךְ Num. 9. 22. Sic וּבְאוֹרָכוּת vers.19. *Imperativus,* שִׁמְשָׁא בגבעון אוריך Sol in Gibhone subsiste, Hebr. דּוֹם, Jos.10.12. *Futurum,* מָה חילי אֲרוּם אוריך Quod est robur meum, ut exspectem, Heb. אֲיַחֵל, Job.6.11. ואוריך יָת יוֹמָךְ Et prolongabo dies tuos, 1.Reg.3.14. וְתוריך יומין Et prolonges dies, Deut.22.7. וּבְדִיל דתוריך יומין Et ut prolonges dies super terra, Deut.4.40. וּבדיל דְּיוריך יוֹמִין Et ut prolonget dies in regno suo, Deut.17.20. לָא תוֹרְכוּן יוֹמִין עֲלַהּ Non prolongabitis dies super ea, Deut.4. 26. דְּתוֹרְכוּן Deut.11.9. יוֹרכון יוֹמַיָא Protrahent dies illos, id est, protrahentur, producentur dies illi, Heb. יַאַרְכוּ, Ezech.12.22. בדיל דיורכון יוֹמָךְ Ut protrahantur dies tui, Exod. 20.12. *Rabb.* הֶאֱרִיךְ *Prolixus esse, Prolixè de re aliqua agere:* וכבר הארכתי בזה Sed jam satis prolixè hac de re egi: לא להאריך בזה Non diu immorandum est huic rei.

אֲרִךְ *Longus, Tardus:* אֲרִךְ רוּחַ Longus spiritu vel animo, id est, longanimis, Heb. אֶרֶךְ אַפַּיִם Exod.34.6. Jon.

אריך *Idem:* אריך רוּחַ Longus spiritu, Hebr. אֶרֶךְ אַפַּיִם, Num.14.18. אריך רחמין Longus misericordiarum, id est, diu misericordiam servans vel exhibens, ibid. in Tar.Hier. אֲרִיךְ אברין Longa pennis, longas pennas ad volatum habens, Heb. אֶרֶךְ הָאֵבֶר, Ezech.17.3.

אריך *Aptū, Decens, Conveniens.* Vide mox infrà.

ארך *Longitudo:* בְּאֹרֶךְ יְרִיעָתָא In longitudinem aulæorum, Exo.26.13.

אוּרְכָא *Idem. Potest & dici* אֻרְכָא vel אַרְכָא, *estq; præcedentis vocis forma emphatica:* תְּלָת מְאָה אַמִּין אורכא Trecentorum cubitorum erit longitudo, Gen.6.15. באורכא דיריעתא In longitudinem aulæorum, Exod.26.13. אורכיה Longitudo ejus, Exod. 25.10. כְּאוּרְכְהֵן Juxta longitudinem ipsarum, Exo.42.11.

אַרְכָא *Protractio, Prorogatio, Terminus prorogatus:* יְהַבְתְּ לְהוֹן אַרְכָא Dedisti ipsis prorogationem, scil. improbis, ut convertant se, Jesa.26.10. תהוה ארכה לִשְׁלוֹתָךְ Erit prorogatio tranquillitati tuæ, Dan.4.24. cum ה more Hebræo. אתיהיבת ליה אַרְכָא Data fuit ipsi prorogatio, Eccles.8.12. לָא תִתֵּן אַרְכָא Ne des prorogationem, Jer.15.15

ארכה

ארוכה *Item:* בארוכה *Prolixe.* Et; פעמים שבא בארוכה ופעמים שבא בקצרה, Rosch haschana fol. 18.1. Quandoque occidit brevi temporis spatio, quandoq; longiori: שביעית לארוכה Septima benedictio est ad prolixitatem, h.e. diu est ei immorandum, tardè recitanda, Taanith fol.16.2.

ארוכה *Cicatrix, Sanitas:* סעלה ארוכה Accipit, obducit cicatricem vulnus, apud Rab. *Sic in Targum,* ומסיק ארוכה Et obducit cicatricem doloribus nostris, id est, sanat, curat dolores nostros, Psal.147.3.

אריכות *Exspectatio, Longitudo:* לאוריכות ימין In longitudinem dierum, Hebr. לארך ימים Psal. 93 5. Thren.5.20. אוריכותי לותך היא: Exspectatio mea in te est, Hebr. תוחלתי, Psal.39.8. הא אוריכותיה סכרבא Ecce exspectatio ejus fallax est, Hebr. תוחלתו, Job.40.28.

אורכות *Longitudo:* ואורכות יומך Et longitudo dierum tuorum, Deut.30.20.

אריכות *Idem:* ארי אריכות יומיא Nam est longitudo dierum, Jerem.31.6. די בה אריכות חיה In qua est longitudo vitæ, Jesa.38.11.

הארכה *Prolongatio.*

ארך *Aptare, Parare, Præparare, conveniens reddere:* ואריכנא מגילתא סמשכי טבי Et apto ego membranas volubiles de pellibus cervorum, Glossa, כתקן, Kethubh.fol.103.2. דהוה קא אריך ליה לבשריה Quæ aptabat, curabat ipsi carnem, id est, cutem vel corpus ejus, in quo scil. erant fissuræ cutis & vulnera, Schab. fol.33.2.

אריך *Aptum, Decens, Conveniens:* לא אריך לנא למחזי Non est conveniens nobis videre ignominiam regis, Esræ 4.14. Glossa, הגון Honestū, decens. *Sic apud Talmudicos,* א״ל אריך או לא אריך לא אריך Est'ne conveniens vel non conveniens? dixit ipsi: non est conveniens, Succa fol.44.2. הלויני מאה פלפלין במאה ועשרין פלפלין ואריך Mutuato mihi centum libras piperis, pro centum & viginti libris piperis. Id decet, æquum & justum est. Nam viginti libræ redundantes, quæ ultra acceptum restituuntur, non sunt fœnus vel usura, sed gratitudinis donum, & beneficium pro præstito commodo, Metzia fol.75.1.

ארכי *Princeps, Præfectus primus & summus. Græcū est* ἀρχή: לוט היה ארכי הדיינין Lot fuit princeps judicum, primus & summus prætor, Ber. rab. sect.50. Variè cum aliis Nominibus compositum invenitur. קרית ארבי *Civitas principum,* Heb. קרית ספר Jos.15 15. Jud.1.11. Vide de eo librū Schickardi Tarich fol. 21. 1. ubi vult ארכי esse Persicum pro Hebr. ספר Liber, Recensio: & Civitas librorum est Civitas studiorum, ubi Schola fuit celebris. Inde & R. David eandem vult Persicè dictam רביר, quasi Civitatem eloquentiæ: *Item* Substantivè, *Principatus.* Hinc ארכיות ארכיות הן ואין אחד מהן נכנס לתוך ארכי של חבירו Principatus multi sunt, sed nullus ingreditur principatum alterius, Medr. Ruth cap.1. vers.3. Videtur hîc ארכי ἀρχαὶ sumi eo sensu, quo ab Apostolo ad Rom.8.38.

ארכיאמום *Idem,* Schemoth rabba sect.46. fol. 154. col.3.

ארכיטוקטום *Architectus, Magister fabrorum lignariorum, qui domos & conclavia exstruunt:* משל לארכיטקטום שבנה המדינה Simile est architecto, qui ædificat urbem, Beres.rab.sect.24. in princ. *Græcum est* ἀρχιτέκτων. Corruptissimè autē Græca plerunq; apud Rabbinos scribuntur. In Talmud Jeruschalmi Mass.Berach.cap.9. ארכיסקטן, pro ארכיטקטון.

ארכיטיקון *Idem,* Bemidbar rab.sect.9.

ארכלין Vide suprà in ordine ארב, in ארבל.

ארכיליסטום *Sicarius, Primarius vel Maximus latro, Princeps latronum. Græcum est* ἀρχιλῃστής: משל לארכיליסטום Simile est archilatroni vel prædoni, Beres. rab.sect.75. & 77.

ארכילוסטוסין *Consiliarii bellici,* Jalkut in Exod. fol.73. col.1. ex Tanchuma. Videtur esse idem cum præcedenti.

ארכוליפורין *Primarii vel primi speculatorum aut satellitum, qui sontes capiunt, & secundum jus è vivis tollunt.* Græcum est ἀρχολίπτωρ.

ארכון *Princeps, Principatum gerens, Dominator:* האן בית ארכונא Ubi est domus principis, Hebr. בית נדיב Job.21.28. ורכמת ארכונא Sicut principem accederem ipsum, Hebraicè כמו נגיד, Jobi 31.37. *Pluralè,* קל ארכונין Vox principum, Jobi 29.10. דמתמנין ארכונין Qui constitui fuerunt principes, Esth.3.12. וארכונין Et principes, Cantic.4.3. ורכבין על סוסון כארכונין Vehuntur equis sicut principes, Eccl.10.7. לארכונין Principibus, Hebr. אל נדיבים, Jobi 34.18.

ארכיון Ἀρχεῖον, *Curia magistratuum, Archivum, ubi actorum publicorum scripta asservantur:* היא יהיבא בבית ארכיוין Iste (lectus) positus est in loco archivorum, vel, In armario, aut simili loco publico, Deut.3.11. in Jon. Pro hoc legitur in Targ. Hieros. באפרכיון, quod fortè debet esse בארכיון, vel באפרכיא In archejo, vel, eparchia.

ארכונטום *Princeps,* Beres. rab. sect.76. Medr. Echa cap.2. vers.2. בלע ה.

אורבנים Idem. Græc. ἀρχόντες: אפילו כבנו של אורבנים Sicut filius principis, Talm. Hierosol. Jevam. cap.8.

ארכימטים Idem quod ארכיליסטים suprà, uti volunt. In Talmud Hierosol. Sanhed. cap.2. ad illa verba 2.Sam.6.20. *Sicut se discoperit unus vanissimorum:* אחד הריקים כהו אחד הריקים Quid est unus

 הריקים

הריקים? Abba bar cahana dixit, ריקים ארכיסטים *Rekim* sunt *Archistim* Prædones, Latrones. In Medrasch Schemuel, sect.25. legitur pro eo cū ר in medio ארכסטירים, quod possit esse à Græco ἀρχιστῆρες, quod sensui illius loci satis benè quadrat: vel *Archisatyrorum*, hoc est, sicut unus hominum lascivissimorum, salacissimorum, &c.

ארכיסטרטיגוס *Archistrategus*, *Summus imperator, qui inter alios duces principem obtinet locum*, Beres. rab. sect.58.

ארל ארולוגין *Horologium*, ὡρολόγιον. In Medraschim ejus usus est.

ערלין *Præputiati, Incircuncisi*, Genes.34.30. in Targ. Hierosol. pro Hebr. עֲרֵלִין, per commutationem gutturalium.

ארם אָרִים, & quæ plura ab hac forma derivantur, vide in רום.

אֲרָם *Aram, nomen proprium viri, filii Sem*, Gen. 10.22. *à quo deinceps Aram vel Aramia regio*, id est, *Syria, dicta fuit*. Fuit & alter Aram, filius Kemuelis, filii Nachoris fratris Abrahami, Genes.22. 21. Hujus posteri in Mesopotamia habitarunt, unde ab eo potiùs Syriæ & Syrorum nomen descendit. Fuit & alius Aram, 1.Paralip.7.34. מִן אֲרָם דַבְּרַנִי Ex Aram duxit me Balak rex Moabitarum, i.e. Mesopotamia Syriæ parte, Num. 23.7. Vide Num.23.7. & Deut.23.4. Aram sive Syria aut Syri trans flumen, Euphratem scilicet 2.Sam.10.16. אֲרָם בֵּית רְחוֹב Aram Rechobæa; אֲרָם צוֹבָא Tzobæa, 2.Samuel 10. 6. אֲרָם דַמֶּשֶׂק Arā Damesek sive Damascena. Syri Damasceni, 2.Sam.8.5. Ea etiam vocata fuit אֲרָם דַרְמֶשֶׂק, 1.Par. 18.5. אֲרָם מַעֲכָה *Aram Maachæ*, 1.Par.19 6. אֲרָם נַהֲרַיִם *Aram duorum fluminum*, *Syria interamnis*, *nempe inter Euphratem & Tigrim, Mesopotamia*, Gen.24. 10. פַּדַּן אֲרָם Paddan Syriæ, Gen.28.2. מַלְכָּא דַאֲרָם Rex Syriæ, &c.

אֲרַמָּאִי *Aramæus, Aramites, Syrus. Emphat.* בְּרַת בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה Filiam Batuelis Syri, Genes.25.20. לְוָת לָבָן בַּר בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה Ad Labanem filium Batuelis Syri, Genes.28.5. לָבָן אֲרַמָּאָה Laban Syrus, Deuter. 26.5. יַת נַעֲמָן אֲרַמָּאָה Naamanem Syrum, 2.Reg.5.20.

אֲרָמִית *Syriacè, Aramicè*: מַלֵּל כְּעַן עִם עַבְדָּךְ אֲרָמִית Loquere nunc cum servis tuis Syriacè, 2.Reg. 18.26. כְּתוּב אֲרָמִית וּמְתַרְגַּם אֲרָמִית Scriptum Syriacè & explicatum Syriacè, Esræ 4.7.

אֲרָמִי *Syrus*: לשון ארמי vel לשון ארמית Lingua Syriaca. *Hinc apud Talmud.* R. Jochanan dixit, כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי Quicunque petit necessitates suas (à Deo) linguâ Syriacâ, angeli ministeriales non adjunguntur ipsi (ut preces ad Deum deferant): nam angeli ministeriales non intelligūt linguam Syriacam, Schab. fol.12.2. In Postilla hoc loco, excipitur Gabriel cancellarius cœlestis, qui septuaginta linguarum fuit peritus, quas etiam legitur docuisse Josephum, Sota fol.33.1. Fœm. אֲרָמִית *Syra, Gentilis*; Hinc legitur; ד׳ דברים צוה רבינו הקדוש את בנו Quatuor res præcepit Rabbenu haccadosch (moriturus) filio suo, quarum una est; אל תשב במטה ארמית משום מעשה דרב פפא Ne sedeas super lectum mulieris Aramææ, Gentilis, propter Historiam Raf Papæ, in Pesachim, fol.112.col.2. Historia illa Raf Papæ habetur in Glossa marginali.

אֲרוּם *Quòd, eo quòd, quia, quoniam, quùm*. Sic in Jonathane in Legem, Targ. Hierosol. Psalmis item Proverb. & Jobo, quasi perpetuò usurpatur pro Hebræo כִּי. Exempla ubique obvia sunt. אֲרוּם אֱלָהִין *Verumtamen*, Ruth 1.10. Sed si, Thren.3.32.

אֲרִימִיאָה *Solitudo, locus desertus*, ἐρημία. In Kohel.rabbah; ירמיה ולמה נקרא שמו ירמיה שבימיו נעשת ירושלם אירימיה, *Jeremias*; & quare vocatum est nomen ejus Jeremias: quia in diebus ejus facta est Jerusalem ἐρημία, h.e. solitaria, fol.1. col.2.

אַרְמְלָא *Vidua*: תִּבִי אַרְמְלָא Mane vidua in domo patris tui, Gen.38.11. אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא Viduam & expulsam, Levit.21.14. יְתַם וְאַרְמְלָא Pupilli & viduæ, Deut.10.18. דַּמְיָא לְאַרְמְלָא Similis viduæ, Thren.1.1. *Emphat.* אִתְּתָא אַרְמַלְתָּא Mulier vidua, 2.Sam.14.5. וּקְבִילַת אַרְמַלְתָּא Et vociferatio viduæ, Jesa.1.23. וְאַרְמַלְתָּא לָא יוֹטִיב Et viduæ non benefacit, Job.24 21. כְּסוּ דְאַרְמַלְתָּא Vestimentum viduæ, Deut.24.17. Jon. תְּחוּמָא דְאַרְמַלְתָּא Terminum viduæ, Prov.15.25. וּלְאַרְמַלְתָּא Et viduæ, Deut.24.19. *Plurale*, נְשֵׁיכוֹן אַרְמְלָן Uxores vestræ viduæ, Exod.22.23. נְשֵׁיכוֹן תַּכְלָן וְאַרְמְלָן Uxores vestræ orbæ & viduæ, Jere.18.21. וְדַיָּנְהוֹן דְאַרְמְלָן Et judex viduarum, Psal.68.6. אִמְהָתָנָא כְּאַרְמְלָן Matres nostræ sunt quasi viduæ, Thren.5.3. אַרְמְלָתָא שַׁדַּרְתָּא Viduas dimisisti vacuas, Hebr. אַלְמָנוֹת, Job.22.9. In Hebræo est plurale, unde & in Targum rectè sic legitur, pro quo in Venetis est forma singularis: וְאַרְמְלָתְכוֹן Et viduæ vestræ in verbum meum sperant, Jerem. 49.11. וְעַל אַרְמְלָתוֹהִי Et viduarum ejus non miserebitur, Jesa.9.17. אַרְמְלָתָהָא יַסְגִּיאוּ Viduas ejus auxerūt in ea, Ezech. 22.25.

אַרְמְלוּת *Viduitas. Per apocopam*, תְּכַל וְאַרְמְלוּ Orbitas & viduitas, Jesa.47.9. *Cum affixis*, לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתַהּ Vestes viduitatis suæ, Genes.38.14.19. וְחִסּוּדֵי אַרְמְלוּתִיךְ Et opprobria viduitatis tuæ, Jesaiæ 54. 4. בְּעִדַּן אַרְמְלוּתִיךְ Tempore viduitatis tuæ, Ruth 4.15.

נתארמל *Viduari, viduus vel vidua fieri*, Rab. האשה שנתארמלה Mulier quæ vidua facta fuerit.

ארמלגוס *Armalgus*, idem quod ארמילוס, quod sequitur. ופורענות ארמלגוס רשיעא Et calamitas Armalgi improbi, Deut. 34.3. in Jon.

ארמילוס *Armillus, Immanis ac ultimus Judæorum hostis & adversarius sic vocatur, qui post Gog & Magog venturus, gravia bella gesturus, & inius etiam Messiam Ben Ephrajim ipsum, quem Judæi adhuc expectant, occisurus est: sed tandem a Messia ben David flatu, seu nutu occidendus, juxta illud:* Et spiritu oris ejus occidet impium, *ubi sic habetur in Targũ,* ובממלל ספותיה יהי מאית ארמילוס רשיעא Et verbo oris ejus morietur Armillus improbus, Jesa. 11. 4. in Venetis. Idem cum *Armalgus* præcedenti, quæ appellatio fortè vitiosa est. *Multa apud Rabbinos prodigiosa de hoc Armillo leguntur, quæ licet fabulosa sint; quia tamen rara sunt, & inter signa Messiæ adventum præcessura ab illis recensentur, quædam testimonia producemus. In libro Zorobabelis* (Hebr. ספר זרבבל), *qui Constantinopoli est impressus, & colloquium continet inter Zorobabelem & Archangelum Michaelem:* Urbs hæc *(verba sunt Michaelis)* est Nineve urbs sanguinaria, Roma, inquam, illa magna. Et dixi *(verba Zorobabelis)* ei; Domine mi, quando erit finis? Tunc accedens ad me, & manibus me prehendens, duxit me בית הלצות in quandam domum irrisionis *(Ecclesiã, quæ ignominiosè sic appellatur)*, ostenditque mihi illic lapidem marmoreum, vel, statuam marmoream, quæ similis erat Virgini illibatæ, quæ virum nondum cognovit, dicens; Quid vides? Cui respondi, Video lapidem quendam, Mulieris formosissimæ similitudinem habentem. Ille verò, qui loquebatur mecum, dixit, Lapis iste, vel, Statua ista lapidea uxor est Belialis, quæ, cùm eam cognoscet, cõcipiet, & pariet את ארמילאום *Armilaum*. Hic erit caput omnis Idololatriæ. Atq; verbum hoc prophetia Domini est ad Zorobabelem, &c. *Et mox:* Die autem vigesimoprimo mensis primi, postquam impleti erunt vastationis Hierosolymæ 990. ánni, erit salus Domini, & veniet Menachem filius Ammiel in diebus *Armilai*, quem pariet Imago illa, &c. *Et mox, sub finem libelli:* Anno autem septimo florebit radix Isaj, Menachem scil. filius Ammielis, ante cujus faciem surgent decem Reges ex gentibus: Primus erit סליקוס Seleucus & nomen urbis ejus ספרד Sepharad &c. Rex decimus est, ארמילוס בן אבן השיש שבבית התורף של לצים *Armillus filius lapidis marmorei*, qui est in domo turpitudinis irrisorum (Ecclesia Christianorum). Et venient omnes gentes ex omnibus locis, ac stabũt coram illo lapide, adolebuntque ei: sed non poterunt aspicere faciem ejus præ nimia pulchritudine ipsius. Hoc autem est signum Armilai filii lapidis: Capillus capitis ejus erit fulvus; & manus ejus usque ad gressus pedum ejus: longitudo faciei ejus spithama: statura ejus duodecim cubitorum, oculi profundi, vertex duplex. Et ascendet, וימלוך באומים מדינת השטן אב בליעל אביו & regnabit in אומים *(videtur mihi legendum esse* ברומי *in Roma)* urbe Satanæ. Pater Beliaal est pater ejus, & omnes videntes eum, contremiscent ab eo. Sed postea veniet Menachem ben Ammiel, à torrente Schittim, ac flabit in faciem ejus, occidetque eum, sicut dicitur, *Et Spiritu labiorum suorum occidet impium*, Jesa. 11. 4. Est postea erit Domini regnum, &c. *Clausula hujus libelli est;* Hæc sunt verba, quæ indicavit Metatron sive Michaël princeps exercitus, Zorobabeli duci Jehudæ, in medio captivitatis, in diebus regis Paras. *In alio quodam libello Constantinop. impresso, ubi* אותות המשיח *Signa Messiæ proponuntur: Signum septimum:* Prodibit Armillus, ex Imagine illa fœminæ lapideæ, quæ Romæ est. Dicunt enim, Lapidem pariturum illum. Longitudo ejus erit duodecim cubitorum, latitudo duorum, inter ambos oculos ejus spithamæ distantia: & est Messias filiorum Esau, &c. *Fusiùs, & magis circumstantialiter hujus monstri historia describitur in libello* אבקת רוכל *Abkcas rochel, in principio, ubi decem signa prodigiosa commemorantur, quæ adventum Messiæ præcessura sunt: Ibi signo septimo talis describitur historia.* Dicunt, Romæ esse lapidem quendam è marmore, sub forma puellæ elegantissimæ, non arte manus humanæ, sed virtute divinâ sic fabrefactum. Ad istam puellam homines improbi & nequam accedent, libidinem cum ea exercentes, donec arcanâ quadam & stupendâ virtute in ea concipiatur fœtus humanus, qui tandem suo tempore sub specie infantis humani ex ea erũpet, & nominabitur *Armillus adversarius*, quem Christiani vocant אנטיכ׳ריסטו *Antichristum*. Longitudo ejus erit duodecim cubitorum, latitudo totidem. Intermedium oculorum ejus spithama: oculi profundi & rutilantes. Capillus capitis coloris aurei: plantæ pedum virescentes: vertex duplex. Adultus veniet ad improbiores è populo, dicens, משיח אני אני אלהיכם MESSIAS ego sum, ego sum DEUS VESTER. Ipsi statim fidem ei adhibebunt, credent in eum, & regem ipsi suum constituent, eique adhærebunt omnes de posteritate Esau. Ipse autem omnes provincias subigens, sibique subjiciens, homines hoc modo allocuturus est: Afferte mihi Legem meam quam vobis dedi.

Ipsi

Ipsi autem afferent ei תפלותם precatoria sua alligamenta. Verum est, inquiet, me hæc vobis dedisse. Credite ergo in me, nam ego sum Messias vester. Credent in eum. Eâdem ipsâ horâ mittet ad Nehemiam filium Husielis, & ad universum populum Israël, dicens: Afferte mihi Legem vestram, meque, Deum vestrum esse, publicè profitemini. Ipsi verò adhæc obstupescēt. Tunc Nehemias iste Husielis filius cum triginta millibus fortissimis viris Ephraimitis prodiens, accipiet Librum Legis (Mosis) ac leget coram ipso: EGO sum Dominus Deus tuus, non erit tibi Deus alius coram me. Respondebit ipse: Nequaquam hoc in vestra Lege extat: quinimò vos accedite, & me Deum esse profiteamini, ut aliæ omnes nationes fecerunt. Nehemias ipsi se opponens, dicet ad populum: Capite & ligate eum. Sic cum triginta millibus suis eum bellicosè aggrediens, trucidabit ab ejus parte ducenta millia hominum. Armillus impius ingenti ob id irâ inflammatus, colliget omnium gentium vires לעמק החרוץ in vallem concisionis sive exitii (de qua Joel.4.14.) infinitamque stragem Israëlitæ in ejus exercitu dabunt, paucissimis ex Israëlitis cæsis, in quibus cùm ipsemet Messias DOMINI futurus sit, protinus venient sancti Angeli, ac corpus ejus cum Patribus mundi sepelient, Israëlitis mirum in modum inde consternatis. Armillus autem ejus rei planè ignarus, clementior erit: quod si enim id sciturus esset, ne unum ex iis superstitem relicturus esset. At gentiles mox omnes Israëlitas persequentur, eos ex omnibus suis provinciis expellentes, nec quemquam ultrà apud se commorari patientur. Vide plura ibidem. *Paulò aliter forma ejus describitur in* מדרש ויושע *(est Homelia super Historiam liberationis ex Ægypto, Constantinopoli impressa)*: Post eum (scil. Gog & Magog) surget Rex impudentissimus, & bella geret cum Israëlitis tribus mensibus. Nomen ejus est Armillus: hæc autem signa ipsius: Erit calvus: oculus ejus unus parvus, alter major: brachium dexterum instar palmæ, alterū duorum cubitorum cum dimidio: in fronte ejus erit lepra: auris dextera clausa, altera aperta. Cùm quis ad eum bona locuturus, veniet, porriget ei aurem occlusam: sed si quis velit mala ipsi dicere, obvertet ei aurem apertam. Ascendet autem Hierosolymam, & occidet Messiam Ben Joseph, sicut dicitur, *Aspicient ad me, quem transfixerunt, plangentq́ super eum*, Zach.12.10. Sed postea veniet Messias Ben David in nube, sicut dicitur; *Et ecce cum nubibus cœli tamquam filius hominis*, Dan.7.12. Et mox: *Et ejus erit potentia, & gloria, & regnum*: & occidet Armillum impium, sicut dicitur; *Et spiritu oris sui interficiet impium*, Jesa.11.4. &c. *Don Isaac Abarbenel in* מעיני הישועה *scribit*: Tradiderunt Rabbini nostri; Primò revelabitur Messias ben Ephrajim, & bella gessurus est cum gentibus venientibus contra Hierosolymam, sed in bello occumbet. Post ipsum autem surget Messias ben David, & cædet inimicos, & ארמילוס principem sive Ducem copiarum Christianarum, sicut Gog Dux erit exercituum Ismaëlitarum. *Philippus Aquinas exponit* מחריב העם *Vastatorem populi*, q.d. ἐρημόλαος, ab ἐρημόω *Desolo, Vasto*, & λαὸς *Populus*.

ארימון. Adducitur hoc loco ab Aruch. In nostris libris legitur ארדימון. Vide suprà in ordine ארד, in ארדימון.

אַרְמְנִיָה *Nomen montis, in quo arca Noe, mense Martio, decimoseptimo ejusdem, cœpit quiescere*: וְשׁוּם טוּרָא חַד אַרְמְנִיָא Et nomen montis alterius erat Arminia, ubi ædificata est קַרְתָּא דְאַרְמְנִיָא urbs Arminia in terra orientis, Genes.8.4. in Jonath. Hinc in Vulgata Latina versione: *Requievitq́ arca mense septimo* (id est, Martio) *vicesimoseptimo die mensis* (contra Targum antecedens, quod habet בִּשְׁבַסְרֵי Decimoseptimo, & contrà Hebræum, בשבעה עָשָׂר) *super montes Armeniæ*. Vide Fullerum cap.4. & Notas Junii, Drus. in Genes. cap.22.

אַרְמְנִיָה · אַרְמְנָאָה *Armenia*. בְּאַרְעָא אַרְמִינָאָה In terra Armeniæ, Thren 4.21.

ארן אָרוֹן *Arca*. לְמִטַּל יָת אֲרוֹנָא בְּהוֹן Ad portandum arcam ipsis, Exod.25.14. בְּעִזְקָת אֲרוֹנָא In annulis arcæ, Exod.25.15. וַאֲרוֹנָא דַיְיָ Et arca Domini capta fuit, 1.Sam.4.11. ותתן בארונא Et impones arcæ, Exod.25.16 וְשַׁוִּיוּהִי בַאֲרוֹנָא Et posuerunt eum in arca, id est, feretro, loculo, Gen.50.26. לַאֲרוֹנָא Ad arcam, Josuæ 8.33. וַאֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ Et arca fœderis Domini, Num.10.33. אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ Arca fœderis Domini, Jerem.3.16.

אָרְנָא · אוֹרְנָא *Ornus arbor*. נְצַב אוֹרְנָא Plantavit ornum, Hebr. אֹרֶן, Jesa.44.14. ארנים וברושים Orni & fraxini, Rab. Parah cap.7.

אֲרוֹנִים *Lauri*, Talmud. Schab. fol.23.1.

אַרְנְבָא *Lepus*, Hebr. אַרְנֶבֶת Levit.11.6. *Apud Rabbinos*, צמר ארנבים Lana leporum, id est, leporina, pili leporini, qui usum præbent lanæ mollissimæ.

אַרְנָק *Arca*: ארנק של זכוכית Arca vitri, id est, vasorum vitreorum. Sic adducitur in Aruch ex libro Tanchuma sive Jelammedenu. At ibi in princ. libri Num. sect.1. vox ארנק non legitur. Alibi autem in eodem lib. sect. שלח לך legitur: חמרת לבעל הבית שהיה שוקל ארנוניות וכותב אנפריות

אנשריה Sim[illegible] patrifamiliàs, qui accipiens arcas, conſcripſit merces.

ארנונא *Decimatio, Decimæ, reditus annui, tributum frumentarium & agrorum*, Talm. פוקו וזרעו בשביעית משום ארנונא Egredimini & ſeminate propter reditus, Sanhed fol.26.1. Gloſſa R. Salom. מס שנובה המלך מן התבואות Tributum quod levat rex ex reditibus frumentariis, tot & tot modios de agro quotannis. *Item Vectigal transeuntium, quod in Eſra dicitur* הֲלָךְ Eſræ 4.13. *Hinc in Gemara*, ארנונא · הלך זו ארנונא הֲלָךְ idē eſt quod, Bavabaſ. fol.8.1. Gloſſator tamen hîc ארנונא exponit עשורי תבואות והבהמות id eſt, Decimæ proventuum & beſtiarum de anno in annum. Plur. ארנוניות Medraſch tehill. fol.24. col.4. Munſterus addit, ſignificare etiam *Fabam venalem*. Cave credas. Apud Talmudicos eſt, ארון של גרוסות Arca molarum, id eſt, farris moliti, fabarum contuſarum in farinam, Kelim cap.12. גרוסות Fabæ molitę, פולים טחונים ut Hebræi loquuntur, & מוכרי פולים vendentes fabas, quod fiebat parvis arculis. Hinc Munſteri interpretatio deprompta.

אַרְנוֹן · אַרְנוֹנָא *Fluvii nomen*, Exod.15.16. יָרַת נַחֲלָא דְאַרְנוֹן Flumen Arnon, Deut.2.25.

אַרְנְסָא *Colus, inſtrumentum muliebre, de quo penſa trahunt, lanam ſcilicet vel linum*, Rab. Vide Aruch. Non ſic in Gemara. Ibi diſputatio de קופת הרוכלים arcula ſive pixide aromatariorum, ſi quis eam in ſabbatho portet aut ponat in limine januæ, ac repleta ſit diverſis aromatibus confuſis, aut aromatibus longiuſculis, veluti radicibus aut ligno cinamomi. De tali pixide Gemara dicit, הכא במאי עסיקינן באורנסי Hîc (in diverſa repletione iſtius pixidis) quid agimus? באורנסי De aromatibus oblongis, i.e. ſi talibus arcula iſta repleta ſit, non licet eam portare ad limen vel extra limen ædium. Gloſſa, באורנסי id eſt, אגדות שרשים ארוכין Faſciculi radicum longarum, או קנה וקליפה של קנמון aut calamus vel cortex cinnamomi, Schab.fol.91.2.

אַרְנְקָא · ארנקי *Crumena, Loculus, Marſupium: Sacculus*, Talm. שדרא ארנקא דדינרי Mittebat loculos numorum, repletos numis, Bava baſra fol.8.1. אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה Sed infert eas (pecunias inventas) in ſacculum eleemoſynarium, Bava baſr. fol.8.2. ליתיב לארנקי של צדקה Inferenda eſt in ſacculum eleemoſynarium, Ba.baſ.fol.10.2. ובזעא ארנקא דמוחיה Et diffidit ſacculum cerebri ejus, id eſt, cutem, in qua cerebrum quieſcit, Berach.fol.19.1. בארנקי שחורה In marſupio nigro, maculato vel trito; alter ait בארנקי לבנה In marſupio albo, id eſt, novo vel nondum trito, Sanhed fol.30.2. מארנקי חדשה Ex

ſacculo vel marſupio novo dedi eam tibi: alter ait, מארנקי ישנה ex marſupio veteri dediſti mihi, Bava metzia fol.45.2.

אָרַס *Deſponſare. Semel cum ש ut Hebraicè.* *Præteritum*, דְאָרֵיס אִתְּתָא Qui deſponſaverit uxorem, Deut.20.7. דְאָרְסִית לִי Quam deſponſavi mihi, 2.Sam.3.14. *Particip.* דְלָא מְאָרְסָא Quæ non eſt deſponſata, Deut.22.28. דִמְאָרְסָא לִגְבַר Quæ deſponſata fuerit viro, Deut.22.23.25. *Futur.* אִתְּתָא תֵירוֹס Uxorem deſponſabis, Deuteron.28.30. *Paſſivè*, הִתְאָרַס · נִתְאָרַס *Deſponſari*, משנתארסה Ex quo deſponſata fuit, Rab.

אירוס *Deſponſatio, Sponſalia:* סעודת אירוסין Convivium ſponſaliorum, Rab.

אִירְסָא *Venenum:* אִירְסָא לְהוֹן כְּגוֹן אִירְסָא דְחִוְיָא Venenum ipſis eſt ſicut venenū ſerpentis, Hebr. חֲמַת, Pſalm.58. verſ.5. אירסא דעכוביתא Venenum aſpidis, Pſal.140.4. וְקָטְלִין באירסהון Et interficiunt venenō ſuo, Cant.2.14. דְמַלְיָן אירסין כחיוין Qui repleti ſunt veneno, inſtar ſerpentum, Deuter.32.24. in Jonath. *Apud Rabbinos*, ארס של נחש Venenum ſerpentis: בארס כבעום Sicut venenum in ſerpentem iratum, Schab.fol.62.2.

ארסיי *Venenatum, Veneficum, ex veneno confectum:* נחש ארסיי Serpens venenatus: Concord. Hebr. in rad. אפע.

אָרִיס · אריסא *Hortulanus;* הֵיכְמָה דְאָרִיסָא נָטִיר לְכַרְמָא Sicut hortulanus cuſtodit vineam, i.e. Vinitor, Cant.8.11. כְּאָרִיס Sicut hortulanus. Hoc adducit Elias ex Deut.23.25.26. ſed hodie in libris noſtris non extat. *Plurale*, וְהֵיךְ אֲרִיסַיָא Et ſicut hortulani, Job.29.23. והאריסין Et hortulani, qui hortos curant & colunt, pro aliqua parte fructuum, Bava baſra fol.42.1. Item *Hoſpites, Convivæ*, in Vajikra rabba ſect.28. כגון מה את לא תשבוק אריסיא דיגסון Quare non ſinis hoſpites, ut comedere poſsint?

אריסות *Hortorum & agrorum cultura:* Item *Commeſſatio, Compotatio, Exhilaratio convivalis:* הא באריסותא והא בפורענותא Illud in lætitia convivali, iſtud in triſtitia calamitoſa, Moed katon fol.22.2.

ארום · אֵירוּם *Herba latis foliis, Arabicè* שישבר & נענע *ſcribit Majemon, vulgò* Menta. *Aruch vult eſſe* Zinziber. *Alius vult eſſe herbam, cujus ſemen quando maturuit, ſonum edit ut tintinabulum.* Hebraica verba ſunt, הוא עשב כשמוציא מקיש הזרע כמין זג id eſt, Eſt herba, quæ cùm ſemen facit, ſtrepitum edit ſemen ipſum quaſi quoddam tintinabulum. Nempe quando ſemen benè maturum, in ſiliqua ſua concutitur. Hæc Guido malè interpretatus eſt.

אירוס *Tympanum, aut aliud inſtrumentum muſicum, tympano ſimile, vel Tintinabulum*, Talm. מאי

אירוס אמר ר׳ אליעזר טבלא דחד פומא Quid eſt Erus? dixit R.Elieſer, Tabula unius oris, Sota fol.49.2. R.Salom. Tabula vel inſtrumentum unius oris, id eſt, זוג Tintinabulum, cujus uſus eſt in tabernis vini & locis conviviorum. Alius dixit eſſe, quod vernaculè dicitur ſive Gallicè טנבור Tambour, Tympanum, quod duobus bacillis pulſatum, fortem edit ſonum. *Alibi*; In bello Veſpaſiani decretum ediderunt, על עטרות חתנים ועל האירוס ſuper coronis ſponſorum & ſuper tympanis, quæ ſcil. pulſari ſolebant in nuptiis, & tempore belli iſtius iſta fuerunt prohibita, Nidda fol.61.2. R.Sal. hîc rurſus explicat זוג הסקשקש Tintinabulum ſonum edens. Legitur & in Kelim cap.15. in fine.

אירוס *Deſponſatio*, ut paulò antè.

אֲרוֹקָא *Capiſtrum, Catena:* רמו ליה ארוקא בצואריה Injecerunt ipſi catenam in collum ejus, Talm. Jevam. fol.46.1. Alius explicat קַבִּיסטרו *Capiſtrum.* Scribitur & ארויקא, quod fortè debet eſſe ארוסיא. *Ita legitur quoq;* ארוסין, *pro Ornamenti cujuſdam ſpecie*, in Debhar. rabba ſect. עקב fol. 292.3. Cui rei ſimile eſt hoc? Regi, qui duxit matronam quandam, והכניסה לו שני ארוסין אף המלך וקף לה שני ארוסין quæ cùm adferret ipſi duo κλινόδια, &c. Gloſſator dicit, authorē libri Akeda exponere חפצים *clinodia*, vel תכשיטין *ornamenta:* alios, *Catenas.*

ארסטון *Nomen proprium proxenetæ cujuſdam apud Talmudicos:* ארסטון הביא בכורים מאפמיא Ariſton adduxit primitivos fructus ex Apamea, Challa cap.ult. *Videtur etiam eſſe nomen appellativum,* חד ארסטון בעי קומי ר׳ Quidam Ariſton, ſive proxeneta quæſivit coram Rabbi, Talm. Hieroſ. Jevammoth cap ult. in fine. Gloſ. שם איש סרסור.

אַרְסְטוֹן *Prandium. Græcum eſt* ἄριστον, ab ἀριστάω *Prandeo. Hebræi ſcribunt plerunq; cum duplici* ו, *quod efferunt* אִרסטוּן. *Sumunt pro convivio, ſive ſit Prandium, ſive Cœna, quæ Græcè eſt* δεῖπνον, quod in Aruch ſcribitur ריפנון. In Medraſchim frequenter uſurpatur: אריסטוון גדול עתיד הקב״ה לעשות לצדיקי לעתיד לבוא Convivium magnum inſtructurus eſt Deus juſtis in ſeculo futuro, Vajikra rab. ſect.13. לרמשא עבד לון ארסטוון Veſperi fecit ipſis convivium, Medraſch Echa cap.1. verſ.1. שאריסטון גדול מתוקן לכם לעולם הבא Quoniam prandium magnum paratum eſt vobis in ſeculo futuro, Pſal.18. in Medraſch. In Aruch manuſcripto notatur in margine, Geneſ.43.25. עד בא יוסף בַּצָּהֳרָיִם, transferri in Targ. Hieroſolymitano, בַּאֲרִיסטוּנָא Ad prandium.

ארסקונס *Dominator, Præfectus, Præſes:* ר׳ יונה ור׳ יוסי עלון קומי ארסקונס באנטוכיא R.Jona, & R.Joſe tranſiverunt coram Præfecto in Antiochia,

Talm. Hieroſ. Berach. cap.5. הוא ארסקינס אוקיד אוריתא דגנבראי Præfectus ille combuſsit Legem Cimbrorum, Talm Hieroſol Megilla cap.3. Legitur & in Jom tobh cap.1. Gloſſa ubique exponit שִׁלְטוֹן *Dominator.* Videtur eſſe corruptum ex ארכונים, de quo ſuprà.

אֲרַע *Incidere, Occurrere, Evenire, Contingere, Accidere, Obvenire. Idem quod* עֲרַע, *quomodo communius ſcribitur*, א *ab initio Hieroſolymitanè præcipuè uſurpatur. Præteritum,* וַאֲרַע מַלְאֲכָא דַיְיָ Et incidit in eam, occurrit ei angelus Domini, Hebr. וַיִּפְגְּשֵׁהוּ Exod.4.24. in Jonath. & ſic ſequentia in eodem. וארעיה בטורא Et obvenit ipſi in monte, Exod.4.27. דארעית In quem incidi, Geneſ.33.8. וַאֲרַעוּ יַת משה Et obvenerunt Moſi, Exod.5.20. Hebr. וַיִּפְגְּעוּ, cui verbo rariùs reſpondet. *Participium,* טַבְוָן וקשוט אָרְעָן Benignitates & veritas ſibi obveniunt, Hebr. נִפְגָּשׁוּ Pſal.85.11. *Futurum,* לא תארע לך בישתא Non obveniet tibi malum, Pſalm.91.10. דִּלְמָא יארע יָתְהוֹן Ne fortè obveniat eis, Exod.5.3. יארע ית כולהון Obveniat, eveniet omnibus illis, Eccleſ.2.14. Veneta hîc mendoſa ſunt. ויארעניה מותא Et eveniat ei mors, Heb. וּקְרָאָהוּ Geneſ.42.38. *Ithpehal,* אִתְאֲרַע *Obviam fieri. Futur.* וַאֲנָא אתארע עד הָכָא Ego autem hucuſque obviam veniam, Num.23.15. pro Hebr. אִקָּרֶה.

אורעא *Occurſus:* נפקית לאורעך Egreſſa ſum in occurſum tuum, Prov.7.15. Hebr. לִקְרָאתְךָ, cui Nomini aliàs raró reſpondet.

אורעות *Caſus, Eventus, Accidens, Occurſus:* לאורעות רָדְפַי In occurſum perſecutorum meorum, Pſal.35.2.

ארעון *Idem:* ארעון חד יארע ית כולהון Eventus unus accidet omnibus illis, Eccleſ.2.14. ארום ארעון אנשא חיבא וארעון בעירא מסאבא ארעון חד לכולהון Nam caſus hominis impii, & caſus beſtiæ immundæ, caſus unus erit omnibus illis, Eccleſ.3.19. כארעון שאול בר קיש Sicut eventus Saulis filii Kis, Eccleſ.2.15.

ארעא *Idem:* וַאֲרַע אירעהא Et evenit eventus ejus poſſeſsio agri, id eſt, fortè contigit ei portio agri, Hebr. וַיִּקֶר מִקְרֶהָ, Ruth.2.3.

מאורע *Eventus, Caſus:* R.Salom. Num.14.45. *Hachorma* eſt nomen loci נקרא על שם המאורע dicti ſic ab eventu, ab excidio ſcilicet & internecione populi.

מארע *Occurſus:* שַׁוִּיתַנִי לְמַארַע Poſuiſti me in occurſum tibi, Hebr. לְמִפְגָּע, Job.7.20.

אֲרַע *Convocare. Communiter id dicitur* עֲרַע, *ut ibi explicabitur:* דתארעון יתהון Quo convocabitis eos, Levit.23.2 in Jon.

מארע *Convocatio, cœtus convocatus:* מארעי קדיש Convocationes ſanctæ, Levit.23.2. in Jon.

ארעא · אֲרַע *Terra, Regio, Hebr.* ארץ, *literâ* צ *in* ע

... יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא Cœlum & terram Genes.1.1. שְׁמַיָּא וְאַרְעָא Cœlum & terra, Gen. 14.19. עַם דְּאַרְעָא Populus terræ, Genes. 47.13. יָת כָּל אֲרַע חֲוִילָה Omnem terram Chavilæ, Gen. 2.11. הָא אַרְעִי קֳדָמָךְ Ecce terra mea ante te est, Gen. 20.15. Sic אַרְעָנָא Terra nostra, אַרְעָךְ · אַרְעָךְ Terra tua, אַרְעֵיהּ terra ejus, אַרְעְהוֹן terra ipsorum, &c. *Plur.* אַרְעָן, *&* *emphat.* יָת כָּל אַרְעָתָא הָאִלֵּין Omnes terras has, Gen.26.3. בְּאַרְעָתָא In terras, בְּאַרְעָתְהוֹן In terras ipsorum, Gen.10.5. אַרְעָת עַמְמַיָּא Terras populorum, Psal.105.44. אֲרַע *Infr.* ארע מִנָּךְ Inferius te, infra te, Dan. 2.39.

אַרְעַאי *Imum, Inferius, Infimum. Plurale,* מדורין אַרְעָאִין Mansiones, Habitacula infima, Hebr. תחתיים Genes.6.16. וּבֵין מַיָּא אַרְעָאֵי Et inter aquas inferiores, Gen.1.6. in Targ. Hieros.

ארעית *Idem:* לְאַרְעִית גֻּבָּא Ad imum foveæ, Dan.6.24. מֵאַרְעִית ביתא Ab imo, id est, solo domus, Hebr. בְּאַרְעִית אַרְעָא 1.Reg.6.15. מִקַּרְקַע הַבַּיִת In imum terræ, Psal.63.10. In Hebræo est plurale, בתחתיות, unde & pluraliter pro eo legi possit, כארעית. Sic & mox, מִשְּׁיוֹל אַרְעִיתָא Ex sepulchro infimo, Hebr. מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה Psal.86.13. Sic לִגְבָא אַרְעִיתָא Deut.32.22. עַד שְׁיוֹל Fossæ inferiori, Psal.88.7. Sic, מִן גּוֹב אַרְעִיתָא Thren.3.55. בְּאַרְעָא אַרְעִיתָא In terra infima, Ezech.26.20. רִצְפְּתָא אַרְעִיתָא Pavimentum inferius, Hebr. הָרִצְפָּה הַתַּחְתּוֹנָה Ezech. 40.18. מִן אַרְעִיתָא לְעִלָּיתָא Ab infimo ad superius, Ezech.41.7. *Plurale,* מֵאַרְעִיָּתָא וּמִמְּצִיעָתָא Ex imis & medianis, Hebr. מֵהַתַּחְתֹּנוֹת Ezech.42.5.6. In Venetis est forma singularis. Vide & mox.

אַרְעָאָה *Idem:* בית חורון אַרְעָאָה Bethchoronis inferioris, Jos.16.3 & 18.13.

בַּת אַרְעָא *Pustula sub pede ex incessu super terram nata, unde vocatur à Talmudistis Filia terræ,* id est, *a terra generata.* In Mischna, יוצאה בסלע שעל הצינית Egreditur cum moneta sicli super pustula; id in Gemara explicatur, מאי צינית בת ארעא, Schab. cap.6.fol.65.1. Pustulam sub pede habens, ligabat super ea monetam peculiarem signatam, quâ curari credebatur. Cum tali numo alligato, in sabbatho exire licet, in quo aliâs quicquam oneris ferre prohibitum est.

אוּרְעִיתָא *Apis, Crabro. Aliàs communius scribitur cum* ע *ab initio, ut est suo loco. Plurale,* יָת מַחַת אוּרְעִיתָא עָקְצָא Et plagam crabronum pungentium, Hebr. צִרְעָה, Deut.7.20. in Jon. הֵיכְמָה דְּחַיְזִן וְחַיְיקָן אוּרְעִיתָא Sicut pungunt & dolore afficiunt crabrones, Deut.1.44. in Jon. pro Hebr. דבורים Apes. R.David scribit Josuæ 24.12: Translatio Chaldæa nominis Hebræi צרעה est אורעיתא (hoc loco tamen in Targû scribitur cum ע ab initio.)

Quare autẽ vocatur nomẽ ejus ארעיתא? שעומדת לקראת ארם Quia stat contra hominem, & pungit eum in faciem ejus. Nam Hebræum קרה transfertur in Targum per ארע. Ergo ארעיתא sic dicitur ab Occurrendo, resistendo & opponendo se.

ארעיתא *Cranium,* Tal. עד דרפיא ארעיתא דמוחיה Donec mollesceret (id est, comprimeretur ex onere, quasi molle esset) cranium cerebri ejus, Kethu. fol.77.2. Glos. גֻּלְגָּלְתּוֹ.

ארף אַרְפְּכָס *Infundibulum molæ, supernè latum, infernè in angustum descendens:* הארפכס של מתכת טמאה Infundibulum si sit ex materia fusili, pollutum censetur, Kelim cap.14. Talm.

אַרְפְּכֶסֶת *Idem, Talm.* עשה אזנך כארפכסת וקנה לך לב מבין לשמוע *Fac aurem tuam instar infundibuli, & compara tibi cor intelligens ad audiendum*, Chagi. fol.3.2. R.Salom. vernaculè, id est, Gallicè exponit טרימויא *La tremue.* Quidam, *Vas irrigatorium hortense exponunt, supernè oris angusti, infrà foraminosum.* Vide etiam suprà in ordine אפר, in אפרכס.

אריפתא *Porta.* Guido ex Medrasch Tillim, Psal.68. Nugæ. Locutio ibi de quodam præstigiatore, qui arte magicâ quærebat effodere thesaurum pecuniæ. Videns hoc Asmedæus, risit, inquiens: Iste stultus obambulat quærens thesaurum præstigiis, & nescit, thesaurum regis Salomonis infrà se, eodem loci ubi stat, reconditum esse. Hinc verba istius loci sunt, חזא ההוא קיסמא דקסים אריפתא חייך Videbat istum præstigiatorem, qui præstigiis utebatur propter thesaurum, ridebat, scil. Asmodæus. Aleph initiale in אריפתא servile esse puto. ריפתא aliâs *Panem* significat: quid hîc sit, non satis liquet. Esse autem hîc de thesauro locutionem, manifestum est ex Talm. Gittin, fol.68. ubi eadem historia prolixè describitur, & ex lib. Maase, historiâ 105. ubi Germanicè explicata est.

אַרְפַס. Sic adducit hîc illud author Aruch: vide id in רפס. Guido pro eo posuit אפרק, exponens, *Aperire multùm oculos.* Malè.

מַאֲרוּפוֹת *Ligones, Palæ ad fodiendum:* עוקרין אותן במארופות Eradicant, radicitùs evellunt ea ligonibus, Talm. Schebhi.cap.5.

ארץ *Terra.* אַרְצִי *Terrestris, terrestre.* החומר הארצי Corpus terrestre, Rab.

ארק אַרְקָא *Terra:* די שמיא וארקא לא עבדו Qui cœlum & terram non fecerunt, Jere.10.11. In Beres. rabba sect.13. Quatuor nomina terræ indita sunt, nempe ארץ · תבל · אֲרָמָה · אַרְקָא, eaque juxta quatuor revolutiones solis, duo scil. solstitia, & duo æquinoctia. ארץ Juxta Tekupham Nisan, id est, æquinoctium mensis Martii,

tii, שהיא מריצה את פירותיה quòd facit currere fructus ejus. תבל Juxta solstitiũ æstivum, שהיא מתבלת את פירותיה quòd percoquit fructus ejus & quasi condítos reddit. ארמה juxta æquinoctium Septembris mensis, שהארץ עשויה בולין בולין של ארמה quòd tunc in meras glebas resolvitur terra. ארקא juxta solstitiũ hybernum, שהיא מוריקה את פירותיה quòd flavos reddit fructus ejus. Frigus enim depellit eos á virore suo. In Medrasch Mischle fol.67.col.3. Decẽ nomina habet terra, ארץ · ארמה · חרבה · יבשה · ארקא · תבל · חלד · ראשית · גיא · ערה: אֶרֶץ vocatur, שבני אדם רָצִין בה quia filii hominum currũt in ea: אֲדָמָה, quia ex illa creatus est אָדָם Adam primus, &c. In libro celebri cabalistico *Hortus nucis* (גנת אגוז) parte 2. sect. De septem mansionibus sive conclavibus aut habitaculis gehennæ, legitur: Dicunt Rabbini nostri: Pœnæ peccatorum gehenna est, cujus septem sunt conclavia. Quodq; conclave juxta peccatum cujusq; peccatoris, unum infrà aliud. Hæc vocantur, Gehenna, Portæ mortis, Portæ umbræ mortis, Puteus corruptionis, Lutum cæni, Perditio. Infimum est שְׁאוֹל Infernus. Locus universa hęc complectẽs, vocatur ארקא. R. Moses Bar Nachman dixit, ארקא infimè omnium esse, &c. Meminit horum Reuchlinus libro primo Cabalæ.

אַרְקְלִין Legitur Esth.1.3. in ænigmate tertio, quod regina Sabæ regi Salomoni proposuit. Quid sit, non satis liquet. Videtur esse *Cannabis, aut Linum*, ut ex sequentibus colligi potest. Totum ænigma à rege de Lino explicatur, quod dum crescit, incurvat caput, instar כפרה ואגמון rami & junci. Leguntur ista duo Jesaiæ 9.14. ubi R.Sal. כפה vernaculâ Gallicâ linguâ exponit ארקולור. Nec hoc mihi liquet.

אַרְקְתָא · ארקא *Corrigia, Lorum. Communius scribitur cum ע ab initio:* ארקתא רמסנא Corrigia calcei, Talm. פנתא מעל וארקתא מעל דמעל Obstragulũ est supra (i.e. superior pars calcei) & corrigia est supra supra, id est, supra obstragulum, Jevam.fol.102.1. Hic locus aliter citatur in Aruch.

ארוקתא *Idem, sed ornatior*, Talm. Schab. fol. 59.2. Baal Aruch in קמר tertio, locum hunc citans, scribit, ופירוש רוקתא מטלית שעושין מעשה אורג וקובעין עליה חתיכות של כסף ושל זהב ומדמין אותה לטלית מוזהבת ומותרת בשבת hoc est, Et explicatio vocis רוקתא est, Pallium vel velum quod conficiunt opere textili, & inserunt ei frusta auri & argenti, æquiparantque illud Pallio deaurato, & licito in Sabbatho. Videtur Baal Aruch א ab initio fecisse servile.

ארקתא *Vermes hepatis, qui hepar infestant & vitiant:* למאי אכלי לה לארקתא: Ad quid comedunt eam, (id est, istam herbam)? ad vermes hepatis, contra vermes hepatis, Schab.fol.109.2. Glos. תולעים שבכבר.

אִרְקְפְּטָא Sic adducitur in Aruch. Talmud hodiè habet אלקפטא, quod vide suprà in ordine אלק.

ארר Hebr. *Maledicere, Execrari.* Hinc citat Baal Aruch ארורה pro *Cadavere, Morticino*, q.d. Animal maledictum & mortuum sine benedictione. Sed in nostris libris legitur עֲרוּרָה. Vide in ערר.

Deinde ארורה exponit *Idolum*, ex Avoda Sara fol.51.1. לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו לארורה זו Filiis Noæ visum est altum facere altare suum idolo isti.

אַרְיָן *Armorum genus, quo homo occidi potest.* In Gemara; Hic dicit, בסייף gladio occidit ipsum, & iste dicit, וזה אומר באריין הרגו hastâ occidit ipsum; horum testimonium rejicitur, Sanh.fol. 30.2. & fol.41.1. Utrobiq; R.Salom. vernaculè exponit ישירמא quod non intelligo. *Securis, bipennis, aut simile.*

מארתא *Maledictio, ab Hebræo* ארר *Maledicere. Estq; à Nomine Hebræo* מארה *Maledictio:* מִתְגַּר למארתא Mercedem accipit in maledictionem, Hag.1.6. יְגָרֵי יְיָ בָּךְ יַת מְאֵירְתָא Excitabit Dominus in te maledictionem, Hebr. מְאֵרָה, Deuter.28. 20. R.Salom. Hebræum מְאֵרָה exponit חסרון Defectus, Penuria. Sic Aben Esra Malach.3.9. Vide מאר.

ארש Hinc videri possit אֲרֶשֶׁת, Proverb.4.15. Sed Aleph est ex Aphel, à רוש vel רשש. Vide ibi.

אורשינא *Avis nomen, quæ nunquam moritur*, Sanhed fol.108.2. *Phœnix*, quam volunt חול vocari, Job.29.18.

אריסתא *Convivium.* Sic adducit Aruch, sed in Gemara legitur אריסותא, de quo suprà in ארס.

אֲרִיסוּתָא *Possessio*, Talm. Ba.bas. fol.55.1. Significatio est à ירש.

אָרַשׂ *Desponsare*, Hebr. Hinc Nomen ארישות *Desponsatio.*

ארת אַרְתּוּקוּפִין *Pistrinum*, ἀρτοκοπεῖον. Sic explicatur בית לחם in Medr. Schem. sect.19.

אֲרִיתָא Vide suprà in ארח.

אשא *Ignis:* הֵיךְ אִשָּׁא דְבָעֲרָא Sicut ignis ardens in sylva, Ps.83.15. וּבִיעוּר דְאִשָּׁא Et ardor sive incendium ignis, Genes.15.17. *Emphat.* בְּשַׁלְהוֹבִית אִשְּׁתָא In flamma ignis, Exod.3.2. ואִשְּׁתָא מִתְלַהֲבָא Et ignis in flammam succensus erat, Exod.9.24. *Const.* אֶשַּׁת רוגזי Ignis iræ meæ, Ezech.38.19. באשּׁת פּוּרְעָנוּתִי In igne vindictæ meæ, Ezech.21.31. *Cum Aff.* יַת אִשָּׁתֵיהּ רַבְּתָא Ignem ejus magnum, Deut.4.36. ואשתהון לָא תטפי Et ignis

ignis [illegible] extinguetur, Jeſa.66.24. *Apud Rabbinos*, שש אשות הן Sex ignes ſunt: Ignis comedens & non bibens, & contrà, bibens & non comedens, &c. Joma fol.39.2.

אשי *Igneus.*

אשתא *Febris, a calore vel ardore ſic dicta:* אשתא בת יומא *Febris quotidiana, continua, ſingulis diebus obveniens, ephemera,* Talm. Schab.fol.66.2. אשתא תלתא *Febris tertiana,* Schab.fol.67.1. אשתא צמרתא *Febris ardens,* ibid. אשתא דסתוא קשה מקיטא *Febris hyemalis gravior e t febri æſtivali,* Joma fol. 29.1. Ut enim fornax in hyemali frigore plus lignorum poſtulat, ut calefiat, quàm in æſtate: ſic febris in hyeme majorem calorem concipit, corpuſque magis incendit.

אַשָׁא Sic adducit hoc loco Aruch, ſed in Gemara ſcribitur אסא: vide id ſuo loco. Munſterus hîc ponit, אשא aliâs אכסא Senex, Stultus. Perperam: nam אשא & אכסא non ſunt idem, ſed diverſa, & אשא eſt Senex, אכסא Stultus. Illud autem hodie ſcriptum legitur אסא, ubi vide exemplum.

אשב אֲשִׁבּוֹן *Fovea, Foſſa, Fiſſura, quaſi Fractura dicta, à* שבר: Vide illic.

אֲשַׁד *Fundere, Effundere, idem quod affine verbum* שְׁדָא, *de quo ſuo loco. Reſpondet plerunque Hebræo* שָׁפַךְ. *Præteritum,* אֲשַׁד דְּמָא Sanguinem effudit, Lev.17.4. דְּאַשִּׁידוּ דַם זַכַּאי Quia effuderunt ſanguinẽ innoxium publicè, Ezech. 24.8. Joel.3.19. *Plur. fœm.* יְדָנָא לָא אֲשַׁדָא Manus noſtræ non fuderunt ſanguinem, Deuteron.21.7. *Participium,* אָשֵׁיד דַּם Fundens ſanguinem, Heb. שֹׁפֵךְ, Ezech.18.10. אָשֵׁיד דְּמָא הֵיךְ מַיָּא Fundens ſanguinem, tanquam aquam, Prov.17.14. *Plur.* אָשְׁדִין דַּם זַכַּאי Fundunt ſanguinem innoxium, Hoſ.6.8. נָיְפָן וְאָשְׁדָן דַּם Scortantes & fundentes ſanguinem, Ezech.16.38. Libri habent וְאָשְׁדַת. Sed hæc forma eſt conſtructorum in genere fœminino plurali. Deinde præcedit rectè נָיְפָן, ad quam formam in ן etiam hoc legi debet. *Imperativus,* אֲשִׁידוּ דִּמְהוֹן Fundite ſanguinem ipſorum, Joel.3.13. *Futurum,* אֵישׁוֹד קֳדָמוֹי שׂוּתִי Effundam coram eo eloquium meum, Pſalm. 142.3. וְיָת כָּל דְּמָא תֵּשׁוֹד Omnem autem ſanguinem fundes ad imum altaris, Exo.29.12. וְתֵישׁוֹד לְיַבֶּשְׁתָּא Et fundes in terram, Exo.4.9. עַל אַרְעָא תֵּשׁוֹדִנֵּיהּ Super terrâ fundes eum, Deut.12.16. יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא Fundet ad fundamentum altaris, Levit. 4.7. לָא תֵישְׁדוּן דְּמָא Non fundetis ſanguinem, Gen.37. 22. *Ithpehal, Præteritum,* דְּאִתְאֲשַׁד בַּהּ Qui effuſus eſt in ea, Num.35.33. דְּאִתְאֲשַׁד בְּגַוַּהּ Qui effuſus eſt in medio ejus, Ezech.24.7. Exemplaria habent Patach ſub א, quaſi ex Ithpahel. *Particip.* וּמִתְאַשְׁדִין לְאַרְעָא Quæ effunduntur in terram, 2.

Sam.14.14. *Et contractè,* דְּמְהוֹן דִּבְתוּלָתְהוֹן מִתְּשַׁד Sanguis virginum ipſarũ funditur, Thren.1.15. *Infinitivus,* לְאִתְּשַׁד בְּגַוַּהּ Ut effunderetur in ea ſanguis innocentum, Thren.4.13. *Futurum,* לָא יִתְּשַׁד דְּמִי Ne effundatur ſanguis meus in terram, 1. Sam. 26. 20. כַּד יִתְּשַׁד נַפְשְׁהוֹן Quando effunditur anima ipſorum in fame, Thren.2.12.

מֵישַׁד *Effuſio:* לַאֲתַר בֵּית מֵישַׁד קִיטְמָא In locum effuſionis cineris, Lev.4.12. Heb. שֶׁפֶךְ.

אַשְׁרָא *Fulcrum, Suſtentaculum: Axis. Plurale,* וְאַשְׁדָּת גַּלְגַּלַיָּא Et axes rotarum, Heb. וִידוֹת Et manus, manubria. Quidam, Radii. אַשְׁדָּתְהוֹן Axes ipſarũ, 1.Reg.7.33. אַשְׁדָּתָהָא Axes ejus, 1.Reg.7.35. וְאַשְׁדָּתָא מִכָּא וּמִכָּא Et fulcra hinc & inde, Hebr. וְיָדוֹת Et manus, manualia fulcra, 1. Reg.10.19. בִּסְטַר אַשְׁדָּתָא In latere fulcrorum, ibid.

אשה אִתְּתָא, אִשָּׁא, אִשְׁתָּא, & quæ plura ab his formis deſcendunt, vide ſuprà in איש.

אִשְׁוִיָה *Fuſus, inſtrumentum muliebre, cui fila neta circumvolvuntur,* Talm. Tangens lanam, שעל האיכה באשוויה quæ eſt in colo aut in fuſo, Kelim cap.21.

אַשׁוּתָא *Talpa,* Levit.11.30. pro Heb. וְהַתִּנְשֶׁמֶת, quod R. Salom. vernaculè interpretatur טלפא *Talpa:* הֵיךְ נְפוּלָא וְאַשׁוּתָא Sicut abortivum & talpa, quæ cæca ſunt & non vident ſolem, Hebr. נֵפֶל אֵשֶׁת, quod paraphraſtes vult eſſe pro נֵפֶל, ואשת Pſalm.58.9. Alibi Talpa vocatur אישות, in Miſchna Moed caton f.6.2. & in Gemera; Quid eſt אישות? eſt creatura quæ non habet oculos, ibid. Quod autem אישות Talpa ſit, probant ex אשת prædicti Pſalmi.

אשית Sic adducitur hîc in Aruch, ſed in Gemara, unde citatur, ſcribitur עששית de quo vide in עשש.

אשח אֲשׁוּחִין *Cedri fœminæ,* Talm. בארזי ואשוחי Cum cedris maſculis & fęmellis, Schab. fol.157.1.

אֶשְׁחוּר *Nomen proprium viri,* 1.Paral.4.5. *ſic dicti,* שהושחרו פניו בתעניות *quòd frequentiſsimis jejuniis faciem ſuam tetram atramq́ reddiderit, à* שחור *Ater, Teter,* Sota fol.12.1. Confer Matth.6.16.

אשט אשיט Vide in שוט.

אושיט Vide in ישט.

אִסְטַטְיוֹנִית *Statio, Conſiſtentia:* אסטטיונית של עולם הם Statio mundi ſunt, Ber.rab.ſect.66.

אִסְטוֹמְכָה *Stomachus:* שנשתהא המאכל באסטומכה Quòd moratus ſit cibus in ſtomacho, R.Da.1. Reg.19.8. Sæpiùs pro ש ſcribitur ס.

אשך אֶשֶׁךְ *Teſtis, Teſticulus,* Hebr. *Sic apud Tal.* כל שנמרחו אשכיו Omnis cujus teſticuli fuerint contuſi, Bechor.fol.44.2.

מְאוּשָׁכָן *Teſticuloſus, magnos aut majores, quàm par eſt, teſticulos habens,* Talm. Bechor.fol.44.2.

Scriptio illic vitiosa est, quæ in parvis Mischnajoth correcta.

אִשְׁכְּבָא, אַשְׁכַּבְתָּא *Macellum:* סכינא דאשכבא Culter macelli, culter lanionum, quo carnes dissecant: Glossa, סכין של בית המקלין, Schab.fol.123.2. Vide שכב.

אֶשְׁכּוֹל *Botrus*, Heb. *Hinc apud Rabbinos*, אֶשְׁכּוֹל שֶׁל בֵּיצִים *Botrus ovorum*, id est, Fætura ovorum, ova prima, sive, ovorum primordia conglobata quasi in formam botri, in utero gallinæ. Vide שלל. *Apud Talmudicos: Ex quo mortuus est Jose filius Joesaris, & Jose filius Jochananis,* בטלו אשכולות *cessarunt botri*, id est, non erat spes reliqua perfectorum fructuum, virorum scil. in quibus virtutum divinarum, cognitionis Legis divinæ, ac solidioris doctrinæ esset maturitas & quædam perfectio, Sota fol.47.1. Temura fol.15.2. *Jose* idem quod *Joseph* per Apocopam: nam in Sota scribitur *Jose*, & in Temura *Joseph*. Quid est אשכול? (id est, quare sic dicitur?) איש שהכל בו Vir in quo omnia sunt, nempe תורה ויראה וענוה & similia.

אַשְׁכְּנַז *Nomen proprium viri, filii Gomer*, Gen. 10.3. Hic pater fuit inhabitantium Asiam, Pontum & Bythiniam. De Asia, comprobat hîc Targum Hierosolymitanum.

אשכנז *Germania*, juxta Rabbinos superiores & hodiernos. אַשְׁכְּנַזִי *Germanus*. Vide Eliam in Tisbi in fine literæ א, & Aben Esr. in fine Obadiæ. Targum Hierosolymitanum filiis Gomer attribuit גרמניא Germaniam.

אושכפא *Sutor*. Vide שכף.

אַשְׁכָּר *Jugerum. Plurale*, אַשְׁכָּרִין דִכְרַם Jugera vineæ, Jesa.5.10. Heb. צמדי כֶרֶם.

אַשְׁכָּרִין *Donaria, Dona peregrina & præstantissima; ex significatione* אֶשְׁכָּרֵךְ, Ezech.27.15. in Heb. Sic juxta quosdam, וְאַטְעִינַת אֶשְׁכָּרִין וּמַרְגָּלִין Et apportabat donaria peregrina & margaritas, Esth. 1.3. in secundo Targum. Quidam volunt esse *nomen Lapidis pretiosi*: Alii, *Ligni præstantissimi*, quasi pro אַשְׁכְּרָעִין.

אֶשְׁכְּרַע *Cedri species*. Legitur pro Hebræo תִּדְהָר, quod alii *Ulmum, Fagum, Pinum*: Alii *Arborem oleosam*, interpretantur, Jesa.41.19. Talmudicis est כְּאנה Abies.

אשכרעין Idem: דַּפִּין דְאַשְׁכַּרְעִין Tabulis abiegnis vel buxinis, Ezech.27.6. Item וְאַשְׁכַּרְעִין Jesa.60.13.

אשל אַשְׁלָא *Funis, Funiculus:* וּבְאַשְׁלָא תִּקְדַּח לִישָׁנֵיהּ Et fune perforabis linguam ejus, Hebr. וּבְחֶבֶל, Job.40.20. טְמִיעַ בְּאַרְעָא אַשְׁלֵיהּ Absconditus est in terra funis ejus, Job.18.10. בְּתַלְמָא בְּאַשְׁלֵיהּ In porca-agri fune suo, Heb. בְּתֶלֶם עֲבֹתוֹ, Job.39.13. *Plur.* וְאַשְׁלַיָּא Et funes, Hebr. וַחֲבָלִים, Psal.140.6. בְּאַשְׁלֵי סִגּוּפָא Funibus afflictionis, Job. 36.8. בְּאַשְׁלֵי מְטַכְסָן Funibus byssinis, Est.1.6. Apud Rabbinos leguntur funes facti non tantùm ex lino vel cannabe, sed & ex virgultis palmæ, quibus trahuntur naves. Item אשלי רברבי *Funes maximi, id est,* חכמים גדולים *Sapientes magni*, Betza fol.27.1. Avoda Sara fol.7.2. Sic in Talm. Hieros. Bava metzia cap.1. in Gemara, אשלי דיינא שבגליות Sapientissimi judices qui sunt in captivitate, Glossa, אשלי sunt חכמים גדולים sapientes magni.

אַשְׁלָא *Arboretum, Arbor:* יָתִיב תְּחוֹת אַשְׁלָא Sedebat sub arboreto, vel, sub nemore, Heb. תַּחַת הָאֶשֶׁל 1.Sam.22.6.

אַשְׁלַג *Vocabulum volunt esse Arabicum, significans Materiam ad eluendas sordes aptam. Apud Talmudicos in Mischna;* נתר ובורית קימוליא ואשלג קטן לכבס בגד Nitrû, saponaria, kimulja & aschleg, ad eluendum pannum parvum, Schab.fol.89.2. fol. 89.1. קימוליא in Gemara explicatur שלוף דוץ, quod R. Salomon scribit se ignorare quid sit. Alii scribunt esse herbam, cum cujus pulvere emundât manus. Munsterus hanc significationem malè ascribit alteri Nomini אשלג. De hoc vocabulo in Gemara subjicitur: Interrogavi omnes descendentes in mare, quid sit אשלג? responderunt mihi שונאגא שמיה *Sonaga* est nomen ejus, & invenitur בנוקבא דמרגניתא in foraminibus sive fissuris margaritarum, & educitur inde ברמצא דפרולא stylo ferreo.

אָשַׁם *Delinquere, Reum, Culpabilem fieri. Hiphil*, הֶאְשִׁים *Reum peragere, Reatus vel culpæ convincere*, Heb.

אַשְׁמָא Hebr. אָשָׁם *Reatus, oblatio pro reatu:* בְּדִכְרָא דְאַשְׁמָא Ariete reatus, id est, pro reatu, Levit. 5.16. דִּכְרָא לַאֲשְׁמָא Arietem pro reatu, Levit. 19. 21. בְּחַטָּאתָא וּכְאַשְׁמָא Sicut peccatum & sicut reatus, Levit.6.10. וְיַיְתֵי יַת אַשְׁמֵיהּ Et afferet reatum suum, id est, קוּרְבַּן אַשְׁמֵיהּ Oblationem pro reatu suo, ut habet Jonathan, Levit. 19.21. וּלְכָל אַשְׁמֵיהוֹן Et ex omni reatu suo, Num.18. 19. *Ex forma fœminina*, יַת חוֹבֵי אַשְׁמָתְהוֹן, Lev.22.16. Jon. *Apud Talmudicos*, אשם תלוי *Oblatio dubia*, h.e. Oblatio ejus qui dubitat, num reatum commiserit nec ne? Menach. f.102.1. Kerithuth cap. 6. in Misna, ab initio, & alibi: contrarium est, אשם וַדאי *Oblatio certa*.

אַשְׁמַאי *Reus, Culpabilis, Sceleratus; Insipiens*, Tal. אפילו מפני זקן אשמאי Etiam coram sene insipiente, Kiddus.f.32.2. Ex illo, *Corā canitie assurges*, Lev.19.32. Vide Tisbi Eliæ. In Aruch parvo explicatur בור *Stultus, Stolidus, Rudis, Incivilis, Incultus.*

אֲשִׁימָא *Hircus absque lana, quasi Hircus vastatus aut desolatus, quod verbo* אשם *etiam significatur. Sic vocatur Idolum quoddam Chamatæorum*, 2.Reg. 17.30.

[illegible] *Chamaus [illegible] cerunt* את אשיכא. Talmudici ad hoc: ומאי ניהו Quidnam illud est? ברחא קרחא Hircus calvus, Sanh. fol. 63. 2. *Calvum* vocarunt, non quòd planè calvus esset, sed quòd pauciorem & [illegible]orem ferret lanam, quàm ovis. In Tal. Hieros. אשיכא explicatur אימרא Ovis. Vide R. Salomonem & R. Davidem in lib. Regum. Elias in voce אשכאי scribit: אשימא 2. Reg. 17. *Simiam* significat, sicut & Italicè Simia vocatur. Senex autem qui non pollet sapientiâ, similis est Simiæ.

אשמדי *Asmedæus:* Scribitur & אשמדיי, & אשמדאי *Nomen est spiritus cujusdam maligni, sive dæmonis. Quidam volunt dictum à* שמד *Perdere, Vastare, quòd hominum perditionem quærat. Talis aliquis dicitur* אבדון *Ἀπολλύων, Perdens*, Apoc. 9. 11. *Targum quoddam, ex sententia Talmudicorum, tradit fuisse Regem dæmonum*; unde illud; ושדר לותיה אשמדי מלכא דשדי Et misit ad eum (scil. regem Salomonem in solio suo nimis se extollentem & superbientem) Asmedæum, regem dæmonum, Eccles. 1. 12. *Et apud Talmudicos:* אנן לא ידעינן דילמא אשמדאי מלכא דשידי ידע Nos non scimus: fortè Asmedæus rex dæmonum scit, Gittin fol. 68. 1. Hic prolixiùs commemoratur fabula ista, ad quam Targum illud in Ecclesiastem respicit. *R. Salomon* ad illa, ובנגעי בני אדם *Et plagis filiorum Adam*, 2. Sam. 22. 14. Iste est Asmedæus, qui expulit eum (regem Salomonem) ex regno suo, והשדים & spiritus isti maligni fuerunt filii Adami primi. Nam omnibus istis centum triginta annis quibus separavit se Adam primus ab uxore sua propter mortem Abelis, coibant cum eo spiritus, & pariebant ex ipso liberos. Hæc ibi. *R. David* similiter ad hunc locum: Et plagis filiorū Adam: זה המזיקים Illi sunt spiritus nocentes, qui ejecerunt eum ex regno suo, sicut dixerunt Rabbini nostri, בא אשמדי Venit Asmedæus & expulit eum ex regno suo. Explicant autem illud, *Filiorum Adam*: quòd השדים נולדו מאדם הראשון spiritus maligni nati sunt ab Adamo primo centum & triginta istis annis, quibus separatus fuit ab uxore sua. *Hujus dæmonis memoria etiam extat in historia Tobiæ*, quòd Saræ filiæ Raguelis septem desponsatos maritos occiderit, antequam sociati fuerunt cum ea, Tobiæ 3. 8. Hinc à Christiano Gerson Germanicè vocatur Der Ehteuffel. *Elias* in hac voce tradit, ex Rabbinorum sententia, quòd נעמה Nahema soror Thubalcaini hujus Asmedæi fuerit mater, & ex ea natos fuisse plures dæmones. Sed in Ber. rabba sect. 23. scribitur, Nahemam istam fuisse uxorem Noæ. Fuerit ergo alia, ex qua dæmones isti prognati. Putat etiam Elias, eundem esse Asmedæum, qui alio nomine Rabbinis dicitur Sammael.

אשן, אשין, אשון, *Durum, Forte. Contrarium ejus est* רכיך *Molle. Aliàs scribitur cum* ע *ab initio:* מהאי דרכיך ומהאי דאשון De eo quod est molle, & de eo quod est durum, Cholin fol. 136. 2. הא ברכיכי הא באשוני Sive mollibus sive duris, Talm. Nedarim, fol. 49. 1. דלועין דאשוני Cucurbitæ duræ, אף נבלה דאשונא Etiam deciduum fructuum durum est, Schab. fol. 155. 2. Munsterus perperam *Duritiem* interpretatur substantivè.

אישון, אישן *Terminus loci vel temporis, Tempus:* טמע שמשא דלא באשונידה Occubuerat Sol in non tempore suo, Gen. 28. 10. in Targ. Hier. & Jonath. לא אישון למכנשא Non est tempus colligendi pecoris, Gen. 29. 7. in T.H. ubi Jonathan pro eo habet עדן & Hebr. עת. Sunt ergo hæc synonima. והוה אישון כרוב ארעא Eratque terminus, stadium vel jugerum terræ, Gen. 35. 17. ולפום אסתלקות עמודי יקרא Et juxta tempus ascensus auroræ, Num. 9. 17. בלא אשוני ריחוקא Extra tempus separationis, vel, menstrui, Heb. בלא עדת, Levit. 15. 26. in Jonath. באשוני שתא דשמטתא Tempore anni intermissionis, Deut. 31. 10. in Targ. Jonath. Hebr. במועד. באישון שרותא דטיהרא: Tempore convivii meridionalis, id est, prandii, Gen. 43. 16. באישון למסק קמורא דשחרא Et secundum tempus, quo ascendit aurora, Genes. 19. 15. in T.H. & Jon. ויהי באישוניה Eratque in tempore ejus, Gen. 47. 24. in Jon.

אשון *Idem*, in Tar. Jonath. והוה סוגעי אשון Eratque adhuc multum temporis, Genes. 35. 16. Corrigendum id videtur ex Tar. Hier. אישון.

אשון, אשונה *Nigrum, Nigredo, Obscuritas, Tenebræ:* והוון עיילין עמיה לאשונה Et ingressi sunt cum eo in tenebras, in locum tenebrosum, ne scil. Rabbi solus esset in tenebris, & terrore corriperetur, Bere. rab. sect. 33. Sic Hebraicè Pro. 20. 20. Huc videtur etiam pertinere quod adducit Aruch ex Genes. 19. 8. pro בצל קורתי *Inumbramento tigni mei*, ex Targum Hierosolymitano, באישון שירותי: Sed hodie in nostris libris non extat.

אשף אשף *Astrologus:* לכל חרטם ואשף Ullum magum aut astrologum, Dan. 2. 10. *Plur.* רב חרטמין אשפין Princeps magorum, astrologorum, &c. Dan. 5. 11. עלין חרטמיא אשפיא Ingressi sunt magi, astrologi chaldæi &c. Dan. 4. 4. Et in forma Hebr. האשפים, Dan. 1. 20.

אשפא *Corium, Pellis: Tal.* גירדא דאשפא Ramentum corii vel pellis, quod de pelle aptando raditur vel detrahitur, Kethub. fol. 77. 2. Aruch in Rad. גרד legit דאשכפא i.e. Sutoris, quod sutor de corio abradit vel abscindit. Ea lectio proba est.

אושפיז · אושפיזא *Hospes, qui hospitio excipit vel excipitur: Hospitium:* בעלי אושפיזין Hospites, qui peregrinantes hospitio excipiunt. כד הוה שאיל באושפיזא Quando interrogabat de hospitio, Erubh.fol.53.2. R.Salomon Num.20.17. scribit: מכאן לאכסנאי שיש בידו לאכול יקנה מן החנוני כדי ליהנות אושפיזו id est, Hinc(doctrina est) hospiti viatori, quòd etiamsi penes se habeat quod comedat, tamen emet ab hospite, ut fructus aliquis inferatur hospitio: למישבק איניש גולפא לאושפיזיא Relinquere, ut relinquat homo urceum testaceum hospiti suo, Tal. Joma fol.12.1.

אושפיזנא *Hospita, Cauponaria, hospitium & esculenta præbens.*

אושפיזכתא *Idem*, Talm. ספקיד זוזי גבי אושפיזכתיה Deposuit pecuniam apud hospitam suam, Bera. fol.18.2.

אושפיזכן *Hospes, qui hospitio excipitur, & qui hospitium præbet:* לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה Idcirco dignus habitus fuit Binjamin justus ille, ut fieret hospes Dei, id est, arcæ fœderis, quæ in ipsius parte hospitium habuit, Joma fol. 12.1. Pro לגבורה alibi scriptum est לשכינה Divinæ majestatis, Megilla fol.26.1. Nempe in ejus parte fuit & Urbs Hierosolyma, & Templum, in quo Deus habitavit. בעלי אושפיזכנין Hospites, Joma fol.12.1. *Et aliter* אושפיזכניה דרב אתא לקמיה לדינא אמר ליה לאו אושפיזכני את Hospes Raf venit ad ipsum ad judicium (id est, ut jus sibi diceret in causa quadã:) dixit ei; Numquid hospes meus aliquando fuisti? Sanh. fol.7.2. Glossa, אין את זכור שעשיתי עמך חסד An non recordaris quòd aliquando tecum beneficentiam exercuerim?

אושפיזיך *Hospitio excipere.* אושפזיניביה Hospitio excepit eum, Talm. Kiddus. fol.76.2.

אשפר *Frustum, Portio ampla,* Heb.2.Sam 6.19. Talmudici ad hunc locum scribunt: אשפר אחד מששה בפר id est אשפר dicitur, quasi Una ex sexta bovis, Sexta pars bovis, Pesach. fol.36.2. Postea in quartas animalia mactata divisa fuerunt, ut & hodie fit, quæ vel venduntur, aut donantur, aut dividuntur in mensa inter convivas, Ein Viertel.

אשפורין *Sartores:* לאשפורי היכא יהבינן Sartoribus quomodo damus? Tal. ע״ז fol.20.2. Glossa, כובס Fullo, aptans pannos novos. Aruch, אומנין Opifices aptantes vestes.

אשק האשקלונים *Ascalonii, apud Ascalonitas inventi vel usitati:* הכרומין האשקלונין Harpagones Ascalonii, Tal. Kelim cap.13.

אשקלתא *Acceptatio, à Rad.* שקל*, id est, Literæ contractus emptionis, quibus quis fatetur, se emisse aut acquisivisse domum, agrum vel rem istam ab isto.* Aruch exponit שטר המקנה. *Apud Talmudicos,* אי

מודעא אשקלתא ואי אשקלתא לא מודעא. Et iterum, באן דחתים אמודעא שפיר חתים ומאן דחתים אאשקלתא שפיר חתים Bava basra fol.48.2.

אשקק · אשקיקא Vide in שקק.

אשר *Firmare, Confirmare, Corroborare, Confortare:* Hanc significationem R. Salomon vult esse ex illo אשרו חמוץ *Corroborate oppressum*, Jesa.3.17. *Item, Verificare, Certificare. Apud Talmudicos,* תמרי משבען ומשלשלן ומשחנן ומאשרן ולא מפנקן Dactyli satiant, laxant, calefaciunt, corroborant, sed non oblectant, id est, dulcedine nocent, Gittin f.70.1. Kethub. fol.10. אשרנוהו וקיימנוהו *Confirmamus & stabilimus illud.* Sic testes aut judices in literis contractuum subscribere solent. חבריך מית אשר איתעתר לא תאשר Amicus tuus si mortuus sit, firmato (scil. debitum tuum, quod ipse tibi debet:) si verò ditatus fuerit, non opus est confirmatione, Gittin fol.30.2. יאשר כחך *Firmum, Stabile sit opus tuum.* Sic peracto aliquo opere, benè precantur ei qui opus perfecit. Ad peragentem vel peracturum dicunt ה׳ יאשר כחך, *Deus confirmet opus tuum vel, Beet, prosperet, ex signif.* Heb.

אשרתא *Confirmatio, Ratificatio, Firmitas, ut cum literæ contractus subscribuntur & obsignantur.* Idem appellatur קיום apud Rabbinos. *Hac voce prætereuntes alloqui & salutare solebant operarios,* אשרתא, *Firmitas, firmum ac felix sit opus vestrum; quandoque dicebant* איחזקו *Firmi, Validi, prosperi estote in opere vestro,* Gittin fol.62.1. בין קדים לאשרתא Inter testes & confirmationem, Bava bath. fol.163.1. Aruch habet in forma absoluta לאשרא. Sic vocatur קיום השטר Subscriptio & confirmatio contractuum per judices, quãdo subscribebant אשרנוהו וקימנוהו ut antè dictum.

אשרתא *Arca, arcula:* הוה ליה אשרתא דסרבלי במחוזא Erat ipsi arca vestium in urbe, Talm. Gittin fol.14.1. vel, *Arcula gossypii aut floccorum lanæ, ut quidam interpretantur.* Vel, ut in Aruch est, חבילה של בגדים *Sarcina, fasciculus vestium aut pannorum.*

אשראי *Firmitas: Fides, seu fide & credito datum aut venditum, non pro parata pecunia, vel accepto chirographo,* auff Borg vnd guten Glauben. כל אשראי ספק אתי ספק לא אתי ודאתי נינהו מעות רעות *Omne creditum dubium est: fortè venit, fortè non venit* (scil. ejus solutio): *& quod, sive, quæ solutio venit, pecuniæ malæ sunt,* id est, pecuniis malis solvitur, Tal. Pesach. fol.113.1. דאית ליה אשראי במתא Quia est ipsi fides in urbe, creditur ipsi, man Borget jhm/ Metzia fol.63.2.

אשור *Ratum, Firmum, Stabile,* Talm. אשור הבו לה הייא Firmum, ratum esto: date ei: properè, Gittin fol.34.1. Glossa, התחזקו Fortes estote, agitè,

agitè,eja. אשור הייא הייא Fortiter,ejà,agitè, eja, Schab.fol.119.1. *Aruch exponit,* כהרו מהרו *Properate, properate, properè, properè. Utraq, vox eſt hortantis.* Prima tamen propriè eſt, *Fortiter, alacriter, bono animo. Altera eſt* εἶα, *Eja;* quod Hebræi exponunt מהר *Properè.* Hinc Munſterus ponit אשור *Celeriter, Feſtinanter.* Eſt verò, quod dixi.

אשר *Beare, Beatum, felicem, proſperum prædicare vel reddere.*

אֹשֶׁר *Beatitudo, beatitas, proſperitas:* בְּאָשְׁרִי In felicitate mea eſt, felicitas iſta mea eſt, Gen.30.13. Hebr.

אַשְׁרֵי *Beatitates: Beatus, Felix:* אַשְׁרֶיךָ Beatitates illæ tuæ ſunt, Beatus es, Pſal.128.2. אַשְׁרֵיכֶם O vos beatos, Jeſa.32.20.&c. in Lex. Hebr. *Rabbini dicunt & in prima perſona,* אַשְׁרַאי Beatitates meæ, ô me beatiſsimum. אשראי שאני למעלה ô me beatum, quòd ego ſuprà ſum, in ſupernis, in cœlo habito, Medraſch Tillim, Pſal.84.

אשור *Beatitudo, Beatitas: Firmitas, Confirmatio, Ratificatio; Robur.* אשר נקרא שמו על שם אישורו Aſcher vocatum eſt nomen ejus ob potentiam & robur ejus, Beres. rab. ſect.14.

אַשּׁוּר *Aſſur, nomen proprium filii Sem,* Gen.10.22. *à quo Aſſyrii nomen habent, & terra Aſſyria.*

אַשּׁוּרִי *Aſſyrius, Syrus:* כְּתָב אַשּׁוּרִי Scriptura Aſſyriaca, Syriaca.

אַשּׁוּרִית *Aſſyriaca, Syriaca: Syriacè:* כְּתִיבַת אַשּׁוּרִית *Scriptura Aſſyriaca.* Hinc ſcribit R. Obadias de Bartenora, in præfatione in Commentarium ſuum in Miſchnajoth: *Propoſuimus edere in lucem Miſchnajos cũ Commentariis,* כולם בכתיבת אשורית *omnia in ſcriptura Aſſyriaca,* i.e. *quadratâ, quomodo vocant eã, quâ textus Biblicus hodiè deſcriptus eſt.* Quippe ſic & textum Miſchnajoth, & commentarium ſuum, eadem Scripturâ excudi curavit. R. Abraham de Balmis in initio Grammaticæ ſuæ, ubi de literis agit, hunc in modum ſcribit: *Sciendum, ſcripturam literarum apud Hebræos eſſe diverſam, pro varietate regionum. Communis autem omnibus eſt figura literarum,* שקוראין אשורית *quam vocant Aſſyriacam, quæ commodiſſima eſt literis ſuis, exivitq, nobiſcum* מאשור *ex Aſſyria.* Hæc ille. Hæc eſt ea figura, quâ liber Legis ſanctus, manuſcriptus in Synagogis aſſervatur, & in ſacris tantùm conventibus cũ ſingulari pompa & ſolennitatibus legitur. A forma literarum vulgò vocatur כתב מרובע *Scriptura quadrata.* Talmudici diſputant de eo, An Scriptura iſta ex Aſſyria ſive Babylonia à Judæis in Judæam exportata, & per Eſram publicata, ut deinceps eâ Judæi uterentur, tanquam longè commodiori, quàm ea quá antea fuerunt uſi, quæ literæ apud Samaritanos dicũtur remanſiſſe? Rurſus apud Talmudicos: *Non eſt differentia ſcriptionis inter Tephillim ſive Schedas precatorias, & Meſuſos,* i.e. *ſchedas liminares, niſi quod libri Biblici ſcribuntur quavis linguâ, ſchedæ autem precatoriæ & liminares non ſcribuntur* אלא אשורית *niſi Aſſyriacè,* Megilla fol.8.2. Gloſſa, אשורית id eſt, לשון הקודש linguâ ſanctâ. Mox ibidem in Gemara: עד שיכתבנו בכתב אשורית Donec ſcripſerit eum Scripturâ Aſſyriacâ. Gloſſa, כתב אשורית הוא כתב שלנו Scriptura Aſſyriaca eſt ea, quam nos hodiè habemus, ſcil. in textu Biblico. Item, ונתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית Et data fuit ipſis (ſcil. Lex Moſis) temporibus Eſræ in ſcriptura Aſſyriaca, Sanhed fol.21.2. Et mox: בירור להם לישראל כתב אשורית Elegerunt pro Iſraëlitis ſcripturam Aſſyriacam. Mox ibid. למה נקרא שמה אשורית שעלה עמהם מאשור Quare vocatur nomen ejus, Scriptura Aſſyriaca? quia aſcendit cum ipſis ex Aſſyria. Item juxta alterius ſententiam ibidem: למה נקראת אשורית שמאושרת בכתב Quare vocatur Aſſyriaca? quia eſt מאושרת beatificata in Scriptura, id eſt, quia ſcriptura iſta eſt ſanctificata, quòd Lex Dei, digito Dei ſcripta eſt literis ejus. Hæc ibi. Diſputant illic Doctores; An literæ hodiernæ quadratæ ſint eædem, quibus Lex Dei à Moſe primitùs in Tabulis deſcripta ſit, vel an aliæ tunc fuerint, quæ tempore Eſræ poſt reditum ex Babylonia ſint permutatæ, & aſſumptæ eæ, quas ipſe ſecum ex Babylonica captivitate ex Aſſyria attulit? Reſpondetur & concluditur, non fuiſſe mutatas literas Hebræorum priores ullo modo. Vide ibi plura, & in Talm. Hieroſ. lib. Megilla, cap.1. fol.71.2. in Sevachim Babyl. fol.62.1. Amplius, והלועז ששמע אשורית יצא Et gentilis homo audiens legi Aſſyriacè, excuſatur, Megilla cap.2. initio. Item: ותפלין והמזוזות אינן נכתבות אלא אשורית Tephillin, id eſt, ſchedæ precum & ſchedæ poſtium non ſcribuntur niſi Aſſyriacè, id eſt, literis Hebraicis hodiernis. *Apud Rabbinos,* דומות למ״ם וס״מך כמו שהם בכתב אשורית שבידינו היום Similes ſunt literis Mem & Samech, ſicut illæ ſunt in ſcriptura Aſſyriaca, quæ hodie eſt in manibus noſtris, Liber Ikkarim, orat.3. cap.16. ubi diſputatur, hodiernas literas non eſſe eas, quibus uſi Hebræi trans Euphratem. Vide ibi. Contraria ſententia aſſeritur in lib. עין ישראל in Comment. in Megilla cap.1. ubi inter cætera author iſte dicit: זה הכתב אשר אנחנו כותבים בו היום ספר תורה וכל דבר שבקדושה הנקרא כתב אשורי הוא עצמו היה הכתב שבלוחות העדות id eſt, Hæc ſcriptura, quâ nos ſcribimus hodie librum Legis, & omnem rem ſacram, vocatur ſcriptura *Aſchuri,* eſtque ea ipſa ſcriptura, quæ

fuit in Tabulis testimonii & libro Legis, qui repositus fuit in latere arcæ fœderis Domini. Rursus in Gemara: Inveni virum quendam, habentem in manu sua epistolam, כתובה אשורית וּלשון הקודש scripturâ Assyriacâ & linguâ sanctâ, Sanhed fol.97.2. Glossa R.Salomonis: Assyriaca, id est, Scriptura, quam nos hodie habemus, est Assyriaca, quæ venit ex Assyria, ut dicitur aliis locis, &c. Sic in utramque sententiam apud Hebræos sunt graves authores. De his alibi latiùs.

אשרא · אֲשֵׁרְתָא *Lucus:* ונביאי אֲשֵׁירְתָא Et prophetas luci, 1.Reg.18.19. וַאֲשֵׁירְתָא די עֲלוֹהי Et lucus qui erat super eo, Jud.6.28. לַאֲשֵׁרְתָא Pro luco, 2.Reg.23.7. *Constr.* אשרת כָּל אִילָן Lucum ullius arboris, Deut.16.21. *Plur.* קָמָן וַאֲשֵׁירִין Statuas & lucos, 2.Reg.17.10. *Emphat.* וקץ יַת אֲשֵׁירָתָא Et succidit lucos, 2.Reg.23.14. *quæ est forma fœminina. Masculinè,* וַאֲשֵׁרַיָא Et lucos, Jesa.17.8. דַעֲבַדוּ יַת אשריהון Quòd fecerunt lucos suos, 1.Reg.14.15. וְיַת אשריהון תְּקַצְּצוּן Et lucos ipsorum succidetis, Exod.34 vers.13.

אֻשַּׁרְנָא *Murus.* Referunt ad primam significationem, & volunt ita dici, quòd sit *Robur & Firmamentum* sui loci: וְאֻשַּׁרְנָא דְנָה לְשַׁכְלָלָה Et murum hunc perficiendi, Esræ 5.3.

אַשְׁרְשִׁיפָא *Sedile, Sella, Scannum,* Talm. רב פפא אשרשיפא Raf Papa afferebat ipsi sellam, Kethub. fol.61.1. מנח להו אשרשיפא Ponebat ipsis sellam vel sedilia, Berach.fol.24.1. Glossa, ספסל. *Aleph videtur esse servile, & sic pertinet ad literam* ש.

אשש *Ithpahel,* נתאושש vel נתאֲשֵׁשׁ *Corroborari, Confirmari:* והיכן נתאוששו לו כאן Et unde confirmatæ sunt ipsi hîc? Beres. rab. sect.78. Tale est in Hebræo התאוששו Jesa.46.8.

אֻשַּׁיָּא *Fundamenta, sic dicta, quod sunt robur ædificii:* ואשיא יְחִיטוּ Ac fundamenta ipsa attolluntur, Esræ 6.13. Vide ampliùs in אוש.

אשישה *Lagena, Hebr. Item Lecythus, Lenticula,* Talm. אשישא דמשחא Lagenula vel lecythus olei, Bava basra fol.144.1. R. David ad illud, וַאֲשִׁישָׁה אֶחָת, 2.Sam.6.19. ואשישה אחת מלאה יין Et lagenam unam plenam vino. Ab.Esra ad illud, אשישי ענבים Hos.3.1. sicut; סמכוני באשישות Corroborate me lagenis, Cant.2.5. id est, באשישות היין Lagenis vini. Tale est, אשישי יין ענבים Lagenis vini uvarum, id est, ex uvis expressi. Talmudici de voce אשישה dissentiunt. Unde ad illud וַאֲשִׁישָׁה אַחַת, 2.Sam.6. Raf Chanan dixit, אשישא אחת משׁשה באיפא Aschischa est una de sexta parte mensuræ Ephæ: R. Samuel dixit, אשישא גרבא דחמרא Aschischa dolium sive vas vini est, Pesach, fol.36.1.

אֲשִׁישִׁים, אֲשִׁישׁוֹת *Lenticulæ, lentis species minor & vilior, aut Rejectamentum sive* פסולת *furfures farinæ lenteæ,* Nedarim fol.53.2. דכו במדוכא אשישות Tundite in mortario lenticulas, & facite ex illis placentas, Medrasch Tillim Psal.23.

אֶשִׁישִׁין *Placentæ frixæ:* וְטַעֲמֵיהּ כְּאֶשִׁישִׁין בִּדְבַשׁ Et sapor ejus erat sicut placentarum frixarum cum melle, Hebr. כְּצַפִּיחִת, Exod.16.31. in Jon.

אשת אֲשׁוּתָא *Talpa:* vide suprà in אשה.

אישורית Vide suprà in איש.

אֶשִׁיתָא *Paries,* Talm. הואי אשיתא דנפל Vidi parietem cadentem, Berach.fol.56.1. Somnium est, quod quis recitavit somniorum interpreti, qui dixit: Bona tua caduca erunt, & mox corruent. Possit fortè etiam ad אשה referri. Nam à tali forma, terminationes ות & ית frequentes sunt.

אֶשְׁתְּדוּר Vide in שדר.

אִישְׁתְּיָמָא *Cancellarius, Secretarius,* Tal. מֵעִיקְרָא סבור אישתיימא A principio existimatus fuit esse secretarius, עי fol.41.1. שליח נושא חותם המשלחו Legatus portans sigillum ejus qui ablegavit ipsum. Videtur pertinere ad שתם Claudere.

אִישְׁתְּרָא *Anno hoc. Compositum ex* שַׁתָּא & הָדָא, ut: אישתקד הוה דידך אישתרא דידי Præterito anno fuit tuum: hoc anno est meum, Talm. Hieros. Maaser scheni cap.4.

אֶשְׁתְּקַד vel א שתקר *Anno præterito,* quasi, שַׁתָּא קַדְמִיתָא. *In Targum,* די מִזַּמַּן מִן אשתקד Qui ordinatus est ab anno superiore, Levit.16.21. Jon. vel, Tempore superiori, מיום אתמול, ut loquitur R. Salomon. Idem R.Salomon in Comment. Levit. 26.10. שיהא ישן הנושן מן שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד Quod erit vetus inveteratum, id est, à tribus annis, melius est ad comedẽdum, quàm anni præcedentis. *Apud Talmudicos,* מי שלא שקל לאשתקד ישקול שנה הבאה Is qui non dedit siclum anno præterito, det eum anno sequẽti, Schekal. cap.6. מפני מה אשתקד שלעולם בולו לקה ושלך לא לקה Quare anno præterito seges totius mundi erat percussa, tua verò non fuit grandine percussa, Berach.fol.18.2. אשתקד היתה מליאה פירות Ante annum erat plenũ fructibus, Maaser scheni cap.4. מישן ישן משל אשתקד Vetus est anni præcedentis, של שלש שנים Inveteratum est annorum trium. Aliter vide in Betza fol.5.2. Legitur & Syr. 2.ad Cor.8.10.

אשתיפא *Nomen proprium viri.*

את *Apud Cabalistas* sæpè mysticè ponitur, pro principio & fine, ut Α & Ω in Apocalypsi.

את *Apud Rabbinos quandoque* τεχνικῶς *sumitur, pro certa voce, & pluraliter formatur* אתים. Inde R.Ismaël scribitur mysteria quæsivisse in שלשה אתים tribus את in Lege. Vide R.Sal. Num.6.13.

Hinc

Huic est Rabbinorum אותו, *quod quandoq. est Nominativus, Is, Ipse, Id: quandoque accusativus, ut Hebraicè.*

אֵרְת Guido hîc ponit, pro Utile esse: Vide יארת.

אַתְּ *Tu.* אֲרֵי עַרְטִלַּאי אַתְּ Quòd nudus tu esses, Gen.3.11. וְאַתְּ תְהֵא נָטַר לֵיהּ Tu verò observabis ei, Genes.3.15. Sic hæc vox generis communis est. *Fœmininè,* שַׁפִּירַת חֵיזוּ אַתְּ Pulchra aspectu tu es, Genes.12.11. ubi Kametz propter accentum est. Sic אַחְתִי אַתְּ Soror mea tu es, ibid. vers.13. *Sæpissimè etiam dicitur* אִנְתְּ, *ubi* נ *vel est loco Dagesch, ut sæpè aliàs, vel est ex forma* אַנְתָּא: ut, אנת וּבְנָךְ Tu & filii tui, Gen.6.18. in Jon. אַנְתָּה מַלְכָּא Tu rex, Dan.2.29.31. ubi ת in fine juxta Masoram redundat. *Plurale,* אַתּוּן חֲזֵיתוּן Vos vidistis, Exod. 20.22. *Ex altera forma,* עִדָּנָא אַנְתּוּן זָבְנִין Tempus vos redimitis, Dan.2.8. *In lingua Hierosolymitana, cum servilibus ab initio,* א *nonnunquam eliditur,* ut וְתְּ מַר Et tu dicis, pro וְאַתְּ אָמַר, Talm. Hierosol. Sanhedr. cap.11. Sic הדא דת מר Hoc quod tu dicis, pro דְאַתְּ, Schevuoth cap.7.

אֲתָא *Venire. Dicitur &* אֲתָה *&* אֲתִי, *pro more aliorum hujus classis verborum.* Hebr. בָּא. *Præteritum,* חַד אֲתָא לְאִתּוֹתָבָא Unus venit ut permaneat vel hospitio excipiatur, Genes.19.9. אֲתָה עֲלֵיהוֹן Venit ad eos, Esræ 5.3. וּשְׁמוּעֲתָא אֲתָת Et fama pervenit ad Davidem, 2.Sam.19.30. אֲרֵי אֲתֵיתָא לְוָתִי Quòd venisti ad me, Judic.11.12. כְּעַן אֲתֵיתִי Nunc veni, Jos.5.14. אֲנָא אֲתֵית מִן סִדְרָא Ego veni ex acie, 2.Sam.4.16. אֲתוֹ לִירוּשְׁלֵם Venerunt Hierosolymam, Esræ 4.12. אֲתוֹ לְמִזְבַּן עֲבוּרָא Venerunt ad emendum frumentum, Genes.42.10. דַאֲתוֹ לְוָתָךְ Qui venerunt ad te, Jos.2.3. וַאֲתוֹ לְוָת רְעוּאֵל Et venerunt ad Reguelem, Exo.2.18. quod fœmininum est. אֲתֵינָא לְוָת אֲחוּךְ Venimus ad fratrem tuum, Gen.32.6. *Participium,* וְהָא עֵשָׂו אָתֵי Et ecce Esau veniebat, Gen.33.1. כָּל דְאָתֵי לְאַתְרָא Quicunq; veniebat ad locum istum, 2.Sam.2.23. *Plurale,* וְהָא גַמְלַיָא אָתְיָן Et ecce cameli veniebant, Genes.24.63. Sic passim hæc forma masculinè legitur. In Jonathane hoc loco est אָתְיָן, quæ mox quoq; fœminina est. *Et aliter,* וְאָתַן קֳדָמוֹהִי Et venerunt ante eum, Esth.1.3. In libris id legitur וּמַיְיתִין, quod fortè debet esse ex Aphel וּמַיְתָן Et adducebant. *In dialecto Hierosolymitana frequenter, cum* ו *ab initio, amittit* א, ut וְתַיָא Et venit, pro וְאַתְיָא; Sic ותייא כיי דמר Et venit secundum eum qui dicit, hoc est, Et res se habet juxta illum, &c. Sic crebrò. *Fœmin.* רָחֵל בְּרַתֵּיהּ אָתְיָא Rachel filia ejus veniebat, Genes.29.6. שְׁבַע שְׁנַיָא עָבוּר אָתְיָן Septem anni veniebant, Genes.41.29. עֲבוּר שְׁנַיָא טָבָתָא דְאָתְיָן Frumentum annorum bonorum, qui adveniunt, Genes.41.35. *Infinitivus,* בְּמֵיתֵי אֲחוּכוֹן Cùm venerit frater vester, Gen.42. 15. לְמֵתֵא לַחֲנֻכַּת צַלְמָא Ad veniendum ad dedicationem imaginis, Dan.3.2. לְמֵיתֵי יוֹמָא דֵין Ad veniendum die hoc, Exod.2.18. מִלְּמֵיתֵי מֵאַרְעָא דְכִתָּאֵי A' veniendo ex terra Chittæorum, Jesa.23.1. *Cum Affixis,* עַד מֵיתֵי לְוָתָךְ Usque ad venire me ad te, Gen.48 5. בְּמֵיתֵי מִפַּדַּן In veniendo me de Paddan, Genes.48.6. עַד מֵיתָנָא לְתַמָּן Usque ad venire nos eò, Exod.10.26. עַד מֵיתָךְ לְתַמָּן Usq; ad venire te eò, Gen.19.22. עַד מֵיתֵיכוֹן Usque ad venire vos, Deuter.1.31. עַד מֵיתוֹהִי Usque ad venire ipsum, 1.Sam.9.13. בְּמֵיתוֹהִי In veniendo ipsum, Gen.33. 18. עַד מֵיתֵיהוֹן Usque ad venire ipsos, Genes.34.5. בְּמֵיתֵיהֶן לְמִשְׁתֵּי In veniendo ipsas bibitum, Genes. 30.38. *Imperativus,* אִיתָא הַלְכָא Veni huc, 2.Sam. 14.32. אִיתָא אֵיזִיל Veni, ito, 2.Reg.5.5. אִיתוֹ נִסְגּוֹד Venite procumbamus, Psalm.95.6. אִיתוֹ קֳדָמוֹהִי בְּתוּשְׁבַּחְתָּא Venite coram eo cũ laude, Psal.100.2. וְאִיתוֹ לְוָתִי Et venite ad me, Genes.45.18. *Plurale per Aphæresin,* תִּיו אֲכוּלוּ לַחְמִי Venite, comedite panem meum, Hebr. לְכוּ, Prov.9 5. *Sic sæpè in dialecto Hierosolymitana:* ut, אולון ותון בצפרא Abite, & venite cras manè, Talm. Hieros. Bava bathra cap.2. *Futurum,* דְאֵיתֵי לְוָת רִבּוֹנִי Quo veniam ad Dominum meum, Gen.33.14. Sic deinceps, תֵּיתֵי Venies, יֵיתֵי veniet, נֵיתֵי veniemus, יֵיתוּן venient, Jesa. 47.9 וְיֵיתְיָן Et venient, וְתֵבֹאנָה Jesa. 47.9. וְיֵיתְיָן לָךְ תַּרְתֵּין אִלֵּין Et obvenient tibi duo ista, Jesa. 47.9. Veneta in punctatione hujus verbi, sæpe prava sunt. *Aphel, Præteritum,* וְהֶבֶל אַיְתִי אַף הוּא Et Abel attulit etiam ipse de primogenitis pecorũ suorum, Gen.4.4. מַן אַיְתָךְ הַלְכָא Quis adduxit te huc, Jud.18.3. In Venetis pravè vox scripta est. לָא אַיְתִיהּ Non adduxerit illam, Levit.17.4. Veneta pravè habent אִתְיהּ omissâ primâ radicali. אֲרֵי אַיְתֵיתָא עֲלַי Quòd adduxisti super me, Genes.20.9. לָא אַיְתֵיתִי לְוָתָךְ Non adduxi ad te, Gen.31.39. אַיְתִיאוּ יָת אַפְרָשׁוּתָא Attulerunt separationem, Exod.35.21. דְאַיְתִיאוּ מִמִּצְרַיִם Quòd adduxerunt ex Ægypto, Genes.43.1. ubi Jonathan habet דְהַיְתִיוּ, cui simile, quod sequitur, הַיְתִיו מָאנֵי דַהֲבָא Adduxerunt vasa aurea, Dan.5. 3. וְהֵיתִיו לְדָנִיֵּאל Et adduxerunt Danielem, Dan.6. 17. הַיְתִיו אִלֵּךְ Adduxerunt viros illos, Dan.6.25. in quibus ה est characteristica litera ex usu Hebræorum: לְמָה אַיְתֵיתוּן יָתֵיהּ Quare adduxistis eum ad me, 1.Sam.21.15.&c. *Participium,* הָא אֲנָא מַיְתֵי En ego adduco diluvium, Gen.6 17. *Plur.* וְאִנּוּן מַיְתָן Ipsi adducebant quisque oblationem suam, 1.Reg.10.25. *Infinitivus,* לְהַיְתָיָה Ad adducendum, Dan.5.2. vel לְאַיְתָאָה יָתָנָא Ad adducendum nos, Num.20.5. מִלְּאַיְתָאָה Ab adducendo, ne adducerent, Exod.36.6. בְּאַיְתָיוּתִי עֲלָךְ In adducendo me contra te, Ezech.32.10. קֳדָם אַיְתִיוּתָךְ

Ante adducere te, 2.Sam.3.13. באיתיתכון בני עממיא In adducẽdo vos populos alienos, Ezech.44.7. עד איתאיכון Usque ad adducere vos, Lev.23.14.15. Utrumq; Targum post ת habet Cholem, quod in Aphel, nullum prorsus habet locum. Commodiùs autem ex forma præcedenti legeretur. *Imperativus*, איתי לי צידה Affer mihi venationem, id est, ferinam, Genes.27.7. אימר לצפונא איתא Dicam septentrioni, affer, Jesa.43.6. *Plur.* איתו בני מרחיק Adducite filios meos de longinquo, Jesa. 46.3. איתו ית כל מעשריא Adducite omnes decimas, Mal.3.10. ואיתו ית אחוכון Et adducite fratrem vestrum minimum, Gen.42.34. ואיתו אלי Et afferte ad me, Exod.32.2. *Futurum*, איתי בישתא Adducam malum super domum ejus, 1.Reg.21.29. עד דאיתי עלוהי Donec adducam super eum, Ezec. 21.27. אם לא איתניה Si non adduxero eum, vel reduxero, Genes. 44.32. ואיתנך Et adduxero te, Ezech.38.16. Sic porrò, תיתי adduces, ייתי adducet, נייתי Adducemus, &c. *Ithpehal*, *Præteritum*, דאתותיאת לך Quod adducitur tibi, Gen.33. 11. Cholem hîc planè insolens est. Sed est loco א. Analogia postularet, דאתאית. Hinc euphonia priorem formam extrusit. Apparet id ex Jonathane, in quo legitur דאתתיא, quod legendum, vel דאתתית, vel דמתתיא, ex Participio, ubi א radicale extrusum. *Futur.* ויתיתי לות אהרן Tunc adducatur ad Aharonem, Levit.13.2. Sic plura ab incipientibus ab א habent vocalem longam sub litera ת characteristica in hac conjugatione. Possit tamen etiam analogicè ex forma Ithpehal, quæ ex Pehal deducitur, dici יתתי pro יתאתי. Quia autem ab אתי in Futuro dicitur איתי, inde elisa א fit יתתי. Sic etiam legi debet ibid. vers.9. & Levit.14.2. יתיתין בחדוא לותך Adducentur cum gaudio ad te, Hebr. מובאות לך Psal. 45.15. In Venetis prava punctatio est, ut aliâs sæpè in hoc verbo. *Ophal, forma passiva, respondens Hebrææ conjugationi Hophal: unde duo exempla hîc occurrunt in Daniele, cum alias in Targum sit ignota ista conjugatio passiva. Præteritum,* באדין גבריא אלך היתיו Tunc viri illi adducti sunt, Dan.3.13. א primam radicalem in י commutari, non est insolitum. ה characteristica est ex usu Hebræo. Tzere est propter sequens י. Regulariter ergo esset האתיו. *Et fœmin.* והיתית אבן חדה Et adductus fuit lapis quidam, Dan.6.18. Terminatio fœminina in Chirek, omninò insolẽs est. *Apud Talm.* יתי דלא ידעית Eveniat (mihi hoc & illud,) ego nescivi; *Formula jurandi*, in Talm. Hierosol. Scheviith cap.6.fol.36.3. Eodem lib.cap.9. fol.38.4. pro eodem Hebraicè dicitur יבוא עלי אם לא שמעתי וכו'. Sic in Joma cap.1.fol.38.4.

איתאה Adductio.

Porrò Talmudici in Infinitivo Pehal dicunt etiam אתויי Venire, & מתי, unde illud, ברוך מתיך לשלם *Benedictum sit venire tuum ad pacem, sit felix adventus tuus*, Sanhed.fol.14.1. Kethubh.fol.17.1. *In Imperativo per Aphæresin primæ radicalis*, תא Veni, unde illud tantoperè frequens, תא שמע *Veni, audi*, & in libro Zohar, תא חזי *Veni, vide*, quibus utuntur, quando evidentem aliquam explicationem aut responsionem ad præcedentia afferunt. Sic dicit Philippus ad Nathanaelem, ἔρχου καὶ ἴδε, hoc est, תא חזי Johan.1.47. In Talmud Hieros. pro eo dicitur איתא חמי, & in glossa notatur, esse לשון קושיא formulam objectionis.

* אתא · אתתא *Uxor, Mulier, Vira. Aleph ultimum est formativum generis fœminini. Est autem ab Hebræo* אשה, *literis* ש & ת *pro more commutatis. Forma cum gemino* ת *est emphatica, & tam in sermone continuato, quàm sententiæ membris usurpatur. Absoluta & simplex forma rarior est: emphatica frequentior.* וגבר או אתתא Aut vir aut mulier, Exod.13.29. משכבי אתא Concubitu mulieris, Levit. 18.22. בר נש דאתיליד מן אתתא Filius hominis, qui natus est ex muliere, Job.14.1. *Emphat.* לדא יתקרי אתתא Huic, id est, hæc vocabitur Vira, quia de Viro suo sumpta est, Gen.2.23. לאתתא In uxorem, Genes.2.22. *Constr.* שום אתת אברהם Nomen uxoris Abrahami, erat Sara, Gen.2.29. *Cum Affix.* על עסק אתתי Propter causam uxoris meæ, Gen.20.11. ארי אתתך היא Quòd uxor tua ea sit, Genes. 12.18. וקרא אדם שום אתתיה Et vocavit Adam nomẽ uxoris suæ, Gen.3.20. לאדם ולאתתיה Adamo & uxori ejus, Gen.3.21.

אנתתא *Idem quod* אתתא, *&* נ *est loco Dagesch, ut sæpè.* יליד אנתתא Natus mulieris, Job.25.4. מרי אנתתא Dominus, maritus mulieris, Exod.21.3. Jon. מרי אנתתיה Maritus ejus, ibid. למימר אנתתך Sermoni uxoris tuæ, Genes.3.17. Jon. רחימנא ית אנתתי Amo ego uxorem meam, Exod.21.5. Jon. על עיסק אנתתי Propter causam uxoris meæ, Genes.20.11. Jon.

אתו · אנתו *Idem. Invenio tantùm hanc formam in pausis sententiarum, & quidem cum litera* ל *ab initio:* ודברית יתה לי לאתו Et duxissem eam mihi in uxorem, Genes.12.19. ubi Jonathan לאנתו cum נ loco Dagesch: Sic Exod.6.20. & alibi sæpiùs.

אתו *Tres.* In Gemara, ואשכחנהו אתו מלאכי Et invenit tres angelos, Sanhed.fol.96.1. Glossa nihil hîc dicit. Elias interpretatur Tres. Cujus id linguæ sit, ignoro.

אתב אתבש *Non est vox significativa, sed cabalistica, secretam literarum permutationem indicans, ad mysterium aliquod indicandum. Est au*-

te

… illud, ut ת ponatur pro א, & ש pro ב, & deinceps, hoc modo:

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת
ת ש ר ק צ פ ע ס נ מ ל כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א

Hinc שֵׁשַׁךְ Jer.25.26. & 51.41. idem est quod בָּבֶל, quomodo & Jonathan ibi transfert. R. David: ששך idem est quod בבל · באלפא ביתא דאתבש per alphabethum Atbasch. Sic & R. Salomon. Item מַצְפַּץ idem quod nomen Tetragrammaton יהוה. Item בקם literæ ultimæ trium nominum propriorum, אברהם · יצחק · יעקב, idem quod nomen divinum שַׁדַּי, juxta illud: *Et apparui Abrahamo, Isaaco & Jacobo nomine* אֵל שַׁדַּי, Exod.6.3.

אתִּיטְרוֹן *Theatrum*: vide in תאט.

אתך Quæ hujus formæ sunt, velut אַתִּיךְ, & אַתְּכוּתָא, & alia similia, vide in נתך.

אַתְכְּלָא Vide in תכל.

אתל אַתְלִיטָא *Athleta*, ἀθλητής, *Pugil, Luctator. Dicitur & formâ Græcâ*, משל לאתליטים שהוא עומד ומתגושש Simile est athletæ, qui stat & luctatur cum filio regis, Beres. rab. sect.77. *Plurale*, ב' אתליטין שהיו עומדים ומתגוששים Duo athletæ qui stant & luctantur coram rege, Beres. rab. sect.22.

אתמל אִתְמְלִי *Heri*. Vide תמל. Sed אִתְמְלִי *Impleri*, vide in מלא.

אתמהא Vide in תמה.

אתן אֲתָנָא *Asina*: וַחֲזַת אֲתָנָא Et videns asina ista angelos, Num.22.23. Hebr. est אָתוֹן unde Cholem propriè mutatur in Kametz. Jonathan tamen habet אַתְנָא. Sic mox, וּסְטַת אתנא Et recessit asina de via: וּמְחָא בִלְעָם יָת אֲתָנָא Et percussit Bilham asinam, ibid. & plura ibidem. וַאֲמַר בִּלְעָם לַאֲתָנָא Dixitque Bilham asinæ, Num. 22.29. הֲלָא אֲנָא אֲתָנָךְ Numquid ego sum asina tua? Numer.22.30. וְזָרִיז יָת אֲתָנֵיהּ Et accinxit asinam suam, Num.22.21. *Plurale*, אֲתָנָן עַסְרִין Asinas viginti, Gen.32.15. רָכְבִין עַל אֲתָנָן Equitantes asinas, Jud.5.10. וַאֲתָנָן Et asinæ & cameli, Gen.12. 16. *Emph.* וַאֲבַדָא אֲתָנָא Et amissæ fuerunt asinæ, 1.Samuel.9.3. וַחֲדָא מִן אֲתָנַיָא Et unam asinarum, 2.Reg.4.22. Veneta communiter habent ex forma אַתָּן, unde emphat. אתנא, & plur. אַתְנָן vel אַתְנָא. Sed analogia requirit terminationem Kametz, quæ succedit in locum Cholem Hebraici.

אַתּוּן · אַתּוּנָא *Fornax*: תְּשַׁוֵּינוּן הֵיךְ אַתּוּן נוּרָא Pones eos tanquam fornacem ignis, Hebr. תַּנּוּר, Psal.21.10. לְגוֹ אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא In medium fornacis ardentis, Dan.3.15. בְּאַתּוּן נוּרָא דַעֲבָדוּ כַּשְׂדָאֵי In fornace ignis, quam fecerunt Chaldæi, Gen.11. 28. in Jon. *Emphat.* כְּתְנָנָא דְאַתּוּנָא Sicut fumus fornacis, Hebr. כְּקִיטוֹר הַכִּבְשָׁן, Gen.19.28. Exod. 19.18. idem. לְאַתּוּנָא דְנוּרָא In fornacem ignis, Genes.11.28. in Jon. לְמֵזֵא לְאַתּוּנָא Ad succendendum fornacem, Dan.3.19.

אַתּוּנָא *Athenæ*, urbs Græciæ celeberrima: אתו לאתינא Venerunt Athenas, Medrasch Echa cap.1. vers.3.

אַתּוּנָא *Caligo*, *Obscuritas. Sic præstat scribi, quàm* אתונא *ut est in Venetis. Nam Hebræum* אִישׁוֹן *talem formam in Chaldæo postulat, commutatis duntaxat literis* ש *&* ת, *ut fieri solet.* הֵיךְ אַתּוּנָא דַחֲשׁוֹכָא Sicut caligo obscuritatis sive tenebrarum, Prov. 20.20.

אותניתא *Vestes lugubres*: In Talm. Hierosol. Sanhed. cap.2. sub finem נפק לגביה לבוש אותניתיה Egressus est ad ipsum vestibus lugubribus suis indutus. Sic exponit glossa, בגדי אבל.

איתנים *Urbis nomen non procul ab Hierosolymis, cujus frequens mentio in Echa rab. cap.1.*

אַתְנַסִיאָה *Immortalitas*, i.e. ἀθανασία. In Aruch adducitur ex Aquila Græco interprete, pro Hebr. עַל מוּת, Psal.48. vers. ult. Extat in Talm. Hierosol. Moed katon fol. 83. 2. תרגם עקילס אתנסיאה עולם שאין בו מות Aquilas interpretatur ἀθανασία, hoc est, Mundus in quo non est Mors; nempe vocem Hebræam, עַלְמוּת Psal.48.15. Sic in Levit. rab. sect.11. scribitur, transferri ab ipso עֲלָמוֹת Psal.68.26. & in Medrasch Schir cap.1.3. eadem vox עֲלָמוֹת. In Talmud pravè scribitur אתנא סירא.

אֲתַר *Locus*: אֲתַר כְּשַׁר לָנָא לִמְבָת Locus commodus nobis ad pernoctandum, Gen. 24.23.25. וַאֲתַר כְּשַׁר לְגַמְלַיָּא Et locum commodum pro camelis, Genes.24.31. בַּאֲתַר קַדִּישׁ In loco sancto, Exod.29.31. מֵאֲתַר קַדִּישׁ De loco sancto, Eccles.8.10. *Emphat.* וַאֲשַׁוֵּי לָךְ אַתְרָא Et disponam tibi locum, Exod.21.13. בְּאַתְרָא הָדֵין In loco hoc, Genes.20.11. וְלָא תִשְׁבּוֹק לְאַתְרָא Neque remittes loco isti, Gen.18.24. לְאַתְרָא חַד In locum unum, Genes.1.9. *Cum Affix.* וְאֵהָךְ לְאַתְרִי Et ibo in locum meum, בְּאַתְרַנָא In loco nostro, Genes.29.26. אֱזֵיל לָךְ לְאַתְרָךְ Ito tibi in locũ tuum, Num.24.11. תִּטְלוּן מֵאַתְרֵיכוֹן Proficiscemini è loco vestro, Jos.3.3. עַל אַתְרֵיהּ In locum suum ibit, Exod.18.23. לְאַתְרְהוֹן In locum suum, Num.32.17. *Plur.* יָת כָּל אַתְרַיָּא Omnia loca ista, Deuter.12.2. בְּכָל אַתְרֵיכוֹן In omnibus locis vestris, Amos 4.6. לְאַתְרֵיהוֹן Secundum loca ipsorum, Genes.36.40. *Apud Rabbinos*, באתר דלית גבר תמן הוי גבר *In loco ubi non est vir, tu esto illic vir*, Tal. Berach. fol.63.1. *Contrà*: באתר דאירת גבר תמן לא תהוי גבר *In loco ubi est vir, tu ne esto vir*, ibid. Nempe ubi quis officium suum rectè facit, tu ne efferes te supra illum, ut illum vel contemnas, vel loco movere cogites.

אתור *Assyria:* ומלך באתור Et regnavit in Assyria, Genes.10.11. in Jon. מַלְכָּא דְאַתּוּר Rex Assyriæ, Num.24.22. in Jon. מַעֲלָךְ לְאַתּוּר A quo ingrederis in Assyriam; Genes.25.18. Jon. Præstat scribere ת cum Dagesch, ad differẽtiam אֲתוּר Gressus, ut & Hebraicè.

אַתּוּרָאָה *Assyrius:* מֵאַתְרָא הַהוּא נְפַק אַתּוּרָאָה Ex loco isto prodiit Assyrius, Genes.10.11.

אַתּוּרָיָא *Idem*, Genes.10.11. in Targ. Hierosol. Gen.25.18. & alibi sæpè.

אַתְּרוּג Vide in תרג.

אַתַּר Vide in נתר.

אַתְּאָ אַתְּתָא Vide suprà in את.

אַתּוּ Vide ibid.

בּ

באג Quæ hujus formæ sunt in medio cum א, vide ea infrà in בגה. Medium א hîc, & in plerisque sequentibus, non est radicale, sed vocalis index.

באר בָּאחָן *Nomen proprium loci, in quo malogranatorum bonorum crescebat copia*, unde, רמוני בָּאחָן Malogranata Badania, Talm. Kelim cap.17. Orla in fine. In Avoda sara fol.74.1. scribitur בָּדָן, unde apparet, א & hîc tantùm esse vocalis indicem.

באט בִּיאָט *Gradus, locus mansionis.* Munsterus sic ponit. Aruch non habet: mihi suspecta est interpretatio.

באל בָּאלָא *Nomen sylvæ cujusdam in Babylonia. aut est simpliciter Sylva.* Hinc תאו Bubalus, bos sylvestris, Deut.14.5. in Onkelo transfertur תּוֹרְבָּלָא Bos sylvæ, id est, sylvestris. Nam תור Chaldaicè est pro Hebræo שׁוֹר *Bos*, & בָּלָא idem quod יַעַר *Sylva.* Rabbini istum bovem vocant שׁוֹר הַבָּר, ubi בַּר est *Foris, extra, sylva, desertum*; quia ista loca sunt extra habitationem hominum. *Apud Talmudicos*, הני עזי דבלא בשרות על מזבח Istæ capræ sylvestres rectæ sive legitimæ sunt super altari, Chol.fol.80.1. Glossa, באלא id est, יער Sylva. Et ibidem mox: תורבלא מינא דבהמה הוא Bos sylvestris species bestiæ est. Junctim legitur, ut vox composita.

באץ Hinc formam videtur habere, רְבָאצִי, quod legitur Proverb.25.1. Vide de eo in בצא.

בָּאֵר *Explicare, Explanare, Exponere, Declarare*, Hebr. Sic apud Rabbinos usitatissimum est: מְבוֹאָר Explicatum, Declaratum.

ביאור *Expositio, Declaratio:* ביאור על התורה Expositio super Legem: בביאור *Cum expositione, clarè, disertè.* בביאורו על התורה In expositione sua super Legem. *Plur.* ביאורים *Expositiones, Declarationes.* Item, תוספת הביאור *Additio expositionis, Epexegesis, Expositio antecedentis.*

בֵּאֵרָא *Fons, Puteus, à clara & limpida aqua dictus. Hæc forma rara est in Targum, communis autem in textu Hebræo:* בִּזְמַן דְאִתְיְהִיבַת לְהוֹן בְּאֵרָא דְמַיָא In tempore quo datus fuit ipsis puteus aquæ, Cantic.1.1. in cantico tertio ejus versus. Aliâs א medium commutatur in Jod: vide ביר.

בָּארֵג *Laudatum, Optimum:* vide infrà in ברג.

בְּאֵשׁ *Malum esse vel videri, Displicere, ægrè, molestè ferre: Ægrotare, Malè habere. Scribitur &* באיש *pro* בְּאֵשׁ *vel* בְּאִישׁ. *Respondet Hebræo* רוּעַ *vel* יֵרַע. *Præteritũ,* שַׂגִּיא בְּאֵשׁ עֲלוֹהִי Valdè malum fuit ipsi, id est, vehementer displicuit, Dan. 6.14. וּבְאִישׁ פִּתְגָּמָא לַחְדָא Et mala fuit hæc res valdè, id est, displicuit, Genes.21.11. *Participium,* וּלְמָה בָּאִישׁ לִיךְ לִבָּךְ Et quare se malè habet cor tuum? 1.Sam.1.8. *Plur.* נְבִיאֵי שִׁקְרָא דִי בְנַוָהּ בָּאִשִׁין Prophetæ falsi qui in ea sunt, mali sunt, vel, malè agunt, Hebr. אַנְשֵׁי בֹּגְדוֹת Soph.3.4. *Futurum,* אַל יִבְאַשׁ בְּעֵינָךְ Ne malum sit in oculis tuis de puero hoc, Genes.21.12. תִבְאַשׁ עֵינֵהּ Malus, malignus sit oculus ejus, Deut.28.54. וְתִבְאַשׁ עֵינָךְ Et malignus sit oculus tuus in fratrem tuum, Deut.15.9. Veneta formam Pehal & Aphel confundunt. *Ithpehal, Præteritum,* אִתְבְּאֵשׁ לְעַמָּא הָדֵין Malè fuit populo huic, Exod.5.23. *In Talmud Hierosolymitano* איבאש *frequens est pro, Malè habuit, Ægrotavit. Aphel,* אַבְאִישׁ *Male agere, Malefacere, Malo afficere. Præteritum,* אַבְאִישׁ מִכֹּל Pejus egit, quàm omnia quæ fecerunt Emoræi, 2.Reg.21.11. וְשַׁדַּי הַבְאִישׁ לִי Et omnipotens malo affecit me, Hebr. הֵרַע, Ruth.1.21. Forma est Hebraica, quam etiã Daniel in Chaldaismo aliquando usurpavit: לְמָה אַבְאֶשְׁתָּא לְעַבְדָּךְ Quare malo affecisti servum tuum? Num.11.11. וְלָא אַבְאֵשִׁית יָת חַד Neque malo affeci quemquam ex vobis, Num.16.15. אַבְאִישׁוּ מֵאֲבָהַתְהוֹן Pejus egerunt, quàm patres ipsorum, Jerem.7.26. וְאַבְאִישׁוּ Et malè egerunt, Jesa.1.4. לְמָא אַבְאֶשְׁתּוּן Quare malum fecistis mihi? Gen. 43.6. דְאַבְאֶשְׁתּוּן יָת רֵיחָנָא Quòd malum reddidistis odorem nostrum, Hebr. הִבְאַשְׁתֶּם Fætere fecistis, fœtidum reddidistis, Exod.5.21. Aliâs hoc verbum redditur per סרי, quod eam significationem propriè habet. *Participium,* מַבְאֲשִׁין בִּידֵיהוֹן Malè faciunt manibus suis, Mich.7.3. יַד מַבְאֲשִׁין Manum, malè-agentium, maleficorum Heb

Hebr. פֹּרְעִם. Job.8 20. בְּנִשַׁת מְבָאִישִׁין Cœtus malesicorum, Psal 22.17. לָא תִתְגָּרֵי בִּמְבָאשִׁין Ne irascaris in maleficos, Psal.37.1. *Infinitivum*, ואם אַבְאָשָׁא תְבָאשׁוּן Si malefaciendo malefeceritis, 1.Sam.12.25. לְאַבְאָשָׁא Ad malefaciendum, Psalm.37.8. לְמִבְאָשָׁא idem, & מ est loco א, ex dialecto Hierosolymitana; Exod.23.2. in Jonath. לְמַבְאָשָׁא או לְמִיטַב Ad malefaciendum vel ad benefaciendum, Levit.5 4. in Targ. Hierosol. מִלְאַבְאָשָׁא לָךְ A' malefaciendo tibi, 1.Sam.25.34. *Futurum*, לָא אַבְאֵישׁ לָךְ עוֹד Non malefaciam tibi amplius, 1.Sam.26.21. נַבְאֵישׁ לָךְ מִדִּילְהוֹן Malefaciemus tibi magis, quam illis, Gen.19.9. לָא תְבָאִישׁוּן Ne malefaciatis, Gen.19.7.

באיש · באישא *Malè affectus, dispositus, vel malè se habens, Ægrotans*, Talm.

באושתא *Maligna, Pessima*, קִרְיְתָא מָרָדְתָא וּבָאוּשְׁתָא Civitas rebellis & pessima, Esr.4.12.

ביש · בִּישָׁא *Malus, Malignus; Malitia, Malum, substantivè, ut Hebraicè רַע, cui respondet:* לְחוֹד בִּישׁ כָּל יוֹמַיָא Tantummodò est malum omnibus diebus, Genes.6.5. דְיַעְבֵּיד יָת דְּבִישׁ Qui fecerit quod malum fuerit, Deuter.17.2. בֵּין טָב לְבִישׁ Inter bonum & malum, 1.Reg.3.9.&c. *Plur.* וְאֶנָשִׁין דִּסְדוֹם בִּישִׁין Viri autem Sodomæ mali erant, Gen.13.13. זְעִירִין וּבִישִׁין Pauci & mali, Genes.47.9. *Emphat.* כָּל מַכְתָשֵׁי מִצְרָאֵי בִּישַׁיָא Et omnes plagas Ægypti malas, Deuter.7.15. אֲרֵי בִּישָׁן בְּנַת כְּנַעַן Quòd malæ essent filiæ Canaan, Gen.28.8. דְּחָשִׁילוּ בִּישָׁן בְּלִבָּא Qui cogitant mala in corde, Psal.140.3. Vide & infrà in ביש.

בישא · בישתא *Malum, Malitia:* אִם תַּעְבֵּיד עִמָּנָא בִּישָׁא Si feceris nobiscum malum, Genes.26.29. חֵיתָא בִישָׁא Bestia mala, Genes.37.20. וּלְמִעְדֵּי מִן בִּישָׁא Et recedere à malo, Job.28.28. וּבִישְׁתָא לָא אִשְׁתְּכַחַת בָּךְ Et malum non fuit inventum in te, 1.Sam.25.28. בְּבִישְׁתָא לִשְׁאוֹל In malo in sepulchrū, Genes.44.29. מִבִּישְׁתָא לְבִישְׁתָא נָפְקוּ De malo uno progrediuntur in aliud, Jerem.9.2. *Constr:* אֲרֵי סְגִיאַת בִּישַׁת אֱינָשָׁא Quòd multa esset, vel, multiplicaretur malitia hominis, Gen.6.5. וְיָת בִּישַׁת נָבָל Et malitiam Nabalis reddidit Dominus in caput ejus, 1.Sam.25.39. *Cum Affix.* דְּתָבְעִין בִּישְׁתִּי Qui cupiunt malum meum, Psal.40.15. דָּוִד כָּמִין בִּישְׁתָךְ David occultè quærit malū tuum, 1.Sam.24.10. אֲרֵי בִּישְׁתְּכוֹן סְגִיאָה Quia malitia vestra multa est, 1.Sam.12.17. וְלָא תָבַע בִּישְׁתֵיהּ Neque cupit malum ejus, Num.35.23. דְּתָבְעִין בִּישְׁתְּהוֹן Qui cupiunt malum ipsorum, Esth.9.2. *Plurale*, סַגִּיאָן בִּישָׁן Multa sunt mala, quæ accidunt justo, Psal.34.20. אֲרֵי בִּישָׁן בְּנַת כְּנַעַן Quòd malæ essent filiæ Canaan, Gen.28.8. וּכְתֵינַיָא בִּישָׁתָא Et sicut ficus malæ, Jerem.24.8. *Constr.* וּבִישַׁת שָׁמְרִין Et malitiæ Samariæ, Hos.7.1. מִכָּל בִּישָׁתְכוֹן Ex omnibus ma-

lis vestris, 1.Sam.10.19. בְּבִישָׁתְהוֹן In malis ipsorum, Psal.141.5.

באישות *Fœtor, Putor*, Rab. ab Hebræo בָּאַשׁ Fœtere, Putere.

בישות *Malum, malitia:* מִן קֳדָם בִּישׁוּת עוֹבָדָךְ Propter malitiam operum tuorum, Deut.28.20. וּכְבִישׁוּת עוֹבָדֵיהוֹן Et juxta malitiam operum ipsorum, Psal.28.4. וּמִבִּישׁוּת עוֹבָדֵיהוֹן Et propter malitiam operum ipsorum, Jerem.23.22. *Per apocopam*, לְבִישׁוּ In malum, Hebr. לְרָעָה Genes.31.52. לְבִישׁוּ Propter malitiam, malam cōstitutionem, veluti macilentiam & deformitatem, Genes.41.19. דְּלָא מִתְאַכְלָן מִבִּישׁוּ Quę non comeduntur præ malitia, Jere.24.2.8. חָשְׁלֵי בִּישׁוּתִי Cogitantes malum meum, Psal.35.4. דְּחָדָן עַל בִּישׁוּתִי Qui lætantur malo meo, Psal.35.26. תָּבְעֵי בִּישׁוּתִי Quærentes malum meum, Psal.71.31. *Apud Tal.* חזייה לרבי אליעזר בבישות Aspexit R.Eliesarem cum malitia, h.e. vultu malo, torvo, irato, Ketubh. fol.25.2.

מבאשין *Malefactores, Maligni, male agentes:* וְאַיְתֵי מְבָאֲשֵׁי עַמְמַיָא Et adducā pessimos gentium, qui scil. pessimè acturi sunt, Ezech.7.24.

אבאשות *Malus status, mala dispositio vel affectio:* בְּאַבְאָשׁוּת אַפֵּי Cum mala dispositione vultus venit divina majestas, nempe cum vultu iracundo, tristi vel perturbato, Eccles.7.4.

בב

בָּב · בָּבָא *Janua, Ostium, Porta:* וְעַל בָּבָא דְבֵיתֵיהּ Et ad ostium domus ejus, sanguis ejus effundetur, Esth.5.14. circa medium. *Apud Talmudicos ejus usus frequens est:* פתחו לי בבא Aperite mihi ostium: אַבָּבָא · אַבָּב Ad portam, ad ostium. *Hinc adagium priscum*, אַבָּב חוּטְרָא מִילֵי וְאַבֵּי דָרֵי חוּשְׁבְּנָא *Ad fores caulæ verba, intra septa ratio, scil. exigitur*, Schab. fol.32.1. Oves fugitivas pastor blandè ad ostium caulæ revocat: ab ingressis intra septa, severiùs pœnas exigit. Sic magistratus cū sceleratis fugitivis, præceptor cū discipulis, paterfamiliâs cū servis, Deus cū improbis agit. Vide R.Salom. Eccles.3.17. Ibidem in Gemara: אַבָּב חֲנוּאתָא נְפִישֵׁי אַחֵי וּמְרַחֲמֵי אַבָּב בְּזִיוֹנֵי לָא אַחֵי וְלָא מְרַחֲמֵי *Ad ostium tabernarum, multi sunt fratres & amici: ad ostium locorum despectorum, neq; fratres, neque amici.* Nempe taberna, in qua dives & liberalis hospes, multos allicit amicos: domus autem hospitis pauperis & despecti, deserta est. *Donec eris felix, multos numerabis amicos, Tempora si fuerint nubila, solus eris.* Alibi, וּלְיתַלְיֵיהּ בְּסִיפָא דְבָבָא Et ad suspendendum eum in limine portæ vel ostii, Gittin fol.68.2. אִידְרוֹנָא דְאִית בֵּיהּ אַרְבְּעָה בָּאבֵי Cubiculum in quo sunt quatuor januæ, Menach fol.34 1. Sunt & in Opere Talmudico tres libri, quorum quisque vocatur בבא *Porta*, unde בבא קמא *Porta prima*, בבא מציעא *Porta media*, בבא בתרא *Bava sive Porta posterior.*

In his

In his tractantur politica, juridica, forensia.

בָּבָא *Bava, nomen proprium viri, & huic nomen familiæ ejus semper adjunctum habet*, ut בבא בן בוטא Bava filius Butæ, Talm.

בָּבוּ *Odium, Inimicitia*: וּנְטַרוּ לֵיהּ בָּבוּ Et servabant ei odium, Hebr. וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ Et odio habebant eum, Genes. 37.4. in Jon. Sic, לְמִנְטַר לֵיהּ בָּבוּ Et perrexerũt amplius servare ipsi odium, ibid. vers. 5.8. אוֹ נְטַר לֵיהּ בָּבוּ Aut servaverit ipsi inimicitiam, Num. 35.21. Jon. Si lectio bona est, erit idem quod דְּבָבוּ, per aphæresin primæ literæ.

בָּבָא · בַּבְתָּא *Pupilla oculi*: הֵיךְ בַּבְתָּא דְעֵינָא Sicut pupillam oculi, Hebr. כְּאִישׁוֹן Sicut nigrum oculi, Proverb. 7.2. Veneta hîc mendosa sunt. *Constr.* נְטַרְתּוּן כְּבָבַת עֵינֵיהוֹן Custodiet eos sicut pupillam oculi ipsorum, Hebr. כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ, Deut. 32.10. *Apud Talm.* בביתא Idem, Gittin 69.1.

בְּבוּאָה *Umbra figuram alicujus referens, Imago, figura umbratilis*, Germ. Widerschein. Talm. אילימא לבבואה קא סגיד An dicam quòd umbram suam (imaginem in aqua relucentem) adoret? ע״ז fol. 47.1 הלכתי לשאוב מים ונסתכלתי בבואה שלי Ivi ad hauriendum aquas ex cisterna, & inspexi imaginem meam, scil. in aqua, Nedar. fol. 9.2. Et alibi: Si quis iter facturus, scire cupiat, an domum prosperè reversurus sit, inspiciat noctu umbram suam, אם חזי בבואה לבבואה si viderit umbram umbræ, indicium est, ipsum reversurum esse, sin minus, tunc periculum vitæ ipsi imminet, Kerithut fol. 6.1. ראה בבואה שלך בהן Intuere umbram, imaginem tuam in illis, scil. speculis, Ber. rab. sect. 4. Eodem sensu legitur nonnunquam בוביא, ut in Jalkut Proph. fol. 65. col. 3. & in Talm. Hieros.

בּוּבְיָא *Catinus, Frixoriũ fictile*, Germ. ein Tigel/ *Catillus*: האי בוביא היסיקו מבחוץ Iitum catillum calefecerit extrinsecus, Pesach. fol. 30.2. ein Tartenpfannen/ in quo placẽtæ coquuntur: אכל תמרי ושדא קשייתא לבוביא Comedit dactylos, & projecit ossa vel grana in catinum, Schab. fol. 29.1. Glossa, בירה של רעפים שקורין טיו״לש.

בּוּבִיתָא *Maceratio*: על בוביתא רמיא Super maceratione aquarum, id est, aquas macerationis, in quibus linum macerari solet, Chol. fol. 85.2. Glossa, מִשְׁרָא.

בָּבֶל

Babylonia, nomen urbis, in qua confusio linguarum ortum habuit; In Targum; רֵישׁ מַלְכוּתֵיהּ בָּבֶל Principiũ regni ejus fuit Babel, Genes. 10.10. Nomen à בָּלַל & בִּלְבֵּל *Confundere*, derivatum, quia Deus ibi בָּלַל vel בלבל Confudit linguam totius terræ, Gen. 11.9. *Postea regnum factum est ejusdem nominis.* וִיתוּב לְבָבֶל Et revertetur Babylonem, 2. Reg. 20.17. מִתּוֹתְבִין מִבָּבֶל Reducentur ex Babylonia, Jer. 27.16. מַלְכָּא דְבָבֶל Rex

Babyloniæ; passim. *Apud Talmudicos,* מאי בבל Quid est Babel? (id est, quare ita dicitur?) Dixit R. Jochanan, בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד quia est confusa in Scriptura, confusa in Mischna, confusa in Talmud. *In tenebris habitare fecit me*, Thren. 3.6. זה תלמודה של בבל hoc est, in Doctrina Babyloniæ, vel, in Talmud Babylonico, Sanhed. fol. 24.1. Verissimè utique; nam Talmud illud Ægyptiis vel Cimmeriis tenebris est tenebrosius.

בָּבְלִי *Babylonius, Babylonicus*: תלמוד בבלי Talmud Babylonicum, quod in Babylonia factum.

בַּבְלָאִי *Idem. Emphat.* בַּבְלָאָה: *Fœmin.* לְאוּמְּתָא בַּבְלֵיתָא Ad gentem Babylonicam, Psalm. 137.8. *Plur. masc.* תַּמָּן שַׁיְּלוּ יָתָנָא בַּבְלָאֵי Illic rogaverunt nos Babylonii, Psal. 137.3. *Fœmin.* נְשֵׁי בַּבְלִיתָא Mulieres Babylonicæ, Esth. 2.10. in 2. Targum.

בַּבְלְיָא *Babylonii*, Esth. 4.9.

בבר

בִּיבָר *Vivarium*, ζωογροφεῖον, *locus in quo feræ, bestiæ, pisces, aves conservantur.* Talm. אין צדים דגים מן הביברים ביום טוב Non venantur sive capiunt pisces ex vivariis in die festo, Betza fol. 23.2. לחצר ולביברין In conclave vel vivaria, Schab. fol. 106.2. ביברי של חיות של עופות ושל דגים אין צדין מהן ביום טוב Ex vivariis animaliũ, avium aut piscium, non venantur aliquid in die festo, Ibid. ביבר גדול · ביבר קטן Vivarium magnum, vivarium parvum, Ibid. ביברי דנרש Vivaria urbis Neresch, Cholin fol. 127.1. Sed alii hîc sumunt pro nomine proprio urbis, Vivare & Neresch. Sic ורדוניא וביבארי ושוקא דנרש *Vardonia, Vivara & Neresch*: trium oppidorum nomina sunt, Sota fol. 10.1.

* בַּבְתָּא Vide paulò antè.

בגא

Hinc בגבאי *Misgæus, nomen proprium, ut adducitur ab authore Aruch in principio literæ* מ, *sed apud Talmudicos & alios legitur* מגבאי *literis duabus transpositis.* Ejus usus est apud Hebræos in proverbio quodam, quod vide in שבם.

בָּגַד

Prævaricari, Perfidè, Falsò agere.

בֶּגֶד · בְּגִידָה *Perfidia, Falsitas, Prævaricatio*: בגידה ישדדם Perfidia vastabit eos, Rab.

בָּגוֹד *Perfidus*: בְּגוֹדָה *Perfida.*

בֶּגֶד *Vestis, Vestimentum: metonymicè Pannus, unde fit vestimentũ*: *Apud Rabbinos*: אל תלבש בגדיך בלא ברכה *Ne induas vestes tuas sine benedictione*, id est, sine precibus & celebratione Dei. Quemadmodum enim homo tenetur benedictionem dicere, quando cibum capit: ita quoque benedicere debet, quoties vestimenta sua induit, & quicunque hoc non facit, is induetur vermibus qui molestiores sunt, quàm acus in carne viva in Orchoth Chajim. Monitum non contemnendum

nendum. *Aliud:* כל המבזה בגדים אינו נהנה מהם לסוף *Quicunque contemnit vestes, tandem nullum illarum usum habebit, vel, nullum ab illis usum sentiet*, R.Salom. 1.Reg.1.v.1. & Jalkut in lib. Reg. ab initio, ad hæc verba, *Et cooperiebant eum vestibus, & non calefiebat*, (David scil.) Dicunt enim, hoc ideò Davidi accidisse, quòd antea dilacerarit pallium Saulis, 1.Sam.24.5. בְּגָדִים נָאִים Vestimenta pulchra. בגדי כהונה Vestes sacerdotii, id est, sacerdotum sive sacerdotales. De his vide Vajikra rabba sect.21.

בגה בְּגָא · בְּגִין · בְּגֵי *Ager, Campus, Rus, Vallis*, Talm. בני בגא Villici, qui in agris aut ruri degunt, Betza fol.21.1. דאכלי נהמא בבאגא Qui comedunt panem vel cibum ruri, in agro, Erubh. fol.73.1. זילו וקטלו מכל באגי Ite & interficite ex omnibus vallibus, ואינהו אזלו קטלו מחד באגא isti abiverunt & interfecerunt ex una valle, Bava kama fol.113.2. Glossa, באגא, id est, בקעה Vallis. באגי מיטמרי הוו Agri occulti fuerunt, de quibus scil. possessores ipsorum tributum occultabant, Bava basra fol.54.2. בגי לא מזדבני Rura non venduntur, Bava bas. fol.68.1. Scribitur hîc promiscuè בגי & באגי, unde apparet, Aleph duntaxat esse vocalis indicem. Glos. באגי id est, שדות שסביב המדינה Agri circa urbem. Aruch scribit, באגא idem est quod בקעה Vallis, in qua sunt agri multi. *Munsterus addit*, significare etiã *Ramos arboris*. De hoc in Aruch nihil.

בגן בְּגִין Vide illud in גין. Eò enim illud Aruch refert, ut litera ב ab initio sit servilis, ut in aliis similibus.

Deinde adducit Aruch הִבְגִּין pro, *Clamavit*. Sed exempla adducta hodie leguntur in Gemara per פ. Vide ergo in פגן.

בגל בְּגִלְאֵי Vide in גלה. בגלל Vide in גלל: nam litera ב in his servilis est.

בְּגַר *Pubescere, Puberem fieri, Pubertatis annos ingredi. Videtur propriè esse, Pilosum fieri: nam pubertas pilositate* באותו מקום *in isto loco definitur*, ut ex sequentibus constabit. *Apud Talmudicos*, ובגר לה קלא Et pubuit ei vox, id est, ob adultiorem ætatem fortior & crassior facta fuit, Bava bath. fol.167.2. Sic *Pubera folia, Pubentes berbæ*, apud Latinos Scriptores: *Rosæ pubentes*, apud Statium. *Proverbium*, בִּתָּךְ בָּגְרָה שַׁחְרֵר עַבְדָּךְ ותן לה *Si fuerit filia tua pubes facta, manumitte servum tuum, & dato eum ipsi*, scil. in maritum, Pesach. fol.113.1. Monere voluerunt eo, filias non esse diutiùs à parentibus, extra conjugium detinendas, vel justo longiùs retardandas, ne vagæ libidinis occasiones quærant, & scortatione sesuamque familiam dehonestent: כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה Quando pubuit filia, non amplius patri est potestas in eam, Nidda fol.47.1. הבת מיום לידתה וכו׳ Filia à die nativitatis suæ, usque ad duodecim annos completos, vocatur קְטַנָּה *Parva, minorennis*, vel תִּינוֹקֶת *Puellula*. A' duodecimo anno & die uno, si pubem in loco noto produxerit, vocatur נַעֲרָה *Puella*. Pubes hujus ætatis vocatur סימן התחתון *Signum inferius*. Post completos sex menses, à quo cœpit dici נערה *Puella*, deinceps vocatur בוגרת *Pubescens*. *Ex forma passiva*, עד שתתבגר Donec pubescat, puber facta fuerit, Rab. Vide Majemonem par.2. de אישות cap.2.

בַּגְרוּת *Pubertas*. Hæc in puellis incipit à duodecimo anno & sex mensibus: in masculis à decimo tertio anno & sex mensibus. Inde, אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד Non est (distantia) inter pueritiam & pubertatem, nisi sex menses duntaxat, Majemon par.2. de Statutis אישות, cap.2. Talm. Ketubh. fol.39.1. Nidda fol. 65.1. Kiddus. fol.79.1. הביאה סימני בגרות Produxit signa pubertatis, nempe duos pilos in loco isto, בגרות מוציאה מרשות האב Pubertas eximit ex potestate parentis, Kethubh. fol.39.1. Author Aruch tempus pubertatis pulchrè definit, inquiens: לא בזמן תליא מילתא Non in articulo isto temporis sita est res hæc (nempe, in articulo sex mensium post duodecimum annum): אלא בהבאת שתי שערות sed in productione duorum pilorum, id est, post sex menses à producta pube, quoto tandem anno hoc sit, vocatur בוגרת Pubescens, adeoque matura conjugio: קמי הכי antea tantùm vocatur קטנה Parva, id est, puella minorennis & immatura.

בֶּגֶר *Puber*: יש בגר בקבר Est'ne puber in sepulchro, num anni pubertatis etiã in sepulchro finiuntur? Talm.

בָּגִיר *Pilosus*. Est idem quod Hebr. שָׂעִיר, ad quam vocem Chaskuni Targum Hierosolymitanum adducit, גבר בגיר Vir pilosus, Gen.27.11. Illud Targum hodiè in nostris libris non extat. Onkelos & Jonathan habent שַׂעְרָן, à שְׂעַר Pilus.

בגרונרי Quod Aruch hîc adducit vide in litera ג, in ordine גנר, in גונדרי.

בָּדָא בָּדָה *Fingere, Effingere, Comminisci, Mentiri*, Hebr. 1.Reg.12.33. R.David illud explicat simpliciter per הוציא *Producere, Proferre*, & pariter Chaldæus per ערא, quod idem. Sed R.Salomon & Aben Esra volunt idem esse quod כזב *Mentiri, Fingere aliquid, & fictum proferre loco veri.* בוראים מלבם Comminiscuntur ea ex animo suo. *Apud Talmudicos*, למד לשונך לומר איני יודע שמא תתבדא ותאחז *Doce linguam tuam dicere. Ego nescio, ne fortè mendacii arguaris & capiaris*,

Berach. fol. 4. 1. Ex significatione *Producendi, Proferendi*: שאור בודה להן מתוכן Fermentum profert, producit ea ex illis, Glossa מוציא, Menach. cap. 5. ab initio, in Mischna.

בְּרַאי *Mendax.* Hinc illud Rabbinicum, עֹנֶשׁ שֶׁל בַּרַאי אִם אומר וַדַּאי אֵינוֹ בַּרַאי *Pœna mendacis est, ut si quando dicat verum, illud non sit sufficiens,* i.e. *ut ei non credatur.* Aliter idem vulgari sermone dicunt, כך עונש של בראי שאפילו אומר אמת אין שומעין לו *Talis est pœna mendacis, ut etiamsi dicat verum, tamen non auscultent ei,* i.e. *fidem ei non adhibeant,* Sanh. fol. 89. 2. כל המתרגם פסוק בצורתו הרי זה בראי *Quicunque interpretatur textum secundum formam suam,* (id est, ad literam, de verbo ad verbum) *is est mendax.* Adducitur à R. Asaria in מאור עינים fol. 145. 2. ex Kiddutchin cap. 2. Nam qui ita ad amussim literam interpretatur, fieri non potest, ut non aliquando sensum corrumpat: משה אמת ותורתו אמת והם בראים Moses est verax, & lex ejus est verax, sed illi sunt mēdaces, Sanh. fol. 110.

בִּירָא *Idem*: אפסקיה למוחיה אמר ליה ההוא ביירא הורה Divisit ipsi cerebrum: dixit ipsi, iste fuit mendax ille, Chol. fol. 63. 1. id est, בַּרַאי vel בְּרָאָה hoc est, שקרן Mendax.

בּרוּי *Mendacium,* Rab.

ברב ברובר Sic adducit hoc loco Aruch, & exponit *Tergum, Posterius, Posteriora*: vel, *Retrorsum, Tergo obverso, idq. ex usu linguæ Arabicæ, in qua* כותרבר *idem sit, quod* אחורנית. Verba Aruch sunt, ברובר קיימת קמי מריך Tergum tuum obvertis domino tuo? Berach. fol. 6. 2. vel, Retrorsum tu stas coram Domino tuo, id est, tergo obverso, vultu averso, quod nequaquam decet. Sermo de quodam, qui post templum oravit, tergo obverso, contra morem Judæorum, qui orantes semper vultum versus Templum Hierosolymitanum dirigunt. Id Elias videns, extracto gladio hominem transfodit & occidit, tanquam manifestè impium. ברובר id est, אחורך Posteriora tua, Præposterè. Sic Aruch. In Lexico Schindleri, רבור *Tergum, Posterius*: מבתרבר *Retro*: ברבור *In tergo, post.* Unde robur interpretationi Aruch. Hodie in Talmud legitur ברי בר, ubi ברי compositum ex ב & רי, & בר, id est, Quasi duas potestates tu facis stans coram domino tuo, q. d. duplex tu agnoscis dominium, duos tu Deos colis, alterum quem colis, faciem ad ipsum dirigendo, alterum in Templo, cui posteriora obvertis, &c. Prior lectio authoris Aruch, & expositio ejus melior & convenientior videtur: sed hac ratione pertinet ad radicem רבר.

בָּדַד *Solitarium agere, Solitarium esse,* Hebraicè. Apud Rabbinos etiam in Hithpahel usurpatur, התבודד, eodem sensu. המתבודדין Solitarii, Solitariam vitam agentes, Kasvenaki, Proverb. 8. 20. הִתְבּוֹדְדוּת *Solitudo, Solitaria vita*: חיי ההתבודדות Vita solitudinis, vita solitaria: בַּעֲלֵי התבודדות Vitam solitariam agentes.

בודד *Solitarius, Solitariè agens.* *Apud Grammaticos,* פועל בודד *Verbum* (Pars orationis) *solitarium,* id est, *Verbum intransitivum, Neutrum vulgò,* cujus actio vel passio in ipso subjecto manet, & sic quasi solitarium Verbum habetur, non habens socium, in quem vel actio vel passio dirigatur. Contrà, פועל יוצא Verbum egrediens, activum.

בְּדִידָה · בדידות *Solitudo*: מפני בדידות הלילה Propter solitudinem mortis, R. David Psal. 91. 5.

בְּדִיד *Liga, Pala, Batillus ferreus, instrumentum fodiendi*: יד הבדיד Manus, Manubrium palæ, Talm. Kelim cap. 29.

בּוּדִידָה *Lacus, vas instar mactræ, in quod oleum expressum influit,* Tal. אבל כותש הוא ומכנים לבודידה Scheviith cap. 8. In Aruch legitur לבודדה.

בדידין *Porcæ, Sulci agrorum, Fossæ parvæ derivandæ aquæ causâ factæ,* Talm. בדידין שבעיקרי זיתים Fossulæ circa radices olearum, Glossa גומות Moed caton fol. 4. 2. *Fœmin.* בדידות קטנות Fossæ parvæ.

בדדין *Veteramenta, veterata*: בגדים בדודים Vestimenta vetustate detrita, Hebr. בלוים, Talm. Vide in Echa rabbeta cap. 1. ab initio.

בַּדָּדִין *Torcularii, operarii in torcularibus,* Talm. הנועל בית הבד בפני הבדדין Claudens domum torcularis coram torculariis, Tahoros cap. 10. הבדדין והבוצרים Torcularii & vindemiatores, ibid. הבדדין הנכנסים והיוצאים Torcularii ingredientes & egredientes, ibid.

בַּד *Torcular, Prelum torcularis, locus ubi exprimitur uva: item Trapes vel Trapetum, mola olearia,* Talm. טוחן הוא בבית הבד Molit in loco torcularis, in trapeto, scil. olivas, Scheviith cap. 8. אין עושין זיתים בבד Non faciunt olivas in torculari, ibid. *Plur.* וְיִשׁוּפוּן גַּוְוַיָּא חַמְרָא וּבַדַּיָּא מִשְׁחָא Et redundabunt torcularia vino, & trapetes oleo, Joel. 2. 24. Veneta hic habent ובריא: rectiùs in Aruch adducitur in בר primo, וּבַדַּיָּא.

בַּד *Ramus: Pertica, Vectis, Palanga, Baculus, Bacillus, quo aliquid portatur, vel de quo aliquid in officinis suspenditur*: בד של הדס Ramus myrthi. *Plural.* בדי מחטין Bacilli, in quibus acus suspendunt vendendi causâ, Bava metzia fol. 24. 1.

בַּד *Linum, Lineum,* Hebr. בד המובחר Linum præstantissimum: מכנסי הבד Femoralia linea. Chaldæus id transfert בוץ Byssus, linum præstantissimum, Ezechiel pro מִכְנְסֵי בַד, ut in Mose legitur, dixit מִכְנְסֵי פִשְׁתִּים, quod idem, cap. 44. 18.

בָּרֵה Vide ſuprà in ברא.

בּוּרְיָא *Teges, Matta, Storea*, Talm. הבו ליה מתמרי דעל בודיא Date ipſi de dactylis, qui ſunt ſuper ſtorea, Kethub. fol. 50.2. Subſternebant eas arboribus ad excipiendos fructus, nè læderentur. מסככין בבודיא Tegunt (tugurium) ſtoreâ, Succa fol. 20.2.

בְּרַח *Lætari, Exultare, Geſtire gaudio, Hilarem eſſe. Præteritum*, בְּרַחוּ ארום אַת הוא יְיָ Lætantur, quòd tu Domine is es, Hebr. שָׂשׂוּ Thren. 1.21. *Particip.* בָּרְחָא וְחָדְיָא Exultabat & lætabatur, Eſth. 8.15. in ſec. Targ. *Imperat.* חֲדִיאִי וּבְרִיחִי Gaude & lætare, Hebr. שִׂישִׂי וְשִׂמְחִי Thren. 4.21. *Futurum*, אֶחְדֵי וְאֶבְרַח בְּמֵימְרָךְ Gaudebo & exultabo in verbo tuo, Hebr. אֶשְׂמְחָה וְאֶעֶלְצָה Pſal. 9.3. וְיִבְרְחוּן בָּךְ רָחֲמֵי שְׁמָךְ Et lætabuntur in te amatores nominis tui, Hebr. וְיַעְלְצוּ בְךָ, Pſal. 5.12. *Apud Talmudicos*, חזייה דהוה ברח טובא Vidit eum exultantem nimiùm: ברחי אנן Hilares, læti ſumus: וּמְבָרְחִינַן עֲצִיבֵי Et exhilaramus triſtes, Taanis fol. 22.1. יומא ברחא הוה ליה Dies lætus vel lætitiæ erat ipſi, Erubh. fol. 29.1. Si illud ſit Nomen, tunc potiùs dicendum, יומא דבריחא. Nam poſt Nomen emphaticum ſolet ſequi ד in constructione cum altero ſubſtantivo.

בְּרִיחָה *Lætitia, Exultatio: Conſt.* וּבְרִיחַת לִבָּא Et exultatio cordis, Eſth. 8.17.

בְּרִיחוּתָא *Idem*, Rab.

בְּדַל *Separare, Diſtinguere, Diſcernere.* Hebraicè in Hiphil uſitatiſsimum eſt: *Rabbini etiam in Kal eo utuntur.* הבודל בתמרים Separans dactylos, ſcil. cohærentes, Bava metzia fol. 89.1. *Ex Niphal*, ענינים נבדלים Res diſtinctæ, ſeparatæ, diverſæ. *Ex Hophal*, יובדל בין ההעדר והקנין Differentia conſtituetur inter privationem & habitum.

הֶבְדֵּל *Differentia, Diſcrimen. Sic etiam vocatur tertium prædicabile in Logica.* Unde in Logica R. Simeonis: הענין אשר בו יובדל המין לזולתו נקראהו הבדל id eſt, Rem iſtam, quâ una ſpecies diſcernitur ab altera, vocamus eam *Differentia*, cap. 10. ויקרא דבור הבדל לאדם Et vocatur Sermo differentia hominis, כי הוא יבדיל quia ipſe diſtinguit ſpeciem humanam, ויכירנו & diſcernit eam à reliquis, ibid. עד שנעמיד הבדלו תמיד Donec conſtituamus differentiam ejus perpetuam, ibid. החי סוגו והמדבר הבדלו Vivens ſive animal vivum eſt genus ejus, loquens autem differentia ejus, ibid. המות היא ההבדל האחרון Mors eſt differentia ultima, quæ ipſum diſtinguit ab angelis, ibid.

הַבְדָּלָה *Diſtinctio, Separatio:* נֵר הַהַבְדָּלָה *Lucerna ſeparationis.* Sic vocatur lucerna vel lumen, quod accenditur à Judæis ad veſperam exitus Sabbathi, ad Separandum diem à nocte, & ſeptimanæ dies profanos à ſabbatho ſancto. Fit hæc ſeparatio cum multis ceremoniis, de quibus in libris ipſorum ritualibus prolixè agitur. סדר ההבדלה Ordo ſeparationis iſtius eſt; *primò* precibus certis conſecratur vinum: *deinde* aromata: *tertiò* lumen ſeparationis. Inſpiciuntur manus & ungues digitorum, &c. ut eſt in libris מנהגים Rituum.

בְּדִיל *Stannum*, Hebr. Hinc כלים מבודלים Vaſa ſtanno obducta.

בְּדִיל *Ob, Propter. Sequente ד eſt, Propterea ut vel quod, eò ut vel quod:* בְּדִיל דְּלָא למיכל מניה Eò ut non comederes ex ea, Gen. 3.11. בְּדִיל דְּאִנּוּן בִּשְׂרָא Eo quòd caro ſunt, Geneſ. 6.3. Ante verbum Infinitum, בְּדִיל לְאוֹסָפָא Propter addere, Ad addendum, ut adderent, Hoſ. 4.8. *Cum Pronominibus*, בְּדִילִי Propter me, בְּדִילָךְ Propter te, בְּדִילֵיהּ Propter eum, בְּדִילְהוֹן Propter eos, &c. Litera ב videtur eſſe ſervilis, ut in aliis ſimilibus particulis, בִּגְלַל, בַּעֲבוּר & ſimilibus.

בְּדוּלְחָא, בְּדֻלְחָא *Bdellium:* תַּמָּן בְּדוּלְחָא Ibi erat bdellium, Hebr. הַבְּדֹלַח, Gen. 2.12. Vide ibi interpretes. כְּחֵיזוּ בְּדוּלְחָא Sicut aſpectus bdellii, Numer. 11.7. R. Salomon ſcribit hîc, eſſe nomen lapidis pretioſi, aut *Cryſtallum:* alii *Margaritæ ſpeciem* eſſe aſſerunt, cui ſimilis fuerit Manna ſub forma granorum albicantium.

בדולקי In Medr. Schemu. fol. 58.4. explicari videtur vox תרפים, per ניקודים של בדולקי. In Jalkut par. 2. fol. 18. col. 4. pro eo legitur ברוקלי.

בדן בְּדָן, בְּאדָן Vide ſuprà in באר.

בדס Hinc בדסן, quod adducitur hoc loco in Aruch: ſed in Gemara hodie legitur ברסן, de quo in ברס.

בְּדַק *Rimari, Scrutari, Perſcrutari, Quærere, Inquirere, Inveſtigare, Perveſtigare, Explorare, Probare, Experiri. Præteritum*, אילולפון בְּדַקְתּוּן בְּאִתְּתִי Niſi quæſiviſſetis ex uxore mea, Hebr. לוּלֵא חֲרַשְׁתֶּם, Judic. 14.18. *Participium præſens*, וֵאלָהָא בָּדִיק לִבַּיָּא Et Deus probat cor ejus, Hebr. בּוֹחֵן Prov. 17.3. *Partic. pehil*, מִמַּיָּא מְרִירַיָּא בְּדִיקַיָּא הָאִלֵּין Ab aquis amaris probatis iſtis, Num. 5.19. in Jon. & Targ. Hieroſ. ubi tamen prava eſt lectio in media voce cum Schurek, quod ex Hebraiſmo petitum, Chaldaiſmo non convenit. *Infinitivus*, לְמִבְדַּק יְסוֹדֵי אַרְעָא Perveſtigare fundamenta terræ, Jerem. 31.37. ישרון למבדק Incipient inquirere, Ezech. 39.14. וּלְמִבְדְּקָהּ Et perveſtigandam eam, Jud. 18.2. *Imperativus*, בְּדוּקוּ יָת אַרְעָא Perveſtigate terram, Jud. 18.2. *Futurum*, אֶבְדּוֹק יָת אַבָּא Explorabo patrem, 1. Sam. 20.12. וְתִתְבַּע וְתִבְדּוֹק וְתִשְׁאַל Et inquires, & perveſtigabis, & interrogabis, Deut. 13.14. וְיִבְדְּקָהּ בְּתַקְנִיקְרֵי

טְרִיפָן Et perveſtigabit eam juxta octodecim ſpecies diſcerptorum, Numer. 19.3. Jon. Talmudici tradunt, quot modis judicetur caro mactata eſſe diſcerpta, adeoq́ue ad eſum prohibita, Cholin cap.3. in prima Miſna, unde poſtea Gemara tradit, octodecim tales eſſe ſpecies, quæ Moſi traditæ & declaratæ ſint in monte Sinai. Ad illud Targum ibi alludit. *Pahel, Participium cum Infinitivo,* והוא בַּדָקָא מְבַדֵּק ביה Et ipſe experiendo experietur in eo, Hebr. נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ בּוֹ Gen. 44.5. Hinc Munſterus *Augurandi* ſignificationem huic verbo attribuit. וּלְבַדָּקָהּ Et ad perveſtigandum eam, 2.Sam.10.3.

Apud Rabbinos, הנוה היפה בודק Habitaculum pulchrum perveſtigat, ſcil. corpus, & ægrotare facit, cùm quis ſubitò, ex ſqualido gurguſtio in auguſtum palatium transfertur, propter ſubitam mutationem, Ketubh.cap.ult. in Miſna. In materia *de Teſtibus:* בודקין את העדין Explorant, probant teſtes, Sanh. *Apud Medicos:* בָּדוּק וּמְנוּסֶּה *Probatum & tentatũ, expertum & probatum,* quando de medicamentis probatis loquuntur.

בֶּדֶק · בִּדְקָא *Rima, Sciſſura, Fiſſura, Ruptura, ruina, labes, ſic dicta, quia eam homo inquirit & perquirit ad reſtaurandum eam:* מִתַּקְּפִין יַת בִּדְקָא דְבֵיתָא Reſtaurant, reficiunt labem domus, 2.Reg.12.8. לְמֶחֱזֵי יַת בִּדְקָא דְאַרְעָא Ad pervidendum labem terræ, Hebr. עֶרְוַת הָאָרֶץ Geneſ.42.9. id eſt, loca ruinoſa & infirmiora, à præſidio & defenſione nuda. Hinc Munſterus ſcribit, בדקא *Infirmum, Turpe.*

בִּדְקָא *Stagnum:* בבבל לא שכיחי בדקי דמיא In Babylonia non inveniuntur ſtagna aquarum, Erubh. fol. 21.1. *Item, Flumen, fluminis eruptio & effractio, Inundatio, Exundatio:* אתא בדקא ושקיל עידי עידית Venit exundatio & abſtulit optimum agrorum, Bava metzia fol.66.2. שקל בדקא בארעיה Abſtulit inundatio aquarum terram ejus, Bava baſr. fol.41.1. Gloſſa in utroque loco, שטף מים Inundatio aquarum. Item, האי תיגרא דמיא לצינורא דבידקא דמיא *Hæc contentio ſimilis eſt canali exundationis aquarum,* Sanhed. fol. 7.1. Exundatio fluminis hinc inde multos facit exitus & canales, ac niſi obſtruatur, univerſam terrã vicinam obtegit & inundat, quod ibi dicitur, כיון דרווח רווח cùm ſe dilatat (nempe ſine obſtructione,) dilatat ſe; nempe in immenſum ſe diffundit: ואשקיל עליה בדקא דמיא Et accepit ſuper eum, id eſt, emiſit, diffudit ſuper eum, inundationem, impetum aquæ, Sanhed. fol. 77.2. Cholin fol. 16.1. חזא צינורא דבדקא בארעיה Vidit canalem effuſionis aquæ in agro ſuo, Cholin fol.105.1.

בִּדְקָא *Tabulatum, Subſtructio.* In Gemara, כאי יציע Quid eſt יָצִיעַ? alter dixit, idem quod

Babylonicè אַפְתָּא: alter dixit, בדקא חלולא Tabulatum perforatum, id eſt, tabulatum cum clathris ſive parietibus cancellatis aut reticulatis, amænitatis cauſâ factum: Bava baſra fol.61.1. in principio capitis. Gloſſa, בנין עשוי חלונות חלונות לנוי Ædificium ſive ſtructura meris feneſtris conſtans pulchritudinis & amænitatis cauſâ.

בְּדִיקָה · בְּדִיקוּתָא *Inquiſitio, Perveſtigatio, Scrutatio, Probatio, Exploratio:* בדיקת החמץ Inquiſitio fermenti

בַּדַּר *Diſpergere, Diſsipare, Ventilare. Variis verbis Hebraicis reſpondet, ut videbitur. Eſt autem propriè ex Hebræo* בּזר *vel* פזר *formatum, per uſitatam cõmutationem* ז *in* ד. *Literæ verò* ב *&* פ, *ut ejuſdem organi in pronunciando, perfacilè commutantur. Præteritum,* בַּדַּר עַמְמַיָּא Diſperſit populos, Hebr. בִּזַּר, Pſal.68.31. בַּדַּר מָמוֹנֵיהּ Diſperſit facultates ejus, Hebr. פִּזַּר, Pſalm.112.9. וּבַדַּר יְיָ יָתְהוֹן Et diſperſit Dominus ipſos inde, Hebr. וַיָּפֶץ Geneſ. 11.8. וּמִתַּמָּן בַּדַּרִנּוּן Et inde diſperſit eos, Hebraicè הֱפִיצָם Geneſ. 11.9. בַּדַּרְתָּא יָתָנָא Diſperſiſti nos, Hebr. זֵרִיתָנוּ Pſal.44.12. בַּדַּרְתָּא בַּעֲלֵי דְבָבָךְ Diſperſiſti inimicos tuos, Hebraicè, פִּזַּרְתָּ Pſalm. 89.11. דְבַדַּרוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא Quos diſperſerunt inter populos, Hebr. פִּזְּרוּ Joel. 3.2. *Particip. præſens,* אֱלָהָא מְבַדַּר Deus diſpergit robur improborum, Hebr. פִּזַּר, Pſal.53.6. מְבַדַּר אַתְּ קֳדָמַי Diſpergens ſive Diſperſor tu es coram me, Hebr. מַפֵּץ Malleus diſperſorius, ceſtrum, veruculum, Jerem. 51. 20. הוּא מְבַדַּר יַת אִדַּר סְעוֹרִין Ipſe ventilat aream hordeorum, Hebr. זֹרֶה Ruth.3.2. *Participium Pehil,* עָאן מְבַדְּרָא Grex diſperſus, Hebr. צאן אבודות, Jere. 50.6. *Plural.* וִיכַנֵּישׁ מְבַדְּרֵי יִשְׂרָאֵל Et recolliget diſperſos Iſraëlis, Hebr. נפוצות Jeſa.11.12. *Infinitivus,* וּלְבַדָּרָא יָתְהוֹן בִּמְדִינָתָא Et diſpergere eos inter nationes, Hebr. וּלְזָרוֹת Ezech.20.23. *Imperativus,* וּבַדַּרִנּוּן Et diſperge eos, Hebr. וּתְפִיצֵם Pſal.144.6. וּבַדַּרוּ אִנְבֵּיהּ Et diſpergite fructus ejus, Dan.4.11. *Futur.* וְיָתְכוֹן אֲבַדַּר Et vos diſpergam inter gentes, Hebr. אֱזָרֶה Levit.26.33. וַאֲבַדַּר בָּךְ סוּסְוָן Et diſpergam in te equos, Hebr. וְנִפַּצְתִּי Jerem. 51.21. כֵּן אֲבַדְּרִנּוּן Sic diſpergam eos, Hebr. אֲפִיצֵם, Jere. 18.17. וּתְלִתָא תְּבַדַּר Et tertiam partem diſperges, Hebr. תִּזְרֶה, Ezech.5.2. הֵיךְ קְטַם יְבַדַּר Sicut cinerem diſpergit, Hebr. יְפַזֵּר Pſal.147.16. *Ithpahel, Præteritum,* אֲרֵי אִתְבַּדַּר עַמָּא Quòd diſperſus eſſet populus à me, Hebr. נָפַץ, 1.Samuel.13.11. וּמֵאִלֵּין אִתְבַּדַּרוּ Et ab illis diſperſi ſunt ad habitandum in omni terra, Geneſ.9.19. אִתְבַּדַּרוּ מַלְכְוָתָא Diſperſa ſunt regna, Hebr. נָפְצוּ Jeſa.33.3. אִתְבַּדַּרוּ גַרְמָנָא Diſperguntur oſſa noſtra, Hebr. נפזרו Pſal.141.7. עַל דְאִתְבַּדַּרוּ כְּעָאנָא Propterea quòd diſperſus eſt inſtar gregis, populus meus: עַל כֵּן אִתְבַּדַּרוּ Idcirco diſperſi ſunt ut eſt diſperſio gregis, Heb. עַל כֵּן נָסְעוּ

נְסַעְ, Zach.10.2. וְאִתְבַּדְּרוּ בִּמְדִינָתָא Et dispersi sunt inter provincias, Hebr. וַיִּזָּרוּ, Ezech.39.16. *Infinitivus*, בְּאִתְבַּדָּרוּתְכוֹן בִּמְדִינָתָא In dispergendo vos, cùm dispersi fueritis in regiones, Heb. בְּהִזָּרוֹתֵיכֶם Ezech.6.8. *Futurum*, דִּלְמָא נִתְבַּדַּר Ne dispergamur in superficiem totius terræ, Gen.11. vers.4. *Apud Rabbinos*: Hillel senex dicebat, בשעה דמכנשין בדר ובשעה דמבדרין כנוש *Tempore quo colligunt disperge: & eo tempore quo dispergunt collige*, Talm. Hierosol. Berach, cap.ult. in fine. Vide infrà in פַּזַּר.

בדור *Dispersio*: בִּידוּר וְזֶרֶם Dispersione & inundatione, Hebr. נֶפֶץ, Jesa.30 30. קְבַל ובדור Tenebræ & dispersio, Hebr. וַאֲפֵלָה מְנֻדָּח Jesa.8.22. כבידור עָנָא Juxta dispersionem gregis, Zach.10.2.

בַּדְרָנִית *Dissipatrix fœmina bonorum suorum*, Rab. *Fœmina prodiga, Decoctrix.*

בהר בְּהִירָא בְּהִירֵי & alia hujus formæ, vide in הרי. Nam ב est servile.

בהה בהו *Inanitas, Inanis res, Inane, vacuum.* R.Salomon explicat per רקות וצדו, id est, Inanitas & vastitas.

בוהא *Idem, per commutationem gutturalium*: כך ישבת הארץ תוהא ובוהא Sic residebat terra vasta & inanis, Beres. rab. sect.2. Et mox ibidem: יתבה לה אותה שפחה תוהא ובוהא Sedebat sibi ista ancilla vasta & inanis.

בְּהָיָא *Idem*: וְאַרְעָא הֲוַת תְּהָיָא וּבְהָיָא Et terra erat vasta & vacua, Genes.1.2. in T.Jon. & Hierosol. Onkelos, צַדְיָא וְרֵיקַנְיָא quod idem.

בהל *Conturbare, Perturbare, Terrere, ut Hebr. Præteritum*, וְשַׁדַּי בַּהֲלַנִי Et omnipotens perturbavit me, Job.23.16. *Futur.* וּבְזַעְפָּךְ תְּבַהֲלִנּוּן Et in ira tua conturbabis eos, Psal.83.16. וּבְרוּגְזֵיהּ יְבַהֵל אִנּוּן Et in furore suo perturbabit eos, Psal. 2.5. וּפִשְׁרֵהּ אַל יְבַהֲלָךְ Et interpretatio ejus ne perturbet te, Dan.4.16. וִיבַהֲלִנָּךְ דְּלוּחָא Et perturbabit te terror, Job.22.10. וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלֻנַּנִי Et visiones capitis mei perturbabant me, Dan.4.2. וְרַעְיֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ Et cogitationes ejus perturbassent eum, Dan. 4.16. *Ithpahel vel Ithpehal. Præteritum*, אֲרֵי אִתְבְּהֵל לַחְדָא Quòd perturbatus esset valdè, 1.Sam.28.21. וְנַפְשִׁי אִתְבְּהִילַת לַחְדָא Et anima mea conturbata est valdè, Psal.6.4. וְאִתְבְּהִילִית Et perturbatus essem, Job.21.6. בְּכֵן אִתְבְּהִילוּ Tunc conturbati fuerunt, Exod.15.15. דְּאִתְבְּהִילוּ גַרְמַי Quia perturbata sunt ossa mea, Psal.6.3. וְאִתְבְּהַלְתּוּן Et conturbati fuistis, Job. 6, 21. וּמִן רוּגְזָךְ אִתְבְּהַלְנָא Et præ ira tua perturbati fuimus, Psal.90.7. *Participium*, הֲוֵיתִי מִתְבְּהֵל Fui perturbatus, Psal.30.8. *Plur.* מִתְבַּהֲלִין Conturbantur, Psal.104.30. *Imperativus*, אִתְבְּהֵיל קֳדָמוֹהִי Perturbatus esto, id est, metuas coram eo, Eccles.8.3. *Futurum*, מִן קֳדָמוֹהִי יִתְבַּהֲלוּן Coram eo perturbatur, Job.23.15. וִידֵי עַמָּא לַחֲדָא Et conturbantur valdè, Psal.6.11. וִידֵי עַמָּא דְאַרְעָא יִתְבַּהֲלָן Et manus populi terræ conturbabuntur, Ezech.7.27.

בְּהוּלְתָא · בְּהוּלְתָא *Conturbatio, Perturbatio, Terror*: וְאַסְעַר עֲלֵיכוֹן בִּיהוּלְתָא Et præficiam super vos terrorē, Hebr. בֶּהָלָה Levit.26.16. וּשְׁנֵיהוֹן בִּבְהוּלְתָא Et annos ipsorum in terrore, Psal.78.33.

II. בְּהַל *Accelerare, Festinare*: אַל תְּבַהֵיל עַל מֵימְרָךְ Ne acceleres sermone tuo, sive verbis tuis, Heb. אַל תְּבַהֵל Eccles.8.1. Synonymon ejus hoc sensu mox ibidē sequitur. לָא תְּבַהֵל בְּנַפְשָׁךְ לְמִרְתַּח Ne acceleres in animo tuo irasci, Eccl.7.11. *Ithpehal*, וּפַקִּיד לְאִתְבְּהָלָא Et jussit accelerare, id est, celeriter adduci unguentum unctionis, Esth.2 9.

Apud Talmudicos, זמנו בהול Tempus ejus est acceleratum, urgens, quod non patitur dilationem, Jevam. fol.34.1.

בְּהִילוּ *Celeritas, Festinatio*, pro בְּהִילוּת. *Cum Præpositione* ב *est, Celeriter, Citò, Festinanter, Properè*: אֲזַלוּ בִּבְהִילוּ Iverunt properè, profecti sunt celeriter, Esræ 4.23. וְתֵיכְלוּן יָתֵיהּ בִּבְהִילוּ Et comedetis eum cum festinatione, Hebr. בְּחִפָּזוֹן Exod. 12.11. אֲרֵי בִבְהִילוּ נְפַקְתָּא Nam cū festinatione exivisti, Hebr. בְּחִפָּזוֹן, Deuter.16.3. הֲוָה פִּתְגָם מַלְכָּא בִּבְהִילוּ Erat verbum regis cum festinatione, id est, urgens, Hebr. נָחוּץ Acceleratum, 1.Sam.21.9. לָא בִבְהִילוּ תִּפְקוּן Non cum festinatione exibitis, Hebr. בְחִפָּזוֹן Jesa. 52.12. דְּלָא בִבְהִילוּ אִתְנְתַק Quod non citò rumpitur, Hebr. בִּמְהֵרָה, Eccles.4.12.

הִתְבְּהָלָה *Idem*: בְּהִתְבְּהָלָה Cum festinatione, id est, festinantissimè ad foveam leonum abiit, Dan.6.20. Sic 2.25.

בהם בְּהֵמָה · בְּהֵמוֹת *Bestia, Pecus, Jumentum*, Hebr. Talmudici distinguunt inter בהמה & חיה, unde disputant de animali כוי, utrum sit מין בהמה species jumenti, an verò מין חיה species feræ, Chol. fol.80.1. Ibidem in Glossa: אין חיה מתעברת מבהמה ולא בהמה מחיה Fera non fit gravida à jumento, & jumentum non fit gravidum à fera. בהמה ergo est animal cicur & domesticum: חיה autem ferum, & in agris aut sylvis vivens. Inde etiam dicitur חית הארץ Bestia terræ, vel חית השדה Bestia agri. Non tamen hoc est perpetuum.

בהמי *Bestialis, Brutalis. Fœmin.* נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית Anima bestialis sive brutalis, id est, sensitiva, sentiens, bestiis & hominibus communis. *Plur.* תאות הבהמיות Cupiditates brutales.

בַּהָם בָּהֳמַי *Armentarius, Pecuarius*: לבהמי שהיה לפניו שתים עשרה בהמות Simile hoc est armentario, ante quem incedūt duodecim jumenta, &c. Beres.rab. sect.86. Glossa, מוליך בהמות Ducens, minans jumenta. Vide & in Debhar. rabba fol.292.3.

בֹּהֶן *Pollex, tam manus, quàm pedis. Plurale,* בהונות.

בהק אבהיק *Splendere, Lucere, Lucidum, clarum esse: Illustrare, Lucidum efficere:* מזיו יקריה מִבהִיקִין שְׁמֵי שְׁמַיָא Præ splendore gloriæ ejus lucidi sunt cœli cœlorum, 2.Sam.22.13. *Apud Rabbinos,* כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה הקב״ה בהיק זיו לעולם הבא *Quicunq; nigredine afficit vultum suum propter Legem in mundo hoc, Deus lucere facit splendorem ejus in seculo venturo,* Sanhed. fol.100.1. באור פניך תבהיקם Luce vultus tui illustrabis eos, הבהיקה כל ארץ מצרים מזיוה Lucebat tota terra Ægypti ex splendore ejus, Beres. rab. sect.40. שמים יבהיקו Cœli clarescunt.

מוּבְהָק *Clarus, Splendidus, Illustris:* סימן מובהק Signum clarum & evidens: רב גדול ומובהק Magister, Doctor insignis & præclarus.

בְּהִיק · בַּהִיק *Clarus, Splendidus, Illustris:* בהיק וּבְהִיקִין באוריתא Splendidus in lege, Cantic.7.3. וּבְהִיקִין כְּסַבְוִוין Et clari vel pellucidi sicut sapphiri, Cant. 5.14. בהיקן כדהב טָב Splendentes sicut aurũ optimum, Cant.1.11.

בּוֹהַקָא *Pustula alba: Papula, Vitiligo, Impetigo:* בּוֹהַקָא היא Vitiligo est, Hebr. בֹּהַק, Levit.13.39. בְּהַקִי עָמְיָין Maculæ obscuræ, ibid. in Targum Jonathanis. או בְּהַקִי Aut maculæ lucidæ, papulæ, Hebr. בַּהֶרֶת Lev.13.2. in Targ. Hierosol. & Jon. וּלְבַהֲקִי Et de papulis, Levit.14.56. Jon.

בַּהַק *Lentigo*, Rab. Negaim cap.1. In Nidda cap.2. fol.19.1. כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא *Tota versa est in candorem: munda est*, Lev.13.13. ההוא בוהק מקרי Ista est species quæ בוהק vocatur.

בַּהֲקָן *Lentiginosus, Impetiginosus. Apud Talmudicos,* הרואה את הבוהקנין אומר ברוך משנה את הבריות Videns lentiginosos, dicit: Benedictus sit Deus, qui varias producit creaturas, Berach. fol. 58.2. ידיו בוהקניות Manus ejus lentiginosæ, Megil. fol.24.2.

בַּהֲקִיתָא *Papula*, Hebr. בַּהֶרֶת Levit.14.56. in Targ. Hierosl.

בהר בָּהִיר *Illustris, Splendidus, Splendens:* אתעבידו שְׁמַיָא בְּהִירִי Facti sunt cœli splendentes, Job.37.21. in Targ. ejus versus secundo. Hinc est liber quidam inter Judæos celebris, ספר הַבָּהִיר *Liber illustris* dictus, cujus auhor R. Nechonia Hakkanæ filius, ante Christum conscriptus, unde plurima de Messia & aliis rebus mysteria continet. Manuscriptus tantùm inter Judæos conservatur, ex quo tamen multa hinc inde in libris cabalisticis citantur.

בהירות *Splendor, Lux*, Rab. הירח אין לה אורה ולא בהירות אלא מהשמש Luna non habet lucem, neque splendorem, nisi à sole.

בַּהֲרָא *Papula, Macula albicans:* או בַּהֲרָא Aut papula, Hebr. בַּהֶרֶת, Lev.13.2 וְאִם בַּהֲרָא חִוָּרָא הִיא Et si papula alba fuerit, vers.4.19.24. *Emphat.* ואם באתרא קָמַת בַּהַרְתָּא Et si in loco suo perstiterit papula, Lev.13.23. בבַהַרְתָּא In papula, Levit.13. 25.26. וּלְבַהֲרָא Et de papula, Levit.14.56. *Plural.* בַּהֲרָן בַּהֲרָן חִוָּרָן Papulæ, papulæ albæ, Levit.13.38. בַּהֲרָן עָמְיָן Papulæ subobscuræ, Lev.13.39.

בַּהֶרֶת *Papula alba*, Hebr. & Rab.

בְּהוֹרִין *Nubes, quasi Maculæ cœli nigræ*, Talm. אפילו בשעה שהרקיע נעשה בהורין בהורין Etiam eo tempore, quando firmamentum factum est nubes nubes, id est, plenum vel obductum undiq; nubibus, Taan. fol. 7.2. Hoc Munsterus dicit, *Exercitum nubium.*

בְּהַת *Pudefieri, Pudore suffundi, Confundi, Erubescere: Pudere. Respondet Hebræo* בּוֹשׁ. *Præteritum*, בְּהַת כָּל קֵינִי Pudefit omnis aurifex, Jerem 10.14. בְּהִיתַת כְּנִשְׁתְּכוֹן Erubescit congregatio vestra, Jerem.50.12. כְּמָה דִבְהַתְּתְּ מֵאַתּוּרָאָה Sicut erubuisti ab Assyrio, Jere.2.36. כֵּן בְּהִיתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל Sic pudet domum Israëlis, Jerem. 2.26. חֲלַף דִבְהִיתְתּוּן Pro eo quòd puduit vos, Jesa.61.7. בְּהֵיתְנָא לַחֲדָא Erubescimus vehementer, Jere.9.19. *Participium*, מִגְּבוּרַתְהוֹן בָּהֲתִין A potentia ipsorum erubescunt, Ezech.32.30. אַף מִבְהַת לֵית אִנּוּן בָּהֲתִין Etiam erubescendo non erubescunt, Jerem.6.15. *Infinitivus*, מִבְהַת, ut in præcedenti exemplo: עֲלֵיהוֹן לְמִבְהַת Debebant erubescere, pro eo quòd abominationem fecerunt, ibid. *Imperativus*, אַף אַתְּ בְּהִיתִי Etiam tu erubesce, Ezech. 16. 52. בְּהִיתוּ וְאִתְכְּנִיעוּ Erubescite & rubore afficiamini, Ezech.36.32. *Futurum*, אַל אִבְהַת Non pudefiam, Psal. 25.20. אַף מִמִּצְרַיִם תִּבְהֲתִין Etiam ab Ægypto erubesces, Jere.2.36. לָא תִבְהֲתוּן Non erubescitis, Job.19.3. לָא כְּעַן יִבְהֲתוּן Non deinceps erubescẽt, qui sunt de domo Jacob, Jesa.29.22. וְיִבְהֲתוּן מוֹאָבָאֵי Et erubescent Moabitæ, Jerem.48.13. *Pahel. Etsi confusè hoc Verbum in libris punctatum sit, quædam tamen disertè ex hac conjugatione legi possunt, ad significationem transitivam ab intransitiva discernendam. Veluti,* בְּהִיתְתָּא Pudefecisti, quoniam Deus sprevit eos, Hebr. הֱבִישֹׁתָה, Psal.53.6. *Futurum*, וְאַל תְּבַהֵית יָתִי Et ne pudefacias me, Hebr. תְּבִישֵׁנִי, Psal.119.116. Hoc tamen etiam legi posit תְּבַהֵית ex Aphel: אַל תְּבַהֲתִנַנִי Ne pudefacias me, vel, Ne sinas me erubescere, Psal.119.31. מִלְּכַת עַנְיָא תְּבַהֲתוּן Consilium pauperis pudefacitis, Hebr. תָבִישׁוּ, Psal.14.6. *Aphel, Præteritum,* אַבְהֵיתְתָּא Pudore affecisti hodie faciem omnium servorum tuorum, 2.Sam.19.5. *Particip.* מְבַהֵית אִמֵּיהּ Pudore afficit matrem suam, Proverb.29.15. *Futurum*, וְלָא תְבַהֵית יָתִי Nec pudore afficias me, Psal.119.116. quod & ex Pahel legi posit. *Apud Talmudicos,* דִּמְלַפֵּי תַבְלֵי לָא בְּהִתָּא *Quæ edoctæ sunt orbitates,*

non erubescunt, Kethub. fol 62.1 Sic legitur in Gemara contra Gramaticæ convenientiam. Nam רסלפי de mulieribus formâ masculinâ dici non potest. Dicendum enim fuisset רַמַלְפָן. Hinc in Glossa ex forma sing. scriptum, רמלפא תבלי לָא בְּהִתָה *Quæ edocta est orbitates, non erubescit*, id est, quæ assuefacta est perdere semen conceptum, non erubescit vel contristatur aut consternatur, si proles viva è vita discedat. Sic meretrix impudens & publica non erubescit, etiam insolito cuivis se prostituere.

בהיתא · בְּהִתָא *Pudor, Rubor, Erubescentia, Confusio. Quandoq; usurpatur ut masculinum, sæpiùs ut fœmininum:* אַיתִיתָא עֲלֵיהוֹן בְּהִתָא Adduxisti super eos pudorem, Psal.44.8. סָנְאָךְ יִלְבְּשׁוּן בְּהִתָא Osores tui induentur pudore, Job.8.22. אֲרֵי לִבְהִתָא Sed ad confusionem, Jesa.30.5. וְסָפוּ בִבְהִתָא יוֹמַי Et consumuntur in pudore dies mei, Jerem.20.18. *Emphat.* שְׁטוּתָא לֵיהּ וּבַהֲתְתָא Stultitia est ipsi & pudor, Prov.18.13. וְלָא הֲווֹ יָדְעִין מָה הִיא בְּהִתְתָא Nequesciebant, quid esset pudor, Genes.2.25. in Targ. Hieros. *Constr.* וְאַגְלֵי בְּהֵתַת חוֹבֵיכוֹן Et revelabo pudorem peccatorum vestrorũ in faciem vestram, Mal.2.3. וּבְהֵתַת אַפֵּי חַפְתָנִי Et pudor vultus mei operit me, Psalm.44.16. בִּבְהֵתַת חוֹבַנָא In pudore peccatorum nostrorum, Jerem.3.25. כִּבְהֵתַת גַּנָב Secundum pudorem furis, Jere.2.26. *Cum Affixis Pronom.* וּבְהֵתִי Et pudor meus, Psal. 69.20. Hoc ex forma masculina est. Nam litera ת hîc radicalis est, & litera fœminina abest: לִבְהַתְתָךְ וְלִבְהֵתַת קְלַן אִמָּךְ Ad pudorem tuũ & pudorem matris tuæ, 1.Sam.20.30. מְטוּל בְּהַתְתְהוֹן Propter pudorem suum, Psal. 40.16. Si legas בְּהַתְהוֹן, est ex forma & terminatione masculina.

בהית *Idem:* הֵיךְ בְּהִיתְהוֹן Juxta pudorẽ suum, Psalm.70.4.

בֵּית בְּהִתְתָא *Locus pudoris, i.e. Pudendum, pars corporis pudenda, cui natura pudorẽ adjunxit:* וְתִתְקֵיף בְּבֵית בְּהִתְתֵיהּ Et apprehendat locũ pudoris ejus, i.e. pudenda ejus, Deut.25.11. עַד אֲתַר בֵּית בְּהַתְתְהוֹן Usq; ad locũ domus pudoris eorum, i.e. usq; ad nates ipsorum, 2.Sam.10.4. בְּבֵית בְּהֵתַת תּוֹרְפֵיהּ In locũ pudoris turpitudinis ejus, Nu.25.8. in Jon.

מְבַהְתָן *Pudefaciens, Pudendus:* בְּרָא הוּא מְבַהֲתָנָא Filius pudendus est, Hebr. בֵּן מֵבִישׁ Prov.10.5. בִּבְרָא מְבַהֲתָנָא In filium pudendum, Prov.17.2. בְּרָא הוּא מְבַהֲתָנָא וּמַחְפְּרָא Filius est pudendus & ignominiosus, Prov.19 26.

בוא *Venire, Advenire, Pervenire: Ingredi, Congredi, quod verecundè de concubitu maritali dicitur: Ire, Abire aliquò: Occumbere, de sole.* Hiphil, הֵבִיא *Venire fecit, Adduxit, Intulit, Attulit, Obtulit: Occumbere fecit.* Hophal, הוּבָא *Afferri, Inferri, Adduci,* Hebr.

בָּא · הַבָּא *Veniens, Venturus.* עוֹלָם הַבָּא Seculum venturum, seculum futurum post hanc vitam: לְעוֹלָם הַבָּא In seculum vel seculo futuro. מִכָּאן וּלְהַבָּא Hinc & in venturum, id est, hinc & deinceps, ulterius sive in posterum. בָּאֵי עוֹלָם *Venientes in mundum; id est, homines:* אֲסַפֵּר נוֹיוֹ וְשִׁבְחוֹ לְבָאֵי עוֹלָם Enarrabo decus & laudem ejus hominibus, R.Salom. Exod.15.5. אֱלֹהִים אָנֹכִי לְכָל בָּאֵי עוֹלָם Ego sum Deus omnium venientium in mundum, Ruth rab. cap.1. vers.1. Hinc est Joh.1.9.

בּוֹא *Ingressus, Introitus.*

בִּיאָה *Idem,* Ezech.8.5. Hebr. *Item Congressus, concubitus conjugalis, Coitus,* Rab. מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִטְּלָה טַעַם בִּיאָה וְנִתְּנָה לְעוֹבְרֵי עֲבֵירָה *A tempore quo vastatum est Templum Hierosolymitanum, ablatus est gustus* (id est, ablata est voluptas) *coitus*, (scil. honesti & conjugalis) *& datus transgredientibus transgressionem*, id est, scortatoribus & adulteris, Sanhed. fol.75. in fine capitis. *Vulgatum est apud Rabbinos:* אֵין הָאִשָּׁה מִתְעַבֶּרֶת מִבִּיאָה רִאשׁוֹנָה *Mulier non fit gravida ex coitu primo.* Hoc Elias de coitu primo simpliciter intelligit, non de quolibet. Plurali caret, quo usu plures coitus vocantur בְּעִילוֹת, ut est in בָּעַל. Item aliud, בִּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָאִשָּׁה נִקְנֵית בְּכֶסֶף בְּבִיאָה וּבִשְׁטָר id est, *Tribus rebus uxor acquiritur, pecuniâ, coitu & literis contractus sive scripto,* Kidduſch. cap.1. initio.

מָבוֹא · מְבוֹי *Aditus, Ingressus, Introitus, ambulacrum. Fœmin.* מְבוֹאָה *idem. Plur.* מְבוֹאוֹת גְּדוֹלוֹת Ingressus magni sive patentes. מָבוֹי שֶׁהוּא גָבוֹהַּ Introitus altus.

הֲבָאָה *Reductio.* Nomen ex Hiphil formatum. הֲלִיכָה וַהֲבָאָה *Itio & reductio.* Sunt duo actus in mactationibus, quando culter ad scindendum procedit, & scindendo reducitur. Scribunt communiter הוֹלָכָה וְהוֹבָאָה. Vide Majem. in הלכות שחיטה cap.3. Sic & mactator dicitur מוֹלִיךְ וּמֵבִיא Promovens & reducens cultrum in scindendo. Item, הֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ Reductio pacis inter hominem & socium ejus, id est, reconciliatio, compositio dissidentium.

תְּבוּאָה *Proventus, nempe anni præsentis,* Hebr. Sic, תְּבוּאָה מְחוּבֶּרֶת לַקַּרְקַע Proventus conjunctus adhuc cum terra sive fundo, seges vel alius terræ fructus adhuc fundo adhærens.

בוב בּוּבִיתָא · בּוּבְיָא · בּוּבָאָה Vide suprà in בב.

בִּיב Vide suo loco.

בור בּוּרְיָא *Storea juncea, juncus unde fit storea:* Talm. וּכְרִיךְ בּוּרְיָא, Glossa מַחְצֶלֶת, Erubh. fol.8.1. מְסַכְּכִין בְּבוּרְיָא Obtegunt storeis, Succa cap.1. in fine.

בות בּוּתָא *Vespertilio: idem quod Hebr.* תִּנְשֶׁמֶת. *Litera* ת *est ex forma fœminina emphatica.*

Diversi-

Diversimodè legitur. Quidam libri habent בּוּתָּא Levit. 11.14. Sed alibi בוּתָא Deuter. 14.16. In Aruch legitur בואת. *Apud Talmudicos*, באורת Cholin fol.63.1. Jonathan Levit.11. pro eo habet אותא.

בזז *Prædari, Diripere, Spoliare, idem quod Hebraicè* בזז. *Præteritum*, וּבַזּוּ יָת קַרְתָּא Et spoliarunt urbem, Hebr. וַיָּבֹזּוּ Gen.34.27. דְּבַזּוּ עַמָּא Quam diripuerunt populus, Num.31.32. בְּזוּ גְבַר לְנַפְשֵׁיהּ Prædati sunt quisque sibi, Numer.31.53. בְּזַנָא לָנָא Diripuimus nobis, Deuteron.3.7. Confunditur quandoque forma cum נב. Vide ibi.

בוזא · בוזתא Vide mox in בזא.

בוטס בוסטיא Vide infrà in בסט.

בול *Portio, portiuncula, frustum, massa: Gleba. Græcæ originis videtur esse, à* βῶλος, βώλιον *Gleba: Item Massa. Apud Talmudicos*, מביא בול מאותו המין Afferebat portionem de ista specie, & appendit ipsi ad os in canistro, Metzia fol.90.1. מביא בול של מלח Afferebat portiunculam salis, Schab.fol.128.2. R.Salomon in Gemara passim explicat per מלא אגרוף Plenum pugillum, qui etiam vocatur גוזא. R David 1.Reg.6.38. ad ista verba, *In mense* בול, scribit: Vocatur iste mensis sic propter pluvias, quæ incipiunt in illo, ex significatione מבול. At apud Rabbinos nostros dicitur, *In mense* בול; in quo העלה נובל folium arboris flaccescit, & terra facta est בולות בולות glebæ glebæ: aut mensis iste est, שבו בוללין לבהמה in quo miscent pabulum jumento domi, & deficit pabulum in agris. Hæc ille. Desumpta autem sunt ex Talm. Hierosol. Taanis cap.1. נותנין בול של מלח לתוך הנר בשביל שתאיר ותדליק Dant portiunculam salis in lucernam, ut meliùs luceat & ardeat, Schab. fol. 67. 2. in fine capitis. Aruch explicat חתיכה Frustulum.

בולי *Divites*, Talm. בולי ובוטי בולי אלו עשירים Bole ubote. Bole, id est, divites. Alius dixit, אלו בולאות שביהודה Isti sunt divites in Jehuda, Gittin fol.37.1.

בולין *Copiæ, Exercitus*, Rab. בשעה שהוא יוצא בולי ודימוס יוצאין עמו Quandocunque egreditur, exercitus & turbæ egredientur cum eo, ובשעה שהוא נכנס תהא בולי ודימוס נכנסין עמו & quando ingreditur, erunt exercitus & turbæ ingredientes cum eo, id est, comitabuntur eum, Jalkut fol.4. col.1. Petitum hoc ex Beres. rab. sect. 6. sed ibi hodie pro primo בולי legitur אוכלוסא i.e. ὄχλος Turba. Aruch explicat חיילות exercitus. Sic luna, quæ se humiliavit, ut assumeret tantùm dominium noctis, ut noctu luceret, in ortu & occasu suo habet comitatum infinitum stellarum. Rursus in Jalkut fol.6. col.3. Terra vocatur שהארץ ארמה respectu solstitii autumnalis, עשויה בולין בולין של ארמה quòd terra tunc est facta exercitus exercitus terræ. Glossa in margine חיילות. Desumptum & hoc est ex Beres. rab. sect.13. Sed Glossa hîc est; בולין id est, חתיכות *Frusta, glebæ*: tunc enim est tempus collectionis fructuum, & descendit pluvia super sulcos agrorum, & conjungit eos in acervos, id est, multa frusta. Pro בולין, antè adductum ex R.Davide בולות formâ fœmininâ, significatione eadem. Per *Exercitus* significatum, intelligitur fructuum copia & varietas, quæ tunc à terra colliguntur.

בלווטים · בולווטים · בוליוטים *Buleuta, Consiliarius, Senator. Est ex Græco* Βουλευτὴς: Talm. דאת בעי מתעברא ארכונטים ובוליוטים Quod tu petis fieri princeps & senator, Talm. Hieros. in Taanis fol.69. col.1. אמר אורו בלווטים Dixit ille Consiliarius, Kohel. rab. fol.1. col.1. *Plurale*, ארבעה בוליוטין Quatuor consiliarii, Echa rab. cap.1. ver.5. בולוטי ירושלים Senatores urbis Jerusalem: לשכת בולוטי Cubiculum, Camera senatorum, Joma fol.8.2. Qui scribunt בוליוטין, pravè scribunt.

בולים Vide infrà in בלם.

בון *Intelligere, Considerare. In Targum, ejus usus præcipuè est in Ithpehal vel Ithpahel*, אִתְבַּן *vel* אִתְבַּיַּן *pro Hebr.* הֵבִין, *quando intransitivè sumuntur. Quandoq; invenitur* אתבונן. *Sed in libris* אבּת *id est, Jobo, Proverbiis & Psalmis præcipuè legitur: rarissime in alius, aut fortè nunquam. In punctatione, Veneta Biblia valdè prava sunt. Malim omnia ex Ithpehal notare, pro, Intelligere, Intelligentè esse: at* אִתְבַּן *propriè est, Intelligens factus est. Præteritum*, אֱלָהָא אִתְבַּן אָרְחַהּ Deus intelligit viam ejus, scil. sapientiæ, Job.28.23. *Et mediâ radicali ejectâ*, וְעוּלֵם סַרְבָן וְאִתְבַּן Et adolescens refractarius, sed intelligentiâ imbutus, Job.11.12. ואתבינת לה Et intellexit sibi, Job.13.1. אִתְבִּינְתָּ Intellexisti, considerasti, Psalm.38.18. אִתְבִּינְתָּ לְחַבְרוּתִי Intelligis societatem meam, Psal.139.2. *Participium*, דְּכָלֵי סִפְוָתֵיהּ מִתְבַּיַּן Qui cohibet labia sua, intelligens est, Prov.17.28. גַּבְרָא דְּמִתְבַּיַּן Vir intelligens est, Prov.17.27. בְלִבָּא דְמִתְבַּיַּן In corde intelligêtis, Hebr. בְּלֵב נָבוֹן, Prov.14.33. *Et ex alia forma*, ומתבונן לְכָל עוֹבָדֵיהוֹן Et intelligit omnia opera ipsorum, Psalm.33.15. לָא מִתְבַּיְנִין דִּינָא Veneta hic mendosa sunt. *Plur.* לָא Non intelligunt judicium, Proverb.28.5. לָא מִתְבַּיְנִין יִדְעְתָּא Non intelligunt scientiam, Prov. 29.7. וּבְנֵי נָשָׁא דְמִתְבַּיְנִין Et homines intelligentes, Prov.28.2. *Infinitivus*, לְאִתְבְּנָן אִמְרֵי בִינְתָא Ad intelligendum verba prudentiæ, Proverb.1.2. לְמִתְבְּנָא מַתְלָא Ad intelligendum parabolam, Prov.1.6. *Imperativus*, אִתְבַּן בְּכוּ רֵישִׁים קָדְקֹד Considera

sidera quid positum sit coram te, Proverb.23.1. קום ואתבין Surge & considera mirabilia Dei, Job. 37.14. *Ex alia forma*, אתבוננו כדין דא Intelligite nunc illud, Psal.50.22. אתבוננו רשׁמין בעמא Intelligite vos stulti populorum, Psal.94.8. *Futurum*, ולא אתבין ליה Et non considero, animadverto ipsum, Job.9.11. אתבין לסופהון Considero finem ipsorum, Psal.73.17. ואתבין מה יימר לי Et considerabo, quid dicturus sit ad me, Job.23.5. מה תתבין Quid intelligis, quod non sit penes nos? Job.15.9. הדין תתבין Tunc intelliges timorem ejus, Proverb.2.5. ותתבין במימרי Et (non) consideras sermonem meum, Job 30.20. תתבינון Considerabitis advertetis, Job.18.2. ויתבוננון Et considerent benignitates Domini, Psal.107.43.

בינא *Intelligentia.* ורנית לבא בינא Et meditatio animi mei intelligentiam, Psal.49.4. *Emph.* ונגרי יומין בינתא Et protractio dierum, intelligentia est, Hebr. תבונה Prov.12.12. דיליה מלכא ובינתא Ipsius est consilium & intelligentia, Job.12.13. Rarior hæc forma est.

בינא · בינתא *Idem. Quandoque scribitur* ה *in fine.* למדע בינא Ad cognoscendum scientiam, Prov.4.1. דלית להון בינא Quibus non est intelligentia, Psal.32.9. ובינא וגבורתא Et intelligentia & potentia, Prov.8.14. באורחא דבינא In via intelligentiæ, Prov.9.6. ובבינא תתקן Et per prudentiam firma subsistit, Prov.24.3. ותפנה לבא לבינא Et diriges cor tuum ad intelligentiam, Prov.2.2. ולבינה תתן קולך Et ad intelligentiam dabis vocem tuam, Proverb.2.3. ולבינתא תרמי קלה Et ad intelligentiam elevat vocem suam, Proverb.8.1. *Emphat.* אמרי בינתא Verba prudentiæ, Prov.1.2. והאן דין אתר בינתא Et ubinam est locus intelligentiæ? Job.28.20. ולא פלג לה בבינתא Neque impertitus est ei intelligentiam, Job.39.20. ומנדעא קרי לבינתא Et scientiam vocato intelligentiam, Prov.7.4. *Cum Affixis*, לביוני צלי ארנך Prudentiæ meæ accommoda aurem tuam, Proverb.5.1. Hæc forma masculina est, cui simile, סגיא בינה Multa est prudentia ejus, Proverb.14.29. מן ביוני יהיבני Ex intelligentia mea facit me respondere, Job.20.3. בביונתך Per intelligentiam tuam, Prov.23.4. מביונתך Ex intelligentia tua, Job.39.29. אצית עד ביונתיכון Attendi usque ad intelligentias vestras, id est, intima animi sensa, Job.32.11. In Hebræo est plurale תבונותיכם, unde & rectè Nomen Chaldæum in forma plurali proponitur. Possit tamen & singulariter legi ביונתכון, cum forma pluralis aliâs vix reperiatur.

בינונתא *Idem:* ואמא לביונתא Et mater intelligentia vocabitur, Prov.2.3.

הונא *Idem.* שליטא חסיר הונא Dominator carens intelligentiâ, Prov.28.16.

הונא *Idem.* הונא אלף Prudentiam disce quovis tempore, Prov.5.19. Veneta habent הונא, Prætulerim Kametz loco Cholem, ex natura Chaldaismi, tum etiam quòd sic alibi legatur, ותטעי הונך Et errare facias intelligentiam tuam, Prov.31.4. *Sunt hæc per commutationem* ו *&* ב, *literarum ejusdem organi. Est autem propriè forma Syra, qualia multa sunt in hujus libri Targum. Nam* הונא *Mens, Intelligentia*, Marci 3.21. מהונין *Intelligentes*, 2.ad Thessal.5.6.

הבנה *Mens, Intellectus, Intelligentia*, Rab. הגדר או הרושם נותן הבנה צורית Definitio aut descriptio suppeditat intellectum formalem, Liber Ikkarim orat.2.cap.6.

התבוננות *Intelligentia*, Rab. כמו שיתבאר עם התבוננות Sicut explicabitur cum intelligentia, id est, intelligenter.

II. בונא *Pugillus, Manipulus*, Talm. שבעה בוני כמונא Septem pugilli cymini, Schab. fol.67.1. ובונא דכימונא Et pugillum cymini, חמשה בוני פרירא Quinque pugillos amaraci, Gittin fol.6.1. Glossa מלא אגרוף.

בוס

Calcavit, Conculcavit. Hebr.

תבוסה *Calcatio, Conculcatio, Mixtio*: Apud Talmudicos, דם תבוסה *Sanguis conculcationis, vel, mixtionis*, i.e. mixtus cum aliis humoribus, non purus, qui è vulneribus, vel vena secta effluit: sed qualis ex corporibus mortuis adhuc exstillare, & exsudare solet. Vide Oholoth cap.2. & 3. Vel, sanguis effusus, & in terra conculcatus.

בוע

Exultare, Gestire gaudio. Præteritum, ובעו תושבחא Et exultarunt laude sive cantu, Hebr. פצחו רנה Jesa.14.7. *Imperativus*, בועי ושבחי Exulta & laudes canito, Hebr. צהלי Jesa.12.6. בועי וחדי Exulta & lætator, Hebr. גילי, Joel.2.21. בועי לחדא Exulta valdè, Hebr. גילי מאד, Zach.9.9. בועו ושבחו Exultate & laudes canite, Hebr. פצחו, Psal.98.4. בועו טוריא Exultate montes, Heb. פצחו, Jesa.44.23. בועו וחדו Exultate & lætamini, Joel.2.23. *Futurum*, אבוע ואחדי Exultabo & lætabor, Hebr. אגילה, Psal.31.8. יבועון Exultent, Psal.48.13. יבועון בתושבחן Exultent laudibus, Psalm.48.12. יחדון ויבועון Lætentur & exultent, Hebr. ויגילו Jesa.65.18. Sic etiam legendum Jesa.35.1. תבוען ספותי Exultent labia mea, Hebr. תרננה, Psal.71.23.

ביע · ביעא · ביעא *Exultatio*: אף ביע וחדוא Et exultatione & gaudio, Jesa.35.2. ביע וחדוא Exultatio & lætitia, Jerem.48.33. ביע Jesa.16.10. חדוא וביע Lætitia & exultatio, Hebr. שמחה וגיל, Joel.1.16. ית ירושלם ביעא Et Jerusalem exultationem, Heb. גילה, Jesa.65.18.

בועא *Idem. Emphat.* בקל בועתא Cũ voce exultationis, Hebr. בקול רנה Psalm.42.5. In Venetis est בעותא, quod alterius est originis & significationis.

cationis. *Conjh.* בוּעַת רַשִׁיעֵי Exultatio improborum, Hebr. רִנְנַת רְשָׁעִים Job.20.5. Hinc etiam legendum, חֶדְוַת בּוּעָתִי Lætitia exultationis meæ, Hebr. שִׂמְחַת גִּילִי, Psal. 43.4. Vide etiam infrà in בעא.

בוץ בּוּצָא *Byssus, Linum candidissimum & subtilissimum Ægyptium, & metonymicè Byssinum.* לְבוּשִׁין דְבוּץ Vestimentis byssi, i.e. byssinis, Hebr. בִּגְדֵי שֵׁשׁ, Genes.41.42. קוּבְעִין דְבוּץ Tiaræ lini, id est, lineæ, Hebr. פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים, Ezec. 44. 18. יְרִיעָן דְבוּץ Vela byssi, byssina, Hebr. בּוּץ, Esth. 1 6. וּבוּץ Et byssus, Hebr. וְשֵׁשׁ, Exod.25.4. כְּסוּת מֵילָא וּבוּץ Vestimentum melinum & byssinum, Hebr. וּפִשְׁתִּי, Hos. 2.9. וְרִקְמָא וּבוּץ Et phrygiano opere & bysso, Ezech.27.16. *Emphat.* לְבוּשֵׁי בוּצָא Vestimenta linea, Hebr. בִּגְדֵי פִשְׁתִּים Ezech.44. 17. מְכָרִיךְ בּוּצָא Stola byssina, Hebr. וְתַכְרִיךְ בּוּץ Esth.8.15. וּבְבוּצָא Et byssino, Hebr. וּבַשֵּׁשׁ Exod. 35.35. כְּבוּצָא טְפוֹ Ut linum exstinguentur, Hebr. כַּפִּשְׁתָּה Jesa.43.17. Veneta habent כְּבוּצִין, ut & mox, דִּכְבוּצִין עֲמֵי Ut linum obscuratum, id est, fumigans, Hebr. וּפִשְׁתָּה כֵהָה Jesa.42.3. quod etiam rectiùs legatur, דִּכְבוּצָא ex forma sing. nam sequens עֲמֵי est quoque singulare.

בְּצִבּוּן *Cannabis*: וְעַל בִּצְבּוּן Et de cannabe, Glos. קַנְבּוֹס Talm. Gittin fol.65.2.

בוק בּוּקָא *Vacuum, Inane vas, Lagena oris angusti, Vas, vasculum inane*: לָא תִּיתְּלוּ בֵּיהּ בּוּקֵי סְרִיקֵי Ne adscribatis ei vasa vacua, nempe Rabbi Nachmani, h.e. דְּבָרִים שֶׁאֵין טַעַם, Avoda Sarah fol.37.2. Cholin fol.50.2. Basra fol.151.2.

בּוּקָא *Os coxendicis*, Talm. בּוּקָא דְאַטְמָא Os femoris, quod recessit de loco suo, Chol. fol.42.2.

בֵּית בּוּקְיָא Nomen loci. Jevammoth fol.84.1.

בּוּקִין *Nomen fictitium lusus ludicri in scholis præstigiatorum, qui ad risum commovendum usurpantur*: unde apud Talmudicos: Qui intrat stadia ac videt ibi præstigiatores aut incantatores, exercentes בּוּקִין · מוּקִין · מוּלְיוֹן · לוּלְיוֹן, &c. ecce illic est sedes irrisorum, à quibus Scriptura nos avocat, dũ inquit: *Et in sede irrisorum non sedet*, Psal.1. Avoda sara fol.18.

בּוּקִינוֹס *Buccina. Corruptũ est ex Græco βυκάνη.* יֵשׁ לָהֶם כַּמָּה בּוּקִינוֹס Habent multas buccinas. בּוּקִינוֹס וְשׁוֹפָרִים Buccinæ & tubæ, Jalkut in Mosen fol.186. col.2. ex libro Phesikta. & fol. 250. col.3. Zohar Deuter. fol.132. col.4.

בור *Desolari, Sylvestre, Incultum esse vel fieri.* Targ. *Futurum*, וְאַרְעָא לָא תְבוּר Et terra nõ desolabitur, inculta manebit, Hebr תֵשָׁם, Genes. 47.19. Aliâs ferè per צדה in Targum exprimi solet. *Ithpahel, Futurum*, יִתְבַּיְרוּן עַל בְּהִתְהוֹן Desolentur propter pudorem suum, Hebraicè יָשֹׁמּוּ, Psal.40.16.

Apud Rabbinos Talmudicos in Aphel אוֹבִיר vel הוֹבִיר (ex forma אוֹקִים) *Incultum fecit vel reliquit*: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵירוֹ וְהוֹבִירָהּ Accipiens agrum à socio vel amico suo, & incultũ relinquit eum, id est, non arat vel conserit eum; Item, אִם אוֹבִיר וְלָא אַעְבֵּיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא Si incultum reliquero, & non fecero (culturam necessariam in eo) persolvam optimum, id est, tantum, quantum de bene culto darem, Bava metzia fol. 104.1. in Misna. בְּאַתְרָא דְמוֹבְרֵי בָאֵי In loco in quo incultos relinquunt agros, Basra fol.29.1. אִיכָּא דְמוֹבַר וְאִיכָּא דְלָא מוֹבַר Est qui incultum relinquit, & est qui non relinquit, Ibid. *Ithpehal*, מַאן דְּנִיחָא לֵיהּ דְּתִתְבַּיר אַרְעֵיהּ Is cui placet ut inculta maneat terra sua usque ad sementem aliam, Bava metzia fol.107.1.

בּוֹר *Claritas*: Vide in ברר.

בּוֹר *Cisterna aquarum collectarum*: בּוֹר הַגּוֹלָה vide in גלל: & בּוֹר דִּנְקָא in נק infrà: בּוֹר סְפִינָה *Cisterna navis, Aquarium, ubi aqua dulcis ad potum asservatur*, Kelim cap.15. Oholoth cap.8.

בּוּר · בּוּרָא *Incultus, Sylvestris ager*: *Bardus, brutus, Fatuus, Stolidus, Stupidus, Rudis, Incivilis homo*: Rab. שָׂדֶה בּוּר Ager incultus: *Plur.* אִילָנוֹת בּוּרִיּוֹת Arbores sylvestres, infructuosæ, Basra fol.95.1. *Targ.* מְטוּל דְּבוּרָא דְבְנֵי נָשָׁא אֲנָא Propterea quòd stupidissimus hominum ego sum, Prov. 30.2. וּסְנֵי כְּכַסְנוּתָא בּוּרָא הוּא Odio habens increpationem, brutus est, Prov.12.1. *Apud Talmudicos*, אֵין בּוּר יְרֵא חֵטְא *Nullus bardus metuit peccare*, id est, *peccare erubescit, vel metuit Deum*, Nam qui metuit Deum, metuit etiam peccatum sive peccare, Pirke avoth cap.2. Abarbinel in hunc locum scribit: Homo vanus sapientiâ destitutus, & moribus civilibus carens, vocatur בּוּר, eo quòd similis est לְשָׂדֶה בּוּר agro sylvestri, in quo nullum est semen: Majemon, בּוּר הוּא שֶׁאֵין לוֹ לֹא חָכְמָה וְלֹא מִדּוֹת *Bur* est, qui neque sapientiâ, neque moribus præditus est. R. Salomon, בּוּר גָּרוּעַ מֵעַם הָאָרֶץ *Bur* minor sive vilior est plebejo. *Sunt qui deducant à* בער *exclusâ gutturali, ut sæpè, quasi contractum sit à* בָּעוּר. Certè pro בער *in Targum est* בּוּרָא, Prov.30.2.

בּוּרוּת *Stoliditas, Stultitia*: דִּבְרֵי בּוּרוּת Verba stolida, Nidda fol.69.2. Glossa, שְׁטוּת.

בּוּר *Vepres, Vepretum, Dumetum*: *Vepres enim in incultis locis crescunt*: דְּהוּבָאֵי וּבוּר תַּפִּיק Quæ sentes & vepres profert, Hebr. קוֹץ שָׁמִיר, Jesa.32.13. הוּבָאֵי וּבוּר כַּחֲדָא Sentes & vepres pariter, Jesa.27. 4. אֲרֵי הוּבָאֵי וּבוּר תְּהֵי Nam sentes & vepres erit tota terra, Jesa. 7.24. דְּחֵלַת הוּבָאֵי וּבוּר Metus sentium & veprium, Jesa.7.25. לְהוּבָאֵי וּבוּר יְהֵי In sentes & vepres erit, Jesa.7.24.

בּוּרְיָא *Baculus, Scipio*: *Targ.* וְיִתְהַלֵּךְ בְּבָרָא עַל בּוּרְיֵהּ Et am-

Et ambulabit forâs (innixus) super ſcipione ſuo, Hebr. עַל מִשְׁעַנְתּוֹ Exod.21.19. R.Salomonis gloſſa hic eſt: עַל מִשְׁעַנְתּוֹ, id eſt, עַל בוריו וכחו, ſuper ſcipione ſuo & viribus ſuis. Idem R.Salomon Pſal.119.87. ואני עמדתי על בוריי Ego verò perſtiti in ſcipione meo & viribus meis. Vide etiam in ברר.

בּוּרִיתָא *Stoliditas, Stupiditas, Ruſticitas, Fatuitas*, Targ. טַנְנָא דְבוּרִיתָא Invidia, Zelus fatuitatis, Job.5.2. in Regiis. Veneta בְּרִיתָא, quod eſt à בַּר, quod vide ſuo loco.

בְּרִיתָא *Idem*, Proverb.25.20. Fortè debet eſſe כְּרִיוּתָא Dolor, Infirmitas, ex uſu Syro, qui in hoc Targum non infrequens eſt: Sic in Novo Teſt. דִּכְרִיוּתָא הִי לִי רַבְּתָא Quòd dolor vel triſtitia mihi eſt magna, ad Rom.9.2. Aut בּוּרִיתָא ad form. præced.

בַּיִר *Deſolatus, Vaſtatus, Vaſtus, Incultus*, Targ. לְנַחַל בַּיִר Ad vallem deſolatã, incultam, Deut.21.4. in Onkelo, ubi Jon. לַחֲקִיל בַּיִר Ad agrum incultum: כְּזָרְעֵי חִטִּין עַל בַּיִר Sicut ſeminantes triticum ſuper agro inculto, Jeſa.28.25. דָּמְיָין לְזָרְעֵי חִטִּין עַל בַּיִר Similes ſunt iis qui ſeminant triticum in agrum incultum, Jerem.12.13. Vide & ביר.

בוש *Erubeſcere, Pudere, Pudore ſuffundi*, Hebr. *In Ithpahel apud Rabbinos*, הִתְבַּיֵּשׁ *Idem*: כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא *Omnis homo erubeſcens, verecundus, non facilè aut citò peccat.* Talm. Nedar. fol.20.1. *Pihel*, בַּיֵּשׁ *Pudefacere*: כדי לביישו Ad pudefaciendum eum, Rab. &c.

בַּיְשָׁן *Verecundus*, Rab. לא הבוישן למד ולא הקפדן מלמד *Neque verecundus benè diſcit, neq; iracundus benè docet*, Pirke avoth cap.2. Verecundia nimia, ſervilis ingenii index eſt, & abjectæ alacritatis: iracundus præceptor impatienter fert defectus puerorum. Docentes autem tolerantia, manſuetudo & modeſtia commendat.

בַּיְשָׁן *Idem*, Rab. סימן יפה הוא באדם שהוא ביישן *Signum bonum eſt in homine, quando verecundus eſt*, quem ſcil. dicti vel facti turpis facilè pudet, Nedar. fol.20.1. Ter. *Erubuit ſalva res eſt. Fæmininum*, בַּיְשָׁנִית *Verecunda.*

בּוֹשֶׁת *Pudor, Verecundia*: בבית הבושת In loco pudoris, id eſt, pudendorum membrorum. הבושת מביאה ליד יראת חטא *Pudor adducit in manus*, (id eſt, poteſtatem) *metus peccati*, hoc eſt, facit ut quis metuat peccare, & timeat Deum, Nedar. fol.20.1.

מְבוּשׁ *Pudor, Pudendum*, Rab. מקום המבושים Locus pudendorum.

בית , בות *Pernoctare. In Targum pro Hebræo* לוּן *ponitur. Præteritum*, וְהוּא בָּת בְּלֵילְיָא הַהוּא Et ipſe pernoctabat nocte iſtâ in caſtris, Gen.32.21. וּבָת טְוָת Et pernoctavit incœnatus, Dan.6.18. וְעַל וּבָת Et ingreſſus eſt, & pernoctavit, 2.Sam.16.18. בְּגִבַע בָּתוּ לְהוֹן In Geba pernoctarunt ſibi, Jeſa.10.29. וּבִיתוּ Et pernoctarunt, Gen.24.54. *Participium præſens*, וְעַל סַקָּא וְקִטְמָא בָּאֵת Et in ſacco & in cinere pernoctans, Jeſa 58.5. in Venet. *Infinitivus*, אֲתַר כְּשַׁר לָנָא לְמֵבַת Locus commodus nobis eſt ad pernoctandum, Gen.24.23.25. וְלָא אָבָא גַבְרָא לְמֵבַת Et noluit vir ille pernoctare, Jud.19.10. לְמֵבַת Ad pernoctandum, Jud.19.15. *Imperativus*, בִּית הָכָא Pernocta hîc, Jud.19.9. שְׁרִי כְעַן וּבִית Mane hîc & pernocta, Jud.19 6. בִּיתוּ כְעַן הָכָא Pernoctate nunc hîc, Jud.19.9. וּבִיתוּ Et pernoctate, Geneſ.19.2. בִּיתִי בְּלֵילְיָא Pernocta hac nocte, Rut.3.13. *Futurum*, לְכָל אֲתַר דִּי תְבִיתִי אֲבִית In quocunque loco pernoctaveris, pernoctabo, Rut.1.16. לְחוֹד בִּרְחוֹבָא לָא תְבִית Tantummodò in platea non pernoctabis, Jud.19.20. תְּבִיתִי ut paulò antè. וְלָא יְבִית מִן בִּסְרָא Et non pernoctabit de carne, Deut 16 4. וִיבִית עַל כְּרַךְ טִינָר Et pernoctabit in latere petræ, Job.39.31. נַפְשֵׁיהּ בְּטִיבוּתָא תְּבִית Anima ejus in bono pernoctabit, Pſal.25.13. אֱלָהֵן בִּרְחוֹבָא נְבִית Sed in platea pernoctabimus, Gen.19.2. וּנְבִית בְּגִבְעָתָא Et pernoctabimus in Gifatha, Jud.19.13. וְלָא יְבִיתוּן Et non pernoctabunt, Exod.23.18. עַרְטִלָאֵי יְבִיתוּ Nudi pernoctabunt, Job.24.7. וִיבִיתוּן Et pernoctent, Pſal.59.16. *Apud Talmudicos proverbiale eſt*, בָּת דִּינָא בְּטֵל דִּינָא *Quando pernoctat judicium, ceſſat judicium.* Vide illud in דון.

מְבָתָא *Pernoctatorium, Diverſorium, Hoſpitium, in quo pernoctamus*: בְּבֵית מְבָתָא In domo hoſpitii, Gen.42.27. *Hæc forma conveniens eſt derivationi Nominum, ex Quieſcentibus ſecundâ. Aliâs notatur* מַבָּתָא, *quæ forma convenit Defectivis primâ radicali propter Dageſch. Ex hac forma judicarim & alia eſſe notanda; veluti*: כַּד אֲתֵינָא לְבֵית מְבָתָא Quando venimus in domum hoſpitii, Gen 43.21. בְּאוֹרְחָא בְּבֵית מְבָתָא In via in domo hoſpitii, Exod.4 24. לְבֵית מְבָתָא In domum hoſpitii, Joſ.4.8. דְּסָטֵא לִמְבָתָא Qui divertit in diverſorium, Jerem.14.8. *Conſtr.* בֵּית מְבַת עָדֵי אָרְחָן Domum hoſpitii tranſeuntium per vias, viatorum, Jerem.9.2.

מְבָתוּתָא *Idem. Forma hæc non eſt genuina in hac Nominum claſſe. Veneta* מבתותא *mendosè: alii libri*, מבתותא. *Regia* מְבָתוּתָא. *Elias* מְבָתוּתָא. *Prætulerim* מְבָרוּתָא, *ſicut dicitur* אַרְמוּתָא *à* רום. *Targ.* בְּעַרְסַל בְּמִקְשְׁיָא Sicut cubile diverſorii (i.e. tugurii) in cucumerario, Jeſa.1.8.

בּוּתָא *Noctua*, Targ. Levit.11.18. Deuteron.14.16. pro Hebræo תִּנְשֶׁמֶת, quod ſic interpretantur, quando pro Ave accipitur. Vel, Veſpertilio.

בזא בְּזָא Vide infrà in בז.

בזב בזבז Vide infrà in בזז.

בּוּבִינָא *Publicanus, Telonarius, Exactor vectigalium*, Talm. ההוא בזבינא דאתא לקמיה דאבאיי Iste telonarius qui venit ante R. Avai, Bava basra fol.167.1. Munsterus scribit בּוּבְנָא, sed insertum medium י isti scriptioni obstat.

בזג בּוְגָא *Fasciculus, Funis*, Talm. נפלה מן הגג תיבנא ועביד בזגא Decidit de tecto stramen, & fecit fasciculum, Glossa חבילה, Chol. fol.52.1.

בְּזָה *Contemnere, Despicere, Spernere*, Hebraicè. *Sic in Targum, Præteritum*, ארום פתגמא דיי׳ בְּזָ Quia verbum Domini sprevit, Num.15.31. in Targ. Hierosol. ובזי עשו ית בכורותא Et sprevit Esau primogenituram, Genes.25.34. T.H. דבזו יתך Qui spreverunt te, Ezech.16.57. *Participium*, דבָאזִי עַל מִלְּתָא Qui spernit verbum, Prov.13.13. In Venetis scriptio prava est: Aleph autem adjectis vocalibus, in scriptione redundat. *Futur.* לָא תִבְזוֹן יָתִי Ne spernatis me, Cantic.1.6. *Pahel, Participium*, לָא הֲווֹ מְבַזִּין לִי Non fuerunt spernentes me, Cant.8.1. מְבַזַּן לִי Contemnunt me, Psalm. 22.18. Talm. ביזיתו ביישתו קללתו Contempsisti eum, pudore & ignominiâ affecisti eum; dum sc. hæc de parente ejus dixisti, quòd in gehenna torqueatur; ac si nimirum ipse quoque talis futurus esset, Sanhed. fol.65.2. *Quæ ex hujus verbi forma, Diripiendi significatum habent, referenda sunt ad Verbum* בזז.

Deinde idem quod בזע *Findere*, Talm. vide in Bava bath. fol.37.1.

מבזוים *Contemptores*, Medr. Echa in præf. fol.51.2.

בִּזָּיוֹן *Contemptus, Ignominia*: בזיונא דידיה עדיף טפי מצערא דגופא Ignominia ejus, (fœminæ declinantis ad adulterium, cùm nuda lapidatur) major est, quàm dolor corporis, Sota, fol.8. col.1.

בזונק *Foramina*: בבזיוני דרגש In foramina lecti sive spondæ, Glossa נקבים, Talm. Nedarim fol. 56.2. Item אַבָּב בזיוני Ad ostium foraminum, id est, carcerum sive locorum despectorum, pauperum & vilium hominum, Talm. Schab. fol. 32.1. Vide de hoc dicto in בב.

בְּזַז *Diripere, Deprædari, Depopulari, Spoliare. Præter.* בְּזוּ עַמְמַיָּא נִכְסֵיהוֹן Diripuerũt populi facultates ipsorũ, Hebr. אָכְלוּ זָרִים כֹּחוֹ, Hos.7.9. וּבָזוּ יָתִיךְ Et spoliarũt te, Ezec.27.26. דְבָזוּ יָתִיךְ Qui spoliarũt, depopulati sunt te, Ezech.16.27. Illud & in præced. radice adductũ fuit. *Particip. quod & in Nomen transit*, וְאִשְׁתֵּצִי בָּזוֹזָא Et consumptus est depopulator, deprædator, Hebr. וְכָלָה לֵץ, Ezech.29.20. דְבָזְזִין יָתְהוֹן Qui depopulentur eos, Hebr. הַשָּׁאטִים, pro quo verbo & in præcedentibus usurpatum est, Ezech.28.24. וּבָזוֹזָנָא Et depopulatores nostri, Hebr. ותוללינו Psalm.137.3. וְעַדְב לְבָזוֹזָנָא Et sors diripientium nos, Hebr. לבוזזינו Jesa.17.14. וְכָל בָּזְזַיִךְ Et omnes diripientes te, Heb. בזזיך, Jerem.30.16. וְיִבְזוּן יָת בָּזוֹזֵיהוֹן Et prædabuntur prædatores suos, Hebr. וּבָזְזוּ אֶת בֹּזְזֵיהֶם Ezech. 39.10. *Participium Pehil sive Præteritum*, וְהוּא עַם בזיז Et ipse est populus direptus, Hebr. בָּזוּז Jesa. 42.22. עַמָּא אֲנִיסָא וּבְזִיזָא Populus oppressus & direptus, Jesa. 18.2. *Infinitivus*, לְמִבַּז בִּזָּא Ad prædandum prædã, Jesa.8.1. הֲלְמִבַּז בִּזָּא אַתְּ אָתֵי An ad diripiendũ prædam tu venis, Hebr. הֲלִשְׁלֹל שָׁלָל Ezech.38.13. *Imperativus*, בּוֹזוּ כַסְפָּא בּוֹזוּ דַּהֲבָא Diripite argentum, diripite aurum, Nah.2.9. *Futur.* כָּל עֲדָאָה תִבּוֹז לָךְ Omnem prædam ejus diripies tibi, Deuter.20.14. וְיִבּוֹז בִּזָּהּ Et spoliabit spolium ejus, Hebr. וְשָׁלַל שְׁלָלָהּ, Ezech. 29.19. וְיִבְזוּן נִכְסָךְ Et diripient facultates tuas, Ezech.26.12. וְיִבְזוּנוּן Et spoliabunt eos, Jere.20.5. *Aphel, Participium*, הָא יְיָ מַבִּיז אַרְעָא Ecce Dominus spoliaturus est terram, Hebr. בוקק Evacuaturus, Jesa.24.1. *Ithpehal vel Ithpahel Præteritum*, אִתְבְּזִיז יִשְׂרָאֵל Spoliatus est Israël, Hebr. נִבְלַע Absorptus, Hos.8.8. *Participium defectivum*, וְהָא מִתְבַּזִּין Nam ecce direpti vel spoliati sunt, Jesa.14.17. *Infinitivus*, אִתְבְּזָזָא תִתְבְּזִיז אַרְעָא Spoliando spoliabitur terra, Hebr. הִבּוֹק תִּבּוֹק Jesa. 24.3. *Futurum*, תתבזיז ut præcedit. וְיִתְבַּזּוּן בִּרְנְיָתִיךְ Et diripientur palatia tua, Amos 3.11. Vene. וְיִבְזוּן Et diripient, sed in Hebræo est locutio passiva. וְיִתְבַּזְּזוּן Et diripientur, Hebr. וּבֻזָּזוּ Jerem.50.37.

בָּזוֹזָא *Spoliator, Prædator, Prædo*: סבריה דבזוזא Spes prædonis, Prov.25.19. *Plurale*, בָּזוֹזִין אַיְתִי עֲלֵיהוֹן Prædatores adducam super eos, Hebr. שֹׁד לָהֶם, Hos.7.13. וְיִשְׂרָאֵל לְבָזוֹזִין Et Israëlem prædonibus, Jesa.42.24. יִבְהֲתוּן בָּזוֹזִין Erubescent prædatores, Psal.25.3. Hebr. בוגדים Prævaricantes. *Talmud.* בזוזי ובזוזי דבזוזי Prædones, & deprædatores prædonum, Sanhed. fol.94.

בִּזָּא *Præda, Spolium*: בִּזָּא מַלְיָא Spolio plena est, Hebr. פֶּרֶק Lacerato, Nah.3.1. לְמִבַּז בִּזָּא Ad prædandum prædam, Jesa.8.1. וְיִבּוֹז בִּזָּהּ Et diripiet prædam ejus, Ezech.29.19. *Constructum*, פַּלִּיגוּ בִּזַּת בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן Dividite prædam inimicorum vestrorum, Jos.22.8. *Emphat.* אֲפַלֵּג בִּזְתָא Dividam prædam, Exod.15.18.

בזי Vide infrà in בזע.

בזותא · בְּזִיזוּתָא *Deprædatio*: בזיזותא ייתניה Deprædatio obveniet ei, Hebr. שׁוֹדֵד יְבוֹאֶנּוּ Vastator eveniet ei, Job.15.21. Regia legunt בזותא. Utroq; modo Lectio incongrua est. Genere enim Verbum & Nomen discrepant. Juxta sensum Hebræum, legendum esset בָּזוֹזָא Prædator.

בָּזוֹיְתָא *Prædatrix*: לְאוּמָא בְּבָלִיתָא בָּזוֹיְתָא Nationi Babylonicæ prædatrici, Psal.137.8.

בִּיזַאי *Præda*, Talm. יומא חד נפק לשכר ביזאי Quodam die egressus fuit (David) ad venandum prædam, Sanhed. fol. 95. 1. Sic exponit Gerson. R.Salomon putat לשכר ביזאי esse voces Persicas, quasi, In pagum Bissai. Aruch in litera ש scribit, שכר hic idem esse quod רשת Rete, juxta illud, כל עשי שכר Omnes facientes retia, Jesa. 19.10. בזאי autem idem quod נץ Accipiter, & sic in lingua Ismaëlitica נץ dici באז. David ergo dicitur exiisse ad capiendum aves & feras.

בזיז *Erubescere, Pudere*, Talm. לא בזיז מנה Non erubescit ab illa, Pesach. fol.72.2. בזיז מניה Erubescit ab illo, vel propter ipsum, Jevam, cap.2. in fine. דלא בזיז אביו מניה Quòd non puduit patrem ejus propter ipsum, ibid. Glossa, בוש. Alibi, ילדה דבזיא למטבל Juvencula, quam pudet publicè lavare se. Nidda fol.15.2.

ביזא *Mamma*, vide infrà in בז.

בָּזִיזִי *Cochleare*: perperam; vide mox in בזך.

בְּזַבֵּז *Expendere, Erogare, Dispergere, Dissipare, Prodigere, Dilapidare*, Targ. לְמָא דִין אֲנָא מְבַזְבֵּז מָמוֹנִי Quorsum ego prodigo bona mea? Eccles. 7.22. *Apud Talmudicos*, המבזבז אל יבזבז יותר מחומש שמא יצטרך לבריות *Qui erogat* (in pauperes aliquid bonorũ suorum) *ne eroget ultra quintam-partem, ne fortè ipse aliquando indigeat ope hominum*, Kethubh. fol.50.1. In Talm. Hierosolymitano id explicatur, ut primâ vice eroget quintam bonorum suorum, deinceps quotannis quintam lucri. Ibid. מעשה באחד שבקש לבזבז Accidit cũ quodam, qui cupivit erogare aliquid pauperibus, & non permiserunt ei, &c.

נִבְזְבָּה *Largitio, Erogatio amplior, Honorarium*, Targ. *Plur.* מַתְּנָן וּנְבִזְבָּן Dona & honoraria, Jere. 40.5. וּנְבִזְבְּיָתָךְ Et honoraria tua, Dan.2.6. Itẽ Expensæ: וּנְבִזְבַּת בֵּית מוּקְדְשָׁא Et expensas domus sanctuarii dabitis, Deut.33.24. in Jon.

בִּזְבוּזְיָה *Nomen angeli cujusdam, qui unà cum alus emissus fuit ex terra Sodomæ ad curanda ulcera*, Talm. Schab. fol.67.1.

בזך, בְּזִיךְ *Acerra, Phiala thuraria, Thuribulum*: Targ. בְּזִיךְ חֲדָא Acerra una, Hebr. כַּף Numer.7.14. Onkelos, בְּזִיכָא, & sic Jonathan. Regia scribunt בַּזִּכָא. *Plurale*, וְיַת בְּזִיכַיָא Et acerras, Hebr. הַכַּפֹּת Num.4.7. Sic Num.7.86. Jere. 52.18. *Cum Affixo*, מְגִיסוֹהִי וּבְזִיכוֹהִי Scutellas ejus & acerras ejus, Hebr. וְכַפֹּתָיו Exod.25.29. Jonath. בְּזִיכוֹי. Hoc mendosè in Munstero scriptum est בָּזִיזִי, & exponitur Cochleare. Similiter malè id allegatur in Aruch, בזיזי. R.Salom. hîc scribit: וכפותיו id est, בזיכין שנותנין בהן לבונה Acerræ, arculæ, in quibus ponunt thus. Sic Exod.

37.16. *Constructum*, בְּזִיכֵי דַהֲבָא Acerræ aureæ, Num.7.48.46.

בְּזִיךְ *Scutella*, Talm. קרביים הנתונים בבזך Intestina posita in scutella, Tamid cap. 4. in fine. Majemon scribit, בזך idem hîc esse, quod Hebraicè כַּף: & Hebræum קְעָרֹתָיו in Targum transferri בְּזִיכוֹהִי. Hoc memoriæ erratum est: Vide Exod.25.28. & 37.16.

בזל בזלין, בִּזְלֵי *Confinia, Fines, Termini*, Talm. In Gemara: מאי בזלי אמר ר׳ אבא פיסקי באגי Quid est Bisle? dixit R.Abba: Fines agrorum, id est, confinia, ab agro ipso distincta, Bava basr. fol.68.2. Munsterus scribit בָּזְלֵי, pravè: exponit, *Limitator agrorum*. Id similter falsum. Nam ibi disputatio de aliquo, qui urbem vel agrum vendit, quid simul cum iis vendat? Excipiuntur inde officiarii & cultores agrorum. Idem de Guidone intelligendum, qui explicat *Mensorem agrorum*. Vendens urbem, simul vendit agros vicinos ad urbem pertinentes, sed non confinia agrorum aliquo spacio ab iis divulsa & distincta.

בְּזַע *Scindere, Discindere, Findere, Diffindere, Dilacerare, Transfigere*. Hebr. בָּקַע. *Præteritum*, בְּזַע יַמָּא Fidit mare virgâ Mosis, Psal.78. 13. וּבְזַע יַת תַּרְוֵיהוֹן Et transfixit ambos istos, Hebr. וַיִּדְקֹר Num.25.8. אַתְּ בְזַעְתָּא מַעְיְנָא Tu fidisti fontem, Psal.74.15. וּבְזַעוּ תְּלָתָא גִבָּרַיָּא Et disciderũt (perruperunt) tres isti heroes castra Philistæorum, 2.Sam.23.16. *Participium Pehil*, הֵיכְדֵין אֲנָא נְעִיצָא וּבְזִיעָא Sic ego transfigor & dilaceror, Cant.2.2. *Plur.* דִּנְעִיצָן עַפְיָהָא וּבְזִיעָן Cujus transfiguntur & dilacerantur frondes, ibid. *Infinitivus*, עִדָּן בְּחִיר לְמִבְזַע לְבוּשָׁא Tempus selectum est dilacerandi vestem, Hebr. לִקְרוֹעַ Eccles.3.7. *Imperativus*, וּבְזַעְהִי Et finde illud, Exod.14.16. In Venetis pravè legitur, וּבְזַעוֹהִי. Affixum hoc cum verbis perfectis rarissimum & improprium est, unde meliùs in Jonathane est, וּבְזַעִיה. Regia בְּזַעְהִי, cum Affixo ad formã Hebraicam, quod in Chaldaismo alienum est. *Futurum*, וְיִבְזְעִנֵּיהּ Et perforabit eum, Hebr. וּנְקָבָהּ 2.Reg.18.21. וְיִבְזְעוּנָךְ בְּסַיְפֵיהוֹן Et perforabunt te gladiis suis, Hebr. וּבִתְּקוּךְ Ezech.16.40. *Ithpehal vel Ithpahel*, *Præteritum*, וְלָא אִתְבְּזַע עֲנָנָא Et non finditur nubes sub eis, Hebr. נִבְקַע Job.26.8. וְאִתְבְּזַעַת אַרְעָא Et fissa fuit terra sub eis, Numer.16.31. אִתְבְּזַעוּ כָּל מַבּוּעֵי תְהוֹמָא Diffiderunt se omnes fontes abyssi, Gen. 7.11. וְהָא אִתְבְּזַעוּ Et ecce rupti, fissi sunt, Jos. 9.13. וְאִתְבְּזַעוּ מַיָּא Et diffiderunt se aquæ, Exod.14. 21. *Futur.* לְנִינִין חַדְתִּין יִתְבְּזַע Sicut lagenæ (utres) novæ, findetur, Job.32.19. וְיִתְבְּזַע טוּר זֵיתַיָא Et findetur mons olivarũ, Zach.14.4. וּמְעַדְיָתְהוֹן יִתְבַּזְעוּ Et gravidæ eorum discindentur, Hoseæ 14. 1.

ומישריא יתבזען Et planicies diſſindētur, Mich.1.4. *Pahel, Præteritum*, וְיַת כָּל מְעַדְיָתְהָא בַּזַּע Et omnes gravidas earum diffidit, 2.Reg.15.16. Veneta habent בְּזַע, ſed præſtat eſſe ex Pahel, juxta Hebræum. Sic Job.28.10. עַל דְּבַזַּעוּ Propterea quòd diffiderunt gravidas terræ, Amos 1.4. וּבַזַּעָא מִנְהוֹן Et diffiderunt ex eis, 2.Reg.2.24. Veneta habent ex forma Pehal, ſed in Hebræo eſt ex Pihel. *Participium*, כְּמָה גְּבַר דְּפָלַח וּמְבַזַּע Sicut vir ſcindens & findens, Pſal.141.7. כְּחֵיוַת שִׁנַּיָא דִּמְבַזְּעָא Sicut beſtia dentium, quæ dilacerat, Hoſ.13.8. *Participium pehil Paſſivum*, בְּלַן וּמְבַזְּעִין Vetuſtate conſumpti & rupti, Hebr. מְבֻקָּעִים Joſuæ 9.4. *Futurum*, וּמְעַדְיָתְהוֹן תְּבַזַּע Et gravidas eorum diffindes, Hebr. תְּבַקֵּעַ 2.Reg 8.12. וְרוּחַ עַלְעוֹלִין תְּבַזַּע Et ventus procellarum diffindet eum, Ezech.13.11. Hæc omnia ſatiùs eſt ex Pahel legi propter emphaſin ſignificandi, juxta Hebræum.

בְּזִיעָא *Fiſſum, ruptum, lacerum. Plur.* וּבְזִיעָתָא תִּלְבַּשׁ נִיוְמָא Et laceris induet ſe dormitatio, id eſt, vir dormitans & otioſus, Hebr. וּקְרָעִים, Proverb.23.21.

בזיעא *Idem*: Targ. וְלְאַחָאָה בזיעא Et reſarcire lacerum, Eccleſ.3.7.

בִּזְעָא · בזיעא *Sciſſio, Fiſſura, Sectio*: ואתבזעו מיא לִתְרֵיסַר בזיעין Et fiſſæ fuerunt aquæ in duodecim fiſſuras, Exod.14.21. in Jon.

בֶּזַע *Foramen, rima, fiſſura*: Talm. חזאי תרי ביזעי Vidi duas fiſſuras, Bava baſra fol.74.1. Sanhed. fol.110.1. In Aruch hæc citantur & ſcribuntur בִּזִּי, per eliſionem mediæ gutturalis. Sic citat idem ex Vajikra rab. ſect.19. לא רמי הדין ריסא לְהדין ביזא Non eſt רִסִיסָא ſicut ביזא fiſſura: Sed in noſtris libris nō legitur. In Medraſch Schir autem cap.4.v.14. ubi iſta verba quoque habentur, legitur בִּיזְעָא.

בְּזַק, בזק *Spargere, Diſpergere, Diſſipare*, Rab. *Apud Talmudicos*, בזק בהן עפרא והוו חרבי בזק בהן גילי והוו גירי Sparſit in eos terram, & converſa fuit ea in gladios, ſparſit in ipſos ſtipulas, & factæ fuerunt ſpicula, Sanhed.fol.109.1. Sic adducit Aruch: in Gemara pro בזק hodiè legitur שְׁדֵי Projecit. Item, בוזקין מלח על גבי כבש כדי שלא יחליק Spargunt ſalem ſuper gradus, ut nemo vacillet (Gleite) Eruvin fol.104. in Miſna. Gloſſa, בוזקין, id eſt, זורקים vel מפזרים. Alibi, והויא כי מיבזק Et fuit cùm ſparſum eſſet, Bava baſ. cap.5. in principio Gemaræ. Sic adducit Aruch: in Gemara hodiè legitur מבזר, quod idem. In Beres. rab. ſect.26. בעולם הזה הרוח היא נבוקת בא' מאיבריו אבל לעתיד לבוא היא נבזקת בכל הגוף In mundo hoc ſpiritus (meus) eſt diſperſus in unum aliquod membrum (hominis): ſed in futurum erit ſparſus per totum corpus. Gloſſa נפזרת.

Hinc בָּזָק Ezech.1.14. Rabbini exponunt לשון פיזור ſignificationis *Diſperſionis*: Vide ibi interpretes, & 1.Sam.11.8. ad וַיִּפְקְדֵם בְּבָזֶק. Item in Bereſch. rab. ſect.50. ab initio.

בּוּקְא *Fragmentum, Fruſtum*, Targ. הֵיךְ בּוּקָא דְכֵיפָא בְּקַלְעָא Sicut fruſtum lapidis in funda, Hebr. כִּצְרוֹר הָאֶבֶן Sicut ligamen lapidis, Prov. 26.8. Sic Targum hoc citant R.Salomon & R. David 1.Sam.11.8. hodiè autem aliter in Targum Proverbiorum legitur. In Aruch ſimiliter eſt בּוּקָא. Guido vult etiam בֶּזֶק *Agnum* ſignificare. Error eſt, natus ex voce טְלָאִים, quam ipſe putavit eſſe Appellativum Nomen, *Agni*: cùm ſit Nomen proprium loci. Confer 1.Sam.11.8. & 1.Sam.15.4. *Apud Rabbinos*, ראינון מסכינן באלין בוקיא Cùm ipſi periclitarentur in iſtis fragmentis lapidum, ſive ruderibus, Medras in Samuelis libros.

בָּזִיקִין. Hinc legitur וּבָזִיקוֹהִי Et acerras ejus, Exod. 25. 29. in Venetis magnis. Legendum בָּזִיכוֹהִי, ut eſt ſuprà in בזך.

II. אַבְזִק *Vermes producere, vermiculoſum fieri. Apud Talmudicos*; Conducens aſinum (ad iter vel operas) והבריקה & vermiculoſus fiat, Bava metzia cap.6. in Miſchna. Ad quod in Gemara fol.78.2. ibidem legitur: מאי והבריקה Quid eſt והבריקה? Alter dixit, נהוריתא Suffuſio oculorum & viſus: alter dixit, אבזקת. Gloſſa, אבזקת id eſt, התליעו רגליה התולעים Vermes, q.d. התליעו רגליה vermiculoſi fiunt pedes ejus. Sic אבזקת eſt tertia fœminina Præteriti Aphel, ut הִבְרִיקָה Hebraicè. Inde & R.Salomon illud per verbum explicat התליעו *Vermes producant vel generent pedes ejus.* Eſt autem בָּרָק *Fulgur*: הִבְרִיק *Fulgur emittere, Fulgurare.* Equus vel aſinus dicitur *Fulgurare*, quando oculi repetitas flammas, quaſi candelæ ardentis, emittunt, unde riſus confunditur. Inde vitium, quod dicitur Suffuſio. Sed & Suffuſio fit ex nimio & perpetuo humore affuſo, unde fit pellicula oculo obducta. Jam verò etiam בָּרָק & בָּזָק antè pro eodem uſurpata leguntur. Sic הִבְרִיק & Chaldaicè אַבְזִיק. Alii tamen אבזק de vitio pedum, quod à vermibus fit, interpretati ſunt. Communiter etiam אבזקת pro Nomine accipiunt, *Vermis pedum.* In Munſtero mendum eſt literæ ף finalis loco ת: Deinde ſcribit אבזקת quaſi ex forma conſtructa. Si Nomen ſit, ſcribendum potiùs אַבְזָקְתָּא *Vermiculatio, Productio vermium*, ut ſit formæ Aphel, ſignificationis activæ. Author Aruch exponit עש *Tineam*, quæ veſtes conſumit.

בְּזַר *Spargere, Diſpergere*, Hebr. & eſt idem quod פזר, quod uſitatius eſt. *Apud Talmudicos*, בימות החמה בזורה שלא תתעפש Diebus ſerenis

serenis dispersam, ne putrescat, Kerith fol. 6. 2.

בּוּרָא *Semen, Granum.* Targ. דְבוּרֵיהּ מִזְדְרַע Cujus semen seminat se, Genes. 1. 11. 12. 29. in Jonath. pro quo Onkelos habet בַּר זַרְעִית. *Apud Talmudicos,* לאיתויי בורא דאספסתא Ad adducendum semen migmatis, id est, herbæ, unde fit migma sive pabulum, Sanhed. fol. 93. 1. חזי לבירא דקרא Prodest ad semen cucurbitæ, Schab. fol. 103. 1. בורא דחרדלא Semen, granum sinapi. Primum exemplum in Aruch, quod citatur ex Schab. fol. 101. legitur fol. 140. 2. & pro בּוּרָא hodie ibi scriptum פורא. Addit in fine idem author, Semē Arabicè dici בור. Alibi, בירא דגלגילא Semen cujusdam herbæ, Gittin fol. 69. 2.

בּוּרְנִין *Semina,* Talm. מערב בורנין חרע Miscebat semina & seminabat ea, Kiddusch. fol. 39. 1. מייתי בורני מאילני Adducebat semina ex arboribus, Gittin fol. 68. 2. שדי ביה בורני ולא צמחו Projecit in eum (hortum) semina, sed non germinarunt, Chul. fol. 60. 2.

בות ביתא *Nomen proprium loci,* Talm. תהא שביתתי ביתא Erit quies sabbathina mea Bista. Sic adducitur in Aruch; In Gemara, unde citatur, legitur בצינתא, Eruvin fol. 52. 1. Locus fuit intra terminum itineris sabbathini situs, in quo quiescere licebat.

בָּחַל *Maturescere, coqui ad maturitatem,* Talm. *Pihel,* ביחלו כונס להוך ביתו Ubi maturuerint, colligit eas in domum, Scheviith cap. 4. מאימתי הפירות חייבות במעשרות התאנים משיבחילו Quando fructus debent dare decimas? ficus ex quo maturuerint, Maaseroth cap. 1. id est, maturescere incipiunt. Nam initium maturitatis propriè hoc verbo significatur: Unde Aruch explicat, Quando maturescunt, ולא נתבשלו בטוב sed nondum maturuerunt benè.

בּוֹחַל *Fructus maturescens, & res quævis nondum plene matura. Sic parabolicè de puella tribus Nominibus dicitur,* quòd sit פַּגָּה בוחל וצמל *Grossulus, ficus maturescens, & ficus matura,* Talm. Nidda fol. 47. 1. *Grossulo* assimilatur puella, antequam ubera & pubes oriantur, ceu immatura viro: *Fructui maturescenti & plenius intumescenti,* quando ubera extuberare incipiunt & pubes oritur: *Ficui maturæ,* quando matura viro est, & duo ista maturitatis signa produxit, ubera & pubem. Tunc etiam dicitur בּוֹגֶרֶת, ut dictum est in בגר. Vide R. Davidem Zach. 11. 14.

בְּחַן *Probare, Examinare, Explorare, Scrutari, in Targum, ut Hebraicè. Apud Rabbinos etiam est Intelligere, Cognoscere. In Targum ejus præcipuus usus est in Psalmis & Jobo. In prophetis ferè per* בְּחַר *redditur. Præteritum,* בְּחַן יָתִי Probet me, Job. 23. 10. בְּחַנְתְּ לִבִּי Examinasti cor meum, Psalm. 17. 3.

בְּחַנְתָּנָא אֱלָהָא Probasti nos ô Deus, Psalm. 66. 10. בְּחַנְתָּךְ Probavi te, Psal. 81. 8. בְּחַנוּ יָתִי Probarunt me, Psalm. 95. 9. *Participium,* צַדִּיקַיָּא בָּחִין Justos probat, Psal. 11. 5. וּבָחִין לִבְבֵי Et explorans corda, Psal. 7. 10. אוּדְנָא מִלַּיָּא בָּחֲנָא Auris verba probat, Job. 34. 3. *Infinitivus ex forma Talmudica,* לבחוני Ad probandum, Genes. 22. 5. *Imperat.* בחון יָתִי Proba me, Psal. 26. 2. *Futurum,* לְשַׁעְתָא תִּבְחֲנִינֵּיהּ Ad momenta exploras eum, Job. 7. 18. הֲלָא אוּדְנָא מִלִּין תִּבְחַן Nonne auris sermones probat, Job. 12. 11. *Pahel Participium,* מְבַחֲנָן בְּנֵי נָשָׁא Explorant filios hominum, Psalm. 11. 4. *Ithpehal, Futurum,* דְיִתְבְּחַן איוב Ut probetur Job, Job 34. 36. Sic legi potest per Nun in fine, quia hoc verbum in Jobo, ut Hebraicè, usitatum est. בְּדָא תִתְבַּחֲנוּן In hoc probabimini, Gen. 42. 15. ubi in Jonathane est תִתְבְּחָרוּן, quod verbum aliâs in hoc libro usitatius est.

בְּחִינָה *Probatio, exploratio, examinatio, consideratio: Intelligentia, Notio,* apud Rabbinos: אנשי הבחינה Viri intelligentiæ, judicii, id est, intelligentes & prudentes, qui norunt rem exactè expendere & examinare.

בְּחַר *Eligere, Seligere, Hebr. & Chald. Item Probare, Examinare, ut antecedens Verbum. Præteritum,* דִּי בְּחַר לְאַחְסָנָא לֵיהּ Quem elegit in hæreditatem sibi, Psal. 33. 12. עַל דָּא בְּחַרְתָּא מִסְגוּפָא Hoc delegisti præ afflictione, Job. 36. 21. בְּחָרִית לְאִרְבְּקָא Elegi hærere, adjunctus esse in domo sanctuarii Dei, Psalm. 84. 11. אֲרֵי אַתּוּן בְּחַרְתּוּן לְכוֹן Nam vos elegistis vobis, Jos. 24. 22. *Participium,* דְאַתְּ בָּחַר Qui probans es, probas corda, Hebr. בֹּחֵן, Jerem. 12. 3. בָּחַר כּוּלְיָתָא Probans sum, probo renes, Hebr. בֹּחֵן, Jere. 17. 10. וּבָחַר לְהוֹן Et probo eos, Jere. 9. 7. כְּמָא דְבָחֲרִין יַת דַּהֲבָא Sicut probant aurū, Hebr. כִּבְחוֹן, Zach. 13. 9. *Imperativus,* בְּחַר לָנָא גּוּבְרִין Elige nobis viros, Exod. 17. 9. בְּחַר לָךְ חַד מִנְּהוֹן Elige tibi unum ex illis, 2. Sam. 24. 12. בְּחַרוּ לְכוֹן יוֹמָא דֵין Eligite vobis hodie, Jos. 24. 15. *Futurum,* אֶבְחַר אוֹרְחַתְהוֹן Eligam viam ipsorum, Job. 29. 25. וְאֶבְחֲרִנּוּן לָךְ תַּמָּן Et explorabo, expurgabo eos tibi illic, Hebr. ואצרפנו Et expurgabo, defæcabo, Jud. 7. 4. וְאֶבְחֲרִנּוּן כְּמָא דְבָחֲרִין יַת דַּהֲבָא Et probabo eos sicut probant aurum, Hebr. בְּחַנְתִּים, Zach. 13. 9. טוּבוֹי דְתִבְחַר Beatus est quem eligis, Psal. 65. 5. וְיִבְחֲרוּן לְהוֹן Et eligent sibi juvencum unum, 1. Reg. 18. 23. *Ithpehal Præteritum,* אִתְבְּחַר שְׁמָא טָבָא Selectius, præstantius est nomen bonum, quàm divitiæ, Prov. 22. 1. Hoc verbum in Venetis omissum est: debet autem addi juxta Hebræum: וְאִתְבְּחַרוּ Et electi fuerunt, Numer. 31. 5. *Futurum,* בְּדָא תִתְבַּחֲרוּן In hoc probabimini, Hebr. תבחנו Genes. 42. 12. in Jon. וְיִתְבַּחֲרוּן פִּתְגָמֵיכוֹן Et probabūtur verba vestra, Gen. 42. 16.

quod

quod est cum defectu literæ characteristicę ת, pro וְיִתְבְּחַרוּן, ut habet Jonathan.

בחיר · בְּחִירָא *Electus, Selectus, præstans, optimum:* כְּגִיר בְּחִיר Sicut sagittam electam, Jesa. 49. 2. בְּחִיר יְהַבְתָּךְ Selectum, probatum dedi te, Jer. 6. 27. בְּחִירָא דַיְיָ Electe Domini, 2. Sam. 21. 6. כְּמֵירָא בחירָא Sicut myrrha selecta, Cant. 5. 13. אוֹרַיְתָא דַיְיָ בְּחִירָא Lex Domini probata est, Hebr. צְרוּפָה Expurgata ut aurum, Psalm. 18. 31. quod est fœmininum. *Cum Affix.* בְּחִירִי Electus meus, Jesa. 42. 1. וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי Et Israëlem electum meum, Jesa. 45. 4. משה בחיריה Moses electus ejus, Psal. 106. 23. *Plurale*, רְתִיכִין בְּחִירִין Currus electos, Exod. 14. 7. יבלון בְּחִירַי Consument electi mei, Jesa. 65. 22. לְמֶחֱמֵי בטובת בחיריך Ad videndum bonũ electorum tuorum, Psal. 106. 5. בני יעקב בחירוי Filii Jacobi, electi ejus, Psal. 105. 6.

בָּחוּר *Juvenis*, Hebr. Apud Rabbinos deinceps per Synecdochen speciei est, *Juvenis studiosus literarum & doctrinæ, qui simpliciter & absolutè nobis vocatur Studiosus:* בַּחוּרִים *Studiosi, Juvenes:* Fœmin. בחורות *Juvenculæ.*

בַּחֲרוּת *Juventus*, Rab. Aben Esra ad illud: Et respondit Josua filius Nun, minister Mosis מִבְּחֻרָיו. Quidam dicunt, inquit, quòd explicatio ejus est מבחרותו *A juventute ejus*, quòd fuit minister ejus ab eo tempore, quo adhuc fuit בחור juvenis. Sed hoc inconveniens est: hæc enim historia contigit anno ejus ministerii secundo, &c. Est autem Juventus ætatis pars ad quælibet peragenda selectissima.

בְּחִירָה *Electio, Delectus*, Rab. בית הבחירה *Domus electionis.* Sic vocant *Templum sanctum Hierosolymitanum*, quod Deus sibi in peculiare habitaculũ elegerat. De hoc integrum Tractatum habet Majemon, in libro Jad, par. 3. Apud Rabbinos Theologos est etiam *Arbitrium liberum electivum, quo quis liberè hoc vel illud agendum eligit.* Hinc R. Levi scribit 1. Reg. 17. 1. הש״י לא יכריח האדם שיחטא ושמהו בעל בחירה כדי שימלט מהרעות הנפשיות והגופיות וכו׳ id est, Deus non cogit hominem ut peccet, sed posuit eum dominum electionis (liberi arbitrii) ut liberaretur à pœnis spiritualibus & corporalibus, sicut explicavimus in tertia orat. libri Bellorum Domini. Et ecce si non potuisset liberari ab istis, non fuisset æquum, ut punitus fuisset propterea, cùm fuisset coactus peccare. Hæc ibi. R. David 1. Reg. 18. 37. ואין ראוי לסמוך על זה הפירוש כי הבחירה נתונה לבני אדם Sed nõ convenit, ut innitamur huic expositioni. Nam liberum arbitrium datum est hominibus, sicut dicitur, *Ecce dedi coram te hodie vitam, &c.* Deut. 30. 15. Vide autẽ de hac materia subtiliter disputantem librum עקדת יצחק cap. 8. in init.

בְּחִירְתָא *Electum, Liber electus.* Sic vocatur apud Talmudicos liber quidam Talmudicus, propriè עֵדֻיוֹת dictus, quasi Testificationum liber, quòd meras testificationes Doctorum contineat de plerisq; controversiis decisis aut decidendis. Istę autem testificationes Selectæ, Probatæ, & communiter receptæ fuerunt. Hinc, הואיל ותנן בבחירתא כותיה Posteaquam etiam discimus in libro electo similiter, Berach. fol. 27. 1. Glossa: Liber עֵדֻיוֹת sic vocatur.

מוּבְחָר *Selectum, optimum, præstantissimum:* אינו מן המובחר Illud non est de optimo. R. Salomon, Deut. 12. 11. Præceptum hinc habemus, quòd omne votum debet esse מן המובחר de optimo, id est, qui vovet se daturum hoc vel illud, & consecraturum usibus sacris, debet dare de optimo. Hebraicè dicitur מִבְחַר.

בְּחַשׁ *Inquirere, Scrutari. Affine est verbis* בְּקַשׁ & חָפַשׂ, *Talm.* עַד דְּבָחֵשְׁנָא וּמַשְׁכַּחְנָא לֵיהּ Donec inquiram & inveniam illud, Metzia fol. 5. 2. אַדְלָא אֲבִידְנָא בָּחֵישְׁנָא *Quod non perdidi, quæro*, Schab. fol. 152. 1. *Dictum proverbiale* de senibus, qui incurvati incedunt, ac si aliquid quærerent, cùm nihil perdiderint.

II. בְּחַשׁ *Miscere, circumagitare, ut coctilia in ollis cochleari aut tudiculâ agitari solent*, *Targ.* ורובי כַּהֲנַיָּא מְרִסִּין וּבָחֲשִׁין יַת דְּמָא Et Juvenes sacerdotum agitabant & miscebant sanguinem, nempe sacrificiorum, Esth. 1. 14. in primo Targum. וְעַל לְבֵיתָא לְמִבְחַשׁ בְּפִינְקְסֵי חוּשְׁבָּנֵיהּ Et ivit domum ad quærendum in tabulis rationum suarum, Gen. 39. 11. in Jon. *Talm.* ונבחשיה בגוהא Et misceat illud tudiculâ vel frusto ligni, Talm. Gittin fol. 69. 2. בוחשת בקדירה Miscet in olla, ut scil. cochleari fieri solet: בוחשין בכף Miscent cochleari: בחשן קדירא בידייהו Agitabant ollam manibus suis: ובחיש באילני Et agitabat arbores: & similia apud Talmudicos.

בַּחְשָׁא *Cinis ignitus.* Talm. אותבה תותיה בחשא Posuit eam (carnem) sub cinere ignito, scil. ad assandum, Sanh. fol. 39. 1. Glossa, בחשא i.e. תחת הרמץ sub cinerib. aut carbonibus ignitis. Aruch *Axillam* exponit, sed locus citatus falsus est.

בַּחְשָׁא *Cochlear longum, Tudicula, quâ coctile in olla agitatur*, Talm. והדר ביה בחשא Et agitat in eo cochleare, cochleari illud miscet, Pesach. fol. 111. 2.

יַבְחוּשִׁין Vide suo loco in litera י, quæ tamen possit esse formativa, & sic pertineret ad hanc Rad.

בְּטָא בְּטָה *Pronunciare, Proferre verba, Enunciare, Effari, Effutire*, Hebr. Rab.

בטוי *Futilitas, temeritas in loquendo*, Rab. חייבין על בטוי שפתים Rei sunt propter futilitatem labiorum,

Liorum, ... Vide Horajoth cap.2. Kerith. cap.2. שבועת בטוי *Juramentum futilitatis*, i.e. temerarium, quod præter necessitatem effertur, ut cùm quis jurat, se malefacturum alicui, aut benefacturum, aut aliud quidvis, quod est in potestate sua, & peccat in cōmittendo vel omittendo, id dicitur Juramentum futile & temerariè prolatū, Talm. Schevuoth cap.1. & 3. Majemon par.1.lib. Schevuoth cap.1.

בְּטִי *Piscis immundi nomen*, Talm. ע״ז fol.39.1.

בטיתא Vide infrà in בטט.

מִבְטָא *Pronunciatio, Prolatio, Prolatum, Sermo prolatus*; Rab. האות יתרה במבטא Litera redundans in pronunciatione. מתחלפי המבטא והכוון Diversa in pronunciatione & sensu. Id in Concordantiis Hebraicis frequenter occurrit.

בטר בִּטְרָא *Digitus*, Talm. במלא בטרא Quantum est plenitudo digiti, latum digitum, Cholin fol 50.2. ארבעה בטרי Quatuor digiti, Chol.fol.76.1. Glossa, אצבעות. In Aruch citatur per ר in fine.

בָּטַח *Fidere, Confidere, Sperare*, Hebr. *In Hiphil*, הבטיח *Sperare facere, Spem facere, Promittere.* Sic in Targū, דְאַבְטַחְתָּנִי לְמַחְסַן עָלְמָא דְאָתֵי Qui fiduciā attulisti mihi ad possidēdum mundum venturum, id est, vitam æternam, Ruth.2. 13. *Ithpehal*, וּבְאַרְעָא דִשְׁלָמָא אַתְּ מִתְבְּטַח Et in terra pacata tu confidis, Jerem 12 5.

מובטח *Confisus, Securus, Certus*, Rab. מובטח לו שהוא בן העולם הבא Certum ipsi erat, se futurum filium mundi venturi, id est, vitæ æternæ, Talm. Berach.fol.57.1.

אֲבַטִּיחַ *Pepo*, πέπων, μῆλον, *Melo, Melopepon*, pro quo communiùs dicitur, מלפפון. *Rabbini utuntur singulari*: אבטיח ונמצא סרוח Pepo & sit putridus, Talm. Trumoth cap.3. In eodem libro cap. 8. Rambam scribit: אבטיח Arabicè dicitur בטיך, & vernaculè מלוני Melone. In Bartenora legitur, Arabicè dici אלבטיך, ubi אל est Articulus Arabicus. Inde apparet א ab initio esse adventitium & servile sive formativum. *Plur.* אבטיחים *Pepones, Melones.* In Targum, וְיַת אֲבַטִּיחַיָּא Et melones, Num.11.5.

בטח *Appendix structuræ, structura ante fenestrā exstructa, cui quid imponi, aut cui quis insistere possit.* הבטח אינו מביא את טומאה Appendix structuræ non adducit pollutionem, Talm. Oholoth cap.12. Glossa, הוא בנין יוצא מן הכותל Est structura egrediens ex pariete ante fenestram, cui si quis insistat, potest esse בטוח securus, ideò vocatur בטח.

בטט *Lucere, Splendere, Emicare, Scintillare.* *Participium*, בָּטֵט הוּא בִשְׁחָקֵי Lucēs, splendens est ipse in superioribus nubibus, in cœlis, Hebr. בָּהִיר, Job.37.21. In libris legitur בוטט, quæ forma est Hebraica, in Chaldaismo aliena Chaldaismus inde commutat Cholem in Kametz. Posset & legi בָּטִיט ad formam צָדִיק, ut sit Nomen, *Lucidus, Splendidus*, juxta Hebræum בָּהִיר.

בַּטְבֵּט *Ardorem excitare, tumorem ardentem efficere, Rab.* Exod.22.24 in R.Sal. נֶשֶׁךְ Fœnus est כנשיכת הנחש sicut morsus serpentis, qui mordet vulnus parvū in pede alicujus, quod principio non sentit, mox autem מבטבט ונופח tumorem ardentem efficit & inflatur usque ad verticem: sic fœnus à principio non sentitur neq; cognoscitur, nisi cùm ascendit & crescit, & imminuit facultates amplas.

בּוּטִיטָא *Scintilla lucens & ardens*, Talm. ונפקו תרי בוטיטי דנורא Et exiverunt scintillæ ignis: תרי בוטיטי דנורא Duæ scintillæ ignis, Metzia fol.85.2. In Aruch scribitur בטיתא.

בּוּטִיטָא *Spelunca.* בהדי בוטיטא דטיבריא In speluncam Tiberiadis, scil. fugimus metu exercitus, Beres. rabba sect 31. Aruch exponit מערה. In Talmud Hierosolym. Pesach. cap.1. scribitur בוטיתא.

בְּטִיתָא *Bacca*, Talm. ושקלוה לפרחא דבטיתא ואיקים ביטיתא Et decerpserunt florem baccæ, & salva perstitit bacca, Berach. fol. 36.2. Glossa, אביונה. *Hæc scriptio possit etiam legi* בְּטִיתָא. *Plural.* שְׁבַע בּוּטְיָתָא דְפִרְחֵי Septem baccas florum capparis, Cholin fol.59.1.

בְּטֵל *Cessare, Intermittere, Intermitti, Desinere, Vacare, Otiosum esse, otiari, impediri, aboleri. Præteritum*, בְּטֵילַת חֶדְוַת לִבְּנָא Cessat gaudium cordis nostri, Hebr. שָׁבַת Thren.5.15. Veneta בְּטִיל, & sic est discrepantia generis à seq. Nomine fœminino. בְּאדַיִן בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא Tunc cessabat, impeditum fuit opus domus Dei, Esræ 4.24 בטלת חֶדְוַת תוּפִּין Cessat gaudium tympanorum, Heb. שָׁבַת, Jesa.24.8. אֵיכְדֵין בְּטֵילַת Quomodo cessavit dominatus hostium nostrorum, Jesa.14.4. *Participium*, וַהֲוָת בָּטְלָא Et mansit cessans, impeditum, Esræ 4.24. *Futurum*, וִימָם וְלֵילְיָא לָא יִבְטְלוּן Et dies & nox non cessabunt, Hebr. לא ישבתו, Gen.8 22. ברחגין יִבְטְלוּן Quando solennitates cessabunt; vel יְבַטְּלוּן ex Pahel, Abrogabunt, Hebr. חַגִּים יִנְקֹפוּ, Jesa.29.1. *PAHEL*, בַּטֵּל *Cessare facere, Impedire, Abrogare, Abolere, Irritum reddere. Præteritum*, וְיַת הַפְקֵדַת מְהוּלְתָא בַּטֵּל Et præceptum circumcisionis irritum fecit, Hebr. הֵפֵר Num.5.31. in Jon. וּבַטֵּל יַת נִדְרָהָא Et irrita fecerit vota ejus, Hebr. והפר Num.30.9. אֲרֵי בַטֵּלִנוּן אהרן Quòd impedivisset eos Aharon, Hebraicè פְּרָעֹה Nudasset eum, fecisset ut daret omnia sua aurea, & cessare jam necesse haberet à dando,

Exod 32.25. ובטילו חפו Et impediverunt eos, Esr. 4.24. *Participium,* מְבַטֵּל קְרָבָא Faciens ut cesset bellum, Hebr. מַשְׁבִּית, Psal.46.10. מְבַטֵּל מִן אַתְרָא הָדֵין Facturus sum ut cesset ex hoc loco, Jere.16.9. *Infinitivus,* לְבַטָּלָא בְעֵל דְבָבָא Ad cessare faciendũ, compescendum hostem, Hebr. לְהַשְׁבִּית Psal.8.3. לְבַטָּלָא גֻבְרַיָּא אִלֵּךְ Ad impediendum viros illos, Esræ 4.21. וְאִם בַּטָּלָא יְבַטֵּל Et si dissolvendo dissolverit, omninò irrita fecerit, Numer.30.13. Sic vers.16. לְמִבְטָּלָא יַת קְיָמִי Ad irritum reddendum, dissolvendum fœdus meum, Hebr. לְהַפְרְכֶם, Levit.26.15. cum מ formativo, more Hierosolymitano: לְבַטָּלוּתְהוֹן Dissolvere ea, Num.30.10. in Jon. *Imperativus,* וּבַטֵּל רוּגְזָךְ עִמָּנָא Et irritam fac indignationem tuam contra nos, Hebr. וְהָפֵר, Psal.85.5. *Futurum,* וְטוּבִי לָא אֲבַטֵּל מִנֵּיהּ Et benignitatem meam non faciam irritam ab eo, Heb. אָפֵר, Psal.89.34. וְלָא תְבַטֵּל Neque sinito cessare salem fœderis, Hebr. תַשְׁבִּית, Levit.2.13. יְבַטֵּל ut antè ad Infinitivum, וּבַעֲלָהּ יְבַטְּלִנּוּן Aut maritus ejus irritam faciat eam, Num.30.14. וִיבַטְּלוּן בְּנֵיכוֹן יַת בְּנָנָא Et impedient, cessare facient filii vestri filios nostros, Hebr. וְהִשְׁבִּיתוּ Jos.22.25. *Aphel* אַבְטֵל *Idem. Præteritum,* אַבְטִילוּ מוֹעֲדַיָּא Cessare faciunt, Abolent solennia festa, Hebr. חָלְפוּ חֹק Jesa.24.5. עֲצוּר אַבְטִלִית Calcationem uvarum cessare feci, Jesa.16.10. וַחֲמַר מִמַּעְצַרְתָּא אַבְטֵלִית Et vinum de torculari cessare feci, Jerem.48.33. *Imperativus,* אַבְטִלוּ נָא מִמַּסְרְתָא Facite ut cessent à semita, Jesa. 30.11. *Futurum,* אַבְטֵיל אֱנָשָׁא Faciam ut cesset homo, Abolebo hominem è facie terræ, Heb. אֶמְחֶה Delebo, Genes.6.7. Jon. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* אִתְבַּטִּילוּ לוּחֵי לִבִּי Cessaverunt tabulę cordis mei, Job.17.11. סָבַיָּא מִתְּרַע סַנְהֶדְרִין אִתְבַּטִּילוּ Senes ex porta synedrii cessarunt, Thren.5.15. *Futurum,* וְיִתְבַּטֵּיל קְיָמְכוֹן Et dissolvetur fœdus vestrum, Hebr. וְכֻפַּר Et abolebitur, Jesa.28.18. Veneta hîc prava sunt. יִתְבַּטְּלוּן מִמַּלְכְּתְהוֹן Fiet ut cessent à consiliis suis, Hebr. יִפְּלוּ Decident, dejicientur, Psal.5.11. וְיִתְבַּטְּלוּן כַּכֵּי פּוּמָךְ Et fiet ut cessent dentes oris tui, Eccles.12.3.

Apud Rabbinos, נְבַטֵּל רְאָיוֹתָיו Refutabimus rationes ejus: להבטיל את העם ממלאכה שבשדות Ad cessare faciendum populum ab opere agrorum.

בָּטֵיל *Cessator, otiosus, vacans:* דברים בטלים Verba ociosa, inania. Sic in Targum, וְלָא יִתְעַסְקוּן בְּפִתְגָּמִין בְּטִילִין Et non occupentur rebus otiosis, Hebr. בְּדִבְרֵי שָׁקֶר, Exod.5.9. בסגיאות פִּתְגָמִין בְּטִילִין In multitudine verborum inanium, Eccles.5.2.

בִּטּוּל *Otium, cessatio, vacatio:* Rab. R.Salom. Exod.21.19. ad illud, רַק שִׁבְתּוֹ id est, ביטול מלאכתו cessationem operæ ejus: *Item, Abolitio, Abrogatio: unde in Targum,* בִּטּוּלָא דְמַחְשְׁבָתָא Abolitio cogitationum est, ubi nullum est consilium, Prov.15.22. *Item Refutatio, Confutatio, Rejectio,* Rab. ביטול הטענה השלישית Refutatio argumentationis tertiæ.

בוּטְלָא *Lectus ocii, in quo decumbitur ocii causâ, maximè interdiu, Grabatus, Accubitum,* ein faul oder Lotterbeth.

לְבַטָּלָא *Inaniter, Otiosè, in nihilum:* בְּשׁוּל מָה לְבַטָּלָא Quamobrem inaniter creasses homines, Hebr. עַל מַה שָּׁוְא Psal.89.48.

בַּטְלָן *Otiosus. Plurale in Targum,* אֲרֵי בַטְלָנִין אִנּוּן Nam otiosi sunt, Hebr. כִּי נִרְפִּים הֵם, Lassi, remissi sunt, Exod.5.8. בַּטְלָנִין אַתּוּן בַּטְלָנִין Otiosi vos estis, otiosi, Hebr. נִרְפִּים Exod.5.17. *Apud Rabbinos de decem* בטלנין *crebra fit mentio. Sunt autem decem viri otiosi, Synagogæ Judaicæ quasi Stipendiarii, qui stipendium accipiunt, ut in precibus & aliis conventibus sacris, in Synagoga semper frequentes adsint, & ab initio ad finem cum sacerdote aut sacrorum præfecto perdurent, ne synagoga unquam in sacris sit vacua aut sacerdos solus.* Apud Talmudicos in libro Megilla, cap.1. in Mischna: Quænã vocatur urbs magna? כל שיש בה עשרה בטלנים In quacunque sunt decem otiosi, nempe בבית הכנסת In synagoga, ut Gemara addit. In Bava basra fol.82.1. ועשרה פסוקי כנגר עשרה בטלנין Et decem versus Biblicos respectu decem otiosorum. Glossa: Decem otiosi: בני אדם כשרים Homines integri & probi, vacantes ab opere suo, ut vacent rebus necessariis synagogæ, & primi in synagogam veniant, ut decem semper inveniantur in domo precum, ומתפרנסין בשל ציבור & sustentantur sumptibus synagogæ. Hæc ibi. Item ועשרה בטלנין של בית הכנסת Et decem otiosi synagogæ, Sanhed. fol.17.2. De hisce decem otiosis intelligendum, quod alibi in Gemara legitur: Dixit R. Jochanan: Quando Deus sanctus ac benedictus venit in synagogam, & non invenit in ea decẽ, statim irascitur, sicut dictum: *Quare veni, & nemo adest? quare vocavi, & nemo respondet?* Jesa.50.2.&c.

בוּטְלָן *Cessatio, Vacatio,* Targ. וְיִפּוֹל לְבוּטְלָן Et ceciderit in cessationẽ, Hebr. לְמִשְׁכָּב In lectum, in quo scil. membris suis læsus, cubare, & ab opere cessare cogitur, Exo.21.18. לחוד בוטלן עֲבִדְתֵּיהּ Duntaxat cessationem operæ suæ, dolorem, damnum, mercedem chirurgi vel medici dabit, Exod.21.19. Jon. Pro eo Onkelos habet בוטלניה Cessationem ejus, id est, damnum cessationis.

הַבְטָלָה *Otium.* R.Sal.Exo.5.8. ad illud: כי נרפים הם Quia remissi sunt, scil. ab opere, לכך לבם פונה אל הבטלה idcirco cor ipsorum respicit ad otium.

בטם בוּטְמָא *Quercus,* Targ. יְתֵיב תְּחוֹת בוּטְמָא Et consedit sub quercu, Hebr. תַּחַת הָאֵלָה. Jud.6.11. וּטְמַר יָתְהוֹן תְּחוֹת בוּטְמָא Et abscondit ea

sub

ſub quercu, Geneſ. 35. 4. תחות סובך רבוטמא Sub implexitatem quercus, 2. Sam. 18. 10. ואתאחד רישיה בבוטמא Et detentum fuit caput ejus in quercu, & ſuſpenſus fuit, ibid. כבוטמא דמנתר טרפוהי Sicut quercus abjiciēs folia ſua, Jeſa. 1. 30. Alii aliter interpretātur. In Talmud Roſch haſchana fol. 23. 1. explicatur in gloſſa vernaculè, אולמי *Ulmus*.

בטן בָּטְנָה *Piſtacium*, πιστάκιον, Talm. Scheviith cap. 7. Nucis ſpecies, quam Majemon Arabicè vocat פאסתק, quod videtur eſſe *Piſtacium*, Welſch Pimpernuß.

בוטנין *Nuces avellanæ, aut laudatiſſima aliqua nucum ſpecies. Fuit inter dona, quæ Jacob patriarcha miſit per filios in Ægyptum*: בוטנין ושגדין Nuces & amygdalas, Hebr. בטנים ושקדים Geneſ. 43. 11. Jonathan ibi habet ומשח רבוטנין Et oleum nucum. Judæi Germaniæ interpretantur Hanbutten.

בטן במנא *Venter, Uterus. In Targum rarum eſt*: יהי רביא מן במנא Erit puer à ventre matris, Jud. 13. 5. מבמנא ראמי Ab utero matris meæ, Jud. 16. 17.

בוטנא *Tumor, Inflatio*, Vajikra rabba ſect. 18. fol. 185. col. 2.

בטן *Gignere, Parturire, in ventrem concipere, vel è ventre producere*, Targ. רוחא גרביתא במנא מטרא Ventus aquilonis gignit pluviam, Prov. 25. 22. *Aphel*, קל יי מבטין איילתא Vox Domini parturire facit cervos, Hebr. יחולל Pſalm. 29. 9. תוריה מבטין Bos ejus gravidat, concipere facit, Hebr. עבר, Job. 21. 10. Hinc etiam in Complutenſi editione, אתבטנית Genita ſum, Prov. 8. 25. Pro eo mendoſè eſt in Venetis אתבנינת, quod fortè fuit אתבטנית Procreata fui.

בטני *Aves*, ſic dictæ, Talm. Chulin fol. 63. 1.

בטנון *Cithara ventriculata*, apud Talmudicos, Kelim cap. 15. In Aruch ſcribitur בטנים. Gloſſa dicit, Arabicè vocari אלקיתרא, quod in Daniele eſt קיתרוס, Dan. 3. 5.

* בטר Hinc in Aruch ſcribitur בטרי: Vide בטר.

בטש *Calcare, Conculcare, Targ. Participium*, והוו נשיא בטשן ית טינא Erantque mulieres calcantes lutum, Exod. 24. 10. in Jon. *Ithpahel, Præteritum*, ואתבטש עם טינא Et conculcatus fuit (fœtus) cum luto, Exod. 24. 10. in T. Jon.

בטש *Recalcitrare, Targ.* ומבטשן ברגליהון Et recalcitrabant pedibus ſuis, Eſth. 3. 8. in ſecundo Targum, non procul ab initio: בפקודיא דיי לא תבטשון Contra præcepta Domini nō recalcitrabitis, Hebr. תמרדו, Num. 14. 9. in Jon. *Sic apud Talmudicos*, בטשא ביה Recalcitrabat contra eum, contemnebat eum, Eruvin fol. 54. 1. *Hinc etiam eſt calcitrando Percutere, Dejicere, evertere, ut vacca calcitrans, mulctrale evertit*, Talm. אתא חמרא ובטשא שרגא Venit aſinus & percuſſit, dejecit lucernam, Schab. fol. 116. 2. בטש בכספתא Percuſſit arcam argenti, Kama fol. 62. 1. בעאן לבטשא לון בארעא Cupiunt percutere eos in terram, Zohar in Levit. fol. 14. col. 2. Hoc ſenſu frequentiſſimū eſt in Zohar, pro הכה.

בטשותא *Calcatio, Conculcatio, Percuſſio.*

בוטיתא Quod Aruch hîc ponit, vide ſuprà in בטט.

בי *In. Sic ſeparatim uſurpatur in Targ. & Talmud pro inſeparabili Præpoſitione*: ב: ut בי היא שעתא In ipſa hora, Cant. 1. 9. בי היא זמנא In illo tempore, ibid. verſ. 13. 14. בי ההיא שעתא In ipſa hora, Cant. 2. 15. Hoc ſenſu citat Baal Aruch ex Talm. Schab. fol. 50. 2. בי נזרתא דקני. Sed illic nunc legitur in noſtris libris בנורדיתא דקני. *Per Apocopam etiam ſumitur pro* בית *Domus, & pro* בין *Inter*: vide iſtis locis.

בייא *Væ: Ah, Heu: Vox dolentis & exclamantis præ dolore, ut Hebraicè* אהה *Talmudicis uſitata eſt, & geminatur aliquando*: בייא בייא היינו האי דאחרביה למקדשא Ah, ah, illud eſt, quod vaſtavit ſanctuarium, Joma fol. 69. 2. Sanhed. fol. 64. 1. Jevam. fol. 97. 2. Sic citat Aruch ex Jelammedenu ſect. Bereſchith: אמרו החיה והעופות והבהמה ביאה עוברת עלינו שאלו חוטאין ואנו מתין Dixerunt animalia, aves & jumenta; Væ tranſit ſuper nos: quia illi peccarunt, & nos morimur. Item ex ſect. ויגש אליו יהודה ejuſdem libri: ביאה אתה מעביר עלינו Tu væ tranſire facis (id eſt, adducis) ſuper nos: quare accipis Binjaminem pro ſervo, &c. Sic ex ſect. כי תזריע: Dixit Deus Benedictus ad Jeremiam; En, quid fecerunt filii mei, adduxerunt mihi leproſum & cœcum in medium domus meæ, צווח אני ביאה עליהם ſuper quo ego exclamo Heu, vel Væ. *Sed in meo exemplari loca iſta non reperio.* Extat autem ſecundus locus in Ber. rab. ſect 93.

ביב *Foſſa, Cloaca ad recipiendum ſordes: Canalis ad educendum aquas & eluvies domeſticas. Propriè eſt Locus excavatus vel effoſſus, unde Hebraicè* גבוב *Cavum, Concavum.* ביבא *Idem.* עאל ליה מן ביבא דמדינתא Ingreſſus eſt per foſſam urbis, Talm. ביב שהוא קמור Foſſa quæ eſt obtecta ſupernè, Eruvin fol. 85. 2. שיהא גורף ביבין Ut everreret cloacas, Schemoth rab. ſect. 6. במקום הביבין In loco cloacarum, Beres. rab. ſect. 1. מלך ב״ו בונה פלטין ואם נתן ביב על פתחה אינה נאה מלך מלכי המלכים ברא האדם הזה ונתן ביבו על פתחו והוא נאה והוא שבחו Rex carnalis ædificans palatium, ſi ponat canalem, vel cloacam ſuprà portam ejus, non eſt pulchrum: Deus Benedictus creavit hominem, & poſuit canalem (naſum vel nares) ejus

 ſuper.

ſuper portam (os) ejus, & pulchrum ac decorum eſt, Beres. rab. ſect.12. מותקין ביבותיהן Impellunt, promovent canales ſuos, Talm. Bava kama fol.30.1. וביבין ומערות Et foſſæ & ſpeluncæ, Beres. rabba ſect.24. הביבין העמוקין Cloacæ profundæ.

בִּיבָא *Pepli vel ornamenti muliebris genus circa caput:* ביבא ומיבכתא Peplum aut vitta, Talm. Bava baſr. fol.146.1.

ביכר Vide ſuprà in בכר.

ביר בִּירָא vel בִּיר *Mendax, Fallax, Falſus,* Talm. ההוא בירא היה Iſte mendax fuit, id eſt, בָּדַאי vel שַׁקְרָן, Cholin fol.63.1.

בִּידִין *Pythones:* Targum pro Hebræo אבות: ut, לָא תִתפְּנוּן בָּתַר בִּידִין Non reſpicietis poſt pythones, Levit.19.31. Pro eo Jonathan habet בָּתַר שָׁאֲלֵי בִידִין Poſt interrogantes pythones. דְּיָדְעָא לְאַסְּקָא בידין Quæ novit producere pythones, 1.Sam.28.7.

בין בִּיזָה *Uber, Mamma,* Targ. יְאַנְסוּן מִבִּיזָא יַתְמָא Rapiunt ab ubere pupillum, Hebr. מִשֹּׁד, Job.24.9. Libri habent מִבִּיזַת, quæ eſt forma conſtructa, quæ hîc non convenit. בִּיזוֹי אִתמְלִיאוּ חַלְבָא Ubera vel mulctralia ejus plena ſunt lacte, Hebr. עֲטִינָיו Job.21.24. כְּטַעַם בִּיזָא דִמְסַרבְּלָא בְשׁוּמְנָא Juxta ſaporem uberis operti adipe, Num.11.8. in Jon. וְתִשְׂבְּעוּן מִבִּיזַת תַּנְחוּמָתַהּ Et ſaturabimini ab ubere conſolationum ejus, Jeſ.66.11. וּבְבִיזַת מַלְכֵיהוֹן Et in ubere regum ipſorum, Hebr. וּמִשֹּׁד מְלָכִים, Jeſa.66.16. Talm. ליט ביזא דכן איניק *Maledicta ſunt ubera, quæ hunc lactarunt,* Talm. Hieroſol. circa finem Kilaim cap.1. Pro eo in Bereſch. rabba ſect.5. in fine legitur, יהון לייטין ביזיא דהדין מניק. *Formula maledictionis* in homines improbos, ut contrà Benedictionis formula, Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας, Luc.11.27. Sic citat etiam Aruch ex Peſikta de Eſavo. Adducit & aliud hujus vocis exemplum ex Beres. rabba ſect.34. ſed ibi nunc aliter legitur in noſtris libris.

ביך בַּיְיכָה *Loquax, Garrula, juxta Guidonem.* Aruch adducit ex Bereſchit rabba, ſed ibi hodie pro eo legitur שַׁנְשְׁיָא Turbulenta, Amens. R. Salomon & Jalkut legunt בוכה *Perplexa, Furibunda,* pro נבוכה à בוך. Vide Beres. rabba ſect.87. ab initio.

בים Hinc Nomen fœmin. בִּימָה *Suggeſtus, Suggeſtum, Pulpitum, locus editior, unde oratio haberi, vel peragi aliquid ſolenne coram populo ſolet. Vox Græcorum eſt* Βῆμα. Talm. אין בונין עמהם בסילקי ואיצטדיא ובימה Non conſtruunt cum ipſis ſtadium vel theatrum ſpectaculorum & ſuggeſtum, Avoda ſara fol.16.1. in Miſna. עושין לו בימה של עץ בעזרה והוא יושב עליה Faciunt ei ſuggeſtum ex ligno in atrio, ipſeq; ſedet in eo, Sota fol.41.1. in Miſna. Vide quoque infrà in במה. Sic Syriacè, כַּד יָתֵב עַל בִּים Cùm ſederet ſuper ſuggeſto, ἐπὶ τοῦ βήματος, Matth.27.19.

בימוס *Altare:* vide infrà in במס.

בין Intelligere: vide ſuprà in בן.

בין *Inter, locus interior & medius, Medium, medietas:* Targ. בֵּין מַיָּא לְמַיָּא Inter aquas & aquas, ſcil ſuperiores & inferiores, ut habet Targum Hieroſol. Geneſ.1.6. בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא Inter lucem & inter tenebras, ibid. verſ.4. *Quando* בין *nō repetitur, adhibetur* ל *pro eo, ad ſequens Nomen:* בין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין Inter ſanguinem & ſanguinem, inter judicium & judicium, Deuter.17.8. בֵּין אוּלָמָא וּלְמַדְבְּחָא Inter veſtibulum & altare, Joel.2.17. *Cum Pronominibus,* ביני Inter me, בֵּינָךְ Inter te, ביניכון Inter vos, בֵּינָנָא Inter nos, בֵּינוֹהִי Inter eum, ביניהון Inter eos, &c. *Apud Rabbinos quando geminatur in ſententia continuata, tum eſt Sive, Partim, Tàm Quàm.* בשר בין תפל בין מליח Carnē ſive inſulſam, ſive ſalitam. בין בימינו בין בשמאלו ſive dextrâ, ſive ſiniſtrâ ſuâ. מומין בין קביעין בין עוברין Vitia ſive fixa ſive tranſeuntia, id eſt, vaga, evaneſcētia. בינו לבין עצמו Inter ipſum & ſeipſum, id eſt, *Solus, Privatim:* מאי בינייהו איכא בינייהו Quid eſt inter ipſos differentię? Vide Halichos olam cap.1.

בֵּי *Idem, pro* בין *Talmudicis frequens. Additur & א ab initio, ut Hebraicè ל:* אִבֵּי דָרֵי חוּשְׁבְּנָא Intra ſepta ratio, ſcil. exigitur. Vide de eo ſuprà in בב.

בין כך *Inter ſic, Interea, Interim,* Rab.

בֵּינֵי *Inter. Eſt quaſi forma pluralis maſculina conſtructa, ut apud Hebræos* עלי, אלי *& ſimilia:* בֵּינֵי מַיָּא עִלָּאֵי לְבֵינֵי מַיָּא תַּתָּאֵי Inter aquas ſuperiores & aquas inferiores, Gen.1.6. in Jona. בֵּינֵי אֲדַם סְאוּב Inter ſanguinem pollutum, וּבֵינֵי דִינֵי נַפְשָׁתָא Et inter judicia animarum, id eſt, criminalia, Deut.17.8. in eodem Jon.

בֵּינַת *Idem, pro Hebr.* בֵּינוֹת, *eſtq; in Targum Proverbiorum frequens:* בֵּינַת חַכִּימֵי תְבוּת Inter ſapientes commorabitur, Prov.15.31. וּבֵינַת תְּרִיצֵי רְעוּתָא Et inter rectos eſt benevolentia, Proverb.14.9. וּבֵינַת שְׁבִילֵי קָיְמָא Et inter vias conſiſtit, Prov.8.2. *Cum Pronominibus,* וּפִיסָךְ אַרְמִי בֵּינָתָנָא Et ſortem tuam projice inter nos, Prov.1.14. *Rabbini utuntur etiam Hebræorum* בינות: ut, יש מחלוקת גדולה בינות המפרשים Controverſia magna eſt inter interpretes.

בֵּינָתַיִם *Intermediè, Interim.*

בינוני *Intermedius, Mediator, Medianum. Sic etiam vocant Grammatici Participium præſens, quod ſignificet intermedium tempus inter Præteritum & Futurum. Fœmininum,* אמה בינונית Cubitus intermedius,

medius, medi[illegible], non maximus neque minimus. עיר בינתית Urbs media, mediocris, Gen. 44. 13. in Raschi. *Plur.* בינוניות.

בינא · בינתא *Pilus, Capillus, Crinis. Pro Chirek in Targum Veneto etiam est Tzere:* דְעַל חוטי בִינְתָא מִדַקְדֵק עִמִי Qui ad fila pilorum subtiliter agit mecum, id est, exactissimè propter minima affligit & conterit me, Job. 9 17. In Hebræo est וּבִשְׂעָרָה, quod explicant, *Et in turbine.* Paraphrastes accepit significatione שֵׂעָר *Pilus, Capillus.* Regia ex forma sing. בִּינְתָא. Item, תַּקִּפוּ מִן בִּינַת רֵישִׁי Numerosiores sunt capillis capitis mei, Hebr. מִשַּׂעֲרוֹת, Psal. 40. 13. Veneta, בִּינָתִי, Regia בינתי & sic Psalterium Nebiense. Inde Elias literam ת facit radicalem, & ponit radicem בנת. Possit rectè etiam legi, מִן בִּינְתָא דְרֵישִׁי. Litera ה ex forma fœmininâ, & non radicalis. וּמְרַמָן בְּבִינַת שַׂעֲרָא Et jaciunt in pilum capilli, vel, In medium pili, Hebr. אֶל הַשַּׂעֲרָה, Jud. 20. 16. *Apud Rabbinos,* שבעת בִּיני מִדִקְנָא דכלבא סבא Septem pili ex barba canis senis, Schab. fol. 67. 1. כמשחל בניתא מחלבא Sicut extrahitur pilus ex lacte, Berach. fol. 8. 1. Moed katon f. 28. 1. מן ביני דראשי ועד טופרא דכרעיים *A pilis capitis mei usque ad ungues pedum*, Schab. fol. 140. 1.

בִּינָא בִּינְתָא *Granum*, Tal. בינתא דחרדלא Granum sinapis: שבע ביני כימונא Septem grana cumini, Schab. fol. 67. 1. Lectio alia בוני Pugilli: נזהר מבינתא Caveat sibi à grano, ne scil. grana seminis inter bibēdum absorbeat, Gittin fol. 69. 2. דבורים לחרדל לא מזקא אי בבינתא לא משכחת ליה אי בטרפא הדר פארי Apes nō lædunt sinapi: si in granis (scil. vellent damnum inferre,) non inveniunt ea, (scil. ob exiguitatem) si in foliis, iterum crescunt, Bava basr. fol. 18 2.

ביניתא *Piscis magni nomen qui librâ venditur,* Betza fol. 28 1. Kama fol 19 1. ביניתה אכריסה תקלא *Pondus piscis Binitæ est secundum proportionem ventris ejus*, Metzia fol. 79. 2. *quod proverbialiter illic dicitur* de muliere gravida, quæ gravior est, quàm ריקנית non gravida: ליתי ביניתא ונימויה Adferant piscem Binitam, & assent eum, Gittin fol. 69. 2. *Est & Vermis nomen*, in Maccoth fol. 16. 2. quamvis & hîc quidam pro Pisce accipiant.

ביניתא *Pilus*: Talm. מביניתא דרישי ועד טופרא דכרעי A' pilo capitis usque ad unguem pedum meorum.

בִּינָא *Salix*, Talm. כורבינא ובינא ואסא דדיא Sorbus, salix, & myrtus virens, Gittin fol. 68. 2. Glossa ערבא.

בינא *Sanguisuga*, Talm. שב ביני דמיא Septem sanguisugæ aquæ, Gittin fol. 69. 2. Glossa עלוקות.

בין *Hasta, Lancea, Scutum, Clypeus. Genus armorum aliquod*, ut Aruch explicat. Citatur ex Medrasch Pesikta & Tanchuma. Legitur in Jalkut fol. 187. col. 3. & explicatur in margine כִּידוֹן.

בֵּיעַ , בֵּיעָא *Ovum: Emphat.* בֵּיעְתָא. *Ortum ex Hebræo* בֵּיצָה, *unde* צ *mutatū in* ע *ut aliâs*: *Targ.* אִין אִית טְעַם בְּחֶלְבּוֹן בֵּיעְתָא Num est sapor in albumine ovi? Job. 6. 6. *Plurale,* אפרוחין או ביעין Pulli avium aut ova; עַל אפרוחין או עַל בִיעִין Super pullos aut super ova, Deuter. 22. 6. וּצוּרַת בִּיעִין Et forma ovorum, 1. Reg. 7. 24. כְּבֵיעֵי חִיוַן חוּרְמָנִין Sicut ova serpentum regulorum, Jesa. 59 5. *Cum Pronom. Affix.* מַן דְאָכִיל מִבֵּיעֵיהוֹן Is qui comederit de ovis ipsorum, Jesa 59. 5. תִשְׁבּוֹק לְאַרְעָא בֵּיעֲהָא Relinquit in terra ova sua, Job. 39. 17. Punctatio בְּעִין in Jonathane vitiosa est. *Apud Talmudicos sententia proverbialis est,* טָבָא בֵּיעְתָא מִגְלְגַלְתָּא מִשִּׁיתָא קַיְיסֵי סוֹלְתָא *Melius est ovum assatum, quàm sex modii farinæ, scil. non subactæ in panes*, Berach. fol. 44. 2. Juxta illud, *Modicum, & hoc bonum.* בֵּיעְתָא בַּת יוֹמָא Ovum filia diei, id est, recens, eodem die natum, Joma fol. 69 2. דְאָכְלָה בֵּיעֵי הָווּ לָהּ בְּנֵי עֵינָנֵי *Quæ (mulier gravida) comederit multa ova, erunt ei liberi oculosi, i. e magnos oculos, instar ovorum habentes*, Kethub. fol. 61. 1. Item, בֵּיעִין *Testiculi, à forma ovorum sic dicti. Hoc Nomine, ceu minus, mulieribus in primis, noto, Judæi plerumque verecundiæ causâ uti solent. Nam* בֵּיצָה *hoc sensu ex usu communi notum omnibus est.*

ביץ ביצה *Ovum; Testiculus masculi. Apud Rabbinos*: בדק בקינה ולא מצא בה ביצה Quæsivit in nido, sed non invenit in eo ovum. אין מוכרין ביצה טריפה לנכרי Non vendunt ovum pollutum homini alienigeno (id est, Christiano) Talm. Cholin fol. 64. 1. ביצי הדגים Ova piscium. ביצת נעמית Ovum struthionis, Kelim cap. 17. יושב וזן את כל עולם מקרני ראמים ועד ביצי כנים Sedet & alit totum mundum à cornibus monocerotum, usque ad ova pediculorum, Avoda sara f. 3. col. 2. De signis ovorum an munda sint, necne, vide Avoda sara fol 40. 1. Cholin fol 64. 1. ab initio. *Ex altera significatione,* כָּל הַמּוֹלִיד מֵנִיק וְכָל הַמַּטִּיל בֵּיצִים מְלַקֵּט Quodcunque *(animal)* parit *(vivum fœtum)* lactat fœtum: quod autem projicit sive ponit ova, colligit, id est, hinc inde conquisito cibo alit pullos, sive pullus ejus sibi conquirit cibum, Bechor. fol. 7. 2. Item, כל שביציו מבחוץ מוליד וכל שבפנים מטיל ביצים Quodcunque testes suos habet extrinsecus, generat *(vivum fœtum)* quod autem eos habet intrinsecus, ponit ova, id est, facit ut fœmella ponat ova, & ex eis pullos vivos excludat, Bechor. fol. 8. 1. אין לו ביצים או אין לו ביצה אחת Si ipsi (primogenito) non sint testes, aut nonnisi testis unus, scil. vitiosum est: אם יש לו

שני ביסין יש לו שני ביצין Si fuerint ipſi duo ſacculi, (i.e. bifidum & quaſi duplex ſcrotum) ſunt ipſi duo teſtes, Bechor. fol.40.1. Vide porrò alias formas in בצץ.

בִּיר *Filius. Sic Hieroſolymitanè in uſu fuit pro eo quod communiter dicebatur* בַּר *& Hebraicè* בן. Inde בִּיר חַד עָתִיד לְמֶהוֵי מִתְיְלִיד Futurum eſt, ut filius quidam naſcatur inter Iſraëlitas, per quem vaſtabitur tota terra Ægypti, Exod.1.15. in Jonath. Et verſ. ſeq. אין ביר דכר הוא ותקטלון יתיה Si filius maſculus fuerit, occidetis eum. Item, כָּל בִּיר דְּכַר דְּאִתְיְלִיד Omnis filius maſculus, qui natus fuerit Judæis, in aqua occidetis eum, ibid. verſ.22. ואִתְעַבְּרַת אִיתְּתָא וִילִידַת בִּיר Et gravida facta fuit mulier iſta, & peperit filium, Exod.2.2. in eodem Jonath. וַהֲוָה חֲבִיב לַהּ הֵי כְּבִיר Et fuit charus ipſi ceu filius, Exod.2.10. Jon. יְהֵי כְּפַן בִּיר בּוּכְרֵיהּ Sit famelicus filius primogenitus ejus, Job.18.12. עַל אַפֵּי בִּיר סְנִיתָא In conſpectu filii exoſæ uxoris, Deut.21.16. Jon.

בֵּיר · בִּיר Vide ſuprà in בור.

בִּיר · בִּירָא *Puteus, Ciſterna, Fovea. Eſt ab Hebræo* בְּאֵר *literis quieſcentibus* א *&* י *inter ſe permutatis, Targ.* בֵּירָא דְמַיִין נָבְעִין Fons aquarum ſcaturientium, Geneſ.26.19. וַחֲפַר בֵּירָא אוֹחֲרִי Et fodit puteum alium, Geneſ.26.22. ubi Jonathan ביר ſimpliciter: וַחֲזַת בֵּירָא דְמַיָּא Et vidit puteũ aquarum, Geneſ.21.19. עַל פּוּמָא דְבֵירָא Super os putei, Gen.29 2. וּבֵירָא רְעִיקָא Et puteus anguſtiæ, id eſt, anguſtus, Prov.23.27. עַל כֵּן קְרָא לְבֵירָא Idcirco vocavit puteum iſtum, Gen.16.14. וּרְדָיָא מִן בֵּירָךְ Et fluenta de puteo tuo, Prov.5.15. *Plur.* בֵּירִין בֵּירִין מַלְיָן חֵימָרָא Putei, putei pleni bitumine, Gen.14.10. Jon. Targ. Hieroſol. habet fœmininè בֵּירָן. *Conſtructè,* וַחֲפַר יַת בֵּירֵי דְמַיָּא Et fodit puteos aquarum, Gen.26.18. *Apud Rabbinos,* בירא דשתית מניה מַיָּא אַל תִּשְׁדֵּי בֵיהּ קָלָא *In puteum, unde bibiſti aquam, ne projicias glebam*; vide de eo in קלא. Item, שְׁבַע בִּירֵי לְשַׁלְמָנָא וַחֲדָא לְעָבֵיד בִּישָׁא *Septem foveæ (fodiuntur viro) integro, una autem facienti malum*, Sanhed.fol.7.1. Virum integrum & probum, multa mala circumſtant, ex quibus liberat eum Dominus, at improbus in unicam foveam incidens, in ea perit, ſicut dicitur: *Septies cadit juſtus & reſurgit: improbi autem corruunt in malo ſuo*, Prov.24.12. Item, *Multa ſunt mala juſti, ſed ex omnibus liberat eum Dominus*, Pſal.34.20. Rabbini dicunt etiam pluraliter בִּירָאוֹת.

בַּיָּר *Foſſor puteorum; Hauſtor aquæ ex puteis.* Hic olim mercede publicâ conducebatur, qui ſingulis aquas hauriret & pro neceſſitate diſtribueret, ne advenĩetium turba inter ſe litigarent, Talm. Scheviith fol.43.1. cap.8.

בִּירָה · בִּירְתָא *Regia, Palatium, Baſilica*, Targ.

בְּשׁוּשַׁן בִּירְתָא In Suſan regia urbe, Eſth.9.12. בְּרֵישׁ בִּירָנְתָא In ſummitate palatii, Prov.1.21. בְּבִירְתָא דִּי בְמָדַי In regia quæ in Media; Eſræ 6.2. *Apud Talmudicos,* צפרים שקננו בטפיחין בבירות Aves, quæ nidificant in ollis palatiorum, quæ ſcil. in muris turrium vel palatiorum collocantur, ut aves in illis nidificent, Betza fol.24.1.

בִּירָנָא בִּירָנְתָא *Idem*: vide infrà in ברן.

בִּירָה הַבִּירָה *Idem. Rabbini etiam ſic vocant Sanctuarium ſive Templum Hieroſolymitanum*; unde apud Talmudicos: Si cuipiam evenerit fluxus nocturnus pollutus, egreditur per ambitum, qui procedit תחת הבירה ſub Templo, Tamid cap.1.

בִּירִית *Periſcelis, ornamentum pedum circa crura, tum ornatus, tum neceſſitatis causâ alligatum*, Talm. Schab. fol.63.2. Legitur & בִּירִית Amos 7.1. in Venetis, quod vide in ברא.

בִּישׁ *Malus, Malum*: unde illud Ben Siræ, טַב לְבִישׁ לָא תַעֲבֵיד וּבִישָׁא לָא מָטֵי לָךְ *Bonum malo ne facias, & malum non obveniet tibi. Sententia vulgaris & proverbialis eſt apud Hebræos*, petita à medico quodam, qui herbâ ſingulari poterat vivificare animalia mortua. Cùm fortè incidiſſet in corpus mortui leonis, herbâ ad os leonis appoſitâ, leo vivus ſurrexit, & hominem laceravit. Alia hujus ſignificationis & formæ, vide ſuprà in באש. *Apud Rabbinos etiã eſt Ægrotus, malè ſe habens:* הוה מבקר בישיא Fuit viſitans ægrotos, id eſt, חולים, Beres. rab. ſect.13. Et in Targum, לְמִבְקְרָא יַת בִּישַׁיָּא Ad viſitandum ægrotos, Gen.35.9. in Targ. Hieroſ. אפרכיא ביש Præfectus ægrotat, Medr. Ruth. cap.1.v.17.

בִּית *Pernoctare*: plura quæ hinc formam & ſignificationẽ habent, vide ſuprà in בות.

בֵּית · בֵּיתָא · בֵּיתָא *Domus, ſedes & locus cujuſq. rei, quæ in loco aliquo reſidet, eo capitur vel continetur.* Targ. וּבָתֵּי בֵיתָא וְקִרְוֵי Empti domus & civitatis, Levit.25.33. דִּבְנָא בֵיתָא חֲדַתָא Qui ædificaverit domum novam, Deut.20.5. יוֹנָה אַשְׁכַּחַת בֵּיתָא Columba invenit domum, Pſ.84.4. בְּגוֹ בֵיתָא Intra domum, Eccleſ.10.18. וּבֵיתָא מְלֵא גֻבְרַיָּא Et domus plena erat viris, Jud.16.27. בְּבֵיתָא חֲדָא In domo una, 2.Reg 3.17. אִמְרָא לְבֵיתָא Pecudem unam pro domo, Exod.12.3. *Conſtr.* בְּאֱנָשֵׁי בֵית אַבְרָהָם Inter viros domus Abraham, Geneſ.17.23. בֵּית מִקְדָּשׁ לִשְׁמֵיהּ דַּיְיָ Domus ſanctuarii nomini Domini, Gen.28.17. לְבֵית מִשְׁתְּיָא דְחַמְרָא In domum convivii vini; בְּבֵית אֲבַלְיָא In domo lugentium, Eccleſ.7.2. לְבֵית קְבוּרְתֵּיהּ In domum ſepulchri ſui, Eccleſ.12.5. לְבֵית מְתִיבַת מִדְרְשָׁא In domũ conſeſſus ſtudii, id eſt, in ſcholam, Cant.2.4. כְּבֵית מָאתַן זַרְעָן Sicut locus duorum ſatorũ ſeminum, 2.Reg.18.32. מִבֵּית עַבְדוּתָא Ex domo ſervitutis, Exod

Exod.20.2. Cum Affixis, בְּכָל בֵּיתִי מְהֵימַן הוּא In tota domo mea fidelis ipse est, Num.12.7. יָת כָּל דִּי בְּבֵיתִי חֲזוֹ Omniaque sunt in domo mea, viderũt, 2.Reg.20.15. וְכָל אֱנָשׁ בֵּיתָךְ Et omnes homines domus tuæ, Gen.7.1. אַתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ Tu & homines domus tuæ, 2.Reg.8.1. יְלִידֵי בֵיתֵיהּ Natos domus suæ, Gen.14.14. וּקְרַת לֶאֱנָשֵׁי בֵיתַהּ Et vocavit homines domus suæ, Genes.39.14. וַאֲתוֹ לְבֵיתְהוֹן Et pervenerunt domum suam, 1 Sam.1.19. *Plur.* וַעֲבַד לְהוֹן בָּתִּין Et fecit ipsis domos, Exod.1.21. מִן בָּתַּיָּא E domibus, Exod.8.9. וְיִתְמַלְאוּן בָּתֵּי מִצְרָאֵי Et implebuntur domus Ægyptiorum, Exod.8.21. וְיָת בָּתַּנָא שֵׁיזֵב Et domus nostras liberavit, Exod.12.27. וְיִתְמַלְּוֹן בָּתָּךְ Et implebuntur domus tuæ, Exod.10.6. אַתּוּן וֶאֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן Vos & homines domuum vestrarum, Deut.12.7. וֶאֱנָשׁ בָּתֵּיהוֹן Et homines domuum ipsorum, Numer.16.32. Vide quoque infrà in בת.

Apud Talmudicos sumitur etiam pro אשת *Uxor, sed semper cum præfixo* ד, *& affixo:* ut דביתאי Uxor mea: דביתהו Uxor ejus: דביתך Uxor tua. Et sic passim. Huc spectare videtur, quod legitur in Masseches Schab. fol.118 2. אמר ר׳ יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי אלא לאשתי ביתי ולשורי שדי Dixit R. Jose, A° diebus meis non vocavi uxorem meam, *Uxorem meam*, neq; bovem meum, *Bovem meum*: sed Uxorem meam appellavi *Domum meam*, & meum *Bovem* vocavi *Agrum meum*: Ratio; quia etiam colloquia nostra familiaria & quotidiana debent institui, ut aliquid ex illis posſit addisci. Uxorem autem vocavit *Domum*, quia est עיקר הבית fundamentum domus, ut in glossa scribitur. Idem legitur in Gittin fol.52.1. ubi glossa: *Uxor* vocatur *Domus*, quia omnia negotia domus per eam expediuntur, & est עיקר הבית.

בי *Per Apocopam pro* בית *apud posteriores paraphrastas aliquando invenitur:* בְּקִיטוֹן בֵּי דְמָכָךְ In cubiculum locum dormitionis tuæ, Exod.7.28. לְבֵי שְׁכִינְתָךְ תִּיב In domum majestatis tuæ revertere, Psal.7.8. לְבֵי קְבוּרְתָא לָא יִסַּק In locum sepulturæ non descendet, Job.7.9. *Apud Talmudicos autem hoc usitatissimum est:* דְּכָאֵיב לֵיהּ כִּיבָא אָזִיל לְבֵי אָסְיָא *Qui dolet vel ægrotat, adit domum medici.* Sani medico non egent. Auxilium petitur, ubi commodè haberi potest.

בֵּית אֲבַדְּתָא *Domus, locus perditionis*, id est, *sepulchrum, fovea, in qua corpus perit & corrumpitur*, Jesa.14.15. Ezech.26.20.

בֵּית אִדְּרֵי *Domus horreorum, horreum, area*, Jud.6.37.

בֵּית אוּלְפַן *Domus doctrinæ, Schola, Gymnasium*, Exod.33.7. Cant.7.1.

בֵּית אֲסִירֵי *Domus vinctorum, Carcer*, Exod.12.29.

בֵּית אַפֵּי *Domus vultus, Velamen faciei*, Exod.34.33.

בֵּית בְּהַתְתָא *Locus pudoris, Pudendum*, Deut.25.11. 2.Sam.10.4. Num.25.8.

בֵּית מְבָתָא *Domus, locus diversorũ, Diversoriũ, hospitium*, Gen.42.27.

בֵּית גְּרוֹדִין *Locus incisionum*, id est, *Salebrosus, Salebræ*, Jesa.40.4.

בֵּית גִּנְזֵי *Domus thesaurorum, Gazophylacium*, Esth.3.9. Jerem.17.3. Esr.5.17.

בֵּית גִּנְּא *Domus horti*, 2.Reg.9.27.

בֵּית מַדְבְּחַיָּא *Domus mactationum, Macellum.*

בֵּית דִּין *Domus judicii, Curia, Consistorium judiciale*, Cant.1.7.4.

בֵּית מֵיתִיבַת מִדְרְשָׁא ׳ בֵּית הַמִּדְרָשׁ *Domus studii, Domus consessus studii*, Cant.2.4.

בֵּית מִזְגָא *Domus mixtionis sive infusionis vini, Oenopolium*, Prov.23.30.

בֵּית מַטְרָא *Domus custodiæ, carcer, Custodia*, 2.Sam.20.3.

בֵּית עֲנָנָא *Domus detentionis, Carcer*, Jesa.24.22.

בֵּית סִפְרַיָּא *Domus librorum, Bibliotheca, Archivi*, Esræ 6.1.

בֵּית מִיתְּרֵי עֶדְרִין *Domus mansionis gregum, Caula*, Jesa.65.10.

בֵּית מִשְׁכְּבָא *Domus cubationis, Cubiculum*, Jud.15.1.

בֵּית שַׁקְיָא *Locus adaquationis, Aqualiculum*, Gen.24.20.

בֵּית קְבוּרְתָא *Domus sepulturæ, Sepulchrum*, Eccles.12.4.

Apud Rabbinos tales loquendi formæ infinitæ sunt, quæ sunt observationis cujusq;

בֵּית אֲחִיזָה *Locus apprehensionis, Ansa, manubrium.*

בֵּית אוּנְקְלִי *Domus digitorum, Chirotheca.*

בֵּית אֶצְבָּעִים *Idem.*

בֵּית הַבְּלִיעָה *Locus absorbitionis, Oesophagus, Guttur.*

בֵּית בְּעִיר *Locus jumentorum, Stabulum.*

בֵּית הַבֹּשֶׁת *Locus pudoris, Pudendum muliebre.*

בֵּית גִּלְגּוּל *Locus devolutionis, Declivitas viæ.*

בֵּית מַדְבְּחַיָּא *Domus mactationum, Macellum.*

בֵּית הַמִּדְרָשׁ *Domus studii, Schola.*

בֵּית הַחִצִּים *Domus sagittarum, Pharetra.*

בֵּית יָד *Domus manus, Chirotheca.*

בֵּית הַמּוֹקֵד *Domus incensionis, Focus in quo ignis accenditur.*

בֵּית הַכְּנֶסֶת *Domus congregationis populi, Ecclesia, Synagoga.*

בֵּית הַכִּסֵּא. *Domus absconsionis, Locus secretus exonerãdo ventri destinatus, in quo homo cupit latere.*

בֵּית לְגִנִין *Domus lagenarum, cellula portatilis lagenis repleta.*

בית הנפש *Domus animæ sive pectoris, Thorax.*

בית עליה *Locus ascensus, conclave superius, in quod ascenditur.*

בית עלם vel, בית עולם *Domus seculi, i.e. Sepulchrum, vel Spelunca destinata ad sepulchra mortuorum.* In Vajikra rab. sect.12. & alibi.

בית פסמא *Domus sagmationis, Sagmarium.*

בית קבול *Locus receptionis, concavitas quâ aliquid capitur & continetur.*

בית הרחם *Locus uteri muliebris, Vulva ventris.*

בית הרגלים *Domus pedum, i.e. Calceus.*

ביתי *Domesticus, Cicur. Opponitur ei* אנדרין *Agreste, aut* מדברי *Sylvestre:* שהטן את הביתות Mactant sylvestria; vel, ביתיות Domestica, quæ domi vivunt, aluntur & pernoctant: ut מדבריות quæ in sylvis vivunt & pernoctant: Betza fol. 40.1.

ביתותא *Domesticatio, Dispensatio domestica, Oeconomia.* רבת ביתותא Magistra domestica.

ביתוס *Bajethus, nomen proprium viri, cujus condiscipulus fuit* צדוק *Tzadok.* Hi duo defecerunt à præceptore suo Antigono, & negarunt Legem oralem, sive Traditiones patrum ore traditas, & crediderunt soli Legi scriptæ. Ab illis ortæ duæ sectæ, quæ Karæi & Tzaducæi dictæ. Nam קרא vocatur Textus scriptus Legis & totius Sacræ Scripturæ, unde קראי Karæus, Textualis, soli textui scripto inhærens: קראים Karæi: vide suo loco in Rad. קרא. ביתום בן זונין Bajetos filius spurius, Pesach. f.37.1. ביתוסי Bajethosæus, Karæus. A' צדוק vel צדוק dicti fuerunt צדוקים Tzaducæi. Vide Rad. צדק.

בכה *Flere, Deflere, Plorare. Præter.* ובכא על צואריה Flevit super collo ejus, Genes.45.14. ובכא תמן Et flevit illic, Gen.43.30. ובכיתא קדמי Et flevisti coram me, 2.Reg.22.19. אין לא בכית Si non flevi, Job.30.25. וארימו קלהון ובכו Et elevarunt vocem suam & fleverunt, 2.Sam.13.36. ארי בכיתון Quia flevistis, Num.11.18. לחוד בכינא Solùm flevimus, Psal.137.1. *Participium præsens,* והא עולימא בכי Et ecce puer flebat, Exod.2.6. סליק ובכי Ascendebat & flebat, 2.Sam.15.30. *Plur.* ואנון בכן Et ipsi flebant, Num.25.6. לקל בכין Voci flentium, Job.30.31. *Fœmininum,* אנא בכיא Ego fleo, Thren.1.16. *Infinitivus,* מבכא לא תבכי Flendo nō flebis, Jesa.30.19. בכו מבכא Flete flendo, Jere.22.10. ובעא למבכי Et quæsivit flere, Genes. 43.30. מנעי קליך מלמבכי Cohibe vocem tuam à flendo, Jerem.31.16. ולמבכה Et deflere eam, Genes.23.2. *Imperativus,* בכו Flete, ut paulo antè. ובכו Et flete, Joel.1.5. *Futur.* ואבכה על בתולי Et deflebo virginitatem meam, Jud.11.37. מבכא לא תבכי Plorando non plorabis, Jesa.30.19. ותבכי ית אבוהא Et deflebit patrem suum, Deuter.21.13. לא תבכון על מית Ne defleatis mortuum, Jere.22.10. ויבכון עלך Et flebunt super te, Ezec.27.31. וארמלתיה לא תבכין Et viduæ ejus non flebunt, Job.27.15. *Pahel Participium,* מבכיא על בנהא Plorat super liberos suos, Jerem.31.15. מבכין ית תמוזא Plorant super idolum Tammus, Ezech.8.14.

בכי *Fletus, Ploratus.* בכו בכי סניאה לחדא Fleverunt fletu maximo valdè, 2.Sam.13.36. Sic ibi libri habent, sed est discrepantia generis inter hoc & Nomen sequens adjectivum, unde legendum potiùs בכיא, ut in sequenti proximo.

בכיא · בכיא *Idem:* ובכא חזקיה בכיא סגיאה Et flevit Chiskia fletu maximo, Jesa.38.3.

בכיתא *Idem:* ושליםו יומי בכיתא Et absoluti fuerunt dies fletus, Deut.34.8. ובצומא ובבכיתא Et in jejunio & in fletu, Joel.2.12. יומי בכיתיה Dies fletus ejus, Gen.50.4.

בכותא *Idem:* מישר בכותא Planicies fletus, Gen.35.8. מן בכותא A' fletu, Job.16.16. מבית בכבותא Pernoctat in fletu, Psal.30.6. ושקיותי בבכותא מזגית Et potum meum fletu miscui, Psal.102.10. יהליך בבכותא It cum fletu, Psal.126.6. קל בכותי Vocem fletus mei, Psal.6.9.

שדה בוכים *Ager flentium, plorantium.* Apud Talm. שדה בוכים לא נטעת נזרעת Ager flentium non plantatur, nec seminatur, Oholoth cap.18. Erat locus peculiaris destinatus planctui mortuorum. Bartenora scribit; Locus erat longè distans à domo sepulchrorū, ubi collocabant lectū mortui, & congregabantur, ac plorabant. In similem sensum scribit Majemon. Iterū; שלשה בית הפרס הן שדה שנאבד בה קבר ושדה שנחרש בה קבר ושדה בוכין מאי שדה בוכין רב יהושע בר אבא משמיה רב עולא אמר שדה שמפטרין בה מתים Tres sunt agri immundi: Ager, in quo periit sepulchrum: Ager in quo aratum est sepulchrum, & Ager flentium. Quid est Ager flentium? Ager in quo dimittunt mortuum, vel, ubi discedunt à mortuo, &c. Glossa R.Salom. Quando deferunt mortuos ex uno loco in alium ad sepeliendum, tum, cùm veniunt in agrum urbi illi vicinum, discedunt hi qui attulerunt mortuum ex loco suo, & abeunt: veniuntque viri loci istius, & accipiunt mortuos, lavantes & sepelientes eos, Moed katon fol.5.2.

* בוביא *Aranea.* Talm. יצר הרע דומה בתחלה לחוט של בוביא ולבסוף דומה כעבותות העגלה *Concupiscentia mala similis est in principio filo araneæ, ut fine* (ubi assenseris) *similis est denso funi plaustri,* Succa fol.52.1. Glossa עכביש. In Aruch scribitur בוביא & exponitur Radius textoris. In Sanhedrin fol. 52.2. scribitur בוביא. In Beres. rab. sect.22. pro בוביא legitur עכביש: reliqua autem verba sic, ולבסוף נעשה בקלע של ספינה Et tandem fit sicut velum navis. Alius dixit: בתחלה הוא נעשה אורח ואח״כ הוא

ואח״כ הוא נעשה בעל הבית A` principio venit ut viator, postca fit herus domesticus.

* בוביאר *Idem, aut Panus, Glomus textoris*, Tal. אורני הירעות זורקן בוביאר ביריעות Textores cortinarum emittunt radium in cortinam, Schab. fol.96.2.

* בנך Vide in בך.

בבן בובנא *Pistillum, instrumentum tundendi in mortario*, Talm. אנא בובנא דפרזלא דכתבר אסיתא דנחשא Ego sum pistillum ferreum, quod confringit mortarium æneum, Cholin fol.36.2. רב ששת שמע קל בובנא Raf Schescheth audivit sonum pistilli, Betza fol.14.1. אסיתא חסרתא בובנא *Mortarium absq; pistillo*: בובנא בלא אסיתא *Pistillum absq; mortario*, Talm. Cholin fol.52.1. *Proverbiale de re præpostera.* כלים בובנאי Vasa, instrumenta tusoria, quibus res tunduntur. Item, *Os femoris, cujus caput rotundum est instar pistilli.*

בבין · בבן Vide in בן.

בכר בוכרא *Primogenitus, Primogenitũ*, Targ. דמַשְׁרְיָא לְמילד בכור Quæ incipit parere primogenitum, Jerem.4.31. ובבורי תורכון Et primogenita jumenti vestri, Deut.12.6. Altera forma usitatior est. וימות כָל בוכרא Et morietur omnis progenitus, מבוכרא דפרעה A` primogenito Pharaonis, עד בוכרא דאמתא Usque ad primogenitum ancillæ, Exod.15.5. בוכרא דעָנך Primogenitum gregis tui, Deut.15.19. בבוכרא דתורך In primogenito bovis tui, Deuter.15.19. מִבוכרא A` primogenito, ut antè. ברי בוכרי ישראל Filius primogenitus meus est Israel, Exo.4.22. ית ברך בוכרך Filium primogenitum tuum, Exod.4.23. ית צידון בוכריה Tzidon primogenitum suum, Gen.10.15. בוכריא דמצראי Qui occidit primogenita Ægyptiorum, Psal.135.8. ובוכרי תורך Et primogenita jumenti vestri, Deut.14.23. *Fœmininum apud Rabbinos*, בוכרתא בת בוכרתא Primogenita filia primogenitæ.

בכרותא *Primogenitura, jus primogenituræ*, Targ. ושט עשו ית בכרותא Et vilipendit Esau primogenituram suam, Genes.25.34. ולמה דנן לי בכרותא Quorsũ mihi primogenitura, Gen.25.32. ליה חזיא דינא דבכירותא Ipsi convenit jus primogenituræ, Deut.21.17. *Cum Affix.* ית בכרותי נסיב Primogenituram meã accepit, Gen.27.36. זבן כיום ית בכרותך Vende hodie primogeniturã tuam mihi, Gen.25.31. וזבן ית בכרותיה Et vendidit primogenituram suam Jacobo, Gen.25.33.

בכר *Primogenitum efficere vel instituere, aut fieri. Pahel, Infin.* לית ליה רשו לבכרא ית בר רחומתא Non est ipsi potestas instituere primogenitum, filium dilectæ uxoris, Deut.21.16. מבכרת *Primipara Primogenitum producens, pariens*, apud Rab. *Ithpahel, Futurum*, בוכרא דיתבכר Primogenitum

quod primò gignitur Domino, Hebraicè יְבֻכַּר, Levit.27.26.

בכור · בכורא *Primitivum, Primitiæ, Præcox, Primus, primitivus fructus*: כבכורא עד לא קיטא Sicut præcox fructus ante æstatem, Jesa.28.4. כבכורה כתינתא Sicut primum-fructum in ficu, Hos.9.10. מנחת בכורך Munus primitiarum tuarum, Levit.2.14. בכורין קדם יי Primitiæ sunt Domino, Levit.23.17. בכורי עובדך Primitiarum laborum tuorum, Exod.23.16. על לחם בכוריא Cum pane primitiarum, Levit.23.20. *Talm.* בכורות *Primitivi fructus*, סיפורות *extremi*, Terumoth cap 4.

בכיר *Præcox, Primitivum*: כתינין בכירין Sicut ficus præcoces, Jerem.24.2. מבכירי ענירה De primitivis sive primogenitis gregis sui, Gen.4.4.

בוכרא *Agger, Aggesta terra circa agrum*: Si subsidat, secundò accumulatur, & tunc vocatur טפתא ab augendo. Si & tunc deprimitur, aggeratur denuò; & vocatur ארבבתא Superadditio, Bava metzia fol.103.2.

בוכריא *Herbæ fuerunt*, de quibus quæritur apud Talmudicos, an de iis anno septimo, qui remissionis erat, dari deberent decimæ, Scheviith cap.7. Aruch scribit, Arabicè vocari בנגר.

בלב בלבטין *Idem quod* בולווטין *Consiliarii*, Debharim rab. sect. עקב. Sic in Talm. Hier. Sanh. cap.1. בלבוטין.

בלג בלגה *Nomen sacerdotis cujusdam, qui ex captivitate Babylonica Hierosolymam rediit*, Nehem.12.5. *Hinc traductum est ad certam quandam Observationem sive Custodiam aut Ordinem sacerdotalem, quæ ab isto Bilga nomen obtinuerat, cujus sectatores dicti fuerunt Bilgitæ. Videtur & Ordo Virginum sacrarum ab eo fuisse, de quo Ordine quædam* מרים בת בלגה *Mirjam filia Bilgæ*, (id est, *de Ordine sive observantia Bilgæ*) *dicta, apostatavit, & ingressa templum, sandalio detracto, percussit eo altare templi, inquiens*: לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל id est, λύκος, λύκος, Lupe, lupe, quamdiu cõsumes pecunias aut facultates Israëlitarum? Ob hoc facinus graviter postea à sacerdotibus punita fuit, ut legitur in Talm. Succa, in fine. *Fuit & alius Bilga, decimæquintæ fortis sacerdotum*, 1.Paral.24.14. *& alius* בִלְגַי Nehem.10.8.

מבלינה *Cedri species*, apud Talmudicos Rosch haschana fol.23.1. Sanhed. fol.108.2. Dicitur, illam speciem esse, quæ Hebraicè vocatur גפר, Genes.6.14. Baal Aruch legit זבלינה, in אדר primo.

בלד בלדר · בולדר · בולדרים *Veredarius, Cursor: Tabellarius, Nuncius*: *Baal Aruch legit* בלדר, *& explicat* שר *Princeps, Dominator. Sed in*

nostris libris hodie legitur cum ר *in fine, & ex circumstantiis locorum apparet, significare quod nos posuimus.* In Medrasch Esther cap.1.vers.8. וכיון שיצאו הכתבים והבולדרין נתישבה דעתו Et posteaquam exivissent literæ & tabellarii, acquievit animus ipsius. Glossa שלוחי המלך Legati regis. In Talmud Hierosolymitano Taanith fol. 68. col. 3. Primo die Augusti, spatio unius diei & noctis נפק בלדרה מן ירושלים egressus est cursor vel tabellarius Hierosolymâ, ואתי לצור & venit Tyrum. Glossa iterum per שליח explicat. Insigne & notabile celeris cursoris exemplum ex Hebræis. De Cursoribus autem, & memorabilibus illorum exemplis è Græcis & Latinis Authoribus, vide Just. Lipsium in Epist. Cent. 3. ep.59. ad Nicolaum Micaultium. In Medrasch Koheleth cap. 9. vers. 9. של בולדרים אמרו לאשתו שהיתה מקשטת עצמה בעליך אינו כאן בפני מי את מקשטת עצמך Dixerunt ad uxorem cursoris vel tabellarii cujusdam, quæ se ornabat; Maritus tuus non est hîc, in cujus ergo gratiam ornas te? Iterum in Medr. Koheleth cap.5.vers.8. Post dies aliquot עבר חד בולדר מן מלכותא transiit, id est, digressus est cursor quidam à Rege, & revolvit se os illud per medios pedes ejus, ונכשל ונפל ומרת unde impegit, corruit, & mortuus fuit ipse. Sic in Beresch. rabba sect.10. & 78. אתא חד בלדר מן מלכותא וחמא יתה וחמדה ונסבה Venit nuntius quidam à rege, qui vidit & desideravit eum, & accepit. Possit forte vocabulum hoc derivari à Latino *Veredarius*, commutato R primo in L, quomodo & aliâs hæ literæ permutari solent.

בָּלָה *Veterare, Inveterare, Vetustate teri, atteri, Targ. Præteritum,* כִּלְבוּשָׁא דִבְלֵי Sicut vestimentum, quod inveteratum est, Jesa. 50. 9. כְּסוּתָךְ לָא בְלִיאַת מִנָּךְ Vestimentum tuum nō fuit detritum à te, Deut.8.4. בְּלִיאַת מֵרוּגְזֵיהּ עֵינִי Inveteravit præ indignatione ejus oculus meus, Psal. 31.10. דִבְלִיאַת עַמָּה בְּחוֹבִין Cujus populus inveteravit in peccatis, Ezech.23.43. וּמְסָנַנָא בְלִיאוּ Et calcei nostri detriti sunt, Jos.9.13. *Particip.* כִּכְסוּתָא דִבְלְיָא Sicut vestimentum quod veterascit, Jesa. 51.6. *Plurale,* בָּלְיָן גַרְמַי Inveterascunt ossa mea, Psal.32.3. נַפְשֵׁיהוֹן יְהוֹן בָּלְיָן Corpora ipsorum inveterascent in gehenna, Psal.49.15. *Ithpehal, Futurum,* וְהוּא הֵיךְ דִקְבוּבִית יִתְבְּלֵי Ipse autem velut putredo veterascet, Job.13.28. הֵיךְ לְבוּשָׁא יִתְבְּלְיָן Sicut vestimentum veterascent, Psalm.102.27. *Pahel Participium,* אַפֵּי חֲשִׁיכַיָא מְבַלְּיָן Facies pauperum atterentes estis, Jesa.3.15. *Futurum,* וּלְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יְבַלֵּא Et sanctos excelsorum atteret, Dan. 7.25. וְעוֹבַד יְדֵיהוֹן יְבַלּוֹן Et opus manuum suarum deterent, Jesa.65.22.

בָּלֵי *Attritus, Vetus:* וּנְסִיבוּ שַׂקִּין בָּלָן Et acceperunt saccos tritos, וְזִיקִין דַחֲמַר בָּלָן Et utres vini novos, Jos.9.4. וּמְסָנִין בָּלָן Et calceos tritos, Jos. 9.5.

בְּלָאִין *Veteramenta, vestes tritæ & laceræ,* Targ. בְּלָאֵי טַפְסָן Veteramenta lacera, Jere.38.11. Vide & mox infrà in טופס. *Apud Talmudicos,* כי סליק רבי זירא אשכחינהו לרבי אמי ורבי אסי דקאכלי בבלאי המתורת Cum ascendisset R.Sira, invenit R.Immi & Rabbi Asse comedentes in veteribus vel attritis utribus, h.e. manus suas in veteribus utribus involutas habētes, ac sine lotione manuum comedentes, Cholin fol.107.2.

תבליא Vide mox infrà in בלל.

בְּלִיתָא *Veteramentum, vestis trita,* Talm.

בלאות *Attritio, Consumptio:* בלאות בָּשָׂר Contritio carnis, Eccles.12.12. Vel, cum defatigatione carnis, ut sit לֵאוֹת à Rad. לאה.

בלז בלוזמא *Gaudium, Lætitia:* והיו שם שתי בלוזמאות Et fuerūt ibi duo gaudia, unum propter consummatū Sanctuarium sive Templum, alterum ob conjugio ductam filiam Pharaonis, nempe à rege Salomone: Vajikra rabba sect.12. Refertur ibi, regem Salomonem totis septem annis, quibus ædificavit Templum, non bibisse vinum: absoluto autem eo, duxit filiam Pharaonis in Ægyptum, & eadem nocte convivii bibit primum vinum, duplici gaudio affectus, tum ob absolutum templum, tum propter conjugium. Philippus Aquinas explicat משתאות ושמחת גסות *Convivia, & Gaudium fastuosum:* & addit; ושם של גנאי הוא estq; nomen ignominiosum: nam quia Deo non placebat, idcirco sic vocatur, והמפרשו בלשון אחר טועה & qui aliter explicat, errat. In Aruch manuscripto scribitur, בלומיאות.

Deinde ponunt etiam pro *Lectica.* David de Pomis, Guido, & Aquinas.

* בלחוד Vide suo loco in לחד.

בלט בְּלוּט · בְּלוּטָא *Robur, Quercus, Hebraicè* אַלּוֹן. *Pro Schurek etiam Cholem est. Quidam explicant* פרי של ערמונים *Fructum castaneæ, Germanicè* קעסטין Kästenen. Alii, *Ulmum.* Targ. תחות בלוטא וקרא שמיה בלוט בכותא Sub quercu, & vocavit nomen ejus Quercum fletus, Gen.35. 8. in Targ. Hierosol. Onkelos reddit, מישר Planiciem. תחות בְּלוּט וְלִבְנָה וּבוּטְמָא Sub Ulmo, populo & quercu, Hos.4.13. ונסיב תִּרְזָא ובלוט Et accepit ilicem & quercū, Jesa.44.14. כבוטמא וכבלוטא Sicut quercus aut robur, Jesa.6.13. בלוטין מִמַּתְנָן Quercus de monte Matnan sive Basan, Ezech. 27.6. *Apud Talmudicos explicatur Arbor, cujus fructus vocantur Glādes,* Rosch haschana fol.23.1. Item בלוטי יונים Castaneæ Græcorum, Menach. fol. 63.1. Notant interpretes, Arabicè etiam

etiam dici בלוט Quercus, & שך בלוט Castanea, quasi rex quercuum.

II. בלט *Emnere, Prominere, Rab. Talm.* פניה מוריקות ועיניה בולטות Facies ejus flavescunt, oculi prominent, extuberant, Sota cap.2. in Mischna: לחי הבולטת Asser qui prominet, Eruvin fol.5.1. החתמו בולט הוה Sigillum ejus prominens, elevatum fuit, Rosch haschana fol.24.2. לא היה כתבו שוקע אלא בולט כדינרי זהב Scriptura ejus non fuit profunda, sed prominens, ut in denariis aureis, Gittin fol.20.1. בולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה Prominebãt, & exibant in velo, apparebantque sicut duæ mammæ mulieris, Joma fol.54.1. ציורים בולטים Prominebant, Joma fol.73.2. צורות בולטות Figuræ prominenes, supra fundum elatæ: צורות בולטות idem, cujus contrarium צורות משוקעות Figuræ submersæ, in fundum incisæ & depressæ.

בליטה *Prominentia, Eminentia, res elevata & eminens.* Hinc R. Salomon Jesa.30.13. ad illud נבעה *Inflatus, Tumidus,* scribit, quosdã interpretari בְּלִיטָה *Prominentiam*, ut cùm murus ruinosus tumorem instar gravidi ventris facit.

בולטיתא *Putredo,* Job.41.19. *vide* מלט.

בלוטים Vide suprà in בול.

בליוסטוס *Idem quod* בולווטים *Consiliarius,* ראש העצה, Jalkut in Leg. fol.306.col.3.

בָּלַל בַּלְבֵּל *Confundere, Miscere, Permiscere, Perturbare, Conturbare. Præteritum,* Et vocavit nomẽ ejus (civitatis) בָּבֶל Babel, אֲרֵי תַּמָּן בַּלְבֵּל יְיָ לִישַּׁן כָּל אַרְעָא nam ibi confudit Dominus linguam universæ terræ, Genes.11.9. בְּעִדָּן דְּבַלְבַּלְתָּא שׁוויי In tempore quo confudisti lectum vel stratum meũ, Gen.49.4. in Jon. בַּלְבַּלְתִּנוּן בְּמַחְשְׁבָתְהוֹן Confudisti, perturbasti eos in cogitationibus suis, Psal.18.27. *Participium,* וּמְבַלְבֵּל בְּגַלְגַּלֵּי עֲגַלְתֵּיהּ Et permiscebit omnia rotis plaustri sui, Jesa.28.28. *Futur.* וּנְבַלְבֵּל תַּמָּן לִישָּׁנְהוֹן Et confundemus illic linguam ipsorum, Gen.11.7.

מבולבל *Confusus, Confusum, Perturbatum.*

בלבול *Confusio, Perturbatio,* Rab.

בְּלִילְתָא *Mixtio, Mixtura,* Rab. בלילתה עבה Mixtio crassa, בלילתה רכה Mixtura tenuis, Menachoth cap.3.

בילה *Idem:* כל הראוי לבילה Quodcunque opus habet mixtione, quod miscere convenit, Talm. Nidda fol.66.2. Cholin fol.83.2.

בַּלְבַּלִּיתָה *Suffusio, vitium oculi, quo visus Confunditur,* Talm. Bechoroth fol.44.1. In Aruch legitur ברבליתא, quia ר & ל inter se sæpè permutari solent, aut est mendum. Idem est quod Hebraicè תְּבַלֻּל, de quo Levit.21.20. Munsterus scribit esse *Album tantò vi quàm oculi.*

בלילין *Cataractæ, Fenestræ.* Sic adducitur & exponitur in Aruch. In Gemara scribitur & legitur לולין de quo vide in לול.

תבלא *Confusio turpis & flagitiosa;* Targ. תַּבְלָא הוא Confusio est, Hebr. תֶּבֶל Levit.18.23. תַּבְלָא עֲבַדוּ Confusionem fecerunt, Levit.20.12. עָבְדֵי תַבְלָא Facientes confusionem, Jesa.10.25.

בְּלַם *Claudere, Obthurare, Constringere, Restringere. Participium,* וְלִישָּׁנְהוֹן דַּהֲוָה בְלִים Et lingua ipsorum quæ erat constricta, id est, impedita. balba, balbutiens, Jesa.32.4. pro Hebræo לְשׁוֹן עִלְּגִים Lingua balbutientium. Idem Jesa.35.6. pro Hebr. לְשׁוֹן אִלֵּם Lingua muti. *Sic apud Rabbinos,* בולם עצמו בשעת מריבה Cõstringit, coercet seipsum tempore rixationis, Cholin fol.89.1. אוֹצָר בלום *Thesaurus clausus, Horreum clausum, in quo copia omnis generis frugum reperitur.* Sic fuit appellatus R. Akiva à multiplici & recondita doctrina, quam cuilibet petenti expromebat, Gittin fol.67.1. Alia lectio, אוצר בלום Thesaurus mixtus, varius. Vide בלט. שמא חוטמה נאה בלום הוא Fortasse nasus ejus pulcher est? immò obthuratus est, Nedar fol.66.2. Author Aruch adducit etiam pro בעט *Recalcitrare,* ex Medrasch Pesikta. Idem locus citatur in Jalkut ex Tanchuma in Psalm.32. sed ibi legitur pro eo בולט, quæ Radix tamen istam significationem non habet.

בִּלְבָּא *Obstructio, Sepes, Sepimentum, quo hortus clausus & custoditus est,* Talm. כל עיקר בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא Fundamentum obstructionis heri domestici est custodia abundans hortulani, id est, sepimentum horti est loco hortulani custodis horti, Metzia fol.103.1.

בְּלִימָה *Constrictio, Coercitio, Dominium, quo subditi constringuntur & coercentur, ut sint obedientes.*

בלימה *Nihilum, Inane. Vox Hebræa, juxta quosdam composita ex* בלי *Non &* מה *Aliquid, & Non aliquid est Nihilum. Inde dictum,* תֹּלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה Suspendens terram super nihilo, Job.26.7. R. Levi id explicat, על בלימה id est, super eo cui non est existentia ex seipso, estque centrum terræ, super quo terra suspensa est. יהוה עושה את כל בלימה Deus facit omnia ex nihilo, q.d. sine aliqua re vel materia. *Cabalistæ accipiunt hanc vocem ut simplicem, ut sit idem quod Constrictio, à* בלם. Suspendit terram super constrictionem, id est, super imperium superiorũ dominantium, quorum dominio quasi frœno terra constricta est, ut firmiter subsistat, & ipsorum imperio pareat, ut equi os frœno constrictum, paret regimini equitis. Triplex autem constrictio terræ est, sive triplex dominiũ, quo regitur: בלימה ראשונה Constrictio prima est dominium dominatoris

Universi: בלימה שנית Constrictio secunda, dominium intelligentiarum cœlestium, quæ movent sphæras: בלימה שלישית Constrictio tertia est Dominium sphærarum per motum suum. Hæc tria dominia, pluraliter dicuntur בלימות. Vide librum Cabalisticum גנת אגוז Hortum nucis, fol.53.1.

בולמוס · בולמוס *Fames, Esuries continua sine satietate, Appetitus insatiabilis. Morbus est, quo qui laborant; non satiantur, etiamsi multum comedant. Græcorum vox est βούλιμος, unde & βουλιμία. Apud Talmudicos crebro in usu vox est.* מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו Quem apprehendit bolmos, eum cibant etiam rebus pollutis, donec illustrentur oculi ejus, Joma fol.83.1. Glossa tradit, oculos isto morbo laborantium caligare, lumen autem rediens, esse indiciũ sanitatis. Item, כל מי שהוא לוהט אחר בולמוס של עריות סופו שמאכילין אותו מבשרו Quicunq; ardet post appetitum sive concupiscentiam libidinum, ejus finis est, ut vescatur propriâ carne suâ, Beres.rab. sect.51. Lotum talem fuisse, ibi asserunt, ideoque filiarum suarum scortatione se tandem explevisse. Filiæ autem appellantur caro parentũ. Sic Davidem laborasse hoc morbo scribunt, quando comedit panes sacros, 1.Sam.21.7. Vide R.Davidem hoc loco, & Jalkut par.2. fol.18.col.4.

בַּלָּן *Balneator, dominus, præfectus, curator balnei. Est à Græco βαλανεύς, unde & βαλανεῖον Balneum. Talmudicis usitata vox est:* לא לבלן ולא לספר Neque balneatori, neq; tonsori, Scheviith cap.8. על קורת הבלנים Super trabe aut scamno balneatorum, scil. si reperiatur reptile immundum, balneum pollutum censetur, Savim cap.4.

בַּלָּנַאי *Balneatores.* אזל בגיל בלנאי Ivit propter balneatores, Vajikra rab.sect.28. sub finem.

בְּלָנִיּוֹת *Balneatoria, vestes, lintea ad balneum necessaria,* Talm. המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרים ואת הספלים ואת הבלניות Vendens balneum, non vendit asseres, neque pelves, neque balneatoria vestimenta, Bava basra fol.67.2. in Misna.

בַּלָּנְרִין *Idem:* בלנרי נשים Balneatoria (lintea) mulierum, בלנרי אישים Balneatoria virorum, Talm. Hierosol. Moed katon cap.3. Vide & infrà בלר.

בִּילָן *Velum, Pallium:* כְּבִילָן דְּשְׂעַר Sicut pallium pilosum, Hebr. כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר, Genes.25.25. in Jon. ubi in Targ. Hierosol. כבלן, quod mendosum est. *Est autem idem quod* וילן, *de quo in litera* ו. *Literæ enim* ו *&* ב *inter se, ut homogeneæ, commutantur. Huc pertinet* בלן *tertium in Aruch, pro quo tamen in Talmud scribitur* וילן.

בְּלִיוֹנָא *Figura, Forma, Sculptura,* Talm. עד דאיתחזי בליונא דגושפנקא Donec appareret figura vel sculptura annuli, Gittin fol.57.1. הוו נקטי בליונא דגושפנקא Acceperunt figuram sigilli, ibid. fol. seq.

בילן Sic adducit Aruch hîc secundo loco. In Gemara scribitur per ב ab initio; vide ביל.

בילני *Herbæ species,* דשתי חמר בתר בילני Qui bibit vinum post herbam istam בילני, Talmud Hierosl. Berach. cap.6. fol.10.col.3.

בְּלוּנְיָא *Fila margaritarum,* Munst. penes quem sit fides ejus.

בְּלַס *Miscere, Commiscere, Permiscere, Rab. Tal.* העני אוכל פתו בעיסה בלוסה Pauper comedit panem suum cum massa mixta, Schab.cap.7. in fine, id est, panem coctum ex farina impura, cui furfures adhuc immixti sunt. Itẽ, משל למלך שהיו לו אוצרות בלוסים Simile est regi, cui fuerunt thesauri mixti, Beres. rab. sect.28. id est, מעורבים mixti ex variis rebus pretiosis: Sic in Bava basra fol.58.1. על הנקיים super mundis, ועל הבלוסים & super mixtis, id est, maculatis, maculis respersis, Mikvaoth cap.9. Hoc modo tantùm significat *Maculatum, Contaminatum,* quando scil. puro & mundo, quod sine omni macula est, opponitur. Non autem in genere significat *Contaminare,* ut Munsterus scripsit.

בולסא · בְּלוּסָא *Massa vitri, ex cujus partibus fiunt fenestræ.* Sic adducit Aruch: hodie in Gemara, unde citatur, legitur כולסא. Vide בלם.

בולוס *Speculum:* ונעשה כמין בולוס של זכוכית Et factum est instar speculi vitrei, Psal.136. fol.55. col.1. in Medrasch Tehillim. Idem adducitur in Jalkut ex Medrasch Mechilta in Exod.cap.14. fol.68.3. & in Habacuk, sub finem, ubi agitur de decem miraculis, quæ Deus in mari præstitit in liberatione Israëlitarum ex Ægypto. Quæ autem in Aruch adducuntur ex Beres. rab. sect.12. ea hodie aliter ibi leguntur.

בַּלִּסְטְרָא *Balista,* Rab. השליך עליהם אבני בלסטרא Projecit in eos lapides balistæ. Plural. ולקבל חצים ובלסטראות של מצרים Ad excipiendum tela & balistas sive jacula balistarum, Ægyptiorum, R.Salomon Exod.14.19. והיו זורקין בהן חצים ואבני בלסטראות Et fuerunt projicientes in eos tela & jacula balistarum, Jalkut Exod.14.

בַּלִּסְטְרִי בליסטריא *Balistarius, jaciens balistâ, jaculator,* Talm. קניני ובליסטרי היה Venator aut balistarius sive jaculator fuit, Cholin fol.60.2. Jalkut fol.168.4.

בַּלְסְמוֹן *Balsamũ,* Targ אתבסם קדמי כריח בלסמון Suave est coram me sicut odor balsami, Cantic.7.14.

בולסוף *Nomen proprium loci in Babylonia, ubi confusus*

confusus & impurus fuit sermo. Cuidam interroganti, Ex quanam terra es? respondit, מבורסוף De Borsoph. Ne dicas mihi sic, sed de בולסוף Bolsoph, כי שם בלל ה׳ שפת כל הארץ nam ibi confudit Deus labium universæ terræ, Beres. rabba sect.38.

בלוספין *Ficus præmatura, sed difficilis concoctionis*, Tal. Nedar. fol.49.2. Diversimodè legitur: vide לבס · לפס.

בְּלַסְפִימְיָא *Blasphemia: βλασφημία*, vox à Græcis mutuata.

בְּלַסְפִימִיסוֹן *Blasphemus, contumeliosus, maledicus.*

בָּלַע *Absorbere, Deglutire. Præteritum,* וּבָלַע חוטרא דאהרן Et deglutivit virga Aharonis, Exod.7.12. בְּלַעֲנִי כְּתַנִּינָא Deglutit me ut draco, Jere.51.34. וּבְלַעַת יַתְהוֹן Et absorpsit eos Num. 16.32. & 26.10. וּבְלַעַת דָּתָן Et absorpsit Dathanem, Psal.106.17. וּבְלַעֲתְנוּן Et absorpsit eos, Deut.11.6. בְּלַעֲתְנוּן אַרְעָא Absorpsit eos terra, Exod.15.12. וּבְלַעָא שִׁבְלַיָּא Et deglutiverunt istæ spicæ tenues, Genes.41.7. *Infinitivus,* לְמִבְלַע יַת יוֹנָה Ad deglutiendū Jonam, Jonæ 2.1. *Futurum,* עַד דְּאֶבְלַע רְקִי Donec absorbeam salivam meam, Job. 7. 19. וְתִבְלַע יַתְהוֹן Et absorbeat eos, Num.16.30. דִּלְמָא תִבְלְעִנָּנָא אַרְעָא Ne fortè absorbeat nos terra, Numer.16.34. נִבְלְעִנּוּן כִּשְׁאוֹל Absorbebimus eos veluti sepulchrum, Prov.1.12. *Pahel,* יְבַלְּעִנַּהּ Deglutit eam, Jesa.24.4. *Ithpehal, Futur.* וְיִתְבְּלַע תְּחוֹתָהּ Et absorbebitur sub ea, Josuæ 6.5.

II. בְּלִיעַ *Percussus, Cæsus, ex usu Syro in Proverbiis:* Unde, יָדַע גִּיר דְּלָא בְּלִיעַ Scit enim quòd non erit percussus, Prov.29.19. Sensus, Verbis non castigatur servus, cùm sciat indulgentem se habere dominum, à quo non sit suscepturus propterea verbera. Verba non curat, qui nulla metuit verbera.

בְּלַע בְּלִיעָא *Absorptio, Deglutitio:* בריה דר׳ יהושע בן לוי הוה ליה חד בליעא Filius R. Jehosuæ ben Levi habebat aliquid absorptum, id est, deglutiverat aliquid quod ipsum strangulavit in gutture, vel suffocare voluit, Medr. Kohel. fol.110. col.3. Tal. Hieros. Schab. fol.14.4. Sic Syriacè בַּלּוּעָא *Hamus*, dictus, quòd piscis eum deglutiat.

בְּלִיעָה *Absorptio*, Rab. בית הבליעה *Locus absorptionis, Gula, Oesophagus.*

סבלעתא *Idem*, Cholin fol.43.2.

בַּלְעָן *Vorax, Vorator*, Rab. Hinc illud ipsorū ethicum, האוכל על שולחנו צריך שלא יהא גרגרן ובלען אלא כאוכל לפני המלך *Qui comedit ad mensam suam, opus est ut non sit gulosus neq; vorax, sed ut comedens coram rege*, ut legitur in libro ראשית חכמה cap.15. Item, לא יבוא להיות בשולחנו בלען Non veniet ut sit in mensa sua vorax.

בִּלְעָם *Bilham, Balaam, nomen proprium viri noti*, Num.22. Rabbini ludunt de ejus nomine, quòd sic dictus fuerit, quasi בִּלַּע עָם. Dedit enim consilia ad absorbendum & perdendum populum. Vel, quasi בלא עם *Absq; populo*, quòd non fuerit de populo Israëlitico, aut quòd populum suum reliquit, & contulit se ad populum alium. Talm. Sanhed. fol.105.1.

בלף Quæ hinc formam habent, vide in לבס & לפס. Nam ב ab initio servile est.

בָּלַר *Linteum balnei, quo mulieres in balneis utuntur ad se tegendum & abstergendum:* vel juxta alios, *Peplum, quod capiti circumvolvunt*, Tal. מביאין בלרי נשי Afferunt lintea in balneū, Schab. fol.147.2.

בּוּלְרָא *Tributum, reditus, proventus terræ, qui in tributum datur.* Sic adducit Aruch: in Gemara legitur hodie literis transpositis, הני מילי דבורלא וכרגא, Bava kama fol.113.2.

בלורית · בְּלוֹרִיתָא *Coma, Cæsaries, Rab. Talm.* מגדלי בלורית Alentes comas, Sanhed. fol.21.1. & 49.1. Vajikra rab. sect.23. אסור לגדל בלורית Prohibitum est alere cæsariem. מספרים מלפניהם ומניחין בלורית מאחריהן Tondent ante se, (id est, anteriorem partem capitis, sinciput) & relinquunt cæsariem post se, id est, in occipite. תפשא בבלוריתא Apprehendit comam, Sanhed. fol.82.1. *Sic in Targum,* וַאֲחַד בִּבְלוֹרִיתָא דְמִדְיָנֵיתָא Et comprehendit comam Midianitidis istius, Num 25. 6. Jon.

בלורין *Lapis cæsus & ad structuram paratus*, Rab. וראה בלורין אחד מושלכת Et vidit lapidem quendam cæsum, inquiens, quid faciemus eo? unus respondit, Balnea: alter aliud, Beres. rab. sect.8. Sic exponit glossator. Aruch scribit בולרין, ut paulò antè in simili voce. Videtur esse Græcum βαλανεῖον. Guilelmus Postellus exponit, *Et vidit beryllum unū projectum.* Unde literis transpositis videtur legisse בירולין.

בילרין In Schir haschirim rab. f.3. col. 2. אדם אם מאבד סלע או בילרין בתוך ביתו הוא מדליק כמה נרות וכמה פתילות עד שיעמוד עליהם Homo si perdat siclū aut בילרין in domo sua, plurimas accendit candelas, donec illa iterum recuperet, &c. Glossa dicit esse מין תכשיט speciem ornamenti, & idem quod בוליאור. Istud vide in litera Kaph, in בליר. *Fortè est & hic per transpositionem literarum pro* בירולין *Beryllus.*

בְּלַשׁ *Scrutari, Perscrutari, Quærere, Perquirere, Inquirere, Investigare. Respondet in Targum frequenter Hebræo* חִפֵּשׂ. *Præteritum,* וּבְלַשׁ וְלָא אַשְׁכַּח Et quæsivit & non invenit, Gen.31.35. וּבְלַשׁ בְּרַבָּא Et quæsivit à maximo, Genes.44.12. וּבְלַשׁ בְּסִפְרֵי חוּכְמְתָא Et quæsivit in libris sapientiæ,

tiæ, Ecclef.12.9. *Participium,* בְּמָא דִּמְבַלְּשִׁין בִּנְבַרְשְׁתָּא Sicut perſerutantur eum lucerna, Soph.1.12. *Infinitivus,* וּלְמִבַלַּשׁ יַת כָּל דֵּין Et ſcrutari totum hoc, Eccleſ.9.1. *Imperativus,* בלושו וַחֲזוֹ Perquirite & videte, 2.Reg.10.23. *Futurum,* וְאִבַלֵּשׁ יָתֵיהּ Et quæram illum, 1.Reg.23.23. וִיבַלֵּשׁ נִסַּיָּא Et perquiret ſigna miraculoſa, Pſalm.77.7. נְבַלּוּשׁ אָרְחָנָא Perſcrutemur vias noſtras, Thren. 3. 40. יְבַלְּשׁוּן לְמִשְׁכַּח עֵילִין Perſcrutantur ad inveniendas iniquitates, Pſal.64.7. וִיבַלְּשׁוּן יַת בֵּיתָךְ Et perſcrutabuntur domum tuam, 1.Reg.20.6. וִיבַלְּשׁוּנוּן Et perſcrutabuntur eos, Amos 9.3. *Ithpehal, Præteritum,* איכדין אִתְבַלַּשׁ עֵשָׂו Quomodo perquiſitus eſt Eſau, Obad.6. *Participii,* דְּמִתְבַלֵּישׁ בגוף Quæ perquiritur in corpore, Pſalm.64.7. *Futurum,* יִתְבַלַּשׁ לְבוּשִׁי Perquiritur veſtimentum meum, Job.30.18. *Pahel juxta Veneta,* מְבַלְּשִׁין בָּתַּיָּא Perſcrutantur domos, Jeſa.22.5. Regia habent ex Aphel מַבְלְשִׁין, quod melius. *Futurum,* יְבַלְּשׁוּן, quod paulò antè adductum, & rectiùs legitur ex forma Pehal.

בַּלָּשׁ *Scrutator, Explorator,* Talm. מקל הבלשים Virga exploratorum, Kelim cap 15.

בַּלּוּשִׁין *Exploratores, Scrutatores, Perveſtigatores:* אַיְתִיתִי בַּלּוּשִׁין Adduxi exploratores contra Eſau, Jerem.49.10. מִתַּמָּן אַפְקֵיד בַּלּוּשִׁין Inde præcipiam exploratoribus, Amos 9.3. Soph.1.12.

בַּלּוּשָׁא *Cohors, Exercitus, Turma,* Talm. משדר באלושי אבתריה Mittit exercitum poſt illum, Berach.fol.44.1. id eſt, milites exploratorios.

בולשת בַּלֶּשֶׁת *Idem,* Talm. בלשת שנכנסה בעיר בשעת שלום Exercitus ingrediens urbem tempore pacis: Avoda ſarah cap.5. in Miſchna, ubi in Gloſſa quadam exponitur, חיל שמחפשים הבתים Exercitus qui perſcrutantur domos: אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת לציפורי Nullum fuit unquam feſtum, in quo non venerit turma hoſtilis in Tzipporiam, Schab.fol.145.2. בלשת באה לעירנו ובקשה לחטוף את כל העיר Exercitus venit ad urbem noſtram, & voluit ſpoliare totã urbem, Betza fol.21.1. Ketubh. fol.27.1.

בַּלּוּשָׁה *Perſcrutatio,* Targ. בַּלּוּשָׁא דְמִתְבַלֵּישׁ Perſcrutatione quæ perquiritur, Pſal.64.7.

* בליתא Vide ſuprà in בלה.

בָּמָא , בָּמָה

Excelſum, locus editior vel Ara excelſa pro idolis & ipſorum cultu, ut Hebr. Emphaticè בָּמְתָא, *pro quo in Venetis ſcribitur* בָּמָתָא, *quæ eſt forma pluralis emphatica:* כִּי הִיא בָּמְתָא רַבְּתָא Nam illud eſt excelſum magnum, 1.Reg.3.2. בכן בְּנָא שְׁלֹמֹה בָּמְתָא לִכְמוֹשׁ Tunc exſtruxit Salomon excelſum Kamoſcho, 1.Reg. 11.7. *Plurale* בָּמָן, *& constructè,* וִיצַדוּן בָּמַת ביתאל Et deſtruentur excelſa Bethelis, Hoſeæ 10. 8. מְדַבְּחִין עַל בָּמָתָא Sacrificabant ſuper excelſis, 1 Reg 3.2. ubi Veneta habent בָּמוֹתָא pravè cum Cholem & terminatione Hebraica. Sic ibid. verſ. ſequenti. כּוּמְרֵי בָּמָתָא Sacerdotes excelſõrum, 1.Reg.12.32. וּבָמָתָא לָא עֲדָאָה Sed excelſa non receſſerunt, 1.Reg.15.14. *Cum Affixis,* יַת בָּמְתוֹהִי Excelſa ejus, Jeſa. 36. 7. כָּל בָּמָתְהוֹן תְּשֵׁיצוּן Omnia excelſa ipſorum diſperdetis, Num.33.52. וְאֵשֵׁיצֵי יַת בָּמָתְכוֹן Et perdam excelſa veſtra, Levit.26.30. *Apud Talmudicos,* במה גדולה Altare magnum, במה קטנה Altare parvum: בֵּית בִּמְיָא *Domus excelſi, h.e. Ara, Altare.* Sic vocant Altaria Chriſtianorum. In Megilla fol.6.1. ad verba illa Zach. 9.6. *Et removebo ſanguines ejus ex ore ejus,* ſcribunt, זה בית במיא שלהן Hæc eſt domus altaris ipſorum. R.Sal.in Comment. ſuis ad eum locum legit בימה.

בִּימָה Vide ſuprà in בים.

בָּמוֹת *Ligna rotunda duo, quibus volumen Legis (prout Judæi eo in ſynagogis ſuis utuntur) annexum & circumvolutum eſt.* Sic in Aruch adducitur: at in Gemara, unde citatur, hodiè legitur בִּימוֹת, eâ ſignificatione, quæ ſuprà in בים poſita eſt.

* בָּמְטוּ Vide ſuo loco in מטא.

בְּמָס

Altare, Ara idolis conſecrata, vel cui idola imponũtur. Corruptum eſt à Græco βωμὸς, *unde* ω *rectè convertitur Chaldæis in Kametz, non Pathach, ut in libris ſcribitur:* וְיַת בְּמָסֵי בֵּית סְגִידְהוֹן Et altaria domus adorationis ipſorum, Num.31.10. in Jonath. בֵּית בְּמָסַיָּא Locum altarium, Num.32. 38. Jonath. וְיַת כָּל בְּמָסֵיהוֹן תְּשֵׁיצוּן Et omnia altaria ipſorum deſtruetis, Num.32.52. in Jon. & Targ. Hieroſol.

בימוס *Idem, Talm.* אבן שחצבה בתחילה לבימוס הרי זה אסורה Lapis qui primitùs exciſus eſt (è monte) ad altare, poſtea prohibitus eſt, ſcil. ad uſum alium cõmunem, Avodas elilim fol.47.2. in Miſna. *Hunc Munſterus ſcribit, eſſe Lapidem inciſum:* בונין עמהם בימוסיאות Ædificant cum ipſis altaria, ibid. fol.16.1. רואה ישמעאל בונה בימוסיות Videns Iſmaelem ædificantem altaria, Beres. rab. ſect. 53. בימוסיות של גוים Altaria gentilium, Chriſtianorum, Avodas Elilim fol.54.1.

בנג

בְּנָגְרֵי *Nomen herbæ, unde fit decoctum contra ſerpentum & ſcorpionum ictus,* Talm.Schab. fol.109.2.

בְּנָה

Ædificare, Reædificare, Reſtaurare, Exſtruere. Præteritum, מַן גַּבְרָא דִּבְנָא בֵּיתָא Quis eſt vir ille qui ædificat domum, Deuter.20.5. וּבְנָא עֲלוֹהִי אַתַּר Et ædificat contra illud locum, Eccleſ.9.14. חָכְמְתָא בְּנַת בֵּיתָא Sapientia ædificat domum, Prov.9.1. דִּי לָא בְנֵיתָא Quas non ædificaſti, Deuter.6.10. וּבְנֵית לָךְ אֲגוֹרִין Et ædificaſti tibi altaria, Ezech.16.25. בְּנֵיתִי בֵּית מַקְדְּשָׁא Ædificavi domum ſanctuarũ, 1.Reg.8.13. דִּבְנוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא

Quam

Quam ædificarunt filii Adam sive hominum, Gen.11.5. וקרוין די לא בניתון Et urbes quas non ædificastis, Jos.24.13. *Participium,* והוה בני קרתא Et fuit ædificans urbem, Genes.4.17. *Plurale,* ובנין ביתא Et reædificamus domum, Esræ 5.11. *Participium Pehil,* די הות בנה קדמת דנה Quæ fuerat ædificata antea, Esræ 5.11. *Infinitivus,* מבנא בניתי בית מקדשא Ædificando ædificavi domum sanctuarii, 1.Reg.8.13. ומבני כרקום Et ædificando turrim, Ezech.17.17 ביתא דנה למבניה Domum hanc ædificare, Esræ 5.9. *quod est cum* ה *paragogico à præcedenti forma.* ואתמנעו מלמבני קרתא Et cohibiti, impediti fuerunt ab ædificãdo urbem, Gen.11.8.1.Reg.15.21. במבנך אגוריך In ædificare te altaria tua, Ezech.16.31. במבנכון In ædificare vos, Jos.22.16. *Imperativus,* בנה לי הכא Exstrue mihi hîc septem altaria, Numer.23.1. בנו לכון קרוין Exstruite vobis civitates, Num.32.24. ובנו ביתא Et exstruite domum, Hag.1.8. *Futurum,* אבני לי בתין Ædificabo mihi domos, Jere.22.14. לא תבני יתהון Non ædificabis ea, Exod.20.25. די לא יבני Qui non vult exstruere, Deut.25.9. ולא יבנינון Et non ædificabit eas, Psal.28.5. נבני לנא קרתא Exstruamus nobis urbem, Genes.11.4. ונבני חרבתא Et reædificabimus vastata, Malach.1.4. אידין ביתא דתבנון קדמי Quænam est domus quam ædificabitis mihi, Jesa.66.1. לא יבנון ואחרנין יתבון Non ædificabunt, & alii inhabitabunt, Jesa.65.22. *Ithpehal* אתבני *Ædificari, Exstrui: Gigni, Propagari. Præteritum,* ארי לא אתבני ביתא Quia non erat ædificata domus nomini Dei, 1.Reg.3.2. שבע שנין אתבניאת Septem annis ædificata fuit, Num.13.23. וקדם רמתא אתבנית Et ante colles genita sum, Proverb.8.22. *Participium,* מתבני עלמא Restauratus est mundus, Cant.4.4. *Infinitivus,* בית מקדשא דיי לאתבנאה Domũ sanctuarii Domini ædificari, Hag.1.2. וביתא באתבנותיה Et domus ipsa cùm ædificaretur, 1.Reg.6.7. *Futurum,* מאים אתבני מנה Fortasse ædificabor ex ea, Genes.16.2. ואתבני אף אנא מנה Et ædificabor etiam ego ex ea, Gen.30.3. תתבני Ædificaberis, Job.22.23. יתרי ולא יתבני Vastabitur & non reædificabitur, Job.12.14. תתבני Ædificabitur, Num.21.27. די הן קריתא דך תתבנא Quòd si hæc urbs ædificabitur, Esræ 4.16. יתבנין כנישתא דישראל Ædificabũtur synagogæ Israëlis, Mich.7.11. ויתבנין חורבתא Et reædificabuntur vastationes, Ezech.36.33.

Rabbini etiam utuntur in Conjugatione Pybal. In Sota fol.42. dicitur, quòd Goliathus vocetur איש הבנים 1.Sam.17.4. propterea quòd fuerit מבונה מכל מום ædificatus, compositus ex omnibus vitiis.

בנאי *Ædificator, Structor, Architectus, Faber lignarius,* Tal. הבנאי שקיבל עליו לסתור Architectus qui recepit in se destruere parietem lapideum, & frangit lapides, tenetur præstare damnum, Bava kama cap.9. in Misna. לפי ענין הבנאין Juxta rationẽ architectorum: *Apud Talmudicos metaphoricè vocantur etiam* בנאים *Architecti,* תלמידי חכמים *Discipuli sapientum, Sapientes, Rabbini;* לפי שעוסקין בבנין העולם כל ימיהן *eo quòd laborant in ædificando mundo, omnibus diebus suis,* ut scribitur in Schab. fol.114.1. Vide & Mikvaoth cap.9. Sic in Talm. Hierosol. Gittin cap.7. fol.48. col.4. רבי זעירא מקלס ליה וצוח ליה בנייה דאורייתא Rabbi Seira laudavit eum, & vocavit eum *Architectum Legis.* Sic Apostolus Paulus 1. ad Corinth.3.10. ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα.

בניין *Idem.* Talm. Hieros. Berach.cap.9.

בנין *Ædificium, Structura:* כבנין קרתא Sicut structura urbis, Ezech.40.2. *Item Habitus apud Logicos:* מאמר הבנין Prædicamentum Habitus, in More: בנין אב *Structura principalis ex versiculo uno, & structura principalis ex duobus versiculis. Ita vocant certum modum explicandæ Legis. Structura principalis,* id est, locutio generalis *unius versus* accipienda etiam de speciebus aliis. Veluti de Azymorum festi cibo dicitur, *Cibus cujusque animæ solùm parabitur vobis,* Exod.12.16. Id etiam de aliis festis, de quibus Scriptura nihil definit, intelligendum. *Locutio generalis ex duobus versiculis est,* cùm unus versus loquitur in genere, alter illud genus per species explicat, E.G. *In quocunque, &c. fuerit corporis vitium,* ne &c. Lev.21.7. venit mox sequens versus, & vitium illud specificat, Cœcus, claudus, &c. Sic Levit.15.2. seminifluus dicitur esse immundus. Versus alius mox explicat in specie: *Ipse & omne cui incubuerit, &c.* vide Halich. olam fol.26.2. *Item Conjugatio, apud Grammaticos per metaphorã, quòd sicut lapides, ligna ac reliquæ partes ritè dispositæ, ædificium constituunt, sic Verbum per Temporum & personarũ ordinem flexum & dispositum, Conjugationem efficit.* בנין כבד *Conjugatio gravis,* puncto, scil. Dages gravata, quę vulgò *Pihel* vocatur. בנין שלא נזכר פועלו *Conjugatio cujus non commemoratur agens,* id est, *Conjugatio Pyhal,* quæ sæpè usurpatur passivè, ut non commemoretur, à quo agente passio sit illata. בנין הנוסף *Conjugatio aucta,* i.e. *Hiphil,* literâ characteristicâ ה ab initio aucta. Vide R.Salomon. Jesa.12.5. & R.David. 2.Reg.2.10.

בנין שנים *Ædificiũ duorum.* Sumitur in Aben Esra pro *Numero Duali,* Gen.1.2.

בנינא *Structura, Constructio, Ædificium,* Targ. לסתרא בנינא Ad diruendum ædificium, Eccl.3.3. ut est in Regiis: Veneta, לפרקא בנינא eodem sensu. ומביניתא דבנינא Et è medio ædificii, Ezech.42.5. ובנינא דקדם בצורתא Et ædificium quod erat ante

ante contracturam, Ezech.41.12. וּבִנְיָנָא וְכֻתְלַיָּא Et ædificium & parietes, Ezech.41.13. וּמְשַׁח יָת פּוּתְיָא דְבִנְיָנָא Et mensus est latitudinem ædificii, Ezech.40.5. *Constructum, ut in præcedenti forma:* אַרְדִּיכְלַיִךְ שַׁכְלִילוּ בִּנְיָנִיךְ Architecti tui perfecerunt structuram tuam, Ezech.27.4.

בַּן *Filius, sic dictus, quòd in eo consistat structura, conservatio & propagatio domus paternæ & familiæ, vel, quasi Genitus, Genitura, procreatus, ex ea significatione, quâ Verbum* בָּנָה *Ædificare, dicitur pro Gignere, liberorum procreatione exstruere domum & familiam. Apud Rabbinos latè usurpatur, ut Hebraicè, nec tantùm de animatis dicitur, sed & ad inanimata accommodatur:* ut, יַד בֶּן הַפַּטִּישׁ *Manus filii mallei*, id est, *malleoli*, Talm. Kelim cap.29. *Singulare in Targum inusitatum est, & pro eo Chaldæi dicunt* בַּר. *At pluraliter in Targum dicitur* בְּנִין, *emphat.* בְּנַיָּא, *constructè* בְּנֵי *Filii, Liberi:* בְּצַעַר תֵּלְדִין בְּנִין In dolore paries liberos, Genes.3.16. וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן Et genuit filios & filias, Gen.11.11. וַחֲזוֹ בְּנֵי רַבְרְבַיָּא Et viderunt filii magnatum, Gen.6.2. וְלָא תִסַּב אִמָּא עַל בְּנַיָּא Et non accipies matrem cum pullis, Deut.22.6. *Sic cum Affixis,* וּבְנַיָּא בְּנַי Et filii filii mei sunt, Gen.31.43. בְּנַנָא Filii nostri, בְּנֵיכוֹן Filii vestri, Jos.22.25. &c. בְּנֵי גַוֵּיהּ Filii medii ejus, Levit.4.11. id est, *Exta, Intestina ejus: Rabbini dicunt* בָּנִים *ut Hebraicè, unde illud:* אַשְׁרֵי מִי שֶׁבָּנָיו זְכָרִים אוֹי לוֹ שֶׁבָּנָיו נְקֵבוֹת *Benè illi, cujus liberi sunt masculi: Væ illi, cujus liberi sunt fœmellæ*, Pesachim fol. 65. 1. Kiddușchin fol.82. 2. Sanhed. fol. 100. 2. בֵּן פָּנָיו לְמַטָּה בַּת פָּנֶיהָ לְמַעְלָה Filius faciem suam habet deorsum, (cùm scil. nascitur) filia verò faciem suam habet sursum, Sota fol.11.2. Rationem vide in Nidda fol.31.2. ubi non de nativitate, sed de דֶּרֶךְ תַּשְׁמִישׁ explicatur. Vide etiam suprà in אִשָּׁה. בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים לַמִּקְרָא וְכוּ' Filius V annorum ad Biblia, &c. Vide Pirke avoth cap.5. in fine: רוֹב בָּנִים דּוֹמִין לַאֲחֵי הָאֵם *Plerumq; liberi similes sunt fratribus matris*, Talm. Hierosl. Kiddușch. in fine.

ן *Idem est quod* בֶּן *Filius. Hinc in titulo magnorum Bibliorum Venetorum,* וּפֵירוּשׁ רַשִׁ"י וְן עֶזְרָא Et commentario R. Salomonis & ben (vel Aben) Esra. Et in titulo præfationis primæ ibidem: בֶּן יִצְחָק ן אֲדֹנִיָּהוּ Filius Isaaci, filii Adon-jahu.

אִבְנָא *Idem, cum prothesi literæ* א, *ut in* אִדְרָא *&* אִרְמָא *& aliis. Hinc in Plur. emph. ad formam Syram,* אִבְנָא שְׁבָרָא Filios insipientes, Prov.23.28.

אֶבֶן *Idem. Hujus usus in Nominibus propriis est; & ex lingua Arabica originem suam habet.* Hinc אִבְן סִינָא Avicenna, אִבְן רֻשְׁד Averroes, in Ikkarim Orat.2.cap.11. Sic R. Abraham Aben Esra, R. Schmuel abbē Tybbon, R. Schlomoh abben Gabhirol. Sic verò ad familiam potiùs, quàm ad Patrem rationem habet. Nam R. Abrahami pater, Mēir dictus fuit, Esra autem familiæ nomen fuit. Tybbon, Gabhirol, nomina familiæ gentilitia fuerunt. Pater autem utriusq; Jehuda nominatus. Abben Senæ pater Eli fuit.

בְּרַת *Filia, ut Hebraicè. Cum Nominibus fœmininis ejus varius usus est per Appositionem, ut Masculini* בַּן. *Chaldaicè non suscipit Pronomina Affixa, sed ea jungiuntur ejus synonimo* בְּרַתָּא*, ut Elias observavit. In Plurali Nun radicale redit, ut Hebraicè:* וּתְלָת בְּנָן Et tres filias, Jobi 1.2. וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן Et genuit filios & filias, Genes.5.4. *Emphaticè,* וּבְנָתָא אִתְיְלִידָא לְהוֹן Et filiæ natæ sunt ipsis, Genes. 6.1. סַגִּיאָן בְּנָתָא Multæ filiæ, Prov.31.29. *Constr.* לִבְנַת אֱנָשָׁא Filias hominum, Genes.6..4. At in Jobo, הֵיךְ בְּנָתָא דְאִיּוֹב Sicut filiæ Jobi, Job.42.15. *Cum Affix.* וּדְבַרְתְּ יַת בְּנָתַי Et accepisti filias meas, Genes. 31.26. בְּנָתֵיכוֹן Filias vestras, Genes.34.9. וְיַת תַּרְתֵּין בְּנָתָךְ Et duas filias tuas, Gen.19.15.

בַּת אַרְעָא Filia terræ. In Gemara, מַאי צִינִית Quid est צִינִית? בַּת אַרְעָא Filia terræ, Schab.65.1. Aruch explicat, מַכָּה שֶׁתַּחַת הָרֶגֶל *Plaga; Pustula sub pede.* Fortè *Clavus.* צִינִית in Talm. Hierosl. in Gemara explicatur פּוּדַגְרָא Podagra.

בַּת בֵּירָתָא *Filia putei, Fossula, Aquæductus parvus ex fonte derivatus*, Cholin fol.106.col.1.

תֵּיבָה בַּת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת *Dictio filia duarum literarum*, id est, *duabus literis constans.*

בֵּיעָתָא בַּת יוֹמָא *Ovum filia diei*, id est, *eodem die positum.*

בַּת עוֹנָשִׁין *Filia mulctarum*, id est, plagis, sive flagris digna. Opponitur ipsi בַּת חוֹרִין *Filia liberorum, libera, impunis.*

בַּת קוֹל Hebr. בַּת קָל · בַּת קָלָא · בְּרַת קָלָא Chald. *Filia vocis, Repercussio vocis, Echo:* הַשֶּׁמֶן אֵין לוֹ בַּת קוֹל Oleo non est filia vocis, id est, resonantia, non edit sonum, quādo effunditur in vas aliud. Aliâs vocant קוֹל הַבָּרָה, Cant.1. Medrasch. *Deinde vocabant ita Talmudici & prisci Rabbini, vocem quandam cœlestem, divinitùs emissam, ut voluntatem Dei hominibus patefaceret, Oraculum cœleste seu Divinum. Filia,* id est, *secundaria vox, cœlestis vocis quasi partus. Volunt autem fuisse gradum aliquem Spiritûs Sancti & Prophetiæ. Usus ejus maximè fuit tempore Templi secundi, quando Spiritûs Sancti præsentia & Prophetia deficiebat,* id est, *non ita efficax & continua erat, ut in Templo primo. Istius cœlestis vocis usus debebat præparare homines, ut intelligerent ejus usum sub adventum Messiæ veri, Christi. Sub eo enim statim audita fuit;* Matth.3.17. Καὶ ἰδὲ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγουσα, *Et ecce vox è cœlo, dicens, &c.* Consule hîc Notas Drusii in Præteritis. Matth. 17.5. Καὶ ἰδὲ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, *Et ecce vox è nube, dicens.* Johan.12.28. Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *Venit igitur vox è cœlo, &c.* Actor.12.22.

οἱ δὲ δῆμος ἐπεφώνει, Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου: Id Syrus ita reddit, בְּנַת קָלָא *Filiæ vocis, &c.* Vide ad istum locum Notas Tremellii. Sic legitur in eodem Syro interprete ad Hebr.3.15. אן ברת קלה חשמעון *Si filiam vocis ejus audiveritis.* Vide eundem ad Rom.10.16.&c.

Apud Talmudicos, תנו תנן משמתו חגי זכרי׳ ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואף על פי כן היו משתמשין בבת קול וכו׳ Tradiderūt Rabbini nostri; Ex quo mortui sunt Haggæus, Zacharias & Malachias, ablatus est Spiritus Sanctus ab Israële. Nihilominus tamen utebantur Filià vocis. Nam quadam vice ministrantibus ipsis in cœnaculo domus Gorijæ, edita fuit ipsis Filia vocis è cœlo, quæ dicebat, Homo quidam inter vos est, qui dignus est, ut Majestas Divina super ipso requiescat, sed sæculum ejus est indignum. Proinde convertebāt oculos suos ad Hillelem senem, quem, cùm moriebatur, plangebant, sanctum illum, scil. & humilem discipulum Esræ. Iterum aliâ vice, cum discumberent in urbe Jafne, edita fuit ipsis Filia vocis è cœlo, dicens; Est homo quidam inter vos, dignus, ut Majestas Divina super ipso requiescat, sed homines sæculi ejus sunt indigni. Proinde conjecerunt oculos suos in Samuelem parvum, &c. Sota fol. 48. col. 2. Eadem leguntur in Sanhedrin fol. 11. colum. 1. ubi Glossa ad בת קול *Filia vocis;* Sunt qui dicant, illos nequaquam audivisse vocem quæ è cœlo egrediebatur, sed è medio illius vocis egredientem vocem aliam, quemadmodum accidere solet quandoq;, ut cùm homo validè aliquid percutit, vocem aliquam inde exeuntem de longè percipiat. Et hanc vocem audiebant, ideò vocabant eam *Filiam vocis.* In Berach. Hieros. fol. 3. c.2. & 3. ר׳ ביבי משם ר׳ יוחנן ביבנה יצאת בת קול. R. Bebhai dixit nomine R. Jochanan: In Jabhne exivit filia vocis. Vide & præcedentia. Rabbi Levi Ben Gersom scribit 2.Sam.1. sect.27. ואחשוב שהיא חלק מה מהקסם השלם וכו׳, h.e. Existimo ego Filiam vocis esse speciem quandam perfectioris & excellentioris Divinationis. Videatur etiam R. Bechai in Deuter. sect. וזאת הברכה fol. 227. col.4. ubi rationes reddit, cur vocetur בת קול & non בן קול. R. Moses in libro מורה נבוכים par. 2. cap.42. scribit; הגר המצרית אינה נביאה ולא מנוח ואשתו נביאים כי זה הדבר אשר שמעוהו או שעלה בדעתם הוא כדמות בת קול אשר זכרוה החכמים תמיד והוא ענין אחר ילוה לאיש שאינו מוזמן h. e. Hagar Ægyptia non fuit Prophetissa, neq; Manoah & uxor ejus Prophetæ, quia sermo iste, quem audiverunt, vel qui ascendit in mentem ipsorum, fuit instar Filiæ vocis, cujus frequentem mentionem faciunt Sapientes nostri, & quæ talis res est, quæ eum quoque comitari potest, qui non est præparatus. Schem tobh ad hunc locum scribit; לפי דעת הרב בת קול הוא שיהיה אדם חזק הדמיון באופן שחושב שישמע קול חוץ לנפש, h. e. Juxta mentem Rabbi Mosis Filia vocis est, cùm homo ita fortis est in imaginatione, ut existimet se audire vocem extra animam. Elias Levita in Thisbi scribit; ובעלי הקבלה אומרים שהוא קול של מדה אחרת הנקראת קול ואולי כן הוא, h. e. Cabalistæ dicunt, quòd sit vox proprietatis cujusdam Divinę, quę vocatur *Kol.* Et fortassis ita est. *Hujus* ברת קול, *sive Filiæ vocis mentio quoq; occurrit in Targumim, sed præcipuè in posterioribus & recentioribus;* ut, בְּרַת קָלָא נְפַקַת מִן שְׁמַיָּא Filia vocis egrediebatur è cœlo, Genes. 38. 26. in Jonath. & Hierosol. ברת קָלָא נְפַלַת מִן שְׁמֵי מְרוֹמָא Filia vocis egrediebatur è cœlo excelsi Num.21.7. in Targ. Jonath. בְּרַת קָלָא נְפַקַת מִנּוֹ אַרְעָא וְאִשְׁתְּמַע קָלָא בִּמְרוֹמַיָּא Filia vocis egrediebatur è terra, & audita fuit vox illa in cœlis. Ibid. in Targ. Hierosol. vide & Deut. 28.15. in Jonath. Deut.34.5. in Jonath. Cant.2.14. Thren.3.38. Cant.4.1. & Cant.5.14

בָּנֵי *Balneū,* עילה לבי בנית Introduxit ipsum in domum Balnei, Schab. fol.33.2. *Hinc in plurali apud Targumistas,* בֵּי בָנִין Domus balnearum, Eccles.2.8. Guido propter pravam punctationem putavit *Filias, Puellas* significare, sed id loco isti non quadrat: בֵּי תַמָּן דִּימוֹסִן וּבָנִין Ubi thermæ & balneæ, Esth.2.3. *Ex alia forma,* מִבֵּי בָנֵי וְתַמְרוּקָא A domo balnei & mundationū, Num. 29.7. & Lev.23.27. & 16.29.

בַּאנָיָא *Balneator,* Esth.6.12. in Targ. secundo, quod pravè ibi punctatum.

בִּינִיתָא *Nomen piscis,* Gittin fol. 69. 2. Vide suprà in בין.

בניתא · בְּנְיָתָא *Structura, Ædificium: Pilus, Capillus, Capillus plicatus, Plicatura capillorum, Plicæ capillorū muliebrium,* Zöpfle flechten: כמשחל בניתא מחלבא Secundum extrahere, id est, sicut qui extrahit pilum ex lacte, Berach. fol.8.1 בִּכְרַכֵּי הַיָּם קוֹרִין לְקַלְעִיתָא בְּנָאִיתָא In urbibus maritimis vocant plicas capillorum בְּנָאִיתָא, Medrasch Koheleth cap. 7. 3. Id petitum ex Talmud Eruvin fol.18.1. Vide & suprà in בין.

בנך בַּנְכֵי *Porcæ, Fossæ:* למעבד בנכי לכרמיהון Ad faciēdum fossas vineis suis, Moed katon fol.4.2.

בנס *Irasci, Indignari, Effervescere. Præteritum,* וּבְנַס פַּרְעֹה Et efferbuit Pharao, Gen.40.2. in Targ. Jon. Hebr. וְיִקְצֹף וּבְנַס מָרְדְּכַי Et efferbuit Mardochai, Esth.4.17. *Plurale,* בְּנַסוּ וּקְצַפוּ Indignati sunt, & efferbuerunt, Esth.2.21.

בנים *Iratus, Indignabundus. Plurale,* וְהָא אִנּוּן בְּנִיסִים Et ecce erant indignabūdi, turbati, tristes,

Genes.40.6.in Jon. *Fœmin.* הֵיכְנָא אַפֵּי בְנִיסְּתָא Sicut facies indignabundæ, Prov.25.23.

בְנִסָּא *Ira, Indignatio:* עֲלַי בְנִסָּא יִתְמַלְאוּן Contra me irâ repleti sunt, Jobi 16.10.

בנר בנריות *Vasa, vel vestimenta, lintea balneatoria:* דליין ובנריות הוליכה לה למרחץ Situlas & linteamina vel sudariola portavit ei in balneū, Beres. rab. sect.45. In Jalkut fol.21.4. pro eo legitur דליין וסנדליאות. Baal Aruch legit per Kaph ab initio, sed non explicat. Similis locus est in Jalkut fol.194.4. לא יוליך אחריך כלים למרחץ. Habebatur hoc olim servile & ignominiosum.

בנרסי. Ponitur pro genere quodam vestimenti, in Talm. Hieros. Kilaim cap.ult.

* בנרת ביניתא & ביתא Vide suprà in בין.

בסא בִיסָא · בִסָּא *Vas, Mensura in qua miscebant mincha sive sacrificiū vespertinum:* ביסא גרושה Mensura accumulata: ביסא טפופה Mensura plena, æqua, Menach. fol.7.1. *Bissa, Vas,* adducitur à Matthia Martinio in Lexico. Henricus Stephanus in Appendice Lexici ex Eusthatio adducit, βῆσα dictum fuisse quoddam poculum, superius latum, inferius angustum. *Citatur etiam in Aruch* ביסי *pro Spinis, seu pabulo camelorum spinoso*, sed in Gemara legitur כיסי per Kaph. Vide כסא.

בוסְיָא בְסִיָא *Passus, Gradus, Gressus, idem quod Hebraicè* פְּסִיעָה. Vide Talm. Hier. Bava metzia fol.10.2.

בסט בוּסִיטָא *Velum faciei*, Guido.

בסטיא *Genus vestimenti*, Bemidbar rabba sect.7.

בסל בסיליאוס · בסיליוס Βασιλεύς, *Rex, Dominator:* בסיליוס קיסר אגוסטוס Rex Cæsar Augustus, Talm. Hieros. Berach. cap.9. Hoc corruptè in Beres. rab. sect.8. legitur בסילוגוס.

בְסִילִין Βασίλειον *Regius: Regalis, Regia domus vel sedes, Regius thronus*, Talm. Hierosol. Peah fol.20.2. In Beresch. rabba sect.93. *Et posuit me in patrem*, Gen.45.8. exponitur, לפטרון בסילין לְאָב In patronum regium.

בְסִילְקִי Βασιλική, *Basilica, Regia, Palatium:* כמין בסילקי גדולה היתה Tanquam basilica magna erat, Succah fol.51.1. דומה לשני שרים שהם בבסילקי אחת Simile hoc est duobus principibus in basilica una, Medrasch Tehill. Psalm.105. Plurale, בסילקאות Basilicæ.

בְסַם *Suave, Dulce, Jucundum esse vel fieri. Præteritū,* בְסִימַת דְמִיכַת גַבְרָא Suavis est somnus viri istius, Eccles.5.11. *Futurum,* יִבְסַם Dulcis erit, Deuter.32.2. וְתִבְסַם שִׁנְתָךְ Et dulcis erit somnus tuus, Prov.3.24. Pahel בַסֵּם · בַסִּים *Idem:* Item, *Dulce, Jucundum, Suave reddere:* ut, וּבַסִּימוּ מַיָּא Et dulces redditæ sunt aquæ istæ. Exo.15.25.

Participium, דִמְבַסֵּים לְחַבְרֵיהּ Qui exhilarat socium suum, Prov.27.9. *Futur.* אוֹ מָה יְבַסְמִנָךְ אֲרוּם תְתוּב Aut quid oblectat te, vel, suave tibi est, cùm respondes? Hebr. מַה יַּמְרִיצְךָ, quod sine dubio Paraphrastes hîc voluit idem esse quod ימליצך, Job.16.3. Sic Job.6.25. pro נִמְרְצוּ habet בַסִּימִין Suavia. יְבַסְמוּן דִיהְנָא Dulcem stillant pinguedinem, Psal.65.12. וִיבַסְמוּן פִתְגָמֵי אוֹרַיְתָא Et dulcia erunt verba Legis, Jesa.50.20. *Ithpahel, Præteritum,* דִי עֲלֵיהוֹן אִתְבַסַּם עָלְמָא Super quibus fundatus est mundus, Cantic.2.5. videtur legendum אתבסס per Samech in fine: אִתְבַסִּימוּ לְרִחְשָׁא Dulcescerunt vermibus, Jobi 24.20. *Participium,* אִן מִתְבַסְמָא בְפוּמֵהּ בִישְׁתָא Si dulce futurum est in ore ejus malum, Job.20.12.

II. *Condimentum aromaticum conficere, Aromatibus condire. Pahel, Præterit.* וּבַסִּימוּ אַסְוָתָא יַת יִשְׂרָאֵל Et condiverunt Medici aromatibus Israëlem, Genes.50.2. in Targ. Jon. *Infinit.* לְבַסְמָא יַת אֲבוּי Ad condiendum aromatibus patrem suum, Ibid. *Futur.* גְבַר דִיבַסֵּם Vir, qui condimentum aromaticum conficit, Exod.30.23. Ithpehal, מִן דְאִתְבַסַּם Ex quo conditus erat, Genes.50.3. in Jonath.

III. *Talmudicis est Exhilarare, Oblectare se, Inebriari, Exhilarare se vino ad ebrietatē;* Hinc legitur in Jure Talmudico, מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי hoc est, Tenetur homo in festo Purim se exhilarare, vel inebriare, donec nesciat distinguere inter, *Maledictus sit Haman, &, Benedictus sit Mordechai*, in Megilla fol.7.2. בתר דאיבסים Postea quam inebriatus esset, Ibid. ודמו כבאן דמיבסמי וגנו אפרקיד Et fuerunt similes ebriis, & jacuerunt illic supini, hoc est, jacuerunt illic supini instar ebriorum, Bafra fol.73.2. in fine.

IV. *In Ithpahel significat Conjungi, Copulari:* תמן אתבסים ואתקשר עלמא עלאה Ibi conjunctus & copulatus est Mundus superior cum inferiore, Zohar, col.93. ואתבסמת בנוקבא Et incorporabitur fœminæ.

בְסִים בְסִים *Dulcis, Suavis:* לַחְמָא דְטִימוֹרָא בְסִימָא Panis absconditus dulcis est, Prov.9.17. *Plurale,* בְסִימִין יַתִּיר מִדוּבְשָׁא Dulcia magis quàm mel, Psal.19.11. Psal.119.103. מָה בְסִימִין הִנּוּן מִלִּין תְרִיצִין Quàm suavia sunt verba recta, Jobi 6.25. Hebraicè מַה נִּמְרְצוּ. *Plur.* בְסִימִן לֵיהּ Dulcia sunt ei, Job.21.33. *Emphat.* עַדְבִין נְפַלוּ לִי בְבְסִימָתָא Sortes ceciderunt mihi in locis jucundis, Ps.16.6. Regia, בְבְסִימוּתָא. *Talm.* רְוָחָא לְבְסִימָא שְׁכִיחַ *Respiratio post dulcia invenitur. Proverbialiter* in Talmud adducitur libro Megilla fol.7.2. & Erubhin fol.82.2. ubi duæ diversæ sententiæ afferuntur, quarum una probabilis, altera dubia & dura. Cui adstipulandum

pulandum quærebat unus: probabili respondebat Rabbi, juxta illud proverbiale, &c.

בְּסִימָא *Aromatibus conditi*, Gen.50.3. in Jon.

בוּסְמָא *Jucundum, Suave*: מֵאמְרָא רְבוּסְמָא *Oratio quæ suavis est*, Prov.16.24.

בוּסְמָא בּוּסָם *Aroma, Unguentum, Pigmentum, à suaveolentia sic dictum*: בּוּסָם מְבַסָּם עוֹבַד בּוּסְמָנוּ Aroma aromatizatum sive confectum opere artis aromaticæ vel apothecariæ, Exod.30.25. Sic v.35. *Emphat.* קְנֵה בוּסְמָא Calamus aromatis, i.e. aromaticus, Cant.4.14. וְרָחֵם חַמְרָא וּבְסְמָא לָא נָעְתַּר Amans vinum & unguenta non ditabitur, Hebr. יַיִן וָשֶׁמֶן Vinum & oleum, Proverb.21.17. Huc refert Elias in Meturgeman, וּבִשְׁמָא דִימִינָא מִתְקְרֵיָא Et unguentum dexteræ vocatur, Prov. 27.16. Heb. וְשֶׁמֶן יְמִינוֹ יִקְרָא, quod tamen communiter in libris omnibus legitur, וּבִשְׁמָא דִימִינָא *Et de nomine dexteræ vocatur*, quemadmodum & Græci habent, ἐνόματι ἢ δεξιὸς καλεῖται; quos secutus illic videtur Paraphrastes Chaldæus. Verba sunt obscura, quorum *sententiam decem Sibyllæ investigabunt, cum ipsis otium erit*, scribit Drus. in Observat. lib.10. cap.6. מִשְׁחָא וּבוּסְמָא Oleũ & aromata, Hebr. וּקְטֹרֶת Prov.27.9. *Plur.* דאַסִיקוּ קְטוֹרֶת בּוּסְמִין Qui obtulerunt suffitum aromatũ, Thren.4.13. סַב לָךְ בּוּסְמִין Cape tibi aromata, Exo.30.34. *Emphat.* מַדְבְּחָא דִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָא Altare suffitus aromatici, Exod.30.27. *Cum Aff.* יַת קְטוֹרֶת בּוּסְמָיךְ Suffitũ aromatum tuorũ, Cant. 5.1. *Quandoq. per* ש *scribuntur, ut Hebraicè* בֶּשֶׂם.

בּוּסְמָן *Odoriferum, suaveolens condimentum, aroma, vel oleum. Plural. masc.* ותסוכי בוּסְמָנִין Et unges te odoriferis, Ruth.3.3. תַּמָּן מוֹקְרִין רֵישֵׁי בוּסְמָנִין Illic incendebant præstantissima aromatum odoriferorum, Genes.50.1. in Targ. Jon. & Hierosol. כְּבוּסְמָנִין טָבִין Sicut aromata optima horti Eden, Cant.4.13. *Emphat.* הֲלָא יַת בוּסְמָנַיָא Annon aromata odorifera, Jerem.44.21. *Ex forma fœm.* יַת קְטוֹרֶת בּוּסְמָנָן Suffitum odoriferorum, Exod. 30.35. in Jon.

בּוּסְמָנוּ *Ars, vel, opera unguentaria, Conditura, Pigmentum*, Exod.30.25.

בַּסִּימוּתָא *Dulcedo, Jucũditas, Suavitas*: בְּבַסִּימוּתָא דַיְיָ In jucunditate Domini, Psal.27.4. בַּסִּימוּתָא דְגַן עֵדֶן Jucunditas horti Edenis, Psal.90.17.

בִּיסּוּם Rab. *Idem.*

בסים Talm. *Acetũ, quasi minimè dulce*: וטעינה תרין זיקין חד דחמר וחד רבסים Et gestabat duos utres, unum vini, alterum aceti; מנין אתה ידע דטעינה תרין זיקין חד דחמר וחד דבסים Unde scis, quòd portet duos utres, unum vini, alterum aceti? א״ל מטפייתא דחמרא ספוג ובסימא תוסס Respondebat ipsi: ex guttis (in via per stillationem delapsis): Vinum enim spongiatum est, id est, à terra quasi spongiâ absumptum: acetum autem bullit, id est, in superficie terræ natat, & non est absumptum, Echa rab. cap.1. vers.1. Glossa חוֹמֶץ. Pro בסים in Jalkut Echa fol.166. col.2. legitur חומץ. Et in libro מעשה, historiâ 154. Germanicè pro eo legitur אויל, id est, *oleum*. Fortè scriptum in libro, quo ipse usus, שמן. Aut quia Prov.21.17. Hebræo שֶׁמֶן in Targum respondet בוּסְמָא, ut suprà visum. In Talmud Hierosolymitano, Pesach. cap.3. ab initio, חוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי *Acetum Edomæum*, explicatur in Gemara, בסימא דרומיא Acetum Romanorum. Unde liquet clarè, בסים in hac lingua idem esse quod חוֹמֶץ. Iterum in Talm. Hier. Maaser scheni cap. 4. propè finem: חמריה דההוא גברא מיפוק בסים Vinum istius viri factum est acetum: מיפוק בסים, i.e. יצא לחומץ, ut in glossa notatur.

בסן בּוּסִינָא *Lucerna, Candelabrũ.* In Zohar pro Chaldæo בוּצִינָא.

בסס בְּסִיס.. בְּסִיסָא *Basis, Basis: Sedes*: בסיס רִיגְה Basis ejus, Exod.37.17. in Targ. Jonath. ובסיסיה דנחשא Et basin ejus æream, Exod.30.18. Sic 30.28. עֲלֵי בְּסִיסַהּ Super basin suam, Ps.104.5. *Plural.* בְּסִיסֵי אַרְעָא Bases terræ, Psal.82.5. *Emph.* וַעֲבַד יַת בְּסִיסַיָא עַסְרָא Fecitque bases decem, 1 Reg. 7.27. *Apud Talmudicos*, פרח והבסיס טמאין Flos (candelabri, h.e. suprema candelabri pars lumen continens) & basis, (h.e. pedes ejus) sunt immunda, Kelim cap.11. שָׁלֹשׁ בְּסִיסָאוֹת Tres sedes, Kelim cap.24. In parvis Misnajoth legitur hîc בססיות. *Hinc fit Verbum*,

אִתְבְּסַס *Fundari positis basibus. Quò fortè revocandum illud*, די עֲלֵיהוֹן אִתְבְּסַס עָלְמָא Super quibus fundatus est mundus, bases mundi positæ sunt, Cant.2 5. quod tamen in fine legitur cum Mem. *Ex Pehil*, בְּסִיסָן עַל סַמְכִין דִּדְהַב טָב Positæ super fulcimentis auri boni, Cant.5.15.

II. בְּסַס Talm. *Calcare, Conculcare, Triturare*: שֶׁבָּסְסָן בְּגוֹרֶן Quæ triturant in horreo, Succah cap.1. fol.14. col.1. & Okezim cap.1. Sic Hebraicè בססו Conculcant, Jesa.63.6. &, יַעַן בּוֹשַׁסְכֶם Propter conculcare vos, Amos 5.11. ubi ש loco Samech.

בסיסטאורת *Mensura expansorum brachiorum*, Germ. ein Klaffter: hinc, המים העליונים יתרים על התחתונים כשלשים בסיסטאורת Aquæ superiores (cœlorum) abundabant super inferiores quasi triginta cubitos, Jalkut fol.3. col.3. ex Beres. rab. sect.4. sed ibi legitur per Kaph ab initio. Postellus reddit *Intervalla*.

בְּסַר *Despicere, Contemnere, Spernere. In Targum frequenter ponitur pro Hebræo* בָּזָה: *Præteritum*, עַל פִּתְגָמָא דַיְיָ בְּסַר Eò quòd verbum Domini contempsit, Num.15.31. וְאִסּוּרוֹי לָא בְסַר

 Et

Et vinctos suos non spernit, Psal.69.34. וּבְסַר עַל מוֹמִי Et spernit juramentum, Ezech.17.18. *Fæm.* וּבְסָרַת עֲלוֹהִי Et sprevit eum, 2. Sam. 6.16. מָא דֵין בְּסַרְתְּ עַל פִּתְגָמָא דַיְיָ Quare sprevisti verbum Domini, 2.Sam.12.9. דִבְסַרְתְּ עַל מוֹמִי Quæ sprevisti juramentum, Ezech.16.59. *Futurum,* לָא תִבְסוֹר Non contemnes, Psal.51.19. דְמוּתְהוֹן תִּבְסַר Imaginem eorum contemnes, Psal.73.20. *Pahel, Præteritum,* מְטוּל דְלָא בַּסַר Propterea quòd non sprevit, Psalm.22.25. דְבַסַר יוֹמָא Qui contemnit diem, Zach.4.10. בְּמָא בַּסַרְנָא עַל שְׁמָךְ In quo sprevimus nomen tuum, Malach.1.6. *Partic.* מְבַסְּרָא לָךְ Contemnens fuit te, 2.Reg.19.21. דִמְבַסְּרִין עַל שְׁמִי Qui contemnitis nomen meum, Malach.1.6. Sic 1.Sam.2.30. *Hinc legitur in Proverbialibus sententiis Ben Syræ,* מוֹקִיר מְבַסְּרוּהִי דָמֵי לַחֲמָרָא *Honorans contemnentes se similis est asino.* Asinus enim & amore & officiis prosequitur eum, à quo vapulat & contemptim habetur. Vide Drusium.

בְּסִיר · בְּסִירָא *Spretus, Contemptus,* בְּסִיר בִּבְנֵי אֱנָשָׁא Contemptum inter homines, Jere.49.16. בְּסִיר אַתְּ לַחֲדָא Contemptus es valdè, Obad.1.2. *Emphat.* בְּסִירָא Contemptus, Jerem.22.28. דְשִׁיט וּבְסִיר Quod spretum & contemptũ, 1.Sam.15.9. זְעֵיר אֲנָא וּבְסִיר Parvus ego sum & contemptus, Psalm.119.141. *Plural.* יְהַבִית יָתְכוֹן בְּסִירִין Dedi vos contemptos, Mal.2.9. גֻבְרִין סְרִיקִין וּבְסִירִין Viros leves & contemptos, Jud.9.4. לִדְבְסִירִין בֵּינֵי עַמְמַיָא Iis qui contempti sunt inter gentes, Jesa.49.7.

בּוֹסְרָן *Contemptus, Despectio,* בְּכֵן יְהֵי לְבוֹסְרָן Idcirco erit in contemptum, Jesa.53.3.

בְּסִירוּתָא *Idem:* אֲרֵי סַגִּי סְבַעְנָא בְּסִירוּתָא Quia multum saturati sumus contemptu, Psal.123.3.

בְּסַרְנוּתָא *Idem,* בְּגֵיוְתָנוּתָא וּבְסַרְנוּתָא Cum superbia & despectione, Psal.31.19. שָׁדֵי בְּסַרְנוּתָא Effundens contemptum, Psal.107.40.

מְבַסְּרָנָא *Contemptor. Plur. emph.* מְבַסְּרָנַיָא Contemptores, Psal.123.v.ult. עַל טוּרַיָא נְוָתְנַיָא מְבַסְּרָנַיָא Super montibus altis & contemptoribus, Psal.68.17. Fortè meliùs legeretur מְבַסְּרַיָא Contemptis.

II. בַּסַר *Nuntiare, Annunciare, Prædicare, Euangelizare, ut Hebraicè* בִּשֵּׂר, *unde etiam non rarò per* ש *scribitur. Præter.* לִיט גַבְרָא דְבַסַר יָת אַבָּא Maledictus vir, qui nuntiavit patri meo, Jerem.20.15. בַּשְּׂרִית צִדְקָא Prædico justitiam, Psal.40.10. *Participium,* מְבַסַר & מְבַסַּר *Nuntians, Nuntius:* אַף דֵין מְבַסַּר Etiam hic nuntius, 2. Samuel.18.26. וְלִירוּשְׁלֵם מְבַסַר אֶתֵּן Et Hierosolymæ euangelizantem dabo, Jesa.41.27. רַגְלֵי מְבַסַּר Pedes euangelizantis, Jesa.52.7. וַאֲתִיב דִמְבַשַּׂר Et respondit qui nuntium adferebat, 1.Sam.4.17. כִּמְבַסַּר Quasi euangelizans, 2.Sam.4.10. *Plur.* מְבַסְּרָן לִירוּשְׁלֵם

Euangelizantes Hierosolymæ, Jesa 40.9. *Fæm.* מְבַשְּׂרָן Psal.68.12. *Infinit.* לָא גְבַר בָּשַׂר אַתְּ לְבַסָּרָא Non vir idoneus es ad nuntiandum, 2.Sam.18.20. *Imperativus,* בַּסַּרוּ עֲלַהּ Annuntiate contra illam, Jerem.51.27. בַּסַּרוּ מִיוֹמָא לְיוֹמָא Annuntiate de die in diem, Psal.96.2. *Futur.* וְיוֹמָא הָדֵין לָא תְבַסַּר Et die hoc non annuntiabis, 2.Sam.18.19. וַאֲבַסַּר יָת מַלְכָּא Et nunciabo Regi, 2.Sam.18.19. לָא תְבַשְּׂרוּן Ne prædicetis, 2.Sam.1.20. *Ithpahel, Præterit.* אִתְבַּשְּׂרַת בַּחֲקַל מוֹאָב Euangelizata fuit in agro Moab, h.e. nuntium acceperat, nuntiatum fuerat ei, Ruth.1.6. Sic, *Futur.* יִתְבַּסַּר רִבּוֹנִי מַלְכָּא Euangelizetur Dominus meus rex, h.e. Nuntietur Domino meo Regi, 2.Sam.18.31. Simili constructione ait Apostolus ad Hebr.4.2. Καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κἀκεῖνοι.

מְבַסַּר *Nuntius,* ut suprà.

בְּסוֹרְתָא בְּשׂוֹרָא & בְּסוֹרַת בְּסוֹרָא *Nuntiũ: Præmium nuntii:* בְּסוֹרָא טָבָא יֵיתֵי Nũtium bonum adferet, 2.Sam.18.27. יוֹמָא הָדֵין יוֹם בְּסוֹרָא הוּא Dies iste dies boni nuntii est, 2.Reg.7.9. בְּסוֹרָא שְׁמַעְנָא Nuntium, rumorem audivimus, Obad.1.1. Heb. שְׁמוּעָה. *Emphat.* בְּסוֹרְתָא בְּפוּמֵיהּ Nuntium est in ore ejus, 2.Sam.18.20. *Cum* ש; בְּשׂוֹרְתָא דָא Nuntium hoc, Jud.5.16. *Cum Affix.* לְמִתַּן לֵיהּ מַתְּנַת בְּסוֹרְתֵיהּ Ad dandum ipsi præmium nuntii ejus, 2.Sam.4.10. *Apud Talmudicos,* וְלֵית לָךְ בְּסוֹרְתָא מְתִיהֲבָא Et tibi non est datum præmium læti nuntii. Item, כּוֹס שֶׁל בְּשׂוֹרָא Poculum læti nuntii, Ketubhoth fol.16.col.2. in Gemara.

בְּסַר · בִּשְׂרָא · בִּסְרָא *Caro, ut Hebr.* וּמְלֵי בִּסְרָא תְּחוֹתַהּ Et implevit carnem in locum ejus, Gen.2.20. כָּל בִּשְׂרָא Omnis caro, Genes.9.11. בַּשִּׁילוּ יָת בִּשְׂרָא Coquite carnẽ, Levit.8.31. יָת בְּשַׂר עָרְלַתְכוֹן Carnem præputii vestri, Genes.17.11. וִיהוֹן לְבִסְרָא חַד Eruntq; in carnem unam, Gen.2.24. *Constr.* וּדְיִשְׁתְּאַר מִבְּשַׂר נִכְסְתָא Et quod superfuerit de carne sacrificii, Levit.7.17. *Cum Affix.* בִּסְרִי יִשְׁרֵי לְרוּחְצָן Caro mea habitabit securè, Psalm.16.9. קָרִיבִי וּבִסְרִי אַתְּ Propinquus meus & caro mea es tu, Gen.29.8. אִדְבַּק גַרְמִי לְבִסְרִי Adhæret os meũ carni meæ, Psal.102.6. בִּסְרַנָא הוּא Caro nostra est, Gen.37.27. בִּסְרָךְ לְעוֹפָא דִשְׁמַיָא Carnem tuam volucri cœlorũ, 1.Sam.17.44. וְאֶדוּשׁ יָת בִּסְרְכוֹן Et triturabo carnem vestram, Judic.8.7. וּתְהֵי קְיָמִי בְּבִסְרֵיכוֹן Et erit fœdus meum in carne vestra, Gen.17.13. וְלָא יִתְאֲכֵל יָת בִּסְרֵיהּ Neque comedetur caro ejus, Exod.21.28. כְּבִשְׂרֵיהּ Sicut caro ejus, Exod.4.7. וְיָת בִּסְרַהּ Et carnem ejus, Numer.19.5. בִּמְשַׁךְ בִּסְרְהוֹן In cute carnis ipsorum, Levit.13.38. *Rab.* בְּשַׂר תַּאֲוָה *Caro desiderii, h.e. caro communis, prophana,* quæ voluptatis & deliciarum causâ tantùm comparatur & comeditur, Maaser scheni cap.1. Sic appellant eam ex Deut.12.20. כִּי תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ וגו׳

נפשך וגו׳ : opponitur Carni sacrificiorum, quæ est בשר הקדש caro sancta. בעל בשר *Dominus carnis, Carnosus, Obesus, Pinguis, Crassus*: בשר ודם *Caro & sanguis*, id est, *Homo* ex his constans: מלך בשר ודם Rex caro & sanguis, carnalis: בשר מליח Caro salita. Kabalistæ scribũt hominem vocari בשׂר, q.d. בושה סרוחה רימה Pudor, Fœtor, Vermis, Sota fol.5.1. Pro סרוחה alii dicunt שאול, quia בשר per ש scribitur.

בסרא בוסְרא · בּוֹסֶר *Omphax, Uva immatura*, Jesa.18.5. *Cum Affix.* יַתַר הֵיך גופנא בוסריה Decutiet sicut vitis omphacem suum, Jobi 15.33. *Sic sæpè apud Talmudicos*, ut in Scheviith cap.4. Gittin cap.3.

בסירא *Spica mutica: quod enim omphax est in vitibus, id spica mutica est in frumento.* Sic usurpatum legitur à Jonathane, סַרְתָא הֲוַת בְּסִירָא Hordeum erat spica mutica, sive spicatum, Hebr. אָבִיב Exod.9.31. In exemplari Veneto legitur corruptè בסירא.

בסת בוסתנא *Hortus magnificus, quales solent habere Reges & principes in aulis suis. In Targum*, נָפְקִין לְבוּסתנַנָא Egrediuntur in hortos nostros, Esth.3.8. in Targ. secundo. *Apud Talmudicos*, הוה ליה בוסתנא אחורי ביתא Erat ipsi hortus post domum, Schab. fol.30.2. לבר מבוסתני ופרדיסי Præter hortos & paradisos, Bava basra fol.61.2. ההוא בוסתנא דהוא סמך לאפדנא Hortus ille, qui erat adjunctus ipsi palatio, Eruvin fol.25. col.2.

בְּסְתְּקָא *Vas*: אַגְלִי לֵיה בְּסתְקָא דדוּבְשָׁא Ostensum ipsi vas mellis; Glossa, כַּד שֶׁל דְבַשׁ Cadus mellis, Cholin fol. 49.2. Hinc Munsterus & Guido *Alvearium, Apiarium* exponunt.

בסתרקי *Supellex, imprimis linea & lanea, quæ ad vestitum & lectos pertinet, apud Talmudicos. Quandoq. Tapetes per Synecdochen significat.* In Gemara, אית לכו ביסתרקי Sunt'ne vobis vestimenta ex mollibus, lana scil. lino, xylino, & similibus, Basra fol.58. ביסתרקי אבל גלימא לא Tapetes (vende) sed pallium minimè; eo enim ad vestitum opus habes honestatis caussâ, Jevammoth fol. 63.2. וכך להו בסתרקי בליליא Et duplicavit ipsis tapeta noctu, id est, duplis tegumentis ornatis eos in lecto texit, Taan. fol.21.2. *In Targum semel occurrit*, מתקנא בביסתרקי מילת Ornatum, vel instructum tapetibus melotæ, Deuter.34.6. in Targ. Jonath.

בְּעָא *Quærere, Requirere, Petere, Postulare, Rogare, Implorare, Deprecari. Usurpatur in Targum pro Hebræo* בִּקֵּשׁ, *sæpè etiam pro* הִתְחַנֵּן: *Præteritum*, אֲרֵי בְעָא לְאַטְעָיוּתָךְ Quia quæsivit seducere te, Deut.13.10. דִבְעָא יוֹנָתָן לְמֶעְבַּר Per quos quæsivit Jonathan transire, 1.Sam.14.14.

דִבְעָא לְמִקְטְלָךְ Qui quæsivit occidere te, 2.Sam.4.8. וּבְעֵית יָתֵיה Et quæsivi eum, Psalm. 37.36. דִבְעֵיתָא מִן קֳדָמַי Quam deprecatus es à me, 1.Reg.9.3. *Plurale*, וּבְעוֹ יָת כְּלִילָא Et quæsiverunt coronam, Cantic.3.1. דִבְעוֹ לְמִקְטְלָךְ Qui quæsiverunt occidere te, Exod.4.19. וְיָת דְאִתְבַדַרוּ לָא בְעֵיתוּן Et quę perierunt, non quæsivistis, Ezech.34.4. *Participium*, יָת אַחַי אֲנָא בָעֵי Fratres meos ego quæro, Gen.37.16. בָּעֵי מְמִיקְנָא חָכְמְתָא Quærit derisor sapientiam, Proverb.34.16. *Plur.* אֲרֵי יָתַהּ אַתּוּן בָּעַן Quia istud vos quæritis, Exod.10.11 בָּעַן לְמֶחֱזֵי Quærunt videre, 1.Reg.10.24. דִבָעַן סְבַר אַפּוֹי Qui quærunt faciem ejus, Psalm.24.6. *Infinitivus*, דְאֲזַלְתְּ לְמִבְעֵי Qui ivisti ad quærendum, 1.Sam.10.2. לְמִבְעֵי רַחֲמִין עַל עַמֵּהּ Ut requireret misericordiam pro populo suo, Esth.4.8. *Cum Aff.* לְמִבְעֵנִי Ad quærendum me, 1.Sam.27.1. לְמִבְעָךְ Ad quærendum te, 1.Reg.18.10. לְמִבְעוֹהִי Ad quærendum eum, 1.Sam.27.4. *Imperat.* בְּעֵי שְׁלָמָא וּרְדַף בַּתְרוֹהִי Quære pacem & sectare eam, Psal.34.15. *Plur.* בְּעוֹ לִי אִתְּתָא Quærite mihi mulierem, 1.Sam.28.7. וּבְעוֹ בִרְחוֹבָהָא Et quærite in plateis ejus, Jerem.5.1. *Futurum*, יְאֶבְעֵנֵיהּ Et quęram eum, Proverb.23.35. אֲרוּם תִבְעֵי לְעַוְיָתִי Quia requires iniquitatem meam, Job.10.6. אַתְּ תִבְעַן סְעִיד Tu quæres auxilium, Nah.3.11. עַל חוֹבָנָא הוּא יִבְעֵי Pro iniquitatibus nostris ipse rogabit, Jesa.53.4. לֵית לֵיהּ דִשְׁחַר וְיִבְעֵנֵיהּ Non erit, qui quærat & requirat eum, Jesa.8.20. Baal Aruch in בע tertio legit, דשחר ומבעיה, ex Participio Aphel. וְתִבְעֵי סְעִיד Et quæret auxilium, Hoseæ 2.7. תִבְעֵנוּן וְלָא תַשְׁכְּחִנּוּן Quæres ea, sed non invenies ea, Jesa.41.12. יִבְעוֹן גַבְרָא Quærent virum, 1.Sam.16.16. וִיצַלוֹן וְיִבְעוֹן מִן קֳדָמָךְ Et oraverint, ac deprecati fuerint coram te, 1.Reg.8.33. וְיִבְעוֹן שְׁלָמָא וְלֵית Et quærẽt pacem, sed non, Ezech. 7.25. *Aphel*, בָּתַר דְאַבְעִיוּהִי Posteaquam perquisiverunt illud, scil. cucumerarium, h. e. fructus ejus collegerunt, & conquisiverunt, ut R. Salomon & Kimchi explicant, Jesa.1.8. *Ithpehal, Præterit.* אִתְבְּעִיאוּ חוֹבָךְ אִשְׁתְּכָחוּ Quæsitæ sunt iniquitates tuæ, inventæ sunt, Jerem.50.24. וַהֲוָה דָוִד מִתְבְּעֵי Et fuit David accelerans, 1.Sam.23.26. וְתִתְבְּעַן Et quæreris, Ezech.26.21. *Plur.* יִתְבְּעוֹן חוֹבֵי יִשְׂרָאֵל Quærentur peccata Israël, Jerem.50.20.

Talmudici dicunt בעי & בעיא *pro eodem: Ithpahel*, איבעיא להו Interrogavit illos, vel, Interrogatum fuit ab ipsis, Quæstio proposita fuit ipsis, quæsitum fuit à Doctoribus Scholasticis: קמיבעיא ליה Interrogat illum. אין איבעי לסלוקא Si quærit ascendere, דהות קא בעיא quòd ea esset petens, דאי בעי לסלוקא Quod si cupit ascendere, Ketubh. 69.1. כיההוא מעשה דבעיא מיכסא Sicut in illa historia de quodam exigente vectigal, Sanh.

fol.44.2. ובעא רחמי ואתי מטרא Ut imploraret gratiam, ut oraret, ut preces diceret, ut veniret pluvia, Taanith, fol.23.1. לא איבעי ליה למימר הכי Non cupit de his loqui hîc, de quibus hîc nihil loqui constituir, Sanhed.105.2. וְנִבְעֵי רַחֲמֵי Et petamus misericordiam, oremus. כמא דבעינן למימר לקמן Sicuti volumus dicere ante nos, id est, paulò post.

בָּעוּ · בָּעוּת · בָּעוּתָא *Rogatio, Petitio, Imploratio, Precatio, Deprecatio:* כָּל צְלוֹתָא וְכָל בָּעוּתָא Omnem orationem, & omnem deprecationem, 1.Reg.8.38. *Constructum,* תְקַבֵּל בָּעוּת עַבְדָּךְ Suscipies deprecationem servi tui, Ibid.v.30. *Cum Affix.* וְתִתְפְּנֵי לִצְלוֹתָא דְעַבְדָּךְ וּלְבָעוּתֵיהּ Et respicies ad orationem servi tui, & ad deprecationem ejus, Ibid.vers.28. וּכְעַן בָּעוּתָנָא קֳדָמָךְ Et nunc oratio nostra coram te est, Jere.42.2. *Cum Apocopa,* כָּל דִּי יִבְעֵא בָּעוּ Quisquis petierit petitionem, Dan.6.8. הַאֶפְשַׁר דְּמִסְתַּדַּר בָּעוּתָךְ Num rectè disponetur petitio vel confabulatio tua, Job.36.19. in secũdo Targum. *Plur.* בָּעוּתִין Petitiones, Jobi 41.23.

בְּבָעוּ *Cum petitione. Sumitur sic Adverbialiter pro, Obsecro, Quæso, Quæsumus, ac sæpissimè post se habet Præpositionem* מִן : ut, בְּבָעוּ כְעַן רִבּוֹנִי Quæso nunc Domine mi, Gen.19.18. Hebr. אַל־נָא אֲדֹנָי, Jonathan, בְּבָעוּ מִנָּךְ Obsecro te, q.d. Cum petitione à te: בְּבָעוּ יְהוָה Obsecro Domine, Exod.4.13. ubi Jonathan, בְּבָעוּ בְרַחֲמִין מִן קֳדָם יְהוָה Obsecro, per misericordiam coram Domino. Sic Gen.3.18. in Targ. Hierosol. בְּבָעוּ מִנָּךְ יְהוָה Quæso à te Domine, Hebr. אָנָּא יְהוָה Psal.118.25. בְּבָעוּ רִבּוֹנִי Obsecro Domine mi, Hebr. בִּי אֲדֹנִי.

מִבְעְיָא *Quæstio, Interrogatio:* ובעו לה מבעיא Et interrogârunt eum quæstionem, Berach. fol.2.2.

אִבְעָיָא *Inquisitio, Conquisitio, Collectio fructuum:* שָׁלֹשׁ אִבְעָיוֹת Tres sunt inquisitiones, colligendarum scil. reliquiarum in agris: Peah cap.4.

מַבְעֶה *Perquirens.* Apud Talmudicos in Ba. Ka. cap.1. recensetur inter quatuor patres (i.e. principales species) damnorum. Glossatores explicant השן Dentem, sc. bestiæ, h.e. damnum quod infert bestia in agro proximi dentibus suis, depascendo scil. *Deus* autem ita vocatur, quia quærit quod comedat.

II. *Festinare, Accelerare.* Quæ hujus significationis sunt, vide infrà in בעע.

III. בְּעָה *Bullare, vel Bullire, Ebullire, Eructare. Participium,* בָּעֵי לִבִּי Ebullit cor meum verbum bonum, Psal.45.2. Hebr. רָחַשׁ. *Hinc geminatum,*

בַּעְבַּע *Bullas excitare, Bullare, quomodo Hebræũ* בָּעָה *sumitur,* Jesa.64.2. *Futur.* עַד שֶׁיְּבַעְבְּעוּ Donec bullas excitent, Mikvaoth cap.ult.

בִּעְבּוּעַ *Bulla, in superficie aquæ excitata,* Tibbul jo.n cap.2. *Plural.* בִּעְבּוּעִין.

אַבְעְבּוּעִין *Pustulæ;* Exod.9.10. Hebr. אֲבַעְבֻּעֹת.

בּוּעֲרָה *Tumor, Pustulæ:* לְמַן בּוּעֲתָא מַגָּן Cui sunt tumores immeritò? Hebr. פְּצָעִים Prov.23.29. in Venet. Ita citat Baal Aruch, שִׁיחְנֵי וּבוּעֲתָתָא Ulcera & Pustulæ, ex Proverb.20.30. Hebraicè חַבּוּרוֹת פֶּצַע. In Venetis nunc est פּוּעֲתָתָא. In Basil. פּוּרְעָתָא. *In Talmud,* לא שביק ליה לבריה למפתח בועתא Non permisit filio suo, ut aperiret pustulam, Maccoth cap.3. אין מקיפין בבועי Cholin fol.48.2.

בְּעֵי *Tumor,* בְּעֵי לִבָּא Tumor cordis, Proverb.21.4. Hebr. רְחַב לֵב Latitudo vel Amplitudo cordis.

בעד

בּוּעֲדָא *Malus navis;* כְּבוּעֲדָא עַל רֵישׁ טוּרָא Sicut malus in vertice montis, Hebr. כַּתֹּרֶן, Jesa.30.17. Sic adducunt etiam Aruch & Elias, qui addit, se nescire quid sit. Veneta & Basil. habent בּוּעֲרָא.

בְּעַט

Calcitrare, Recalcitrare, Calcibus petere: Calcare, Conculcare: Præterit. וְעָתַר יִשְׂרָאֵל וּבְעַט Et dives factus est Israël & recalcitravit, Deut.32.15. בְּעַטִית הִנּוּן Conculcavi illos, Psal.18.43. בְּעַטִית מוֹאֲבָאֵי Conculcavi Moabitas, Psal.60.10. Sic enim legendum pro בְּעַטִית. *Participium,* כְּתוֹרָא דְאִתְפַּטַּם וּבָעֵט Sicut bos qui saginatur, & recalcitrat, Hos.4.16. *Pahel, Participium,* מְבַעֵט יַת עִנְבִין Calcat uvas, Thren.1.15. *Ithpehal,* כְּבִעוּט דְּמִתְבַּעַט בְּמַעֲצַרְתָּא Sicut calcatio, quæ calcatur in torculari, Joel.3.13. Sic enim meliùs legitur, quàm בְּעוּט. Vide & Jesa.10.33.

Talmudicè, גת בעוטה Torcular calcatum, Avoda sara cap.4. וכלונסות של ארז היו קבועים מכתלו של היכל לכתלו של אולם כדי שלא יבעט Et transtra cedrina fuerunt infixa à pariete templi, usque ad parietem propylæi, ne inclinaret, panderetur, Middoth cap.3. Glossa כדי שלא ימה.

בִּעוּט · בְּעוּט *Calcatio, Res quæ calcatur, ut in præcedenti exemplo.*

בְּעִיטָה *Recalcitratio: Calcatio,* Menach.cap.7.

בַּעְטָן *Recalcitrans:* פָּרָה בַּעְטָנִית Vacca recalcitrans, Metzia fol 80.1.

בְּעַל

Chaldaicè & Hebraicè, est Dominari, Dominium possidere, vel obtinere in aliquem: & Synecdochicè significat Dominium maritale, i.e. Maritus fieri, Ducere uxorem. Futurum, תֵּיעוֹל לְוָתַהּ וְתִבְעֲלִנַּהּ Ingredieris ad eam & duces, maritabis eam, Deut.21.13. וִיבַעֲלִנַּהּ Et duxerit eam, Deut.24.1. *Hinc transfertur etiam ad officium mariti erga uxorem in thoro conjugali, & in Biblis tantùm de legitimo mariti cum uxore congressu usurpatur: at apud Rabbinos latè de quolibet, etiam meretricio & illicito. Sic volunt quidam compositum esse ex Verbo* בוא *Venit, Ivit, & Præpos.* עַל Ad, *ut apud Latinos*

Coco,

Coeo, Congredior. Inde legitur, שֶׁבַע בְּעִילוֹת בָּעַל אוֹתָהּ Septem congreſsibus congreſſus eſt cum ipſa, hoc eſt, ſepties rem cum ipſa habuit: הרוצה לעשות כל בניו זכרים יבעול וישנה *Quicunq; vult facere omnes ſuos liberos maſculos, coeat & repetat coitum*, Erubhin fol.100.2. *Ex Pahel, Participium*, בָּרֵם הֲוֵיתִי מְבַעְלָא בְּלֵילְיָא לִגְבַר Si hac nocte viro jungerer, nupta eſſem, Ruth 1.12.

בְּעַל · בַּעַל *Dominus, Maritus, Herus, Patronus.* אִם בַּעַל אִתְּתָא הוּא Si Dominus uxoris ſit ipſe, Exod.21.3. עַל בַּעַל עוּלֵימְתָהָא Propter maritũ adoleſcentiæ ſuæ, Joel.1.8. *Deinde eſt nomen Idoli, Baal;* ut, אֱגוֹרָא דְבַעְלָא Altare Baalis, Jud.6.25. יִתְפְּרַע לֵהּ בַּעְלָא Vindicet ſe Baal, ibid. verſ.32. *Cum Affix.* לְבַעְלַהּ קַדְמָאָה Marito ejus priori, Deuter.24.4. וּסְפַדַת עַל בַּעְלַהּ Et planxit propter maritum ſuum, 2.Sam.11.26. *Plurale*, בַּעְלִין · בַּעְלַיָא *Domini: Baalim:* וּפְלַחוּ יָת בַּעְלַיָא Et coluerũt Baalim, Jud.2.11. *Fœmin.* בַּעְלָה *Domina, Uxor, Conjunx*, Ruth.1.12. *Porrò à* בעל *eſt contractũ* בֵּל *Bel, gutturali eliſâ, quod Chaldæis uſitatum. Fuit autem Bel nomen Idoli, quod Aſſyrii, Perſæ & Babylonii colebant, unde & apud* Plin. lib.6.cap.26. Jupiter appellatur Belus: חָמִים בֵּל Incurvat ſe Bel, Jeſa.46.1. דְפָלְחִין לְבֵל Qui colunt Belum, Jerem.50.21. וְאַסְעַר עַל דְפָלְחִין לְבֵל בְּבָבֶל Et viſitabo eos qui colunt Belum in Babel, Hebr. וּפָקַדְתִּי עַל בֵּל בְּבָבֶל, Jere.51.44. *Apud Talmudicos:* בית הבעל In Moed katon fol.2.1. In Gloſſa dicitur, Eſt ager in valle, qui non opus habet irrigatione, neque detrimentum accipit, licet non irrigetur.

Cæterùm nomen hoc latè uſurpatur, & aliis vocibus junctum varias periphraſes efficit, ut & apud Hebræos:

בַּעַל בְּרִית *Dominus fœderis, Confœderatus.* Sic appellant etiam Judæi Synecdochicè *Suſceptorem pueri*, qui circumciditur, quem etiam alio nomine סַנְדָּק vocant. Latinis *Compater* dicitur. בַּעֲלֵי בְרִית Confœderati.

בַּעַל הַבַּיִת *Dominus domus, Herus domeſticus, Paterfamiliâs. Pluraliter* בַּעֲלֵי בָתִּים Patresfamiliâs: בלי בעלי בתים Vide in בְּלִי.

בַּעַל גֶּבֶר *Dominus virilitatis.* In Bechoros cap.7.fol.44.col.2. in Miſchna ſumitur pro eo, qui, quo vir eſt, valet, שֶׁגִּידוֹ גָּדוֹל cujus nervus virilis magnus eſt, ut honeſtè loquuntur.

בְּעֵל דְּבָבָא *Fovens inimicitiam, Inimicus*, Exod.15.9. in Jonath.

בְּעֵל דְּבָבוּ *Inimicitia*, Jeſa.14.21.

בְּעֵל דִּין *Adverſarius.*

בַּעַל זְבוּב *Baal ſebhubh, Deus muſca, vel, Deus muſcæ, Deus muſcarius, Idolum Ekronitarum*, 2.Reg.1.2. Sic autem dictum fuit illud Idolum, quòd muſcæ formam haberet, vel quòd muſcarum illic eſſet copia, ob multitudinem ſacrificiorum, vel quòd ſubſidium ab eo peterent ad abigendas muſcas. Apud Plinium lib.10. hiſt. cap.28. legitur; *Cyrenaici Achorem Deum invocant, muſcarum multitudine peſtilentiam afferente, quæ protinus intereunt, cùm litatum eſt illi Deo.* Mentio hujus Idoli quoque fit in N.T. verùm ſub Principis Dæmoniorum nomine, Matth.12.24. ubi tamen pro Beelzebub, in pleriſque exemplaribus eſt Βεελζεβούλ, quod ſonat *Dominus Stercoreus*, quod vocabulum ſine dubio in contumeliam ipſius Idoli & cultorum ejus eſt inventum, ut & alia hujus generis habentur.

בַּעֲלֵי חַיִּים *Animalia viva, vitâ prædita. Sing.* בַּעַל חַיִּים *Animal vivens:* בעלי חיים הבלתי בעלי שכל Animalia irrationalia, non prædita ratione, vel intellectu.

בַּעַל טַעַם *Præſes conſilii, Conſiliarius ſummus, Cancellarius.*

בַּעֲלֵי כִיסִין *Domini loculorum*, id eſt, *Divites*, habentes amplos & multos loculos, in Menachos fol.67.1.

בַּעַל הַמֶּרְחָץ *Dominus Balnei, magiſter, curator, vel præfectus balnei*, ein Bader.

בַּעַל נֶפֶשׁ *Dominus animæ, Animoſus:* ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אתה Pones cultrum in fauces tuas ſi animoſus es. Cholin fol.6.1. In gloſſa explicatur, אדם כשר homo rectus, cordatus, pius. Baal Aruch explicat גרגרן Guloſus.

בַּעַל עָרוּךְ *Baal-Aruch, Dominus vel Author ordinationis, ſive ordinati operis vocum, juxta ordinem Alphabethicum.* Sic vocatur Author Lexici Talmudici & Rabbinici, quod Aruch communiter vocatur.

בַּעַל הַקּוֹרָה *Dominus trabis.* Sic dicitur, qui arduum negotium præ aliis expedivit, & qui in firmiorem & craſsiorem partem trabis vel duri ligni penetravit, dum findere cupit.

בְּעִילָה *Coitus, Concubitus, tàm cum propria uxore, quàm quavis alia muliere, apud Rabbinos. Pluraliter* בעילות dicitur de multiplici actu. At בִּיאָה non admittit pluralem, ut in בוא dictum. Hinc apud Rabbinos כל בעילותיו בעילות זנות Omnes coitus ejus fuerunt coitus ſcortationis.

בעע *Ithpehal vel Ithpahel* אִתְּבַע vel אִתְּבַּע *Feſtinare, Properare, Accelerare. Diverſis Hebraicis reſpondet, & diverſimodè in exemplaribus producitur; huc tamen pleraque melius reducuntur. Participium*, וַהֲוָה דָוִד מִתְבַּע לְמֵיזַל Fuitque David feſtinans vel accelerans abire, id eſt, abitum, diſceſſum acceleravit, Hebr. נֶחְפָּז לָלֶכֶת, 1.Sam.23.26. Scribitur in libris מִתְבְּעֵי à בְּעָה, quod in Ithpehal ſignificat Requiri. Regia מִתְבַּעֲתָא à בְּעַת, quod Terrere ſignificat. *Infinit.* בְּאִתְבְּעוּתִי לְמֵעְרַק

In feſti-

In festinando me fugere, Hebr. בְּחָפְזִי Psal.31.23. Sic בְּאִתְבְּעוּתְהוֹן In accelerando ipsos, accelerantibus ipsis fugere, Hebr. בְּחָפְזָם 2.Reg.7.15. ubi Regia בְּאִתְבְּעוּתְהוֹן à בעת ut antè: Sic בְּאִתְבְּעוּתָהּ Accelerante ipsâ fugere, Hebr. בְּחָפְזָהּ 2.Sam.4.4. Sic & Regia, nisi quod ת primum sit lene. Veneta, בְּאִתְבְּעִיתָהּ à בעת, cui significatio non convenit. *Futur.* לָא תִתְבְּעוּן לְנַחֲמוּתִי Ne festinetis consolari me, Hebr. תָּאִיצוּ, Jesa. 22.4. ubi libri omnes, & Baal Aruch in בע secundo, legunt תִּתְבְּעִיתוּ à בעת, quæ omnia mendosa judicantur ex forma sequentis Conjugationis Aphel, quæ neq; בעה, neque בעת admittit. *Aphel* אַבַּע *Acceleravit, Properavit, Properare fecit. Participium,* וּמַבַּע דַּעֲתִיד לְהוֹן Et festinat, vel festinare fecit, quod eventurũ est ipsis, Hebr. חָשׁ, Deut.32.35. *Participium Pehil sive Passivum,* מַבְעִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Festini, Properi coram filiis Israël, Hebr. חֻשִׁים Num.32.17. *Imperativus,* אַבַּע זִמְנֵהּ Accelera, festinare fac tempus ejus, Ezech.24.5. *Futur.* אוֹחֵי תַבַּע מִיכָיְהוּ Festina, Approperato Michæam, fac ut festinet, properè adducito, Hebr. מַהֲרָה 1.Reg.22.9. Regia per Imperativum אַבַּע, & sic Baal Aruch in בע secundo.

בְּעַץ *Calcare,* Unde עַל פִּתְנָא תִּבְעוֹץ Super basiliscum calcabis, juxta Veneta. Elias & Regia תִּבְעַט, Psalm.91.13. צ & ט inter se permutantur, ut sæpè.

בַּעַץ *Stannum*, Hebr. בדיל Ezech.22.18.20. & Ezech.27.12. legitur עֲבַץ, & Num.31.22. אֲבָצָא. *Apud Talmudicos,* וְחִיפּוּם בְּבַעַץ Et obduxerunt ea stanno, Rosch haschana fol.24.2. ע״ז f.43.1. Menach.fol.28.col.2. אין עושין משקלות לא של בעץ ולא של אבר ולא של ניסטרון ולא של שאר מיני מתכות Non faciunt pondera ex stanno, nec ex plumbo, neque ex orichalco, neque ex cæteris metallis, Bathra fol.89.2. פתילה של בעץ Funiculus stanneus. Stannum liquefactũ per guttur in viscera fundebatur, quæ fuit hominis combustio. Vide Talm.Babyl. in Sanh. fol.52.1.

בְּעַר *Ardere, Flagrare, Accendi, Comburi, Exuri. Participium,* וְהָא אַסְנָא בָּעַר Et ecce rubus ardebat, Exod.3.2. וְטוּרָא בָּעַר בְּאִשָּׁתָא Et mons ardebat igne, Deuter.4.11. כְּאִשָּׁא בָעֲרָא Sicut ignem ardentem, Psal.18.9. *Futur.* כְּבָעוּר יִבְעַר Sicut lampas ardeat, Jesa.62.1. *Pahel,* בַּעַר *Exurere, Comburere, Accendere:* הֵיךְ אִשָּׁא דְבָעֲרָא בְחוּרְשָׁא Sicut ignis qui exurit sylvam, Psalm.83.15. *Futur.* לָא תְבַעֲרוּן אִשְּׁתָא Non accendetis ignem, Exod.35.3. *Aphel Partic.* מַבְעִיר Incendens, Exod.15.17. in Jon.

בְּעוּרָא · בָּעוּר · בְּיָעוּר · בְּעוּר *Fax, Lampas, Tæda, Hebr.* לַפִּיד: ut, וּבָעוּר דְאִשָּׁא Et lampas ignis, Genes.15.17. כְּבִיעוּר דְאִשָּׁא בְעָמִירָא Sicut lampas ignis inter manipulos, Zach.12.6. כְּבִיעוּר אִשָּׁא רוּגְזֵיהּ Sicut lampas ignis ira ejus, Thren.2.4. וְתֵיכְלִנּוּן בִּיעוּר גֵּיהִנָּם Et consumet eos ignis gehennæ, Psal.21.10. *Plural.* חֶזְוֵיהוֹן כְּבָעוּרִין Vultus eorum sicut lampades, Nah.2.4. וּנְסַב בָּעוּרַיָּא Et accepit faces, Jud.15.4. וְיָת בָּעוּרַיָּא Et faces, Exod.20.15. בְּבָעוּרַיָּא Faces, Jud.7.20.

בִּעֲרָא *Idem,* Jesa.30.14. & Job.12.5. in ת״א.

בְּעִיר · בְּעִירָא *Bestia, Brutum, Jumentum:* הֵיךְ בְּעִירָא אִתְחֲשַׁבִית Ut jumentum reputatus sum, Psal.73.22. *Cum Affix.* וִישַׁלַּח יָת בְּעִירֵהּ Et mittet jumentum suum, Exod.22.5. בְּעִירְהוֹן Jumentum eorum, Psal.78.48. *Plural.* כְּרוֹן בְּעִירַיָּא Sicut bestiæ, Jobi 40.10.

בִּיעוּר *Remotio, Excussio, Strictio, Strictura olivarum:* כְּבִיעוּר זֵיתָא Sicut strictura olivæ, Jesa.17.6. & 24.13. ex significatione hujus verbi Hebraica, quâ in Pihel significat *Removere. Hinc apud Talmudicos,* שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְבִעוּר Tres terræ obligantur ad remotionem, Scheviith cap.7. sect.2. in Mischna; Quòd si quis anno septimo ex fructibus terræ vel leguminibus aliquid collegerit, & in domum suam deportaverit, poterat de illa specie comedere tamdiu, quamdiu in arboribus, vel in terra reperiebantur de illa specie: quando verò defecit in terra vel in arboribus, tum cogebatur illa, quæ habebat, è domo sua Removere; verbi gratia: si quis collegisset ficus, & ex illis quasdam exsiccasset, non poterat de illis comedere, nisi quamdiu ficus reperiebantur in arboribus, quòd si verò nullæ amplius in illis reperiebantur, cogebatur לְבַעֵר Removere illas quas domi habebat, aut statim (siquidem poterat) comedere, vel publicè exponere. Fundamentum hujus traditionis ponunt in verbis illis, Levit.25.7. *Jumenti etiam tui, & cujusq; bestiæ quæ est in terra tua, esto totus proventus illius ad comedendum.* Sic explicãt citatum locum Talmudicum Bartenora & Rambam, quos, si vis, ulterius consule.

הַבְעָרָה *Incendium,* השולח את הבערה Emittens, Immittens incendium, Bava kama cap.6. in Mischna.

הֶבְעֵר *Idem,* Kama cap.1.

מִבְעוֹר *Idem,* Jesa.30.14.

בְּעַשׁ *Idem quod* בְּאֵשׁ *Malum esse vel videri, Displicere. Futur.* לָא יִבְעַשׁ בְּאַפֵּיכוֹן Non malum erit coram vobis, Deut.15.10. in Targ.Hierosol. *Ex Aphel,* תַּבְעֵשׁ עֵינוֹי Malos faciet oculos suos in fratrem suum, Deut.28.54. in T.H. Sic & v.56. *Ex Pahel Particip.* מְבַעֲשִׁין Malè facientes, indecorè agentes, se gerentes, Exod.32.15. in Targ.Hierosl.

בְּעַת *Terrere, Perterrere, Perterrefacere, Conturbare, Perturbare, Chaldaicè & Hebraicè. Præteri-*

Præteritum, סִיעַת זֵיְכִין בַּעֲתַת יָתִי Cætus malorum perterrefecit me, 2.Sam.22.5. *Particip.* מְבַעֲתָא לָךְ Terrorem incutit tibi, 1.Sam.16.15. *Fut.* תְּבַעֵת יָתִי Perturbas me, Jobi 7.14. רְתִיתֵהּ תְּבַעֵת יָתְכוֹן Terror ejus conturbabit vos, Jobi 13.11. יְבַעֲתוּן יָתֵיהּ Perturbassent eum, Jobi 3.3. יְבַעֲתוּנֵיהּ Perturbant eum, Jobi 15.24. *Ithpehal*, ואתבעית Et trepidavit, trepidè accurrit, 1.Sam.21.2. *Futurum*, לָא תִּתְבַּעִיתוּ לְנַחֲמוּתִי Ne solliciti, anxii sitis ad consolandum me, Jesa.22.4. Regia vertunt, *Ne quæratis*, ac si esset à בְּעָא.

ביעותא *Terror, Pavor: Plural.* וּבִיעוּתִין אֲחַדוּנוּן Terrores apprehenderunt eos, Jesa.21.4.

בְּעָתָא *Terror: Increpatio, Objurgatio:* לָא מְקַבֵּל בְּעָתָא Non accipit objurgationem, Proverb.13.1. Hebr. גְּעָרָה, sic v.8. וטליא דלא מְקַבֵּל בְּעָתָא Et puer qui non accipit reprehensionem, Prov.29.15. Hebr. וְנַעַר מְשֻׁלָּח. Sic, עָלָא בְעָתָא Intrat, penetrat increpatio, Prov.17.10. *Plural. cum Affix.* בְּעָתָךְ Terrores tui consumunt me, Psal.88.17.

בְּצָא *Scrutari, Investigare, Explorare. Partic.* מַן דְּבָצֵי מִלְּתָא Qui scrutatur verbum, Prov.25.2. Veneta וּבָאצֵי, ubi א tantùm est index vocalis Kametz: אֱלָהָא בָּצֵי Deus scrutatur, Prov.24.12. וּבָצְיָא כּוּלְהוֹן גַּוְיָא דְכַרְסָא Et scrutatur omnia interiora ventris, Prov.20.27. *Infinitivus*, וְלָא לְמִבְצְיָא מִלֵּי מִיקָרְתָא Etiam non scrutari verba gloriosa, Prov.25.27. וְהֵיךְ סִימָתָא תִּבְצְיָהּ Et sicut thesauros scruteris eam, Prov.2.4. *Ithpehal Particip.* וְלָא מִתְבְּצֵי Neque investigatur, investigabile est, Proverb.25.3. & ת eliso, מִבְּצֵי בַּר נָשָׁא Pervestigatur homo, Prov.28.12.

מבציותא *Scrutatio, Inquisitio, Investigatio.*

בּצְיָא Vide infrà in בצן.

בצל וּבוּצְלֵי *Cepæ:* בּוּצְלֵי · בָּצְלַיָּא · בִּצְלַיָּא Et ceparum, Numer.11.5. in Onk. וְיָת בָּצְלַיָּא in Jonath. וְיָת בִּצְלַיָּא In Targ. Hierosol. *Apud Talmudicos:* בְּצָלִים הַסְּרִיסִים *Cepæ castratæ*, id est, steriles, quæ non producūt semen, similes eunuchis, Scheviith cap.2. Rosch haschana f.14.1. In Tal. Hieros. Scheviith. cap.2. מהו בצלים הסריסים אילין בוצלייא כופרייא דלא עבדין זרע Quid sunt cepæ castratæ? Sunt cepæ Cypriæ, quæ non ferunt semen: Meminit Ceparum Cypriarum Plinius lib.19.cap.5. *Omnibus (cepis) etiam odor lacrymosus, maximè Cypriis:* בצלים הקיצונים *Cepæ æstivæ*, quæ in æstate feruntur vel habentur, & mox exarescunt, Scheviith cap.4. בצל של רכפה *Cepa Richpensis*, quæ acris admodum erat, Maaseroth in fine.

בצלצול *Cepula, cepa sylvestris, quæ minor est, quàm cæteræ*, Kilaim cap.1.

בצן בוצין בוציצא *Lucerna:* בנהור בוצין Ad lumen lucernæ, Jerem.25.10. וּבוּצִין בֵּית מַקְדְּשָׁא Et lucerna domus sanctuarii, 1.Sam.3.3. לְבוּצִינָא דִמְנַרְתָּא Lucernæ candelabri, Esth.1.2. in Targ. sec. *Plur. emphat.* יַת בּוּצִינַיָּא Lucernas, Exod.30.7. וּבוּצִינַיָּא Et lucernas, 1.Reg.7.49. לְבוּצִינַיָּא Lucernis, Zach.4.2. *Constr* בּוּצִינֵי סִדְרָא Lucernas ordinis, Exod.39.37. לְבוּצִינֵי דַהֲבָא In lucernas aureas, Zach.4.12. *Cum Affix.* שִׁבְעָא בוּצִינָהָא Septem lucernæ ejus, Zach.4.2. יַת בּוּצִינָהָא Lucernas ejus, Exod.39.37.

Apud Rabbinos, בּוּצִינָא דְאוֹרַיְתָא *Lucerna legis.* Sic appellatur summus Legis Doctor, lucem suâ doctrinâ & interpretatione verbo Dei inferens. בּוּצִינָא דנהורא *Lucerna lucis.* Epitheton Rabbi Abhu, clarissimi & celeberrimi Doctoris: Kethubh. fol.17.1. Vide illic. בּוּצִינָא קַדִּישָׁא *Lucerna sancta.* Sic vocatur sæpè R. Schimeon ben Jochai, author libri Zohar.

In Zohar, *Radiatio, Coruscatio, Splendor*, in princ. col.1. מגו בוצינא E`medio radiationis, id est, ניצוץ.

II. בּוּצִינָא *Cucumis. Plurale*, וְכִירִין אֲנַחְנָא יַת בּוּצִינַיָּא Recordamur nos cucumerum, Num.11.5. pro Hebræo קִשֻּׁאִים, quod Cucurbitas interpretantur. *Apud Talmudicos*, בוצין מקטפה ידיע *Cucumis ex calyculo suo cognoscitur*, Berachos fol.48.1. Cucumis ex flore in ventrem excrescere incipiens, cognoscendum exhibet signum bonitatis suæ. Simile illi, *Ex unguibus cognoscitur leo.* Et, *Urit maturè, quod vult urtica manere.* In Aruch pro מקטפיה *legitur* מקיניה. Item, בוצינא טָבָא מִקְּרָא *Cucumis præstat cucurbitæ*, in fine Tractatus Succa. Glossa, *Modicum quo frui datur, præstat copiæ quæ speratur.* Satius est præsentia occupare cum fructu tenui, quàm sine fructu inhiare futuris amplioribus, quorum interea te possit tædium capere, aut quibus fortasse aliquando non indigeas. Officiolum administrare cum aliquo fructu, utilius est, quàm otiosum & famelicum exspectare, donec offeratur lautius, &c. Item, אִיהוּ בְּקָרֵי וְאִתְּתֵיהּ בבוציני *Ipse cucurbitis, & uxor ejus cucumeribus delectatur. Proverbium in conjuges* idem vitiorum jugum trahentes. Sæpè maritus scortatur, uxore idem vitium imitante. Unde eodem loci legitur: כל המזנה אשתו מזנת עליו *Quicunq. scortatur, uxor ejus quoque scortatur in ipsum.* Sic vir ebriosus uxorem ebriosam efficit. Viro dimidiam mensuram bibente, uxor integram exhaurit. Quod vir agit, eodem uxor occupata est, quòd Hebræi dicunt, בְּמָה שֶׁהוּא עוֹסֵק הִיא עֲסוּקָה, Legitur in Sota fol.10.1. & in Megilla fol.12.1 אייתי לי תרי בוציני Adfer mihi duas cucumeres, Nedar. fol.66.a.

III. בּוּצָן · בּוּצִינָא *Cardo, Vectis: Plurale*, יֵיכוּל בּוּצְנִין Comedit vectes, qui operiunt cutem ejus, Jobi

Jobi 18.13. Hebr. בדי עורו Vectes cutis ejus, id est, Membra, Artus. *Apud Talmudicos*, דִלְמָא כִּבְרִיתָא דְרֵחְיָא אִינְמִי כְּצִינוֹרָא וְדַשָּׁא Fortè est sicut cardo lapidis molaris, aut etiam sicut cardo januæ, Pesachim fol. 94.2. Hîc בוציגא vocatur *Ferrum illud, circa quod alter lapis circumagitur, quod simile est cardini januæ, circa quem janua vertitur.* Sic cœlum habet suos cardines & polos, circa quos vertitur. Disputatur illic, an sphæræ cœlestes fixæ sint, & sphæræ circumagantur? &c.

בָּצַע *Scindere, Conscindere, Discindere, Concidere, Dividere. Imperativus,* בָּצַע יָתָהּ בִּצוּעִין Concides eam in scissiones, Lev. 2.6. id est, franges in frusta, minutatim divides.

Apud Rabbinos in specie dicitur de prima scissione integri panis in prandio ejusq; distributione, quæ fit cum speciali benedictione, & certis ceremoniis; בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה Paterfamiliâs primus scindit panem, ut scindat oculo bono, Berach. fol. 46.1. הבוצע הוא פושט ידו בתחלה Qui scindit panem, extendit manum suam primus, scil. in patinam, Gittin fol. 59.2. Berach. fol. 47.1. בוצע הפת במקום שנאפה היטב Scindit panem eo loco, quo optimè est coctus, vide Schylchan Aruch parte 1. fol. 27. b. & Synagogam nostram Jud. cap. 7.

Deinde est apud Rabbinos & Talmudicos Arbitrari, arbitrariâ & æquâ sententiâ partes litigantes divellere; נגמר הדין אין אתה רשאי לבצוע Cùm judicium absolutum est, non tibi licitum est arbitrari, id est, cùm sententia utrinque judici est commissa, frustra expetitur arbitrium: subest enim dolus, Sanh fol. 6. col. 2.

בצוע *Frustum, Fragmentum: Plural.* בִּצוּעִין Frusta, Levit. 2. 6. תּוּפִינֵי מִנְחַת בִּצוּעִין Cocturas minchæ frustorum, Levit. 6. 14. Apud Rabbinos, *Arbitrium, sententiæ dijudicatio arbitraria, Amica partium conciliatio, Transactio:* כשם שהדין בשלשה כך הביצוע בשלשה Quemadmodũ judicium exercetur à tribus: sic quoque amica transactio, Sanhed. fol. 6.1.2. vide ibi plura.

בְּצִיעָה *Scissio, Discissio:* בציעת הפת בשבת Discissio panis in Sabbatho. Fit ea in integro pane cum certa benedictione, ut antè dictum.

בִּצְעִין בִּצְעִים *Frusta, partes sectæ: metaphoricè Foveæ, Fossæ, Lacunæ, Stagna, Paludes,* Moraß/ *sic dictæ, quasi Fracturæ terræ:* unde, בִּצְעֵי הַמַּיִם Fossæ, Lacunæ aquarum, apud Kimchium Judic. 4. 11. מֵי בְּצָעִים Aquæ lacunarum, in Sanh. fol. 5. 2. מה ביבשה כך בין ביצעי המים קאבו Et quid? in arida terra (contigit) sic: quantò magis in paludibus aquarum? Sanhed. fol. 96.1. שני ביצעין היו בהר המשחה תחתונה ועליונה Duæ lacunæ vel paludes fuerunt in monte oliveti, superior & inferior, Schevuoth fol. 16.1.

בצץ בִּצָּא *Cœnum, Lutum: Palus, Lutosus, Cœnosus & palustris locus, idem quod Hebraicè* בִּצָּה & בִּצָּה: *ut,* הַאֶפְשַׁר דְאִתְגְאֵה גוֹמָא בְּלָא בִצָּא An fieri potest ut se attollat juncus sine luto? Jobi 8.11. *Plur.* בִּצִּין דְמַיִן Paludes aquarum, Jesa. 14. 23. בִּצוֹהִי Cœnosa ejus, Ezech. 47. 11. *Apud Talmudicos est Massa luti rudis & informis:* מפני שצריך ביצת הניר Quia opus habet luto calcis, id est, massâ calcis, quâ denigretur, Betza fol. 15.1. R. Salom. scribit hîc, כל דבר הנלוש ונעשה עב קרוי ביצת Quicquid subigitur & densum fit, vocatur ביצת, vernaculè מטונש. In Schab. fol. 80.2. pro ביצת הניר est ביצת הסיר, unde liquet, סיר & ניר esse synonima. Alibi, בצים של יוצר Massæ luteæ figulorum, Bava metzia cap. 5. in Mischna. Sic, ביצת היוצרים Lutum, vel Massa lutea figulorum, Parah cap. 5. Baal Aruch & alii hęc exempla referunt ad בֵּיצָה *Ovum*, & explicant; ביצת הניר *Ovum luti, calcis,* ביצת היוצרים *Ovum figulorum,* hoc est, *Massa luti subacta & indurata in formam ovi:* Nam cùm figuli incipiunt conficere vas testaceum, faciunt primò massam rotundam ביצה בצורת figuræ ovalis, &c. scribit Baal Aruch. מי בצים Aquæ lutosæ, cænosæ, palustres, Parah cap. 8. Sanhed. fol. 5. col. 2.

בצבץ *Prodire, Provenire, Ebullire, Prorumpere, Forâs se proripere:* מְבַצְבֵץ ויוצא Prorumpit & egreditur: מבצבצין ויוצאין כעשבי השדה Prodeunt & egrediuntur sicut herbæ agri: Sota fol. 11.2. אי מבצבצא Si ebullit, scil. sputum, Cholin fol. 46.2. עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלם שנ' ויציצו מעיר כעשב הארץ Futurũ est, ut justi prodeant (è terra in resurrectione) & ascendant in Hierosolyma, sicut dicitur, *Et florebũt de civitate, sicut herba terræ, Psal. 72. 16.* Ketubh. fol. 111. 2. התחיל לבצבץ Incipit prodire, seu progerminare, scil. granum seminis.

בִּצְבּוּץ *Cannabis*, Avoda sarah fol. 75.1. Niddah fol. 65.2.

בִּצִּית *Navicula, sic dicta à stagnis, paludibus, & aliis aquis non profundis, in quibus penè per lutum, hoc est, fundum vehitur. Talis est navicula levis, quæ juxta majorem circumducitur, ut eâ ad terram devehantur homines, ac merces exportentur. Olim ea dicta fuit* דוגית, *quasi Piscatoria, quæ & parva esse solet. Postea Babylonii eam vocarunt* בוצית *vel* בוצית, *& pluraliter* בָּוצְיָתָא, *quod scribunt* בוציאתא. *Affinis ipsi est Belgica appellatio navis,* ein Boot/ *unde* Botsgesellen *Nautæ:* המוכר אֶת הַסְּפִינָה מוכר אֶת הַבִּצִּית Vendens navim majorem, vendit simul naviculam sive cymbam, hoc est, הדוגית lembum, navem piscatoriam. R. Nathan Babylonius vocavit eam בוצית: unde vulgò dicunt

ביציאתא

בוצאותא דמישן Cymbæ Mesanicæ, fluvii Misan, Bava Batra fol. 73.1. Schab. fol. 101.1.

בצק בָּצֵק Hebr. *Massa farinacea, Pasta.* *Apud Talmudicos,* בצק חרש Pasta surda, Pesach. cap. 3. in Misna. Vide interpretes. *Aliter;* בְּצַק שֶׁתַּחַת הַצִּפֹּרֶן Excrementum quod est sub ungue, in Mikvaoth cap. 9.

בְּצַר *Præcidere. Detrahere, Subtrahere, Imminuere, & sic pro Hebræo* גָּרַע *usurpatur.* *Futurum,* ותבצור מַלְּתָא Et subtrahes sermonem, Job. 15.4. לָא תִבְצְרוּן מִנֵּיהּ Non diminuetis ab eo, Deut. 13.1. in Jon. & 4.2. ubi est ex Pahel תְּבַצְּרוּן. *Pihel Infinit.* לית רשו לגבר לְבַצָּרָא Non est potestas ulli ad subtrahendum, Eccles. 3.14. Hebr. לִגְרֹעַ. *Apud Talmudicos:* דבצריה לגלימיה Qui præcidit pallium suum, Menach. fol. 37.2. בוצר בצור Qui scindit lapide.

Deinde in Pihel בצר *Munire,* Hebr. *Huc referunt ex Talmudicis:* שער מבוצר ושלא מבוצר *Pilus munitus,* h.e. pilus qui est in medio porriginis, sive lepræ, à porrigine undique cinctus, sicut munitio quæ est in medio civitatis, scribit Bartenora. *Aut non munitus;* qui nempe est in latere lepræ, Negaim cap. 10. Sic, מבוצרת Si (plaga fuerit) munita, h.e. si invaluerit, acciverit circuitus plagæ בעיר בצורה sicut civitas munita, Negaim cap. 1.

בְּצִיר *Parum, Minimum: oppositum ipsi* טפי *Multum:* לא בציר משיתא ולא טפי מתריסר Non minus quàm sex, & nõ plus quàm duodecim alit ignis, Sanhed. 108.2.

בְּצוֹרְתָא · בְּצוֹרֶת & בְּצוֹרְתָא בְּצוֹרֶת *Cohibitio, Subtractio, Penuria, Annonæ caritas, Siccitas, quando scil. ob cohibitam pluviam oritur siccitas, & ex siccitate defectus proventuum terræ:* וּבְשַׁנַּת בְּצוֹרְתָא Et in anno siccitatis, Jerem. 17.8 וּבְצוֹרְתָא Et siccitas, annonæ charitas, Deut. 5.20. in Jon. בִּבְצוֹרְתָא In siccitate, Psal. 126.4. וְאֶקְטְלִנַּהּ בִּבְצוֹרְתָא Et occidam eam siccitate, Hebr. בַּצָּמָא Siti, Hos. 2.3. בִּבְצוֹרְתָא וּבְצַחוּתָא In siccitate & siti, Jesa. 5.13.

בְּצוֹרְתָא *Septum, Conclave,* separatum scil. & ab aliis quasi subtractum, Ezech. 41.12.13.

בְּקָא *Probare, Explorare, Scrutari, Considerare, Experiri, quod fit probando & explorando. Hæc significatio Syra est, in Novo Testamento familiaris. Hinc est Participium in Targum,* צָרְפָא בָּקֵי לְכַסְפָּא Aurifaber probat argentũ, Prove. 27.3. pro quo pravè est in libris נָקֵי. *Apud Talmudicos,* ואי לא ליבקא שכבא דשכיב בשבתא Si non; consideranda est mors ejus qui occubuit in Sabbatho, Gittin fol. 69. col. 2. Glossa explicat; יטרח עד שידע היכן מת שמת בשבת Laborabit donec sciat ubi mortuus sit ille, qui mortuus est in Sabbatho: זיל בקי מאי דינייה Ito & vide quodnam sit judicium ejus, id est, quid agat, quomodo valeat, Pesach. fol. 3.2. secũdum Baal Aruch. Pro בקי nunc legitur ברק.

בָּקִי · בָּקִיאָ *Expertus, Exercitatus, apud Rabbinos usitatissimum:* מפני שלא היה בית דין של אותה שעה בקי Propterea quòd domus judicii illo tempore non fuit probata, hoc est, Senatus, judices illius temporis non erant exercitati, periti statutorum, &c. Sanhed. cap. 7. in Mischnah. *Plurale,* בקיאים *Exercitati,* בקיאין באומנותם Exercitati in arte vel artificio suo. *In Targum Hierosolymitano,* בָּקְיָין בְּהִלְכָתָא Exercitati in juribus, Genes. 49.12.

בקיאות *Exercitatio,* Rab.

בָּקָא *Muscæ parvæ species, Culex: Alii, Cimex:* לית בקא בר יומא ולית דידבא בת שתא *Non est culex unius diei, neque musca unius anni,* Cholin fol. 58.2. R. Salom. scribit vernaculè vocari ציצלא, quod puto esse *Cheulle,* Plin. lib. 30. cap. 16. *In culicum genere muliones non amplius quàm uno die vivere.* שיתין מני פרזלא תלו ליה לבקא בקורנסיה *Sexaginta libræ ferri suspensæ sunt in malleo,* id est, *aculeo culicis,* q.d. gravissimè pungit, ac si aculeum ferro gravatum haberet: unde ab iis sibi cavendum, ibid. *Adducitur ut locutio proverbialis. Plurale,* לְבַרְבוּשֵׁי בַּקֵּי Ad abigendũ culices, Schab. fol. 77.2. משום בַּקֵּי Propter muscas, vel culices, Succah fol. 26. col. 1. *In N.T. Syr.* Matth. 23.24. Qui percolatis בָּקָא Culicem, Κώνωπα. *Fœmin.* בָּקְתָא *Culex fœmina,* Cholin fol. 58.2. Vide in פרא.

בקל בוּקְלְסָא *Baculus: aliàs etiam* בַּקְלָס ut: קָם וּנְסִיב בוּקְלְסָא בִּידֵהּ, בַּקְלְטָא Surrexit & accepit baculum in manu sua, Ber. rab. sect. 38. ויהב בוקלסא בידא ודרבה Et dedit baculum in manum Præceptoris sui, ibid. Explicatur in Bereschit rabbah פַּטִּישׁ Malleus.

בְּקַע *Scindere, Discindere, Findere. Hinc est,* וּבְקַע לֵיהּ בְּכוּדְרָא Et scidit eo in lebete, 1. Sam. 2.14. At rectiùs fortè legitur וּקְבַע *Et fixit eum in lebetem,* quemadmodum legit R. David in Commentariis. *Ex Ithpehal,* דְאִתְבַּקְעוּ כַרְסֵיהוֹן Quorum ventres discissi sunt, Thren. 1.16.

בִּקְעָתָא בִּקְעָא *Vallis: Planities, Pratum, quod in convallibus esse solet,* Hebr. בִּקְעָה: ut, וְאַשְׁכַּחוּ בִקְעָתָא Et invenerunt vallem, Genes. 11.2. בְּגוֹ בִקְעָתָא In medio vallis, Ezech. 37.1. בִּקְעָתָא בֵּית שַׁקְיָא In valle irrigua, Judic. 4.5. קוּם פּוּק לְבִקְעָתָא Surge, exi in vallem, Ezech. 3.22. בִּקְעָתָא דִירֵחוֹ Vallis Jericho, Deut. 34.3. *Plural.* אֲרַע טוּרִין וּבִקְעָן Terram montium & vallium, Deuter. 11.11. *Apud Talmudicos,* הנכנס לבקעה בימות הגשמים Qui ingreditur in vallem in diebus pluviarum, Tahor cap. 6. Pesach. f. 10.1. המוכר שדה לחבירו בבקעה גדולה Qui vendit agrum socio suo in convalle magna,

magna, Bava basra fol.61.2. ובקעה אינה כרשות הרבים ולא כרשות היחיד Vallis nec est sicut locus publicus, nec sicut privatus, Schab.fol.14. Glossa; הרבה שדות הסמוכין יחד קרי בקעה Multi agri conjuncti simul, vocantur בקעה. *Item Fructum ligni*, Num.19.6. in Jonath.

בקע *Scissio, Fissio, Fissura, Ruptura*: Item *Fossa, Cisterna*, Moed katon fol.8.2.

בקוע *Idem*: קורדום של בקוע Securis fissionis, i.e. quâ finduntur ligna, Kelim cap.29. בית בקוע Locus fissionis, i.e. acies, Kelim.cap.13.

בקעת *Idem*: בקיעת הים Fissio maris.

בקיעות · בקעות *Fissa ligna*, Cholin fol.37.2.

בקק Hebr. *Exhausit, Evacuavit*, Jerem.19.7. *Apud Talmudicos etiam significat Conjungere, idem quod Hebr.* רבק, *ut Baal Aruch explicat*, יו fol.14.2.

בקיע *Frusta, segmenta*, מתעברין בקיקין Redigebantur in frusta, segmenta, Numer.33.4. in Jon. fortè pro בקיעין.

בוקא Vide in בוק.

אבקתא *Vacuum, Inane, Foramen excavatum*: אבקתא אית ליה Foramē est ipsi, Maccoth.fol.23.1. In Menachoth fol.33.col.1. explicatur in glossa; אותו חור שבאיסקופה שציר הדלת סובב בו Foramen illud quod est in poste, in quo cardo circumvertitur: *Laqueoli*, לולאות, Nedar.fol.56.2.

בקר *Quærere, Inquirere, Requirere, Visitare, Chaldaicè ut Hebraicè. Præteritum*, ולא בקרו Et non inquisiverunt, Jerem.14.18. *Participium*, כמא דמבקר רעיא עדריה Sicut requirit pastor gregem suum, Ezech.34.12. *Infinitivus*, יהי לי לבקרא Erit mihi ad inquirendum, 2.Reg. 16.15. & aliâ formâ, אליף יתן למבקרא מרעין Docuit nos visitare ægrotos, Deut.34.6. in Jon. *Futur.* כן אבקר ית עמי Sic visitabo populū meum, Ezech. 34.12. *Cum Affix.* ואבקרנון Et visitabo eos, Ezech. 34.11. לא יבקר בין טב לביש Non inquiret inter bonum & malum, Levit.27.33. לא יבקר Non inquiret, Levit.13.36. ונבקר Et perscrutemur, Thren. 3.40. Hebr. ונחקרה. *Ithpahel Futur.* יתבקר Perquiratur, Esræ 5.17.

Talmudici dicūt, כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם *Quicunq; visitat ægrotum, liberatur à judicio gehennæ.*

בקור *Visitatio, Inquisitio*: בקור החולים Visitatio ægrotorum. De hac vide Schylchan Aruch parte 2. fol.103. *In Talmud quoq; usurpatur de Probatione cultri mactatorii*, Cholin fol.9.col.1.

בקרא *Grex, Armentum, & latius usurpatur, quàm Hebraicè* בקר, *quod boum tantùm est. Plur. masc. constr.* בקרי תורך ועדרי ענך Armentis boum tuorum, & gregi ovium tuarum, Deut.7.13. *Fœmin.* ויהי לבית ארבעה בקרן דתורין ולבית משרי עדרין דען Eritque in locum cubationis gregum armentorum, & in locum mansionis gregum ovium, Jesa.7.25.& 65.10. Sic, *Armenta boum*, apud Virgil. 2.Georg. *Armenti greges*, Varro dixit lib.2. cap.5. de re rustica, & Cic. Phil.3. *Greges mutientium, &c. Apud Talmudicos*, בקרא דתורי *Grex boum*, id est, *par boum*, in Bava metzia fol.84.1. ubi fabula de duobus Rabbinis, qui ventres ita crassos habuerunt, ut cùm sibi oppositi essent, par boum potuerit transire per medium ipsorum, ne eos tangerent. Meminit illius Neander in suis Grammaticis.

בקורת *Idem*: בקורת של אנטונינוס Armenta, Greges Antonini, Beres.rab.sect.20.

בקרתא *Bubile, Stabulum*: ולבקרתא רהט Et in bubile cucurrit Abraham, Genes.18.7. in Targ. Jon. Hebr. אל הבקר Ad armentum, id est, locum boum. *Apud Talmudicos*, כל הבהמות מכניסין אותן לבקרות Omnes bestias introducunt in stabulum, in Moed katon fol.12.1.

בקר · בקרא *Vel* בקרא *Armentarius, Bubulcus, Custos boum*: ההוא בקרא דיתמי Bubulcus ille pupillorum, Ketubh.fol.84.2. Glossa, שומר בהמותיהם. Alibi: Vendidit vaccam ומסרה לבקרא & tradidit eam armentario, Metzia fol. 42.1. זמרא דבקרי Musica bubulcorum, Sota fol.48.1. In Aruch exponitur pro eo, qui onera armentis trahit vel vehit.

בקורתא *Flagellatio*, quæ fiebat loro taurino. Levit.19.20. Vide Talm. Kerith.fol.11.1.

II. הבקיר *Idem quod* הפקיר *Commune, liberum reddere*, התקינו שיהו מבקירין את כל השדה Ordinarunt, ut liberum, communem facerent omnem agrum, Talm. Jeruschalmi in Schekalim cap.1. Sic citat Baal Aruch ex Exod.23. v 11. תשמטנה ונטשתה ותבקרון יתה Dimittetis & liberum facietis eum, scil. agrum, ex Targ. Hierosol. Sed illud hodie non extat in libris nostris.

בקרות *Levitas, Temeritas, Arrogantia*: בשקריהון ובבקרותהון Mendaciis suis & levitate suâ, Jerem. 23.32. Hebr. בפחזותם. Est quasi diceres פקרות: nam ב & פ hîc quandoque permutari, notat R. David, 1.Sam.17.28.

בקרנות *Idem*: ידענא ית בקרנותך Novi ego arrogantiam tuam, 1.Sam.17.28. Hebr. זדונך, cum ב loco פ pro פקרנות.

בקרין *Leves, Temerarii, quasi* פקרין, ut; גברין סריקין ובקרין Viros inanes & temerarios, Jud.9.4. Hebr. פוחזים. Sic legit R.David 1.Sam.17.28. Veneta, ובסירין Et contempti.

הבקר *Liberum, Commune, omnibus expositum, idem quod* הפקר: unde, הבקר עניים Liberum pauperibus est. Meminit Kimchi 1.Sam.17. & Joel.1.17.

בקש [illegible], P[illegible] Hebr. [illegible] petitione. Sumitur sic apud R[illegible] (ut בְּבָעוּ Chald. suprà in [illegible] Quæsumus. S[illegible] silet מ (בְּבָעָא) pro, [illegible] בבקשה Cum petitione à te, id [illegible] ut [illegible] vel quæsumus te, vivant qui &c. [illegible] a 26. 9. בבקשר מכם Quæso vos, &c.

בקתא בִּקְתָא Domuncula Ædicula: Casa, Tugurio-lum. Contractum est, pro בֵּי עֻקְתָא Domus [illegible], sive [illegible] בֵּי pro בית. Schabbas f.77. [illegible] בני ב[illegible] Fi[illegible] domus angustæ, simul in do-[illegible] habit[illegible], Menach. fol.24.2. בביתי ולא [illegible] d[illegible]mo mea, sed non in domo (aliena) [illegible], Ke[illegible]hoth fol.103.1. & fol.54.1. ubi [illegible] cum [illegible]rto Jod בביקתי. In glossa ex-[illegible] צריך צר וקטן. Alter: בת בוקתא Vicina, [illegible] Jevam. fol. 84.1. Aruch explicat, הסמוכה [illegible]. Et dicit vocem hanc habere signifi-[illegible]m שכינות Viciniæ, & בית Domus.

Deni[illegible]e בקתא Talmudicè contractè dicitur pro בקעתא Vallis: מצלי בבקתא Orabat in valle, Be-[illegible]ch. fol.34.2

בר Filius: וִילֵדַת בַּר Et peperit filium, Genes.4. 25. אתיליד בַּר Natus est filius, v.26. תְּתִיב בַּר [illegible] Reducis filium hominis, Psalm.90.3. בַּר דְּכַר [illegible] Filium masculum peperisti, 1.Sam.4.20. בַּר וּבַר [illegible] Filium, & filium filii, id est, nepotem, [illegible]alach.1.4. אם בַּר חַיָּב לְאַלְקָאָה Si sit reus vapu-[illegible]ationis, Deut.25.9. בַּר סָטֵי וּמָרוֹר Filius declinans & rebellis, Deuter.21.18. בַּר חַכִּימָא Filius sapiens, Prov.10.1. *Emphat.* תהי מְחַבְּקָא בְּרָא Eris ample-[illegible]ans filium, 2.Reg.4.16. בְּרָא זְעֵירָא Filius parvus, [illegible] Sam.9.12. מטול דִבְרָא הֲוֵית לְאַבָּא Quia filius fui patri meo, Prov.4.3. בְּרָא סוּכְלְתָנָא Filius intelli-[illegible]ens, Proverb.10.5. בְּרָא הוּא מְבַהֲתָנָא Filius ille est [illegible]udefaciens, ibid. בְּרָא סַכְלָא Filius stultus, Prov. [illegible]7.25. *Cum præf.* הֲכְבַר חֲבִיב קֳדָמַי יִשְׂרָאֵל An sicut F[illegible]ius dilectus est coram me Israël, Jerem.31.20. וּבַר לֵית לֵיהּ Et filius non est ipsi, Deut.25.5. יִשְׁתַּלַּט בִּבְרָא מְבַהֲתָנָא Dominabitur in filium pudefa-[illegible]ientem, Prov.17.2. וַהֲוָה לַהּ לְבַר Et fuit ipsi in fi-[illegible]ium, Exod.2.10. *Constr.* בַּר חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין Filius quingentorum annorum, Gen.5.32. בַּר בְּרֵיהּ Fi-lium filii sui, Genes.11.31. הֲלְבַר מְאָה שְׁנִין An filio [illegible]entum annorum nascetur filius, Genes.17.17. [illegible] *Affix.* וּכְעַן בְּרִי Et nunc fili mi, Genes.27.8. בְּרִי אַתְּ Filius meus es tu, Psal.2.7. וּבְרִי חַיָּא Et fi-lius meus vivus est, 1.Reg.3.23. הַב יָת בְּרַתָּךְ לִבְרִי Da filiam tuā filio meo, 2.Reg.14.9. בְּרַנָא דֵין סָטֵי Filius iste noster declinans, Deut.21.20. דְּבַר כְּעַן יָת בְּרָךְ Sume nunc filium tuum, Gen.22.2. עַבְדָּךְ וּבְרָךְ אֲנָא Servus tuus & filius tuus ego, 2.Reg.16. 7. וּתְחַוֵּי לִבְרָךְ Et indicabis filio tuo, Exod.13.8. מִיַּבְרוּחֵי דִבְרִיךְ De mandragoris filii tui, Gen.30.14.

אם יִפּוֹל מִסְּעַר רֵישׁ בְּרִיךְ לְאַרְעָא Si ca[illegible]at de pilis ca-pitis filii tui in terram. 2.Sam.14.11. וְלִיךְ וְלִבְרִיךְ Et tibi & filio tuo, 1.Reg.17.13. בְּרֵיהּ זְעֵירָא Filius suus parvus, Gen.9.24. וּקְרָא לִבְרֵיהּ Et vocavit filium suum, Genes.47.29. אַמְתָא הָדָא וְיָת בְּרַהּ Ancillam hanc & filium ejus, Gen.21.10. *In Plurali numero non reperitur: nam plura tei dicunt* בנין *Filii. C[illegible]-rum vocabulum hoc ad varias loquendi formas a[illegible] commodatur, ut Hebræum* בן, ut; בַּר שׁוּרָא *Filius muri*, id est, *Antemurale*, murus depressus, altiori subjectus, & ex eo quasi natus, Pesachim fol 86.1. צִרְדָּא בַּר זוּזָא *Cannabis filius assis*, i.e. peplum ex cannabe comparatum uno asse, in Moed katon fol.27 2. גַּדְיָא בַּר זוּזָא Hœdus *filius assis*, i.e. Hœ-dus assem valens, Bava basra fol.44.2. בַּר אבין & בַּר קִיפוֹף Vide in Rad. ספר, in סופרן: בר אושפרתי Filius Usch partæ, id est, Raf Papa, à m[illegible]r[illegible] sua sic denominatus, Taan. fol.24 2. In nostra Ge-mara est אושפותי. *Fœmin.* ברת ׳ בְּרַתָּא *Filia*, וּבָתַר כֵּן יְלִידַת בְּרַתָּא Et postea peperit filiam, Gen 30. 21. וְאִם בְּרַתָּא הִיא Si autem filia sit, Exod.1.16. וְכָל בְּרַתָּא תְּקַיְּמוּן Omnem filiam sinetis vivere, Ibid. v.ult. *Constr.* בְּרַת אַחְבוּי Filia patrui sui, Esth.2.7. *Sumitur ibidē hac formâ absolutè:* וְהָוָה קְרֵי לַהּ בְּרַת Et vocabat eā filiam: בְּרַת קָלָא *Filia vocis:* Vide suprà in בן, in בת: לִבְרָא אוֹ לִבְרַתָּא Filio aut fi-liæ, Levit.12.6. וַהֲוַת לֵיהּ כִּבְרַתָּא Et fuit ipsi sicut fi-lia, 2.Sam.12.3. וּלְבַר וְלִבְרַת Et propter filium, & propter filiam, Ezech.44.25. יָת בְּרַתִּי יְהָבִית לְגַבְרָא הָדֵין Filiam meam dedi viro isti, Deuter.22.16. וְנִדְבַּר יָת בְּרַתְּנָא Et accipiemus filiam nostram, Genes.34.17. בְּרָחֵל בְּרַתָּךְ זְעֵירְתָא Pro Rachele filia tua minore, Gen.29.18. אוֹ בַת בְּרַתַּהּ Aut filiæ fi-liæ suæ, Levit.18.10. אִתְרְעִיאַת נַפְשֵׁיהּ בִּבְרַתְּכוֹן De-lectatur anima ejus filiâ vestrâ, Genes.34.8. רָחֵל בְּרַתֵּיהּ אָתְיָא Rachel filia ejus venit, Genes.29.6. וּבְרַתֵּיהּ לָא תִּסַּב לִבְרָךְ Et filiam ejus non accipies fi-lio tuo, Deuter.7.3. עֶרְיַת אִתְּתָא וּבְרַתַּהּ Nuditatem mulieris & filiæ ejus, Levit.18.17.

בַּר Talm. *Venia, Licentia;* דְּעָיְילִי בְּבַר Qui in-grediuntur cum licentia, בְּלָא בַּר absque ve-nia, Succa fol.45.2. Communiter רְשׁוּת id di-cunt.

בַּר בְּרָא *Primò significat Extra, Foris, Foras.* Hebr. חוץ, *& ita ferè semper habet præfixam ali-quam præpositionem: ut,* וְאַתַר מְתַקַּן יְהֵי לָךְ מִבְּרָא Et locus præpratus erit tibi foris, וִיהֵי כְּמִיתְבָךְ לִבְרָא Et erit cū sedebis foris, Deut.23.13. בְּאוֹרַח דִּי לְבָרָא In via exteriori, Ezech.47.12. וּתְלָתִין בְּנָן שְׁלַח לִבְרָא Et tres filias misit foras, אָעֵיל לִבְנוֹהִי מִן בְּרָא In-troduxit filios suos de foris, Judic.12.9. שְׁאִילִי לִיךְ מִלְּבְרָא מָנִין מִן בְּרָא Pete tibi vasa de foris, 2.Reg.4.3. לְבָרַת אַתְּ קָאֵים בְּבָרָא Extrinsecus, Ezech: 41. 25. Quare stas foris, Hebr. בַּחוּץ, Genes.24.31. יִתְהַלֵּךְ

בְּבָרָא Et iverit foris, Exod.21.19. וְכָתְלָא דִלְבָרָא Et paries qui est extrinsecus, Ezech.42.7. וְאַשְׁרוּהִי מִבָּרָא לְקַרְתָּא Et habitare fecerunt eum extra civitatem, Genes.19.16. לְמִבָּרָא לְקַרְתָּא Idem, Levit. 14.40. מִבָּרָא לְפָרוּכְתָּא Extra velum, Exod.26.35. מִגָּיו וּמִבָּרָא Ab intra & ab extra, id est, Intrinsecus & extrinsecus, Gen.6.14. מִלְּגָיו וּלְבָרָא Intrinsecus & extrinsecus, 1.Reg.6.29. *Hinc*, נָפְקַת בָּרָא *Egrediens foras*, Genes.34.31. Jerem.5.7. i.e. *Scortum, quod vagari & discursitare solet, & cujus pedes domi non manent, ut Salomon loquitur*, Prov.17.11. Vide de eo amplius in נפק. *Talmudicè*, תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם *Sapiens cujus intimum non est sicut externus, non est sapiens.* Non meretur nomen sapientis cujus dicta & facta sibi non conveniunt, Joma fol.72.2. *Deindè significat, Præter, Præterquam, Excepto: Sic post se semper habet præpositionem* מִן, *& usurpatur pro Hebræis,* בִּלְתִּי ׳ זוּלַת ׳ חוּץ ׳ לְבַד מִן, *& aliis exclusionis particulis, ac per pleonasmum variè construitur:* בַּר מִנִּי Præter me, Hebr. חוּץ מִמֶּנִּי Eccles.2.25. Alibi est pro זוּלָתִי Hos.13.4. לֵית בַּר מִנָּךְ Non est præter te, Jesa.64.3. Hebr. זוּלָתְךָ. Sic 2.Sam.2.2. בַּר מִנֵּיהּ Præter ipsum, Hebr. מִלְּבַדּוֹ Deut.4.35. בַּר מֵעֲלַת צַפְרָא Præter holocaustum matutinum, Num. 28.23. בַּר מִטַּפְלָא Præter parvulos, Exod.12.37. בַּר מִנְּשֵׁי בְנֵי יַעֲקֹב Præter uxores filiorum Jacobi, Gen.46.26. וּבַר מִכָּל נִדְרֵיכוֹן Et præter omnia vota vestra, Levit.23.38. *Tertio est Ager, sive Sylva,* id est, *locus incultus & sylvestris, feris pascendis destinatus, dictus quasi Exterior, extra usum hominum & agrorum cultorum situs, unde & per Agrestis, Sylvestris, explicatur; ut,* חֵיוַת בָּרָא, vel חַיַּת בָּרָא Bestia, Fera agri, quæ in locis Exterioribus & sylvestribus vivit, Dan.2.38. בְּדִתְאָא דִּי בָרָא Herbâ agri, Dan.4.12. אִיתָא וְנִיפּוֹק תַּרְוֵינָן לְבָרָא Veni, exeamus nos duo in agrum, Genes.4.8. in Targ. Jonath. Hebr. וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה. In Targ. Hierosolymitano est לְאַפֵּי בָרָא In superficiem agri: שׁוֹר הַבָּר Bos sylvestris, Peah cap.8. תַּרְנְגוֹל בָּרָא Gallus sylvestris, cujus pedes in terra, caput ad cœlum usque pertingit, Hebr. זִיז שָׂדַי Fera agrorum, Psal.50.11. Huc & illud pertinet, quod in Venetis legitur, & apud Talmudicos celebre, וְתוֹר בַּר וְרָעֵי בְּכָל יוֹמָא טוּרִין אַלְפָא Et bos sylvestris, qui depascit singulis diebus montes mille, Psal.50.10. ubi בר è Regiis abest, & meritò. Nam insigni fabulæ occasionem Rabbinis dedit, aut hîc Paraphrastes antiquam Rabbinorum fabulam describit. Confinxerunt enim hinc, bovem admirandæ magnitudinis esse, qui singulis noctibus depascat mille montes, & quod interdiu depascit, id noctu recrescat (ut R. Salom. notat Psal.50) ne unquam pabulo destituatur. Hic mactabitur ad convivium, quod Messiæ, quem exspectant instituetur, unà cũ Levijathan pisce, de quo apud Jobum cap.3. & 40. Bibetur illic vinum, quod in Paradiso crevit, &c. Putant hunc Bovem esse eum, qui Jobi 40.10. dicitur בְּהֵמוֹת. Misbeach hassahaf cap.4. in princ. Bava basra fol.74.2. Rabbini formâ Hebraicâ appellant hunc Bovem שׁוֹר הַבָּר, & multa de eo nugantur, quæ tamen tantam fidem apud plerosque meruere, ut in juramentis dicât; *Ne comedam de* Schor habbar, *nisi id fiat, nisi id faciam, &c.* id est, ne fruar gaudio Messiæ, ne fruar lætitiâ vitæ beatæ venturæ. Qui de his plura volet, adeat Synagogam nostram Judaicam, & Commẽtarium Chaldaicum ad Psal.50.

בָּרָאָה *Extraneus, Exterior:* אִשָּׁא בָרָאָה Ignis extraneus, Levit.6.1. in Targ. Jon. & Hierosol. Onkelos אִשָּׁא נוּכְרִיתָא Ignis alienus. Sic cap.10.1. in Targum Hierosol. *Fœmininum,* בְּאָרְחָא דִּי לְבָרָא לְתַרְעָא בָרָאָה In viam exteriorem portæ exterioris, Ezech.47.2. תְּרַע מַקְדְּשָׁא בָרָאָה Porta sanctuarii exterioris, Ezech.44.1. מַעֲלָנָא דְמַלְכָּא בָרָאָה Introitus Regis exterior, 2.Reg 17.18. Hæc forma esset à masculino בָּרַאי. *Et aliter,* לְדָרְתָא בָּרָיְתָא Ad atrium exterius, Ezech.42.3. לְדָרְתָא דִּי בֵית מַלְכָּא בָּרָיְתָא In atrium domus Regis exterius, Esth.6.4. *Et in Gemara,* חֵיוֵי בָּרָיָתֵי קוּצֵי אָכְלָן Feræ sylvestres spinis vescuntur, Cholin fol.43.2. Baal Aruch pro חיוי legit עיזי. Sic in Cholin fol.47.1.

בריתא *Platea, ut Hebr.* חוּצָה Apud Talmudicos, לא אמר להו תיתבו בשוקא ובבריתא ותיכתבו Non dixit ipsis, sedete in vicum & plateam, & scribite, Bava basra fol.40.2.

בָּרַיְתָא *Apud Talmudicos sic vocatur Doctrina, Traditio Talmudica constans & indisputabilis, à Doctoribus Tanaim, qui primi fuerunt interpretes τῶν Mischnajoth, tradita. Omnis ergo doctrina in Gemara, quæ incipit à* מַתְנִיתִין ׳ תְּנַן ׳ תַּנְיָא ׳ תְּנָא, *ea est Barajetha, quasi Extranea, Extra Jerusalem scripta. Plur.* בָּרַיְיתוֹת.

בָּרְיָתָא *Fines, Termini,* Prov.30.4.

בְּרוּתָא *Extraneum, Alienum.* Legitur hæc vox in Gemara, quando aliquid à Sapientibus decisum, quod postea vel abrogatum, aut quod esset consuetudini & juri publico Contrarium. Tunc ad sententiam ipsorum notatũ est, ברותא היא, id est, דעת חיצונית היא Sententia extranea ea est, peregrina & aliena, non autem, טעות היא Error est. Ea enim modestia Hebræorũ semper fuit, ut alter alterius sententiam non cõdemnaret, cùm singuli suas opiniones vel ex verbo Dei scripto, aut oretenus tradito, probarent. Vide Bava Metzia fol.9.1. & 71.2. Bava basra fol.101.2. Menachoth fol.68.1.

בריותא Vide in בור.

בריונים vel בִּרְיוֹנִים, *quod scribunt* ביריונים *Homines nihili, Nebulones, leves & inanes, bello apti, quasi feri & sylvestres dicti*, in Gittin fol. 56.1. Hinc etiam, נָשִׁים בַּרְיוֹת Mulieres extraneæ. In Sanhed. fol. 37.1. scribitur, הנהו ביריוני Isti nebulones, Glossa, פריצים לשון בורים. Sic, משל לבריון שהיה שכור Simile est nebuloni cuidam ebrio, Vajikra rabba sect. 30. ריש בריוני Caput nebulonum, id est, פריצים. In Jalkut fol. 34.1. explicatur ממונות רקים.

בְּרָא בְּרִי I. *Creare, ut Hebraicè. Præteritum,* בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ In principio creavit Dominus, Genes. 1.1. קֳדָם מַן דִּבְרָא אִלֵּין Coram eo qui creavit ista, Jesa. 40.26. אֱלָהָא חַד בְּרָא יָתַנָא Deus unus creavit nos, Mal. 2.10. וְיַבֶּשְׁתָּא אִידוֹי בְּרִיאוּ Et aridam manus ejus crearunt, Psalm. 95.5. בְּרֵיתָ עָלְמָא Creasti mundum, Hab. 1.12. *Cum Affix.* בְּרָאַנִי Creavit me, Prov. 8.22. יְיָ דִבְרָאָךְ Dominus qui creavit te, Jesa. 43.1. *Partic.* הָא יְיָ בָּרֵי חַדְתָּא בְּאַרְעָא Ecce Dominus creat novum in terra, Jerem. 31.22. *Cum Affix.* וֶהֱוֵי דְכִיר יַת בָּרָךְ Esto memor creatoris tui, Eccles. 12.1. פִּתְגָּמֵי בָּרְיֵהּ Verba creatoris sui, Jesa. 45.9. *Futur.* וְאִם בְּרִיאָה יִבְרֵי יְיָ Et si creaturam creaverit Dominus, Num. 16.30. *Ithpehal Præter.* אִתְבְּרִי, אִתְבְּרָא, *& Talmudicè* אִיבְּרִי, *Creatus est*, Numer. 16.30. in Jonath. & fœmin. אִתְבְּרִיאַת מִיתוּתָא לְהוֹן Creata est mors illis, Ibid. בְּיוֹמָא דִי אִתְבְּרִי עָלְמָא In die quo creatus est mundus, אִתְבְּרִיאוּ כּוּלְהוֹן בִּרְיָתָא creatæ sunt omnes creaturæ, Psal. 139.16. לְאָדָם דְאִתְבְּרָא מִן טִינָא Homini, qui creatus est è luto, Job. 30.19. עַל עֵסֶק מַזָּלַיָּא דְאִתְבְּרִיאוּ בְהוֹן בְּנֵי אֲנָשָׁא Propter planetas vel sydera in quibus creati sunt homines, Eccl. 7.17. כְּעַן אִתְבְּרִיאָה Nunc creata sunt, Jesa. 48.7. quod est fœmininum: בְּיוֹמָא דְאִתְבְּרֵיתָא In die quo creatus es, Ezech. 28.15. אִדְכַּר דִּי אֲנָא אִתְבְּרֵיתִי מִן עַפְרָא Recordare quòd ego creatus sim ex pulvere, Psal. 89.48. בְּאַתְרָא דְאִתְבְּרֵיתוּן In loco, in quo creati estis, Ezech. 21.30. *Participium*, וּמִתְבַּרְיָן Et creantur, Psal. 104.31. *Futur.* יִתְבַּרְיָן Recreabuntur, Regenerantur, Jobi. 26.5. *Infinitivus*, דַּעֲתִיד לְאִתְבְּרָאָה Qui in futurum creabitur, Psal. 102.19.

II. *Significat aliquando Incidere, Succidere, quomodo* בָּרָא *in Pihel apud Hebræos significat:* Hinc est, בָּרֵי אָעָא Exscindit lignum, Jesa. 40.20. וִיבָרוּנֵיהּ אוּמַּיָּא Et excident eam nationes, Prov. 24.24. *Apud Talmudicos*, שֶׁמָּא הִבְרִיא Si fortè incidat, Cholin fol. 43.2. *Infinit.* לְאַבְרוּיֵי Ad incidendum, id est, terram leviter fodiendum circa radices arboris, ut pluviam & calorem transmittat: sic melius crescunt, Succa fol. 44.2.

בָּרֵי *Creator*, vide suprà in verbo, in Partic. *Talm.* בָּרְיֵיכוֹן יְסַעֲדִינְכוֹן *Creator vester confirmet vos*, in Talm. Hieros. Taanith fol. 69. col. 1. *Formula salutandi.*

בְּרִיאָה *Creatura, Res creata*, Num. 16.30.

בְּרִיָּה *Rab. Creatura, Creatio:* מִבְּרִיָּתוֹ שֶׁל עוֹלָם A creatione Mundi: כל שהוא מבריית המים טהור Quicquid est ex creaturis aquarum, mundum est, Mikvaoth cap. 7. בראם בריאה חדשה Creat eos creaturam novam, Psalm. 102. in Medrasch, in fine.

בִּרְיָא · בִּרְיְתָא *Creatura:* לְבִרְיְתָא חֲדָא Ezech. 1.6. וּבִרְיָא לָקֳבֵל אַפְּהָא אָזְלָא Et creatura quæq; coram facie sua ambulabat, ibid. v. 12. וְהָא בְּרִית גּוֹבַי Et ecce creatura locustarum, Amos. 7.1. *Item Creatio:* וְשֵׁירוּי בְּרִית עָלְמָא Et principium creationis Mundi, Psal. 50.2. *Plur.* אַרְבַּע בִּרְיָן Quatuor creaturæ, Ezech. 1.5. וּדְמוּת בִּרְיָתָא Et similitudo creaturarum, v. 13.

בָּרִיא *Sanus, Pinguis, Fortis, Robustus:* לְמֶהֱוֵי בָּרִיא בְּמַזְּלֵיהּ Ut sit sanus in sydere suo, Eccles. 10.6. Hinc dicunt, הַבָּרִיא אֵינוֹ מַאֲמִין בְּצַעַר הַחוֹלֶה *Sanus non credit dolori ægrotantis. Apud Talmudicos*, כלי חרס הבריא Vas fictile incolume, id est, integrum, Kelim cap. 3. מהוהה שטליה על בריאה Vestimentum vetus assutum vestimento novo, integro, Kelim cap. 24. טַעֲנָה בְרִיאָה Ratio firma, valida, apud Rab. *Plural. defectum*, דְּאָכְלָה בִּשְׂרָא וְשָׁתְיָא חַמְרָא הָווּ לָהּ בְּנֵי בָּרְיֵי *Quæ comedit carnem, & bibit vinum, ei erunt liberi sani*, Kethubh. fol. 60.2. Hinc est verbum,

הַבְרִיא *Pinguem reddere, cujus oppositum* הכחיש *Macrū reddere.* In Talm. אבריוה Pinguem reddite eum, Nidda fol. 47.2. *Et aliâ signif.* ישב לו קוץ בוושט אין חוששין שמא הבריא Si sedeat ipsi scil. bestiæ spina (i.e. si reperiatur spina) in ventriculo, non curant; fortè iterum convaluit, concrevit, carni obductum est, i.e. fortè foramen illud per quod introivit, iterum coaluit, & carne, q. pinguedine obductum est, Cholin fol. 43. cap. 2. Baal Aruch explicat ex significatione בר, per יצא לחוץ Exivit forâs.

בְּרִיאוּת בְּרִיאוּתָא *Sanitas*; ut, אֵין הַיּוֹצֵא מִקַּו הַבְּרִיאוּת Nemo egreditur limitem sanitatis, i.e. omnes rectè valent: *Quandoq. est Pinguedo, cujus oppositum* כְּחִישׁוּתָא *Macies:* ut, זִמְנִין דְּאָתוּ מֵחֲמַת בְּרִיאוּתָא Quandoque veniunt propter pinguedinem, זִמְנִין דְּאָתוּ מֵחֲמַת כְּחִישׁוּתָא Quandoq; veniunt propter maciem, Nidda fol. 47.2. Item *Creatio*, ut בריאות המים Creatio aquæ.

ברב ברבלתא Vide suprà in בלל.

בַּרְבַּר בַּרְבְּרִיאָה Vide infrà in ברר.

ברג בַּארְג *Splendidum, optimum ac laudatissimum:* מי בארג Aquæ optimæ, dulces & salubres, Talm. ע״ז fol. 30.1. Gloss. מי בארג, id est, משקה, & בארג Persicè idē est quod משובח Laudatum

datum, optimum. Eadem glossa adducit hic alium locum ex Gemara, סוסיא בארג Equus splendidus, generosus, optimus, qualis Regem decet. Hodie pro eo legitur סוסיא ברקא, quod est à ברק Fulgor, Splendor, Sanhed. cap. 11. fol. 98. 1. Ergo ברקא Babylonicè, & ברג Persicè, idem sunt, commutatis ג & ק.

בורגר Adducitur hîc à Munstero & Guidone, sed in Aruch legitur per ר in fine. Vide mox.

בורגן *Tugurium, Umbraculum, Scena, Tabernaculum, in quibus cubare solent, qui custodiunt fructus arborum, hortorum, & agrorum, vel qui aucupantur, aut observant transeuntes.* Sic passim in Gemara à R. Salomone per סוכה aut שבוך exponitur: סוכות הבורגנין Tabernacula custodum fructuum æstivorum in agris, Talm. Oholoth cap. ult. אין בורגנין בבבל Nō sunt tuguria in Babel, Erubh. fol. 21. 1. Glossa, בורגנין? ומה הן בורגנין Et quid sunt? סוכות שעושין שומרי העיר ואינו דבר קבוע Tuguria vel tabernacula quæ faciunt custodes urbis: & non sunt res fixa, quæ scil. semper & constanter permanent. *In Aruch etiam scribitur,* בורגנין *posse exponi pro Domibus extra urbem exstructis, in quibus venduntur victualia viatoribus. Inde explicatur Hospitium, Diversorium, Popina.* In Vajik. rabba sect. 7. משל למלך שהיה מהלך במדבר הגיע לבורגן הראשון ואכל שם ושתה שם Simile hoc est regi iter facienti per desertum. Cùm pervenisset ad diversorium primum, comedit & bibit illic, &c. In Schab. fol. 150. 2. שאם יש בורגנין הולך Quod si sint illic hospites, vel hospitia, abit illuc. Vide & in sequenti voce.

בורגני *Custos, qui in ejusmodi tugurio habitare solet; ut,* סוכת בורגנין Tugurium custodum urbis, Succa fol. 8. 2. מבלי בורגנין ומבלי בולייטין Sine custodibus vel rusticis in tuguriis habitantibus, & sine viris consiliariis, Medr. Echa cap. 1. vers. 4. *Item, Hospes recipiens viatores hospitio:* בין שהחשיך בא הבורגני אמר לו הכנס עצמך לבורגן מפני חיה רעה ומפני הלסטים Cùm advesperasceret, accessit hospes, dicens ipsi; Recipe te in hospitium propter bestias malas & latrones. Respondebat ipsi; Non solet comitatus se recipere in hospitium. Cùm sic perrexisset cœtus iste, obruit eum nox, & tenebræ nocturna & caligo. Revertebatur cœtus, & accessit אצל הבורגני ad hospitem, petens aperiri sibi: אמר הבורגני dicebat hospes: non solet hospitium aperiri noctu nec recipi aliquis noctu, & horâ tam serâ; cùm volui, noluisti: nunc cùm vis tu, ego nolo; Medrasch Tillim, Psal. 10.

בורגר *Agricola:* בורגר לשם בורגרות Agricola propter agriculturam, Bereschith rabba par. 36. Jalkut ad Genes. 9. 20.

בורגרות *Agricultura*, ibid.

ברד בַּרְדָא *Grando, ut Hebr.* בַּרְדָא תַּקִּיף לַחֲדָא Grandinem vehementem valdè, Exod. 9. 18. קָלִין וּבַרְדָא Tonitrua & grando, vers. 23. וְאַבְנִין דְּבַרְדָא Et lapides grandinis, Jesa. 30. 30. יְהַב מִטְרֵיהוֹן בַּרְדָא Dedit pluviam ipsorū grandinem, Psalm. 105. 32. וְאוֹצְרֵי בַּרְדָא תֶּחֱמֵי Et thesauros grandinis videbis, Jobi 38. 22. וְקַלִּיף בְּבַרְדָא גּוּפְנֵיהוֹן Et decorticavit grandine vites eorum, Psal. 78. 47. וּמְסַר לְבַרְדָא בְּעִירְהוֹן Et tradidit grandini jumenta eorum, v. 48.

בורדל *Lupanar*, Gal. Bordel, Ital. Bordelo. Sic Aruch, Munst. Guido. Scriptura prava, interpretatio inepta. Vide mox infrà in ברדל.

בַּרְדְּלָס *Basiliscus, vel, Serpens coloratus instar pardi.* Aruch ad ברדלס: Septem primis annis, quibus est masculus, vocatur צבוע, *& quando convertitur in fœminam, vocatur* נפרזא: Talmud: הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש Lupus, Leo, Ursus, Pardus, Basiliscus & Serpens, Metzia fol. 15. 2. in Mischna, ubi fol. seq. in Gemara, מאי ברדלס נפרזא מאי נפרזא אפא Quid est bardeles? niphresa: quid est niphresa? Ephe. Ephe, idem quod אֶפֶא vel אֶפְעֶה, exclusâ gutturali. *Ephe* est masculus: *nephresa* est fœmina ejusdem sexus. Eadem verba leguntur in Bechoroth fol. 8. 1. Sed pro ברדלס legitur ברדלם cum Mem finali: Glossa habet: ברדלס אפא.

ברדיקום *Vir oblongus: Procerus.* Sic adducitur in Aruch, & ab aliis. Sed in Gemara legitur הדרניקום. Vide in דרן. Alii legunt ברדקוס, & deducunt à בָּרַק, quod *Prommere* significat, ut author Perusch super Targum Jonathanis & Hierosolymitanum, Exod. 36. 33.

בורדם *Dysenteria, Dysentericus:* Ita communiter efferunt Rabbini per Samech, sed in textu Gemaræ scribitur per Mem in fine בורדם, quòd sit quasi בור נובע דם fons eructans sanguinem, ut scribit R. Salomon: אמר ר׳ יוחנן בורדם אין מבקרין ואין מזכירין שמו מאי טעמא אמר ר׳ אלעזר מפני שהוא כמעיין הנובע ואמר ר׳ אלעזר למה נקרא שמו בורדם שהוא במעין הנובע Dixit R. Jochanan, Dysentericum nō visitant, (scil. consolandi caussâ, cùm singulis momentis naturæ consulere necesse habeat, quod præsentibus aliis facere pudet) neq; etiam recordantur nominis ejus (dicendo scil. N. laborat dysenteriâ; est enim morbus impurus): Quæ nam verò ejus est ratio? Dixit R. Eliesér, propterea quòd est fons indesinenter scaturiens; Præterea dixit R. Eliesér, quare vocatur nomen ejus בורדם? Ideò quia est veluti fons scaturiens, Nedarim fol. 41. 2. R. Nisim scribit esse morbum, qui instar fontis emittit sanguinem מלמטה infrà, id est, Hæmorrhagia, quæ & Hæmor-

Hæm[illegible]ois. In Bes Jacob fol.24. col.4. scribitur in glossa: Est dictio una, sed composita ex duabus, בור & רם.

בְּרִיסְן *Vestimenti genus est ex lana, quod ut alia induere non licet, nisi prius accurata fiat inquisitio, an filis lineis consutum sit: sic enim prohibitum est, at cum canabinis licitum,* Kilaim cap. ultimo. Aruch vult esse *Stragulas lectorum crassas.*

בְּרִדק *Prominere,* לְבְרְדוּק Ad prominendum: Quidam, In longitudinem, Exo.36.33. in Targ. Hierosol.

בְּרִדְקוֹס Vide suprà in ברדניקוס.

ברדיקס *Monetæ species,* Menach. fol.29.1.

בּוֹרְדְקָאֵי בּוֹרְדְקִי *Pistores,* h.e. נַחתוֹמִין, ut in Targum vocantur, Pesach. fol.40.2.

בְּרָה Hebr. *Comedere, Prandere, Reficere se pastu. Sic Chaldaicè, Infin.* הֲוַת לִי דִמְעָתִי לְמִבְרֵי Fuit mihi lachryma mea in comedere, id est, in cibum, Psal.42.4. *Infinitum loco Nominis. Aphel Participium,* מַבְרֵי סְעוּדְתִי Comedit cibum meum, Psal.41.10. *Infin.* לְאוֹבְרָא יַת דָוִד לַחְמָא Ut reficerent Davidem cibo, 2.Sam.3.35. in Venetis, pro לְאַבְרָאָה: Regia legunt, לְאוֹכָלָה. *Ab hoc verbo etiam quidam deducunt illud,* יְבְרוּנֵיה Et devorabũt eum, Prov.24.24. pro quo in Hebræo est יִזְעָמוּהוּ Detestabuntur, Abominabuntur eum. Quidam à בַּר Extrà, Foras, deducunt, quasi, Forâs ejicient eum. *Apud Talmudicos:* אין מברין Non cibant, scil. lugentes, Moed katon cap.3. in Misna. Hinc etiam juxta Baal Aruch est Infinitivus Talmudicus, לְאַבְרוּיֵי אִילָנֵי Ad cibandum arbores, id est, stercorandum juxta radices, ut meliùs crescant. Vide etiam suprà in ברא.

בְּרִית *Fœdus, Pactio. Pluraliter apud Rabbinos* בְּרִיתוֹת, unde, על שלשים ושש בריתות שבתורה Qui transgressi sunt triginta sex fœdera, quæ sunt in lege, Sanh. fol.104.1.

בּרִן Vide infrà in ברת.

בְּרַז *Figere, Infigere, Configere, Transfigere, Perfodere, Perforare, Terebrare: Præter. cum Affix.* וּבְרַזִנוּן כַּחֲדָא Et transfixit eos pariter, Numer.25.8. in Jon. *Futur.* וְאֶבְרְזִנֵּהּ בְּאַרְעָא Et affigam eum terræ, 1.Sam.26.8. אֶבְרְזִנֵּהּ בְּכוּתְלָא Affigam eum ad parietem, 1.Sam.18.11. *Infinitivus,* וּלְמִבְרְזֵיהּ בְּכוּתְלָא Et affigere eum parieti, 1.Sam. 19.10.

Apud Talmudicos & Rabbinos; ברזיה מִיבְרַז Vulnus ejus punctim inflictum est, (Gestochen/ in Sanhed. fol.76.2. לְמִבְרַז חָבִיתָא בְּבוּרְמִיתָ Ad terebrandum vas spiculo suo, Schab. fol.146.1. Glossa, ברומח spiculo aut lanceâ, ut scil. obstruat & obthuret, ne vinum effluat: מברז נפשיה בסלואתא ולא נאים Pungit seipsum spinis, ut nõ dormiat, Gittin fol.84.1.

בְּרַז *Foramen:* בְּרַז הוּבְשָׁא Foramen mellis, 1.Sam.14.25. Hebraicè הֵלֶךְ Itio, Ambulatio, i.e. Fluxus mellis, mel ex foramine fluens.

בְּרְזָא ברזא *Foramen: Vulnus punctum non cæsum inflictum:* בְּרְזֵיהּ Vulnus ejus, ut paulò antè: לָא שַׁנֵי בִּבְרְזֵיהּ Non mutavit foramen ejus, Bava bathra fol.98.1. וסנה בברזא דדנא Et imponit foramini dolii, orificio, labio, Schab. fol.139.2. ut scil. obstruat & obthuret, ne vinum effluat. כל דלהדי ברזא חמרא Vinũ quod est propè foramen, dolii scil. Avoda sara fol.59.2. *Plur.* בְּאָתַר ברזן In loco foraminum, id est, pudendorum, Num. 25.8. in Jon. Legitur in libris בִּרְזְיָא, quod pravum: legendum ברזן Pudendorum, viri scil. & mulieris, quod rectum. Nam ן est terminatio fœmininorum: ודמי ברוגייתיה Et pretium perforationis, scil. doliorum, Metzia fol.40.2.

Secundò ברזא *Lorum,* ut in illo Proverbiali tantoperè celebri apud Judæos: יָאֵה עֲנִיוּתָא לִיהוּדָאֵי כְּבִרְזָא סוּמְקָא לְסוּסְיָא חִיוְרָא *Pulchra est afflictio Judæo sicut lorum rubrum equo albo,* Chagiga fol.9.2. In Bereschith rabba paulò aliter sensu eodem, יש עניותא לברתיה דיעקוב כערקתא סומקתא לסוסיא חיורא. In Jalkut par.1. fol.144. col.4. דעל לביה דסוסיא חיורא. Sic ibid. Jesa.1. ubi in glossa explicatur, נאה העניות ליהודי כסו כתם אדום על לב סוס לבן *Pulchra est afflictio Judæo, sicut macula rubra in pectore equi albi.* Alibi legi apud Talmudicos, כּוּרְדָא *Sicut rosa rubea equo candido.* Significatio hęc generalis etiam ad *Corrigiam,* ut Munsterus reddidit, extendi potest.

Tertiò בְּרְזָא *Grando, pro* בְּרְדָא, *per commutationem* ז & ד, *ut fieri solet:* סתבר גזיזי דברזא Confringens lapides grandinis, Berach. fol.59.1.

בִּרְזִינָא *Nomen mensuræ parvæ:* מי רגלים בני ארבעים יום ברזינא לזיבורא De aquis pedum filiis quadraginta dierum (i.e. de urina per 40. dies asservata) Barsena prodest cõtra ictum crabronis, vel vespæ, Glossa כוס קטון מאד ושמו ברזינא Schab. fol.109.2. Arias Montanus scribit de hac voce, in Ezechiele suo, sive de Batho: *In Haruch præterea nomen* Barzina *legimus, indicatâ mensuræ, incertæ tamen, significatione. Nobis autem Hispani agrorum cultores, & nomen, & rem ipsam ab Arabibus, quorum hæc vox est, accepisse videntur. Est autem* Barzina *apud Hispanos, saccus ex funibus sparteis in crasses retis modo connexus, qui ad fruges, paleas, culmosq́ transferendos commodus est. Capit autem tantum, quantum vel manipulorum, vel palearum, vel culmi, jumentum dorso portare potest. Interdum una magna jumento transversa imponitur. Nonnunquam ad deportationis commoditatem duæ breviores utrinq́ in onus aptantur.* Hæc Arias. Sed nihil facere videntur ad illustrationem loci

Talmudici, quem producit Aruch. Aliud enim ibi mẽsuræ genus intelligi docent circũstantiæ.

ברזל בַּרְזְלָא *Ferrum*, ex Hebræo בַּרְזֶל. *Aliâs etiam per* פ *ab initio scribitur. Elias observat, in Lege & Prophetis per* ב *scribi, in Hagiographis per* פ: *Verum in Lege etiam per* פ *scriptum reperitur*: ut Gen.4.22. Levit.26.19.&c. עַרְסָא דְבַרְזְלָא Sponda ferrea, Deuter.3.11. אַרְעָא דְאַבְנָהָא בַּרְזְלָא Terra cujus lapides sunt ferrum, Deut.8.9. כָּל מָאן־דְּבַרְזֶל Omne instrumentum ferreum 1.Reg.6.7. קַרְנִין דְּבַרְזֶל Cornua ferrea, 1.Reg.22.11. וּמָנֵי נְחָשָׁא וּבַרְזְלָא Et vasa ærea & ferrea, Jos.6.19. וּבְבַרְזְלָא Et in ferro, Jos.22.8.

בַּרְזֵל *Commovere*: Hinc לִיבַרְזוּלִיה Ad commovendum eum, id est, יְנַעְנְעוּ Movebit eum: sic R.Salomon exponit in Schab.fol.66.2.

בַּרְזְלָא *Subbubulcus, Subpastor: Discipulus: Apud Talmudicos*: אורחיה לרועה לממסר לברזיליה Mos pastoris est tradere discipulo suo, id est, לתלמידו, ut Glossator exponit, Bava kama fol. 56.2. & sic in Aruch parvo. In Aruch scribitur בירזליה per Caph ab initio, & dicitur כרזלא Pastori esse id quod est ריש רובנא (de quo in רוּבַן) Præceptoribus, sive Pædagogis.

בַּרְזְלִין *Duces, Præfecti, Gubernatores*: עַל פּוּם בַּרְזְלָהָא Juxta sententiam gubernatorũ suorum, Cantic.1.8. וּמְמַנַּן בַּרְזְלֵיהוֹן Et constituunt gubernatores suos, Eccles.10.10.

ברזלין *Topazii. Nomen plurale, lapidis pretiosi, in Targum Hierosolymitano*, Exod.28.19. *pro Hebræo* שבו, *quod Judæi plerique Topazium significare existimant. Guido putavit, ibi fortè legendum* בירזלין, *ut in Targum Onkeli legitur* בורלא. *Sed deceptus est pravâ collatione versuum: Illud enim nomen est versu 20. eoque alius lapis significatur.*

ברח *Hebr. Fugere, Fugari. Hinc* Chald. *Ithpeh. Fœmininum*, וְחוּכְמְתָא אִתְבַּרְחַת מִנִּי Et sapientia fugata est à me, Jobi 6.13. Hebr. נִדְּחָה Propulsa est.

בַּרְחָא *Hircus, Caper*: בַּרְחָא קַרְחָא Hircus, Caper calvus, apud Talmudicos, Schabbas fol.152. 1. sic dictus, quòd nõ ferat tantum lanæ, ut ovis. אתא ברחא דמרי ביתא אכלה ליטא Venit hircus domini domestici, & comedit pastam, Bava kama fol.48.1. Hinc, *Et viri Chamath fecerũt sibi* אֲשִׁימָא *Aschimam*, pro idolo scil. 2.Reg.17.30. ומאי ניהו אשימא Et quid est אשימא aschima? ברחא קרחא hircus calvus, Sanhed. fol.63.2. quod & adducitur à Kimchio in Comment. & explicatur. *Plurale*, וְהָא בַּרְחַיָּא Et ecce hirci, Hebr. עַתּוּדִים, Genes.31. v.10.11. in Jonath. עִם בַּרְחַיָּא Cum hircis, Psal.66.15. *Constr.* בַּרְחֵי חַמְשָׁא Hircos quinque, Numer.7.17. in Jonath מִן עֶדְרָךְ בַּרְחֵי E grege tuo hircos, Psalm.50.9. וּדְמָא דְבַרְחֵי Et sanguinem hircorum, Psalm.50.13.

בריח *Axis, circa quem volvitur sphæra mundi*, apud Astronomos.

יַבְרוּחַ *Mandragora. Hinc Plur.* יַבְרוּחִין Mandragoræ, Gen.30.14. pro Hebr. דּוּדָאִים. Quidam *Violas explicant.* Gerson explicat Alraunen: & סיגלי Violas, Sanh.fol.99.2.

ברט בּוּרְטְיָא בּוּרְטָא *Spiculum, Lancea: Terebra, Terebellum*: קמאי דידי גנב קתא דבורטיא In conspectu meo furatus est manubrium lanceæ; Glossa, בית יד של רומח, Sanhed. fol. 27.2. למיברז ביתא בבורטיה בשבתא Ad terebrandum vas in sabbatho cum terebello, Schab.146.1.

* בריונים ברי Vide suprà in בר.

בְּרַךְ בְּרִיךְ, *& ex Pahel* בָּרִיךְ בָּרֵיךְ *Benedicere, ut Hebraicè: In accessu ad aliquem, est Salutare: in discessu, Valedicere; Præterit.* בְּרִיךְ בְּנַיִכִי Benedixit filiis tuis, Psal.147.13. *Frequentior est forma Pahel*; וַיְיָ בָּרִיךְ יַת אַבְרָהָם Et Deus benedixit Abrahamo, Genes.24.1. וַיְיָ בָּרִיךְ יַת רִבּוֹנִי Et Deus benedixit Domino meo, v.35. וּמֵימְרָא דַיְיָ בָּרִיךְ יַת סוֹפָא דְאִיּוֹב Et verbum Domini benedixit fini Jobi, Jobi 42.12. וּבָרִיךְ יַתְהוֹן Et benedixit illis, Gen. 49.28. וּבָרִיךְ בָּרְכָא Et benedixit benedicendo, Jos. 24.10. כַּד בָּרִיךְ יָתֵיהּ Cùm benedixisset ei, Gen.28. 6. *Cum Affix.* בָּרְכַנִי יְיָ Benedixit mihi Dominus, Jos.17.14. יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ Dominus Deus tuus benedixit tibi, Deut.2.7. בָּרְכָךְ Benedixit tibi, Deut. 15.6. Sic Deut.12.7. דִּי בָּרְכֵיהּ אֲבוּהִי Quâ benedixerat ei Dominus, Genes.27.41. וּבָרְכֵיהּ Et benedixit ei, Ibid.v.27. עוֹבָדֵי יְדוֹי בָּרֵכְתָּא Operibus manuum ejus benedixisti, Jobi 1.10. *Cum Aff.* אֱלָהֵן בָּרְכְתַּנִי Nisi benedixeris mihi, Genes.32.26. הָא בָּרֵכִית יָתֵיהּ En benedixi ei, Genes.17.20. וּבָרְכְתֵּיהּ Et benedixi ei, Jesa.50.2. בָּרִיכוּ יָתִי Benedixerunt mihi, Jobi 31.20. בָּרְכְנָא יַתְכוֹן בִּשְׁמָא דַיְיָ Benedicimus vobis in Nomine Domini. *Pehil*, בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהֵיהּ דְשֵׁם Benedictus Dominus Deus Schemi, Genes.9.26. אַף בְּרִיךְ יְהֵי Etiam benedictus erit, Genes.27.32. בְּרִיךְ תְּהֵי מִכָּל עַמְמַיָּא Benedictus eris præ omnibus populis, Deuter.7.14. בְּרִיךְ יְקָרָא דַיְיָ Benedicta gloria Domini, Ezech.3.12. *Plurale*, יְהוֹן בְּרִיכִין Erunt benedicti, Num.24.9. בְּרִיכִין אַתּוּן מִן קֳדָם יְיָ Benedicti estis vos à Domino, Psal.115. 15. *Fœmin.* בְּרִיכָה אַתְּ Benedicta tu, Ruth.3.10. וּבְרִיכָא אַתְּ Et benedicta tu, 1.Sam.25.32. *Partic. Pahel*, מְבָרֵךְ Benedictus, Num.22.6. דִּמְבָרֵךְ לְחַבְרֵיהּ Qui benedicit sodali suo, Prov.27.14. *Cum Aff.* וְהָא בָּרְכָא מְבָרְכַתְּ לְהוֹן Et ecce benedicendo benedixisti eis, Num.23.11. & 24.11. *Plur. Cum Affix.* וַאֲבָרֵךְ מְבָרְכָךְ Et benedicam benedicentibus tibi, Gen.12.3. *Fœmin.* מְבָרְכָא מִן קֳדָם יְיָ אַרְעֵיהּ Benedicta à Domino terra ejus, Deuter.33.19. *Infinit.* וּבָרִיךְ בָּרְכָא יַתְכוֹן Et benedixit benedicendo vobis

Jo

Jos.24.10. Et ex forma, וַזְוָדה בְּרָכָא אֲבָרֵךְ Viatico ejus benedicendo benedicam, Psal.132.15. לְבָרָכָא יַת יַעֲקֹב Benedicere Jacobo, Gen.27.30. לְבָרָכָא יַת עַמָא Benedicere populo, Deut.27.12. *Imperat.* בָּרֵיךְ יְיָ נִכְסוֹהִי Benedic Domine facultatibus ejus, Deut.33.11. בָּרֵיךְ מֵימְרָא דַיְיָ וּמוּת Benedic verbo Domini & morere, Job.2.9. *Sic fœminine,* בָּרִיכִי נַפְשִׁי יַת שְׁמָא דַיְיָ Benedic anima mea Nomini Domini, Psal.103.1.2. *Et ex forma Pahel,* וּבָרֵךְ יַת עַמָּךְ Et benedic populo tuo, Deuter.26.15. וּבָרֵךְ יַת אַחְסַנְתָּךְ Benedic hæreditati tuæ, Psal.28.9. *Cum Aff.* בָּרְכַנִי אַף לִי אַבָּא Benedic etiam mihi mi pater, Gen.27.33.38. *Fœmin.* בָּרִיכִי נַפְשִׁי Benedic anima mea, Psal.104.1. *Plur.* בָּרִיכוּ שְׁמָא דַיְיָ Benedicite nomini Domini, Psal.103.21.22. וּבָרִיכוּ יַת יְיָ Et benedicite Domino, Psal.134.2. *Futur.* אֲבָרֵיךְ יְיָ Benedicam Domino, Ps.16.2. וַאֲבָרֵךְ יָתַהּ Et benedicā ei, Gen.17.16. *Cum Aff.* וַאֲבָרְכִנָּךְ Et benedicā tibi, Gen.26.24. וַאֲבָרְכִנַּהּ Et benedicam ei, Gen.17.16. וַאֲנָא אֲבָרְכִנּוּן Et ego benedicam eis, Num.6.27. וּתְבָרֵךְ יַת יְיָ Et benedices Domino, Deut.8.10. וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ יָתָךְ Et Deus omnipotens benedicet tibi, Genes.28.3. יְבָרֵךְ יָתַן אֱלָהָא Benedicet nobis Dominus, Psalm.67.7.8. בְּדִיל דִּיבָרְכִנָּךְ Ut benedicat tibi, Gen.27.10. כָּל יוֹמָא יְבָרְכִנֵּיהּ Quotidie benedicet ei, Psalm.72.15. וִיבָרְכִנָּנָא Et benedicat nobis, Psalm.67.2. דִּי תְבָרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ Ut benedicat mihi anima tua, Genes.27.19. וַאֲנַחְנָא נְבָרֵךְ יַת Et nos benedicemus Domino, Psal.115.18. כְּדֵין תְּבָרְכוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Sic benedicetis filiis Israël, Numer.6.23. יְבָרְכוּן יָתְכוֹן Benedicent vobis, Psal.118.26. וַחֲסִידָךְ יְבָרְכוּנָךְ Et sancti tui benedicent tibi, Psal.145.10. *Ithpahel, Partic.* הֵיכְנָא מִתְבָּרֵךְ גַּבְרָא Sic erit benedictus vir ille, Ps.128.4. *Plur.* דְּמִתְבָּרְכִין בְּמֵימְרֵיהּ Qui benedicuntur per verbū ejus, Psal.37.22. *Futur.* וּבְסוֹפָא לָא תִתְבָּרֵיךְ Et in fine non benedicetur, Prov.20.21. וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילָךְ Et benedicētur propter te, Gen.12.3. וְיִתְבָּרְכוּן בִּזְכוּתֵיהּ כָּל עַמְמַיָּא Et benedicentur propter justitiam ejus omnes populi, Psal.72.17.

Rab. חייב האדם לברך על הרעה כמו שמברך על הטובה Tenetur homo benedicere pro malo, sicut benedicit pro bono, Talm. Megilla fol.25.1. Kimchi 1.Reg.8.33.

Deinde significat quoq; Genua flectere, quòd hoc in salutationibus communibus fieri soleret: ut, וּבָרֵךְ עַל בִּרְכוֹהִי Et ingeniculans, sive procumbens in genua, Dan.6.11.

בְּרַךְ *Genu, ut Hebraicè, à Benedicendo, quòd Benedictionibus genuum flexio adhibeatur:* קֳדָמַי תִּכְרַע כָּל בְּרַךְ Coram me flectet se omne genu, Jesa.45.23. *Plural. cum Aff.* כְּרָעוּ עַל בִּרְכֵיהוֹן Incurvarunt se in genua sua, Jud.7.6. כָּרִיעַ עַל בִּרְכוֹהִי Incurvatus super genua sua, 1.Reg.8.54. וְשַׁוִּי אַפּוֹהִי בֵּין בִּרְכוֹהִי Et posuit faciem suam inter genua sua, 1.Reg.18.42. וְאַשְׁכְּבַתֵּיהּ עַל בִּרְכַהָא Et cubare fecit eum super genuu sua, Judic.16.19.

בִּרְכְּתָא · בִּרְכָא *Benedictio:* הֲלָא שְׁבַקְתְּ לִי בִּרְכְתָא Annon reliquisti mihi benedictionem? Genes.27.35. עַל בִּרְכְתָא Propter benedictionem, Gen.27.41. וְדָא בִּרְכְתָא Et hæc est benedictio, Deuter.33.1. בִּרְכְתָא דַאֲלָהָא הִיא מְעַתְּרָה Benedictio Domini, ipsa ditat, Prov.10.22. הֲבִרְכְתָא חֲדָה הִיא לָךְ An adhuc benedictio superest tibi, Genes.27.38. וּזַרְעֵיהּ לְבִרְכְתָא Et semen ejus est in benedictione, Psal.37.26. *Cum Affix.* כְּעַן קַבִּיל בִּרְכְתִי Nunc accepit benedictionē meam, Gen.27.35. וְקַבֵּל בִּרְכְתָךְ Et accepit benedictionem tuam, v.34. כְּבִרְכְתֵיהּ Juxta benedictionem suam, Genes.49.28. *Plur.* הָא בִּרְכָן קַבְּלִית Ecce benedictiones accepi, Num.23.20. *Emphat.* בִּרְכָתָא תְהֹוְיָן עַל רֵישֵׁי צַדִּיקַיָּא Benedictiones erunt super capita justorum, Proverb.10.6. *Et ex forma masculina,* וְיֵיתוּן עֲלָךְ כָּל בִּרְכַיָּא הָאִלֵּין Et veniēt super te omnes benedictiones istæ, Deut.28.2. *Cum Aff.* סַגִּיאָן בִּרְכָתֵיהּ Multæ sunt benedictiones ejus, Prov.28.20. וְאֵלוּט יַת בִּרְכָתְכוֹן Et maledicam benedictionibus vestris, Malach.2.2. *Contrario sensu euphemiæ causâ est etiam Maledictio, ut Hebraicè verbū sumitur Jobi 1.* R.David 2.Reg.18.17. Quia audiverant (Eliakim & Sobhna) ברכת ה׳ maledictionem sive blasphemiam (Rabsakis) ideò lacerarunt vestimenta sua.

Apud Rabbinos: ברכת המזון Benedictio cibi: ברכת היין Benedictio vini: ברכת הלחם Benedictio panis: ברכת הפירות Benedictio fructuum. De variis Benedictionum formis, videātur libri Precum & Rituales.

בְּרֵיכְתָא · בְּרֵיכְתָא *Piscina,* 2.Reg.20.20. בְּרֵיכְתָא עִלָּיְתָא Piscina superior, 2.Reg.18.17. לְמֵי בְּרֵיכְתָא עַתִּיקְתָא Ad aquas piscinę veteris, Jesa.22.11. בְּרֵכְתָא אַרְעִיתָא Piscina inferior, Jesa.22.9.

Apud Talmudicos & Rabbinos in Hiphil הִבְרִיךְ *est Propagare vitem, vitem vetulam in terram abscondere, ut in plures propagines diducatur:* הַמַּבְרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בָּאָרֶץ Qui propagat vitem in terra, Kilaim cap.7. in princ. id est, מַטְמִין abscondit.

הַבְרָכָה *Propagatio vitis, Absconsio ejus in terram.*

בְּרִיכָה *Propago, non tantum vitis, sed & arboris, cùm scil. ramus arboris vivæ inflexus in terram deprimitur & tegitur, ut radices agat,* Orla cap.1. *Et secundùm aliam significationem:* היו מורידים ממנו ארבעים סאה גוזלות משלש בריכות בחדש Faciebant descendere ex eo quadraginta sata pullorum columbinorum tribus vicibus in mense, Berach. fol.44.1. Ita explicatur in Glossa ש״פ ג׳ פעמים. *Aliter etiam significat Pullitiem, Pullos, Fœtus recentes avium:* בריכה ראשונה Pullities prima, שְׁנִיָּיה secunda, in Betza fol.10.1. כְּפָרִיחַ בְּרִיכָה רִאשׁוֹנָה Vo-

lare dimittit pullitiem primam, scil. columbarum: ea enim eodem anno potest producere pullos alios, Bava bathra fol.80.1. Fortè præcedens exemplum ex Berachoth quoque huc potest reduci. Schindlerus pro his ponit, בריכות Nidi: ברך Nidificavit. *Abusivè etiam transfertur ad fructus quarundam arborum, ut olearum, ficuum & similium, quæ* שתי בריכות *duos fœtus sive fructus uno anno videntur producere, etsi id revera non sit, sed initium pullulationis singulorum spectetur. Hinc disputatio; An bis uno anno oporteat decimas de illis dare?* in Rosch haschana fol.15.2.

בורך *Dentale, lignum cui vomer includitur. Scribitur & absq.* ו: כמלא בֶרֶךְ הַמַּחֲרֵישָׁה Quasi plenitudo dentalis vomeris: Taanis fol.25. Juxta profunditatem sulci, qui dentali perficitur: sic, על בורך המחרישה Super dentale vomeris, Oholoth cap.17. Kelim cap.21.

בורכא *Stoliditas, Stultitia, Fatuitas, Insulsitas, Incivilitas:* האי בורכתא *Hoc est Stultitia, Stoliditas:* מאי בורכתא אנא אמריתה Quamnam insulsitatem, stoliditatem ego dixi? Ketubh. fol.63.2. Glossa, דבר כאינו הגון Verbum indecens, inconveniens. Sic in Schevuos fol.12.2. ubi glossa, דבר הברי מן הלב. Item in Cholin fol.88.2. Author Aruch, דבר בורות *Verbum rusticum, stolidum*. Munsterus *Ignaviam* interpretatur. Glossa Aruch respicit ad בור, unde videtur esse pro בוריתא. Nam בוריתא id significat, ut est in בור.

נברכת *Piscina, locus ubi lavatur*, Moed katon, fol.8.2. Bava basra cap.2.

מברכתא *Nomen loci*, apud Talmudicos, Eruvin fol.47.2. *Item Turma mercatorum:* מברכתא היתה עוברת בבאר שבע Turma mercatorum trãsibat Beersabam, ac relinquebat negotia Ecclesiæ, occupabanturque in negotiis suis privatis, Beres.rab.sect.85. Glossa, שיירא סוחרים.

ברכיר *Quod scribitur* בורכיר *Corium, ventrale opificum, sive gremio, sive genubus serviens*, Kelim cap.26.

בריל

ברילא · בורלא *Aliis Beryllus, lapis pallidus, transparens: aliis est Onyx, lapis unguis humani colorem referens. Beryllus, Græcè* βήρυλλος, *unde & forma* בירולין. *Pro Hebræo* שהם, *quod communiter Onychem interpretantur, ponitur* Exod.28.25. & Ezech.28.13. רן גליף על ברלא Dan sculptus fuit in Beryllo vel Onyche, Cantic.5.14. *Plur.* בורלין Esth.1.4. *Et ex alia forma,* בבירולין יקר Cum beryllo pretioso, Jobi 28.16. Vide etiam suprà in כלד, in בולרא.

ברלין *Fustiarium, Fustigatio, Cæsio cum fustibus: Plur.* בורלורין, quòd legitur in Jalkut Exod.13. in Parascha ויהי בשלח ex libro Pesikta adductum: Rex quidam dixit servo suo; Ito allatum mihi

piscem ex foro: Ivit, attulit piscem fœtentem. Tùm Rex, quàm vivis, inquit, unum ex his tribus non evades: Aut fœtentia comedes, או מאה בורלורין אתה לוקה aut centum ictibus cum fuste vapulabis, aut facultates tuas dabis. Comedam ait servus, fœtentia. At cùm tæderet animam ejus, dixit; Fustigationem subibo. Cùm neque hanc ferre posset, subjecit; Bona mea dabo, &c. Sic Pharaoni & Ægyptiis contigit cum decem plagis. Hinc patet, quàm benè alii בורדל scripserint, & *Lupanar* interpretati sint, ut suprà positum.

ברלועם Sic adducitur in Guidone: Munsterus divisim scribit בר לועם. Rectè id; sed utraque tamen scriptio falsa in fine. In Aruch enim scribitur בר לועא, quod est, *Filius gulæ vel faucium*. In Gemara, unde citatur, legitur בי לועא Domus colli. Eo intelligitur *Asser, vel Lignum, maxillis alligatum, aut capiti vel collo jumenti inditum, ne id flectere possit; & obligatam plagam lingere.* Cum eo in die Sabbathi exire vetitum est, Schab. fol.54.2.

ברם

ברם *Certè, Profectò, Utiq, Sanè. Sed, Verùm: Verum enim verò, Verum-tamen; Tantùm, Tantummodò, Duntaxat. Usurpatur in Targum pro Hebræo* אולם *&* אך: *quandoq. pro* אף *Etiam:* ברם עמי אתון Utiq; populus meus estis vos, Hos.2.23. ואשתאר ברם נח Et remansit tãtummodò Noach, Hebr. אך, Gen.7.23. ברם זמנא הדא Duntaxat hac vice, Genes.18.32. Sic Exod.10.17. הברם בקושטא, האף אמנם An certè, utique in veritate, Hebr. Genes.18.13. Psal.58.2. ברם בקושטא ידעית Profectò in veritate novi, Hebr. אמנם Jobi.9.2. ברם רשיעי Verùm impii, Psal.58.3. וברם שמע כדון Verumtamen audi nunc, Hebr. ואולם Jobi 33.1. ברם לדא יתוה לבי Verùm propter hoc obstupescit cor meum, Job.37.1. Hebr. אף.

בר מיחם ברמיחם *Filius calefacientis*, id est, *Gulosus. Sic Munsterus & Guido, sed errant*. In Gemara legitur, quòd תלמיד חכם Philosophus, Doctor, aut sapiens commessationibus deditus, multis malis se, uxorem & liberos involvat. Quid ergo liberis ejus propterea accidit? Vocant filium ejus בר מחים תנורי *Filium calefacientis furnos*, quod est Partic. Hiphil à חמם: alii à יחם ex Pihel dicunt בר מיחם: Item, בר מרקד בי כובי *Filium saltantis inter pocula*, ut scil. mos est ebriosorum; Item בר מלחך פינכי *Filium lingentis patinas*, parasiti filium: Item בר כרך רבע *Filium sternentis accubitum*, id est, ebriosi istius, qui pallio & vestibus sibi substratis, in scamno vel pavimento cubare solitus, non in lecto, &c. Leguntur in Pesachim fol.49.1. & est dehortatio à commessationibus.

בורכא Legitur in Echa rab. cap 3.10. Glossa, ערוך הביאו ולא פירשו Aruch adducit, sed non explicat. At in Aruch neque adducitur, neque explicatur.

ברן בירן · ברניא · בירנתא Palatium: בְּשׁוּשַׁן בִּירַנְתָּא In Susan palatio, Esth.1.2.5. *Plur. Constr.* בִּרְנִיַת בַּר הדד Palatia ben hadad, Jerem. 47.25. וּתְשֵׁיצֵי בִּרְנִיַת ירושלם Et vastabit palatia Jerusalem. Jerem.17.27. pro Hebr. אַרְמְנוֹת cui sæpè respondet. *Emphat.* דְיָתְבִין בְּבִירָנִיָתָא שַׁפִּירָן Qui habitant in palatiis pulcherrimis, Jesa.2.15. *Cum Aff.* עַל בִּרְנְיָתָנָא In palatiis nostris, Hebr. בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ, Jerem.9.21. Sic, יִדְרוֹךְ בְּבִרְנְיָתָנָא Calcabit palatia nostra, Mich.5.5. וְיִבְזוֹן בִּרְנְיָתִיךְ Et spoliabunt palatia tua, Amos 3.11. שְׁלוֹתָא בְּבִרְנְיָתִיךְ Tranquillitas in palatiis tuis, Psal.122.7. וּבִרְנְיָתֵיהּ רַחֲקִית Et palatia ejus abjeci, Amos 6.8. וּתְשֵׁיצֵי בִּרְנְיָתְהָא Et perdet palatia ejus, Amos 1.7. וְיִזוּעוּן מִבִּרְנְיָתְהוֹן Et commoti sunt de palatiis suis, 2.Sam.22.46.

בורני vel בּוּרְנִי *Liburna, Liburnica, quæ Romanis erat navis levitate & celeritate præstans:* וּבוּרְנִי רַבְתָא לָא תְגוּזִנֵיה Et liburnica ampla non transfretabit, Jesa.33.21. Arias, *Triremis*; Sed præcedit, *Navis piscatoria*, quæ parva & levis est, unde melius & hoc per *Liburnica* exponetur. *Sic apud Talmudicos,* בְּבוּרְנִי גְדוֹלָה יַעֲבִירֵנוּ Traducet eum in liburnica magna, בְּבוּרְנִי קְטַנָּה In liburnica parva, Joma fol.77.2. Esse vocem Latinam, patet ex Targum Hieros. in quo legitur בְּלִבְרְנַיָא In liburnis, Deut.28.68. & Num.24.24. in Jon. ubi ל exprimitur.

בורניתא Respondet Hebræo יֵמִים, Genes.36.24. in Targ. Jonath. Legendum בוּרְנִיָּתָא. Vide in ברן.

בְּרְנִיּוֹת Vide suprà in בר, in בריונים.

בִּרְנְטִין *Coculum, Vas æneum ad calefaciendum aquam, Cucuma.* Sic citat Aruch ex Echa rabbeti. Sed ibi aliter legitur nunc. Vide לרם. In Jalkut autem Prophetarum, fol.71.col.1. נטלה לברנטין של מלך Accepit cucumam regis, Glossa, קוסקום. Et iterum: Ex omnibus vasis meis nullum fuit, in quo calefaceres aquas, אלא בברנטין שלי nisi in coculo meo?

בִּרְנְקִיא Sic citatur hîc in Aruch: at in Targum aliter legitur. Vide לבר.

בְּרַס *Rudere. Particip. Aphel,* דִמְבָרִים מְרוֹדָא Ut rudat onager, Job.6.5. Regia, מַבְרִיז Exclamat, Vociferatur. Respondet Hebræo יִנְהַק, quod verbum etiam legitur Job.30.7. & in Targum retinetur.

בִּרְסְיָא בורסי *Coriarius, Græc. Βυρσεύς:* בּוּרְסִי גָדוֹל Coriarius magnus, בּוּרְסִי קָטָן Coriarius parvus, Kethubh. fol.77.1. והיה לו אח בורסי Et fuit ipsi frater coriarius, Ketubh. cap.7. in Mis.

בּוּרְסְקִי *Idem:* ut, אוי לו מי שֶׁאוּמָנוּתוֹ בורסקי *Væ ei cujus opificium est coriarium, vel coriarii,* Kiddusch. fol.82.2. Idem in Bava bathra fol.16.2. sed ibi scribitur: בורסי הרוכלים והגרדיים והספרים והכובסין והגרע והבלן והבורסקי אין מעמידין מהם לא מלך ולא כהן גדול, id est, Ex aromatariis, textoribus, tonsoribus, fullonibus, venæsectoribus, balneariis, coriariis non constituunt Regem, vel sacerdotem magnum, Kiddusch in fol.82.1. *Deinde est Officina coriariorum, ubi coria & pelles præparantur, vel venduntur:* ut, מרחיקין את הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר חמשים אמה אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר ר׳ עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה Cadavera, & sepulchra, & officinas coriariorum quinquaginta cubitos procul ab urbe removent: neque faciunt officinam coriariorum nisi versus orientem urbis. R. Akibha dicit, Imò versus omnem mundi plagam, excepto occidente, Bava bathra fol.25.1. in Mischna. לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי Non ingredietur homo in balneum, neque in officinam coriariorum, tempore scil. Minchæ, seu precationis, Schab.cap.1. in Mischna.

בַּרְסֵן *Aptare, Præparare corium:* עור מבורסנין Corium aptatum, Talm. Hierosolym. Glossa סְקוּבָר.

בַּרְסִין *Genus vestimenti lanei pedum; vel Tegumentum lecti tenue,* Kilaim cap.ult. vide suprà ברוסין.

בְּרְקַם. Sic adducitur hîc in Aruch & Munstero, sed in Gemara scribitur כרסם per Caph. Vide ergo כרם. At in Glossa est per ב, & exponitur *Catarrhus.*

בורסיף *Nomen proprium loci in Babele, circa turrim Babylonicam:* In Talmud; בָּבֶל וּבוֹרְסִיף סִימָן רַע לְתוֹרָה Babel & Borsiph signum malum sunt Legi: מַאי בּוֹרְסִיף אָמַר רַב אַסִי בּוֹר שָׁאפֵי: Quid est *Borsiph? Bor schaphe,* id est, cisterna sicca, cujus aquæ exsiccatæ sunt, Sanhed. fol.109.1. Glossa; *Babel & Borsiph signum malum sunt legi, quia faciunt oblivisci doctrinæ; sunt enim in aëre turris* (scil. Babylonicæ): Præcedit autem in Gemara; אֲוִיר הַמִּגְדָּל מְשַׁכֵּחַ Aër turris reddit obliviosum. Pergit glossa; *Quare autē vocatur nomen ejus* בורסיף? *quasi* בור שאפי, h.e. בור *cisterna cujus aquæ evacuatæ sunt, quasi dicas, facit oblivisci hominem omnium eorum quæ didicit:* In Schabbas cap.2. in fine, & Succoth fol.34. col.1. אף אנו נאמר בבל בורסיף ובורסיף בבל Etiam nos vocamus Babel Borsiph, & Borsiph Babel: In Bereschith rabbah, sect.38. fol.42.col.1. מן בורסיף Ex Borsiph: א״ל לא תאמר לי כן אלא מן בולסוף Dixit ei, ne dicas mihi sic, sed ex Bolsoph: Nam ibi בָּלַל confudit Dominus linguam totius terræ. Glossa ad hunc locum;

 Borsiph

Borſiph eſt nomen loci ſic appellati in terra Babel, cujus aër obliviosū reddit. Τὰ Βόρσιππα Strabo ſcribit Apollinis & Dianæ tutelam fuiſſe, & λινουργεῖον μέγα. In eo munimento ſe tutatus eſt Nabonidus Medas, quem Cyrus tandem expugnavit. Vide Strab. lib. 15. & Scalig. Canon. Iſag. pag. 315.

אַבְרַסְקִין Vide in ברק.

כְּרַץ *Accumulare menſuram, Implere ad exuberantiam:* מְכוּרָץ Accumulatum, Joma fol. 47. 1. Menach. cap. 1. in Miſna. Aliter; ובירצורה עד דשייפה Et inclinant illud (dolium) donec effundatur (vinum) Avoda ſara fol. 59. 2. Sic gloſſa; כפו החבית לצד אחד עד שישפך.

בירוצין *Cumuli exuberantes, ea quæ ſupra labrum menſuræ exuberant,* ὑπερβολαί, in Menachoth fol. 90. 1. in Miſchna.

Deinde בִּירוּץ *Fundum, Imum vaſis:* וחתים להו אבירוציהו Et obſignabat illa ad fundum ipſorum, Avoda ſara fol. 74. 2. Gloſſa בלפי שוליהון.

בְּרַק בַּרְקָא *Fulgur:* ומן אִשְׁתָּא יָצֵא בַּרְקָא Et ex igne egrediebatur fulgur, Ezech. 1. 13. וּבַרְקָא מִמְרָרְתֵּיה Et fulgur ex felle ejus, Jobi 20. 25. אם שְׁנִינָא הֵיךְ בְּרַק Si acutus eſt ut fulgur gladius meus, Deut. 32. 41. in Jon. כבַרְקָא in Targ. Hieroſ. *Plur.* וַהֲווֹ קָלִין וּבַרְקִין Et fuerunt tonitrua & fulgura, Exod. 19. 16. וּבַדַּרִינוּן בַּרְקִין Et diſperſerunt eos fulgura, 2. Sam. 22. 15. וִיהוֹן נָפְקִין כְּבַרְקִין פִּתְגָּמוֹהִי Et exibunt ſicut fulgura verba ejus, Zach. 9. 14. *Cum Aff.* מְנַהֲרִין בַּרְקוֹי תֵּבֵל Illuminant fulgura ejus orbem, Pſal. 97. 4. *Hinc verbum in Aphel,*

אַבְרִיק *Fulgurare, Fulgur emittere. Imper.* אַבְרֵק בְּרַקִין Fulgura fulgura, Pſal. 144. 6. *Partic.* מַבְרִיקִין עֵינֵיהוֹן Fulgurant oculis ſuis, Eſth. 3. 8. in Targ. ſec.

Apud Talmudicos, ברק ברקאי *Coruſcat coruſcatio,* id eſt, ſplendet lux auroræ, dies illuceſcit, lux diei affulget. Sic proclamabat vigil, quamprimùm videbat radios auroræ, ut excitaret mactatores ad mactandum ſacrificium juge, quod noctu mactare illicitum, juxta illud, Lev. 19. 6. Menach. fol. 100. 1. & Joma cap. 3. ab initio. Tamid cap. 3.

בּוֹרֵק *Subalbidum:* Unde illud, יין כושי יין בורק Vinum Æthiopicum, vinum ſubalbidum, i. e. coloris non planè albi, ſed ad rubedinem quandam inclinantis, Bava bathra fol. 97. 1.

בַּרְקָא · בּוֹרְקָא · בִּרְקִית · בְּרוּקְתָא · ברוקתי *Suffuſio, oculorū vitium,* der Staar/daß Staarfähl: לברוקתי ליתי עקרבא דשב חומרי Ad ſuffuſionem curandam afferat ſcorpionem ſeptem colorum, Gittin fol. 69. 1. שכן כוחלין לברקית Sic enim fucant ſive inungunt ſuffuſionem, Schab. fol. 78. 1. מן דשתי מיא בצעא קשי לברוקתי Qui bibit aquam ex ſcutella, grave id eſt ſuffuſioni oculorum, Peſach. fol. 111. col. 2. Vide & Bechor. fol. 38. 2. *Hinc verbum;* השוכר את החמור הבריקה Conducens mulam & laboret ſuffuſione: Bava metzia fol. 78. 2. in Miſchna. Morbus eſt ocularis equi vel aſini, quando oculus unus vel alter ſtatis vicibus cœcutit. *Quidam volunt,* ſignificare morbum pedum, quando vermibus pedes infeſtantur. R. Salom. Gallicè מולייא vocat, alibi מיילא.

בִּרְקָא *Pilus:* שִׁירָא בִּרְקָא Funis è pilis caudæ, equi ſcil. vel vaccæ, Gittin fol. 69. 1. גירא ברקא Licium è pilis, Avoda ſara fol. 28. 2. *Item Subſtructio, Thalamus, Conclave laterale exterius:* In Gemara, unde citatur, legitur בִּרְקָא, de quo vide in ברק. Attamen alio loco in Gemara legitur eo ſenſu ברקא, Erubhin fol. 15. 1. Prius videtur à ברק, quòd inde Proſpectus & quaſi Inquiſitio fiat in ea quæ foris ſunt & aguntur. Similis diſcrepantia occurrit in Sanhedrin cap. 11. fol. 98. 1. ubi de Meſsia agitur, & quidam ex Proheta Zacharia cap. 9. diceret, Meſsiam venturum inſidentem aſino. Tùm Rex Perſarum ridens, dixit: Si veniet Meſsias in aſino, אשדר ליה סוסיא ברקא mittam illi equum exquiſitiſsimum qui eſt mihi. Sic legitur in textu, & aliis quibusdam ſcriptoribus Hebræorum, quaſi à ברק, & intelligatur Equus Exquiſiti inceſſus & curſus, qualis Reges decet. Communiter verò id inter Judæos effertur סוסיא ברקא per Reſch in medio; quaſi *Equus ſplendidus,* coruſcans gemmis & aliis ornamentis regiis, à ברק Fulgur, Perſicè בארג, commutatis Gimel & Koph, litteris homogeneis. Suprà in באר.

בָּרַק *Nomen proprium loci, ubi habitarunt proſelyti multi ex poſteritate Hamanis.* In libro precū, in precibus veſperæ paſchatis.

ברקאי *Coruſcatio.* Vide ſuprà in princ. Rad.

בַּרְקָן *Carbunculus, lapis pretioſus à Fulgore ſic dictus,* Exod. 28. 17. & 39. 10. ubi in Jonathane eſt בַּרְקְתָא, Ezech. 28. 13. Hebr. בָּרֶקֶת vel בָּרְקַת, quod poſtremum in Ezechiele eſt.

בְּרוּקָא *Idem,* Num. 2. 3. in Jon.

בּוּרְקְמָא Vide in litera Kaph, in ordine ברק.

ברקום. In Beres. rab. ſect. 98. fol. 110. 3. ad hæc verba Geneſ. 49. אוסרי לַגֶּפֶן עִירֹה *Ligans ad vitem pullum ſuum;* ר' יהודה אמר גפן שהוכה רע אוסרין לה ברקום אחר Gloſſa; juxta ſenſum videtur ſignificare *Pullum aſini:* & in libro אות אמת inveni, corrigendum eſſe, & legendum איסרין לברקום Ligant Lybianum aſinum. Vox eſt prava & corrupta.

בַּרְקָנַיָּא בַּרְקָנִין *Tribuli, ſpinæ genus,* Judic. 8. 7. מִן הַקּוֹצִים וְהַבַּרְקָנִים A ſpinis & tribulis, Ezech. 21. 19. in Rabbi Salomone.

אַבְרַקְסִין *Brac[...], Femoralia*, Hebr. מִכְנָסִים. [D]iversimode scribitur. Exod.28.42. אַבְרַסְקִין דְבוּץ Femoralia byssina, in Targ. Hierosol. quod in Targum Jonathanis ibidem scribitur אוּורְקְסִין. In priori ר pro ר, in altero ו pro ב: Itẽ, אַבְרַמְקִין in T.H. & אוּרְקְסִין in Jon. Levit.6.3. Item Levit. 16.4. אוּרְקְסִין in Jon. Videtur esse corruptum ex *B[r]accæ*.

בְּרַר *Purum, Mundum esse. Particip. Pehil,* בְּרִיר הֲוֵיתִי Purus fui, Job.11.4. בְּרִיר מַלִילוֹ Purum loquuntur, Jobi 33.3. בְּרִיר רַעֲוָנָא Mundus voluntate, Psal.24.4. עִם יַעֲקוֹב דַהֲוָה בְּרִיר קֳדָמָךְ Cum Jacobo qui purus fuit coram te, Psal.18.27. *Plur.* בְּרִירִין הִינוּן שִׁבְטָא דְאָשֵׁר הֵיךְ פַּרְזְלָא Puri sunt illi qui sunt de tribu Ascher sicut ferrum, Deut. 33.25. in Targ. Jon. & Hierosl. *Constr.* לִבְרִירֵי לִבָּא Puris corde, Psal.73.1. *Fœmin.* פִּקּוּדָא דַיהוָה בְּרִירְתָא Præceptum Domini purum est, Psal.19.9. *Plur.* הֲווֹ בְּרִירִין נְזִירַהָא יַתִּיר מִתַּלְגָא Fuerunt puriores Nasiræi ejus præ nive, Thren.4.7. וּבְרִירָן זַכְוָתְהָא Et puræ sunt justitiæ ejus sicut sol, Cantic.6.10. *Futur.* תְּבָרֵר יָתִי Ut purifices me, Psal.51.6. *Pahel* בָּרֵר *Purgare, Expurgare, Purificare, Mundare, Declarare*: Item, *Eligere, Deligere, Seligere. Futur.* וַאֲבָרֵר כְּבוּרִיתָא Et purificabo sicut smegmate, Jesa.1.25. *Ex Pyhal apud Rabbinos,* מְבוֹרָר הוּא Clarum, planum, perspicuum hoc est: Item אֵינָם מְבוֹרָרוֹת אֶצְלֵנוּ Non sunt nota, id est, declarata nobis. *Ithpehal* וְכוֹכְבַיָּא לָא אִתְבְּרִירוּ קֳדָמוֹהִי Et stellæ non puræ sunt coram eo, Jobi 25.5. *Ithpahel,* הִתְבָּרֵר *Clarum fieri, Patere,* apud Rabbinos. *Par[t]icip.* מִתְבָּרֵר Clarum, Perspicuum est. *Hophal* הוּבְרַר *Expurgari, Emundari*: לֹא הוּבְרְרָה הַתְּרוּמָה: Non est expurgata oblatio primitiarum.

Apud Talmudicos specialiter usurpatur de Purgatione frumenti à paleis, pro Ventilare; ut; אֵשֶׁת חָבֵר מַשְׁאֶלֶת לְאֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ נָפָה וּכְבָרָה וּבוֹרֶרֶת וְטוֹחֶנֶת וּמַרְקֶדֶת עִמָּהּ Uxor Sapientis Rabbini commodato dans uxori alterius cujusdam viri de plebe (mulieri plebejæ) vannum & cribrum, ventilare, molere & vannere potest cum ipsa, &c. Item, אֲבָל לֹא תָבוֹר וְלֹא תִטְחוֹן עִמָּהּ Verùm non ventilabit, neque molet cum ipsa, Gittin cap.5. in Mischna. Sic usurpatur Græcum διακαθαίρω, Matth.3.12.

בָּרוּר *Selectum, Optimum,* Nidda fol.19. *Item, Clarum, Perspectum, Perspicuum*: אִם בָּרוּר לְךָ הַדָּבָר כַּבֹּקֶר אָמְרֵהוּ Si clara tibi res sit sicut lux matutina, dic eam, Sanhed. fol.7.2. יוֹם צַח וּבָרוּר Dies clarus & serenus. Vide Bava basra fol.147. *Plur.* רְאָיוֹת בְּרוּרוֹת Rationes claræ.

בֵּירוּר *Declaratio*: בְּבֵירוּר *Cum declaratione, Clarè, Perspicuè, Apertè, Manifestè. Apud Talmudicos,* שְׁטָרֵי בֵּירוּרִין Literæ declarationum, Bava metzia cap.1. & Basra cap. ultimo in Misna. Sic in Babylonia vocabant librum, cui acta & probata partium litigantium scribæ judicum inscribebant, ut juxta ea sententiam ferrent judices, & partes semel acta non repeterent vel revocarent. *Protocollum* hodie vocamus. Aliàs שְׁטָרֵי טַעֲנָתָא Litteræ vel libri actorum judicialium.

בְּרִירָה *Purificatio, Declaratio.*

בְּרִירוּ · בְּרִירוּתָא · בְּרִירוּת *Puritas, Claritas, Serenitas*: הֵיךְ עֲנָנָא בִּבְרִירוּתָא Sicut nubes in serenitate, Proverb.16.15. & Job.37.11. וּשְׁזֵגֵית בִּבְרִירוּ יְדַי Et lavi in munditie manus meas, Psal.73.13. וּכְמֵחֱזֵי שְׁמַיָּא לִבְרִירוּ Et sicut aspectus cœlorum in puritate, claritate, Exod.24.10. בִּבְרִירוּת יְדָךְ Puritate manuum tuarum, Jobi 22.30. כִּבְרִירוּת יְדַי יְתִיב לִי Secundum puritatem manuum mearum rependet mihi, Psal.18 20.25. *Cum Aff.* כִּבְרִירוּתִי Secundum puritatem meam, 2.Sam.22.25.

בּוֹרְיָא · בּוֹרִי · בּוֹר *Puritas, Claritas, Perspicuitas*: דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם אֵין יְכוֹלָה לְהַשִּׂיג דָּבָר זֶה עַל בּוּרְיוֹ Non potest mens humana assequi rẽ hanc in claritate sua, id est, clarè & perspicuè: עֲמוֹד עַל בּוּרְיָךְ Insiste puritati tuæ, Sota fol.7.2. Glossa, עַל נְקִיוּתָךְ Super innocentia, munditie tua: עַל בּוּרְיוֹ *Clarè, Perspicuè,* לְהַשִּׂיג כָּל הַדְּבָרִים עַל בּוּרְיָן Ad apprehendendum omnes res in puritate sua, clarè: רוֹאֶה עַל בּוּרְיוֹ Videt rem perspicuè: וַאֲנִי עָמַדְתִּי עַל בּוּרְיִי Et ego steti in puritate mea, R.Sal. Psal. 119.87. לֹא יָדַע הַרְבֵּה עַל בּוּרְיוֹ Non scit multa clarè & benè. וְהֶעֱמִידוּ דָּבָר עַל בּוּרְיוֹ Constituerunt rem in claritate sua, rem clarissimè proposuerunt.

בּוּרִיתָא בּוֹרִית *Smegma, Sapo*: וּמִתְחַוְּרִין בְּבוּרִיתָא Et mundantur smegmate, Jerem.2.22. וּכְבוּרִיתָא דִּמְחַוְּרִין בָּהּ Et sicut smegma quo se mundant homines, Mal.3.2. *Quidam pro herba accipiunt, quam Saponariam vocant. Sic Talmudici,* וְנִתְרָא וּבוֹרִית Et alumen & saponariam, Niddah cap. 9. in Misna.

בַּרְבַּר *Barbarus, qui linguâ aliis ignotâ loquutur, ac idcirco intelligi ab eo nequit. Plur.* בַּרְבְּרִין *Barbari.* Talis Ovidius fuit Getis, cùm scriberet, *Barbarus hîc ego sum, quia non intelligor ulli.* Sic Greci Ægyptiis, & aliis, & contrà. Vide Præterita Drusii fol.235.

בַּרְבְּרַאי *Idem*: בֵּית יַעֲקֹב מֵעַמָּא בַּרְבְּרָאי Domus Jacob ex populo Barbaro, nempe, Ægyptiis, qui Hebræis erant Barbari, & contrà, Psal.114.1. Hebr. מֵעַם לֹעֵז, quod idem. Fuerunt & certi quidam populi *Barbari* dicti. Talm. אִלּוּ אַנְשֵׁי בַּרְבְּרַאי שֶׁמְּהַלְּכִין עֲרוּמִּים בַּשּׁוּק Isti Barbari, qui ambulant nudi per plateas, Jebham. fol.63.2. הֵבִיא עֲלֵיהֶן הַבַּרְבְּרִיִּים Adduxit contra eos barbaros, Jelam. fol.26.1.

בַּרְבַּרְיָאָה · *Barbaria, regio à Barbaris inhabitata.*

Sic

Sic pro Hebræo תַּרְבִּית *in Targum Hierosolymitano ponitur,* וּבַרְבַּרְיָאָה *Et Barbaria*, Genes.10.3. Hinc R.David 1.Reg.4.23. ad vocem בַּרְבּוּרִים notat; עוף הבא מברבריאה נקראים ברבורים על שם מקומם Aves venientes ex Barbaria vocantur ברבורים *Barburim*, à nomine loci sui.

ברש ברוש *Abies, arbor trabibus ædificiorum idonea*, scribit Aruch in ארז.

בִּרְשָׁן *Nudus:* וּנְפַל בִּרְשָׁן Et cecidit nudus, 1.Samuel.19.24. pro Hebræo עָרוֹם. Kimchi scribit, se id nullibi aliâs legisse. R.Salomon annotat, quòd Rabbi Menachem ab Arabe quodam intellexerit, בִּרְשָׁן Arabicè significare מְשׁוּגָע *Insanum, Furiosum*. Kimchi reperit in quibusdam exemplaribus בִּיּשָׁן, & sic habent Regia. Certè nudum pudor comitatur. Baal Aruch scribit בר שאן.

בְּרוּשְׁיָאתָא *Placentæ, Collyræ*, תלת ברושייאתא דחיטי Tres collyræ triticeæ, Glossa חלות, Gittin fol. 69. 2. Baal Aruch adducit in litera Kaph.

בְּרַת *Abies, vel Fraxinus, ex Hebr.* ברוש *literis* ת ש ש *inter se permutatis.* יִסַּק ברותא Ascendet abies, Esth.2.7. in Targ. secundo, ubi explicatur locus Jesa.55.13. in quo ברוש in Hebr. *Plur.* בְּרָתִין & בְּרָתִין: ut, בְּרָאתִי בֵּירַת מְדוֹרֵהּ Abietes domus habitationis ejus, Ps.104.17. יְהֶוְיָן מִן בְּרָתִי Erunt ex abietibus, Cantic.1.17. בְּמְחִיצַת בְּרָתִין Tabulato abietum, 1.Reg.6.15. רָאשֵׁי בִירְתִין Ex lignis abietum, v.34. אֲיַתֵּי בְּמֵישְׁרָא בְּרָתִין Multiplicabo in planicie abietes, Jesa.41.19. כְּבִירְתִין שַׁפִּירָן Sicut abietes pulchras, Hoseæ 14.9. *Apud Talmudicos in Rosch haschanah fol.23.1 inter decem genera cedrorum numeratur, ubi tamen in Glossa explicatur Buxus.*

בּוּרִיתָא Vide in ברר.

בְּרִית *Fœdus.* Vide in ברה.

בִּירִית Vide in ביר.

בּוּרְתִּידָא Species currus vel vehiculi levis & leniter, instar lecticæ, incedentis, Medr. Schir cap.4.8.

בְּשַׁל *Coquere: Coqui, Maturescere, Maturare, Maturum producere:* וּבַשִּׁילַת עִנְבִין Et maturas produxit uvas, Genes.9 20. in Jon. *Partic. plur.* אֲתַר מְתַקַּן לְבַשְּׁלַיָּא Locus præparatus pro coquis, Ezech.46.24. *Pehil,* כְּבִשְׂרָא דִּבְשִׁיל בְּגוֹ דוּדָא Sicut caro quæ coquitur in olla, Ezech.11.3.10. *Fœmin.* יַת דְּרָעָא בְּשִׁילָא Brachium coctum, Num. 6.19. *Infin.* בְּמִבְשַׁל בִּסְרָא Dum coqueret carnem, 1.Sam.2.13. Sic legẽdum enim pro בְּמִבַשַּׁל, juxta Hebr. כְּבַשֵּׁל. *Pahel* בַּשֵּׁל *Idem. Præter.* בַּשִּׁיל לְהוֹן בִּסְרָא Coxit eis carnem, 1.Reg.19.21. בַּשִּׁילוּ אַתְכְּלָהָא Maturuerunt botri ipsarum, Genes.4.10. בַּשִּׁילוּ עוּלֵימֵיהוֹן Coxerunt parvulos suos, Thren. 4.10.

וּבַשֵּׁלְנָא יַת בְּרִי Et coximus filium meum, 2.Reg.6. 29 *Particip.* מְבַשַּׁל בְּמַיָּא Coctum in aqua, Exod. 12.9. דִּי אִנְבֵּיהּ מְבַשַּׁל בְּעִדָּנֵיהּ Quæ fructus suos coquit, maturat, producit in tempore suo, Psal.1.3. בְּשַׂר מְבַשַּׁל Carnem coctam, 1.Sam.2.15. *Plurale,* וּמְבַשְּׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא Et coquebant illud in olla, Numer.11.8. *Infinit.* בַּשָּׁלָא מְבַשַּׁל Coquendo coctum, Exod.12.9. דִּי אַתּוּן עֲתִידִין לְבַשָּׁלָא Quod vos cocturi estis, Exod.16.23. לְמִבְשְׁלָא פֵּירֵי Ad maturandum fructus, Jobi 37.6. *Imper.* בַּשִּׁיל תַּבְשִׁילָא Et coque pulmentum, 2.Reg.4.38. בַּשִּׁילוּ Coquite, Exod.16.23. *Futur.* דִּיבַשְּׁלוּן תַּמָּן Ut coquant illic, Ezech.46.24. וּתְבַשֵּׁל יַת בִּסְרֵיהּ Et coques carnem ejus, Exod.29.31. *Ithpahel, Futur.* וּמָן דַּחֲסַף דְּתִתְבַּשַּׁל בֵּיהּ Et vas testaceum in quo coctum fuerit, Levit. 6.28. *Apud Rabbinos est etiam Concoquere, Digerere:* לא בִּשְּׁלָהּ אותו כֹּחַ הַמְבַשֶּׁלֶת Non concoxit eum facultas concoquens, sive concoctrix, 1.Reg.19.8. in R.Davide. In Ithpah. dicunt נִתְבַּשֵּׁל.

בְּשִׁיל *Coctum*, vide suprà in Verbo.

בִּשּׁוּל *Coctum, Coctus cibus, Decoctum, Obsonium elixum: Plur. cum Aff.* אַל תִּתְרַגַּג לְבִשּׁוּלוֹי Ne desideres obsonia ejus, Proverb.23.3. *Item Maturatio,* זְמַן הַבִּשּׁוּל Tempus maturationis, quando fructus maturescunt: בִּשּׁוּל הַתְּבוּאָה Maturatio frugum: *Item Concoctio, Digestio.*

בּוּשְׁלָא *Pellis recens detracta, rudis & inelaborata*, Schab.fol.79.1.

תַּבְשִׁילָא תַּבְשִׁיל *Decoctum, jus in quo aliquid coquitur, aut coctum est, Pulmentum:* וְיַת תַּבְשִׁילָא שְׁפוֹךְ Et decoctum jus effunde, Hebr. מָרָק Jus, Judic. 6.20. וּבַשֵּׁל תַּבְשִׁילָא Et coque pulmentum, Hebr. נָזִיד, 2.Reg.4.38. דְּמִתְאֲכַל תַּבְשִׁילָא Ut comedatur cibus insipidus, Job.6.6. Hebr. תָּפֵל Insulsum. *Plur.* תַּבְשִׁילִין. *Cum Aff.* לַחְמָנָא וְתַבְשִׁילָנָא Panem nostrum & cocta nostra, Esth.3.8.

בְּשַׂם *Idem quod* בְּסַם, ut: בּוּסָם מְתַבַּסַּם עוֹבַד מְתַבְשַׁם בְּשְׂמָא Aroma confectum opere artis aromaticæ, Exod.30.25. in Targ. Jonath. בשם Aromatibus condire, Rab.

בּוּשְׂמָא בּוּשָׂם *Aroma, Unguentum.* Vide suprà בסם.

בְּשָׂמִים *Aromata*, apud Talmudicos: הַקּוֹל יָפֶה לִבְשָׂמִים *Sonus pulcher est aromatibus*; nempe, cùm tunduntur: Dicitur enim de illis in Lege, הָדֵק הֵיטֵב *Tundendo benè.* Cùm sic tunditur, pistillo ingens sonus edi solet. E' contrario de vino dicunt, הַדִּבּוּר רַע לַיַּיִן *Locutio mala est vino*; nempe, cùm dolium vini ferè vacuum est, tunc sonum edit, & quasi loquitur, si pulsetur, qui sonus malum est indicium, quòd doceat, Vinum esse exhaustum. Talmudici tamen aliter interpretantur. Vide Menachoth fol.87.1.

בסן · בִּיסָנִי *Bethsanensis, qui est de Beth-Schean*: היסני ביסני לא יסא את כפיו Chiphneus & Bethschaneus (Sacerdos) non elevabunt manus suas, Megil. fol 24.2. Sic etiam quidam sumunt in Peah cap.7. pro Olivis illius loci.

בשק בְּשַׁק *Inquirere cognoscendi caussâ, Cognoscere, Agnoscere.* הֲלֹא אֱלֹהִים יַחֲקָר זֹאת An non Deus investigabit hoc? Psalm. 44. 22. ולבקרא בהיכלא Et ad inquirendum in templo ejus, Psalm.27.4. Sic Aruch & Psalterium Nebiens. Talmud. ולא מבשקר ליה Et non innotuit ei: Erubhin fol.19.1. חלף קמיהו ולא בשקרוה Transi. it coram ipsis, & nô cognoverunt eum, ... fol 122.

בשקרן מבשקרן *Inquisitio, Disquisitio, Investigatio. Plur.* מבשקרני עיבא Investigationes nubis, Jobi 37.16.

בשר בִּשְׂרָא בשרא Caro: Vide in בסר.

בְּשׂוֹר *Nunciare, Annuntiare*: בְּשׂוֹרָא *Nuntium.* Vide in בסר.

ראכלת כוסברתא הוו לה בני בשרני בִּשְׂרָן *Carnosus: Quæ comedit multum coriandri, ei erunt liberi carnosi*, Ketubh.fol.61.1.

בשש *Tardare, Cunctari*, ut Hebraicè.

בִּשׁוּשׁ *Pulmentum, Decoctum quodvis, quod cum buccellis panis editur, juxta Eliam in Methurgeman, & Baal Aruch.* Legitur Job. 6. 6. in altero ejus versu Targum, estque idem quod תַּבְשִׁילָא. *Apud Talmudicos aliàs dicitur* לַפְתָּן, ut suo loco dicetur. Præterea, scribit Baal Aruch, in terra Israëlis sumunt butyrum, ova, & piper, ac simul coquunt illa in olla, & hoc vocant תַּבְשִׁיל בְּשַׁר.

בת *Pernoctare*: vide suprà בית.

בֵּת *Vice, Hebr.* פַּעַם. In Gemara, הדר כותבה בבת אחת Scribebat eam vice unâ, Joma fol.38.2. Rab. הכותה כוסו בבת אחת נקרא גרגרן *Qui ebibit poculum suum vice unâ, vocatur Gulosus.*

בַּת *Bathus mensura liquidorum: Plur.* בַּתִּין Bathi, Esr.7.22. In Targ. Jesa. 5.10. 1.Reg.7.26. & Ezech.45.10. dicitur בִּיתָא. *Plur.* בִּיתִין.

בַּת Vide suprà in בנא.

בתל בְּתוּלָא בְּתוּלְתָא *Virgo.* Hebr. בְּתוּלָה, Genes.24.16. בתולתא שַׁפִּירַת חֵיזוּ Virgo formosa aspectu, Esth.2.3. עוּלֵימְתָא בתולתא Puella virgo, Deut. 22. 28. *Constr.* בתולת בַּת יִשְׂרָאֵל Virgo filia Israëlis, Deut.22.19. *Plur.* דָּמְיָן לִבְתוּלָן שַׁפִּירָן similes sunt virginibus formosis, Amos 8.13. *Emphat.* בְּתוּלָתָא רַבַּת יְהוּדָה Virgines domus Judæ, Thren.1.15. עוּלֵמָן בתולתן שפירן Puellæ virgines pulchræ, Esth.2.2. *Cum Aff.* בְּתוּלָתַי Virgines meæ, Thren.2.21. ובתולתיה לא אִשְׁתַּבְּחָן Et virgines ejus non fuerunt epithalamiis celebratæ, Psal.78.63. בְּתוּלָתָהּ סָפְדָן Virgines ejus plangunt, Thren.1 4.

איזו היא בתולה כל שלא ראתה דם מימיה אף על פי שנשואה Apud Talmudicos legitur, Quænam est virgo? quæcunque non vidit sanguinem a diebus suis etiamsi sit desponsata vel nupta: Nidda cap.1.in Mischna. בנותן של גוים כשמרות עצמן ממקום ערותן ומפקירות עצמן ממקום אחר Filiæ Christianorum custodiunt seipsas in loco virginitatis suæ, & prostituunt seipsas ex loco alio, Beres. rabba sect.60. Vide, quàm honestè sentiant & scribant de nostris virginibus. Duo sunt signa virginitatis, דם וחוחק, Vide Majemon. par.2. fol.22. *Extenditur etiam latiùs ad alia*: ut, והופר בבתולה שלש אצבעות Et fodiens in virgine (terra) tres digitos, Nazir fol.65.1. id est, בקרקע בתולה In terra virgine, vel בבתולת קרקע In virginitate terræ, hoc est, terra pura & impolluta, à cadavere non inquinata. Hinc legitur alibi: תנא שלש בתולות הן בתולת קרקע בתולת שקמה בתולת אדם Tres sunt Virginitates, Virginitas terræ, Virginitas sycomori & Virginitas hominis: Virginitas hominis est, quamdiu non contrahit matrimonium: Virginitas terræ, quamdiu non colitur: Virginitas sycomori, quamdiu non putatur, Nidda fol.8.2. ובתולת הוורד אחת Et virginitatem rosæ unam, Schab. fol.90.1. Glossa, עלה של וורד בתור אחת Folium rosæ virginis unum. Alii, Rosa clausa. בתולה צליינית Virgo devota, assiduè orans.

Apud Astronomos בתולה *Est Virgo, signum cæleste:*

בְּתוּלִין *Virginitas, Virginea*, Hebr. בְּתוּלִים, Deuter.22.14. *Constr.* יַת בְּתוּלֵי עוּלֵימְתָא Virginitatem puellæ, v.15. *Cum Aff.* וְאֶבְכֵּה עַל בְּתוּלַי Et flebo propter virginitatem meam, Judic.11.37.

בְּתוּלוֹת *Talmudicis idem*, ut in exemplo paullò antè adducto: *Deinde vocantur sic duo Statumina, quibus firmatur lignum, quod trabem torcularis fert:* Alii *Gemellos: Alii Sorores* vocant, Bava bathra fol.67.2.

בתן בּוּתְנָן *Nomen regionis montosæ ultrà Jordanem, quæ Hebraicè* בָּשָׁן *dicitur:* מבותנן אתיב אתיב צדיקיא Ex Butnan reducendo reducam justos, Psal.68.23. Aliâs communiter legunt מַתְנָן, ubi מ ab initio videtur esse ex confluxu literarum בו, lapsu facillimo. Est autem בותנן ex Hebræo בָּשָׁן, commutato ש in ת: Deut.33.22. conjunctim leguntur hæc duo in Targum Jonathanis, מן מתנן ותחומיה יהי מטי עד בותניי A'Matnan, & terminus ejus pertingit usque ad Butnæam. Sic Deut.32.14. legitur in Targ. Hierosol. דִּכְרִין בְּנֵי בָתְנַיָּא Arietes ex Botnæa.

בתר בָּתַר *Post, Hebr.* אַחַר: וַחֲיָא נֹחַ בָּתַר מוֹפְנָא Et vixit Noach post diluvium, Genes.9.28. בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין Post res istas, Genes.15.1.

vel בָּתַר דִּי *Posteaquam:* בָּתַר דְּאוֹלִיד Posteaquam genuit, Gen.5.4 Sic, בָּתַר כֵּן דְּעָלְלִין Posteaquam ingressi essent, Hebr. אַחֲרֵי כֵן אֲשֶׁר, Genes.6.4. בָּתַר דִּי קְטַל יָת גְּדַלְיָה Posteaquam interfecit Gedaliam, Jere.41.16. בָּתַר כֵּן vel בָּתַר כְּדוּ & : מִבָּתַר כֵּן vel בָּתַר כֵּן vel פָּרִין *Post sic*, id est, *postea:* בָּתַר כֵּן יְשַׁלַּח יָתְכוֹן Postea dimittet vos, Exod.11.1. וּשְׁמַע דָּוִד מִבָּתַר כֵּן Et audivit David postea, 2.Sam.3.28. וַהֲוָה מִבָּתַר כֵּן Et fuit postea, 2.Sam.15.1. וּמִן בָּתַר כְּדִין Et postea, Jobi 19.25. & simpliciter מִן בָּתַר vers. seq. Et מִבָּתַר כְּדִין Exod.34.32. in Jon. בָּתַר דְּנָה *Posthæc, Postea*, Dan.7.6. מִבָּתַר עָנָא De post oves, à tergo ovium, 2.Sam.7.8. מִבָּתַר פּוּלְחָנִי De post cultum meũ, Deut.7.4. Hebr. מֵאַחֲרַי. *Cum Aff.* לְמֵיתֵי בָּתְרַי Venire post me, Genes.24.5. זוּר לָךְ מִבָּתְרַי Recede à me, 2.Sam.2.22. אָתֵי בָּתְרַנָא Venit post nos, Genes.32.19. וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ Et filiis tuis post te, Genes.17.7. וּבָתְרָךְ לָא יְקוּם כְּוָתָךְ Et post te non surget similis tui, 1.Reg.3.13. לְמִתַּב מִן בָּתְרִיךְ Reverti de post te, Ruth.1.16. וּבָתְרִיךְ Et post te, Ezech.16.34. בָּתְרֵיכוֹן Post vos, Gen.9.9. מִבָּתְרֵיכוֹן De post vos, Deuter.29.21. לִבְנוֹהִי בָּתְרוֹהִי Filiis ejus post eum, Genes 17.19. מִבָּתְרוֹהִי De post eum, Genes.19.26. בָּתְרַהָא Post ipsum, Exod.15.20. בָּתְרֵיהוֹן Post eos, Genes.48.6. וּנְטַר מִבָּתְרֵיהוֹן De post eos, Exod.14.19. *Talmudici præfigunt* א, אבתרא.

בַּתְרָאָה בָּתְרַי *Posterior, Postremus:* לְדָר בָּתְרַי Generationi posteriori, Psal.78.4. גַּבְרָא בַּתְרָאָה Vir posterior, Deut.24.3. לְקָל אָתָא בַּתְרָאָה Voci signi posterioris, Exod.4.8. דְּבֵיתָא הָדֵין בַּתְרָאָה Domus hujus posterioris, Hag.2.10. *Plur.* וּבְנָהָא בַּתְרָאִין Et liberi ejus posteriores, Genes.33.v.3. לְמָא תְהוֹן בַּתְרָאִין Quare eritis postremi, 2.Sam.19.12. וְאַף לְבַתְרָאִין Etiamque posterioribus, Eccles.1.11.

בַּתְרִיתָא *Idem:* וִידָא דְכָל־עַמָּא בְּבַתְרִיתָא Et manus totius populi in posteriori, id est, postea, posterius, postremò Deut.13.9. & 17.7. Numer.2.31.

בַּתְרָאֵי *Retrorsum*, Cantic.2.5. fortè legendum ex forma Syra בַּתְרָאִית.

בתרא *Botrus:* יַתִּיר הֵיךְ גּוּפְנָא בִּתְרַהּ Dejiciet sicut vitis botrum suum, Jobi 15.33. in Regiis. Veneta בּוֹרְתֵּיהּ. In Hebr. בִּסְרוֹ, quod possit esse à forma בֹּסֶר. Aliâs בֹּסֶר Omphax, Uva immatura.

בִּתְּתַר ׳ בִּיתַּר *Bither, Bithera, Bethera, urbs munitissima, non procul ab urbe Hierosolyma in tribu Benjamin: in qua fuit Bar Cosba, falsus Messias; de quo vide infrà in* כוב.

De magnificentia Scholarum & collegiorum ejus, ut & de magnitudine stragis Judæorum, cùm ab Adriano Imperatore caperetur, incredibilia scribunt Hebræi passim:

In Gittin fol.58.1. Quadringenta collegia fuerunt in urbe Bither, & in unoquoque fuerunt quadringenti præceptores, quorum unusquisque habebat quadringẽtos discipulos de domo Rabban. Cùm hostis ingrederetur, confodiebant eum scalpellis suis: at verò illo prævalente, & urbem capiente, absconditos in suis libris, igne combusserunt.

De Strage illic edita vide fol.57.1. & 58.1. ab initio: Dixit R. Jochanan, Hæ sunt octoginta acies bellicæ, quæ ingressæ sunt in urbem Bither, eo tempore quo cœperunt eam, & in ea, ex viris, mulieribus & parvulis promiscuè tantum numerum occiderunt, ut sanguis illorum usq; ad mare magnum fluxerit. Quòd si dicas, Fortè non procul ab ea distabat mare; dico, Integri miliaris spatio abfuisse. R. Eliezer magnus tradidit; Duo flumina fuerunt in valle Jadajim, quorũ unum hâc, alterũ illac fluebat: unũ illorum sanguine interfectorũ planè infectũ fuit: & fol.58.1. Dixit R. Jochanan, quadraginta modii Tephillin amputatorum reperti fuerunt inter occisos Bither: & fol.57. col.2. Hic est Vespasianus Imperator (nomen Vespasiani hîc ponitur pro Adriano) qui interemit in urbe Bither quadringentas myriadas: Dixerunt ei; Imo quater mille myriadas. *In Talmud Hierosolymitano, in Codice Taanith fol.68. & 69.1.* prolixè hæc omnia describuntur, ubi inter alia & hæc: Adrianus Imperator occidit in urbe Bither octoginta mille myriadas. R. Jochanan dixit, octoginta mille paria tibicinum cingebant Bither, & unusquisque illorum præfectus erat pluribus copiis. Fuit ibi Ben Cosba, &c. *Et mox;* Tribus annis cum dimidio obsedit Adrianus urbem Bither: *Paullò post:* Et Deus tradidit eos, & occidebant eos, & progrediebantur, donec equus usque ad nares in sanguine immergeretur. Quinimò sanguis rapiebat secum petras magnitudinis quadraginta modiorum, donec ad quadraginta milliaria usq; in Oceanum flueret. Dixerunt quidam: Trecenta crania puerorum inventa fuisse super unico lapide, & tres arcas thephillin præcisorum, quæ novies novem sata sive modios continebant. Quidam dixerunt plures. Rabbi Schimeon ben Gamaliel dixit; Quingentæ domus scribarum fuerunt in Bither, in quarum minima non pauciores erant, quàm quingenti parvuli. Hi dixerunt, si hostes nostri contra nos venirent, his solùm scalpellis contra ipsos egressuri essemus, & oculos illis effossuri. Posteaquam autem propter iniquitates ipsorum urbs esset capta, involvebat quisque scalpellum suum in librum suum,

...um,& comb... at. Ex illis omnibus ego solus sum relictus. *Iterum*; Vineam amplissimam habebat Adrianus Imperator impius, octodecim milliariatam in longitudine, quàm in latitudine continentem (quantum Tiberias distat à Tzipporia.) Vineam illam sepe cinxit ex interfectis Bitheris, altitudinis staturæ viri integræ, ejusdemque latitudinis: neque voluit permittere, ut sepelirentur, donec surrexit Rex alius. *Rursus*: R. Jose dixit, Quinquaginta duobus annis post vastationem domus Sanctuarii, vastata est Bitter. *Vide & Bereschit rabbah, parascha* 65. fol. 74.1. *Medrasch Schir haschirim* fol. 9. col. 1. ad Cantic. 2.17. Echa rabbeti Thren. 2.2.

בלע׳ ח.

ג

גאה *Itpahel* אִתְגָּאֵה *Efferre, Attollere se, Excellere. In hac tantùm Conjugatione Chaldaicè usurpatur. Præter.* אֲרֵי אִתְגָּאֵה עַל גֵּיוְתָנַיָּא Quia extulit se super superbos, Exod. 15.1. Jonathan utitur Participio מִתְגָּאֵה. *Futur.* הַאֶפְשַׁר דְיִתְגָּאֵה Num fieri potest, ut attollat se, Jobi 8.11. id est, in altum crescat; nam de junco sermo. *Partic. plur.* דְמִתְגָּאָן לַחֲדָא Qui efferunt se nimis, Jesa. 16.6.

גֵּיוְתָנָא גיותן *Excelsus, Elatus, Superbus, Fastuosus*: וַחֲמִי כָּל גֵּיוְתָן Et aspice omne superbum, excellens, Job. 40.6.7. יִתְעֲבֵד גֵּיוְתָן Fiet excelsa, Job. 22.29. יִשְׁמָעֵאל גֵּיוְתָנָא Jischmael superbus, Jesa. 49. 25. רִגְלָא דְגֵיוְתָנָא Pes superbi, Psal. 36.12. *Plurale*, וּקְטַל מַלְכִין גֵּיוְתָנִין Et occidit reges superbos, Psal. 136.18. טְמַנוּ גֵּיוְתָנִין פַּחָא לִי Absconderunt superbi laqueum mihi, Psalm. 140.6. *Et cum* א · גֵּאוְתָנִין Ezech. 16.49. *Emphat.* גֵּיוְתָנַיָּא Elati, Superbi, Psal. 94.2. יִתַּבְרוּן גֵּיוְתָנַיָּא Confringentur superbi, Job. 9.13.

גֵּוָה *Superbia, Elatio, Fastus*: וְדִי מַהְלְכִין בְּגֵוָה Et eos qui ambulant in superbia, Dan. 4.34. cum ה loco א, ut & Hebraicè sumitur, Jesa. 13.17.

גַּאוְתָא *Idem*: גַּאוְתָא וְרָמוּתָא Superbiam & elationem, Proverb. 8.13. *Item Celsitudo, Excellentia*: וְגֵאוּתָא דִילֵהּ הוּא Et excellentia ejus est, Exod. 15.1.

גֵּיוְתָא *Idem*: גֵּיוְתָא וִיקָרָא Excellentiam & honorem, Ezech. 28.13.

גֵּיוְתָנוּתָא גֵּיוְתָנוּת *Superbia, Elatio, Celsitudo*, Job. 33.17. בְּגֵיוְתָנוּתָא Cum superbia, Psalm. 31.19. קֳדָם תַּבְרָא גֵּיוְתָנוּתָא Ante contritionem præcedit superbia, Prov. 16.18. בְּגֵיוְתָנוּת גַּלָּלָךְ In superbia fluctuum tuorum, Jobi 38.11. *Cum Affix.* גֵּיוְתָנוּתֵהּ וְעָשְׁנֵהּ בִּשְׁמַיָּא Celsitudo ejus & robur ejus in cœlis, Psalm. 68.35. בְּגֵיוְתָנוּתָךְ Propter excellentiam tuam, Psal. 46.4. וְגֵיוְתָנוּתְהוֹן Et superbiã eorum, Jerem. 48.29.

גאוית Vide infrà in גֵּי.

גָּאוֹן *Excellens. Sic usurpatur apud Rabbinos tamquam Epitheton virorum doctrinâ & virtutibus præcellentium.* Inde רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן Raf Scherirah gaon, רַבִּי סַעֲדְיָה גָּאוֹן Rabbi Saadia Gaon. *In specie autem & κατ᾽ ἐξοχὴν sic vocati sunt Sapientes illi Talmudici, qui post Amorajim & Sebhurajim venerunt, quasi Excellentes, quòd singulari doctrinâ excellerent.* Hinc scribit Rambam in Præfat. in lib. יד: כל החכמים שעמדו אחר חבור הגמרא ובנו בו ויצא להם שם בחכמתם הם הנקראים גאונים וכו׳ Omnes sapientes qui floruerũt post compositionem Gemaræ, & in ea exstruenda laborarunt, ac nomen inde per sapientiam suam acquisiverunt, illi vocantur Geonim. *Quidam volunt esse vocem symbolicam, quæ denotet sexaginta libros, in quos divisum totum Talmud. Nam litteræ* גאון *eum numerum exprimunt. Dictus ergo fuit Gaon, qui totius Talmud Doctor aut magister esset. Sic pluraliter* גְּאוֹנִים *Geonim.*

גָּאַל Hebr. *Redemit, Vindicavit. Hinc Partic.* גֹּאֵל *Redemptor, Vindex*, Num. 35.12. Aliâs pro eo usurpatur פְּרַק, ut & pro Hebræo Verbo גָּאַל, Chaldaicè פְּרַק.

תְּגְאָלָה *Pollutio, Sordes. Constructum*, תְּגַאֲלַת בְּנַת צִיּוֹן Sordes filiarum Tzijonis, Jes. 4.4.

גוּאלְקָא *Saccus, Mantica, Sarcina. Apud Talmudicos etiam scribitur* גוולקי, *quod legi potest* גְּוָלְקֵי *vel* גְּוָאלקי *inserto* א *ad indicandum Pathach*: הבו לי גואלקי Date mihi saccum, Taanit fol. 23. col. 2. גולקי דהוו להו צרדין Sarcinæ quibus sunt latera, Schab. fol. 154.2. Glossa, Saccus est duplex, loris conjũctus, ut, dorso equi vel asini impositus, utrimque dependeat. *Plural. in Targum*, לְמֶעְבַּד מִנְהוֹן גוּאַלְקִין Ut facerent ex eis saccos, Thren. 5.5.

גְּאַם *Sorbere, Haurire: Ex Pahel*, גאמו לשבא Cibavit eum invitum, Cholin fol. 111.1. Glossa, הגמיאהו והלעיטהו Sorbendum & deglutiendum dedit ipsi. *Verbum factum ex* גמא *per transpositionem literarum.* Baal Aruch legit גמו.

גֶּבֶא *Lacuna, Palus, Fossa: Plur.* מי גבאים Aquæ palustres, Mikvaoth cap. 1. ab initio.

גְּבָא גבי *Levare, Tollere: Colligere, Exigere, Petere debitum: Eligere, ex usu Syriaco. Imper.* וּגְבוּ לְכוֹן יְדִיעְתָא Et eligite vobis scientiam, Prov.8.10. גְּבוּ סוּלְאָנָא Colligite scoriam, Proverb.25.4. *Futur.* וְיִגְבוּן מִנֵּהּ מְאָה סִלְעִין Et exigent ab eo centum argenteos, Deuter.22.19. *Pahel,* גַּבִּי *Idem, Partic.* דִמְגַבָּן מִן אוֹנֵס Quæ colligunt ex rapina, Hos.8.13. *Futur.* וְלָא יְגַבּוּן קְסוּמָא מִירוּשְׁלֵם Et non colligent tributum de Hierusalem, Habac.3.17. *Ex Aphel,* לָא מַגְבֵּי אַגְר Non colliget mercedem, Eccles.11.4. *In Ithpah. & Ithpeh. est Exactioni subjici, Ad exactionem trahi,* id est, *Mulctari. Infinit. cum Futuro,* אִתְגְּבָאָה יִתְגְּבֵי Mulctando mulctetur, Exod.21.22.

Apud Rabbinos, גּוֹבֶה אֶת הַחוֹב Repetit, Exigit debitum: גָּבוּי Collectum: *Niph.* נִגְבֵּית בֵּית דִּין Exigitur in judicio, jure: אין נגבין בבירת דין Non exiguntur jure. *Pahel,* לְגַבּוֹת מִמְּךָ מָמוֹן Ut levet à te pecunias, id est, mulctet te pecuniâ.

גְּבִי נְבִיא *Electus, Selectus:* מִן סְגִיא גְּבִיָּא Præ argento lectissimo, Prov.8.19. *Plur.* מַחְשְׁבָתָא דִגְבִין Cogitationes selectissimorum, id est, strenuorum, Prov.21.5.

גַּבָּאִי *Exactor, Collector, qui census, tributa, eleemosynas ac similia colligit: Apud Talmudicos,* הרועים והגבאין והמוכסין תשובתן קשה *Pastorum, Exactorum & telonariorum pœnitentia difficilis est:* Bava kama fol.94.1. Omnes enim raptores sunt & fures: Pastor, quòd pascit gregem in alieno agro: alii, quòd multa de tributis & teloniis supprimunt & furantur. גַּבָּאֵי צְדָקָה *Collectores Eleemosynarum,* Bava metzia fol.38.1. Tales constituendi erant olim in singulis urbibus, qui essent אנשים ידועים ונאמנים Viri noti & fideles. Per totam Hebdomadam circumibant in civitate, & ab unoquoque pro personæ qualitate & facultatibus colligebant. Singulis deinde sabbathis sub vesperam nummos collectos dividebant, & unicuiq; tantum erogabant, quantum ipsi ad se & familiam suam sustendam necesse foret septimanâ proximâ. Sic habebant alios collectores, qui ostiatim quotidie circumibant, & panem, cibos, fructus colligebant. Hi singulis diebus sub vesperam suam collectam inter pauperes æqualiter pro uniuscujusq; necessitate distribuebant, & vocabantur גַּבָּאֵי תַמְחוּי *Exactores scutellarum,* id est, *cibi pauperum.* Eleemosyna pecuniaria, non colligebatur ab uno solo, sed à duobus conjunctim: unde non licitum erat Collectoribus eleemosynarum in platea ab invicem discedere. Arca tamen, in qua pecunia asservabatur, poterat uni soli concredi. Sed à tribus distribuebatur. Qui plura volet, cõsulat Majemonidē in הלכות מתנות עניים cap.9. & Schylchan Aruch in Jore dea fol.78. sect.256. כִּיס שֶׁל גַּבָּאִין Loculus exactorum publicorum, Bava kamah fol.113.1. In Bava bathra fol.8.col.2. וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד *Et eleemosynantes multos* (hoc est, distribuentes multis eleemosynam; sic enim juxta mentem Talmudicorum hîc verbum מַצְדִּיקֵי exponendum) *sicut Stellæ in sæculum & sempiternum,* Dan.12. אֵלּוּ גַּבָּאֵי צְדָקָה Hi sunt collectores eleemosynæ: *In Targum,* עַל יְדֵיהוֹן דְגַבָּאִין Per manus exactorum, qui præfecti erant thesauris Regis, Esth.4.7.

גִּבּוּי *Exactio, Collecta, Collectio:* קודם שיבוא לידי גיבוי Antequam veniat in manum exactionis, antequam mulcta exigenda ipsi imponatur, Kethubh. fol.68.1.

גְּבִיָּה *Idem:* גְּבִיַּית הַחוֹב Exactio debiti. Vide Chosen hammischpat sect.98.

מַגְבָּה *Idem:* על עסק מגבת חכמים Propter collectam sapientum, Medr. Esth. cap.1.v.4.

מַגְבִּיתָא *Mulcta, Taxa, Tributum, Exactio:* וּרְמָא מַגְבִּיתָא עַל עַמָּא דְאַרְעָא Et imposuit mulctam populo illius terræ, 2.Reg.23.33. וּמַגְבִּיתָא הָדָא תְהֵי תְחוֹת יְדָךְ Et exactio hęc sit sub manu tua, Jesa.3.6. Vide Kimchium.

גַּבִּיָּא Citatur in Aruch, ex Targ. Hierosol. Lev.22.22. pro Hebr. יַבֶּלֶת, sed in nostris exemplaribus non reperitur. At apud Talmudicos, גְּבִיא נִילָא *Alumen,* Schabbas fol.110.1.

גְּבַב *Levare, Tollere, propriè: metaphoricè, Conquirere, Colligere, & colligendo Tollere, quomodo Hebræo קֹשֵׁשׁ in Targum respondet: item Exigere. Particip.* גְּבַר בַּר מְגַבֵּב אָעִין Virum colligentem ligna, Num.15.32. אִתְּתָא אַרְמַלְתָא מְגַבְּבָא אָעִין Mulier vidua colligens ligna, 1.Reg.17.10. וּכְגַבַר דִמְגַבֵּב וַרְדִין Et sicut vir qui colligit rosas, Cant.6.1. *Infinitivus,* לְגַבָּבָא גִילֵי Ad colligendum stipulas, Exod.5.12. *Futur.* יְגַבֵּב מוּפְּא Conquirat exactor, Ps.109.11. וִיגַבְּבוּן לְהוֹן תִּבְנָא Et conquirant sibi paleam, Exod.5.7. ubi Regia וְיִגְבּוּן ex Kal, à verbo præcedenti גְּבָא. *Ex Aphel Particip.* וּמַגְבְּבִן מִן אוֹנֵס תוֹדְתָא Et colligunt ex rapina sacrificium eucharisticum, Amos 4.5. *Apud Talmudicos,* המגבב ביבש Qui colligit aridum, herbas aridas, Scheviith cap.9. המגבב מן החצר ומדליק Qui colligit in atrio (festucam) accendit vel comburit eam, Beza cap.4. עד מתי את מגבב דברים ומביא עלינו Quousque, quamdiu conquiris verba contra nos, Joma fol.76.1.

גְּבָבָא vel גְּבָבָא *Stipula, à Colligendo sic dicta. Apud Talmudicos;* כירה שהסיקוה בקש או בגבבא Olla quam incendunt (ad fervendum) paleâ aut stipulâ, Schab. cap.3. ab initio, Parah cap.4.

Deinde גבבא *Vellus, Detonsum lanæ, Lana secta, Floccus, Particula lanæ detonsæ:* אסברה דמיא כהירא: אגבבא

אנבגא דעמרא Angina est similis spinæ implicatæ in vellere lanæ, Berach. fol. 8. 1. בין נבגא דעמרא חיורא לנבגא דעמרא דתכלתא Ex quo quis potest discernere inter vellus lanæ albæ, & inter vellus lanæ rubræ, Ibid. fol. 9. 2. וסתמינהו בנבגי דעמרא Et obstruxit ea floccis lanæ, Gittin fol. 68. 1. שקיל נבגא דעמרא Accipiebat particulam lanæ, Bava bathra fol. 74. 1. Sanh. fol. 110. 1. Gerson reddit Germ. ein bündlin Woll.

נַבְנָא *Gibbus, Collis:* אתעבר להון נבנא Factus est ipsis collis, Psalm. 68. 16. Hinc etiam videtur esse, אילין נובנתא דצפורין Hi sunt colles Tzipporiæ, Ber. rab. sect. 98. fol. 110. 4.

נב *Tergum, Dorsum. Superficies, Eminentia exterior alicuius rei:* עַל גַּבָּה In dorso ejus, Dan. 7. 6. לְגַב טִנָא גַבֵּיכוֹן Eminentiæ luti (similes sunt) eminentiæ vestræ, Jobi 13. 12. *Plur. cum Aff.* וְגַבֵּיהוֹן Et dorsis earum, id est, apsidibus, Ezech. 1. 18. וְגַבֵּיהוֹן חִיוָרִין Et terga illarum alba, Genes. 31. 12. in Jon. *Apud Talmudicos,* מי שיש לו שני גבין Qui habet duo dorsa, Nidda fol. 24. 2. אינן מיטמאין מגביהן Non immunda fiunt à tergo suo, id est, exteriori parte, Kelim cap. 2. *Præterea apud Talmudicos significat in specie Eminentiam, Exuberantiam pudendi muliebris, in qua sunt pili, quam Monticulos Veneris vocant,* Nidda fol. 52. 2. Bava kama fol. 70. 2. Sanh. fol. 30. Bathra fol. 51. 2. Vide Aruch in נב tertio.

גַּבִּי · גַּב *Præpositio est quæ variè sumitur, Apud, Juxta, Penes, Secundum: Cum: Ad: Super, Supra: A, Ab, Abs, De. In Targum cum Affixis:* גַּבִּי Apud me, Hebr. עִמִּי, Job. 10. 17. גַּבִּי תְבִית שָׁלוּתִי Mecum morabitur error meus, Hebr. אִתִּי, Jobi 19. 4. דִיהַבְתְּ גַּבִּי Quam dedisti mecum, Hebr. עִמָּדִי, Genes. 3. 12. in Jon. מִנְיַן יַרְחוֹי גַּבָּךְ Numerus mensium ejus apud te, Hebr. אִתָּךְ, Jobi 14. 5. ופקודיי תטמר גבך Et præceptum meum abscondes apud te, Hebr. אִתָּךְ, Prov. 2. 1. לְמֶהֱוֵי גַבָּךְ Esse tecum, Hebr. עִמָּךְ, Jobi 15. 11. Sic Psal. 130. 4. וְלָא גַבְּנָא הוא Et non nobiscum est, Hebr. עִמָּנוּ Jobi 15. 9. תְּמַטֵּי גַבָּךְ Quum pertingit ad te, Hebr. עָדֶיךָ Jobi 4. 5. וְאַנְחַת לִבְשָׁהּ גַּבָּהּ Et reliquit vestem apud ipsam, Hebr. אֶצְלָהּ, Genes. 39. 16. in Jon. לְמִשְׁכּוּב גַּבָּהּ Ad concumbendum cum ipsa, Ibid. vers. 10. *Apud Rabbinos:* שֵׂעָר גַּב הֶחָזֶה Pilus super pectore: גב הערוה Super pudendum: גבי האילן Super arborem, supra arborem: גבי נזירים Super Nasireis, De Nasireis: גבי מיתת משה De morte Mosis: שלח לגבי רבינו Misit ad Rabbinum nostrum; והקלו כל דהוה גביה Et accipiebant quicquid erat apud ipsum: ובא לשלפו מגבי הקוץ Venitq; ut educeret eum ex, vel de spinis. *Porrò suscipit* גב *frequenter ab initio literam* א, *unde* אַגַּב *Juxta, Secundum:* גְּבַר אַגַּב אַחְסַנְתֵּיהּ Quisque secundum hæreditatem suam, Num. 35. 8. in Jonath. Hebr. כְּפִי, Onkelos כְּפוּם, quod idem cum Hebræo: אגב כִּתּוֹנִי יַזְרְזִנַנִי Secundum tunicam meam accingit me, Jobi 30. 18. *Apud Talmudicos,* אגבא רפתורא, & אגבא דמהולתא, Betza fol. 29. col. 2. In Glossa explicatur אחורי Post mensam, post cribrum. *Coniunguntur etiam sæpè pleonasticè* עַל גַּבֵּי vel עַל גַּב pro *Super, Supra:* ut, עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא Super altari, Levit. 1. 17. in Jonath. נַפְשִׁי מִסְתַּכְּנָא עַל גַּב יְדַי תְּדִירָא Anima mea periclitatur quasi super manus meas semper, Psal. 119. 109. Nebien. כִּיד עַל גַּב יְדַי. Heb. נַפְשִׁי בְכַפִּי תָמִיד. *Sic coniunguntur alibi* כַּד עַל גַּב *in simili locutione:* וְנַפְשִׁי אֲשַׁוִּי כַּד עַל גַּב יְדַי Et animam meam ponam quasi super manus meas, Jobi 13. 14. Vel, Quasi in superficie manuum mearum: ut גב significatum suum retineat, Hebr. וְנַפְשִׁי אָשִׂים בְּכַפִּי Et animam meam ponerem in manu mea. Sic videtur juxta hæc loca legendum וּמְסָרִית נַפְשִׁי כְּעַל גַּב יְדַי לְאִתְקְטָלָא Et tradidi animam meam quasi super manum meam ad occidendum, Judic. 12. 3. & 1. Sam. 28. 21. Hebr. וָאָשִׂימָה נַפְשִׁי בְכַפִּי Et posui animam meam in manũ meam. Veneta simpliciter, בְּעַל גַּב לְאִתְקְטָלָא, quod Guido in Lexico suo interpretatur, Quasi in eminenti vel excelso loco, &c. Regia, בְּעַל גַּב לְאִתְקְטָלָא Et tradidi animam meam propter ad occidendum. Sed omninò manca videtur locutio, quia in superioribus locis Nomen כַּפִּי expressum legitur. Si tamen lectio illa proba est, simpliciter verti posset; Et posui animã meam super dorsum, vel, quasi super dorsum, hoc est, extremo periculo vitam meam exposui. *Præterea* אַף עַל גַּב *est Etsi, Etiamsi, Quamvis:* ut, אַף עַל גַּב דְּאִינוּן מִתְכַּנְשִׁין וְאָתְיָן עֲלָךְ Etiamsi illi congregent se, & veniant contra te, Genes. 15. 1. in Targ. Hierosol. Sic sæpè apud Talmudicos. *Aliter,* עַל גַּב נַהֲרָא Ad littus fluminis, Hebr. עַל שְׂפַת הַיְאֹר, Exod. 2. 3. in Targ. Hieros.

גיב *Altitudo, Eminentia;* עַל גִּיב רָמְתָא In altitudine collium, vel, locorum excelsorum, Prov. 9. 3. Hebr. עַל גַּפֵּי מְרֹמֵי.

גֻּבָּא · גּוּבָא · גוב · גוב *Fossa, Fovea, Cisterna:* עִם נָחֲתֵי גוב בית קבורתא Cum descendentibus in foveam sepulchri, Ps. 143. 7. לְגוֹב אַרְיָוָתָא In foveam leonum, Dan. 6. 8. עַל פֻּם גֻּבָּא Super os foveæ, Dan. 6. 17. לְגֻבָּא In foveam, Dan. 6. 16. *Cum Aff.* אשתי מיא מן גובך Bibe aquam è cisterna sua, Prov. 5. 15. *Plur.* כגובין תבירין Sicut cisternæ fractæ, Jerem. 2. 13. *Emphat.* בחד מן גוביא In unam ex his foveis, Genes. 37. 20. *Apud Talmudicos,* עד גומא דדיקנא Usq; ad fossulam barbæ, hoc est, usque ad lacunam quæ infra os conspicitur in mento, Moed katon fol. 24. 1. Sic alibi, מצח והגבינים והעינים והלסתות וגומת הזקן Frons, palpebræ, oculi, maxil-

maxillæ,& foſſula barbæ,Nidda fol.25.2. Gloſſa explicat סנטר Mentum.

גבורת *Altitudo,Proceritas:* In Bechor.fol.45.2. ad vocem קִיפֵּחַ, legitur in Gemara, תני רב זביד גבורת Raf Sebhid docuit, ſignificare Proceritatem.

גַּבְּן Procerus: אִישׁ גַּבְּן Vir procerus,Rab.

גָּבַהּ *Altum, Elatum eſſe, Exaltari. Præteritum,* לֹא גָבַהּ לִבִּי Non eſt exaltatum cor meum, Pſal.131.1. *Ithpehal, Præter.* אִתְגְּבַהּ לִבֵּיהּ לַחֲדָא Elatum erat cor ejus valdè, Ecclеſ.1.12. דְאִתְגְּבַהוּ מִנָּךְ Qui altiores ſunt præ te,Jobi 35 5. *Partic. plur.* וּמִתְגַּבְּהִין Et efferunt ſe,Job.5.7. in Targ.ſecundo. Sic Jobi 36.7. Huc referunt quidam, גְּבִי Erexit, Hoſ.8.6. *Apud Talmudicos,* אבוה דההוא גברא גבה עינים Pater illius viri efferebat oculos, & conjiciebat eos in illam expulſam,&c. Gloſſa הלך אחר עיניו Ivit poſt oculos ſuos,Sanh.fol.5.2.

גביהַּ *Altus, Celſus, Procerus:* דִּגְבִיהַּ מוֹתְבֵיהּ Cujus celſa eſt ſedes,Pſalm.113.5. Regia, דִּגְבִיהַּ Qui exaltavit. *Plur.* הֵיךְ גְּבִיהִין שְׁמַיָּא Sicut alti ſunt cœli,Pſal.103.11.

גוֹבְהָא *Altitudo,Altum,* Jobi 5.7. בְּגוֹבְהָא דִשְׂמָאלָךְ In altitudine, hoc eſt, in ſuperiore parte ſiniſtræ tuæ,Exod.13.9.

מַגְבִיתָא *Excellentia, Dignitas,* juxta quoſdam. Vide ſuprà in גבא.

גָּבוֹהַּ *& præpoſito Articulo* הַגָּבוֹהַּ *Excelſus ille, ſcil. Deus, apud Cabaliſtas & Talmudicos, quòd ille unus & ſolus verè Excelſus dicatur:* בשר ודם גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל Inter homines excelſus reſpicit excelſum, neque excellens reſpicit humilem: ſed Deus longè aliter,ipſe eſt excelſus, & reſpicit humiles, ſicut dicitur Pſal. 138.6. Sota fol.5.1. *Fœmininum apud Rabbinos,* גְּבוֹהִית *Procera.*

גוֹבַהּ *Altitudo:* גוֹבַהּ הָרוּם Altitudo excelſi, i.e. *Anx, apud Aſtronomos.*

גַּבְהוּת *Altitudo, Celſitudo, Excellentia:* סבך הגבהות לעינים Tribuit exaltationem oculis,Pſal. 18.28. in Kimchi: ואז תשפל גבהותם Tunc humiliabitur celſitudo ipſorum,R.Da.Jeſa.2.9.

הַגְבָּהָה *Exaltatio, Elevatio.*

גבח גִּבֵּחַ *Procerus, proceræ nimium ſtaturæ homo, cui opponitur Nanus, vel, Pumilio,* Lev. 21.20. in Targum Hieroſ. *Eſt qui legendum ſcribit per* ה *in fine. Author Aruch ſic citat etiam ex Gemara Bechoroth fol.45.2. ſed ibi legitur* קיפח*, idem quod* גָּבוֹהַּ*, Altus, Excelſus, & ſimiliter opponitur Nano.* Hinc citatur in Aruch, גִּבֵּחַ לֹא יִשָּׂא גִּבַּחַת שֶׁמָּא יֵצֵא מֵהֶן תוֹרֶן *Procerus ne ducat proceram, ne fortè egrediatur ex illis malus*, h.e. ne procreent liberos altitudine malum navis æquantes. Sed in Gemara dicto loco pro eo legitur גָּבוֹהַּ לֹא יִשָּׂא גבוהית Excelſus ne ducat excelſam, &c. Similis lex de nano. Vide ננס.

גַּבַּחַת *Recalvatio, Calvitium, ut Hebraicè.* Differentiam inter גַּבַּחַת & קָרַחַת, vide in Negaim cap.10. & infrà in שפע. Item *Gibbus ſive Gibboſitas,* in Cholin fol.65.2.

גַּבְּחוּת *Gibboſitas* apud Rabbinos.

גְּבֵי גביא Vide in ſuperioribus.

גְּבִימִימוֹן *Exactor, cenſus & tributa exigens,* citat Guido ex Bereſch. rab. ſect.42. ſed non reperio illic. Si alicubi extat, idem eſt, quod גבא, ממין, quod ſic diviſim legitur in Vajikra rab. ſect.11.

גָּבַל *Terminare, Determinare,* Hebr. בעת מוגבל Tempore determinato.

גְּבוּל *Terminus: Item Areola, quæ circa majores areas fieri ſolet in extremitate hortorum, ſic dicta, quaſi Termini hortorum:* באמצע היה לה גבול גבוה טפח Quæ in medio habet aream altam palmi, Kilaim cap.3. in Miſchna, ab initio. Hebræi explicant, דריסת האדם סביב הערוגה, unde Guido dicit, eſſe Calcationem hominis circum lineam. *Plur.* גבולין Termini. *Deinde* גְּבוּלִין *apud Talmudicos vocatur tota Terra Iſraëlis, tam proxima, quàm remota, extra urbem Hieruſalem, quam aliâs etiam vocant* מְדִינָה *Provinciam:* אין אומר שם המפורש בגבולין Non pronunciatur Nomen tetragrammaton in Gebhulin,Joma fol.69.2. Gloſſa; כל חוץ לעזרה קרי גבולין Quicquid extra atrium eſt, vocatur גבולין. Sic, באן במקדש כאן בגבולין Tam in Sanctuario, quàm in Gebhulin, hoc eſt, extra ſanctuarium, Succ. fol.44.1. *Apud Logicos* גְּבוּל eſt *Terminus propoſitionis, Extremum:* גבול אמצעי Terminus medius. *Schindlerus ponit etiam,* גְּבוּל *Criſis. Plur.* גבולים *Criſes.*

גְּבֻלָּה *Categoria, Prædicamentum:* גבלת איכות Prædicamentum Qualitatis.

הַגְבָּלָה *Determinatio, Limitatio, Limitis deſcriptio:* הגבלת הזמן Determinatio temporis.

Secundò גבל גָּבַל *Pinſere, Subigere, Calcare, Miſcere, Commiſcere, ut pabulum, lutum, calcem, maſſam farinaceam,* Knetten/ Tretten: *Apud Talmudicos proverbium:* אמרי אינשי Dicunt homines, גביל לתורא גביל לתורי *Cibum miſcens bovi uni, eadem operâ poteſt miſcere duobus,* Metzia fol.69.1. Gloſſa, Eodem labore & moleſtiâ, quâ pabulum miſces uni bovi, potes miſcere pro duobus: אמר ריש לקיש לגבל ולתפילה ולנטילת ידים ד׳ מילין Dixit Reſch Lakiſch, Ad (rectè) ſubigendam maſſam farinæ, & ad precãdum, & ad lavandas manus quatuor milliaria quis eat, Peſachim fol.46. & Cholin fol.122. col.2. vide Aruch. כל השמנים יפין לדיו ושמן זית מן המובחר בין לגבל בין לעשן Omnia olea pulchra ſunt ad atramentum, ſed oleum olivarum

rum est præstantissimum sive ad miscendum, sive ad fumandum, Schab. fol. 23. col. 1. החומר שמגבל אותו ברגליו Lutum quod calcat pedibus suis, Kimchi Jesa. 41. sub finem, גביל חיורא Miscebat furfur.

נַגָּל *Pistor, coquens & vendens panem.*

גִּבּוּל *Subactio massæ*: קֶמַח דָּבָר גִּבּוּל הוּא Farina est res mixtionis, subactionis, Schab. fol. 155.2. עפר בר גיבול Lutum commixtile, Schab. fol. 18.1.

גִּבְלָא *Gabl l, Nomen proprium pro* שְׂעִיר Seir, Gen 14.6. in Jon. & Hieros. Gen. 32.3.

גַּבְלוּת גבלית *Granarium*, Oholoth cap. 14. Hoc in Aruch אוצר significat, quod alii *Thesaurum* [illegible]nt: sed malè. *Intelligitur Conclave, vel Re-*[illegible]*ternum, aut ædificium aliquod principali domui ex*[illegible]*cus adhærens, ut intra ejus terminos quoq; pertinere censeatur.*

גבילין *Nomen portæ in medio cælorum.* Guido ex Zohar.

גבן גביִנָא גבין *Supercilium, Palpebræ*, Lev. 21.20. *pro Hebræo* גִּבֵּן, *quod Gibbosum Aben Esra interpretatur. At R. Salomon Supercilium, nempe vitiosum, quod faciem deformat.* In eum sensum Jonathan transfert, או דְגְבִינוֹי שְׁכְבָן חָפְיָן עֵינוֹי או לֵית שְׂעַר בְּגְבִינוֹי Aut cujus supercilia depressa sunt, tegentia oculos ipsius, aut in cujus superciliis non sunt pili. Sic etiam Targ. Hieros. Nec aliter Talmudici in Bechor. cap. 7. fol. 43.2. ubi de vitiis corporis agitur, quæ primogenitū à functione sacerdotii prohibent: Verba sunt; אֵין לוֹ גְבִינִין אוֹ אֵין לוֹ אֶלָּא גְּבִין אֶחָד וְהוּא גִּבֵּן הָאָמוּר בַּתּוֹרָה רַבִּי דוֹסָא אוֹמר שֶׁגְּבִינָיו שׁוֹכְבִין Cui non sunt supercilia, aut cui non est nisi unum supercilium, is est, qui in Lege גבן appellatur. Rabbi Dousa dixit, Cui supercilia decumbunt, i.e. præ magnitudine dependēt, ut oculos tegant. Alibi, ר׳ יוחנן גברא סבא הוה והוו מסרחי גביניה R. Jochanan senex fuit, & redundabant supercilia ejus, i.e. erāt justo majora, ut oculos tegerēt, erat superciliosus, Bava kama fol. 117.1. Amplius in Targū, יַת גְּבִינֵי עֵינוֹי Supercilia oculorū suorum, Hebr. גַּבֹּת עֵינָיו, Lev. 14.9. ונימתא לגביניך Neq; dormitationē palpebris tuis, Prov. 6.6. וגביני מנטלין Et cujus palpebræ elatæ sunt, Pro. 30.13. *Et femininū*, וְלָא תְשַׁרְגִנָּךְ בְּגְבִינָתְהָא Ne alliciat te palpebris suis, Prov. 6.25.

גִּבְּנָא *Gibbosus*: יַת גִּבְּנָא וְחַגִּירָא Gibbosum & claudum, Eccles. 7.14.

גבני *Nomen proprium viri, Gabinius*: גביני כרוז Gebhini præco, Joma fol. 20.2.

גַּבְנוּן *Superciliosus, Tumidus*: דברים גבנונים Verba superciliosa, tumida.

גַּבְנוּנִית גבנונית *Gibbositas, Vertex, eminentissima rei pars*: גבנונית ההר Vertex montis: גבנונית הראש Vertex capitis.

גבנתי *Gabbunnæus*: In Avoda sarah fol. 27.1. ערבי מהול וגבנוני מהול. In Jevamoth fol. 71.1. pro גבנוני legitur גבעוני. Glossa: Est nomen populorum, qui seipsos circumcidunt. Baal Aruch explicat Filios Kethuræ inhabitantes montes gibberosos.

גוּבְנָא *Caseus*, *Hebr.* גְּבִינָה. *Plural.* עֲשַׂר גוּבְנִין דְּחַלְבָא Decem caseos lactis, 1. Sam. 17.18. וְהֵיךְ גוּבְנִין קָרַשְׁתְּ יָתִי Et sicut caseos coagulasti me, Jobi 10.10. שְׁמַן דְגוּבְנִין Pinguedo caseorum, Jud. 5.25. שְׁעִיעָן יַתִּיר מִן שְׁמַן דְגוּבְנִין Molliora sunt præ pinguedine casei verba oris ejus, Psal. 55.22.

גְּבַן *Coagulare lactem, Caseum facere*: המגבן Qui caseum facit, Schab. fol. 95.1. *Ithpahel*, הִתְגַּבֵּן *Coagulari, Condensari.* Hinc in Psalterio Syr. Psal. 119.70. אִתְגַּבַּן לִבְּהוֹן אֵיךְ חַלְבָא Condensatum est cor eorum sicut lac, Hebr. טָפַשׁ, Chald. אִטְפַּשׁ.

אוּגְבִין *Scyphus, Calix, elisâ gutturali, ex Hebræo* גָּבִיעַ. *Hinc*, וְיַת אוּגְבִּי אוּגְבִין דְּכַסְפָּא Et scyphum meum, scyphum argenteum, Genes. 44.2. in Jon. וְאִשְׁתְּכַח אוּגְבִין Et repertus est scyphus, Ibid. vers 12.

גבס גְּבָסִים *Gypsus, Gypsum*, γύψος. Vide & גפס.

גבע גִּבְעָה *Collis, ut Hebr.* עַד גִּבְעַת אַמְּתָא Ad collem Amta, 2. Sam. 2.24. בְּגִבְעֲתָא דְפִנְחָס In colle Pinchas, Jos. 24. v. ult. מִגִּבְעֲתָא דְמִסְתַּכְיָא לְמֵישְׁרָא De colle qui respicit planiciem, Jud. 7.1.

גביע Citat Aruch pro Hebr. גבן Levit. 21.20. ex Targ. Hieros. sed nunc aliter legitur.

גִּבְעוֹל *Culmus. Plur.* גִּבְעוֹלִין Exod. 9.31. *Sic quoque apud Talmudicos*, Parah cap. 11.

גְּבַר *Prævalere, Validum, Robustum esse: Præter.* הֵכְדֵין גְּבַר טוּבֵיהּ עַל דְּחַלוֹי Sic prævalet bonitas ejus supra timentes eum, Psal. 103.11. *Pahel* גַּבַּר *Virū, vel, Virilem efficere, Roborare, Viribus instruere, Vires augere alicui, ut Hebraicè. Partic.* דִּמְגַבַּר חַלָּשִׁין Qui roborat infirmos, Amos 5.9. כְּנַחַל מְגַבַּר Sicut torrens invalescens, Jesa. 8.8. quod etiam ex Aphel legitur, Amos 5.24. *Futur.* וַאֲגַבַּר יַת דְּבֵית יְהוּדָה Et roborabo eos qui de domo Juda, Zachar. 10.6. וַאֲגַבְּרִנּוּן בְּמֵימְרָא דַיְיָ Et corroborabo eos per verbum Domini, v. 12. *Aphel* אַגְבַּר *Idem*: אַגְבַּר עֲלָנָא טוּבֵיהּ Prævalet super nos bonitas ejus, Psal. 117.2. *Fut. cum Aff.* אֲגַבְּרִנֵּיהּ Roborabo eum, Jesa. 41.26. *Ithpahel*, אִתְגַּבַּר *Invalescere, viriliter, potenter se gerere, Roborari, Præt.* אִתְגַּבַּרְת בְּאוֹרַיְתָא Roboratus sum in Lege, Psal. 131.2. אֲרוּם אִתְגַּבַּרוּ Quia invalescunt, Jobi 36.9. אִתְגַּבַּרוּ אִנּוּן Prævaluerunt illi, Jud. 5.2. *Partic.* וּמִתְגַּבַּר לְמִסַּק עֲלָךְ Et invaluerit, ut ascendat in te, Eccles. 10.4. *Plural.* וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית יִשְׂרָאֵל Et prævalebant Israëlitæ, Exod. 17.11. *Infinit.* לְאִתְגַּבָּרָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבַי Ut roborer, id est, robore superem inimicos meos, 2. Sam.

2.Sam.22.3. בְלִישָׁנָא נִתְגַּבַּר Linguâ noſtrâ prævalebimus, Pſal.12.5. וְלִוָת שַׁדַּי יִתְגַּבַּר Sit contra omnipotentem roborat ſeſe, Jobi 15.25.

גְּבַר , גַּבְרָא , גּוּבְרָא Vir, ex Hebræo גֶּבֶר : לָא יְהֵי תִּקּוּן זֵין דִּגְבַר עַל אִתְּתָא וְלָא יִתַּקַּן גְּבַר בְּתִקּוּנֵי אִתְּתָא Ne ſit apparatus armorum virilium ſuper muliere: neque ornet ſe vir ornatu muliebri, Deut. 22.5. הָכֵן מִתְבָּרַךְ גַּבְרָא דְּחָיל מִן קֳדָם יְיָ Sic benedicitur vir qui timet Dominum, Pſalm.128.4. טָב גְּבַר חַכִּימָא מִן עַשִּׁינָא Melior eſt vir ſapiens quàm robuſtus, Prov.24.5. גַּבְרָא מִסְכֵּינָא Vir pauper, Proverb. 28.3. כִּגְבַר רָוֵי וּכְגַבְרָא דִּמְשַׁתֵּי Sicut vir ebrius, & ſicut vir qui infatuatus eſt à vino ſuo, Jerem.23.9. לִגְבַר דִּי אוֹרְחֵיהּ מִטַּמְּרָא Viro cujus via abſcondita eſt, Job.3.22. מִגַּבְרָא A viro, Job.33.17. Sumitur etiam ut Hebræum איש diſtributivè; ut, גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל Quiſque de domo Iſraëlis, Levit. 17.3. גְּבַר בִּכְבִישֵׁיהּ אָזְלִין Quiſque in via ſua ibunt, Joël.2.8. Plur. גֻּבְרִין גֻּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא Viros, viros inquam bellicoſos, Jerem. 41.16. Emphat. יָת גֻּבְרַיָּא וְיָת נְשַׁיָּא Viros & mulieres, Jerem.43.6. יִתְקָרֵב לְגֻבְרַיָּא Appropinquabit ad viros, Joſ.7.14. אִיתַי גֻּבְרִין Sunt viri, Dan.3.12. גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ Viri iſti, ibid. Cum Aff. גֻּבְרוֹהִי Viri ejus, Joſ.10.2.

Apud Talmudicos: באתר דליח גבר חמן הוי גבר In loco ubi non eſt vir, illic tu vir eſto: Et contrà: באתר דאית גבר חמן לא תהי גבר In loco ubi eſt vir, tunc eſto vir, Berach. fol. 63.1. Hoc ab Hillele in Avoth cap.2. Hebraicè ſic exprimitur: במקום שאין אנשים השתדל להיות איש In loco ubi non ſunt viri, ibi tu virum te præſta: גברא דנשי קטלוה Vir quem mulieres occidunt, Metzia fol.97.1. Dicitur de homine libidinoſo, qui à mulieribus immodicâ venere interimitur: vel de homine effœminato, qui etiam à muliere timet & fugit, &c.

Deinde גְּבַר apud Rabbinos etiam eſt, Virilitas, ſive, Virilitatis membrũ: unde, בַּעַל גְּבַר Dominus virilitatis, membro prælongo præditus, Bechor. fol.44.2. in Miſchna. Sic in Targũ, גבריה Virilia ejus, Jobi 40.12. in Regiis: בַּר יִשְׂרָאֵל בְּבֵית גּוּבְרֵיהּ Iſraëlitam in loco virilitatis ſuæ, Num.25.8. in Jon. וְקַטַע בֵּית גִּיבְרֵיהוֹן Et abſcidit locum virilitatis ipſorum, Deut.25.18. in Jon.

גִּבַּר Potens, Præpotens, Validus, Valens, Robuſtus: גִּבַּר תַּקִּיף Vir validus, vel, Validus, Gigas robuſtus, Gen.10.9. גִּבַּר חֵילָא Potens in bello, Jud. 6.12. גִּבַּר גִּבַּר תַּקִּיף Vir robuſtiſsimus, fortiſsimus, Ruth.2.1. יְיָ עַשִּׁין וְגִבַּר Dominus eſt robuſtus & potens, Pſal.24.8. גִּבָּרָא לָא מִתְפְּצֵי בִּסְגֵי חֵילֵיהּ Fortis non liberatur multitudine potentiæ ſuæ, Pſalm. 33.16. הֵיךְ גִּבָּרָא Sicut fortis, Pſal.19.6. Plural. וְכָל גִּבָּרוֹהִי גִּבָּרִין Et omnes viri ejus potentes, Joſ.10.2. Emphat. אֵכְדִין אִתְקְטִלוּ גִּבָּרַיָּא Quomodo interfecti ſunt potentes, 2.Sam.1.19. דְּאַשְׁכַּח יָת גִּבָּרַיָּא Qui invenit gigantes in deſerto, Gen. 36.24. Hebr. אֶת הַיֵּמִם. De hoc interpretamento Onkeli conſule Rabbi Moſen bar Nachman in hunc locum. Conſtr. קַשְׁתַּת דְּגִבָּרֵי יִתָּבְרוּן Arcus robuſtorũ confringentur, 1.Sam.2.4. Cum Aff. זְמַנִּי גִּבָּרַי Convocavi fortes meos, Jeſa.13.3. בְּסְגִיאוּת גִּבָּרָךְ In multitudine robuſtorum tuorum, Hoſ. 10.13. וְכָל גִּבָּרוֹהִי Et omnes potentes ejus, Jere.26. 21. וְאִתְאֲחִידוּ גִּבָּרַהָא Et capti ſunt potẽtes ejus, Jer. 51.56. וְגִבָּרֵיהוֹן תְּבִירִין Et robuſti eorum confracti, Jerem.46.5. Rabb. איזהו גבור הכובש את יצרו Quisnam eſt fortis? Qui ſubigit concupiſcentiam ſuam, Avoth cap.4. Dicunt, hanc fuiſſe unam ex quæſtionibus à Rege Alexandro 70. ſenioribus propoſitis. Vide Meor enajim fol. 54. Convenit cum illo; Fortior eſt qui ſe, quàm qui fortiſsima vincit Mœnia.

גִּבָּרַיָּא Fortes, Gigantes: כְּגִבָּרַיָּא Sicut gigantes, Deut.2.11.12. in Jon. Hebr. כָּעֲנָקִים. Vide infra in ordine גגם, in גִּגְסְרִי.

גִּבָּרָאֵי Idem. וְיָת גִּבָּרָאֵי Et gigantes, Gen.15.20. Hebr. וְאֶת הָרְפָאִים.

גַּבְרָן Virilis, apud Rabbinos. Fœmin. גַּבְרָנִית Virilis, Strenua. Utitur eo Kabhvenaki, Prov.12.4. ubi in Hebræo legitur, אֵשֶׁת חַיִל Uxor ſtrenuitatis, id eſt, גַּבְרָנִית וְדַעְתָּנִית Virilis & ſcientifica, hoc eſt, ſtrenua & perita rei familiaris, eſt cor[ona] marito ſuo.

גְּבַרְתָּנִית Valida, Robuſta, quaſi Virilis dicta. Utitur R.Salom. Jeſa.15.5.

גֶּבֶר Gallus gallinaceus, apud Talmudicos, ſed non in communi ſignificatione. Nam Gallus vulgò ipſis dicitur תַּרְנְגוֹל. Hinc nomen illud proprium loci, עֶצְיוֹן גֶּבֶר ex Etzion gebher, Deuteron.2.8. Numer.33.36. Jonathan tranſtulit מִכְּרַךְ תַּרְנְגוֹלָא Ex urbe Galli, id eſt, quæ Gallus, vel, à Gallo denominata eſt: קְרִיאַת הַגֶּבֶר Cantus galli, Gallicinium: בִּקְרִיאַת הַגֶּבֶר אוֹ סָמוּךְ לוֹ Ad cantum galli, aut proximè ipſi, id eſt, paullò antè, vel mox poſt gallicinium, Joma f.20.1.2. היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו בראשו Qui ingreditur viam ante gallicinium, ſanguis ejus eſto in capite ejus, Ibi[d.] fol.21.1. להוציאן למלאכתן לקריאת הגבר Ut educere[t] eos ad operas ſuas ad gallicinium, Midraſch rabbah in Exod. ſect.1. לשעת לקריאת הגבר Tempo[re] gallicinii, ibid. קרא תרנגולא & קרא גבראה idem ſunt, in Talm. Hieroſol. in Schekalim cap.5. in Gemara. Ex hac ſignificatione explicat Baal hatturim illud Num.24.3. וּנְאֻם הַגֶּבֶר Et dictum Galli, & lepidè Bileamum comparat cum Gallo. Sicut Gallus adulteratur: Sic Bileam inceſto concubitu ſubegit ſuam aſinam: ſicut Gallus novit tempora, ſic Bileamus novit explorare tempus quo Deus iraſcitur: ſicut Gallus ſu[per] uno

uno pede sæpe stare solet, sic Bileamus uno pede claudicavit. *Fœmin.* גְּבַרִית *Gallina*, Schabbas cap.6. in fine.

• גבורתא גבורא *Virtus, Potentia, Fortitudo*: ארי לך אדרעא עם גבורתא Quia tibi est brachium cum potentia, Psal.89.14. רוח מלך וגבורא Spiritus consilii & potentiæ, Jesa.11.2. מַן יְכוּל לְמַלָּלָא גְבוּרָתָא דַיְיָ Quis potest eloqui fortitudinem Domini, Psal. 106.2. ואין בגבורתא Et si in fortitudine, Psal.90.10. מָרֵי גבורתא Dominus potentiæ, Psal.24.8. *Cum Aff.* יָת מַחַת גבורתי Et plagam potentiæ meæ, Jer.16.21. שַׁבַּחוּ יָתֵיהּ בגבורתיה Laudate ipsum in potentia ejus, Psal.150.2. מתגלי בגבורתיה Revelat se in potentia sua, Jesa.42.13. *Plural.* נסין וגבורן Signa & virtutes, 1.Sam.2.4. בגבורן In fortitudinibus, Psal.20.7. *Cum Aff.* גְבוּרָתוֹי Potentias suas, Psal.145.12.

Apud Rabbinos & Cabbalistas refertur inter Epitheta Dei, ad significandum ipsum Deum præpotentem: ut cùm dicunt, מִפִּי הַגְּבוּרָה שָׁמַעְנוּם Ex ore Potentiæ audivimus ista; Potentiæ scil. Divinæ, hoc est, Dei omnipotẽtis: שכך נאמר לו מפי הגבורה Quia sic dictum est ipsi ex ore Potentię, Kimchi Jos.7. in fin. cap. מה השיב משה לפני הגבורה Quid respondit Moses coram Potentia? Schab. f.87.1. *Elias in suo Thisbi monet, hoc sensu tantùm usurpari, & usurpandum, cum præfixo articulo* ה, *ut Græci dicunt* ἡ δύναμις. Ex ea consuetudine quidam putant Evangelistam Marcum locutum esse: *Videbitis filium hominis sedẽtem* ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως *à dextris Potentiæ*, cap.14. vers.62. quod Hebræi dicerent לִימִין הַגְּבוּרָה. Sed elliptica potiùs videtur locutio, quam plenè protulit Lucas, ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ cap.22.69.

גְּבוּרָת גְּבוּרְתָא *Fortitudo, Potentia*: וּגְבוּרְתָא Et potentia, Prov.8.14. וְרַב שְׁמָךְ בִּגְבוּרְתָא Et magnum est nomen tuum in potentia, Jerem.10.6. *Cum Aff.* רֵישׁ גְּבוּרְתְהוֹן Principium potentiæ ipsorum, Jerem.49.35. *Plur.* וּגְבוּרָוָתָךְ Et virtutes tuę, Jes.63.15. Sic lege וּכִגְבוּרָוָתָךְ Et secundum potentias tuas, Deut.3.24.

גַּבְרִיאֵל *Gabriel, Angeli nomen, ex quatuor illis, qui circumstant solium majestatis Divinæ.* Vide in אוריאל. In Targ. נְחַת גַּבְרִיאֵל וַעֲבַד מִנֵּיהּ לְבֵינְתָא Descendit Gabriel, & fecit ex eo lateres, Exo.24.10. in Jon. אָמַר גַּבְרִיאֵל רַבָּא דְצִיּוֹן Dixit Gabriel princeps Tzijonis, Ps.137.8. מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל מַלְאֲכַיָּא Michael & Gabriel Angeli, Esth.4.12.

תגבורת *Potentia, Fortitudo*, In Urim vethummim fol.14.2.

התגברות *Temeritas, Audacia.* In More f.52.1.

גבש *Congregare, Comportare. Particip.* וְגָבְשָׁא בְחַצְדָא מֵיכְלָהּ Et comportat in messe cibum suum, Hebr. אֹגְרָה, Prov.6.8. Guido putat mendosum esse, pro גָּרְשָׁא. Possit etiam esse pro כָּנְשָׁא, prout hoc verbum Hebræo אָגַר respondet Deut.28.39.

גַּבְשׁוּשִׁית *Eminentia, Collis, Colliculus, Tumulus exiguus, Eccles.*12.5. *Regia habent* גְּלַשְׁוּשִׁיתָא. *Sic Cantic.*4.1. *&* 6.4. *per Lamed, tam in Venetis, quàm in Regiis legitur. Aruch utramq, lectionem agnoscit. Talmudici magis per* ב *scribunt*: אפילו גבשושית קטנה דומה עליו כהרי הרים Etiam colliculus exiguus videtur ipsi mons maximus, Schab. fol.152.1. היתה לו גבשושית Si fuerit ipsi tumulus exiguus, id est, תל קטן, Schab.fol.73.2. *Plur.* ב' גבשושיות עשו לאחד קראו הר גריזים ולאחד קראו הר עיבל Duos colles fecerunt, unum vocarunt montem Gerizim, alterum, montem Hebal, R. David Jos.8.33. גבשושית הרגל Eminentia pedis.

גּוּבְשָׁא גּוּבְשְׁתָא *Idem.* Sic quidam libri habuerunt, pro eo quod hodie legitur גבעתא, teste R. Davide in Comment.

גבת גּוּבְתָא *Calamus, Canalis, per quem è poculo hauritur potus, aut, qui in vas vini supernè immittitur, ut educatur vinum, quales vietores & aurigæ habere solent*: בְּגוּבְתָא דִנְחָשָׁא In calamo æneo, Schab. fol.66.2. לא לישתי אלא בגובתא דנחשא Ne bibat nisi per calamum æneum: עבדה ליה אימיה גובתא דדהבא Fecit ipsi mater ejus calamum aureum, Joma fol.84.1. אסתתים גובתא דשכבת זרע Obstructus fuit canalis seminis ejus, (per quem scilicet solet semen ejici & emitti) ואפיק במקום קטנים & emisit illud per locum parvorum, scil. excrementorum, id est, urinæ, Jevammoth fol.75.2. Nam in Bechorot scribunt, duo esse foramina in homine, unum per quod emittit urinam, alterum per quod emittit semen. Sic גובתא דהוה נפקא מבי כסי Canalis, meatus qui egreditur ex stomacho ad intestina, Cholin fol.58.2. אין נוקבין גובתא Non perforant calamum, scil. in Sabbatho, Schab. fol.146. וְגוּבְתָאֵי דְכוּחֲלָא Et calamum meum stibii, Berach. fol.18.2. Vide & Esth.1.3. in Targ. secundo.

גגם גְּגָמִין vel per Apocopam גגמי *Grana immatura inter legumina, quæ idcirco ita dura sunt, ut dentibus hominum frangi non possint, neque ab avibus concoqui. Unde negliguntur. Hæc tamen arrodit mus, etsi nullam inde utilitatem percipiat. Sic exponit Author Aruch, qui textum Talmudicum aliter adducit, quàm hodie legitur.* Basileensis editio habet: מִפְּנֵי מָה הַכֹּל מוֹשְׁלִים בְּעַכְבָּרִים מִפְּנֵי שֶׁסּוּרָן רַע מַאי הִיא רַבָּא אָמַר אֲפִילוּ גְלִימֵי גָּיְיצֵי רַב פָּפָּא אָמַר אֲפִילוּ שׁוּתְפָּא מָרָא גָּיְיצֵי Quamobrem omnes dominantur muribus? propterea quòd natura ipsorum pessima est. Quid ita? Rabba dixit, Quia etiam vestes arrodunt. Rabh Papa dixit, Quia etiam clavum trabis arrodunt, hoc est, quia ea lędunt,

ex quibus nullam utilitatem percipiunt. Sic legitur in Horajoth fol. 13.1. Pro הֵבל author Aruch legit חָתול Catus, Felis: pro סוּרָן Natura, Mores ipsorum, legit סִיאוּרֵי: pro גְּלִימֵי Pallia, Vestes, legit גּוּנְמֵי.

נגרת נְגִירָת *Tina, Dolium*, Aliàs scribitur נִיגִירָת.

גַּד גַּדָא *Sidus faustum, cujus virtute prospera homini eveniunt, Fortuna bona, Dea fortunæ & prosperitatis.* Sic accipiunt illud Gen. 30.11. בְּגָד, quasi בָּא גָד Venit fortuna bona, בָּא מַזָּל טוֹב Venit sydus faustum. Vide R. Sal. Hinc antiquitùs lectum splendidum singuli in ædibus suis stratum habebant, nec ulli serviebat, nisi לשר הבית principi vel Angelo domus, sive למזל Syderi, Constellationi, Fortunæ, ut ea benignior esset. Hic עַרְסָא דְגַדָא Lectus Bonæ fortunæ vocabatur, ut videre est in Nedarim fol. 56.1. & Sanhed. fol. 20.1. Unde & iste euphemismus, גד גדי וסינוק לא Prosperam largitor fortunam meam, & lassitudo non sit, id est, lassa non esto, Schab. fol. 67.2. & in R. Sal. Gen. 30.11. Porrò interpretatio ea vocis בְּגָד de Fortuna perantiqua est. Nam Jonathan reddit, אֲתָא מַזְּלָא טָבָא Advenit fortuna bona. Et in Ber. rab. sect. 71. אתא גדא דביתא אתא גדא דעלמא Venit fortuna domus, venit fortuna sæculi. Et sect. 65. ad hæc verba Gen. 27.31. יקום אבי scribitur; גדא דעָו דאת קאים חייך בו nempe Dea fortuna, in qua salutem tuam collocas. Sensus est, cùm Esav dixit יָקוּם אָבִי *Surgat pater meus*, illum per אָבִי Fortunam invocasse; quia idololatræ idola sua vocant אָבִי *Pater meus*, Jer. 2.26. Præterea in Cholin f. 40.1. Traditio est; Sacrificans mōtibus, collibus, &c. Sacrificium profanum offert. An ergo Mons Deus vel Idolum? Responsio, Monti, id est, לְגַדָא דהר Deæ montis, Angelo montis. *In genere significat Fortunam, unde etiam*, בִּישׁ גדא Fortuna mala, Sanh. fol. 105. מה ביש גדא דהיא אתתא דארבקת לך Quàm mala est fortuna mulieris istius, quæ adhæret tibi, Medr. Kohel. cap. 7.27. id est, quàm infelix, quàm infortunata est mulier illa! צַיִּר עֲלָהּ גַּדָא Depicta erat in eo fortuna, Esth. 8.15. in Venetis.

תַּגְדָא Vide in littera ת. Ea enim littera est radicalis.

גדב גִּדְבְרִין *Dispensatores, Oeconomi:* וּגְדָבְרִין דִּמְמַנַּן עַל מְזוֹנָא דְבֵיתִי Et dispensatores qui præfecti sunt victualibus domus meæ, Eccles. 2.7. *Aliâs etiam dicuntur* גִּזְבְרִין: *nam* ז & ד *hîc facilè permutantur.*

גְּדָבְרַיָּא *Thesaurarii*, Dan. 3.2.

גדג גדיגור *Cavea, cui includuntur feræ.* In Aruch citatur ex Tanchuma, Num. 31. ad ver. 2. sed non inveni, unde suspectum est. Eadem apud Talmudicos dicitur גִּדוּרְקָא, ut vult idem Author. Sed pro eo nunc legitur in nostris libris גּוּרזקי, quod est suo loco.

גִּדְגְּדָנִיּוֹת *Cerasa:* שלשה נכנסין לגוף ואין הגוף נהנה מהן גדגדניות וכפניות ופגי תמרה Tria ingrediuntur corpus, à quibus corpus nullam utilitatem percipit, Cerasa, Dactyli immaturi, & Grossi ficuum, Berach. fol. 57.2. In Gemara Erubhin fol. 28.1. exponitur אליגנדרא *Coriandrum*: Sic quoque in Gittin folio 70.1. linea ultima. Author Aruch scribit, esse Herbam, cujus esu delectantur Cameli.

גְּדַד *Exscindere, Discindere, Succidere, Incidere, idem quod Hebræis גָּזַז, unde efformatum videtur per commutationem duplicis Sajin in duplex Daleth, quæ commutatio frequens est:* גֹּדּוּ אִילָנָא Succidite arborem, Dan. 4.11. Et in Ber. rab. sect. 71. בא מי שעתיד לגדד משתיתן של אומות Venit is qui succidet fundamenta gentium. Cætera quę in Aruch hîc citantur, leguntur per Saiin hodiè in Gemara.

גְּדִידָא *Incisio, Cæsura, quæ fit in cute ob mortuum, vel aliam aliquam superstitionem.*

גדוד *Nomen urbis*, Erach. fol. 32.1.

גְּדוּדִין *Salebræ: vel Colles, Elationes, Eminentiæ, Loca elevata:* וּבֵית גְּדוּדִין לְבִקְעָת Et locus salebrarum, vel collium in vallem, scilic. convertetur, Jesa. 40.4. Hebr. וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה. Sic, תִּטְמְרִנּוּן בְּטוּמְרָא בְּעִדָּן רוּגְזָךְ מִגְּדוּדֵי גִּבְרַיָּא Abscondes eos in occulto tempore iræ tuæ à salebris virorum, id est, ab elationibus, à superbiis, Heb. מֵרֻכְסֵי אִישׁ, Psal. 31.21. *Alii, Ab exercitibus vel turmis potentum.* Psalt. Nebi. מִגַּבְרֵי גְדוּדֵי Ab hominibus contentiosis. *Apud Talmudicos* גִּידוּד *in simili significatione reperitur*, in Eruvin fol. 93.2. & Gittin folio 15.2. ubi tamen in nostris libris nunc legitur גידור per Resch, & sic in Majem. in הלכות שבת cap. 16. ubi in Maggid Mischna explicatur, קרקע עולם גבוה מהסמוך לו Fundus vel solū altius quàm vicinum ipsius, & in Aruch, גַּבְשׁוּשִׁית Collis, Colliculus. *Hinc etiam sumitur pro Ruderibus sive Fragmentis muri collapsi vel parietis, remanentibus*, Eruvin folio 6.1. ad quem locum scribit Baal Aruch; Quando rumpitur paries in fragmenta, relinquuntur de pariete parva quædam fragmenta instar clavorum viarum, id est, glebarum, per quæ difficulter incedi potest. In glossa scribitur, גידוד esse לשון שפה, id est, significare Labium, Oram, Extremitatem. Sic in Eruvin cap. 5. ab initio in Mischna: היו שם גדודיות גבוהות י' מפחים Si fuerint illic rudera muri collapsi, alta decem palmos; Glossa, שברי חומה. In Gemara ad hunc locum; מאי גדודיות Quid sunt גדודיות? Dixit

Dixit Raf Jehuda ; מחיצות שאין עליהן תקרה Parietes super quibus nulla est contignatio. Iterum ; הא ראית ליה גרודי הא דלית ליה גרודי, in Schab.f.41.1. Glossa ; שאין שפתה גבוהה Cujus ripa vel littus est altum In his גרוד videtur convenire cum גרד נדא.

גרדיא *Linteum, Mappa.* Munst. Guido. Non placet.

גרודקא Vide suprà in גרת.

גדרה גַּדְיָא · גדי *Hædus*, Gen. 38. 20. וְנִמְרָא עִם גַּדְיָא ישרי Et pardus cum hædo habitabit, Jes.11.6. הָא שדרית גַּדְיָא הָדֵין Ecce misi hædum istum, Gen. 38. 23. *Plur.* תַּרֵין דְעִזִּין Et hædos caprarum, Deuter.14.4. תְּלָתָא גַּדְיָן Tres hædos, 1.Sam.10.3. וְגַדְיָאִין Et hædos, Deut.32.14. in Jon. גַּדְיָן, in Targ. Hieros. דְּמַתִּילִין לְגַדְיֵי עִזִּין Qui similes sunt hircis caprarum, Cantic.1.8. תְּרֵין גַּדְיֵי עִזִּין Duos hircos caprarum, Genes.27.9.

Apud Astronomos גְּדִי *est Capricornus, signum celeste.*

גדיון *Nomen proprium loci ab idolo, cui dedicatus erat, sic cognominati,* Savim cap.1. מן גדיון לשילוח A Gadjon usq; ad Siloah (fluvium) Baal Aruch divisim legit גד יון, in גד II. & scribit : Locus fuit in sanctuario, in quo Hasmonæi absconderunt lapides altaris, postea autem à regibus Græcorum idololatriæ consecratus, & non longè distat à Siloah. Hinc vult גדיון esse quasi, Idolum (ex signif. גַּדָּא · גַּד) Græcorum. Vide & in Sanhed.fol.63.2. ubi Glossa scribit esse Nomen Idoli sic appellati. Bartenora notat ad priorem locum : Locus fuit Hierosolymis, in quo Reges Græcorum idolum collocarunt.

גַּדְיָאן *Species locustæ*, Cholin fol.65.1.

גדל *Magnum esse vel fieri, Magnificari, Hebr. Inde in Ithpahel,* אִתְגַּדַּלְתָּ לַחֲדָא Magnificatus es valdè, Psal.104.1.

Apud Rabbinos & Talmudicos quoque significat, Implicare, Intricare, Intorquere instar funis : שהבנות יושבות בתוכו גודלות Quia filiæ sedent in eo plicantes capillos, Kelim cap.15. אִשָּׁה גּוֹדֶלֶת Mulier implicās capillos, quod Sabbatho prohibitum; Schab. fol.97.2. מרים מגדלא שיער נשיא Maria plicans crines mulierum, Chagiga fol. 4. 2. & simpliciter, מרים מגדלא נשים Maria plicans, comens mulieres, Schabbas fol.104.2. Vide infrà in Radice פסא. *Latè etiam de aliis rebus usurpatur :* ut, מגדלי הושענא Confectores fasciculorum hoschanna, Succah folio 37.1. Alibi, שרא אשי למגדל אוהרי Incepit Bar Asche conficere nassas : למיגדל מהולתא Facere fornacem : למיגדל תנורא Facere cribrum, in Moed Katon fol.11.1. אזיל נסיב בת גאדיל כלילי דינאי מלכא Ivit & duxit filiam conficientis coronas Jannæi regis, Basra 133. 2. In

Targum, כחבא דמגדלא Sicut catena quæ contorta est, Eccles.4.12. vel ut alii, דִּמְגַדְּלָא, pro דמתגדלא, per syncopam frequentem.

גְּדִילָא *Filum, Funis densus, duplicatus, sive contortuplicatus, Cincinnus implexus instar funis :* כגדילת עֲגָלְתָא Sicut denso fune plaustri, Jesa. 5. 18. *Plur.* גְּדִילָן דציצית תַּעְבְּדוּן Fila zizith facietis, Deut.22.12. in Targ. Hieros. וגדע יָת שְׁבַע גדילת רֵישֵׁיהּ Et abscidit septem cincinnos capitis sui, Judic.15.19. ותתן יָת תַּרְתֵּין גדילן דִּדְהַב Tum indes duos funes aureos, Exo.28.24. Hebr. שתי עֲבֹתֹת Duos crassos, vel, tortos funes auri, id est, catenas tortiles ex auro, instar funiculorum : בתרתין גְּדִילָן חֲדַתִּין Duobus funibus densis novis, Jud. 15. 13. Hebr. בַּעֲבֹתִים. Sic, כְּאֱסוּר גְּדִילִין Sicut vinculum crassorū funium, Ezech.3.25. *Emphat.* יָת תַּבָּיָא גדילתא Catenas contortas, Hebr. הָעֲבֹתֹת Exod. 28. 14. וַהֲוָאָה גדילתא Et fuerunt funes isti, ibid. v.14. *Apud Talmudicos :* גדיל שנים גדילים ארבעה hoc est, גְּדִיל (singulariter) duo fila significat ; quia scil. non potest confici ex paucioribus quàm duobus filis : ergo גְּדִילִים (plurale) significat quatuor, sc. fila, ex quatuor filis contortum. Vide Jevammoth f.5.2. Menach.fol.39.2.

גְּדִילוּ גדילות *Perplexitas, Intricatio, Contortuplicatio :* עֲבַד גְּדִילוּ Opere perplexitatis, 1.Reg.7.17. hoc est, perplexo, quomodo catenæ implicantur, unde Hebraicè id dicitur מַעֲשֵׂה שַׁרְשְׁרוֹת opere catenarum. Sic Exo. 28. 14. 22. & 39. 15. pro Hebræo מַעֲשֵׂה עֲבֹת opere denso.

גודל vel גֹּדֶל *Pollex, sed manus tantùm, non etiam pedis, ut Hebræorum* בֹּהֶן, *apud Talmudicos*, Kethubhos fol.5.2. Menach. fol.11.1. ubi & aliorum digitorum nomina, אֶצְבַּע *Index*, אַמָּה *Medius*, קמיצה *Quartus*, זֶרֶת *Quintus, minimus.*

גָּדוֹל *Magnus : Apud Rabbinos :* גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה *Magnum est opificium, quod honorat Dominos suos :* Et גדולה מלאכה שמחממת את בעליה *Magnum est opificium, quod calefacit Dominos suos*, Nedar.fol. 49. 2. גדול תלמיד חכם ממזר מכהן גדול עם הארץ *Major est discipulus sapiens spurius, quàm Sacerdos magnus imperitus :* Item, *Majorennis*, apud Rabbinos : בַּת גְּדוֹלָה Filia majorennis, cujus oppositum, קָטָן Minorennis : בֵּן גָּדוֹל Filius majorennis. De horum requisitis & signis, vide Majem. in הלכות אישות cap. 2. *Aliter :* מי רגלים בין גדולים בין קטנים Aquæ pedum tam magnæ quàm parvæ, Machschirin cap.6. id est, tam excrementum ani, quàm urina, quæ aliâs in specie vocatur *Aqua pedum.* Sic ad illud, *Et spatium erit tibi extra castra :* Et mox, *Et paxillus erit tibi*, &c. Deut.23.12.13. Talmudici notāt ; כאן בגדולים כאן בקטנים Illic (in priore versu) dicitur de magnis : hîc (in altero) de parvis, Berach.f.25.1.

גדול *Magnitudo: Educatio, Nutritio, Res quæ crescit, & alitur:* גִּדּוּלֵי קַרְקַע Terræ nascentia: שֶׁאֵין גִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ Cujus nutritio non est ex terra, quod nutrimentum suum non habet ex terra: גדול בָּנִים Educatio liberorum.

גְּדוּלָה *Magnitudo, Magnificentia:* לפי גדולתו מפלתו *Pro magnitudine ejus, ruina ejus:* Welcher hoch steigt / der fällt tieff.

גְּדִיל *Mappa, mensæ tegumentum, quasi Filatum dictum, quia ex filis aut lana netur vel texitur*, Bava basra fol.57.2.

מִגְדַּל מִגְדְּלָא *Turris:* דְּיָתְבִין בְּמִגְדַּל רָם Qui habitant in turri excelsa, Jesa.2.15. קַרְתָּא וּמִגְדְּלָא Urbem & turrim, Genes.11.4. אֶתְרַע יַת מִגְדְּלָא הָדֵין Destruam turrim istam, Jud.8.9. מִגְדְּלָא דְשֵׁן דְּפִיל Turrim eburneam, Cant.7.5. וּבְנוֹי חֲסִינִין בְּמִגְדְּלָא Et filii ejus fortes sicut turris, Cantic.8.10. *Plur. cum Aff.* מְנוּ מִגְדְּלָהָא Numerate turres ejus, Psal. 48.13. וּמִגְדְּלַיִךְ יִתְרַע Et turres tuas diruet, Ezech. 26.9. בְּמִגְדְּלַיִךְ In turribus tuis, cap.27.11. Item, *Aviarium, Cavea magna avium*, Schab.cap.13. ubi Bartenora explicat ארמריאו Armarium, R.Sal. מישטייר, Gittin fol.24.1.

גְּדַם *Mutilare, Truncare, Abscindere, Amputare, Idem quod* גְּדַע*, unde in Psalterio Syriaco respondet huic verbo*, Psal.107.16. & 75.11. *Hithpahel* נִתְגַּדַּם *Mutilari, Præcidi, Amputari.*

גָּדוֹם *Præcisus;* אַמָּה גְדוּמָה Cubitus præcisus, id est, minor, brevior. Erat enim & cubitus major, in Sebhachim fol.62.2. In Aruch scribitur per Resch.

גדם *Mutilus, Truncus, Truncatus:* גִּידָם מִשְּׁתֵּי יָדָיו Truncatus ambabus manibus, Taanith fol.21.1. עֵדִים גְּדוּמִים Testes manibus mutili, scil. inepti sunt ad lapidandum reum: illorum enim erat primò lapidem in cor rei projicere, Sanhed. fol. 45.2. אשה גדמת Mulier mutila manu vel digitis.

גִּדְמָא *Truncus, Ramus abscissus. In Aruch scribitur* גידמא*, quasi pronunciandum sit* גִּדְמָא*. Apud Talmudicos inseritur* י *post* ג*, quod Chirek potius indicat*, Schab. fol.110.1. Gittin fol.37.1. Hebraicè explicant per גֶּזַע.

גדום *Frustum, Fragmentum:* In Beresch. rabba sect.33. נפק ליה והוא טוען גדומי דדהב בגו דסקוס דדהב Egressus est ad ipsum, ferens frusta (panis scil.) auri in mensa aurea. Baal Aruch legit גרדומי.

גדן גְּדוּנִין *Utres, Hydriæ, juxta quosdam:* Alii, *Rivi, Fluenta.* Legitur Jes.21.14. in Venetis. Vox suspecta. Vide in נגר.

גְּדָיִן *Augures, Magi.* Guido, sed malè. Adducit author Aruch hîc ex Num.22.7. pro Hebræo וּקְסָמִים בְּיָדָם, Targum Jonath. גדין דקסמין חתימין. Sed in nostris libris hodie legitur וּמִגְדָּין. Utrumque pravum est pro וְאִגְרָן *Et epistolas*, ut rectè est in Targum Hierosolymitano.

גִּדְנְפָא *Clausura, Tænia, Peripheria ambiens & terminans rem, Peribolus*, Exo.25.25.27. *ubi Arias Coronam interrasilem interpretatur. In Hebræo est* מִסְגֶּרֶת *Clausura:* לְגִדְנְפֵיהּ Tæniæ ejus, ibid. sic 37.12. וְגִדְנְפָא מְקַף לַהּ Et clausura circuibat ipsam, Ezech.43.13. Hebr. וּגְבוּלָהּ Et terminus ejus. *Plur.* וְגִדְנְפִין בֵּין שְׁלִיבַיָּא Et clausuræ erant inter commissuras, 1.Reg.7.28. וְעַל גִּדְנְפַיָּא Et super clausuras, ibid. v.29. יַת גִּדְנְפֵי בְסִיסַיָּא Clausuras basium, 2.Reg.16.17. *Apud Talmudicos*, דלית ליה גדנפא Cui non est peribolus, Succah cap.1. in fine. אהדר ליה גדנפא דליישא Circumduxit illi (ollæ) peribolum ex pasta; ut sc. tanto plus aquæ caperet, Avoda sara fol.76.2.

גְּדַע *Abscindere, Abradere. Præter.* וּגְדַע יַת פַּלְגוּת דִּקְנֵיהוֹן Et abscidit dimidium barbæ eorum, 2.Sam.10.4. Hebr. וַיְגַלַּח Et abrasit. *Ithpah. Part.* מַעֲוַת אַבְנָא מִתְגַּדְּעָן Idola lapidea succidebantur, Num.33.4. in Jon.

גְּדַף *Blasphemare, Probro afficere, ut Hebraicè.* דְּגַדִּיפוּ קֳדָם יְיָ Qui blasphemarunt coram Domino, Judic.5.18. *Part.* מִן קָלָא דִמְחַסֵּר וּמְגַדֵּף A voce contumeliâ & probro afficientis, Psal. 44.17. *Baal Aruch hîc adducit quædam, quæ in Gemara leguntur per Resch in medio.*

גדוף *Blasphemia, Probrum, Contumelia: Plural.* דִּמְדַכְּרִין שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּגִדּוּפִין Qui usurpatis nomen Sanctum cum blasphemiis, blasphemè, contumeliosè, Deut.32.3. in Targ. Jonath. & Hieros. גִּדּוּפֵיהוֹן דְּסַגִּיעִין עַמְמִין Contumelias multorum populorum, Psal.89.51.

גדופי *Blasphemus*, Schab. fol.75.1.

גִּדְפָא Malè hîc in Aruch scribitur, unde & Munsterus malè interpretatus est, *Seram, Pessulum.* Scribendum גִּדְנְפָא, quod paullò antè positum, & sic legitur in Gemara, Succah folio 20.2.

גַּדְפָא *Ala, Penna, Pluma:* כָּל צִפַּר גַּדְפָא Omnis avis alæ, id est, alata, Esth.8.15. *Plurale,* דְּטַיִס בְּגַדְפִין Quæ volat pennis, Gen.1.21. in Targ. Jon. *Constr.* עַל גַּדְפֵי נִשְׁרִין Super alas aquilarum, Jesa. 40.31. *Cum Affixo*, פְּרִיסָן גַּדְפֵיהוֹן Expandentes alas suas, Exo.25.20. *Apud Talmudicos*, מותבין עלויה גדפא Imponunt ipsi plumam, Cholin, folio 46. col.2.

גְּדַר Hebraicè *Sepire, Sepem vel maceriam obducere.* Sed apud Talmudicos in Hithpahel הִתְגַּדֵּר *Extollere, Magnificare se, Magnificari; idem quod Hebraicè* הִתְגַּדֵּל *per commutationem* ל *&* ר. *Unde in Gemara,* שֶׁלֹּא יִתְגַּדְּרוּ עַל הַצִּבּוּר Ne efferant se supra congregationem, sive, cœtum Ecclesiæ in Nedarim f.8.1. דבר זה הניחו להם לבית ר' להתגדר בו Rem hanc reliquerunt domui Rabbi ut se extollerent

toll[illegible] in ea Joma fol.78.1. מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו Locum reliquerunt ipsi majores ejus ad extollendum se [illegible]eo; etiam me quod attinet, locum reliquerunt & mihi, in quo me magnifacerem, Ch[illegible]n fol 7.1. חעטרה הניח לו הקב״ה להתגדר בה Coronam reliquit ipsi Deus Sanctus benedictus, ut extolleret se in ea: Sic citat Baal Aruch ex Talm. Hierosol. Demai cap.2. Sed hodie in nostris libris להתעטר legitur: כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני מיתגדר במלאכתו Sicut ipse non magni facit artificium meum: Sic ego non magnifacio artificium ipsius, Berach. fol.17.1.

Secundò גְּדַר *apud Logicos & Philosophos est Definire:* Niphal נִגְדַר vel נִתְגַדֵּר *Definiri:* פְּעָמִים יָגֵדר הָאָדָם Quandoque definitur homo, &c.

Tertiò, Colligere dactylos, ubi maturuerint: גודרים בתמרים Colligunt dactylos, Metzia fol. 89.2. *Verbum proprium collectionis dactylorum ex arboribus, ut* בָּצַר *uvarum,* מָסַק *olivarum,* sic fol.39. col.1. dicto loco: כמה גדריתו מינה Quantum collegistis ex ea? Ketubh. fol.112.1. עד שיגדור ג׳ גרירות Donec collegerit tres collectiones, Bathra fol.36.2.

גְדִירָא *Sepes, Maceria:* גְדִירָא מִכָּא וּגְדִירָא מִכָּא Maceries hinc, & maceries illinc, Numer.22.24. *Item Collectio dactylorum*, ut paulò antè in Verbo.

גוּדְרָא *Idem*, לְמָה תְקַפְתְּ גוּדְרָהָא Quare destruxisti sepes ejus, Psalm.80.13. Baal Aruch legit גוּדְרָהָא.

גודרות *Bestiæ: Pecudes:* בגודרות כ״ד חדש Pro pecudibus vel jumētis 24. menses, Bava metzia fol.69.1. Glossa explicat בהמה דקה Bestia parva, ex significatione גדרות צאן Septa ovium, Num.32.16. גודרות אין להן חזקה Pecudibus non est possessio, Basra fol.36.1. hoc est, si quis pecudem habeat, non potest ex possessione argumentari quòd sit sua, vel alius eam sibi donarit, si alter veniat ac probet hanc bestiam esse suam. Glossa, גודרות צאן id est, גודרות est Pecus omne quod per publicas vias & plateas it, ut de eo dicit possit; Suâ sponte introivit, vel, Tu introire fecisti illud. Vide & Ketubh. fol. 84.2. Gittin fol.20. & confer Majem. par.4. in הלכות טוען ונטען cap.10. ab initio.

גוּדְרָא Talm. *Ramus:* נתרי קנסי בגודרא Decidunt folia in ramo, Erubh. fol.100.2. Glossa יחור.

גוּדְרִיתָא *Implexus vel luxuries cala norum variorum circa radicem, qui ascendentes disjungunt se,* Erubh. fol.19.2. Baal Aruch legit גורדיתא.

גֶּדֶר *Definitio:* גדר האדם שהוא חי המדבר Definitio hominis est, quòd sit animal loquens: כל גדר מחובר מסוג והבדל Omnis definitio composita est ex genere & differentia.

גדר *Gadara*, nomen loci, in Erubh. fol.61.1.

גידור *Asinus, Pullus asininus: vel Mulus:* In Talmud Hierosolymitano Bava metzia cap.5. גידור קטן i.e. חמור קטן Asinus parvus. Sic quoque videtur legendum in Talmud Babylonico Nedar. fol.41.1. גברא גבורה הוה רכיב גידרונא זוטרא Vir procerus insidebat asino parvo, Glossa, פרדה קטנה mulæ parvæ: quamvis in nostris libris legatur גידרונא. Author Aruch vult esse Græcum: nam in ea lingua, scribit, גידרו Asinus. Guido: In Græco vulgari γαΐδαρος est Asinus.

בֵּית גְּדְרוּם *Domus subsellii criminalis*, Guido ex Zohare. Hoc sensu invenitur גדרום. Vide infrà.

גָּרַשׁ *Coacervare, Aggregare, Cumulare, Accumulare, Mensuram superimplere, sive accumulare supra os suum.* Hinc Guido putat legendum, וְגָרְשָׁא בְחַצְדָא מֵיכְלָהּ Et coacervat in messe escam suam, Prov.6.8. pro quo al. גָבְשָׁא. *Apud Rabbinos,* מִדּוֹת גְּדוּשׁוֹת Mensuræ accumulatæ: קוֹצְרִים וְגוֹדְשִׁים Demetunt & congregant messem: בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְחוֹק לֹא יִגְדּוֹשׁ In loco ubi solent abradere (mensuram) nō cumulabit, Bava basra fol.88.2. חֶטְאוֹ גָדוּשׁ וּמְגוּדָּשׁ Peccatum ejus accumulatur, & ad summum impletur, mensura peccati ejus impletur, Beres. rabbah sect. 22. *Ex Niphal,* כָּל הַמִּדּוֹת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת חוּץ מִשֶּׁל כֹּהֵן גָּדוֹל Omnes mensuræ, quæ in Sanctuario sive templo fuerunt, erant accumulatæ, exceptâ Sacerdotis maximi, Menach. fol.90.1. מלמד שהיו מים נגדשים Hoc docet quòd aquæ fuerint coacervatæ & fecerint fornices, Sota fol 34.1. *Aliter usurpatum legitur in Vajikra rabba sect.22.* Viri duo iverunt Tiberiadem, unus cœcus, alter videns, והוה ההוא פתיח גדיש ליה eratq́ue videns ille ducens illum, id est, מוֹלִיךְ, ut in Aruch parvo exponitur: Et mox; עד דגדש ההוא סמיא לפתיחא Donec duceret iste cœcus videntem, Glossa, מנהיג וסומך Ducens & sustentans. Confer Bemidb. rabba sect.18. circa finem. Guido malè hic vult significare, *Spernere & Subsannare.*

גְּדִישׁ גְּדִישָׁא *Cumulus mensuræ, Acervus:* הֵיךְ מִסַּק גְּדִישָׁא בְעִדָּנֵיהּ Sicut ascendit acervus in tempore suo, Job.5.26. *Plur.* וְיִתְאַכְלוּן גְּדִישִׁין Et consumuntur acervi frumenti, Exod.22.6. וְעַל גְּדִישִׁין יְעִיר Et ad tumulos vigilabit, Jobi 21.32. *Emphat.* מִגְדִּישַׁיָּא A'metis, Jud.15.5. *Elias in Meturgeman hæc omnia in singulari numero citat, & scribit nō reperiri aliter, nisi in singulari numero:* נור דליק מוקיד גדישין סגיאין *Ignis ardens incendit acervos multos*, in Ben Syra. Ex parva scintilla sæpè magnum incendium.

גְּדִישׁוּתָא *Accumulatio mensuræ:* בִּגְדִישׁוּתָא ובמחקא In accumulatione, aut abrasione mensuræ, Lev.19.35. in Targ. Jon.

גודש *Idem:* כל כלי שעמקו חצי רחבו גדשו כמפתו

ולמעלה הוא שליש מטרה שמכיל הכלי עד שפתו Omne vas, cujus profunditas respondet dimidiæ latitudini, ejus accumulatio supra labrum est tertia pars ejus quod continet totum vas usque ad labrum suum, 1.Reg.7.26. in Kimchio. Vide ibidem quoq; R.Salomonem & R.Levi.

נהא נוהא *Commotio, Motus, sive Tremor terræ:* בשעה שהקב״ה זוכר את בניו שרוים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולם נשמע מסוף העולם עד סופו וזהו נוהא Eâ horâ, quâ Deus Benedictus recordatur filiorum suorum, qui cum dolore habitāt inter Gentes hujus mundi, duas emittit lachrymas in mare magnum, quarum sonus auditur ab una extremitate mundi usq; ad alteram, & hoc est נוהא, Berach. fol.59. 1. Vide & זוע.

ניהא *Cisterna, locus atrii fuit, in quem defluebant aquæ effusæ:* בר ניהא Filius cisternæ, id est, cisterna minor, majori conjuncta, quæ recipiebat, quod ex majori redundabat, Moed katon fol.8. 2. Sic ibi legitur. Alii scribunt גוהא.

ניהי ניהיא *Albus:* סומקא ניהיא Rufus albus, vel, Rubedo alba, id est, versicolor, ex rufo & albo: Glossa טלאים לבנים Maculas albas habebant rufi, easque vulgò vocabant סומקא ניהיא. Germ. Bundt/ color mixtus ex albo, Bechor. fol.45.2.

נהה. Sic adducitur hoc loco in Aruch pro *Inclinare*. Sed in Gemara legitur נחרר de quo infrà. Pravè quoque adjiciunt, *Emendare, corrigere libros*. Ea significatio ad נגה pertinet, ut ibi dicetur.

נהט *Radere, Eradere, Delere*, Berach. fol.56.1. נהיט Glossa, מחוק. Baal Aruch scribit cum Cheth in medio, & exponit חסר Deficere.

נהן גהנם *Gehenna:* דאזלו לאתוקדא בגהנם Qui iverunt ut comburantur in gehenna, Eccles.8.10. מן דינא דגהנם A judicio gehennæ, Eccles.9.15. באשתא דגהנם עתיד לאתוקדא Igni gehennæ comburetur, Eccles.10.11. דמיא לגומרין דאשא דגהנם דברא יתיה יי ביומא תנינא לבריית עלמא Similis est favillis ignis gehennæ, quem creavit Deus die secundo creationis Mundi, Cantic.8.6. Hinc dicunt Talmudici; In Historia creationis, ad diem secundum ideò non addi, כי טוב *Quòd bonum esset;* מפני שנברא בו אור של גהנם Quia creatus fuit in eo ignis gehennæ, Pesach. fol.54.1. Ibid. Gehenna numeratur inter septem res quæ creatæ sunt antequam mundus creatus esset, ut & in libro Nedarim fol.39.2. Id quod etiam reperitur in Targum Jonathanis, Genes.3.24. ובתנן גהנם יגמרון Et in fumo gehennæ consumentur, Psal.37.20. Iterum apud Talmudicos: Tres non vident faciem Gehennæ, &c. Vide in מעים. *In libro antiquissimo Zohar in Genesin column.* 205. *duplex dicitur esse Judiciū Gehennæ, Aquæ & Ignis:* Dixit R.Jose, vidit Noah Angelum mortis ad se venientem, ideoque ingressus est in arcam, & abscondit se in ea per duodecim anni menses. Quare per duodecim menses? Quia hujusmodi est Judicium peccatorum. R.Jehuda dixit, Sex menses sunt in aqua, & sex in igne. Atqui hîc tantùm aquæ fuerunt: unde itaque sex menses alteri? Dixit ei Rabbi Jose, Ambobus judiciis gehennæ judicati fuerunt, Aquâ & Igne; Aquis; iis videlicet quæ descenderunt super ipsos desuper, quæ fuerunt frigidissimæ instar nivis: Igne; aquis nempe subtus prodeuntibus, quæ ferventes erant instar ignis. Sic itaq; Judicio Gehennæ judicati fuére, Igne & Aquâ, & proinde duodecim fuerunt menses. Dixit enim R.Eliеser, Judicium peccatorum in Gehenna durat duodecim menses. Unde omnes peccatores mundi duobus istis Judiciis judicantur, Igne & Aquâ, donec exscindantur è mundo. Hactenus Zohar. Ad duplex hoc Judicium Gehennæ videtur respicere Paraphrastes Chaldæus, Jobi 28.v.5. ארעא דמנה נפק מזונא ולרע מנה גהנם דגנת תלגיה מתהפכא דכמת אשתא Terra ex qua provenit alimentum, & infra quam est Gehenna, cujus nivis frigus convertitur ut fiat sicut ignis. An ergo ab Hebræis fortè D.Hieronymus & alii primitùs acceperunt, quæ de duplici Gehenna, Ignis & Frigoris scripserunt? Vide Hieron. Jobi 24.v.19. & Matth.10.

נהץ *Dealbare telam, lavando & soli exponendo,* Germanicè Bleichen: *Unde in Gemara,* בבבל בבגדי צבעונין בארץ ישראל בבגדי פשתן מנוהצין In Babylonia vestibus coloratis: in terra Israëlis vestibus lineis dealbatis, Pesachim fol.109.1. Scriptum est, Deut.16.14. *Et lætaberis in festo, tu & filius tuus, &c.* Ergo tenetur quisque exhilarare filium suum, & reliquos domesticos, die festo. Quomodo exhilarabit illos? Vino. Rabbi Juda dixit: Viros eo quod conveniens est ipsis: mulieres eo quod eas decet. Quid convenit viris? Vinum. Quid decet mulieres? Docuit Raf Joseph, In Babylonia, &c. אסור לאבל ללבוש בגדים לבנים מנוהצין Prohibitum est lugenti induere se vestibus dealbatis, In Colbo cap. 114. כלים מנוהצים Vestes dealbatæ. וכשם שאבל אסור בכבוס בגדים כך אסור ללבוש כלים לבנים חדשים ומנוהצים Quemadmodum prohibitum est lugenti lavare vestimenta: sic etiam prohibitum est ipsi induere vestimenta alba, nova & dealbata, Majem. in Hilchoth אבל cap:5. *Metaphoricè est Illustrare*, id est, *Incitare, Excitare se*. In libris precum, נהץ בך וידע יראתך Incitavit se in te (adhærere tibi) & notum fecit timorem tui.

ניהוץ [illegible]atio ניהוץ שלנו כביכום שלהם id est, ניהוץ (die Bleiche) nobis est, quod ipsis (Babyloniis) ביכום, apud Talmudicos, Taanith fol.29. In Moed katon: *Ne fleatis pro mortuo, & ne condoleatis ei*, Jerem.22.10. *Ne fleatis pro mortuo*; יותר כראי Magis nempe, quàm satis est; *Et ne condoleatis ei*, יותר מכשיעור magis nempe, quàm secundum debitam mēsuram; הא ביצד שלשה ימים לבכי ושבעה להספר ושלשים לניהוץ ולתספורת Quomodo igitur? Tres dies fletui sunt dandi, & septem planctui, & triginta vestibus albis & rasuræ, (ut scil. per tot dies à vestibus albis & rasura abstineatur), fol.27. col.2.

Secundò exponũt נהץ *Exsultare, Gestire præ gaudio*, ex Bereschith rabbah, sect. 39. fol.43.1. ואם תאמר שלא נהץ אברהם ושמח על דיבור המקום ולמה לא יצא Scholiastes ex priori significatione quoque explicat. Sic enim scribit; הוא לשון ניהוץ Est significationis dealbandi; מאחר שהיה מלובן ומזורז לצאת למה נתעכב בחרן וכו.

נהק *Ructare, vel Ructari, Ructus emittere, ut ex nimia repletione & satietate fieri solet*: שֶׁנִּיהֵק ופיהק Qui ructat & oscitat, scil. in precibus, Berach. fol.24.1. Et paullò post; מנהק ומפהק הרי זה מגסי הרוח Qui ructatur & oscitat, est ex iis, qui sunt crassi spiritus, i.e. naturæ rusticæ.

נהר נֹהַר *Nomen lapidis pretiosi*, Cantic. 5.14. Quidam putant esse *Jaspidem*.

נְהָרִים *Additamenta, Appendices murorum aut parietum exteriorum, ut Bartenora explicat* in Seder taharoth fol.54.2. In Aruch citatur per ח in medio, in נחר: Sed per ה legitur in Talmude ex significatione verbi Hebræi נָהַר; In parvis Mischnajot Venetiis excusis legitur per ח, וְהַנְּחִירִים, sed in Glossa scribitur נהרים, & explicatur, species petrarum durarum & acutarum. Majemon explicat *Fenestras, per quas lux intromittitur in conclavia.*

נַהַרְקָא *Sedes magnifica & illustris, Solium: Currus*: יָתִיב בִּנְהַרְקָא דְּדַהֲבָא Sedebat in solio aureo, Gittin fol.31.2. ביומא דעיבא מפקי ליה בנוהרקא דדהבא In die nubiloso efferebant eum in sella aurea, Taan. fol.20.2. ubi scribitur, esse Sellam in curru suspensam, cui insident reginæ: מְעַיֵּל לְהוּ בְּנוּהַרְקָא דְּרַבָּא Imposuit eos in currum Doctoris, Rabbæ, Metzia fol. 73. 2. Glossa, Currus quo vehũtur homines, Currus cameratus, ein Reitwagen: לבר מנוהרקא דרבי חייא Præter currum R. Chajiæ, Metzia fol.85.2. Glossa, קתדרא Cathedra. Philippus Aquinas *Lecticam* exponit.

נוּהַרְקִי Vide in נרק.

גַו גו *Et cũ inserto* י, גֵּיו · גַּיו, *Medium: Cum* ל *aut* ם, *vel cum utroq. simul, usum habet particulæ, Intrà, Intrinsecus*: מִגַּיו וּמִבָּרָא Ab intra, & ab extra,

Intrinsecus & extrinsecus, Genes.6.14. Hebr. מִבַּיִת וּמִחוּץ, Jonathan מִן גֵּיו cum Tzere: לְגֵיו Intrinsecus, Exo.28.26. Jonath. לְגַיו: כַּוִּין פְּתִיחָן מִלְּגֵיו Fenestras apertas intrinsecus, 1.Reg 6.4. *Constr.* גו; *ut*, גוֹ נַחְלָא Medium torrentis, Deuter.3.16. בְּגוֹ יַמָּא In medio maris, Exod.14.22. Sic לְגוֹ, ibid. v.23. מִגּוֹ הֲפִכְתָּא E' medio subversionis, Gen.19.29. *Et quandoque cum* א *in fine, sed rariùs*, גוא, *ut* Dan.3.6. *Apud Rabbinos*, בגו *In medio, In*; לגו *Idem*: In Ketubh. fol.15.1. ad locum Deuter.19.11. פרט לזורק אבן לגו Hoc speciale est de eo, qui projicit lapidem in medium, hoc est, לתוך חבורת בני אדם: Ibid. fol.111.1. ad locum Genes. 50.25. מצרים וישראל דברים בגו Res sunt in medio, id est, latent hîc res cõsideratione dignæ: sic in Kidduschin fol.44.2. ubi Glossa, יש דברים בתוך דבר זה: In Talm. Hierosl. in Masseches kilaim in fine, explicatur in glossa, מגו: פנימי יש בדבר, *quod scribunt* מגו, *& pronunciant cum Schurek* מיגו *Postquam, Posteaquam, Quandoquidē, Quia, idem quod* מֵאַחַר, Dieweil: מיגו דיכיל למימר Posteaquã potest dicere, rem sive debitũ nullo modo ita se habere potest etiam dicere, particulare debitum esse, Schevuoth fol.42.1. מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא Quum sit suspectus de pecunia, est etiam suspectus de juramento, Metzia fol.6.1. *Cum Pronominibus Affixis*, לְגַוַּהּ In medium ejus: כֹּל דִּי בְגַוַּהּ Quicquid in medio ejus, i.e, in eo, intra eã, Lev. 11.33. יְהַב בְּגַוַּהּ Dedit intra eam, Gen.41.48. לִבִּי יִרְתַּת בְּגַוִּי Cor meum trepidat intra me, Ps.55.5.

גַּוָּא *Medium, propriè: metaphoricè, Exta, Intestinum: sunt enim exta in medio corporis*: כָּל תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא Omnem adipem, qui operit intestinum, Exod.29.13. גַּוֵּיהּ Intestinum ejus, Levit.1.9. וְעַל גַּוֵּיהּ Et cum intestinis ejus, Jonath. גַּוֵּיהּ, Exo. 12.9. Baal Aruch citat quoque in litera Beth, בְּנֵי גַּוָּא *Filii intestinorum*, pro Hebr. והקרב והכרעים Levit. 1.13. Sed hodie id non extat in nostris exemplaribus.

גַּוָּאָה גַּוָּאִי *Interior, Interius*: בְּגוֹ בֵּיתָא גַּוָּאָה In medio domus interioris, 1.Reg.6.27. *Plur.* זַגִּין גַּוָּאִין Acini interiores uvarum, Num.6.4. in Jonath. *Constr.* לְשִׁבְעָה סָרִיסַיָּא גַּוָּאֵי Septem Eunuchis interioribus, Esth.1.10. in Targ. secundo, nisi fortè sit pro גַּוָּאֵי Castratis. *Fœmin.* דַּרְתָּא גַּוַּיְתָא Atrium interius, 1.Reg.6.36. & Ezech.43.5.

גוא גַּוָּאָה גוואה *Eunuchus*. Sic habent Regia, sed mendosè. Vide גוה.

גוב אֲגִיב *Respondit. Frequenter occurrit in Talmud Hierosol. & in glossa ubiq; exponitur per* הֵשִׁיב, *ex usu fortaßis linguæ Arabicæ*: ולמה לא אגיבתוניה Et quare nõ respondistis ei? Horajoth ab initio: מה דר' יוסי אמר לא אגיבום Quod R. Josè dixit, non responderunt illi, Kiddusch. cap.2. fol.

fol.63.2. הכין אגיבון על דעתיה דר׳ יוסי Sic respondit eis secundum mentem R.Jose, Ketubh. cap.ult. fol.42.4. איפשר כל מאן דנא שאיל ליה הוא מגיב לי Fierine potest, ut ad omnia quæ ipsum interrogaturus sum, respondeat mihi? Sanhed. cap.2. fol.20.col.4. Sic in Medr. Schir cap 4. vers.4. ולא אגיבוה Et non respondit ei. In Beres. rabba sect.80. אי שאלנא ליה מגיב Si interrogaturus sum ipsum, an respondere poterit?

גוֹבָא *Locusta:* וּסְלִיק גוֹבָא Et ascendit locusta, Exod.14.10. Hebr. אַרְבֶּה. Sed & גוב Hebræis usitatum est, ut Nahum 3.17. יַרְת גוֹבָא לְזִנְיֵהּ Locustam secundum speciem suam, Levit.11.22. כְּגוֹבָא Sicut locusta, Nah.3.17. *Et aliter,* כְּמִסַּת גוֹבָא לִסְגִי Secundum abundantiam locustarum in multitudine, Judic.6.5. *Et cum paragoge Jod:* דִּגְזִיז מִן בְּרִית גוֹבֵי Quę incisa est à locustis, Psal.72.8. גוֹבָאֵי Creatura locustarum, Amos 7.1. אֲמַר וְאַיְתֵי גוֹבָאֵי Dixit & adduxit locustas, Psalm.105.34. Vide quoque suprà גבב.

גוֹבָא *Frustum. Plurale per Aphæresin,* וּנְפַק מִנֵּיהּ גוּבֵי גוּבֵי Et egressus ex eo per frusta frusta, i.e. frustulatim, in Schab. fol. 109.2. וּשְׁדֵי בִּתְרְתֵי גוּבֵי Et projecit in duo frusta, Schab. fol.156.2. Vide & Bava kama fol.96.1.

גוֹבָאֵי *Nomen gentile populi in Babylonia*, Berach. fol.17.2.

גוּבְתָּא גוּבָא *Arcula:* וְגוּבְתָּאִי דְכַחֲלָא Et arculam meam stibii, Berach. fol.18.2. Vide quoque suprà גבת.

גוד *Succidere, Incidere, idem quod* גְּדַד. *Futur.* לָא תְגוּדוּן יַת בִּשְׂרְכוֹן Non incidetis carnem vestram, Deut.14.1. in Targ. Jonath.

Apud Talmudicos, דשקליה לספסירא וגידיה לגמלא Qui accepit gladium, ac discidit in frusta camelum, Sanhed. fol.67.2. ואפילו ראוהו בגויד Etiamsi viderint eum discissum, Jebham. fol.70.2. & Gittin fol.70.2.

גיד *Trahe: Festina,* vide in נגר.

גוּדָא *Sepes, Paries, Maceria:* כְּגוּדָא רְעִיעָתָא Sicut maceria rupta, Psal.62.4. quod fœminin. ודתקיפו גודא דעלמא Et qui vim inferũt sepi mundi, Eccl.10.8. id est, violenter dissipant. *Cum Pronomine Affixo,* גוּדְהָא Maceriam ejus, Psal.80.13. juxta Veneta, & Baal Aruch. Nam Regia habẽt Hebræum גָּדֵר.

Apud Talmudicos, גודא רעיע Paries fractus, Taanis fol.21.1. In Gemara: מאי מחיצה גודא Quid est מְחִיצָה? Resp. גודא Paries, Bava basra ab initio: טריף רישיה אגודא ומית Allisit caput suum ad parietem, & mortuus est, Medr. Koheleth cap. 10. vers. qui incipit, ראיתי עבדים על סוסים.

גוּדָא *Asser, Tabula, quâ pons sternitur:* דָמְיָא בְּגוּדָא דְגַמְלָא Similis est (contentio) asseri pontis: Chagiga fol.15.1. Sanhed. fol.7.1.

גוּדָא *Ripa, Littus, quasi aquæ paries & sepes:* אַגּוּדָא דְנַהֲרָא Ad ripam fluminis, Taanis fol.20.2. Joma f.77.2. *Alibi scribitur per Jod,* לְגִידָא דְרַבְיָתָא Ad ripam fluminis Rabhjatha, Cholin fol.60.1. יָתְבֵי אַגּוּדָא דְנַהֲרָא Sedebant ad ripam fluminis, Schab. fol.108.1. אגודא דנהר מלכא Ad ripam fluminis Regis, Gittin fol.73.1. *Traductum ex Hebræo* עַל כָּל גְּדוֹתָיו *Super omnes ripas suas,* Jos.3.15.

גוּדָא גוד *Uter:* מְשַׁוִּינַן לֵיהּ גוּדָא וּמָלֵינַן בֵּיהּ מַיָּא Paravimus ipsi utrem, ac replevimus eum aquâ, Succah fol.48.2. Alterum legitur in Schab.fol. 138.1.

מָנוֹד *Locus aut sepes, ubi suspendũtur vestes ablutionis:* אבידה לא ישטחנה לא על גבי מיטה ולא על גבי מנוד Res perdita ne suspendatur juxta lectum, vel in loco ubi lintea abluta suspendi solent. R. Salom. explicat Gallicè קבליא, quod fortè est, *Cheville, clavus,* Pesach. fol.26.2.

גוה *Annuere motu oculorum vel labiorum:* גָּוֵה בְּשִׂפְוָתָא Annuens labiis, Prov.16.30. in Venetis. Guido monet, in Complutensi editione legi נָגֵם Minans, & sic adducit Elias in Meturgeman. Id certè eo sensu Hebræis usitatum, ut infrà videre est.

גֵּו גֵּו *Corpus,* Hebràicè.

גֵּוָן *Corpulentus:* גוּבְרִין גֵּוָנִין וְתַקִּיפִין Viri corpulenti & robusti, sive violenti, Eccles.5.7. in Venetis. Regia גוּתְנִין Excellentes, Superbi.

גְּוִיָּה *Corpus:* וּבִתְרֵין מְכַסֵּי גְוִיָּתֵיהּ Et duabus tegebat corpus suum, Jesa. 6. 2. Regia, רַגְלוֹהִי Pedes suos. Priorem lectionem habet R.David, & laudat: וְאֶמְסוֹר לְמוֹתָא תִנְיָנָא יַת גְּוִיָּתְהוֹן Et tradam morti secundæ corpus eorum, Jesa.65.6. וְיֶחְדֵּי לִבְּכוֹן וּגְוִיָּתְכוֹן Et lætabitur cor vestrum, & corpus vestrum, Jesa. 66.14. וְלָא תֶחֱזִין גּוּפִיךְ וּגְוִיָּתִיךְ Non ostendes corpus tuum ulli homini, Esth.1.12. in Targum secundo. וְשֵׁיצִי יַת כָּל גְּוִיַּת אֱנָשׁ וּבְעִיר דְעַל אַנְפֵּי אַרְעָא Et perdidit omne corpus hominis & jumenti quod erat super terram, Genes.7.23. in Jon. Hebr. הַיְקוּם Substantiam. *Apud Talmudicos,* לפסול את הגויה Ad profanum reddendum corpus, Erubh. fol.29.1. Kethubh. fol.64.2. Mikvaos cap.ult. *Synecdochicè etiam est Membrum virile:* גויתו בעדשה Membrum ejus virile (infantis scil. cùm nascitur) est instar lentis, Bes Jacob fol.110.col.3. ex Nidda. ראש הַגְּוִיָּה Caput membri, *Glans,* Nedar. fol.32.2. Negaim cap.6. Kiddusch. fol.25.1. Et in hoc significato videtur usurpari à Jonathane in citato loco Jesajæ cap.6.2. Sic enim vox רגלים etiam aliquando sumitur.

גַּיוְתָן Vide suprà in גאה.

גוז *Abscindere, Exscindere, Discindere, Scindere, Findere, Avellere, Evellere:* מִיגַז גָּיֵז Discindendo

dendo [illegible] Nedarim fol.69.1. לְמִגָּו אָסָא Ad avellendum, vel abscindendum myrtum, Betza fol. [illegible] quod etiam לְמִגָּו legi posſit, ex formâ de[illegible]um ecundâ, à גז. In Schab. fol.150.2. [illegible]r pro eo, למיגוא. Baal Aruch in גר quar[illegible]

Deinde eſt *Transire, Transvadare flumen,* [illegible]*tare,* quomodo Poëtæ Latini dixerunt, [illegible] *Secare æquor, flumina, mare, aquas:* וְגָזוּ יַרְדְּנָא Et transiverunt Jordanem, Hebr. צָלְחוּ Se[illegible]erunt, sciderunt, ut remis fieri ſolet, 2.Sam. 19.17. ubi Regia גזו, quaſi à גְּזָא, ex forma Quieſcentium tertiâ radicali: גְּזוֹ עֲבָרוּ יַרְדְּנָא Vadarunt, tranſmiſerunt Jordanem, Jeſa.10.29. *Infin.* אוֹרַח לְמִגָּז מְשֵׁיזְבַיָּא Via quâ tranſirent liberati, Jeſa.51.10. *Futur. cum Aff.* וּבוּרנִי רַבְתָּא לָא תְגוּזִנֵּיה Et trieris magna non transfretabit eam, Hebraicè יַעַבְרֶנּוּ Transibit eâ, Jeſa.33.21. וְשִׁלְטוֹן מְעִיק לָא יְגוּזְנַהּ Et tyrannus affligens non transibit eam, Jeſa.35.9. וְיגוּזוּן יָת דִּגְלַת Et vado-trajecerint Tigrim, Nahum 1.12. *Ex Aphel Particip.* מַגִּיזִין לְהוֹן Transvehentes, transmittentes eos, Jeſa.16.2. וּמַגִּיזָא יָתֵיהּ נַהֲרָא Et traducebat ipſum per flumen, Bereſchit rabba, ſect.10.

גִּזְתָּא *Ramus arboris abſciſſus, vel Ligna fiſſa, Fruſta lignorum: Poteſt enim etiam legi ex plurali numero* גְּזִיא: ut, דפסק ביה גזיא לעָא Cùm ſecuit eo cultro ligna pro idolo, Cholin fol.8.2. Gloſſa חתיכות עצים Fruſta lignorum: וגיבלתיה בגזתא דמרמהין Et miſcet illud fruſto ligni Marmehin, Gloſſa בקיסם של עץ, Gittin fol.69.2. בקמפא דגזוא De ſtacte arboris, vel rami arboris, ſed non de ſtacte fructuum, Abhoda fol.35.2. Nidda fol.8.2. שושילתא וגזי Catenas & baculos, Ketubh.fol.27.1. Sic legitur in textu, ſed in gloſſa גזוא, ut anteà: איתיה לגזותא Adducit ligna arboris, Gloſſa ענף של עץ, Berach.fol.40.1. ומן גזא Et ex fruſto quodam ligni, ſcil. dives factus eſt: Nedar. fol.50.1. Sic explicat hîc quoque R. Aſcher: ſed Raſchi & R. Niſsim explicant תיבה *Arcam*, ex trunco ſcil. ligni factam, ex ſignificatione בי גזי דרחמנא, h.e. Domus theſaurorum Dei miſericordis: בגזותא גזוא פרסכנא Schab.fol.154. col.2. Gloſſa פרסכנא eſt Arbor patula, cujus rami undiquaque ſunt extenſi: In Bava kama fol.59.2. lin.ult. exponitur in gloſſa קוצים ſpinæ. Baal Aruch, עצים יבשים Ligna arida. Scribit idem, in lingua Arabica vocari קורות Trabes גזאין.

גַּזָּאָה גְּזִיא · גזי *Eunuchus, quaſi Excifus dictus:* לְגַזָּאָה חַד Eunuchum quendam, 1.Reg.22.9. *Et ſine* א, גַּזָּה חַד 2.Reg.8.6. גַּזָּאָה חַד Jerem.52.25. pro גזאה: נְתַן מֶלֶךְ גַּזָּאָה Nethanis Regis Eunuchorum, 2.Reg.23.11. *Plur.* תְּלָתָא גַּזָּאִין Tres eunuchos, 2.Reg.9.32. *Sic apud Talmudicos,* אתו גזוי

Venerunt Eunuchi, quod legendum גַּזֵּי, Megilla fol.28.1. מְשַׁדַּר גַּזָּאֵי Miſit eunuchos, Kidduſchin fol.33.1. אָמַר לֵיהּ הַהוּא גַּזָּאָה Dixit ipſi iſte Eunuchus, Schab. fol.152.1. Ibidem etiam aliter legitur גִּזְנָא. Mendosè itaque quædam exemplaria habent גואה & גַּוָּאָה, omiſso Sajin.

מַגְזָא *Vadum, Tranſitus, locus ubi tranſitur: Conſtr.* בִּמְגִזַּת עָבְרָאֵי In vado tranſeuntium, Num. 21.12. Jonath. מְגִזְּתָא ex forma emphatica: וַעֲבַר יָת מְגִזַּת יוּבְקָא Et tranſivit vadum Jabbok, Geneſ.32.22. in Targ Jon. לִמְגִזַּת מִכְמָשׁ Ad vadum Michmaſch, 1.Sam.13.23. *Plur.* וּבֵין מְגִזָּתָא Et inter vada, 1.Sam.14.4. וּמְגִזָּתָא אִתְאַחֲדָא Et ipſa vada occupata ſunt, Jerem.51.32. עַד מְגִזָּתָא Uſq; ad vada, Joſ.2.7. Deinde eſt, *Scapha Ponto,* 2.Sam.19.18.

גוח *Exire, Prodire, Prorumpere, Erumpere. Infin. cum Aff.* בְּמִגְחֵיהּ מִן תְּהוֹמָא Quum prodit ex abyſſo, Jobi 38.8. *Aphel,* אַגִּיחַ *Idem:* מַגִּיחַ מֵאַתְרֵיהּ Prodibat ex loco ſuo, Judic.20.33. *Plural.* מְגִיחָן Erumpentes, Dan.7.2. *Item Prodire ad bellū, Præliari, Pugnare, & ſic ferè ſemper adjunctum habet Nomen* קְרָב. *Particip.* מֵימְרֵיהּ מַגִּיחַ לְכוֹן Verbum ejus pugnat pro vobis, Joſ.23.3. דְּמַגִּיחַ לְהוֹן קְרָבִין Qui geſsit pro ipſis bella, Exod.14.25. in Jon. Sic Joſ.10.14. 2.Reg.6.8. *Plur.* בֵּין גִּבָּרֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא Inter viros prodeuntes ad bellum, ineuntes pugnam, Num.31.27. Sic Pſal.76.4. *Futur.* וְנַגִּיחַ קְרָב Et inibimus bellum, Deut.1.41. וְיַגִּיחוּן בָּנָא קְרָב Et movebunt bellum contra nos, Exod.1.10. וְיַגִּיחוּן לָקֳבְלָךְ Et pugnabunt contra te, Jere.15.20. *Hoc ſenſu multa reperiuntur cum Dageſch in* ג, *ex forma Defectivorum primâ* נ, *unde vide etiam in* נגח. *Ithpehal,* מִתְגַּח Pugnatum eſt, Jud.5.20. *Baal Aruch citat hîc ex Talm.* דמגחי בה טפי. Sed in Veneta edit. legitur rectiùs per He, מגהי, à נגה, ubi vide. Et aliunde; דמגיחי ברחמי עד זמן נעילה Qui immorantur, ocupantur in precationibus uſq; ad tempus obſerationis. Sed & hoc fortè fruſtra.

אַגְחוּתָא *Bellum,* Jobi.38.23. Hebr. מִלְחָמָה.

גוֹי *Gens: Homo gentilis. Sic Judæi quemvis vocant, qui non eſt de populo Iſrael, maximè tamen Chriſtianis hoc nomen dedere. Nam Turcas appellant Iſmeelim, ſive Iſmaëlitas. Etiam unum hominem nominant* גוי *contra verum linguæ uſum, & naturam vocabuli.* Sic ſcribit R. Salomon ad וְלֹא תְחָנֵּם Deuter.7.2. לא תתן להם חן אסור לו לאדם לומר כמה נאה גוי זה Non attribues illis gratiam (h.e. nihil in ipſorum laudem dices) Prohibitum eſt homini dicere, Quàm pulcher eſt iſte *Goi*, hoc eſt, Chriſtianus iſte. Pro hoc in aliquibus editionibus legitur כותי Cutheus. Eadem & plura leguntur in hunc ſenſum in R. Bechai ad hũc locum, fol.196.col.4. *Fœmin.* גּוֹיָה *Gentilis mulier, Fœmina Chriſtiana. Plurale,* גויות *Mulieres Chriſtianæ.* ולא

ותתגאל בדברי הנוצרית Et non pollues te rebus muliei um Christianarum, Deut.7.5. in Aben Esra in editione Veneta. Quædam editiones & hîc habent הכותיות.

גיורת *Gentilismus, Paganismus*: אל יקלה על דעתך שמשון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד יי׳ נשאו נשים נכריות בגיותן Noli existimare, vel Samsonem Liberatorem Israëlitarum, vel Salomonem Regem, qui vocatur Dilectus Domini, uxores alienigenas duxisse in gentilismo ipsarũ, Majem. in Hilch. Issure Biah cap.13.

גוּל *Tela*. Corruptum est in Venetis pro גול, Jesa.38.12. Vide illic.

גְוִיל *Lapis rudis & impolitus, cujus oppositum* גזית *Lapis cæsus & ferro politus*, Bava basra fol.3.

גְוִיל *Pergamenum, Pellis*, Orach chajim, Numer.32.7. עַל גוילא Super pergameno, Deut.31. 24. in Targ. Jon. Vide infrà in דוכסוסטוס.

גולא *Pallium, Stola*, vide infrà in גלל.

גוּלְקִי Vide in גאל.

גום גּוּמָא *Fovea, Fossa*: יַעֲבֵד גומָא בְּאַרְעָא Facit foveam in terra, Jobi 39.27. Item, *Incisura, Ruptura aciei in cultro*, ein Scharten/ apud Rabb. Vide etiam infrà in גמא.

גון גְּוַן *Color*: ירִיעָן דִבוּץ גְּוַן חִוָּר Cortinæ byssi coloris candidi, Esth.1.6. Lev.15.3. הֵי כגְוַן זַעְפְרָנָא Instar coloris crocei, v.19. in Targ. Jon. *Sic apud Rabbinos & Talmudicos*: מאי גוון טליתך Cujusnam coloris est pallium tuum? Erubhin fol.53. col. 2. *Plur.* ומקסיה הֲוָה מְמִילַת תְּלָת גַּוְנִין Et signum ejus erat de melota trium colorum, Numer.2.3. *Hinc formatur Verbum,*

גַּוֵּן *Colorare, Colore tingere*: ut, לפי שאין עושין אותן אלא לגוון Non faciũt ea nisi ad colorandum, Schabbas fol.102.

גְּוַן *Modus, Ratio, Forma, Similitudo*: כִּגְוַן אִרְסָא דחויא Sicut similitudo veneni serpentis, Ps.58.5. כְּהָא גונָא לֵית אֲנָא יָכִיל לְמִפְרוֹק Secundũ hunc modum non possum ego redimere, Ruth.4.6. *Hinc Rabbinis petita frequentissima locutio*, כְּהַאי גַּוְנָא, *quod etiam aliquando scribunt*, בי האי גוונא, *pro eo quod Latini dicunt; Et his similia, Et id genus alia, Sic, Hoc modo*. In Ecclesiaste usurpatur pro Hebræo עִנְיָן *Occupatio, Negotium, Res, quâ homo occupatus est, & se affligit: Modum, Rationem etiam interpretari potes*: גְּוַן בִּישׁ Ratio, res pessima, Modus malus, Eccl.1.13. Heb. עִנְיַן רָע. Sic cap.2.26. & alibi: חֲזֵית יַת גְּוַן אסורין Vidi rationẽ castigationum, cap.3.10. עַל דִקְנָא לֵהּ בִּגְוַן בִּישׁ Eò quòd cõparaverit eas ratione pessimâ, Eccl.5.13. *Cum Aff.* גְּוָנֵיהּ Ratio ejus, quâ scil. homo occupatus est, Eccl.2.23. *Plur.* בסגיאות גַּוְנִין In multitudine rerum sive negotiorum, Eccl.5.3. Pravum est גוברין גוונין, pro גִיוָתָנִין Viri fortes vel excellentes, Eccles.5.7.

גְּוַן *Unde* כְּגוֹן *Quasi, Sicut, idem quod Hebraicè* כְּמוֹ *Caph servile est, & absque eo nunquam hoc sensu legitur* גון. *Sic* כ *multis Particulis inseparabiliter præpositum est. Nunquam accipit Pronomina. Est autem ex superiori ortum, quasi dicas, Secundum modum.*

גום *Incidere, Amputare, Succidere*: עד שיגום Donec amputet, Scheviüth cap.4.

מגום *Frustum, Segmentum*: כמגוסין דלחם Frustis panis, Ezech.13.19. Vide & in גם.

גים · גום *Gaza, Thesaurus*. Esth.1.4. in Medrasch, ו׳ גיסין היה פותח ומראה להן Sex thesauros aperiebat & ostendebat eis. Legitur quidem גיסין, sed per Gimel legendum docet glossator, quomodo scribitur in Schem. rabba sect.9. fol. 126.3. Jalkut pro hac voce habet תסבוריות Thesauros. Et in Targum secundo Esther: שִׁיתָּא בֵי גִנְזֵי הֲוָה מַחֲוֵי לְהוֹן Sex domos thesaurorũ ostendit eis. Unde apparet hæc esse Synonima.

Secundò גום *Incidere in aliquem, Occurrere*: גס ביה ההוא טייע Incidit in ipsum iste Arabs mercator, hoc est, פגע, Pesach. fol.110.2. מיגס גייס ביה ויהב ליה גיטא Occurrendo occurrit ipsi, & dedit ipsi libellum divortii, Gittin fol.65.2. ubi Glossa פגע בו.

Tertiò, *Miscere*: מגיסה בקדירה Miscens in olla sc. coctile, Germ. Umbrühen/ quod fieri solet cochleari, Avodah sarah fol.38.2. Machschirin cap.5. Aliter: רותחת וגוסה Fervens & bulliens: Alius, Singultans & ructans, Niddah fol.63.2.

גיסה *Genus morbi*. Legitur in Medr. Echa cap.3.v.39. In Jalkut fol.250.3. pro eo legitur גוסת. Est vox corrupta. Baal Aruch exponit, *Inflatio ventris, Hydrops vel Tympanitis*, ex significatione גסם.

גוע *Unde Verbum geminatis litteris* גַּעְגַּע *Oblectatione capere, Oblectare se. Fut.* וַאֲגַעְגַּע בְּאוֹרַיְתָא Et oblectabo me in lege jugiter, Psalm.119.117. Hebr. אֶשְׁעָה, quod Aben Esra exponit, idem esse quod שַׁעֲשַׁע Oblectare se, Delicias capere. Convenit Græcum γαίω Lætor, Oblecto me: לבו מגעגעת Cor ejus oblectat se, R.Salom. Cant.7.3. *Aliter*: Quidam mercator vendidit vasa מגעגעין ברמא consputcata sanguine, Glossa, מלובלבין. Medrasch kohel. cap.11.1.

גַּעְגּוּעִים *Deliciæ, oblectationes*: האב עשה לו געגועים Pater fecit ipsi delicias, scil. filio delicatulo, Kafvenaki, Prov.4.3. In Gemara inseritur ipsi Joth ab initio, בן שיש גיעגועין על אביו Filius qui est summo oblectamento patri suo, Schab. fol.66.2.

גַּעְגְּעָא *Rivus aquæ rapidus & fremens*: כנהרין געגעא דלא פסיק לא ביממא לא בליליא Sicut iste rivus vel torrens, qui non quiescit neque de die, nec de nocte, Echa rab. cap.1.v.17.

* נְתָ ... Hebr. גְּוִיעָה *Exspiratio.*

נוף *Primo ... dere, Occludere, Concludere,* ut Hebraicè. *Futur.* וְיָגוּף דַשֵּׁי בֵּית מַקְדְּשִׁי Et claudat portas sanctuarii mei, Malach.1.10. *Aphel* אגיף vide in נגף.

הַגְפָּה *Clausio:* שכר הגפת דלתות Mercedem clausionis januarum, Joma fol.18.1.

Secundò גוף גופא *Corpus:* וּנְסִיבוּ יָת גּוּפָא דְשָׁאוּל Et acceperunt corpus Saulis, 1.Sam.31.12. וְיָת גופיה צְלִיבוּ Et corpus ejus suspenderunt, ibid. vers.10. *Plur. constr.* וית גופי בנוהי Et corpora filiorum ejus, ibid.v.12. *Cum Affix.* בגופיהון In corporibus ipsorum, Psal.55.16. *Apud Rabbinos,* גוף בלא חכמה כבית בלא יסוד *Corpus absque sapientia, est ut domus absq; fundamento.*

Apud Rabbinos Grammaticos est, Persona: שְׁלֹשָׁה הַגּוּפִים Tres personæ. *Sic apud Theologos,* Tres personæ Deitatis.

Sumitur etiam ut Hebræum עֶצֶם *pro Substantia, Substantiale, ut aliâs* עִקָּר *apud Rabbinos: ut,* גופו שֶׁל גט Substantia libelli repudii, Gittin fol.85.1. in Mischna, גוף, hoc est, עִקָּר: וְהֵן הֵן גופי התורה Et ista sunt substantialia Legis, Chagiga fol.10.1. הַרְבֵּה גופי תורה לא נִיתְּנוּ אֶלָּא ברמיזה Multa substantialia Legis non sunt data nisi per nutum, R.Sal. Genes.42.42. *Huc etiam cum Pronominibus est, Ipsemet, Ipsummet, Ille-ipse:* גופי Ego ipse: גופיה Ille, vel Illa ipsa. *Et absque Pronomine* הָא גופא קַשְׁיָא Ecce id ipsum sibi contrariũ est. *Utitur hoc vocabulo etiam Gemara, quando obiter alicubi adduxit Memram vel Barajetham, i.e. authoritatem alicujus Amoræ vel Tannæ, eamq; alio loco repetens ad aliquid ex ea concludendũ, vel objiciendum, dicit* Gupha hi, q.d. *Alibi per accidens hæc authoritas fuit adducta, hic verò est ipsum præcedentis disputationis corpus & substantia.* Vide Halichoth olam fol.9.col.2.

נופי *Corporalis:* עוֹנֶשׁ גופי Pœna corporalis. *Fœmininum,* תַּאֲוָה גוּפִית Concupiscentia corporalis: *Plur.* תַּאֲוֹות גופיות, Rabbi Levi Prov.18.1. פְּעוּלוֹת גופיות Actiones corporales.

גופני *Idem. Fœmin.* גוּפָנִית.

Tertiò נוף *est Adulterare, Adulterari, Mœchari, Adulterium committere: Particip.* נָיֵף *Adulterans, Adulter. Plur. fœm.* פּוּרְעָנוּת נָיְפָן Pœnam adulterorum, Ezec.16.38. נָיְפָן Adulterantur, Mœchantur, Hos.4.13. *Infinit.* כּוּלְהוֹן מְחַמְּדִין לְמִנַף Omnes concupiscunt adulterari, Hos.7.4. *Fut.* לָא תְנוּף Non adulteraberis, Exod.20.14. דִינוּף יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ Qui mœchatus fuerit cum uxore proximi sui, Levit.20.10.

Apud Rabbinos משל הדיוט *Proverbium vulgare:* נָיְפָא בחזורים ומפלגא לבִישַׁיָּא *Ipsa adulteria committit pro pomis* (id est, lucro leviculo,) *& dividit illud malis,* id est, pauperibus & ægrotis, scil. eleemosynæ caussâ, ut iis peccata redimat, Vajikra rab. sect.3. in princ. Pro נָיְפָא alii legunt נָיְרָא, quod idem, & alibi נָיְפָא, quasi à נְאַף. Adagium in eos, qui de rapto, furto aut injustitia eleemosynas dant, ut Sacerdotes olim cœcum & claudum Deo offerebant. Legitur quoque in Medr. Koheleth cap.4. vers.6. cum addita explicatione hâc: נואפות בתפוחים שלוקחת בשכרה ומחלקתן לחולים Adulteratur pro pomis, quæ pro mercede sua accipit, & dividit ea ægrotis. Vide & Schemoth rabba sect.31. in fine.

נָיְפָא *Adulter:* וְעֵינָא דְנָיְפָא Et oculus adulteri, Jobi 24.15. *Fœmininum,* נָיְפְתָא Adultera, Levit. 20.10.

ניופא *Idem: Plur. constr.* וְעִם ניופי Et cum adulteris, Psal.50.18.

מְגוּפָה *Operculum, à Claudendo sic dictum. Constr.* מגופת שיע Operculum luti, id est, luteum, Num. 19.15. Jonath. מְגוּפְתָא in forma emphatica. ולא במגופת החבית Neque in operculo vasis, Seder tahar. fol.154.2. *Plur. cum Aff.* תחות מְגוּפְתְהוֹן Sub operculis suis, Joël.1.17. Hebr. מְגְרְפוֹתֵיהֶם Glebis suis, Talm. מגופה של חבית Operculum dolii.

נוץ *Abbreviari, Decurtari, Abscindi. Talmudici activè utuntur pro Mordere, Rodere, Arrodere, ut ubi de muribus dicunt:* אֲפִילוּ גְלִימֵי נָיְצֵי Etiam vestes arrodunt, אֲפִילוּ שׁוּפְתָא מְרָא נָיְצֵי Etiam clavum trabis mordent, in Horajoth fol.13. Glossa, נושכין Mordent.

נוץ *Brevis, Curtus:* נוץ יָמִין Brevis diebus, Heb. קְצַר Jobi 14.1. כי מאריך גייזין ליה כי נוץ מתחין ליה Cùm longior esset (lectus), decurtabant (hospitem scil. Sanh. fol.109.2. De Sodomitis sermo. *Fœmin.* הוא אָרוּךְ וְהִיא נוֹצָא Ipse est procerus, ipsa brevis staturæ, in Jebham. cap.12. in fine. *Sic in communi apud ipsos proverbio,* אִתְּתָךְ נוֹצָא גחין וְתִלְחוֹשׁ לָהּ *Uxor tua si brevis staturæ fuerit, incurva te & mussita* (sive submissè loquere) *cũ ea,* Bava metzia fol.59.1. Quo monuerunt maritum, ut infirmitati uxoris se accommodet, ejusque defectus patienter ferat. Idem docuit Apostolus his verbis: *Viri similiter unà versentur, ut scientes decet, vasi muliebri ut infirmiori tribuentes honorem,* 1.Petr.3.7.

נוצין *Scintillæ,* Jobi 41.10. Aruch legit ניצין.

נָץ Talm. *Scintilla:* נץ היוצא מתחת הפטיש Scintilla exiens de subtus malleo, in Schebh. fol.21.2. & in Bava basra fol.26.1. & fol.62.2.

נור Primò, *Peregrinari, Peregrinum, Advenam esse, Diversari, Commorari, Degere, Habitare in loco peregrino, Hebr. Huic Chaldæis & Rabbinis Verbum in Pahel & Ithpahel usitatissimum. Ithpahel,* דְאִתְגַּיַּר Qui peregrinatur, Numer.15.15. *Futur.* גִּיּוֹרָא דְיִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן Peregrinus qui peregri-

 natur,

natur, vel tamquam peregrinus commoratur vobiscum, Levit. 19.34. *Talmudici & Rabbini usurparunt etiam de illis, qui tam ex Gentilismo quàm Christianismo transiverunt ad Judaismum, pro, Proselytus fieri: & sic in Targum quoq; frequenter occurrit.* Partic. וּסְרְבָנַיָא דִּי מִתְגַּיְרִין וְתָיְבִין בִּתְתוּבָא Rebelles qui proselyti fiunt & pœnitentiam agunt, Psal. 68.19. *Infinit.* לְאִתְגַּיָּרָא Ut proselyti fiant, v.32. אֲתֵי לְוָתָךְ לְאִתְגַּיָּרָא Venio ad te ut proselytus fiam, Exod.18.6. in Jon. Sic, הָאִיבָא אֲנָא לְאִתְגַּיָּרָא Ruth. 1.16. vide & Ruth.2.11.12. גֵּר שֶׁבָּא לְהִתְגַּיֵּיר Peregrinus qui venit ut proselytus fiat, id est, ut Legem Mosis & Relligionem Judaicam amplectatur; הִיא בָּעְיָא *Proselytus, qui se Judaismo addicit:* מִתְגַּיֵּר לְאִיגַּיּוּרֵי Ipsa cupiebat proselyta fieri, Sanh. f 9.9. *Pahel,* גַּיֵּר *Proselytum fecit, in Judaismum suscepit:* מְגַיֵּר Proselytum efficiens. Hæc scribũtur communiter per duplex Joth מגייר: *In Targum Præt. cum Aff.* וְגַיְּרַהּ Et fecit eam proselytam, Gen.38.2. in Jon.

Secundò גור est *Adulterare, Mœchari: unde Partic.* מָאן דְּגָיֵיר בְּאִתְּתָא Is qui mœchatur cum uxore, Prov.6.32. *Infin.* לְמִגּוֹר עִמָּהּ Ad fornicandum cũ ipsa, Prov.6.29. *Ex Pahel,* לָא תְגַיֵּיר Non adulterabis, Jobi 36.20.

גֵּר *Peregrinus Advena, Adventitius:* כל המטה דינו של גר כאילו מטה דינו של מעלה *Quicunque pervertit judicium peregrini, est ac si perverteret judicium Dei,* Chagiga fol.5.1. *Proselytus, qui ex Gentilismo vel Christianismo ad Judaismum accedit.* Hoc certis ceremoniis & ritibus fiebat: Quemadmodum Israëlitæ tribus rebus in fœdus Dei ingrediuntur, במילה וטבילה וקרבן Circumcisione videlicet, Baptismo, & Sacrificio: ita omnes illi qui extra Rempublicam Israëlis nati, ejus cives olim fieri desiderabant, opus habebãt his tribus symbolis: Fœminis tamen, à primo, circumcisione sc. naturę privilegio exemptis. Sacrificium proselyti olim erat Holocaustum jumenti, aut duo Turtures, aut duo Pulli columbarum in holocaustum. Hodiè verò, cùm sacrificia omnia cessarunt, requiritur tantùm Baptismus & Circumcisio, donec (ut Judæi somniant) sanctuarium iterum reædificetur. Atque hæc duo ita necessaria sunt, ut is qui alterutrum negligeret, non haberetur pro proselyto. Baptismus perficitur in præsentia trium testium: & cùm ad id requiratur Domus judicii, neque Sabbatho, neque die Festo, neque Noctu quis baptizari solet. Proselyto minorenni conferunt Baptismum ex decreto Domus judicii, hoc est, Senatus. Mulier gravida proselyta facta, nõ necesse habet filium suum baptizare. Nemo privatim hoc in negotio potest baptizari, sine testibus. Antequam

verò alicui Circumcisio vel Baptismus conferatur, examinandus probè est, & explorandus, utrum spe lucri, aut honoris, vel metu compulsus id faciat. Et siquidem vir fuerit, an amore virginis alicujus Israëlitidis fortè illectus: si fœmina, num amore juvenis Israëlitici capta, Relligionem Judaicã amplecti velit? Si hîc tale quid animadvertant, neminem recipiunt; שכל החוזר מן הכותים בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי צדק *Quicunque enim ob vanitatem aliquam mundanam se convertit, is non est ex Proselytis justitiæ.* Quòd si verò nulla talis causa subesse deprehendatur, ulterius pergunt, & ei ob oculos ponunt gravitatem præceptorum Legis, & molestiam quæ in illorum observatione inest; quin etiam in memoriam ipsi revocant Persecutiones & tribulationes quibus hoc tempore Judæi sunt expositi. Quòd si hisce quoq; non absterreatur, recipiunt ipsum, & instruunt eum de præcipuis articulis Relligionis Judaicæ, ut de Unitate Dei, & de Prohibitione Idololatriæ, idque prolixè & multis verbis. Posthæc exponunt illi Præcepta tam levia quàm gravia, sed non ita prolixè: Pœnas item quæ transgressoribus, & Præmia, quæ pręcepta illa observantibus sunt proposita. Caussas etiam, ob quas Judęi affliguntur, & similia. Post hæc omnia si constans maneat in proposito, sine longiori morâ eum recipiunt, & è vestigio Circumcidunt. Circumcisione peractâ, sanguine circumcisionis eum conspergunt, & exspectare jubent, donec planè sit curatus. Ubi curatus est, baptizatur, & ipso stante in aqua, tres à latere denuò ipsi recensent Præcepta Legis tàm gravia quàm levia. Si mulier sit, mulieres eam in aquam demergunt usque ad collum, judices verò foris stant, & proponunt ipsi Præcepta singula, dum in aquâ commoratur. Postea in cõnspectu mulierum illarũ se immergit: illę autem aversâ facie egrediuntur, ne eam ex aqua egredientem conspiciant. His Ceremoniis hodierno tempore recipi proselytos justitię scribit Majemon, de quo dubitat Drusius de sectis fol.102. *Porrò Proselyti sunt duplices:* Alii enim vocantur גֵּרֵי צֶדֶק *Proselyti justitiæ:* Alii, גרי תוֹשָׁב *Proselyti inquilini. Proselyti Justitiæ* sunt, qui non rerum externarum, sed solius Relligionis causâ, & gloriæ Dei studio, Relligionem Judaicam amplectuntur, & totam Legem Mosis dicto modo recipiunt Hi natis Judæis habentur æquales. R. Levi Exod. 24. vocat talem quoque גֵּר בֶּן־בְּרִית *Proselytum filium fœderis, Confœderatum.* Et Levit.16.29. scribit, Non recipimus aliquem pro Proselyto justitiæ, nisi recipiat totam Legem. In Avoda Sarah cap. 4. vocantur etiam גרים גרורים *Proselyti*

[illegible], à seipsis moti ad Judaismum suscipiendum. גר תושב *Proselytus inquilinus*, vel incola est, qui neque circumciditur, neque baptizatur, sed [illegible] tantùm quasdam Leges, de non colenda sc. Idololatria, & septem præcepta filiis Noæ data observat, ut à Majemone describitur. Tales recipiebant quoque Judæi, ac dicebant [illegible] מחסידי אומות העולם *ex Piis gentibus mundi*. Vocatur גר תושב quia permissum nobis est [illegible] להושיב, h.e. habitationem in terra Israelis et inter nos concedere, scribit Majemon. Et olim quidem recipiebantur tales, tempore anni Jubilæi. Hodiè verò neminem recipiunt, qui non totam Legem ad minimum usque apicem admittit. De his disputant in libro Siphre, An potuerint olim in Urbe ipsa cum Judæis habitare? Ac sunt qui negant, eò quod Deut.23.16. dicitur, עמך ישב *Tecum habitabit*, non, *In urbe ipsa*. Porrò septem præcepta data filiis Noæ sunt: 1. דינין de Judiciis, 2. ברכת השם de Benedictione Dei. 3. עבודה זרה de Idololatria fugienda, 4. גלוי עריות de Scortatione, 5. שפיכות דמים de Effusione sanguinis, 6. גזל de Rapina, 7. אבר מן החי De membro de animali vivo, sc. non tollendo. Leguntur in Tractatu Talmudico Sanhedrin, folio 56.1. in Majem. in Hilchos Melachim cap.9. & apud R. Bechai fol.12.2. ubi subtiliter singula probat ex Gen.2.16.17. Obiter hîc notetur error in Lexico Schindleri, in Radice גור, qui scribit, hæc præcepta imposita fuisse proselytis, qui Legem recipere, & circumcidi *volebant*. Contrarium verum est, de iis, qui *nolebant* circumcidi. In Hilchoth Sanhed. scribit Majem. cap.2. sect.9. Proselytum, cujus mater non sit Judæa, non posse adoptari in numerum Senatorum. R. D. Kimchi in Libro שרשים in Rad. גור scribit: Omnis גר Ger, de quo meminit Scriptura, quòd גר commoratus fuerit in terra Israëlis, est is qui recipit in se, quòd non velit colere Idola (h.e. גר תושב): Est autem alius, qui planè & perfectè fit Judæus, ille sc. cujus Lex in præceptis meminit, quando ea לגרים quoque observanda præcipit. Hicq; est גר צדק Proselytus justitiæ. In Massechet Avoda Sarah folio 64. col. 2. legitur, Quisnam est גר תושב? Quicunq; coram tribus Rabbinis recipit, se nolle Idololatriam colere, ex sententia R. Meir. At sapientes nostri ajunt, Quicunque recipit septem præcepta filiorum Noæ. Alii dicunt, *Ger toschabh* Proselytus inquilinus est, qui comedit de cadavere (quod prohibitum Lev.22.8.) qui suscepit omnia præcepta Mosaica observanda, isto excepto, &c. Hinc scribit R. Salomon Deut.24.14. מגרך De advena tuo: *זה גר צדק* Hoc dicitur de proselyto justitiæ: בשעריך In portis tuis, זה גר תושב אוכל נבלות Iste est proselytus inquilinus, qui comedit morticinia. R. Bechai in Cad hakkemach f.18. col.4. גוי שקבל עליו שלא לעבוד ע״ז ועדיין אוכל נבלות ובא וגר בשערי עירנו הוא הנקרא גר תושב ונקרא גר שער וכו׳ Christianus qui recepit in se, quòd non velit amplius exercere idololatriam, sed adhuc comedit morticinia, ac venit ut commoretur in portis urbium nostrarum, is est qui vocatur *Ger toschabh*, hoc est, Proselytus inquilinus, & *Ger schaar* Proselytus portæ, cui jubemur ea dare Deut.14.21. לגר *Peregrino qui est in portis tuis dabis illud*, &c. Huc respexit Onkelos qui ita transfert; לתותב ערל Inquilino præputiato qui est in medio tui dabis illud, &c. & Jonath. לגיור ערל Peregrino, proselyto incircumciso, &c. Iterū in Mass. Avoda Sarah fol.65. Dicit Rabbi Bar bar Channa, dicit R. Jochanan: *Ger toschabb* Proselytus inquilinus super quem transiverunt duodecim menses, (hoc est, qui per duodecim menses talis est) & non circumciditur, הרי הוא כמין שבאומות, ecce is est sicut hæreticus inter Gentiles. In Sanhed. fol.96.2. נעמן גר תושב היה נבוזר אדן גר צדק Tradiderunt Rabbini nostri, Naaman fuit proselytus inquilinus, Nebusaradan proselytus justitiæ. Glossa, גר תושב Proselytus inquilinus est, qui non recipit in se cætera præcepta, sed duntaxat præceptum de non colenda idololatria. *Porrò de Proselytis communi proverbio dicunt*, קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת hoc est, *Duri sunt Proselyti Israëlitis sicut plaga lepræ, vel* כספחת *sicut abscessus, apostema*, in Jebhammoth cap.4. & alibi; Ratio, שרובן חוזרין בשביל דבר קל ומטעין את ישראל Quia pleriq; ipsorum resiliunt propter levem aliquam causam, & seducunt Israëlem: Difficile quoque est se ab ipsis separare, posteaquam proselyti facti sunt. Causa fuerunt confecti vituli aurei, plagæ item illius, quæ ob desiderium carnium Israëlitis inflicta fuit, Num.11. Majem. par.2. f.136.2. Præterea, ut in Cad hakkemach additur fol.18.c.4. Quicunq; Israëlitis se associant, valdè damnosi sunt illis, propterea quòd sunt מטפה פסולה ex gutta (seminis) sordida & prophana, radix proferens fel & absynthium, Deuteron.29.18. Nam nihil quicquam boni ab illis redit, quin & liberi ab illis prodeuntes plerumque sunt pessimi. Nam ex Maacha, quam Judæam fecit David, prodiit Absalom, qui studuit interficere patrem suum, & publicè cum uxoribus ejus fornicatus est. Ideoque qui venit ut fiat proselytus examinetur, &c. Et paulò post fol.19.1. scribit; Quòd verò dicunt, קשים גרים Duri sunt proselyti, &c. id non dicitur לגנאי הגרים in vituperium proselytorum,

lytorum, sed לגנאי ישראל in vituperium Israeli-
tarum, q. d. Posteaquam Deus Sanctus & Bene-
dictus videt cogitationes eorum, quòd fami-
liam & patriam suam reliquerint, ac venerint ut
Divinæ Majestati se adjungant, ecce hoc ipso,
condemnant Israëlitas, quando ipsi Deum ne-
gligunt. Et in Medrasch legitur; Dixit Resch
Lakisch; Majores sunt proselyti hoc tempore,
quàm Israëlitæ cùm starent in monte Sinai:
quia ipsi viderunt tonitrua, faces, & sonum buc-
cinæ: illi autem nihil horum viderunt, &c. Sa-
tis de proselytis hoc loco. Vide Majemonem
in Hilchos Issure biah cap.13. & 14. R. Bechai in
Cad hakkemach in littera ג, in גר.

גיורא גיור *Idem*: וְגִיּוֹר Et peregrinum, Jer.22.3. וְגִיּוֹרָא לָא תוֹנוּן Et peregrinum non opprimetis; Exo.22.20. בְּגִיּוֹרָא וּבְיַצִּיבָא De peregrino, & de indigena, Exod.12.19. כְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא Sicut peregrinus, sic indigena, Lev.24.22. *Cum Aff.* או מִגִּיּוֹרָךְ Aut de peregrino tuo, Deut.24.14. וּבֵין גִּיּוֹרֵיהּ Et inter peregrinum ejus, Deut.1.16. *Plur. emphat.* וּמִן גִּיּוֹרַיָּא דִּי יִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן Et de peregrinis qui commorantur inter vos, Levit.17.13. *Apud Talmudicos*, גִּיּוֹרָא עַד עֲשָׂרָה דָּרֵי לָא תְּבַזֶּה אֲרַמָּאֵי קַמֵּיהּ *Præ peregrino ne contemnas Syrum, in decimam usq; generationem*, Sanh. fol.94.1. *Proverbium priscum*, à Jethronis, soceri Mosis, pietate traductum, Exod.18.v.9.10. Jethro vocatur Syrus, quia Midjan, in qua terra habitabat, Syriæ vicina, aut sub ea comprehensa fuit. Is peregrinus generum in deserto salutavit, & ab eo beneficia Dei intelligens, Deum laudavit, & ut quidam volunt, Judæus factus fuit, assumtâ circumcisione. Citat R. Salom. Exod.18.v.9. *Fœminin.* גִּיּוֹרְתָּא · גיורת *Peregrina, Proselyta. Deinde* גִּיּוֹר *est Adulter, ex altera hujus verbi significatione:* גִּיּוֹרָא וְגִיּוֹרְתָּא Adulter & Adultera, Lev.20.10. in Jon. *Plur.* לָא תְהוֹון גִּיּוֹרִין Non eritis adulteri, Exod. 20.14. in T. Jon.

גַּיָּרָא גַּיָּר *Adulter. Fœm.* גַּיַּרְתָּא *Adultera*, Pro.30. v.20.

מְגִירָא מְגִיר *Cohabitator, Vicinus, Habitans juxta aliquem. Sic respondet Hebræo* שָׁכֵן, ut; מְגִיר וְקָרִיבֵיהּ Vicinus & proximus ejus, Jerem. 6. 21. *Cum Aff.* פְּלָן מְגִירַן Iste vicinus noster. *Plural. emph.* עַל כָּל מְגִירַיָּא בִּישַׁיָּא Contra omnes vicinos malos, Jerem. 12.14. ubi Regia perperam habent מְגִירַיָּא, quæ forma in hac derivatione aliena est. *Cum Aff.* וּלְכָל מְגִירוֹהִי Et ad omnes vicinos ejus, Deut.1.7. ubi Regia מְגִירוֹהִי quasi à נְגַר, sed huc pertinet. *Apud Rabbinos* משל הדיוט *proverbium vulgare:* לא כמא דאמרת אמך אלא כמא דאמרין מגרייא *Non quemadmodum dicit mater tua, sed quemadmodum dicunt vicini tui*, in Medrasch Tehill. Psal.48. vel, ut in

Jalkut legitur, לא כשאת אמרת כו' *Non quemadmodum tu dicis*, &c. Significat, Laudem vel propriam, vel ab amicis parentibúsve profectam sordere, & inanem esse. Eam autem veram esse, quæ à vicinis & extraneis proficiscitur. Salom. Prov.27.2. *Laudet te alienus, non os tuum: extraneus, non tua labia.* Vide & Kimchium Psal.48. *Fœmin.* אִלּוּ יָדְעַת רְאָמְרָן מְגִירָתָךְ עַל בְּרַתָךְ Si scires quidnam vicinæ tuæ dicant de filia tua, Nedar. folio 21.2.

מגורה *Granarium, Horreum:* מי שהיו פירותיו במגורה Cujus fructus sunt in horreo: *Item Receptaculum:* מגורת מים Receptaculum aquarum, Aquarium, in Bava bathra cap.4. in Mischna: *Plur.* מגורות של תיבה Cellulæ, Receptacula arcæ, Glossa אוצרות loca occulta, Heimliche ghalt/ Germ. Kelim cap.19. האגוזים משיעשו מגורה Nuces (decimantur scilicet) ex quo faciunt habitaculum, in Maasroth cap.1. h.e. ex quo incipit cortex exterior ab ipsa nuce cum interiori cortice separari, ita ut nux in exteriori cortice, veluti in habitaculo vel conclavi sit collocata.

Tertiò, גוריא גור *Catulus, ut Hebraicè:* לְגוּר בַּר אַרְיָוָן Catulo filio leonum, Genes.49.9. *Fœmin.* גוּרִיתָא Catula fœmina, de cane fœmina. *Apud Talmudicos*, נבח בך כלבא עול נבך בך גורייתא פוק *Si te allatrat canis masculus, ingredere; si fœmella, exi. Proverbialiter dictum*, in Erubh. fol.86.1. דמיטללא בגורייתא קיסנייתא Qui ludit cum catulis parvis, teneris, Kethubh. fol. 61. 2. In Vajikra rabba, sect.19. Posteaquam occidisset Nebucadnezar Jehojakimum, regem constituit Jechonjam filium ipsius, in ejus locum. Et cùm descendisset in Babyloniam, egressi sunt Babylonii ad gratulandum ei, dicentes, Quid expedivisti? Dixit, Jehojakim rebellavit contra me, proinde interfeci eum, & in locum ipsius suffeci Jechonjam filium ejus. Dixerunt ei: מַתְלָא אָמַר גור טוב מִכֶּלֶב בִּישׁ לא תַרְבִּי גור בִּישׁ מִכֶּלֶב בִּישׁ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה Proverbium dicit, *Catulum bonum ex cane malo nunquam educato, multò minus catulum malum ex cane malo.* Simile illi, מִכַּלְבָּא בִּישָׁא גוּרָא טָבָא לָא נָפִיק *Ex cane malo catulus bonus non nascitur*, in Seder olam cap.25.

גוש גושא *Strigmentum, Ramentum, Pulvis, Gleba, Massa instar glebæ:* גוּשׁ עָפָר Ramentum pulveris, Jobi 7.5. in Hebræo: גוש שֶׁל זֵתִים Massa olearum contusarum, Tahor. cap.3. גוש מֵאֶרֶץ טהורה Gleba terræ mundæ, Tahoros cap.5. גְּזַר אַגּוּשָׁא Decretus ad pulverem, id est, condemnatus ad ignem, ut comburatur in pulverem, Schab. folio 15.2. Sic ibidem dicunt, גזר אאוירא Adjudicatus aëri, hoc est suspendio. *Plur.* עֲשָׂאַן גּוּשִׁין גּוּשִׁין Redegit nos in glebas, pulverem.

התגושש

... n proprium regionis : חקרא ... Gusch-chalabh, Erchin cap. ult. ... Mischna.

... Luctari in pulvere, juxta illud Virgi... untur arma : אתליטים היו עומדים ומתגוששים ... Athletæ stabant, & luctabantur corā Rege, Ber. rab. sect. 22. עומד ומתגושש ... Stabat & luctabatur cum filio ejus, ibid. ... נתגוששת עם העליונין ויכולת להם Luctatus ... m superis & prævaluisti illis. Ber. rab. sect. 78.

גז גז *Avis nomen*, in Cholin fol. 42.1. ubi scribitur per Samech in fine, sed in Comment. notatur, per ז scribendum, quomodo & in quadam precatione usurpatum legitur. Author Aruch *Noctuam*; alii *Falconem* explicant.

גז *Apis, Vespa, aut alia species ex apum genere, quæ mel facit. Plurale*, רבש הגזין וצרעין Mel vesparum & crabronum, Bechoroth fol. 7.2. ubi præcedit רבש דבורים Mel apum. Glossator illic notat esse speciem locustæ. Unde alibi legitur; הצד חגבי הגזין צרעין וזבובים בשבת חייב Qui venatur locustas, vespas, crabrones aut muscas in Sabbatho, reus est, Schab. fol. 106.2.

גזא בר *Avis immundæ nomen*, Levit. 11.13. & Deut. 14.12. in T. Jon. Respondet Hebræo עזניה Haliæetus.

גזא *Abstrahere se, Abripere vel Proripere se ab aliquo, Aufugere: unde & Syris est Deficere ab aliquo: Item Amputare, Abscindere, Dolare, quomodo cum גז convenit: Præt.* וגזי לה Et fugit ab ..., Gloss. ברח מפניה : *Inf.* לגזוי לה Ad aufugiendum propter eam, Ut proriperet se ab illa, Pesach. fol. 111.2. לגזוי דקלא Ad amputandum dactylum, id est, ramum dactyli, Bava bathra folio 36.1. למגזא ליה אסא Abscindere ei (sponsæ) myrtum, למגזא ליה גלימא Potest abscindere pro eo (sc. mortuo) involucrū (sc. in sabbatho,) Schab. f. 150.2. Baal Aruch hoc citat in גז quarto cum Daleth, למגזר. *In Targum, Partic.* מגזי Dolat, Jesa. 44.13.

Secundò, *Retribuere, Compensare:* למגזי טבא מבחיה Ad retribuendum bonum bonitati ejus: למגזי בישא בישתיה Ad rependendum malum malitiæ ejus, Aruch ex libro Pesikta. Significatio hæc est ex lingua Arabica, in qua Verbum hoc sic significat.

גזא *Gaza, Thesaurus:* בית גזא vel בי גזא *Domus thesauri, Gazophylacium*, apud Talmudicos frequentissimum: עולו לבי גזא ושקולו כל מאי דבעיתו Ingredimini in gazophylaciū & accipite quicquid vultis, Meila fol. 17. בי גזזי דרחמנא Gazophylacium Dei misericordis, Nedarim fol. 50.1. in R. Nissim.

גזוז Vide sup. in גז, in גזוא.

גזית *Cæsio Hebr. & dicitur de lapidibus magnis & quadratis, cæsis & politis ad ædificium.* Inde, לשכת הגזית *Aula ex cæsis lapidibus exstructa*, in qua habitabant Judices Sanhedrin sive consistorii magni: לשכת הגזית בה היתה סנהדרין גדולה של ישראל יושבת In conclavi lapidis cæsi sedebat Synedrium magnum Israëlis, Talm. Middoth, cap. 5. חכמי גזית *Sapientes Gasith*, id est, Judices Sanhedrin, quorum domus erat ex lapidibus cæsis, id est, splendida, augusta, magnifica: לשכת הגזית חציה בקודש וחציה בחול ושבע מנה שני פתחים היו לה אחד פתוח בקודש ואחד פתוח בחול Conclavis ex lapidibus cęsis pars media erat in loco Sācto, & media in prophano: unde quoque disces, duas habuisse portas, unam apertam in loco Sancto, alteram in loco prophano, Joma f. 25.c.1.

גזיזא *Anfractus, Angusti vel obliqui recessus:* ולאגזוקי גזיזתא Et ad excipiendos anfractus, Pesach. folio 19.2. Glossa; מבואות קטנים Aditus, ingressus parvi, qui erant ad viam ascensus & descensus, & quandoq; descendebant per illos aditus, quandoque ascendebant. Author Aruch exponit שבילים עקומים semitas obliquas, quæ neque rectà tendunt ad ascensum, neq; ad descensum: דאיכא גזיזתא Quia sunt anfractus, angusti recessus, anguli per quos locus datur fugiendi, vel se abscondendi, Bava mezja f. 99.1. Aruch, דרך עקלתון. Vide & Pesach. fol. 113.1.

מגזיא *Falx putatoria, vel Forfex, quâ aliquid præciditur vel detondetur.* In Talm. Hieros. Massech. Schabbas c. 6. וחניתותיהם למזמרות *Et hastas suas* (convertent) *in falces putatorias*, Jes. 2.4. h.e. למגזיין, Glossa, כלי שגוזזין בו צמר, Instrumentum quo tondent lanam. Sic posset etiam ad גז referri.

גזב גזיב Sic adducitur in Aruch. In Gemara scribitur כזיב, Schebhiit folio 40.1. *Estq́; Proprium nomen Loci.*

גזברא *Quæstor, Præfectus ærario*, Esr. 1.8. Esth. 10.3. *Plur. emphat.* גזבריא Quæstores, Esr. 7.21. *In Talm. Schekalim cap. 5. sumitur pro Thesaurariis Ecclesiasticis, qui pecunias publicas Ecclesiæ præfecti sunt*, אין פוחתין משלשה גזברין Non sunt pauciores quàm tres thesaurarii. Vide ibi Bartenoram & Rambam.

גזז *Tondere, Succidere, Excidere, Abscindere, Discindere, Divellere. Partic.* הרי גוזז נבל את צאנו Ecce tondebat Nabal oves suas, 1. Sam. 25. v. 4. *Plur.* גוזזים Tondentes, Tonsores, 2. Sam. 13.23. *Cum Aff.* לגוזזי Tonsoribus meis, 1. Sam. 25.11. וכרחל לפני גוזזיה נאלמה Quæ coram tonsoribus suis obmutescit, Jesa. 53.7. *Particip. Pehil*, הגוז מן גזבאי Quæ incisa est à locustis, Psa. 72.6. *Plur.* בעדן דהוו גזיזין Tempore quo tondebantur, Cantic. 4.2. *Infin.*

בְּמִגַּז יָת עָנֵיה Cùm tonderet oves suas, 1.Sam.25.2. וְלָא תִגּוֹז לְמִיגַּז Ad tondendum, Genes.31.19. *Fut.* Non tondebis primogenitum ovium בֻּכְרָא דְעָנָךְ tuarum, Deut.15.19. *Ithpeh. Præt.* בָּתַר דְאִתְגְּזִיזַת Posteaquam detonsa esset herba שִׂחְתָּא דְמַלְכָּא Regis, Amos 7.1.

Apud Talmudicos: זבין להו מאני גזיי דפחרא Vendidit ipsis vasa fracta figulina, Glos. סרוקין Fissa. In Aruch legitur נסיסי, vide נסס. Item: אייתי לי מספרא ואיגזייך Adfer mihi forcipem, & radam te, tondebo te, Sanh. 96.1. כל העומד לגזוז כגזוז דמי Quicquid stat ad abscindendum, pro abscisso habetur, Ketubh. fol.51.1. hoc est, Quicquid in procinctu est ut abscindatur, pro abscisso habetur: Sic alibi dicitur; Uvæ quæ stant ad præcidendum, id est, quæ jam-jam præcidendæ sunt, habentur pro abscisis, juxta quosdam. Sic apud Latinos Cingendus pro Cincto haberi dicitur. Baal Aruch legit לגרור, in גר quarto. Vide & suprà in גז.

גזוין Tonsores, in Jon. quod aliàs dicitur גַּזָּזִין, ut antea positum. *Et secundum aliam significationem*, בגזיין דתכלא Cum involucris hyacinthinis, Ezech.27.24. pro Hebræo גלומי, quod significat *Vestes*, *Pallia*, quæ complicantur & involvuntur. Kimchi exponit *Gazas*, *Thesauros ex hyacintho*, juxta significationem vocis גִּזָא, quæ suprà posita. Baal Aruch legit גזריין דתכלתא.

גִּזּוּז *Rasio*, *Detonsio*, Jesa.3.24. & 22.12.

גזיזא *Pugnus*, *vel Teli quoddam genus:* גברא דרחיצנא עליה אריה לגזיזיה וקם Vir in quo confidebam, elevavit pugnum suum, & surrexit contra me, Sanhed. folio 7.1. Glossa הריס אגרופו. Sic quoque in Kama folio 5.1. Aruch explicat בלי זיין.

גזיין *Frusta*, *Fragmenta*, *Segmenta:* גְּזֵיי דְבַרְדָא Frusta grandinis, Berach. f.59.1. גזיי דפחרא Frusta figuli, Joma fol.78.2.

גֵּז *Fænisecium*, *secunda fæni sectio.*

גִּזָא · גִּזְתָא *Vellus. Constr.* וְרֵישׁ גִּזַּת עָנָךְ Primitias velleris ovium tuarum, Deuter.18.4. *Emphat.* וּמִגִּזְתָא דְאִמְּרַי Et de vellere ovium mearum, Job. 31.20. גִּזְתָא דְעַמְרָא Vellus lanæ, Jud.6.37. Sic fortè legendum עַל גִּזֵּי מִלְתָּא Super vellere melotæ, Esth.1.3. pro גִּנְזֵי.

גזוזטרא *Tabula*, *Tabulatum*, *Trabs major*, *è muro in publicum prominens*, Erubh. fol.78.2. *idem quod* גִּזְרָה Heb. Ædificium extrinsecus adjectum muro, de quo Ezech.41. *Plur.* גזוזטרות vel גזוזְטְרָאוֹת *Hinc vult R. Salom.* גזריות *in Oholoth cap.8. idem esse quod* גזוטראות. *Interdum scribitur cum Caph ab initio*, *interdum cum* ס *vel* צ *in medio. Interdum est mensura extensi utriusque brachii*, Ein klaffter; זִיזִין וּגְזוֹזְטְרָאוֹת Tigna & trabes majores, Bava bathra

cap.3. in Mischna. In Aruch parvo redditur Germ. Umbgang.

גְּזַל *Rapere*, *Abripere*, *Diripere*, *Vi surripere*, *ut Hebraicè. Præter.* וְיָתִיב גְּזֵילָא דִי גְזַל Et restituet rapinam quam rapuit, Levit.5.23. גְּזֵילָא גְזַל Rapinam rapuit, Ezech.18.12. *Plur.* וּגְזַלוּ גְזֵילָא Et rapuerunt rapinā, Ezech.22.29. *Part.* דְגָזֵיל לַאֲבוּהִי Qui diripit patrem suum, Prov.28.24. *Aliàs Hebræum* גָּזַל *per* אֲנַס *transferri solet.*

גְּזֵילָא גְּזֵלָה *Rapina*, *Raptum*, Lev.5.23. *Plural.* וּגְזֵילָתָא Et rapinæ, Eccles.5.7.

גזילות *Idem*, Cant.6.5.

גְּזֵל *Idem.* Plur. חוטפין גְזֵלִין Violentiis & rapinis, Gen.6.11. in Targ. Hieros.

גְּזֵלָנוּת *Idem*, Talm.

גַּזְלָן *Raptor*, *Prædo. Plur.* גַּזְלָנִין, apud Rabbinos frequens. In Ber.rab.sect.54. איזהו גַּזְלָן Quisnam est גַּזְלָן? Bar kappara dixit, זה שהוא גוזל בפרהסיא Is qui publice rapinam exercet, &c.

גּוֹזָלָא *Pullus avium. Plur. cum Aff.* עַל גּוֹזָלוֹהִי Super pullos suos, Deuter.32.11. in Targ. Hierosol. דִּי כָשְׁרִין גּוֹזָלֶיהָ Quòd legitimi sint pulli ejus, Psal.84.4. *Apud Talmud.* דאכל הרבה גוזלות בקינוח סעודה Qui comedebat multos pullos columbinos loco confectorum prandii, Sanhed. folio 94.2.

גְּזַם *Minari*, *Comminari : Partic.* גָּזֵים בְּשִׂפְוָתֵיהּ Minans labiis suis, Prov.16.30. *Fut. cum Aff.* בַּאֲלִימוּת אִידָךְ תִּגְזְמִנַּנִי In fortitudine manus tuæ comminaris mihi, Job.30.21. pro Hebræo תִּשְׂטְמֵנִי Odio prosequeris me. *Sic apud Talmudicos*, אֱנָשׁ דְגָזֵים וְלָא עָבֵיד Homo qui minatur, & nihil facit, Schebhuoth f.46.1. *Rabbini nonnisi in Pihel eo utuntur.*

גַּזְמָא *Minax*, *Comminator*, *Ultor*, *Ultionem minans vel tentans :* לְבַטָּלָא בְּעֵל דְבָבָא וּגְזוֹמָא Ut cessare facias inimicum & comminatorem, Psal.8.v.3. Veneta legunt גּוּמְזָא. Hebr. מִתְנַקֵּם Ultor Ulciscens.

גזום *Comminatio:* Hinc scribit R. D. Kimchi Psal.60.10. ad hæc verba, עָלַי פְּלֶשֶׁת הִתְרוֹעָעִי *Super me Pelescheth jubila*; דרך גיזום או דרך לעג hoc est, Dicit hoc per modum comminationis aut sarcasmi: דרך גזום *Per comminationem*, Sicut illic, *Lætare juvenis in adolescentia tua*, Eccles.11.9. subintellige; Et videbis, experieris quid eventurum sit tibi tandem: או דרך לעג מין שהכניעם *Aut per sarcasmum*; postquam videlicet depresserat eos. Hinc, ni fallor, scripserunt alii גזום etiam significare *Sarcasmū*, *Ironiam*, quasi nempe apud Kimchium דֶּרֶךְ לַעַג & דֶּרֶךְ גִּזּוּם essent synonima. Sed mens Kimchii est, Verba illa dupliciter posse sumi, vel per *Comminationem*, q.d. Jubila super me, & videbis quidnam facturus sim tibi: vel *Ironicè*, jubilare

[illegible], qui extremè depressus & [illegible]

[illegible] *stupenda aut mirabilis: Hyperbole*, [illegible] *locutio*, quam vocant שפת יתר [illegible] abundantem sive excedentem: דֶרֶךְ [illegible] *hyperboles, hyperbolicè.* Elias vult [illegible], in voce חָבֵאי. Plura exempla vide in Aruch. Videatur etiam Majemon in More [illegible] 2 cap. 47. ubi de hyperbolis Prophetarum [illegible].

להפליג הענין *Hyperbolicè, vel Ironicè loqui:* הגוים ולהגזים ט Exaggerare rem, & hyperbolicè eam describere.

II. Est *Præcidere, Amputare ramos in arboribus*, in Avoda Sara f.50.2. Et inde Nomen,

נזום *Amputatio, Locus ubi ramus est abscissus*, Ibid. סָכִין שֶׁמֶן לגזום Ungunt oleum in locum amputationis.

גזע גֶזַע *Truncus arboris, pars ea quæ est supra terram; quæ infrà, vocatur* שֹׁרֶשׁ *Radix:* העולה מן הגזע שלו Quod provenit ex trunco, est ipsius, Basra cap.5. in Misna.

גזף *Indignari, Irasci:* דְּכִי מִנְזַף בְּעָלְמָא Eò quòd iratus est mundo. Citat Aruch ex Gemara Avoda sarah folio 55.1. Sed ibi nunc aliter legitur.

גזר Primò *Secare, Scindere, Abscindere, Exscindere: Præcidere, Amputare:* כְּמוּסְיָא דְגָזַר בִקְרָבָא: Sicut equus exscindens in bello, id est, in conflictu discurrens, & scissuram aciei faciens, Jer.8.6. [illegible] Aruch in נז quarto legit דגזיא à נז Transire. [illegible] תִגְזְרוּן כַּרְמֵיכוֹן Putabitis vites vestras, Levit. [illegible] in Jon. *Ithpehal*, אתגְזֶרֶת אֶבֶן Excisus est lapis, Dan.2.45. *Et cum* ה *ab initio, more Hebraico*, [illegible] d.v.34. אתגזרית מִן עָלְמָא Excisus sum è mundo, Thren.3.54. *Fut.* יִתְגְזֵיר כִּמְשַׁכְּנֵיה Exscindatur ex habitaculo ejus fiducia ejus, Hebr. יִנָּתֵק Job.18.14.

Secundò, *Circumcidere:* גְזַר יְהוֹשֻׁעַ כָּל עַמָּא Circumcidit Josua omnem populum, Jos.5.4. לָא גְזַר יָתְהוֹן Non circumciderunt eos, ibid. v.7. *Part. Pehil*, אֲרֵי גְזִירִין הֲווֹ Quia circumcisi fuerũt, v.5. *Imperat.* גְזַר יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Circumcide filios Israel v.2. *Fut.* וְתִגְזַר יָתֵיהּ Et circumcidet eum, Exod 12.44. *Inf. cum Fut.* מִגְזַר יִגְזַר יְלִיד בֵּיתָךְ Circumcidendo circumcidetur natus domi tuæ, Genes.17.13. לְמִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא Ut circumcidatur [illegible] omnis masculus, Genes.34.15. vide & ve[illegible]

Apud Talmudicos proverbiale est: שכם נסיב ומבגאי גזר *Sichem duxit (Dinam) & Misgæus fuit circumcisus id est, multatus*, Maccos fol.11.1. *Si quando delirant Reges, sæpè plectuntur Achivi.* Simile vide in גר & שלם. Pro גזיר in Ber. rab. sectione 8. & inde in Aruch, legitur קטין, quod idem, & pro מבגאי legitur in Ber. rab. מגבאי.

גזור *Circumcisor, qui circũcidit infantem:* שאילתיה את רבי יהודה הגוזר Interrogavi Rabbi Jehudam circumcisorem, Schab. f.130.2. Glossa, מוֹהֵל.

Tertiò est *metaphoricè, Decidere, Decernere, Præcise aliquid Statuere, Ordinare, Definire. Futur.* ותגזר מֵימְרָא Et decernes verbum, Jobi 22.28. *Imper.* גזרו תַעֲנִי Decernite jejunium, Joël.1.14. *Ithpehal*, וכד אתגזר קֳדָם יהוה Et quando decernitur coram Domino, Eccles.8 4. אתגזרו מן שְׁמַיָא Decretæ sunt è cœlis, Ruth.1.1 אֵכְדֵין יתגזר מן שְׁמַיָא Quomodo decernatur è cœlis, Ruth.3.18. *Hoc sensu apud Rabbinos est frequentissimum.*

Quartò est *Pangere, Inire fœdus, ut* כָּרַת *Hebraicè, cum nomine Fœderis junctum: Præterit.* גזר יי עם אַבְרָם קְיָם Pepigit Dominus cum Abrahamo fœdus, Gen.15.18. גזר עִמָּךְ Pepigit tecum, Deuter.29.12. די גְזַרוּ קְיָמִי Qui pepigerunt fœdus meum, Psal.50.5. וגזרתון קְיָם קֳדָמַי Et pepegistis fœdus coram me, Jerem.34.15. *Part.* אֲנָא גָזַר יָת קְיָמָא Ego pango fœdus, Deut.29.14. גָזְרִין קְיָם Pangunt fœdus, Hos.10.4. *Imperat.* גְזַר לָנָא קְיָם Pange nobiscum fœdus, 1.Sam.11.1. *Plur.* גְזַרוּ לָנָא קְיָם Pangite nobiscum pactum, Jos.9.6. *Futur.* בְּדָא אֶגְזַר לְכוֹן In hoc pangam vobiscum fœdus, 1.Sam.11.2. דיגְזוֹר קְיָם עִמָּךְ Ut pangat fœdus tecum, Jobi 40.23. לָא תִגְזַר לְהוֹן וּלְטַעֲוָתְהוֹן קְיָם Non panges cum ipsis, & cum idolis ipsorum fœdus, Exod.23.32. נגזר קְיָם Pangamus fœdus, Genes. 31.44. וְיִגְזְרוּן עִמָּךְ קְיָם Et pangent tecum fœdus, 2.Sam.3.21.

Quintò est *apud Grammaticos, Derivare:* ut apud Aben Esram, הגוזרים אותו מהשליך Qui derivant eam à verbo השליך, Jesa.6.13.

גְזַר *Decretum, Sententia:* גזר דין Decretum judicii, Sententia judicialis.

גזירה גְזֵירְתָא *Pactum, Decretum, Statutum, Constitutio, Sententia:* וַהֲוַת לִגְזֵירָא Et fuit in statutum, Jud.11.39. *Constr.* בִּגְזֵרַת עִיר Ex decreto vigilum, Dan.4.14. גְזֵרַת שְׁנָא Statutum uniuscujusq; anni, 1.Reg.10.26. בִגְזֵירַת מֵימַר מַלְכָּא Ad decretum vèrbi Regis, Esth.1.13. *Emph.* בָּתַר דְאִתְחֲתַם גְזֵירְתָא Posteaquam obsignatum est decretum, Jes.8 21. *Plural.* עֲבַדוּ גְזֵירִין דְלָא תַקְנָן Fecerunt decreta, quæ nõ sunt recta, Ezech 20.25. *Constr.* בִגְזֵירַת אֲבָהָתְכוֹן In decretis patrum vestrorum, ibid. v.18. *Cum Aff.* דִקְשַׁיָן גְזֵירָתְהוֹן Quorum decreta dura sunt, Cant.1.7. *Et formâ masculinâ*, וְיִתְכְּתַב בִגְזֵרֵי דְפָרְסָאֵי Et scribatur inter decreta Persarum, Esth.1.19. *Apud Rabbinos & Talmudicos sæpè sumitur Synecdochicè, pro Decreto persecutionis, Persecutione.* Unde שמד & גזירה frequenter pro synonimis ponuntur. Vide שמד. *Deinde est Circumcisio,*

Exod.4.26.27. in Jon. *Abscissio:* גזרת Abscisionem circumcisionis, hoc est, abscissam particulam præputii, Exod.4.26. in Jon. *Item Propositio Logica*, More in præf. *Præterea usurpant Hebræi etiam de Ordinatione, Prædestinatione, Fato, Decreto Divino, quod homini, aut rebus humanis tamquam inevitabile impositum est: item de Influentia ex astris indeclinabili. Legitur etiam apud Rabbinos:* גְזֵרָה מִקַּל וָחֹמֶר *Constitutio à levi ad grave, id est, Argumentum, Argumentatio à minori ad majus:* גְזֵרָה שָׁוָה *Constitutio par, vel æqualis*, hoc est, *Argumentum à pari.* Unus est ex tredecim modis explicandæ legis. Ex. Gr. De Israelitis dicitur, *Ne inducite calvitium inter oculos vestros propter mortuum*, Deut.14.1. De sacerdotibus: *Ne calvitium capiti inducunto*, Lev. 21.5. Per modum à Paribus hæc duo loca explicantur: hic de toto capite: ergo & ille de toto capite intelligitur, Bathra 36.1.

גזורתא *Circumcisio:* אדם גזורתא הדין Sanguis circumcisionis istius, Exod.4. v.26.27. in Jon. *Cum Aff.* מן כיב גזורתהון Ex dolore circumcisionis ipsorum, Genes.34.25. in Jon.

גְזָרִים *Segmenta, Sectiones: metaphoricè Syllabæ, quasi vocis segmenta, apud Grammaticos Hebræos.*

גזרין *Partes à toto dissectæ:* לתרין גזרין In duas partes, 1.Reg.3.26. *Hinc dicitur de Grege minuto & exiguo, id est, de parte quadam gregis universi, ejus quasi Segmento:* כתרין גזרי עזין Sicut duo minuti greges caprarum, 1.Reg.20.27.

גִזְרָא *Securis à secando dicta:* בגיזרא דפרזלא Securi ferreâ, in Bava kamah, fol.81.2. *Metaphoricè eo intelligitur Decretum durissimum & severissimũ, quale est* נדוי *Excommunicationis species. Plural.* מפציעין את מוחו בגזירין Contundunt cerebrum ejus securibus, Sanh.fol.81.2.

גְזֵרָה *Sectio:* In Schab. fol.54.col.2. Asinus non egredietur (in Sabbatho) cum loro, דעבדי לה לגיזרא quod faciunt ei ad sectionem. Sensus est, Quando asinus in incessu pedes collidit, atque se lædit, loro cingunt pedes ejus, ubi se invicem collidunt, & quasi secant vel scindunt. *Grammaticis sic dicitur Ordo ac Classis quæque Verborum:* ut, גִזְרַת שְׁלֵמִים Classis perfectorum: גזרת נחות Classis quiescentium. *Usurpant etiam, quando derivationem alicujus vocis ostendere volunt:* מִגִּזְרַת Ex sectione istius vel istius vocabuli, aut loci, id est, ab ista voce, vel ex isto loco derivatur. *Plurale* גזרות, vide suprà in נז.

גזרין *Frusta, Segmenta ligni, Ligna fissa*, Scheiter holtz: לא פחות משני גזרי עצים Non dabit minus, quàm duo frusta ligni, Schekal. cap.6. Joma c.2. In Tamid cap.2. explicatur in glossa, עצים ארוכים Ligna oblonga. Baal Aruch, חתיכות העצים. In Sevachim folio 82. גזרים שעשה משה Ligna fissa quæ fecit Moses (ad conservandum ignem sacrum) longitudo eorum erat cubitus, latitudo cubitus, &c.

גָזְרִין *Haruspices, quasi Sectores dicti, quia exsecabant victimas, ut ex partibus possent futura prædicere*, Dan.2.27. וְגָזְרַיָּא Et haruspices, Dan.4.4.

גזירות *Impressiones meteoricæ, ut est generatio nivis, grandinis, pluviæ & similium*, Guido.

גזרון *Stellæ nomen, quæ exit per sextam fenestram firmamenti*, Guido ex zohare col.305.

גזרדיא *Angeli nomen ad Orientalem partem præfecti*, Guido ex zoh. col.353.

מגזרא *Serra, juxta Hebræos: Alii, Securis: Plurale* ובמגזרי ברזלא Et serris vel securibus ferreis, 2.Sam.12.31.

גזירפטין *Exactores*, Nothdringer *reddit Christianus Gerson Germanicè:* אי בטלי דייני בטלי גזירפטי Si cessant judices, cessant quoque exactores, Sanh. fol.98.1. Glossa: גזירפטי sunt Judices populorum mundi, qui percutiunt Israelitas baculis. Idem legitur in Schab. f.139.1. לא קימי מינן לא רישי נהרי ולא גזירפתי Nõ constituunt è nobis neque principes fluminũ (hoc est, publicanos מוכסין, ut in Glossa explicatur) neq; exactores, vel lictores, Taanith f.20.1. Glossa, פרדיוטין Lictores, Carnifices, Justitiæ executores. In Aruch citatur hæc vox גאזי רפאטי in גז septimo: sed nec in Veneto, nec Basiliensi Talmud ita legitur.

נָחָה *Inclinare:* כּוֹתֶל הַנּוֹטֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים Paries inclinans in publicum, hoc est, plateam communem, Moed katon folio 7.1. נחות עַל הַמִּזְבֵּחַ Inclinãtes super altare, Suc.f.45.1.

* נחט Vide suprà in נחט.

נָחַךְ *Ridere, Irridere, Deridere, Illudere:* כד נָחֵךְ סִכְלָא Quando ridet stultus, Prov.10.23. וְתַחְכֵא ביומא אחריתא Et ridet in die novissimo, Prov.31.25. *Infin. cum Præt.* מנחך נחכת Ridendo risi, vel, ludendo lusi, Prov.26.19. למנחוך בי Ad illudendum mihi, Gen.39.17. *Fut.* בתברכון אנחך In contritione vestra ridebo, Prov.1.26. דיתיב בשמיא יגחך Qui sedet in cœlis ridebit, Psal.2.4 יי יגחך עלוי Dominus irridebit illum, Psal.37.13. אגחך אמטולהון Ridebo propter eos, Jobi 29.24. תגחך להון Irridebis eos, Ps.59.9. ואמטולתיה יגחכון Et propter eum ridebunt, id est, eum deridebunt, Psal.52.8. *Ex Pahel Partic.* וכען מגחכין עלי דעדקין Et nunc derident me parvuli, Jobi 30.1.

גוחכא *Risus, Derisio, Irrisio:* אף בגוחכא כאיב לבא Etiam in risu dolet cor, Pro.14.13. חולעבא וגוחכא Sanna & irrisio, Psal.79.4.

ניחוך *Idem:* מביא לידי ניחוך Exponit risui.

נַחְכָן *Irrisor, Illusor:* אלהכון נחכן הוא Deus vester illusor est, Sanh. fol.39.1.

נחל נחילנא Sic citat Aruch ex Cholin f. 63.2.

Sed

[illegible] בוחילא. Sic [illegible] Ave qua [illegible], utrum munda [illegible], an immunda.

נחן [illegible] se. Procidere, Procumbere [illegible] se. Præt. וּנְחַן גַּבְרָא Et [illegible], Genes.24.26. in Jon. ונחן [illegible] procubuit in terram, 1.Reg. [illegible] Et incurvavi me, & adoravi [illegible] 24.v.48. נְחַנוּ [illegible] Prociderunt & [illegible], Exo[illegible] pro נחנו, Sic Gen.43.27 [illegible] Jon. [illegible] Ipsi incurvant se & cadunt, [illegible] 20.4. [illegible] לָא תְהֵי נָחֵן לְאַנְדְרְטָא Non incurvabis te ad imaginem, Esth. 3.2. Plur. נָחֲנִין לְאַנְדְרְטָא [illegible] se ad imaginem, Ibidem. נָחֲנָן לִי [illegible] abant [illegible] Genes.37.9. וּנְחִינָן Et incurvavit se [illegible] Gen. 27.6. Jon. Infinit. לְמִנְחַן לָךְ Ad incurvandum tibi, Genes.37.v.10. in Jon. Futur. [illegible] Adorabimus & incurvabimus nos, Psal. 95.6. Pahel נַחֵן Idem: Fut. קֳדָמוֹהִי יְנַחֲנוּן Coram eo procumbent, Psal. 22.30. וִינַחֲנוּן קוֹמָךְ Et prosternent se coram te, Genes.27.29. in Jon: Partic. מְנַחֲנִין קֳדָמוֹי Et procumbebant coram eo, sal. vitulo, Exod.32.19. in Jon. Sic verbis Hebræis כָּרַע & הִשְׁתַּחֲוָה respondet. Usus ejus est in proverbio quodam Talmudico, quod vide in גרן. Syr. dicitur אהנהן per ה, Mar.1.7.

נחץ Polire, Lævigare, ut linteum lævigari solet. Glätten. מְגוּהָץ Lævigatum.

ניהוץ Lævigatio, Kethubh. fol.10.2. Hæc fit באבן זכוכית lapide vitreo, sc. in linteis: ניהוץ שלנו ככיבוס שלהם Lævigatio nostra est sicut candefactio ipsorum, Jevammoth fol.10.2.

נהר ניהור vel ניחור Rufus, Rubicundus: ראה את הכושי ואת הניהור ואת הלוקן Somnians se videre æthiopem, & rubrum, & impensè album, dicet: Benedictus sit, qui variavit creaturas, Berach. fol. 58.2. Glossa, אדום הרבה Rufus valdè. Alibi, הכושי והניחור Æthiops-niger & candidus, Bechor. folio 45.2. ubi in Gemara ניחור primò quidem חיורא exponitur, sed postea mox סומקא. Iterum, ולא צחור ולא ניחור Neque candidum, neque rufum, Berach. folio 31.2. Glossa ניחור hoc est, qui nimis candidus est.

נְחִירִים Vide suprà in נחר.

נט Generale Nomen est litterarum contractus & instrumentorum, ut vocantur: ut, גט חוב Literæ debiti vel crediti: Bava kama fol.95.1. Per [illegible] hujus speciei sic communiter vocatur Libellus repudii, [illegible] divortii, ein Scheidbrieff: הזורק גט לאשתו Qui projicit, id est, porrigit, dat libellum repudii uxori suæ, Gittin cap.8. in Misna. Exemplar libelli divortii vide apud Majem. in הלכות גירושין cap. 4. גט כשר Libellus rectus, legitimus, contrà: גט קרח Libellus repudii calvus, pasul nempe, שקשריו מרובין מעדיו Cujus ligamenta plura sunt, quam testes; qui calvus est in quibusdam ligamentis, nullis testibus subsignatus, Gittin cap.8. in Misna. Quid autem hoc sit, vide in Bartenora & Majemonide. Sic etiam dicitur גט מקושר Libellus ligatus Vide Basra cap. ult. וְיִכְתּוֹב לַהּ גֵּט פִּטּוּרִין Et scribet ipsi libellum dimissionum, Deut.24.1. id est, literas divortii, quibus uxorem à se liberam dimittat, Hebr. ספר כריתות Libellum excidii, quo conjugale fœdus rescindit, & uxorem dimittit. Pro hoc scribitur Jesa.50.1. אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין Epistolam dimissionum: & alibi conjunctim, אִגֶּרֶת גֵּט פִּטּוּרִין, Jerem.3.8. Plurale גִּטִּין. De hoc integer Tractatus est Talmudicus, qui Gittin vocatur, & de Divortiis agit.

* גטורין גטר Vide in דגם.

נטש נִטְשָׁא Sordities, Sordes, Lev.1.16. in Targ. Hierosl. Heb. בְּנֹצָתָהּ.

ניא גֵּי Vallis. Plur. גֵּאָיוֹת Ezech.31.12. Sic apud Talmudicos in Scheviith cap.3. Avoda sara folio 54.2. ubi sumitur pro Fossis aquarum, ut & Baal Aruch explicat. Porrò hinc compositum est גֵּי הִנֹּם, vel גֵּי בֶן הִנֹּם, Jos.15.8. Vallis Hinnom, ubi liberi in honorem Molech comburebantur. Inde גֵּהִנֹּם Gehenna, pro loco inferni & æternorum suppliciorum. Vide suprà in ordine גהן, & Lexicon nostrum Hebraicum, Drus. in Commentar. ad voces Ebraicas Nov. Test.

נינ גִּינִית Cupa, Labrum, Tina, Dolium: גינית סדוקה Cupa fissa, Schab. fol.157.2. Vide & in Ber. rab. sect.33. Schab. fol.18.1. & 109.1. כלום כפיתה עלינו את ההר כגינית An obtexisti nos monte tamquam cupâ? In Avoda sara ab initio, כפה עליהם הר כגינית Operuit super eos montem tamquam cupam. Nempe cùm daretur Lex, evulsit Deus montem Sinai, & elevavit eum in aërem, splendebatque instar speculi, unde populus dicitur stetisse sub eo, Exod.19.17. Vide illic Jonathanem, & Schabb. fol.88.1. super hunc locum, & Bes Jacob fol.168.2.

ניד גִּידָא Nervus: גִּידָא דְנַשְׁיָא Nervus femoris, Gen.32.32. Plur. וְאֶתֵּן עֲלֵיכוֹן גִּידִין Et dabo vobis nervos, Ezech.37.6. Apud Talmudicos: האפרסקין משיטילו גידים Persica antequam gestent nervos, id est, fibras instar nervorum, Maaseroth cap.1. Deinde sumitur etiam pro Membro virili, ut Nervus apud Latinos: הקפת גיד ולא הקפת ביצים Circumdatio nervi, sed non circumdatio ovorum, id est, testiculorum, Sanhed. fol.68. סירוס הגיד Castratio nervi (non testiculorum) Kiddusch. fol.25.1.

גַּיֵּד Enervare, Nervos incidere & amputare. Un-

 de Par-

de Participium præteritū paſsivum, מְגוּיָד Ner-
vis ſucciſus, Oholoth cap.1.

II. גִּידָא *Abſynthium. Ponitur in Targum pro Hebræo* לַעֲנָה. *In Aruch ſcribitur, Daleth eſſe da-geſſandum:* אַרְוַנִי גִּידָא Inebriavit me abſynthio, Thren.3.15. וְאַחֲרִיתָהּ מְרִירָא הֵיךְ גִּידָא Et noviſsimū ejus amarum eſt ſicut abſynthium, Prov.5.4. דְּהַפְכִין דִּינָא לְגִידָא Qui convertunt jus in abſyn-thium, Amos 5.7. *Plur.* אַשְׁקְיוּ יָתִי גִּידִין Potarunt me abſynthio, Thren.3.19. מְרִיר כְּגִידִין Amarum ut abſynthium, Jere.9.15. *Hinc legitur apud Tal-mudicos:* דברים שקשים לאדם כגידין Verba quæ dura ſunt, (i.e. amara) homini ut abſynthium, Schab. fol.86.1. Dicitur de Moſe, poſt benedictiones Legis, pœnas & maledictionem ejuſdem neglectæ, proponente. Illæ mel, hæ abſynthium Judæis erant. Sic communiter exponunt: Quid ſi interpreteris, *Dura ut nervi.* Quid enim nervis fortius?

אַגְדְנָא *Idem:* מְרִיר כְּאַגְדְנָא דְמוֹתָא Amarum ut abſynthium mortiferum, Deuter.29.18. in Jonath.

III. גִּידָא *Coriandrum*, Hebr. גַּד: ut, וְהוּא כְּבַר זֶרַע גִּידָא חִוַּר Et erat (ſcil. manna) tamquam ſe-men coriandri album, Exod.16.31. *Apud Talmu-dicos, ad hunc locum:* עגול כגידא Rotundum ſicut coriandrum, ולבן כמרגלית & album ſicut marga-rita, Joma fol.75.1.

IV. גִּידָא · גִּיד *Ripa, Littus.* Vide ſuprà in גוּד.

גיהן גיהיא *Maculoſum ex albo & rubro*, Bechor. fol.45.2.

גין בַּר גִּינָא Nomen avis vetitæ, pro Hebraico עָזְנִיָּה, Deut.12.14. in Jon.

גיל גִּילָא · גִּלָא *Stipula:* וְיָת גִּלָא יָבֵשׁ Et ſtipulam aridam perſequeris, Jobi 13.25. *Plurale,* לְגַבָּבָא גִּילֵי לְתִבְנָא Ad colligendum ſtipulas pro ſtramine, Exod.5.12. לְגִלֵי אִתְחֲשִׁיבוּ לֵיהּ Pro ſtipu-lis reputati ſunt, Jobi 41.19.20.

II. גִּיל *Similitudo, Similis, æqualis natura, con-ditio & ſtatus:* אשר כגילכם Qui ſunt ſecundum ſi-militudinem veſtram, Dan.1.10. id eſt, ejuſdem conditionis. *Apud Talmudicos,* בֶּן גִּילוֹ Filius ſi-militudinis ipſius, id eſt, qui eadem horâ, & ſub eodem planeta natus eſt, Bava metzia fol.27.2. Gloſſa, בן מַזָּלוֹ. Fortè eſt à גלל, quod ſignificat Revolutionem cœli æqualem.

III. גִּיל *Malleus campanæ:* דומה לפעמון זהב והגיל שלו מן מרגלית Similis eſt tintinabulo aureo, cu-jus malleus eſt margarita, Vajikra rab. ſect.27. In Jelammedenu fol.60.3. legitur per ו, והגול.

גין בְּגִין *Propter:* בְּגִין לְנַסָּאִיהוֹן וּבְגִין לְמִבְהֲתִיהוֹן Ut tentaret, & ut pudefaceret eos, Eccleſ.3.18. בְּגִין חַמְשָׁא דְּחַסִּירִין Propter quinque ſanctos, Gen.

18.28. שְׁבוֹק לָהּ בְּגִין רַחֲמָךְ Remitte ei propter miſe-ricordiam tuam, v.29. בגין זַכְוַת אַרְבְּעִין Propter juſtitiam quadraginta, ibid. in Targ. Jonath. בְּגִין אִנְתְּתָךְ Propter uxorem tuam, Exod.18.6. in Jon. בְּגִין דְּתִתְבָּרְכִנָּךְ נַפְשִׁי Ut benedicat tibi anima mea, Geneſ.27.4. Jon. בְּגִין כֵּן · בגין כן *Propter ſic,* id eſt, *Propterea, Quapropter, Idcirco, Igitur, Ideo, Heb.* עַל כֵּן. *Nam* בגין *idem quod* עַל: ut, בגין בן אתת לָנָא עַקְתָא הָדָא Idcirco obvenit nobis anguſtia hæc, Geneſ.42 21. in Jon. בגין בן אִתְמְסַר בְּיַד מַלְכָּא דְאַתּוּר Idcirco traditus eſt in manū Regis Aſſur, Eccleſ.10.9. בְּגִין כן אמרית Idcirco dixi, Jobi 9.22. בגין דִּי *vel* בְּגִין דְּ *Eò quòd, Eò ut, Propterea quòd vel ut:* בְּגִין דִּי אושיט ידיה Eò quòd extendit manum ſuam, Eſth.8.7. ובגין כֵּן תְּהֵי יָתְבָה Et idcirco ſedebit, Thren.1.1. *Cum Affixis,* וְאִין לָא תקבל יָתִי בְּגִינִי Et ſi non recipias me propter me, Exod.18.6. in Jonath. דְּפָלְחִית יָתָךְ בגינהון Propter quas tibi ſer-vivi, Geneſ.30.26. in Jon. ואוכח בְּגִינְהוֹן מַלְכַיָּא Et redarguit ipſorum cauſsâ Reges, Pſal.105.14.

גים גַּיְסָא גַּיִס *Exercitus, Turma, Cohors. Plur. cum Aff.* תְּשׁוּךְ גַיְסָהָא Compeſcas cohortes ejus, Pſ.65.11. *Apud Talmudicos,* הַמְּדִינָה מְשׁוּבֶּשֶׁת בְּגַיָּסוֹת Urbs conturbata exercitibus, Jebham. fol.122.1. R.Salomon ſcribit, 185. millia ab Angelo occiſa, 2.Reg.19.35. fuiſſe omnes רָאשֵׁי גַיָּסוֹת Capita, Du-ces exercituum. *Hinc Verbum,*

גַּיֵּס *Exercitum, Turmam colligere, congregare:* במדרש מגייס חיילותיו Congregabat cohortes ſuas: כמה גייסות אני יכול לגייס Quot cohortes ego poſſum congregare, Medr. Ruth. cap.1.v.5.

גִּיס *Affinis. Elias vult cū Pronomine tantum uſurpari:* גִּיסִי Affinis meus, veluti Sororis maritus, Sororius, Levir. *Fœmin.* גִּיסָה *Fœmina affinitate conjuncta, Germ.* Geſchwey/ *ut, Fratria, Fratris uxor, Glos, mariti ſoror:* גִּיסָתִי Cognata mea. Vide etiam ſuprà in גום.

גיסא Vide in גסס.

גיף *Ripa, Littus, idem quod* כֵּיף: ut, עַל גֵּיף נַהֲרָא Ad ripam fluminis, Exod.2.3. in Jonath. דְּעַל גֵּיף נַחֲלֵי אַרְנוֹן Qui eſt ad littus fluvii Arnon, Deut.4.48. in Jon.

גיף Vide ſuprà in גוף.

גיץ *Plur.* גִּיצִין *Foſſæ, Foveæ:* בגיצין דמחמרין In foveas lutoſas, cœnoſas, Pſalm.140.11. Fortè meliùs legeretur בגומצין.

גיר גִּירָא *Jaculum, Sagitta:* וְלָא יִקְשֵׁית תַּמָּן גִּיר Neque jaculabitur illuc ſagittam, 2.Reg. 19.32. כגיר סְחִיף Sicut ſagitta acuta, Jerem. 9.8. עַל אֲתַר גִּירָא Ad locum jaculi, 1.Sam.20.37. *Cum Aff.* בֵּית גִּירָךְ Domum ſagittæ tuæ, pharetram tuam, Geneſ.27.3. in Jon. *Plur.* וּשְׁלַח מַחֲתֵיהּ כגירין Et miſit plagas ſuas ut ſagittas, 2.Sam.22.15. *Cum Aff.* דִּי גִירוֹהִי מְחָרְפִין Cujus ſagittæ acutę ſunt, Jeſa. 5.28.

[illegible] præterea in נרר. *Apud Talmudicos*, [illegible] abatur sagittas, Nedar. fol. 76.2.

[illegible] נירא *Calx, Tectorium ex calce*: על [illegible], super calcem, id est, in tecto-[illegible] Dan 5.5. כאבני גיר Sicut lapides cal-[illegible] וּסְתוֹן בְּגִירָא בביתא Et obduxerunt [illegible] parietes domus, Amos 2.1. R. Sa-[illegible]on scribit in Betza fol. 15. col. 1. גיר מן קרקע [illegible] hoc est גיר est species terræ denigran-[illegible]

גִּירָאָה *Sagittarius, conficiens sagittas.* Extat in גִּירָאָה בגירריה מקטיל מדיל ירדה [illegible] *Sagittarius sagitta suâ occiditur, quæ opera* [illegible] *la fuit*, Pesach. fol. 28.1. Dicitur [illegible] eos, quibus proprium opus, artes consilia, exitio fuit. Simile vide in חדר in voce חרדלא, & in פרן.

Te[illegible] גירי דדוביא In Schab. fol. 109.2. sumitur pro [illegible]is vel frondibus vitium, vel juxta alios, pro Semine lini, ut notatur in Aruch.

נית נת *Grex, Pecus, Possessio*: גִּיתֵי עָנָא וגיתי תוֹרֵי Greges ovium & greges boum, Genes. 26. 14. מָרֵי נִתִּין Domini gregum, id est, pecuarii, Amos 1.1. Sic, מָרֵי גִיתֵי הֲווֹ Pecuarii fuerunt, Genes. 46.34. *Cum Aff.* וַהֲוָה גִיתֵיהּ Et fuit pecus ejus, Jobi 1.3. הֲווֹ עִם גיתוהי בחַקְלָא Fuerunt cum gregibus suis in agro, Genes. 34.5. Respondet Hebræo מקנה. *Veneta interdum cum Chirek abusivo scribunt, quandoq; etiam cum Dagesch in* ת.

נית Adducit Aruch ex Ber. rab. sect. 33. sed non reperio. Aquinas exponit עמק Vallis.

גְּלָא גְּלִי גלה *Migrare, Demigrare, Emigrare, Remigrare, Deportari, Abduci in captivitatem*: Item, *Revelare, Detegere, Manifestare, vel, Detegi, Revelari. Præterit.* גְּלָה יְקָרָא מִיִשְׂרָאֵל Migravit gloria ab Israële, 1.Sam. 4.21. אֱלָהֵן אִם גְּלָה רָזֵיהּ לְעַבְדוֹהִי נְבִיַּיָא Nisi revelaverit secretũ suum servis suis Prophetis, Amos 3.7. עֶרְיְתָא דַאֲבוּהִי גְּלִי Nuditatem patris sui revelavit, Levit. 20.11. אֲרֵי בְּחוֹבֵיהוֹן גְּלוֹ Quia propter peccata sua deportati sunt, Ezech. 39.23. *Participium*, דְּגָלֵי רָזָא Qui revelat secretum, Proverb. 20.19. וְאַף אִם גָּלֵי אַתְּ Quinetiam si migraturus es, 2.Sam. 15.19. מְטַלְטַל וְגָלֵי בְאַרְעָא Vagus & exulans in terra, Gen. 4.14. *Plural.* בְּרֵישׁ גָּלַן In capite eorum qui captivi ducuntur, in captivitatem euntium, Amos 6.7. *Famin.* גָּלְיָא וּמְטַלְטְלָא Exulans & vaga, Jesa. 49.21. לֵית נְבוּאָה גְלִיָא Non erat Prophetia revelata, 1.Sam. 3.1. גְּלַיִן קֳדָמוֹהִי כָּלִין Detecti sunt corã ipso renes, Jer. 12.20. *Infin.* מִגְלָא יִגְלוּן Deportando deportabuntur, Amos 5.5. *Imper.* וּגְלַה בִּימָם לְעֵינֵיהוֹן Et emigra in die in oculis ipsorum, Ezech. 12.3. *Futur.* בְּכֵן כְּעַן יִגְלוּן Idcirco nunc emigrabunt, captivi ducẽtur, Amos 6.7. *Pahel Præt.* גַּלִּי צִדְקְתֵּיהּ Revelavit justitiam suam, Psalm. 98.2. גַּלֵּיתִי יָת מַטְמְרוֹהִי Revelavi abscondita ejus, Jerem. 49.10. אִנּוּן גַּלִּיאוּ קְלָנַהּ Ipsi discooperuerunt turpitudinem ejus, Ezech. 23.10. *Futur.* וַאֲגַלֵּי לְהוֹן תְּרַע תְּיוּבָא Et revelabo ipsis portam resipiscentiæ, Jere. 3. 6. ותגלי ארעא Et revelabit terra, Jesa. 26.21. אֲגַלֵּי אוּדְנָךְ Revelabo aurem tuam, Ruth. 4.4. הָדֵין יְגַלֵּי אוּדְנָא בְנֵי נָשָׁא Tunc revelabit aurem filiorum hominum, Jobi 33.16. *Ithp. Præter.* אֲרֵי אִתְגְּלֵי יְיָ לִשְׁמוּאֵל Quia revelavit se Dominus Samueli, 1.Sam. 3.21. דְּאִתְגְּלִי יוֹמָא דֵין Qui revelavit, retexit se hodie, 2.Sam. 6.20. דְּאִתְגְּלִיאוּ לְבָבֶל Qui abducti sunt in Babel, Jerem. 40.1. *Infinit. cum Præter.* אִתְגְּלָאָה אִתְגְּלֵיתִי לְבֵית אֲבוּךְ Apparendo apparui domui patris tui, 1.Sam. 2.27. *Particip.* מַכְסְנוּתָא דִמְגַלְּיָא Correptio manifesta, Proverb. 27.5. Ex *Ithpahel*, אִתְגַּלֵּיתָ Revelasti te, בְּיוֹם אִתְגַּלִּיתָךְ In die quo revelasti te, Judic. 5.4. *Infinit.* אוֹסִיף יְיָ לְאִתְגַּלָּאָה Perrexit Dominus revelare se, 1.Sam. 3.21. *Talmudicè*, איגלאי מלתא Innotuit res, Sanh. fol. 109.2. *Aphel*, דְּאַגְלִי נְבוּכַדְנֶצַּר Quem deportavit Nebucadnezar, Jerem. 29.1. דְּאַגְלֵיתִי מִירוּשְׁלֵם Quam deportavi ex Hierusalem, v. 4. *Infinit. cum Aff.* לְאַגְלוּתָךְ Deportare te, Thren. 4.22.

Apud Rabbinos jungitur huic verbo sæpè Nomen פָּנִים, *& tum significat, Impudenter, Protervè, Audacter agere*: מגלה פנים בתורה Revelat faciem contra Legem, id est, protervè, impudenter agit vel insurgit contra eam.

גָּלְוָא גלותא & גָּלוּ גָּלוּת גָּלוּתָא *Deportatio, Abductio, Migratio in captivitatem, Exilium, Deportata multitudo*: גָּלוּ שְׁלֵמָא Deportatio perfecta, Amos 1.9. וְכָל גָּלוּתָא Et omnem deportationem, Jerem. 28.6. לְוָת שְׁאָר סָבֵי גָלוּתָא Ad reliquos seniores captivitatis, Jerem. 29.1. vide & v. 4. *Constr.* וְגָלוּת עַמִּי יְשַׁלַּח Et captivitatem populi mei dimittet, Jesa. 45.13. לְכָל גָּלוּת יְהוּדָה Omni deportationi Jehudæ, Jerem. 29.22. *Cum Aff.* לְגָלוּתָנָא Deportationis nostræ, Ezech. 40.1. מִבֵּינֵי גָלְוָתְהוֹן E medio captivitatis suæ, Jesa. 51.11. *Plur.* שָׁלֹשׁ גָּלֻיּוֹת Tres captivitates, apud Rabbinos. De Exilio & ejus causis vide in Maccoth cap. 2.

גְּלַאי גְּלִי *Unde tantùm cum præposito* ב *dicitur* בְּגְלַאי, *& adverbiascit ut alia Nomina; Publicè, Apertè, Manifestè, Palàm*: מַן אַיְתִי בִגְלַאי Quis adduxit palàm, Jesa. 41.2. אֲנָא אַיְתֵינֵיהּ בִּגְלִי בִקְשׁוֹט Ego adducam ipsum palàm & verè, Jesa. 45.13. Item Joel. 3.7. יתון בגלי *Veniant apertè*, Joel. 3.9. Palàm, id est, liberè, intrepidè, nemine obstante. Sic fiũt quæ publicè fiunt. Elias scribit in Methurgeman se nescire quid sit: videri sibi Festinationem significare, ut sit Festinanter, Celeriter, quasi à גלל. Deinde ineptè ponit in litera ב, quasi ea de themate sit, cùm eadem ratione ipsi addi-

addita sit, quâ voci בקטוס, & aliis infinitis. In Venetis punctatum est בִּגְלָאֵי cum abundante Tzere.

גָּלוּי *Manifestum, Apertum:* גלוי וידוע לפנך Manifestum & notum est tibi: בגלוי In manifesto, cùm manifestum sit. Legitur etiam בגלויא quod scribitur בגילויא, Pesach.13.1. Baal Aruch id adducit בגלוהי.

גלוי גִּלּוּי *Retectio, Revelatio, Manifestatio:* בגלוי הפנים *Cum retectione vultus*, id est, *Audacter, Impudenter, Protervè*, Sota fol.42.2. בגלוי בָשָׂר *Idem*, Gen.6.2. in Jon. Id aliâs dicitur בחֻצְפָּה. *Sumitur etiam pro Spacio vacuo in Scriptura*, Metzia fol.7.2. in Glossa.

נִגְלוֹת *Apertum, Manifestum:* דוחים יראת שמים בנגלה Impugnāt timorem Dei manifestò, Kabhvenaki Prov.25.1.

גליון *Margo, Spacium chartæ in librorum lateribus Retectum, & scripturâ vacuum:* גליון שבספר *Margo in libro, tàm qui supernè, quàm infrà, qui in principio libri, & fine ejusdem, &c.* Jadajim cap.3. *Plur.* גליונים *Margines*, Schab.fol.116.

גְלֹהָא *Corruscatio:* גְלֹהָא דליליָא Coruscationes noctis, Taanis fol.3. col.2.

גָלִיָא *Gallia:* אפילו ספינות באות מגליא לספמיא אינן מתברכות אלא ישראל Etiam naves quæ veniūt ex Gallia in Hispaniam non sunt benedictæ, sed tantùm Israëlitarum, Jebham.fol.63.1.

מוּגְלָא *Pus, Sanies, vel, Pustula saniosa:* אי מליא מוגלא Si repletus fuerit pulmo sanie, Cholin fol.48.1.

גלי · גלא *Janua, Ostium:* טרק גלא Clausit ostiū, Bava kama fol.112.1. Citat R. Salom. Cant.4.12. טרוקו גלי Claudite portas. *Legitur etiam præposito Aleph cum Chirek:* לאיגלי גפגא Ad portas murorum, Bava metzia fol.108.1. Bathra fol.8.1. *Sic dicta Janua, quia Revelat inclusa, quando aperitur. Fortè est à* גלל, *quòd Volvitur in cardine. Id melius.*

בית גַלְיָא Sic vocant Templa Christianorum. Vide in כרה.

גַּלָּב *Tonsor, barbam & capillos tondens & abradens: Plural.* מַסְפַּר גַלָּבַיָא תִּסַּב לָךְ Novaculam tonsorum tolles tibi, Ezech.5.1.

גְלָב *Novacula*, Numer.6.5. & 8.7. in Targ. Jonath. Hebr. תַּעַר. Sic explicatur in Bere.rabba sect.31. חַרְבוֹת צוּרִים Gladios acutos, vel, cultros acutos, Jos.5.2. per גַלְבִין דְּטִינָר Novaculas lapideas.

גַלְבָא *Squama:* וְשִׁרְיָן גַלְבִין Et lorica squamarum, 1.Sam.17.5. In Aruch citatur per Kaph in medio. Sic legit quoq; Kimchi. Vide infrà.

גולבא *Spelta*, Pesach. fol.35.1.

סַנְלְבָא *Lorum, Corrigia, ut vult Elias. Respon*det Hebræo מֶתֶג *Frænum:* סַנְלְבָא לְחַמְרָא Frænum asino, Prov.26.3. Sic legūt Elias, Baal Aruch, & Regia. In Venetis est מַנְלְכָא per Caph. At גְלָךְ aliud est, nec id huic loco cōvenit. In Medrasch Jelammedenu fol.55.1. מרת כו בשמרח עליו עבדו סביא ארת הכבלים ומביא את המגליבין ומכהו Homo carnalis, cùm delinquit contra ipsum servus ejus, accipit compedes & constringit ipsum, lora item vel flagella & cædit ipsum. In Beres. rabba sect.40. Angelus stabat totâ nocte ומגלב בידו flagellum tenens in manu sua: vel Baculum מַקֵל ut glossator exponit, vel *Gladium*, ut in Jalkut explicatur fol.18. col.3. ex significato גְלָב.

גלבטינון *Videtur sumi pro specie lanæ pretiosæ.* In Medr. Koheleth cap.1. v.9. יתב ר מאיר ודרש עתיד זאב להיות גוז סילתן והכלב גלבטינון Sedit R. Meir & docuit; Futurum est ut de lupo tondeatur melota, & de cane Galbatinon. Vide infrà in גלק.

גָלְאבְסִינוֹן *Tunica vel Interula*, Guido ex Beres. rab. sect.20. sed ibi legitur nunc גלקמינון. Vide infrà in גלק.

גלבקיא *Herbæ nomen, quæ vocatur Herba Lucis vel Luciæ*, ut Aruch scribit.

גַּלְגּ *Narrare, Referre aliquid cum gaudio & exultatione:* איזיל גלוג לאמך ואמור לה Ito & referto matri tuæ, & dic ei, &c. Vajikra rab. sect.5. & 25. Sic in Beres. rabba sect.36. Medrasch Koheleth cap.1. vers.8. & alibi. Glossa, סַפֵּר וְהִשְׁתַּבַּח.

Deinde ponit Guido גְלוֹג *pro Glocitare, vocem gallinæ emittere*, ex Zohar.

גלוניקא *Lectica, vel, Rheda:* אביך סוליכך בקרון ואני מוליכך בגלוניקא Pater tuus duxit te in curru, ego vehā te in rheda, Glossa, מַרְכָּבָה ein Kautsch/ Jalkut Proph. fol.37.2. Puto esse idem quod גלקמיקא, de quo infrà.

גולניקון *Chirotheca:* לא זכינן לאורייתא אלא בנין רחמינן אצבעתיה דר׳ מן גולניקון דידיה Non digni facti sumus Lege, nisi quia vidimus digitos Raf ex chirotheca ipsius, Talm. Hieros. Beza cap.ult. Glossa, סק מלבוש והוא בית יד.

גְלוּנְדְּק · גְלוּנְדְקָא *Scabellum, Scamillum:* דַּהֲוָה גלונדקא דרגלוהי Quæ erat scabellum pedum ejus, Hebr. הֲדֹם, Thren.2.1. דְּאַטִּימוּס לִגְלוּנְדְּק Paratus ad scabellum, Jobi 15.24. quo capto hostes utuntur loco scabelli, quando equum conscendunt: ואתקניה גְלוּנְדְּק תחות אַפִּיפוֹרִין Et aptavit illum suppedaneum loco scabelli Domini mundi, Exod.24.10. in Jon.

גלונטקא *Scipio, vel Contus, Crus ligneum:* לא תכנס בגלונטקא Non ingredietur cum crure ligneo, Glossa, רגל עשוי מעץ, Jalkut Levit. fol.151. col.4. Idem quod גלודקא infrà.

גלגמים

[illegible] ticari, Pelle
[illegible] Citrum de-
[illegible] fol.35.2. ריאה [illegible] membrana
[illegible] Congelari, Conden-
[illegible] densare: הכים
[illegible] Psal.147.17.
[illegible] Job.16.15. in R.Levi.
[illegible] הנגלד פי הסכר [illegible] Si
[illegible] axit os plagæ, si crusta-
[illegible] 76.2. Sic, גלידה Excoria-
[illegible] aut avulsa, Cholin 45.1.
[illegible] Pruina, Glacies: metaphoricè
[illegible] cretio, Sed privatio & conge-
[illegible] scil. luminis, Zach.14.6.
[illegible] Et gelu descendebat su-
[illegible] Genes.31.40. כעין גְלִיד חֲסִין Quasi
[illegible] fortissimæ, id est, crystalli, Ezech.
[illegible] גליד [illegible] Pruinam veluti cinerem
[illegible] spargit, Psal.147.16.

גלד *Pellis, Cutis, Corium, Cortex, Crusta, res ex humore vel excremento concreta, & alii corpori* [illegible] *nquam pellis adhærescens*: גליד שחוץ למכה Crusta quæ est extra plagam, Mikvaoth cap.9. ex pure scil. concreta. *Plur.* גלדי צואה Crustæ excrementi: גלדי טיט Crustæ luti, quales iter facentibus in vestibus hærent, Mikvaoth cap.9. חֲפַן גלדין Obductæ pellibus, Ezech.27.24. כגלדי הבצלים שמקיפין זה את זה בעיגול Sicut pelles cæparum, quæ cingunt una alteram circulatim: גלדין דאגוזא Cortices nucis, Zohar in Genes. *Hinc per Metonymiam est Solea, pars inferior calcei*, in Berach.fol.43.2. cui oppositum פַּנְתָּא Pars superior, de quo vide in פנה. Item *Bulga, Saccus* [illegible] *naceus, qui in equis aut mulis vehitur*, Pesachim fol.119.1.

גַּלְדָאי *Coriarius, synecdochicè Sutor*: כשוקא דְגַלְדָאֵי In forum sutorum, Cholin fol.48.2. & Metzia fol.24.2. id est, רַצְעָנִין Sutorum.

גולר *Glomus, Tunica orbiculata, corpus sphæricon, quale ferè est cepa.* Unde, secundum Hebræos, unum cœlum ambit & includit aliud, sic גילדים tunicæ in cepa. Munsterus.

גִלְדְנָא *Nomen pisciculorum qui nunquam majo-* [illegible] *Nascuntur in luto maris*: unde, גִלְדְנָא דרבי [illegible] Pisciculi qui in luto, scil. nascuntur, pisciculi lutosi: גִּלְדְנָא דמליחי Pisciculi saliti, Tamid cap. 3. in fine. Per Ironiam hyperbolicam dicitur de pisciculo quodam marino, qui tres habuit pinnas, ac tantæ tamen fuit magnitudinis, ut navis inter unam pinnam & alteram tres dies & tres noctes procederet, & quidem tanta velocitate, ut sagittam volantem superaret. Si sic fuit Gildena, quantæ ergo magnitudinis maximus piscis in mari est? in Bava bathra fol.73.2. טב גלדנא סריא למיכל מכותחא דרמי כיפי Melior est pisciculus putridus ad comedendū, quàm intinctum acerrimum, quod diffringit lapides, in Keritut fol. 6.1. לא תגשוש גלדנא מאודניה Ne excoriato pisciculum Gildena ab auribus suis, in Sanh.fol.100.2. id est, ne cutem ipsi per aurem detrahas, sic enim ea corrumpitur, quin cutem cum eo assato, &c. Porrò quandoq; scribitur גולדנא, unde apparet Jod in גילדנא repræsentare Kibbutz, ut & aliâs non raro. In Jalkut Exod. fol. 96.3. exponitur דגים גדולים.

גלורקא *Scipio, Contus.* Apud Talmudicos in Betza fol.25.2. זקן אחד היה׳ בשכונתינו והיה יוצא בגלורקי שלו Senex quidam erat in vicinia nostra, qui egrediebatur cum pedali, scipione suo. Glossator Gallicè exponit פלרייסטול. Author Aruch vult idem esse cum גלונרקא, quod Scabellum significat, pedum fulcrum vel adminiculum.

גלה גלהי, גִילְהֵי *Splendor*: גילהי דליליא Splendor noctis, Taan. fol.3.2. In glossa עין לגשור משפט explicatur וריחת הלילה, & vernaculè: in altera glossa exponitur vernaculè, אילושטרא. Baal Aruch explicat נגה, Adducit idem aliud exemplum ex Pesach. fol.13.1. Sed ibi nunc legitur בגלויא: unde גילהי vel גלוהי idem videtur esse quod גלוי.

* גְלִי *Hyosciamus*, Schindlerus.

גלח *Radere, Abradere*: *Particip.* מְגַלְחִין דִקְנֵיהוֹן Rasi barbis suis, Jerem.41.5. *Futur.* בָּתַר דִיגַלַּח Postquam abraserit, Numer.6.19. וִיגַלַּח יַת כָּל שַׂעֲרֵיה Et abradet omnes crines suos, Lev.14.8. ותְגַלַּח יַת רֵישַׁהּ Et tondebis caput ejus, Deut.21.12. לָא יְגַלְּחוּן Non radent, Lev.21.5. *Ithp.* בָּתַר דְאִתְגַּלַּח Postquam rasus esset, Judic.16.19.

גַּלָּח *Rasus. Sic Judæi vocant Sacerdotes ac Sacrificulos Papisticos: & latiùs, quosvis verbi Divini & Ecclesiæ ministros Christianorum, eo quòd abradunt angulos capitis sui, ac barbas. Qui ritus sine dubio est ex ritu Levitarum. Plur.* גַּלָּחִים.

גִלּוּחַ *Rasura, Rasio*, Jesa.15.2.

• תִּגְלַחַת *Idem*: ותִגְלַחְתָּן מִצְוָה Et rasio ipsorum præceptum est, Nasir f.40.1. הרואה תגלחת בחלום ישכים ויאמר ויגלח ויחלף שמלותיו קודם שיקדמנו פסוק אחר כי אם גולחתי וסר ממני כחי Qui videt rasuram in somnio, surget manè & dicet; *Et rasit se & mutavit vestimenta sua*, Genes. 41.14. antequam præveniat eum versus alius; *Si raderer, recederet à me vis mea*, Judic.16.17. Berach.fol.56.2.

גלט גְלַטְקָא *Platea, Vicus, Forum*: לא יטייל אחריך בגלטקא Non ambulabit post te in platea,

neque

neque feret post te vestes vel vasa in balneum, Glossa בִּשּׁוּק. Jalkut in Leg. fol. 194. 4.

גַלטִינוּן. Vide infrà in גלק.

גְלטוּרִין *Schedæ membranaceæ, quæ de collo suspenduntur, cum scriptura superstitiosa, aut characteribus ac vocibus fictis & vulgò incognitis*, Schab. fol. 103. 2. Vulgatâ linguâ Judæorum dicuntur קָמֵיעַ.

גלי גַלְיָא *Gallia.* Vide suprà in גלא.

גליינוס *Galenus medicus*, R. Levi, Proverb. 19. 28.

גַלְיָסִין vel גְלִיאָסִין *Galeæ.* Munsterus. In Echa rabbeti cap. 2. v. 7. ועשו מסגר של גליאסין שלהן וראשם בארץ. Glossator exponit ex Aruch רפחים, & interpretatur, Fecerunt (gentes) claustrum ex spiculis suis, ponentes caput ipsorum in terram. Baal Aruch legit גולגמיים.

גַלְיָיר vel גוּלְיָר, *& in plurali* גַלְיָירִין vel גוּלְיָרִין *Pedites militares, Velites, levis armaturæ milites, qui primi in acie confligunt, sequentibus potentioribus armaturæ duplicis: vel, Lixæ, Calones, Galearii:* גולייירין מתגרין במלחמה והגבורים נוצחין Galearii, vel, Velites confligunt in bello, & potentiores victoriam obtinent. Sic in precibus leviores sunt qui preces incipiunt: potentiores, qui per Amen eas concludunt, juxta illud, גדול העונה אמן יותר מן המברך Major est qui respondet Amen, quàm is qui orando præit, in Berach. fol. 53. 2. Nasir in fine. Glossator exponit per חלשים Debiles. לא תבזון ברומי ולא בגוליר Non contemnetis vel altum vel humilem, Bereschith rabba sect. 63. Glossa, ארם חלש ושפל. *Pro equisone videtur sumi in Targ. secundo Esther:* גוּלְיָר דַהֲוָה נָגִיד לְסוּסְיָא Equiso qui ducebat equum, Esth. 6. 12. quamvis & hîc possit prior significatio locum habere. Iterum in Bemidbar rab. sect. 9. fol. 231. col. 4. לא זזו משם ולא ספנוהו מפני שהוא גוליר Non recesserunt illinc, neque respectabant aut honorabant ipsum, quia lixa fuit, Glossa הדיוט Plebejus, vilis. *Puto ortum esse ex Latino* Galearius. *Nam lixas & calones vocabãt olim* Galearios. Vegetius de re militari lib. 1. cap. 10. *Nõ solùm autẽ pedites sed & equites, ipsosq; equos vel lixas (quos Galearios vocant) ad natandum exercere percommodum est, ne quid imperitis, cùm necessitas imminebit, eveniat.* Et lib. 3. cap. 9. *Deniq; ex ipsis calonibus (quos Galearios vocant) idoneos ac peritos usu legebant, quos non amplius, quàm ducentis sagisarciariis puerisq; præficerent.*

גלך *Squama.* Sic citatur in Aruch & in Commentariis Kimchi per Kaph, שִׁרְיַן גַלְכִּין 1. Sam. 17. 5. pro Hebræo שִׁרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים Lorica squamarum. Ao *squamam*, ut vox Hebræa, significet, author Aruch non explicat. In nostris exemplaribus legitur per Beth גַלְבִּין.

מַגְלְבָא. Vide supra in גלב.

גלל *Volvere, Convolvere, Devolvere, Involvere, ut Hebraicè. Particip. passivum,* גְלִילִין Involutæ erant, Cantic. 5. 14. *In Pahel per geminationem primæ radicalis, ut Hebraicè:* וְגַלְגֵל יַת אַבְנָא Et devolvit lapidem, Genes. 29. 10. in T. Jon. *Sic Particip.* מְגַלְגְלִין Devolvebant, ibid. v. 3. יְגַלְגֵל עֲלַי מַחֲתֵיהּ Devolvit super me plagam suam, Thren. 3. 3. *Ithpahel ex forma quadrata, Partic.* תְּחוֹת רִגוּשָׁא מִתְגַלְגְלִין Sub tumultu devolvuntur, Job. 30. 14. *Ex forma Pohal Præter.* ארי אתגוללו רַחֲמוֹהִי Quia convolvebantur miserationes ejus, Gen. 43. 30. Sic Jerem. 31. 20. & Hos. 11. 8.

Apud Talmudicos latiùs extenditur: Usurpant enim pro Assare, quòd res assanda Rotetur, & Circumvolvatur: ut, אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל Non ponunt (in Sabbatho) ovum in cucumam, ut assetur, שתצלה קצת, ut in glossa explicatur, Schab. fol. 38. 2. in Misna: & fol. 39. 1. in Gemara, מגלגלין ביצה על גבי גג רותח Assant ovũ super tecto fervente, scil. ex æstu solis: Sic, ביצה מגולגלת Ovum assatum ex parte, Glossa צלויה קצת, Oketzin cap. 2. Extat & in proverbio quodam, quod vide in ביע. *Item Rotare, Convolvere, Miscere, Condire, Subigere, quia hæc omnia fiunt Volvendo, Convolvendo.* Hinc, חבית של זיתים מגולגלים Vas olivarum convolutarum, Edajoth cap. 4. Sic vocantur olivæ in vas rotundum collectæ & convolutæ, in quo macerantur, ut esui sint aptæ. In glossa dicitur, זיתי כבושים במלח למתקן Olivæ subactæ in sale, ut dulces fiãt. Hinc Guido explicat per Dulce fieri, Conterere. Vide & Avoda sarah cap. 2. in Mischna: אוכלין עראי מן העסה עד שתתגלגל בחטים ותטמטם בשעורים Comedunt accidentaliter & quasi fortuitò (non in prandio ordinario) aliquid de massa donec rotetur, siquidem fuerit ex tritico, vel aliquo saltem modo obthuretur ut cohæreat, siquidem fuerit ex hordeo (quia hordeum non ita benè rotari potest:) sed massa ex eo facta מתפרדת separat se, non ita firmiter cohæret, Challa cap. 3. ab initio. In hunc sensum exponit Raschi. Et sic in Gemara Talm. Hierosolymitani, עד שתעשה גבלולין גבלולין. Rambam, עד שתתערב Donec mista fuerit. Vide & in Menachoth fol. 67. col. 1. עיסה מגולגלת Massa convoluta, subacta & subigendo absoluta, Glossa, שלא החמיצה, quam nondum fermentavit, Pesachim fol. 7. 1. vide & in Nidda fol. 6. col. 2. ubi in Glossa dicitur, גלגול בחולין והו גמר מלאכה לחלת h.e. גלגול in rebus communibus est absolutio operis ad Challam. Sic dicit Baal Aruch; Massa, quæ planè est subacta, vocatur מגולגלת.

גַל *Cumulus, Acervus: Fluctus maris instar maxime*

כל גל וגל כבא עלי Unus-
... qui me obruit, Jebham. fol.121.1.
... tus in acervo: נמצא בגל Inven-
... ta cap.9. in principio. *Plurale*,
... שׁ Disposuisti urbes munitas
... 25.2. בגלי יַמָּא In fluctibus maris,
... והֶמְן גלוהי Et perstrepunt fluctus ejus,
Jesa. 51.15. *Et inter... scriptum*, וְגַלָּיךְ עֲלַי עֲבָרוּ Et
fluctus tui super me transiverunt, Psalm.42.8.
לגללי יַמָּא Fluctibus mari Psal.104.9.

גליא ... vide supra in גלא.

... *Devoluti...* אֶבֶן גְּלָל Lapis devolutionis, Esr.5.8 id est, maximus, qui portari nequit, sed ... vi necesse habet. Quidam *Marmoreum lapidem* explicant. *Sic absq.* אבן *significat Lapidem apud Talmudicos*: שקל גללא פריוהי Accepit lapidẽ, vulneravit ipsum, Sanhed. fol.109.2. אתא גלל ואפסקיה למוחיה Venit lapis ingens, & divisit ipsi cerebrum, Cholin fol.63. כלי גללין Vasa marmorea, Alii ex seq. significato, Vasa stercorea, ex stercore bovino facta, quod in Arabia usitatum, vel ad sordes & inhonestos usus destinata, vide Kelim cap.2. & 10. ab initio, ubi consule Majem. Parah cap.5.

Deinde, גלל ׳ גְּלָלָא, *& contractè* גְּלָא *Stercus, Excrementum*: ut, גְּלֵי תוֹרַיָּא Excrementa boum, גְּלֵי אֱנָשָׁא Excrementa humana, Ezech 4.15. *Et alià formà*, כְּמָא דִמְנַקְּדִין בְּגַלִילִין Sicut removent stercora, 1.Reg 14.10. *Apud Talmud.* ההופך את הגלל Qui vertit stercus bovinum. Sic Glos. צואת הבקר Bava kama cap.3. in Misna.

גללין *Convolutiones*: חלתי גללי מלחא Tres convolutiones salis, i.e. grana convoluta salis, h.e. perparum salis, Cholin fol.112.1.

גְּלִין Vide mox.

גְּלִתָא גוּלִיָא גֻּלָא גלא *Toga, Pallium, Vestimentum exterius, sic dictum quòd convolvatur, & complicetur*; עַל צִיצִין דְגוּלְתְהוֹן Peniculamento vestimentorum suorum, Num.15.38. in Targ. Hierosol. Hebr. בִּגְדֵיהֶם: Jonathan ibidẽ, גוּלֵיהוֹן & גוּלְיָתְהוֹן. Sic, ונסיב גוּלִיָתָה Et accepit pallium suum, Num. 16.1. Jonath. Sic Deut.22.5.12. *Apud Talmudicos*, גולתיה יאי Pallium ejus pulchrũ est, in Bava basra, fol.101.1. גולתייהו שקלי Vestimenta eorum cape: בגוליהון Cum stolis suis, Beres. rab. sect.35.

Deinde גֻּלָּה *Lecythus, Lenticula*, Zach.4.3. *Aff.* ... Et lenticula ipsius, ibid. vers.2. Item, *Scaturigo, Fons: Huc pertinere videtur*, לשכת הגולה Cõclave scaturiginis, בור הגולה Puteus scaturiginis, unde sc. aqua derivabatur in totũ atrium, Middoth cap.5. Vide & Erubh. cap.10. in Misna.

גְּלִילָא *Tractus, Circuitus, Confinium*: נָפְקִין בגלילא מדינחא Egrediuntur in tractum Orientalem, Ezech.47.8.

גְּלִי *Species Salicum*, Num 21.13. in Targ. Hierosol.

גְּלִי ׳ גְּלִין *Stipulæ*. Vide supra in גיל.

גְּלִיל ׳ גְּלִילָא *Galilæa*, 1.Reg.9.11. 2.Reg.15.29. גלילי גְּלִילָאָה Galilæus, רבי יוסי הגלילי Rabbi Jose Galilæus, celebris apud Talmudicos. In Historia Euangelica Passionis Christi *Locutionis Galilæorum* mentio fit, quâ Petrus in aula Cajaph... Pontificis maximi fuit proditus. Ad ejus lo... illustrationẽ in Veteri Historia Hebraica quædam etiam reperiuntur. Unde non extra oleas erit, ea hîc producere ad lucem locis Euangelistarum inferendam. Matth.26.73. *Paulò pòst accesserunt, qui astabant, & dixerunt Petro: Et tu ex ipsis es: nam & locutio tua te manifestum facit.* Marci 14.70. *Et rursus paulo pòst qui astabant, dixerunt Petro: Verè ex ipsis es. Etenim Galilæus es, & locutio tua similis est.* Cùm itaque Petrum prodiderit locutio, quòd natione Galilæus esset; Quæritur, *An alium sermonem locutus sit, quàm ancilla, quæ ipsum allocuta fuit?* Videri id possit ex primo primæ ancillæ alloquio, quæ ipsum foris in atrio sedentem, accedens & alloquens, dicebat: *Et tu cum Jesu Galilæo eras.* Ad quod respondit: *Nescio quid dicas*, id est, non intelligo quid loquaris. *An verò eandem linguam aliter prolocutus sit, ut dialectis certis una lingua, toti nationi communis, differre & discriminari solet?* Hoc voluit Pater Hieronymus in Matthæi cap.26. ad verba, *Nam & locutio tua te manifestum facit*, ubi scribit: *Non quòd alterius sermonis esset Petrus, aut gentis & terræ: (omnes quippe Hebræi erant, & qui arguebant, & qui arguebatur) sed quòd unaquæque provincia & regio, habebat proprietates suas, & vernaculum loquendi sonum vitare non possit.* Hanc sententiam & ferè eadem verba postea repetiit venerabilis Beda in eundem locum notans: *Non quòd aliâ linguâ Galilæi loquerentur, sed quòd unaquæq. provincia & regio, suas habendo proprietates, vernaculum loquendi sermonem vitare non possit.* Nicolaus de Lyra hæc paulò explicavit pleniùs, in Glossa sua ad Matthæum scribens: *Licet enim lingua Hebræa sit una, tamen aliquo modo variabatur secundum diversitatem provinciarum, & idcirco illi de Galilæa, aliter loquebantur aliquo modo, quàm illi qui erant de Jerusalem. Sic lingua Gallica una est, & tamen aliter loquuntur illi, qui sunt de Picardia, quàm illi qui habitant Parisius, & per talem varietatem potest percipi, unde aliquis sit oriundus.* Galilæa ergo etiam utebatur linguâ Hebraicâ, sed quæ dialecto à puriori Hebraica differebat, aut potiùs ab ea, quæ tempore Christi Hierosolymis in usu erat. Pura enim Hebraica erat duntaxat in sacris inter doctos, Pha-

 risæos,

risæos, Scribas, Rabbinos, Doctores, Magistros & eos, qui in cathedra Mosis sedentes, populum docebant, & Legem ac Prophetas explicabant, tum eos, qui ad pedes ipsorum discendi causâ sedebant. Etsi autem ex istorum numero ancillæ duæ, quæ diversis vicibus Petrum allocutæ fuerunt, aliique ex turba homines, Petrum verbis adorientes, & ternæ negationi occasionem præbentes, non fuerunt, tamen Petrum ex sermone Galilæum fuisse cognoverunt. Differentia ergo locutionis inter Galilæos & Hierosolymitanos fuit, unde Petrus fuit agnitus. An ergò Galilæi puriùs aut elegantiùs, vel crassiùs Hebraicè locuti sunt? Posterius hoc historia prisca comprobat Talmudistarum, apud quos legitur in libro עירובין *Eruvin*, fol.53.1. בני יהודה שהקפידו על לשונם נתקיימה תורתם בידם בני גליל שלא הקפידו על לשונם לא נתקיימה תורתם בידם *Homines Judææ, quia accurati fuerunt in lingua sua, confirmata est lex illorum in manibus ipsorum. Homines Galilææ, qui non accurati fuerunt in lingua sua, non est stabilita lex ipsorum in manibus illorum.* Glossa, שהקפידו בלשונם id est, studebant loqui בלשון צח linguâ purâ & eleganti. Et mox: בני יהודה דייקי לישנא ומתנחי להו סימנא נתקיימה להו תורתן בידם בני גליל דלא דייקי לישנא וכו' *Homines Judææ fuerũt accurati in lingua sua, & fecerunt sibi certa signa sive capita; propterea confirmata fuit in ipsis lex ipsorum: Galilæi non erant accurati in lingua, &c.* Et mox pag.2. אי איכא דמשאיל להון לבני יהודה דדייקי לישנא מאברין תנן או מעברין תנן · אכווו תנן או עכווו תנן ידעי id est, *Si quis est, qui interroget homines Judææ, qui politâ linguâ utuntur:* מאברין *docent* (pronunciandum) *an verò* מעברין *docent pronunciandum?* (distinctè scil. literis א & ע pronunciatis) *sciunt illud.* Et mox: בני גליל דלא דייקי לישנא מאי היא דתניא ההוא בר גליל דאמר להו אמר למאן אמר למאן אמרו ליה גלילאה שוטה חמר למירכב או חמר למישתי עמר למילבש או אימר לאיתכסארה Id est, *Homines Galilææ, qui impolitâ linguâ utuntur, quid de illis traditum est? quòd Galilæus quidam diceret cuidam, Judæo scil.* אמר למאן אמר למאן. *Respondebatur ipsi: Galilææ stulte,* חמר *ad equitandum, aut* חמר *ad bibendum:* עמר *ad vestiendum, aut* אימר *ad abscondendum ad mactationem?* Sensus est, Galilæum distinctas quasdam literas & voces in pronunciatione confudisse, vel pro una, & eodem sono protulisse, veluti אמר *Immar* est Agnus: עמר *Hamar*, Lana: חמור *Chamor*, Asinus: חמר *Chamar*, Vinum. Barbarè hæc Galilæi confundebant. Item ibidem: ההיא איתתא דבעיא למימר לחברתה תאי דאוכליך חלבא אמר׳ לה שלוכתי תוכליך לבא *Quædam mulier Galilæa cupiens dicere sociæ (vicinæ, aut amicæ) suæ,* תאי דאוכליך חלבא Thëi (vel Sëi) deochelich chalovo, *Veni & comedendum dabo tibi lac,* (invito te ad pingue lac comedendum) *dicebat ad eam:* שלוכתי תוכליך לבא *Schelochti, tochelich lovo,* Pravè scil. pronunciavit, & voces distinctas conjunxit, שלוכתי pro שלוכתי, permutatis literis ב & כ. שלובא Vox Galilæa, idem quod Judaicè חברתה *chavirta* socia, amica. תוכליך Tochelich, pro תאי אוכליך *Tëi* veni, אוכליך comedendum dabo tibi, לבא *lovo*, pro חלבא *chalovo*, lac. Sic alia mulier Galilæa accedens judicem, dicebat בירי *Biri*, (Aruch legit per Kaph, כירי *Chiri*,) pro קירי Kiri, id est, κύριε Domine, תפלא דהות לי וגנבוך מנאי Tiphla quæ erat mihi, *genavuch* furati sunt à me; nempe טבלא Tabula, גנבוך pro גנבוה Furati sunt eam. Plura similia ibidem habentur; unde cùm homines de terra Judæa בלשון חכמה scitè & doctè cum Galilæis loquerentur, Galilæi eos non intelligebant. Judæus interrogãs viatores מאושפיזנא de hospitio, Galilæus dicebat גבר פום דין חי *Hospes salve.* Nempe vocem אושפיזנא dividebant, איש אוש pro איש *Isch* id est, גבר Vir: פי id est, פום *Pum*, *Os*: זה id est, דין *Den* iste vel istud, חי *Vive, salvus sis.* Galilæorum ergo lingua crassa fuit, barbara, impolita & rudis, literas distinctas confundens, voces diversas inconcinnè jungens, vocibus peculiaribus in Judæa inusitatis utens, sicque dialecto ab Hierosolymitanis discrepabat, ut non mirum fuerit, Petrum fuisse sermone suo próditum, & pro Galilæo agnitum. Verisimile autem est, studio hîc fuisse Galilæo idiomate usum, ut sic quasi idiota aliquis & rudis plebejus è præsenti periculo evaderet, nec pro discipulo Christi agnosceretur. Nunquam enim aliàs ob impolitum sermonem reprehensus legitur, immo unus ex præstantioribus discipulis Christi & cordatioribus habitus fuit. Accedit, quòd plerique alii discipuli Christi, Galilæi fuerint, Actor.2.7. & 1.11. Christus etiam ipse, cujus conceptu, educatione, doctrinâ & miraculis, Galilæa præcipuè nobilitata fuit, Galilæus inde vocatus, juxta illud ad Petrum: *Et tu cum Jesu Galilæo eras*, Matth.26.69. nunquam tamen talem sermonis objurgationem incurrerunt. Cæterùm *Galilæa duplex fuit, superior & inferior:* illa olim dicta fuit גליל העליון, hæc גליל התחתון, ut docent Traditiones Talmudicę in lib. שביעית cap.9. Superior in tribu Naphtali & Ascher fuit sita, intra Jordanis decursum, Tyro, Cæsareæ Philippi, Capernao aliisque vicina. Hæc erat illa Galilæa gentium, de qua Matth.4.15. quæ gentibus contermina & magnâ parte cincta fuit, unde sine dubio propter frequentia cum gentibus commercia, linguam impuriorem

rem [illegible] [illegible]ior Galilæa circa Ti[illegible] [illegible] Genasereth in tribubus Zabu[illegible] [illegible]ta fuit. Hæc longè major, fer[illegible] [illegible] populosior fuit, unde & sermo [illegible] [illegible]ior, minusque à peregrinis [illegible] Vide Josephum de bello Jud. lib. 3. cap. [illegible]

גִלּוּלִין *[illegible]ola, Stercores dii*: לֵית פָּלְחֵי גִלּוּלִין Non sunt cultores idolorum, Num. 23. 21.

גוֹלֵל · גוֹלְלָא *[illegible]rimentum, Operculum sepulchri, Lapis sepulchralis*: עַד לָא יִמתתם גוֹלְלָא עֲלוֹהִי Antequam [illegible]laudatur operculū super eo, Jobi 14. 22. in Targ. se[illegible]ndo. *Sic apud Talmud.* עַד שֶׁיִּסָּתֵם הגולל Donec obthuretur operculum sepulchri, K[illegible]ubhos fol. 4. 2. Schab. fol. 152. 2. אבילות מאימתי מתחלא מסתימת הגולל Luctus (cordis) quando incipit? à clausura operculi, Sanhed. fol. 47. 2. Rabbi Moses ben Majem. scribit in Comment. Oholoth cap. 2. גולל הוא הכסוי אשר יכסו בו המתים hoc est, גולל est Operimentum, operculum, quo tegunt mortuos, sive sit ex ligno, sive ex lapide, aut alia materia, &c. Et mox; כסוי הקבר Operculū autem sepulchri vocatur גולל, quòd juxta illud sit lapis מתגלגלת advolutus super os sepulchri. Obadias de Bartenora, הגולל אבן גדולה ורחבה שסותמים בה פי הקבר מלמעלה מלשון וגללו את האבן hoc est, גולל est lapis magnus & latus, quo obthurant vel claudunt os sepulchri supernè, (Lapis sepulchralis) ex significatione, וגללו את האבן, Genes. 29. 3. *Hinc illustrantur verba Euangelistarum*, Matthæi 28. 2. Ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς [illegible]ρας, & Lucæ 24. 2. Εὗρον τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. Intelligenda enim hæc sunt de isto lapide, quem Hebræi גולל vocant. *Amplius apud Talmudicos*, אסור לפתוח הקבר אחר שנסתם הגולל Vetitum est aperire sepulchrum, posteaquam lapide sepulchri clausum est.

בְּגִלַל *Propter, Occasione, Causâ*: מִן בְּגִלַל ד *Eo ut, Propterea ut*, Exod. 19. 18. מִן בְּגִלַל דִּיהֵימְנוּן Ut credant, Exod. 4. 5. מִן בְּגִלַל לְמִצְעֲרָא יָתְהוֹן Ut affligerent ipsos, Exod. 1. 11. מִן בְּגִלַל דִּמְעַכְּבִין נִדְרֵיהוֹן Propterea quòd differunt vota sua, Eccles. 5. 3. וּמִן בְּגִלַל דְּאִתְנֵי חֶלְמָא Et propterea quòd iteratum esset somnium, Gen. 41. 32.

גְלִלְנִיתָא *Nomen proprium loci. Fortè est Galilæa* מִלְחָא גְלִילְנִיתָא Sal Galilæum, id est, crassum. Tale enim ibi fiebat, Kiddušchin fol. 62. 1. Baal Aruch exponit, חזק כאבן Durum instar lapidis ex significatione גלל suprà. Sic, מִטָּה [illegible]לִילְנִיתָא [illegible]ctus Galilæus, id est, plicatilis & versatilis, qui per partes complicari, & ab uno loco in alterum deferri solebat, Schab. fol. 47. 2. R. Salom. Gallicè exponit טור׳נרין. Baal Aruch citat גליתא. Et alicubi eodem sens[illegible] est, כמא גלין Sella plicatilis, qui corio obductus circumferebatur, Schab. fol. 138.

גַּלְגַּל *Granum*, vide גרר in גַּרְגַּר.

גַּלְגַּל גִּלְגַּל *Rota, Orbis, Sphæra, Globus, Circulus: Rotatio, Stipula, Gluma, quæ in orbem agitur*: כְּגַלְגְּלָא קֳדָם עַלְעוֹלָא Sicut rotatio coram turbine, Jesa. 17. 13. Sic Psal. 83. 14. קָל אַכְלִיוּתָךְ בְּגַלְגְּלָא Vox tonitrui tui in orbe-cœlesti, Psal. 77. 19. *Hinc apud Astronomos, Septem orbes Planetarum appellantur* גַּלְגַּלִּים *Galgallim*: גַּלְגַּל קָטֹן Orbis parvus, *Epicyclus. Apud Talmudicos*: Sapientes Israëlitarum dicunt: גלגל קבוע ומזלות חוזרין Orbes fixi sunt, sed signa sunt mobilia. At sapientes populorum dicunt contrarium, Pesachim fol. 94. 2. Item *Pupilla, orbiculus oculi*: דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין Generatio diluvii non superbierunt nisi propter orbem, sive rotationem oculi, Sanhed. fol. 108. 1. Secuti enim sint motum oculi sui ad libidinem. *Aliter*: In Nasir fol. 51. 1. Duo mortui, qui unà sepulti sunt, scil. nudi, נעשו גלגלים זה לזה fiunt convolutiones sibi invicem, id est, perinde habetur, ac si quilibet eorū cum involucris sive vestimentis sepultus esset. Similem locum citat Baal Aruch ex Nidda fol. 27. 2. Sed ibi legitur nunc גנגילן. כְּדִי יְהֵא גַּלְגַּל בְּגוֹ גַּלְגַּל Ac si esset rota intra rotam, Ezech. 1. 16. *Plurale*, חֵזוּ גַּלְגְּלַיָּא Aspectus rotarū, Ibid. בְּגַלְגְּלֵי עֲגַלְתֵּיהּ Rotis plaustri sui, Jesa. 28. 27. אִתְרְגוּשַׁת גַּלְגְּלוֹהִי Strepitus rotarum ejus, Jerem. 47. 3. *Præterea apud Talmudicos etiam est Trochlea vel Cochlea, instrumentum spirulatim & capreolatim ascendens, quo levatur & demittitur trabs torcularis*, ein Schraub oder Trottspindel. Unde in Jure Hebræorum: Vendens torcular, nō vendit simul asseres pressorios, את הגלגל cochleam & trabem, Bav. basr. f. 67. 2. Vide & in Middoth cap. 5. & de eo loco Baal Aruch in בור. Vide & infrà in Rad. גרר in גַּרְגִּיר · גַּרְגַּר Granum.

גַּלְגְּלִי *Orbiculare, Sphæricum*: תנועה סבובית גלגלית Motus circularis Sphæricus, More p. 2. cap. 24.

גַּלְגָּלָה *Rotatio, Convolutio: Commixtio*, quando de massa farinacea vel Challa dicitur, ut in Challa cap. 3.

גִּלְגּוּל *Revolutio, Devolutio: Orbiculus oculi, Pupilla*: כְּגִלְגּוּל דִּי בִמְצִיעוּת עֵינָא Sicut pupillam quæ est in medio oculi, Psalm. 17. 8. לְמִקְרַב בְּגַלְגְּלֵי עֵינוֹהִי Ut tangat pupillam oculi sui, Zach. 2. 8. וְעַל חֵיזוּ גַּלְגְּלֵי עֵינֵי חִוֵי חוּרְמָן Et super aspectu pupillæ oculi serpentis, Jesa. 11. 8. עֵינוֹהִי יִתְמַסְיָן בְּגַלְגְּלֵיהוֹן Oculi ipsius contabescant in orbibus suis, Zach. 14. 12. *Apud Talmudicos etiam idem quod præcedens* גלגלה, ut in Menachos fol. 57. col. 1.

Apud Rabbinos, גלגול המתים *Revolutio mortuorū, vel*, גלגול המחלות *Revolutio cavernarum*, id est,

per cavernas, de qua mira Rabbinorum sententia. Nam credunt, eos, qui extra terram Canaan in polluta gentium terra moriuntur & sepeliuntur, non resurrecturos in die Judicii magni, nisi beneficio Revolutionis, ut scil. per terræ penitissimos meatus revolvantur in terram Canaan. Ibi enim tantùm resurgent. Unde reperiuntur, qui hoc nomine ante mortem eò proficiscuntur, ne post mortem hanc molestiam revolutionis experiantur. Vide Tract. Talmud. Ketubh. fol.111.1. ubi inter cætera: גלגול לצדיקים צער הוא אמר אביי מחילות נעשות להם בקרקע וכו׳ Revolutio justis est dolor: dixit Abaj, Cavernæ factæ sunt ipsis in terra, &c. In Zohar col. 206. Non dat Deus ipsis (mortuis scil.) animas, nisi in terra Israëlis, sicut scriptum est, *Cùm aperuero sepulchra vestra, & educam vos ex sepulchris vestris, & introducam vos in terram vestram*, Ezec.37.13. דיתגלגלון תחות ארעא Devolvētur enim illuc sub terra, &c. R.Salom. Gen.47.29. scribit ad hæc verba Jacobi, *Ne sepelias me in Ægypto*: Quia post hæc pulvis ejus convertetur in pediculos, & quia extra Terram mortui non reviviscunt nisi per dolorem revolutionis per cavernas. R.D.Kimchi scribit Ezec.37.12. Dissensio est in verbis Rabbinorum nostrorū de iis qui extra terram Israëlis moriuntur. Quidam dicunt, quòd extra Terram ascensuri sint ex sepulchris suis. Alii verò dicunt, quòd ex sepulchris suis ascensuri sint in terram Israëlis per revolutionem & viam cavernarum. Huc respicit Paraphrastes Chaldæus Cantic.8.5. his verbis; וְאִפִילוּ צַדִיקַיָא דְמִיתוּ בְגָלוּתָא עֲתִידִין לְמֵיתֵי אוֹרַח כּוּבַיָא מִלְרַע לְאַרְעָא וְנָפְקִין מִן תְּחוֹת טוּר מִשְׁחָא Quin etiam justi qui mortui sunt in captivitate, venturi sunt per cavernas sub terra, & egredietur sub monte olearum. In Medrasch Tanchumah in princ. sectionis ויחי יעקב: Dicit R.Simon, si ita est, ergóne pereunt justi qui sepeliuntur extra terram? Nequaquam: Quid facit ergo Deus benedictus? Facit ipsis cavernas in terra, facitq; illas instar speluncarū, per quas devolvuntur, donec perveniūt in terram Israëlis. Posteaquam in terram Israëlis pervenerunt, Deus opt. max. indit ipsis spiritum vitalem, & surgunt, sicut dicitur, *Et ascendere faciam vos è sepulchris vestris, &c.* Ezech. 37.13. In Talmud Hierosolym. Massech. Kilaim cap. ultimo in fine: An ergo abhinc Rabbini, qui moriuntur in captivitate, pereunt? Dixit Rabbi Simaj, Deus perforat ipsis terram, & illi devolvuntur instar doliorum vini. Postquam in terram perveniunt, Spiritus ipsorum redit ad ipsos. Quæ est hujus rei ratio? *Et collocabo vos in terra Israëlis, & ponam in vobis Spiritum meum, & vivetis,* Ezech.37. גִלְגוּל נְשָׁמוֹת *Revolutio animarum.* Scribunt Hebræi, animas ex uno homine in alium, ex homine in bestiam, etiam avem transmigrare. Vide R.Bechai par. זאת הברכה fol.227. col.3. Caphtor fol.51.2. in Comment. De hac re Philippus Aquinas scribit in suo Lexico: Sed ego non possum ferre, ut ista credantur juxta sensum literalem. Nam qui ea dixit, non ascendit sic in cogitationem ejus. Verùm allegorica sunt hæc, ad terrendum peccatorem, vel ad demulcendum corda, ut stabiliatur id quod scriptum est, *Quia delectantur servi tui lapidibus ejus, & pulveri ejus gratiam faciunt*, Psal.102.8. Sic didici à præceptoribus meis. Hactenus Aquinas. Exploditur etiam ab Abarbinele in Danielem, fol.50.col.1. גִלְגוּל שְׁבוּעָה *Devolutio juramenti, cùm juramentum alicui imponitur*, Kidduschin fol.27.2. & 28.1. Vide & Majem. in par. 4. הלכות טוען cap.1.

בֵּית גִלְגוּל *Locus erat in terra Israëlis notus, cujus ascensus admodum erectus & acclivis, descensus volubilis.* Unde, איזהו שבילי בית גלגול Quæ sunt semitæ domus Gilgul? in Erubhin fol.22.2. Hoc est quod Guido *Limitem loci tortuosi* explicat. Vide & Taharoth cap.6.

גֻלְגֹלֶת גֻלְגַלְתָּא *Calvaria, Cranium*, 2.Reg.9.35. *Synecdochicè Caput, & Caput pro Homine, Persona quoq;* עוֹמְרָא לְגוּלְגַלְתָּא Homer in caput, Exod.16.16. id est, in singula capita, pro unoquoque homine: לְגֻלְגְּלֹתָם Per capita sua, Num.1.2. Item *Capitatio*, בֶּסֶף הַגֻּלְגֹּלֶת *Pecunia capitationis*, id est, *Census singulorum capitum, Tributum capitatim impositum. Unde plur.* גלגלאות Capitationes, Medr. Echa cap.3.7. Hinc quoque locus in quo Christus fuit crucifixus, dictus fuit *Golgotha*, γολγοθᾶ, ut in Græco scribitur, Syro-Hebrcicè גָגוּלְתָּא *Gagulto*, id est, Locus Calvariæ, Johan.19.17. ubi ל unum elisum. *Inter Magiæ species erat olim quoque hæc, quòd per Cranium ascendere fecerint mortuos, eosq; de rebus dubiis consulebant.* Vide Sanh. fol.65.2. Majem. in Hilchos עכו״ם fol.32.1. Qui accipit cranium mortui, & ei adolet, ac per illud divinat vel auguratur, donec audiat, ac si vox prodiret sub axillis suis submissa admodū, quæ responderet ipsi.

גְלְגִילוֹן *Cingulum involutum & implexum ex diversis filis*, Sedet tahar. fol.87.1. Edajot fol.6.2. In Aruch scribitur גלגלין, & explicatur ציצית.

גְלְגִילָא *Eruca* herba: לכירצא חיורא ליתי בזרא גלגילא Pro lumbricis albis afferat semen erucæ, Gittin fol.69.2. In Aruch legitur גרגילא. Alibi גרגירא. R. Salom. passim explicat vernaculè אורוגא id est, *Oruga*, quomodo Hispanicè vocatur Eruca.

[illegible] לה *[illegible]men, Scheda, Scriptu[illegible], [illegible]*, *Ep[illegible] membranam longam & latam scriptam, [illegible] posita, quod olim erat usitatum*: [illegible] leges in volumine, Jerem.36.6. [illegible] סב לך מ[illegible] Tolle tibi volumen [illegible] Ra[illegible]mos, חמש מגלות *Quinque [illegible] volu[illegible], quinque libelli, Cantic. Ruth, [illegible] Ecclesiastes, Esther. Sumitur etiam Sine[illegible] volumine Esther, & sic apud Massorethas*, Psal 99.2. ad על כל העמים n[illegible]tatur: Bis reperi[illegible], וכל מגלה Et tota Megilla ipsi similis est, id est, in toto libro Esther etiam bis reperitur. *Sumitur etiam pro tota Sacra Scriptura*: unde Talmudici scribunt, כל התורה כולה איקרי מגילה דכתיב Tota omnino Lex, id est, Sacra Scriptura vocatur Megilla, [illegible] scriptum est, במגלת ספר In volumine libri scriptum est de me, Psal.40.v.8. [illegible] fol.60.1.

גלם *Convolvere, Involvere*, Hebraicè. Apud Talmudicos, יכול יגלום עליו Fortè errabit in calculo cum eo, vel, decipiet eum in calculo, Bava kama fol.113.2. Sic explicant Hebræi.

גלם גולמא גליכא, *Involucrũ Pallium, Toga, Stola, amictus exterior, cui homo involvitur, & qui convolvitur & complicatur*: כגלם דשער Sicut pallium pilosum, Genes.25.25. וגלימא דבוץ וארגון Et stolâ byssi & purpuræ, Esth.8.15. Vulgò קפא *Kappa*, inquit Kimchi in libro Radicũ: נקטי ליה בשפולי גלימיה Prehendebant ipsum in fimbria pallii sui, Taanith fol.23.2.

גלימ per Apocopam, pro גלימות *Involutio*.

גלימא *Collis. At Jobi 39.21. ponitur pro Hebræa [illegible] quæ Vallem significat, quod Elias miratur.* In eodem capite ver.10. גליפתא Colles. Sic, דמתילן לגליפתא Quæ assimilantur collibus, Num.23.9. in Jonath. & Deut.33.15. למכבא טוריא וגליבתא Ad deprimendum montes & colles, Numer.14. v.14. in Jon. Pro *Valle* etiam videtur usurpari Num.21.20. in Jon. ubi legitur, ומטוריא רמיא נחתין עמהון לגליפתא Et ex montibus altis descendebant cum ipsis in valles; Nam in Targum Hieros. pro hac voce est לנחליא.

גלמתא *Colles*, Hebr. גבעות Psal.148.9. & [illegible]4.4. דמתילן לגלמתא Quatuor matres quæ [illegible]les sunt collibus, Cant. 2. 8. vide & Genes. 49.26. in T. Hieros. *Et ab alia forma*, וגולמתה [illegible] Et colles ejus albescent frugibus, Genes.49. v.12. in Jon. & T. Hier. מחור גולמתיה Dealbat colles [illegible]s ex adipe robustorum, v. 11. in Targ. Hieros.

גלם גולם *Massa, Materia rudis & informis quælibet, nondum elaborata, & ad formam recipiendum apta*: Item *Embryo*. Item *Homo rudis & stupidus, quasi formâ rationis & intellectus elegantiori destitutus*. R. David Psal. 139.16. העץ נקרא גולם טרם שיעשה הכלי Lignum vocatur *Golem*, antequam efficiatur vas: אשה גולם היא Mulier massa rudis est, scil. antequam viro jungatur, qui elaborat eam, ut sit vas commodum, Sanhed folio 22. 2. גולמי כלי עץ טמאין Massæ vasorum lignenrum immundæ sunt. גולמי כלי מתכות Massæ vasorum fusilium, Cholin fol.25.1. בגלמי De (acubus) rudibus, inelaboratis, nondum perforatis, Schab. folio 52.2. Item in Pirke Avoth cap. 5. שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם Septem res sunt in homine rudi & totidem in sapiente, &c. ubi Majemon scribit, גולם est homo, gradus quidem intellectus & morum habens, sed imperfectos & inordinatos, mixtos & confusos, & deficientes, &c.

גולמין *Genus armorum fuit ad occidendum hominem, idem fortè quod* שלפין, Esth.9.5.

גולמו הרג, In Gemara Sanhed. fol.75.1. quod in Aruch scribitur ut una vox גלמהרג, in Glossa Gemaræ גלמי הרג. R. Salomon interpretatur *Lapidem muri*, ex sermone Persico, quasi גולם Lapis quadratus, הרג murus. In Aruch scribitur גולם *Sigillum*, הרג *Calx muri*, quasi dicere voluerit; Cras mihi quisque vestrûm afferat tantum calcis, quantum annulo capitur: nam murus ruptus est. Verba Gemaræ, למחר איתו לי כל חד וחד גולמו הרג.

גלמודה *Solitaria, Rejecta, ex Hebræo* גלמוד, Jobi 3.7. In Gemara scribitur, in maritimis urbibus vocatam fuisse menstruatam mulierem גלמודה *Solitariam*, quasi dicas, גמולה דא Avulsam à viro suo, Sota cap.7. in fine. In Bereschrab. sect.79. fol.89.1. Quædam mulier Araba dicebat alteri, אתון סחיא Veni lavatum: Illa respondebat, אני גלמודה Ego sum solitaria, ac proinde non possum lavare; Volens dicere, אנא נדה Menstruo laboro. Unde didicerunt גלמוד in Scriptura, idem esse quod נדה.

גלמיש גולמיש *Cedri species*; בקעתא דקיסא דגולמיש Frustum ligni Golmisch, Num 19.6. in Jonath. מן קיסי גולמיש Ex lignis cedrinis, Cantic. 1. 17. *Sic apud Talmud.* in Rosch hasschanah fol. 23.1. *Plur.* כעולם גבר וחסין כגלמישין Sicut juvenis fortis & robustus instar cedrorum, Cant.5.15.

גלן גליני γαλήνη *Tranquillitas maris*, in Jevammoth cap. ult. Talm. Hierosol.

גלם גולם *Forma, Figura, Typus.* Citat Guido ex Medr. Psal. 92. sed pravè. Legitur enim ibi גולם, eo sensu ut suprà positum.

מוגלסיא *Cardines aut Ferramenta januarum cava, Hebr.* פתות, 1. Reg. 7 50. Kimchi explicat illic צירי הדלתות.

גלומקא *Crassities rotunda, ut est caput clavi, aut*

pes pistilli: נגר שיש בראשו גלוסטרא Pessulus in cujus capite est globus crassus, Erubhin fol.101.2. in Mischna. Glossa, cujus caput crassum est, ut pistilli usum præbere possit. *Scribitur etiam per* ק *ab initio*, קלוסטרא. *Claustrum* Munsterus exponit, quasi sit vox Latina. Sed נגר hoc in textu *Pessulum*, *Claustri speciem* significat. Vide & in Talm. Hieros. Massech. Schekalim fol.47.1.

גלוסקין גְלוּסְקָן גְלוּסְקָא *Placenta*, *Torta panis*, *Massa farinæ ad placentas conficiendas. Plurale* גְלוּסְקָאוֹת, apud Rabbinos & Talmudicos frequens. Fortè est à Græco γλυκὺς per Metathesin. Scribitur aliquando etiam cum ק ab initio, ut in Avoda sara cap.2. in Talm. Hieros.

גלוֹסְקְמָא *Arca, Capsa; Scrinium: Loculus, Marsupium;* וְשַׁוִּיוּ יָתֵיהּ בִגְלוּסְקְמָא Et posuerunt ipsum in feretrum, Hebr. בָּאָרוֹן, Genes. 50.26. in Targum Jonath. Meliùs in Targum Hierosol. per Cholem, גְלוֹסְקְמָא. *Est enim Græcum* γλωσσόκομον, quod in Novo Testamento legitur; Johan.12.6. & 13.29. *Apud Talmudicos frequenti in usu est, & dicunt etiam per Daleth* דלוסקמא. *Plural.* התחיל פותח גלוסקמות Incepit aperire arcas, & sedebat ut venderet merces, Vajikra rab. sect. 30. Scriptum illic גלוסקאות, quod mendosum videtur.

גָלַע *Humectare, juxta R. Salomonem:* אם ישנה מַכָּה והיא יְכוֹלָה לְהַגְלִיע ולהוציא דָם Si est in ea plaga, quæ possit humectari ad educendum sanguinem, Nidda fol.58.2. Glossa, Si sit in ea plaga sicca, והיא ראויה להתלחלח, quam conveniat humectari. Aliter in Aruch explicatur. Puto לְהַגְלִיע idem esse quod לְהִתְקַלֵּעַ *Incidi*, *Aperiri*, ut sanguis læsus, corruptus, & in tumorem collectus educatur, & plaga tanto citiùs curetur.

גַּלְעִינִין *Grana, ossa vel lapides fructuum, idem quod* גַּרְעִינִין *per commutationem* ל & ר. *Apud Talmudicos frequens est:* קליפי אגוזים והגלעינין Testæ nucum & nuclei, Scheviit cap.7. כל הגלעינין מיטמאות Omnes nuclei sunt polluti, Okezim cap.2.

גְלַף *Sculpere, Exsculpere, Insculpere, Cælare. Unde Græcis* γλύφω. *Præt.* וּגְלַף עַל לוּחַיָּא Et insculpsit tabulis, 1. Reg. 7.36. *Participium Pahul*, גְּלִיפָן כְּתַב מְפָרַשׁ Exsculptos scripturâ explicatâ, Exod.39.v.6. Hebr. מְפֻתָּחוֹת. *Futurum*, כִּגְלַף דְּעִזְקָא תִּגְלוֹף Secundum sculpturam annuli exsculpes, Exo.28.11. וְתִגְלוֹף עֲלֵיהֶן שְׁמָהָת Et insculpes eis nomina, v.9.

גְלִיפָא גְלִיף גְלַף *Sculptura*, Exod. 28.11. גְלִיפָא גְלִיף דִּבְרָךְ תְּרִיצְתָּא Sculptura recta Psal.16. v.1. גְלִיף דִּבְרָךְ Sculptura verborum tuorum, id est, Expressio, Manifestatio, Psal.119.130. גְלִיפָהָ גָּדְרִין Sculpturas ejus excindunt, Psal.74.6.

גלוף *Idem:* כִּגְלוֹף דְּעִזְקְתָא Sicut sculptura annuli Hag.2.24.

אַגְלָפוּת *Idem*, Exo.31.5. & 35.33. in Jon.

גוּלְפָּא *Cantharus, Urceus, vas testaceum:* אביי דייר גולפי Abbai ordinabat, disponebat vasa, cantharos, Kiddușchin fol.81.1. Glossator exponit Atrium, in quo conveniunt homines, sive concionis, sive nuptiarum causâ. Illud ordinavit dispositione omnium vasorum: שקל גולפא על כתפיה Accepit cantharum in humeros suos, Nedar. fol. 49.2. אמר אבי שמא מכאן אורח ארעא למשבק איניש גולפא ומשכא באושפיזיה Dixit Abai, Fortè hinc est consuetudo, ut relinquat homo urceum, cantharum & pellem (si nempe jumentum mactavit) in hospitio suo, Megilla fol.26.1. בגולפי חדתי In vasis novis, Schab. f.42.2.

גוּלְפָּא *Fustis capitatus, clava, Teli genus, quo Hercules utebatur.* In Gemara, שקיל גולפא מחייה ארישיה Accepit baculum, percussit ipsi caput, Sota f.13.1. Glossa גולפא id est מקל. Idem quod קולפא, commutatis ג & ק. *Plurale* גוּלְפִין, Esth. 9. ver.5.

גלופקרא *Stragula, Stramentum crassum, laneum, & villosum:* וְיִגְנֵי בִּגְלוּפְקְרֵיהּ Et dormiet in veste sua, Deut.24.13. in Jon. *Talm.* גלופקרי וסדיני Stragulæ & sindones, Gittin f.70.2. נוטל את הגלופקרין ומניח את הסדינין Sumit stragulas, & relinquit sindones, Schab. fol. 151.1. Glossa, גלופקרין קוטא בלע״ז.

גלק גלאקסינון *Pellis melina vel taxea.* In Ber. rab. sect.20. ubi disputatur de vestibus pelliceis, quas Deus Adamo & Evæ dicitur fecisse, inter varias sententiãs dicit R. Schimeon ben Lakisch, גלאקסינון היו Ex pellibus melinis fuerunt, quibus primogeniti utebantur. Vox est peregrina & incognita. Quod autem id significet, quod nos posuimus, videtur colligi ex R. Bechai fol.14. col.1. qui scribit ad vocem עור *Pellis:* ואולי היה העור ההוא עור תחש Fortassis fuit pellis ista pellis melina, quæ in usu erat tempore Mosis, quâ arca tegebatur, &c. Et in Talmud Hierosol. Schab. cap.2. folio 4.4. ubi agitur de pellibus melium, ex quibus tabernaculum confici debebat, ut videre est Exod.25.5. ibi R. Juda dicit, illas vocatas fuisse טיינין à colore suo; R. Nehemia autem, גלקטינון. Pro hoc in Medrasch Koheleth cap.1. v.9. legitur, עורות תחשים מה הן Quidnam sunt עוֹרוֹת תְּחָשִׁים? R. Jehuda dicit אלטינון. Sed R. Nechemia dicit גלטינון. In præcedentibus verbis legitur etiam גלבטינון, in simili significato. Voces sunt corruptæ & peregrinæ.

גלקטיקא *Lectica:* ואפילו בגלקטיקא לא היה יכול להוטען Etiam in lectica nō potuit portari, Medr. Kohel

[illegible] Pro hac voce corruptissimè [illegible] 4. v. 8. scribitur קריקר, בכל. [illegible] cap. 5. v. 4. Videtur esse ex [illegible] unde & fine ג ab initio reperi- [illegible] in ordine לקט.

[illegible] מגלשין Fervere facta, Ferven- [illegible] Petach. f. 37. 2. In Aruch legitur [illegible] Aquæ ferventes.

[illegible] Recalvaster, Levit. 13. 41. pro Hebræo [illegible] קרחת Pedes calvæ, pilis vel lanâ de- [illegible] ictâ.

גלשלשן [illegible]. Ibid in Jonath.

גלושתא vel גלושתא *Recalvatio*, *Locus recalvus*, ibid. v. 42. Hebr. גבחת.

גלשולשתא *Idem*, Levit. 13. 42. in Jon.

גלשלשתא *Idem*, in T. Jon. v. 43.

גלישושיתא. גלשושיתא, Vide נבש.

גלת גולתא Vide in גלל.

גם גמא *Gamma*, *litera Græcorum* Γ *quæ est* ר *Hebræorum inversum*: כמין גם vel, כמין גמא juxta figuram Gamma, Frequens id apud Talmudicos. *Et cum inserto Aleph*, כמין גאם, Bava Bas. fol. 62. 1. Elias ex Rabbinis: מושחין הכהן גדול כמין גם יוני Ungunt Sacerdotem summum instar literæ Gamma Græcorum: מדת גמיו Mensura Gamma ejus, id est, latitudinis & longitudinis: utramque enim designat figura literæ Γ, Bava mezia fol. 28. 1. מפתח של גם Clavis (figuræ literæ) Gamma Græcorum, Kelim c. 14.

גמא גמא *Absorpsit*, *Exsorpsit*, *Exhausit*, *Hebraicè*. גומא *Juncus*, *Scirpus*, *Alga*: *Talmudicè* גמי. היגאה גומא Ut attollat se juncus, Job. 8. 11. קני וגומא Calamus & juncus, Jesa. 19. 6. תיבותא דגומא Arca scirpea, Exod. 2. 3. *Plurale*, ושויתיה בגו גומיא Et posuit eum in medio juncorum, ibid. in Jon. Sic Genes. 41. 2. pro Hebræo אחו Carectum. *Apud Talmudicos*, והפקעת של גמי Et involucrum ex junco, Kelim cap. 10. Guido notat גמי. Schab. folio 78. 1. Biccurim folio 85. 2.

גומא Vide sup. in גום.

גמיאה *Haustus*, *Potus*, *Sorptio*, Schab. f. 77. 1. *Ex significatione verbi Hebraici*, הגמיאני Pota me, Bibendum, Sorbendum da mihi, Gen. 24. 17.

מגמה *Anhelitus*, *Desiderium*, Psal. 27. v. 8. in Kim[illegible].

גומי נוטא *Gummi*, *cujus usus ad conficiendum atramentum*. *Aliàs pravè scribitur* קומוס, Schab. fol. 104. 2 Gittin f. 19. 1.

* גמגם גמז Vide infrà in גמגם.

גמד *Constringi*, *Arctari*, *Corrugari*, *Contrahi*: גמוד מסאניה Strictus est calceus ejus, Pesachim fol. 111. 1. ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמדא Terra Israel, eo tempore quo inhabitabant eam, erat lata, cùm verò non inhabitant eam, est angusta, Gittin f. 57. 1. גמדא ליה ומתחא ליה Contrahit eam, & diducit eam, Cholin folio 43. גבר גמיד בידיה דימינא Vir constrictus manu dexterâ suâ, Judic. 3. 15. Hebr. אטר Conclusus. Sic vocatur *Scæva*, qui sinistrâ pro dextera utitur, Joma fol. 69. 1. אמה גמדא Cubitus contractus, brevis, קצרה, Talm. Hieros. Joma cap. 4.

גמד *Mensura cubiti*, *Cubitus*: שני גמדים ומחצה Duos cubitos & dimidium. Citat Aruch etiam ex Erchin fol. 11. 1. sed ibi nunc legitur אמה וגמדא תבוחרה.

גומדין *Vela*, *Velamenta faciei*, *quibus Arabes faciem contra frigus obtegere & munire solent*: הגומדין של ערבין Velamenta Arabum, Kelim cap. 29. Dicuntur ita, quòd mensuram cubiti haberent in longitudine & latitudine, ut scribit Baal Aruch.

גמז גמזו *Nomen proprium urbis*, 2. Paral. 28. 18. *Hinc quidam Nachum dictus fuit Gimso*, *vel Gamsu*, *ut quidam volunt*: Talmudici scribunt de eo: אמאי קרו ליה נחום איש גם זו דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה, Id est, Quare vocarunt ipsum Nachum, virum Gamso? Propterea quod ad omnia, quæ ipsi acciderant, diceret, גם זו *Etiam hoc cedet in bonum*, Taanith fol. 21. 1. Sanhed. fol. 108. 2.

גמזה גמזוין *Fructus similis ficubus*: In Medrasch Echa cap. 1. v. 5. אכיל חד גמזה comedit ficum unicam. In Talm. Hieros. in Maaser Scheni legitur eodem sensu, גמזוניא, & in Schevuoth cap. 3. corruptè גמריה. Baal Aruch, גמזין. Aliter etiam vocantur בנות שקמה *Filiæ sycomororum*, in Demai ab initio. Arabicè גומיזה est *Sycomorus*.

גמזיות *Rami*, *virgulta succisarum arborum* (ut fiebat anno septimo) *quæ ex trunco succrescunt*. Sic dicitur de siliqua Græca & Amygdalis, in Pesachim f. 55. & Menach. f. 71.

גמט גמטריא *Rabbinis est Kabbalæ species*, *quâ ex diversarum vocum æquali numero*, *eundem sensum colligunt*. *Ortum videtur esse ex Græco* γεωμετρία; *vel potiùs* συμμετρία *Proportio*, *Dimensio æqualis*. Sic, ex illis verbis; *Ecce ego adducturus sum servum meum* צמח *Germen*, Zach. 3. 8. colligunt, per צמח intelligendum esse Messiam, qui debebat appellari מנחם *Menachem*, Consolator, juxta illud, *Et longe recessit à me* מנחם *Consolator*, id est, Messias, Thren. 1. 16. ut id in Talmud explicatur, Tractatu Sanhedrin fol. 98. Jam literæ vocis צמח in numero valent 138. totidem etiam vox מנחם. Cùm itaque Propheta dixit, Adducam servum meum צמח, perinde est, ac si dixisset,

si dixisset, servum meum מנחם, qui erit Messias. Meminerunt Aben Esra, & Kimchi in Commentariis in Zachariam. In eundem sensum Jonathan transfert, *Et servus meus Messias manifestabitur.* Geneseos 25.21. וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּו *Et concepit Rebecca uxor ejus.* Hîc אשתו continet 707. Totidem אש וקש. Nempe בית יעקב אש ובית עשו לקש, Obad. v.18. Reuchlinus kabalæ lib.3. Veneta cum triplici Targum. Geneseos 11.1. וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת Fuitque universa terra labii unius. Hîc שָׂפָה אַחַת valet 794. Totidem לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. Veneta cum triplici Targ. Gen.49. v.10. יָבֹא שִׁילֹה *Veniet Schilo*, valet 358. ideoq; per Gematriam artem idem est quod מָשִׁיחַ, quæ vox eundem numerum continet. Dum itaque dixit Patriarcha, *Donec* יָבֹא שִׁילֹה *venerit Schilo*, perinde est ac si dixisset, *Donec venerit* מָשִׁיחַ *Messias.* Eundem sensum confirmat triplex Targum in eum locum. Plurale legitur in Pirke abhos, in fine c.3. הלכת תקופות וגימטריאות פרפראות לחכמה Id est, Rationem Tekupharum (solstitiorum & æquinoctiorum) & Gematriarum nosse, res minutulæ sunt ad sapientiam, at rationem rituum Legis nosse, corpus est sapientiæ.

* נמי Vide paulo antè in גמא.

גְּמַל *Retribuere, Rependere, Referre bonum aut malum: Præt.* גְּמַל טוּבָא עֲלָיִכִי Retribuit bonum tibi, Psal.116.7. *Cum Aff.* דִּגְמַלְנָא יְיָ Quod retribuit nobis Dominus, Jesa.63.7. דְּגַמְלִנּוּן כְּרַחֲמוֹהִי Qui retribuit ipsis secundum misericordiam suam, Ibid די גְמַלְתְּ לָנָא Quam retribuisti nobis, Psal.137.8. ארי גְמַלְתְּנִי טָבְתָא וַאֲנָא גְמַלְתָּךְ בִּישְׁתָא Ecce tu retribuisti mihi bonum, & ego retribui tibi malum, 1.Sam.24.18. אֲרֵי בִישְׁתָא גְמַלוּךְ Quia malum retulerunt tibi, Genes.50.v.17. *Particip:* וְאִם גָּמְלִין אַתּוּן קֳדָמַי Et num retribuitis vos mihi, Joël.3.4. גַּבְרֵי גָמְלֵי חִסְדָּא אִנּוּן Viri exhibentes misericordiam isti sunt, 1. Reg. 20.31. *Fut* יִגְמְלִנַּנִי יְיָ Retribuet mihi Dominus, Psal.18.21.

גְּמָלָא · גִּמְלָא · גּוּמְלָא גְּמֻלָא *Compensatio, Retributio, Remuneratio, Beneficium, Benefactum:* גְּמָלָא דִידֵיהוֹן יִתְּתַב לְהוֹן Retributio manuum ipsorum reddetur ipsis, Jesa.3.11. דִּמְשַׁלֵּם גְּמָלָא Qui retribuit compensationem, Jesa.66.6. הֲגְמָלָא אַתּוּן מְשַׁלְּמִין קֳדָמַי An retributionem vos rependitis mihi, Joël.3.4. *Cum Aff.* דִישַׁלֵּם לָךְ יָת גּוּמְלָיךְ Qui reddat tibi retributionem tuam, Psal.37.8. *Plur.* מָרֵי גְמָלַיָּא Dominus retributionum, Jesa.35.4. *Cum Affixo*, אָתִיב גְּמָלֵיכוֹן Reddam retributiones vestras, Joël.3.4. *Fœmininè*, כָּל גְּמוּלָן טָבָן Omnes retributiones bonæ, Psal.116.12.

גְּמִילוּת *Idem:* וּלְמִרְחַם גְּמִילוּת חִסְדָּא Ut diligas retributionem benignitatis, Mich.6.v.9. וַעֲבַד

גמילות חסדא Et exercuit beneficentiam, Esth.1.2. in Targum secundo. *Apud Rabbinos*, גְּמִילוּת חֲסָדִים *Beneficentia, Beneficium, ultrò & liberaliter præstitum.* Hoc consistit *vel in facultatibus, vel in corpore.* *In facultatibus*, ut in Eleomosyna, in Lytro gratuito captivorum, vestitu nudorum, & similibus officiis, quæ pecuniis & facultatibus præstantur. *In corpore*, ut visitatione & consolatione ægrotorum, conductione mortuorum ad sepulturam, frequentatione nuptiarum. Huic in Lege nec modus nec mensura est, ut dicitur in lib. Talmudico פאה Peah cap.1. At beneficentiæ pecuniariæ à Rabbinis statutus est modus, ut nemo teneatur ultra חמישית מן הריוח quintam partem lucri suarum facultatum conferre. Si quis amplius faciat, tanto censetur beatior. Est autem גמילות חסדים tale officium & beneficium, pro quo nulla exspectatur retributio ab eo, cui exhibetur.

גַּמְלָא *Camelus; Heb.* גָּמָל Gen.24.64. *Plurale* עַשְׂרָה גַמְלִין מִגַּמְלֵי רִבּוֹנֵיהּ Decem camelos de camelis domini sui, Ibid. v.10. *Apud Talmudicos.* גמלא פרחא *Camelus volans*, Maccoth fol.5.1. Glossa, Est species quædam camelorum, qui cursu veloces sunt instar avium volantium. *Notandæ hîc quædam sententiæ proverbiales.* גַּמְלָא בְּמָדַי אַקַּבָּא רָקְדָא *Camelus in Media in parvo cabo saltat*, Jebham. fol.45.1. *Proverbium* in eos qui hyperbolica & incredibilia dicunt: D.Hier.adv. Helvidium: Risimus in te proverbium, *Camelum vidimus saltitantem.* Aliud: גמלא אזלא למיבעי קרני אודני דהוו ליה גזיין מניה *Camelus abiens quæsitum cornua, aures quas habebat, abscindebant ipsi*, Sanhed. f.106.1. Jelammedenu fol.83.2. Usurpant de Bileamo, qui mercede conductus ci... prophetaret adversus populum Dei, amisit donum Prophetiæ, quo præditus erat: Aliud; לְפוּם גַּמְלָא שִׁיחְנָא *Pro camelo sarcina*, Sota f.13.2. Kethubhot fol.67.1. Bereschit rabba sect.19. ab initio. Vide Adag. Drusii Decur.5. נְפִישֵׁי גַּמְלֵי סָבֵי דִּמְטָעֲנֵי מַשְׁכָא דְּהוּגְנֵי *Multi cameli senes portant pelles juniorum, sc. ad forum, ut vendantur*, Sanhed. fol.52.1. Die alten begraben offt ihre jungen.

גַּמְלָן גַּמְלָא *Magnum, Crassum:* אפונים הגמלונים Pisa crassa, Kilaim cap.3. ubi Glossa, בלשון ארמית אומר לכל דבר גדול גמלאה In lingua Aramæa res quæcunq; magna, גמלאה dicitur. שומשמנא גמלא Formica magna, Schabbas fol.66.2. *Fœminin...* חיפושתא גמלניתא Scarabæus magnus, Avoda sara f.28.2.

גַּמָּל *Camelarius, qui custodit, vel ducit camelo...* Vide in חַמָּר.

גַּמְלָא *Pons, Ponticulus ex uno assere fa...* *Scribunt post ג cum י, unde per Chirek efferendu...*

M...

[illegible] f.[illegible].2. Vide מברא : In Schabbas [illegible] א[illegible] אגורא Super asserem pontis. [illegible] הַגַּמָּלִים וְהַסַּפָּנִים Pontifices & [illegible] est Pontium & navium factores [illegible] magistri [illegible] fol.11.2.

[illegible] גמלא [illegible], *Jugum boum*. גמלא דתורא Jugum [illegible] Moed katon fol.11.2. *Est & גמלא nomen*

גָּמַם *Incidere, Succidere, Amputare:* אם רָצָה גומם Si vult, succidit eam, Kilaim c.2. [illegible] *vus* [illegible]ם [illegible] succide. *Infinit.* ראיגום איגומי [illegible] succidendo succisa est, Cholin fol. 44.1. עד ש[illegible] גם את רא[illegible] כל Donec abscindat cibum, Te[illegible]m. cap.9. *Niphal* אילן שֶׁנִּגְמַם Arbor quæ succisa est: Schevi[illegible]h cap.1. החומין החיצונות שנפגמו ושנגמו Gingivæ exteriores quæ ruptæ sunt [illegible] succisæ, Bechor.35.1. הגיע זמנה של ושתי ליגמם Advenit tempus Vasthi, ut exscindatur, Medr. Esth. cap.1.v.9 Pihel הכרם בשעה שאינו עושה פירא מה בעליו עושין לו מגממין אותו Vinea quando non fert fructus, quid Domini ejus faciunt ipsi? succidunt ipsam, Beresch. rab. sect.38.

גְּמָמִיּוֹת *Fossæ, Foveæ, idem quod* גומות, Chagiga fol.19.1.

גִּמְגֵּם *Balbutire, Sibilare, Hæsitare linguâ:* מגמגם בלשונו Balbutiens linguâ suâ, שאם ישאלך אדם דבר לא תצטרך לגמגם אלא שתוכל לומר מיד Ut si interrogaverit te quispiam, non necesse sit te hæsitare, sed possis respondere subitò, R.Sal.

מְגַמְגֵּם *Balbus.*

גִּמְגּוּם *Balbuties.* בלא גמגום Sine balbutie.

אתגמגם *Insistere: Disceptare: Versari.* Guido ex zohare.

גמגיפא *Nomen spiritus impuri*, Idem.

גמסמיות *Instrumenta dotalia, Literæ dotis & conjugii.* Sic legitur in Jalkut, in Parascha Berechit fol.12. col.2. In Aruch scribitur גמומסיות, monetque esse Græcum. Erit ergo à γαμικὰ vel γαμικὰ [illegible], quò alia vox גמיסקין alludit.

גָּמַן גימון *Jugum vitulinum*, Schab.f.54.2. Parvum jugum est, quod capiti vitulorum imponitur, ut maturè assuescant demittere caput, & majori jugo, ubi adulti fuerint, submittere. *In Aruch etiam exponitur de Ligno, quod ori vituli alligatur, ablactandi ejus caussâ, ne lac possit [illegible] sugere.* Cũ hoc jugo vitulũ die Sabbathi exire vetitum fuit. Rabbi Sal. deducit ab אַגְמוֹן, juxta [illegible]ud, *An incurvare*, כאגמון *ut juncum, caput suum.* Jesa.58.5.

גמוניות [illegible]*la, Vincula propriè juncea. Vicinum est* גומא & אגמון *Juncus:* שהיו אורגין את לולביהן בגימוניות של זה[illegible] Qui fuerunt ligantes sportulas [illegible]as filis aureis; nempe, in festo tabernaculorum, Succa f.36.2. & 37.1.

גמס גְּמִיסְקִין, quod possit esse à γαμικὰ, vel גְּמִיקוֹם, id est, γαμικόν. *Nuptialis Instrumentum dotale, Literæ dotis.* In Jalkut fol.58.col.3. scribitur, כָּתַב לָהּ גְּמִיקוֹן Scripsit illi instrumentum dotale, literas conjugii. Glossa, גמיקון בלשון יון מהר.

גומסיות *Idem:* כתבו גומסיות לזכר ולנקבה Scripserunt literas conjugii masculo & fœminæ, Vajik. rab. sect.23.

גְּמַע *Absorbere, Exsorbere, ex significatione verbi Hebraici* הַגְמִיאִנִי Sorbendum da mihi, Genes.24.17. *Aleph & Ajin commutatis:* אפרוחוהי גָּמְעִין דְּמָא Pulli ejus absorbent sanguinem, Job.39. v.30. al.33. *Talmud.* החושש בשניו לא יגמע בהן את החומץ Qui laborat dolore dentium, non sorbebit illis acetum, Schab. cap.14. in Misna. Baal Aruch legit יגמא.

גמיעה *Absorbtio.*

גְּמַץ *Fodere, Effodere:* שׁוּחַ חֲפַר וּגְמַצֵּיהּ Foveam fodit, & effodit eam, Psal.7.16.

גוּמָצָא *Fovea, Fossa:* Eccles.10.8. *ubi in Hebræo* גּוּמָּץ. In Regiis corruptè בומצא. Veneta habent שוחא quod etiam Foveam significat: גּוּמָצָא עֲמִיקְתָא Fovea profunda, Prov.22.14. Veneta גּוּמָאצָא, sed adjectis vocalibus, א in medio redundat. Vide & suprà in גץ.

* גמיקון, גמיקום נבק Vide suprà in גמס.

גְּמַר *Primò, Perficere, Absolvere, Consummare, Consumere: Consummari, Absolvi, Finiri, Deficere: Absolutè statuere, Concludere: Præt.* וּגְמַרְתִּנּוּן Et consumpsit eos, Job.1.16. מִטּוּל דִּגְמִירוּ טָבַיָא Propterea quòd defecerunt boni, Psal.12.2. *Partic.* עַד דִּגָמְרִין Donec decernant, concludant, Cant.5. v.12. אֲרֵי גְמִירָא הוּא Quòd conclusum esset, 1.Sam. 20.33. *Fut.* דִּיגְמַר Ut perficeret, Psal.57.3. וְשִׁבְטָא דִּחְרָנֵה יִגְמוֹר Et virga æstus iræ ejus consumetur, Prov.22.8. *ex forma Syriaca cum* נ *loco* י. *Sic,* וּסְבוּרָךְ לָא נִגְמַר Et exspectatio tua non consumetur, Prov.24.14. וְתִגְמַר גְּדִישׁ Et consumptus fuerit acervus, Exo.22.5. Jon. וְתִגְמְרִין Et absolves, perficies, hoc est, perfectè exhauries, Ezec.23.34. *Pahel,* וְגַמַּר יָתְהוֹן Et consumpsit eos, Hebr. וַיַּחֲרֵם, Numer.21.3. וּמוֹתְרֵיהוֹן גַּמְרַת אִשָּׁתָא Et reliquum ipsorum consumpsit ignis, Hebr. אָכְלָה Job.22. 20. דִּגְמָרֵיהּ וְחִיל Quod consumpsit tinea, Job.13.28. וְגַמַּרוּ יָתַהּ Et consumpserunt eam, Hebr. וַיַּחֲרִימוּ, Jud.1.17. Sic, יָתַהּ גַּמִּירוּ 1.Sam.15.v.9. *Infinit.* לְגַמָּרוּתְהוֹן Anathemati devovere, cõsumere eos, 1.Sam.15.9. גַּמָּרָא תְגַמְּרִנּוּן Consumendo consumes eos, Deut.20.17. *Fut.* וַאֲגַמַּר יָת קִרְוֵיהוֹן Et consumam civitates ipsorum, Heb. וְהַחֲרַמְתִּי, Num. 21.2. וּשְׁאָרְהוֹן יְגַמַּר Et reliquum ipsorum absumet, Zach.11.16. יְגַמְּרִנּוּן יְיָ Consumet eos Dominus, Psal.94.23. יְגַמְּרוּן בְּטָבָא יוֹמֵיהוֹן Consument in bo-

no dies, Job.21.13. ושארהון יגמרון Et reliquias eorum consument, Zach.9.15. *Ithp. Præt.* אתגמרית Consumor, Absumor, Psal.109.23. ארום לא אתגמרית Quia non consumptus sum, Jobi 23.17. *Partic.* ובגין כן כולי עלמא מתגמרין Et propterea totus mundus consumuntur, Eccles.10.12. *Apud Rabbinos in materia matrimoniali;* גמר הביאה Absolvere, plenè, perfectè exercere venerem: המכנים כל האבר הוא הנקרא גומר scribit Majem. in הלכות אסורי ביאה cap. 1. בעל נפש לא יגמור ביאתו Vir sanctus non perfectè exercet coitum suum. *De fructibus usurpatum, est Maturescere:* ut; Est in arbore fructus, שיגמר היום qui maturescit hodie, & est מה שיגמר quod maturescit post aliquot dies.

Secundò *in Ithpahel est Suffumigari. Particip.* מתגמרין Suffumigantur, Psal. 45.9. מתגמרא מן קטרת בוסמין Suffumigata ex suffitu aromatum, Cantic.3.6.

Tertiò, *Discere: Docere:* גמר כדון מפומיה אוריתא Disce nunc ex ore ejus Legem, Jobi 22. v.22. ותגמרנון לבנך Et docebis ea filios tuos, Deut.6.7. in Jon. *In hoc usu frequens est apud Talmudicos:* גמרינן Discimus: גמירי Edoctus sum ego, sc. per cabalam. Id dicunt aliâs etiam מקובלני Ita accepi: ולגמר מנה Discendum est inde: תא אגמרך מילי דעלמא Veni, docebo te sermones mundi, id est, vulgata proverbia, Pesach. fol.113.1. שכח מה שגמר מרבו Oblitus est ejus quod didicerat à Præceptore suo. אגמריה לי Doce me illud, ex Aphel: מגמר בעתיקתא קשי מחדתא *Discere antiquum, difficilius est quàm novum*, Joma fol. 29.1. Antiquum, id est, à quo percepto quis destitit, quod per oblivionem transmisit. Nova oblectant, & faciliùs capiuntur. Diligentia ergò in studiis continuanda, non intermittenda est: דלא גמירי מחד רבא לא נתקיימה תורה בידם *Qui non discunt ab uno præceptore, in illorum manibus Lex non est stabilis*, Erubhin cap.5. Hinc dixit R. Sira דרך לעג per jocum: יוסף בר חייא מכולירה עלמא גמיר *Joseph bar Chaija à toto mundo discit*, in Cholin cap.1.

גמור *Absolutum, Perfectum:* סוד גמור Secretum absolutissimum: צדיק גמור Justus absolutus, id est, שהיה רחוק מעבירה כל ימיו qui longè remotus fuit à transgressione omnibus diebus suis, ut scribit R. Salom. in Sanhed. cap. Chelek, fol.99.1.

גמיר גמירא *Idem: Item, Totum, Integrum: Totaliter, Universaliter, Penitùs, Absolutè: Item Holocaustum, Sacrificium integrum comburendum: Sic ponitur in Targum pro Hebræo* כליל: ut, גמיר תתסק Totum cremabitur, Lev.6.22. ופעותא גמירא יסופן Et idola penitùs consumentur, Jesa.2.18. גמיר הוא יקרי Perfecta erat gloria mea, Ezech.16.14. וגמיר לרעוא Et holocaustum ad voluntatem, id est, voluntarium, Deut.33.10. גמירא תגמר יתהון Penitùs consumes eos, Deut.7.2. *Item* גמיר גמירא *substantivè, Consummatio, Perfectio, Absolutio: Consumptio, Perditio:* Hebr. כלה: ut, גמירא ושיצאה Consumptionem & Perditionem, Jesa.10.23. Sic Jesa.28.22. Tzeph.1.18. אעביר עמכון גמירא Faciam vobiscum consummatiooem, Jer.5.18. גמירא את עביד Consummationem tu facis, Ezech.11. v.13. אעבר עמהון גמירא Faciam cum ipsis consummationem, Genes.18.21. ואנטרנה עד גמירא Et custodiam eam usque ad perfectionem, Psal.119.33. לבישי גמיר Induti perfectione, id est, perfectissimè splendidis vestibus, Ezech.23.6. Aut גמיר est Hyacinthinum, sic dictum à flammæ aut prunaium candore. Nam in Hebræo est תכלת, quod Hyacinthum significat. Sic postea גמר dicitur de Carbunculo.

גומרא *Pruna, Carbo:* גומרא דאשא Pruna ignis, Exod.27.5. in Jon. *Plural.* גומרין דאשא Prunæ ignis, Levit.22.16. Sic Genes.3.24. in T. Hier. גומרין דנור Idem, Psal.18.v.9. vel גומרי דנורא, Prov.25.22.

גומרתא *Morbi cujusdam ardentis species*, Talm. Hier. יז cap.2.

גמר *Carbunculus, à luce prunarum sic dictus.* לאבני גמר Lapidibus prunæ, Jesa.54.12. Hebr. אקדח, quomodo etiam Carbunculus à luce Carbonum sic dicitur: *Item Perfectio,* לבושי גמר Indutos perfectione, id est, perfectissimè, absolutissimè, Hebr. מכלול eodem sensu, Ezech.23.12. בגמר מיני כל תשבחתא Cum perfectione omnis generis rerum laudatissimarum, Ezech.27.24.

גמרא *Studium, Doctrina quæ discitur; Unde proverbium vulgare:* גמרא גמור ומורתא תהא Beza fol. 24.1. & Schabbas fol.106.2. Verto, *Doctrina absoluta & perfecta canticum est*, hoc est, instar cantus sonum, id est, famam longè latèque spargit.

גמרא *Gemara.* Sic vocatur altera pars Juris Talmudici, quasi dicas *Supplementum, Complementum.* Prima pars dicitur *Mischnah* משנה, & brevibus thesibus continet universum Jus Hebræorum, tam Canonicum, quàm Civile. *Gemara* continet latiorem explicationem, & decisiones Rabbinorum super Mischnajoth: לשון גמרא Lingua Gemaræ, Vocabulum Gemaræ, id est, Talmudicum, in Talmud usitatum.

וגומר *Scribunt id plerumque decurtatè* וגו׳, *cum virgula in fine, quæ notat, ultimam syllabam esse resectam. Elias vult esse Participium activum* וגומר, Et complens, scil. est. *Alii dicunt per Pathach* וגומר. *Usurpant autem hanc vocem Rabbini, quando versum aut sententiam Biblicam dimidiatè citant,*

tum

[illegible]um adjiciunt [illegible], quod idem est atque, Et cætera, Et [illegible]at. Po[illegible]tiam [illegible] nominaliter וגומר Et reliquum, Et cætera. At cum verba aut sententiam alicujus Doctoris aut Rabbim citant & abrumpunt, tum dicunt וכולי, vel abbreviatè וכו, quod valet, Et omnia, [illegible] est, Et cætera.

לגמרי *Absolute, Prorsus, Omnino, In universum, Totaliter*, Gantz und gar / inquit Elias.

מגמר מוגמר *Suffitus, Suffimentum aromaticum & odoratum*: מַנִּיחִין הַמֻּגְמָר תַּחַת הַכֵּלִים וּמִתְגַּמְּרִין Deponunt suffimentum odoratum sub vase ut suffumigentur: Schab. fol. 18. אין מביאין המוגמר אלא לאחר סעודה Non adducunt suffimentum, nisi post pactum, Berach. cap. 6. in Mischna. Solebant olim convivis absoluto prandio suffitum adferre, ut Hebræi hoc loco scribunt: אין מביאין את המוגמר ואת הבשמים לבית האבל Non ferunt suffitum neque aromata in domum luctus, Moed katon fol. 27. 1. *Quidam putant significare etiam ipsum Vasculum, in quo suffitus carbonibus imponitur, Thuribulum, quod & Arabicè secundum Aruch dicitur* מגמרה *à Carbonibus*, quæ vocantur אלגמר & Chaldaicè גּמְרָא. Sic exponitur in glossa marginali in parvis Mischnajoth.

נְמַשׁ *Incurvare, Reflectere*: וְגַמִּישׁ לֵיהּ לְרֵישֵׁיהּ Incurvabat sibi caput suum, Joma folio 67. 1.

נְנָא גְּנֵי גְּנֵה *Cubare, Decumbere, Accubare, Dormire: Futurum*, תחות טלליא יִגְנֵי Sub umbrosis cubat, Jobi 40. 16. in Venetis. Regia habent יִשְׁכּוּב, ut & in Hebræo est: דְגָנְיָן קֳדָמוֹי. Qui decumbunt coram ipso: Esth. 1. 1. in Targ. sec. וְאַגְנֵי יָתְהוֹן בְּגוֹ טַרְכּוּנָא Et decumbere feci, id est, collocavi eos intra palatium, Elias citat ex Targum. *Apud Talmudicos frequens*, קום גני אפוריא Veni & decumbe in lecto isto, Sanhed. fol. 109. 2. אישתי רוא וגנא Bibit, inebriatus est & obdormivit, Gittin fol. 68. 1. In Bava basra fol. 58. 1. Rabbi Bannaah cùm venisset ad speluncam (sepulchri) Abrahami, invenit illic Eleasarem servum Abrahami, ex quo cùm quæreret, מאי קא עביד אברהם Quid facit Abraham? respondit ei גאני בכנפה דשרה Cubat in ulnis Saræ, Glossa, בין זרועותיה Inter brachia ejus. Affinis phrasis ei, quâ utitur Christus Lucæ 16. 23. cui similem aliam vide in היק. *Ex Aphel*, דהוו מגני עלה אורחיה In quo cubare faciebant hospites suos, Sanhed. fol. 109. 2. וְאַגְנְיֵיהּ Et dormire faciebat ipsum: ואגני גבך Et deposuit eum apud te, id est, in lectum tuum, Gittin fol. 56. 1.

Deinde in Pahel גַּנֵּה, גַּנֵּי, גַּנִּיה *Turpitudine afficere, Deturpare, Dehonestare, Vituperare*, Verschmähen *vertunt Judæi Germani*: יְשַׁבְּחֻנּוּ בְּעֵינָיו אוֹ יְגַנְּנוּ בְּעֵינָיו Laudabit aut vituperabit illud in conspectu ejus, Kethubh. fol. 17. 1. In Pyhal, *Turpitudine, Ignominiâ affici, Vituperari*: מִדּוֹת מְגֻנּוֹת Mores turpes: מְגֻנֶּה כְּאֹמֶר Oratio turpis, Sermo inconveniens vel inhonestus: מַעֲשִׂים מְגֻנִּים Opera turpia. Sic in Ithpahel, יֵשׁ בָּנִים שֶׁנִּתְגַּנּוּ בַאֲבִיהֶם Sunt liberi, qui turpitudine afficiuntur in parentibus suis, ut Josias in Amnone, Hiskias in Achas: Sunt rursus parentes, qui turpitudine afficiuntur in liberis suis: עֵלִי נִתְגַּנָּה בְּבָנָיו Eli turpitudine affectus fuit in liberis suis: ע״י הרשעים מתגנין הכשרים Per improbos ignominiâ afficiuntur probi, R. Salom. Exod. 16. 28.

גְּנַאי *Turpitudo, Ignominia, Res turpis & inhonesta*: גְּנַאי הוא לו Turpe hoc est ipsi: בִּגְנַאי *Turpiter, Ignominiosè*: לִגְנַאי *Ad turpitudinem, Turpiter, Ignominiosè, per ignominiam vel contumeliam. Ejus oppositum* לְשֶׁבַח *Ad laudem, Ad honorem, honorificè.* Inde Aben Esra Num. 11. 18. scribit, הִתְקַדְּשׁוּ sumi לשבח ולגנאי in laudem & vituperium, in bonum & malum: זה לגנאי וזה לשבח Hoc in malam; illud in bonam partem sumitur.

גְּנוּת גְּנוּתָא *Idem*: דאתאמר בגנותא Quod dictum est ad turpitudinem, Eccles. 5. 5. id est, inconvenienter. Scribitur vulgò בִּגְנוּתָא. Sed significatio hæc tantùm est in forma gravi, id est, dagessata Pahel: אֲרוּם גְּנוּתָא הִיא לָנָא Quia ignominia id est nobis, Genes. 34. 14. in Targ. Jon. מְגֻנֶּה בְּתַכְלִית הַגְּנוּת Turpe in summo gradu turpitudinis, Ignominiosum extremè, Rabbin.

גְּנַב *Furari: Præter.* לְמָא גְנַבְתְּ Quare furatus es, Gen. 31. 30. in Jon. רָחֵל גְּנַבְתִּנּוּן Rachel furata est eos, v. 32. *Part.* גָּנֵב נַפְשָׁא Furans animam, id est, hominem, Deuter. 24. 7. כָּל דְּגָנֵב Omnis qui furatur, Zachar. 5. 3. וְגָנְבִין Et furantur, Hos. 4. 2. *Part. Præt. Pehil*, מִגְנַב גְּנִיבְנָא Furto ablatus sum, Genes. 40. 15. מַיָּא גְנִיבַיָּא Aquæ furto ablatæ, Prov. 9. 17. *Fut.* לָא תִגְנוֹב Non furaberis, Exod. 20. 15. אֲרֵי יִגְנוֹב Quum furatus fuerit, Exod. 21. 37. וּדְיִגְנוֹב נַפְשָׁא Et qui furatus fuerit animam, Exod. 21. 16. *Ex Pahel Partic. Præs.* מְגַנְּבִין פִּתְגָמַי Qui furantur verba mea, Jerem. 23. 30. *Pahul*, אָזְלִין בְּאוֹרְחָן מְגַנְּבָן Euntes per vias furtivas, Hebr. עֲקַלְקַלּוֹת Tortuosas, Judic. 5. v. 6. *Ithpehal & Ithpahel*, אִתְגְּנֵב *Furto auferri. Particip.* מַה דְּמִתְגְּנֵיב בִּימָמָא Quod furto ablatum est interdiu, Gen. 31. 39. וּמִתְגַּנְּבִין עַמָּא Et furtim subtraxerunt se populus, 2. Sam. 19. 3. *Futur.* אִם אִתְגְּנָבָא יִתְגְּנֵיב מֵעִמֵּיהּ Si furto ablatum fuerit ab ipso, Exo. 22. 12. דְּלָא יִתְגַּנְּבוּן Ne furto auferantur, Deut. 29. 16. in Jon. *Apud Talmudicos*, איגניב לן כסא דכספא Furto ablatum est nobis poculum argenteum, Gittin f. 68. 1. pro אתגניב.

גנבי עלי *Nomen certæ cujusdam familiæ*, Taan. cap.1. in Misna. Ratio ejus appellationis redditur ibidem in Gemara.

גַּנָּב · גַּנְבָא *Fur*, Exo.22.7. *Plurale*, שֻׁתָּפִין לְגַנָּבִין Socii furum sunt, Jesa.1.23. *Apud Talmudicos*, בתר גנבא גנוב וטעמא טעים *Qui post furem furatur, vel, qui à fure furtum accipit, & ipse gustum furti percipit, hoc est, & ipse fur est*, Berach. fol. 5. 2. גנבא אפומא דמחתרתא רחמנא קריא *Fur etiam in ipsa effossione Deum invocet*, Berach. cap.1. Wann der Dieb schon die hand im sack hat / darff er noch glück darzu. אתרתי ותלת גנבא לא מיקטל *Propter duo triave (furta) fur non occiditur*, Sanhed. folio 7. col.1. Fœmininum legitur in Bereschit rabbah fol.50. col.3. ubi Rabbi Levi dicit, Mulieres etiam esse גַּנָּבִיּות Furatrices, Furaces, quod probat exemplo Rachelis, Genes.31.

גנובָא גנובְתָא *Furtum*, Exod.22.3. וְיִזְדַּבַּן בִּגְנוּבְתֵיהּ Et vendetur pro furto suo, ver.2.

גְּנִיבוּתָא *Idem*: מִן גְּנֵבוּתֵיהּ De furto suo, Exo.22. v.3. in Jon.

גנובְתָא Talmud. *Cauda*: אַגְּנוּבְתָא דְּכַלְבָּא In caudam canis, Moed katon fol.17. 1. מאי טעמא גמלא זוטרא גנובתיה משום דאכל ביסי Quæ est ratio, quòd Camelus parvam habeat caudam? Propterea quòd vescitur spinis: ut scil. in spinetis ambulanti spinæ non adhæreant caudæ, Schab. fol.77.2. Sic ibidem de tauro, מ״ט תורא אריכא גנובתיה משום דדייר באגמי ובעי לכרכושי בקי Quæ ratio est quòd Tauri cauda sit longa? quia habitat in stagnis, & cupit abigere muscas. Vide & in Cholin fol.79.1. & 60.1. Baal Aruch citat etiam ex Targum, כָּאִיף גנובתיה Incurvat caudam suam, pro Heb. יַחְפֹּץ זְנָבוֹ Jobi 40.12. Sed exemplaria nostra hodiè habent דונביה.

גוּנְבָא Vide in נגב.

גִּינְבְּרָא · גינברין. Vide supra in גבר.

גנברא *Gingiber*, *Zinziber*, Gittin fol.86.1.

גנג גניני Ab Authore Aruch hîc adducitur, sed in Gemara scribitur קניני. Vide ergo קנג.

גַּנְגִילוֹן *Contrarium, cujus natura, ut tollat alterum sibi oppositum*, Nidda fol.27.2. ἐναντίον. Baal Aruch in גלגל ultimo legit גלגלין, & in Glossa hoc loco scribitur גלגילין. Confer Nasir fol. 51.1. quem locum vide suprà in גַּלְגַּל.

גנגלין *Fila longa serica*, Jalkut Levit.150.1.

גְּנוּגְנִית *Pera, Saccus*: גְּנוּגְנִית הֶעָנִי Saccus pauperis, juxta Aruch, Kelim cap.16. Alter interpres exponit אהל *Tabernaculum, Umbraculum, quod sibi pauperes opifices faciunt, ne laborantes à Solis æstu lædantur, à* גָּנַן *Protegere*.

גנדר גּוּנְדְּרָא Talm. *Vestis nigra ac fordida, qualis coquorum, unde de quodam coquo dicitur*: לָבִישׁ גּוּנְדְּרָא Vestitus nigrâ veste, Schab. fol.119. דְּחָפוּ גונדרי Qui tecti sunt nigris vestibus: *Item Exercitus, Cohors*: גונדא דפרשי Cohors equitum: Metzia fol.86.1. שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה Misit Cæsar exercitum Romanorum post ipsum, Avoda sarah fol.11.1. *Videtur esse ex lingua Arabica*: עָרִיקִין הֲוֵינַן מִן קוּמֵי גונדא Fugimus coram exercitu, Ber. rab. sectio.31. Baal Aruch legit גינותא, in גנת, & in בטש aliter גוניתתיה.

גּוּנְדְּלִית *Sinistrè*: דִּלְמָא גונדלית חתים Ne sinistrè subscriptũ sit, id est, scripturâ versus sinistram, ut mos est Græcorum & Latinorum, Gittin fol.77.2. ubi disputatur, Si libellum repudii testes subscripserint, alter Hebræus ad dexteram, more Hebræo, alter Græcus ad sinistram, more Græco, an libellus iste sit legitimus? In Responsis Geonim legitur: אדם המשתמש ביד השמאלית קורין לו במקומנו גונדליא Id est, Homo qui operatur vel utitur manu sinistrâ, is appellatur in locis nostris *Gundaljah*. In glossa Talmudica: כל שלא כמנהגו קרי גונדלית, id est, Quicquid non fit juxta ritum suum, vocatur *Gundelith*, *Sinistrum*, *Pravum*: *Sinistrè*, *Pravè*, *Perperam*. Ergo גונדלי & גוּנַדְלְיָא dicitur, qui sinistrè aliquid facit.

גַּנְדַּר *Volvere*, *Obvolvere*, *Devolvere*, *Revolvere*: וְגַנְדַּר יַת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָא דְבֵירָא Et devolvit lapidem ab ore putei, Heb. וַיָּגֶל, Genes.29.10. וִיגַנְדְּרוּן Et devolvant, Hebr. וְגָלֲלוּ, ibid. ver.8. וּמְגַנְדְּרִין Et devolvant, Hebr. וְגָלֲלוּ ibid. ver.3. כְּמָא דִמְגַנְדְּרִין Sicut convolvunt stercora, 1.Reg. 14.v.10. *Ithpahel apud Talmudicos*, איגנדר בקטמא Involutus fuit cineri: קַבָּא רַבָּא וְקַבָּא זוּטָא מִיגַּנְדֵּר וְאָזִיל לִשְׁאוֹל *Cabus magnus & cabus parvus volvitur & abit in sepulchrum*, Jebhammoth in fine cap.1. *Proverbium* in communem hominum mortalium statum, qui ob adhærens peccatum æquo descensu ad mortem feruntur omnes, nemine excepto: איגנדר לבור Devolutus est in cisternam, Bava kama fol.51.1. ונגנדר עליה Et volvatur super eo.

גונדרי *Terra lapidosa, saxosa*, אי ארעא מחזקת בגונדרי Si terra illa habeatur pro lapidosa, saxosa, Bava Metziah fol.80.1. Baal Aruch adducit in litera ב, & legit בגרונדי, quomodo etiam scribitur in altera glossa Talmudica.

גונדריתָא *Lorica, Loricatio, Peribolus, Hebraicè* מַעֲקֶה, Kiddushin fol.70.1. In Aruch scribitur גונדריונא.

גַּנְדְּרִיפָס *Melancholiæ species*, Κυνάνθρωπος: היוצא יְחִידִי בַּלַּיְלָה אֱמוֹר גַּנְדְּרִיפָס אֲחָזַתּוּ Si quis exeat solitarius noctu, dic, Κυνανθρωπία occupavit eum, Chagiga fol.3.2. ubi glossator: היא חולי אוחז מתוך דאגה Est morbus occupans (hominem) per curas.

Munste-

Munl[illegible] [illegible]meticum, *Fatuum* exponit. In G[illegible] legitur גנסדרפס. In Talmud Hierosolymitano scribitur ab initio per Koph קניסרופים ut videre est in ordine קנס. *Unde videtur ortum esse* [illegible] *Græco* [illegible], *quomodo veteres appellabant* [illegible] *an holiæ speciem, quæ communius vo-* [illegible] καυνάκια.

* נגרי Vide supra in נגא.

נָגַז *Abscondere, Recondere, Reponere, Reservare, Asservare, Thesaurizare: Præt.* די גנזו אֲבָהָתָךְ Quod thesaurizaverunt majores tui, 2.Reg.20.17. *Participium Pahul,* גניזא בגנזי חַיֵּי עָלְמָא Reposita in repositorio vitæ æternæ, 1.Sam.25.29. *Plurale,* גניזין חובי בית אפרים Reposita sunt peccata domus Ephrajim, Hos.13.12. גניזין ליום דינא Recondita sunt ad diem Judicii, Deut.32.34. *Fœm.* תלת אנון דגניזן מני Tria sunt abscondita à me, Proverb.30.18. סמירן וגניזן Absconditæ & reconditę, Cantic.4.12. *Ex Ithpehal Futur.* וְלָא יִתְגְּנַז Et non recondetur, vel reponetur in thesaurum, Jesa.23.18. *Apud Talmudicos,* ספר תורה שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנז Liber Legis in quo sunt duo errata in unaquaque pagina, emendabitur: si tria, reponetur, vel, occultabitur, Menachos fol.29.2. *Rabbini.* יֵשׁ לִי דברים גנוזים אליך Sunt mihi res reconditæ tecum, id est, Secreta tecum loqui habeo: נִגְנַז מהן Absconditum ab eis, per oblivionem recessit, ablatum & alibi asservatum, ubi latet.

[illegible]א גִּנְזַ *Thesaurus, Repositorium, Fiscus, Ærarium, Gaza:* בבית גנזיא In domo thesaurorū, Esræ 5.17. יְחָרֵב בית גנזוהי Vastabit ærarium ipsorum, Hos.13. v.ult.

גְּנִיזָה גניזות *Absconsio, Repositio.*

גנזבא *Sculptum:* חותם גנזבא Sigillū exsculptum, Glos. חפורה effossum: in Jalkut fol.31.col.2. ex Beresch. rabbah, sect.61. ubi in glossa explicatur אוצר גנוז וחתום Thesaurus absconditus & obsignatus.

גִּנְזַק *Nomen proprium loci,* Jalk. fol.104.4.

גְּנַח *Tussire, Excreare, cum vi ac tussi acri ejicere:* Item *Suspirare, Ejulare, Ululare, Lamentari cum gemitu vel singultu:* שאף הוא גונח דם מפני הצנה Quia etiam ipse excreabat sanguinem propter frigus, Beres.rab. sect.32. in fine. In Talm. Rosch haschana fol.33.2. וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא *Et vociferata est mater Sisaræ,* Judic.5.28. מר סבר גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל Mar putat, illam suspirando suspirasse vel, Ululando ululasse: alius, eam Ejulando ejulasse. R. D. Kimchi in libro Schoraschim in יבב, existimat ילולי & גנוחי unum esse: *Alibi,* גונח יונק חלב בשבת Qui tussit, potest lac (caprinum scil.) sugere in Sabbatho, Ketubh. fol.60.1. Glossa המילל מכאב לבו Qui ejulat præ dolore cordis sui: Iterum, מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים ואמרו אין תקנה לו עד שיינק חלבא רותח שחרית Vir pius quidam tussiebat è pectore suo, & consulebant Medicos; qui dixerūt, Non potest pristinæ sanitati restitui, nisi bibat lac (caprinum) calidum manè, Adducebant itaque capram, &c. Temura fol.15.2. Bava kama fol.80.1. Glossa צווח Vociferabatur præ dolore cordis sui.

Secundò, *Commoveri, Compingi* גנח גוהא Commotus est commotione: Glossa, ותגעש ותרעש, Berach.fol.59.1. Sic usurpatur Syrè, Act.2.37.

Tertiò, *Exscindere, Castrare:* שלחו לירה תורי ומגנחין יתהון Miserunt ipsi boves, & castrabant eos, Metzia fol.90.2. Hujus significationis est quod Aruch citat ex Targum, Psalm.8.9. דְגָנַח אסרטי יַמָּא Qui secat semitas maris, Hebr. עובר Transit. Legitur id in Psalterio octaplo Augustini Justiniani. In Venetis דְחָלִיף.

גְּנִיחוּת, גְּנִיחַ, גניחה *Tussis, Excreatio: Asthma: Item Lamentatio, Ejulatus, Suspirium:* ואשתמע קל גניחותיה Et audita fuit vox ejulatus ejus, Cholin fol.51.2. Sic dicit R.Salom. Joël.1.15. vocem אֲהָהּ significare גְּנִיחַת יְלָלָה Gemitum vel suspirium ejulationis.

גנך גונכא *Stragula, Gaunace, vel Gaunacum:* וּכְסִיתֵיהּ בגונכא Et operuit eum stragulâ, Judic.4.18. Kimchi hîc scribit, esse *Operimentum crassum & villosum.* Id Græcis dicitur ἀμφίταπης, quod Latini retinuerunt, *Amphitapa, stragula utrinque villos habens:* Sic, ונסיב גונכא Et accepit stragulam, intinxitque in aquam, & operuit super faciem ejus, 2.Reg.8.15. ubi scribitur per ב. Priorem lectionem in libro Judicum probant R.David & R.Salomon. Item Aruch: Hinc fortè derivatur *Gaunacum**, quod Varro lib.4. de lingua Latina interpretatur *Majus sagum*, & Græcum esse putat. Turnebus scribit: *Gaunacæ sunt stragula aut operimenta alterâ parte villosa.* Conveniunt hęc cum interpretatione Hebræorum hujus vocis Chaldææ.

גְּנַן *Protegere, Obtegere. Ex Aphel, Præteritum,* ואגנית במימרי עליכון Et protexi verbo meo vos, Ezech.16.8. *Particip.* מגין עלי Protegit me, 2.Sam.22.3. quasi à גנן. *Sic,* מגין להון Protegit eos, Jesa.27.3. *Fœmin.* מְגִנָּא עלוהי בגנון Protegens eam protectione, Jesa 4.5. melius legeretur מְגִנָּא. *Infinit.* לְאַגְנָא מִזְרְמִית Ad protegendum à turbine, Jesa.4.6. *Futur.* וְאַגֵּן עַל קַרְתָּא הָדָא Et protegam civitatem hanc, 2.Reg.20.6. יָגֵן וְישֵׁיזֵב Proteget & liberabit, Jesa.31.5. *Ithpehal Fut.* מָאִים יתגין עליכון Fortassis obteget, proteget vos, Soph.2.3.

גנונא גנון *Protectio, Obtectio,* ut antè Jesa.4.5.

גנון *Thalamus, Tabernaculum, q.d. Obtectorium,*

Protectionum: יִטַּלְלוּנֵיהּ מַלְלְיָא גְנוּנֵיהּ Obteguntumbræ tabernaculum ejus, Jobi 40.17. Interpres Latinus, *Operimentum ejus*, Regia גְנוּבֵהּ corruptè: כְּחַתְנָא מִגְנוּנֵיהּ Sicut ſponſus ex thalamo ſuo, Pſal. 19.6. וְכַלְּתָא מִבֵּית גְּנוּנְהָא Et ſponſa è loco thalami ſui, Joël.2.16. Sic Eſth.4.16. in Targ. ſec.

גְּנוּנָא *Fuſcina*: וּבִגְנוּנָא רְנוּנָא Aut fuſcinâ piſcium, id eſt, piſcatoriâ, Job.40.26. *Aliis, Sagena*: Al. *Naſſa*.

גְּנוּנָא *Thalamus*: קְטַרִין לֵיהּ גְּנוּנָא Ligarunt ipſi thalamum nuptialem, id eſt, vinculum matrimoniale: Berach.fol.16.1.

גנונים גְּנִינִים *Fruſta carnis, corpus deformantia: vel, juxta alios, Colores varii, idem quod* גוונים, Nidda fol.24.2. Kerithuth fol.7.2. q.d. Genera, ſpecies, figuræ diverſarum rerum. גניני מלכות Colores regni, hoc eſt, qualitates, virtutes regias video in eo, Sota fol.36.2. Aruch legit גניסי.

Deinde גנינין *Furfures craſſiſſimi*: Seah מורסן facit ſeam גנינין, Talm. Hieroſol. Peah cap.7. in Gemara. Aruch explicat מורסן עבה.

גַּן · אַגַּן · גִּינָא · גִּנְתָא *Hortus*, Gen.2. כְּגִנַּת שַׁקְיָא Sicut hortus irrigationis, id eſt, irriguus, Num. 24.6. Sic Jeſa.1.30. & 61.11. בְּגִנְתָא דְעֵדֶן In horto Edenis, Pſ.57.3. כְּגִנַּת יַרְקָא Sicut hortus olerum, Deut.11.10. *Plurale*, גנין, *& fœmininè* וּדְמִדַּכְּן לְגִנַּן Et qui purificant ſe in hortis, Jeſa.66.17. רַבְחִין בְּגִנַּן Sacrificant in hortis, Jeſa 65.3. עֲבַדִית לִי גִּנַּת שַׁקְיָן Feci mihi hortos irriguos; Eccleſ.2.5. מִגְּנֵי טַעֲוָתָא Ab hortis idolorum, Jeſa.1.29. *Cum Aff.* סַגִּיוּת גִּנֵּיכוֹן Multitudinem hortorum veſtrorum, Amos 4. 9. *Talm.* דאגר גינתא אכלי ציפרין דאגר גינין ציפרין אכלין ליה *Qui conducit hortum, comedet aves: qui conducit hortos, aves comedent ipſum*, Vajik. rab. ſect.3. in princip. Medraſch Kohelet cap.4.6. *Adagium* de eo, qui fruitur modico & bono. Ex horto uno bene culto proveniunt fructus: ex pluribus non cultis, damnum.

גְּנוּנִיתָא *Idem*, frequens in Targum Jonathanis.

Sic apud Talmudicos, גְּנוּנַיָּתָא Horti, Eruvin fol.28.2. Bava bathra fol.68.1. Avoda ſara folio 7.2.

גַּנָּאָה · גִּנַּאי *Hortulanus, Olitor*: הנהו גינאי דעביד חושבנא בהדי הדדי In hortulani, qui inierunt rationes invicem, Gittin fol.14.1. Gloſſa, בעלי גנה Domini horti, vendentes olus. מוכרי ירק דאסר גינאה Quæ colligavit hortulanus, Cholin ſol. 105.2.

גַּנָּן *Idem*: הולך אצל הגנן Ivit ad hortulanum, Vajikra rabba ſect.5. לְפוּם גִּנְתָא גַּנָּנָא *Qualis hortus, talis hortulanus*. Legitur in Beres. rabba ſect.80. *Proverbiale Babyloniorum*, unde ei præfigitur הָכָא אָמְרֵי *Hic dicunt*.

גַּנְנָא *Ambulacrum hortenſe*: Guido ex Zohar.

מְגַן מְגִנָּא *Clypeus*: *Plur.* וּתְלַת מְאָה מְגִנִּין Et trecentos clypeos, 1.Reg.10.17. *Conſtr.* יַת כָּל מְגִנֵּי מְגִנֵּי דַהֲבָא Omnes clypeos aureos, 1.Reg.14.26. מְגִנֵּי נְחָשָׁא Clypeos æreos, v.27. מְגִן דָּוִד *Clypeus Davidis*. Vide Wilhel. Schickhardi Hiſtoriam Perſicam fol.54.

מְגִנְּנוּתָא *Protectio*. Guido.

גנס

גנים *Γενναῖος, Generoſus, Illuſtris, Nobilis genere*: וּבַת גניסין Et filiam ſtemmatis, ſcil. regiæ, nempe; מיחוסי המלכות, Jalkut fol.78. col.3.

גְּנִיסָא · גְּנוּסָא · גִּנוּסָא *Γένεσις, γέννησις, Generatio, Nativitas: Familia, Stemma, Genus*: יוֹם גְּנוּסְיָא דְפַרְעֹה Dies nativitatis Pharaonis, Geneſ.40.20. in Jonath. In Beres. rabba ſect.88. ſcribitur יום גניסיא ut Græcè *γενέσια*. מִן גְּנִיסַת אַבְרָהָם De genere Abrahami, Jobi 32.2. תְּנִיסַת בֵּית אֲבָהָתָךְ Et familia domus patrum tuorū, Eſth.4.14. וּבִגְנִיסְתֵיהּ Et in familiam ejus, Levit.20.5. in Jonath. *Plur.* וְשַׁוִּי הֵיךְ עָאנָא גְּנִיסַיָּא Et poſuit ſicut gregem, familias, Pſal.107.41. יוֹמֵי גְנוּסַיָּא דִּי לָנָא לֵיתֵהוֹן נָטְרִין Dies natalitios noſtros ipſi non obſervant, *γενέσια*, Eſth.3.8. גְּנִיסַת עַמְמַיָּא Familiæ populorum, Pſal. 22.28. גְּנִיסֵי נְגוַת עַמְמַיָּא Familiæ inſularum populorum, Geneſ.10.5. in Jonath. *Apud Talmudicos*, יום גנוסיא של מלכים Dies natalitius regum, Avoda ſara cap.1. Recenſetur inter feſta gentilium, in quibus prohibitum eſt cum illis negotiari. In Peſikta, הודעתם גנוסיא שלי Notam feciſtis familiam meam, genus meum.

הוגניסים *Εὐγένεια Nobilitas*: הוֹדַעְתִּי הוגניסים שֶׁלִּי Indicavi ſtemmata mea, Ber.rab.ſect.100.

גְּנַסְטְרָא *Forfex*: בגנסטרא אָסִיר Forfice abſcindam, ſcil. ungues, Moed katon ſol.18.1. דשקל בגנוסטרי Qui aufert (ungues) forficibus, Nidda ſol.17.1. In Aruch adducitur in litera Nun, נגוסטר. Vide illic.

גְּנֵיסַר · גְּנוּסַר · גִּינֵיסַר *Geneſar, Nomen proprium terræ & maris, ſive terra à mari, ſive mare à terra nomen acceperit. Deductum videtur ex Hebræa voce* כנרת *reſecto* ת, *& facili* ג *in* כ *commutatione, etſi Hebræi propriam Etymologiam afferant, ut mox dicetur*: עַל כֵּיף יַם גִּינֵיסַר Ad littus maris Gineſar, Hebr. יַם כִּנֶּרֶת, Numer.34.11. Jonathan גְּנֵיסַר. Aliâs גִּינוּסַר, ut Deut.33.23. Joſ.11.2. & 12.3. 1.Reg. 15.20. quomodo & Hebræi Scriptores illud paſſim nominant. *Nomine* יָם *Maris, Hebræi etiam Lacus intelligunt, unde & Lacus Geneſar dicitur à Plinio lib.5.cap.15. & in Novo Teſtamento, Lucæ 5. 1. Et Hebræi illud paſſim vocant* יַם טַבְרְיָא *Mare Tiberiadis, ſic* θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, *Johan.21.1. propterea quòd, ut Plinius notat, ab occidente habuit Tiberiadem. Sic alibi Mare Galilææ*, Johan.6.1. *Um*

[illegible] nomina d derunt loci vicini. Porro [illegible] non procul Tiberiade abfuisse [illegible] ex interpretibus Hebræis, סקום קרוב לטבריא ויש בו גנות [illegible] sit [illegible] Tiberiadi, in quo sunt פרדסים [illegible]. Et apud Matthæum dicitur [illegible] terram Genezareth, cap.14. [illegible] in volunt hunc tractum גנוסר, [illegible] גני סרים Horti regum & principum, [illegible] amœnitate & cultura. Fuit [illegible] terra, vel pars ejus tribui Naphthali [illegible] ex Targum Deut.33.23. & ex [illegible] 34. Ex Nephtali autem egressi dicuntur [illegible], 1.Par.12.34. qui in his locis [illegible] quæ vere. De Fructibus terræ Cinnereth legitur apud Talmudicos in Megilla fol. 6.1. כנרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה כנרת דמתיקי פיראה כק א כנ[illegible] Id est, Kinnereth, ea est, Ginnesar. Quare vocatur nomen ejus כנרת Kinnereth? quia dulces sunt fructus ejus ut dulcis sonus כנור Citharæ. Et in Pesachim fol.8.2. מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים Quamobrem non sunt fructus Ginnosar in Jerusalem? Ne ascendentes ad festa dicerent: Fortè non ascendimus, nisi ad comedendos fructus terræ Genosar, &c. R. Salomon ad hunc locum scribit: פירות גינוסר מתוקים מאוד כד אמרינן בברכות Fructus Genosar dulcissimi sunt, ut dicitur in Berachos: פירות גינוסר Fructus Ginnosar, Berach. fol. 44.1. In Targ. Jonath. וסלי ברכן כן פירי רבקעת גינוסר Et plenus est (Naphtali) benedictionibus à fructibus vallis Ginosar, qui dati sunt ei à Domino, Deut.33.23. Kimchi Jos.11. v.2. scribit, esse terram pinguem & fructuosam admodum. Sic 1.Reg.15. 20. R. Salo m. scribit Jesa. 28.1. ad גיא שמנים Vallis pinguium, הוא כנרת שפירותיה מתוקים Hæc est terra Cinnereth, cujus fructus sunt dulces.

נגברין *Gigantes. Vox prava. Ponitur pro Hebræa voce* רפאים, Prov.9.18. *in Venetis. Guido monet in Complutensi editione esse* גברי *Viri: ipse mallet* גבורי, *quomodo certè pro Hebræo* רפאים, *Jesa.* 26. 14. *ponitur in Targum* גברין, *& Jobi* 26.5. *Gen.*15. 20. *Deut.*3.11. *Ego repono unius literæ immutatione* נגברי *vel* נגברי, *Dagesch forti in Nun resoluto, ex usu* [illegible] *le li Hierosolymitanæ.* Sic legitur Deuter.2.11. & [illegible] 2.10 Jon. הי כנִגבריא Sicut gigantes; & cap.2. v.32. [illegible] בסישר In valle gigantum. *Et apud Syros* [illegible]א אי Sicut gigas, Psal.19.6. Hebr. כגבור. Item [illegible] מק ונגבריא Et gigantes surgent, pro Heb. ורפאים, [illegible] 31. *Sic Substantivum*, נגברותא Potentia, P[illegible] 13.

נסט נסטרא *Sectio, Fragmentum, Frustum, Res in partes rupta, fracta vel dissecta. Hinc in compendio Aruch* [illegible] *ribitur:* עיקר ניסטרא הוא כל דבר שנחלק לשנים *Principalis* [illegible] ניסטרא *est, Res omnis quæ in duas partes* [illegible] *divisa: & Bartenora in Kelim cap.2. Omnis res quæ in duas partes divisa est, vocatur* נסטרא, *quasi dicas* נסי תרי *Duæ partes:* עשאה ניסטרא Si fecerit eam sectionem, hoc est, si eam in duas partes secuerit, Cholin fol.21.1. Vide & ibid. fol.52.1. & fol.124.1. Sic in libello שחיטה (in quo de arte mactandi:) שלא יעשה נסטרא Ne faciat sectionem, scil. in duas partes: In Avoda sara fol. 13. 2 לישויה ניסטרא Ut ponat eam sectionem, id est, in duas partes dividat: In Sanhed. fol.52.2. דעביד ליה ניסטרא Quòd fecit ex eo sectionem, id est, in duas partes dissecuit, Glossa, חולקו לאורכו לשנים Divisit eum secundum longitudinem in duas partes.

Deinde נסטרא *est Vas testaceum ruptum ac fissum, Testa; Vasculum quod alii vasi supponitur ad recipiendum stillas*, Kelim cap.2. ubi Glossa Majemonis est: נסטרא est Vas, neque ansam, neque manubrium habens; verùm est basis veluti vasorum: nam superimponuntur ei vasa magna aquis plena, ut destillationes eorum recipiat. Et cap.4. sect.2. נסטרא est התושבת basis quam faciunt sub vase aquæ ad recipiendas stillas. Bartenora: נסטרא est Fragmentum vasis testacei, vel Vas testaceum in duas partes ruptum. Hoc sensu legitur etiam in Nidda fol. 49. 1. Schab. fol. 96.1. & fol.108. 2. ubi glossa: ניסטרא est Vas testaceum fractum, quod non ad omnes usus est idoneũ sicut vas integrum. Baal Aruch explicat חצי כרה שזורעין שם עשבים Dimidius cadus in quo serunt herbas, Germ. ein Garten Kachel. Præterea scribit Græcè vocari נסטרא, vernaculè גרשתא, Arabicè קצריה, Talmudicè גצית, Hebraicè קצץ. Vult ergo hãc vocem esse Græcam. Idem scribitur in Nidda, in Tosephos, loco citato. Apud Græcos reperitur γάστρα & γαστέριον pro *Vase quodam*, ut notat Henr. Steph. in Thes. Γαστὴρ etiam & γάστρα est *Fundum vasis*. Martinius in Lexico: *Gastrum* vas æneum cum fundo angusto: & apud Athæneum γάστρα pro *Cratere prægrandi* inveniri scribit, quæ omnia cum Hebræorum expositione allatâ conveniunt. Huc etiam pertinere videtur quod Baal Aruch adducit ex Vajikra rabba sect.15. Nulla gutta est quæ descendit ex firmamento, cui non creaverit Deus נסטרא בפני עצמה formam propriam. Sed nunc aliter ibi legitur. Idem autem habetur in Gemara Bava basra fol.16.1. ubi pro נסטרא ponitur דפוס Forma, Typus.

Tertiò נסטרא *Præfectus, Dominator:* באו אנשי נסטרא של צפורי לכבות Venerunt homines præfecti Tzipporiæ ad plangendum, Schab. fol.121 1. Glossa, נסטרא i.e. שלטון Dominator: שלחה אצל נסטרא

נסטרא Misit ad præfectum, Sota capite 1. in fine. Glossa, מושל. Vide & in Berach. fol. 32.1.

Quartò נסטרון *Frustum*: מצא כלי כסף וכלי נחשת נסטרון של אבר וכל כלי מתכות Id est, Inveniens vas argenteum aut vas æreum, frustum plumbi, aut ullius vasis fusilis, Metzia fol. 23.2. Glossa, נסטרון id est, שברי חתיכות Fragmenta frustorum plumbi, ex significatione prima. Baal Aruch ad sequens significatū refert, Inveniens vas aureum, argenteum, orichalcum, plumbeum, vel è cæteris metallis confectum, &c.

Quintò נסטרון *Orichalcum*: מנורה של בעץ של אבר ושל נסטרון Candelabrum ex stāno, ex plumbo, aut ex orichalco, Menachos fol. 28.1. Sic R. Salomon vernaculè exponit לייטון Laiton, h. e. Orichalcum. Vide & in Bathra fol. 89 2.

Sextò נסטרון *Cochlear despumatorium*; *Spatha*, ein Schaum-löffel: ניסטרון של קדרה Spatha ollæ, Schab. f. 123. 2. Glossa, כף גדולה שמסלקין בו זוהמא של קדרה Cochlear magnum, quo auferunt sordes ollæ.

נסס נַס *Inflari, Intumescere, crassum fieri. Aphel,* אַגִּיס *Inflare, Efferre*: *Futur.* דְלָא יַגִּיס לִבֵּיה Ne inflet cor suum, Deut. 17.20. in Targ. Jonath. *Hinc puto esse apud Talmudicos*, הסניס דעתו כלפי מעלה Qui effert mentem suam contra Deum, Berach. fol. 19.1. והיה מגיס בינו לבין מלך בדברים קשים Et fuit efferens se inter ipsum & regem solum verbis duris. Et mox: והגיס לפני הלגיונות Et efferebat se coram legionibus, Jalkut par. 1. fol. 239. col. 2. Sic explicatur in Bemidbar rabba sect. 19. fol. 273. col. 2.

Secundò גסס *Lethaliter ægrotare*, *Agonem mortis agere*: ואפילו גוסס Etiamsi sit in agone, in articulo mortis, Oholoth cap. 1. מה בין חולין לגוססין רוב חולין להיים רוב גוססין למיתה Quid interest inter חולין & גוססין? Major pars חולין ægrotorum ad vitam, i. e. convalescunt: major autem pars גוססין ad mortem, moriuntur, Kiddușchin fol. 71.2. Glossator, גוסס הוא אשר הוא בפרק המות *Goses* vocatur, qui est constitutus in articulo mortis, agonem extremum vitæ agens. Vide & suprà in גוס.

נִיסָא · נִסָּא · נְסָּא *Telum, Jaculum*: Item *Latus*: להאי ניסא דפרת עד היכא Ab isto latere Euphratis usque huc Kiddusch. fol. 72.1. להאי ניסא ולהאי ניסא Ab hoc latere & ab isto, Cholin fol. 51.2. *Plurale,* וּנְסֵיב תְּלָתָא נִסְּסִין בִּידֵיהּ Et accepit tria tela in manum suam, 2. Sam. 18.14. *Et secundum alteram significationem*: עַל נִסְסָן יִתְנַסְבוּן Ad latera portabimini, Jesa. 60.4. Sic cap. 66. v. 12. עַל נִסְסִין.

נִסְסַיָא *Ilia*, Hebr. כְּסָלִים, Levit. 3.4.

גַּס *Elatus, Fastuosus*: גַּס רוּחַ *Elatus spiritu*, quod in Bibliis dicitur גְּבַהּ לֵב *Elatus corde vel animo*: אַזְהָרָה לְגַסֵּי הָרוּחַ Admonitio ad elatos animo: השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ שלושה מגסי הרוח Qui ebibit poculum suum vice unâ, helluo est: duabus vicibus, civilis: tribus, fastuosus, Betza fol. 25.2. His opponuntur נמוכי הרוח Depressi, Submissi animo. *Et secundum aliam significationem*, *Crassus*: גַּס הַשֵּׂכֶל Crassi vel rudis ingenii: מפני שלבה גס בהן Eò quòd cor ejus crassum fit propter eas, Sota fol. 7.2. כדי שלא יהא לבה גס בחברותא Ut non fiat cor ejus crassum propter sociam fol. 8.1. אם היה לבו גס בו Si fuerit cor ejus crassum propter eum, ס״ק fol. 26. col. 2. *Cor crassum*, pro eo quod ob conspectum alicujus, dolore, pudore aut alio affectu intumescit, ut & Germani dicunt, das Hertz ward im groß: Item *Crassum, Magnum, Copiosum*: חול גַּס Arena crassa: עוף הַגַּס Avis crassa, i. e. magna: בין דקין בין גסין Sive tenuia, sive crassa. *Fœm.* בהמה גַסָּה Pecus crassum, magnū: מִדָּה גַסָּה Mensura crassa, i. e. magna, rudis, non rasa: גיסא גיסא Si fuerit crassa crassa, i. e. nimis crassa, Cholin fol. 18.2. *Alibi*, דילמא הגס הגס חזיתיה Fortè crassum crassum vidit eum, hoc est, valdè copiosum, scil. sanguinem, Niddah fol. 2.2.

גַּסוּת *Elatio, Tumor, Inflatio*: בְּגַסוּת רַשִׁיעָא יִדְלַק עַנְיָא In elatione improbi persecutionem patitur afflictus, Psal. 10.2. בְּגַסוּת רוּחֵיהּ In elatione spiritus sui, Ibid. v. 4. יִקְטַר גַּסוּת רוּחֵיהוֹן Diminuet elationem spiritus ipsorū, Psal. 76.13. דְאָזֵיל בְּגַסוּת עַיְנִין Qui ambulat in elatione oculorum, Psal. 101.5. דְאָזֵיל בְּגַסוּת רוּחֵיהּ Qui ambulat in elatione spiritus sui, Eccles. 7.9. *Cum Aff.* דְעַד כְּעַן לָא שָׁבְקִין גַּסוּתְהוֹן Quia necdum relinquunt elationē suam, Esth. 3.8. in Targ. sec. *Apud Rabbinos*, כל אדם שיש בו גסות רוח לסוף מתמעט *Omnis homo, in quo est inflatio spiritus, tandem diminuetur, juxta illud*, רֹמּוּ מְּעַט, Jobi 24. 24. cujus sensus, Quantum sese efferunt, tantum deprimentur tandem. Alius pro מתמעט, ibidem dixit נפחת, quod idem significat. Vide ibi plura in hanc sententiam, Sota fol. 4. col. 2. & 5.1. Sic ait Christus, Lucæ 14.11. πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται. Alibi: כל &c. כאלו עובד ע״ז *In quocunq; est elatio spiritus, perinde est, ac si exerceret Idololatriam.*

גְּנִיסְתָּא *Crassi, Imperiti, Rudes, Rustici homines*: ut, אֶלָּא בְּדִינָא דִגְנִיסְתָּא Nisi in judicio crassorum, Glos. בְּנֵי כְּפַר hominū rusticorum, qui judicant בְּגַסוּת הָרוּחַ crasso animo, Bava kama fol. 114.1.

נסף גוּסְפַּן *Sella, Sedile*: Et duxit secum quatuor mille גוּסְפְּנִין דִדְהַב sellas aureas, in quibus filii regum vincti diademate sedebant, Jes. 10.32. in Venetis. Elias scribit se nescire quid significet. Guido putat esse Rhedæ vel currus genus. Judæi *Sedile* communiter explicant.

גסר נסרודליא *Morbi genus*, Jalkut in Deut. in principio. At in Bemidbar rabba sect. חקת, fol.240.col.3. pro eo legitur, נושה ורלריא; ne apprehendat eos gutta (podagra) & dolor. Vocabula sunt peregrina & corrupta.

* נסתרא נסרת Vide נסס.

גְּעָא *Mugire, Boare, Vociferari, ut Hebraicè.* *Particip.* אֲזְלוּ מֵיזַל וְגָעֲן Ibant eundo & mugiebant, 1.Sam.6.12. וְגָעֲן בְּעוּתְרָא Et mugientes in divitiis, 1.Sam.2.5.

Apud Talmudicos: גועה בשעת שחיטה Si mugit tempore mactationis, Cholin fol 37.

גְּעִיָא *Mugitus.*

גיעְתָא *Ovum turturis.* Citat Guido ex Medrasch Psalm.87. sed pravè. Legitur ibi בֵּיעְתָא רְצוּצִילְתָא Ovum turturis.

* גְּעָעֵ ׳ געג Vide suprà in גוע.

גְּעַל *Fastidire, Respuere, Abominari, Hebraicè:* Chaldaicè, *Inquinari, Pollui:* אתגעלו בחובין Coinquinati sunt in peccatis suis sicut plaga ulcerosa, Jesa.1.6. *Partic.* עַמָּא דמגעל בְּחוֹבִין Populus qui pollutus est labiis, Jesa.6.5. מֵיכַל מְגַעַל וּמְשַׁקַּץ Cibus inquinatus & sordidus, Jesa.28.8. Perperam *Abominationem* explicarunt.

Apud Rabbinos הִגְעִיל *Abluere, Eluere, Expurgare in aqua vel igne. Dicitur autem sic de suppellectili culinaria, & mensaria, ex ligno, stanno, ære, ferro, ut ollis, scutellis, cochlearibus, veru, cultris, & similibus, quæ recipiunt fermentum ex coctura vel cibis. Hæc benè defricata vel eluuntur in aqua fervente in aheno magno, aut in igne candefaciendo, si ferrata fuerint, quod vocant* Außglühen. *Id fit biduo ante Pascha, & prolixè describitur in Orach chajim, in ritibus festi Paschatis.*

געלה *Expurgatio*, ut Verbum antea expositum.

גְּפְּרָה *Nomen Idoli Romani, quod in juramentis nominabant*, Jalkut in fine Parasch. שלח לך Num.15. In Talmud scribitur per א in fine, גפא דרומאי, Pesachim fol.87.2. in editione Veneta. Nam verba illa cum tribus aut quatuor lineis in Basileensi editione sunt expuncta. Vide & in Jalkut Prophet. fol.9. col.4.

גיפין *Fons, Flumen*: Vide in נגף, in נמפין.

גפט גיפטית *Gipbteè. Nomen linguæ à populo sic denominatæ, ut dicitur* עברית *Heb.* יונית *Græcè.* Megilla f.18.1. In Aruch scribitur גפתית. Forsan intelligitur *lingua Cophtitarum*, quorum consonantes proponit Theseus Ambrosius in sua Introductione in varias linguas.

גפטרא *Adhæsio, Junctura*, id est, דבוק, Zohar in Genesin col.459. aliâs קופטרא. Vide illic.

גֶּפֶן גופנא גופן *Vitis, Vinea:* וְהָא גוּפְנָא קֳדָמַי Et ecce vitis coram me, Gen.40.9. גֶּפֶן בּוֹזְיָא Vitis vastata, Hos.10.1. כְּגוּפַן דִּשְׁתִיל עַל פַּלְגֵי מַיָּא Sicut vitis quæ plantata est ad rivos aquarum, Hos.9.10. אִדְכַּר בְּרַחֲמֵי גוּפְנָא הָדָא Memento cum miserationibus vitis hujus, Psal.80.15. וְאַשְׁכַּח גוּפְנָא Et invenit vitem, 2.Reg.4.39. גוּפְנָא דְחַמְרָא Vitis vini, Num.6.4. כְּמִסַּף עִנְבִין מִגֻּפַן Sicut colliguntur uvæ ex vite, Jerem 8.13. אִתְּתָךְ הֵיךְ גוּפְנָא Uxor tua sicut vitis, Psal.128.3. *Cum Affix.* פֵּרֵי גוּפְנָךְ Fructus vineæ tuæ, Jerem.5.17. וְאַצְדֵּי פֵּרֵי גוּפְנַהּ Et desolabo fructus vitis ejus, Hos.2.12. *Plurale,* גופנין. *Constr.* שַׁוֵּי פֵּרֵי גוּפְנֵי עַמִּי לְצָדוּ Posuit fructus vitium populi mei in desolationem, Joël.1.7.

מגופנין גפנין גופנין *Labruscæ, Uvæ immaturæ:* מִקְּלִיפִין וְעַד זְגִין גּוֹאִין דְעִנְבַיָּא A labruscis decorticatis usque ad acinos uvarum, Num.6.4. in Jon. id est, à cortice labruscarum. *Apud Talmudicos,* בנות שקמה וגופנין ונצפה Demai cap.1. Berach. fol. 40.2. ubi in Gemara explicatur שילהי גופני Vites serotinæ. Baal Aruch *Labruscas.* In eum sensum exponit quoque Bartenora. Sed Rambam vult esse *speciem Oleris.*

גיפן *Character, Typus, Figura literarum.* Aruch citat ex Massechet Jadajim: sed loco allegato non reperio.

גופנית *Nomen urbis cujusdam in terræ Israëlis,* Berach. 44.1.

גפס גופסים נופכים *Gypsus*, γύψος. *species calcis:* גופסים רותח Gypsum fervens, Pesach. fol.57.1. Seder Tahar. fol.18.1. *Quandoq. scribitur per* ס *in fine*, ut in Cholin fol.8.1. *In quibusdam etiam libris reperitur* ב *in medio loco* פ.

נפס *Gypso obducere:* קיבותין שניפסן Urcei quos gypso obduxerint, Kelim cap.10. Sic legit ibi R.Salom. Alii: שנפתן, ut est in נפת.

גְּפַף גף *Claudere, Occludere Concludere. Aphel,* אַגֵּף vel אֲגִיף *Idem:* וַאֲגֵף דַּשָּׁא Et clausit januam, 2 Reg.4.33. Sic Jud.3.23. וַאֲגִיף דַּשָּׁא בָּתְרָהָא Et claudet fores post se, 2.Sam.13.18. וַאֲגִיף בִּדְשַׁיָּא יַמָּא Et conclusit portis mare, Jobi 38.8. Melius fortè legeretur וְאַגִּיף, ut in loco præced. *Fœmin.* וַאֲגִפַת דַּשָּׁא Et clausit portam, 2.Reg.4.5.21. *Futurum,* וְתַגִּיפִין דַּשָּׁא בְּאַפִּיךְ Et claude januam ante te, 2.Reg.4.4.

Apud Talmudicos: שהיתה גפה חביות של יין Quæ claudebat dolia vini, Nidda fol.6.2. Glossa, סותמת בטיט Obstruebat luto. *Cum aff.* עד שלא גפן Quamdiu nō occluserit illos: כדי שיפתח את החבית ויגוף Ut aperiat dolium, & iterum claudat illud, novo scil. מגופה operculo, Avoda sara cap.ult.in Mischna. *Ex Aphel,* מגיפין Concludunt, Savim cap.3.

Deinde גפף *Peribolo, Tæniâ, Clausurâ cingere:* גיפפו מארבע רוחותיו Si tæniâ circumdederit illud in quatuor plagis ejus, Kelim cap.15. *Ex Pyhal,*

גג מגופף Tectum peribolo, loricâ cinctû, Erubh. fol.93.1. Hinc.

גפוף *Peribolus, Lorica, Clausura, Tænia:* ותעביד ליה גפוף Et facies ei tæniam, Hebr. מסגרת Clausuram, Exod.25.25 in Jonath. Sic Exod.37.12. Pro *Lorica tecti* legitur Deut.22.8. in Targ. Jon. & Hierosl. Vide mox iterum.

גפא *Sepes, Maceria, Claustrum,* Peah cap.6. ubi glossa Bartenoræ est: גפא est גדר Maceria lapidea sine cæmento. Sic in Kilaim cap.2. Majem. explicat שער העגולה Portam rotundam.

Tertiò גפף *in Pahel est Amplecti, Amplexari, Complecti, & sic Hebræo* חבק *respondet in Targum. Præter.* גפפו טינרא Amplexati sunt lapidem, Job.24.8. גפיפו קקלאתן Amplexati sunt stercora, Thren.4.5. *Infinit.* לגפפא אתתא Ad amplexandum uxorem, Eccles.3.5. *Talmud.* המגפף והמנשק Qui amplexatur & osculatur, Sanh.fol.60.

גפוף *Amplexus:* גיפוף ונישוק Amplexus & osculum, Sanh. fol.59.2.

גף · גפא *Ala, quomodo Hebræo* כנף *in Targum respondet:* פרחתא דגפא Volucris alæ, id est, alata, Prov.1.17. *Plurale,* כנשרא מרי גפין Sicut aquila domina alarum, id est, alis potens, Eccles.10.20. רב גפין Magna alis, Ezech.17.3. *Cum Affix.* וגפיהון שוין Et alæ eorum æquales erant, Ezec.1.8. דנתרו גנפוהי Cujus alæ decidunt, Mich.1.16. Dagesch forti in Nun resoluto. *Ex forma fœminina,* מעבר עביד ליה גפתא Faciendo facit sibi alas, Prov.23.5. Vide quoque suprà in גפה, & paulò antè.

Apud Talmudicos, העוף שיבש גפה Volucris cujus alæ vel pennæ exaruerunt (scil. præ senio) Sevach.fol.68. *Deinde* גף *est idem quòd suprà* גיף *Rippa, Littus: quasi Ora, Extremitas fluvii:* על גף הנהר Ad ripam fluminis. *Sumitur etiam pro Alis hominis,* hoc est, *Ulnis vel Brachiis:* ut, בזמן שהיא ניטלת בגפיים Quum ipsa (mulier) apprehenditur alis suis, Oholoth cap.7. Bartenora, Quando sociæ ejus apprehēdunt eam בזרועותיה in brachiis ejus. Alii tamē hîc pro *Oris vestimentorum* accipiunt. *Præterea dicitur etiam de Ora vasorum, pro, Ansa, Manubrium:* ut, ואין להן גפים Si non habeāt ansas, Kelim cap.8. עשה לה גפים Faciunt ei ansas, Kelim cap.16. שאינה יכולה להנטל בגפיים Quod non potest teneri ansis, Ibid. cap.26. Aruch hæc explicat אזנים של כלי, ut Germ. Ohren. *Legitur etiam pro Scala, vel alio quopiam Instrumento aut vase ad fructus colligendos & decerpendos necessario,* Nedarim fol.89.2. Vide in תבל.

מגפיים *Tibialia ferrea,* Schab.fol.60.2.

גפר גופריתא · גפריתא *Sulphur,* Gen.19.24. אשתא וגופריתא Ignem & sulphur, Ezech.38.22. ועפרה לגופריתא Et pulvis ejus in sulphur, Jesa. 34.9.

גיפרי *Cypria.* Tzemach fol.41.1. Juchasin fol. 142.2.

גפרת גפת *Pice obducere:* קבותין שגפתן Urcei quos pice obduxerint, Kelim cap.10.

גפת *Fraces, Reliquiæ sive Fæces olearum expressarum,* Cholin fol.8.1. גפת חדשה Fæces recentes, Kelim fol.17.1. *Dicitur & de fæcibus torcularis,* in Schabbas cap.4. ab initio.

גפתית Vide suprà in גפט.

גפתנותא *Magnificentia, Excellentia,* Exod.15.7. in Jon. pro גיותנותא.

גופתא Canna. Vide גבת.

גץ *Scintilla.* Vide suprà in גיץ. Item *Gleba:* גץ יוני Gleba luti, quæ tempore pluviæ mollis est, & facilè teritur. Æstivo tempore arefactæ, vocantur יתדות דרכים Clavi viarum, Mikvaoth cap.9.

גצר גצרא *Vas fractum, idem quod* גסטרא*, de quo suprà, quomodo frequentius scribi solet,* Tal. Hierosl. Schab. cap.3. ab initio.

גרב *Vastare, Prædari, Spoliare:* אתי גורבא בליליא וגרב למתא Venit vastator in nocte, ac vastavit urbem, Berach fol.62. זיל גרביה Ito, spoliato ipsum, Schab.fol.128.1. Vel, Adduc eum, Coge eum, scil. venire. דלא ליגרבו ולייתו טפי Ne spolient & adducant plures, Gittin fol. 45.1. וקא גרבי להו Et spoliabunt eos, ibid. fol.46.2. לאו בדינא גרבתיך Non'ne jure spoliavi te? Ibidem. וגרבוה Et spoliarunt ipsum, Chagiga fol.5.2. Glossa שללוהו.

גורבא *Vastator, ut in exemplo modò adducto.*

גרב *Nomen proprium loci,* Jerem.31.39.

גרב · גרבא *Psora, Scabies sicca,* Deut.28.27.

גרבן *Scabiosus,* Levit.21.20.

גרב · גרבא · גריב *Uter, Lagena, Vas, Dolium, Mensura:* כל גרב יתמלי חמר Omnis uter implebitur vino, Jere.13.12. וחד נטל גרב דחמר Unus portabat utrem vini, 1.Sam.10.3. *Talm.* כל גרב שהוא מחזיק סאתים Omne vas quod continet duo sata, Truma cap.10. *Plurale,* ותרין גרבין דחמר Et duos utres vini, 1.Sam.25.18. אתמסיו גרבי חמר Computruerunt dolia vini, Joël.1.17. גרבי דשמן Lagenæ, vasa olei, Schab. fol.13.2. חייף רישיה בד׳ גרבי דמיא Lavabat caput suum in quatuor mensuris aquę, Sanh.fol.95.1.

גורבא *Pedule, quod & Arabicè dicitur* גורב, juxta Aruch. Schindlerus, גורב Pedule, laneus calceus, qui plantis substernitur.

גרבל *Volutare, Volvere:* נגרבל בקטמא Volutavit se in cinere, Gittin fol.69.1.

גרבל *Instrumentum aliquod rotundum Musicum, quod pulsatur veluti Tympanum.*

גרבית · גרביתא · גרביא · גרביתא *Aquilo, Boreas, Cecias:* רוחא גרביתא Ventus aquilonis, Prov.25.23.

רוחא

קפיא [illegible] Ventus aquilonaris gravis est. Proverb.27.16. [illegible] *& inautus hunc ventum di-[illegible]*:

[illegible] *Tr[illegible] scrotum haben[illegible].* Legitur in [illegible] Bo[illegible]roth fol.44.2. Deductum à su-[illegible] ב[illegible]er. Alius dixit ex Talmudicis, [illegible] *tum,* [illegible] est, בעל גבר. Potest esse trans-[illegible] pro גברת Viri[illegible].

גרג *Suf[illegible] F[illegible]tare, Incitare, Movere: Inima-[illegible] hunt[illegible], & [illegible]ertur [illegible] discordias; [illegible] super* גרג הביל רבך Exsuscita velo-[illegible] amicum tuum, Prov.6.3. *Pahel, Participium* גברא דהב נפשא מגרג תגרי Vir arrogans suscitat jurgia, Prov 28 25. אנא מגרג Ego contendo, Psalm. 139.21. מגרגין קרביא Excitant bella, Psalm.140.3. *Futur.* לא תגרג Ne contendas, ne suscites litem cum malignis, Psal.37.1. Sic v.7. Regia habent לא תגרג Ne æmuleris: יגרג מחתה Suscitabit plagam suam, Prov.30.24. סנאתא תגרג תגרי Odium excitat lites, Prov.10.12.

גורנבסן *Furfures:* דחשר גורנבסן Qui cribrat furfures, Talm. Hierosol. Schab. cap.7. Glossa, סובין.

גרוגרת *Carica, Ficus arida:* להביא ליה גרוגרת אחת Ut afferant ei ficum unam: *Plur.* שאמרוהו לשתי גרוגרות Cui adjudicarunt, cui jusserunt afferri duas ficos aridas, Menach fol.64.1. Vide & Betza fol.26.2. Trumoth fol.59.1. *Deinde* גרוגרות *[illegible] cognomen cujusdam Rabbini:* ut, תני יהודה בר גרוגרות Jehuda bar Gerugroth, Joma fol. 78.1. In Aruch citatur etiam ex Schab. fol.108.2. sed [illegible]ic nunc non extat.

גרגלא *Eruca herba:* vide suprà in גלל, & infrà גרר in גרר.

גרגליר *Caput rapæ & similium rotundorum terræ fructuum:* איתו ליה גרגלידי דליפתא Attulerunt ad ipsum capita raparum, Kethubh. fol.61.1. הני גרגלידי דלפתא פרסנהו פריסא רבא Hæc capita raparum incidito scissione magnâ, i.e. minutissime, Berach.fol.39.1.

גורני *Funes, vel aliud quid, quo uvarum massæ [illegible] prælo torcularis constringuntur, ne à mole dissipentur.* ע״ז fol.75.1.

גרניא *Torcular,* Guido ex Beres. rab. sect.79. [illegible]detur idem esse cum præcedenti.

גרגישתא · גרגישתא · גרנשתא *Gleba, Argilla, Strigmentum, Ramentum:* בעובי גרגשתא In densitate argillæ, id est, densâ argilla, terra argillosa, Hebr. בְּמַעֲבֵה הָאֲדָמָה In denso argillæ, 1. Reg.7. 46. לביש בסרי כורני וגרגשתא דעפרא Induta est caro mea vermibus & glebâ terræ, Hebr. וגוש עפר, Jobi 7.5. ויסתפי בגרגשתא Et abstergetur glebâ, Levit.6.21. in Jon. *Plur.* וגרגישתא ארעקו Et glebæ compactæ sunt, Jobi 38.38. גרגישתא דנחלא Glebæ torrentis, Jobi 21 33. Hebr. רגבים. *Apud Talmudicos,* פלי קורטא תרגשתא Discindebat granum, id est, frustulum terræ, Nidda fol.20.1. דאכלא גרגשתא הוו לה בני מכוערי *Quæ comedit argillam, ipsi erunt liberi deformes,* Kethubh. fol.60.2. Sic in Jevam. fol.106 2. & Schab. fol.112.2. explicatur vernaculè ארזילא hoc est, Argilla. In Aruch MS. Germ. Leim. ותרו כהו גרגשתא Et macerarunt in eo argillam, ע״ז fol.28.2.

גרגיא · גרגותא *Fossa, Cisterna, Fons, locus collectionis aquarum, unde hauriebantur aquæ, ad [illegible] audum agros & potandos greges. His præpositus erat certus, qui decernebat, qui, quo die, quantum haurire deberent, ac contra facientes mulctabat.* Sic cuidam centum ictus dati, ut legitur in Bava kamah fol. 27.2. Vide Bava Metzia in fine cap.2. fol.103. Alibi legitur, אפילו ריש גרגותא מיטמיא מוקמי ליה *Etiam præfectus cisternis cœlitùs constituitur,* Bava basra fol.91.2 Quo volunt, nullum tam exiguum munus ac officium esse, quod non à Deo homini commendetur. Legitur & in Berachos fol. 58.1. Citatur à R.Salomone, 1.Paral.29 11. In Jalkut Chronic: fol.161. col 3. legitur ריש גרגותא. Vide & Kiddusch.fol.76.2.

גרגותני *Corbis per quem colatur mustum sub prælo torcularis;* Chagiga fol.22.1. In Aruch parvo explicatur *Fistula, Canalis, per quē colatur vinū ex uno vase in aliud:* העלה פכתו גרגותני וכו מאי גרגותני אמר אביי נאחת פריכתא Si produxerit plaga ejus gargutni. Quid gargutni? inquit Abbai: Caro mortua, בשר המת, Bava kama f.85.1. ועשאן כמין גרגותני Et fecit eas quasi corbem, id est, סל, vel Sarcinam mercatoriam, ein Kauffmans-ballen/ quibus merces includuntur, Gittin fol.26.2. Bereſch. rabba sect.10. ההדר גרגותני לגרגר Restituit corbem colatorium torculari, Avoda sarah fol. 56.2 ubi Glossa, גרגותני הוא סל גדול שקשר בצנור והיין יורד מן הצנור לתוכו ותוכו לבור כדי לסנן היין מגזן וחרצנין; *Gargutni* est corbis magnus qui alligatur canali, in quem vinum ex canali descendit, & ex eo in fossam, ad colandum vinum à vinaceis & acinis.

גרד גרד *Rodere, Arrodere: Scalpere, Scabere, Strigilare, Radere, Decorticare, Corticem detrahere:* וגרד עליהון Et rasit eis viros Succoth, Judic.8.16. in Venetis. Regia וגריר. *Extat in illo vulgato Hebræorum è Ben Syra:* גְּרָפֵא נֶבֶל בחלקך גררה *Os quod cecidit in sorte tua, rode illud.* Scholiastes Hebræus [illegible] Syræ accipit de uxore legitima nunquam [illegible]enda. Extendi potest ad cujusque offici[illegible] & vocationem, ut ei fide præsit, eamque exe[illegible] juxta illud, [illegible] *[illegible] non nullus es, hanc orna: Apud Talmudicos,* נדות גרודים חרשים Utres abrasi novi, à

quibus scil. omnes sordes sunt abrasæ, ut novi videantur, ע״ז fol.33.1. גורדא דאכינתא דגרירא מעילאי לתתאי Cortex rubi decorticatus supernè deorsum versus, in Schab. fol.109.2. גורד מה שכתב Eradit quod scripsit. *Ithpehal Talmud.* איגריד & אתגריד *Decorticari. Hebraicè in Hithpahel,* להתגרד Ad scalpendum se, Job.2.8. *Rabbini dicunt etiam* קָרַד, *ut est suo loco.*

Secundò, גָּרַד *Texere:* בגדים שגורדין אותן Vestimenta quæ texunt, Joma fol.72.2.

גַּרְדִּי · גַּרְדָּא *γερδὴς, γερδὸς Textor:* עוֹבַד גַּרְדָּאֵי Opere textorum, in Jonathane. Hierosol. גַּרְדִּי, quod melius, esset גַּרְדִּי Textoris, Exod.28.32. ut legitur Exo.39.22. עוֹבַד גַּרְדִּי in Jon. בְּנוּל גַּרְדָּאִין Sicut tela textorum, Jesa.38.12. אַכְסַן דְגַרְדָּאִין Jugum textorum, Judic.16.14. pro quo mendosè in Venetis est גַּרְדִּמִן.

גַּרְדָּן גַּרְדְּנָא *Idem, apud Talmudicos;* גירדנא דלא טייך שתא בציר משניה *Textor qui non est humilis, annus diminuitur ab annis ejus.* Nam quidam Textor excommunicatus, nolens veniam deprecari, devoratus fuit postea à Leonibus. Legitur ut *Proverbium vulgare,* in Avoda sara fol.26.col.1. Sic in Beth Jacob fol.177.1. In Jalkut in Genes. fol.40. col.3. pro שתא legitur שמתא *Schamvata diminuit ab annis ejus.* In Glossa explicatur חֵרֶם. In Aruch etiam est alia lectio: גירדנא דלטיה Textor qui execratur sortem vel cōditionem suam, annus diminuitur de annis ejus.

גַּרְדִּינֵי נִימוֹסִין *Nomophylaces, Custodes legum, Guido* ex Zohar col. 440. כמה גרדיני טהירין אזדמנו לתברא רישיה legitur in Zohar fol.139.col.3.

גַּרְדִּית *Radius textorius:* מִגַּרְדִּית מֻחִי Præ radio textoris, Jobi 7.6.

גַּרְדָן *Scabiosus:* Hinc legitur, הוו לה בני גירדני Erunt ei liberi scabiosi, Kethubhoth fol.60.2. Glossa non explicat. Baal Aruch in גרגרן legit גרגרני gulosi, voraces.

גַּרְדָא *Ruminatio.* Mendosè legitur sic in Targ. Hierosf. Deut.18.6. pro גַּרְדָא.

גַּרְדָּא · גּוּרְדָא · גִירְדָא *Cortex:* אַגִירְדָא דדיקלא Ad corticem palmæ, Pesach. fol.111.2. Lectio alia אגירדא Ad succisionem, id est, succidi cæptam, ut periculum sit de casu. Vide locum. גִּירְדָא דְאַגּוֹזָא Cortex nucis arboris, Ketubh. fol.77.2. גורדא דאסנא Cortex rubi, Avoda sarah fol.28.1.

גרדון *Ramus, Palmes:* תלאן בגרדון Suspendit eos in ramo arboris, Medr. Kohel. cap.3.vers.16. Glossa, זמורה של אילן.

גְּרִידָא · גְּרִידָה · גרודה *Ramentum, Scalptura.* גירדא דיבלא Ramentum radicis יבלא, vel Cortex, ex significatione præced. Avoda sara fol.28.1. Qui facit vasa מִן הַגְּרוּדוֹת ex ramentis, scalpturis, Kelim cap.13.

גריד *Siccum, Siccus:* בִּמְקוֹם הַגָּרִיד In loco sicco, Pesach. fol.55.1. שָׂדֶה גָרִיד Ager siccus: יבשה הארץ ונעשה גריד Exsiccata est terra, & facta siccum, in Historia Diluvii apud Rabbinos: עת הגריד היה שהארץ חלולה ומנוקבת ככברה Tempus siccum erat, & terra hians ac perforata instar cribri, Aben Esra Genes.48.7. והיו אוכלין חרובין של גרודא Et comedebant siliquas siccas, Beres. rab. sect.79. Sic Aruch. Sed in Jalkut fol. 40. col.3. scribitur in glossa marginali, esse hîc nomen loci. חרוש עמי בגריד Arato mecum in sicco, id est, tempore siccitatis, Metzia fol.75.2.

גְּרִידָא גרידי *Duntaxat, Solummodo:* בשמא גרידא Nomine duntaxat, simpliciter, hoc est, nudo, sine titulo, quomodo loquitur Author Aruch in voce אבי. Reperitur frequenter in Halichoth olam, ut fol.7.2. הני בתר נשים וקטנים גרידי Illi post mulieres & parvulos duntaxat: הני בתר נפשייהו גרידי Hi post animos suos duntaxat iverunt, Sanhed. fol.112.1.

גְּרִידָא *Rasio:* גרידא דיבלא Rasio, Abrasio, Ramentum radicis Jafla, Avoda sarah fol.28.1. Item *Corbis, Canistrum. Usurpatur in adagio,* quod legitur in Sota fol.10.1. קַמֵּי דְשָׁתֵי חַמְרָא חַמְרָא קַמֵּי רַפּוֹקָא גְּרִידְיָא דוּבְלָא *Coram bibentibus vinum, vinum (ponitur:) coram fossore (agricola, hortulano) corbis olerum.* Ut homo, ita ejus educatio. Delicatè enutritis deliciæ placent: olitores olera amant: asinus carduis vescitur: equus generosus fœno optimo. Ut labra, ita lactuca conveniens danda. In Glossa pro דובלא legitur דִיבְלֵי, quod rectius videtur. Nam יַבְלָא est Nomen herbæ vel oleris certi. Et sic quoq; legitur in Bemidbar rabba sect.8. fol.232.1. Item in glossa R.Salom. in Avoda sara fol.28.1. ad explicationē vocis יבלא: ubi & pro גרידא legitur גְּרִיָא, quod etiam melius videtur. Nam ita quoque scribitur in Beth Jacob fol.40. col.3. & explicatur in glossa, סל מָלֵא יָרָק.

גְּרְדִין *Peniculamenta, Segmenta, Germ.* Fransen/ *fila extrema longa telæ. Hebræi scribunt* גירדין, *unde vel* גַּרְדִּין *vel* גְּרָדִין *pronunciandum, non* גַּרְדִּין *ut alii notant.* Legitur in Succah fol.9.1. ברוכו לי מניה גרדי Componite mihi inde fila, & resarciam illud, Berach. fol.8.2. *In Targ.* וְלָא מִן גַּרְדִּינָא Et non ex peniculamentis, Num.15.38. in Jon.

מַגְרֵד *Pecten, Strigilis:* מגרד של עץ Pecten ligneus.

מַגְרֶדֶת *Idem:* מגרדת של ברזל Strigilis ferrea.

מַגְרֵדוֹת *Scalpra:* In Kelim cap.12. *sumitur pro Pumice balneatorum, quo radunt & defricant pedes,* ein Reibstein. *Sed olim habuerunt massas ferreas, aut æneas asperas.*

גורדלי *Gordelinū: unde;* בין גורדלי או בין חרדלי

Vinum

[illegible] (quod album) [illegible] vinum [illegible] (quod nigrum) Schab. fol. 62. 2. [illegible] eadem verba in Bereſchit [illegible] quem locum citat Guido, & [illegible], *Lupanaria*, putans legendum [illegible] Talmudicum integrum vide [illegible]

גרדום *Tribunal judiciale, in quo criminalia tan-[tum tractantur], Locus elevatus, ad quem per gradus aſ-[cenditur], ut fuit [tri]bunal Salomonis. Hinc legitur [in] Talmudic[o]* [illegible] Homo ægrotus ad morien-[dum], id eſt, lethaliter, videatur ſibi in oculis, כמי שהעלוהו לגרדום לדון ſimilis illi, quem aſcen-d[ere f]ac unt ad tribunal ut condemnetur: qui-[cunque] [aſcen]dit ad tribunal judicii, ut judice-tur, [ſi ſ]int ipſi advocati magni, liberari poteſt, [ſi mi]nus, non liberatur. Advocati autem ſunt [P]œnitentia & opera bona, &c. Schab. fol. 32. 1. Gloſſa: In loco גרדום non judicant niſi ad ne-cem, & ob delicta graviſsima, unde graviſsimis quoq; advocatis ibi opus. Author Aruch *Gra-dus exponit deferentes ad ſummum tribunal*: אין בונין עמהם גרדום Non ædificant cum iis tribunal judiciale, Avoda Sarah fol. 16. 1. in Miſchna.

גרדון *Idem*. Medr. Kohel. cap. 3. 17.

גרדם *Frangere, Rumpere: Ithpahel Præterit.* סְסַיְית הֵיךְ עָפַר דאתגרדים גופמיה Liqueſcit ut tinea cujus ruptum eſt corpus, Pſal. 39. 12. in Venetis. *Apud Talmudicos*, ואי איגרדם תכלת Quod ſi ru-ptum eſt hyacinthinum: וְאִי אִיגְּרַדם לָבָן Si ru-ptum eſt album, in Menachoth fol. 38. 1. Perpe-ram in aliis notatur cum Samech in fine.

גרדום *Fragmentum, Fruſtum reſiduum; Plurale,* אשתייר מנייהו גרדומין Reliqua ſunt ex iis fruſta, id eſt, partes mutilæ quantæ quantæ ſint: גירדומי תכלת כשירין Fruſta hyacinthina recta ſunt: גרדומי אזוב כשירין Fruſta hyſſopi legitima ſunt, in Menachoth fol. 39. & 38. גרדומי דדהב Vide ſu-pra in גרם.

גורדייני · גורדיון · גְרְדִיון *Gordianus ſc. nummus, à Ceſare Gordiano ſic denominatus.* In Vajikra rab-ba ſect. 7. בעובי דינר גרדיון היה בו Craſsitudinis de-narii Gordiani fuit. In Bemidb. rabba fol. 247. col. 3. Candelabrum ſanctuarii ſuperavit can-[de]labrum Moſis משקל של דינר גורדיינו pondere [de]narii Gordijani. *Et mox*, דיקלטיינוס היה לו [illegible] משקל דינר Diocletianus habuit auri ducti-lis pondus denarii Gordiani. In Jalkut fol. 101. 2. ſcribitur במשקל דינר זהב גורדיקנו pondere denarii aurei Gordiakani. In Talm. Menach. fol. 29. 1. per Kop[h] קורדיקנו. In Talm. Hieroſol. Joma cap. 5. fol. 41. col. 4. גורדינון. *Hebræi putant eſſe Monetam a lo[c]o ſic d[ic]tam: Ego puto à Perſona; [cuj]us imaginem referebat. Sic alibi*, נירונית *Ne-roniana*, טריינא *Trajana*, הדריינא *Hadriana, &c.*

גִּירדוּנָא *Mulus*: רכיב גירדונא זוטרא Inſidebat mu-lo parvo, Nedar. fol. 41. 1. Alia lectio גונדריתא, alia גינדרונא. Vide ſuprà in גדר.

גורדנא *Lignum*, קיסמפא דגורדנא Fruſtum ligni, Zohar col. 446.

גַרדִן Sic legitur in Venetis Judic. 16. 14. cor-ruptè pro גַרדאין.

גְרִדקי *Adducit Elias ex Targum Hieroſolymita-no, pro Hebræo* גְרָר *Gerar, quod eſt nomen urbis,* Gen. 26. 1. *Sed ibi in noſtris exemplaribus non ha-betur. Legitur autem in Bereſch. rabbah ſect. 64. mox ab initio.*

גרה גָרִי *Pahel, Incitare, Concitare, Commovere aliquem in, vel, adverſus alium. Sic ſæpè in Targum reſpondet Verbis* הסית · כִּלָּה & שִׁלַּח *cum Præpoſitione* ב *conſtructis, quo poſtremo modo Mit-tere, Immittere explicatur. Præter.* וְגָרִי יְיָ בְעַמָא יַת חִיוִן קָלַן Et concitavit Dominus in populum ſer-pentes ignitos, Num. 21. 6. וְגָרִי יַת דָוִד בְּהוֹן Et in-citavit Davidem in eos, Hebr. וַיָּסֶת 2 Sam. 24. 1. וְגָרִיתָ מֵימְרִי בֵּיהּ Et incitaſti verbum meum in eum, Jobi 2. 3. פילו באשתא דגריתון Cadite in i-gnem, quem concitaſtis, Jeſa. 50. 11. *Particip.* מְגָרִי תִגְרִי Excitat lites, Prov. 17. 14. Sic cap. 15. 18. מְגָרִי יָתָךְ בְּנָא Incitat te contra nos, Hebr. מַסִּית, Jerem. 43. 3. *Infinitivus*, בְּגָרָיוּתִי יַת מְחַת כַּפְנָא Cùm immiſero plagam famis, Ezech. 44. 6. *Futurum*, וְאֲגָרִי בְכוֹן יַת חֵיוַת בָּרָא Et concitabo in vos beſtiam agri, Hebr. וְהִשְׁלַחְתִּי Et immittam, Levit. 26. 22. Sic ibidem ver. 25. מַכְתָשַׁי אֲגָרִי בְהוֹן Plagas meas immittam in eos, Hebr. אֲכַלֶּה Conſummabo, id eſt, omnes in univerſum immittam in eos, Deut. 32. 23. אֲגָרֵי מִצְרָאֵי בְּמִצְרָאֵי Concitabo Ægy-ptios contra Ægyptios, Hebr. סכסכתי Com-miſcebo, Committam, Jeſa. 19. 2. דִי יְגָרִנוּן יְיָ בָּךְ Quos excitavit Dominus contra te. Deut 28. 48. *Ithpehal & Ithpahel*, אתגרי יִשְׂרָאֵל Concitavit Iſ-raelem, 1. Sam. 13. 4. ארי אתגריתא באבוך Quòd con-citatus ſis contra patrem tuum, 2. Sam. 16. v. 21. אם מן קֳדָם יְיָ אתגרית בִּי Si à Domino es incitatus contra me, 1. Sam. 26. 19. בעמא דיי אתגרית Contra populum Domini concitaſti te, Jerem. 50. 24. ארי אתגריאו בדוד Quòd concitati ſint contra Da-videm, 2. Sam. 10. 6. אתגרינא דין על דין Concita-mur alter adverſus alterum, Jeſa. 50. 11. *Particip.* ולמא את מתגרי בנפשי Et quorſum tu concitatus es contra me ad occidendum me, 1. Sam. 28. 9. מלכותא מתגריא בנכסיהון דבני נשא Regnum conci-tatur in facultates hominum, Exod. 20. 17. in T. Jon. *Plur.* מתגרין בהון Concitant ſe in eos, Prov. 28. v. 4. *Infinitivus*, אתגראה אתגרי Concitando concitatus eſt, 1. Sam. 27. 11. Sic legendum Nu-mer. 31. 8. in Jon. אתגראה, pro אתגרתא. *Futurum,*

ותתגרי Et concitabis te, Deuteron.2.24. Vide & תגר.

Apud Talmudicos; שגירה דובים בתינוקות Quòd incitavit ursos in pueros, Sanhed. fol.107.2. de Elisæo. *Infinitivus Talmudicus,* לאיגרויי ביה Ut concitetur eo, Succa fol.38.1. דלמא אתי איגרויי ביה שטן Fortaſsis venit, ut concitetur in eum Satan; Erubh. fol.26.1.

Secundò est Jaculari, Ejaculari, Jaculis vel Sagittis petere, aut conficere: לְגָרָאָה בְּטַמְרָא דְלָא מוּם תְּכֵיף יְגְרוֹן לֵהּ Ejaculando occultè in (eum in quo) nulla est macula: repentè ejaculabuntùr in eum, Psal.64.5. *Sic apud Talmudicos,* דלמא גרויי גרי בהו ולא נגע בהו Fortasse quòd jaculando jaculatus est in eos, non quòd percusserit eos, in Nazir fol.4.2. Hæc significatio á גרר mutuata est.

גֶּרֶה *Pars animalis, Guttur, sive Fistula cum hepate & corde,* Joma fol.25. in Mischna & in Gemara, etsi in Mischna legatur גרה per Daleth, corruptè.

גרו גְּרִיָא *Mensuræ magnæ genus, ad arida metienda, Modius: Corbis, Canistrum: apud Talmudicos:* טחין חד גריוא קשייתא Mole mensuram nucleorum dactyli, Sanhed. fol.96.1. לא תבדיחן ויהיבנא לך מ׳ גריוי חיטי Ne facias me hilarem, & dabo tibi quadraginta modios frumenti: כל גריוא דבעינא שקילנא Quamcunque mensuram volo, accipio, Nedar. fol.51.1. id est, כל מדה Omnem mensuram: ליכיל לי מר ארבעין גריוי Ut mensuret mihi Dominus quadraginta mensuras, Ibid. בשילי לי גריוא Coque mihi mensuram plenam, Nedar. cap.9. in fine. Vide & suprà in גַּרד, in גְּרִידָא.

גרז גריזמתא · גְרְזמִיתָא *Lupinum, genus leguminis, quod cum variis aliis speciebus præparabatur, & ad mensam secundam apponebatur.* In Vajikra rab. sect.9. הרא גרזמיתא אינה באה אלא באחרונה למה שיש בה מינים הרבה Hoc lupinum non venit, nisi in fine (mensæ, mensa secunda) eo quòd sint in eo species multæ. Glossa ex Aruch notat; *Est cibus qui venit postremò, quem vocant* לופינא *Lupina.* Legitur in eodem libro & alibi. In Talmud Hierosolym. in Berach. cap.6. f.10. col.3. Quando adest principale aliquid, & cum eo aliquid accidentarium, tùm benedicit super principale, & relinquit minus principale: הדא גרזמתא Hoc est Lupinum, vel, Hoc sunt Bellaria. Glossa & hîc authoris Aruch explicationem adducit, quòd significet species ciborum varias, quæ post sumptum cibum comeduntur. *Guido explicat Pixides, Scutellas, quibus dulciaria, confecturæ, & similes deliciæ ad mensam secundam apponuntur.* In Medrasch Echa in præf. legitur fol.51.3. אמר הקב״ה הלואי הפוו אותי בני כגריזמי הזו שהיא באה באחרונה Dixit Deus Benedictus, Utinam fecissent me filii mei æqualem lupino isti, qui venit postremò in mensam, in mensa scil. secunda, pro bellariis. In Medrasch Esther cap.1. v.9. legitur כרזמין per Kaph: לא עשאוני בני ככרזמין הזה שבא באחרונה. Et in Talmud Beza fol.25. cap.2. in simili loquutione pro hac voce adhibetur תורמוס Lupinus: אפילו כתורמוס הזה שׁשולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקינוח סעודה לא עשאוני בני: Unde videntur esse synonima. In Aruch parvo explicatur vernaculè קוציאו, quod non intelligo. In Aruch MS. dicitur esse מין דג *Species piscis.*

גּוּרְזְקִי *Cavea, quibus feræ includuntur; ut de Cavea leonis,* in Schab. fol.106.2. dicitur; Venans leonem in die Sabbathi, non est reus nisi עד שיכניסהו לגורזקי שלו donec eum introduxerit in caveam suam. Baal Aruch legit גְּרִיגוּר.

גרט גרוטים גרוּטָאוֹת *γρυτάρια, Scruta, παλαιώματα, Veteramenta, detrita, fracta, mutila, ut æris, ferri, ac aliarum rerum.* In Schab. fol.123. col.1. זורקה לבין הגרוטאות Projecit eam (scil. acum fractam) inter scruta: שוקא דהגרוטאות Forum scrutarium, der Grümpelmarckt: הלוקח גרוטאות מן הגוים ומצא בהן ע״ז Qui accipit scruta æris aut argenti à Christiano, & invenit inter ea idolum aliquod, Avoda sarah fol.71.2. מן מִשְּׁבְרֵי כֵלִים מן הַגְּרוּטִים Vasa ex fragmentis aliorum vasorum, vel ex scrutis, Kelim cap.13.

גְּרַם *In caussa esse, Causam & occasionem dare vel præbere, ut aliquid sit, fiat, vel eveniat: Præter.* גְּרַם שְׁטוּתָא לְהוֹן Causa fuit stultitiæ ipsorum, Psal.49.14. אַתְּ גְּרַמְתָּא לָנָא יַת כָּל בִּישְׁתָא הָדָא Tu causasti nobis omne malum hoc, Esth.6.1. in Ven. אֲנָא גְּרָמִית Ego in causa fui, 1.Sam.22.22. אֲרֵי גְּרַמוּ דְתֵיתֵי לְהוֹן בִּישְׁתָא Quia ipsi in causa fuerunt, ut evenerit ipsis malum, Jesa.3.9. חוֹבֵיכוֹן גְּרַמוּ לְכוֹן Peccata vestra causam præbuerunt vobis, Hos.3.3. Sic Jer.5.25. אִנּוּן גְּרַמוּ Illi in causa fuerunt, Cantic.1.6. כָּל דֵין גְּרַמוּ לֵיהּ חוֹבוֹהִי Omnia hæc causantur ipsi peccata ejus, Eccles.6.2. וּגְרַמוּ Et causam præbuerunt Eccl.7.30. אַתּוּן גְּרַמְתּוּן יַת כָּל בִּישְׁתָא הָדָא Vos causastis omne malum hoc, 1.Sam.12.20. אַתּוּן גְּרַמְתּוּן דְּמִית עַמָּא דַיְיָ Vos in causa estis, quòd mortuus sit populus Domini, Num.17.9. *Participium,* לְמָא אַתְּ גָּרֵם מוֹתָא לְנַפְשָׁךְ Fort[e] causaris mortem tibi ipsi, Eccles.7.18. *Infinitivus,* לְמִגְרַם דִּין גֵּיהִנָּם Ad causandum judicium gehennæ, Eccles.5.5. *Futurum,* דִּלְמָא יִגְרוֹם לֵיהּ חוֹבָא Ne causetur ipsi peccatum quodpiam, ut occidatur in bello, Deuter.20.5. in Jon. *Apud Rabbin[os]* הוא גָּרַם לו כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה Ipse occasio fuit ei omnis hujus gloriæ; יגרום לעצמו הכשלון Causabitur

ipſi ruinam, Kabhvenaki Prov.10.10. מאי גרמא לידי Quid permovit ipſum ad illud? quam cauſam habuit ejus rei? מצות שהזמן גרמא נשים פטורות מהן Præcepta affirmativa ſive factiva, quorum cauſa à tempore dependet, mulieres liberæ ſunt ab eis, Berach. fol.20.2.

Secundò *Conterere, Atterere, Comminuere: Rodere, Arrodere*: Infin. לְגַרְמָא יַת בִּסְרִי Ad comminuendum carnem meam, Pſal.27.2. Sic & Hebraicè ſumitur, Numer.24.8. Ezech.23.34. In Regiis, לְגַמָּרָא Ad conſummandum, conſumendum. *Apud Talmudicos*, ארמנרמיתו גרמי בי אביי תו כולו בישרא בי רבא Dum roditis vos oſſa in domo Abhaj, ite comedite carnem in domo Rabba, Bava baſra fol.22.1. hoc eſt, dum diſcitis in domo Abhaj ſine fructu & ſatietate, venite & diſcite הלכות צהובות ומרווחות doctrinas illuſtres & utiles in domo Rabba, ut in Gloſſa marginali explicatur. Baal Aruch adducit hoc exemplum in גרס, & legit ארמנרסיתו.

Tertiò, *Roborari, Fortificari*: וּבְרַחֲמוּתָא תִּגְרַם תְּדִירָא Et in amore ejus roboraberis, vel roborabis te jugiter, Prov.5.19. Veneta תִּגְרַם, ſed inconvenienter. *Ex Aphel*, כַּד אוֹגְרִים עֲנָנֵי מִלְּעֵיל Cùm roboraret nubes ſuperiores, Prov.8. v.28. Hebr. בְּאַמְּצוֹ. Veneta habent Samech in fine, at גרס aliud ſignificat. Interpres Latinus, *Condenſabat.*

Quartò הִגְרִים *apud Rabbinos & Talmudicos uſurpatur in ritibus mactationis, de certo quodam & illegitimo actu in mactando, qui rem mactatam facit illegitimam.* Vide infrà in הַגְרָמָה.

גַּרְמָא גְּרַם Primò eſt *Os, oſſis*: גַּרְמָא מִגַּרְמַי Os ex oſſibus meis, Geneſ.2.23. גַּרְמָא דֶּאֱנָשָׁא Os hominis, Ezech.39.15. מְדַהְנָא גַרְמָא Impinguat os, Prov.15.30. וְגַרְמָא לָא תְתַבְּרוּן בֵּיהּ Et os non frangetis in eo, Exod.12.45. אוֹ בְגַרְמָא דֶּאֱנָשָׁא Aut os hominis, Numer.19. v.16. *Cum Aff.* דְּבִקַת גַּרְמִי Adhæſit os meum, Job.19.20. לָא אִתְכְּסִי גַרְמִי Non abſconditum eſt os meum, Pſal.139. v.15. וּקְרֵיב לְגַרְמֵיהּ Et tange os ejus, Jobi 2.5. עַל גַּרְמֵיהוֹן Super oſſibus ipſorum, Thren.4.7. *Plurale*, לְאַפָּקָא גַרְמַיָּא Ad educendum oſſa è domo, Amos 6.10. גַּרְמַיָּא יַבִּישַׁיָּא Oſſa arida, Ezech.37.4. מַלְיָא גַּרְמֵי אֱנָשָׁא Plena oſſibus hominis, ibid. v.1. אָסוּתָא לְגַרְמֵי Sanitas oſſibus, Prov.16.24. *Cum Aff.* גַּרְמַי מִתְפַּקְפְּקִין Oſſa mea perforantur, Jobi 30. v.17. דְּאִתְבְּהִילוּ גַרְמַי Quia perterrefacta ſunt oſſa mea, Pſal.6.3. גַּרְמָנָא Oſſa noſtra, Ezech.37.11. וּדְהִנָּא לְגַרְמָךְ Et pinguedo oſſibus tuis, Prov.3.8. וְאֲבַדַּר יַת גַּרְמֵיכוֹן Et diſpergam oſſa veſtra, Ezech. 6.v.5. גַּרְמֵיהוֹן Oſſa eorum, Dan.6.23.

Secundò *uſurpatur etiam ut Hebraicè* עצם *pro Ipſemet*: לְגַרְמֵיהּ Pro ſeipſo, & לְגָרֶם אִתְּתֵיהּ Pro ipſamet uxore, Jobi 1.3. דַּעֲבַרְתְּ גַּרְמִיךְ Quòd feciſti teipſam, Ruth.3.10. עָבֵד גַּרְמֵיהּ דְּכוֹת דָּמִיךְ Facit ſeipſum quaſi dormiret, Eſth.6.1. עֲבַד צְלִיבָא לְגַרְמֵיהּ Fecit patibulum ſibi ipſi, Eſth.1.6. in Ven. & 5.14. אֲרוּם תַּפִּיס גַּרְמַהּ Cùm prophanaverit ſeipſam, Levit.21.9. in T. Jonath. כַּד יְמַנְעוּן גַּרְמֵיהוֹן Cùm cohibuerint ſeipſos, Geneſ.27.40. in T.H. הִנּוּן גַּרְמֵיהוֹן Illi ipſimet, Pſal.62.10. *Sic apud Talmudicos*, אספקלריא דלא נהרא לית לה מגרמא Speculum quod lucem non habet à ſeipſo: סיהרא אזערת גרמא קדם שמשא בגין לנהרא לה Luna minuebat ſeipſam coram Sole, ut lucem præberet ipſi. Citatur in Præf. libri טעמי מצות ex Sohar: ר׳ תדאי מה עבר לגרמיה הוא דעבר R. Taddæus quod fecit, pro ſeipſo fecit, hoc eſt, ſolus יחידי, propterea non deciditur ſententia juxta ipſum, Schab.fol. 38.2. Sic in Taanith fol.14.2.

Tertiò גֶּרֶם *eſt Corpus, Subſtantia*: גְּרָמִים הַשְּׁמֵימִיִּים Corpora cœleſtia. Occurrit ſæpè in R. Levi Commentariis.

Quartò גְּרָמָא · גְּרַם · גֶּרֶם *Occaſio, Cauſa*: דינא דגרמי Lis ſive actio datæ occaſionis, in Bava kama, fol.100.1. Ut; Monetur vicinus de ſtruenda ſepe, ne damnum à beſtiis in horto vel vinea fiat. Vicinus id negligit. Fit damnum à pecude. Convenit Dominum pecudis. Hic defendit ſe בדינא דגרמי Actione datæ occaſionis, quòd ſcil. vicinus ſepem non ſtruens, illati ſibi damni ipſemet cauſa ſit.

הַגְרָמָה *Unus ex quinque articulis, quos Judæi inter mactandum obſervant. Eſt autem quando culter inter ſcindendum aberrat à mactationis vel ſciſſionis linea: ut cùm gallinam mactaturus ſciſſione colli, ſciſſio ſurſum vel deorſum nimis aberrat, ut etiam propterea gallina vetita ad eſum fiat. Illa Aberratio dicitur* הַגְרָמָה. Vide Majem. par.2. in הלכות שחיטה cap.3. Talm. Cholin cap.1. Libellum שחיטה, in quo de arte mactandi.

גירום *Auctarium ponderis, Superpondium,* ἐπίμετρον: *Pluraliter tantùm reperi* in Bava baſra cap.5. fol.88. היה לו שוקל עין בעין נותן לו גירומין אחד לעשרה בלח ואחד לעשרים ביבש Si ponderet ipſi oculo ad oculum (id eſt, æqualiter, juſto pondere, ut lanx non deprimatur,) dat ipſi ſuperpondium, unum ad decem in humidis, & unum ad viginti in aridis.

גרוּמְדָּה In Aruch adducitur per ר in medio, ſed in Gemara legitur גרומדה, de quo in גרם.

גרומיתא *Oſſiculum parvum, quod eſt ſuper acetabulo femoris*, Cholin fol.103.2.

גַּרְמִידָא *Cubitus, Brachium*: גַּרְמִידָא אוּרְכֵּיהּ Cubitus longitudo ejus, Hebr. גֹּמֶד, Judic.3. v.16. ואושיטת ית גרמידא Et extendit brachium, Exo.2.5. in Targum Jonathanis. *Apud Talmudicos*: כי רחמתין

רחמתין חוה עזוא אפותיא דספסירא שכיבן השתא דלא עזוא רחימתין פוריא בר שיתין גרמידי לא סגי לן : *Cùm amor noster* (mariti & uxoris) *esset fortis, in latitudine ensis cubabamus: nunc cùm non est fortis, lectus sex cubitorum latus non sufficit nobis*, Sanhed. fol.7.1. *Sententia proverbialis* in concordiam maritalem, quæ exiguo contenta, cùm discordia ne magnis quidem spaciis contineri possit: לינכוף מדוכתיה ארבעה גרמידי Resilire debet de loco suo quatuor cubitos vel passus, Sanhed. fol.94.1. בני גרמידא Filii cubiti, cubitalis mensuræ, Bava mezia fol.64.1.

גַרְמַמְיָא *Garmamja, Provinciæ aut regni nomen:* מִמְּדִינַת גַרְמַמְיָא Ex provincia Garmamjæ, Ezech. 27.14. Hebr. מִבֵּית תּוֹגַרְמָה. De Togarma vide Gen.10.3. In Targum Hierosolymitano & Jonathanis Genes.10.2. legitur גַרְמַנְיָא Garmanja: גּוֹמֶר וְכָל מַשִׁרְיָתָהָא מְדִינַת גַרְמַמְיָא Gomer & omnes exercitus ejus, provincia Garmamjæ, &c. Ezech. 38.6. *Apud Talmudicos* in Genes. 10. v. 2. גומר זה גרממיא Gomer est Garmamja, Joma fol. 10. 1. *Et alibi*, גרממיא של אדום Garmamja Idumeæ, Megilla fol.6.2. ubi R. Salomon notat esse nomen Regni ex Edom, id est, regno Romano.

גרמני *Candidissimus*, hoc est, לבן ביותר, in Negaim cap.2. Glossator à גַרְמָא *Os*, deducit, quod propriè significet Albedinem ossis sicci. בכל מקום גרמני מוכר כושי וכאן כושי מוכר גרמני Ubique candidus vendit Æthiopem nigrum, hîc autem Æthiops vendit candidum, Jalkut f.44.c.2.

גַרְוָמְנֵי *Fabri, Fusores æris ac ferri, qui magnas massas ponderis centenarii simul ponderant*, Bava basra fol.89.2. Sic explicatur in glossa. Baal Aruch exponit *Libras, Bilunces*, quibus ferrum & vitrum contusum ponderantur.

גַרְמַס *Species monetæ parvæ:* יתנו מחצית השקל דעביד שיתא גרמסים Dabunt dimidium siclum, qui facit sex Garmasim, in Jelammedenu Parascha כי תשא.

גַרְמְטִין Citat Aquinas ex Bammidbar rabba sect.12. & explicat illud כתיבה ושטר Scriptum, Instrumentum literarum & contractus. Sed non reperi loco citato.

גרן גוֹרֶן *Horreum. Rabbini*, כחצי גורן Sicut dimidia area. איזהו גרנן למעשרות Quando horreatum, id est, in horrea collectum, debet decimas? Maasroth cap.1.

גָרוֹן Vide in Radice גרר.

גַרְנְק *Ulcus corrodens.* Guido ex More par.1. cap.72. Videtur esse vocabulum Hispanicum. Nam ibi dicitur, כורמא vocari in lingua vernacula (interpretis scil. R.Aben Tybbon Hispani) גרנק. Fortè est *Cancer.*

גרס Primò *Frangi, Comminui, ut Hebraicè:* גרים *Fractum, Comminutum, Molitum.* Synecdochicè, *Faba fracta, Faba fressa*; ut à Columella vocatur lib.2.cap.11. היה בו בהרת כגרים Si in eo fuerit papula instar fabæ fressæ, &c. והלך ממנה כחצי גרים Et abscesserit ab ea quasi dimidia faba fressa, Majem. in Hilch. טומאת צרעת cap.2. Sic, גרים נגעים Plaga instar fabæ fressæ, Kelim cap 17. מי גריסים Aqua vel succus fabarum contusarum, Nidda cap.9. in Mischna. *Integrè aliàs dicitur*, גרים של פולין *Fractio, Comminutio fabæ*, id est, *Faba fracta, fressa.* Sic legitur in Bereschith rabba sect.94. ad illud Gen.45.18. *Et dabo vobis* את טוב *Bonum terræ Ægypti:* את טוב *Bonum*, זה גרים של פול שהן על עקת נפש i.e. *Fabam fressam, quæ prodest contra tristitiam vel mœrorem animi*; fortè quia somnum inducit, & hominem ita paululùm à curis liberum reddit, ut Glossator hoc loco notat. Sic Plinius lib.18. cap.12. scribit; *eam hebetare sensus & insomnia quoque facere.* Pergit idem: *Ob hæc Pythagoricâ sententiâ damnata: ut alii tradidere, quoniam mortuorum animæ sint in ea. Qua de causa parentando utique assumitur. Varro & ob hæc* (quòd scil. hebetet, & insomnia faciat) *flaminem eâ non vesci tradit.* Festus quoque scribit: *Fabam nec tangere, nec nominare Diali flamini licet.* Huic simile est, quod in Veterum Hebræorum monumentis legimus, Sacerdoti magno vesperâ seu parasceve diei Expiationũ, præter alios cibos, interdictum quoque fuisse esum fabarum fractarum seu fressarum; idque ideò etiam, quòd somnum inducant. In Tractatu Talmudico Joma cap.1. in Mischna: ערב יום הכיפורים לא היו מניחים אותו לובל הרבה שהמאכל מביא את השינה hoc est, *Vesperâ diei Expiationum non sinebant eum* (scil. sacerdotem summum) *multum comedere: quia cibus somnum inducit.* Ad hanc Mischnam legitur in Gemara Talmudis Hierosolymitani: *Non sinebant eum comedere, neque lac, nec ova, nec caseum, nec carnem pinguem, neque vinum vetus, nec vinum conditum,* ולא גריסין של פול ושל עדשים *neque denique fabas fressas, vel lentes.* In Gemara Babylonica Joma fol. 18.1. idem reperitur.

גרוסיא ׳ גְרוֹסָה *Idem:* Plur. גרוסות Fabæ fractæ: ריחיים של גרוסות Mola fabarum fressarum, in qua fabæ leviter tantùm franguntur, Menach. cap.6.

גרוסות Qui fabas fressas vendunt vel faciunt, Molitores fabarum, Moëd katon c.2. in Misna.

Secundò גרס *Legere, Discere, Studere:* גָרְסִינַן Legimus, Discimus. Hinc apud Eliam & in Regiis, וּבִרְחִמוּתָא תִגְרַס תְּדִירָא Et in amore ejus occupatus eris, studiosè incumbes jugiter, Prov.

Prov.5.19. quod nunc legitur per Mem in fine, ut supra in גרם adductum: לְמִגְרְסָא בְהוֹן Ut studeant in eis, Deut.11.19. in Jonath. Nota Prov.18. v.10. in Venetis legi גְּרִים, quod pravum, pro גִּתְרֵם.

גרסא גירסא *Lectio, Doctrina, Studium, Explicatio*, Cantic.1.2. גִירְסָא דְיַנְקוּתָא Studium pueritiæ: ואם לתת לב לגרסא Si apponendus animus studiis, R. Salom. Eccles.12.12.

גירסנא *Occupatio, Labor, id est,* עָמָל · יְגִיעַ*: metonymicè Opes, Facultates, Substantia labore parta:* היא אכלה לגירסנא דאמי Ipsa devorabit laborem matris meæ, id est, hæres facultatum erit, in Jebhammoth fol.117.1.

גריסן Legitur in Regiis Genes.18.6. sed pravè pro גְרִיצָן, ut habent Veneta.

גְּרַע *Minuere, Diminuere, Detrahere, Subtrahere: Radere, Abradere: Minuere, Detrahere sanguinem, secare venam:* וּגְרַעַת יַת שְׁבַע גְדִילַת רֵישֵׁיהּ Et abrasit septem cincinnos capitis ejus, Judic. 16.19. Sic legit Author Aruch, וּגְרַע יַת פַּלְגוּת דִקְנֵיהוֹן Et abrasit dimidium barbæ ipsorum, 2.Sam.10.4. At in nostris exemplaribus legitur גְרַע. *Apud Talm.* גרעיתיה לארמאה ושפיר ליה אתלי ליה נורא בדקניה ולא שבעת חוכא מניה, hoc est, *Si ustulasti (capillos) Syro, & placuerit ei, injice ipsi ignem in barbam ejus, & non poteris saturari risu ab illo.* Ut *proverbiale* adducitur in Sanhedrin fol.96.1.

Deinde גרע *Grana, Botros producere:* הגפנים משיגרעו Vites ex quo grana produxerint: Glossa, יעשו גרעינין בתוך הענבים Ex quo produxerint grana in uvis, Scheviith cap.4.

גַּרָע *Venæ-sector*, Kiddușchin fol. 82.1. Non fit Rex vel Sacerdos. Decem de eo dicuntur: 1. מהלך על צידו Incedit ad latus suum (scil. inclinando) 2. ורוחו גסה Spiritus ejus est elatus: 3. נתלה יושב ואינו יושב Dependet sedens, & non sedet, (hoc est, inclinat se semper, vel retrorsum ad parietem, vel ad latus in cubitum, quando sedet, idq; præ superbia) 4. ועינו צרה Oculus ejus arctus est (id est, parcus, avarus est) 5. ועינו רעה Et oculus ejus malus est: 6. 7. אוכל הרבה ומוציא קמעא Comedit multum, & expendit parum: 8. וחשוד על העריות Suspectus est de scortatione: 9. ועל הגזל Et de rapina: 10. ועל שפיכות דמים Et de effusione sanguinis, homicidio: מספר הגרע *Scalpellum chirurgi*, ein Laaßeysen / Fliet / Kelim cap.12.

גַּרְעִין *Granum:* גַּרְעִין שֶׁבִּפְרִי Granum quod in fructu.

גַּרְעִינָא *Idem:* כותבת בגרעינתה Dactylus cum grano, nucleo, osse suo, Joma fol.79.1.

גֵּירָעוֹן גְּרָעוֹן *Diminutio, Subtractio. Apud Talmudicos;* Servus Hebræus redimit seipsum in annis (in fine sexti,) in Jubilæo (si is in sex annos incidat) וּבְגֵירָעוֹן כֶּסֶף & diminutione pecuniæ, ut scil. Dominus ejus mercedem sex annorum detrahat de summa, quâ servum emit, Kiddușchin fol.14.2.

גירוע · גְרִיעָה · גְּרִיעוּת · גְּרִיעוּתָא. *Idem:* מפשר ליה לגריעותא Explicabat illi (somnium) in diminutionem, id est, in malum, Berach. fol.56.1. מחמת גריעותן Propter parvitatem, vilitatem ipsarum.

מִגְרָעָה *Idem.*

גְּרַף *Verrere, Everrere, Converrere:* וּגְרַפִין חֲמִירָא Et converrunt fermentum, Esth.3.8. in Targ. sec. *Ithpehal;* הֵיכְדֵין דְמִתְגְּרִיף חֲמִירָא מִן קֳדָם פַּטִירָא Sicuti detrahitur, everritur fermentum ab infermentato: הֵיכְדֵין תִּתְגְּרִיף מַלְכוּתָא דְרַשִׁיעַיָא מִן בֵּינָנָא Sic everretur regnum impiorum à nobis, Ibidem.

Apud Talmudicos: עד שיגרוף Donec converrerit, scilic. carbones, Schabb. cap.3. in Misna. גורפין מתחת רגלי הבהמה Verrunt sub pedibus bestiæ, Pesach. cap.4. אין גורפין תנור Non everrunt fornacem, Beza cap. 4. לגרוף את הגרוגרות Ad everrendas ficus, sc. ex dolio, Außscharren / Schab. cap.17. מים גרופין Aquæ extractæ scil. ex flumine pro necessariis usibus, Pesach. fol.42.1. Sic Aruch. Glossa explicat, Aquæ expressæ quasi ex fundo ollæ, putres, fœtentes.

גְּרָף *Matula, Scaphium, Trulla, Vas domesticum exonerando ventri destinatum:* גרף של ריעי מותר להוציאו לאשפה Trullam excrementi licitum est exportare in sterquilinium, nempe, die festo aut Sabbatho, Beza fol.36.2. גרף של רעי ועביט של מי רגלים אסור לקרות קרית שמע כנגדן ואעפי שאין בהם כלום Coram scaphio excrementorum, & matula urinæ, non licet legere lectionem *Audi*, etiamsi nihil sit in illis, Berach. fol.25.2. Vide & Schab. fol.121.2.

מַגְרֵף · מַגְרוֹפָה · מַגְרוֹפִית · מַגְרֵיפָה *Everriculum, Scopæ, Pala, quâ cinis removetur ab altari,* Ein Fewrschaufel: *Plurale in Targum,* וְיַת מַגְרוֹפְיָתֵיהּ Et palas, Exod.38.v.3. Sic 1.Reg.7.45. *Cum Pronomine,* מַגְרוֹפְיָתֵיהּ Scopas ejus, Exod.27.3. *Apud Rabbinos,* וְנָטְלוּ אֶת הַמַּגְרֵפוֹת Et acceperunt scopas, Tamid cap.2. מגריפה של טיט Pala, quâ calcem miscent & colligunt: והוה יהיב ליה מגרופי Et dabat ipsi palam, Ber. rab. sect.38. מגריפה הייתה במקדש Pala fuit in sanctuario, Erachin fol.10.2. Quidam tamen hîc sumunt pro Instrumento Musico, ut mox.

מגריפה *Cochlear, quo agitatur coctura in olla,* Kelim cap.13. juxta quosdam: Alii, *Scopæ foci & fornacis.*

מגריפה *Instrumentum Musicum, cum decem foraminibus, unde sonus fortissimus exivit, adeò ut in*

 urbe

urbe Jericho eam audirent, cùm sonaret Hierosolymis. Jericho distabat inde decem milliaribus, Tamid c.3. & ibi Bartenora. Vide quoque Erachin fol.10.2. & ibi Glossam marginalem.

אגרוף *Pugnus*, Hebr. בעלי אגרופין *Domini pugnorum*, qui pugnis valent, id est, Fortes, pugnaces, qui lites cum pugnis subinde movent, apud Rabbinos: אוי לי מאגרופן Væ mihi à pugno eorum, Pesach. fol.57.1. id est, à fortitudine & robore eorum: כמלא אגרוף גדול Quasi magnum pugnum plenum, Kelim cap.17.

גרופית *Ramus, Termes:* גרופית של זית Ramus olivæ, Kelim cap.12. Glossator notat, hoc vocabulum propriè dici de ramis olivarum, ut יחור de ficubus, זמורה de vitibus. Item, חוץ מגרופיות של זית Exceptis ramis olivæ, Bava kama f.81.1. At in Bereschit rabbah sect.40. & 64. & Jalkut fol.12.1. שהיה שאול גרופית של שקמה Quia Saul fuit ramus sycomori. Legitur in Medr. Schem. sect.28. Aruch legit, היה שאול אוכל גרופית Fuit Saul comedens ramos sycomori.

גריפים *Scriptor, Scriba. Ex Græco γραφεύς.* In Talmud Hierosol. Taanis cap.1. fol.57.1. א״ר לעזר פרא בסיליוס או נומוס או גריפים Rex, Legislator, aut Scriba. Baal Aruch in litera א, in אגריפס, adducit hunc locum ex Vajikra rabba, sect. אם בחוקתי: Sed in loco illo non reperi. In adducto autem loco Talmudis scribitur sine א ab initio, & rectè, ut ex Etymologia liquet.

גרץ גרצתא · גריצתא *Torta, Placenta crassior:* היך גריצתא דלחמא Sicut torta panis, Prov. 6.26. *Plurale*, ועבידי גריצן Et fac placentas, Gen. 18.6. *Rabbini etiam dicunt* גריצין. *Significantur autem Placentæ crassæ, quibus opponuntur* רקיקין *Placentæ tenues, quales sunt, quas Germani vocant* Gewahlete küchlein. Inde in Gemara, לא היו אופין פתין גריצין אלא רקיקין Non coquunt (die feriato) tortas crassas, sed tenues, Beza fol.21.2.

גרק גורקי · גרקי *Omphaces, fructus immaturi. Pro Olea omphaca, sive Oleis parvis immaturis* legitur in Pesachim fol.25.2. ubi tamen scribitur גוהרקי. *Pro Uva omphaca, sive acinis parvis immaturis*, reperitur in Nasir folio 34.2. ubi in Glossa adducitur locus ex Pesachim, & scribitur גורקי. Ergo ה ex vitio videtur irrepsisse.

גרר *Trahere, Attrahere, Distrahere, Raptare, Retrahere. Infinit. Pahel*, וית כלביא לגררא Et canes ad raptandum, ut raptent eos tamquam cadaver, Jer.15.3. *Futurum*, אם לא יגררון ויקטלון Si non raptaverint & occiderint eos fortes populi, Jerem.49.20. *Ithpahel, Participium*, מתגררין בספותהון Distracti, distensi labiis suis, Psal.22.8. *Futurum*, יתגרר ויתרמי Trahetur & projicietur ultra muros Hierusalem. Jerem.22. v.19.

Apud Rabbinos, מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה *Præceptum trahit præceptum, & transgressio trahit transgressionem.* Celebre Hebræorum præceptum, quo volunt, Ut virtutes ex virtutibus, ita vitia ex vitiis nasci. Sunt enim utraque concatenata. *Niphal*, עגלה אינה נגררת Currus non trahitur, Beza fol.23.2. גרים גרורים Proselyti attracti, scil. à seipsis, qui sponte suâ Judaismum assumpserunt, Avoda sarah fol.3.2. *Aliter:* לא יכול ירקא משום הגריר Non comedet olus (acetarium) eò quòd attrahit, scilic. cor, hoc est, Appetitum excitat, ut multum postea comedat, Schab. fol.40.2. Sic in Berachoth folio 35.2. Rabba solebat bibere vinum singulis vesperis Paschatis, כי היכי דנגרריה ללביה ut attraheret cor ejus, hoc est, ut crastino die tanto majori cum appetitu comederet azymos. Idem legitur in Pesach. fol.107.2. Item ibidem, חמרא מיגרר גריר Vinum attrahendo attrahit, hoc est, Appetitum excitat. In Aruch hæc scribuntur per Daleth in fine. *Munsterus scribit*, נגרר *in Commentariis Rabbinorum etiam esse, Imitari, veluti Trahi post aliquem, est Studio alicujus duci, eum Imitari.*

Deinde גרר *apud Talmudicos est Radere, Eradere, Abradere, Defricare:* אין תקנה לגרור הדיו Non est mos eradere atramentum: טיט שעל גבי מנעלו מגררו בגב סכין Lutum quod est super calceo suo, abradit illud dorso cultri, Schab. fol.141.1. Vide & fol.147.2. רבי יהודה סבר דגריר Rabbi Jehuda putat quòd eradat, Glossa ממחק, Schab. fol.50.2. *Sic convenit, vel potiùs confunditur cum* גרד, *ob elementorum* ד *&* ר *similitudinem. Unde etiam in Aruch pleraq; hæc per Daleth in fine leguntur.*

Tertiò גרר est *Secare, Dissecare, Scindere, Exscindere, Serrare. Partic.* גלפיה גררין Sculpturas ejus exscindunt, Psal.74.6. *Apud Talmudicos*, מגירה לגור Serra ad dissecandum, Schabbas c.17. in principio. *Sic Hebraicè*, מגוררות במגרה Serrati serrâ, 1.Reg.7.ver.9. *Sic ex Niphal*, הנגרר במגירה Dissectus serrâ, Bava kama cap.10. in fine.

Quartò גרר *Trahere, quod concisè etiam dicitur pro Jaculari, Ejaculari, Sagittis petere. Infinitivus*, למיגר בקשתא Ad jaculandum arcu, 1.Sam.31.3. in Venetis. *Ithpahel Particip.* ויהון מתגוררין Et erunt jaculis confecti, Psal.58.8. in Venetis. Vide & suprà in גרה.

Quintò גרר *Adurere,* Sengen. *Proverbium antiquum*, גרירתיה לארמאה באפיה שפיר ליה אתלי ליה נורא ברקניה ולא שבעת חוכא מניה *Si adusseris nonnihil Syrum in facie ejus, & ipsi hoc placeat, injice ipsi ignem in barbam ejus, & non poteris satiari risu*, Sanh. f.96.1.

Sextò

Sextò גַּר *Fricare ſtrigili*: אין גוררין במגררת בשבת Non fricant ſtrigili in Sabbatho, Schabbas folio147.2.

Septimò גַּרְגֵּר *Grana ſingula colligere, vel auferre*: מגרגר ואוכל Grana ſingula colligit & edit, Maaſeroth cap.2. nempe, Integram uvam decerpere & comedere vetitum eſt: at grana ſingula totius uvæ comedere licitum eſt, ſi ſcapum non evellat. Sic, הַמַּנִּיחַ זֵיתָיו בַּגַּג לְגַרְגְּרָם Relinquens oleas ſuas in tecto, ut ſingulatim colligat eas, nempe, quamque baccam ſeorſim, Ibidem fol.122.1. Item, Triplices baccæ olivarum ſunt, & in iis trina olea: וית הראשון מגרגרו בראש הזית Baccas primas ſingulatim-colligit in ſummitate olivæ, &c. ubi ſcilicet citiùs calore ſolis maturescunt, in Menachoth fol. 86.1. *Et contrariâ ſignificatione, Graneſcere, Granoſum fieri, Grana concipere*, מְגַרְגֵּר וּמַצְלַח Graneſcit & proficit, Pſal.1.v.3.

Octavò גַּרְגֵּר *Comeſſari, Epulari*: אכלת בשוק גרגרה בשוק Comedit in foro, Comeſſatur in foro, Gittin fol.89.1. Item *Sorbère, Gutture per canalem attrahere*, Parah cap.9.

גִּרְרָא · גִּירָא *Sagitta, Jaculum*: מִן גִּרְרָא דְמַלְאַךְ מוֹתָא A ſagitta angeli mortis, Pſal.91.5. *Plural.* גִּירִין דְּגִבָּרִין שְׁנִינִין Sagittæ robuſtorum acutæ ſunt, Pſal.120.4. תְּלָתָא גִירִין בְּקֶשֶׁת Tria jacula in arcu, 1.Sam.20.20. אַיְתִי יַת גִּרַיָּא Adducite jacula, Ibid. ver.ſeq. *Cum Aff.* גִּרוֹהִי כְּגִבַּר מְתַכֵּל Sagittæ ejus ſicut potens orbans, Jerem.50.v.9. יְחוֹרוּן עֲלַי גִּרוֹי Circumdant me ſagittæ ejus, Jobi 16.13.

גְּרָרָא *Rumen, Cibus ruminis, ſic dictus, quòd Retrahatur ad ruminationem, Hebr.* גֵּרָה*, ab Incidendo, quia denuò inciditur*: מַסְקִין גְּרָרָא Aſcendere facientes rumen, Deut.14.6. in Targ.Hieroſol. *Item Attractio, Conſequentia, quâ unum trabitur ex alio: Occaſio, quæ trahit hominem ad aliquid agendum*: אַגַּב גְּרָרָא *Propter, Per occaſionem.*

גָּרוֹן · גְּרוֹן *Guttur, ab attrahendo, vel ab interſectionibus ſic dictum*: אֶכְלִי בְגָרוֹנְךָ Clama gutture tuo, Jeſa.58.1.

גְּרוֹנִי *Gutturalis*: אות גרונית Litera gutturalis. *Plur.* אותיות גרוניות Literæ gutturales.

מְגֵירָה *Serra. Plural.* בִּמְגֵירַיָּא Serris, Jeſa.7. v.20.

מַגְרֵרֶת *Strigilis, Pecten*: מַגְרֵרְתָא דְכַסְפָּא Strigilis argentea, Schab. fol.147.2. Erant pectines fricatorii, ad defricandas ſordes corporis.

גַּרְגֵּר גַּרְגִּיר גַּרְגֵּר *Granum, Bacca, Acinus*: גַּרְגֵּר מֶלַח Granum ſalis: תְּרֵין תְּלָתָא גַּרְגְּרִין Duæ tréſve baccæ, Jeſ.17.6. *Conſt.* גַּרְגִּירֵי חִטֵּיהוֹן Grana tritici ipſorum, Deuter.32.14. in Jon. *Apud Talmudicos*, שני גרגרין פרט Duo grana uvarum ſunt particulare, Peah cap.6. גרגר יחידי Granum (uvæ) unicum, ſingulare, cap. 7. *Aliquando* ר *mutatur in* ל*, ut in aliis*: בפילפל ובגלגל מלח Cum pipere aut grano ſalis, Schab.cap.6.in Miſchna. In gloſſa ſcribitur idem eſſe quod גרגיר. Item *Cumulus, Acervus*: גרגיר של צרורות Acervus lapillorum, Scheviith cap.3. Sic in Glоſ. Barten. & Majem. per גל explicatur.

גַּרְגֵּר גַּרְגִּיר *Herbæ nomen, quam Gloſſator Talmudicus paſſim appellat* אורוגא, vel ארוגא *Eruca*, herba ſalax & amara: בזרא דגרגירא Semen erucæ, גרגר של אפר Eruca Juncetorum vel pratorum, Scheviith cap.9. Maaſeroth c. 4. Pro eo etiam dicitur גַּלְגִּילָא. Vide ſuprà.

גַּרְגְּרַיִן *Puteus*, Hebr. באר: ut, גרגריין דְּעָאן Puteus gregis, Eſth.1.3. in Targ.ſec. *ex ſignificatione* גרגותא*, de quo ſup. in ordine* גרג.

גַּרְגְּרָן *Guloſus, Vorax, Epulo, Comeſſator*: גַּרְגְּרָן בִּבְשָׂרָא Vorax carnis, Deut.21 20. in Targ. Jon. Id Hebraicè dicitur זוֹלֵל בָּשָׂר, Prov.23.20. *Apud Rabbinos*; הַשּׁוֹתֶה כּוֹסוֹ בְּבַת אַחַת הֲרֵי זֶה גַּרְגְּרָן וכו׳ *Ebibens calicem ſuum vice unâ, eſt guloſus: duabus, via terræ eſt, id eſt, civile, politicum: tribus, eorum eſt, qui craſſi ſunt ſpiritus, id eſt, ruſticum*, Peſachim cap.7. in fine. *Fœmininum*, גַּרְגְּרָנִיתָא *Epulatrix, Voratrix, Luxurioſa, Guloſa*: אֲרוּם הֲוֵיתִי גַּרְגְּרָנִיתָא Nam eram luxurioſa, Hebr. זוֹלֵלָה, Thren.1.11. *Plurale*, גַּרְגְּרָנִיּוֹת *Guloſæ*; Una ex quatuor proprietatibus mulierum, juxta illud, *Et accepit de fructu ejus, & comedit*, Gen.3.6. Bereſchit rabba ſect 45. Vide in עצל.

גַּרְגֶּרֶת *Fiſtula gutturis, Guttur, Fauces*, Cholin cap.2. in Miſna. Plur. גַּרְגְּדוֹת.

גְּרוֹגְרוֹת Vide ſuprà in גרג.

גרש

גֵּרֵשׁ *Expulit, Ejecit: Repudiavit.* גרושה Mulier expuſa, repudiata: מְגוֹרֶשֶׁת Idem.

גֵּירוּשׁ vel גֵּרוּשׁ *Dimiſſio, Ejectio: Repudium. Plural.* גֵּרוּשִׁין *Repudia.*

גּוּרִישָׁא *Criſta galli*: והיא מנקרא ליה גורישיה Et perforat criſtã ejus, Glоſ. כַּרְבַּלְתּוֹ, Jalk. Jobi f.154.2.

גרת

גֵּירוּתָא *Nomen avis immundæ*, Nidda fol.50.2. Cholin fol.62.2. Ibid. fol.109. col.2. In Aruch ſcribitur גוריתא.

גַּרְתִּיקוֹן *Pulvis argentariorum, quo defricant & dealbant argentum; Tartarus, lapis creſcens in dolus vini*, Schab. fol. 50.1. Quidam *Reſinam* interpretantur, quæ argento illita, idem præſtat, ut Author Aruch notat. Vide קרטיקון.

גשם

גּוּשְׁמָא Σῶμα, *Corpus quantum & tractabile, ſuis dimenſionibus conſtans.* Vide Aben Eſram Jeſa.44.14. רָתַח לִבִּי בְּגוּשְׁמִי Ebullit cor meum in corpore meo, Pſal.39.v.4. עַד מַה דְּיִגְמַר בִּשְׂרָךְ וְגוּשְׁמָךְ Donec conſumatur caro tua & corpus tuum, Prov.5.11. דְּמוֹבִיד גוּשְׁמֵיהּ

נְבָזְרָאוֹ Qui perdit corpus ſuum, crudelis eſt, Prov. 11.17. כגושמיה לָא יִתְחִיב Corpore ſuo non liberabitur, vel, evadet, Jobi 20.20. גושמהון בְּלָא נִשְׁמַתְהוֹן Corpus illorum ſine anima ipſorum, Jobi 38.14. לגוּשְׁמהון דִסכלי Corpori ſtultorum, Hebr. לגו Tergo, Prov. 26.3. *Plural. emphat.* גושמַיָא דְאתמסיאו Corpora quæ contabuerunt, Pſal. 88.11. *Apud Rabbinos*, גֶּשֶׁם חַי Corpus vivum, ſentiens: גֶּשֶׁם נָזוֹן Corpus vegetabile: הַגֶּשֶׁם הַחֲמִישִׁי Eſſentia quinta: גֶּשֶׁם המדבר Corpus rationale: הַצּוֹמֵחַ vegetans: הַדּוֹמֵם Silens, id eſt, inſenſibile, inanimatum.

נִתְגַּשֵּׁם *Incorporari, Incarnari*: שנתגשם בבטן העלמה Qui incorporatus, incarnatus eſt in utero virginis, Abarbinel Jeſa. 52.13. התגשם האל Incarnatio Dei.

גשמי *Corporalis*: עֳנָשִׁים גַּשְׁמִיִּים Pœnæ corporales: אורך חיים הגשמיים בעולם הזה Longitudo vitæ corporalis in mundo hoc.

גשמות · גַּשְׁמוּת *Corporeitas.* Sic Judæi in quadam precatione dicunt de Deo, אין לו דמות הגוף Non eſt ei figura aliqua corporis, nempe, לְהַרְחִיק מִמֶּנּוּ הַגַּשְׁמוּת ad removendum ab illo corporeitatem. Sic dicunt, בהסתלק הַגַּשְׁמוּת יסתלק הַמָּקוֹם Sublatâ corporeitate, tollitur locus. בִּיטוּל הַגַּשְׁמוּת Abolitio corporeitatis: הרחקת הַגַּשְׁמוּת Remotio, Rejectio corporeitatis. Et Elias in Radice שכן: Quando hoc Verbum ad Deum refertur, transfertur, ut aliâs communiter, per שרה, ſed adjicitur ipſi Nomen שְׁכִינְתָּא Majeſtas, Præſentia Divina, ut Num. 5.3. & 35.34. nempe, לְהַרְחִיק הַגַּשְׁמוּת ממנו ut removeatur corporeitas ab eo, ne, ſcilicet, putetur Deus habitare in cœlo, ut homo corporalis in ſua domo.

הִגָּשְׁמָה *Incorporatio*: כי מאמין ההגשמה Nam credit incorporationem, More lib. 1. cap. 76.

גִּשְׁמָה *Apud Talmudicos etiam ſumitur pro Poſte januæ*: דלת דלית לה גשמה Janua quæ non habet poſtem, Eruvin fol. 101. Gloſſa, כיור קיבול לציר הדלת שהוא כמלכן.

גָּשׁוּם *Pluvioſus, ex ſignificatione Heb.* גשם *Pluvia.* Hinc, שנה שהונה גשומה Annus calidus & pluvioſus, Joma fol. 53.2.

גשף Hinc adducitur in Aruch אינשפא, ſed in Gemara legitur איכשפא. Vide ergo כשף.

גושפנקא *Annulus, Annulus ſignatorius*: ומתחתם בגושפנקא דמלכא Et ſignatum annulo regis, Eſth. 3.12. ואעדי מַלְכָּא יַת גושפנקיה Et removit rex annulum ſuum, Eſth. 3.10. *Apud Talmudic.* ולמחתמי בשיתין גושפנקי Et ad obſignandum ſexaginta ſigillis, Schab. fol. 66. col. 2.

גושפקי *Gauſape, Gauſapina, pallium aut veſtimentum pluvioſo tempori conveniens.* Sic citatur in Aruch ex Gittin fol. 70. col. 2. Sed ibi in Talmud legitur גלופקרי de quo ſuprà.

גשק גושקרא *Stupa ſerici*, Schab. cap. 2. ab initio: *Item, Furfur, Panis furfuraceus*: חיוורתא ליכא גושקרא איכא Albus panis non adeſt, furfuraceus adeſt, Gittin fol. 56.1. Jalkut fol. 302. col. 3. Gloſſa, הבינוני מן הקמח. Aruch ſcribit, Arabicè vocari כושקר.

גשר גִּשְׁרָא *Pons*: גְּשַׁר רְעִיעַ Pons ruinoſus ſive fractus: בְּנוֹ לִיךְ יַת כָּל גִּשְׁרָךְ Exſtruxerunt tibi omnes pontes tuos, Ezech. 27.5. גִּשְׁרֵי נַהֲרָוָתָא Pontes fluviorum ipſorum, Nahum 2.6. *Sic Talmud*: אגישרא דשביסתנא Juxta pontem Scheviſtanæ.

גשורא Sic adducitur hîc ab aliis. Sed in Gemara legitur כשורא: Vide כשר.

גשש *Et in Pihel* גשש *Palpare, Contrectare, explorandi causâ, Explorare*: וְגַשְׁשֵׁיהּ Et contrectavit ipſum, Geneſ. 27. v. 22. in Targ. Jonath.

Deinde גושש *Impingere*: בזמן שהספינה גוששת Quando navis impingit; quaſi dicas, terram attingit, vel contingit, Challa cap. 2. Tale videtur eſſe, וּגְשַׁת אַלְפָא Et incidit, impegit navis in locum bimarem, Actor. 27. Hebr. explicant נוגעת כנושי העפר.

גַּשּׁוֹשׁ גַּשּׁוֹשָׁא *Explorator.* Apud Talmudicos, והאידנא דשכיחי גשושאי Nunc verò cùm inveniuntur exploratores, non poteſt abſcondi argentum in terra, Mezia f. 42.1. גשוש של ספינה Lignum exploratorium navis, quo ſcilicet explorant nautæ profunditatem aquæ, an navis tranſire poſſit, in Schab. fol. 125 2.

גְּשִׁישׁ In Savim cap. 3. גשיש של מטה Author Aruch ſcribit: Quidnam eſt גשיש? Omnis lectus qui juncturas habet, & divulſus eſt à ſe invicem, habet certa quædam ligna oblonga, quæ continent lectum, horumque lignorum unum contingit alterum, & vocantur גשישין. Sic etiam, ſcribit idem, vocantur ligna, quibus utuntur chirurgi, quando quis crus fregit aut brachium, quæ fracturæ imponunt, aut, quibus membra fracta includunt, & conſtringunt.

גִּשְׁתָּא *Palpatio, Palpabile*, Schab. fol. 107.2. Videtur ſumi illic pro cute craſſa, quæ facilè palpari poteſt. Vide & Cholin fol. 122. col. 2. Baal Aruch ſcribit גשתא הוא מישמוש העור אם הוא רך או אשון *Giſchta*, eſt palpatio cutis, num mollis ſit an dura.

גשת גִּשְׁתָּא *Siphon, Fiſtula, quâ vinum è dolio, exhauſto ſpiritu ore, extrahitur, quomodo totum vas exhauriri poteſt, ſi altera pars fiſtulæ fundum*

dum petat, instrumentum aurigis & victoribus notum. Nostri homines appellant ein Wendich. *Apud Talmudicos*, ההוא גברא ראסיק חמרא בגישתא בת נשתא אתא אנת ידיה אגישתא אסירא לכוליה חמרא Quidam vir ascendere fecit (è dolio) vinum per fistulam filiam fistulæ, (hoc est, siphonem ejusmodi, duplici fistulâ constantem, quarum una est in illo vase è quo vinum hauritur, altera in eo, in quod immittitur.) Advenit Christianus & contigit manu suâ fistulam: prohibitum redditum est totum vinum (quod scil. in utroque dolio erat) Avoda sarah fol.72. col.2. Vide & in præcedenti radice.

גת *Torcular: Plurale*, גתות Torcularia, בשעת הגתות Tempore torcularium, hoc est, vindemiæ, בערת הבציר, Chagiga cap. ultimo in Mischna.

Deinde גת *Strues lignea, quæ refert formam torcularis. Sic in specie apud Talmudicos vocatur locus sive Strues illa lignea, in qua olim comburebatur vacca rufa, de qua* Num.19. quia formam torcularis referebat, juxta Rambam & Bartenoram, Sebhachim cap.13. ab initio in Mischna. Baal Aruch explicat; גומא היא בקרקע צורת גת Fossa est in terra, formæ torcularis, quæ destinata erat ad combustionem vaccæ.

Tertiò גת *Est nomen proprium loci.*

גתיות *Mulieres calcatrices, torculariæ:* אף הגתיות מאחורי קורים Etiam calcatrices post trabes (torcularium scil.), Beres. rabbah sect.71. ab initio. Glossa, הגתיות כו׳ נשים הדורכות בגת אחורי הקורות של בית הבד *Gattijoth* sunt mulieres, quæ calcant in torculari, post trabes torcularis.

גית *Pecus*, vide suo loco.

גיתי *Vis, Violentia, Superbia.* Sic adducunt hoc loco, & certè in Gemara Bava kama fol.114. 1. legitur בגיתי, sed in Glossa בגיותא, quod rectum; Nempe, דדייני בגיותא Qui judicant cum superbia, id est, Superbè, Arroganter, pro libitu, non secundum justitiam, quod est à גאה.

ד

דא דה *HÆC, Ista: Hoc, Istud:* דא לדא Hoc ad illud, Dan.4.6. דא מן דא Hæc ab illa, Dan.7.3. *Respondet in Targum Hebræo* זה *&* זאת, *unde &* ה *ipsi præponitur: ut*, הדא זמנא Hac vice, Gen.2.23. יהי ביתא הדין וקרתא הדא Sit domus ista, & urbs hæc, Jerem.26.9. כהדא Sic, Hebr. כזאת, 1.Reg.7.37. לדא יתקרי Huic vocabitur, Genes.2.23. Hebr. לזאת: *Hinc fit compositum* אידא *Quæ? vel* איזה: *ut*, אידא שעה Quanam hora? 1.Reg.22.24. *Masculinum ejus est* דין *vel* דן, de quo suo loco. *Huc pertinet ex dialecto Hierosolymitana,* לידא *Propter quid?* לידא מילא Propter quam rem? Quam ob causam? *Est pro* לאיזה vel לאידא, *sicut alibi legitur*, להדא מילא. *Occurrit sæpe in Talm. Hierof. & explicatur in glossa*, לאיזה דבר. *Sic*, וידא *Et hæc*, id est, וזאת. Talm. Hierof. Schab. cap.1. והידינו *Et quod nam est? Idem quod* ואי זה הוא, Talm. Hierof. Pesach. fol.32.3.

דאב *Mœstum esse, Hebraicè. Pahel Participium*, מדאבן ליה Mœrore afficiunt illum, Proverb.18.8.

דאב Vide infrà in דוב. In Targum tamen Hierosolymitano legitur, ודאב נפש Et mœrorem animi, Deut.28.65. pro Hebr. דאבון.

דאבה *Mœror, Mœstitia*, Jobi 41.13. Hebr.

דאבון *Hebr.* דאבונא *& contractè* דבונא *Chald. Idem:* תדוץ דאבונא Exultabit mœror, Job. 41.13. עקתא ודבונא אשכח Angustiam & mœrorem inveniam, Psal.116.3. Hebr. יגון: Regia דוונא: מדבונא Præ mœrore, Psal.119.29. Hebr. מתוגה. Vide & דוה.

דאג *Hebr. Solicitus, Anxius fuit.* דאגה *Solicitudo, Anxietas, Cura.* Rab. אל תתן דאגה כלבך כי רבים הרגה הדאגה *Ne dedas cor tuum mœrori: multos enim occidit mœror.*

* דאם דיאטריטא Vide infrà in דיט.

דאך דאיך · דאין Et similia hujus formæ, vide in דוך דון, & ubi media radicalis est Vau.

דאם ראומטיקוס *Sic ponit hoc loco Philippus Aquinas, ex Vajikra rabba sect.19. & explicat Laborantem oculis, Gallicè Morfondu.* Locus ita habet: בעצלתים ימך המקרה *Propter pigritias infirmatur contignatio*, Eccles.10.18. על ידי שהאדם הזה מתעצל לכסות את ראשו כראוי ימך המקרה הרי הוא נעשה ראומטיקוס, i.e. Quando homo *præ pigritia* caput suum non tegit prout decet, tum *infirmatur contignatio*, hoc est, fit ראומטיקוס. Glossator explicat, ראשו כפוף Caput ejus fit incurvatum: *Neuter etymologiam vocabuli est assecutus. Est Græcum* ῥευματικὸς *Rheumaticus. Unde scribendum non per Daleth, sed Resch*, ראומטיקוס.

דאר *Arare:* דארו דאריא Ararunt aratores, Psal. 129.3. Pravum videtur, & Regia habent דדו דדיא, quod melius. Nam & Amos 9.13. legitur דדיא Aratores.

דואר *Species testitudinis vel bufonis.* In Schemoth rab. sect.15. fol.133.2. ועץ את המדבר והראה

 את

את הרואר Gloſſa, מין צב הוא. Vide aliter infrà in רור.

רְאַת *Herbaſcere: Futurum ex Aphel,* תַּרְאִית אַרְעָא וְתַאְרֵת Herbaſcere faciat terra herbam, hoc eſt, proferat, producat, Hebraicè תַּרְשֵׁא, Regia תַּרְאֵי: contractum eſt. Nomen enim integrum eſt רתאה, pro Hebr. רֶשֶׁא, commutatis ש & ת, aut ת ad finem rejectum euphoniæ causâ. At ראית vel רְאַת quod legitur Prov.12.12. pro Hebræo חָמַד *Deſideravit*, pravũ eſt pro רְאַג, à רְגַג, quod Hebræo חָמַד paſsim reſpondet.

רַב Malè hîc ab aliis ponitur pro *Inſidiari*. Nam quæ ex Talmud citantur, leguntur per ד, & ſunt à דְּבָה. Pro *Fluere*, vide in רוב.

רַבָּא *Apportare, Affluere facere:* Legitur in Jalkut fol.312. col.3. & Vajik. rab. ſect. 35. ad illud וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ Deuter.33.25. שכל ארצות רובאות בכסף לארץ ישראל Quia erant omnes terræ apportantes argentum in terram Iſraëlis, eò quòd benedicta eſt in fructibus, & omnes terræ ſuſtentantur ex ea. Adducitur hoc idem à R.Salomone citato loco.

רַבַב Hebr. *Loqui. Particip.* דובב שפתי ישנים Loqui facit labia dormientium, Cant. 7.9. *Hinc dicunt Talmudici,* כל תלמיד חכם שאומר דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר Diſcipuli ſapientis, qui dictum aliquod inſigne & celebre dicit in hoc mundo, ejus labia loquuntuur quoque in ſepulchro, ſicut dicitur, דובב שפתי ישנים, Cant. 7.9. Talm. Jevamoth fol.97.1. Bechor. fol.31.2. Sanh. fol.90.2. Gloſſa דובבות נעו לשון דבר שמרתיה ומבצבץ.

רְבָבָא *Odium, inimicitia:* בעיל רבבא *Dominus vel Author inimicitiæ, id eſt, Inimicus Hoſtis. Sic vocabulum* אויב *in Targum plerumq; redditur, nec* רְבָבָא *hoc ſenſu abſq;* בעל *reperitur:* ונבוזראדן בעיל דְּבָבָא Et Nebuſaradan inimicus, Th en.4 12. כְּבְעֵל רְבָבָא Sicut inimicus, Thren.2.4. תבעין סְעִיד מבעל רבבא Petes auxilium ab inimico, Nahum.3.11. *Cum Aff.* עַד אֵן יִתְרַם בְּעַל רְבָבִי Quouſque efferet ſe inimicus meus contra me? Pſalm.13.3. יָת בעל רבביה Inimicum ſuum, 1. Sam.24.20. *Plurale,* לְבַעֲלֵי דבבין הֲוֹן לִי In inimicos fuerunt mihi, Pſal.139. 22. &, מן בְּעֲלֵי רְבָבָא Ab inimicis, Pſalm.68.24. & וּבְעֲלֵי רבבֵיא דַיְיָ Et inimici Domini, Pſalm.37.20. וּבְעֲלֵי רִבְבַי Et inimicos meos, Pſalm.18.41. מְשֵׁיזְבִי מִבְּעֲלֵי רְבָבַי Liberans me ab inimicis meis, Ibid. v.49. מִכָּל בְּעֲלֵי רְבָבָךְ Ab omnibus inimicis tuis, Deut.25.19. יִתְבַּדְּרוּן בַּעֲלֵי רְבָבוֹי Diſpergantur inimici ejus, Pſal.68.2 מִבַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן Ab inimicis veſtris, Num.10.9. מִיַּד בַּעֲלֵי דְבָבָנָא E manu inimicorum noſtrorum, 1.Sam.4 3.

רְבָבוּת · רְבָבוּ *Idem:* וּדְבָבוּ אֲשַׁוִּי בֵּינָךְ Et inimicitiam ponam inter te, Geneſ.3.15. בְּלָא רבבו Sine inimicitia, Numer.35.22. רְבָבוּת עָלַם Inimicitia ſæculi, id eſt, perpetua, Ezec.35.5. בְּעַל רְבָבוּ *Inimicus, vel ſubſtantivè, Inimicitia, Jeſa.*14.21. בַּעֲלַת רְבָבוּת *Inimica:* לָא תַחְדִּין בַּעֲלַת רְבָבוּתִי Ne læteris inimica mea, Mich.7.8. Sic enim cum R.Davide legendum pro, לָא תֶחְדוּן בְּעֵיל: Nam in Hebræo eſt אַל תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי. Sic legendum verſ.10. וְתֶחֱזֵי בַּעֲלֵי רְבָבוּתִי Et videbit inimica mea. *Per Aphæreſin etiam quandoq; reperitur* בָבוּ, *quod vide in litera Beth.*

רָבוּב *Inimicus, Hoſtilis:* שני לגיונות קשין דבובין זה לזה Duæ legiones fortes inimicæ ſibi invicem, Citat Aruch ex Peſikta. Legitur in Medraſch ſchir cap.3. verſ.11.

רְבָבָא רְבוּבָא *Muſca, Hebr.* זְבוּב: הֵיךְ דְבוּבָא Sicut muſca, Eccleſ.10 1. *Plur.* דִּסְגִּיאִן כִּרְבוּבַיָּא Quorum multi ſunt, ut muſcarum, Jeſa.7.18. וְכָל דִּבְבֵי Et omnes muſcas, Deut.14 19. in Jon.

רִבַּת *Fama, ſed in malum, ut Hebraicè, Infamia:* יָת רִבַּתְהוֹן בִּישָׁא Famam eorum malam, Geneſ.37.2.

רוב · רוּבָא · רְבָא *Urſus:* כְּרוֹב תַּכִּל Sicut urſus orbatus, 2.Sam.17.8. רוּבָא מְכַמַּן Urſus inſidians, Thren.3.10. וְתוֹרְתָא וְדוּבָא Vacca & urſa, ubi perperam eſt וְדִיבָא, Jeſa.11.7. ודוּבָא מְצַוֵּחַ Et urſus clamans, Prov.28.15. *Plurale,* וּנְפַקָא תַּרְתֵּין דוּבִין Et egreſſæ ſunt duæ urſæ, 2.Reg.2.24. *Ceterùm* ב *legitur ferè abſque Dageſch: præſtaret cum Dageſch, juxta formam Hebraicam.*

רבר רברבניות *Ceraſa,* id eſt, צִירָאסִי, *ut ſcribit Author Aruch:* aut, juxta alios, *Uvæ, Botri uvarum,* Abhoda ſara fol.39 2. Miſchnâ 7. *Aliâs Ceraſa dicuntur* גרגרניות, ut ſuo loco videre eſt. Quidam Arabicum putant.

רְבַח *Sacrificare. Factum ex Hebræo* זָבַח. *Præterit.* דְּדָבַח יִצְרָא בִּישָׁא Qui ſacrificat figmentum malum, Pſal.50.23. *Particip.* וּתְהֵי דָבַח Et eris ſacrificans, Exo.20.24. *Plur.* דִּי אִנּוּן דָּבְחִין Quæ illi ſacrificant, Levit.17.5. דָּבְחִין לְעוֹבַד יְדֵי אֱנָשָׁא Sacrificant operi manuum hominis, Hoſeæ 13.2. *Futurum.* לָךְ אֶרְבַּח דְּבַח Tibi ſacrificabo ſacrificium, Pſal.116.17. אֶדְבַּח קֳדָמָךְ Sacrificabo coram te, Pſal.54.8. *Pahel* דַּבַּח *Idem. Præteritum,* דִּי דַבַּחוּ Quæ ſacrificarunt idolis Cananæorum, Pſal.106.38. לְטַעֲוָן דַּבַּחוּ Idolis immolarunt, Hoſ.12.11. *Particip.* עַל בָּמְתָא הוּא מְדַבַּח In excelſis immolabat, 1 Reg.3.3. *Plur.* מְדַבְּחִין Sacrificantes, Ibid.v.2. *Fæmin.* וּמְדַבְּחָן לְטַעֲוָתְהוֹן Et ſacrificantes idolis ſuis, 1.Reg.11.8. *Infinit.* לְדַבָּחָא לְעֶגְלַיָּא Ad ſacrificandum vitulis, 1.Reg.12.32. לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ Ad ſacrificandum coram Domino, 1.Sam.15.15. *Cum Aff.* בְּדַבְּחוּתֵיהּ יָת דִּבְחַיָּא Cùm offerret ſacrificia, 2.Sam.15.12. *Futur.* וּנְדַבַּח קֳדָם יְיָ

Et

Et sacrificabimus Domino, Exod.8.27. נִדְבַּח קֳדָם אֱלָהָנָא Sacrificabimus coram Deo nostro, Exod. 5.8. וּתְדַבְּחוּן קֳדָם יְיָ Et sacrificabitis coram Domino, Exod.8.27. *Ex forma Aphel est* מַדְבַּח Sacrificans, Hos.6.6.

דִּבְחָא *Sacrificium*: מִן דִּבְחָא Præ sacrificio, Prov.21.4. עֲלָתָא וְדִבַח Holocaustum & sacrificium, 2.Reg.5.17. *Plural.* דִּבְחִין אֲתַר דִּי דָבְחִין דִּבְחִין Locus in quo sacrificant sacrificia, Dan.6.3. *Constr.* לְדִבְחֵי טַעֲוָתְהוֹן Sacrificiis idolorum suorum, Numer.25.2.

מַדְבְּחָא · מַדְבַּח *Altare, quasi Sacrificatorium dicas*: מַדְבַּח רַב Altare magnum, Jos.22.10. מַדְבְּחָא מַדְבְּחָא Altare, Altare, 1.Reg.13.2. וְתַעֲבֵד יָת מַדְבְּחָא דְּאָעֵי שִׁטִּין Et facies altare lignorũ Schittin, Exod. 27.1. עַל מַדְבְּחָא Super altari, Genes. 8.28. מַדְבַּח אַרְעָא מַדְבְּחָא Altare terræ, terreum, Gen.20.24. מַדְבְּחָא דִנְחָשָׁא Altare æris, æreum, 2.Reg.16.15. *Cum Aff.* עַל מַדְבְּחִי Super altari meo, Exod.20.26. *Plurale,* שַׁבְעָא מַדְבְּחִין Septem altaria, Num.23.1. יָת מַדְבְּחָךְ Altaria tua, 1.Reg.19.10. *Et fœmin.* מַדְבְּחָתָךְ Psal. 84.4.

רבך נִדְבָּךְ *Ordo, Strues, Series lapidum, Paries, Maceria*: נִדְבָּךְ עַל נִדְבָּךְ Ordo super ordine, Hebr. אֶבֶן עַל אֶבֶן, Hag.2.15. *Plural.* נִדְבָּכִין דִּי אֶבֶן גְּלָל Ordines, Strues murorum ex lapidibus magnis, Esr.6.4. נִדְבָּכִין עֲבִידִין לְהוֹן Parietes facti erant ipsis in circuitu, Ezech.46.23. שִׁבְעָה נִדְבָּכִין Septem strues, Zach.4.10. *Emphaticè,* מִלְרַע לְנִדְבָּכַיָּא Sub ordinibus lapideis istis, Ezech.46. 23. *Apud Talmudicos,* ומצא נדבך אבנים Et invenit struem lapidum, Schab.fol.125. Hæc in Aruch adducuntur in רבג & scribuntur מרבג. Vide de hac voce Rambam in Mischnajoth Kelim cap.20. sect.5.

מַדְבָּךְ *Idem*: מרבך של אבנים, Succa cap.2. in principio.

דבל דְּבֵילָא · דְּבֵילְתָא *Palatha, Massa ficuũ vel caricarum*: וִיהַבוּ לֵיהּ בִּילַס דְּבֵלְתָא Et dederunt ei libram palathæ ficuum, 1.Sam.30.12. וּכְנַשׁוּ חַמְרָא וּדְבֵילְתָא סַגִּי לַחֲדָא Et collegerunt vinum & palathas ficuum multas valdè, Jere.40.12.Hebr. יַיִן וְקַיִץ Vinum & æstivos fructus: יִסְּבוּן דְּבֵלַת תְּאֵנִין Accipiant palatham ficuum, 2.Reg.20.7. R.Salomon scribit hoc loco: Quando ficus sunt recentes, vocantur תאנים: quando verò comprimuntur in massam rotundam, דְּבֵילָה. *Cum Aff.* וְיָת דְּבֵילָתִי שַׁפִּירָתָא Et ficus meas bonas, Hebr. ותנובתי, Judic.9.11. Sed, וּכְדְבֵלָא מִתְּאֵנָה Sicut palatha ex ficu, Jesa.34.4. in Venetis, pravum est pro נִגְלָא Deciduum. Nam in Hebræo נובלת. *Plural.* וּמְאָה מְנַן דְּבֵלְתָא Et centum libras palatharum, 2.Sam.16.1. Hebr. וּמֵאָה קַיִץ. Sic, וּמְאָתַן מְנַן דְּבֵלְתָא 1.Sam.25.18. *Apud Talmudicos,* הריני

נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילות Voveo me velle abstinere à caricis, & à palathis, Nasir cap.2. דאכל דבילה קעילית Qui comedit palatham Kehilæam, Joma fol.76.1.

דְּבְלָא · דוּבְלָא *Olus.* Vide in גרד, גַּרְדָא.

דְּבְלַל *Tenue*: Unde סוּכָּה מְדוּבְלֶלֶת Tugurium tenue, nempe, ex paucis ramis factum, adeoque multum aëris & lucis transmittens, in Tractatu Succah fol.22.1. ubi de tuguriis agitur, quæ Judæi mense Septembri incolunt: נמר מדובלל בבשרו Pardus tenuis carne, macilentus.

* דְּבוֹנָא רבן Vide suprà in דאב.

דְּבַק *Hærere, Adhærere, Cohærere, Conjungi, Conglutinari, ut Hebraicè. Præter.* דְּבֵקַת לְאַרְעִית גּוּבָא מְעֵינָנָא Adhæret infimæ foveæ venter noster, Psal.44.26. וּבִבְשָׂרִי דְּבֵקַת גַּרְמִי Et carni meæ adhæret os meum, Jobi 19.20. *Partic.* וְאִית רָחֲמָא דָּבֵק מִן אָח Et est amicus conjunctior quàm frater, Prov.18.24. *Plur.* דָּבְקִין Cohærentes, Dan. 2.43. *Futur.* וְלָא יִדְבַּק בִּידָךְ Et non adhærebit manui tuæ quicquam de anathemate, Deuter.13.17. וְיִדְבַּק בְּאִתְּתֵיהּ Et adhærebit uxori suæ, Gen.2.24. תִּדְבַּק בָּךְ Adhærebit tibi, 2.Reg.5.27. תִּדְבַּק לִישָּׁנִי לְמוּרִינִי Adhæreat lingua mea palato meo, Psalm. 137.6. תִּדְבְּקוּן Adhærebitis, Jos.23.8. וְתִדְבְּקוּן בִּשְׁאָר עַמְמַיָּא Et adhærebitis reliquis gentibus, vers.12. וְיִדְבְּקוּן בָּךְ Et adhærebunt tibi, Deuter.28.60. *Ithpehal* אִדְּבַק *Idem*: אִדְּבִיק לְמוּרִינִי Adhæret palato meo, Psal.22.16. וְאִדְּבַק בְּדַחַלְתָא דַיְיָ Et adhæsit timori Domini, 2.Reg.18.6. אִדְּבֵקַת נַפְשִׁי Adhæret anima mea legi tuæ, Psal.63.9. וְרוּת אִתְדַּבְקַת בַּהּ Et Ruth adhærebat ei, Ruth.1.14. אִדְּבֵקַת בְּסָהֲדוּתָךְ Adhæsi testimoniis tuis, Psal.119.31. וּשְׁלָמָא אִדַּבְקוּ Et paci adhærent, Psal 85.11. וְאַתּוּן דְּאִדְּבַקְתּוּן Vos autem qui adhæsistis, Deuter.4.4. Jonathan & Regia habent דְּדְבַקְתּוּן ex Kal. *Partic.* כְּמָא דְמִדְּבַק הֶמְיָנָא Sicut adhæret cingulum, Jere.13.11. *Aphel* אַדְבִּיק *Assequi, Apprehendere, Comprehendere, Conjungere. Præterit.* וְאַדְבֵּיק יָתֵיהּ Et attigit eum, Gen. 31.23. הֲלָא אַדְבִּיקוּ אֲבָהָתְכוֹן Nonne assecuta sunt patres vestros, Zach.1.6. אַדְבְּקוּהִי Assequebantur eum, 2.Sam.1.6. אַדְבִּיקוּ נִכְסִין Assecuti sunt facultates, Psal.73.12. אַדְבִּיקוּ לִי כַּסְדָּאֵי Assecuti sunt me Chaldæi, Cantic.5.7. *Partic. Pass.* וְלִישָּׁנָךְ מְדַבְּקָא Et lingua tua conjuncta est (scil. faucibus) ad loquendum falsitatem, Psal.50.19. מְדַבַּק עוֹבַד נְגוּשׁ Adjunctum erat opus extensum, 1.Reg.7.29.

דְּבוּק דְּבַק *Adhærens, Conjunctum.* Apud Grammaticos *est Nomen cum alio nomine Constructum, in Regimine alterius Nominis positum*: מִלִּין דְּבוּקִין Vocabula constructa. *Hinc,* י״ג מלין דבוקין בקמץ Tredecim dictiones cõstructæ desinunt in Kametz, Exod.15.2. in Masora, ad חכרת.

דְּבַק · דִּבְקָא *Gluten, Glutinum: Viscus, Viscum Ferru-*

Ferrumen: Junctura, Cōmissura, Cohærentia: מִלְקֳבֵיל רִבְקָא E regione cohærentiæ, 1.Reg.7.20. עַל רִבְקָא תַּקִּין הוּא Glutino conjungit illud, Jesa.41.7. *Plur.* בֵּין רִבְקֵי שִׁרְיָנָא Inter juncturas loricę, 1.Reg. 22.34. Pro *Visco* vide in Talm. Cholin fol.5.21.

רִבּוּק *Adhæsio, Adjectio, Conjunctio:* עוֹבַד רִבּוּק Opere adjectionis vel adhæsionis, 1.Reg.7.30. בריבוק חברים In collegio sociorum, condiscipulorum, Rab.

מְרַבָּק *Idem*, ibid. v.36. *Item Axilla, quasi Junctura brachii cum corpore:* ut, תחות מרבקי ידך Sub axillis manuum tuarum, Jerem.38.12.

הִרְבְּקָה *Idem*, apud Rabbinos.

רבקות *Idem:* יהיה רבקותנו בשם Erit conjunctio nostra cum Deo, R.Levi Prov.3. *Constructio*, apud Grammaticos.

דַּבַּר *Ducere, Abducere, Agere, Ductu certo Regere, Gubernare: Capere, Abducere, Sumere abducendi caussâ. Hoc modo respondet Hebræo* לָקַח, *quando ad hominem refertur: Priori modo, verbis* נָהַג & נָחָה. *Præterit.* וַיְיָ דַבַּר רוּחַ קִדּוּמָא Et Dominus adduxit ventum Orientalem, Exod.10.3. יָתִי דַבַּר Me duxit, Thren.3.2. וּדְבַר יְיָ Et assumsit Dominus, Genes.2.15. וּדְבַר אֲבִימֶלֶךְ עָן Et accepit Abimelech pecudes, Gen.20 14. וּדְבַר יַת כָּל גֵּיתוֹהִי Et abduxit omnes pecudes suas, Genes. 31.18. וּדְבַרַת אִתְּתָא Et sumpsit mulier ista, Josuæ 2.4. וּדְבַרְתָּא יַת בְּנָתַי Et abduxisti filias meas, Gen.31.26. דְּבַרְתָּנָא Sumpsisti nos, Exod.14.11. וּדְבָרִית יַת אֲבוּכוֹן Et assumsi patrem vestrum, Jos.24.3. *Imperat.* דְּבַר לָךְ Cape tibi, Genes.14.21. דְבַר כְּעַן יַת בְּרָךְ Sume nunc filium tuum, Genes 22.2. דבר ואזיל Duc & vade, 2 Reg.4.24. וּדְבָרוּ יַת אֲבוּכוֹן Et accipite patrem vestrum, Gen.45.18. *Infinit.* לְמִדְבַּר יַת דָּוִד Ad accipiendum Davidem, 1.Sam.19.14. וּלְמִדְבַּר יַת חֲמָרָנָא Et ad accipiendum asinos nostros, Genes.43.18. *Futurum,* ואדבריניה Et accipiam eum, 2.Reg.6.13. מִן מַדְבְּחִי תִּדְבְּרִנֵּהּ Ab altari meo sumes eum, Exod.21.14. *Pahel* דַּבַּר *Idem: Præteritum,* וְדַבַּר בְּעוּשְׁנֵיהּ Et duxit fortitudine suâ Austrum, Psal.78.26. דִּי דַבְּרַנִי Qui accepit me, Genes.24.7. דַבְּרַנִי שֵׁזְבַנַּנִי Assumit me, liberat me, Psalm.18.17. וְדַבְּרֵיהּ לַחֲקַל סְכוּתָא Et duxit eum in agrum speculationis, Numer.23.14. וְדַבְּרִנּוּן Et accepit eos, Genes.32.23. וְדַבְּרַת שָׂרַי Et accepit Sarai, Genes.16.3. דַּבַּרוּ Duxerunt, 1.Sam.30.20. דַּבַּרְתָּ הֵיךְ עָנָא עַמָּךְ Duxisti sicut pecudem populum tuum, Psal.77.21. *Particip.* יְהֵי מְדַבַּר לְהוֹן Erit ducens ea, Jesa.11.6. *Infinitivus cum Aff.* לְדַבָּרוּתְהוֹן בְּאוֹרְחָא Ad ducendum eos in via, Exod.13.21. *Imperat.* דַּבַּר יַת עַמָּא Duc populum, Exod.32.34. יְיָ דַבַּר יָתִי Domine duc me, Psal.5.9. דַבְּרוּהִי Accipite eum, 1.Reg.20.33. *Futurum,* וַאֲדַבְּרִנָּךְ מִתַּמָּן Et accipiam te inde, Gen.27.45. יַת בְּנֵיכוֹן יְדַבַּר Filios vestros accipiet,

1.Sam.8.13. כֵּן יְדַבַּר מַלְכָּא דְאַתּוּר Sic ducet Rex Assyriæ, Jesa.20.4. וִידַבַּר יַת אֲחוּכוֹן Et adducat fratrem vestrum, Gen.42.16. וּמִתַּמָּן יְדַבְּרִנָּךְ Et inde assumet te, Deut.30.4. יְדַבְּרִנּוּן Ducet eos, Jesa.49.10. וּנְדַבַּר יַת בְּרַתָּנָא Et accipiemus filiam nostram, Genes.34.17. *Aphel Particip.* דְּמַדְבַּר הֵיךְ עָנָא אֲרוֹנָא דְיוֹסֵף Qui duxit tãquam gregem arcam Josephi, Psal.80.2. *Plur.* מַדְבְּרִין יַת עֲגַלְתָּא חֲדַתָּא Ducebant plaustrum novum, 2.Sam.6.3. *Futurum,* אֲדַבְּרִנָּךְ Ducam te, Cantic.8.2. יְדַבְּרִנָּנָא בְּיוֹמֵי טַלְיוּתָנָא Ducit nos in diebus pueritiæ nostræ, Psalm.48 15. דִּי יְדַבְּרִנָּךְ Ad quas ducet te, Deuteron. 28.37. וִידַבְּרִנָּךְ יְיָ תְּדִירָא Et ducet te Dominus jugiter, Jesa. 58.11. חֲמָרָא דְיַתְמֵי יְדַבְּרוּן Asinum pupillorum ducent, Job.24.3. הִנּוּן יְדַבְּרוּנַנִי Illa deducent me, Psal. 43.3. יְדַבְּרִנּוּן סַנְאֵיהוֹן Educet eos hostes ipsorum, Amos 9.2. וִידַבְּרִנּוּן עַמְמִין Et accipient eos populi, Jesa.14.2. *Ithpehal,* הוּא בְּחוֹבֵיהּ אִדְּבַר Ipse in iniquitate sua captus est, Ezech.33.6. *Ithpahel,* וְאִדַּבַּרַת אֶסְתֵּר Et ducta est Esther, Esth. 2. 8. וְאִדַּבְּרַת אִתְּתָא Et ducta fuit mulier, Genes.12.15. דַּאֲנָא מִדַּבַּר מִלְוָתָךְ Quòd ego assumar de te, 2.Reg. 2.10. עַד דְּלָא אִדַּבַּר מִלְוָתָךְ Antequam assumar de te, Ibid. v.9.

דְּבַר *Verbum: Res, Negotium: Aliquid, Quicquam, Hebraicè & Rabbinicè:* עַל דְּבַר *Propter rem, Propter, Caussâ, Ratione. Apud Talmudicos,* דָּבָר אַחֵר *Res alia, Res peregrina,* ἀλλόκοτον. *Sic honestatis caussâ tectè de variis rebus id usurpant:* ut, אוכלי דבר אחר פסולי לעדות Comedentes *rem aliam*, inepti sunt ad testimonium, Sanh. fol.26.2. Glossa, *Rem aliam*, id est, *Eleemosynam publicam Christianorum.* Suspecti enim sunt de corruptione. Vide ibi. פגע ברבר אחר קשה לדבר אחר Qui incidit *in rem aliam*, periclitatur *de re alia.* Primum de *porco*, alterum de *Lepra* intelligendum, quâ ut sues affectæ sunt, ita quoque eos afficiunt, qui ipsis vescuntur, Schab. fol.129.2. Vide ibi R.Salom. & infrà in Rad. חזר, in חֲזִיר. De Lepra usurpatum etiam legitur in Pesachim fol. 112.2. & in Gittin fol.70.1. עבד ליה להדוא נכרי לדבר אחר ואיתסי Fecit illud isti gentili ad rem aliam, & sanatus est, Glossa, לצרעת Ad lepram: דָּבָר אַחֵר חוּטְרָאנָא Porcus maculatus, sive punctis latis respersus, quod Hebraicè טְלוּא dicitur, Schab. fol.110.2. אמר רבן גמליאל בשלושה דברים אוהב אני את הפרסיים הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הכסא וצנועין בדבר אחר Dixit Rabban Gamaliel: Propter tres res amo ego Persas, Modesti sunt inter edendum: verecundi sunt in loco secreto: verecundi in re alia, Berach. fol.8.2. בית הַכִּסֵּא Vocatur locus, in quo venter exoneratur, cui rei natura pudorem adjunxit, ut in loco tecto fiat & secreto, unde & nos *Locum secretum* vocamus: *In Re alia*, id est,

בתשמיש

בתשמיש In coitu, usu & ministerio lecti conjugalis: Hinc etiam dicunt, תלה ליה קורא לדבר אחר ואיהו דידיה עביד *Appende tenerum palmæ porco, is quod suum est, faciet*, Ibid. fol. 43. col. 2. *Sententia proverbialis est*, quâ dicitur, *Suum cuiq; esse pulchrum*, Suum cuique opificium placere, suam quemque artem delectare, ita ut etiam coriarius in sordido suo opificio voluptatem capiat. Id Deus hominibus sic implantavit, ne ullum opus hominum vitæ necessarium inter homines desideraretur. Sic suis opificium volupe est, se in luto volutare, aut excrementa comedere. Utut ergo sus lota, & mundis rebus ornata sit, aut delicatus cibus ei præbeatur, tamen in luto se volutabit, aut in excrementa incidens, ea comedet. Sic enim est natura ejus, ואומנותו & opificium ejus. In Aruch in קר quarto citatur & explicatur: *Appende tenerum ramum palmæ sui*, ut scil. eum comedat, והוא לדידיה אזיל *ea tamen ad id quod ejus proprium, abit, & comedit excrementum.* Homines vitiis dediti, etiam gravissimè moniti, ad vitia sua relabuntur, quia ea pro virtutibus habent, & illis delectantur, tanquàm pulchro opificio. *Rabbini pluraliter formâ fœmininâ dicunt*, עֲשָׂרָה הַדִּבְּרוֹת *Decem verba*, id est, *Decalogus, Decem præcepta.* Biblicè דַּבְּרוֹת Deut. 33. 3. cujus singulare esset דַּבְּרָה, formæ בַּקָּשָׁה Petitio.

דְּבַר Chaldaicè, *Idem. Plurale*, דִּבְרָיָא דְאוֹרָיְתָא Verba Legis, Psalm. 147. 19. דִּבְרָךְ Verba tua, Psal. 119. 9.

דִּבּוּר *Verbum, Oratio, Sermo, articulatus propriè, qui ex ore loquentis disertè prodit; quomodo à* דָּבָר, *quod generalius est, & omnem Rem comprehendit, distinguitur: In Targum tamen latiùs usurpatur:* מִן קֳדָם דִּבּוּרָא A sermocinatione, Ezech. 1. 24. 25. קָל דִּבּוּרָא הֲוָה שָׁמַע Vocem sermonis audiebat, Exod. 33. 11. in Targ. Jonath. לָא אַתְנְשֵׁי דִּבּוּרָךְ Non obliviscar sermonis tui Psal. 119. 16. Genes. 28. 10. in Targ. Hieros. דַּהֲוָה דִּבּוּרֵיהּ מִתְחַמֵּד לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ Quia fuit verbum ejus (Dei scil.) desiderans loqui cum eo. In Targ. Jon. est absolutè דִּבּוּרָא ὁ λόγος desiderabat loqui cum eo. Lucem accipiunt verba illa ex Bereschit rabba sect. 68. ad verba, כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ Vide illic. Locus Targumi est observatu & consideratu dignus, quare dicat, *Verbum cupiebat loqui cum Abrahamo*, id quod in Beres. rab. dicitur, *Deum voluisse loqui cum eo.* Apud Rabbinos: הדבור שליח השכל *Sermo est nuncius mentis*: הדבור מצוי בנשים *Loquacitas existit in mulieribus*, Beres. rabba sect. 70. *Apud Rabbinos cum articulo præpositivo* ה, κατ' ἐξοχὴν *sumitur pro Verbo Dei scriptis comprehenso*: ut, עַל פִּי הַדִּבּוּר Juxta præscriptum verbi Divini: הדבור פירוש ממנו Ex verbo Dei explicatio est: *Item pro Decalogo, seu Promulgatione Legis*: ut, שכן ישנו לפני הדיבור Quia sic fuit ante promulgationem Legis, Jevam. fol. 5. 2. *Plur.* דִּבּוּרִים *Sermones*; Chaldaicè, עֲשָׂרַת דִּבּוּרַיָּא Decem verba, id est, præcepta, Exod. 34. 28. in Jonath. *Cum Affix.* דִּבּוּרָךְ Verba tua, Psal. 119. 17.

דְּבִיר *Idem*: דִּבִּירָא קַדְמָאָה Verbũ, id est, Præceptum primum, Exod. 20. 2. *Plur.* יַת כָּל דִּבִּירַיָּא הָאִלֵּין Omnia verba ista, Ibid. v. 1.

דַּבְּרָן *Loquax, Eloquens*: לָא גְבַר דַּבְּרָן אֲנָא Non sum vir eloquens ego, Exod. 4. 10. in Jon. Hebr. אִישׁ דְּבָרִים. *Fœmin.* דַּבְּרָנִית *Loquax, Dicax, Verbosa, Garrula, Loquacula, Locutuleja*: אִשָּׁה דַּבְּרָנִית Mulier loquacula. Hinc Rabbini; Schelomit filia דברי Dibhri (de qua Levit. 24. 11.) sic dicta fuit, quòd esset דַּבְּרָנִית garrula. *Plur.* דַּבְּרָנִיּוֹת, Beresch. rabba fol. 50. 3. & in Deuter. rab. sect. בי תצא.

דְּבִיר *Liber, in lingua Persica. Hebraicè liber dicitur*, סֵפֶר, *unde & urbs olim dicta fuit Hebræis* קִרְיַת סֵפֶר, Judic. 1. 11. *Apud Talmudicos*: במאן קארו פרסאי לספרא דביר Quomodo vocant Persæ librum? Debhir. Unde id? ex eo quod scriptum est: *Et nomen Debhir antea fuit urbs Sepher*, Judic. 1. 11. In Avoda sarah fol 24 2. Beth Jacob fol. 176. col. 1. Inde Kimchi id adducit in libro Judicum.

דְּבָרָא *Ductus*: וְדְבָרָא כִּדְבָרָא דְיֵהוּא Et ductus iste est sicut ductus Jehu, 2. Reg. 9. 20. *Plur. cum Aff.* מִכְּבְשֵׁי דְּבָרֵיהוֹן De semitis ductuum earum, Judic. 5. 20.

דַּבְרָא *Ager, Desertum*: אין לן פירי בדברא Non sunt nobis fructus in deserto, Taanis fol. 4. 1. id est, in agris. Nam & Hebraicè מִדְבָּר de loco pascuoso dicitur: בשורא בדברא בזוזא Trabs in agro asse, scil. venditur, Kama fol. 11. 1. דָּפִיק בְּדַבְרָא Fodit in agro: דְּקָאֵי בְּדַבְרָא Quæ stat in agro: אית לן בירא בדברא Est nobis puteus in agro, Bechoroth fol. 8. 2.

דֶּבֶר *Pestis*: *Rabbini dicunt*; בשעת דבר כנוס רגליך ובעת רעב פזר רגליך *Tempore pestis collige pedes tuos: sed tempore famis disperge pedes tuos.* Hoc est, Tempore pestis contine te domi, & hominum conversationem, quantum fieri potest, vita, ne fortè ab illis inficiaris. Sed tempore famis exi in publicum, & discurre hinc inde, ad comparandum vitæ necessaria, &c. In hunc sensum legitur in Talmud Bava kama fol. 60. 2. תנו רבנן דבר בעיר כנס רגליך Tradunt Rabbini nostri: *Si grassetur pestis in civitate, collige pedes tuos*, sicut dicitur, *Vos verò non egrediminu quisq; ex ostio domus suæ usq; manè*, Exod. 12. 22. Item, *Vade popule mi, ingredere cubicula tua, & claude ostium tuum post te, absconde te paululum ad momentum, donec transeat*

ira, Jeſa.26.20.&c. Sic mox: רעב בעיר פזר רגליך *Si ſit fames in civitate, diſperge pedes tuos*, ſicut dicitur; *Et fuit fames in terra, & deſcendit Abraham in Ægyptum, & peregrinatus eſt illic*, Gen.12.10. Item, *Si dixerimus, Ingrediamur urbem, fames eſt in urbe, & moriemur ibi*, 2.Reg.7.4.&c. Mox iterum: דבר בעיר אל יהלך באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים Quando peſtis eſt in urbe, non ibit homo in medio viæ, quia Angelus mortis ambulat in medio viarum: דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא Quia enim ipſi poteſtas data eſt, publicè incedit, &c.

דְּבָרִי *Peſtilentialis, Peſtiferum.*

דְּבָרָא *Trabs:* חזי תרנגולי בדברא Vidit gallinas in trabe, Schab. fol.35.2. Gloſſa, בקורה.

דְּבַרְתָּא *Captura, quæ abducitur, Hebr.* מַלְקוֹחַ, Num.31.26.27.

דְּבוֹרְתָא · דְּבוֹרָא & דְּבוֹרְתָא · דְּבָרָא · דְּבַרְתָּא Apis: קַנָּא דְּבַרְיָתָא Nidus apum, Judic.14.8. דְּתַקִּיפִין כְּדַבַּרְיָתָא Qui ſunt fortes ſicut apes, Jeſa.7.18. Sic Deut.1.44. in Targ. Hieroſ. eſt דְּבוֹרְיָתָא.

בדובר *Retrò, Retrorſum:* בדובר קיימת קמי מרך Retrorſum ſtetiſti coram Domino tuo, id eſt, Tergum vertiſti Domino tuo, Berach. fol.6.2. Scribitur in Talmud ut duæ voces, & aliter explicatur in gloſſa. Sic autem legit & explicat Baal Aruch ex lingua Arabica. Vide ſuprà in litera ב, in ordine ברב.

מְדַבֵּר *Loquens: Rationalis: nam locutio ex ratione provenit:* האדם הוא חי המדבר Homo eſt animal loquens, hoc eſt, rationale, & id ejus proprium, quo ab aliis animalibus diſtinguitur, in More lib.1. cap.51. ונתיתן כח הדברי לכל המדבר Et facultas (innata) dat facultatem rationalem omni rationali, More fol.56.2. גֶּשֶׁם הַמְּדַבֵּר Corpus rationale: *Item Orator:* ראש המדברים בכל מקום Princeps oratorum in quovis loco, Schabbas fol.33.2. *Item Perſona prima apud Grammaticos:* והיוד סימן המדבר Et Jod eſt ſignum perſonæ primæ, Aben Eſra Exod.15.2. ad vocem עָזִּי. *Id dicunt aliâs plenius*, מדבר בעדו *vel*, המדבר בעד נפשו Loquens pro ſeipſo: הנון סימן המדברים בעד נפשם Nun eſt ſignum loquentium pro ſeipſis, id eſt, perſonæ primæ pluralis. *Præterea in libro More nevochim eſt nomen certæ cujuſdam Sectæ Philoſophorum Æternitatem Mundi aſſerentium.*

דִּבְרִי *Idem:* In More, כֹּחַ דִּבְרִי Facultas rationalis.

מַדְבְּרָא *Deſertum:* בָּתַר שְׁפַר רַעְיָא דְּמַדְבְּרָא Poſt optima paſcua deſerti, Exod.3.1. מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא Viam trium dierum in deſertum, Ibid. v.18. הֵיךְ מַדְבְּרָא Tamquam deſertum, Pſal.107.33. לְמַדְבְּרָא In deſertum, 1.Reg.19.15. לְמַדְבְּרָא דְסִינַי In deſertum Sinai, Exod.19.1. *Plurale*, מִן צִפּוּנָא דְּמַדְבְּרַיָּא Ab aquilone deſertorum, Pſalm.75.7. *Cum Aff.* וִישַׁוֵּי מַדְבְּרְהָא כְּעֵדֶן Et ponet deſerta ejus ſicut Eden, Jeſa.51.3. *Fœminin.* מַדְבְּרָן דְּמַלְיָן חִיוָן Deſerta quæ plena ſunt ſerpentibus, Cantic.1. verſ.14.

מַדְבְּרִי *Sylveſtris: Fœminin.* אִילָנוֹת מַדְבְּרִיּוֹת Arbores ſylveſtres: חַיּוֹת מַדְבְּרִיּוֹת Feræ ſylveſtres: שוחטין את המדבריות Mactant ſylveſtria, Betza fol.40.1.

מְדַבְּרָא *Dux, Gubernator, Rector*, Prov.11.14.

מְדַבְּרָנָא *Idem:* מדברנא דאומתיה Dux, Moderator populi ſui; apud Talmudicos, Ketubh. fol.17.v.1.

מְדַבְּרָנוּתָא *Solertia, Sagacitas, Gubernatio prudens, quâ quis ſolerter & prudenter omnia gerit, tam in conſiliis, quàm vitæ actionibus, unde Muſterus Conſilium explicat. Uſurpatur pro Hebræo* תַּחְבֻּלוֹת: ut, מְדַבְּרָנוּתָא יִקְנֵה Solertiam comparat, Prov.1.5. בִּמְדַבְּרָנוּתָא מִתְעֲבַר קְרָבָא Prudentibus conſiliis geritur bellum, Prov.20.18. & 24.6. Mendosè legitur in Venetis Proverb.12.5. מְדַבְּרָנוּתָא, ubi ב pro ב.

דְּבַשׁ

דוּבְשָׁא · דוּבַשׁ *Mel;* וּזְעֵיר דְּבַשׁ Et parum mellis, Geneſ.43.10. וַהֲוָה דוּבְשָׁא עַל אַפֵּי חַקְלָא Et fuit mel in ſuperficie agri, 1.Sam.14.25. לְמֵיכַל דוּבְשָׁא סַגִּיא לָא שַׁפִּיר Comedere mel multû non eſt bonum, Proverb.25.27. מַה חֲלֵי מִדּוּבְשָׁא Quid dulcius eſt melle? Judic.14.18. *Apud Rabbinos ſententia:* אכול דבש הרבה סופו מקיאו *Comedens nimium mellis, tandem evomit illud.* Vide Proverb.25.27. שְׁפִיוּהָא דוּבְשָׁא Inungebât ipſam melle, Sanhed.fol.109.2. דבש בכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה Mel in alveario ſuo neque eſt cibus, nec liquor, Bava baſra fol.80.1.

הִדְבִּישׁ *contrariâ ſignificatione eſt Dulcedinem amittere, Corrumpi, Fermentari, Fermenteſcere, Aceſcere. Sed de melle tantum dicitur:* דבש הדביש Mel, & fermenteſcat, Metzia fol.38.1. In gloſſa hîc annotatur, ſignificare contrarium primæ ſuæ ſignificationis, ſicut שֵׁרֵשׁ *Eradicare*, à שֹׁרֶשׁ Radix, שָׁרַשׁ *Radicari:* כשהדביש הדביש Quando aceſcit, aceſcit, Schab. fol.154.2. ubi quæritur, An mel, quod in Sabbatho affertur, durante ſabbatho à jumento tolli licitum ſit? R. Gamaliel id non fecit, ſed reliquit in jumento uſque ad finem ſabbathi, ſive interea aceſceret, ſive non: כל זמן שאין דובשו מדביש Quamdiu mel ejus nô corrumpebatur, Sanh. fol.101.1.

דּוּבְשָׁן *Dulcedo:* אם יצא דובשנו Si exiverit, peribit dulcedo ejus: *Item, Placenta, Cruſtula mellita, cum melle parata: Plurale*, דּוּבְשָׁנִין, in Peſach. fol.119.2. גלבניתא דובשניתא Galbanum mellitum, Gittin fol.69.1. Gloſſa, עיסה שנילושה בדבש Maſſa in melle ſubacta.

חמסקין Sic citatur hoc loco in Aruch, sed in Gemara scribitur per ס. Vide ergo רפש:

דגג דוגית *Navis*, Amos 4.2. juxta Veneta. *Plural.* וּבְדוּגִין עַל אַפֵּי מַיָּא Et navibus triremibus per faciem aquarum, Jesa. 18. 2. Regia בדוגין, quæ forma rectè deducitur à singulari דוגית. Baal Aruch וּבְדוּגִין, ex דוגית, de quo infrà.

דגט פְּתַב בְּדִיגְטַסִים דיגטסים Esth. 2.8. in Targ. sec. Scripsit edictum. Fortè mendosum est pro דיאטגמין Epistolæ, Edicta, Decreta.

דגל *Mentiri: Futurum,* בְּדִינָא לָא יִדְגּוֹל פּוּמֵיהּ In judicio non mentitur os ejus, Prov. 16.10. ubi ג loco characteristicæ י, quod in hujus libri Targum & Talmudicis familiare.

דֶּגֶל Hebr. *Signum, Vexillum. Unde Talmudicè ex Hiphil,* שני תלמידי חכמים המדגילים זה את זה בהלכה הקב״ה אוהבן Duo discipuli sapientum vexillum erigentes in studiis alter alteri, Deus Opt. Max. diligit eos, sicut dicitur, *Et vexillum ejus super me, amor*, Cantic. 2.3. *Vexillum erigentes*, hoc est, invitantes se invicem erecto q. vexillo, Schab. fol. 63.1. Sic exponitur in Glossa Talmudica. Baal Aruch, מדגילים id est, מקשין ומכחישין Objicientes & mendacii sive falsi convincētes; nempe qui opponit & objicit suam sententiam sententiæ alterius, falsi eum conatur convincere, & facere, ut in sua doctrina quasi mentitus videatur, aut falsum proposuisse.

דִּגְלָא · דִּגְלְתָא *Mendacium, Falsitas, Vanitas*, Prov. 30.8.

דַּגָּלוּתָא *Idem:* שִׁקְרָא וְדַגָּלוּתָא Falsitas & mendacium, Prov. 17.4.

דַּגָּל · דַּגָּלָא & דַּגָּלִי · דַּגְּלָאָה *Mendax:* לַחְמָא דַגָּלָא Panis mendax, Proverb. 20.17. סָהֲדָא דַגָּלָא Testis mendax, Proverb. 14.5. Et, סָהֲדָא דַגְּלָאָה Idem, Prov. 19. 28. ubi Veneta pravè habent דִּיגְאָלָא. *Talm.* דגלא ידע בחבריה *Calumniator novit socium suum.* Sic legit Aruch. Sed in Talmud per ר, רַגָּלָא. Vide in כְּתַב, in מִכְתַּב.

דִּגְלָא Talm. *Furca, Furcula:* בדיגלא משלם כולה Furcâ (portans, & frangatur) persolvit totum, Bava metzia cap. 6. in fine. Videtur potiùs legendum דגלא, vide דגל.

דִּגְלַת *Diglath, nomen fluvii tertii in Paradiso, qui Hebraicè vocatur* חִדֶּקֶל *Hiddekel.*

דגם דוּגְמָא *δεῖγμα, Forma, Figura, Exemplum, Exemplar, Specimen, Similitudo, species alicujus rei:* דוגמא הוא ברבבה שלו Exemplar vel specimen est inter myriadas ejus, Chagiga fol. 16.1. הראה הקב״ה דוגמא לישראל Ostendit Deus ejus rei exemplum Israëlitis, Medrasch. Tehill. Psal. 27. דוּגְמָא לְעַמְרָא Species lanæ, particula vel parum lanæ tinctæ, formæ ostendendæ causâ, apud Talmudicos, Schab. fol. 79. cap. 1. המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב Qui recondit (scil. ante Sabbathum) ad serendum, vel pro specimine, (ut scil. ostendere posit, quò emptores habeat) vel ad medicinam, & produxerit illud in Sabbatho, reus est, Schabbas cap. 10. in Mischna. הָכָא נַמִי חֲזֵיָא לְדוּגְמָא Hoc etiam aptum est pro specimine, Schab. fol. 76. col. 2. דוגמא השקוה In speciem potarunt eam, id est, fecerunt ac si potarent eam aquis amaris, Edajoth cap. 2. Alii aliter explicant: דוגמתו Simile ejus, Simile ipsi est. *Plurale*, דוגמות, vel דוגמאות. Unde illud; אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא דוגמות Non accipiunt à tinctore signa aut specimina, Bava kama in fine. Signa, id est, frustulum panni aut telæ tingendæ: Specimina, id est, speciem, exemplar panni aut lanæ tinctæ: אין דוגמתו Non est ejus similitudo, id est, simile ei. *Rectè Elias observavit Græcum esse, & ר efferri per Chirek,* id est, *δεῖγμα: Quid ergo vidit Guido, quòd putaverit esse δόγμα?*

דוגמטין *Idea, Species, Figura, Similitudo. Corruptum ex præcedente voce.* Legitur sic in Jalkut fol. 5. col. 4. ex Berescit rabba. Sed in Bereschit rab. sect. 11. legitur pro eo דוגמא נמורין & explicatur in Glossa, דוגמא שמירתן, ubi נמורין videtur esse pro נטורין.

דגן *Frumentum, Hebraicè. Hinc apud Talmudicos Verbum in Ithpehal* אידגן *Frumentari, Frumentum fieri.* Nempe quamdiu adhuc grana frumenti in spicis sunt, non habent nomen frumenti: cùm verò excussa & ventilata sunt, ac in cumulum conjecta, tum demum dicitur Frumentum, & sacerdoti licitum suam partem accipere, nec citiùs. Quærunt ergo, Quando Sacerdoti primitiæ frumenti dandæ sint? respondent, כאשר אידגן Quando frumentatū est, id est, ventilando in acervum frumenti projectum, Berach. fol. 47.2. Pesachim fol. 35.2.

דיגון Vide infrà in דין.

דגר *Colligere, Congregare*, Jere. 17.11. Jesa. 34.15. *in Hebræo. Sic in Targum,* וְעַל אַרְעָא תְּדַגַּר Et super terram recolligit ea, Job. 39.14. Interpres Lat. *Fovet ea*, quomodo & apud Rabbinos sumitur. Nam in Hebræo est תְּחַמֵּם Calefaciet. Sic LXX. θάλψει Fovebit. *Præteritum Pehil sive Passiv.* דַּעְדַּק דגיר Minutum coacervatum, Exod. 16.14. in Targum Onkeli, juxta Veneta magna & Regia. Ad editio recens cum triplici Targum habet כגיר Quasi tectorium calcis, & sic legit R. Salomon Jarchi in Commentariis. *Ex Ithpahel*, מְעַי אִדְּגַרוּ Viscera mea congregata sunt, id est, præ mœrore & perturbatione convoluta, Thren. 1.20. & 2.11.

Deindè apud Rabbinos est *Fovere*: ut, אווז בר טוענת חדא ביעת ורוגרת עליה Anas sylvestris portat unum ovum, & fovet illud; anas domestica portat multa ova, ורוגרת על כולן & fovet omnia ista, Aruch in שחלא. Vide & paulò antè in primo signif.

Tertiò דגר *Desilire*: דגר נפל מאיגרא Desiliit, decidit de tecto in terram, Glossa קפץ, Cholin fol.51.1.

דגורא · דגור *Acervus, Cumulus, Tumulus*: וַעֲבַדוּ דְגוֹרָא Et fecerunt tumulum, Genes.31.46. בִּדְגוֹר מַיִין סַגִיאִין In acervo aquarum multarum, Habac. 3.14. דְגוֹר אַבְנִין Acervus lapidum, Josuæ 7.ultim. *Plural.* דְגוֹרִין דגורין Per acervos acervos, acervatim, Exod.8.14. Cant.5.11. תְּרֵין דְגוֹרִין Duos acervos, 2 Reg.10.8. עַסְרָא דגורין Decem acervos, i.e. Homeres, חֳמָרִים Numer.11.32.

דָגֵשׁ *Dagesch. Punctum est, quod ventri literarum apud Hebræos & Chaldæos inscribitur, & apud Grammaticos notum est. De etymologia ejus nihil certi habetur, ut & de aliis in arte vocabulis. Franciscus Raphelengius in variis lectionibus & emendationibus in Targum, Prov.12. scribit,* דְגַשׁ *Verbum apud Syros esse Pungere, unde* סַפְסְרָא דְגָשָׁא *Gladius pungens,* Prov.12.18. *pro Hebræo* כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב *Sicut puncturæ gladii. Inde* דָגֵשׁ *Dagesch esset quasi Punctura, Punctum. Etymologia esset bona, si in citato loco sic legeretur. At nostra exemplaria, tam Veneta, quàm Biblia Regia illic habent per Resch ab initio,* רְגָשָׁא *Quasi gladius tumultuosus.* Porrò Hebræi inde dicunt דָגוּשׁ *Dagessatum*: נִדְגַשׁ *Dagessari*: ראוי לְהִדָּגֵשׁ Debet dagessari: הִדְגִישׁ *Dagessare*, צריך שידגיש הד׳ Opus est ut dagesset Daleth, cum Dagesch pronunciet literam Daleth: & similia.

דגשות *Dagessatio*: דגשות מ׳ם להמם להסרון מ׳ם הכפל Dagessatio literæ Mem in voce לְהֻמָּם, est propter Mem duplicationis, id est, propter Mem duplicādum, ad Radicis constitutionem, Aben Esra, Esth.9.24.

דַד *Uber, Mamma, Hebr. & pluraliter tantùm usurpatur. Sic Chaldaicè,* עַל דַּדִּין סָפְדִין De uberibus plangant, Jesa.32.12. juxta Veneta. Regia תְּדִין, quod respondet Hebræo שָׁדַיִם, ש & ת pro more commutatis. Et sic semper aliâs תַּד.

Apud Talmudicos דַד significat *Epistomium labri, vel alterius vasis, aquam continentis, quòd instar mammæ muliebris factum erat, & aquas effundebat*: בן קטין עשה י״ב דד לכיור Ben katin fecit duocim epistomia labro, Joma fol.37.

דדב דִּידְבָא · דודבא, *quod scribitur* דידבא: *nam sic Joth ad indicandum Kibbutz non rarò apud Talmudicos ponitur, Musca, quæ Hebraicè dicitur*: זבוב עד דהוה שריק ליה דודבא מאפותיה Donec decideret musca de fronte ejus, Berach. fol. 44.1. דודבתא רביני כיפי Musca quæ est in manipulis, Gittin fol.86.2. Munsterus & Guido דידבא, malè.

דִּדְבָאוֹת *Speculæ, Statuæ altæ.* Notatur, in iis stetisse virum cum linteo sive vexillo albo in manu, qui quamprimùm observaret, hircum emissarium (de quo in Lege) pervenisse in desertum, agitabat linteum. Hoc cùm custodes templi Hierosolymitani animadverterent, monebant Sacerdotem, ut in sacris pergeret, Baal Aruch.

דָּדָה *Vagari, Incedere, Gradi sensim & leniter instar parvulorum*, Jesa.38.15. & Psal.42.5. in Hebræo. *In Pihel apud Rabbinos est, Sensim ducere*: אִשָּׁה מְדַדָּה אֶת בְּנָהּ Mulier ducit filium suum, manu scilicet brachia ejus continens, & ad incessum assuefaciens. Hoc in Sabbatho licitum est: mulier enim nihil agit, sed continet tantùm: puer autem suâ sponte movet pedes. At trahere ipsum, non est licitum: perinde enim esset, ac si ferret ipsum. Sic, מְדַדִּין אֶת עֲגָלִין Ducunt vitulos, tenendo scilicet colla ipsorum, etiam nonnihil trahendo, aut impellendo: hîc enim nulla suspicio, quòd portet vitulum aut similem bestiam, quæ per se levat pedes & graditur, in Schab. fol.128.2. אֵין עוֹקְרִין אֲבָל דַדּוּיֵי מְדַדִּינַן Non elevamus, sed ducendo ducimus, aut impellendo impellimus, collo vel lateribus apprehendendo, Ibidem.

דדר דודורין *Fiscellæ*, id est, *vasa vinitorum, in quibus racemos ad prælum sive vas calcatorum ferunt*, ein Bütt/ oder Bückte: שהביא ענבים בגת בסלין או בדודורין Qui fert uvas in quasillis vel fiscellis, Avoda sarah fol.59.2.lin.1.

* דָּה · דָּרָה Vide suprà in דָּא.

דְּהַב דְּהָבָא *Aurum, Hebr.* זָהָב: מָנִין דִּדְהַב Vasa aurea, Genes.24.53. וְדַחֲלָן דִּדְהַב Et idola aurea, Exod.20.22. וּתְחַפֵּה יָתֵיהּ דְּהַב דְּכֵי Et obduces illud auro puro, Exod.25.11. אַרְבַּע עִזְקָן דִּדְהַב Quatuor annulos aureos, Ibid. v.12. וּתְחַפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא Et obduces illos auro, v.13. כַּסְפָּא וְדַהֲבָא Argentum & aurum, Jos.6.24. לְמֶעְבַּד בְּדַהֲבָא Ad operandum in auro & argento, Exod.31.4. וְכוּרָא לְדַהֲבָא וְחֵימַרְתְּ פְקוֹדָךְ Et catinus auro, Prov.17.3. מִדַּהֲבָא Dilexi mādata tua præ auro, Psal.119.127. *Cum Aff.* כַּסְפִּי וְדַהֲבִי נְסַבְתּוּן Argentum meum & aurum meum accepistis, Joël 4.5. וּלְדַהֲבִי Et aurum meum, 1.Reg.20.7. וְיָת תִּקּוּן מַתְכַת דַּהֲבְכוֹן Et ornatum fusionis auri vestri removebitis, Jesa. 30.22. וּטְעָוַת דַּהֲבְהוֹן Et idola auri ipsorum, Jesa. 31.7. אַף כַּסְפְּהוֹן אַף דַּהֲבְהוֹן Etiam argentum eorum, etiam aurum ipsorum, Tzephan.1.18.

Pro-

Proverbium ben Syræ, ודהבא לקמצאה &c. Vide in Radice קמץ.

מְהַבּוּתָא *Idem*, Esth.3.11. in Targ. sec.

דהרה דִּיהֲרָה *Obscurum esse, Obscurari:* אלא של שלג עזה ושל סיד דיהה הימנה Sed (plaga) nivis (h.e. quæ alba est sicut nix) fortior est in albedine, calcis autem (hoc est, quæ in albedine cum calce comparatur) obscurior est illâ, Negaim cap.1. in Misch. Et in Schevuoth fol.6. col. 1. & sec. In Aruch magno explicatur per עָמֵם. In Aruch parvo per כֵּיהֶה. Munsterus, *Dissolvere.* כל שׁשכבת זרעו דיהה Cujus semen est obscurum, instar ovi putridi, Majem. in Hilch. Ischut cap.2. In Talmud Jevam. fol.57.1. pro eo legitur רוחה. Sed in Aruch quoque citatur דיהה.

* ודהטני ודהט Vide in הטן.

דהך *Ridere, Irridere, Subsannare, pro Hebræo* לָעַג *in Jobo, Psalmis & Proverbiis:* וְדָהֵיכַתְּ Et rides, Job.11.3. יְדָהֵךְ לְהוֹן Irridebit eos, Psal.2.4. תְּדָהֵךְ Subsannato, Job.21.3. Vide & infrà דְּהַךְ.

דהן *Pinguescere, Impinguari, Pinguis fieri:* נַפְשְׁהוֹן דְּתַקִּיפֵי תִּדְהַן Anima strenuorum impinguabitur, Proverb.13.4. וּדְמִסְבַּר בֵּאלָהָא נִדְהוֹן Qui confidit in Deo, impinguabitur, Prov.28.25. נַפְשָׁא דְּבִרְכָתָא תִּדְהַן Anima benedictionum impinguabitur, Prov.11.25. וְעַפְרְהוֹן מִתַּרְבְּהוֹן יִדְהַן Et pulvis eorum adipe impinguabitur, Jesa.34.8. *Pahel* דַּהֵן *Pinguefacere, Impinguare:* לָא דַהֵינְתָּא עַל מַדְבְּחִי Non impinguasti altare meum, Jesa.43. 24. ubi pravè est Scheva sub Daleth. Sic דַּהֵנְתְּ בִּמְשַׁח רְבוּתָא Impinguasti oleo unctionis, Psalm. 23.5. *Particip.* שׁוּמְעָתָא טָבָא מְדַהְנָא גַּרְמָא Fama bona impinguat ossa, Proverb.15.30. *Futurum,* וַעֲלָוָתָךְ יְדַהֵן Et holocausta tua pinguia reddet, Psal.20.4. *Ithp. Præter.* אִדְּהֵנַת מִתְּרַב Impinguatus est adipe, Jesa.34.6. *Apud Talmudicos proverbium,* קְרַב לְגַבֵּי דְּהִינָא וְאִידְּהַן *Accede ad pinguem & pinguesces*, Schevuoth fol.47. col.2. Qui cum bonis versatur, melior fiet: cum doctis, doctior: cum malis, talis. Qui picem tangit, ab ea inquinatur. *Inde & aliud ibidem ei adjunctum,* עֶבֶד מֶלֶךְ כְּמֶלֶךְ *Servus regis est ipse quasi rex.* Quò quis dignioribus servit, tanto dignius est ejus servitiū. Pars aliqua dignitatis est, dignis servire, ut servi omnium serviles sunt, qui aliis servis serviūt. In Gemara dicitur de fluvio Euphrate, qui fluviorum celebrium terræ sanctæ minimus, appellatur tamen נְהַר גָּדוֹל *Fluvius magnus*, propter communicationem honoris, quâ annumeratur aliis terræ sanctæ fluviis, qui *Fluvii magni* appellantur. Simili sensu legitur, הִדָּבֵק לְשַׁחוּר וְיִשְׁתַּחֲווּ לָךְ *Applica te nobili, & incurvabunt se coram te*, de quo vide in שחר.

דְּהִין · דְּהִינָא · דְּהַן · דְּהָן *Pinguis. Plur.* דְּהִינִין וְרַטִיבִין יְהוֹן

Pingues & virides erunt, Psal.92.15. סגידו כָּל דְּהִינֵי אַרְעָא Incurvate vos omnes pingues terræ, Psal.22.30. *Fœminin.* וְאַרְוֵי אַרְעָא דְּהִנִיתָא Et irrigabo terram pinguem, Ezech.32.6. *Apud Talmudicos,* תמרתא דהנוניתא Dactylus pinguis, Kethubh. fol.61.1. Aruch in תמר & in חן legit דהינוניתא Gratiæ, id est, gratus.

דִּיהֲנָא · דְּהַן *Pinguedo:* כִּדְהַן בִּרְכְתָא דְּבֵיתָךְ Quasi pinguedine benedictionis domus tuę, Psal.36.9. הֵיךְ תְּרַב וּדְהַן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי Quasi adipe & pinguedine satiabitur anima mea, Psalm.63.6. פָּתוֹרָךְ מְלֵא דִּיהֲנָא Mensa tua repleta est pinguedine, Job.36. 16. וְתִתְפַּנַּק בִּדְהַן נַפְשְׁכוֹן Et oblectabit se in pinguedine anima vestra, Jesa.55.2. יְבַסְּמוּן דִּיהֲנָא Dulcescent pinguedine, Psal.65.12.

רוּהֲנָא · רוּהַן *Pinguedo; Oleum (excepto olivo, quod* זֵית *vocatur:)* וְרוּהֲנָא לְגַרְמָךְ Et pinguedo ossibus tuis, Hebr. שִׁקּוּי Prov.3.8. *Apud Rabbinos,* רוּהַן וֶרֶד Oleum rosarum.

דו Δύο *Duo. Quidam per Schurek efferunt. Elias mavult Cholem:* דו פרצופין ברא הקב״ה בארם הראשון Duas facies creavit Deus in Adamo primo, ut scriptum est: *Retrò & antè formasti me*, Psal.139.5. Berachoth fol.61.1. Sic Judæi stolidi effingunt, Adamum primò bifrontem, sive duplicem hominem creatum fuisse, quem Deus postea separaverit, & ex altera forma Evam creaverit.

Deinde דו *in lingua Hierosolymitana est idem quod* זו *vel* דְּהוּא *vel* זֶה *Hic: ut,* דו הוא קרדייקוס שאמרו חכמים Hic est Cardiacus, de quo dicunt sapientes nostri, Talmud Hierosol. cap.1. *Pro eo in Gittin cap.7. est* זהו, *unde liquet esse synonima.* Sic mox, כד דו חלים יתן גם Quando est sanus, sanæ mentis, dat obligationem. *Pro hoc in Gittin est* כד דהוא. *Ergo* דו *videtur contractum esse pro* דְּהוּא, vel דְּהוּ, *elisâ gutturali, pro more illius linguæ.* בְּגִין דו Propterea quod ipse, i.e. בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא.

דוא *Aspicere, Respicere, Intueri: Talm.* דָּוֵאי לְמִזְרָח Respiciebat versus Orientem, Schab. fol.35.1. דוי להכא ודוי להכא Respiciens huc & respiciens illuc, Tamid fol.26.2.

דוב *Fluere, Defluere, Profluere, Rorare: Respondet Hebræo* זוב, *ac sæpiùs etiam de seminis virilis, ac sanguinis muliebris fluxu in Targum usurpatur. Præterit.* וּדְאִיבוּ מַיָּא Et fluxerunt aquæ, Psal.105.41. cum א loco mediæ radicalis ו, quod in hoc genere Verborum frequens. At Psal.78. 20. simpliciter est וְדִיבוּ Et effluxerunt aquæ. *Participium aut Nomē participiale,* דָּאֵב דַּיָּיב *Fluens, Fluxum patiens, Fluxu laborans*; Levit.15.2.33. *Plural.* קְטִילֵי סַיְפָא דַּיְבִין Occisi gladio diffluebant, Thren.4.9. *Fœmininum,* אֲרֵי תְּהֵי דַּיְבָא Si fluerit fluens, profluvio affecta, Ibid. vers.19. *Feminin.*

ואתתא ארי ידוב דוב דמהא Et mulieris si fluxerit fluxus sanguinis ejus, Levit.15.25.

Apud Talmudicos, דלפן עיניה ודייבי נחיריה ואתי ליה רירא מפומיה Cujus oculi stillant, & nares muco fluunt, qui denique salivam ex ore emittit, Ketubh. fol.77.2. מידב דייב Si rorando roret, scilic. caro, quæ in veru assatur, Pesach.fol.74.2.

דובא דוב *Fluxus, Profluvium, ut in loco præcedenti:* יִדְכֵּי דוֹבָנָא מדוביה Mundabitur fluens à fluxu suo, Levit.15.13.

דוֹבָנָא *Fluens, Fluxu laborans, Gonorrhæâ affectus*; Levit.15. sæpius.

דוב · דוּבָא *Ursus.* Vide suprà in דבב.

דוג *Piscari, Hebraicè.*

דָּג *Piscis, Heb. Apud Talmudicos*, דגים קטנים מלוחין אין בהן משום בישולי גוים Pisciculi parvi saliti non habentur pro coctilibus gentilium, ac proinde non sunt prohibiti, ע״ז fol.38.1.

דוגית *Navis, Navicula piscatoria, Scapha:* בדוגית צַיָּדִין Navi piscatoriâ, Amos 4.2. *In Gemara*, מוכר את הַסְּפִינָה מוכר אֶת הַדּוּגִית Vendens navem majorem, simul vendit scaphā, Bava basra cap.5. ab initio. Glossa; דוגית dicitur עַל שֵׁם שֶׁצָּדִים בָּהּ דָּגִים eo quòd venantur eâ pisces, Navicula levis, quæ celeriter vehitur in superficie aquæ. Hanc de jure Hebræorum dicitur simul vendere, qui vendit navem magnam, ut & remos, scalas, & alia quæ ad usum navium pertinent. Elias scribit דוּגִיָא, explicatque *Navem magnam, ex multis remis constantem, sive Triremem, quam Galéam vocant.* Adducit & loca ex Amos & Jesaia: at ea, ut & locus Gemaræ, huic interpretationi repugnant. *Plurale*, דוגיות *Naviculæ piscatoriæ.* Huc possit referri דְּגוּגִית per geminationem tertiæ radicalis, quod suprà in דגג positum.

בֵּי דוגי *Sartago assatorum, quæ assaturis supponitur ad recipiendum pinguedinem:* ואי איכא בי דוגי Et si supposita sit sartago, Cholin fol.111.2.

דוד דוּדָא *Olla, Lebes:* תפי דוּדָא רַבָּא Pone ollam magnam, 2.Reg.4.38. בְּמָא דִפְלִגִין אֵבָרַיָא לְגוֹ דוּדָא Quemadmodum dividuntur membra vel frusta in olla, Mich.3.3. אוֹ בְדוּדָא אוֹ בְקִדְרָא Aut in lebetem, aut in ollam, Hebr. בַּדּוּד, 1.Sam.2.14. *Plurale*, וִיהוֹן דוּדַיָא Ut sint ollæ, Zach.14.20. *Constructum*, עַל דוּדֵי בִסְרָא Ad ollas carnis, Exod.16.3. In Jonathane est ex forma fœminina דוּדְתָא, vel דוּדָתָא: ut, וְתַעְבֵּד דוּדְוָתֵיהּ Et facies lebetes ejus, Exod.27.3. in Jonath. & Hierosol. quomodo etiam legendum Lev.8.31. pro דוּדְוָתַיָא. *Talmudicis quoque in hac significatione est usitatissimum.*

דוה *Dolere, Condolere, Lugere, Mœrere, quomodo Hebræo נוד in Targum respondet.* *Imperat.* דְּווּ עֲלוֹהִי Dolete super eo, Jerem.48.17. *Futurum*, וְלָא תְדְוֵי לְהוֹן Neque condoleas eis, Jerem.16.5. לָא תִדְווּן עֲלוֹהִי Ne doleatis de eo, Jer.22.10. וּמְזַבְּנָא לָא יִדְוֵי Et venditor non dolebit, Hebr. יִתְאַבָּל Lugeat, Ezech.7.12.

דְּוֵי *Dolens, Mœrens, Miser, Miserabilis: Fœminin.* דְּוָיָא · דְּוְיָתָא *Idem. Plurale*, דָּוָן יֵימְרוּן Mœrentes dicent, Jesa.16.7.11. Item *Fluens, ex significatione* דוב, Eccles.10.18. *Talmud.* מי שלבו דוה עליו Propter quem cor ejus mœstum est, Nidda fol.23.2.

דְּוֵי *Idem:* נְסִיס וּדְוֵי Turbatus & mœrens, 1.Reg.20.43. Hebr. זָעֵף.

דְּוָן *Dolor, Mœror, Mœstitia, Sollicitudo:* לְמֶחֱזֵי עֲמַל וּדְוָן Ad videndum molestiam & mœrorem, Jerem.20.18. בִּדְוָן יוֹמַי In miseria dierum meorum, Jesa.38.10. מִן קֳדָם דְּוָנָא A' mœrore, Ibid. v.13. שְׁצִיאוּ בִדְוָנָא חַיַּי Consumpta est in mœrore vita mea, Psal.31.11.

דְּוֹנָא *Idem*, Genes.42.38. מִן אֲנִיק בִּישְׁתָא וּדְווֹנָא Ab oppressione mali & doloris, Psal.107.v.39. אֲנַמַּת נַפְשִׁי מִדְּווֹנָא Anxia fuit anima mea præ dolore, Psal.119.28. Veneta habent utrobiq; מִדְּבוֹנָא, quod vide suprà in דאב.

דְּוָיָא *Idem:* בַּר דְּוַי Filius doloris mei, Genes.35.18. de filio in cujus partu Rachel mortua fuit. Jacobus verò vocavit eum Benjamin. *Apud Talmudicos*, לא תעיל דויא בליבך *Ne immittas sollicitudinem in animum tuum*, דגברין גיברין קטל דויא *quia viros fortes occidit mœror*, Sanhed. fol.100.2. Citatur ex Ben Syræ libro. Consonum ei illud Salomonis, Prov.12.25. דְּאָגָה בְלֶב־אִישׁ יַשְׁחֶנָּה.

דְּוָיָא *Idem:* לְמַן דְּוָיָא Cui dolor, mœror? Prov.23.29.

דְּוִיתָא · דְּוְתָא *Idem:* הֵיךְ דְּוְתָא לְמֵעוֹדְתִי Sicut mœror in cibo meo, Job.6.7.

דְּוְתָא *Fluxus, Profluvium*, Levit.15.3. in Jon. Idem quod suprà דוב.

מַדְוֵה *Idem.* Apud Talmud. אין אשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה Non est mulier immunda, donec fluxus ejus exeat per nuditatem ejus, Nidda fol.41.2.

דוּן Hinc legitur in Regiis בִּדְוַן, & in Venetis בִּדְוָן, Prov.13.9. rursus in Venetis בִּדְוָן, in Regiis בִּדְוַן, Prov.23.16. Hoc postremum rectum: vide ergo דַּוַן.

דוח *Munsterus adducit hic pro Violare ex Kimchio, 1.Sam.21.6. Erratum est: nam scriptum fuit* דוח את טברת*, quod legit præteritâ lineolâ, quæ notat resectam literam* ה*, pro* דוחה*, quomodo nunc plenè in ejus Commentarius legitur. Vide* דְּחָה*. Similiter* דוחא *perperam ex Levit.21.20. pro Pellicula vitiosa oculi explicavit: ibi enim legitur* דְּקָא*, de quo in* דוק.

הדח Depelli. *Aphel* הדיח *Depellere* : & metaphoricè *Lavare, quomodo & Hebraice sumitur*, Jesa.4.4. Ezech.40.38. *Apud Rabbinos*, אם הדיח את ידיו Si laverit manus suas, Mikvaoth cap.8. *Hophal*, הודח *Lavari*. בשביל שהודח Ut lavetur, Machschirin cap. 4.

מדיחא *Lotio, Ablutio* : בֵּית הַמְּדִיחָה Domus, locus ablutionis. *Plur.* בבית מדיחין In domo ablutionum, Tamid cap.4.

הֲדָחָה *Idem* ; הדחתן זו היא גמר מלאכתן Ablutio eorum, est perfecta præparatio eorum, scil. piscium salsorum, Schab.cap.22. in Misna.

דוך *Tundere, Contundere, Conterere, ut Hebraicè. Participium*, דָּאִיךְ בִּמְדוֹכְתָא Contundebat in mortario, Numer.11.8. *Apud Rabbinos*, דכו במדוכה Tundunt in mortario. *Pahel*, דַּכְדֵּךְ geminatum, *Idem* : דַּכְדֵּךְ לְאַרְעָא חַיַּי Contrivit ad terram vitam meam, Hebr. דִּכָּא, Psal.143.3. ubi Veneta mendosè habent דִּכְדֵּךְ, per ר in medio. *Futurum*, יְדַכְדֵּךְ וִישׁוּחַ Conteret & deprimet se, Psal.10.10. ubi rursus Veneta mendosam formam Vocalium habent, יִדַכְדֵּךְ : nam Verba hæc ex geminatis binis radicalibus in Pihel sive Pahel usurpari solent. *In Nithpahel* תבלין נידוכין כמדוך Cibi contusi pistillo, Beza fol.14.1.

מְדוֹךְ *Pistillum* : מדוך של עץ Pistillum ligneum, מדוך של אבן lapideum, Beza fol.14.1. Glossa, מדוך idem est quod בוכנא Pistillum quo tundunt.

מְדוֹכָה · מדוכתא *Mortarium*, Hebr. מְדֹכָה, Numeror.11.8. in Onkelo. Jonathan habet דוכיתא quod idem. *Apud Talm.* מדוכה המדית Mortarium Medium, à Medis & Persis inventum, Kelim cap.23. *Metaphoricè illic intelligitur genus sellæ vel clitellæ, ad similitudinem mortarii factum.*

מדוכנין *Contusa*, Nedarim fol.58.1.

דוך · דוכא · דוכתא *Locus, Hebr.* מָקוֹם. *Ex Græco* δοχεῖον, *ut quidam voluit* : בדוכתא דרברבי לא תקום In loco principum ne stes, Prov.25.v.6. לְדוּכְתָא דְרָהֲטַיָּא In locum cursorum, 1.Reg.14.28. Hebr. תָא אל. *Cum Aff.* דמשני דוכתיה Qui mutat locum suum, Prov.27.8. *Apud Talmudicos*, בדוך פלן In loco N. Berach. fol.18.2. vel בדוכתא פלניא Bava mezia folio 92. col.2. lin. ult. *Pluraliter*, דוכתין Loca : כדאמר בכמה דוכתין Sicut dicitur in plurimis locis.

Deinde דוך *est Dux, idem quod* דוכס, dux ; אלעזר בן אהרן דוך הדוכוס היה Eleasar filius Aharon dux ducum fuit, Talmud Hier. Massech. Schabbas fol.12. col.3. In Glossa dicitur idem esse quod Hebraicè נשיא נשיאים.

דכן · רבן Vide infrà in רבן.

דול *Levare, Elevare* : *Haurire ex profundo, quod fit Attollendo* : זמנין דהאי מדול והאי לא כדול

Tempus est quo hic haurit, iste non haurit : Bava basra fol.12.2. *Ex Ithpehal*, ודילמא לא מידול Fortè autem non hauritur, Ibidem, fol.8 1. glossa, לא ימצאו בו מים non inveniuntur in eo aquæ : אי מידול מדיול ואי לא מידול מהדרה ליה נחליה Si hauritur, hauritur : si non hauritur, restituo eum ipsis, Ibidem.

דול *Situla, Urna, German.* Ein Eymer / *scribit Elias* : כמפה מדול Sicut gutta è situla, Heb. מִדְּלִי Jesa.40.15. Elias legit דול. Ex qua forma legitur plurale, דולין דפרזל Urnæ ferreæ, Esth.1.3.in Targum secundo.

דולא · דוולא *Haustus* : *Urna*. Habebant in Babylonia cisternas communes ad irrigandos agros. Illis præfecti erant certi homines, qui aquas cuique pro portione agri sui distribuebant. Hodie haustus huic, cras alii concedebatur, Basra fol.12.1. Mezia fol.77.1. ubi tamen etiam legi posset per Infinitivum Pahel לְדַוָּלָא Ad irrigandum agros, hoc est, להשקות השדות, ut glossa marginalis habet. חמרא בדולא Vinum in urna.

דול *Elevatio*. Extat in Gemara *in duobus proverbiis*, quæ eodem loco leguntur : נַגָּרָא בְּכַרְנֵי יתיב מדול ידיה משתלם *Artifex in cippo sedet, qui elevatione manus ejus confectus est*, Glossa, בדול, id est, בהרמת Elevatione manus, hoc est, opere, operâ. Inter operandum enim manus subinde attollitur. *Alterum est in eundem sensum* : גִּירָאָה בְּגִירֵיה מִקְטַל מִדּוּל יְדֵיהּ מִשְׁתַּלֵּם *Sagittarius sagittâ occiditur, quæ elevatione manus ejus perfecta fuit*, Pesachim fol 28.1. De hoc vide in גיר.

דום *Silere, Hebraicè. Inde*, דִּים · דַּיִם *Silens, Mutus. In Ithpahel ex geminatis literis Futurum*, יִדַּמְּמוּן כְּאַבְנָא Silebunt, conticescent sicut lapides, Hebr. ידמו Exod.15. v.16. in Targum Hierosol. ubi tamen pravè punctatum legitur יִדַּמְּמוּן.

Apud Talmudicos etiam est Suspicari, Suspectum esse : דיומא מעלמא Suspecta est de virginitate; quasi scil. eam amiserit, דיומא מניה Suspecta est propter ipsum, Jebham. cap.7. in fine. Baal Aruch מרנגים עלידה Mussitant de ea, quod alius etiam rem cum ipsa habuerit. דיומי רמתא i. e. השודי העיר Suspecti civitatis, Jevam. fol.25.1.

דומא *Nomen Angeli præfecti mortuis, qui mortuorum rationem habet, à Silendo, quasi Præfectus silentii* : Item *Suspicio* : לא ישא אדם בת דומה *Non ducet homo filiam suspectam.* Citatur in glossa Talmudica Moed katon fol.18.2.

דוּמָם *Silentium* : עורי לְאֶבֶן דוּמָם Evigila dicit lapidi silentii, id est, silenti & muto, Hab.2.19. Hinc,

דומם *Silens*, id est, *Insensibile corpus, ut lapides & me-*

& metalla: unde, כל הנמצאות שלשה הי צומח ודומם Omnia entia triplicia sunt; Vivum, id est, animatum: Virescens, id est, vegetabile: & Silens, id est, insensibile, Jerem.10.8. in R. Davide.

דון דין *Judicare, Adjudicare, Judicium exercere, Causam agere, Litigare, Contendere. Præteritum*, והוא דן ית ישראל Et ipse judicavit Israëlem, Judic.16.31. דן דין מסכן Judicat judicium pauperis, Jerem.22.16. דנני יי Judicavit me Deus, Genes.30.6. את דנתא דינך Tu judicasti causam tuam, 1.Reg.20.40. ודנו ית ישראל Qui judicarunt Israëlem, 2.Reg.23.22. *Participium*, דאן אנא Judico ego, Genes.15.4. דין עם גברא שטיא Litigat cum viro stulto, Prov.29.9. ודאן ית ישראל Et judicabat Israëlem, 1.Sam.7.16. מדאן יתי Ab eo qui judicat me, Job.23.7. *Plural.* דין דקשוט לא דינין Judicium veritatis non judicant, Jer.5.28. *Femininum*, היא דינא ית ישראל Ipsa judicabat Israëlem, Jud.4.4. *Plural.* ודינן קדם מלכא Et disceptabant coram Rege, 1.Reg.3.22. *Infinitivus*, למדן יתם Ad judicandum pupillum, Psal.10.18. למדן ית עמך Ad judicandum populum tuum, 1.Reg.3. v.9. ויתב משה למדן Et sedebat Moses ad judicandum populum, Exod.18.13. מלמדן לקבל פתגמך Quàm ut disceptem contra verbum tuum, Jerem.12.1. *Cum Aff.* מני לנא מלכא למדננא Præfice nobis Regem ad judicandum nos, 1.Sam.8.5 6. *Imper.* דון ית כל יתבי ארעא Judica omnes incolas terræ, Psal.82.8. דון דיני Judica causam meam, Thr.3.59. דונו מסכנא Judicate pauperem, Psal.82.3. *Futurum*, אנא תריצן אדון Ego rectitudines, id est, rectè, rectissimè judicabo, Psalm.75.3. ואדון בין גבר עתיר ובין גבר מסכן Et judicabo inter virum divitem, & inter virum pauperem, Ezech.34.20. כד תדין Quando judicabis, Psal.51.6. ותדין ית עבדך Et judicabis servos tuos, 1.Reg.8.32. ידין יי ביני וביניך Judicet Dominus inter me & inter te, Genes.16.v.5. וידון דיני Et judicabit causam meam, 1.Sam.24.16. וידין בין מלכותא Et judicabit inter reges, Jesa.2.4. וידין בקושטא מסכנין Et judicabit in veritate pauperes, Jesa.11.4. נדון כחדא Disceptemus unà, Jesa.43.26. תדונון שקר Judicabitis falsitatem, id est, falsè, iniquè, Psal.82. v.2. תריצותא תדונון Rectitudinem judicabitis, Psal.58.2. ידונון ביננא Judicabunt inter nos, Gen.31.53. פתגם זעיר ידונון אנון Negotium parvum judicabunt illi, Exo.18.22. וידונון ית עמא Et judicabunt populum, Ibidem. *Ex Pahel Participium*, מדיני נפשיה A judicantibus animam ejus, Psal.109.31. *Ithpahel*, אדיין *Judicari: Litigare, Rixari, Contendere: Præteritum*, ואדיין עם לבן Et rixabatur, litigabat cum Labano, Genes.31.36. in Jon. Huc potest revocari illud, ואדיין עליהון במימריה Et disceptavit super eos cum verbo suo, id est, secum, num scil. rectè fecisset, quòd creasset homines, Genes.6.6. in Jon. Sic legi quoque possit pro ואדינת עמהון עדיין in Targum Hierosolymitano: Et litigavi, contendi cum eis, Psal.119.158. *Infinit. cum Aff.* במדיניה In judicari ipsum, quando judicatur, Psal.37.33. באדינותיה יפוק חיב Quando judicatur, exibit reus, Psal.109.7. *Ithpehal, Præt.* היכמה דאתדנו Sicut judicati sunt, Thren.1.v.1. *Participium*, דמתדן בהמנותא Qui litiget in veritate, Jes.59.4. *Infinitivus*, לאתדנא בתדובין Ad judicandum, id est, ut judicentur exiliis, Thren.1.1. *Futurum*, יתדנון עממיא קדמך Judicabuntur populi coram te, Psal.9.20. יתדנון כחדא Judicabuntur simul, Psal.49.11. לא יתדנון Non judicabuntur, Gen.6.2. in Targ. Jon. & Hieros.

Apud Talmudicos, הדן חברו לכף זכות דנין אותו לכף זכות *Qui judicat proximum suum secundùm lancem justitiæ & æquitatis, eum judicant vicissim lance justitiæ*, Schabbas fol.127.2. Sic, הוי דן את כל־האדם לכף זכות *Esto judicans quemvis hominem lance innocentiæ*, Pirke avos cap.3. אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו *Ne judices proximum tuum, donec eodem, quo ille, constitutus sis loco*, Avoth cap.2.

דיינא דין *Judex*: לגבר רב ודין In virum principem & judicem, Exod.2.14. הדין כל ארעא An judex universæ terræ, Genes.18.25. ויהי יי לדין Et erit Dominus in judicem, 1.Sam.24.16. מן ימנני דינא Quis constituet me judicem, 2.Sam.15.4. דינא זכאה Judex justus, Psal.7.12. ודינא אמר Et judex dicit, Mich.7.3. ארי יי דיננא Quia Dominus est judex noster, Jesa.33.22. *Plurale*, דינין ופורענין Judices & vindices, hoc est, executores constitues tibi, Deut.16.18. *Emphat.* קדם כהניא ודיניא Coram sacerdotibus & judicibus, Deuter.9.17. ויתבעון דיניא יאות Et inquirent judices probè, Ibid. v.18. ויתקרבון לדיניא Et accedent ad judices, Deuter.25.1. *Constr.* לדיני ישראל Ad judices Israëlis, Num.25.5. דיני קושטא Judices veritatis, Jes.1.26. דיני שקרא Judices falsitatis, Zephan.3.15. *Cum Aff.* סבך ודינך Seniores tui & judices tui, Deuter.21.2. ודינוהי Et judices ejus, Jos.8.33. ולדינוהי Idem, Jos.23.2. דיניהא יחפי זכותא Judices ejus tegit innocentia, Job.9.24. ופקידית ית דיניכון Et præcepi judicibus vestris, Deuteron.1.16. מחיבין ית דיניהון Comdemnant judices suos, Hos.7.7.

Apud Talmudicos: כל דין שדן דין אמת לאמיתו משרה שכינה בישראל *Omnis judex qui judicat judicium veritatis secundum veritatem suam, habitare facit Majestatem Divinam in Israële*: Et contrà: כל דין שלא דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שיסתלק מישראל *Judex qui non judicat judicium veritatis, facit ut Majestas Divina auferatur ab Israële*, Sanh. fol.7.1.

fol.7.1. דַּיָּן דְּשָׁאִיל שְׁאִילְתָּא פָּסוּל לְמֵידָן דִּינָא *Judex petens commodato, ineptus est ad judicandum*, Kethubh. fol.105.2. Judex pauper opus habens multa à civibus commodato aut mutuò petere, juri dicendo adhiberi non debet. Facilem enim caussam habet, ut munera accipiat & jus pervertat: לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו על צוארו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו וידע את מי הוא דן ולפני מי הוא דן ומי עתיד להפרע ממנו אם נטה מקום האמת: *Judex semper imaginetur sibi; ac si gladius cervici ejus impenderet, & gehenna infra ipsum aperta esset: ac sciat, quemnam judicet, & coram quo judicet, & quisnam ab ipso vindictam sit sumpturus, si veritatem perverterit*, Rambam in Sanhed. cap.23. Legitur idem in Talmud in Sanhedrin cap.1. & in Jevammoth fol.109. col. 2. מאן דאית ליה דינא ליקרב לגבי דיינא *Is cui est causa judicialis, convenire solet judicem* (non plebejum, idiotam,) Sanhed. fol.3.2. *Proverbii* loco citatur.

דִּינָא דִּין *Judicium, Causa; Contentio, Lis forensis. Respondet Heb.* דִּין · רִיב & מִשְׁפָּט: בֵּין דִּין לְדִין Inter judicium & judicium, vel, inter litem & litem; Deuter.17.8. דִּין דִּקְשׁוֹט Judicium veritatis, Deut. 16. v.18. עָבֵד דִּין יָתֹם Faciens judicium pupilli, Deuteron. 10. 18. וְדִין דְּחַיָּבָא Et judicium impii, Jobi 36.17. בְּרַם בְּדִין Verùm in judicio, Jer.10.24. לְאַסְטָאָה מִדִּין מִסְכְּנִין Ad declinare faciendum à judicio pauperes, Jesa.10.2. *Emphat.* וַאֲמָרִית דְּיַעְבְּדוּן דִּינָא Et dixi ut facerent judicium; Jesa. 5. 7. לָא בְּרַם יַעְבֵּיד דִּינָא Non faceret judicium? Gen.18.25. וְיָדְעֵי אוֹרַיְתָא וְדִינָא Et scientes legem & judicium, Esth.1.13. וְצִדְקְתָא וְדִינָא Et justitiam ac judicium, Prov.1.3. פִּתְגָּמָא דְּדִינָא Verbum judicii, Deut.17.9. דִּינָא רַבָּא *Judicium magnum*; id est, *extremum*, quo Deus totum mundum est judicaturus. Sæpè fit ejus mentio in Targum, ut Deuter. 32. 34. in Targ. Hierosol. Gen.4.7. in T. Hier. Eccl.3.17. 2. Sam. 23.7. Deuteron. 21. 2. in Jon. Psal.50.3. *Cum Affix.* פּוּרְעָנוּתִי וְדִינִי Vindictam meam, & judicium meum, Psal.9.5. וְתַקִּין לְדִינִי Et expergiscere ad judicium meum, Psal. 35.23. וְדִינָךְ הֵיךְ שִׁיהֲרָא Et judicium tuum ut meridies, Psal.37.6. לְדִינָךְ אוֹרִיכִית Judicium tuum exspectavi, Psal. 119.43. לָא תְרַחֵם בְּדִינֵיהּ Non misereberis in judicio ejus, Exod.23.3. *Plurale*, שְׁאֵילַת דִּינִין אֲנָא שָׁאֵל מִן קֳדָמָךְ Quæstionem judiciorum ego quæro ex te, Jerem.12.1. פִּתְגָּמֵי דִּינִין Verba judiciorum, Jerem.39.5. *Emphat.* וְאִלֵּין דִּינַיָּא Et hæc sunt judicia, Exod.21.1. דִּינַיָּא דַּיְיָ הֵימְנוּתָא Judicia Domini sunt veritas, Psal.19.10. קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא Statuta & judicia, Levit.26. 46. *Construct.* בְּדִינֵי רְעוּתִי יְדוּנוּן Judiciis beneplaciti mei judicabunt eos, Ezech. 44.24. *Cum Affix.* וְיָת כָּל דִּינַי Et omnia judicia mea, Levit.19.37. וּבְדִינַי לָא יְהַלְכוּן Et in judiciis meis non ambulent, Psal.89.31. הֵיךְ דִּינָךְ אַסֵּי יָתִי Sicut judicia tua, sana me, Psal.119.156. הִלְכַת דִּינָךְ Consuetudines judiciorum tuorum; Psal.72.1. פִּקּוּדוֹהִי וְדִינוֹהִי Præcepta ejus & judicia ejus, Deut. 8.11. יָת דִּינֵיהֶן Judicia earum, Num. 27.5. *Apud Rabbinos*, דין הוא Judicium est, id est, justum est, æquum est.

Apud Talmudicos quatuor sunt genera Judiciorum capitalium, nempe סקילה *Lapidatio*, שריפה *Ustio*, הרג *Occisio, quæ fit gladio*, וחנק *& strangulatio.* De his fusè agitur in Massech. Sanhedrin cap.7. Vide & Majem. in Sanhed. cap.14. *Hinc in Targum*, אית לנא ארבע דיני מותא לחייביא Sunt nobis quatuor judicia mortis, quibus plectuntur sontes, &c. Ruth.1.17.

בֵּית דִּין *Domus judicii, Consistorium, Curia,* Δικαστήριον, *& metonymicè Judices, Senatus, Magistratus.* בֵּית דִּין הַגָּדוֹל Domus judicii magni, *Senatus magnus.* Hic erat Hierosolymis in Sanctuario, & constabat ex 71. viris. Vocabatur *Synedrium magnum*: אַב בֵּית דִּין *Pater domus judicii.* Qui Caput erat Synedrii magni, vocabatur נָשִׂיא: secundus ab ipso, qui ad dexteram ejus sedebat, vocabatur אַב בֵּית דִּין. Vide Abbreviaturas in אבד, & Majem. in Sanhed. cap.1. *Hinc etiam in Targum*: וְאַב בֵּית דִּינָא וְדָאִין דִּינָךְ Et pater domus judicii, qui judicat judicia tua, Cantic. 7. 4.

בַּעַל דִּין *Dominus litis, qui litem vel causam habet coram judice discutiendam*: שני בעלי דינין Duæ personæ litigantes.

דִּינֵי מָמוֹנוֹת *Judicia pecuniaria*: דִּינֵי נְפָשׁוֹת Judicia animarum, *Capitalia, Criminalia.* Quænam inter hæc Judicia pecuniaria & criminalia fuerit differentia, fusè tradit Majemon, in Hilchos Sanhed. cap.11. *Judicia criminalia cessarunt & ablata sunt Judæis quadraginta annis ante vastationem domus secundæ*, uti expressis verbis legitur in Talmud Hierosolymitano in lib. Sanhedrin cap.7. & in Talmud Babylonico in Sanhed. fol. 41.1. in Avoda sarah fol. 8. 2. & in Schab. fol.15.1. in Juchasin fol.51.1. apud Majemon. in Sanhed. cap.14. sect.13. Hinc Legitur etiam in Berachos fol.58.1. de quodam, qui propter immane scelus debebat morti adjudicari: *Quare flagellasti eum? respondit ipsis: quia rem habuit cum jumento. Dixerunt ad ipsum: Habesne testes ejus rei? respondit, omninò. Sic venit Elias assimilatus homini, ac testimonium perhibuit. Dixerunt ergo: Si ita se res habet, dignus est morte. Dixit ipsis:* אֲנַן מִיּוֹמָא דִּגְלִינַן מֵאַרְעִין לֵית לַן רְשׁוּתָא לְמִקְטַל *Nos ab isto tempore, quo migrare coacti sumus ex terris nostris, non habemus potestatem occidendi aliquem.* Hoc est illud ipsum, quod Judæi Pilato, Christum ipsis tra-

dere volenti ad condemnandum, responderūt: *Nobis non licet occidere quemquam*, nempe, judicialiter, Joh. 18. 31. Nam, ut dictum, quadraginta annis ante vastationem Urbis & Templi postremam, hæc potestas ipsis adempta fuit; nempe, biennio vel triennio ferè ante mortem Christi, quæ contigit anno ejus trigesimo quarto. Anno autem Christi septuagesimo primo accidit חורבן Vastatio urbis & templi, & Judæorum superstitum deportatio. Quod autem in Talmud Hierosolymitano, loco citato, affertur exemplum de quodam R. Eliesare Tzadok, qui fatetur, se cùm puer fuisset, vidisse filiam Sacerdotis, quæ scortata fuerat, comburi fasciculis palmitum: illud exemplum incertum est, & dubium, an iste R. Elieser ante excidium Templi vixerit. Immò textus ipse dicit, sic combustam fuisse, שֶׁלֹּא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בָּקִי *quòd domus judicii ejus temporis non fuerit exercitata in viis juris administrandi*, quod de ordinario Sanhedrin sive senatu majori dici non potest. Meminit hujus Scaliger in Animadversionibus in Eusebium fol. 182. 1. & Juchasin dicto loco, & Talmud Babyl. fol. 52. 1.

וּמִן הַדִּין הָיָה Et de jure est, Æquum est, erat, vel fuit. Hoc sensu מִן הַדִּין apud Rabbinos frequenter usurpatur.

Notentur hîc etiam in transitu quædam Rabbinorum monita & proverbia de judicio.

הֱוּו מתונין בדין *Estote tardi in judicio.* Legitur in Pirke Avoth cap. 1. & in Sanh. fol. 7. col. 2.

כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות: hoc est, *Quicunque idoneus est ad judicandum judicia criminalia, idoneus quoque est ad judicandum judicia pecuniaria: Sunt autem quidam, qui idonei sunt ad judicandum judicia pecuniaria, qui tamen non sunt digni ad judicandum judicia criminalia*, Nidda fol. 49. 2.

בָּת דִּינָא בָּטֵל דִּינָא *Pernoctante judicio, cessat judicium*, Sanhed. fol. 95. 1. Exemplo militum Sennacheribh, qui dicebant ipsi: Hodiè adhuc injiciemus manum in eam (urbem Hierusalem.) Respondebat Sennacheribh, תמהיתו Mirabiles estis (mirum est, vos hodiè, quando lassi adhuc estis ex itinere, velle aggredi urbem:) cras afferat quisque lapidem muri urbis. At eâ nocte venit Angelus Domini, & occidit 185000. Sic pernoctante judicio, cessat, impeditur judicium. Ita, ubi Magistratus non facit officium in exercenda justitia, tum cessant jura, viget injuria. Cùm negligentes sunt Doctores, jacent Literarum studia intèr discentes, &c.

Qui omnia statuta de Judiciis & Judicibus Hebræorum vult novisse, legat Tractatum Talmudicum Sanhedrin, Majemonem & alios.

מְדָנָא *Contentio, Lis forensis, Contradictio*: שַׁוִּיתָנָא לִמְדָנָא Posuisti nos in contentionem, Psal. 80. 7. Regia habent לִמְדִינָא, Hebraicè מָדוֹן, quod alias in Targum redditur תִּגְרָא.

מְדִינָה · מְדִינְתָּא *Provincia, Regio, pro Hebræo* מְדִינָה, *quasi dicas, Terra ejusdem juris, sive jurisdictionis*: Item *Civitas, Urbs, quomodo Hebræo* עִיר *respondet*: מִן הוּא דְאָחֵד מְדִינְתָּא Præ eo qui capit urbem, Prov. 16. 32. Hebr. מִלֹּכֵד עִיר. *Constr.* בִּמְדִינַת בָּבֶל In provincia Babel, Dan. 3. 1. *Plurale*, מְדִינָן מְדִינָתָא *Provinciæ*, Esr. 4. 15. וְרַבְרְבֵי מְדִינָתָא Principes provinciarum, 1. Reg. 20. 14. מִמְּדִינָתָא De provinciis, Ezech. 19. 8.

Apud Rabbinos, quando מְדִינָה & מִקְדָּשׁ *sibi opponuntur, tunc per* מִקְדָּשׁ *intelligitur Sanctuarium Hierosolymitanum cum tota urbe, sive* ירושלים כולה: & *per* מְדִינָה *intelliguntur* שאר העיירות שבכל ארץ ישראל *reliquæ urbes, quæ sunt in tota terra Israelis.* Majemon in Taanis cap. 4. in initio: Die feriato novi anni, qui incidit in Sabbathum, in Sanctuario clangebant buccinâ, sed non in provincia, id est, extra urbem Hierosolymorum.

מְדִינִי *Provincialis, Civilis, Politicus.* Hinc, פילוסופיא המדינית Philosophia Politica, Pro. 23. 12. in R. Levi.

דוץ *Exultare, Gaudere, Exsilire gaudio. Ponitur in Targum pro Hebr.* עָלַץ · עָלַז · שׂוּשׂ *Particip.* עַל כֵּן חָדֵי וְדָאִיץ Idcirco gaudet & exsultat, Habac. 1. 15. דָּיִץ וְחָדֵי Exultat & lætatur, Proverb. 29. 6. *Infinit.* לְמִדוּץ בְּפוּרְקָנָךְ Ad exultandum in redemptione tua, Psal. 51. 14. *Imperativus*, דוצו עִמַּהּ דִּיץ Gaudete cum ea gaudio, Habac. 3. 18. *Futurum*, אֵדוּץ וְאֶבוּעַ בְּמֵימְרָךְ Gaudebo & lætabor in verbo tuo, Psal. 9. 3. in Regiis: ונדוץ בגבורתָךְ Et exultabimus in fortitudine tua, Psal. 21. v. 14. צַדִּיקַיָּא יֶחְדּוּן וידוצון Justi lætabuntur & gaudebunt, Psal. 68. 4. דִּלְמָא ידוּצָן בְּנֵי עָרְלַיָּא Ne exultent filiæ incircumcisorum, 2. Sam. 1. 20. Sic enim legendum pro ידוצון.

דִּיץ *Gaudium, Lætitia, Exultatio*: בָּתֵּי דִּיץ Domus exultationis, Jesa. 32. 13.

דִּיצָה *Idem.* Vide & infrà in ריץ.

אֲדִיצוּתָא *Idem*, Psal. 51. 10.

דָּץ Vide infrà suo loco.

דוק *Advertere, Attendere, Considerare, Perpendere, Expendere: Exspectare, Speculari, Respicere, Perspicere, Prospicere, Inspicere, Aspicere cum cura, accuratâ observatione & diligentiâ*: Item *Comminuere, Comminui, quod à* דָּקַק *mutuatum est*: בְּאדַיִן דָּקוּ Tunc comminuta sunt, Dan. 2. v. 35. *Futurum*, חָזַךְ עֲלָךְ יְדוּקוּן Videntes te, ad te respicient, Jesa. 14. 16. *Aphel Præteritum*, אֵדִיק עַל בְּנֵי אָדָם

אֱנָשָׁא Prospectat super filios hominũ, Psal.14.2. & 53.3. מִמְּדוֹר בֵּית מוֹתְבֵיהּ אוֹדִיק Ex sede habitationis suæ prospexit, Psal. 33.14. אוֹדִיקוּ עַל אַפֵּי סְדוֹם Prospectabant Sodomam versus, Genes.18.16. in Jonathane. אַדִּקֵית Prospexi, Prov.7.6. *Partic.* דְּמוֹדִיק סְכוּרֵיהּ Qui exspectat mercedem suam, Jobi 7.2. *Plur.* הָא כְּמָא דְמוֹדִיקָן עֵינֵי עַבְדִין Quemadmodum respiciunt oculi servorum, הֵיכְמָא דְמוֹדִיקָן עֵינֵי אַמְהָתָא & sicut respiciunt oculi ancillæ: הֵיכְדֵין מוֹדִיקָן עֵינָנָא sic respiciunt oculi nostri, Psal.123.2. דְּמוֹדִיקִין בַּאֲוִירָא Qui speculantur aera, Psal.19.2. *Imperativus*, אוֹדִיק Prospice, Deuter. 26.15. Jon. אַדִּיק in Targum Hierosol. *Ex Pabel Particip.* וּמְדַקְּקָא אִמֵּיהּ Et attendebat, speculabatur mater ejus, Judic.5.28. *Fut.* בַּר נָשׁ מְפַלְפַּל יְדִיק Vir ingeniosus perpendet, Job.11.12. in sec. Targum. וִידִיק Et supputabit, rationes inibit, Levit. 15.25.50. in Jon.

Apud Rabbinos, לָא דָק עַל לִשָּׁן הַמִּקְרָא Non advertit ad dictionem Scripturæ: דוק ותמצא Attende & invenies. *Sic in Pihel sive Pahel idem significat*: Item *Comminuere*, *Minutim excutere*, *quod à* רקק *petitum.* לֹא דִיק יָפֶה Non consideravit pulchrè sive benè. *Participium Præteritum*, סֵפֶר מְדוּיָּק Liber expensus, id est, emendatus, correctus, probatus. נוּסְחָא מְדוּיֶּקֶת Exemplar probatum, correctum, R. David. 2. Sam. 14. v.21.

דוקא · דוקא Vide in Radice דקק.

דיוק *Observatio*, *Attentio*, *Animadversio*, *Consideratio*: בדיוק *Cum consideratione*, *Consideratè*, *Diligenter*, *Accuratè*.

דיקות *Idem.*

דַּיְקָן *Observator*, *Perscrutator diligens & curiosus.*

דוקיא *Trabes*, Hebraic. קורות. *Græcum est* δοκὸς *vel* δοκεῖς, Echa rab. cap.1. v.1.

דַּוְקָא *Simpliciter*, *Præcisè*, *Solummodo*, *Duntaxat.* דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא כַּךְ Maximè cùm ita se res habeat. *Cum negandi particula est*, *Non tantùm*, *Non simpliciter*, *Non duntaxat*, *non præcisè vel definitè*: אינו דווקא אלא ר״ל רבים Non præcisè (decem) sed vult dicere, multi, R David Amos.6.9. אינם דווקא לסך חשבון Illa non sunt simpliciter, sed ad summam numeri indicandam, Idem Psal.119. in princ. אלא שהוא חשבון דוקא Sed quòd est numerus simpliciter, Ibid. לא דווקא Non est perpetuum.

דַּיְקָא *Præcisè*, *Accuratè*, *Exquisitè.*

דַּוְקָן *Exquisitum*, *Consideratum*, *Probatum*: ספרי דווקני Libri correcti, probi, Menach. fol. 29 2. *Fœmin.* מִשְׁנָה מוּגַהַת וְדַוְקָנִית Mischna correcta & proba.

דור *Habitare. Respondet Hebræo* גור. *Præter.* דִּי דָר תַּמָּן אַבְרָהָם Ubi habitabat Abraham, Genes.35.v.27. דָּר בְּאַרְעָא דְחָם Habitavit in terra Cham, Psal.105.23. וְדָר תַּמָּן Et habitavit ibi, Deut.26.5. עִם לָבָן דָּרִית Cum Labane habitavi, Genes.32.4. *Particip.* דָּיְרִין בְּנֵי אֲנָשָׁא Habitant filii hominum, Dan.2.38. דְּדָיְרִין עִמָּךְ Qui habitant tecum, Levit.25.6. *Infinitivus*, לְמֵדַר בַּאֲתַר דְּאַשְׁכַּח Ad habitandum in loco quem inventurus esset, Judic.17.8. מִלְּמֵדַר בְּכָל תְּחוּם Ne habitemus in ullo termino, 2.Sam.21 5. *Imperativus*, דור בְּאַרְעָא הָדָא Habita in terra ista, Genes.26 3. דוּרִי בַּאֲתַר דְּכָשַׁר לְמֵדַר Habita in loco qui idoneus est ad inhabitandum, 2.Reg.8.1. *Futurum*, אֵדוּר בְּמַשְׁכְּנָךְ Habitabo in tentorio tuo, Psal.61.5. תְּחוֹתוֹהִי תְּדוּר Sub ea habitabat, Dan.4.18. *Apud Talmudicos*, כמדייר בי דיירא Sicut is qui divertit in diversorio (quod ipsi placuerit) Rosch haschana fol.9 2. Baal Aruch legit כי מדאר דהאר, & explicat, *Sicut cursor qui currit*, dicitq; מדאר esse עִנְיַן רִיצָה significationis *Currendi*, ut mox in דאר. Sic legit idem hoc sensu, ולא דחרה לגברא דכצפרא Et non currunt ad virum qui jentavit. Vide id in כרך, in signif. quarta.

Secundò *in Pabel* דייר דַּיַּר *est Stercorare.* Nempe faciebant דירות caulas ovium in agris, ut ex ovium fimo agri stercorarentur. *Inde Participium apud Talmudicos*, הַמְדַיֵּיר אֶת שָׂדֵהוּ Caulificans agrum suum, Scheviis cap.3. id est, ex agro suo caulam ovium faciens, ut stercoretur. *Sic ex Nithpahel*, שָׂדֶה שֶׁנִּטַּיְבָה וְשֶׁנִּדַּיְּירָה Ager quielioratus & stercoratus est, Ibidem fol.38.1. Prius, de accurata cultura: alterum, de dicto stercorationis modo intelligitur: אין מדיירין שדה בחולו של מועד Non stercorant agrum in die profesto solennitatis, Moed katon fol.13.

Tertiò est *Ordinare*, *Digerere*, *Disponere*: אַבַּיֵּי דַּיַּיר גּוּלְפֵי רַבָּא דַּיַּיר קַנְרֵי Abhaj disposuit vasa, Rabba digessit calamos, Kidduschin folio 81.1.

דָּר דָּרָא *Aetas*, *Generatio*, *Seculum*, *quasi terminus temporis*, *quo homines simul in hac vita & mundo Habitant*: דָּרָא טָבָא דְצַדִּיקַיָּא Generatio bona justorum: דָּרָא בִּישָׁא דְרַשִּׁיעַיָּא Generatio mala impiorum, Eccles.1.4. בִּשְׁנֵי דָר וְדָר Annos generationis & generationis, Deuter.32.7. מִדָּר לְדָר De generatione in generationem, Psal.10.6. בְּדָרָא דְצַדִּיקֵי In generatione justorum, Psal.10.5. בְּדָר תְּרִיצַיָּא In generatione rectorum, Psal.112.2. *Plur.* לְדָר דָּרִין In generationem generationum, Jesa.51.8. *Emphat.* דָּרַיָּא דְמִלְּקַדְמִין Generationes antiquæ, Ibid. v.9. *Construct.* לְדָרֵי עָלְמָא In generationes seculi, Genes.9. v.11. *Cum Affix.* וּלְדָרָנָא Et generationibus nostris, Jos.22.28.

שלם הוה בדרותי Perfectus fuit in generationibus ſuis, Geneſ.6.9. לדריהון In generationes ipſorum, Geneſ.17.7. לדריכון In generationes veſtras, verſ.12. *Apud Talmudicos*, ופני דור כפני כלב Et facies hominum iſtius ſæculi, ſicut facies canum erant, Sanhedrin fol.97.1. אמר לרבי יאשיה דדריה Dixit ad R. Joſiam ſæculi ſui, id eſt, qui ſuo ſæculo vivebat. Fuerat enim & alius, Kidduſch. fol.36.2. *Hoc eſt quod alii Coætaneum hîc dixerunt.*

דור *Ordo, Series, Claſsis. Plur.* שני דורין Duo ordines, Kelim cap.16.

דָרָא *Idem.* In Gemara: אתא דמא מבי דרי דככי Provenit ſanguis è media ſerie dentium, Joma fol.84.1. תמניסרי אלפי הוה דרא Octoginta mille fuerunt ordines juſtorum coram Deo, Succa fol.45.2. *Hebraicè ſic uſurpatur* טור, *unde* ט *in* ר *leniorem literam mutatum videtur.*

דוּרָא *Onus.* Exemplum vide infrà in דלא.

דור *Dolor:* גרגר מלח לדורשיני Granum ſalis pro dolore dentium, Schab. fol.65.1. Scribitur ut una vox, & explicatur in Gloſſa, להולי השנים. *Fortè eſt ex Latino corruptum.*

דורא *Vermes, Lumbrici:* או שאחיה אותן דורא במעיהן Aut vivificabo eas (ſc. carnes) ut fiant vermes in viſceribus ipſorum, Bemidbar rabba ſect.7. ad Num.11.20. וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא. Aliâs דִרנָא eſt *Vermis*, ut infrà videre eſt: & infrà דִירָה legitur pro *Verniculo frumenti*, in דיר.

דורִיָה · דוראָה *Donum, Munus. Ex Græco* δωρεά: ניתן דורייה לעולם Datum eſt donum hominibus, Ber. rab. ſect.53. Alii legunt דרורייה Libertas: באו כל המלכים כלן לכבדו והביאו דוראות Venerunt omnes reges ad honorem exhibendum ei, & attulerunt munera, Schem. rabba ſect.5. וזה משלח לזה דורות Et hic mittebat illi δῶρα munera, dona, Ber. rabba ſect.85. in fine. Communiùs dicunt aliâs דורון · דורונות, vel דורוניות.

דְוָאר · דַוָור *Præfectus vel Magiſter curſorum, ad quem literæ omnes deferuntur, quiq; ſingulas in ſuum locum procurat:* הא דקביע בי דואר במתא Ubi conſtitutus eſt certus præfectus curſorum in urbe, Schab. fol.19.1. Majemon in Hilchoth Schabbas cap.6. hoc ita explicat; אם יש במדינה אדם קבוע שהוא מקבץ האגרות ושולח אותם לכל מדינה ומדינה עם שלוחיו Si ſit in urbe homo certus qui colligat literas, easque in ſingulas provincias & civitates per tabellarios ſuos mittat: נקיטנא לי זימנא לבי דואר Conſtitutum mihi eſt certum tempus à Magiſtro curſorum, citatus ſum ab ipſo ad præfinitum tempus, Avoda ſara fol.26.1. Vide & Bava kama fol.114.1. Videtur etiam poſſe exponi, בי דְוָאר *Domus curſus publici.* Huc pertinere quoque videtur מרי דוראי Domine præfecte mei, Peſach. fol.25.2. Vide & ſuprà in דאר.

דוּרָא *Nomen proprium loci, ſeu vallis in Babylonia, in qua Nebucadnezar erexit imaginem auream*, Dan.3.1. *In hac valle leguntur reſurrexiſſe mortui (de quibus apud Ezechielem cap.47.) in Targum Cantic.7.9. Deſumptum id ex Talmud Sanhedrin fol.92.2.* ubi inter cætera; מנהר אשל עד רבת בקעת דורא A fluvio Eſchel, uſque ad Rabbat, vocatur *Vallis Dura.*

Deinde eſt *Nomen lapidis pretioſi, cujus uſus in pavimento regio fuit:* וְדוּרָא רְכִרְבֵי יַמָּא רַבָּא Et lapis dura civitatum maris magni, id eſt, qui ex civitatibus maritimis affertur, Eſth.1.6. ut eſt in Venetis. Regia, דוּרָא דְּכְרַכֵּי יַמָּא רַבָּא. Hebraicè vocatur דַר. Porrò de hoc lapide in Gemara legitur: Raf dixit: דַר vocatur, quaſi דָרֵי דָרֵי Ordines, Ordines; quòd ſcilicet multi ordines lapidum pretioſorum in loco iſto per circuitum fuerint diſpoſiti. Samuel dixit: Lapis pretioſus eſt in civitatibus maritimis, qui דָרָא vocatur. Si quis eum medio triclinio inferat, lucem præbet accumbentibus (inſtar meridiei, ut eſt in Gloſſa.) Qui de Schola R. Iſmael fuerunt, docuerunt, ſic dictum, quòd proclamet דרור libertatem omnibus mercatoribus, Megilla fol.12.1. Libertatem, ſcil. ab omnibus tributis & vectigalibus, Gloſſa.

דיור · דייר · דַיָר *Incola Habitator, Peregrinus, Advena:* דַיָר ותותב אֲנָא עִמְּכוֹן Peregrinus & inquilinus ſum apud vos, Geneſ.23.4. *Plurale*, דַיָרֵי דַיָרִין הֲויתוּן Ecce peregrini fuiſtis, Exod.22.20. דַיָרֵי בֵיתִי Incolæ domus meæ, Jobi 19.15. Hebraicè גָרֵי בֵיתִי. *Item*, דַיָרָא *Eremitæ:* דיירא בר דיירתא Peregrinus filius peregrinæ, Bechor. fol.30.1. Heb. גר בן גיורא.

דיורי דִיוּר *Idem:* דְיוּר תותָב Peregrinus incola, Exod.12.45. in Jonath. pro Hebr. תּוֹשָׁב. Vide & v.19. ubi ponitur pro Hebræo גֵר. *Sic apud Talmudicos*, אמרו הנך דיורי Dicebant iſti incolæ.

דִירָא · דִירָה · דִירָא דיר *Habitatio, Habitaculum, Domicilium, Hoſpitium: Caula ovium: Caſa paſtorum:* לְדִיר רָעַן In caſam paſtorum, Jerem.49.19. אנא דַבַרְתָּךְ מִן דִירָא Ego ſumpſi te de caula ovium, 2.Sam.7.8. *Plurale maſculinum*, וְדִירִין לְעָנְכוֹן Et caulas pro ovibus veſtris, Numer.32.24. in Jonathane, pro quo in Hieroſolymitano corruptè eſt וְדִיכְוָן, pro וְדִירְוָן. *Fœminine*, דִירָן, *unde conſtructè*, דִירַוַת מַדְבְּרָא Habitacula deſerti, Joël.1.19. Sic cap.2.22. דִירַוַת בֵית מִשְׁרֵי רָעַן Caulæ domus habitaculorum paſtorum, Jerem.33.12. *Apud Talmudicos*, כי מטא לההוא דירא Cum perveniſſet ad illud hoſpitium, Sanhed. fol.109.1. *Apud Rabbinos*,

binos, נכנסורת לדיר להתעשר Ingrediuntur in caulam ut decimentur, Kimchi Joël 1.19. Dicunt etiam Rabbini: דירה נאה אשה נאה ומטה מוצעת לתלמידי חכם *Domicilium pulchrum, uxor pulchra, & lectus commodus conveniunt sapienti. Item*, ג' דברים מאריכין ימיו של אדם אשה נאה כלים נאים דירה נאה *Tria sunt quæ prolongant dies hominis, Uxor pulchra, vestimenta pulchra, & domicilium pulchrum.*

דירין *Mansiuncul.e, Habitacula*, in Succa fol. 10.v.1.

דְּרָא דַּרְתָּא *Atrium, Hebr.* חָצֵר, *cui in Targum respondet.* וְעַמּוּדֵי דַרְתָּא Et columnæ atrii, Num. 3.37. דַּרְתָּא אָחֳרַנְתָּא Atrium aliud, 1.Reg.7.8. עַד דַּרְתָּא רַבְּתָא Ad atrium magnum, Ibid.v.9. לְדַרְתָּא In atrium, Jerem.36.20. *Constr.* וּלְדָרַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ Et atrio domus sanctuarii Domini, 1.Reg.7.12. *Cum Aff.* בְּדַרְתֵּיהּ In atrio suo, 2.Sam. 17.18. *Plurale*, מִן דַּרְתָא Ex atriis, Exod.8.13. בְּדָרַת מַקְדְּשָׁךְ In atriis sanctuarii tui, Psal.84.11. בְּדָרַת בֵּית אֱלָהָנָא In atriis domus Dei nostri, Psal.92.14. *Cum Aff.* יִשְׁרֵי דַּרְתָּךְ Habitabit in atriis tuis, Psal. 65.5. וְעוּלוּ לִקְדָמוֹי לְדַרְתּוֹי Et introite ante eum in atria ejus, Psal.96.8. *Ex alia forma*: בִּכְמָנֵי דְּרַתְיָא In insidiis atriorum, Psal.10.8. ac si ה esset radicale. *Apud Talmudicos*, חֲבַל עַל דְּלֵית לֵיהּ דַּרְתָּא וְתַרְעָא לְדַרְתָּא עָבֵיד *Væ cui non est atrium, & portam atrio facit*, Schabbas fol. 31.2. & Joma fol. 72.2. *Atrium*, id est, Timor Domini: *Portam facit*, hoc est, studio Legis Divinæ operam dat. Perperam locatur studium in Verbum Dei sine reverentia Dei. Hæc clavis est, quæ portam reserat, & intromittit in penetralia voluntatis Divinæ. *Sunt qui ad* דרה *referant, quasi* ה *sit radicale.*

דְּרִיוְתָא *Vetula, quæ diu in mundo habitavit.* Guido ex Vajik. rab. sect. 20. Legitur ibi, ווי על בְּרֵי דְּרִיוְתָא, quod in glossa explicatur; Væ filio ebriæ, id est, consternatæ & perturbatæ hujus mulieris, à רְוָה. *Guido*, Væ filio vetulæ, seu anus hujus. Prior expositio fortasis melior.

מדור *Habitatio, Habitaculum*: מְדוֹר קוּשְׁטֵיהּ Habitaculum veritatis ejus, Jerem.31.23. מְדוֹר יְרוֹרִין Habitaculum draconum, Jesa.34.13. לִמְדוֹר גַּמְלִין In habitaculum camelorum, Ezech.25.5. דִּמְדוֹר בֵּית שְׁכִנְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא Cujus majestatis domicilium est in cœlis, Psal.90.1. מִמְּדוֹר מַלְאֲכַיָּא Ex habitaculo Angelorum, Psal.78.25. *Cum Aff.* לְהֱוָא מְדוֹרָךְ Ut sit habitatio tua, Dan.4.22. בֵּית מְדוֹרֵיהּ Locum habitationis suæ, Hebr. מִשְׁכָּן, Jesa.22.16. וּלְטֵית מְדוֹרֵיהּ Et maledixi habitaculo ejus, Jobi 5.3. דִּי מְדָרְהוֹן In habitaculis suis, Jesa.32.18. בִּמְדוֹרֵיהוֹן Quorum habitatio, Dan.2.11. *Fœminin. plurale*, שְׁחַין בִּמְדוֹרָתָא Incurvant se in habitaculis, Job.38.40. Hebr. בַּמְּעוֹנוֹת.

מְדוּרָא *Pyra, Rogus ut Hebraicè*: מְדוּרְתָּא דְאִשָּׁתָא דָּלְקָה בָהּ Pyra ignis succensa est in ea, Jesa 30.33. *Emph.* מְדוּרְתָּא, Eruvin fol.101.1.

דוש *Triturare, Conculcare, ut Hebraicè. Participium*, דַּיְשִׁין בְּרַגְלֵיכוֹן Conculcatis pedibus vestris, Ezech.34.18. קְטִילֵי עַמְמַיָּא Conculcantes occisos populorum, Zach.10.5. *Futur.* אֲדוּשׁ יָת בִּסְרְכוֹן Triturabo carnem vestram, Judic.8.7. וּתְדוּשִׁנַּהּ Et triturabit eam, Dan.7.23. *Ithp. Infinit.* וּלְאִתְדָּשָׁא עֲזָרָתִי Et ad conculcandum atria mea, Jesa.1.12. *Futur.* וְאִתְדָּשָׁא תִּתְדָּשׁ Et triturādo triturabitur terra, Jesa.24.3. וְיִתְדָּשׁוּן מוֹאֲבָאֵי בְּאַתְרֵיהוֹן Et triturabuntur Moabitæ in loco suo, כְּמָא דְמִתְדָּשׁ תִּבְנָא בְּשִׁינָא sicut trituratur palea in luto, Jesa.25.10. *Sumitur etiam apud Talmudicos, pro Silere, Tacere*: unde *Sententia*, טוביה דשמע ואדיש חלפוה בישתיה מאה *Felix ille qui audit & conculcat*, id est, *tacet: transeunt enim mala ejus centum*, Sanhed fol. 7.1. Sic enim plurima avertit, quæ ipsum obruerent, si in contentiones se demitteret, aut divulgaret audita. Sic in Talm Hierosol Peah, cap.1. fol.15.3. סבא סבא אכול ואדיש דכלביא אכלין מדשין *Mi senex, comede & tace: nam & canes comedunt & tacent.* Videtur esse locutio proverbialis. Nam cùm olim quidam patrem suū gallis pinguibus & delicatis cibaret, ut ita præceptum quintum impleret, & annexam promissionem consequeretur; tùm, patre quærente, Undenam habes ista mi fili? respondit סבא סבא &c. Sed hac ratione pro filio גן עדן hæres factus fuit גיהנם.

דִּישׁ דִּישָׁא *Tritura, Conculcatio*, Levit.26.5. ותהון להון לדיש Et eritis ipsis in conculcationem, Hebr. לְמִרְמָס, Jesa.28.18. כְּעַפְרָא לְדִישׁ Sicut pulverem ad trituram, cōculcationem, 2.Reg.13.7. Hebr. לָדֻשׁ. *Cum Pronomine*, בְּדִישֵׁיהּ In trituratione ejus, dum triturat, Deut.25.4.

אִתְדְּשָׁא *Trituratio, Conculcatio*, Jesa 22.7. *Nomen ex Infinito.*

רִישְׁאָ (רוושא) *Tritura*: דרוושא להבא מעלי להתם Eò quòd tritura hinc prodest illinc, Basra fol. 22.v.2.

Secundò est *Assuescere*: דְּשָׁנָן בּהּ Assuevimus in eo, sive ipsi. Sic דַּשׁ *Assuetus, Assuetum, Consuetum, Tritum*: כיון דדש דש Quia sic assuevit, esto: ואם היה דש בעירו Si fuerit consuetum in civitate sua, licitum est, Megilla fol.24.2. Vel, si ipse notus fuerit, & cives ejus jam assueverint eum audire, &c.

דַּיִשׁ *Consuetudo.* Citatur in Aruch ex Berach. fol.16. Sed ibi nunc aliter legitur, & omninò hæc vox abest.

דורת *Conceptaculum aquæ ex lapide vel ligno*: לתוך בור או לתוך הדות In puteum aut cisternam, Rosch haschanah fol.27.1. Glossa, בור &

& רות idem sunt: בור constat fossâ: דות ædificio super terram, vernaculè ציסטרנא Cisterna: המוכר את הבית ולא את הדות Qui vendit domum, sed non cisternam, Basra fol.64. Vide & in Kelim cap.5. Oholoth cap.11.

רָאִית Proverb.12.12. in Venetis, pravum est pro רָאָה.

דְּחָה *Impellere, Depellere, Expellere, Propellere*, in Targum. Apud Rabbinos latiùs est *Confutare, Refutare, Rejicere, arguendo alterius opinionem Depellere*: Item *Violare, de sabbatho, cùm ejus sanctitas operando depellitur, & impellitur: Præter. cum Infinit.* מִדְחֵי דְחֵיתַנִי Impellendo impulisti me, Psal.118.13. ואם בִּדְבָבוּ דְחָהִי Et si per inimicitiam impulerit eum, Numer.35.20. *Partic.* דָחֵי Impellens, Psal.35.5. *Infinit.* לְמִדְחֵי יַת כָּל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ Ad expellendum omnes inimicos tuos, Deuter.6.19. in Jonath. *Futur.* אֶדְחִנָּךְ מִמְּקוֹמָךְ Expellam te de loco tuo, Jesa 22.19. כַּד יִדְחֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן יַתְהוֹן Cùm expulerit Dominus Deus vester illos, Deut.9.4. in Jon. *Passivum Ithpehal, Infinitivus*, יַת רִגְלַי מִלְּאִדַּחְיָא Et pedes meos ab impellendo, ne impellantur ut cadant, hoc est, à lapsu, Psal.116.8. *Futurum*, יִדַּחְיָן וְלָא יוֹסְפוּן לְמֵקָם Impellentur, & non pergent surgere, Psal.36.13. Sic enim legendum pro יִדְחֲיָן.

Apud Rabbinos, זֶה מְדַחֶה קוּשְׁיָא שֶׁל זֶה Hic repellit, id est, refutat objectionem istius: דוחה את הַשַּׁבָּת Pellit sabbathum: לא דוחה שבת Non pellit sabbathum. Sic sunt quædam opera in Sabbatho licita, quibus Sabbathum non impellitur, vide Kimchium 1.Sam.21.6. דחויה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצות Pulsum est Sabbathum juxta periculum vitæ, ut reliqua omnia præcepta, Majemon. par.1. in Statutis de Sab. cap.2. Veluti ægrotus periculosè ægrotans, curari potest juxta præceptum medici vel chirurgi: ספק נפשות דוחה את השבת Dubium vitæ pellit sabbathum, Ibid. אין דוחין נפש מפני נפש Non pellunt animam propter animam, Oholoth cap.7. in fine. Non interimitur infans propter matrem, scil. in partu, ut ipsa in vita conservetur: אידחה אבן *Projectus est lapis*, Erchin fol.30.2. Videtur *proverbialiter* ibi sumi ferè sicut apud Latinos; *Jacta est alea*; כל המדחה מטתו הרי זה משובח Quicunque expellit lectum mortui sui, is rectè facit, id est, qui festinat efferre & sepelire mortuum suum. Excipiunt tamē ibi patrem & matrem, Moed katon fol.22.1. Majem. in Hilchos Abhel cap.4.

דיחוי דחיה *Depulsio, Propulsio, Impulsio*: דְחִיַּת הָאֲוִיר Propulsio aëris: דחית המולד Depulsio novilunii, id est, translatio ejus in sequentem diem. Sic דְחִיָּה *apud Astronomos est* ὑπέρθεσις ὑπέρβασις, *Translatio unius diei in alium*, ut diei festi in Sabbathum, ne duo festi dies concurrant, &c. יש דיחוי לענין השבת Est depulsio in re sabbathi, id est, licet pellere Sabbathum.

דַּחֲוָן *Cantiones, aut Instrumenta Musica: vel Musici*, Dan.6.18. sic dicti, quòd tristitiam Depellāt, aut quod Exhilarent animos, à חָדָה, per transpositionem literarum, ut R.Saadias notat.

דַּחַן *Mensa: Plurale*, דַּחֲוָנוֹת *Mensæ*, apud Rabbinos.

דחר Idem quod חָדָה *Lætari*: מַחֲדָרָא תַדְחֲרוּן לֵיהּ Exhilarando exhilarabitis eum, Deuter.15.14. in Jonath. juxta Scholiasten quendam Hebræum.

דְּחַךְ *Irridere, Subsannare. Futurum*, יִדְחַךְ Ridebit. Jobi 9.23. יִדְחַךְ לְהוֹן Subsannabit eos, Job.22.19. *Idem quod supra* דְּהַךְ.

דוחכא *Irrisio, Subsannatio*: דְשָׁתֵי דוּחְכָא הֵיךְ מַיָּא Qui bibunt subsannationem veluti aquam, Jobi 34.7. Elias דַּחֲכָא.

דְּחַל *Timere, Metuere, Vereri, Pavere. Respondet in Targum Hebræis* יָרֵא, פָּחַד. *Præteritum*, אֲרֵי דְחֵיל לְמִיתַּב בְּצֹעַר Nam timebat habitare in Tzoar, Gen.19.30. אַרְעָא דְעַמְמֵי דְחֵילַת Terra populorum timebat, Psal.76.9. אֲרֵי דְחֵילַת Quia timebat, Gen.18.15. אֵיכְדֵין לָא דְחֵילְתָּא Quomodo non timuisti? 2.Sam.1.14. אֲרֵי דְחֵילִית Quia timui, Gen.31.31. וְלָא דְחִילוּ מִן קֳדָם אֱלָהָא Et non timuerunt Deum, Psal.55.20. כַּד דְחֵילָא Cùm illæ timerent, Exod.1.17. וּמָה דֵין לָא דְחֵלְתּוּן Et quare non timuistis? Numer.12.8. לָא דְחֵלְנָא מִן קֳדָם יְיָ Non timemus Dominum, Hos.10.3. *Participium*, מַן דְחֵיל וְתָוַהּ Quisquis timens & pavidus est, Judic.7.3. גְּבַר דָחֵיל חֶטְאִין Vir timens peccata, 1.Reg.2.2. Sic 1.Reg.1.42.52. i.e. pius, reverens Dei: Eum enim quisquis reveretur, is quoque peccare veretur. Vide Kimch. 1.Reg.2.2. לֵב דָחֵיל Cor timens, pavidum, Deuter.28.65. ודָחֵיל מִפּוּקְדָנָא Et qui timet à præcepto, Prov.13.13. *Plur.* דָחֲלִין מִנָּךְ Qui timent te, Psalm.119.63. דָחֲלַיָּא דַיְיָ Timentes Domini, Psal.135.20. *Constr.* דָחֲלֵי חֶטְאָה Timentes peccatum, Jesa.55.13. *Cum Aff.* לְדָחֲלוֹי Timentibus ipsum, Psal.111.5. *Fœmin.* אִתְּתָא דָחֲלַת חֶטְאִין Mulier timens peccata, 2 Reg.4.8. Hebr. אִשָּׁה גְדוֹלָה. *Infinit.* וְאוֹסִיף שָׁאוּל לְמִדְחַל Et perrexit Saul timere, 1.Sam.18.29. דְלָא לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ Ut non timeant Dominum, Jos.22.25. *Imperativus*, דְּחַל מִן אֱלָהָא Time Deum, Prov.3.7. דְחִילוּ מִן קֳדָם יְיָ Timete Dominum, Psal.34.10. *Futur.* לָא אֶדְחַל מִמַּצּוּתָא דְעַם Non timebo à contentione populi, Psal.3.7. לָא אֶדְחַל מִבִּישְׁתָּא Non timebo à malo, Psal.23.4. לָא תִדְחַל אַבְרָם Ne timeto Abram, Genes.15.1. לָא תִדְחֲלִי Idem *fœmin.* Gen.21.17. לָא יִדְחַל Non timebit, Psal.112.7. מַן לָא יִדְחַל מִן קֳדָמָךְ Quis non

non timeat te? Jerem.10.7. תֶּחֱזֵי אַשְׁקְלוֹן וּתִדְחַל Videbit Aſchkalon & timebit, Zachar.9.5. מִשּׁוּל הָכְנָא לָא נִדְחַל Propterea non timebimus, Pſalm. 46.3. לָא תִדְחֲלוּן Ne timeatis, Deuter.20.3. יִדְחֲלוּן מִנָּךְ Timebunt à Deo, Pſalm.33.8. מִן קֳדָם יְיָ Timebunt te, Pſalm.72.5. *Pahel,* דַּחֵל *Terrere, Exterrere, Perterrefacere:* וִידַחֲלִנַּנִי Et exterruit me, Dan.4.2.

דְּחִילָא דְּחִיל *Terribilis, formidabilis, Timendus, Reverẽdus, Heb.* נוֹרָא: ut, מָה דְּחִיל וּמְשַׁבַּח אַתְרָא הָדֵין Quàm terribilis & laudabilis eſt locus iſte? Geneſ.28.17. in Jon. יְיָ עִלָּאָה דְּחִילָא Dominus excelſus formidabilis eſt, Pſalm. 47.3. אֱלָהָא רַבָּא וּדְחִילָא Deus magnus & formidabilis, Deuter. 7.21. *Plurale,* לְמֶעְבַּד דְּחִילָן Ad faciendum terribilia, Pſal.45.5.

דְּחִילָה דְּחִילָא ſubſtantivè, *Timor, Tremor, Metus, Pavor:* וּדְחִילוּ גֻבְרַיָּא דְּחִילָא רַבָּא Et timuerunt viri iſti timore magno, Jon.1.10.

דַּחֲלָא · דַּחֲלְתָא *Idem:* דַּחַלְתָא וּרְתִיתָא אָתְיָן לִי Timor & tremor veniunt mihi, Pſal.55.6. אִין תַּפִּישׁ דַּחַלְתָא Si multiplicaſſes timorem, Job.15.4. פְּלַחוּ קֳדָם יְיָ בִּדְחַלְתָּא Colite Dominum in timore, Pſal 2. 11. לֵית דַּחַלְתָא דַּיְיָ בְּאַתְרָא הָדֵין Non eſt timor Domini in loco iſto, Geneſ.20.1. *Cum Aff.* דַּחַלְתֵיהּ דֶּאֱלָהָא Timor Domini, Prov.10 27. וְיָת דַּחַלְתִּי אֶתֵּן בְּלִבְּהוֹן Et timorem meum dabo in cor eorum, Jerem.32.40. אִתְרַחַק מִדַּחַלְתָּךְ Elongatum eſt à timore meo, וַהֲוָה דַּחַלְתְּהוֹן Et eſt timor eorum, Jeſa.29.13. *Plurale,* דַּחַלָתָא דְמוֹתָא Terrores mortis, Pſal.55.5.

דְּחִילוּ *Idem:* מָה דְּחִילוּ אַתְרָא הָדֵין Quantus terror eſt (in) loco iſto, Gen.28.17. Sic exponendum notat R.Salom. etſi in Hebræo ſit מַה נּוֹרָא Quàm terribilis.

דַּחֲלָא *Idolum, Deus falſus, ſic dictus, quòd homines illum ceu verum Deum timeant:* דַּחֲלָא דְלֵית בָּהּ צְרוֹךְ הוּא Idolum in quo nullo eſt utilitas, Hoſeæ 8. 6. At Deuteron.32.15. in Targum Hieroſolymitano ſumitur pro Deo vero, וּכְפָרוּ בִּדְחַלָא תַּקִּיפָא דִּפְרַק יַתְהוֹן Et abnegarunt Deum fortem qui redemit eos. In Jonathane abeſt דַּחֲלָא. *Plurale,* דַּחֲלָן דִּכְסַף וְדַחֲלָן דִּדְהַב Idola argentea aut idola aurea, Exod. 20. 23. Hebraicè אֱלֹהֵי כֶסֶף Deos argenteos: דַּחֲלָן דְּמַתְּכָא Deos conflatiles, Levit 19.4.

דְּחִילִין *Lecticæ, Pilenta,* Jeſa.66.20. Sic adducit id hoc loco Elias, ſed noſtra exemplaria habent ר ab initio.

דַּחְלוּלִין *Terricula, Terriculamenta, quæ formâ humanâ in agris vel arboribus ponuntur ad abigendas aves,* Bava baſra cap.2. in fine.

דֹּחַן *Milium,* Ezech.4.9. & Chald.

דּוּחְנָא *Idem,* Num.15.19. in Jon.

דְּחַס *Arctare, Premere, Comprimere, Imprimere, Figere, Firmiter ponere. R.Salom. per* לָחַץ *exponit in Jevammoth f 42.1. & alibi per* דָּחַף, *Ibid. fol.103.* מַה הֲדַס זֶה דָּחוּס בְּעָלִים Quid eſt myrtus? ipſa eſt preſſa foliis: Sic Jacob Patriarcha fuit דָּחוּס בְּבָנִים preſſus filiis, id eſt, multos liberos habuit, Vajikra rabba ſect.30. דִּכְרַעָא עִלָוֵיהּ דְּחִיס Quòd pes ipſi firmiter impreſſus ſit, incumbat, Jevam. fol.102.1. מַאן דְּחָלִיץ צָרִיךְ לְמִדְחְסֵיהּ לְכַרְעֵיהּ Qui eſt exutus calceo (levir ſcil. qui non vult ducere uxorem fratris defuncti) cum oportet premere pedem ſuum in terram, Jevam.fol.103. 1. *Hinc legendum judico,* וְיִדְחַס רַגְלֵיהּ בְּאַרְעָא Et figet pedem ſuum in terra, Deut.25.9. in Jonath. pro וְיַחֲדֵם. *Scribitur & per* שׂ *aliquando.* Exemplum vide in Talm. Hieroſ. Bava metzia cap.9. mox ab initio.

דִּיחוּס · דְּחָסָה *Compreſſio, Preſſio, Preſſura:* מִשּׁוּם דְּחוּסָה Propter preſſuram, Jevam. fol. 42.1.

דְּחַף *Depellere, Deturbare, ut Hebr.* וְתִדְחַף אִידֵיהּ Et impellat manum ſuam, Deut 19.5. in Jonath. Sic citatur in Aruch ex Targ. Hieroſol. Deuteron.6.19. לְמִדְחַף יַת בַּעֲלֵי דְבָבָךְ Ad depellendum inimicos tuos. Sed in noſtris libris legitur לְמִדְחֵי.

דְּחִיפִין *Impulſi,* id eſt, *Feſtinantes,* Eſth.3.15. & 8.14. in Targ. ſec. Hebr. דְּחוּפִים.

דְּחַק *Premere, Urgere, Feſtinare: Repellere, Depellere: Præterit.* וְלָא דְחַק לְמֵיעַל Neque feſtinavit occumbere, Hebraicè וְלֹא אָץ, Joſ.10.13. וּדְחָקַת יַת רִיגַל בִּלְעָם Et preſsit pedem Bileami, Num.22.25. in Jon. אֲרֵי דַחֲקָתֵיהּ Quia premebat eum, Judic.14.17. וּדְחָקַת מְעִיקַי Et preſsi inimicos meos, Pſal.7.5. וּדְחִיקוּ מַלְאֲכַיָּא בְלוֹט Et preſſerunt, urſerunt Angeli Lothum, Gen.19.15. מֵימַר קַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל דְּחִיקוּ Sermonem ſancti Iſraëlis repulerunt, Jeſa.5.24. Hebr. נִאֵצוּ. *Hinc aliis reſpondet Hebræo* רָחַק: & inde רְחִיקוּ in Regiis: דְּחִיקוּ וְשַׁעְבִּידוּ Preſſerunt & ſubegerunt Iſraëlitas, Judic.10.8. Hebr. וַיְרֹצְצוּ. *Participium,* דְּמִצְרָאֵי דָּחֲקִין יַתְהוֹן Quâ Ægyptii premunt ipſos, Exod.3.9. *Ithpehal,* אֲרֵי אִדְּחַק עַמָּא Quòd oppreſſus eſſet populus, 1.Sam. 13.6. Sic legendum, וְאִדְּחֲקַת Et compreſsit ſe, pro אִדְּחֲקַת, Num.22.25. in Jon. אִדְּחִיק בְּיוֹמָא הַהוּא Preſſus fuit eo die, 1.Sam.14.22.

דְּחִיק *Preſſum, Anguſtum:* דְּחִיק מִלְּסוֹבָרָא Anguſtius erat, quàm ut ſuſtineret, 1.Reg.8.64. Hebr. קָטֹן Minus. *Plur. fœmin.* וְלִשְׁכָּתָא עִלָּיָתָא דְּחִיקָן Et conclavia ſuperiora anguſta erant, Ezech.42.5. Hebr. קְצֻרוֹת. *Rabbin.* לָשׁוֹן דָּחוּק *Sermo preſſus, conciſus.*

דּוֹחַק *Anguſtia. Coarctatio. Eſt ſignum quoq; virginitatis,* vide Majem. in Hilc[h] Iſ[s]hut cap.11. & Schylchan Aruch: בְּדוֹחַק *Arctè, Strictè.*

דְּהִיקוּת · דְּחִיקוּ *Pressio, Oppressio, Pressura, Angustia.*

דְּחוּק · דּוּחֲקָא · דְּחוּק *Idem, Hebr.* לַחַץ Exod.3.9. בִּדְחוּק בְּעִיל דְּבָבָא In oppressione inimici, Psal.43.2. מִגּוֹ דְּחוּק פּוּלְחַן דְּמִצְרָאֵי Ex medio pressuræ servitutis Ægyptiacæ, Exod.6.6. גְּלֵי קֳדָמַי יַת דּוּחְקָא Manifesta est coram me pressura, Exod.3.9. *Rabbin.* שְׁעַת דּוֹחַק Hora pressionis, afflictionis, calamitatis. *Talmud.* משום דוחקא דציבורא Propter pressionem cœtus ecclesiæ, Gittin fol 45.1.

* רִיטַּנְמָאָה רטנ Vide infrà in ריט.

רטל דְּטוּלְמוּסִין In Bereschit rabba sect.40. עלו דטולמוסין למקרב למסאנא דמטרונא Ingressi sunt *Detolmosim* ut tangerent calceum matronæ (nempe *Saræ.*) In Glossa scribitur, Authorem Aruch explicare טולמוס per איש בליעל ורשע Virum nequam & impium. Sectione 52. ubi eadem verba leguntur circa finem, monet Glossator, R. Salomonem in cap.1. Kethuvoth adducere aliam lectionem, nempe, טורמיסין, quòd idem sit ac אֲנָשִׁים רֵקִים *Homines nauci.* In Talmud Hierosolymitano in Kethubhoth cap. 7. circa finem leguntur hæc verba sic; עלו דטלמסן למנע למכה דמטרונא. In Jalkut fol. 26. col. 3. legitur דְּטוּלְמוּסָא ex forma Syriaca. Quidam explicant, *Libidinosi. Videtur esse factum ex Græco τολμήεις vel τολμηρὸς Audax, Temerarius, ac proinde* ד *esse servile.*

די *Qui, Quæ, Quod: utriusque generis & numeri, respondens Hebræo* אֲשֶׁר. Item *Quòd conjunctionaliter:* דִּי הֵן *Quòd si*, Dan.2.9. Indicat & *Genitivum casum:* דִּי דְהַב Auri, ibid. vers.23. דִּי לֵיהּ Ejus vers.20. עַד דִּי *Usq. dum* (Hebr. עַד אֲשֶׁר diceres) vers.9. דִּי לָא Ut non, vers.18. עַל דִּי Supra vel Magis quàm. *Compositum* כְּדִי *Quùm*, Dan.3.7. הָא כְדִי *Perinde ac*, Dan. 2. 43. וּכְדִי Et quùm Dan.5.20. *Cum Pronominibus & aliis vocibus initio conjungitur:* בִּרְקִיעַ דִּשְׁמַיָּא In firmamento cœli, Gen.1.15. כָּל אִילָנָא דְבֵהּ אִבָּא Omnem arborem in qua est fructus arboris, Ibid. vers. 29. דִּידִי id est, אֲשֶׁר לִי vel שֶׁלִּי Qui mihi, hoc est, *Meum, mei.* Sic דִּילִי Psal.35.14. דִּידָךְ *Tuum*, דִּילֵיהּ *Ejus:* מרידית לדידיה Inter se invicem: דִּילָנָא · דִּילָן *Nostrum*, דִּלְכוֹן *Vestrum*, דִּלְהוֹן vel דִּידְהוֹן, & per Apocopam דִּידְהוּ Illorum, & sic deinceps.

כְּדֵי Vide in litera Kaph.

די *Sufficientia, Sufficiens, Satis: Cum Affix.* דַּיּוֹ Sufficientia ejus, sua: דַּיָּם Sufficientia ipsorum. די למבין *Intelligenti satis*, Rab. יותר מדי Plus quàm satis, Plus æquo, Nimium: כְּדֵי Quantum satis est; דיינו Sufficientia nostra: לא דיינו Non satis est nobis.

דיב דִּיבָא *Lupus: contractum ex Hebræo* זְאֵב, *cui respondet, & ex quo* ו *in* ד *mutatum est:* יְדוּר דִּיבָא עִם אִמְּרָא Habitabit lupus cum agno, Jesa.11.6. ubi Regia habent דּוּבָא, quod *Ursum* significat. *Plurale*, כְּדִיבֵי רַמְשָׁא Sicut lupi vesperarum, Jerem.5.6. Soph.3.3. כְּדִיבֵי חָטְפֵי חֲטוֹף Sicut lupi rapientes prædam, Ezech.22.27.

דיג דִּיגוֹן vel potiùs דִּיגּוֹן Διάγων, *Diagon, Diagonum, duorum angulorum*, Bava basra fol.164. 2. Sic טְרִיגוֹן Τρίγωνον, טטריגון Τετράγωνον, פנטיגון, πεντάγωνον Quinquangulũ. Vide & Nasir fol.8.2.

דיה דַּיָּה · דַּיְּתָא *Milvus*, aut juxta quosdam, *Vultur, ut Hebr.* Deut.14.13. *Sed & Hebræum* חֲסִידָה *Ciconia, à Jonathane transfertur* דַּיְּתָא חִוַּרְתָּא Milvus albus, Lev.11.19. Sic in Targ. Hieros. Deut.14.18. *Et apud Talmudicos*, in Ketubh. fol.50.1. Cholin fol.63.

בַּר חַרְיָא *Itidem nomen avis.* Citat Baal Aruch ex Cholin fol 63. Sed ibi legitur nunc בר חריא. In Vajik. rabba sect.5. הדין בר חריא הוא צופה מאכלו מ"ח מיל. Glossa scribit *esse speciem Accipitris.*

דֵּיתֵי *Idem videtur esse quod* דֵּיכֵי: ut, כְּיוֹם דֵּיתֵי Sicut die hoc, Genes.25.33. in Jonath.

דיו דְּיוּתָא *Atramentum*, Jere.36.18. כתב בדיו Si scripserit atramento, Schabbas fol.104.2. כדיותא טרפא Si pulmo fuerit niger sicut atramentum, vetitus est, Cholin fol.47.2. In capitulis Patrũ cap.4. הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על ניר חדש והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על ניר מחוק *Qui discit puer, cui similis est? Atramento scripto in charta nova: Qui verò discit senex, cui similis est? atramento scripto in charta rasa. Plur.* כמה דיואות משתפכות Quot atramenta, i.e. quantum atramenti effusum est, Medr. Schem. sect.27.

דַּיֵּית *Atramentare, id est, Atramento maculare:* מְדַיֵּית לֵיהּ בְּדְיוֹ Atramẽto maculavit, vel conspersit illud, Bava batra fol.163.1. ubi perperam scribitur מטייט, similiter טיוטא per ט ubique, aut sic patitur permutatio harum literarum ט · ד & ת. In Aruch explicatur, *Atramento interpungere.*

Deinde דַּיּוֹ *Milvus, Vultur, idem quod* דַּיָּה *suprâ*, Metzia fol.24.2.

Tertiò, דִּיו *Duo, Græcum est δύο, unde meliùs legeretur* דִּיו זוגי · דִּיו Duo paria: אותה שבת של דיו זוגי היתה Illa requies duorum parium fuit, duplex, Schab. fol.13.2. In Aruch citatur tamquam una vox, דיוזגי. דִּיו פַּרְצוּף *Duplex facies, Bifrons*, quomodo Judæi fingunt, Adamum primò fuisse conditum, Erubhin fol.18.1.

דְּיוֹטָה · דְּיוֹטָא *Tabulatum, Conclave, Cœnaculum*, Talm. דיוטה העליונה שלי Tabulatum superius meũ, Bathra fol.63.1. fol.148. היו שתיהן בדיוטא אחת Si ambæ fuerint in tabulato uno, Schab. cap.11. in Mischna. ואלה שלא יקיצו הם עוזבי י"י אשר ירדו לדיוטה התחתונה של גיהנם Et illi qui non expergiscentur, sunt derelinquentes Dominum, qui descen-

descendunt in conclave infimum gehennæ, R. Saadias Dan.12.2. Sic in Medr. Tillim, Psal.9.18. ad hæc verba, יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה notatur; לריוטי התחתונה שבשאול In conclave infimū quod est in sepulchro. Adducit hęc eadem Kimchius quoq; in suis Comment. Pro ריוטי in Ber. rab. sect.68. est לאסכטה התחתונה, & alibi לבוטי, in Beresch. rab. sect.86. *Plur.* שתי דיוטאות זו כנגד זו Duo tabulata, unum oppositum alteri; Erubhin fol.88.1. ארבע דיוטות זו למעלה מזו Quatuor tabulata, unum altius altero, in Jalkut, Num.15.

דיוסנסא Vide infrà in דיס.

דְּיוֹפְרַן *Gemina spelunca, Hebr.* מַכְפֵּלָה, *quomodo vocata, quæ Saræ in sepulchrum cessit. Videtur esse Græcū ex* δύο *&* ἄντρον, quasi *Duplex antrum: vel ex* δεύτερον, q.d. *Secunda vel Altera, scil. spelunca.* וקברו אותה בדיופרן שלו Et sepeliverunt eam in gemina spelunca ejus, Beres. rab. sect.62.

דְּיוֹמְדִין *Duæ columnæ.* In Gemara: Quid est דיומדין? R. Jeremias respondit, דְּיוֹ עַמּוּדִין Duæ columnæ, Erubh. cap.2. initio: Sic ergo vox contracta est ex duabus. Vide & in Succa fol.4. col.2.

דיומן. Sic citatur in Aruch & aliis, & explicatur, *Sufficientia.* Error est. Nam legendum דִּמְיוֹן id est, *Similitudo, Simile.* Verba authoris Hebræi; ביקש ליתן לישראל דמיון לנחל Quæsivit dare Israëlitis similitudinem fluminis, Numer.24.6. quod citatum in Jalkut ex Tanchuma.

דיומס *Nomen fluvii vel fontis, cujus aquæ falsæ, & utiles ad balnea.* In Gemara: אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומס מפני שמעלת ומרפא Prohibitum est stare (in Sabbatho) in fundo Dejomas: propterea quòd calefacit & sanat. Et paulò post: כל ימיה של דיומסת Omnes dies fontis Diomasith sunt undecim, id est, tot diebus in iis balneandum, ut sanitatem producant. Item, חמרא דפרוגייתא ומיכי דיומסת קיפחו עשרת השבטים מישראל Vinum Prugiathinum, & aquæ (i.e. thermæ) Diomasit absciderunt decem tribus ab Israëlitis; Schab. fol.147.2. Hoc est, Voluptates & deliciæ perdiderunt decem tribus. Rabbi David Kimchi & R. Salomon legunt ad Jesa. 28. v. 1. חמרא דפרוגיתא ומיא דדומסקית. In Aruch scribitur דומסית, & explicatur, *Thermæ, Aquæ calidæ è terra prodeuntes. Sic est idem cum* דימוסיאות דימוסין, *de quo infrà in* דמס. Citatur in Aruch etiam, אלך לדומסית למקום נאה ומים יפים, ex Avoth Rabbi Nathan. Sed in nostris libris hæc vox non adest.

דיוסטוס *Creditor, Fœnerator, mutuò dans aliis pecunias pro fœnore:* משל לאחר שלווה מן דיוסטוס Simile hoc est ei, qui mutuò accipit à fœneratore, in Schemoth rabba sect. 21. ab initio. *Est ex Græco* δανειστής*, unde scribendum* דניסטוס: *Hoc est*

quod Munsterus & Guido ponunt; דִּיסְטְרוֹס *Pronus;* impertinenter planè & pravè.

דִּיוֹסְטַר *Bilaterale, Bilaterum, Duorum laterum. Compositū ex* דיו δύο *&* סְטַר *Latus:* הֵיךְ סַיְפָא דִּיוֹסְטְרָא Sicut gladius duorum laterum, id est, anceps, qui utrinque scindit, Hebr. חֶרֶב פִּיפִיּוֹת Gladius duorum orum, Psal.149.8. Alibi iste dicitur סַיְפָא דִתְרֵין פּוּמִין Gladius duorum orum; δίστομος, Prov.5.4. בְּמַפְּסֹלֶת דִּיוֹסְטַר Asciâ ancipiti, Ps.74.6. *Apud Talmudicos,* הדיוסטר Instrumentum bilaterum; Kelim cap.20. Sumitur ibi pro Instrumento certo textorum, quale est *Panus.* Vide interpretes.

דִּיוֹסְקִיָּא, *vel potiùs* דִּיוֹסַקָּא *Bisaccus, Duplex, geminus saccus, Mantica, Pera.* Gallicè *Besace, Bissac,* Italicè *Bisaccia. Est ex* דיו *Duo, &* סַק · סַקָּא *Saccus. Sic autem scribitur in Aruch: in Gemara autem, & alibi apud Hebræos scribitur variè,* דייסקי, דיסקיא · דסקיא. *Apud Talmudicos;* Qui ossa (mortuorum) defert ex uno loco in alium, לא יִתְּנֵם בְּדִסְקִיָּא non ponet ea in bisaccum, &c; Berach. fol.18.1. In glossa exponitur פַּרְצוּף Saccus coriaceus utrinque dependens, quali pecuniæ in equis ferri solet: דייסקי מליאה ספרים Mantica plena libris, Talm. Hierosol, Berach. cap.3. אשכחו דיסקיא מליאה מעות Invenerunt bisaccum plenum nummis, Schab. f.142.2. כשהיתה דיסקייא מופקדת ביד אחרים Cum sarcina patris ejus (in quo scil. pecunia ipsius erat) deposita fuerit penes alios, Kama fol.105.1. מחלוקת בשק ודיסקיא Dissensio est de sacco & bisacco, Bava bathra fol.78.1. Hinc patet, differre à simplici sacco. *In Targum,* מְלִי יַת דִּיסְקַיֵּי גוּבְרַיָּא עִיבוּרָא Reple bisaccos virorum istorum frumento, Genes.44.1. in Jonath. Hebr. אַמְתְּחוֹת. Sic, כַּד אִנּוּן מְרִיקִין דִּיסַקַיְיהוֹן Cùm illi evacuarent bisaccos suos, (Hebraicè שַׂקֵּיהֶם Saccos suos:) וְהָא גְּבַר קְטַר כַּסְפֵּיהּ בְּדִיסַקַיֵּהּ Et eccè quisque loculum pecuniæ suæ reperiebat in bisacco suo, Genes.42.35. in Jonath. *Baal Aruch scribit Arabicè vocari* אלכרג: Vide aliter infrà in דסק.

דיוסקוס Vide in דסק.

דִּיוֹפִי *Uter vinarius, per quem vinum ex uno vase in aliud traducitur: vel, Instrumentum illud vietorum, quo vinum ex orificio vasis educunt, quando acre ore extracto, vinum sponte effluit, quamdiu altera pars vinum contingit. Compositum ex* דִּיוֹ *&* פִּי; *quasi* שתי פיות *Duo habens ora, vas duorum orium;* Erubhin fol.104.1. In Talmud Hierosolymitano in fine Eruvin legitur pro eo דיובב, quod videtur esse compositum ex דיו, & חֲבוּרָה elisâ gutturali.

דיופטא *Amphitapa; Stragulum utrinque formam unam referens, Tapes, Tapetum.* Citat sic Baal

Aruch ex Vajik. rabba sect. 30. sed pro eo in nostris libris legitur טפיטא.

ריופימון *Pellucidus, Translucidus.* In Jalkut fol. 259 col. 2. כשאתם נכנסים לארץ אין אתם צריכין כלי זין לא קובע ריופימון ומחלק Quando ingressuri estis terram, non indigebitis armis, non galeâ lucidâ & tersâ seu lævigatâ. In glossa marginali explicatur ב' נרות בכל צד Duo lumina in unoquoque latere. Est Græcum, vel ex δύο & φῶς φωτός: vel ex διαφαίνω, vel διάφορον, &c.

ריופולין *Duo principes, vel præfecti urbis, Duumviri.* In Talmud Taanith fol. 18. 2. לא זזו משם עד שבאו ריופוליה מן העיר Non recesserunt inde, donec venerunt duumviri de civitate, & cerebrum ejus baculis colliserunt; Glossa; שני שרים. Baal Aruch explicat, שני שלוחים Duo legati, q.d. דיו Duo, פולין Legati.

ריופלוסטון *Duplex palatium, Amphitheatrum. Sic Aruch, juxta quem videtur esse corruptum ex δύο & παλάτιον:* מי שלא ראה ריופלוסטון של אלכסנדריאה של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל Quicunq; non vidit Amphitheatrum Alexandriæ Ægypti, non vidit gloriam Israëlis, Talm. Babyl. Succa fol. 51. 2. Pro eo melius, ut opinor, legitur in Talm. Hierosolymitano Succa cap. 5. כל שלא ראה ריפלי איסטבא של אלכסנדריאה Quicunque non vidit duplicem stoam seu porticum Alexandriæ, &c. *Sic esset compositum ex* διπλόος, & στοά, q.d. διπλόστοα. *Et hæc etymologia melius arridet.*

ריופרא · ריופרה · דיפרא *Arbor bifera*, quæ bis in anno fert fructum, Græcè δίφορος, Demai cap. 1. Scheviith cap. 9. In Gemara: מאי ריופרא Quid est ריופרא? אילן עושה ריו פירות בשנה Arbor ferens duos fructus in anno, Erubhin fol. 18. 1.

ריוקון · ריוקנא · ריוקני *Effigies, Imago.* Videtur esse ex δύο & εἰκών, q. Duplex imago, per se & alterius rei quam refert: בְּרִיוקְנָא דַיְיָ מְהַלֵּךְ גְּבַר In imagine Dei ambulat homo, Psalm. 39. 7. Hebr. בְּצֶלֶם. In Jonathane, נַעֲבֵיד אָדָם בְּצַלְמָנָא בִּרְיוֹקְנָנָא Faciamus hominem in imagine in similitudine nostra, Hebr. כדמותנו, Genes. 1. 26. & mox v. 27. בִּרְיוֹקְנֵיהּ In imagine sua. *Plur.* בציורין וריוקנין Cum figuris & imaginibus, Levit. 26. 1. in Jonathane. *Apud Talmudicos,* דמות ריוקני נתתי בהן Similitudinem imaginis meæ indidi eis, Moed katon fol. 15. 2. נסתכלת בדמות ריוקני בריוקני עצמה לא תסתכל Vidisti similitudinem imaginis meæ, imaginem meam ipsam non videbis, Basra fol. 58. 1. ריוקנו אני רואה Imaginem ejus ego video, Joma fol. 69. *Plural.* ריוקנאות: Unde illa Juris constitutio: כתב המהלך תחת הצורה ותחת הריוקנאות אסור לקרותו בשבת ריוקנה עצמה אף בחול אסור להסתכל בה: Scriptum procedens sub figura, aut sub imaginibus (personarum, aut rerum gestarum) vetitum est legere illud in Sabbatho: imaginem autem ipsam etiam in die profano vetitum intueri, Schab. fol. 148. 1.

ריותא Vide suprà in דיו.

ריותקא *Familia, Genus, Cognatio,* Metzia fol. 59. 2. in Proverbio quod in זקף.

דיט ריוטי · דיים. Sic adducitur in Aruch & aliis, sed in Gemara ubique legitur רִיוּטָא, de quo paulò antè in ordine דיו.

ריוטגמא · דִיאטַגְמָה · דִיַטגְמָא διάταγμα, *Exemplar, Descriptum, Copia vel Dupla alicujus scripti, Exemplum: Edictum, Mandatum:* Legitur in Targum Esther pro voce פַּתְשֶׁגֶן. *Forma fœminina,* דִיטַגְמָאוֹת דִכְתָבָא לְאִתְיְהָבָא Exemplum literarum ut detur, Esth. 8. 13. quâ formâ quandoque uti solent Judæi in inscriptionibus suarum Epistolarum. Sic cap. 4. 8. דִיטַגְמָא דִכְתָבָא לְמֶהֱוֵא מִתְיְהִבָא Exemplum Epistolæ ut detur, cap. 3. 14. *Rabbini scribunt etiam* דִיוּטַגְמָא, ut apud R. Salomonem, דיוטגמא ישנה Exemplar antiquatum, Deuter. 6. 9. ubi amplius R. Salom. דיוטגמא מצות המלך שבאה במכתב Diatagma est mandatum regium oblatum scripto. ריאטגמות כתובה ומחותמת Diploma scriptum & obsignatum.

דִיטְרִימִין · דְיאַטְרִטָא διάτρητον, *Diatretum. Id, juxta quosdam, Græcis dicitur Calix cœlatus & tornatilis. Latinis Toreuma. quod similiter à Græcis mutuatum est.* Stephanus mavult, *Calices pertusi & fracti.* Hebræi exponunt, *Vasa vitrea pretiosa, Pocula crystallina.* In Schemoth rabba sect. 27. שמרו לי ב' כוסות הללו והיא דיאטרימה Custodite mihi duo ista pocula diatreta. In Bereschit rabba sect. 25. & 19. משל לזגג שהיה בידו קופה מלאה כוסות ודיטרימין Simile est vitriario, coram quo erat cista plena poculis & diatretis. In Medr. Esth. cap. 1. v. 7. אלו כוסות דיוטרימא של כלי זכוכית שרואין צל פניהם בהם יפין ויקירין ככלי והב Ista pocula diatreta vitrea, in quibus vident umbram faciei suæ, sunt æquè elegantia & pretiosa, ac vasa aurea. Sic dicunt Græci διάτρητοι κύλικες. *Apparet ergo Hebræos per Diatreta intelligere Vasa vitrea pretiosa, Pocula crystallina.* Unde mirum cur Munsterus & Guido posuerint, דִיוּטְרוּטִין *Mendici.*

* דיך Vide mox in דך.

דיל דיילא · דַיְלָא *Famulus, Minister, qui ad mensam ministrat,* Pesach. fol. 86. 2. אמר ליה רב יהודה לאדא דיילא Dixit R. Jehuda ad Adam famulum, Avoda sarah fol. 40. 2. Bava kama fol. 119. 1. Glossa explicat per שַׁמָּשׁ Minister, Famulus. Hujus Adæ mentio quoque in Juchasin fol. 31. 2. ubi itidem דיילא dicitur esse idem quod שַׁמָּשׁ דְרַבָּנָן. *Item Telonarius, Præfectus telonio vel tributis exigendis.* Hoc sensu legitur in *Proverbio* quodam; אי בר אחתך דיילא הוה חוי בשוקא קמיה לא תחליף

לא תחליף *Si filius sororis tuæ exactor tributorum fuerit, cave ne in platea coram ipso transeas*, in Joma fol. 18.1. Glossa, שומר המלך.

דין Vide mox in דן. Alia hujus formæ vide suprà in דון.

דים דִּיסָא *Triticum contritum, vel contusum:* Item *Pulmentum triticeum aut simile:* והרין דיסא היכדין מעלי למיכלה Istud pulmentum quomodo est comedendum? Nedar fol.49.2. דיסא דחיטי Pulmentum ex tritico: דשער ex hordeo. Glossa Rabbenu Nissim, דיסא מאכל של חטים מבושלים, hoc est, דיסא est Cibus ex tritico cocto. In Berach. fol.36.2. explicatur in R.Salom. *Triticum contusum in mortario:* דייסא גרידא Triticum contusum, siccum, absq; mixtione scil. mellis, vel alius liquoris, Ibid. איתי ליה דייסא ולא אכל Attulit ipsi triticum contusum (vel pulmentum ex tritico contuso) sed non comedit, Betza fol.14.2. Vide & Avoda Sarah fol.38.1.

דִּיסְפַק Sic adducitur hîc, sed perperam. Nam legendum דיספק, de quo in ordine דסף.

דייסקי Vide in ordine דיו.

דיץ, דִּיצָא *Caprea, Pygargus, Capreæ sylvestris species*, Deut.14.5. pro Hebræo דִּישֹׁן. Vide & suprà in דוץ: דִּיצְתָא דְחִסְדָא Caprea gratiæ, Hebr. יַעֲלַת חֵן, Prov.5.19.

Secundò est *Scutum:* דיצת הערביים Scutum Arabicum, Kelim cap.24. In Glossa dicitur esse parvum admodum, & cor, sive pectus tantùm obtegens.

דִּיצְפִי Mendosè hîc adducitur ab aliis. In Gemara est ראציפי quod vide in רצף.

דיק דִּיקָא Δίκα *Decem*, Berach. fol.56. col.2. Vide in קפא.

דיקולוגוס *Causidicus, Advocatus. Est Græcum* δικολόγος: שני דיקולוגין Duo causidici stabant coram Adriano, Jalkut in Legem, folio 221. col. 3.

דיוקנא. Vide suprà in דיו.

דיקינתא *Nomen lapidis pretiosi. Fortè Hyacinthus*, Ber. rab. sect. 79. in fine.

דיקלרא. Legitur in Talm. Hieros. Mass. Berach. cap.3. ובלבד דלא יעביד כהדין דיקלרא Modò ne faciat sicut iste דיקלרא. In glossa explicatur, מוכר שלשלאות שתולין בהם הנטיפות ושאר תכשיטין והוא מלשון קולר.

דִּיקוֹסְנִין *Imagines, figuræ sculptæ vel pictæ*, Jalkut fol.169. col.4. *Fortè est corruptum pro* איקונין *Icones* ex Græco.

דיר דִּירָה *Vermiculus frumenti*, Parah cap.9.

דִּיר · דִּירָא Vide suprà in דור.

דִּיר *Limbus, Lorica, Labium*, Exod.25.11.24. in Onkelo & Jonathane, pro Hebræo זֵר, quod vulgò *Coronam* vertunt: דִּיר דִּדְהַב Limbus aureus. Veneta quoque habent דִּיר, & interdum דִּיר, minùs rectè cum Chirek.

דירת *Sudare; Transsudare, Exsudare, quomodo vas sorbet humorem & extrinsecus exudat:* חזינא להו דמדייתי Video ea (vasa,) quòd transsudant, i.e. humorem extrinsecus emittunt, Pesach. f.30.2. Hinc videtur esse, תְּחוֹתוֹהִי דָּיְתִין רַשִּׁיעַיָּא Sub eo sudant improbi, Job.9.13. Legēdum שָׁחְתִין Curvantur, vel שָׁתְיָן. Vide & suprà in דְּיו.

דִּיְתָא Vide suprà in דְּיָה.

דְּיָתִיקִי διαθήκη, *Testamentum, Tabulæ extremæ voluntatis de hæreditate.* Glossa Talmudica explicat; שְׁטַר צַוָּאַת שְׁכִיב מְרַע Literæ præceptionis sive mandati, scil. ultimi, quibus homo præcipit, quid post mortem suam de bonis relictis fieri velit, ex locutione, צַו לְבֵיתְךָ *Præcipe domui tuæ*, 2.Reg.20.1. vide & 2.Sam.17.23. *Apud Talmudicos*, דייתיקי מתנה Testamentū donationis, Moed katon fol.18.2. in Mischna, Metzia fol.13.1. & 18.1. איזהו דייתיקי Quare dicitur דייתיקי? quasi דא תהי קיים Hoc (quod scil. hîc scriptum est) erit ratum & firmum ab hoc tempore, & post mortem meam, Metzia fol.19.1. Basra fol.135.2. משה עשה דייתיקי Moses fecit testamentum: דייתיקי מבטלת דייתיקי Testamentum (posterius) irritum reddit testamentum (prius,) Bathra fol.152.2 & 135.2. *Plural.* אידי ואידי דייתקאות Utrumque est testamentum, Metzia fol.19.2.

דיותקא Vide suprà in דיו.

דך דְּכִי · דִּיכִי · דִּיךְ *Hic, Is, Iste. Ponitur in Targum pro Hebræo* זֶה: ut, בֵּית אֱלָהָא דֵּךְ Domum Dei hanc, Esr.5.17. & 6.7.8. מָרֵי חֶלְמַיָּא דִּיכִי אָתָא Dominus somniorum iste venit, Genes.37.19. לְכֵיפָא דִיכִי In petra ista, Jud 6.20. עִם עוּלֵימָא דִּכִי Cum puero isto, Zachar.2.4. מַן הוּא דִּיכִי Quis est ille? Zach.4.10. וְהָאן דִּיכִי סִבְרִי Et ubi est ista spes mea, Jobi 17.15. אִין לָא דִיכִי מַן הוּא Si non est hic, quis est, Jobi 9.24. דִּכֵּן *Idem & generis communis:* צַלְמָא דִכֵּן רַב Imago ista magna, Dan.2.31. קַרְנָא דִכֵּן עָבְדָא קְרָב Cornu istud gerebat bellum, Dan. 7.21. *Fœminin.* דָּךְ *Hæc, Ista:* קִרְיְתָא דָךְ Urbs ista, Esræ 4.13. *Assumit* אי *ab initio, ut alia similia:* אִידָךְ *Ista, Illa:* באידך לִשְׁנָא Sicut ista locutio: תַּנְיָא אִידָךְ Traditio ista, vel, alia: פָּתַח אִידָךְ Incepit aliud: וְאִידָךְ פִּירוּשָׁה Et alterum est explicatio ejus.

דכא, דְּכֵי · דְּכָה, *Purum, Mundum esse, Purum, Mundum habere, vel judicari. Idem quod Hebraicè* זָכָה, *commutatis pro more* ז & ד. *Respondet & Hebræo* טָהַר, *quod idem est. Partic. cum Aff.* דְּכֵינָא מִנָּךְ Purior sum te, Jesa.65.5. pro דְּכֵי אֲנָא. *Futur.* וְיִדְכֵּי Et mundus erit, Levit.11.32. אִם מִן דַּעֲבַדֵיהּ יִדְכֵּי גְּבַר Num præ eo qui fecit ipsum, mundior est quisquam? Jobi 4.17. וְתִדְכֵּי מִסּוֹאֲבַת דְּמָהָא Et mundabitur ab immunditate sanguinis

sui,

ſui,Levit.12.7. לָא תִדְכֵּין Non eris munda, Jere.13. 27. קֳדָם יְיָ תִדְכּוּן Coram Domino mundi eritis, Levit.16.30. וְיִדְכּוּן Et mundi erunt, Numer.8.7. *Pahel,* דַּכֵּי *Mundare, Purificare, Purum habere vel pronunciare:* חֲלַף דְּדַכֵּיתִיךְ Pro eo quòd mundavi te, Ezech.24.13. *Particip. Infin. & Futur.* לְדַכָּאָה כִּגְבַר דִּמְצָרֵף וּמְדַכֵּי כַּסְפָּא וִידַכֵּי בְּנֵי לֵוִי Ad mundandum, ſicut vir qui conflat & purificat argẽtum, purificabit vos, Malach.3.3. *Alia forma Infiniti,* לְדַכָּיוּתֵיהּ Ad mundandum eum, Levit.13.7. לְדַכָּיוּתְהוֹן Ad mundandum eos,Num.8.7. לְדַכּוּתֵיהּ Ad mundum pronunciandum illud, Levit.13. 59. לְדַכָּיוּתָהּ Ad mundandum eam, Ezech.39.14. *Futurum,* אֲדַכֵּי יַתְכוֹן Mundabo vos, Ezech.36.25. תְּדַכֵּי יָתִי Mũdato me,Pſal.51.4. בְּמָא יְדַכֵּי טַלְיָא יַת אוֹרְחָתֵיהּ Quónam mundabit puer vias ſuas? Pſal. 119.9. *Ex Aphel Futurum,* וְאַדְכֵּי יַתְהוֹן Et emundabo eos, Ezech.37.23. *Ithpahel,* וְאִדַּכֵּיתִי מֵחוֹבְתִי Et purus ſum à peccato meo, Prov.20.9. דְּלָא אִדַּכֵּינָא מִנֵּיהּ Quòd non mundati ſumus ab eo, Joſ.22.17. *Particip.* דְּמִדַּכֵּי Quæ emundatur, Levit.14.28. אַרְעָא לָא מִדַּכְּיָא הִיא Terra non mundata eſt, Ezec. 22.24. וְהִיא מִתְדַּכְּיָא מִסּוֹבְתָהּ Et mundata eſt ab immunditia ſua, 2.Sam.11.4. *Imper. fœm.* הִדַּכַּי Immunis eſto, Hebr. הִנָּקִי, Numer.5.19. in T.H. *Futur.* וְאִדַּכֵּי Et mundabor, Pſalm.51.9. וְתִדַּכּוּן Et mundabimini, Ezech.36.25.

דְּכֵי דַּכֵּי *Purus, Mundus,* Levit.13. דְּהַב דְּכֵי Auro puro, Exo.25.11. כָּל עוֹפָא דְכֵי תֵּיכְלוּן Omnem avem mundam comedetis, Deuter.14.20. *Emphat.* בֵּין מְסָאֲבָא לְדַכְיָא Inter immundum & mũdum, Ezech.22.26. *Conſtr.* וּדְכֵי אִידַיָּא Et purus manibus ſuis, Jobi 17.9. *Fœmin.* בְּעִירָא דַּכְיָא Beſtia munda, Geneſ.7.2. וְיָת מְנָרְתָא דַּכִיתָא Et candelabrum purum, Exod.31.8. דִּמְתִילָא לְיוֹנְתָא דַּכִיתָא Quæ ſimilis es columbæ mundæ, Cantic.2.14. Meliùs legeretur רְכִיתָא Attritæ, à radice רְכַךְ. *Plur.* תַּרְתֵּין צִפְּרִין חַיִּין דַּכְיָן Duos paſſeres vivos mundos, Levit. 14.4. *Emph.* דַּכְיָתָא Mundas, Gen.27.15.

רכו · דְּכוּת · דְּכוּתָא *Purgatio, Purificatio, Mundatio:* תֵּתֵיב בִּדְם דְּכוּ Sedebit in ſanguine purificationis, Levit.12.4. *Cum Aff.* יוֹמֵי דְכוּתָהּ Dies purificationis ejus, Ibidem. בִּדְכוּתֵיהּ In emundatione ſua, Levit.14.32. לִדְכוּתֵיהּ Ad emundationem ſui, Ibid. v.23.

מְדַכּוּתָא *Idem,* Eſth.3.8. in Targ. ſec.

דִּכְתָּן *Caulæ,* Numer.32.24. in Jonathane eſt דִּירִין, unde alterum mendoſum videtur pro דִּירָן.

רְכַךְ *Unde geminatum* רַכִּיךְ *Conterere, Contundere:* רַכִּיךְ לְאַרְעָא חַיָּתִי Atterit in terram vitam meam, Pſal.143.3. *Futur.* יְרַכִּיךְ Conteret, Pſal.10.10. Hebr. יִדְכֶּה. *Ex Ithp.* וּמִתְרַכְּכִין Et conteruntur, Jobi 34.25.

רְכִיךְ *Contritum, Attritum:* Fœmin. רוּחָא רְכִיכְתָא Spiritus contritus, Proverb.17.22. Hebr. נְכֵאָה Attritus.

רכן רוֹכֶן *Suggeſtum, Suggeſtus,* ἀκροατήριον, *Locus excelſior in Templo aut Synagoga vel Scholis, unde peroratur, legitur, aut publica ſacra & ſolennia peraguntur:* בְּמִפְרְסֵיהוֹן יְדֵיהוֹן עַל רוֹכְנָא Cùm extendunt manus ſuas ſuper ſuggeſto, Num.6.23. in Jonath. קֳדָם רוֹכַן לֵוָאֵי Ante ſuggeſtum Levitarum, Ezech.42.12. עַל רוֹכַן קוּדְשָׁא Super ſuggeſto ſancto, Pſal.134.2. *Ex hoc Levitæ benedicebant populo, ut ex illo apparet:* וְקָיְמִין עַל רוֹכְנֵיהוֹן וּמְבָרְכִין לְעַמָּא Et ſtant in ſuggeſto ſuo, ac benedicunt populo, Cant.3.7. *Apud Talmudicos,* כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלשה עשה Omnis ſacerdos qui non conſcendit ſuggeſtum (quando ſcil. benedicit populo) transgreditur tria præcepta affirmativa, Sota fol. 38.2. רֵישׁ רוכנא *Caput ſuggeſti,* in Bava Baſra, fol. 21.1. Sic appellatus fuit ſecundarius præceptor in Scholis, qui diligentiùs obſervabat primarii doctoris aut profeſſoris publici doctrinam, eamque ab auditoribus repoſcebat, & ſecundò inculcabat. Capiebat autem pro eo labore mercedem à ſingulis, nec eligebatur, niſi auditores eſſent quadraginta & ampliùs. In Aruch ſcribitur eſſe Arabicum: הַלְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים עַל הָרוֹכֶן Levitæ canebant ſuper ſuggeſto, Amos 5.23. in Raſchi.

רָכוֹן *Locus elevatus in foco & cavus, cui ollæ imponuntur ſubjecto igne:* רכון שיש בו בית קבול קדירות Focus in quo eſt locus receptionis ollarum, Kelim cap.7. In Gloſſa ſcribitur, ſic dici, quòd ſit elevatus locus inſtar רוֹכֶן ſuggeſti.

רְכַן Vide ſuprà in רך.

רכם רוכום *Dux. Plurale,* תְּמָנַן רוֹכְסִין Octoginta duces, Cantic.6.7. עִם רוכְסֵי מַלְכָּא Cum ducibus Regis, Eſth.5.11. *Apud Talmudicos,* תנו לי רוכום אחר Date mihi ducem quendam, Gloſſa, שופט Judicem, Sanh. fol.39.1. מפיק רוכמין ומעייל רוכמין Ejicit duces, & introducit duces, h.e. deponit veteres, & novos in eorum locum aſſumit, Beres, rab. ſect.67. fol.53.2. & Medr. Koheleth fol.112.1.

רוכמות *Ducatus.*

רְכַסְמַנִי *Receptaculum, Conceptaculum. ſcil. aquarum. Eſt Græcum* δεξαμένη. Baal Aruch ſic citat ex Jelammedenu: *Accipe baculum,* Numer.20.8. *Ad aquas lenes deducit me,* Pſal.23. Quia puteus factus erat unicuique tentorio רְכַסוּמַנִי in conceptaculum aquarum, ne opus haberet quiſquam ſe fatigare, & aliunde aquam petere. Addit Baal Aruch explicationis loco; שביל היה עושה המים והיה הולך עד אהלו Semitam faciebat aqua, & ibat ad tentorium uniuſcujuſque. *Hinc ponunt Munſterus*

ſterus & Guido, רכסמן *Limes*, *Semita*, *Via.* Sed nec Baal Aruch, nec illi originem vocis intellexerunt. In meo tamen exemplari verba iſta hoc loco nòn reperio.

דוכסן. Hinc citat iterum Baal Aruch ex Jelammedenu; ואברהם זקן *Et Abraham erat ſenex*, Geneſ.24.1. וכן שלמה כיון שהזקין חולי דוכסן שנאמר ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו Et ſic Salomon cùm cõſenuiſſet, morbo affectus viſus eſt, ſicut dicitur; *Et fuit tempore ſenectutis Salomonis, uxores ejus inclinaverunt cor ejus*, 1.Reg.11.4. Nec iſtud exemplum reperio in meo exemplari. Guido explicat, *Petulans*, *Laſcivus*, *Effæminatus.*

דוכסוסטוס *Pergamenum*, *Membrana*, *vel certa Membranæ ſpecies. Tres enim numerant Hebræi ſpecies Pergameni*, גויל קלף דוכסוסטוס, de quibus ſic ſcribit Rabbi Moſes ben Majemon in הלכות תפילין cap.1. שלש עורות הן גויל וקלף ודוכסוסטוס Tres ſunt pelles, nempe גויל & קְלָף, & דוכסוסטוס. Quomodo? Accipiunt pellem beſtiæ aut animalis alicujus, & auferunt primò ab ea pilos, deinde ſaliunt eam ſale, poſtea aptant eam cum farinâ, gallâ & ſimilibus rebus pellem contrahentibus & indurantibus. Et hæc ſpecies vocatur גויל. Deinde accipiunt pellem poſtquam pilos ſuſtulerunt, dividuntque eam ſecundum craſsitudinem ejus in duo, (pro more coriariorum) ita ut fiant ex ea duæ pelles, una tenuis, quæ videlicet eſt verſus pilos, & altera craſsior, quæ eſt verſus carnem, haſque ſimiliter aptant ſale, farinâ, gallâ & ſimilibus; vocaturque tum ea pars, quæ verſus pilos erat קלף, altera verò quæ verſus carnem, דוכסוסטוס. Hæc Majemon. Idem ſcribitur planè in Schylchan Aruch par.1. numero 32. ſectione 7. Tephillin ſcribebant ſuper קלף, & Meſuſos ſuper דוכסוסטוס. Vide authores citatos, & Talmud Schabbas fol.79.2. Menach. fol.32. *Vocabulum eſt peregrinum. Poteſt deduci à Græco* διχάζω *In duo divido*, *quaſi* διχαστὸς, διχαστὸν, *Pellis diviſa in duo, ſecundum definitionem Hebræorũ: vel ex* δύο *&* ξεστὸς *vel* ξυστὸς, *quaſi dicas, Bis raſus, vel, utrinque raſus, ut ſic ferè idem ſit quod* παλίνξεστος, *vel* παλίμψηστος.

דכסוסיא *Eques urbis conductitius publicus, qui nomine magiſtratus huc illuc mittitur, cùm neceſſe eſt.* In Gemara, מאי דכסוסיא פרשא דמתא Quid eſt דכסוסיא? Eques urbis: in Megilla fol.27.1.

דְּכַר *Recordari, Meminiſſe, Memorem eſſe, idem quod* זָכַר *Hebr. Præt.* יַת צַדִּקֵי דְּכַר Juſtorum ſuorum recordatus eſt, Pſal.9.13. יְיָ דְּכַר יָתַנָא לְטַב Dominus recordatus eſt noſtri in bonum, Pſal.115.12. *Fœmininum, ex forma Pehil,* וְלָא דְכִירַת Et non recordata eſt, Thren.1.9. דְּלָא דְכַרְתִּנוּן Quorum non recordaris amplius, Pſal. 88. 6. in Neb. & Regiis: וְאִן דְּכָרִית Et ſi recorder, Job.21.6. *Participium cum Aff.* וּדְכַרְנָא יַת קְיָמִי Et recordor ego fœderis mei, Gen.9.15. *Plur.* כַּד הֲוֵינָא דָּכְרִין יַת צִיּוֹן Cùm eſſemus memores Tzijonis, Pſal.137.1. *Conſtruct.* וּלְדָכְרֵי פִּקּוּדוֹי Et iis qui recordantur præceptorum ejus, Pſal.103.18. *Paſsivum*, דְּכִיר קֳדָמוֹי Memoratur coram eo, Ibid.v.14. הֲווֹ דְּכִירִין Fuerunt memores, Zach.10.9. *Fœminin.* הֲוַת דְּכִירָא יְרוּשְׁלֵם Memor fuit Hieruſalem, Thr.1.7. *Infinitivus*, מִדְכַּר תִּדְכַּר Recordando recordabitur, Thren.3.20. *Futurum*, אִדְכַּר Recordabor, Pſal.77.4. אִדְכַּר עוֹבָדֵי אֱלָהָא Recordabor operum Dei, Ibid.v.12. בְּדִיל דְתִדְכַּר Ut recorderis, Deut. 16.3. *Cum Aff.* וְתִדְכְּרִנַּנִי Et recorderis mei, Jobi 14. v.13. לָא תִדְכְּרִין עוֹד Non recordaberis amplius, Jeſa.54.4. יִדְכַּר כְּעַן מַלְכָּא Recordetur nunc Rex, 2.Sam.14.11. בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן Ut recordemini, Numer.15.40. יִדְכְּרוּן נִסּוֹי Recordabuntur miraculorum ejus, Pſal.22.v.28. *Ithpehal Præteritum*, וְאִדְכַּר שִׁמְשׁוֹן יַת אִתְּתֵיהּ Et recordatus eſt Samſon uxoris ſuæ, Judic.15.1. לָא אִדְּכַרְתְּ Non es recordata, Jeſa.17.10. אִדַּכְרִית דִּינָךְ Recordatus ſum judiciorum tuorum, Pſal.119.52. אִין אִדְּכַרְתִּיךְ עַל דַּרְגְּשִׁי Si recordatus ſum tui ſuper ſtrato meo, Pſal.63.7. וְלָא אִדְּכַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Et non recordati ſunt filii Iſrael, Judic.8.34. לָא אִדְּכַרוּ יַת נִסָּא דִידֵיהּ Non recordati ſunt miraculi manus ipſius, Pſal. 78.42. *Imperativus*, אִדְּכַר כְּעַן Memento quæſo, 2.Reg.20.3. אִדְּכַר עֲנוֹי נַפְשִׁי Memento afflictionis animæ meæ, Thren.3.19. אִדְּכַר רַחֲמָךְ Recordare miſericordiæ tuæ, Pſal.25.6. *Futurum*, לָא יִדְּכַר עוֹד Non memorabitur amplius, Jerem.11.19. לָא יִדְּכְרוּן עוֹד Non memorabuntur amplius, Jerem.31.34. *Aphel Præteritum*, אִדְכַּר שְׁמִי Recordatus eſt nominis mei, Jeſa.49.1. *Participium*, יַת סוּרְחָנִי אֲנָא מַדְכַּר Peccatum meum ego commemoro, Geneſ.41.v.9. *Et ex forma Pahel*, מְדַכַּר חוֹבֵי אֲבָהָת רַשִׁיעִין Recordans peccatorum parentum impiorum, Exod.20.5. in Jon. *Infinit.* בְּדִיל לְאַדְכָּרָא שְׁמִי Ut memoret nomen meum, 2.Sam.18.18.

Apud Talmudicos, רַחֲמָנָא יִדְכְּרִינָךְ לִשְׁלָם *Deus miſericors recordetur tui ad pacem.* Sic olim alloquebantur & ſalutabant ægrotantes, Hebraicè, השם יפקדך לשלום Dominus viſitet te ad pacem, Schabbas fol.12.2. ואתא ר׳ עקיבא לאדכורידה Et venit Rabbi Akivah, ut eam (doctrinam) ipſi in memoriam revocaret, Avoda 46.2.

דְּכַר *Mas*, *Maſculus:* דְּכַר וְנוּקְבָא Maſculum & fœminam, Geneſ.1.27. דִּילֶדְתָּא לִדְכַר Parientis maſculum, Lev.12.7. *Plurale*, דִּכְרִין תַּקְדִּישׁ קֳדָם יְיָ Maſculos ſanctificabis coram Domino, Exod. 13.v.12.

Deinde דְכַר *est Aries:* יַת בְּשַׂר דִּכְרָא Carnem arietis, Exo.29.22. *Plur.* דִּכְרִין Arietes, Esræ 4.15. עֲלָוַת דִּכְרִין Holocausta arietum, Jesa.1.11. קֻרְבַּן דִּכְרִין Sacrificium arietum, Psal.66.15. חוּפָאַת דְּמַשְׁכֵי דִכְרֵי Tegumentum ex pellibus arietum, Exod.39.34. טוּרַיָּא מְפַזּוּ הֵיךְ דִּכְרִין Montes salierunt sicut arietes, Psal.114.4.

דְּכוּר *Masculus:* יַת כָּל דְּכוּרֵהּ Omnem masculum ipsius, Deut.20.13. *Plural.* דְּכוּרַיָּא Levit.21.1. in Jon. *Cum Affix.* כָּל דְּכוּרָךְ Omnes masculi tui, Exod.23.17. לְמִרְמֵי דְּכוּרֵיכוֹן בְּנַהֲרָא Ad projiciendum masculos vestros in fluvium, Jerem. 2.18. Ezech.16.5. In Zohar; בְּסִטְרָא דְּכוּרָא In latere masculi, col.152. in Genes.

דְּכוּרוּ *Ariolus*, Levit.20.27. pro Hebræo יִדְּעֹנִי in Onkelo. At Jonathan habet זְכוּרוּ. Malè Guido pro Hebræo אוב positum notaverat. Id enim transferri solet בִּידִין.

דָּכְרָן · דּוּכְרָן · דּוּכְרָנָא · דָּכְרָנָא *Memoria, Memoriale, Monumentum, Historia memoriæ causâ notata:* דּוּכְרָנָא דְּצַדִּיקֵי בְּרָכְתָא Memoria justorum benedictio, Prov.10.7. לְדוּכְרַן עָלַם יְהֵי זַכַּי In memoria perpetua erit justus, Psal.112.6. לְדוּכְרַן קְיָם עָלַם In memoriam pacti sempiterni, Gen.9.17. *Cum Aff.* וְיֵעוֹל דָּכְרָנִי קֳדָמָךְ Et veniat memoria mei coram te, 1.Sam.1.11. יְהוָה דָּכְרָנֵהּ Dominus memoriale ejus, Hos.12.5. הוּבַדְתְּ דָּכְרָנְהוֹן Perdidisti memoriam eorum, Psal.9.7. *Plurale,* דָּכְרָנַיָּא Res memorabiles, Esræ 4.5. חֲתִים בְּסֵפֶר דָּכְרָנַיָּא מְרוֹדִי Obsignata est in libro memoriarum defectio mea, Jobi 4.17. אַרְבְּעָה לֵילָוָן בְּסֵפֶר דּוּכְרָנַיָּא Quatuor noctes scriptæ sunt in libro Historiarum, Genes.12. v.42. in Jon. & T. H. דִּמְמַנָּא עַל דָּכְרָנַיָּא Qui præfectus est monimentis, id est, qui est à commentariis rerum memorabilium, Heb. הַמַּזְכִּיר, Græcè, ὁ ἀναμιμνήσκων, 2.Reg.18.18.

דָּכְרוֹנָה *Memoriale*, Esth.6.2.

דּוּכְרָנִיתָא *Fœmina.*

אַדְכָּרוּת *Memoria*, Psal.30.5.

אַדְכָּרָה *Memoriale, Suffimentum*, Levit.2.2. *Masorethæ sic vocant nomen Divinum* יְהוָה, *eò quòd Memoriale est Divinæ essentiæ, & quia Deus ipsemet Mosi dixit,* זֶה שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר וָדֹר Hoc est nomen meum in perpetuum, & hoc est memoriale mei in quamque generationem, Exod.3.15. Vide Clavem nostram Masorethicam, & infrà in זכר.

דכר *Vermiculosum:* עִנְבִין דכרין Uvæ vermiculosæ, Glossa ענבים שהתליעו Nasir 34.2.

דלא דְּלֵי · דְּלָה *Haurire, Exhaurire, Extrahere: Levare, Elevare, Efferre, Evehere, Tollere, Sustollere, ut Hebr. Præteritum cum Infinit.* מִדְלָא דְלָא לָנָא Hauriendo hausit nobis, Exod. 2.19. דְּלֵיתֵיהּ Exculi, Extraxi eum, Exod. 2.10. in Targ. Hierosol. דָּלוּ אַבְנָא וּמַשְׁקִי מַיָּא Hauriunt, id est, hauriendo evehunt lapidem, & potat sive elicit aquam, Esth. 1.3. in Targ. sec. *Participium,* דְּלָן עֲלָוֵי אוּנְקְלָוָן דִּכְסַף Elevatæ super uncinis argenteis, Esth.1.6. *Futurum,* גַּבְרָא דְּמִתְבַּיַּן יִדְלְיֵהּ Vir qui intelligens est, exhauriet illud, Prov.20.5.

Apud Talmudicos: לא ידלה מן התחתונה וישקה את העליונה Non hauriet ex area superiori, ut irriget superiorem, Moed katon fol.4.1. דלין לירקות כדי לאוכלן Hauriunt (aquas) pro oleribus, ut comedant ea, Ibid. לא הוה לן לדלויי לן רישא מניה Non poteramus attollere caput coram ipso, Moed katon fol.25.1. *Proverbium,* אִי דָּלֵית דִּוְרָא דָּלֵינָא וְאִי לָא לָא דָּלֵינָא *Si portaveris onus, portabo & ego: si verò non, nec portabo ego*, Bava kama fol. 92.2. Sensus; Si socius operæ vel negotii fueris, æquas vires jungemus; sin minus, solus periculum aut damnum non subibo, vel tuâ causâ laborabo. Aliud; אִי לָאו דָּלֵינָא חַסְפָּא לָא מַשְׁכַּחַתְּ מַרְגָּנִיתָא תוּתֵיהּ *Si non elevassem ego testam, non invenisses tu margaritam sub ea.* Hoc in Talmud Hierosolymitano Maaseroth in fine sic effertur; מִן דִּגְלִית לָךְ חַסְפָּא אַשְׁכַּחְתְּ מַרְגָּנִיתָא *Posteaquam tibi revelata vel monstrata est testa, invenisti margaritam.* Usurpari potest de eo, qui laborem aliquem sustinet, cujus fructum percipiunt alii: vel etiam de eo, qui primus glaciem aliqua in re frangit, vel quippiam invenit. *Ex Pahel* דַּלִּינְהוּ לְכַתְפֵיהּ Elevavit eas (vestes) super se, id est, super humeros, Taanith folio 23.2. המדלה את הגפן על האילן Qui elevat vitem super arborem, Kilaim cap.6. *Imperativus,* דל דפנות Tolle tabulas, Succa in princip. Item, דל מניהו עשרים ותרתין Tolle, Aufer abeis viginti duo: ומשו להון תלתין ותלת Et remanebunt ipsis triginta tres, Sanh. 103.1. דל חד קרא לגופיה ומשו להו ג׳ Aufer unum versum pro substantia ejus, & remanebunt ipsis tria. *Ithpehal* אִדְּלִי, *cujus usus in Adagio Talmudico,* אִדְּלִי יוֹמָא אִדְּלִי קְצִירָא *Quum attollitur dies, tollitur morbus*, Bava bathra fol.16.2. Sensus; Oriente sole, minuitur morbus aut dolor, ubi alterum אדלי sensum habet à דלל, Attenuatur, minuitur. Causa ibidem redditur ex R. Simeonis Jochaidis sententia, qui dixerat: Lapis pretiosus suspensus fuit in collo Abrahami patriarchæ, quem cùm aspiceret ægrotus, mox sanabatur. Cùm autem ex hoc mundo discederet Abrahamus Patriarcha, suspendit Deus lapidem istum in Sphæra solis. Hæc ibi. Inde ergo ortum fuit adagium istud, quòd ægrotus Solem aspiciens, vel sanetur, vel leviores dolores experiatur, & sole decumbente, morbus & dolores augeantur. Hic autem fortè est iste Lapis, quem

quidam

quidam tam anxiè quærunt, alii ſe habere gloriantur, quo ſanari poſſunt omnes morbi. *Aphel,* הִדְלָה עָלֶיהָ אֶת הַגֶּפֶן Si ſuſpenderit ſuper illud vitem, Succa fol.9.2.

דלי *Urna, Situla, Hebraicè. Pro eo in Targum eſt* דוּל, ut ſuprà ſuo loco notatum. *Apud Aſtronomos porro eſt Aquarius, ſignum cæleſte.*

דָלִית *Vitis arbuſtiva, ſive Pergulana, in altum ſuſpenſa, apud Talmudicos. Talis formæ in Scriptura ſunt,* חֲנִית · שְׁבִית בְּרִית *& ſimilia. Perperam alii notarunt* דלית*: nam cum Joth ſemper in Gemara legitur, & eſt à* דלה. *Unde &* דָלִיּוֹת *Propagines, Heb. Jerem.11.16.* Talmud. בדלית ובדקל מוריד ומחלק לעניים De vite arbuſtiva & palma paterfamiliâs decerpit, & diſtribuit pauperibus, loco ſcil. פאה, Peah cap.4. דלית המודלית על תאינה Vitis elevata vel ſuſpenſa ſuper ficum, Kerith. fol.15.1. אין מביאין מן הדליות Non adducunt uvas ex vitibus jugatis, Kilajim cap.7.

דַלָּאִין *Hauſtores, qui aquas hauriunt ad potandum gregem, & irrigandos agros:* אריתא דדלאי Foſſa, rivus hauſtorum, Kama fol.61.11. unde ſcil. aquam hauriebant ad irrigandum agros: דלאי דדלו דוולא Hauſtores qui hauriunt aquas, Jevam. fol.97.2.

דלוי *Elevatio, Sublatio: Hauſtus:* Proverbiale, אַגְרָא דְהֶסְפְּדָא דלוי *Merces planctus eſt elevatio, ſcilicet vocis*, juxta illud decantatum in Scriptura: *Et ſuſtulit vocem ſuam & flevit*, Berach. fol.6.2. Scribitur illic דלוי, quod formam habet Infiniti Talmudici in hoc Verborum genere דְלוּי. Infinitum autem pro Nomine ſumi, uſitatum: בולי עלמא דלו תְלָתָא דְלָוְתָא Omnes hauriunt tres hauſtus; quando ſcilic. hauritur aqua ad irrigandos agros, ut olim in uſu, Gittin folio 74.2.

מִדְלָא *Erectio, Elevatio*, Talm. דרגא דמדלא לא לינחיה איניש אריקלא Scalam erectionis, id eſt, longam & gravem, non ponet homo ad arborem, Schabbas fol.155.1. Facilè enim labaſcunt tales ſcalæ. *In Aruch in litera Aleph legitur* דרגא דאמדלא, *ex quo Munſterus pravè interpretatur* אמדלא *Scalam.*

דלב דלוב · דוּלְבָא *Caſtanea arbor, juxta Hebræos recentiores, quos ſecutus Fagius*, Geneſ.30. v.37. *pro Hebræo* עַרְמוֹן. *Druſius vult, Platanum ſignificare, idq́; probat ex lingua Arabica, in qua Dulb Platanum ſignificat. Vide eum in Geneſ. c.81. Conſentiunt cum ipſo LXX.* Legitur in Talmud in Roſch haſchanah fol.23.1. ubi in Gloſſa explicatur *Caſtanea*, & in Succa fol.32.2. In Kethubh. Hieroſol. fol.31. col.4. explicatur Hebræum עַרְמוֹנִים, per דולבי.

דולבקי Vide infrà in דלף.

דלג דְלַג *Tranſilit, Subſilit, Exſilit, Saltavit. Rabbini ajunt, eſſe Saltare, uno pede terræ impoſito, altero elevato,* קָפַץ utroque pede ſublato ſaltare: וְדַלְגֵיהּ Et exſilire fecit eum ex carcere, eduxit eum, Gen.41.14. in Jon.

דִלּוּג *Tranſitus; Tranſilitio, Exſilitio, Saltatio.* Uſum hujus vocis in Maſora vide in Clave Maſoræ cap.5.

דְלַח *Pavere, Expaveſcere, Formidare, idem quod* דְחַל, *de quo ſuprà. Uſurpatur autem in Targum pro Hebræo* פָּחַד. *Præteritum,* דְלוּחָא דִלְחִית Pavor quo expaveram: מָה דְדַלְחִית יִיתֵי לִי Quod formidaveram obvenit mihi, Job.3.25. דְלַחוּ דְלוּחָא Timuerunt timore: *Infinitivus,* דְלִית בְּהוֹן צְרִיךְ לְמִדְלַח In quibus nulla erat neceſſitas ad timendum, Pſal.53.6. Vide etiam infrà in זלח. *Futurum,* מִמָּן אֶדְלַח A quo formidabo? Pſal.27.1. *In Pahel,* סַגְעֵי אֵבָרַי דַלִּיחַ Multitudinem membrorum meorum pavere fecit, Jobi 4.14. *Aphel,* דְמַדְלַח לִבֵּיהּ תְּדִירָא Qui pavére facit cor ſuum jugiter, Prov.28.14.

דְלוּחְיָא דלוחא *Pavor, Formido:* יַחְדֵי לִדְלוּחְיָא Gaudet ad pavorem, Jobi 39.25. Regia דְלוּחָא, & ſic etiam aliâs: כַּד יֵיתֵי דְלוּחְיָא עֲלֵיכוֹן Quum venerit pavor ſuper vos, Prov.1.26. וּדְלוּחָא לְיָדְעַין לִי Et formido iis qui cognoſcunt me, Pſal.31.12. *Cum Aff.* כַּד יֵיתֵי בִּשְׁלְיָא דְלוּחֲיכוֹן Cùm venerit derepentè formido veſtra, Prov.1.27. *Plurale,* קָל דְלוּחַיָּא Vox pavorum, Jobi 15.21.

דְלִיחַ *Pavidus, Timidus,* δειλός.

דלט דֵילָטוֹר *Delator, Accuſator, Detractor, Proditor. In Targum Jobi uſurpatur ſæpè pro Hebræo* חָנֵף *Hypocrita:* חֶדְוַת דֵילָטוֹר עַד שַׁעְתָּא Gaudium delatoris ad horam (durat,) Job.20.5. וְסִבַר מִדֵילָטוֹר תְּהוֹבֵד Et ſpes à detractore peribit, Job.8.13. לָא קֳדָמוֹי דֵילָטוֹר יֵיעוֹל Non in conſpectum ejus delator veniet, Jobi 13.16. זַכַּאי עַל דֵילָטוֹר יִתְגַּבַּר Innocens contra delatorem prævalebit, Jobi 17. v.8. אֲמַר חִוְיָא דֵילָטוֹר עַל בָּרְיֵיהּ Dixit ſerpens delator contra creatorem ſuum, Geneſ.3.4. in Jon. meliùs eſſet דילטוריא *Calumnias*, ſubſtantivè, ut mox in Ber. rabba. *In Gemara,* וכי דילטור אני לך Num proditor tuus ego ero, Sanhed. fol.43.2. *Plurale;* דילטורין שהיו בימי שאול Detractores qui fuerunt tempore Saulis, R. Salom. Pſal.4.5. שלא היו ביניהם דילטורין Quia non fuerunt inter eos delatores, Deuter. rabbah ſect. שופטים.

דילטוריא *Detractio, Calumnia:* אומר דילטוריא על בוראו Dicebat calumnias contra creatorem ſuū, Ber rab ſect.19. Gloſſa, רכילות.

דלך דִלְכַן *Sin minus, Si non, quaſi* דְאִם לֹא כֵן *Si non ſic; ex dialecto Hieroſolymitana:* אמר ליה אכול דלכן אנא קטילנא לך Dixit ipſi, comede te, ſin minus, occidam te, Talm. Hieroſol.

Schevi[illegible]

Scheviit cap. 4. fol.38. col.1. Vide & in Jevamoth cap.4. fol.6. col.1. Schab. fol.16.2.

דִלְבּן · דִּילְבּן *Vester*; idem quod דִּי לְכֹן, id eſt, אֲשֶׁר לָכֶם.

דָּלַל *Attenuari*, Hebraicè: Item *Minuere*, *Detrahere*, *Subtrahere*, *quomodo Arithmetici eo verbo utuntur*: ut, דל מניהון עשרים ותרתין פשו להו תלתין ותלת Subtrahe ab eis (ab annis 55.) viginti duos, reſidui manebunt triginta tres, Sanhed. fol.103.1. *Hinc formatur Verbum in Pihel geminatâ primâ literâ radicali*, דַּלְדֵּל *Attenuare*, *Debilitare*, *Infirmare*, *Imminuere*, *Diminuere*. In *Hithpahel*, נִדַּלְדַּל vel נִתְדַּלְדַּל *Attenuari*, *Languidum eſſe*, *Luxari*, *Dependere ut ea quæ luxata ſunt*: *Participium Pyhal*, מְדוּלְדָּל *Languidum*, *Pendulum*: האבר והבשר המדולדלין Membrum & caro languentes ſive dependentes, Cholin fol.129. זקן ושערו מדולדל Barba & pilus ejus dependens, ſcil. præ longitudine, quando diu non fuerunt raſi, Bechor. fol.35.1. אבר המדולדל בבהמה Membrum pendulum ſive languidum, aut luxatum in beſtia, Kerith. fol. 15.1. צפורן מדולדלת Unguis pendulus, Mikvaos cap.9. In Sota fol.9. col.2. ad Judic. 16. 4. *Et nomen ejus erat* דְּלִילָה *Dalila*: אלמלא לא נקרא שמה דלילה ראויה היתה ליקרא דלילה שדלדלה את כוחו דלדלה את לבו דלדלה את מעשיו Niſi nomen ejus fuiſſet Dalilah, digna tamen eo fuiſſet: nam debilitavit robur ejus, (Samſonis) debilitavit cor ejus, debilitavit opera ejus: *In Aphel* אַדֵּל *Attenuare*: vel, *Extrahere*, *Evellere*, *ut ſic conveniat cum* דְּלָה *ſuprà*. Hinc eſt, הַמֵּדַל בִּגְפָנִים Qui attenuat in vitibus, vel, Qui extrahit vites, Peah cap.7. & 3. Sic הַמֵּדַל בְּזֵיתִים Qui extrahit oleas, Scheviith cap.4. Quando nempe vites vel oleæ aut aliæ arbores nimis ſtipantur & condenſantur, tum ſolent intermediæ vel viliores extrahi, eradicari, vel abſcindi, ut cæteræ tanto meliùs & commodiùs creſcere queant. Et qui hoc facit vocatur hîc הַמֵּדַל *Attenuator*, *Attenuans*: vel *Extractor*, *Extrahens*, *Evellens*. *In quibuſdam libris ſcribitur* המידל, *cum Jod*, *ſed ſine ratione. Munſterus*, *Guido & alii* מ *faciunt radicale & ponunt*, מָדַל *Extraxit*, *Evulſit*.

דִּלְדּוּלִין *Tori*, *partes corporis toroſæ & pendulæ*: בעלי הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה Toroſi vel toroſæ partes in homine deformes ſunt, in beſtia rectæ, ſive, pulchræ, Bechor. fol.45.2.

דַּלּוּת *Tenuitas*, *Paupertas*. *Opponitur ipſi* עֲשִׁירוּת *Opulentia*.

דַּל *Tenuis*, *Attenuatus*, *Exhauſtus viribus & facultatibus*. *Fœmininum plurale*, דַּלּוֹת *Tenues*, *Attenuati*: unde apud Rabbinos, דַּלֵּי דַלּוֹת *Tenues tenuium*, id eſt, ſummè attenuati, pauperrimi homines, Horajoth fol.9.1. Kerith. fol. 10. *Sic Hebraicè legitur*, וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ *Et ex tenuitate terræ*, ex tenuibus & pauperrimis de plebe, 2.Reg.25. v.12. *Sic in Targum*, וְדַלַּת עַמָּא Et tenues populi, id eſt, pauperes plebis, Cantic. 7.5. Nam דַּלַּת eſt plurale fœmininum conſtructum, quod perperam ab aliis ſcribitur דַּלַּת per Pathach in fine.

דְּלִיל *Filum tenue*, *Filatum*, *quale Peniculus vel Peniculamentum textorum*, *quomodo Hebraicè ſumitur* דַּלָּה, Jeſ.38.12. *In Gemara*, הָיָה דְלִיל קָשׁוּר בְּרַגְלָיו Si fuerit filum alligatum pedibus ipſorum, Bava kama cap.2. initio, id eſt, impedimentum filatum pedibus gallinarum adhærens.

דּוּלֵי *Linum rude*, *nondum fractum*: יתב בשוקא וסתר דולי Sedebat in platea & frangebat linum, Cholin fol.60.1. *R. Salomon exponit Gallicâ voce* אשקנייש. Baal Aruch ſcribit Arabicè Manipulos lini vocari דְּלִיל.

מְדַל Vide ſuprà in Verbo.

דלם דִּלְמָא *Ne*, *Ne forte*, *Ut ne*, *Ut non*: דִּלְמָא יוֹשֵׁיט יְדֵיהּ Ne forte extendat manum ſuam, Geneſ.3.22. Heb. פֶּן. Item *Num*, *An*? דִּלְמָא סָיֵם בַּר נָשָׁא Num ponet homo ignem in ſinum ſuum, Heb. הֲיַחְתֶּה Prov.6.27. אוֹ דִּלְמָא Num forte, Num ibit homo ſuper prunas ignis, v.28. Heb. אִם יְהַלֵּךְ. Item, *Forſan*, *Fortè*, *Si forte*, ut, דִּלְמָא אִתְקַבְּלַת אַגְרָא דְמִצְוֹתַי בְּעָלְמָא הָדֵין Forſan accepi mercedem præceptorum meorum in mundo hocce, Geneſ.15.1. in T. Jon. & Hieroſ. דִּלְמָא יִטַּר לָנָא דְּבָבוּ יוסף Fortè ſervabit nobis inimicitiam Joſeph, Geneſ. 50. v.15. Hebr. לוּ. *Sic etiam ſumitur apud Talmudicos*, *qui ſcribunt* דילמא.

דְּלָם vel דֹּלֶם *Vitium*, *Defectus*: In Gemara, שמלאכתם נאה ואין בה דלם Quòd opus ipſorum eſſet pulchrum, nec eſſet in eo vitium, Peſachim fol. 57.1. Gloſſa דלם, id eſt, דופי *Vituperium*, *Probrum*. *In Aruch ſcribitur* דלוס *per Samech in fine*, *quod poſſit eſſe Græc.* Δόλος, *Dolus*. *In Aruch MS. notatur*, דופי *Arabicè dici* דלס. *Sic ponit Schindlerus*, דלאס *deles Falſitas*. *Ergo verior lectio per Samech in fine*.

דַּלְמַטְיָא *Dalmatia*, *Regionis nomen*.

דַּלְמַטִיקִין *Dalmaticum*, Veſtis *Dalmata*, *Dalmatica*: Kilaim cap. ult. Hebræi exponunt בָּתֵּי שׁוֹקַיִם *Domus*, i.e. *Tegumenta crurum*, *Caligæ*, *Femoralia*, *vel*, *Tibialia lanea*. De *Dalmatica veſte* legitur quoque apud Latinos ſcriptores. Vide Lexicon Martinii, & Cælium Rhodig. Lect. Antiq. lib.16. cap.10. Epiph. lib.1. cont. Hæreſ. cap.15.

דַּלְמַנְיָא. *Guido hîc poſuerat pro Veſtimento*, *ſed erravit*: *nam* ד *&* ל *ſunt literæ ſerviles*. *Vide* מָאן.

דלן דילנית *Species ornamenti cujuſdam*: אוטרית מלכתא

סלכתא חלנית חלה, Talmud, Hierosl. Bava mezia cap.2.

דלם דלום Vide paulo antè in דלם.

דְלוּסְקְמָא *Saccus, Loculus, Arca, idem quod* גְלוּסְקְמָא*, de quo in* גלס. *Apud Talmudicos*, יוצא בִּדְלוּסְקְמָא Exit cum feretro, Moed katon fol. 24.2. id est, בארון Cum loculo, arca, vel capsa mortui. *Item*, מאי דלוסקמא אמר רבא בר שמואל טליקא דסבי Quid est Deluskema? dixit Rabba filius Samuelis: Saccus senum, scilicet in quo senes supellectilem suam recondunt, ut eò citiùs reperire possint, cùm necesse est: in Bava Metzia fol. 20.2. Baal Aruch in גלסק legit טליקא דסקי. Legitur idem in Gittin fol. 28.1. דלוסקמי ספרים Sacculi librorum, Megilla fol. 26.2.

דלע דְלַעַת *Cucurbita*: דְלַעַת יְוָנִית Cucurbita Græca, מצרית Ægyptiaca, Kilaim cap.1. דלעת הרמוצה Cucurbita incinerata, vel adusta & acerba, Kilaim cap.5. *Plur.* דלועין Cucurbitæ, in Tractatu Schebhiith passim: הדלועין שקיימן לזרע Cucurbitæ ad semen perstantes, Schebhiit cap. 5.

מִדְלָעוֹת *Cucurbitaria*, ut מִקְשָׁאוֹת *Cucumeraria*, Schebiith cap.2. Locus ubi servantur cucurbitæ.

דָלַף *Stillare, Destillare, Perstillare. Participium*, היך דִלְפָּא וְדָלֵף תִּגְרֵי אִתְּתָא Sicut stillicidium quod stillat, sunt litigia mulieris, Prov. 19.13. ubi Veneta דְלְפָּא, pravè. *Apud Talmudic.* עיניו דומעות ודולפות Cujus oculi lachrymantur & stillant, Bechoroth fol. 44.1.

דִלְפָּא *Stillatio, Stillicidium, ut in præcedenti loco*, & Proverb. 27.15. ubi Veneta דְלְפָּא. *Hinc quidam deducunt* δελφύα, δελφὺς, *Vulva, Matrix, quòd ibi sit stillicidium urinæ, ut &* שפכה *Hebræis dicitur Membrum viri, ab Effusione urinæ & seminis genitalis.*

בית דלפה *Domus stillicidii*: alii, *Domus conjunctionis*, qui deducunt à לפא vel לפף, Middoth cap. 4. Vide notas Viri Cl. Constantini l'Empereur.

דַלְפָּן · דולפן *Lippus, qui stillantes habet oculos*: דאכלה תחלי הוו לה בני דולפני *Quæ comedit dactylos immaturos, ei erunt liberi lippi*, Kethubhos f.60.2. id est, quorum oculi perpetuo humore stillant, quasi lachrymantes sint.

דולְפִנִין *Delphines.* In Gemara, הדולפנין פרין ורבין כבני אדם מה דולפנין אמר רב יהודה בני ימא Delphines fœtificant & multiplicantur sicut homines. Quid sunt דולפנין Delphines? Raf Jehudah dixit, Filii maris, Bechor. fol.8.1. Glossa, *Filii maris* sunt pisces, qui mediâ parte habent formam hominis, & alterâ parte formam piscis, vulgò *Sirenes. Sed etymologia docet esse* Delphines *potiùs quàm* Sirenes. Et sic de Delphinis scribit Gesnerus in Historia Aquatilium: *Coëunt Delphini supinis partibus admotis mutuis amplexibus inhærentes, & hominum more.* Oppianus lib. 1. ἁλιευτικῶν: Δελφῖνες δ' ἄνδρεσσιν ὁμῶς γάμον ἐκτελέοντες, hoc est, *In faciem versi dulces celebrant hymenæos Delphines, similes hominis complexibus hærent. Id quod à me aliquando in mari nostro spectatum est.* Hæc Gesnerus & Oppianus, quæ traditioni illi Talmudicæ conformia. In ספר שערי שמים (uti in מחיר יין, qui est Commentarius in libellum Esther, adducitur fol.21.3.) scribitur: הדגים יש להם חוש השמע והמופת צידת דולפני כי כשיצודו אותם הדייגים יכו על המים במקלות ועושין רעש גדול במים ובקול הרעש ההוא יתבהלו וישתממו ונראו כמתעלפים, id est, *Pisces habent sensum auditus, quod patet ex captura Delphinorum. Nam cùm piscatores eos capiunt, baculis percutiunt aquas, & magnum excitant strepitum, quo strepitu territi & attoniti redduntur, ut quasi defecti viribus, ac in deliquio conspiciantur.* Desumptum hoc videtur ex Aristotele, qui lib. 4. de Histor. Animalium cap. 8. de captura Delphinorum ita scribit: *Audire tamen, atque olfacere pisces palàm est: sonos enim immodicos, ut triremium remigia, fugere visuntur. Itaque fit ut facilè intra stabula sua capiantur. Nam etsi externus strepitus parvus est, iis tamen, qui demersum in humore suum auditum habent, æquè omnibus ingens, molestus, gravisq; occurrit. Quod certè vel in delphinorum captura evenit. Cùm enim piscatores repente alveis universum circumdederint gregem delphinorum, inde obstrepentes in mare, efficiunt ut territi erumpant universi in littora, capianturq;, tentato, gravatoq; capite, præ strepitus inflicti nimietate.*

דְלוּפְקִי · דולפקי, *&* per ב in medio, דולבקי *Abacus, Tabula, Mensa Delphica, in qua in triclinis pocula, vasa, cibi, & fructus mensarum primum apponuntur*, Ein anrichte: שעל הדולבקי מותר Quod est super abaco, licitum est, ע״ז cap. 5. in Mischna. Aliquoties in hac Mischna repetitur & per ב scribitur. Sic quoque in Menachot fol. 96.2. ubi Glossa, פלרישמור של עץ ואוכלין עליו. At in Kelim cap.22. השלחן והדולפקי Mensa & abacus. Sic in Chagiga fol. 26.2. ubi in Glossa explicatur, כסא שמתקפל ומכוסה עור Solium quod duplicatur, complicatur, & pelle tegitur. In Schemoth rabbah sect. 43: Simile hoc est Regi, qui ingrediens domum suam, invenit uxorē suam מגפפת לדלפקי amplexantem abacum, &c.

דָלַק *Ardere, Flagrare, Accendi, Succendi: Fervidè, ardenter persequi & insectari, ut Hebraicè. Præteritum*, וּדְלֵקַת אִשְּׁתָא בִּסִיעַתְהוֹן Et exarsit ignis in cœtum ipsorum, Psal.106.18. *Participium*, נוּר דָלֵק Ignis ardens, Dan.7.9. דָלְקָא מִבְּעֵרָה

Succensa à verbo ejus, 2. Sam. 22. 9. דְּלַקַא יְדְלַק בְּאֶשָּׁתָא רוּגְזֵיה Ne fortè accendatur sicut ignis, ira ejus, Amos 5. 6. *In Aphel*, אַדְלֵק *Incendere, Succendere, Comburere: Præteritum*, אַדְלִיק בּוֹצִינְהָא Accendit lucernas ejus, Numer. 8. 3. עַל טוּרַיָּא אַדְלִיקוּ יָתָנָא Super montes persecuti sunt nos, Thren. 4. 19. אַדְלִיקוּ בְנוּרָא בֵית מַקְדְּשָׁא Combusserunt igne domum sanctuarii, Psal. 74. 7. *Participium*, חֲמַר אוֹנְסָא מַדְלִיק לְהוֹן Vinum rapinæ incendit eos, Jesa. 5. 11. *Infinitivus*, וּבְאַדְלָקוּת Et in accendendo, Exod. 30. 9. בְּאַדְלָקוּתָךְ יָת בּוֹצִינַיָּא In accendendo te; Cùm accenderis lucernas, Numer. 8 2. Exod. 30. 8. לְאַדְלָקוּתֵיהּ עַל חוֹבוֹהִי Ad comburendum eum propter peccata sua, Eccles. 9 14. *Futurum*, תַּדְלִיק הֵיךְ אֶשָּׁתָא חֵמְתָךְ Accendes veluti ignem excandescentiam tuam, Psal. 89. v. 47. תַּדְלְקוּן בְּרוּגְזָא Persequeris eos in ira; Thren. 3. 66. *Ex Ithpehal Præt.* אִתְדְּלָקוּ בִּירְנְיָתָהָא Incensa sunt palatia ejus, Jerem. 51. 30. *Apud Rabbinos*, עֵץ הַקָּטָן מַדְלִיק אֶת הַגָּדוֹל *Lignum parvum accendit majus*, Taanis fol. 7. 1. Præceptor à discipulo quoque discit. Minores sæpè acuunt majores & doctiores. Vide locum citatum.

דְּלַק *Ardor:* שַׁעַר הַדֶּלֶק Porta ardoris, Middoth cap. 1. Porta erat in templo, per quam inferebant ligna, ad accendendum ignem super altari.

דְּלֵקְתָּא *Incendium:* דְּאַדְלִיק יָת דְּלֵיקְתָא Qui incenderit incendium, Exod. 22. 6.

הַדְלֵיקָא *Idem*, Esth. 3. 8. in Targ. sec.

דַּלֶּקְתָּא *Febris ardens*, Deuter. 28. 22. Hebr. דַּלֶּקֶת.

הַדְלָקָה *Accensio, Incensio:* הדלקת הנרות לשבת Accensio candelarum ad sabbathum. Apud Thalmudicos: *Propter tria peccata mulieres moriuntur tempore partus*, על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר 1. *Quòd non sunt satis cautæ de impuritate sua menstrua*, 2. *de placenta farinacea* (in coctura vel pistura panis) 3. *de incensione lucernæ sive luminis Sabbathini*, Schabbas cap. 10. in Mischna.

דלר דַּלְרָיָא *Morbi genus, Delirium:* vel *Dolor. In Aruch parvo explicatur Germanicè* גרעפצן Greyßen. *Munsterus explicat pluraliter, Dolores, Infirmitates.* In Gemara est singulare. Nam dicitur; Qui sedendo officium lecti exercet, eum corripit dolor אחוזו דלריא, Gittin folio 70. 1. Vide ibi ulterius: Alibi, שלא יהי אחד מהן גוסה דולריא אחוזו Ne quempiam ex illis corriperet גוסה דולריא. Pro גוסה alii legunt גוסה, Jalkut in Leg. fol. 240. col. 3. Medrasch Echa cap. 3. 39.

דלת דֶּלֶת *Porta, Janua*, Heb. *Hinc Proverb. apud Talmud.* דֶּלֶת הַנְּעוּלָה לֹא בִמְהֵרָה תִּפָּתֵחַ *Janua repagulata non citò aperitur*, Bava kama fol. 80 2. דלת אלמנה Janua vidua, hoc est, quæ unicam tantùm habet valvam.

דם דְּמָא *Sanguis: Reatus sanguinis:* קָל דַּם זַרְעָן Vox sanguinis seminum, Gen. 4. 10. דְּיֵשׁוֹד דְּמָא Qui effuderit sanguinem, Genes. 9. 6. דְּמָא יִתְחַשַּׁב Sanguis reputabitur viro illi, Levit. 17. 4. וְדַם זַכֵּי Et sanguinem innocentem, Jerem. 7. 6. נְפַשׁ בִּסְרָא בִּדְמָא הִיא Anima carnis in sanguine est, Levit. 17. 11. לִדְמָא In sanguinem, Exod. 7. v. 20. מִדְּמָא דְּתוֹרָא De sanguine juvenci, Levit. 16. 18. *Cum Affix.* לָא יִתְּשַׁד דְּמִי Ne effundatur sanguis meus, 1. Sam. 6. 20. מַה מָּמוֹן בִּדְמִי Quænam pecunia est in sanguine meo? Psal. 30. 10. מִדְּמָךְ De sanguine tuo, Ezech. 32. 6. וּדְמֵיהּ Et sanguinem ejus, Ezech. 33. 6. וְיִשְׁתְּפֵךְ דְּמְהוֹן Et effundetur sanguis eorum, Tzephan. 1. 17. וּדְמֵיהוֹן Et sanguis ipsorum, Jud. 9. 24. לִדְמְהוֹן כָּמְנִין Sanguini eorum insidiantur, Prov. 1. 18. מִדְּמְהוֹן A sanguine ipsorum, Jesa. 34. 3. יָת דְּמְכוֹן Sanguinem vestrum, Gen. 9. 5. וְיָת דְּמַהּ Et sanguinem ejus, Numer. 19. 5. *In Jonathane in Legem, Targum Hierosolymitano, in Targum item Psalmorum sæpiùs legitur* אִדְמָא · אִידְמָא · אִידַם · אֲדַם, vel אֲדַם: ut, וְאִדְמָא זַכָּאִי Et sanguinem innocentem, Psal. 79. 3. וְיִתְהַפְּכוּן לְאִדְמָא Et conversæ sunt in sanguinem, Exod. 7. 17. דְּיֵיכוּל כָּל אֲדַם Qui comederit ullum sanguinem, Levit. 7. 17. פַּלְגוּת אֲדַם Mediam partem sanguinis, Exod. 24. 6. לָא תַחְפֵּין אִדְמִי Ne operias sanguinem meum, Jobi 16. 18. שְׁדוֹן אִדְמְהוֹן Effuderunt sanguinem eorum, Psal. 79. 3. *Apud Talmudicos:* כָּל אִשָּׁה שֶׁדָּמֶיהָ מְרוּבִּין בָּנֶיהָ מְרוּבִּין *Cujuscumque mulieris sanguis (menstruus) plurimus est, ejus liberi multi sunt*, Nidda cap. 9. in fine: שְׁפִיכוּת דָּמִים *Effusio sanguinis, Homicidium:* דם תהי אחריתי Sanguis erit finis meus, id est, הריני מת Ecce ego moriar, Rosch haschana fol. 21. 1.

דְּמִין *Pecuniæ, Nummi, Pretium:* מִזְבַּן אֶזְבַּן מִנָּךְ בִּדְמִין Emendo emam à te pro pecuniis, Hebr. במחיר pretio, 2. Sam. 24. 24. וַאֲלִיפוּ בְּלָא בִדְמִין Et discite absque pretio, Jesa. 55. 1. קִיסָנָא בִּדְמִין יֵיתוֹן Ligna nostra pro pecuniis veniebant, Thr. 5. 4. בִּדְמִין יַקִּירִין Pretio magno sive caro, בִּדְמִין זוֹלִין Pretio vili, Deuteron. 20. 68. in Jon. *Construct.* וַהֲוָן דְּמֵי דִכְתוּנָא Eratq; pretium tunicæ, sive indusii, aut interulæ, Esth. 8. 15. וְאַף יָת דְּמֵי מִיתָא Etiamque pretium mortui, Exod. 21. 35. אֶתֵּן לָךְ בְּכַסְפָּא דְּמוֹהִי מַה דְּשָׁוֵי Dabo tibi pecunias ejus quantum opus fuerit, 1. Reg. 21. 2. *Apud Rabbinos*, מִי שֶׁאֵין לוֹ דָמִין אַל יַעֲמוֹד בַּשּׁוּק *Cui non sunt pecuniæ, ne stet in foro*, Elias in Thisbi: הוא אינו מוכרו אלא בדמים יקרים Ipse non vendit illud, nisi pecuniis pretiosis, id est, pretio magno & caro.

דְּמָאִין Vide in Radice sequenti.

דמה דְּמִי *Similem eſſe, Aſſimilari: Præteritum,* לְמַן דְּמִית Cuinam ſimilis es, Ezech.31. v.18. *Participium,* דָּמֵי *vel* דָּמֵה Similis, Dan.3.25. לָא דְּמֵי לֵהּ Non eſt ſimilis ipſi, Ezech.31.8. *Plur.* דָּמְיָן לִגְבַר דְּמִיךְ Qui ſimiles ſunt viro qui dormit, Cant.7.9. *Fœmininum,* דָּמְיָה · דָּמְיָא, Dan.7.5. *Plurale,* דָּמְיָן לְעַם עֲמֹרָה Similia ſunt populo Amoræo, Jeſa.1.10. דְּדָמְיָן עוֹבָדֵיהוֹן Quorum opera ſimilia ſunt, Soph.1.11. Item *Cogitare, Putare:* וּמַן דְּמֵי Et quis cogitaret, 1.Reg.8.27. *Porrò* דְּמֵי *vel Hebraicè* דומה *ſumitur ut Latinè Apparet, Videtur:* כִּדְמֵי לָן Sicut videtur nobis: וּמְדוּמֶּה אֲנִי Et videtur mihi. *In Pahel* דַּמֵּה *Imaginari, Cogitare, Putare, Proponere ſibi cogitando:* Ex hac ſignificatione eſt, דִּלְמָא תְּדַמֵּין בְּנַפְשָׁךְ Fortè cogitabis in animo tuo, Eſth.4.13. in Targ. ſec. מְדַמַּן Putant, Jeſa.25.6. וְאַתְּ מְדַמֵּי לְמִירְתֵהּ Tu cogitas poſsidere eum, Judic.11.23. *Item, Aſſimilare, Comparare:* ut; מָה אֱהֵי מְדַמֵּי לִךְ Quid ero aſsimilans, id eſt, aſsimilabo tibi, Thren.2.13. *Futurum,* לְמַן תְּדַמּוּן קֳדָמַי Cui aſsimilabitis me? Jeſa.40.25. *Ithpehal,* אִדְּמִית לְקָקָא דְמַדְבְּרָא Aſsimilatus ſum pellicano deſerti, Pſal.102.7. בַּר נָשׁ לִלְמָא אִדְּמֵא Filius hominis vanitati ſimilis eſt, Pſal.144.4. *Imperat.* אִתְדַּמֵּא Similis eſto, Prov.6.6.

Deinde apud Talmudicos רמא *eſt idem quod ſuprà* רום *Suſpicari, Tacitè quid de aliquo cogitare.* Sic רומי explicatur per חשר, in Moed katon folio 18.2.

דומה *Similis:* אופן הדומה Circulus ſimilis, id eſt, concentricus: אופן היוצא Circulus exiens, hoc eſt, Eccentricus. והדומים להם Et ſimilia ipſis. *Apud Rabbinos:* כל עוף למינהו ישכון ובן אדם לדומה לו *Omnis avis prope ſpeciem ſuam habitat, & homo prope ſimilem ſibi.* Idem cum vulgato illo, *Similis ſimili gaudet.* Legitur in Talmud Bava kama fol.92.2. Præcedit ibi proverbium aliud huic ſimile, מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי quod vide in קנא, & additur, דבר זה כתיב בתורה Res hæc ſcripta eſt in Lege, Geneſ.28.9. שנוי בנביאים iterata in prophetis, Jud.11.3. ומשולש בכתובים & tertiata in Hagiographis, ſicut ſcriptum eſt דכתיב כל עוף וכו; *Omnis avis,* &c. Sic in Talmud. Atqui nullibi extat in Hagiographis. Unde ergo ſententia ea deſumpta? In Toſephos dicitur; שמא בספר בן סירא הוא Fortè in libro Ben Siræ extat. Sed in Ben Sira Hebræorum non reperitur. In Græco autem Syracide cap.13. v.20. ita de verbo ad verbum expreſſa habetur, Πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ. An ergo olim liber Ben Siræ quoq; inter הכתובים Hagiographa apud Judæos fuit habitus? Cæterum in eandem ſententiam dicunt aliàs quoque Hebræi, כל מין אוהב את מינו ושונא

ארת הפכו *Omnis ſpecies amat ſpeciem ſuam, oditq; contrarium ſuum,* in Cad hakkemach lit. Gimel, in גאוה.

נִדְמֶה *Aſſimilatum, Exemplar, Simile, ſpecies ſimilis,* ex Niphal. *Sic vocant Rabbini Animal quod ex una ſpecie natum, ſimilitudinem refert alterius: veluti cùm ovis parit ſpeciem capræ: aut cùm fœtus capræ, habet ſimilitudinem ovis,* Cholin fol.77.2. & fol.78.2.

כִּמְדוּמֶּה *Sicut aſſimilatum eſt, ſc. mihi,* hoc eſt, *Ut mihi videtur, ut exiſtimo:* vel ſimpliciter, *Sicut videtur, ſicuti apparet.* Ex participio Pyhal.

מְדַמֶּה *Aſſimilans, Imaginans:* כח המדמה Facultas imaginatrix, ſive phantaſia, res æſtimans & dijudicans. R.Levi, Prov.2.16.

דְּמַאי *Res dubia propter decimationem, an de ea decimæ datæ ſint, vel non!* De his eſt integer Tractatus in Jure Talmudico, qui vocatur *Demaj. Quidam deducunt à* דָּמָה *Cogitare, quòd cogitare faciat de decimatione. Quidam dictum putant, quaſi* דִּין מַאי *Judicium quod? Quid juris de illo? Oppoſitum ejus eſt* וַדָּאי.

דְּמָאִין *Simulachra, quæ Hebraicè dicuntur* תְּרָפִים, Jud.17.5. & 8.14.

דּוּמָה *Duma, nomen Angeli præfecti mortuis & moribundis, quos nominatim compellat horâ extremâ:* unde in Gemara legitur: דּוּמָה קָדִים וּמַכְרִיז להו Duma præcedit & publicè vocat ipſum; Nunc veniat N. &c. Berachoth fol.18.2. A' *Silentio, quod* דוּמָה *dicitur, nomen habet, ac penes mortuos perpetuum eſt, qui & propterea Latinis dicuntur Silentes.*

דְּמוּת · דְּמוּתָא · רמו *Similitudo:* דמות עַם רַב Similitudo populi multi, Jeſa.13.4. *Cum Affixo,* כִּדְמוּתָנָא Juxta ſimilitudinem noſtram, Geneſ.1. v.26. דְּמוּתְהוֹן תְּבַסֵּר Similitudinem eorum contemnis, Pſal.73.20. דְּמוּתֵיהּ הֵיךְ אַרְיֵה Similitudo ejus veluti leonis, Pſal.17.12. Item *Suſpicio, apud Talmudicos:* שמא דמות עִירָךְ עָלְתָה בָּךְ Fortè ſuſpicio urbis tuæ aſcendit ſuper te, Nidda fol.66.1. Sic citat Aruch. In noſtris libris eſt רימת. Prior lectio melior.

רמוי *Idem,* Exod.2.4. in Jonathane. Melius eſſet דִּכּוּי.

דִּמְיוֹן *Idem: Simile, ſpecies, quæ ſenſu interiori offertur, Phantaſia:* הדמיון לפעמים ישגה Phantaſia ſæpe fallitur. ההרגשות הפנימיות נקראו דמיון Senſus interiores appellantur Phantaſia: עד שנשארו חקוקים בדמיונו Donec maneant impreſſa in phantaſia ejus.

דִּמְיוֹנִי *Imaginarium:* מִפְּנֵי טָעוּת הַכֹּחַ הַדִּמְיוֹנִי Propter errorem facultatis imaginatricis, R. Levi Proverb.4.27. *Plurale,* צוּרוֹת הַדִּמְיוֹנִיוֹת Formæ imaginariæ, ibid. Prov.5.15. תאוות

הרמיונות Desideria, Concupiscentiæ phantasiâ conceptæ.

דמהריא Nomen proprium loci, Rosch haschana, fol.21.2.

דמח. *In hoc ordine literarum Munsterus bis erravit:* דְּמְחַבַּל Habens testiculos attritos, Deuter.23.2. *Hic Daleth est Pronomen, quod pro Hebræo* אֲשֶׁר *usurpari solet: reliqua forma est Participium Præteritum Pahel, â* חַבַּל *Corrumpere. In Targum est* דִּפְסִיק וּדְמְחַבַּל Qui privatus & qui corruptus est. scil. testiculis, id est, qui læsos, ruptos, fractos aut attritos habet testes, aut nullos. *Altera vox est, quam & Guido sic descripsit,* דְּמְחַקְרִים, *quæ divisim legenda,* דּוּמָה קְרִים, *ut paulò antè in* דומה *positum.*

דְּמַךְ *Dormivit, Obdormivit, idem quod Hebr.* יָשֵׁן. *Præterit.* וּדְמַךְ Et dormivit, Gen.2.21. דְּמָכֵת Dormirem, Job.3.13. *Partic.* לְאֵימַת אַנְתְּ דָּמֵךְ Quousque tu dormis, piger? Proverb.6.9. כְּגְבַר דָּמְכָא Ut vir dormiens, Cantic.5.2. *Infinit.* קְלִיל תְּחַבֵּק יְדָךְ לְמִדְמְכָא Paululùm complicabis manus ad dormiendum, Prov.6.10. *Futurum,* לָא נָיֵם וְלָא יִדְמוּךְ Non dormitabit, neq; dormiet, Psal.121.4. *Pahel Infinit.* בִּלְחוֹדוֹהִי לְדַמְּכָא Solus ut dormiat, Eccles.5.11. *Apud Rabbinos & Talmudicos transfertur etiam ad mortis somnum, Obdormire, Mori.* דמכת אחתיה Obdormivit soror ejus, id est, mortua est, obiit, Talm. Hierosol. Moed katon cap.3. כד דמך ר׳ סימון Cùm obdormivisset R. Simeon, Beresch.rabba sect.91. ubi glossator annotat: דמיך *Obdormivit*, dicitur honorificè de corpore sancto, cujus mors nil aliud est quàm somnus.

דמוך דְּמוּךְ *Somnolentus, Somno gravatus, Sopitus;* איכדין הויתא דמוך Quomodo fuisti sopitus? Obad. 5. מָה אַתְּ דְּמוּךְ Quid tu somnolente? Jon.1.6. *Item substantivè, Dormitio:* מדמוך לִבְהוֹן A somno cordis eorum, Cantic.5.2. בְּבֵית דְּמוּכֵיהּ In domo dormitionis ejus, i.e. cubiculo, Esth.2.21.

דומכא · דִּמְכָא *Sopor, Somnus:* אִין אֶתֵּן דּוּכְבָא לְעֵינַי Si dedero somnum oculis meis, Psal.132.4.

דְּמִיכַת *Idem:* בְּסִימַת דְּמִיכַת גַּבְרָא Suavis est somnus viri, Eccles.5.11.

דמכא *Idem*, Psalm.127.2. *Item Cubile:* יְרַנְּנוּ עַל דִּמְכֵיהוֹן Cantabunt in cubilibus suis, Psal.149.5.

מַדְמְכָא vel מִדְמְכָא *Accubitus, Lectus:* עַל בֵּי מִדְמְכָא Super loco accubitus, id est, *Lecto*: Jobi 33.15. מִן בֵּי מַדְמְכֵיהּ Ex loco accubitus patris sui, hoc est, ex lecto, vel cubili, Genes.2.24. in Targ. Jon. & Hierosol. בְּגוֹ קִימוֹנֵי מִדְמְכֵיהוֹן In medio cubiculium accubitus ipsorum, Deut.32.25. in Jon. Sic Num.31.50. in Targ. Hieros.

דָּמַם Hebr. *Silere, Tacere, Subsistere, Exspectare:* דומם · דומם *Silens, corpus inanimatum & insensibile, ut Lapides & Metalla, apud Physicos:* המין הראשון מן המורכבים הוא הדומם Primum genus compositorum (corporum) est Silens, ut Argentum, Aurum, Æs, Ferrum, Lapides, & similia.

דמרום · דְּמָרִים Vide in ארם.

דמרמניות *Uvæ immaturæ, Omphaces:* In Talm. Hieros. in Jom tof cap.3. in Gemara: דמרמניות שבכרם הרי אילו אסורות Omphaces quæ sunt in vinea, sunt prohibitæ. Vide in litera א, in אדמרמני.

דמן דומינוס · דּוֹמִין *Dominus:* והיו בני המדינה מבקשין לומר למלך דומינו Et fuerunt homines provinciæ volentes dicere Regi, Domine, Beresch. rabbah sect. 8. מֵעָבִיד דּוֹמִין פַּנְטוֹן Ex quo factus est Dominus πάντων omnium, Midrasch Esther cap.9. Sic citat Baal Aruch ex Medrasch Echa cap.1. v.5. בִּיבִי דוֹמִינוּ אִמְפֶּרָטוֹר Vive Domine Imperator. Pro eo in nostris libris legitur, וביבא מארי פלטור.

דימוניקי *Ignitabulum, vas quo capiuntur & deferuntur prunæ ex uno loco in alium*, Sanhed. fol.75.2. Vide Aruch in קוק, qui scribit ab initio per ר, רימונקי. Et sic quoque in Aruch parvo. Sed in Talmud Bas. & Veneto scribitur per ד. Citat Aruch etiam locum ex Gittin fol.7. Sed illic nō extat. In Jalkut Levit fol.170.1. scribitur פימונקי cum פ, & exponitur, מחתות שנותנין בהם אש.

דמס דִּימוּס *Paries, Murus, Strues, Series structuræ, quæ apud Esram cap.6.4. vocatur* נִדְבָּךְ. In Gemara, העלה והניח על גבי דימוס של אבנים חייב Si elevaverit ac deposuerit super parietem lapideum, reus est, Schab. fol.102.2. אם הניח אבן על הדימוס Et si deposuerit lapidem super structuram, Metzia fol.118.2. שלא תהא בולטת חוץ לדימוס Ne sit prominens (lapis) extra murum, id est, extra superficiem & æquam seriem structuræ. *Græcum videtur. Nam* δομεῖν δομᾶν *Ædificare.* Vide & Amos 7.7. in Rabbi Salomone.

Secundò, דִּימְסִין דִּימוּסִין *Thermæ, Lavacra calida:* דימוסין דטבריא Thermæ Tiberiadis, Talm. Hierosol. Scheviith. cap.9. על למיסחי בההן דימוסין דטבריה Ivit balneatum in thermis Tiberiadis, Talm. Hierosol. Kiddusch. cap.1. fol.61. col.1. *Fœmininè,* דִּימוֹסְאוֹת · דִּימוֹסְיוֹת *Idem:* unde in Gemara, אין בונין עמהם דימוסיאות ומרחצאות Non ædificant cum eis thermas & balneas, Avoda sara cap.1. juxta Aruch. Sed in nostris libris legitur בימוסיאות cum ב: In Medrasch Koheleth cap.2. vers.8. וְתַעֲנוּגוֹת בְּנֵי אָדָם *Delicias filiorum hominum,* hoc est, דימוסיאות ומרחצאות Thermas & balneas. *Sic in Targum,* דִּי תַמָּן דִּימוֹסִין Ubi erant thermæ, Esth.2.3. וְדִימְסְיָא וּבֵי בָנִין Et thermas & balneas, Eccles.2.8. Vide & suprà in דיו, in דימוס.

Tertiò,

Tertiò, דימוס *Plebs*, *Populus*, *Græcè* δῆμος: וכשעה שיהא נכנס תהא בולי ודימוס נכנסת עמו Et quando ingredietur, ingredietur cum ipſo Senatus & populus, Ber. rab. ſect. 6.

Quartò, דימוס eſt *Forma, Figura, Ritus, Conſuetudo*: Item, *Lex, Jus, Decretum*: *Abſolutio, Liberatio*: דימוס פסקא Decretum reſciſſum eſt, Talm. Hieroſol. lib. Scheviith cap. 9. מלך בשר ודם יושב בדין בזמן שהוא נותן דימוס כל העם מקלסין אותו Rex caro & ſanguis ſedens in judicio, eo tempore quo dat decretum, omnis populus laudant eum, quando verò dat ספיקולא ſententiam mortis, omnes murmurant contra ipſum, Vajikra rabba ſect. 24. in principio; Gloſſa, פסק דין של הצלה *Sententiam liberationis, abſolutionis*: ב״ב יצא בדימוס Horâ duodecimâ egreſſus eſt per ſententiam judicis, Vajikra rabba ſect. 29. in princ. לא לבני המדינה שהן עסוקין בדימוסה של מדינה Non filios civitatis, quia ipſi occupati erant in conſtituendis ritibus, ſtatutis civitatis, Beres. rabba ſect. 8. Poſtellus hîc expoſuit ex præced. ſignificato, *Cum populo civitatis*. Iterum in Talm. Hieroſol. Scheviith cap. 9. Rabbi Schimeon ben Jochai latebat in quadam ſpelunca: die quodam ſedens ad oſtium ſpeluncæ, & videns aucupem aves capientem, & rete extendentem, audivit filiam vocis, quæ cùm dicebat דימוס, tum evadebat (avis) *Gloſſa*, הנצלי *Eripe te*. (*Eadem leguntur in Jalkut fol. 40. col. 3. ex Talm. Bab. Schabb. ubi gloſſa explicat* ברח *Fuge*.) Quando verò filia vocis dicebat ספיקולא, tum capiebatur: Unde dicebat oraculum: ציפור מבלעדי שמיא לא יברא כל שכן בר נשא *Avicula ſine cælo*, (id eſt, Dei voluntate & providentia) *non perit, quantò minus homo?* Convenit hæc ſententia cum dicto Chriſti, Matth. 10. 29. Vide & Bereſch. rab. ſect. 79. Medraſch Eſth. cap. 1. verſ. 9. Medr. Kohel. cap. 10. verſ. 8. & 11. 1.

Quintò, דימוס eſt *Timor*, *Pavor*: *Terriculum, Idolum, quod homines timent & colunt. Sic videtur eſſe à Græco* δῆμος, δῆμα: ut, דימוס פטור אתה Avoda ſara cap. 1. fol. 16. col. 2. In gloſſis ita explicatur. Una; דימוס היה שם יראתו והיה נשבע בו h. e. Dimos fuit nomen idoli ejus (præfecti Romani) & jurabat per illud, q. d. Per Dimum, mehercle liber eris. Altera gloſſa ſcribit, דימוס eſſe לשון רחמים, hoc eſt, ſignificare Miſericordiam, & ſenſum eſſe, Per miſericordiam Dei mei. Adducit ad hoc locum illum ex Talmud Hieroſol. Scheviith paulò antè adductum. In Medr. Koheleth cap. 1. 8. ſcribit gloſſator, ſimpliciter eſſe לשון שבועה Formulam juramenti, & ita omnino videtur. Etymologia autem adhuc melius inveſtiganda.

Sextò דימוס · דימוסיא *Locus publicus*, *Palatium publicum, Curia*: *Ærarium publicum, Fiſcus à Græco* δῆμος, *quod aliquando pro Curia ſumitur, ut notat Henricus Stephanus*, δημόσιον, δημοσία: In Vajikra rab. ſect. 1. Similis eſt hæc res edicto, quod ſcriptum & obſignatũ adfertur in civitatem. Nam non puniuntur ob illud cives, עד שתתפרש להם בדימוסיא של מדינה donec explicetur ipſis in palatio civitatis (curia.) Sic explicatur in gloſſa, בבית מושל ומנהיג העיר: In Medraſch Cantic. 2. 3. ſimpliciter eſt במדינה. Sic fortè exponi quoque poſſet in loco ſuprà adducto ſig. 4. ex Beres. rab. ſect. 8. In Beres. rab. ſect. 84. in fine: Quinque Midianitæ vendiderunt eum לדימוסיא של מדינה in domum publicam civitatis, vel, in fiſcum civitatis: venit Potiphar, & accepit eum מדימוס של מדינה ex curia civitatis. In gloſſa exponitur ממונה ומנהיג A præfecto & gubernatore civitatis. *Græc.* δημόσιοι *aliquando ſumitur pro Præfectis carceris vel Miniſtris publicis.*

Septimò דימוסיא *Tributum, quod in fiſcum pertinet*: In Vajikra rabba ſect. 30. Tranſivit aliquando quidam legio vel capitaneus, למגבי דמוסיא דההוא מדינתא ad exigendum tributum cujuſdam civitatis, Gloſſa, מסים קצובים. In Megil. Echa cap. 3. verſ. 7. הכביד עלי ארנוניות ודימוסיאות וגלגלאות Aggravavit ſuper me decimas, tributa, & capitationes.

דומסית רומסית Vide ſuprà in ordine דו, in דומס.

דימוסנאי *Nomen proprium populi Judæis infenſiſſimi ac iniquiſſimi, qui cupiebat partem habere in Judæa & Jeruſalem.* Hiſtoria legitur in Sanhedrin cap. 11. fol. 91.

דְמַע *Lachrymari, Flere, ut Hebraicè. Infinitum cum Futuro,* כְּדֶמַע תִּדְמַע Lachrymando lachrymabitur, Jerem. 13. 17. וְלָא תִשְׁתּוֹק עֵינָךְ מִלְּמִדְמַע Nec tacebit oculus tuus à lachrymando, Thr. 2. v. 18.

דִּמְעָא · דְּמַע *Lachryma*: וְאַשְׁקֵיתִנוּן חֲמַר דִּמְעָא Et potaſti eos vino lachrymarum, Pſalm. 80. 6. *Plurale,* זְלַגִי בְּנַחְלָא דִּמְעִין Difflue inſtar torrentis, lachrymis, Thren. 2. 18. וְתִשְׁגַּר עֵינִי דִּמְעִין Et emittet oculus meus lachrymas, Jerem. 13. 17. *Fæmin.* וִימְחֵי יְהוָה אֱלֹהִים דִּמְעֲתָא מֵעַל כָּל אַפַּיָּא Et abſterget Dominus Deus lachrymam ab omnibus vultibus, Jeſa. 25. 8. חָפַת דִּמְעֲתָא Operuit lachryma altare Domini, Malach. 2. 13. *Cum Aff.* דִּמְעָתִי Lachryma mea, Pſal. 42. 4. דִּמְעָתָךְ Lachryma tua, Jeſa. 38. 5. *Plurale,* יִשְׁגְּרָן עֵינַי דִּמְעִין Emittent oculi mei lachrymas, Jere. 14. 17. סָפְקוּ בִדְמָעִין עֵינַי Conſumpti ſunt lachrymis oculi mei, Thren. 2. 11. *Emphat.* עֵינִי מִן דִּמְעֲתָא Oculum meum à lachrymis, Pſal. 116. 8. דִּיזְרְעִין בַּהּ בְּדִמְעֲתָא Qui ſeminant in ea cum lachrymis, Pſal. 126. 5. לְחֶם מְמִישׁ בְּדִמְעֲתָא

Pane

Pane intincto in lachrymis, Psal.80.6. ubi Veneta pravè בִּרְמַעְוּתָא, quasi בִּרְמַעְוּתָא Lachrymationis.

רְמַע רֶמַע *Lachryma, Liquor stillans propriè. Hinc est Oblatio voluntaria de liquidis, & in genere Oblatio quævis, quæ post primitias datas, deinceps de aridis & liquidis fructibus, aliisq; rebus, sacerdotibus offerebatur, liberalitate voluntariâ, & Hebraicè dicitur* תְּרוּמָה *Levatio, res de alio Levata, sive separata: Chaldaicè* אַפְרָשׁוּתָא, *Rabbinicè* הַפְרָשָׁה *Separatio:* בִּכּוּרָךְ וְרִמְעָךְ Primitias tuas & oblationem voluntariam tuam, Exod.22.29. Hebraicè מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ Plenitudinem tuam & liquorem tuum ne differto, id est, oblationem de plenis, hoc est, maturis frugibus tuis, & oblationem de vino & oleo tuo ne differas dare. At Raschi ad Hebræum ודמעך notat, per דֶמַע intelligi oblationem quæ *Thruma* dicitur, etsi nesciat, quid propriè דֶמַע ibi significet. Sed alii Hebræi notarunt, דֶמַע significare Lachrymam, & metaphoricè, Liquorem stillantem instar lachrymarum, ut faciunt uvæ & olivæ, quando calcantur: דִּלְמָא תִּסְתָּאַב רִמְעַת זַרְעָא Ne prophanetur oblatio (thruma) seminis, quod seminaveris, & proventus vineæ, Deut.22.9. Hebr. הַמְלֵאָה זֶרַע Plenitudo seminis, semen universum. Hîc dicitur de aridis, unde patet generale esse nomen de quavis Thruma, כְּרִמְעָא אַרְמוּת עֲלַלָא Sicut primitiæ oblationis proventuum frugum, id est, quæ separatur de fructibus, Hebr. רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה Primitiæ proventus ejus, Jerem.2.3. *Apud Talmudicos:* נזיר הדמע Pulmentum lachrymæ, Tahoroth cap.2. Chol. fol.35.2. Gl. תבשיל שתרומה מעורבת בו Pulmentum in quo Theruma commixta est, quæ vocatur דמע. Baal Aruch in רד explicat; תבשיל שיש בו שמן של תרומה Pulmentum in quo est oleum Thrumæ. Nam, inquit, Thruma commixta cum communi dicitur דֶמַע.

דִּימַע *Thrumare, Thrumosum reddere:* מְדוּמָּע, נִדְמַע · דִימּוּעַ *Thrumatum, h.e. quando oblatio thrumæ separatæ incidit in fructus à thruma liberatos, veluti modius unus frumenti ex Thruma separata pro sacerdote, si incidat & commisceatur cum centum modiis frumenti liberi, quod colonus possidet, tunc inficitur universum illud frumentum, & colonus tenetur rursus de universo illo frumento decimam primam, & per consequens, Thrumam sacerdotalem detrahere. Modius iste est* מְדַמֵּעַ *Thrumans, thrumâ dignū vel reum efficiens, & inficiens: frumentum cum quo commiscetur, dicitur* מְדוּמָּע *Infectum, commixtum thrumâ.* De his disputatur in libro Talmudico תְּרוּמוֹת De jure thrumarum, de oblatione pro sacerdotibus detrahēda à fructibus, cap.5. Inter cætera ibi talis Traditio legitur: סאה תרומה שנפלה לפחות מְמֵאָה ונדמעו ונפל המדומע למקום אחר ר' אליעזר אומר מדמעת כתרומה ודאי וחכמים אומרים אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ; ואין המחומץ מחמיץ אלא לפי חשבון ואין המים שאובים פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון. Vide illic. R. Majemon in explicatione Mischnajoth in libro Schabbath cap.21. in initio scribit: המדומע הוא הדבר המעורב מחולין ותרומה ודמע שם התרומה id est, *Hammedummah* est res mixta ex prophanis rebus (hoc est, liberis ad usus communes) & ex thruma: & vocabulum דֶמַע est nomen Thrumæ. Vide Aruch.

דמוע. In Talm. Hierosol. Kilaim cap.5. in fine ponitur pro *Specie herbæ & carduis annumeratur.*

דמר *Mirari, Admirari, Obstupescere. Ithpahel,* לָא לְמִתְדַּמְּרוּ Non est mirandum, Proverb.6.30.

דמש דַּמֶּשֶׂק *Dammesek, Damascus, nomen proprium urbis,* Gen.14.15.

דַּמַּשְׂקָאָה Damascenus, Gen.15.2.

דן, הָדֵין הֵידֵין · דֵין *Ille, Iste: Illud, Istud:* הָדֵין אִי דֵין Hic an ille, Ecclesf.11.6. אַף דֵּן הוּא הבלו Etiam illud vanitas est, Hebr. הוּא זֶה, Eccl.2.1. דֵּין עִם דֵּין Hic cum illo, דֵּין לְדֵין Hic ad illum, Judic.5.5. אִי מִדֵּין עַמָּא אַתְּ Ex quonam es populo? Jonæ 1.8. בְּעָלְמָא הָדֵין In seculo hoc. *Legitur & absq; Nun:* ut, מִן הַדֵי אוּמָּא Ex quo populo? Hebr. אֵיזֶה Esth.7.6. in sec. Targum pro מֵאַיִן. *Est & aliquandò apud Talmudicos interrogativum, Quisnam, Quinam, Qualisnam? & in plurali* הידין · הידין *Quænam?* הידין אינון בינויין Quænam sunt cognomina cognominum? Talm. Hierosf. Nasir cap.1.

אֵידֵין *Ecquod, Qualenam:* אֵידֵין מִנְּהוֹן Qualenam ex illis, Ecclesf.2.3. & 11.6. אידין בֵּיתָא Qualisnam est domus, וְאֵידֵין אֲתַר Et qualisnam est locus, Jesa.66.1. עַל אֵידֵין חוֹבָא Ob quod peccatum? Cant. 5.17. וּלְאֵידֵין אֲתַר Et in quemnam locum, 1.Sam. 6.20. לְאֵידֵין אוּמָּא רִיבָא הָדָא De quonam populo est puella ista? Ruth.2.5.

בְּדֵין *In hoc, scil. loco, Hic, Hebr.* פֹּה, Jud.18.3. pro אֵפוֹא, Jesa.22.1.

הֵידֵין הֲדֵין *Tunc:* הֵידֵין תִּתְבַּיַּן Tunc intelliges, Prov.2.5.10. הֲדֵין לָא אֵבָהֵית Tunc non pudefiam, Psal.119.6. בְּהֵדֵין *Idem*, Psal.89.20.

כְּדֵין *Juxta illud, Sic, Sicut, Hebr.* כה, Gen.15.5. כְּדֵין תֵּימְרוּן Sic dicetis, Gen.32.4. Inde הָכְדֵין · הכדין pro eodem, Jobi 5.27. בכדין Idem, 1.Reg.22.20. עַד כְּדֵין Dum adhuc, Jobi 1.16.17.18. יַתִּיר מִכְּדֵין Magis quàm sic, 2.Sam.23.4.

מָדֵין *Ad quid, Quare? Hebr.* מדוע, Jerem.26.9. *Quandoq; legitur* מַדֵּין, ut Gen.40.7. in Jon.

דְּנָה דְּנָא *Illa, Ista:* דְּנָה עִם דְּנָה Hoc cum isto, Dan.2.43. אַחֲרֵי דְנָה *Posthæc, Posthac*, v.29. כִּדְנָה *Secundum hoc, Sic, Hujusmodi*, Jer.10.11. Dan.5. v.7.

5.7. מִן קַדְמַתָּא Ab antiquo, sive antiquitate, Ecclesi.9.

דְּנָן *Idem*: בְּאוֹרְחָא דְנָן תְּהָךְ In via hac incedes, Psal.32.8. *Et pluraliter*, דְּנָן עֶשְׂרִין שְׁנִין His viginti annis, Genes.31.38. Sic & Hebræum הֵנָּה illic sumitur. Hinc כְּדְנָן *Sic*, q. d. *Juxta hoc vel illud*: וְכָל כְּדְנָן Et omnia hujusmodi: לְמָא דְנָן *Quorsum? Ad quid, Quare?* Numer.11.20. Hebraicè לָמָּה זֶּה.

דָּן *Dan, Nomen proprium viri & urbis*, Genes. 14.14. At in Gemara, דונו דני, verba ficta sunt & tecta incantantium, quæ explicantur התחזקו חמוויי Roborentur dolia mea, Schabbas cap. 6. in fine.

דנא *Meditari, Eloqui. Reperitur* Prov.8.7.& 15.28.&24.2. *pro Hebræo* הָגָה, *sed, ut videtur, mendosè pro* רנה, *cum* ר *ab initio, quod Syris idem quod* רנן. Vide ibi.

דְּנָא *Vas, Vasculũ, Dolium*: ארבע מאה דני דחמרא Quadringenta dolia vini, Berach. fol. 51. 2. in fine capitis: שִׁיעַ דְּנָא Operculum vasis, Schabbas fol.66.2. q.d. Litura vasis, linimento obthuratum vas: דנא דחלא Vas aceti, Joma fol. 28.2. גוי ארנא וישראל אבובא חמרא אסיר Si Christianus ad vas positus sit (ad illud evacuandum) & Judæus ad cupam (in quam evacuatur) vinum illud Judæo prohibitum est, Avoda sarah fol. 60.1. משתכח ליה בדני Inventus fuit in dolio.

דנב דְּנְבָא · דונבא · דִּנְבָא *Cauda: factum ex Hebræo* זָנָב, *mutato* ז *in* ר, *etsi idipsum quoq; in Targum usurpetur*: וקטר דַּנְבָא בְּרֵישׁ דַּנְבָא Et ligavit caudam in capite caudæ, Judic.15.4. דּוּנְבֵיהּ Caudam suam, Jobi 40.12. *Plur.* בֵּין תְּרֵין דַּנְבַיָּא Inter duas caudas, Judic.15.4.

דנג, דונג *Nomen proprium filiæ R. Nachman*: תֵּיתֵי דונג Veniat Donag, scil. filia mea & potet me, Kiddusch. fol.70.1. In Aruch scribitur רונג. *Errarunt hîc Munst. Guido & Schindlerus, qui pro* בַּת *Filia, in Aruch, legerunt* דָּת *Lex, Constitutio.*

דנד דנדנה *Menta, Herbæ species*, Nidda fol.51.2. Scheviith cap.7.

* דנה Vide suprà in דָּן.

דנח *Oriri, Hebr.* זָרַח. *Præterit.* וּדְנַח לֵיהּ שִׁמְשָׁא Exoriebatur ipsi Sol, Gen.32.31. נְהוֹר דְּנַח Lux oritur, Psal.97.11. *Infin.* כְּמִדְנַח שִׁמְשָׁא Quùm oritur sol, Judic.9.33. *Futur.* וְיִדְנַח שִׁמְשָׁא בְּיוֹמָא מִן סְטַר מַדִּינְחָא Et orietur sol in die in latere orientis, Eccles.1.5.

מַדִּינְחָא *Oriens, Orientalis pars mundi, Hebr.* מִזְרָח, *ut in præcedenti exemplo*: וּלְמַדִּינְחָא Et ad orientem, Deut.3.27.

מַדְנַח *Idem.* מִמַּדְנַח לְעַיִן Ab Oriente Ajin, Numer.34.11. *Item Ortus*: מַדְנַח שִׁמְשָׁא Ortus Solis, Deut.4.47.

מַדִּנְחָאֵי. *Orientalis.* Hinc in fine magnorum Bibliorum, חלוף בין מערבאי ומדנחאי Varietas seu discrepantia inter occidentales & orientales. *Fœmin.* תְּרַע מַדִּנְחָאָה Porta orientalis, Jere.26.10.

דנט דונטיבן · דונַטִיבָא *Donativa, Honoraria, Dona quæ ab Imperatore sive Duce dantur militibus*: In Bemidbar rabba sect. 7. מלך בו מחלק דונטיבא ללגיונותיו והאלהים מחלק דונטיבה Rex carnalis distribuit donativa legionibus suis, & Deus dat donativa, Glossa, מנות פרס מבית המלך. Sic in Vajikra rab. sect.18. In Schemoth rab. sect.15. fol.132.3. אפרכוס ודוכוס שהיו נוטלין דונטיבות אפרכוס נוטל לפי כבודו ודוכוס לפי כבודו Eparchus & Dux accipientes donativa, quisque accipit pro dignitatis suæ gradu. In Beres. rab. sect.10. מלך בו בשעה שהוא עושה אסטטיבא אינו נותן דונטיבא Rex carnalis cùm facit stativa (id est, cum milites in castris & munitionibus subsistunt) non largitur donativa: & vicissim, cùm dat donativa, non facit stativa, &c. *Est vox Latina* Donativum, *plur.* Donativa. Suetonius in Domitiano: *An duplum donativum militi donaret.* Sic אסטטיבא itidem *est Latinum*, Stativa, *pro castris sive munimentis militaribus.*

דנם דינמים Δύναμις, Potentia, Medr. Schir cap.4.8.

* דנן Vide suprà in דָּן: דְּנָן *Nos*, vide in אֲנַא.

דנס דַּנִיסְטָס · דְּנִסְטָס Δανειστής, *Danista, Creditor, Fœnerator, Mutuo dans, Hebr.* מַלְוֶה. *Perperã in Aruch scribitur* רינסטוס. *Magis corruptè scripserat Munsterus* דְּנִסְט. In Talm. Hierosol. Schab. cap. 2. fol.5. col.2. היושב בבירת מרועע עושה מלאך המות דניסטים שלו Qui habitat in domo ruinosa, facit Angelum mortis creditorem suum. In Bemidbar. rab. sect.9. fol.228.1. יש אדם לווה ואינו פורע שאין הדניסטים משבר שניו וגובה אותו Est qui mutuo accipit, & non solvit, nisi danista dentes ipsi confringat, & illud exigat. Alibi, למי שלווה משני דניסטין Simile hoc est ei qui mutuo accipit à duobus creditoribus.

דנק *Gemere, Ingemiscere, juxta Eliam, & sic respondet Hebræo* אָנַק. *Et videtur omninò esse Ithpehal ab* אָנַק, *ut dicatur* אִדְּנַק *pro* אִתְאֲנַק, *unde contractum esset* אִתְנַק, *ut sunt plura ejus generis*: *Part.* די בְכַן ודי מִדַּנְקִין Qui flent & qui ingemiscũt, Hebr. Operitis altare Domini בְּכִי וַאֲנָקָה fletu & gemitu, Malach.2.13. Vide hîc R. Salomonem. *Imperat.* אִידַּנַק שְׁתוֹק Ingemisce, sile, Hebr. הֵאָנֵק, Ezech.24.17. *Futurum*, וְתִדַּנְקוּן Et ingemiscetis, Hebr. וּנְקֹטֹתֶם Fastidio erit vobis, Ezech.20.43. Sic cap.36.31. וְיִדַּנְקוּן Et gement, Hebraicè וְנָקֹטּוּ, Ezech.6.9.

דַּנְקָא *Obolus, Sextarius, Par sexta* דִּינָר *denarii. Sic* דנקא *idem est quod* מָעָה: *nam Dinar continebat*

etiam

etiam sex Main, Metzia fol.39 2. & 59.2. & 109.2. פלגי דדנקא Dimidium oboli sextarii, id est, una duodecima, Schab. f.35.1. פטרחא בר דנקא Agnus macer valens obolum; Bechor.fol.11.1.

דנר דִּינַר *Denarius; numisma antiquũ Hebraicum, valens quartam partem sicli sacri. Aliâs dicebatur etiam* זוז *vel* זוּזָא *Drachma: unde Didrachma siclus erat communis politicus, Tetradrachma, Siclus sacer. Elias vult, de argentea moneta tantùm dici: unde, si de aurea accipiatur, nomen Auri additur, ut ibi:* שִׁתָּא אַלְפִין דִּינְרִין דִּדְהַב Sex millia denariorum aureorum, 2.Reg.5.5. Sic de eodem disputatur in Gemara Bava bathra fol.165.2. *Generaliùs etiam accipitur pro numismate vel nummo quolibet meliori, post Siclum. Drachma, Sus, vel Susa, aut Dinar erat quarta pars sicli sacri semiuncialis*, ein halb Ort eines Reichsthalers. *Dimidius siclus erat Quarta taleri Imperialis: ut Romanis Drachma sex obolos pendebat, sic Hebræis sex* מָעִין. *Maa ergò & Obolus idem:* דינרא הדריינא Denarius, Numus Hadriani Imperatoris: דינרא טריינא Numus Trajani, Bechor. fol.52.1. דינרא ערבאי Denarius Arabicus, Bechor.fol.49.2. In glossa scribitur, Arabicè vocari כנרעות ה: אוזיף דינרי מברת ה Mutuo accipiebat pecunias vel זהובים florenos à filia ejus, Metzia fol.44.2. רב דינרי הוי ליה Multum pecuniæ erat ipsi, Ib. דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב Denarius argenteus erat una vigesima quinta denarii aurei, Ibid. R.Salomon in Bava kama cap.4. ab initio: דינר זהב Denarius aureus valebat viginti quinq; denarios argenteos. Videatur Rabbi Moses Bar Nachman in legem, fol.72. col.3.&4. *In Targum Jonathanis:* דין שִׁיעוּרָא אִתְחַמִּי לְמשֶׁה בְּטוּרָא הֵי כְּדִינְרָא דְּאֶשָּׁא Hæc æstimatio ostensa est Mosi in monte, quasi denarius igneus, Exod.30.13. Vide ibi R.Salom.

דסט דסטורן quod hîc ponunt, vide infrà in דסת. Scribitur enim apud Talmudicos per ת.

דסק דִּסְקִי · דִּיסְקָא *Literæ judiciales citatoriæ, Mandatoriæ, apud Talmudicos:* דִּיסְקָא דְהַזְמָנוּתָא Literæ citationis, Kiddusch. fol.70.2. מאן דנקיט דיסקא מן בית דין הגדול Qui accipit literas à consistorio majore, Bava kama fol.112.2. Glossa, אגרת. Sic, אלא רב בדיסקי הוה חתים Sed Raf in literis citationis subsignabat se, scilicet ad latus, Gittin fol.88.1. Glossa, Quando quosdam citabat ad judicium, & Scriba ipsis scribebat אגרת הזמנה literas citationis: *Sumitur etiam generaliùs pro Literis sive Epistolis familiaribus.* In Gittin fol. 36.1. scribitur, Rabbinos quosdam in libellis divortii non semper nomina sua expressè scripsisse, cùm illos subsignabant: sed certa quædam signa habuisse, quæ apponerent; veluti unus appingebat piscem, alius Ramum dactyli, alius certam aliquam literam. Quærunt itaque, quomodo illis Rabbinis, qui hæc signa statim cognoscebant, ea primùm notificarint? Respondetur בדסקי In literis, seu, per literas. Glossa, בדסקי, i.e. שטרי שאלות ותשובות ושלומות.

דִּיסְקִי · דִּיסְקָא · דִּסְקָא Vide suprà in דיו.

דִּיסְקוּס · דִּיסְקוּס Δίσκος, *Discus, Mensa figurata: Scutula, Scutella:* דיסקוס דדהב Mensa aurea: והביא לפנינו דסקוס אחד טעון כ״ו מוטות Et attulit coram nobis mensam quandam portatam sedecim vectibus. Sic legitur in Jalkut fol.5. col.3. ex Beresch. rab. sect.11. sed ibi scriptum דיוסקוס. Sic sect.10. והיו בה שני דיוסקוסים נאים Et fuerunt in ea duæ mensæ pulchræ. Et mox, לא היתה מלאכת דיוסקוסים נראית בה Non videbatur opus mensarum figuratum in ea. In Schemoth rab.sect.15. fol.132. col.4. Luna incipit lucere primâ die Martii, & indies accrescit lumen ejus usque ad diem decimam quintam, ודסקוס שלה נתמלא & tum discus ejus impletur, i. e. abacus, orbis ejus, facies ejus.

אנדריסקין *Notarii, Scribæ Cæsarei, scribentes literas contractuum aut judiciales; quorum scriptura authentica est, & ubiq; robur habet:* אבל אנדריסקי סיעתא דשמיא היא Sed Notariorum Scriptura auxilium divinum est, id est, robur firmissimum, Bava basra fol.55.1. Glossa, אנדריסקי id est, כותבי שטרות המלך Scribæ literarum regis: nam דיסקא *Literæ.* Altera glossa *Exactores tributorum* explicat, quod Munsterus secutus est. Sed quæ præterea addit, nihil sunt.

דיסקיפלינא *Disciplina, à Latinis mutuatum:* ידע נימוסי ודסקפלינא שלי Novit Legem meam & disciplinam meam, in Tanchuma.

דסקרין *Scutula, Scutella. Est à superiori* דסקוס. In Jalkut fol. 40. 2. ex Beres. rab. sect.78. Venit mulier quædam, טעין ליה דיסקרין חד afferens ei scutellam, Glossa קערה. In Beres. rabba sect.93. תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כָּסֶף Prov.25.11. Aquilas proselytus transfert: חיורין דדהב בגו דיסקרין דכסף Malogranata aurea in scutellis argenteis. In Jalkut Prov. pro eo legitur דיסקוס. Sed perinde est. Nam *Discus* Lat. & Græcè utrumque significat, Mensam & Scutellã. Vide & Vajik. rab.sect.20.

דִּיסְקַרְתָּא *Urbs, apud Talmudicos. Idem quod* קְרִיָּה *vel* קַרְתָּא, ut explicatur in Glossa Talmudica, Gittin fol.40.1. Vide & Erubhin fol.59.1. Megilla fol.16.1. ubi Glossa exponit כפר.

דסת דִּיסְתְּנָא & דִּיסְתְּנָא *Pars, Frustum, Portio,* Berach. fol.42.1. *In Gittin fol.67.2. scribitur per* ר, *& explicatur,* Ossiculum *parvum & tenue, quod est super acetabulo femoris. Id si quis deglutiat, suffocatur, ut R.Schescbet accidit.*

Deinde

Deinde דסתנא Languida, Menstruosa, quomodo corruptum videtur ex Græco ἀσθενής, vel δυσθενής: דיסתנא היא Languida, Menstruosa est, Taanith fol.24.1. Glossator scribit Persicum esse: אמר רב ספרא במאן קרו פרסאי לנדה דיסתנא מהכא כי דרך נשים לי Dixit Raf Saphra: quomodo vocant Persæ menstruatam? Distena. Unde id? inde quod dicitur, כי דרך נשים לי Quia consuetudo mulierum mihi est, Avoda sarah fol.24.2. quod adducitur in Jalkut in Genes. fol.38.col.2.

דסתודר Peplum, Velum, Linteum quo velatur caput: In Gemara, חזיה דפרס דסתודר אפומי דכובא Vidit quod explicaret velamen capitis super os canthari, Schab. fol.48.1.

דסתקא Capulus, Judic.3.22. Hebr. הַנִּצָּב.

דסתורא Agrorum vel Hortorum conductio colendi causâ, ut inde tertiam, quartam, aut quintam partem fructuum habeat: vel, cultura hortorũ fructuum capiendorum causâ, Kiddušchin fol.60. col.2. in fine. Glossator explicat per אריסות. Plur. דסתורין Erchin fol.28.1. In Aruch scribitur per ט in medio, sed in Gemara per ת. In Jalkut autem fol. 200.2. scribitur per ט, sed ab initio cum ר.

דעך Exstingui, ut Hebraicè. Præter. דְּעִיכוּ כְּבוּצָא Exstinguuntur ut linum, Jesa.43.17. Fut. וּשְׁמָא דְרַשִׁיעֵי יִדְעַךְ At nomen improborum exstinguetur, Proverb.10.7. vide & 13.9. נִרְעַךְ שְׁרָגֵיהּ Exstinguetur lucerna ejus, Prov.20.20. & 24 20. In Aphel, אַדְעֵךְ Exstinguere: וּנְגִיר רוּחָא מַדְעֵךְ תִּגְרְתָא Et longanimis exstinguit litem, Proverb.15.18. וְגַבְרָא חַכִּימָא נַדְעֲכִיהּ Et vir sapiens restinguit eam, Prov.16.14.

דעץ Infigere: וְדָעַץ יַת חֻטְרַיָּא Et infixit virgas illas, Gen.30.38. Jonathan ונעץ, quod hoc usu commune. Hinc dicitur contractè דָּץ apud Talmudicos: ut, דָּץ בֵּיהּ Si figat in eo, scil. acu, Cholin fol.93.2. דַּצְיֵיהּ בְּרֵישָׁא דְרוּמְחָא Confixit eum cuspide lanceæ; Sic citat Aruch ex Bava basra fol.74.1. sed ibi nunc legitur ודעציתה: Iterum: לָא לִידְוֹץ אִינִישׁ לוּלָבָא בְּהוֹשַׁעְנָא Non infiget homo spatulas palmarum in Hoschanna, id est, fasciculum ex salicibus & myrtis, Succa fol.37.2. דָּוֵיץ לֵיהּ לְרוּמְחֵיהּ Figebat ipsi hastam suam, scil. in terram, Sanh. fol.95.1. רצה ושלפה Infigit & rursus extrahit, Schab. fol.50.2.

דעק דְּעַק Comminuere, Conterere. Præteritum, שְׁלֵיוָא הֲוֵיתִי וְדַעְקַנִי Tranquillus eram, & comminuit me, Hebr. וַיְפַרְפְּרֵנִי Jobi 16.12.

דְּעִיק דַּעְקָא Parvum, Minutũ, Tenue: דַּעְדַּק מְקַלַּף דַּעְדַּק וְתַיר Minutum decorticatum, minutum coacervatum, Hebr. דַּק, Exod.16.14. Jon. דקיק, quod idem: שְׂעַר סוֹמַק וְדַעְדַּק Capillus flavus tenuis, Hebraicè דַּק, Lev.13.30. צְמוּחַ דַּעְדַּק Germinatio minima, Amos.7.1. Plurale, מַתְקְלִין דְּרַבְרְבִין וְדַעְדְּקִין Pondera magna & parva, Mich.6 11. Sic Jere.16.6. דַּעְדְּקִין מִנִּי לְיוֹמִין Minores me annis, id est, juniores, Jobi 30.1. דַּעְדְּקַיָּא דְבֵית יַעֲקֹב Minimos domus Jacob, Numer.23.10. מֵרַבְרְבַיָּא וְעַד דַּעְדְּקַיָּא A magnis usque ad parvos, Hebraicè כָּל כְּלִי הַקָּטָן Omne vas parvum, Jesa.22.24. Fœmin. עִם דַּעְדְּקָא מִנִּיךְ Cum minoribus te, Ezech.16.61.

דף Asser; Tabula, Hebr. קֶרֶשׁ: אוּרְכָּא דְדַפָּא Longitudo tabulæ, Exo 15.16. תְּרֵין צִירִין לְדַפָּא חַד Duos cardines tabulæ uni, vers.17. Plural. עַסְרִין דַּפִּין Viginti tabulas: וְתַעְבֵּיד יַת דַּפַּיָּא Et facies tabulas, vers.18. תְּמַנְיָא דַפִּין Octo asseres, Exod.26.25. Apud Talmudicos, דף של נחתומין Tabula pistorũ, in qua reponunt massas panis, Kelim cap.15. בי דפי Domus asserum, hoc est, Torculare olivarum, Bava metzia fol.74.1.

Deinde דַּף Folium libri, apud Rabbinos: בתוך הדף In medio paginæ: חוץ לדף Extra paginam, in margine: בכל דף ודף In unoquoque folio: באמצע הדף In medio folii: עד סוף הדף Usq; ad finem folii: בראש הדף In capite paginæ, id est, in summo: בין דף לדף Inter unumquodq; folium.

דפה דְּפִיָּא דְּפִי Infamia, Probrum, Hebr. דֹּפִי, Psal.50.20. Regia דְּפִיו.

דופי Depulsio, Refutatio: ראיות שאין בהן דופי Argumenta quæ refutari nequeunt.

דפח דְּפִיחַ Nomen proprium loci, pro Hebræo חֲצֵרִים, Deut.2.23.

* דפט דִּפְטְרָא Vide mox infrà in דפת.

דפל. Quæ huc pertinere possint, vide in פול. Nã ד est servile.

דיפלון · דיפלי Duplum, Duplex. In Beres. rabba sect. 59. in illud בָּא בַּיָּמִים Genes.24.1. de Abrahamo; R.Jehuda dicit, בא בדיפלון Venit in duplicem, scil. mundum, præsentem & futurum; quia videlicet dicitur בָּא Venit, in præterito perfecto: Apud Talmudicos: קנסירה בדיפלא Mulctavit eum pro duplo, Talm. Hierosol. עז cap.1. דיפלי אסטבא Duplex stoa vel porticus, Talm. Hierosol. Succa cap.5. דיפלי פוטירין Duplex poterium, Amphitetum, ein Dupplet/ Talm. Hierosol. Pesach. fol.37. col.3.

דיפלומטר Arca, Arcula, Capsula. In Schemoth rabba sect.20. Simile hoc est cuidam, qui ingreditur palatium regis, ונטל דיפלומטר שלו באפילה & aufert arcam regis. Glossa ex Aruch explicat, כלי בעין תיבה. In Talm. Hierosol. Jom tobh cap.1. fol.60. col.3. Rabbi Abhu sedebat ac docebat ומפתחא דפלמנטרין בידיה cum clavi arcæ in manu sua, in qua habebat piper. Glossa דפלמנטרין est locus שמצניעין בגדים ubi reconduntur vestes, Vestiarium. Hîc Daleth videtur esse servile. Baal Aruch citat ex Jelammedenu, דפליכטר מלא מרגליות Arcula plena margaritis.

דפם Hinc mendosè in Venetis legitur דְּפוּס pro רְפוּס. Hoc enim Verbum solet Hebræo רָקַע respondere. Vide רפס.

דפן דּוֹפֶן *Costa, Latus, Paries.* Hinc illud, אֶל הַחוֹמֶשׁ *Ad quintam, scil. costam*, 2.Sam.2.23. R. Jochanan exposuit, בדופן החמישית במקום שמרה וכבד תלויין בו In costam quintā, in locum in quo fel (vesicula bilis) & jecur pendent, Sanhed. fol. 49.1. sive cap.6. in fine. Glossa, כנגד צלע החמישית. Alibi, יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה Si egrediatur ex latere (scil. infans vel embryo excisus è ventre, non autem è matrice, ordinario partus loco, egrediens) non resident super eo dies (ordinarios) immunditiei aut puritatis, Nidda cap. 5. in princ. יוצא דופן והבא אחריו Primogenitum exiens è latere, è loco costarum; & alius partus subsequens, utrum pro primogenito censendum? Bechor. cap. 2. in Mischna ult. המפלת יום ארבעים ויוצא דופן Si abortiat die 40. & egrediatur abortus per latus; Kerith. cap.1. in Mischna. *Plurale*, דְּפָנוֹת: *& in Targum*, בִּמְטַלְּתָא וְתַרְתֵּי דוֹפְנָהָא In tuguriis ex duobus lateribus suis, Levit.23.42. in Targ. Jonath.

דְּפַן *Percutere:* דפנוהו Percusserunt eum, Metzia fol.107.2. משום דדפני Propterea quòd percutiunt, Gittin fol.34.1. Item *Abscondere, ex usu linguæ Arabicæ:* החבית דפונה Dolium absconditum, id est, טמונה, Kelim cap.2.

דַּפְנָא *Laurus, Daphne,* Δάφνη, *apud Talmudicos:* כהוצא ודפנא Palmulis aut lauro, Moed katon fol.7.1. שיכרא דדפנא Cerevisia ex lauro, sive baccis lauri, Pesach. fol.56.1. Glossa, דפנא est arbor quæ vocatur לור *Laurus:* fructus autem ejus בייש *Baccæ.*

דַּפְנֵי *Daphne, nomen proprium loci. Respondet Hebræo* רִבְלָה *in Targum Jonathanis & Hierosolymitano*, Num.34.11. וְיֵחוֹת תְּחוּמָא מִן אַפָּמְיָא לְדַפְנֵי *Et descendet terminus ab Apamia ad Daphnem ab oriente fontis.* Meminit *Daphnes* in hoc loco quoque vetus interpres Latinus: *De Sephama descendent termini in Reblata contra fontem Daphnem.* De quo interpretamento vel additamento, vide Antonium Nebrissensem in Quinquagena cap. 14. *Ceterùm apud priscos Hebræos mentio fit etiam* דַּפְנֵי שֶׁל אַנְטוֹכְיָא *Daphnes Antiochiæ.* In Talmud Hierosolymitano Sanh. cap.10. circa finem: לשלש גליות גלו ישראל אחת לפנים מנהר סנבטיון ואחד לדפני של אנטוכיא וכו׳ In triplex exilium missi sunt Israëlitæ, (id est, decem tribus:) pars una ultra fluvium Sabbathicum: pars una in Daphnem Antiochiæ, &c. Et mox; De quibus dicitur Jesa. 49.9. *In viis pascentur, & in omnibus locis eminentibus erunt pascua eorum;* sunt illi, שגלו לדפנא של אנטוכיא qui deportati sunt in Daphnem Antiochiæ. Hæc illic; quæ paulò aliter adducuntur in Jalkut Prophetarum fol.52.2. ex Pesikta rabbeti, hoc sensu: Triplex exilium subierunt decem tribus: Pars una גלתה לסמבטיון deportata est ad Sambationem: pars una לפנים מסמבטיון ultra Sambationem: pars denique una גלתה לרבינה של רבלתה ונבלעה שם deportata est in רבינה Ribhlatæ, & ibi absorpta est à terra. *Ego puto hîc ex collatione locorū, pro* לרבינה *legendum esse* לדפני, *præsertim quia Ribhlatæ quoq; fit mentio.* In Vajikra rabba sect. 19. Cùm ascendisset Nebucadnezar ad vastādum Hierosolymam, venit וישב לו בדפני של אנטוכיא & substitit vel commoratus est in Daphne Antiochiæ. Descendit itaque ad ipsum Synedrium magnum, &c. Sic in Præfatione Echa rabba fol.56. col. 4. Posteaquam dixisset Deus ad Nebucadnezarem; Ascende & vastato Sanctuarium, quid fecit? בא וישב בדפני של אנטוכיא Ivit & substitit ipse in Daphne Antiochiæ, misitque Nebusaradan principem Satellitum ad vastandū Hierosolymam, &c. Raphael Volaterranus Geographiæ lib.11. *Daphne urbs amœna propè Antiocheam, religione sacra, ubi fons & lucus, templumq; Dianæ & Apollini.* Et lib.15. *Daphne civitas Syriæ maximæ amœnitatis.* Capitolinus in Veri Cæsaris vita: *Verus Cæsar, posteaquam in Syriam venit, in delitiis apud Antiochiam ad Daphnem vixit.* Amianus: *Apud Daphnem amœnum illud & ambitiosum Antiochiæ suburbanum.* Confer hîc iterum Nebrissensem sup. citatum.

דפס *Inde in Hiphil apud Rabbinos usurpatur* הִדְפִּיס *Facere sive curare imprimi aut excudi, Formare, Efformare, Exprimere, Imprimere, Typis effingere, Excudere:* אָמַרְנוּ לְהַדְפִּיס Constituimus excudere. *Ex Hophal*, אֲשֶׁר הוּדְפְּסוּ מִקֹּדֶם Qui impressi sunt jam antea. *Sic in Niphal*, נִדְפַּס בְּוִינֶיצְיָאה Impressus Venetiis, &c.

דּוֹפֵס *Imprimens, Impressor, Typographus, sed rariùs hoc utuntur. Sæpiùs dicunt* בַּעַל הַדְּפוּס, ut sequetur.

דְּפוּס *Typus, Forma: Pressio, Impressio:* לכל טפה וטפה בראתי דפוס בפני עצמה Unicuique guttæ creavi formam peculiarem, Bava basra fol.24. דפוס גבינות Forma caseorum, vas in quo caseus efformatur, τυροκομεῖον Casearia forma: שמא יעשנה בדפוס Fortè præparabit eam in certa forma, Pesach.37.1. וְהוּא מְדַמֵּי לִדְפוּס עִנְבִין Ipse similis est pressioni, sive expresso uvarum, Genes.49.11. in Targ. Hier. בית הַדְּפוּס *Domus typorum, impressionis, Typographia:* בַּעַל הַדְּפוּס *Dominus impressionis, Typographus: Plurale*, דְּפוּסִין הַרְבֵּה Formæ plures.

דְּפִיסָה *Pressio, Impressio:* הַדְּפִיסָה הָיְתָה בְּעִכּוּב Impressio erat in mora, i.e. impediebatur, tardè procedebat.

רפק *Pulsare*, *Hebraicè*, Genes.33.13. Cant.5.2. גִּידִים הַדּוֹפְקִים Venæ pulsantes, quas Medici palpant.

דּוֹפֶק *Pulsus*: דֹּפֶק הַגִּידִים Pulsus venarum.

דְּפִיקָה *Pulsatio*, *Pulsus*.

דופקים *Arteriæ*; *Venæ pulsatiles*, *idem quod* עורקים, Jobi 30.17. in R.Levi: vel *Nervi*, juxta Aben Esram ibi.

דופק *Latus feretri vel sepulchri, sive sit ex asseribus, sive ex lapide*: In Targum Jonathanis, Num.19. 16.18. Quicunq; tetigerit in agro, mortuum, &c. או בִקְבוּרְתָּא וְגוֹלָלָא וְדוֹפְקָא aut sepulchrum, vel operculum latus've ejus, immundus erit. In Hebræo simpliciter est, בְּקָבֶר Sepulchrum. Petita autem est hæc additio ex Talmudicis in Chol.fol.71.1. ubi legitur; וכל אשר יגע על פני השדה להוציא עובר במעי אשה דברי ר׳ ישמעאל ר׳ עקיבה אומר לרבות גולל ודופק *Et quicunque tetigerit in superficie agri*, *&c.* Juxta R. Iismaelem dicitur hoc ad excipiendum embryónem in utero mulieris: R. Akiva dicit; ad includendum vel comprehendendum etiam operculum & latus sepulchri. Sic legitur iterum in Cholin fol.126.2. גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואינו מטמא במשא operculum & latus feretri vel sepulchri polluit tam contactu quàm (accessu) in concláve, non autem polluit dum fertur. R.David Jesa.14.19. ad verba אבני בור *Lapides foveæ*, scribit: Sic dicit propter sepulchrum, in quo struere solent lapides circa sepulchrum, & illud vocatur in sermone Rabbinorum דופק. In Oholoth cap.2. scribit Rambam in Commentariis: דופק sunt latera sepulchrorum, quibus innititur sepulchrum, &c. & דופק דופקים Sunt ea quibus innituntur illa latera, & sunt quasi fundamenta parietis: cùm autem referuntur ad operculum, vocantur etiam דופקים, &c. Vocantur verò latera sepulchri דופקים, quia דופקים pulsant quasi mortuũ, ex significatione, וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד *Et pulsaverint eas diem unum*, Genes.33.13. Bartenora: דופק sunt duo lapides magni, unus hinc, alter illinc, quibus lapis sepulchralis innititur: דופק דופקים est hoc: Ponunt quandoque juxta lapidem lateralem sepulchri lapidem alium, qui illum contineat, sed lapis operiens non innititur ei, & hic vocatur דופק דופקים.

דִּפְקָא *Ile*, *Ilia*, *juxta quosdam*: Alii *Collum exponunt*, in Bava metzia fol.23.2. ubi disputatur de rebus inventis; Ut si quis frustum carnis inveniat, veluti ilia aut aliud membrum, an proclamare inventor id debeat; an verò sit inventoris?

דפר דופרן · דופרן Δὼς, Φέρη, *Dos*. In Beres.rabba, אשה שגרשה בעלה ונותנין לו דופרן Si uxor expulerit ipsum, dederitque ipsi dotem, &c. sect. 18. Citatur in Jalkut Gen.2. in fine. *Corruptum ex Græcis*, Δὼς Φέρη. *Hebræi exponunt Duplicem dotem*, *ex* די *δύο* & Φέρη.

דפרת דִּפְתְּרָא *Tabulæ manuales mercatorum*, Schreibtafeln. *Propriè est Pellis aut Tabula lata scriptoria*, *instar pergameni apparata*, *libellis istis inserviens*. Unde apud Talmudicos triplex pellis statuitur, ut legere est in Gittin fol.22.1. & Schab. fol.79.1. in hunc sensum: R. Chija dixit שלושה עורות הן מצה חיפה ודיפתרא Tres pelles sunt, *Mazza*, *Chippa*, *&* *Diphtera*: *Mazza*, id est, infermentata, hoc est; quæ neque sale, neq; furfure, neque galla macerata est. *Chippa*, quæ salita est, sed furfure & gallâ caret. *Diphtera*, quæ sale & furfure conspersa est, sed gallâ caret. Hæc ibi. Ex postrema tabulæ mercatorum fiunt. In Jalkut fol.54. col.3. legitur: הוציא באותה שעה דפתרא של אלהות Produxit (Pharao) eadem horâ tabulam deorum, & legit nomina deorum Edom, Moab, Tzidon, neque invenit nomen istius Dei, quem Aharon & Moses prędicabant. Glossa, פנקס מגויל πίναξ ex Pergameno: על הנייר ועל הדיפתרא In charta & tabula sive pergameno, Megilla cap.2. initio in Mischna. *Sic semper scribitur cum* י *&* א, *unde perperam alii notarunt* דִּפְתַּר. *Legitur & cum* ט *in medio*, *unde*; דפטראות ופינקסאות יש לו Tabulæ & pugillares sunt ipsi, Jalkut in princ. *Est Græcum* Διφθέρα, *quod significat Pellem*, *seu Exuvium*, *Membranam in qua scribitur*. Vide Lexicon Henric.Steph. in Indice.

* רצה · דָּץ · דצץ Vide suprà in דוץ.

דצף דְּצִיפִין *Genus turturum*, *sic vocatum*, Cholin fol.62.1. *Scribitur inserto* א *protractivo*, *vocalis indice*, דְּאצִיפִי. *In Aruch* דיציפי.

דקא דִּיקָא *δέκα*, *Decem*, Berach. fol.56.2.

דִּיקָא Idem quod דוק apud Talmudicos.

דקדן *Ostium depressum*: alii, *Paries depressus*, Erubhin fol.59.2. Glossa, פֶּתַח קָטָן. Baal Aruch, אצטווה.

דִּקְיוֹן *Jus*, *Judicium*, *Justitia*: תובעת דקיון של בריות Requirit judicium craturarum, hoc est, Administrat jus hominibus, Beresch. rab. sect. 9. in fine. תבוע דקיון דידי Require judiciũ meum, Examina causam meam, Beres.rab. sect.45. fol. 50.col.3. הרבה צבאות מנה הקב״ה לתבוע דקיון שלו Multos exercitus ordinavit Deus homini ad requirendum jus ejus, id est, ad causam ipsius agendam, Beresch. rabba sect.10. Sic citat Baal Aruch ex Beres. rabba sect.22. בא נחש הקדמוני לתבוע דקיון של הבל Venit serpens antiquus ad requirendum judicium Abelis, id est, ad vindicandum Abelem. Sed in nostris libris nunc le-

gitur דינו של הבל. Unde apparet דיקין esse idem quod דין. *Est nempe Græc. δίκη vel δίκαιον. Unde malè in Aruch explicatur* עלבון*: & à Munstero, Guidone & aliis*, Injuria.

דְקִיתָא Vide infrà in דקק in דק.

דקט דאיקוטטה. *Est Vox monstrosa & peregrina.* Legitur in Vajikra rabba sect. 5. *in sententia quadam proverbiali :* אם הכהן המשיח יחטא א״ר לוי עלובה היא מדינתא דאסיא פודגרים ודאיקוטטא בחרא עינא וסניגוריא סקטרג בדיני נפשות Si *sacerdos unctus peccaverit*, Levit. 4.3. R. Levi dixit; *Afflicta est civitas cujus medicus est podagricus, & chirurgus monophthalmus, cujus item συνήγορος fit κατήγορος.* Glossator scribit, דאיקוטטא אומן החותך עורין העין שקורין בלע״ז טאר, hoc est, דאיקוטטא est Artifex exscindens pelliculas oculi, quas Germanicè vocant Starr. In Jalkut fol. 124.2. legitur ודאיקוטטא דחרא עינא.

דקל *Fervere, Ebullire.* Hinc, דִיקוּלָא *Ebullitio:* דיקולא דמיא Ebullitio aquæ, Pesach. fol. 40.1. Glossa, רְתִיחָה.

דִיקוּלָא · דְקַל · דִקְלָא *Palma, Dactylus:* Hebr. תָּמָר, Psal. 92.13. שַׁבְעִין דִקְלִין Septuaginta palmæ, Exod. 15.27. קַרְתָּא דְדִקְלַיָּא Urbs palmarum, Deuter. 34.3. אכם תמרי מקמי נהמא כי נרגא לדיקולא בתר נהמא כי עברא לדשא Si dactyli ante prãdium sunt ut securis arbori (id est, noxiæ:) post prandium sunt ut pessulus januæ, id est, utiles & convenientes, Kethubh. fol. 10.2. לא מחוו ליה לאיניש לא דקלא דדהבא ולא פילא דעייל בקופא דמחטא Non indicant vel ostendunt homini, neque palmam vel arborem auream (id est, rem insolitam & insuetam) neque elephantem, qui intret per foramen acus, Berach. fol. 55.2. תהי שביתתינו תותי דיקלא דסביל אחוה Sit requies nostra Sabbathina sub ista arbore, quæ sustinet fratrem suum, hoc est, arborem alterã quæ ei innititur: דיקל דפריק מריה מכרגא *Palma vel arbor quæ liberat Dominum suum à tributo*; hoc est, fertilis, quæ multos fructus profert, unde Dominus tributum possit persolvere, Eruvin fol. 51.1. מי דקלים Aquæ palmarum, hoc est, aquæ de fonte, qui est inter duas palmas, Schab. cap. 14. fol. 109.2. in Mischna. Quidam scribunt מי דקרים, ut est in Gemara, & in Talm. Hierosol. Massech. Berach. in fine cap. 6. Vide.

דִיקוּלָא *Canistrum, Corbis:* רֵישׁ תוֹרָא בְדִיקוּלָא סַק לְאִיגְרָא וְשַׁדִי דַרְגָא מִתּוּתָךְ *Dum caput bovis in canistro est, ascende in tectum, & dejice scalam post te*, Pesach. fol. 112.2. Berach. fol. 33.1. *Sententia proverbialis est*, quâ R. Meir voluit, non esse irritandos crabrones; fugiendas omnes occasiones periculorum; cavendum sibi ab hoste etiam dormiente aut comedente. Per *Canistrum* intelligitur Corbis pabulatoria, in quâ ipsi fœnum ad collum appenditur; ut eundo etiam comedat, ut olim fieri solebat. Vide Columellam lib. 6. cap. 3.4. *Dejice scalam*, id est, omnibus modis cave tibi. *Item*, הִיא נַיְמָא וְדִיקוּלָא שְׁפִיל *Ipsâ dormiente, corbis decidit*, Sanhed. fol. 7.1. Corbis, quam in capite gerit, in quâ linum, verticillum & alia ad operas manuum necessaria habet, decidit, capite scil. per somnum inclinato. *Proverbium in pigras mulieres*, quæ ruina œconomiæ sunt. Convenit cum illo Salom. Eccles. 10.18. בְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלֹף הַבָּיִת *Propter dejectionem manuum perstillat domus.* In Aruch דיקולא exponitur *Hydria*, ut si aquam petitura ad littus dormiat, tum hydria facilè in aquam dejicitur. Item *Lebes, Ahenum, Olla :* כזית תרבא דנפל בדיקולא דבשרא Si adeps olivæ magnitudinis ceciderit in ollam carnis, Cholin fol. 98.1. Glossa, קַלַּחַת. Et Majemon, in מאכלות אסורות, substituit pro eo קדרה Olla. *Plural.* דיקולי דתרבא Corbes plenæ pinguedine, adipe, Metzia fol. 83.2.

דִיקוּלָאֵי *Venditores, aut confectores corbium:* דיקולאי ראויתים דיקלאי Corbiarii (liceat sic loqui) qui adferunt corbes, Bava bathra fol. 22.1.

דִיקְלָן *Mosa, Frumenta contusa*, Hebr. הָרִיפוֹת, 2. Sam. 17.19. Regia דִקְלִין. Elias putat Daleth esse servile, aut mendosum esse, & קילן idem quod קַלְיָא, quod Leguminis genus, q. l. קָלִין.

דוּקְלִיטְיָאנוּס Diocletianus. Fuit in Tiberiade porcorum custos, antequam rex esset factus, ut est in Beresch. rabba sect. 63. & Talmud Hierosol. cap. 8. fol. 46. col. 2. ubi decurtatè scribitur דיקלוט.

דקליקוס דִיקוּלִגוּס *Advocatus.* Sic scribitur in Aruch ex Vajikra rabba sect. 29. Sed ibi in nostris libris nunc corruptè legitur ניקולסגוס. In Jalkut fol. 186. ניקולוגוס. *Genuina scriptio est* דיקולגוס, *ex Græco δικολόγος.* Sic sæpè scribitur דיקולגין Advocati.

דקן דִקְנָא *Barba; Hebr.* זָקָן, *mutatis ex more* ז & ד : ut, דְקַן גְּזִיזָה Barba rasa, Jesa. 15.2. בְּשִׂעַר רֵישָׁא וְדִיקְנָא Pilo capitis & barbæ, Genes. 25.25. in Jon. *Cum Aff.* יַת פָּאתָא דְדִקְנָךְ Angulos barbæ tuæ, Levit. 19.27. *Apud Talmudicos proverbiale:* דאית ליה מברתא בדקניה כולי עלמא לא יכלין ליה *Cuicunq; est divisio in barba ejus, totus mundus non prævalet ei*, Sanhed. fol. 100.2. Dictum in hominem summè astutum & callidum, quem nemo potest calliditate vincere. Tractum inde, quòd callidus simul cogitabundus est, & quamdiu cogitat, solet barbam tractare, vellere, formare & dividere. Pro מברתא legitur in Beth Jacob edit. Ven. מעברתא Transitus, trajectus, locus divisus, unde elisâ gutturali, מברתא.

עַבְרְקָן *Grassam barbam habens*: וִלְדְקָן Raram & tenuem barbā habens. Hinc, וִלְדְקָן פּוּרְטְמָן עַבְרְקָן סבכן *Raribarbus callidus est, multibarbus sive densam habens barbam stupidus aut stultus*, Ibid.

דִקְנֵי *Barbatus*: Unde illud, אפוטרופא לדיקנני לא מוקמין *Curatorem barbato non constituimus*, Metzia fol.39.1.

דוּקִינָר *Dominus, Princeps*. In Talm.Hierosol. [illegible] cap.1. חד דוקינר אוקיר לר׳ יודן נשיא חד דסקוס מלא דינרין Quidam princeps honoravit, id est, remuneravit R. Judam principem arcâ plenâ nummis, Glossa, שלטון. *Videtur esse Latinum* Ducenarius, *quomodo olim vocabatur, qui duas militum centurias, id est, ducentos homines ducebat*, ut est apud Veget. lib.2. cap.8. *Deinde certus erat ordo Judicum olim, qui* Ducenarii *vocabantur*. Hinc ait Suetonius in Augusto cap.32. *Ad tres judicum decurias quartam addixit ex inferiore censu, quæ Ducenariorum vocaretur, judicaretq́ de levioribus summis.*

דְקַק *Attenuari, Contundi, Comminui, Conteri*: דָקוּ כַּחֲדָה Comminuta sunt pariter, Dan. 2.35. *Aphel*, וְאַדְקֵהּ לַעֲפַר Comminuit illud in pulverem, 2.Reg.23.15. *Futur*. וְתִשְׁחוּק מִנֵּיהּ וְתַדִּיק Et contundes ex eo comminuesq;, Exod.30.36. *Ex hac forma, sed significatione ex* דוק *est*, אַדְקִית Prospexi, Proverb.7.6. *Pahel*, דַּקֵק *Comminuere*: unde *Particip. Præter*. דִמְדַקַּק Quod comminutum est, Jesa.30.14. *Et ex forma geminatâ*, מְדַקְדֵק יָתִי Comminuit me, Jobi 9.17. *Ithpahel, Futur*. יִדַּקְּקוּן לְאַרְעָא Comminuentur in terra, Jesa.21.9. יִדַּקְּקוּן בְּקוֹלְרִין Comminuentur catenis, Nah.3. 10. Sic videtur legendum Mich.1.7. וְכָל צַלְמָנַהָא יִדַּקְּקוּן Et omnia idola ejus comminunentur, pro יִדְקְרוּן.

Apud Rabbinos דִּקְדֵּק *usitatissimum est pro Considerare, Disquirere, Excutere, Discutere minutim & subtiliter, accuratè disserere, disputare, accuratè explicare, observare.*

דַק *Tenue, Minutum, Parvum, Gracile. Apud Talmudicos*, עוף הדק Volatile parvum, Volatilia minora, ut sunt Passeres, columbæ: cōtrarium ejus, עוף הגס Volatile majus, ut Anseres, Gallinæ, Cholin cap.3. in Mischna: חול דק Arena subtilis. *Plural*. דַקִּין *Tenuia. Synecdochicè apud Rabbinos* דַקִּין *significat, Intestina tenuia & gracilia*: ניקבו הדקין Si perforata sint intestina tenuia, Cholin cap.3. in Mischna: חלב על הדקין Adeps qui est super intestinis gracilibus, Cholin fol. 93.1. *Huc referendum ex Targū Jonathanis*, שׁוּמְנֵיהּ כָּל קְבֵל דַּקְקָא יַעְדֵּי יָתֵיהּ Pinguedinem ejus è regione intestini gracilis auferet, Hebr. לְעֻמַּת הֶעָצֶה E regione spinæ dorsi, Levit.3.9. *Fœmininum*, דַּקָּה *Tenuis, Minuta*: מדה דקה Mensura parva: מדה גסה Mensura magna, Demai cap.2.

דַּקָּה *Minutum*, apud Astronomos.

דוק · דוּקָא · דוּקְא *Minutum, Gracile, ut Palea, Stipula*: מַפְרִישׁ יַת עִיבוּרָא וּמַפְרַח יַת דוּקָא Separat frumentum & avolare facit paleam, Jesa.28.28. הָא נַגְוָתָא כְּדוּקָא דְפָרַח Ecce insulæ sicut palea quæ avolat, Hebr. כַּדָּק, Jesa.40.15.

דוּקָא *Panniculus vel Pellicula tenuis oculo adnata*. In Targ. אוֹ דַק Aut panniculus (in oculo sc.) Hebr. דַק, Levit.21.20. *Hinc apud Talmudicos* in Bechor. cap.6. ubi oculorum vitia recensentur, quæ primogenitum reddunt illegitimum, dicitur quoq; הרי בעיניו דק In cujus oculis est panniculus. Bartenora exponit vernaculè טילא Tela: Majemon, רושם Macula. Sic in Avoda sara fol. 5.2. הדוקין שבעין Panniculi qui sunt in oculo.

דַּקּוּת *Tenuitas, Subtilitas, Gracilitas*: בְּדַקּוּת *Subtiliter*.

דַקִּיק דְקִיק *Tenue, Minutum*: כְּאָבָק דַקִּיק Sicut pulvis tenuis, Jesa. 29. 5. עַד דַהֲוָה דַקִּיק Donec comminutus fuit, Exod.32.20. *Plur*. בּוּסְמִין דַּקִּיקִין Aromata minuta, Levit.16.12. *Fœmininum*, בְּקִרְוֵי דַקִּיקָתָא In urbibus parvis, Esth.9.19. in secundo Targum. Elias legit דְקִיקוּתָא, perperam, ut apparet.

דִּקּוּק *Comminutio*: בְּדִקּוּקֵיהּ In comminutione ejus, Jesa.30.14.

דַּקְדַּק *Parvus*: מִדַּקְדְּקֵיהוֹן וְעַד סָבֵיהוֹן A' parvulis, usque ad senes eorum. Citat Aruch ex Targ. Hierosl. Gen.19.11. sed hodie non reperitur.

דִּקְדּוּק *Subtilitas, Subtilis consideratio, inquisitio, disputatio, dissertatio*: דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים Subtilitates Legis, & subtilitates scribarū, Succa fol.28.1. *Hinc* דִּקְדּוּק *est Grammatica, quasi subtilis discussio sermonis, & accurata acutaq́ ejus per legitima præcepta explicatio: aut quòd Linguam Minutim per singulas partes, ejusq́ rudimenta minutula doceat*, ut tradit Junius 1. ad Cor. 6.1. *In Targum*, מְרַבְיָן דִּקְדּוּקִין Germinant sive proferūt subtilitates, subtiles sensus, Cantic.5.13.

מְדַקְדֵּק *Grammaticus*. Unde Elias Levita postremus Hebræorum Grammaticus, vocatur *Elias hammedakdek*, quòd ejus scripta omnia agant de re Grammatica.

דְקַר *Transfigere, Transfodere, Pungere, Hebraicè. Hinc in Targum*, וְכָל צַלְמָנַהָא יִדְקְרוּן Et omnia sculptilia ejus transfigentur, Heb. יֻכַּתּוּ Conterentur, Mich.1.7. Meliùs videtur יִדַּקְּקוּן, ut editio Pratensis habet.

דְּקַר *Clavus, Palus, Paxillus, Virga aut bacillus acutus, cui aliquid Infigitur, vel, quo Transfigitur aliquid*: דקר נעוץ Palus infixus: יחפור בדקר Fodiat paxillo, Betza ab initio: Kelim cap.14. Item *Ligo, à fodiendo dictus*, Scheviith cap.5.

רוקרן *Idem. Pluraliter*, רוקרנין *Rami, Virgæ, Arbuſta luxurioſa ad radices arborum excreſcentia*, Succa fol.13.1. In Aruch & pro *Furcula* exponitur, quomodo Græcum δίκραν@ ipſi convenit. Citat Baal Aruch etiam ex Menachoth fol. 96. Sed ibi in noſtris exemplaribus nunc non extat. *Deinde adducit etiam* ex Bereſch. rabba ſectio. 21. רוקרנין pro *Radii, Splendores*, ut idem ſit quod קרנין. Sed nec hoc reperio.

רקור *Idem*, Kelim cap.14. *Hinc*, רקוריא של צפרין Virgæ avium, id eſt, certus numerus avium, vimine aut bacillo acuto, per caput ipſarum fixo, collectarum, quomodo venum deferri ſolent, Cholin fol. 4. 1. Sic eodem ſenſu alibi dicunt, מחרוזות של דגים Vimina piſcium; id eſt, piſces certo numero in vimen collecti. Hinc eſt quod in his partibus dicunt, Ein ſpiſslin Lerche/ hoc eſt, Veru alaudarum, ſex alaudæ, bacillo vel veru infixæ. Sic intelligendum, quod Guido *Veru*, & Munſterus *Congregationem avium* interpretatur. In Additionibus ad Gemaram explicatur *Corbis*, quaſi idem quod ריקולא · ר & ל permutatis, ut in ſeq.

רקורין *Vaſa, Cadi:* כרקורי דהרפניא Sicut cadi Harpaniæ, Cholin fol. 127.1. Idem in Bava mezia fol. 84. 1. & exponitur סלים Corbes.

מי רקרין Vide in רקל.

רקירה *Foſsio, Perfoſsio, Punctura:* ידקרוהו רקירות רבות Perfodient ipſum puncturis multis.

רקירא Nomen proprium loci altiſsimi ad Euphratem, Kidduſch. fol. 72.1. Baſra fol. 24.1. Baal Aruch exponit קריאת הנהר Clamorem, hoc eſt, ſonitum, ſtrepitum fluminis.

ריקרטום *Directus, Erectus.* In Bereſchit rabba ſect. 19. ad Gen. 3.1. Pro magnificentia ſerpentis erat lapſus ejus: ערום מכל ארור מכל Callidus præ omnibus, maledictus præ omnibus. R. Oſchaja dixit, ריקרטום היה Erectus fuit, ſtans inſtar calami, & pedes fuerunt ipſi. Sic in Aruch. In Jalkut per Samech ſcribitur: ריקרסום היה עומד בקומה Erectus fuit, ſtans in ſtatura, &c. Gloſſa, ראשו זקוף. Ita communiter exponunt.

ריקוריון *Decurio:* שרץ ריקוריון א׳ אחר בן ישראל בסוס Quòd curreret decurio quidam poſt Iſraelitam cum equo, Jalkut in Leg. fol. 308. col. 2. Gloſſa, ראש החילות.

* דורא דָרָא דָר Vide in דור.

דרא דרי דָרָה *Spargere, Diſpergere, Ventilare, ab Hebræo* זָרָה. *Participium*, בְּמָא דָרְיָן בְּמַדְרְיָא Sicut ventilant ventilabris, Jer. 15.7. וְדָרֵי עַל אַנְפֵּי מַיָּא Et ſpargit ſuper faciem aquarum, Exod. 32.20. Onkelos וְזָרָא, per ז ex forma Hebraica. *Participium Paſsiv.* דדרי בריחתא ובמדריא Quod ventilatum eſt palâ & ventilabro, Jeſa. 30. v. 24. Pravè hoc in Aruch ſcribitur מדרה in litera מ. *Infinitum*, לָא לְמִדְרֵי וְלָא לְבָרָרָא Non ad ventilandum, neque ad diſpergendum, Jer. 4.11. *Futurum*; וְיָתְכוֹן אֶדְרֵי בֵּינֵי עַמְמַיָּא Vos autem diſpergam inter populos, Levit. 26.33. in Jonathane. תִּדְרִנּוּן Ventilabis eos, Jeſa. 41.16. *Talmud.* אֱדוּשׁ וְאֶדְרֵי Triturabo & ventilabo, Metzia f. 105.1.

Secundò eſt *Ferre, Portare, apud Talmudicos:* ut, אי רגילת במתך דרי Si aſſuetus es ferre in urbem tuam, ferto, Megilla fol. 28.1. דָרֵי מִידִי Qui portat aliquid, Schab. fol. 66.2. דְרוּ חֲבִיתָא דְחַמְרָא Portarunt vas vini, Cholin fol. 105.2. *Infinitum*, לידריה Ad portandum illum, Schabbas fol. 66.2. דָרֵי צִיבֵי וּמָרָא Portans ligna & ligonem, Taan. fol. 23.1. וקא דרינא טונא Et portabam onus, Megilla fol. 18.1. דהורת דרא ליה Qui fuit ferens eam, Avoda ſara fol. 44.1.

Tertiò דרי *Exſilire, Aſsilire, Accurrere:* ההוא אתרוגא דנפל בחביתא אידרי גוי ושקלי Pomum citrium incidit in vas, (vino plenum) aſsiliit ſive accurrit homo gentilis quidam, & accepit illud, ſuſtulit de vino, ע״ז fol. 59.2. Aruch ponit hoc in אדר, ſed in Gemara ſcribitur ut hic poſitum eſt.

בי דרי *Horreum*, Taan. folio 3. col. 2. Idem quod אדרא.

מַדְרְיָא *Ventilabrum, ut paulò antè ad Verbum*; Heb. מִזְרֶה. Plurale vide ibidem.

דורא *Onus*, ut ſuprà in Verbo דְלָא.

דָרָא *Virens, Recens:* אַסָא דָרָא Myrtus virens, Peſach. fol. 56.1. Gloſſa, לח Humens, Gittin fol. 68.2. In Aruch in דר tertio legitur דריא, quod Syris eſt *Fluere*, unde & דריא Fluenta, Prov. 5.15. Sic דָרֵי Fluens, id eſt, Humidum.

דְרָארָה *Furfur:* פת הדראה Panis furfuraceus, Schabbas fol. 117.2. Oppoſitum ejus פת נקיה Panis purus, triticeus.

דרב דָרְבָן *Stimulus, quorum uſus ad boves agendos. Propriè eſt Aculeus ferreus ſtimulo inditus:* Dicitur autem דרבן ſic, שמורה בינה לפרה quòd doceat intelligentiam vaccam, ut eſt in Vajikra rabba ſect. 29. Pro hoc in Aruch, in מלמד, legitur, שמדיר בינו לפרה. *Apud Talmudicos*, מלמד שבלע את הדרבן Stimulus qui deglutit aculeum, Kelim cap.9. Majemon & Bartenora notant, מלמד eſſe propriè Lignum ſeu Fuſtem, cui aculeus ferreus infixus eſt: דרבן autē, Aculeum ferreum. *Metaphoricè eſt, Gubernator, Præſes, Præfectus, Moderator, Magnas:* מִתְקוֹף אֶדְרָע דוּרְבְנַיָא Propter fortitudinem brachii moderatorum, Jobi 35.9. in Venetis: בטול דָרְבָנֵי מִתְרַבְרְבִין Propter (me) magnates magnificant ſe, vel, magnificè imperant, Prov. 8.16. in Regiis, ubi Veneta valdè corrupta: וּפָרַע עַל דוּרְבָנֵי דְעָבְרִין גֵיוְתָנוּתָא Et

[illegible] magnatibus qui operantur superbiam, Psal.31.24. Interpres Latinus, *Elatis*: ויעדון דורבני Et recedent præfecti, magnates, Hebr. נָגִיד Jobi 34.20.

דרגון Vide infrà in דרכון, in דרך.

דַּרְבְּנִין *Custodes, Observatores januarum & atriorum*: אַשְׁכַּח דַּרְבָּנֵי מִגַּוַּאי וְדַרְבָּנֵי מִבַּרָּאי Invenit custodes intrinsecùs & custodes extrinsecùs: hi, si paterentur aliquem introire, occidebantur; illi autem, si quem emitterent. Ut fidelitas aut fraus meliùs cognosceretur, spargebant furfures, farinam aut pulverem ante januas, quò vestigia euntium apparerent. Quidam astutus accedens, eundem pedem posuit introrsum ac extrorsum, ac posteà se abscondit, unde factum, ut omnes custodes fuerint occisi, Bechor. folio 8.2.

דרג דַּרְגָּא *Gradus, Scala*: עַל דַּרְגַּ שָׁעַיָּא Ad gradus horarum, 2.Reg.9.13. עַל דַּרְגָּא קַדְמָיְתָא Super gradu primo, Esth.1.2. in Targ. sec. *Plur.* לָא תִסַּק בְּדַרְגִּין Non ascendes per gradus, Exod. 20.26. וּבְחַבְיוֹנֵי דַרְגָּא In absconditis gradibus, Cantic.2.14. *Talmudici*, נחית דרגא נסיב איתתא סק דרגא בחר שושבינא *Descende per scalam, uxorem ducturus, ascende per scalam, electurus amicum bonum*, Jebham. fol.63.1. Proverbium, cujus sensus; Noli uxorem ducere quę sit te præstantior. Talis enim tibi dominabitur. Amicum autem selecturus, delige virum honoratum, prestantem & insignem. Ex ejus enim conversatione & tibi splendor aliquis accedet.

מַדְרֵגוֹת *Idem.*

דרגין · דַּרְגּוֹן · דורגון *Familia, Cognatio: vel, Famulitium, Satellitium, Comitatus: Stipatores, Apparitores*, בדרגין *per gradus vel gradatim quasi Principem comitantes & insequentes, vel præcedentes.* In Talmud Hierosol. Horajoth cap.3. ab initio: Quando Deus Misericors venit ad liberandum Israelem ex Ægypto, non misit legatum vel Angelum, sed Deus Benedictus ipsemet venit, sicut scriptum est; *Et transibo per terram Ægypti nocte istâ*, Exod.12.12. ולא עוד אלא הוא וכל דורגון דידיה Neq; hoc duntaxat, sed Ipse & tota familia ejus: Nam non scriptum est, אֲשֶׁר הָלַךְ אֱלֹהִים *Propter quam ivit Deus, ut redimeret sibi in populum*: sed, אֲשֶׁר הָלְכוּ אֱלֹהִים *Propter quam iverunt Dii*, 2.Sam. 7.23. Glossa Talmudica, דורגון, id est, *Familia* (Angelorum scil.) In Schemoth rabba sect. 1. fol.118. col. 4. dicitur de Mose: והיה מניח דרגון שלו והולך ומיסב לחם סבלותיהם ועושה כאילו מסייע לפרעה Et relinquebat familiam suam (vel, comitatum suum, famulitium suum, ministros suos) & ibat ac ordinabat ipsis (Israelitis) onera ipsorum, faciebatque ac si juvaret Pharaonem. Glossa explicat ex Aruch, ועושה מכסים של מלכות, id est, *Nobilitatem regni*. In Bemidbar rabba sectio. 4. fol.218. col.2. צ׳ אלף זקנים מינה דוד ביום אחד ולא מנה אחיתופל עמהם וקרשן שיהיו עשוין דרגון לפניו Nonaginta mille seniores constituit (i.e. principes, nobiles fecit) David die uno, & non nobilitavit cum eis Achitophelem; destinavitque eos, ut essent satellitium in conspectu ipsius; (hoc est, satellites, stipatores ejus, ipsum præcedentes & comitantes.) Hæc loca mihi occurrerunt. *Baal Aruch adducit seq. duo loca, ex Jelammedenu, quæ ego hactenus non inveni*: Quid est quod dicitur Psal. 91. *Et cadent à latere tuo mille?* Hoc, quòd Deus O.M. conciliat unicuique Israelitæ mille Angelos, qui custodiant eum. Atq; hi עושין לו דורגין faciunt ipsi satellitium, (id est, sunt satellites, stipatores ejus), & unus illorum fit præco, qui proclamat coram ipso; Date gloriam imagini Dei benedicti: quia totus mundus plenus est malis dæmonibus. Alter locus est: Angeli, quos tradit Deus homini, ambulant ante ipsum כדרגין sicut stipatores, כשם שנכסים ומלכות מהלכת לפניו quemadmodum nobilitas regni, regem solet præcedere & comitari, &c. Vide hunc eundem locum in אקי.

דַּרְגֵּשׁ · דַּרְגְּשָׁא *Lectus, Stratum*: וכניש רגלוי לגו דַּרְגְּשָׁא Et collegit pedes suos in lectum, Genes. 49.33. in Jonath. At in Targum Hierosolym. עַל רֵישׁ דַּרְגּוּשֵׁיהּ Ad caput lecti, Genes.48.2. עַל דַּרְגֵּשׁ מַצָּעַי Super lectum stratorum meorum, Psal.132.3. Heb. עֶרֶשׂ. *Cum Affix.* עַל דַּרְגְּשִׁי Super strato meo, Hebr. עַל יְצוּעָי Psal.63.7. דַּרְגְּשִׁי אַטְמַשׁ Lectum meum mergo, Psal. 6.7. תְּנַחֲמַנִּי דַּרְגְּשִׁי Consolabitur me lectus meus, Jobi 7.13. *Apud Talmudicos*, in Nedarim fol.56.2. מאי דרגש אמר עולא ערסא דגדא Quid est Dargasch? Dixit Ula, Lectus fortunæ: Glossa; Solebant sternere lectum למזל, hoc est, לגדא fortunæ domus. Vide suprà in גד. Rambam & Bartenora ad Mischnam illius loci notant; *Dargasch* est lectus parvus, quem ponunt ante lectum majorem, & ex eo veluti per scalam ascendunt in lectum majorem. Differentiam inter מטה & דרגש vide in Talmud Hierosol. Berach. cap.3. mox ab initio in Gemara. Plurale, עַל דַּרְגְּשִׁין דִּדְהַב טָב Super lectos auri boni, Esth.1.6.

דרד *Hinc legitur Infinitivus*, לְאִדְּרָדָא יָתֵיהּ Ad decinerandum illud, pro Hebræo לְדַשְּׁנוֹ Exod.27.3. in Jonath. & Targ. Hierosol. Sic, וִידַרְדוּן יָת מַדְבְּחָא Et decinerabunt altare, Num.4. v.13. apud eosdem.

דורדיא *Fex*: דוּרְדְיָא דְחַמְרָא Fæces vini, Taanis fol.22.1. דמערבי ביה דורדיא דיין נסך Quia miscent cum eo fęces vini Idololatrici, Avoda sara f.32.1. In Aruch

In Aruch notatur, *Fæces* Arabicè dici דורדי. *In Targum*, דורדייהא Fæces ejus, Pſal.75.9.

דרדיג *Fudit, Effudit*: ודרדיג משחא אריםא דרבנן Et effudit oleum ſuper caput Doctorum, Kethubh. fol.17.2.

דרדוגא *Fuſio, Effuſio*, Ibidem.

דרדניא *Dardania, nomen proprium.*

דרדסין *Tibialia*: הוא לבוש דרדסין דעמר באחרת רגלייא ודרדסן דביתן בחרא רגלייא Erat indutus tibiali laneo in pede uno, & tibiali lineo in pede altero, Tal. Hieroſ. Kilajim in fine. ואלבשוני דרדסאי Et induite mihi tibialia mea, Ber. rab. ſect. 100. Gloſſa בתי שוקים.

דרדק *Puer, Parvus. Complectitur utrumque ſexum*, ut Latinum *Liberi*: יעקוב דאתקרי דרדק Jacobus qui vocatus fuit puer, ſive parvus, Jobi 3.19. *Plurale*; מגחכין עלי דרדקין Rident ſuper me parvi, id eſt, צעירים, Jobi 30.1. ולא על דרדקיהון Neque ſuper pueros ipſorum, Eſth. 4.1. in Targ. ſecundo.

דרדר Vide infrà in דרר.

דורדייא *Fæces*: דורדייא דחמרא Fæces vini, id eſt שמרים, Avoda ſarah fol.34.1. Pro hoc paulò antè fuit דורדייא, quod genuinum. Unde hîc דורדריא videtur eſſe pro דורדייא.

דרדור *Tina, Cupa, Vas vinarium, Orca. Sumitur tamen etiam pro Tina vel Vaſculo minore*: דרדור עגלה Cupa rotunda, Kelim cap.15. גוי שהביא ענבים בסלים ובדרדורים Chriſtianus qui attulit uvas in caniſtris & tinis, Avoda fol. 61. המורים נושאים דרדורים של יין Aſini ferentes vaſcula vini: דרדורין של גוים Cupæ gentilium, Gloſſa. לגינין קטנים Lagenæ parvæ, Avoda ſara fol.32.1.

דרך

Calcare, Conculcare, Proculcare, Ingredi, Incedere, ut Hebraicè. Præterit. ית ארעא דדרך בה Terram quam calcavit, quam tranſivit, Deut.1.36. *Participium*, כל דדריך בהון Omnis qui incedit per eas, Jeſa.59.8. *Futurum*, די תדרוך פרסת רגליכון Quem calcaverit calcaneus pedum veſtrorum, Deuter.11.24. *Aphel* אדריך *Idem*: *Item, Incedere facere, Deducere. Participium*, מדריך ענותני Incedere faciens manſuetos, Pſal.25.9. *Futurum*, אדריכנון Incedere faciam eos, Jeſa. 42.16. תדרכנני Deducas me, Pſal.119.35. *Infinitiv. cum affix.* עדן אדריכותידה Tempus triturationis ejus, Jer.51. v.33. *Niphal*, נדרך *In via vel viam duci*: הנדרכים בדרך Qui ducuntur in viam, R. Sal. Jeſ.9 16.

דרך *Via, Iter*: metaphoricè, *Mos, Ratio, Modus, Conſuetudo, Inſtitutum, quod quis, ceu viam, terit*: הוי זהיר מן היועץ לפי דרכו *Cave tibi ab eo, qui conſilium tibi dat ſecundum viam ſuam*, h. e להנאתו ad ſuum commodum, Sanhed. fol.76.2. Aruch בשביל תקנתו: Aliter, ירמיה אחי העביר עלי את הדרך Jeremias frater meus tranſire fecit à me viam

(terræ,) hoc eſt, caſtravit me, privavit me uſu facultatis coeundi, quæ vocatur דרך התשמיש דרך Via, juxta illud Prov.30.19. דרך גבר בעלמה *Via viri in virgine*: שדרכו לימנות Cujus conſuetudo eſt ut numeretur ſigillatim, quando ſcil. venditur. Ita dicunt de rebus quæ non ſummatim ſecundum menſuram, vel acervatim venduntur, ſed numerantur. Vide Beza fol.3.2. Orla cap. ult. דרך לשון הקודש Mos eſt linguæ ſanctæ: דרך כבוד *Ratione vel causâ honoris*: דרך נבואה Per modum prophetiæ: דרך ארץ *Via terræ*, id eſt, *Conſuetudo terræ ſive regionis, ritus, mores*; ut, בא הכתוב ללמוד דרך ארץ Venit Scriptura ad docendum te viàm terrę (i.e. conſuetudinem inter homines obſervatam) à Moſe, R. Sal. Exod.19.8. *Hinc etiam refertur ad opificia & commercia, artes & ſcientias politicas, quæ tam victui comparando, quàm hominum ſocietati honeſtè & utiliter conſervandæ inſerviunt*: unde eſt illud Sapientum: יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ *Pulchrum eſt ſtudium Legis cum via terræ*, id eſt, commercio aliquo honeſto, Pirke abhos cap. 2. Gloſſa Bartenoræ, מלאכה וסחורה Negotiatio & mercatura. כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא *Quicunque verſatur* (occupatus eſt) *in Biblus* (in verbi Divini ſtudio) *& in doctrina Talmudica, & in Conſuetudine terræ* (commercio honeſto) *is non citò peccat*, juxta illud: *Filum triplicatum non facilè rumpitur*, Eccleſ.4.8. Gloſſa, משא ומתן Commercium. Rambam, דרך ארץ id eſt, חבורה טובה בנחת ובמוסר Societas bona tranquilla & civilis. *Sic etiam de Morte, quam homines, non ex conſuetudine, ſed neceſſitate & lege naturæ, omnes obire coguntur, in ſacris locutus eſt Rex David*: אנכי הולך בדרך כל הארץ *Ego meo viam univerſæ terræ*, id eſt, morior, morti proximus ſum, 1.Reg. 2.2. *Et de concubitu filiæ Loth*: לבוא עלינו כדרך כל הארץ *Qui congrediatur nobiſcum ſecundum conſuetudinem univerſæ terræ*, Geneſ.19.31. Huc faciunt ea quæ Elias in ſuo Thisbi notavit. *In More nevochim videtur ſumi pro Magnitudine continua*, p.1. c.73. aliquoties in explic. princ.3.

דרכא *Tritura, ſic dicta, quòd Calcatione boum fieret*: ויערע לכון דרכא לקטפא Et attinget vobis tritura vindemiam, Levit.26.5. in Jonath. Hebr. דיש quod idem: *Cum Affix.* בשעת דרכיה In tempore trituræ ejus, Hebr. בדישו, Deuter.25.4. in Jon. & T. H. ubi tamen eſt דורכיה cum Cholem, quod non eſt de Chaldaiſmo.

דריכה *Calcatio, Itio, Ambulatio*, apud Rab.

דרכיות דירכאות *Statuæ, ſpeculæ viarum.* Gloſſa in Miſchnajoth: Lapides magni in quibus ſtabant obſervatores, & ſudario ſignum edebant de longinquo, Joma cap. 6. in fine. Sic in Jalkut fol.67.

fol. 67. col. 3. ad illud Exod. 14. 5. *Et nunciatum fuit Regi Ægypti, quòd fugisset populus*; יש אומרים דרדוכאות Quidam dicunt; Speculas fuisse illi, unde scil. illud videre potuit, Glossa marginalis explicat מרגלים *Exploratores*.

דרוכות *Calcatores uvarum, id est,* דורכי ענבים, *ut in Aruch & Glossa Talmudica exponitur*, Tractatu Thrumoth fol. 50. 1. *Mirum esse activum, cùm habeat formam passivam. Sed sic Participia passiva, quando nominascunt, aliâs etiam activè sumuntur; ut,* יקוש *Auceps,* רכוב *Equitator,* פרוש *Explicator, Enarrator*. Sic, חוץ מן הדרוכות Exceptis calcatoribus.

אדרכון · דרכמון · דרכון *Numi antiqui aurei species fuit, tempore Davidis, id est, ante exilium Babylonicum usitati. Durasse verò etiam postea, probant posteriores scriptores Talmudici, apud quos extat. In superis Mischnajot scribitur, fuisse monetam Persicam. Plurale,* דרכמונים Esræ 2. 65. & Neh. 7. 70. דרכונות Bava bathra fol. 65. 1. *Alibi per* ב *legitur:* מצרפין שקלין לדרכונות מפני משוי הדרך id est, Conflabant siclos in Darbonoth propter onus viæ, Schekalim cap. 2. fol. 3. ubi Glossa: דרבון היה בו שני סלעים ואמר שמצרפין אותן השקלין שהם הכסף בדינרי זהב כדי שיקל משאם, id est. *Darbon* continebat duos Selahim, dicitque quòd conflati fuerint (commutati) isti sicli, qui fuerunt ex argento, in numos aureos, ut levius fieret onus ipsorum. *Inde citatur etiam per* ב, *in Bechoroth fol. 51. 1. In Aruch per* ב *constanter omnia hæc loca adducuntur, quod rectum videtur. Consentiunt omnes, fuisse monetam auream, ut & de auro ubiq; in Biblis usurpatur. R. Salomon valorem* דרכונות *explicat voce Gallicâ* קינונש, *quam non intelligo. At in Tractatu Schekalim, dicit Glossa, Darbonoth continuisse duos selahim. Sela autem* (Hebr. סלע) *valebat siclum sacrum, id est, duplicem provincialem sive communem: siclus communis, quadrantem thaleri, sacer dimidium Imperialem. Quòd si ergo Darbon & Darchon, juxtà Aruch idem sunt, tum hinc patet ejus æstimatio. Nostri interpretes putant,* דרכמון *esse quasi* דרכמון *ex Græco* δραχμη. *& ex Drachma ejus valorem quoque æstimant. Vide Caspari Waseri librum de Numis antiquis. In Jonathane,* דרכמונא מתקליה Drachma erat pondus ejus, Gen. 24. 22. Heb. בקע. Sic, דרכמונא לגלגלתא Drachma pro capite, Exod. 38. 26.

Deinde דרכונא *Idem quod* דרקון *Draco, Serpens*, Jalkut proph. fol. 50. col. 3.

Tertiò דרכון *Est species herbæ vel plantæ*. Fortè *Dracontium, vel, Dracontia, Dracunculus*; Talm. Hier. Kilaim cap. 1.

שטר אורכתא · אדרכתא *Literæ prosecutoriales judicis, quibus actori datur jus bona rei occupandi, &, si nunc solvendo non sit, etiam persequendi eum, & bona ejus post nonaginta dies invadendi, ubicunque, & quocunque tempore ea repererit*. Glossa Talmudica; Vocabulum hoc est לשון רודף ומשיג id est, significat *Persequi, & Assequi*, à Radice דרך, unde in Aphel אדריך & Heb. הדריך, Metzia fol. 16. 2. & 35. 2. & Kama fol. 112. 2. שטר אדרכתא שיהא שליש דורך על נכסיו של זה לגבות חובו מהן *Schetar Adrachta* est, ut quis habeat potestatem calcandi, hoc est, invadendi bona istius, exigendo ex illis debitum suum, R. Salom. in Bava basra fol. 169. 1. Tres species sententiarum judicialium literis comprehensarum enumerantur in Chosen hammischpat, Numero 98. sect. 10. Vide ibi, & sect. 9.

דרל

דרלומוסיא *idem videtur quod* אנדרולומסיא *Excidium, Pestis*: Ber. rab. sect. 32. Similis est hæc res Regi, שקבע דרולמוסיא שלו במדינה qui constituit vel determinavit excidium in provincia.

דרם

דרום · דרומא *Meridies, Auster, Plaga australis. Hebræi dicunt, ita dictam, quòd Sol illic* דר רום *Habitet altè, aut* דרך רום *Incedat altissimè*: ודרומא ירת Et meridiem possidebit, Deut. 33. 23.

דרומי *Australis. Fœmininum*, רוח דרומית Ventus australis. *Plur.* צורות הדרומיות Signa australia. *Hinc Verbum*, אדרים *Versus austrum respicere aut convertere se, ut jubentur precaturi, nempe, ut respiciant versus Templum sanctum Hierosolymitanum, juxta illud: Et orabunt te viâ terræ suæ*, 1. Reg. 8. v. 48. Apud Talmudicos, הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין *Qui cupit sapientiam consequi, austrum petat: qui ditescere expetit, septentrionem versus se convertat*, Bava bathra fol. 25. 2. ubi ad marginem notatur, esse Secretum Cabalistarum. Adducitur in libro Caphtor f. 9. ubi adi Comment.

דורמיטא *Dormitatio*. Sic citat Guido ex Vajik. rab. sect. 17. Sed illic nunc legitur מרמיטה, quod vide suo loco.

דרומלים דרומילום *Sylva, Nemus. Videtur esse ex* δρύμος. *vel* δρυμώδης *Nemorosum, arboribus consitum & confertum. Ex* δ *factum* ל: *nam in Jalkut fol. 23. col. 2. exponitur per* סנה *Rubus, Dumus. In Aruch corruptius legitur* דורמלים, *& explicatur ex lingua Græca Platea lata. At ubi hoc invenias in lingua Græca? tamen id Munsterus & Guido retinuerunt. Fortè respexerunt ad* δρόμος *Curriculum*. In Bereschit rabba sect. 48. est: פויליונו של אברהם אבינו היה מפולש כהדה דרומילום id est, Papilio (tentoriū) Abrahami patris nostri latè-patens erat, sicut istud nemus. *Papilio* pro *Tentorio* legitur apud Pliniū: Gallicè *Pavillon*, Italicè *Paviglione*. Glos. explicat רחבה גדולה, ex seq. vocis significat.

דורמוס *Forum, Macellum latum & magnum, vendendis victualibus destinatum*, Metzia fol.72.2. ubi in Glossa exponitur אטליז רב וגדול. Quid sit אטליז vide suo loco. Adducitur & alius locus in Aruch ex Kiddufchin, sed ibi legitur דימוס, non דורמוס.

דורמוסיא *Aruch vult idem esse quod* אנדרולומסיא *Pestis*. In Jelammedenu fol. 26.2. ab initio sectionis בא legitur: לא חזרו הביא עליהם דורמוסיות: Si non recipiscant, adducit contra eos pestem. Aliud videtur proprié significare: nam sermo ibi de Rege ב״ו carnali: sed in sequentibus de peste explicatur.

דּוּרְמֶשֶׂק Damascus, nomen proprium loci, Hebraicé דַּמֶּשֶׂק, Genes.14.15. in Jonathane.

דורמסקן *Pruna Damascena*, Berach. fol. 39.1. Vide etiam suprà in ordine דו, in דומם.

דורמסקנין *Idem: quidam Herbam exponunt, quam nominant* אורדופייש, *cujus decoctum ægrotis datur*: Bava kama, fol.116.2.

דרן דִּרְנָא *Vermis: Termes, vel Termus, vermis qui carnibus ingeneratur*: יְרִיעָה שנפלה בה דרנא Cortina in quam ceciderit vermis, lacerant eam, & rursus consuunt eam, Schabbas fol. 75.1. *Plurale*, דרני דבשרא אסירין Vermes carnium prohibiti, piscium liciti, Cholin fol.67.2. ונפלו דרני דרישיה Et cadunt vermes capitis ejus, Schab. fol.54.2.

דורון · דורונא Δῶρον, *Munus*, *Donum*: היך דורון נִכְסָא וְדוּרוֹנָא בְּסִים Sicut munus suave, Psal.141.2. נִכְסָא וְדוּרוֹנָא Victimam & munus, Psal. 40.7. וְאַחִיתוּ לְגַבְרָא דורונא Et afferte viro illi munus, Genes. 43.10. in Jon. לָא תִסְתַּכַּל לְדוּרוֹן דִּידְהוֹן Ne respicias dona ipsorum, Numer.16.15. in Jon. & Targ. Hierosl. וְתִקַּבֵּל דוּרוֹנִי Accipias quæso munus meum, Genes.33.10. in Jon. *Plurale*, מַסְקֵי דורונין Offerentes munera, Genes.19.15. in Targ. Jon. ודורונין יְהַב לְאָחוּהָא Et munera dedit fratri ejus, Gen.24. v.23. in Jon. *Et fœmininè*, יִדְכַּר כּוּלְהוֹן דּוּרוֹנְיָתָךְ Recordetur omnium munerum tuorum, Ps.20.4. Veneta habent דוכרוניתך Suffitus tuos. *Apud Rabbinos*, דורונות וסבלונות Dona & paraphernia. Dicunt etiam דורוניות, & דורונאות.

דרניקוס. Hinc in Gemara, הרואה את הננס ואת הדרניקוס אומר ברוך המשנה את הבריות Videns Pumilionem & Hadronicum, dicat, Benedictus sit qui variat creaturas, Berach. fol. 58.2. R. Salomon Gallus, linguâ vernaculâ exponit ווידאויש. Juxta alium interpretem idem est quod פִּיו עָקוּם Os curvum & retortum. Aliis est *Oblongus*, *Procerus*: alii legunt הברדקנום. *Videtur esse Græcum*, q. d. Ἀνδρόνικος.

דָּרַס *Calcare, Conculcare, Premere, Comprimere, Dilacerare, ut aves feræ & rapaces calcando facere solent. Distinguitur à* טְרַף, *ut Baal Aruch tradit, hoc pacto, quod* טרף *significat Discerpendo interimere & occidere*: דרס *Conculcare, Dilacerare, sed non ut animal moriatur. In Targum*: וְלָא תְשַׁקְצוּן יָת נַפְשָׁתֵיכוֹן בִּבְעִירָא דְּדָרְסָא חַיְתָא וּבְעוֹפָא דָרִיס Et non abominabiles reddetis animas vestras jumento quod conculcat feras, aut ave conculcante, Levit.20.25. in Jon. *Apud Talmudicos*, ארי ספק דורס ואוכל ספק אינו דורס ואוכל Leo forté conculcabit & comedet, forté non conculcabit & comedet, Sanhed. fol 90.2. Sic, ארי ברשות הרבים דרס ואכל פטור טרף ואכל חייב Si Leo publicé conculcat & comedat liber est: si verò discerpat & comedat, reus est, Bava kama fol.16. דרוסות ומפוררות Conculcata & dispersa: תאנים דרוסות Ficus calcatæ, id est, compressæ. *Aliter*, דרוסת איש *Mulier compressa à viro*, Ketubh. cap.1. in Mischne. Glossa, בעולת איש.

Deinde דרס *est quoque ex verbis Saginandi*. Unde, אין אובסין את הגמל ולא דורסין Non saginant camelum, neque opplent, Schab. fol.155.2. in Mischna. De אובסין vide in אבס. *Opplent* דורסין, pabulum scil. ipsi in guttur calcando & figendo.

Tertiò *in ritibus Mactationis apud Talmudicos specialiter* [illegible] *hoc verbum, Unico ictu collum animali præcid*[illegible], Cholin fol. 20. 2. & 30. 2. lin.1. Vide in mox [illegible] derivato.

דריסה *Calca*[illegible], *Conculcatio*: בית הדריסה Locus conculcationi[illegible] דריסת הרגל Conculcatio pedis, Megilla fol.8.1 *Ubi de avibus immundis agitur, per* דריסה *intelligitur Rapacitas, quâ raptam prædam conculcant & lacerant.*

דורסן *Idem*. Beza cap.1.

דרסה In ritibus Mactationis est una ex quinque illis speciebus quæ mactationem reddunt illegitimam. Est autem, quando uno ictu, veluti cum gladio, collum abscinditur, non verò בהולכה והובאה cum ductu & reductu cultri. Vide Majem. par. 2. in הלכות שחיטה cap.3.

מִדְרָס *Conculcatio: Calceus vel calceamentum hominis fluxu immundo laborantis. Apud Talmudicos est* אב הטומאה *Pater sive genus unum pollutionis, in genere hominem & vestimenta ejus polluens. Complectitur sub se quinque species, ut tradit Majemon in Kelim cap.* 18. ישב *Sedere*, עמד *Stare*, שכב *Jacere*, נתלה *Suspensum esse*, נשען *Incumbere, Inniti super re aliqua. Inde* טמא מדרס *Pollutus calcatione*, & טומאת מדרס *Pollutio calcationis, ad unamquamque harum specierum refertur. Hæc autem quinque dicebantur de* זָב *Fluxu seminis laborante, qui istis quinque modis rem contactu suo polluebat, & qui istam rem contingebat, fiebat quoque pollutus. Vide amplius in Kelim cap.* 18. & 24. *Savim cap.* 2. *in fine.*

Baal

Baal Aruch non procul à fine radicis מדרס. Hinc legitur etiam, בגדי עם הארץ מדרס לפרושים Vestimenta plebis terræ ſunt calcatio Phariſæis, id eſt, ſunt apud eos contempta & immunda כמנעל זב veluti calceus hominis fluxu immundo laborantis, vel quaſi res ſummè immunda & polluta, ut res ſuper quam fluens ibat, Chagiga fol.18.2. נושא ארח המדרס Portans calceum immundum, Gloſſa, מנעל של זב, Ibid. fol.20.

דְּרַע *Brachium, Armus, Hebr.* זרוע, *mutatis* ז *&* ו, *pro more linguæ:* בִּדְרָע מְרָמָם Brachio extento, Exod.6.6. בִּדְרָע תוקפי Brachio roboris mei, Jeſa.63.5. יַת דְּרָעָא בְּשִׁילָא Armum coctum, Numer.6.19. *Cum Aff.* דעל דְּרָעֵיה Quæ eſt ſuper brachium ejus, 2.Sam.1.10. וּדְרָעָךְ תַּתְקֵיף Et brachium tuum roborabis, Ezech. 4.7. *Plurale,* דרעי רַשִׁיעַיָּא Brachia impiorum, Pſal.37.17. Meliùs eſſet in forma abſoluta דְּרָעִין propter ſequens ר. *Cum Aff.* עַל דְּרָעוֹהִי Super brachia ejus, Gen.49.24. וּמַתְקֵיף עַל דַּרְעֵיהוֹן Et corroboro brachia eorum, Hoſ.7.15.

אֶדְרַע *Idem:* וְאֶדְרַע שְׁכִינַת קוּדְשֵׁיהּ Et brachium majeſtatia ſanctitatis ejus, Pſal.98.1. בִּתְקוֹף אֶדְרַע עוּשְׁנָךְ Robore brachii fortitudinis tuæ, Pſal.89. v.11. דִּי לָךְ אֶדְרָעָא Tuum eſt brachium, Ibid. v.14.

דְּרַע *Semen:* לָא אֲתַר כְּשַׁר לְבֵית דְּרַע Non locus idoneus ad domum ſeminis, i.e. pro ſemente, Cant.1.14. וּדְרָעֵיהּ לְבִרְכְתָא Et ſemen ejus ad benedictionem, Pſalm.37.26.

דרף דְּרוֹפְתְקָא *Theca, Vagina. Compoſitum, ut videtur, à Græco θήκη, unde & נַרְתֵּק pro eodem dicunt. In Aruch ſcribitur abſque* ו *in medio, ſed in Gemara aliter:* לְכוּלְהוּ גּוּפֵי דְּרוֹפְתְקֵי נִינְהוּ טוּבֵיהּ לִדְזָכֵי דְּהָוֵי דְּרוֹפְתְקֵי דְאוֹרַיְתָא *Omnia corpora (hominum) vaginæ ſunt: beatum illud corpus, quod meretur ut ſit vagina Legis, hoc eſt, Verbi Divini,* in Sanhed. fol.39.2. Sic vult Aruch ſynonima eſſe נרתק · נרתק, דרופתקא · נשתק.

דרץ דַּרְצִינָא *Cinnamomum*, Schabbas fol.65.1. In Aruch notatur, דארצין Arabicè idem eſſe quod קִנָּמוֹן. *Schindlerus id adducit in* דור ut duas voces; דאר אלצ׳ני *Dar alſim &* דארצין.

דרק *Spargere, Heb.* זָרַק. *Præteritum,* וּדְרַקוּ עַפְרָא עַל רֵישֵׁיהוֹן Et ſparſerunt pulverem ſuper faciem ſuam, Job.2.12. וּדְרַק עַל מַדְבְּחָא Sparſit ſuper altare, Exod.24.6. in Jonathane. *Futur.* וְתִדְרוֹק יַת מוֹתַר אַדְמָא Et ſparges reliquum ſanguinis, Exod.29.20. in Jon.

דְּרִיקָא Sic adducitur hîc in Aruch, & in Guidone דְּרִיקָא *Exercitus.* Citatur ex Gemara Ketubh. fol.62. Sed hodie legitur פְרִיסְתְקָא דְמַלְכָּא Legatus regis, pro דרוקא דמלכא, ut in Aruch citatur.

דְּרָקוֹנָא · דְּרָקוֹן *Draco, Δράκων, Serpens:* & latiùs, *Vermis*, apud Talmudicos, Berach.fol.62.2. Baſra fol.16. Ego præparo ei דרקונא ſerpentem vel vermem, qui mordeat eam & ſanatur. צורות דְּרָקוֹן Figuræ ſerpentis fuerunt in calceis ipſorum, Vajik. rab. ſect.16. ad vocē תְּעַכַּסְנָה ex Jeſ.3.16. Hinc R.Sal. *Nomē* עכס *exponit* ארס של נחש *Venenum ſerpentis: & verbum hoc, Accendere animos Juvenum libidine inſtar veneni ſerpentis.* In Talm. Hieroſ. ע״ז cap.3. אי זהו דרקון Quinam eſt draco? כל שציצין יוצאין בצואריו.

מוֹדְרְקָא *Caro mortua:* כְּמָאסֵי אֱלִיל וּמוֹדְרְקָא דְפַלְטֵיהּ סַכִּינָא Sicut medici rei nihili & carnis mortuæ, quam abſcidit culter, Jobi 13.4. in Venetis. Vide אלל. Talmudici pro מודרקא dicunt & מרטקא, quod vide in מרט.

דּוֹרְקְטִי *Vox compoſita, pro* דור קטיע *Ætas, Generatio exciſa. Sic appellata fuit familia quædam, quæ ob fœminarum ſterilitatem exſcindebatur. Inde nomen traductum ad quaſvis Steriles, quæ idcirco neque ſanguinem virginitatis, neque menſtruum producunt:* ממשפחת דורקטי אני שאין להן לא דם נדה ולא דם בתולים Ex familia Dorketi ſum ego, quæ non habent ſanguinem menſtruum, nec ſanguinem virginitatis, Kethubh. fol.10.2. כל גפן שיש בה יין ושאין בה יין הרי זה דורקטי id eſt, Omnis vitis producit vinum: in qua autem non eſt vinum, ecce ea eſt Dorketa, ſterilis, Nidda cap.9. in fine. Dicitur id ibi metaphoricè de mulieribus. Nam præcedit: Mulieres cum ſanguine virginitatis, ſimiles ſunt viti. Eſt vitis cujus vinum rubrum eſt: eſt alia, cujus vinum atrum: alia, cujus vinum multum: alia, cujus vinum paucum. Sic quælibet fœmina habet ſanguinem: quæ autem non habet ſanguinem, ea eſt ſterilis. Inde R. Juda dixit: Omnis vitis &c. In Medraſch Schemuel. ſect.2. legitur hoc idem cum ט ab initio, טורקטי, ubi Poſtellus reddit *Torquata & nobiliſſima.* Sic in Talmud Hieroſol. Ketubh. cap.1. טרוקטי.

דרר דְּרוֹר *Hirundo*, Pſal.84.4. Heb. *De ea apud Talmudicos:* למה נקרא שמה צפור דרור שדרה בבית כבשדה id eſt, Quare vocatur nomen ejus *Avis* דרור? quia דָּרָה habitat in domo tamquam in agro, Beza fol.24.1. *Videtur hîc nomen à* דור *Habitando deduci. Sed non eſt ita. Nam* דרור *propriè Libertas eſt, juxta illud:* אין דרור אֶלָּא לְשׁוֹן חֵירוּת id eſt, Non ſignificat דְּרוֹר aliud quàm Libertatem. Item, מאי לשון דרור כמדייר בי דיירא Quid ſignificat vocabulum דרור? Eſt ſicut (viator) qui divertit quocunque vult, Roſch haſchana folio 9.2. *Sic Hirundo dicitur* דרור, *quòd hoſpitium ſibi liberè apud homines eligit, ubicunque placet.*

דְּרוֹרִיָּה *Libertas*, Jalkut in Genes. fol.27. col.1.

דְּרָרָא *Fundamentum, Præcipuum, Principale, Capitale, quod aliâs* עִיקָּר, *quasi Radicem alicujus rei vocant:* וְיַת דְּרָרָא דְּמָמוֹן Et principalem summam pecuniæ, Esth.4.7. in Venetis. In Regiis abest. *Apud Talmudicos;* דְּרָרָא דְּטוּמְאָה Fundamentum pollutionis, capitalis pollutio Lege expressa: דררא דממונא Summa capitalis pecuniæ. Sic Elias & Aruch. Glossa Talmudica paulò aliter videtur explicare. Vide Metzia fol.2.2. Chagi. fol.21.2.

דַּרְדַּר *Carduus*, vel *Tribulus*, *ut Heb. Plurale,* וְקוֹץ וְדַרְדְּרִין Et spinas & carduos, Gen.3.18. in T. H. *Vide quæ de hac voce scripsit Nicol. Fullerus in Miscell. lib.6. cap.1.*

Apud Talmudicos דרדרא *est Herba quædam, quâ curatur morbus, qui vocatur* דלריא, Gittin fol.70.1. *Dicitur esse* Croci species, מוריקא דחוחי *Crocus spinarum, id est, sylvestris.*

דַּרְדֵּר *Dispergi, Dissipari:* vel *Decidere:* מה אגוז זה אדם נוטל אחד מהכר וכולן מְדַרְדְּרִין Quæ est ratio nucum? si unam sumas de acervo, omnes dissipantur, vel, decidunt, Schir rab. cap.6. v.10. Glossa explicat, quòd sit לשון מדרדרין כלומר יורדין. *Ego putarim derivari posse à* דְּרָא.

דַּרְדְּרַיָּא *Idem quod* דְּלַרְיָא *Dolores, ex Latino vox corrupta.* Vide suprà דלר.

דָּרַשׁ *Quærere; Inquirere, Perquirere, Consulere, Sciscitari, Percunctari, Heb. Apud Rabbinos præterea est Concionari, Concionem ad populum habere, quòd id fiat Inquirendo in sensum Scripturæ, Exponere scitè & argutè, allegoricè, mysticè, Variè de re aliqua Discurrere. Infinitiv.* לָא פְּסַקוּ מִלְּמִדְרַשׁ בְּאוֹרַיְתָא Non cessarunt ab exponenda Lege, Judic.5.9. דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ Concionantur, exponunt Rabbini nostri: דורשי רשומות Concionatores Biblici, qui versus Biblicos explicant. Quidam Masorethas intelligunt, qui scripturæ vocum ac literarum tantùm insistunt, Sanhedrin cap. ult.

דְּרִישָׁה *Inquisitio:* אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה Eadem est ratio tam in judiciis pecuniariis, quàm in judiciis capitalibus, inquisitionis & perscrutationis (testium sc.) Sanhedrin cap.4. ab initio.

דְּרוּשׁ · דְּרָשׁ *Expositio allegorica, Inquisitio & explicatio mystica, Discursus de re varius. Est &* דְּרָשׁ *Nomen libri, quo Homiliæ sive Conciones allegoricæ continentur.*

דְּרָשָׁה *Homilia, Concio ad populum.* Judæi Germani dicunt Ein drasche/ & per diminutivum Ein draschle conciuncula, & verbaliter Darschen/ id est, Concionari.

דַּרְשָׁן *Concionator, Orator ad populum:* unde quidam dictus מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן Moses Concionator. *Fœmininum* דַּרְשָׁנִית *Doctrinæ amantes, Doctæ, Peritæ.* Sic vocantur ab Hebræis filiæ Tzelophchad, de quarum sapientia & prudentia legitur Numer.27. Inde etiam vocantur חַכְמָנִיּוֹת Sapientes, & צַדְקָנִיּוֹת Justæ.

מִדְרַשׁ · מִדְרָשׁ · מִדְרְשָׁא *Inquisitio, Studium, Expositio; & in genere Sermo*, unde illud: לא מדרש הוא עיקר אלא המעשה *Non sermo est fundamentum, sed opus.* Dictum R. Simeonis Fil. Gamalielis in Avoth cap.2. Simile vide in נאה. Item *Commentarius, Explicatio allegorica, & in varios sensus deducta:* מִדְרַשׁ תְּהִלִּים Commentarius allegoricus Psalmorum: Sic מִדְרַשׁ אֵיכָה in Threnos, מִדְרַשׁ קֹהֶלֶת In Ecclesiasten, & sic deinceps. De differentia Medraschim scribit Aben Esra Threnor.1. in principio: *Verùm Medraschim* (h.e. Expositiones allegoricæ) *ipsorum* (Rabbinorum) *in vias multas sunt divisæ: Quædam ex illis sunt ænigmata, arcana, & parabolæ sublimes usque ad æthera. Aliæ inserviunt ad refocillanda corda defatigata in capitibus profundis. Aliæ sunt ad corroborandum eos qui impingunt, & implendum vacuos. Propterea sensus scripturarum similes sunt corporibus: Allegoriæ autem sunt veluti vestimenta corpori adhærentia. Aliæ sunt subtiles instar serici, aliæ crassæ veluti saccus, &c.* R. Asarias in Meor Enajim parte tertiâ, fol.75.2. scribit: *Scito, quòd Medraschim sive Allegoriæ sunt triplices: Quædam illarum sunt* גוזמא h.e. *Hyperbolæ, sicut Rabbini nostri dicunt in capite* (quod incipit) נזר הגשה: *Loquuntur sapientes per hyperbolas: ut,* Urbes munitæ in cœlum: *vel sunt Hyperbolæ tales, quæ hominibus consuetæ & usitatæ esse solent, ut verba Rabbæ bar bar Channæ in capite* המוכר. *Quædam ex illis sunt Historiæ miraculosæ* (מַעֲשֵׂה נִסִּים) *ut Narrationes R. Bannaæ, in capite* חזקת הבתים. *Quædam denique Allegoriæ sunt, quarum intentio est explicare scripturam omnibus modis quibuscunque explicari potest. Atque hujus rei fundamentum petunt ex eo quod dicitur;* אחת דבר אלהים Unum locutus est Deus, &c. Psal.60.12. Item, Annon sic sunt verba mea ut ignis, Jerem.23.29. *Ex his dictis etenim docent, quòd una Scriptura in varios sensus possit dividi, sicut declaratur in capite* אחד דיני. *Et juxta hunc modum exponunt Scripturam quóvis modo, quo eam explicare possunt, & dicunt; Non exit Scriptura è sensu literali suo, qui est principalis. Porrò autem Allegoriarum quædam propè accedunt ad sensum literalem: in quibusdam verò est levis tantùm quædam nota, &c.* Vide etiam quæ de Allegoriis Rabbinorum scribit Rambam in More Nevochim par.3. cap.43.

בֵּית הַמִּדְרָשׁ *Domus studii, Schola, Gymnasium,*

Collegium,

Collegium, ubi discitur & in doctrina inquiritur: אַעִילוּ יָתִי לְבֵית מִדְרְשָׁא Introducite me in Scholam, Cant.2.5. לְבֵית מְתִיבְתָּא מִדְרְשָׁא Ibid.v.4. ubi duo synonyma conjunguntur. Nam מְתִיבְתָּא *Academia*, à consessu docentium & discentium dicta, & aliâs יְשִׁיבָה formâ Hebraicâ. Nomen בית omissum: אָזְלִין צַדִּיקַיָא מִן בֵּית מַקְדְּשָׁא לְבֵית מִדְרְשָׁא Eunt justi ex domo sanctuarii in domum Scholæ, Heb. מֵחַיִל אֶל חָיִל, Psal. 84. 8. קְבִיעִין עַל תַּרְעֵי מִדְרְשָׁא Constituti in portis gymnasii, Cantic.7.13. Sic Psalm.43.3. *Plural.* בָּתֵּי מִדְרְשַׁיָא vel בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת ut Psal.80.11. Scholæ: *Rabbini*; ד' מדות בהולכי לבית המדרש *Quatuor sunt proprietates eorum, qui Scholam vel Templum frequentant; Est qui ingreditur, & non facit. Hic mercedem tantùm pro accessu habet. Est qui facit & non ingreditur. Is pro opere præmium habet. Qui ingreditur & facit, is pius est. Qui verò nec ingreditur, nec facit, impius est*, Avoth cap 5.

דרת דַּרְתָּא Vide suprà in דור.

דַּרְתָּנָא *Susurro, Murmurator*, Prov.16.28. in Ven. & Reg. Hebr. נִרְגָּן. Videtur corruptum esse pro חַרְתָּנָא.

רְשָׁא *Janua, Ostium, Porta. Respondet Hebræo* דֶּלֶת: ut, וְרָשָׁא אֲחַד בַּתְרוֹהִי Et januam clausit post se, Gen.19.6. *Plural.* דִּילְהֹן דָּשִׁין וְעַבְרִין Quibus erant portæ & vectes, Deut.3.5. הֵיךְ נַגְרִין וְדָשִׁין Vectes & ostia, Jobi 38.10. *Constr.* וּפְתַח דָּשֵׁי בֵיתָא Et aperuit januas domus, Judic.16.3. וְדָשֵׁי שְׁמַיָּא פְּתַח Et januas cœli aperuit, Psalm.78.v.23. דָּשֵׁי כְּרֵסִי Ostia ventris mei, Jobi 3.10.

דִּתְאָה *Herba tenera*, Genes.1.11. *Plurale apud Rabbinos*, כן במדבר דשאו מקומות הדשאים Kimchi, Joël.1.

דְּשַׁן *Cinerem removere*, ut Hebraicè.

דִּשּׁוּן *Cinis, Cineratio*: דישון מזבח פנימי Cinis altaris interioris, Meila fol.11.2. in Mischna. Idem quod דֶּשֶׁן Hebr.

דְּשָׁנוּת *Pinguedo*: מרוב השומן והדשנות Propter multitudinem adipis & pinguedinis, R. Levi Jobi 21.24.

דִּשְׁנָא *Munus, Donum.* Sic in Aruch: at in Talmud scribitur רִשְׁנָא, per Resch, Sanhed. fol.94.2.

דשר דִּשְׁרָא *Secale, frugis vilis genus*, de quo vide Plinium lib.18. cap.16. Gall. *Seigle*, quod à Latino deductum. Sic explicatur à R. Salomone in Pesachim fol.35.1. In Aruch *Spelta* exponitur.

דִּשְׁרִין Esth.1.6. pro וּכְשׁרִין.

דְּשַׁשׁ *Conculcare, Conterere, Comminuere. Affine Verbo* דוש, *unde etiam alii referunt illud ad ejus Pahel. Præteritum ex forma Pohel, quæ ad Pihel pertinet:* תַּמָּן דוֹשִׁישַׁת נַפְשִׁי Illic conculcavit anima mea, Judic.5.21. דוֹשִׁישִׁית מוֹאֲבָאֵי Conculcavi Moabitas, Psal.108.10. וְדוֹשְׁשִׁתִּנּוּן הֵיךְ גַּרְגִּישְׁתָּא Et comminui eos veluti glebam, Hebr. וְאֶשְׁחָקֵם Psalm.18.43. דוֹשִׁישׁוּ יָת אַחֲסַנְתִּי Conculcarunt hæreditatem meam, Jer.12.10. דוֹשִׁישׁוּ מַקְדָּשָׁךְ Conculcarunt sanctuarium tuum, Jesa.63.18. *Futurum*, אֲדוֹשְׁשִׁנֵּהּ Conculcem eum, Jesa.14.25. וַאֲדוֹשְׁשִׁנּוּן בַּחֲמָתִי Et conteram eos in furore meo, Jesa.63.6. וְהוּא יְדוֹשֵׁשׁ מְעִיקָנָא Et ipse conculcabit oppressores nostros, Psalm.108.14. חֵיוַת בָּרָא תְּדוֹשְׁשִׁנָּהּ Bestia sylvestris conculcabit eam, Jobi 39.15. *Ex forma regulari Præterit.* וְדַרְתָּנָא דְּשִׁישׁוּ בַּעֲלֵי דְבָבָנָא Et atria nostra conculcarunt inimici nostri, Esth.6.1.

מְדַשְׁדַּשׁ *Idem: Participium Præteritum sive Passivum Pahel*, כְּפֶגֶר מְדַשְׁדַּשׁ Sicut cadaver conculcatum, Jesa.14.19. *Ex Ithpah.* ומדשדש בתוביה Et conculcatur in medio ejus, Jesa.19.14. Lectio suspecta: nam Pronomen est sine antecedente Nomine. Regia בְּחוּבֵיהּ In peccato suo. Priorem adducit & R. David. Author Aruch *in* בת citat בְּתוּבֵיהּ, quæ lectio propiùs accedit ad fontem. Hebraicè est בְּקִיאוֹ In vomitu suo. Hoc Nomen etiam legitur Prov.26.11. כְּכֶלֶב שָׁב עַל קֵאוֹ, Targũ, הֵיךְ כַּלְבָּא דְהָפֵיךְ עַל תְּיוּבֵיהּ Sicut canis redit ad vomitum suum. Sic ergo & hîc leges בתיוביה In vomitu suo. Id contractâ pronunciatione in Aruch dicitur בְּתוּבֵיהּ. Possis & legere בְּתִיּוּבֵיהּ, ut sit ex Pahel, q.d. Ad redditionem suam. Nam *Vomitus* est cibi & potus redditio & ejectio.

דָּשׁוֹשׁוֹת *Molitores, Tusores, qui contundunt triticum, & ita contusum vendunt, ad pulmenta conficienda*, Germ. Stämpfer/ Moed katon cap.2. *Vel Molitrices. Nam fortè fœmininum est, quòd mulieres olim molere solerent in molis & moletrinis, ut apparet ex Matth.24.41. Talia sunt* גרוסות *de quo in* גרס, *item,* דרוכות *in* דרך. *Sic* נתיות, *quamvis id sit ex alia forma, in* נת.

דשתן דִּשְׁתָּנָא *Menstruata mulier*, Schab. fol. 110.1. & in Jalkut fol.38.2. *Persicum vocabulum est, ut apud Talmudicos videre est.* Legitur in Abhoda sara cap.2. & Beth Jacob fol.176.1. בְּמַאן קָרוּ פָּרְסָאֵי לְנִדָּה דִּשְׁתָּנָא מִהֲכָא כִּי דֶרֶךְ נָשִׁים לִי Quomodo vocant Persæ menstruatam? *Distana.* Unde? (ex eo quod Rachel dixit) *Quia consuetudo mulierum mihi est*, Gen.31.35. *Legitur & per* ם, דיסתנא, Taanith fol.22.1. *deinde* י *notat Chirek in principio, unde perperam ab aliis notatum* דִּשְׁתָּנָא.

דָּת דָּתָא *Edictum, Jus, Decretum, Sententia*: לְהַשְׁנָיָה זִמְנִין וְדָת Mutare tempora & jus, Dan.7.25. כְּדָת מָדַי Secundum statutum Medorum, Dan.6.8. וְדָתָא נֶפְקַת Et sententia egrediebatur, Dan.2.13. חֲדָא הִיא דָתְכוֹן Una est sententia vestra, Ibid.vers.9. *Plurale*, דָּתֵי אֱלָהָךְ Leges Dei tui,

tui, Efræ 7.25. *Apud Rabbinos,* דת הנוצרים Lex, id eſt, Religio Chriſtianorum: דרת הישמעאלים Religio Iſraëlitarum, Turcarum.

דתא דִּתְאָה *Herba, Herbula tenera primùm progerminans:* וְאַפֵּקַת אַרְעָא דִּתְאָה Et protulit terra herbam teneram, Geneſ.1.12. ואתחֲזִי דִּיתְאָה Et apparuit herba, Prov.27.25. סַף דִּתְאָה Conſumpta eſt herba, Jeſa.15.11. *Et cum duplici Aleph,* בְּדִתְאָא דִּי בָרָא In tenera herba agri, Dan. 4.12.20. *Plurale,* בְּהַנְיַת דִּתְאִין In amœnitate herbarum, Pſal.23.2. וְהַנְפֵּקַת אַרְעָא דִּתְאִין Et produxit terra herbas, Geneſ.1.12. in Jonath. דִּתְאִין דְעִסְבָּא Herbæ graminis, Jerem.14.5. *Hinc Verbum in Aphel, Herbaſcere, germinare: Futur.* תַּרְתְּאֵי אַרְעָא דִּתְאָה Herbaſcat terra herbulas, Geneſ.1.11. Hebr. תַּרְשֵׁא. Veneta תַּרְאִית. Si lectio hęc genuina, tùm facta eſt metatheſis literarum euphoniæ causâ ob concurſum ר & ת. Regia תַּדְאֵי, unde ת poſt ר excluſum. Analogia poſtulat תַּדְתֵּא, ad formam תַּדְשֵׁא, permutatis ש & ת, aut תַּדְתְּאֵי aſſumpto י ex quieſcentibus tertiâ ה.

דתב דְּתָבְרַיָּא *Legisſperiti, Jurisconſulti*, Dan. 3.2. R. Saadias notat, ſic dictos, quaſi דָּתֵיהֶם בָּרִיא Lex ipſorm pura, שהן יועצי המלך ודתם ועצתם ברורה Fuerunt enim conſiliarii Regii, & lex conſiliumque ipſorum erat illuſtre ac purum.

דְּתַן *Pinguedo, Hebr.* דֶּשֶׁן, *mutatis pro more* ש & ת, *Pſal.36.9. in Regiis, ſed pravè.* Veneta דְּתַן, *quod probum. Vide illic.*

ה

הָא הֵי הָא *En, Ecce, Hebr.* הֵן · הִנֵּה, *pro quibus in Targum uſurpatur:* הָא אָדָם הֲוָה יְחִידַי Ecce homo erat ſolitarius, Gen.3.22. הָא יְהַבִית לְכוֹן Ecce dedi vobis, Geneſ.1.29. וְהָא Et ecce, דְּהָא Quòd ecce: הָא כְּדִי Ecce ſicut, Perinde ac, Dan. 2.43. *Repetitum, valet Sive, Tam, Quàm:* הי באמצע תיבה הי בסוף תיבה Num in principio dictionis, an verò in fine dictionis.

Secundò, הָא · הָאי *Hic, Ille, Iſte, Hoc, Iſtud, Heb.* זֶה: *ut,* הָא לַחְמָא עַנְיָא Iſte eſt panis pauperis: הָאי גַּבְרָא Iſte vir: מאי האי Quid illud eſt? הָא בְהָא תַלְיָא Hoc ab illo pendet: בְּהָא שַׁעְתָּא In ipſa hora, Iſto momento vel puncto temporis: כְּהָא גַוְנָא Secundum hunc modum, Ruth.4.6. *Utroq; uſu conjungitur aliis vocibus ab initio:* ut, הָדָא Hoc ipſum, Hebr. הַהוּא · הַזֶּה, ex דָא & הָא: הָאֲנָא Ecce me, Geneſ.22.11. pro הנני in Targ. Jon. Compoſitum ex הָא & אֲנָא, ut diſtinctè habet Onkelos: וַאֲנָא הָאֲנָא Nam ego ecce ego, Geneſ.6.17. הָאן *Ubi, Ubinam?* Compoſitum videtur ex אָן & הָא, ſive הָן idem quod אָן. Vide paulò poſt.

Tertiò apud Talmudicos eſt Ergo, Igitur, Age ergò, particula quodammodò hortantis aut animum recolligentis: הָא בָּתַר הוא עָבֵיד Ergo quomodo ipſe facit?

* הָאֵל Vide infrà in חָל.

הָאן הָן *Ubi, Ubinam? Idem quod Hebr.* אָן: ut, וְהָאן אִמְּרָא Sed ubi eſt pecus? Geneſ.22.7. in Jonath. וְהָאן תְּרִיצִין Et ubi ſunt recti? Job.4.7. הָאן בֵּית אַרְכוֹנָא Ubi eſt domus principis? Jobi 21. 28. in Venetis: מִן הָאן יֵיתֵי סַעֲדִי Unde veniet auxilium meum, Pſal.121.1. ubi Regia מֵהָאן contractè. וְהָאן דֵּיכִי סַבְרִי Et ubi eſt iſta ſpes mea? Job.14. 15. וְחוּכְמְתָא מִן הָאן תֵּיתֵי Et ſapientia unde venit? Jobi 28.20. הָאן הֲוֵית Ubi fuiſti? Hebr. אֵיפֹה, Job. 15.23. Sic cap.20.7. *Compoſitum ex* הָא & אָן, *ſicut dicitur* מִנָּן, *pro* מִן אָן, *ut eſt in* אָן. *Alibi legitur* הָן *ſine* א, Jobi 24.25. in Venetis, Regia הָאן. Talmud. והן אשכחנן דר׳ מאיר פליג על רבנן Et ubi invenimus, quòd R.Meir diſſentiat à Rabbinis?

הָאק *Hinc in Venetis legitur* הָאִיק *corruptè pro* הָאִק *Effodit, ab* חָקַק *cujus formæ Verba ſic aliquando pro geminatâ litera ſuſcipiunt* א, *ex forma Quieſcentium ſecundâ. Sanè & in Hebraiſmo reperitur* בָּזְאוּ pro בָּזוּ.

הָאת הָאִיתָא *Butyrum*, Proverb.30.33. In Hebræo eſt חֶמְאָה, unde ſuſpicio legendum הֶמְאתָא.

הבא הֲבַאי *Hyperbole, Superlatio ſermonis:* דִּבְּרָה תוֹרָה לְשׁוֹן הֲבַאי Loquitur Lex linguâ ſuperlationis, id eſt Hyperbolicè, ut in illo: *Civitates magnæ & munitæ in cœlum uſq;*, Deut.1.28. Sic Prophetæ locuti ſunt hyperbolicè, ut: *Et findebatur terra præ voce ipſorum*, 1.Reg.1.40, &c. Cholin fol.90.2. Tamid cap.2. *Scribitur &* הוַאי, *ſed ſæpiùs* הֲבַאי. Gloſſa Talmudica: לשון הואי eſt לשון הדיוט Sermo idiotæ, qui non attendit ad verba ſua, & profert ex ore ſuo ea quæ non ſunt, non ut velit mentiri, ſed quia non animadvertit ad verba. Hæc ibi. נדרי הבאי Vota hyperbolica; veluti, Si non vidi camelum volantem in aëre: Si non vidi ſerpentem inſtar præli torcularis, Ned. fol.24.2. *Elias putat* הבאי *eſſe quaſi ab* הוּבַאי, *quod Spinam ſignificat, ut Hyperbole ſit quaſi ſpinoſus ſermo. Altera forma* הואי *poſſit eſſe ab* הוֹוַת *vel* הַוָּה *Pravitas, Perverſitas, quaſi Pravus, aut Perverſus ſermo, à vero ſe vertens.*

הוּבַאי *Spina:* דְהוּבַאי וּבוּר תַּסִּיק Quæ ſpinas & ſentes

sentes profert, Jesa 32.13. בְּמָא דִמְשֵׁיצֵי אִשָּׁתָא הוּבָאֵי וְבוּר Sicuti consumit ignis spinas & sentes, Jesa. 27.4. Vide & Jesa.7.24.25. ubi Hebræo קוֹץ respondet: וְתָלְשִׁין הוּבָאֵי חֲלַף עִסְבֵּי מֵיכְלָא Qui evellunt urticas pro herbis cibariis, Jobi 30.4. Notatur frutex aut herba quædam spinosa & sylvestris, quæ comedi posit tempore famis. In Hebræo est מַלּוּחַ Salsilaginosa herba: אֲתַר הוּבָאֵי וְבוּר Locus spinosus & incultus, Numer.33.41. in Jon. ubi malè בּוּר.

הבהב הַבְהֵב *Assare, Torrere, Ustulare:* מַהוּ שֶׁיְּהַבְהֵב בָּאוּר Quid est quod torret (spicas) ad ignem? ut scil. commodæ reddantur ad esum, Metzia fol.89.1. פְּתִילַת הַבֶּגֶד שֶׁקִּיפְּלָהּ וְלֹא הִבְהֲבָהּ Peniculamentum vestis, quod duplicatum est, sed non ustulatum, id est, ad ignem vel flammam exsiccatum & quodammodo ustulatum, ut, pro ellychnio adhibitum, tantò meliùs & citiùs accendatur, Schabbas fol.28.2. *Alibi;* Primò renuit (transire:) secundò מְהַבְהֵב ustulatur: tertiò expandit pedes suos & transit, Berach. fol.34.1. Hoc in Aruch exponitur *Movere, Agitare caput.* Perperam. Locutio ibi de igne est, aciis, qui ignem transire aut percurrere debent. Primò horrent, renuunt, submovent se, aut agitant caput in signum aversionis (hoc סרב illic significat, & eò explicatio Aruch pertinet.) Secundò, ubi vident necessitatem, seque retrocedere non posse, objiciunt se igni ustulandos, ac tertiò celeriter transeunt. Sic faciet transiturus arcam sacram in synagoga, &c. *In Aruch, Elia, & editione Pentateuchi quæ triplex Targum habet, adducitur in contraria significatione pro Crudum, Non satis coctum,* halb Gekochts / oder halb Gebraten. *Sic Exod.12.9. in Targum Hierosolymitano* מְהַבְהַב *ponitur pro* נָא*, quod Crudum & Incoctum significat, & in alio Targum vocatur* חַי *Vivum. Guido multâ curâ putavit, non ad* נָא*, sed ad* צְלִי*, quod Assatum significat, referendum. Plausibile id est, juxta ejus significatum apud Talmudicos. Sed reperi ego alium locum in Jonathane obstantem. Legitur in Hebræo,* אָבִיב קָלוּי בָּאֵשׁ Aristas recentes tostas igne, Levit.2.14. *Id in Jonathane redditur* מְהַבְהַב קְלֵי בְּנוּרָא Recens tostum igne. *Hic* מהבהב *pro* אביב *ponitur, quod virentes & recentes aristas significat, nisi quis dicere velit, eam vocem à Jonathane esse omissam, &* קלי *&* מהבהב *esse synonima, quod non videtur. Denique* מְהַבְהֲבָן Date, Prov. 30.15. ex significatione Verbi יְהַב.

* הַבְטַח *Idhic ponunt, sed vide illud in* בטח.

* הַבְנִן Vide in בן.

הבל הֲבַל *Vaporare, Incalescere, Calefieri ad vaporem usque: Apud Talmudicos;* אין נותנין אונין של פשתן אלא כדי שיהבילו Non ponunt fasciculos lini in fœnum, nisi ut calefiant, h.e. יִתְחַמְּמוּ, Schabb. fol.17.2. Fumum & vaporem includit, quem calor excitat, *Vaporare;* Dämpfen. *Item,* מְהַבְלָא *Pulverem excitat,* ut scilicet fieri solet; quando pavimentum sine aquæ aspersione verritur, Schab. fol.95.1.

חֲבַל · הֲבַל · הַבְלָא *Fumus, Vapor, Exhalatio, Halidus calidus: In Targ.* הֵיךְ הֲבַל פּוּמָא בְּסִתְוָא Sicut vapor oris in hyeme, Psal.90.9. *Apud Talmudicos,* הֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוֹקוֹת Halitus oris puerorum; Schab. fol.119.2. ואין בְּשָׂרוֹ מַעֲלֶה הֶבֶל Et non emittit caro ejus vaporem, Jebham. fol.80.2. הַבְלָא דְאוּגְמָא קְטַלֵיהּ Vapor stagni interfecit eum; Metzia fol.36.2. אני מתירא שמא ישרפוני בהבל שבפיהם Metuo, ne occidant me halitu oris sui; Schabbas fol.88.2. scil. Angeli. Verba sunt Mosis, cùm juberetur à Deo, Angelis suam conditionem hominum statui præferentibus, respondere. Simile est illi Apostolico, ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ.

הַבְלוּת *Calefactio.*

Secundò, הבל · הֲבִיל *Velociter, Statim, Citò:* גָּרִיג הֲבִיל חַבְרָךְ Exsuscita velociter amicũ tuum, Proverb.6.3. In Aruch etiam ex Gemara adducitur, ex Pesachim fol. 20.2. sed nunc in ea legitur חבל, ubi Glossator dicit, esse significationis חבילה q. d. יַחַד Simul, Conjunctim, Universim, unâ vice, non guttatim. Pro eodem legitur in Bava kama fol.116.1. הבל, id est, כולה ביחד Universa simul.

Tertiò, הֲבַל *Vanescere, Vanum fieri vel effici:* וּלְמָא הַבְלָא תְּהַבְלוּן Et quare igitur vanitate vanescitis? Jobi 27.12. *Ithpahel,* לָא תִתְהַבְּלוּן מָמוֹנָא Ne vani fiatis divitiis, Psal.62.11.

חֲבַל · הַבְלָא *Vanitas:* הֲבַל הֲבָלַיָּא Vanitas vanitatum, Eccles.1.2. וּבְהַבְלִין דְעָבְדִין בְּנֵי אֱנָשָׁא Et vanitates quas faciunt homines, Eccles.12.8.

הֲבָלוּתָא הַבְלוּ *Idem:* אֲרוּם בְּהַבְלוּ אֲתָא Quia in vanitate venit, Eccles.6 4. עַל הֲבָלוּתָא דִי עֲבַד Propter vanitatem quam fecit, cap.11.8. בְּהַבְלוּ דְעָלְמָא Vanitatem mundi, cap.12.8.

הוּבְלִילָא *Intestinorum pars postrema; Intestinum magnum rectum. Hodiè vocant eam partem* בֵּי כָסֵי*,* בֵּית כָּסֵי *vel* בֵּית הַכּוֹסוֹת*, quòd referat capacitatem poculi, Vulgò Panza,* Succa fol.34.1. Schabbas fol.36.1.

הבר הֲבָרָה *Sonus, Tonus, Echo, Vox resultans & se reflectens. An fortè* הֲבָרָה *q.* הַעֲבָרָה? *Adjunctum habet* קוֹל: ut, אִם קוֹל הֲבָרָה שׁוֹמֵעַ Si vocem sonoram vel publicam audiat, Rosch haschanah fol.27.2. ubi de clangore tubæ agitur: R. Salomon scribit, se à quibusdam edoctum, sic accipiendum esse illud, קוֹל דְּמָמָה Vox silentii, 1.Reg.19.12. id est, è loco silenti resultans, Gallicè

Gallicè *Retentissement*; hoc est, Resultatio soni. Hoc ab Elia quoque annotatum, sed Gallicam vocem pravè descripsit טאצימנט Taciment. Sed & pravè in Commentario R.Salomonis legitur ד ab initio loco ר. *Hinc est Rumor, Sermo vulgi incertus:* שֶׁשָּׁמְעוּ קוֹל הֲבָרָה Quòd audiverunt vocem repercussionis, Gittin fol.89.1. id est, rumorem incertum ab uno ad alterum resultantem: בטרם יצא קול הברה בעיר Antequam exiret vox rumoris in urbe, 2.Reg.20 4. in R.Salom. מיד נפלה הברה בעיר Protinus cecidit, id est, dispersus, divulgatus est rumor per urbem, Beresch. rabba sect.10. *Tertiò apud Grammaticos est Syllaba, Sonus vocalium.* Sic scribit R. Salom. ad vocem יַהֵל, quæ sic est pro יַאְהֵל, Jesa.13.20. בהרבה מקומות יש שהברת קול האות במקום אות In multis locis ita est, ut sonus vel vocalis literæ ponatur loco literæ ipsius: sic dicitur מַלְפֵנוּ pro מְאַלְפֵנוּ.

הֲבִיר · הֲבָרָא · חֲבִירָא *Caligo, Tenebræ, Obscuritas.* Adducuntur hîc in Elia & Aruch, sed in Targum legitur חֲבִיר, & sic deinceps. At Prov. 7.9. in Venetis scribitur וּבַחֲבִירָה Et in caligine. *Apud Talmudicos,* אַיְתִי חֲמָרֵי לוּבְאֵי דְּפָרְשֵׁי בְּהַבְרָא Adduci curato asinos Lybios, qui norunt incedere in tenebris, Tamid fol.32.1. *Alibi,* ביתא דלית ביה שונרא לא ניעול ביה איניש בהברא *Domus in qua non est felis, ne ingrediatur in ea homo in tenebris,* Pesachim fol.112.2. In Aruch hoc exemplum scribitur per ב in medio. Scriptio confusa. Vide & חבר.

הגב הוגנין *Anchora*, in Beresch. rabba sect.83. pro הוגנין.

הָגָה *Meditari: Eloqui, Enunciare, Pronunciare. Præterit.* הֲגִי עֲלֵיהוֹן בְּמִלְּא Meditatus est contra eos sermonem, Jesa.27.8. *Particip.* וּתְהֵי הָגֵי בֵיהּ Et sis meditans in eo, Jos.1.8. *Apud Talmudicos,* ההוגה את השם באותיותיו Qui pronunciat Nomen (Jehovah) per literas suas, Sanhed. cap.11. in initio. *Apud Rabbinos dilatatur significatio, pro Studere, Discere.*

הֶגְיָא *Meditatio, Sermo, Loquela,* Hebr. הֶגֶה, Job.37.2.

הֲגִיָּה *Meditatio*: Sic in Concordantiis Hebraicis scribitur, Verbum אמר quandoque esse הגיה *Meditationem*, i.e. significare *Meditari.*

הִגָּיוֹן *Idem:* וְהִגְיוֹנְהוֹן עֲלַי Et meditatio ipsorum contra me est, Thren.3.62. *Apud Talmudicos,* מנעו בניכם מן ההגיון Cohibite filios vestros à Lectione vel meditatione, Berach. fol.28.2. Glossa, לא תרגילום במקרא יותר מדאי משום דמשכא Ne exercete eos nimiùm in Scriptura, in lectione Biblica, quia attrahit. Hoc sensu præceptum est impium. Alius explicat משיחת ילדים A confabulatione, garritu puerorum. Baal Aruch, מפתרון פסוק בצורתו.

הִגָּיוֹן *Logica, Dialectica, sic dicta, quòd circa Meditationem & usum Rationis versetur.* Talem conscripsit R. Simeon, quam Seb.Munsterus Latinè convertit, & edidit Basileæ apud Frobenios: מלאכת ההגיון תיישר השכל אל ההשתדלות והעיון Ars Logica dirigit ingenium ad sagacitatem & speculationem, R.Levi Prov.8.5. De usu Logicæ scribitur in libro Chason lemoed fol.3.2. quòd sit כּכלי ביד האומן לעשות מלאכתו veluti instrumentum in manu artificis ad faciendum opificium suum, quòd sine ejus ope impossibile sit apprehendere veritatem in ulla disciplina. Vide illic.

הֶגְיוֹנִי *Logicus, Dialecticus.*

הִגְתָּא · הִיגֵי · הֶגָא *Spina, Sentis, Vepres, Rubus, fortè quòd è locis Fertilibus Removeantur, aut quòd Curam aut Meditationem homini injiciant, ne iis lædatur, ab הָגָה, quod utrumque Hebræis significat;* תְּחוֹת הִיגֵי מִתְחַבְּרִין Sub sentibus congregabantur, Jobi 30.7. מַהוּ נַעֲצוּץ הִגְתָּא הִיא חֲלוּף הִיגְתָּא יִסַּק בְּרוֹתָא Quid est נַעֲצוּץ? Vepres: pro vepre exsurget abies: sic pro Haman improbo surrexit Mardochæus, Esth.2.7. in secundo Targum, ubi locus Jesa.55.13. explicatur: הרנוגא דהיגתא Harnuga (herba) spinarũ, quę juxta vepres crescit, Schab. fol.110.2. כי מטא להיזמי והיגי Cùm perveniret ad rubos & sentes, Taanith fol.23.2. Sic hæc duo frequenter conjungũtur. האטדין והיגין מין אילן הן Rhamni & rubi sunt species arboris, Eruvin fol. 34.2. תלת היגי רומייתא Tres rubos altas, Basra fol.83.2.

* הַגְרִיס Vide in נגר.

* הַגְהָדָה Vide in נגה.

הגם הֶגְמוֹנָא · הֶגְמוֹן *Dux, Gubernator, Præfectus, Præses: Græcũ est* ἡγεμὼν: רֵישׁ וְהֶגְמוֹן Principem & Præfectum, Jesa.9.14. *Plurale,* אַעֲבֵיד מִנְהוֹן הֶגְמוֹנִין Faciam ex illis duces, Esther cap.8.7. in Targ. sec. *Rabbini etiam sic vocant Episcopos.* Hinc scribit Elias in Tisbi: *Nos vocamus* Hegmonim *summos Sacerdotes, quibus nulli sunt majores, nisi Cardinales & Papa,* Ger. ein Bischoff. הַהֶגְמוֹן הַגָּדוֹל *Pontifex Maximus.*

הֶגְמוֹנְיָא ἡγεμονία *Præfectura, Episcopatus:* מֵהֶגְמוֹנְיָא לְהֶגְמוֹנְיָא Ex uno Episcopatu in alterum: in principio Gittin: לאחר שנטל הגמוניא מן המלך Posteaquam ablatus est episcopatus à Rege, Ber.rab.sect.50. *Plural.* הֶגְמוֹנִיּוֹת.

הגן מהוגן הָגוּן *Rectum, Decens, Conveniens, Decorum, Aptum, Honestum, Idoneum:* הָגוּן הוּא לְמֶלֶךְ Conveniens est hoc regi: יום הָגוּן Dies aptus, idoneus. *Plural.* תַּלְמִידִים הֲגוּנִים Discipuli idonei, honesti: דברים בלתי הגונים Verba non decentia, inhonesta. *Fœmininum,* אִשָּׁה הֲגוּנָה Mulier honestè agens, Gen.24.12. per Participium

Pahel,

Pahel, etsi Verbum apud Rabbinos non legerim: sic, וּמִלָּא לָא מְהוּגְנָא לְקָבְלִי Et res non erat conveniens coram me, id est, mihi displicuit, Numer. 22.32. in Targ. Jonath. בְּנֵי אָדָם מְהוּגָּנִין Homines honesti, Beres. rab. sect. 48. שאינן מהוגנין Inhonesti. *Apud Talmudicos,* כל הנושא אשה לשום ממון הוין לו בנים שאינן מהוגנים *Qui ducit uxorem propter divitias, erunt ipsi liberi non honesti*, Kiddusch. fol. 70. 1. הלומד לתלמיד שאינו הגון נופל בגיהנם שנאמר כל חושך טמון לצפוניו וגו hoc est, *Quicunq; docet discipulum qui non est idoneus, ille incidet in gehennam, sicut dicitur*, Omnes tenebræ reconditæ sunt cum repositis ei, consumit eum ignis non accensum flatu, &c. Jobi 20. 26. *R. Sira dicit,* כזורק אבן למרקולים *perinde facit, ac si projiceret lapidem Mercurio*, Cholin fol. 133. 1. עֵצָה הֲהוּגֶנֶת לוֹ Consilium honestum & conveniens ipsi, Jebham fol. 106. 2. *Hinc etiam in Hebræo legitur,* בִּפְנֵי הַגְּדֶרֶת הֲגִינָה Ante maceriam rectam, Ezech. 42. 12.

הוֹגֶן *Decentia, Decus, Honestas:* לֹא עָשָׂה כְּהוֹגֶן Non fecit secundum decentiam, sive, ut decuit: עָשָׂה שֶׁלֹּא כְהוֹגֶן Fecit quod non decet, Indecorum commisit.

הוּגָן *Camelus-juvenis, Dromas, Dromedarius, ut Interpres Latinus in Targum reddit. Plurale,* הוּגְנֵי מִדְיָן Dromades Midianis, Jesa. 60. 6. Hebr. בִּכְרֵי, Glossa R. Salom. הם גמלים בחורים Illi sunt cameli juvenes. At Jerem. 2. 23. בִּכְרָה synecdochicè in Targum redditur יָנְקָא Sugens, Lactens: דְּמִיָּא לְיַנְקָא קַלִּילָא Similis es dromadi-lactenti veloci; id est, נַמְלָא נְעָרָה וְיוֹנְקָת, ut R. Salomon in Glossa Talmudica interpretatur: מרכיבין אותן עַל שְׁנֵי הוגנין Vehunt ea super duobus camelis junioribus, Beres. rab. sect. 65. *Apud Talmudicos proverbium est,* נְפִישֵׁי גַמְלֵי סָבֵי דִטְעִינֵי מַשְׁכֵי דְהוּגְנֵי, id est; *Multi cameli senes sunt, qui portant pelles camelorum juvenum*, Sanhed. fol. 52. 1. Portant, scil. ad forum, ut vendantur. Æquè citò & facilè juvenes moriuntur, quàm senes, etsi per naturam senex debet mori, juvenis potest; ut vulgò dicitur: Poëta Latinus de morte:

Illa rapit juvenes primâ florente juventâ,
Non oblita rapit, sed tamen illa senes.

Deinde הוּגָן *quandoque apud Talmudicos sumitur pro* אוּגָן *Manubrium, Ansa. Sed rarò per* ה *reperias. Ego non legi.* In Kelim fol. 19. 2. scribitur in textu מאוגני כלים Ab ansis vasorum: in Glossa הוגן. Rectum est א.

Præterea הוּגָן *est Anchora:* ut, עוֹשִׂים לָהּ תּוֹרֶן ממקום אחד והוגנין ממקום אחר Faciunt ei (navi) malum ab una parte, & anchoras ab alia parte, Ber. rab. sect. 83. ab initio: ואח״כ הוא מביא הוגנים Et postea adducit anchoras, sect. 12.

הוּגָנִים *Clarus, Illustris, Nobilis. Idem quod* אוּגָנִים, *de quo in* און. In Jalkut Gen. fol. 23. 2. שהם בני אדם הוגנסין Quòd sint viri nobiles, præstantes. In Beres. rab. sect. 48. pro eo est מהוגנין Honesti.

הָגָר *Hagar, nomen proprium ancillæ Abrahami, quam postea in uxorem concubinam duxit, & ex ea Ismaëlem suscepit.*

הַגְרִי *Hagarenus:* הַגְרִים & הַגְרִיאִים *Hagareni,* 1. Par. 5. 10. Psal. 83. 7. *Hîc intelliguntur Ismaëlitæ; ab Hagar matre nati. Judæi hodiè Ungaros sic vocant, quasi Hagrios vel Hagarios. Turcas autem Ismaëlitas vocant.* Hinc Psal. 83. pro הַגְרִים in Targum est הוּנְגְרָאֵי Ungari.

Munsterus notaverat, הַגְרִים *etiam verbaliter esse Stringere. Guido putans ex Aruch se corrigere Munsterum, posuit* הַגְרְנִי *Stringere. Nihil uterq; dixit. In Aruch quidem scribitur* הוגרני, *sed quæ vox composita est ex Pronomine, pro* הוגר אֲנִי quod & ipsum nullius rei est. Scito in Gemara legi וְהוֹגַרְנִי i. e. וחוגר אֲנִי Nedar. fol. 49. 2. Locus Talmudicus ita habet: אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא וחוגרני צדעי מן הפסח עַד העצרת Non gusto nisi poculum consecrationis, separationis, & quatuor pocula paschatis, & tamen cingo tempora à Paschate usque ad Pentecosten; scil. propter dolorem capitis, ex potu vini. Ita enim solent ii quibus caput dolet; sudariis & linteis illud constringere; scribit Baal Aruch.

הַגְרוֹנְיָא *Hagronia, nomen loci:* אקרא דהגרוניא, Bava basra f. 73. 2. סבי דהגרוניא Seniores Hagroniæ, Schab. fol. 11. 1. ר׳ אליעזר מהגרוניא R. Eliesar Hagronius, Juchasin fol. 81. 2.

הדא בְּהָדָא Vide supra in הָא.

בְּהָדְיָא Vide in הדי.

הדב הַדְיָב *Nomen proprium loci, respondens Hebræo* אַשְׁכְּנָז *in Targum,* Jerem. 51. 27. *Apud Talmudicos legitur cum duplici Jod:* זוּגָא דְמִן הַדְיָב Par sapientū ex Hadjab, מ״ק fol. 28. 1. יעקוב הדייבא Bava bathra fol. 26. 2.

הדדי בַּהֲדָדֵי · הֲדָדֵי *Simul, Unà, Pariter:* אַהֲדָדֵי לַהֲדָדֵי *Sibi invicem, ad invicem:* מֵהֲדָדֵי Ab invicem: דהדדי Invicem: זגינן אבירכי דהדדי Innitebamur invicem in genua, id est, quisque alteri in genua ipsius innitebatur, Pesachim fol. 108. 1. דבריו סותרים אהדדי Verba ejus adversantur sibi invicem: כבשינהו אהדדי Liga eos unà, Binde sie zusammen / Gittin 68. 1. עבדי סעודה בהדי אהדדי Faciebant, vel sumebant prandiū simul, Mitteinander: מהדדי Ab invicem: דלא לשתלפי מהדדי Ne separentur ab invicem.

הדי *Hinc,* בַּהֲדֵי בְּהָדֵי *Dum, Cùm, Donec: Item, Apud, Juxta, Propè, Per: Unà, Simul, Pariter: Propter; Cum:* בַּהֲדֵי סָהֲדְוָן Cum testimoniis (virginitatis) puellæ, Deuter. 22. 15. Jon. גִּירֵי שַׁדַּי בַּהֲדִי Sagittæ omnipotentis in me sunt, Jobi 6. 4.

Heb. עִמָּדִי. Sic, לָא הֲכָא אֲנָא בַּהֲדִי Non ſic ego ſum apud me, Heb. עִמָּדִי, Jobi 9.35. בַּהֲדַנָא Apud nos; Nobiſcum, Heb. בָּנוּ Jobi 15.10. כַּד אִית לְהוֹן תִּגְרָא בַּהֲדִי Quando ipſis erat lis mecum, Jobi 31.13. בַּהֲדָךְ Apud te: מאי איכא בהדך Quid eſt tecum; quid habes apud te? בַּהֲדֵיהוֹן Cum eis: Apud eos: בהדי מאן Per quem? Talm. id eſt, ביד מי Per manum cujus? אל תהוי לך דינא בהדי תלתא *Ne ſit tibi lis forenſis cum tribus:* Unus enim poteſt eſſe adverſarius, alii duo, teſtes, Peſach. fol. 112. תרי שבתי בהדי Duo ſabbatha conjuncta, id eſt, duo dies feſti. *Cum* א *in fine*, כהדיא טיבריא *Prope, Juxta* Tiberiada, Beres. rabba ſect. 39. בהדיא פמיים Prope Pamias, Ibid. לְהָדֵי · לְהַדִּי *Circum, Juxta:* עָרֵף דִּלְהָדֵי פָנִים Cervix circa vel poſt faciem: Item *Verſus, Ex adverſo:* להדי יומא Verſus diem, i.e. כנגד השמש Schab. fol. 134.1.

בְּהֶדְיָא *Clarè, Perſpicuè, Apertè, Palàm, Manifeſtè.* ב *ſervile eſt, eſtq́ Græcum* ἰδίᾳ, *etſi ejus ſignificationem apud Rabbinos non habeat.*

הריב Vide ſuprà in הרב.

הֶדְיוֹט ἰδιώτης *additâ aſpiratione, Idiota, Plebejus, Vulgaris, Simplex, Abjectus, Vilis, Imperitus, ut de plebe & vulgo eſſe ſolent, qui propterea Imperiti titulo inſigniuntur: & ſæpius adjectivè, Vulgare, Commune:* ut, לית דין אתר הֶדְיוֹט Non eſt hic locus vulgaris, Geneſ. 28.17. in Jon. id eſt, חול *Vulgaris, Communis: ſic ſæpè apud Rabbinos, ut infrà patebit.* וַאֲנָא גְבַר מִסְכֵּן וְהֶדְיוֹט Ego verò ſum vir pauper & idiota, 1. Sam. 18. 23. Hebr. נִקְלֶה Vilis, Deſpectus: בָּתַר הֶדְיוֹט חַד Poſt plebejum unum, Hebr. פַּרְעֹשׁ Pulicem, 1. Sam. 24.15. עַל גְּבַר הֶדְיוֹט דִּכְוָתִי Ad virū plebejum, qualis ego ſum, Hebr. אַל הַכֶּלֶב הַמֵּת Ad canem mortuum: אֵימַת הֶדְיוֹט Terror vulgaris, Jeſa. 53.2. *Plural.* בְּנֵי הֶדְיוֹטִין Filii, id eſt, homines plebeji, Jobi 30 8 וְלָא לְהֶדְיוֹטִין Et non idiotas, Deut. 28.13. in Jon. *Apud Talmudicos,* הַהֶדְיוֹט קופץ בראש *Idiota proſilit in principio, primus ubique vult eſſe*, Megilla fol. 116. 2. Dicitur ibi, Memuchan, (de quo Eſth. 1.14.) fuiſſe Hamanem. Cōmemoratur autem inter ſapientes ultimus & poſtremus, & tamen audaciâ ſuâ ante reliquos proſiliit, & primo loco Regi reſpondit, verſ. 16. vide hoc loco Medraſch Megilla: שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם לעולם הבא *Tres ſunt Reges, & quatuor Idiotæ, quibus nulla eſt pars in ſæculo venturo: Tres Reges ſunt, Jaroboam, Achab & Manaſſes: Quatuor idiotæ ſunt, Bileam, Doeg, Achitophel & Gechaſi*, Sanhed. fol. 90.1. דיין הדיוט *Judex vulgaris & communis*, qui non eſt de Sanhedrin, id eſt, de ſummo ſenatu, Jebham. cap. 12. in princ. Sic, כהן הדיוט *Sacerdos vulgaris*, qui non eſt Sacerdos ſummus. מנהג הדיוט *Conſuetudo communis*, R. Sal. Exod. 19.19. משל הדיוט הוא *Proverbium vulgare eſt;* Apud Rabbinos, quando adagium aliquod tritum adducunt, ut Exod. 16.28. in R. Salomon. *Talmudici & Rabbini pluraliter formâ fœmininâ utuntur:* הדיוטות היו Idiotæ fuerunt, שמות הדיוטות *Nomina vulgaria, Communia, plebeja*, quæ opponuntur Sanctis & Divinis: דיינין הדיוטות Judices vulgares.

הדיוכין. In Beres. rab. ſect. 10. הרבה להם בדיצרה הרבה להם בהדיוכין Multiplicavit ipſis gaudium, multiplicavit ipſis bona, hoc eſt, טובות, ut Baal Aruch explicat: Poſtellus: Cumulavit ipſos lætitiâ & compendio. In Jalkut pro eo legitur בריוקין. *Munſterus & Guido ponunt* הֶדְיוֹן *Bonum, Beneficium. Mihi videtur eſſe corruptum ex Græco* ἡδονὴ, ἡδονῶν, *& legendum* הדיונין, *quomodo non abſona eſt Munſteri lectio.*

הֲדַם *Membratim conſcindere, Diſcindere, In fruſta ſecare & dividere: Præteritum,* וְהַדִּים יַת תּוֹרָא Et diviſit membratim juvencum, 1. Reg. 18.33. Hebr. וַיְנַתַּח. *Cum Affixo,* וְהַדְּמֵיהּ כְּמָא דִּמְהַדְּמִין גַּדְיָא Et diſcidit illum, ſicut qui diſcindunt hœdum, Judic. 14.6. Hebr. כְּשַׁסַּע, quod idem, וְהַדֵּימְתַהּ Et diſcidi eam, Judic. 20.6. *Ex Aphel,* אהדמו לי הדמי דחיותא Diſcindite mihi fruſta animalis, animal mactate, & in partes diviſum proponite mihi, Gittin fol. 67.2. אהדמו, id eſt, הנתיחו.

הַדָּם *Membrum, Fruſtum:* הַדָּמִין תִּתְעַבְדוּן Membra efficiemini, i.e. in membra aut fruſta dilaniabimini, Dan. 2.5.

הָדַס *Salire, Subſilire, Saltitare. In Gemara* או שהיה מהדס ומשבר את הכלים Aut ſi fuefuerit ſaltitans & confringens vaſa, Bava kama, cap. 2. in initio, Gloſſa מְרַקֵּד. Sermo eſt de Gallinis, ſi alterius vaſa fregerint, quomodo ea ſolvenda ſint. *Plurale,* תרנגולין שהיו מהדסין Gallinæ quæ ſunt ſalientes ſuper fructus, Ibid. in Gemara. In Aruch citatur in litera הדס יח.

הִידּוּס *Saltitatio, Inſultus:* הִידּוּס אֵינוֹ מוֹעָד Saltitatio non eſt ſolennitas, id eſt, ſolennis inceſſus gallinarum.

הֲדַס *Myrtus. Plur.* שְׁמִין וַהֲדַסִּין Cedros & myrtos, Jeſa. 41.19. *Emphat.* בֵּין אִילָנַיָּא דַּהֲדַסַּיָּא Inter arbores myrtorum, Zach. 1.8. *Apud Talmudicos,* הֲדַס שׁוֹטֶה Myrtus fatua, id eſt, illegitima, vitioſa, ſpuria: Rabbini ſic dicunt בּוּכְרָא סַכְלָא Primogenitus fatuus, id eſt, illegitimus, qui matris duntaxat eſt, non etiam patris, ac talis non capit duas partes hæreditatis, ut traditur in jure Hebræorum, Bava baſra fol. 126.2.

הֲדַסָּא *Hadaſſa, cognomen Eſtheræ reginæ, à quibuſdam Edeſſa, ab aliis Atoſſa dicta*, Eſth. 2.7. *In Medraſch Megilla, Eſth. 2. v. 5.* מאי הדסה ריחו מתוק וטעמו מר Quid eſt Hadaſſa myrtus? Odor ejus dulcis

dulcis est, & gustus ejus amarus. Sic Esther dulcis fuit Mardochæo, & amara Hamani. *In Targum secundo Esth.* 2.7. Et fuit nutriens ית הדסה Hadassam, quæ est Esther, & Hadassa fuit nomen ejus, quòd esset quasi אסא myrtus. Nam ut suavis est odor ejus, nempe דהדס myrti, in hoc mundo, sic etiam Esther fecit opera bona in hoc mundo. Vocatur nomen ejus הדסה in Lingua Hebræa: Quare autem vocatur הדסה Hadassa? propter justos, qui assimilantur myrto, ut prophetavit Jesajas, cap. 55.7. &c.

הדס *Nomen proprium loci*, Gen. 10.10. pro Hebræo ארך in Jonathane.

הדוסא *Calceus clavatus*, Talm. Hierosol. in Massech. Schab. cap. 6.

הדף *Depellere, Impellere, Deturbare, ut Hebraicè. Præter.* הדפיה Impulerit eum, Num. 35.22. in Jonath. ואין בסנא הדיף Et si ex odio impulerit, Ibid. v. 20. *Futurum,* יהדפוניה מנהורא לחשוכא Depellunt eum ex luce in tenebras, Jobi 18.18.

הדק *Constringere, Compingere, Comprimere: Obturare, Oppilare:* לא ליהדוק איניש אודרא בפומא ראושיא Non imprimet homo lanam in os vasis, Schabbas fol. 141.1. ביון דהדקה Quia constringit, ibid. fol. 125.2. הדוקי הוה מיהדק Constringendo constrictus erat, Pesach. fol. 109.2. מיהדק הקשר כל כך Constrictus est nodus tantopere, ut &c. quod est ex Hithpahel, eliso ת pro more Talmudistarum: ולידהקידה מניה Et deprimet eum ab eo.

הידוק *Obturatio: Constrictio, Compactio.* Scribitur & הדוק in Kelim cap. 3.

הדר *Redire, Reverti, quod aliâs etiam* חזר *Chaldæis & Rabbinis dicitur: Præt.* הדרת למהוי מכיכא Reversa est fieri humilis, hoc est, iterùm facta est humilis, Thren. 1.1. הדרו בתיובתא Reversi sunt in pœnitentia, Cantic. 2.16. והדרו לבית כנישותהון Et reversæ sunt in locum congregationis suæ, Jobi 14.11. דלא הדרנא לותך Quia non reversi sumus ad te, Thren. 3.42. *Infin.* למהדר לותיה Ad revertendum ad ipsum, Cantic. 5.3. למהדר בתיובתא Ad revertendum cum pœnitentia, Eccles. 7.21. למהדר לגובא Ad redeundū ad foveam, Genes. 37.29. in Jon. *Imperat.* הדרי בתיובתא Revertere cum pœnitentia, Cantic. 5.2.17. *Futur.* עד דתיהדור לעפרא Donec revertaris in pulverem, Genes. 3.19. in Jonath. והכדין אהדור Sic revertar, Cantic. 5.3. *Apud Rabbinos,* הדר בך Converte te, Resipisce: הדר מינה Diverte ab ea, i.e. חזור מעליה. *Aphel* אהדר *Redire facere, Reddere, Restituere: Repetere: Convertere:* Item, *Respondere: Præterit.* ואהדר יתהון לקדם עלמא Et redire fecit eos ad Dominum mundi, Cantic. 7.4. ומיד אהדרה אפאה Et è vestigio convertit faciem suam, Esth. 1.3. in Targ. sec. *Particip.* אנא מהדר ליה כפיל לעלמא דאתי Ego reddo ei duplum in seculo venturo, Cantic. 8.7. *Infinitiv.* לאהדרותך בתיובתא Ut reverti facerent te in pœnitentia, Thren. 2.14. Sic Thren. 4.6. *Apud Talmudicos,* הכי אהדרית ליה Sic respondi ipsi: אינהי מי אהדרו בהו דאנא אהדר בי Illi autem ubi convertunt se, quòd ego me nunc convertere debeam, Sanhed. fol. 102.2. ולא הוה קא מהדר ליה Et non erat ei respondens, non poterat ei respondere, Sanhed. fol. 65.2. שבקיה דאנא מהדרנא ליה Dimitte eum (tace tu:) nam ego respondebo ei, Schab. fol. 39.1. Sic in Sanhed. fol. 91.1. *Infinit.* מיחייב לאהדורי ליה Tenetur restituere ipsi, Metzia fol. 63.2. *Pahel* הדר *Idem. Hunc pleriq; putant esse illud singulis capitibus Talmudicis subjectum,* הדרן עלך, *in quo se torquent interpretes.* Elias legendum putat, הדרן עלך, & explicat, *Redire facias ista ad te*, id est, *Repete caput illud apud te.* Ne existimes semel legisse sufficere: repetendum & iterandum est studium. Sed quare ן in fine adjectum, scribit se ignorare. Hoc sensu potest esse Affixum tertiæ personæ ex forma Hebræorum. Vir Clariss. D. Constantinus l'Empereur alium sensum elicit in fine tractatus Middoth. Mihi aliter videtur. Veram explicationem petendam puto ex pleniore quadam clausula, quæ legitur in fine tractatuum quorundā, ut Masseches Schabbas, Kiddusch in, Cholin, Sevachim, & Menachos, in quibus sequentia subjiciuntur: קדישא דרבנן אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לשכחה בעזרת בשם יתברך: הדרן עלך מסכת שבת והדרך עלן מסכת שבת דעתן עלך מסכת שבת ודעתך עלן לא נתנשי מינך מסכת שבת ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי יאמר כן שלשה פעמים ואחר כן יאמר וכו׳, quæ sic interpretor: Sanctus discipulus Rabbinorum, absoluto Tractatu hoc, dicet sequentia, quæ, Deo Opt. Max. adjuvante, remediū erunt contra oblivionem: Gloria nostra super te, ô tractatus Schabbas: & gloria tua super nos, Tractatus Schabbas: Mens nostra super te, Tractatus Schabbas: & mens tua super nos: Ne oblivioni tradamur à te, Tractatus Schabbas: & non tradaris oblivioni à nobis; neque in hoc sæculo, neque in seculo futuro. Hæc dicet tribus vicibus, postea subjunget, &c. Vel si mavis, prima sic reddi quoque possunt: Reditus noster sit ad te, (hoc est, fac ut possimus ad ea quæ legimus apud te, redire, eorum semper recordari) & reditus tuus erit ad nos, (& sic memoria tui quoque vigebit apud nos:) Scientia vel notitia nostra sit apud te (vigeat semper scientia earum rerum, quas ex te cognovimus) & scientia tui erit apud nos, &c. Sic verba illa

erunt initium hujus superstitiosæ precatiunculæ, & indicium, eam, ad finem perductâ uniuscujusque tractatus lectione, esse recitandam, unà cum seqq.

Secundò est Honorare, Honorem habere vel exhibere, Glorificare: Præterit. ולחי עלמא שבחת והדרת Et viventem in æternum laudavi & glorificavi, Dan.4.31. *Particip.* ומהדר למלך שמיא Et honorem exhibeo regi cœlorum, Ibid. v.34. *Futur.* לא תהדר אפי רבא Non honorabis faciem magnatis, scil. in judicio, Levit.19.15. ותהדר אפי סבא Et honorabis faciem senum, Lev.19.32. *Apud Talmudicos,* מהדרין Honorantes scil. præcepta: ut, ומהדרין נר לכל אחד ואחד Et honorantes (præcepta) lucernam accendunt unicuique: והמהדרין מן המהדרין Et ex his ipsis honorantibus unus præ alio, superat alterum, Schab.fol.21.2. Sic, הידור מצוה Honor præceptorum, vel, erga præcepta, Bava kama fol.9.2.

הדור *Honoratus, Honorabilis:* מאן גברא הדור ויאי Quis vir ille honorabilis & pulcher, Genes. 24.25. in Jon.

Deinde הדור *Rotundum, quasi in se Reflexum & rediens, Tortuosum.* Sic citatur in Aruch ex Cholin fol.59.2. sed ibi pluraliter legitur חדורות per ח. quod minus probum videtur. Nam הדורים in Hebraismo *Tortuosa,* In se Reflexa & variè Redeuntia, Jesa.45.2. Sic in Bava basra fol.12.1. בהדורי In locis tortuosis, inæqualibus. *Huc videtur revocandum illud in Targum Jonathæ,* למהך למדברא דצוק דהוא בית הדורי Ad eundum in desertum Tzuk, quod est locus tortuosus, Levit.16. 10.21.22. Scholiastes quidam Hebræus explicat: למדברא דהוא הצוק משופע ומקום מדרון In desertum quod est angustum, & declive; quasi בירת הדורי idem esset ac בית מדרון. In Tractatu Talmudico Joma cap.7. in hac eadem materia legitur בירת חדודו. Confer.

הדרא *Honor, Gloria, Decus, Majestas:* ויקרא עושנא והדרא Et decus & gloria, Dan.5.18. והדרא Robur & decor, Prov.31.25. והדרת איקרא Quòd decus gloriæ ejus, Deuter.33.16. in Jon. *Cum Aff.* הדרי וזיוי Decor meus & splendor meus, Dan.4. 33. הדריה דמלכא Majestas regis, Prov.14.28.

הידור *Honoratio, Honor, ut paulò antè.*

Deinde הדרא est *Reversio,* vel, *Restitutio:* הדרת הראש Restitutio capitalis summæ.

הדר *Reditus, Reversio, Remeatus:* הדר התלמוד Reditus disciplinæ, Orbicularis disciplina, *Encyclopædia,* Guido.

Deinde הדר *adverbialiter, Rursus, Iterùm, Denuò, Post, Postea:* והדר משלחי מניהו Et rursus vestes abjecerunt à se, exuerunt se, Schab.fol.33.2. והדר עייל איהו והדר עיילי רבנן Et postea ingrediebatur ipse, postea Rabbini, Taanith fol.23.2. הדר קא דריש Rursus concionabatur: כי הדר אתא Cùm rursus veniret, cùm rediret.

הדרא כנתא *Intestina minora convoluta, Ileon, Volvulus,* Germ. das Kröß/ Cholin fol.113.1. Majemon. in Hilch. Schechita cap.6. scribit, יש מהן מלופפין ומוקפין זו לפנים מזו בעיגול כמו נחש שנכרך ואלו הן הנקראין הדרה דכנתה hoc est, Sunt quædam ex illis (scil. intestinis tenuioribus) convoluta & orbiculariter circumvoluta, instar serpentis convoluti, ea videlicet quæ vocantur הדרה דכנתה.

הידור ὕδωρ *Aqua;* In Succa fol.35.1. ad locum Levit.23.40. פרי עץ הדר scribunt, אל תקרי הדר אלא הידור Ne legas *hadar* decoris, sed *hydor,* aquæ; Arborem, scil. quæ juxta omnes aquas crescit, hoc est, Citrum. In Talm. Hieros. Succa cap.3. scribitur, Aquilam, vocem הדר hîc transtulisse הידור ὕδωρ.

מהדורא *Repetitio:* מהדורא קמא Repetitio prior: מהדורא בתרא Repetitio posterior. Raf Asse bis edocuit, & in quaque repetitione sive explicatione consumpsit triginta annos. Inde sæpè in Gemara: מהדורא קמא דרב אשי אמר לן הכי ומהדורא בתרא דרב אשי אמר לן הכי Repetitione primâ τῦ Raf Asse dixit nobis sic, repetitione secundâ Raf Asse dixit nobis sic, id est, aliter. Sic interdum quæ in juventute docuerunt Rabbini, in senectute vel iteratâ explicatione correxerunt, vel relictâ primâ explicatione aliam arripuerunt. *Plur.* מהדורות Repetitiones.

Deinde מהדורי · מהדורין *Peregrinantes, Viatores, huc illuc euntes & redeuntes: vel Circuitores, Circulatores, Circumforanei.* Sic usurpatur in *Proverbiali sententia:* מפהדורי מילי מסמרטוטי קלמי *A' peregrinantibus verba, à veteramentis pediculi proveniunt,* Berach. cap.7. in fine. Qui peregrinantur longè lateq; varia observant, & varia narrant, quæ aliis observatu digna: Mendici laceris induti pediculos alũt, & pediculos post se relinquunt. Cum illis qui conversantur, doctrinã hauriunt; ab his sordes & noxia attrahuntur. *Vel,* A' circulatoribus nil nisi verba multa & vana exspectandum: à laceris, &c. Ita competit in eos qui prolixi & verbosi admodum sunt, ut ille Ula, de quo in Gemara sermo.

הדריינוס *Hadrianus, Imperatoris nomen. Ab eo moneta fuit, quæ vocatur* דינרא הדריינא Numus Hadrianus, Bechor. fol.50.1. Sic ibidem מריינא, vel potiùs טריינא Numus Trajanus. Idem in Avoda sarah fol.52.2.

הדרולים *Hydraula,* ὑδραυλος. Vide amplius in הרד.

הדריכל *Architectus, quomodo & cum* א *ab initio usurpatur*

usurpatur, Bava metzia fol. 118. 2. *Hinc fortè est, quòd Munsterus & Guido notarunt*, הַדְּרְכוּלִין *esse nomen dignitatis.*

הדרניקוס *Gigas*; præaltæ & monstrosæ staturæ homo. Vide suprà in דרן.

הַדְּרֵס *Nomen monetæ parvæ, quæ tres obolos valebat*: שלשה הדריסין למעה Tres Hadresin conficiunt obolum, Kiddusch. fol. 12. 1. ubi multa de monetis. Munsterus *Herodianam* nominavit, nescio quo fundamento.

הַדְּרוֹקָן · הִדְרִיקָן *Hydrops, morbus quo inflatur venter & totum corpus: Juxta alios, Icterus*, idem quod יֵרָקוֹן, Berach fol. 25. 1. & 62. 2. Vide hunc locum in סילון. Alibi, שלשה מתין כשהן מספרין חולי מעין וחיה והדריקן id est, Tres moriuntur interea dum adhuc loquuntur; Ægrotantes morbo intestinorum, (id est, Cholico) Puerpera, & Hydrope affectus, Erubh. cap. 4. initio. Glossator tamen exponit illic *Morbum oris*, qui Judæis vocatur der Greb/oder Kreb/ vermis sub lingua, qui hominem occidit, quasi sit à דריקן, de quo vide suo loco: סִימָן לַעֲבֵירָה הַדְּרוֹקָן Signum transgressionis est hydrops, id est, indicium est singularis alicujus & insignis transgressionis, nempe Intemperantiæ, Schabbas fol. 33. 1. Item, תנו רבנן שלשה מיני הדרוקן הן של עבירה עבה ושל רעב תפוח ושל כשפים רק, id est, Docent Rabbini nostri: Tres species hydropis sunt: Transgressionis (quæ ob certam transgressionem, veluti Intemperantiam aut aliud peccatũ accidit) crassa est: Famis, inflata: Incantationis, tenuis, Schabbas fol. 33. 1. Describuntur tres species, quas Medici nostri in suis Scholis proponunt; *Ascites*, ob quam venter instar utris distentus est, ob aquosi humoris copiam inter peritonæum & intestina collectum: *Tympanites*, quando flatu, instar tympani, distenditur: *Anasarca*, quando ob humoris copiam, per totum corporis molem exteriorem dissipatam, cutis & caro instar spongiæ aut papyri attenuatur & laxatur. An autem hæ tres species ex præcedentibus tribus caussis oriantur, judicent alii: צואה רבה הדרוקן רבה Excrementum plurimum, hydrops magna. Obstipatio alvi & retentio nimia excrementorum, caussa est hydropis, quod dicunt, עַל שְׁהִיַּת נְקָבִים בָּא הַדְּרוֹקָן.

הה *Vermiculus mali punici*, הה ורמוני, Schabbas fol. 90. 1.

הוא הֲוָא הֲוֵי הֲוָה *Esse. Præterit.* וַהֲוָא נְהוֹרָא Et erat lux, Genes. 1. 3. וַהֲוָת הֵיךְ אִלְפַּת תַּגָּרָא Et fuit sicut navis mercatoris, Proverb. 31. 14. וּבָתְרִיךְ לָא הֲוָת Et post te non fuit, Ezech. 16. 34. וַהֲוֵית לְשׁוּ Et fuisti in contrarium, Ibid. הֲוֵית Fuisti, Dan. 2. 31. הֲוֵית Eram, Dan. 4. 1. הֲוֵיתִי מִתְבְּהַל Fui perterritus, Psal. 30. 8. הֲווֹ רַבְרְבֵי יְהוּדָה Fuerunt principes Jehudah, Hos. 5. 10. מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן Rebelles fuistis, Deuter. 9. 7. וכן הֲוֵינָא בְּעֵינֵיהוֹן Et sic fuimus in oculis ipsorum, Numeror. 13. 34. דַּהֲוֵינָא עִמְּהוֹן Quo fuimus cum ipsis, 1. Sam. 25. 16. *Infinitivus sine* מ *ab initio in Daniele*, לֶהֱוֵא Ad essendum: לָךְ לֶהֱוְיָן Tibi ad existendum illa, id est, tua sunto, Dan. 5. 17. *Cum* מ · מְהֵוִי יְהֵוִי Essendo erit, Gen. 18. 18. דְּלָא לְמֶהֱוֵי מִתְנַסְבָן Ut non ducamini, Ruth. 1. 13. מלמהוי פְּטִים Ne sit pinguis, Psal. 109. 24. *Cum Aff.* ובדיל למהויכון ללוטא Et ut sitis in maledictionem, Jer. 44. 8. בְּמֶהֱוֵיהוֹן בַּחֲקְלָא Dum essent ipsi in agro, Genes. 4. 8. *Imperat.* הֱוֵי אַתְּ לְעַמָּא Esto tu populo. Exod. 18. 19. וֶהֱוֵי שְׁלִים Et esto integer, Genes. 17. v. 1. הֱווֹ זְמִינִין לִקֳדָם יְיָ Estote præparati coram Domino, Num. 16. 16. וֶהֱווֹ לְגֻבְרִין גִּבָּרִין Et estote viri fortes, 2. Sam. 2. 7. אַתְּ הֲוַאי לְאַלְפִין Tu esto in millia, Genes. 24. 60. *Futurum*, וְאֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהָא Et ero ipsis in Deum, Gen. 17. 8. *Et per Apocopam*, אֱהֵי Ero: sic תְּהֵי יְהֵי frequentissimè. Exempla passim sunt obvia. *In dialecto Hierosolymitana sæpè eliditur* ה *in Futuro: ut*, כמה את בעי למיתן ולא יאבך אהן צערא Quantum vis dare, & non erit in te dolor iste? Bava kama Hieros. cap. 8. fol. 6. 2. Sic, מאן דבעי דייא טב Qui vult, ut sit vel fiat bonum, scil. vinum, &c. Beza Hieros. fol. 60. 4. יאא בך id est יהא בך. Sic alibi sæpe in Talmud Hierosol. תיון pro תהון Eritis. *Porrò apud Talmudicos*, וַהֲוֵינַן בְּהוּ *Et nos adfuimus ibi, Et nos interfuimus.* Sic dicere solent, cùm aliquid præsentiæ suæ testimonio confirmare volunt. *In Halichoth olam cap. 1. scribitur, Verbum* הוי הוה *esse* סוגית גמרא *proprium Gemaræ, ut* נָשָׂא וְנָתַן *Mischnæ.* סוף מאי הוי עלה Quid tandem statuendum est de hac re?

Apud Rabbinos Philosophos etiam est Fieri, Generari: Hinc, הוֶה *Ens, Existens: Generabile*, apud Physicos: הווה ונפסד Generabile & Corruptibile, הווים ונפסדים Generantur & corrumpuntur: *Apud Grammaticos est Participium præsens, & ipsum Tempus præsens*; ut cùm dicunt, הוא לשון הווה Est temporis præsentis: זְמַן הוֶה Tempus præsens. *Usurpatur etiam apud Rabbinos in Ithpahel, pro Fieri, Effici*: unde R. Levi scribit, Prov. 8. 29. Terræ superficies extra aquas apparens, est fundamentum ejus שיתהוה בה quod fit sive existit in ea ex virentibus & animantibus: קודם שיתהוה ממנו המטר Antequam fiat vel generetur ex illa pluvia, R. Levi Jobi 37. 11.

הֲוָיָה · הֲוָיָה *Essentia, Existentia, Ens: Ortus, Generatio*: ההויה וההפסד Generatio & Corruptio: שמות ההויה Nomina essentiæ: האדם הוא סוף כל ההויות Homo est finis omnium existentiarum.

tiarum. *Apud Talmudicos*, בְּל הֲוָיָה דְאַבַּיֵי Omnem essentiam Abhai & Rabha norant, id est, Omnia quæsita & disputata istorum Doctorum, Succa fol.28.1.

הֲוַאי Vide in הבא.

הֲוָנָא · הַוְיָנָא Vide in הון.

הוּא *Ipse, Ille: Illud, Ipsum, apud Chaldæos & Hebræos. Dicunt etiam Chaldæi & Talmudici* איהו *&* אִיהוּ*, quæ vide in litera* א*. Dicitur etiam per Apocopam* הַו *ex forma Syra, quod in Venetis quandoq. occurrit per duplex* וו *scriptum, ad indicandam* ו *consonam, quod deinde pravè punctatum est* הַו*. Vide Castigationes nostras, Proverb.12. & 16. & 28. & 24. Pluraliter* הִנּוּן · אִנּוּן*, Talmudicè* נִנְהוּ*, quæ sine punctis cum* י *scribuntur* ניהו · אינון*. Talmudicum est* הָנֵי *quod vide in* הני*. Apud Rabbinos* מֵהֶם Ex ipsis: *Quando geminatur, partitivè sumitur, pro, Partim, Quædam, Quidam. Fœmininum* הִיא · אִיהִי *Ipsa, Talmudicè* אִנָּא · אִיהָא · נִיהָא · נִיהִי*. Pluraliter,* הִנִּין · אִנִּין*. Talmudicè* נִנְהִי · אִנְהִי.

Porrò הוא *apud Kabalistas est unum ex nominibus Dei.*

הואיל Vide in יאל.

* הוב הוּבְאי Vide suprà in הבא.

הוך

הָךְ *Ire, Ambulare, Proficisci, Vadere. Sæpius pro iis temporibus, quæ sunt à* יְלַךְ*, in Targum usurpatur, rariùs pro* הֲלַךְ*, cui* אֲזַל *ferè respondet. Infinitum,* לְמְהָךְ וּלְמִפְלַח Ad vadendum & serviendum, Deut.29.18. *Futurum,* וְאֵהָךְ לְוָת רִבּוֹנִי Et eam ad Dominum meum, Genes.24.56. עַד יְהָךְ Donec veniret, Esræ 5.5. וְתֵהָכִין Et ito, 2.Reg. 4 v. 4.

* הול Hinc מְהוּלְתָּא, de quo in מהל.

הון

Quies, Commoditas quieta itineris: Hinc citat Baal Aruch ex Targum Jonath. לְהוֹנִי Pro commoditate mea, Heb. לְאִטִּי, Genes.33.14. Sed illud Targum hodie in libris editis non extat: Extat autem in Bereschit rabbah sectio.78. Sic לְהוֹנָךְ לְהוֹנָךְ, *Lentè, Sensim,* Echa rabba cap.1. ver.13.

הֲוּנָא · הַוְיָנָא · הֲוָנָא *Mens, Ratio, Intellectus:* שַׁלִּיטָא חָוּנָא אֲלַף Rationem discit, Prov.5.19. חֲסִיר הַוְיָנָא Dominator carens mente, Prov.28.16. וְתַטְעֵי הֲוָנָךְ Et errare facias mentem tuam, Proverb.31.v.5. *Forma Syra est ab* הון *Sapere, Intelligere.*

הוץ

הוּצָא *Folium: Ramus, Talm.* בחרי הוצא לקיא כרבא Vide infrà in כרב. *Metonymicè, Paries ex ramis vel spinis factus:* פַּרְצֵיה נוֹאֵף לְחוּצָא Perrupit adulter parietem, Talmud. Nedarim in fine. *Plurale,* נפיק בהוצי Egreditur cum foliis palmarum, id est, בסנדל של הוצין calceis ex foliis palmarum colligatis, factis, sive foliis pedibus loco calceorum alligatis: nam calceos die propitiationis gestare non licet, Joma fol.78.2.

הוזה

הוזיי *Plur.* הזיות *Somnia, Deliramenta:* Occurrit in More nevochim in præfat. & lib.2.cap.36. *Deducunt ab* הזים *Stertentes,* Jesa.56.10. *Commentator scribit, convenire cum Arabico* הדיאן*, quod significat Mentis abalienationem, permutatis inter se* ז *&* ד.

הזם

Sentis, Spina, Vepris: וַחֲלָף סַעֲרְתָא הִזְמִי Et pro hordeo spinæ, Jobi 31.40. In Venetis est הוזמי cum Schurek. כִּי מְטָא לְהִיזְמֵי וְהִיגֵי Cùm perveniret ad rubos & vepres, Taanith fol.23.2. הִיזְמֵי וְהִיגֵי מְסַכְּכִין בְּהוּ Sentibus etiam & vepribus obtegunt illud, scil. tugurium vel tabernaculum, Succa fol.13.1. Sic alibi: Quando dixerunt sapientes, colligenda esse עֵצִים ligna ex agris, non dixerunt אלא בהיזמי והיגי nisi de sentibus & vepribus, non autem de aliis arbustis vel arboribus, Bava kama folio 81.1. In Aruch & Glossa Talmudica explicatur מִין סנה *Species rubi,* & הִיגֵי *Species* קוֹץ *spinæ.*

הַזְמַרְתְ *Manipulus.* Adducitur hinc locus in Aruch ex Gemara Sanhed. fol.26.2. Sed hodiè in nostris libris alia est lectio.

הט

Adducitur hîc in Aruch מוהטין, quasi ab הוט, sed in Gemara legitur מוּהֲטִין, de quo vide in מחט.

הטב

הֶטְבָא *Villus. Citatur in Aruch, sed non explicatur. Guido* הֶטֶב *Pedilium vertit ex Bereschit rabbah. An ita significet, ego nescio. Citat ex Ber. rab. sect. 36. & 88. Sed illic non reperitur. In Gemara aliter reperi:* נְקַטַת עֲמְרָא וַעֲבַדָה גְלִימָא דְהוּטְבֵי id est, Accepit lanam, & fecit pallium villorum, Nedarim fol.49.2. Interpres reddit סַרְבָּל טוב Chlamydem bonam sive pretiosam: alter, גְלִימָא חֲשׁוּבָה Pallium æstimatum, Germ. Ein Filtzmantel/ quale genus vestimenti habebatur in pretio.

הטל

הִטְלִים *Solus, Solitarius, Cælebs:* ואתה יושב לך הטלים Et tu manebis solus, cælebs, Beresch. rabba sect.19. Glossa, בָּטֵל · פָּנוּי Ibid. sect.87. הטלים חייך אני מגרה בך את הדוב Solitarie, quàm verè vivis, concitabo in te ursum, Glossa, ארם יחידי ובטל בלי ראנרה.

Deinde הטלים *Officina, Macellum, quomodo idem est quod* אִטְלִין*: unde,* מעמיד הטליסין ומוכר בזול Posuit officinas & vendidit viliter, Beresch. rab. sect.79. quod ibidem in sequentibus scribitur אטליסין. Glossa חנות officinas.

הטן

הִטְנָא *Junci, Scirpi quædam species:* In Gemara, רב יהודה נפיק בהיטני Rabh Jehuda egressus fuit (calceis) ex scirpo, Joma fol.78.2. Glossa, היטני est מין שעם species Schaam, species גומא Junci, Scirpi, carecti. His pedes involvebantur,

bantur, tamquam calceamentis, die propitiationis, quando prohibitum est calceis incedere. Sic ibidem mentio Calceamentorum ex foliis dactyli, ex herbis peculiaribus, & aliis. Hinc patet, quare alii *Pedilum* explicarint.

הטר המריות *Cucurbitæ:* ואסור בהימריות דכורת Prohibitum est (vesci) cucurbitis mollibus, Nedarim fol. 49.1. Quidam explicant per קטנות parvis.

הי *Particula est, ut Hebraicè* אי, *& variis vocibus præponitur, ut* הידין *Tunc, quod respondet Hebræo* אז, Psal. 119.92. & 126.2. הילכך *Propterea.*

Deinde הי *Pronomen est, ut* האי *apud Talmudicos:* לא ידעי להי מניהו Non sciebant, cuinam ex illis deberetur hæreditas, Bava basra folio 58.1.

הייא *Heja, Eia, Ejà, Agè. Interjectio est, sive Hortantis & urgentis vox, ut aliquid alacriter & velociter fiat, Citò, Velociter:* אשור הייא אשור הייא Prosperare ejà, Prosperare ejà, id est, prosperè & citò succedat negotium, Schabbas fol. 119.1. איכא דסליק בשריה הייא Est, cujus caro ascendit, (id est, sanatur) velociter, citò, Bava kama fol 84.1. Vide & אשר.

Deinde הייא *in lingua Hierosolymitana significat, Hoc est:* ut, הייא ראהן סבא וכו׳ Hoc est, (id est, hoc fit) quia ille senex fecit ramum illum myrteum, Talm. Hier. יק cap. 3. fol. 42.3.

אהייא *Ubi*, id est, בהיכא ובאיזו מן הברכות Ad quam precationem? Berach. fol. 34.2.

היאך *Quomodo?* Rabb.

היד הידא הידא *Quænam, Qualis:* והידא מיתא תתעביד ליה Quænam mors fiet ei, Quali morte afficietur? Esth. 5.14.

הידאה Vide infrà in הנר.

הידי *En, Ecce. Idem quod* הא vel הנה. *Ultima syllaba adjectitia:* הידי ליה אתי ומעין חלמיה Ecce eum, venit, & affert somnium suum, Ber. rab. sect. 84. de Josepho adveniente ad fratres: הידי ליה, id est, הנו Ecce eum.

הידין *Tunc. Sic in* אמת, *id est, Jobo, Proverbiis & Psalmis usurpatur pro Hebræo* אז. *Sed Elias in Meturgeman notavit, dicendum potiùs hoc sensu* הידין, *ut in Regiis notatur, & idem sit quod* אדין *(cujus frequens usus in Daniele), commutatis* א *&* ה, *quod sæpe aliâs fit:* הידין ימלל להון Tunc loquetur ad eos, Psal. 2.5. הידין אהי דלא מום Tunc ero absque macula, Psal. 19.14. Aliam significationem vide suprà in דן.

הידי Vide suprà in דן.

היו הולי ὕλη *Materia, Materia prima, apud Philosophos & Physicos:* R. Bechai scribit in principio Geneseos: והחומר הזה נקרא בלשון התורה תהו ובלשון הפילוסופים היולי Materia hæc vocatur in sermone Biblico *Tohu*, in sermone Philosophorum ὕλη.

היולאני *Materialis:* השכל ההיולאני Intellectus materialis primus, vis animæ quæ imagines ac formas rerum comprehendit, ut putat Bibliander in De Opt. gen. Gram. pag. 14. Opponitur ei השכל הפועל Intellectus operativus, practicus, in R. Levi 1. Reg. 11. fol. 387.1. col. 2. lin. penult. In eodem Prover. 28. כמו שההיולי ערום מצד עצמו מהצורות ולו כח על קבולם כולם עד שייחס ההיולי אל הצורות הוא יחס השכל ההיולאני אל המושכלות Sicut materia prima nuda est in seipsa à formis, habet autem potētiam ad receptionem omnium istarum, donec conjungatur materia formis: ita est conjunctio intellectus materialis cum intelligibilibus, sive rebus intellectui objectis. Est ergo Intellectus materialis, intellectus abstractus à re intelligibili, sive, est Potentia intelligendi. Vide & Majemonem in More par. 1. cap. 68. item R. Levi Ben Gerson in מלחמות השם fol. 10.1.2. & seqq. השם ית׳ אין לו כח ההיולאני Deus benedictus non habet potentiam materialem, sed infinitam, ad omnia efficacem & activam, R. Levi, Jobi 11. בלתי היולאני *Immaterialis. Plurale,* המשיגים ההיולניים Apprehensiones materiales. *Fœminin.* נפש ההיולאנית Anima materialis, id est, terrestris, corpori alligata, cum corpore interiens, ut in brutis: hominis est cœlestis: ההיולאנית התחלה Principium materiale.

היך *Sicut, Veluti, Quasi, Ceu, Quemadmodum: Juxta, Secundum, & sic frequenter in Jobo Psalmis, & Proverbiis usurpatur pro* כ *similitudinis,* ut, חוס עלי יי היך טיבותך Gratiam fac mihi Domine secundum bonitatem tuam, Hebr. כחסדך, & היך סגיעות רחמיך Secundum multitudinem miserationum tuarum, Psal. 51.3. *Sic usurpatur in utroque membro similitudinis:* היך אילא *Sicut* cervus desiderans cursus aquarum: היך נפשי *Sic* anima mea desiderat ad te, Psal. 42.2. ubi tamen pleraq; exemplaria legunt היכנא. *Sequi solet interdum* כ *pleonasticè:* ut, היך כאריא Sicut leo, Psal. 22.14. היך כמיא Sicut aqua, Psal. 22.15. היך כשמך יי Sicut Nomen tuum Domine, Psal. 48.11. *Variè componitur:* ut,

היך דין *Idem:* היך דין במדבריא Quemadmodum onagri, Jobi 24.5. vide & Psal. 73.19. *Scribitur hoc variè,* הי כדין, *&* הכדין, *&* הכדין *ut Psal.* 72.11. הכדין ידע אלהא Quomodo novit Deus: היכדין תושבחתך Sic est laus tua, Psal. 48.11. היכדין עתיד למהך Quomodo futurum est, ut eat, Eccl. 6.8.

היכמה *Idem. Post se habet* ד, *vel* די*: ut,* היכמה דליתך ידע אכדין יהלך רוחא Quemadmodum tu non cognoscis, quomodo eat spiritus, Eccles. 11. v. 5. היך היכמא דמסתחרן Sicut circumeunt, Thren. 1.6.

כְּמָה דִי שְׁמַעְנָא Sicuti audivimus, Pſalm. 48. v. 9.

הֵיכְנָא *Sic, Ita, Sicut:* הֵיךְ סָנֵית מַרְדּוּתָא Quomodo odi diſciplinam? Prov. 5. 12. עֲבִיד הֵיכְנָא בְּנִי Fac ſic fili mi; Proverb. 6. v. 3. מְטוּל הֵיכְנָא Propter ſic, id eſt, *Propterea*, Prover. 7. 15. pro עַל כֵּן. Sic, מְטוּל הֵיכְנָא לָא נִדְחַל Propterea non timebimus, Pſal. 46. 3. חֲלוּפֵי הֵיכְנָא Propter ſic, Propter iſta, Propterea, Pſal. 19. 12. Pro הֵיכְנָא quandoq; legitur הִכְנָא in Venetis. הֵיכְנָא חֲמֵינָא Sic vidimus, Pſal. 48. 9.

הֵיכָא · הֵיכִי, *Ubi: Hîc, Illic:* אִלֵּין הֵיכָא הֲווֹ Iſti autem ubi erant, Jeſa. 49. 21. חֲזוֹ הֵיכָא הוּא Videte ubinam ſit, 2. Reg 6. 13. לְהֵיכָא *Quò?* לְהֵיכָא אֲזַל Quò abiit? וְאַתּוּן הֵיכִי הֲוֵיתוּן Vos autem ubi fuiſtis? מֵהֵיכָא *Unde? A vel ex quónam loco? Quandoque ſine interrogatione, Unde, A quo loco: quandoque in reſponſione, Inde.* כָּל הֵיכָא *Ubicunque, In quocunque loco.* כָּל הֵיכָא דְאָמְרִינַן Ubicunque dicimus: כָּל הֵיכָא דְאִיכָא Ubicunque eſt. כִּי הֵיכִי *Ut, Eò ut, vel Propterea quòd:* כִּי הֵיכִי דְלָא לִידְעוּ דִיהוּדָאָה הוּא Ne me agnoſcant Judæum eſſe.

הֵיכִי דְ *Sic, Sicut, Ut.*

הֵיכָן *Ubi? Ubinam? Quomodo?* מֵהֵיכָן *Unde?* עַד הֵיכָן *Quouſque.*

היל הִילְכָּךְ *Propterea, Idcirco. Scribitur &* הִלְכָּךְ. Frequens in Talm.

הים מֵהֵימָן · הֵימְנוּ · הֵימֶנּוּ. Vide in אמן.

הֵימֶנּוּ · הֵימֶנָּה *Ab eo, Ab ea, Talmudicum, idem quod Heb.* מִמֶּנּוּ. *Sic,* הֵימְךָ Abs te, pro מִמְּךָ: Unde, לֹא הֵימְךָ לוֹמַר Non ex te eſt dicere, non ex animo tuo iſta decet decernere, Bemidb. rab. ſect. 4.

הין הִינָא *Hin, menſura duodecim ovorum,* Exod. 30. 24. *Apud Talmudicos,* הִין תְּרֵיסַר לוֹגֵי הָווּ Hin duodecim Logi ſunt. Log autem eſt Sextarius, Menach. fol. 89. 1.

הִינָא *Videtur idem eſſe quod* נָא, *Crudum, Non ſatis coctum:* מַצָּה הִינָא Placenta cruda, non ſatis cocta, Peſach. fol. 37. 1.

הִין *Sic, Ita, reſponſionis vocula:* In Ber. rab. ſect. 27. in fine: Eſt ne tibi natus filius maſculus diebus tuis? אָמַר לוֹ הִין Dixit ipſi, Ita. Hoc idem dicitur aliâs הֵן, & per ſpiritum lenem אִין, in quibus locis vide ulterius.

הַיְינוּ *Eſt illud, Id eſt. Vox compoſita ex* הָוֵי *&* *Affixo* נוּ, *ut Hebraicè eodem ſenſu dicitur* יֶשְׁנוֹ. *Addunt aliam particulam,* הַיְינוּ כָּךְ Hoc ipſum eſt, Ecce id ipſum eſt: הַיְינוּ הַאי Ille ipſe eſt: הַיְינוּ כָּךְ Id ita eſt.

* הִיק הֵיקֵשׁ Vide in קשש.

הך *Hic, Hæc, Hoc:* הַךְ כְּתוּבְתָּא Hæc Scriptura, הַךְ מִלְּתָא Hoc vocabulum: הַךְ אִיתְּתָא עֲשָׂרָה בְּנֵי אִית לָהּ Iſti mulieri decem erant liberi, Bava baſra fol. 58. 1.

הכא הָכָא *Hîc, Huc:* עוֹד מַאן לָךְ הָכָא Ampliúſne aliquis tibi hîc eſt? Geneſ. 19. 12. יְתוּבוּן הָכָא Revertentur huc, עַד הָכָא Uſque adhuc, Gen. 15. 16. אוֹרִיכוּ לְכוֹן הָכָא Exſpectate vobis hîc, Gen. 22. 5. קַיֵּים לִי בְּמֵימְרָא דַיְיָ הָכָא Jura mihi per verbum Domini hîc, Geneſ. 21. 23. עַד מֵיתוֹתֵי הָכָא Donec venerit huc, 1. Sam. 16. 11. *Compoſitum ex* ה *&* כָּא, *quod idem quod* פֹּה: *Cum præfixo,* מֵהָכָא *Inde,* מַאי דְשָׁקְלִי מֵהָכָא Quod accepi inde. *Repetitum, valet Hîc, Illic. Interdum interponitur* ל: *ut,* הָלְכָא, quod in Venetis plerunq; ſcribitur הָלְכָא. Vide infrà in כָּא.

הכד הֵיכְדֵין · הֵכְדֵין *Quomodo.* Vide paullò antè in הֵיךְ.

הכי הָכִי *Sic, Ita, Heb.* כֵּן: ut, וַעֲבַד הָכִי Et fecit ſic: אֲפִילוּ הָכִי Etiamſi ita eſt: מְטוּל הָכִי *Propterea*, Pſal. 49. 15. לָא תֵימָא הָכִי Ne dicas ſic: הָכִי קָאָמַר לֵיהּ Sic dixit ipſi: אַדְהָכִי וְהָכִי *Interea*, id eſt, בְּתוֹךְ זְמַן *Interea temporis, cùm tempus ita tranſiret vel tranſiviſſet:* אַדְהָכִי וְהָכִי לִיגְמַע חַלָּא Interea ſorbebit, id eſt, bibet parum aceti, Avoda ſarah f. 11. 2. הָאוֹמֵר הָכִין Qui dixit ſic: הַשְׁתָּא דַאֲתֵית לְהָכִי Nunc verò poſteaquam deveniſti huc, Sanhedrin folio 104. 1. Hîc videtur idem eſſe quod לְהָכָא. *Apud Rabbinos etiam eſt, Tantundem:* כָּל הָכִי *Tantopere, apud Talmudicos:* כָּל הָכִי נִטְרַד הַהוּא גַּבְרָא Tantoperéne affligetur vir iſte? Sanh. fol. 107. 1. Rabbini vulgares id dicunt כָּל־כָּךְ.

הכל הֵיכַל · הֵיכְלָא *Templum, Palatium:* קֳדָם הֵיכְלָא Ante templum, Ezech. 41. v. 4. עַל אַפֵּי הֵיכְלָא דְבֵיתָא Ante templum domus, 1. Reg. 6. 3. לְהֵיכְלָא Templo, v. 5. קָלָא מֵהֵיכְלָא Vox è templo, Jeſ. 66. 6. לְהֵיכְלָא דְקוּדְשָׁךְ Ad templum ſanctitatis tuæ, Pſal. 5. 8. *Cum Aff.* וּלְבַקָּרָא בְּהֵיכְלֵיהּ Et ad inquirendum in templo ejus, Pſal. 27. 4. מִן הֵיכְלֵיהּ E templo ſuo, Pſalm. 18. 7. בִּמְצִיעוּת הֵיכְלָךְ In medio templi tui, Pſal. 48. 10. *Plurale,* וּבְנָא הֵיכְלִין Et ædificavit palatia, Hoſ. 8. 14. *Emphat.* מִן הֵיכְלַיָּא דִמְכַבְּשִׁין בְּשֵׁן E palatiis obductis ebore, Pſal. 45. 9.

Rabbini ex terna illa repetitione הֵיכַל יְיָ, Jer. 7. 4. *colligunt, Tria fore templa: unde tertium adhuc exſpectant.* Hinc ſcribitur in Naſir, fol. 31. תְּרֵי חֲרוּב וּשְׁלִישִׁי יַעֲמוֹד לְעוֹלָם Duo ſunt vaſtata, tertium autem ſtabit in ſæculum. *Jurabant etiam olim hac formâ,* הֵיכַל *Per Templum.* Exemplum legitur in Talmud Kidduſchin fol. 71. 1. ubi Rabbi Jochanan dicit: הֵיכְלָא בִּידֵינוּ הִיא *Per Templum,* in manibus noſtris eſt hæc res, in facultate noſtra, ſed quid faciam? Gloſſa, שְׁבוּעָה בְּהֵיכָלוֹ שֶׁל מָקוֹם Juramentum eſt, Per templum Dei. Exemplum hoc eſt temerarii illius juramenti, quod in Phariſæis reprehendit Chriſtus Matth. 23. 16. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες, ὃς αὐ ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ

[illegible] &c. [illegible] vobis dices [illegible], Quisquis ju[illegible] [illegible] nihil [illegible]

[illegible] Præ[illegible] דאיך תַּרְעָא: ut, היך vel איך [illegible]
רכן Quemadmodum porta est alta: הָכֵן רָמָא Sic ipse est elatus in anima sua, הוא רָם [illegible] [illegible]do, in fine scribitur cum Pathach, [illegible]

[illegible] Talmu[illegible]icum vide in כון.

רבר דבירא Tenebræ: לא ניעול בר: אינש בחבורא N[illegible] ingredietur eam (domum) aliquis [illegible] in tenebris. Talm. Pesa[illegible]h. fol. 112.2. Gloss. [illegible] alias dicitur חבירא.

הל [illegible] פְּתַךְ טוּבָךְ לְהָלֵין דְלָא מַסְטוּ דִין Ap[illegible]stum iis, qui non pervertunt judi[illegible] Prov. [illegible].8. אַף הָלֵין לְחַכִּימֵי אֲמַרְנָא Etiam [illegible] sapientibus dico ego, Proverb. 24.23. Apud [illegible] [illegible] occurrit: ut, הָלֵין חַסְרִין Ista vel [illegible] sunt defectiva: הָלֵין זוגין Ista sunt paria [illegible]m.

הלא לְהָלְאָה, לְהַלָּא Ultra, Ulterius, Longè, Procul. [illegible] Temporis, ut Hebraicum הָלְאָה cui [illegible]ndet Non legi absq. ל ab initio: קְרִיב לְהָלְאָה [illegible] ult[illegible]us, Genes. 19.9. cum ה in fine, ad [illegible]mam Hebraicam. Sic Gen. 35.21. יְרַחִיק לְהָלָא Removeb[illegible] illuc, Numer. 17.2. ubi Jonathan להלא pro להא ut videtur: Attamen & Gen. 32. 24. in Jon. legitur מִן הָאֵל לְגַהְלָה Ultra fluvium כְּבַן וּלְהָלְאָה Ab hinc & ulterius, Jesa. 18.2. מיומא תמינאה ולהלאה A die octavo & ultrà, Lev. 22.27. Targum Hierosolymitanum וּלְהַלָּן, quomodo Rabbinis & Talmudicis frequens: ומה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש Quod illic [illegible] dicitur, etiam hîc in lingua Sancta est: מה להלן ממון אף כאן ממון Quod ibi Mamon significat, etiam hîc Mamon est, & sic frequenter.

הלא Laborare. Ab Hebræo לָאָה, per transpositionem literarum. Futurum, לָא יְהַלוּן לריקן Non laborabunt in vanum, Jesa. 65.23. Sic Jerem. 51.58. In Pahel, הלי Defatigare: דְאַתּוּן מְהַלִּין יָת נְבִיַּיָא אֲרֵי תְהַלוּן אַף יָת פִּתְגָמֵי אֱלָהִי Quòd defatigatis Prophetas, quia defatigatis etiam verba Dei, id est, Deum, Jesa. 7.13. Hæc in Venetis mendosè scribuntur per ח, ac si essent à חלא.

הלב הַלְבּוֹשׁ Cicatrix, Vibex, Plaga, Vulnus: Vomica: הַלְבּוֹשׁ חֲלַף הַלְבּוֹשׁ Plaga pro plaga, Exod. 21.25. in Jon. Plur. אֶמְנֵי כָּל הַלְבּוֹשַׁי Dinumerabo omnes cicatrices membrorum meorum, Psal. 22.18. In Venetis ab initio legitur הל. Quibusdam est ה articulus more Hebraico. sed [illegible]daica lingua istius literæ usu ab initio vocum caret. Nec simpliciter est Crusta, vel, Obductio vulneris, ejus quasi Indumentum à לבש, [illegible] Vibex, Plaga, Vomica: אתמסי הַלְבּוֹשַׁי Tabuerunt plagæ meæ, Psalm. 38.6. Sic Jobi 9.17. הלבן Legitur in Aruch in הלב, sed legendum חלבן. Vide חלב.

הלד הולד Holad, nomen proprium urbis inter Midjanitas, ubi bonorum camelorum fuit copia, Jesa. 60.6. Hebr. עֵיפָה.

הלה אלא עומד מבחוץ והלה מוציא לו משכון Illic: Sed stat extra, & illic educit pignus: והלה נכנס מוציא לו משכנו Et illic ingreditur, & educit sibi pignus suum, Metzia fol. 113.2.

הלו הַלְוַאי יִשְׁמָעֵאל יִתְקַיַּם Utinam: Utinam Ismael firmus persistat, Hebraicè לו, Genes. 17.18. הַלְוַאי דְעַמִּי יִשְׁמַע לִי Utinam populus meus obtemperasset mihi, Psal. 81.14. Idem cum לו.

הלח הילח Vas dactylorum, in quo dactyli seu fructus palmæ colligi solent. Sic pro uvis, olivis, aliisq; fructibus colligendis, peculiaria vasa sunt. In Gemara, תמרי בהילוך לבי סודנא רהוט Dactyli quamprimum fuerint in vase tuo, ad domum Sodnæ currito, Pesach. fol. 113.1. Sic citatur in Aruch: sed in Gemara legitur בלחוך, & in glossa marginali בחלוך. Est autem Proverbialis sententia, quâ monebant, etiam minima quæq; ad lucrum œconomicum esse trahenda. Dactyli, poma, pira, & similes fructus, ubi collecti fuerint, vendendi sunt, ut pretium aliquod inde colligatur, ad usus magis necessarios in re œconomica. Sodna rei familiaris & œconomiæ fuit & studiosissimus, & peritissimus, sic dictus, quòd penes ipsum semper fuerit סוד נאה Sod naeh consilium pulchrum & utile ad res distrahendas, & œconomiam rectè instituendam.

הלי הליסטון הליסטין Solare, Sole siccatum vel adustum, ut Hebræi exponunt. Deducunt à Græco ἥλιος, q. ἡλιοειν, vel ἡλιακαυσιν. Apud Talmudicos in Menachoth cap. 6. sect. 6. ubi recensetur quænam vina ad sacrificia sint apta & convenientia, & quæ non, dicitur inter cætera; אין מביאין הליסטין Non adferunt (scil. ad sacrificium) הליסטין vinum solare, id est, vinum quod ex uvis soli expositis & siccatis confectum est. Sic exponunt Hebræi. In Bava bathra fol. 97.2. legitur eodem sensu יין הליסטון. Si expositio bona est, tale genus vini erit, quale describit Plinius lib. 14. cap. 8. Apud Græcos, inquit, jure clarissimum nomen accepit, quod appellaverunt Bion, ad plurimos valetudinum usus excogitatum, ut docebimus in parte medicinæ. Fit autem hoc modo, Uvæ paulum ante maturitatem decerptæ, siccantur acri sole, ter die versatæ per triduum: quarto exprimuntur, deinde cadis sole inveterantur, cui marinam aquam largiorem miscent, &c. Idem ibid. cap. 19. scribit, Nefas esse vina Græca diis libare, quoniam aquam

habeant. In Mischnajoth Bartenorę scribitur אליוסטון. Itaquoq; Baal Aruch scribit per Aleph ab initio אליוסטון & explicat יין שחור שיש בו טעם שמש Vinum nigrum, in quo est sapor solis, q.d. *Vinum insolatum*, ut Columella dicit de uvis, *Uvæ commodiùs insolatæ percoquuntur.* Quid si הליסטון esset à Græco ἥλιος, q.d. ἡλιακὸν vel ἑλληνικὸν *Vinum Græcum!*

הֲלַךְ *Ire, Ambulare, Proficisci. Infinit. cum Fut.* מְהָלָךְ יְהָלֵךְ Eundo ibit, Psalm. 126.6. וּלְמְהַלָּכָא בְּגָלוּתָא Et ire in captivitatem, Cant.1.7. *Pahel* הַלֵּךְ *Idem*: דִּלָא הַלֵּךְ Qui non ambulat, Psal.1.1. דִּי הַלֵּךְ תַּמָּן דָּוִד Ad quæ ivit David, 1.Sam. 30.31. וְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ Et ambulavit Enoch in timore Domini, Gen.5.22. וַאֲנָא הַלֵּכִית קֳדָמֵיכוֹן Et ego ambulavi coram vobis, 1.Sam.12.2. חֲכִיר הַלֵּכִית Atratus incedo, Psalm.38.7. וְהַלֵּכִית בְּקוּשְׁטָךְ Et ambulavi in veritate tua, Psal. 26.3. הַלֵּכְתָּא Ambulasti, Jobi 38.16. בְּכָל אוֹרְחָא דִּי הַלֵּכְתּוּן In omni via quâ ivistis, Deuteron.1.31. דִּי הַלֵּכְנָא עִמְּהוֹן Quibus ivimus cum ipsis, 1.Sam.25.15. *Partic.* וּמְהַלֵּךְ תְּרִיצָאִית Et ingreditur rectè, Prov.23.31. וּמְהַלְּכָא תֵיבוּתָא Et ambulabat arca, Genes.7.18. שְׁכִנְתֵּיהּ מְהַלְּכָא Majestas ejus ambulat, Deut.23.13. דִּמְהַלֵּךְ בִּתְמִימוּתֵיהּ Quia ambulat in integritate sua justus, Prov.20.7. רַשִּׁיעַיָא מְהַלְּכִין Impii obambulant, Psal.12.9. *Infinitiv.* לְהַלָּכָא בְּהוֹן Ad ambulandum in eis, Levit.18.4. לְהַלָּכָא בְאַרְעָא Ad obambulandum in terra, Zach.1.10. *Imperativus,* הַלֵּךְ בְּאַרְעָא Ambula in terra, Genes.13.17. הַלִּיכוּ בְאַרְעָא Et ambulate in terra, Zach.6.7.& Jos.18.8. *Futur.* צִדְקָא קֳדָמוֹי יְהַלֵּךְ Justitia ante eum incedet, Psal.85.14. *Ex Ithpahel Futurum*, אֶתְהַלֵּךְ בִּשְׁלֵימוּת לִבִּי Ambulabo in perfectione cordis mei, Psal. 101.2. אֶתְהַלֵּךְ קֳדָם יְיָ Ambulabo coram Domino, Psal.116.9. *Deinde in Pahel aliquando est Ducere, Deducere*: ut, וְהַלֵּיכִית יָתְכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין Et duxi vos quadraginta annis in deserto, Deuter.29.4. Heb. וָאוֹלֵךְ. *Apud Rabbinos*, מהלכי שתים Ambulantia duobus sc. pedibus, *Bipeda.*

הִלּוּךְ *Itio, Incessus, Ambulatio*: הִלּוּכָךְ תְּהֵא בְּנַחַת Incessus tuus sit lentus, מָתוּן tardus, נָחוּץ incitatus, velox. *Vulgò in quotidiano sermone Judæi hac voce Pestem, Pestilentiam vocant in diris & imprecationibus*; daß dich der Hilluch ankomme/ &c.

הֲלִיכָה *Idem*: Plurale הֲלִיכוֹת שְׁכִנְתָּךְ Incessum majestatis tuæ, Psalm. 68.25. Vide in ישב, in יתיבה.

לְכַת *Idem*: Infinitivus loco Nominis, etsi ea forma sit à יְלַךְ. *Inde*, כוכבי לְכַת *Stellæ ambulationis*, id est, *Erraticæ.*

הֲלָךְ *Vectigal, Tributum transeuntium*, Esræ 4.v.13.

הֲלָכָא Vide in בָּא.

הֲלִכְתָא, הֲלָכָא, הֲלִכְתָּא *Via, Iter, ... Gressus, Ingressus: Metaphoricè Consuetudo, Mos, Ritus, Judicium*: ut, ... בְּהִלְכְתָא תְרִיצְתָא Deduc me in via recta, Hebr. בְּאֹרַח, Psal.27 ... דִּין וְהִלְכְתָא Jus & judicium, Heb. דִּין וּמִשְׁפָּט, ... 36.17. אִין תִּתֵּל הִלְכְתָא לַחֲגִירָא Si dederis amb... tionem claudo, Hebr. שֹׁקַיִם, Proverb.2... יְסוֹבֵר מִלּוֹי בְּהִלְכְתָא Prudenter moderatur v... sua secundum judicium, Heb. בְּמִשְׁפָּט Psa..11... כְּהִלְכְתָא קַדְמָאָה Secundum consuetudinem ... rem, Gen.40.13. Sic, חוּס עֲלַי כְּהִלְכְתָא Mi... mei secundum judicium vel consuetu... (tuam) Psal.119.132. ... דִּכְתִיב וְחָתִים כְּהִלְכְתָא scriptum & obsignatum erat secundum con... tudinem, Jer.32.11. ...לְכָּא קָאֵם עַל אִסְטְוָנָא כְּהִלְכְתָא Rex stabat in porticu secundum consue... tudinem, ut mos erat, 2.Reg.11.14. *Construct.* ... כְּהִלְכַת רַבְנוּתֵיהּ וּזְעִירָא כְּהִלְכַת זְעִירוּתֵיהּ Major (sed... bat) secundum rationem majorennitatis s... & minor secundum rationem minorennita... suæ, Gen.43.33. in Jon. *Cum Affix.* וֵאלָהָא מְתַקֵּן הִלְכָתֵיהּ Et Deus dirigit ingressum ejus, Hebr צַעֲדוֹ, Prover.16.9. גְּבַר כְּהִלְכָתֵיהּ Quisque se... dum judicium suum, Hebr. כְּמִשְׁפָּטוֹ, 1.Reg.4. ... כְּהִלְכָתְהוֹן Secundum rationem vel consuetu... nem ipsorum, Levit.23.42. in Jon. *Plura...* וְעַנְיָךְ בְּהִלְכַת דִּינָא Et pauperes tuos (judicabit) ... viis vel rationibus judicii, Heb. בְּמִשְׁפָּט, Psal.72. v.2. אַעְדִּי הִלְכַת דִּינִי Abstulit rationes judicii mei Heb. מִשְׁפָּטִי Judicium meum, Jobi 27.2.

Deinde הֲלָכָה & הִלְכְתָא *apud Rabbinos & Talmudicos est Constitutio juris, Sententia, Decisio, Traditio decisa, & usu ac consuetudine recepta & approbata, secundum quam Incedendum & vivendum. Gerson reddit Germanicè* Ein Endvrthel. Hinc sæpè reperitur apud Talmudicos, הלכה כמותו Decisio est secundum ipsum: vel Chaldaicè, הלכתא כריש לקיש Decisio, Constitutio est secundum Resch Lakisch: הלכתא כרבינא לקולא Decisio est secundum Rabbenam. Hinc dicunt etiam, כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן העולם הבא *Quicunque discit halachos, is promissionem habet, quòd sit filius sæculi venturi*, Megilla folio 28.2. Item, כל המונע הלכה מפי תלמיד אפילו עוברין שבמעי אמו מקללין אותו *Quicunque denegat aliquam sententiam juris discipulo, ei etiam embryones in visceribus matris ipsius maledicunt*: Sic dixit R. Chasida: se... Raf Jehuda dixit; כל המונע הלכה מפי תלמיד כאילו גוזלו מנחלת אבותיו *Quicunque subtrahit sententiam vel Lectionem juris à discipulo, perinde facit ac si privaret eum hæreditate majorum suorum*, Sanhed. fol.91.2. הלכה למשה מסיני *Sententia vel Consuetudo Mosis de monte Sinai.* Sic loquuntur de traditione certa, quam cõstat per oralem accep...

... usque ad posteros permanasse. ... בר הלכות vel Chaldaicè בר הלכן Filius ... onum Talmudicarum, qui novit ... ententias & constitutiones Juris: הלכות Sententiæ decisæ & pronunciatæ. הלכות ... Consuetudines civitatis, Bava metzia cap. ... Mena. Baal Aruch scribit; פירוש הלכתא דבר שהולך ובא מקדם ועד סוף או שישראל ... כאשר תאמר בלשון ישמעאל ... idest, Hilcheta ... venit ab initio usque ad finem: vel, In ... inc... bunt & ambulant, quemadmodum ... ... itur dicitur אל סורה. Ex hac signi... ... Eccles. 12.12. ורבני סנהדרין מרי הלכתין ... doctores synedrii qui sunt do... consuetudinum sive constitutionum juri... ...um & a...riarum.

מהלך *Itio, Ambulatio, Iter: Ambulacrum, Deambulatorium.* מהלך יומא חד Iter diei unius, Jonæ 3. v. 4. מהלך עשר אמין Ambulacrum decem cubitorum, Ezech. 42. 4. Apud Rabbinos Astronomos est Motus planetarum, id est, Itio ipsorum: מהלך הנוד Motus irregularis, מהיר Velox, מתון Tardus: שני מהלכים Duo motus.

הלל *Laudare, Collaudare, Heb. Rabbini etiam per synecdochen accipiunt pro, Laude vel hymno nuptiali celebrari.* Sic accipiunt illud, ובתולתיו לא הוללו Et virgines ejus non fuerunt ...tæ, Psal. 78. 63. scil. epithalamio, hoc est, לא ראו חופה Non viderunt nuptias, ut Aben Esra explicat, vel לא נכללו לאפריון וחופה Non fuerunt relatæ in lectum & thalamum nuptialem, ut R. Salomon reddit. Nulli enim juveni nubere poterant, quòd omnes essent mortui. Sic manserunt innuptæ, & epithalamiis non celebrabantur, ut fieri lætitiæ & honoris causâ solebat.

הלל *Laudatio: Hymnus: Ita κατ' ἐξοχὴν appellant Judæi Hymnum quendam, qui complectitur Psalmum 113. 114. 115. 116. 117. & 118. uti videre est in libris Precum, & Ritualibus ipsorum. Dicunt autem hymnum istum in* ראש חדש *Principio mensis,* בחנכה *in festo Dedicationis, &* בשלש רגלים *In tribus festis majoribus, nempe,* שבועות *Septimanarum,* סוכות *Tabernaculorum,* ופסח *& Paschatis, sicut iterum annotatur in libris precum, in vestibulo hujus hymni. Hymni hujus duas constituunt partes; prima continet Psal. 113. & Psal. 114. usque ad* למעינו מים, *quæ sunt verba ultima illius psalmi: altera continet Psalmos reliquos. Primam partem in festo Paschatis recitare solent antequam accumbant & cibum sumant: Alteram post sumptum cibum, quando quartum & ultimum poculum biberunt, additâ alia benedictione, quam* ברכת שיר *Benedictionem cantici vocant, & incipit* יהללוך יי כל מעשיך וכו׳, *solenni item illâ benedictionis formula,* ברוך בורא פרי הגפן *Benedictus sit qui creat fructum vitis, &c. Et sic cœnam Paschalem claudunt. Consuetudinem hanc esse antiquam inde patet, quòd ejus mentio fiat in Talmud in Pesachim, fol. 117. col. 1. & seqq. ubi varia de eo disputantur: Quis, nempe ejus author fuerit? de quo variæ sunt Doctorum sententiæ. Concludunt tamen, à Prophetis hoc Israëlitis præscriptum esse. Cur & quas ob caussas hunc hymnum potius quàm alios recitent? &c. Videri potest quoque de his Abarbenel in libro* זבח פסח *folio 51. &c. Hymnum hunc quoque vocant* הלל מצרי *Hymnum Ægyptium, propterea quod dicatur propter egressum ex Ægypto, Abarbinel dicto loco.* Paulus Episcopus Burgensis vult, hunc Hymnum ex consuetudine Judæorum recitasse Apostolos post Cœnam Paschalem, & de eo intelligendum, quod Matth. cap. 26. 30. ait, Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Quod omninò est probabile. Nam cùm in cæteris constet Christum cum Apostolis Judæorum ritum in comedendo Paschate observasse, probabile est, illum & hîc eos secutum fuisse. Et quia Poculum illud, cujus ver. 27. fit mentio, procul dubio fuit quartum & ultimum, fortè etiam, ut suprà dictum, de altera duntaxat parte accipiendum erit. Verba Pauli ad Psal. 113. sunt hæc: *Iste Psalmus cum quinque sequentibus, usq; ad Psalmum Beati immaculati exclusivè, vocatur ab Hebræis* Hallelujah magnum, *id est, Hymnus magnus, de quo singularem faciunt solennitatem. Nam in tribus præcipuis festis, & in neomeniis stantes istum hymnum cum majore cantant solennitate quàm cæteros Psalmos totius Psalterii. Insuper in nocte Paschæ, quum agnus Paschalis comedebatur, post ejus comestionem recumbentes ad mensam istum hymnum solemniter dicebant. Unde de hoc hymno, ex istis sex Psalmis composito, intelligi debet illud, quod in imminente Passione Matth. 26. capite legitur, Hymno dicto, &c. eò quòd Christus post agni Paschalis comestionem, hujusmodi ritum consuetum servans, hymnum prædictum cum Apostolis recitavit: quia etiam Hebræi hodie, agno paschali carentes, in illa nocte, scil. Paschæ istum hymnum cum azymis solemniter, prout possunt, cantant.* Hactenus ille. De re ipsa nil dico. Certum est, ut ostensum, Judæos hoc hymno in festo Paschatis uti. Verosimile omninò, Christum ipsorum consuetudinem observasse; Sed quod dicit, illos Hymnum istum, qui dictos Psalmos continet, vocare *Hallelujah magnum*, illud apud Hebræos non reperio. Sed ubique tam in ipso Talmud, quàm in Ritualibus & libris Precum הלל absolutè vocatur. Mentio tamen quoque fit הלל הגדול *Hallel sive Hymni magni.* Sed aliter ab Hebræis definitur. Nam in Talmud Pesachim

chim fol. 118. col. 1. ab initio ita legitur: תנו רבנן רביעי גומר עליו את ההלל ואומר הלל הגדול דברי ר' טרפון ויש אומרים רועי לא אחסר hoc est, *Tradiderũt Rabbini nostri, Ad quartum* (scil. poculum) *absolvit* τὸ Hallel, *& dicit* Hallel *sive* Hymnum magnum, *juxta verba R. Tarphonis. Quidam dicunt;* Pastor meus, non egebo. In R. Alphes scribitur; *Ad quintum poculum dici Hymnum magnum.* Et sic in Majemone in Hilchos חמץ ומצה cap. 8. sect. 10. & eũdem Hymnum, ut sequitur, definit. Quintũm autem poculum dicit esse arbitrarium, non חובה debitum. Sequitur in Talmud: מהיכן הלל הגדול ר' יהודה אומר מהודו עד על נהרות בבל ר' יוחנן אומר משיר המעלות עד נהרות בבל רב אחא בר יעקב אמר מכי יעקב בחר לו יה עד נהרות בבל hoc est, *Unde autem incipit* Hallel haggadol, hoc est, *Hymnus magnus? R. Jehudah dixit, A*, Laudate (Psal. 118.) *usq; ad;* Ad flumina Babelis (Ps. 137.) *R. Jochanan dicit; A*; Canticum graduum (Psal. 120.) *usque ad;* Flumina Babel. *Raf Acha bar Jacob dixit; A*, Quia Jacob elegit sibi Jah (Psal. 135. 4.) *usque ad*, Flumina Babel. Iterum: ולמה נקרא שמו הלל הגדול אמר ר' יוחנן מפני שהקב"ה יושב ברומו של עולם ומחלק מזונות לכל בריה׃ hoc est, *Quare autem vocatur Nomen ejus* Hallel haggadol *Hymnus magnus? Dixit R. Jochanan, propterea quòd Deus Benedictus sedet in altitudine, hoc est, altissimo loco mundi, & distribuit alimenta omnibus & singulis creaturis;* והיינו דבר גדול *Et hoc est res magna*, ut in glossa additur. Sic legitur in Orach Chajim num. 480. *In poculo quarto incipit;* Non nobis Domine (Psal. 115.) *&c. & absolvit in eo* (scil. poculo) τὸ Hallel, *& non dicit* יהללוך, *sed postea quam absolvit* Hallel, *dicit* Hallel haggadol *Hymnum magnum, qui est à*, Laudate Psalm. 118. *usque ad*, Flumina Babel &c. Mentio *Hallel haggadol Hymni magni* quoque fit in Tractatu Talmudico Taanijoth cap. 3. in fine Mischnæ: *Accidit aliquando, ut indixerint jejunium* (pro pluvia scil.) *in Lud sive Lydda, & descenderunt ipsis pluviæ antè meridiem: Dixit ipsis R. Tarfon, Ite, edite, bibite, & facite diem bonum. Exierunt itaque, & ederunt, & biberunt, & fecerunt diem bonum, & venerunt inter duas vesperas, & legerunt* Hallel haggadol *Hymnum magnum.* Hîc Majemon aliter definit in suis Comment. Hymnum magnum, quàm suprà. Scribit enim; *Hallel haggadol est ab* הודו לה׳ (Psal. 118.) *usque ad* שיר המעלות (Psal. 120.) *Quòd autem injunxit eis, ne legerent Hymnum magnum, donec comedissent & bibissent, ideò fecit, quia immotum hoc est apud nos principium:* אלא בנפש *Non dicendum esse Hymnum magnum*, שבעה וכרס מלאה *nisi animâ saturâ, & ventre pleno.* Idem scribit Bartenora. In Talmud Hierosolymitano, in verbis Mischnæ ad[illegible]tur; איזהו הלל הגדול? *Quodnam est* Hallel haggadol? הודו לאלהי האלהים כי לעולם חסדו הודו לאדני האדונים וגומר *Laudate Deum Deorum, quia in sæculum benignitas ejus: &, Laudate Dominum Dominorum, &c.* Caussa diversitatis hujus fortè consistit in diversitate festorum: ita ut pro illorum, aut beneficiorum diversitate, diversi quoque sint *Hymni*, qui *magni* vocantur. In hoc tamen ulterius adhuc est inquirendum. Ex allegatis testimoniis hoc videtur liquere, in festo Pas[illegible] Hymnum magnum non vocari ab Hebræis[illegible] quem voluit Burgensis, cùm Talmudici apertè distinguant: sed *Hallel* simpliciter. Joseph[illegible] Scaliger in De Emend. Temporum fol. 537. [illegible]tat quoque ex Canone Talmudico quodam: אסור לאכול כלום אחר כוס הלל *Vetitum est quidquam comedere post Poculum Hymni.* Ego כוס הלל nullibi reperio: sensus tamen hîc est Talmudicorum: Nam Rambã in *Hilchos Chametz umazzah* scribit in descriptione mixtionis & benedictionis poculi quarti: אינו טועם אחר כך כלום *Non gustat postea quicquam amplius.* Porrò in transitu duo alia, quæ mihi, dum hæc inquirerem, inciderunt, monebo. Quod Christus illic de poculo dicit, *Bibite ex eo omnes*, videtur & in eo respexisse ad consuetudinem Judæorum. Expressa enim lex est apud ipsos, ut ex illis quatuor poculis omnes præsentes in cœna paschali bibant, sive sint viri, sive mulieres, sive adulti, sive parvuli, præsertim de poculo quarto & ultimo, Vide Abarbenelem in זבח פסח fol. 60. 1. & Orach Chajim sub numero 472. Deinde, quòd tradito discipulis poculo, dixit, *Non bibam ab hoc tempore ex fructu vitis*, &c. ejus quoq; occasionem sumpsisse videtur ex Judæorum consuetudine, quâ vetitum erat, exhausto poculo, plus vini eâ nocte gustare: Ita enim expressè traditur in Orach chajim num. 481. אחר ארבעה כוסות אינו רשאי לשתות יין אלא מים *Post quatuor pocula non licet bibere vinum, sed aquam.* Dicit ergo Christus, se & in hoc nil contra ipsorum traditiones facturum; sed ita, ut non solùm non eâ nocte nullũ amplius vinum sit gustaturus, sed toto eo tempore, quo adhuc in mundo sit futurus, &c. Hæc occasione vocis הַלֵּל.

הִלּוּלָא הִלּוּל *Laus, Laudatio: synecdochicè Epithalamium, Carmen nuptiale, & inde Nuptiæ, quòd* הִלּוּלִים *sive Epithalamia in illis canerentur:* לְמִמְאֵי וְהִלּוּלָא Ad ducendum choreas cum lætitia, Eccles. 3. 4. גנונא דהלולא Thalamus nuptialis, Exod. 2. 1. in Jon. בית הִלּוּלָא *Domus nuptialis*, vel laudum nuptialium. Notatum id à Kimchio, ad Psalmum 78. v. 63. *Apud Talmudicos*, חטוף ואכול חטוף

חטוף ואישתי רעלמא ראזלינן הלו... *Celeriter* [illegible] *rape & bibe: nam mundus hîc* [illegible] *nuptiali festo similis est*, Erubh. fol. 54. 1. Si habes opes, unde posis tibi benefa[illegible] [illegible] in crastinum differre: quia mun[illegible] [illegible] nuptiali similis est, quod hodie du[illegible] [illegible] no die non. Sic tu hodie vivis, cras [illegible] morieris. In eum sensum sequitur ibi בני אם יש לך היטב לך שאין בשאול [illegible] *Mi fili, si sit tibi,* [illegible] *nam in sepulchro nulla voluptas*, ואין למות התמהמה *neq; ullam largitur mors dilationem.* Ecclesiastici cap. 14. v. 11. iisdem ferè verbis [illegible], *pro eo quod habes, benefac tibi ipsi: & Memento mortem moram non facere.*

תהלה *Laus, Laudatio: Plur.* תהלים & תהלות. ספר תהלים *Liber laudum, Psalmorum Davi*[illegible]. *Id etiam contractè dicunt* תלים: ut, ואיתו תלים Et [illegible] erunt Psalmos, Talm. Abhoda sara fol. 19. 1. המתפרש בתלים Quæ explicatur in Tillim, R. Sal. Levit 11. כראיתא בתלים Sicut est in Psalmis.

הלל *H*[illegible]*l, olim Hellel, ut Emmanuel & Imma*[illegible]*, de qua scriptione vide Drus. Observ. l 9. cap. 1. Princeps fuit Pharisæorum suo tempore, certæ sectæ, familiæ sive Scholæ caput, quæ ab illo nomen ducebat, & appellabatur* בית הלל *Hillel Babylonius, ut legi*[illegible] *in Talmud Pesachim fol. 66. 1.* אדם אחד היה שעלה מבבל והלל בבלי שמו Homo quidam fuit, qui venit ex Babylonia; unde Hillel Babylonius vocatur. *Habebat adversarium Schammai, qui & ipse sectæ caput fuit, quæ vocata fuit* בית שמאי *Domus Schammai. Inter Hillelistas & Schammaistas perpetuum fuit dissidium in doctrina, ut ex toto Talmud videre est. Vixerunt tempore Cæsaris Augusti & Herodis, annis quadraginta circiter ante natum Christum, juxta Chronicon Hebræum Tzemach David. Attigit ætatem centum viginti annorum, unde appellatus fuit* הלל הזקן *Hillel senex. Princeps fuit, & Principatus in ejus familia mansit per decem generationes*, id est, *quadringentos ferè annos, usq; ad alium Hillelem, qui vocatus fuit Hillel hannasi*, id est, *Princeps. Principium principatus ejus fuit annis centum ante vastationem Templi secundi, ut scribitur in Talmud, lib. de Sabbatho cap. 1.* [illegible] *meminit, Elias in præfatione libri Methurgeman. De ejus discipulis in Gemara legitur:* Octoginta discipuli fuerunt Hilleli seni: triginta ex illis digni fuerunt divinæ Majestatis præsentiâ, uti Moses propheta. Triginta alii digni fuerunt, quorum causâ consisteret Sol, ut propter Jehosuâ filium Nun. Viginti medii sive mediocres fuêre, quorum maximus fuit Jonathan Uzielis filius; minimus, Rabbi Jochanan Zachæi filius. De hoc traditum est, quòd nihil magnum aut parvum, in Lege, in Talmud, traditionibus, ritibus, subtilitatibus scribarum, & omnis generis doctrinæ ipsum fugerit. Quòd si minimus talis fuit, quanto major scientia in maximis? De Jonathane quoque tradiderunt, quòd quo tempore operam legi daret, omnes aves supervolantes ipsum, momento exustæ sint. Legitur in Succa fol. 28. 1. & Bava bathra fol. 134. 1. Vide quoque quæ de Hillele scribit Epiphanius lib. 1. contra Hæreses.

הָלַם *Contundere, Obtundere, Heb. Apud Rabbinos est Retundere, Refellere, Refutare:* והדעת הזאת קשה עלי מאד להולמו Sententia hæc difficilis admodum est mihi ad refutandum, vel convellendum.

הולמות *Refutatio, Discussio:* סתירה הצריכה להולמות Repugnantia quæ opus habet refutatione vel discussione, Meor enajim fol 69 1.

Deinde הָלַם *Congruere, Convenire, Quadrar*[illegible]: הולמת *Congruum, Aptum. Conveniens.* In Talmud Avoda sara fol. 44 1. disputant in Gemara, quomodo intelligendum sit, quod 2. Sam. 12. 30. legitur; *Tulit autem (David) coronam Regis eorum (Ammonitarum) de capite ejus, cujus pondus erat talentum auri, & lapis pretiosus, & fuit super caput Davidis*; Quærunt itaque quomodo David eam gestarit, cùm tanti ponderis fuerit, & quomodo capiti Davidis convenerit & congruerit? Ibi inter cætera, quæ hîc non necesse est commemorare, dicitur, הוה מניחה במקום תפילין והולמתו Posuit eam in locum Tephillin, & aptè congruit ei: Et mox: עדות הוא זה לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו Testimonium hoc est domui Davidis, ut omni qui regno dignus est, congruat (scil. corona) & omni ad regnum inepto non conveniat. Glossa, והולמת · יושבת לראשו יפה ומכוונת למדת ראשו id est, הולמת idem est quod יושבת insidet pulchrè capiti ejus, & quadrat mensuræ capitis ipsius. Sic in glossa altera מיושבת ומכוונת לראשו. Ita dicitur ibidem de Adonijah: ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אר יהודה אמר רב שביקש להולמו ולא הולמתו *Et Adonijah filius Haggith efferebat sese dicendo; Ego regnabo*, 1. Reg. 1. 5. Rabbi Jehuda dixit, Raf dixit, illum voluisse eam sibi adaptare, sed non congruisse ipsi. Idem legitur in Sanhed fol. 21. 2. Baal Aruch sic exponit; Quæsivit ut concavitatem coronæ caput suum impleret, & cavitas coronæ firmiter resideret super capite suo, sed non quadravit ei, &c. *Hinc patet, Munsterum & Guidonem minimè assecutos esse mentem Aruch*, qui hîc posuerunt הַלְמְתָא *Ineptum, Incongruum. In Aruch in radice* הלם*, idem hic locus adducitur per Cheth, ad explicationem vocis* חֲלִים*, quæ lectio fortè melior.*

הלמא הלמי · הלמי Salsugo, Salsilago, Aqua salita ad pisces vel carnes conservandas, Muria. Hanc Sabbatho facere prohibitum: unde, אין עושין הלמי בשבת, Schabbas fol.108.2. Legitur & in Eruvin fol.14.2. Guido putavit esse compositum ex Græco ἅλς Sal, & Hebræo מי Aqua. Sed est merè Græcum ἅλμη, Gallicè Saulmure; quod R.Sal. scribit שלמוירא.

חַלְמוֹן. Adducitur hîc in Aruch, sed in Targum, & apud Talmudicos legitur חַלְמוֹן. Vide ibid.

הלן הֲלִין · לְהַלְּן Vide suprà in הל.

הֶלֶינִי Helena, regina לוד Lydiæ, Succa folio 2.2.

חלנוא Vide in מלן.

הלק הִילֵק Nomen proprium, Sanhed. fol.98.2. In Cholin fol.19. scribitur חִילְק, & sic in Aruch.

הַלְקוּם · הַלְקִי · הַלְקָט Vide in לקם.

הם Hebr. Ipsi. Chaldaicè הִמּוֹ, vel cum ב paragogico הִמּוֹן: ut, וּנְשָׂא הִמּוֹן רוּחָא Et abstulit eos ventus, Dan.2.34. Alio usu ab הם est הימנו Ab ipso, pro ממנו, unde mirum quomodo ם in ה transierit, A te, idem quod מִמְּךָ.

המה Tumultuari, Strepere, Perstrepere, Sonare, Resonare, ut in Hebræo: Participium, הָמֵי לִי לִבִּי Perstrepit mihi cor meum, Jere.4.19. הָמֵן כְּכִנָּרָא Sicut cithara sonabunt, Jesa.16.11. מֵהֲמֵי אֱנָשָׁא Tumultuantes præ multitudine hominum, Mich.2.12. וְהָמֵן גַּלּוֹהִי Et perstrepunt fluctus ejus, Jerem.5.22. Ex Aphel Partic. כְּמַהֲמֵי יַמָּא הָמַן Sicut sonitum edunt maria, resonabunt, Jesa.17.12.

הֲמוֹנָא הֲמוֹן Strepitus, Tumultus: Multitudo, copia, ut Hebraicè: הֲמוֹן מַשְׁרִית פְּלִשְׁתָּאֵי Turba castrorum Philistæorum, 1.Sam.14.16. קָל הֲמוֹן בְּטוּרַיָּא Vox multitudinis in montibus, Jesa.13.4. כְּכָל הֲמוֹנָא מִקָּל הֲמוֹן A voce multitudinis, Jes.33.3. דְיִשְׂרָאֵל Quasi tota multitudo Israelis, 2.Reg.7.13. וַהֲמוֹנָא דִּבְמַשְׁרִיתָא Et multitudo quæ in castris, 2.Reg.7.13.

מְהוּמְתָא Idem: דִּמְתַמְּנֵי עַל מְהוּמְתָא Qui præfectus est tumultibus, Esth.1.10.

הֶמְיָה הֶמְיָא Idem: שמעו המיה של מדינה Audiverunt tumultum urbis.

הִמְיָן · הֶמְיָנָא Balteus, Cingulum, Hebr. אבנט, Exod.28.8. & 39.29. Plural. וְזָרִיז יָתְהוֹן הֶמְיָנִין Et cinxit eos balteis, Levit.8.13. Usurpatur pro Hebræo חשב & אבנט. Apud Talmudicos, כהן מוציאו בהמיינו Sacerdos educit illud balteo suo, Erubh. fol.104.2.

המי המיונם ἡμίονος, Mulus, Mula. In Talmud Hierosol. Berach. fol.12.2. מָהוּ ימים Quid sunt ימים? R. Jehudah bar Simon dixit המיונם ἡμίονοι Muli. Græcum est. Sic in Beres.rab.sect.82. fol.92.2.

הומלין Fruticis odoratæ species, In Gemara vocatur כשות, Kethubh. fol.60.2. Erubh. fol.28.1. Gittin 69.1. Videtur Lupulus esse, qua cerevisiæ inserviebat, etsi etiam comedi solita.

הימלמא Vide in מלם.

המלתא Electuarium, barbarè לטוארו לטוריה, secundum R. Salomon. האי היכלתא דאתי מבי הנדואי Istud Electuarium quod venit ex India, Berac. fol.36.2. Scribitur ab initio inserto Joth היםלתא Joma fol.81.2. unde ה per Pathach efferri non bet, ut Guido notaverat. Quidam Gingiber [illegible] cant. Fortè est Gingiber conditum.

המם Turmatim coire & congregari, Tumultuariè concurrere; Sæpius, Incidere se, cæsuras sibi inducere. Usus ejus est in Hithpahel, & respondet Hebræo התגודד. Præterit. וְאִתְהַמְמוּ בְּסַיְפִין Et incidebant se gladiis, 1.Reg.18.28. Particip. עַל כָּל סִיעָן מִתְהַמְמִין In omnibus turbis concurrebant, Jere.48.37. vel, Incidebant se: ומתהממין Et turmatim concurrêtes; interpres Latinus, Scissa (facie,) id est, inciderant sibi faciem, Jere.41.5. Imperativ. וְאִתְהַמְמוּ בְּמִין Et incidite vos in turbis, Jerem.49.3. Futur. אֵימָתַי תִּתְהַמְמוּן Quousque incidetis vos? Jerem.47.2.

Secundò est Verrere, Everrere: In Pahel וְאֶהַמְמִנַּהּ בְּמָא דִמְהַמְמִין בְּמַכְנִישָׁא Et everram eam sicut everrunt scopis, Jesa.14.23.

מְהוּמְהָם Inveteratum, Consumptum, Detritum. Vide in מהה.

הִמְמָא · הִמַּם Purgamentum, Quisquiliæ, Excretum, res quæ everri meretur: וְהִמְמֵי עִיבוּרָא נִזְבַּן Et quisquilias frumenti vendamus, Amos 8.6. Heb. מַפַּל Deciduum.

הימום. Hinc, הימום היא צריכה in Beres.rab. sect.45. Glossa, רפואה Medicinâ opus habet, Aruch in litera מ legit & citat מימם, & eodem modo explicat. Fortè est ex Græco ἴαμα.

המן הַימוֹן · הַמּוֹן Contractè sic dicitur pro הַאֵמִין. Vide אמן.

הִימְנוּ · הִמּוֹן Vide paulò antè in הם.

הומניא Nomen urbis, Kiddusch. fol.72.1.

הומנותא אומנואה Concordia, Unanimitas, Græc. ὁμόνοια: ועשו כולם הומנויה אחת Facti sunt omnes ὁμόνοοι, unanimes, concordes, Echa rab. in præf. fol.53.2. & 56.3. Huc refert Baal Aruch: Cùm fuistis in terra vestra, facti estis הומנויה הומנויה לעז concordes ad idololatriam exercendam, vel turbæ, turbæ, h.e. turmatim cócurristis ad idola, sicut dicitur, וְקוֹל הָמוֹן שָׁלֵו בָהּ, Ezec.24.42. in Vajik. rab. sect.33. In Medrasch Esth. cap.1. v.9. cum א ab initio: עשו ישראל אומוניא Fecerunt Israëlitæ similiter (ut illi) & coluerunt ea (scil. Idola.)

… Hominus … ut dicerent ei hymnum, … Tanchuma … Eis … luerunt incolæ urbis ei dicere … Ber. rabba sect.16. Medrasch Ko… 4.

… Hemina, Cotyla, dimidia pars sexta … Por… quod continebat quatuor aut … as, Esth.1.8. in secundo Targum. … ut fieret … usualis: … um, & factum … furcula, illegiti… Author Aruch scribit, apud Persas … ut … ula ferreâ cibum capiant, & … veant honestatis & puritatis causâ. … apud Talmudicos, & scribitur inserto … Succa fol.32.1. In Metzia fol.25.2. …, unde apparet, in fine legendum … pter … ibi additum. In Talmud … Scalptum scribarum.

המס … Vide מסס.

… Nomen lapidis pretiosi, fortè Hæ… Schemoth rabba sect.28.

המין Sic adducitur in Aruch, sed in Gemara legitur Vide ergo illic. Sic … h …, quod etiam in Gemara scribitur per ח. Vide ibidem.

המר Sic adducuntur hic, sed in Gemara … tur per ח ab initio. Baal Aruch ta… tem per ה, & scribit, in Aramæa … idem esse quod מעשה: Unde cum duo … solere dicere … hoc … sunt actiones tuæ, quid agis? omnia… …edunt?

… Scrobes, Foveæ … In foveas … obium, juxta Regia, Psal.140.11. Venter, … quasi à חמר Lutum, Bitumen.

המרה … Musculus, Schaare dura fol.83.2. Sic in Gloss. R. Sal. in Chol. fol.93.1. … Sub capite musculi quem vocant Summel. Fortè ה est servile.

הן Si, idem quod אם: … Si estis vos parati. Dan.3.15 Vel interrogativè, Num, An estis vos? Estis ne vos? ut in Hebr. … Num fuit sicut hoc? Jer.2.10. Inde demum inseparabile ה … interrogandi est: … Quod si, Esr.4.13. … Sinon, Nisi: … Etsi, Tametsi: Item Ecce, ut … Repetitum in continua sententia, est Sive: … Sive futurum est, sive non, Dan. 3. … 18. … Sive ad … eradicationem, sive ad mulctam facultatum, Esr. 7. 26. … sive multum sive parum, apud Rabbinos.

Secundo est Affirmantis, Sic, Ita, Etiam, idem quod … , vel … auth… 34. … Laban … dixit … R. … ilo… id est, … significat Acceptionem verborum … Hinc … Noluerunt ei dicere, neque Ita, neque Non, quòd dubii fuerint, 1.Reg 18.21. in K… Sic legitur Exod. 20.1. ad vocem … in … id est, Dote, quòd responderint ad ita, Ita: & ad non, Non, vel, Ad est, Est: nam eo in Affirmando Latini sic utûtur, ut in illo, Sit sermo vester Est, Est, Non, Non. Et apud Ausonium:

> quum multa loquaces
> Ambiguis fererent verbis, contra omnia solum
> Est respondebat vel Non.

Apud Talmudicos: יש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן id est, Est Ita, quod est sicut Non, & est Non, quod est sicut Ita, Bava kama cap.8. … fine, nempe, per Ironiam: הצדיקים הן שלהם הן ולאו שלהם לאו Justorum Ita est Ita, & Non ipsorum est Non: In Tanchuma, in Parascha … in fine: אתה המלאך שבאת לבקש נפש אישי אמר לה הן id est, Tune es angelus qui venisti ad quærendam animam viri mei? Respondit ipsi, Ita: ר' רצונך שנקבל פני פילוסופוס חברינו אמר לו לאו Rabbi, est'ne voluntas tua, ut excipiamus Philosophum collegam nostrum? respondit ipsi, Non. Manè rursus dixit ipsi: Rabbi, placet'ne tibi, ut excipiamus Philosophum collegam nostrum? אמר לו הן respondit ipsi, Ita, in Tractatu Talmudico דרך ארץ cap. 4. Scribitur & cum inserto Joth, הין: ut, והוא דאמר הין הין והוא דאמר לאו לאו Estque is qui dicit Ita Ita, & est is qui dicit Non Non, id est, responsum geminat, Megilla cap.4. in fine. Hinc, commutatâ literâ aspiratâ in lenem, natum est אין pro eodem, ut suo loco videre est: אם אמר על לאו לאו ועל הן הן Si dicat de Non, Non, & de Ita, Ita, Gittin cap. 7. in princ. רצונך לשתות כוס יין והוא אומר הין Est'ne voluntas tua bibere poculum vini? Et ipse dicit, Ita, in Talmud Hierosolymitano.

Tertio הֵן Unum, ἕν: Unde ad אתהן Eas, Levit. 20.14. ומהו אתהן את אחת מהן ובלשון יוני הוא הן אחת Quid est אתהן? Unâ ex eis: nam in lingua Græca הן est unum, in R. Salom. Sic … unus, in Bava basra, fol.164.col.2.

Quartò … Is, Ille, singulariter: … הנקבל כתביא Is qui accipit literas: … Accendunt cum (naphta) illa nigra: … cum illa alba, Talm. Hieros. Schab.cap.2. … חמינן ההן סבא Vidimus illum senem.

Quintò הנון idē quod אנון Pronomen plurale masculinum, Ipsi, Isti, Illi: הנון ליתיהון עמי Illi non sunt mecum, Psalm, 38.11. הנון יהובדון Illi peribunt, Psal.

Psalm.102.25. הנון מִתְחַשְּׁבִין Illi cogitant, Jobi 6.7. *Fœminin.* אִינִין · הנין *Ista, Illa*: ארום לְקִישָׁן הִינִין Quia serotinæ ipsæ, Exod.9.32. in Targ. Jonathanis. *Est & ubi* הָנֵן *pro eodem legas. Talmudici dicunt* הָנֵי *Isti, Ista*: הָנֵי מִלֵּי Ista verba, Istæ res: הָנֵי הָךְ Ista ipsa, Ista sunt: הָנֵי הוּא Illud est, *Nempe, scilicet, quod Rabbini communiter dicunt* הַיְינוּ הָךְ · היינו, de quo suprà in הן. *In Targum,* לְהָנֵי שִׁבְעָא רַבְרְבַיָּא Istos septem magnates, Esth.1.10.

הֵן Vide suprà in האן.

הֲנָא, הֲנֵי · הֲנָה *Commodum, Utilitatem afferre, Proficere, Prodesse, Utile esse, Commodum, Utilitatem, Voluptatem percipere ex aliqua re: Lucrari, Quæstum facere. Præterit.* ושִׁנְתִּי הֲנָתְנִי Et somnus meus profuit mihi, Hebr. עָרְבָה לִּי Suavis, Jucundus fuit mihi, Jerem. 31.26. *Infinitum,* כְּאִים תִּבְלִין לְהַנָאָה Si fortè possis proficere, Heb. לְהוֹעִיל, Jesa.47.12. בְּדִיל דְּלָא לַהֲנָאָה Ut non prosit, Jesa. 44.10. *Futur.* מה יְהַנֵּי לָךְ Quid proderit tibi? Hebr. יִסְכָּן, Jobi 35.3. דְּלָא יְהַנּוּן לְהוֹן Quæ non proderunt ipsis, Hebr. יוֹעִילוּ, Jesa. 44.9. *Ithpehal,* מָה מָמוֹן נִתְהַנֵּי לָנָא Quid divitiarum lucrabimur nobis? Gen.37.26. Alii habent אִתְהַנֵּי in Præt. דְאִתְהֲנִיאוּ מִן סְעוּדְתֵיהּ Quòd fructum cepissent ex prandio ejus, Esth.4.1. *Participium,* דְּמִתְהַנְיָא בְּאַגְרָא Quæ utilitatem vel voluptatem capit ex mercede, Ezech.16.31. *Infin.* לְמִתְהַנְיָא מִנָּהּ Ad voluptatem capiendam ab ea, Levit.20.16. Jonath. & 18.23. *Futur.* וְיִתְהֲנֵי מִן קוּדְשַׁיָּא Et utilitatem ceperit ex rebus sanctis, Levit.5.15. in Jon. דְּלָא יִתְהַנּוּן מִנְהוֹן Ut non capiant utilitatem ex illis homines, Eccles.11.3. *Et contrariâ significatione, Exitiale esse, Perditionem afferre: Futurum,* דִּילְמָא יְתְהֲנֵי לְמַלְכָּא Ne fortè perditio afferatur regi, ne regi pereundum sit, 2.Sam.17.16. Kimchi scribit, se nescire, quid Jonathan sibi velit. Sic autem exponendum esse Hebræus textus indicat. *Aphel,* מָה אַהֲנֵי צַלְמָא Quid prodest sculptile? Habac.2.18. וְאַתְּ אַהֲנִית יַת אַגְרִיךְ Et tu in quæstum dedisti mercedem tuam omnibus amicis tuis, Ezech.16.33: וְאַהֲנֵית רְחִימָךְ בְּאוּנְסָא Et facis ut quæstum habeant amici tui ex rapinis, bonis direptis, Ezech.22.12. vel, Quæstum præbuisti, profuisti. *Particip.* לָא מַהֲנֵי Non prodest, Proverb. 11. v.5.

Apud Rabbinos: כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאלו גוזל להקב״ה *Quicunq. utilitatem percipit ex hoc mundo absq. benedictione, perinde facit, ac si deprædetur Deum*, Berach. fol.35.2. Sanhed. fol.102.1. Volunt hoc dicto, nulla dona & beneficia Dei sine præcedenti consecratione & gratiarum actione sumenda esse: sed Deum pro omnibus laudandum, unde & Rabbini quibuslibet rebus certas precum & gratiarum actionis formas instituerunt. Sic Paulus Apost. 1. ad Tim. 4.3. a[illegible] *Deus condidit cibos ad participandum cum gratiarum actione &c.* שמא מינות בא לידך והנאך Fortè hæresin audivisti, & volupe fuit tibi, placuit tibi, Avoda sara fol.17.1. Et mox, והנאני הדבר Et placuit mihi illud, מאן אהנו לן רבנן Quid profuerunt nobis Rabbini?

הֲנָיָה הֲנָאָה *Utilitas, Commodum, Lucrum, Commoditas, Amœnitas*: כְּמָה הֲנָאָה אִית לִגְבַר Quid utilitatis inde est viro? Eccl.2.2. הֲנָאָה אִית לְמָרֵיהּ Et quæ est utilitas domino ejus? Eccles.5. לֵית בְּהוֹן הֲנָאָה Non est in eis utilitas, Jere.16 [illegible] Eccles.9.6.

Rab. הנמשכים אחר הנאות עולם Qui trahuntur post commoditates mundanas, id est, qui sequuntur voluptates mundi.

הֲנָיָה *Idem*: בְּהֲנִיַת דִּתְאִין In commoditatibus herbarum, id est, in locis commodis & amœnis, herbidis, Psal.23.2. בְּהֲנָיַת נַפְשׁ Cum commoditate animæ, sive vitæ, Eccl.4.6. Interpres Latinus, *In quiete animæ. Alii legunt,* בְּהֲנָיוּת : מִן הֲנָיַת מַיָּא Ab amœnitate aquarū, Jobi 14.9. מִן הֲנָיַת בֵּי Abusu balneorum, Levit.23.27. in Jon. quomodo etiam legendum cap.16.29. pro חֲוַיַת.

הנג חוּנְגַר *Ungaria*: חוּנְגְרִי *Ungarus. Plur.* חוּנְגְרָאֵי *Ungari*, Hebr. הַגְרִים Hagrim, Hagareni Psal.83.7. De Hagarenis istis 1.Paral.5. Rabbini Ungariæ nomen inde deducunt, quasi & ipsi ab Hagar descenderint. Sed Ismaëlitæ sive Turcæ ab Hagar originem ducunt.

הנר חִינְרָא *Vicia, leguminis genus*, Bechor. fol. 37.2. *Scribitur cum inserto Jod, unde non per Pathach ab initio legendum, ut alii scripserunt. Peregrinum vocabulum est.*

הִנְדְּיָא *India*: מִן הִנְדְּיָא רַבָּא וְעַד כּוּשׁ Ab India magna usque ad Æthiopiam, quæ est, מִן מַדִּינְחָא דְהִנְדְיָא ab oriente Indiæ, Esth.1.1.

הִנְדְּאָה · הִנְדְּוָאָה · הִנְדִּי *Indus, Indianus*, Jere.13. 23. Pro eo in Venetis est הינדואה. Hinc, Rabbi Jehuda הנדואה Indus: פַּרְזְלָא הִנְדְּוָאָה Ferrum Indianum.

הִנְדְּוִין *Indianæ vestes, ex byssino sive lino In[dico] confectæ*, Joma fol.34.2. Aruch scribit, in lingua Græca sic vocari מלבוש Vestimentum.

הִינְדְּבִי Σέρις, *Seris, Intybum, Intubus vel Intubum, Gall. & Germ.* Endivi. Pesach. fol.39.1. Bartenora scribit esse Arabicum, & idem quod עוֹלְשִׁין.

הִינְדְּזָא *Accidens, Eventus, Casus fortuitus Fors, Fortuna*: וְאַשְׁקֵי בְּהִנְדְּזָה Et irrigat per casum fortuitum, Gittin fol.60.2. R.Salomon Gall[ice] exponit אונטורא *Adventure*, Eventus. Agi[tur] de hauriendis aquis ad irrigandos agros, [quæ] certâ mensurâ singulis dabantur. At in def[ectu] hauriebat

[illegible] quantum Fons ad tractum [illegible] בהיגרוהא. Author Aruch [illegible] quod sequitur.

[illegible] *Mensurare.* Hinc nomen Parti- [illegible] *ometra, mensurarum & ponderum* [illegible] *us in eis semper observetur. Plur.* [illegible] Bava bathra fol.89.2. Glossa, *Mehan-* [illegible] ממנים על סלך לברוק את המדות consti- [illegible] ad s[illegible]utandas mensuras. *Hinc in Aruch* [illegible] *exponitur* בשוה *Æquabiliter,* [illegible] *& ם permutatis, ut in* עָלֵז *&* עָלַס.

הִנְדְסָה [illegible] *tia* : חכמת ההנדסה Ars men- [illegible] *eam* [illegible]*ta.* Hac R.Eliezer, in littore [illegible]bulans. usus fuisse dicitur, quâ sci- [illegible]erat, quot [illegible]lent guttæ in mari, Caphtor [illegible] 90

הנדסי [illegible] *us, cum* : במופתים הנדסיים Per [illegible]ationes Geometricas, R.Levi 1.Reg. 6.1. *Foeminin.* תשובה מספריית והנדסיית Responsio Ar[illegible] & Geometrica.

הנדוסין *Æquales,* Medrasch Tehill. fol.14.2.

הנדקא *Nomen regionis, pro Hebræo* חֲוִילָה. Occurrit Eccles.2.5. Genes.10.17. & 25.18. & 1. [illegible] in J[illegible]ane. נהמא הנדקא Panis Indianus, [illegible]ch.fo.35.2. Similis pani Hispanico, ut vo- [illegible].

הִנְדְקִיק Glossa Talm. exponit per גודגדניות [illegible] Judæi communiter *Persica poma* sic vocant, Erubhin fol.28.1. Legitur & in Talm.Hierosol. [illegible] cap.ult. Eruvin. cap.3. ubi in Glossa exponitur *Coriandrum.*

הנהו הִנְהוּ *Illi, Ipsi. Idem quod* אִנּוּן *vel* הִנּוּן, *de quibus suprà* : אמרו ליה הנהו Dicunt ipsi [illegible].

הני הָנֵי *Illi, Isti* : הני רבנן Isti Rabbini : הני מילי Ista verba.

הָנָךְ [illegible] הנך רבנן ראמרו לו Istos Rabbinos rogavit, qui illud ipsi dixerant.

הנם הִינוּמָא *Peplum sponsæ, quo obvelatur caput ejus, sic dictum* על שם תנומה *A somno, quia interdum dormit in eo, & quòd oculi ejus sint tecti, ac si dormiret. Judæi Germani vocant* Flugerlein/ id est, *Velum tenue, quod levi aeris motu volat. Posset etiam referri ad* נום. In Gemara; מאי הינומא רבי יוחנן אמר קריתא דמנמנה בה כלתא Quid est *Hinnuma*. Dixit R.Jochanan, Velum, in quo dormit sponsa. [illegible]ethubh. fol.17.2. Alius dixit, esse corollam ex myrtho, in signum, quòd debeat sponsa perpetuâ felicitate vivere. *Author Aruch respicit etiam originem Græcam, quasi ab* ὁ νόμος, *Lex, Consuetudo* : unde, שיצאת בהינומא Quòd egressa est cum ritu nuptiali : in Mischna præcedentis loci. Hinc intelliges Munst. & Guidonem.

הנפק הַנְפָּק *Ratificatio, Ratihabitio, Confirmatio* : שכתוב בו הנפק In quo subscripta confirmatio, Bava metzia fol.7. Contractuum literis inscribebatur à judicibus ad earum confirmationem : שמרא רנן נפק קדמנא ואסהידו פלוני ופלוני על חתימת ידיהו ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי id est, Contractus hic prodiit in conspectum nostrum, testificantibus N. & N. de subsignatione manuum suarum : unde confirmamus & stabilimus eum. Est ergo quasi dicas; In quo scriptum est נפק ה׳, ut innuat initium ejus solennis ratificationis, quæ fiebat per judices, & ita pertinet ad נפק.

הנץ הָנֵץ · הָנִיץ *Monetæ parvæ species, quæ continebat tres* פרוטות *vel* שמינין *tria lepta, ut est in Aruch in* הדרס. *Plurale,* הניצין, Kiddusch fol. 12.v.1.

הנק הַנְקִי *Sic notarunt hîc, quasi vocem absolutam, pro Mundus, Innocens. Sed est Verbum* הִנָּקִי *Munda esto,* Num.5.19. & explicatur in Gemara, Kiddusch in fol.62.1.

הנת הַנְתוּכִין *Cantherii, Trabes, Tigna,* 1.Reg. 6.9. Hebr. גֵּבִים, Trabes leviter incurvæ & fornicatæ.

* הסט הִיסִּים Vide in סוט.

הסם *Sic adducit hîc Author Aruch, sed in Gemara ubiq; scribitur per* ח *ab initio. Vide* חסם. *Alii corruperunt id magis in* הסם.

הסת *Huc referunt* הֵיסֵת, *ut in illa locutione:* משביעין אותו שבועת היסת מדרבנן *Faciunt jurare ipsum juramentum impositionis* Rabbinorum nostrorum, Metzia fol.5.1. Schebhuoth fol.40.2. Glossa, היסת, id est, ששמו חכמים עליו quod imposuerunt sapientes ipsi. Opponitur ei שבועת אורייתא Juramentum legis. *Videtur esse à* שות *Ponere, unde* סות, *& inde in Hiphil* הֵסִית *Imponere, & inde* הֵיסֵת *Impositio* ; כופר הכל נשבע היסת Negat omnia, & jurat juramentum impositionis: השבע לי היסת Jura mihi juramentum impositionis. *Juramentum triplex Rabbini statuunt,* שבועה דאורייתא *Juramentum Legis, sive Lege Mosis præceptum* : שבועת הדיינים *Juramentum judicum, à judicibus delatum* : שבועת סופרים *Juramentum Scribarum sive Legisperitorum. Idem vocant* שבועה מדברי סופרים *vel* שבועה דרבנן. *Præter hæc aliud adhuc est, ordinatum posterioribus temporibus à sapientibus Talmudicis, quod etiamsi à judicibus delatum sit, non tamen vocatur* שבועת הדיינים *Juramentum judicum, sed* שבועת היסת *Juramentum impositionis. Est autem Juramentum doctum, & supra commune aggravatum, certis verbis conceptum, & personæ à judice impositum, ad extorquendum veritatem.* Vide Baal Aruch hoc loco.

הפא Hinc adducitur הפיא pro *Scopis* : sed in Gemara legitur per ח ab initio, un-

...inet ad חפרה & חפף: item pro *Spuma*: id ...ritur per א ab initio: vide אפי.

הפי הפיטרום *Hippiatros, Medicus equorum*, Bemidb. rab. sect.9.

הָפַךְ *Vertere, Evertere, Subvertere, Convertere: Convertere se, Redire, Reverti: Præteritum,* די הַפַךְ יְיָ Quas subvertit Dominus, Deuter.29.23. הֲפַךְ יַמָּא רסוף לְיַבֶּשְׁתָּא Convertit mare algosum in aridam, Psalm 66.6. הֲפַךְ לְאַדְמָא מִימֵיהוֹן Vertit in sanguinem aquas ipsorum, Psal.105.29. *Cum Aff.* והַפכיה Et subvertit illud, Jud.7.13. הַפִיכִנּוּן ברוגזיה Subvertit eos in ira sua, Jobi 9.5. *Fœm.* והיא הֲפַכַת Et ipsa convertit, mutavit, Levit.13.10. ארי הֲפַכְתּוּן Quia convertistis, Amos 6.12. *Partic.* דהָפַךְ טִינְרָא Qui mutat petras, Psal.114.8. *Plural.* דְהָפְכִין לְגִירָא דִינָא Qui mutant in absynthium jus, Amos 5.7. *Infinit.* בְּדִיל דלָא לְמְהְפַךְ Ad non subvertendum, Genes.19.21. הַלְמְהְפַךְ עוֹבָדֵיכוֹן An ad mutandum opera vestra, Jesa.29.16. *Futur.* ואהפוך אבלהון לביע Et mutabo luctum ipsorum in lætitiam, Jerem. 31.13. *Ithpeh. & Ithpah.* אִתְהֲפִיךְ לְמִחַוַּר Conversus est in album, Levit.13.3. אתהֲפַךְ לִבְהוֹן Mutatum est cor ipsorum, Psal.105.25. דְעַד לָא אִתְהַפְכַת Quæ antequam versa est, Hoseæ 7.8. דְאִתְהַפְכַת כְּשַׁעְתָּא Quæ subversa est quasi hora, Thr.4.6. אִתְהַפִיכוּ הֵיךְ קַשְׁתָּא Converterunt se sicut arcus, Ps.78.57. וְאִתְהַפִּכוּ כָּל מַיָּא Et conversæ sunt omnes aquæ, Exod.7.20. *Particip.* וּמִתְהַפֵּיךְ בְּהוֹן Et convertit se in illis, Exo.20.2. in Jon. מִתְהַפֵּיךְ בְּמַשְׁרְיַת מִדְיָנָאֵי Vertebat se in castris Midianitarum, Judic.7.13. *Plural.* מִתְהַפְּכִין כְּאַרְעָא Convertuntur in terram, Jobi 12.15. *Fœmin.* וּמִתְהַפְּכָא עַל אַפָּהָא Et subvertitur super faciem suam, 2.Reg.21.13. *Futurum,* תִּתְהַפֵךְ לְאַכְזְרָאָה לִי Convertis te in crudelem mihi, Jobi 30.21. שִׁמְשָׁא יִתְהַפֵךְ לְקַבְלָא Sol convertetur in caliginem, Joel.2.31. וְיִתְהַפְכוּן לִדְמָא Et convertentur in sanguinē, Exod.7.17. *Et ad formam Syriacam cum* נ *loco* י: נתהַפכוּן רַשִׁיעֵי Evertuntur impii, Prov.12.7. *Pahel,* הַפֵּךְ *Vertere, Convertere, Avertere,* מְהַפְּכָא חִמְתָא Avertit iram, Prov.15.1. *Item Respondere*: Hinc, דמְהַפְּכִין מִלֵּי תְרִיצָתָא Qui respondent verba recta, Proverb.24.25. *Aphel, Idem*: Item *Reddere*: Hinc, ואַהֲפַךְ לֵיהּ הֵיךְ אֶהְפַךְ עוֹבָדוֹי Et reddam ipsi secundum opera ejus, Proverb.24.29.

Apud Talmudicos: רב גידל הוה מהפך להחיא ארעא Raf Giddel convertebat se ad istam terram, sive agrum, ut scil. eum emeret, Glossa מחזיר Redibat, Kiddūschin fol.59.1. אשה זונה מתהפכת כדי שלא תתעבר Meretrix convertit se, ne concipiat, hoc est, post coitum subitò se vertit, ut semen ex utero effluat, Jevammoth fol.35.

Apud Rabb. משפטים מתהפכים *Propositiones contrariæ*: תחת מתהפכים *Subcontrariæ*, apud Logicos.

הֵפֶךְ *Diversum, Oppositum, Contrarium* ... *E contrario, In contrarium.*

הִיפּוּךְ *Inversio, Conversio, Transpositio, Me...sis*: ויו היפוך *Vau conversionis*, quod Præte... in Futurum, & contrà, convertit: ...ך האותיות Transpositio literarum.

הֲפָכִים *Contraria.*

הֲפֵכְתָא · הֲפֵכְתָא · הֲפֵכָה *Perversitas, Sub...* מִגּוֹ הַפֵּכְתָא E medio subversionis, Gene... כַּהֲפֵכְתָא Secundum subversionem, Jes... *Plural.* חָשֵׁב הַפֵכְתָא Cogitat perversitates, ... versa, Prov.16.30.

הוּפְכָא *Idem*: וְרָיְתִין כהופכא דבִישְׁתָא Et ex...tant in perversitate mali, Prov.2.14.

הַפְכָן *Perversus*: *Plural.* דָר דהַפְכָנִין הנון Ge...ratio perversorum, hoc est, perversa ipsi ... Deut.32.20. in Jon. Hebr. דור תַּהֲפֻכֹת

מַהְפְּכָנָא *Idem*: גַּבְרָא מַהְפְּכָנָא Vir perve... Prov.16.28.

מַהְפַּכְתָּא *Subversio*, Deut.29.23.

תַּהַפְּכוּנְתָא *Idem*, Ibid. in Jonathane.

תַּהְפּוּכְתָא *Idem*: *Plurale*, תַּהְפּוּכָתָא Prov. 23.v.32.

הַפַכְפְּכָן · הֲפַכְפַּךְ *Perversus, Inconstans, Mu...* Megilla fol.15.2. מֶלֶךְ הפכפכן Rex vertibilis, ... facilè verba & decreta sua mutat.

נְהַפְכָנוּתָא *Aversio, Perversio*, Prov.1.32.

הפין Hîc ponunt חפצי, sed in Gemara l...tur per ח. Vide illic.

הפק Hinc mendosè in Venetis legitur ... pro סופקנך. Vide ספק.

הפר הַפַּרְכוּס · הַפַּרְכָא *Hyparchus*, Ὕπαρχ... *Præfectus, Præses*: הוה הפרכוס שלך Et ... præfectus tuus, Shem. rab. sect.18. *Plural.* ... יַמָּא Et præfectos maris, Esth.10.1. הַפַּרְכִין ... Et ad præfectos, Esth.3.12. והַפַּרְכִין Et præf... cap.8.9.

הִיפַּרְכְיָא Ὑπαρχία, *Præfectura, Provi...* מהיפרכיא להיפרכיא De provincia in provinci... Bava basra fol.91.1.

הפרת הַפַּתְק Vide in פתק.

* הֶצָא · הוּצָא הצא Vide suprà in ...

הצן הוּצְנֵי *Fasciculi*, הוּצְנֵי פִשְׁתָּן Fasciculi lin... ridis, Succa fol.12.2.

הקז *Sanguinem emittere, Venam secare.* Vide...

* הֶקֵשׁ Vide infrà in קשׁ.

* הֲרֵי הר *En, Ecce*, Rab.

הָרַג *Occidit, Interfecit, Hebr. Hinc in Tar...* *Præt. fœmin.* הַרְגַת כַּפְנָא Occidit fa... Thren.1.20.

הָרְגִין Interfectores, Homicidæ, Bava k... fol.113.1.

הָרִיג *Occisus, Interfectus. Apud Talmudic...* שבא הרוג ברגליו *Sicut cum venit interfectus p...*

... fol. 41. הרוג Occisus, id est, qui occi... Is aperti mendacii testes, qui id di... ...guit. Philippus Aquinas dicit esse ...ecialem: הרוגי מלכות Occisi vel In... ... Sic vocantur illi, qui propter salu... ...am & gloriam Dei sponte se morti ... sua morte מלכות Regnum, hoc est, ... vel Ecclesia conservetur. De his ...unt, quod tanta illorum sit excellentia, ut ... juxta illos possit consistere. Vide Pesach. ...50.1. & Majem. in הלכות יסודי תורה cap. 5.

... ...sio. In specie etiam sic vocatur ... cum gladio, quæ erat una species pœnæ cri...minalis ex quatuor generibus mortis, quibus o...lim Judæi sontes suos affecerunt. Vide in Sanh. ...2.

הרדס. Sic scribunt: in Gemara legitur per ח ab initio. Vide illic.

הרדר הורדא Tigillum, ein Latten/ Bava basra 6.

הרדולה הרדולים Hydraula, Hydraulis, Musicum instrumentum, quod Vitruvius, teste Valla, etiam Organum vocat, unde & Organum hydraulicum apud ... Marcellinum. Derivatur sine dubio ex Græco ... unde etiam scriberetur literis trans... הרדולים. Apud Talmudicos, הרדולים לא היה בבמקדש מאי הרדולה אמר אביי מבלא ... שקולי ערב ומערבא ... hoc est, Non fuit hydraulis in sanctuario:) Quid est hydraulis? Abbai dixit: Tabula organica, vel Instrumentum organicum) quia sonus ejus est cõfusus, & contundit suavitatem seu harmoniam, Erachin fol. ... Pro ... in Aruch est ... , quod citra dubium est Organa, organon. Deinde הרדולים scribitur cum Mem in Gemara, pro הרדולים, ut rectè in glossa monetur. Scribitur etiam quandoque cum א ab initio. In Talm. Hierosolymitano Succa cap. ... רשב״ל אמר עוגב זה הרדבלים תני רבן שמעון בן גמליאל לא היה ארדבלים בירושלים מפני שהוא מורה את הנעימה Schimeon Ben Levi dicit, עוגב (quod interpretes exponunt Organum) est hydraulis. Tradidit Rabban Schimeon; Nõ fuit hydraulis Hierosolymis quia corrũpit suavitatem. In glossa marginali dicitur esse מין כלי זמר שקולו עב ומערבב את הנעימה Instrumentum Musicum, quod fortem admodum reddat sonum, ac proinde omnem suavitatem & harmoniam confundat. Quod verò dicitur, ארדולים idem esse quod עוגב, eò facit etiã quod in Bereseh. rabba sect. 23. legitur ad Genes. 4. 21. Ipse fuit pater omnium contrectantium כנור ועוגב citharam & organum; id est, ארדיבלי ונודבלין hydraulas & ... . Pro בורבלין legitur iterum in Ber. rab. sect. 50. ברבלין per Kaph ab initio, quod possit esse κύμβαλα, Crepitacula, vel κύμβαλα, Cym-

bala. Amplius in Targ. שבחו יתיה בהרדבלין ובאבובא Laudate eum cum hydraulis & fistulis, Psal. 150. 4. in Psalterio Nebiensis. Regia, בהרדבלין Hebr. במנים ועגב.

מלכות הורדוס הורדוס · הורדוס Herodes: Regnum Herodis: מעשה הורדוס Factum Herodis. Sic citat Baal Aruch ex Sanhed. fol. 66. 2. ubi nunc pro eo legitur מעשה חמרים. Intelligitur actus obscænus rei Venereæ, quem glossa sic describit, מחרר ומקשה אברו בבשרה מבחוץ והיא שבא על ... אינה נהנית. Baal Aruch scribit de Herode, נערה לאחר מיתה. Confer Bava basra fol. 3. 2.

יוני הרדסיאות vel הרדסי הרדסיות. Inde, הורדסי הרדסי Columbæ domesticæ sive cellares, quæ domi educantur. Juxta Hebræos, Columbæ Herodianæ. Videamus loca. In Massecheth Cholin, in capite quod incipit שלוח הקן (hoc est, Dimissio nidi, quia in eo agitur de præcepto illo Mosaico, Deuteron. 22. 6. Quum occurrerit קן צפור nidus avis coram te in via, in quavis arbore aut super terram, in quo sunt pulli vel ova, & mater cubet super pullos, aut super ova, non accipies matrem cum filiis: שלח תשלח Dimittendo dimittes matrem, & pullos capies tibi;) mox ab initio scribitur in Misna: שלוח הקן אינו נוהג אלא בעוף ... אלא בשאינו מזומן איזהו שאינו מזומן כגון אווזין ותרנגולין שקננו בפרדס אבל אם קננו בבית וכן יוני הרדסיות פטור משילוח hoc est, Et Dimissio nidi, (hoc est, Lex illa de dimittendo nido) non valet nisi de avibus, & quidem nonnisi de avibus non præparatis (id est, quæ non habent nidum in ædibus & domibus ab ipsismet, vel ab hominib. pro illis præparatum, quæq; adeo sunt in hominis potestate.) Quænam sunt illæ aves non paratæ? E.G. Anseres & gallinæ quæ nidificant in hortis. Sed si nidificent in domo, ut & circa columbas domesticas, liber est (homo) à dimissione (hoc est non obligatur ad dimittendam matrem.) Hactenus Mischna. Glossa R. Salomonis, יוני הרדסיות, id est, שדרכן לגדל עם בני אדם, quæ solent educari cum hominibus, domesticæ. Rambam; מיוחסים אל הורדוס המלך שהוא התחיל לגדל יונים בבתים Denominantur ab Herode Rege; quia ipse incepit educare columbas in ædibus. Bartenora; על שם הורדוס A nomine Herodis, qui solebat eas educare, vocantur הרדסיאות Herodianæ. Rambam in Hilchos Schechitha cap. 13. verba hæc Mischnæ suis verbis exprimens, pro יוני הרדסיות substituit, יונים שקננו בבית. Gemara super præcedentẽ Mischnam; R. Chija & R. Simeon dissentiebant de hac voce, חד תני הרדסיאות וחד תני הדרסיאות Unus dicebat Herodianæ, alter Dorsianæ. Qui dicit הרדסיאות, denominat eas sic ab Herode: qui verò dicit הדרסיאות, denominat eas à nomine loci ipsarum. Deinde memoratur

 ibi,

ibi, quod edoctæ fuerint acclamare Herodi קירי קירי hoc eſt, Κυριε, Κύριε, Domine Domine. Cùm autem aliquando una eſſet, quæ, clamantibus cæteris קירי קירי, taceret, monitã ab altera ut idem quod illæ faceret, exclamaſſe קירי כירי hoc eſt, *Dominus Servus,* q.d. Ille quem vos pro *Domino* habetis eſt *Servus*, & hac de causâ jugulatam fuiſſe, &c. Iterum in Talmud Schab. cap. 24. in Miſchna: אין נותנין מים לפני דבורים ולפני יוני שבשובך אבל נותנין לפני אווזין ותרנגולים ולפני יוני הרדסיאות hoc eſt, *Non ponunt aquam coram apibus & coram columbis quæ ſunt in columbario,* (i.e. columbis ſylveſtribus, quæ Palumbes vocantur; quia hæ, ut & apes ſibi ipſis de potu proſpiciunt) *ſed ponunt coram anſeribus, gallinis, & coram columbis domeſticis.* Gloſſatores eodem modo exponũt hîc, ut in præcedenti loco. Baal Aruch in יון primo locum priorem ex Cholin adducens, hoc פירוש ſive hanc expoſitionem ſubjicit; המלך הורדוס הביא יונים מן המדבר וגדל אותם בישוב ונעשו תרבות ונקראו על שמו הורדוסיות ומאן דתני דורסיאות על שם המקום שהביאם משם id eſt, *Rex Herodes adduxit columbas ex deſerto, & educavit eas in terra habitata, factæq; ſunt educatio,* (hoc eſt, cicures, edoctæ, manſuetæ, vel, factæ ſunt ſoboles vel propago ſcil. peculiaris:) *vocatæq; fuerunt ſecundum nomen ejus Herodianæ.* Hactenus Baal Aruch. Hinc liquet, hallucinatum eſſe in horum verborũ expoſitionẽ Virum clariſſimum & aliàs perſpicaciſſimum D. Johan. Druſium, dum ex *Columbis illis cellaribus, ſive Herodianis,* fecit *Herodianos illos*, quorum mentio Matth. 22.16. Nam in Præteritis ad dictum Matthæi locum ſcribit: *In Lexico Juris Ebraici vocantur* הורדוסיות *Herodiani, de nomine Herodis, &* דורסיות *Dorſiani, à loco unde abducti fuerunt. Erant autem natione Græci. Author Lexici, qui Baal Aruch Ebræis;* Herodes Rex adduxit Græcos è deſerto, & educavit eos in terra habitabili, feceruntque תרבות. *Videtur hoc velle, Inſtituerunt certum ritum. Quis ille ritus? Herodis, qui eos aluerat, natalem celebrabant, quo die etiam lucernas accenſas, & violis coronatas in feneſtris ponebant. Hoc primum: deinde credebant eum Meſsiam eſſe.* Et in Commentario poſteriori ad Voces Nov. Teſtam. cap. 23. *Quinam fuerint Herodiani, quæſitum à doctis: variæ ſententiæ. ego, quam repperi apud authores Hebræos, eam ponam. In Lexico Juris lego, Herodianos Græcos fuiſſe dictos autem ab Herode, qui primus eos traduxit ex deſerto ad locum habitatum, educavitq;. Ponam verba Hebraica, deinde reddam ut ſonant ad verbum,* הורדוס המלך וכו׳ id eſt, *Herodes rex adduxit ſecum Græcos ex deſerto, & educavit eos in terra habitata, & fecerunt ſectam: vocatiq; ſunt de nomine ejus Herodiani.* Hęc Druſius, quam ipſius obſervationem adducunt Iſaacus Caſaub. Exercit. I. contra Bar. Num. V. Beza in majoribus annotationibus, & alii. Sed deceptus fuit D. Druſius. Nihil enim tale vel per ſomnium Talmudicis, vel Authori Aruch, in mentem unquam venit; יוני illic non eſt legendum יְוָנִי Græci; ſed יוֹנֵי Columbæ. Nam quid negotii Herodianis vel Græcis, cum Anſeribus, Gallinis, Palumbibus & Apibus, cum quibus illi conjunguntur יוני הרדסיות? Quo ſenſu illi excipientur à lege illa Moſaica de dimittendo nido avium? Deinde תרבות ibi non ſignificat Ritum, Religionẽ vel ſectam: ſed Educationem. Fons erroris eſt, quòd D. Druſius Aruch tantùm, non ipſum Talmud inſpexerit, ubi ex circumſtantiis omnibus evidentiſſimè liquet, non agi illic de hominibus, ſed de Avibus. Hæc occaſione hujus vocis הרדסיות.

הַרְדָּפְרִי Vide in רוף.

הירדופנין *Species herbæ amaræ, cujus uſus etiam fuit in eſu Paſchatis, ut videre eſt in Talm. Peſach. fol.*39.1. Gloſſa hîc notat, quoſdam id explicare אלוישנא. *Herba hæc fuit beſtiis venenata & lethifera:* דאכלה הרדופני Beſtia quæ comedit herbam hirdophnem, Cholin cap.3. in Miſchna. Rambam hîc notat; הירדופני eſt herba, quæ beſtias, ſi eam comedant, interficit, nihil verò nocet hominibus. Sic & Bartenora. Hinc in Gemara quoque ſcribitur, סם המות דבהמות היינו הרדופני Venenum lethiferum beſtiis eſt הירדופני. *Sic etiam vocant Hebræi Lignum illud, ſive Arborem illam, quâ Moſes dulcavit aquas amaras, Exod.*15. 25. *Volunt autem lignum fuiſſe amarum, adeò ut miraculum in miraculo, ut loquuntur, factum fuerit, dum ligno amaro, aquæ amaræ dulces redditæ fuerint.* Hinc legitur in Jalkut fol.73.2. ויורהו י״י עץ *Et docuit eum Dominus lignum;* Rabbi Jehoſua dixit; Hoc fuit lignum ſalicis. R. Elieſer dixit, Fuit lignum oleæ, quòd nullum lignum ſit eo amarius. R. Jehoſua filius Calvi dixit, זה עץ של הרדופני Fuit lignum *Hirdophne.* Gloſſa hîc eſt; הרדופני *eſt Arbor quæ creſcit juxta aquas, & flores profert ſimiles liliis, quæ amaræ admodum ſunt, & beſtiis lethiferæ.* Deſumpta eſt hęc explicatio ex Aruch, qui ſcribit vernaculè à quibuſdam vocari פגיגו. In Schemoth rabba ſect. 50. legitur הרדפוני, literis tranſpoſitis. *In Jonathane, Exod.*15.25. *ſcribitur per* א *ab initio:* Et oravit Moſes coram Domino, & oſtendit ei Dominus arborem amaram דְאִרְדִּפְנִי, cui inſcripſit nomen illud magnum & glorioſum, quâ projectâ in aquam, dulces factæ ſunt. *Iterum in Targum Jonathanis* Geneſ. 30. 37. *reſpondet Hebræo* וְעַרְמוֹן *Platanum.*

... S'c... ibi legendum וארדפני, ... hujus arboris quoque fit in Ge... fol. 32 2. ubi scribitur הירדוף. Videtur ... δαφνη Laurus.

הרד... Matula urinaria. In Bereſch. rabba ſect. 39. circa finem: תמן קריין לפועלא טבא עמידה ולהרהון של מימי ... opus bonum עמידה, & matulam u... עמילה. Varia hic eſt lectio. In Aruch ... do citatur, לפועלא טבא עמילה ולהרהון של מימי .... Rabbi Moſes bar ... in ... em fol. 146. 1. pro עמידה legit עמידה. Vide eum illic fuse. In Talmud Hie... ubi idem locus extat, pro ולהרהון ולרהון של מימי רגלים קמידה: Et in Avoda ... cap. 3. f... 4. 1. לרהון של מימי רגלים, ſine He ... vox corrupta.

הרן V... הרן.

הרהר Cogitare, Scrutari, Speculari. Plerumque ... in malum. Præteritum, ברעיניה הרהר במלין ... in cogitatione ſua cogitavit verba, Heb. ... חטא איוב ב... Peccavit Job labiis ſuis, Jobi 2. 10. והרהרו עמא ב... Et cogitarunt populus in ... bus ſuis, Numer. 21. 6. in Jon. Hebr. וידבר העם ב... Participium, גבר מהרהר חטאין Vir ... cans peccata, Deuter. 29. 18. Hebr. פרה שרש ... Plural. ולבב מהרהרין Et cor ſpeculantium, Hebr. נמהרים Inconſideratorum, præcipitum, ſtultorum, Jeſa. 32. 4. ודי אתון מהרהרין Et quod vos c... tatis, Ezech. 11. 5. & 20. 32.

Apud Rabbinos & Talmudicos: אין להרהר אחרי מעשי השם Non eſt cogitandum poſt opera Dei, hoc eſt, non ſunt ſcrutanda opera Dei, ſcilic. curioſius, & ea quæ latére nos voluit: כל המהרהר אחרי רבו כאלו מהרהר אחר השכינה Quicunque ſiniſtrè cogitat contra præceptorem ſuum, perinde eſt ac ſi cogitaret contra Deum, Sanh. fol. 110. 1.

הרהור Cogitatio: בהרהור לבי אנא איזל In cogitatione cordis mei ego ambulabo, Heb. בשרירות לבי, Deuter. 29. 19. בהרהור לבהון In cogitatione cordis ipſorum, Jerem. 7. 24. מקריות הירהור ליליא Ab accidenti cogitationis nocturnæ, Deut. 23. 11. in Jon. דסליקו הרהור יצרא Qui abſtulerunt cogitationem concupiſcentiæ, Jeſa. 62. 10. בתר הרהור לבהון Poſt cogitationem cordis ipſorum, Jeſ. 57. v. 17. Plur. יסקון הרהורין על לבך Aſcendent cogitationes in cor tuum, Ezech. 38. 10. לכפרא על הרהורי לבא Ad expiandum pro cogitationibus cordis, Levit. 6. 2. in Jon. Vide & Pſal. 64. 7. Cum Affix. ודע הרהורי Et cognoſce cogitationes meas, Pſalm. 139. 23. Et ab alia forma, הרהורין, Dan. 4. 2.

Rabbini: כשתקיץ משנתך אל יפנה לבך בהרהורים רעים Quando expergiſceris à ſomno tuo, non convertet ſe cor tuum ad cogitationes malas. Nam, הרהור מביא לידי מעשה Cogitatio impellit ad malum opus, in Orchoth chajim: Item, הרהורי עבירה קשו מעבירה Cogitationes peccati graviores ſunt ipſo peccato, Joma fol. 29. 1. quo innuunt, Concupiſcentiam peccati aut ſceleris alicujus vincere & ſuperare, difficilius eſſe, quàm corpus ab ipſo facto continere, ſicut odorari carnem aſſatam, gravius eſt, quàm propoſitam carnem videre: faciliùs ab eſu abſtinet homo, quàm deſiderium ex odore ſupprimat.

הרזי הרזיפי Seminis vel herbæ genus, exitialis beſtiis, ſcribit Gloſſator Talmudicus, in Peſachim fol. 39. 1. Author Aruch exponit vernaculè Philtro, Philtrum, & vult idem eſſe quod ארוספא, de quo in ארו. In parvo Aruch exponitur Germanicè Mettrăuch. Munſterus, Guido & cæteri explicarunt Incoſilia, vas æneum.

הרוק Claudere, Includere ut lateat, Occultare, Abſcondere: דהוה מהרוק בביתא Qui abſconditus erat in domo, qui latebat in ædibus. Nedarim in fine: דהרוקיה באדרונא Quem occluſerat in cubiculo, Bava kama fol. 85. 1. ubi vitiosè legitur דהרקיה. Nam Scholiaſtes in fine Nedarim citat eum rectè ad præcedentis exempli confirmationem.

הרוקא Porta: In Gemara, בי הרוקי חייב בשני מזוזות Locus Harſike obſtrictus eſt ad duas ſchedas: מאי בי הרוקי בית שער הפתוח לחצר Quid eſt locus Harſike? locus portæ apertæ verſus atrium, Menach. fol. 33. 2. בי pro בית apocopa frequens, Locus portæ, id eſt, Porta magna atrii quæ in ingreſſu primo eſt.

הרי Ecce, En: הריני En me, Ecce ego. Exponitur & interrogativè, Nonne, Nunquid?

הריה Nomen proprium urbis, quæ Hebraicè vocatur כלח Geneſ. 10. v. 10. 11. in Targ. Hieroſolym.

הרך Vide in הרך.

הרם הורמין Hormus, nomen Dæmonis, Sanhed. fol. 39. 1. In Bava bathra fol. 73. 1. legitur per Nun, הורמין בר לילתא Hormin filius noctis, dæmonis fœminæ, ſed Gloſſa notat legendum per Sajin. Alibi eſt nomen proprium viri, Gittin fol. 11. 1. ubi additio notat, nomen Dæmonis legendum per Nun, nomen viri per Sajin.

הרמנא · הרמן Licentia, Facultas, Poteſtas: Mandatum, Decretum, ונפק סטנא בהרמנא מן קדם יי Et egreſſus eſt Satan cum poteſtate à conſpectu Domini, Jobi 1. 12. & 2. 7. Apud Talmudicos, קבל עליה הרמנא דמלכא Suſcepit in ſe poteſtatem regiam, Gloſſ. שלטנות, Gittin fol. 57. 2. הרמנא דמלכא הוו נקוטי Licentiam regis acceperunt,

Cholin fol. 57. 2. הרמנא דמלכא הוא Mandatum regis est, Metzia fol. 83. 2. דשכיחי גבי הרמנא מדברי אהדדי Qui inveniebantur juxta potestatem colloquentes simul, id est, Præfectum, Erubhin fol. 59. 1.

הורמַנותָא *Idem:* in Zohar frequens, & exponitur רשות ורצון המלך Potestas & voluntas regis.

הַרְמֵינִי *Armenia*, Amos 4. 3. in Regiis. Vide in חרם.

הרן הרני Sic in Aruch hîc adducitur: in Gemara legitur ארני, vide ארן.

הַרנוּגָא *Herbæ genus, quæ vepribus adnascitur*, Schabbas fol. 110. 2. Item *Avis species*, Cholin fol. 62. 2.

הרם *Irrumpere, Ingerere, Intrudere se in rem aliquam citra necessitatem & præter propositum.* Petita significatio ex illo, פֶּן יֶהֶרְסוּ אֶל יְהוָה Ne perrumpant ad Dominum, Exod. 19. v. 21. Hinc in More par. 1. cap. 5. צריך לאדם שלא יהרס לזה הענין העצום הנכבד Necesse est homini; ut non irrumpat in rem hanc difficillimam & gravissimam.

הרִיסָה *Irruptio.*

הַרסָנָא *Pisces frixi, cum farina, muria, & pinguedine ipsorum, ut Hebræi explicant.* Vide Avoda sara fol. 38. 1. Beza fol. 16. 1. Ketubh. fol. 60. 2. Joma fol 84. 1.

הרף *Ictus oculi, Momentum:* כְּהֶרֶף עַיִן Quasi ictus oculi, quasi momento, Hebr. בְּרֶגַע In momento. Elias deducit à רָפָה, Remitti, Remissum esse, Laxari, quasi dicas, *Laxatio oculi.*

הורפִילָא *Nutus: Appetitus.* Guido ex zohar. Dubito.

הַרפָּנְיָא *Nomen proprium loci*, שכיבי דהרפניא Mortui istius loci, Sanh. fol. 48. 2.

הַרפַּתקֵי *Termini, Solemnitates, Vices statæ, Decisa & definita tempora: Accidentia, Eventus, Infortunia:* In Jobo, מְכוּן לְהַרְפַּתקֵי זִמנָא Paratus ad solennitates temporis, solenne & statutum tempus, Heb. לְמוֹעֲדֵי רָגֶל, Jobi 12. 5. עַד אֵימָתַי תְּשַׁוּוּן הַרפַּתקֵי לְמִלִּין Quousque statuetis terminos verbis? Hebr. קִנְצֵי Fines, Jobi 18. 2. *Apud Talmudicos*, כל הני הרפתקי דעדו עלה Omnia hæc accidentia, quæ transiverunt super eam, Rosch haschana fol. 16. 1. quæ antea vocavit פרקים Partes temporis. Glossa, מקרות *Accidentia, Eventus, Infortunia. Sic apud Rabbinos*, כמה הרפתקי שעברו עלי Tot infortunia quæ transiverunt super me.

הרק בהריקאי. Sic ponitur hîc in Aruch: at in Gemara legitur חרק: vide illic.

הרקיה Scribitur & hoc in Gemara per ח: vide ergo in חרק.

הרר *Hinc in Aphel אַהַר Syris est, Molestum esse, Molestare, Molestiam exhibere.* Huc referendum: מַהְרָא לִבֵּיהּ דְגַבְרָא Molestiâ afficit cor viri, Prov. 25. 20. in Venetis.

הַרְהוּר · הִרְהֵר Vide suprà in הרה.

הָרָר · הַר *Mons:* הר הבית *Mons domus, id est, Templi*, in quo templum erat ædificatum. Vide Middoth cap. 2. הר המשחה *Mons unctionis*, id est, *olearum, Ibid. Plur.* הָרִין הַרְרִין *Montes:* הינו כהררין התלויין בשערה Sicut montes pendentes à pilo, Chag. fol. 10. 2. Argumentum ab imparibus: ובמה עקרים גדולים והררים רמים תלויים בה Et fundamenta magna, & montes excelsi pendent in eâ.

הַרְרִי *Montanus. Fœmin.* הַרְרִית *Montana.*

הררת *Matrix, juxta Aruch, ab הָרָה Concipere*, in Berach fol. 44. 2. ע״ז fol. 29. 1.

השן הושנא *Fasciculus:* הושני פשתן Fasciculi lini, macerati quidem & fracti, sed nondum pectinati, Succa fol. 12. 1. *Tria vocabula de lino;* חוצני *de lino virente:* הושני *de arefacto & fracto:* אניצי *de culto & pectinato.*

* השע הושַׁעְנָא Vide in ישע.

* השת הַשְׁתָּא Vide שָׁעָה.

התך הִתּוּךְ *Diminutio:* הצמיחה וההתוך Accretio & diminutio, More nevoch. par. 2. in prolegom. התך *Arabicè est Attritio, Contritio.*

התל *Ludificare, Deludere, Illudere, Hebraicè. Hinc Ch. Fut. Pahel*, יְהַתֵּל בְּחַכִּימָא Illudit sapienti, Heb. יְהוֹלֵל, Eccles. 7. 8.

התול *Ludificatio, Derisio:* דברו דברי התולים Loquebantur verba ludificationum, R. David 1. Reg. 18. 29.

הָתָם *Illuc, Illic. Hebræum* שָׁם *Chaldaicè effertur* תָּם, *cui litera* ה *ab initio servit.* Vide תָּם.

הֵיתֵּר *Licitum, Permissum.* Vide נתר.

הַתְרָאָה *Præmonitio.* Vide תרה.

ו

ואי ואי Vide infrà in ולא.

* ואני ואן Sic adducitur in Aruch ex Gemara Kiduschin fol. 71.1. sed illic nunc scribitur ..., & nomen fluvii in Babylonia. Citat etiam ... um ex Beresch. rabba sect.16. sed & ibi nunc ... legitur ... אעברת נהרא בנה id est, Quam... transiveris flumen, ædifica. In Glossa tamen ... atur, lectionem Aruch extare in libro ... sin. At in Talmud Hierosolym. Jevamoth fol.3. ... inveni; עד נהר ואני.

* ודי ודאי ודא Vide in יודי.

ורך Vox particula gaudentis, Medr. Echa cap.1. ... 5. In Glossa, זה לשון שמחה וי לשון צער.

וו Uncinus, ut Hebraicè. Plurale, ווין Uncini, Exod.38.28. Constructum, ווי עמודיא Uncini columnarum, Exod.27.10.

וטב ווטב Sic adducitur hic in Aruch, quasi significet Membrum viri. Perperam. In Gemara legitur וטובה, id est, Et id bonum ejus est, id ... ipsi cedit, id ei utile est ac salutare, Schebhuoth fol.18.1.

ווטרי Vitri. Nomen Sapientis cujusdam est, qui ... librum, qui vocatur מחזור ווטרי Machsor Vitri. A loco sic appellatus putatur, quasi ex Vitrey oppido ... orundus.

וי Væ, Heu, Hei: Heus. Scribi solet per duplex ... au: וי לכון מואב, וי לנא Væ vobis Moabitæ, Væ nobis,&c. וי על דאתקריאו עם קדיש Væ super eos qui vocantur populus sanctus, Jesa.1. v.4. וי דמקפין ביתא על ביתא Væ iis qui adjungunt domum ad domum, Jes.5.8. וי דמקדמין בצפרא למשתי Væ iis qui surgunt manè ad bibendum, v. 11. וי ברי וי בר כרסי וי בר נדרי לכן? Cui væ? Prov. 23. 29. Væ fili mi, & væ fili ventris mei, & væ fili votorum meorum: vel, Heus, Proverb. 31. 2. Sic enim usurpatur alibi, pro Hebræo הוי: ut, וי כל דבעי למילף Heus quisquis vult discere, Jesa.55.1. Ben Syra, וי למי שהולך אחר עיניו ויודע כי בני ובנים הכה Væ ei qui vadit post oculos suos; quos novit esse filios scortationum.

Deinde in Dialecto Hierosolymitana וי idem est quod ואי Et ille, ex ו, in medio: ut, ויי דמר Et is qui dicit.

ויאזין Aucupes equestres, Schabbas fol. 94.1. Corruptum: melius in Aruch, ווירין, quasi ... ז י צוורין ex ... z inter se permutatis. Vide Aruch in ווירן.

* יכה וכה וכח Vide suo loco proprio in יכח.

ולא ולי quod Rabbini olim scripserunt ואלי, interjectio א ad indicandum A, unde לא ואלי Non est æquum, par, conveniens, quod aliàs dicunt, לא תנין ex in Esra, לא אריך לנא Non est integrum nobis, non decet nos, Esræ 4. 24. Hinc Munsterus negationem præcedentem negligens, ואלי explicavit Inconveniens, Incompetens. Perperam etiam punctavit ואלי. Nam א protractionis tantum litera est. Porrò in Aruch adducitur authoritas ex Nedarim fol.8. ubi hodiè sic non legitur, sed לא שרי: olim tamē ab authore Aruch sic lectum ibi fuisse, indicare videtur Glossa additionum, in qua pravè est ואלי.

* ולד Vide hoc suo loco in ילד.

ולן וילון Velum, Velamen, Aulæum, Cortina, Tapetes. Frequens apud Talmudicos: מאי וילון ר' יהושע אמר וילון הוא דמקרע דמתגלגל ומחזו נהורא דרקיעא Quid est וילון? R. Jehosua dicit, Velum est, quo rupto & devoluto, conspicitur lux expansi, Berach. fol. 58.1. In Targum aliâ formâ: הך וילונא לדרתא Sicut velum, Psal. 105. 39. Tapetes atrii, Exod.27.9. in Targ. Jon. & Hier. Pro eo cap. 38. v.9. in Jon. est ex forma masculina, וילוין. Et mox, וילוון חמשין Vela quinquaginta, cubitorum scil. v.12. Construct. וילוות דרתא Vela atrii, Exod.35.17. in Jon. Talmudici pluraliter dicunt, וילאות, Bava bathra fol.67.2.

* ום Sic ponunt hîc. Vide יום.

* ומש Vide infrà ומש.

וסת וסת Consuetudo: synecdochicè, Consuetudo mulieris menstrua, Fluxus menstruus. Unde in Targum Jonathæ, סמיך לוסתהון Propè tempus menstruum ipsarum, Levit.15.31. Apud Talmudicos, כל האשה שיש לה וסת Omnis mulier cui est consuetudo sua, id est, fluxus menstruus, Nidda ab initio: כך הוא וסתו של פלוני לגרש נשיו Sic est consuetudo N. expellere uxores suas, Nedar. fol. 66.1. שינוי וסת תחלת חולי מעיים Mutatio consuetudinis, (id est, diætæ in cibo & potu) est principium morbi intestinorum, Sanhed. fol.101.1. & Bava bathra fol.146.1. Nam consuetudo est altera natura. Unde non sine periculo mutari potest, etiam in melius. In Schebhuoth fol. 18. 2. dicunt Rabbini, ex loco Levit.15.31. Sic curabitis ut se separent filii Israël ab immunditiis suis, doctrinam hanc colligi pro Israelitis, ויפרשו כנשותיהן סמוך לווסתן Ut separent se ab uxoribus appropinquante consuetudine ipsarum: Et, כל שאינו פורש מאשתו סמוך לווסתה אפילו הווין לו בנים כבני אהרן מתים Quicunque non separat se ab uxore sua tempore consuetudinis ejus, quamvis ei sint liberi sicuti filii Aharonis,

xonis, tamen morientur. E contra, בל הפורש מאשתו סמוך לווסתה הווין לו בנים ובריכם *Quicunque separat se ab uxore sua tempore consuetudinis ejus, illi erunt filii masculi:* Alii dicunt, הווין לו בנים ראויים להוראה *Erunt ipsi filii idonei ad docendum.* Quomodo hæc singula probent, vide loco citato: קבעה לה וסת Fixa est ei consuetudo, id est, stato & certo tempore fluxum patitur, Jebham. fol.65.1. *Plurale* וְסָתוֹת *Menstrua*, in Nidda cap. 9. in Mischna.

* וָעַד Vide infrà in יעד.

וְעוּדָה *Mensuræ additamentum fuit*; Erubh. fol 83.1.

וקרת וְקָתָא Sic legitur in Venetis Prover. 14.v.3. sed in Regiis וְקָתָא, Elias וקתא, quod Stimulum, Baculum significat. Vide illic.

וֶרֶד וַרְדָא *Rosa:* וְעוֹבָדַי יָאִין כְּוַרְדָא Et opera mea sunt pulchra sicut rosa, Cantic. 2.1. אֲנָא מְתִילָא לְוַרְדָא Ego similis sum rosæ, Cant.2.2. *Plurale*, וּכְגַבְרָא דִמְגַבֵּב וַרְדִין Et sicut vir qui colligit rosas, Cantic.6.1. דְּמַתִּילִין לְוַרְדִין Qui similes sunt rosis, Cant. 7.2. *Apud Rabbinos & Talmudicos,* וַרְדָא חִוַּרָא Rosa alba, Gittin fol. 68.2. וַרְדָא סוּמְקָא Rosa rubra, Metzia fol. 84. ורד חדש Rosa recens: גנת ורדים Hortus rosarum, Maaseroth cap.2. מי ורדין Aqua rosarum, rosacea: שמן ורד Oleum rosarum, Schab. cap.14. in Mischna. Item *Color rosaceus, ruber:* Hinc scribit Baal Aruch in כחול secundo, גוון הארום קורין אותו ורד Colorem rubrum vocant *Varad*, & in lingua Aramæa vocant *Lanam rubram* ורד *Varad:* Hinc Aruch adducit, וטווה בשוק וורד בנגד פניה quod explicat, *Et nevit in platea lanam rubram è regione faciei suæ*, ut, nempe, color ejus rosaceus in facie resplendesceret, atque ita tantò formosior appareret. כיתונא דוורדא דמנחא ביה ריאה Tunica rosacea sive rubra, in qua residet pulmo, Cholin fol.46.1. *Hinc etiam est illud tritum, in quo Judæi gloriantur*, יָאָה עַנְיוּתָא לְיִשְׂרָאֵל כְּוַרְדָא סוּמְקָא לְסוּסְיָא חִוָּרָא *Decora est afflictio Israëlitis, sicut rosa rubra equo albo.* Item, יַנְקוּתָא בְּלִילָא דְוַרְדָא סְבוּתָא כְּלִילָא דְחִילְפֵי *Pueritia* (vel, Adolescentia & juventus) *est quasi sertum rosæ: senectus est similis serto urticarum*, Schab. fol.152.1.

וְרִידִין *Venæ, Venulæ tenuissimæ colli, sic dictæ à roseo sanguine, qui in illis continetur:* עד שישחוט את הורידין Donec mactet venas, id est, mactando abscindat, Chol. cap.3. in principio. הזהרו בורידין Moniti, vel, cauti estote de venis colli, Sanhed. fol.96.1.

וַרְדִינֵי *Rubus, Dumetum:* ביני וורדיני Inter dumeta, Bava kama fol.80.1.

וַרְדּוּנָא aut וְרָדוּנָא *Verdona, nomen proprium urbis, cujus incolæ fuerunt* צִיקָנִין *avari admodum*, Sota fol 10.1, Eruvin fol.49.1.

ורש וַרְשְׁבָא *Vitta*, aut *Frontale*, juxta R. Gersom: ההיא אתתא דהות קא מזבנא ורשבי Ista mulier quæ vendebat vittas, Kidduschin fol. 13.1. ההוא גברא דנקיט ורשבי לזבוני Vir ille qui vendebat vittas, Bava Metzia fol.51.1. In glossa exponitur vernaculè בינדליש.

וֶשֶׁט, וֶשֶׁט *Oesophagus, Gula:* שחט את הוושט Si abscindat gulam, Cholin cap. 2. in Mischna: ושט מכניס ומוציא כל מיני מאכל Gula assumit, & ejicit omnis generis cibos, Berach. folio 61.1. ושטו נקוב Si gula ejus perforata sit: עד שיצא מאכלה מפומא לוושטא מוושטא לאסטומכא וכו׳ Donec abeat cibus ejus ex ore in gulam, ex gula in stomachum, Vajikra rabba fol. 168. col.2. ושט דבלע מיכלא Gula quæ deglutit cibum, Zohar. In Talmud Cholin cap.3. ab initio scribitur per ס, unde videtur colligi, ש legendum esse cum puncto sinistro. *Item Foramen angustum instar gulæ:* יציאת נשמה מן הגוף כפיטורי בפי הוושט Exitus animæ è corpore, est velut rudentum per foramen angustum, Moëd katon f.29.1.

וַתָּא *Avis immundæ nomen, Deut.14.13. in T. Hieros. pro Hebræo* הָרָאָה *Cornix.* Alibi וְתָא, & juxta Regia וַתְיָא. *Psal.104.17. respondet Hebræo* חֲסִידָה *Ciconia.*

וְתַן *Nervus. Plurale:* וְתַנַיָּא דְפַחְדוֹי Nervi testiculorum ejus, Jobi 40.12. pro Hebræo גידי ponitur. ותן in libris medicinalibus frequens. Unde י in Venetis post ו videtur redundare. Vau autem duplicatur, ad indicandum, esse consonam mobilem. Aruch וְתַן. Vide & in שעבו.

וְתַם In Aruch ותים, ex Nidda fol.14.1. sed ibi legitur אותיום, quod vide in אות.

ותק וָתִיק *Justus, Pius, Sanctus, Probus:* vel juxta Munsterum, *Doctus, Peritus:* R. Salom. in Berachin fol.9.2. exponit אנשים ענוים מחבבין המצוה Viros humiles, diligentes præcepta Dei observare: ותיק וחסיד Pius & sanctus. תלמיד ותיק Discipulus sanctus, Medr. Kohel. c.5. v.8. *Plurale*, ותיקין היו משלימין אותה Pii perficiebant, complebant eam, Rosch haschanah f.32.2. ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה Probi absolvebant eam precationem cum ortu Solis, Berach. fol. 25.2. מנהג ותיקין Consuetudo piorum, Sanctorum. In Aruch Manuscripto adducitur hoc loco מוּתַק טוּרַיָּא pro Hebraicè מְפָרֵק הָרִים, 1.Reg.19.11. Sed non sic extat hodiè in nostris libris.

וְתִיקִין *Debiles, Languidi, Infirmi:* ut, הקיז דם ושמש מטתו הווין לו בנים ותיקין *Qui emittit sanguinem* (venam secans) *& administrat lectum suum* (coiens)

(coiens) *ei erunt liberi debiles*, Kethubhot cap.7. in fine. Gittin fol.70.1. בא מן הדרך ושמש מיטתו הווין לו בנים ותיקין *Qui ex itinere venit & coit, erunt ei liberi debiles*, Gittin ibidem.

ויתק *Debilitas, Languor:* מאן דשתי שיליא חיוראה אחותו ויתק Qui bibit vinum austerum album, comprehendet eum debilitas; nempe ventris, id est, dolor colicus, Gittin fol.70.1.

וַתִּיקָא *Pulmentum, cibus ex farina*, Pesachin fol.39.2. Glossa, מאכל קמח Cibus farinaceus.

* וַתְּרָנוּת ׳ וַתְּרָן ותר &c. Vide in יתר.

* ותש Vide in ותס.

ז

זְאֵב *Lupus*: Hinc זְאֵבִי *Lupinus*: עֲנָוָה זאבית Humilitas lupina. Vide עֲנָוָה in ענה.

* זְאָה זאו Vide infrà in זו.

* זאטוטי זאט Vide in זעט.

* זְאַר Vide infrà in זור.

זבג זְבוּגָא *Testudo reptile*, χελώνη, הני זבוגי רבחוזא Testudines urbis, urbanę, Nidda fol.56.1. In Aruch citatur per Sajin in medio, זְבוּזֵי, sed in Gemara legitur per Vau, Heb. צָב.

זְבַד *Donare, Dotare*, ut Hebraicè: זבוד *Donum, Dos*: זְבַד יָתִי יְיָ זְבוּדִין טָבִין Dotavit me Dominus dote bonâ, Gen.30.20. in Jon.

זבז זְבוּזָא *Lamentatio, Luctus, Hebr.* קִינָה, in Moed katon fol.28.1. ubi legitur, ארחנא חנרי אזבוזיה מיבוק Fratres nostri mercatores in luctu suo invisuntur. Aliter Aruch, aliter alii, sed præter rationem & mentem Gemaræ. Vide & paulò antè in זבג.

זְבַח *Sacrificavit.* מִזְבֵּחַ *Altare.* Apud Rabbinos: בְּמִזְבֵּחַ בֵּן כֹּהֲנָיו *Quale altare, talis sacerdos.* Legitur in Ber. rab. sect.80.

זְבַל *Stercorare agrum, Fimo pinguefacere*: מְזַבְּלִין בְּאִילָן Fimum spargunt circa arborem, Moed katon f.3.1. גנתא דאזדבל Hortus qui stercoratus est, Avoda sara fol.49.1. עד שיזדבל שדהו Donec stercoretur ager ejus.

זֶבֶל זְבַל *Stercus, Fimus:* קַבָּא דְזֶבֶל Kabus stercoris, 2.Reg.6.25. וּתְהֵי נִבְלְתָא דְאִיזֶבֶל כְּזֶבֶל מְבַדַּר עַל אַפֵּי חַקְלָא Eritque cadaver Izebelis sicut fimus dispersus in superficie agri, 2.Reg.9.38. Hinc Izebelis nomen à Stercore. Sic Jerem.9.v.22. *Apud Talmudicos*, לא בזבל ולא במלח Non cum fimo, neque cum sale, vel arena, Schabb. cap.4. in Mischna. בית הזבלים Locus vel ager qui opus habet stercoratione, Menach. cap.8.

זיבול *Stercoratio*: יום ניבול וזיבול היה Dies fœditatis & stercorationis fuit.

זביל *Sacculus, Involucrum coriaceum, cui aliquid involvitur, & in quo, ceu in habitaculo suo, reponitur*, ex *significatione Hebraica* יִזְבְּלֵנִי *Habitabit mecum*, Genes.30.20. & זְבֻל *Habitaculum*: זבילי דחומשי Sacculi libri Legis, cui quinque libri Legis, in unum volumen scripti, involvuntur & reconduntur, Megilla fol.26. col.2.

זִיבוּלָא זְבִילָא *Pala, Furca stercoraria*, Bava mezia fol.103. אפילו עד זיבולא בתרייתא *Etiam usque ad palam postremam*, Berach. folio 8.1. quod *proverbialiter* usurpatur, pro, *Ad extremum vitæ halitum, Ad sepulchrum usque*, quando palâ sepulchrum oppletur.

מְזַבְּלֵי *Storeæ, Pulvinaria juncea*, Succa fol.20.1. Eadem vocantur ibidem מרזובלי.

זבלגן *Lippus, Fluentes & lachrymantes oculos habens*: זבלגן לא ישא את כפיו Lippus non elevabit manus suas, Megilla fol.24.2. Lippus sacerdos non debet manibus sublatis benedicere populo. Vide & in Bechor. fol.43.2.

זְבַן *Emere, Heb.* קָנָה. *Præt.* דִּי זְבַן אַבְרָהָם מִן בְּנֵי חִתָּאָה Quem emerat Abraham à filiis Chettæis, Genes.25.10. *Cum Affix.* לִדְזַבְּנֵיהּ מִנֵּיהּ Ad eum à quo emit illum, Levitic.27.24. לָא זְבִינְתָּ קֳדָמַי Non emisti pro me, Jesa.43.v.24. *Cum Aff.* בְּיוֹם זְבִנְתָּךְ In die quo emisti agrum, Ruth 4.5. וּזְבִינִית יַת זְרָזָא Et emi cingulum, Jerem.13.2. *Particip.* זָבְנָא לָא יֶחְדֵי וּמְזַבְּנָא לָא יִתְנַסַּס Emptor ne lætetur, venditor ne doleat, Ezech.7.12. זָבְנָא כִּמְזַבְּנָא Emptor sicut venditor, Jesa.24.2. *Particip. Passivum Pehil*, זְבִין כַּסְפָּא Emptus argento, Genes.17.12. *Infinitivus*, מִזְבַּן אִזְבּוּן מִנָּךְ בְּדָמִין Emendo emam à te pro pretio, 2.Sam.24.24. vide & v.21. *Imperativus*, זְבוּן לָךְ יַת חַקְלִי Eme tibi agrum meum, Jerem.32.7. *Futurum*, אֲרֵי תִזְבַּן עַבְדָּא Quùm emeris servum, Exod.12.2. חַקְלִין בְּכַסְפָּא יִזְבְּנוּן Agros pro argento ement, Jerem.32.44. *Ithpahel*, אִזְדַּבַּן *Emi: Vendi, Venundari. Præter.* לְעַבְדָּא אִזְדַּבַּן יוֹסֵף In servum venditus est Joseph, Psalm.105.17. בְּחוֹבֵיכוֹן אִזְדַּבַּנְתּוּן Propter peccata vestra venditi estis, Jesa.50.1. לְעַבְדִּין וּלְאַמְהָן אִזְדַּבַּנְנָא In servos & ancillas venditi sumus, Esth.7.4. *Futurum*, לָא יִזְדַּבַּן Non vendetur, Levit.25.34. וְאַרְעָא לָא תִזְדַּבַּן Et terra non vendetur, Levit.25.23. לָא יִזְדַּבְּנוּן זְבוּן עַבְדִּין Non vendentur venditione servorum, Lev.25.v.42. וְיִזְדַּבְּנוּן חַקְלִין בְּאַרְעָא הָדָא Et vendentur agri in terra ista. Hebr. וְנִקְנָה Et emetur, Jer.32.43. Sic respondet v.15. ibid. Hebræo יִקָּנוּ comparabuntur.

buntur. *Pahel*, זַבֵּן *Vendere*, Hebr. מָכַר. *Præt.* דִּי זַבֵּן לֵיהּ Qui vendidit ipsi, Lev.25.27. *Cum Aff.* אֲרֵי זַבְּנָנָא Quia vendidit nos, Genes. 31. v. 15. זַבֵּנְתְּ עַמָּךְ Vendidisti populum tuum, Psal.44.13. דְּזַבֵּנִית יָתְכוֹן לֵיהּ Qui vendidi vos ipsi, Jesa. 50. 1. זַבִּינוּ יָתֵיהּ Vendiderunt ipsum, Genes. 37. v. 36. דְּזַבֵּנְתּוּן יָתִי Quem vendidistis, Gen.45.4. *Participium*, הוּא מְזַבֵּן לָךְ Ipse vendit tibi, Levit. 25. 16. Vide & suprà in Pehal. *Infinit.* וְזַבָּנָא לָא תְזַבְּנִנַּהּ Vendendo non vendes eam, Deuter.21.14. *Cum Aff.* לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְזַבָּנַהּ Non est ei facultas vendendi eam, Exod.21.8. *Imperativ.* זַבִּין כְּיוֹם דִּילָהֶן Vende hoc die, Genes.25.v.31. זַבִּינִי יַת מִשְׁחָא Vende oleum, 2.Reg.4.7. *Futur.* וְלָא תְזַבֵּן חָכְמְתָא Et ne vendas sapientiam, Proverb. 23. 23. וַאֲרֵי יְזַבֵּן גְּבַר יַת בְּרַתֵּיהּ Et cùm vendiderit quis filiam suam, Exod. 21. 7. וּנְזַבְּנִנֵּהּ Et vendemus eum, Genes.37.27. וְלָא יְזַבְּנוּן מִנֵּיהּ Et non vendent de eo, Ezech.48.14. Nota, in Bibliis Venetis punctationem hujus verbi in Conjugatione Pahel & Pehal esse confusam. In Pehal est *Emere*: in Pahel *Vendere*.

Apud Talmudicos Proverbum, זַבֵּן וְלָא תִיזוּל *Vende potiùs quàm pauper fias*, Jebhamm. fol.63.1. Supellex vendenda, & pecuniâ negotiandum, priusquàm paupertatem patiaris: Baal Aruch in דל sexto, pro תיזול legit תדויל Attenueris, attenuatus fias: *Aliud*: זַבְנַתְּ קְנִיתְ זַבֵּן אוֹבֵיד *Emisti, ditior factus es: vende, perde*, Metzia fol.51.1. Sensus; Magis utile esse emere, quàm vendere. Nam qui emit, pro expensa sua pecunia mercem habet, quam retinet: qui verò vendit, pecuniam accipit, quæ non retinetur, sed iterum expenditur: *Aliud*: זָבֵן וּזַבֵּן תַּגָּרָא אִיקְּרֵי *Emens & vendens, mercator vocatur*, Metzia fol. 40. 2. & Basra f.90.1. & alibi sæpe. Proverbium vulgare in eos, qui emunt, & cum damno vendunt.

זְבִינְתָּא זְבִינָא *Emptio, Emptum: Venditio, Venditum, Merx, quæ venditur*: שְׁטָרָא דִּזְבִינֵי Literæ emptionis, Jerem.32.12. כְּסַף זְבִינוּהִי Pecunia venditionis suæ, Lev.25.50. *Plurale*, זְבִינִין *Merces*, Levitic. 25. 14. Hinc *proverbium Talmudicum*, אַדְּחָלָא אַכַּרְעָךְ זְבִינָךְ זַבֵּן *Dum adhuc est arena in pedibus tuis, emptum tuum, id est, mercem tuam vende*, Pesachin folio 113.1. Citò vendendum, ut lucrum, in alias merces impensum, tantò citius crescat.

זְבוּן *Venditio*, Lev.25.42.

זָבְנָא *Emptor*, Jesa.24.2. זָבוּנָא *Idem*, Esth.3. v.11. Targ. sec.

מְזַבְּנָא · מְזוּבְנָנָא *Venditor*, Ezech. 7. v. 12. Jesa. 24. 2.

Porrò quòd זבן *pro Fluere hîc adduxerunt, perperam factum: at de* זְבַן *vide in* זב.

זבר זִבּוּרָא, *emphat.* זִבּוּרְתָּא *Apis: Vespa; Crabro*: דּוּבְשָׁא דְּזִיבּוּרָא Mel apis, Lev.11.20. in Jon. *Plur.* אַקִּיפוּן יָתִי הֵיךְ זִבּוּרְיָתָא Circumdederunt me *Sicut apes*, Heb. כִּדְבוֹרִים Psal.118.12. *Locutio proverbialis*, monente Kimchio Jes.7.18. cùm quis subitò à magna multitudine circumdatur. Regia habent דִּבוּרְיָתָא servato ד ex forma Hebraica. *Et ex forma masculina*, וְזְנֵי זִיבּוּרֵי Et species apum, Levit.11.20. in Jon. Sic Deut.14.19. in Jon. *Apud Talmudicos*, ad locum Deuter. 31. 17. ומצאון אותו רעות רבות וצרות *Obvenient ei mala multa & adversa*; Quæritur, quidnam sunt רעות רבות וצרות? Respondetur, רעות שנעשות צרות זו לזו כגון זיבורא ועקרבא hoc est, *Mala quæ fiunt sibi invicem adversa, uti sunt Apis vel vespa & Scorpio*, Chagiga fol. 5.1. Nam remedia morsus vel aculei ipsorum sunt contraria: חמימי לעקרבא Calida prosunt contra morsum scorpionis: וקרירי לזיבורא & frigida contra morsum apis vel crabronis, ‍ty fol. 28.2. Ergo *proverbialiter* quasi adducitur hoc, tamquam exemplum duarum rerum contrariarum, quibus difficulter simul remedium afferri potest, sicut difficile est remedium adhibere, si quis simul à vespa & scorpione punctus vel læsus fuerit.

זִיבּוּרִית *Ager pessimus, apud Talmudicos: Media bonitatis vocatur* בינונית *Intermedius, Mediocris: optimus* עידית *quasi Voluptuosus*. De his Talmudici in Gittin cap. 5. in initio, & Bava kama c.1. וְנָתַן לוֹ מִן הַזִּבּוּרִית שֶׁבָּהּ Et dederit ipsi de agro pessimo, qui est in eo campo.

Secundò *Ansa, Manubrium*, in Mikvaoth cap.10. Mischnâ primâ, ubi agitur de emundatione של ידות הכלים manubriorum, ansarum, & similium partium externarum in vasis domesticis, quomodo rectè defricentur & in aquam demersæ sufficienter expurgentur, quam curiosam & superstitiosam mundationem Christus reprehendit Matth.23.25. Verba Mischnę sunt: כלי שהטבילו דרך פיו כאלו לא טבל הטבילו כדרכו בלא זבורית עד שיטנו על צדו Vas quod emundavit viâ oris ejus (id est, ore primùm in aquam immerso) perinde est, ac si non lavisset illud (quia ob fugam vacui aqua nequit intrare:) Si laverit illud secundum consuetudinem ejus sine ansa (subint: necdum rectè lotum est) donec inclinarit illud in latus, &c. Bartenoras hîc ad בלא זיבורית scribit; שלא הטביל בית ידו ut non laverit locum manus ejus, (hoc est, ansam) aut aliam quampiam rem addititiam, quæ est in vase in alterutra extremitatum ejus. Et sic vocant זבורית id quod non est de ipso vase, & quò aquæ non possunt pertingere. Sic etiam exponit Rambam תוספת מה Additamentum quoddam vasis.

[illegible] R. Salomoni videntur esse figuræ quæ[illegible]rum sculpturas vel foramina aquæ [illegible]unt pertingere. In novis Mischnajoth [illegible] excusis in 8o. explicatur per בית יד.

[illegible] *Tintinabulum. In Targum usurpatur pro* [illegible] פַּעֲמוֹן; ut, זָגָא דִדְהַב Tintinabulum [illegible] Exod.28.34. Sic Esth.6.10. in Targ. [illegible]d. Vide de hoc loco Scalig. contra Serar. [illegible]8. [illegible] וַעֲבַדוּ זַגִּין דִדְהַב דְּכֵי וִיהַבוּ יָת זַגַּיָּא Et [illegible] tintinabula ex auro puro, posueruntq; [illegible]tinnabula ista, Exod.39.25. Alii scribunt זָגָא, [illegible] ad זג.

[illegible]cundo זג vel זָג est *Vinaceum, vel, Vinaceum,* [illegible] *Plural.* זַגִּין. *Hinc,* עַד זַגִּין גַּוָּאִין [illegible] Ad vinaceos, vel grana interiora uvæ, [illegible]er.6.4. in Jon. *Talm.* ולא בזגין Neque in [illegible], Schabbas cap.4. ab initio in Mischna. [illegible] ולא Neque vinaceos suos, Maaseroth in fine. [illegible] & in Nasir cap.6. in Mischna.

זגא זְגָה *Jacere, Niti, Inniti, Incumbere rei alicui.* דְזָגָא עֲלֵיהּ Cui innitebatur, cui incumbebat, Sanhed. fol.85.2. וְדִילְמָא בָּעֵי לְמִזְגָּא [illegible] זגא עַל Quod fortassis cuperet sedere, & insedit ipsis, Mehila cap.3. in fine. לא הוה מזגינא רישי אבי ס[illegible] Non reclino caput meum in pulvina[illegible] donec &c. Schab. fol.119.1. Sic legit Aruch. In Talmud מזגינא, quod formam habet à זוג. [illegible] *in Targ.Jonath. Deut.10.22. est idem quod* [illegible] *per* ס: למזגי Quoad multitudinem.

זָגָא · זַגְתָא *Gallina*: זגתא אוכמתא Gallina nigra, Bava metzia fol.86.2. הי רזגתא אוכמתי והי רזגתא חוורתי Illud (ovum) est gallinæ nigræ, & illud, gallinæ albæ, Bechor. fol.8.2. *Hinc in Targum,* זַגְתָא עַל אֶפְרוֹחָהָא Et gallina super pullos suos, Jobi 38.32. id est, *Plejades,* quas & Germani die Gluckrin vocant. In Hebræo est עַיִשׁ *Arcturus,* quod in Regiis servatum.

זַגָּג *ὑαλουργὸς, Vitriarius, qui vitrum conficit aut vendit*: מביאין כוס מבית הזגג Adferunt poculum vitreum ex domo sive officina vitriarii, Moed katon fol.13.2. שהיה עובר לפני חנותו של זגג Qui transibat ante officinam vitriarii, Bereschrabba sect.19. *Plurale,* הקדרין והזגגין Ollarii & vitriarii, ollarum & vitrorum venditores, Bava kama fol.31.1. מטות של זגגין Lecti, sedilia vitriariorum impura sunt, Kelim cap.24.

זגוגיתא *Vitrum, apud Talmudicos, & in Targum Jobi 28.18. Idem quod* זכוכית, *commutatis* ג & כ: אייתי קבא דזגוגיתא תבר קמיהו Attulit cabum vitrorum, & confregit ea coram ipsis. Citat hoc Aruch ex יב fol.23. Sed non extat illic.

זגיתא *Idem, quod contractè sic dicitur pro* זְגוּגִיתָא: *Hinc,* דְמַלְכָּא בְּבֵית זְגִיתָא יָתִיב Quia rex in domo vitrea sedebat, Esth.1.3. in Targ. sec. Sic apud Talmudicos, חפיוה לקיניה זגיתא חיורתי Operuit nidum vitro albo, id est, pellucido, Gittin fol. 68.2. Alibi: *Qui vult dissipare opes à parentibus sibi relictas, is vestiat se vestibus lineis, & utatur* בכלי זכוכית *vasis vitreis, nempe* בזוגיתא חיורתא *ex vitro albo, pellucido, crystallo,* Cholin f.84.2.

זָגָא · זַגִּין Vide suprà in זג.

זגד זַגְדּוֹם *Par impar & dissimile, veluti dissimiles oculi, quorū unus albus & alter niger,* Bechor. cap.7. in Mischna, ubi vide Interpretes. In Gemara, כל זוגא דלא שוי להדדי זגדום קרי ליה Omne par quod non est æquale sibi, illud vocant זגדום, fol.44.1. In Aruch scribitur per Samech in fine. *Derivant ex nomine* זוג *Par, & Græco* δύο *Duo.*

אזגר Vide in litera א.

זגזג זַגְזַגְאֵל *Angeli nomen, præceptoris Mosis, qui etiam unà cum Michaële & Gabriele adfuit sepulturæ Mosis,* Debhar. rab. sect. ult.

זגן זַגְנִין *Libationes,* Jesa. 65.11. in Regiis. Vide אגן.

* זַגְתָא זגת Vide sup. in זגא.

זֶה *Hic, Iste*: אֵיזֶה *Quis, Quisnam?* Talmudicè etiam fœmininè dicitur אֵיזוֹהִי *Quænam?*

זָהָב *Aurum.* Hebr. In Talm. Hierosol Joma cap.5. & Bemidb. rab. fol.247. col.2. lin. ult. שבעה מיני זהבים הן זהב טהור · זהב טוב · זהב שחוט · זהב סופו · זהב מזוקק · זהב פרוים. Hinc Rabbini dicunt ex Hiphil הִזְהִיב *Inaurare, Deaurare*: Item *Fulgere, splendere instar auri*: מאימתי התורים כשרים משיזהיבו Quandó sunt turtures recti? cùm incipiunt fulgere, Cholin fol.22.2. Sic idem est quod הִצְהִיב. Hophal הוּזְהַב Inaurari: כוס מוזהב Poculum inauratum.

זָהוּב *Aureus nummus, Florenus aureus & vulgaris, quem Germani vocant* Ein Gulden/. *vulgò quindecim baziorum.*

זַהֲבִי *Aurifex, Aurifaber*: Plur. זַהֲבִין בפני עצמן Aurifices seorsim, Succa fol.51.2.

זָהַר *Efferri, Superbire*: In Gemara, משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקות בישראל Ex quo multiplicati sunt elati animo, multiplicatæ sunt dissensiones inter Israëlitas, Sota fol.47.2. Sic adducitur in Aruch, & legitur in Gemara. At in glossa est זחוחי, quomodo scribitur in Cholin fol.7.1. *Legitur per* ה *quoque nonnunquam in Targum, ut Psal.62.9. in Regiis, &, juxta Baal Aruch, Job.36.13. Sic in Targum Jonathan.* וְהַדַר לִבְּהוֹן זְהוֹרִין Et conversum est cor ipsorum in elationes, Elatum factum est cor ipsorum, Exod. 32.1. In Aruch citatur etiam ex Berach. fol.60. זהירה pro Splendore. Sed in Gemara legitur nunc זוירה.

זְהוּנָא *Lætabundi, Exultabundi, qui perpetuo*

læti sunt. Hi contrà adducunt אללי לעולם Væ in mundum. Hos David Psal. 73. vocat הוללים, Jalkut in hunc Psal. Baal Aruch scribit זַהֲיָנָא, ex Vajikra rabba sect.20. Sed in nostris libris illic legitur אלליא.

זָהַם *Sordere, Inquinatum esse:* היך כמו זָהִים Sicut vestimentum sordidum, Jobi 38. v.14. *Ex IthpaLel Participium,* כְּדְמוּת תּוֹר דְּאוֹכֵל עִסְבָּא וּמִזְדְּהֵם Ad similitudinem bovis, qui comedit herbam, & sese inquinat, Psal.106.20. Mirum quare illud *Mugire* alii reddiderint. *In Pihel,* זַהֵם *Polluere, Inquinare:* אין מזהמין את הוולד Non polluunt puerum, id est, pollutum pronunciant, Bechor. fol.47.1. *vel ex Hiphil* מַזְהִימִין: מזהמין את הנטיעות Inquinant arbores novellas, Schebhiit cap.2. Avoda sara fol.50.2. Solebant fimo & fœtidis eas inungere ad abigendum vermes: tum etiam læsas & vulneratas fimo obligare, ut cortex residuus succrescens, vulnus tegeret.

מזוהם *Sordidus, Fœtidus, Hircosus:* הזקן החולה והמזוהם Senex, Æger, & Hircosus, Ketubh. fol.75.1. המזוהם בזעתו Qui fœtet ob sudorem suum.

זוהמא *Inquinamentum, Sordities, Fœditas: Fœtor:* אין מעבירין הזוהמא Non tollunt sordes, Cholin fol.105.1. Sic in Jevammoth cap.12. בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא Horâ quâ rem habuit serpens cum Eva, injecit in eam inquinamentum, Joma fol.28 2. Hoc si Judæi credunt; ergo (scribit quidam) serpens fuit vitricus ipsorum: זוהמא דשמשא קשי משמשא *Sordities solis gravior est ipso Sole,* Joma fol.28.2. id est, Obscuritas Solis diei nubilosi & pluviosi, gravior est, graviùs afficit, quàm plenus Solis splendor. Baal Aruch legit זיהרא. Simile ipsi, שברירי דשמשא קשין משמשא, de quo vide in שבר. Ut stilla tecti homini gravior, quàm si totum se in aquam demittat: sic radii per nubes fracti, &c.

זוהמא · זִיהוּמְתָא *Idem:* כּוּדְרָא דְזִיהוּמְתֵיהּ בֵּיהּ Sicut olla cui sordes suæ adhærent, Ezech 24.6. Heb. חֶלְאָתָהּ, id est, spuma: זיהום הזיעה Sordities, Fœtor sudoris.

* זהן · זְהוּנָא Vide paulò antè in זהה.

זְהַר *Lucêre, Splendere: Participium,* זָהֲרִין כְּנוּרָא Splendent sicut ignis, Cant.5.10. *Futurum,* יִזְהֲרוּן כְּשׁוּשַׁנָּא Splendebunt sicut lilium, Hos.14.6. *Aphel* אַזְהַר, ut Hebraicè הִזְהִיר *Splendere, Fulgere: Monere, Admonere, Commonefacere. Præt.* נְהוֹרָא אַזְהַר עֲלֵיהוֹן Lux splendebit ipsis, Jesa.9.2. *Part.* כִּנְהוֹרָא דְמַזְהַר Sicut lux splendens, Prov.4. v.18. כְּשִׁמְשָׁא דְמַזְהַר Sicut sol qui splendet, 2.Sam. 23.4. *Futurum,* וְעַל אוֹרְחָתָךְ יַזְהַר נְהוֹרָא Et super vias tuas splendebit lux, Jobi 22.28. *Ex altero significato,* אֲרֵי אַזְהַרְתְּ לְצַדִּיקָא Quùm admonueris justum, Ezech.3.21. ואזהרתנון בשליחות נביי Qui admonui eos per missionem Prophetarũ meorum, Hos.6.5. *Infinit.* לְאַזְהָרָא רַשִׁיעָא Ad monendum impium, Ezech.33.8. *Futur.* וּתְזַהַר יָתְהוֹן Et monebis eos ne peccent coram me, Ibid. v.7. וְיַזְהַר יָת עַמָּא Et monebit populum, v.3. *Pal* [illegible] זְהַר *Idem:* ויהון מזהרין כדמא דמזהר על כתלא דמדבחא Eruntque splendentes sicut sanguis qui splen[det] in pariete altaris, Zach.9.15. מזהרא להון Adm[o]nebat eos, Cant.5.2. *Ithpehal* אִזְדְּהַר *Moneri, Admoneri, Monere seipsum, Cavere sibi, Cautum es[se]. Præt.* וְלָא אִזְדְּהַר Et non monuerit se, Ezech.33. 4.5.6. *Præt.* וּדְמִזְדְּהַר בְּמַכְסְנוּתָא Et qui admon[e]tur, cautus fit per correptionem, Proverb.13.18. vide & Prov.15.5. *Infinitivus,* לְאִזְדְּהָרָא עוֹד Ut moneretur amplius, Ecclef. 4.13. *Talmudi[ce]* לאזדהורי מעינא בישא Ad cavendum sibi ab ocul[o] malo. *Imperativ.* אִזְדְּהַר לָךְ Cave tibi, Exod. 10. v.28. in Jon. בְּנִי אִזְדְּהַר *Fili mi monitus esto,* Ecclef.12.12.

זְהִיר *Monitus, Cautus: Plur.* וּזְהִירִין הֱווֹ Et cauti estote, Esr.4.22. בְּאִדְמָא הֱוֹו זהירין De sanguine estote moniti, Deut.12.16. Jon.

Apud Rabbinos, הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה *Esto æquè cautus in servando levi aliquo præcepto, atque gravi,* Pirke avoth cap. 2. הוו זהירין ברשות שאין מקרבין לו לאדם אלא לצורך וכו' *Cavete ab iis qui constituti sunt in potestate: non enim adjungunt sibi hominem, nisi cogat aliqua necessitas, &c.* Ibidem, הוי זהיר בקריית שמע ובתפלה וכו' Esto cautus in Kerijath Schemah, & Oratione, &c. Vide ibidem.

זִיהוּר · זְהוֹר · זִהֲרָא *Lux, Splendor:* וְזִהוֹר יְקָרֵיהּ Et splendor gloriæ ejus, Deut.33.2. Sic Ps.18.13 שַׁוִּי זִהֲרָא בְּהוֹן Posuit splendorem in ipsis, Psal.1[9]. v.5. *Plurale,* זַהֲרֵי בִשְׁמַיָּא Luminaria in cœlis, Ezech.32.8.

זוהר זָהֳרָא *Idem:* כְּחֵיזוּ זָהֳרָא Sicut aspectus splẽdoris, Ezech. 8.2. *Item, Claritas, Serenitas:* זוהר השמים Claritas, Serenitas cœli, Aben Esra Jobi 36.22.

וְהוּרָא *Monitio, Custodia, Cautio:* מִכָּל זְהוּרָא נְטַר לִבָּךְ Præ omni custodia conserva cor tuum. Proverb.4.23.

זִהֲרָא *Luna,* Deuter.4.19. in Jon. Hebr. יָרֵחַ. *Ponitur autem* ז *pro* ס: *nam aliâs Luna in Targum dicitur* סִיהֲרָא, *ut suo loco dicetur. Secundò apud Talmudicos generale nomen est Fundorum, ut agri sunt & horti, ut dicitur in Bava basra fol.61.2.* ubi Glossa, כל הקרקעות קרוין זיהרא Omnes fundi vocantur זיהרא. Unde, qui dicit, מזביננא לך כל ארעתא דאית לי *Vendo tibi omnem terram quæ est mihi,* intelligitur tantùm vendere agros sativos, exceptis hortis. Si verò dicat זיהרא *omnem fundum*

[illegible] vendit etiam hortos, sed non ser[illegible]um, quæ appellantur נכסים *Facul-*

[illegible] זְהִירְתָא *Monitiones cum verberibus:* [illegible] Monitiones corporib. ipsorum, [illegible]ones, plagæ, Prov.19.29.

[illegible] *[illegible]xicum, Venenum, apud Talmudicos:* [illegible] Repletum erat veneno, Gittin fol. [illegible] in Glossa scribitur זיהורא, unde appa[illegible]lem in medio legendum. Exponi[illegible]od in Targum eo sensu usurpatur: [illegible] Venenum ejus est debile, Avoda sara [illegible]

[illegible] · זהורית · זְהוֹרִיתָא *Co[illegible]num, Coccineum.* *H[illegible]eo* שָׁנִי *usurpatur:* צֶבַע זהורי Co[illegible]cus, Exod.25.4. דַּמְיָן לְחוּט זְהֹרִיתָא Quę [illegible]occineo, Cantic.4.3. לְבִישִׁין הֲווֹ [illegible] V[illegible] erant coccineis, Prov.31.21. *Erat* זהורית *[illegible]tum coccineum, quod fronti equi [illegible]ul [illegible] & cum eo equum Sabbatho prodire, ve[illegible]*, Schab. fol.53.1. ubi in textu scribitur [illegible]. *Sic & Particula coccini, in formâ linguæ la[illegible]nebatur ad frontem hirci emissi, & ad ostium [illegible] ipsa sponte tum albesceret, signum erat, [illegible] pulsremissa esse, juxta illud*, Jesa.1.18. Si [illegible]tua, &c. Hinc, והיה לשון של זהורית מלבין [illegible]e lingua coccini albescens, Joma cap.4. [illegible]o, Rosch haschanah fol.31.2.

זהירות *Admonitio: unde illud Rabbinicum tri-* [illegible] זהירות מביא לידי זריזות *Admonitio adducit ad a-[illegible]cin, parit promptitudinem in rebus agendis,* [illegible]da sara fol.20.2. Confer & Talm. Hierosol. [illegible]ab. cap.1. Mischnâ quintâ. Item *Splendor*, in [illegible]r.

זְהִירָא זהורי *Splendor*, Metzia fol.84.1. Pe[illegible]ch. fol.13.1. Schab. fol.13.1.

זְהוֹרִי *Exactor tributorum. Hic à temporibus [illegible]gros & prædia vili pretio emebat, facili magistratus aut regum consensu, ut tributa, quæ pauperiores exsol[illegible]re non poterant, rectè quotannis numerarentur.* Unde in Gemara, הני זהורי דזבין ארעא זביניהו זביני [illegible]lius exactoris, qui emit agrum tributi nomi[illegible]e, emptio ejus emptio est, hoc est, firma & ra[illegible], Bava bathra fol.55.1. Dicitur autem זהורי à זיהרא, quod commune nomen est fundorum [illegible] antè explicatum,) quasi dicas *Fundorum pos[illegible]or.* Author Aruch vult esse Persicum voca[illegible]lum.

אַזְהָרָה *Monitio, Commonefactio, Præmonitio, In[illegible]crepatio*, apud Rabbinos tritissimum.

מַזְהִירָא *Monitor, Speculator*, Ezech.33.6. Hebraicè צֹפֶה.

זו זווא *Forfex:* איתי זווא מביתיה Et attulit forficem è domo sua, Megilla fol.16.1. Item *Par:* משום דקיימא ליה מאדים בזוו Propterea quòd Mars bis ascendit illo die: בזוו id est, שני פעמים, Schab. fol.129.2. Baal Aruch plura exempla adducit: sed leguntur illa in Gemara per ג, זוגי · זוגא, quę vide mox infrà in זג.

Deinde זווא *Nomen proprium viri*, apud Talmudicos.

זוב *Fluere, Profluere*, Hebr. זָב *Fluens, Seminifluus:* זִיבָה *Seminiflua.*

זוב זכור *Fluxus seminis, morbus, quando* בח המחזיק *vis retentrix vasorum spermaticorum debilitata est, ut inconcoctum sine usu effluat.* Inconcocti signum, quòd עינו נוטה לאדמימות color ejus inclinat ad rubedinem, instar purulenti sanguinis.

זובן *Penis, Mentula, juxta Aruch, in quo notatur, & Arabicè sic vocari. At in Gemara à pene distinguitur, unde Glossator exponit Thecam penis, Saccum, Scrotum.* Verba Mischnæ: נכנס הזובן, Gemara, נכנס ולא ניטל כים ולא זכרות Ruptum (scrotum) sed non ablatum, scrotum, neque virilitas ipsa, hoc est, membrum virilitatis, quo mas indicatur, Bechorot fol.39.2.

זוג ζεύγω, ζυγῶ *Combinare, Copulare, Conjugare, Conjungere: Conjugio, Matrimonio jungere.* *Particip.* מזוג זווגין Copulans conjugia, Psal.68.7. *Plurale*, שית עגלן מזוגן Sex plaustra copulata, Numer.7.3. in Targ. Hierosol. id est, Quadrigæ camerataæ, ex bigis quasi copulatæ. *Ithpah.* ודי לא אזדווג ליה Et si non fuerit conjunctus ipsi, Exod. 21.13. in Jonath. *Infinit.* לְמִזְוַג עִמְּהוֹן Ut copuleris cum eis, Psal.37.1.

Apud Talmudicos, מזווג בכלאים Copulans, conjugans heterogenea animalia (ut bovem & asinum) Metzia fol.83.

זווג *Copulatio, Conjugium:* In Bereschit Rabba sect.58. in princ. Rabbi Pinchas dixit in nomine Rabbi Abhu, Invenimus in Lege, in Prophetis & in Hagiographis, שאין זווגו של איש אלא מן הקב״ה quòd conjugium hominis à Deo tantùm fit, &c. Et mox, יש שהוא הולך אצל זווגו ויש שזווגו בא אצלו Est qui ambulat ad cõjugium suum, qui conjugium quærit, & est alius, ad quem conjugium venit &c. Et paulò pòst, Quæsivit mulier quædam ex R. Jose, quidnam faciat Deus post absolutam creationem mundi? Respondit יושב ומזווג זווגים Sedet & conjungit conjugia, paria, Filiam N. τῷ N. Uxorem τῇ N. τῷ N. Bona τῷ N. τῷ N. &c.

זוג · זוגא ζεῦγος. *Jugum, Par, Copula duorum:* בר הוינא דרכיבן זוג פרשים Par equitum, Jesa.21.7. הוינא חד Cùm essemus equitantes uno pari, vel, ut unum par; pariter, 2.Reg.9.25. זוג חמרין Et par asinorum, Judic. 19. 3. זוג בורנין Par mulorum, 2.Reg. 5.17. זוג לבושין Par vestimentorum: דכר

 חוניה

וְתוּגֵיה בְּרָא יָתְהוֹן Masculum & compar ejus creavit eos, Gen.1.27. in Targ.Hier. זוג וְנִפְרָד Par & impar: מספר בלתי זוגות *Numerus impar*, More p.1. cap.37. בַּר זוג *Compar, Consors*: לִוְיָתָן וּבַר זוּגֵיהּ Levijathan & compar ejus, Genes.1.21. in Jon. מְזַוֵּג זוגים יְחִידָאִין לְבַר זוּגָא בַּהֲדָא Copulat paria solitaria (id est, solitarios) ad compar simul, hoc est, solitario consortem sive comparem adjungit, ut sint conjunctim unum par, solitarios conjugio jungit. *Plural.* שִׁתָּא זוּגִין Sex passus, 2.Sam.6.13. Heb. שִׁשָּׁה צְעָדִים. R.David pro eo legit רְדָגִין. Et sic Regia. *Apud Masorethas invenitur* זוגין *&* זוגות *utrunque masculinè. Sic Talmud.* שמונים זוגות אחים כהנים Octoginta paria fratrum sacerdotum, Berach. fol.44.1. *Latiùs & eâ formâ Rabbini utuntur pro omni numero æquali, qui in duas partes æquas dividi potest, teste Elia in Masoreth. Apud Talm. etiam* זוג *vocatur Par sapientū*: ut זוג בא מרקת Par (sapientum) venit ex Rakkath, Sanhed. fol.10. לית הלכה כאותו הזוג Non est sententia juxta illud par (sapientum,) Nedar. fol.76.2. Vide & Ketubh. fol. 71.1. & Berach. fol.23. *In specie sic vocantur Sapientes illi qui bini à binis traditionem acceperunt, & recensentur in Pirke avoth cap.1.* Hinc in Peah cap. 2. מקבל מן זוגות Qui accepit à paribus (sapientum) & hi à Prophetis. Vide quoque de his Tzemach David par.1. fol.29.2. Juchasin fol.16.1.

Secundò, זוג *Lucere, Splendere, Lucidum, Nitidum, Clarum esse*: וְהֲוָה זְיָג הִי כְּאִיסְפַּקְלַרְיָא Et erat splendens vel lucēns instar speculi, Exod.19. 17. in Targ.Jon. *Apud Talmudicos,* דזיג כזוזא חוורא Quòd splenderet sicut nummus cādidus, Pesach. fol.74.2. היכא דזיג Et ubi lucet, vel pellucet, Schabbas fol.124.1. כיון דזיגי Quum clara vel lucida sunt, Cholin fol.76.2. לא הוה זיג כולי האי Non foret tam limpidum, clarum, Nidda fol.25.1. *Fortè hinc est* זוגיתא · זוגיתא *Vitrum, à Luce & claritate.*

Tertiò apud Talmudicos זוג *est Forfex, sic dicta, quòd constet bifido ferro vel cultro scindente*: ut, זוג של ספרים Forfex tonsorum, Betza fol.35.2. זוגא דסרבלא Forfex vestiaria, lanaria, quâ lana pannorum abscinditur, Metzia fol.116.1. & 52.1. כדי שיהו ניטלות בזוג Ut possint tolli forfice, Nidda cap.6. in Misna. Sic, כדי לקרוץ בזוג Ut possint abscindi forfice, Negaim cap.4. In Avoda sara fol.75.2. scribitur זגא, sed vitiosè. Aruch hæc & præcedentia legit cum duplici Vau, זווגא, vel זווג.

Quartò זוג *est Tintinabulum, Nola*: אין חמור יוצא בזוג Asinus non egreditur cū tintinabulo etiamsi obturatum sit, Schabbas fol.54.1. הבנים יוצאין בקשרים ובני מלכים בזוגין Filii vel liberi egrediuntur sabbatho cum ligamentis sive redimiculis, & liberi regum cum tintinabulis, ornamenti scil. causa vestimentis annexis, vel appensis, Schab cap.6. in Misna. Rambam in Hilchos Sch[illegible]. cap.19. illud explicat, בזוגין הארוגין בבגדים Cum tintinabulis intextis vestimentis. In Gemara Hierosolymitana disputant, An hoc intelligendum sit de nolis seu tintinabulis collo vel vestimentis appensis? *Baal Aruch scribit,* זוג *esse partem exteriorem tintinabuli, interiorem* עינבול.

Quintò, זוגא · זוגא *Toga, Tunica.* In Talmud Eruvin fol.100.2 זבינא ליך זוגא רמטו ליך עד כרעים Emam tibi tunicam, quæ tibi pertingat usque ad talos, Glossa, מלבוש שקורין קוטא Est vestimentum quod vocatur *Cotte.* Hinc etiam est in Beresch. rabba sect.92. חד פונדקי הוה קאים ולביש זוגו בליליא Hospes quidam surgebat noctu, & induebat togam suam &c. Et mox, קם ולביש זוגו. Glossa מלבוש.

Sextò, זוגא *Sedile; Lectus*: וְכָל זוּגָא וּמַרְכְּבָא דִּירְכוּב דוֹבְנָא עִלוֹי יְהֵי מְסָאַב Et omnis lectus vel stratum cui insederit fluxu laborans, immundum erit, Levit.15.9. in Targ. Jonath. Hoc videtur esse a זוגא, quod Jacere, Niti, Inniti significat apud Talmudicos.

בָּרְזֵג *Idem quod* זוג *suprà*: מְבָרְזֵג בֵּין גְּבַר לְאִיתְּתָא Connubium facit inter virum & mulierem Deut.32.4. in Jonath. In Targum Hieros. pro eo est, מְזַוֵּג גְּבַר לְאִיתְּתָא: Sic, אַלִּיף יָתָן לְמִבְרְזָגָא חֲתָנִין וְכַלָּן Docuit nos copulare sponsos & sponsas, Deuter.34.6. in Jon. *In utroq; autem loco est Kaph pro Beth. Vox composita ex* בר *&* זוג.

זוד *In Hiphil* הזיד *Superbire, Superbè, Fastuosè, Arroganter agere. Includit Studium: opponitur Ignorantiæ & errori. Infinit.* לַהֲזָדָה Ad superbè agendum, Dan.5.20. Aliâs in Targum per הרשיע *Improbè agere*, redditur.

זֵידָן *&* זֵידוֹן זָדוֹן *Superbus: Superbia*: זֵידָנָא שְׁמֵיהּ Superbus nomen ejus, Prov.21.24. חטאין או זדון Peccata aut superbiam, Deut.29.18. *Plural.* זֵידָנִין קָמוּ עֲלַי Superbi insurgunt contra me, Psalm. 54.5. נְזַפְתָּא זֵידָנִין Increpasti superbos, Deuter.12. 14. *Emphat.* מִן זֵידָנַיָּא A superbis, Psalm.19.14. *Rabbini plural. fœmin. utuntur*: ut, שגגות נעשות להם כזדונות Errores imprudentes fiunt illis sicut peccata superba, id est studio commissa. Vide in Chagiga fol.5.1. *Opponuntur* שגגה *&* זדון *Error imprudens, & factum prudens, id est, ex proposito & studio commissum peccatum.*

זֵידוּנָא · זְדוּנָא *Superbia*, Prov.11.2.

זְדָנוּתָא · זְיָדְנוּתָא *Idē*: לְאוֹסָפָא לֵיהּ חֲטָאֵי שָׁלוּתָא עַל זְדָנוּתָא Ad addendum peccata erroris ad superbiam, Deut.29.19. בִּזְדָנוּתָא אָתְיָא מַצּוּתָא Per superbiam venit lis, Prov.13.10. *Cum Aff.* בְּזֵידָנוּתֵיהּ Per superbiam suam, Prov.21.24.

זְהוּ, זְהוּ *Idem:* בִּזְהוּ Per ſuperbiam, arrogantiam, Ezech. 24. 7.

מֵזִיד *Arrogantia, Præſumptio, Propoſitum, Induſtria, Studium, apud Rabbinos:* שׁוגג & בְּמֵזִיד, *ut* שְׁגָגָה & זָדוֹן *opponuntur ſibi, ut Quod ex propoſito, ſtudio & induſtria fit, & quod per errorem & caſum, imprudenter:* בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו Per ignorantiam comedent (fructus extraneos) per induſtriam aut ſuperbiam non comedent, Erubh. cap. 4. in initio: בשוגג הורצה במזיד לא הורצה Per errorem (ſi ſpargatur ſanguis impurus) acceptatur: per induſtriam aut ſtudio, non acceptatur, Menach. fol. 25. 1.

זָוַד Et in Ithpehal, אִזְדַּוַּד *Viaticari, Viaticum ſumere, Viatico ſe inſtruere:* אִזְדַּוַּדְנָא יָתֵיהּ In viaticum ſumpſimus illum, Joſ. 9. 12. *Verbum è Nomine deductum, ut & in ling. Hebræa, in qua* הִצְטַיַּרְנוּ *à* צֵידָה *Viaticum. Hinc mutatur* צ *in* ז, *& in medio* י *quieſcens in* ו *conſonam. Legitur & eodem capite verſ. 4.* אִזְדַּוַּדוּ Viaticum ſumpſerunt; ubi in Hebræo וַיִּצְטַיָּרוּ Legatos finxerunt ſe, à ציר Legatus. Videtur ergo hîc Paraphraſtes legiſſe ד pro ר, quaſi à præcedenti צור aut צֵידָה Viaticum. *Ex Pahel,* מְזַוָּדָא תְּזַוְּדוּן לֵיהּ Omninò viatico providebunt ipſi, viaticando viaticabuntur ipſi, Deut. 15. 14. in Targ. Hieroſ.

זְוָדָא *Viaticum, Eſca, Commeatus,* ἐφόδιον*:* זְוָדָה מְבָרְכָא אֲבָרֵךְ Viatico ejus benedicendo benedicam, Pſalm. 132. 15. לְמִתַּן לְהוֹן זְוָדִין לְאָרְחָא Ad dandum eis cibaria in viam, Geneſ. 42. 25. זְוָדִין לָא עֲבַדוּ לְהוֹן Viatica non paraverunt ſibi, Exod. 12. 39. וַאֲזַלוּ בְּלָא זְוָדִין Et iverunt abſque viatico, Jere. 2. 2. זְוָדִין שְׁלַח לְהוֹן Viatica, commeatum miſit ipſis, Pſal. 78. 25. לְמִסַּב זְוָדִין Ad accipiendũ commeatum, Judic. 20. 10. וּנְסִיבוּ יָת זְוָדֵי עַמָּא Et acceperunt viatica populus, Jud. 7. 8. וְכָל לְחֵם זְוָדֵיהוֹן יָבֵשׁ Et omnis panis viatici ipſorum erat aridus, Joſ. 9. 5. *In Gemara,* זוודי קלילי ואורחא רחיקתא *Viatica exigua ſunt, & via eſt longinqua*, Kethubh. 67. 2. *Proverbialiter* Rabbini uſurpant, quando defectum rerum neceſſariarum ad res magnas peragendas indicare volunt: דשליםו זוודיה Cujus viatica ſunt abſumpta, Moed katon fol. 28. 2. *Talmudici vocant etiam* זוודתא *Viaticum; Involucra, lintea & veſtes mortuorum, quibus veſtiri ad ſepulchrum ſolent:* ut, למשמושי בהו זוודתא Ut ſubminiſtrentur illis viatica Gloſſa תכריכין, Erubhin. cap. 4. in initio. Sic, צביתו ליה זוודתא Præparate ipſi viaticum, Roſch haſchana fol. 17. 1. Gloſſ. הכינו לו צידה לדרך Præparate ipſi viaticum ad iter; מה היא צידת המתן תכריכין Quodnam autem eſt viaticum mortuorum? Involucra. *Iterum:* צבית זוודתא לאיך מית Præparatum jam eſt viaticũ alii mortuo; Et mox, תימוש זוודתא לנפשך

Para viaticum tibi ipſi, Moed katon fol. 27. 2.

זְוָדָא *Faſciculus:* ההוא גברא אקדיש בזוודא דאודרי Vir ille deſponſavit ſibi quãdam faſciculo lanæ, Kiddũſchin fol. 12. 1. Vel, *Sacco, Sacculo lanæ, ex ſeq. ſignificato, ſecundum Baal Aruch.*

מְזוֹדָה *Pera, Saccus, quo viaticum circumfertur,* Kelim cap. 20. Sic Arabicè מזוד.

זוה

זָוִי *Angulus:* וְזָוִי לָקֳבֵיל זָוִי Et angulus è regione anguli, 1. Reg. 7. 4. Ezech. 42. 3. ubi זְוִי punctatur. *Fœmininum,* זָוִיָּה, *emphat.* זָוִיתָא*: ut,* עַד תְּרַע זָוִיתָא Uſque ad portam anguli, Hebraicè הַפִּנָּה, Jer. 31. 38. *Conſtr.* בְּזָוִית דָּרְתָא In angulo atrii, Ezech. 47. 21. *Plur.* לְאַרְבַּע זָוְיָן Ad quatuor angulos, 1. Reg. 7. 34. לְתַרְתֵּין זָוְיָן Pro duobus angulis, Exod. 36. 29. *Emphat.* עַל אַרְבַּע זָוְיָתָא Super quatuor angulos iſtos, Exod. 25. 26. *Cum Aff.* וְאַרְבַּע זָוְיָתֵיהּ Et quatuor angulis ejus, 1. Reg. 7. 30. *Apud Rabbinos,* זויה נצבה Angulus rectus, זויה חדה Angulus acutus. *Apud Talmudicos,* קָם איהו בְּחַדָא זָוִיתָא Stabat ipſe in quodam angulo.

זוח

Moveri, Movere ſe, Recedere, Diſcedere ex aliquo loco: לָא זָח מִשָּׁם Non movit ſe inde: לא היו זזין משם כל היום Non recedebant inde toto die.

זָו, וְאוּזָא *Ramus. Ramuſculus, ſic dictus quòd ſubinde à vento Moveatur:* וְיַעֲבֵיד וְאוּזָא Et faciet ramũ, Jobi 14. 9. Hebr. קָצִיר. *Cum Aff.* יִתְמוֹלֵל וְאוּזֵהּ Abſcindetur ramus ejus, Job. 18. 16. in ſecundo ejus verſus Targum. *Plural.* מִבֵּינֵי וְאוּזַיָּא E medio ramorum edent vocem cantus, Pſal. 104. 12. *Cum Aff.* וְאִילָנַיָּא לָא מְטַלְטְלִין וְאוּזֵיהוֹן Et arbores non movebant ramos ſuos, Deut 28. 15. in Jon.

מְזוּזְתָא, מְזוּזָא *Poſtis, per antiphraſin, quaſi minimè mobilis:* אֲחוֹרֵי דַּשָּׁא וּמְזוּזְתָא Poſt oſtium & poſtem, Jeſa. 57. 8. דִּלְוָת מְזוּזְתָא Quod eſt ad poſtem, Exod. 21. 6. *Plural.* עַל מְזוּזִין Super poſtes, Deut. 6. 9. in Jon. *Cum Aff.* מְזוּזְתָהָא Poſtes ejus, Thren. 2. 9. *Rabbini* מזוזה *etiam vocant Schedas, quas in poſtibus januarum abſcondunt. Hinc in Targum,* קְבִיעָא מְזוּזְתָא בִּסְטַר יְמִינָא דְדַשִּׁי Infixa eſt ſcheda *Meſuſah* in latere dextero januæ meæ, Cantic. 8. 3. Sic Pſalm. 121. 5. in Venetis. Prolixa de hac ſcheda diſputatio eſt in Tractatu Talmudico Menach. cap. 3. fol. 33. 2. ubi verſus ille Pſal. 121. adducitur. Præceptum autem de iſta ſcheda faciunt ex Deut 6. 9. Vide Synag. noſtram Jud. & Majem. in Hilchos tephillin cap. 1. & cap. 5. & 6.

Secundò זוזא זוז *Zuſa, Moneta antiqua Judaica, valens quartam partem,* id eſt, *drachmam ſicli ſacri, dimidiam quartam partem taleri imperialis.* Hinc ubi in Hebræo eſt, הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כָּסֶף Ecce reperitur in manu mea quadrans Sicli argentei, 1. Sam. 9. 8. ibi Targum habet, זוּזָא דְּדִנָּא דִכְסַפָּא

וזמסא Susa unus argenteus. Kimchi ibidem, השקל ארבעה זוזים Siclus continebat quatuor Susos. Vide Waseri librũ de Numis cap.20. Græci *δραχμὴν Drachmam vocant*, Luc.15.8.9. Syrus זוזא. Siclus politicus duas drachmas: sacer, sive Ecclesiasticus quatuor valebat: ille Didrachma, hic Tetradrachma vocabatur. Aliâs etiam dicebatur à posteritate דינר Denarius. Vide ibi: Synecdochicè est *Pecunia, Moneta, sic dicta,* שזז מזה וניתן לזה *quia recedit ab hoc, & datur illi, ut ajunt Hebræi. Proverbium vulgare,* זוזא לעללא לא שכיחא לתליתא שכיח *Denarius ad frumentum comparandum non reperitur, ad perditionem reperitur,* Chagiga fol. 5.1. Multis ad usus necessarios sæpè numi desunt, quibus ad luxum, vanitatem & superbiam rarò desiderantur: זוזא חיורא Numus albus, id est, novus, recenter conflatus vel fusus, Schab. fol.66.col.2.

Tertiò זוזא *Lapidis pretiosi nomen, pro Heb.* לֶשֶׁם, Exod 28.19. in Targ. Hierosol.

זוח *Tolli, Auferri, Removeri: Item Extolli, Efferri: Futurum,* דִּי תְזוּחַ כִּסְלוֹ Cujus spes auferetur, Job.8 14. *Convenit cum* זחח. *Apud Talmudicos,* קא זיחא רעתיה Sic ut efferret se mẽs ejus, Sanhed. fol.96.2. כדי שתזוח דעתו עליו Eò ut efferatur animus ejus per illud, hoc est, יגבה לבו, Kethubh. fol.67.2. מזיח גזירות Tollens, removens decreta mala, persecutiones, Kethubh. fol.10 2.

Secundò est Moveri, Commoveri, idem quod זוע: ut, לָא יְזוּחַ לִבְּכוֹן Ne commoveatur cor vestrum, Deut 20 3. in Jon. Onkelos habet יְזוּעַ. *Ex Aphel,* דַּהֲוָה מְזִיחַ לְכָל אַרְעָא Qui commovebat totam terram, Jerem.50 23.

זוט זוּטָא *Parvum, Minus:* סדר עולם זוטא *Ordo mundi parvus,* id est, *Chronologia parva.* Libri nomen est, seriem annorum mundi tractantis. Opponitur ipsi רַבָּא Magnum: אֵיכָה זוּטָא Glossa parva in Threnos Jeremiæ: אֵיכָא רַבְּתָא Glossa magna in eundem librum: ו׳ זוטא Vau parvum, Numer.25.12. in mas. parva. Vide infrà זטר.

II. זוט *Imum, Fundum alicujus rei:* ut, החרם טמא מפני זוטו Rete pollutum est propter fundum, sive imam partem ejus, Kelim cap.23. & 28. מן זוטו של ים E' fundo maris, Avoda sara fol. 43.1. Glossa, A' recessu vel inundatione maris. Sic, בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר In fluctu maris & exundatione fluminis, Bava metzia fol.21.2. Hoc sensu legitur in Bibliis Regiis, Psal.69.v.3. & 16. In præfatione Medrasch Echa fol.50. col. 3. ad locum Eccles.12.8. ונרוץ הגלגל אל הבור *Et disrumpitur rota ad cisternam;* scribitur: זו בבל שהיא זוטא של עולם Hæc (cisterna) est Babel, quæ est infima (regio) mundi, hoc est, תחתיתו, ut glossa illic habet, vel, עומקו ושפלה מכל הארצות, ut explicatur in glossa Talmudica Megilla fol.9.1. lin. ultimâ.

Munsterus, Guido, Schindlerus ponunt etiam זוט זֵט *pro Vive, Deus juvet, & sic dici solere sternutanti. Sed non sic dicunt, verùm* אֲסוּתָא. *Aruch authoritatem citat ex Talmud Hierosolymitano. At ibi hodie non sic legitur, sed* ים, *quod vide in* אסא *in* אסותא.

זוך מְזוּכְתָּא *Mortarium, idem quod* מְדוּכְתָּא, Num. 11.8. in T. Hierosol.

זול *Vile, Vilis pretii esse: Apud Talmudicos proverbium,* זָלַת סְחוֹרָה קְבוֹץ קְנֵה מִינָּהּ *Si merces viles, collige eas, eme ex illis,* Berach. fol.63.1. Nam paulò post cariores fient.

זול · זוּלָא *Vilitas, Vilitas annonæ.* תמן זול תמן שובעא Ibi (scil. in Tyro, & Cæsarea) est vilitas, ibi est satietas & abundantia omnium rerum, Talm. Hierosol. Kilaim cap.ult.

בְּזוֹל *In vili, Viliter,* Germ. Wolfeil/ cui opponitur בְּיוֹקֶר *In pretio, pretiosè, carè.* Unde dicunt, המעות בזול והפירות ביוקר *Pecuniæ viles sunt, fructus cari,* Bava bathra fol.91.2. Vide etiam infrà זלל.

זְילוּתָא *Vilitas,* Thren.1.8. Sic legit Elias Jobi 28.18. in secundo ejus versus Targum, quod nunc legitur בְּקִלוּתָא. Melior Eliæ lectio. Nam opponitur ei ibidem בְּיוּקְרָא Carè.

זולשפט *Nomen loci, ubi multi vini copia.* Bava metzia fol.73.2.

זוּלָתִי · זולת *Præter, Absq, Sine:* בזולת *Idem:* בזולת עמל Absq; labore, זולתי אחרים Præter pauca. *Aliquando Joth est affixum pronomen, & tum significat, Præter me:* זולתו *Præter id, præter eum:* וְזוּלָתָם *Et præter ipsa, Et alia similia ipsis, Et alia ejus generis, Et alia, Et alii plures.*

זום *Sonare, Resonare,* apud Syros, 1. Corinth. 13.v.1.

זָמוּם *Cymbalum:* In Aruch, *Fistula, Tibia:* קלא דזמומי Vox Tibiarum vel Cymbalorum, Erubh. fol.104.1.

זון *Pascere, Alere, Cibare, Sustentare, Hebr.* כַּלְכֵּל. *Præter.* וְזָן יוֹסֵף יַת אֲבוּהִי Et sustentavit Joseph patrem suum, Gen.47.12. דְּזָן יָתִי Qui pavit me, Hebr. הָרֹעֶה, Genes.48.15. וְזָנּוּן בְּלַחְמָא Et alebat eos pane, Genes.47.17. כַּד זַנְתִּנוּן Cùm cibavi eos, Hos.13 6. *Imperat.* זוּנִי לַחְמָא מִסְתִּי Ale me pane sufficienti mihi, Prov.30.28. *Futur.* אֲנָא אֱזוּן יַתְכוֹן Ego sustento vos, Gen.50.21. וְאֵזוּן יָתָךְ Et sustentabo te, Genes.45.11. וְהוּא יְזוּן יָתָךְ Et ipse sustentabit te, Psal 55.23. *Ithpehal Futur.* יִתְּזַן כָּל עַמִּי Aletur universus populus meus, Genes.41.17. וּמִנַּהּ יִתְּזִין כָּל בִּשְׂרָא Et ex ea aletur omnis caro, Dan.4.10. לָא יִתְּזְנוּן Non cibabuntur, alentur, Hoseæ 9. vers.2.

Apud Talmudicos, לזון את עיניו Ad pascendum oculos suos, Oholoth cap.13. כח הזן Facultas altrix, apud Philosophos. *In Niphal dicunt* נזון & ניזון. *Ex Hiphil*, מזין כל העולם Sustentans universum mundum. *Ex Ithpeh.* לאתזנא מניהו שמיים Ut gubernentur inde cœli, in Zohar Genes. col.5.

זון · זונא *Nutrimentum, Alimentum*: זונה Nutrimentum ejus, Exod.21.10. Hebraicè שארה. דלא טעים זונא Quòd nullum cibum gustasset. *Hinc latius est, Sumptus, Expensæ*: עיסקא זוטא רווחי זונא *Negotiatio exigua, exiguos postulat sumptus*, Kethubh. fol.66.2. Aliam expositionem vide in זין.

מזון · מזונא *Alimentum, Cibus, Esca, ut Hebraicè*: ומזון לכלא בה Et cibus erat pro universis in ea, Dan.4.9. דיהב מזוניה לכל בסרא Qui dat cibum suum universæ carni, Psal.136.25.

מזוני *Alibile, Nutribile.*

זון זוני *Zóni, Zona, Cinctura, Cingulū*: הזון והברכייר טמאין Zona & corium ventrale polluta sunt, Kelim cap.26. התיר זוני שלו Solvebat cingulum suum: שתי צורי זונרי Duas formas Zonarum, Sanh. fol.39.2. Legitur & זונם pro eodem.

זונין Vide infrà in זנה.

זום זומסא *Instrumentum quoddam, instar cribri*, Talm. Hieros. Megilla cap.1. fol.71 2.

זוע *Moveri, Commoveri, Commovere se; Trepidare, Tremere, Contremiscere. Præter.* זע פתי ירכא Et commotum est acetabulum femoris ejus, Hebr. ותקע Et luxatum fuit, & pendebat, Genes.32.25. וזע כל עמא Et trepidabat totus populus, Hebr. ויחרד Exod.19.16. וזע לביה Et commotū est cor ejus, Hebr. וינע Jesa.7.2. וזע כל טורא Et contremuit totus mons, Exod.19.18. זעת לך Commovit se tibi, id est, propter te, Hebr. רגזה, Jesa.14.9. וחזא עמא וזעו Viditque populus & tremuerunt, Exod.20.17. וזעו אילות ספי היכלא Et commoti sunt postes liminum templi, Jesa.6.4. *Participium*, זאעין ודחלין Trementes & timentes, Dan.5.19. *Infinit. cum Futur.* מזע תזוע ארעא Commovendo commota est terra, Heb. רעת התרעעה, Jesa.24.19. *Imper.* זעו מניה Contremiscite ab eo, Hebr. רגזו Commovemini, Psal.4.5. *Futurum*, לא אזיע Non commovebor, Hebr. בל אמוט Psal.10.6. לא יזוע לבכון Ne cōmoveatur cor vestrum, Deut.20.3. צדיק לעלם לא נזוע Justus in æternum non commovebitur, Prov.10.30. ביומא די יזועון ארכובתך Indie quo commovebuntur genua tua, Ecclesi.12.3. ויזועון Et commovebuntur, Jesa.19.16. *Ithpehal*, אזדעזע *Moveri, Commoveri. Pahel ex geminatis literis*: זעזעתה יתה Commovisti eam, Psal.60.4. *Particip. plur.* ויתגלון מזעזעי Et revelabuntur commoventes te, Hab.2.7. *Futurum*, וחרציהון תדירא תזעזע Et lumbos eorum jugiter commoveas, Psalm.69.24. דיזעזעיניה Quod commoveat ipsum, Genes.49.9. Num.24.9. *Ithpahel*, ואזדעזע יצחק זיעוע סגי Et contremuit Isaac tremore magno, Gen.27.33. in T. Jon. ואזדעזעת מלכתא לחדא Et contremuit regina valdè, Esth.4.4. *Particip.* מזדעזעין Commoventur, Jobi 26.11. *Futur.* דלא תזדעזע Ut non cōmoveatur, Psal 93.1. לא אזדעזע Non commovebor, Psal.26.1. *Aphel Præteritum*, וכל משריתא אזיע Et tota castra perterrefecit, Jud.8.12. ואזעתא עממיא Et commovisti gentes, Ezech.32.2. למה אזעתני Ad quid commovisti me? 1.Samuel.28.15. *Particip.* ומזיען עלמא Et commovebant mundum, Ezech.1.7. *Futur.* ולא יזיעונון Et non commovebunt eas, Ezech.32.13. *Apud Talmud.* אבנים שזעזעתן המהרישה Lapides quos commovit sarculum, Glos. הסיעתן, Scheviith cap.3. Sic in Orla cap.1. *Ex Nithpah.* מה נזדעזעת Quare expavisti? Bava bathra fol.74.2.

זועה *Commotio, Motus terræ*, Hebr. רעש · רעד, *apud Talmudicos. Plural.* על הזועות De terræmotibus, Berach. cap.9. in Mischna in initio. מאי זועות Quid sunt זועות? Dixit Raf Katina, גוהא, Terræmotus, Berach. fol.59. in Gemara.

זיעא · זיע & זועא Pavor, Tremor, Commotio, *Terræmotus*: למלול זיע Sermonem tremoris, Jesa.64.3. ונפל זיעא Et cecidit tremor, 1.Samuel.11.7. קדם מיתי זיעא Antequam venisset terræmotus, Amos 1.1. ותהי לזיע Et eris in cōmotionem, Deut.28.25. לזיע Jerem.15.4.

זיוע *Commotio*, Nah.2.10.

זעזוע *Commotio, Tremor*, Genes.27.33. in Jonathane.

זועא · זעא *Idem*, זעא אחדתנון Tremor apprēhendit eos, Psal.48.7. כן ייתי זעוה Sic veniet terror, Jere.25.30. אתמליאו חרציהון זעא Repleti sunt lumbi ipsorum terrore, Jesa.21.3.

אזדעזעא *Motio, Commotio, Nutatio. Plurale*, לאזדעזעת רגלא Ad nutationes pedis, Jobi 12.5. Hed. למועדי.

מזיעין *Terriculamenta, Spectra*, Numer.6.23. in Jon. Respondet Hebræo שעירים.

Deinde זיע · הזיע *in Hiphil est Sudare*: במקום שמזיעין In loco ubi sudant, vel sudare solent, Sevach. fol.19.1. זיתין מקבלין טומאה משיזיעו זיעת המעטן Olivæ recipiunt immunditiam, ex quo sudant sudorem in fovea, ubi defossæ sunt, Tahar. cap.9.

זיעא *Sudor*, Hebr. זיעה, *cujus radicem faciunt* זיע. *In Targum*, בזיעתא דאפך In sudore vultus tui, Gen.3.19. *Apud Talmudicos*, זיעת בתים בורות שיחין ומערות טהורה Sudor ædium, cisternarum, fovearum, & speluncarum mundus est, &c. Machschirin cap.2. כל זיעא דנפקא מבר נשא סם המות הוא

חוץ מזיעת הפנים Omnis ſudor egrediens ex homine venenatus eſt, excepto ſudore faciei, Tal. Hieroſ. ע״ז cap.2. fol.41.1. זיעא בעלמא הוא מי תותים ורמונים Sudor vulgaris eſt ſuccus mororum & malogranatorum, Peſach.fol.24.2.

זוף *Mutuari, Mutuo accipere. Futur.* וְאַתְּ לָא תְזוּף Tu verò nihil mutuaberis, Hebraicè תִלְוֶה, Deuter.28.12. Sic cap.15.6. reſpondet Hebræo תַעֲבוּט Dato pignore mutuaberis. *In Aphel ſive Ophil* אוזיף *Mutuare, Mutuo dare, Commodare: quandoq. Mutuo accipere. Participium,* מוֹזִיף רַשִׁיעָא וְלָא פָרַע Mutuo accipit improbus & non ſolvit, Pſal.37.21. De juſto autem ibidem dicitur, כָּל יוֹמָא חָיֵס וּמוֹזִיף Omni tempore miſeretur & mutuat, v.26. Sic Pſal.112.5. וְגַבְרָא דְאַנְתְּ מוֹזִיף בֵּיהּ Et vir cui tu mutuo das, Deut.24.11. in Jon. *Futur.* ותוזיף עַמְמִין סַגִּיעִין Et mutuabis gentibus multis, Deuter.15.6. וְעַבְדָּא יוזיף Servus erit qui mutuum accipit, ejus ſcil. qui mutuum dederit, Prov.22.7. הוא יוזפִינָךְ וְאַתְּ לָא תוזפִנֵיהּ Ipſe mutuabit tibi, tu verò nõ mutuabis ei, Deut.28.44. אֲרֵי תוזפון בְּחַבְרֵיכוֹן Cùm mutuò dabitis ſociis veſtris, Deut.24.10. in Jonath. *Apud Talmudicos Proverbium antiquum,* דמוזיף בריביתיה מאבד דיליה ודלא דיליה *Qui mutuo dat pro uſuris, perdit quod ſuũ eſt, & quod non ſuum eſt;* ſuas nempe proprias facultates, & eas quas mutuo accepit ab alio, Vajikra rabba ſect.3. in princ. מאן דיוזיף שבתא פרעיה שבתא *Quicunque mutuat ſabbatho, ſabbathum ſolvit ipſi,* Schab.119.1.

מוֹזְפָא *Mutuum accipiens, cui opponitur* יָזְפָא *Mutuum dans,* Jeſa.24.2. *Item, Mutuum dans, Fænerator:* יְגַבֵּב מוֹזְפָא Colligat fœnerator omnia quæ ejus ſunt, Pſal.109.11.

מוֹזְפָנָא *Idem,* Prov.22.7.

מוזפתא *Mutuum, Creditum:* מָרֵי מוֹזְפְתָא Dominus crediti, Creditor, Deut.15.2.

מוזפו *Idem,* Deut.24.10. in Jon.

מוזפיתא · מְוזפִיתָא *Fœnus:* מָרֵי מוזפיתא Dominos fœnoris, fœneratores, Pſal.66.12. *Item, Increpatio, Objurgatio, quæ ſignificatio eſt à* נְזַף, vide illic. Et ex hac ſignificatione exponitur quoque hæc vox in loco Pſalmi allegato, in Pſalterio Nebienſis.

זִיפָא · זִיפָא Vide infrà in זיף.

זוק *Plenum, Inflatum, Tumidum eſſe inſtar utris, qui* זִיק *vocatur:* Hinc, זויקו לה כחלי Plena, inflata relinquite ubera, nolite diſcindere, vel dilacerare ea, Cholin fol.109.2. Sic explicat Baal Aruch. In gloſſa: שפודו In-veru-infigite (ſcil. inflata, non ſciſſa.)

זְוִיקָן *Inflatus:* הני ארמאי זוקאני Iſti Aramæi inflati, Hebr. נפוחים Inflati, Tumidi, ע״ז fol.31.2.

זור *Divertere, Accedere, Tranſire, Recedere. Pro Hebræo* סור *in Targum ſæpè ponitur. Præter.* וְהָא גַבְרָא זָר Et ecce vir accedebat, 1.Reg.20.39. לָא זָר פלִיג Non receſsit diviſum, Pſal.44.19. *Partic.* לָא זָאר עֲלוֹי לֵיתָא Non tranſivit per eam leo, Heb. עָדָה Jobi 28.8. וְזָרוּ לְוָתֵיהּ Et diverterunt ad ipſum, Geneſ.19.3. *Infinitiv.* לְמִיזַר מִבָּתְרוֹהִי Divertere ab illo, 2.Sam.2.21. *Imperat.* זור לְוָתִי Diverte ad me, Judic.4.18. זורו כָּאן Divertite huc, Geneſ.19.2. *Futur.* לָא נְזוּר מִבָּתַר דַחַלְתָךְ Non recedemus à timore tuo, Hebr. לא נָסוֹג Pſal.80.19. יְזוּרוּן לַאֲחוֹרָא Ut recedant retrorſum, Pſalm.129.5. & 40.15. & 70.3.

זָר Rab. *Anomalum, Irregulare, recedens à communi forma vel uſu:* מִלָּה זָרָה Dictio anomala.

זָרוּת *Anomalia, receſsio à communi forma,* Rab.

זֵירְדָא *Receſsio, Apoſtaſia:* וזירדה מתיחה לקבליה apoſtia, malitia ejus erat expanſa contra eum, Jalkut fol.32.2. Gloſſa, וּמַתוֹ.

II. זור *Premere, Supprimere, Retinere, Detinere, Retardare, apud Talmudicos:* ut, אַפְּשִׁיטֵי דְסָפְרָא זָיֵיר לֵיהּ Propter mercedem ſcribæ detinet illum, ſcil. contractum, Metzia fol.16.2. Gloſſa מעכב. *Alibi,* מעצרא זירא Torcular exprimens, in quo uvas non calcant, ſed trabibus premunt, ע״ז folio 60.1.

זָיְרָא · זייר *Prelum, Inſtrumentum preſſorium textorum vel pannariorum, quo pannos vel telas premunt, ut explicatur in Talmud Hieroſ. Schab.cap.17.* cùm dicitur, כזירא די קצר ביה. Legitur & in Tal. Babyl. Schab.cap.17. ab initio in Gemara.

זְוִיר *Suppreſſos & ſubſidentes oculos habens, quod in primogenito vitioſum habetur,* Bechor. fol.44.1. Baal Aruch, מנומרין עיניו Cujus oculi ſunt variegati, maculis reſperſi.

מְזוֹרִי *Lignum, Tabula lavantium,* Schab. fol. 123.1. In Talmud Hieroſol. Schab.cap.7. dicitur eſſe Inſtrumentum די חבים ביה quo fullo percutit telam, ut alba fiat.

מוזר *Alienum factum, Putridum:* בֵּיצָה מוּזֶרֶת Ovum alienum, id eſt, putridum, בֵּיצִים מוּזָרוֹת Ova putrida. Cholin fol.140.2.

זְחַח *Efferri, Attolli, Elevari, Extolli,* Hebr. גָּבַהּ, Cholin fol.7.1. metaphoricè *Superbire.*

זָחוּחַ *Elatus, Superbus:* זחוחי לִבָּא Elati animo, Jobi 36.13.

זחותא *Elatio, Superbia:* וְלָא אַעְדִּי זחותא מִלִּבֵּיהּ Et non removit ſuperbiam de corde ſuo, Thr.3.33.19. *Plur.* פלִיג זחותין Diviſum elationibus, Pſal.44.19. שְׁדוֹ קֳדָמוֹי זחותי לִבְּכוֹן Effundite coram eo elationes cordis veſtri, Pſal.62.9.

זְחַל *Repere, Reptare, Serpere. Part.* זָחֲלִין בְּעַפְרָא Qui repunt in terra, Deut.32.24. כְּחִיוָן זָחֲלִין Sicut ſerpentes repunt, Jerem.46.22. כְּזוחלי עַפְרָא Ut reptilia terræ, Mich.7.17. *Metaphoricè apud Talmudicos,* זוחלין *Aquæ fluentes,* (q.d. repentes ſcaturien

[illegible] *bus* [illegible] *Sr*[illegible], *a*- [illegible] Edajoth cap.7. Mikvaoth

[illegible] *Fulgere*, *Splendere*, ut, זהלין אפוי [illegible], serenæ & hilares erant, [illegible] koheleth cap 8. v.1. Pro זהלין [illegible] cap.ult. est נהירין, in ea-[illegible].

[illegible]*re, unde* [illegible] *ice de va*-[illegible] *De Ti*[illegible], וחיל דנמירדה [illegible] p[illegible]a, Hebr. עָשׁ Jobi 13.28. [illegible] factum est sicut tinea cor-[illegible]r. כָּעָשׁ, Psal.39.12. in Regiis. *Ver*-[illegible] ואנא At ego reptile debile, vermis [illegible], Hebr. תוֹלַעַת, Psalm.22.6. *Limax*: היך [illegible] S[illegible]tile limax, Psal.58.9. Hebr. כמו.

[illegible] יְדַכְּנוּן קֳדָם [illegible] Conteret eos an-[illegible]m. Jobi 4.19. Hebr. עָשׁ: וּמִן טִימְרָא רַיִי זהלָא [illegible]us vermem, Num.21.36. in [illegible], *Locusta, Bruchus, Eruca*: ארום [illegible] Quia consumet illud locusta, Hebr. [illegible] 28.38. in Jon. כְּמָא דִּמְכַנְּשִׁין יָת זַחְלָא Si-[illegible]rega bruchum, Hebr. חָסִיל, Jesa.33.4. [illegible]uum erucæ, Heb. הַגָּזָם, Joel.1.4. [illegible] ut bruchus, Hebr. כַּיֶּלֶק, quod quidam [illegible] exponunt, Jere.51.14. Sic apud Tal-[illegible] Cholin fol.65.1.

[illegible] *Labula de livis stillicidii instar*, *Cana*-[illegible] קולט אדם בן הר דירד Colligens quis aquas ex [illegible] rubhin fol.99.2. Batra fol.22.2. ubi in [illegible]ur, esse צינור גדול Aqualiculum seu [illegible]m magnum, qui ad parietem ponitur se-[illegible]m ejus longitudinem, ita ut aquæ tecti per [illegible]um defluant, &c.

זטא זיטא *Zῆτα*. In Bereschit rabba sect.14. ab initio: Quæsiverunt quidam Græ-[illegible]x R.Abhu, unde sciret, quòd partus septime-stris sit vitalis, octimestris autem nequaquam? D[illegible]ipsis, ex vestramet lingua respondebo vobis, זיטא איטא תיטא אוכטו id est, ζῆτα ἦτα θῆτα ὀκτὼ, q.d. In vestra lingua litera numerum septenarium denotans, significat *Vitalem*: litera autem [illegible]onarium denotans, significat *Mortalem*, Philo Judæus: τίκτεται γὰρ τὰ ἑπτάμηνα γόνιμα: τῶν ὀκταμηνιαίων ὡς ἐπίπαν ζωογονεῖσθαι μὴ δυναμένων.

זטט זטוט *Magnus*. *Plural*. זַטוּטִין *Magnates*. Sic LXX. senes regi Ptolemæo pro וְאֶל אֲצִילֵי scripserunt ואל זטוטי Et ad magnates, R.Sal. in Metzia fol.21.2. וישלח את זטוטי בני ישראל Et misit magnates filiorum Israëlis, Megilla fol.9.1.

זטוטים In Bereschit rab. הסיר קונעתו ממנו עשה אותו זטוטוטום וכמי שהוא כו״ Abstulit uxorem ejus ab ipso & fecit ipsum (quasi) feram, (liberam scil. & communem,) & tamquam mortuum; vel juxta alios; Et fecit eum tamquam sublatum è vita. Beresch. rabbah sect.32. & 38. *Munsterus interpretatus* [illegible] *Sterilis*. In Jalkut Psalmorum scribitur ראטטום. *Est vox corrupta. Putarim esse ex Græco* ζῆν *Vivere, vel* ζωὴ *Vita, &* θνητὸς *vel* θάνατος, *ut prius* ו *sit pro* ז, זיטניטום, *q.d. Vivens-mortuus.*

זטם זיטמא *Falsitas*. In Bemidbar rab. sect.4. Simile est לשרפטינים שנמצא אחריו דבר של זיטמא mensario, sive numulario, apud quem inventum est aliquid falsi, id est, falsæ monetæ. *Ego puto esse Græcum* ζήτημα.

זטר זְעֵר *Parvus, Minor, Minimus, Junior*. זוטר אנא ובסיר Junior ego sum & contemptus, Hebr. צָעִיר, Psalm.119.141. זְעֵיר אֲנָא לְיוֹמִיא Minor sum ætate, Jobi 32.6. חבת זיטר די בינך An[illegible]ar-vult qui est inter vel apud te, Cantic.4.9. Posset legi די בנך Minimi filiorum tuorum. *Plur. fœm.* חֵיוָתָא זְעֵרְתָּא עִם רַבְרְבָתָא Animalia parva cum magnis, Psalm.104.25. *Hinc per Apocopam* זִיטְמָא *de quo suprà pro* זוטרא, *sicut dicunt* אימא *pro* אימר *vel* אומר.

אתזוטר *Minui, Imminui, Diminui, apud Talmudicos*; עד דמתזוטרא Donec imminueretur, id est, מתמעט, ut Glossator habet, Nedarim fol.50.2. *Et aliter*, איזוטר בעיניה Nictabat, Innuebat oculis suis, Sanhed.fol.95.1.

* זיו Vide in זוז.

זין זִיו, זיוא *Splendor, Fulgor*: זִיו יְקָרָא דַייָ Et splendor gloriæ Domini, Cantic. 5.10. זִיוָא וְקַבְּהוֹרָא תִלְבַּשׁ Splendore & decore induitor, Jobi 40.5. כְּזִיו יְקָרֵיהּ A' fulgore gloriæ ejus, 2. Sam.22.13. *Cum Aff*. הדרי וזיוי Decor meus & splendor meus, Dan.4.33. *Plural*. וְזִיוֹהִי שְׁנַן Et splendores (vultus) ejus mutati sunt, Dan.5.10. *Apud Talmudicos*: משמת רבן בטל זיו החכמה Ex quo mortuus est R. Jochanan ben Saccai, cessavit splendor sapientiæ, Sota in fine.

Deinde זִו *Hebraicè dicitur Mensis secundus, i.e. Aprilis, quòd tunc terræ nascentia florem & splendorem suum proferant*; 1. Reg. 6.1. ubi Chaldæus, בירח זיו נִצָּנַיָּא In mense Siv, id est, splendoris florentium sive florum. *In Gemara*, נקרא זיו דאית ביה זיוא לאילני Appellatur *Siv*, propterea quòd est in eo splendor arboribus, Rosch haschanah fol.11.1.

זִיוְתָן *Splendidus*: וַהֲוֵיתָא זִיוְתָן Qui fuisti splendidus, Jesa.14.12. וסיהרא זיותן מהלך Et lunâ splendidam ambulantem, Jobi 31.26. זיותן בקרבא Qui splendidus est in bello, Zachar.10.3. *Plurale*, כְּמָה זִיוְתָנִין עוֹבָדֵי עַמָּא הָדֵא Quàm splendida sunt opera populi hujus? Cantic.6.9. בְּנָתָנָא זִיוְתָנִין Filiæ nostræ splendidæ sunt, Psalm.144.12. *Emp at.*

...וִיתְנֵיא וְית Et splendididissimos qui inter ipsos, Genes.14.5. in Targ. Hierosol. Resp. Hebræo, ואת הַזּוּזִים. *Apud Talmudicos*, דאכלה כרפסא הוו לה בני זיותני *Quæ comedit multum apii, habebit liberos splendidos, formosos*, Kethubh.fol.61.1.

זִין זִיזָא *Substructio prominens, Prominentia, Tignum, Tigillum, Trabs parva*: זִיזָא סְחוֹר סְחוֹר Substructionem circumquaque, 1.Regum 6.5. *Plural.* עַל זִיזַיָּא Super substructiones istas, v.6. Hebr. יָצִיעַ. *Apud Talm.* אין מוציאין זיזין וגזוזטראות לרשות הרבים Non educunt tigna aut trabes magnas in publicum, Bava bathra fol.6.1. in Mischna. Glossa una; זיזין id est, קורות קטנים Trabes minores: Alia; רהוטים קטנים Tigna parva, Tigilla. Vide in Oholoth cap.14.

Deinde est Tabula, Prominentia ante fenestram, cui aliquid imponitur. In Mischna: זיז שלפני החלון נותנין עליו ונוטלין ממנו בשבת Tabula quæ ante fenestram, imponunt ipsi aliquid, & auferunt ab ea die sabbatho, Erubh. fol.98.2. nempe pocula, scyphos, scutellas, & similia.

Tertiò זיז *est nomen Avis maximæ*: unde in Vajikra rab. sect.22. ad illud וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי Psal.50.11. notatur; זיז *Sis* est avis maxima, quæ cùm expandit alas suas, efficit eclipsin Solis. Ea dicitur in Gemara tam magna esse, ut caput ejus pertingat in cœlum, & pedes sint in terra. Bava bathra f.73.2. Vide Castigationes nostras in Targum, ad locum Psalmi 50.

Quartò זיז *est Vermis species fabas & lentes lædens, Midas. In Targum Jonathæ*, וְכָל רִיבְבֵי חִיבוּרֵי חִיזֵי דִשְׁלוּפְחֵי וּפוּלֵי דְפָרְשִׁין מִן אוּכְלָא וּפָרְחִין הֵי כְעוֹפָא מְסָאֲבִין אִנּוּן Omnes muscæ, vespæ, & vermes lentium & fabarum, qui separantur à cibo, & avolant instar avis, immundi sunt, Deuter.14.19. *In Gemara*, להוציא את הזיזין שבעדשים Ad excipiendos vermes in lentibus, Chol.fol.67.col.2. R.Sal. explicat vernaculè כוצונש *Cossons*.

Quintò זיז *Ramus*: זיזין רארזא id est, ענפים לחין של ארז Rami virentes cedri, Schab. 155.1. Sic habet editio Basileensis. Aruch & liber Mischnajoth in octavo legunt זירין, de quo infrà.

Sextò est Gramen, Herba frumenti primum virescentis, Taanith fol.5.1. Pro eo legitur חזיז in Kethubh. fol.60.2.

* זימא זימ Vide suprà in זמא.

זין זַיִן *Arma*: וּמָנֵי זַיְנָא Et instrumenta armorũ, 1.Reg.22.38. & 10.22. לְמֵיחַד זַיִן Ad apprehendendum arma, Genes.41.44. עֲלוֹהִי תְשַׁדֵּי זַיְנָא Contra ipsum projicit arma, Hebr. אַשְׁפָּה, Job.39.26. נְטַלוּ זַיִן Tulerunt arma, Hebr. אַשְׁפָּה Pharetram, Jesa.22.6. תִקּוּן זִינֵיהּ Aptationem armorum suorum, Exod.[illegible] 4. Hebr. עֶדְיוֹ Ornamentum suum. *Plurale*, כָּל מִינֵי זַיְנִין Omnia genera armorum.

Cantic.4.4. אַתְקִין זַיְנֵי מוֹתָא Apta[illegible] Psalm.7.14. *Cum Aff.* זַיְנָךְ Arma[illegible] עַל זַיְנָךְ Cum armis tuis, Deut.23.13.

Apud Talmudicos, [illegible] אם זיינך עלך ספרך כאן *tua sunt apud te*, (instar regis geras:) *attamen li-ber tuus* (hoc est, prosapia, genealogia tua) [illegible] *apud nos*, Basra fol.41. Dicitur illic de Her[odes] qui servili conditione natus, dignitate regia [illegible] ferebatur. Ita dici potest de omnibus iis, [illegible] humili conditione ad dignitates evecti, pr[illegible] status obliviscuntur.

זַן *Armare*: *Partic. Præter* כמזלי מְזַיַּן Quan[do] incedo armatus, Psalm.18 44. לסטים מזוין [illegible] armatus, apud Talmudicos. *Plural.* [illegible]ת מְזַיְנִין Copiæ armatæ, Genes.49.19. מְזַיְנִין בִּתְרִסִין Ar[ma]ti clypeis, Jere.26 8. *Ithpahel Partic.* [illegible] עַל שׁוּרָא Armati sunt super muros, Joël.2.9. *Imp[erat]* אִזְדַּיְּנוּ מִן לְוָתְכוֹן Armate, vel, armentur ex vo[bis] Num.31.3. in Targ. Hierosol.

זִין · זַיִן *Apex, Virgula super literam notata*, [illegible] *si ejus Armatura, aut Galerus. Plural.* זיונין & [illegible] Septem literæ sunt, quę in Lege Judæorum manuscripta, tribus apicibus supernè notan[t]u[r], quasi coronulis. De illis in Menach. fol.29.2. [le]gitur, [שׁ]בעה אותיות צריכות שלשה זיונין ואלו הן שעטנז ג״ץ Id est, Septem literæ sunt, quæ opus haben[t] tribus apicibus, & sunt septem istæ, שעטנז ג״ץ. Aliâs vocantur תָּגִין Coronæ, Coronamenta [li]terarum: יש עליה זיין אחרת Est super eam apex [u]nus, יש עליה שלש זיונין Sunt super eam tres apices: הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני Hæ opus haben[t] apicibus, hæ non opus habent apicibus, Schab. fol.105.1. *Hinc etiam* זַיֵּן *dicunt pro, Apicibus sive coronulis ejusmodi ornare.* Vide Majemon. in Tephillin cap.2. & seqq.

זִיוְנָא · זִיֵּינָא *Damnũ, Perditio, cui opponitur* רְוָחָא *Lucrũ*: עִסְקָא רבא דנפיש רווחא ועסקא רבא דנפיש זיונא *Est negotiatio cujus magnum est lucrum: & est negotiatio cujus magnum quoq; est damnum.* Sic, עסקא זוטא רווחי זיונא *Negotiationis parvæ parvũ damnum*, Kethub. fol.66.2. Alibi: דלא לממטייה זיונא Ut non perveniat ad ipsum damnũ, רווחה lucrũ, Menach. fol.77.1. *In Aruch scribitur* זיונא: *in Gemara legitur* דְּיָאנָא *per Daleth. Idem locus in Bava bathra fol.90.[1.] citatur, & pro* דיאנא *sive* זיונא, *legitur* פסידא, *quo[d] Damnum significat*, Verlurst vnd schaden. *Qu[od] autẽ in Aruch etiam legitur* בבא דבי זיינא, *id le[gen]dum* רבוונא *Ad portam carceris. Hinc factum,* זיינא *Carcerem interpretati sunt.* Vide in בָּזָה.

זין *Idem quod* זוז *Zuz, Denarius*, Talm.Hier[os.] Trumoth cap.10. in Gemara. Vide in לטר.

זִינְקִי *Nomen proprium loci, ubi moneta erat [cusa]. Inde*, שבעה אלפי דינרי זינקי Septem [millia] denariorum Sejankorum, Kethubh. fol.67.

[illegible] sed : [illegible] nostra Gemara legitur [illegible]

[illegible] in זיף

[illegible] *[illegible] um, [illegible]* : [illegible] Et formavit illud stylo, [illegible]

[illegible], *Corrumpere, Falsare : Infini-* [illegible] ad adulterandum, adulterinum [illegible] um, Jerem.8.8. *Apud Tal-* [illegible] זיפי ומצלי [illegible] Falsantes & inclinantes [illegible] d. fol.109.2. *Pihel*, המזיף מטבע [illegible] netam. *Pyhal*, שטרות מזוייפין In- [illegible] contractus falsi, R.Sal. Jesa.10.1. [illegible] Argumenta falsa, Sophistica, [illegible] *vahel*, כתב שאינו יכול להזדייף [illegible] n potest falsari, Gittin fol.19.2. [illegible], *Falsificus, Mendax* : אחורה [illegible] domini nostri est mendax, im- [illegible] 1.2.

זיף [illegible] *Adulterinum : Falsitas, Falsatio :* [illegible] זיף [illegible] mensurarum : אין נאה להשיבו [illegible] ולעשות [illegible] Non est conveniens revo- [illegible] & [illegible] mandatum regis falsum, R.Sal. [illegible] 8.8.

זיפן [illegible] *oculorum.* Hinc, תובין שתמו זיפיו [illegible] r, cujus palpebræ minores sunt, [illegible] ctuosæ aut planè consumptæ, דלית ליה [illegible] רים, ut explicat Aruch *in* תמי : contrà לופין [illegible] ujus palpebræ majores sunt, דנפישי [illegible], ut Gemara explicat *in* Bechoroth fol.44.1. [illegible] sa sunt in primogenito.

[illegible] inde *juxta quosdam est nomen proprium loci :* כל הנצוק טהור חוץ מדבש הזיפים והצפחת Omnis [illegible] st, excepto melle Siphim & Tzap- [illegible] Machschir. cap. 5. Alii dicunt esse [illegible] דבש שמזייפים Mel quod adulterant, miscent cum [illegible], ob summam scil. bonitatem.

זיק זיקא *Uter, Utris* : היך זיקא Sicut uter, [illegible] .78.13. & 33.7. *Cum Aff.* שוי דמעתי בזיקך Pone lachrymam meam in utre tuo, Psal.56.9. *Apud Talm.* זיקא מליא Uter plenus, חסירותא va- cuus, [illegible] fol.60.1. Vide infrà in זקק. *Plurale,* זיקין דחמר Utres vini, Jos.9.4.

[illegible] undò *Spiritus, Ventus : Turbo, Tempestas :* זיקא על אפי [illegible] Et turbo ignitus ante faciem [illegible] nsibat, Hebr. רוח, Jobi 4.15. תטלטליניה זיקא Transferet eum tempestas, Hebr. סופה, [illegible] .20. האית סוף למלי זיקא Num erit finis [illegible] s ventosis, Jobi 16.3. *Apud Rabbinos & Talm*[illegible]. כוי דבי זיקא Fenestræ ventorum, ventis & aëri expositæ : תמרי דזיקא Dactyli tempestatis, [illegible] t, a vento decussi. זיקא נפישא Ventus vehe- mens, fortis, Nedarim fol.28.2. Vide etiam [illegible].

Tertio זיקין *Cometæ*, Berach. cap.9 in Mischna. Glossa in Mischnajoth parvis, כוכב שיש לו זנב Stella quæ habet caudam. In eundem sensum explicatur in Gemara.

מזיקתא *Fossa, Aquæductus*, 1.Reg.18.35.38. & 2.Reg.18.17. Hebr. תעלה.

זיר זירין *Fasciculi straminis colligati.* Sic explicatur in libro Mischnajoth Schabb. cap.24. Talmud Basileense habet זרין, de quo supra. *Item Cidim*, Maaseroth cap.4. Bava kama fol.81.1. Malè Munsterus קשין vertit *Indurati*, cum significet *Stramen, Stipula*, קשין.

זיר Vide infrà in זרר.

זירא *Acini uvarum.* Sic exponunt. Est ubi scribitur, idem esse quod מעצרתא *Torcular, Prælum*, à significato Verbi זרה Premere, Exprimere. Vide suprà in זור.

זירת זיתא *Olea, Olivetum : Oliva* : טרף זיתא Folium olivæ, Gen. 8.11 משח זיתא Oleum olivæ purum, Exod.27.20. כאילן זיתא Sicut arbor olivæ, Olea, Jerem.11.16. Sic Psalm.52.10. *Cum Aff.* לכרמך ולזיתך Vineæ tuæ & oliveto tuo, Exod.23.11. *Plur.* ותרתין זיתין Et duæ oleæ, Zach. 4.v.3. *Emphat.* היך שתילי זיתיא Sicut plantulæ olivarum, Psal.128.3. *Cum Affix.* זיתיכון טביא יסב Oliveta vestra optima auferet, 1.Sam.8.14.

Deinde ponit Aruch זיתא *pro* בורית *id est, Sapone,* ex Nidda fol.62. sed sciendum, hodie non ita legi in nostra Gemara.

זיתום Vide infra in זתם.

זכה *Mundum, Purum esse, Mundari, Mundum habere vel pronunciare, ut Hebraicè : Justum esse, Justificari, quomodo respondet Hebræo* צדק. *Item Impunem, Innocentem esse, pro Hebræo* נקה: *Item Vincere, ex usu Syriaco. In Venetis forma Kal & Pahel confunditur. Præterit.* לא זכיתא Non es justus, Jobi 33.12. אין זכית Si justus es, Jobi 35.7. זכאירת Justus sum, Jobi 34.5. דאין זכית Quod si justus sum, Jobi 9.15. זכיתי Et justus sim, Jobi 10.15. ארי זכיתי Quia innocens sum, Hebr. נקיתי Jer. 2.35. *Partic. plur.* וזכין מנך Et justiores sunt te, Ezech.16.52. *Infin. cum Fut.* דמזכא תזכון Quòd omnino justi futuri sitis, vel, impunes, Hebr. הנקה תנקו Jer. 25.29. *Futurum*, ארום תזכי Cùm justus es, Jobi 22.3. מן בגלל דתזכי Ut justus sis, Jobi 40.3. ארום יזכי Ut justificetur, ut mundus sit, Jobi 15.14. ומה יזכי בר נש Et quid justus esset homo, Jobi 25.4. אפשר דבר נש מאלהא יזכי Fierine potest, ut homo justior sit quàm Deus? Jobi 4.17. לא נזכה Non erit innocens, Prov.6.29. cum ז loco י ex dialecto Syra. במימרא דיי יזכון In verbo Domini justificabuntur. Jesa. 45.v.25. ויזכון Ut justificentur, Jesa.43.9. היזכון במסאן דרשע An puri erunt cum lancibus improbitatis? Heb.

האזכה An mundum, id eſt, juſtum haberem? Mich.6.11. *Pahel* זַכִּי *Juſtificare, Juſtum, Inſontem habere vel pronunciare: Mundare, Purificare:* וזכית יַת אַחָתִיךְ Et juſtificaſti ſorores tuas, Ezech. 16.51. זַכִּיאוּ נַפְשְׁהוֹן Juſtificarunt animam ſuam, Jer.3.11. זַכִּיאוּ כַּחֲדָא Juſta ſunt pariter, Pſal.19.10. *Participium,* אֲרוּם לָא מְזַכֵּי Quia non juſtificabit, Exod.20.7. in Jon. דִּמְזַכֵּיהּ לְרַשִׁיעָא Qui juſtificat impium, Proverb.17.15. *Plurale,* מְזַכַּן לֵיהּ לְחַיָּבָא Juſtificantes impium, Jeſa.5.23. *Infinit.* וּלְזַכָּאָה זַכָּאָה Et juſtificando juſtum, 1.Reg.8.32. *Cum Aff.* מְטוּל זַכָּאוּתֵהּ נַפְשֵׁהּ Eo quòd juſtificaſſet animam ſuam, Job.32.2. *Et ex alia forma,* וּמְזַכָּאָה לָא מְזַכֵּי Et mundando non mundabit, nequaquam innocentem habebit, Exod.34.7. *Imperat.* וּמִטְמִירָתָא זַכִּי יָתִי Et ab occultis munda me, Pſal.19. v.13. *Futurum,* לָא אֲזַכֵּי חַיָּבָא Non juſtificabo, tamquam juſtum abſolvam impium, Exo.23.7. לָא תְזַכֵּינֵהּ *Ne innocentem dimittas eum, impunem,* 1.Reg.2.9. אֲרוּם לָא תְזַכֵּי יָתִי Quòd non innocentem habiturus ſis me, Jobi 9.29. דִּתְזַכֵּי יָתִי Ut juſtifices me, Pſal. 51. 6. לָא יִזְכֵּי קֳדָמָךְ Non juſtum erit coram te, Pſal.143.2. hoc meliùs legeretur יזכי ex Kal: יְזַכֵּי זַכָּאִין Juſtificabit juſtos, Jeſa.53.11. וִיזַכּוּן יַת זַכָּאָה Et juſtificabunt juſtum, Deut.25.1. *Ithpahel Particip.* לָא מִזְדַּכֵּה Non habetur innocens, Proverb.11.21. *Futurum,* אִין אִזְדַּכֵּי Si juſtificatus fuero, Jobi 9.20. *Fut.* אֲרוּם יִזְכֵּי וַאֲרוּם יִזְדַּכֵּי Ut mundus ſit, & ut juſtus habeatur, Jobi 15.14. סָהֲדָא דְשִׁקְרָא לָא נִזְדַּכֵּי Teſtis falſus non erit innocens, Prover.19.5.9. וּמָה נִזְדַּכֵּי Et quo juſtificabimus nos? Geneſ.44.16. in Jon.

Apud Rabbinos זָכָה *eſt etiam, Mereri, Dignum eſſe, haberi vel cenſeri:* ut, ההפקר כל המחזיק בו זכה Publicum quicunque primùm poſſidet, meretur, id eſt dignus & legitimus fit ejus poſſeſſor. Sic deſerta flumina, maria, torrentes, quicquid in illis eſt, הפקר publicum eſt, כל הקודם בהן זכה quicunque prior ea acceperit, dignus habetur poſſeſſor, Majemon in Jad hachaſaka, Tractatu Kinjan fol. 96. כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה *Quicunque operam dat Legi propter eam, dignus eſt rebus multis, &c.* Avoth cap.6. *Pihel* זַכֵּה *Dignari: Mereri facere, Facere ut commodum habeat:* ברא מזכי אבא אבא לא מזכי ברא Filius poteſt facere ut commodum ab ipſo habeat pater, ſed pater non facit, ut commodum habeat filius, Sanhedr. fol. 104.1: Item *Juſtificare, ad juſtitiam hortari, incitare:* כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו *Quicunque juſtificat multos, peccatum non venit in manum ejus,* Avoth cap.5. vide. Item *Dignum habere eleemoſynâ, Eleemoſynam largiri:* זכון בי Dignum habete me (veſtrâ eleemoſyn.) Date mihi eleemoſynam; Verba ſunt mendici petentis ſtipem, Vajikra rabb. ſect.34. נפקין אנן זכיין בך Cùm rediverimus, dabimus tibi eleemoſynam. Sic alibi, זכון עמי: Sic, זכי בי Miſerere m[e] ἐλέησόν με. Medr. Kohel. cap.11.v.1. *Item* [...]*re, Expurgare:* דזכי זיכייא Qui expurgat purgamenta, nempe lapides, ligna, quiſquilias ex agris, Moed katon fol.10.2. Bava bathra fol.54 *Hinc alii Verrere, Scopare, huic Verbo aſcribunt.* *Inſuper etiam eſt Vincere, in quo ſignificato Syris familiare:* בהא זכנהו רבי חנינא Per hoc vic[it] Rabbi Chanina, Nid.f.52.2. Sic & LXX. G[ræ]ci explicarunt תזכה בשפטך Νικήσεις ἐν τῷ κρίνεσθαι Vincas cum judicaris tu, Pſal.51.6. כל דזכי מלכא שדו ליה לקטוניא חלילה Quicunque vincit reg[em] (dictis ſcil. ſermone, & converſatione,) pr[oji]ciunt eum in foveam vacuam, vel juxta al[ios] in fornacem igneam, Abhoda ſara fol.10.2. Gloſſa ניצח את המלך.

זַכַּאי · זַכָּאָה · זַכַּי *Juſtus, Purus, Innocens, I[mmunis] Impunis:* גְּבַר זַכַּאי Vir juſtus, Heb. צַדִּיק, Gen.6.9. תְּהֵי זַכַּאי Eris inſons, Hebr. נָקִה, Geneſ.24.41. דַּם זַכַּי Sanguis innocens, Deuter.19.10. זַכַּאי אֲנָא Purus ego ſum, Hebr. זַךְ אֲנִי, Jobi 33.9. [אפ]ריש יהוה זַכָּאָה לֵיהּ Separavit Dominus juſtum ſibi, Heb[r.] חָסִיד Pſal.4.4. לִי אַנְתְּ זַכָּאָה Tu mihi purus e[s], Pſal.2.7. *Plur.* וּמְלוֹ יַת אַתְרָא הָדֵין דַּם זַכָּאִין Et impleverunt locum hunc ſanguine innocentum, Hebr. נְקִיִּם Jer.19.4. *Fœmin.* הֲוַי זַכָּאָה Eſto immunis ab aquis amaris, Num.5.19.

זַכָּאוּת · זְכוּתָא · זָכוּתָא · זכות · זכו · זָכוּ *Juſtitia, Puritas, Innocentia: item Meritum, apud Rabbinos* וְחַשְׁבַהּ לֵיהּ לִזְכוּ Et reputavit illud ipſi in juſtitiam, Geneſ.15.6. בגין זכותא דאברהם יצחק ויעקב Propter juſtitiam Abrahami, Iſaaci & Jacobi, Cantic.1.9. וּזְכוּתָא תְהֵי לָנָא Et juſtitia erit nobis, Deuter.6.25. וּבְזַכָּאוּת יְדַי Et in puritate manuum mearum, Geneſ.20.5. *Cum Aff.* קְרִיבָא זְכוּתִי Pr[o]pe eſt juſtitia mea, Jeſ.50.8. דִּי עַל זְכוּתֵיהּ Per cujus juſtitiam, vel, propter cujus meritum, Ru[th] 4.21. in Ven. מן בגלל זכותיה דיצחק Propter meritum Iſaaci, Pſal.60.6. וְתַסְהֵד בִּי זְכוּתִי Et teſtabitur pro me juſtitia mea, Geneſ.30.33. *Et cum V[erbo]* *mobili,* כִּזְכוּתִי תְקִיפִית Juſtitiam meam apprehen[di]dam, Jobi 27.6. קְרִיבָא זְכוּתִי Prope eſt juſtiti[a] mea, Jeſa.46.13. *Plurale,* זִכְוָן עֲבַד Juſtitias feci[t] Deut.33.21. *Conſtructum,* זְכוּת אֲבָהָתָנָא חֲמִי Meri[tum] patrum noſtrorum reſpice Deus, Pſalm.84.1[0]. *Emphat.* לְמִדַּע זְכְוָתָא דַיהוָה Ad ſciendum juſtiti[as] Domini, Mich.6.5. *Cum Aff.* כָּל זִכְוָתָנָא O[mnes] juſtitiæ noſtræ, Jeſa.64.6.

זְכַךְ *Hebr. Mundus, Purus fuit. Hinc in T[argum]* *Jon.* מְשַׁח זֵיתָא זְכִיךְ Oleum olivæ pur[um] Levitic.24.2. alii libri habent בְּרִיר. *In Ith[pahel]* אִזְדַּכַּךְ *Mundari, Purificari:* [...]ישירדך שכלם

Quia purificabitur intellectus ipsorum, Kimchi Joel. 2. 28.

זַךְ *Purus, Mundus, Nitidus, Serenus.*

זְכוּכִית *Vitrum, apud Rabbinos.* Legitur etiam Jobi 28. 17. in Venetis, in Textu & in Targum. Sed ibi *Gemmam nitidissimam* explicant: כְּלֵי זְכוּכִית Vasa vitrea, Schabbas fol. 15. 1. אומני זכוכית Artifices vitri, *Vitrarii.*

זָכַר *Recordari, Meminisse, Memorem esse, In memoriam sibi revocare.* Solent Rabbini nomini viri pii & justi, quoties ejus recordantur, benedicere, & nomini improbi maledicere. De eo habent antiquum Canonem ex Bereschith Rabba, sect. 3. his verbis: כל המזכיר את הצדיק ואינו מברכו עובר בעשה מאי טעמא זכר צדיק לברכה Id est, *Quicunque commemorat justum, neque benedicit ipsi, transgreditur praeceptum affirmativum, sive mandativum. Quae ejus ratio? propterea quòd scriptum est,* Memoria justi sit ad benedictionem, Prov. 10. 7. Sic, כל המזכיר את הרשע ואינו מקללו עובר בעשה *Quicunque commemorat improbum, neque maledicit ipsi, transgreditur praeceptum mandativum. Ob quam rationem? quia scriptum ibidem,* שם רשעים ירקב Nomen improborum putrescat: זכור לתורתו ואל תזכור למעשיו *Memineris doctrinae ejus, & non memineris operum ejus*, Chagiga fol. 15. 2. In doctorem cujus vita doctrinae non respondet. Convenit cum dicto Christi Matth. 23. 3.

זֵכֶר וּזְכְרוֹן *Recordatio, Memoria:* זכרונו לברכה Memoria ejus sit in benedictione: זכר צדיק לחיי עולם הבא Vide Abbrev. in זצ״ל. זְכִירָה *Idem.*

זָכָר *Mas, Masculus: Apud Rabbinos:* כיון שנזכר בא בעולם בא שלום בעולם *Quando masculus venit in mundum, venit salus in mundum.* Et, בא זכר בעולם בא ככרו בידו *Cum mas in mundum venit, venit talentum ipsius in manu ejus*, Nidda fol. 31. 2. Vide. אשרי מי שבניו זכרים אוי לו שבניו נקבות *Felix ille cujus liberi sunt masculi, vae illi cujus liberi sunt faemellae,* Kiddusch. fol. 82. 2. Sanhedrin fol. 100. 2. Id in Ben Sira sic exprimitur: חביבין לכל אדם הזכרים ואוי לאבי הנקבות. *Apud Grammaticos,* לשון זכר *Genus masculinum.*

Deinde זָכָר *Aries. Plur.* זְכָרִים *Arietes.*

זַכְרוּת · זְכָרוּת *Virilitas, Membrum à quo vir vel mas denominatur:* כל שזכרותו מבחוץ מוליד מבפנים מטיל ביצים Idest, Omne cujus virilitas extrinsecus est, generat: intrinsecus, ponit ova, Bechor. fol. 8. 1.

זכורו *Ariolus, Divinus. Respondet Hebraeo* יִדְּעֹנִי, *qui sic dicitur à* ידע, *quasi Sciolus, quòd ignota illicito modo sciscitaretur & scire cuperet. At* זְכוּרוּ *à Virilitate sive membro viri, quo magica exercebat, ut de Bilhamo scribunt Talmudici in Sanhed. fol. 105. 1.* In eodem libro fol. 65. 2. בעל אוב אחד המעלה בזכורו ואחד המעלה בגלגולת מה בין זה לזה Python, qui ascendere facit (mortuum) per virilitatem, & qui ascendere facit per cranium, quaenam est inter hunc & illum differentia? ubi R. Sal scribit, מעלה ומושיב את המת על זכרותו Educit ex sepulchro & collocat mortuum super membrum virile suum. Hoc modo magiam exercebant, & per mortuum divinabant. *In Targum,* אַל תִּתְפְּנוּן בָּתַר בִּידִין וּזְכוּרוּ Ne respiciatis post pythones & ariolos, Levit. 19. 31. Jonathan, ומסיקי זכורו, quod idem cum praecedenti locutione Talmudica. Sic cap. 20. 6. יְשָׁאֵל בְּבִידִין וּבִזְכוּרוּ Qui sciscitantur pythones & virilitatem, id est, ariolos, membro isto divinationes suas exercentes, Deut. 18. 11. פַּלִּי יָת בִּידִין וּזְכוּרוּ Removit pythones & ariolos, 1. Sam. 28. 3. & sic semper pro יִדְּעֹנִי. Legitur & דְּכוּרוּ, mutato ז in ד. Vide porrò Aruch, Vajikra rabba sect. 26.

זְכַרְיָה *Zacharias:* occisus à Judaeis in die propitiationis, Thren. 2. 20.

אַזְכָּרָה Μνημόσυνον, *Recordatio, Memoriale. Sic vocant Rabbini Nomen Dei Tetragrammaton, eò quòd est Memoriale Dei essentiae & naturae aeternae.* Frequens ejus usus in Masora, cujus exempla Ezech. 44. 2. Jesa. 38. 20. 1. Sam. 26. 3. Deuter. 31. 3. de quibus consule Clavem nostram Masorethicam. *Plurale,* אזכרין & אזכרות. Hinc, אחאב מלך ישראל מחק את האזכרות וכתב תחתיהן שם הבעל Achab Rex Israelitarum delevit nomina Divina, & scripsit pro eis nomen Baalis. Item, ספר תורה ותפלין שכתבן מין שורפין אותם עם אזכרותיהן id est, Liber Legis & Tephillin, quos scripsit haereticus, comburunt eos cum Nominibus Divinis ipsorum. או שכתב את האזכרות בזהב Aut si scripserit nomina divina cum auro, Schabbas fol. 103. 2. היה קודר אזכרות וכותב ע״א Fuit delens divina nomina, & scripsit nomina idolorum, Sanhedrin 102. 2. Masorethae dialecto Aramaeâ dicunt etiam אַדְכָּרוּת, de quo in דכר.

זָלַג *Stillare, Fluere. De Oculo saepè in Targum dicitur:* עֵינִי זָלְגַת דִּמְעִין Oculus meus stillavit lachrymas, Psalm. 88. 9. Sic Jobi 16. v. 20. וּדְמַעְתָּא זָלְגָא עַל לִיסְתָּהָא Lachrymae ejus defluunt super maxillas ejus, Thren. 1. 2. *Plurale,* תַּרְתֵּין עֵינַי זָלְגִין דִּמְעָתָא Ambo oculi mei stillant lachrymis, Thr. 1. 16. יְהוֹן זָלְגִין דִּמְעָן Erunt stillantes lachrymas, Eccles. 12. 3. *Sic apud Rabbinos,* זלגו עיניו דמעות Stillant oculi ejus lachrymas, Pesach. f. 118.

מַזְלֵג *Fuscina, Tridens,* Heb.

זלד וַלְדְּקָן *Raribarbus,* Ἀραιοπώγων, *Rarus barbâ, Raram habens barbam, quasi pili multi effluxerint. Composita vox juxta quosdam ex* זָלַג *Fluxit; &* דָּקָן *Barba. Usus ejus est in proverbiali sententia, quam vide in* דקן.

זְלַח *Fluere, Effluere, Diffluere, Diffundi, Diffundere se: Stillare. Partic.* זָלְחִין מַיָּא Effluunt aquæ, Psal.147.18. זָלְחִין טַעְמִין Fluunt sententiis, Cantic.5.13. *Infin.* וּלְמִזְלַח מַיִין Et ad hauriendum aquam, Jesa.30.14. in Venetis. Alii legunt לְמִדְלַח per Daleth. *Ex Aphel*, וּמַזְלַח חֵיוַת חוּרְשָׁא Et facit ut confluant bestiæ sylvæ, Ps.29.9. *Ithpehal*, דִּי מִזְּלַח מַרְזִבַיָּא Qui diffunditur, diffluit in canales, Jobi 28.4. *In Pihel apud Talmudicos est Stillare, spargere aquam, Conspergere aquâ,* Sprützen/ ut fit ad verrendum solum: אין מזלחין את הבית בבל מיני זלחין Non aspergunt domum omnis generis stillis sive aspersionibus.

זִלְחָא *Stilla, Decursus, Fluxio, Fluentum:* מִזִּלְחֵי נַהֲרַיָּא זָרֵז De stillis flumina accingit, Jobi 28.11. in Regiis & Elia. לְקָל זִלְחֵי מַרְזְבָךְ De sonitu defluxionum canalium tuorum, Psal.42.8. *Apud Talmudicos:* אמימר שרא זילחא במחוזא Amemar permisit aspersionem pavimenti in urbe, scil. in Sabbatho, Schab. fol.95.1.

זַלְחָאֵי *Aspersores, Stillatores.* Sic dicuntur in Gemara, qui pavimentum aquâ conspergunt, antequam verrant, pulveris supprimendi causâ, Cholin fol.60.1.

זלט זִלְטָא *Canistrum, vas in quo lutum & sordes exportantur:* זולטא דטינא Canistrum luti, Jebhammoth fol.46.1. In Aruch scribitur per ת.

זְלַל *Vilescere, Vilipendi, Despici, Levis, Vilis, Despectus haberi, ut Hebr.* קָלַל & קָלָה, *quibus quandoq; respondet:* ut, וּזְלַלַת אִיקַר רִבּוֹנְתַהָא בְּעֵינָהָא Et levis habitus est honor heræ suæ in oculis ejus, Genes.16.4. in Jon. Targ. Hierosol. וְזָלַת, quod melius esset וְזַלַּת, ex forma Defectivorum secundâ: Onkelos וְקַלַּת, melius וְקַלַּת, ut postea v.5. habet וקלית Et vilis habita sum, ex Hebræo וָאֵקַל, וַתֵּקַל. *Pehil*, וִידִיעְתָא זְלִילָא Et scientia vilis habetur, Proverb.14.v.6. Legendum potiùs קְלִילָא, hoc sensu: Et scientia intelligenti facilis est, id est, facilè reperitur, cùm contrà, qui à stulto eam quærit, eam non inveniat. *Futurum*, לָא נִזַל בְּעֵינָךְ Ne vile sit in oculis tuis, Prov.3.21. Sic, לָא נִזְלַן בְּעֵינָךְ Ne vilia sint in oculis tuis, Proverb.4.20. *Pihel* זַלֵּיל *Vilipendere, Despicere ceu vile, Leve, Vile, Abjectum habere, apud Rabbinos: Participium*, דִּמְזַלְזֵל אִיקָרָא דְאָבוּי וְדְאִמֵּיה Qui vilipendit honorem patris sui & matris suæ, Deuter.27.16. in Jon. אי איפשר לזלזולי Non est possibile ut contemnatur, vel, ut vile reputetur. *Ex Pyhal*, מְזוּלְזַל *Despicatus, Despectus, Vilis. Ithpahel*, אִזְדַּלְזַל *Vilipendi, Nihilipendi, Floccipendi, Despici. Præteritum*, הָא אִזְדַּלְזַלִית Ecce vilis habeor, Heb. קַלּוֹתִי, Jobi 39.37. & 34. *Participium*, וְחוּכְמַת צַדִּיקָא וּמִסְכְּנָא מְזַלְזְלָא Sapientia justi & pauperis vilipenditur, Eccl.9.16. Possent hæc etiam referri ad זול.

זְלִיל *Vilis: quandoque in bonum apud Salomonem sumitur, pro Humili, Submisso, qui se vilem & abjectum agnoscit & habet, præ eo qui se fastuosè extollit:* טָב הוּא זְלִילָא Melior est vilis, Proverb.12.9. Hebr. נִקְלֶה.

זְלוּתָא *Vilitas, Despectus*, Thren.1.8. *Apud Talmudicos*, לזילותא דבי דינא In despectum consistorii judicialis, Kethubh. fol.26.2. זלות קבוץ קנה מנה *Vilitatem collige, eme ex ea*, Berach.fol.63.1. Vide sup. in זול.

זְלוּזַל *Idem.*

זְלַל *Commessator, Epulo:* זְלַל בְּסַר וְסָבֵי חֲמַר Commessator carnis & potator vini, Deuter.21. v.20. Heb. זולל.

זְלִילָא *Idem:* דְּמִתְחַבַּר לִזְלִילֵי Qui socius est commessatorum, Prov.28.7.

זַלְזְלָן *Idem. Apud Talmudicos:* מניקה דאכלה חרדלא הוו לה בני זלזלני *Lactans si comederit sinapi, habitura est liberos voraces*, Kethubh. folio 60.2. Glossa רעבתנין Famelicos, Vorandi cupidos, qui semper comedere appetunt.

זלע זְלוֹעַ *Lagena:* זְלוֹעַ דִּדְבַשׁ Lagena mellis, 1.Reg.14.3. זְלוֹעַ דַּחֲסַף Lagenam testaceam, Jer.19.1.10. Resp. Heb. בַּקְבּוּק.

זְלַף & *in Pahel* זַלֵּף *Stillare: Stillare facere, Fundere, Infundere, Effundere, Evacuare, Emittere. Oritur ex Hebræo* דָּלַף, *per commutationem* ד & ז. *Præter.* זַלֵּף בְּחֵמָא Et infundit, exstillare facit cum calore, Habac.2.15. Alii legunt ex Kal זְלַף Ut stillet, ut fluat stillatim cum calore. *Futurum*, וְטִנַּר יַזְלֵף עִמִּי מִיפּוֹי מְשַׁח Et petra effundebat apud me rivos olei, Jobi 29.6. יַזְלְפוּן מִטְרָא Effundent pluviam, Hebr. יָזֹקּוּ, Jobi 36.27. *Ithpahel*, מִשְׁחֵהּ וְחַמְרֵהּ מִזְדַּלְפִין Oleum ejus & vinum ejus effundentur, Hebr. נִגָּרוֹת Defluent, Jobi 20.28. *Apud Talm.* חזאי דקא מזלפי ליה יין ישן Vidi quòd infundant ipsi vinum vetus, Ketubh. fol.67.2. מזלפין מלוג בשתים Effundunt ex logo qui valet duos siclos, Pesach. fol.20.2. זולף וגומר וגף כדרכו Effundit (scil. olivas in torcular) & perficit (scil. expressionem illarum sub torculari) & occludit (sc. orificium dolii) Moed katon cap.2. in Mischna. הזולף את הבור Evacuans lacum, id est, המוציא Educens, Expromens mustum vel oleum ex lacu torcularis, Talm. Tahorot in fine.

זִלְפָא *Stilla, Gutta:* לִזְלַף *Guttatim.*

זִלּוּף *Stillatio, Fusio, Effusio, Infusio*, Pesachin fol.20.2.

זלק זְלִיקָא *Fulgor, Scintilla. Plur.* הָבָא זְלִיקִין Dat scintillas, Proverb.16.27. *Elias putat oriri ex Hebræo* דָּלַק *Ardere, per commutationem* ד & ז.

[illegible] ולף & רלף. *Oritur ex* [illegible] ולע [illegible] *onem* ק & ג.
[illegible] *icula gutturis in avibus*, Lev.1.16. in [illegible] ter citatur in Gemara in Rad. לקט. [illegible] ופקיה.
[illegible] Vide suprà in ולט.

זמב [illegible] Sic citat hîc Baal Aruch. Sed in nostra Gemara legitur מכליתה וו. [illegible] כלי.

זמי זמי *Mulctare, Punire, Mulctam, tributum* [illegible] קנס להון · זמי להון Mulctat eos, [illegible] onit eis, Medrasch Ruth.cap.1.v.1. [illegible] וזמון יתיה מאה סלעין דכסף Et mulcta[illegible]tum siclis argenteis, Hebr. וְעָנְשׁוּ, [illegible] in [illegible] Sic citat Baal Aruch ex Va[illegible] דבני אחתיה מודמין ת"ש דינרין 4. [illegible] ris ejus mulctarentur 700.dena[illegible] nunc legitur מתכעין. *Videtur* [illegible]

[illegible] *Tributa, Mulctæ.* In Talm. Hier. [illegible] cap. [illegible] fol 9.2. Deus custodiet te מן הפיסין [illegible] us, & à damnis vel tribu[illegible] ומן תגליליה, à capitationibus, ומן ארנונית & [illegible] vectiga[illegible]bus. Sic in Talm. Hierosol. Gittin [illegible] 5. in fin. Bereschrabba sect.1. Vide & Va[illegible]rab. sect.33. *Est Græcum* ζημία.

[illegible] *Nar[illegible] piscium majorum, vel Fistulæ, quibus* [illegible] *coll[illegible] efflant & ejiciunt.* In Gemara, [illegible] ויבנא הוה קא אזלינן בספינתא וחזינן ההוא כוורא דאפקה לרישיה מיבא ודמיין עיניה כתרי סיהרי ונפק מיא מתרתי זמיה כתרי נהרי רבא [illegible] Vehebamur aliquan[illegible] in navi, & vidimus piscem qui proferebat [illegible] mari. Oculi ejus erant sicut duæ [illegible], & effundebat aquas è duabus naribus suis, [illegible] uo flumina Soræ, Bava bafra fol. 74.1. Glossa explicat per נחירים. He in fine est af[illegible].

זמם [illegible] *Canticum nuptiale, Epithalamium. In Talmud explicatur, esse genus ludorum, qui [illegible] sponso & sponsa, eos lætificandi causâ:* באו לראות במזמוטי החתן וכלה Venerunt spectatum ludos sponsi & sponsæ, Chagiga fol.14.2. Glossa; מיני שחוק שמשחקין לפניהן. *Legitur in Targum Vene*[illegible], Confirment dies suos in bono ושניהון במזמוטין & annos suos in deliciis jucundis, Jobi 36.11. pro Hebræo בנעימים. Et Rabbi Salomon ad לשחוק עושים לחם *Ad lusum faciunt convivium*, Eccl.10.19. id est, לחדוה מזמוטי חתנים Ad gaudium ludorum sponsalium.

זמל זמליא, זמלנא. Utrumque pravum. In Gemara legitur מבלינא, de quo vide in כלנ.

זהמא ליסטרא · זהמא ליסטרין ,זהמא ליסטרין *Spatha, Rudicula, id est, Cochlear quo despumantur carnes,* Kelim cap.13. & 25 Bava metzia fol.33 1. In Schabbas fol.123.2. scribitur זהמא ניסטרין, sed in Glossa per ל. Horajoth fol.13.2. *Ex terminatione videtur esse Græcum. Forte à* λίστρον. *Sanè id refert Pollux lib.6.cap.13. & lib.10. cap.24. sub censione vasorum culinariorum.*

זמם *Cogitare, Excogitare, Studio, data opera aliquid præsumere & animo moliri, sive sit bonum sive malum: sæpiùs autem in malum sumitur, Heb. In Targum ex Ithpahel* אזדמנו Cogitationibus vos instruite, Cogitabundi estote, Jesa.29 9. in Venetis. *Contra linguæ morem* ז *neque transpositum, neque mutatum in* ד, *unde aut hæc vox in textu proba, merito dubitatur.* Abest ex Regiis. *Apud Talmudicos*, עד זומם *Testis falso excogitans, fingens, mendaciterq; afferens scelus in aliquem.* Veluti si quis dicat, Testor quòd Ruben Schimeonem eo die Venetiis interfecerit. Ruben se defendens, inquit: At ego probabo, te eo die mihi adfuisse Romæ, quomodo ergo Simeonem eo die Venetiis interfecerim? Unde apparet, te in me mentiri, & falsum scelus excogitare. Si hujusmodi עד זומם Testis mendax de mendacio convincatur, antequam plectatur is contra quem mendax testimonium excogitavit, tùm eâ pœnâ afficitur, quâ pars adversa affici debuisset, juxta illud: *Facietis ei* כאשר זָמַם *sicut cogitavit facere fratri suo*, Deuter. 19.19. כיצד העדים נעשים זוממים Quomodo testes fiunt mendaces, quomodo de testimonio ficto & excogitato convincuntur? Maccoth ab initio: עד הזמם *Testis factus mendaciter excogitare aut testari, id est, de testimonio ficto & excogitato convictus.*

Secundò est *Capistrare, Frænare, Refrænare.* Hinc, וַהֲווֹ זָמְמִין בְּעִירֵיהוֹן Et fuerunt capistrantes jumenta sua, Gen 13.7. in Targ Jon. & Hierosol. *Ex Pahel*, לא תזמון פום תורא Non capistrabitis os bovi in tritura ejus, Hebr. לא תחסום, Deut. 25. v.4. in T. H. ubi pravè תזמון in Jon. *Apud Talmudicos*, לא זומם את הבהמה Non capistrat bestiam, scilic. inter triturandum: vetitum enim bovi trituranti os obthurare, Terumah cap.9.

הָזְמָה *Excogitatio falsa*, vel, הֲזָמָה, Metzia fol.3.2. & 4.1.

זְמוּמִים *Cogitationes, Molimina.* Lutherus in Genes. cap.11. scribit, זמומים significare *Obstinatos, obfirmatos ad aliquid faciendum*: In Ber. rab. sect. 26. *est unum ex septem nominibus Gigantum.* Vide ea in אים.

Deinde זמומי *ponitur pro Instrumentis Musicis*, Erubhin fol.104.1. Aruch explicat חלילין. Glossa Talmudica, *Cymbala.*

זְמָם · זְמָמָא · זִמָּמָא *Frænum, Capistrum*: אסור לפומי

וּמְכָא Custodiam os meum fræno, Psalm.39.2. וְזִמָמָא מִן קֳדָמַי פַּטְרוּ Et frænum à conspectu meo dimiserunt, Jobi 30.11. וּזְמָם דִטְעוּ בְּלֵיסְתּ עַמְמַיָא Et frænum erroris in maxillis populorum, Jesa. 30.28. וּזְמָם בְּסִפְוָתָךְ Et frænum inter labia tua, Jesa.37.29. *Plurale*, וְיִכְפְּתִנֵיהּ בּוֹמְמִין Et ligabit eum cum frænis, Eccles.10.v.9. בּוֹמְמִין בְּלֵיסְתְהוֹן Sicut fræna in maxillis ipsorum, Cantic.1.10. Interpres Latinus reddit *Inaures*, non benè, ut puto: וּשְׁרֵי זְמָמֵי גַמְלַיָא Et solvit fræna camelorum, Genes.24.32. *Apud Tal.* וזמכא נפלא בפומא דסני לי Frænum injectum est ori inimici mei, Sanhed. fol.107.

זִמָּה *Scelus, Flagitium; Impudicitia, Libido, Scortatio:* שונא זימה הוא Odit libidinem. *Apud Talmudicos* in Nedarim fol.51.1. & Jebhammoth fo.37.2. luditur in hujus vocis etymologia, quòd זִמָּה ita dicatur q. זו מה היא Hæc quæ est? Quia illi, qui vagas sequuntur libidines & scortationes, nesciunt qualis ea sit quam ducunt, an licita ipsis sit nec'ne? Fieri scil. potest, ut hac ratione pater sæpe suam ducat filiam, frater sororem, &c.

זְמִין *Cogitatio, Machinatio:* וּזְמִיוּנִין דְעַלַי תַּחְשְׁלוּן Et machinationes quas contra me cogitatis, Jobi 21.27. אוּבְדוּ זְמִינוֹהִי Peribunt machinationes ejus, Hebr. עֶשְׁתֹּנֹתָיו, Psal.146.4. Possit & legi זְמִין formæ גְלִיּוֹן.

זִמְתָּנֵי *Respondet Hebr.* זַמְזֻמִּים Deuter.2.20. in Jonath.

זְמַן *Tempus, propriè statutum, condictum & determinatum.* עֵת *generale est, hoc speciale, & differunt, ut Germanis* Zeit/ *id est Tempus, &* Ziel/ *id est, Terminus temporis. Hinc & in Targum usurpatur pro* מוֹעֵד*, quod Solennitatem, Tempus solenne & condictum significat: item pro* פַּעַם*, quod Vices, articulum, terminum temporis denotat. Deinde* עֵת *in Targum redditur non per* זְמַן*, sed per* עִדָּן*, quod etiam generale Temporis nomen apud Chaldæos est. Non tamen perpetuum est hoc discrimen. Quater reperitur in textu Hebræo, ter in Estheris historia, semel in Nehemia, qui libri habent & alia quædam vocabula à Chaldæis mutuata:* עַד זְמַן וְעִדָּן Usq; ad constitutum tempus & tempus, ziel vnd zeit/zeit vnd stund/ Dan.7.12. לִזְמַן אתוב לְוָתָךְ Ad hanc tempestatem revertar ad te, Genes.18.14. לִזְמַנָא הָדֵין Juxta tempus hoc, Hebr. לַמּוֹעֵד הַזֶּה, Gen.17.21. בְּכָל זְמַן Omni tempore, Proverb.5.19. הָדָא זִמְנָא Hoc tempore, Heb. זֹאת הַפַּעַם Hac vice, Gen.2. v.23. כִּזְמַן בִּזְמַן Sicut tempore in tempore, Hebr. כְּפַעַם בְּפַעַם Sicut vice in vice, id est, sicut quavis vice aliâs, sicut tempore præcedenti, Num.24.1. *Plurale*, תרין זמנין Duobus temporibus, hoc est, duabus vicibus, Numer.20.11. Alibi, תַּרְתֵּין זִמְנִין

Gen.27.36. ויהון לְאָתִין וּלְזִמְנִין Eruntque in s[...] & tempestates, Hebraicè לְמוֹעֲדִים Genes.1.1[...] *Repetitum in continuatione sententiæ, idem est q[...] Interdum, Quandoq; ut Germani* zun zeiten/bißweylē זימנין טוב וזימנין רע Quandoq; bonus, quandoque malus: זמנין מחמרת בחישותא וזמנין מחמת בריאותא Quandoq; propter maciem, quandoq; propt[...] pinguedinem, Nidda 47.2.

Deinde sumitur & pro Loco, in quo certo tempore convenitur, ut & מוֹעֵד sumitur: ut, בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא In tentorio conventus, vel Concilii, Hebræ[...] בְּאֹהֶל מוֹעֵד, Num.1.1. מְעָרְעֵי זְמַן Vocati Conc[...] qui ad conventus & concilia, ceu primores, [...] cari solent, ibid.v.16. קִרְיַת זִמְנָנָא Civitas so[...] tatis nostræ, Jes.33.20. Heb. מוֹעֲדֵנוּ.

Præterea usurpatur etiam pro Tempore Grammatico: זמן הווה Tempus præsens, עָבַר Præt[...] tum, עָתִיד Futurum.

זִמְנִי *Temporalis:* [...] ית' אינו זמני ומתנועע Deus benedictus non est temporalis & mobil[...] aut motu variabilis: דברים פרטיים חמניים R[...] particulares & temporales: מיניים לא זמניים Specifica, non temporalia. *Fœminin.* קדימה זמנית Prioritas temporalis.

זַמֵּן *Parare, Præparare, Destinare: Citare, In[vi]tare, Convocare, Congregare ex condicto, & ad c[er]tum tempus vel locum. Præteritum,* דַיְיָ זַמֵּן Q[...] Dominus invitat, Joel 2.32. וְזַמֵּין יַת עַמָּא Et præparavit populum, Hebr. וַיְקַדֵּשׁ, Exod.19.v.14. עַמָּא זַמֵּנִית לְשֵׁירוּתָא Populum invitavi ad convivium, 1.Sam.9.24. וְעַד לָא אִתֵיתָא לְעָלְמָא זַמֵּנְתָּךְ Quum nondum prodiisses in mundum, præparavi te, Jer.1.5. וְיַת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ זַמִּינוּ לְמִטַּר יַת אֲרוֹנָא דַיְיָ Et Eleasarum filium ejus destinarunt ad observandum arcam Domini, 1.Sam.7.1. וַאֲנַחְנָא לָא זַמֵּנְנוֹהִי Et nos non invitavimus eum, 1.Sam.20. v.26. *Participium,* מְזַמְּנִין עֲלוֹהִי קְרָבָא Parant contra eum bellum, Indicunt ei bellum, Mich.3.[...] *Particip. Præter.* מְזַמַּן לְכָל דְחַי Præparatus e[...] pro omnibus viventibus, Jobi 30.v.23. אַף בֵּית קְבוּרְתָא לָא הֲוַת מְזַמְּנָא לֵיהּ Etiam domus sepul[...] non est præparata ei, Eccles.6.3. *Plur. cum* [...] אֲנָא פַּקֵּידִית לִמְזַמְּנַי Ego præcepi præparatis me[...] Jesa.13.3. עָרַע מְזַמְּנוֹהִי Vocat invitatos suos, Sop[...] 1.v.7. *Fœminin.* דמזמנן לכל יִשְׂרָאֵל Quæ præparatæ, destinatæ sunt toti Israeli, Jesa.20.v.[...] *Imperativus,* זַמִּינוּ עֲלַהּ עָבְדֵי קְרָבָא Præparate, [...] struite contra eam facientes bellum, id est, [...] latores, milites, Jerem.6.4. זַמִּינוּ קְהָלָא Par[...] indicite conventum, convocate cætum, Joë[...] v.16. *Futurum,* וְאִזְמַן מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן Et præpar[...] verbum meum tibi illic, Exod.25.22. & 3[...] תְּזַמְּנִנּוּן יוֹמָא דֵין וּמְחַר Præparabis eos hodie & [...] Exo.19.10. *Particip. passiv. Pehil,* וּמִן לְצַפְרָא

Et esto paratus in crastinum, Hebr. הֱיֵה נָכוֹן, Exod.34 v.2. *Plurale*, הֲווֹ זְמִינִין Estote parati, Hebr. נְכוֹנִים, Exod.19.15. *Et ex altera significatione*, אָכְלִין זְמִינַיָּא Comedent invitati, 1.Sam.9.13. בְּרֵישׁ זְמִינַיָּא In capite invitatorum, ibid.v.22. *Ex Aphal Particip.* אֲנָא מְזוּמַּן לְוָתַהּ לְמִסְעַד עִם מַלְכָּא Ego sum invitatus ad eam ad prandendum cum rege, Esth.5.12. אֲתַר מְזוּמַּן לְכַפָּרָא עַל עַמֵּיהּ Locus paratus ad expiandum pro populo suo, Thr.2.6. מִן אֲתַר מְזוּמַּן לְהוֹן בְּגֵהִנֹּם A loco præparato pro eis in gehenna, Jobi 2.11. *Ithpahel*, וְאִזְדַּמְּנוּ כָּל מַלְכַיָּא הָאִילֵּין Et convenerunt omnes reges illi, Jos.11.5. אִלְהֵן אִם אִזְדַּמְּנוּ Nisi inter se convenerint, Amos 3.v.3. מִזְדַּמַּן מַלְאֲכָא חֲדָא Præparatus est angelus quidam, Jobi 33.19. *Plurale*, דְּמִזְדַּמְּנִין Qui præparant, sanctificant se, Jesa.66.17. *Imperativus*, אִזְדַּמְּנוּ לִמְחַר Præparate vos in crastinum, Numeror.11.18. & Jos.3.5. *Infinitiv.* וּגְבַר לֵית בְּאַרְעָא לְמִזְדַּמְּנָא לְוָתַן Et vir nullus est in terra, qui conveniat, congrediatur nobiscum, Genes.19.31. in Targ. Hierosol. *Apud Rabbinos & Talmudicos*, נזדמן לו אדם אחד Obveniebat ipsi homo quidam: אלא אם כן נזדמן לו בפיו ברוח הקדש Nisi quòd sic obvenerit ipsi in os per spiritum Sanctum, Kimchi Psal.25. in principio: שלשה מלאכי חבלה נזדמנו לו לדואג Tres Angeli perditionis convenerunt Doegum, Sanhedrin folio 106.2. *Ex Aphel*, הוּא יְזַמֵּין מַלְאֲכֵיהּ לְקֳדָמָךְ Ipse præparabit angelum suum ante te, Genes.24.7. in Jon. Hebr. יִשְׁלַח Mittet: וּתְזַמֵּין לְיִשַׁי בְּשֵׁירוּתָא Et vocabis, invitabis Isai ad convivium, 1.Sam.16.3. *In hac conjugatione Rabbinis est usitatissimum*: אזמיניה לדינא Citavit illum in judicium, Nedar. fol.50.2. Sic, מזמינין ליה לדינא Citant eum ad judicium, Moed katon fol.16.1.

זְמִינָא Invitatio ad convivium, Jesa.25.6.

מְזוּמָּן · זִמּוּן. *Sic vocantur tres & plures ad mensam prandendi causâ sedentes, inter quos unus, veluti paterfamiliâs, aut dignior aliquis Rabbi hospes, si adsit, consecrationem & preces mensæ clarâ voce recitare cogitur. Si duo tantùm sunt, quisque submissè per se orat. In Sacris plenitudo conventus vocatur* מִנְיָן; *& constat decem personis & pluribus, non autem paucioribus. Sic ad* בִּרְכַּת הַמָּזוֹן *consecrationem cibi dicendam requiritur* זִמּוּן, *id est, Præparatio trium ad sumendum cibum.*

זומן · זיומן *Tinctura, aqua cum furfure cocta, quâ tinctores utuntur.* Hac in festo Paschatis uti prohibitum, quia aliquid farinæ immixtum, quæ omnis fermentata eo festo prohibita, Pesach. cap.3. folio 42.2. In glossa R. Mosis scribitur זומא. Sic referendum esset ad זום, & ן esset servile. Et in Gemara Hierosolymitana scribitur זומי, quasi esset ζύμη.

הַזְמָנָה *Citatio ad judicium*: פתקא דהזמנא Libellus citationis, Kiddusch. fol.70.1. Item *Præparatio*, in Kimchio Joel.3.v.18.

זמר זַמֵּר *Psallere, Psallendo laudare & prædicare, Canere*: *Infinit.* לְזַמָּרָא Ad psallendum, Eccles.2.8. *Futur.* וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּר Et nomini tuo psallam, Psalm.18.50. *Elias observavit, verbum Hebræum* זַמֵּר *in Targum semper reddi per* שַׁבַּח *Laudare, exceptis aliquot locis ex Psalmis, ubi retinetur.*

זַמָּר *Cantor, Musicus, Psaltes. Plurale*, זַמָּרַיָּא Cantores, Esræ 7.24. זַמָּרַיָּא וְזַמָּרָתָא Cantores & Cantatrices, psaltriæ, Eccles.2.8.

זְמָר · זְמָרָא *Psalmodia, Musica, Cantus, Cantio*: זְנֵי זְמָרָא Instrumenta musica, Amos 6.6. מָנֵי זְמָרָא Idem, Eccles.2.8. כִּזְמַר אַבּוּבִים Sicut cantio organorum, Ezech.33.32. *Plural. cum Affix.* מִן בֵּית זְמָרֵיהוֹן E domo cantionum ipsorum, Thr.5.14. *Apud Talmudicos*, זמרא בביתא חורבא בסיפא *Musica in domo, vastatio in fine*: vel potiùs, *in limine*, Sota fol.48.1. Ibid. זמרי גברי ועני נשי פריצותא ׃ זמרי נשי ועני גברי כאש בנעורת ׃ *Si canant viri, & respondeant mulieres, est impudicum: Si canant mulieres, & respondeant viri, est velut ignis in stupula*: זמרא דמנא Musica instrumentalis: זמרא דפומא Musica vocalis, Gittin fol.7.1.

מְזַמְּרַיָּא *Psalteria*, 1.Reg.7.50. Jer.52.18.

בעלי זמורה id est, *Dominatores*, שוטרים, Vel, *Illusores, Irrisores*; ליצנים; juxta Baal Aruch, Schab. fol.145.2.

זְמוֹרָה *Crepitus ventris, Fœtor, Odor malus ventris, sive flatus emissi ex ventre.* Sic explicant illud Ezech. 8.17. per רֵיחַ רַע, item עִטּוּשׁ מִלְמַטָּה Sternutationem infernam. *Crepitus vocatur* זמורה *Sonus musicus, ignominiæ causâ, quasi dicat,* מזמרים *Musicam exercent, Psallunt mihi flatu sive spiritu exeunte* מפי טבעת *ex podice*, R.Salomon & R. David hoc loco. Sic amplius, מתמלא כמנו רוח ומשלח זמורה Repletur venter ejus flatu, & emittit crepitum, Aruch in זמר.

Deinde זָמַר est *Putare, Amputare vites*: זָמִיר *Putatio*: זְמוֹרָה *Surculus, Palmes*, Schabbas fol.155.

זְמַרְגַּד *Smaragdus, Lapis pretiosus*: וּמָאנֵי זְמַרְגַּד Et vasa Smaragdina, Proverb.25.12. in Regiis. *Scribitur & cum* א *ab initio* אִזְמַרְגַּד; unde, אִזְמַרְגְּדִין, Smaragdi, Exod.28.18. In Targ. Jonathæ scribitur אִזְמוּרַד. Sic Num.2.10. & Cantic.5.14. *At Jobi* 1.15. *est nomen proprium Regionis, quæ Hebraicè dicitur* שְׁבָא *Sabæa*, Sic Jobi 6.19.

זמת זומית *Jus, Jus esculentum*, Nedar. fol.55.2. R. Salom. ibi exponit Gallicè שלמורא Saulmure, id est, Muria, salsamenti genus. Sic Berach. fol.36.1. *Est à Græco* ζωμὸς.

זן *Species. In Targum pro Hebræo* מין *uſurpatur:* עָבֵד פֵּירִין לִזְנֵיהּ Producens fructum juxta ſpeciem ſuam, Hebr. לְמִינוֹ Geneſ.1.v.11. Sic לִזְנוֹהִי Hebr. לְמִינֵהוּ, v.12. *Plurale,* כָּל זְנֵי זְמָרָא Omnes ſpecies muſicæ, omnis generis inſtrumenta muſica, Dan. 3.5. *Plurale abſolutum legitur Hebraicè,* זנים Species aromaticæ, 2. Par.16. v.14. Elias thema facit זנה. *Apud Talmudicos in trito adagio uſurpatum legitur,* מְלָא כְּרֵיסֵיהּ זְנֵי בִּישֵׁי *Plenus venter, omnis generis mala,* Berach. fol.32.1. Abundantia auri apud Iſraëlitas, procreavit ipſis vetulum aureum. Sic cibi & potus copia proterviam generat. Luxuries & crapula, ſcortationis & multorum peccatorum cauſa eſt. Vitulus ſaginatus adverſus proprium dominum recalcitrat.

זנב *Cauda*, Hebr. Unde in Regiis legitur וְנִבִּירֵהּ Caudam ſuam, Jobi 40.12. *Metaphoricè, Extremitas cujuſque rei:* זנב האשכול Cauda, id eſt, extremitas botri, Gloſſa, סופו, Okezim, cap.1. זנב המחנה Cauda agminis vel exercitus. Sic explicat Kimchi זַנְבוֹת הָאוּדִים Jeſ.7.4. *Item Res aliqua ſuperflua & dependens inſtar caudæ.* Hinc eſt illud, בא גבריאל עשה לה זנב Venit Gabriel, & fecit ei (Vaſthi reginæ) caudam, Caphtor uphærach fol.75.1. Gloſſa dicit; Eſt ſpecies morbi, accreſcens quandoq; ad magnitudinem ſpithamæ.

זַנֵּב *Decaudare, id eſt, Caudam amputare: Cauda autem pro quavis extremitate caudæ ſimili ſumitur. Apud Talmudicos,* הַמְזַנֵּב בַּגְּפָנִים Qui decaudat in vitibus, id eſt, extremitates palmitum amputat, ut paulò ante vindemiam fieri ſolet, Scheviith cap.4. *Sic Hebraicè,* וַיְזַנֵּב Et decaudavit, id eſt, extremam partem agminis cęcîdit, Deut.25.18. Vide & Joſ.10.19. בקשתי לזנבן Cupivi amputare, id eſt, interficere eos, להרגן, ut gloſſa habet, Bereſch. rabba ſect.74. circa finem.

זַנְגְּבִילָא Vide in ſeq. voce.

זנג זַנְגְּבִילָא *Nomen arboris ſive ligni pretioſi, quo Salomon uſus in exſtructione templi. Unde in Targum,* הֵיכַל קוּדְשָׁא בְּנָא לֵיהּ שְׁלֹמֹה מַלְכָּא מִן אִילָנֵי זַנְגְּבִילָא Templum ſanctum exſtruxit ſibi Salomon rex ex arboribus Sangebhila, Cantic.3.9. *Cedri ſpeciem putant quidam fuiſſe. Elias ſcribit, eſſe quod vulgò dicitur* צנוברי, *quod videtur eſſe* κινάβαρι. *Intelligit ligni rubri genus. Apud Talmudicos eſt Zingiber Gingiber,* ζιγγίβερις: זנגבילא רטיבא Zingiber recens Peſach. fol.42.2. Vide & Joma fol.81.2. Schabbas fol.65.1. *Scribunt & ſine Gunel,* זנבילא יבש Zingiber aridum, Ammude golah folio 108. *Sic etiam vocant Arabes, Perſæ & Turcæ Gingiber.*

זנר זַנְרוּקְנָא *Cuſtos, Præfectus carceris ſive captivorum*, Taanith fol.22.1. In Aruch ſcribitur זנרוקא.

זנה זְנָא *Scortari, Fornicari. Præteritum,* וְתִזְנֵי Et ſcortata fuerit, Levitic.21.9. in Jon. *Pahel,* וְזַנִּיאַת תָּמָר כַּלָּתָךְ Fornicata eſt Thamar nurus tua, Geneſ.38.24. *Participium,* מְזַנְיָן בְּנָתְכוֹן Fornicantur filiæ veſtræ, Oſe.4. v.13.14. מְנָאֲפִין וּמְזַנְיָן Fornicantur & ſcortantur, Jeſ.57.3. *Infin.* לְזַנָּאָה בֵּית אֲבוּהָא Ad ſcortandum in domo patris ſui, Deut.22.21.

זַנָּאי *Scortator, Fornicator, apud Rabbinos. Plurale in Targum,* אֲרֵי כוּלְהוֹן זַנָּאִין Quia omnes iſti ſunt ſcortatores, Jer.9.1.

מְזַנְיָא *Scortum. Plur.* מְזַנְיָתָא, Ezech.23.44.

זַנְיָא · זַנְיְתָא · זְנִיתָא *Scortum, Meretrix:* אֲגַר זְנִיתָא Mercedem meretricis, Deuteron.23.18. *Alibi,* אֲגַר זַנִּיתָא Mich.1.7. Joel.4.3. גּוּמָּצָא עֲמִיקָא זַנִּיתָא Fovea profunda eſt meretrix, Proverb.23.27. מִלְּתָא דְזַנִּיתָא Verbum, Sermo meretricis, Prov. 6.26. *Plur.* עִם זַנְיָתָא מִמַּתְיָן Cum ſcortis congregantur, Hoſ.4.14.

זְנוּ · זְנוּת · זְנוּתָא *Scortatio:* זְנוּתָא וְחַמְרָא Scortatio & vinum, Hoſ.4.11. אִתְּתָא מִטְּעִיָא בִּזְנוּ Mulier errans per ſcortationem, Levitic.21.9. in Jon. הֵיךְ מָרֵי זְנוּ Tamquam dominorum ſcortationis, Job.36.v.14. Hebr. בַּקְּדֵשִׁים Cum meritoriis: אֲרוּם הִיא זְנוּ Nam illud ſcortatio eſt, Hebr. זִמָּה Flagitium, Jobi 31.11. קְרִיבוּ רָדְפֵי זְנוּ Appropinquant perſequentes ſcortationem, Hebr. זִמָּה Pſal.119.150.

זונין *Zizania, ſpecies tritici degeneris, ſic dicti, quòd ſcortando cum bono tritico, in pejorem naturam degenerat:* החטין והזונין אינן כלאים Triticum & zizania non ſunt heterogenea, diverſa genera; Kilaim cap.1. Gloſſa in Miſchnajoth parvis; זונין *eſt ſpecies tritici mali*, ex ſignificatione זנות *Scortandi*: nam quando ſcortata eſt terra tempore diluvii, ſeminaverunt triticum, & produxit (terra) hanc ſpeciem. Bartenora, זונין *vocatur Arabicè* זואן: & non ſunt heterogenea: nam cùm corrupiſſent homines diluvii viam ſuam, terra quoque adulteravit fructus ſuos. Fuerunt ſerentes triticum, & terra produxit zizania. Rambam, זונין *eſt ſpecies tritici, quæ in terra mutatur in natura ſua, unde vocatur* זונין, eò quòd recedit à via recta, ſicut: לבם זונה *Cor ipſorum adulterinum*, Ezech.7.9. In Talmud Hieroſol. in Gemara: זונין *eſt ſpecies tritici, ſic dicta, quòd fructus adulterini fiant, degenerent.* Legitur & in Terumoth cap.2. ubi Bartenora in lingua vernacula explicat *Vicia* ויגא, & dicit, non comedi ab hominibus, ſed reſervari pro columbis. In Jalkut Numer. fol.203.1. Similis hæc res eſt regi carnali, qui horrea multa habebat, & omnia erant

erant coinquinata, & plena זונן Zizaniis, & non curabat eorum numerum, &c. Glossa, זרעונים שחורים בין חטים Semina nigra, quæ reperiuntur in specie vel frumento tritici. Desumptum est ex Tanchuma. Baal Aruch scribit, *esse semina parva nigra, tritico permixta.* In Bereschit rabba sect.28. אף הארץ זנתה היו זורעין לה חטין ומסקא זונין Etiam terra scortata fuit. Serebant in eam triticum, & produxit zizania: אילין זוניא מדריה דמבולא אינון Ista zizania inde à seculo diluvii fuerunt, Ibidem. *An hæc eadem sit vel vox vel species cum Zizania apud Evangelistam, Matthæi cap.13. quærant alii.*

זנז *Hithpahel Participium,* התלמידים מזדנזין בדבר id est, מגמגמין Balbutiebant, Irridebant, Cholin fol.48.1.

זנם זינמון Citat Aruch ex Vajikra rabba sect. 20. למלך שהיה משיא בתו אירע בשושבינות דבר של זינמון: & explicat פשע של מיתה *Delictum, Crimen capitale.* Idem monet, alia exemplaria habere זימא. In mea editione est, דבר של שמצא.

* זנם זונם Vide suprà in זן.

זנק *Effluere, Exstillare, Effundere:* במזנקת De ea quæ effundit, scil. sanguinem, Nidda fol. 59.2. דיה אם זנקה Sufficit, si effluere faciat sanguinem; fortiter scil. respirando, ut faciunt bestiæ inter mactandum, quando ipsis guttur abscissum est, & si per vim ejiciunt sanguinem, Cholin fol.37.1.

זנק *Fluxus, Effluxio, idem quod* קילוח: *Talm.* חבית שמונחת תחת הזינוק מים Dolium, quod positum est sub effluxione, eruptione aquarum, Sevach. fol.25.2.

בור זינקא *Cisterna arida, cujus aquæ sunt exsiccatæ,* q.d. בור זה נקי *Cisterna hæc est vacua,* Schabbas fol.77.2.

אזינקא *Sumptus, Impensæ,* Talm. שקול אזינקא Accipe impensas, & fac totum illud, Basra fol. 6.2. *Munsterus scribit* אוֹנְקָא *pravè; propter literas quiescentes insertas; & explicatio in Aruch* הוצאות הבנין *pravè quoque explicatur Prominentia* (quasi Exitus) *ædificii.* Valet id, *Impensæ, Sumptus.*

אזניקא *Damnum,* Esth.7.4. in Ven. Pravum pro אַזִיקָא.

זנר זְנָרָא *Zona, Cingulum, Cinctura,* περίζωμα, *Hebr.* חֲגוֹר, Prov.31.14. *Talmudici dicunt* סינר, per commutationem ז & ס: vide illic. *Plurale,* זוּנְרִין Zonæ: *& formâ fœmininâ,* זוניראות חגרן Cingula accingebant, Medrasch tehillim fol.44.1.

זערה Hinc mendosè זְעִירְתָא Proverb. 7.6. in Venetis, pro quo rectè in Regiis זְעִירְתָא. Similiter Proverb.12. 21. mendosè זְעָרְתָא.

זעט זַעֲטוּטִין *Magnates:* וּשְׁאָר זַעֲטוּטָךְ וְעַמָּא דְאַרְעָא Et reliqui magnates tui, & plebs terræ, Cantic.6.4. Citat & Elias ex Targum Hierosol. Exod.24.11. pro Hebræo אֲצִילֵי, quod ibi *Magnates, Optimates* significat. Illud Targum in editione Veneta hodie non est. *In Tractatu Talm. Sopherim scribitur per* א: *sed communior scriptura per* ע. Sic in Megilla fol.9.1. ubi citantur loca ex Exod.24. v.5.11. & dicitur, quòd LXX. posuerint זאטוטי pro נערי, & pro אצילי similiter זאטוטי. Quid si vertas *Minores, Plebejos,* ex significatione זוט de quo suprà?

זְעַף *Indignari, Irasci, Perturbari, Hebr. Hinc in Targum,* תִּזְעוֹף עַלְעוֹלָא לַחֲדָה Turbulenter agit procella valdè, Hebr. נִשְׂעֲרָה Psal.50.3. *Rab.* ומראית פניו זועפות Et aspectus vultus ejus indignabundus est, R.Sal.Levit.26.16.

זְעַף *Ira, Indignatio:* זְעָפֵיהּ דְמַלְכָּא Indignatio Regis, Prov.19.12.

זוּעֲפָא *Idem:* זוּעֲפָךְ Indignationem tui, Hebr. פַּחְדְּךָ Pavorem tui, Deut.2.25. Alii legunt זִיעֲתָךְ, vel זוּעֲתָךְ, quod rectius videtur. Nam זעף nunquam aliâs respondet Hebræo פחד.

זַעְפָא *Tempestas, Spiritus sive Ventus tempestuosus, Turbo, quasi Irata tempestas. In Jobo, Psalmis & Proverbiis pro Hebræo* רוּחַ *frequens:* זַעְפָא רַבְּתָא Ventus magnus Jobi 1.19. מִן זַעְפָא דִנְחִירֵיהּ A vento narium ejus, Jobi 4.9. הֵיךְ קַשָּׁא קֳדָם זַעְפָא Sicut stipulam coram vento, Psal.83.14. בְּזַעְפָךְ תְּבַהֲלִנּוּן In turbine tuo conturba eos, Psalm.83.16. Hebr. בְּסוּפָתְךָ. *Elias hîc observavit, nunquam aliâs pro* סוּפָה *usurpatum in Targum legi. In Gemara,* מאי רוחות Quid sunt hîc Venti? זעפא Turbo, Venti tempestuosi, Berach. fol.59.1.

זַעְפְרָנָא *Crocus, Crocũ,* Saffran/ Lev.15.19. in Jon.

זְעַק *Clamare, Inclamare, Exclamare:* בְּקָל עֲצִיב זְעַק Voce tristi inclamavit, Dan.6.20. וּזְעִיקוּ Et clamarunt, Exod.2.23. & 14.10.

זְעַר *Minui, Diminui, Imminui, Parum, Parvum, Exiguum esse aut fieri: Abbreviari, Decurtari. Sic in Targum pro Hebræis* קָצַר, קָטֹן, מְעַט *usurpatum legitur. Præteritum,* וּזְעֵירַת עוֹד דָא Et exiguum adhuc erat illud, 2.Sam.7.19. זְעַרוּ Imminuti sunt. Sic legend. Psal.107.39. pro אַזְעַרוּ. Nã in Aphel est Activum. *Futur.* וְאִם יִזְעַר בֵּיתָא Et si parva fuerit domus, Exod.12.4. יִזְעַר Imminuitur, Prov.13.11. וְלָא תִזְעֲרוּן Et non diminuemini, Jerem.29.6. יִזְעֲרוּן Diminuentur, Jesa.21.17. *Ex forma Syriaca,* וּשְׁנֵי דְרַשִּׁיעֵי נִזְעֲרָן Et anni impiorum abbreviabuntur, Proverb.10.27. Hebr. תִּקְצֹרְנָה. *Et activè in Regiis & juxta Aruch,* אֲרֵי זְעַר יוֹאָב יָת עַמָּא Nam imminuit Joab populum, ubi in Hebræo חָשַׂךְ, & in Targum Veneto מְנַע Cohibuit, 2.Sam.18.16. *Aphel,* אַזְעַר *Minuere, Diminuere, acti-*

vè. *Præterit.* וְאוֹעַר Qui minuit id eſt, minus collegit, Numer.11.32. *Infinit.* לְאוֹעָרָא מְכִילְתָא Ad minuendum menſuram, Amos 8.5. *Et ex forma Talmudica,* לְאַזְעָרֵיה Imminuere eum, Num.22.6. in Jon. *Futur.* וְאַזְעֵירִנּוּן Et minuam eos, Ezech. 29 15. תַּזְעֵיר זְבִינוֹהִי Minues pretium emptionis ejus, Levit.25.16. יַזְעֵר נְפוּת רוּחֵהוֹן Imminuet elationem ſpiritus ipſorum, Pſal.76.13. Hebraicè יִבְצוֹר.

זְעֵיר זעיר *Parvus, Parvulus, Minor, Minimus; Exiguus: Paucum, Parum, Modicum; Paululum:* וּבַר סִיבְתִין זְעֵיר Et filius ſenectutis parvus, Gen.44.20. בְּרָא זְעֵירָא Filius parvus, 2.Sam.9.12. עוֹד זְעֵיר פּוֹן Adhuc modicum eſt, Exod.17.4. ubi פּוֹן ex abundanti quaſi ſyllabica adjectio eſt, ut & aliâs. Sic, בִּזְעֵר פּוֹן pro Hebræo בִּמְעַט Jobi 32.22. אַמְתִּינוּ לִי הָכָא קְלִיל זְעֵיר Exſpectate hîc admodū parum, Hebr. מְעַט מִזְעָר Perparum, Jeſa.16.14. Vide & Ezech.11.16. Hoſ.8.10. Jeſa.10.25. זעֵר מַיָא Parum aquæ, Judic.4.19. זְעֵיר זְעֵיר *Pauliſper, Paulatim,* Deut.7.22. הַזְעֵיר לְכוֹן An parum eſt vobis? Numer.16.9. *Cum Aff.* מִזְּעֵירְהוֹן A' parvo eorum, Jerem.6.13. *Plural.* וְאִין זְעִירִין אֱנָשֵׁי בֵיתָא מִמִּנְיַן עַשְׂרָא Et ſi pauciores fuerint viri domus; domeſtici, numero denario, Exod.12.4. in Jonath. *Emphat.* זְעֵירַיָּא עִם רַבְרְבַיָּא Parvos cum magnis, Pſal.115.13. *Fœminin.* זְעֵירָא · זְעֵירְתָא *Parva, &c.* שְׁאֵלָא חֲדָא זְעֵירָא Petitionem unam exiguam, 1.Reg.2.2. אַמְתִּין לִי שַׁעְתָּא זְעֵירָא Exſpectato me horam exiguam, Gen. 19 18. in Jon. שׁוּם זְעֵירְתָא Nomen minoris, Geneſ. 29.16. *Plural.* זְעֵירָן זָכְוָתִי Minora ſunt merita mea, Geneſ.32.10. *Emph.* חֵיוָתָא זְעֵירָתָא Animalia parva, Pſal.104.25. *Apud Rabbinos,* מִלָּה זְעִירָה Dictio parva, id eſt, *monoſyllaba.*

זְעִירוּת *Paucitas, Minorennitas:* לְפוּם זְעִירוּת שְׁנַיָא Juxta paucitatem annorū, Levit.25.16. וּבִזְעֵרוּת יוֹמַיָא Et in paucitate dierum, intra paucos dies, Cantic.2.17. טָב קֳדָם יְיָ זְעֵרוּת צַדִּיקַיָא Melior eſt coram Domino paucitas juſtorum, id eſt, parum, modicum, quod juſtus poſsidet, Pſal.37.v 16.

זְעוּרָא *Et ſæpius in plurali* זְעוּרִין, ut Hebraicè נְעוּרִים *Minorennitas, Pueritia:* מִזְּעוּרָךְ עַד כְּעַן A' pueritia tua uſque nunc, 2.Sam.19.7. מִזְּעוּרָנָא A' pueritia noſtra, Jerem.3.25. מִזְּעוּרַי A' pueritia mea, 1.Sam.12.2. דָא אוֹרְחָתָךְ מִזְּעוּרָךְ Hæc eſt via tua à pueritia tua, Jerem.22.21. מִזְּעוּרֵיהוֹן A' pueritia ipſorum, Jerem.32.30. & 48.11.

זְפָא *Pix:* לִזְפָא In picem, Jeſa.34.9. Vide etiam infrà זפת.

זפל זִפְלָא *Monetæ antiquæ genus:* זִפְלִין זוּזִין Eſth. 1 8. in ſecundo Targum.

זפף Hinc, קנקנים מזופפים vel נזופפין Canthari picati, idem quod מזופתין, ut videtur, Abhoda fol.33.1.

זְפַק, זְפָקָא *Ingluvies, Veſica gutturis in avibus,* Germ. Kropff: וְיַעְדֵּי יָת זְפָקֵיהּ Et auferet ingluviem ejus, Hebr. מֻרְאָתוֹ, Levit.1.16. *Rabbini dicunt* זֶפֶק. Sic ſcribit R.D. 2.Reg.6.25. ad vocem דביונים: Parens meus p. m. dicit eſſe מה שבזפק היונים id quod eſt in veſica gutturis columbarum.

זפר זִפְרָא *Uter utris, pellis quâ vinum aut oleum defertur:* אפיק חד זפירא מלי מין Produxit utrem quendam repletum vino, Zohar in Num. col.299. Arabicè ספירא id eſt, נאד.

זֶפֶת זִפְתָּא · זִיפְתָּא *Pix,* Hebr. זֶפֶת Exod.2.3. *Apud Talmudicos,* Non accendunt lumen Sabbathi, לא בזפת ולא בשעוה neque pice, neque cerâ, Schab. cap.2. in Miſchna.

זְפַת *Pice obducere:* זופתים הספינות Picant naves: חבית זפותה Vas picatum.

זַפָּת *Picator, Picarius, pice obducens vaſa, vel, picem faciens:* מטפחת של זפתין Succinctum picariorum, Mikvaoth cap.9

זִקְטָא זקט *Herbæ nomen,* Guido ex Zohar.

זְקַן *Seneſcere, Conſeneſcere: & nominaliter Senex.* *Apud Talmudicos,* סנדל של זקן העשוי לכבודו Sandalium ſenis factum ad honorem ejus, id eſt, ad involucra mortualia, ut eo induatur in ſepulchrum, Jevammoth fol.104.1. Sic in Menachoth, טלית שעשאה הזקן לכבודו *Tallis* quod fecit ſenex ad honorem ſuum, id eſt, ad mortem ſuam, fol.41.1. *Latè Rabbinis ſumitur, inprimis* Avus: זקני Avus meus: זְקֵנָה *Avus, Avia:* זְקֵנָתִי Avia mea. *Nithpahel,* נִזְדַּקֵּן הַדִּין *Conſenuit judicium.* In Gemara, אומרי בדיני ממונות נזדקן הדין ואין אומרים בדיני נפשות נזדקן הדין Dicunt in Judiciis pecuniariis, Conſenuit judicium, ſed non dicūt in judiciis capitalibus, Conſenuit judicium: מאי נזדקן הדין Quid eſt, Conſenuit judicium? אי לימא קשא דינא An debeo dicere, Senuit judicium? (hoc eſt difficile, profundum; vel infirmum, debile eſt judicium, ac proinde cunctandum in eo.) Alius dixit idem eſſe quod חָכַם דִּינָא Sapiens eſt judicium (hoc eſt, ſatis ſuperque id jam à nobis eſt ultrò citroque examinatum & excuſſum, neq; licet alteri id evertere vel imminuere) Sanh.fol.42.1. Vide ibi ulterius, & apud Majemon. in Sanh.cap.9.ſect.2. ubi Joſeph Karo in Keſeph Miſchna ſcribit, צ״ע hęc ulteriori adhuc conſideratione opus habere. Vide etiam Conſtant. L'emper. in מהלך שבילי הדעת fol.132. אם נזדקנה אומתך Si conſenuerit populus tuus, Talm. Hieroſ. Berach. in fine, Gloſſa אם נחלשה Si debilitata fuerit Synagoga Iſraëlis in præceptis, כזקנה חלושה Sicut anus debilis. *In Hiphil* שלשה כל זמן שמזקינין מוסיפין גבורה ואלו הן דג ונחש וחזיר. Tria quando ſeneſcunt, fiunt fortiora; nempe

[illegible] Sopiens, & Porcus, Schabbas [illegible]

[illegible] עַד זִקְנָה וּמִיבוּתָא Usque ad senectutem & canitiem, Psal.71.18.

Barba: זקן העליון Barba superior, oris. זקן [illegible] barba inferior, nempe של אותו מקום, vide [illegible] dda cap.6. in Misna. מגדל זקן Alens barbam. משחית הזקן Corrumpens, id est, radens, [illegible] barbam.

זקף [illegible] vare, Attollere, Erigere, quomodo [illegible] sumitur, Psal.145.14. & 146. [illegible] usitatus est, & pro Hebræo נְשָׂא usurpatur. [illegible] Crucifigere, In crucem agere, attollere: [illegible] ligno, וְזָקִיף יִתְמְחָא עֲלוֹהִי Et in erectum [illegible] id est, suspendatur, Esræ 6.11. [illegible] וּזְקַפוּ יַת הָמָן Et suspenderunt Hamanem, [illegible] do Targum. *Præterit.* וּזְקַפָה [illegible] erexit eum in statuam, Gen.31.44. וּזְקַפְתָּא [illegible] Et erexisti instar monocerotis cornu meum, Psal.92.11. אֲרוּם זְקַפְתַּנִי Quia erexisti me Psalm.30.2. in Regiis. Veneta habent ex Aphel אוֹקַפְתַּנִי. Sed inusitatum est hoc verbum in Aphel, unde præferenda prior lectio. ארום זקיפו Quia excelsi sunt, Jobi 22.12. Hebr. רָמוּ. *Particip.* זָקִיף אַרְעָא עֲלוֹי מַיָּא Suspendens terram super aquas, Jobi 26.7. *Pehil,* זְקִיפִין נַהֲרוָתָא Attollunt flumina, Psal.93.3. melius legeretur זְקַפוּ, [illegible] Præterito. *Imperat.* זְקוֹפִי עֵינָךְ Attolle oculos [illegible] Jerem.3.2. *Futurum,* יִזְקְפוּן עַל צְלִיבָא Suspendantur [illegible] patibulo, Hebr. יִתְלוּ, Esth.9.13. *Ithpeel* [illegible] וְאַף אִזְדְּקִיפַת Etiam erigebatur, Gen. [illegible] legitur אִזְדְּקַפַת Exaltata est, Psal.139.6. [illegible] וַאֲנַחְנָא אִזְדְּקַפְנָא Nos autem erecti fuimus [illegible] Psal.20.9. *Infin.* כְּאִזְדְּקָפוּתֵיהּ Cùm attollit se super sol [illegible] judicii, cùm illud conscendit, Jobi 13. *Imper.* אִזְדְּקַף יְיָ בְּעֻשְׁנָךְ Exaltare Domine in [illegible] te tua, Psalm.21.14. Formam Aphel vide supra.

Apud Talmudicos Proverbium antiquum: ראית ליה זקיפא בדיוקתיה לא נימא לחבריה זקיף ביניתא *Cui est suspensus in familia sua, ne dicat alteri, Suspende mihi piscem hunc*, Bava metzia fol.59.2. Nam Suspendii vox semper ipsi ignominiosa est. Si ignominiosa vocabula non commemoranda, [illegible] minus vitia & crimina in aliis reprehendenda, quæ sibi vel suis adhærent.

In materia Juridica de Mutuo, alium quoq; usum [illegible] bum apud Talmudicos obtinet: ut; Si Israëlita a Christiano pecunias mutuo acceperit pro usura, וזקפן עליו במלוה & suspenderit (Christianus) illam (usuram) ei in mutuum, hoc est, elapso termino, rationibus initis, usuram cum sorte capitali in unam summam & obligationem contraxerit, &c. Bava metzia fol.72.1. Item, Quando dimittit septimius annus debitum instrumenti dotalis? Raf dixit, משתפגום ותזקוף quando ruptum est, & summa illa dotis cum mutuo in unam summam est contracta, Gittin fol.18.1. Sic in Majemone, in הלכות שמטה cap.9. Mulctæ ejus qui per vim, aut per blanditias stuprum puellæ intulit; item ejus qui diffamavit virginem, non dimittuntur anno septimo ואם זקפן במלוה נשמטים quod si verò retulerint eas in mutuum, dimittuntur.

זָקִיף *Erectus, Procerus, Fortis, Robustus:* ובעקיבו של עם מעמדין זקיפין Et in fine populi (in extrema acie) constituebant homines erectos, grandes, robustos (qui scil. custodiebant, ne quis fugam arriperet) Sota cap.8. in Misna.

זְקִיפָא *Erectio:* וזקיפתהון Et erectionem ipsorum intuere, Thren.3.63. *Item Crux, Patibulum:* עַל זְקִיפָא דִי אַתְקִין לְנַפְשֵׁיהּ In patibulum quod erexit sibi ipsi, Esth.7.10. in Targ. sec. *Apud Talmud.* קם תותי זקיפא וקא בכי Stabat sub patibulo & flebat, Bava metzia fol.83.2.

זְקִיפָה *Elatio, Illatio, Impositio:* זקיפת מלוות Impositio mutui sive debiti, R.Sal. Amos 5.11. Vide suprá in Verbo, in usu Talmudico.

זְקוּף וזקפא *Erectio, Elatio, Altitudo:* נְטַר עַל זְקוּף סִפְוָתִי Custodi super elevatione labiorum meorum, Psalm.141.3. יִסַּק לְצֵית שְׁמַיָּא זוקפיה Si ascendat usque in cœlum erectio, altitudo ejus, Jobi 20.v.6.

זְקָפוּת *Elatio:* זְקָפוּת יְדַי Elatio manuum mearum, Psal.141.2.

זְקִיפוּת *Suspensio, Crucifixio.*

זַקְפָא *Pollex:* זקפא דימיניה Pollex manus dexteræ, Pesach.fol.110.1.

מַזְקַפְתָּא *Strigilis*, Metzia cap.4. in fine

זָקַק *Mundare, Purgare, Expurgare, ut & Hebraicè:* זָקִיק שַׁבְעָתִי זִמְנִין Expurgatũ septem vicibus, Hebr. מְזֻקָּק, Psal.12.7. *Plural.* זְקִיקִין Expurgata, Cantic.1.11. *Fœmin.* דזקיקא מן סימא Quæ purior est argento, Psalm.68.31. *Pahel Futurum;* וִיזַקֵּק יַתְהוֹן כְּדַהֲבָא Et expurgabit eos veluti aurũ, Malach.3.3. *Partic. Pyhal,* מן כספא דמזוקק שבע זמנין Quàm argentum, quod purgatum est septem vicibus, Cantic.1.11.

Secundò *Ligare, Colligare, Vincire* [illegible]: *Copulare, Conjungere se, Conjungi, Adhærere, Adjungi, quod de Copula maritali usurpatum Coire significat: Obligare. Pehil sive Pahul,* וּמַלְכֵיהוֹן זְקִיקִין Et reges ipsorum vincti fuerunt, Jesa.60.11. Kimchi exponit אסורים בזיקים vincti compedibus. *Sic apud Rabbinos,* העושין פירות יהו זקוקין לשאינן עושין פירות Qui ferunt fructus, erunt colligati sive conjuncti illis qui non ferunt fructus, Menach. fol 27.1. הירה שהיו זקוקין למלכות זקוק לי Adjunctus erat mihi:

Ut

Ut essent adjuncti regno: אי אתם זקוקים להן Non vos copulati estis istis, non opus est vos istis adhærere & niti. *In materia Matrimoniali de Jure Leviratus:* זה זוקק את אשתו לייבום Hic obligat uxorem ejus (fratris defuncti) ad Levirationem, jus habet eam cogendi, ut sibi nubat, Majem. Hilch. יבום cap 1. אשה זקוקה לייבם Mulier obligata leviro, quæ tenetur ei nubere, vocatur אשת ראויה לייבום Ibidem. Vide & infrà in זיקא. *Niphal,* אינו נזקק לי כדבר Non conjungitur mihi ulla in re: לא נזקקו אלא לבן זוגם Non fuerunt copulata nisi cum suo compari: כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו Quicunq; petit necessitates suas linguâ Aramicâ, Angeli ministerii non adjungunt se illi, ut scil. preces ejus in conspectum Dei deferant, Schab. fol. 12. 2. מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנזקקין זה עם זה Quis projiciet vestem suam inter leonem & leænam, quo tempore coeunt invicem? Sanhed. fol. 106. 1. Væ illi qui se interponet vel opponet inter Deum & populum suum, quando Deus eum liberaturus est. בהמה וחיה נזקקין לשאינן מינן Jumenta & bestiæ conjunguntur sive coëunt cum illis, quæ non sunt sui generis, *Hithpahel,* היזקק להם Conjunge te illis, Aggredere illos bello, Sanh. fol. 95. 2. ולא אזקיק לך עוד Et non copulabo me tecum amplius, R. Sal. Nah. 1. 12.

Tertiò *Opus habere, Necesse esse vel habere, vel Oportere:* וַאנָא זְקִיק לְפַרְנָסָא אִינָשֵׁי בֵיתִי Ego autem necesse habeo sustentare domesticos meos, Genes. 30 30. in Targ. Jon. *Apud Rabbinos,* זקוק אתה לתרץ Necesse habes, cogeris explicare sic: *In Hiphil,* הזקיק *Cogere:* הכריחוהו הזקיקוהו לבוא כאן Coegerunt & impulerunt eum venire huc. *Hophal,* הוזקק לומר כך וכך Necesse est dicere sic vel sic, quod cõmuniter dicitur הצרך ׳צריך: Sic, הוזקקנו לדעת עומקם Opus habemus cognoscere profunditatem ipsorum: לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים Idcirco necessariæ sunt ad mundationem ejus (leprosi) aves, R. Sal. Levit. 14. 4.

זיקא *Ligatio, Obligatio, Necessitas:* כל שיש בו זיקת תרומה Omnis res in qua est obligatio vel necessitas oblationis, de qua oportet dare oblationem, Bechor. cap. 4. in Misna. Bartenora explicat חיוב, Rambam שיכות. *In materia Leviratus, in specie vocatur* זיקא *apud Talmudicos* רשות היבם *Jus Leviri, quod nempe habet erga fratris defuncti uxorem, q. d. Vinculum, quo ipsa leviro suo est obligata,* Jevam. fol. 17. 2. Majemon in הלכות יבום cap. 1. Vide etiam suprà in זיק.

זקין *Compedes, Vincula, Ligamenta:* לְזִקִּין דִנְחָשׁ אִתְקְרִבָא At compedes æreas accesserunt, 2. Samuel. 3. 34.

זקקין *Utrarii, portantes utres vini, aquæ vel olei.* *Ortum ex* זק *Uter, de quo supra.* Mikvaoth cap. 9. Hinc fortè rectiùs diceretur זִקָא Uter, זִקִין.

זיקוקין *Scintillæ:* וזיקוקין מִמַּרְכָּבַת יְקָרֵיהּ נָפְקִין Et scintillæ è curru gloriæ ejus egrediebantur, Habac. 3. 4. כְּאִשָּׁא בְעָרָא וזיקוקי אִשָּׁא Veluti ignis ardens & scintillæ ignis, Exod. 24. 17. in Targ. ... *Apud Rabbinos,* ונפקן זיקוקין די נור מפומיה דרב egrediebantur scintillæ ignis ex ore Raf in ... Rabbi, & vicissim ex ore Rabbi in os Raf, Cholin fol. 137. 2. Glossa, נוצאין ונתנין בתורה. Sic fr... de doctrina seu ministerio duorũ testium: Apocalyps. 11. 5. dicitur, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν.

זְקַר

Salire, Subsilire, Resilire, Resultare. ... תרנגולא סאתר לאתר סוקר Sicut gallus de loco in locum saltitat, subsilit. Sic citat ... Aruch ex Vajikra rab. sect. 5. sed in nostris ... non ita legitur. עד שהיו אחיו הכהנים זוקרים בבת ראש לאחוריהם Usque adeò ut fratres ejus sacerdotes resultarent occipite suo retrorsum, Joma fol. 38. 2. ut scil. fieri solet in subita consternatione, aut metu, vel vi ictus, sonitus, & similis rei. *In Ithpehal,* ואזל איזדקיר Et ivit subsiliens, scil. lætitiæ causâ, Gittin fol. 57. 1. כלא יזדקר הגדי Ne subsilire possit hœdus, Eruvin fol. 16 1. Sic, ... שיזדקר בה גדי בבת ראש Ut resilire possit in eo hœdus occipite suo, id est, liberè, Succa fol. 14. 2. ...זדקרה Si supina jacuerit vel ceciderit, Nidda fol. 17. 2. In præcedentibus exemplis בת ראש videtur ... Occiput.

זְקַרְתָּא

; זקתא · זְקְתָא *Stimulus, Aculeus, Baculus, Virga, pro Hebræo* דָּרְבָן, 1. Samuel. 13 21 זַקְתָא דצַעֲרָא, Baculus, Virga afflictionis, Prov. ... 3. Hebr. חֹטֶר, pro quo perperam in Venetis e... זַקְתָא. Regia, וּצְעָרָא. *Plural.* סתילין לזקתין Assimilantur stimulis, Eccles. 12. 11.

זקיתא *Nomen bestiæ quæ fuit in arca Noæ,* Sanhed. fol. 108. 2.

זְרָא

Semen. Sic reperias apud Talmudicos loco זְרַע, gutturalibus permutatis, a... זְרָא, pro זַרְעָא, ut alibi dicitur צְלָא pro צַלְעָא.

זְרַב

Fluere, Effluere; Diffluere, Hebr. ut Jobi 6 17. בעת יזרבו Tempore quo diffluunt. *Ithpehal,* אזדרב *Effundi, Diffluere:* ...סורב זעירא Ut effundatur parum, Joma fol. 78. 1. *Infinitivus* לאזדרבויי Ad effundendum. Id in Aruch add... citur in litera Aleph, & à Munstero pravè ... plicatur.

זַרְבָא *Affluentia, Copia:* מן סיכתא דזרבתא P... thesauris affluentiæ, hoc est, affluentissimis, co... piosissimis, Hebr. מאוצר רב Prov. 15. 16. Scri... tur, דזרבאתא. Videtur mendosum esse, ... דַבְרְבָתָא.

זַרְגוּב *Fusorium:* בכוסות שיש להן זרבוביות C... th...

tharis quibus sunt fusoria, id est, rostra, fistulæ, per quas in pocula infunditur, in Vajikra rabba fol. 2.

זרג זָרְגָן *Propago vitis, idem quod Hebr.* שָׂרִיג, Talm. Hieros. Kilaim cap. 1. *Est Arabicum,* ut notat Baal Aruch in זרג. Legitur & in Talm. Hierosol. Succa fol. 53. 3. ubi dicitur esse מִין אִילָן *Species arboris.*

זרד *Amputare, Resecare, Incidere ramos arborum superfluos*, id est, *Collucare arbores*, Schebhiith cap. 2. Schab. cap. 12. in Misna, &c. *Verbum rarum proprium, ut* זמר *Vitium.*

זִירוּד · זְרוֹדָה *Collucatio.* Ibidem.

זְרַד · זרד *Luxuries arborum virescens; Sarmentum, Quisquiliæ:* לולבי זרדים Germina, folia sarmentorum; חֲבִילֵי זְרָדִין Fasciculi ramusculorum exsectorum: המורד זרדים Amputans sarmenta, Schab. fol. 103. 1. In Targum Jonathanis Num. 21. 13. pro Hebræo וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד *Et castrametati sunt in valle Sared*, legitur; *Et castrametati sunt in valle, quæ multas producit salices & mandragoras: Item Corium:* מנעל של זרד Calceamenti vel solearum genus, Kilaim cap. ultim. Alii legunt זרב, Calceus calefactionis, qui intus obductus est aliquâ re molli, ut pedes calefaciat tantò meliùs, ex significatione Verbi זרב, quod legitur Jobi 6. 17. *Est qui exponit Calceamentum ex corio pertingens usq; ad* הירך *femur. Id videtur esse Ocrea.*

זרד Sic citatur in Aruch: In Gemara legitur זרז. Vide mox infrà.

זַרְדָּא *Lorica.* In Gemara ponitur pro Hebræo שריון Schab. fol. 62. 1.

זרדא *Cannabis, Cannabina vestis:* לפרוק זרדי Ad comminuendum cannabinum, linteum ex cannabe, ut filum appareat tenue, Metzia fol. 60. 2. זרדא בר זוזא Cannabinum unius assis, id est, vile, Kethubh. fol. 8. 2. Id alibi scribitur צרדא, ut est in צרד.

זרדתא *Sorbus, arbor frondosa & umbrosa:* טולא זרדתא Umbra sorbi, Pesach. fol. 111. 2. Kiddusch. 73. 2. Italicè סרבולר Sorbolero.

זָרָה *Ventilare, Spargere, Dispergere. In Targum sæpè redditur per* דְּרָא, *commutatis pro more* ז *&* ד. Attamen Exo. 32. 20. legitur in Onkelo, וּזְרָא עַל אַפֵּי מַיָּא Et dispersit super faciem aquarum, in Targum triplici in octavo. *Apud Talmudicos,* הזורה והכורה Ventilans & purificans frumentum, Schab. cap. 7. in Mischna.

זֵר *Limbus, Corona à Cingendo dicta; quomodo verbum Hebraicè exponitur Psal. 133. 3. & 2. Sam. 22. 40. In Targum redditur* כְּלִיל, *ut suo loco dictum. Jonathan quandoque* זֵיר *retinet.* Rabbini de triplici corona sibi data gloriantur, Altaris, Mensæ & Arcæ. Altaris, id est, Sacerdotii, quam obtinuit Aharon: Mensæ, id est, Regni, quam consecutus est David. Reges autem in mensa solent divitias & majestatem suam ostentare. Arcæ, id est, Legis Divinæ, quæ reposita fuit in arca, ut peterent eam omnes. Ex Legis autem cognitione oritur sapientia, & corona sapientiæ major coronâ regni. Nam de ea scriptum: *Per me (sapientiam) reges regnant.* Prov. 8. 15. Verba Hebræa sunt: אמר ר׳ יוחנן שלשה זירין הן של מזבח ושל ארון ושל שלחן של מזבח זכה אהרן ונטלו של שולחן זכה דוד ונטלו של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבוא ויקח שמא תאמר פחות הוא ת״ל בי מלכים ימלוכו׃ ר׳ יוחנן רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשית לו זיר לא זכה זרה הימנו Id est, R. Jochanan dixit: Tres coronæ sunt, Altaris, Arcæ, Mensæ. Arcæ coronam meruit Aharon, & accepit eam: Mensæ meruit David & accepit eam: Arcæ adhuc reposita est, ut quisquis voluerit accipere, veniat & accipiat eam. Ne fortè dicas, vilis ea est: scias de ea dici: *Per me reges regnant*, Prov. 8. 15. Porrò docuit R. Jochanan, Scriptum est זר (deficiente י) & legimus זֵיר (plenè scriptum cum י). Quod si dignus quis fuerit, fiet ipsi זֵר Corona: quòd si non mereatur, זָרָה recedet ab eo, Joma fol. 72. 2.

מי זורין Pesach. fol. 107. 1. Glossa, מֵי מִשְׁרַת הַפִּשְׁתָּן Aquæ macerationis lini.

מזרה *Ventilabrum*, Hebr.

מְזָרִים *Dispergentes, scil. venti, id est, acres, fortes, ut est Boreas. Quidam pro* מַזָּלוֹת *accipiunt: alii pro Arcturo:* וּמְזָוַת מְזָרִים קוּרָא Et ex cataractis Arcturi frigus, Jobi 37. 9.

זְרַז *Accingere, Expedire, Munire, Armare: Sternere, Insternere*, id est, *Accingere equum vel asinum, Admonere, Excitare, Incitare, Urgere, Solicitare: & intransitivè, Accinctum esse, Accingere, Expedire se, Festinare, quomodo Hebræo* חוש *respondet interdum. Præterit.* וּזְרִיזַת עַל נִכְלוּת רַגְלִי Et festinavit per fraudem pes meus, Jobi 31. 5. וזריזת דְּרָעָהָא Et accinxit vel armavit brachia sua, Prov. 31. 17. וזרזתני חדוא Et accinxisti me lætitiâ, Psalm. 30. 11. *Imperativ.* זְרַז כְּדוּן הֵיךְ גִּבְרָא חַרְצָךְ Accinge nunc tamquam potens lumbos tuos, Jobi 38. 3. Sic Jobi 40. 2. לְסִיעְי זרוז Ad auxilium meum festina, Hebr. חוּשָׁה, Psal. 40. 14. Sic Psalm. 38. 23. *Pahel*, וְזָרִיז יָת עוּלֵימוֹהִי Et armavit pueros suos, Hebraicè וַיָּרֶק, Et fecit ut evaginarent gladios, Genes. 14. 14. וְזָרִיז יָת חֲמָרֵיהּ Et instravit asinū suum, Genes. 22. 3. Sic Num. 22. 21. וְזָרִיז חַרְצֵיהּ Et accinxit lumbos suos, 1. Reg. 18. 46. זָרִיזִית וְלָא אִתְעַכְּבִית Accinxi me, Festinavi & non distuli, Hebraicè חַשְׁתִּי, Psal. 119. 60. וְזָרֵיזְתָּא לִי חֵילָא Et accinxisti me fortitudine, Psal. 18. 40. *Partic.* מְזָרֵז קמור בגבורתא Accingens se cingulo fortitudinis, Psal. 65. 7. דִּמְזָרֵז לִי קְמוּר בְּחֵילָא Qui accingit me cingulo

cum

cum virtute, Psal.18.33. חֶרֶב מְזָרְזָא Gladius accinctus, 2.Sam.20.8. *Plural.* מְזָרְזֵי חֵילָא Expediti ad militiam, Num.31.5. Sic Jos.6.7. לִסְטַר מְזָרְזַיָּא Ad latus armatorum, Judic.7.11. וּתְזָרֵיז יָתְהוֹן הֶמְיָנִין Et accinges eos baltheis, Exod.29.9. אֲנַב כְּתוּנִי יְזָרְזַנִי Juxta tunicam meam cingit me, Jobi 30.18. וִיזָרֵז יָת אַרְעָא Et muniat terram, Hebr. וְחִמֵּשׁ Et quintet, Gen.41.34. *Ithpehal Præterit.* וְאִזְדָּרַז Et accinxit se, Psal.93.1. *Partic.* דְּמִזְדָּרֵז בֵּינַת תַּרְנְגוֹלִין Qui accinctus est inter gallinas, Prov.30.31. *Imper.* אִזְדָּרְזוּ וְאַתְקִנוּ לָךְ Accinctus esto & præparate, Jer. 46.14. Sic Ezech.38.7. *Futurum Ithpahel,* וַאֲנַחְנָא נִזְדָּרֵז Nos autem armabimur, Num.32.17. *Apud Rabbinos etiam est Monere, Admonere:* מזרזין את האדם קודם מעשה Monent hominem ante opus, & מְזָרְזִין Admonent eum in ipso opere, Raschi Exo.19.24. מזרז למצוה כעושה המצוה *Monens (alii) ad præceptum, est quasi ipse præstans præceptum:* vel: *Accinctus ad præceptum, est quasi faciens præceptum.* Studium bonorum operum perinde Deo gratum, ut opera ipsa: אין מזרזין אלא למזורז Non monent nisi monendum, Maccoth fol.23.1.

זָרִיז זָרִיז *Accinctus, Expeditus, Solicitus, Promptus, Strenuus, Alacris, Festinus. Plurale:* רִיהֲטוּנִין נְפַקוּ זְרִיזִין Cursores exiverunt festini, Esth.3.15. *Fœmin.* זְרִיזָן וְחַכִּימָן Expeditæ & prudentes, Exod. 1.19. in Targ.Jon.

זְרִיז *Cingulum,* Jesa.5.27.

זְרִיז *Triticum contusum, granum unum in quatuor partes,* Pesach.37.1. *In Aruch citatur per Daleth in fine* זריד. *Et sic legitur in Talm.Hieros. Nedar. cap. 6. mox ab init.*

זריזות · זְרִיזוּ *Excitatio, Incitatio, Exhortatio, Monitio, Solicitudo, Alacritas, Strenuitas, Promptitudo:* כל מקום שנאמר צו אינו אלא זירוז מיד ולדורות Id est, Ubicunque (in Scriptura) dicitur צַו *Præcipe,* id nihil aliud est, quàm monitio in præsens & in generationes, vel, eo nihil aliud indicatur, quàm alacritas subita, & quæ duret in generationes: vide Deut.3.28. Num.15.23. Kidduschin fol.29.1. R.David scribit alicubi de voce הבה, quòd sit מלת הזירוז Particula exhortãdi: בִּזְרִיזוּתָא *Cum festinatione, festinanter,* Lev.9.8. in Jon.

זירוזא *Cingulum, Vinculum,* Talm.

זְרָז · זְרָזָא · וַזְרָזָא *Cingulum, Cingula, Cinctus:* זְרָז דְּכִתָּן Cingulum lineum, Jerem.13.1. וּזְבַנִית יָת זְרָזָא Emi cingulum illud, Jerem.13.2. וְזַרְזָא דְמַשְׁכָא Et cingulum coriaceum, 2.Reg.1.8. *Plurale,* וַעֲבַדוּ לְהוֹן זְרָזִין Et fecerunt sibi cingula, id est, Subligacula, perizomata, ex foliis ficuum, Genes.3.7. אֲסִירִין זְרָזִין בְּחַרְצֵיהוֹן Accincti cingulis in lumbis suis, Ezech.23.15. וּנְסִיב יָת זְרָזֵיהוֹן Et abstulit cinctoria ipsorum, Judic.14.19.

Apud Talmudicos, העלה זרזי תאנים על בשרו Adduxit cingula ficuum super carnem suam centũ triginta annis, Eruvim fol.18.2. nempe Adam primus: זרזי האשקולני Cingula (asini) Askalonitica, Kelim cap.23.

זירזא Talm. *Fasciculus:* זירזא דקני Fasciculus calamorum sive baculorum, Schab.fol.8.2. Jevammoth fol.101 2. Glossa, חבילה.

זרזיפין *Guttæ, Aspersiones:* זרזיפי דמיא Aspersiones aquæ, Guttæ, Joma 87.1. id est, טיפים, R.Sal. Psal.72.6.

זַרְזִיר *Lelaps, Canis leporarius,* juxta Rabbinos, Prov.30.31. in Hebræo. *Apud Talmudicos Sturnus,* ein Staar/ *avis nigra: unde dictum proverbiale,* לא לְחִנָּם הולך זַרְזִיר אצל הָעוֹרֵב אֶלָּא מפני שהוא מִינוֹ *Non frustra ambulat sturnus juxta corvum, ideo scil. quia est de specie ejus,* Bava kama fol 92.2. Nempe, similes similibus gaudent. Ut aves concolores amant consortia, sic homines similium studiorum & morum. Legitur & in Bereschit rabbah sect.65. Baal Aruch citat quoque plurale זרזירין ex Chol. fol.63.1. sed in nostris libris nunc legitur pro eo, עורב העמקי. Aliter: In Talmud Hierosolymitano Taanis cap.1. fol.57.1. בנוהג שבעולם זה מבקש לנצח זרזירו וזה מבקש לנצח זרזירו Consuetudo mundi est hæc: iste cupit vincere luctatorem suum (adversarium suum in lucta) & iste cupit vincere luctatorem suum: sed non ita comparatus est Deus, non contendit ut vincat; &c. Glossa, זרזירו id est, המתאבק עמו qui luctatur cum ipso.

זרח

Oriri, Exoriri, Splendere, Lucere, Hebr. *Apud Rabbinos in Hiphil,* הפגים משיזריחו Grossi quando oriuntur, Scheviith cap.4. id est, quando incipiunt excrescere & maturescere: Glossa, יבהיקו וישוב גופן חלק quando splendent, & corpus ipsorum læve fit. Alibi, Quid est quod scriptum est; *Tunc separavit Moses tres urbes trans Jordanem* מִזְרְחָה שָׁמֶשׁ? Deut.4.41. Dixit nempe Deus ad Mosen, הזרח השמש לרוצחין Oriri fac solem occisoribus, Makkoth fol.10.1. hoc est, עשה להם תקנה Fac ipsis præparationem, commoditatem, ut vivant & liberentur è manu vindicis sanguinis. Alii dixerunt, הזרחת השמש oriri fecisti Solem homicidis, id est, התקנת להם præparasti ipsis (locũ,) ut vivere posint, & liberari è manu vindicis sanguinis, ut Baal Aruch exponit. *Hinc alii scripserunt,* זרח *esse Parare, Præparare.*

זְרִיחָה *Ortus, Exortus.*

מִזְרְחִי *Orientalis. Fœmin.* מִזְרְחִית.

זרם

זַרְמִית · זְרָמִית *Inundatio, Diluvies:* לְאַגָּנָא מִזַּרְמִית וּמִמְּטַר Ad protegendum ab inundatione & pluvia, Jesa.4.6. דְּמִסְתַּפְרִין מִן קֳדָם זַרְמִית Qui custodiuntur ab inundatione, Jesa.

Jesa.32.v.2. Hebraicè זֶרֶם. Sic & Jesa. 25. v. 4.

זרן זַרְנִיךְ *Auripigmentum*, Cholin fol.82.2. R.Sal. Exod.16.14.

זרנא *Species ulceris maligni*; Vajikra rabba fol. 185.col.2.

מִזָּרְנָן Vide in מור.

זַרְנוּקָא *Uter coriaceus*: הֲוֵיתִ כְּזַרְנוּקָא דִּתְלֵי בִּקְטָרָא Sicut uter qui pendet in fumo, Psalm.119.83. In Aruch citatur plurale זרנוקין ex Jobi 32.19. sed ibi legitur nunc לגינין Lagenæ. *Apud Talmudicos præterea est Urna, Situla coriacea ad hauriendum aquam*, Bava bathra fol.167.1. & 58.11.

זרע *Seminare, Serere: minus usitatum in Targum*: כַּד זְרַע יִשְׂרָאֵל Quando seminavit Israël, Judic.6.3. לִדְזָרַע רוּחָא Ei qui ventum seminat, Prov. 8.7. לְזָרְעֵי חִטִּין Iis qui seminant triticum, Jerem. 12.13. *Futur.* אֶזְרַע וְאָחֳרָן יֵיכוֹל Seminabo, & alius comedet, Jobi 31.8. *Ithpehal Futur.* כָּל בַּר זְרַע זֵרוּעַ דִּי יִזְדְּרַע Super omnem sementē seminatam quæ seminatur, Levit.11.37. *Apud Rabbinos*, תַּזְרִיעַ *Semen ejicere, de semine humano*: איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר Si vir primò semē ejiciat, nascitur fœmella: si fœmina primò semen ejiciat, nascitur masculus, Berach.fol.60.1.

זרע זַרְעָא *Semen, Sementis*. זְרִיעָה *Satio*.

זַרְעִיתָא · זַרְעִית *Semen, Posteritas, Familia, Cognatio, Stirps, & sic Hebræo* מִשְׁפָּחָה *in Targum respondet*: מִזַּרְעִית דָּן Ex stirpe Dan, Judic.13.2. זַרְעִיתִי זְעֵירָא Familia mea est parva, minima, Judic.6.15. וּתְרֵין מִזַּרְעִיתָא Et duo ex familia, Jere.3.14. *Plural.* יִתְקָרַב לְזַרְעֲיָתָא Appropinquet per familias, Josuæ 7. 14. תַּרְתֵּין זַרְעֲיָתָא Duæ familiæ, Jere.33.24. *Construct.* זַרְעֲיַת כְּנַעֲנָאֵי Familiæ Cananæorum, Genesis10.18. *Cum Aff.* לְזַרְעֲיָתְהוֹן Juxta familias suas, Genes.10.

זֵרְעוֹנִין *Semina*: זרעונין sunt triplicia: primò, תבואה proventus, ut tritici, hordei, speltæ, &c. secundò, קטנית leguminum, ut sunt fabæ, lentes, &c. 3. זרעוני גינה Semina hortensia, vide Majem. in הלכות כלאים cap.1. Ex seminibus hortensibus quædam sunt, quibus integri agri conseruntur; & hæc vocantur מיני זרעים: quædam areolatim feruntur, & hæc vocantur מיני ירקות.

זְרוֹעַ *Brachium*: בֵּית זְרוֹעַ Domus brachii, *Manica*, Rab.

זרף *Scindere, Incidere, Scissuras facere*: בַּרְזְלָא דְּזָרִיף Ferrum quod incidit. Kimchi in Rad. פצע: זרוף מזרף Scindendo scindit & vulnus facit, Jevam fol.77. Vide & Avoda sara fol 28.2. Citat Aruch etiam ex זב fol.18.col.2. sed ibi nunc aliter legitur.

זַרְפָּא *Tumor, ex contusione aut percussione ortus*: דְּעָבְדֵי לֵיהּ לְזַרְפָּא Quem faciunt ipsi contra tumorem, Schab.fol.67.1.

זרק *Spargere, Aspergere, Conspergere, in Targum ut Hebraicè: Præterit.* זְרַק עַל מַדְבְּחָא Sparsit super altare, Exod. 24.6. וּזְרַק מֹשֶׁה יָת דְּמָא Et sparsit Mose sanguinem, Levit.8.19. *Cum Affix.* וּזְרָקֵיהּ עַל מַדְבְּחָא Et sparsit eum super altare, Lev. 9.12. *Particip.* דְּזָרִיק יָת דַּם Qui spargit sanguinem, Levit. 7.4. *Infinit.* וּלְמִזְרַק עֲלוֹהִי דַּם Et ad spargendum super illud sanguinem, Ezec.43.18. *Imperat.* וּזְרוֹק עַל קַרְתָּא Et sparge super civitatem, Ezech.10.2. *Futurum*, וְתִזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא Et sparges super altare, Exod.29.16. וְיִזְרְקִנֵּיהּ מֹשֶׁה לְצֵית שְׁמַיָּא Et sparget illum Mose versus cœlum, Exod.9.8. וְיִזְרְקוּן יָת דְּמָא Et spargent sanguinem, Levit.1.5. *Ithpehal* לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי Non fuerunt sparsæ super eum, Num.19.13.

Apud Talmudicos etiam est Projicere: למקטליה בדבר הנזרק Ad occidendum eum re quæ projicitur, veluti lapide aut sagittâ, Joma 84.1. זרוק מרה בתלמידים *Projice timorem, reverentiam in discipulos*, id est, fac ut te timeant & revereantur, Ketubh. fol.103.2.

זְרִיקָה *Aspersio, Dispersio, Projectio.*

מִזְרָק · מִזְרְקָא *Crater, Phiala, Pelvis, Vas unde aspersiones fiebant*: מִזְרְקָא חַד דִּכְסַף Crater unus argenteus, Num.7.13. *Plural.* מִזְרְקַיָּא Pelves, Exod. 38.3. in Jonath. כְּמִזְרְקַיָּא Sicut pelves, Zach.14.20. *Cum Aff.* וּמִזְרְקוֹהִי Et pelves ejus, Exod.27.3.

מִזְרְקִין *Nervi, Vibræ, aut Venæ*, Talm. Cholin fol.93.2. Pesach. fol.74.2.

זִירְקְתָא *Lorica*: כְּמָא דְאָזֵן בְּזִירְקְתָא Sicut qui armati sunt loricâ, Jesa.33.4. Regia, כְּמָא דְאָזִין בְּזִירִקְתָא.

זרר *Sternutare, Hebr. Inde Nomen* זְרִיר *Sternutatio, pro Hebræo* עֲטִישׁ: *Aff.* זְרִירוֹי תַּנְהַר נְהוֹרָא Sternutatio ejus lucet splendore, Jobi 41.9. in Venetis. *Ab Hebræo* וַיְזוֹרֵר *Et sternutavit*, 2.Regum 4.35.

זרת, זַרְתָא · זֶרְתָּא *Spithama*, Exod.28.15. *Item Digitus minimus, apud Rabbinos. Sic contractum putatur, quasi sit* זרת *pro* זְעֵרַת *à* זְעֵיר, *quod in Targum usurpatur pro* קָטֹן *Parvus, ut suprà dictum*: Item *Pugnus*, id est, אגרוף: *unde*, זַרְתֵּיהּ מְתִיחָא לְקִבְלֵיהּ Pugnus ejus protractus, id est, extensus erat contra ipsum, Ber.rab.sect.53. id est, אגרופו ut explicat Aruch.

זתם זִיתוּם vel זִיתוֹם ζῦθος, *Zythus, Zythum. Genus fuit potus Ægyptiaci ex farina hordeacea: unde, sicut omnis res ex farina fermentata, ejus usus in Paschatis festo Judæis prohibitus.* Hinc legitur in Pesach.cap.3 *in Mischna*: אלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר מדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי וכו׳ Ista sunt prohibita in Paschate, Kuttach Babylonicum, Sicera Medica, Acetum Edomæum, & Zythus Ægyptiacus. *In Gemara*; מדי זיתום

המצרי

המצרי תני רב יוסף תלתא שערי תלתא קורטמי ותלתא מלחא Quid est Zythus Ægyptiacus? Docuit Raf Joseph: Tertia pars est hordeum, tertia pars crocus sylvestris, tertia pars sal. In Schabbas fol.156.1. שבוחשין את השתיה בשבת ושותים זיתום המצרי Qui miscent potum in Sabbatho & bibunt zythum Ægyptiacum. Sic in Berach. folio 38.1. Plinius lib. 22. cap. ult. in fine: *Ex iisdem (frugibus) fiunt & potus, Zythum in Ægypto, cælia & caria in Hispania, cervisia & plura genera in Gallia aliisq; provinciis.* Dioscorides lib. 2. cap. 109. *Ex hordeo potus fit, cui Zytho nomen est.* Theophrastus de causis plantar. lib. 6. cap. 13. ὡς οἱ τὰς οἴνους ποιοῦντες ἐκ τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν, καὶ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ καλούμενον ζῦθος. *Qui vina conficiunt ex hordeo & tritico; illud quod in Ægypto fit, vocatur Zythus.* Septuaginta Græci Jesa. 19. 10. Καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες τὸν ζῦθον, λυπηθήσονται. *Et omnes facientes zythum contristabuntur,* Hebr. שֶׂכֶר, quod illi legerunt שֵׁכָר. D. Hieronymus ad hunc locum: *Notandum, quòd pro Lacunis LXX.* ζῦθον *transtulerunt, quod genus est potionis ex frugibus aquaq; confectum: & vulgò in Dalmatiæ Pannoniæq; provinciis gentili barbaroq; sermone appellatur Sabajum. Hoc maximè utuntur Ægyptii.*

ח

חֲבָא *Latere, Abscondi, Occultari. Ithpahel,* כַּד הִיא מִתְחַבְּאָה Cùm latéret illa, vel, absconderet se, Thren. 1. v. 3. Hebræis satis usitatum.

חובה *Latibulum:* עלי גפנים שנכבן לחובה Folia vitium, quæ collegit in latibulum, vel tugurium, Bava kama fol. 101. 2. Succa fol. 40. 1.

חֻבָּא · הוּבָא · חוּבָא *Sinus, quasi Reconditorium dictus, & quòd in eo positum, lateat:* אָעִיל יְדָךְ בְּחוּבָךְ Adduc manum tuam in sinum tuum, Exod. 4. v. 6. 7. in Jon. & T. H. סבול יַתְהוֹן בחוּבָךְ Porta eos in sinu tuo, Num. 11. 12. in T. H. Jonathan sæpe habet עוּבָא. Sic Hebraicè בחבי, Targum בעטפי In sinu meo, Jobi 31. 33. Vide & in seq. radice.

מַחֲבוּא · מַחֲבָא *Absconsio. Apud Talmudicos,* כשתלך המחבא Ex quo abiverit absconsio, hoc est, quando fructus, hinc inde sub foliis latentes, sunt decussi, Peah cap. 7.

חֲבְיוֹנִין *Latibula, Abdita*, Cant. 2. 14. Eccles. 10. v. ult. Vide & in חבה.

חֲבַב *Diligere: Præt. cum Aff.* חַבְּבִנּוּן לְשִׁבְטַיָּא Dilexit tribus istas, Deut. 33. 3. חַבְּבְתִּנּוּן Dilexi eos, Jesa. 1. 2. *Futur.* אֲחַבֵּב דָּחֲלַי Diligam timentes me, Jesa. 13. 12. אֲחַבְּבִנָּךְ Diligam te, Psal. 18. 2. *Ithpahel,* וְנַפְשָׁא דִיהוֹנָתָן אִתְחַבְּבַת בְּנַפְשָׁא דְדָוִד Et anima Jonathanis amore conjuncta fuit animæ Davidis, 1 Sam. 18. 1.

חַבִּיב · חֲבִיב *Amatus, Dilectus, Charus:* לְעַם חֲבִיב In populum dilectum, Hebr. לְעַם סְגֻלָּה, Deut. 7. v. 6. חַבְרָךְ דְּחָבִיב עֲלָךְ Socius tuus, qui charus tibi est, Deut. 13. 6. in T. Jon. *Plur.* בְּנִין חֲבִיבִין Filii dilecti, Jesa. 1. 4. וּתְהוֹן קֳדָמַי חֲבִיבִין Et eritis mihi dilecti, Exod. 19. 5. לְעַם חֲבִיבָא הֵיךְ סְגוּלָא In populos dilectos velut peculium, Deut. 26. 17. in T. Hier. *In Venetis est ferè sine Dagesch,* חֲבִיב vel חָבִיב. *Fæminin.* וְנַפְשֵׁיהּ חֲבִיבָא לֵיהּ כְּנַפְשֵׁיהּ Et anima ejus chara est ipsi, sicut anima sua, Gen. 44. 30. בְּפוּרְיָנָא חֲבִבְתָּא In lecto nostro dilecto, Canticor. 1. 16. *Cum Aff.* חֲבִיבְתִּי Dilecta mea, Cantic. 6. 3. *Apud Rabbinos:* חביבין לכל אדם הזכרים ואוי לאבי הנקבות *Chari sunt cuivis homini mares: væ autem patri famellarum,* Ben Sira. חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח *Chari sunt Israëlitæ, qui non opus habent legato, scil. ad Deum; sed ipsimet preces suas pro se faciunt,* Joma fol. 52. 1.

חִבּוּב *Amor, Dilectio, Dilectum:* חִבּוּב מְעַי Dilectionem viscerum meorum, Miche. 6. 7. וְחִבּוּב נַפְשְׁכוֹן Et dilectissimum animarum vestrarum, Ezech. 24. 21. *Cum Affix.* יִשְׂרָאֵל לְחִבּוּבֵיהּ Israelem in dilectissimum suum, Hebraic. לִסְגֻלָּתוֹ, Psal. 135. 4.

חֲבִיבָא *Patruus:* חֲבִיבָא דְאַהֲרֹן Patruus Aharonis, Hebr. דוד, Lev. 10. 4. in Jon. *Apud Talm.* קמיה דחביבי Coram patruo meo, Bava bathra folio 41. 2. לא הוה בדיחנא בחביבי Non insultavi contra patruum meum; cùm ex eo hoc quærebam, Cholin fol. 32. 1.

חֲבִיבְתָּא · חֲבִיבָא *Socrus:* דְּמִשְׁמַשׁ עִם חֲבִיבְתֵּיהּ Qui concumbit cum socru sua, Deut. 27. 23. in T. Hier. Melius esset חֲבִיבְתֵּיהּ: Nam Kametz sub ב pluralem numerum indicat. Aruch adducit & חֲבִיבְאָה, pro Hebræo דּוֹדָה Amita, ex Exod. 20. vers. 20. sed jam Targum illud non extat.

חִבָּא *Amor, Dilectio:* מְרִעַת חִבְּתָא אֲנָא Ægra amore sum, Cantic. 2. 5. *Construct.* חִבַּת זוּטַר דִּי בְנָךְ Amor minimi filiorum tuorum, Cantic. 4. v. 9. *Plur. cum Aff.* טָבָן עֲלַי חִבָּתָךְ Meliores sunt mihi amores tui, Ibid. v. 10.

חֲבִיבוּתָא Talmud. *Idem;* אגב חביבותא יתירא Propter amorem abundantem, Erachim 16. colum. 2.

חובא

חובא Talm. מן חובו של אילן . Vide in Rad. אבא, in אבב.

חוברין חובא · חוברי *Avis nomen*, Cholin folio 62. 2.

חָבִית *Dolium: Vas:* פי חבית Orificium dolii, Mikvaoth cap. 2. חבית מלאיין Dolium plenum vino: מאן דעבד חביתא Is qui conficit dolium, Schab. fol. 74. 2. Glossa hîc explicat de vasculo testaceo: חבירת של אפרסמון אל תנח באשפרת אלא תטלטל אותו ממקומו כדי שריחו נודף ויהנו ממנו בני אדם *Vasculum balsami ne relinquas in fimo, sed move illud de loco suo, ut odor fragret, & utilitatem inde accipiant filii hominum.* Citat Joh. Isaac in præfatione in Meturgeman. Simile ferè dictum Christi; *Non ponunt lucernam subter modium, &c.* Pluraliter חָבִיּוֹת Dolia. Ex ea forma probat Elias, ת non esse radicale, quod si esset, maneret in plurali.

חֲבִיּוֹנוֹת *Doliola, Dolia parva*, id est, חביות קטנות, Kelim cap. 2.

חבר Sic quidam hîc adduxerunt, sed in Targum legitur חבר. Vide illic.

חבט *Percutere, Decutere, Excutere, Dejicere:* *Participium*, חָבַט חִטִּין Excutiens triticum, Judic. 6. 11. מִטְרָא חֲבִיטָא Pluvia percutiens, Imber, Hebr. סחף, Prov. 28. 3. אָרֵי בְחוּטְרָא חָבְטִין קִצְחָא Quia virgâ excutiunt melanthium, Jes. 28. v. 27. Regia ex Pihel חֲבַטְתְּ. *Futurum*, אֲרֵי תְחַבּוֹט זֵיתָךְ Cùm decusseris oleam tuam, Deut. 24. v. 20. *Pahel Præter.* וְחַבְּטַת יָתֵיהּ כּוּלֵי לֵילְיָא Et percussit eam totâ nocte, scil. spiritus, Esth. 6. 1. in Venetis. *Apud Rabbinos*, חריות של דקל הוו כלכלין וחובטין על גבי המזבח Ramos dactylorum colligebant, & excutiebant super altari, Schabb. cap. 4. in Misch. חובטו במקלו Percutiebat illum baculo suo, Middoth cap. 1. סיד חבוט Calx percussa, id est, macerata, Schab. fol. 80. 2.

Deinde חָבַט est *Pronus decumbere, Prosternere se in terram. Pihel* חבט *Prostrare, Dejicere, Prosternere:* חבטן לקרקע Prostravit eos in terram, Schemoth rabba sect. 1. *Ex Ithpahel*, כמה נתחבט יהושע לפני הקבה Quemadmodum prostravit se Josua coram Deo, Medrasch Tehil. Psal. 18. Sic in Medr. Till. Psal. 9. Tempore futuro venient gentes mundi, ומתחבטין לפני אלהיהן & prosternent se coram Diis suis, sed non poterunt juvare ipsas. Huc refert Baal Aruch, אסמוהו בופרי לידי מברכתא Percutite eum virgis palmarum, in piscinam prostravit se, Ketubh. fol. 10. Sic vult Baal Aruch מברכתא idē esse quod נברכת Piscina, locus in quo lavatur; & metaphoricè intelligi Uterum vel vulvam muliebrem, quasi dicat, Cædite eum, quia prodit se, quòd jam antea cognoverit mulieres, & consuetudinem cum ipsis habuerit. Glossa Talmudica vult, מברכתא esse nomen proprium loci, in quo multa scorta & prostibula fuerint.

חֲבָט *Percussio, Plaga, Vulnus*, Bava kama fol. 50. 2. Cholin fol. 8. 1.

חובטא *Venter:* unde ex Echa rabbeti citatur in Aruch, נסב חובטא ומעיא יהב קרם לאתתיה Accepit ventrem & intestina, & posuit ea coram uxore ejus.

חֲבָט *Corrigia*, vel, *Laqueolus calcei:* חבט של סנדל Corrigia calcei, Mikvaoth cap. ult.

חִבּוּט *Percussio, Excussio: Apud Talmudicos:* Ramos palmarum afferebant, & excutiebant eos in terra, ad latera altaris, & ille dies vocabatur יום חבוט חריות Dies excussionis ramorum, Succa cap. 4. in Misch. חיבוט הקבר *Percussio quæ fit in sepulchro.* De hac mirum Rabbinorum somniū, de quo Elias in suo Thisbi, cujus verba Latinè adducam: *Scriptum est in Medrasch Rabbi Isaac filii Parnach, Interrogaverunt discipuli ipsum Rabbi Eliezer, quomodo se habet ritus* חבוט הקבר? *Respondit eis: Postquam separatus est homo ab hoc sæculo, venit Angelus mortis, & sedet super sepulchrum ejus, statim intrat anima ejus in corpus ejus, & facit illum stare super pedes suos, &c. Donec dixit R. Jehosua filius Levi: Et in manu ejus est (inquit) catena, cujus media pars est ferrea, & altera ignea, quâ verberat ipsum (hominem.) Et primâ vice dissolvuntur membra ejus: alterâ vice ejus ossa dissipantur, tum veniunt Angeli & colligunt ea. Quod si tertiâ vice ipsum percusserit, redigitur in pulverem & cinerem, & redit in sepulchrum suum, &c. Donec dixit R. Meir: Gravius itaque est judicium Chibbut bakkever judicio gehennæ, quoniam etiam qui planè justi sunt, & filii principum, & abortivi eo judicantur, excepto eo, qui moritur in vespera Sabbathi, & qui moritur in terrâ Israël, &c.* In Precationibus quas appellant Benschen / in quadam quæ incipit יהי רצון ברכות legitur: והצילנו מגזרות רעות ומדלות ומעניות ומכל מיני פורעניות ומדינה של גהנם ומחבוט של קבר hoc est, Et libera nos à decretis malis, & à paupertate, & abjectione, vel contemptu, & ab omnibus speciebus pœnarum, & à judicio gehennæ, & à percussione sepulchri: Vide Synag. nostram Jud. cap. 35.

מַחְבּוֹטָא *Baculus excussorius*, Jesa. 28. 27.

חבל *Pignerari, Pignori, In pignus, pro pignore accipere, Heb.*

Secundò חבל *Ligare, Colligare, Constringere.* Hinc, מטה מיטמאת חבילה Lectus polluitur si sit colligatus, id est, מחוברת, Kelim cap. 18.

Tertiò *in Pahel* חַבֵּל *Corrumpere, Perdere, Destruere, Vastare, Lædere. Præter.* חַבְּלוּנִי Læserunt me, Dan. 6. 22. וְחַבִּילוּ אוֹרְחַתְהוֹן Et corruperunt

vias suas, Jesa.1.4. *Particip.* לָא יִרבֵּי דִּפסִיק וּדְמחַבַּל Non dignus erit excisus & læsus, Deuter. 23.1. Hebr. כְּרוּת שָׁפְכָה *Excisus virilibus, castratus.* בְּיַד מְחַבְּלָךְ In manu perdentis te, Ezech.28.9. *Infini.* לְחַבָּלָא כָּל רַשִׁיעֵי אַרְעָא Ad perdendum omnes improbos terræ, Jesa.13.v.5. *Cum Affix.* לְחַבָּלוּתַהּ Ad perdendum illam, Genes.19.13. *Imperativus,* חַבְּלוּהִי Perdite eam, Dan.4.20. *Futurum,* וִיחַבְּלוּן זִיו אֵימְתָךְ Et perdent splendorem terroris tui, Ezech. 28.7. וּבִבְשַׂרהוֹן לָא יְחַבְּלוּן חִבּוּל Et in carne sua non lædent læsionem, hoc est, non inferent læsionem, Hebr. לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת Non incident cæsuram, Lev.21.5. *Ithpahel Præt.* וְאִתְחַבַּלַת אַרְעָא Et corrupta erat terra, Genes. 6.v.1. אִתְחַבַּלְתְּ בְּחוּכְמְתָךְ Perditus es in sapiētia tua, Ezech.28.17. *Participium,* נַפְשִׁי מִתְחַבְּלָא Anima mea corrupta est, Jobi 17.1. Hebr. חֻבָּלָה ex Pyhal, & sic in Regiis. *Infinit.* לְאִתְחַבָּלָא Ut dispergerentur, Cantic. 2.15. *Futurum,* יִתְחַבַּל מִנַּהּ Perdetur ab ea, Proverb. 13.13.

Apud Talmudicos etiam specialiter sumitur חַבַּל *de quavis læsione, quâ quis proximum suum lædit in corpore suo, ut qui Percutit, vulnerat, membro aliquo Mutilat, Urit, &c.* Hinc, החובל בחבירו חייב בו משום חמשה דברים Qui lædit socium suum, tenetur ei satisfacere pro quinq: rebus, pro Damno, Dolore, Neglectione, Cessatione, & Ignominia, Bava kama capite 8. quod totum agit de hujusmodi læsionibus. Sic, שנים שחבלו באחד Si duo simul læserint unum, habentur tamquam unus: הנחבל Læsus. Vide de his damnis vel læsionibus etiam Rambam Parte 4. in הלכות חובל ומזיק. *Sumitur autem sic tantùm de Læsione corporis, ut dictum.* Sic, כל המקלקלין פטורין חוץ מהובל ומבעיר Omnes perdentes vel destruentes (scilic. in Sabbatho) immunes sunt, excepto eo qui lædit vel vulnerat proximum suum, & qui comburit aliquid, Schabbas fol.106.1. Bava kama folio 34.2.

חֲבָל · חִבְּלָא · חַבָּלָא *Corruptio, Perditio, Exitium, Ruina, Læsio:* וַחֲבָל לָא אִיתַי בְּהוֹן Et corruptio nullast in eis, Dan.3.25. לְחַבָּלָא יְחוֹתוּנָךְ Ad perditionem deducent te, Ezech.28.8. לְאַסָּקָא מֵחַבָּלָא חַיַּי Ad educendum ex corruptione vitam meam, [Jo]n.2.7. *Apud Talmudicos:* החובל בחבירו חבלה Qui læsionem infert socio suo.

חֲבַל חֲבוֹל Ἄβαλ, ἄβαλε *Væ, quasi dicas Exitium, ex præcedenti significato:* חֲבַל עֲלַי Væ mihi, [Re]gia חֲבוֹל, Jobi 10.15. Heb. אַלְלַי לִי: חֲבוֹל עַל בְּנַנָא [V]æ super filios nostros, Deuter. 28.15. in Jon. [A]pud Talmudicos ejus usus frequens, חֲבַל עָלָךְ בֶּן עַזַּאי [V]æ tibi Ben Assai, Nedar. folio 74 2. חבל על דאבדין ולא משתכחין *Væ super eos qui pereunt, & non inveniuntur*, Sanhedrin fol.111.1. Væ hominibus, cùm è medio illorum tolluntur viri rari & eximii, quorum similes non amplius inveniuntur.

חַבְלָא Sic adducitur in Aruch, sed in Gemara legitur הַבְלָא *Exhalatio calida, Calor æstuans,* Bava basra fol.18.1.

חִבּוּלְיָא · חֲבוּלְיָא *Fœnus, Usura, sic dicta, quia Perditio & Exitiū est dantis:* לָא תְשַׁוּוּן עֲלוֹהִי חִבּוּלְיָא Non imponetis ipsi usuram, Exod.22.25. Sic pro Hebræo נֶשֶׁךְ usurpatur: בְּחִבּוּלְיָא לָא יְהַב Fœnori nihil exponit, Ezech.18 8. לָא תִסַּב מִנֵּיהּ חִבּוּלְיָא Non accipies ab eo usuram, Levit.25. v.36.

חִבּוּל · חִבּוּלָא · חִבּוּלָא *Corruptio, Perditio, Damnum, Læsio:* וּתְהֵי סְנֵין מֵחִבּוּלָא Et eris purus à corruptione; Jobi 11.15. וחבול עַל מִית Et læsionem propter mortuum non indetis carni vestræ, Hebr. שֶׂרֶט Cæsuram, Levit.19.28 גְּבַר שְׁלִים וְזַכַּי בְּלָא חִבּוּלָא Virum perfectum & justum sine corruptione, Ezech.7.29. מָן חִבּוּלֵיהּ בִּידֵיהּ Instrumentum perditionis in manu suâ, Ezech.9.v.1. אִתְּחַד בִּמְצַד חִבּוּלֵיהוֹן דְּמִצְרָאֵי Captus fuit in reti perditionum Ægyptiorum, Thren.4.20.

חֲבַל *Restis, Funis, Funiculus. Plurale,* וּמְשַׁח תְּרֵין חַבְלִין Et mensus est duos funes, 2.Sam.8.2. וּבְחַבְלֵי רַחֲטוֹהִי נִתְּפְכַר Et funibus peccatorum suorum continetur, Prov.5.22.

חֲבַל · חִבְלָא *Dolor, gravissimus propriè, qui quasi fune constringit, ut Tormina, & parturientium dolores: Græc. ὠδίν. Plurale,* כְּחַבְלִין לִילַדְתָּא Sicut dolores parturientis, Jer.22.23. Mich.4.9. Jesa.21.3. Veneta כְּחִיבְלִין. Sic, עָקָא וְחֶבְלִין Angustia & dolores, Hebr. חֲבָלִים, & sic Veneta in Targum חִבְלִין, Jesa.13.8. LXX. ὠδῖνες.

Apud Talmudicos crebra mentio חבלי המשיח *Dolorum seu ὠδίνων Messiæ.* In Tractatu Talmudico Schabbas fol.118.1. כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלי של משיח ומדינה של גהנם וממלחמת גוג ומגוג · מחבלי של משיח כתיב הכא יום וכתיב התם הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום וגו' Quicunque observat tria prandia in Sabbatho, liberatur à tribus pœnis, A' Doloribus Messiæ, à Judicio gehennæ, & à Bello Gog & Magog; A' Doloribus Messiæ, quia scriptum est hîc, Dies, & scriptum est illic, *Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini, &c.* In Sanhedrin fol.98.2. מה יעשה אדם וינצל מחבלי של משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים וכו' Quid faciet homo, ut liberetur à doloribus Messiæ? Operam dabit Legi & beneficentiæ, &c. Sic alibi. Intelliguntur autem per *Dolores Messiæ*, afflictiones, calamitates, & persequutiones futuræ tempore Messiæ, ut Abarbenel exponit in Danielem f.68.2. dum ait; Audiverunt etiam (scil.

(scil. Christiani à Judæis) quòd gravissimæ sint futuræ calamitates tempore Messiæ, quæ vocantur חבלי המשיח ὠδῖνες Messiæ, adeò ut beatum prædicarint eum, qui illas non visurus est, nec illis temporibus victurus. Ad has traditiones aliquo modo oculum conjecisse videtur Christus, dum afflictiones & calamitates, tam primi, quàm secundi sui adventus, vocat ὠδῖνας, Matth. 24.8. Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων *Hæc autem omnia sunt principia dolorum.* Syrus, רישא אנון חבלא.

חַבְּלָא *Vastator, Corruptor:* וּנְפַק מַלְאַךְ חַבְּלָא מִנֵּיהּ Et cessavit Angelus vastator ab eo, Exo. 4 26.27. in Jon.

מְחַבְּלָא *Idem:* ונפק מחבלא Et egressus est vastator, 1.Sam. 13.17. וּמִמְחַבְּלָא שֵׁיזֵבִנוּן Et à vastatore liberabo eos, Hos. 13.14. ולא יהב רשותא לְמַלְאַךְ מְחַבֵּל לְחַבָּלָא בַּן Et non dedit pôtestatem Angelo vastatori perdendi vel lædendi nos, Cantic. 2.9. לילֵיא חֲרִין נְטִיר מִמַּלְאֲכָא מְחַבְּלָא Nox hæc custodita est ab Angelo perdente, Genes. 12.42. in Jon. *Fœminin.* מְחַבְּלָא *Mulier parturiens, Puerpera, à* חבלין *doloribus partus sic dicta*, Ber. rab. sect. 60. Medr. Kohel. cap. 2.2. vide.

מְחַבְּלָא *Idem*, Prov. 28.24. & 18.9.

חַבְלָנִית *Perdens, Corrumpens:* סנהדרין חבלנית *Sanhedrin perditorium*, quod spatio 70. annorum unum interficit, Maccoth cap. 1. in fine. אשה חבלנית *Mulier perdens, Corruptrix.* Sic Judæi appellant mulierem, quæ tres maritos supervixit. Eam quartò ducere prohibitum, quia præsumitur etiam illum concubitu suo perditura, Ein Mannsverderberin. Quomodo ergo vocarent illam, quæ viginti tres sepelivit, cujus meminit D. Hieron. in Epistola ad Gerontiam? Sic fuit olim hîc Basileæ, quæ undecim sepelivit maritos, de qua legitur hoc epitaphium:

Quę jacet hoc mulier parvi sub fragmine môtis,
 Non certè fausto sydere nata fuit.
Quæ sit causa rogas? nam tres & octo maritos
 Legitimi socios cæpit habere thori.
Quos ea (quâ culpâ nescitur) perdidit omnes,
 Et fuit in quovis nubere mense malum.
Dj meliora mihi; cùm quondam tempore justo
 In thalamos ibit sponsa petita meos.
Huic totidem versus, fuerat quot nupta maritis,
 Fecimus: undecimus sed benè talis erit:

APTA VIRO NULLI FOEMINA
DIGNA MORI.

חֲבִילָה *Fasciculus, Massa colligata, ut Balla mercatorum, Sarcina iter facientium, & similia: Apud Talmudicos,* המוליך חֲבִילָה ממקום למקום Qui abducit fasciculos (mercium scilic.) ex uno loco in alium, Mezia fol. 72.2. כשבאת חבילה לידו Quando venerit vel fuerit fasciculus (mercium, vestium vel similium rerum) in manu ipsius, Ibid. fol. 78.1. אין עושין מצות חבילות חבילות *Non servant præcepta fasciculatim*, id est, multa simul. Quia qui omnia simul vult agere, nihil rectè agit, Pesach. fol. 102.2. Berach. fol. 49.1. מרבה בחבילות Multiplicans fasciculos; nempe, ut in Aruch explicatur, חבילי עצים Fasciculos lignorum, ad fovendum ignem, Wällen/ Bava kama fol. 10.1. חבילי זמורות Fasciculi ramorum, sive palmitum: שנים שבאו ממדינת הים ואשה עמהם וחבילה עמהם Si duo veniant ex urbe maritima, & secum habeant mulierem & fasciculum (mercimoniorum vel supellectilis) Kiddusch. fol. 65.2. *Item Funiculi, Ligamina, Ligamenta.*

חבן וְלֶחֶם חֲבִינְנוּת לָא אָכְלָה חֲבִינְנוּתָא *Pigritia:* Et panem pigritiæ non comedit, Prov. 31. v.27. Hebr. עצלות. Vide etiam חבן.

חבס *Conterere, Contundere, Confringere nimio pondere, Opprimere. Niphal,* הגלגולת שנחבסה Cranium quod contusum est, Cholin fol. 52.1.

חבסא *Confractio; Contritio: vel Oppressio ex nimio onere*; Metzia fol. 116.2.

חבץ *Premere, Comprimere, Exprimere: synecdochicè, Premere lac ad eliciendum butyrum: Pahel,* החולב המחבץ והמגבן Mulgens, butyrum faciens, & caseum faciens, Bava metzia folio 89.1. Schabbas fol. 95.1.

חובצא *Butyrum: vel, Caseus:* זבין לי ביעין וחובצין Eme mihi ova & butyrum: חובצא דעיזא Caseus caprinus, Echa rab. fol. 60. col. 3.

חביצה חֲבִיצָה *Coctionis, cibi, vel pulmenti genus fuit, cui panis interebatur.* Quærunt Talmudici, quomodo super eo benedicendum sive orandum sit, antequam panis intritus sit, aut si mica tantùm, instar olivæ, in illud inciderit, Menach. fol. 75.2. Berach. fol. 37.2. Beresch. rabba sect. 48. Tibbul jom cap. 2. *Alibi dicitur, Farinam subactam cum oleo sive pinguedine aut butyro & melle, dici* חביץ sive חבץ.

חִבְצָא · חִיבְצָא vel חיבצא *Collectio, Congeries, Massa collecta, cumulus:* חיבצא דתמרי Cumulus dactylorum compressorum vel contusorum, Kethubh. fol. 80.1. In Metzia fol. 99.2. dicitur קיבוץ. Idem quod חיבוצא.

חבק *Amplecti, Amplexari, Complecti, ut Hebraicè. Pahel,* חַבֵּק *Idem. Participium,* הוי מְחַבְּקָא ברא Eris amplexās filium, 2.Reg. 4.16. אַל תְּחַבֵּק עוּבָא דְאַחֲרִיתָא Ne amplectaris sinum alienæ, Prov. 5.20. *Imperativ.* חַבְּקִיהָ Amplexare eam, Prov. 4.8.

חִבּוּק *Amplexus, Amplexatio, Complexus*, Proverb. 6.10. in Hebræo.

חָבָק *Idem:* עד מקום החבק Usq; ad locum complexus, id est, femoris, unde nervi exeunt, femur & crura complectentes, Nidda fol.58.1.

חֲבָק *Cingula equi, ventrem cingens, Roßgurt:* כדי לעשותו חבק לחמור Ut fiat ex eo cingulum asini, Kelim fol.31.1. Quidam *Tegumentum, Operimentum* exponunt, quod post sublatum ephippium equo vel asino imponitur, ne citiùs, quàm par est, refrigescat: aut quod ori supersternitur, ne à pluvia madescat: על הקילקלי ואת החבק Antilenam & cingulam, Schabbas fol.64.1. *Videtur & muliebris Ornamenti genus fuisse, collo, instar cinguli, circumligatum: Collare:* הבנות יוצאות בחוטין שבאזניהם אבל לא בחבקין שבצואריהם Filiæ egrediuntur (in Sabbatho) cum filis, quæ sunt in auribus ipsarum, sed non cum collaribus quæ sunt in collis ipsarum, Schabb. fol.57.1.

חָבַר חִבֵּר *Conjungere, Sociare, Associare, Consociare, Componere, Concinnare: Præterit.* חִבְּרוּ עָלַי שִׁקְרָא Concinnarunt adversus me falsa, Psal.119.69. *Infinit. cum Aff.* אִתְבְּיַנְתְּ לְחַבָּרוּתִי Intellexisti, Attendisti ad associandum me in congregationem tuam, Psalm.139. 2. *Participium,* מְחַבְּרִין וְאָסְרִין חִוְיָן Consociant & ligant serpentes, ne scil. lædant, Deuter.18.11. in Jon. Hebr. וְחֹבֵר חָבֶר. *Ithpahel,* אִתְחַבַּרוּ לְטַעֲוָתָא Consociarunt se idolis, Hos.4.17. אִתְחַבָּרוּ אִנּוּן וְכָהֲנֵיהוֹן Consociarunt se ipsi & sacerdotes eorum, Hos.6.9. *Futurum,* הַאֶפְשַׁר דְּיִתְחַבַּר עִמָּךְ An possibile est, ut associetur tibi? Psal.94.20. *Apud Rabbinos ex Pyhal,* תלושין אסורין מחוברין מותרין Evulsæ arbores sive succisæ, licitæ sunt, Conjunctæ (scil. terræ), quæ adhuc in terra stant, prohibitæ.

Rabbini etiam frequenter usurpant de Conscriptione & compositione librorum: הוא חיבר הרבה ספרים Ipse composuit libros plurimos. מְחַבֵּר *Author, Compositor:* אָמַר הַמְחַבֵּר Dicit author: חִבּוּר *Compositio, Opus, Scriptum.*

חֲבַר · חַבְרָא, *ab Hebræo* חָבֵר *Socius, Sodalis, Collega:* חַבְרָא הוּא לְגַבְרָא מְחַבְּלָנָא Socius est viri perdentis, Proverb.28.24. חַד יְקִים יָת חַבְרֵיהּ Unus erigit socium suum, Eccles.4.10. *Plurale,* תְּלָתִין חַבְרִין Triginta socios, Hebr. מֵרֵעִים Judic.14.11. in Venetis. *Apud Talmudicos ut commune proverbium citatur:* אי חברא כחברי דאיוב או מיתותא *Aut amici ut amici Jobi, aut mors,* hoc est, ut in glossa explicatur, *Si non sint homini amici, satius est ei ut moriatur,* Bathra 16.2. אחד מניף לכל חברין Unus agitat (scil. oblationem) pro omnibus collegis, sociis, Menach. fol.93.2. Sic, בַּעֲלֵי חוברין Idem, Temurah fol.2.1. *Deinde Doctoribus Hebræorum priscis dicebatur* חָבֵר *Magister, sive Rabbi recens creatus, titulo quidem & dignitate Magisterii auctus, sed nondum ad publicum docendi officium vel aptus, aut ordinariè vocatus. Non tamen simpliciter dictus fuit* חָבֵר, *sed relativè semper,* חָבֵר *illius, à quo promotus erat:* ut, ר׳ שמעון בן ננס חבירו של רבי ישמעאל Rab. Schimeon filius Nanas, collega R. Ismaëlis. *Collega*, quoad Rabbinatus sive Magisterii dignitatem consecutam, non quoad dignitatis cum officio conjunctæ amplitudinem, quâ Promotor promotum totâ vitâ superavit. Altiorem enim locum semper Promotor occupavit; Promotus sive חָבֵר in inferioribus subselliis cum aliis discipulis sedebat, præsente scil. Promotore. Vide Scalig. Elench. Trihæres. cap.10. & infrà in Radice סמך. *Generaliter etiam* חָבֵר *est* תַּלְמִיד חָכָם *Sapiens: Plurale,* חֲבֵרִים *Sapientes, Magistri:* מה אהרן חבר אף בניו חברים Quid fuit Aharon? Doctor sive Sapiens, & filii ejus Sapientes fuerunt, Sanhed. fol.90.2. Hinc in libro Cosri Sapiens ille, qui Regi Persarum Cosroi interroganti respondet, vocatur חבר; ubi Glossator in principio addit; החכם הישראלי חבר יִקָּרֵא בלשון רז״ל Sapiens Israëlita vocatur חבר in sermone Magistrorum nostrorum. *Tertiò in Talmud sæpè vocantur Sacerdotes Persarum* חֲבָרִים, *& in singulari* חָבָר, *vel Persæ in genere:* ut; In Jevammoth fol.63.2. ad locum Psalm.14. אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ *Dicit stultus vel flagitiosus in corde suo:* R. Jochanan dixit, אלו חברים Isti sunt Chaverim. Gloss. חברים id est, Persæ impii, qui non agnoscunt gloriam Israëlitarum. Ibid. חברים אתו לבבל *Chaverim* venerunt in Babyloniam, id est, Persæ, scil. temporibus Cyri, ut est in Tosephos, in Schabbas. In Schab. f.11.1. אל תחת חבר Ne (scil. habites) sub חבר. Glossa; אומה מבני פרסיים Populus est ex filiis Persarum. Vide hîc Tosephos prolixè. In Kidduschin fol.72.1. Dixit R. Immi ad R. Levi, Ostende mihi Persas; dixit, Similes sunt exercitibus domus Davidis; הראני חברין Ostende mihi חברין; dixit, Similes sunt Angelis vastatoribus; Ostēde mihi Ismaëlitas; dixit; Similes sunt hircis, &c. Glossa; *Chaverim* sunt populus vicinus Persis, sed longè crudeliores & rapaciores quàm Persæ. אתא ההוא חברא ושקלה לשרגא מקמייהו Venit quidam *Chabbra*, & auferebat lucernam coram ipsis, Gittin f.17.1. Glossa, חברא id est, פרסאי Persa; Nam Persæ habent peculiarē quempiam diem festum, quo nullum lumen accendunt, prǽterquam in Templis suis. Vide hîc rursum Tosephos, & Schab. fol.45.1. ubi glossa iterum dicit, fuisse populum quendam ex Persia. Baal Aruch scribit; Persæ vocabant כּוּמָרִים id est, Sacrificulos, vel Sacerdotes חברים, & fuerunt isti חברים pessimi, graviterque affligentes Israelem. *Fœminin.* חַבְרְתָא *Socia, Proxima:* אִתְּתָא מִן חַבְרְתַּהּ Mulier quæq; à socia

à ſocia ſive proxima ſua, Exod. 11. 2. אֲרוּם לֵית מַלְכוּתָא מִקְרְבָא אַחֲבְרְתָּהּ Quia non appropinquat regnum ad ſocium ſuum, id eſt, ad alterum regnum: nunquam duo regna, duo reges conjunguntur, conjunctim regnant in una terra, Pſal. 110. v. 1. in Venet. *Plurale*, הִיא וְחַבְרָתְהָא Ipſa & ſociæ ejus, אֲנָא וְחַבְרָתִי Ego & ſociæ meæ, Judic. 11. v. 37.

חֲבַר *Societas, Sodalitium, Collegium:* חבר עִיר Societas, congregatio civitatis, Roſch haſchana fol. 34. 2. Opponitur ei יחיד Unicus, ſingularis, Berach. cap. 4. in Miſna.

חִבּוּר *Compoſitio:* חבור הספר Compoſitio libri, Liber conſcriptus vel editus, quomodo & מְחַבֵּר Compoſitor, Author libri dicitur, ut & antè poſitum in Pahel.

חֲבוּרָה *Plaga, Vibex, Tumor livens. Plurale,* חֲבוּרִין *Vulnera, Inciſiones, Cæſuræ*, Deuter. 14. 1. in T. Hieroſ. Hebraicè חַבּוּרָה Exod. 21. 25.

חֲבְרוּתָא *Societas: Apud Rabbinos,* או חַבְרוּתָא או מִיתוּתָא *Aut ſocietas aut mors*, in Taanis cap. 3. fol. 23. 1. ſub finem paginæ. Solem è mundo tollunt, qui amicitiam, dixit Cicero. Sic Hebræi dicunt, mortis cauſam eos eſſe, qui ſocietatem amicorum tollunt. Simile vide ſuprà in חֲבַר.

חֲבוּרָא *Idem:* וחבורי חבורא בישין Sociantes ſocietates malas, Deuter. 18. 11. in T. Hier. Hebr. חבר חָבֶר Aſſocians ſocietatem, quod periphraſis eſt Incantatoris, qui ſic dicitur à ſocietate malorum ſpirituum, quos ſibi Incantando aſſociat. Vide Lexic. Hebr.

חבורה *Sodalitium aliquot perſonarum ad epulum aliquod, Contubernium:* ut, האוכל מן הפסח אינו אוכל אלא בחבורה אחת Quicunque comedit Peſach, non comedat illud niſi in ſodalitio aliquo, contubernio, ubi plures fuerint congregati, Majem. in Korban Peſach cap. 9. Joſephus lib. 3. Orig. Judaic. cap. 10. vocat φρατρίας. A' Marco Evangeliſta cap. 6. vocantur συμπόσια, & πρασιαί. חבורת מצוה Contubernium præcepti, Peſachim fol. 113. 2. Gloſſa, כגון משתה של ברית מילה בת כהן לכהן quale eſt convivium Circumciſionis, & cùm filia ſacerdotis ſacerdoti deſpondetur.

מַחְבֶּרֶת *Compoſitio:* מחברת אחת Compoſitio una, Aben Eſra Prov. 25. 1. *Item Additio, ſpecies arithmetica, cui opponitur* מִגְרַעַת *Subtractio.*

הִתְחַבְּרוּת *Conſociatio, Societas*, Dan. 11. 23. Pro ה etiam א ex forma Chaldaica uſurpatur.

חֲבַרְבּוּרוֹת *Maculæ liventes*, Jerem. 13. v. 23. Hebraic.

חֲבַרְבַּר *Maculatum:* בְּרַם חֲשׁוֹךְ מְחַבַּרְבַּר עֲלַי Verum tenebræ, vel obtenebratio maculoſa fit ſuper me, Alii, Obſcurat me, Pſal. 139. 11.

חֲבַרְבַּר *Cæcitas. Plurale*, חֲבַרְבְּרִין Cæcitates, Geneſ. 19. 11. in T. Hieroſ. In Jonathane ſcribitur per ו.

חֲבַרְבְּרָא · חֲבַרְבַּר *Species ſerpentina heterogenea,* מן חכינא וחרדון *ex ſerpente & bufone procreata.* In Ber. rab. ſect. 82. הביא חכינא וזיוג לה חרדון ויצאת מהם חברבר Accepit (Deus) ſerpentem, & copulavit cum eo bufonem, vel, lacertum, & prodiit ex illis חברבר, beſtia noxia. Nam nunquam auditum eſt, quempiam à cane rabioſo, ab hac beſtia חברבר, & à mula alba morſum, ſanatum fuiſſe. Idem legitur in Jalkut fol. 42. col. 2. & in Talmud Hieroſolym. Berach. fol. 12. 2. paululum tamen aliis verbis; מימיו לא יאמר לך אדם שעקצו חברבר וחיה; נשכו כלב שוטה וחיה שבעטתו פרדה וחיה Nunquam dicet tibi homo, quòd eum חברבר pupugerit, canis rabioſus momorderit, mula denique calcibus petierit, & convaluerit. Amplius in Talmud Hieroſol. Berach. cap. 5. fol. 9. col. 1. ר' חנינה היה עומד ומתפלל ובא חברבר והכישו ולא הפסיק את תפלתו והלכו ומצאו אותו חברבר מת מוטל על פי חורו · אמרו אי לו לאדם שנכשו חברבר ואי לו לחברבר שנכש את ר' חנינא בן דוסא: מה עסקיה דהדין חברבריא · כד הוות נכית לבר נשא אין בר נשא קדים למיא חברברא מיית · ואין חברברא קדים למיא בר נשא מיית R. Chanina bar Duſa ſtabat & orabat. Venit *Chavarvar* & momordit eum, nec tamen ceſſavit ab oratione ſua. Cùm irent & viderent, invenerunt illum chavarvar mortuum ad oſtium ſpecus ſuæ. Dixerunt, Væ illi homini quem momorderit *chavarvar:* ſed væ illi *chavarvar*, qui momordit R. Chaninam. Quænam eſt ratio ſeu conditio hujus *chavarvar?* Quando mordet hominem, & homo prior venit ad aquam, *chavarvar* moritur: ſi verò *chavarvar* primò ad aquam venerit, moritur homo. Eadem hiſtoria, ſed breviùs, legitur in Talmud Babylonico Berachoth fol. 33. 1. ubi pro חברבר eſt עָרוֹד: unde videntur eſſe ſynonima. Nam quod de aqua hîc ſcribitur, utili contra morſum hujus ſerpentis, idem legitur de ערוד in Schemoth rabba ſect. 1. fol. 119. 2.

חֲבַשׁ *Ligare, Alligare, Obligare*, Heb.

חֲבוּשְׁיָא *Carcer:* בְּבֵית חֲבוּשְׁיָא In domo carceris, ligationis, Geneſ. 40. 20. in T. Hieroſ. Aruch, חֲבוּשְׁיָא.

חֲבוּשָׁא *Malum cotoneum*, Kethubh. fol. 60. 2. *Plurale*, באפרסקין וחבושין Perſicis & cotoneis, Beza fol. 26. 1. Schab. fol. 45.

תַּחְבּוֹשֶׁת *Emplaſtrum, ab obligando. Propriè quod ex pinguibus, oleo, balſamo, butyro, pinguedine ſive adipe fit: aliâs idem dicitur* אִסְפְּלָנִית. *Quod ex farina conficitur, vocatur* מְלוּגְמָא *μάλαγμα.*

חֲבַת חֲבִית *Sartago. Unde plur.* חֲבִתִּים,

1\. Paral. 9. 31. *Apud Talm.* הסולת והחביתים והיין Simila, & ſartagines, & vinum, Joma fol. 25. 1. in Miſna. Hîc per החביתים intelligitur Decima Ephæ, quam ſacerdotes quotidie offerre jubentur Levit. 6. 13. quia de illa ibid. v. 14. ſcribitur, על מחבת In ſartagine cum oleo parator, &c. Sic uſurpatur etiam in Menach. cap. 11. in Miſna.

* חגא Vide in חגג.

חגב חֲגָבָא *Locuſta, aut Locuſtæ ſpecies, Cicada juxta quoſdam, aut Bruchus*, Levitic. 11. 12. *Plur.* חֲגָבִין *Locuſtæ.*

חָגַג *Feriari, Feſtum celebrare vel agere: Tripudiare, quòd hoc diebus feſtis agere ſolerent. Participium*, חָגְגִין Tripudiantes, 1. Sam. 30. v. 16. *Infinit.* לְמֵחַג לִירוּשְׁלֶם Ad feſtum celebrandum in Hieruſalem, Pſal. 42. 5. *Imperat.* חוּגִי יְהוּדָה חַגָּךְ Celebra Jehudah feſtivitatem tuam, Nah. 1. 15. *Futurum*, וּתְחַגּוּן יָתֵיהּ חַגָּא Et celebrabitis eum feſtivum, Exod. 12. 14.

חַג חַגָּא *Feſtum, Feſtivitas, ut paulò antè. Quòd addiderunt, etiam ſignificare Agnum aſſatum, id pravè factum.* Nam verba Targum ſunt, דְאָכְלִין יַת נִכְסַת חַגָּא טְוֵי נוּרָא Qui comedebant victimam feſti, aſſatam igni, Canticor. 2. 9. *Plurale*, וּבְחַגַּיָּא וּבְמוֹעֲדַיָּא Et in feſtivitatibus, & in ſolennitatibus, Ezech. 46. 11. *At Judæi pro innata ſua contra Chriſtianos malitia, non ſic feſta ipſorum vocant, ſed* חָגָּא, *quod Hebraicè Pavorem, Trepidationem ſignificat Jeſa. 19. 17. aut juxta R. Salom.* שֶׁבֶר *Contritionem, Rupturam, quò & affine nomen* חַגְוָה *Fiſſura, Ruptura, reducit. Inde Elias in ſuo Tisbi ſcribit: Feſta & ſolennitates idololatrarum* (עובדי עבודה זרה *Chriſtianos vocant,) nos vocamus* חָגָּא, *quod idem eſt quod* שֶׁבֶר *Contritio. Eodem ſenſu diem feſtivum ipſorum vocamus* אֵיד *Perditionem, Interitum. Vide* איד. Apud Talmudicos etiam legitur חגתא רטייעי Feſtum mercatorum Arabum, quò annuatim conveniebant omnes mercatores, & in certi cujuſdam Idoli honorem epula celebrabant; R. Sal. vocat Gallicè קונפרריא, quod puto eſſe *Confrairie*, ע״ז fol. 11. 2.

חֲגִיגָה *Idem, apud Rabbinos. Hoc nomine peculiaris tractatus inſcriptus eſt apud Talmudicos, in quo de triplici comparitione ac itione Hieroſolymas agitur, nempe in feſto Paſchatis, Pentecoſtes, & Tabernaculorum, ut præcipitur* Exod. 23. 17.

חָגָג pro Piſcina (ut hîc adducunt) ego nullibi in Aruch, neque alibi, reperi.

חגו חַגְוִין *Fiſſuræ, ut Hebraicè. Plur. conſt.* בְּחַגְוֵי טִנָּרָא In fiſſuris petræ, Canticor. 2. v. 14.

חָגָס *Cuniculus. Plurale*, חַגְסֵי דְעַמְהוֹן לָא תַקִּיף Cuniculi, quorum populus non eſt fortis, Proverb. 30. 20. Hebr. שְׁפַנִּים. At ſingulare שָׁפָן, in Onkelo redditur טַפְזָא, & in Jonathane טְוָזָא, de quo ſuo loco. Baal Aruch in גס ultimo citat hunc locum הגסי, quaſi ה ſit ſervile. Sed He iſtius in Targum nullus eſt uſus. Et Pſal. 104. 18. Hebræum לַשְּׁפַנִּים transfertur à Syro interprete לַחְגְסָא, quod Sionita reddit *Leporibus*; Erpen. *Cuniculus.* Unde apparet, hanc lectionem eſſe probam.

חָגַר Hebr. *Cingere, Accingere, Accingi:* חָגוּר Cinctus, Accinctus: חָגוּר *Cingulum, zona.*

הֲגוֹרָה *Cinctura. Apud Rabbinos etiam eſt Cinctura agri ex ramis, Sepes, Sepimentum:* חגורה גבוהה י׳ טפחים Sepimentum altum decem palmos, Erubh. fol. 22. 2.

Secundò חֲגַר *Claudicare:* וַחֲגַר Et claudicavit, 2. Sam. 4. 4. *Apud Talmudicos*, בזמן שהן מחגירין Quando claudicant, hoc eſt, vacillant, non firmiter ſtant, Savin cap. 3.

Tertiò apud Talmud. חֲגַר *Tardare, Morari:* כדי שתחגור בו הצפורן Ut moretur in eo unguis, Cholin cap. 1. Vide R. Salom. Pſal. 76. 11. ad vocem תַּחְגֹּר, ubi inter alia ſcribit, תחגור לשון עכבה בלשון משנה hoc eſt, תַּחְגֹּר eſt ſignificationis Tardandi in ſermone Miſchnæ.

חֲגִירָא · חֲגִיר · חַגִּיר *Claudus*, Heb. פִּסֵּחַ, Lev. 21. 18. אֲרֵי חֲגִיר עַבְדָּךְ Quia claudus eſt ſervus tuus, 2. Sam. 19. 26. *Plurale*, חגירין Jeſa. 33. 23. *Apud Talmudicos*, רַעְיָא חֲגִירָא וְעִזֵּי רָהֲטִין *Cum paſtor claudus eſt, facilè capri diffugiunt. Proverbiale* apud Rabbinos, in libro Talm. de Sabbatho fol. 32. 1. Magiſtratu non faciente officium, ſubditi impunes in delicta ruunt. Sic Concionatores, Doctores, &c.

חֲגַר *Idem:* אֲרוּם חֲגַר פּוּם וַחֲגַר מְמַלַּל אֲנָא Nam claudus ore & claudus ſermone ſum, Exod. 4. 10. in Jon. In Targ. Hieroſol. eſt חָגוּר, Hebr. כְּבַד Gravis.

חֲגִירוּת *Claudicatio*, Rab.

חַגְרָא *Chagra, nomen proprium loci*, Heb. שוּר, Gen. 16. 7. & alibi. Sic & pro Hebræo בֶּרֶד ibidem v. 14.

מַחְגֹּר *Cingulum, quod ſub collo bovis eſt*, Kelim cap. 14.

חַד *Unus: Primus, quod per Aphæreſin venit ab Hebræo* אֶחָד, *etſi & Hebraicè ſemel legatur*, וְדִבֶּר חַד אֶת אַחַד Et loquitur unus cum altero, Ezech. 33. 30. Sic Chaldaicè, צְלֵם חַד Imago una, Dan. 2. v. 31. יוֹם חַד Dies unus: *Fœmininum*, חֲדָה *Una:* בִּשְׁנַת חֲדָה In anno uno, id eſt, primo, Eſr. 5. 13. וּנְסֵיב חֲדָא מֵעִלְעוֹהִי Et accepit unam ex coſtis ejus, Gen. 2. 21.

חֲדְסַר · חֲדְסְרֵי *Undecim. Vox compoſita ex* חַד *&* עֲסַר, *quod in monadico numero cum denario Talmudicis & in Targum Hieroſolymitano frequens:*

בחדסר

[illegible] In undecimo mense, Deuteron. 1. 3. [illegible] Undecim aulæis, Exod. 26. 8. in Jo-[illegible] pro Hebræo עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה. Reliquis lo-[illegible] se hæc locutio Hebræa in Jonathane [illegible] תְּרֵיסַר, quod valet Duodecim. Men-[illegible] ur.

[illegible] כַּחֲדָא · כַּחֲדָה · כַּחַד Unà, Simul, Pariter, Dan. 2. [illegible] 16. in Ven. יִתְחַבְּרוּן כַּחֲדָא Consocia-[illegible] simul, Psal. 2. 2. ἐπὶ τὸ αὐτό

[illegible] Vehementer, Admodum, Heb. מְאֹד. [illegible] Vide in [illegible].

[illegible] Sapiendi significatione vide in אחד.

חדא חֲדִי · חֲדָה Gaudere, Lætari, propriè Chal-[illegible] corum verbum, vide etiam Hebræis u-[illegible] In [illegible] sæpissimè ponitur pro Hebræo [illegible] שָׂמַח Præterit. כְּמָא דַּחֲדִי יְיָ Sicut lætatus [illegible] Dominus, Deuter. 28. 63. בְּגִין כֵּן חֲדָא לִבִּי Pro-[illegible] terea lætatum est cor meum, Psalm. 16. v. 9. וְדַחֲדִיתְ לִבְנֵי יְהוּדָה Et quòd lætatus es de filiis Je-[illegible] Obad. 1. v. 11. חֲדִיתִי Lætor, lætatus sum, [illegible] Psalm. 122. 1. חֲדִיאוּ קֳדָמָךְ Lætati sunt coram te, Jesa. 9. 3. דַּחֲדִיאוּ לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ Qui gaudent facere [illegible] tuam, Jesa. 64. 4. *Participium*, חָדֵי אֲנָא עַל פִּתְגָמָךְ Lætor ego propter verbum tuum, Psalm 119. 162. וְצַדִּיקָא דָּיֵץ וְחָדֵי Et justus exultat [illegible] atur, Proverb. 29. 6. *Fœminin.* הֵיךְ אִמָּא דְּחָדְיָא עַל בְּנַיָּא Sicut mater quæ super filiis gaudet, [illegible] 113. 9. *Plur.* הֲוֵינָא חָדָן Fuimus læti, Psal. 126. 3. וּסְלִיקוּ מִתַּמָּן כַּד חָדָן Et ascenderunt inde læti, [illegible] 1. v. 45. דְּחָדָן עַל בִּישְׁתִּי Qui lætantur super [illegible] meo, Psal. 35. 26. *Infinit.* מֶחְדָא אֶחְדֵי Gau-[illegible] o gaudebo in Domino, Jesa. 61. 10. לְמֶחְדֵי בְּחֶדְוַת אוֹרַיְתָא Ad gaudendum vel lætandum in [illegible] tua legis, Eccles. 3. 12. *Imperat.* חֲדִי עוּלֵימָא בְּיוֹמֵי עוּלֵימוּתָךְ Lætare juvenis in diebus juventutis tuæ, [illegible] Eccles. 11. 9. וַחֲדִי מִן אִתַּת טַלְיוּתָךְ Et lætare ab uxo-[illegible] juventutis tuæ, Proverb. 5. 18. *Fœmininum*, [illegible] חֲדִיאִי וּבְדַחִי בְּרַתָּא Lætare & exulta filia E-[illegible] m, Thren. 4. 21. חֲדוּ בְּמֵימְרָא דַּיְיָ Lætamini in verbo Domini. *Futurum*, אֲנָא אֶחְדֵי בְּמֵימְרָא דַּיְיָ Ego lætabor in verbo Domini, Psalm. 104. 34. לָא תֶחְדֵי Ne læteris, Prov. 24. 17. אֲרוּם בְּמֵימְרֵיהּ יִשְׂמַח לִבְּנָא Quia in verbo ejus lætatur cor no-strum, Psal. 33. 21. תֶּחְדֵּין כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל Lætabitur synagoga Israelis, Jerem. 31. 13. וְנֶחְדֵי בְּפוּרְקָנֵיהּ Et lætabimur in redemptione ejus, Jesa. 25. 9. אֲרֵי תֶחְדוּן Quia lætabimini, Jerem. 50. 11. יֶחְדוּן חֵילֵי דִשְׁמַיָּא Lætabuntur exercitus cœlorum, Psal. 96. 11. דִּלְמָא יֶחְדְּיָן Ne fortè lętentur filiæ Philistęo-rum, 2. Sam. 1. 20. *Aphel*, אַחְדִי *Exhilarare, Lætificare: Preterit.* וְלָא אַחְדִיתָא Neque lætificasti inimicos meos, Psal. 30. 2. אֲרוּם אַחְדִיתַנִי יְיָ Quia lætificasti me Domine, Psalm. 92. 5. *Participium*, וַחֲמַרָא דְּמַחְדֵי לְבָא דִבַר [illegible] Et vinum, quod læti-

ficat cor hominis, Psal. 104. 15. מַחְדִין לִבָּא Exhilarantia cor, Psal. 19. 9. וּמַחְדִין קַרְתָּא דַיְיָ Et lætificant urbem Domini, Psalm. 46. 5. *Imperativus*, אַחְדִי נַפְשָׁא דְעַבְדָּךְ Exhilara animam servi tui, Psal. 86. 4. *Futurum*, וְאַחְדִינוּן בְּבֵית צְלוֹתִי Et exhilarabo eos in domo precationis meæ, Jesa. 56. 7. בַּר חַכִּימָא נֶחְדֵי אַבּוֹי Filius sapiens lætificat patrem, Prov. 10. 1. cum formativo נ ex dialecto Syra. *Ex Pahel Imperativus*, וְחַדִּי לִבִּי Et exhilara cor meum, Prov. 27. 11.

חֶדְוְתָא · חֶדְוָא · חֶדְוַת *Gaudium, Lætitia*: יְהַבְתָּא חֶדְוְתָא בְלִבִּי Dedisti lætitiam in cor meum, Psal. 4. 8. חֶדְוָא רַבָּא Gaudio magno, Jonæ 4. 6. בְּחֶדְוָה Cum gaudio, Esræ 6. 16. מִדְּוָנָא לְחֶדְוָא Ex dolore in lætitiam, Esth. 9. 22. וְשַׁבַּחִית אֲנָא חֶדְוַת אוֹרַיְתָא Et laudo ego lætitiam legis, Eccles. 8. 15. כְּחֶדְוַת נִצְחֵי קְרָב Juxta lætitiam vincentium in bello, Jesa 9. 3. *Cum Affix.* נִצְבָא דְחֶדְוָתִי Planta lætitiæ meæ, Jesa. 60. 21. וּבְיוֹם חֶדְוַתְכוֹן Et in die lætitiæ vestræ, Numer. 10. 10. וּבְחֶדְוָתֵיהּ לָא יִתְעָרַב נוּכְרָאָה Et in lætitiam ejus non miscebit se alienus, Proverb. 14. 10. *Plurale*, סוֹבְעָא דְחֶדְוָתָא Saturitas lætitiarum, Psalm. 16. 11. וְחֶדְוָתַהָא Et gaudia ejus, Hos 2. 11. *Usurpatur & quasi Exclamandi particula, pro Hebræo repetito* הֶאָח *Euge, Euge*, Psal. 25. 21. *Apud Talmudicos*, חזא חדותא דהוו קמחדי Vidit lætitiam, lætantes homines in nuptiis, qui fuerunt admodum læti, Gittin fol 68. 2.

חֲדִי · חַדְיָא *Pectus, idem quod Hebraicè* חָזֶה, *permutatis pro more* ז & ד: ut חֲדוֹהִי Pectus ejus, Dan. 2. 32. וְתִסַּב יָת חַדְיָא Et accipies pectus, Exod. 29. 26. *Plurale*, עַל חַדְוָתָא Super pectora, Levitic. 9. 20. *Talmud.* מנשק להו לאחתי אבי חדייהו Osculans sorores meas super pectus ipsarum, Schab. in princ.

חדב חֲדִיב *Nomen proprium loci*, Ezech. 27. 23. Heb. עֵדֶן, KiddusChin fol. 72. 1.

חָדַד *Acuere: Acui, Acutum esse*, Hebr. Pahel, שני תלמידי חכמים המחדדים זה את זה י׳ מצליח להם Duo discipuli sapientum qui acuunt se invicem in studiis, Deus benedicit ipsis, apud Talmudicos, Schab. fol. 63. 1. *Aliquando etiam apud eosdem idem est quod* חֲדָה *Lætari*, cujus exemplum vide suprà in חֲדָא, in חֲדִיָה.

מְחוֹדָד *Acuminatum*: חֲדוּדִי *Idem*: צוּרָה חֲדוּדִית Figura acuta: מחודד מעוגל *Acuminatum rotundum, Conus, figura inferius rotunda & lata, æqualiter fastigiata ad verticem.*

חדוד *Acuminatio: Acies, Acumen, Cuspis*: חדודו של סכין Acies cultri: חדוד הבינה Acumen intelligentiæ.

חודא *Idem*: חודא דכובעא Acumen vel Cuspis uvulæ, Cholin fol. 15. 2.

חֲדוּדִין *Rugæ, partes cutis elevatæ & acutæ*:

נעשה בשרו חרורין חרורין Facta est caro ejus meræ rugæ, id est, קמטים, Sanhed. fol. 94.1. R. Salom. Exod. 18.9.

הֲרוּרִין Vide in חרר.

חַד חַד *Acutus*: פְּרִירִין חַדּוּדִין כַּחֲסָפָא Lapilli acuti sicut testa, Jobi 41.21.

בית חרורו *Nomen loci, mitum vel caput deserti*, Joma cap. 6. in fine. Sic etiam videtur legendum in Targum Jonath. Levit. 16.10.20.21. pro בית הֲדוּרֵי.

* חדה Vide suprà in חדא.

חדל *Cessare, Desistere, Abstinere*: חִדּוּל *Cessatio, Abstinentia*, Rab. Sic, עֵצָה in secundo significato in Concordãtiis, explicatur per ההחדל & המניעה Cessationem & Abstinentiam.

חדם *Premere*: ויהדס רִגְלֵיה בארעא Et figet, i.e. premet pedem suum in terram, Deut. 25. in Jon. Sic idem est, quod רחס, nisi fortè legendum וירחס. Vide etiam suprà in הדם.

הֲדַסַר Vide suprà in חַר.

חדק, חִדְקָא *Spina*, Mich. 7.4. *Apud Talmudicos*, חדקין שבפרצה Spinæ, Fasciculi spinarum ad obstruendum rupturas, Eruvin fol. 101. col. 1.

חדוק *Fissura, Segmentum; Frustum*: חִדּוּק של קרויה Fissura, id est, Frustum cucurbitæ siccæ, Cholin fol. 57.2. Vasculum inde erat hauriendi aquam. Vide etiam in הרק.

חִדְקֵי *Cæsuræ, Scissuræ*: ראית בירה חדקי In qua sunt scissuræ, id est, חֲתוּכִין, Schabb. fol. 46.1. In Aruch scribitur per ר in medio, ut & quædam alia exempla, quæ hîc adducit.

חדק idem quod הרק.

חדר חֶדֶר *Cubiculum, Conclave, Penetrale*. Apud Rabbinos *metaphoricè sic vocatur in mulieribus locus, unde sanguis menstruus & profluvii egreditur*, Majem. in חלכות אסורי ביאה cap. 5. Nidda cap. 2. in Misna.

חֲדוּרוֹנָא *Testudo; vel Buso*, pro Hebræo צָב, Levit. 11.29. Sic in Aruch: at in Jonathane legitur חַרְדוֹנָא.

הַדְרָךְ *Nomen proprium loci*, Zachar. 9.1. Hinc citat Aruch ex Pesikta: מהו חדרך Quid est Hadrach: זהו מלך המשיח שהוא חד לאומות ורך לישראל Hic est Rex Messias, qui est *Had* acutus gentibus, & *Rach* Mollis Israëli. Idem extat in Jalkut in Zachariam.

חדש *Innovare, Renovare; Restaurare. Usurpant hoc Verbum de Creatione mundi, quando disputant, Utrum mundus sit ab æterno, vel an sit innovatus, id est, creatus à Deo?* de qua re vide librum More nevochim: מְחַדֵּשׁ *Innovator, Creator*.

חִדּוּשׁ *Novitas, Novum, Res nova*: מַה הַחִדּוּשִׁין Quid novitatum, rerum novarum, qu[...] Item *Innovatio, Renovatio*: חדוש הָעוֹלָם Inn[...]tio mundi. De hac vide Rambam in More [...]karim Orat. 1. cap. 23.

חָדָשׁ *Novum, Recens*. העולם חדש Mundus [no]vus est, hoc est, creatus, non æternus.

התחדשות *Innovatio*.

חָדְשִׁי *Nomen proprium loci*, 2. Sam. 24.6.

חֹדֶשׁ *Mensis, Novilunium*: *Item Luna*. Hinc [...] איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר״ה Qu[...] est festum illud, in quo luna tegitur, ut non [vi]deatur? Dic, Est festum Novi Anni, ר״ה f[...] ubi explicatur locus Psal. 81.4.

חדת *Idem quod Hebr.* חדש, *Renovare, [Re]staurare, mutatis pro more* ש & ת [...]*perat*. חַדֵּת בְּגַוִּי Innova in me, Psal. 51.12. תְּחַדֵּת יוֹמָנָא לְטָב Innoves dies nostros in bo[num], Thren. 5.21. וּתְחַדֵּת פְּנֵי אַרְעָא Et renovabis fac[iem] terræ, Psal. 104.30. וּנְחַדֵּת תַּמָּן מַלְכוּתָא Et ren[ova]bimus illic regnum, 1. Sam. 11.14. ויחדתון קרוין restaurabunt urbes, Jesa. 61.4. *Ex Ithpael*, [...] עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא Qui innovandus est, Deut. 32. *Apud Talmudicos dicitur* איחדת pro אתחדת.

חֲדַת · חַדְתָּא *Novus, a, um; Recens, Hebr.* [...] ut, בְּלוּם פִּתְגָם חֲדַת Ulla res nova, Eccles. 1.9. וְקָם מַלְכָּא חַדְתָּא Et surrexit rex novus, Exod. 1.8. [...] חֲדַת אֲשַׁבַּח Canticum novum canam, Psal. 144.9. *Plural.* שְׁמַיָּא חַדְתִּין Cœlos novos, Jesa. 65.17. [...] מְחַדֵּת שְׁמוּעִין חַדְתִּין Qui innovat tumores novos, Cantic. 5.10. *Fœminin.* אַרְעָא חַדְתָּא Terra nova, Jesa. 65.10. אתתא חַדְתָּא Uxorem novam, Deut. 24.5. *Plurale*, בַּסַּרְתָּךְ חַדְתָּן Nunciavi tibi nova, Jesa. 48.6. גְּדִילִין חַדְתִּין Funes novos; Judic. 16.11. *Apud Talmudicos*, תקלין חדתין ועתיקין Sicli novi (id est, anni præsentis) & antiqui (id est, anni præteriti) Schekalim cap. 6. Joma fol. 55.2.

חַדְתַּן *Idem. Plural.* חַדְתַּנִין, Deut. 32.17. in T[arg.] Hierosol.

חַדְתּוּתָא *Novitas*: אוֹ בְּחַדְתּוּתֵיהּ Aut in novitate sua, Levit. 13.55.

חִדּוּת *Idem*: מה חידות הוה לכון בבי מדרשא יומא דין Quid novi habuistis hodiè in Schola? Talm. Hieros. Bava kama cap. 9.

חדות *Puteus in domo exstructus*, Ohal. cap. [...] aliâs dicitur דות. Differt à בור Cisterna effossa extra domum.

חוא חֲוָה חֲוִי *Indicare, Ostendere, Nunciare, Annunciare. Propriè Chaldaicum est, sed Heb[r.] etiam usitatum: Præterit.* מַן חַוִּי לָךְ Quis indicavit tibi? Genes. 3.21. וּלְאֲבוּהִי לָא חַוִּי Et patri suo non indicavit, 1. Sam. 14.1. לְמָא לָא חַוֵּיתָא לִי Quare non indicasti mihi? Genes. 12.18. וּלְאִמָּא לָא חַוֵּיתִי Et matri non indicavi, Judic. 14.16. וּלְכָל עַמָּא חַוִּיאוּ Et toti populo indicarunt, 2. Sam. 19.9. [...]חַוִּיאוּ

[illegible] carunt ænigma, Judic. 14. 19. [illegible] indicavimus ei. Genes. 44. 24. [illegible] ולית דמחוי לה Et nemo est qui indicet [illegible] 41. 24. ומחוי מנדעא Et indicat scien-[illegible] 19. 2. *Plural.* מחוין דמדיקין באוירא Indi-[illegible] vi sent in aere, Psal. 19. 2. [illegible] [illegible] ולא הות אסתר מ[illegible] Et non fuit Esther in-[illegible] atem suam, Esth. 2. 20. *Infinitiv.* [illegible] אם חואה [illegible] indicando indicaveritis [illegible] 14. 12. להואה להון Ad indican-[illegible] Deut. 5. 5. *Imperat.* הוי כען לעבדך In-[illegible] tuo, 1. Sam. 23. 11. הוי כען שמך [illegible] tuum, Gen. 32. 29. חוא כען לי [illegible] Genes. 24. 23. חוו ביהודה Indi-[illegible] in Jehuda, Jerem. 4. 5. *Futurum,* [illegible] omne quod est in corde [illegible] 1. Sam. 9. 19. ואחוי לך רברבן Et [illegible] Jerem. 33. 3. אחוויה Indica-[illegible] תחוי [illegible] צדוק Indicabis Tzadoko, [illegible] ואם תחוין ית פתגמא דין Quod si autem [illegible] rem hanc, Jos. 2. 20. והוא יחוי לך Et [illegible] tibi, quid factura sis, Ruth. 3. 4. [illegible] היחוון Num annunciabunt fidem tuam, [illegible] 10. 10. נחוי למלכא ית כל פתגמיא האלין Indica-[illegible] omnia verba ista, Jerem. 36. 16. אם לא תחוון ית פתגמא [illegible] Si nō indicaveritis sermonem [illegible] nunc, Jos. 2. 14. על מימר פתגמא די יחוון לך [illegible] verbum hoc, quod indicabunt tibi, Deut. [illegible] 10. *Ithpahel Præterit.* ואתחוא לרבקה Et nuncia-[illegible] Rebeccæ, Genes. 27. 42. הלא אתחויא לרבוני [illegible] nunciatum fuit Domino meo, 1. Reg. 18. [illegible] *Infinit.* אתחואה אתחוא לעבדך Nunciando nun-[illegible] servis tuis, Jos. 9. 24. *Futur.* האפשר די [illegible] possibile est ut annuncietur in sepul-[illegible] benignitas tua? Psal. 88. 12. *Aphel,* יוכל להחויה [illegible] indicare, Dan. 2. 10. *Imperat.* ופשרה החוני [illegible] interpretationem ejus indicate mihi, vers. 6. *Futur.* [illegible] תה[illegible] Indicaveritis, Ibid. תהחונה Indicabi-[illegible] vers. 7. די פשרה תהחונני Quod interpreta-[illegible] possis indicare mihi, vers. 9. *Talmud.* [illegible] דאחוי אחוי Qui ostendit ostendendo; Bava ka-[illegible] fol. 116. 2. אחוי ליה בידה Indicabat, id est, an-[illegible] nuebat ipsi manu sua, Sanh. fol. 107. 2.

אחויה *Indicatio, Annunciatio, Promulgatio,* [illegible]: ואחוית אחידן Et indicatio ænigmatum, Dan 5. 12. שמעו אחויתא דא Audite nuncium hoc, [illegible] 49. 2. דא אחוית גזירת אורייתא Hæc est annun-[illegible] promulgatio decreti Legis, Numer. 31. 21. [illegible] Jon. Heb. זאת חקת. Sic, עבדך עסק באחוית גזרתך Servus tuus occupatur in annunciatione decre-torum tuorum, Psal. 119. 23. Hebr. בחקיך.

חוא Respondet Hebræo תודה *Confessio, Cele-[illegible] tio, Laus,* Levit. 7. 2. in Targ. Hierosol.

[illegible] *Denunciatio, Annunciatio:* בר מחונתא [illegible]

Filius denunciationum, id est, Custos & servus agrorum, agris visitandis præfectus, non tantùm amovendi damni causâ, sed & observandi limites, ut sciat denunciare discrimina agrorum, & ad quos pertineant, Bava bathra fol. 68. col. 1.

חוב *Peccare, Delinquere, Iniquè, Impiè, Improbè agere, Reum, Culpabilem, Debitorem esse vel fieri. In Targum est admodum frequens, pro Hebræo* אשם *,* חטא. *Præterit.* חב עמא הדין חובא רבא Peccavit populus hic peccatum magnum, Exo. 32. 2. לא חבת Non peccavit, Ezech. 16. 51. אין חבתא Si peccasti, Jobi 35. 6. חבית Peccavi, Numer. 22. 34. אבהתנא חבו Patres nostri peccarunt, Thren. 5. 7. אתם חבתון Vos peccastis, Exod. 32. 30. חבנא קדם יי Peccavimus coram Domino, Deut. 1. 41. *Infinit.* למיחב בהן Peccando in eis, Levit. 5. 22. למיחב בה Ut reatum obeat in ea, Hebr. לאשמה, vers. 25. *Futur.* ארי יחטי ויחוב Cùm peccabit, & reum se faciet, Hebr. ואשם, Levit. 5. 23. אנש ארי יחוב בשלו Vir cùm peccaverit per errorem, Levit. 4. 2. ולא תחובון קדם יי Et ne peccetis coram Domino, 1. Sam. 14. 34. דיחובון קדמך Quod peccaverint coram te, 1. Reg. 8. 33. *Ithpahel,* אתחיב *Debitorem, Reum, Obnoxium esse, Culpâ teneri, Condemnari: In Jonathane frequens pro* חוב*, quo Onkelos ferè utitur:* כל דאתחיב לקרבן אשמא Quisquis debet, reus est, aut tenetur offerre sacrificium reatus, Lev. 5. 19. דאתחיב קטול בסיפך Qui reus est occisionis, ut occidatur gladio tuo, Psal. 17. 13. *Infinit.* לאתחיבא בהון Ut reus fiat in eis, Levit. 6. 3. ויתחייב Et reus fiat, Levit. 6. 4. *Rabbini pro eo quandoque dicunt* נתחיב: ut נתחייבתי מיתה Mortis reus fui, Psalm. 3. 1. in Kimchi. *Pahel,* חיב *Reum, Debitorem efficere, Condemnare, Improbum pronunciare. Partic.* ומחיב לזכאה Et condemnans justum, Proverb. 17. 15. *Infinit.* לחיבא חיבא Condemnando sontem, reum, improbum, 1. Reg. 8. 32. *Futur.* ומן יחיב Et quis condemnabit? Jobi 34. 29. ויחיבון ית חיבא Et condemnabunt improbum, Deut. 25. 1. *Sic respondet Hebræo* לא תחיבנני ׃ הרשיע Ne condemnes me, Jobi 10. 2. ואדמא זכי יחיבון Et sanguinem justum condemnant, Psal. 94. 21. *Item Peccare facere, ad Peccandum inducere. Præterit.* וחיבנון חובא רבא Et peccare fecit eos peccatum magnum, 2. Reg. 17. 21. ודי חיבו Et qui peccare fecerunt, 1. Reg. 16. 13. *Particip.* מחיבין בני אנשא Peccare facientes filios hominum, Jesa. 29. 21. *Futur.* תחיב Peccare facies, Deut. 24. 4. דלמא יחיבון יתך Ne fortè peccare faciant te, Exod. 23. 33. *Participium Pyhal,* מחויב *Debere factus, Obligatus, Convictus.*

Apud Rabbinos, התחיב *Consequitur, Necessariò sequitur:* היה נתחיב Consequeretur quòd &c. לא יתחייב מהם Non infertur, concluditur, consequitur

quitur ex illis: מתחייב מזה בהכרח Consequitur hinc necessariò: יתחייב מהם משפט אחר Infertur ex illis propositio alia. *Sic ut Pyhal*, יחויב · מחויב Sequitur. *In Pihel* חייב *Concludere, Inferre*: איך הוא בלתי מחויב מה שחייבו מהטענות Quomodo non sequatur id quod inferunt (consequi faciunt) ex rationibus istis: יחייבו Inferunt, concludunt.

חייבא · חייב *Reus, Debitor, Peccator, Improbus. Pro Hebræo* רשע · חוטא · אשם *ut Targum usurpatur*: זכאי עם חייב Justum cum improbo, Genes.18.23. juxta Jonathanem: Onkelos, זכאה עם חייבא. *Plural.* ובארח חייבין Et in via peccatorum, Psal.1.1. עמא חייבין קדם יי Populus hic peccatores sunt coram Domino, 1.Sam.14.33. *Emphat.* תלמידי גבריא חייביא Discipuli hominum peccatorum, Numer.32.14. *Constr.* כל חייבי עמי Omnes peccatores populi mei, Amos.9.8.9 10. *Fœminin.* מלכותא חייבתא Regnum peccans, Amos 9.8. בגין עיטיתא דושתי חייבתא Propter consilium reginæ Vasthi improbæ, Esth.1.1. in Ven.

חוב · חובא · חובתא *Reatus, Culpa, Noxa, Peccatum, Iniquitas, Debitum*: ואיתיתא עלנא חובא Et adduxisses super nos delictum, Gen.26.10. חובא רבא Peccatum magnum, Genes.20.9. וצלותיה תהי לחובתא Et oratio ejus erit in peccatum, Psal.109.7. חובת דין לקטול Reatus judicii ad occidendum, id est, Delictum criminale, Deut.22.26. *Cum Aff.* מה חובי Quodnam est peccatum meum? Genes.31.36. ואדכי־ית מחובתי Et mundus ero à peccato meo, Prov.20.9. ומה חובנא Et quodnam est peccatum nostrum? Jerem.16.10. יי אעבר חובך Dominus transire fecit peccatum tuum, 2.Sam.12.13. למרי חובתיך Domino debiti tui, 2.Reg.4.7. ודעו חובתכון Et agnoscite peccatum vestrum, Numer.32.23. ויקרב על חובתיה דחב Et obtulerit pro delicto quod deliqu. rit, Levit.4.3. ולא תב מחוביה Et non reversus fuerit à peccato suo, Ezec.33.19. הוא בחוביה ימות Ipse in iniquitate sua morietur, Ibid. אם תשבק לחוביהון Si condonaveris iniquitatibus ipsorũ, Exod.32.32. *Plurale*, עוין וחובין Iniquitates & peccata, Jobi 13.23. חובין רברבין Peccata magna, Eccl.10.4. *Cum Aff.* ושבוק לכולהון חובי Et ignosce omnibus peccatis meis, Psalm.25.18. וכפר על חובנא Et expia iniquitates nostras, Psal.78.9. אתפרסם קדם יי על חובתך Manifestum factum est coram Domino propter peccata tua, Thren.4.22. ותקיפן חובתיכון Et fortia peccata vestra, Amos 5.12. חוביהון יקבלון Peccata sua recipient, Levit.20.20. כל חובוהי דחב Omnium peccatorum ejus quæ peccavit, Ezech.33.16.

Apud Rabbinos חוב *Debitum, Creditum*: בעל חוב Dominus debiti vel crediti, *Debitor, Creditor*, sicut & בעל דין Accusator & Reus, pro ratione sententiæ: משכון דחובתא Pignus debiti. Item *Obligatio, Debitum, Officium debitum*: תפלת ערבית רשות או חובה Preces vespertinæ sunt'ne libertas vel debitum? id est, tenetur'ne quis eas facere, aut non? Schabb.fol.27.2. יצא ידי חובתו *Egreditur manus officii sui*, liber est ab officio, satisfecit officio suo: יצא ידי חובת התפלה אבל לא יצא ידי חובת תפלה בזמנה Exivit, Evasit manus reatus precationis, sed non evasit manus reatus precationis in tempore suo, hòc est, non tenetur quidem reatu precationis, sed reatu temporis deti non observati, Majemon. par 1. in Hilch. Tephillah fol.62.2. זו היא חובתי Hoc est debitum meum, officium meum. Vide præterea suprà in חבא & חבב.

חיוב · חיובא *Idem*: חיובך Iniquitas tua est, Job 35.8. *Apud Rabbinos* חיוב *Debitum, Consequentia, Consecutio, quæ quasi debitum ex præcedenti probatione consequitur: Affirmatio, Concessio, apud Philosophos Hebræorum*: בחיוב *Affirmanter, Consequenter.* חיוב ולא שלילה Affirmatio est, & non negatio. Sic חסר definitur, esse דבר שאינו חיוב res quæ non est, vel fit ex debito: Aben Esra Genes.24 vers.49.

חיובי *Affirmativum*: הקדמה חיובית Propositio affirmativa, שוללת Negativa.

מחיב *Debitorem, reum efficiens: Hinc apud Philosophos*, משפט מחיב Propositio affirmativa, quæ affirmando convincit & obligat alterum, ut concedere teneatur, & se quasi debitorem agnoscat.

התחיבות *Obligatio: Consecutio, Sequela, Consequentia*, ut paulò antè חיוב.

חוג *Circinare, ut Hebraici. Præter.* וכד חג חוגתא Et cùm circinavit circulum, Proverb.8. vers.27.

חוגתא *Circulus, Ambitus*, in exemplo præcedenti: *Apud Rabbinos*, חוג עגלי *Circulus* plaustralis, id est, *arcticus*: חוג הפך עגלי *Circulus antarcticus.*

מחוג *Circinus, quo aliquid designatur, Nutus, Designatio per gesticulationem digitorum, quæ visibilis quædam loquela est*: פרסאי דמחוי ליה במחוג Persæ qui indicant ipsi nutu, Berach.46.2. במחוג מחוי ליה Per indicia ostendit ipsi, Chagiga fol.5. col.2.

חוד *Ænigmaticè loqui, Ænigma proponere. Græci uno verbo etiam dicunt* Αἰνιγματίζομαι. *Præterit.* חודיתא חדת לבני עמי Ænigma proposuisti filiis populi mei, Judic.14.16. *Imperativum*, חוד חידתא Propone ænigma, Ezech.17.2. *Futur.* אחוד כען לכן חודיתא Proponam nunc vobis ænigma, Judic.14.12.

חודיתא *Ænigma*, ut in exemplis præcedentibus.

חוּדָא · חוּדְתָא *Idem:* לָא אַשְׁכַּחְתּוּן חוּדְתִי Non invenissetis ænigma meum, Jud.14.18. Vide etiam supra in חוד.

חִידְתָא *Idem:* חוּד חִידְתָךְ Propone ænigma tuum, Judic.14.13.

אוּחִדְתָא *Idem:* אוּחֲדָתִי Ænigma meum, Psal. 49.5. *Plur. cum Aff.* וְאוּחֲדָתְהוֹן Et ænigmata ipsorum, Prov.1.6.

חִדִין *Ænigmata*, Psalm.78.2. meliùs חוּדִין vel חִידִין.

חִידָן *Idem*, Num.12.8.

אֲחִידָן *Idem*, Dan.5.12.

חוה *Indicare, Nunciare. Vide suprà in* חוא.

חִוְיָא חִוְיָא *Serpens, Coluber. Respondet in Targum Hebræo* נָחָשׁ: ut, וְחִוְיָא הֲוָא עָרִים Et serpens erat astutus, Hebr. וְהַנָּחָשׁ, Genes.3.1. וַהֲוָא לְחִוְיָא Et erat in serpentem, Exod.4.3. דְּאִתְהַפִּיךְ לְחִוְיָא Qui conversus erat in serpentem, Exod.7.15. *Plural.* חִוְיָן קָלָן Serpentes urentes, Numer.21.7. כְּחִוְיָן חוּרְמָנִין Sicut serpentes reguli, Jerem.8.17. חִוְיָן בִּישִׁין Serpentum pessimorum, Hoseæ 10.4. *Apud Talmudicos*, טועמים את הארץ כחויא Comedebant terram sicut serpens, Schab.fol.85.1.

חוח מְחוֹזָא · מְחוֹז *Terminus, Provincia, Urbs, Vicus, Platea, ut Hebr.* לִמְחוֹז רְעוּתְהוֹן Ad terminum voluntatis, desiderii ipsorum, Psal.107. *Plural.* בְּרֵישׁ כָּל מְחוֹזִין In capite omnium platearum, Thren.2.19. Sic cap.4.14. *Construct.* וְאֶשַׁוֵּי בִּמְחוֹזֵי יַמָּא שׁוּלְטָנֵיהּ Et ponam in terminis maris dominationē ejus, Psal.89.26. עַל אַפֵּי מְחוֹזֵי עַמְמַיָּא In superficiem platearum populorum, Jobi 5.10. *Cum Aff.* נִיסוֹי וּמְחוֹזוֹי Insulæ ejus & provinciæ ejus, Num. 34. 6. in Jonathane. In Targum Hierosolymitano pro eo est וּמַחֲרוֹי pro זוי. *Apud Talmudicos*, כתב אבבא דמחוזא Inscripsit portæ urbis, Tamid cap.4.fol.32.2.

Deinde מחוזא *est Nomen proprium urbis, cujus cives erant præpingues & corpulenti.* Hinc, בר מחוזא *Machosenus* vel *Machositanus* sumitur pro *Homine pingue, succulento & corpulento*, in Cholin fol.58.2. אבולי דמחוזא Portæ Mechosæ, Joma fol.11.1. In glossa hic notatur, esse nomen urbis, cujus incolæ majori ex parte fuerint Israëlitæ.

מְחוֹזָאֵי *Urbani.*

חוח חוּחָא *Spina* vel *Carduus*, 2.Reg.14.9. *Plur.* קַרְסוּלִין וְחוּחִין Tribuli & spinæ, Jesa.34.13

חוט Pahel חַיֵּט *Suere, Assuere, Consuere, Conjungere, Componere, Compingere: Præteritum,* סַקָּא חַיְטִית Saccum consui, Hebr. תָּפַרְתִּי Job.16.15. *Infinitiv.* פַּקֵּיד לְחַיָּטָא סִפְרֵי אוֹרַיְתָא Præcepit consuere libros legis, Thren.5.5. *Futur.* וִיחַיֵּט Et assuet Dominus ejus aurem dexteram ejus בִּמְחַטָּא acu, Exod.21.6. Jon. *Ex Aphel Futurum*, וְאֻשַּׁיָּא יְחִיטוּן Et fundamenta component, Esræ 4.12. Pro eodem sumitur חטט, quod vide infrà. *Talm.* דחייטי בחבלי דצורי Quæ consuunt funibus vimineis, Avoda sarah fol.75.1. דחייטיה לגלימיה Qui (duplicatum) assuit pallium suum, Menachoth fol.37.2.

חוּט · חוּטָא *Filum, Funiculus:* מְחוּטָא וְעַד עַרְקַת מְסָנָא A filo usque ad corrigiam calcei, Gen.14.23. חוּט זְהוֹרִיתָא Filum coccineum, Jos.2.18. חוּטָא דִתְכַלְתָּא Filum hyacinthinum, Exo.28.37. חוּטָא דִכְתָּנָא Filum stupæ, Judic.16.9. *Plurale*, וְקַצִּיצוּ חוּטִין Et absciderunt filamenta, Exod.39.3. וְחוּטָיךְ Et fila tua, Heb. וּפְתִילֶךָ Et linteum tuum, Gen.38.18. Sic, וְחוּטַיָּא Et fila, Ibid. v.25. *Apud Talmudicos*, חוט המשקולת Filū perpendiculi, à quo plumbum dependet: חוט מאזנים Filum libræ, quo libra in manu tenetur, Kelim cap.29. חוט של ביצים Filum testiculorum, id est, *Perinæum*, Nidda fol.25.2. מְלֹא הַחוּט vel כְּמְלֹא חוּטָא *Quantum filum*, ein Fadenbreit/ in Gemara Bava bathra fol.73.1. Cholin fol.18.1. quod communiùs dicitur כְּמְלֹא נִימָא. Est autem *proverbiale* pro *Minimum*: חוט אמצעי של עולם Filum medium mundi, i.e. *Diameter*, Rabb. חוּטֵי שֵׂעָר *Fila capillorum*, quib. puellæ capillos ligant. Cum his egredi licet in Sabbatho, Schab.fol.64.2.

Deinde est *Fibra. Plurale*, חוטין *Fila, Fibræ*, Cholin fol.93.1.

Tertiò, *Medulla spinæ dorsi, instar albi fili per longitudinem ejus descendens:* נשבר השדרה ונפסק החוט שלה Si fracta sit spina dorsi, & rescissum sit filum ejus, Cholin cap.3. in princip.

Quartò, חוטין *Gingivæ*, juxta glossatorē Talmudicum. חוטין החיצונות Gingivæ exteriores; הפנימיות Interiores, Græcis οὖλα, καὶ ἔνουλα dicuntur, Bechor. fol.35.1. Author Aruch *Dentes* interpretatur. Alibi scribitur חטין sine Vau, & חיטין, ut in Jalkut fol.183.col.3. ubi similiter per שניים explicatur. Videtur pertinere ad חטט, & scribendum חִטִּין.

חַט *Sutura, vel juxta alios, Linea:* בֵּי חַטֵּי Inter suturas, id est, בין התפירות: vel, Inter lineas, בֵּין שִׁיטַיָּא, Kethubh. fol. 69.1. Sic & Arabicè *Lineam* significat. *In Targum*, כְּחַט טְמִיר pro Hebræo כְּנֵצֶר נִתְעָב *Sicut virgultum*, Jesa.14.19. In Regiis scribitur כִּי חַט, ubi כִּי est loco simplicis כּ similitudinis, quomodo Talmudicis sæpissimè usurpatur. At חַט hoc sensu nuspiam invenitur. Elias notat, in quibusdam libris scriptum כיחט unicâ voce. Baal Aruch citat כיחט in יחט. Fortè fuit cum apice in fine, quo solet resecta litera indicari, pro כחוטר Sicut virga, virgultum; aut כחוּר, quod apud Talm. idem quod נצר, ut est in Aruch, in יחור. Schindlerus in Radice נצר citat, כְּחַט Sicut abortivum. Sed ubi חט significat

ficat *Abortivum?* יחטא id significat in N.T. Syro 1. ad Cor.15.8.

חַיָּט · חייטא *Sartor:* חייט ששייר ארת החוט כדי לתפור Sartor si reliquum fecerit filum ad consuendum, Kama 119.1.

חייטא *Saccus.*

מַחְטָא · מַחַט *Acus,* vide in חטט.

חוך *Ridere, Ludere, Illudere, Irridere:* וַהֲוָה יִצְחָק חָאִיךְ Et fuit Isaac ludens, Genes.26.8. in Jon. וְרָגֵז וְחָאִיךְ Sive commoveatur; sive rideat, Prov.29.9. *Pahel,* לְמָן דְּנָה חַיְכַת שָׂרָה Ut quid ergo risit Sara? Genes.18.13. חַיְכוּ עַל טַבְתָהָא Riserunt super bona ejus, Thren.1.7. *Partic.* וְעַל שִׁלְטוֹנַיָּא מְחַיֵּךְ Et dominatores irridet, Habac.1.10. וַהֲוָה כִּמְחַיֵּךְ Eratque tamquam ludens, id est, jocabundus, Gen.19.14. *Plural.* קָל דִּמְחַיְכִין Vocē ludentium, Exod.32.18. *Infinit.* וְקָמוּ לְחַיָּכָא Et surrexerunt ad ludendum, Exod.32.6. *Futur.* וִיחַיֵּךְ לָנָא Et ludet nobis, Judic.16.25. וִיחַיְכוּן קֳדָמָנָא Et ludent coram nobis, 2.Sam.2.15. *Talm.* אַחַיְכוּ קָא מְחַיְכַת בִּי Illudendo illudis mihi, Sanhed.fol.107.2. ubi terminatio Vau est ex formâ Syra: אחוכי קא מחייכי בי יהודאי Illudendo illudunt mihi Judæi, Sanhed. fol.109.1.

חוֹךְ · חוּכָא *Risus, Lusus, Ludificatio, Contemptus:* וּמַן יָכוּל לְמוֹבְרָא חוּךְ דֵּין וּרְגַז Et quis posset ferre ludificationem istam & iram? Esth.1.18. Heb. הֲוֵיתִי חוּכָא Fui risus, Thren.3.14. תְּהֵין לְחוּךְ · בְּזִין Eris in risum, Ezech.23.32. *Apud Talm.* דלא להוי מילי דרבנן כחוכא ואטלולא Ne sint verba Rabbinorum nostrorum quasi risus & jocus, Eruvin fol. 68.col.2.

מְחוּךְ Vide in מחך.

חול *Cadere, Incidere residendi causâ: Manere, Permanere, Residere, ut Hebraicè: Præter.* וְחָל רוּגְזִי Et cecidit furor meus, Jerem.44.6. Sic cap 7.20. & Hoseæ 2.3. Ezech.5.13. ubi Verbum אֲנִיחַ *Quiescere faciam,* ipsi adjungitur: רוּגְזִי וַחֲמָתִי חָל בְּאַתְרָא הָדֵין Ira mea & furor meus permanet in loco isto, Jere.7.20. Hebr. נִתֶּכֶת Effusus est. *Futurum,* וְתְחוּל חַרְבָּא Et residebit gladius, Hos.11.6. ubi Kimchi vocem Hebræam וְחָלָה interpretatur תִּפּוֹל וְתָנוּחַ Cadet & quiescet: דִּיחוּל רוּגְזִי Ut resideret ira mea, Ezech.20.21. וְיְחוּל רוּגְזָךְ בְּהוֹן Et residebit ira tua in ipsis, 1.Reg.8.46. עַל רֵישׁ רַשִׁיעִין יְחוּל Super caput improborum residebit, Jerem. 23.19. *Hinc apud Rabbinos de die festo aliquo dicunt,* חל להיות בשבת Cadit ut sit in sabbatho, id est, Incidit in Sabbathum: בשיחול י״ד בנימן בערב שבת Quando incidit decimusquartus dies mensis Nisan sive Martii in vesperam Sabbathi. *Ex Pihel,* כדי שתתחולל דעתו Ut resideat mens ejus, id est, pacatus, tranquillus fiat animus ejus, Berach. fol.30.2.

Secundò, *Saltare, Tripudiare, ut Hebraicè:* לְחוּל Ad saltandum, Judic.21.21. *Sic Participium,* בְּתוּפַיָּא הֲווֹ חַיְלִין Cum tympanis fuerunt saltantes, Exod.15.20. in T.Jon. & Hieros.

Tertiò, *Dulce esse: Partic.* דְּחַיְלָא עַל חִכָּךְ Quoniam dulcis est gutturi tuo, Prov.24.13. Vide amplius in חלי. Nam hîc, ut Hebraicè, diversæ formæ confundūtur, veluti חול · חלה · חלל · יחל. *Talm.* דליחול אדמיה Ut dulcis fiat sanguis ejus, Gittin fol.47.1.

Quartò, חול Hebr. *Dolere:* Hinc est, *Infirmum, Viribus destitutum, Debilem esse,* quæ significatio ab Hebræo חָלָה descendit.

Quintò, חול *idem quod* חלל *Prophanum, Commune fieri:* עד שיחולו Donec communes fiunt, Scheviit cap.1. Hæc significatio spectat ad חלל.

חוּלָא · חול *Prophanum, Commune,* vide infrà in חלל.

חול *Phænix, avis.* Hebræi sic exponunt in hoc loco, בְּקִנִּי אֶגְוָע וְכַחוֹל אַרְבֶּה יָמִים *In nido meo exspirabo, & sicut phænix multiplicabo dies,* Jobi 29. 18. Hinc in Jalkut in hunc locum: *Posteaquam Eva comedisset de fructu arboris, comedendum quoq; dedit jumentis, bestiis & avibus, quæ omnes obedivêrunt ipsi, exceptâ unâ ave, cujus nomen est* חול (Glossa, הוא הנקרא פניצי בלעז Ipsa vocatur *Phænix* vulgò) *sicut scriptum est;* וכחול ארבה ימים *Et sicut phænix multiplicabo dies. Rabbi Jauna dixit:* אלף שנים חי ולסוף אלף שנים יצאה אש מקנו ושורפתו ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל איברים וחיה *Mille annos ipsa vivit, & in fine mille annorū egreditur ignis ex nido ejus, & comburit ipsam, relinquiturq; in eo quasi ovum, & redit, & rursus accipit membra, & reviviscit.* Hæc ibi. Idem legitur in Med. Samuel. sect.12. Apud Talmudicos vocatur אורשינא, Sanhed. fol.108. 2. ubi scribitur; Noachum, cùm reperisset hanc avem sedentem in tabulato arcæ, dixisse ipsi: Quare non petis alimentum tuum? respondit avis: Videbam te occupatum, neque volui tibi molesta esse: Tum Noa: Utinam, inquit, perpetuò vivas. Inde scriptum est, *In nido meo exspirabo, &c.*

חָלָא · חָל · חול *Arena. Ab Hebræo* חול *Dolere, quia dolorem & molestiam ambulantibus in ea procreat:* לָא יִתְכִּיל חָלָא דְיַמָּא Neque mensurari potest arena maris, Jerem.33.25. ומתקל חָלָא Et pondus arenę, Prov.27.3. כְּחָלָא דְיַמָּא Sicut arena maris, Genes.32.12. Aliam significationem vide in חָלָא. Proverbium Talmudicum vide suprà in זבן. *Apud Talmudicos,* חול דק Arena subtilis, חול גס Arena crassa. *Plural.* שדרין בין החולות Qui habitant in arenis, id est, arenosis locis, Schabbas fol.31.1.

חוֹלִיתָא *Arena, Pulvis, Terra:* עוקר חוליה ומעלהו Aufert

Aufert vel removet arenam, & educit eum, scil. infantem, qui in foveam decidit, Joma fol.84. Sic, כגון שעיקרו שניהן חוליה Cùm ambo terram ejecerunt unà, Kama fol.51.1. חולית הבור Terrà putei seu foveæ, quæ ex fovea effossa est, & circà eam accumulata, Eruvin fol.83.2. אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור תמלא מחוליתו Pugillus non exsatiat leonem, & non completur fovea de terrà effossa sua, Sanh. fol.16.1. Vide ibi glossatores.

Deinde חוליא *est Articulus, Membrum, Vertebra, Pars separabilis aut quæ solvi potest, tam in corpore artificiali quàm naturali:* או שיש עליו בשר בין חוליא לחוליא Aut si sit in eo caro inter singulos articulos, Bechor. cap.6. in Mischna: י״ח חוליות בשדרה Octodecim vertebræ sunt in spina dorsi, Ohol. cap.1. Berach. fol.30. מנורה של חוליות Candelabrū articulorum, hoc est, ex multis partibus seu membris compositum, Betza fol.22.1. Schabb. fol.46.1. Hinc & in R. Salomone ad מקשה תיעשה Exod.25.31. שלא יעשנה חוליות Non faciet illud (candelabrum) ex membris & partibus multis, sed opere continuo. Hæ vocantur aliâs פרקים. Iterum; חוליות הקשלה Partes, id est, annuli catenæ, Kelim cap.11. *Huc pertinet in Targum,* וספסירא מדאה תלי בחרציה מחית בחולת חולית דדהבא Et gladius Medus pendebat in lumbis ejus, dependens ex meris partibus aureis, id est, catenis vel annulis aureis, Esth.8.15. *Tale quoque est,* אלו חוליות ודיקנתא שרכן להתן בנוסים Hæ sunt particulæ aureæ & hyacinthi quæ solent indi monilibus, Beres rab. sect.79. in fine. Glossa explicat, Frustula auri, vel Lapides pretiosi. Sic in Jalkut fol.40. col.4. *Ita vocantur in Peniculamentis vestimentorum* (quæ ציצית vocant) *tria fila contorta* חוליות, in Menach. fol.38.2. Bava bathra fol.74.1. Majem. in Hilchos Tzitzis cap.1. ubi explicat quid sit חוליה, in ציצית.

חולי Dulcedo, vide חלי.

חולני *Indignabnndus:* ראה פניו חולניות Vidit vultum ejus indignabundum, Beres. rab. sect.63. Posset etiam referri ad חלה.

* חום Vide חמם.

חוס *Parcere, Misereri, Propitium, Clementem esse:* *Præter.* וחם יי עליהם Et propitius fuit Dominus eis, 2.Reg.13.23. את חסת Tu pepercisti, Jonæ 4.10. *Particip.* ולא יהי חאם Et non sit qui misereatur, Jere.21.12. Hebr. מכבה *Extinguens,* unde alii ponunt חים *Extinguere.* Sic Jerem.4.4. Jesa.1.31. Jer.7.20. *Et aliter,* ועל עולם לא חים Et puero non parcit, Deuter.28.50. *Infin.* למחם Misereri, Jesa.30.19. *Imperat.* חוס יי על עמך Propitius esto Domine super populum tuum, Jonæ 2.17. *Futur.* עינכן לא תחוס Oculus vester non parcat, Genes. 45.20. לא אמחול ולא אחוס Non condonabo, neque parcam, Jerem.13.14. ויחוס יי על תרעא Et parcet Dominus portæ illi, Exod.12.23. Hebr. ופסח. *Pahel Particip.* וצדיקא מחים Justus autem miseretur & donat, Psalm.37.21. *Infinit.* לחיסא עלוהי Ut clemens sis erga eum, Eccles.7.17. *Imperat.* חים לי Propitius esto mihi, Psal.119.29.

חם ושלום *Formula deprecandi, & aversandi, pro Absit, quod Hebræi voce* חלילה *exprimunt,* Esth.6.1. Sic חם לנא Propitius est nobis (Dominus,) vel Propitius esto nobis (ô Domine) Absit à nobis, Josuæ 22.29. & 24.16. חם לעבדך Propitius fuit (Deus) servis tuis, ne faciant, vel, ut non fecerint rem hanc, Genes.44.7. חם לי Ibid. v.17. *Sic ponitur absolutè,* חם Absit, 1.Sam.14.47. & 20.2. חם לך 1.Sam.20.9. חם לאלהא Absit à Deo, Jobi 34.10. *Geminatum,* חם חם לי Procul absit à me, 2.Sam.20.20. Vide quæ de hac loquēdi formula scripserunt Viri doctiss. Nicol. Fuller. in Miscellan. lib.2. cap.2. & Ludovicus de Dieu in Comment. in quatuor Euangelia pag.72.

חיסא · חים *Misericordia, Clementia:* דמרקק לא בחים Quod comminuitur absque misericordia, Jesa.30.14. Hab.1.17. ולא יהי חים Neque erit misericordia, Jere.7.20. מטול דחייסא מן קדם יי לכון הוא Quia gratia, misericordia à Deo vobis est, Exo. 12.11. in Jon. Heb. פסח. Sic, דבח חים Sacrificium misericordiæ, Ibid. v.27. in Onk. ומן חיסא דרשיעי Et à gratia, misericordia impiorum, Prov.3.25. Hebr. ומשאת Et à vastatione. Vide infrà in חים.

מחסא Jesa.63.9.

חסא *Lactuca, cujus usus est Judæis in cœna Paschatis. Bartenora in Pesach. cap.2. notat esse Arabicum.* Rabbinis dicitur חזרת. Juxta Gemaram referendū est ad præsentē Radicem חוס Misereri, quòd ejus usus est in vespera Paschatis, in cœna quę instituitur in memoriam agni Paschalis, qui fuit symbolum Misericordiæ Dei: מאי חזרת חסא מאי חסא רחם רחמנא עילון Quid est *Chasereth?* idem quod *Chasa.* Quare dicitur *Chasa?* רחם Quia misertus est Deus nostri, Pesach. fol.39.1.

* חוף Vide חפף.

חוץ חוצה *Foris, Foras, Extra: Præter, Præterquam: Platea, Vicus, q. locus exterior respectu domus,* Hebr. *Apud Rabbinos,* חוץ מכבודו *Salvo honore ejus:* חוץ ממעלת כבוד תורתם *Salvo honore eruditionis ipsorum.* Cùm in aliquo dissentiunt à Rabbinis.

חיצון *Exterior, Exterius. Rabbini dicunt etiam* חיצוני. Unde, ספרים חיצונים Libri externi, extranei, profani, non sacri aut Hebraici, libri gentiles, ut Christianorum & aliorum populorum. Tales libros legere Judæis prohibitum, ut videre est in Sanhedrin cap.ult. ab initio. Quomodo hoc intelligendum, quatenus item prohibi-

ta aut concessa sit illorum lectio, vide apud R. Asariam in Meor Enajim par. 3. cap. 2. זה דרך חיצונים Hæc est via extraneorum, Megilla 24.2. Glossa, Hi sunt homines qui pro suo placito & lubitu vivunt, non secundum præscriptum Sapientum.

חִיצוֹנִיּוּת *Externum, Exterioritas*: חיצוניותם היה לכבוד Exterioritas ipsarum (vestium) est ad honorem.

חַיִץ Hebr. *Paries, Murus, Sepimentum, Maceria, Substructio, Tabulatum, exteriorem locum ab interiore distinguens*, Ezech. 13.10. *Rabbinis & Talmudicis satis usitatum*: אבל הוא חיץ Sed facit maceriam lapideam, Scheviith cap. 3.

מְחִיצָא · מְחִיצָה *Idem*, Ezech. 41. sæpius. At Ezech. 13.10. in Regiis legitur מְחִצָא. *Emphat.* מְחִיצְתָא דִלְבָרָא Tabulatum exterius, Ezech. 41.9. *Constr.* לְמִתַּב בִּמְחִיצַת צַדִּיקַי Ut sedeant in tabulato justorum meorum, Psalm. 101.6. *Plural.* מְחִיצַיָא Ezech. 41.9. & 1. Reg 6.6. *Construct.* בִּמְחִיצַת בִּירָן Tabulatis cedrinis, 1. Reg. 6.15. Hebr. בְּצַלְעוֹת בְּרוֹשִׁים. In More sumitur pro *Membrana oculi*: מחיצה הענבית Membrana uvea, par. 3. cap 25. מחיצה בהירות קרנים Membrana cornicularis, Ibid.

חיץ *Parietem, Maceriam exstruere*, *Talm.* מפני שיכול להחץ Propterea ut possit maceriam constituere. Glossa, לעשות מחיצה Facere parietem, Erubhin cap 3. ab initio. Vide etiam חצץ.

חוק *Gradus scalæ*, in Gemara. *Plurale*, סולם המצרי כל שאין לו ארבעה חווקין Scala parva est, cuicunque non sunt quatuor gradus, Bava bathra fol. 59 1. Erubhin fol. 72.2. In Aruch citatur etiam ex Vajikra rab. sect. 29. שרה של בבל עולה ע׳ חווקים ושל מדי עולה נ״ב חווקים Princeps (i.e. Angelus) Babyloniæ ascendebat 70. gradus, Mediæ 52. gradus (in scala scil. quam vidit Jacob.) *Sed in meo exemplari est* עוקים. *In Majemone, in* הלכות שכנים *cap.* 8. *scribitur* חווקין. *Guido ponit etiam* חָווּק *Fundamentum*, ex More lib. 1. cap. 21. & 73. sed illic in nostris libris est חִזּוּק.

חור Primò *Videre, Intueri, apud Syros*. Hinc, וְיַחֲוָרוּן עֵינָךְ בְּנֻכְרִיתָא Et aspicient oculi tui alienam, Prov. 23.33.

Secundò חֲוַר *Albescere, Album fieri*: *Præterit.* חֲוַרוּ שִׁבְשַׁהָא Albuerunt palmites ejus, Joël. 1.7. כְּתַלְגָא יְחִוְרוּן Sicut nix albescent, Jesa 1.18. *Pahel*, חַוַּר *Lavare, Abluere lavando, Candidare, Dealbare, Album seu candidum reddere.* *Præterit.* לְבוּשׁוֹהִי לָא חַוַּר Vestimenta sua non candidaverat, 2. Sam. 19. 24. בָּתַר דְחַוַּרוּ יָתֵיהּ Postea quam abluerunt eum, Levit. 13.56. Sic v. 55. *Partic.* כְּבוֹרִיתָא דִמְחַוְּרִין בֵּיהּ Sicut sapo quo dealbant, Malach. 3.2. *Futurum*, סוּגְאָה תְּחַוְּרִנַּנִי Multùm dealbato, abluito me, Psal. 51.4. *Ithpahel*, מִתַּלְגָא אִתְחַוַּר Præ nive albescam, Psal. 51 9. *Imperat.* אִתְחַוַּרִי Lavato me, Jere. 4.14. Resp. Hebræo כַּבְּסִי. *Futur.* דְיִתְחַוַּר Quod album factum fuerit, Levit. 13.58.

Apud Rabbinos חַוַּר *est etiam, Declarare, Explanare, Perspicuum, Dilucidum reddere*: מְחַוֵּר לְהֶם דִּבְרֵי תוֹרָה Explanat ipsis verba Legis: לא חוורתו Non estis periti, exercitati, perspicuè instructi, scil. in statutis כלאים, Kiddusch. fol. 39.1. *Ex Pyhal*, הַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מְחֻוָּר Oratio hæc non est dilucida, plana, perspicua: הוא יותר מחוור Illud est magis clarum, quàm, &c. במחוורת לו In (immunditia) nota, perspecta ipsi, Glossa מוכרת ידועה, Nasir fol. 63.1. אינם מחוורים לכם Ista non sunt perspicua vobis. *Ex Nithpahel*, לא נתחוורו דבריהם Non sunt clara verba ipsorum.

חִוָּרָא · חִוָּר *Album Candidum*: חֲמַר חִוָּר Vinum album, Cantic. 5.1. כֹּל דִּי חִוָּר בֵּיהּ In quocunq; album fuerit, Genes. 30.35. *Plural.* סוּסְוָן חִוָּרִין Equi albi, Zachar. 6.3. יְהוֹן בְּסוּתָךְ חִוָּרִין Sint vestimenta tua alba, Eccles. 9.8. *Fœmin.* וְהָא יְדֵיהּ חִוָּרָא כְּתַלְגָא Et ecce manus ejus erat alba sicut nix, Hebraicè מְצֹרַעַת Leprosa, Exo. 4.6. בַּהֲרָא חִוָּרָא Pabula alba, Levit. 13.4. *Plural.* בַּהֲרָן חִוָּרָן Pabulæ albæ, Ibid. vers. 38. *Metonymicè etiam sumitur pro Leproso apud Talmudicos*: חיורא דבי רבי *Leprosus de domo Rabbi*, quod ibi nomen Messiæ est, Sanhed. fol. 98 2. ועמי ביה טעמא דחיורא Et gustavi in eo gustum carnis leprosæ, Glossa, בשר בעלת שחין, Gittin 68.1.

חוּרָא · חוּר : חוּרִין Vide in חרר.

חוֹרִי *Alius.* Vide in אחר.

חִירוּתָא · חֵירוּת · חירו Vide in חרר.

חֻרְתָא *Farina alba & munda, sed minus munda quàm* סמידא *aut* סלת *simila*, Pesach. 74.2. Gittin 66.1. In Aruch exponitur *Farina crassa, ex qua simila excreta est*: מיא דחיורי vide in חור.

חִיוָרְתָא *Albedo, Canicies*: לית לך חיורתא Non est tibi canicies, nondum canus es, Berach. fol. 28.1. חיורתא דתותי מתני Sic adducit Aruch ex Cholin folio 93.1. & explicat, לובן Albedo quæ est in renibus. Sed pro eo in nostris libris legitur תרבא Adeps.

מְחַוָּר *Album*: ואתהפיך מכתשא למחור Et convertatur plaga illa in albedinem, Levit. 13.3.

חיור *Centum, linguâ Persicâ*: אית לך בר חיור גווני Est'ne tibi (equus) centum coloribus præditus, Sanh. fol. 98.1. Vide glossam.

חֲוַרְוַר *Albugo, macula alba in oculo; aut potius Suffusio, quæ Hebræis dicitur* תְּבַלּוּל, *ὑπόχυμα, ὑπόχυσις, vitium oculorum, quo humores affusi inter corneam tunicam & crystallinum humorem concrescunt, & visum ita impediunt, ut discretas rerum species comprehendere non possit. Apud Talmudicos,* חוורור

חוורור והמים הקבועים Si suffusio & aquæ fuerint fixæ, Glossa טיפין לבנות בעין Maculæ albæ in oculo, Bechor. fol.38.2. & 44.1. ubi de oculorum in primogenito vitiis agitur, איזהו חוורור קבוע Quænam est suffusio fixa? quę durat octoginta dies, Ibid. *Hinc in Targum Jonathanis,* מְחוּ בַּחֲוַרְדוּרַיָא Percusserunt suffusionibus; quod puto esse per transpositas literas pro חֲוַרְוָרַיָא, id est, ingenti & subitaneâ suffusione, scotomate, cæcitate, Hebr. בַּסַּנְוֵרִים Gen.19.11. Targ. Hieros. בַּחֲרִבְרַיָה; mallem בַּחֲוַרְוָרִים, ut ו & ב mutuas vices subeant. In Aruch scribitur, vulgò dici *Cataractam:* & sic vocant Medici nostri.

חֲוָרִיתָא חֲוָרִיתָא *Ciconia, Milvus albus,* Hebraicè חֲסִידָה Levit.11.19. Jerem.8.7.

חֲוּרוּלִין *Herbæ species:* Aruch. In Gemara nunc legitur חוררת יולין pro eodem, Pesachin fol.39.1.

חוורנס *Species pisciculorum parvorum salitorum,* Talm.Hieros. עז cap.2. fol.42.1.

חוש *Festinare. Aphel Imperat.* חִישׁ לִי Festina ad me, Psal.141.1. ubi deficit characteristicum א, sicut ה sæpè in Hebræo. Regia, חַשְׁחֵשׁ geminatis literis. *Particip.* דִּמְחִישׁ לְקִנֵּיהּ Quæ festinat ad nidum suum, Deut.32.11. Huc revocari posset אַרְחִישׁ pro אָחִישָׁה Psal.55.9. Nam רחש pro חוש nunquam poni solet.

חַשׁ *Dolere,* vide חשש.

Secundò חוש *Sentire, Sensibus percipere,* Empfinden. *Participium Hophal* מוּחָשׁ *Sensatum, Sensile, In sensum cadens:* מַכְחִישׁ הַמּוּחָשׁ Negat sensibile, hoc est, negat principia, ut nostri loquuntur, id scilicet, quod contra cõmunem sensum est. מוּחָשׁוֹת Sensibilia, sensitiva.

חוּשׁ *Sensus.* Hi quinque sunt, חוּשׁ הַטַּעַם *Sensus gustus:* חוּשׁ הָרֵיחַ *Sensus olfactus:* חוּשׁ הַשֵּׁמַע *Sensus auditus:* חוּשׁ הָרְאוּת *Sensus visus:* חוּשׁ הַמִּשּׁוּשׁ *Sensus tactus:* חוּשׁ הַכּוֹלֵל Sensus communis: נראה לחוש Videtur ad sensum, ad oculum, sensibiliter. בספר החוש והמוחש In libro de sensu & sensitivo, R.Levi Prov.27. חושים פנימיים Sensus interiores: חיצוניים Exteriores.

חוּשִׁי *Sensilis, Sensibilis:* הַשָּׂגוֹת הַחוּשִׁיּוֹת Apprehensiones sensibiles: השגות השכליות Apprehensiones intellectuales, More lib.1.cap.32.

חוּשָׁה *Sensus, Sensatio, Sensibilitas:* וְחוּשׁוּתִי בִי Quia sensus meus in me est, Job.20.2. in Regiis. Veneta וּדְחוּשְׁתִי, quod idem.

Tertiò apud Talmudicos legitur ad Gen.46.23. חֻשִׁים ibi dictos fuisse ita, שהיו מרובין כחושים של קנה Quòd fuerint multiplicati instar fibrarum, vel filorum calami, Bathra fol.143.2. Glossa explicat עלי קנים vel גדילים Folia calamorum, vel קשרי הקנים. In Schemoth rabba sect.1. fol.116. cap.3. וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אוֹתָם *Et repleta est terra illis,* Exod.1.7. nempe; כחושים של קנים Instar filorum calamorum. Glossator exponit, sicut sylva calamorum, id est, *Arundinetum.* Huc refert Baal Aruch, ההוא ארבא דחיטי דטבעא בחישתא Navis tritici quæ submersa est in arundineto, vel, Mactra tritici, Pesach. f.40.2. Baal Aruch explicat מקום קנים. In glossa dicitur esse שם נהר Nomen proprium fluvii. Aruch etiam huc reducit לחישת חורשא, quod vide infrà in חיש.

חֲזָא חֲזֵי *Videre, Prævidere, Providere, Intueri, Contemplari, Aspicere: Præterit.* וַהֲוָה כַּד חֲזָא יַעֲקֹב Et fuit, cùm vidisset Jacob, Genes.29.10. חֲזָת אֲרֵי מִית בְּרַהּ Vidit quòd mortuus esset filius ejus, 2.Regum 11.1. וַחֲזָנִי Et vidit me, 2.Sam.1.7. וַחֲזָיֵהּ אֲבוּהָא Et vidit eum pater ejus, Judic.19.3. וַחֲזָאָהּ יְהוּדָה Et vidit eam Jehudah, Genes.38.15. וַחֲזָנוּן Et vidit eos, 2.Reg.2.24. חֲזֵיתָא גַּבְרָא Si vidisti virum, Prov.22.29. הַחֲזֵיתָא יָת כָּל הַמּוֹנָא An vidisti totam multitudinem istam, 1.Reg.20.13. אֲרֵי יָתָךְ חֲזֵיתִי זַכַּאי Quia te vidi justum, Genes.7.1. וְלָא חֲזֵיתֵיהּ Et non vidi eum, Genes.44.28. לָא חֲזוֹ גְּבַר יָת אֲחוּהִי Non vidit quisquam fratrem suum, Exod.10.23. חֲזוֹ יְקָרָךְ Viderunt gloriam tuam, Habac.3.9. חֲזוֹהָא מְעִיקָהָא Viderunt eam oppressores, Thren.1.7. אַתּוּן חֲזֵיתוּן Vos vidistis omne malum, Jerem.44.2. הַחֲזֵיתוּן דִּי אִתְרְעֵי בֵיהּ יְיָ An vidistis eum in quo delectatur Dominus, 1.Sam.10.25. חֲזֵינָא עָקַת נַפְשֵׁיהּ Vidimus angustiam animæ ejus, Gen.42.21. *Particip.* דִּי אַתְּ חָזֵי Quam tu vides, Gen.13.15. חָזֵיא אַתְּ Vides tu? 2.Sam.15.27. וְכָל דְּחָזֵי Omnis videns, Judic.19.30. *Plurale,* וְכָל עַמָּא חָזַן Et omnis populus videbant tonitrua, Exod.20.18. עֵינֵיכוֹן חָזְיָן Oculi vestri vident, Gen.45.12. *Cum Aff.* כָּל חָזֵיהוֹן Omnes videntes eos, Jesa.61.9. בְּעֵינֵי כָּל חָזָהָא In oculis omnium videntium ipsam, Esth.2.15. חָזָךְ עֲלָךְ יְדוּקוּן Videntes te ad te respicient, Jesa.14.16. *Infinit.* מִחְזָא חֲזֵינָא Videndo vidimus, Genes.26.28. וַחֲזוֹ מִחְזָא Et videte videndo, Jesa.6.9. לָא תוֹסֵף לְמֶחֱזֵי אַפַּי Ne pergas videre faciem meam, Exod.10.28. לְמֶחֱזֵי אִם קַלּוּ מַיָּא Ad videndum, an leviores factæ sint aquæ, Genes.8.8. וּכְהָיָא עֵינוֹהִי מִלְּמֶחֱזֵי Et caligarunt oculi ejus à videndo, Genes.27.1. *Cum Aff.* וְיֵיתֵי אֲחוּךְ לְמֶחֱזָךְ Et veniet frater tuus ad visitandum te, 2.Sam.13.5. לְמֶחֱזֵיהּ Ad videndum eum, vers.6. לָא תוֹסְפוּן לְמֶחֱזֵיהוֹן Non pergetis videre eos, Exod.14.13. *Imperat.* חֲזֵי רֵיחָא דִבְרִי Ecce odor filii mei, Genes.27.27. זְקוֹף כְּעַן עֵינָךְ וַחֲזֵי Erige nunc oculos tuos & vide, Genes.31.12. חֲזוֹ יָת אַרְעָא Videte terram, Jos.2.1. פּוּקוּ וַחֲזוֹ Exite & videte, Cantic.3.11. *Futur.* אֶחֱזֵי אַפֵּי מַלְכָּא Videbo faciem regis, 2.Sam.14.32. אֶחֱזִנָּךְ Videbo te, 2.Reg.3.14. אֵיזִיל וְאֶחֱזִנֵּיהּ Ibo & videbo eum, Gen.45.28. אֶחֱזוֹן בְּיוֹם תְּבָרֵיהוֹן

Videbo eos in die contritionis ipſorum, Jerem. 18.17. כען תחזי Nunc videbis, quid facturus ſim Pharaoni, Exod.6.1. בכן תחזין Tunc videbis, Jeſa. 60.5. ואם יחזי כהנא Et ſi videat ſacerdos, Levit.13. 53. לא יחזנני אנשא Non videbit me homo, Exod. 33.20. ואם יחזנה כהנא Et ſi inſpiciat eam ſacerdos, Levit.13.21. ובכפנא לא נחזי Et famem non videbimus, Jere.5.12. לא תחזון אפי Nõ videbitis faciem meam, Geneſ. 43.3. ארי יחזון יתיך מצראי Cùm videbunt te Ægyptii, Gen.12.12. לא יחזונה Non videbunt eam, Num.14.23. ולא יחזיין עינך Et non videbunt oculi tui, 2.Reg.22.20. *Ithpahel*, אתחזי *Videri, Apparere:* אתחזי לי גברא Apparuit mihi vir ille, Judic.12.10. ולא אתחזיאת Et non fuit viſum, Jud.19.30. אתחזיאו רישי טוריא Conſpecti ſunt vertices montium, Geneſ.8.5. *Particip.* דלא מתחזי Ut non videretur, Jeſa.6.2. *Fœminin.* לית אבנא מתחזיא Non lapis viſus fuit, 1.Reg.6.18. *Infinitiv.* לאתחזאה למנוח Apparére Manoę, Judic.13.21. *Imperat.* אתחזי לאחאב Oſtẽde te Achabo, 1.Reg.18.1. *Futur.* יומא דין אתחזי ליה Die hoc oſtendam me ei, 1.Reg.18.15. ולא יתחזי לך חמיע Neq; conſpicietur apud te fermentum, Exod.13.7. למא תתחזון Quare aſpicitis vos invicem? Geneſ.42.1. ולא יתחזון קדמי ריקנין Et non conſpicientur coram me vacui, Exod.23.15. *Aphel*, אחזי *Videre fecit, Oſtendit:* אחזי לפרעה Videre fecit Pharaonem, id eſt, Oſtendit, Geneſ.41.28. דאחזיני Quæ oſtendit mihi, Ezech.11.25. ולא אחזינא ית כל אלין Neq; videre feciſſet nos hæc omnia, Judic.13.23. אחזיך Oſtendit tibi, Deut.4.36. דלא אחזינון Quod non oſtendit ipſis, 2.Reg.20.13. בכן אחזיתני עובדיהון Tunc oſtendiſti mihi opera ipſorum, Jere.11.18. אחזיתך בעינך Videre feci te oculis tuis, Deut.34.4. די לא אחזיתנון Quod non oſtendi eis, 2.Reg.20.15. *Particip.* ככל די אנא מחזי יתך Secundum omnia quæ ego oſtendo tibi, Exod.25.9. *Infinit.* לאחזאה ית עבדך Videre facere ſervum tuum, Deut.3.24. *Cum Aff.* לאחזיותכון Ad oſtendendũ vobis, Deut. 1.33. *Imperat.* אחזיני כען יקרך Oſtende mihi nunc gloriam tuam, Exod.33.18. אחזינא Oſtende nobis, Judic.1.24. *Futurum*, ואחזי עממיא בהתתיך Et oſtẽdam gentibus turpitudinem tuam, Nahum 3.5. די אחזינך Quam oſtendam tibi, Geneſ.12.1. ואחזינך ית גברא Et oſtendam tibi virum illum, Judic.4.22. ופתגמא דיחזינני Et verbum quod oſtendet mihi, Num.23.3.

חזי *Viſum. Eſt ex forma paſſivi Pehil & ſic per Chirek ſemper punctandum: inde ulterius ſumitur pro Dignum, Decens, Æquum, Conveniens, quod videtur & judicatur ſic eſſe aut fieri debere, aut non:* ut, דלא חזי להון Quibus non eſt viſum, quos non decebat, quibus non conveniebat, Jerem.49.12. דחזי למשתי Quod dignum erat ut biberetur, Eſth.1.7. כדחזי Ut decet, dignum, æquum, juſtum, conveniens eſt, Hebr. כמשפט Levit.5.10. Num.29. ſæpè: תמן הוה חזי לכון Ibi fuit vel fuiſſet cõveniens vobis, Jeſa.17.11. ארי לך חזיא Quia te decet, Jerem. 32.7.8. דחזי ליה למפרקך Cui cõveniens eſt, quem decet redimere te, Ruth.3.13. *Cum* ה *in Daniele,* על די חזה למזיה Quàm conveniebat accendi, Dan. 3.19. *Fœminin.* ודא חזיא לבני אנשא Et hoc eſt conveniens filiis hominum, 2.Sam.7.19. *Plurale,* כולהן צדיקתא וחזיין Omnes juſtæ & dignæ, Eſth. 2.9. Hebr. ראיות Viſæ, ſcil. dignæ, & ſic Chaldaicæ vocis uſus.

חזי *Vide, En, Ecce: Imperativus propriè, inde adverbiaſcit.*

חזי חזיא *Videns, Propheta, qui & Hebraicè olim dictus fuit* רואה*: eò quòd Prophetias per Viſiones cognoſceret*, 1.Samuel.9.9. חזיא את Es'ne tu videns? 2.Sam.15.27.

חזוא *Viſio, Viſum, Aſpectus:* וחזוא כחיזו דחזיתי Et viſio erat ſicut viſio quam vidi, Ezech.43.3. בחזוי ליליא In viſionibus noctis, Dan.7.7. לחלמי חזויא Somniantibus viſiones, Eſth.6.1. *Item Planities:* בחזוי ממרא In planitie Mamre, Gen.18.1. in Jon. Sic Gen.13.18.

חזיא *Aſpectus, Facies:* חזיתה מערבה Facies ejus erat occidentem verſus, apud Talmudicos, Tamid cap.2. Parah cap.3.

חזון · חזונא *Idem:* ואחזי ית חזונא רבא הדין Ut videam viſionem iſtam magnam, Exod.3.3. וחפא ית חזונא דכל ארעא Et operuit aſpectum terrę univerſæ, Exod.10.15. in T. Jon. id eſt, ſuperficiem, in Hebr. עין, id eſt, oculum: בחזון אנא מתגלי ליה Per viſionem ego appareo ipſi, Numer. 12.6. *Plural.* ובחזונין רברבין Et viſionibus magnis, Deuteron.4.34.

חזיון *Idem: Plural. conſtr.* בחזיוני עינך In viſionibus oculorum tuorum, Eccl.11.9. *Deinde* חזיון *Prehenſio, Apprehenſio, ab* אחז. Hinc, כל שנחבאת בחזיונו Quicquid latet in apprehenſione ipſius; hoc eſt, quicquid manu ſuâ prehendit vel tenet, ut in manu lateat & occultetur, Bava metzia fol.105.2.

חזו · חזות · חזות *Idem:* הך חזותא דליליא Sicut viſio noctis, Jobi 20.8. שפירן בחזו Pulchra aſpectu, Eſth.2.2. כחיזו אבן טבא Sicut aſpectus lapidis pretioſi, Ezech.1.26. כחיזו אנשא Sicut viſio hominis, Ibid. *In Daniele cum Cholem legitur,* וחזותיה Et aſpectus, ſpecies ejus, Dan.8.4.

חזותא *Colores. Repetitum,* חזותא חזותא Colores colores, id eſt, diverſicolores, variorum colorum, Cholin fol.47.1.

חזינא *Clava ferrea, Ferrum rotundum inſtar Granati baculo infixum: armorum quoddam genus fuit in Ægypto notum:* Kelim cap.14. Scribitur per

per duplex Jod, quo consona indicatur, unde pravè notant חֶזְוָא.

חֶזוּ *Aspectus:* בְּמַחֲזֵי אֱנָשׁ Secundum aspectum hominis, Ezech.1.26. in Regiis.

מֶחְזְיָא *Speculum, ab Ostendendo sic dictum, ex forma Conjugationis Aphel deductum.* Plurale, מֶחְזְוָתָא Specula, Jesa.3.23. *Constr:* בְּמַחְזְיַת נְשַׁיָּא E' speculis mulierum, Exod.38.8.

חזז חֲזָזִית *Impetigo, scabiei species.* *Plurale,* חֲזָזִין דְמַלֵי Qui plenus est impetiginibus, Levitic.21.20. in Targ. Hierosol. Sic Lev.22.22. In Targum Jonathanis est חֲזָזִיתָא, Hebraicè יַלֶּפֶת. Quidam *Saniosam scabiem* interpretantur. *Apud Talmudicos*, בעלי חזזית *Impetiginosi*, Bechor. fol.41.1. Ibidem in Gemara: ילפת זו חזזית המצרית *Jallephet* est scabies Ægyptiaca: לחזזיתא ליתי שב חיטי ארזניתא וניקלינהו Contra scabiem sumat septem grana tritici crassi, & comminuat ea, Gittin fol.70.1.

חֲזָזָן *Impetiginosus*, Lev.21.20. Onkelos.

חֲזִיזָא *Nubes:* רְכֵב עַל חֲזִיזָא קְלִילָא Equitavit super nubem velocem, Cantic.2.9. וּמַהֲלַךְ לַחֲזִיזֵי Et iter nubibus, Jobi 28.26. In Bereschit rabbah sect.13. Quinque nominibus nubes appellatur, עָב · חָזִיז · נָשִׂיא · עָנָן · אד. Et in Codice Talmudico Taanith cap.1. fol.9. Quid sunt חֲזִיזִים? Rabbi Juda dixit, Nubes cursitantes. Dicuntur sic, quia faciunt חֶזְיוֹנוֹת visiones sive aspectus varios, ut virides, flavos, aut rubentes, in firmamento, scribitur dicto loco in Beresch. rabba.

חֲזִיז *Germen, Gramen, Seges primùm crescens, quæ depasci sæpè solet, aut resecari in pabulum jumentis, ut, luxurie amputatâ, feliciùs recrescat:* וְרָעֵי חֲזִיז מִן תַּלְמָא Et depascit herbam à sulco, Psal.126.6. in Venetis. Abest ex Regiis. Elias in תלם legit חזין. In Aruch in חזין adducitur locus ex Talmud, unde hoc membrum hujus Targum desumptum est. Est enim additamentum Rabbinicum, petitum ex Gemara, ubi in hujus versus explicatione legitur: מה הלוך ילך ובכה וגו׳ אמר רב יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזרתו אוכל חזיז מן התלם Quid est, *Ambulans it & flet, portans tractum seminis, &c?* Dixit Raf Jehudah: Bos quando arat, it & flet, & in reditu suo comedit herbam è sulco, in Taanith cap.1. fol.5.1. Nempe, quod arat eundo, mox à tergo miraculosè producit herbam, quam bos, se convertens ab altera parte agri, illico comedit, ne lassetur: אָכְלָה חֲזִיז Si comedat sementim, Bava kama fol.58.2. כשות וחזיז Lupulus & seges, Kethubh. fol.60.2. Erubhin fol.28.1. Aruch ubique legit חזין per Nun.

חֲזִיזָא *Nomen proprium vallis, quæ Hebraicè vocatur* מוֹרֶה, Gen.12.6. in Targ. Hierosol. Sic, אֶל עֵמֶק שָׁוֵה Ad vallem Schave, T. Hierosol. לְמֵישַׁר חֲזִיזָא Ad vallem Chasosa, Genes.14.17. Scholiastes in hoc Targum scribit, הוא לשון פנוי.

חזם חֲזַם *Averruncare, Evellere herbas malas:* הרוצה לחזום עלי ירק Qui vult evellere folia oleris sive herbarum להקל כמשאו ut levius reddat onus, Demaj cap.3. Aruch notat, quosdam explicare, *Colligare in manipulum*, ex significatione Arabica, quâ linguâ אלחזם *Manipulus.* Sed id loco Talmudico non convenit. *In Targum Jonathanis*, וַחֲזַמִין רֵישֵׁיה Avellebant caput ejus, Gen.31.19. in Jon. *Futurum*, וְיַחֲזוֹם יַת רֵישֵׁיה Et auferet, avellet caput ejus, Levit.1.15. in Jon. Heb. וּמָלַק: sic cap.5.8.

חזן חַזָּן *Speculator, Inspector, Custos, qui provisionem & curam alicujus rei habet: Minister, & strictè, Inspector, Minister Synagogæ, ut est Ædituus, Diaconus, qui aliâs dicitur* שְׁלִיחַ צִבּוּר, *vel* שַׁמָּשׁ, *Nuncius Ecclesiæ, qui destinatus est Synagogæ necessariis operis præstandis. Hic maximè orationes sive precibus & cantu Ecclesiæ præibat, præerat lectioni legali, docens, quod & quomodo legendum, & similibus quæ ad sacra pertinebant. Unde quandoque pro Cantore, Præcentore sumitur. Ex prima significatione:* יעקב אבינו חזן מתא הוה דאמר ליה ללבן נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא Id est, Jacob pater noster speculator sive custos urbis fuit, quòd dixerit Labano: Custodivi te custodiâ amplissimâ, ut custodes urbis solent: Bava metzia folio 93. a. Respicit ad translationem Chaldaicam Onkeli, in quâ pro Hebræo גנבתי ביום גנבתי בלילה *Furto ablatum mibi interdiu, furto ablatum mibi noctu reposcebas*, Genes.31.39. legitur; נטרית ביממא ונטרית בליליא Custodivi in die, custodivi in nocte. *Pro Ministro in genere, de filiis Samuelis, patri dissimilibus, & ad judicandum ineptis, ut legitur 1. Sam.8.3.* Non sic (scribitur in Gemara) fuerunt filii ejus: אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן sed sedebant in urbibus suis, ut multiplicarent mercedem ministris suis & scribis suis, Schabbas fol.56.1. Glossa, *Ministris*, quibus mercedem dabant, ut irent ultro citroque citatum partes litigantes ad judicium. *Scribis*; scil. contractuum, ob credita & debita. *Pro Ministro sacrorum passim usitatissimum:* ut; מסרום לחזנים Tradunt ea ministris, nempe, membra agni ad sacrificium juge mactati, ut deferant ea ad altare, Tamid cap.5. f.32. נתנו שיעור לחזן הכנסת Constituerunt mensuram ministro synagogæ, ad reportandam tubam in domum suam, Schabbas folio 35.2. מיום שחרב ב׳ה שרו חכימיא למהוי כספריא וספריא כחזנא וחזנא כעמא דארעא *Ex quo tempore vastata est domus secun-*

da, cœperunt sapientes esse sicut scribæ, & scribæ sicut minister synagogæ, & minister synagogæ, sicut populus terræ, &c. Sota fol.49.1. Referendum est propriè ad חָזָא.

חָזִין Vide in חזז.

חָזְיָנָא Vide in חזא.

חָזַק *Tenere, Retinere, Prehendere, Apprehendere, Comprehendere, ut Hebraicè* הֶחֱזִיק. *In Targum rarò occurrit:* לְאִלֵּין דְמַחֲזְקִין בַּהּ Illis qui apprehendunt eam, Prov.3.18. אִתַּחֲזַק בְּמַרְדוּתָא Apprehende castigationem, Proverb.4.13. *In Hiphil apud Rabbinos* in materia De Emptione & venditione est, *Tenere, Occupare, Jus possessionis adire:* ut; Si quis vendat agrum proximo suo, & is in eum ingrediatur, eum conserat, aret, fructus arborum colligat, vel tale quid fecerit, ecce hîc verè emit: שהרי החזיקה quia apprehendit eum, jus possessionis adivit; nec ulli parti licet contractum retractare, &c. Aliter, מחזיק טובה לעצמו *Tribuens bonum sibi ipsi.* In hominem arrogantem dicitur, qui sibi omnia vēdicat, & stultè de seipso sentit. In Pirke avos cap.2. *Si didicisti Legem multam,* אל תחזיק טובה לעצמך *ne attribuas quicquam boni tibi ipsi* (id est, ne eo gloriator, aut arrogans esto) *ad id enim creatus es.* Christus Lucæ 17.10. *Cùm feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus, quod enim debuimus facere, fecimus:* Sic, אני מחזיק טובה לנפשי Egóne hoc beneficium vel hanc laudem mihi adscriberem? Schabbas fol.89.1. לא נחזיק טיבותא לנפשין Non attribuemus hanc virtutem nobis, Taan. fol.23.2. שאין מחזיקין במחלוקת Quod non apprehendunt dissensiones, id est, non persistunt in dissidiis: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו *Quicunque firmus est in dissidiis; transgreditur prohibitivum præceptum,* Sanhed. fol.110.1. Probatur id ex eo, quod dicitur, *Non erit sicut Korah & cætus ejus,* Numer.16.40. *In Pihel,* חַזֵּק *Roborare, Corroborare, Confirmare, Fortificare:* Hinc apud Rabbinos frequens, לְחַזֵּק הָעִנְיָן Ad corroborandum sensum, Ad emphasim. Vide etiam infrà in חזקה, in 3. signif.

חִזּוּק *Confirmatio, Corroboratio, Robur:* החכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה Sapientes fecerunt robur verbis suis magis quàm verbis Legis, Eruvin fol.85.2. Ketubh. fol.83.2. sed f.84.1. כשל תורה Sicut verbis Legis.

חֲזָקָה חזקה *Possessio, Jus possessionis, Occupatio, Apprehensio rei emptæ, aut donatæ, ut suprà in Verbo.* Apud Rabbinos, במה יקנה המקח הקרקעות באחד משלשה דברים בכסף או בשטר או בחזקה Quomodo acquiritur Emptio rei alicujus? Fundi acquiruntur vel argento, vel literis contractus, vel Apprehensione: כיצד בחזקה Quomodo apprehensione seu occupatione? Si quis vendiderit aut dono dederit alicui domum aut agrum, & hic eam clauserit, obsepiverit, vel sepem ejus fregerit, vel minimam utilitatem operâ suâ ei attulerit, hîc verè emit; כשהחזיק בפני המוכר או הנותן quando nimirum eum occupavit, vel possessionem ejus adivit in præsentia Venditoris aut Donantis, &c. Majem. in Hilchoth מכירה cap.1. חֶזְקַת הַבָּתִּים Occupatio, possessio ædium, Bava bathra cap.3. *In Targum,* וַעֲבַד בָּהּ חֶזְקְתָא Et fac in eâ possessionem, Gen.13.17.

Deinde est *Mos, Consuetudo inveterata & quasi diu Possessa:* Hinc dicunt, מעמידין את האדם על חזקתו Constituunt hominem super possessionem suam, id est, mores inveteratos, Elias in Thisbi. Videtur esse ex sequenti usu.

Tertiò חזקה *est Præsumptio de aliquo, cùm quis pro tali vel tali tenetur & habetur:* ut, האשה אינה בחזקת זונה עד וכו' Mulier non habetur pro meretrice donec &c. שחזקתה שהיא בתולה Quia præsumptio de ea est quòd sit virgo, habetur pro virgine: חזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה והופך שמחתו אבל Præsumptio est, quòd homo non laboret in instruendo convivio, & ipse postea illud destruat, & in luctum convertat, Majem. in הלכות אישות cap.1. חזקה שאין אדם שותה בכוס א"כ בודקו יפה וחזקתו שידע ורצה Præsumptio est, quòd homo non bibat ex poculo, nisi probè illud explorarit, & præsumptio est, quòd sciverit & ita voluerit, Ibid. cap.25. הבן בחזקת כשרות Filius habetur pro legitimo: הרי זה בחזקת ממזר Ecce hic tenetur pro spurio: חזקת החולי ממנה Præsumptio morbi est ab ea, id est, Illa præsumitur morbo aliquo laborare. Iterum Majem. ibid. c.15. Sic, שאינה מחזקת עצמה בעקרות Non facit seipsam sterilem mulier, id est, non præsumitur mulier seipsam pro sterili venditare: Sic, אינה מחזקת עצמה במפלת Ibid. Hoc usu frequentissimè occurrit apud Rabbinos.

חֲזַר *Redire, Reverti, Circuire, Circumire, Converti, Convertere se: Convolvere, Circumvolvere. In Hagiographis sæpissimè pro Hebræo* סָבַב *usurpatur. Præteritum,* יַרְדְּנָא חֲזַר לְאָחוֹר Jordan conversus est retrorsum, Psalm.114.3. חֲזָרוּ יָתִי Circumierunt me, Psal.118.11. *Imperativ.* חֲזָרוּ עֲלָהּ Et circuite eam, Psalm.48.13. *Futurum,* וְתֶחֱזוֹר תְּנַחֲמִנִי Et reversus consolaberis me, Psal.71.21. Ex Pahel, *Partic.* כְּמָא דִמְחַזְּרִין בְּעַרְבְּלָא Sicut circumagunt, agitant cribro (triticum scilic.) Amos 9.9. *Futurum,* יְחַזַּר קְדָלְהוֹן דְאַגּוֹרֵיהוֹן Circumagat cervicem altarium ipsorum, Hos.10.2. *Aphel,* אַחְזַר *Idem:* Item *Convertere, Evert. Perv. Sub. Invertere, Convolvere:* Item *Redire fecit, Reddidit, Restituit, Reduxit, Circumduxit:* Item *Respondit:*

ſpondit: *Præteritum*, וְאַחֵר Et convolvit, Hebr. וַיִּגְלֹם 2.Reg.2.8. ואחזר יי ית עַמָא Et circumduxit Dominus populum, Exod.13.18. in Jonathan. איכדין אחזרו קְדָלְהוֹן Quomodo verterunt cervicem ſuam Jerem.48.39. אַחֲזָרוּ עֲלַי עַמְמַיָא Circumdederunt me populi, Pſalm.22.13. *Participium*, וּמְחַזַר לִסְטַר צִפּוּנָא Et redit ad lâtus aquilonis, Eccleſ.1.6. *Infinit.* לְאַחֲזָרָא יַת אַרְעָא Ad circumeundum terram, Numeror.21.5. in Jon. *Futurum*, וְאַחֲזַר מִלְתָא Et redire faciam, id eſt, reſpondebo verbum, Prov.27.11. *Ithpehal*, וֶאֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל אִתְחֲזַר Et homo Iſrael reverſus eſt, Judic.21.41. אִתְחֲזַר עַל רָדְפָא Rediit contra perſecutorem, Joſ.8.20. *Ithpahel Particip.* גַּפֵּיהוֹן לָא מִתְחַזְרִין Alæ ipſorum non vertebant ſe, Ezech 1.9. *Fœminin.* לָא מִתְחַזְרָן v.12.

Rabbini: חזרתי על כל המקרא Circuivi per totam ſcripturam, Revolvi tota Biblia: חזור בך Redi ad te, Repetas iterum: R. Joſe dixit: מימי לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי *A diebus meis* (hoc eſt, per totam vitam meam) *non dixi verbum, & receſſi retrorſum* (hoc eſt, quod revocarim, cujus me pænituerit:) מי שאינו חוזר על תלמודו *Is qui non redit ad ſtudia ſua* (non repetit quæ didicit) *de eo Scriptura dicit*: Maceria lapidum ejus deſtruetur, Prov.24.31. חזור בך Convertete, Reſipiſce: חזור להן תשובה Redde ipſis reſponſum: ולא היה אדם מחזירו דבר Nullus autem reſpondebat ei quicquam:

Deinde חזר apud Rabbinos etiam ſignificat, *Circuire ad colligendam ſtipem, Mendicare*: יחזרו על הפתחים Circumeunt ad januas, id eſt, mendicant oſtiatim. Pro יחזרו dicunt etiam שואלין Petunt, mendicant: עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים Pauper qui ſuſtentatur eleemoſynis, & mendicat oſtiatim. Sic apud Syros uſurpatur חַזַר Lucæ 16.3. Marci 10.46. &c.

חֲזוֹר *Circum, Circa, Circuitus*, Hebr. סָבִיב: *Geminatur ſæpiſſimè, & ferè ſemper*: חֲזוֹר חֲזוֹר לְמַשְׁרִיתָא Circa caſtra, Exod.16.13. in Jon. *Sic geminatum ubique reſpondet Hebræo* סָבִיב *in Jonathane*: חֲזוֹר חֲזוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא Circumcirca tabernaculum teſtimonii, Numer.1.53. מִן חֲזוֹר חֲזוֹר *Circumquaque*, Hebr. מִסָּבִיב Numer.16.24. *Sic in Hagiographis*: דַּחֲזוֹר חֲזוֹר אִתְכַּנָּשׁוּ עֲלַי Qui circumcirca congregati ſunt contra me, Pſalm.3.v.7. שָׁרֵי מַלְאֲכָא דַיְיָ חֲזוֹר חֲזוֹר לְדָחֲלִין מִנֵּיהּ Caſtrametatur Angelus Domini circa timentes eum, Pſal.34.8. וּמְעִיקִין חֲזוֹר חֲזוֹר Et obſidebant circumquaque, Cantic.5.7. &c. *In Reliquis Targumim Legis & Prophetarum pro eo eſt* סחור סחור.

חזור *Idem*, Pſalm.50.3. Sed malim pro eo legere חֲזוֹר.

חֲזוֹר חֲזוֹרַת *Ambitus, Circuitus: & Adverbialiter, Circum, Circa. Reſpondet in poſterioribus Targumim Hebræo* סְבִיבִים & סביבות: ut, חֲזוֹרַנוּת נַהֲרָא In circuitu fluminis, circa flumen, Exod.7.24. in Jon. חֲזוֹרַנוּת מַשְׁרִיתָא Circa caſtra, Numer.11.31. חֲזוֹרַנוּת יְרוּשְׁלֵם In circuitu Hieruſalem, Pſal.79.3. חֲזוֹרַנוּת כַּכּוֹי Ambitum dentium ipſius, Jobi 41.5. *Cum Aff.* וְחוּכָא לְחֲזוֹרַנוּתָנָא Et riſus circuitui noſtro, id eſt, iis, qui in circuitu noſtro degunt; Pſal.79.4. Sic Pſal.44.14. דִבְחֲזוֹרַנֵיכוֹן Qui ſunt in circuitu veſtro, Deuter.6.14. in Jon. *Aliter*; דִבְחוֹזְרַנוּתְכוֹן Deuter.13.8. in Jon. דִבְחוֹזְרָנָהָא Qui in circuitibus ejus, circa eam, Gen.41.49. in Jon. חוזרניהום Circa eos, Geneſ.25.5. in Jon.

חֵזוּר · חִיזוּר *Sphærula, Pomum, Pomellus, Malum; Malus, & ſimile, quod figuram habet rotundam, in ſe redeuntem*: חֵיזוּר וְשׁוֹשָׁן Sphærula, ſive pomum & lilium, Exod.25.33. דִּקְלִין וְחֵזוּר Palmæ & malus; Joel.1.12. *Plur. conſtr.* חֵזוּרֵי דְדַהֲבָא Poma aurea, Proverb.25.11. *Apud Rabb.* נִיפָא בְּחֵזוּרִין וּמְחַלְקָא לְבִישָׁא *Scortatur pro pomis, & dividit ea ægrotis*; Vajik. rab. ſect.3. in princ. Adagium in eleemoſynas injuſtas. Vide ſup. in נוף.

חוזרד vel חזרד *Species arboris quæ ſimilis eſt malo; vel Fructus malo ſeu pomo ſimilis.* Hinc legitur in Talm. Kilaim c.1. התפוח והחזרד אף על פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה: hoc eſt, Malus vel malum & חזרד licet ſimile ſit unum alteri, tamen heterogenea ſunt. Rambam ſcribit, Arabicè vocari אל עזרן. Bartenora dicit, eſſe תַּפּוּחַ יַעַר *Pomum ſylveſtre, agreſte.* Sic dicit Baal Aruch, eſſe מין תפוח. Alibi, ביצים קטנים כחוזרדין Ova parva inſtar pomorum agreſtium, Talm. Hieroſol. Schabbas cap.3. Pro eo in Talmud Babyl. eſt עוזרדין.

חֲזוֹרָא *Tintinabulum*, id eſt, פַּעֲמֹן, Exod.39. v.24.25.26. in Jon.

חֲזָרֵי חזורא *Genus ſpinæ vel urticæ.* Uſus ejus eſt in *Locutione proverbiali*; שקילא טיבותך ושדיא אחיזרי *Ablata eſt benignitas tua, & projecta in ſpinas*; Schabbas fol.63.2. Bava kama fol.83.1. Gloſſa, אחיזרי id eſt, על הקוצים. Sic in Bava metzia folio 63.1. Betza fol.29.2. Ketubh. fol.53.2. ubi gloſſa explicat על החרולים In urticas. Uſus ejus eſt, quando quis fruſtra laborem vel operam aliqua in re inſumit. Operam & oleum perdere. Accommodari etiam poteſt ad beneficium perditum & malè collocatum. Similitudo deſumpta à ſemine, quod in ſpinas cadit; quâ & Chriſtus utitur Matth.13.7. de homine qui exivit ad ſeminandum; *Aliud verò cecidit in ſpinas, & aſcenderunt ſpinæ, & ſuffocarunt illud.* Alibi: אישתא אי לאו פרונקא דמלאכא דמותא מעלי כחיזרא לדיקלי *Febris quæ non eſt nuncius Angeli mortis,* (id eſt, quæ non eſt lethalis) *prodeſt corpori, ut* ſpina

ſpina palmæ, Nedar. fol.41.2. Spinæ protegunt palmam & fructus ejus, ne à beſtiis lædi poſſint: ſic febres mitiores protegunt corpus à gravioribus morbis. Gloſſa explicat per חוזין, אטדין, & הוזין, de quibus vide ſuo loco: קני דחוורא Pali ſpinarum, id eſt, Pali qui in terram figuntur, ut iis implicentur vepres ad faciendam ſepem, Metzia fol.103.2. *Item Virga, Baculus tener, quo equus regitur; quia eſt inſtar ſpinæ:* רב ששת כי כרע כרע כחיורא: Raf Scheſcheth quando incurvavit ſe, incurvavit ſe ut ſpina; id eſt, ut *Virga*, vel *Bacillus* qui deorſum percutitur, Berach. fol.12.2. *Ita ſumitur quoque pro Virga tenera acuta, inſtar ſpinæ, quæ aſſandis carnibus inſervire poteſt*, Betza fol.33.1.

Deinde חורא *Furfures*: מיא דחוורא Aquæ furfuris, Metzia fol.60.2. Peſach. fol.42.2. ubi per Vav ſcribitur, דחוורי. Gloſſa, מי סובין.

חֲזֶרֶת · חַזְרִין *Lactuca.* De ejus uſu in veſpera Paſchatis vide in Peſach. fol.39.1. חזרת מהפך אכול לא פסקו Lactuca invertit cibum, Abhoda fol.11.1. מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות Non deerant in menſa ipſorum vel lactuca, vel cucumeres, Ibid. למה נמשלו מצרים כחזרת ובמרור לומר לך מה חזרת זו שתחילתו רך וסופו קשה אף מצריים תחילתן רכה וסופן קשה Id eſt, Quare comparati ſunt Ægyptii lactucæ & herbis amaris? Dicendum tibi eſt, Quid eſt lactuca? Principium ipſarum eſt molle, ſed finis illarum (ſcil. caulis) eſt durus. Similiter Ægyptii ab initio fuerunt lenes (Iſraëlitis) ſed finis illorum fuit durus, Peſach. folio 39.1. חזרת וחזרת גלין Lactuca, ſcil. hortenſis, & Lactuca agreſtis, Kilaim cap.1. Plurale, האוכל שרשי החזרין Comedens radices lactucæ, Okezim cap.1. Gloſſa, חזרין idem eſt quod חזרת.

חֲזִיר · חֲזִירָא *Sus, Porcus, à Redeundo, quia ejus proprium Redire ad volutabrum luti*: יָת חֲזִירָא Et porcum, Levit. 11. 7. חֲזִירָא מִן חוּרְשָׁא Porcus de ſylva, Pſalm. 80.14. *Fœminin.* חֲזִירְתָּא *& emphat.* בְּנְחִירֵי חֲזִירְתָּא In naribus porcæ, Proverb. 11. 23. Miratur Elias, quare hîc forma fœminina uſurpetur. *Apud Talmudicos,* עשרה קבים נגעים ירדו לעולם תשעה נטלו חזירים *Decem cabi leprarum deſcenderunt in mundum; novem acceperunt porci,* Kidduſchim fol.49.2. רֹעֵי חֲזִירִין *Cuſtos porcorum.* Carnibus ſuillis veſci cur Judæis prohibitum, vide in More lib.3. cap.48. R. Bechaj in Pentateuch. fol.132. col.3. ſcribit; In quibuſdam libris medicinalibus reperi; Infantem, ſi lac ſuillum (חלב חזיר) ſugat, fieri leproſum.

מַחֲזוֹר *Circulus, Cyclus*: מחזור גדול מחזור קטן Cyclus magnus & cyclus parvus. Ille ſolis, & ſingulis 28. annis perficitur: hic lunæ, & 19. annis abſolvitur. Vide Aſtronomos. *Eſt etiam nomen Libri precum, quæ ferè rhytmicæ ſunt, & in fine* *Sabbathorum, & dierum feſtorum, ac maximè in tribus regalibus feſtis dicuntur: Plurale,* מוֹלַד סִיהֲרָא וּמַחֲזוֹרִין Et nativitatem lunæ & cyclos, Gen.1.14. in T. Jon.

* חט Vide ſuprà in חוט.

חטא חֲטָא *Peccare, ut Hebraicè. Præteritum,* חֲטָא יִשְׂרָאֵל Peccavit Iſrael, Joſ.7.v.11. וְעַל נַפְשָׁךְ חֲטֵיתָא In animam tuam peccaſti, Hab.2. v.10. *Infinitivus,* וְאוֹסִיף לְמֶחְטֵי Et perrexit peccare, Exod.9.34. מִלְּמֶחְטֵי קֳדָם יְיָ A peccando coram Domino, 1.Sam.12.23. *Futurum,* לָא יֶחְטֵי מַלְכָּא בְּעַבְדֵּיהּ בְּדָוִד כִּי לָא חֲטָא לָךְ Ne peccet rex in ſervum ſuum Davidem, quia is non peccavit in te, 1.Sam.19.4. *Pihel* חַטֵּא *Mundavit, Purgavit.* Sic apud Talmudicos, in Cholin fol.27.1. *Aphel,* אַחְטֵי *Peccare fecit, Ad peccandum induxit:* וְלָא אַחְטֵי לְחוֹרָנִין Neque ad peccandum induxit alios, Numer.27.3. in T. Jon. *Partic.* יִצְרָא בִּישָׁא דְּמַחְטֵי יָתָנָא Concupiſcentia noſtra mala, quæ nos peccare facit, Pſal.103.14.

Apud Rabbinos: שולא חטא ויוחנן משלם *Schola peccat, & Jochanan perſolvit,* Ber. rab. ſectio. 64. *Et aliter,* טוביא חטא וזגוד מתנגיד *Tobias peccavit, & Sigod vapulat,* Maccoth fol.11.1. Vide Druſii Adagia Cent.5.2.

חֵט *Peccatum*, Deuter.19.15. *Additur & א, ut Heb. Unde apud Rabbinos,* דָּחֵיל חַטָּא Metuit peccatum. Vide mox in חַטָּאָה. *Cum Aff.* חֶטְאָךְ נְטִיר Peccatum tuum cuſtoditur, Gen.4.7.

חֲטָאָה · חֲטָאָה *Idem:* דְּחִילֵי חֲטָאָה Timentes peccatum, 1.Sam.10.25. *Apud Talm.* לחטאת ירבעם Super idola Jeroboam, ſuper vitulos ejus, Sanhedrin 107.2. Vocantur etiam יראה Timor, Metus.

חֲטָאִי *Idem*, Proverb.14.34.

חֲטוֹתָא *Idem*, Proverb.10.16. *Plur.* לְמֵיכַל חֲטוֹת עַמִּי Ad comedendum peccata populi mei, Hoſ.4.8.

חַטָּאִין *Peccata:* וּתְהֵי לִגְבַר דָּחֵיל חַטָּאִין Et eſto in virû timentem peccata, 1.Reg.2.2. 2.Sam.23.20. וְיִפְתַּח לִבָּךְ בִּדְחִילַת חַטָּאִין Et dilatabitur cor tuum in timore peccatorum, Jeſa.60.5. אִתְּתָא דְחִילַת חַטָּאִין Mulier timens peccata, id eſt, Deum, 2.Reg.4.8. *Timens peccatum*, eſt vir pius qui peccare metuit, qui Deum timet, & à peccatis abſtinet: *Timor peccati*, id eſt, *Timor Dei.* *Conſtructum & cum Affixo*, וְיִתְיַהֲבוּן חוֹבֵי עֵצַת חַטָּאֵיכוֹן עֲלֵיכוֹן Et dabuntur ſuper vos delicta conſilii peccatorum veſtrorum ſuper vos & peccata &c. Ezech.43.49. וְחֶטְאָךְ Et peccata tua, Dan.4.24.

חַטָּאָה · חַטָּאתָא *Peccatum: Hoſtia, Sacrificium pro peccato:* וְתוֹרָא דְחַטָּאתָא Et juvencum pro peccato, Exod.29.36. *Abſque Dageſch,* לְחַטָּאָה In ſacrificium pro peccato, Eſræ 6.17.

חטיא

חַטָּא *Peccator* : חוֹטֵא שָׁאט לְחַבְרֵיהּ Peccator contemnit ſocium ſuum, Prov.14.21.

חַטָּאָה *Idem: Plur. Emphat.* יִשְׁתֵּצוּן חַטָּאַיָּא Conſumentur peccatores, Pſalm.104. v. ult. *Conſtr.* ברי אִין נַשְׁדְּלוּךְ חַטָּאֵי Fili mi ſi ſeduxerint te peccatores, Proverb.1.10. *Item Synecdochicè Satan, ſic dictus, quòd ſit peccator, & alios peccare faciat:* וְחַטָּאָה קָאִים עַל יַמִּינֵיהּ Et peccator ſtabat ad dexteram ejus, Zach.3 1. Heb. וְהַשָּׂטָן Et Satan.

חַטָּיָא *Idem*, Zach.3 2. pro Heb. שָׂטָן.

חִיטּוּי Talm. *Expiatio*: שני חטויין Duæ expiationes, Joma fol.61.1.

Secundò חֲטָא *Tenerum, Molle, Delicatum eſſe: Oblectare ſe, Delicias agere*: In Gemara: אתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו Tu delicias agis, ſive oblectas te coram Deo, & facit tibi voluntatem tuam, ſicut filius qui oblectat ſe coram patre ſuo, & facit ipſi voluntatem ejus; Taanith folio 19.1. Berach. fol. 19.1. Gloſſa per מתנענע explicat, quod idem. Inde & in Aruch parvo notatur, ſignificare ענג Voluptatem, Oblectationem. In Bechor. fol. 57.2. & Menachoth folio 66.2. explicatur, *Placidè deſcendere*, Senſim ſe demittere. Vide ibi. R. Salomon in Berachoth retinet propriam ſignificationem; Tu peccas; delinquis coram Deo, & tamen præ amore quo te complectitur, facit quæ cupis, ſicut filius qui peccat, &c. Atqui Targum priorem ſignificationem probat, ubi in Hebræo legitur, הָאִישׁ רַךְ בְּךָ וְהֶעָנֹג *Vir mollis in te & delicatus*, Deuteron.28 53. Targum Jonathanis habet, גַּבְרָא דְּמִתְחַטָּא בְּכוֹן וּדְמִפְנַק Vir qui oblectat ſe in vobis, teneré vivit, & delicate agit. Sic & Targum Hieroſol. *Et fœmininum*, דְּמִתְחַטְיָיתָא Quæ tenera eſt, Hebr. הָרַכָּה verſ.56. in Jonathane, & Targ. Hieroſ. דְּמִתְחַטְּיָא. Hinc & ſequentia:

חֲטִיתָא *Teneritudo; Mollities voluptuoſa*: מִן פִּרְנוּקָא וּמִן חֲטִיתָא Præ voluptate & teneritudine; Hebr. מֵהִתְעַנֵּג וּמֵרֹךְ Ibid. in Targ. Hieroſol. Sed Jonathan, וּמִן חִיטּוּיָא.

חַטְיָא *Tener, Delicatulus*: אֲרוּם טַלְיָא חַטְיָין Quòd pueri delicatuli ſunt, Heb. רַכִּים Geneſ.33.13. in Jon. & Hieroſol. *Fœmininum plural.* וְחַמֵּין בְּנָתֵיהוֹן יָאַיְתָא חַטְיָתָא מְפַרְנְקָתָא Et vidimus filias ipſorum pulchras, teneras, delicatas, Numeror.31.50. in Targ. Jon.

חטיה Triticum, vide infrà in חנט.

חָטַב *Decerpere, Decidere; Separare, Seligere, quaſi cum* חטף *conveniens: vel, Exaltare, Efferre laudibus, Magnificare. Reſpondet Hebræo* הֶאֱמִיר*, quod poſtremâ hac ſignificatione communiter exponunt:* יָת יְיָ חֲטַבְתְּ יוֹמָא דֵין Dominum extuliſti (vel Deciditi, Selegiſti) hodie, ut ſit tibi in Deum: וַיְיָ חַטְּבָךְ יוֹמָא דֵין Et Dominus extulit te hodie, ut ſis ipſi in populum peculiarem, Deut. 26. v.17.18. R. Salomon in Gloſſa Talmudica Chagiga fol.3.1. הֶאֱמַרְתָּ exponit per שִׁבַּחְתָּ *Laudaſti, Laudibus extuliſti*: In Commentariis in Deuteronomium, הִבְדַּלְתָּ *Separaſti, Selegiſti*, quanquam priorem hîc præferre videtur. Primam communiter interpretes ſequuntur in verbo Hebræo הֶאֱמִיר, cui dictum in Targum חטב hoc loco reſpondere. Mirum, quare Munſterus *Diligere, Amare*, expoſuerit. Baal Aruch in אמר tertio exponit per צִיֵּר *Effigiare, Figurare, Figuris aliquid exornare, ſicuti fimbriæ veſtimentorum filis ſericis, variis figuris & coloribus exornari ſolent.* Hinc, חֲטֻבוֹת אֵטוּן מִצְרָיִם Prov.7.16. exponit quoque מצויירין בחוטי מצרים.

חֲטִיבָה *Laus; Exaltatio.* In Gemara dicto loco: Vos conſtituiſtis me חטיבה אחת laudem unicam in mundo (dicendo: *Quis ſicut tu inter Deos, ô Domine, Exod.15.11*) & ego conſtituam vos laudem unicam in mundo (dicens; *Quis ſicut populus tuus, ſicut Iſrael, gens una in terra? 2.Sam.7.23.*) Gloſſa ſuperiorum verbum, שֶׁבַח מְיוּחָד Laudem ſingularem.

חוּטְבָא *Deciſio, Cogitatio deciſa, Deciſum, Decretum*: עֲבָרוּ חוּטְבֵיהוֹן חֲפוּרַת לִבָּא Tranſierunt deciſæ cogitationes ipſorum foſſam cordis, Pſal.73.7. id eſt, Animi decreta & ſtudia vana multiplicia cor ipſorum penitùs compleverunt & operuerunt. Sic in Venetis. In Hebræo, עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב Tranſeunt, ſive ſuperant cogitationes animi. Regia habent, עֲבָרוּ רוּטְבֵיהוֹן חֲפוּ עַל לוּחֵי לִבְּהוֹן Tranſeuntes rugæ ipſorum operuerunt tabulas cordis ipſorum. Unde videtur in Venetis mendoſè eſſe חפורת, pro חֲפוּ יָת.

חָטַט *Suere, Aſſuere, Conſuere, idem quod* חוט*, de quo ſuprà, &* תָּפַר *Hebraicè. Præterit.* וְחַטִּיטוּ לְהוֹן טַרְפֵי תְאֵינִין Et conſuerunt ſibi folia ficus, Geneſ.3.8. *Participium*, וַי עֲלֵיהֶם עַל דִּמְחַטְּטָן רְקִיעֵי חֲשׁוּךְ Væ illis qui conſuunt pulvillos inopis, obſcuri, Ezech.13.18.

Secundò חטט *Talmudicis Fodere, Effodere, Sculpere, Exſculpere, idem quod Hebraicè* חָקַק: ut, החוטט בצינור Qui effodit canalem. Mikvaoth cap. 4. *Defectè uſurpatur in adagio veteri*, בפא רחט נגרא בגווה נשרוף חרדלא *Cochleari quod exſculpſit artifex, eodem aduret ipſe (os ſuum) ſinapi*, Peſach. fol. 28.1. Opifici ſæpè proprium opus damnoſum eſt. *Participium*, החוטט בגדיש לעשות לו סוכה Qui fodit in acervo (ſtraminis, fœni, ramorum, aut ſimilium rerum, excavando eas,) ut faciat ſibi tugurium, Succa folio 15.1. ההוא אמגושא דהוה חייט שכיבי Iſte magus qui erat effodiens mortuos, Bava bathra fol. 58.1. nempe,

ad detrahendum ipsis vestes. *Ex Niphal*, נחטטה עינו Effossus est oculus ejus, Kiddusch. fol.24.2. *Ex Pihel*; גיד הנשה מחטט אחריו Post nervum luxationis fodit, hoc est, fodiendo scrutatur & inquirit, Cholin fol.92.2. קא מחטטי שכיבי Effodiebant mortuos, Jevam. fol.63.2. Item pro *Emungere*: unde, שמחטטין בו הפתילות Quo emungunt ellychnia, Menach. fol.107.1. Item *Scabere, Unguibus laniare, dilacerare, instar felium*: חטטרה אותו כגמירה תרנגולין שהיו מחטטין בחבל הדלי ונפסק ונשבר הדלי משלמין נזק שלם Galli perfodientes funem situlæ, ita ut rumpatur, & situla frangatur, rependunt integrum damnum, Kama fol.17.2. Glossa, מחטטין id est; מנקרין בחרוטמיהן Perfodientes rostris suis.

חטיטה *Sculptura, Fossio, Scrutatio, Expurgatio; quæ fit fodiendo, Excavatio. Differt tamen à* חפירה, *quod est Effossio, ut fit in terra*: חטיטא אין חפירה לא Expurgatio convenit, sive licita esto: Effossio minimè, Moed katon fol.5.1. Glossa explicat per בלי מחוסר חטיטה : נקיה Vas quod destitutum est excavatione, quod non est excavatum, Cholin fol.25.1.

חֲטָטִין *Ulcera, Fossulæ, à scabie maligna erosæ, Scabies maligna capitis, Porrigo*: אע״פי שיש לו חטטים בראשו Etiamsi habuerit scabiem malignam in capite suo, Schabbas fol.109.2. אם היה חולה או שהיו לו חטטין בראשו סך כדרכו Si ægrotaverit aut habuerit scabiem in capite suo, unget se pro more suo, Joma fol.77.2. *Sic in Targum*: אין בַּחֲטָטֵי יְשַׁוֵּי עֲלֵיהוֹן אִסְפְּלֵיתָא Si in scabie sive scabiosus disposuerit super eam emplastrum, Jobi 30. v.24. Amplius in Beresch. rabba sect.88. & Jalkut fol.45.1. לא היו אומות העולם ראויים שיהיה בהם מעלה חטטים Non sunt populi hujus mundi digni, ut in ipsis sit dignitas ulcerum malignorum, vel scabiei. Quare autem nonnunquam laborant eâ? Ne scilic. opprimant Israëlem. Gloss. שחין. Et sect.89. בשעה שהשנים רעות גופן של בריות מעלה חטטין Quando anni mali sunt, corpora hominum producunt scabiem, fiunt scabiosa.

חֲטִיטוֹם *Clypeus, Scutum*, Hebr. מָגֵן. *Apud Talmudicos*, המוכר סוס וסייף וחטיטום במלחמה Vendens equum, gladium, & clypeum in bello, Metzia fol.58.2. Legitur per Mem in fine, etsi alii per Samech notarint.

חיטין *Dentes*: חיטין החיצונות Dentes exteriores, Glossa השינים, Jalkut Levit. fol.183.3.

מַחַט *Acus sartoria*: ut, וְיִחַט רִבּוֹנֵיהּ אוּדְנֵיהּ בְּמַחְטָא Et assuet dominus ejus aurem dexteram ejus cum acu, Exod.21.6. in Jon. Deuter.15.17. in Jon. *Apud Talmudicos*: מחט שניטל חידודה Acus cujus cuspis ablatus est: מחט של סקין Acus saccorum, magna scilic. Ein packnadel. *Rabbini*, קשה רמה למת כמחט בבשר חי Durus vel molestus est vermis mortuo, sicut acus in carne viva, Berach. fol.18.2. קופא דמחטא Foramen acus, Berach. fol.55.2. lin. ult. vide hoc infrà in קף.

חטל חטולים *Nomen proprium loci, ubi boni vini fuit copia. In Aruch scribitur* חטולים. *Apud Talm.* עטולים. *In Mischnajoth nuperis* הטולים, *ubi sine dubio est* ה *loco* ח. Verba textus sunt; מאין היו מביאים קרוחים ועטולין אלפא ליין Unde apportabant vinum? Karuchim & Hatulim, sunt primaria loca vini, Menach. fol.86.2.

חטם חוטם *Nasus, Nares, Vultus, Heb.* אף. *Inde & Ira, quòd ejus indicium nares aut vultus sint. In Targum*, או דלקי בְחוּטְמֵיהּ Aut qui percussus est naribus suis, Levit.21.18. in Jon. Hebr. או חָרֻם. *Apud Talmudicos*; נפסק עקבו ניטל חוטמו Si ruptus fuerit calcaneus ejus (scil. calcei) & ablatus fuerit nasus ejus, Kelim cap.26 עקבו *Calx ejus*, id est, ea pars quæ calcem tegit, vel ei adhæret: חוטמו *Nasus ejus*; id est, ea pars calcei, quæ est supra pedium versus tibiam.

חָטָם *Annulus, Circulus, qui dromatis naribus perforatis inditur, ut frænum ori equi.* In Mischna, יוצא הגמל באפסר ונאקה בחטם Egreditur camelus (in sabbatho sine ejus violatione) cum capistro, & dromas fœmina cum annulo: Schabbath cap.5. initio; Nempe perforant nares ejus, & imponunt illis annulum ferreum, cui alligatur funis, ut eo ducatur & gubernetur. *Alii per Nun*, חוטָן, *sed apud Hebræos non reperi.*

חֲטַף *Diripere, Prædari, Rapere, Auferre: Præteritum*, וַחֲטָפוּהָא מִנֵּיהּ Et rapuerunt illud ab ipso, 1. Reg.20.33. חָטְפִין בְּאוֹרַיְיתִי Rapiunt legem meam, Hebr. חָמְסוּ Violenter diripiunt, Ezech.22.26. *Futurum*, תַּחְטְפוּן לְכוֹן Rapietis vobis, Judic.21.21. Hebraicè וַחֲטַפְתֶּם. *Talm.* חוטפין מצות בלילי פסחים Auferunt panes infermentatos in nocte paschatis propter infantes, ne dormiant, Pesach. fol.109.1. Vide glossatores.

חֲטוּפָה *Raptum, Subitaneum, Momentaneum*: שמא ימות מיתה חטופה Ne moriatur morte subitaneâ, Rab.

חֲטוּפָא · חֲטוּף *Injuria, Vis, Violentia, Rapina*: לְמֵיתֵי חֲטוּף Ut veniat, hoc est, redeat injuria, Jud.9.24. Hebr. חָמָס, pro quo sæpiùs usurpatur. Nomen est ex Infinitivo factum. *Plural.* וְאִתְמְלִיאַת אַרְעָא חֲטוּפִין Et repleta fuit terra violentiis, Genes.6.11. עַל חֲטוּפִין Propter rapinas violentas, Abac.1.2. בִּזּוּז וַחֲטוּפִין Prædæ & rapinæ, ibid.v.3. וַחֲמַר דַחֲטוּפַיָּא שָׁתַן Et vinum rapinarum bibunt, Prov.4.17. מִגְּבַר חֲטוּפִין תִּנְטוֹר יָתִי A viro rapinarum custodias me, Psal.140.2.

חֲטִיפָא *Idem*: Jesa.60.18.

חֲטוֹף *Raptor*: *Plur.* וְאִם חָטוֹפִין כִּקְטוֹפִין אֲתוֹ עֲלָךְ Num raptores tamquam vindemiatores venerunt ad te? Obad.5.

חָטֵף *Rapiens*: חֲטוּף *Raptum*. *Hinc apud Grammaticos nomina vocalium* חֲטַף פַּתַח *Rapiens Pathach*, id est, Scheva celeriter in pronunciatione rapiens vocalem Pathach, hoc est, eam corripiẽs, & ex brevi brevissimam faciens. Sic *Chateph-segol*, *Chatephkametz*, quæ חֲטָפִים *Rapientes*, *sive raptæ*, id est, correptæ & brevissimæ in universum vocantur. קָמֵץ חָטוּף *Kametz raptum*, id est, correptum, nempe Kametz longum in breve conversum, dicitur vocalis O brevis.

חַטְּפָנִין *Raptores*, *Prædones*, *apud Rabbinos*, R. Sal. Gen.49.27.

חֲטִיפָא *Rasio*, *Abrasio*, *Rasura*: כלי מתכות המחוסר חטיפה Vas fusile deficiens rasurâ, id est, quod adhuc rude est, à quo asperitas nondum abrasa. Id censetur immundum. Primæ hujus rasuræ perfectio dicitur לְמִישָׁא *Expolitio*: Kelim cap.14. initio. *Hinc est*, *quod alii perperam* חַטְפָא *explicarunt*, *Eradere*, *Limare*, *Polire*.

חַטְפִיתָא *Noctua*, Hebr. תַּחְמָס, Levitic.11.16. *Nomen est avis rapacis*, *Harpyja*, in Targum Jonath: At in Targ. Hierosol. חֲטִיפִיתָא.

מַחְטְפִין *Strigiles*: *Pectines*: מַחְטְפִין דְּדַהֲבָא Pectines aurei, Esth.6.11. in T. sec.

חָטַר *Sepire*, *Circumsepire*, *Sepem*, *vel Sepe obducere*: *Præter.* אָרְחִי חֲטַר Stratam sive semitam meam obsepsit, Hebr. גָּדַר, Job.19.8.

חֲטַר · חוּטַר *Sepes*, *Septum*, *Sepimentum ovium*, *Ovile*, *Caula*, *Hebr.* גֶּדֶר. *Plurale*, וְחוּטְרִין דְּעָאן Et caulæ ovium, Sophon.2.6. Sic, חַטְרִין דְּעָאן, Jerem.33.12. & Numer.32.16. וְחַטְרִין לְעָנְכוֹן Et caulas ovibus vestris, Numeror.32.24. *Usus ejus est apud Talmudicos in eleganti adagio*, *quod vide in* כַּב.

Secundò, חוּטַר · חוּטְרָא *Virga*, *Baculus*, *Fustis*: סַב מִנְּהוֹן חֻטְרָא חֻטְרָא Accipe ab eis virgas singulas, Numer.17.12. תִּכְתּוֹב עַל חוּטְרֵיהּ Scribes supra virgã ejus, Ibid. *Plurale*, תְּרֵי עֲסַר חֻטְרִין Duodecim virgas, Ibid. וְאַפֵּק יַת כָּל חֻטְרַיָּא Et protulit omnes virgas, Ibid.v.9. Heb. מַטֶּה. *Cum Affix.* בְּחֻטְרֵיהוֹן Virgis suis, Numer.21.19. *Usus ejus est in proverbio antiquo*, זְרוֹק חוּטְרָא לְאַוִּירָא אַעִיקָּרֵיהּ קָאֵים *Projice virgam in aeram*, *super radicem suam consistet*, In Ber.rab.sect.86. Legitur etiam apud Rabbi Salomonem Gen.21.21. In Ber.rab. legitur נפיק pro קָאֵים: sed puto mendosè pro נפיל. Virga in aerem projecta, recidit in radicem suam, id est, partem graviorem unde excrevit. Quod enim gravius, naturaliter deorsum fertur. Sic homo semper fertur eò, quò natura ducit. Quæ à natura alicui impressa, non facilè mutantur, multo minus exuuntur. Horatius in id dixit: *Naturam expellas furcâ*, *tamen usque recurret.* Germani, Art lasset von art nicht. Invitâ eâ quæ fiunt, raró prospera sunt. Seneca ait in lib. de Tranq. cap. 7. *Eò inclinandum*, *quò te vis ingenii defert.* Et mox: *Malè respondent coacta ingenia.* *Reluctante naturâ irritus labor est.* Inde & illud: *Ne quid invitâ Minervâ*: כחוטרא דסמיותא Sicut baculus cæcorum, quo palpare vel viam explorare solent, Bava kama folio 31.2.

חוּטְרָא־רַעְיָא *Virga pastoris*, *herba*. *Sic autem vocatur Dipsacus.* In Mischna appellatur אכוברואה: in Gemara explicatur חוממריא, id est, חוטרא יחיראה Virga solitaria, quę ramulis destituta est, Schabbas fol 109.2. Arabicè אלראעי.

חַטַּר חֲטַר *Baculare*, *Baculo percutere*: בלועא דחמרא חטרתיה Maxillâ asini percussi ipsum, quasi dicas, baculavi, Schabbas fol.67.1. *Aliter*; חזינא להו לספרי דווקני רבי רב דחטרי להו לגגיה דחית ותלו ליה לכרעיה דהי Vidi in correctissimis libris domus Raf, quòd gibbosum faciant tectum literæ Cheth, & suspendant pedem literæ He, Menachoth fol.29.2. *Gibbosum faciant*, id est, in medio tecti seu lineæ transversæ literæ Cheth altitudinem instar tuberculi vel gibbi camelorum faciant. *Suspendunt pedem literæ He*, sinistrum scil. qui in aere q. pendet, neque tectum contingit, ut in Cheth. Alii aliter explicant; חטרי *Erigunt instar baculi*, id est, pedem sinistrum erigunt, ut tectum ejus contingat.

חוּטְרָנָא *Maculosus*, *maculis respersus instar pardi*: דבר אחר חוטרנא Porcus maculosus, Schabb. fol.110.2. Glossa חוטראנא, id est, חזיר טלוא. Quidam exponunt *Porcum gibbosum*, ex sensu qui mox sequitur.

חוטרת · חֲטֶרֶת *Gibbus*, *quasi Tumor aut Elatio*, *ex significatione Syriaca*: עוֹר עֲטֶרֶת של גמל Pellis gibbi cameli, Cholin fol.122.1. in Mischna: בעלי חטורות *Gibbosi*, Bechor. fol.43.1. הקשור בזנבו או בחוטרתו Alligatum ad caudam ejus & gibbum ejus, Schabbas fol. 54.1. *Hinc apparet*, *Talmudicos per Cholem aut Chatephkametz aut Kibbutz ab initio efferre.* *In Targum*, עַל חִטּוּרִית גַּמְלִין Super gibbum camelorum, Jesa.30.6. Hebr. דַּבֶּשֶׁת. Veneta legunt חֲטוּרִיאַת, quod esset *Gibbositas*. *Porrò in Mischnajoth novis legitur per geminatum* ט, חַטּוּטֶּרֶת, *&* *formâ masculinâ* חטוטרי, *apud Eliam*, *&* חַטּוּטָרוֹת. *Sic etiam legitur Jesa.30.6. in R. Dav. & R. Salom.*

חָיָה חֲיָא *Vivere*, *Reviviscere*, *Revalescere*: *Præteritum*, וַחֲיָא אָדָם Et vixit homo, Genes.5.3. וַחֲיוֹ Et vixerunt, Ezech.37.10. *Infinitivus*,

nitivus, מחא תחי Vivendo vivat, 2.Reg.8.10. *Cum Kametz*, מחא Ezech.33.15.16. *Imperativus*, נטר פקודי וחית Obſerva præcepta mea & vive, Prov. 4.v.4. *Plurale*, וחיו Et vivite, Proverb.9.6. *Futurum*, אם אחי מפרעי דין An revicturus ſum ex mea infirmitate hac? 2.Reg.1.2. האחי An reviviſcam? 2.Reg.8.8. טב דאמות מדאחי Melius eſt ut moriar, quàm ut vivam, Jon.4.8. ותיחי Et vives, Geneſ.20.7. בדיל דתחי Ut vivas, Deut.16.20. ודסני מוהביתא דמנן יחי Et qui odio habet dona, vivet, Proverb.15.27. ונחי Et vivemus, 2.Reg.7.4. ונחי ולא נמות Et vivemus, & non moriemur, Geneſ.42.2. בדיל דתחון Ut vivatis, Deuteron.4.1. רברביא יחון Principes vivent, Joſuæ 9.21. ויחון Et vivant, Ezech.37.9. היחון גרמיא האלין An vivent oſſa iſta? Ezech.37.v.3. *Ex Pahel Futur.* ונפש רשיעא לא יחיי Et animam impii non vivificabit, Pſal.22.30. אם יחיוננא Si vivere ſinant nos, 2.Reg.7.4. *Aphel*, אחי *In vita conſervare*, *Vivificare: Ad vitam reſuſcitare*: *Præterit.* דאחי ית ברה Cujus vivificarat filium, 2.Reg.8.1. אחייתא רוחי Vivificaſti ſpiritum meum, Jeſa.38.16. ואחיתני Et vivificaſti me, Ibid. *Participium*, הוה מחא Erat vivificans, pro מחיא, Dan.5.19. *Infinitivus*, ואמר לאחאה Et dixit ad vivificandum, 1.Sam.2.6. על כל מיתיא אמרתא לאחאה Ad omnes mortuos dixiſti ad vivificandum, hoc eſt, te vivificaturum, Jeſa.38.16. ומלי חבלא לאחאה Et plenum funem ad conſervandum in vita, 2.Sam.8.2. *Fut.* ובאחיות מיתיא אחינך Et in reſuſcitatione mortuorum vivificabo te, Zach.3.7. *Apud Talmudic.* עד שתחיה המכה Donec curetur, ſanetur plaga, Nidda fol.64.

חי חיא *Vivens*, *Vivus*, *Vivum*, *Integrum*, *Incolume*: ית כל דחי Omne quod vivens eſt, Gen.8.21. כל ריחשא דהוא חי Omne reptile quod vivens eſt, Gen.9.3. ולחי עלמא Et viventem in ſæcula laudavi, Dan.4.31. דין ברי חיא Hic eſt filius meus vivens, 1.Reg.3.23. בסרא חיא Caro viva, Levit.3.3. *Item Vivum, id eſt, Crudum*: כד חי Quando crudum eſt, Exod.12.9. 1.Sam.2.15. *Apud Talmudicos*, קידרא חייתא Olla crudarum (carnium ſcil.) Schabbas fol.18.2. תבשיל חי Coctile crudum: יין חי Vinum vivum, id eſt, purum, ſine aqua, non dilutum. *Plurale*, חיי · חיין, *Viventes*, *viva*, *ut Hebraicè*: מיפי מין חיין Stillæ aquarum viventium, Pſalm.36.10. ויחתון כד חיין לשאול Et deſcendent vivi in ſepulchrum, Numer.16.30. *Emphat.* מן כל חייא Præ omnibus viventibus, Dan.2.30. בין מתיא ובין חייא Inter vivos & inter mortuos, Num.17.13. *Fœminin.* נפשא חיתא Anima vivens, Geneſ.1. *Plur.* ארום חיין אנון Quia vivaces ſunt, Exod.1.19. in T. Hieroſol.

חיים חיין *Vita*, *ſubſtantivè*: *Conſtruct.* נשמתא דחיי Animam vitæ, Geneſ.2.7. רוחא דחיי Spiritus vitæ, Gen.6.17. אורחא דחיי Viam vitæ, Pſal.16.11. מותא וחיי Mors & vita, Prov.18.21. ותתרעי בחיי Et eliges vitam, Deuter.30.19. ויחי בהון בחיי עלמא Et vivet per ea in vita æterna, Ezech.20.11. Lev.18.5. דחלתיה דיי לחיי Timor Domini eſt ad vitam, Prov.19.23. מן חיי Præ vita, Pſal.63.4. *Cum Aff.* מן אנא ומן חיי Quis ego, & quæ vita mea? 1.Sam.18. v.18. כמא יומי שני חיי Quot ſunt dies annorum vitæ meæ? 2.Sam.19.35. כל יומי חיינא Omnibus diebus vitæ noſtræ, Jeſa.38.20. כל יומי חייך Omnibus diebus vitæ tuæ, Geneſ.3.v.14. חייכי Vitam tuam, Pſal.103.4. ארי הוא חייכון Quia eſt vita veſtra, Deut.32.47. שני חיוהי Anni vitæ ejus, Geneſ.47.28. ואמררו ית חייהון Et amaram reddiderunt vitam ipſorum, Exod.1.14.

Rabb. חיי העולם הזה Vita mundi hujus: חיי העולם הבא Vita mundi futuri, quæ in Targum ſimpliciter dicitur חיי עלמא, Levit.18.5. ut Syr. חיי דלעלם, Matth.19.16. ג' חייהם אינם חיים המצפה לשלחן חברו ומי שאשתו מושלת עליו ומי שיסורין מושלין בגופו Tres ſunt, quorum vita non eſt vita; ejus qui ſpeculatur ad menſam ſocii ſui, in quem dominium obtinet uxor, & in cujus corpus dominantur caſtigationes: חייך *Per vitam tuam*, *Ut vivis*, *Quam certò vivis*: בחיי עצמיכם *Per vitam veſtram*: בחיי *Per vitam meam*: *Aſſeverandi & jurandi formæ*: בחייך ובחיי ראשך *Per vitam tuam*, *& per vitam capitis tui*: כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחייה חיים יתן לך חיים ארוכין וטובים ומתוקנין Quando diſcedebant Doctores Pombeditani à ſe invicem, valedicebant ſibi ſic: Vivificans vivos det tibi vitam longam, bonam & benè diſpoſitam, Joma fol.71.1. לחיים טובים *Ad vitam bonam*: Sic reſpondere ſolent propinanti, hoc eſt, *ſit ſaluti*, *proficiat*, *proſit*. Propinans ferè ſimpliciter dicere ſolet לחיים Salus, Salutem: בעלי חיים Habentia vitam, *Animantia*, *Animalia vitâ prædita*: בעלי חיים המדברים Animantia rationalia, בלתי המדברים Irrationalia: הקורא לחבירו עבד יהי בנדוי ממזר סופגין את הארבעים Qui vocaverit fratrem ſuum *Servum*, is erit in excommunicatione: Si *ſpurium*; vapulabit 40. plagis, רשע יורדין עמו לחייו: Si *Improbum*; deſcendunt cum eo in vitam ejus, Kidduſch. fol.28.1. Sententia ſimilis ei, quæ legitur Matth.5.22. Phraſin autem hanc, *Deſcendere cum aliquo in vitam ejus*, exponunt, למעט פרנסתו ולירד לאומנותו Diminuere ſuſtentationem ejus, & deſcendere in opificium ejus, hoc eſt, idem opificium, eandem negociationem inſtituere & exercere, atque ita detrimentum in victu acquirendo ipſi inferre. Vide & Metzia folio 71. col.1. Ketubh. folio 50.1. Joma folio 75.1. Sic ſumitur pro Alimentis, ſive

ſive mediis & artibus quibus vita ſuſtentatur.

חֵיוָא · חֵיוְתָא *Fera: Beſtia:* חֵיוְתָא בִישְׁתָא Fera mala, Geneſ.37.20. דִיצוּד צֵידָא חֵיוְתָא Qui venatus fuerit venationem feræ, Levit.17.13. *Conſtruct.* יַת חֵיוַת אַרְעָא Beſtiam terræ, Geneſ.1.25. Item *Cœtus:* Unde plur. וּלְחֵיוָתָא דִמְלְכְוָתָא Et cœtibus provinciarum, Eſth.9.27. *Rabbini dicunt pluraliter* חַיּוֹת: unde, חַיּוֹת מַזִּיקוֹת Animalia lædentia, hoc eſt, fera: שֶׁאֵינָן מַזִּיקוֹת quæ non lædunt, manſueta: כל מיני היות יפים לחלום חוץ מן הפיל Omnes ſpecies animalium pulchræ ſunt in ſomno, excepto elephante.

חֵיוָא חֵיוְתָא *Beſtia:* דְנָהֵם וְתָבַר גַּרְמֵי חֵיוְתָא Qui rugit & confringit oſſa beſtiæ alicujus, Jeſa.38.13. *Conſtruct.* כָּל חֵיוַת חוּרְשָׁא Omnis beſtia ſylvæ, Pſal.50.10. חֵיוַת אַרְעָא Et beſtiam terræ, Gen.1.24. *Plural.* חֵיוָן רַבְרְבָן Beſtiæ magnæ, Dan.7.3. *Emph.* מִן כָּל חֵיוָתָא Ab omnibus beſtiis, Dan.7.7. *Conſt.* וְכָל חֵיוַת בָּרָא Et omnes beſtiæ agri, Job.40.15. Joël.1.20.

חֵיוְתָא *Idem:* דְתָלִישׁ מִן חֵיוְתָא חַיָא Quæ avulſa eſt à beſtia vivente, Gen.9.4. in Jon.

חַיָא · חַיָה חַיְתָא *Obſtetrix, dicta, quòd vivere facit, dum infantem ex utero in vitam hanc temporalem educit: Puerpera:* וַאֲמַרַת לַהּ חַיְתָא Et dixit ipſi obſtetrix, Geneſ.35.17. *Plurale,* לְחַיָתָא יְהוּדָיָתָא Ad obſtetrices Judaicas, Exod.1.15. Vide aliam ſignificationem infrà in חית. *Pro Puerpera* vide in Joma cap.8. in Miſna, ubi in Gloſſa Barten. exponitur יולדת. Vide & Medr. Koheleth cap.2.v.2.

חַיּוּת · חִיּוּת *Animalitas, Animalis ratio, Vivacitas, Vita, Rab.* בלב תלוי חיות האדם In corde ſita eſt vivacitas hominis: מחיותיה דשה A vivacitate vel vita pecudis, Gloſſa, בעודו בחיים Dum adhuc vivit, Peſach. fol.89.1.

חִיּוּנִי *Animalis, Vitalis:* כּחַ חִיּוּנִי Facultas vitalis, כחות חיוניות Vires, Facultates animales: גוף הנעדר רוח חיוני Corpus deſtitutum ſpiritu vitali, id eſt, *Cadaver.*

אַחְיוּת *Vivificatio, Reſuſcitatio à morte in vitam:* בְּיוֹם אַחְיוּת מֵיתַיָא In die reſuſcitationis mortuorum, Hoſ.6.2. Zach.3.2.

תַּחְיוּתָא *Idem:* מִטְרִין דְתַחְיוּתָא Pluvias vivificationis, Pſal.68.10.

תְּחִיָּה Ἀναβίωσις, *Revivificatio; Reſuſcitatio ad vitam, quæ fiet in judicio illo:* תְּחִיַּת הַמֵּתִים *Reſuſcitatio, Reſurrectio mortuorum.* Vide librum עיקרים Orat.4.cap.35. Afkas rochel lib.2.cap.4. Hanc qui negat, nullam habet partem in ſæculo venturo. Sanhedr. perek chelek. *Quidam diſtinguunt inter* תְּחִיָּה *&* תְּקוּמָה *Reſurrectio, quaſi Revivificatio ſit piorum ad vitam æternam; Reſurrectio, improborum, ad judicium gehennæ. Sed non eſt*

firma, neque perpetua iſta diſtinctio: In Targum Hieroſolymitano, וּכְפַר בִתְחִיַת מֵיתַיָא Et negavit reſurrectionem mortuorum, de Eſavo, Geneſ.25. v.34. עַד זְמַן דְחַיְתִי תְּחִיָה דְיַחוּן מֵתַיָא Uſque ad tempus reſurrectionis, quo reviviſcent mortui, Geneſ.19.26. in Targ. Hier. de uxore Lothi in ſtatuam ſalis converſa.

* חַיַב · חַיַּב Vide in חוב.

* חִירָא חיר *Galea, Caſſis.* Eſth.8.15. Perſicum:

* חַיַט Vide חוט.

* חִיךְ Vide חוך.

חָיִל *Roborare, Confortare, Confirmare:* Item *Militare, Militiam ſive Miniſterium obire. Præt.* דְחֵילְתָּ לָךְ Quem confirmaſti tibi, Pſalm.80.16.18. *Infinit.* לְחַיָּלָא חֵילָא Ad militandum militiam, id eſt, obeundum miniſterium ſuum, Num.4.23: Hebr. לִצְבֹא צָבָא. *Futur.* אֲחַיְלִנְכוֹן בְּמוֹ פוּמִי Confortabo vos ore meo, Jobi 16.5. תְּחַיֵל Confortabas, Jobi 4.4. אֶדְרָעִי תְּחַיְלִנֵיה Brachium meum confortabit eum, Pſal.89.22. *Ithpahel,* אִתְחַיֵל *Militare, Militiam inſtruere, Turmatim concurrere:* Item *Roborari, Invaleſcere:* וְאִתְחַיְלוּ עַל מִדְיָן Et militiam inſtruxerunt contra Midian, Num.31.7. אֲרוּם אִתְחַיְלוּ מִנִי Quia robuſtiores ſunt præ me, Pſalm.142.7. כְּמָא אִתְחַיְלוּ רַבְּנֵיהוֹן Quàm robuſti ſunt principes ipſorum, Pſal.139.17. וְאִתְחַיַלְנָא Et corroboramus, validè conſiſtimus, Heb. וַנִּתְעוֹדָד Pſal.20.9. *Particip.* מִתְחַיְלִין בְּנֵיהוֹן Confortantur, Fortes, robuſti ſunt filii ipſorum, Jobi 39.4. מִתְחַיְלִין גַּבִּי Militant apud me, Jobi 10.17. *Infinit.* יוֹסֵף לְאִתְחַיָלָא Perget roborare ſe, Jobi 17.19. in Regiis. *Imperativ.* אִתּוֹקַף וְאִתְחַיַל Fortis eſto & confirmare, Deuter.31.23. in Jonath. *Futurum,* עֲלֵיהוֹן יִתְחַיֵל תַּלְגָּא Super eos roborabit ſe; invaleſcet nix, Jobi 6.16. אֶתְחַיֵל Roborabo me in caſtris juſtorum, Pſal.42.5.

חֵילָא · חֵיל *Vis, Virtus, Robur, Fortitudo: Militia, Exercitus:* מְזָרְזֵי חֵילָא Accincti ad militiam, Numer.31.5. גַּבְרִין דְחֵילָא Viri ſtrenui, Geneſ.47.6. Exod.18.21. וְכָל גִּבָּרֵי חֵילָא Et omnes potentes robore, Joſ.10.7. וְזָרֵזְתְּ לִי חֵילָא Et accinxiſti me robore, Pſal.18.40. *Conſtr.* חֵיל עוֹבָדוֹי Potentiam operum ſuorum, Pſal.111.6. *Cum Aff.* חֵילִי וּתְקוֹף יְדִי Potentia mea & fortitudo manus meæ, Deut.8.17. וְיֶעְדֵי מִנִי חֵילִי Et recedet à me vis mea, כֹּחִי Heb: Judic.16.17. בְּחֵילִי רַבָּא Virtute meâ magnâ, Jere: 27.5. בְּחֵילִי דִבְכֵן וּכְעַן חֵילִי דִכְעַן Sicut vires meæ tūc, ſic vires meæ nūc, Joſ.14.11. דְלָא יִשְׂבְּעוּן נֻכְרָאֵי חֵילָךְ Ne ſaturentur alieni virtute tuâ, id eſt, facultatibus virtute tuâ, robore tuo partis, Prov.5.10. לָא תִתֵּן לִנְשֵׁי חֵילָךְ Ne des mulieribus robur tuum, Proverb.31.3. יְהֵי שְׁלָם בְּחֵילָךְ Sit pax in munitione tua, vel exercitu tuo, Pſal.122.7. בְּמָה חֵילֵיהּ סַגִּי In quo robur ejus tantum conſiſtat; Judic.16.5.

בִּסְגֵי חֵילֵיהּ Multitudine roboris sui, כֹּחַ Hebr. Psal.33.16. *Plur. mascul.* כָּל חֵילֵי שְׁמַיָא Omnes virtutes, potestates cœlorũ, 1.Reg.22.19. וְכָל חֵילֵיהוֹן Et omnes exercitus ipsorum, Gen.2.1. Psal.68.10. *Fœminin.* יְיָ מָרֵי חֵילְוָתָא Jehova Dominus exercituum, 1.Reg.15.20. לִתְרֵין רַבְּנֵי חֵילְוָתָא Duobus ducibus exercitus, 1.Reg.2.5. *Cum Aff.* פַּרְעֹה וְחֵילְוָתוֹהִי Pharao & exercitus ejus, Cantic.1.9. בִּסְגֵי חֵילְוָתֵיהּ Multitudine exercitus sui, Psal.33.16. Vide quoque infrà in חל.

Deinde חֵיל *Antemurale, vel Intermurale:* בשבתות וּבימים טובים יושבין בחיל Diebus Sabbathi & festis sedent (Senatores) in Intermurali, Sanh. f.88.2. שניה בחיל Secũda turma stat in antemurali, Pesach. fol.64.2. החיל מקודש ממנו שאין גוים וטמאים נכנסין לשם Antemurale sanctificatum est, quia gentes & immundi non ingrediuntur illud, Kelim cap.1. *Baal Aruch scribit, esse Locum muro cinctum, inter montem domus & atrium mulierum.*

חֵילוֹת *Exercitus:* לְחֵילוֹת רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל Exercitui magno Israëlis, Psal 68.12. *Ab hac forma possit esse præcedens forma fœminina numeri pluralis in* וָן:

חֵיילוֹת *Militia, Exercitus, Turma,* apud Rabb.

אִתְחֵילוּתָא *Robur, Fortitudo:* יוֹסִיף אִתְחֵילוּתָא Addet fortitudinem, Jobi 17.9.

מחיילא *Copia, Onus, Fasciculus:* חרא מחיילא דמיטקסין Fasciculum serici, Glossa, מַשָּׂא Onus, Ber.rab.sect.77. Ego dubitò an rectè.

חֵילָא *Acetum.* Vide infrà in חלא.

חֵילְתָא · חֵילָא *Vallis:* וְחֵילְתָא בֵינוֹהִי Et vallis est inter eam, & inter Haj, Jos.8.11. וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָא Et sepelivit eum in valle, Deut.14.16. חֵילָא שְׁמֵינָא Vallis pinguis, Jesa.28.1. *Plurale,* וּלְחֵילַיָא Et vallibus, Ezech.6.3. וּבְחֵילוֹהִי Et in valles ejus, Ezec. 35.v.7.

חין חֵינָא Ch. *Sinus; usurpatur pro Hebræo* חיק: ut, בְּחֵינָךְ In sinum tuum, Hebraicè בְּחֵיקֶךָ, 2.Sam.12.8. Ibid. v.3. Hebræa vox in Targum usurpatur, quod Elias putat vitiosè fieri. Interpres Latinus in Targum perperam reddit, *Concubinas tuas:* וּבְחֵינֵיהּ מְסוֹבַר רְכִיכִין Et in sinu suo portat infirmos, Jesa.40.11. וְנַסְבֵיהּ מֵחֵינַהּ Et accepit eum de sinu ejus. 1.Reg.17.19.

חין *Consonantia, Melodia,* Munsterus.

חים Vide suprà in חוס, in חַיִם.

חַיְסָא *Extinctio:* וּמִן חַיְסָא דְרַשִׁיעֵי Et ab extinctione impiorum, Hebr. וּמִשֹּׁאַת, Prov.3.25. Ita exponit Pagninus in Thesauro, in Radice שׁאה. Expositionem hanc firmat David de Pomis, qui in Lexico suo ponit, חַיֵּם *Extinguere,* & auhoritatis loco adducit duo loca ex Targum, scil. Jerem.4.4. & 21.4. ubi verbum חַיֵּם vel חָיֵם respondet Hebræo מְכַבֶּה Extinguens. Sic & Jesa.1.31. Jerem.7.20. Sed in his locis metaphoricè

usurpatur de Ira Divina: unde חַיֵּם propriam significationem suam in illis locis obtinere videtur, *Misereri, Propitium, Clementem esse, Parcere,* ac proinde nihil faciunt hęc loca ad confirmandum, quòd חים significet *Extinguere.* Quando enim כָּבָה in propria sua significatione usurpatur, tum semper per טְפֵי à Paraphrastis redditur. Vox videtur esse prava & corrupta in Targum in loco Prov.3. aut si proba est, tùm Paraphrastes pro וּמִשֹּׁאַת, legit וּמִשְּׂאֵת Et à condonatione, clementia, misericordia, &c. Guido monet, in Complutensibus legi וְחַיְפָא, quam vocem vide infrà in טפף.

* חַיְפָא חיף Vide in חפף.

* חִיצָּאוֹת · מְחִיצָה · חַיִץ חיץ Vide in חוץ.

חיק *Sinus, ut Hebraicè.* Aff. וּבְחֵיקֵיהּ שְׁכִבָא Et in sinu ejus recumbebat, 2.Sam.12.3. *Apud Talm.* היום יושב בחיקו של אברהם *Hodie sedet in sinu Abrahæ,* Kiddusch.fol.72.2. quod quidam explicant, מת *Mortuus est.* Similis phrasis Luc.16.23. Affinem vide in נגא.

חייש *Perdere, Urere.* Guido ex Zohar.

חִישְׁתָא חִישָׁא Inde, *Et mons domus sanctuarii erit* לְחִישַׁת חוּרְשָׁא Jerem. 26.18. & Mich.3.12. Mercerus deducit à Radicè חָשָׁא, & exponit, *In silentia sylvæ,* quòd in editioribus sylvarum locis altum soleat esse silentium: Sic etiam exponit Tremellius, *In silentem sylvam.* Vide etiam in חוש suprà.

חירת *Nomen proprium urbis, quæ Hebraicè vocatur* עָר Num.21.15.

חַיְתָא Talm. *Saccus, Sacculus:* דאייתי חייתא דתפילי לקמיה דאביי Quæ attulit sacculum in quo Tephillin erant coram Abhaj, Gittin fol.45.2. Glossa שק קטן. Alibi, חייתא דקטורי Saccus ligatus, clausus, Kethubh.fol.93.1. חייתא דמתנח ביה מוחא Sacculus in quo repositum est cerebrum, Cholin fol.45.1. Baal Aruch exponit נוד *Uter.*

* חַכֵּי חכה Vide in seq. radice in חַכָּה.

חכך Primò *Figere, Infigere.* Hinc,

חַכְּתָא *Hamus, à Figendo:* רָמַן בְּנַהְרָא חַכְּתָא Projicientes in flumen hamum, Jesa.19.8. בְּחַכְּתָא Hamo, Job.40.20. דְאָחִיד נוּנָא בְּחַכְּתָא Qui capit piscem hamo, Habac.1.15. *Apud Talmudicos,* In Sanhedrin fol.81.2. *Sicut pisces qui capiuntur* בִּמְצוֹדָה רָעָה Eccl.9.12. Quid est מְצוֹדָה רָעָה? חַכָּה Hamus. *Hinc etiam formatur apud Talmudicos Verbum,*

חַכֵּי *Hamis piscari,* Anglen. Unde, ומחכין ביסה של טבריה Et hamis piscantur, hamos projiciunt in mare Tiberiadis, scil. piscandi caussâ, Bava kama fol.81.1.

חֵךְ *Palatum, ut Hebraicè, quia hamus ei Infigitur:* שְׁעִיעַ מִן מִשְׁחָא חִכָּהּ Lenius est oleo palatum ejus,

ejus,Pro.5.3. וְחִלָּא עַל חִכָּךְ Quia dulcis eſt palato tuo,Prov.34.13.

מִחְגָא *Fibulæ, quibus veſtes, aliaq́, ornamenta affiguntur ne delabantur; à Figendo,* Jeſa.3.22. Heb. חֲרִטִים. Si huc referendum, meliùs punctaretur מַחְגְּיָא.

Secundò חכך *Talm. Exſpectare, Præſtolari, idem quod Hebr.* קִוָּה · חִכָּה. *Hinc,* היה חוכך בזה Exſpectabat cum hoc, Nedarim in princ. Gloſſa מְסַקְּוֶה Exſpectans. *Particip. Ithpahel* מתחכך Exſpectans.

Tertiò, Scabere, Fricare, Scalpere, Kratzen/Schaben: ואם יצטרך להכך יחכך מעל חלוקו Si opus habet ſeſcalpere, ſcabat ſuper indusio ſuo: שחין שמחכך אותו Ulcus, Puſtula, quam ſcabit, *Ex Hithpahel,* שור שהיה מתחכך: שמתחכך עליה Super quo ſe ſcabit: בכותל Bos qui ſcabit ſe in pariete, & paries cadat, Bava kama fol.44.1. כשיתחכך מסיר השיער Quando ſcabit ſe, facit ut effluant capilli. Sic Hebræũ לְהִתְגָּרֵד Ad ſcalpendum ſe, Job.2.8. Aben Eſra explicat per לְהִתְחַכֵּךְ.

חִכּוּךְ *Scabies, Pruritus, Puſtulæ prurientes:* יתחדשו חלאים כגרב והחיכוך והיבלות Generantur morbi, veluti pſora, ſcabies, verrucæ, in More lib.1. c.72. *Legitur & apud Talmudicos,* in Bava kama fol.80. 2. Taanis fol.14.1. *Et in Targum Jonath.* וּבְחִיכּוּכָא Et cum prurigine, Deut.28.27. in Jonath. Hebr. בֶּחָרֶס, quod idem. Sic & legendum in Targum Hieroſol. חִכּוּךְ, pro חִכּוּר.

חככים *Idem,* Beres.rab.ſect.19. ab initio.

Quartò, Illudere, Irridere, idem quod חוך, *ut ſæpè hæc promiſcuè uſurpantur:* מחכו עלה במערבא Irridebant eos qui habitabant in occidente, id eſt, in terra Iſrael, Sanhed. fol.17.2.

חָכַם *Scire, Cognoſcere, Callere, Peritum eſſe, Sapere, Sapientem, Peritum, Cautum, Aſtutum eſſe. Præterit.* וְחָכַם מִכָּל אֱנָשָׁא Et ſapientior fuit omni homine, 1.Reg.4.31. וְחַכֵּם יָתָהּ Et agnovit eam, Gen.37.33. in Targ. Hieroſ. *Futur.* אֶחְכּוּם Sapiens ero, Eccleſ.7.23. דְּיֶחְכּוּם מִן עִזְקְתָא Ut agnoſcat ex annulo, Geneſ.38.25. in Targ. Hieroſ. *Pahel,* חַכֵּם · חַכִּים *Idem:* Item *Sapientem reddere. Præterit.* וְחַכֵּם יְהוּדָה Et agnovit Jehuda, Hebr. וַיַּכֵּר, Geneſ.38.27. in Targ. Hieroſol. meliùs punctaretur ex Kal וְחָכַם, ut ſuprà: וְחַכְּמַנִי רְגַן תַּרְתֵּין זִמְנִין Sapienter, aſtutè circũvenit me nunc duabus vicibus, Hebr. וַיַּעְקְבֵנִי, Geneſ.27.35. אִין חֲכַמְתְּ לְנַפְשָׁךְ חֲכַמְתְּ Si ſapis, tibi ipſi ſapis, Prov.9.12. אִלּוּ חַכִּימוּ Si ſaperent, intelligerent hoc, Deut.32.29. חַכִּימוּ מַיָּא Sapienter egerunt aquæ, Exod.15.8. quod Santes pravè accepit pro *Coacervari. Partic.* מְחַכְּמָה יָתִי פִּקּוּדָךְ Sapientem reddit me præceptum tuum, Pſal.119.98. מחכמא שַׁבְרָא Sapientem reddens ſimplicem, Pſal.19.8. *Infinitivus,* לָא אוסיף תוב לְמִיחְכּוּם יָתָהּ Non perrexit amplius cognoſcere eam, Hebr. לְדַעְתָּהּ Gen.38.26. in Targ. Hieroſol. *Futur.* וּמֵעוֹפָא דִּשְׁמַיָּא יְחַכְּמִנָנָא Et præ volatili cœli ſapientes nos reddit, Jobi 35.11. *Ex Aphel,* וְאַחְכִּימַנִי מָה דִּכְתִיב בִּמְגִלְתָא הָדָא Et ſcire fecit me, quidnam ſcriptum fuerit in libro iſto, Ezech.3.2. *Ithpahel. Præter.* וּמִן סָבוֹי אִתְחַכַּם Et ſapientior factus fuit ſenioribus ejus, Pſal.105.21. *Imperat.* אִתְחַכַּם בְּרִי Sape fili mi, Proverb.27.11. & 6.6. אִתְחַכַּמוּ Eſtote ſapientes, Prov.8.33. *Futur.* וְיִתְחַכַּם תּוּב Et ſapiet, ſapiens fiet magis, Prov.9.9. דִּמְהַלֵּךְ עִם חַכִּימֵי נִתְחַכַּם Qui ambulat cum ſapientibus, ſapiet, Prov.13.20. מְטוּל דְּתִתְחַכַּם בְּסוֹפָךְ Ut ſapiẽs reddaris in fine tuo, Prov.19.20. הָבוּ נִתְחַכַּם לְהוֹן Age, prudentes, callidi ſimus illis, ſapienter agamus adverſus illos, Exod.1.10.

Apud Rabbinos: בָּרוּךְ חֲכַם הָרָזִים Benedictus ſit qui novit ſecreta, Berachoth fol.60. R. Jehoſua quæſitus, Num mortui in ſeculo futuro opus habituri ſint aſperſione aquæ? ut mundentur ſcil. quia mortui immundi & polluti fuerunt; reſpondit, לכשיחיו נחכם להן Quando vivent, cognoſcemus eos eos, qualis nempe ipſorum conditio ſit futura, Nidda fol.70.1. ר׳ יהודה חכם לכשירצה R. Jehuda ſapiebat quando volebat, Gittin fol.67.1.

In Talmud Hieroſolymitano ſumitur etiam, ut Hebræum יָדַע *de Cognitione carnali,* id eſt, *Concubitu.* לאימיה הוא חכם Matrem ſuam cognovit, Gloſſa, חכם, id eſt, בועל, Talm. Hieroſ. Maaſer ſcheni cap.4.

חַכִּים · חַכִּימָא *Sapiens, Prudens, Peritus, Sciens:* עַם חַכִּים וְסוּכְלְתָן Populus ſapiens & intelligens, Deuter. 4.7. גְּבַר חַכִּים לַחֲדָא Vir prudens valde, 2.Sam. 13. 3. לִב חַכִּים Cor ſapiens, 1.Reg.3.12. בַּר חַכִּימָא נְחַדֵּי אֲבוּי Filius ſapiens exhilarat patrem ſuum, Proverbior.10.1. דְּחַכִּים לִבֵּיהּ Cujus ſapit animus, Proverb.1.8. וּמַן יָדַע הַחַכִּים יְהֵי Et quis novit an ſapiens futurus ſit, Eccleſ.2.19. חָכְמְתָא תְּסַיַּע לְחַכִּימָא Sapientia auxilio eſt ſapienti, Eccl.7.20. וּמִלַּךְ מֵחַכִּים Et conſilium à ſapiente, Jerem.18.18. *Plural.* גֻּבְרִין חַכִּימִין Viri ſapientes, Deuteron.1.13. דְּחַכִּימִין יְחַוּוֹן Quod ſapientes annunciarunt, Jobi 15.18. וְחַכִּימֵי מַהַפְכִין רוּגְזָא Et ſapientes avertunt iram, Prov.29.8. חַכִּימֵי נִטְשׁוּן יְדִיעְתָא Sapientes recondunt ſcientiam, Prov.10.14. עִם כָּל חַכִּימֵי לִבָּא Cum omnibus Sapientibus corde, Exod.28.3. *Cum Aff.* אָן אִנּוּן חַכִּימָךְ Ubi ſunt ſapientes tui, Jeſa.19.12. חַכִּימַיִךְ Idem, fœmin. Ezech.27.8. מֵחַכִּימֵיהוֹן A ſapientibus ipſorum, Jeſa.29.14. וְיַת כָּל חַכִּימָהָא Et omnes ſapientes ejus, Geneſ.41.8. *Fœminin.* חַכִּימְתָא אִתְּתָא חַכִּימְתָא Mulier ſapiens, 2.Sam.2.16. חַכִּימַת נְשַׁיָּא Sapiens inter mulieres, Prov.14.1. *Conſtr.* וְכָל אִתְּתָא חַכִּימַת לִבָּא Et omnis mulier ſapiẽs corde, Exod.35.25. *Plural.* לְחַכִּימָתָא שְׁלַחוּ Ad ſapientes

tes mulieres mittite, Jere 9.17. *Ben Syra,* לחכימא ברמיזא ולשטיא בברמיזא *Sapientem nutu move, & stultum fuste:* אוירא דארץ ישראל מחכים *Aër terræ Israëlis sapientem reddit,* Kimchi Pf.87. המתעסק באכילה ושתיה לא יחכם לעולם *Indulgens commessationibus & potationibus, nunquam erit sapiens;* Aben Esra Eccles.7.

חָכָם Hebr. *Idem: Plural.* חֲכָמִים. *Apud Rabbinos,* איזהו חכם הלומד מכל אדם *Quisnam est sapiens? qui discit à quovis homine,* Dictum ben Somæ in Avoth cap.4. אדם חכם בעודו מבקש החכמה וכאשר יחשוב שמגיע אל תכליתה הוא סכל *Homo sapiens est, quamdiu quærit sapientiã, cùm autem putat se ad finem ejus pervenisse, stultus est,* in Mibhchar happeninim: שאלת החכמים חצי החכמה *Interrogare sapientes, dimidia sapientia est,* Ibid. חכמים כל עוד שהם מזקינים חכמה נתוספת בהם ועמי הארץ כל עוד שהם מזקינים טפשות נתוספת בהם *Sapientes quò magis senescunt, eò magis ipsorum sapientia augetur: populi terræ,* h.e. *plebs, quò magis senescunt, tantò magis stultitia augetur in ipsis;* Schabbas fol.152.1. חכמי האמת *Sapientes veritatis,* hoc est, *Theologi,* penes quos est veritas ex verbo Dei: חכמי המחקר *Sapientes inquisitionis,* id est, *Physici,* rerum naturalium causas perscrutantes. חכמי שקול הדעת *Logici,* Aben Esra Eccles.4. חכמי הראיות *Physici,* ut videtur, Eccles. 7.v.5.

חָכְמְתָא · חָכְמָא · חוכמה *Sapientia, Scientia:* רוח חוכמא Spiritum sapientiæ, scientiæ, Exod. 28.3. בְּקַשִּׁישִׁין חָכְמְתָא In decrepitis est sapientia, Job.12.12. דאשכח חָכְמְתָא Qui invenit sapientiam, Proverb.3.13. עַל אֲחוּךְ בְּחוּכְמָא Ingressus est frater tuus per sapientiam, Hebr. במרמה per fraudem, dolum, Gen.27.35. Sic Gen.34.13 חָכְמְתָא דְעֵרִיטָא Sapientia callidi, Prov.14.8. *Constr.* כְּחָכְמַת מַלְאָכָא Secundum sapientiam Angeli, 2. Sam.14. 20. וּסְגִיאַת חוכמת שלמה Et multiplicata erat sapientia Salomonis, מֵחָכְמַת כָּל בְּנֵי מַדִּינְחָא Præ sapientia omnium filiorum orientis, 1.Reg.4.30. *Cum Aff.* חָכְמָתִי Sapientia mea, Eccles.2.9. וּבְחוכמתי Et per sapientiam meam, Jesa.10.13. לְחָכְמָתִי צִית Sapientiæ meæ ausculta, Prov.5.1. וְעַל חוכמתך Et de sapientia tua, 1.Reg.10.6. כְּחוּכְמְתָךְ Secundum sapientiam tuam, 1.Reg.2.6. אֲרֵי הִיא חוכמתכון Quia hæc est sapientia vestra, Deuter.4.6. דִשְׁמַעִין יַת חוכמתיה Qui audiunt sapientiam ejus, 1.Reg.4. 34. חוכמתהון Sapientia ipsorum, Psalm.107.27. *Plurale,* פּוּמִי יְמַלֵּל חָכְמְתָא Os meum eloquetur sapientias, Psal.49.4. *Apud Rabbinos sumitur in genere quoq; pro Scientia, Doctrina, Eruditione.* Sic dicunt, כל החכמה שלא ידובר בה כמטמון שאין מוציאין ממנו *Omnis sapientia de qua nihil dicitur, est sicut thesaurus ex quo nihil depromitur,* in libro Mischar happeninim: נפש החכמה Anima sapientiæ, vel

sapiens, id est, rationalis. חכמת האלהות vel חכמה האלהית Scientia divinitatis, id est, *Theologia, Methaphysica:* חכמה הטבעית Sapientia naturalis, *Physica:* חכמת התכונה Sapientia dispositionis astrorum, *Astronomia,* quam etiam aliàs חכמת הַמַּזָּלוֹת vocant: חָכְמַת הַנִּגּוּן Scientia modulationis, *Musica:* חָכְמַת הַשִּׁיעוּר Scientia mensuræ, *Geometria, Geodæsia:* vel חכמת המדידה Scientia mensurationis: חכמה מדינית *Scientia politica:* חכמת התשבורת Scientia fractionis, *Algebra:* In More p.1. cap. 34. sumitur pro *Geometria.* חכמת המנין vel חכמת המספר Scientia numeri, *Arithmetica:* חכמת המולדות Scientia signorum cœlestium, Theorica planetarum. *Plurale,* חכמות לימודיות *Scientiæ, Disciplinæ Mathematicæ:* חכמות עיוניות Scientiæ theoreticæ; מעשיות Practicæ.

חָכִימוּתָא · חָכִימוּת *Idem:* דִמְהַלֵּךְ בְּחָכִימוּתָא Qui ambulat cum sapientia, Prov.28 26. חָכִימוּת לִבָּא Sapientiam cordis, Exod.35 35 *Cum Aff.* מְאַחֵד חַכִּימֵי פַרְעֹה בְּחָכִימוּתְהוֹן Comprehendens sapientes Pharaonis in sapientia vel astutia ipsorum, Jobi 5.13.

הִתְחַכְּמוּת *Astutia, Calliditas, Sapientia nimia:* על פי סברתם והתחכמותם Per opinionem & calliditatem suam: התחכמות והסברה בתורה איננו מביא אל רצון האלהים Calliditas & opinio in Lege, non adducit ad voluntatem Dei.

חכן *Pigrum esse, cui Græcorum* ὀκνεῖν *est affine.*

חֲכִינָנָא *Piger, Segnis:* מִלּוֹי דַחֲכִינָנָא Verba pigri, Prov.18.8. in Venetis, Hebr. הָעָצֵל.

חֲכִינוּתָא *Pigritia, Socordia:* אָמַר עַטְלָא בְּחֲכִינוּתֵיהּ Dicit piger pro pigritia sua, Prov.22.13. לַחְמָא חֲכִינוּת Panem socordiæ, Prov.31.27. Sic in nostris exemplaribus & in Aruch per Caph legitur. Syris per כ est usitatissimum, unde forsan & in Targum melius per כ scriberetur. *Guido Fabricius hic adjicit; Pigrum Arabicè dici* אלכסם. *Erravit, & errorem hausit ex Aruch. In eo ad significationem sequentis vocis,* חכנה, *quæ Serpentem significat, & interpretamentum est alterius vocis; adducitur ex Pesikta* אריס של חכנאי *Venenum serpentis: Italicè* ויננו, *Arabicè* אלסם id est, סם, *cum articulo* אל, *quomodo in illo,* סם המות *Venenum mortis. In lingua Hebræa* סמים *Aromata significat, & in bonum sumitur. sed apud Rabbinos etiam in malum, pro Pulvere venenato, Veneno accipitur. Sic interpretatio est vocis* אֶרֶס, *quæ Venenum significat, ut suo loco videre est.*

חכנאי חֲכִנָה *Serpentis species. Apud Talmudicos,* תנור חכנאי Fornax serpentis, in qua serpens aut aliud reptile simile est, Bava metzia fol.59.2. An cibi in tali fornace mundi maneant, disputatio est in Kelim cap.8. חסד שאומות העולם עושין הוא להן

להן בארימרא של חבאי Benignitas quam populi mundificiût, est ipsis sicut venenum serpentis, ex Pesikta: הבינא חבינה חוית לחרדון ויצא מהן חברבר: Adduxit serpentem,& commiscuit cum Charadon, unde prodiit Chabarbar, serpens scilicet mixti generis, ut est mulus in quadrupedibus, Bereschit rabba in historia de Ana, inventore muli, par.83. אשכח חבינא כריכא עליו Invenit serpentem involutû super eo, Tal. Hier. Taanis fol.69.1. Hoc in Jalkut Exod. fol.110 4. scribitur חבנא.

חבר *Caliginosum, Tenebrosum esse.*

חֲבַר *Obscurus, Caliginosus, Pullatus, Atratus:* חֲבַר שַׁחוֹתִי Obscurus humiliabar, Psal.35.14. חֲבַר הִלַּכְתִּי Pullatus incessi, Psal.38.7. *Fœminin.* אָרְחָא דְרַשִׁיעֵי חֲבִירָא Via impiorum tenebrosa est, Prov.4.19.

חֲבִירָה *Tenebræ, Obscuritas, Caligo:* בַּחֲשׁוֹכָא דְלֵילְיָא וַחֲבִירָה In obscuritate noctis & caligine, Prov.7.9. in Regiis. Veneta habent בַּחֲבִירָה. In Aruch manuscripto vidi חֲשׁוֹכָא וַחֲבִירָא: הבירא Tenebræ & caligo, Psal.35.6.

חבור Vide suprà in חבר in חָבַר.

Secundò חָכַר *Conducere hortum vel agrum pro certo numero aut mensura fructuum:* הַחוֹכֵר שָׂדֶה מִן חֲכִירִין Conducens agrum ab alieno, Demaj cap. 6. fol.17. *In Hiphil,* הֶחְכִּיר *Locare fecit, Locavit:* מחכיר *Locator:* apud Talmudicos Bava metzia fol.104.1. מוחכר ומשכר Locatum & conductum, Bava bathra fol.123.124. אם היו משכרים או מוחכרים Quod si fuerint mercede conducti, Moed katon fol.11.2. Dicitur hîc de personis.

חכיר · חוכר *Conductor. Conducens rem pro pecunia certa dicitur* שוכר: *agrum, vineam, olivetum &c fundia, pro certa summa fructuum, dicitur* חוכר: Majem. par.4. fol.154.2. השוכר בפירות חוכר Conducens pro fructibus vocatur, חוכר. *Conductor vocatur etiam aliâs* קַבְּלָן *vel* קַבְּלָן: ut, חכירים הקבלנים Conductores, Moed katon fol. 11. 2. Sic in Schylchan aruch, parte Choshen hammischpat fol.116. col.1. Vide. R.Salom. in Moed katon scribit; חכירים sunt qui conducunt agrum, ad custodiendum & colendum eum pro tali aut tali summa mensurarum, quam inde sint daturi: קבלנים sunt, qui conducunt agrum ad certum tempus pro tali & tali summa.

חכור חכיר *Conductum, Merces, fructus pro conducto vel locato promissus:* הואיל ואני נותן לך הכירך: Posteaquam ego do tibi conductû tuum, Metzia fol.105 1.

חֲכִירוּת · חֲכִירוּת *Conductio pro certo numero aut mensura fructuum,* Bava metzia fol.104. & 105.

חבש חכשרת *Vox est symbolica apud Talmudicos duarum aliarum, ex duobus locis Scripturæ,* חַשְׁרַת מַיִם *Nubes caliginosa aquarum,* Psal.18.12. & חַשְׁכַת מַיִם *Colligatio aquarum,* 2.Sam.22.12. *Hinc, inquiunt, sume Caph ex voce* חשכת, *& junge cum* ש *ex voce* חשרה, *& fiet* חכשרת, *quod erit quasi dicas, Aquarum in nubibus colligatio. Guidoni est Aptatio, quasi à* כָּשֵׁר הַכְשָׁרַת.

חל Verbaliter sumptum vide suprà in חול.

חַל · חֲלָא, *Acetum:* חַל דַּחְמַר חֲדַת וְחַל דַּחְמַר עַתִּיק Acetum vini novi, & acetum vini veteris, Numer.6.3. וְאַתְבְּשֵׁל בַּחֲלָא Quod coctum est in aceto, Ruth.2.14. אַשְׁקִיאוּ יָתִי חַלָּא Bibendum dederunt mihi acetum, Psal.69.2.

חֵילָא *Idem,* Prov.25.20.

Apud Talmudicos, חלא מתמהא *Acetum obstupefactum:* hoc est, debile, quod q. subsistit, nec perfectam acedinem assumpsit, Pesach. fol.74.2. Baal Aruch scribit: כל מדי דבטיל וקאים קרי ליה ארמית מתמהא Quicquid cessat & subsistit, vocatur מתמהא Aramicè: חֲלָא בַּר חַמְרָא, quod Rabbini Hebraicè efferunt חומץ בן יין *Acetum filius vini*, id est, ex vino generatum. *Proverbialiter id usurpant in Filium degenerem,* qui moribus suis acescit, Metzia fol.83.2. אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא *Ego in hac re sum acetum filius vini juxta patrem meum,* id est, minor patre meo, Cholin fol.105.1. הדר חלא והוא חמרא *Redit & acetum quandoq; in vinum,* Berach. fol.5.6. Vinum quod incipit acescere, sæpè reducitur ad integritatem suam; sic degeneres quandoque iterum frugi redduntur.

חָלָא Arena. vide suprà in חול.

חֲלָאִים Vide in חלה.

חלב *Et in Pihel* חלב *Mulgere, Lac extrahere ex mammis:* החולב והמחבץ Mulgens & butyrificans, butyrum faciens: Schab.fol.95.1. החולב את הבהמה Mulgens bestiam.

חָלָב · חֲלָבָא *Lac:* אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ Terra producens lac & mel, Exod.3.8. דְמֵיצַת חֲלָבָא Qui premit lac, Prov.30.33. נוֹדָא דַחֲלָבָא Utrem lactis, Judic.4.19. הֵיךְ חֲלָבָא פְּנִיתָא יָתִי Sicut lac percolasti me, Jobi 10.10. שַׁעְוּוּ יַתִּיר מִן חֲלָבָא Molliores fuerunt butyro, Thren.4.7. חֲלָבָא דְעִזֵּי Lac caprarum, caprinum, Prov.27.27. חלב ביצים i e. Lac, albumen ovorum, Talm. Hierosol. Trumoth cap.10. שולחן החלבים Mensa lacteorum, id est, cui membra agni jugis, juxta gradus altaris imponebantur, Tamid cap.7. Vide notas Bartenoræ & Majemonidis.

Deinde חלב *Hebr. Adeps, Pinguedo:* Inde Rabbinis etiam est *Sebum.*

חֲלָבִי *Lacteus:* העגול החלבי Circulus lacteus, in cœlo scil. R.Levi, Jobi 26.13.

חֶלְבּוֹן *Albumen ovi:* בְּחֶלְבּוֹן בֵּיעָתָא In albumine ovi, Jobi 6.6. ורמת חֶלְבּוֹנָא דְבֵיעֲתָא בדרגשא Et projecit albumen ovi in lectum, Genes.39.14. in Jon.

BBB Apud

Apud Talmudicos, חלבון מבחוץ Albumen exterius, וחלבון מבפנים & vitellus interius est, Cholin fol. 64.1. Malè ergo in Aruch per ה ab initio, ut videre in חלב.

חֶלְבְּנְתָא חֶלְבְּנָה *Galbanum; aromatis species, sive potius Resina odoris tetri, ut est in Kerithuth fol.6.2. quæ odoramentis suavibus immiscebatur, ad indicium, malos esse inter bonos tolerandos*, Exod.30.34. Judæi Germani reddunt Teufelsloht/ in libro precum Germanico: חלבניתא דובשניתא Galbanum mellitum, dulce, Gittin fol.69.1.

חַלְבַּן *Herbæ species, cujus radix bulbis constat, ova repræsentantibus. Plural.* חַלְבְּצִין Bulbi, Schebhiith c.7. Est putat qui significare ביצי נץ החלב ova sive bulbos floris lactis, qui est flos albus. Fortè est *Ornithogalum. Compositum videtur ex* חָלָב *Lac, &* בֵּצָה *Ovum, quia flores lacteos*, id est, *albos habet, & radices rotundas, quæ ova referunt.*

חלג, חַלְגְּלוּגָא · חֲלוּגְלְגָא *Portulaca. Plurale;* חלוגלוגות, Joma fol.18.2. Scheviith cap. 9. Bartenora scribit; Arabicè vocari רגלה id est, *Portulaca.* Raschi etiam vernaculè פורפייר *Pourpier*, quod idem. Id in Joma pravè scribitur פילפור. Nec meliùs in Succa fol.39. פולפיר. In Massecheth Rosch haschanah fol.26.2. & Megilla fol.18.1. legitur: Nesciebant Rabbini quid essent חלוגלוגות, donec venisset ancilla R.Jehudæ ad quendam virum Arabem; qui dispergebat פרפחיני: ad quem illa dixit: Quousque tu dispergis חֲלוּגְלוּגָךְ? Hinc didicerunt, חלוגלוג idem esse quod Arabicè פרפחינין. In Glossa R.Salomonis hîc explicatur פורקלי, quod corruptum esse puto ex *Pourcelaine*. Idem hoc extat in Tal. Hieros. Scheviith cap.9. *In Aruch Manuscripto explicatur Germ.* Beifüß/ id est, *Artemisia. In Aruch parvo explicatur Germ.* Erdbeer/ Himbeer/ id est, *Fraga vel Mora rubi Idæi.* Sic videtur sumi in Talm. Hierosol. ubi conjunguntur. גְּרַגְּנִיּוֹת וַחֲלַגְלוּגוֹת Cerasa & fraga, cap.ult.

חלינינות *Dolia.* Siccitant hîc ex Aruch. Ego id non invenio.

חָלַד Primò, *Rubiginosum esse vel fieri, Rubiginem contrahere.* חָלוּד *Rubiginosum.* Unde R.Salomon Psal.49.2. חלד היא הארץ מפני שהיא נושנת והלודה Id est, חֶלֶד vocatur Terra, quia senescit & fit rubiginosa. *Hiphil* הֶחֱלִיד *Idem:* מעות שהחלידו Pecuniæ quæ rubiginem contraxerunt. Pro hoc legitur הֶחֱלִיאוּ, in Maaser scheni cap.4. מפני שמחלידין את הקרקע ומעלין עפר תיחוח Quia rubiginosum faciunt fundum (scil. vites) & producunt terram mollem sive fragilem, Basra fol. 19.2. In Aruch exponitur, Exsugunt virtutem soli instar mustelæ. Putarim ex seq. significato meliùs exponi; *Quia occultè & per cuniculos quasi subeunt & suffodiunt terram*, vel, *Perforant terram*, ex signif. tertia.

חֲלוּדָה *Rubigo:* מחט שהעלתה חלודה Acus quæ contraxit rubiginem, Kelim cap.13. Sic, מחט שנמצאת מליאה חלודה Acus quæ plena est rubigine, Tahoroth c.3. Huc revocat Baal Aruch ex Ber.rab.sect.79. עד שהעלה גופן חלודה Donec corpus eorum rubiginosum fieret. In Medrasch Esth.cap.1.vers.9. legitur pro eo, עד שהעלה בשרן חלודאות.

חֲלוּדְתָא *Idem*, Num.31.22. in Jon.

Secundò הֶחֱלִיד · חָלַד apud Talmudicos in materia de Ritibus mactandi est *Abscondere, Recondere, Occultare, Abdere, quando videlicet culter mactatorius nimis profundè ingreditur & penetrat, atq; ita absconditur & occultatur:* שהחליד הסכין בין סימן לסימן Qui (inter mactandum) occultat cultrum inter signum unum & alterum, sub pelle aut lana, &c. Id reddit mactationem illegitimam. Sic, אם יהיה הסכין חלוד Si fuerit culter occultatus, Cholin cap. 2. in Misna, ubi Glossa in parvis Mischnajoth explicat per מכוסה ומוטמן. Bartenora, Abditus est instar mustelæ, quæ latere solet in fundamentis ædium. *Hinc* חֲלָדָה *vocatur Mactatio ejusmodi illegitima.* Vide Majemonem in הלכות שחיטה cap.3 & libellum שחיטות. Item Cholin fol.20.2. His confirmantur & ulteriùs illustrantur ea, quæ eruditè de verbi hujus חלד significatione disserit Nicol. Fullerus in Miscellan. Sacris lib.3.cap.14.

חֶלֶד *Terra.* Vide Lex Hebr.

חוּלְדָא *Mustela*, Hebr. חלד, Levit.11.29. Aliis *Martes*, Mustelæ species. *Apud Talmudicos:* חולדת הסנאים Mustela ruborum, id est, Sylvestris, *Viverra*, Kilaim cap.8. & in Bava kama legitur fol.80.1. מגדלין כלבים כופרים וחתולין וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויים לנקר את הבית מאי חולדות סנאים אמר רב יהודה שרצא הרצא ואיכא דאמרי חרזא דקטיני עקי ורעיא ביני וורדיני Nutrire licet canes cyprios, feles, simias, & mustelas sylvestres, quia factæ sunt ad perfodiendas ædes. Quid sunt mustelæ sylvestres? Raf Jehuda dixit, שרצא הרצא Reptile excindens, alii dixerunt, שרצא חרזא Reptile perfodiens; quod tenuia seu gracilia habet crura, & pascit inter rubos. In Cholin fol.127.1. כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה מאי קראה האזינו כל יושבי חלד Quicquid est in terra, est quoque in mari, exceptâ mustelâ, sicut dicitur; *Audite omnes habitatores* חלד Psalm. 49. 2. Causa alibi redditur Rabbinis fabulosa. Comitia fuerunt principum mundi de administratione recta. Princeps maris conquestus fuit, se non habere subditos sufficientes. Permissum ipsi proinde fuit, ut extera plures peteret, modò de alimento provideret.

Conjecit

jecit omnia animalia terrestria in mare, mandato, ut illic quoque suam speciem garent. Factum est: unde dicitur, omnia alia terrestria esse quoq; in mari, nisi quòd in monstrosam formam conversa sint. mustelam cùm pervenisset, ea in littore, dixit principi maris; Quorsum me denuò mare projicies? Numquid vides, me jam in risse? Id autem dixit, effigiem suam in mari ostendens. Princeps contentus, mustelam dimisit. Hinc dicunt Talmudici, omnia terrestria in mari esse praeter mustelam, quae astutiâ suâ. Hinc Terra dicitur ipsis חֶלֶד, quòd ea ria remâserit Mustelae, quae vocatur חֻלְדָּה. Talm. Hieros. Schab. cap. 14. fol. 14 col. 3. Scriptum est; *Audite hoc omnes populi, auribus percipite omnes habitatores* חלד, Psalm. 49. 2. Dixerunt; Quare assimilat David omnes habitatores terrae כחולדה mustelae? Ideo, quòd cùm omnia quae sunt in terra, sint quoque in mari, plurimae autem species sint in mari quae non sunt in terra, tamen החולדה mustela non sit in mari. Alius dixit ideo, quòd, sicut mustela multa attrahit & relinquit, nesciens cui ea relinquat, ita quoque homines multa attrahant & coacervent, nescientes cui ea sint relicturi.

Tertiò חָלַד idem quod חָלַל *Perforare, Suffodere.* Hinc, כחליד הקב״ה לפניהן את הארץ Perforat Deus benedictus coram ipsis terram, Tal. Hierosol. Kilaim cap. ult.

חלה Hebr. חֲלָא · חֲלֵי Talm. *Infirmum, Aegrotum esse, Aegrotare:* לא חלי ולא מרגיש גברא דמריא סיעדיה *Nullâ aegritudine afficitur, nec quicquam curat is, quem Dominus adjuvat,* Joma fol. 22 2. Sensus; Nihil mali vel adversi metuit is, qui Deum habet propitium & opitulatorem: sed animosè & confidenter omnia aggreditur. Eadem sententia legitur in Bava kama fol. 20. 2. Quae in Targum hinc sunt, vide in הלא. Sed מעורת שהחליא, vide in חלד, in secundo significato.

חולי *Morbus. Plural.* חֳלָאִים *Morbi, Infirmitates,* Rabbin. חלי קשה רפואה Morbus difficilis curatu. In Schabbas fol. 11. col. 1. in מסורת ש״ס scribitur: חולי est morbus longus & inveteratus qui accrescit, & corpus debilitat, ut Febris, &c. כאב est dolor qui abit & redit, ut Dolor dentium: מיחוש passio vulgaris, momentanea & levis.

חולה *Aegrotus, Aegrotans. Apud Talmudicos: Decem res reducunt* את החולה *aegrotantem* לחליו *ad morbum suum, & reddunt morbū graviorem, nempe; Esus carnis bubulae, caro pinguis, caro assata, caro avicularum, ovum assatum, rasura vel tonsio capillorum,* שיחלים *, lac, caseus, balneū.* Berach. fol. 57. 2. ושיחלים

videntur esse Ficus immaturi, qui aliâs dicuntur תיחלים. Alibi: *Sex res sunt quae sanant aegrum à morbo suo, & quorum medicina est vera medicina, &c.* Avoda sara fol. 29. 1. Item, *sex res sunt, quae sunt* סימן טוב לחולה *Signum bonum pro aegroto, Sternutatio, Sudor, Diarrhoea, Somnus, Somnia, Gonorrhoea,* Jalkut in Leg. fol. 10. 1.

חליות חוליות Vide suprà in חול.

Secundò חֲלֵי *Dulcescere. Ithpeal Chald.* וְאִתְחַלִּיאוּ מַיָּא Et dulcuerunt aquae, Exod. 15. 25. in Jonath. Targ. Hieros. habet ex dialecto Hierosolymitana אִתְחַלְיָין. *Apud Talmudicos,* מחליא ליה שמנוניתא Dulcem reddit eum (piscem) pinguedo, ibidem folio 29. 1.

חֲלֵי *Dulce:* כְּדִבַשׁ חלי Sicut mel dulce, Ezech. 3. 3. *Plurale,* מַיָּא גְנוּבַיָּא חַלְיָן Aquae furtivae dulces sunt, Prov. 9. 17. דְמִלְּהָא הַלְיָן Cujus verba dulcia sunt, Prov. 2. 16. *Foemin.* וְכַבְרִיתָא חֲלִיאֲתָא Favus dulcis, Psal. 19. 11. quod Prov. 24. 13. dicitur וּכַבְרִיתָא דְחִילָא, pro דְחַלְיָא, quomodo in Complutensibus legitur. *Ex aliâ formâ,* בַּחֲמַר חֲלִית In vino dulci, Ezech. 27. 18. *Talm.* אתרוגא חליתא Malum citrium dulce, Schab. fol. 109. 2.

חַל *Idem,* Deut. 8. 8. in Jon.

חלתא *Alveus apum,* Sanhed. 107. 1.

חוליא *Dulcedo:* מִתַּקִּיפָא נְפַק חוּלְיָא Ex forti exiit dulcedo, Judic. 14. 14. *Cum Aff.* הַאִשְׁבּוֹק יַת חוּלְיִי Num deseram dulcedinem meam? Judi. 9. 11. *Talm.* אנא שדרי ליה חוליא איהו שדר לי חורפא Ego misi ei aliquid dulce, ipse misit mihi rem acrem, Megilla fol. 7. 2 חוליי לא תבעי לך Dulces ne petas, Avoda sara fol. 38. 2.

חליתא *Idem:* חַלִיוּתָא דְנַפְשָׁא Dulcedo animae, Prov. 16. 21.

Tertiò, *apud Talmudicos,* חלי דיחמורתא *Ova bubali,* Bechor. fol. 7. 2. Referunt, cervum, dum fervore coitus persequitur cervam, & ab ea ob angustiam matricis non admittitur, persequi bubalum, quia cervam refert: bubalum semen cervi, quod jam coaluit & obduruit, rursus formâ ovorum, seu testiculorum animalium, inter excrementum ejicere. Id repertum quaerunt, An comedere licitum? quia ovum tantùm ab ave est, &c. Vide locum. Sunt, qui pro דיחמורתא legunt דִי חֲמוּרְתָא *Asinae.*

חולית Vide in חול.

הלז Hinc legitur, וְחַלִּיצַת חִילוּחָהּ דְתַעְבַר, quod Hebraeus quidam Cōmentator explicat, וְהִגְבִּיהָה *Et elevabat vestes suas, ut pertransiret,* scil. aquā: fascinata enim putabat se versari in aquis, Esth. 1. 3. in Targ. sec. ubi mentio de Regina Sabae. Iterū de Hamane, וּמְהַלְּזִין חוּלְזוֹי, Esth. 6. 11. in Targ. sec. quod Hebraeus ille interpres exponit, וכהו עיניו *Et caligabant oculi ejus;* ex seq. nimirum

vocis significato. Sed non quadrare videtur. Potest reddi, *Et caligabant oculi ejus*; ne scil. eum ineundo impedirent, dum ornamenta regia ad Mardocheum deferebat. *Fortè meliùs exponeretur per Extrahere, ut sit idem quod* חָלַץ *per commutationem* ו *&* צ. *Sic,* חִילוּ *idem esset quod* חֲלִיצָה *Exuviæ, vel* מַחֲלָצוֹת *Vestes.*

חִלּוּן חילין *Albugo, Macula alba, quâ oculus vitiosus fit,* Levit.21.20. in Targum Onkeli. *Respondet Hebræo* תְּבַלֻּל *Suffusio, Confusio.* Jonathan habet חִלּוּן. In Targ. Hierosolymitano יְחַלְּוּוֹת, quod vitiosum pro וְחִלּוּנָא. Hoc sensu legitur apud Talmudicos in Bechoroth cap.6. in Mischna, ubi de vitiis oculorum in primogenito agitur; הרי בעיניו רק תבלול וחלזון נחש ועינב. R.Salom. scribit, *esse morbum qui vocatur* לימון, *quod videtur esse Græcum* λήμων *Lippus, Grammosus:* λήμη *Lippitudo, Oculi lippientes.* Majemon & Bartenora dicunt, *esse morbum, qui apud Arabes Medicos vocatur* טפרה *Unguis, quòd Oculum tegat sicut unguis tegit carnem digiti.* In Mischnajoth parvis notatur; *esse Carnem, quæ crescit super oculum & majorem partem oculi obducit.* In Aruch parvo exponitur Germ. Sprickecht/ Maculosum, instar serpentis.

Deinde citat Baal Aruch ex Targum Jonath. יְשֵׁיצֵי חַלְזוּנָא pro Hebræo צְלָצַל, quod alii *Sideratiouem*; alii, *Locustæ speciem* interpretantur, Deuter.28.42. At ibi in nupera editione Veneta legitur חַלְגוּנָא. Videtur esse ex seq. significato; *Consumet limax.* Notum enim est, limaces multa terræ nascentia corrodere, & corrumpere.

Tertiò חִלְזוֹן *vel* חִלָּזוֹן *Limax, Cochlea.* Hinc legitur in Talmud; עלדה להר שהיום אין בו אלא חלזון אחת למחר ירדו גשמים ונתמלא כולו חלזונות Ascende in montem, in quo hodie nō est nisi limax una; cras, si descenderint pluviæ, totus erit plenus limacibus, Sanh. fol.91.1. Ita in genere hic accipio pro limacibus, quæ tempore pluviæ solent copiosiùs generari; quamvis R.Sal. ex seq. significato exponat.

Quartò חִלָּזוֹן *specialiter sumitur pro Limace, Conchylio, Murice, Purpura, vel simili aliqua turbinatorum specie, ex cujus sanguine vel succo fit color hyacinthinus,* תְּכֵלֶת. *In Targ. Jonathanis:* Populi multi in monte domus sanctuarii adorabunt: ibi offerent oblationes veras. Nam ad littus maris magni habitabūt, & oblectabunt se ex pisce Tarisa, וְחִלְזוֹנָא יְאַחֲדוּן וְיִצְבְּעוּן מֵאַדְמֵיהּ תִיכְלָא & *Chalsonam* capient, atque ex ejus sanguine tingent hyacinthinum pro filis stolarum suarum, &c. Deuter.33.19. In Hebræo textu est, עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל. *Apud Talmudicos* idem legitur in Megilla fol.6.1. Conqueritur ibi Zebulon, quòd Deus fratribus suis agros & vineas; sibi autem montes duntaxat & colles; illis terras, sibi autem maria tantùm & flumina in sortē assignarit. Respondet ei Deus כולן צריכין לך על ידי חלזון שנא׳ ושפוני טמוני חול תני רב יוסף שפוני זה חלזון טמוני זו טרית חול זו זכוכית לבנה Omnes opus habebunt te propter *Chalson*, sicut dicitur Deut.33.19. וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל. Nam Rab Joseph docuit, per שפוני intelligi חִלָּזוֹן; per טמוני intelligi טָרִית; per חול autem, Vitrum album. Glossa; *Chalson* ascendit ex mari in montes, & tingunt colore ejus hyacinthinum, venditur caro pretio. Cæterùm quo fundamento hæc versus illius expositio nitatur, vide in R.Salomone. *Amplius apud Talmudicos:* חלזון זה גופו דומה לים ובריתו דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה ובדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים *Chalson* hujus corpus (id est, color corporis ejus) simile est mari, & structura corporis ejus similis est pisci; semel autem duntaxat ascendit singulis 70. annis, & ex sanguine ejus coloratur hyacinthinum, unde in gravissimo est pretio. Rabbi Moses ben Majemon scribit in הלכות ציצית cap.2. ubi de תְּכֵלֶת, id est, hyacinthino peniculamentorum agit; ואחר כך מביאין דם חלזון והוא דג שדומה עינו כעין התכלת ודמו שחור כדיו ובים המלח הוא מצוי hoc est, Postea sumunt de sanguine *Chalson*. Est autem חלזון piscis cujus color similis est hyacinthino, & sanguis ejus niger instar atramenti, ac reperitur in mari salso. In Schabb. fol.26.1. ad 2.Reg.25.2. dicitur; per כֹּרְמִים illic intelligi מלקטי אפרסמון Colligentes balsamum ab Engeddi usque ad Ramata; & per יֹגְבִים intelligi צודי חלזון מסולמות של צור ועד חיפה capientes *Chalson*, à scalis (id est, montibus, vel angustis montiū viis) Tyri, usque ad Chippam. Volunt יוגבים ibi esse quasi יוֹקְבִים *Torculatores*, quia piscem חִלָּזוֹן solent premere ad sanguinem ejus eliciendum. Ibid. fol.75.1. הצד חלזון והפוצעו Qui capit *Chalson*, & exprimit eum. In Beres. rabba sect.91. in fine, ad קְחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ *Accipite de rebus laudatissimis terræ*, Genes.43.11. R. Jehosuah exponit; De rebus quæ celebratæ sunt in mundo, quales sunt, חלזון חמר וכו׳ *Chalson*, Vinum, &c. In Medrasch schir cap.4. vers.11. חלזון כל זמן שהוא גדל נרתיקו גדל עמו *Chalson* quandiu crescit, crescit simul cum ipsa theca vel testa seu concha ejus. *Ex his videtur intelligi hac voce eam propriè turbinatorum speciem, quæ Purpura vocatur.* Conradus Gesnerus in Histor. Aquatilium inter multa alia scribit de Purpura: *Cæterùm pretiosus ille Purpurarum succus non in omnibus Purpuris ejusdem coloris erat. Vitruvius Ostri varietatem sic distinxit; Quod legitur in Ponto & Gallia, quòd hæ regiones sunt proximæ ad septen-*

...ft atrium. Progrediendo inter Se... Oc ... inveniuntur in ... Æquitio ... inveniuntur violaceo colore ... exciptur, rubra procreatur potesta... rubrum ... Sed hic animadverten... nigram ... fumi pro violacea ... Veteribus Nigrum fumi ... Unde liquet, non sine ratione ... dicere, ex sanguine חלזון fieri colorem ... Quod vero etiam ex Talmudi... Chalson capi in Tyro, id con... nostri scriptores, qui Purpuram ... præ cæteris commendant. Strabo; ... Tyria ... Longè ... habetur Tyria purpura.

Quarto ... sumitur pro Instrumento ferreo, ad ... facto, in Kelim cap.12.

חלט Miscere, Commiscere: & specialiter, Miscere massam farinæ ad collyras, Κολλυρίζειν, Placentas, Collyras pinsere sive coquere. Præteritum, ... Et placentas fecit in conspectu ejus 2.Sam.13.8. *Futurum*, ותחלם לעיני תרתין ... Et coquat in oculis meis duas placentas, 2.Sam.13.6 Hebraicè ותלבב לעיני שתי לבבות, quod idem. Vulgata Latina, *Et faciat in oculis meis duas sorbitiunculas.* Putavit esse *Jusculum*, quod videtur colligi ex v.9. ubi legitur, *Et accepit sartaginem & effudit.* Sed ex v.8. liquet, fuisse ... idas ex farinacea massa depsititia. *Ex Ithpael Participium*, סכלא מתחלט בסכלותא Stultus ... cet se in stultitiam, Proverb.14.16. Hebraicè מתעבר *Furit, Furenter ruit in stultitiam.* Interpres Latinus in Targum reddit *Fervet.* Sed Chaldæus videtur omninò legisse מתעבר, pro quo in sequentibus locis usurpavit. *Futurum* ולמן דמשרגג בשפותיה לא תתחלט Et ei qui seducit labiis suis ne commiscearis, Hebr. תתערב, Proverb 20.19. עם שטי לא תתחלט Cum stultis ne commiscearis, Prov.24.21.

Apud Rabbinos; חולטין ברותחין Miscent eam cum aqua fervente, scilic. massam farinaceam: חולטין אותו בחומץ Miscent, perfundunt illud aceto. Pesach. fol. 74. Id Chaldaicè alibi dicitur, חלטי ליה בחלא, Cholin f. 111.1.

חליטה · חליטה חלוט *Placentatum, Collyrizatum: Placenta, Mattya, Spira, Striblita vel Streblita, & panis usum habet, & ex farina factum est:* חלוט בגלי כהן Panis frixus vel elixus patrum familias. Judæi vocant Gebrület brot / id est, Panis in aqua fervente coctus. In Aruch parvo, Brebel. *Item Coctio placentarum in sartagine, Frixum vel elixum in frixorio.* In Talmud Hierosolymitano Challa cap.1. איזוהי המעיסה ואיזוהי החליטה המעיסה הנותן חמין לתוך קמח · חליטה קמח לתוך חמין? id est, Quænam est מעיסה, & quænam est חליטה? מעיסה est cùm inditur aqua calida in farinam; חליטה quando inditur farina in aquam calidam. *In Targum*, ובשלת ית חליטתא Et coxit placentas, 2.Sam 13.8. Sic v 6.

Deinde חליטתא · חליטין *sunt Monilia, Ornamenta aurea*, Jesa.3.20. Hebr. הלחשים. Sic Hoseæ 2.13. pro Hebræo וחליתה.

Secundò חלט *& in Niphal* נחלט *est Proprium, Singulare, Absolutum simplex esse vel fieri: Simpliciter & absolutè declarari, pronunciari. Hiphil,* החליט *Simpliciter, Absolutè declarare, pronunciare.* Apud Rabbinos & Talmudicos frequenter in hoc sensu usurpatur, quando agitur de Lepra, & tum החליט significat *Simpliciter & absolutè pro immundo & leproso declarare, pronunciare:* Tria verba de Inspectione leprosorum habent, פטר Dimittere, id est, liberum & immunem pronunciare à lepra: החליט Absolutè & simpliciter ad primam inspectionem pro leproso declarare & pronunciare: הסגיר Includere, per septem sc. dies, ut videatur interea an plaga ac. rescat, & quid de ea sit statuendum; cùm videlicet res est dubia, in Negaim cap.1. ab initio. Vide & Majemon. in Tractatu טומאת מצורע. *Proinde quod Munsterus, Guido & cæteri hic addunt,* חלוט *significare Mansionem, locum in quo per septem dies leprosus recludi solebat, id falsum est. Nam* חלט *non usurpatur de illa inclusione per septem dies, sed verbum* סגר. Porrò hoc sensu legitur etiam *in Targum Jonath.* ויסאיבנה ויחלטינה Et impurum pronunciabit eum, absoluteque pro leproso declarabit, Levit.13.11. Sic, צורעא מחלטא Lepra absolutè impura, Lepra simpliciter, Ibidem v.51. *Sic apud Rabbinos*, מצורע מוחלט Leprosus simpliciter.

חלטא *Proprietas, Appropriatio:* שטרי חלטאתא Literæ proprietatis, Bava metzia fol.16.2. Sic vocantur ibi literæ, quibus Judices, bonum aliquod malæ fidei debitoris, creditori in judicio, ob non solutum debitum, adjudicatum, attestantur, quòd ex sententia Judicii creditori cesserit & obtigerit, tamquam proprietarium.

חלוט · מוחלט *Absolutum, Simplex: Absolutè, simpliciter:* כמוחלט *Idem.*

בחלוטין לחלוטין *Absolutè, Simpliciter, Prorsus, Præcisè:* ut, וארעא לא תזדבן לחלוטין Et terra non vendetur prorsus & absolutè; Hebr. לצמיתת Ad excisionem, nempe ut à venditore perpetuò abscissa sit, & emptoris propria fiat, in ejusque potestate semper maneat, neque venditor recuperationis jus unquam habeat. Sic ibid. v.30.

v.30. In Bereſch rabba ſect.41. כמא ראתא בחליטין כן הוא אזיל בחליטין Quemadmodum venit ſimpliciter (ſcilic. nudus in mundum:) ſic abit ſimpliciter.

חֲלָטִי *Abſolutus:* סילוק החלטי Receſſus abſolutus: vel, Ablatio perpetua.

חוּלְטָנִית *Abſolutio:* וריבתם לחולטנית היתה Combuſtio earum abſolutiſsimè erat, id eſt, Penitùs, prorſus, funditùs combuſtæ, Ber. rab. ſect. 28. Gloſſa, לחולטנית, id eſt, לִצְמִיתוּת: Idem extat in Talm. Hieroſol. Sanhed. fol.29.2.

חַלְמָתָא *Lacerta*, Hebr. הַלְּטָאָה, Levitic. 11.30. Vide infrà in לטא.

חֲלִיטַר *Tabernarius: Inſtitor*, Talm. Hieroſol. Bava kama cap.2. Sic, טלקיה לחנותיה דחליטרא Projecit illud in tabernam inſtitoris cujuſdam, Gloſſa, בעל חנות, Talm. Hier. Schabbas cap.6. fol.8.1. ר׳ ילא מפקד לאילין חלטריא R. Jala præcepit iſtis tabernariis, vel inſtitoribus, Scheviith c.7: in Gem. Talm. Hieroſ.

חָלַל *Profanari; E ſancto prophanum & commune fieri: Præteritum*, וְחָלַת רְעוּתִי בֵּינֵיהוֹן Et prophanatur voluntas mea inter eos, Ezech.22. v.26. *Pahel;* חַלֵּל *Profanare, Prophanum, Commune facere. Futurum*, וַאֲחַלֵּל שְׁמֵיהּ דֶּאֱלָהָא Et prophanem nomen Dei, Prov.30.9. יָת קוּדְשַׁיָא לָא תְחַלְּלוּן Sancta non prophanabitis, Num.18.32. *Participium*, וְאַתּוּן מְחַלְּלִין יָתֵיהּ Vos autem prophanatis illud, Malach.1.12. *Fœmininum*, וּמְחַלְּלָא Et profanatam, Levit.21.7. *Aphel*, אַחֵל *Prophanum, Commune facere, Violare: Præteritum*, יָת קוּדְשָׁא דַיְיָ אַחֵיל Sanctitatem Domini prophanavit, Levit.19.8. וְלָא אַחֲלֵיהּ Et non prophanavit eam, Deuter.20.6. אַחֵלְתָּא לִשְׁוּי Prophanaſti ſtratum meum, Geneſ.49.4. וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָא דִילִי אַחֵלְתְּ Et dies Sabbathorum meorum prophanaſti, Ezech.22.8. אַחִילוּ Prophanarunt, Ezech. 20.16.21. עַל דְאַחִילוּ יָת אֲרַע בֵּית שְׁכִנְתִּי Propterea quòd prophanarunt terram domus majeſtatis meæ, Jerem.16.18. Ezech.7.22. עַל דְאַחִילוּ יָת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי Quia prophanarunt nomen ſanctitatis meæ, Ezech.36.20. דְאַחִילוּהִי Quod prophanarunt, Ezech.36.21. דְאַחֵלְתּוּן Quod prophanaſtis, verſ.22. וְאַחֵילְתּוּן יָת שְׁמִי Et prophanaſtis nomen meum, Jerem.34.16. וְאַחֵלְתּוּן רְעוּתִי Et violaſtis voluntatem meam, Ezech.13. v.19. *Infinitivus*, בְּדִיל לְאַחָלָא Ad prophanandum, Amos 2.7. וּלְאַחָלָא מַשְׁרִית יִשְׂרָאֵל Et ad prophanandum caſtra Iſraëlis, Cantic.6.12. לְאַחָלוּתֵיהּ Ad prophanandum illud, Ezech.23.39. מֵאַחָלוּתֵיהּ A prophanando illud, Jeſa.56.2. *Futurum*, וְלָא יְחֵיל יָת מַקְדְּשָׁא Et non prophanabit ſanctuarium Dei ſui, Lev.21.12. דִיחַלְּנֵהּ Qui prophanaverit illud, Exod.31.14. וְלָא תְחֵיל יָת שְׁמָא דֶאֱלָהָךְ Et non prophanabis nomen Dei tui, Lev.18.21. לָא תְחַלְּנַהּ Et non prophanabis eam, Deut.28.30. וּתְחַלְּנַהּ Prophanabis eam, Exod.20.25. דִיחַלְּנַהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל Qui prophanarit illam, occidendo occidetur, Exod.31.14. וְלָא יְחַלוּן יָת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי Neque prophanent nomen ſanctum meum, Levit.22. אֲרֵי יְחַלוּנֵהּ Quia prophanaverint illam, Lev.22.9. וִיחַלוּנַהּ Et prophanarunt eam; Ezech.7.22 לָא תְחַלוּן עוֹד Ne prophanetis amplius, Eze.20.39. *Ithpehal*, דְאִתְחַל בֵּינֵי עַמְמַיָא Quod prophanatum eſt inter populos Ezech.36.23. *Partic. fœmin.* הִיא מִתְחַלָּא Ipſa violata eſt, Levit.21.9. *Futurum* בְּדִיל דְלָא יִתְחַל Eo ut non prophanaretur, Ezech 20.9. ארי תִתַּחַל Quòd violata fuerit, Levit.21.9. וְיִתְחַלוּן מַקְדְשֵׁיהוֹן Et prophanabuntur ſanctuaria ipſorum, Ezech.7.24.

חוּלָא ׃ חול *Prophanum, Commune:* בֵּין קוּדְשָׁא וּבֵין חוּלָא Inter ſanctum & inter prophanum Lev.10.10. באורח חולא In via prophana, 1.Sam.21 v.5. בְּיוֹמָא דְחוּלָא In die prophano, profeſto, Heb. בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה, 1.Sam.20.19. Werckta⸗ qui opponitur Diei ſabbathi. לָא חֵיזוּ חוּלָא חֶזְוֵיהּ Non eſt aſpectus communis aſpectus ejus, Jeſa.53.v.2. *Plurale*, חולין *Prophana, Communia:* לחם חולין Panis prophanorum, id eſt, communis, cui ibi opponitur Panis facierum, id eſt Sanctus, 1.Sam.21.4. חולין הוא לָךְ Prophanum tibi eſt, Geneſ.18.25. Hebr. חָלִלָה לְּךָ *Abſit à te. Sic apud Talmudicos*, חולין הוא לך מעשות כדבר הזה Abſit a te agere juxta rem hanc, Berach.32.1. *Conſtruct.* חוּלֵי Prophana, Levit.6.21. in Jon. *Fœmininum*, חוּלְתָּא *Prophana*, Eſth.2.9. *Apud Rabbinos*, חול הַמּוֹעֵד *Dies profeſtus ſolennitatis.* Majemon ſcribit in Hilchos jom tof cap.6.ſ.22: Dies qui ſunt inter primum & ſeptimum feſti Paſchatis, inter primum item & octavum feſti Tabernaculorum, qui ſunt quatuor in feſto Paſchatis, & quinque in feſto Tabernaculorum, hi, inquam, vocantur חולו של מועד. Vide eundem cap.7. ubi differentiam explicat inter hos dies & reliquos dies profeſtos communes. Vide etiam Schulchan Aruch parte 1. fol.88. b. & ſeqq. ubi prolixè agitur de operibus licitis aut interdictis his diebus.

חֲלִיל *Prophanus, Prophanatus: Fœmininum*, וַחֲלִילָא טַמְעָיָא Et prophanam meretricem, Levitic.21.14.

חֲלַל Vide mox in ſignif.2.

חִלּוּל *Prophanatio, Violatio:* חלול השבת Prophanatio ſabbathi: חלול השם Prophanatio Nominis Dei.

חָלִילָה *Prophanum, Abſit: Vox tamquam prophanum aliquid abominantis. Accentus eſt in penultima, quomodo à ſequenti diſtinguitur. Conſtruitur*

cum

cum Dativo: חָלִילָה לַעֲבָדֶיךָ Prophanum ſit ſervis tuis, Abſit à ſervis tuis, Geneſ. 44. 7. in Hebræo, Jonathan transfert חולין הוא לך. Vide paulò antè in חל.

חִילוֹנִי · חִילוֹנָאָה *Alienus, Alienigena, Extraneus, Prophanus, Laicus:* וְחִילוֹנִי לָא יֵיכוּל Et extraneus non comedet, Exod. 29. 33. וְחִילוֹנַי לָא יִקְרַב לְוָתְכוֹן Et extraneus non accedet ad vos, Numer. 18. 4. חִילוֹנָאָה כְּכַהֲנָא Eritq; laicus ut ſacerdos, Num. 18. v. 4. *Plurale,* עַמְמַיָּא חוּלוֹנָאֵי Populi prophani, Deuter 23. 2. in Jon. *Fœmininum,* אִתְּתָא חִילוֹנִיתָא Mulier extranea, Prov. 2. 16. עַל אַרְעָא חִילוֹנִיתָא In terra aliena, Pſal. 137. 4.

Secundò חָלַל *Perforavit, Excavavit, Vacuum, Cavum, Concavum fecit.* *Partic. Paſſivum,* מחוללין *Excavata, Schab. fol. 52. 2.*

חָלִיל *Vacuitas, Concavitas: Vacuum, Concavum, quaſi Perforatum & perfoſſum:* חֲלִיל לוּחִין Vacuum tabularum, Exod. 27. 8. ברקא חלילא Scrutatio perforata, id eſt, paries cancellatus, cancellis diſtinctus, Cancelli, per quos clàm rimamur, Bathra fol. 61. 1. חיכי חלילתא Catenæ concavæ vel perforatæ, Schab. fol. 57. 1.

חָלָל · חָלוּל · חֲלָלָה *Idem:* חללה הוא דנברא קודם שנברא העולם Cavitas eſt, quæ creata fuit, antequam crearetur mundus, ſcilic. cavitas inferni, Peſach. fol. 54. 1. ולצייריה בחללא דבי צוואר Et alliget illud in concavitate colli, id eſt, circa collum ſub gutture, Schabbas f 66. 2. בתי הבדים שפתחיהן לחוץ וחלליהן לפנים Domus torcularium quarum portæ ſunt extra murum, & concavitas ſeu area interius, Maaſer ſcheni cap. 3. הדם שבחללו Sanguis qui eſt in cavitate ejus, ſcilic. cordis, apud Rabb. לכתוב חללה של רשות Ut ſcribere poſsint cogitationes poteſtatis, hoc eſt, regum, id eſt, profunditatem, ſive profundas cogitationes cordis regum, juxta illud Salomonis, *Cor regum inſcrutabile,* Schabbas fol. 11. 1. Sic explicatur per מחשבות, in Vajikra rabba ſectio. 20. in Gloſſa. Vide locum: דאי הוו יהבי ליה כל חללא דעלמא לא הוה קא משני בדבוריה *Quòd ſi dediſſent ipſi totam concavitatem mundi;* (id eſt, univerſum globum hujus mundi, cum omnibus contentis in eo) *nunquam mutaſſet verba vel ſententiam ſuam,* Metzia fol. 48. 1. Sanhed. fol. 97. 1. Vide etiam in More in ſimili uſu par. 1. cap. 11. *In Targum;* בְּרַם לָא אִסְתַּכַּלְתָּ בְּפִגְרָךְ דְּאִתְעֲבִיד חַלְלִין וְנִקְבִין דְּאִינוּן צוֹרְכָךְ דְּלָא אֶפְשַׁר לָךְ דְּתִתְקַיֵּם דְּלָא בְהוֹן מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרִיתָא עִמָּךְ מִתַּקְנִין Quia non reſpexiſti ad corpus tuum, quod factum eſt (plenum) concavitatibus & foraminibus, quę ſunt neceſsitas tua, & ſine quibus fieri non poteſt ut ſubſiſtas, indè à die quo creatus es, ipſa tecum ſunt ordinata, Ezech. 28. 13. Super hunc locum fundata eſt precatio quædam Judæorum quotidiana, quam apponam: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפני כסא כבודך שאם יפתח אחד מהם או יסתם אחד מהם אי איפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת ׃ Id eſt, Benedictus ſis Domine Deus noſter, rex hujus mundi, quòd formaſti hominem in ſapientia, & creaſti in ipſo foramina & concavitates multas: manifeſtum & notum eſt coram throno gloriæ tuæ, quòd ſi aperiatur unum ex his, aut occludatur, impoſsibile eſt eum vivere poſſe, aut coram te conſiſtere, etiam horâ unâ. Hîc per *Foramina* intelligunt aures, nares, os, & duo inferiora naturę: per *Concavitates*, membra concava, cor, ventrem, inteſtina, oſſa.

חָלִיל *Tibia, ſic dicta, quòd Excavata ſit & Perforata. Judæi Germanicè reddunt* Ein Schalmeye/ *hoc eſt, Tibia longa. Uſus tibiarum apud Hebræos duplex erat; In Hilaritate & gaudio: & in Luctu. De duplici hoc uſu* legitur apud Talmudicos in Bava metzia cap. 6. ab initio in Miſna: השוכר את החמור ואת הקדר להביא פריפרין וחלילין לכלה או למת Qui conducit aſinum & aurigam ad adducendum vel advehendum ligna præſtantia, & tibias ad (exhilarandam) ſponſam, aut ad (plangendum) mortuum: Gloſſa, לכלה hoc eſt, לשמח חתן וכלה Ad exhilarandum ſponſum & ſponſam: למת, hoc eſt, לקונן Ad lamentandum ob mortuum. Hæc verba citans R. Salom. Ezech. 25. 6. ſcribit: יש דברים שעושין אותם לאבל ולשמחה אבל אין ענינם שוה וכן חלילין לכלה ולמת Sunt quædam res, quibus utuntur ad luctum & ad gaudium: ſed non eſt par earum ratio. *Sic tibiæ adhibentur in nuptiis, & in funeribus. De duplici hoc uſu loquitur locus* Matth. 11. 17. ηὐλήσαμεν ὑμῖν *Tibiâ cecinimus vobis & non ſaltaſtis:* ἐθρηνήσαμεν *Lamentati ſumus* (ſcilic. tibiis, ſicut verbum קונן ſumitur in antè adducta gloſſa Talmudica,) *& non planxiſtis. Poſterioris uſus exemplum eſt* Matth. 9. 23. ubi Tibicines leguntur fuiſſe adhibiti ad plangendam filiam defunctam principis Synagogæ. Sic legitur in Talmud Ketubh. capite 4. in Miſna: אפילו עני שבישראל לא יפחות משני חלילים ומקוננת Etiam pauper inter Iſraelitas non adhibebit pauciores quàm duas tibias (αὐλοὺς abſtractè, pro quo apud Evangeliſtam eſt αὐλητὰς concretè) & unam fœminam lamentatricem (in funere ſcilic. uxoris ſuæ in captivitate mortuæ.) In Schabbas cap. 23. עכו״ם שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל Idololatra, Gentilis, Chriſtianus ſi adferat (Iſraelitæ) tibias in ſabbatho, non planget illis Iſraelita. *Uſus tibiarum ad lætitiam erat quoque in Templo: ut in feſto Tabernaculorum,* de quo vide Talm. Succa cap. 5. quod החליל incipit,

cipit, החליל של בית השואבה Tibia domus Schoabhah non pellit, neque Sabbathum, neq; diem bonum. Hinc Deut.16.14. וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ *Et letaberis in festo tuo* (scil. Tabernaculorum, de quo in ver. præc.) Jonathan reddit, וְתֶחְדוּן בְּחֶדְוַת חַגֵּיכוֹן בְּשָׁאוּבְתָא וְחֲלִילָא. *Sicusus earum erat in oblationibus*: unde in Talm. Erchin cap.2. אין פוחתין משני חלילין ולא מוסיפין על שנים עשר Non utuntur paucioribus, quàm duabus tibiis (in sanctuario,) & non pluribus, quàm duodecim: ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח & in die duodecimo anni tibia pulsatur coram altari: Hæc vocatur חליל הקרבן Tibia oblationis, ut Majemon notat. In Gemara; אמאי קרו ליה חליל דחליה קליה Quare vocarunt illam *Chalil*? quia *Chali* dulcis erat sonus ejus. *Plurale*, ב׳ שוקיו ב׳ חלילין Duo crura ejus sunt duæ tibiæ, Kinnim cap.ult. בַּחֲלִילִין Tibiis, Psal.150.4.

חֲלִילְדָה *Revolutio reciproca, Reciprocatio, Versio, Conversio, στροφὴ, ἀντιστροφή:* הוזרי חלילדה Redeunt per circuitum, in orbem, Succa fol.55.2. Desumpta locutio à *Tripudiandi* significato; quod hoc verbum in Hebræo habet; quòd Saltantes & Tripudiantes soleant in orbem se convertere, & reciprocè redire.

חַלְתָּא חַלָּה *Placenta, Collyra. Mulieres Judææ cocturæ panem, decerpunt à massa particulam instar ovi, aut plus minúsve, pro quantitate massæ farinaceæ, unde panem facturæ sunt. Eam particulam vocant Challa, & projiciunt in furnum, ac comburunt igne. Quandoque reservant, & tempore oborti incendii inscribunt ei certas literas, vocabula angelorum, & notas superstitiosas: Eâ in ignem projectâ, credunt exstingui incendium:* De hac integer tractatus est in Talmud, qui vocatur חַלָּה: *In Targum*, וְלָא תְהֵי בְכוֹן עֲלָלָא בִמְסַת דְיַעְבְדוּן מִנֵּיהּ חַלְתָּא, Neque sit in vobis tantum fructus, ut faciant ex illo placentam, 2.Sam.1.21. Hebr. וּשְׂדֵי תְרוּמוֹת Neque agri oblationum, id est, de quibus oblationes desumi possint, adeò steriles erunt. Mirum, quòd Interpres Latinus in Targum hujus libri, locum hunc non intellexerit: nam omninò pravè reddidit, ut & Græci, & quidam Latinorum. Elias scribit, חַלְתָּא non amplius in Targum reperiri, & חַלָּה Hebraicum semper in Targum reddi גְּרִיצָא. Unus locus Eliam effugit, Num.15.20. ubi חַלָּה in Targum Onkeli & Jonathanis transfertur חַלְתָּא. Alias significationes vide infrà in חלת.

מְחִלָּה *Fossa, Foramen, Caverna. Plur.* וּבִמְחִלּוֹת עָפָר Et in cavernas pulveris sive terræ; Jesa.2.19. *Apud Rabbinos:* מחלות נעשות להם בקרקע Cavernæ factæ sunt illis in ima terra, Kethubh. fol.111.1. Loquitur ibi Gemara de cavernis subterraneis,

per quas devolvũtur corpora mortuorum piorum, donec deveniant in terram Israël, ubi revivifcent & resurgent, de quo vide in גלל in גלגול. *Et aliter*, האדם עשוי מחילים מחולים ונקבים נקבים Homo factus est plenus cavitatibus & cavernis, Ber.rab. in princ. vide suprà.

חַלּוֹן *Fenestra:* חלון מצרית Fenestra angusta, hoc est, parva, fenestella, per quam caput hominis transmitti nequit, Basra cap.3. in Misha.

חֲלוּנוֹת *Arcæ, Capsæ.* In Tamid cap.4. חלונות היו שם וכתוב עליהם תשמישי הכלים Arcæ erant illic, super quibus scriptum erat: Usus vestium. Quælibet custodia sacerdotum habebat quatuor arcas, &c. Vide illic.

מָחוֹל *Circuitus:* מחול הכרם Circuitus vineæ, id est, locus vacuus inter sepem & vites circa vineam, de quo quæritur, an & quando liceat illic seminare alia semina, Erubhin fol.3.2. Kilajim cap.4.

Tertiò חֲלַל *Cædere, Scindere, Heb.* חָצַב. *Præteritum cum Participio:* הַאִשְׁתַּבַּח חוּלִילָא עַל דְחָלֵיל בֵּיהּ הָא אֲנָא חֲלִילִית Nunquid gloriabitur securis contra eum qui scindit eâ, dicens; Ecce ego scidi, Jesa.10.15.

חוּלִילָא *Securis; ut in præcedenti loco. Plurale,* אַרְזַבִּין וְחוּלִילִין Mallei & secures, 1.Reg.6.7.

Quartò חֲלַל *Lavit, Abluit. Usurpatur in Targum pro Hebræo* רָחַץ, *quando de Sacrificiis dicitur. Præteritum*, וְיַת כְּרָעַיָּא חֲלִיל בְּמַיָּא Et crura lavit aquâ, Lev.8.21. & 9.14. *Futurum*, כְּרָעוֹהִי יְחַלִּיל בְּמַיָּא Crura ejus lavabit aquâ, Levitic.1.9. תְּחַלֵּל גַּוֵּיהּ Et lavabis intestinum ejus, Exod.29.17. Sic, וְתִתְחַלִּילִי בְּמַיָּא Et lavabis te in aquis, Ruth.3.3. *Apud Talmudicos*, דְחָלִיל בֵּיהּ טַבָּחָא In quo lavit mactator, Cholin fol.113. מְחַלֵּיל רֵישָׁא בְּמַיָּא Abluit caput in aqua, Cholin f.95.

Quintò à חָלַל *Hebraicè fit in Hiphil* הֵחֵל *Incepit, & Nomen* תְּחִלָּה *Initium, Principium. Ab isto Nomine Rabbini formant verbum in Hiphil, literâ formativâ* ת *in radicalem conversâ*, הִתְחִיל *pro* הֵחֵל *Incepit, Exorsus est:* הִתְחַלְתָּ *Incepisti:* מַתְחִיל *Incipiens:* אַתְחִיל *Incipiam: & Nomen*, הַתְחָלָה *Principium, Initium.* Idem in aliis quibusdam faciunt, ut suis locis videbitur: לכתחלה *Ab initio, Penitus, Omnino*, Talm.

Sextò חַלְחַל *Commovere, Agitare: Excavare:* איידי דמחלחל Postquam excavatum est, scilic. lignum, & magnam medullam habet, veluti salix, ficus, nux & similia, Pesach. fol.74.1. אם פקק את הצנור או חלחל לתוכן Si obthuraverit canalem, aut agitaverit in eis, scil. לתוך הזיתים in medio olivarum, Machschirin cap.3. Agitur illic de oleis in tecto (olim plano) positis, in quo, obthurato canali, colliguntur aquæ, in quibus olivas

vas agitabant & commovebant, ut mundæ fierent, Gloſſator explicat חלחל per ינענע Commoverit, circumagitaverit. Minus commodè Author Aruch exponit פירשם *Expanderit eas:* ענני חלחולי מחלחל Nubes agitando agitant, Berachoth fol. 59. 1. *Et ex altera ſignificatione*, חלחולי מחלחל Perforando perforat, Cholin folio 119. 2.

מחולחל *Commotum, Diſſolutum, Remiſſum, quod facilè movetur & nutat:* מגופת החבית המחולחלת Operculum dolii commotum, laxatum, mobile, vagum, ſolutum, quod non firmiter impactum eſt, Kelim cap. 10. fol. 18. *Item Excavatum, Perforatum:* עץ מחולחל Lignum excavatũ, quod amplam habet medullam, Peſach. cap. 7. initio: קולית של מים המחולחלת Spuma aquæ vacua, cava, inanis, Tibbul jom c. 1. בזמן שהיא בלי מחולחלת Quando vas eſt perforatum, Oholoth cap. 9. *Ithpahel Præter.* ואתחלחלת ארעא Et commota eſt terra, Pſal. 97. 4. Hebr. ותחל Et formidavit, formidine contremuit. Sic Hebraicè de Eſthera Regina, ותתחלחל מאד Et commota eſt valdè, Eſth. 4. 4. *Apud Talmudicos*, צרורות מתחלחלין Lapilli mobiles, qui unà cum aqua in canali moventur, & fluxum aquæ impediunt, illi eximendi ſunt, Mikvaoth cap. 4. Eſt etiam התחלחל · נתחלחל *Liqueſcere, Putreſcere, Putrefieri.*

חלחול *Commotio, Motus*, apud Rab. Item, *Diarrhæa, Dyſenteria.* In Jelammedenu: החלחול נכנס בהן. והיו כתרפין לפני ישראל Commotio, hoc eſt, Diarrhæa, Dyſenteria invaſit ipſos, & fuerunt remiſſi facti coràm Iſraele, in Paraſcha כשפטים circa finem.

חלחולת · חולחולתא · חולחלתא *Idem:* וחולחלתא דמלכותא Et motus regni, Eccleſ. 1. 17. & 2. 12. & 7. v. 26. וחולחולתא בלבבהון Et commotio eſt in corde ipſorum, Eccleſ. 9. 3. חלחלתא בישא Commotio mala. Eccleſ. 10. 13. Hebr. הוללות Inſania. *Plural.* שלבם מלא חולחליות רעות Quorum cor plenum eſt motibus, id eſt, cogitationibus malis, ut in Gloſſa explicatur, Vajikra rabba ſect. 20. mox ab initio. Sic ſuprà in חללה explicatum fuit.

חלחולת *Inteſtinum rectum, quod ad ſedem uſque porrectum eſt:* חלחולת שנקבה Inteſtinum rectum, quod perforatum eſt, Cholin fol. 50. 1. Hinc R. Sal. Jeſa. 36. 12. כרכשא exponit per חלחולת, & contrà in Cholin חלחולת per כרכשא.

חלם Primò *Somniare:* ופרעה חלם Et Pharao ſomniavit, Geneſ. 41. 1. מה חלמא חדין חלמתא Quod eſt ſomnium illud quod ſomniaſti? Gen. 37. 10. חלמית חלמא Somniavi ſomnium, ibid. v. 9. חלמנא ſomniavimus, Gen. 40. v. 8. וחלמו חלמא Et ſomniarunt ſomnium, v. 5. *Participium*, או חלם חלמא Aut ſomnians ſomnium, Deuter. 13. 1. *Infinitivus*, כמחלם הרהור לילי Sicut ſomnium cogitationis nocturnę, Jeſ. 29. 7. *Futurum*, כמא די יחלום כפנא Sicuti ſomniat eſuriens, verſ. 8. סביכון חלמין יחלמון Seniores veſtri ſomnia ſomniabunt, Joel. 2. 28. *Ex Aphel Part.* דאתון מחלמין Quæ vos facitis vel curatis ſomniari, Jer. 29. 9.

חלמא · חלם, *& ex dialecto Hieroſolymitana* חולמא, *Somnium:* חלם חזית Somnium vidi, Dan. 4. 2. בחלמא דליליא In ſomnio noctis, Geneſ. 20. 3. היך חלמא יטוס Sicut ſomnium avolat, Jobi 20. 8. *Cum Aff.* בחלמי In ſomnio meo, Geneſ. 40. 9. ית חלמיה Somnium ſuum, Ibid. *Plur.* בסגיאות חלמין ונביאי שקרא In multitudine ſomniorum Prophetarum falſorum, Eccleſ. 5. 6. מרי חלמיא דיכי Dominus ſomniorum iſte venit, Geneſ. 37. 19. ותברתני בחלמיא Et terruiſti me ſomniis, Jobi 7. 14. ופשר לנא ית חלמנא Et expoſuit nobis ſomnia noſtra, Geneſ. 41. v. 12. ואל חלמי חלמיכון Et ad ſomniantes ſomnia veſtra, Jerem. 27. 9. על חלמוהי Propter ſomnia ejus, Geneſ. 37. 8. בחלמיהון Per ſomnia ſua, Jerem. 23. 27. *Tria ſunt genera ſomniorum:* החלום הנבואיי *Somnium propheticum:* החלום הפשוט *Somnium ſimplex:* החלום הקסמי *Somnium divinatorium prophetarum falſorum: Talmudici:* כמו שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים *Quemadmodum frumentum non eſt ſine palea: Sic non eſt ſomnium ſine verbis otioſis: quia non poſſunt accuratè quoad omnia particularia explicari*, Berach. fol. 55. 1.

Secundò חלם *Solidum, Integrum eſſe.* Hinc Hebr. *Valere, Convaleſcere, Validum, Sanum, Robuſtum eſſe*, ut Jobi 39. 4. al. 7. Item Jeſa. 38. 16. *Pihel*, חלם *Conſolidare, Compingere, Conſuere arctè & ſolidè.*

חלים · חלום *Integrum, Solidum, Compactum: Item Sanus, Validus, Valens, qui aliâs dicitur* בריא, *aut* שלם *Integer. Ejus oppoſitum* חולה *Ægrotus, Morbidus. Transfertur & ad Sanam mentem:* unde dicunt, עתים חלום עתים שוטה Quibuſdam temporibus, id eſt, aliquando ſanus eſt, quandoque inſanus, Roſch haſchanah fol. 28. 1. עור חלים Pellis integra, id eſt, ſolidè compacta & conſuta, Cholin fol. 123. זימנא דחלים שפותיה Quandoque compactum eſt utrumq; labium ejus; quaſi dicat, ita firmiter coarctata labia ejus ſunt, ut os ſolidum & integrum, non disjunctum labiis appareat, Kidduſch. folio 25. 1. Sic in Avoda ſara fol. 69. 2. Gloſſator, חלים דבר שהוא מדביק ביפה שו׳לדו בלע״ז, id eſt, *Chalim* ſignificat rem, quæ optimè cohæret, Italicè *Solido*, hoc eſt, *Solidum:* והאיכא מקום חלכה דאי בעי מפקע ליה Eſt locus integer (in loculo) quem, ſi vult,

 diſrum-

disrumpit, Schabbas fol.91.2. Glossa dicit, esse *Locum futuræ in fundo loculi.* טיט חלים Lutum solidum: חלים בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה *Sanus est tempore mactationis, ægrotus tempore dispersionis, scilic. sanguinis agni paschalis*, Pesachim folio 78.2. Sic quidam valent tempore vindemiæ, at tempore sarritionis ægrotant. Frui quisque cupit, sed laborare non item.

מקום חלמה חַלְמָה · חַלְמָה *Soliditas, Integritas:* Locus soliditatis, ubi quid consutum, compactum ac integrum est, Schabbas fol.91.2. Item *Lutum argillaceum, quod tenaciter cohæret*, ἄμμα *(quod affine), Limus, Illuvies tenax, veluti autalbumen ovi.* Sic usurpatur in Kelim cap.11.

חלמון · חלמונא *Vitellus ovi, Heb.* חַלָּמוּת, Jobi 6. v.6. *Sic dictus quòd coagulatus est, & tenaciter cohæret.*

חלמית *Malva*, herbæ species, Kilajim cap.1. In Aruch per ו in ultima syllaba scribitur. In Gemara Talm. Hierosol. Kilaim in fine cap.4. חלמות.

חולם *Cholem, nomen vocalis O longæ, apud Grammaticos Hebræos, sic dictum, quòd integro & composito ore pronunciandum.*

* חלוני · חלון חלן Vide suprà in חלל.

חלס

חולסית *Campus, Ager, Area, Locus sterilis, incultus, lapidosus, arenosus, (quasi à* חול*) sationi ineptus, ad nil utilis, nisi ut in eo aliquid ædificetur*, Erachin folio 32.1. Glossator, חולסית מקום שאינו ראוי לזריעה: Disputant in Gemara, An qui vendit alicui חולסית locum incultum & lapidosum, simul vendat ipsi מצולה Fossam, puteum, cisternam, piscinam, aut similem locum profundum, in area ista contentum? Bava bathra folio 67.68. Plurale ibidem: Vendens atrium, simul vendit ædificia exteriora, & interiora, ובית החולסאות & locum sive aream incultam & lapidosam atrio contentam.

תַּחְלוּסְיָא Vide in litera Thau.

חלף

Mutare, Permutare, Commutare, Mutari, Innovari: Transire, Præterire: Item Transire ex hac vita, Commutare vitam cum morte. Præteritum, חָלַף הָלַךְ Transiit & abiit, Canticor.2.11. וְלֹא חֲלִיפִית מִנֵּיהּ בִּמְסָאָב Neque permutavi ex ea pro re immunda, Deuteron.26.14. *Participium*, חָלְפִין עִם אִלְפַיָּא Transeunt cum navibus, Jobi 9. v.26. *Futurum*, אִין יַחְלִיף Si transierit, Jobi 11.10. *Ex Pahel Partic.* וּמְחַלְּפִין חַד מִן חַבְרֵיהּ Commutantes unus ab altero, Ruth. 4. 7. *Ex Aphel*, הֵיךְ אִצְטְלָא תַּחְלְפִנּוּן Sicut stolam immutabis eos, Psal.102.27. וְאִם חַלָּפָא יַחְלֵיף Quòd si permutando permutaverit, Levitic.27.10. ubi Infinitivus est ex forma Pahel: לָא יְחַלְּפִנֵּהּ Non permutabit eum, Levit.27.10. יַחְלְפוּן עֲלוֹהִי Præteribunt eum, Dan.4.13. *Ithpahel Præt.* וְאִתְחַלָּפַת לְנוּכְרָאִין Et permutata est cum alienis, translata ad alienos, Jes.1.7. *Participium*, מִתְחַלְּפָן כָּל אוֹרְחָתֵיהּ Mutantur omnes viæ ejus, Eccles.8.1. מִתְחַלְּפָן מַחֲתָא Mutantur plagæ, variæ oriuntur plagæ, Jobi 10. v.17. *Futurum*, הֵיךְ עִסְבָּא דְּמִתְפַּרְקָא יִתְחַלְּפוּן Sicut herba quæ absconditur, transibunt, Psalm.90.5. וְיִתְחַלְּפוּן Et mutabuntur, Psalm.102.27. *Apud Talmudic.* כי חלפי רבנן אנא איקום מקמייהו אקבל אגרא Quando transeunt Rabbini, surgo coram ipsis, & accipio mercedem, Berach. fol.28.1.

חֲלַף · חֵלֶף *Pro, Loco, Vice: Pro eo quòd. Respondet Hebræo* חֵלֶף · יַעַן אֲשֶׁר · עֵקֶב · תַּחַת. *In Targ. Jonath. ferè semper pro eo est* חָלַף, *&* חוּלָף, *ex dialecto Hierosolymitana:* עֵינָא חֲלַף עֵינָא Oculum pro oculo, Exod.21.24. חֲלַף דִּי עֲבַדְתָּא Eò quòd fecisti, Gen. 22.16. חֲלַף דְּקַבֵּילְתָּא לְמֵימְרִי Propterea quòd accepisti verbum meum, vers. 18. חֲלַף דְּאִתְרַבְרְבָא Propterea quòd magnificant se filiæ Tzijon, Hebr. יַעַן כִּי, Jesa.3.v.16. חֲלַף פּוּלְחָנְהוֹן Pro cultu ipsorum, Numer.18.21. חֲלַף דַּהֲוָה רוּחַ אוֹחֳרִי עִמֵּיהּ Propterea quòd fuit spiritus alius cum eo, Num.14.24. חֲלַף דַּעֲבַד Propterea quòd fecit rem hanc, 2.Sam.12.6. חֲלַף הֶבֶל Pro Abele, Gen.4.25. חֲלַף בְּרֵיהּ Pro filio suo, Gen.22.13.

חִלּוּף *Permutatio, Immutatio; Res permutata, Commutatum: & præpositionaliter, Pro, Loco, Vice:* אִיהוּ יְהֵי עֲדַב חִלּוּפָךְ Ipse erit sors pro te, tuo loco, Esth.3.7. in Targ. sec. תְּהֵי בְעָן לָךְ חִלּוּפָהּ Sit ea nunc tibi commutatio ejus, Judic.15.2. Hebr. תַּחְתֶּיהָ. חִלּוּפַהּ Pro ea: Sic, Pro ea, scilic. vinea, 1.Reg.21.v.2. Hebr. תַּחְתֶּיהָ: Sic, חִלּוּפַהּ Pro ea, Job.28.15. וְחִלּוּפֵהּ יְהֵי קוּדְשָׁא Et permutatio ejus erit sancta, hoc est, permutatum pro ea, Hebr. וּתְמוּרָתוֹ, Levit.27.10. *Plurale*, חִלּוּפִין *& in forma constructa* חִלּוּפֵי *Idem;* חִלּוּפֵי פּוּלְחָנְכוֹן Pro cultu, ministerio vestro, Numer.18.31. in Jon. עַד דְּיֵיתֵי חִלּוּפֵי חַיַּי Donec veniat immutatio vitæ meæ, Job.14.14. Hebr. חֲלִיפָתִי | חִלּוּפֵי הֵיכְנָא Propterea, Psalm.19.12. *Cum Aff.* חִלּוּפוֹהִי Pro eo, תַּחְתָּיו, 1.Reg.2.35.

Apud Rabbinos, חִלּוּף *Mutatio, Permutatio, Varietas, Diversitas, Disparitas:* חילוף האותיות Permutatio literarum.

Deinde apud Talmud. חִלּוּף *Vicarius, Successor, Substitutus:* נושאי המטה וחליפיהן Portantes feretrum & vicarii ipsorum, id est, qui alii aliis in ferendo succedunt: plures enim id officium subeunt, cupientes bene mereri ob illud, Berach. cap.3. in princ.

הַחְלָפָה הִתְחַלְּפוּת *Mutatio, Permutatio.*

חִלְּפָן *Idem:* חִלְּפָן כַּלְבָּא Permutationem canis, id quod pro cane datum & commutatum est, id est, Pretium canis, ut Hebraicè מְחִיר כֶּלֶב Deut.

Deuteron.23.v.18. *Apud Rabbinos est Collybista,* Ein wechßler/ *qui pecuniarum sortes commutat, Trapezita, Argentarius.*

חֲלִיפָה *Idem: Cum Aff.* חֲלִיפְךָ Commutationem tuam, Jesa.43.3.

מִתְחַלְּפִין Rab. *Mutata, Commutata, Permutata: Varia, Diversa:* אותיות מתחלפות Literæ permutabiles.

חֲלוּפוֹת *Cultri mactatorii, ab Hebræo* מַחֲלָף*, cujus plurale legitur Esræ 1.9. Sic autem dicuntur juxta Kimchium ab Incidendo, ut verbum sumitur Jesa.2.18. Proverb.31.8. Peculiare conclave erat olim in latere Templi, in quo cultri & instrumenta mactatoria asservabantur. Id vocabant* בית החילופות *Domus cultrorum mactatoriorum*, Middoth f.37.1. Joma fol.36.1. Glossator ibi notat, Arabicè cultrum vocari חילוף.

חֲלִיפִין *Permutata, Permutabilia: Permutatio:* בחליפין *Per permutationem* durch ein tausch. *Species emptionis in Jure Hebræorum*, Kiddusch.fol.22.2. קנה ממנו בחליפין Comparavit ab illo pro permutatis, *per Permutationem*, Bava Metzia fol.11.2.

Deinde חליפין · חלפין *Rami, Folia, Radices:* אילן שנגמם והוציא חליפין Arbor quæ succisa est, & producit novos ramos, Schebhiith folio 34.1. *Aliâ formâ,* חִלְפֵי תְּרָדִין Folia betæ, Jevammoth fol.81.2. *& formâ fœm.* חֲלָפוֹת, Oketzim cap.1. quod alibi scribitur חולפות, ubi prius Vav Kibbutz denotat, Orla cap. ult.

חֵלֶף *Juncus, aut species junci, storeis conficiendis apta*, Kelim cap.17. in fine. *In Sota in fine scribitur* חילת*, & in glossa* חילית *pro eodem:* Item חילת גדולה Juncus major, Succa fol.20.1. Sed Aruch & in his locis legit הילף.

חִילְפָא *Salix:* משום דדיירא בחלפי Propterea quia habitat inter salices, Schabbas fol.77 2. Glossator explicat per עֲרָבָה: *Item*, חילפא גילא כשרה להושענה Salix *Gilla* recta est ad fasciculum festi Hosanna, Succa fol.34.1. Populus alba, weiß pappelweiden. *In Targum*, וּמְפַשְּׁחִין חִלְפָּנָנָא Et discindunt salices nostras, Esth.3.8. in Targ. sec. בְּנַחְלָא דִמְרַבֵּי חִילְפֵי In valle, quæ multas producit salices, Numer.21.13. in Jon. Item *Urtica: ut in illo proverbio*, אסא דקאי ביני חילפי אסא שמיה ואסא קרו ליה *Myrtus stans inter urticas, myrtus est nomen ejus, & myrtum vocant eum*, Sanhed.f.44.1. Israëlitæ etiamsi peccaverint, tamen vocati sunt à Deo Israelitæ, & id mansit nomen ipsorum. Pii, viri boni, docti, etiamsi calumnias improborum sustineant, tamen manent docti, pii, & vocantur tales &c. קרחו ביה חלפי Crescunt in eo urticæ, Metzia folio 23.2. ינקותא כלילא דוורדא סבותא כלילא דחילפי *Puellæ convenit sertum rosarum, vetulæ corona urticarum*, Schabbas fol.152.1. Vide etiam paulò antè in חֲלִיפִין.

חִלְפֵי רֵימָא *Spica nardi, Nardus*, Berachoth fol.43.2. Glossator הוא שקורין אשפי״ג Est herba quam vocant Italicè *Espiga*, והוא שבולת נרד estque *Spica nardi.* In Gittin folio 68.2. idem Glossator explicat Gallicè גירופלא Giroffle, id est *Caryophyllon.* Quidam *Libanotidem*, sive *Rosmarinum* esse volunt.

חָלַץ *Exuere, Extrahere, Spoliare: Eruere, Liberare: Participium,* בְּמָא דְחָלִיץ Sicut quis exuit se hominum vanorum, 2.Sam.6.20. *Pahel*, וְחַלִּיצוּ יָת זֵינֵיהּ Et exuerũt arma ejus, 1.Sam.31. v.9. *Infinitivus*, לְחַלָּצָא קְטִילַיָּא Ad exuendum, sive exspoliandum occisos, Ibid. v.8. Heb. לְפַשֵּׁט. *Apud Talmudicos*, הסריס לא חולץ ולא מיבם Eunuchus non discalceat, neq; ducit fratris viduam, Nidda fol.47.2. Non enim potest excitare semen fratri, ut Lex requirit. יצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף Præcesserunt ante ipsum 36000. exuti humero, id est, nudis humeris, qui vestimenta scil. sua luctus causâ ita dilacerarunt, ut nudi humeri conspicerentur, Bava kama folio 17.1. גיד הנשה של עולה חולצו לתפוח Nervum femoris extrahit (& projicit) in cumulum cinerum, Cholin fol.90.2.

חֲלִיצָה *Extractio. Sic in specie etiam appellatur Extractio illa calcei, quam facit vidua mariti defuncti fratri, quando is eam ducere renuit. Fit autem ista extractio singularibus ceremoniis, ut in Synagoga Judaica nostra explicatum.* גט חליצה *Libellus extractionis*, qui dabatur tali viduæ, quam levir ejus ducere renuit. Ejus forma extat in libro Pesikta editionis Venetæ folio 82. col.3. Vide Talm. Jevammoth cap.12. Majemon. in הלכות ייבום.

חֲלוּצָה *Nomen proprium loci, pro Hebræo* שׁוּר, Genes.16.7. in T.H.

חֲלָצִים *Vires*, apud Rabbinos. Munsterus.

מַחֲלֵץ *Trulla cæmentarii:* אבל לא מחלצים Sed non trullis, scilic. complanant, Moed katon folio 11.1. אשתעו צלמניא והוו למחלצייא Læves, glabræ (hoc est, planæ, depressis omnibus elevationibus) factæ fuerunt sicut trullæ cæmentariorum, Moed katon fol.25.2. Aliâs dicitur מחצל, ut est in חצל.

חָלַק חֲלַק *Partiri, Impertiri, Dispertiri, Distribuere, Dividere, Separare*, ut Hebraicè. Hinc, ראה מים חלוקים Si viderit aquas divisas, id est, divisim, guttatim exstillantes, Talmud. Mikvaoth cap.8. *Hinc etiam apud Rabbinos est, Divisum, Distractum esse in diversam partem & sententiam, Dissentire, Disceptare, Controvertere:* Hinc, כל החולק על רבו כאילו חולק על שכינה Quicunque disceptat contra Magistrum suum, per-

 inde

inde est ac si contenderet cum Deo, Sanhedrin folio 110.1. החולק על ישיבתו של רבו Qui disceptat contra Scholam Magistri sui, efficit ut recedat Majestas Divina ab Israele, Berachoth fol.27.2. כל החולק על מלכות בית דוד ראוי להשיכו נחש Quicunq; est cōtra regnum domus Davidis, dignus est ut mordeat cum serpens, sicut dicitur 1.Reg.1. v.9. & Deut.32.24. חולקים Dissentientes, Disputantes in contrarium, Vocabulum Scholasticum. Sic in Niphal, נחלקו רבותינו Dissentiunt Rabbini nostri. *Præterea est Læve, Lene, Molle, Glabrum esse: & inde Blandum esse, Blandiri*, ut Psalm.55.22. *Ex Pyhal*; קנים המחולקים Calami lęvigati, id est, decorticati, Bava basra fol.69.1. Intelliguntur perticæ lęvigatæ quas supponunt viti pendulæ. Unde est quod alii notarunt, חילק esse *Pedamentum vitis*. *Hiphil* הֶחֱלִיק *Emollire, Lævigare: & metaphoricè Blandiri*; אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה Verbis suis blanditur, Proverb.2.16. Hebr. *Apud Talmudicos*: העגול משיחליקנו Massa orbiculata ficuum (tenetur scil. de decimis) ex quo lęvigarit eam, hoc est, certis liquoribus inunxerit atq; ita lævem reddiderit, Maaseroth cap.1. *Deinde* הֶחֱלִיק *apud Talmudicos, est Separare, Extrahere, Eradicare*: ut, המחליק בצלים לחים לשוק ומקיים יבשים לגורן Qui extrahit cepas virentes ad forum, & relinquit aridas pro horreo, ut scilic. illas asservet, Peah cap.3. Sic המחליק בזיתים Qui extrahit vel eradicat oleas, Scheviith cap.4. Glossa, ישרש. *Tertiò* הֶחֱלִיק *sumitur pro Labi, In molli scil. & lubrico vacillare & nutare*, German. Schlipffen: ut, בוזקין מלח על הכבש בשביל שלא יחליקו Spargunt salem super gradus, ne labantur, ne vacillent, scilic. pedes sacerdotum, quando ascendunt gradus ex pluvia lubricos, Eruvin f.104.1. in Mischna. Sic, עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק Si fecerit ei calceamentum, ut non labatur, Talmud Parah capite 2.

חֲלָק · חולק · חולקא *Pars, Portio*: חולק ואחסנא Pars & hæreditas, Deuteron.18.1. לֵית לְכוֹן חולק במימרא דיי Non est vobis portio in verbo Domini, Jos.22.24. לית ליה חולק ואחסנא עמך Non est ei pars neque hæreditas tecum, Deuteron.14.27. לית לן חולק בדוד Non est nobis pars in Davide, neque hæreditas nobis est in filio Isaj 2.Sam.20. v.1. Id est, Nulla communio, societas & conjunctio. Nihil rei est nobis cum Davide, nihil commune habemus cum ipso. Ita Christus ad Petrum; *Non erit tibi pars mecum*, Joh.13.8. Et Paulus, *Quæ pars fideli cum infideli?* 2.ad Cor.6.15. חולק גבריא Et portio virorum illorum, Gen.14. v.24. *Cum Aff.* חולקי אלהא לעלמא Portio mea Deus in sæculum, Psalm.73.26. אנון חולקך Ista erunt pars tua, Numer.18.20. למהוי חולקיה Ut sit pars ejus, Eccles.2.21. אנון יקבלון חלקהון Illi accipient portionem suam, Genes.14.24. *Plurale*, לשבעה חולקין In septem partes, Jos.18.5. *Hinc est etiam Ager*, ובחלקא דיתמי Et in agrum pupillorum, Hebr. ובשדי, Proverb.23.v.10. חַלְקָתְהוֹן מפלגין Agros ipsorum dividunt, Mich.2.v.4. Hebr. שדינו.

חֵלֶק חלק Ch. *Idem*: חֶלְקֵהּ Pars ejus, Dan.4.12.

חלק *Idem*: בחלק ראשון של ספר In parte prima libri, Rab. חלק שאינו מתחלק Particula indivisibilis, ἄτομον, More par.1.cap.73. Item *Scrupulum Astronomicum*: הגביל שעות חלקים רגעים דקים Determinavit horas, scrupula, momenta, minuta: Item *Pars propositionis Logicæ*: שלשה חלקים Tres termini sive partes propositionis.

חֶלְקִי *Partialis*: תנועות האיברים החלקיות Motus membrorum partialium.

חלוק *Discrimen, Differentia: Controversia, Dissensio: Divisio Arithmetica*: חילוק גדול יש ביניהם Differentia magna est inter eos: *Item Lævitas, Glabrities.*

חלוקה חֲלוּקָה *Divisio, Partitio, Distributio*: חלוקה הכרחית Divisio necessaria: חלוקות עצמיות ומקריות Partes essentiales & accidentales.

מחלוקת מַחֲלוֹקֶת *Dissensio, Contentio, Disceptatio*: מחלוקת יש ביניהם Dissensio est inter ipsos: מחלוקת המראה *Diversitas, Differentia aspectus, Parallaxis*, apud Astronomos.

חָלָק · חָלִיק · חָלוּק *Læve, Glabrum, Planum, Molle*, Glatt. *Apud Talmudicos*, חֲלִיקֵי אגוזים Læves nucum, id est, pertica lævis & recta, nodis non interstincta, ex corylo, Peah cap.4. *Hinc alii scripserunt*, חילק *significare Arborem nucis*: *Fœm.* והחלקה מהורה מכולם Et plana (scil. tabula) purior est omnibus, Kelim cap.24.

חילקא חרא חילקא *Triticum, Grana tritici contusa*, uno grano in duas partes fracto, Berach. fol.37.1. Vide. ואמאי קרו ליה חילקא דשקיל חלקיה Quare vocant illud חלקא? quia ablata est glabrities ejus; id est, cortex sive gluma, palea ejus, Moed katon cap.2. in fine.

חלוק *Indusium, Tunica interior, Interula, Camisia*: יחגר על חלוקו Scabat se super indusio suo, in Gemara, Schabbas fol.120.1. חלוק id est, קמיצא על בשרו Camisia, hoc est, indusium super carne sua. Refertur inter octodecim vestium species, quas licet sabbatho ex incendio secum deportare, de quibus illic disputatur: חלוק של יוצאת חוץ העשוי כסבכה Camisia seu indusium meretricis factum ad instar retis, Kelim cap.28. hoc est, Indusium cancellatum, reticulatum, ut corpus per illud conspiciatur. מבית לבית חלוק מאחר לאחר נפש *De domo in domum* (migrans sc.) *indusium:*

sium: de loco (uno) *in locum* (alterum) *animam* (scil. perdit.) Ut *Proverbium* adducitur in Bereschit rab. sect. 39. q.d. Per molestiam & incommoda migrationis & viæ consumitur pecunia, & infirmatur corpus, ejusque commoda minuuntur, quinimò vita ipsa periclitatur. *In Targum Jonathanis*, היא חֲלוּק תוּתְבֵיה דִנְפַלָא לְמוֹשְׁכֵיה Est indusium habitationis (id est, operimenti) ejus; quod accidit seu adhæret cuti ejus; Hebr. היא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ, Exod. 22.26. *Plural.* חלוקין *Indusia.* In Schab. cap. 19. in Misna sumitur pro *Linteo perforato, quo post circumcisionem membrum infantis involvitur, & obligatur.*

חילק *Species pisciculorum mundorum, qui neque pinnas; neq. squamas habent*, Avoda sara fol. 35.2. in Mischna: fol. 39. col. 1. scribitur in Gemara; מאי חילק Quid est *Chillak?* Dixit Raf Chanan bar Rabba, Dixit Raf, Est סולתנות *Sultanuth.*

חִילְק *Proprium nomen, cui conjungitur* בילק, *& Proverbialiter usurpantur, ut in illo;* חִילְק וּבִילְק אָכְלֵי לֵהּ *An Hillek & Billek devorabunt ipsum?* Sanh. fol. 98 2. wirds der Butz fressen? Videntur esse nomina ficta. Hîc tamẽ scribitur הילק per ה, sed in Chol. per ח, fol. 19.1. לא חילק ידענא ולא בילק ידענא *Neque Chillekum neq. Billekum novi*; q.d. Authores illos quos tu adducis, nõ magis novi quàm Chillek vel Billek, qui nunquam in rerum natura fuerunt. Adducitur hic locus à Kimchio, Jesa 24.1.

חליקוסתא Sic scribitur in Aruch. In Talmud legitur per ס ab initio. Vide סלק.

חליקופרי *Nomen proprium* חליקופרי איש : ויר טבעון Machschirin cap. 1.

חָלַשׁ Primò, *Debilem; Infirmum esse, Debilitari, Infirmari: Futur.* וַיֶּחֱלַשׁ תְּקוֹף גִּבָּרִין Et debilitabitur fortitudo virorum, Jesa. 2.11.17. *Aphel*, אַחְלֵישׁ *Debilitare: Partic.* תְּקוֹף מַלְכַיָּא מַחְלֵישׁ Fortitudinem regum debilitat, Jobi 12.21. Item *Exuere, Excoriare, Pellem detrahere; pro Hebræo* הפשיט: ut, וְתַחְלֵישׁ יָת אַהֲרֹן Et exues Aharonem vestibus suis, Numer. 20.26. in Targ. Hierosol. ויחליש ית עֲלָתָא Et pelle nudabit holocaustum, Levit. 1.6. Onkelos & Jonathan habent שְׁלַח. Transpositæ ergò tantùm sunt literæ. *Ithpehal;* אתחליש בסריה Infirmatur caro ejus, Regia אתקליש Attenuatur, Jobi 33.25.

חַלִּישׁ · חַלָּשׁ *Debilis, Infirmus, Remissus:* דחלישׁ יימר Quia infirmus dicet, Potens sum, Joël. 3.10. *Plurale*, וְאַף לָא קָל חַלָּשִׁין Neque vox debilium, Exod. 32.18. In Jonathane est absque Dagesch חֲלָשִׁין. *Fœmin.* חַרְעִיתִי חֲלִשָּׁא Et familia mea debilissima est, 1. Sam. 9.21. מְרַחְקָא וַחֲלִישָׁא Elongata & infirma, Thren. 1.13. *Apud Talmudicos*, סכינא חליש פומיה Culter cujus os, id est, acies acuta est, Cholin 48.1. Glossa חרור ורק.

חוּלְשָׁא *Idem:* לְחוּלְשָׁא In debilitatem, Jesa. 40. 23. מתחלפין בחוזק ובחולשה Differunt robore & debilitate, More l. 1. cap. 56.

חֲלִישׁוּתָא *Idem:* חֲלִישׁוּתָא מִטְּתָנוּן Infirmitas assecuta est eos, Hos. 7.9.

חֲלִישׁוּת *Idem:* Item *Negligentia, Remissio, Ignavia:* בַּחֲלִישׁוּת עֵסֶק אוֹרָיְתָא In debilitate studii Legis Divinæ, dum negligenter & remissè opera datur verbo Divino, Eccles. 10.17.18.

חִילָשׁ *Pellis, Pergamenum:* בְּחִילָשׁ כְּתָבָא In pergameno scriptorio: Alii, In archivo scripturarum: Alii, In exiguo scripto, Zach. 11.13.

Secundò, Rabbinis etiam est Sortiri, Projicere sortem, de quo vide Kimchium, Jesa. 14.12. Talm. חולש מעותיו ללשכה Projiciens pecunias suas in cubiculum, Gittin 74.2. Glossa זורה.

חלש *Sors:* מטילין חלשין על הקדשים Projiciebant sortes super res sanctas, ut scil. dividerent eas æqualiter inter sacerdotes, Schab. fol. 148.2. in Mischna. Et fol. 49.2. חלשים לישנא דפורא הוא id est, *Cholaschim* significationem *Sortis* habet, juxta illud, חולש על גוים *Sortem projiciens eras super gentes*, Jesa. 14.12.

Tertiò, adducuntur in Aruch quoq. duo exempla חלש *pro Exuere, ut idem sit quod* חלץ. Sed in priori ex Beres. rab. sect. 22. legitur nunc חלין. In altero, ex Beres. rab. sect. 75. legitur שלח.

חַלְשְׁתָא Sic adducitur in Aruch. In Gemara legitur חשילתא, quomodo & in Aruch scribitur & explicatur in voce טרימא. Vide infrà חשל.

חלת חַלְתָא *Alveus apum, Alvearium, Capsa apum, in qua mellificant:* חלתא בת תרי כורי Alvearium duorum cororum, Schabb. fol 35 1. & 74 2. דעבר חלתא Qui facit alvearium. Glossa explicat per כוורת de quo suo loco: בת שבע הוה קא חיפה רישה תותי חלתא Batschaba pectebat caput suum sub alveo apum, Sanhed. fol. 107.1. *Sumitur & pro Corbe per quem colatur mustum*, in Avoda sara fol. 75.1.

חילתא *Vallis.* Vide suprà in חיל.

חַלְתָא Vide suprà in חלל, in חַלָּה.

חילית · חילות Vide in חלף Juncus.

חולות *Provincia arenosa & sterilis, inepta ad ferendos fructus. Sic in Aruch parvo.* In Gemara legitur, בחולת המחוז In loco communi provinciæ, Erachin fol. 14.1. *Munsterus deduxit à* חול *Arena. Videtur potiùs esse à* חול *Prophanum, Commune, ut intelligatur Locus omnibus communis, qui hominum & bestiarum calcationi prostat.* Alii, בחולת id est, בסביבות In circuitu urbis, ut & suprà מחול הכרם notat Circuitum vineæ, Locum circa vineam.

חלתית *Laserpitium, herba, cujus succus vocatur Laser medicum, sive Syriacum. In officinis vulgò*

vocatur Assa fœtida, ut & Aruch explicat, Arabicè חלטיש. *In Mischna,* אין שורין החילתית בפושרין Non macerant laserpitium in aquis calidis, Schabb. fol.140. scilicet in sabbatho, quod aliâs licitum, & inde potus medicinalis optimus fuit in Syria, ubi hæc herba laudatissima, maximè in provincia Cyrenaica. Hinc Catullus ad Lesbiam *Laserpitiferas* vocat Cyrenas. Laseris in condituris meminit Apicius. *Est & Græcis affinis vox* κάλθη *Caltha, herba floris crocei.* Hinc, חלת חריע *Crocus sylvestris*, Nidda 51. 2. Oketzin cap.3. וקורט של חלתית Et granum laseris, Avoda folio 35 2.

חֲמָא, חֲמִי · חֲמָה *Contemplari, Respicere, Aspicere, Videre, Intueri, idem quod Hebr.* רָאָה *&* חָזָה *pro quibus frequenter in Targum ponitur, maximè in libro Jobi & Psalmorum, & in Jonathane in Legem: Præterit.* אֲרוּם חֲמָא פורענותָא Cùm videt vindictam, Psalm.58.11. חֲמָת יָתָךְ Vidit te, Jobi 42.5. וְדִין חֲמֵית Id quod vidi, Jobi 15.17. חֲמֵיתָךְ Vidi te, Psal.63.3. כָּל בַּר נָשׁ חֲמוֹן בֵּהּ Omnes homines intuentur eum, Jobi 36.25. חֲמוֹן יָתִי Viderunt me, Jobi 29.8. חֲמוֹן שְׁבַחָךְ Viderunt majestatem tuam, Psal.77.12. הָא אַתּוּן כּוּלְכוֹן חֲמִיתוּן Ecce vos omnes videtis, Jobi 27.12. *Participium,* עֵינוֹי חָמְיָן Oculi ejus vident, Psal.11.4. כָּל דְּחָמְיָן לִי Omnes qui vident me, Psal.22.8. *Infinit.* לְמֶחֱמֵי בְּבַסִּימוּתָא דַיְיָ Ut videam dulcedinem Domini, Psal.27.4. *Imperat.* חמי סגופי Aspice afflictionem meam, Psal.9.14. וַחֲמִי פְרִישַׁת עוֹבָדַי Et aspice mirabilia operum meorum, Psal.45.11. חֲמוֹן עוֹבָדַיָא דַיְיָ Videte opera Domini, Psal.46.9. *Futurum,* וְלָא אֶחֱמֵי Et non videbo, Job.9.11. מטול דְאחמי שְׁמָךְ Quia videbo cœlos tuos, Ps.8.4. כאשתציות רַשִּׁיעַיָא תֶּחֱמֵי Cùm exscindentur impii, videbis, Psal.37.34. וַאֲמַרוּ לָא יֶחֱמֵי יָהּ Et dicunt, Non videt Jah, Psal.94.7. בְּזִיו יְקָרָךְ נֶחֱמֵי נְהוֹרָא In splendore gloriæ tuæ videbimus lumen, Psal.36.10. יֶחֱמוֹן סַגִּיאִין וְיִדְחֲלוּן Videbunt multi & timebunt, Psal.40.4. *Ithpehal Præterit.* אתחמי לי בְּבֵיתָא Visa est mihi in domo, Levit.14.35. in Jonath. אִתְחֲמִיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָא Videnda se exhibuerunt, Apparuerunt cacumina montium, Genes.8.5. Jonath. *Infinitivus,* לְאִתְחֲמָאָה קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן Ad comparendum coram Domino Deo vestro, Deut.31.11. Jon. *Futurum,* וְלָא יִתְחֲמֵי לָךְ חֲמִיעַ Neq; conspicietur apud te fermentatum, Exod.13.7. in Jon. אֱנָשׁ לָא יִתְחֲמֵי בְּכָל טוּרָא Vir non conspiciatur in toto monte, Exod.34.3. וְלָא יִתְחֲמוּן קֳדָמַי רֵיקָנִין Et non comparebunt coram me vacui, Exod.23.15. *Aphel,* אַחְמֵי *Videre fecit, Ostendit:* אַחְמֵי יַת פַּרְעֹה Ostendit Pharaoni, Exod.41.28. אַחְמֵתַנִי עָקָן סַגִּיאָן Videre fecisti me angustias magnas, Psal.71.20. *Participium,* דַאֲנָא מַחְמֵי יָתָךְ Quod ego ostendo tibi, Exo.25.9.

Imperat. אַחְמֵי כְּדוּן יָתִי Ostende nunc mihi, Exod.33.18. Jon. *Sic & in Futuro,* אַחְמֵי לֵיהּ Ostendam ei, Psal.50.23. מַן יַחְמִנַנָא טָבָא Quis ostendet nobis bonum? Psal.4.7.

חֲמֵי *Spectatus, Dignus, Idoneus, Conveniens, idem quod Hebraicè* רָאוּי *& Chaldaicè aliâs* חָזֵי: ut, מַן חֲמֵי לְמֵדַּר Quis dignus est, ut habitet in tabernaculo tuo? Psal.15.1. *Fœminin.* אִין לָא חַמְיָא לֵיהּ Si non sit conveniens ipsi, si non placeat ei, Exod.22.16. in Jon.

חֲמִיאָה *Visio, Aspectus,* Rabb.

Secundò חֲמֵי *Abscondi, quasi per antiphrasin, à Visu averti. In Aphel,* דְמַחְמֵי עֵינֵיהּ מִן מִסְכְּנָא Qui abscondit oculum suum à pauperè, Hebr. מַעְלִים Prov.28.27. *Ithpehal,* אִתְחֲמִיו מִן אַתְרֵיהוֹן Absconditi sunt de locis suis, Jobi 6.17. in Regiis, quod Interpres Latinus malè reddit, *Incaluerunt:* נִתְחֲמֵי מִן בִּישׁ Abscondetur à malo, id est, protegetur, Hebr. יִמָּלֵט Eripietur, Evadet, Prov.28.26.

Tertiò in Aruch adducitur exemplum ex Gemara, pro *Suave, Dulce esse:* sed prava est explicatio. Vide infrà in חמם.

חֶמְאָתָא · חֶמְאָה *Pinguedo, sive Flos lactis, unde fit Butyrum, & inde metonymicè Butyrum:* נָפְקָא חֶמְאָתָא Exit butyrum, Prov.30.33. Vide R.Sal. Genes.18.8.

חֲמָא *Raphanus:* קפא דחסא חמא Virulentam qualitatem lactucæ (curat) raphanus, Pesach. fol.116.1. Vide in קפא. *Cum* ה *in fine:* חֲמָה לְחַמָּה וְסִילְקָא לְצִינָּא Rhaphanus conducit calori, (id est, febribus ardentibus) & beta vel blitum frigori morbis frigidis) ע״ז fol.28.2.

חֲמַד *Desiderare, Concupiscere, Appetere. Præterit.* דַּחֲמַדְתּוּן Quas desiderastis, Jesa.1.29. *Particip.* וְחָמְדִין חַקְלַיָא Et desiderant agros, Mich.2.2. *Futurum,* וְלָא יַחְמִיד אֱנָשׁ Neque concupiscet quisquam, Exod.34.24. *Ex Pahel Præteritum,* וְחַמִּידַת נַפְשָׁא דְדָוִד Et desideravit anima Davidis, 2.Sam.13.39. *Particip.* דִמְחַמְּדִין לְאוּלְפַן Qui expetunt, desiderant doctrinam, Jesa.32.6. *Ex Aphel,* כֻּלְּהוֹן מַחְמְדִין לְמִנְאַף Omnes desiderant adulterare, Hoseæ 7.4. *Ex Ithpahel Particip.* דַהֲוֵיתוֹן מִתְחַמְּדִין לְמֶחֱמֵי יָתֵיהּ Quem desiderastis videre, Gen.28.12. in Jonath. Vide & Esth.1.2. in Targ.sec. *Quæ Baal Aruch hîc adducit ex Talmud, per* ר *illic leguntur. Vide in* חמר.

חִמּוּד *Desiderium, Concupiscentia, Appetitus,* Rabb.

חֶמְדְּתָא *Idem:* עַל חַקְלֵי חֶמְדְּתָא Super agros desiderii, Jesa.32.12. juxta Veneta. Regia activè חֶמְדְּתָא Desiderabiles.

חֶמְדְּתָא · חֶמְדָּא *Idem,* Zach.7.v.ult.

חֲמוּדָא *Idem:* וּמָנֵי חֲמוּדָא Vasa desiderabilia, Jud.5.30.

חֶמְדָא *Idem*: חֶמְדַּת נַפְשָׁנָא Desiderium animæ nostræ, Jesa.26.8.

תַּחְמוּדָא *Idem. Plural.* תַּחְמוּדַיָא · תַּחְמוּדִין Deut. 9.22. in T. Jon. & Hieros.

תַּחְמוּדְתָא *Idem*: גְּבַרָא דְּתַחְמוּדְתָא Vir desiderii, Hebraicè איש חמודות Esth. 1. in secundo Targum.

Apud Talmudicos, דורשי חמודות Qui scrutantur desiderata, id est, מקראות סתומים arcanas scripturas, Pesach.54.1.

מחמד *Muchammed, Pseudopropheta Turcicus, qui sic à Desiderio dicitur, quasi suis Desideratus: vel à Concupiscentia nimia, quâ conjugum multitudinem permisit: vel, quasi Laudatus, Celebris. Nam id Arabicè verbum* אחמד *significare, periti tradunt.*

חמה Unde חָם *Socer, ut* אָב *Pater, ab* אבה. *Chaldaicè semper cum Affixo Pronomine*, חָמוּךְ Socer tuus, Gen.38.13. לְוַת חֲמוּהָא Ad socerum suum, v.25.

חֲמוֹת *Socrus*: חֲמוֹתַהּ Socrus ejus, Ruth.2.19. כַּלְּתָא מְקִילָא בַּחֲמָתַהּ Nurus contemnit socrum suam, Mich.7.6.

חמט *Incurvare, Flectere, Inflectere se, Procumbere. Pro Hebræo* כָּרַע *in Targum usurpatur*: חֲמִיט בֵּל Procubuit Bel, Jesa.46.1. *Particip.* וְאַרְכּוּבַיָא חַמְטָן Et genua quæ flectunt se, Job.4.4. *Futurum*, וְעִלָּהּ יַחְמְטוּן Et super eam incurvabunt se, Jobi 31.10. נַחְמוֹט קֳדָם יְיָ Incurvemus nos coram Domino, Psal.95.6. *In Pahel*, חַמֵּט *Inclinare, Deprimere, Prosternere*: חַמֵּטְתִּנּוּן תְּחוֹתַי Inclinasti eos sub me, Psalm. 18. 40. in Regiis: מטול דחמיטתון לפתגם עבירתא Propterea quod incurvastis vos rei factæ, Deut.28.25. in Jon. *In Aphel*, וְעוּלֵמֵי יִשְׂרָאֵל אַחְמִיט Et juvenes Israëlis prostravit, Psal.78.31. *In Gemara*, אין הזכרים יוצאין בעגלה כי היכי דלא להמטן אליתיהן Non egrediuntur arietes (scil. in Sabbatho) cum plaustro (quod caudæ illorum subligatur, ut in Mischna est) ne inflectant vel demittant caudam suam; Schabbas fol.54.2. Rambam scribit hoc loco; *Oves in Ægypto habent caudas magnas & graves; proinde faciunt illis plaustra parva, quibus sustineantur, ne in terra atterantur & exulcerentur.* Traditionem hanc Talmudicam egregiè illustrat locus apud Herodotum lib.3. ubi ita inquit: *Suntq; in ea (Arabia) duo ovium genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur; quorum unum caudas habet tam longas, ut non sint tribus breviores cubitis. Si quis trahi sinat, ulcera; contracturæ, dum per terram atteruntur. Nunc unusquisq; pastorum hactenus est doctus arte fabrili, ut plostella faciant, quæ singularum ovium caudis subligent, superq; plostella caudas ipsas alligent.* De his ergo *Plostellis* loquitur ibi Gemara. Baal Aruch scribit, hæc plostella fieri

שלא יעלה בקוץ עיפוש באליה ne quid putidū vel sordidum caudæ adhæreat. *Hinc alii scripserūt*, חמט *significare etiam Putrescere.*

חֲמִיטָה *Incurvatio*, Rab.

חמוטים. In Jalkut Proph. fol.50. col.1. Rex carnalis ædificans navem primò adducit trabes, deinde cedros, exinde anchoras, denique etiam חמוטים. Glossa marginalis explicat מנהיגים Gubernatores. Hinc est, quod Schindlerus posuit; חמוטים *Gubernatores.* Sed mendum est, & pro עליונים חמוטים legendum מביא עליו נוטים Adducit in eam nautas, quomodo extat in Bereschit rabba sect.12.

חֲמִיטָה *Placenta tenuis*, id est, רקיקה, *sive* עוגה רקה: ut, המקפה והחמיטה Pulmentum & placenta ex frugibus profanis, nondum licitis, Tibbul jom cap.2. האופה חמיטה Coquens placentam, Ibid. cap.1. *Sunt etiam qui pro Scutella, Paropside accipiant*, in Maaseroth cap.1. *Scribitur & absque Jod in medio, unde apparet, efferri per Chirek breve & Dagesch.*

חוּמְטָא *Crepusculum, Tenebræ*, Hebr. עֲלָטָה, Gen.15.17. in Jon. *Item* חוּמְטָא *Lacerta*, ex Hebr. חוֹמֶט, Levit.11.30.

הומטון *Terra arenosa, & salsuginosa, quæ nullos fructus profert*: Sic in Schabbas fol.31.1. in Glossa explicatur, Terra salsuginosa, quæ fructus conservat, ne vermes producant vel generent. Sic interpretantur Hebræi ארץ כבול (ut Kimchi docet 1.Reg 9.10.) ארץ חמטון hoc est, Terram arenosam. Vide Fullerum in Miscellan. lib.5. cap. 16. Interpretatio autem illa Hebræorum extat in Schabbath fol.54. col.1. *Videtur vox derivata esse à Græco ἄμαθος.*

חוממריא *Herbæ nomen, quæ constat* חוטרא יחידאה virgâ solitariâ; ramis destitutâ, Schabbas 109.2.

חמי חֲמֵיסַר *Quindecim*, Levit.12.5. in Jon. *Vox composita ex* חמש *Quinque &* עשר *Decem, unde* ש *cum* ס *commutatur.* Sic אַרְבֵּיסַר Quatuordecim, Ibidem.

חמל *Parcere, Clementem esse, Clementiâ uti*, Hebr. מַחְמָל · חֶמְלָה *Clementia, Indulgentia*, Hebr. החמלה על הרשעים היא אכזריות *Clementia erga impios, est crudelitas*, scil. *erga pios, Rab.*

חֲמִילָה *Cilicium, genus vilis vestimenti exterioris*, Nedar. fol.55.2.

חמם חַם *Calescere, Incalescere, Calidum esse vel fieri. Præterit.* כַּד חַם עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא Cùm incaluisset super eo Sol, Exod.16.21. *Infin.* עַד מֵיחַם יוֹמָא Donec incalesceret dies, 1.Sam.11.11. כְּמֵיחַם שִׁמְשָׁא Cùm incaluerit Sol, v.9. בְּמֵיחַם יוֹמָא 2.Sam.4.5. *Futur.* אֲרֵי יֵחַם לִבֵּיהּ Quum incaluerit cor ejus, Deut.19.6. *Ex Pahel Particip.* מְחַמְמִין בתנורא

בְּתַנּוּרָא Incaleſcunt ſicut furnus, Hoſ.7.7. *Ithpah.* מִתְחַמַּם Calefaciens ſe, Geneſ.18.17. in Targum Hieroſol.

Apud Talmudicos, דְחַיִּם פּוּמֵיהּ Ut incaleſcat os ejus: *Ex Ithpahel Particip. apud Talm.* דְמִיתְחַמֵּי לֵיהּ Quod ſi incaluerint ipſi, ſcil. רַחֲמֵי viſcera miſericordiæ, Schab. fol.153. in fine cap. ubi Gloſſa, שיתחממו ויכמרו רחמי Quod ſi incaleſcant & conturbentur viſcera, hoc eſt, quòd ſi commiſerationis & doloris affectu moveatur ad fletum. *Hoc illud eſt, quod in Aruch ſcribitur ſignificare Suavitatem vocis & Dulcedinem. Perperam. Magis pravè alii ad* חמא *reduxerunt; pro Suave, Dulce eſſe.* מחמם בנשימתו אח ידיו Calefacit flatu manus ſuas.

חַם *Calidus. Plural.* חַמִּים · חַמִּין *Aquæ calidæ, Thermæ:* חמי רטבריא Thermæ Tiberiadis. *Oppoſitum ejus* צַנִּין צוננין *Frigida.*

חָמִים *Idem:* לֶחֶם חַמִּים Panis calidus, 1.Sam. 21.6. Joſ.9.12. *Ita abſolutè* חמים *apud Talmudicos ſumitur pro Pane calido;* Joma fol.84.1. & alibi. *Plur.* חמימין Calida. צער כמיא חמימי על רישיה דקרחה Dolor qualis eſt aquarum calidarum ſuper capite calvi, Ketubh. fol.39 2. שייפא דחמימתא Gittin fol.69.2. ubi medicinalia tractantur. In gloſſa explicatur *Stercus columbarum.* Arabicè חמימא eſt Columba, ut ponit Schindlerus.

חוֹם · חוּמָא · חוּמְתָא *Calor, Æſtus:* קוֹרָא וְחוּמָא Frigus & æſtus, Gen.8.22. צְחוּתָא וְחוּמָא Siccitas & calor, Jobi 24.19. מֵחוּמְתָא דְשִׁמְשָׁא A calore Solis; Exod.12.39. in Jonath. *Cum Aff.* כָּלָא חוּמְתֵיהּ Omnē æſtum iræ ſuæ effundit impius, Prov.29.11. In Bereſch. rab. ſect.87. אפשר יוסף בן י״ז שנה היה עומד בכל חומו והיה עושה הדבר Fierine poteſt, ut Joſeph fuerit ſeptendecim annorū, in pleno calore & vigore ſuo, & rem hanc fecerit? (ut ſcil. ſe ita continere potuerit.)

חִמּוּם *Calor, Fervor, Æſtus:* כשעת החמום Tempore fervoris, caloris, hoc eſt, ferventiſsimi, calidiſsimi, vehementiſsimi luctus, Moed katon fol.24.1. Gloſſa, בשעת התחלת הצער.

חֲמִימוּת *Idem, apud Rabb.*

חֵימָה *Excandeſcentia,* vide in יחם.

חֶמְא *Febris, à calore præternaturali ſic dicta.* Munſterus, Guido.

חַמָּה *Calor, Sol, Hebr. à Calefaciendo. Hinc apud Rabbinos, Lux vel Calor ſolaris:* סוכה שחמתה מרובה מצלתה פסולה Scena cujus lux amplior eſt umbrâ vel obſcuritate ejus, illegitima eſt, Succa cap.1. in principio Miſchnæ. *Lux* poteſt etiam eſſe *Feneſtra ſive locus vacuus & non ſeptus*, per quem lux ſolaris intrat: *Umbra*, locus ramis ſeptus & tectus, qui obſcuritatem facit.

חומתי φίλτρον, *Philtrum, Caryota, Paſtinaca agreſtis,* σαφυλῖνος, *Herba accendēs venerem:* עיקרא דחומתי Radix herbæ *Chomte*, Gittin fol.69.1. ubi medicinalia proponuntur. Gloſſator, שורש החימום פילטרו Radix herbæ Chimmum, id eſt, Philtri. Vide Lex. Steph. in hac voce.

חמס *Rapere, Abripere, Auferre, Vim inferre, Violentiâ uti, Violentiam facere. Ex Ithpah.*

וְאִתְחַמְסִי כָּל בִּשְׂרָא Et abrepta eſt, ſcil. aquis diluvii, omnis caro, Geneſ.7.21. in Jonath. Hebr. וַיִּגְוַע Et exſpiravit.

Deinde apud Rabbinos חִימֵּם *eſt Lacerare, Dilacerare unguibus, inſtar felis.* Hinc legitur in Bereſ. rab. ſect.45. ad illud חֲמָסִי עָלֶיךָ Gen.16.5. R. Abun dicit, חימסא Laceravit vultum ejus, ut ſcil. mulieres pugnantes ſolent. Sic citat Baal Aruch ex Jelammedenu: *Et dixit Sarai ad Abraham* חֲמָסִי עָלֶיךָ Quid eſt חֲמָסִי hoc loco? שחימסה אותו וחימסה פניו כנמיה Quod unguibus faciem ejus dilacerarit inſtar martis.

חָמָס *Vis; Violentia, Injuria: Raptum, Rapina, Hebr. In Targ. Hieroſ.* אִתְמַלְיַאת אַרְעָא חוֹמְסִין וְגוּזְלִין Repleta eſt terra raptoribus & prædatoribus, Gen.6.11. aut, ſi ſcribas חוּמְסִין Rapinis.

חסם *aut* חימום *Aromatis genus:* alii *Zinziber*, alii *Cinnamomum* explicant, juxta Aruch & Gloſſam Talmudicam, Okezim cap.3. Nidda folio 51.2.

חומס *Nomen veſtis muliebris tenuiſsimæ,* Gittin fol.59.1. Aruch in סכן ſcribit eſſe לשון חצי id eſt, ſignificare *Dimidium.* Reddi ergò poſſet fortè *Semicinctium*, quod etiam ſumitur pro Velamento capitis.

חַמְסָן *Raptor, Violenter rapiens; veluti is qui alterum violenter cogit & adigit, ut ſibi vendat aliquid:* In Gemara: מאי בין גזלן לחמסן א״ל חמסן יהיב דמי גזלן לא יהיב דמי id eſt, Quid differentiæ eſt inter *Chamſan & Gaslan?* Reſpondit ipſi: *Chamſan* dat pecunias, (ſcil. pro rapina, ſed non ſufficientes:) *Gaslan* non dat pecuniam, Bava kama fol.62.1. *Plural.* הגזלנין והחמסנין, Sanh. fol.25.2.

חֲמִיסִין *Violenti, Injurioſi, Vim inferentes,* Sanh. fol.14.1. Idem quod חַמְסָנִין. Aruch aliter explicat, nempe חמימין.

חֲמִיסַר Vide ſuprà in חמי.

חֲמַע *Fermentari, idem quod Hebr.* חָמֵץ, *literis* צ *&* ע *permutatis, ut ſæpè. Præterit.* אֲרֵי לָא חֲמַע

Quum nondum fermentata eſſet, Exod.12.39. Sic Hoſ.7.4. quod Munſterus pravè pro *Fermento* explicavit, id eſt, pro Nomine: & Exod.12.34. ubi in Jonathane legitur ex Aphel אַחְמַע.

חֲמִיעַ *Fermentatum,* Exo.12.35. &c. Hebr. חָמֵץ.

מַחְמְעָא *Idem,* Ibid. v.20. in Jonathane legitur מַחְמַע.

... *[illegible]*, Num.6.3. in Targ.Hierosf.Idem ... Hebr. חֹמֶץ.

... *Fermentare*: כל המחמץ והמתבל Omne quod fermentat, aut condit, Orla cap.1.

... *de metaphoricè Exacerbare, Exasperare, Acerbam, Dolorem, Tristitiam afferre. Participium,* מחמץ לאמיה Tristitiam affert matri suæ, Prov. ... ubi opponitur verbo *Lætificandi*. *Ex Aphel,* מחמץ Exasperat patrem suum, Prov.28.7. ... כד יחמץ ית חברך Quando exasperaverit te ... Prov.25.8. *Apud Rabbinos* החמיץ in ... etiam est *Acescere, Fermentare, Defervescere* ... *& fructus*: החמיץ את הבצק Fermentavit massam farinaceam: שאין יינו מחמץ Quòd vinum ... acesceret vel defervesceret: פירות אין מחמיצין Fructus non acescunt, defervescunt: Item *Improbum fieri, Degenerare*: כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ Hic intelligitur antequam degenerasset, illic, postquam degenerasset, Rosch Haschana fol.3.2.

חימוץ *Defervescentia, Fermentatio*: ואתיא לידי חימוץ Venit in fermentationem: Item *Tristitia, Acerbitas, Acerbus dolor*, Prov.17.21.

Secundò *Rapere, Violenter diripere, Opprimere*, idem quod חָמַס. In Gemara, ... אשרו חמוץ ואל ... Beatum prædicate oppressum vel tristem: sed ne prædicate beatum oppressorem, tristitia afficientem, Joma fol.39.2. Hinc Hebr. חָמוֹץ Oppressor, Violentus, Psal.71.4.

Tertiò, *Tingere, Intingere, Immergere*: מחמיצים אותם במים Intingunt eas in aquam, abluendi caussa. Hinc Hebr. חֲמוּץ בְּגָדִים Tinctus vestibus, Jesa.63.1.

חמיץ *Acerbus, Acidus*: עֲנָבִים חמוצים Uvæ acerbæ.

חמץ חמצא *Acetum, ab Acore sic dictum*: היך חמצא לשני Sicut acetum dentibus, Prov.10.22. *Apud Rabbinos*, החומץ שביהודה *Acetum Judææ*. Id non fiebat ex vino, sed ex dactylis, Demaj cap.1. Baal Aruch explicat *Uvas parvas acerbas*: חֹמֶץ בן יין *Acetum filius vini*. Dicteriū vulgatum, quod de filio degenere usurpant, Metzia fol.83.2.

חמיצץ *Acetosa, Acida*.

חמצן *Raptor, Violentus, Præfractus*, Legitur de quodam, qui in æquali partium distributione rapuit suam & socii partem, quem idcirco usque ad diem mortis suæ vocarunt בן חמצן *Filium raptoris, Raptorem*, Joma fol.39.2.

חמצה *Cicer, leguminis parvi species*: עבידי לי חמצה מלופח עבדה ליה חמצי Quum Raf uxori dicebat, Para mihi lentes, tum parabat ei cicera, Jebham. fol.63.1. חימצי אין בו משום ריסוק אברים Cicer, non est in eo metus rupturæ membrorum, Cholin fol.52.1.

חימצא *Pars est abdominis*, ... do ventris, *Abdomen*, Cholin fol.49.2.

חימוצתא *Indusium*: נפיק בחימוצתא Egrediebatur in indusio, Moed katon fol.23.1.

חמצאי *Chomzæi, gentium nomen*, Gen.10.18. in Targ. Jonath. & Hierosol.

חמק

Subducere, Avertere, Abdere se, Discedere, Hebr.

חמוק *Subductio, Ambitus, Circumductus*, Cantic 7.1. Hebr.

חמר

Turbari, Conturbari, Turbidum fieri, ut lutum & aqua cœnosa: Item Disturbari, Vastari. Præter. מְעַי חֲמַרוּ Viscera mea turbata sunt, Hebr. רתחו, Jobi 30.27. *Ex Pahel,* ותהי לִכְרַךְ מְחַמְּרָא Et erit in urbem disturbatam, vastatam, Hebr. מְעִי מַפָּלָה Jesa.17.1. Regia, מְחַמְּרָא. Baal Aruch in חמר in octavo, לִכְרַךְ דְחַמְרָא. Sic, שַׁוְיַהּ לִדְמְחַמְּרָא Redegerunt eam in eam quæ vastata est, Jesa.23.13. & 25.2. Hebr. לְמַפֵּלָה In ruinam. *Ex Ithpahel,* וְכָל שׁוּר רָם לְאַרְעָא יִתְחַמַּר Et omnis murus ad terram vastabitur, Ezec.38.20. Regia, יִתְחַמַּר, Hebraicè לָאָרֶץ תִּפּוֹל In terram corruet: כִּכְרַכָּא דְחָרִיב וְאִתְחַמַּר Sicut civitas quæ vastata est & disturbata, Heb. כַּעֲזוּבַת הַחֹרֶשׁ וְהָאָמִיר, Jesa.17.9. Sic cap.30.13. pro Hebræo כְּפֶרֶץ נֹפֵל. Interpres Latinus reddidit, *In acervos redacta est. Infinit. cum Futuro,* אִתְחַמְּרָא יִתְחַמְּרוּן Disturbando disturbabuntur, Jere.51.58. Hebr. עַרְעֵר תִּתְעַרְעָר.

חֵמָר · חֵימְרָא *Bitumen*, Hebr. חֵמָר, Exod.2.3. Genes.11.3.

חמר *Lutum, Cæmentum, Intritum*, Hebr. Gen. 11.3. *Apud Talmudicos,* מיחם שטפלו בחומר Calefactoriolum quod illiniverunt luto, Kelim cap.3.

מחמר *Lutosum*: בְּגוּמָּץ וּמְחַמְרִין In foveas lutosas vel bituminosas, Psal.140.11. in Venetis: Regia, וּמְחַמּוֹרִין, quod Hebræo conveniens est.

Secundò חמר *apud Talmudicos est, Adurere, Comburere, Ustulare, Ex adustione contrahi*: וחומרת את בני מעיו Et adurit intestina ejus, Sanh. cap.7. in Mischna, Glossa, כרפת Comburit: נפלה לאור ונחמרו בני מעיה Si ceciderit in ignem & combusta fuerint intestina ejus, Cholin fol.56.1. Glos. כווצו. Baal Aruch hunc & præcedentem locum adducit per Daleth in חמד. Sed per ר leguntur in Talmud, & in R. Salomone, Thren.1.20. ubi posteriorem locum adducit ad explicationem vocis חֳמַרְמָרוּ, quam etiam exponit נכוו Adusta sunt. Sic Jobi 16.16. ad vocem חֳמַרְמְרָה notat, in lingua Turcica idē esse, quod האדמו מרוב החום Rubescunt vel Nigrescunt ex nimio ardore, ut facies illorum, qui nimio solis æstu aduruntur. Videtur esse propriè in his locis, *Ex adustione contrahi, convolvi, significatione deductâ à Nomine* חומר

Tertiò הוּמְרָא · חוֹמֶר *Acervus, Cumulus*, Esth.3.3. in Targ.sec. Item *Homer, nomen mensuræ quæ aliàs Corus vocatur, & decem ephas continet.* Vide Lexicon Hebraicum. *Hinc Verbum*,

חֲמַר *In acervum colligare, Coacervare*: הבצלים שחמרן Cepæ quæ coacervatæ sunt, Oketzim cap.2. id est, quarum plures simul crescunt instar nucum.

Tertiò חַמְרָא · חֲמַר *Vinum, Merum, sic dictum, juxta quosdam, quòd caput & cerebrum Turbet*: חֲמַר וּמְשַׁח Vinum & oleum, Esr.6.9. חַמְרָא שָׁתֵה Vinum bibebat, Dan.5.1. נִסּוּךְ חֲמַר סוּמָק וַחֲמַר חִיוָר Libamen vini rubri & vini albi, Cant.5.1. שָׁתַן חֲמַר נִסְכֵיהוֹן Bibentes vinum libaminis ipsorum, Deuter.32.38. חֲמַר חֲל וְחָרִיף Vinum dulce & acutum, hoc est, generosum, forte, Deut.8.8. in Jonath. בְּחֲמַר חֲלָת מְבַשַּׁל Cum vino dulci cocto, Hebr. בְּיֵין חֶלְבּוֹן, Ezech.27.18. In Aruch, in חמר sexto, pro חילת scribitur הרת Novum: וְלָא הֲוָה חַמְרָא נְבִיה וְאִזְדַּמַּן לֵיהּ מַלְאָכָא וְאַיְתֵי מִן חַמְרָא דְאִצְטְנַע בְּעִנְבוֹי מִן יוֹמֵי שֵׁירוּי עָלְמָא Et non erat prestò ipsi vinum, & obveniebat ei Angelus, qui attulit de vino quod reservatur in uvis suis inde à diebus initii sæculorum, Genes.27.25. Hujus vini quoque mentio Eccles.9.7. ubi dicitur, reservari in horto Edenis: יִשְׁפַּר לִבָּא דְאַמְנוֹן בְּחַמְרָא Quando lætum erit cor Amnonis in vino, 2.Sam.13.28. הֵיךְ חֲמַר חֲרַת Ut vinum novum, Jobi 32.19. *Cum Aff.* וְאִתְּעַר נֹחַ מִן חַמְרֵיהּ Et expergefactus est Noah ex vino suo, Genes.9.24. חֲלָף חַמְרָךְ דִּמְזַגְתְּ לְעַנְיָא Pro vino tuo quod infudisti pauperi, Eccles.9.7. וְלָא תִשְׁתּוּן יַת חַמְרֵהוֹן Et non biberis vinum ipsorum, Amos 5.11. *Apud Rabbinos*: חַמְרָא מְרַקָא Vinum dilutum: חמרא חייא Vinum vivum, id est, purum, non dilutum, sed quale natum ex vite, Gittin cap.7. in initio: חַמְרָא לְמָרֵיהּ וְטִיבוּתֵיהּ לְשָׁקְיָה *Vinum Domini sui est, sed bonitas ejus pincernæ*, Bava kama fol.92.2. *Dictum proverbiale*: חַמְרָא וְחַיֵּיא לְפוּם דְרַבָּנָן *Vinum & vita ori Magistrorum nostrorum*, scil. adsit, Schab. cap.6. in fine. Sic benedictionis causâ loquuntur Judæi, quando Rabbino alicui infusum præbetur poculum, aut alicui propinatur. Respondetur, חַיֵּי וְחַמְרָא לְפוּם דְּרַבָּנָן וּלְפוּם דְּתַלְמִידֵיהוֹן *Vita & vinum adsit ori Magistrorum & ori discipulorum ipsorum.*

Quartò חֲמָרָא · חֲמַר · חמור *Asinus*: תוֹרָא אוֹ חֲמָרָא Bos aut asinus, Exod.21.33. רְכַב עַל חֲמַר Equitans super asinum, Jes.21.7. וּמְגִלְבָא לַחֲמָרָא Et frœnum asino, Prov.26.3. *Cum Aff.* חֲמָרָךְ Asinus tuus, Deuter.28.31. חָרֵז יַת חֲמָרֵיהּ Et instruxit asinum suum, Genes.22.3. *Plural.* תוֹרִין וַחֲמָרִין Boves & asini, Genes.32.5. בַּחֲמָרֵי In asinis, Exod.9.3. וְיַת חֲמָרֵיכוֹן יִדְבַּר Et asinos vestros accipiet, 1.Sam.8.17. כִּסְתָּא אִית לַחֲמָרָנָא Pabulum est pro asinis nostris, Judic.19.19. וְיַת חֲמָרֵיהוֹן Et asinos ipsorum, Genes.34.28. *Fœmin.* חֲמוֹרָה *Asina.*

Apud Talmudicos multa genera Lignorum quæ appellantur חֲמוֹר *Asinus, quod onus imponi ferant instar asini*: חמור המטה *Asinus Lecti*, Lignum cui imponitur lectus, vel quod sustentat lectum, Kelim cap.18. חמור של נפחים *Asinus fabrorum ferrariorum*, hoc est, Lignum cui incus ipsorum innititur: vel, ut alii, Scamnum in quo sedet faber: חמור של תיבה *Asinus arcæ*, Lignum cui arca innititur: חמור של ריחים של יד *Asinus molæ trusatilis*, Lignum cui molæ manuariæ sunt infixæ, Savim cap.4. חמרא ראכפא, Vide אנקטמין. Huc refer etiam, חמור של חרשים *Asinus fabrorum lignariorum*, id est, ut Hebræi explicant, *Scamnum crassum & impolitum, super quo fabri lignarii sedere & asseres serrâ dissecare solent.* Intelligitur autem eo *Genus tormenti, ab Asino* [...] *ra, ut Equuleus apud Latinos, ab Equo form*[...] *nulli voluit.* In Beresch. rab. sect.65. [...] בחמור של חרשים והיו מנסרים אותו והיה צוח ווי ווי דארגזית לבוראי Imposuerunt ipsum asino fabrorum & serrâ-dissecuerunt ipsum, & clamavit, Væ Væ, quòd offendi Creatorem meum. Et sect.7[...] אפלו אתה נותן את הרשע בחמור של חרשים אין אתה מועיל ממנו כלום *Etsi impium imposueris asino* [...] *rum (& in frusta eum dissecueris) tamen nullam ab ipso utilitatem elicies.* Dicitur ibi de Labane. *Dictum proverbiale*, quo indicatur, licet extrema omnia tentes cum reprobis, tamen nihil quicquam profici. Simile ei illud Salom. Prov.27.22. *Si contuderis stultum in mortario, in medio triticorum contusorum pistillo, non recedet ab eo stultitia ejus.* Porrò notandæ hîc & aliæ quædam locutiones proverbiales: אם יעלה חמור בסולם תמצא דעת בנשים *Si ascenderit asinus per scalas*, invenietur scientia in mulieribus. Proverbialis phrasis, quâ etiam in exordiis epistolarum uti solent: אין הוון קדמאי בני מלכים אנן בני נש ואין הוון בני נש אנן בני חמרין *Si fuerunt prisci filii Regum, nos sumus filii hominum: si ipsi fuerunt filii hominum, nos sumus filii asinorum*, Talm. Hierosol. Demaj cap.1. Est commendatio sapientiæ priscorum. Vide & Beresch. rabba fol.67.1. Schabb. fol.112.2. fol.9.2. Meor enajim fol.72.2. ראית חמר אוכם לא אוכם ולא חור *Vidisti asinum nigrum? neq. nigrum neq. album*, Ben Syra. Vide Drusium. חמרא אפילו בתקופת תמוז קרירה ליה *Asinus etiam in Solstitio Junii frigus sentit*, Schabb.fol.53.1. In hominem infelicem, cui semper malè cùm aliis benè. מוקיר מבסרוהי רמי להמרא *Qui honorat contemnentes se, similis est asino*, Ben Sira. Asinus enim honore & officiis prosequitur eum à quo vapulat & contemptim habetur. Aliud proverbium vide in אכף.

חַמָּר *Asinarius, Agaso*, Metzia fol.118.2. הרי זה חמר גמל *En hic est Asinario-camelarius*, Eruvin fol. 35.2. Baal Aruch explicat: Qui asinum & camelum simul ducit, fit intermedius, ut nec progredi possit, nec regredi. Nam mos cameli est, ut non eat nisi trahatur (hoc est, nisi ductor præcedat:) & mos asini est ut agatur (hoc est, ut ductor sequatur.) Hic non procedit si ductor eum trahat; ille, si ductor eum agat. Ita homo qui in medio est, subsistere cogitur. Idcirco fecerunt hinc *Proverbium*, ut de eo qui alicubi hæret, nec progredi potest, dicant, חַמָּר וְגַמָּל *Est Asinario-camelarius*. Hæc Aruch. Ita dici potest de eo, cui res est cum duobus contrariā voluntatem habentibus. Nam dum uni studet placere, offendit alterum: si unus annuit, alter renuit. Item de eo, qui uno eodemque tempore duo negotia vult expedire, quę simul peragi nequeunt. Vide & in Eruvin fol.52.2.

חמרת *Turba agasonum*, Sanhed. cap. 10. in Mischna, Bas. fol.8.

חִמֵּר *Agere asinum vel aliam bestiam onus portantem*: המחמר אחר בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת Qui agit bestiam suam in sabbatho, si ex errore id faciat, reus fit peccati, Schab. fol.153 2. Aruch explicat, מנהיג בהמתו ועליה משאוי Ducens bestiam suam cum imposito onere. Sic glossa Talmudica in Pesach. fol. 66.2. מחמר non dicitur nisi de bestia quæ fert onus, & is qui ducit eam, dicitur מחמיר. Videntur respicere ad sequentem significationem.

Quintò חָמַר *Grave, Difficile esse*: *Hiphil* הֶחְמִיר *Aggravare, Grave, Difficile facere*: מחמיר ומקיל Difficile & leve faciēs: opposita sunt: כל המחמיר על עצמו מאריכין לו את ימיו Qui aggravat super se, prælongant ipsi dies ejus, id est, Qui rem aliquam difficilem & q. vetitam habet, & ab ea abstinet ne peccet.

חוֹמֶר Et formâ Chaldaicâ חוּמְרָא, *Difficile, Grave*: קַל וָחוֹמֶר *Leve & grave, Facile & difficile*. Utuntur eo, quando significare volunt *Argumentum à minori ad majus, aut contrà*: Veluti; Peccavit peccatum leve, & Deus propterea punivit ipsum, קַל וָחוֹמֶר quantò magis puniet eum ob peccata gravia? Ita frequentissimum est apud Rabbinos, pro *Quantò magis*, vel, *Quantò minus*. In libris precum; סלח על קל וחומר Propitius esto super leve & grave, id est, peccata levia & gravia. Talmudici dicunt etiam חומרא.

חָמוּר *Idem*: דורשי חמורות היו אומרים Scrutatores rerum difficilium dixerunt, id est, מקראות סתומים Abstrusorum & difficilium scripturæ locorum, Cholin fol. 134. 2. Pro eo in Pesach. fol.54.1. legitur חמורות.

חֲמִיר *Idem*, Chaldaicè: חֲמִיר באורייא Gravis in lege, instar asini fert omnia onera Legis, Genes.49.14. in Jon. Hebr. חֲמֹר גָּרֶם

Sextò חֹמֶר *Materia, Corpus materiatum*: חומר הראשון Materia prima. Hebræi sic explicant, חומר שם מושאל למה שהגוף יעשה ממנו בבא הצורה עליו id est; *Chomer* est nomen quod accommodatur ad id ex quo fit corpus, accedente formâ. In More lib.1. cap.17. אפלטון ומי שקדם לו היה קורא החומר הנקבה והצורה הזכר Plato, & qui ante ipsum fuerunt, vocarunt Materiam *Fœminam*, & Formam *Marem*. Et mox, התחלות הנמצאות שלש חומר והצורה וההעדר Principia entium tria sunt, Materia, Forma, & Privatio.

חָמְרִי *Materialis*: הדברים [illegible]ינים החמריים vel Res materiales; sæpè in R. Levi Commentariis: כחות החמריות Facultates corporales: נפש החומרית Anima materialis, id est, bruta: הסבה חומרית Causa materialis.

Septimò חוּמְרָא *Basis, Stylobates. Respondet in Jonathane Hebræo* אֶדֶן. Vide Exod. 38. 31. & 39.40. & 35.11. & 26.19.21. in Targ. Hierosol. *Plurale*, חוּמְרִין · חוּמְרַיָּא · חוּמְרֵי, Exod. 36.38. &c.

Octavò חוּמַר & חוּמַרְתָּא est *Ligamen, Nodus, Internodium. Huc referendum illud* in Gittin fol.69. t. ubi medicinalia continētur, לברוקתי ליתי עקרבא רשב חומרי וניבשיה בטולא וכו' Contra suffusionem oculorum sumatur *scorpio septem internodiorum*, & exsiccetur in umbra; Glossa explicat מנומר בשבע גוונין Variegatus septem coloribus propter senectutem. Sed frustra. Nihil enim prodiderunt authores de ejusmodi variegatis scorpionibus: verùm distinguuntur Scorpiones à veteribus à caudæ internodiorum numero. Nam cùm plerumque sex habeant, scribit tamen Ælianus, *esse quoddam eorum genus, quod septem habeat internodia*. Et Plinius lib.11. cap. 25. de Scorpionibus: *Constat & septem caudæ internodia sæviora esse. Pluribus enim sena sunt*. De his internodiis videtur loqui Gemara, quod & Baal Aruch videtur observasse, qui חומרי explicat per חוליות Nodos, Juncturas, vertebras &c. Deinde usurpatur *pro Ligamentis variis quæ de collo suspenduntur, vel ornatus, vel medicinæ & sanitatis, vel suavitatis causâ; qualia sunt Fila margaritarum, coralliorum vel similium, collo circumligata: Item Globuli aromatici, in quibus aromata, olea, herbæ aut alia odorifera ponuntur: Amuleta, Pittacia*: חומרי פתביתא Globuli stannei, vel vitrei, juxta alios, filo scil. inserti, ein schnür Krallen/ Kiddusch. fol.9.1. Hinc scribit R. Salomon in Kiddusch. fol.22.2. חומר צרור המרגליות וצרור הבושם בצואר לתכשיט id est, *Chomer* est fasciculus margaritarum vel odoriferorum de collo suspensus or-

natus gratiâ: רמי הומרי תלי פיתקא ותלי קמיעא Si Ipsi appenderit ligamenta, pittacia aut amuleta, Kiddusch. fol.73.2. Glossa, הומרי sunt קשרים Ligamenta medicinæ causâ facta & infanti appensa: הומרתא רפילון Ligamen vel Globus odoratus ex Phyllo sive folio, id est, Unguento foliato, Schabb. fol.6.21. Vide hoc in פיל. Sic, הומרתא דכשותא Globulus odoratus ex costo, Gittin fol. 69.1. הומרתא דקפיתא Globus contra excisionem vel incantationem, Schab. fol.57.2. Vel, Globulus balsami, quod קטף vel קטפא vocatur. *Tertiò* הומרתא *est Annulus:* נפק בהומרתא דמרושא Egreditur cum annulo signatorio, Moed katon f.12.2. Glossa טבעת היא של מתכת והותמה של אלמוג Est annulus ex metallo cum sigillo ex corallio: הומרתא דמגעל Annulus calcei Schühtincken/ Jevam. fol.102.1. Schabbas fol.112.1. *Quartò* הומרתא *Spira, cochlea,* ein Schrauben/ oder Trottspindel/ *per quam claviculatim striatam, prælum spiratim attollitur & demittitur in torculari.* Id in Mischna vocatur גלגל, quasi Rotam dicas: in Gemara הומרתא, Bava bathra fol.67.2. *Quintò* הומרתא *Rota,* Sevach. fol.21.2. *Sextò* הומרתא *Lapis certus:* מעברא ליה הומרתא Aufert ipsi lapis, scil. maculam sanguinis, Ketubh. fol.10.2. Baal Aruch in גהץ primo scribit ad hunc locum: הומרתא est Lapis quo lævigantur vestes & linteamina, & vocatur vernaculè לישא. Sic יחמר pro Lapide pretioso ponitur in Targum Cantic.5.14. *Septimò deniq;* הומרתא *sumitur etiam pro Lapide sive Calculo vesicæ:* נעיין בהומרתא שנפקא מניה Attendet ad calculum qui egreditur ex eo, Gittin fol.69.2. ubi de medicinalibus agitur, quæ pars vocatur רפואות.

Nono חֲמִירָא · חָמִיר *Fermentum;* Exod.12.15. חמירא דעסא Fermentum massæ, in Zohar.

Decimò יַחְמוּרָא *Dama, aut juxta alios, Bubalus,* Hebr. יַחְמוּר, Deut.14.5. *Plural.* יַחְמוּרִין.

חמש חָמֵשׁ *fœmininum, & masculinum* חַמְשָׁא *Quinq;* חַמְשָׁא גוּבְרִין Quinque viri, Gen. 47.2. חֲמֵשׁ שְׁנִין Quinq; anni, Gen.5.6. מחמש מאה Ex quingentis, Num.31.28. *Plural.* חַמְשִׁין *Quinquaginta,* i. e. decies quinque: חַמְשִׁין גַּבְרָא Quinquaginta viros, 1.Reg.18.4. עִם רַב חַמְשִׁין Cum principe quinquaginta, 2.Reg.1.10.

חוּמְשָׁא · חוּמֵשׁ · הוּמֵשׁ *Quinta pars:* מן עִלַּלְתָּא Quintam frumenti, Genes.47.26. T. Jonathanis. יַת חוּמְשֵׁיהּ Et quintam partem ejus, Levit.5.16. in Targ. Onkel. *Hinc Rabbini Libros Legis Mosis vocant* חוּמָשׁ *Chummasch: titulus autem librorum istorum est* חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה *Quinq; quintæ legis,* id est, *Quinq; partes, sive, libri legis Mosaicæ.*

חֲמִישָׁאֵי *Quintus:* יוֹם חֲמִישָׁאֵי Dies quintus, Genes.1.23. *Absque Aleph,* כְּפַן חֲמִישָׁי Fames quinta, Ruth.1.1. *Fœmin.* יַרְחָא חֲמִישָׁאָה Mensis quintus, Zachar.7.3. וּבְשַׁתָּא חֲמִישֵׁיתָא Et in anno quinto, Levit.19.25.

חוּמְשִׁית *Quinta pars. Plural.* חוּמְשִׁיָּתָא Quintæ partes.

מְחוּמָּשׁ *Quintatum, in quinq; partes divisum, ex quinque partibus constans.* Sic de voce שַׁעַטְנֵז dicunt, quòd sit מלה מחומשת Dictio quintata, i.e. ex quinque literis constans.

חֲמַר *Excandescere, Incandescere, Irâ, Furore exardescere. Ex Aphel Participium,* וּמַן דְּמַחְמִית לֵיהּ Et qui excandescere facit ipsum, Prov.20.2. *Ex Hebræo* יָחַם *deductum est, unde* חֵמָה *Æstus iræ, Excandescentia, constructè* חֲמַת. *Hinc* ה *transit in radicalem.*

חֲמָת *Chamath, nomen urbis,* Zach.9.2. Mercerus putat esse Antiochiam.

חֵמֶת · חֵמַת *Uter, Lagena, Saccus,* Hoseæ 7.5. in Hebr. *Hinc apud Talmudicos,* חֵמַת חֲלִילִין *Saccus, Uter fistularum,* ein Sackpfeiff/ Kelim cap.20. החמת שהבצים שלה מקבלות עמה Uter (id est, Pellis detracta ab ove vel ariete) cujus testiculi (id est, saccus testiculorum, scrotum) unà cum ipsa sunt sumpta; si rupti sint, mundus est, Kelim cap.19. *Plurale,* שלשה חמתות Tres utres, sacci pellicei, Kelim fol.36.1.

חֲמָתִי *Incoctile. Sic vulgò. R. David de Pomis scribit esse vasa stanno intrinsecus obducta, ut coctura non recipiat odorem malum,* verzinnte Geschirr. Ego dubito. Vide suprà in חמם.

הומתי Vide suprà in חמם.

מַחְמַת *Propter:* מחמת החולי Propter morbum: כחמת עצמו Propter seipsum. *Vox est composita cum* מ*, sine qua nunquam reperitur, ut est Hebraicè semper cum* ב *.* בַּעֲבוּר *In Targum,* מַחְמַת דְּמִנִּי נָסְבִין חֲמַר דִּנְסוּכִין Propterea quòd ex me sumunt vinum libationum, Esth.7.10. in Targ. secundo.

* חן · חִינָא Vide suprà in חין, & infrà in חנן.

חנג חִינְגָּא · חִנְגִּיתָא *Tibia, Fistula, Cithara, Chorus.* בתופין ובחנגין Cum tympanis & cum fistulis, Hebr. וּבִמְחֹלוֹת, Judic.11.34. וְחִנְגִּין בִּידֵיהוֹן דְּרַשִׁיעַיָּא Et fistulas in manibus impiorum, Exod. 32.19. in Jon. Hebr. וּמְחֹלֹת. Onkelos habet simpliciter, וּבְחִנְגִּין. Sic Exod.15.20. לְמִיחַג בְּחִנְגַּיָּא Ad tripudiandum cum fistulis, vel, in Choris, Judic.21.21. לְדֵין מְשַׁבְּחִין בְּחִנְגַּיָּא Hunc celebrant in Choris, 1.Sam.21.12. Et Genes.31.27. respondet Hebræo כנור quod *Citharam* significat. Psalmo 51. ponitur pro Hebræo אֶל הַנְּחִילוֹת. Psal.4.1. חִנְגִּיתָא pro בנגינות Hebraico: אַפַּכְתָּא אֶלְיִי לְחִנְגִּין Convertisti luctum meum in choros, Psalm. 30.v.12.

Deinde apud Talmudicos etiam est *Forum, Mercatus, Nundinæ, quòd in iis Fistulis & Tripudiis utantur, aut quòd ibi quasi in Choris homines discurrant & circumeant :* כמאן דאזיל לחגגא Sicut is qui proficiscitur ad nundinas, Glossa לשוק Ad forum, mercatum, Schabbas folio 54.2. Betza fol.33.1.

חָגַג *Tripudiare. Particip.* מְחַגְּגִין וּמְנַחְגִּין קֳדָמוֹי Tripudiantium, vel Fistulantium & procidentium coram eo, Exod.32.19. in Jon. וּבְחִנְגַּיָּא מְחַנְּגִין Et cum fistulis fistulabant, sive tripudiabant; nam fistulæ tripudium excitant, Exod. 15.v.19. in Jon.

חָנָה Hebr. *Castrametari, Castra ponere, facere, vel habere :* item *Diversari, Hospitari.* Hinc, הַבְכְרַכִּין פְּצִיחֵי חָנַיִן An in civitatibus pagorum castrametentur, Num.13.20. in Jon.

חֲנִיָּה *Mansio, Castrametatio, Residentia,* Rabb. Joel.2.3. in Kimch.

חֲנוּתָא *Taberna, officina, tàm mercatorum & institorum, quàm nummulariorum :* אייתו ליה חמרא מחנותא Attulerunt ipsi vinum ex taberna, Metzia folio 60.1. *Plurale,* וּלְגוֹ מִן חֲנְוָתָא Et in medium tabernarum, Jerem. 37.16. Heb. הַחֲנֻיוֹת, Gewölb/ Laden/ quales sunt Mercatorum : יְהַבוּ בַּחֲנוּתִיךְ Dederunt in officinis tuis, Ezech.27.17. vide & v.27.

חָנוּת *Idem : Item Hospitium, Diversorium, Apotheca,* Rabb. חנות של נחתומים Officina pistorum. *Plur. Hebr.* חֲנֻיּוֹת *Cellulæ, Mansiones,* Jerem.37.16. *Hospitia, Diversoria :* החנות פתוחה והחנוני מקיף Officina mercatoria aperta est, & mercator credit, borget/ Pirke avoth cap.3. Elias in Methurgeman scribit: *Nos solemus locum apertum versus plateam, in quo merces vendunt, vocare* חָנוּת, Ital. *Potheca* Germ. Laden. *Deinde* חֲנֻיוֹת · חָנוּת *fuit in specie Locus quidam sic dictus in monte Templi, in quo Synedrum congregabatur, posteaquam migravit è conclavi lapidis cæsi,* Avoda sara fol.8.1. Rosch haschana fol.31.1. in fine, ubi in En Mischpat scribitur; Tabernas faciebant sibi in monte domus, in quibus habitabant, Schabbas fol.15.1.

חֶנְוָנִי *Nummularius, Tabernarius, qui nummos accipit & commutat, Mercator :* Vide in voce præced. בית החנוני Taberna nummulariorum, *Ærarium. Fœmin.* המושיב את אשתו חנונית Collocans uxorem officinariam, ut officinæ præsit in emendo & vendendo; Kethubh. cap.9. in Mischna.

חַנְוָאָה חֲנְוָנִי *Hospes, qui excipit hospitio peregrinos :* אינסבא לחנואה Nupsit hospiti cuidam, Pesachim fol.110.2.

חָנַט Hebr. *Aromatibus condire, Balsamare, sive Balsamo conservare corpora mortuorum, ne fœteant :* כֵּן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים Sic impleri solent

dies aromatibus conditorum, Chald. יוֹמֵי חֲנִיטַיָּא, Genes.50.3. Quadraginta diebus manebant sic inhumati : וַיַּחַנְטוּ הָרֹפְאִים Et aromatibus condiverunt, Chald. וַחֲנַטוּ אַסְוָתָא ver. præced. Inf. לַחֲנֹט Ad condiendum, Ibid.

חונטתא *Conditura, Condimentum, Mistura aromatica,* Joh. 19.39.

Deinde Heb. *Edidit, Protrusit, Protulit.* Unde חֲנִיטָה *Protrusio, Productio :* חניטת הנפנים Protrusio vitium, quando scil. oculos, vel gemmas protrudunt.

חונטון *Arena.* Sic adducunt hîc. Vide suprà חמט.

חוֹנְיו *Nomen proprium filii Simeonis Justi, qui zelo concitatus, ædificavit Alexandriæ altare & sacellum, ad similitudinem altaris & templi Hierosolymitani, ibiq; sacrificia obtulit :* בית חוניו Templum Chonas, apud Talm.

חִטָּה *Triticum. Plur.* חִטִּין *Tritica,* Esræ 6.9. חֲלַף חִנְטַיָּא יִפְקוּן סִלְוֵי Pro triticis prodeant spinæ, Job.31.40. שמן חנטיא Pinguedine triticorum, Psalm.147.14. *Et defectè,* אֶרֶץ חִטִּין Terra tritici, Deut.8.8. לחם חטין Panis triticeus, Psalm.81.17. בְּיוֹמֵי חֲצַר חטין In diebus messis tritici, Gen.30.14. In Targum tantùm plurale est. *Apud Talmudic.* הכל צריכין למרי חיטיא *Omnes indigent domino tritici, frumentarii,* Basra fol.145.2. & Horajoth in fine: מרי חיטיא vocatur hoc loco Vir sapiens, purâ & solidâ rerum divinarum cognitione instructus. Hic apud omnes, semper & ubique utiliter adhiberi potest. Ut frumenti usus semper, & omnibus est necessarius: ita quoque ejusmodi virorum copia, &c. *Proverbiale est,* ut monet Aquinas. Doctis viris ubique utimur & opus habemus. *Metaphoricè sic etiam vocantur Glandulæ carnis :* מגע בחיטי Perveniens ad glandulas, Cholin f.18.2. De magnitudine tritici in terra Israelis, vide Ketubh. fol.111.2.

חָנַךְ Primùm, *Imbuere, Instruere puerum aut juventutem in aliqua disciplina, Docere prima artis vel scientiæ fundamenta, Initiare scientiæ alicujus primis præceptis, Assuefacere ad prima rudimenta.* Vide 1. ad Cor.14.19. ad Gal. 6.6. חֲנֹךְ לַנַּעַר Imbue puerum, Proverb.22.6. Sic de puero Samuele, ad sacerdotem Eli adducto, 1.Sam.1.25. Kimchi scribit id factum להיות יושב ולומד לפניו ושיחנך אותו לכל תורה ומצוה ut sederet & disceret coram ipso, assuefaceretque ipsum ad omnem Legem & præcepta, id est, primùm imbueret, ut Catechumeni institui solent. Hoc sensu usurpatum quoque legitur in Targ. Jonathan. & Hieros. Deut.32.33.

Secundò est *Initiare, Dedicare,* Einweyhen: *Præteritum,* וְלָא חֲנָכֵיהּ Et non initiavit eam,

Deuter. 20. 5. וַיַּחְנְכוּ Et dedicarunt domum Domini, 1.Reg.8.63. *Futur.* וְגֶבֶר אַחֵר יַחְנְכֶנָּה Et vir alius initiaverit eam, Deut.20.5.

Tertiò est *Cognominare, Cognomine ignominioso aliquem vocare aut appellare*: unde Nomen,

חֲנִיכָה *Cognomen, Cognomentum*: לא קראתי לחברי בחניכתו Non appellavi sodalem meum cognomine suo, quod scilicet ignominiæ causâ לגנאי alii ipsi dederant, vbernammen/ Megilla fol.28.1. Taan. fol.20.2. Sic in Gittin cap. ult. in Mischna, הניכתו וחניכתה.

חִנּוּךְ *Institutio, Eruditio, Instructio prima: Catechismus*, Κατήχησις.

חֲנֻכָּה *Initiatio, Dedicatio*: חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ Dedicatio altaris, Chald. חֲנֻכַּת מַדְבְּחָא Numeror.8.10. לַחֲנֻכַּת צַלְמָא Ad dedicationem statuæ, Dan.3.2.

חִינְכִין *Dentes, Gingivæ dentium*: ביבין ליה חינכיה Dolebant ipsi dentes sui, Gloss. שניו Kama f 38.1. *Alibi tamen distinguitur à dentibus, & scribitur* חִינְכַיִם *formâ Duali, Gingivæ, pars oris superioris circa gingivas, Palatum, idem quod* חֵךְ, Gittin folio 103.2. Vide Psalm.23.16. Kimchium & R. Salomonem.

חָנַן חַן *Gratiam præstare, Gratificari, Gratiosè largiri, Misereri. Præteritum*, חָנַן יְיָ אֶת עַבְדֶּךָ Quos gratiosè largitus est Dominus servo tuo, Genes. 33. 5. חֲנִינוּן Miserti sumus illorum, Judic. 21.22. Mendosum est. Legendum חָנּוּנָא Gratificamini nobis eos, Gratiosè donate nobis eos, scilic. Raptores. *Infinitivus*, בְּמִחַן עֲנָיִן Gratiam exhibendo afflictis, Dan. 2. 24. *Futurum*, וְאָחֹן לְמַאן דְּאָחוֹן Et miserebor quorum miserebor, vel, Et gratiosus ero, &c. Exod.33.19. *Ithpahel*, אִתְחַנַּן *Deprecari, Precari, Gratiam implorare, Supplex fieri, Supplicare. Præteritum*, וְאִתְחַנָּנִית לְבַר מְעַי Et supplex factus sum filio viscerum meorum, Jobi 19.17. *Participium*, וּמִתְחַנַּן Et deprecantem, Dan. 6. 11. כַּד הֲוָה מִתְחַנַּן לָנָא Quùm fieret nobis supplex, Genes. 42. v.21. *Futurum*, לָא תִּתְחַנַּן עֲלֵיהוֹן Ne depreceris pro eis, Jer. 7. 16. *Talmudicè*, איחננה ליה Gratiosa, Comis, blanda fuit erga eum, Gittin fol.68.2.

חַנָּנָא · חַנָּנָא *Gratiosus, Clemens, Misericors, Heb.* חַנּוּן: ut, אֲרֵי חַנָּנָא אֲנָא Quia gratiosus ego sum, Exod.22.26. חַנָּנָא וְרַחֲמָנָא יְיָ Gratiosus & misericors est Dominus, Psalm.111.4. Sic Psalm.103. vers.8.

חינן Talm. *Idem*: Unde illud, דאכלה כוורי הוו לה בני חינני *Mulier gravida comedens pisces, ea habebit liberos gratiosos*, Ketubh. fol.61.1.

חַן · חִנָּא · חִינָא *Gratia*: שְׁפִירַת חֵן Elegans gratiâ, Gratiâ & comitate prædita, Nah.3.4. אַשְׁכַּח חִינָא קֳדָם יְיָ Invenit gratiam coram Domino, Gen.6.8. in Jon. דִּשְׁקַרָא הוּא חִנָּא Quia fallax est gratia, Proverb.31.30. *Apud Rabbinos*, מִשּׁוּם חִינָא Gratiæ, favoris causâ, Ketubh. fol.97.2. חן מקום ליושביו *Gratia est locus incolis ipsius*, id est, gratus, Sota fol.47.1. *Dulcis cuique patria. Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos Rapit, & immemores non sinit esse sui.* Adducitur à R.Salomone 2.Reg. 2.19. Sic, חן אישה לבעלה *Gratia* (h.e. gratiosissima) *est mulier marito suo*, Ibi. Convenit illud Plautinũ: *Suus cuiq. rex reginæ placet, Sua cuiq. sponsa sponso.* Aliud, חן מקח על לוקחו *Grata est merx emptori ejus*, Ibid. Quod quis emit, id bonum & pulchrum ipsi videtur. Sua cuique merx pulcherrima.

חֲנִינָה · חֲנִינוּת · חֲנוּת *Idem*: עֲוָיָתָךְ תִּפְרוֹק בַּחֲנִינוּת עֲנִיִּים Iniquitates tuas redimes misericordiâ erga pauperes, Dan.4.27. in R. Saadia.

תומרתא דחנניתא Vide in דהן.

אִתְחַנָּנוּתָא *Deprecatio, Supplicatio*: בְּאִתְחַנָּנוּתִי לְוָתָךְ In deprecatione mea ad te, Cùm deprecor te, Psal.31.23. Nomen ex Infinitivo.

תַּחֲנוּנִין *Deprecationes, Preces. Constr.* תַּחֲנוּנֵי Deprecationes, Prov.18.23. *Cum Aff.* תַּחֲנוּנַי Deprecationes meæ, Psal.86.6. & 143.1.

Deinde חנן vel יחנון *Lignũ vel Herba est, quam ovibus in nares ingerunt, ut sternutent, & vermes, quos in cerebro habent, ejiciant.* Hinc in Schabbas fol. 54.2. in Misna, אין הרחלים יוצאות בחנונות Non egrediuntur oves cum ista herba in naribus. Sic explicatur in Gemara. In Gemara Hierosolymitana scribitur esse Radicem, quæ appellatur יחנונה. *Forte est Helleborum, Veratrum, vel simile quid.*

חנס חֲנִסְנְסַיָּא *Pepla muliebria, faciei obducta, ne à Sole colorentur, Jesa.3.19. Kimchi vult esse compositum pro* חָנִים נְשַׁיָּא *Peplum mulierum.* Secundò *Statuæ solares, soli dicatæ, pro Hebræo* חַמָּנִים, ut Jesa.17.8. & 27.9. וְאֶקְצֵץ חֲנִסְנְסֵיכוֹן Et succidam statuas solares vestras, Hebr. חַמָּנֵיכֶם, Levitic.26.30. וְיִתַּבְרוּן חֲנִסְנְסֵיכוֹן Et confringentur statuæ solares vestræ, Ezech. 6. v. 4. וְיִתְקַטְּפוּן חֲנִסְנְסֵיכוֹן Et succidentur statuæ solares vestræ, Ezech.6.6. Vide & 2. Par.14.4. & 34.4.7.

חֲנַף *Adulari, Assentiri, Blandiri hypocriticè, Hypocrisi uti, Hypocritam agere.*

חָנֵף · חַנְפָא *Adulator, Hypocrita*: בִּכְנִשְׁתָּא חַנְפָא Ad cœtum hypocriticum mittam eum, Jesa.10.6. *Plurale*, אֲרֵי כֻלְּהוֹן חַנְפִין Quia omnes sunt hypocritæ, Jesa.9.17.

חֲנֻפְתָּא *Adulatio, Hypocrisis*: נְפַקַת חֲנֻפְתָּא Egressa est adulatio, Jer.23.15. Heb. חֲנֻפָּה.

חֲנִיפוּת R. *Idem.*

חֲנַק *Hebr. Strangulavit*, Nah. 2.12. *Ithpahel Præt.* וְאִתְחַנַּק ומית Et strangulavit seipsum & mortuus est, 2.Sam.17.23. *Apud Talm.* אין אשה חונקת את עצמה Non strangulat mulier seipsam

... Schabb. fol.57.1. ... iceres & filiæ collari, ex filiis ... confecto, collum constringe- ... carnosiores & pinguiores in fa- ... ent. Hoc verò Sabbatho facere non ... אם בקשת ליחנק היתלה באילן *Si vis* ... *pende te in arbore magna*, Pesachim ... *cutio metaphorica*, cujus sensus: Si ... quid dicere vel edere in publicū, quod ... ab ominibus, fac illud nomine viri ...

... *una ex quatuor speciebus mor-* ... *eos veteres.* Vide Sanhedrin cap.7. ... Majemonem in Sanhedrin cap.15. ... Pentateuch. folio 311. Ritus erat hîc ... rum: Immergebant reum in ... ad genua, & linteum durum, tenu... insertum, collo ejus circum liga- ... testes ab utraque extremitate ipsius ... trahebant, donec animam exhala- ... an in Legem hoc genus supplicii in- ... שנוק סודרא אקושא בגו רכיכא Suffocatio- ... i duri in medio mollis, Lev.20.10. שנק ... חנק sunt synonima.

... *inculum, Laqueus. Plural.* עביד לך חנקין ... vincula, Jerem.27.2. אתפסקו חנקי צוריכון ... sunt vincula colli vestri, Jesa.52 2. פסקית ... Succidi vincula vestra, Jer.2.20. Alii le- ... חניקיכון.

... *Gradus scalæ.* Kimchi scribit 1.Reg.7. ... שלבים sunt כמין חונקי הסולם. Corruptum ... חווקי.

... *Strangulatio, Suffocatio: Angina:* מחנק ... Suffocatio uteri.

... Vide in חוס.

... *Tenues, Extenuatæ, Defectæ:* וחסין בבשרהון ... uatæ carne suá, Hebr. רקות בשר Tenues ... e, Genes.41.3.19. in Jonathane. Onkelos habet חסין בשר Defectæ carne. Est ergo per Apocopam חסי pro חסיר.

חסר *Probro, Opprobrio afficere, Probro expone-re, Exprobrare. Respondet in Targum He-* ... חרף: *Præter.* ארי חסר סדרי עמא דיי Quia pro- ... affecit exercitus populi Dei, 1.Sam.17.36. וחסיד ית ישראל Et probro affecit Israelem, 2.Sam. ... v.21. ית מן חסרתא Quem probro affecisti? ... Reg 19.22. אנא חסרית Ego probro affeci, ... Sam.17.v.10. quod habet formam ex Pehal. ... וחסרו ית Qui probris affecerunt populum ..., Sophon. 2.8. חסירו קדמי Probro affece- runt me, Jesa.65.7. די חסרו יתך Qui probro af- fecerunt te, Psal.79 12. דחסרתון יתי Qui probro ... is me, Judic.8.15. *Participium,* מקל מחסר ... ce exprobrantis, Psalm.44.17. *Cum Aff.* כהסרי Probro afficient me, Psalm. ...9.42. *Plur.* לאלין דמחסרין לי Iis qui exprobrant mihi, Pro- verb.27.11. *Infinitivus,* לחסרא ית ישראל סליק Ad probro afficiendum Israëlem ascendit, 1.Sam.17. v.25. Vide & 2.Reg.19.4. *Futurum,* עד אימתי יחסר Usquequò probris afficiet? Psalm.74.10 דלמא יחסרך Ne probris afficiat te, Proverb. 25. v.10. *Ithpahel Præter.* אתחסרו תבעי בישותי Probro affe- cti sunt quærentes malum meum, Psalm.71.24. *Futurum,* יבהתון ויתחסרון Erubescant & ignomi- niâ afficiantur, Psalm. 40.v.15. *Participium,* מתחסר עטלא Probro afficit piger, non tacet, Proverb. 20. 4. Hebr. מחרף Propter hyemem piger non arat: Legit nempe מחרף. *Secundò in Hithpahel, Benignum, Gratiosum, Beneficum se exhibere:* עם חסיד תתחסר Cum benigno beni- gnum te exhibebis, Psalm.18.26.

חסרא · חסד *Probrum, Opprobrium, Exprobra- tio. Respondet Hebræo* חרפה: ut, ארי חסרא היא לנא Quia opprobrium est nobis, Genes.34.v.14. כנש יי ית חסדאי Collegit Dominus opprobria mea, Genes.30.23. Posset etiam legi חסדי ex sin- gulari, juxta Hebræum. Secundò est *Benigni- tas, Beneficentia, Beneficium, Gratia, Misericordia:* ומן דהבא שפיר חסרא Et auro præstantior est gra- tia, Proverb.22.1. יאותא דחסרא Pulchritudo gra- tiæ, id est, gratiosa, Proverb.1.9. Hebr. חן: ותשכח חסרא Et invenies gratiam, Proverb.3.4. Sic respondet sæpiùs in Targum Proverbio- rum Hebræo חן: חינא וחסדא Gratia & miseri- cordia, Esth.2.17. in Targ. secund. *Cum Affix.* מטול חסדיה Propter misericordiam ejus, Psal. 107.8. *Plurale,* מכל חסדין Præ omnibus bene- ficiis, gratiis, Genes.32.10. Sic respondet pas- sim Hebræo חסד: חסדיא דיי Benignitates Domi- ni, Psal.107.43.

חסודא *Idem:* הויתי חסודא Factus sum oppro- brium, Psalm.32.12. ואשוינה חסודא על כל ישראל Et ponam hoc in opprobrium super totū Israë- lem, 1.Sam.11.2. בצערא ובחסודא Cum dolore & cum opprobrio, Proverb.18.3. *Cum Aff.* ית דין חסודי Causam opprobrii mei, 1.Sam.25.v.39. אעבר חסודי Averte opprobrium meum, Psal.119. 49. כנוש חסודנא Collige opprobrium nostrum, Jesa.4.11. וחסודיה לא מטעי Et opprobrium ejus non datur oblivioni, Proverb.6.33. וחסודהון Et op- probrium ipsorum, Psalm.79.v.12. *Plurale,* לא תתן אחסנתך לחסודין Non dabis hæreditatem tuam in opprobria, Joel.2.17. יום עקא וחסודין Dies angustiæ & opprobrii, Jesa.37.3. *Constr.* וחסודי רשיעיא Et probra impiorum quibus affi- ciunt te, Psal.69.10. ועל חסודיהון Et propter op- probria ipsorum, Ezech.21.28. *Secundò est Pie- tas, Sanctitas, Probitas:* והות חסודתי לקבלנא לי Et fuit

fuit pietas mea probro mihi, Pſalm.69.11. juxta Veneta.

חסידא · חֲסִיד · חָסִיד *Benignus, Beneficus, Gratioſus, Miſericors. Dicitur de Deo & Hominibus. His quando tribuitur, ſignificantur non tantùm benigni & gratioſi, ſed & qui piè omninò & ſanctè erga Deum vivunt, unde & Pius; Sanctus Græcè* ὅσιος *redditur:* מִגּוֹי לֹא חָסִיד A' populo non benigno, Pſal.43. v.1. Græcè ἐξ ἔθνους οὐχ ὁσίου A' gente non ſancta: ארום חֲסִידָא אֲנָא Nam benignus ſum, Pſalm.86.2. עִם אַבְרָהָם דְּאִשְׁתְּכַח חֲסִיד קֳדָמָךְ Cum Abrahamo qui repertus eſt pius coram te, Pſalm.18. v.26. *Plurale*, יְבוּעוּן חֲסִידֵי Exultent pii, Pſalm.149.5. בִּקְהָלָא דַחֲסִידֵי In cætu piorum, Pſalm.149.1. *Cum Aff.* כַּנִּשׁוּ לְוָתִי חֲסִידַי Congregate apud me ſanctos meos, Pſal 50.5. ארי טָב קֳבֵל חֲסִידָךְ Quia bonum eſt coram beneficis tuis, Pſalm.52. v.11. שַׁבְּחוּ יְיָ חֲסִידוֹי Cãtate coram Domino ſancti ejus, Pſalm. 30.5. וַחֲסִידָהָא מְשַׁבְּחָא יְשַׁבְּחוּן Et ſancti ejus cantando cantabunt, Pſal.132.16.

חֲסִידְתָא · חֲסִידָה *Benefica, Gratioſa:* אִתְּתָא חֲסִידְתָא Mulier gratioſa, Proverb.11.16. Hebr. אֵשֶׁת חֵן. *Talmudici dicunt* חֲסוּדָה: ut; כַּלָּה נָאָה וַחֲסוּדָה Sponſa pulchra & gratioſa, Kethubh. folio 17.1. Id ſaltans aliquis ante ſponſam canebat: Vide etiam in חסד infrà. חסיד שוטה *Sanctus fatuus, Superſtitioſus:* ut, חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מבלי עולם Sanctus fatuus, improbus aſtutus, mulier religioſa, & plagæ Phariſæorum ſenectutem inducunt mundo: vel, conſumunt mundum, Sota cap.3. in Miſchna. In Gemara היכי דמי חסיד שוטה Quiſnam hîc vocatur חסיד שוטה? Is qui ex. gr. videt mulierem ſubmergentem in flumine, & dicit; Non licet mihi aſpicere mulierem, & liberare eam. In Gemara Hieroſolymitana: Is qui videt puerum pereuntem in flumine, & dicit, Cùm exuero phylacteria mea, educam eum. Dum ille exuit phylacteria, alter exuit animam.

חֲסִידִים *Chaſidæi;* De his vide Joſeph. Scaliger. in Elencho Trihæreſ. cap.19. & 22.

חֲסִידוּת *Pietas, Sanctitas,* ὁσιότης: בַּחֲסִידוּתֵיהּ דְּיַעֲקֹב Per pietatem Jacobi, Cantic.3.6. *Apud Talmudicos*, החסידה למה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה Ciconia quare appellatur Hebraicè *Chaſidah?* eo quòd exercet חֲסִידוּת benignitatem erga ſocios ſuos, nempe alimentum eis communicando, Cholin f.63.1. מרוב חסידותו עשה כן Propter magnam pietatem ſuam fecit ſic.

חֲסִידוּתָא *Benignitas, Miſericordia*, Cant.7.6.

חסחס חָסִית *Cepæ genus. Plur.* המכנש בחסיות Expurgans cepas, Jätten/ Trumos cap.9. Nedar. fol.58.2. *Generale eſt, comprehendens* שום *porrum*, בצלים *cepas*, & לוף.

* חסחוס חסה Vide infrà in חסם.

חַסְחֵף *Contegere, Contegendo fovere, ut gallinæ vel aves pullos:* ועל נתלוי הוא מחסחף Et pullos ſuos contegit, Deuter.32.11. in Targ. Hieroſol. Corruptum videtur pro מְחַפְחֵף. Nam Jonathan habet מְחוּפַף, Onkelos מִתְחוֹפַף Contegit. Hinc חַפְחֵף pro eodem, geminatâ primâ & ſecun[illegible] radicali, quod in hoc genere Verborum u[illegible] tatum.

חֲסַךְ *Subtrahere, Detrahere, Diminuere, Hebr.* [illegible] *ut in illo;* לא חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה; חָשַׂךְ non ſubtraxit à me quicquam, Geneſ.39.9. item יֵחָשֵׂךְ Subtrahitur, Jobi 21.30. Chald. חֲסוֹךְ Su[illegible]trahe, Proverb.24.11. הַסְכְנָא Subtracti ſum[illegible] Jeſa.26.12.

חֲסִיךְ *Minutum, Attenuatum, Exile, Exten[illegible] facidentum, Macrum:* תוֹרָן חֲסִיכָן וּבִישָׁן Vaccæ tenuatæ & malæ, Geneſ.41.19 Jonath[illegible] Hebr. דַּלּוֹת. Et mox verſ.20. [illegible]לא תורתא חֲסִיכְתָא Et comederunt vaccæ iſtæ extenuatæ, H[illegible] הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת. Sic v.27. *Talm.* חטי חסיכתא T[illegible] cum gracile, tenue, Peſach. fol.48.

חֲסוֹךְ *Idem:* חסוך הֲוָה חוביך Exiguum eſſet peccatum tuum, Ezech.16.47. Leg. חסיך. *Apu[illegible] Talmudicos;* חסוכי בנים Minuti liberis, qui paucos liberos habent: contrarium [illegible]ריבי בנים Aucti liberis, Erubhim folio 28.1. Vide חסך.

חוסכא *Detractio, Subtractio, Diminutio* Metzi[illegible] fol.70.1.

חֲסַל *Complere, Abſolvere, Finire, Ad finem & complementum perducere, F[illegible] Abſumere, Conſumere penitùs, Finem habere, Finiri, Ceſſare, Deficere. Præteritum,* וְחַסִּיל כַּסְפָּא Et conſumpta fuit pecunia ex terra Ægypti, Gen. 47. v.15. in Targ. Hier. עַד זְמַן דְּחַסִּילוּ Uſque ad tempus quo completæ fuerunt, Deut.31.24. in Jon. חַסִּילַת בִּישְׁתָּא Ceſſat malum, finitum eſt malum, Geneſ.50.19. in Targ. Hier. *Aphel Participium* תְּרֵין אַלְפִין בָּתִּין בִּרְטִיבָא מַחְסִיל כִּיוֹרָא חַד Duo milli[illegible] bathorum in liquido abſolvit lebes unus, id eſt, abſolutè continet, Hebr. יָכִיל 1.Reg.7.26.38. *Futurum;* יְחַסְלִנֵּיהּ גוֹבָא Ceſſare faciet, id eſt, conſumet illud locuſta, Deuter.28.38. יחסלינך כגובא Abſumet te ut locuſta, Nah.3.16. *Hinc ſcribunt Rabbini in fine librorum ſuorum*, חָסַל סֵפֶר Abſolutus eſt liber: חָסְלַת בְּרֵאשִׁית Abſoluta eſt Bereſchith, ſcilic. פָּרָשָׁה ſectio. כיון דחסל מן מצלי Poſtquam deſineret à precando, Vajikra rabba ſectione 28.

Secundò *Ablactare, Educare: metaph. Maturare, quaſi dicas, Finire tempus lactationis, aut accretionis in fructibus. Præterit.* וְחַסִּיל לוזין Maturat nuces, ad maturitatem producit, Numer.17.8. al.23.in

al.13. in T. H. כַּד חֲסִלְתֵּיהּ Quando ablactaverat eum, 1.Sam.1.24. *Præt. Pehil*, חֲסִילָא Ablactatus, Hebr. גָּמוּל, Jesa.11.8. הֵיךְ חֲסִילָא עַל תַּרְיֵי אִמֵּיהּ Sicut ablactatus super mammas matris suæ, Psalm.131.2. *Ithpehal*, וּרְבָא רַבְיָא וְאִתְחֲסִיל Et crevit puer & ablactatus est, Genes.21.8. Jonathan. עַד דְּיִתְחֲסִיל רַבְיָא Donec ablactaretur puer, 1. Sam.1.22.

חֲסוּלִין *Retributiones, Beneficia*: וְלָא תִתְנְשֵׁי יַת כָּל חֲסוּלוֹי Neque obliviscaris omnium retributionum vel beneficiorum ejus, Hebraicè גְּמוּלָיו Psalm.103.2.

חָסַם *Claudere, Obturare, Occludere. Ad ora animantium relatum, est Capistrare, Capistro obfirmare & claudere*, Hebr. לָא תַחְסוֹם שׁוֹר Non capistrabis bovem, ne obturato ejus os, Deuter.25.4. *Apud Talm.* חכלין של עץ משיחסום Canistra lignea ex quo quis clauserit, id est, extremum labium obduxerit, hoc est, planè absolverit, Kelim fol.25.2. Sic ibidem de aliis rebus usurpatur, quæ limbo, labio, fimbriâ, aut simili confecturâ perficiuntur & absolvuntur: צָרִיךְ לַחְסֹם Opus est obthurare eas, scilic. tegulas, nempe, foramina, aut hiatus tegularum, Betza fol.34.1. *Aliter*: חזייה דהות סחסם Vidit eum quòd occluderet os, Ketubhoth fol.20.2. Glossa explicat מגמגמת balbutiret, hæsitaret: Sic in Bava metzia fol.23.2. Cholin f.50.1. & Schabbas fol.147. Baal Aruch hæc legit cum He ab initio, & explicat, מדקדק על עצמו Accuratè se observans, continens se. *Ithpahel Præteritum*, וְאִתְחַסַּם Et obturatum est, Psalm.107.42. *Infinit.* לְאִתְחַסָּמָא Ut obturentur, capistrentur, Ps.32.9. *Talm.* עד שיתחסמו Donec claudantur, id est, absolvantur extremo obducto labio. Locutio de canistris, quæ asinorum ori inter eundum appenduntur, Kelim cap.20.

Secundò ex usu Syro est *Zelari, zelo duci*: לָא תִתְחַסַּם בְּבִישַׁיָּא Ne zelo ducaris erga malos, Proverb.24.19.

חֲסִים *Durum, Forte, idem, ut videtur, quod* חֲסִין; Deut.8.9. & 33.25. in T. Jon. & Hieros.

מַחְסוֹם · חֲסוּם *Capistrum, Pastonus, instrumentum quod equorum naribus adhibetur, ad cohibendam ipsorum pertinaciam. Talm.* ולא פרה בחסום שבפיה Neque vacca cum capistro in ore ejus, scilic. in Sabbatho egrediatur, Schabbas fol.53.1. Obturare solent ora ipsarum, ne fruges in agris depascant.

חֲסִימָה · חֲסָמָה · חִסּוּם *Obturatio, Obstructio, Clausura, Occlusio, id est, Absolutio alicujus operæ*: ניטל חיסומן Si ablata fuerit obturatio ipsorum, scilic. cultrorum, id est, acies chalybea, chalybe obturata & obfirmata, Kelim fol.22.1.

חוֹסְנַיָּא *Respondet Hebræo* חַשְׁמַנִּים *Magnates, Optimates*, Psal.68.32. Variant hîc exemplaria. Vide nostras Castigationes.

חֲסַן *Confortari, Roborari, Robustum fieri vel evadere. Futurum*, עֲלַי יִחְסְנוּן Super me confortatæ sunt, Jesa.63.15. *Pahel*, חַסֵּן *Roborare, Confortare. Imper.* רְכוּבִין דְּרָעֲלָן חַסִּנוּ Genua quæ tremunt, roborate, Jesa.35.3. *Aphel*, דְּתַקִּיף לָא יְחַסֵּן חֵילֵיהּ Qui fortis est, non roborabit vires suas, Amos 2.14. *Ithpahel Præt.* וְאִתְחַסַּן Et confirmavit se, Genes.43.30. וְאִתְחַסְּנִית Et confirmavi me, 1.Sam.13.12. *Particip.* צַדִּיקָא בְּאַרְעָא מִתְחַסַּן Justus in terra roboratur, Proverb.11.31. *Plural.* מְדֵין מִתְחַסְּנִין Ut quid obfirmant se ad revertendum? Jerem.8.5. *Sic Fœmininum*, עַד אֵימָתַי אַתְּ מִתְחַסְּנָא לְמִתַב Quousque tu obfirmas te ad revertendum, Jer.31.22. *Infinit.* לָא יְכִיל יוֹסֵף לְאִתְחַסָּנָא Non potuit Joseph roborare, confirmare se, Hebr. לְהִתְאַפֵּק Continere se, Genes.45.1. ut scil. non fleret, ut Jonathan explet. *Futurum*, אִם יִתְחַסְּנָן יְדָיִךְ An confirmabuntur manus tuæ? Ezech.22.14.

Secundò *Possidere*: אַבְטַחְתַּנִי לְמַחְסַן עָלְמָא דְאָתֵי Promisisti mihi me possessurum sæculum futurum, Ruth.2.13. לְמַחְסַן אַרְעָא Ad possidendam terram, Psal.37.34. *Futurum*, צַדִּיקַיָּא יַחְסְנוּן אַרְעָא Justi hæreditabunt terram, Psalm.37.29. *Aphel*, אַחְסֵין *Hæreditare, Possidere, Hæreditatem adire vel accipere: Hæreditare facere, Hæredem instituere, Possidendum tradere. Præterit.* וְאַחְסֵין מַלְכוּתָא Et possidebit regnum, Genes.49.24. מָא דֵין אַחְסֵין מַלְכְּהוֹן Quare possedit rex eorum, Jerem.49.1. וְגַם אַחְסֵינְתָּא Etiamque hæreditario jure possedisti, 1.Reg.21.19. *Participium*, דַּהֲווֹ מַחְסְנִין לְהוֹן Qui hæreditabant eos, Jerem.49.2. מַחְסְנִין אַיְתֵי עֲלֵיכוֹן Hæredes super vos adducam, Mich 1.15. *Infinit.* לְאַחְסָנָא קִרְוִין דְּלָא דִילֵיהּ Ad possidendum urbes non suas, Habac.1.6. בְּאַחְסָנָא עִלָּאָה עַמְמַיָּא Dum possidere faceret Excelsus gentes, Deuter.32.8. in Onkelo. Jonath. habet בְּאַחְסָנוּתֵהּ. *Imperativ.* אַחְסֵין יַת כַּרְמָא דְנָבוֹת Posside vineam Nabothi, 1.Reg.21.15. וְאַחְסִינוּ יַת אַרְעָא Et possidete terram, Deut.1.8. *Futurum*, יָתֵיהּ תַּחְסֵין Eum possidebis, Judic.11.24. אַתְּ תַּחְסֵין Tu possidere facies, possidendum trades, Jos.1.6. יַחְסֵין אַרְעָא Possidebit terram, Jesa.57.v.13. וְיַחְסְנוּן אַרְעָא Et possideant terram, Jesa.14.21. וְיַחְסְנוּן יָתְבֵי דָרוֹמָא Et possidebunt habitatores meridiei, Obad.1.19. וְיַחְסְנוּךְ Et possideant te, Ezech.36.12. וְיַחְסְנוּנַהּ קָתִין Et possidebunt eam pelecani, Jesa.34.11. וְיַחְסְנוּנַהּ בְּחִירַי Et possidebunt eam electi mei, Jesa.65. vers.10.

חֲסִין · חָסִין · חֲסִינָא *Potens, Robustus, Validus, Durus*: תַּקִּיפָא וְחָסִין Fortem & robustum, Psalm.37.

v.35. חסינא יי Potens eſt Dominus, Pſalm. 89. 9. ותסין הוא כבלוטין Et robuſtus eſt quaſi quercus, Amos 2.9. *Plurale,* קרית עממין חסינין Urbs populorum potentium, Jeſa. 25.3. חסינין כשלהוביתא Fortes ut flamma, Obad. 18. דחסינין כנמרא Qui ſunt fortes ſicut pardus, Jerem. 5.6. *Fœmininum,* רברבן וחסינן Magna & potentia, 2.Sam. 7.23.

חסנא · חסנא · חסן *Robur, Potentia:* חסנא ותקפא Robur & firmitatem, Dan. 2.37. *Cum Aff.* בתקף חסני Robore potentiæ meæ, Dan. 4. v. 27. תקוף חוסניה Fortitudo roboris ſui, Cantic. 5.16.

אחסנא *Poſſeſſio, Hæreditas:* ויהבה לאחסנא Et dedit eam in poſſeſſionem, Joſ. 11. v. 23. ותהי להון לאחסנא Et eris eis in poſſeſſionem, Ezech. 36.12. מטול דלא לעלם הוא אחסנא Quia non in perpetuum eſt hæreditas vel poſſeſſio, Prover. 27.24. *Conſtruct.* לאחסנת עלם In hæreditatem æternam, Geneſ. 17.8. *Cum Aff.* גבר לאחסנתיה Quiſque ad poſſeſſionem ſuam, Lev. 25.10. *Rabbini uſurpant* ה *loco* א.

חסניא · חסניא *Horrea, Repoſitoria frugum, ex ſignificatione Hebraica,* ולא יחסן *Neque recondetur,* Jeſa. 23.18. *Hinc,* אתפגרו חסניא Diruta ſunt horrea, Joël. 1.17. Regia, אוסניא, quod ſi probum eſt, tunc permutantur gutturales, quod alioqui frequens eſt. Sed per ח legendum docent Aruch, Rambam, & Raſchi apud Talmudicos in ſequẽtis Nominis explicatione.

חסינה *Cupa, vas magnum, in quo olim frumentum trituratum & excuſſum reponebant:* חסינה טהורה Cupa munda: Kelim cap. 16.

חוסן *Stupa, linum non excuſſum, ſic dictum, quòd ſit durum & forte, quaſi* חסן, *ex illo,* והיה החסן לנערת Jeſa. 1. 31. *Apud Talmud.* אין מדליקין בחוסן Non incendunt (lucernas) cum ſtupa, Schabb. cap. 2. initio.

חסס הסיסי *Furfures, farina hordei immaturi, ſive furfuracea, cujus uſus in defricandis ollis:* Unde, לספחה קדרה בחסיסי Ad defricandum ollam furfuribus, Peſachim fol. 40.2. *Item, in cibis ad pulmentum:* אכליה בחסיסי Comedit illud cum farina furfuracea, Nedarim f. 49.2. id eſt, intinctum panem in pulmentũ farinæ talis comedit.

חסחוס *Cartilago:* חסחוס דאודן Cartilago, Durum, Extremum auris, Amos 3. v. 12. Hebr. בדל Particula: ותתן על חסחוס אודנא Et compones cartilagini auris, Heb. על תנוך Exod. 29.20. in Jon. *Talmudici,* נפגמה אזנו מן החסחוס Lacerata auris ejus à tenero vel cartilagine, Bechoroth cap. 7. in principio Miſchnæ. Alibi etiam ſcribunt סחוס. Vide סחס.

חסף חספא *Teſta argillacea, Argilla, Lutum figuli, Vas fictile:* די פרזלא וחספא Ex ferro

& luto, Dan. 2. 33. דקרים על חספא Quod opertum eſt ſuper teſtam, id eſt, vas fictile, Prov. 26. v. 23. כתבור מאן דחסף Secundum fractionem vaſis teſtacei, 2. Sam. 5. v. 20. Hebr. כלי יוצר: Item *Prurigo, Scabies ſicca, inſtar teſtæ,* Deuter. 28.27. in Targ. Hieroſ. Hebr. חרס. *Sic* חספניתא *apud Talmudicos,* מאן דמשי אפיה ולא נגיב טובא נקטרו ליה חספניתא מאי תקנתיה לימשי טובא במיא דסילקא Qui faciem ſuam lavat, neque probè deſiccat, producit ſcabiem. Quænam autem eſt ejus curatio? Si decocto betæ benè lavetur, Schabbas fol. 133.2. & 134.1. Gloſſator, נקטרו ליה חספניתא, id eſt, פניו סתבקעות Facies ejus finditur. Mavult tamen eſſe genus Ulceris, quod vernaculè vocat אינירא. Alibi iterum, קירי לחוספניתא Frigida adhibenda ſunt cruſtis faciei, Gloſſa, סדקין שבפני האדם Fiſſuris faciei, Avoda ſarah fol. 29.1.

חסף Vide infrà in חשף.

אתחסף *Pudore, Rubore affectus fuit, Confuſus fuit,* Eſth. 6.12. in Targ. ſec.

חסר *Deeſſe, Deficere, Deſtitui, Carere, Egere, Indigere. Præteritum,* ודאוער לא חסר Qui minus colligebat, non indigebat, Exod. 16.18. לא חסרת מדעם Non eguiſti ullâ rè, Deuter. 2.7. וחסרו מיא Et defecerũt aquæ, Gen. 8.3. חסרנא כלא Indiguimus omnibus, Jerem. 44.18. *Particip.* הוו אזלין וחסרין Recedebant & deficiebant, Geneſ. 8.5. לא חסרין כלא Non deerat ipſis quicquam, Pſalm. 23.1. *Futurum,* לא תחסר כל סדעם בה Non egebis ullâ re in ea, Deuter. 8.9. וטיבותך אל יחסר Et bonitas tua non deficiat, Eccleſ. 9.8. לא יחסרון מזוניהון Non deficient alimenta ipſorum, Jeſa. 51. v. 14. מאים יחסרון חמשין Fortè deficient de quinquaginta, Geneſ. 18.28. *In Pahel* חסר *Facere vel Permittere ut deficiat quid, Diminuere, Deſtituere, Defraudare. Præteritum,* וחסרתיה קליל Et minuiſti eum parumper, Pſalm. 8.6. *Participium,* ומחסר נפשי מטיבותא Et defraudo animam meam bonis, Eccleſ. 4.8. סגירות מחסרא Lepra minuens, id eſt, corrodens carnem, Levitic. 13.51. *Ex Aphel Futurum,* דיחסיר ליה Quâ indigebit, Deuteron. 15.8.

חסירא · חסיר · חסר *Carens, Deficiens, Deſtitutus, Egens, Indigens:* מה את חסר עמי Quónam indiges apud me? 1. Reg. 11.22. *Conſtructum,* חסר שטיא אנא Num deficiens ſtultorum ego, num ſtultis careo? 1. Sam. 21.15. חסיר רעיונא Deficiens intellectu, Proverb. 7.7. *Fœmininum,* וחסירא נפשיה Et egens eſt anima ejus, Jeſa. 29. v. 8. *Plurale,* חסירן בשר Deficientes carne, id eſt, macræ, Geneſ. 41.3. *Maſorethæ uſurpant de vocibus, quæ ſine literis Quieſcentibus ſcriptæ ſunt, cum quibus aliâs*

ſcribi

חָסֵר וְחָסֵר *Omnino defectivum*, in quo duæ aut tres quiescentes omissæ, Vide Clavem nostram Masor.

חסורה *Incisio scalpri chirurgici*, Schabbas folio 108.2. Baal Aruch legit per ר · חסורה.

חוּסְרָנָא · חֶסְרְנָא · חסרן *Defectus, Egestas, Penuria, Indigentia* וְחֶסְרָנָא אָתֵי עֲלוֹי Quòd egestas eventura sit ipsi, Proverb.28.22. חֶסְרָן כָּל מִדְּעַם Penuria omnium, Jud.18.10.

חיסור *Idem. Item Subtractio, apud Arithmeticos.*

חֶסְרָנָא · חסרון *Idem*, Deuter.15.8. Esth.1.7. *Talmud.* המקום ימלא חסרונך *Deus impleat defectum tuum*: sic consolantur eum, cui vel jumentum, vel servus aut ancilla mortui sunt, In Berachos cap 2. Apud Rabbinos, *Defectus, Imperfectio, cujus oppositum est* שלמות. Sic usurpatur in More nevochim.

חסירות *Idem*: וְחֲסִירוּת מְזוֹן Et defectum cibi, Amos 4.6. וּבְחֲסִירוּת כֹּלָא Et in defectu omnium, Deuter.28.48. בַּחֲסִירוּת רַעְיָנָא In defectu mentis moriuntur, Prov.10.21.

מחסור *Idem*, Num.11.23. in Jon.

מחוסר *Egens, Carens, Deficiens*: מחוסר בגדים Destitutus vestibus: מחוסר זמן Deficiens tempore, Minorennis, qui justam ætatem non complevit, Rab.

חפי חפי *Tegere, Operire, Obtegere, Obducere, ut Heb. Præterit.* חֲפָא דַהֲבָא Obduxit auro, Exod.36.34. וַחֲפָא יָת עֵין שִׁמְשָׁא Operuitque oculum, id est, radios solis, Exod.10.15. *Cum Aff.* חֲפָהִי עֲנָנָא Operuit illud nubes, Numeror.17.7. חֲפָת סגירותא Operuit lepra, Levit.13.13. וּבַהֲתַת אַפַּי חֲפָתְנִי Et pudor faciei meæ obtegit me, Psal.44. v.16. וַחֲפֵיתָא עֲלָנָא Et operuisti nos umbrâ mortis, v.20. כַּד בִּלְבוּשָׁא חֲפֵיתָהּ Quasi vestimento texisti eam, Psal.104.6. וַעֲוָיָתִי לָא חֲפֵית Et iniquitatem meam non texi, Psalm.32.5. וַחֲפוֹ רֵישֵׁיהוֹן Et operuerunt capita sua, Jerem.14.3. *Participium,* דְּחָפֵי יָת גַּוָּא Qui operit intestina, Exod.29.13. וְחָפֵי גַוָּא Et operiens intestina, Levit. 9. 19. *Plur.* כְּמַיָּא דִלְיַמָּא חָפַן Sicut aquæ quæ mare operiunt, Jesa.11.9. *Partic. Præter.* וְחָפֵי נְסַרִין Quod tectum sive contabulatum est tabulis, sive asseribus obductum, Heb. שְׂחִיף Ezech.41.16. *Pahel Partic.* מְחַפֵּי לֵיהּ Operit illud, Jesa. 40.19. quæ verba Munsterus & Pagninus conjunctim legentes, putarunt radicem esse חפל pro *Extendere. Fut.* אֲחַפֵּי אַרְעָא Operiam terram, Jerem.46.8. *Apud Talm. & Rab. frequens:* חפוהו בריקולא Obtexit eum corbe, vel fiscellâ, ïû folio 39.1. מחפין את הקציעות בקש Operiunt ficus expansas (prostratas in agro exsiccandi causâ) stramine, Moed katon cap.2. in fine. המחפה בכלאים Qui tegit (terrâ scilic.) heterogenea, vapulat, Maccoth fol. 21.

Aphel Futurum, וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב Et obduces eam auro puro, Exod.25.11. יַחְפֵּי זְכוּתָא Obtegit justitia, Jobi 9.24. וְתַחְפֵּךְ עָקָא Et operiet te angustia, Ezech.32.v.7. תַּחְפֵּךְ בַּהֲתָא Operiet te pudor, Obad.10. *Ithpahel*, וּשְׁמַיָּא אִתְחֲפִיאוּ עֲנָנָא Et cæli operti sunt nubibus, 1.Reg.18. v.45. וְאַפֵּי דְּהָמָן אִתְחֲפִיאוּ Et facies Hamanis erant opertæ, Esth. 7. vers.9.

חופאה *Operimentum, Operculum*: וְתַעֲבֵיד חוֹפָאָה · חוּפָאָה רִמְשַׁךְ Et facies operculum, Exod.26.14. ססגונא Operimentum ex pellibus melium, Numer.4.14.

חופן Vide in חפן.

חפיא *Idem*, Num.17.3.4. in Jon.

חפוי חפוי *Obductio, Tectorium, Operimentum, Tegumentum*: חִפּוּי צַלְמֵי כַסְפֵּיכוֹן Tectorium imaginum argenti vestri, Jesa.30.22. Exod.38.17.19. *Frequens est apud Talmudicos*, חפוי לכלים Operimenta, Thecæ, involucra armorum, instrumentorum, &c. Vide & in חפה.

חפט חֲפָאשְׁקִין. Citat Baal Aruch ex Jelamedenu. Sed loco citato non reperio. Munsterus explicat, *Gladiator, Armiger.*

חפן חוּפְנָא · חֻפְנָא *Pugillus, Manipulus. Plurale,* מִן תְּרֵין חֻפְנִין Præ duobus pugillis, Eccl.4. v.6. טָב מְלֵי חֻפְנֵי מֵיכְלָא Melior est plenus pugillus cibi cum requie animi, Ibidem. *Cum Affixo*, מלי חָפְנֵיכוֹן Plenum pugillum vestrum, Exod.9. v.8. בְּחֻפְנוֹי Pugillis suis, Proverb.30.4. *Rabbini etiam formâ fœmininâ usurpant*, לא כל החפנות שוות *Non omnes pugilli æquales sunt.*

חפן *Pugillo capere*: וחפן מלא חפניו Et accipiat plenum pugillum suum, Joma cap.5. ab initio in Misna. Sic in Maaser scheni cap.2.

חֲפִינָה *Manipulatio, Impletio pugilli*: מדת חפינה אינה שווה Mensura pugillationis non est æqualis, Rab.

חפס *Fodere, Scrutari, Perscrutari, Pervestigare, Hebr.* חָפַשׂ *Præt.* וַחֲפַס בֵּיר אוֹחֲרִין Et scrutabatur, vel fodiebat puteum alium, Gen.26.22. וַחֲפַסוּ Et foderunt, v.21. דַּחֲפַסוּ Quos foderunt, v.32. *Participium*, חָפְסִין רַשִׁיעֵי עַמָּא Scrutabantur impii in populo, Hebr. שְׁטוּ, Numeror. 11. 8. וְחָפְסִין לֵיהּ Et scrutantur eam, Hebr. ויחפרהו, Jobi 3.21. *Futurum*, אֲרוּם יַחְפַּס אֱנָשׁ גּוֹב Cùm foderit quis foveam, Exod.21.33. in Jon. *Infinit.* לְמֶחְפַּס עַנְיָא Ad perscrutandum pauperem, Heb. לַחְטוֹף, Psal.10.9.

חפיסה Talm. *Sacculus, Pera, Marsupium: Utris*: מצאו בחפיסה, Gittin fol.27.1. fol.28. exponitur חמת Saccus ex corio. חוץ מן העשה כחפיסה הוכח Excepto quod factum est instar parvi utris, Talm. Hier. Schabbas cap 8. in fine, Gloss. חוכח & גור קטן.

חָפָה *Tegere, Contegere, Obtegere, Operire, Incubare, idem quod* חָפָה*: Imperat.* חִפּוּ Et operite capita vestra cinere, Jerem. 6. v. 26. & חִפּוּ cap. 25. 34. ac si esset à חוּף. Malim חִפּוּ, vel חִפּוּ formæ חִפּוּ, כִּסּוּ, vel חָפָא à חִפּוּ. *Participium*, רישיהון חפיפין בקטמא Capita eorum cinere erunt operta, Ezech. 27. v. 30. *Ithpahel*, אִתְחַפַּף על בנוי מתחתופ Pullos suos obtegit, incubando scilic. illis, Deuter. 32. 11. Jonathan ex Pahel מְחוֹפֵף, T. Hier. מְחַפְּחֵף, quod suprà diximus pravè esse pro מחפחף.

Secundò חפף *Pectere, Stringere, Radere, Fricare, Scabere, Lavare*, Zwagen: הילל חופף את ראשו Hillel scabebat caput suum, Schabbas fol. 31. 1. item, הוה חייף את רישיה quod idem, Sanhed. fol. 95. 1. Nam חָיֵיף pro חָפַף, quæ forma Talmudicis familiaris, scil. ex Quiescentibus secundâ petita: חייפא רישה תותי חלתא Pectebat caput suum sub favo mellis, Sanhed. 107. 1. לא חייפא שפיר Non pectit se eleganter: ושתהא אשה חופפת Ut mulier pectat se in lavacro legis, id est, Lege præcepto & mandato, Bava kama fol. 82. 1. Id dicitur ibi Esdras instituisse: אינה צריכה לחוף ולטבול Ea non habet opus pectere & lavare, Nidda folio 66. 2. נזיר לא יחוף ראשו בארמדין Naziræus non fricabit caput suum glebâ terræ, ne scilic. pilos evellat, Beza cap. 5. in principio: מטא לדיקלא חף ביה Pervenit ad arborem dactylum, & fricabat se ad eam, Gittin 68. 1.

חֲפִיפָה · חִפּוּף *Tectio, Obtectio*: כיתנא חזי לחפיפה Linum utile est ad obtectionem, id est, ut eo aliquid posit tegi, veluti ficus, dactyli &c. Moed katon fol. 12. 2. *Item Pectinatio capillorum: Fricatio*: משום חיפוף Propter fricationem; ne animalia prætereuntia se ad latus parietis defricent, & parietem labefactent, ideò clavos ipsi infigunt, Schabbas fol. 6. 1. De necessitate & modo חפיפה circa lotionem, vide Schylchan Aruch par. 2. num. 199. חוץ מהפיפתה Exceptâ fricatione, Maaser scheni cap. 2.

חֲפִפִיתָא *Genus scabiei, quod perpetuâ fricatione indiget*. Ejus remedium est oleum serpentinum, in quo serpens coctus est. Inde dicitur in Gemara, נחש לחפפית, Schab. fol. 77. 2.

חפיפותא *Idem*: Inde, משחא דחפיפותא Oleum scabiei vel pruriginis, Kethubh. fol. 17. 2. Sic explicatur in Jalkut Num. fol. 256. 1. מין ממיני השמן. Author Aruch exponit, *Oleum odoriferum nuptiale, quo inungebantur sponsus & sponsa, quasi diceretur* משחא דחופה. Est autem חופה Thalamus nuptialis, Nuptiæ. *Aut* חפיפותא *est Pectinatio*: nam dum pecterent sponsam, adhibebant etiam odorifera, ut etiamnum hodie faciunt.

חף *Dens, Dentes clavis ligneæ* [illegible] *aut claustri*: כדי לעשות חף Ad faciendum dêtem claustri, Schabbas cap. 8. in Misna. חפין של עץ Dentes lignei.

חפה *Idem*, Kelim cap. 22. in Mischna.

חפה חפה *Pecten, rasorium instrumentum*, Schabbas fol. 96. Item *Pellis, Membrana, à Radendo dicta*. Vide רפחדא. Huc fortè referri potest חופיהן Et radii earum, Hebr. חִשֻּׁרֵיהֶם, 1. Reg. 7. v. 33. Radii enim in rota, sunt veluti dentes radii in pectine.

חפא חפא *Inundatio, Diluvium, ab O[pe]riendo terra: metaphor. Exitium tempestuosum*, Prov. 27. 4. Hebr. שֶׁטֶף. Ita huic eidem voci Hebrææ respondet חפא Psal. 32. 6. in paraphraste Syro.

חופיא *Scopæ, Everricula, sic dicta, quòd Ra[dant] terram*: ועבדינהו חופיא Et fecit ex illis scopas, Bava kama fol. 96. 1. כי חופיא Instar scoparum, Sukka fol. 32. 1.

חֻפָּה · חופתא *Thalamus nuptialis, Cœlum aut Velamen illud nuptiale, quod quatuor perticis quatuor Judæi ferunt, sub quo sponsus & sponsa consecrantur; unde illud; Sicut sponsus egreditur* מֵחֻפָּתוֹ *e thalamo suo*, Psalm. 19. 6. *Et sponsa* מֵחֻפָּתָהּ *e thalamo suo*; Joël. 2. v. 16. Ornatissimè scilicet tunc enim omnem ornatum suum induit. Vide Sota in fine fol. 49. 2. Metonymicè *Nuptiæ*: קרוא לחופה Invitatus ad nuptias, apud Rabb.

Tertiò, *quòd* חפף *pro Dolere, Tristari, ex*[pone]*nunt, id oritur ex loco Deuter. 33. 12. ubi de*[ic]*itur de Binjamine*, וְהָיָה חוֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם quod R. Salomon in Talmud Megilla fol. 26. 1. exponit, *Et erat se scabens propterea toto die*; Nempe, qui curâ, dolore, aut angore aliquo tangitur, solet caput aut brachium aut aliam partem corporis vestetenus scabere, in signum doloris. Scribunt autem Talmudici, Binjaminem, postquam per Spiritum sanctum cognovisset, fore, ut pars tantum Templi in ejus partem cederet, alia autem pars tribui Jehudæ, cujus pars interjecto fune à Binjamini parte distingui deberet, חופף, היה, id est, מצטער doluit propterea, & cruciavit se toto die, cupiens funem istum absorbere; &c. Fabula, & fabulosa vocis explicatio.

חָפֵץ *Velle; Optare, Desiderare, Delectari* Hebraicè.

חֵפֶץ *Desiderium, Voluntas, Res desiderabilis, & in genere, Res, Negotium, Propositum*, unde illud: *Et est tempus* לְכָל חֵפֶץ omni negotio, Eccles. 3. 1. Aben Esra scribit hoc loco: Omnes res, sive omnia negotia vocantur חפץ in lingua Talmudica sive Rabbinica. Sic quamvis *Rem pretiosam, elegantem*

...vocant חפץ: Ein schön Chephez, id est, ein schön Kleynot: היה מוכר חפץ Si quis vendiderit ... pretiosum & desiderabile, Nedarim cap.2. Mischna.

חפצ Ciceres, legumen, apud Talm. Cholin fol. ... Baal Aruch id adducit in litera He, הפצי.

חפר Ch. *Fodere, Effodere: metaphoricè, Pervestigare, Perscrutari. Præterit.* שוּחַ חֲפַר Fodit, Psal.7.16. חֲפַר בִּישְׁתָּא Effodit malum, Proverb 16.27. אֲרֵי חֲפָרִית יָת בֵּירָא הָדָא Nam effodi puteum hunc, Gen.21.30. וַחֲפָרִית Et fodi, Jerem. ... דִּי חֲפַרוּ עַבְדֵי אֲבוּהִי Quos foderunt servi patris ejus, Genes.26.15. דַּחֲפַרוּהָא רַבְרְבַיָּא Quem foderunt principes, Numer.21.18. *Participium,* מִתַּמָּן חָפַר מֵיכְלָא Inde effodit, id est, pervestigat cibum Job.39.32. דְּחָפַר גּוּמָּצָא Qui fodit foveam, Eccl.10.8. וְחָפַר גּוּמָּצָא בֵּיהּ נָפֵיל Qui fodit foveam, in eam incidet, Proverb.26.27. *Aphel Particip.* מַחְפְּרִין בְּגַלְיָא Fodiunt in valle, Jobi 39.24.

Secundò חֲפַר *Erubescere, sed rarius:* וְרַשִׁיעָא נִבְהַת וְתַחְפַּר Improbus confundetur & erubescet, Prov.13.5.

מַחְפַּרְנָא *Pudore afficiens, Pudendus,* Prov.19.26. Hebr. מַחְפִּיר.

חֲפִירָה *Fossa, Fovea:* חפירה של דגים Fovea piscium, *Piscina:* למלאות החפירות אשר סביב חומת העיר Ad implendum fossas, quæ sunt circa murum urbis, R. David Habac.1.10.

חֲפִירָא *Idem,* Psalm.73.7. Discrepant autem exemplaria. Vide nostram Babyloniam.

חֲפוּרָה *Seges dum adhuc in herba est, Herba sementis:* חפורה והוו שובלי Seges erat, & fuerunt spicæ: quæ antea seges herbida erat, paulò post in culmum & spicam excrevit, Bechor. fol.52.2. Item, מאה זוזי בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא מאה זוזי בארעא מילחא וחפורה Id est, *Si centũ asses posueris in opificiũ aliquod, quotidie frueris carne & vino: quod si verò totidem insumseris in terram* (agriculturam terræ) *vesceris sale & herbis,* Jebham.fol.63.1. Volunt opificium aut commercium aliquod mercaturæ, agricultura longè esse utilius & fructuosius. Unde procedit, אין לך אומנות פחותה מן בקרקע *Nullum est opificium vilius quàm terræ,* id est, *agricultura terræ. Plurale in Pesikta,* אם נתרת לי מן החפוריות ומן הקטניות Si dederis mihi de herbis agri & leguminibus.

מַחְפּוֹרֶת *Fodina:* מחפורת של צריף Fodina aluminis, Kethubh. fol.79.2. *In Targum,* לְמַחְפּוֹרִין דִּמְלַח יְהוֹן In fodinas salis erunt, Ezec.47.11. Hebr. לְמֶלַח In salem, Sic Soph.2.9. ubi in Hebræo, מִכְרֵה מֶלַח Fodina salis.

חפש חָפְשִׁי *Liber:* כשמת אדם נעשה חפשי מן המצות *Cum moritur homo, liber fit à præceptis,* Nidda fol.76.

חֲפוּשָׁא *Piscis minimi nomen,* Avoda sara fol.39.col.1.

חִיפּוּשִׁית *Scarabæus,* Cholin cap.3. in fine. R. Salomon Gallicè exponit איסקרבוט *Escarbot,* quâ voce Galli *Scarabæum* appellant. Sic Baal Aruch explicat, תולעת שחורה Vermem nigrum, & in lingua vernacula סקרווי id est, *Scarabæo*; in lingua Ismaëlitica כנפיסא. Id Schindlerus exprimit חנפוסא. Unde fortassis ש cum puncto sinistro legẽdum. In Avoda sara fol.28.2. תרבא דחיפושתא גמלניתא Adeps scarabæi magni.

חֲפוּשִׁית *Spuma ollæ ferventis, Sordities ollæ.*

חֵפֶת *Fimbria, Ora, labium extremum vestis duplicatum: vel Sinus vestis, juxta authorem Aruch Manuscripti, qui explicat* חיק חלוק, *quo sensu etiam Latini Plicaturas vestimentorum, Sinus appellant.* In Aruch magno exponitur בית יד של חלוק id est, *Manica, vel Fimbria manicæ lata & duplicata.* In Talmud Joma fol.77.2. שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו Ut non educat manum suam de sub fimbria tunicæ suæ. Glossa, חפת, id est, שפת. In Beres. rab. sect.75. לבן דהוא רבהון דרמאי יהיבתיה בחפתי להוא גברא על אחת כמה וכמה Labanem, qui princeps est impostorum, *recondidi in manicam meam*; quanto magis ergò Virum illum? Glossa explicat per נצחתיו כפי רצוני *Vici eum pro lubitu meo,* & scribit, esse *Locutionem proverbialem* de eo qui vincit alterum, ut dicatur; *In manicam vel chirothecam meam eum recondidi.* Similem vide mox in Verbo.

חָפַת *Fimbriatum, vel, Manicatum esse.* Hinc, אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל וכו Qui siclos separat, & singulos in suã arcam reponit, non ingredietur (scil. in illud conclave,) cum paragauda manicata vel duplicata, neque cum calceamentis &c. Schekal. cap.3. Jevam. fol.102.2. Ratio; ne suspectus fiat, ac si in manicis vel fimbriis illis duplicatis pecunias sacras absconderet, & furtim auferret. In Ber. rabba sect.100. רבי יאשיה הוה מפקד ואמר אלבשוני מאנין חוורין חפיתין Rabbi Josias præcipiebat ac dicebat; Quando mortuus ero, induite me vestimentis albis fimbriatis; Glossa; Vestimentis, in quibus oræ indusii super brachiis retrorsum sint duplicata, secundum morem iter facientium. Idem extat in Talm. Hieros. Kilaim cap.ult. *Deinde est* חפת *In manicam vel chirothecam recondere, includere:* Hinc est illud, סברין למחפת ואתחפתון *Existimarunt se in manicam reconduturos alios, & ipsimet in manicam fuerunt reconditi,* Beresch. rab, sect.80. *Locutio proverbialis,* cujus sensus: Ipsi putarunt se alios in ordinem coacturos, & illorum dominos futuros, ac pro lubitu cum ipsis acturos, perinde ac si in manica vel chirotheca incluso...

eos haberent. Sed quod aliis moliebantur, ipsismet accidit. Similis locutio fuit paulò antè in Nomine.

חֲצָא *Effodere, Exscindere, Eruere:* נִחְצוּנֵיהּ עוֹרְבֵי דְנַחֲלָא Effodient eum corvi torrentis, Prov.30.17. Usitatum est hac significatione apud Syros.

מַחְצָא Vide in חוץ.

חֲצַב Hebr. *Cædere, Incidere, Concidere, Exscindere, cui in Targum respondet* פסל. *Ithpahel*, כְּחִיבָא מִמְּגָרָא אִתְחַצַּבְתּוּן Sicut excisum petræ excisi estis, Jesa.51.1.

חֲצִיבָא · חֲצִיב *Cæsum, Incisum, Excisum, ut antè. Plurale*, לָא תִבְנֵי יָתְהוֹן חֲצִיבִין Non exstrues illos (lapides) cæsos, scil. in altare, id est, altare ex cæsis ac politis lapidibus non exstrues, Exod.20.25. in Jon. & Targ.Hieros.

חַצָּב *Lapicida, qui lapides ex monte aut lapicidina cædit:* החצב שמסר לסתת Lapicida, qui tradit (lapidem) latomo, id est, ei qui quadrat, cædit, lævigat lapides, Metzia fol.118.1.

מַחְצָב *Lapicidina:* לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו Nō aperit homo lapicidinam in principio, in medio agri sui, Schebhi. fol.37. *Plurale in Targum*, מַחְצְבַיָּא *Lapicidinæ*, Hebr. פסילים, Jud.3.19.26. Interpres Latinus in Targum reddit *Sculptilia*. מחצבים *Venæ minerales, mineralia*, More p.1.c.72.

חֲצוּבָה *Tripus, Olla tripes, Germ.* Dreyfüß. *Hinc in Gemara:* בְּעִיר *Juxta catenam auream*, id est, in circulum, ad formam rotundam: כְּשׁוּרָה *Juxta lineam*, id est, lineatim, rectà, uno juxta alterum posito: כַּחֲצוּבָה *Juxta ollam tripedem*, i. e. כשלשה רגלי קנקן Juxta tres pedes ollæ, triangulariter: כַּסּוּלָם *Juxta scalam*, id est, gradatim, instar graduum scalæ obliquè erectæ, Bava metzia f.25.1. Sic; דקיימי כשורה לא דקיימי כחצובה Quæ stant ad lineam, non quæ stant juxta tripodem; Erubh. fol.85.2. id est, triangulariter.

Secundò חֲצוּבָא · חֲצוּב · חֲצָבָא · חֲצַב *Hedera:* ut, מטלטלין את החצב מפני שהוא מאכל הצביים Circumferunt hederam (scil. die sabbatho) quia est cibus caprarum, Schab. fol.128.1. ומשתכחי בטולי דחצבא Et reperiebantur in umbra hederæ, Pesach.111.2. Glossa, חצוב עשב שתיחם בו יהושע ארץ הארץ לישראל id est, *Chatzubh* herba est, quâ determinavit Josua terram Israëlitis, vulgò אדרא, id est, *Hedera*. חצובא מקטע רגליהון דרשיעיא *Hedera amputat pedes improborum*, Betza fol.25.2. Nempe, hedera radices suas rectà mittit deorsum, in neutram partem se dilatans. Inde Josua eâ usus in constituendis terminis terræ cujusq; tribus, ut, si qui terminum movisse suspecti essent vel accusati, tunc fodiebant, donec radicem hederæ invenissent. Inventâ eâ, puniebantur improbi terminorum motores. Sic hedera caussa fuit, ut improborum raptorum pedes inciderentur. Vide & Bava basra fol.55.1. In Ber[eschith] rabba sect.31. de Noacho: Accipe tibi de om[nis] generis arboribus, quæ esui aptæ sunt, Pal[mas] vitium pro elephantis, חצובה לצבאים heder[am] pro capreis, &c.

Tertiò חַצְבָא *Urceus, Hydria fictilis, quâ p[ortatur] aqua ad potum vel usum domesticum. In Ge[mara]* חצבא ושחיל בר ממטללתא Hydria & obba ex [fi]gui ia sunto, Succa fol.29.1. Glossa, חצבא כלי חרס שׁשואבין בו המים *Chitzba* ex fictili est, quo h[au]riūt aquas: שחיל est ex ligno. *Hinc generalit[er] Vas, Cupa, unde & quædam, quæ in Aruch po[nuntur]* הצבא, *in Gemara leguntur* חביתא, *quod s[ignificat] Dolium.* Alibi, תקין רב נחמן חצבא בת תשעה קבין Raf Nachman constituit vas novem cab[orum] aquæ; Berach. fol.22 1. scil. ad mundat[ionem] eorum, qui noctu passi sunt seminis fluxu[m]. והוה קא מפקא ריפתא לעניא בחצבא Apportabat [pa]nem pauperi in hydria, Sanhed.109 2. Ve[l va]se quo petebat aquam: חצבא ראמשחא Ol[la un]mento illita, Pesach.fol.40.1. אצטמיד חצביה דרב נחמן Conjunctum & consolidatum fuit vas R. Nachmanis, Berach. fol.22.2. *Plurale*, חצבים גדולים Vasa majora, Kelim cap.2. Glossa כדים.

Denique חצב *juxta quosdam est Calamus, unde saccarum fit*, קנה שעושין ממנה הסוכר, ut loquitur Aruch, in Avoda sarah cap.1. in Mischna. *Sed alii ad significationem superiorem Hederæ referunt, quod melius videtur, si loca conferantur, vel potius Palmæ species est: quia aliis palmæ fructibus ibi conjungitur. Alia lectio est in Talmud Hierosolymitano,* חצרא, *vel* הצרא. *Vide.*

חֲצַד *Metere, Demetere. Particip.* לָא מַלֵּי אִידֵיהּ חָצוֹד Nō implevit manum suam metens, sive messor, Psal.129.7. *Plural.* חָצְדִין חֲצַד חִטִּין Metentes messem tritici, 1.Sam 6.13. *Infinit.* לְמִחְצַד Metendo: item, בְּמִחְצַדְכוֹן יַת חֲצָדָא Cum messueritis messem, Levit.19.9. וּלְמִחְצַד חֲצָדֵיהּ Et ad metendum messem ejus, 1.Sam.8.12. *Imperat.* זְרוּעוּ וַחֲצוּדוּ Serite & metite, 2.Reg.19.29. *Futur.* תִּזְרַע וְלָא תֶחְצוֹד Seres sed non metes, Mich.6.15. יֶחְצַד עָאתָא Metet molestiam, Proverb.22.8. תִזְרְעוּן וְלָא תַחְצְדוּן Seretis & non metetis, Lev. 25.11. בְּתֻשְׁבַּחְתָּא יֶחְצְדוּן Cum cantu metent, Psal.126.5. דְחָצְדִין תַּמָּן Ubi metent, Ruth.2.9.

Apud Talmudicos, עתירה בבל דחצדא בלא מטרא Dives est Babylonia, quòd metit absque pluvia, Taan.fol.10.1.

חָצוֹדָא *Messor:* וִיעָרַע רָדְיָא בְּחָצוֹדָא Et occurret arator messori, Amos 9.13. *Et alia forma*, מִבָּתַר חַצָּדָא Post messorem, Jere.9.22. *Plural.* דְאַחְמַנָא דב על

רב על חצריא Qui constitutus est magister super messores, Ruth. 2.6.

חצרא חצד *Messis*: ביומי חצרא In diebus messis: & בשרית חצד סערין In principio messis hordeorum, 2.Sam. 21.9. זרועא וחצדא Sementis & messis, Gen. 8.22. חגא דחצדא Festum messis, Exod. 23. 16. וכנשא בחצדא מיכלה Et colligit in messe cibum suum, Prov. 6.8. *Constr.* חצר חטין Messis tritici, Gen. 30.14. *Cum Aff.* לקטא דחצדך Collectionem messis tuæ non colliges, Levit. 19.9. ריש חצדכון Primitias messis vestræ, Lev. 23.10.

חצדד *Nomen proprium loci, ubi erat vadum fluminis:* אמברא דחצדד Ad vadum sive trajectum Chatzdad, Joma fol. 77.2. מברא contractè dicitur pro מעברא.

חצה

Dimidiare, Discriminare, Distribuere, Dividere, Partiri, Hebr. Sic frequentissimè apud Rabbinos & Talmudicos.

חצי *Medium. Plural.* אי נזירות לחצאין Nazireatus non per medium, scil. dividitur, id est, non potest homo vovere quòd ex parte tantùm futurus sit Nazireus, sed vel secundum omnia talis erit, aut nullus, Nedar. fol. 83.1.

חצל

מחצלת · חצלא *Storea, Matta, Teges:* מחצלת Storeæ ex junco: חצלות של גמי קנים Matta ex calamis, Succa cap. 1. in fine. Vide & in Erubh. fol. 101.1. *Plural.* מחצלות.

מחצל *Trulla cæmentarii:* השונא לעולם אינו גולה עד שנשמט מחצלו מידו Osor nunquam in exilium relegatur, nisi dum excidat trulla ejus è manu ejus, Makkoth fol. 9.2. ubi agitur de fortuitis homicidiis.

* חצנן חצם *Extractor*; Munsterus. Non est in Aruch.

חצן

חציצא *Ascia, Securis, ad cædenda ligna:* מברזלא חציצא עבד Ex ferro securim facit, Jesa. 44.12. בחציצא Cum ascia, Jerem. 10.3. Hebr. במעצד. *Sic apud Talmudicos*, חציצא דנגרי Securis fabrorum, Schab. fol. 123. מרא וחציצא Ligo & securis, Eruvin fol. 77 2.

חוצצא *Insidiæ, Insidiatores, siquidem idem hæc vox significat quod Hebræa* ארבים, *cui in Targum respondet:* אתקינו חוצצא Præparate insidias, Jerem. 51.12.

חצונים Vide in חוץ.

חצף

Durum, Obfirmatum esse: Aphel, אחציף *Obfirmare. De facie dicitur, & nomen* אפ *vel* אפין *ipsi adjungitur. Obfirmare faciem, est firma & imperterrita fronte quidvis audere & tentare, Impudenter aliquid agere. Præter.* ואחציפת אפהא Et obfirmat faciem suam, Prov. 7.13. *Particip.* מחציף אפוי גברא רשיעא Obfirmat vultū suum vir improbus, Prov. 21.29. Secundò est *Urgere; Accelerare. Particip.* דתא מהחצפא Lex vel sententia urgens, Dan. 2.15. Sic 3.22. דנפקא מהחצפא Quod egreditur celeriter, Eccles. 10.5.

Rabbinicè, החציף פניו *Obfirmavit vultum suum, Impudenter egit.*

חציף · חצוף *Obfirmatus, Protervus, Pervicax, Impudens:* נטרית ארחות חציפא *Observavi vias impudentis, protervi*, Psal. 17.4. וחציף אפין *Et obfirmatus vultu, impudens*, Eccles. 8.1. *Plural.* חציפי אפין Obfirmati vultu, חזקי מצח Obfirmatâ fronte, Ezech. 3.7. Sic, חציפי אפיא pro Hebr. קשי פנים, Ibid. cap. 2.4. *Apud Rabbinos*, חציפא נצח לבישא *Impudens vincit malum*; nempe impudentiâ suâ sæpè impetrat, quo alioquin cum magno suo malo carendum ipsi esset. Wer sich nicht schämt/ der lebt desto baß. Sic adducitur in Aruch ex Pesikta. Ego in Talm. Hierosolymitano Massech. Taanis cap. 2. fol. 65.2. legi: חציפא נצח לכשירא כל שכן טובתו של עולם *Impudens vincit hominem verecundum & modestum*, (scil. impudentiâ suâ & importunis suis precib. ut tādem ipsum exaudiat) *quantò magis Bonitatem mundi ipsam*, id est, quantò magis vincet homo assiduis & importunis suis precibus Deum qui ipsa est Bonitas? Melior & convenientior videtur esse lectio Aruch לבישא, pro לכשירא. Sic enim locum illum lego quoque in Jalkut, Jonæ 3.8. *Et clamaverunt ad Deum* בחזקה *cum firmitate, vel obfirmatione.* Quid est בחזקה? Dixit R. Simeon ben Chilpheta, חציפא נצח לבישא כל שכן לטובו של עולם *Impudens & importunus vincit hominem malum, quanto magis Deum, qui Bonitas mundi ipsa est?* Elegans sententia, quæ planè convenit cum parabola Christi, de Judice iniquo, & vidua, Lucæ 18.v.1. & seqq. Simile illi, quod mox sequitur, חוצפא אפילו כלפי שמיא מהניא.

חוצף · חצפא · חוצפא *Obfirmatio, Firmitas, Impudentia:* וחוצפא באתתא נפקת ברא Et impudentia quasi mulieris circumforaneæ, id est, meretricis, Jerem. 3.3. Hebr. מצח Frons. וקמו בחוצפא Et surrexerunt cum impudentia, Numer. 16 2. Sic Jobi 30.12. בעקבות משיחא חוצפא יסגא *In calcaneis* (i.e. fine témporū quibus venturus est Messias) *Messiæ, impudentia multa erit*, Sota cap. ultimo in fine. *Proverbium Talmudicum* in Sanhed. fol: 105.1. חוצפא אפילו כלפי שמיא מהניא *Impudentia etiam contra Deum fructuosa est*; Deus victus scil: pertinacibus precibus, concedit quod pertinaci & obfirmatâ fronte petiit. Item ibidem, חוצפא מלכותא בלא תגא *Impudentia regnum est absq; corona*, q.d. Multum potest, magnū ejus dominium, sed laude destitutum: שנים שדנו דינהם דין אלא שנקראו בית דין חצוף Duo qui judicant, jus ipsorum est jus, sed vocatur judicium pervicax, judices

dices protervi, Sanded. fol.3.1. Nam minimum sunt tres judices.

חֲצִיפוּת *Idem*, apud Rabbinos.

חָצָץ Hebr. *Scrupus, Lapillus, Calculus. Sic Chald.* נִתְמַלֵּא פּוּמֵיהּ חֲצָצָא Replebitur os ejus scrupis, Prov.20.17. Desideratur in Venetis.

חֲצַץ *Ejaculari*, מְחַצְּצֵי גִירָיא Ejaculantes sagittas, Sagittarii, Judic.5.8.

חֵץ *Sagitta*: יורה כחץ *Ejaculatur instar sagittæ*, scil. semen. Hoc est signum, unde dignoscitur in sterili matrimonio, num defectus sit in viro, an in uxore. Si vir sit יוֹרֶה כחץ, culpa censetur esse in uxore: secus, adscribitur ipsi. Vide Majemon. in הלכות אישות cap.15.

Secundò חֲצַץ Talm. *Obthurari, Operiri: vel activè, Obthurare, Operire*: מוריד את הגלגלים או כלי הבקר בשעת הקדים למים בשביל שיחוצו Demittēs rotas aut instrumenta boum tempore venti Orientalis, (i.e. æstus) in aquam, ut obthurētur, Machschirin cap.3. Glossa יחוצו, id est, יסתמו obstruantur, firmentur. Nempe, vasa & instrumenta lignea tempore æstivo laxantur & solvūtur, ut aquam non contineant: in aquam aliquandiu demissa, fissuræ sive commissuræ ipsorum laxæ confirmantur, conjunguntur, & obthurantur, ut aquam postea contineant. In Aruch aliter exponitur, sed non ad rem.

Tertiò est *Dimidiare, Discriminare, Dividere per medium, Partiri in duo, idem quod* חצה *Hebr.* Hinc de judicibus arbitrariis, sive arbitris, res dubias amicè dijudicātibus, dicitur, חוצצין מחצה לזה ומחצה לזה Partiuntur dimidium huic, & dimidium alteri, Bava bath. fol.133.2. in Glossa.

חוֹצֵץ *Medians, Discriminans, Discernens, Secernens, Distinguens*: scil. *medio suo interventu discrimen & separationem inter rem & rem constituens*: *Differentia, Discretio, Discrimen*, Ein underscheid: חוצצי טבילה Discrimina ablutionis, res quæ partem aliquam corporis tegunt, quo minùs aqua eò penetret, & ita partem eam ab aquæ inundatione discriminans: שפחתו של רבי טבלה ועלתה ונמצא לה עצם חוצץ בין שניה צריכה טבילה אחרת h.e. Ancilla Rabbi (Jehudæ) lavabat se, egressa (ex aqua) inventum fuit os discrimen faciens inter dentes ejus. Opus ergò habuit aliâ lotione, Nidda fol.66.1. Vide ibidem fol. seq. אלו חוצצין באדם Hæc discrimen faciunt in homine, fila, ligamenta in capillis mulierum, annuli & plurima alia: אלו שאין חוצצין Hæc non discriminant, ac proinde ablutionem non impediunt: אלו חוצצין בכלים Hæc discriminant in vasis & supellectile. Glossa, מבדילין &c. de quibus agitur in Mikvaoth cap.9.

חָצִץ *Discrimen, res intermedia, quæ rem unam ab altera discernit*: בית שחצצו בנסרים או ביריעות מן הצדדין Domus aut conclave cujus discrimen est ex asseribus aut aulæis à lateribus: id est, cujus parietes asseribus aut cortinis distincti sunt ab interiore parte: חצצו בארצו Discrimen ejus à terra, id est, solo pavimento, si illud sit asseribus aut linteis stragulisve tectum, &c. Oholoth cap.15.

חֲצִיצָה *Idem*, Menach. fol.10.1.

חֲצִיתָא *Dimidiatio*: דייני דחצתא *Judices dimidiationis*, id est, דייני פשרה *Judices amicæ compositionis, Arbitri, Commissarii*, qui solent lites componere dividendo, & attribuendo dimidium huic, dimidium alteri. Sic R.Salomon in Bava bathra fol.133.2.

חֲצִיצָא *Securis*: חציצא דבר נגרא Securis fabri lignarii, Bava basra fol.73.2.

חֲצוֹצְרְתָא *Tuba*: אַצְוִחוּ כְּבַ בַּחֲצוֹצְרְתָא Proclamate veluti tubâ, Hoseæ 5.7. *Plural.* תַּרְתֵּין חֲצוֹצְרָן Duas tubas, Num.10.2. וְתָקְעִין בַּחֲצוֹצְרָתָא Et clangebant tubis, 2.Reg.11.14. *Apud Talmudicos*, תלת מילי אשתני שמייהו מכי חרב בית המקדש חצוצרתא שופרא ושופרא חצוצרתא Trium rerum nomina permutata sunt, ex quo vastata est domus Sanctuarii, חצוצרתא Tubam vocant שופרא *(Buccinam)* & שופרא vocant חצוצרתא, &c. Schab. fol.36.1. Succa fol.34.1. Baal Aruch exponens hunc locum scribit: עכשיו חצוצרת כשרה אותו שקורין שיפורא פסול hoc est, Nunc temporis חצוצרת recta est (i.e. *ad usum festi Novi anni licita & permissa*) & ea quam vocant שיפורא vel שופרא vitiosa sive prohibita, adeoque eâ uti non licitum. Hactenus Aruch. D.Drusius in Observ. lib.15.cap.19. longè alium his verbis sensum affinxit, ac si nimirum differentia inter hæc duo genera indicaretur; quòd חצוצרתא sive Tuba sit recta, & שיפורא sive Buccina curva. Sed non rectè accepit verba Aruch. Interim differentiam istam constituit glossator Talmudicus in Succa, dum ait, שיפורא כפוף hoc est, Buccina curva est, חצוצרתא פשוט Tuba extensa, sive recta.

חָצֵר חֲצֵרָה Hebr. *Atrium: Villa absque muro*: חצרה הקנויה Atrium vel conclave proprium: המושכרת Conductum: שאולה commodato datum. *Apud Talmudicos*, חצר הכירה *Atrium foci*, id est, *Præfoculus*, locus in fronte ignis in foco incensi, hoc est, in pariete excavatus, sicut os furni dicitur *Præfurnium*, Kelim cap.7. חצר מות *Atrium mortis*, id est, *Sepulchrum*.

חַצְרָנִי *Cubicularius*: אריסטאוס חצרני של תלמי פילאדלפוס Aristeas cubicularius Ptolemæi Philadelphi, in Præf. libri מאור עינים.

חָצַר *Reticulum*: וְיָת חֲצַר כַּבְדָא Et reticulum jecoris, Exod.29.22. Levit.3.15. *Apud Talmudicos*, מי שנשכו

מי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד *Quem* [...] *canis furiosus, et comedendum dant de reti* [...] *ejus*, Joma fol.84.1.

[...] Hebr. *Gramen* , *Fœnum* : *item Porrum*, [...]5. כְּחָצִיר אִגָּרַיָּא Sicut gramen tectorum, [...]6. *Apud Talm. plur.* חצירי גבע Porri Geb- [...]ociistius, Kelim cap.17.

חָקַק Hebr. *Imprimere*, *Exprimere*, *Exsculpe-* [...] , *Describere* , *idem quod* חָקַק . *Ex Py-* [...] מחקה על הקיר Exsculptum , Descriptum in Ezech.8.10. *Apud Talmudicos*, שלא יחקה [...] את ר[...] Ne exprimat hæreticos, id est, expri[...]do imitetur statuta & decreta hæretico[...] Cho in fol.41.2. המינים legitur in Aruch, Talmud Basileensi pro eo positum הצדוקים [...]cæos. In libro Mischnajoth האפיקורוסין Epi[...]ros. Intelliguntur Gentiles.

[...] *Impressio*, *Conceptus*, *Imaginatio* : חקוי נפש [...]ones , Conceptus animi. Frequens est [...] nevochim.

חֲקַל חַקְלָא *Ager* : גְּבַר נָפֵיק חַקְלָא Vir exiens in agrum, Genes.25.27. וְכָל אִילָנֵי חַקְלָא Et [...]es arbores agri, וְכָל עִסְבָּא דְחַקְלָא Et omnem [...]am agri, Gen.2.5. לָא נֶעְבַּר בַּחֲקַל Ne transea[...] per agrum, בְּרִיךְ אַתְּ בְּחַקְלָא Benedictus eris [...]gro, Deuter.28.3. *Constr.* חֲקַל אוֹנְסָא בַּחֲקַלְתְּהוֹן [...]grum iniquitatis , rapinæ, agro suo, Jesa.5.8. מחקל ארסת[...] De agro hæreditatis suæ, Lev.27. [...] *Cum Aff.* זְבוּן לָךְ יָת חַקְלִי Eme tibi agrũ meum, Jere.32.7. פָּאתָא דְחַקְלָךְ Angulum agri tui, Levit. 19.9. בחקלך In agro tuo, Deuter.11.15. יַקְדִּישׁ חַקְלֵיהּ Sanctificabit agrum suum, Lev.27.18. שְׁפַר חַקְלֵיהּ Optimum agri sui, Exod.22.4. וְעַל חַקְלַהּ Et pro agro suo, 2.Reg.8.3. *Plur.* וְיִזְדַּבְּנוּן חַקְלִין Et emen[...]tur agri, Jerem.32.43. *Et formâ fœmin.* עַל תְּחוּמֵי חַקְלָ[...] Super terminos agrorum, Hos.10.4. חָמְדִין חַקְלָ[...] Concupiscunt agros, Mich. 2. 2. *Constr.* [...] עַל חַקְלֵי חֶמְדְּתָא Super agros desiderabiles, Jesa. 32.12. *Cum Aff.* יַת חַקְלֵיכוֹן יִסַּב Et agros vestros accipiet, 1.Sam.8.14. חַקְלָתְהוֹן לְיָרְתִין Agros ipsorum possessoribus, Jerem.8.10. *Talmud.* בני חקלאי Homines agrorum, agrestes, quibus op[...]ponuntur בני מחוזא Urbani, Schab.fol.32.1.

חַקְלָאָה *Rusticus*, *Agrestis*, *vir agros colens*, בן כפר [...]us חקלאה מלכא להוי Si rusticus fiat rex, Me[...]a fol.7.2. רִיהֲטָא דְחַקְלָאֵי Pulmentum villico[...]rum, Berach.fol.37.2.

חקן *Clyster*, *medicamentum purgans quod alvo injicitur. Elias in Tisbi, scribitq́; esse vocem Ara*[...]*am. Schindlerus in Lexico ponit* , חקנה · מחקנה [...] *mahcana.*

חָקַק *Exsculpere*, *Exprimere*, *Exarare*, *Incidere*, *Insculpere*, *Describere* , *Decernere* , *Statue*[...]*re*, [...]*odere*, *Perfodere*. *Particip.* חָאֵק בַּחֲשׁוֹכָא בָּתַּיָא Perfodit in tenebris domos, Hebr. חָתַר Jobi 24. 16. ex forma Syra. *Pehil*, בֵּית דְּחֲקִיק In quibus sculptum erat, Cant.2.17. גְּלִיף חֲקִיק Exsculptum excisum, Exod.28.11. in Jon. וּכְתַב חֲקִיק Et scripturam exsculptam, Levit.19.28. *Ithpahel*, מִתְחַקַּק עַל לוּחֵי קְיָמָא Exsculptum in Tabulis fœderis, Exo. 20.2. in Jon,

Talmud. הוו חייקי ליה דוכתיה Decernebant, concedebant, relinquebant ipsi locum suum , Moed katon fol.16.2.

מְחוּקָק *Exsculptor* : *Typographus exprimens Scripturam*, apud Rabb.

חַקּוּקָא *Sculptor*; יוחנן חקוקה Pesach. ab initio. Aruch explicat סופר Scriba.

חק *Statutum*, *Demensum*, *Pars statuta. Sic apud Talmudicos*, אניח לבני ולבנותי חוק Relinquam filiis & filiabus meis demensum, alimenta necessaria, Erubhin fol.54.1. In More nevochim sæpè sumitur pro *Qualitate* , *Conditone* , *Natura alicujus rei.*

חִיקּוּק *Scriptura sculpta* , *Sculptura* , *Effossio*, Rab.

חֲקַר Hebr. *Scrutari* , *Perscrutari* , *Investigare*, *Pervestigare* : *In Targum Particip.* חָקַר לִבָּא Perscrutans cor, Jere.17.10. *Infinit.* לְמִחְקַר יָת קַרְתָּא Ad perscrutandum urbem, 2.Sam.10.3. *Imperat.* חֲקַרְנִי Perscrutare me, Psal.139.23.

חַקְרָא *Arx* , *Munitio. Utitur semper hac voce Paraphrastes Chaldæus in libro secundo Samuelis pro Hebræo* מְצוּדָה : *at in libro primo, & aliâs, vocem Hebræam formâ Chaldaicâ transfert* מְצָדָא & מְצַדְתָּא : ut, חַקְרָא דְצִיוֹן Arx Tzijonis, 2.Sam.2.7. קִרְוִין חַקְרָא Civitates munitionis, id est, munitæ, Deut.3.5. in Jonath. וִיתִיב דָּוִד בְּחַקְרָא Et habitavit David in arce, 2.Sam.7.9. Sic 2.Sam.23.24. בְּקִרְוֵי חַקְרָא In civitatibus munitis, Numer.32.17. in Targ. Jon. *Plural.* אִין בְּחַקְרִין An in arcibus, munitionibus, Numer.13.20. in Jon. Hinc ἄκρα in libro primo Machabæorum, Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν *Et fuit eis pro arce*, cap.1.v.35. Ruffinus lib.7.cap.16. *Seditiosorum autem alii , qui civitatem desperaverant, muris relictis in Acram recedebant.* Hinc corrigendum mendum in Josepho de bello Judaico lib.1. cap.1. *Milites de superiori civitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit.* Lege *Acra.*

חֲקִירָה · חקור *Investigatio*, *Scrutatio* , *Examen* : חיקור דינים *Investigatio judiciorum.* Sic in titulo Tractatuum Talmudicorum vocantur Concordantiæ marginales Talmudicæ, quæ generalem in quaq; pagina titulum habent נר מצוה : & vicissim Concordantiæ Biblicæ, i.e. annotatio locorum biblicorũ vocatur תורה אור. Utraq; appellatio desumpta est ex Proverb.6.23. חקירת מוסדי ארץ *Scrutatio fundamentorum terræ*

FFF מחקר

מחקר Hebr. *Scrutatio. Plural.* מחקרי ארץ Perscrutationes terræ, Psal.95.4. *Apud Rabbinos,* חכמי המחקר *Sapientes scrutationis*, id est, *Physici*, qui arcana naturæ perscrutantur: Apostolo Paulo συζητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου Scrutator sæculi hujus, 1. ad Cor.1.20. Vide illic Drusium & in Observ.lib.4.cap.6 Hieronymus locum illum sic transfert in præfat. lib.3. Commentariorum in Epistolam ad Galatas: *Ubi sapiens, ubi Grammaticus, ubi causarum naturalium scrutatores?* Kimchi in Radice בהה scribit; ואמרו חכמי המחקר Et ajunt sapientes scrutatores, id est, Physici &c. Vide eundem Psalm.104.30. & ibidem Aben Esram: הזכירו בספרי המחקר Meminerunt in libris scrutationis, i.e. Physicis, Bechaj fol. 192. col. 4. חכמי המחקר נחלקו בענין הנפש Physici dissentiũt in tractatione Animæ.

* חרא Vide infrà in חרה.

חרב *Siccari, Exsiccari: Vastari, Devastari, quia loca sicca facilè fiunt Vasta: Præter.* חרבת Vastata est, Ezec.26.2. חרובו תוקפך Vastata sunt robora tua, Jerem.49.4. חרובא קרוי פצחיא Vastatæ sunt civitates villarum, Judic.5.7. *Infinitiv.* דעתידא למחרב Quæ devastabitur, Jere.2.12. *Futur.* ויחרב ולא יצמח Et vastabitur & non germinabit, Jesa.19.7. ויחרב בית גנזוהי Et vastabitur domus thesaurorum ejus, Hoseæ 13. v.15. יחרבון נהריהון Siccabuntur flumina ipsorum, Jesa.19.6. יחרבן Vastabuntur, Ezech.12.20. *Aphel,* אחריב *Exsiccare, Vastare, Desolare. Præterit.* וקרויהן אחריב Et civitates ipsarum devastavit, Ezech.19.7. אחרבית ימא Exsiccavi mare, Jesa.51.10. אחריבו מלכי אתור Vastarunt Reges Assyriæ, 2.Reg.19.17. *Particip.* וית מחריב ארענא Et vastantem terram nostram, Judic.16.24. *Futur.* אחריב טורין Desolabo montes, Jesa.42.15. אחריב ימא Exsiccabo mare, Jesa.50.2. & Jerem.51.36. *Apud Rabbinos,* כל בית שיש בו מחלוקת סופו ליחרב *Omnis domus in qua est dissensio, tandem destruetur, vastabitur.* Talm. Derech eretz cap.5. Simile dictum Christi Matthæi 12.25. Lucæ 11.17. *Omne regnum partitum adversus se, vastatur: & omnis urbs aut domus partita adversus seipsam, non stabit.*

חרב · חרוב *Vastatus, Desolatus:* חרוב הוא מבלי אנש Vasta est absque homine, Jerem.33.10. ובית מקדשא הדין חרוב Et domus sanctuarii hujus vastata est, Hag.1.4. *Fœminin.* אתן יתיך קריה חרבא Dabo te civitatem desolatam, Ezech.26.19. לקרתא חרובא דצור In civitatem desolatam Tzor, Psalm.60.11. *Plurale,* קרוין חרבן Civitates vastæ, Ezech.29.11. דהואה חרבן Quæ fuerunt desolatæ, Ezech.36.38. *Emph.* חרבתא v.35.

חרב · חרבא · חורבא *Vastitas, Desolatio:* לאצתממו חורבא In desolationem & vastitatem, Ezec.29.9. להורב צדו In vastitatem desol[...] למא תהי קרתא הדא חורבא Ut quid erit civitas [...] desolatio, Jerem.27.16. [...]די בחרבא בחרבא יפלון [...] sunt in vastitate, gladio cadent, Ezec.33.27 [...] ארעכון לחורבא Et fuit civitas vestra in desola[tio]nem, Jerem.44.22. Item *Æstus, Siccitas* [...] מן חורבא Et exarescit præ æstu vel siccitate, [...] 90.6. *Plural. emphat.* על חרבתא ראתיתבא Co[ntra] vastitates quæ inhabitantur, Ezech.38.[12] [...] חרבתא Et ædificabimus desolationes, vasti[tates] Malach.1.4. כתעלין בחרבתא Sicut vulpes in vastis, Ezech.13.4. *Constr.* ויבנון חרבת עלם E[t ædi]ficabuntur vastitates sæculi, Jesa.61.4. *Cum* [...] חרבתיך Vastitates tuæ, Jesa.49.19. כל חרבתהא Ad consolandum omnes vastita[tes e]jus, Jesa.51.3.

חרבן חורבן *Idem:* על חורבן בית מקדשא P[...] vastationem domus sanctuarii, Thren.[...]:2[...] [...]חורבנא Filum vastationis, Jesa.34.11. [...] חורבנא Ad ædificandam vastationem, Eccles.3.3.

חורבתא Talm. *Idem:* [...] היה בתחום עזה והיו קורין אותו חרבתא סגירתא Locus fuit in ter[mino] Assæ, quem vocarunt Vastatio domus lep[roso]rum, Sanhed.fol.71.1.

חרב · חרבא *Ensis, Gladius, Culter, quasi V[asta]rius dictus: Sumitur latè ut Hebraicè, & Latinis* [...]*rum:* למתן חרבא בידיהון Dando gladium in m[anus] ipsorum, Exod.5.21. קטלו לפתגם דחרב Occid[erunt] ore gladii, Genes.34.26. שנן חרבא Acies gla[dii] Gen.3.24. קטלתא בחרבא Occidisti gladio, 2.Samuel.12.9. כחרב חריפא Sicut gladius acutus, Jesa.49.2. ואמסר יתהון לחרבא Et tradam eos gladi[o] Jesa.65.12. מחרבא בישא דגלית A gladio malo Go[liathi], Psal.144.10. *Cum Aff.* אשליף חרבי Stringam gladium meum, Jud.9.54. דלמא תרים חרבך עלה Ne eleves gladium tuum super eo, id e[st] ferrum, quo lapicidæ lapides poliunt, Exod.30.25. לא בחרבך Non gladio tuo, Jos.24.12. קטלת חרבכון נבייכון Occidit gladius vester prophetas vestros, Jerem.2.30. שוו גבר חרביה על ירכיה Ponite quisque gladium suum ad femur suum, Ex[od.] 32.27. וחרביה שליפא Et gladius ejus districtus erat, Num.22.23. יסער יי בחרביה Visitabit Dominus gladio suo, Jesa.27.1. *Plurale,* בחרבי גבריא Gladiis fortium, Ezech.32.12. *Apud Talmudic[os]* קוצה אותם בחרבא Abscindit eas cũ cultro, Scheviith cap.8. *Legitur etiam pro Stiva,* hoc est, [li]*gno quod arator inter arandum manu suâ tenet,* [*quod*] *gladio simile est, ut Hebræi explicant,* in Kelim cap.21. sect.2. Et sic videtur quoque exponendum in N.T. Syro: *Nemo mittit manum s[uam]* אידיה על חרבא דפדנא *ad stivam vomeris,* (hoc est aratri, per synecdochen partis pro toto,) Lucæ 9.62. quod communiter exponunt, *Ad aratrum*

paris

... Aruch ... פרך citat locum ex Me-
... vel paginam non indi-
... כבש יוחי על, qui si integer posset inspi-
... d luc... afferret Syro interpreti.
הרבא ... Culter sutorius, Schab. fol.123.1.

הרב *S...itas*: Citat Aruch etiam ex Deu-
... ex Targ. Hierosol. pro Hebr. גָּרָב *Pso-
ra...* Sed in nostris exemplaribus
... *Plural.* חרבתים Si...itates, Psal.32.

... *...qua arbor, apud Talmudicos, &
... Judæi vocant Germ.* St. Johannes-
...brodt. In Schab. fol. 33. 2. legitur
... m, quib. cùm in Schola metu perse-
... se absconditi sent & occultassent, mira-
... factum sit, דאיכרי להו חרובא ועינא דמיא
... creata ip... fuerit Siliqua arbor (cujus fru-
... vescerentur, ut glossator scribit) &
...rum. In Bava bathra fol.68.col.2. חרוב
המורכב Arbor siliqua insita. In Maaseroth cap.1.
מִשֶּׁיִּנַקְדוּ החרוב Siliquæ ex quo punctatæ fuerint,
p... maturæ sunt. In Bemidbar rab. sect.
... fol.33. col... אבשלום כחרובים גדולה היה Absa-
lom erat sicut Siliqua magna; quæ videlicet cras-
sa valdè est, alta, & spissa ramis, ut glossator scri-
... Dixit R. Chanina, cùm ascenderem
... *ex Babylonia*) huc (scil. *Hierosolymam*) acce-
pi cingulum meum, cingulum filii mei, & aga-
... mei, iisque colligatis cinxi קורתא דחרוביתא
דארעא דישראל trabem, id est, stirpem vel trun-
cum arboris siliquæ terræ Israëlis, nec tamen
suffecerunt: *Ibidem*: קצתי הר חרוב ונגר מלא ידי דבש
Succidi vel Incidi quādam arborem Siliquam,
& perfusa fuit tota manus mea melle. *Videtur ea
esse ...us, quam Plinius Ceraunam vocat lib.13.
...8.*

חַרְבוֹנָה *Charbonah*, nomen proprium viri:
חרבונה זכור לטוב Charbona faustæ memoriæ,
Medr. Schem. ab initio. Quidam volunt Mar-
dochæum sic fuisse appellatum.

חַרְבִין *Cæcitat, Scotomata*, Gen.19.11. in Targ.
Hierosol. Vide in חור.

חרג Hebr. *Horrere, Trepidare, Contremiscere*,
ויחרגו Et trepident, id est, cum horrore
& trepidatione excurrant ex claustris suis, Psal.
18.v.46.

חרגא *Horror, Trepidatio*: חַרְגַּת מוֹתָא Hor-
ror mortis, Deut.32.25. ומלגין חרגת כפנא Et in-
tus est horror famis, Thren.1.20. Regia habent
חַרְגַּת Occidit.

חורג *Privignus, ein Stieffsohn. Semper cum af-
fixo Pronomine usurpatur*: בני חורגי *Filius privignus
meus*, id est, Filius uxoris meæ ex alio conju-
gio natus. *Ita deinceps traducitur ad fratres, soro-*

res, patrem, matrem diversi ... אחי חורגי
mein Stieffbruder: אחותי חורגתי mein Stieffschwe-
ster: בתי חורגתי mein Stiefftochter: אמי חורגתי *No-
verca mea*: אבי חורגי *Vitricus meus*.

הרגא Talm. *Atomus, pulvisculus individuus,
qui in radiis solis videtur*: הירגא דיומא לא שמיה Pul-
visculi diei לא *Nihilum* nomen ejus est, Joma
fol.31.2. הירגא דיומא כסי Atomus solis sanat ea,
Nedar.fol.8.2. Vocatur autem לא id est, אין *Ni-
hilum*, ex illo Danielis, *Et omnes habitatores* כְּלָא
Quasi nihilum reputantur, Dan.4.32. ubi glossa R.
Saadiæ, לא, id est, פרורין דקין כעפר corpuscula mi-
nutissima instar pulveris, quæ videntur in Or-
tu solis per fenestras intrantis, quæ cum Sole
veniunt, & cum eo evanescunt, & in nihilum
abeunt.

חַרְגּוֹלָא *Cantharus, locustæ species*, Levit.11.22.
Judæi Hewschrecken *interpretantur. Talmud.* יוצאין
בביצת החרגול משום רפואה Egrediuntur (mulie-
res in Sabbatho) cum ovo locustæ medicinæ
causâ, Schabb. fol.67.1. Appendebant mulieres
hæc ova ad aures suas לשחלא propter dolorem
aurium, si scilicet sanie diffluerent, aut alio vitio
dolorifico laborarent.

חַרְגִּינָן *Oleris species, cujus olim usus in festo Pa-
schatis*, Pesach. fol.39.1.

חרד Hebr. *Tremere, Contremiscere, Trepidare,
Perterreri*: Item *Solicitum, Anxium esse
alicujus causâ*: חָרֵד *Trepidus, Solicitus*: חֲרָדָה *Trepi-
datio, Solicitudo, Anxietas*.

חִרְדָּא *Gutta*: חִרְדָּא דדמא Gutta sanguinis,
Vajikra rabba sect.24. Glossa monet, melius le-
gi חִירָא.

חרדל *Sinapi vel Sinapis, herba & grana ejus*:
חרדל מצרי Sinapis Ægyptiaca, Kilaim cap.1.
כפא דהוא נגרא בגווה דנחוש חרדלא *Cochlear quod
sculpsit artifex, eo urit Sinapi, scil. os artificis*, Pesach.
fol. 28.1. Sic opus noxium redit in caput arti-
ficis. Simile vide in סרן. Ampliùs, חַרְדָּל, &
גַּרְגִּיר הַחַרְדָּל *Granum sinapis* apud Hebræos *pro-
verbialiter* usurpatur *pro Re minima*. Hinc, ubi
de cibis vetitis agunt Talmudici, dicunt; Qui-
cunque comedit seorsim animalculum aliquod
immundum totum, is vapulat, ואפילו היתה פחותה
מן החרדל licet minus fuerit, quàm granum sina-
pis, Majem. in Jad, in הלכות מאכלות אסורות cap 2.
Sic in הלכות אסורי ביאה cap.5. אפילו ראתה דם טפה
כחרדל Si viderit duntaxat guttulam sanguinis
instar grani sinapis. Sic in More par.1. cap.56.
opponit inter se Majemon, גלגל הכוכבים Sphæ-
ram stellarum, quæ est כתכלית הגודל extremæ
magnitudinis, & גרגיר החרדל Granum sinapis,
quod est כתכלית הקטנות extremæ parvitatis.
Communem hanc loquendi consuetudinem imitatus est

Christus in Euangelio Marc. cap. 4. v.31. *ubi regnum cælorum comparat* κόκκῳ σινάπεως. Sic Lucæ 17. v.6. Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως. *Quòd verò Matth.*13. v.31. *& Marc.*4. *porrò dicit Christus de grano sinapis,* ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν; ad illud illustrandum facit, quod in Talmud Hierosolym. Peah cap.7. (non 2. ut pravé citatum est in notis Tremellii ad Matthæi 13. v.31.) legimus: מעשה בשיחין בקלח אחד של חרדל שהיו בו שלשה בדין ונפשח אחד מהן וסככו סוכת היוצרים ומצאו בו שלשת קבין של חרדל Fuit olim in Sichin caulis Sinapis, qui tres habuit ramos. Avulsus fuit unus ex illis, & tegebant ex eo tugurium vel umbraculum figulorum (sub quo nempe æstate laborabant) inventiq; sunt in eo tres cabi seminis sinapis. Eadem hæc historia legitur in Talmud Babylonico Tract. Ketubh. fol. 111.2. hoc pacto: מעשה בשיחין באחד שהניח לו אביו שלשה בדי חרדל ונפשח אחד מהן ונמצאו בו תשעה קבין חרדל ועציו סככו בו סוכת יוצרין ubi dicuntur novem cabi seminis sinapis ex eo collecti esse. Iterum in Talmud Hierosolymitano dicto loco, dicit Rabbi Simeon ben Chalaphta, קלח אחד של חרדל היה לי בתוך שלי והייתי עולה בו כעולה בראש התאינה Caulem Sinapis habui in horto meo, in quem ascendi, sicut ascendere quis solet in summitatem ficus. Hæc adducere visum est ex occasione vocis חרדל, ad illustrandum locum Euangelistæ, quamvis fidem historiarum authoribus suis relinquamus. Plura autem ibi habentur in adductis locis utriusque Talmudis de fertilitate terræ Israëlis, de mira pinguedine & magnitudine ejus fructuum. Inter alia refertur ibi etiam historia de quodam, qui sevit Satum unum, quod fecit sive protulit sata trecenta. Cùm ei diceretur, Deus tibi ubertim benedixit, respondit; Nisi decidisset ros malus (i.e. pruina) super illud, duplo plus protulisset, &c. Confer Matth.13.8.

חַרְדְּלִית *Fossa, Lacuna aquæ pluvialis ex alto defluentis:* מטבילין בחרדלית Lavant in aquis pluviis, Mikvaoth cap.5. למטבל בחרדלית של גשמים Ad lavandum in lacunis pluviarum, Chagiga f.19.1. *Voluit* ח *esse loco* ה, *pro* הרדלית. Vide Rambam in Edajoth cap.5.

חַרְדּוֹנָא · חַרְדּוֹן *Testudo*, ein Schiltkrott/ Lev.11. 29. in Targ. Jonath. pro Hebræo צָב. Munstero est *Bufo.* Vide Jalkut fol.42. col.2.

חָרַר Hebr. *Ardere, Exardere, Accendi: Accendi, Exardescere ira. Hinc Chald.* נושמי חָרְיָא כַר בְּמִצַע שַׁלְהוֹבִין Corpus meum ardet tanquam in medio flammarum, Psal.57.5. Ed... Elias in Methurgeman. Regia חָרְיָא A... Veneta חִיּוּרָא. Utrumque male. תְּחַר Psal. 7... Vide in אחר. *In Pahel, Accendere. Particip.* ... כְּהוֹתָא Accendit litem, Prov.26.21. *Ex* ... מְחָרָה לְבֵיהּ Accendit, Irritat cor ejus, Prov.2... Meliùs per He, מְהָרָה Molestat, ex usu verbi ... ro, ut habent Veneta.

Secundò Tal. *Verrere, Everrere, Expu... Sordes removere:* ומחריא תנורא Et everr... nacem, Chagiga fol.5.1. Rabbinicè מְכַבֶּרֶת.

חָרִינָא *Æstus iræ, Excandescentia:* ... Faciens excandescentiam, Prov.21.24. חָרִינָא ... וְאַפֵּיהּ Et de ardore vultus ejus, Proverb... *Cum Aff.* וְשִׁבְטָא דְחָרִינֵיהּ Et virga æstus iræ ... Prov.22.8.

חָרְיָא · חַרְתָּא *Lis, Contentio, Rixa:* חרתא ... Extinguit litem, Hebr. רִיב Prov.15.18. ... לְחַרְתָּא Adducit eum in contentionem, P... 18.v.6.

תַּחֲרוּתָא · תַּחֲרוּת · תַּחֲרוּ *Idem:* ... ולמצו צימין Ad litem & contentionem jejunatis, Jes. 5... דְבְתַחֲרוּתָא מִתְגַבְּרִין Eo quòd contentioni ... valescunt, Habac.1.3.

חַרְתָּנָא · חַרְתָּן *Litigiosus, Rixosus*, Prov.16... Vide & Prov.28.8. pro נִרְגָּן.

מַתְחָרָא *Titio, Torris, lignum adustum:* ... נקיטא מתחרא Erat illa accipiens, id est, accipiebat titionem, Chagiga fol.4.2. Legitur tamen i... מתארא per א in medio, sed in compendio Talmudico בירת יעקוב legitur per ח, & exponitur per אוד, quod Hebraice est *Titio.*

חֲרֵי · חֲרְיָא · חֲרְיָא Talm. *Excrementum, Ex... stum, Fimus:* חריא דעזי Excrementum caprarum, Taan. fol.9.2. קורטמי דחרי Crocus fimi, id est crocus in agro stercore ovino stercorato crescens, ut R. Salom. explicat, Gittin fol.70.1. חרי חמימי בריקולי בזיא לפומייכו *Excrementa calida in canistro fracto super nares vestras*, Pesach.fol.110.col.1. Hoc *dicterio* utebantur, qui mulieribus veneficis occurrebant, ne eos læderent. Cæterùm vocabulum hoc olim pronunciatu fuit obscœnum, ut Germanis Dreck: unde quod in Bibliis legitur, לאכול את חריהם Ad comedendum stercora sua, 2.Reg.18.27. quod debebat legi חֲרֵיהֶם, pro eo legendum substituerunt צֹאָתָם, quod vocabulum honestius erat, ut Germanis Kaat/Mi... cujus vocales propterea priori voci adjecerunt hoc modo חֲרֵיהֶם, scribentes pro ea in margine צֹאָתָם. Sic Jesa.63.12. Unde Regula, כל המקראות הכתובין בתורה לגנאי קורין אותן לשבח *Quæcunque voces scriptæ sunt in Lege turpiter (pronunciatu) leguntur laudabiliter*, id est, *honestè*, Megilla cap.4. in fine.

… *avis apud Talmudicos, quæ &* … Cholin fol. 63.1. Baal Aruch …

… חריות של רקל Rami palmæ, Schab- … הצית את האש בחריות Incendit ignem … , Para cap. 3. Vide etiam infrà in …

חרז … *, Figere, Perfigere, Perforare*: Item, … *ndo in ordinem* … *& Compone-* … *ro & ordine cohæreant*. נברא סליק … לדקלא וחריז … Vir quidam aſcende… m, & ſpina perforabat ei teſtes, … .2. Citatur in Aruch aliud exem… מחריז נפשיה בסלואתא Pungit ſeipſum ſpi… in … .84.1. ſed ibi legitur מברז, quod … tione uſitatius eſt. Vide illic. *Ex* … *fi… e*. וחורזין הרבה מהן בחוט אחר עושין … אותו כמין ענק וכו' Colligunt multos … filum unum, & faciunt quaſi torquem, … lo ſuo. In Vajikra rabba ſect.16. אני מחריז דברי תורה לנביאים Ego conjungo, com… no verba Legis Moſis cum Prophetis, Gloſſa, … . In præfatione libri Akeda idem adduci… & præterea: אית דידע למחרז ולא ידע למקדח … qui novit colligere, diſponere, filo indere … garitas, ſed non novit perforare eas: אנא הוינא חרוזא ואנא הוינא … Ego fui colligens & … fui perforans, Germanicè Anfaſſen.

… *& fœmininè* חֲרוּזָה *Ordo, Series certarum re-… ordine & numero collectarum*: חרוז מרגליות … s margaritarum in filo collectarum, … ein perlin ſchnur. *Plurale*, צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים Collum … um monilibus, ſcilic. ornamento ex margaritis & lapidibus pretioſis ordine collectis & diſpoſitis, ornatum eſt, Cantic. 1.10. Hebr. *Apud Grammaticos* חרוזה חָרוּז *est Rhythmus, Oratio rhythmica*. Plur. חרוזים *Rhythmi*, Reimen/ *Verſus, Carmina, Cantus certo numero & ordine compoſita, & pari numero in fine ſibi reſpondentia.*

חַרְזָן *Verſificator, Poëta rhythmicus.*

מַחֲרוּזָה *Ordo, Series*: מחרוזות של דגים Ordines, Vincula piſcium, Metzia folio 23.2. Solebant piſcatores captos piſces in vincula aut vimina certo numero colligere, & in urbem deferre vænum.

חרח חַרְחֲבִינִין *Herbæ amaræ ſpecies, cujus olim uſus fuit in feſto Paſchatis*, Peſachim folio 29.1. *Arabicè vocatur* אלקרצינא, *ut Majemon & Bar… ora obſervant.*

חַרְחָלִין *Idem*, Ibid.

חַרְחוּר *Ligo, inſtrumentum ruſticum ad fodien… , acutum, ut amputet radices, ne agriculturam impediant. Baal Aruch ſcribit eſſe idem quod* מַעְדֵּר … *lus*: חרחור שנפגם Ligo ruptus, rupturas habens, dentatus, der ſcharten hat/ Kelim cap. 13. & 29. Propriè ferrum ſcindens eſt, ligoni aut ſtimulo boum in extremitate ligni inditum. Vide ampliùs infrà in חרר.

חֲרַט *Pœnitere, Pœnitentiam agere, Pœnitentiâ duci, Reſipiſcere. Infinit.* לָא צְבוֹ לְמִהְרַט וּלְמִתַב לְוָתֵיהּ Non voluerunt agere pœnitentiam, & ſe ad eum convertere, Cantic. 5.4. Falſus ergo Elias, ſcribens in Tisbi, in Targum non reperiri, ſed apud Rabbinos tantùm. *Rabbinis in uſu frequens eſt in Hithpahel* הִתְחָרֵט *vel* נִתְחָרֵט *formâ compoſitâ.*

חֲרָטָה *Pœnitentia, Reſipiſcentia.*

חֶרֶט Heb. *Stylus*, Exod. 32.4. *Item Penicillus, Rabb.*

חַרְטוֹם *Roſtrum*: חרטום והצפרנים Roſtrum & ungues, Cholin fol. 121.1. Aruch notat, non tantùm de avibus dici, ſed & ad alia animalia transferri. Primum exemplum quod ex Tamid adducit, hodiè pro חרטומו illic legitur חוטמו Nares ejus. Quærenda ergò erunt alia. In Bava kama fol. 17.2. exponit R. Salom. vocem מַחְטְמִין, per, מְנַקְּרִין בְּחַרְטוּמֵיהֶן. Latinos de variis animalibus uſurpare *Roſtrum*, notiſsimum eſt. Arabicè כרטום. Adducit etiam Baal Aruch ex Megillat Echa, חרטומא דסנדלא Roſtrum calcei. Hoc ſenſu ſuprà in חטם fuit חוטמו של מגדל.

Secundò חַרְטוֹם *Magus, Genethliacus, in Daniele & Eſra. Et Hebraicè* Gen. 41.8. Dan. 1.10. Kimchi ſcribit, eſſe חכמי התולדות Sapientes nativitatum. *Quidam à* חר *Foramen deducunt, quòd per foramina muſsitarent, & incantationes ſuas efferrent. Plur.* חַרְטֻמִּין.

חֲרַךְ *Aduri, Amburi, Comburi, Inuri, Uſtulari: Præterit.* וְגַרְמִי חֲרַךְ מִן נוּגְבָּא Et os meum combuſtum eſt præ ſiccitate, Jobi 30. 30. חֲרִיכַת אַרְעָא Aduſta eſt terra, Jeſ. 9.18. Hebr. נֶעְתַּם. *Pehil*, דַּחֲרִיךְ בְּגוֹ נוּרָא Quod aduſtum eſt in igne, Jer. 6.29. *Sic Hebraicè*, לֹא תַחֲרֹךְ Non aduret, Proverb. 12.27. *Ithpehal Præter.* וּשְׂעַר רֵאשְׁהוֹן לָא הִתְחָרַךְ Et capillus capitis ipſorum non fuit aduſtus, Dan. 3.27. *Futurum*, וְלָא יִתְחָרְכוּן בְּשָׁרָבֵי שִׁמְשָׁא Et non adurantur ardoribus Solis, Exod. 12.37. in Jon. *Talmud.* גוי דַּחֲרִיךְ רֵישָׁא Chriſtianus qui aduſtus eſt capite, Avoda ſara fol. 38. חרכו קודם זמנו Combuſſerunt ante tempus ſuum, Peſach. fol. 21.2. חריך שקיה Aduſtus crura, Bava metzia fol. 85.1.

חרוכא *Aduſtio, Combuſtio*; Joma fol. 68.2.

חֲרַךְ חֲרַכָּא *Foramen, Feneſtra, Cancelli, Clathri*: מִן חֲרַכָּא Ex feneſtra, Hebr. מִן הַחַלּוֹן Joſ. 2. v. 15. וּנְקַב חֲרַכָּא בְּדַשֵּׁיהּ Et perforavit foramen in janua ejus, 2. Reg. 12.9. *Plurale*, אִסְתַּכַּל מִן חֲרַכַּיָּא Proſpiciebat per cancellos, Cant. 2.9. וּמִן חֲרַכִּין דְּדִירָא

Et ex cancellis habitaculi, Proverb. 7.6. pro quo in libris aliis est הורקין. *Construct.* דכסתכלין בחרכי רישך Qui vident per cancellos capitis tui, Eccles. 12.3. *Apud Talmudicos*, חגרי חרכא שבירושלים Mercatores clathrorum, Pesach. fol. 16.1. hoc est, tabernarii, qui ad clathros vel fenestras tabernarum sedebant & vendebant. Baal Aruch adducit in litera He, & legit הרך.

חרל חרול *Urtica*, Jobi 30.7. *Plurale*, חרלים, *Chald.* חרול Prov. 24.31.

חרם *In Hiphil Heb.* החרים *Chald.* אחרים *Anathematizare*, *Anathemati*, *Internecioni vel Excidio aut perditioni devovere: Consecrare, Devotum vel sacrum facere. Futurum*, כל חרמא דיחרים Omnis res devota, quam quis devoverit Domino, Levit. 27.28. דלמא תחרמון Ne anathematizemini, & tollatis de anathemate, Jos. 6.18. id est, ne fiatis anathema, ne vosipsos devoveatis, & anathema efficiatis, tollendo de anathemate, sive re devota. Kimchi scribit, unum alterum explicare, & esse activum, *Rapere anathema. Ex Ithpahel*, כל חרמא דיתחרם Omnis res devota, quæ devovebitur, Levit. 27.28. *Apud Talmudicos*; Unde habemus דמחרימין quòd anathemate devovemus? Ex eo quod scriptum est, ארו ארור Jud. 5.23. Moed katon fol. 16.1. מוחרם *Anathemati devotus*; non discit, neque docent eum, non conducitur, neque conducit, Moed katon fol. 15.1. *Rabbini usurpant etiam in Kal*, ut: שתפו למקום עמהם חרמו In consortium sumpserunt secum Deum, & anathema fecerunt, Pirke R. Eliezer. cap. 38.

חרמא *Anathema*, *Res devota*, *ut in locis præcedentibus.* Et, כל חרמא קדש קדשין הוא קדם יי Omne anathema sanctitas sanctitatum, id est, res sanctissima est coram Domino, Levit. 27.28. *De Rebus Devotis Deo & usibus sacris, vide Majemon. in parte tertia in* הלכות ערכין וחרמין *cap.* 6. חרם *est duplex* חרם כהנים *Res devota sacerdotum*, & חרם שמים *Res devota Dei.* Has licebat redimere argento, quod tamen in usum templi impendendum erat: illas non, &c. Vide & Talm. Nedar. cap. 2. Erchin cap. 8.

חרם *Excommunicatio*, *exclusio à cœtu sacro*, *ejectio ex Synagoga cum maledictionibus ac diris ex Deut.* 28. *& aliunde excerptis, apud Rabbinos. Habent autem tres Excommunicationis species: prima* נדוי *Nidduj, de qua in* נדה: *altera* חרם: *tertia* שמתא *de qua in* שמת. Cherem *excommunicatio gravior est quàm* Nidduj; *unde si quis in* Nidduj *fuerit*, & *intra* 30. *dies non det operam ut solvatur*, *excommunicatur per* Cherem, *tamquam graviorem speciem.* Muchram non docet neque discit cum aliis, *solus autem potest studere, ne doctrinæ suæ obliviscatur:* *non conducit*, *neque conducitur*: ... *nullum commer*[cium] ... *nulla consuetudo cum ipso habenda*: *duntaxat* ... *potest victualia*, Majemon in libro Madda cap. 7 *Cum tali excommunicato non licet edere nec bibere*, Jore dea num. 334. parag. 5. Quo fortè resp[icit] Apostolus 1. ad Cor. 5. v. 11. ... Nam admonitionem illam generalem fa... occasione incestuosi, quem excommuni[cari] jubet. Cherem *non potest fieri nisi in* ... *cœtu decem virorum*, Pirke R. Eliezer cap. 38. ... exempli causâ impia fabula subjungitur ... vem fratribus Josephi (Rubene absente) D... in consortium impii sui Cherem assum[psisse] ... Multa ibidem quoque habentur de vi & eff[ica]cia hujus anathematis. Eadem quoque l[egun]tur in Tanchuma fol. 15. col. 4. Cherem p... *solvi à tribus etiam vulgaribus*, *vel etiam a*[b] ... *gravi & probato viro*, Majemon in loco a... citato. *Deinde* חרם *etiam aliquando sumitur* ... *Juramento*: unde dicunt, חרם היא שבועה Cherem est *Juramentum*, *votum*, sub pœna scilic. anath[e]matis factū: *Ita sumitur Græcum* Κατάθεμα Matth. 26. v. 47. *Se devovere*, omnia di[ra] imprecari, quæ scilic. in formula anathe[ma]tis continentur. Syr. לְמַחְרָמו. In gratiam [an]tiquitatis studiosorum placet hoc loco pro[po]nere *Formulam Anathematis Judaici*, quam [ex] antiquo libro Manuscripto Hebræo descripsi

על דעת ארוני הארונים · יהיה בחרם פב״פ בשני בתי דינים · בעליונים ובתחתונים · ובחרם קדושי עליונים · ובחרם שרפים ואופנים ובחרם כל הקהל גדולים וקטנים · ויהיו עליו מכות גדולות ונאמנים · וחלאים רבים ומשונים · ויהיה ביתו מעון תנים · ויאפל מזלו במעונים · ויהיה לקצף אף וחרונים · ותהיה נבלתו לחיות ופתנים · וישמהו עליו קמים ושוטנים · כספו וזהבו לאחרים נתונים · וכל בניו אל פתחי אויביו יהיו מוסנים · ועל יומו נשמו אחרונים · ויהיה מקולל מפי אדירירון ואכתריאל · ומפי סנדלפון והדרניאל · ומפי אנסיסיאל ופתהיאל · ומפי סרפיאל וזגנזאל · ומפי מיכאל וגבריאל · ומפי רפאל ומשרתיאל · ויהיה מוחרם מפי צבצביב · ומפי הבהביב הוא יי הגדול · ומפי שבעים שמותיו של מלך הגדול · ומן צר צורטק חותם הגדול · ויובלע כקרח ובעדתו · בבהלה ובחפזון תצא נשמתו · גערת יי תמית אותו · ויחנק כאחיתופל בעצתו · וכצרעת גחזי תהיה צרעתו · ולא יהיה תקומה למפלתו · ובקבורת ישראל לא תהיה קבורתו · ולאחרים תנתן אשתו · ועליה יכרעון אחרים במותו · בזה החרם יהיה פב״פ וזה יהיה נחלתו · ועלי ועל כל ישראל יפרוש השם שלומו וברכתו · [ואם ירצה להוסיף יאמר אלו הפסוקים והיה כשמעו וכו׳ לא יאבה וכו׳ והבדילו יי לרעה וכו׳] השם ישמר עליו עמו מכל רע ·

Ex sententia Domini Dominorum, sit in Anathemate Ploni filius Ploni, in utraque domo judicii, Superiorum scil. & Inferiorum, in Anathemate item ... *rum excelsorum, in anathemate Seraphim & Ophanim, in anathemate denique totius Ecclesiæ maximorum &*

... *Sint super ipsum plagæ magnæ ... morbi magni & horribiles. Domus ejus ... draconum: caliginosum fiat sydus ejus ... in indignationem, iram & excandes- ... ejus objiciatur feris & serpentibus: ... hostes & adversarii: argentum & ... tur aliis: & omnes filii ejus ad ostium ... sint expositi: super die ejus obstu- ... Sit maledictus ex ore Addiriron & ... Sandalphon & Hadramel, ex ore ... chiel, ex ore Seraphiel & Sagansael, ... Gabriel, ex ore Raphael & Me- ... anathematizatus ex ore Zafzavif, & ... qui est Deus ille magnus, & ex ore ... nomium Regis ter maximi, ex ore deni- ... nak, cancellarii magni. Absorbeatur sicut ... ejus: cum terrore & tremore egre- ... : increpatio Domini occidat eum: ... ut Achitophel in consilio suo: sicut lepra ... ipsius: neque ulla sit resurrectio rui- ... tura Israelis non sit sepultura ejus: ... uxor ipsius, & super eam prostranto se ... morte ejus. In hoc Anathemate sit Ploni filius ..., & hæc sit hæreditas ipsius. Super me autem ... totum Israëlem expandat Deus pacem & be- ... suam, Amen. Adducuntur etiam ver-* ... 18.19.20. *capitis* 29. *Deut.*

Secundò חרם *est Rete, Sagena:* בְּנֵס לֵיהּ בְּחֶרְמֵיהּ ...git eum in sagenam suam, Hab.1.15. *Apud Talmud.* נדר נדר בחרם ואמר לא נדרתי אלא בחרמו של ים Vovens per anathema (quod חרם dicitur) & postea dicat, Non vovi nisi per rete (quod ... am חרם dicitur) maris, Nedarim fol. 20.1. in Mischna. *Quod in Aruch etiam pro Fossa explica- ..., ut nihil est. Exemplum adducit ex Erubhin fo-* lio 47. *ubi non Fossam, sed Sagenam significat.*

חרם *Internecio, Bellum, sic dictum, quòd omnia internecioni devoveat:* בשעת הירום Tempore belli, internecionis, cui opponitur בשעת שלום Tempore pacis, Bathra fol.38.1. Ketubhoth folio 17. 2.

חָרָם *Raptor, Prædo:* נודרין להרגין ולחרמין Qui vovent se futuros occisores & prædatores, Nedarim fol.27.2. in Misna.

חָרֻם חרום *Simus, qui nasum habet depressum, juxta Hebræos: alii, Curtus membris, veluti loripes, qui unum pedem altero breviorem habet*, Lev.21.18. Jonathan, דְּלָקֵי בְחוּטְמֵיהּ Qui percussus est naribus suis, qui quasi ex percussione depressas habet nares. Vide & Talmud Bechor. cap. 7.

חָרְמָה *Chorma, Hornia, nomen proprium loci ab Excidio sive Internecione sic dicti, quòd ibi hostes Israëlitarum fuerint cæsi*, Numeror.21.3. & 14.45. Græci ἐρμᾶ. Hinc Drusius in Notis ad Apocalypsin cap.16.16. vult esse nomen compositum ἀρμαγεδδών, à חָרְמָה *Excidium*, & גְּדוּד *Turma, Exercitus*, unde Chaldaica formâ גדודן & contractè ex Dialecto Hierosolymitana גדן, quasi dicas, Excidium exercitus ipsorum. Aliter vide Tremellium hîc.

חורמן *Serpens. Usurpatur in Targum pro omnibus vocibus Hebræis, quæ Serpentem denotant*, ut תנין, אפעה, צפע, פתן, נחש, *Regulus, Aspis, Hæmorrhous, Basiliscus* כחיוי חורמן Sicut serpens, basiliscus, Heb. נָחָשׁ, Gen.49.17. הֵיךְ חוּרְמָנָא חרשא Sicut aspis mutus, Hebr. פֶּתֶן: Psalm.58.v.5. תרמוס אריא וחורמנא Conculcabis leonem & serpentem, Heb. תַּנִּין Draconem, Psal.91.13. *Plur.* ארסא דחורמנין Venenum serpentum, Heb. פְּתָנִים, Jobi 20.14. כחיון חורמנין Sicut serpentes reguli, Hebr. צִפְעוֹנִים, Jerem.8.17. רישי חורמניא Capita Draconum, Jobi 20.16. R. Salomon scribit Genes.49.17. חורמן *est species serpentis, ad cujus morsum nulla est medicina, estq;* צפעוני *(Regulus, Basiliscus) Vocatur autem* חורמן, *propterea quòd omnia faciat* חרם hoc est, *Excidium, perditionem, quòd omnia quæ morsu suo lædit, perdat & excindat.*

חרמיני · חַרְמִינִי *Armenia:* מַשְׁרְיַת חוּרְמִינִי Exercitus Armeniæ, Jerem.51.27. מן חורמיני רבתא Ab Armenia magna, Mich.7.12. מן טורי חַרְמִינִי De montibus Armeniæ, Amos 4. 3. Aruch hæc adducit per He.

* חורן חרן Vide in אחר.

חַרְנוּנָא *Herbæ species, quæ juxta spinas crescit*, Schabbas 110.2. scribitur in Glossa, sed in textu הרנונא.

חרס

חֶרֶס Hebr. *Sol*, Judic.8.13. & 14.18. *Hinc & Persis Sol dicitur* κῦρος, *teste Plutarcho in vita Artaxerxis.* In Pentateucho Persico Tavasii invenio כורשד.

עיר החרס *Civitas Solis, Heliopolis, civitas Ægypti, non procul ab Alexandria, hodiè dicitur Alcair*, Menachoth fol. 110. Vide Jesa.19.18. *Est & nomen proprium montis*, Jud.1.35.

Secundò חֶרֶס *Testa, Vas testaceum & figulinum*, Hebraic. חֶרֶשׂ. *Talmudicis per* ס *frequens*, שיעור בלי חרס Mensura vasis testacei. חרס הדריני Testa, vas testaceum Hadriani, Avoda sarah cap.2. in Mischna: Majemon scribit: Hadrianus Cæsar faciebat certum quodpiam lutum, quod miscebat cum vino per dies aliquot, ac postea faciebat ex eo vas testaceum, sed non coquebat illud (scil. in igne vel fornace.) Hoc ferebat secum (in bellum) & quotiescunque habebat opus vino, injiciebat particulâ ex eo in aquam, quæ liquefiebat, lutum autem submergebatur, & aqua cum vino permixta remanebat, quam bibebat. Hoc artificium in usu erat eo tempore quo

quo componebatur Miſchna. In eundem ſenſum ſcribit & Bartenora. *Plur.* חרסין *Teſtæ, Vaſa teſtacea,* Kelim cap. 9.

Tertiò חרס *Prurigo, Scabies ſicca inſtar teſtæ,* Deuteron. 28.27. *Plurale,* חַרְסִין, Levitic. 21.20. in Jon.

חרסית *Pulvis, lutum tenue, Species Calcis:* מכסין בסיד ובחרסית ובלבנה Tegunt calce, aut luto, aut latere, Cholin fol. 85.1. in Miſchna.

חֲרוֹסֶת *Pulmentum, vel Intritum citrum: cujus uſus in feſto Paſchatis. Scaliger vocat Embamma, de Emendat. Temp. p. 536. R. Salom. vulgato nomine vocat* איגרוס in Peſach. fol. 40.2. *in Miſna. Vide & Peſach.* fol. 116.1. Majemon. in Hilchos חמץ ומצה cap. 7.11. ubi ſcribit: *Chàroſeth* eſt præceptum ex verbis Scribarum, & eſt memoriale Cæmenti, quo ſerviebant in Ægypto. Quomodo autem faciebant illud? Sumebant dactylos aut ficus àrefactas, vel uvas paſſulàs & ſimilia, & conculcabant ea, acetoque perfundebant, & condimentis condiebant vel permiſcebant inſtar cæmenti, & ſic veſperâ paſchatis menſæ apponebant.

חירוס *Jeſa. 3.5. in R. Salom. legitur tanquam ſynonimum cum* תִּיגוּר *Contentio, Concertatio. Legendum per* ס, חירום, *quod ſignificat Bellum, ut ſuprà viſum.*

חַרְסְפִיתָן *Squamæ piſcium:* דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְחַרְסְפִיתִין Cui non ſunt pinnæ & ſquamæ, Hebr. קַשְׂקַשִּׂים Levitic. 11.9. Sic v. 10.12. in Jon. Vide & Deuteronom. 14.10.

חרע

חֲרִיעַ *Crocus ſylveſtris. Præcedit eam vox* חלורת, *quæ vicina eſt Græco* κάλθη. *Caltha; herba floris crocei.* Conjunctum, חלות חריע Caltha crocata vel lutea, Nidda fol. 51.2. Okezim cap. 3.

חָרַף

Hebr. *Exprobrare, Probris afficere, Probro exponere. Hinc in Targ.* וְיחָרֵף שׁוּם כִּנּוּי אֱלָקֵיהּ Et probris affecerit cognomen Dei ſui, Levitic. 24.15. in Jon. *Ex Pahel Participium,* בִּזְמַן דִּמְחָרְפִין יָתִי מְעִיקַי Tempore quo probro afficiunt me oppreſſores mei, Pſal. 42.11.

Secundò *Chald. Acuere. Infinit. Pahel,* לְחָרָפָא יָת פִּרְשֵׁיהּ Ad acuendum ſtimulum ſuum, 1. Sam. 13.20. Sic & v. 21. *Particip.* דִּי גִּרְרוֹהִי מְחָרְפִין Cujus ſagittæ acutæ ſunt, Jeſa. 5.28.

Tertiò *Talm. Anticipare, Antevertere, Prævertere:* אחריפו ועלו Anticipate & offerte, dùm adhuc dies eſt: אחריפו ופוקו Anticipate & egredimini, Sanhed. fol. 70.2.

חֲרִיף חֲרִיפָא *Acutus, Acuta:* הֵיךְ אוּמַל חֲרִיף Sicut novacula acuta, Pſalm. 52.4. & Jobi 16.9. *Fœmininum,* דמתקטיל בחרבא חריפא Sicut qui occiditur gladio acuto, Jeſa. 7.20. vide & Jeſa. 49.2.

הֵיךְ סַיְפָא חֲרִיפָא Sicut gladius acutus, Pſalm. 57. *Plurale,* אִזְמְלִין חריפין Cultri acuti, Joſ. 5.2. ... מִדִּיבֵי רַמְשָׁא Et acuti ſunt præ lupis veſperti... Abac. 1.8. וְחָרִיפִי אִנּוּן נִיבוֹהִי Et acuti ſunt molares ... jus, Proverb. 30.14. *Apud Talmudicos etiam ... Acutus, Acris, Acuti & excellentis ingenii homo, ... genioſus, Perſpicax:* רב חירא חריף ומקשה Rab... Sira acutè diſputans & objiciens ſive oppon... Horajoth in fine: חריפי דפומבדיתא Acuti D... res & diſputatores Pombeditani, Sanhedr... lio 17.2. *Sic in Targ. Jonath.* ...ח לך גוברין חריפין Mitte tibi viros acutos, ingenioſos, ſolert... Numer. 13.3.

חוּרְפָא *Acies cultri vel gladii: Plur. cum* ... הֵי כְחַרְבָּא דְקָטִיל מִן תְּרֵין חורפוי Sicut gladius qui ... cidit à duabus aciebus ſuis, eſt ſcil. lingua mal... Levit. 19.14. *Apud Talmud. Acies, Acumen in... nii,* לפום חורפא שבשתא Propter acumen ingen... ſtupendum, Bava metzia fol. 96.2.

Secundò חוּרְפָא *Agnus, Agna, Agnellus, Pecus tenella, quæ maturè provenit, & alias anticipat* חוּרְפָא חֲדָא Agnum unum, Jobi 42.11. *Plurale,* במאה חורפין Centum agnis, Geneſ. 33.19. Hebr קְשִׂיטָה, quod R. Salomon cum Talmudi... *Nummum* interpretatur; יָת שְׁבַע חוּרְפָן Septem ... gnas, Gen. 21.29.

חֲרִיפוּת *Acies, Acumen:* חריפות הסכין Acies ... tri, החרב gladii: כשחריפותו נהפך Quando acies retunditur: חריפות השכל Acumen ingenii: Item *Adoleſcentia, Juventus:* בְּיוֹמֵי חֲרִיפוּתִי In diebus juventutis vel adoleſcentiæ meæ, Jobi 29. verſ. 4.

חֲרִיפְתָא *Acrimonia: Velocitas:* חריפתא דנהרא Velocitas fluminis, acris & rapidus curſus fluminis, qui eſt in medio, ubi naves eunt, Kidduſch. fol. 73.2.

חַרְפִּין *Præcocia, Præmitura, Primi fructus:* אִי חַרְפֵי נִצְחָן אִי אַפִּילֵי An præcocia prævalitura ſint, an verò ſerotina, Eccleſ. 11.2. in Venetis. *Sic apud Talmudicos,* חַרְפֵי Primores fruges, ut triticum, אַפִּילֵי Serotinæ, ut hordeum, Bava metzia fol. 106.2. Vide אפל.

חֲרוּפָה *Deſponſata. Apud Talmudicos:* האומר חרופתי מקודשת Qui dicit, Ecce tu es חרופתי Deſponſata mea, ea verè eſt deſponſata: nam ſi vocant in Judæa לַאֲרוּסָה Deſponſatam, (voce ſcilic: communi Hebræâ) חֲרוּפָה, Kidduſchim folio 6.1. *Sic etiam quidam interpretantur,* שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת Ancillam deſponſatam, Levitic. 19.20. in Hebræo. Onkelos אֲחִידָא לִגְבַר Accepta, ducta à viro aliquo. Jonathan, מְאָרְסָא Deſponſata.

חַרְפְּתָא *Veſpertilio. Ponitur in Targ. Hieroſ. pro Heb.* עֲטַלֵּף, Deut. 14.18.

חרפופיתא. Sic adducunt hîc pro *Confusione*. In Gemara legitur ערבוביתא. Vide ערב.

חָרַץ Hebr. *Concidere, Decidere, Excidere, Præcidere, Decernere, Statuere. Guido [illegible], significare etiam Roborare, &c. Perperam. [illegible] autem est ex eo, quod in Hebræo legitur,* [illegible] אָז *Tunc movebis te*, scil. ad bellum ineundum; id Targum reddit, בכן התקף *Tunc fortibis te, fortiter instrues te ad bellum*, 2. Sam. 5. vers. 24.

חרוץ חריץ Hebr. *Tribula, sic dicta, quia excutit & excudit frumentum ex arista.*

חרץ חַרְצָא *Lumbus:* תְּבַר חַרְצָא דְסָנְאוֹהִי Confre[git] lumbum inimicorum suorum, Deuter. 33.11. [illegible]*ale*, מֵחַרְצִין וְעַד יַרְכָן A' lumbis usque ad femora, Exod. 28.42. *Aff.* וְזֵרָזָא אֲסִיר בְּחַרְצֵיה Et [cin]ctorium alligatum lumbis ejus, 2. Reg. 1.4. חיליה בחרציה Virtus ejus in lumbis ejus, Jobi 40.11.

חָרִיץ· חָרִיצָא *Fossa, ut* חָרוּץ *Hebr.* Dan. 9.25. *In Targum respondet semel voci* תְּעָלָה *Aquæductus:* ut, חריצי מַיָא Fossæ aquarum, Jobi 38.25. Sic, וְעַד חָרִיצֵי מַיָא Et usque ad cisternas aquarum, Jos. 11.8. Hebr. משרפות quasi dicas, Combustiones, id est, aquas calidas, thermas. Alii, Ad salinas; nam aquæ salsæ à Sole adustæ sunt. חריץ עמיק Fossa profunda. *Plur.* חֲרִיצִין. De nominibus Fossarum scribunt: בור esse Fossam rotundam: שִׁיחַ longam & angustam: חָרִיץ latam infra & angustam suprà: נְעִין angustam infrà & latam suprà ac spaciosam: מְעָרָה esse quadratam & obtectam, in Bava kama cap. 5. *Scribunt alii, significare etiam Seriem seu Lineam, quæ est extra oculum, & tegit oculum, &c. Nugæ. Quod Aruch ut hanc sententiam ex Gemara citat,* חריץ של עין *pro eo hodiè legitur* הרים*, de quo vide in* רים.

חֲרִיצוּתָא *Timor, Metus:* חֲרִיצוּתָא דְרַשִׁיעָא הִיא אָתְיָא לֵיהּ Timor improbi eveniet ei, Heb. מגורת, Proverb. 10.24.

חַרְצוּבוֹת *Vincula, Nexus, Ligationes*, Psal. 73. v. 4. Hebr.

חַרְצַן *Nucleus acinorum*, Num. 6.4.

חָרַק Heb. *Frendere, Stridere dentibus.* Unde, חִירוּק *Stridor, Frendor.*

Deinde, *Scindere, Incidere, Intersecare.* Unde, חֲרוּקוֹת *Incisa, Secta, intersecta pluribus cæsuris:* וחרוקות כקרני עז Et si sint cornua ejus incisa sicut cornua capræ, Majem. in הלכות מאכלות אסורות cap. 1. Vide & in Cholin fol. 59.2. ubi R. Salom. explicat Gallicè Crenès.

חֶרֶק חִירְקָא *Cæsura, Intersectio*, חרקיהון Cæsuræ ipsarum, Cholin fol. 59.2.

חריקא *Locus:* הבו לי גברא ודלי לי בחריקאי Date mihi virum qui hauriat mihi aquam in loco meo, id est, qui irriget agros meos meo loco, Gloss. במקומי, Ketubh. fol. 105.1. עיילת לך איתתא בחריקאי Introduxi tibi uxorem in locum meum, Ketubh. fol. 61.1. Glossa iterum במקומי. *Videtur propriè esse Fissura, Rima, ut* בחריקאי *sit, In fissuram, rimam meam, id est, locum meum vacuum. Baal Aruch hæc adducit per* ה *ab initio.*

חִירֶק *Chirek; punctum vocale apud Grammaticos, valens I, sic dictum, quòd ejus sonus similis est stridori januæ, vel frendori dentium.*

חירקי· חירקין. Sic adducitur in Aruch. Vide חרק.

חָרַר חַר *Ardere, Exardere, Aduri, Exuri, Ustulari, Arescere, Exarescere, Exsiccari præ ardore. Præt.* וּגְוִיהּ חַר Et medium ejus exaruit, Ezech. 15.4. דְאִשָּׁתָא אֲכַלְתֵיהּ וְחַר Cùm ignis consumpserit illud & exaruerit, ibid. v. 5. *Participium*, הֵיךְ תַּפַיָא חָרְרָן Sicut chytropodes adusti, Psal. 102.4. נַפְשִׁי חָרְיָא Anima mea ardet, Ps. 57.5. *Futurum*, דְיֵיחוֹר כִּזְעֵיר תְּקַפְדֵיהּ Cùm exarserit paululum ira ejus, Psalm. 2.12. In Pahel *Accendere, & geminatur prima radicalis. Infinitivus*, לְחַרְחַר רִיב Ad accendendum litem, Proverb. 26.21. *Apud Talmud.* משיחרחר Ex quo ignem accenderit, ad fumum scilic. excitandum, & abigendas apes. Alii, Ex quo calefecerit (eas), ad mel scil. auferendum. Okezim cap. 3. *Ithpahel*, אִתְחַרְחַר גְּרוֹנִי Exsiccatum est guttur meum, Psal. 69.4.

חֲרֵרִים Heb. *Siccitates, Sicca loca*, Jer. 17.6.

חַרְחוּרָא· חַרְחֻר *Adustio, Inflammatio*, Deut. 28. v. 22. de affectu morbi, veluti febris ardentis. Item *Adustum, Pars adusta:* והחרחור Et adustum in pane, pars adusta in torta panis, Tibbul jom cap. 1. Item *Rixa, Jurgium, Contentio, sic dicta, quia venit ex fervore sanguinis:* בחירחורי לשון תחבא In contentionibus linguæ absconderis, Gittin fol. 67.2. pro eo quod in Jobo cap. 5. est בשוט לשון In flagello linguæ.

חרור Hinc in Aruch בית חרורו, sed apud Talmudicos legitur חרורו. Vide חרר.

חֲרוֹרִין *Præstigiatores*, חָרוֹרֵי עַיְינִין *pro Hebræo* מְעוֹנֵן *Præstigiator, Hariolus*, Deut. 18.10.14. in Jon. & Targ. Hier. *Elias putat corruptum esse, & legendum* אֲחוֹדֵי *Tenentes, Præstringentes oculos. Certè Levitic. 19.26. legitur,* וְלָא אֲחוֹדֵי סַנְהֶדְרִין עַיְינִין *& v. 10. antè citato loco legitur* חָרוֹרֵי *per* ר*, quod ad Eliam accedit. Baal Aruch item expressè in* חר *secundo citat* חָרוֹרֵי עַיְינִין. *Lectio per Daleth* אֲחוֹדֵי *recta est. Sic enim alibi apud Talmudicos eodem sensu legitur* אחוזת עינים, *Sanhed. fol. 67.2.* אחז *autem &* אחד *sunt synonima.*

Secundò חרר *Perforare, Excavare.* Talmud. חור שחררוהו המים Foramen quod excavarunt aquæ, scil. in littore, Succa cap. 2. in initio.

חור · חורא · חורתא · חֲרָתָא *Foramen, Cavitas:* עַל חוֹר חֲוִי פְּתַן Super foramen ſerpentis aſpidis, Jeſa.11.8. וּנְקַב חוֹרָא Et perforavit foramen, 2.Reg. 12.v.10. *Plural.* נָפְקִין מִן חוֹרַיָּא Egrediuntur è foraminibus, cavernis, 1.Sam.14.v.11. *Talmud.* חר חורתא לבנינה Perforans foramen ad ædificium, Schabbas fol.103.1. עָל לחורתא Ingreſſa eſt foramen, Nedarim folio 50.2. *Proverbium:* לא עַכברא גנב אלא חורא גנב *Non mus, ſed foramen furatur, ſive fur eſt*, nempe recipiendo furtum muris, juxta illud Germanorum, Were kein hächer/ ſo were auch kein ſtäler. E contrario, אי לאו עכברא חורא מנא ליה *Si non eſſet mus, foramini unde furtum eſſet?* Erach.30.1. חורי הנמלים Foramina formicarum, in quibus ſcil. colligunt frumentum, Peah cap.4.

חֲרִיר *Idem:* מחט שניטל חרירה או עוקצה Acus cujus ablatum eſt foramen, aut acumen, ſive acies, Kelim cap.13. פתחו לי פתח אחד של תשובה כחרירה של מחט Aperite mihi oſtiolum unum pœnitentiæ inſtar foraminis acus, Medraſch Cantic. 5.

Tertiò חֲרַר *Placentare, Placentas parare vel coquere*, propriè ſuper prunas torrendo. *Futur.* תְּחָרְרִנַהּ לְעֵינֵיהוֹן Coques placentam illam in oculis ipſorum, Ezech.4.12.

חֲרַר חֲרָרָא *Placenta toſta ſuper prunas. Baal Aruch ſcribit: Faciunt* חור *foramen vel cavitatem in terra, & calefaciunt eam igni, coquuntq́; in ea panem, qui vocatur* חררה *à* חור *ſeu cavitate illa, in qua coctus eſt. Conſtr.* חֲרַר דִּלְחֵם שְׂעוֹרִין Placenta panis hordeacei, Hebr. צְלִיל Toſtum, Judic.7.v.13. Sic legitur Ezech.4.12. pro Hebræo עֻגַת שְׂעֹרִים. Et, חֲרָרָא זְעֵירָא Placenta parva, Heb. עֻגָּה 1.Reg.17. v.13. חֲרָרָא מְעַפְּפָא Placenta prunis-cocta, 1.Reg. 19.v.6. *Talmud.* אופין פתין גריצין וחררין Coquunt tortas craſſas & placentas, Beza folio 21.2. ubi Gloſſa, חררין שאופין על הגחלים *Charerim* ſunt placentæ quas coquunt ſuper prunas. Idem textus eſt in Edajoth cap.3. ſed ibi defectè ſcribitur חרי pro חררי. *Hinc quidam explicant illud,* שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי *Tres corbes placentarum*, Geneſ.40.v.16. *Fœmininum*, חררות גדולות Placentæ magnæ. *In Targ. Jonathan.* חֲרִירָן פַּטִּירָן Placentę fermentatę, Exod.12.39. *Talm.* Si beſtia pariat חררת דם placentam ſanguinis, id eſt, fruſtum condenſatum ſanguinis, Bechor. fol.21.2. חררת ברזל Placenta ferri, id eſt, maſſa, lamina lata ferri, Kelim cap.11. *Sententia proverbialis;* עני מהפך בחררה בא אחר ונטלה הימנו *Pauper vertit placentam, venit alius & aufert eam ab ipſo*, Kidduſch. fol.59.1. Sic divites pauperiorum laboribus & ſudoribus ſæpè gratis fruuntur. Vide locum.

Quartò חַר חֲרַר *Liberare, Liberum efficere, Libertate donare, In libertatem aſſerere:* וְחָרְרַתַּהּ Et libertate donavit eam, Gen.16.3. in Jon. חֲרָרִית אַמְתִי Libertate donavi ancillam meam, v.4. *Futurum*, וַאֲחָרְרִנַהּ Et liberam eam faciam, v.3. *Ithpeh.* אֲרֵי לָא אִתְחָרְרַת Non enim libertate donata, libera dimiſſa eſt, Levit.19.20. Jonathan defectè אתחרת.

חֲרִי *Liber, fœm.* חִרְתָא: ut, אַמְתָא וְחִרְתָא מְתָאֲרְסָא לִגְבַר חֲרִי Ancilla, ſed libertate donata, & deſponſata viro libero, Lev.19.20. in Jon.

חוֹרִין *Liberi, Ingenui: Nobiles:* בני חורין אנחנא Homines liberi ſumus, Jeſa.34.12. בַּר חוֹרִין Filius liberorum, id eſt חָפְשִׁי Liber, Heb. Exod.21. v.5. דִּנְפַק בַּר חוֹרִין מִכְּבִיתָא Qui egreſſus eſt liber à ligatione, Jobi 3.19. בני חורין Pſalm.88.6. *Apud Rabbinos:* אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה *Nullus liber ſive nobilis dicendus eſt, niſi is qui ſe exercet in Lege*, Avoth cap.6. בת חורין, Sic appellatur ſpiritus impurus, qui inſidet manibus hominis ante lotionem illarum, Schabbas folio 109.2.

חֲרוּרִין *Liberi, Emancipati, Manumiſſi, qui aliàs etiam vocantur* משוחררין, Kidduſch. cap.4. in princip.

חֵירוּ · חֵירוּת *Libertas:* חירותא לָא אִתְיְהִיבַת לַהּ Libertas non eſt data ei, Levit.19.20. לָא קְרוֹ חֵירוּתָא Non proclamarunt libertatem, Thren.1. v.3. תְּהֵי קָרֵי חירותא Eris proclamans libertatem populo tuo, Thren.2.22. לְמִקְרֵי חֵירוּ Ad proclamandum libertatem, Jeſa.61.1. וְתִקְרוֹן חֵירוּתָא Et proclamabunt libertatem, Levit.25.10. Heb. דְּרוֹר. At illud, סַלִּין דְּחֵירוּ Caniſtra libertatis, Geneſ.40.16. id eſt, mundiſſima, in quibus liberis & illuſtribus hominibus, regibus & principibus miniſtratur cibus: alii, *Caniſtra candoris*, id eſt, candida, ex decorticatis viminibus facta, à חור Candidum:

מחורר Sic legitur in Ber. rab. ſect. 14. in fine, mendosè pro מכורן, ut patet ex Medraſch Koheleth cap.2.17. & Echa rab. cap.1.15.

חֲרַשׁ Ch. *Faſcinare, Incantare. Participium,* בְּהוֹן אֲנַן מְחָרְשִׁין יָת נַפְשָׁן Per hæc nos incantamus animas, Hebr. מְצֹדְדוֹת Venamur, Ezech.13.20.

חֲרַשׁ חַרְשָׁא *Incantator, Magus, Præſtigiator, Maleficus:* מְנַחֵשׁ וְחָרַשׁ Conjector & præſtigiator, Heb. מְכַשֵּׁף Deuter.18.10. *Plurale*, חָרְשִׁין *Præſtigiatores*, Ecclef.11.4. *Emphat.* וּלְחָרָשַׁיָּא Et præſtigiatores, Exod.7.11. *Cum Aff.* מִן חָרָשֵׁיכוֹן A præſtigiatoribus veſtris, Jerem.27.9. *Fœmin.* חַרְשָׁא לָא תַחֵי Præſtigiatricem ne ſinito vivere, Exod.22.18. *Talm.* כָּסָא דְחָרְשִׁין Poculum maleficorum, incantatorium, Metzia fol.29.2. Secundò, *Incantatio, Maleficium:* יָדְעָא חָרְשִׁין Perita incan-

...cantationum: בְּחַרְשָׁהָא Veneficiis suis, Nah.3. ...5. מלי חַרְשָׁא Verba incantationum, Psal.53.6. ...בסגיאת Propter multitudinem incantationum, Jes.47.9. וְחַרְשָׁהָא סַגִּיאִין v.12. חַרְשִׁיךְ ...maleficia ejus plurima sunt, 2.Reg.9.22. ...חַרְשִׁיתָא · חַרְשׁוּתָא Idem, Exod.22.v.17. in ...ane.

Secundò חָרַשׁ Heb. *Surdum agere, Obsurdescere, Tacere*: נתחרש *Surdus factus est, scil. vi...aliquo.*

...חרש · חַרְשָׁא · חֵרְשָׁא *Surdus, Mutus; nam qui na... surdus ..., simul est mutus, ideo* חרש *utrumque ...cat, ...ol.4.11.* הֵיךְ חַרְשָׁא Sicut surdus, Ps.38. ...14. *Plural.* כַּלְבִין חַרְשִׁין Canes muti, Jesa.56.11. ...וכחרשין ואינון Et sicut surdi, qui tamen aures ...bebant, Jesa 43.8.

חרשות *Surditas*: unde Rabbini, סַכַּת הָאַלְמוּת הוא חרשות Causa infantiæ sive ἀλαλίας est surditas.

חרישית *Silens*: רוח קדים חרישית Ventum Orientalem silentem, Jonæ 4.8. Vide Talmud Gittin fol.31.2.

Tertiò חָרַשׁ Hebr. *Arare: metaphoricè Fabricare, Machinari. Apud Talmudic.* יש חורש תלם אחד וחייב עליו Est qui arat sulcum unum, & reus fit; Maccoth cap.3.

חֲרִישָׁה *Aratio*: חרישת השדה Aratio agri.

חָרָשׁ *Artifex, Faber. Plurale*, חָרָשִׁים, *Construct.* חָרָשֵׁי מַשְׁחִית Fabri corrupti, perditi, perniciosi, Ezech.21.31. Heb.

חרשת *Artificium, Fabrefactura*, Exod.31.5.

Quartò חרש *Implicari, Intricari, Condensari more sylvæ, Sylvescere. Participium*, שָׁרְשׁוֹהִי חָרְשִׁין Radices ejus sylvescunt, id est, in modum sylvæ condensantur & implicantur, ut Hebr. יְסֻבָּכוּ, Job 8.17.

חורשא *Sylva, Saltus*: אזל לְחוּרְשָׁא Abiit ad sylvam, 1.Sam.23.16. חֲזִיר דְּמִן חוּרְשָׁא Porcus ex sylva, Psalm.80.14. *Plurale*, לְמֶעְרַק בְּחוּרְשַׁיָּא Ad fugiendum in sylvas, Jerem.4.29. *Apud Talm.* בחורשא קא אכיל לידה *In sylva hic comedit hactenus?* per admirationem vel interrogationem, Schebhuoth fol.6.2. *Locutio proverbialis*, quasi dicas; hic homo videtur in sylvis & apud feras hactenus educatus, quòd nesciat hoc &c. שיהו מרעין בחורשין Ut pascerent in sylvis, Bava kama folio 81.1.

חרישה *Idem, apud Rabbinos*: חורישה של קנים Saltus alamorum, Ber.rab.sect.12. ונתתי לחורישה קנים Et respexi ad sylvam calamorum, Medrasch Kohel. cap.2.12.

חורשינא *Densitas, Perplexitas ramorum vel sylvæ*: אחיד בחורשינא דאילנא Detentus in perplexitate arboris, Genes.22.v.13. Hebraicè בסבך. Sic legendum in Targ. Jonathanis.

מחרישה *Pecten, Strigilis*; Bava metzia folio 113.1.

חָרַת

Hebr. *Sculpere, Exsculpere, Exarare, Incidere. Participium*; חָרוּת Ezech.32. v.16. חֲרִיתִין עַל לוּחַ לִבְּהוֹן Exsculpta super tabulas cordis ipsorum, Jerem.17.1. וְרוּשְׁמִין חֲרִיתִין Et stigmata incisa, Levitic.19.28. Jonathan sing. רשם חריות.

חרתא · חֲרָתָא Talm. *Atramentum*: חרתא דאושכפי Atramentum sutorium, Schabbas fol.104.v.2. שחור כחרתא Nigrum instar atramenti; Nidda fol 19.1.

חֲרוּתָא · חרותא *Ramus palmæ, sic dictus, quia succidi & amputari solet*, Succa fol.32.1. חריות של דקל Rami palmarum, Schabb. fol.125.2. קני וחריואתא Calami & rami palmarum, Pesach. fol.82.1.

חרות *Arefactum & induratum, Scirrosum*: חרותה בידי שמים Si induratum, arefactum; aut imminutum pulmonem habeat divinitus, recta & licita bestia est; Cholin fol.54.1. in Mischna. & fol.56.2. in Gemara, ubi dicitur; איזהו חרותה שצמקה הריאה שלה Quæ bestia dicitur חרותה? cujus exaruit pulmo. Glossa, *Exaruit*, ac proinde durus factus, ut ramus palmæ qui dicitur חרות. *Divinitus*, veluti si bestia fulgure vel tonitru perterrefacta sit, unde pulmo vitium contraxerit, sic ut induruerit & exaruerit. Hinc natum est Guidonis interpretamentum; pro *Speculatione fulgurum*. Similiter Munsterus hic erravit, חירותא scribens pro חרותא, quod suprà positum pro *Libertate*. Vide & Kimchium 1. Sam.22.5. ad וַיָּבֹא יַעַר חָרֶת Et venit in sylvam Cheret.

חָשָׁא

Silere, Tacere, Heb. *Verbum Chaldaicum non legi.*

חַשְׁאי · חָשַׁי *Silentium, Vox silenter & tacitè prolata, Tacitum, Secretum: Susurratio, idem quod* לחש *Edgen/ Consecratio magica*: חָשֵׁי אִשְׁמַע Susurrationem audivi, vel, Silenter, Silentio, Secretò, Tacitè, pro בְּחָשֵׁי, ut aliàs dicitur; Job.4.v.16. קָל מְשַׁבְּחִין בְּחַשָׁאי Vox laudantium in silentio; 1.Reg.19.12. *Hinc adverbiascit, pro Clàm, Tacitè, Secretò. Apud Talmudicos*: Duæ cellæ erant in Sanctuario, una לשכת חשאים *Cella secretorum*; altera לשכת הכלים *Cella supellectilis*: Illa erat, in quam pii, timentes Dei בחשאי clam projiciebant pecunias ad sustentationem pauperum. Hæc, in quam varia vasa dono ponebantur, ad curandam labem Templi: Utilia ad usum templi servabantur; reliqua vendebantur, & pecunia in restaurandam & conservandam domum impendebatur. Singulis mensibus hæ cellæ aperiebantur à certis præfectis, Schekalim

cap. 5. מעשה חשאי Factum occultum, clandestinum, Joma fol.44.1.

חִישָׁה Vide suprà in חיש.

חשאי *Storea, Matta ad cubandum.* Sic adducitur in Aruch ex Schabbas fol.128.1. & explicatur vernaculè סטוריא id est, *Storea.* Unde jucundus error natus in Munstero, Guidone & Schindlero, quòd sit *Historia.* At aliter nunc legitur in Gemara. Vide Trihæres. Scalig. cap.26.

חשב *Cogitare, Excogitare; Putare, Computare, Imputare, Reputare, Supputare, Existimare, Æstimare. Præteritum;* די חֲשַׁב עַל יְהוּדָאֵי Quas cogitavit contra Judæos, Esth.8.3. וַחֲשַׁב עֲלֵיכוֹן מַחְשְׁבָא Et cogitavit super vos cogitationem, Jerem.49.30. וּלְמָא חֲשַׁבְתָּא כְּהָדֵין Et quare cogitasti talia, 2.Sam.14.13. חֲשֵׁיבִית לְאוֹטָבָא אוֹרְחִי Cogitavi bonas reddere vias meas, Psalm.119.v.59. חֲשִׁיבוּ עֲלַהּ בִּישָׁא Cogitarunt contra eam malum, Jerem.48.2. אַתּוּן חֲשַׁבְתּוּן Vos cogitastis contra me malum, Genes.50.20. *Participium,* רָאנָא חָשִׁיב Quod ego cogito, Jerem.26.3. וְחָשֵׁב חֲפַכְתָּא Et cogitat perversa, Proverb.16.30. *Plur.* מָא אַתּוּן חָשְׁבִין Quid vos cogitatis, Nah.1.9. *Pehil,* בְּסִירִין וְלָא חֲשִׁיבִין Contempti, & nihil reputati, Jesa.53.3. וַאֲנַחְנָא חֲשִׁיבִין בְּהִיתִין Et nos reputati sumus confusi, v.4. *Infinitivus,* לְמַחְשַׁב בְּרַעְיוֹנִין Ad cogitandum in cogitationibus suis, Exod.31.4. in Jonathane. *Futurum,* וְתַחְשְׁבִנַּנִי לְבַעֵל דְּבָבָא Et reputas me pro inimico, Jobi 13.24. לָא יַחְשׁוֹב עֲלַי Ne imputet mihi, 2.Sam.19.20. וְחַשְׁבִנַּנִי לְבַעֵל דְּבָבָא לֵהּ Et reputavit me inimicum sibi, Jobi 33.v.10. וְנַחְשֵׁב עַל יִרְמְיָה מַחְשְׁבָן Et cogitabimus contra Jeremiam cogitationes, Jerem.18.18. לָא תַחְשְׁבוּן בְּלִבְּכוֹן Ne cogitetis in corde vestro, Zach.7.10. לְחִלוּנֵי יַחְשְׁבוּנַנִי Pro extraneo reputant me, Jobi 19.15. *Pahel,* חַשֵּׁב *Idem. Pret.* דְּחַשְׁבִית לְמֶעְבַּד לֵיהּ Quod cogitavi facere ei, Jerem.18.8. *Participium,* מַחְשְׁבָתָא דַאֲנָא מְחַשֵּׁב Cogitationes quas ego cogito contra vos, Jerem.29.11. vide & Jerem.18.11. *Plurale,* דִּמְחַשְּׁבִין לְמִינַס Qui cogitant violentiam, Ezech.11.2. *Infin.* לְחַשְׁבָא מִנְיַן Ad supputandum numerum interfectorum, Jesa.33.18. *Futurum,* תְּחַשֵּׁב בְּלִבָּךְ Cogitas in corde tuo, Psalm.52.4. לִבָּךְ יְחַשֵּׁב רַבְרְבָן Cor tuum cogitabit magnalia, Jesa.38.18. וִיחַשֵּׁב עִם זְבִנֵהּ Et supputabit cum emptore suo, Lev.25.50. *Ithpahel,* לָא אִתְחֲשִׁיב Non æstimabatur, 1.Reg.10.21. אִתְחַשְׁבַת לְטָבָא Reputatum est pro bono, Genes.50.20. אִתְחַשַּׁבִית Reputatus sum, Psalm.88.5. & 73.22. אִתְחַשִּׁיבוּ לֵיהּ אַבְנֵי קַלְעָא Reputantur ei lapides fundæ, Jobi 41.v.19. *Participium,* לָךְ מִתְחַשְּׁבָא Tibi reputatur, Psalm.65.2. מִתְחַשְּׁבִין קֳדָמָךְ הֵיךְ יוֹמָא Reputati sunt coram te sicut dies unus, Psalm.90.4. *Futurum,* יִתְחַשַּׁב לְגַבְרָא הַהוּא Imputabitur viro isti, Lev.17.

v.4. וְיִתְחַשַּׁב קֳדָם יְיָ Et reputabitur coram Domino, Psalm.50.14. לְשַׁתָּא תִּתְחַשַּׁב לֵהּ Maledictio reputabitur ipsi, Prov.27.17.

חָשׁוֹב *Cogitator, Æstimator, Supputator: Plurale,* אֵיכָא חָשְׁבַיָּא Ubi supputatores? Jesa.33. vers.18.

חָשׁוּב *Reputatus, Æstimatus, Existimationis magnæ vir, Honoratus,* apud Rab.

חֲשִׁיבוּתָא · חֲשִׁיבוּת *Æstimatio, Existimatio, Dignitas, Reputatio:* איניש איניש כחשיבותיה Quisque pro existimatione aut dignitate sua, Bathra folio 145.2. אלא חשיבות הוא Sed dignitas est.

חוּשְׁבָּן · חוּשְׁבְּנָא *Cogitatio: Ratio, Computus, Supputatio, Summa rationis subductæ, Calculus:* חוּשְׁבַּן כָּל עָלְמַיָּא Supputationem omnium sæculorum, Psalm.87.v.6. חוּשְׁבַּן אַגַר Supputatio mercedis, Eccles.7.27. ארי תקבל ית חושבן בני ישראל Cùm susceperis supputationem filiorum Israëlis, Exod.30.12. סכום חושבן Numerus, summa supputationis, Numer.26.2. in Jon. עוּבָדָא וחושבנא Opus aut cogitatio, Eccles.9.11. בִּכְתָבֵי חושבנותיה In libris rationum suarum, Gen.39.11. Proverb. Talm. vide in כב. *Plur.* חוּשְׁבְּנֵי עִבּוּרִין Supputationes embolismorum, Cant.7.5.

חֶשְׁבּוֹן *Idem. Heb.* עשה חשבון עמי Ini rationes mecum. *Plur.* חֶשְׁבּוֹנוֹת *Rationes: Computi, Epilogismi astronomici.* In Targum vide Eccl.7.28.30. *Nota hic, quòd Judæi scribunt, non licitum quidem esse Christianum defraudare, sed si in computando* בחשבון *errorem committat, non indicandum ipsi esse à Judæo,* Chasidim pag. 48. num.395. Vide & Majem. in הלכות גזלה ואבדה cap.11. חשבונות שעברו ושעתידין להיות Rationes præteritæ & futuræ: חושבין חשבונות שאין צריכין Supputant rationes quæ non sunt necessariæ (scilic. in Sabbatho) non autem rationes necessarias, Schabbas folio 150.1.2.

חִישּׁוּב *Supputatio:* חישוב תקופות Supputatio tekupharum.

חֶשְׁבּוֹנִין · חֶשְׁבּוֹנַי *Chasbanæi, Hebraic.* זַמְזֻמִּים, Deuteronom.2.v.20. *Sic vocarunt Ammonitæ Gigantes istius temporis.* Hebræum notat *Sceleratarum cogitationum & machinationum homines.* Chaldæum itidem à *Cogitando,* quasi dicas *Reputatos, Æstimatos, Celebres;* חֲשׁוּבִים. Jonathan זַמְזַמֵּי, quod Hebræo respondet à זָמַם.

מַחְשָׁבִי *Cogitativum, Cogitabile, quod cogitatione tantùm concipitur:* ענינים מחשביים Res cogitatione conceptæ, Conceptus animi, More lib.1. cap.74.

מַחְשַׁבְתָּא *Cogitatio.* Vide sup. in princip. radicis. וּמַחְשַׁבְתֵּהּ Et cogitationem ejus, Jer.49.20. & 50.45. *Plural.* מַחְשְׁבַן רְעַן Cogitationes malæ, Ezech.38.

…3 10. Vid. & supr. in verbo. *Cum Aff.* לֹא מַחְשְׁבֹתַי … Non sunt cogitationes meæ … tiones vestræ, Jes.55.8. עַמִּיקִין מַחְשְׁבֹתֶךָ Pro… sunt cogitationes tuæ, Ps.92.6. כָּל מַחְשְׁבֹתָהוֹן … Omnes cogitationes ipsorum ad malum, … 56.6. *Apud Rab.* ראשית המחשבה סוף המעשה … *in cogitatione, ultimum est in opere. Apud* … *ud…* מחשבה טובה מצרפה למעשה *Cogitatio-* … *bonam … ponit (scil. Deus) cum ipso opere:* Et מחשבה רעה אין הקב״ה מצרפה למעשה *Cogitationem malam non reputat Deus pro opere,* Talm. Kiddusch. fol. 40.1. Idem legitur in Talm. Hierosol. Peah cap 1. ubi additur, hoc valere tantùm de Israëli… , בגוים חילופה cum Christianis secus esse. Prior … tentia convenit cum illo, *Voluntas pro facto …benda.* In hunc sensum adducit Kimchi Psal. … in fine ex Medrasch; מי שחשב לעשות טובה הקב״ה כותבה כאילו עשאה *Qui cogitavit facere bonum, Deus Opt. Max. adscribit ei ac si fecisset.*

חָשַׁד *Suspicari, Insimulare, Suspectum habere de facto aut delicto aliquo commisso,* Germ. Einen etwas zeyhen. *In Targ. Jonath.* הֲווּ זְהִירִין דְּלָא לְמֶחְשַׁד חַד בְּחַבְרֵיהּ Estote admoniti, ne quis amicum suum suspectum habeat de delicto aliquo, ne vapulet: Mementote, quid fecerit Dominus Mariæ, דַּחֲשַׁדַת quæ suspectum habebat Mosen facti cujusdam, quòd non erat in ipso, Deuter. 24.9. in Jonath. *Particip. Ithp.* מִתְחַשְׁדָא Suspecta, Deut.21.3. in Jonath. *Rabbinis & Talmudicis verbum usitatissimum:* הוא חושד אותו Ille suspectū habet ipsum: שחשדוהו מאשת איש Quòd insimularunt eum adulterii, Sanhed.fol.110.1. אין אדם נחשד בדבר אלא אם כן עשאו *Non est homo unquam suspectus de re quapiam, quin fecerit eam: & si non fecit totam, fecit ex parte: si non ex parte, cogitavit in corde suo se eam facturum: si non cogitavit, vidit alios eam facientes, & gavisus est,* Moed katon fol. 18.2. Et mox: Dixit R. Jose. יהא חלקי עם מי שחושדין אותו בדבר ואין בו *Sit portio mea cum eo, quem suspectum habent de crimine aliquo, quod non est in ipso.*

חושד *Suspicax:* נֶחְשָׁד · חָשׁוּד *Suspectus.* Talmudici scribunt in Tractatu de Idololatria cap.2. p.22.24.26. Judæi non debent constituere bestiam in hospitiis Idololatrarum (id est, Christianorum) מפני שחשודין על הרביעה propterea quia suspecti sunt, quòd ineant eas. Neque debet relinqui mulier Judæa sola cum ipsis, מפני שחשודים על העריות quia suspecti sunt de scortatione: nec vir aut ullus cum ipsis solus manebit, מפני שחשודין על שפיכות דמים quia suspecti sunt de effusione sanguinis, id est, de homicidio. En quàm ingenuè gens improba de nobis sentiat. Vide & lib. Jore deah num 153. Ammude golah p.37. num.100. Bes Jacob p.176.

חֲשָׁדָא · חֲשָׁדָה · חֲשַׁד *Suspicio.*

חֲשַׁח *Opus, Necesse habere, Indigere, Necessarium esse. Particip.* לָא חָשְׁחִין אֲנַחְנָא Non est necesse nobis, Dan.3.16. Glossa, לא צריכין. Quidam, לא חוששין Non sumus soliciti. *Fœmin.* וּמָה חַשְׁחָן Et quæ opus sunt, Esr.6.9.

חַשְׁחוּת *Utilitas,* Esr.7.20.

חֲשַׁךְ *Obscurum esse, Obscurari, Tenebrosum esse vel fieri, Tenebrescere, Obtenebrari: Præt.* נְהוֹר חֲשַׁךְ Lux obtenebrescit, Jobi 18.6. וַחֲשׁוֹכַת אַרְעָא Et obscurata est terra, Exod.10.15. וַחֲשׁוֹכוּ עֲלוֹהִי אַפֵּי מַלְכַיָּא Et obscuratæ sunt facies regum, Ezech.31.15. *Futur.* יֶחֱשׁוֹךְ לְרַשִׁיעַיָּא Tenebrosum erit impiis, Jesa.5.20. *Pehil,* חֲווֹ חֲשִׁיכָן עֵינָנָא Fuerunt obtenebrati oculi nostri, Thren.5.17. *Ex Pahel,* וְחַשְׁכִנּוּן Et obtenebrarunt eos, Psal.105.28. *Ex Aphel Partic.* מַקְדִּים וּמַחְשִׁיךְ Anticipans & obtenebrescens, id est, manè & vesperè accessit, 1 Samuel.17.16. כְּמַחְשִׁיךְ מַלְכָּא Quasi obtenebrans consilium, Jobi 38.2. *Futur.* חֲשׁוֹכָא לָא יַחְשִׁיךְ Tenebræ non obtenebrant à verbo tuo, Psal.139.12. *Ex Ithp. Futur.* יִתְחַשְׁכוּן כּוֹכְבֵי נִשְׁפָּא Obtenebrantur stellæ crepusculi, Jobi 3.9. יִתְחַשְׁכָן עֵינֵיהוֹן Obtenebrantur oculi ipsorum, Psal.69.24.

Deinde *est etiam Contabescere, Sensim perire & obscurari, pro Hebr.* עָשֵׁשׁ: ut, חַשְׁכַת מִן רוּגְזָא עֵינִי Caligavit, vel, Contabuit præ indignatione oculus meus, Psal.6.8. וְאֵבָרַי חֲשַׁכוּ Et membra mea contabuerunt, Psal.31.11. *Apud Rabbinos:* מתלא אמרת עד דשמינא חשיך חשיכה מיית Proverbium dicit, *Antequam pinguis contabescit, attenuatus vel tabidus moritur.* Sic citat Aruch ex Echa rab. cap.3.20. Sed ibi aliter nunc legitur: עד דשמינא עביר קטין נפשיה דקטינא נפקת. Citat Aruch aliam etiam lectionem, עד דשמינא כחיש כחישנא מיית. Sensus ubique idem.

חֲשׁוֹךְ · חֲשׁוֹכָא *Obscuritas, Tenebræ:* חֲשׁוֹךְ קְבַל Obscuritas caliginis, Exod.10.22. וַחֲשׁוֹכָא פְּרִיס Et obscuritas diffusa erat, Genes.1.2. יָדַע מָה בַחֲשׁוֹכָא Novit quod in tenebris est, Dan.2.22. וְלַחֲשׁוֹכָא Et tenebras vocavit noctem, Genes.1.5. אַפְּקִנּוּן מֵחֲשׁוֹכָא Eduxit eos de tenebris, Psal.107.14. *Plur. emphat.* בַּחֲשׁוֹכַיָּא In tenebris, Psal 88.7.

חֶשְׁכָא *Idem,* Psalm.18.29. חֲשַׁךְ *Idem,* Psal.88. vers.13.

חֶשְׁכוּת *Idem:* וְחַשְׁכוּת עֵינִין Et obtenebrationem oculorum, Heb. וְכִלְיוֹן עֵינַיִם Et consumptionem oculorum, Deut.28.65.

חֲשׁוֹךְ · חֲשׁוֹכָא · חֲשִׁיכָא *per metaphoram Pauper, Tenuis, Egenus, q.d. Obscurus, Macilentus, Tabidus:* מָרִים חֲשִׁיכָא Exaltans egenum, Psal.113.7. לָא לְעָלְמִין מִתְנְשֵׁי חֲשׁוֹכָא Non in perpetuum oblivioni traditur pauper, Psal.9.19. רְקִיעֵי חֲשׁוֹךְ Pulvilli inopis, Ezech.13.18. מָא דֵין אַתְּ כְּדֵין חֲשׁוֹךְ Quare tu sic

es attenuatus? Hebr. דַּל, 2.Sam.13.14. מסכנא וחשוכא Pauperem & egenum, Psal.82.4. *Plural.* דְּהֲווֹ חֲשִׁיכִין וּמִסְכְּנִין Qui fuerunt pauperes & egeni; 1.Sam.2.5. מִצְוַחַת חֲשִׁיכֵי Propter clamorem egenorum, Psalm.12.6. וּמַתְּנָן לַחֲשׁוֹכֵי Et dona ad egenos, Esth.9.22. אִלָהֵן חֲשִׁיכֵי עַמָּא דְאַרְעָא Nisi pauperes populi terræ, 2.Sam.24.14. *Melius punctaretur semper per Chirek in medio: nam Hebræum* חֲשׁוּךְ *Chaldaicè dicitur* חֲשִׁיךְ. *Fœmin.* חֲשִׁיכְתָא *Paupercula*, Jesa.54.11. *Plural.* חֲשִׁיכָתָא · חֲשִׁיכָן. In Jonathane, חֲשִׁיכָן וּבִיזָן. Vide suprà in חסך. *Apud Talmudicos,* חשוך תקין נפשך קדים תקין נפשך כי היכי דלא תתרחק *Assuefac te ut vesperi serò te præpares, & assuefac te ut manè te præpares, nè opus habeas te elongare (ab hominū conspectu)* Tamid. *Præceptum morale*, de cujus sensu vide Aruch in hac radice. מַרְאוּ חֲשׁוּכִין Facies ejus obscura est, id est, nigra, Bechor.cap.1. in Misna.

בַּחֲשֵׁכְתָּא *Noctu, vespere, cùm jam vespera advenit, Talm. Opponitur ipsi* בקדמותא *antequam aurora vel dies illucescat, q.d. In prioritate diei*, Bava metzia fol.30.2.

חָשַׂךְ *Cohibere; Subtrahere, Detrahere, Diminuere. Effertur Chaldaicè per* ס *quoque. Præt.* הַחֹשֵׂךְ שִׁבְטוֹ שׂוֹנֵא בְנוֹ Qui cohibet virgam suam, odit filium suum, Prov.13.24. חוֹשֵׂךְ אֲמָרָיו Qui cohibet verba sua, Prov.17.27.

חָסוּךְ *Minutum; Attenuatum; Tenue:* בְּדִין חָסוּךְ Judicio minuto, exiguo, modico, tolerabili, modicè non rigidè. R. Salom. legit בְּדִין חָסִיךְ, Jerem.10.24. Extat etiam hæc locutio cap.30.11. & 46.28.

חֲשַׁל *Debilitare, Infirmare: Quassare, Conterere, Comprimere, Contundere, contundendo Extendere, Deducere & dilatare, ut plumbum cuprum &c. Participium,* מְהַדֵּק וְחָשֵׁל Comminuens & debilitans, Dan.2.40. vel potiùs, Quassans. *Rabb.* מחשלין ומרדדין נחשת Debilitant & extenuant chalybem, Weich / lind machen / cui opponitur מְחַזְּקִין fortificant, hårten. Elias dünnen / dünn machen / quetschen. Vide in Kethubh.fol.77. 1. *Hinc nomen* חֲשַׁלְתָּא *significationem suam haurit,* 1.Petr.3.3.

Secundò *Cogitare; Excogitare, Moliri; Machinari, quomodo Hebræo* חָשַׁב & חָרַשׁ *sæpè in Targum respondet, & in malum plerumque sumitur. Præterit.* רִשְׁעָא חֲשַׁל Impietatem cogitat, Psal.36.5. וְחַשִּׁילוּ עֲלָךְ בִּישְׁתָא Quoniam machinati sunt contra te malum, Psal.21.12. *Part.* לְבָא דְחָשֵׁל מַחְשְׁבָתָא רַשְׁעָתָא Cor excogitans cogitationes malas, Prov.6.18. *Plural.* חָשְׁלִין בִּישְׁתָא Qui cogitant malum, Prov. 14.22. Psal. 41.8. דְחָשְׁלִין טָבָן Qui cogitant bona, Ibid. חָשְׁלֵי בִּישְׁתִי Cogitantes malum meum, Psal. 35.4. *Futur.* וְחַשְׁלָן עֲלַי תַּחְשְׁלוּן Et machinationes quas contra me comminiscimini, Job.21.27. Hebr. תַּחְמֹסוּ Iniquè rapitis: תַּחְשְׁלוּן עַל חַבְרֵיכוֹן Et sinistrè cogitatis contra socios vestros, Job 6.v.27.

חֲשִׁיל Talm. *Compressum, Contritum:* בֵּיצֵי חֲשִׁילָתָא Testes compressi, Cholin fol.93.1.

חוּשְׁלָא *Debilitas, Infirmitas.*

חוּשְׁלָא *Hordeū decorticatum:* Hinc citat Baal Aruch ex Joma fol.79.1. שעורה לחה שיבולת קרו לה בקליפתה חושלא קרו לה Hordeum virens vocant שיבולת: quod verò non amplius est in cortice suo vocant חושלא. *In nostris tamen libris hæc ultima verba non extant.* קמאי דידי גנב קבא דחושלא In conspectu meo furatus est cabum hordei, Sanhed.27.1. Glossa, שעורין קלופין Hordeum decorticatum: עיזי דאכלי חושלא Capræ quæ comedunt hordeum decorticatum, Metzia fol.116.1. Bathra 36.1. רב הונא אפקר חושלי Raf Huna liberum fecit hordeum decorticatum, Kama f.30.2. Vide & in ערס in ערסן.

נַחְשׁוֹלָא *Turbo, Tempestas.* Vide in נחש.

חשם חַשְׁמַלָא חַשְׁמַל *Ignis scintillans*, ut Hebr. Ezech.1.4. *Variæ sunt Hebræorum de hac voce opiniones. Vide Lexica Hebraica, & Maimonem in More, par.3.c.3.*

חַשְׁמָן *Cardinalis: Plurale,* חַשְׁמַנִּים *Magnates* Hebr. Psal.68.32.

חַשְׁמוֹנָאִי *Chasmonæi:* מַלְכוּת בֵּית חַשְׁמוֹנָאִי Regnū domus Chasmonæorum, Cantic.6.6. Vide Scaliger. de Emendat. Tempor. p.410. Constantin. l'Emper. in Middoth fol.26.

חשן חוּשְׁנָא *Pectorale, Ornamentum sacrum summi Pontificis, in quo varii lapides pretiosi erant cum Urim & Thummim*, Exod.28. Hebraicè חֹשֶׁן.

חָשַׂף Hebr. *Nudare, Denudare: Haurire, Exhaurire, Depromere. Apud Talmudicos cum* ס *etiam scribitur:* זבן חד חלקה וחספתה ואשכחן בה מיבא דדינרין Emit agrum quendam, & denudavit eum, hoc est, fodit in eo, fodiendo denudavit eum, & invenit thesaurum denariorum in eo, Talm. Hieros. Bava metzia cap.2.

חָשַׁק *Ligare, Alligare, Colligare, Conjungere: Sternere, Insternere equum vel asinum, quod fit vinculis & ligando. Respondet Hebræo* חָבַשׁ. *Particip.* עַל אֲתָנָן דַּחֲשִׁיקָן Super asinas stratas, Judic. 5.10. *Futur.* אֶחְשׁוֹק לִי חֲמָרָא Sternam mihi asinum, 2.Sam.19.27. *Talm.* חשוק שפתותיך Comprime labia tua, Tace, neq; præcipitanter loquere, Avoda sara fol.35.1.

חִשּׁוּקִים *Orbes, Fasciæ, Cincturæ, Hebr. Apud Rabbinos,* חשוקי חבית Orbes vasis, Germanicè Reiffe.

חָשַׁר *Cribrare*: וחשרין אותן כמין כברה Et (nubes) cribrant (id est, guttatim stillant) eas quam cribrum, Ber.rab.fol.16.2.

חָשַׁשׁ חָשׁ *Dolere: Anxium, Solicitum, Curiosum esse, Curare, Curam habere. Præteritum,* חָשׁ דָּוִד בְּלִבּוֹ Et doluit David in corde suo, 1.Sam.24.6. 2.Sam.24.10. *Particip.* סַגִּי חָיֵשׁ בִּסְרֵיהּ Multùm dolet caro stulti, Proverb.26.10. *...rfectum est,* דְּחָשֵׁשׁ בִּדְמָא דְנַפְשָׁא Qui solicitus est de sanguine animæ, Prov.28.17. id est, qui cogitat de cædibus committendis, aut angitur de cõmissis. *Futur.* אֲרוּם יְחוּשׁ לִבִּי Etenim dolore compungetur cor meum, Psal.73.21. Hebraicè כִּי יִתְחַמֵּץ. *Pahel ex forma geminata,* חַשְׁחֲשִׁית Fovi eum cura & dolore eum in visceribus meis, Numer.11.12. in Jonath.

Talm. אינו חושש Ille non curat, non habet rationem: לָא חָיְישִׁינַן Non curamus, non sumus soliciti: Hinc, חש בראשו יעסוק בתורה Qui dolet ex capite, studeat in Lege: חושש בשניו Dolet ex dẽtibus: חושש בגרונו Dolet in gutture: חושש בפיו Dolet ex ore. פעם אחת חשתי בעיני Vice quadam dolebam ex oculis, Succa fol.26.1. וחשו מביניה דראשי ועד טופרא דכרעים Dolorem sensi inde à pilis capitis mei, usque ad ungues pedum, Schab. fol.140.1.

חֲשָׁשָׁא *Cura, Solicitudo,* Eccles.2.25.

מיחוש *Dolor*: בל מיחוש ולא מיחוש ראש Omnis dolor, sed non dolor capitis, Schab. fol.11.1.

חָתָה Hebr. *Accipere, Capere, propriè, ignem è foco, etsi deinde latiùs usurpetur. Chald. Particip.* גֻּמְרֵי דְנוּרָא חָתֵי אַנְתְּ Prunas ignis capis tu, Proverb.25.22. *Infinit.* לְמֶחְתֵּי נוּר Ad capiendum ignem, Jesa.30.14. *Talm.* לחתות בו את האור Ad capiendum eo ignem, Schab.fol.82.1.

מַחְתִּית · מַחְתְּיָא · מַחְתְּתָה *Thuribulum, quasi Receptaculum dictum,* Levit.16.12. *Plural.* מַחְתְּיָן Thuribula, Num.16.6. מַחְתִּית נְחָשָׁא Thuribula ærea, Numer.17.4. al.37. *Emph.* וּמַחְתְּיָתָא דְּדַהֲבָא טָבָא Et thuribula ex auro bono, 1.Reg.7.50. *Cum Aff.* וּגְבַר מַחְתִּיתֵיהּ Et quisque thuribulum suum, Ezech.8.11.

חֲתִיָּה *Acceptio, Prehensio*: חתיית אור Acceptio ignis.

חָתַךְ Hebr. *Scindere, Abscindere, Concidere, Decidere, Excidere, Incidere: unde ex Niphal,* נֶחְתַּךְ *Decisum, Præcisum, Determinatum,* Dan.9.24. *Ithpah.* דִּי עַל מֵימַר פּוּמֵיהּ מִתְחַתְּכִין פִּתְגָמֵי מַלְכוּתָא Quia juxta edictum oris ejus decisa essent negotia regni, Esth.4.5. *Rabbini,* קַו חוֹתֵךְ Linea intersecans: מופת חותך Demonstratio certa, evidens.

חֲתִיכָה · חִתּוּךְ · חֲתָךְ *Cæsura, Incisio, Excisio, Intersectio, Segmentum, Pars secta & abscissa, Portio*: חֲתִיכִין *Partes, Portiones*; קול חיתוך Vox intercisa.

חתל חָתוּל *Felis, Catus. Plural.* חֲתוּלִין *Feles,* Jesa.13.22. & 34.14. *Ose.*9.6. *Rabbini etiam Catos marinos, Meerkatzen/ hoc nomine appellant. Judæi vulgò pronunciant* חַתּוּל*, teste Elia, sed præstat cum Kametz efferri, ut ostendit forma pluralis.* In Bes Jaacob fol.181. col.2. legitur: Quamobrem Canis agnoscit possessorem suum, וחתול catus autem non agnoscit possessorem suum? Dixit R.Eliezer ipsis: Qui comedit de eo quod mus comedit, obliviscitur doctrinæ suæ, qui ergo comedit murem, annon multò magis?

חותל *Canistrum, vas factum ex ramis sive spatulis palmarum,* Kelim cap.16. *Plur.* חותלות Schab. fol.20.1. Vide & 146.1. *Deinde* in Oketzim cap.2. aliter usurpatur. Bartenora explicat קרום *Crustam vel Putamen.* Rambam legendum censet חותם, & explicat *Petiolum,* à quo acinus uvæ vel dactylus dependet; quòd ille foramen baccæ veluti obsignet & claudat. Vide eos ulterius dicto loco. Baal Aruch quoq; legit חותם.

חָתַם *Obsignare, Subsignare, Subscribere: Item Claudere, Concludere, Complere, Absolvere, Finire, quia Obsignatio ultimum literarum opus*: חָתִים בְּסֵפֶר דָּכְרָנַיָּא Signatum in libro rerum memoralium, Jobi 14.17. *Plural.* חֲתִימִין Obsignata, Deut.32.34. in Jon. *Futur.* וְיַחְתְּמוּן Et obsignabunt, Jerem.32.44. *Hiphil. Hebr.* הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ Concluserit, Obthuraverit carnem ejus, Levit.15.3. *Ithpahel Præterit.* אִתְכְּתִיב וְאִתְחֲתִים Scriptum & obsignatum, Esth.4.1. אוֹ דְאִתְחַתַּם בִּשְׂרֵיהּ מִדּוֹיֵיהּ Aut quòd conclusa, obthurata sit caro ejus à fluxu ejus, Levit.15.3. in Jonath. *Particip.* וּמִתְחַתַּם בְּגוּשְׁפַּנְקָא דְמַלְכָּא Et obsignatum sigillò regis, Esth.3.12. בִּימָמָא מִתְחַתְּמִין לְהוֹן Interdiu obsignatæ, occlusæ erant ipsis, Job.24.16.

חוֹתָם · חוֹתְמָא *Sigillum: Annulus signatorius*: בְּחוֹתָם צָאִיר Annulo arcto, Job 41.6. *Apud Talmudicos significat etiam Tessaram nummariam,* in Schekalim cap.5. Vide etiam suprà in חתל, in חותל.

חתום *Subsignatio; Subscriptio, Obsignatio*: חתום שטרות Obsignatio contractuum, Bathra cap.ult. in Mischna.

חֲתִימָה · חותם *Obsignatio, Finis, Conclusio, Clausula: Obthuratio.* חותמו ראה וטעה Subscriptionem ejus vidit & erravit. חתימת פי האמה Obthuratio oris membri, virilis scil. Nidda fol.22. חֲתִימַת מילה Obsignationem circumcisionis, Cant.3.8. חותם הברכות Clausula benedictionum, vel precationum, Berachoth fol.63. Sub templo primo concludebant omnes benedictiones his verbis עַד עוֹלָם. Sed quia hinc hæretici occasionem sumpse-

ſumpſerunt, inferendi, ac ſi unus tantùm eſſet mundus, correxerunt, & ordinarunt, ut diceretur עַד עוֹלָם וּעוֹלָם.

חתן *Undè in Hithpahel,* הִתְחַתֵּן *Affinitatem inire vel contrahere, Affinitate ſe jungere vel jungi. Infinitiv.* לְאִתְחַתָּנָא בְּמַלְכָּא Affinitate jungi cum rege, 1.Sam.18.23. *Futur.* וְתִתְחַתְּנוּן בְּהוֹן Et affinitate jungetis vos cum illis, Joſ.23.12. Sic & Deut.7.3. in Jon.

חַתְנָא *Gener, ratione ſoceri & ſocrus: ſponſus, reſpectu ſponſæ:* חַתְנָא לְמַלְכָּא Gener regis, 1.Sam. 18.18. הֵיךְ חַתְנָא Sicut ſponſus, Pſ.19.6. וַאֲמַר לְחַתְנֵיהּ Et dixit genero ſuo, Judic.19.5. *Plur.* קָל חַתְנִין וְקָל כַּלָּן Vocem ſponſorum & vocem ſponſarum, Jerem.7.34. *Apud Talmudicos:* Quando dicunt benedictionem propter pluvias? מִשֶּׁיֵּצֵא חתן לִקְרַאת כַּלָּה Ex quo egreditur ſponſus in occurſum ſponſæ, hoc eſt, quando pluviæ incipiunt deſtillare. Pluvia enim vocatur ſponſus terræ, Taanijoth fol.6. Berach.fol.59.

חַתְנוּת · חַתְנוּתָא *Deſponſatio, Sponſalia, Nuptiæ:* בְּנָא לֵיהּ בֵּית חַתְנוּתָא Exſtruxit ipſi domũ nuptialem, Deut.32.50. in Jon. *Apud Talmudicos,* הַבּוֹנֶה לִבְנוֹ בֵּית חַתְנוּת Qui ædificat filio ſuo domum nuptialem, Taan.fol.14.2.

חִתּוּן Rab. *Idem:* Item *Affinitas,* Gen.34.9. Jon.

חִיתוּן *Conclave, idem quod* קִיטוֹן, Deuter.6.7. in Jonath.

מְחַתַּן *Affinitate junctus, Affinis. Sic etiam ſe appellant ſoceri ab utraq; parte, pater ſponſi, & pater ſponſæ. Plur.* מְחוּתָּנִים *Affines.*

חָתַף Hebr. *Rapere:* הֵא יַחְתּוֹף Si rapuerit, Jobi 9.12. חֶתֶף *Præda, Rapina,* Prov.23.28. Hebr.

חָתַר Hebr. *Fodere, Effodere, Perfodere, Perforare, Foramen facere: metaphoricè Sulcare,* Jonæ 1.13. *Chald.* חֲתַר לָךְ בְּכוּתְלָא Perfode, Foramen fac tibi in pariete, Ezech.12.5. *Ithpahel,* אִתְחַתְּרִית לִי בְּכֻתְלָא Fodi mihi in pariete, Ezec.12.7.

מַחְתַּרְתָּא · מַחְתֶּרֶת *Foſſio, Effoſſio, Perfoſſio,* Exod.22.2. Jerem.2.34. *Aliis placet, eſſe fodiendi inſtrumentum, Ligo, Furcula, Malleus, quo perforantur muri, aut ſimile.* Apud Talmudicos, *Foramen,* שֶׁעָשָׂה לוֹ כְּמִין מַחְתֶּרֶת Quod fecit ipſi quaſi foramen, Sanhed.fol.103.1. אִתְחַתְרִין הַהִיא לֵילְיָא תְּלַת מְאָה מַחְתַּרְתָּא Fodiebantur iſtâ nocte trecenta foramina, Sanhed.109.1.

חֲתִירָה Rab. *Idem:* חֲתִירְתָּא *Foramen.*

חָתַת Hebr. *Frangi, Atteri, Conteri, Contundi: metaphoricè ad animum translatum, Terreri, Conſternari. In Pihel & Hiphil Conterere, Conſternare, Terrere, Terrefacere.*

מְחִתָּה · חִתִּית · חֲתַת · חִתָּה · חַת *Terror, Conſternatio.*

חַתְחַתִּים *Contritiones,* Hebr.

חַת *Uter.* Vide ſuprà in חית.

מְחִתָּא *Contritio.* Prov.10.20. *Præſtaret cum Dageſch* מְחַתָּא, *ut Hebraicè* מְחִתָּה.

ט

טאב *Bonum eſſe, idem quod Hebr.* טוב: *nam ſic* א *&* י *ſæpè hic permutantur. Præter.* טַנִי טְאֵב עֲלוֹהִי Valdè bonus fuit ſuper eo, Dan.6.23. hoc eſt, ingenti lætitiâ inde affectus fuit. Vide amplius in טוב.

טאט טַאטֵא Hebr. *Everrere, Scopis purgare:* וְטֵאטֵאתִיהָ Et everram eam ſcopis perditionis, Jeſa.14.23. *Talm.* שְׁקוֹלִי מַאטִיתָא וּטְאטִי בֵיתָא Accipe ſcopas & everre domum, Roſch haſch. fol.26.2. *Rabbini dicunt etiam* טֵיאוּט. Hinc Jeſa.9. v.1. Hebræum הִכְבִּיד Kimchi exponit, טִיאוּט אֶרֶת הַכֹּל כִּמְכַבֵּד אֶת הַבַּיִת Everret omnia ſicut qui everrit domum.

טַאטִיתָא Talm. מַטְאֲטָא *Scopæ,* ut antè.

טֵיאוּט *Everritio, Expurgatio.* Legitur apud R. Salom. Jeſa.28.17.

טַאטְרוֹן *Theatrum,* θέατρον, θεατρεῖον. *Plurale,* טַאטְרָאוֹת *Theatra. Sæpiùs ſcribitur per* ת *ab initio. Vide* תאט.

* טנס טַאנִים vide טאן.

טבא טַבְאָג *Genus lapidis pretioſi,* Cantic.5. verſ.14.

טבב טִיבָא · טִבָּא *Rumor, Fama, Diffamatio, Infamia, Detractio:* מַפֵּק טִבָּא Proferens infamiam, Proverb.10.18. Vide infrà amplius in טוב.

טבה טַבְיָא *Caprea, Capreolus, Hebr.* צבי *per commutationem* ט *&* צ *Deuter.*14.5. בְּסַר טַבְיָא Caro capreæ, Deut.12.22. *Notandum illud:* תְּהִי דָמֵי לְטַבְיָא דִּי בְעִדָּן דְּדָמִיךְ עֵינָא חֲדָא קָמִיץ וְעֵינָא חֲדָא יְהֵי פְתִיחַ Eris ſimilis capreæ, quæ in tempore quo dormit, unum oculum habet clauſum, alterum apertum, Cantic.8.14. Deſumptum id eſt ex Medraſch. ubi vide. *Plural.* אַיְלִין וְטַבְיָן Cervi & capreæ, Deut.14.5. in Jonath. בַּר מֵאַיְלִין וְטַבְיָן Præter cervos & capreas, 1.Reg.4.23. *Emphat.* טַבְיָא כַּחֲדָא מִן טַבְיָא Sicut una caprearum, 2.Sam.2.18. *Fæm.* תְּיוֹמֵי טַבְיָא Gemelli capreæ, Cantic.4.5. & 7.3. *Emphat.* טַבְיְתָא, *Syrè* טְבִיתָא, *Græcè* ταβιθὰ *Caprea, Mulieris nomen,* Act.9.35.40. Gaudebant olim mulie-

mulieres nominibus ab amabilibus & placidis animalibus petita. Vide amplius infrà in טוב.

טַבְהָקִי *Fruſta carnis: vel, ut Baal Aruch, Caro aſſata:* פרסאי אכלי טבהקי בלא נהמא Perſæ comedunt fruſta carnis aſſatæ abſq; pane, Eruvin fol.29.2. *Fortè eſt Perſicum vocabulum.*

טְבַח *Hebr. Mactare, Jugulare.*

טִבְחָא *Mactatio, Jugulatio:* הֵיךְ תוֹרָא דְאָזִיל לְוָת טִבְחָא Sicut bos qui abit ad mactationem, Prov.7.22.

טַבָּחָא · טַבָּח *Coquus, Mactator, Lanius*, 1.Sam.9. 23. וִיכוֹס טַבָּחָא Et mactabit lanius, Levit.1.5. in Jon. *Plurale,* טַבָּחַיָּא · טַבָּחִין *Coqui: Item Satellites:* Dan.2.14. *Fœm.* וּלְטַבְּחָן Et in coquas, 1.Sam.8.13.

מִטְבָּח *Lanius. Plural.* בית מִטַבְּחַיָּא *Domus laniorum,* id eſt, *Macellum,* Lev.1.5. in Jon. *Sic in Talm.* בית המטבחים Cholin fol.51.2.

טביחה *Mactatio:* בית הטביחה Domus mactationis, Betza cap.3. in Miſchna.

טבוח *Nomen venti*, Schabbas cap.18. circa finem.

טְבַל *Tingere, Intingere, Demergere, Immergere, Intingi, Immergi: Præt.* וּטְבַל אֶצְבְּעֵיהּ בִּדְמָא Et intinxit digitum ſuum in ſanguinem, Levit. 9.9. וּטְבַלוּ יָת כִּתוּנָא Et intinxerunt tunicam, Gen. 37.31. *Partic. Pehil,* וְרַגְלֵי כָהֲנַיָּא טבִילָא Et pedes ſacerdotum (portantium arcam) immerſi fuerunt in extremitate aquarum, Joſ.3.15. *Futurum,* וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא Et intinget ſacerdos, Levit.4.6. וְתִטְבְּלוּן בִּדְמָא Et intingetis in ſanguine, Exod. 12.v.22.

Rabbinis uſurpatur pro *Lavare ſe, Abluere aliquid in aqua. Ablutio* autē eſt vel Vaſorum, vel *hominum. Hominum* ablutio fiebat immerſione corporis totius in aquas: *Vaſorum* ablutio quoque ſuas habet certas Leges. Et hîc accurati ſunt valdè Rabbini, ac minima quæque notant אשר חוצין quæ ſeparationem faciunt in lotione, ita ut res abluenda ob aliquid ei adhærens non tota abluatur, & ab aquâ contingatur. De his agitur in Seder taharoth: מטבילין את הכל מלפני השבת Abluunt omnia ante Sabbathum, Betza fol.17.2. in Miſchna: לאטבולי Ad lavandum: מטבילין ארת הכלי Immerſione abluunt vas, Ibid. fol.ſequ. *Ex Pahel,* מטבל הוא כדרכו Intingit (panem) juxta conſuetudinem ſuam, ſcil. in acetum aut intybum, Schab. cap.14. in Miſchna. *Perperam alii pro Comedere exponunt.* Natum id inde, quòd in Gemara קודם טבול gloſſa Talmudica exponit per קודם אכילה; nempe conciſè lingua Talmudica dicit *Ante intinctionem*, id eſt, antequam panem intingat & comedat. Intingit enim ut mox comedat. Sic אחר טיבול *Poſt intinctum*, i.e. poſtquam intinxerit & comederit. Hoc ſenſu ſumitur in Succa fol.36.2. ר׳ חנינה מטביל בה ונפיק בה R. Chanina intingit & comedit eam, & ſic ſatisfecit officio ſuo. In Peſach. cap.10. מטבל בחזרת Intingit & comedit de lactuca. Bartenora hîc ſcribit; מְטַבֵּל idem eſt quod אוֹכֵל *Comedit.* Quia enim omnis illorum comeſtio erat cum intinctione, idcirco האכילה Comeſtio vocatur טבול.

טְבוּל · טְבוּלָא · הַטְּבָלָה · טְבִילָה · טבילות *Merſio, Immerſio: Intinctum, Lotio, Lavacrum, Baptiſmus:* טבילה בזמנה Lotio tempeſtiva: טִיבוּל יוֹם Lotio diurna, quæ die adhuc lucente fit: בר טבילה Filius lotionis, qui propter pollutionem tenetur ſe in aqua lavare: ſic, בת טבילה Mulier quæ tenetur lavacro uti: בית טבילה Domus lavacri, vel Lotionis locus: חייבי טבילות Qui tenentur de lotione. *In Targum,* בטבולא חֲדָא Immerſione unâ, Num.19.4. קֳדָם טבולידה Ante ablutionem ſuam, v.7. in Jonath. De Baptiſmo Proſelytorum vide in גור in גר.

טֶבֶל *Fructus de quo decima nondum data, ſed tantùm primitiæ. Iſti fructus erant ſpicæ in areis, uvæ in vineis, & olivæ in oleis, & dicebantur* טבל. *Cùm eſſent elaborati in fruges purificatas, in muſtum & oleum, tùm dicebantur* פירות הַנִּגְמָרִים *Fructus perfecti, & neceſſe erat de illis dare primò Thruma* תְּרוּמָה, deinde מַעֲשֵׂר *decimas:* האוכל פירותיו טבלי כאילו אוכל נבלות וטרפות Qui comedit fructus ſuos non decimatos, eſt, ac ſi comederet morticina & diſcerpta, Jalkut in Leg. fol.279.1.

טַבְלָא *Tabula, Menſa:* טבלא מרובעת Tabula quadrata, Eruvin cap.5. Miſchna. *Plur.* טַבְלָאוֹת שֶׁל זָהָב Tabulæ aureæ, Berach.fol.9. *Et aliter,* טבליות של עץ Tabulæ ligneæ, Oholoth cap.15. In Menachoth fol.35.1. תפילין כל זמן שפני טבלא קיימת כשירות Tephillin quamdiu facies, id eſt, ſuperficies tabulæ ipſarum eſt integra & illæſa, ſunt legitima; Gloſſa עור הבתים Pellis cellularum, quæ eſt inſtar tabulæ quadratæ. Secundò *Tintinabulum, aut Crotalum, Crepitaculum, Organi Muſici nomen, in Targum & apud Talmudicos:* בְּמִינֵי זְמָר וְקָל טַבְלָא Cum variis organis Muſicis & ſono tabulæ, Cantic.1.1. ubi interpres Latinus reddit, *Tubam corneam:* Item, לְמִשְׁמַע קָל טַבְלָא דִשְׁטְיָן Ad audiendum ſonum tabulæ ſtultorum, Eccleſ.7.6. Hebr. שִׁיר Cantum. Eſt qui interpretatus eſt illud, *Vocem menſæ.* Malè. Regia habent נִבְלָא Nablium. *Talmudicis ſæpiùs uſurpatur, ut in illo adagio:* בת שיתין כבת שית לקל טבלא רהטא *Filia ſexaginta, ut filia ſex annorum, æquè ad ſonum tabulæ currit,* Moed katon fol.9.2. *Dictum in anum,* quæ æquè ut juvencula choreis ac aliis laſciviis juvenilibus delectatur. Quæritur ibi, an anus ſponſa æquè ac puella ſe ornare ad nuptias debeat? Reſpondetur quòd ſic, juxta illud כדאמרי

אינשי quod vulgò dicunt homines, Anus ſexagenaria &c. Gloſſa Talmudica, לקל טבלא פי קשקוש הזוג Ad vocem tabulæ, id eſt, ad crepitum tintinabuli. *Aliâs idem hoc inſtrumentum dictum fuit ipſis* אירוס, *cujus uſus fuit in conviviis & nuptiis.* Unde ſuper illud Miſchnæ, בפולמוס של אספסיינוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס In bello Veſpaſiani inhibuerunt (Rabbini) corollas ſponſorum & tabulas, Sota fol.49. in fine capitis ultimi, & in Gemara Nidda fol.61.col.2. ſcribit Gloſſa; *Eros* idem quod טבלא דחד פומא Tabula unius oris, nempe זוג המקשקש Tintinabulum ſonans, vel ſonitum edens. Gloſſa nupera ad Miſchnajoth, quæ Venetiis editæ: אירוס בערבי אל טבל *Eros* Arabicè dicitur *Al tabal*, id eſt, *Tympanum.* In Gemara ad eundem locum: מאי אירוס א״ר אליעזר טבלא דחד פומא Quid *Eros?* reſpondit R.Elieſer: Tabala unius oris. Gloſſa: Tintinabulum unius plectri, quo perſonabant ad cantica in domibus conviviorum. Alibi, שמע קל טבלא איבעי ליזיל לכיתי Audivit ſonum Tabulæ, & voluit venire, Bava bathra fol.145.2. Iterum: Cùm mortuus eſſet Raf, ſancivit Rabbi Iſaac ne inferrent ramos myrti & palmarum in domum nuptialem בטבלא cum tabula, Schab.fol.110.1. id eſt, cum inſtrumentis Muſicis. מאי הרדולים אמר אביי טבלא גורגדנא Quid eſt hydraulus? reſpondit Abhaj, Tabula Gorgedana, Erachin fol.10.2. Gloſſa, זוג Tintinabulum, quod vocant vulgò איסקלינא ein Schellen. In Sanhedrin ubi de magis & incantatoribus agitur; חזי לי ההוא טייע דשקליה לספסירא וגידיה לגמלא וטרף ליה בטבלא וקם Vidi Arabem quendam, qui accepto enſe diſcidit camelum: at mox ubi perſonuiſſet ipſi tabulâ, exſtitit in pedes ſuos, cap.7.fol.67.2. Gloſſa קשקש לו בזוג אשקילא בלעז Sonuit ipſi tintinabulo, quod vulgò *Schellam* dicunt. Sic Gloſſator Talmudicus ubiq; per זוג exponit, cui conſentit Aruch parvum, in quo פעמון Tintinabulum, & קנפנא Campana explicatur. Aliis *Organum*: aliis *Tympanum*: aliis *Sambuca* eſt ein Hackbret/ quod minus convenit.

טַבְלָרָא *Tabellarius, cujus proprium citò ambulare. Inde;* Indigentia tua veniet כְּגַבְרָא טַבְלָרָא ut vir tabellarius, id eſt, citiſsimè, Prov.24.34. in Venetis. R.Salom. בִּמְרוּצָה Curſim.

טבס טבוסה *Monile, vel Tegumentum ornatus capitis, quod aliâs* בבול *in Miſchna dicitur.* Talm.Hieroſ. Schab.cap.6.

טָבַע *Figi, Infigi, Imprimi, Immergi, Demergi, Submergi. Præterit.* וּטְבַע אַבְנָא בְּמִצְחֵיהּ Et infixit, impegit lapidem in frontem ejus, Gen.4. v.8. in Jonath. טְבַעוּ עַמְמַיָּא Demerſæ ſunt gentes, Pſal.9.16. וּטְבַע יִרְמְיָה בְּטִינָא Et immerſus fuit Jeremias in luto, Jere.38.6. וּטְבַעַת אַבְנָא בְּבֵית עֵינוֹהִי Et infixus eſt lapis in loco oculorum ejus, id eſt, in fronte, 1.Sam.17.49. *Infinit.* לְמִטְבַּע בְּיַמָּא Ut ſubmergerentur in mari, Jobi 7.12. *Ithpahel,* אִטְּבַעוּ בְּיַמָּא דְסוּף Submerſæ ſunt in mari Suph, Exod. 15.4. *Ex Niph.* עַד לָא נִטְבְּעוּ טוּרַיָּא Antequã montes defixi eſſent, Prov.8.25.

Talmudici, טבעה ארביה *Submergatur navis ejus,* Baſra fol.153.1. *Formula maledictionis.* Aruch legit טבאי.

Secundò *Petere, Repetere, & ſic* ט *eſt loco* ת, *pro* תבע: ut, וּתְהוֹן תָּבְעִין מִילְּכָא Et eritis petentes conſilium, Deuter.28.29. in Jon. Sic infrà inter Nomina.

Apud Rabbinos & Talmudicos: אדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד Homo premit multas impreſſuras ſignaculo uno, Sanhed.fol.37.1. Uno ferro multæ monetæ cuduntur: לא יְשַׁנֶּה אָדָם מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים *Ne mutet homo quicquam de moneta quam cuderunt Sapientes*, vide Berach. Hieroſol. fol.10.2. *De moneta*, id eſt, precibus, ritibus, ſtatutis, ordinationibus utilibus. *Hophal,* הוּטְבַּע *A natura ineſſe, Naturaliter inditum, impreſſum eſſe:* האדם מוטבע בחטא Homini naturaliter impreſſum eſt peccatum, Kimchi Jeſa.43.27. Vult peccatum originale homini ineſſe, quod aliâs Judæi negant. אשר אנחנו מוטבעים בהם Quæ nobis naturaliter ſunt impreſſa, Bechaj fol.8.3. שכל מוטבע Intelligentia naturalis, quâ cõſummatur natura rerum materialium ſub ſphera lunæ ad perfectionem ſuam, Reuch.lib.3. Cab.

טֶבַע *Natura, ſic dicta, quòd omnibus ſit impreſſa, & quòd res naturales corpori animato Imprimat & Infigat:* Item *Indoles, Conſtitutio, Temperamentum, Complexio corporis:* Item *Fama, quomodo* טִבְעָא, *idem eſt quod* טִיבָא, *de quo infrà:* חכמת הטבע Sapientia naturalis, Phyſica: בעלי הטבע vel חכמי Periti naturę, Phyſici: כמו שהתבאר בחכמת הטבע Sicut explicatum eſt in Phyſicis. Phyſicam Hebræam ſcripſit R.Abben Tybbon, quam Latinè convertit Johannes Iſaacus, & excuſa eſt Coloniæ Anno 1555. Extat etiam compendium octo librorum Phyſicorum Ariſtotelis, confectum ab Aben reſched, quod impreſſum eſt Rivæ, Anno 320. זה חוץ מן הטבע Id præter naturam eſt, Supernaturale: מה שאחר הטבע *Metaphyſica,* R.Levi Prov.1.8. אודיע טבעך בעולם Divulgabo naturam tuam in mundo, i.e. famam tuam, Geneſ.12.1. in R.Salom. שטבעה יוצא בעולם Cujus fama egreſſa eſt per totum mundum, Avoda ſarah cap.1. בטבע Per naturam, *Naturaliter. Plur.* טבעי החיות Naturæ animalium.

טִבְעִי *Naturalis:* מקום טבעי Locus naturalis: גשם הטבעי Corpus naturale: *Fœminin.* נפש טבעית Anima

[illegible] rationalis: מיתה טבעית Mors naturalis, [illegible] 35.v.8. in Kimchi. *Plurale*, טִבְעִיּוֹת *Natu-* [illegible]

[illegible] *Submersio*: אנשים הנדונים לטביעה Homi- [illegible] judicati ad submersionem.

טוֹבְעָנָא *Diluvium, universalis omnium rerum* [illegible]*io*: דָּרָא דְטוֹבְעָנָא Seculum diluvii, Job.4.8. [illegible] 6.17. in Jonath.

טובעני *Locus depressus & humidus*, Taan.10.1.

טַבְעָא · טִבְ [illegible] *Moneta*. בסילעא דטיבעא דקודשא In [illegible] monetæ sacræ, Exod.30.3. in Jon. *Est etiam* [illegible] *valens dimidium siclum, unde* טבעין, Schekalim cap.2.

[illegible] *S*[illegible] *argentum vel aurum*: דינרי זהב [illegible] Numi aurei signati.

טְבִיעָה *In*[illegible]*io, Impressio*: משום טביעות עינא [illegible] impressionem oculi, quá oculum infixi [illegible]ptum, Gittin fol 27.2.

[illegible] *Repetitiones, Exactiones per jus, cùm* [illegible] *de jure repetit, quod sibi debetur*: לטיבועין ניתנו Repetendi jure datæ sunt: Bava bathra fol.145. col.1. Veluti si quis centum florenos mulieri vel puellæ det in fidem conjugii. Illa moritur, antequam ipse sibi eam copulaverit per nuptias: Tunc ipse repetere potest arrhabonem. *Est à* חבע *per commutationem* ט *&* ח. *Adducitur in Aruch,* [illegible] *lum ab aliis.*

טַבַּעַת *Annulus, Orbis, Circulus, sic dictus, quòd ipsi aliquid infigatur. Plural.* טַבָּעוֹת. *Apud Talmudicos legitur, ad latus altaris Aquilonare, ubi sancta sanctorum mactabantur, olim fuisse* טַבָּעוֹת *annulos in pavimento, quibus immittebantur colla animalium & concludebantur, ut tantò faciliùs mactari possent,* vide Joma fol.62 2. Middoth cap.3. & Aruch in כלה & hoc loco: טבעת ההנהמה Annulus bestiarum, quibus nempe veluti compedibus constringuntur: טבעות הכלים Annuli vasorum: טבעת קדושין Annulus sponsaliorum, quo sponsus sponsam sibi in conjugii fidem obligat. *Deinde apud Talmudicos & Rabbinos ulterius per metaphoram* טבעת *est Podex, Foramen ani, sic dictum; quòd sit rotundum instar annuli*: יד לפי טבעת תיקצץ *Manus (imposita) ori podicis, abscindi digna*, Schab. fol.108.col.2. *Manus*, scil. antequam manè aquâ frigidâ probè abluta fuerit. Sic ibidem scribunt, si manus illota oculos tangat, causam esse cœcitatis; si aures, surditatis, &c. Idque eò scripserunt, ut necessitatem lavandi manus populo persuaderent, unde & ritus lotionis manuum in tantam superstitionem devenit, ut Christus non immeritò Judæos propterea reprehenderit: מזמרים ברוח היוצא מפי טבעת Psallunt mihi spiritu, sive flatu, qui egreditur ex podice, R. Salom. Ezech.8.17. ubi זִכְרָה

Crepitum ventris exponunt. Dicunt etiam pluraliter טַבְעִין.

מַטְבֵּעַ · מַטְבְּעָא *Moneta, sic dicta, quòd figurâ Impressam habeat*: על ידי רעברי מטבעא Per manus cudentium monetam, durch die Müntzmeister, Esth. 3.9. in Targ. sec. In Rabbinica sententia fuit antè in Verbo. *Metaphoricè, Fama, ut suprà* טבע: Hinc, ומטבעיה נפק בכל פילכיא Et fama ejus egrediebatur per omnes provincias, id est, מַלְכְוָתֵיהּ, ut habent Regia, Esth.9.4.

טבר טִבּוּר *Hebr.* טִבּוּר *Talm. Rabb. Umbilicus.* Metaphoricè *Medium, Medius locus, Eminens pars, ut umbilicus in ventre. Pro loco eminente accipitur Judic.9 37. Pro medio, Ezech.38.12. in Hebræo, ubi Kimchi scribit*: Terra Israëlis vocatur טבור הארץ *Umbilicus*, id est, medium terræ, quia est in medio mundi, sicut umbilicus in medio ventris. *Talmudici*: Quare *Sanhedrin* appellatur שָׁרְרֵךְ *Umbilicus tuus*, Cantic.7.2. שהיא יושבת בטיבורו של עולם Quia sitū est in umbilico mundi, Sanhed. fol.37.1. Sic Cic. Verr.6. *Qui locus, quod est in media insula situs, Umbilicus Siciliæ nominatur*. Livius Dec.4. lib.7. *Ætolos qui umbilicum Græciæ incolerent*. Inde Cic. in Pisonem. *Ætoliam scribit medio ferè Græciæ gremio contineri. Talm.* המכניס ידו לטטה מטיבורו תיקצץ *Admovens manum infra umbilicum suum, digna quæ amputetur*, Nidda fol.13.2. Ibidem legitur aliud, quod vide in אמם in אִפְרוּ. Sic voluerunt præcavere libidinis causam, ne contactus impudicus libidinosi quid generet.

טִיבֶרְיָא · טְבֶרְיָא · טְבֶרְיָה *Tiberias. Elias scribit, portum maris esse in terra Israëlis, qui vocatur* טבריא *Tiberia. Inde in Evangelio: Posthac profectus est Jesus trans mare Galilææ* רטבריוס *quod est Tiberiadis*, Johan.6.v.1. Item, ימא רטבריוס *Mare Tiberiadis*, Joh.21.1. *Hoc Syrum nomen videtur esse Tiberii, in cujus gratiam quidam scribunt eam ab Herode conditam, & Tiberiam vel Tiberiada appellatam. Unde est quod in Bereschith rabba sect.23. ab initio legitur*: קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עַל אֲדָמוֹת · טבריה על שם טיבריאוס · אלכסנדריאה על שם אלכסנדרוס · אנטוכיא על שם אנטיכוס *Vocarunt nominibus suis terras*, Genes.49. v.12. Sic Tiberias vocatur à nomine Tiberii: Alexandria à nomine Alexandri: Antiochia à nomine Antiochi. *Talmudici aliam dant Etymologiam, scribentes*: Quare vocatur nomen ejus טבריא? Quia sita est בטיבורה של ארץ in umbilico, id est, medio terræ: Item: Quare vocatum nomen ejus טבריא Tiberias? שטובה ראיתה quòd elegans essent aspectus ejus, nempe propter גנות ופרדסים hortos & pomaria, quæ illic fuerunt. Hier. in Ezech.48. *Sexta, Nephthalim in Galilæa usq; ad Jordanē, ubi Tiberias, quæ olim appellabatur*

HHH 2 כנרת

כִּנֶּרֶת *Chinnereth*. Et in Quæstionibus in Genesin circa finem, ad locum Genes.4.9. Nephtali &c. *In Hebræo ita scriptum est: Nephtali ager irriguus, dans eloquia pulchritudinis: signans, quòd aquæ calidæ in ipsa nascantur tribu: sive quòd super lacum Genesareth & fluento Jordanis irrigua sit. Hebræi autem volunt propter Tiberiadem, quæ Legis videbatur habere noticiam, agrum irriguum, & eloquia pulchritudinis prophetari. Mentio ejus quoq; in Targum Jonath.* Num.34.8. מַעֲלָךְ לְטִבְרְיָא. Et Deut.3.17. וְקַרְתָּא טִבְרְיָה דִּסְמִיכָא לְיַמָּא דְמִלְחָא Et urbem Tiberiada quæ est ad mare salis; Et Deuteron.33.23. וְיַמָּא דְטִבְרְיָא יֵירַת Et mare Tiberiadis hæreditabit. In Aruch scribitur, aquas maris sive lacus Tiberiadis laxare alvum; Id notat ad explicationem hujus loci Talmudici: השותה מי טבריה אע״פי שיוצאים נקיים Bibens aquas Tiberiadis, etiamsi egrediantur puræ, Machschirin cap.6. Codice Taharoth fol.141. Plura qui vult, adeat nostram Tiberiadem, & Drusium in Præt. Johan.6.

טִבְרָנִי *Tiberiensis: Fœmin.* סמינית טיברנית ישנה Mensura Tiberiensis vetus, Talm. Hierosol. Pesach. cap.ult.

טיבראין *Tiberienses.*

טַבְרִירֵי *Venatores:* תהא מטברירי ולא מקנגיא Esto ex venatoribus, & non ex venatione, sive venatu, Aruch ex Pesikta.

טֵבֵת *Tebhet, nomen mensis decimi, incipiens à novilunio Decembris nostri*, Esth.3.7. in Targ. sec.

טג. *Aruch ex Medrasch citat hinc* טגיורה, *quod Aquinas scribit esse speciem vestimenti superioris instar chlamydis vel pallii:* טגיורה אינן חייבין בציצית.

טגן *Frigere, Torrere in sartagine vel patella:* שלקו וטיגנו Elixant & frigunt, Eruvin fol.28.2. אופה ואחר כך מטגנה Illa coquit, deinde frigit, Menach. fol. 50. 2. בצק שמטגנין אותו בדבש Massa farinacea quam frigunt in melle, R. Salomon Exod.14.31.

מְטוּגָן *Frixū, cui opponitur* שָׁלוּק *Elixum:* מְטַגְנָא הֲעֵיל יָתַהּ Frixum afferes illud, Levit.6.14. in Jon. pro Hebræo מֻרְבֶּכֶת Bullatum: וְקִמְחָא מְטַגְנָא Et simila frixa, Levit.7.2. in Jon. *Plural.* דגים מטוגנים Pisces frixi, gebachen Fisch.

טִיגּוּן *Frixio, Frictum:* עשה לי מן חמשה מיני טיגון Appara mihi de quinque speciebus frixorum, Menach. fol.104.2. Glossa, Non fuit מטגן mincha simile cocta in furno: sed mincha sartaginis aut aheni, & vocat טיגון illud in quo est oleum: כמן ימא לטיגני *Quantum est à mari ad frigendum piscem* Kiddūschin fol. 44.1. Sic volunt *proverbiale* esse, pro *Quamprimum, Statim, E vestigio*, prout nempe homo piscem è mari educens non diu moratur ad eum torrendum. Alii sum[...] pro duobus nominibus propriis, *Quantum d[...] Jama à Tigane*, hoc est, ad distantiam exigu[...] prout hæc duo loca vicina erant.

טִיגְנָא *Ruta, herba:* טגנא ברובשא Ruta [...] tusa in melle, Avoda sara fol.28.1. In Aruch [...] tatur פיגן.

טגר טַגְרִים *Tigris. In Gemara legitur:* טגרים אריא דבי עילאי Tigris est leo, (sylvæ) Elaj Ch[...] lin fol.59.2. De Leone isto fabulosa illic est historia. עִילָּאִי *Elai vel Ulai (ut* י *referat Kibb[...] ut & aliás) sylvæ nomen est,* דבי עילאי, *pro* [...] *qui in Elai, scil. sylva. Sic Præpositionem* ב *separ[...] tim cum* י *usurpari, suo loco dictum est. Mun[...] scribit, significare Leonem sylvestrem, qui al[...]* עִילָּאִי *Major vocetur. Guido; qui* עלאי *superi[...] catur. Uterq; erravit, nescientes* עילאי *esse sylvæ c[...] bris nomen in Talmud.*

טדי *Tadde, nomē portæ aquilonaris in monte [...] pli, quarum quinq; fuerunt: duæ versus me[...] diem, quæ vocabantur* חולדה *Cholda: una [...] versus occidentem: Tadde ad septentrionem: ad [...] rientem* שער המזרחי *Porta orientalis appellabatur* Middoth cap.1. In Mischnajoth nuperis in octavo legitur per ר, טרי.

טָהַר Hebr. *Mundum, Purum esse.* In Pih[el] טִיהֵר *Mundare, Purificare.* In Hithpah[el] הִטַּהֵר *Mundare se.* Apud Talmudicos, [חייב] אדם לטהר עצמו ברגל Tenetur homo seipsum mundare in die festo, Rosch haschana fol.17. בא ליטהר מסייעין אותו *Qui venit ut mundetur, adjuvant eum:* בא ליטמא פותחין לו *Qui venit ut polluat se, aperiunt ei*, Exemplo dicti, Ezech.14.9. in Joma fol.38.2. lin.ult. vide Adag. Drus. Decuria IV.

טָהוֹר *Mundus, Purus:* טֹהַר *Mundities, Purgatio, Nitor.*

טֹהַר *Medium:* הזה על טהרו של מזבח Spargebat (sanguinem) super medium altaris, Joma fol. 58. col.2. in Mischna, & fol. 59.1. Gemara ait Quid est טהרו? פלגיה דמזבח Medium altaris. Vide & fol.15.1. ומטהר יומיך Et à medio dierum tuorum, Jobi 11.17. על טהרו של שלחן In medio mensæ, Menachoth fol.97.1.

טִיהַר · טִיהֲרָא *Meridies, Medium diei. Derivatum ex Hebræo* צָהֳרַיִם & צֹהַר *commutatis* ט & צ, *ut fieri solet:* שירותא דטיהרא Convivium meridiei, *Prandium*, Gen.43.15. in Jon. ותהי מְמַשֵּׁשׁ בטיהרא Et palpabis in meridie, Deut.28.29. *Hinc & illud accipiendum*, הוו עָרְקִין מַזִּיקֵי וטלני צַפְרִירֵי וְטִיהֲרֵי מְבִיגֵיהוֹן Fuerunt fugientes spiritus noxii & nocturni, matutini & meridiani, Cantic.4. v.6. Sic, כְּרוּחַ טִיהֲרִין sicut ventus meridianus, Jerem. 4.11. Vide & Numer.6.24. & Deuteron.32.24. in Jonath. ubi scribitur וְטִיהֲרֵי. *Apud Rabbinos,*

טהר

[illegible] טְהַר מטיהרא *Luce meridiana clarus est*: Et, [illegible] שרגא בטיהרא מה *Lucerna in meridie quid* ? Vide in שרג.

טהירו · טהירות *Splendor lucis*. בטהירו עילאה In [spl]endore supremo; in Zohar.

מטהרת *Aqualiculus in balneo, in quo servantur [aquae] frigidae, ut iis corpus abluatur, postea quam aquis calidis [lo]tum est, ut Glossa exponit*, in Mikvaoth cap. 6.

טוב *Bonum esse*: metaphoricè, *Hilarem, Laetum [esse]*. טַבִית Bene dixisti, apud Talm. [illegible], Rectè [dix]is. *Pihel* טַיֵב *Benefacere*. *Unde* [illegible] לְמְטָבָא Ad benefaciendum, Exod. 23. 2. [illegible] n. *[A]phel*, אטיב vel נְטִיב *Bonum, Meliorem* [reddere, u]nde, שְדֶה שנטייבה Ager melior redditus, [vel qui melior fieret] scil. stercoratione, Scheviith cap. 4. [illegible] שנחרשת היט[ב] qui benè aratus est. *In Hiphil* הוטיב & [illegible] Hebr. *Benefacere, Meliorem vel Me[li]us reddere*: item *Aptare, Apparare, Praeparare [e] priori statu in meliorem disponere & dirigere*, ut, בהיטיבו את הנרות Dum aptaverit ipse lucernas, Exod. 30. v. 7. in Hebraeo: *In Targum*, ביום דיוטיב לך יי In die quo benefaciet tibi Dominus, Eccles. 7. 14.

טָבָא · טָב *Bonus*: *Hebr.* טוב: metaphoricè *Elegans, Praestans*: *Hilaris, Jucundus, Laetus*: Item [s]ubstantivè *Bonum, Bonitas, Beneficium*: Et adverbialiter *Bene, Egregiè, Valdè*: טב רמו ליה Egregiè percusserunt eum, ut in Glossa explicatur, Gittin fol. 14. 2. בֵּין טָב וּבֵין בִּיש Inter bonum & inter malum, Levit. 27. 12. ארי טָב Quòd bona esset, Genes. 1. v. 4. וְטָב לְמֵיכָל Et bona ad cibum, Genes. 2. 9. הֲטָב טָב אַתְּ An melior es, Jud. 11. 25. טוּרָא טָבָא הָדֵין Montem optimum hunc, Deut. 3. v. 25. או בִּיש בְּטָב Aut malum in bonum, Lev. 27. v. 10. טָבָא דבהון Optimus inter ipsos, Mich. 7. 4. *Plur.* תְּרֵין גַדְיֵי עִזִין טָבִין Duos haedos lactentes bonos, Genes. 27. 4. טָבִין תְּרֵין צַדִּיקַיָא Meliores sunt duo justi, Eccl. 4. 9. יוֹמִין קַדְמָאִין הֲווֹ טָבִין Dies priores fuerunt boni, Eccles. 7. 11. אוטיב יי לְטָבִין Benefacit Dominus bonis, Psalm. 125. v. 4. *Emphat.* אתון טָבַיָא Vos estis boni, Jesa. 5. 20. *Foemininum*, טָבָא ארעך Bona est terra tua, Numeror. 24. 5. אתחַשְׁבָא לְטָבָא Reputatum est in bonum, Genes. 50. 24. עַל כָּל טָבְתָא Pro omni bono, 1. Reg. 8. 66. טָבְתָא חוכמְתָא דאורַיְתָא Bona est sapientia Legis, Eccles. 7. 12. הֲטָבָא היא אם בִּישָא Num bona sit an mala, Numer. 13. 19. *Plur.* פַּטִימָן וְטָבָן Pingues & bonae, Gen. 41. 5. שבְּלַיָא טָבָתָא Spicae bonae, Genes. 41. 24 *In sententiis Ben Syrae*: הוי טב ויִדך מן טבתא לא תמנע *Esto bonus, & manum tuam à bono nunquam abstrahe*: כל דעבד רחמנא לטב *Quicquid agit Deus, in bonum agit, vel, cedit*, Berach. 60. 2. טב לביש לא תעביד וביש לא כטי לך *Bonum malo ne facias, & malum non eveniet tibi*, Vide ביש: מטוב ארוני לא טוב לי ומרעתו רע לי *A bono Domini mei non est mihi benè, & à malo ejus malè mihi est*. Adducitur ut commune proverbium, in Medrasch Echarabbeti fol. 55. 4. Aliud: טבא תרי מתלת *Meliores sunt duo quàm tres*; Schabbas fol. 152. 1. hoc est, Meliores sunt duo pedes juventutis, quàm tres pedes senectutis, quando nempe baculo incedere cogimur.

טוב · טוּבָא · טוּבָה *Bonum, Bonitas, Praestantia*: *Beatitudo, Felicitas*: טוּבָא דְאַרְעָא תֵיכְלוּן Bonum terrae comedetis, Jesa. 1. 19. יָת טוב אַרְעָא דְמִצְרַיִם Bonitatem terrae Aegypti, Genes. 45. 18. וְיִתְפַּנְקוּן בְּטוּבָא דְיָהַב לְהוֹן Et oblectabunt se in bonitate quam dedit eis Dominus, Jerem. 31. 12. בְּטוּבָא דַיָי Bonitatem Domini, Psalm. 27. v. 13. *Cum Affix.* כָּל טוּבִי Omnem bonitatem meam, Exod. 33. 19. כְּמָה סַגִי טוּבָךְ Quàm multa est bonitas tua, Psal. 31. v. 20. טוּבֵיה Bonitas ejus, Jobi 20. 21. *Plurale*, טוּבֵי · טוּבִין *Beati, Beatitudines*: טוּבֵי רִבּוֹנִי Beatus Dominus meus, Heb. אַחֲלֵי 2. Reg. 5. 3. טוּבֵי צַדִּיקַיָא Bonitates justorum, Beati justi, Hebr. אַשְׁרֵי, Jesa. 30. 18. טוּבָךְ Beatum te: טוּבוֹהִי Beatus ille, Psalm. 1. 1. טוּבֵיכוֹן Beati vos, טוּביהון Beati illi. *De summo hominis bono & malo, vide fusè differentem Majemonem in Commentar. in Sanhedrin cap. 10. ab initio.*

טוב *apud Talmudicos, praesertim in dialecto Hierosolymitana, est idem quod* רב *Multus, Copiosus*: *Plurale*, בעי פריטין טובן Vult nummos plures habere, *Peah cap. 1. in Talm. Hier.*

טובי טובָא *Multa, Plurima*: *Multùm, Plurimum*, אמנם קתינא ביה טובא Certè laboravimus in eo plurimùm, Psal. 18. 48. in Masora. הני טובא הויין Horum utique plura sunt, Sanhedrin 94. 12. וכן טובא אין מספר Et sic innumera. ודכוותיה טובא Et similia plurima.

טִיבוּ · טִיבוּת · טִיבוּתָא *Bonitas, Bonum, Hilaritas*: Eccl. 5. 10. אַף אַנְתְּ בְטִיבוּתָא Etiā tu esto in bonitate, hilaritate, Eccl. 7. 14. וּמְחַסֵר יָת נַפְשִׁי מִטִיבוּתָא Et destituo animam meam bonitate, hilaritate, Eccles. 4. 8. טיבו וקשוט Bonitas & veritas: Item, נַפְשֵׁיה בְּטִיבוּתָא תְבִית Anima ejus in bono requiescet, Psalm. 25. 13. *Talm.* לא נחזיק טיבותא לנפשין Non attribuemus hanc bonitatem (virtutem) nobis ipsis, Taan. fol. 23. 2.

טָבְאוּת *Bonitas*: *Benè*, Deuter 9. 21. Jon. Hebr. הֵיטֵב: Sic, וְתִתְבְּעוּן יָת סַהֲדַיָא טָבְאוּת Et exquiretis testes benè, diligenter, Deut. 17. 4. & 13. 14. & 19. 18. Onkelos pro eo habet יָאוּת Pulchrè.

טָבוּת *Bonitas, Bonum*. *Plur.* לְמֶעְבַּד טָבְוָן Ad exercendum bona, benignitates, Exod. 34. 6. מִכָּל טָבְוָן Prae omnibus beneficiis, Genes. 32. 10. אִדְכַּר טָבְוָתָךְ Recordare beneficiorum tuorum,

Psalm.25.6. זִכְרוֹן טוּבְתָהּ Memoria bonorum (id est) benefactorum ipsorum, Hos.14.8.

טִיבָא טִיב *Bonum*: וְלָא לְטִיבָא Et non in bonum, Amos 9.4. וּמָה טִיבְכוֹן Et quod est bonum vestrum, quid boni, quid lucri inde habetis? Cant.7.1. Item *Status, Conditio, Proprietas, Affectio, Natura*: וְיַת טִיבְהוֹן תֵּיתֵי Et statum eorum referes, quàm bono rerum statu fruantur, quàm bene se habeant, 1.Sam.17.18. *Sic apud Rabbinos & Talmudicos*: טיב משא ומתן Conditio accepti & dati: מה טיבו Quæ conditio ejus? quæ natura ejus? מה טיבם של שבעת הימים Quæ est conditio vel proprietas ipsorum septem dierũ, Sanhed.fol.108.2. היסורים חומנים הם נר לדלוק ביד אדם לדעת מה טיבו עם בוראו *Castigationes temporales sunt quasi fax accensa in manu hominis, ut cognoscatur status ejus cum creatore suo*, in Baal akeda: מה טיבן של שמות הללו Quæ est conditio nominum istorum? R. Salom. Genes.43.30. quis status, quis sensus, quomodo se habent hæc? Sic 2.Sam.24.9. & alibi sæpè: Item *Fama, Rumor, Infamia, Hebr.* דִּבָּה: ut, וְאַפִּיקוּ טִיב בִּישׁ Et divulgarunt famam malam, Numeror.13.33. in Jon. שְׁמַעִית טִיב בִּישׁ Audivi famam malam, Psal.31.14. וְיַפֵּיק עֲלָהּ טִיב בִּישׁ Et proferant contra eam infamiam, Deuter.24.17. וְטִיבָךְ לָא יְהַפִּיךְ Et famam tuam non pervertet, Prov.25.10. Vide & suprà in טבב.

טִיוּב *Melioratio, Aptatio, Accommodatio, Cultura in melius*: טיוב של שדה Melioratio, stercoratio agri.

טוּבָנָא vel טוּבְיָנָא Talm. *Felix, Beatus*: ר׳ אלעזר טובנא דחכימי R. Eliezer felicissimus sapientum, Gittin fol.26.2. in Glossa, מאושר שבחכמים. Idem in Ketubhoth fol.40.1. Nam אשרי in Targum redditur טובאי. Vide Scaligeri, Trihæreson cap.3.

מֵיטַב *Bonum, Melius, Optimum*: להחזירן למוטב Qui converterent eos in bonum, reducerent ad probitatem: לא העלהו למוטב Non effecit eum ascendere in melius, non potuit eum ad frugem reducere, non reddidit eum meliorem sive probiorem. מוטב דאקום ואיזיל Melius est, ut surgam & abeam: אם ישראל מקבלין את התורה מוטב Si Israëlitæ suscipiunt Legem, benè est; sin minus &c.

טָבִי טוֹבִי *Bonus, Agathius. Fuit olim nomen proprium famulare, & inde fœmin.* טָבִיתָא *Bona, Agatha*. Inde in Vajikra rabba sect.19. טביתא אמתא דרבן גמליאל Tavitha, ancilla Rabban Gamalielis. Glossa, טביתא nomen ancillæ fuit לשון טובה. Sic & nomen servi sui fuit טָבִי à טוב, & sic in virtute bonitatis eum vocavit. Vide etiam suprà in טבה.

טוֹבִיָּה *Tobias, proprium nomen. Hic proverb. locum dedit*: טוביה חטא וזיגוד מנגיד *Tobias peccavit, & Zigod mulctatus est.* Zigod Tobiam apud Judicem de delicto commisso detulerat, cujus solius testimonium cùm sufficiens non esset, ad flagra tamquam calumniator damnatus ... Cùm plagas susciperet, regessit judici, Tob... peccavit &c. Legitur in Pesachim fol.113.2. & in Babylonia id dictum factum. *Simile proverbium in terra Israëlis fuit*, שכם נסיב ומגבאי גזיר *chem (uxorem) duxit, propterea Migbæus fuit circumcisus.* Quod peccaverat Sichem in ducenda filia Jacobi in uxorem, ejus pœnas Migbæus & reliqui cives Sichemitani dederunt. Ob Regum delicta sæpè plectuntur subditi. Leguntur in Tractatu Talmudico Makkoth cap.3. fol.11... Vide שכם.

הֲטָבָה *Benefactio*. הטבה נפלאה Benefactio. *Beneficium maximum*: Item *Aptatio*, הנרות ... Aptatio lucernarum. Ad eam pertinebat mundatio acerrarum, mutatio ellychnii, rem... olei veteris, infusio olei novi, impositio ellychnii novi, Joma fol.33.1. Liber Maamadoth ... lio 32. eum intelligo qui cum Commentario nuper prodiit. *Sic Verbum pro Aptare sum... Hebr. Exod.30.7.*

טוה טָוָה *Assare: Præterit.* טוית בשרא Assa... carnem, Jesa.44.16. טְוָה טְוֵי Assavit ... saturam, Jesa. 44.16. *Infinitivus*, הַב בִּסְרָא לְמִטְוֵי Da carnem ad assandum, 1.Sam.2.15. *Talm.* נטויה בנורא בי נפחא לאטוויה Ad assandum ea &c. Asset illud ad ignem in domo fabri, Gittin folio 69.2.

טְוֵי *Assatum, Assatura, ut antè in Jesaja. Constructum*, טְוֵי נוּר Assatum igne, Exod.12.8. Hebr. צְלִי.

II. טָוָה Hebr. *Nere, Fila ducere*, Exod.30. v.25.26.

טוויה *Filatio, Netio, Nendi actus, Rab.*

מְטְוֵי טְוִי Heb. *Netum*, Exod.35.25. *Sic apud Rabbinos*, טווי הורייות Netum cortinarum.

מַטְוָאָה *Filatio, Netio*, פשתן שטוואתו נדה, Pesach. fol.79.2.

מְטַוְיָאתָא *Aranea, à Nendo sic dicta*: בֵּי מְטוּיָאתָא Domus araneæ, Jobi 8.14.

טון טְוָוא *Cuniculus*, Levitic.11.v.5. Vide & טפן.

טָוָס טְוַס *Pavo.* Plur. טְוָוסִין. Vide infrà in טוס.

מְטָיָה *Convivium, Compotatio, Collatio*, Avoda sara folio 14.1. Aruch exponit *Convivium vulgare, non solenne, ubi quisque suum confert symbolum.*

טוח Hebr. *Linere, Illinere, Oblinere, Inungere, Incrustare, Inducere parietem calce vel cæmento.*

mento. Talm. ונמחייה בתנורא Et illinat eum fornaci (ut scil. exsiccetur) id est, agglutinet fornaci, Gittin fol.69.2. הוא צריך להטיח ארת גגו Ipse opus habet incrustare tectum suum, Beza f. 9.1. טחין פניהן בשמן Illinunt faciem suam oleo: פניו טחורת Facies ejus illitæ, injunctæ sunt, Nidda fol.24.1.

טיח *Tectorium, Illinimentum, Incrustatio parietis.*

טיחיא · טחיי *Illinimenta:* תנורא דטחו ביה טיחיא Fornax quam illeverunt illinimentis, Pesachim fol.30.1. קריב ליה תלת סאוי טחיי Exhibuit ipsi tria sata illinimentorum, Schab. fol.119.1.

טוחות Heb. *Renes.*

Secundò הַטִּיחַ *Talmudicis, Jaculari; Ejaculari, Ejicere, Projicere, ex significatione istius affinis Verbi,* כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת *Quasi jaculantium arcu, Gen.21. v.16. De quo vide ibi R Salomonem:* לעולם אל יטיח אדם דברים כלפי למעלה In æternum non ejaculetur homo verba sursum versus (scilic. contra Deum:) nam aliquando vir quidam magnus ejecit verba sursum versus, ואיטלע & claudus effectus est, Succa fol.53.1. Taanith fol.25.1. Glos. יטיח, id est, יזרוק: Item, במה שיטיח כנגדך מהדברים להסרין ריקתו Juxta verba quæ contra te ejaculatur, R. Levi Proverb.26.4. *Hinc in Targum Jonathan.* דלא אַטַּח לְקָמֵיהּ במלין Quòd non jaculatus est contra eum verbis, id est, oblocutus est ei, Genes.15.6. in Jon.

Tertiò, *Incutere, Impingere, sicut cæmentum injicitur & impingitur parieti.* Hinc illud, החורש והטיח מחרישה בסלע Si araverit & incusserit vel impegerit vomerem in petram, Oholoth cap.17. Glossa, הטיח, id est, הִכָּה Incusserit, Impegerit: מטיח ראשו לכותל Illisit, Incussit caput ad parietem, Ber. rab. sect. 20. *Aliter:* אדם אחד שהטיח את אשתו תחת התאנה Homo quidam fuit qui jaculatus fuit in uxorem suam sub ficu, scil. semen, Sanhedrin fol.46.1. Glossa הטיח, id est, בא עליה Iniit eam, rem habuit cum ea publicè, propter quod lapidatus fuit. Meminit hujus loci R. Salomon Gen.21.16.

מִטְּחָא *Ejaculatio.* Hinc legit Aruch, וְלָא סַדַּר מִלֵּי מִטְּחָא Et non reposuit verba ejaculationis, Jobi 1.22. quod Regia reddunt, *Verba blasphemiæ, quibus quasi sagittis læditur Deus.* Pro eo in nostris legitur מַחְסֵי.

טוט *Sonitus cornu; metonymicè Cornu, cujus usus olim fuit apud Judæos in cœtu sacro, etiamnum hodie in quibusdam ipsorum festis. Hinc* Tötschen *dicunt Judæi Germaniæ, pro; Cornu inflare, Sonitum cornu edere. Inflabant etiam olim cornu, cùm quis excommunicaretur, & quando excommunicatio solvebatur, reo reconciliato.* Inde in Gemara, טוט אסר וטוט שרי Cornu ligat, & cornu solvit, Moed katon fol.16.1.

טִיט Vide infrà.

טול *unde Heb. in Hiphil,* הטיל *Jacere, Ejicere, Dejicere, Injicere, Projicere. Pahel,* טַיֵּל *Abire, Spaciari, Vagari, Ambulare, Deambulare, Incedere. Præteritum,* כַּד טַיֵּילְתָּא בְּמַדְבְּרָא Quando perambulasti desertum, Psal.68.8. לָא טַיִּילוּ בַהּ Non ambulaverunt per eam, Jobi 28.8. *Particip.* מְטַיֵּל בְּגִנְּתָא Ambulantis in horto, Genes.3.8. in T.H. & Jon. דִּמְטַיֵּל בְּחַקְלָא לְקַדְמוּתָנָא Qui spaciatur in agro obviam nobis, Genes.24.65. Jon. וּמְטַיְּלִין בְּרַגְלֵיהוֹן Et ibant pedibus suis, non verò equitabant, Exod.12.37. Jonath. *Imperativus,* טַיֵּיל בְּאַרְעָא Deambula in terra, Genes.13.17. in Jon. *Plur.* וְטַיִּילוּ Et abite, discedite, Genes.42. v.33. Jon. *Futurum,* רוּמָא דִשְׁמַיָּא יְטַיֵּל Altitudinem cæli perambulat, Job.22.14. Item *Dimittere, Ejicere:* יְטַיֵּל לַהּ מִבֵּיתֵיהּ Ejiciet eam è domo sua, Deut.24.3. in Jon. Hebr. וְשִׁלְּחָהּ. *Ex forma geminata,* טַלְטֵל *Ejicere, Projicere, Evellere, Tollere: Ferre, Transferre, Portare, Transportare, Deportare: Movere, Commovere, Agitare. Elias numerat quindecim verba Hebraica, quibus hoc subinde in Targum respondet, ac præterea plura alia esse scribit. Præteritum,* וְאִילָנַיָּא לָא טַלְטִילוּ וְאַטְרְהוֹן Et arbores non projecerunt folia sua, Deuter.28.15. in Jon. vel, Moverunt, Commoverunt: וְטַלְטְלִנּוּן יְיָ Et ejecit eos Dominus, Deuter.29.28. vide & Numer.32.13. in Jon. טַלְטִילוּ יַת בִּנְיָמִין Ejecerunt Binjaminem, Judic.20.43. quod Munsterus pravè exposuit, *Cinxerunt*, juxta Hebræum כִּתְּרוּ. Sed Chaldæa non semper in eodem significato respondent Hebræis. *Participium præteritum sive Pahul aut passivum:* מְטַלְטַל וְגָלֵי Erro, Vagus & exulans, deportatus & migrans, Gen.4.12. Sic rectè in Venetis: Regia per Tzere in fine, quæ est forma Participii præsentis activi. At passiva hîc requiritur, quæ in Pathach desinit. *Plur.* וִיהוֹן מְטַלְטְלִין Eruntque vagantes inter populos, Hos.9.17. מְטַלְטְלֵי עֵילָם Ejecti ex Elam, Hebr. נִדְּחֵי Expulsi, Jerem.49.36. מְטַלְטַלְתָּא Ejecta, Expulsa, Jerem.30.17. Jesa.51.21. *Infinitiv.* לְטַלְטָלָא Transferre, 2.Reg.21.8. *Imperativ.* טַלְטֵל יָתְהוֹן מִן בָּתֵּיהוֹן Exagita, ejice eos è domibus ipsorum, Psalm.59.12. *Futurum,* וְאֶטַלְטֵל עֲלֵיכוֹן Et moverem contra vos caput meum, Jobi 16.4. אֲטַלְטְלָךְ Tollam te, 2. Sam.15.20. Veneta hîc ferè habent Tzere sub literis formativis Futuri, quod pravum est: אֲטַלְטְלִנּוּן Vagari faciam, expellam eos, Hos.7.v.12. הִנּוּן יְטַלְטְלוּן Ipsi vagabuntur, Psalm.59.16. יְטַלְטְלוּן רֵישֵׁיהוֹן Movent capita sua, Psalm.109.25. Sic Psalm.22.v.8. *Ithpahel* אִטַּלְטַל *Transferri, Tolli, Vagari, ut faciunt, qui alicunde ejecti sunt,*

cti sunt, *Migrare, Emigrare. Præt.* אִטַּלְטַלוּ כַּחֲדָא Translati sunt pariter, Hebr. נָדְדוּ Vagantur, Jesa.22.3. אִטַּלְטַלוּ מִן פַּלְטְרֵיהוֹן Ejecti sunt, migrarunt è palatiis suis, Psal.68.13. vide & Jobi 28.4. אִתְטַלְטַלוּ עֲוִרִין בְּמַחוֹזִין Vacillant, Vagantur ebrii in plateis, Thren.4.14. *Particip.* מְטַלְטְלִין שְׁבִילָהָא Moventur semitæ ejus, Proverb.5.6. *Infinitiv. cum Futuro*, וְאִטַּלְטָלָא יְטַלְטְלוּן בְּנוֹי Et vagando vagantur filii ejus, Psal.109.10. *Imperat.* אִטַּלְטַלִי Vagator, Psalm.11.1.

Secundò טול *Hinnire, ex Hebræo* צָהַל *cui respondet*, צ *mutato in* ט, *ut sæpè. Futurum*, תְּטוּלוּן כְּגִבָּרַיָּא Hinnitis quasi potentes, Jerem.50.13. Regia תצולון.

Apud Rabbinos, מטייל על שפת הים Ambulat ad littus maris, Taanith cap.3. ab initio: אני ואתה נטייל בגן עדן Ego & tu ambulabimus in horto Edenis, Sanhed. fol.61. מַטִּיל מַיִם Ejicit aquas, Urinam reddit: *Ex Hophal*, מוּטָל *Projectus*: מי שמתו מוטל לפניו Is in cujus conspectu projectus est mortuus ejus (amicus scilic.) id est, coram quo adhuc jacet insepultus, Berach. cap.3. ab initio. Simili locutione dicitur Matth.8.v.14. εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν *Vidit socrum ejus projectam, id est, jacentem, & febricitantem.* Sic, הריני מוטל כאבן בקבר Ecce me projectum, id est, jacentem instar lapidis in sepulchro, Sanh. fol.91.1.

טולא טול Vide infrà in מלל.

טיול *Vagatio, Ambulatio, Incessus, Deambulatio*, Job.29.15. מתעסק בטיול ובשחוק Vacat deambulationibus & lusui; *Deambulatio fit oblectationis causâ sæpissimè, unde verbum pro Oblectari, Deliciari, Oblectare se exponunt, &* טיול *Oblectationem. Sed à propria significatione non est recedendum.*

טַיָּל *Ambulator*, Job.29.15. in ת״א: Item *Otiosus, Spaciator*, ein Müssiggänger/ *qui nullum exercet opificium vel negotiationem*: טיילין בכל יום Otiosi singulis diebus, reddent scil. uxori debitum lecti; Ketubh. fol.61.2. in Mischna. fol. sequenti in Gemara disputant Talmudici, quid sit טַיָּל, sed more suo.

טַלְטוּלָא טלטול *Migratio, Translatio, Deportatio, Vagatio, Motus, Commotio*: טַלְטוּל דְּגַבְרָא Deportatione viri, Jesa.22.17. וְטַלְטוּל סִפְוָתִי אִתְמְנַע Et commotio labiorum meorum inhibita est, Jobi 16. v.5. טַלְטוּל רֵישָׁא Commotionem capitis, Psal.44. v.15. *Cum Aff.* בְּיוֹם טַלְטוּלִי In die migrationis meæ, 2.Sam.22.19. וּבְטַלְטוּלָן Et in vagatione nostra, Numer.12.12. Jon. *Deinde* טַלְטוּל *Vagus*: *Plurale*, טַלְטוּלִין שַׁוִּיתָנָא Vagos posuisti nos, Thren.3.v.45. *Apud Rabb.* טלטול הנר בשבת Portatio luminis in Sabbatho: טלטולי דגברא קשין מדאיתתא *Ejectiones viri graviores sunt, quàm mulieris, sicut dicitur, Ejicit te ejectione viri*, Jes.22. v.17. Ketubhos fol.28.1.

טְלְטוּלַיָּא *Gemmæ, sic dictæ, quòd longè latéq; transportentur*, Jesa.3.21. Author Aruch legit טְלוּלַיָּא quasi dicas, Umbracula, Umbellæ, à טְלַל: Regia טַלְטִילַיָּא.

מְטַלְטְלִים *Bona mobilia, Supellectilia; apud Rabbinos frequentissimum: oppositum ejus*, מְקַרְקְעִים *Bona immobilia, Domus, fundi, & similia.*

ממולטלת Vide in טטל.

טום

Obthurare, Obstruere, Claudere, Occludere. Præterit. וְטַמּוּנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי Et obstruxerunt eos Philistæi, Genes.26.18. ubi Jonathan טְמוּנִינוּן geminato Nun, more Syro. *Futurum*, תְּטוּמוּן בְּאַבְנַיָּא Obstruetis lapidibus, 2.Reg.3.19. *Talmud.* טום ולא תשפיץ *Obthura & non fortifica*, שפיץ ולא תבנה *Fortifica & non ædifica*; Etenim, כל העוסק בבנין מתמסכן *Quicunque occupatus est ædificando, pauper fit*, Jevam. fol.63.1. Nempe principiis obstandum, antequam malum ingravescat. Parvum foramen parietis statim reficiendum, antequam majus factum, majorem fortificationem postulet. Et sic fortificare deinceps præstat, quàm totum de novo ædificare. Nam

Ædificare domos, & pascere corpora multa,
Ad paupertatem proximus est aditus.

In Pihel טַמְטֵם · טַמְטֵם *Idem. Præt.* וְטַמְטֵם שַׁמְנָא Et obturavit pinguedo, Jud.3.22. וְטַמְטַמְתּוּן אוּדְנֵיכוֹן Et obturastis aures vestras, Deut.29.3. *Particip.* מְטַמְטֵם אוּדְנֵיהּ Obturat aures suas, Jesa.3.15. & 33.15. Psalm.58.5. *Participium passivum*, מְטַמְטְמָן מִלְּמֶחֱזֵי עֵינֵיהוֹן Obturati sunt à videndo oculi ipsorum, Jesa.44.18. *Infinitiv.* אוּדְנִין לְטַמְטָמָא אֱלָהֵן לְצַיְּתָא Et non aures ad obturandum, sed ad audiendum, Deut.29.3. in Jon. *Apud Rabbinos*, עברה מטמטמת לבו של אדם *Transgressio obstruit cor hominis*, ne scilic. ingrediatur in illud cognitio Dei, Joma cap.3. in fine. *Ithpahel Præt.* אִטַּמְטַם הֵיךְ תַּרְבָּא Obturatus est quasi adipe, Psal.119.70. in Regiis. *Futurum*, וְלָא יְטַמְטְמָן עֵינֵי צַדִּיקַיָּא Neq; occludentur oculi justorum, Jesa.32.3.

טומטום *Obturatus, Occlusus. Sic appellatur à Rabbinis, cujus membrum genitale in ventre occlusum & obturatum est, sine indicio an mas vel fœmina sit.* Rambam parte 2. fol.3. col.2. מי שאין לו לא זכרות ולא נקבות אלא אטום הוא הנקרא טומטום Quicunque neque habet virilitatem neque fœmineitatem, sed occlusus est, hic est qui vocatur טומטום. De hoc apud Talmudicos peculiaria sunt jura, & conjungitur ipsi plerumque אנדרוגינוס Androgynus, qui utriusq; sexus membra habet.

טַמְטָמָה *Obturatio, Obstructio.*

* טונא טון Vide infrà in נטן.

טוס *Volare, Avolare, Hebr.* עוף *quod legitur hoc sensu Jobi 9.26. Participium,* בְּעוֹפָא כָּל עוֹפָא Sicut avis quæ volat, Jesa. 30.5. דְּטָאִיס דְּטָיִס בְּגַדְפִין Omne volatile quod volat alis suis, Genes.1.21. in Jon. בִּמְרוֹמָא טָיְסָא In altum volat, Jobi 39.18. al.21. וְטָיְסִין לְצַפְרָא Et avolant mane, Psalm.90.10. *Alio sensu:* וְשׁוּנְרִין טָיְסִין Et feles vociferabantur, Esth.1.v.2. in secundo Targum. Sunt ibi plura verba quæ avium & animalium vocem propriam exprimunt, unde & de felibus hîc similiter explicandum. Nam in proprio suo significato Volandi, felibus tribui nequit. *Futurum,* אטוס ואשרי Avolarem & habitarem alibi, Psal.55.7. כְּחֶלְמָא יטוס Sicut somnium avolabit, Jobi 20.8.

טַיְסָא *Avis, Volatile:* וְכַד נְחַת טַיְסָא Et cùm descenderet volatile, Genes.15.11. in Targ. Hieros. Hebr. עַיִט.

טָוְסָא · טָוס *Pavo: Est à Græco ταὼς:* טָוְסָא וְדַהֲבָא Pavo aureus, Esth.1.2. in secundo Targ. *Plurale,* קופין וטוסין Simiis & pavonibus, 1.Reg.10.22. Ezech.27.15. *Talm.* קריבו ליה רישא דטווסא בחלבא לא אכיל Apposuerunt ei caput pavonis in lacte, sed non comedit, Schabb.fol.130.1. Cholin fol.116.1. פסיוני וטווס כלאים זה בזה Phaseanus & pavo sunt heterogenea inter se, Bava kama folio 55. In Bereschit rabbah sect.29. Omnia corruperunt viam suam in generatione diluvii, Canis cum lupo, תרנגול עם הטווס Gallus cum pavone &c. Et sect.7. ad כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, scribitur, זה טווס hic est Pavo.

טוף *Exundare, Inundare, Fluere, Effluere, Natare, Supernatare. Est ex Hebræo* צוף *formatum, primâ literâ* צ *in* ט *mutatâ. Præteritum,* וְטָפוּ עַל קִצָּא Et natarunt ad finem, id est, tandem submersi sunt, ut est in Versione Latina Schrekensuchsii, Cantic.2.8. Elias legit טפו, quem nos in nostra editione secuti sumus. Vide Commentar. nostrum Chaldaicum. דְּטָפַת בֵּירָא Quòd fluebat, manabat fons, & ascenderunt aquæ in faciem ejus, וַהֲוַת טָיְפָא & fluebat omnibus diebus istis, Gen.28.10. in Jon. & T.H. *Participium,* מַן טָיֵף Quis fluere fecit, vel inundavit inundationi abyssi cisternas aquarum, Hebr. פִּלַּג Divisit, Jobi 38.25. in Venetis. Regia Hebræum retinuerunt: דִּלְמָא תְּהֵי טָיְפָא וְלָא טָפַת Si fortè flueret (fons,) sed non fluebat, Genes.31.22. in Jonathane. וְלָא טָאִיף עַל אַנְפֵּי מַיָּא Et non natans super aquam, Deuteron.21.1. in Jon. *Futurum,* וִיטוּפוּן נַעֲוַיָּא Et effluxerunt, exundarunt torcularia, Joel.2.24. *Aphel,* די אטיף מי יַמָּא דסוף Qui fecit ut inũdarent aquæ maris Suph, Heb. הֵצִיף, Deut.11.4. *Talmud.* עַל דְאַטֵּפְתְּ אַטְפוּךְ וְסוֹף מְטִיפָךְ יְטוּפוּן *Eo quòd fecisti natare (alios) fecerunt & te natare, & tandem qui fecerunt te natare, natabunt & ipsi,* Succa fol.53.1. Pirke avoth cap.2. *Hillelis hoc dictum est,* qui cùm videret cranium hominis interfecti in aqua natare, dixit: Quia tu fecisti natare aliorum crania, id est, quòd & tu alios antea occidisti & in aquam projecisti, ideò & tibi similiter contigit, & qui te occiderunt, occidentur & ipsi, & in aquam projicientur, ut sicut tu natent. דאכלה מוניני הוו לה בני מטיפי עינא Quæ comedit pisciculos, ei erunt liberi stillantes oculos habentes, si scilic. tum coeat & concipiat, Ketubh. fol.60.2. Sic citat Aruch. In nostris libris legitur מציצי. *Pihel geminatum,* טפטף *Fluere, Stillare:* יין מטפטף ובוקע Vinum exstillat & absorbetur in terram, Sanhedrin fol.104.2. כיון שהכה משה את הסלע נטפטפה דם Cùm percuteret Moses petram, stillabat sanguinem, Medr. Psalm.78. ומן השמן המטפטף בשעה שהנר דלק Ad suppeditandum oleum quod stillat tempore lucernæ ardentis, Schab. fol.44.1. *Hæc omnia affinitatem habent cum vicino verbo* נטף *Stillare.*

Secundò טָף *Spectavit, Prospexit, Circumspexit:* Hinc, טָף לסטרא דא לְעֵילָא טָף לִימִינָא Respexit ad latus hoc sursum, spectavit ad dextram, Zohar fol.3.col.4. אדיל בר אווזא ועיני מטייפי Vide in און. *Hinc fortè legendum,* דְּמַטְּיָפָא כָּל קֳבֵל בֵּית יְשִׁימוֹן Quæ spectat versus Jeschimon, Numer.21.21. in T.Hieros. quod legitur דמצמיפא.

טוּף טִיף *Rivus:* טִיפֵי מַיָּא Rivi aquarum, Psal.119.136. Psal.36.10. *& per* ו *in medio,* טוּפֵי דְמַיָּא Prov.5.16. & 21.1. & Psalm.1.3. טוּפֵי מְשַׁח Rivi olei, Jobi 29.6.

טיף Talm. *Stilla, Gutta:* טיף טיף *Guttatim,* Pesach. fol.111.2. Vide & Avoda sara fol 30.2.

טיפין *Oculi muscarum:* ושתי עיניו כשתי טיפי של זבוב Et duo oculi ejus, sicut duo oculi muscæ, Nidda 25.1. Glossa, טיפין של זבוב עיני זבוב *Tiphin* sunt oculi muscæ. Vide etiam in טפף.

טוֹפָנָא · טוּפָנָא *Diluvium, Inundatio, Cataclysmus,* Gen.7. in Onkelo. Jonathan ferè semper habet טוֹבְעָנָא, de quo suo loco dictum: יְיָ בְּדָר טוֹפָנָא יְתִיב Dominus in generatione diluvii sedit, permansit, Psalm.29.10. *Apud Talm.* אשכח דפא מתיבותא דנח אמר היינו אלהא רבא דשיזבין לנח מטופנא Invenit asserem de arca Noah & dixit, Hic est Deus magnus, qui liberavit Noachum ex diluvio, Sanhed.fol.96.1.

טופיתא Vide id in טרף.

טפטוף *Stillatio.*

טור טוּר טוּרָא טוּרָא *Mons:* טור רם Mons altus, Jesa.30.25. מִכָּל כָּל טוּר Ex omnibus montibus, Jer.16.16. בשפולי טורא In radicibus montis, Exod.19.17. לְרֵישׁ טוּרָא In verticem montis,

v. 20. וְטוּרָא בָּעֵר בְּאִשָּׁתָא Et mons ardebat igne, Deuter. 5. 11. וּנְחִיתוּ מִן טוּרָא Et descenderunt de monte, Jos. 2. 23. וִיתֵיב בְּטוּרָא Et habitavit in monte, Gen. 19. 30. לְטוּרָא עֲרַקוּ In montem fugerunt, Genes. 14. 10. מִטּוּרָא דְחוֹרֵב De monte Horeb, Exod. 33. 6. טוּר תַּלְגָּא Mons nivis, Numer. 34. 11. Jon. *Plur.* אֲרַע טוּרִין Terra montium, montana, Deut. 11. 11. עַד סִיפֵי טוּרַיָּא Usq; ad fines montium, Deuter. 32. 22. דְּשַׁלִּיט עַל טוּרַיָּא Qui dominatur super montes, 1. Reg. 20. 23. בֵּינֵי טוּרַיָּא Inter montes, Exod. 32. 12. אֲתַר טוּרַיָּא Locus montium, Psal. 75. v. 7. בְּטוּרַיָּא In montibus, Jerem. 46. 18. *Constr.* טוּרֵי קַרְדוּ Montes kardu, Genes. 8. 4. *Cum Aff.* יָרִית טוּרַי Hæreditantem montes meos, Jesa. 65. 8. טוּרוֹהִי Montes ejus, Ezech. 35. 8. *Apud Talmud.* טור תלג סחרנוהי גלידין כלבוהי לא נבחין טחנוהי לא טוחנין Mons (*factus est*) nix, (*i. e. caput meum præ senio album, canum est instar nivis:*) circuitus ejus (*i. e. mystax & barba mea*) sunt velut pruina: canes ejus non latrant, (*hoc est, vox mea ita submissa est, ut non amplius audiatur,*) & molæ (*dentes*) ejus non amplius molunt, Schabbas folio 152. 1. Ita senex quidam Rabbi respondit Cæsari interroganti, cur non venisset in domum ubi Bajtosæi & Sadducæi disputarunt.

טוּרוּס *Taurus mons. In Jonathane legitur pro Hebræo nomine* הוֹר, *in quo monte Aharon mortuus est. Legitur autem cum epitheto,* טוּרוּס אוּמָנוּס *Taurus Umanus. Is fuit in finibus Idumææ. Hinc apud Plinium legitur:* Portę Amani montis: Taurus mons prima sui parte Imaus dictus &c. Vide eum lib. 5. cap. 27. Vide & Jonathanem, Numeror. 34. 7. 8. 12. In Targ. Hierosol. est מָנוּס.

טוּרָא *Oleris species*, Pesach. fol. 39. 1.

טוש *Incrustare, Inducere parietem cæmento:* metaphoricè *Inungere, Illinere. Futurum,* וּמְשַׁח לָא תְטוּשׁוּן Sed oleo non inungetis vos, Deut. 28. 40. in Jon. Sic legit Elias: corruptè תשוטון in Veneto: וִיטוּשׁוּן יַת בֵּיתָא Et inducent domum istam, Levit. 14. 42. in T. Hier. *Ithpehal,* בָּתַר דְּאִיתְּטַשׁ Posteaquam incrustata est, Lev. 14. v. 43. in Jon. וְיִתְּטַשׁ יַת בֵּיתָא Et inducetur domus ista, Levit. 14. 42. Respondet Hebræo טוּחַ de quo antè. *Talm.* אין טשין ארת התנור Non inungunt furnum, vel Incrustant, Pesach. fol. 30. 2. *Abscondendi significatum vide in* טְשָׁה.

טַשְׁטֵשׁ *Fædare, Maculare: Turbare, sive, Turbidum, Turbulentum, Lutulentum reddere. Ithpahel,* אַפַּי מִטַּשְׁטְשִׁין Facies meæ fædatæ, maculatæ, maculosæ factæ sunt præ fletu, Job. 16. 16. Hebr. חֳמַרְמְרוּ. Sic, מִטַּשְׁטְשִׁין מוֹהִי Turbatæ sunt aquæ ejus, Psal. 46. 4. Hebr. יֶחְמְרוּ. *Rabb.* מטשטשו בדיו Maculat illud atramento: נמחק או נטשטש Si deletus aut maculatus sit (libellus scilic.) Bathra fol. 168. 2.

טִשְׁטוּשׁ *Macula, Maculatio, Fædatio; Turbatio, Turbidum, Lutum, Cœnum:* מִמְּאַן טִשְׁטוּשָׁא Ex luto fœdo, turbido, Hebr. מִטִּיט הַיָּוֵן Ex luto cæni, Psalm. 40. 3.

מְטוּשְׁטָשׁ *Maculosum, Maculatum, Inquinatum:* אותיות מטושטשות Characteres maculati, attriti & vetusti, qui maculosam literam exprimunt, *apud Rabbinos de characteribus typographicis:* היו בגדיו מטושטשין Si fuerint vestes ejus maculatæ, sordidæ, Pesach. cap. 5. in fine.

טְוַת *Jejunus, Incœnatus*, Dan. 6. 19. *Hunc usum etiam in lingua Arabica habere, Aben Esra author est. Sic Talm.* ולא טוות Et non jejunus, Berach. fol. 55. 2.

טְחַב *Frigidum: vel Humidum:* אל תשתה צונן ואל תשכב בטחב Ne bibas frigidam, neque dormias in humido loco. Aruch explicat *Frigidum.* Vide R. Salom. Lev. 16. in principio, & Jalkut in principio hujus sectionis ex Torath kohanim, juxta Aruch.

טַחֲבוּת. In Regiis legitur, & explicatur ab interprete Latino, *Humiditas:* נִשְׁתַּבְרַת מַטְרַח עֵיבָא Humiditate fatigat nubem, Jobi 37. 11. proquo in Venetis, בְּבִרְירוּתָא In serenitate.

טְחַל טְחוֹל · טַחְלָא *Lien, Splen. Plur.* ודאתנטלו טחוליהון Quibus ablati erant splenes, Esth. 8. 10. *Talm.* תבשילא דטחלא Coctura splenis: כולם נטולי טחול Omnes erant privati splene, ut sc. tantò expeditiùs possent currere, Sanhed. fol. 21. 2. & Avoda sara cap. 3. Vide infrà in קְרַר, in signif. 3.

טִיחֲלָא *Globus, congeries conglobata*, Guido ex zohar.

טְחַן *Molere, Commolere. Participium,* וַהֲוָה טָחִין Et erat molens, Judic. 16. v. 21. *Plurale,* וְטָחֲנִין בְּרֵחַיָּא Et commolebant molis, Num. 11. 8. *Apud Talmudicos,* ר' שמעון טוחן הרבה ומוציא קימעא R. Schimeon molit multum, & producit parum, Gittin fol. 67. 1. *Proverbiale* in eos, qui multum laborant, & parum usui sunt aliis. משחא טחינא Oleum molitum, id est, cui costum molitum immixtum est boni odoris causâ, Berachoth folio 43. 1.

טְחִינָה *Molitio, Actus molendi.*

טוֹחֵן *Molitor. Plur.* טוֹחֲנִין.

טחף *Hinc citat Aruch,* טחופות ולבנות *Nigra & albæ, quasi* טחוף *idem sit quod* שחור. *Nunc legitur in Gemara, unde locum citat,* שחופות, *de quo vide in* שחף. *Extat autem locus in Cholin fol. 136. 2.*

טְחַר *Contrahere, Constringere, Comprimere, Occludere leviter. Aruch hic citat,* לא ליטחור *ex Schabbas*

ex Schabbas fol. 82. 1. *Hodiè illic legitur* לטרח. *Vide* טרח.

טְחוֹרִים *Posteriores corporis partes, quia constringi solent, & constrictas natura esse voluit, ne invitâ eâ excrementa elabantur. Inde pro Morbo pessimo istarum partium, Marisca, Hæmorrhoides,* 1.Sam.6. v.17. Psalm.78.66. Deuter.28.27. in Targ. Jon. & Hierosol.

טט *Hic tradunt Lexica,* טָט *idem est quod* שתי טפים *Alæ duæ. Tu sic à me cape:* In Sanhed.fol.4.2. Menach.fol.34.2. legitur: טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים *Tat* in Kasphe significat *Duo*: *Pat* in Aphrica significat *Duo*. *Kasphe* nomen proprium loci; (Drus. vult Ægyptum intelligi. De 3. sectis lib.2.) ubi quando *Duo* volunt significare, dicunt *Tat*: in Aphrica autem *Pat*. *Ex his duabus vocibus volunt quidam illic, compositam esse vocem* טֹטָפֹת*, q.d. Duo duo, id est, bina, bina.* Nam *Totaphot* sive *Tephillin* quatuor habent cellas, quibus totidem loca scripturæ in pergameno subtili scripta infarciunt. Vide R. Davidem in præf. libri Radicum, & R. Salom. Exod.13.16. *Hinc fortasse,* פִּתְבוּמְרֵיכוֹן Binorum sacrificulorum vestrorum, Amos 5.25. quod Interpres Latinus reddit, *Et portastis bini tabernaculum sacerdotum vestrorum.*

טִיטוּרָא טיטון · טִיטוּיָא Vide infrà in טטר in טְטוּר.

טטל *Hinc Nomen* טוּטְלָא *Racemus. Plurale,* טוּטְלְיָתְהוֹן וּפְרַט כַּרְמֵיכוֹן לָא תְלַקְטוּן Racemos & particularitatem vinearum vestrarum non recolligetis; nempe, postquam semel vindemiaveritis, Levit.19.10. Deut.24.21. in T. Jon. & Hierosol.

טוֹטֶלֶת *Ferrum quod amussi perpendiculari annexum, quo rectificantur muri*: כאילו כטוטלת תלויה בו Ac si ferrum perpendiculi penderet in eo, Kilajim cap.6. Item, לא יצא גמל בטוטלת הקשור לו בזנבו Non egredietur camelus cum ferro ligato ipsi in cauda ejus, Schabbas fol. 54.1. ubi editio Basileensis pravè habet טולטלת, inserto ל. Alii explicant, *Frustum panni, Linteum*, caudæ cameli signi loco alligatum, ac si scil. idem esset quod טַלִית.

טטלפוש *Nomen proprium*, Cholin fol.110.1.

טטף טוֹטַפְתָּא · טוֹטֶפְא *Armilla: Tiara, ornamentum manuum & capitis*: וְטוֹטַפְתָּא דְעַל דְּרָעֵיהּ Et armillam quæ erat in brachio ejus, 2.Sam.1. v.10. Hebr. אֶצְעָדָה: *Plur.* וּלְעֵילָא מִן כְּלִילָא טוֹטְפָן Et supra coronam erant tiaræ, Esth.8.15. *Cum Aff.* טוֹטַפְתָךְ יְהוֹן עֲלָךְ Tiaræ tuæ erunt super te, Ezech.24.17. טוֹטַפְתְכוֹן בְּרֵישֵׁיכוֹן Et tiaræ vestræ erunt in capitibus vestris, Ezech.24.23. Hinc,

טוֹטָפוֹת Heb. *Monimenta frontis & manuum, ex schedis scriptis, quæ alligantur fronti & manui sinistræ, ut iis moneantur Judæi ad observationem Legis, unde in N.T. appellantur Phylacteria. De Etymologia hujus vocis vide Drus. in lib. de tribus sectis lib.2. & Nic. Fuller. in Miscel. lib.5. cap.7. Vide etiam suprà in* טט: *In Talmud,* לא בטוטפת Non cum Totaphoth, egredietur scil. mulier in Sabbatho, Schabbas cap. 6. in Mischna ab initio. Glossa in Mischnajoth parvis; ציץ שקושרין על המצח מאזן לאזן *Totaphoth* est lamina quam alligant fronti ab una aure ad aliam. In Gemara, מאי טוטפת Quid est טוטפת? Dixit R. Joseph, חומרתא דקטפתא Alligamentum abscissionis, hoc est, membrana sacra collo appensa, ad abscindendum periculum ab hoste, vel invido. In Menachos fol.34.2. in Tosephos scribitur; Videtur טוטפת significare capitis partem juxta frontem, sicut dicitur in capite במה אשה (in loco nempe præcedenti:) טוטפת וסרביטין, ubi significatur Corona quæ circumdat totam frontem: Vel etiam vocantur טטפת, propterea quòd sunt in capite inter oculos, ex significatione *Respiciendi*: nam טוף significat *Respicere, Prospicere.*

טוטפראות *Arces, Palatia*, Bava bathra fol.57.2. Glossa קטנים מברניות. Sic in Medr. Psalm. 48. כמה טטפראות עתידין להיות בירושלם Quot palatia erunt Hierosolymis? Vide & in Jalkut Prophet. fol.88. colum. 1. & folio 106.1. Est vox peregrina.

טטר טיטירה *Hospitium*: אנא אזילנא אטיטירה דבר יוחי Ego ibam ad domum sive hospitium R. Jochaj, Sohar col. 313. id est להנות. Interpres citat etiam sic legi in cap.2. Bava basra טיטירא ex significato חנות. Possit esse vel ex טִירָה, vel ex טאטרון.

טיטורא Vide in טטא.

טַטֵּרג *Percutere, Occidere*: טטרוני מטטרני להו Occidendo occiderunt eos, Eruvin fol.61.1.

טטריגון טְטְרַגוֹן Τετράγωνον, *Tetragonum*, Nasir cap.1. in fine, Medr. Psalm.78.

טִיטַרְטִין Quartarium, Quadrantal, nomen mensuræ, Græc. τέταρτον, Talm. Hierosolymit. Schabbas cap.8.

טיטראמולין *Quadriga, Currus quadrijugis cum quatuor mulis, Vehiculum mulare, q.d. Tetramulus, sicut dicitur* τέτρίππον. In Schemoth rabba sect. 43. in fine: & sectio. 3. fol.121.1. & sectio. 42. folio 151.1. Quando venturus sum in montem Sinaj ad dandum ipsis Legem meam, אני יורד בטטראמולין שלי descensurus sum in quadriga mulari mea, & illi abripient unum (scil. mulum) ex illis, & irritabunt me &c. Vide Rabbi Mosen bar Nachman in Legem sectio. כי תשא

folio 74. col. 3. ubi totum hoc Medrasch explicat.

טיטרפליות *Tecta quadrata:* טיטרפליות של כרמים אסור לטלטל תחתיהן Tecta quadrata in vineis, prohibitum est spatiari sub eis, Talm. Hierosol. Peah cap. 4. Glossator explicat עלין חרין לקורה, & deducit à טרפא טרף Folium. Sed forma notat originem Græcam.

טיטרוס Vas hortense, infrà latum & multis foraminibus perforatum, suprà angustum, & unicum tantùm foramen habens, quo irrigantur horti sive areæ hortorum, Irrigatorium hortense, Kelim cap. 2.

* טטש Unde רְטַשְׁמְשׁךְ, quod vide in מְשַׁה.

טִיב טִיב Quæ hujus formæ sunt, vide in טוב.

טִין טַיִין *Verecundus, Humilis, Mansuetus:* גרדנא דלא טיין Textor impudens, inverecundus, Glossa עָנָיו, Avoda sara folio 26. 2. Vide suprà in גרדנא.

טִיט *& in Aphel* אַטֵּיט *Maculavit; Commaculavit, Maculis respersit.* Illud est quod Munsterus scribit, *Facere puncta, ne quid scribi valeat:* מטיט ליה בריו Aspergit illud maculis atramenti, Maculavit atramento, Idem scil. quod מָרִיט, ut alii legunt.

טיוט · טִיוּטָא · אַטְיוּטָא *Maculatio, Commaculatio;* Bava bathra fol. 163. 1. Veluti charta maculas atramenti aspersas habens: מחק הטיוט Erasit maculas atramenti.

טיט *Cœnum, Lutum.* טִיט הַיָּוֵן Lutum cœni, Psalm. 40. 3. In Mikvaot cap. 9. איזהו טיט היון זה טיט בורות Quodnam est טיט היון? Est lutum fovearum.

* טִיל Vide suprà in טול.

טילא vel טיליא vide infrà in טלה.

טִים טימי *Honor, Reverentia: Pretium, Æstimatio, Utilitas, Lucrum. Græcum est* τιμή, *quod Græcis utramque significationem habet:* וּלְמַלְכָּא לֵית לֵיה טִימִי מִנְהוֹן Regi nulla est utilitas ab eis, Esth. 3. 8. לֵיתֵיה טִימִי לְוָתִי Id non est utilitati mihi, non prodest mihi, Esth. 5. 13. וַהֲווֹ בָּעַיִן לְמִתַּן לֵיהּ טִימִי Et voluerunt ipsi dare pretium, Gen. 21. v. 33. T. H. טִימִין וְרַוְחָא Pretium aut lucrum, Esth. 7. 4. טִימְהָא Pretium ejus, Proverb. 31. 10. דְטִימִין דִידֵיה Cujus pretium est &c. Genes. 23. 15. in Jon. Apud Rabbin. באוני אחרת ובטימי אחרת Contractu emptionis uno & pretio eodem, Ber. rab. sect. 2. מרגליתא בלא טימי Margarita sine pretio, inæstimabilis.

טִין טִינָא *Cœnum, Lutum, Inquinamentum:* בַּחֲסַף טִינָא Cum luto cœni, id est, cœnoso, Dan. 2. v. 41. בְּטִינָא וּבִלְבְנֵי In luto & lateribus, Exod. 1. 14. וְקָרְיָן מוֹהִי סֵין וְטִין Et faciunt aquæ ejus cœnum & lutum, Jesa. 57. 20. כְּטִין שׁוּקִין Sicut lutum platearum, Zach. 10. 5. וְעָרֵיךְ יָת טִינָא Qui disponit lutum, Jesa. 41. 25. אֱלָהֵן טִינָא וּטְבַע יִרְמְיָה בְּטִינָא Sed tantùm lutum, & immersus fuit Jeremias in luto, Jerem. 38. 6. וְשַׁעְבִּידִי בְּטִינָא Et servito in luto, Nah. 3. 14. *Apud Rabbinos,* טינא בר טינא *Lutum filius luti,* id est, lutum vetus parietis, ex luto novo productum, Joma fol. 116. Vide etiam infrà in טנן.

בולבא טינא *Species reptilis nares piscium ingredientis,* Basra fol. 73. 2. In glossa scribitur אבלא טינא.

טיינון *Coloris certi species,* מין צבע *Tincturæ species, ait Glossa,* Talm. Hier. Schabbas cap. 2. in Gem. fol. 4. col. 4. In Medrasch Esth. cap. 1. v. 6. videtur respondere Hebræo חור. In Medrasch koheleth cap. 1. v. 9. legitur pro eo אלטינון. Vide locum.

טינתא Vide in טנן.

טִיע טייעא *Arabs, mercator vel negotiator Arabicus:* Jebham. fol. 102. 1. Schabbas fol. 112. 1. *Fœmininum,* ההיא טייעתא ראייתי חייתא Ista Arabs fœmina, quæ attulit sacculum, Gittin fol. 45. 2.

טַיְיעוּת *Arabismus, mos Arabicus,* Pesach. cap. 5. in fine.

* טִיף Vide suprà in טוף.

טִיר *Augurari, Conjectare, Experiri. Jonathan eo utitur pro Hebræo* נָחַשׁ, *itidem & Targ. Hierosol.* ארום מְטַיְּרָא יְטַיֵּיר Nam experiendo experietur, explorando explorabit, experimento cognoscet, Genes. 44. 15. in Jonath. Sic ibid. v. 5. *Ex Aphel,* אַטֵּירִית קוֹסְמִין Expertus sum conjectationibus sive divinationibus, Gen. 30. 27. T. H. & Jon. *Volunt, propriè esse Augurium capere ex avibus, in qua re olim erant periti. Inde & Avis Arabicè dicitur* טַיִּיר, *teste Aruch. Et sic quoque Syriacè Psalm. 148. 10. in versione Syra legitur pro Hebræo* צפור. In Gemara legitur de quodam qui intellexit vocem avium & interpretari potuit, Gittin fol. 45. 1. Idem de Rege Salomone scribit Rabbi Salomon 1. Reg. 3. 15. *Et expergefactus est Salomon, & ecce erat somnium;* Ecce intellexit quòd somnium suum sit verum. Audiebat avem pipientem, & intellexit linguam ejus, canem latrantem, & intellexit linguam ejus. Hæc R. Salom. Vide & mox in טְיָר.

מְטַיֵּר · מְטַיְּרָא *Augur, Aruspex.*

טְיָר *Augurium, Auspicium, Divinatio ex cantu & volatu avium.* In Medrasch kohel. cap. 7. v. 24. *Et amplior fuit sapiêtia Salomonis* מֵחָכְמַת כָּל־בְּנֵי קֶדֶם *sapientiâ omnium Orientalium,* 1. Reg. 4. 30. Quænam fuit sapientia Orientalium? שהיו יודעין במזל וקוסמין בעופות ובקיאין בטייר Quòd periti fuerunt syderum cœlestium, & divinabant ex avibus, &

exercitati

exercitati fuerunt in auguriis. Idem legitur in Bemidbar rabb. sect.19. Nempe ex voce, motu alarum, subsilitionibus avium norant futura prædicere. R. D. Kimchi 1. Reg. 4. v.30. Medrasch hoc adducens, explicat בטיר, per בלשון עופות In lingua avium. Baal Aruch ista ex Pesikta adducens, addit hanc explicationem; מאי בטיר Quid est בטיר? Id est, אסטרולוגין היו Astrologi fuerunt. *Hinc oscitanter Munsterus, Guido & alii scripserunt, significare etiam Horologium.* Iterum in Medrasch Koheleth cap.10. v.20. *Quia avis cœli deferet vocem:* R. Jeremias ben Eleasar dixit, זה העורב וחכמת טירא Hæc (avis) est corvus, & Sapientia vel scientia augurandi. Idem legitur in Vajikra rabba sect 32. ubi Glossator exponit חכמת שיחת העופות *Scientiam sermonis avium.*

טִירָה Hebr. *Palatium, Castellum, Arx:* טִירַת כֶּסֶף Palatium argenteum, Cantic.8.9. טִירַת כוסף Palatium desiderii, id est, Desiderabile, Hierus. & Templum. *Plural.* טִירִין & טִירוֹת *Urbeculæ. Unde apud Talmudicos:* קרים הללו אין עושין אותן לא טירין קטני׳ ולא כרכים גדולים אלא עירות בינוניות Urbes istas non faciunt neque urbeculas parvas, neque civitates magnas, sed urbes mediocres, Makkoth fol.10.1. & Jalkut fol.193.col.3. Urbes nempe refugii: טירה גבוהה Palatium altum: היו מעמידין טירות לע״ז Erigebant Palatia idolis, Beres. rab. sect.83.

טך מִטְבָּךְ *Sedes, Sedile.* Sic citatur & adducitur hîc in Aruch. At in Gemara scribitur per ת ab initio, unde vide in תכט.

טכן טכני *Astutia, Calliditas, Techna:* נכנסו עליו בטכני Invaserunt ipsum per calliditatem. *Græcum est* τέχνη. *Citat Aruch ex Jelammedenu.*

טַכֵּס *Ordinare, Instruere, Accingere. Imperativ.* וטכיסו ית בעיריהון Et instruetis jumenta vestra, Deut.34.8. in Jon. וְתטכס יתהון בְּקַמּוּרִין Et accinges eos baltheis, Exod.29.9. in Jonath. *Ex Pahel,* וטכיסו Et ordinarunt, Hebr. וַיִּרְכְּסוּ Et sustulerunt, Exod.39.21. in Jonath. וִיטַכְּסוּן Et ordinabunt, Hebr. וַיִּרְכְּסוּ Et attollent, Exod.28.28. in Jon. *Ex Ithpahel,* מִטַּכְּסִין זְיָנִין Accincti, Instructi armis, Genes. 49.19. in Targ. Hierosol. *Apud Rabb.* והיכן היה רואה מקום מטוכס Et ubicunque videbat locum elevatum, ibi constituit montem parvum, Medrasch tehil. fol.40.1. opponitur ei מקום עמוק Locus profundus. *Ergo* טכס *idem quoque erit quod Tollere, Attollere, Sustollere.*

טכוס · טֶכְסִים · טַכְסָא *Ordo, Series. Græcum est* τάξις: שִׁתָּה יַרְחִין בְּטַכְסַת אַנְפִּיקִנוּן Sex mensibus cum inunctione olei, Esth.2.12. Item *Mundities, Ornatus, Ornamentum, Apparatus:* Item *Comitatus Regius, Satellitium regium, ut Græcè* τάξις: וְהֶמְיַן טיכוסיה Et cingulum ornatus ejus, Exod.39.5. in Jon. *Talm.* פליג ארבע טכסיא לארבע רוכסיא Distribuit quatuor ordines (id est, quatuor partes urbis Hierosolymæ, Glossa, צדדין latera. Aruch גותלים) quatuor ducibus, Medr. Echa cap.1 5. Baal Aruch legit per ק, quod idem: פלום מעמידין מלך אלא מי שיודע טכסיסי מלכות Nunquid constituunt regem, nisi eū qui novit ordinem regni? Schabb. fol.31. לך למוד טכסיסי מלכות Ito, discito ordinem regni, Ibid. id est, modum, ritum, constitutionem status regii: בטכסים מלכים בא עליהם Cum apparatu regio invasit eos: תורה אותך טכסיסי מלחמה Docebit te rationem, modum belli, scil. gerendi, Raschi Psal.45.5. בטכסים הזה הבא עליו את המכות Hoc ordine adduc super ipsum plagas, Schem.rab.sect.8.

טכססים *Idem.* Sic citatur in Aruch ex Vajikra rabba sect.12. Sed non reperio. Legerem טכססים ex geminatione duarum literarum.

מטכמין · מטכסא Vide in מטך.

* טַל טְלָא Vide paulò infrà in טלל.

טְלָא טלה Talm. *Assuere, Resuere, Resarcire:* ראוי לטלוי Necesse est ut resarciatur, Succa fol.17.2. Id in Aruch legitur לטלאי. Alibi, או שטלא עליהן עור Aut si assuerit super eos (id est, libros) corium animalis immundi, Gittin 45.2. ומטלית שטלייה על השפה Et frustum quod assuit oræ vestimenti, Kelim cap.27. או שטלה עליה מלבן Aut quod assuit, appingit, apponit super eo laterem, Menach. 33.2.

טוליא · טולא *Assumentum, Panniculus, Frustulum panni.*

טְלָאי *Frusta, Frustula panni, quæ vestibus assui solent.*

מַטְלִית *Frustum panni, ut paulò antè:* מטלית הנרקבת & בלויה המהוהא Frustum detritum, i.e. vetus & putidum, sordidum, Nidda fol.56.col.1. Pro eo ibid. fol.4.1. est הַמְהוּמְהָם. *Sic etiam vocant Pannum vel Linteum quodvis, quo sordes detergeuntur.* Sic scribit Majemon in materia conjugali, in הלכות אסורי ביאה cap. 4. מקנה האיש עצמו במטלית נכונה לו ומקנחת האשה עצמה במטלית נכונה לה. Alibi, מטלית של טרסיים Linteum fabrorum, id est, Præcinctorium, ventrale, quo præcingunt se, Schurtzfäll Cholin fol. 57.2. *Plurale,* מַטְלִיוֹת *Frusta, Particulæ:* מטליו׳ מטליו׳ היו גולין Fuerunt deportati in exilium paulatim, successivè, non omnes simul. Citatur à Baal Aruch ex Medrasch Echa.

טלי Vide in seq. radice.

טָלֶה טלי טלא *Agnus, Agnellus: Plurale,* יְקַבֵּץ טְלָאִים Congregabit agnos, Jesa.40.11. *Hoc nomine etiam Rabbinis vocatur Aries, Signum cœleste Arietis.*

טליא · טלי · טלי · טלה *Infans, Adoleſcens, Puer,* Heb. עולל · נער · ילד. *Græcis affine eſt ἡ θῆλυς Fœmina: θῆλυ Fœmineum: item πάλις Puella, Juvencula nubilis aut deſponſata. Inſeritur quandoq; Aleph,* טאלי *ad indicandum Kametz:* טלי הויתי Puer fui, Pſalm.37.25. גבר טלי Vir juvenis, Levit.15.2. in Jon. והוא טלה Et ipſe erat puer, Geneſ.37.2. in Jonath. de Joſepho adoleſcente ſeptendecim annorum. טליא עברי Puer Hebræus ſervus ſpiculatoris, Geneſ.41.12. וטליא בכי Et puer flebat, Exod. 2.6. in Jonath. מן טליא A' puero, Pſal.88.16. Heb. מנער A' pueritia. *Plur.* טלין וטלין Pueri & puellæ, in Targum Eſther. *Emph.* טליא תבעו לחמא Pueri petunt panem, Thren.4.4. ולטלאי ידיעתא Et pueris ſcientiam, Prov.1.4. ואסתכלית בטלאי Et conſideravi pueros, Prov.7.7. *Cum Aff.* ית תרין טלוהי Duos pueros ſuos, Geneſ.22.3. in Jon. *Fœminin.* ושפירת טליתא בעינוי Et pulchra viſa fuit puella in oculis ejus, Eſth.2.9. in Targ. ſec. ויפקון ית טליתא Et educent puellam iſtam, Deut.22.21. in Targ. Hieroſ. *Et aliter,* טלותא*, in eodem Targum,* טליתא חדא יאיא בריוא Puella quædã pulcherrima aſpectu, Ibid. verſ.7.8. *Quandoq; etiam* טליותא, ut in Medr.Echa cap.1.v.16. *Plural.* ופולחנא לטליחתא Et opus (diſtribuit) puellis ſuis, Proverb.31.15. *In Talmud Bava baſra fol.*142. *col.*2. *in gloſſa ſcribitur, ſignificari hac voce puerum* 17. *annorum.*

טליותא · טליות *Pueritia:* תמות בטליות נפשהון Morietur in pueritia anima ipſorum, Jobi 36.14. *Cum Aff.* ביומי טליותנא In diebus pueritię noſtræ, Pſal. 48.15. עוית טליותנא Iniquitatem, perverſitatem pueritiæ noſtræ, Pſal.90.8. מטליותיה A' pueritia ſua, Geneſ.8.21. Prov.29 20. ליומי טליותיה Ad dies pueritiæ ſuæ, Jobi 33.25.

טלית Vide mox in טלל.

טילא *Vini auſteri & peſſimi genus:* מאן דשתי טילא חיורא אחזתהו ויתק Qui bibit vinum album auſterum, corripit eum debilitas, hoc eſt, dolor colicus, Gittin fol.70.1. Ibidem notatur: Sexaginta ſunt genera vinorum: optimum ipſorum eſt סומקא ריחתנא rubrum odoriferum: גרועא דכולהו טילא חיורא minimum ſive viliſsimum omnium eſt Tilæum album. In Avoda ſara fol. 30.1. טילא חריפא דמצרי זיקי Vinum Tilæum auſterum, quod rumpit utres, ſcil. auſteritate & aciditate ſuâ: Et fol.28.1. כרפסא בטילא Apium in vino Tilæo.

טלי Talm. *Mappa menſalis:* במה אתה סועד בטלי כסף או בטלי זהב Quomodo tu prandere ſoles? in mappa argentea, an in mappa aurea? Ketubh. fol.68.1. Bava metzia fol.78.1. id eſt, linteo candido inſtar argenti, aut mappa ſerica coccinea, rubra inſtar auri. Videtur eſſe à טליא ſuprà.

* טלח מטלח Vide infrà in טלק.

טלל *Tegere, Obtegere, Contegere, Operire, Obumbrare, Opacare. Ex Hebræo* צלל *factum eſt, mutato* צ *in* ט*. Reſpondet etiam plerunq; Verbo* סכך *in Targum, ut in ſequentibus:* טלילתא אמטולתיה Obtexiſti circa eũ, Jobi 1.10. Sic Jobi 3.22. וטלליה Et obtexit eam, Exod.40.21. טלילתא שמיא Obtegis cœlos, Thren.3.44. *Partic.* ומטלל בכיורי ארזיא Et obtegit trabibus cedrinis, Jerem.22.14. *Plur.* מטללין בגדפיהון Obtegentes alis ſuis, Exod.25.20. in Jonath. *Particip. Paſsiv.* מטללא בעננֵי יקרא Obtecta nubibus gloriæ, Pſal.68.14. *Futurum,* בטלל שכינתיה יטלל עלך Umbrâ majeſtatis ſuæ obumbrabit te, Pſal.91.4. Sic Pſal.121.5. *Aphel,* ואטיל על ארונא Et obtexit arcam, Exod. 40.21. *Particip.* הוה מטל על משכנא Obtegebat tabernaculum, Exod. 40. v.ult. in Targ. Hieroſol. יהי מטל עלוהי Erit protegens eum, Jeſa.4.5. מטלין בגדפיהון Obtegunt alis ſuis, Exod.25 20. in Onkelo. *Infinit.* לאטללא עלה Ad protegendum eam, Jeſa.4.6. *Futur.* ותטיל על ארונא Et obteget arcam, Exod.40.3. in Onkelo. Jonathan perfectè תטליל Obumbrat beſtias agri, Dan.4.9. יטללוניה טלליא Obtegunt eum umbræ, Jobi 40.17.

Talmud. דמיטללא Quæ ludit, Spilet/ Ketubh. 61.2. Gloſſa, משחקת.

איטלולא *Irriſio; Ludificatio*, Eruvin fol.68.2. Gloſſa, ליצנות. Baal Aruch in חך ſecundo legit טלולא. Aleph ab initio poteſt eſſe præfixum Talmudicum pro ל.

טלטל Vide ſuprà in טול.

טולא · טול & טללא טלל *Umbra: in Targum Hebr.* צלל *&* צל*, per commutationem* צ *&* ט*, reſpõdent:* עלו בטלל כשורתי Ingredimini in umbram tabulati mei, id eſt, domus meæ, Gen.19.8. טולא דטוריא Umbram montium tu vides, Judic.9 36. דשאף טולא Qui haurit umbram, Jobi 7.3. טול בית מקדשא Umbram domus ſanctuarii, Pſalm.80.11. בטולא דשכנתך תטמור יתי In umbra majeſtatis tuæ abſcondas me, Pſal.17.8. בטלל חוכמתא In umbra ſapientiæ, בטלל כספא In umbra argenti, Eccleſ. 7.12. יתבון בטלל משיחהון Sedebunt in umbra Meſſiæ ſui, Hoſ.14.8. בטלל זכותיה In umbræ juſtitiæ ejus, Thren.4.20. ויתיב תחותה בטולא Et ſedit ſub eo in umbra, Jon.4.5. היך טולא דיצלי Sicut umbra quæ inclinat, Pſalm.102.v.12. vide & Pſalm. 144.v.4. *Cum Affix.* שרו בטולי Habitate in umbra mea, Jud.9.15. טולך Umbram tuam, Jeſa.16. v.3. ארי מעפי טוליה Quia frondoſa eſt umbra ejus, Hoſ.4.13. *Plural.* טלליא Jobi 40.17. ארי נגדו טולי רמשא Nam inclinant umbræ veſpertinæ, Jerem.6.4. טולימותא Umbra mortis, Jeſa.9.2. טולי דמותא Idem, Pſal.107.10. *Apud Talmudicos,* חמשה טולי קשי הוו Quinque umbræ ſunt malæ: Umbra palmæ ſolitariæ, umbra capparis, umbra

bra forbi, umbra navis, & umbra falicum &c. Pesach. fol.111.2.

טְלָלָא *Tugurium, Tectum:* ונפל קניא מטללא Et cecidit trabs è tecto, & rupit ipsi cerebrum, Berach.fol.19.1. רִבְבַּת עַנְנֵי טְלָלֵיה Multitudo nubium tectum, umbraculū ejus, Job.36.28. בְּמַלְלֵיה In tugurio suo, Psal.27.5.

טְלַל · טְלָנָא · טְלָנִי · טְלָנִין *Umbra: Spectrum. Plur.* טְלָנִין *Lemures, Larvæ, spectra nocturna:* וּטְלָנֵי דְּאָזְלִין בְּלִילְיָא Et spectris quæ ambulant in nocte, Cant. 3.8. עָרְקִין מַזִּיקֵי וּטְלָנֵי וּצְפְרִירֵי וְטִיהֲרֵי Fugiebant maligni spiritus, tenebriones sive nocturni, matutini & meridiani, Cantic.4.6. רְאַיְתִיו לְוָתִי טְלָנֵי וּמַזִּיקֵי מִן הִנְדְּקָא Quas adduxerunt ad me spectra & spiritus noxii ex India, Eccles.2.5. *Sic videntur omninò dici à* טְלַל *Umbra, quòd sint spiritus umbratiles, tenebriones nocturni. Unde punctari posset* טְלָנִין.

טְלָנִיתָא *Umbra:* וּטְלָנִיתָא דְּעֵדֶן מַה הִיא Et umbram, hoc est, recreationem Hedenis, qualisnam illa sit, Genes.49.1. in Jon. Targ. Hierosol. pro eo habet וּשְׁלְיוּתֵיהּ Et quietem, tranquillitatem ejus. Alii reddunt, *Deambulationem, Conversationem,* à טְיַל, de quo suprà.

מְטַלְּתָא · מְטַלָּא · מְטַל · מְטַלְלָא · מְטַלְּתָא *Umbraculum, Tabernaculum, Tugurium:* וַעֲבַד לֵיהּ תַּמָּן מְטַלְּתָא Et fecit sibi umbraculum, Jonæ 4.5. יָתְבִין בִּמְטַלָּתָא Habitant in tuguriis, Jobi 38.v.40. כִּמְטַלְּתָא בְּכַרְמָא Sicut tugurium in vinea, Jes.1.8. בִּמְטַלַּת עֲנָנֵי מְטַלַּת עֲנָנֵי Umbraculū nubium, Jesa 4.6. In tabernaculo nubium, Levit.23.43. *Plur.* וּלְבְעִירֵיהּ עֲבַד מְטַלִּין Et jumentis suis fecit tuguria, Genes.33.17. *Et mascul.* חַגָּא דִּמְטַלַּיָּא Festum Tabernaculorum, Levit.23.34. יָתְבוּן בִּמְטַלַּיָּא Habitabunt in tuguriis, Levit 23.42. *Apud Talmudicos,* הוות מטלתיה זעירא Si tabernaculum ejus nimis parvum vel angustum fuerit, Talm. Hier. Moed katon cap 3.

מַטְלָנָא *Profectio.* Vide in נטל.

טַל · טַלָּא *Ros, sic dictus, juxta Kimchium; quòd Terram & herbas operiat:* אִם טַלָּא יְהֵא Si ros fuerit super vellus, Judic.6.37. לָא יֵחוּת עֲלֵיכוֹן טַלָּא Non descendet super vos ros, 2.Sam.1.21. הֵיךְ כְּטַלָּא דְּחֶרְמוֹן Sicut ros Hermonis, Psalm.133.3. יִתְקַבַּל כְּטַלָּא מֵימְרִי Accipietur sicut ros verbum meum, Deuter.32.2. מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא De rore cœli, Genes.27.28. *Cum Aff.* טַלָּךְ Ros tuus, Jesa.26.19. יִשְׁמְשׁוּנוּן בְּטַלְהוֹן Ministrabūt ipsis rore suo, Zach. 8.12. *Plural.* טַלִּין דְּתַחְיוּתָא Rores vivificationis, Psalm.68.10. טַלִּין דְּבִרְכְּתָא Rores benedictionis, Deut.33.28. in Jon.

טַלִּית · טַלֵּית *Pallium, Vestis longa & lata externa, ab Operiendo dicta. Vocant etiam sic Velum certum ex tenui lana sive pilis factum, quod Judæi circa caput & collum circumvolvunt, tempore precum & aliorum sacrorum;* Tallis commun[illegible] היא טלית דמתכסי ביה Est pallium quo[illegible] Hebr. כסותה Exod.22.26. in Jonath. [illegible] טלית שאולה הוה לי Pallium accommodatum, commodo datum erat mihi: *Plural.* טליתות & טליות, ut in Schab. fol.93.2. & Sabhim cap.4.

מַטְלִית Vide suprà in טלא.

טְלַם *Opprimere, Vi aut fraude surripere, Vim inferre, Diripere, Vi aut violenter detinere, & supprimere. Respondet Hebræo* עָשַׁק *in posterioribus Paraphrastis: Infin.* לָא שְׁבַק אֱנָשׁ לְטַלּוֹמֵהוֹן Non permisit cuiquam vim inferre illis, Psalm. 105.14. *Futur.* לָא תִטְלוֹם יָת חַבְרָךְ Non opprimes amicum tuum, Levit.19.13. in Jon. אוֹ דִיטְלוֹם יָת חַבְרֵיהּ Aut qui oppresserit fratrem suum, Levit. 6.2. in Jon. al.5.21. לָא תִטְלוּמוּן חַבְרֵיכוֹן Non opprimetis socios vestros, Deut.24.14. in Jonath. לָא יִטְלְמוּן יָתִי Ne opprimant me superbi. Psal.119. v.122. In Vajikra rabba sect.12. טלמין יתיה ולא ידע Vim inferunt ei (percutiunt eum) & non novit, Glossator scribit, esse לשון הכאה ודחייה ודחיפה.

טְלוֹמָא *Oppressor:* וִישׁוּף גַּבְרָא טְלוֹמָא Et contereret virū oppressorem, Psal.72.4 מִגְּבַר נְכִיל וְטְלוֹמָא A' viro doloso & oppressore, Psal.43.1. *Plural.* וְדִינִין לְכָל טְלוֹמִין Et jura omnibus oppressoribus, Psal.103.6. מִסּוּגְעֵי טְלוֹמִין Propter multitudinem oppressorum, Jobi 35.9. Item *Nequam, qui Hebraicè dicitur* בְּלִיַּעַל: ut, בַּר נָשׁ טְלוֹמָא Vir nequam, Proverb.6.12. Quidam, *Calumniator:* non benè. *Non abludit Græcum* τόλμηρος *Audax, Temerarius:* וְסִיעַת טְלוֹמַיָּא Et turba hominum nequam terret me, Psal.18.5.

טְלִימָא · טְלוּמָא · טְלוּמְיָא *Oppressio, Perversitas, Iniquitas:* בִּטְלוּמָא וּבְאוֹנְסָא In oppressione & violentia, Psal.62.11. עָבְדֵי טְלוּמָא Operantes perversitatem, Hebr. עַוְלָה, Psal.37.1. טְלוּמְיָא דְּבַר נָשָׁא Perversitas hominis, Prov.29.25.

טוּלְמָא *Idem. Plurale,* דְּסָנֵי טַלְמַיָּא Qui odit oppressiones, Proverb.28.16. Putarim esse pro טְלוּמַיָּא.

טוּלְמָא *Orbiculatus panis; Frustum, Buccella:* טוּלְמָא דִּלְחְמִי Frustum panis mei, Jobi 31.v.17. דְּאִזְדַּבַּן לֵיהּ בְּטוּלְמַת לְחֶם Qui venditus fuit ipsi pro frusto panis, Esth.3.4. vide & v.2. *Plural.* עַסְרָה טוּלְמִין דִּלְחֵם Decem tortas panis, 1.Reg.14.3. *Apud Rabbinos;* כל המושיט טולמין לעני יתעלה *Qui mutuo dat frustum panis pauperi, exaltabitur.* Aruch.

טוּלְמוּס · טוּלְמוּסִין Vide in דטל, דטולמוסין.

טַלְמַסְקָא · טַלְמוּסָא *Larva, persona ficta faciei ad terrendum infantes, juxta illud Plauti;* Larva umbratilis, tu meminis territas? *Utitur R. Salomon in explicatione vocis Talmudicæ* פַּרְצוּף *Forma, Larva,* Schab. fol.66.2.

טולמוס

פטולמיוס *Ptolomæus Aſtrologus*: פטולמיוס יווני Ptolemeus Græcus, R. Levi Prov. 30. 4.

* טלן Vide in טלל.

טלסם טלסם *Imago, Figura ſecundum certas conſtellationes & ſyderum poſitus facta. Plural.* טלסמאות. De his Imaginibus vel figuris ſcribit R. Moſes ben Majemon in Commentariis ſuis ſuper Miſchnajoth, in Avoda ſara cap. 3. ab initio: *Exiſtimant artifices hujus operis, ſi, Sole exiſtente in gradu aliquo, imago conficiatur, ſecundum figuram eam quæ gradui illi adſcribitur, quòd in illa imagine deinde conſpiciantur virtutes & effectus, qui illi figuræ attribuuntur. Unde hujuſmodi imagini adolent, eam adorant, & magnificant, eâ horâ, quâ Sol in illo gradu exiſtit. Has Imagines Arabicè vocant* טלאסם. Et paullò poſt: *Authores harum Imaginum, quæ* טלאסם *vocantur, non utuntur figuris Solis & Lunæ, ſed attribuunt Planetis figuras alias, veluti Saturno, figuram ſenis horridi, Veneri, puellam formoſam cum ornillis aureis; Soli, figuram Regis coronam geſtantis, & globo inſidentis; ſic aliis alias &c.* In Maſſeches Peſachim ſub finem cap. 4. inter tria opera, propter quæ Chiskias laudatur, refertur, quòd abſconderit ספר הרפואות librum Medicinarum, ad quæ verba idem R. Moſes ſcribit: *Liber hic Medicinalis, fuit liber, qui docebat mederi per artes & media in Lege prohibita, qualia erant illa, quæ excogitarunt Domini*, id eſt, *authores Imaginum & figurarum. Sunt enim homines Sapientes, periti Aſtrologiæ, qui juxta præcepta illius effingunt figuram aliquam certo tempore, quæ figura in lingua Græca vocatur* טלסם. *Et dicunt porrò, quòd Imago ſecundum hoc artificium facta, conducat ad hunc vel illum morbum curandum, & alia ſimilia figmenta.* Vide eundem authorem in More p. 1. cap. 63. ubi טלסמאות exponitur צורות המדברות *Figuræ loquêtes, vel, rationales, ratione, intellectu prædita*: Item par. 3. cap. 29. ubi etiam ספר הטלסמאות mentionem facit. Don Iſaac Abarbenel in Danielem cap. 3. mihi fol. 43. 2. ſcribit de Imagine quam erexit Nebucadnezar: או שהיה ענין טלסם נעשה בחכמה להתמיד מלכותו id eſt, *Aut fortè fuit hæc Imago de earum genere quæ* טלסם *vocantur, facta ad conſervandum regnum ejus in ſemine illius, unde ſe incurvabant coram ea, &c.* Ejuſmodi Imaginem petiiſſe Iſraëlitas volunt quidam, cùm, tardante Moſe in monte, dixerunt; *Surge fac nobis Deum, qui nos præcedat*, Exod. 32. 1. Videndus iterum ad hunc locum Abarbenel in Leg. fol. 210. 1. 2. *Pleriq; ſcribunt, eſſe vocem Arabicam, excepto R. Moſe in loco ſuprà adducto ex Peſachim, ubi vocem Græcam eſſe dicit. Ita deducta videtur à* τέλεσμα, ἀποτέλεσμα, *quod peculiari ſignificatione Effectus Stellarum ſignificat apud Manilium.* Vide Theſ. Henr. Steph. R. Jehuda Muſcato in Commentario libri Coſri fol. 39. col. 2. ſcribit, *ſe vidiſſe, qui derivent hanc vocem ex* טְלָה (quod *Arietem* ſignificat) & שֶׁמֶשׁ *Sol*; *quòd videlicet Imagines tales conficiantur Sole exiſtente in ſigno Arietis, quod primum eſt ſignum zodiaci.* Tales imagines ſunt, quas deſcribit Cornelius Agrippa de occulta Philoſ. lib. 2. cap. 22. & cap. 35. 36. 37. & ſeqq. quæ omnia & plura ego habeo in fragmēto vetuſti cujuſdam Manuſcripti Hebraici, unde Agrippa omnia ſua deſumpſit. Videatur & Joſeph. Scalig. in Epiſt. lib. 2. Ep. 119. de *Taliſman* Arabum, & Leunclavius in Pandect. Turcic. cap. 120.

טלסר *Talſar*. Elias ſic adducit ex Geneſ. 10. 12. pro Hebræo רֶסֶן, quod urbis maximæ nomen eſt. At nunc in Jonathane legitur per ת, & in Targ. Hieroſ. תְּלַאסַר.

טלע *Extrahere, Evaginare, Excalceare. Præt.* וּטְלַע בֹּעַז יַת נַרְתִּיק יַד יְמִינֵיהּ Et extraxit Boas thecam manus dexteræ ſuæ, Hebr. שָׁלַף, Ruth. 4. 8. Extractione calcei ſive chirothecæ, & ejus datione alteri; tradebatur jus acquiſitionis & poſſeſſionis. Sic verſ. 7. טְלַע גְּבַר Extraxit quiſque, quę verba in Venetis mendosè omiſſa ſunt. *Particip.* טַלְעָן תַּדְיָן Extrahebant mammas ſuas, Thren. 4. 3. Hebr. חָלְצוּ. *Ithpehal*, ומנעליכון לא איטלעו Et calcei veſtri non ſunt extracti de pedibus veſtris, Deuter. 24. 9. in Jonath. *Talmudici*, ואיטלע ליה רינלא דימינא Et extrahatur ipſi pes dexter, id eſt, calceus pedis dexteri, Jebham. fol. 39. col. 2.

II. *Claudicare, ex Hebræo* צלע *Claudus, Claudicans, per commutationem* צ *in* ט. *Particip. ex Aphel*, והוא מטלע על ירכיה Et ipſe claudicabat ſuper femur ſuum, Geneſ. 32. 31. In Jonathane legitur מטלח, quod vitioſum videtur.

טלף *Findere, Scindere, aut fiſſas producere ungulas. Partic.* וּמְטַלְּפָא טַלְפִין Et findens fiſſuras ungularum, ut ſcil. infrà & ſuprà ſint biffidatæ, Levit. 11. 3. & verſ. 23. Regia, מְטַלְפָא, & ſic verſ. 26. pravè pro מַטְלְפָא ex Aphel; uti alibi legitur מטלפי, מטלפא eodem cap. & Deut. 14.

טלפא *Ungula fiſſura, ut antè in Verbo. Plur. cum Aff.* וּטְלָפָהּ Et ungularum ſciſſionibus, Pſal. 69. 32. *Talmud.* כל שיש לו קרנים יש לו טלפים Quodcunque habet cornua, idem habet & ungulas ſciſſas: eſt quod habet ungulas ſciſſas & non habet cornua, Nidda fol. 51. 2. in Miſchna. פרה שקרניה וטלפיה שחורים Vacca cujus cornua & ungulæ ſunt nigræ, Parah cap. 2. *Rabbinicè dicitur* טֶלֶף *à* טְלָפַיִם.

טלופחין מלופחין *Lentes*: תַּבְשִׁיל דְּטַלּוֹפְחִין Edulium lentium, Geneſ. 25. 34. חַקְלָא מַלְיָא דְטַלּוֹפְחִין Ager plenus lentibus, 2. Sam. 23. 11. וְזִיזֵי דְטַלּוֹפְחֵי Et vermes lentium,

lentium, Deut.14.19. in Jon. vide & Ezech.4.9. Ponitur pro Hebræo כֻּסְּמִים.

טְלֻפְחָא *Vas cavum torcularis & rotundum instar lentis, quod aliâs in Misna vocatur יָם Mare: unde apud Talmudicos:* המוכר בית הבד מכר את הים Vendens domum torcularis, simul vendit mare, Bava basra, fol.67.2. in Misna: Gemara explicat ים id est, טלפחא. Glossator, טלפחא היא עריבה *Telophcha* est mactra, quam vocant שקורין מייש i.e. Gallice *wie Mas*, estq; rotundum instar lentis, quæ Chaldaicè vocatur טלופחא. *Vas quoddam torcularis est. Interpretatio Aruch non probatur.*

לטלפירא Legitur in Talmud Jeruschalmi, Schekal. cap.ult. in Gemara, ואנא סמיך לטלפירא. Legendum פלטירא, ut prius.

טלק *Projicere, Dejicere, Injicere, Conjicere. In Targum respondet Hebræo* הִשְׁלִיךְ: *Præter.* או טלק עלוי בלונגין Aut projecit contra eum vectes, Num.35.20. in Jon. טלק משמיא לארעא Projecit de cœlo in terram, Thren.2.1. וטלקת ית טליא Et abjecit puerum, Gen.21.15. וטלקתא פתגמי בתרך Et projecisti verba mea post te, Psalm. 50.17. טלקית מסני Jeci calceum meum, Psalm.60.v.10. וטלקתיה בנורא Et injeci illud in ignem, Exod.32.24. in Jonath. *Imperat.* טלוק על יי סברך Projice in Dominum spem tuam, Psalm.55.23. Et in Pathach, טלק Exod.4.v.3. in Targ.Hierosol. טלוקו יתיה לגובא Projicite eum in foveam, Genes.37.22. *Futurum,* ויטלוק עלוי Et projiciet super eum, Job.27.22. ויטלוק היך זיתא לבלביה Et abjiciet sicut olea flores suos, Jobi 15.33. ותטלוקניה מלכתיה Et dejiciet eum consilium suum, Jobi 18.7. ויטלק לערס מרע Et ceciderit in lectum ægrotus, Hebr. וְנָפַל Exod.21.18 in Targ.Hierosl.Heb. וְנָפַל. Mallem legere, ויטלק vel ויתטלק passivè: לא תטלוק יתי לעדן סיבו Ne abjicias me tempore senectutis, Psal.71.9. & 51.13. ונטלוק מננא Et abjiciamus à nobis, Psal.2.3. *Ex Aphel Particip.* מטלק קרחיה Projicit glaciem suam, Psal.147.17. *Passivum Ithpah.* אטלק vel אטלק *Projici:* אטלקית Projectus sum, Psal.22.11. Hebr. הָשְׁלַכְתִּי. *Ex Pahel,* ויטלקון ית עפרא Et abjicient pulverem, Levit.14.41. Jon.

טליקא Talm. *Crumena:* טליקא דסבי Crumena senum: Gittin fol.28.1. Glossa טסקא, Italicè Tascha, Germ. Taschen. *Hinc Guido scribit, in Zohar sumi pro Avaritia, cujus crumena reconditorum est.*

טלר טַלְיְתָא *Calceamentum, Sandalium, Talaria, quod Pluraliter tantûm Latini usurpant, Græcè πέδιλον, πέδιλα:* ודש בטליתא די ברגלוהי Et conculcavit talariis, quæ erant in pedibus ejus, 1.Reg.2.5. Hebr. בְּנַעֲלָיו, Græci οἱ τῶ ὑποδήμασι αὐτῶ. Apud Latinos proverbiale est, *Talaria induere,* pro, *Fugam adornare.*

טולר *Thular, Monetæ species, Thalerus.* Jalkut proph.fol.7.col.4. Glossa דינר. Videtur esse pro טולר, quod vide suo loco.

טלש טולשא *Sorbum, malum sorbum: fructus arboris Sorbi, ut volunt. Plurale,* טולשי Sorba, Berach. fol. 40. 2. Glossator, Vulgò קולמשי linguâ Gallicâ. Galli vocant Sorbum, *Cormier.*

טמא Hebr. *Impurum, Immundum, Pollutum esse. Niphal,* נטמא *Immundum fieri, Polluere se. Pihel,* טמא *Impurare, Polluere, Immundum reddere. In Targum rarò occurrit. Ex Pehal,* וטמיאו Et polluerunt se, Psalm.106.38. *Ex Pahel,* בדיל מסיותה Propter polluere eam, Mich.2.10. *Ithpah.* אתטמא, apud Rabbinos.

טמא *Immundus, Pollutus:* טמארת *Polluta: Scortum.*

טומאה · טמאה *Immundicia, Pollutio:* אתא טומאה Mulier immundiciei, Ezech.22.10. i.e. immundiciâ menstruâ laborans. Sic, טומאתא Jesa.30.22. *Apud Rabbinos,* טומאת מת Immundicia mortui, id est, propter mortuum, ob contactum mortui: טומאת צרעת Pollutio lepræ: אבות טומאות Patres pollutionum, id est, generales pollutiones, quæ polluunt hominem, vestimenta & vasa quæ tanguntur: ולד הטומאה Proles pollutionis, specialis pollutio, quę per accidens polluit. De his omnibus & aliis vide Majemon par. 3. שם טומאה Nomen immundiciei, id est, immundum. Dicitur de nomine spiritus impuri, id est, Diaboli, per quod nomen fit incantatio aut magia. Oppositum ejus שם קדש Nomen sanctum, de spiritu, vel angelo bono. R.Salom. in Sanhed. fol.91.1. שם טומאה כשוף ומעשה שדים Nomen immundum denotat magiam, & opus Diabolorum.

טלמביא · טמיא *Polluti, Immundi: per Synecdochen, Cadavera, ossa cadaverum, sic dicta, quòd semper polluta sunt, & polluunt hominem contingentem vel vicinum;* אובא טמיא *Pytho ossium cadaverum,* qui nempe magiam cum illis exercet, & futura ex iis prædicit. Baal Aruch scribit, fuisse Nomen Idoli, vel Dæmonis alicujus. Hinc, אובא טמיא היכי אסקיה לשמואל בנגידה *Pytho ossium cadaverum* quomodo produxit per Magiam Samuelem? Schab.152.2. Glossa, טמיא, id est, עצמות Ossa: כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא Cùm pervenisset ad domum pythonis ossium mortuorum, Berach. fol.59 1. ab initio. Glossa, בעל אוב של עצמות שעושה כישוף בעצמות מת Pytho ossium, qui exercet magiam cum ossibus mortuorum: בי טמיא *Locus immundus,* Sanhed. fol.113.1. *Item Domus luctus:* Hinc, מעלא דבי טמיא שתיקותא *Optimum in domo luctus est silentium.* Adducit Baal Aruch, & scribit טמא idem esse quod אבל Luctus,

ctus, per אלב״ם & אטב״ח, de quibus consule nostras Abbreviaturas. החורש מלטימיא Arans ossiplenum agrum, id est, in quo invenitur חפירה מלאה עצמות fossa plena ossibus mortuorum, ut post prælia mortui in magnis fossis sepeliri solent, Oholoth cap.17. Glossa, מלטימיא vox composita est, pro מלא טימיא, & טמיא est idem quod עצמות המת.

שחיק טמיא *Contusus ossibus*, id est, Ossa ejus sint contrita, perdita, & æternùm corrupta, maledictus sit, & nunquam reviviscat. *Formula maledictionis fuit in mortuos*, ut dicitur in Vajikra rabba sect.25. In Talm. Hierosol. lib. מגלה cap.3. in fine; R. Jochanan quando pervenisset ad istum versieulum; *Quos captivos deportavit Nebuchadnezar*, Jerem.29.1. dicebat; נבוכדנצר שחיק טמיא Nebucadnezar sit contusus ossibus, id est, ossa ejus contrita, perdita, maledicta sint: Sic in Medresch Megillah sive Esther cap.2.6. נבוכדנצר שחוק עצמות Nebucadnezar contusa sint ossa ejus, Glossa, ימחו וישחקו עצמותיו, estque דרך קללה. Idem legitur in Bereschit rabba sect.49. à principio, & in Medrasch Samuelis ab initio, ubi Postellus transfert, *Concutiebat ossa ridendo*; ridiculè. Et sect. 78. in Beres.rab. אדריינוס שחיק טמיא Adrianus (contusa sint ossa ejus) interrogavit R. Josuam, q.d. ימח שמו חכרו Deleatur nomen & memoria ejus. Sic in Echa rabba cap.3. 22. & cap.1.16. אדריינוס שחיק עצמות: Ergo טמיא & עצמות idem sunt. Vide & Vajikra rab.sect.18. & sect.25. In Medr. Esth.cap.1.v.4. legitur pro eo simpliciter נבוכדנצר שחיק מחיק. Meminit etiam R. Salom. Numer.5.2. ubi in Targum legitur, וכל דְּמְסָאַב לְטְמֵי נַפְשָׁא Et omnem qui se polluit ex ossibus animæ, id est, mortui cadaveris. Vide & Num.9.6.7.

טומיות Idem quod טורמיות *Turmæ*, in Talm. Hierosol. Sota cap.8. ab initio.

טמי מְמִין · מְמִיוֹן *Thesaurus, Ærarium, Fiscus, Hebraicè* מַטְמוֹן *Thesaurus*, *Genes.* 43.23. *Hoc verò Rabbinicum, Græcorum* ταμεῖον *est, etsi quidā ad* טמן *revocent. Apud Rabbinos*, נכנם לִמְמִין *Ingredi in ærarium*, vel יָצָא לטמיון *Egredi in ærarium*, id est, *Confiscari*: & activè, הִכְנִים לִטְמִיוֹן *Intulit in ærarium*, id est, *confiscavit*. בשביל ארבעה רברים נכסי ב״ב יוצאין לטמיון *Propter quatuor res facultates patrum familiás egrediuntur in ærarium*: (i.e. dominis suis auferuntur) primò, quia detinent mereedem mercenarii, 2. quia volenter eandem supprimunt & rapiunt, 3. quòd excutiunt jugum cervicis suæ, & imponunt aliis, 4. propter elationem & superbiam, Succa cap.2. in fine: היה הורג את בעליהם ומענה את נשיהם ומכנים ממונם לטמיון Occidebat (Nebucadnezar) maritos ipsorum & vim inferebat uxoribus, facultatesque illorum *intulit in ærarium*, id est, confiscavit, Vajikra rab. sect.19. כל הממון שלו נכנם לטמיון *Omnes ejus facultates inferuntur fisco publico*, qui scil. absque legitimis hæredibus moriuntur. ישבו וחשבו ולא הגיעו לק׳ עד שנמצאה ארץ מצרים לטימיון Cōnfederunt, & rationes supputarunt: sed non pervenerunt ad 100. annum, cùm terra Ægypti jam inventa fuisset *esse in ærario*, id est, tota ipsis obstricta,, tota in illorum ære, Beresch. rabba sect.61. על אחד גזר שיהא ניזון ממטמיון ועל אחר גזר שיהי יגע ואוכל De uno decrevit, ut aleretur *ex thesauro vel fisco publico*; de altero decrevit, ut laboraret & comederet, id est, labore acquireret cibum, Beres. rabba sect.2. Sie: תשרף אחת משלה ואחרת תשרף שמטמיון Comburatur una ex facultatibus suis propriis: altera *ex ærario publico*, Beres.rab. sect.51. גבאי טמיון *Præfecti ærario, Exactores publici*, qui tributa colligunt, & ærario inferunt, Vajikra rab.sect.11. fol.177.col.4.

מיטי Vide suprà in טים.

טָמַם טֵם *Idem apud Rabbinos significat quod* טום, *de quò suprà, Obthurare, Obstruere*: טם טפח Qui obthurat palmam, hoc est, fossam cujus profunditas palmaris est, Ba.ka. fol. 51.2. יהי רעוא דתטום בשיראי Utinam obthureris vestimentis sericis i.e. totus vestibus sericis operiaris, Megilla fol.27.2. נהרא טמימא Flumen obstructum: מעין טמום Fons obturatus.

טִמְטֵם Vide in טום.

טָמַן Hebr. *Abdere, Recondere, Abscondere. Hinc in Targum*, נִטְמוֹן יָתֵיהּ Abscondemus eum, Esth.5.14. *Niphal*, נִטְמַן *Abscondi, Abscondere se. Apud Rabbinos*, במה טומנין Quo obtegunt, scil. ollam? Vesperâ Sabbathi auferunt ollas ciborum ab igne, & obducunt materiâ quadam, ut calorem olla tantò diutiùs per Sabbathum conservet. Disputant, quâ materiâ id licitum vel prohibitum? cap.4. de Sabbatho: שלא יטמן משקלותיו במלח Ne quis abscondat vel recondat pondera sua in sale, Bava metzia fol.29.2. quia sal illa leviora reddit; vi scil. suâ corrosivâ. Modus fuit falsandi pondera. Vide & Bava bathra fol.89.2. & Majemon. in הלכות גניבה cap.8.

הַטְמָנָה *Absconsio.*

טמיון Vide paulò antè in טמה.

טמס טומוס τόμος, *Tomus, ut Latinè Tomus libri, Pars, Segmentum, Sectio*: נטל טומוס של ברכות Accepit librum benedictionum, id est, librum, tractatum, partem operis, in qua de Benedictionibus agitur, Schab. fol.11.52. Glossa, טומוס, id est קבוצות קונטריסי Collectionem quinternionum istius tomi, aliquot quinterniones: כתבנו בריש טומוס Scripsimus in principio tomi.

Est

Est etiam Membrana, Philyra: Charta, Papyrus, segmentum scil. arbusculi papyri in quo primitus scripsere. In Bereschit rabbah sect. 25. אינו נכתב בתוך טיטוסין של צדיקים אלא בתוך טומוסין של רשעים Non est scriptum in papyro justorum, sed in papyro improborum. Glossa, מין קלף כעוכין מקליפת עץ species corticis, quam faciunt ex cortice ligni. Sic, אף שמותיהם פרחו מתוך טמסותיהם Etiam nomina ipsorum avolarunt ex papyris suis (ubi scil. scripta fuerant) Talm. Hierosol. Sanhed. fol.28.1. *Sic & Suidæ* τόμος est χάρτης. *quò referunt & illud Martialis lib.*1. Scriptura quanti constet & vilis tomus.

Deinde reperitur etiam טומוס *pro Vola manus.* In Talm. Hierosol. Bava kama fol.6.2 בטומוס שבידו Si vulneraverit eum in vola manus ejus; Glossa, תוך של היד נקרא כן.

טְמַע *Demergi, Immergi: Infigi, Defigi. Sic respondet Hebræo* טָבַע. *Præterit.* טְמַעִית כְּדִ בגוּתָא Demersus sum quasi in cœno, Psalm.69.3. טְמַעוּ בְאַרְעָא תַרְעָהָא Defixæ sunt in terram portæ ejus, Thren. 2.9. *Futur.* וְלָא אֶטְמַע Et non submergar, Psal.69.15. In Jonathane activè legitur, וטמע יתהון בְּיַמָּא דְסוּף Et submersit eos in mari Suph, Exod. 15. 4. *Pehil,* עַל מָה סַמְכַיְהָא טְמִיעָן Super quo sustentacula ejus fixa sunt? Jobi 38. vers.6.

Secundò *Abscondi, & sic Hebræo* טָמַן *quandoq; respondet, Occultari, Occumbere, Occidere, de Sole usurpatum:* אֲרוּם טְמַע שִׁמְשָׁא Nam occubuerat Sol, Genes.28.11. in Jonath. טְמַעְנָא בְּמַחְמֵיכוֹן Absconditi sumus in conspectu vestro, Jobi 16.3. *Partic.* שִׁמְשָׁא טָמְעָא Et fuit Sol occumbens, Genes.15.17. in Jonath. Targ. Hierosol. אָזְלָא לְמִטְמְעָא Abiens ad occasum, sic v.12. *Pehil,* היך נִפְלָא דִטְמִיעַ Sicut abortivum quod absconditum est, Hebr. טָמוּן, Jobi 3.16. & 18.10. & 20.26. *Infinit.* בְּמִטְמוֹעַ שִׁמְשָׁא Cùm occumberet Sol, Deut.23.12. קָרִיבָא לְמִטְמוֹעַ Propinquus ad occidendum, propè occasum, Genes.15.15. in Jon. לְמִטְמַע בְּעִטְפִי Ad abscondendum in sinum meum, Jobi 31.33. *Imperat.* טְמַעְנוּן בְּעַפְרָא Absconde eos in pulvere, Job.40.8. *Futur.* וְיִטְמוֹעַ שִׁמְשָׁא Et occumbet Sol, Levit.22.7. in Jon. *Ithpahel,* וכד מִטַּמְעָא שִׁמְשָׁא Et cùm occumbit vel submergitur Sol, Genes.49.27. in T.H.

טְמוֹעָא *Absconsio, Submersio, Occasus:* שִׁמְשָׁא יָדַע עִדַּן טְמוֹעֵיהּ Sol novit tempus absconsionis suę, Psal.104.19. Elias legit טוֹמְעֵיהּ.

מַטְמוֹעַ *Idem, apud Rabbinos, Chald.* מַטְמְעָא. *Hinc,* אֲחוֹרֵי אוֹרַח מַטְמְעָא דְשִׁמְשָׁא Juxta viam occasus Solis, Deut.11.30. in Jon. *Plur.* כדון ליתּ לה אלא ארבע עשרה מטמועין Hactenus ei non fuerunt nisi octodecim absconsiones vel occasus, Beres. rab. sect.6. עם מטמעי שמשא Cum occasu solis.

טוּמְעָא *Absconditum, Thesaurus:* כְּבוֹשׁ בְּטוּמְעָא Subige in abscondito, Jobi 40.8. *Plur.* חָפְסִין לֵיהּ מִטּוּמְעַיָּא Scrutantur eam magis quàm thesauros, Hebr. מִמַּטְמוֹנִים, Jobi 3.21.

טמק טומיקון vel טימיקון *Inclytum, Honorabile, secundum Baal Aruch.* In Bemidbar rabba sect.12. ad Numer.7.3. *Et obtulerunt oblationem suã coram Domino sex plaustra camerata:* שש עגלות כנגד ו רקיעים ולא ז׳ הם · א״ר אבין הן דמלכא שרי טומיקון Sex plaustra respectu sex Expansorum.. Nonne autem sunt septem? R. Abhin dixit, Illud ubi Rex (Deus) habitat, est inclytum, (ac proinde non numeratur cum reliquis.) Baal Aruch deduxit à טִימִי, q.d. τιμιόν. Alii exponunt כסא של מלך *Thronus regius;* alii, בית מלכות Domus regia. Idem extat in Medrasch Koheleth cap.6.v.3. In Medrasch Esther cap.1.v.2. alia est lectio: nam ibi pro טימיקון legitur טמיון & explicatur מסותרה *Absconditum, Occultum.* R. Bechai in lib. Numerorum Medrasch hoc addducens, vocem istam planè omittit.

טמיקא Legitur in Medrasch Esth. cap.1. v.1. Glossator etiam exponit per מכובדים. Sunt voces peregrinæ & corruptæ.

טְמַר *Abscondere, Occultare. Præterit.* וּטְמַרְתֵּיהּ בִּפְרָת Et abscondi eum in Euphrate, Jerem.13.5. *Infinitiv.* לְמִטְמְרֵיהּ תַמָּן Ad abscondendum illud ibi, Jerem 13.6. *Imperat.* וּטְמַרְהִי תַמָּן Et absconde illud ibi, Ibid. v.4. *Pahel Præter.* וְטַמַּר יָתְהוֹן יַעֲקוֹב Et abscondit eos Jacob, Genes.35.4. דְטַמַּרְת Quos abscondi, Jere.43.10. *Futur.* וּתְטַמְּרִנּוּן Et abscondes eos, v.9. יְטַמְּרִנַּנִי בְּטַמּוּר מַשְׁכְּנֵיהּ Abscondet me in occulto habitaculi sui, Psal.27.5. *Ithp. Præt.* אֲרֵי אִטְּמַר Quia absconderat se, Jud.9.5. לְמָא אִטַּמַּרְת לְמֵיזַל Quare occultasti te ad abeundum? Gen.31.27. וְאִטְּמַרוּ בִמְעַרְתָּא Et absconderũt se in spelunca, Jos.10.16.27. אִטַּמַּרוּ מִסְכְּנֵי אַרְעָא Absconderunt se pauperes terræ, Job.24.4. vide & 29.8.10. *Particip.* מִטַּמַּר שִׁית שְׁנִין Occultatus sex annos, 2. Reg. 11. 3. *Ex forma Ithpehal,* דְמִטְּמַר מִן רְתָחֵיהּ Qui occultari queat à colore ejus, Psalm. 19.7. vide & Genes.3.10. in Jon. *Plurale,* דְמִטַּמְּרִין Qui abscondunt se, Jesa.32.2. *Fœm.* דְמִטַּמְּרָן בְּחָלָא Qui absconditi sunt in arena, Deut.33.19. *Infinit.* דְאִם יִבְעֵי לְאִטַּמָּרָא Si quæsiverit occultare se, Jere. 49.10. *Futur.* וְתִטַּמַּר Et abscondas te, 1.Sam.19.2. וְתִטַּמְּרוּן תַּמָּן Et abscondemini illic, Josuæ 2.v.16. *Aphel,* וְאַטְמַר מִנְּכוֹן Et abscondit à vobis, Jes.29.10. וְאַטְמְרִנּוּן Et abscondit eos, 1.Reg.18.4. וְאַטְמְרַת יָת בְּרַהּ Et abscondit filium suum, 2.Regum 6.29. וְאַטְמַרְתִּנּוּן Et abscondit eos, Jos.2. 6. 4. וְאַטְמְרִית מִנְּבִיאַיָּא דַיְיָ Et abscondi ex Prophetis Domini, 1.Reg.18.13. *Infin.* וְלָא יְכִילַת עוֹד לְאַטְמָרוּתֵיהּ Et nõ poterat illa amplius abscondere eum, Exo.2.3.

טְמִיר · טמיר *Absconditum, Occultum, Latens, Secretum:* לַאֲתַר כְּסִי וְטָמִיר In locum tectum & secretum, 1.Sam.21.2. טְמִיר בְּמָנַיָּא Absconditus est, latitat inter vasa, 1.Sam.10.22. *Plural.* טְמִירִין בִּמְעַרְתָּא Absconditi in spelunca, Jos.10.17. & 7.21. *Constr.* הוּא חַכִּים טְמִירֵי לִבָּא Ipse novit occulta cordis, Psal. 44.v.22. *Fœminin.* טְמִירָתָא גְלִיָן קֳדָם יְיָ Occulta sunt manifesta coram Domino, Deuter.29.28. in Jonath.

טְמוּר *Absconsio, Abditum, Absconditum, Latebra*, Psal.27.5. & 51.8. Hinc legendum וְלַחְמָא דִטְמוּרָא Et panis absconsionis, Prov.9.18. Veneta וְדִטְמוּרָא, & Regia דִטְמוּיָא, prout etiam legit Baal Aruch. Idem citat ex Vajikra rabba sect.25. מי שת בטוחות חכמה בטימויא Quis posuit בטוחות sapientiam? Jobi 38.36. id est, בטימויא In occulto. Sed in nostris exemplaribus legitur hodie בטויא. Id in glossa exponitur מין עוף Species avis. In Medr. Esther cap.1.v.2. legitur טימיון, quod similiter *Abscondendi* significato exponit glossator: הן דמלכא שארי טימיון Firmamentum in quo Rex (Deus) habitat, est absconditum, occultissimum. Pro טימיון in Bemidbar rabba sect.12. legitur טומיקן.

טְמָרָא · טוּמְרָא *Idem:* אִתְעֲבֵדִית בִּטְמָרָא Factus sum in occulto, Psalm.139.15. Sic Jobi 13.v.10. תִּטְמְרִנּוּן בְּטוּמְרָא Abscondes eos in abdito, Psal.31. v.21. *Plural.* יִכְמַן בְּטוּמְרַיָּא Insidiatur in latibulis, Psal.10 9. vide & Psal.164.5.

טְמוּרְתָא *Idem:* מִלִּין דְמִתְעַבְדִין בִּטְמוּרְתָא Et indicat verba quæ fiunt in occulto, Eccles.10.20.

מַטְמָרָא · מַטְמוֹרָא *Idem:* בֵּית מַטְמוֹרְנָא Locus latebræ nostræ, refugii nostri, Jesa.32.14. גְּלֵיתִי יַת מַטְמוֹרוֹהִי Revelavi latebras ejus, Jere.49 10. Item *Thesauri:* אִית לָנָא מַטְמוֹרִין Sunt nobis thesauri, Jerem. 41.8. אִתְגְּלִיָן מַטְמוֹרוֹהִי Retecti sunt thesauri ejus, Obad.6.

מַטְמוֹרִית *Idem:* וּגְלִי יַת מַטְמוֹרִית בֵּית יְהוּדָה Et retexit latibulum domus Jehuda. Jesa.22.8. Hebr. מָסַךְ Tegum ntum. *Plural.* מַטְמוֹרְיָתָא Latibula, Judic.6.2. Hebr. הַמִּנְהָרוֹת Specus: מִכֹּל מַטְמוֹרְיָתָא Ex omnibus latibulis, 1.Sam.22.23. Hebraicè הַמַּחֲבֹאִים.

טְמַשׁ *Mergere, Immergere, Intingere. Heb.* טָבַל: *Particip. Pehil,* לְחֶם טְמִישׁ בִּדְמַעְתָּא Pane intincto in lachrymis, Psal.80.6. *Imperat.* וּטְמִישִׁי סְעוּדִךְ Et intinge panem tuum, Ruth.2.14. *Futur.* דַּרְגְּשִׁי אַטְמֵשׁ Lectum meum immergo, Hebraicè אַשְׂחֶה Natare facio, vel, madefacio, Psalm.6.7. וְיִטְמוֹשׁ יָתֵיהּ בְּאַדְמָא Et intinget illum in sanguinem, Levit.14.51. וְתִטְמְשׁוּן בִּדְמָא Et intingetis in sanguine, Exod.12.22. Jon. יִטְמְשׁוּן רַגְלֵיהוֹן Immergent pedes suos in sanguine occisorum, Psal.68. v.24. *Ex Pahel, Futur.* וִיטַמֵּשׁ כַּהֲנָא Et intinget sacerdos, Lev.4.6. & 14.6.16. *Ithpahel,* אִטַּמַּשׁוּ רַגְלַי Intincti sunt pedes mei, Psal.60.10. *Participium,* מִטַּמְּשִׁין Intinguntur, Jobi 24.8. Hebr. יִרְטָבוּ Madent. *Talmud.* ליטמיש בחלא Intinget in aceto, Gittin fol.69.1. איטמישא ליה כתונתא במיא Immersa fuit ipsi in aquis tunica, Succa fol.10.2.

טמשא *Tectè, Abscondite:* וכשיו טמשא סלקין וטמשא נחתין Nunc autem absconditè ascendunt, & absconditè descendunt, id est, *quietè, silenter*, Echa rab. cap.1.v.17. Glossa, טמון ומכוסה.

* טְנָא Hebr. *Corbis, Camstrum*, Deuter.26.4. & 28 5.

טנד טַנְדוּ *Ambo, Conjunctim, Duo, Bini:* טַנְדוּ לְבֵי קְבוּרְתָא תַחְתּוֹן Duo simul in locum sepulchri descendunt, Jobi 17.16. Regia טַנְרִי. *Apud Talmudicos dictum celebre:* טב למיתב טנדו מלמיתב ארמלו *Melius est habitare binos simul, quàm habitare viduatim*; Id est, Præstat vivere in conjugio, quàm in viduitate, binos quam viduatos sive privatos aut solitarios, Jebham. cap.15. in fine, Bava kama fol.111.1. Kiddusch.fol.7.1. & fol.41.1. *Rabbini plerunque divisim scribunt* טן דו *& exponunt,* טן *Corpus,* דו *Duo, id est,* גוף שנים *Corpora duo. Quid ergo* טנדו*? Græcum est* σωδυο*. Nam quod Talmudici in præcedenti sententia dixerunt,* למיתב טנדו*, id apud Athæneum lib.8. dicitur Græcè,* οἰκεῖν σωδυο: ut, καὶ τὰς Θεὰς Φάσκουσιν οἰκεῖν σωδυο. *Ergo* טנדו σωδυο *Ambo: nam* דו *apud Rabbinos esse* δύο*, suo loco patet, & σ Græcum corruptum est in* ט.

טַנְרָס *Tentorium. Gallicum est: nam in ea lingua Tentorium dicitur* Tente, *& pluraliter* Tentes. *In capitulis R. Eliesaris cap.41.* בטנרס שהיא פרושה ובני אדם יושבין בתוכה ורגליהם עומדות בארץ וכלם בתוך האהל כך היה משה רגליו עומדות בהר וכלו בשמים צופה ומביט כל מה שבשמים Quemadmodum in tentorio expanso hominibus sedentibus, pedes ipsorum stant in terra, reliquum verò corpus totum est in tentorio: sic pedes Mosis stabant in terra, ipse verò totus erat in cœlo, speculans & contemplans quicquid in eo est. *In Targum,* הֵי כְּטִינְרִיסִין דִּפְרִיסָן Sicut tentoria expansa, Levit. 25.21. in Jon.

טַנְדְרִיאֵל *Tandariel,* nomen est Angeli, de quo in Zohar, col.268.

טני טֶנִי *Vasis nomen, continentis* חצי סאה *dimidiam Seam, vel, duos cabos cum dimidio. Fuit communiter ferreum aut æreum, & ejus usus in culinis, & apud chirurgos pro unguentis. Habuit & operculum, de cujus puritate aut pollutione disputant Talmudici in Kelim cap.12. In Tamid, cap.3. sic describitur;* הטני דומה לתרקב גדול של זהב מחזיק קבין וחצי. *In Glossa notatur, esse Vas simile canistro, oris lati. Inde in Aruch scribitur, esse ab Hebræo* טֶנֶא *Corbis, Canistrum:* הטני ביד אחר Tamid cap.ult. Quinq; sacerdotes comita-

comitabantur ſacerdotem ſummum, quando ingrediebatur Sanctuarium adorandi causâ: ſinguli habebant in manu vas miniſterii: Primus habebat *Teni*, cujus uſus in decineratione altaris interioris &c. Vide ibi. בסוי טני של מתכות Operculum vaſis ærei, Edajoth cap. 3.

טְנַן *Invidere, Æmulari, zelotypum eſſe, zelo affici. Reſpondet Hebræo* קנא. *Affine eſt Græcum* φθονεῖν. *Præteritum*, אֲרוּם טַנֵּית בְּמִתְלַעֲבַיָּא Quoniam invidebam deriſoribus, Pſalm. 73.3. וטננו למשה Et invidebant Moſi, Pſalm. 106.16. *Futurum defectivè*, לָא תִטַּן בְּגַבְרָא חֲטוֹפָא Ne invideto viro violento, Proverb. 3.31. Sic cap. 24.1. לָא תִטַּן בְּרַשִׁיעַיָּא Ne invideas improbis, verſ. 19. לָא נִטַּן לִבָּךְ בְּחַטָּאֵי Ne æmuletur cor tuum peccatores, Proverb. 23.17. *Ex Aphel*, לָא תַטְנַן בְּעָבְדֵי שְׁלוּמָא Ne invideas facientibus iniquitatem, Pſalm. 37.1.

טְנָנָא · טְנָא *Invidia, zelus, Æmulatio:* טְנָנָא דְבֵית מַקְדְּשָׁךְ Zelus domus ſanctuarii tui, Pſalm. 69.10. דְטַנְנָא חֲמַתָּא Zelus fatuitatis, Jobi 5.2. טְנָנָא דְבַרְיָתָא תֻּקְפָּא Zelus eſt iracundia viri, Proverb. 6.34. *Cum Aff.* מַגְּרַת יָתִי טְנָנִי Diſſolvit me zelus meus, Pſalm. 119.139.

טינא Talm. *Idem:* טינה היתה בלבם Zelus, invidia erat in animo ipſorum, Chagi. folio 15.2. מפני טינת המינים Propter invidiam hęreticorum, Rab. אדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא Homo quidam conjecit oculos ſuos in mulierem, & occupavit, invaſit cor ejus zelus, Sanh. fol. 75.1. hoc eſt, immoderato ac vehementiſſimo ſtatim amore accenſus fuit, ita ut cor ejus quaſi contabeſceret, & in ægritudinem incideret. Sic Gloſſa, נימוק מרוב אהבה Contabuit præ nimio amore. Confer Majemon. in הלכות יסודי תורה cap. 5.

טְנָנוּתָא *Idem:* תִּבְעַר הֵיךְ אֶשָּׁא טְנָנוּתָךְ Ardebit ſicut ignis zelus tuus, Pſal. 79.5.

Secundò טנן Talm. *Humectari, Humidum fieri:* המרבץ את ביתו ונתן בו חטים וטננו Aquâ-conſpergens domum ſuam, (id eſt areæ pavimentum) & indiderit ei tritica; & humida fiant, Machſchirin cap. 3. *Ex Pihel*, המטנן בחול Humectans in arena, Ibidem. *Pyhal Participium*, שדה מטוננת Ager humidus, Moed katon fol. 6.2. Kimchi Judic. 15.15. *Ex Aphel*, היו מטנין בחול Erant humectantes in arena, Machſchirin capite 3.

טִינְתָא *Humor:* אַשְׁכַּח לוֹעָא דַחֲמָרָא בְטִינְתָא Invenit maxillam aſini in humiditate, in humore ſuo, id eſt recentem, adhuc humidam, Hebr. טְרִיָּה, Judic. 15.15. R. D. בְּלַחוּתָהּ In humiditate ſua. *Inde apud Prophetam exponunt*, מַכָּה טְרִיָּה Plaga humida, id eſt, purulenta, Jeſa. 1.6.

Tertiò טְנַן *Polluere, Inquinare, idem quod* טְנַף, *de quo mox. Futurum*, יְטַנְּנוּן יָתֵיהּ חֲשׁוֹכָא Polluant eum tenebræ, Job. 3.5. Heb. יגאלוהו quod Aben Eſra & R. Levi eodem modo ibi interpretantur. Regia habent יְטַנְּפוּן, quod Verbum etiam pro גָּאַל ſignificato hoc ponitur Thren. 4.14. Elias non adducit.

טינא טין Vide ſuprà.

טָנֵס טְאנִיס *Tanis, urbs Ægypti antiquiſſima, Moſis miraculis, & captivitate Iſraëlitarum celebris, quæ Hebraicè dicitur* צֹעַן *Tzoan, unde ejectâ gutturali, &* צ *mutato pro more in* ט, *fit* טן, *& inde* טָנֵס *Tanes:* לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם Ante Tzoan Ægypti, Targum, קֳדָם טָנֵס דְּמִצְרַיִם Numer. 13.23. בַּחֲקַל טָנֵס In agro Tanes, Pſalm. 78.12.43. *In Jonathane etiam legitur pro* און *uſurpatum, cujus urbis præfectus fuit Potiphara*, Gen. 41.50. *Item pro* פִּתֹם *Pithom* Exod. 1.11. *At hæc urbs recentior fuit, ut ibidem videre eſt.*

טונס *Piſcis marini nomen.* Convenit *Thynnus vel Tunnus:* אפונס אטונס אקונס Cholin fol. 66.2. R. Salomon ſcribit, hæc eſſe piſcium nomina Perſica. Hujus cute ſolebant ligna extrinſecus obduci, ut læviora eſſent; unde להטיח בטונס Ad inungendum aut illinendum (cute piſcis) *Tunes*, Cholin folio 25. col. 1. Inde & alibi dicitur, משיטופם עור חרג Quando illiniverit ea pelle piſcis, ut ſcil. lævia reddat, Nedarim fol. 56.2. Item *Juncus*, Græcè σχοῖνος: וּנְסֵיבַת לֵיהּ תֵּיבוּתָא דְטוּנַס Et accepit ſibi arcam Thunes, Hebr. גמא Junceam, Exod. 2.3. in Jon.

טְנַף *Inquinare, Coinquinare, Commaculare, Fœdare, Polluere. Futurum*, אֵיכְּדֵין אֲטַנְּפִנּוּן Quomodo inquinarem illos, הֵכְדֵּין אֲטַנְּפִנּוּן quomodo coinquinabo eos, Cantic. 5.3. לָא תְטַנְּפוּן יָת אַרְעָא Non polluetis terram, Hebr. לֹא תַחֲנִיפוּ Numer. 35.33. in Jon. יְטַנְּפוּן יָתֵיהּ Polluant eum, Jobi 3.5. juxta Regia. *Ithpahel*, אִטַּנַּפוּ בִּדְמָם קְטִילִין Polluti ſunt in ſanguine occiſorum, Thr. 4.14. וְאִטַּנְּפַת אַרְעָא בְחוֹבִין Et maculata eſt terra peccatis, Pſal. 106.38.

טנוף *Maculatio, Immundicies, Spurcities, Impuritas, Sordes.* Vide in Bechor. cap. 3.

טנופת *Idem:* טנופת התבואה *Sordes frumenti:* המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל עליו רובע טנופת לסאה Vendens fructus (ſcilic. תבואה proventus, frumenti) ſocio ſuo; ecce is (ſcil. הלוקח) recipit in ſe quadrantal impuritatis vel ſordium in unaquaque Seah, Bava baſi a fol. 93.2. שמא נגעו במקום הטינופת Ne fortè contrectarint locum immundum: קאי במקום הטנופת Stat in loco immundiciei, id eſt, immundo.

טנר טִינָרָא · טִינַר *Saxum, Petra, Rupes, Lapis:* עַל כְּרַךְ טִינַר Super munitione petræ, Jobi 39.21.

bi 39.21. עַל טִינָרָא Super rupe, Exod.17.6. וְטִינָר יִזְלֵף Et petra ſtillabit, Jobi 29.6. מִטִּינָרָא תַקִּיפָא Ex petra forti, dura, Deuter.8.15. Heb. מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ E᾽ rupe ſilicis. *Plurale*, יְבַזַּע טִנָרִין Rupit petras, Pſalm.78.15. in Neb. & Reg. בִּמְעָרַת טִנָרַיָּא In ſpeluncas petrarum, Jeſa.2.19. בִּנְקְרַיָּא דְטִינָרַיָּא In foraminibus petrarum, Numeror. 24. 21. Jon. וְטִינָרַיָּא אִתְפָּרָקוּ Et petræ ruptæ ſunt coram ipſo, Nah.1.6. *Apud Talmud.* כרה ליה בירא ומליה מיא ומכסיא בטינרא Fodit ſibi puteum, & replevit eum aquâ, & lapide eum obtexit, & ſigillo ſuo obſignavit, Gittin folio 68. col. 1. *Deinde ſignificat etiam Aciem, Cultrum acutum, ut Hebr.* צר, Exo.4. v. 22. *Tertiò ſumitur apud Talmudicos pro certo quodam genere Ulcerum malignorum, vel Puſtularum in pulmonibus*, שהוקשו כסלע quæ duræ ſunt inſtar petræ, Cholin fol.48.2.

טַס *Lamina, Bractea:* הֵיךְ נִקְצָא דְטַסָּא Sicut fragmentum laminæ, Proverb. 26.8. *Plur.* טַסִּין רְדִידִין Laminæ tenues, Numer.16.38. & 17.3. טַסֵּי דְדַהֲבָא Bracteæ aureæ, Exod.39. v.3. טַסָּךְ מְצַלְהֲבִין Laminæ tuæ flammicant, Nah.3. v.17. *Sic quoque frequenter occurrit apud Talmudicos:* טס של זהב Lamina aurea: טס של כסף Lamina argentea.

טסב *Plur.* טסברין · טִסְבְּרִין *Theſauri. Corruptum ex Græco θησαυρὸς, quod aliâs apud Rabbinos ſcribitur* תיסוורוס, *ut in litera* ת *videre eſt:* טסברי מַלְכִין Theſauri regum, Eccleſ. 2. verſ.8. וְיַת כָּל טסברוי וְיַת כָּל עַתְרֵיהּ Omnes theſauros ſuos, & omnes divitias ſuas, Eſth.8.2. וְטִסְבְּרַיְהָא Et theſauri repleti auro puro, Pſalm.68.14. Hoc in Aruch citatur תְּסֵיבְרַיְהָא. Vide Aruch in הסוור. *Hæc ſcriptura Græcam originem apertè indicat.*

טסן טִיסְנֵי *Frumentum craſſè confractum, uno grano in quatuor partes*, Moed katon c. 2. in fine. *Videtur eſſe Græcum* πτισάνη *Ptiſana, Hordeum contuſum.*

טסק טַסְקָא *Saccus, Sacculus, Pera:* Italicè *Taſcha:* מלא טסקא דקשבא Sacculus plenus dactylis: מלא טסקא דזנגבילא Sacculus plenus gingibere, Megilla fol.7.2. טסקא דאכלא ביה תמרי Pera ex qua comedit dactylos, Gittin folio 78. Baal Aruch exponit קלתא *Calathum, Quaſillum.*

Secundò *Tributum agrorum:* מס הקרקע **Bodenzinß:** ארעא לטסקא משעבדא Terra tributo ſubjecta: מאן דיהיב טסקא ליכול ארעא Qui dat tributum, occupabit agrum, Metzia fol. 73. 2. לא הוו יהבי טסקא למלכא Non dederunt tributum regi, Bava bathra fol.54.1. Ibidem opponitur ei כְּרָגָא Tributum perſonale in capita ſingula.

טַסְקִינָא *Nomē ſpiritus impuri:* Guido ex Zohar.

טסר מסורא *Idem quod* סנטור *Cuſtos urbis*, Talm. Hieroſ. Ketubh. cap.11. fol.34. col.2. Sic in gloſſa. Fortè, *Theſaurarius, Theſauri cuſtos:* אזלת ונסיבת לטסורא דקרתא Abiit, & nupſit theſaurario urbis.

טְעָה *Errare, Aberrare, Hebr.* טָעָה: *Præter.* טְעָא לִבְּהוֹן Erravit cor eorum, Jeſ.21.4. מִפִּקּוּדָךְ לָא טְעֵיתִי A᾽ præceptis tuis non aberro, Pſalm.119.110. טְעוֹ בְמַדְבְּרָא Oberrarunt in deſerto, Pſal. 107.4. טְעוֹ דַיָּנַהָא Errarunt judices ejus, Jeſa. 28.7. טְעוֹ מִבָּתַר פּוּלְחָנִי Errarunt Iſraelitæ à cultu meo, diverterunt, Hoſ.8.5. *Participium,* וְהָא טָעֵי בְּחַקְלָא Et ecce errabat in agro, Gen.37.15. כְּמָא דְטָעֵי רַוְיָא Sicut errat ebrius, Jeſa.19.14. *Infinitum,* בְּמִטְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל In errando, cùm errarent filii Iſráel, Ezech.44.15. Et aliter, בְּמִטְעוּת, Ezech. 48.11. *Futurum,* וְלָא תִטְעֵי מִנִּימוּסָא דְאִמָּךְ Neque erres à lege matris tuæ, Prov.1.8. & 6.20. וְלָא תִטְעֵי בִּשְׁבִילְהָא Neque erres in ſemitis ejus, Prov.7.25. אֲרֵי יִטְעֵי Cùm erraverit, Ezech.14.9. לָא יִטְעוֹן Non errabunt, Jeſ. 35.8. *Aphel,* אַטְעֵי, *Errare fecit, Seduxit, In errorem abduxit, vel induxit. Præt. cum Aff.* אַטְעִיתֵיהּ בְּסוּגֵי דְמִלְּהָא Et ſeduxit eum multitudine verborum ſuorum, Prov.7.21. וְרוּחַ דִּטְעוּ אַטְעִיתִנּוּן Et ſpiritus fornicationis ſeduxit eos, Hoſ. 4.12. אֲנָא יְיָ אַטְעֵיתִי Ego Dominus ſeduxi Prophetam illum, Ezech.14.9. וְאַטְעִיוּ יַת מִצְרָאֵי Et ſeduxerunt Ægyptios, Jeſ.19. v.13. אַטְעִיךְ Seducunt te, Jeſa.3.12. וְאַטְעִיאוּנוּן Et ſeduxerunt eos, Amos 2.4. וְאַטְעִיאָה נְשׁוֹהִי Et inclinarunt, ſeduxerunt uxores ejus cor ejus, 1. Reg.11.3.4. אַטְעֵיתוּן Seduxiſtis, Jerem. 42.20. *Participium,* וּמַטְעֵי יַת לִבְּהוֹן Et in errorem compellit corda ipſorum, Hoſ. 4.11. *Plurale,* מַטְעַן Seducentes, Jeſa.9.16. Sic Mich.3.5. *Infinitiv.* כַּד בְּעוֹ לְאַטְעָאָה Cùm quærerent ſeducere me, Geneſ.20.13. in Jonath. *Cum Aff.* לְאַטְעָיוּתָךְ אֲתָא Ad ſeducendum te venit, 2.Sam.3.25. *Futurum,* מַן יַטְעֵי יַת אַחְאָב Quis ſeducet Achabum? 1.Reg. 22. v.20. אֲנָא אַטְעֵינֵיהּ Ego ſeducam eum, v.21. וַאֲמַר תַּטְעֵי Et dixit, ſeducito, v.22. לָא יַטְעֵי בְעֵל דְבָבָא בֵיהּ Non ſeducet inimicus eum, Pſal.89.23. לִיט דְיַטְעֵי עַוִירָא Maledictus qui ſeducit cæcum, Deut.27.18. דִלְמָא יַטְעוּן יַת לִבְּכוֹן Ne ſeducant cor veſtrum, Hebr. יַטּוּ, 1. Reg.11.2. *Ex Ithpehal,* וְחִסּוּדֵיהּ לָא מִטְּעֵי Et opprobrium ejus non abducitur, non recedit, Hebr. לֹא תִמָּחֶה Proverb.6. v.33. vel eſt ex tertio ſignificato, *Non datur oblivioni.*

Secundò טְעָה *Scortari, Fornicari, & ſic Hebræo* זָנָה *quandoque reſpondet, tam ad corporalem, quàm ad ſpiritualem ſcortationem cum idolis, denotandam. Præterit.* טְעַת כְּנִשְׁתְּהוֹן Fornicata eſt ſynagoga ipſorum, Hoſ. 2.5. טְעֵיתוּן מִבָּתַר פּוּלְחָנָא Fornicati eſtis,

eſtis, vel, erraſtis poſt cultum Dei veſtri, Heb. זְנִית, Hoſ. 9. 1. וְאַתְּ טְעֵית Et tu ſcortata es, Jer. 3. 1. וּטְעֵית בָּתַר בְּנֵי אַשּׁוּר Et fornicata es poſt filios Aſſur, וּטְעֵית בְּהוֹן Et ſcortata es cum illis, Ezech. 16. v. 28. וּטְעוֹ בָּתַר בַּעְלַיָּא Et ſcortati ſunt poſt Baalim, Jud. 8. 33. דְּטָעַן בָּתַר טַעֲוָתְהוֹן Qui ſcortantur poſt idola ipſorum, Heb. הַזֹּנוֹת, Ezech. 6. 9. וּטְעָאָה בְּמִצְרַיִם Et ſcortatæ ſunt in Ægypto, Ezech. 23. 3. *Partic.* כָּל דְּטָעֵה מִן בָּתַר דַּחְלָתָךְ Quicunque fornicatur à ſequendo cultum tuum, Pſalm. 73. 27. Hebr. זוֹנֶה. Hæ tamen & ſimiles phraſes poſſunt referri ad primam ſignificationem: Sic, דְּאִנּוּן טָעַן בַּתְרֵיהוֹן Poſt quos fornicantur, Hebr. זֹנִים Lev. 17. 7. *Infinit.* מִטְעָא יִטְעוֹן דָּיְרֵי אַרְעָא Fornicando fornicantur habitatores terræ, Hoſ. 1. 2. וְשָׁרִי עַמָּא לְמִטְעֵי Et cæpit populus ſcortari apud filias Moab, Numer. 25. 1. *Futurum*, דְּלָא תִטְעֵי אַרְעָא Ut non ſcortetur terra, Levitic. 19. 29. וְיִטְעְיָן בְּנָתְהוֹן Et ſcortabuntur filiæ ipſorum, Exod. 34. 16. *Aphel Infinit.* לְאַטְעָיוּתַהּ Ad ſcortari faciendum illam, Levitic. 19. 29. Proſtituendo eam: *Futurum*, וְיַטְעְיָן יָת בְּנָךְ Et ſcortari faciant filios tuos, Exod. 34. 16.

Tertiò טְעָה *Oblivisci, Oblitum eſſe, Latere. Præteritum*, וּקְיָמָא דֶּאֱלָהָא טְעָת Et fæderis Dei oblita eſt, Prov. 2. 17. Heb. שָׁכֵחָה. *Futur.* וְתִטְעֵי הוּנָךְ Et obliviſcaris rationis tuæ, Proverb. 31. v. 5. וְנִטְעוֹן מִסְכֵּנוּתְהוֹן Et obliviſcentur paupertatis ſuæ, Heb. וְשָׁכַח, Ibid. v. 7. וְחִסּוּדֵיהּ לָא מִטְעֵי Et opprobrium ejus oblivioni non dabitur, Prov. 6. 33. *Porrò, qui obliviſcitur alicujus rei, etiam eam deſerit, unde & pro Heb.* נָטַשׁ *Deſerere, ponitur:* וְלָא תִטְעֵי נִימוּסָא דְּאִמָּךְ Et non deſeras legem matris tuæ, Prov. 1. 8. & 6. 20. *Ex Aphel*, אַטְעֵי דִּינָא Deſere litem, Proverb. 17. 14. Heb. נְטוֹשׁ.

טְעוּ · טָעוּת *Error, Erratum: Idolum: Reſpondet etiam Hebræo* זְנוּנִים: ut, רוּחַ דִּטְעוּ Spiritus erroris, fornicationis, idololatriæ, Hoſ. 5. 4. Sic 4. 12. אִין אוֹרַח דִּטְעוּ בִי Si a via erroris eſt in me, Pſal. 139. v. 24. juxta Regia: Veneta, דִּטְעַן בִּי Qui onuſtus ſit mihi, oneroſus, moleſtus; pravè pro דִּטְעַן. Heb. עֹצֶב. *Rabb.* טָעוּת הַסֵּפֶר Erratum libri, Error typographicus: טָעוּת סוֹפֵר Error ſcribæ. *Plur.* לוּחַ הַטָּעוּיוֹת Index, Catalogus erratorum. *Porrò uſurpant hoc vocabulū etiā malitiosè de Chriſto:* לְטָעוּתָם Idolo ſuo, ſcil. Chriſto: לֹא בָא אוֹתוֹ טָעוּת Non venit iſtud idolum niſi poſt 300. annos, R. Sal. Jeſ. 9. 6. in edit. Veneta, quæ in Baſ. mutata.

טוֹעֵי *Error, Erratum, Aberratio:* טוֹעֵי דִּסְכָלֵי Error ſtultorum, pro Hebræo שַׁלְוַת Tranquillitas, quæ ſtultos errare facit, Prov. 1. 32. vel legit Paraphraſtes שָׁלוּת.

טָעוּי *Erroneum, Falſum:* טַעֲנָה הַטְּעוּיָה Argumentatio erronea.

טָעִיתָא *Meretrix, Scortum:* לְמֶהֱוֵי כְּטָעִיתָא Ut eſſent ſicut ſcortum, Jeſa. 1. 21.

טַעְיָא *Idem:* אִתְּתָא טַעְיָא Mulierem meretricem, Levit. 21. 7.

מִטְעִיתָא *Idem:* הָאן מִטְעִיתָא Ubi eſt meretrix illa? Geneſ. 38. 21. in Jon. לָא הֲוָה הָכָא מִטְעִיתָא Non fuit hîc ſcortum. Ibid. לְמֶחֱמֵי יָת עֶרְיַת מִטְעִיתָא דְּאַרְעָא אֲתֵיתוּן Ad conſpiciendum nuditatem ſcortorum hujus terræ veniſtis, Geneſ. 42. 9. in Jon. Sic verſ. 12. מִטְעִיַּת אַרְעָא.

טָעוּא *Error: Idolum, ſic dictum quòd erronei cultus cauſa ſit, & in errorem inducat cultores ſuos. Plurale*, אִתְמְלִיַת אַרְעֲהוֹן טַעֲוָן Repleta eſt terra ipſorum idolis, Jeſa. 1. 8. עַמָּא דְּטַעֲוָתָא בְּלִבְּהוֹן הִנּוּן Populus ſunt, in quorum cordibus ſunt errores, Hebr. תֹּעֵי לֵבָב Pſalm. 95. 10. לְמִסְגַּד לְטַעֲוָתָא Ut incurvarent ſe idolis, וְיָת טַעֲוָתְהָא מִטַּעֲוַת אֲחָתַהּ Et errores ſuos præ erroribus ſororis ſuæ, Hebr. וְאֶת תַּזְנוּתֶיהָ Et fornicationes ſuas, Ezech. 23. 11. Sic v. 8. 14. &c. פָּלְחַן טַעֲוָתְהָא Cultum idolorum ſuorum, Hoſ. 2. 2. טַעֲוַת כַּסְפְּהוֹן Idola argentea ſui, Jeſa. 2. 20. וְתִפְלְחוּן טַעֲוַת עַמְמַיָּא Et coletis Idola gentium, Joſ. 24. 20. פָּלְחֵי טַעֲוָתָא נוּכְרָאָה Colentes idola alienigenarum, לְטַעֲוַת הִילוֹנֵי Idolis peregrinis, extraneis, Pſalm. 81. 10. *Hæc poſſint etiam eſſe à ſingulari forma* טַעֲוָה, *quæ format pluralem in* ן.

מוּטְעָה *Errare factum:* סֵפֶר מוּטְעָה Liber erratis ſcatens, plenus erratis, Rab.

מַטְעָן *Seductor, Impoſtor.*

מַטְעִין *Errare facientia, Seducentia.* Maſorethæ uſurpant de vocibus, quæ ſeducere poſſint lectorem, ut putet eas aliter eſſe legendas, quòd alibi vel aliter reperiantur, vel quòd ſenſus aliter poſtulare videatur. Vide Clavem noſtram Maſorethicam.

מַטְעָאָה *Sophiſtica.*

מַטְעִיּוֹת *Fallacia, Deceptio, Captio, Elenchus*, apud Logicos.

הַמַּטְעָאוֹת *Idem.* סֵפֶר הַהַטְעָאוֹת Liber de Sophiſticis elenchis.

טְעַם *Guſtare, Deguſtare, propriè palato aut linguâ, Edere, Comedere. Præteritum*, טַעֲמִית זְעֵיר דִּבְשָׁא Guſtavi parum mellis, 1. Sam. 14. v. 29. וְלָא טְעִים לַחְמָא Et non guſtavit (totus populus) panem, 1. Sam. 14. v. 24. *Participium*, דְּלַחְמוֹהִי בִּלְחוֹדוֹהִי טָעֵם Quia cibos ſuos ſolus comedit, Eccleſ. 5. 6. *Infinitivus*, מִטְעַם טַעֲמִית Guſtando guſtavi, 1. Sam. 24. 43. *Futurum*, דְּיִטְעֲמוּן בְּדַכְוּתָא מֵיכַלְהוֹן Ut comedant in munditie cibum ſuum, Levit. 11. 1. in Jon. וּמוֹרִינָא מֵיכַל יִטְעַם לֵיהּ Et palatum cibum guſtat ſibi, Jobi 12. 11. לָא יִטְעֲמוּן מִדַּעַם Non guſtent quicquam, Jon. 3. 7. *Pahel*, לָךְ יְטַעֲמוּן Tibi guſtandum dabunt, Dan. 4. 22. יְטַעֲמוּנֵהּ

יְטַעֲמוּנֵיהּ Guſtandum dederunt ei, Dan. 5. v. 1. *Aphel*, אַטְעֲמִינִי Guſtandum dato mihi, Gen. 24. v. 17. pro Hebræo הַגְמִיאִינִי Sorbendum dato mihi. *Apud Rabbinos*, כל הטועם ואינו מברך נקרא גזלן *Quicunque comedit ſine gratiarum actione, vocatur Prædator*: ſpoliat Deum bonis ſuis, juxta illud, *Domini eſt terra & plenitudo ejus*, Pſalm. 24. 1. ראוי היה אדם הראשון שלא יטעום טעם מיתה Dignus fuerat Adam primus, ut non guſtaret mortem; Ber. rab. ſect. 9. Sic idem paulò poſt dicitur de piis. *Sic locutus eſt Chriſtus Matt. 16. 28. Marc. 9. 1. Luc. 9. 17. Apoſtolus ad Hebr. 2. 9.*

טְעֵם · טַעֲמָא · טַעַם *Guſtus, Sapor*: metaphoricè *Ratio, Senſus, Conſilium, Judicium, Sententia, Cauſa*: מִן טַעַם אֱלָהּ De ratione, ſententia Dei, Eſræ 6. 4. בְּעֵל טְעֵם Magiſter, Præſes conſilii, Eſræ 4. v. 8. עַד טַעְמָא לְדָרְיָוֶשׁ יְהָךְ Dum cauſa ad Darium perveniret, Eſræ 5. 5. וַהֲוָה טַעֲמֵיהּ כִּטְעֵים דְּלִישׁ בִּמְשַׁח Et erat ſapor ejus quaſi ſapor maſſæ mixtæ cum oleo, Num. 11. 8. וּטְעֵם סָבַיָּא יִסְלֵק Et rationem, judicium ſenum auſert, Hebr. טַעַם, Jobi 12. 20. שַׁפִּיר טְעֵם Congruam rationem doce me, Pſal. 119. v. 66. וְסָרֵי טַעְמָא Deflectens à ratione, carens ratione, mente, judicio, Proverb. 11. 22. *Plurale*; דִּבְהוֹן רְגוּרִין רְגוּרִין טַעֲמִין In quibus cumulatè ſunt rationes, Cantic. 5. 11. מְרַבִּין דִּקְדּוּקִין וְטַעֲמִין Proferunt ſubtilitates, id eſt, ſubtiles ſenſus, & rationes, וְלָהֶן טַעֲמִין בְּכָל סְטַר Stillant rationes ex omni latere, Cantic. 5. 13. *Apud Rabb.* מאן ראכיל קידרא ידע מה טעמה דתבשילין *Qui comedit ollam*, (id eſt, qui cibum ex olla deguſtat, ut coqui,) *novit quis ſit guſtus eduliorum*, Jalkut fol. 265. 1. *Proverbialiter dictum* de certitudine experientiæ. מה טעם Talm. מאי טעמא Quæ eſt ratio, qui ſenſus, quod judicium? טעם בלא טעם Ratio abſque ſapore, inſipida, inſulſa. טַעֲמֵי תוֹרָה Rationes Legis. טעם דלי בכי בסף טעם דלי בכי כנם Gittin fol. 69. 1. Verba ſunt magica, quæ medicinæ loco vel muſſitantur, vel amuleto inſcribuntur.

Deinde, טַעַם *Accentus, apud Grammaticos, ſic dictus, quaſi Sapor & Guſtus ſuavis, tum dictionis, cujus legitimam pronunciationem denotat; tum ſententiæ, quam membris diſtinguit. Pluraliter,* טְעָמִים *non* טַעֲמִים*, ut multi perperam inter Judæos loquuntur.*

מַטְעֲמָא *Deliciæ, cibus guſtu ſuavis*, Habac. 1. 16.

טְעַן *Onerare, Onus imponere, & intranſitivè Onuſtum eſſe, Portare, Bajulare, Ferre, Geſtare*: *Præteritum*, טְעֲנוּ פֵּירְהוֹן Ferunt fructus ſuos, Joel. 2. 22. וּטְעַנוּ גְּבַר עַל חֲמָרֵיהּ Et onerarunt quiſque ſuper aſinum ſuum, Geneſ. 44. 13. וּטְעַנוּ יָתְהוֹן עַל צַוְרֵיהוֹן Et geſtarunt eos in collis ſuis, Thr. 5. 5. *Participium*, טָעֵין יָתָנָא Onerans nos, Pſalm. 68. 20. אִין אוֹרַח דְּטָעִין בִּי An via oneroſa ſit mihi, Hebr. עֹצֶב Doloris, Moleſtiæ, Pſalm. 139. 24. *Particip. Præterit. ſive Pehil*, טְעִין בְּלַחְמָא Oneratum aſinum cum pane, 1. Sam. 16. v. 20. *Plurale*, חֲמָרִין טְעִינִין Aſinos onuſtos, portantes, Geneſ. 45. 23. וְגַמְלֵיהוֹן טְעִינִין Et cameli ipſorum onerati erant, Geneſ. 47. 25. *Fœmininum*, וַהֲוָה אֶסְתֵּר טְעִינַת טִיבוּ Et fuit Eſther onuſta gratiâ, Hebr. נֹשֵׂאת חֵן Reportans gratiam, Eſth. 2. v. 15. *Plurale*, אַתְנָן טְעִינָן Aſinas onuſtas, portantes, Geneſ. 45. 23. *Infinitiv.* וּלְמִטְעַן פֵּירִין Et ferre fructus, Ezech. 17. 8. *Imperativ.* טְעוּנוּ יָת בְּעִירְכוֹן Onerate jumenta veſtra, Hebr. טַעֲנוּ. *Futurum*, בִּלְחוֹדָךְ תִּטְעַן Solus portabis, Proverb 9. 12. וְיִטְעֲנוּן עִמָּךְ בְּטוֹרְחָא דְעַמָּךְ וְלָא תִטְעַן אַתְּ בִּלְחוֹדָךְ Et portabunt tecum onus populi tui, & non portabis tu ſolus, Num. 11. 17. Jon. *Ithpehal Præter.* וְאִטְּעַן Et gravatus, onere preſſus fuit, 2. Sam. 12. 15. Heb. וַיֵּאָנַשׁ Et infirmatus, debilitatus fuit, אִטְּעֲנְנָא Onerati fuimus, Thren. 5. 5. *Ex Aphel*, אַטְעֲנַת רַחֲמִין וְטִיבוּ Reportavit miſericordiam & gratiam, Eſth. 2. 17. & 5. 2. *Talm.* צירא כוורי תחלי וחלבא לטעין גופא ולא ליטעין פוריא: Qui venatus eſt (& comedit) piſces, item naſturtium & lac, debet onerare (i. e. deambulando exercere & q. fatigare) corpus: non autem onerare lectum (hoc eſt, non ſtatim cubitum ſe conferre,) Moed katon fol. 11. 1.

טְעִין *Onuſtus, Oneratus.* Vide ſuprà in Verbo.

טְעַן *Onus, Sarcina, Faſciculus*: טְעַן חֲמָרָא Onus aſini cum pane, id eſt, tantum onus panis, quantum aſinus ferre poterat, 1. Samuel. 16. v. 20. טְעַן זוּג בּוּדְנָן Onus paris mulorum, 2. Reg. 5. 17. *Plurale*, בִּטְעוּנֵי כִתָּנָא In faſciculis, ſarcinis lini, Joſ. 2. 16.

טוֹעֲנָא, *& eliſâ gutturali*, טוֹן · טוּנָא · טוֹנָא, *quâ formâ Jonathan utitur, Idem*: Item *Saccus, ab Onere ſic dictus*: רְבִיעַ תְּחוֹת טוֹעֲנֵיהּ Cubantem ſub onere ſuo, Jon. טוֹנֵיהּ, Hebr. תַּחַת מַשָּׂאוֹ, Exod. 23. 5. בְּפוּם טוֹעֲנָא In ore ſarcinæ vel ſacci, manticæ, Jon. טוֹנָא, Hebr. אַמְתַּחַת Geneſ. 44. 2. & ſic deinceps in tota illa hiſtoria: *Cum Aff.* וְטוֹנִי עֲלָךְ לָא יֵיקַר Et onus meum non ſit tibi grave, Jobi 33. 20. בְּפוּם טוֹנֵיהּ In ore ſacci ipſius, Geneſ. 44. 1. *Plurale*, מְלִי יָת טוֹעֲנֵי גּוּבְרַיָּא Imple ſaccos virorum iſtorum, Ibidem. בְּפוּם טוֹעֲנָנָא In ore ſaccorum noſtrorum, v. 8. Jon. טוֹנָנָא. *Talm.* דדרי טונא דשבתא Qui portant onus Sabbathi, Berach. fol. 61. Mezia fol. 78.

טָעוּן Rab. *Oneratus: metaphoricè, Obligatus, Obſtrictus, qui tenetur ad aliquid, qui neceſſe habet*: דמן טעון הזיה Sanguis illarum tenetur aſperſione, debet ſpargi: כל הכלים טעונין טבילה Omnia vaſa tenentur ablutione, id eſt, ut laventur: טעונין רחיצת ידים ורגלים Tenentur lavare manus & pedes.

טְעוּנְתָּא *Oneratio, Onus:* טעוּנתא דספינתא Oneratio navis.

Secundò טְעַן *Pungere, Figere, Transfigere, Confodere, Perfodere, Perforare, quâ significatione Arabicè maximè usitatum est, ut Aben Esra & R. Salomon ad sequẽtem locum Jesaiæ tradunt:* מְטָעֲנֵי חַרְבָּא Confossorum gladio, Jesa.14.19. גּבְרִין מטְעֲנִין Viri transfixi, vulnerati; Heb. מְדֻקָּרִים, Jerem.37.10. וּמְטָעֲנִין בְּשׁוּקָהָא Et confossi in vicis ejus, Jer.51.4. מְטָעֲנֵי חַרְבָּא בִּקְרָבָא Confossi gladio in prælio, Hebr. מֻכֵּי Percussi, Jerem.18.21. מְמַת מְטָעֲנֵי חַרְבָּא Morte transfixorum gladio, Hebr. ממותי Occisorum, Ezech. 28. 8. ונפלו מטענין Et ceciderunt confossi, 1.Sam.14.13. *Huc revocant etiam author Aruch & Kimchi illud,* וְאִטְעַן *Et vulneratus, punctus fuit dolore,* 2.Sam.12.15. quod & antè in Ithpahel positum.

Tertiò טְעַן *Objicere, Arguere; Argumentari, Ratiocinari, Rationibus & argumentis contra aliquem Disceptare, Accusare. Hoc qui facit, alterum Gravat, & Onerat, & nisi rationes repellat & refutet, earum onus ferre tenetur: & qui refutat; rejicit onus in alterum:* אולי יטען טוען Fortasse objecerit objiciens aliquis, Aben Esra Psalm. 90.10. *Niphal,* נטען *Accusari:* הַנִּטְעָן Qui accusatur, suspectus est de culpa aliqua, Jebham. fol. 24.2. Glossa, חשוד Suspectus.

טוֹעֵן *Argumentator, Disputator, Disceptans, Arguens, Objiciens, Accusans, Accusator:* ואין הפרש בין טענת הטוען Non est discrimen inter argumentationem arguentis, More lib.1.cap.75 טוענֵי האמת Defensores veritatis, disputando veritatem defendentes, Kimchi Am. 2.6.

טְעָנָה *Argumentatio, Argumentum, Ratio, Objectio:* אין טענה מדברי שלמה Non est objectio (quod quis objiciat) ex verbis Salomonis, Aben Esra Psalm.19.3. *Plurale,* טענות צודקות Rationes justæ, legitimæ: אמתיות veræ: כוזבות falsæ: טענות בריאות וחזקות Argumenta pinguia & valida: טענות עצומות Rationes firmæ: הוא בנוי על טענות חלושות Extructum est super rationes infirmas: טענות הוכחיות Rationes disputabiles.

Deinde טַעֲנָה *Lis. Apud Talmud.* Qui cibum sumit cum socero suo in Judæa sine testibus, אינו יכול לטעון טענת בתולים ipse non potest movere litem virginitatis, quia solus cum ea versatur, Ketubh. fol.12. in Mischna. Sponsus cum sponsa apud socerum suum sæpè conversans, non potest litem postea movere, quasi eam virginem non invenerit. Majem. in הלכות אישות cap. 11. ומה היא טענת בתולים Quænam est lis Virginitatis? Si quis ducat aliquam, quæ pro virgine se venditat, & ipse posteà dicat; Non inveni eam virginem. Vide eum ulteriùs.

טְפָא טפי · טְפָה *Exstingui, Exstinguere. Respondet Hebræo* כָּבָה. *Affine est Græcum* τύφω, τύφομαι, *Fumo, Fumigo,* τῦφος *Fumus,* λίνον τυφόμενον *Lignum fumigans, Matth.*12. v.20. *Præteritum,* עַד לָא טְפָא Nondum erat extincta, 1.Sam.3.3. טְפֵי מְנַרְתָּא Extinguetur candelabrum, Amos 9.1. כְּבוּצִין טְפוֹ Sicut linum extincti sunt, Jesa.43.17. *Participium,* טָב לִי יְקַר בְּאֶשָּׁא טָפְיָא Melius est mihi ardere in igne extinguibili, Gen.38. v.26. in T. H. *Infinitivus,* לָא יָכְלִין לְמִטְפֵי Non possunt extinguere amorem ejus, Cantic. 8.7. *Futurum,* לָא תִטְפֵי יַת מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל Non extingues regnum Israelis, 2.Sam.21.17. לָא תִטְפֵי Non extinguetur, Levit. 6.5. *Et activè,* לָא יִטְפֵי Non extinguet, Jesa. 42.3. נְהוֹר רַשִׁיעֵי יִטְפֵי Lumen impiorũ extinguetur, Jobi 18.5. vide & v.6. & 21.17. *Ithpehal Præter.* וְאִטְּפֵי לְוָתָךְ חָכְמְתָא Et extincta est apud te sapientia, Jobi 15.8. *Participium,* דְמִטַּפְיָא בְגָלוּתָא Quæ extincta est in captivitate, Psal.18. vers. 29.

Secundò טפי *Natare:* וַהֲוָה טָפֵי עַל אַנְפֵּי מַיָּא Et fuit natans in superficie aquarum, Exod. 26. 28. in Jon.

Tertiò טְפָא Talm. *Auxit, Adauxit:* לא צריכא דטפא להו אאגריהו Non est necesse ut augeat, adjiciat ipsis ad mercedem eorum: Item, האי דטפאי לכו אאגרייכו Nam ecce auxi vobis mercedem vestram, ut à manè ad vesperam laboraretis mihi: Item, האי דטפת לן Ecce auxisti nobis, &c. Bava metzia cap.7. in principio. *Infin.* לטפויי חדא Ad augendum unum, Sevach. 37.2. כל תנא בתרא לטפויי מלתא קא אתי *Omnis doctor posterior ad augendam rem venit;* ut sc. priori sententiæ aliquid aliud adjiciat, Bath. fol.93.2.

טפי *Gutturnium, aut quodvis vasculum oris angusti, ex quo nonnisi* טִיף טִיף *guttatim aliquid defluit,* Negaim cap.12. Kelim cap. 2. & 3. Para cap. 6. *Huc revocari posset illud in Targum,* תַּנּוּרִין וְטַפְיָן יִתְרְעוּן Clibani & lecythi confringentur, Levit. 11. v.13. In Targ. Jonath. est תַּפְיָן per ת, quod vide in אפה.

טְפֵי *Multùm, Plurimum, Valdè, Vehementer, Magis,* Talm. אידין מנכון חכים טפי Quis vestrûm sapit magis? Sic citatur in Jalkut in princ. col. 4. sed pro טפי in Talmud legitur יָתִיר, quod idem, Tamid cap. 4. לא בציר משיתא ולא טפי מתריסר Non minus quàm sex, & non magis vel plus quàm duodecim, Sanhed. fol. 108.2. אתחזי ליה שפיר טפי Videtur ipsi pulchrum admodum. Oppositum ejus בציר vel פחות, Bava metziá fol. 48.2.

טפא *Gutta,* vide in נטף.

טִפְתָּא *Agger, Aggesta terra circa agrum,* Rab. vide in טפת.

טַפְטֵף Vide suprà in טוף.

טָפַז *Saltare, Exsultare, Salire, Exsilire, Subsilire. Respondet Hebraeis* רָקַד · רָצַד · דָּלַג*, quæ idem significant. Præteritum*, וְטָפַז עַשְׂרָתֵי אַמִּין Et prosiliit decem cubitos, Numeror. 21. v. 36. in Jon. וטפז עַל קִצָּא Et exsiliit ad finem; hoc est, antevertit, anteoccupavit finem, citiùs liberavit eos, Cantic. 2. 8. Variant libri in hoc loco. Adi Castigationes nostras. טוּרַיָּא טְפַזוּ Montes subsilierunt, Hebr. רָקְדוּ, Psalm. 114. 4. *Participium*, לְמָה אַתּוּן טָפְזִין Quare vos exsilitis, ô montes? Psal. 68. 17. וּבְמַיָּא רְתִיחִין טָפְזִין Et in aquis ferventibus exsiliunt, Jobi 24. 24. in Regiis, ubi Latinus interpres reddit, *Præfocantur*. Vide iterum Castigationes nostras. *Futur.* וְיִטְפַּז מִן אַתְרֵיהּ Et exsiliit de loco suo, Jobi 37. 1. *Pahel Partic.* הֲוָה מְטַפֵּז Erat exsiliens, Deuteron. 32. 19. in Jon. *Plurale*, מְטַפְּזִין Exsultatis, Psalm. 114. 5. in Regiis. *Infinitivus*, לְטַפָּזָא בְּהִלּוּלָא Ad saltandum in nuptiis, Eccles. 3. 4. *Futurum*, ורביהון יְטַפְּזוּן Et pueri eorum saliunt, Hebr. יְרַקֵּדוּן, Jobi 21. 11. Citat & Elias ex Psalm. 107. 42. sed ibi hodiè in nostris editionibus non habetur. *Aliter*, טפזת פומה Occludit os suum, Jobi 5. 16. Fortè meliùs legeretur קָפְצָה.

טַפְזָא *Cuniculus, à Subsiliendo sic dictus, Hebr.* שָׁפָן, Levit. 11. 5. *ubi in Jonath. scribitur* טוּזָא. *Plur.* כֵּיפֵי רוחצן לְטַפְזַיָּא Petræ refugium sunt cuniculis, Psalm. 104. 18.

טְפַח *Plaudere, Complodere, Percutere, Ferire. Respondet Hebræis* הִכָּה & סָפַק. *Prætér.* וּטְפַח בְּכַף ידוי Et plausit volâ manuum suarum, Numer. 24. 10. in T. Jon. & Hieros. וטפחת שמשא Et percussit sol, Hebr. וַתַּךְ Jon. 4. 8. דטפחתא בידך Quoniam plausisti manu tuâ, Ezech. 25. vers. 6. וטפחית בפרסת רגלי עַמָּא דעמי Et percutio plantis pedum populi mei, Jes. 37. 25. Hebr. וְאַחְרִב Et exsicco: טפחו ידיהון Complodserunt manus suas, Nah. 3. v. 19. וטפחו יד Et complodserunt manibus, 2. Reg. 11. 12. טְפַחְנָא עַל יַרְכָּנָא Percussimus super femur nostrum, Jer. 31. 19. *Imperat.* וּטְפַח יַד עַל יַד Et percute manum ad manum, complode manibus, Ezech. 21. v. 14. *Ex Pahel Participium*, דמטפח בקורנסא Qui percutit malleo, Jesa. 41. 17. *Futurum*, יִטַפְּחִנַּנִי צַדִּיקָא Percutiat me justus, Psal. 141. 5. Hebr. יֶהֶלְמֵנִי. *Apud Talmudicos*, ושפחרה עַל פָּנָיו Et percusserit ipsum in faciem ejus; טפח ליה בסנדליה Percussit eum calceo suo, Bava kama fol. 32. 2. דלא טפח באפיה Quia non percussit ipsum (scil. canem) super nares, Bava kama f. 23. וטפחו לו על פניו Et percutiebant ipsum in faciem ejus, Sanhedrin 92. 2. id est, obvenerunt ei in conspectum.

Secundò טפח Talm. *Humidum, Udum esse:* טופח *Humidum:* משקה טופח Liquor humidus, Kelim cap. 8. טופח ומטפיח Humidum & humectans. *Pihel*, טִפַּח, *& in Hiphil*, הִטְפִּיחַ *Humectare:* טינא המטפחת Argilla humectans: אסור לישב בטופח על מנת להטפיח Vetitum est sedere (die festo propitiationis) super humido, eo fine, ut te humectet, Joma fol. 78. 1. מי רגלים כל זמן שמטפיחין אסורין Aquæ pedum (urina) quandocunque adhuc humectant, prohibitæ sunt: exsiccatæ, licitæ, Berach. fol. 25. 1. id est, Prohibitum est preces dicere in loco ubi urina reddita est, quæ adhuc sit conspicua, quæ locum & astantem possit humectare: at si exsiccatæ, & à terra absorptæ sint, licitum illic orare.

Tertiò טפח · טִפַּח *Palmo aliquid colligere, vel abstergere, à seq. nomine* טֶפַח. *Hinc;* Vasculum olei si fractum aut effusum sit, non tenetur מחוח יושב ומטפח considere, & palmis illud accuratè colligere & abstergere, vel, ex præced. significato, *Et humectare se*, hoc est, illud colligendo, palmum seu digitos humectare, Terumoth cap. ultimo: Aliter: אף בצק שבידי אשה טפח Etiam massa farinæ, quæ erat in manibus mulieris, corrupta fuit. Glossa נתקלקל, Metzia fol. 59. 2. In Aruch scribitur תפח *Intumuit.*

טָפִיחַ *Humidum: cui opponitur* גָּרִיד *Siccum.*

טפח · טֶפַח *Palmus, mensura quatuor digitorum conjunctorum:* טֶפַח שׂוחק *Palmus ridens*, id est, major & extensus, qualis fit digitis non conjunctis, palmus justus cum exiguo additamento, Rab. *Plur.* טפחות · טְפָחִים.

טְפוּחַ *Idem:* Item *Complosio manuum voluntaria.* Apud Talmud. טיפוח ביד קילום ברגל hoc est, טיפוח est Complosio manus: קילום Percussio pedis in terram, Moed katon fol. 27. 2. *Plurale*, כְּתַרְתֵּין טְפוּחִין Quasi duos palmos, Gen. 27. 30. in Jon.

טפוחאי *Percussores.* Sic vocantur, qui palmo sive digitis parietem percutiendo cognoscunt, num ibi argentum sit absconditum, Metzia folio 42. 1.

טופח *Leguminis albi, duri & rotundi genus, quod Medici vocant* קרשומן*, scribit Majemon. Bartenora & Baal Aruch vocant Arabicè* גילבאן, Kilaim in principio, Peah cap. 6. גריס של פול ושל טופח Contusum fabarum & pisorum aut lentium, Machschirin cap. ultim. in Tosephos. *Convenit cum* טְלוֹפְחָא.

טְפִיחַ *Lenticula, Olla, Urceus, Vasculum, quo aqua ex fonte petitur, & ex quo fundunt aquas super manus, ad lavandum eas*, Ein wasserkrug/ Schabbas fol. 125. 2. Glossator exponit פַּךְ, quod 1. Sam. 10. significat *Lenticulam olei*, Ein ölkrug: Alibi, מחזיר הטפיח על האורחים Restituit hydriam hospitibus, scil. à quibus eam acceperat ad lavandas manus, Joma fol. 30. 1. *Hinc & transfertur ad Ollas, in*

les, in quibus nidificant aves ad parietes & muros ædium, Tal. Scheviith cap. 9. צפרים שקננו בטפיחין Aves quæ nidificant in ollis, Beza fol. 24. 1. *Metonymicè, Nigror ollæ, Niger ut olla ex igne. Hinc,* שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהן טפוח *Vir-niger non ducat nigram, ne proveniat ex illis nigerrimus*, Bechor. fol. 45. 2.

מִטְפַּחַת *Linteum, Peplum, Ventrale, Sudarium, linteum quodvis, quo ad abstergendum humorem utimur:* ut, מטפחת הידים Linteum manuum, *Mantile:* מטפחת הספג Linteum abstersionis, *Balneare,* ein Badmantel: מטפחת הספרים Linteum tonsorum, quo caput abstergunt & detricant: *Plur.* הוו קא מתקני מטפחות Ordinabant lintea, scil. ad involvendos libros Legis, Sanhedrin 100. 1. מטפחות ספרים Lintea librorum, Librum legis solent pretioso linteo involvere & tegere, Kilaim cap. 9. *In libro Ruth cap. 3. Ventrale exponunt, Chaldæus* סוּדָרָא *Sudarium.*

טפט טַפִּיטָא *Clitellæ ligneæ, Ephippia, quibus onera ferunt asini*, Saumsattel: Item *Tapetum:* טפיטן של סוס טמא Clitellæ equorum pollutæ sunt ad consessum, Kelim cap. 23. מיכסיין בטפיטין Tecta tapetis: הציע טפיטיות Stravit tapetas, *Rab.* עמודי של שיש מכוסים בטוטפיאות Columnas marmoreas tectas tapetibus, Vajikra rab. sect. 27.

* טְפִי Vide suprà in טפה.

טפך טוּפְכָא Rapina, גָּזֵל. Aquinas ex Zohar.

טָפַל Heb. *Concinnare, Consuere, Assuere, Connectere, Compingere, Consociare.* Apud Rabbinos, *Adjunctum, Conjunctum esse, Adjungere, Adhærere:* &, *Adhærere facere, Allinere, Illinere, Oblinere, Adjungere, Oblini, Circumlini;* ut, חבית שנתרועעה וטפלה בגללים Vas quod fractum est, & oblitum luto, Kelim cap. 3. הטופל בלי חרס חבריא Qui oblinit vas fictile integrum, Ibidem: מיחם שטפלו הומר Vas-calefactorium quod obleverint argillâ, Ibidem: טופל טיט סביביו Allinit lutum circumcirca: בנות מלכים טופלות אותן בשמן המור Filias regum illinunt eas oleo myrrhino, Schabbas fol. 80. 2. טופלות, Glossa, מושחות Inungunt: שטופלין בה את הפטסין Quâ oblinunt dolia majora, Kelim cap. 3. sectio. 6. *Item,* טופלין בהמה לבהמה Adjungunt, consociant bestiam unam alteri, Chagi. folio 8. 1. ישראל שנטפל לו גוי בדרך טופלו לימינו בסייף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו היו עולים במעלה או יורדים בירידה לא יהי ישראל למטה וגוי למעלה אלא ישראל למעלה וגוי למטה ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גלגלתו Id est, Israelitæ vel Judæo, si associatus fuerit Christianus in via, junget eum ad dexteram suam; cum gladio, junget eum dexteræ suæ; cum baculo, junget eum sinistræ suæ: si ascendant per gradus, aut descendant per locum declivem, non erit Judæus infrà, neque incurvabit se coram eo, ne fortè contundat Christianus cranium ejus. Si quæsierit Christianus, quò vadis? longius ipsi iter indicabit &c. Avoda sara cap. 2. fol. 25. 2. Vide & Cholin fol. 91. 1. ubi in Talm. Bas. pro גוי legitur נכרי. En quantum Judæi Christianis credant, tantum scil. quantum latroni credendum: שבט בנימין טפל לשבט יהודה Tribus Benjamin adjuncta fuit tribui Judæ, &c. *In Targum;* וּטְפַלְתּוּן עֲלוֹי מִלֵּי שִׁקְרָא Et assuistis ei res falsas, Deuter. 1. 1. Jon. *Ithpahel,* דְמִיטַּפְּלָא בְּמַשְׁכָא Quæ adhæret cuti, Levit. 13. 6. in Jon. מִיטַּפְּלָא הוּא Adhæret tenacitèr ipsâ, v. 7. Heb. מספחת Abscessus, vide & v. 8.

טְפֵילָה · טָפֵל *Adhærens, Adjunctum, Assutum, Accessorium: oppositum ejus est* עִיקָּר *Fundamentum, Præcipuum, Principale: unde dicunt,* עשו העיקר טפל והטפל עיקר Fecerunt id quod principale est, accessorium, & ex accessorio principale: החותם טפילה לתכשיט Annulus signatorius adjunctum est ornatus, Talm. Hier. Schabbas cap. 6. Eatenus licet gestare in sabbatho: sed obsignandi causâ, non. הסוס טפילה לרוכב ואין הרוכב טפל לסוס Equus adjunctum est equitantis, non autem equitans est adjunctum equi. More lib. 1. cap. 70. R. Salomon Psalm. 6. 10. scribit; Dicit ipsis (scil. impiis gentilibus) Deus; Si initiò me invocassetis, exaudissem vos, nunc verò fecistis Deos alienos עיקר principale; me autem טפילה accidentale, idcirco non exaudio vos, sicut dicitur; יְשַׁוְּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ *Clamabunt, sed non erit exaudiens;* זו עבודה זרה hîc est Deus alienus: postea, אֶל יְיָ וְלֹא עָנָם *Ad Dominum, sed non exaudit eos,* Psalm. 18. 42. Videtur hîc malitiosè Christianos traducere, & Jesum intelligere per עבודה זרה Deum alienum, quasi scilicet ad Nomen ejus alluderetur verbis istis יְשַׁוְּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ. Jesa. 23. 4. ad vocem צִידוֹן notat idem; שטפילה לצור Quæ adhærebat urbi Tyro, & Tyrus sita in visceribus maris, erat עיקר ראש המלכות principale caput regni. *Deinde,* טְפֵילָה · טָפֵיל est *Illinimentum, Tectorium, Crusta parietis, sic dicta, quasi ejus Accessorium, Cæmentum, Intritum, Argilla ad obducendos muros: Chald.* תְּטַמְּרִנּוּן בְּטַפֵּיל בִּנְיָנָא Et abscondes eos in tectorio structuræ, Jerem. 43. 9. *Rabb.* תנור נסדק עושין לו טפילה Fornax si fuerit fissa, faciunt ei crustam, Kelim cap. 5. גורר את הטפילה Abradit crustam parietis, Ibid.

טפול *Idem:* Talm. הנוגע בטפולו של תנור טמא Quod attingit tectorium fornacis, id immundum est, Kelim cap. 3. *In Pesachim fol. 42. 2. sumitur pro certo quodam Illinimento, quo mulieres*

 olim

olim se inungebant, ut pilos evellerent, & carnem delicatam redderent. Id quia ditiores ex simila solebant conficere, in Paschate reservare erat prohibitum.

Secundò טפל *Laborare, Fatigare se, Operam dare & impendere, Curam sustinere alicujus rei, sicut is facit, qui certæ rei, certo operi aut labori Adhæret:* השם בהמה לחבירו עד מתי חייב לטפל בה Qui ponit socio suo jumentum (scilic. educandum, ut certo elapso tempore fructum cum ipso dividat) quamdiu debet laborare pro ea, ejus curam sustinere, illud educare? Metzia fol.69.1.

טפולא · טיפול *Cura, Labor, Opera, Molestia:* אינו דומה טיפולה של שנה זו לטיפולה של שנה אחרת Non videtur similis esse molestia anni hujus molestiæ anni sequentis, Bava metzia fol.69.1. מפני שטיפולה מרובה Eo quòd molestia ejus magna est: כל דבר שטיפולו מרובה משכרו Omnis res cujus cura major est, quàm merces ejus, מטפל בו ejus labore fruitur per triduum, deinceps imponit ei mercedem, Bava kama fol.28.2.

Guido etiam ponit, significare *Subjici, In potestate esse, ex More lib.1. cap.* 70. At ibi non Verbum, sed Nomen טפילה & טפל usurpantur, eo sensu, ut antè positum. *Allidendi* significatio, quam etiam ponunt, similiter aliena est.

Tertiò טַפְלָא *Parvulus, Infans, idem quod Heb.* טַף, *cui in Targum respondet:* וּבְתוּלְתָא וְטַפְלָא Et virginem & infantem, Heb. וְטַף, Ezech. 9. 6. וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא Et mulieres & parvulos, Jerem. 41.16. לְפוּם טַפְלָא Pro ore parvulorum, Genes. 47.12. כָּל דְּכוּרָא בְּטַפְלָא Omnem masculum inter infantes, Numer.31.17. וְכָל טַפְלָא בִּנְשַׁיָּא Et omnem parvulum inter mulieres, v.18. בַּר מִטַּפְלָא Præter parvulos, Exod.12.37. *Cum Aff.* אַף טַפְלָנָא Etiam parvuli nostri, Genes.43.8. וְיַת טַפְלְכוֹן Et parvulos nostros, Gen. 50. 21. וְיַת כָּל טַפְלְהוֹן Et omnes parvulos ipsorum, Genes.34.29. *Plurale,* טַפְלַיָּא וּנְשַׁיָּא Parvulos & mulieres, Esth. 3.13. *Rab. & Talm.* טפלים in Plurali: משום טפלים דהוו נפישי להו Propter parvulos qui multi erant ipsis, Basra fol.118.1.

טְפַס *Acquiescere, Consentire, Convenire cum aliquo, Conformare se ad aliquem. Respondet Heb.* אָבָה & יָאַת *Futur.* לָא תִטְפַּס Ne acquiescas, Hebr. אַל תֹּבֵא, Proverb.1.10. in Ven. בְּדָא נִטְפַּס לְכוֹן In hoc acquiescemus vobis, Hebr. נֵאוֹת, Genes.34.15. בְּדָא יִטְפְּסוּן לָנָא In hoc acquiescent nobis, v.22. *Ithpehal Præt.* וְאִטַּפַּסוּ כָּהֲנַיָּא Et acquieverunt sacerdotes, 2. Reg.12.8. *Particip.* דִּי בִּכְסַפָּא לָא מִטַּפְסִין Qui pecuniâ non contentantur, placantur, Jesa.13. v.17. in Regiis. *Pahel,* טַפֵּס *Quietum, Securum reddere,* Quittiren/ Rabb.

טַפְסָא *Lacerum, Scissum, Detritum. Plurale,* בְּלָאֵי טַפְסִין Veteramenta lacera, Veneta, טַפְסִין, Jerem. 38.11. Adducit Elias & Aruch טַפְסָא pro Hebræo בַּחֶרֶט Stylo, ex Targum Jonathanis, sive Jeruschalmi, Exod.32.4. & explicatur in Aruch, *Forma, Modulus, Typus.* Sed in Targum Veneto nunc legitur בְּטוּפְרָא, quod melius. Vide mox infrà illud significatum.

טִפְסָא *Quies, Securitas.*

Secundò טְפַס *Capere, Prehendere, App. Compl. idem quod Hebr.* תָּפַשׂ, Prov.30.24.

אִתְטַפּוּסִין *Fascinati, Detenti oculis, idem quod* תְּפוּשִׂין *Capti, unde hæc per commutationem literarum derivata.*

טפסי *Detentiones, Fascinationes oculorum.*

טפסא Talm. *Arca, Scrinium:* מוהרקייהו דהני בטפסא דמלכא מונח Obsignatio, sigillum istorum est in arca regis depositum, Jebham. fol.46.1. Metzia fol.73.2. Vide ספט.

טיפסא דשקלא *Lingula libræ,* Zohar in Beresch. colum. 89.

Tertiò טְפַס *Salire, Subsilire, hoc est,* קפץ *vel* נתר, *ut in Aruch explicatur, quomodo idem erit quod suprà* טְפָו; vel *Repere, Reptare,* Erubhin fol.21.col.1. ubi in Glossa explicatur, אוחז בידיו ורגליו בכתלים ונכנס ויוצא קְרֹפִּיר בְּלַעַז Tenet manibus & pedibus suis parietes, & sic ingreditur & egreditur, *Croupir*, in lingua vernacula. Vide & fol.100.1. ubi vernaculè exponit רַנְפִּיר hoc est, *Ramper:* & in Bava Bathra fol.11. col.2. In Aruch parvo exponitur Germanicè Kläderen.

Quartò טְפַס *idem quod* רְפַס *Exprimere, Imprimere, Figurare, Formare, Typis excudere, Typum alicujus referre vel edere,* Græcè τυπόω.

טָפִיס *Tapes. Plurale,* טַפִּיסִין Tapetes: חמא תמן עמודים מכוסין בטפיסין Vidit illic columnas opertas tapetibus, Ber. rab. sect.33. In Vajikra rabba sect.27. legitur expresſiùs בטופיטיות.

טיפוס · טָפוּס · טוּפְסָא · טוֹפֶס Τύπος, *Typus, Figura, Exemplum, Exemplar, Descriptum, Copia,* (ut vocant,) *Forma, Formula, Modulus:* אפילו מטפוסין הרבה Etiam ex formis multis, Demaj cap.5. מכל טפוס וטפוס Ex unaquaque forma, ibidem. נחתום עושה טפס אחד Pistor facit formam quandam: *Item Apocha, Literæ quietantiæ,* Quittung/ Quittantz/ *apud Rabbinos & Talmudicos:* דלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרי Quod non est sicut probatio-principalis, neque sicut exemplar literarum contractus, Bathra fol.44.2. דאפילו טופס נמי לא לכתוב Quod etiam ne exemplar quidem sit scribendum. Item in Mischna: הכותב טופסי גטין Scribens exemplaria libellorum-repudii, necesse est ut relinquat locum pro viro, & locum pro uxore, & locum temporis, Gittin 26.1.

In Targ.

in Targ. Jon. ולְמִפער נַרמיהון לטופסָא דפעור Et denudare ſeipſos figuræ Pehoris, & ſcortari cum filiabus Moabitarum, quæ proferebant טופסיה דפעור figuram Pehoris de ſub cinctoriis ſuis, Num.25.1. Sic, כל מי שהיה רוצה ומבקש טיפוסים של פעור היה הולך ומוצאה בירושלם Quicunque cupiebat habere typos Pehoris, ibat Hieroſolymam & inveniebat eos, Medr. Schir cap.6 3.

טופסק *Inclinatio, Pronitas, Guido ex Zohar,* Ego legi, טופסקא דמלכא Mulcta vel Damnum Regis, hoc eſt, היזק או עונש.

טַפסְרָא · טַפסַר · טִפסָר *Princeps, Dux, Præfectus, in Hebræo Jerem.51.27. Nahum.3.17. ubi & in Targum ſervatur. Dicitur ſic quaſi* טופס של שַׂר *Typus, vel* טופס *Tenens, Locum-tenens principis, Vice-princeps, Præfectus, Gubernator, loco principis in aliquo loco conſtitutus:* Item *Angelus, Genius, Inſtinctus,* Guido ex Zohar. *Huc referendum videtur quod in Targum Jonath. legitur;* Quatuor claves ſunt in manibus Domini hujus mundi, quas non dedit בִּירָא דטַפסְרָא in manu ullius Angeli, Deut.28.12. Nam pro eo Gen.30.22. ponitur לָא לְמַלְאָךְ וְלָא לִשְׂרָף Neq; Angelo, neque Seraphino ulli.

טַפַף Talm. *Æquare, Complanare.* Unde, טָפוּף *Æquale, Æquum, Rectum:* מדה טפופה Menſura æqua, plana, quæ non eſt גדושה accumulata altiùs, neque מחוקה raſa radio; ſed recta & plena juxta æquitatis regulam. Veluti in liquidis, cùm effluere incipit, & in aridis, cùm ſufficienter plena & referta eſt menſura, ſine abraſione. *Inde in Gemara:* Plenitudo pugillorum (de qua Levit.16.12.) intelligitur'ne de menſuris raſis an accumulatis? Reſpondit Rabh Aſſe לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות Non de menſuris raſis, neque de accumulatis, ſed de æquis, id eſt, ſufficienter plenis, Joma fol.48.1. עתיד הקב״ה להוסיף על ירושלם אלף טפף גינאות Adjiciet Dominus Hieroſolymæ mille hortos æquales, Bathra fol.75. *Huc & quidam explicant illud ibidem apud Jeſaiam cap 3.* הָלוֹךְ וְטָפוֹף תֵּלַכְנָה Eundo & æqualibus paſſibus utendo incedunt. In Aruch Manuſcripto hoc Germanicè redditur Schleichen.

טְפִיפוֹת *Rugæ, Orbiculi.* In Gemara, מש יראו טפיפות Donec videantur orbiculi, ſcil. matricis, Bechor. fol.22.1. Gemara, Quid ſunt טפיפות? Dixit Raf Jehudah, כך היו מפרשין בירושלם כְּפרדה שהיתה כורעת להטיל מימיה ונראית פיקה מתוך פיקה Sic explicabant illud in Hieruſalem: Eſt ſicut mula inclinans in genua ad emittendum urinam, & videtur orbiculus ex medio orbiculi, ſcil. ex nimia apertura vulvæ. Orbiculus, id eſt, rugæ orbiculares. Mula autem magis inclinat ſe ad urinandum, quàm ulla alia beſtia, unde amplior fit matricis apertio.

טִיפָּה טִפָּא *Gutta, Stilla:* הָא עַמְמַיָּא כְּטִפָּא מִדּוֹל Ecce gentes ſunt ſicut gutta è ſitula, Jeſa.40.15. *Apud Rabbinos & Talmudicos,* טִפָּה סרוחה *Gutta fœtida.* Sic vocare ſolent *Semen humanum,* quando de generatione hominis loquuntur: ut; *Tria hæc diligēter conſidera, & nunquam incides in transgreſſiones; Unde ſcil. veneris? Quò tendas? Coram quo tibi ſit ratio reddenda?* מאין באת *Unde venisti?* מטפה סרוחה *Ex gutta fœtida,* hoc eſt, *fœtido ſpermate. Quò tendis? Ad terram, tineas, & vermes. Cui reddes rationem? Regi Regum, &c.* Avoth cap.3. *Plural.* המטיל טפין עבות מתוך האמה טמא Qui emittit guttas craſſas è membro ſuo, immundus eſt, Mikvaoth cap.8. Majem. explicat עבות: גְּדוֹלוֹת: Baal Aruch, המטתין טפות גדולות Qui mingit guttas craſſas, *qui ſtranguriâ laborat,* urinæ ſtillicidio: Item *Oculi muſcarum:* ושתי עיניו כשתי טיפין של זבוב Et cujus oculi ſunt ſicut duæ guttæ muſcæ, Nidda fol.25.1. id eſt, oculi muſcæ. Vide ſuprà in טוף.

טפטף Vide ſuprà in טפא.

טפק טַפְקָא. *Later, Tegula:* מעשה טפקא Opus tegulæ, id eſt, Coctura, cibus in tegulis conjunctis coctus, non in foco ordinario, Schab.fol.125.1. Veluti cùm calefactis illis imponitur placenta tenuis, qui per ſe ſine aliorum labore coquitur. Talem comedere Sabbatho licitum.

טְפַר טוּפְרָא *Unguis, Ungula:* metaphoricè *Stylus, Hebr.* חרט, *quòd ſit acutus, ut ungues avium. Factum ab Hebr.* צִפֹּרֶן *per commutationem uſitatam* צ *&* ט: בְּטַפַר שָׁמִיר Stylo adamantino, Jerem.17.1. וּרְמָא יָתֵיהּ בְּטוּפְרָא Et figuravit ea ſtylo, Exod 32.4. Jon. *Plural.* טוּפְרֵי סוּסְוָתְהוֹן Ungues equorum ipſorum, Judic.5.22. *Cum Affix.* וְתַרְבֵּי יָת טוּפְרָהָא Et augebit, id eſt, creſcere permittet ungues ſuos, Deuter.21.12. וְטִפְרוֹהִי כְּצִפְּרִין Et ungues ejus erant inſtar avium, Dan.4.v.30. *Talm.* מביני דראשי ועד טופרא דכרעים *A pilis capitis uſq; ad ungulam pedis,* Schab.fol.140.1.

Secundò, *Onyx, aromatis ſpecies in ſuffitu:* נְטוֹפָא וְטוּפְרָא Stacte & Onyx, Hebr. שְׁחֵלֶת Exod.30. verſ.34. In Apothecis vulgò *Blatta Bizantia* dicitur.

טְפַשׁ *Impinguari, Incraſſari: metaphoricè, Stupidum, Bardum, Fatuum, Stultum eſſe, Stultè agere: nam pingues & obeſi tales ferè ſunt, & taliter agunt, vel, ut Hebræi,* שמנונית הלב גורם הטפשות *Pinguedo cordis cauſa eſt ſtultitiæ, juxta illud,* Impingua cor populi hujus, Jeſa.6.10. *Præt.* טַפְּשְׁתָּא Stultè egiſti, 1. Sam.13.13. *Pahel,* טַפֵּישׁ לִבֵּיהּ Impingua cor ejus, Hebr. הַשְׁמֵן Obeſa, Pingue fac, Jeſa.6.10. *Ithpahel Præter.* אִטְפַּשׁ הֵיךְ תְּרַב Obeſata eſt quaſi adipe concupiſcentia cordis ipſorum,

Hebr. טָפַשׁ, quod Kimchi exponit שָׁמֵן Pingue, Obesatum, Psal.119.70. וְאִטְפַּשִׁית סַגִּי Et stultè egi valdè, 1.Sam.6.21. אִטְפַּשׁוּ כָּל עַמְמַיָא Insipientes facti sunt omnes populi, Hebr. נִבְעֲרוּ Obbrutuerũt, bruti & bardi facti sunt, Jere.10.21. עַל דְאִטַּפַּשׁוּ Eò quòd insipientes facti sunt, Jerem.10.8. vide & 51.17. *Particip.* גְבַר דְמִשְׁתַּלֵי וּמִטַפַּשׁ Vir aberrans & insipiens, Jerem.29.26. vide & Ezech.45. vers.20.

טַפְשָׁא · טִפְשָׁא · טַפַּשׁ *Obturatus; Obesatus, Incrassatus, Obductus:* metaphoricè *Insipiens, Fatuus, Stultus, Crassus. Oppositum ejus* פקח *Apertus:* לִבְּהוֹן טַפְשָׁא Cor eorum crassum, Stultum, Hebraicè הֶעָרֵל Incircumcisum, Levit.26.41. בְעַמָא טַפְשָׁא Populo stulto, Hebr. נָבָל Deut.32.21. הֶחָכִים יְהֵא או טַפַּשׁ An sapiens erit an stultus, Hebraicè סָכָל, Eccles. 2.19. *Plurale,* בְּנִין טַפְשִׁין Filii insipientes, Jerem. 4.22. וְלָא תְהֵא כְּטַפְשַׁיָא Ne esto sicut stulti, Hebr. כְּסִילִים Eccles.4.17. *Fœmin.* מַלְכוּתָא טַפְשְׁתָּא Regnum insipiens, Jere.49.4. Talmudici etiam dicunt טפשאי.

טַפְשׁוּתָא · טִפְשׁוּתָא · טַפְשׁוּת *Stultitia, Fatuitas, Insipientia:* בְּטַפְשׁוּתָא וּסְמִיוּתָא Amentiâ & cæcitate, Deut.28.28. יַת טַפְשׁוּת לִבָּךְ Stultitiam cordis tui, Deut.30.6. *Cum Aff.* מִן קֳדָם טַפְשׁוּתִי Propter stultitiam meam, Psalm.38.6. טַפְשׁוּתִךְ וּשְׁטוּתִיךְ Insipientia tua & stultitia tua, Jerem.13.27. דְטַפְשׁוּתֵיהּ זְעִיר וְקַלִיל Cujus stoliditas est parva & exigua, Eccles.10.1. In sententia quadam Talmudica vide in Radice חכם.

טפרת טִפַּרְתָּא. *Antiquitùs in circuitu agrorum faciebant fossam, & terra primùm ejecta sive agger elevatus vocabatur* בּוּכְרָא, *quasi Agger primogenitus. Is quando depressus fiebat, secundò aggerabant, & dicebatur* טַפְתָּא *quasi Auctus, à* ספי *juxta R.Salomonem: & hoc depresso, tertiò elevabant, & tunc dicebatur* אַרְכַּבְתָּא, *quasi Agger compositus, qui super alio vehitur, qui alii insidet, à* רְכַב. Legitur in Bava metzia f.103.2. Hinc alii *Circuitum, Clausuram* vertunt. Potest referri ad טפי.

טצד טַצְדְקָא *Astutia, Calliditas, Solertia:* תבקש טצדקי לסיטר נפשך Quæres rationes callidas quibus liberet teipsum à filamentis Tzitzis, Menach. fol.41.1. כל טצדקא דאית לה למעבר עבדא Quascunque callidas rationes habebat faciendi, faciebat, Bava kama fol.56.col.1. Glossa, תחבולות ערמה.

טצרה טִצְהַר *Biennium. Linguâ Persicâ idem valet quod* שתי שנים *Duo anni, scribit R.Salomon* in Gittin fol.86.1. In Aruch notatur, significare *Triennium.* צְהַר Persicè significat *Quatuor.*

טקל טִקְלָא *Urna, Aquarium, Clepsydra,* Guido ex Zohar.

טקס *Ordinare, Disponere, Instruere, Parare. Derivatum est ex Græco* τάξις. *Præter.* וְטַקֵּס יַת רְתִיכֵיהּ Et paravit, instruxit currũ suum, Hebr. וַיֶּאְסֹר Et ligavit, junxit, Exod.14.6. *Particip. pass.* וְסִפּוּהִי מְטַקְסִין Et postes ejus ordinati erant, 1.Reg. 6.31. *Imperat.* טַקֵּס מַשְׁרִיתָא Instrue auxilia, Ezech. 24.10. טַקֵּס יַת מַשְׁרִיתָךְ Ordina exercitum tuum, Judic.9.29. *Plur.* טַקִּיסוּ סוּסְוָתָא Instruite equos, Hebr. אִסְרוּ Ligate, Jungite, Jerem.46.4. *Futur.* מַן יְטַקֵּס קְרָבָא Quis instruet, ordinabit prælium? 1.Reg.20.14. וְיַטְקִים יַת כַּסְפָּא Et ordinet pecuniam, 2.Reg.22.4. *Ithpehal Partic.* כַּסְפָּא דְמִטַּקַּס Argentum quod ordinatum erat in manus operariorum, 2.Reg.12.12. דְמִטַּקַּס בְּדַהֲבָא טָבָא Quæ instructa, ornata erat auro bono, Esth.5.1. in Targ. sec. *Plural. Particip.* יַת מָדַי דִי בְכַסְפָּא לָא מִטַּקְּסִין Medos qui pecuniâ non ordinantur, non patiuntur se in ordinẽ cogi per oblatas pecunias, Jesa.13.17. Regia לָא מִטַּפְּסִין Non placantur.

Secundò טַקֵּס *Erigere vexillum:* וּבְשׁוּם אֱלָהַנָא נְטַקֵּס Et in nomine Dei nostri vexillum erigemus, Hebr. נִדְגֹּל eodem sensu, Psal.20.6.

טִקְסָא · טקס τάξις, *Ordo, Dispositio, propriè: metonymicè Vexillum, quod ordinatæ aciei signum est. Sic Hebræo* דֶּגֶל *respondet:* ut, טִקַס מַשְׁרִית יְהוּדָה Vexillum castrorum Jehudæ, Numer.2.3. *Cum Aff.* גְּבַר עַל טִקְסֵיהּ Quisque sub vexillo suo, Ibid. v.2. וְטִקְסֵיהּ עַל רִבּוֹא רִבְוָן מַלְאֲכִין Et vexillum ejus est suprà myriadem myriadum Angelorum, Cantic.5.10. *Plural.* נָטְלִין לְטִקְסֵיהוֹן Proficiscebantur juxta vexilla sua, Num.2.31. אַרְבַּע טִקְסַיִךְ Quatuor vexilla tua, Cant.6.3.

טִקּוּס *Ordinatio, Ordo, Dispositio, Ratio, Fabrica, Structura ordinata & disposita:* item *Vexillum:* וְיַת טִקּוּס שַׁבְּתָא Et dispositionem, structuram Sabbathi, pro die Sabbatho, 2.Reg.16.18. id est, Cathedræ Sabbathorum, ut habent LXX. Græci Interpp. טִקּוּס חַד יְהֵי לְכוֹן Ratio una erit vobis, Ezech. 45.11. וְדֵין טִקּוּס מַדְבְּחָא Et hæc est fabrica altaris, Ezech. 43.13. וְטִקּוּס מַשְׁרִיתֵיהּ Et vexillum exercitus ejus, Jere.1.3. וְיִמְשְׁחוּן יַת טִקּוּסֵיהּ Et metiantur dispositionẽ, fabricam ejus, Ezech.43.10.

מְטַקַּס *Idem:* אַבְנִין שְׁלֵמָן מְטַקַּס Lapidibus perfectis ordinationis, 1.Reg.6.7.

טרא טְרָא *Agitare, Concutere, Movere, Commovere:* חזייה ההוא גברא דטריה לרישיה Vidit quendam hominem qui motitabat caput suum, uti minando scil. facere solemus, Cholin fol. 45.2. Hinc R.Salomon exponit Gallicè מינציר hoc est, *Menacer,* drewen. Baal Aruch aliter exponit, Cecidit in balneum & allisit caput suum ad parietem ad terram, ut cerebrum ejus concuteretur. Prior expositio videtur melior. Convenit Græc. τυρέω.

טריא

טִרְיָא *Motio, Commotio, Concussio*, נדנוד: ut, טירייא קשה לכותל Commotio, Concussio gravis est parieti, Bava bathra fol.18.1. R.Salom. Gall. אישטונ״ר *Estonnér*. Sic ibid. fol. 20.2. משום טירייא Propter commotionem, agitationem, concussionem.

טְרִיתָא *Movens, Mobile, Animal quod se movet. Plurale*, וְיַת כָּל טְרִיָּתָא דַהֲוַוֹן עִמְהוֹן Et omnia moventia se quæ cum illis erant, hoc est, omnia animalia, quæ hîc à Motu appellantur, sicuti Hebr. יְקוּם à potentia & facultate standi, Deuter.11.6. in Targ. Jonath. *Affine est etiam Græcum* θῆρ, θηρίον.

טְרִיתָא Vide infrà in טרת.

Secundo, טְרָא Talm. *Dare*: שקל מהנהו מיא טרא באפיה Accepit ex istis aquis, dedit eas in faciem suam, ut scil. se iis lavaret, Tamid fol.32.2. שקיל וטרי *Accipere & dare*, id est, *Negotiari, Commercium exercere, quod Rabbini dicunt* נָשָׂא וְנָתַן: ut, דלא שקיל וטרי בהדיה Qui non accipiat & det cum eo, Metzia fol.64.1. לא הוי ידע למישקל ומיטרי בהדי רבנן Non noverat accipere & dare cum Rabbinis, Maccoth fol.11.2. Sota fol.72. id est, *Negotiari*, Commercium exercere: Sic, חד שקיל וטרי בהדיה רביה Unus commercium habet cum magistro suo: והנך תרי שקלו וטרו בהדי הדדי At isti duo inter se tractabant, Chagiga fol.11.2. ועיין מה דשקלינן וטרינן על לשון בעל המסורת Vide quæ accipimus & damus, id est, agimus, tractamus super verba authoris Masoræ, R. Jacob in Mas. mag. in ordin. טח. *Ex his lucem habent illa duo*: בִּזְמַן דִשְׁקְלָן וְטָרָן In tempore quo accipiũt & dant, quo redimunt & permutant quisq; à socio suo, id est, quando mutua vigent commercia, Ruth. 4.v.3. שָׁקְלָן וְטָארָן בְּהוֹן Accipiunt & dant, id est, negotiantur cum eis, scil. verbis Legis, id est, acriter Legi dant operam, in ea se exercent, Cantic.3.v.8. In priori loco malè in Regiis legitur וְטָלָן: neque interpres Latinus hanc locutionem intellexit.

טָרָן *Negotiator, Mercator*: Echa rab. in præf. Glossa, נושא ונותן.

שִׁקְלָא וְטַרְיָא *Negotiatio, Commercium*, Rabbinice מַשָּׂא וּמַתָּן. Hinc in libro מאור עינים fol.101.1. legitur, אבל דרך שקלא וטריא Sed exercitii vel exercitationis gratiâ.

טַרְיָא *Species fructus, cum cujus aquis scribebant*: כותבין במי טריא Scribunt aquis Taria, Schabbas fol.104.2. Glossa, י״א מין פרי וי״א מי גשמים Quidam dicunt esse speciem fructus; alii, esse Aquas pluviales, Gittin fol.19.1.

טריות Vide in טר.

טְרִים vel טְרִים *Balnea, Lavacra: Thermæ, unde vox videtur derivata, si modò genuina est interpretatio Aruch*: ר׳ אחא בר יצחק עאל מסחי עם אבא בר ממל בטרים R. Acha F. Isaac ibat balneatum cum R. Abba bar Mammal in Thermis, Talm. Jerusch. Schab. cap.3. in Gemara.

טרב

טרִיבָא · טְרִיב *Adustio, Inflammatio*, Exod.2. v.5. in Jonath. Alii legunt שְׁרִבָא, à שְׁרַב Uri, comburi.

טוּרְבִיל · טַרְבָּל *Tribula, Tribulum. Apud Talmudicos*, מאי טוריגים אמר עולה מיטה של טורביל Quid sunt טוריגים? Dixit Ula; est Lectus sive tabula tribuli, Menach. fol.22.1. Sevachoth fol.116.2. Avoda sara fol.24.2. Vide in Parah cap. ultimo. *Videtur esse ipsamet vox Latina, vel illa hinc deducta. Baal Aruch legit* טרבן *per Nun in fine, & sic scribitur in Jalkut Proph. fol.17.2.*

טרג

טְרָגִים *Frumentum contritum uno grano in tres partes, secundum Hebræos*, Berachoth fol.37.1. Nedar. cap.6. in Talm. Hierosol. *Videtur potiùs esse Frumenti certa species, & ortum ex Græco* τράγος, *quod etiam inter Fruges numeratur, & à quibusdam idem esse putatur cum eo, quod Frumentum Turcicum hodiè appellant.*

טְרָגִימָא *Mensæ secundæ, Fructus, Bellaria. Græcum est*, τραγήματα. *Scribitur sæpiùs cum* ת *ab initio. Vide* תרג.

טְרִיגוֹן Τρίγωνος *Triangulus, Trigonus. Plural.* אַרְבַּע טְרִיגוֹנִין Quatuor trigonos, Exod.28.17. in Jon. & 39.10. & Deut.20.20.

טרגינוס *Tarquinius*. Talm. Hierosol. Succa cap.5. *Aliâs scribitur* טרכינוס.

טְרַד

Primò *Expellere, Ejicere, Extrudere, Depellere. Jonathan hoc verbo pro Hebræo* גָּרַשׁ *frequenter utitur, rariùs Onkelos. Præteritum*, הָא טָרֵדְתְּ יָתִי En expulisti me, Genes.4.14. וְטָרְדוּנוּן Et depulerunt eos, Hebr. וַיַּכּוּם Et contriverunt eos, Numer.14.45. Sic Exod.2.17. *Participium*, וְלָךְ טָרְדִין Te autem expulsuri sunt, Dan. 4.22. *Infinitiv.* מִטְרַד יִטְרוֹד יָתְכוֹן מִכָּא Ejiciendo expellet vos hodie, Exod.11.1. *Imperat.* טרוד יַת אַמְתָא הָדָא Ejice ancillam hanc, Gen.21.10. *Præterit. Pehil*, טְרִיד *Expulsus, Ejectus*, Dan.4.30. כְּיַמָּא דִטְרִיד Sicut mare, quod expulsum est, hoc est, vehementer commotum, Jesa.57.20. מִטְרָא טְרִידָא Pluvia expulsa, impetuosa, Cantic.2.11. כְּבַרְקִין דִטְרִידִין Sicut fulgura expulsa, id est, discurrentia, commota, Nahum 2.4. *Nithpehal*, נִתְטְרִיד רַשִׁיעָא Ejiciatur improbus, Prov.25.5. אִטְּרְדוּן Ejecti sunt, Genes.28.12. in Jon.

Apud Talmudicos, *Evacuare*: טורד אדם חבית של יין Evacuans homo vas vini, Schab. fol.139.2. Glossa מַעֲרֶה.

Secundò *Claudere*: מִטְרוֹד טְרַד Claudẽdo clausit, Hebr. עָצוֹר עָצַר Gen.20.18. in Targ. Hierosol. Citat & Elias ex Genes.19.6. Sed ibi nunc in nostris

ſtris exemplaribus non legitur: טְרַד עֲלֵיהוֹן Conclusit eos, Exod.14 3. Hebr. סָגַר.

Tertiò Rab. *Aſsiduum, Detentum, Occupatum eſſe jugiter in re vel labore aliquo, Occupari, Defatigari, Affligi labore, Moleſtiâ affici, Moleſtari: Moleſtare, Affligere, Urgere, Premere, Anguſtare, Cogere aliquem*; הֲוּ טָרְדֵי לֵיהּ Fuerunt urgentes, prementes, moleſtantes eum: Gloſſa, מְצַעֲרִים Bava bathra fol.168.2. Item, דומעות Lachrymantes, i.e. parum humoris emittentes oculi, דולפות Stillantes, largiorem humorem emittentes, טורדות Perfluentes, copiosè fluentes; Bechor. fol.44.1. כברקים הללו הטורדים את בריות Sicut fulgura hæc, quæ affligunt, angunt creaturas, R.Salom. Nah. 2.4. *Ex Hiphil Partic.* היא מטרדת אותו ומכאבת לבו Ipſa (mulier litigioſa) affligit, moleſtiâ continuâ afficit eum (virum ſuum,) & dolore implet cor ejus, R.Levi Prov.27.15. שהצרה היתה מטרידה אותו מלהתעסק בתורה Et anxietas averteret eum quominus operam daret ſtudio Legis, R.David Pſalm.119. in initio. Item, אתי לאטרודי Venit ad errãdum, לטעות: & mox, בתחלת צלותא לא מטריד In principio precum non errat, non confundit aut miſcet verba precum, Berach. fol.29.1. דילמא מטרידנא Ne forte ego errem, id eſt, אטעה, Berach. fol. 29. 2. In Erachin fol.16. col.2. לאיטרודי exponitur in Gloſſa, להתקוטט ut moleſtiâ afficiatur.

טריד טָרוּד *Occupatus, qui labore aſsiduo detinetur & defatigatur*: הכא טריד והכא לא טריד Hîc curioſus eſt, illic non eſt. שהוא טרוד בעסקיו Qui eſt occupatus in negotiis ſuis.

טִרְדָה · טִרְדָּה *Occupatio, Moleſtia, Defatigatio, Labor, Afflictio ob laborem, Cura, Studium*: התם טרדא דרשות הכא טרדא דמצוה Illic cura libera eſt, hîc cura præcepti.

מַטְרְדָה *Idem*: בְּרַת מָטְרֵד הוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה לָעֵי בְּמַטְרְדָא Filia Matredi, qui fuit vir laborans cum aſsidua defatigatione, Geneſ.36 39. in Targ. Jon. & Hieroſ. id eſt, Matred dictus fuit ab Aſsiduo labore.

טֵירוּד *Expulſio, Exſilium*: ועל אחת גזר טירודין Et ſuper unam decrevit expulſiones, ut expelleretur ex palatio, Beres. rab. ſect.2.

טוטרדי *Feſtum quodam Perſarum*, ע״ז fol.11.2.

טרז

טרזא *Cucurbita*, quæ ad ſemen ferendum relinquitur. Schab. fol.109.1.

טירזי Citatur in Aruch, ſed in Gemara legitur nunc טורין Montes, Schab. fol.98.2. & in Jalkut fol.101.4.

טוּרְזִינָא *Theſaurarius, Armamentarius*: אתיוהו לריש טורזינא Adduxerunt ipſum ad caput theſaurariorum, ad præfectum theſauris, Berach. fol. 56.1. Gloſſa, שומר אוצר המלך Cuſtos theſaurorum regis. Alibi, ההוא טורזינא Ille theſaurarius, Erubhin fol.80.1. ubi in Gloſſa explicatur, *Præfectus armis, Armamentarius; quaſi* נָטַר זֵינָא *Cuſtodiens arma.* Sic in Bava bath. fol.8.1.

טְרַח

Laborare, Fatigare ſe labore: Præteritum, וּבְטָרְחָא דִּי טְרַחַת Et in labore quo laboravi, Eccleſ.2.v.10. טורחותא די אנת טְרַחְתְּ Recordare laboris, quem laboraſti, Eccleſ.9.9. *Participium*; טָרְחָן עֲלַי Laborabant contra mé cogitationes ipſorum in malum, Hebr. יְעַצֵּבוּ Pſalm.56.6. *In Hiphil Hebr. Fatigare, Onerare, Moleſtiam exhibere, faceſſere: Futurum; Hebr.* יַטְרִיחַ עָב Fatigat nubem, Jobi 37.11. agitando ſcil. eam, donec ſereniore luce diſpergatur. *Et ſic Chaldaicè ibidem* מַטְרַח, *per Participium ejuſdem conjugationis. Eſt autem apud Rabbinos frequentiſsimum*: בחנם טרחתי לבוא Fruſtra laboravi venire: טריחא לי מילתא Oneroſa, moleſta eſt mihi res: הטריחו זה לבוא Moleſtarunt, fatigarunt hunc ut veniret: הייתי מטריח עצמי Fui fatigans meipſum, Anxiè laboravi, operam dedi: הטריחהו עליו Moleſtiam exhibuit ei.

טָרְחָן *Laborioſus, Moleſtus*: שסרבנים וטרחנים הם Quòd rebelles & moleſti ſunt: כל גופי טרחנין נינהו Omnia corpora laborioſa ſunt.

טִרְחָא · טוֹרְחָא *Labor, Fatigatio, Onus*: מן טורח אורח Ex moleſtia viæ, Pſ.102.24. *Cum Aff.* טוֹרְחֲכוֹן Moleſtiam veſtram, Deut.1.12. די טורחיה בחוכמתא Cujus labor eſt in ſapientia, Eccl.2.21.

טוֹרְחוּתָא · טורחות · טִרְחוּת *Idem*: טִרְחוּת שַׁטְיָא Labor ſtulti, Eccleſ.10.15. *Cum Aff.* וּבְטוֹרְחוּתָךְ Et in labore tuo, Eccleſ.9.9.

טִירְחָא · טִרְחָא Rabb. & Talm. *Idem*: מילתא דלא טירחא נקט Res quæ nullum laborem capit, nullius laboris aut moleſtiæ, Nedar. fol.25.1.

טרט

טָרוּט *Teres, longum & rotundum, Tenerum*: מפני מה עיניהן טרוטות Quare oculi ipſorum ſunt teretes, Gloſſa, רכות Teneri, Schab. fol.31.1. שמא עיניה נאות טרוטות Fortaſsis ſunt oculi ejus pulchri, teretes ſunt, Nedar. fol.66.2. Author Aruch *Conniventes* exponit. *Scribitur hîc cum* ת *ab initio in Gemara, ſed in Gloſſa per* ט. *Vide & in litera* ת: מעלות לא טרוטות Gradus non erant teretes, Middoth cap.2. Gloſſa, ארוכות longi & rotundi, ſed ſemicirculares.

טְרַטִּיוֹטִין *Saxa, Jacula*, Guido ex Schemoth rabba ſect.36. Sed legitur illic טרטיוטין, hoc ſenſu: Gentes mundi veniunt, & conjiciunt Iſraëlitas ex uno loco in alium, collaribus eos ligant & conſtringunt, ומקיפין אותן בטרטיוטין & circumdant eos jaculis vel ſaxis, ac tum demum faciunt pœnitentiam. *Ego puto* טרטיוטין *hîc eſſe pro* סטרטיוטין *Stratiotis, militibus.*

טַרְטְקִיאוֹת · טַרְטְיוֹת · טַרְטְרָאוֹת *Theatra*: Apud R.Salom.

R.Salom. Zach.9.7. אלו טרטיאות וקרקסאות שלהם Ista sunt theatra & tribunalia ipsorum. Glossa ista R.Salomonis petita ex Talmud Megilla fol. 6.1. ubi scribitur טראטריות. Vide Talmud: בתי טרטיאות Domus theatricæ, in quibus ludi habentur, Beres.rabba sect.80. נכנסו לבתי טרטיאות ולבתי קרקס Ingrediuntur domos theatrorum & domus tribunalium: In Bereschit. rab. fol.75.2. legitur טרטסאות. Sic & in Medrasch Psal. fol. 16.col.2. Voces sunt corruptæ.

טרטימר *Semilibra*, חצי מנה, uti in Gemara explicatur, Sanhed. fol.70.1. In Talmud scribitur ab initio per ת, sed in Mischnajoth novis per duplex ט.

טרטן *Tegumenti capitis genus*, Kelim cap.29.

טרטן *Trutinare: metaphoricè Participium*, הא דמטרטן והא דלא מטרטן Sive pansis pedibus equitet (ut scil. vir equo insidet) sive non pansis pedibus (ut mulier, quæ equo, ut scamno, insidet, conjunctis pedibus) Nidda fol.14.col.1. Ut Bilances utrinque dependent, sic viri pedes in equo.

טרטני *Libra, Bilanx, Statera*, Græc. τρυτάνη, *Trutina*, Schab.fol.81.1. טרטני לפניהם Si trutina fuerit ante ipsos, quâ scil. fructus certo pondere metiantur & vendant, Bav. ka. fol.119.1. טרטני הזהב Trutina aurifabrorum.

טרטקל *Pruna, Carbo*, Prov. 26.20. Hebraicè פחם.

טרטשא *Petra*: ושריאו לון בטרטשא Et quiescebant in petra, vel, rupe, Zohar in Genes.fol.116. col.4. Idem quod infrà טרשא.

טרי טריינא *Corbis, Canistrum*: קריבו ליה טריינא דתמרי Obtulerunt ipsi canistrum dactylorum, Glossa, סל, Pesach. fol.88.1. Pro hac voce in Taanith fol.9.1. scribitur צנא דתמרי, ubi צנא ein Zeinen/ Corbis, Canistrum vimineum. *Baal Aruch explicat etiam per* צנא *&* כלכלה, *tamquam duo synonyma: vocabulum autem* צנא *corruptè in Aruch scribitur cum He* צנה: *unde Guido & alii scripserunt*, טריינא *esse etiam idem quod* צנה *Scutum.*

טריינא *Trajana*, scil. moneta. Sic, הדריינא Hadriana moneta, ביקשו ליגנוז דינרא הדריינא וטריינא Cupiverunt occultare numos Hadrianos & Trajanos, Avoda sara fol.52.2.

טרך *Insectari, Persequi. Particip.* מטרך במלין Qui insectatur verbis, Hebr. מרדף Persequens, Prov.19.7.

טרכונא *Basilica, Palatium regium*: Rabbi Salomon scribit 2.Reg.15.25. כל טרכונין בלשון ארמי פלטין החשובין למלכות Omnia *Tarchonim* sunt in lingua Aramæa *Palatia regia*. Hinc, אעיל יתה בגו טרכונא Introduxit eam in palatium, Esth.1.3. in Targ.sec. Deinde est *nomen proprium loci, Trachonitis, Regio Syriæ Palæstinæ inter montem Libani & lacum Tiberiadis.* Sic respondet Hebræo ארגב Deut.3.4.14. 1.Reg.4.13. Numer. 34.15. in Targ. Hierosl.

טרכי In Medr.Esther cap.1.v.2. dicitur de solio Salomonis, היה עשוי כמין טרכי מרכבתו של כי שאמר והיה העולם. In glossa scribitur, videri significare idem quod ברמותו *Ad similitudinem.*

טריכונס *Princeps*: עשה אותו טריכונס Fecit, constituit eum principem, Medr. Esther cap.3.1.

טרכונא *Apparatus.* Guido ex Zohar.

טרכונתא Vide in תרך. Scribitur enim in nostris exemplaribus per ת ab initio.

טרקינוס *Tarquinius, nomē proprium*, Medr. Esth. cap.1.v.1. & alibi. Ibidem scribitur טרקוינוס, quod convenientius.

טרכסיד *Calx optima & tenacissima, quæ pura plus consolidat, quàm si mixta sit*, Schab. fol.80.2. Bava basra fol.60.2.

טרקסמון · טרכסמון In Gemara legitur: Seculis prioribus importabant fructus דרך טרכסמון viâ publicâ (per portam) ut reos facerent decimarum: posteriora secula דרך גגות per tecta, hortos, & alios anfractus, id est, per vias privatas & clandestinas, ne cogerentur decimas dare, Gittin fol.81.1. Berach. fol.35.2. Glossa, דרך שערי החצר והבית per portas atrii & domus. Putant Hebræi esse vocabulum Græcum. Aliter explicat Aruch.

טרכסימא *Oleris species*: אגודה של טרכסימא Fasciculus oleris. Vide infrà in טרק.

טרכסין Vide infrà in טרק, in טרקסין.

טרם טרמא *Decoctum ex rebus crassè contusis, secundum R. Salomonem*, Berach.fol.38.1. Baal Aruch explicat *Crocion decoctum in aqua. Affine est Græcum* τρίμμα, *quod significat Potionem ex aromatis tritis, seu, cui aromata sunt intrita.*

טורמיות *Turmæ*: טורמיות של מלאכי השרת Turmæ angelorum ministerialium, Jalkut fol.68. col.1. & col.2. שעשו כולן טורמיות טורמיות Quòd diviserunt eas turmatim, fol.67.3.

טרמיטא טרמיטא *Ovum elixum, molle, sorbile*: ומותר בביצה טרמיטא Et licitū est ipsi edere ovum sorbile, Nedar cap.6. in Mischna. In hūc sensum explicant Bartenora & Rambam, ביצה מבושלת במים חמים Ovum coctum in aquis calidis, circa quod acuratissimè observant, ne condensetur & durum fiat. Quæ in Gemara Babylonica hîc adferuntur, nihil faciunt ad explicationem vocis. In Gemara Hierosolymitana disertè טרומיטא explicatur per Græcum דופוטון i.e. ῥοφητὸν *Sorbile.* Frustrà proinde Guido & alii exponunt *Coctum ad solem.*

טַרְמִילָא *Pera pastoralis*, 1.Sam.17.40. in Regiis. Veneta habent cum ת ab initio.

טוֹרְמָנְטִין *Tormenta, Machinæ bellicæ*, Talm.Hierosol. Sota cap.8. ab initio.

טורמיסין · טרמס. Legitur hæc vox in Sanhed. fol.14.1. Glossator dicit, se explicationem ejus ignorare. Aruch explicat locum illum in חמס secundo, ubi scribit; Placentam ex massa farinæ, instar orbis conglobatam, neque æquatam & rectè formatam, vocari טורמוס. Unde טרמיסין explicat *Homines impolitos, inciviles, qui in verbis suis nullum decorem & honestatem observant, crassos & rudes instar massæ informis.* Occurrit etiam in Ketubh fol.17. col.1. Quidam putant idem esse quod טולמוסין, vel דטולמוסין, de quo suprà. Vide Glossam in Beresch. rabba sect. 52. ad vocem דטולמיסין.

טרמוסיא *Vis, Potentia, Potestas.* In Medrasch Tehillim, Psalm.13. Dixit Deus benedictus ad Davidem: David, באי זה טרמוסיא אתה אומר דברים הללו quanam potestate profers tu verba ista? In Beresch. rabba sect.88. זו מלכות הד׳ שהיא מכתבת טרימוסיאה מכל אומות העולם Hoc est regnū quartum, quod præscribit potestatem, tyrannidem, præ omnibus populis mundi. In Jalkut fol.45. col.3. pro hac voce legitur טירני Tyrannis.

טְרִימִיסָא *Species monetæ, Tremissis.* In Echa rab. cap.1. v.1. סַב לָךְ טְרִימִיסָא הָדֵין Cape tibi hunc Tremissem, Glossa, הוא מין מטבע Est *species monetæ.* Apparet, esse ipsam vocem Latinam.

טרן טוּרְנָא · טוּרַן *Tyrannus, Princeps. Plurale,* טוּרְנַיָא · טוּרְנִין *Tyranni*, τυράννοι, *Satrapæ, Principes, Potentes:* שלטונין וטורנין Duces & principes, Ezech.23.12. עַמִּין גֵיוְתָנִין וְטִירוֹנִין Populos superbos & tyrannicos, Deut.20.1. in Jon. *Emphat.* לְחַמְשָׁא טוּרְנַיָא Ad quinque satrapas, 1.Sam.6.18. *Constr.* טַרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי Satrapæ Philistæorum, Jud. 3.3. *Cum Aff.* בָּתֵּי טִירוֹנֵיהוֹן Domos potētum ipsorum, Numer.21.10. in Jon. Vide R.Sal. ולטורניכון Et satrapis vestris, 1.Sam.6.4. *Apud Talmudicos,* אליה טירונן לנביאים הוה Elias princeps prophetarum fuit, Talm.Hieros. Eruvin cap.5. Glossa, גדול הנביאים.

טרוניא · טירוניא *Tyrannis, Dominium tyrannicum*, Beres.rab.sect.41.70. Pro eo legitur sect.88. טריםוסיא. Aruch explicat מס Tributum. Malè. In Jalkut in Legem fol.264.col.1. *Redemisti* בזרוע *cum brachio populum tuum*, Psalm.77.16. בטרוניא, Glossa, בעלילה. Alibi, אין הקב״ה בא בטרוניא עם בריותיו Deus non venit cum tyrannide ad creaturas suas, Avoda sara fol.3.1. אולי הן באין בטרוניא לפני הקב״ה Fortassis ipsi veniunt per vim ante Deum.

Deinde טירון *Tyro, vel Tiro.* In Schem. rabba sect.3. ab initio: בשעה שנגלה הקב״ה למשה טירון היה משה לנבואה Quando Deus apparuit Mosi, tum tiro fuit Moses ad Prophetiam, vel, in Prophetia. Est ipsa vox Latina. Sic explicavit Schem tobh per תִּינוֹק.

טְרוֹן Vide in טרא.

טירינא Vide suprà in טרי.

טורנוס רופוס *Turnus, Turannius, Turannus, sive Tyrannus rufus, aut Rophus. Miles Romanus & Tyrannus insignis fuit, ac in Hebræorum scriptis valdè celebris, unde communiter vocatur ipsis* טורנוס רופוס הרשע *Turnus rufus improbus. Opponebat se Legi Mosis, & ei obloquebatur indesinenter. Sæpè cum R. Akibha (qui vixit tempore desolationis Templi secundi, & diutius adhuc) disputabat, qui ipsum semper convicit, & cum rubore dimisit. Id uxori suæ conquerens, ait illa, se vicissim ipsum ignominiâ affecturam, & in crimen adducturam. Ea, ut erat præstanti formâ, eleganti habitu se ornans, R. Akivam adit, blandè salutat, amica verba miscet, pedes ad crura usq; paulatim denudat, & ad amorem incastum allicit. Ille hoc animadvertens, primùm in terram spuit, deinde flet, demum ridet. Quid ita egerit, ipsa rogat. Duo, inquit ipse, tibi indicabo, tertium non licet. Spui, quia scio te ex gutta seminis polluta procreatam: Flevi, quòd tanta tua pulchritudo in terra perire debeat. Ipsa tertium scire, avidè urgebat. Tandem, inquit, Judæa fies, meæ religionis, & mei thori conjux. Illa, subridens, abiit. Rophus maritus ejus paulò post mortuus est. Et ipsa ad Judaismum conversa, R. Akivæ uxor facta est, & ingentibus opibus ipsum ditavit.* Legitur in Nedarim fol.50.2. & in Avoda sara fol.20.1. Meminit & Tzemach David par.1. fol. 40. *Extat etiam colloquium ejus cum eodem Rabbi Akiva de observatione Sabbathi*, in Tanchuma fol.41.col.3. ex Sanhed. fol.65.2. Ber. rab.sect.11. *Aratrum induxit urbi Hierosolymæ*, in Jotzeroth cum Com. fol.35.1. *Vastavit Templum*, Taanith fol. 29.1. Vide & Majemon. in Hilch. Taanios cap. 5. Bucholzerus Anno Christi 133. in gestis Adriani scribit, *Tynium Rufum præsidem Judææ eo tempore fuisse, eiq; ab Imperatore ingentem exercitum missum ad opprimendos Judæos rebelles. Scaliger putat hunc esse ipsum Vespasianum Imperatorem. Sed non est probabile. Nam cùm de Vespasiano scribunt, apertè nominis ejus faciunt mentionem.*

טָרַס *Quærere, Inquirere:* טרסו בשוקא ולא אשכחו Quæsiverunt in foro, neque invenerunt, Sic citat Aruch ex Vajikra rabba sect. 37. Sed in nostris exemp. pro eo legitur פשפשין. Item *Lævigare:* דמחייה בקרנסא ומרסיה Qui percutit illam (monetam) malleo, & lævigat illam, Bava kama fol.98.col.1. Glossa, facit illam כאבן חלוקה sicut lapidem lævem. Aruch scribit

ſcribit per ט, & exponit, *Delet ſcripturam extremæ partis.*

טרסן *Lapides acuti & duri*, Jalkut Levit. fol. 199. col. 2. Sic uſurpatur etiam in Schabbas fol. 54. col. 2. in gloſſa marginali. Aliâs ſcribitur טרשן.

טרסיים · טורסיים *Fabri ærarii: Metallici, Foſſores metalli, qui æs aliaq́ metalla è venis ſuis educunt, effodiunt & conflant.* Hi ſolebant ex una urbe in alteram proficiſci opificii exercendi causâ, & lectum ſuum, in partes reſolutum, ſecum ferre. Inde, המחזר מטה של טרסיים בשבת חייב חטאת Reſtituens lectum fabrorum die ſabbathi reus eſt peccati, Schab. fol. 47.1. בית הכנסת טורסיים Eccleſia fabrorum, Megilla fol. 26.1 Gloſſa, צרפי נחושת Conflantes æs. Habebant hi Eccleſiam ſuam ſeparatim, quia ſordidi utplurimùm ſolent eſſe, ut coriarii quoque & alii quidam, ut ſcribit Baal Aruch: מטלית של טרסיים Velum, Cinctorium fabrorum ærariorum, quod præcingunt ad tuenda veſtimenta ſua, Cholin fol. 57.2. טַרְסִיִּים בפני עצמן Fabri ærarii ſeorſim, Succa fol. 51.2. Item *Textores:* רבן של טרסיים אני Princeps textorum ego ſum, Gloſſa גרדיים, Avoda ſarah fol. 17. 2. Scribitur hîc per ת, ut & in Gloſsis promiſcuè per ט & ת.

טַרְסִים *Tarſis, Tarſus*, Hebr. תַּרְשִׁישׁ: ut, אִלְפַיָּא דְטַרְסִים Naves Tarſis, Pſal. 48.8 מַלְכַיָּא דְטַרְסִים Reges Tarſis, Pſal. 72.10. בְּיַמָּא רְטוּרְסִים In mare Tarſis, Jobi 3.5.

טַרְסַאי *Tarſus, ex Tarſo oriundus:* בִּגְתָן וְתֶרֶשׁ טַרְסָאֵי Bigthan & Theres Tarſi, Eſth. 2. v. 21. *Sic Talmudici,* בגתן ותרש שני טרסיים היו Bigthan & Theres duo Tharſi fuerunt, Megilla fol. 7.1.

טריסית *Monetæ parvæ ſpecies, Tremiſsis*, Bava metzia fol. 46.1. & Schebhu. fol. 40.1.

טוריסקי *Feſtum quoddam Perſarum,* ע״ז fol. 11.2.

טורסקא *Tabulatum:* טרסקין Tabulata, Bava bathra fol. 3.1.7.

טַרְסְקַל *Caniſtrum vimineum, ſive, Tabula lata ex ſalicibus decorticatis, ſuper qua comedebant*, Kelim cap. 22. Item *Caniſtrum ori equi aut aſini appenſum, unde comedit*, Schab. fol. 53.1. ותולה לה בטרסקלין שבפיה Et appendit ipſi ad os in caniſtro, Metzia fol. 90.1. *In Vajikra rab. ſect. 19. legitur* טרקסל, *ſed in Gloſſa* טרסקל. *Alibi eodem ſenſu legitur* קרסטל. *Omnia puto corrupta eſſe pro* קרטל.

Deinde טרסקל *Menſa tribus pedibus innixa. Hoc videtur eſſe ex Græco* τρισκελὴς *Tria crura habens,* τρισκελὴς τράπεζα: In Bemidbar rabba fol. 249. ſect. 12. Cui rei fuit mundus ſimilis (ante extructum tabernaculum?) לטרסקל על שתי רגלים τρισκελῆ ſcil. menſæ ſuper duobus pedibus, quæ firma ſtare nequit, ſed neceſſariò tremit & vacillat: poſteaquam autem tertius ei pes additur, tunc firma ſtat & immota: Alibi, מטה וכסא וטרסקל Lectus & ſedile trium crurum, τρισκελὴς, Schab. fol. 138.1. Majemon in Hilchos Schab. cap. 22. Non ſuſpendunt thalamum (in Sabbatho) quia ſub eo hac ratione fieret tectorium accidentale. Sed permiſſum eſt ponere, id eſt, extendere מטה וכסא וטרסקל lectum, & ſolium vel ſedile, & menſam trium crurum. *Videtur fuiſſe genus Menſæ, quæ complicari, vel parieti adjungi potuit.*

טְרַף Heb. *Rapere, Diripere, Prædari, Diſcerpere, Dilacerare:* & ampliùs *Chald. Percutere, Quatere, Tundere, Contundere, Conquaſſare, Collidere, Allidere cum contuſione, Frangere, Confringere: Raptari, Percuti. Pahel Particip.* מְטָרְפִין עַל לִבְּהוֹן Tundentes ſuper pectus ſuum, Hebr. מְתֹפְפוֹת Pulſantes, Nah. 2.7. *Futur.* יַנְקֵיהוֹן תְּטָרֵף Infantes illorum allides, Hebr. יְרַטֵּשׁ Quaſsabis alliden do, 2. Reg. 8.12. *Ithpahel* אִטְּרַף *Diſcerpi, Rapi, Abripi: Allidi, Percuti: Miſceri, Turbari, Conturbari, Conſternari, Percelli: Præterit.* אִטְּרָפִית וְלָא אֱמַלֵּל Conturbatus ſum ut non poſsim loqui, Pſal. 77. v. 5. כְּמָא דְאִטְּרַפוּ גִּבָּרַיָּא בְּגַלֵּי יַמָּא Sicut abrepti ſunt potentes per fluctus maris, Zach. 10.11. *Particip.* מִטָּרַף בִּדְמָא Raptabatur in ſanguine, 2. Sam. 20.12. *Plural.* וּמִטָּרְפִין וְלָא יָכְלִין Conturbantur (aquæ fluctus maris) ſed nihil poſſunt, Jere. 5.22. דְּמִטָּרְפִין מוֹהִי Cujus aquæ turbatæ ſunt, Jerem. 46.7.8. *Fœminin.* וּמִטָּרְפָא רוּחֵיהּ Et conturbatus eſt ſpiritus ejus, Geneſ. 41.8. *Futur.* וְעוּלֵמֵיהוֹן יִטָּרְפוּן Et infantes ipſorum allidentur, Jeſa 13.7. Hoſeæ 14.1. וְיִטָּרְפוּן Et abripientur, mente ſcil. In furorem agentur, Jerem. 25.16. Hebr. וְהִתְהֹלָלוּ.

Apud Rabbinos & Talmudicos latè & variè uſurpatur: שטרפן זה בזה Quæ collidunt ſe invicem, Kilaim cap. 9. טרפה בכותל Allidit ad parietem, Cholin cap. 3. in Miſna. וטרף לית בטבלא Et percutiebat ipſi tintinabulum, id eſt, perſonabat, ſonum edebat tintinabulo, Sanhed. 67.2. וטרפן זה בזה כמו שטורפים ביצים בקערה Et percutiebat illa invicem, ſicut percutiunt ova in patina, id eſt, percutiẽdo miſcent, Chagiga fol. 12.1. טרף יין ושמן Percuſsit, i. e. miſcuit vinum & oleum, Schab. cap. 19. in Miſchna. טרפא ארשא Pulſabat oſtium, Sanhed. 97.1. קמח טרוף במים Farina mixta aquis: ביצה טרופה ונתונה באלפס Ovum fractum ſive percuſſum & inditum ſcutellæ, Kelim cap. 5. כדטריפא מיטרף Sicut qui percutit percutiendo, qui malleo ferrum diducit, Berach. fol. 59.1. בשר טרוף Caro diſcerpta: כל מי שנטרפה דעתו Omnis cujus mens rapta aut turbata eſt, verzuckt/verwirret: שדעתו של אבא נטרפה Quòd mens patris diſturbata eſt, ſcil. ob vicinam mortem, Sanh.

fol.68.1. דלא מיטרפא לנא שעתא Ne eripiatur ipsi tempus, Berach. fol.29.2. ספינה המיטרפת בים Navis quæ fracta est in mari, Taanith fol.19.1. הטורף את גגו Percutiens tectum suum, i.e. calce vel cæmento obducit & æquat, Machschir.cap.2. Sic & in quibusdam locis Germaniæ dicunt, ein Mawr beschlagen/bestechen. מתחזיא כד טריפא מיטרף Apparet sicut id quod percutiendo percussum est, id est, percusione dilatatum & æquatum, Berach. fol.59. *Est &, Pro Discerpto declarare, pronunciare:* לא מיטרפא Non pronunciabitur pro Discerpto & vetito: טריפנא Vetitum pronuncio: הוא טריף והוא מכשר Ipse vetitum pronunciat, & ipse rectum ac licitum declarat, apud Talm. frequens: *Sumitur etiam pro, Retrahere bona illegitimè vendita:* Ut cùm Ruben mutuò dat Simeoni certam summam pecuniæ, obligat ei Simeon sua bona, sive mobilia, sive immobilia ad præcavendum damnum. Quod si ex illis ipsi obligatis bonis quædam vendat aut distrahat, & Ruben tempore solutionis ex reliquis non posit solvi, tum jus habet retrahendi bona illa vendita, aut alienata; & talis vocatur טורף *Retrahens*, bona scil. illegitimè vendita, scribit Majem. in Hilchos Malve veloveh cap.18. Vide & Chosen hammischpat num.112. & seqq.

טְרִיף *Percussus, Contusus:* וְהָא סִיסְרָא טְרִיף Et ecce Sisera percussus fuit, clavo scil. per tempora ejus transfixo, Jud.4.22. Sic Jud.3.25.

טורף Vide paulò antè.

טַרְפָן *Raptor, Prædo.*

טִירוּף *Direptio, Discerptio: Raptus, Turbatio mentis, Error:* טירוף הדעת Idem: בשהייתם בטירוף Quando fuistis in perturbatione, R.Salomon Deuter.23.5. העובר לפני התיבה לא יענה אחר הכהנים אמן מפני הטירוף Præcentor ante arcam sacram constitutus, non respondet ad benedictionem Sacerdotum Amen, propter confusionem, hoc est, erroris & confusionis vitandæ causâ, Glos. מפני הבלבול, Berach. cap.5. in Mischna.

טורפא · טִירְפָא *Literæ sententiæ judicialis retractus, quibus datur jus creditori, ut bona ex obligatione à debitore alienata posit retrahere usq; ad totalem exsolutionem.* Vide אדרכתא in Radice דרך.

מְטוֹרָף · טָרוּף *Discerptum, Raptum:* Item *Percussum, Percusione ductum & dilatatum, ut lamina.* Item *Punctatum, Resperssum maculis, vel Latum, quasi malleo ductum: & maculæ sunt quasi plagæ incussæ, aut ex percusione inductæ,* Nedarim fol.25.1. Item, *Mortuus, Morte abreptus*, ex illo טָרוֹף טֹורַף יוסף *Abripiendo abreptus est Joseph*, Gen. 37. יודע אני שהוא מטורף Novi ego hunc esse ereptum, hoc est, moriturum, sublatû iri, Berach. cap.5. in Mischna.

טְרֵפָה Hebr. *Raptum, Discerptum, Laceratum,* Gen.31.39. *Caro scil. à feris bestiis discerpta, vel planè occisa bestia* (ut טְרֵפָה in Targ.Hieros. explicatur קְטִילָא Gen.31.39.) *quæ proinde in Lege vetita fuit. Inde generaliter à Talmudicis & Rabbinis de quovis Cibo ob morbum vel corruptionem aliquam illicito & vetito dici consuevit, & non nisi de cibis dici debet. Hodie tamen fæx Judaica etiam ad alia accommodat. Audivi mulieres Judæas ad pueros suos dicentes,* Sihe wie sind das *Terepha* Schuh: *ineptè planè.* Septuaginta vitia sunt propter quæ animal mactatum fit *Terepha*, ideoque vetitum & prohibitum. Hæc recensentur à Majemone in Statutis de Mactatione cap.10. & mactatorem ea omnia accuratè scire oportet. Tradunt etiam Talmudici, octodecim species *Terephoth* à Deo esse traditas, Cholin cap.3. in principio Gemaræ. *Hinc est quod in Targum Jonath. legitur,* יְהוֹן מְסָאֲבוּת תַמְנֵיסְרֵי טְרֵיפָן Ut caveant sibi à pollutione octodecim Terephot, Levit.11.1. in Jon. Sic Num.19. v.3. De his quæ carnem faciunt *Terepha*, vide Majem. in Statut. de cibis illicitis cap.4.

טְרוּפָאֵי *Doctores ciborum vetitorum, qui docent quid sit Terepha, quid non:* Cholin 55.2.

טַרְפִיתָא *Vultur, à Rapacitate dictus, Hebr.* אַיָּה. Quidam *Milvum* explicant, alii *Picam*, Lev.11.14. Jobi 28.7.

טַרְפָא · טְרַף *Folium arboris:* טְרַף זֵיתָא Folium olivæ, Genes.8.11. כְּמִתַּר טְרַף מִגֻּפְנָא Sicut decidit folium ex vite, Jesa.34.4. vide & Jesa.64.6. *Plural.* טַרְפֵי תְאֵנִין Folia ficuum, Gen.3.7. *Cum Aff.* טַרְפוֹהִי Folia ejus, Jerem.17.8. לָא יִתְּרוּן טַרְפוֹהִי Non decident folia ejus, Ezech.47.12. *Apud Talmudicos,* טרפא ראסא Folium myrti, Schab. fol.146.

אִטַרְפָא *Idem:* וְאִטַרְפוֹי לָא נָתְרִין Et folia ejus non decidunt, Psal.1.3. *Aleph ab initio formativum est, ut* אִיד *&* יַד *Manus,* דְּמָא *&* אִדְמָא *Sanguis., & similia.*

טַרְפֵיזָא · טְרַפֵּיז τράπεζα, *Mensa. Plurale,* הושיבו טְרַפֵּיזִין Collocarunt mensas, Beres. rab. sect.64. קוסי טרפיזין Manducatores mensarum, i.e. *Commensales*, Medr. Echa cap.2.v.22. ut citat Aruch in קם. Sed aliter nunc legitur. Vide קוס.

טְרַפּוּזִיטִים τραπεζίτης, *Mensarius, Numularius, Argentarius, quomodo olim dicti fuerũt Triumviri mensarii, qui numulariis & monetæ cusoribus præerant;* טרפוזיטים של מדינה Mensarius urbis, Num. rabba sect.4.

טַרְפַּחַת *Matrix: vel* זפק *Vesica gutturis in avibus*, Cholin fol.55.2. & 56.2.

טְרִיפוֹלָאֵי *Tripolitani, Genes.10.17. in T.H. à regione quæ vocatur* טְרִיפוֹלָא τρίπολις Tripolis.

טריפולין Tripolis. Legitur in Medr. Echa cap. 1.5. Sed corruptè pro מטרופולין.

מיטרפסא. Vide in litera Mem.

טַרְפְּעִיק *Vocabulum barbarum, idem quod* אסתירא *Stater moneta*, Joma folio 35.2. *Plurale*, מאי טרפעיקין אסתירא Quid est Tarpeikin? Stater, Gittin fol.45.2. & Ketubh. fol.64.1. Stater erat פלגא רחוא dimidia didrachma, id est, octava sicli sacri, qui habebat quatuor drachmas.

טַרְפַּשׁ *Reticulum, Membrana tenuissima:* טרפשא דליבא Reticulum cordis, Glossa, שומן הלב Pinguedo cordis, membrana pinguis, quæ est instar galeri, in quo cor repositum est, Cholin folio 49.2. טרפשיה דכברא Reticulum hepatis, Ibid. fol.46.1. מעורה בטרפשן Conjuncta reticulo jecoris, Pagnin. in radice ערה. *Græcum est* Τράπεζα *Mensa, quomodo pars ea hepatis vocatur, quæ latior est, instar mensulæ.* Vide Nicol. Full. in Misc. sac. lib.5. cap.14. Sic in Concord. Hebr. יֹתֶרֶת explicatur per טרפשא. Et R. Salom. scribit ad וְאֶת הַיֹּתֶרֶת Exod.29.13. היא טרפשא דכבדא Est reticulum jecoris, quod vocant טיבריש.

טַרְפִירָא *Vespertilio, siquidem idem significat, quod* עֲטַלֵּף *pro quo ponitur Levitic.11.19. in Jonathane.* Deuter.14.18. in Jon. legitur וְעַרְפְּדָא, T. Hier. חַרְפִּתָא.

טְרַק *Mordere, Pungere, Rodere, Arrodere: Serpentum, vel scorpionum mordentium sive pungentium proprium verbum:* דִּמְתִיל לְחִוְיָא טָרִיק Qui assimilatur serpenti mordenti, Job.26.13. אוּרְעִיתָא טְרִיקָא Crabrones mordentes, Deut.7.20. in Jon. *Infinit. Pahel,* לְטַרְקָה וּלְנַזָּקָא Ad mordendum & nocendum, Eccles. 10. v. 11. *Talmud.* מאן דטרקיה חויא ליתי עוברא דהמרא חוורתי וליקרעיה ולותביה עליה Quem momordit vel pupugit serpens, is sumat fætum asinæ albæ, eumque dilaceret, & morsui imponat, Schabbas fol.109.2. ubi vide plura: דלמא חויא דרבנן טרקיה Fortè serpens Rabbinorum momordit eum, Ibid. f.110.1. id est, Excommunicatio, quæ sic vocatur, quia literæ initiales trium specierum excommunicationis, נדוי · חרם, & שמתא conficiunt vocem נָחָשׁ Serpens. טרקיה חויא ומית Momordit eum serpens & mortuus est: Sic, דטרק ליה עקרבא Quem momordit scorpio, זיבוריתא Apis, Ketubhoth fol. 50.

Secundò, טְרַק *Claudere, Includere: Imperativus,* וּטְרוֹק לְאוּרְעוּת רָדְפַי Et claude in occursum persecutorum meorum, Psalm.35.3. וּבֵיתָא טְרִיקָא Et domus clausa, in domo clausa, Prov.21.9. & 25.4. *Apud Talmudicos:* טרק גלא באפיה Clausit januam ante faciem ejus, Bava kama folio 112.1. טרוקו גלי Claudite januam: דטרקיה לגליה Qui clausit januam suam, Sanhed. fol. 113.1.

Tertiò טְרַק *Miscere, Commiscere:* לטרוקינהו בהדי הדדי Misceat ea inter se, Schabbas folio 10.1.

לא שנו אלא בשלא טרקו אבל טרקו אסור Non tradiderunt hoc, nisi de eo (scil. veneno) quod non commiscuit (scil. homo): at, si commiscuerit, prohibitum est, Bava kama fol.115.2. Glossa hoc explicat, שלא עירבו אדם. *Id per errorem in Aruch scribitur* עברו *literis transpositis, pro* ערבו. *Hinc Santes, Munsterus & Guido scripserunt, hoc verbum etiam idem esse quod* עבר *Pertransiit.*

Quartò adducitur & in Aruch pro *Percutere.* Sed locus Talmudicus, qui citatur, aliter nunc habet. Nam pro טרק, ut Aruch habet, legitur מחיין Percutiunt, Taanith fol.25.1.

טְרִיקָה *Morsus, Punctura serpentis.*

טְרִיקָא *Clausura, Claustrum:* דְּלָא אִפּוֹק מִן טְרִיקָא Ne exeam ex clausura, Thren.3.7.

מַטְרְקָא *Lorum, Scutica, Flagellum:* מטרקא דטייעי Flagella, scuticæ Ismaëlitarum, quibus ad equos utuntur, Joma fol. 23.1.

טַרְקִי *Nomen proprium gentis*, Genes. 10. 2. in Targ. Hieros. Nostra exemplaria nunc habent תרקי.

טַרְקְיָא Κύανος, *Turcicus, lapis pretiosus*, Exod. 28. v. 19. Hebr. שבו quem *Achatem* transferunt multi. *Plurale*, טַרְקִין Exod.39.12. in Jonathan. Num.2.18.

טורקטי Vide in דרק.

טרקטא *Spica tosta*, Talm. Hier. Pesach. cap.3. Glossa, שיבולת שחורבין על האש.

טְרַקְלִין · טְרַקְלִינָא · טַרְקְלוֹנָא Τρικλίνιον, *Triclinium, Discubitorium, Conclave, Aula:* לְמִכְבַּשׁ יַת מַלְכְּתָא עִמִּי בְּטַרְקְלוֹנָא אִתְבְּעֵיתָא Concumbere cum regina mecum in conclavi cupis, Esth. 7.9. in sec. Targ. Meliùs esset בְּטַרְקְלִינָא, ex qua forma alibi legitur, וַהֲוֵינָן עָלִין לְטַרְקְלִינֵיהוֹן Et fuimus ingressi in triclinia sive conclavia ipsorum, Numer.31.50. Jon. *Apud Talmudicos*, שישבו בטרקלין Qui sedebant in triclinio. In Pirke capite 4. התקן עצמך לפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין *Præpara te in vestibulo, ut ingredi possis in triclinium.* In vestibulo, id est, *in mundo hoc*, In triclinium, scil. *vitæ æternæ in sæculo altero.*

טַרְקְלִילִין *Tibialia, Ocreæ æreæ:* טַרְקְלִילִין דִּנְחָשׁ Tibialia ferrea, 1. Sam.17. v.6. Hebraicè מִצְחַת Frontale ferreum, Laminæ æreæ pedi adhibitæ.

טרקלרין Baal Aruch citat ex Jelammedenu, טרקלרין אם יהיה ביד אדם, & scribit esse כלי Vas vel Instrumentum quoddam.

טרוקנין *Panes cinericei, massa non in furno, sed in fossula terrea cocta*, Berach. fol.37.2.

טרקסין *Paries mediastinus inter Templum & sanctum sanctorum*, Middoth cap.4. Joma fol.52.1. ubi Glossa, טרקסין לשון פנים וחוץ הוא בלשון יון *Tarkesin* significat intus & exterius, Mediastinum, scilic. In Jalkut fol.100.1. scribitur טרכסין. Sic in

Talm. Hierosolymit. כלאים cap. 8. fol. 31. col. 3.

טורקסא *Thronus, Locus excelsus*: ראיהו יתיב בטורקסא עילאה Qui considet in gradu supremo; Zohar vajikra fol.1. col.4.

טרקסמון Vide suprà in טרך, in טרכסמון.

טרוכסימון, & per Kaph טרוקסימון · טרוקסימא *Herbæ species. Est Græcum* τρώξιμος, τρώξιμον, *Troximum, quod in genere primò significat Esculentum; deinde in specie est Intybum sive Seris herba, quam Endiviam vulgò nominant. Hinc in Talmud Hierosolymit. Pesach. cap. 2.* עולשין *explicatur per* טרוקסימון. In Medrasch Esth. cap.1. v.4. Quid comedemus hodie? א״ל בטרוקסימון Dixit ipsi, τρώξιμον. Glossa, הוא פרי או עשב דרמסקין Est fructus aut herba Damascena. Sic in Pesachim Talm. Hieros. cap. 4. in fine: מה נזבון לך יומא דין ואמרת ליה טרוכסימון Quid ememus tibi hodie? respondit ei, τρώξιμον. Glossâ; est Herba, quæ vocatur עולשין. In Vajikra rabba sect. 3. Trahebant aliquando bovem ad sacrificium, & nolebat sequi. Venit fortè pauper quidam, in manu sua habens אגודה של טרוקסימא fasciculum troximi, quem porrexit ei. Bos comedens, incepit sternutare, & concuti, & ejiciebat acum; sicque sequebatur ad sacrificium &c.

טרקאירין In Schemoth rabba sect.25. בשר ודם עושה לו טרקאירין Caro & sanguis faciens sibi Tarkairin, unumquemque liquorem seorsim indit, sed non potest omnes ex uno eódemque loco desumere, &c. Glossa, טריאקה Theriacam. *Guido ponit;* טרקאירין *Instrumentum in quo ponuntur diversa vasa, ut cyathi, & id genus. Sed hæc expositio non quadrat loco citato.*

טָרַשׁ *Roborare, Indurare*: דמטרשין Quæ indurant, Cholin fol.46.2. Glossa מקשין Indurant instar lapidis.

טַרְשִׁין *Lapides duri & acuti, ex usu linguæ Arabicæ, juxta Baal Aruch*: אין לך טרשין בכל ארץ ישראל יותר מחברון Non sunt in tota terra Israëlis lapides duriores, quàm in Chebron, Ketubhoth fol.112. col. 1. unde elegerunt eam pro sepulturis mortuorum, R. Salom. Numer.13.22. & Deut. 6.11. ad illud וברת חֲצוּבִים Et cisternas excisas, scribit idem; לפי שהיו מקום טרשים וסלעים Quia fuerunt locus lapidum durorum & petrarum. Vide & Erchin fol.14.2. In Vajikra rabba sectio. 36. אין נוטעין הגפן במקום טרשים גדולים Non plantant vineam in loco magnorum lapidum vel saxorum. Scribitur & cum ס ab initio, unde videtur, ש cum puncto sinistro esse proferendum.

טרשא In Metzia fol. 65.1. טרשא שרי: & mox טרשא דידי שרי. Baal Aruch explicat; *Qui dat alicui fructus in Octobri, eâ conditione ut solvat illos ipsi eo pretio quo venierunt in Aprili, quando scil. sunt cariores. Ergo,* טרשא *Est species venditionis usurariæ, quando scil. vendimus alicui fructus eo tempore quo vili pretio venduntur, sed ut illos nobis solvat alio tempore, quo scil. speramus pretium illorum carius futurum esse. Et hoc scribunt esse licitum.*

Deinde ponit etiam Aruch טְרַשׁ pro *Obsurdescere*, ex Jelammedenu, & scribit, sic etiam in lingua Arabica significare. In Beresch. rabba sect. 81. מהולתך חרשה Si cribrum tuum sit silens: in Glossa scribitur; omnes alios libros habere טרשא.

טרת טְרִית *Piscis magni & mundi nomen, qui per partes vendebatur: Thynnus, vel Thunnus; ut quidam volunt*: טרית טרופה Piscis Taris discissus, Nedarim fol. 51. 2. Avoda sara cap. 2. in Misna; Rambam scribit hîc, solitos fuisse eum contundere, donec fieret instar massæ farinaceæ, & tum prohibitum fuisse, eo quòd non sciri potuerit, annon piscis aliquis immundus cum eo fuerit contusus. In Berach. fol. 44.1. Urbs quædam fuit, ex qua singulis septimanis afferebant ששים רבוא ספלי טרית sexaginta myriades simpulorum piscis Taris pro operariis. R. Salomon hîc explicat טוניא *Thunnum. Legitur & Deuter.33.19. in Targ. Jon.* וְיִתְפַּנְקוּן מִן טְרִיתָא Et oblectabunt se de pisce Taris. Ergo in deliciis fuit.

טְרִיתָא *Pastæ vel placentæ genus*, Berachoth fol.39. Describitur ibi latiùs. Vide & in Talm. Hierosol. Beza folio 60. col. 4. *Affine est Lat.* Torta.

טְשָׁה *Abscondi, Latère, Delitescere, Abscondere, Recondere, Asservare. Usurpatur in Jobo & Proverbiis pro Hebræo* צָפַן, *& confundit quandoq; formam cum* טוש, *ex forma Quiescentium secundâ, & in Regiis cum Defectivis secundâ, quasi à* טשש. *Futurum*, אֱלָהָא יִטְשֵׁי Deus abscondit, reponit; asservat, Jobi 21.19. אִין תִטְשֵׁי Si recondoris, Prov. 2.1. עֵינוֹי יִטְשׁוּן Oculi ejus delitescunt, Psalm.10.8. *Ex Aphel*, דְאַטְשִׁיתָא לִדְחֲלִין מִנָּךְ Quod abscondisti timentibus à te, Psalm. 31. vers. 20. אַטְשִׁיתָא בְלִבָּךְ Abscondisti in corde tuo, Jobi 10.13. אַטְשִׁית מֵימְרֵי פּוּמֵיהּ Abscondi verba oris ejus, Jobi 23.12. אַטְשִׁית מֵימְרָךְ In corde meo abscondi verbum tuum, Psal.119.11. ex quiesc. sec. *Particip.* דִמְטַשֵּׁי מִלְּתָא Qui celat verbum, Proverb.25.2. עַטְלָא מְטַשֵּׁי יְדֵיהּ Piger abscondit manum suam, Proverb.19.24. *Ithpehal Præter.* אִתְטְשִׁיוּ Reconditi sunt, Jobi 15. 20. & 24.1. *Participium*, מִתְטְשֵׁי בַּר נָשָׁא Absconditur homo, Proverb. 28. v. 28. וְלִישָּׁנָא מְטַשְּׁיָא Sic lingua abscondita, id est, simulans, Proverb. 25. 23. *Plurale*, דְמִתְטַשְׁיָן בְּאוֹצְרָךְ Qui reconditi sunt in thesauris tuis, Psal.83.4. וּמְטַשְׁיָן לְנַפְשָׁתְהוֹן Et abscondunt se animis ipsorum,

rum; Proverb.1.18. ad insidiandum scilic. vitæ ipsorum. *Fœmin.* רְחִמוּתָא דִמְטַשְׁיָא Amor qui absconditus est, Prov.27.5.

מְטַשְׁיָא *Absconditum, Absconsio, Occultum:* מוֹהֲבָא בְּטַשְׁיָא Donum in abdito, Prov.21.14.

מְטַשְׁיוּתָא *Reconditum, Asservatum:* וּמְטַשְׁיוּתָךְ טָבַיָא Et reconditis bonis tuis, Psalm.17.v.14. טְמִיעַ לִמְטַשְׁיוּתֵיהּ Absconditum est in reconditis ejus, Jobi 20.26.

טשט טִשְׁטַק *Sedile, Sella, Scamnum*, Nidda fol. 68.1. Perperam alii, *Lebes, Caldarium*, id est, קדירה. Nam id non est hujus vocis, sed alterius דודי interpretamentum.

טשש Hinc posit esse טַשְׁטַשׁ, quod vide in טוש.

יאה יָאֵי *Pulcher, Decorus, speciosus:* & verbaliter, *Pulchrum est, Decet, Convenit:* כְּמָא יָאָה אַנְתְּ Quàm pulchra es? Canticor.7.6. יַתִּיר יְהֵי יָאֵי בֵּית מַקְדְשָׁא Magis erit pulchra domus sanctitatis, Cantic.1.17. *Fœmininum*, וְיָאֲיָא בְּחֵזְוָא Et pulchra aspectu, Genes.29.17. מַלְכוּ יָאֲיָא Regnum speciosum, Jer.46.20. יָאָא בְּרֵיוָא Pulchra aspectu, Gen.29.17. T. H. *Plurale*, וְעֵינֵי לֵאָה יָאַיִן Et oculi Leæ erant pulchri, Gen.29.17. *& aliter*, יָאִין עוֹבָדָךְ בְּרַתִּי Pulchra sunt opera tua, filia mea, Cant.1.15. כְּמָא יָאַן כָּהֲנַיָא Quàm pulchri sunt Sacerdotes, Cantic.4.2.

יָאֲיָא *Pulchritudo. Constr.* יָאֲיַת צִדְקָךְ Pulchritudinem justitiæ tuæ, Jobi 8.6.

יָאוּת · יָאוּתָא · יָאוּתָא *Pulchritudo:* & adverbialiter, *Pulchrè, Benè, Rectè:* מְטוּל דְיָאוּתָא דְחִסְדָא אִנּוּן לְרֵישָׁךְ Quia pulchritudo gratiæ, id est, gratiosa, sunt illa capiti tuo, Proverb.1.9. אֲרֵי יָאוּת פְּשַׁר Quòd pulchrè interpretatus esset, Genes.40.16. יָאוּת חֲזֵיתָא Pulchrè, benè vidisti, Jerem.1.12. Sic respondet Hebræo הֵיטַב: *Rab.* יאות הוא Pulchrum est, Benè se habet. יאות לך Pulchrum est tibi, Convenit tibi, Decet te. מנא יאות Quàm pulchrè! quàm eleganter!

יָאֵיתָא *Idem:* Proverb.4.9.

יאי *Nomen urbis:* רב אסי ורב זירא איקלעו לפונדקא דיאי R. Ase & R. Sira venerunt in hospitium (urbis) Jae, Cholin folio 6.1. In Glossa scribitur, fuisse illic homines plebeios, qui suspecti fuerant de Demai, i. e. decimis.

יאל Unde הואיל *Voluit, Placuit, Acquievit.*

הואיל Rab. *Postquam, Quandoquidem, Quū, Cùm. Sequi solet* ו: *ut*, הואיל וכך הוא Postquam ita est: הואיל והזכירו Postquam meminit ejus. *Hinc in T. Hier.* הוֹאִיל וּכְרַכָּא דִסְדוֹם Quandoquidem urbs Sodom est in medio donorum, quæ dedi Abrahamo, Gen.17.18.

יאר *Rivus:* יְאוֹר מִצְרַיִם *Rivus Ægypti*, id est, *Nilus*, Amos 8.8. Vide ibi R. Dav. & R. Salom. & Amos 9.5. *Talm.* אריסא עביד ביה יאורי Hortulanus facit in eo (agro scilic.) rivulos, Bava mezia fol.103.2. Glossa, חריצין Fossulas, ductus, quibus aquæ ex rivo vel fluvio per agrum, ad irrigationem ejus, ducuntur.

יאש Pahel, *Spe destituit, Desperare fecit, Heb. Sic Ch.* לְיָאָשָׁא יָת לִבִּי Ad destituendum spe cor meum, Eccles.2.20. *Rabbinis in Hithpahel usitatissimum*, נִתְיָאֵשׁ · הִתְיָאֵשׁ *Diffidere, Dubitare. Hinc in Targ.* וְיִתְיָאֵשׁ בְּלִבֵּיהּ Et dubitet in corde suo, Deut.29 18. in Jon.

יֵאוּשׁ *Desperatio, Diffidentia: Res desperata:* מִלֵּי יְאוּשָׁא Verba desperata, Jobi 6.26. *Apud Rabbinos sumitur de Re ab homine per oblivionem relicta, & amissa*, in Bava metzia cap. 2. ab initio, in Gemara.

נוֹאָשׁוּת *Idem.*

יאת *Acquiescere, Consentire*, Hebr. *Apud Rabbinos & Talmudicos est idem quod* נֶהֱנָה *Uti, Frui re aliquâ:* אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו Nunquam super candelas accensas benedicunt, nisi luce ejus fruiti sint, Berachoth cap.8. in Mischna. אין נאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן Non utuntur eo (oleo) quia non est de præparato, Schabbas cap 3. in Mischna. שנאותין בו ב״ט Qui utuntur eo in die festo, Beza fol.15.1. מפני שהנשים נאותות בהן Quia mulieres utuntur illis, scil. ad lavandum, vel, ornandum se, Joma fol.15.1.

יְאוֹתוּת *Acquiescentia, Consensus.*

* יַב Vide infrà in יְהַב.

יבב *Vociferari, Jubilare, Ovare. Particip. plur.* כַּד מְיַבְּבִין Cùm vociferarentur, Exo.32.17. וּמְיַבְּבִין כָּל כִּתֵּי מַלְאֲכַיָא Et vociferantur, jubilant omnes turmæ angelorum, Jobi 38.7. *Imperativ.* יַבִּיבִי כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל Jubila synagoga Israelis, Psal 60.10. יַבִּבוּ קֳדָם יְיָ Jubilate coram Domino, Psal 47.v.2. *Futurum*, וְלָא תְיַבְּבוּן Et non vociferabimini, Numer.10.7. תְּיַבְּבוּן בְּחַצוֹצְרָתָא Clangetis tubis, v.9. נְיַבֵּב קֳדָמוֹי Clangamus coram eo, Psal. 95.2. At Levit.15.19. תְּהֵי יַבְבָא בְרִיחוּקָא, puto leg. יָתְבָא Sedens, manens. *Ithpahel Futur.* עַל מַלְכוּת פְּלִשְׁתָּאֵי אֶתְיַבַּב Super regno Philistæorum jubilabo, Psal.108.10. יִתְיַבְּבוּן Vociferabuntur, clangent, Psalm.65. v. ult.

יַבְּבָא · יַבָּבָא *Vociferatio, Jubilatio, Concrepatio, Clangor:* וְתִתְקְעוּן יַבָּבְתָא Et clangetis clangore, Numer. 10. 5. דוּכְרַן יַבָּבָא Memoriale clangoris, Levit. 23. 24.

יַבָּבוּת *Idem:* יַבָּבוּת עָבְדֵי קְרָבָא Vociferationem, strepitum facientium bellum, Jerem. 49. 2. Sic cap. 4. 19.

יְבִיבָא Vide in יבב.

* יבר Hujus formæ pertinent ad אבר.

יבח יַבְחוּשִׁין *Muscæ parvæ, quæ reperiuntur in cellariis vini, Culices vinarii, R. Sal. exponit Gallicè Moucheron;* לרבות יבחושין שסינגן Ad multiplicandum (id est, includendum, comprehendendum) culices, quos percolant, Cholin folio 67. 1. R. Sal. Lev. 11. 11. כמין יבחושין ארומין Sicut muscæ vel culices rubri, Nidda fol. 22. 1. למעוטי יבחושין ארומין Ad imminuendum, id est, excipiendum culices rubros, Sebhachim fol. 22. 1. Glossa, כמין יתושין בלא כנפים Sunt veluti muscæ absque alis; quales proveniunt in fundo vel ora doliorum nostrorum vinariorum extrinsecus.

יבל אוֹבִיל הֵיבַל *Attulit, Adduxit; Apportavit, Deportavit, Abduxit, Detulit: Præteritum,* אוֹבִיל יָתְהוֹן לְטוּר קוּדְשֵׁיהּ Adduxit eos ad montem sanctitatis suæ, Psalm. 66. v. 6. *Cum Affixo:* וְאוֹבְלִנוּן לְבָבֶל Et transtulit ea in Babylonem, Jerem. 28. 3. וְהֵיבֵל הִמּוֹ Et abduxerit ea, Esr. 5. 14. אוֹבִילוּ בְשִׁבְיְתָא Duxerunt in captivitatem, Cantic. 5. 7. וְאוֹבִילוּ מִן דְּמֵיהּ עֲלֵיהוֹן Et adduxerunt de sanguine ejus (porci) super eos, Thren. 2. v. 9. *Participium,* מוֹבִיל וּמַיְתֵי בִּידֵיהּ Apportans & adducens manu suâ, Jesa. 11. 32. vide & Job. 12. 18. *Infinitiv.* וּלְהֵיבָלָה כְּסַף Et ad deferendum argentum, Esr. 7. 15. *Imperat.* וְאוֹבֵיל לְמַשְׁרִיתָא Et affer in castra fratribus tuis, 1. Sam. 17. v. 17. אוֹבֵילְהוּ לְקַרְתָּא Defer ea in urbem, 1. Sam. 20. 40. אוֹבִילוּ עִיבוּרָא Abducite frumentum, Genes. 42. 19. *Ithp. Futur.* וְלָא יִתּוֹבְלוּן Et non afferantur, Jerem. 27. v. 18. לְבָבֶל יִתּוֹבְלוּן In Babyloniam transferentur, v. 22.

יַבְלָא *Rivus. Plur.* הֵיךְ יַבְלִין דְּמַיָּא Sicut rivi aquarum, Thr. 3. 48. Elias legit יבלא: Et, לִיבוּל אָעָא לבול עץ Germini ligni, Jesa. 44. 19. Hebr. לִיבוּל אָעָא Proventui ligni. Fortè leg. לִלְבָלֵי אָעָא Ramis ligni. Vide nostram Babyl.

יַבְלָא Talm. *Nomen herbæ medicinalis,* Gittin fol. 68. 2. Avoda sarah fol. 28. 1. ubi glossa; Nomen est herbæ sic appellatæ. Baal Aruch in נרד primo scribit, esse herbam quæ in lingua Hebræa vocetur חצוב, id est, *Hedera.* Usus ejus occurrit etiam *in proverbio,* quod vide in נרד in נרדיא: Aliter, נפיק ביבלי Qui egreditur cum (calceis) herbarum harum (in die propitiationis scilic.) Joma fol. 78. 2. Ejusmodi calceos in die propitiationis gestare erat illicitum. Glossa hîc in genere explicat עשבים. Baal Aruch in רגל primo legit בריקולי.

יַבְלִית *Idem.* Kelim cap. 3. ubi Glossa; Species est herbæ, cujus nomen יבלא, & oblinunt eâ dolia. Guido *Verrucariam herbam* explicat, q. à seq. יַבֶּלֶת.

יוֹבֵל · יוֹבְלָא · יובלא *Jubilæus annus, sic dictus, quòd cornu* יובל *id est, Arietis inflato promulgaretur:* בְּשַׁתָּא דְיוֹבְלָא הָדָא In anno Jubilæo hoc, Lev. 25. v. 13. יוֹבְלָא הִיא תְּהֵי לְכוֹן Jubilæus erit vobis, Levitic. 25. 10.

יַבֶּלֶת *Verruca:* כהן שעלתה בו יבלת חבירו חותכה לו בשיניו Sacerdos cui ascendit, i. e. crevit, exorta est verruca, socius ejus abscindit eam ipsi dentibus suis (scilic. Sabbatho): sed dentibus tantùm, non instrumento alio, Erubhin fol. 103. 2. ab initio. חתיכת יבלתו Abscissio verrucæ ejus, Pesach. cap. 6. in Mischna, ab initio.

יַבְלוּת *Verrucatio,* More lib. 1. cap. 72.

יַבֶּלֶת *Verrucosum,* Levit. 22. 22.

יבל *Deverrucare, Verrucas ramorum abscindere ex arboribus,* Scheviith cap. 2.

מוֹבִיל *Portans, Adducens:* synecdochicè, *Lator literarum, Tabellarius.* Usus ejus in Epistolis.

מוּבָל *Truncus; Mutilus; quem coguntur ferre aut vehere, sic dictus, quasi Portatus,* Taharoth cap. 7.

מוֹבַלְתָּא *Onus, Sarcina:* הוה טעין מובלתיה Erat portans sarcinam suam, Jalkut folio 41. col. 3. חמא חד טעין מובלא דקיסין Videbat quendam portantem fasciculum lignorum, Echa rabba ad ver. 1. מובן אתה מובלא דקיסין Vendisne fasciculum lignorum? Ibid.

יבם *Fratris absque liberis defuncti uxorem ducere, Affinitatem cum ea contrahere vinculo conjugii:* וְיִבְּמִנַּהּ Et affinitate junget eam sibi, Deuter. 25. 5. *Infinitiv.* לָא אֲבָא לְיַבָּמוּתִי Non vult affinitatis jure ducere me, Deuteron. 25. 7. *Imperat.* וְיַבֵּם יָתַהּ Et affinitatis jure duc eam, Genes. 38. 8.

יָבָם *Levir, mariti frater,* Ruth. 3. 10. *Cum Aff.* יְבָמִי סָרִיב יְבָמִי Renuit levir meus, Deuter. 25. 7. יְבָמָהּ Levir ejus, Deuteron. 25. 5. *Fæmin.* יְבִמְתָּא · יְבֵמְתָּא *Glos, Fratria, Uxor fratris:* תָּבַת יְבִמְתֵּךְ Reversa est fratria tua, Ruth. 1. v. 15. וְתִסַּק יְבִמְתֵּיהּ Et ascendet fratria ejus, Deuteron. 25. 7. *Plurale,* יְבָמוֹת.

יִבּוּם *Leviratio, Affinitas talis:* מצות יבום Præceptum levirationis, Jevammoth fol. 39. 2. Qui de hoc jure plura vult nosse, legat Tractatum Talmudicum יְבָמוֹת, & Majemon. in par. 2. in הלכות יבום וחליצה.

יבק יַבֹּק · יוּבְקָא *Nomen proprium fluvii*, Gen.32. v.23. *in quo oves lavabantur ad tonsuram*, Cantic. 4.2.

* יַבְרוּחִין יבר Vide in ברח.

יבש Hebr. *Aruit, Exaruit, Arefactus, Exsiccatus fuit: Præterit.* לְחֶם זְוַדְהוֹן יְבֵשׁ Panis viatici ipsorum aruerat, Jos. 9.5. וּכְעַן הָא יְבֵשׁ Et nunc ecce aruit, v.12. יְבִישַׁת אַרְעָא Aruit, Exsiccata est terra, Genes. 8.14. עַד דְיָבִישׁוּ מַיָּא Donec exsiccatæ essent aquæ, Genes. 8.7. די יְבִישׁוּ Quòd exaruissent, Job.2.11. melius esset יְבִשׁוּ; ut, יְבִישׁוּ גופניא Exaruerunt vites, Joel.1.v.10. *Futurum*, הֵיךְ עִסְבָּא אִיבַשׁ Sicut herba exaresco, Psal.102.12. יֶחֱרוּב וְיִיבַשׁ Exsiccabitur & exarescet, Jesa. 19.5. Sic v.7. וְיִיבְשׁוּן Et exsiccabuntur, vers. 6. *Pahel*, יַבֵּשׁ *Arefecit, Exsiccavit:* יַבִּישׁ יְיָ יַת מֵי יַמָּא דְסוּף Exsiccavit Dominus aquas maris algosi, Jos. 2.10. Sic cap. 4.23. יַבֶּשְׁתָּא Arefecisti, Psalm. 74.15. *Participium*, וּמְיַבֵּשׁ לֵיהּ Et arefacit illud, Nah.1.4. *Futurum*, וְכָל עִסְבֵּיהוֹן אֵיבֵשׁ Et omnes herbas ipsorum arefaciam, Jesa. 42.15. *Ithpahel Præt.* אִתְיַבַּשׁ Et exsiccatum est, Psalm.129.6. *Particip.* וּמִתְיַבֵּשׁ מִן חוֹרְבָא Et exarescit præ siccitate, Psal. 90.6. *Plurale*, וּמִתְיַבְּשִׁין Et arescunt, Jobi 12.15. *Futurum*, וְיִתְיַבַּשׁ Et exarescet, Job.14.v.11. יִתְיַבְּשׁוּן Exarescunt, Jobi 18.16.

יָבֵשׁ · יַבִּישׁ *Aridus, Siccus:* וְיַת גִּלָא יָבֵשׁ Et stipulam aridam persequitur, Jobi 13.25. כְּאָע יַבִּישׁ Sicut lignum aridum, Jesa. 56.3. *Plurale*, עִנְבִּין רַטִּיבִין וְיַבִּישִׁין Uvas recentes & aridas, Numer.6.3. וְהָא יַבִּישִׁין לַחֲדָא Et ecce arida erant valdè, Ezech.37.v.2. *Emphat.* גַּרְמַיָּא יַבִּישַׁיָּא Ossa arida, v.4.

יַבֶּשְׁתָּא *Arida: Aridum, Siccum, Terra sicca*, Genes.1. Dan. 2.10. הֲפַךְ יַמָּא דְסוּף לְיַבֶּשְׁתָּא Convertit mare Suph in aridam, Psalm.66.6. וְיַבֶּשְׁתָּא אִידוֹי בְרִיאוּ Et aridam manus ejus crearunt, Psalm.95. v.5. וְתֵשׁוֹד לְיַבֶּשְׁתָּא Et effundes in aridam, Exod. 4.9.

יוּבְשָׁא *Ariditas, Siccitas:* עַל כָּל אַרְעָא יוּבְשָׁא Et super omnem terram siccitas, Jud.6.37.40.

יבשות *Idem, apud Rabbinos:* ותגבר בו היבשות Et prævaluit in eo siccitas, Aben Esra Exod.3. vers.1.

יַבְשׁוּ *Locus siccus & aridus*, Taan.fol.10.1.

יגר *Cumulus, Acervus:* יְגַר שָׂהֲדוּתָא Cumulus testimonii, Genes.31.47. à Labane Syro usurpatum, pro quo Jacob Hebræus dixit גַּל עֵד, eodem sensu. *Plur.* יְגוֹרִין · יַגְרִין Job.15.28. אֶתֵּן יַת יְרוּשְׁלֵם לְיַגְרִין Dabo Hierusalem in acervos, Jerem. 9.v.11. Sic Mich. 3.12. כְּיַגְרִין Sicut acervos, Hos.12.12. וּתְהֵי בָבֶל לְיַגְרִין Et erit Babel in acervos, Jerem.51.v.37. Baal Aruch adducit hæc duo exempla in גר ultimo, hoc לגרין, illud מגירין, sine Jod primo. לְיַגְרֵי חַקְלִין In acervos agrorum, Mich.1.6.

אִיגַר *Idem*, Psal.60.2. Job.8.17.

אוּגַר *Idem*, Genes.31.46.47. Deuter.21.1. in Targ. Jonath.

יד יְדָא · אִידָא *Manus: latissimè Hebræis usurpatur, Chaldæis non item: Nam ubi per Metaphoras textus Hebræus longiùs recedit, ibi Chaldæus ferè aliis vocibus, propriè sensum exprimentibus utitur, ut passim videre est:* לָא תִקְרַב בֵּיהּ יְדָא Non attinget eum manus, Exod.19.13. וִידָא לָא תוֹשְׁטוּן בֵּיהּ Et manum ne immittatis in eum, Genes.37.22. יְדָא חֲלַף יְדָא Manum pro manu, Exod.21.24. דְמוֹשִׁיט אִידָא Qui extendit manum, Prover.11.22. אִידָא פְּרָסָא Manum extendit, Jesa.60.9. *Cum Aff.* אֲרֵימִית יְדִי Levavi manum meam, Genes.14.22. מְסַר בִּידִי Tradidit in manum meam, Genes.39.8. יְדָנָא תְקִיפַת לָנָא Manus nostra fortis est nobis, Deuter.32.27. וִידָנָא לָא תְהֵי בֵיהּ Et manus nostra non erit in eo, Genes.37.27. אַיְתֵנָא בִידָנָא Attulimus in manu nostra, Genes.43.22. אַעֵיל כְּעַן יְדָךְ בְּעִטְפָךְ Immitte nunc manum tuam in sinum tuam, Exod.4.6. בְּאִידָךְ In manu tua, Psal.31.16. הָא אַמְתִיךְ בִּידָךְ Ecce ancilla tua est in manu tua, Gen.16.6. לְאָת עַל יְדְכוֹן In signum super manum vestram, Deuteron.11.18. דִּלְמָא יוֹשִׁיט יְדֵיהּ Ne fortè extendat manum suam, Genes.3.v.22. וְשֵׁיזֵבִית יַתְכוֹן מִן יְדֵיהּ Et liberavi vos è manu ejus, Jos.24.10. וְשַׁוִּיאַת יְדַהּ עַל רֵישַׁהּ Et posuit manum suam super caput suum, 2.Sam.13.19. יְדֵיהוֹן דְיַמִּינָא Manus ipsorum dexteræ, Exod.29.20. *Plurale*, וְיִתְרַשְׁלָן יְדִין Et remissæ fient manus, Ezech.21.7. פְּתִיוֹת יְדִין Lata manibus, id est, spaciis, Gen 34.21. וִידַיָּא יְדֵי דְעֵשָׂו Et manus sunt manus Esavi, Genes.27.22. *Cum Aff.* עַל תְּרֵין יְדַי In duabus manibus meis, Deuter.9.15. וּמִלֵּאוּת יְדָנָא Et à defatigatione manuum nostrarum, Genes.5.vers.29. לָא תְרַשֵּׁל יְדָךְ Ne remissas facias manus tuas, Jos. 10.6. אִם יִתְחַסְּנָן יְדָךְ Num corroborabuntur manus tuæ, Ezech.22.14. בְּעוֹבָדֵי יְדֵיכוֹן Operibus manuum vestrarum, Deut.31.29. וְאַלְבִּישַׁת עַל יְדוֹהִי Et induit super manus ejus, Genes.27.v.16. וְשֵׁירַיָּא עַל יְדַהָא Et monilia manibus ejus, Gen.24. 47. יַת יְדֵיהוֹן Manus suas, Exod.29.10. אֲשַׁדוּ בִידֵיהוֹן Effuderunt manibus suis, Ezech.23.37.

בְּיַד *In manum, In manu, Per manus, id est, Operâ, Ministerio: & simpliciter, Per:* בְּיַד מֹשֶׁה Per manum Mosis, Num.33.1.

עַל יַד · עַל יְדֵי *Per manum, Per manus, id est, Operâ, Ministerio, Per: Juxta, Propter. Nam manus commune variarum rerum agendarum instrumentum est.*

לְאַחַר יַד · כִּלְאַחַר יַד *Post manum, Manu aversâ:* המוציא לאחר ידו Qui effert aliquid manu aversâ,

in tergo manus, aversâ manus parte (ſcilic. in ſabbatho) פטור liber eſt, Talm. Schabb. cap. 10. in Miſchna. Majemonis gloſſa, לאחר ידו, hoc eſt, על גב ידו ſuper tergo manus ſuæ. Vide eum quoque in Hilch. Schabbas cap. 12. *Hinc latiùs uſurpatur, pro, Præpoſterè, vel, Inverſè aliquid agere:* ut, הזורק כלאחר יד Qui aliquid ſpargit vel projicit, abjicit poſt manum, hoc eſt, non eo modo quo aliàs fieri ſolet; ut, poſt tergum, vel ſuper humeros, Schabbas fol. 153. 2. מחמר כלאחר יד Qui beſtiam agit vel ducit (in Sabbatho) poſt manum (hoc eſt, præpoſterè, vel modo extraordinario) Peſach. fol. 66. 2. Omnis qui facit aliquid in Sabbatho, quod ordinariè non ita fieri ſolet, dicitur facere כלאחר יד, ſcribit Aruch in חמר primo.

מִיַּד · מִן יַד *È, Ex, À manu:* Item, *Statim, Repentè, Confeſtim, Illicò: ſicut Latini à pedibus deſumptâ locutione dicunt, È veſtigio, German. Handſchriub/Behend. Conjunctim Rabbinis familiare: utroque modo in Targum:* ut, מִן יַד נְפַלַת אִישָּׁתָא Subitò cecidit ignis, Geneſ. 11. 28. in Jon. מִן יַד יִתְיְהַב לְרָה Statim concedetur ei intrare; Eſth. 2. 13. מִן יַד אֲמַר לְהוֹן Illicò dixit ipſis, Canticor. 2. v. 13. לָא תִקְטְלִנּוּן מִיַּד Ne occidas eos ſubitò, Pſalm. 59. 12. *Sic accipiunt quidam illud in textu Hebræo,* הִנָּצֵל כִּצְבִי מִיָּד *Eripe te ſicut caprea celerrimè,* Prov. 6. 5. ubi tamen meliùs ex ſtructura ſequentis membri ſubaudias, מִיַּד הַצַּיָּד *E manu venatoris.* Græci ἀπὸ χειρὸς eodem modo explicant ex Plutarcho: מִן יַד תְּקִיף רוּגְזָא דַיְיָ Subitò exarſit in eos ira Domini, Thren. 1. 2.

Apud Rabbinos eſt etiam, *Manubrium, Capulus, Anſa, Handhebe:* יד הקרדום Manubrium ſecuris: יד הכלי Manubrium vaſis: יד החרב Capulus gladii, יד הסכין cultri. *Hinc in Targ.* עַל יְדָא דְסַפְסְרָא In capulo gladii, Eſth. 8. 15. כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת באנשים תיקצץ *Omnis manus quæ multiplicat explorare, in mulieribus eſt laude digna; ſed in viris, amputanda;* Nidda fol. 13. Laudatur in mulieribus, ſi frequenter manu ſe explorent (an ſcil. mundæ ſint, nec ne): ſed in viris, ſi manus membro frequenter admoveant, vituperatur, quia cauſam præbet libidini. Item *Petiolus, Pediculus, à quo fructus dependent, vel quo fructus tenemus, quando illos manducamus,* Okezin cap. 1. ab initio, *Pediculi pomorum, pyrorum, uvarum, calamus ſpicarum &c. vocantur* יד *Manus, uti Græcis* πόδιον *Pediculus.*

ידד יְדִיד *Dilectus: Talmudici:* יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים Veniet dilectus *(hoc eſt, Salomon)* Filius dilecti *(id eſt, Abraham)* & ædificabit dilectum *(domum ſanctuarii)* dilecto *(Deo)* in portione dilecti *(Benjamini)* & expiabuntur per eum dilecti *(Iſraelitæ)* Menachoth fol. 53. col. 1. & 2. Sic ibidem: יבא טוב וקבל טוב מטוב לטובים Veniet bonus *(i.e. Moſes)* & accipiet bonum, *(i.e. Legem)* à bono, *(i.e. Deo)* pro bonis *(id eſt, Iſraelitis.)*

ידה Heb. *Jacere, Projicere, Jaculari. Pihel,* יִדָּה *Idem.* Huc videtur referendum, ראריה אורייה Qui projiciendo projecit eam (ſcil. flammam) in locum publicum, Beza folio 29. 1. Vide & in Bava kama fol. 19. 2. & 98. 1. Eſt et forma, וַיַּדּוּ אֶבֶן בִּי Et projecerunt lapidem in me, Thren. 3. 53. Baal Aruch adducit in litera Aleph. *Chald.* יְדָה *Fateri, Confiteri, Celebrare, Gratias agere. Futurum,* וְיוֹדֵי עֲלוֹהִי Et confitebitur ſuper eo, Lev. 16. 21. וְיוֹדוּן יָת חוֹבֵיהוֹן Et confitebuntur peccata ſua, Numer. 5. 7. Vide & Lev. 5. 5. & 26. 40. *Aphel,* אוֹדָה · אוֹדֵי *Idem. Præter.* אוֹדֵיתָא אַתְּ Tu confeſſus es, Geneſ. 49. 8. אוֹדֵינָא לָךְ יְיָ Confitemur tibi, celebramus te Domine, Pſalm. 75. 2. וְאוֹדִיאוּ קֳדָם יְיָ Et confeſſi ſunt coram Domino, Joſ. 22. 33. *Participium,* וּמְצַלֵּא וּמוֹדֵא Et orabat, & confitebatur, Dan. 6. 11. *& plenè, id eſt, cum expreſſa characteriſtica,* מְהוֹדֵא Gratias agens, Dan. 2. 23. וּדְמוֹדֵי חֲטָאוֹי Et qui confitetur peccata ſua, Proverb. 28. 13. *Infinit.* טָב לְאוֹדָאָה קֳדָם יְיָ Bonum eſt confiteri coram Domino, Pſalm. 92. 1. *Imperat.* בָּרִיכוּ וְאוֹדוּ Benedicite & confitemini, Judic. 5. 2. *Futurum,* אוֹדֶה קֳדָמָךְ Confitebor coram te, Jeſa. 12. 1. וְאוֹדֵי יָת שְׁמָךְ Et celebrabo nomen tuum, Pſal. 138. 2. *Cum Aff.* אֲנָא אוֹדֵינָךְ Ego confitebor tibi, Jobi 40. 9. בשאול מַן יוֹדֵי לָךְ In ſepulchro quis celebrabit te? Pſal. 6. 6. יוֹדוּן לִשְׁמָךְ Et celebrabunt nomen tuum, Pſ. 76. 11. וּשְׁמָךְ נוֹדֵי Et nomen tuum celebrabimus, Pſal. 44. 9.

Apud Rabbinos etiam eſt *Conceſſit, quando opponenti argumentum conceditur. Hæc enim conceſſio, eſt confeſſio, argumentationem ejus eſſe veram.*

אוֹדָיְתָא · אוֹדָאָה, & הוֹדָאָה · אוֹדְאָתָא · אוֹדָאָה *Confeſſio, Laus, Gratiarum actio, Laudatio, Celebratio:* הַב קֳדָמוֹהִי הוֹדָאָה Da ipſi laudem, Joſ. 7. 19. תַּרְגּוּמָא דְאוֹדֵיתָא Expoſitio laudis, Pſal. 7. 1. וְאוֹדָאָתָא Et gratiarum actio, Pſal. 45. 1. עוּלוּ בִתְרְעוֹי בְּאוֹדֵיתָא Ingredimini portas ejus cum gratiarum actione, Pſal. 100. 4.

אוֹדֵיתָא · הוֹדָיָה Rabb. *Confeſſio, Conceſſio argumenti:* הודאת בעל דין כמאה עדים *Confeſſio adverſarii eſt inſtar mille teſtium:* Item *Confeſſio debiti, Obligatio, Chirographum, quo quis confitetur debitum,* Sanhedrin fol. 29. 2. Vide Baal Aruch in יד primo.

תּוֹדָא · תּוֹדְתָא *Gratiarum actio, Confeſſio, Celebratio, Euchariſticum ſacrificium:* אִם עַל תּוֹדְתָא יְקָרְבִנֵּיהּ Si pro gratiarum actione offeret ipſum, Lev. 7. v. 2. al. 12. כְּנִכְסַת תּוֹדְתָא Sicut ſacrificium gratiarum

rum actionis, Pſalm.50.14. מַעֲלֵי תוֹדְתָא Offerentes laudem, Jer.30.19. עַל נִכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹהִי Pro ſacrificio gratiarum actionis ſanctorum ejus, Levit.7.3. *Plurale*, קֻרְבָּנֵי תוֹדָן Oblationes confeſſionum, id eſt, euchariſticæ, Pſal.56.13.

אוֹדָיָא *Confeſſio:* פִּתְגָמִין דְאוֹדָאָה Verba confeſſionis, Hoſ.14.3.

וַדַּי · וַדָּאִי *Confeſſum, Certum, Quod in confeſſo eſt, Indubitatum.* אין מעשרין את הודאי Non decimant certum (in Sabbatho) id eſt, fructum de quo decimam nondum datam eſſe certò conſtat. Aliàs dicitur טֶבֶל. Oppoſitum ejus eſt דְּמַאי. *Apud Rabbinos*, אין ודאי שאין בו ספק *Nihil eſt tam certum, in quo non ſit aliquid dubii.* Id ab Elia in Tisbi explicatum. Aliam ſententiam vide in ברא. *Cum litera ſervili*, בְּוַדַּאי *In confeſſo, Cum certitudine, Certò, Verè*; הכי הוא ודאי Sic eſt certè, ſic eſt revera. *Maſorethæ pluraliter dicunt* וַדָּאִין*: ut cùm dicunt*, אֲדֹנָי וַדָּאִין קלד id eſt, Adonaj certa ſunt 134. hoc eſt, *Adonaj* propriè ſic ſcriptum & lectum, & non pro tetragrammato יהוה uſurpatum, centum triginta quatuor locis in Bibliis legitur, & ex illis certis ſunt ז׳ לַאדֹנָי ſeptem *Ladonaj*, id eſt, quæ ſic propriè leguntur, & non pro ליהוה. Vide noſtram Tiberiadem. *Fœmin.* והיא גדולה ודאית Ipſaque eſt majorennis indubitata. חכמה ודאית Sapientia vera. *Plurale*, זיבות ודאיות Fluxus certi; לידות ודאות Partus certi, Bava bathra fol.166.1.

וִדּוּי *Confeſſio, formularis ſcil. peccatorum, quam certis temporibus Judæi tenentur recitare, cum affectu ſingulari, & contuſione pectoris ad ſingula verba. Verba ejus vide inter preces* יום הכיפור *Feſti propitiationis. Concepta autem ſunt ſecundum ordinem literarum alphabeti.*

יְהוּדָה · יְהוּדָא *Jehuda, filius Jacobi, quaſi Celebrationis filius dictus, quia mater in ejus partu Deum celebravit*, Geneſ.29 35. Inde toti tribui nomen tributum.

יְהוּד *Judææ terra*, Dan.2.25.

יְהוּדִי · יְהוּדָאי *Judæus. In Zohar ſæpè contractè occurrit* יוּדָאי. *Plur.* יְהוּדָאִין, & יְהוּדָיֵא, Dan.3. *Fœm.* יְהוּדֵיתָא *Judæa mulier*, Eſth.4.1. in T. ſec. *Plur.* לְחַיָּתָא יְהוּדָיָתָא Ad obſtetrices Judæas, Exod.1.16.

הִתְיַהֵד, vel אִתְיְהַד *Judaizari, Judæum effici, in Judaiſmum aſſumi:* unde מִתְיַהֲדִים Judæi fiebant, Eſth.8.17. הבתולה השבויה המתיהדת Virgo capta & Judæa facta, Aben Eſra Lev.21.14.

יְדַע *Scire, Cognoſcere: Experiri, quando ſenſibus tribuitur: aliàs propriè eſt mentis & intellectus, quandoque etiam ſenſus, ut quando de Concubitu dicitur, ut Hebr. Præter.* כַּדִי יְדַע Cùm cognoviſſet, Dan.6.10. וְאָדָם יְדַע יָת חַוָּה Et Adam cognovit Evam uxorem ſuam, Geneſ.4.v.1. *Cum Aff.* וּגְבַר לָא יְדָעַהּ Et vir non cognovit eam, Gen.24.16. כָּל דְּיָדְעָךְ Quicunque cognoſcit te, Ezech.28.19. וְהִיא לָא יְדַעַת גְּבַר Et ipſa non cognovit virum, Jud.11.39. אַתְּ יְדַעְתְּ יָת פּוּלְחָנִי Tu noſti ſervitutem meam, Gen.30.26. הֲיָדַעְתָּא Noſtine? 2.Reg.2.3. וְלָא יְדַעְתֵּיהּ Et non noviſti eum, Deuter.22.2. דִּי לָא יְדַעְתּוּן Quos non noſti, Deut.13.2. אַתְּ יְדַעַתְּ Tu noſti, 1.Reg.2.15. דִּי אֲנָא יִדְעֵת Quia ego cognovi, Dan.4.6. דְּלָא יְדַעִית אִנּוּן Quæ non novi, Proverb.30.18. דִּי לָא יְדָעוּ מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא Qui non cognoverunt concubitũ maris, Num.31.18. דִּי לָא יְדָעוּ גְּבַר Quæ non cognoverunt virum, Gen.19.8. דַּחֲלָן דְּלָא יְדָעוּנוּן Idola quæ non cognoverunt, Deut.29.26. הֲלָא יְדַעְתּוּן Annon noviſtis, Gen.44.15. וְאַתֵּין יְדַעְתִּין Et vos noviſtis, Gen.31.6. לָא יְדַעְנָא Neſcimus, Gen.43.22. וַעֲוָיָתָנָא יְדַעְנָא לְהוֹן Et iniquitates noſtras agnoſcimus nos, Jeſ.59.12. *Part.* יָדַע אֲנָא Scio ego, Dan.2.8. יָדַע צַדִּיקָא נַפְשָׁא דִבְעִירֵיהּ Novit juſtus animam jumenti ſui, Proverb.12.10. *Plural.* וְלָא יָדְעִין Neque cognoſcunt, Dan.5.23. יָדְעֵי שְׁמָךְ Cognoſcentes nomen tuum, Pſalm.9.11. *Cum Aff.* נְגוֹד טוּבָךְ עַל יָדְעָךְ Protrahe benignitatem tuam ſuper cognoſcentes te, Pſal.36.11. *Pehil*, יְדִיעַ לֶהֱוֵא Notum eſſe, Eſræ 4.12. כּוּלָּא יְדִיעַ וּגְלֵי קֳדָמָךְ Omnia ſunt nota & retecta tibi, Jer.12.3. *Infinit.* מִדַּע תִּדַּע Sciendo ſcies, Geneſ.15.13. לְמִדַּע טָב וּבִישׁ Ad ſciendum bonum & malum, Gen.3.22. *Cum Aff.* וְלָא אוֹסֵף עוֹד לְמִדְעַהּ Et non perrexit ultrà cognoſcere eam, Gen.38.v.26. *Imperat.* כְּעַן דַּע וַחֲזִי Nunc ſcito & videto, 2.Sam.24.13. *Cum Aff.* בְּכָל אָרְחָתָךְ דְּעַהּ In omnibus viis tuis cognoſce eum, Proverb.3.v.6. דְּעוּ כְעַן וַחֲזוֹ Scitote nunc & videte, 1.Reg.20.7. *Fœmin.* דְּעִי Scito, 1.Sam.25.17. דְּעִי חוֹבִיךְ Agnoſce peccatum tuum, Jerem.3.13. *Futur.* בִּישָׁא לָא אִדַּע Malum non agnoſcam, Pſal.101.4. וְאִנְדַּע Et cognoſcam, Dan.2.9. אִנְדַּע אֵימָתַי אֶפְסוֹק מִן עָלְמָא Sciam quando ceſſaturus ſim ex mũdo, Pſ.39.5. בְּדָא תִּנְדַּע אֲרֵי אֲנָא יְיָ In hoc ſcies quòd ego ſim Dominus, Exod.7.17. לָא תִּנְדְּעִין Non ſcies, Jeſ.47.11. לָא יִנְדַּע דָא יְהוֹנָתָן Non ſciat hoc Jonathan, 1.Sam.20.3. אֵיכְדֵין נִנְדַּע יָת פִּתְגָמָא Quomodo ſciemus verbum, Deut.18.21. וְנִנְדַּע יָתְהוֹן Et cognoſcemus eos, Gen.19.5. *Cum Aff.* וְנִנְדְּעִנֵּיהּ Et cognoſcemus eum, Judic.19.22. בְּדִיל דְּתִנְדְּעוּן Ut ſciatis, Deuter.29.6. הֲלָא תִנְדְּעוּנַהּ Annon noſcetis eam, Jeſa.43.19. יִנְדְּעוּן עַמְמַיָּא דִּי בַר נָשׁ הִנּוּן Scient populi, quòd homines ſint, Pſalm.9.21. *Aphel*, אוֹדַע *Scire fecit, Notum fecit, Indicavit, Oſtendit. Præteritum*, הוֹדַע לְדָנִיאֵל Notum fecit Danieli, Dan.2.v.15. הוֹדַע יְיָ פּוּרְקָנֵיהּ Notam fecit Dominus redemptionem ſuam, Pſal.98.2. הוֹדַעְתָּא בְעַמְמַיָּא עוּשְׁנָךְ Notam feciſti inter populos fortitudinem tuam, Pſalm.77.15. וְאַתְּ לָא הוֹדַעְתַּנִי Et non indicaſti

mihi, Exod.33.12. וְיַת דִינַי הוֹדַעִית יַתְהוֹן Et judicia mea nota feci eis, Ezech.20.11. וְאוֹדַעְתָּךְ Et notum feci tibi, Proverb.22.19. וּבֵין מְסָאֲבָא לְדַכְיָא לָא הוֹדִיעוּ Ac inter pollutum & mundum non dignoſcũt, Ezech.22.26. *Particip.* מְהוֹדַע חָכְמְתָא יָתִי Docens ſapientiam me, Pſalm.55.14. *Plur.* מְהוֹדְעִין אֲנַחְנָא Notum facimus nos, Eſræ 4. v.16. *Infinitivus,* לְהוֹדָעַ גְבוּרְתָךְ Oſtendere potentiam tuã, Hab.3.2. לְאוֹדָעָא לְהוֹדָעָה Ad notum faciendum, Dan.5.8. לְאוֹדָעָא יַת גְבוּרְתֵּיה Ad notam faciendam potentiam ejus, Pſal.106.8. לְאוֹדָעוּתַנִי מָה אַעְבֵּיד Ad notum faciendum mihi quid facere debeam, 1.Sam.28.15. לְהוֹדָעוּתָךְ Ut nota faceremus tibi, Eſræ 5. v.10. לְאוֹדָעוּתְהוֹן Ad notum faciendum eis, Pſal.25.14. *Imperat.* הוֹדַע יַתְהוֹן Notam fac eis, Ezech. 43. 11. הוֹדְעַנִי כְּעַן יַת אוֹרַח טוּבָךְ Notam mihi fac quæſo viam bonitatis tuæ, Exod.33.13. הוֹדְעִנּוּן Notas fac eis, Ezech.20.4. הוֹדִיעוּן בְּעַמְמַיָא עוֹבָדוֹי Nota facite in populis opera ejus, Pſalm.105.1. הוֹדִיעוּנָנָא Inſtruite nos, 1.Sam.6.2. *Futurum,* אֲהוֹדַע קוּשְׁטָךְ Notam faciam veritatem tuam, Pſalm.89.v.2. חוֹבְתִי אוֹדְעָךְ Peccatum meum notum facio tibi, Pſal.32.5. תְּהוֹדַע לִי אוֹרְחָא דְחַיֵי Notam facis mihi ſemitam vitæ, Pſal.16.11. לְמַלְכָּא יְהוֹדַע Regi notam faciet, Dan.2.25. וּנְהוֹדַע יַתְכוֹן פִּתְגָמָא Et notum faciemus vobis verbum, 1.Sam.14.12. יוֹדְעוּן חָכְמְתָא Notam facient ſapientiam, Jobi 32.7. וּתְהוֹדְעִנּוּן לִבְנָךְ Et nota facies ea filiis tuis, Deuteron.4.9. *Talmud.* מאן לודעיה לבר יוחי Quis notum faciet filio Jochai, quòd mortuus ſit Cæſar, Schabbas folio 33.2. *Ithpehal,* וְלָא אִתְּיְדַע אֲרֵי עָלָא לִמְעֵיהֶן Et non notum factum eſt, nõ innotuit, quòd perveniſſent in ventrem ipſarum, Gen.41.v.21. בְּקוּשְׁטָא אִתְּיְדַע פִּתְגָמָא In veritate innotuit res, Exod.2.14. כַּד אִתְּיְדַע יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי Cùm cognoſcendum præberet ſe Joſeph fratribus ſuis, Gen.45.1. פְּסִיעָתָךְ לָא אִתְּיְדַעוּ Et veſtigia greſſuum tuorum non cognita ſunt, Pſalm.77.20. *Participium,* בְּעוֹבָדוֹהִי מִתְּיְדַע טַלְיָא In operibus ſuis cognoſcitur puer, Prov.20.11. *Futurum,* יוֹמָא דֵין יִתְּיְדַע Hodiè cognoſcetur, 1.Reg.18.36. וּדִמְעַקְמָן אוֹרְחָתֵיהּ יִתְּיְדַע Et cujus viæ perverſæ ſunt, notus fiet, Prov.10.9. שְׁטוּתָא תִתְּיְדַע Stultitia cognoſcitur, Prov.14.33. דִי תִּתְּיְדַע פְּרִישׁוּתָךְ Ut cognoſcatur in tenebris gehennæ mirabilis operatio tua, Pſalm.88.v.13. *Rabb.* אינו אתיידע Illud non intelligitur, intellectu non apprehenditur: ודעהו Et ſcito hoc, obſerva iſtud; quando aliquid magni momenti & notatu dignum docuerunt; in More aliquoties occurrit.

דַעְתָּא · דַעַת *Cognitio, Notitia, Sententia, Scientia: Mens, Animus:* אִתְמְלֵי יַת דַעְתָּא Repletus ſcientiâ, 1.Reg.7.14. דְחַכִּימָא יְתִיב דַעְתָּא Ut ſapiens reſpondeat ſcientiam, Jobi 15.2. *Cum Aff.* בְּדַעְתֵּיהּ Scientia ejus, Proverb.3.20. *Rabb.* מדעת *Ex ſcientia, Scienter;* שלא מדעת *Inſcienter:* מדעתו *De induſtria, ſponte, A ſeipſo,* אינו בונה אותו מדעת עצמו Non ædificat illud ex ſcientia propria: מדעתו קצרה Cujus animus anguſtus eſt, Melancholicus, מדעתו רחבה Cujus animus latus eſt, Lætus, Sanhedrin 101.1. לדעתי vel לפי דעתי *Juxta ſententiam meam:* בלא דעתיהו *Ipſis non ſentientibus, animadvertentibus:* קא סלקא דעתך Aſcenditne ſententia tua, Putáſne, Venítne tibi in mentem? vel, Huc aſcendit mens tua, Hæc eſt ſententia tua: הדעת תחייב זה Ratio poſtulat hoc. אדעתא *Eâ ſententiâ, Eâ mente, opinione: Ratione, Causâ, Propter, Propterea ut:* שבועה אדעתא דנפשיה Qui jurat à ſeipſo, ſponte ſua: אדעתא דעבדינן Eâ ſententiâ vel conditione ut laboremus, propterea ut faciamus. Vide in Moed katon fol.10.2. Berach.36.1. Bava metzia cap.7. in principio.

מַדַע · מַנְדַע · מַנְדְעָא *Idem:* בְּלָא מַנְדְעָא Sine ſcientia, Jobi 35.16. וּמְחַוֵּי מַנְדְעָא Et indicat ſcientiam, Pſalm.19.3. אַלִּיף לְאָדָם קַדְמָאָה מַנְדְעָא Docuit Adamum primum ſcientiam, Pſal.94.10. אִיּוֹב לָא בְּמַנְדְעָא יְמַלֵּל Job non cum ſcientia loquitur, Scienter; Jobi 34.35. וְיִרְעוֹן יַתְכוֹן בְּמַדַע וּבְחוּכְמָה Paſcent vos ſcientiâ & ſapientiâ, Jerem.3.v.15. וּמָרֵי מַנְדְעָא Et viros ſcientiæ, Deuter.1.13.15. in Jon. *Cum Aff.* עַל מַנְדְעָךְ In ſcientia tua eſt, Jobi 10. v.7. חוּכְמְתִיךְ וּמַדְעִיךְ Sapientia tua & ſcientia tua, Jeſa.47.10. הֵיךְ מַנְדְעֲכוֹן Juxta ſcientiam veſtram ſcio etiam ego, Jobi 13.2. *Plur.* שְׁלִים מַנְדְעַתָא עִמָּךְ Perfectus ſcientiarum tecum, Job.36.4.

יְדִיעָא · יְדִיעָתָא *Idem:* יְדִיעָתָא וְתַרְעִיתָא Scientiam & conſilium, Proverb.1.4. מִן פּוּמֵיהּ יְדִיעָתָא וּבִינְתָא Ex ore ejus ſcientia & intelligentia, Prover.2.6. גַבְרָא דִידִיעָתָא Vir ſcientiæ, Prov.24.5. *Cum Aff.* וְלִבָּךְ שִׂים לִידִיעָתִי Et cor tuum pone ad ſcientiam meam, Proverb.22.v.17. *Apud Grammaticos,* ה׳ הַיְדִיעָה *He notitiæ, quod nomen reddit notius, aut oſtendit rem notam & antè commemoratam. Inde appellatur He emphaticum, Articulus emphaticus. Aben Eſra vocat* הא הדעת*, Exod.3.2.*

יְדִיעוּת *Idem.*

דֵיעָה *Scientia, Sententia, Opinio:* משום דבנו דיעה ניננהו Quia ſcientes, intelligentes ſunt, Avoda ſara fol.52.2. מתלא אמר דיעה קנית מאי חסרת דיעה חסרת מה קנית *Proverbium* dicit, *Scientiam ſi poſſides, quâ re eges? ſcientiâ ſi cares, quid poſſides?* Vajikra rabba fol.165.4. Sic legitur in Nedar. folio 40.1. דא ביה כולה ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני מה חסר דא לא קני מה קני In Occidente, id eſt, Palæſtina dicunt; *In quo illa* (ſcientia) *eſt, in eo omnia ſunt: in quo illa non eſt, quidnam in eo eſt? illam qui comparavit, quo eget? illam qui non comparavit,*

paravit, quid comparavit? q. d. nihil. Dicunt enim; אין עני אלא בדיעה *Non est pauper, nisi in scientiâ.*

ידיעי *Scientialis, Scientificus: fœmin.* ידיעית.

ידעי *Idem.* In More.

ידען *Sciens, Peritus, Notitiâ præditus:* הידען שבאנשים צריך לעצה *Scientissimus hominum etiam opus habet consilio:* חושך אמריו ושותק הוא ידען *Cohibens sermones suos & silens, ille est scientia præditus,* Aben Esra, Prov. 17. 27. *Fœmin.* ידענית *Perita.* Sic R. Levi, Proverb. 12. 4. אשת חיל *Mulier strenuitatis,* exponit, גברנית וידענית *Heroica, virilis & perita, scientiâ rei domesticæ gubernandæ prædita.*

הודעה *Notificatio:* והוא לרוב ההודעה Et id fit ad majorem notificationem rei, id est, majoris emphasis causâ, R. David Judic. 8. 10. de *He hajediah* nomini proprio addito. ההודעה בחלום Notificatio per somnium.

מודעא *Affinis, Cognatus,* Hebr. מודע. *Fœmin.* מודעתא *Cognata, nota,* Prov. 7. 4.

מודע *Sciens, Peritus. Plural.* ומודעין Et scientes, peritos, Deut. 1. 13. 15.

מודעא *Confessio scripta debiti,* ein Schuldbekandtnuß: מאן דחתים אמודעא שפיר חתים Qui obsignavit confessionem, rectè obsignavit, Bava basra fol. 48. 2. לבטל המודעא Ad cassandum confessionem.

מידעין *Noti, Familiares:* ארחיקתא מידעי מני Procul removisti notos meos à me, Psal. 88. 9. *Hæc est forma Hebraica, quæ si studio retenta non fuit, mutari illud debuit in* מידעי, *quæ esset forma Participii Passivi Pahel Chaldaici.*

ידעוני *Ariolus, quasi Sciolus dictus:* Jon. id reddit תבעי גרם ידוע *Sciscitantes os Jiddoah,* Lev. 20. v. 6. in Jon. ad quæ verba Scholiastes Hebræus annotat; significari עצם חיה שמה ידוע *Os animantis, cujus nomen Jiddoah.* Interrogans ponebat os animantis hujus in os suum, & os illud postea ex se loquebatur, Sanhed. fol. 65. 1. Animal autem illud scribunt, humanam undiquaque figuram habuisse, sed quod ad funem cujusdam radicis ligaretur, & à primo ortu perpetuò hæreret vivum, donec, qui ob innatam ejus sævitiam propiùs accedere non essent ausi, sagittis eminus conficerent, ut est in lib. Præcept. præc. 39. Bodinus in Dæmonomagia scribit esse feram, quæ à Græcis appellatur Καλωβλέπας, de qua apud Plin. lib. 8. 21. Vide Sanhed. fol. 65. 1. & prolixè Majem. par. 1. de Idololatria cap. 6. fol. 32.

מנדעם · מדעם (id notat Schindlerus) *Quicquam, Aliquid, quomodo Hebræi* דבר *usurpant. Mem omnino videtur utrobiq; formativum esse. Talmudici dicunt* מידי *resecto Mem, quod ipsis familiare.*

מדוע *Quare, Quamobrem? particula cum aliquid scire ac cognoscere cupimus.*

ירק ארכי יודקי Ἀρχιδικαστής, *Archijudex, Summus judex.* Sic in Aruch citatur ex Bereschit rabbah. At hodie ibi legitur sect. 50. באותו היום מנו אותו ארכי דיינים id est, Eo ipso die constituerunt ipsum principem Judicum.

יודקרת *Quando ex re parva fit aliquid magnum; sic vocatur. Ita Munsterus & Guido explicant. Sed quid* יודקרת*?* In Gemara legitur, יוד קרת קא חזינא הכא *Ex Jod civitatem video hic,* Kiddusch. fol. 16. col. 2. id est, Ex litera Jod, quæ minima, vidi factam civitatem, id est, rem maximam. *Proverbialis locutio,* similis illi Latinorum, *Ex musca elephantem facit.* Sic dicitur de illo, qui rem minimam, multis & inutilibus verbis amplificat.

יהב *Dedit, Tradidit, Reddidit. Præter.* יהב יי אגרי Dedit Dominus mercedem meam, Gen. 30. 18. יהבני למהוי צדיא Dedit me ut essem desolata, Thren. 1. 13. דיהבה לך Qui dedit eam tibi, Eccles. 12. 7. היא יהבת לי Ipsa dedit mihi, Genes. 3. v. 12. אתתא דיהבת עמי Mulier quam dedisti mecum, Ibid. לי לא יהבת ולד Mihi non dedisti prolem, Genes. 15. 3. חקלא יהבית לך Agrum dedi tibi, Genes. 23. 11. לאב סגי עממין יהבתך In patrem multarum gentium dedi te, Genes. 17 5. יהבתך חסודין Dedi te in opprobrium, Ezech. 22. 4. ואנא יהבתיה לכון Et ego dedi eum vobis, Levit. 17. 6. לך יהבתה Tibi dedi eam, Genes. 23. 11. יהבתנון Dedi ea tibi, Num. 18. 8. יהבו לדוד ריבון Dederunt Davidi myriades, ולי יהבו אלפיא Et mihi dederunt millia, 1. Sam. 18. 8. למצרים יהבנא סטר Ægyptio dedimus latus, Thren. 5. 6. *Particip.* דא את קים די אנא יהב Hoc est signum fœderis, quod ego do, Genes. 9. v. 12. הוא יהב לך חילא Ipse dat tibi robur, Deut. 8. 18. *Plural.* לכל נפקת ברא יהבין אגר Omnibus scortis dant mercedem, Ezech. 16. 33. *Præterit. Pehil* יהיב Datum est ei, Dan. 7. 4. ויהיבו Et tradita fuerunt, Esr. 5. 14. *Particip. Pehil,* יהיבין אנון ליה Dati sunt ipsi, Num. 3. 9. *Imperativ.* הב Dato, Dan. 5. v. 17. הב ית נשי Dato uxores meas, Genes. 30. 26. *Cum Affix.* הבנה לי Dato eum mihi, 1. Sam. 21. 9. הבי לי ית בריך Da mihi filium tuum, 1. Reg. 17. 19. הבו כען יתה ליה לאתו Date quæso illam ipsi in uxorem, Genes. 34. 8. *Ithpehal Præterit.* בר אתיהב לנא Filius datus est nobis, Jesa. 9. 5. דאתיהיבת ליה Quæ data est ei, Jos. 24. 33. לא אתיהיבת להון אחסנא Non data est eis possessio, Num. 26. 62. אתיהיבו Data sunt, Levit. 10. 14. *Particip.* תבנא לא מתיהב לעבדך Palea non datur servis tuis, Exod. 5. 16. דמן קדמוי מתיהיב מזונא Quòd ab ipso detur alimentum, Psal. 53. v. 5. *Fœminin.* תהוא מתיהבא Sit datus, Detur, Esr. 6. 8. *Futurum,* כן יתיהב ביה Sic dabitur in eo,

Levit. 24.20. וּמָה שְּׁאֵלְתֵךְ וְתִתְיְהֵב לָךְ Et quæ est petitio tua, & dabitur tibi, Esth.9.12.

In Dialecto Hierosolymitana per syncopam aliquando tollitur He in medio, & dicitur יַב, pro יְהַב: ut, רו יב לה Hic dat eam, id est, דהוא יהב לה Talm. Hieros. Nedarim cap. ult. יבין ליה פיונמייה Dant, id est infligunt ei plagas, Sanhed. cap. ult. in fine. *Ita notant in hoc verbo, in lingua Syra non legi He in medio:* נסבה מבעל הבית ויבה לחבור Accepit eam à patrefamiliâs, & dedit conductori, Talm. Hier. Gittin fol.47.2.

יְהַב יְהָבָא *Onus:* שקול יהבך ושדי אגמלאי Accipe onus tuum, & projice super camelos, Megilla fol.18. col.1. Vide in Bereschit rabba sect.79. circa finem.

יְהָבִית *Datio, Redditio* · יְהָבִית אַגְרְהָא Dationem mercedis suæ, Eccles.5.10.

יַהֲבָא *Idem:* יַהֲבַת בְּלִידְהוֹן Portio calicis ipsorum, Psal.11.16.

מוֹהֲבָא · מוֹהַבְתָּא · מוֹהֲבָא · מְהוֹבְתָא *Donum, Munus:* דְיָהֵב לֵיהּ מוֹהֲבָא Eum qui ipsi dat donum, Prov.6.33. מוֹהֲבָא בְּטִישָׁא Donum in abscondito, Proverb.21.14. מְהוֹבְתָא דְשִׁקְרָא Donum falsitatis, Prov.25.14. *Cum Aff.* מוֹהַבְתֵּיהּ דְבַר נָשָׁא Donum hominis, Prov.18.16. *Plural.* בְּמִסַּת מוֹהֲבוֹת יְדֵיהּ Secundum sufficientiam donorum manus ejus, Deut.16.17. in Jon.

מוֹהֲבוּת · מוֹהֲבִיתָא , & מוֹהֲבוֹת · מוֹהֲבוּתָא *Idem:* יְיָ מוֹהֲבִית כַּלִידִי Dominus est donum calicis mei, Psal.16.5. Hebr. מְנָת Pars, Portio: לְמוֹהֲבוּת לֵאָה וּלְמוֹהֲבוּת רָחֵל In donum Leæ, & in donum vel dotem Rachelis, Genes.32.7. in Jon. *Plur.* עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע מוֹהֲבוּתָא דִכְהוּנְתָּא דִיהַב לֵיהּ יְיָ הִנּוּן אַחְסַנְתֵּיהּ Viginti & quatuor dona sacerdotii, quæ dedit ipsi Dominus, erunt portio ejus, Deuter.18.2. in Jon. De his 24. donis vide R. Mosem in הלכות בכורים cap.1.

* יהר יְהוֹד · יהודה &c. Vide in יְהָה.

יְהַר Rab. *Superbire. Ithpehal,* אִתְיְהַר *Idem:* כל המתיהר עם חכם חכמתו מסתלקת ממנו Quicunque superbit cum sapiente, sapientia ejus aufertur ab eo, Pesach.66.2. מאן דמיהר אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל *Qui superbus est, is ne quidem apud suos domesticos est acceptus,* Sota fol.47.2. Bava bathra fol.98.1.

יָהִיר *Superbus, Arrogans. Hebr. & sic Chald. Habac.2.5. Apud Talmudicos,* משרבו יהירין התחילו בנות ישראל להינשא ליהירים *Ex quo multiplicati sunt superbi in Israële, cœperunt filiæ Israëlis nubere superbis, arrogantibus,* Sota fol.47.2. אי בטלי יהרי בטלי אמגושי *Si cessant superbi, cessabunt quoque magi,* Sanh. fol.98.1. *Fæm.* תרתי נשי יהירן הוין וסנין שמיהו Duę mulieres arrogantes fuerunt. & odiosa fuerunt nomina ipsarum, Megilla fol.14.2.

יוּהֲרָא · יְהִירוּת *Superbia, Arrogantia, Talmud.* לא יאה יהירותא לנשי *Non pulchra est superbia in mulieribus,* Megilla f.14.2. נמי יוהרא הוא Etiam illud arrogantia est, Rab. לא מיחזי כיוהרא Non habetur pro superbia, Talm. Pesach. fol.54.2. מיחזי כיוהרא Videtur ac si esset superbia: חייש ליוהרא Metuebat superbiam, Berach. fol.17.2. לראות אם היה חשוב ליקח זאת היוהרא Ad videndũ num hoc fortè esset superbia, an hoc ex superbia fecisset, Juchasin fol.8.2.

יוּהֲרִין *Gemmæ, Margaritæ. In Targum respondet Hebræo* פְּנִינִים Thren.4.7. ubi interpres Latinus *Pyropum* reddit: יָאֵין בְּיוּהֲרִין Pulchri sicut gemmæ vel lapides pretiosi, Cant.7.2.

יוהך *Juhach. Nomen Cabalisticum Angeli cujusdam boni, hominum in via & itinere ducis & protectoris, desumptum ex literis finalibus harum vocum;* כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָּךְ *Nam Angelis suis præcipiet de te,* Psal.91.11.

יוֹם יוֹמָא *Dies: latè sumptum est Tempus, & synecdochicè Annus:* יוֹם תִּנְיָן Dies secundus, Gen.1.8. פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ Rem uniuscujusq; diei in die suo, Exod.5.13. יוֹמָא דְשַׁבְּתָא Dies sabbathi, Exod.20.8. וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא Et in unoquoque die, Esth.2.11. לָא יִזְכּוּן רַשִׁיעֵי בְּיוֹמָא רַבָּא Non justi erunt impii in die magno, Psal.1.5. יוֹמָא טָבָא Dies bonus, id est, Dies festus, Levit.23.11. *Sic apud Rabbinos* יום טוב *Dies bonus, festus, festivus, feriatus, sive sacrorum caussâ, sive ob lætitiam & solenne convivium. Sic dies solennis convivii, quod Nabal post tonsuram ovium instituerat, vocatur à ministris Davidis* יום טוב 1.Sam.25.8. *Et sacerdos summus solitus fuit postridie festi expiationum, facere fratribus suis sacerdotibus* יום טוב *festum convivale:* עבידנא יומא טבא לרבנן Faciamus diem bonum Rabbinis, Magistris nostris, id est סעודה convivium. בְּיוֹמָא דְמָחָר In die crastino, Genes.30.33. בְּיוֹמָא דְעָקְתִי In die afflictionis meæ, Genes.35.3. בְּיוֹם בְּיוֹם Eo die ut antea, 1. Sam.18.10. יוֹמָא לְיוֹמָא מוֹסִיף Dies diei addit, Psal.19.3. מְטָא יוֹם תְּבִירָךְ Appropinquavit dies contritionis tuæ, Jerem.50.31. *Cum Aff.* וְלָטַט יָת יוֹמֵיהּ Et maledixit diei suæ, Job.2. v.14. *Plural.* וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין Et exspectavit adhuc septem dies, Gen.8.10. בַּר תְּמַנְיָא יוֹמִין Filius octo dierum, Genes.17.12. אִדְכַּר יוֹמִין דְמִן עָלְמָא Recordare dierum qui sunt à sæculo, Deuteron.32.7. *Emphat.* כָּל יוֹמַיָּא Omnibus diebus, Jerem.33.18. בְּסוֹף יוֹמַיָּא In fine dierum, Jere.48.47. בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן In diebus illis, Gen.6.4 *Constr.* כָּל יוֹמֵי חַיָּךְ Omnibus diebus vitæ tuæ, Gen.3.14. בְּיוֹמֵי חֲצַד חִטִּין In diebus messis triticeæ, Genes.30.14. *Cum Affix.* יוֹמַי עֲבָרוּ Dies mei transeunt, Jobi 17.12. יוֹמַי קְלִילוּ יַתִּיר מִן טוּל עוֹפָא Dies mei velociores sunt magis quàm umbra avis, Job.9.25. לְמִמְנֵי יוֹמַיָּא Numerare

rare dies nostros, Psal.90.12. בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת יוֹמָךְ Ut prolongetur dies tui, Exo.20.12. בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָּה In diebus tuis non faciam illud, 1.Reg.11.12. לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם Ut multiplicentur dies vestri, Deut. 11.21. פֹּעַל פֹּעֵל בִּימֵיכֶם Opus factum est in diebus vestris, Habac.1.5. וְכִימֵי שָׂכִיר יָמָיו Sicut dies mercenarii dies ejus, Jobi 7.1. לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו Dimittere eam omnibus diebus suis, Deuter.22.19. וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת Et completi fuerunt dies ejus ad pariendum, Genes.25.24. לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם Non videbũt medium dierum suorum, Psal.55.24. *Fœmin.* יוֹמָא; *unde constr.* מִן יוֹמַת עָלְמָא A diebus sæculi, Esræ 4.15.

Apud Talm. בר יומיה Filius diei sui; *ἀυθήμερος*. ההוא מרבנן בר יומיה Dixit Rabbinus ille *αὐθημερος*. Schab. fol.48.

יוֹמָא, יְמָמָא *Idem:* וּקְרָא יְיָ לִנְהוֹרָא יְמָמָא Et vocavit Dominus lucem diem, Genes.1.5. בִּימָמָא *Interdiu*, Exod.13.21. עִם יְמָמָא וְעִם לֵילְיָא Cum die & cum nocte, Jere.33.25. *Plural.* אַרְבְּעִין יְמָמִין Quadraginta diebus, Genes.7.4. *Talm.* ולקמיה להדי יומא Et ad constituendum eum juxta diem, id est, ad solem, כנגד חמה.

יְמָם *Interdiu:* יוֹמָם וָלַיְלָה Interdiu & noctu, Psal. 1.2. Psal.42.4. & alibi passim.

יוֹמָא *Hodie*, Proverb.7.14. Genes.24.42. in Jonath.

יוֹמַחְרָא *Postridie, Die crastino: compositum ex* יוֹם & מָחָר, Genes.19.v.34. in Jon. *Et cum Nun*, וּבְיוֹמָחְרָן Et die crastino, Levit.7.6. In Jonathane in Legem & apud Talmudicos frequentissima sunt.

יוֹמִי *Diurnus. Fœmin.* תְּנוּעָה הַיּוֹמִית Motus diurnus, R.Levi Jobi 38.24. גַּלְגַּל יוֹמִי Orbis diurnus, *primum mobile*.

יָוָן *Javan, filius Japheti*, Genes.10.2. *Hic pater fuit Græcorum.* Vide Junii notas ad hunc locum. *Hinc & terræ nomen, Græcia*, לְשׁוֹן יָוָן Lingua Græca: כְּתִיבָה יָוָן Scriptura Græca.

יְוָנִי, יְוָנָאָה *Græcus. Plural.* יְוָנִים Joël.3.6. Deuter.32.24. in Jon. *Fœmin.* מִלָּה יְוָנִית Dictio Græca. Sic, חָכְמָה יְוָנִית Sapientia Græca. *Apud Talmudicos, Quæsiverunt ex R. Josua F. Levi, Quando docebit homo filium suum* חכמה יונית *sapientiam Græcam? Dixit eis, Eâ horâ quæ neque est de die neq; de nocte, sicut dicitur*, Et in lege ejus meditatur die & nocte, Psal.1.2. Vide Meor Enajim, par.3.cap.2. Disputant hoc in utramque partem; Num licitum sit discere Artes Græcorum, ut Logicam, Arithm. Astron. &c. Saniores tamen concludunt, licere. Vide de hac re quoque אגרת הויכוח.

יְוָנִית *Græcè.* כותב יונית ליונים Scribet Græcè Græcis: אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית Etiam in libris (sacris) non permiserunt scribere nisi Græcè, scil. præter sacram Scripturam: In Talm. Hierosol. cap.6. Tria permiserunt domui Rabbi; Ut introspicerent in speculum: ut possent alere comam, & ut docerent filios suos Græcè, qui Regno fuerunt commixti: R. Abhu nomine R. Jochanan dixit; Permissum est ut homo doceat filiam suam Græcè; quia id ei est ornamento. In Megilla fol.9.1. scribitur, Tephillin & Mesusoth quoque licere scribere linguâ Græcâ; quinimo etiam librum legis. Vide. In Sota fol.49.1. scribitur, In bello Titi vetitum fuisse docere liberos יונית Græcè.

יוּנִין Vide in ינה.

יַנְאִי *Nomen fluvii in Babylonia.* In Aruch scribitur יואני. Legitur in Kidduschin fol.71.2.

* יורדה Vide in ירד.

יוֹרֶן יוחנא *Cauda arietis, sidus cæleste.* Vide in עש.

יָזַן *Armare: unde Hebraicè legitur* מְיֻזָּנִים *Armati*, Jerem. 5.8. Sic apud Rabbinos quidam R. Ismael vocatus fuit חנות מיוזנת *Taberna armata, instructa*, ubi advenienti statim necessaria dantur, nec hospes opus habet dicere; Exspecta, donec vinum aliunde petam. Sic doctor cuilibet interroganti statim respondebit; nec dicet, Exspecta donec studeam, &c. Gittin fol.67.1. Alii transpositis literis legunt חנות מזוינת.

יָזַף *Mutuo accipere. Idem quod* יְזַף *suprà. Partic.* יוזפי בתשרי Qui mutuo accipiũt in Septembri, Bava metzia fol.72.2.

יָחַד Hebr. *Uniri, Adunari. In Pihel*, יַחֵד *Unire.* Apud Rabbinos ulterius est *Appropriare, Dicare, Dedicare sibi, & unicum ac proprium ejus facere, Secernere, Discernere. Ithpahel*, התיחד *Uniri, Adjungi, ut sit tamquam unicum altero. Præterit.* לֹא תֵחַד כְּבֹדִי Non unietur, uniet se gloria mea, Genes.49.6. in Jonath. *Futur.* לֹא יִחַדּ Ne adjungatur diebus anni, ut scil. sit quoque tamquam unus anni dies, Jobi 3.6.

יָחִיד *Unicus, Solus, Singularis, quatenus opponitur multis, vel toti alicui congregationi: Ita sæpe* יחיד & צבור opponuntur: Item *Homo singularis, insignis, excellens, Unus non è multis: Sic apud Talmudicos Rabbini, quandoq; vocantur* יחידים: In Taanith fol. 10.1. *in Mischna:* היחידים מתענין התחילו Singulares incipiunt jejunare: *Gemara:* מאי יחידים אמר רב הונא רבנן Quinam sunt hi *Singulares*? Raf Huna dixit, *Rabbini.* Præterea *apud Grammaticos* לשון יחיד *Numerus singularis*, cui opponitur לשון רבים *Pluralis. Plural.* יְחִידִים. *Fœmin.* יְחִידָה *Unica:* מצוה יחידית Præceptum unicum, singulare, de Idololatria scil. שהיא כתובה בפני עצמה Quod est scriptum per se, seorsim.

יְחִידִי, יְחִידָאִי, יְחִידָא, יָחִיד *Unicus, Unigenitus, Solitarius,*

Solitarius, Solus, Singularis: אֵבֶל בְּחִיד Luctum quasi unigeniti, Jerem.6.26. דִיחִידִי וְעַנְיָא אֲנָא Quia unicus & afflictus sum ego, Psal.25.16. וִיחִידָא קֳדָם אִמִּי Et unicus coram matre mea, Proverb.4.3. *Cum Aff.* יַת יְחִידָךְ Unigenitum tuum, Gen.22.2. *Plur.* יִשְׁתַּאֲרוּן יְחִידָאִין Relinquentur solitarii, Jesa. 17.6. תְּרֵין צַדִּיקַיָּא יְחִידָאִין Duos justos solos, Genes. 22.10. in T.Hieros. *Fœmin.* וּלְחוּד הִיא יְחִידָה Et tantum ipsa erat unica, Jud.11.34. *Masorethæ etiam sæpè voce* יחידאין *uti solent, quando dictio aliqua sæpius quidem reperitur, sed semper sibi dictionem diversam adjunctam habet: ut Gen.41.29.* Vide Tiberiadem.

יִחוּד *Unitas: Adunatio, Appropriatio*: בְּיִחוּד *Unicè, Propriè, Singulariter, Seorsim*: שאלית את רבי ביחוד Interrogavi Rabbinum seorsim, Glossa, ביני לבינו Inter me & ipsum solum, Beza fol.22.2. ידעו ביחוד Sciverunt propriè, בברורא clarissimè: יחוד השם Unitas Dei: לְמִקְנֵי יִחוּד שְׁמֵיהּ דְמָרֵי עָלְמָא Ad comparandam unitatem nominis Divini, Cantic.8.9. בְּגִין יִחוּדָא דִשְׁמָא דַיְיָ Propter unitatem nominis Dei, Thren.3.28.

יְחִידוּת *Solitudo.* Sic R.Levi exponit vocem גַלְמוּד, Jobi 3.7.

מְיוּחָד *Proprius. Peculiaris, Appropriatus, Dicatus, Addictus, vel Destinatus uni rei*: שליח מיוחד Nuncius, Tabellarius proprius: מקום מיוחד Locus proprius unius rei, cui opponitur מקום בולל Locus generalis & communis: שם המיוחד Nomen proprium, unicum & solum Dei, quod est Tetragrammaton: יום מיוחד Dies peculiaris, festus & solennis, Genes.39.11. in Raschi. *Plurale,* מיוחדים שבעדה Præcipui, optimates totius cœtus. *Fœminin.* מיוחדת לעבודת ה׳שי Dicata cultui Dei, R.Levi, Judic.11. in historia Jephtæ.

הִתְיַחֲדוּת *Proprietas, Proprium, quod opponitur Accidenti.* Sæpè in More.

יהר

Aphel vel Ophal אוחי *Accelerare, Festinare. Præterit.* וְאוֹחִי פַרְעֹה לְמִקְרֵי לְמֹשֶׁה Et festinavit Pharao accersere Mosen, Exod.10.v.16. וְגַבְרָא אוֹחִי Et vir ille festinavit, 1.Sam.4.14. מָה דֵין אוֹחִיתָא Ut quid ita festinasti? Genes.27.20. עַל כֵּן אוֹחִיתִי לְמֶעְרַק Idcirco festinavi fugere, Jonæ 4.2. מָה דֵין אוֹחִיתוּן Ut quid festinastis? Exod.2.18. וְאוֹחִיאוּ Et festinarunt, Genes.44.11. *Participium,* וּמוֹחֵי יְיָ לְמֶעְבְּדֵיהּ Et festinat Dominus facere illud, Genes.41.32. עַמָּא מוֹחְיָא Populum festinum & levem, Habac.1.6. *At illud,* גַּבְרָא דְמוֹוְחֵי Virum festinantem, Prov.22.29. formam Syriacam habet, cum Vau mobili, cujus causâ geminum scribitur in Venetis. *Fœminin.* מוֹחְיָא לַחֲדָא Accelerat admodum, Jere.48.16. וַי דִמוֹחְיָא וּמִתְפָּרְקָא Væ (civitati) quæ festinat ut disrumpatur, Soph.3.1. *Plural.* מוֹחָן לִקְרָבָא Festinant ad bellum, Psalm. 16.v.4. מוֹחָן וּמַפְּקִין Festinant & proferunt, Jesa. 59.13. *Infinitivus,* לְאוֹחָאָה Ad festinandum, Exo 12.33. *Imperat.* אוֹחִי Festina, Genes.19.22. אוֹחִי סַב יַת לְבוּשׁ Festina, accipe vestimentum, Esth.6.10. *Plural.* אוחו וּסַקוּ Festinate & ascendite, Gen.45. v.9. אוחו למיזל Festinate ire, celeriter ite, 2.Sam. 15.14. *Futurum,* אֵימָתַי יוֹחֵי Quando festinabit, Jesa.5.19. וְלִבָּךְ לָא יוֹחֵי Et cor tuum non festinet, Ecclesi.5.1. בְּדִיל דְיוֹחֵי לְמִחְכַּם Ut festinet sapere, Habac.2.2. לָא תֵיתֵי וְתוֹחֵי עֲלָנָא בִּישְׁתָּא Non veniet & festinabit super nos malum, Amos 9.10. ותוחון Et festinabitis & adducetis patrem meum, Genes. 45.13. יוחון Festinabunt, Nahum 2.5. וְיוֹחוּן Et festinent, Jerem.9.18.

* יחם יַחְמָא Vide in חמא.

יחל

Hebr. *Exspectare, Sperare, Confidere.*

יְחוּל *Spes, Exspectatio,* Rab. נמצא יחול לבבנו Ut inveniamus exspectationem cordis nostri, Berach.fol.16.2.

יחם

Hebr. *Incalescere, Calere. Dicitur de Calore, qui coitu maritali excitatur. Unde est, Incalescere coeundo, quod & per Concipere explicant. Sic Chald. Infinit.* לְיַחֲמוּתְהוֹן Ut calefierent, coirent ipsæ, Genes.30.41. *Et aliter,* כְּמֵיחַם יוֹמָא Cùm incalesceret dies, 2.Sam.5.5. *Ithpahel Præt.* וְאִתְיַחֲמָא עָנָא Et incalescebant, coibant, vel concipiebant oves, Genes.30.39. *Particip.* וּמִתְיַחֲמָן Et coibant, ibid.v.38.

חֵמָא · חֵמָה · חִימָא & חִמְתָא *Æstus iræ, Excandescentia, Furor*: הִתְמְלִי חֵמָא Repletus fuit furore, Dan.3.19. *Cum Aff.* רָגְזִי וְחֶמְתִּי Indignationem & excandescentiam meam, Jesa.27.v.4. וְחֶמְתֵּיהּ תְּקִיפַת עֲלוֹהִי Et ira ejus efferbuit in eo, Esth.1.12. in Targ.sec. Item *Venenum*, Deuter.32.24.33. in Onk.& Targ.Hierosol. *Talm.* חמה עזה יש בעולם Ira (Dei) vehemens est in mundo, hoc est, sentio vehementem iram Dei, Sanhed.fol.101.v.1. עד שנקרע ספר תורה בחמתן Donec disruperunt librum legis in excandescentia sua, Talm.Hieros. in Schekalim in fine cap. מצרפין.

חֵמְתָן · חֵמְתָנָא *Iracundus, Excandescens*: גַּבְרָא חֵמְתָנָא מְגָרֵי תִּגְרָא Vir iracundus excitat rixas, Prov.15.18.

יַחֲמָא *Calor, æstus*: וְיָלֵף בִּיחֲמָא Et fundit cum calore, Habac.2.15.

מֵיחַם *Calefactoriolum, vas ad calefaciendum,* Kelim cap.3. Glutpfannen.

בַּר מֵיחַם *Filius calefacientis (vel potius, calefaciens) i.e. Libidinosus, Gulosus.* Vide suprà in ברם.

יחן

יוחני בת רטיבא *Nomen Veneficæ celebris apud Talmudicos, quæ maleficiis suis mulieres parturientes incantabat, ne parere possent.* Vide Talmud Sota fol.22.1.

יוחנא *Species locustæ, vel Bombycis,* סן סלעם, *ut in Glossa explicatur,* Cholin fol.65.1.

יוחנא וממרא *Jochanna & Mamre.* *Duorū principum magorum nomina, qui tempore Mosis floruerunt in Ægypto, & ei restiterunt, cùm divina signa edidit coram Rege Pharaone, imitando nimirum Magicis suis imposturis ea, quæ Moses divinâ virtute peragebat.* Horum duorum cùm Apostolus Paulus mentionem faciat 2. ad Timoth. 3. 8. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωυσῇ &c. nec uspiam alibi in tota Sacra Scriptura commemorentur; operæ pretium erit ex antiquis Hebræorū monumentis pleniorem illorum descriptionem indagare & cognoscere. Videbimus autem primò Nomina, deinde Personas, conditionem, & facta illorum. *Nomina* illorum diversimodè scribuntur, יוחנא vel יוחנא · יוחני: Apud Targumistas יַנִּים vel יַנִּים. Apud Rabbinos vulgares יַנִּים יוחני יונוס. Omnia hæc corrupta sunt ex primitiva forma יוֹחָנָן, quæ in authore Aruch exprimitur, & valet Ἰωάννης, Johannes. Unde contractè Græcum Ἰαννῆς. In vulgata Latina *Jamnes.* Id corruptum est pro *Jannes.* Alterum ממרא · ממרי. Hæc scriptio est Talmudicis usitata. Apud Targumistas יַמְבְּרֵס. In Tzohar יומברוס. Græcè Ἰαμβρῆς. Hæ postremæ scriptiones ortæ sunt ex prima ממרא, primo מ mutato in י, insertâ litera B, ut in Μαμβρῆ, Genes. 13. 18. & 14. 13. &c. Νεβρὼδ, Genes. 10. 8. &c. additâ denique terminatione *Es* ex usu Græcorum. In Schalscheleth hakkabbala fol. 13. col. 2. scribitur, hæc duo nomina esse in lingua vernacula יואני ואמברוסיאו *Johannes & Ambrosius.* Id non usque adeò absurdum videri debet; quia constat, veterem linguam Ægyptiacam magnâ convenientiam habuisse cum lingua Græca. *Personas* autem illorū quod attinet, scribunt Hebræi, eos fuisse *duos filios Bileami.* Originem ducit hæc explicatio & conjectura ex Num. 22. 22. ubi dicitur, וְהוּא רֹכֵב עַל אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ *Et ipse insidebat asino suo, & duo pueri ejus erant cum eo.* Hinc expressè eos hoc loco nominat Jonathan, inquiens, והוא רָכֵב עַל אַתְנֵיהּ ותרין עולמוי יַנִּים וְיַמְבְּרֵס עִמֵּיהּ *Et ipse insidebat asino suo, & duo pueri ejus Jannes & Jambres cum eo.* Hos duos *pueros* scil. pro duobus *filiis* acceperūt. In Zohar Numerorum fol. 90. col. 2. ביון דחמא לפינחס פרח באוירא ותרין בנוי עמיה יונוס ויומברוס *Postquam vidisset Bileam Pinchasum, volavit, (scil. Bileam) per aërem, & duo filii ejus cum ipso, Jonos & Jombros.* Et mox; *Et ceciderunt è populo in die illa 2000. virorum;* אילין בנוי דבלעם יונוס ויומברוס *Hi sunt filii Bileami Jonos & Jombros, qui æquivalebant tribus millibus.* Sic in Commentariolo quodam Legalis Jonathanis ad Exod. 1. & 7. scribitur, fuisse שני בניו של בלעם. Hinc natum, quod Ambrosius scribit, *Jannes & Jambres fratres erant Magi, &c.* Et Glossa ordinaria Latina interlinearis hoc loco scribit, *fuisse duos fratres.* Nam si duo filii Bileami fuerunt; ergo & fratres. *Statum* illorum describunt Hebræi, dum eos vocant רָאשֵׁי חַרְטֻמִּים, vel Chaldaicè רֵישֵׁי חַרְשַׁיָּא Capita, Principes, Primarios præstigiatorum, רָאשֵׁי מְכַשְּׁפִים Capita incantatorum. *Facta* denique illorum quod attinet, eorum diversa recensent Hebræi. *Primum* & præcipuum est, quod Mosi divina signa coram Pharaone edenti, verbis & factis restiterint, arguentes Mosen frustrà artes magicas in Ægyptum introducere, quæ ipsâ Magiâ sit celeberrima, omniaque ejus miracula artibus suis imitantes. Hinc est quod in Talmud libro מנחות fol. 85. 1. scribitur: אמרו ליה יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים אמר להו אמרי אינשי למתא דירקא ירקא שקול id est, *Dicunt ipsi (Mosi scil.) Jochana & Mamre, Fœnum tu importas in Aphrajim! Respondit ipsis Moses: Vulgò dicunt homines; In urbem olerum olera deferto.* Author Aruch locum hunc Talmudicum producens, sic eum enarrat: כשבא משה למצרים באותות שנתן לו הקב״ה אמרו לו יוחני וממרי ראשי החרטומים של פרעה זו היא מלאכתנו ואנו יכולין לעשות בן בלהטינו ואתה דומה למי שמביא תבן לעפריים שהיא עיר תבואה וממנה שבר למקומות הרבה ואיך יביא אדם אליה תבן אמר להון אמרי אינשי למתא דירקא ירקא שקול: id est. *Quando venit Moses in Ægyptum cum signis quæ dederat ei Deus, dixerunt ipsi Jochane & Mambre, capita Præstigiatorum Pharaonis Regis: Hoc est artificium nostrum, nos possumus ea præstare præstigiis nostris. Tu autem similis es ei qui infert stramen in Aphrajim urbem frugum, unde etiam in alia plurima loca divenditur. Quomodo ergo potest aliquis ad eam urbem stramen aut fœnum asportare? Respondet ipsis Moses: dicunt vulgò homines; In urbem oleris olera inferto. Hæc ibi.* Proverbium hoc vulgare R. Salomon in Glossa Talmudica sic declarat: *In urbem in qua crescit oleris multum, inferto etiam olus tuum, ut vendas. Congregantur enim eò ubi copia est multi homines ad emendum.* Hæc ille. Sic cuneum cuneo simili trusit Moses. Idem hoc legitur in Medrasch Schemoth rabba sect. 9. Huc pertinet quod in Targum Jonathanis, Exod. 7. v. 11. legitur: וּקְרָא לְחוּד פַּרְעֹה לְחַכִּימַיָּא וּלְחַרְשַׁיָּא וַעֲבָדוּ לְחוּד הִנּוּן יַנִּים וְיַמְבְּרֵס חַרְשִׁין דְּבְמִצְרַיִם בִּלְחָשֵׁי קוסמיהון הֵיכְדֵין *Et vocavit etiam Pharao sapientes & præstigiatores, & fecerunt etiam ipsi, nempe Jannes & Jambres magi in Ægypto, incantamentis præstigiarum suarum sic &c.* In Medrasch Tanchuma sect. כי תשא legitur: ושני חרטומי מצרים עמהם ושמותם יונוס ויומברוס שהיו עושין לפני פרעה כל אותם כשפים כמו שכתוב ויעשו וגו׳ id est, *Et duo præstigiatores Ægypti erant cum eis, quorum nomina sunt Jonos & Jombros, qui fecerunt*

runt coram Pharaone omnes istas magias, sicut scriptum est: Et fecerunt etiam ipsi præstigiatores Ægypti præstigiis suis sic, Exod.7.12. Atque hoc illud ipsum est cujus meminit Apostolus, dum ait; quòd *Jannes & Jambres restiterint Mosi.* Nam Paulum ex Traditione Majorū ista scivisse, dubitari non potest, cùm inter doctos, ad magni & celeberrimi Doctoris Gamalielis pedes fuerit institutus, & traditiones Majorum ab eo edoctus. Fuisse autem istam historiam in Judæorum scholis notissimam, productæ authoritates ex Talmudicis & aliis Hebræorum scriptis, docent. Nec verò propter istorum magorum nomina, spirituali revelatione opus habuisse videtur Paulus. *Sed præter hanc contra Mosen rebellionem, alia quoque eorundem facta recensent Hebræi.* Targumista Jonathan in Legem, Exod.1. caussam & occasionem referens, quare Pharao infantes Hebræorum masculos occidi voluerit, inquit: *Pharao dormiens vidit in somno totam terram Ægypti in lance bilancis una positam, & agnum in lance altera, qui depressit lanceam suam. Evigilans Pharao, confestim advocavit sapientes Ægypti, quibus somnium suum enarravit*: מִן יַד פְּתַחוּן פּוּמְהוֹן יַנִּים וְיַמְבְּרִים רֵישֵׁי חַרָשַׁיָּא *Protinus aperuerunt os suum Jannes & Jambres capita præstigiatorum, & dixerunt Pharaoni*, בַּר חַד עָתִיד לְמֶהֱוֵי מִתְיְלִיד *Filius quidam nasciturus est in congregatione Israëlitarum, per quem vastabitur tota terra Ægypti. Idcirco capto consilio præcepit Pharao rex Ægypti obstetricibus Judaicis, &c.* In libro Zohar, loco suprà adducto, adscribitur ipsis quoque fabricatio vituli: ותרין בנוי יונוס וימברוס ואי תימא היך לא מיתו בעובדא דעגל ההוא אינון עברו *Et duo filii ejus Jonos & Jombros cum eo. Quod si dicas; Annon mortui sunt in fabricatione vituli: nam illi fecerunt illud, &c.* In antiquissimo Medrasch Constantinopoli impresso, quod vocatur מִדְרַשׁ וַיּוֹשַׁע (ex Exod.14.30. וַיּוֹשַׁע Et servavit Deus Israëlem) quia Homiliam continet super Historiam liberationis ex Ægypto, ad hæc verba Exod.15.10. *Flavisti vento tuo, & operuit eos mare*, legitur: אמרו חכמים ז"ל בשעה שטבעו המצרים בים היו בהם שני מכשפים ושמם יוחני וממרא ואמרו לפרעה וכו' *Dixerunt Sapientes nostri; Quando in mari submersi sunt Ægyptii, fuerunt inter ipsos duo magi, quorum nomina Jochane & Jamre, qui dixerunt Pharaoni; Si per manum Dei fiat hoc, non prævalebimus ei: sed si per manus Angelorū fiat, poterimus illos prosternere in mare. Fecerunt igitur miracula, & dejecerunt eos (Angelos) in mare. Tunc dixerunt Angeli; Serva nos ò Deus, quia intraverunt aquæ usq; ad animam*, ex Psal.69.2. Hæc, hoc loco, ad illustrationem loci Apostolici sufficiant.

יַחַס *Cognatio, Familia, Genealogia, Genus, Generis aut prosapiæ recensio*: Apud Philosophos, *Attributio, Attributum: Proportio: Hebraicè per ש in fine scribitur. Nam hæ literæ permutantur.* סֵפֶר הַיַּחַשׂ Liber, Catalogus genealogiæ, Nehem.7.5. שם היחס Nomen gentilitium, patronymicum: יחס מספר Proportio numeri: כשתסתלק הגשמות יסתלק היחס בינו ובין המקום Cùm tollitur corporeitas, simul tollitur attributio, proportio inter illum & corpus suum.

יחוס *Idem*: מִן יְחוּס אֱלִימֶלֶךְ De prosapia Elimelech, Ruth 2.1. אִין תֵיעוֹל לְבֵית יְחוּסִי Si ingrediaris domum prosapiæ meæ, Genes.24.41. in Jonath. *Plural.* אִלֵּין יְחוּסִין וְגִנִיסַת נֹחַ Istæ sunt familiæ generis Noachi, Genes.6.9. in Jonath. יְחוּסֵי עַמְמַיָּא Familiæ populorum, Psal.96.7. יְחוּסֵיהוֹן לְגִנִיסָתְהוֹן Familia generis ipsorum, Num.1.22. in Jonath. Apud Rabbinos etiam est, *Comparatio, Collatio, Attributio.*

יוחס *Idem*: שַׁלְשֶׁלֶת יוֹחֲסִם Catena generis, stemmatis: סֵפֶר יוּחֲסִין Liber est historicus, ab initio mundi historiam Ecclesiæ Judaicæ ad sua usque tempora describens. Est & alius liber ejusdem nominis apud Talmudicos, quo videtur liber Legis intelligi, aut alius librum Legis explicans. De eo extat querela; מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאור עיניהם A`quo tempore oblivioni traditus est liber Juchasin, debilitata est virtus sapientum, & caligavit lumen oculorum ipsorum, Pesach.fol.62.col.2. עשרה יוחסין Decem stemmata.

מְיוּחָס *De prosapia antiqua genitus & clara, q. Prosapiatum dicas, Patricius*, Ein geschlechter. *Fœminin.* מְיוּחֶסֶת *Prosapiata, Patricia.*

יְחוּסָאִין *εὐπατρίδαι. Nobiles familiæ antiquæ.* Scaliger contra Serrarium cap.3. יְחוּסָאֵי i.e. *Nobiles; qui genus suum ad vetustissimum quendam authorem referunt, quales Athenis εὐπατρίδαι, qui non erāt infitiati, sed avum, proavum, atavum nominare poterant.*

יָחַס Apud Rabbinos, *Appropriare, Attribuere, ad certum genus q. Referre. Hithpahel* הִתְיַחֵס *Recenseri de genere suo, Recensere se per genus, familiam aut genealogiam. Præterit.* וַיִּתְיַחֲסוּ עַל מִשְׁפְּחֹתָם Et recensiti sunt per genus suum, Numer.1.18. Hebraicè per שׂ, 1.Par.5.17. & v.7. Apud Rabbinos *Attribui, Accenseri quasi ad familiam; Appropriari, Accommodari, Referri*: כל דבר נעלם יתייחס אל חושך Omnis res occulta appropriatur ad obscuritatem, sive tenebras.

הִתְיַחֲסוּת *Genealogia, Generis, Prosapiæ, Familiæ recensio, Cognatio, Familia cognata.*

יָחַף *Discalceare. Unde Præterit. Pehil* וּמְסָנָךְ לָא יְחִיפוּ Et calceamenta tua non fuerunt extracta, scil. propter corruptionem, Deuter.8.4. Jonathan habet מִיחֲפָן. *Ex Ithpahel* in Medrasch

Echa fol.67.3. Substernebant ipsi tapetes, שלא יתיחף ne discalceati essent pedes ejus, h.e. ne nuda super terram incederet.

יחף *Discalceatus*: והוא הולך יחף Et ipse ibat discalceatus, 2.Sam.15.30. vide & 1.Reg.21.7. *Plurale*, יחפים Et discalceatos, Jesa.20.4. *Apud Talmudicos*, בשעת הדישה והיחוף Tempore triturationis, & discalceationis, quo scil. bestia ex itinere lassa est, Machschir. cap.3.

יחוף *Discalceatio*: *Apud Talmudicos*, Quid est, מנעי רגלך מיחף *Cohibe pedem tuũ, ne sit discalceatus*, Jerem.2.22. Id est, מנעי עצמך מן החטא כדי שלא יבוא רגלך לידי יחוף Cohibe teipsum à peccato, ne pes tuus veniat in potestatem discalceationis, id est, paupertatis, Joma fol.77.1.

יחר יחור של *Palmes Ramus ficuum propriè*: תאנה שנפשח Ramus ficus fissus vel laceratus, Oketzim cap.3. Kilaim cap.1. *Plural.* כשנכנס לתבה הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים Cùm ingressus est (Noa) in arcam, introduxit secum palmites vitium & ficuum, R.Salomon Genes.9. v.20. Sic Jesa.44. v.14. Legendum ergo per Chirek יחור. Pleniùs hæc in Rambam; זמורות refertur ad plantas: יחורים ad ficus: גרופיות ad oleas. Ita ergo hæc tria vocabula videntur distingui.

* חשש מיחוש יחש *Dolor, Perpessio.* Vide in חשש.

יטב *Benè vel Bonum esse aut videri*: ייטב לך Ut benè sit tibi, Deuter.4.40. בדיל דייטב לחון Ut benè fit ipsis, Deuter.5.29. ובדיל דיטב לך Quod autem tibi bonum videbitur, Esræ 7.18. *Aphel,* אוטיב *vel* אטיב *Benefecit. Præter.* ולאברהם אוטיב Et Abrahamo benefecit, Gen.12.16. אוטבת טיבותיך בתראה מן קדמאה Meliorem fecisti bonitatem tuam posteriorem quàm priorem, Ruth.3. v.10. אוטיבו לקמתהון Benefecerunt statuis suis, Hoseæ 10.1. *Particip.* גברא דמוטיב לנגנא Virum qui bonificabat psallere, id est, benè psallat, pulset, 1.Sam.16.17. *Plural.* אנון מטיבין ית לבהון Illi bonificabant corda sua, hoc est, exhilarabant, hilariter afficiebant, Judic.19.22. juxta Regia. In Venetis מטיבין. *Infinit.* אוטבא אוטיב עמך Benefaciendo beneficentiam exercebo tecum, Gen.32. v.12. *Alia forma*, לאיטבא לית אנון ידעין Benefacere ipsi nequeunt, Jerem.10.5. & 32.40. *Imperat.* אוטיבו לשבחא בבבא Bonificate psallere, id est, benè psallite cum clangore, Psal.33.3. *Futurum*, ואוטיב עמך Et beneficentiam exercebo tecum, Genes.32.9. אם תוטיב עובדך Si benè-facias opera tua, Genes.4.7. ארום תוטיב לפלחין קדמך Cùm benefeceris colentibus te, Psal.49.19. טוב ההוא די ייטיב יי עמנא Bonum illud quo benefaciat Dominus nobiscũ, ונוטיב לך de eo benefaciemus quoque tibi, Num.10.32.

כל אוטבות עובדא אוטבות *Bonitas, Benefactio*: Omnem bonitatem operis, id est, quicquid benè & commodè perfectum est, Eccles.4.4.

הטבה Vide suprà in טוב.

ימר ימור *Exhalatio ascendens in modum columnæ, Columna vaporifera*: ימור דתנן Columna fumi, Jud.20.40. ושור ענן קטרתא Et columna nubis suffitus ascendebat, Ezech.8.11. *Plurale*, ויסורין דתנן Et columnas fumi, Hebr. תמרות, Joel.3.3. al.2.30.

יבב יבא *Vittæ aut pepli genus, quo capilli mulierum alligantur*, Bava batra fol.146.1.

* ילי ילל Vide mox in ילא.

יין *Vinum*: יין כושי Vinum nigrum, חוריין Album, ב"ב fol.97.2. *Rabbini pluralem formâ fœmininâ efferunt*: ut, יינות מבושמים Vina condita, aromatica, dulcia. In Gemara: Quid est; Et oculus non vidit ô Deus præter te, Jesa.64.v.3. זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית Est vinum custoditum in uvis suis inde à sex diebus creationis mundi, Sanhed.fol.99.1. De hoc vino bibet Mesias ipsorum cùm venerit. Ejus mentio quoque apud Jonathanem, Genes.27.25. In Zohar in Genes. col.321. scribitur, per Vinum hoc intelligi Res profundas, quæ nulli adhuc homini revelatæ sunt inde à creatione mundi: quæ autem tempore futuro revelandæ sint justis. *Porrò* יין *per Gematriam valet* 70. *totidem valet* סוד, hoc est, *Secretum. Unde dicunt*, נכנס יין יצא סוד *Ingrediente vino, egreditur secretum, vel consilium*, hoc est, prudenter judicandi facultas. Unum alterum excludit, nec simul manere possunt. Hor. *Quid non ebrietas designat? operta recludit.* Item, אמאי קרי ליה יין שמביא יללה לעולם *Quare vocatur* יין*? Quia affert ejulatum in mundum, scil. abusu suo*, Joma fol.76.2. Nam יין valet 70. totidem ילל. Et, יפה יין לזקני כחלב לתינוקות *Pulchrum est vinum senibus, sicut lac infantibus.* Vinum lac senum: כל מתיישב ביינו בו דעת שבעים זקנים *Quicunq; sedatus & mente constanti manet in vino suo, habet scientiam septuaginta senum*, Erubh. fol.65.col.1. אין פוסקין יינות לאשה *Non decernunt (judices) vina mulieri*, Ketubh.fol.65.1. Probrosum fuit, mulierem bibere vinum; faciliùs enim quàm vir, eo excitatur ad libidinem.

נסך יין נסך *Vinum libaminis.* Vide in Radice נסך.

ייני *Vinosus.*

יינומלין *Vinum mellitum, Vinum mulsum. Ex Hebræo* יין *&* μέλι: *vel potiùs est Græcum corruptum* ὀινόμελι, Terumoth cap 11.

יכח *Aphel* אוכח *Increpavit, Reprehendit, Corripuit, Castigavit: Arguit, Disceptavit, Disputavit: Dijudicavit, Comprobavit. Præterit.* ואוכח אברהם Et increpavit Abraham, Genes.21.v.25.

Particip. דְמוֹכַח לְהוֹן Qui corripit eos, Amos 5. v.10. וְלִדְמוֹכַח לְהוֹן Et ei qui arguit ipſos, Jeſa.29. 21. *Infinit. cum Futuro,* אוֹכָחָא תוֹכַח יַת חַבְרָךְ Increpando increpabis fratrem tuum; Levit.19.17. אוֹכְחִנָךְ בְּעָלְמָא הָדֵין Arguã te in mundo hoc, Pſal. 50. v.21. וְלָא יוֹכַח נְבִיָא Et non increpet Propheta, Hoſ. 4.4. וְיוֹכְחוּן בֵּין תַּרְוַנָא Et arguant inter nos duos, Geneſ.21.37. *Ithpahel,* אִתְוַכַּח & אִתוֹכַח *Corripi, Argui, Reprehendi: Diſceptare, Diſputare. Præter.* וְאִתְוַכַּח אַבְרָהָם Et diſceptavit Abraham, Geneſ.21.25. in Jonath: *Fœmin.* וְעַל כָּל מַה דַאֲמָרַת אִתוֹכָחַת Et in omnibus quæ dixit, cauta, diſcreti judicii fuit, Geneſ.20. v.16. Targ. Hieroſol. אִתְוַכַּחַת: *Plural.* וְאִתְוַכַּחַן מִלַיָא Et arguentur res iſtæ, Geneſ.20.16. in Jonath. *Particip.* בְּגִין כֵּן אִנוּן מִתְוַכְּחִין בְּהוֹן Propterea iſti redarguentur, convincentur illis, Ecleſ.3.18. וַהֲווֹ כָּל עַמָא מִתוֹכְחִין Et fuerunt totus populus diſceptantes; 2.Sam.19. v.10. *Infinitiv.* לְאִתְוַכָּחָא עִם מִיתַיָא Ut corripiatur cum mortuis, Eccleſ.9.3. *Futurum,* הֲלָא יִתְוַכְּחוּן Non'ne arguentur, reprehendentur? Pſal. 94. verſ.10.

Rab. מוֹכַח לֵהּ מֵהָא דְאָמְרִינַן Et probat id ei ex eo, quod dicimus, &c.

תּוֹכָחָא · תּוֹכַחְתָּא *Correptio, Increpatio, Reprehenſio, Diſceptatio:* עָבִיד תּוֹכָחָה Inſtituit diſceptationem, Mich.6.2. סֵפֶר תּוֹכָחוֹת *Liber objurgationum;* hoc eſt, *Deuteronomion,* quia in eo Moſes graviter objurgat Iſraëlem: סדר תוכחות *Caput redargutionum;* Caput ſcil. XXVIII. Deut. quod redargutiones continet.

אוֹכָחוּתָא · אוֹכַחְתָּא *Idem:* אִלֵין פִּתְגָמֵי אוֹכָחוּתָא Iſta ſunt verba redargutionis, Deuteron.1.1. in Jonath. פִּתְגָמֵי אוֹכַחְתֵּיהּ Verba caſtigationis ejus, Eccleſ.9.16.

וִיכּוּחַ *Diſceptatio,* Rab. *Hinc libellus quidem eſt,* אִגֶּרֶת הַוִּכּוּחַ *Epiſtola diſceptationis, inter Legem ſcil. & ſapientiam,* hoc eſt, *inter Theologiam & Philoſophiam, in qua formâ Dialogi diſputatur, An Philoſophia & Theologia inter ſe pugnent?*

יכל *Potuit, Valuit, Prævaluit,* Hebraicè יָכוֹל. *Præterit.* וְלָא יְכִיל יוֹסֵף Neq; potuit Joſeph, Geneſ.45.v.1. וַחֲזָא אֲרֵי לָא יְכִיל לֵיהּ Et vidit quòd non prævaleret ei, Geneſ.32.25. וְלָא יְכִילַת עוֹד לְאַטְמָרוּתֵיהּ Et non poterat ampliùs occultare eum, Exod.2.3. וְלָא יְכֵלִת לְמֶחֱמֵי Et non potui videre, Pſal.40.13. וְלָא יְכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מַיָא Et non poterant bibere aquas, Exod.15.v.23. וִיכִילוּ לָךְ אֱנָשׁ שְׁלָמָךְ Et prævaluerunt tibi viri pacis tuę, Jerem. 38.22. *Particip.* וּמָה יָכִלְנָא Et quid potero ego? Judic.8.3. *Fœminin.* לָא יָכְלָא לְמִסְבְּרָא Non poteſt ferre, Proverb.30.21. *Plural. maſc.* לֵית אֲנַחְנָא יָכְלִין לְמַלָלָא עִמָךְ Non poſſumus loqui tecum, Geneſ.24.50. וְלָא יָכְלִין Sed non prævalent, Jere.5. v.22. *Infinit. cum Futuro,* מִכַּל נִכּוּל לֵהּ Prævalendo prævalebimus ei, Numer.13.13. *Futur.* לָא אִיכּוּל לְמֶעְבַּד פִּתְגָמָא Non potero facere rem hanc, Geneſ.19.22. לָא תִכּוּל לְמֶחֱזֵי Non poteris videre, Exod.33.20. וְאַף תִּכּוּל Etiamq; prævalebis, 1.Reg. 22.22. לָא תִכְלִין לְאַעְדָיוּתַהּ Non poteris avertere eam, Jeſa.47.v.11. לָא יִכּוּל לְשֵׁיזָבוּתְהוֹן Non poterit liberare eos, Ezech.7.19. לָא נִכּוּל לְמֶעְבַּד פִּתְגָמָא הָדֵין Non poterimus facere rem hanc, Geneſ.34.14. וְנִכּוּל לֵיהּ Et prævalebimus ei; Jerem.20.10. אַף אַתּוּן תִּכְלוּן לְאוֹטָבָא Etiam vos poteritis benefacere, Jerem.13.23. לָא יִכְלוּן לְמִדְכֵּי Non poterunt mundari, Hoſeæ 8.5. וְלָא יְכִילוּנָךְ Et non prævalebunt tibi, Pſal.21.12.

יוּכְלָא *Poteſtas, Facultas:* מִדְּלֵית יוּכְלָא Eo quòd non eſt poteſtas. Hebr. יְכוֹלֶת Numer.14.16. Sic Deut.9.28. הֲלָא יוּכְלָא קֳדָמָךְ לְמִפְרַק An non facultas penes te eſt liberandi? Hab.1.2. הֲלָא יוּכְלָא קֳדָמַי Nunquid eſt poteſtas penes me? Jerem.18. v.6. הַאִית יוּכְלָא An eſt poteſtas? Pſal.78.19.

יָכוֹל *Potens:* איני יכול Ego non ſum potens, id eſt, non poſſum. *Interdum habet apud Rabbinos vim particulæ dubitandi, aut concedendi; Poſſibile, Fieri poteſt, Poteſt eſſe, Fortaſſe; ut apud R. Salomonem:* Non ſignificat אֱלֹהִים niſi Judicem, & ſunt loca in Lege, quæ ſi fecerit ea homo, accipit mercedem: ſin non fecerit, nec tamen accipit pœnam; יכול אף עשרת הדברות כן fortaſsis & in decem præceptis ſic eſt; in quibus ſcilic. ab initio dicitur וַיְדַבֵּר אלהים, Exod.20.1. Sed תלמוד לומר doctrinæ eſt dicere, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים *Et dixit Deus Elohim,* ſcilic. tamquam judex, ut puniat delinquentes: יכול לומר אף הם עמך Poſſibile eſt, ut etiam illi tecum aſcendant, R.Sal. Exod.19.24. בידי שמים יכול בידי אדם Per manus Dei, an fortè per manus hominis? Idem Exod. 21.29. Frequens hoc apud Talmudicos.

יכן בַּר יוֹכְנָה · בַּר יוֹכְנֵי *Nomen Avis, admirandæ magnitudinis, ut ex ovo ejus colligere licet, de quo in Gemara ſcribitur:* פעם אחת נפלה ביצת בר יוכני ושטפה ס׳ כרכים ושברה ש׳ ארזים Vice quadam cecidit ovum avis Juchnæ, & (fractum) ſubmerſit 60. pagos vel urbes, ac diffregit 300. cedros. Quiſnam autem projecit illud? Tractatu Bechoroth fol.57.2. Menach. fol.66.2. Jalkut folio 201. col.1. Hyperbolen explicatam vide in Caphtor fol.113. Elias etiam hujus meminit in ſuo Tisbi, adjiciens, fortè eſſe eam avem, quam in convivio futuro Meſsiæ parando, Judæi comeſturi ſunt unà cum Livjathan piſce, de quo ſuo loco, & Bove ſtupendæ etiam magnitudinis, de quo dictum in בַּר. R. Salomon putat eam eſſe, quæ Jobi 39. verſ.13. deſignatur per כְּנַף רְנָנִים.

ילא *Reptilis immundi species*, *Levit.*11.30. *ubi respondet Hebræo* אֲנָקָה, *quod R. Sal. Herinaceum explicat. Talmudici scribunt* יַלִּי & יַאלִי & *Sanguisugam explicant*: ut, דלא למצוה יאלי id est, דלא ינקוה עלקה Ut non fugant eum sanguisugæ, Schabbas fol.54.2. אחוד ליה כלילא דילי Imposuit ei coronam ex ericii pelle, Bava basra folio 4.1. Glossa, הוא שרץ שקורין הריצון ושערו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו, Est reptile quod vocant *Herisson*, cujus pilus est instar acuum.

ילד יְלִיד *Peperit, Parturivit: & quandoque active Genuit. Præter.* מַאן יְלִיד יָתֵיהּ Quis genuit eam? Job.38.v.29. דִין יְלָדָךְ Qui genuit te, Prov.23.22. וִילֵידַת Et peperit filium, Gen.29.34. *Cum Aff.* יוֹמָא דִילֵידַתְנִי בֵּיהּ אִמִּי Dies in quo peperit me mater mea, Jerem.20.14. דִילֵידַתָּךְ Quæ peperit te, Jer.22.26. Sic melius videtur legi, quàm ex Pihel דִילֵידַתְּךָ: nam in Hebræo est יְלָדַתְךָ ex Kal: יְלָדַתֵּיהּ Peperit eum, Ruth.4.15. אֲרֵי בַּר דְּכַר יְלֵידַתְּ Quia filium masculum peperisti, 1.Sam.4.20. *Cum Aff.* אֲרֵי יְלָדַתְנִי Quòd peperisti me, Jer.15.10. וִילֵידִית לֵיהּ Et peperi ipsi, Gen.29.34. לָא הֲוָה בְרִי דִילֵידִית Non fuit filius meus quem peperi, 1.Reg.3.21. אוֹ לִבְנֵיהֶן דִילֵידָא Aut filiis ipsarum, quos pepererunt, Genes.31.43. וִילֵידָן Et pepererunt, Exod.1.19. *Particip. fœm.* רְתֵיתָא הֵיךְ אִתְּתָא יָלְדָא Tremor, sicut mulierem parturientem, Psalm.48.7. דָא אוֹרַיְתָא דִילַדְתָּא Hæc est lex puerperæ, Levit.12.7. כְּחֶבְלִין לְיָלְדָתָא Sicut dolores parturientis, Jesa.21.3. *Plur.* מְעַדְּיָן וְיָלְדָן Prægnantes & parientes simul, Jer.31.8. וְיָלְדָן מִנְּהוֹן Et nati sunt ex eis, Genes.6.4. *Cum Aff.* יָלְדוֹהִי Genitores ejus, Zach.13.3. *Pehil*, דִילִידָא מִן אֲבוּךְ Quæ nata est à patre tuo, i.e. patri tuo ex uxore alia, Lev.18.9. *Infinitivus*; וְאוֹסִיפַת לְמֵילַד Et perrexit parere, Gen.4.2. עִדָּן בְּחִיר לְמֵילַד בְּנִין Tempus est pariendi filios, Eccles.3.2. וְקָמַת מִלְּמֵילַד Et substitit à pariendo, Genes.29.35. *Cum Aff.* בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה לְמֵלְדִי In die tertio parere me, quo peperi, 1.Reg.3.v.18. וַהֲוָה בְּמֵילְדַהּ Et fuit cùm pareret ipsa, Genes.38.27. עִדָּן מֵילְדְהוֹן Tempus parere, id est, partus ipsorum, Jobi 39.1. *Futurum*, בְּנִין וּבְנָן תּוֹלִיד Filios & filias gignes, Deuter.28.41. הַבְרַם בְּקוּשְׁטָא אֵילִד Num etiam verè paritura sum? Gen.18.13. בְּצַעַר תֵּלְדִין בְּנִין In dolore paries filios, Genes.3.16. וְיֵלִד שִׁקְרָא Et pariet mendacium, Psalm.7.15. דְתֵלִד לָךְ שָׂרָה Quem pariet tibi Sara, Gen.17.21. וְתֵלִד Et pariat; אֲרֵי תֵלְדוּן בְּנִין Quùm generabitis filios, Deuteron.4.25. Genes.30.3. וְיֵלְדָן בְּנִין Et pariant filios, Jerem.29.6. *Aphel*, אוֹלִיד · אוֹלֵיד *Genuit, Parere fecit, Partum juvit, Obstetricem egit, Obstetricavit: Præt.* בָּתַר דְאוֹלִיד יָת שֵׁת Postquam genuit Schethum, Genes.5.4. דְאוֹלִידוּ בְּנִין בֵּינֵיכוֹן Qui genuerunt filios inter vos, Ezech.47.v.22. *Particip.* דְמוֹלִיד סַכְלָא תּוּנְגָא Gignit stultus mœrorem, Proverb.17.v.21. *Plurale*, דְמוֹלְדִין יָתְהוֹן Qui gignunt eos, Jer.16.3. *Femin.* כַּד תְּהֶוְיָן מוֹלְדָן Quando eritis obstetricantes, Exod.1.16. *Imperat.* סַבוּ נְשִׁין וְאוֹלִידוּ בְּנִין Accipite uxores, & gignite liberos, Jerem.29.6. *Futur.* דְתוֹלִיד Quos gignes, 2.Reg.20.v.18. רַבְרְבִין יוֹלִיד Principes generabit, Genes.17.20. *Ithpehal*, אַף הוּא אִתְיְלִיד בַּר Etiam ipsi genitus, natus est filius, Gen.4.26. דְאִתְיְלִיד מִן אִתְּתָא Qui natus est ex muliere, Jobi 14.1. אִתְיְלִידְתָּא Natus es, Jobi 15.7. דְאִתְיְלִידִית בֵּיהּ In quo natus sum, Jerem.20.14. וּבְנָתָא אִתְיְלִידוּ לְהוֹן Et filiæ nascerentur ipsis, Genes.6.1. דִי אִתְיְלִידוּ בְּאַרְעֲכוֹן Qui nati sunt in terra vestra, Lev.25.45. דְלָא אִתְיְלִדְתּוּן תַּמָּן In quo non estis nati, Jerem.22.26. *Participium*, דְמִתְיַלְדִין Qui nascuntur, Psal.78.6. Jerem.16.3. *Futurum*, אֲרוּם בְּכֵן תִּתְיְלִיד Quòd tùm natus sis, Jobi 38.21. כָּל בּוּכְרָא דִי יִתְיְלִיד Omne primogenitum quod nascetur, Deuter.15.9. בְּנִין דְיִתְיַלְדוּן לְהוֹן Filii qui nascentur eis, Deut.23.8. *Apud Rabbinos dicitur etiam de Ovis, pro Ova parere vel gignere, ut Cicero loquitur*: ut, ביצה שנולדה בראשון יאכל בשני Ovum quod genitum est die primo (scilic. ר״ה) licet comedere die secundo; Eruvin folio 39.1. Beza fol.3.1. *In Pihel*, יִלֵּד *Facere parere, Obstetricis officio fungi*: נכרית לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים Alienigena (Christiana aut alia fæmina) non debet obstetricem agere apud Israëlitidem: suspectæ enim sunt de effusione sanguinis, id est, quòd occidant infantem in puerperio, Avoda sara fol.26.1. Ammude golah num.101. Contrà, Judæa potest obstetrix esse Christianæ fæminæ, Ibid. *Apud Logicos* הוליד est *Conclusionem facere, Concludere syllogisticè*: הוליד מזה Concludit hinc.

ילוד יְלִיד *Natus, Puer*: יְלִיד בֵּיתָא Natus domi, Gen.17.12. יְלִיד אִתְּתָא Natus mulieris, Jobi 15.14. & 25.4.

ולד וְלַד *Natus, Proles*: לֵית לַהּ וְלַד Non est ei proles, Genes.11.30. הֲלְבַר מְאָה שְׁנִין יְהֵי וְלַד Num filio centum annorum erit proles, Genes.17.17. לָא הֲוָה לַהּ וְלַד Non fuit ei proles, 2.Sam.6.23.

ילדות יַלְדוּת *Nativitas, Progenies, Cognatio*: לְאַרַע יַלְדוּתָךְ In terram nativitatis tuæ, Genes.31.v.13. וּלְיַלְדוּתִי תֵּיזִיל Et ad cognationem meam ibis, Genes.24.4.7. Numer.10.30. וּלְאַרְעָא יַלְדוּתָנָא Et in terram cognationis nostræ, Jerem.46.17. וְאַרְעָא יַלְדוּתִיךְ Et terram nativitatis, cognationis tuæ, Ruth.2.11. בְּאַרְעָא יַלְדוּתֵיהּ In terra nativitatis suæ, Gen.11.28. וְלָא הֲוַת מְחַוְּיָא אֶסְתֵּר יַלְדוּתַהּ Et non indicabat Esther nativitatem suã, Esth.2.20. אֲרַע יַלְדוּתְהוֹן Terra nativitatis ipsorũ, Ezech.23.v.15. וְיַלְדוּתְכוֹן Et nativitas vestra, Ezech.16.3.

ילדה apud Talmudicos eſt *Arbor novella, quæ tertium annum nondum exceſsit, cui opponitur* זקנה *Arbor vetula*, Nedarim fol.57.2.

וַלְדָא *Matrix, Vulva:* פָּתַח כָּל וַלְדָא Aperiens omnem matricem, Exod.13.v.2. Hebr. רֶחֶם. Sic Numeror.8.verſ.16. כָּל פְּתַח וַלְדָא Omnem portam vulvæ, Geneſ.20.18. ubi Jonathan, בית וַלְדָא: Sed Gen.40.20. in Onkelo, יום בֵּית וַלְדָא דְּפַרְעֹה Dies domus nativitatis Pharaonis, reſpondet Hebræo יום הֻלֶּדֶת Dies nativitatis.

יָלְדְתָא *Genitrix, Puerpera.* Vide ſuprà in Verbo. *Et per Acocopam*, לִידְתָא, Jeſa.13.8.

מוליד *Generans: Apud Rabbinos*, כח המוליד Vis, Facultas generativa.

מולד *Novilunium, Luna novata, recens nata, Generatio novæ Lunæ*, Rab. *In Targ. Jonath.* ומולד סיהרא Et novilunium Lunæ, Gen.1.14.

מְיַלְּדָתָא *Obſtetrices*, Exod.1.15. in T. Hier.

תַּלְדוּתָא *Nativitas:* יַת עַמַּהּ וְתַלְדוּתַהּ Populum ſuum & nativitatem ſuam, Eſth.2.10. וּבְתַלְדוּתֵיהּ בָּכְיָא Et in nativitate ſuâ plorat, Eſth.3.v.3. in Targ. ſec.

תּוֹלַדְתָּא *Genitrix:* וְתָדוּץ תּוֹלַדְתָּךְ Et exultabit genitrix tua, Prov.23.25.

תּוֹלַדְתָּא · תּוֹלֶדֶת *Generatio. Plur.* אִלֵּין תּוֹלְדַת שְׁמַיָּא וְאַרְעָא Iſtæ ſunt generationes cæli & terræ, Geneſ.2.4. תּוֹלְדָתְהוֹן Generationes ipſorum, Num.1.20. לְתוֹלְדָתְהוֹן Juxta generationes ſuas, Gen.10.32. Apud Rabbinos ulterius traducitur. *Apud Logicos*, תּוֹלֶדֶת & תּוֹלָדָה eſt *Concluſio ſyllogiſmi, generata ex præmiſsis.* Inde in Logica R. Schimeonis; המשפט השלישי מתחבר מחיבור אותם שני ההקדמות יקרא התולדה id eſt, Propoſitio tertia, illata ex conjunctione duarum iſtarum præmiſſarum, vocatur Proles, hoc eſt, Concluſio. *Porrò obſervavit Mercerus, melius dici* תּוֹלֶדֶת, *ſicut* תּוֹכַחַת, *quàm* תּוֹלָדָה, *ut Munſterus notavit. Apud Phyſicos* eſt *Qualitas:* unde, לא ידעתי למה יועילו להריון בעבור שתולדתם קרה Non ſcio quare ad conceptionem proſint, quia qualitas ipſorum frigida eſt, Aben Eſra Gen.30.12. de Dudaim, ſive mandragoris. *Plur.* ארבע תולדות *Quatuor qualitates, primæ ſcil.* Calidum, Frigidum, Humidum, Siccum: עושה שלום בין התולדות שהם הפוכים במבעם Faciens pacem inter qualitates quæ contrariæ ſunt in natura ipſarum: בהסכמת ד׳ תולדות יהיה בריאות הגוף In conſenſu quatuor qualitatum conſiſtit ſanitas corporis, R. David Jeſa.45.7. חכמת התולדות Scientia generationum, *Phyſica*, Aben Eſra Pſalm.148. חכמי התולדות Phyſici. *Apud Hiſtoricos* תולדות ſunt, *Eventus, Res geſtæ, Hiſtoriæ, Accidentia.*

ילך Hebraic. *Ivit, Progreſſus eſt, Proceſsit. Infinitivus*, לֶכֶת *Ire. Hinc Rabbini dicunt*,

כוכבי לֶכֶת *Stellæ itionis*, id eſt, *Planetæ mobiles.*

ילל *Ejulare, Ululare. Fut.* וִילִלוּן כָּל יָתְבֵי אַרְעָא Et ejulabunt omnes habitatores terræ, Jer.17.2. *Ex Aphel*, אַיְלִילוּ מָרְוַנֵי מְדִינָתָא Ejulate præfecti provinciarum, Zach.11.2. וְאַיְלִילוּ כָּל שָׁתֵי חֲמַר Et ejulate omnes potores vini, Joel.1.5. *Futurum*, עַל דָּא יִסְפְּדוּן וִילִלוּן Propter hoc plangent, & ejulabunt, Mich.1.8. וִילִלוּן עֲלָךְ Et ejulabunt ſuper te, Ezech.27.32. *Pahel Particip.* עַל מוֹאֲבָאֵי מְיַלְּלִין Super Moabitas ejulaturi ſunt, Jer.48.31. Jeſa.15.8. *Futur.* וּמִתְּבַר רוּחַ תְּיַלְּלוּן Et præ confractione ſpiritus ejulabitis, Jeſa.65.14.

יְלָלָא *Ejulatus:* קָל צְוָחְתָא וִילָלָא Vox clamoris & ejulatus, Soph.1.10. *Conſtr.* וִילְלַת תַּקִּיפֵי עַמָּא Et ejulatus potentium in populo, Jerem.25.36. Vide אֲלָא.

ילף *Diſcere: idem quod* אֲלַף, *per commutationem* י *&* א. *Præteritum*, וְלָא יְלִיפִית חָכְמְתָא Et non didici ſapientiam, Prover.30.3. *Infinit. cum Futuro*, אִם מֵילַף יֵילְפוּן Si diſcendo didicerint, Jer.12.16. *Futur.* מַן דְּמַאלֵף אַף הוּא יֵלִיף Qui docet, etiam ipſe diſcet, Prov.11.25.

יָלִיף *Edoctus, Aſſuetus:* מאן דלא יליף שתי קסט דחמר ישתי פלגא Qui non eſt aſſuetus bibere menſuram vini, bibat dimidiam, Tal. Hier. in Taan.fol.69. col.3. הוה יליף אכיל ליטר׳ דקופד Fuit aſſuetus comedere libram carnis, Ibid. Gloſſa, רָגִיל.

יְלָפְנָא *Doctrina, Inſtructio, Inſtitutio:* דִּילָפְנָא טָבָא יְהַבִית לְכוֹן Quia doctrinam bonam dedi vobis, Prov.4.2. Idem quod אולפנא.

ילת יַלְתָא *Nomen proprium mulieris, uxoris R. Nachman*, Gittin cap.7. initio, Cholin fol.109.2.

ימא *Juravit. Participium*, וְאִם בִּשְׁמָא דַיְיָ יָמַן Et ſi per nomen Dei jurant, Jerem.5.2. וְיָמַן בִּשְׁמָא פְּתַכְרֵיהוֹן Et jurant per nomen ſimulachrorum ſuorum, Soph.1.5. יָמַן לְשִׁקְרָא Jurant falsò, Hoſ.4.2. *Futurum*, וְתֵימֵי בִּשְׁמִי Et juras per nomen meum, Pſalm.50.16. דְּיֵימֵי בִּשְׁמֵיהּ לְשִׁקְרָא Qui juraverit per nomen ejus falsò, Exod.20.7. *Aphel*, אוֹמֵי *Juravit, Adjuravit. Præter. cum Infinito*, אוֹמָאָה אוֹמֵי Adjurando adjuravit filios Iſrael, Exod.13.19. וְאוֹמֵי יוֹסֵף Et adjuravit Joſeph, Geneſ.50.25. *Infinitiv.* לְאוֹמָאָה יַת דָּוִד Adjurare Davidem, 1.Sam.20.17. *Futurum*, וְאוֹמֵינָךְ Et adjurabo te, Geneſ.24.3. in Jonath. וְיוֹמֵי יָתַהּ כַּהֲנָא Et adjurabit eam ſacerdos, Numeror.5.v.19. וּבִשְׁמֵיהּ תּוֹמוֹן Et in nomine ejus jurabitis, Deut.10.v.20. in T. Jon.

אוֹמָאָה · מוֹמָתָא · מוֹמְתָא · מוֹמֵי *Juramentum, Juſjurandum, Exſecratio, Blaſphemia:* וְיִשְׁמַע קָל מוֹמֵי Et audierit vocem execrationis, Levit.5.1. ubi in Jonathane קָל אוֹמָאָה, Heb. אָלָה Maledictio: וְיוֹמֵי כַּהֲנָא יַת אִתְּתָא בְּמוֹמָתָא דִלְוָטָא Et adjurabit ſacerdos

cerdos mulierem istam juramento maledictionis, Numer. 5.21. מוֹמָתָא רִקָּן Juramentum frustraneum, Psalm.144.8. מוֹמֵי דִשְׁקַר Juramentum falsum, Jer.23.10. ותהון לְמוֹמֵי Et eritis in execrationem, Jerem.42.18. *Cum Aff.* תְּהֵי זַכַּאי מִמּוֹמָתִי Eris insons ab exsecratione mea, Gen.24.41.

Apud Talmudicos, נודר במוהי Vovens per exsecrationem, Nedarim fol.10.1. quod corruptè sic dicitur pro מומי. Aruch citat, ימיין בחייהון דרבנן קדישי ארעא Jurabant per vitam Rabbinorum, ex Pesach. 113. col.2. Sed ibi in nostris libris legitur משתבע.

* יַמְבְרוֹס ימב Vide suprà in יחן.

ימם יַמָּא יַם *Mare:* יַמָּא דְמִלְחָא Mare salis, Genes.14.3. שַׁוִּיתִי עוּמְקֵי יַמָּא אוֹרַח Posui profunditates maris viam, Jesa. 51.10. יַמָּא דְסוּף Mare algosum, Exod. 13.18. וְיַמָּא אָמַר לֵית בְּהַדִי Et mare dicit, non est mecum, Jobi 28. v.14. וּבְכָל נוּנֵי יַמָּא Et in omnes pisces maris, Gen.9.2. סוּסְיָא וְרָכְבֵיהּ רְמָא בְיַמָּא Equum & sessorem ejus projecit in mare, Exod.15.1. כְּיַמָּא דִטְרִיד Sicut mare quod impulsum est, Jesa.57.20. כַּד שָׂם לְיַמָּא תְּחוּמֵיהּ Quum posuit mari terminum suum, Prov.8.29. וְיִשְׁלוֹט מִיַּמָּא Et dominabitur à mari, Zach. 9.10. *Est & Vasis magni nomen in templo,* 1.Reg.7.23. 2.Reg. 16.17. *Cum Aff.* וְאַחְרִיב יָת יַמַּהּ Et exsiccabo mare ejus, Jerem. 51.36. *Plurale,* יַמִּין, *Emphat.* עַל יַמַּיָּא שַׁוֵּי שִׁתְאָסַהּ Super maria posuit fundamentum ejus, Psalm.24.2. וּמְלוֹ יָת מַיָּא בְיַמַּיָּא Et replete aquas in maribus, Genes. 1.22. *Apud Talmudicos*, המוכר בית הבד מוכר את הים Vendens domum torcularis, vendit etiam mare ipsum, Bava bathra fol.67.2. id est, *Lectum torcularis*, locum ubi uvæ vel olivæ exprimendæ ponuntur. Vide in עלף. *Sic etiam est Membrum, aut Vas quoddam molæ, cavum & rotundum, recipiens farinam*, Kelim cap.15.

Porrò Talmudici numerant septem maria, quæ circumdant terram Israëlis, Bava bathra fol.74. col.2. Quid est quod scriptum est, *Ipse juxta maria fundavit eam, & juxta flumina stabilivit eam?* אלו שבעה ימים וארבע נהרות שמקיפין את ארץ ישראל Hæc sunt septem maria (lacus) & quatuor flumina, quæ circumdant terram Israëlis. Septem maria sunt hæc; ימה של טבריה Mare Tiberiadis, וימה של סדום Et mare Sodomæ, וימה של חלתא Et mare Schacheleth, וימה של שחלת Et mare Chelta, וימה של סיבכי Et mare Sibchæ, וים אפמיא Et mare Apamjæ, וים הגדול Et mare magnum. Quatuor verò fluvii sunt isti, ירדן Jarden, וירמוך Et Jarmuch, וקירמיון Et Kirmion, ופיגה & Phiga. De qualitatibus quarundam harum aquarũ habetur aliquid in Parah cap. 8. Vide præterea Kimchium Psal. 24. Pro סיבכי

alibi legitur סכני Sichnæ. In Jonathane legali Deuter.33.23. legitur יַמָּא דְסוּפְנֵי. Vide & Talmud Hierosolymitan. in fine Masseches Kilajim, & Ketubhoth fol.35.2. ubi quædam alia nomina.

ימן יְמִין · יַמִּין · וְמִינָא · & יַמִּינָא *Dextera, Dexter, Dexterum latus:* יַד יְמִין יוֹאָב Manum dexteram Joabi, 2.Sam.20.9. אִפְנֵה עַל יַמִּינָא Respiciam ad dexteram, Gen.24 49. וְיָת שָׁקָא דְיַמִּינָא Et crus dexterum, Exod. 29.22. כָּל עֵינָא דְיַמִּינָא Omnem oculum dexteri lateris, Gen.48.18. יְמִינָא דַיְיָ עָבְדַת חֵילָא Dextera Domini facit virtutem, Psal.118.15. *Cum Aff.* אוּחַדְתָּא בְּיַד יְמִינִי Apprehendisti manum dexteram meam, Ps.73.23. הֲלָא שִׁקְרָא עֲבָדִית בִּימִינִי Annon mendacium feci manu dexterâ meâ? Jesa. 44.20. שַׁוִּי יְמִינָךְ Pone dexteram tuam, Genes. 48.18. וִימִינָךְ תְּסַיְּעַנִי Et dextera tua adjuvet me, Psalm. 18.36. בְּסִימְתָא בִימִינָךְ Amœnitates sunt in dextera tua, Psal.16.11. וְאוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל יָת יַמִּינֵיהּ Et extendit Israel dexteram suam, Gen.48.14. קַיֵּים יְיָ בִּימִינֵיהּ Juravit Dominus per dexteram suam, Jesa.62.8. וִיתֵבַת לִימִינֵיהּ Et sedit ad dexteram ejus, 1.Reg.2.19. וּבִיד יְמִינְהוֹן Et manu dexterâ suâ, Jud. 7.v.20. נוּגְרָא דְיוֹמְתָא בִּימִינָהּ Protractio dierum est in dextera ejus, Prov.3.16. Kimchi Psal.16.v.ult. scribit, הפנים והימין הם הכבוד Facies & Dextera sunt honoris, &c.

מְיוּמָּן *Dexter, Aptus, Idoneus:* המיומן שבמשוחים Dexterrimus, Aptissimus inter sacerdotes unctos, Horajoth fol.12.1. *Fœminin.* המיומנת להלחם Dextera, quæ maximè apta est ad pugnandum, Raschi Psal.45.5.

ימס *Liquescere, Diffluere. Futurum,* בְּדִילֵיהּ יִתְמַסְמְסוּן עַמְמַיָּא Propter illum diffluent vel liquescent populi, Gen. 49.10. in Jon. Sic Levitic. 26.39. וְיִתְמַסְמְסוּן טוּרַיָּא מִדְּמְהוֹן Et liquescent montes à sanguine eorum, Jesa. 34.3. וְיִתְמַסְמְסוּן כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא Et liquescent omnes exercitus cælorum, v. 4.

ינב יַנִּיבָא *Tinea; vermis vestes corrodens ex lana:* זְנֵי יַנְּבֵי Species tinearum, Levit.11.20. in Jon. Scribitur illic יַבְּבֵי per duo Beth, sed Commentator in illud Targum vult corrigendum in יַנְּבֵי, vel יַנִּיבֵי, ex authoritate Talmudica. At in Talmud legitur aliter, ut mox in ינך.

ינה *Unde in Aphel* אוֹנִי *Deprimere, Opprimere, Supprimere; Heb.* הוֹנָה: *Rumpere, Abrumpere, Frangere, Avertere, Heb.* הֵנִיא: *Defraudare, dolosis verbis vel factis aliquem Decipere,* Betriegen/Vervortheilen. *Præter.* מִסְכֵּן וְחַשִּׁיךְ אוֹנִי Pauperem & egenum opprimit, Ezech.18.12. וֶאֱנָשׁ לָא אוֹנִי Et neminem opprimit, v.16. אוֹנִיאוּ בִיךְ Oppresserunt in te, Ezech.22.7.29. וְאוֹנִיאוּ יָת לִבָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל Et ruperunt, fregerunt cor filiorum Israelis,

Israelis, Numer. 32. 9. in Onkel. Hebr. תְּנִיאוּן. *Participium*, הֲווֹ מוֹנַן לָךְ Qui fuerunt opprimentes te, Jesa. 49.26. *Infinitivus*, לֵית אַתּוּן רַשָּׁאִין לְאוֹנָאָה Non est vobis licitum defraudare proximum vestrum, Lev. 25. 14. in Jonathane. *Futurum*, וְגִיּוֹרָא לָא תוֹנוּן Et peregrinum non oppresseritis, Exod. 22. 20. וּלְמָה תוֹנוּן יַת לִבָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל Ut quid frangitis cor filiorum Israelis, Num. 32. 7. Heb. תְּנִיאוּן. *Cum Aff.* לָא תוֹנִנֵּהּ Non opprimes illum, Deut. 23. 16. *Apud Rabbinos*, אסור למוכר להונות את חבירו Prohibitum est venditori defraudare socium suum, Majemon de empt. & vendit. cap. 12. ובין שהונהו במזיד בין שלא ידע Sive defraudarit eum scienter, sive inscienter, Ibid.

Munsterus & Guido notant in litera ה, *quòd* הונה *significet etiam Vituperare. Id mihi dubium.* In Bereschit rabba sect. 53. legi, ולא יהון מונין לה ונותו לה עקרתא Ne irrideant ipsam, vocentque eam sterilem, Glossa מונין id est, מַלְעִיגִין. Est ergo Rabbinis idem quod *Irridere, Subsannare*, Hönen/ verhönen/ verspotten.

חייב המונה הונאה · הוניה Deceptio, Defraudatio: לשלם את ההוניה ולהחזיר כולה למתאנה Tenetur defraudator persolvere defraudationem, & restituere totum ei qui defraudatus est, Majem. de Vendit. cap. 12. In Jalkut Proph. folio 66. 2. הוניות legitur pro מין הכסף specie tributi.

אונאה · אוניא *Oppressio, Vis, Violentia: Deceptio, Defraudatio*: לעולם יהי אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה *Semper homo sit cautus de dolo uxoris suæ: dum enim lachrymæ ejus præsentes sunt; dolus ejus proximus est*, Mezia folio 59. 1. Item, *Quando vastata fuit domus sanctuarii*, כל השערים ננעלו חוץ משער אונאה *omnes portæ* (precum) *clausæ fuerunt, exceptâ portâ defraudationis*, id est, si quis ab alio dolosis verbis se circumventum conqueritur, is exauditur, Ibid. Id probant ex Amos 7. 7. *Deus constitutus erat* על חומת אנך *super muro defraudationis, & in manu ejus erat defraudatio*, id est, preces ob defraudationes. In Kimchi est שורא אוניא in Amos, quæ sunt sumpta ex Vajikra rabba sect. 33. in princip. Item, שלשה הפרגוד לא ננעל בפניהם אונאה גזל ועבודה זרה *Tria sunt propter quæ cortina (conclavis Dei) non clauditur, defraudatio, rapina, idololatria*; Defraudatio, juxta illud, *Et in manu ejus* אנך Amos 7. 7. Ibid. ותבע הקב״ה אונאת המלך Et requisivit Deus injuriam, injustam vim regi illatam, R. Sal. Amos 2. 1. אונאת ממון *Defraudatio pecuniæ*; ut in emptione & venditione, quando venditor emptorem defraudat, R. Sal. Lev. 25. v. 14. אונאת דברים *Defraudatio verborum*; quando dolosis consiliis & verbis alter alterum seducit, & in damnum inducit, R. Sal. Lev. 25. 17. Hinc, גדולה הונאת דברים מהונאת ממון Major habetur fraus in verbis, quàm defraudatio in pecuniis, Majemon. de empt. & vend. cap. 14.

אוֹנָאוּתָא *Oppressio*, Psal. 74. 20.

מוֹנִין מונין *Oppressores, Hostes vim inferentes.* Rabb. *Deceptores.*

יוֹנָה · יוֹנְתָא · יוֹנָא *Columba, ut Hebraicè: Ad hanc Radicem referunt communiter hanc vocem: melius tamen fortè referretur ad* ין, *ut* יונה *sit fœmininum, à masculino* ין *Columbus: Sic invenio in Aruch Manuscripto*, יונה נקבה & ין זכר hoc est, ין *est mas, Columbus*, יונה *fœmella, Columba. Ita sentit quoque Kimchius in libro Schoraschim.* יונה. וְשַׁלַּח יַת יוֹנָה Et emisit columbam, Gen. 8. 8. תרין בני יונה Duos pullos columbarum, Lev. 5. 7. כנשתא ישראל דדמיא ליונתא Synagoga Israelis quæ similis est columbæ, Psal. 68. 14. Cur Israelitæ Columbæ assimilentur, vide in Berach. fol. 49. יונא אשכחת ביתא Columba invenit domum, Psal. 84. 4. והוו היך יונא Et fuerunt sicut columba, Jer. 48. 27. *Plur. masc.* כיוני חיליא Sicut columnæ convallium, Ezech. 7. vers. 16. כְּיוֹנִין דְּקַיְמִין Sicut columbæ quæ stant, Cantic. 5. 12. כגוזלין בני יונא Sicut pulli, nati columbarum, Cant. 1. 15. In Jalkut ad Psal. 55. v. 7. *Quis dabit mihi alas sicut columbæ*: לָמָּה כְּיוֹנָה *Quare sicut columbæ?* Rabbi Asaria nomine R. Judan filii R. Simeon dixit: Ideo quia omnes aves, cùm defatigatæ sunt, in petra, vel arbore aliqua residere solent & quiescere, atque ita capiuntur: columba autem defessa, unam alam claudit, & alterâ volitat, sicq; non potest capi: יוני הרדסיות Columbæ domesticæ, cellares. Vide in הרד. Ei, יוני שובך Columbæ columbarii, id est, columbæ sylvestres, feræ, Palumbes, Schabb. fol. 155. 2. R. Asarias in Meor Enajim fol. 89. 2. scribit ex Diodoro Siculo, de Semiramide, quòd aves cælorum, cùm nata fuit, ei cibum attulerint; præsertim verò בְּנֵי הַיּוֹנָה Pulli columbarum. Et hac de caussa אות דגלה יונה signum vexilli, hoc est, symbolum ejus fuisse Columbam, quod deinde post mortem ejus quoq; remanserit, ita ut symbolum Assyriorum & Babyloniorum perpetuò fuerit Columba. Hanc putant caussam esse, cur Assyrii apud Prophetas, maximè Jerem. cap. 25. v. 38. & 46. 16. & 50. 16. יונה vocentur. Vide eum ulteriùs.

ינח

יַנַּח *Aphel*, אֲנַח · אֲנִיחַ *Statuit, Collocavit, Deposuit, Reliquit, Sivit, Permisit. Participium*, וְכַד מַנַּח יְדוֹהִי Et cùm demitteret, relinqueret manus suas, Exod. 17. 11. אֲנַח בָּעוּתָךְ מִן קֳדָמַי Linque petitionem tuam, Exod. 32. 10. וְאַנִּיחַ קֳדָמָךְ Et collocem coram te, Jud. 6. 18. *Rabbini formâ Hebraâ usurpant* הניח, *Ponere, Imponere. Hophal*, הונח *Poni*: איש ואשה שנו שמו הונח תחילה לזכר ולנקבה

Isch & Ischa ſunt duo nomina quæ impoſita ſunt primò mari & fœminæ, More p.1. cap.6.

נַחַת *Depoſitio.* Rabbinis, *Tranquillitas, Quies:* נחת רוח Quies animi, mentis. בנחת *Leniter, Tranquillè, Placidè, Submiſsè.* Sic pertinet autem potiùs ad נוח.

הֲנָחָה *Poſitio, Conceſsio, apud Philoſophos:* כמו שהוא מחוייב מזאת ההנחה Sicut ſequitur ex hac conceſsione, ex hoc conceſſo, vel ex hoc poſito: Item *Impoſitio nominis, Significatio:* ut, זה השם עיקר הנחתו Hujus nominis principalis impoſitio, uſurpatio, ſignificatio More p.1. cap.8 & ſic ſæpè. Item *Relictio, Omiſsio, Intermiſsio alicujus rei,* More par.3. cap.33.

מֻנָּח *Relictum, Depoſitum.*

ינך יַנְכָא *Tinea, vermis veſtes aut linum corrodens,* Cholin fol. 28.1. *Et alibi,* נפל ליה יאניכא בכיתניה Cecidit ipſi tinea in tunicam ſuam, Cholin fol.85.2. ubi א interjectum indicat, cum A vocem ab initio eſſe efferendam.

ינן *Excitare. Sic ponunt ex Aruch.* In eo legitur: *Ante Solem* יִנּוֹן *Jobeleſcet nomen ejus* (Pſal.72. v.17.) שהוא עתיד לינן quòd futurus eſt excitare, id eſt, excitaturus eſt dormientes in pulvere, ideò vocatur nomen ejus (ſcilic. Meſsiæ) ינון. *Hîc* י *non eſt radicale, ſed formæ Infinitivi inſervit. Eſſet autem thema* נון, *unde* נִין *Filius, Soboles, de quo vide Lexicon Hebraicum.*

ינס Quæ hujus formæ ſunt, pertinent ad אנס. Vide illic.

ינס Vide ſuprà in יון.

יַנִּים *Cedri genus. Sic ſcribitur in Aruch. In Gemara legitur per Vav:* ut, פתורא דיונס Menſa cedrina, vel abiegna, Schabbas fol.129.1.

ינק *Sugere. Participium,* ונהי יָנְקִין Et erimus ſugentes, Cantic. 8.1. *Conſtr.* וְיָנְקֵי תַדְיָא Et ſugentes ubera, Joël 2.16. *Fut.* ומה תַדְיָא ארום אֵינוֹק Et quare ubera, ut ſugerem? Jobi 3. verſ. 12. הֵיכְמָא דְיָנִיק יַנְקָא Sicut ſugit lactens ubera matris ſuæ, Cantic.8.1. *Ex Pahel Partic.* וְתַרְתֵּין תּוֹרִין מֵינַקָן Et duas vaccas lactantes, 1.Sam.6.7. וּמִן בָּתַר מֵינַקָן אַיְתְיֵהּ Et à lactantibus aſcivit eum, Pſal.78.71. *Aphel,* אוֹנִיק *Lactavit. Præterit.* וְאוֹנִיקַתֵּיהּ Et lactavit eum, Exod. 2. 9. *Fœminin.* וְאוֹנִיקַת יַת בְּרַהּ Et lactavit filium ſuum, 1.Sam.1.23. *Infinit.* לְאוֹנָקָא יַת בְּרִי Ad lactandum filium meum, 1.Reg.3.21. *Imperativ.* וְאוֹנְקִיהִי לִי Et lacta eum mihi, Exod.2. verſ.9.

יוֹנֵק · יָנֵיק · יְנִיק · יָנִיק · יַנְק *Sugens, Lactens, Infans, Puer:* כי יָנִיק אַתְּ Quia puer es tu, 1.Sam.17.33. וְרַבְיָא הֲוָה יָנִיק Et puer erat Lactens, 1.Sam.1.24. ubi R. David ſcribit; Non vult dicere (Jonathan) quòd adhuc fuerit ſugens; nam dicitur; Poſteaquam ablactaſſet eum: ſed יניק idem eſt quod נער קטן Puer parvus. Nam ſic ſolent in lingua Aramæa puerum vocare יניק, ſicuti invenimus in verbis Rabbinorum noſtrorum: יְנִיק יוֹמִין Puer dierum, hoc eſt, ætate, Jeſa.65.20. עֲלִים וְיָנִיק Adoleſcentem & lactentem, Jere.44.7. *Plural.* מִפּוּם עוּלְמַיָּא וְיָנְקַיָּא Ex ore infantum & lactantium, Pſalm.8.3. וְאֶמַנֵּי יַנְקַיָּא Et conſtituam pueros, Jeſa.3.4. *Conſtr.* וְיָנְקֵי תַדְיָא Et ſugentes ubera, Joël.2.16. *Cum Aff.* וּלְנְהַר פְּרָת יָנִיקְהָא Et ad fluviū Euphratem lactentes ſuos, Hebr. יוֹנְקוֹתֶיהָ Ramos ſuos, Pſalm.80. v.12. יָנְקֵיהוֹן עִם סָבֵיהוֹן Lactentes ipſorum cum ſenibus ipſorum, Deuter. 32.v.25.

יְנוּקָא Talm. *Idem: ut in illo vulgari,* שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאמיה *Sermo pueri in platea, patris ejus eſt, aut matris ejus,* Succa in fine. Quæ pueri in platea dicunt, plerumque domi audiverunt à parentibus. was die Alten ſungen/ ſchwetzeten die Jungen.

יַנְקוּת *Pueritia: & Metaphoricè, Surculus, Germen, Ramus tener, à Sugēdo ſucco dictus:* מִינְקוּתֵיהּ A pueritia ſua, 1.Sam.17.13. *Ex altera ſignificatione,* וְיַנְקוּתֵיהּ לָא תִפְסוֹק Et ſurculus ejus non deſiſtet, Jobi 14.7. וְיַנְקוּתֵיהּ תִּפּוּק Et germen ejus prodibit, Jobi 8.16. Sententiam Talmudicam vide in וְרד.

מֵינִקְתָּא · מֵנִקָא *Nutrix, Lactatrix,* Heb. מֵינֶקֶת Gen.35.8. וְיַת מֵנִיקְתֵּיהּ Et nutricem ejus, 2.Reg.11. v.2. *Fœm. affix.* וְיַת מֵינִיקְתַהּ Gen.24.59. *Plurale,* גַּמְלֵי מֵינִקָתָא Camelos lactantes, Gen.32.15.

Apud Talmudicos מֵינֶקֶת *eſt Calamus, Fiſtula, Sipho retortus, quo aqua vel vinum ex vaſe exſugitur, & conſequenter educitur.*

יְנִיקוּת *& per Apocopam* יְנִיקוּ *Lactatio, Exſuctio.*

תִּינוֹק *Puer, Puellus, Sugens, Rab. Plur.* תִּינוֹקוֹת. *Fœmin.* תִּינוֹקֶת תִּינוֹקְתָא *Puella, Puellula,* Berach. 24.1. אומר ר' אסי מפני מה מתחילין התינוקות בת"כ ואין מתחילין בבראשית · אלא שהתינוקות טהורין והקרבנות טהורין · יבואו טהורין ויתעסקו בטהורים Dixit Raf Aſſe; Quamobrem incipiunt parvuli in *Torath kohanim* (in Levitico) & non incipiunt in *Bereſchith?* (Dixit Deus); Pueri ſunt mundi, & oblationes quoque ſunt mundæ. Veniant igitur mundi, & ſtudeant in mundis (hoc eſt, in libro qui agit de munditie & immunditie), Vajikra rabba ſect. 7. Majemon in הלכות אשה cap.2. ſcribit; *Filiam vel puellam uſque ad duodecimum annum vocari* קטנה *Minorennem &* תינוקת*: Sic puer vocatur* תינוק *uſque ad 13. annum.*

* יְסִי יסא *Sanavit,* idem quod אסא.

יוס Vide in אסא in אַסוּ · אַסוּתָא.

מְיַסֵּן *Medicus,* Talm. Hier. Gittin cap.1.

יסד *Fundavit. Præter. cum Aff.* דִיסָּדַהּ Quam fundavit, Pſal.78.69. דִיסַּדְתָּא לְהוֹן Quem

fundasti eis, Psal. 104. 8. את יְסַדְתְּנוּן Tu fundasti illa, Psal. 89. 12. & 119. 152. *Pahel* יַסַּר *Idem. Part.* דִּי מְיַסַּר אַרְעָא Qui fundavit terram, Psalm. 104. 5. *Ithpahel*, לִבֵּיהּ מִתְיַסַּר הֵיךְ אַבְנָא Cor ejus fundatum est instar lapidis, Job. 41. v. 15. hoc est, petræ: דְּמִתְיַסַּר עַל פּוּם אֲבָהָתָא Quod fundatum est super ore patrum, Psal. 87. 1. *Futur.* יִתְיַסַּר עֲלוֹי Fundabitur super eo, Jobi 41. 14.

יְסוֹד *Fundamentum:* תֵּשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא Effundes ad fundamentum altaris, Exod. 29. 12. *Hinc apud Physicos*, יְסוֹד *Elementum, Principium rerum naturalium. Plurale*, אַרְבַּע יסודות Quatuor Elementa; nempe אֵשׁ Ignis, רוּחַ Spiritus, Ventus, vel אֲוִיר Aer, מַיִם Aqua, עָפָר vel אֶרֶץ Terra: עֵירוּב היסודות Mixtio Elementorum. *Apud Grammaticos*, יסוד *Radix, Thema, Primitiva & principalis vox*, R. Sal. Jesa. 41. 10.

יְסוֹדִי *Fundamentalis. Fœminin.* יְסוֹדִית. *Plurale*, אותיות יסודיות Literæ fundamentales, id est, radicales, quæ de fundamento thematis, & primæ radicis sunt.

* יסם · אוסים · הַיסים Vide in סוּם.

יסם יְסָמִין *Sesamum, vel Sisamum, ut officinæ vocant: unde Oleum sesaminum, de quo Plinius. Adducit & Elias in Meturgeman, quasi nomen proprium loci, ex Numer. 34. 8. sed ibi in nostris libris non reperitur:* כוספא דיסמין שרי Fraces sesami licitæ sunt: vel, Amurca sesamini olei, Schabbas fol. 50. 2. Glossa explicat per שומשמין, quod Sesamum explicant. *Videtur esse Græcum* ἰάσμη *vel* ἰάσμινον μύρον, *quomodo dictum fuit unguentum quoddam in Perside confieri solitum, ex violæ albæ floribus in sesaminum oleum conjectis, ut tradit Dioscor. lib. 1. cap. 74. quod caput in nonnullis editionibus desideratur.*

יססנים Vide in אמן in אומנים.

יָסַף *Hebr. Addidit, Adjecit, Perrexit. Aphel Ch.* אוֹסִיף *Idem. Præt.* וְלָא אוֹסֵף עוֹד לְמִדְעַהּ Et non perrexit amplius cognoscere eam, Gen. 38. v. 26. וְאוֹסִיף שַׁלַּח Et perrexit mittere, Gen. 8. 10. וְלָא אוֹסִיפַת לְמִתַּב Et non perrexit reverti, Gen. 8. v. 12. אוֹסֵפְתָּא חוּכְמְתָא Addidisti sapientiam, 1. Reg. 10. 7. וְאוֹסֵפִית חוּכְמְתָא Et addidi sapientiam, Eccles. 1. 16. וְלָא אוֹסִיפוּ עוֹד לְמֵעַל Et non perrexerunt amplius venire, 1. Sam. 7. 13. אוֹסֵפְנָא עַל כָּל חוֹבָנָא Adjecimus super omnia peccata nostra, 1. Sam. 12. 19. *Participium*, אֲנָא מוֹסִיף עַל יוֹמָךְ Ego adjicio ad dies tuos, Jesa. 38. 5. *Plurale*, אִין מוֹסְפִין אֲנַחְנָא לְמִשְׁמַע Si pergimus nos audire, si ulteriùs audiamus, Deut. 5. 25. מוֹסְפִין לְמִחְטֵי Pergunt peccare, Hos. 13. 2. *Infinitivus*, לְאוֹסָפָא קֳדָמַי בִּישָׁן Adjicere, augere coram me mala, Hos. 7. 15. *Futur.* לָא אוֹסִיף עוֹד לְמֶחֱזֵי אַפָּךְ Non pergam ultrà videre faciem tuam, Exod. 10. 29. לָא אוֹסִיף לְרַחֲמָא עֲלֵיהוֹן Non pergam misereri illorum, Hos. 9. 15. הַאוֹסִיף לְמִקְרַב An pergam accedere, Jud. 20. 23. לָא תוֹסִיף לְמַלָּלָא קֳדָמַי Ne addas loqui corā me, Deut. 3. 26. לָא תוֹסֵף עַל מִלּוֹהִי Ne addas ad verba ejus, Prov. 30. 6. לָא תוֹסְפִין לְמִשְׁתֵּהּ עוֹד Non perges bibere illud ulterius, Jesa. 51. 22. לָא יוֹסִיף Non addet, Deut. 25. 3. יוֹסֵף מֵימְרָא דַיְיָ עֲלֵיכוֹן Addet verbum Domini ad vos, Psal. 115. 14. וְיוֹסִיף מַדְעָא Et addet scientiam, Prov. 1. 5. דַּחֲלְתֵיהּ דַּאֲלָהָא תוֹסֵף יוֹמְתָא Timor Domini addit dies, Prov. 10. 27. לָא תוֹסְפוּן עַל פִּתְגָמָא Non addetis ad verbum, Deuter. 4. 2. וְלָא יוֹסְפוּן לְמֶעְבַּד Et non pergent facere, Deuter. 13. 11. *Ex Hophal*, הוּסְפַת לִי Addita fuit mihi, Dan. 4. 33. *Ithpeh.* אִתּוֹסַף עַל שְׁנַי Additum est ad dies meos, Jesa. 38. 10. וְעוֹד אִתּוֹסְפוּ עֲלֵיהוֹן פִּתְגָמִין Et porrò addita sunt ipsis multa alia, Jerem. 36. 32. *Futurum*, וְתִתּוֹסַף Et adjiciatur, Numer. 36. 3. וְיִתּוֹסְפוּן אַף אִנּוּן Et adjiciant, adjungant se etiam illi, Exod. 1. 10. יִתּוֹסְפָן עַל בִּרְכָוָת Addentur ad benedictiones, Gen. 49. 26. *Apud Rabbinos*, כל דמוסיף יוסיף וכו׳ vide in Radice אסף.

מוּסָף *Additamentum, Additio, Auctarium, Supererogatio. Judæi eam temporis partem, quæ est inter* שַׁחֲרִית *matutinum tempus & meridiem, solent festis suis addere, quam precando & laudando Deum, quasi ex abundanti & opere supererogatorio; ut loquuntur, consumunt. Id appellant in libris precum* מוסף *Musaph, quasi Epimetron, Auctarium, cui certæ preces & aliæ sectiones sacræ destinatæ sunt.* Hinc, מוסף לר״ח Additamentum neomeniæ: מוסף לר״ה Additamentum novi anni. תפלה המוספין Precatio supererogatoria.

נוֹסָף *Auctum, Additum:* בִּנְיָן הַנּוֹסָף Conjugatio aucta, id est, Hiphil: נוֹסָף *Additium, Insititium: Paragogicum:* ונו״ן תדבקין נוסף Et Nun in voce תִּדְבָּקִין paragogicum est, Aben Esra Ruth. 2. 8. *Fœmin.* נוספת.

תּוֹסֶפֶת · תּוֹסֶפְתָּא *Additio: Additamentum, Augmentum. Plur.* תּוֹסָפוֹת *Additiones. Sic vocantur Decisiones, Sententiæ, Decreta Rabbinorum, quæ ad Gemaram illustrandam postremò addita sunt, quasi Additamenta Gemaræ:* vide Halichoth olam folio 38. 1. *In easdem additiones sunt* פסקי תוספות *Decisiones additionum, per brevissimas theses & nudas propositiones additæ, de quibus aliâs prolixiùs dicemus, si Deus voluerit.*

יְסוּף *Consumptio, Consummatio*, Deut. 28. 65. in T. Hier. respondet Hebræo כִּלְיוֹן. Significatio est à סוף.

* יְסַר *Castigare, Erudire*, Heb.

יְסוּר · יְסוּרָא *Castigatio, Correptio. Dicitur de castigationibus realibus, hoc est, afflictionibus, quibus pii à Deo castigātur:* יְסוּר אַכְזְרָאִין Castigatione crudelium, Jerem. 30. 14. *Plurale*, יְסוּרִין אֵיתִיתָא עֲלָנָא

Adduxisti

Adduxisti super nos castigationes, Jerem. 31. 18. וַאֲנָא מַיְתֵי יִסּוּרִין עַל כֻּלְּהוֹן Ego autem adduco castigationes super omnes illos, Hos. 5. 2. בְּבֵית יִסּוּרִין וַחֲשׁוֹכָא אוֹתְבַנִי In domo castigationis tenebrarum vel tenebrosa habitare fecit me, Thren. 3. 6. *Constr.* דִּסְבָלִין יִסּוּרֵי Qui sustinent castigationes, Psalm. 73. 5. *Cum Aff.* דִּלְמָא יִתְקְפוּן יִסּוּרֵיכוֹן Ne fortè invalescant castigationes vestrę, Psal. 73. 5. *Apud Rabbinos*, יִסּוּרֵי אַהֲבָה *Castigationes amoris*, יסורי התוכחות *Castigationes redargutionis*: In Bereschit rabba; אין לך אדם בלא יסורים אשריו לאדם שיסורים באים עליו מן התורה שנאמר ומתורתך תלמדני. א״ר יהושע בן לוי כל יסורים שהם באים על האדם ומבטלין אותו מדברי תורה יסורים של תוכחת הם אבל יסורים שהן באין על האדם ואין מבטלין אותו מדברי תורה יסורין של אהבה הן *Nullus homo est absque castigationibus. Beatus est ille, cui castigationes obtingunt ex Lege, sicut dicitur*, Et ex Lege tua doce me. *Dixit R. Jehoschua ben Levi, Omnes castigationes quæ veniunt super hominem, & cessare faciunt eum à verbis Legis, sunt Castigationes redargutionis: sed castigationes quæ veniunt super hominem, & non cessare faciunt eum à verbis Legis, sunt Castigationes amoris*, sect. 92. Vide etiam Berachoth cap. 1. Alibi dicunt, יש יסורין על עון Sunt castigationes pro iniquitate, ויש יסורין של אהבה & sunt castigationes amoris, quas justus perpetitur propter iniquitatem sæculi sui: היסורים הזמניים הם נר דלוק ביד האדם לדעת מה טיבו עם בוראו *Castigationes temporales sunt quasi fax accensa in manu hominis, ut inde cognoscat statum suum cum Creatore suo*, In Baal akedah: קבלה דיסורין שתיקותא *Remedium castigationum est silentium*, hoc est, ut patienter eas feramus, Berach. 62. 1. אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון *Non est mors absque peccato, neque sunt castigationes absque iniquitate*, Schabbas folio 55. More fol. 141. 2.

מוּסָרִי *Disciplinalis*: משלים מוסריים *Sententiæ, parabolæ disciplinales, ethicæ, ad mores & vitam rectè formandam pertinentes.* Tales Kasvenaki dicit esse sententias Salomonis à cap. 10. & deinceps.

יְעָא *Exire, Egredi, Prodire, Provenire, Germinare, Progerminare, Florere: ex Hebræo* יָצָא, *literis* צ *&* ע *permutatis: Syris usitatum. Hinc in Targ. Jonath.* יְעָא חטר אַהֲרן Germinavit baculus Aharonis, Num. 17. 23. in Jon. *Aphel,* אוֹעֵי *Exire, Prodire fecit, Protulit, Produxit. Part.* וּמַפֵּיק כַּדְבוּתָא Et qui profert mendacium, Proverb. 19. 5. 9. & 10. 31.

יעב יַעְבֵּץ *Jabbetz, nomen proprium viri, de quo* 1. *Par.* 4. v. 9. 10. *A matre vocatus fuit* יעבץ, *quia peperit eum* בְּעֹצֶב *cum dolore, ut ibidem traditur. Sic deductum nomen esset ab* עצב. *Sapientes Talmudici adjiciunt, eum sic dictum fuisse*, שיען וריבץ תורה בישראל, *quod prudenter explicarit, & propagarit Legem in Israele*, Tractatu Temurah fol. 16. 1. *Ibidem tradunt, eundem hunc dictum fuisse à patre* עָתְנִיאֵל *Othniel sive Othoniel*, שֶׁעֲנָאוֹ אֵל *quia afflixit eum Deus.*

יָעַד *Condixit, Indixit, Constituit, scilic. locum vel tempus certæ rei peragendæ, Hebr.* Apud Rabbinos est, *Promittere: & Minari, Comminari, pro ratione sensus:* האושר המיועד לנפשותינו Felicitas promissa animabus nostris: *Nithpahel*, נִתְוַעֵד *Convenire, Congregari certo loco.* Unde, בית הועד est locus, in quo מתוועדין conveniunt discendi causâ.

ייעוד · יְעוּד *Promissio: Comminatio:* ייעודי המצות התוריות Promissiones præceptorum legalium, sive divinorum: ייעוד הרוחני Promissio spiritualis: גשמי Corporalis. Vide librum Ikkarim Orat. 4. cap. 39. 40.

וַעַד · ויעוד *Conventus, Cœtus, Congregatio*: בית הועד Domus conventus, ut sunt Schola, Synagoga, Ecclesia. *Hinc Talmudici*, בעקבות המשיח בית וועד יהיה לזנות *In calcaneis Messiæ domus conventus erit in domum scortationis, id est, lupanar*, Sota cap. ultimo in fine, & Sanhedr. fol. 97. 1. *In calcaneis*, id est, postremis temporibus captivitatis nostræ, quando vestigia adventus Messiæ propè sunt, tanta erit in Israele vastitas, ut *domus conventuum*, hoc est, Scholæ sapientum futuræ sint lupanar. Multa ibidem de misertimo statu Judæorum ante adventum Messiæ. Quod si verò rectè statum Synagogæ suæ Judaicæ considerarent, qualis fuit paulò ante tempora Christi, præteriisse omnia ista animadverterent.

עֵדָא · עֵדְתָא, *Hebr.* עֵדָה *Idem*: בְּתוֹךְ כְּנִשְׁתָּא וְעֵדְתָא In medio congregationis & cætus, Prov. 5. 14. & עֵדָא *Dies festus*, Proverb. 7. 20. *Videtur Syrum esse* עֵאדָא, *vel legendum* אֵידָא. *Apud Rabbinos* עֵדָה *est Cœtus, minimùm ex decem.* Vide Sanhed. cap. 1. mischnâ ultimâ.

מוֹעֵד *Tempus statutum, constitutum vel condictum; Conventus solennis, Cœtus publicus, solennitas sacra, Festum solenne, ad quod publicè omnes conveniunt:* זִמְנֵי מוֹעֲדָךְ Tempora solennitatis tuę, Sophon. 3. 18. וְכָל מוֹעֲדָהָא Et omnes solennitates ejus, Hos. 2. 13.

* יָעָה Heb. *Ejecit, Removit, Evertit.*

יָעִים *Scopæ. Sic Chald.* וִיעוֹהִי Et scopas ejus, Exod. 27. 3. in Targum Hierosol.

יעז יוֹעֶזֶר *Pulegium*, Schab. fol. 109. 2. In Glossa scribitur, consumere vermes jecoris.

יְעַט *Consulere, Consilium inire; capere; dare, Hebr.* יָעַץ · ט & צ *permutatis. Ithpahel Præteritum,* אִתְיָעַטוּ Consilium inierunt, Dan. 6. v. 8. *Participium*, כָּמַן וּמִתְיַעַט עֲלָךְ Insidiatur & consilia

consilia capit contra te, Genes.27.42. in Jonath.

יָעֲטָן *Consiliarius. Cum Aff.* יָעֲטוֹהִי Consiliarii ejus, Esræ 7.14.15.

עֵטָא · עֵטָא · עֵיטָא · עֵיטְתָא, & עֵטְתָא *Consilium:* הֲתִיב עֵטָא Retulit consilium, Dan.2.14. בְּגִין עֵיטְתָא Propter consilium, Esth.1.1. quod meliùs עֵיטְתָא. *Plur.* אוּמָא מְאַבְדַן עֵיטִין טָבָן Populus qui destituti sunt consiliis bonis, Deut.32.28. in Jon. *Apud Talmudicos,* ארבעה מתו בעטיו של נחש ואילו הן בנימין בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד וכלאב בן דוד Quatuor mortui sunt consilio serpentis, (& non ob aliud peccatum) hi videlicet; Binjamin filius Jacobi, Amram Pater Mosis, Isaj Pater Davidis, & Kalab filius Davidis, Schabbas fol.55. col.2. Vide illic. *Hinc est desumptum glossema, quod in Targum Ruth legitur cap.4. v. ult.* Et Obed genuit Isaj qui vocatur *Nachasch*, (hoc est, Serpens) propterea quòd non inventa fuit in eo ulla iniquitas aut corruptio, propter quam traderetur in manus Angeli mortis, ut auferret ab ipso animam ejus. Et vixit dies multos, donec recordatus est Dominus consilii, quod Evæ dedit serpens, ut comederet de arbore, de cujus fructibus qui comedunt, sapientes fiunt ad cognoscendum bonum & malum. Et propter illud consilium rei facti sunt mortis omnes habitatores terræ, & propter illam iniquitatem obdormivit justus ille.

יעל *Hiphil* הועיל *Prodesse, Proficere, Utile esse.* Hebr.

תועלת *Utilitas, Fructus, Commodum, Rabb.* לְתוֹעַלְתְּךָ Ad commodum tuum. *Elias format pluralem* תוֹעֲלִיּוֹת*, cujus exemplum non memini me legere.*

יַעֲלָא · יַעְלָא *Caprea, Rupicapra, Deut.14.5. pro Hebræo* אַקּוֹ. *Plur.* בְּקַרְנוֹת דְיַעֲלִין Cum cornibus rupicaprarum, Ezech.27.15. Hebr. קַרְנוֹת שֵׁן Cornua eboris. *Emphat.* טוּרַיָּא רָמַיָּא לְיַעֲלַיָּא Montes excelsi rupicapris, Psalm.104.18. *Construct.* יַעֲלֵי טִינָרָא Capreæ petræ, Jobi 39.4. Hinc Martialis: *Pendentem summâ capream de rupe videbis, Casuram speres, decipit illa canes:* Apud Talmud. שופר של ראש השנה של יעל Buccina novi anni rupicapræ, Rosch haschanah fol.26.2. Glossa explicat Germ. Steinbock.

יעץ Hebr. *Consulere, Consultare. Participium,* דְיָעֲצִין שְׁלָמָא Qui suadent pacem, Prov.12. v.20. *Ithp.* אתיעצו ומלילו Consultate & loquimini, Jud.19.30. *Sic Rabbinis quoque familiare est in Hithpahel:* ut, צריך האדם להתיעץ בתורה ובחכמים Opus habet homo consulere Legem & sapiẽtes: הוי זהיר מן היועצך לפי דרכו *Cave tibi ab eo, qui consulit tibi secundum viam suam,* Sanhed. fol.76.2. i.e. להנאתו ad suum commodum. Cõfer Eccl.37.8.9.

עֵצָה · עֵצָא · עֵצְתָא *Consilium:* עַם מְאַבְדֵי עֵצָה אֵנוּן Populus perdentes consilia sunt, Deuter.32.28. לֵית עֵצְתָא הֵיךְ דֶאֱלָהָא Non est consilium sicut consilium Dei, Prov.21.30. ומצראי לָא עֲצוּ עֲלָנָא כְּהָדָא עֵצְתָא Et Ægyptii non consuluerunt contra nos tale consilium, Esth.6.1. *Cum Affix.* חֲשַׁבִית בְּעֵצְתִי Cogitavi in consilio meo, Jerem.4.28. עַל דְּשִׁמְעוּ לְעֵצַתְהוֹן Propterea quòd auscultarunt consilio ipsorum, Hos.7.12. *Plur. fœm.* עֵיצָן בִּישָׁן Consilia mala, Deut.32.28. in Targ. Hierosol. *Emphat.* בְּעֵצָתָא וּמַדְעָא In consiliis & scientia, Proverb.22.20.

יעק *Ithpehal Præt.* וְאִתְיַעֲקוּ מִצְרָאֵי בְּחַיֵּיהוֹן Et angustiis affecti sunt Ægyptii in vita sua propter Israëlitas, distædebat eos vitæ suæ, Exod.1.12. in T. Jon. pro Heb. וַיָּקֻצוּ. *Aliâs* עיק *pro eo ponitur. Unde videtur metathesis esse facta, pro* אִתְעֲיִקוּ*, vel* י *redundat.*

יער Hebr. *Sylva.* Hinc metaphoricè *Carectum, quod est quasi sylva quedam fluviorum:* וְשַׁוִּיתָהּ בְּיַעְרָא Et posuit eam in carecto, Exod.2.3. וְהָא סָלִיק כּוּלֵיהּ יַעְרֵי Et ecce ascendit totus ipse (ager) sylvestria, id est, totus ager repletus erat spinis & herbis infrugiferis, ac fruticibus sylvestribus, Proverb.24.31. Item *Favus mellis:* יַעֲרַת דּוּבְשָׁא Favum mellis, Cant.4.11.

יפה Hebr. *Pulchrum esse, Pulchrescere.* יפי *Pulchritudo,* Heb.

יָפֶה *Pulcher:* & adverbialiter *Pulchrè, Benè:* שיערב שחיקתן יפה יפה זה עם זה Ut misceat pulverem ipsorum pulchrè pulchrè (id est, optimè) unum cum altero, R. Salom. Exod.30. v.35. בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות מהו שיאמרו לו טול חלקך וצא Si inter filios societatis cujusdam (inter commensales) manus unius fuerint pulchræ (id est, nimis promptæ & veloces ad comedendum) dicunt ei, Sume portionem tuam & exi, Pesach. fol.89.2.

ייפוי *Exornatio,* Rab.

יְפִיוּת *Pulchritudo, Ornatus.* Hinc, וְכָל צְבָאָם Gen.2.1. Hebræi multi exponunt בְּיוֹפְיָן וּלְצִבְיוֹנָן In pulchritudine & ornatu ipsorum. Aruch in צב primo.

יפע *Splenduit, Luxit. Fut.* וְלָא תוֹפַע עֲלוֹי צַפְרְרָא Neq; splendeat super eum matutina lux, Jobi 3.4. *Aphel,* אופע *Idem. Præteritum,* ואופע נְהוֹר עֲנָנֵיהּ Et illuxit splendor nubis ejus, Jobi 37. v.15. וְעַל מַלְכוּת דְּרַשִׁיעֵי אוֹפַעְתְּ Et consilium impiorum illustras, Jobi 10. vers.3. *Imperativum,* מָרֵי פּוּרְעָנוּתָא הוֹפַע Domine, vel, Auctor ultionis splendidè illucesce, Psalm.94.1. Sic & Psal.80.2. *Quandoque transitivè exponunt; Splendidum reddidit, Illustravit, Declaravit, Revelavit, quomodo Rabbini utuntur. Contrariâ significatione, pro Tenebrescere,*

cere, Chaldæus & quidam alii exponunt Jobi 10. v.22. *in Hebræo, ubi tamen alii propriam significationem retinent.*

יִפְעָה Hebr. *Splendor, Claritas.*

הוֹפָעָה *Idem*: vel, *Illustratio, Declaratio*, Rab.

הוֹפָעוּת *Idem*, Judic.5.4.

יפת מופת *Prodigium, Portentum, Ostentum*, Hebr. *Sic Chaldaicè*, אָת או מוֹפְתָא Signum aut prodigium, Deuter.13.1. Jesa.20.3. *Plurale*, אָתִין וּמוֹפְתִין Signa & prodigia, Deut.6 22. *Emph.* יָת כָּל מוֹפְתַיָא הָאִלֵּין Omnia prodigia ista, Exod.11. v.4. בְּאָתִין וּבְמוֹפְתִין Cum signis & cum prodigiis, Deut.4.34. *Cum Aff.* וְיָת מוֹפְתַי Et prodigia mea, Exod.7.3. *Apud Rabbinos*, מופת הַדּוֹר *Prodigium seculi*; de viro eximio.

מופת *Demonstratio logica vel syllogistica, Probatio evidens*: מופת חותך Demonstratio evidens. *Plur.* מופתים. Inde apud Rabbinos, אין צורך להביא עליהם מופתים לאמתם Non est necesse adducere demonstrationes super ea, ad verificandum ea, nempe verba Dei, Kafvenaki Prov.30.4.

מוֹפְתִי *Demonstrativum*: הקש מוֹפְתִי Syllogismus demonstrativus: הקדמות מופתיות Propositiones demonstrativæ.

יָצָא *Exire, Egredi*, Hebr. *Apud Rabbinos, Excipi*: יצא זֶה Egreditur, hoc est, Excipitur hoc, Excepto hoc; יצא מן הכלל Excipitur à regula, *Anomalum est*: יצאו אלו Egrediuntur hæc, exceptis illis. מטבע היוצא Moneta exiens, ein gangbare Müntz. מעות שאין יוצאות כלל Pecuniæ quæ omnino non exeunt, quæ expendi nequeunt, die nicht gangbar sind. *Absolutè etiā quandoque* יָצָא *Egreditur, ponitur pro* יצא ידי חובתו *Egreditur manus officii sui, nullo reatu tenetur, liber est*, ut apud Majemon. in Hilch. Tephillos par.1. fol.62.1. & sic sæpè. *Hiphil* הוציא *Exire fecit, Eduxit, Produxit, Protulit: Id Rabbinis etiam de Sumptibus dicitur*, pro *Impendere, Expendere*: היו רוצים להוציא כמה מאות Voluerunt impendere aliquot centenos: מי שאין לו להוציא Qui non potest sumptus facere: Item *Excipere, Eximere*, הוציאוהו מכלל הטמאים Exceperunt eum ex censu immundorum: De arboribus; *Producere folia*· כל האילן משיוציא Omnis arbor ex quo produxerit, protruderit (folia scil) ut Glossa supplet, Scheviith cap.4.

יוצא *Egrediens. Hinc apud Rabbinos*, וכיוצא בו *Et juxta egrediens cum eo*, i.e. *Et id genus alia, Et his similia.* Sic tantùm & semper; nec pluraliter כיוצאים, ut annotavit Elias: גלגל יוצא *Circulus exiens*, hoc est, *Eccentricus.* Et plenè, גלגל יוצא מן המרכז Circulus exiens è centro, More par.2. cap.24. מרכז היוצא Centrum eccentricum.

יְצִיאָה *Exitus, Egressus*: רֶגֶל *Pes*, est כנוי לאבר היציאה periphrasis membri exitus, scil. excrementi, id est, podicis, unde excrementum exit, nempe quando dicitur, *Tegere pedes*, 1.Sam.24. v.4. Vide ibi R.Davidem: Item *Nativitas*, שעת יציאה Hora nativitatis, Sanhed. in Perek Chelek.

יוצאת לַחוּץ *Egrediens foras, Scortum, Meretrix*, Kelim cap.24. Aliâs Chald. dicitur נפקת ברא. Vide in נפק.

יַצְאָנִית *Vagatrix, Exiens extra ædes, & hinc inde otiosa discurrens*: האשה יצאנית חוטאת ומחטיאה את אחרים Mulier vagatrix peccat, & ad peccandum sollicitat alios, Rab. Genes.1. v.28. notat R.Sal. ad vocem כִּבְשֻׁהָ *Vau* deesse, ad indicandū, quòd vir sibi subjicere debeat mulierem, ne fiat יַצְאָנִית Vagatrix. *Plural.* יצאניות. In Beres. rab. fol.50.3. recensetur etiam inter proprietates mulierum.

צוֹאָה *Excrementum, Sordes*: צואת החוטם Sordes narium, צואת האזן Sordes aurium; Metzia fol.107.2. *In Targum*, וּמְצָאָתֵיהּ לָא אִסְחֵי Et à sordibus suis non est abluta, Prov.30.12.

צית pro צאת *Exitus, Egressus, Finis, Versus*: ut, וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי עַד צִית שְׁמַיָא Et caput ejus pertingebat usque ad fines cœlorum, Gen.11.4. Hebr. וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם Et caput ejus in cœlis. Sic Genes. 28.v.12. de scala Jacobi: לְצִית שְׁמַיָא Ad exitus cœlorum, Hebr. הַשָּׁמַיְמָה Cœlum versùs, Exod.9. v.8. Sic Jobi 2.12. עַל צִית שְׁמַיָא Ad exitus cœlorum, Hebr. עַל הַשָּׁמַיִם, Exod.9.22. לְצִית אֲמִיטְתָא Usque ad egressum caliginis, versùs caliginem, Hebr. Et Moses accessit אֶל הָעֲרָפֶל Usque ad caliginem istam, Exod.20.21. *Elias putat esse idem quod* צַר *Latus*, vel צִיד, *quod aliâs sic pro Latere sumitur, ut infrà in* צַר *videre est: & inde in Venetis*, לְצִיד אִתְּתָא Ad latus uxoris, versùs uxorem, Exod.19.v.15. Hebr. אֶל אִשָּׁה: Item, בְּצִית יְקָרָא דַיְיָ In exitum gloriæ Domini, Hebraicè אֶל אֱלֹהִים, Exod.2.v.7. Regia לְצִית, juxta usum communem.

הַיְצָאָה · הֲיָצִיאָה · הוֹצָאָה *Impensa, Impendium, Sumptus, Expensæ, quæ proferuntur in alicujus rei usum*: מפני כובד ההוצאה Propter gravitatem sumptuum: הוצאות דפוס Sumptus typographici: סדר ההוצאות חצי הספוק *Ordo in sumptibus dimidium est sufficientiæ*, Mischar happeninim fol.2. אם השבח יותר על היציאה Si lucrum superaverit impensas, Ba.ka. fol.100.2. in Misna.

מוֹצָא *Pronunciatum, Prolatum, Pronunciatio, Potestas literæ vel vocalis, Valor soni ejus, quomodo à* מִבְטָא *quandoq. distinguitur, quod significat actum ipsum pronunciandi.* Unde Abr. de Balmis in sua Grāmatica scribit, se explicaturum מוֹצָאָן בְּמִבְטָא Potestatem ipsarum (literarum & vocalium) in

pronunciatione: הבי׳ת והפ׳א ממוצא אחד Beth & Phe sunt pronunciationis ejusdem.

יצב *Verum, Veritatem cognoscere, Vero insistere & inniti. Pahel Infinitiv.* לְיַצָּבָא Ad veritatem cognoscendam, Dan.7.19. *Huc etiam pertinet,* לְאַנְצָבָא זְקַת Ad stabiliendū stimulum, 1.Sam. 13.21. *ubi* נ *est loco Dages.*

יַצִּיב · יַצִּבָא *Verum, Firmum, Ratum*, Dan.2.45. & 3.24. מִן יַצִּיב *De firmo, Verè, Firmiter,* Dan.2.8. שְׁמֵיהּ יַצִּיב בְּעָלְמָא Nomē ejus firmum est in mundo, Zach.14.9.

Secundò יַצִּיב · יַצִּיבָא *Indigena. Usurpatur in Targum pro Hebræo* אֶזְרָח : ut, הֵימָן יַצִּיבָא Heman indigena, Hebr. הָאֶזְרָחִי, Psal.88.1. כְּיַצִּיבָא מִנְּכוֹן Sicut indigena ex vobis, Levit.19.34. וּכְיַצִּיבָא דְאַרְעָא Et sicut indigena terræ; Exod.12.19. הֵיךְ אִילָן יַצִּיב Sicuti arbor indigena, Psal.37.35. *Plural.* יַצִּיבַיָּא וְגִיּוֹרַיָּא Indigenæ & peregrini, Lev.16.29. *Apud Talmudicos,* יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא *Indigena in terra, & advena in cœlis cœlorum,* Joma cap.5. fol.47.1. יציבא id est, הָאֶזְרָח. *Aruch citat, ut* משל *proverbium.* Drusius adducit, sed usum non explicat. Dici autem potest in eos, qui magis curant terrestria, quàm cœlestia, corporea magis quàm spiritualia, &c.

הִתְיַצְּבוּת *Status.*

מַצָּב *Idem,* מאמר המצב *Prædicamentum Situs; apud Logicos.*

מַצֶּבֶת · מַצֵּבָה *Statua, Monumentum sepulchrale, Epitaphium*: Forma Epitaphii Judaici virorum talis est. והאבן הזאת אשר שמתי מצבה לראש הזקן ר׳ אליקים ב״ר יוסף ויקבר בחול המועד של פסח יום ח׳ צ״ה לפרטק׳ מנוחו בגן עדן עם שאר צדיקי עולם א״א״א ס׳ Lapis hic est, quem posui monumentum capiti Venerandi senis R. Eliakimi Filii R. Josephi, qui sepultus est in die profesto festi Paschatis octavo, Anno 95. supputationis minoris. Requies ejus sit in horto Edenis cum reliquis justis mundi, Amen, Amen, Amen, Selah. Mulieris Epitaphium in hunc modum ferè: זאת המצבה אשר הוצב׳ לראש החשובה והחסידה התמימה מ׳ רבקה בת הק׳ר שמואל הלוי שנפטרת בשם טוב ביום ו׳ לח׳ טבת בשנת קל״ה לפ״ק נשמתה תהא צרורה בגן עדן א״א״א סלה Hæc est statua, quæ erecta est capiti præstantissimæ, sanctissimæ, & integerrimæ Rebeccæ Filiæ Sancti Rabbi Samuelis Levitæ, quæ obiit cum fama optima, die septimo mensis Decembris, Anno 135. supputationis minoris. Anima ejus sit ligata in Horto Edenis, Amen, Amen, Amen, Selah.

יצל *Stiva, vel, Buris, Bura, lignum quo agricola aratrum dirigit in quamcunq; ipsi lubet partem,* Kelim cap.21. *Quidam à* צְלָא *deducunt, quòd eo dirigatur & vertatur aratrum.*

יצע הִצִּיעַ *Stravit, Stratum posuit: Præmisit, Proposuit, Proposuit fundamenti sternendi causa, Fundavit. In Targum,* מְצַעִין דַּרְגְּשָׁא Sternebant lectum, Deut.34.6. in Jon. *Ex Pahel,* דַּהֲוָה מְצַעֵת תְּחוֹת כּוּרְסְיֵהּ Quod erat stratum sub solio ejus, Exod. 24.10. in Jon. *Apud Talmudicos,* מציעין את המטות מלילי שבת Sternunt lectos à vespera Sabbathi; שלא יציע את המשנה Ne fundet doctrinam, id est, adductis rationibus explicationem confirmet.

הַצָּעָה *Propositio, Præfatio, Prænarratio, Fundamentum præsuppositum, quod sequentis tractationis quasi Stratum quoddam est, quodq; ei quasi substernitur;* Rab. והפרק אמנם הקדמנוהו הצעה למה שיבא אחריו Et hoc qudem caput præmisimus fundamenti loco ad id quod sequetur.

מַצָּע *Stratū,* Heb. יָצוּעַ : ut, בַּלְבֵּל יַת מַצָּעָא דְבִלְהָה Conturbavit stratum Bilhæ, Genes. 25.22. in Jon. *Plural.* עַל דַּרְגֵּשׁ מַצָּעַי Super lectum stratorum meorum, Psal.132.3.

מַצָּעוֹת *Idem:* לְהַצִּיעַ מַצָּעוֹת Ad sternendum strata.

יצף *Sollicitum, Anxium esse, Timere, Vereri. Respondet verbo* דָּאַג. *Præterit.* וְיַת מַן יְצַפְתְּ Nam de quo anxia es? Jesa.57.11. *Particip.* אֲנָא יָצֵף מִן יְהוּדָאֵי Ego timeo à Judæis, anxius sum propter Judæos, Jerem.38.19. וְיָצֵיף לְנָא Et solicitus sit de nobis, 1.Sam.9.5. וְיָצֵיף לְכוֹן Et solicitus est de vobis, 1.Sam.10.2. *Plural.* דְאַתּוּן יָצְפִין מִנַּהּ De qua soliciti estis, Jere.42.16. *Fœmin.* וּמִדְּיָצְפָן Et de quo soliciti sunt, Jesa.66.4. *Infinit. Pahel,* וְלָא יוֹסְפוּן לְיַצָּפָא עוֹד Et non pergent anxii esse amplius, Hebr. לְדַאֲבָה Mœrere, Jere.31.12. *Ithpehal Futurum,* אֶתְיְצַף מֵחֲטָאִי Solicitus ero de peccato meo, Psal.38.19.

יוֹצְפָא יְצָפָא *Anxietas, Solicitudo*: וְאִם לָא מִיּוֹצְפָא Et si non ex solicitudine, Hebr. מִדְּאָגָה Jos.22.24. רְחֵלָא וִיצָפָא אַחֲדוּנוּן Timor & anxietas apprehenderunt eos, Jerem.49.24. וְכָל נְפַשׁ יְצָפָא מַלֵּיתִי Et omnem animam solicitudinis, anxiam replebo omni bono, Jerem.31.v.25. Posit etiam legi יְצָפָא.

יצק *Fudit, Effudit, Infudit,* Hebr.

יְצִיקָה *Fusio, Fusura*: וִיצִיקַת מדע יצוקים Et fusurâ scientiæ perfusa, Aben Esra Thren. 1.v.1.

מוּצָק *Centrum: apud Philosophos & Astronomos Rabbinorum:* מוצק הגלגלין Centrum orbium cœlestium, in Majemone. Inde Aben Esra, Jobi 38.38. לְמוּצָק exponit נְקֻדָּה Punctum, id est, centrum, punctum medium in circumferentia: יוצא ממוצק העולם Egreditur ex centro mundi: מוצק הירח Centrum lunæ, &c.

יצר *Fingere, Formare. Figulorum verbum apud Heb. Hinc;* דִּיצַר טוּרַיָּא Qui formavit montes,

tes, Amos 4.13. Hebr. יוצר. *Aliâs semper hoc verbum per* ברא *transferri, Elias observavit.*

יוצר *Figulus.*

יצר · יִצְרָא *Fictio, Figmentum, Cogitatio*: Item *Concupiscentia, Inclinatio vel prava vel bona. Prava dicitur* יֵצֶר הָרַע *Concupiscentia mala, Chaldaicè* יִצְרָא בִּישָׁא, *quâ homo naturaliter ad malum propendet, & in malum inclinat*: *Bona, dicitur* יצר הטוב *Chaldaicè* יִצְרָא טָבָא *Concupiscentia bona, Affectus bonus, quo homo ad bonum inclinat*: דִלְמָא יֵימַר יִצְרָא בִישָׁא Ne forte dicat concupiscentia mala, Psalm.13.5. דְסַלִיקוּ הִרְהוּר יִצְרָא Qui deposuerunt cogitationem concupiscentiæ, quæ est sicut lapis offensionis, Jesa.62.10. אִטְפַּשׁ הֵיךְ תַּרְבָּא יִצְרָא דְלִבְּהוֹן Obesatum est quasi adipe concupiscẽtia cordis ipsorum, Psal.119.70. דִלְמָא תִתְקַל בְּיִצְרָא בִישָׁא Ne offendas in concupiscentia mala, quæ similis est lapidi, pedem tuum, Psal.91.12. יִצְרָא בִישָׁא דְמָתִיל לְמֶלֶךְ רַב Concupiscentia mala, quæ assimilatur regi magno, Eccles.9.14. יִצְרָא טָבָא מִסְכֵּן וְחַכִּים Concupiscentia bona humilis, & sapiens, prudens, Ibid.v.15. וְיִצְרָא בִישָׁא דְשָׁכֵן עַל תַּרְעֵי לִבָּא הִיכְדֵּין דְּבָבָא Et concupiscentia mala, quæ commoratur ad portas cordis instar muscæ, Eccles.10.1. כְּבוּשׁוּ יִצְרְכוֹן Subigite concupiscentiam vestram, Psalm.4.6. *Porrò Talmudici observarunt,* יֵצֶר הָרַע *septem nominibus in Sacra Scriptura esse appellatum,* in Tractatu Succa fol.52.1. שבעה שמות יש לו ליצר הרע Septem nomina habet יצר הרע: 1. Deus appellavit illud רַע *Malum*; ut, *Eo quòd* יצר *figmentum cordis hominum* רַע *malum est à pueritia ipsius*, Genes.8.21. 2. Moses appellavit illud עָרְלָה *Præputium*: ut, *Et circũcidetis* עָרְלַת *præputium cordis vestri*, Deut.10.16. 3. David appellavit illud טָמֵא *Immundum*: ut, *Cor mundum crea mihi ô Deus*, Psal.51.12. unde apparet, cor per se esse טָמֵא *Immundum.* 4. Salomon appellavit illud שונא *Osorem*: ut, *Si esuriat* שׂוֹנַאֲךָ *osor tuus, ciba eum pane*, Prov.25.21. 5. Jesajas vocavit illud מִכְשׁוֹל *Offendiculum*: ut, *Aggerate, aggerate, comparate viam: tollite* מִכְשׁוֹל *offendiculum è via populi mei*, Jesa.57.14. 6. Ezechiel vocavit illud אֶבֶן *Lapidem*: ut, *Et auferam* לב האבן *cor lapideum è carne vestra*, Ezech.36.26. 7. Joël vocavit illud צפוני *Absconditum*: ut, *Et* הצפוני *absconditum longè amovebo à vobis*, Joël.2.20. De his nominibus multa passim commentantur. Vide Caphtor fol.55.1. Cad hakkemach fol.35.col.2. Ascat rochel fol.12.1. Scribunt ibidem in loco citato Talmudico, לעתיד לבא מביאו הקב״ה ליצר הרע ושוחטו בפני צדיקים ובפני רשעים וכו׳ *Tempore futuro adducet Deus concupiscentiam malam & mactabit eam corã justis & coram impiis, &c.* כל זמן שהצדיקים חיים הם נלחמים עם יצרן *Quamdiu justi vivunt, pugnant cum cupiditate sua*, Ber. rab. sect.9. דיצר הרע בהאי עלמא ליכא *Sciendum, concupiscentiam (malam) in illo mundo (scil. futuro) non esse*, Basra, fol.58.1. In Sanhed. fol.91.2. יצר הרע אימתי שולט באדם משעת יציאה או משעת יצירה אמר לו משעת יצירה וכו׳ *Figmentum malum à quo tempore obtinet dominium in hominem? An à tempore ejus exitus (id est, nativitatis) an à tempore formationis (quo in utero formatur?) Dixit ipsi Rabbi, A tempore formationis, &c.* Similem disputationem vide In Beres. rab. sect.34. Alibi scribunt: יצר הרע תחלה דומה לחוט של כוביא ולבסוף לעבותות העגלה *Concupiscentia mala ab initio similis est filo aranearum: sed in fine funi quadrigæ*, Jesa.5.v.18. in Kimchi. Item; בתחלה הוא נעשה אכסנאי ולבסוף נעשה אורח ולבסוף בעל הבית *Principio est veluti peregrinus, postea veluti hospes, tandem fit paterfamilias.* Vide etiam quædam de hac re in More parte 3. cap.22. יצר הרע תחלתו מתוק וסופו מר *Concupiscentiæ, Voluptatis initium dulce est, finis amarus*, Vajikra rabba sect.17.

יְצִירָה *Creatio, Efformatio*: סֵפֶר יְצִירָה Liber creationis. Liber celebris Cabalisticus est.

יקב Hebr. *Torcular, Lacus torcularis. Apud Talmudicos,* המוכר בית הבד מכר את הנסרים ואת היקבים Qui vendit torculare, vendit simul asseres & lacum, Basr.fol.67.2. Baal Aruch scribit, per יְקָבִים intelligi *Canistra in quibus olivæ ex agro ad torcular deferebantur.*

יקד *Ardere, Exardere, Incendi, Succendi, Comburi. Particip.* תְּהֵי יָקְדָא Erit ardens, Levit.6.6. לִיתוֹהִי יָקִיד Non comburebatur, Exod.3.2. in T. Jon.& Hierosol. *Infinitiv. cum Futuro,* מֵיקַד יֵיקְדוּן Incendendo incendentur, Jesa.10.16. *Ophil,* אוקיד *Succendit, Accendit, Combussit. Præteritum,* אוקיד בְּנוּרָא Combussit igne, Levit.8.17. Hebr. שָׂרַף combussit. *Particip.* וּמוֹקִיד יָתְהוֹן Et comburens illa, Levit.16.28. *Infinitiv.* וְלָא לְאוֹקָדָא יָת מְגִלְּתָא Ad non comburendum volumen, Jere.36.25. *Futur.* תּוֹקִיד בְּנוּרָא Combures igne, Exod.29.14. *Ithpahel Præterit.* וְהָא אִתּוֹקַד Et ecce erat combustus, Levit.10.16. *Particip.* דְמִתּוֹקְדָא עַל מַדְבְּחָא Quod comburitur super altari, Levit.6.2. *Infinitiv.* עָתִיד לְאִתּוֹקָדָא Comburatur, Eccles.10.2. 2.Sam.23.7. *Futurum,* תִּתּוֹקַד בְּנוּרָא Incendetur igne, Jerem.38.23. יִתּוֹקְדוּן Incendentur, 2.Sam.23.v.7.

יָקִיד *Ardens, Accensus: Fœmin.* יָקִידְתָּא Accensa, Dan.3.6.

יְקֵדָא · יְקִידְתָּא *Combustio, Incendium,* Hebraicè שְׂרֵפָה: ut, יִבְכּוּן יָת יְקִידְתָּא Deflebunt hoc incendium, Levit.10.6. מְשֵׁיזַב מִיקְדָא Erutus ex incendio, Amos 4.11. וִישַׁלְּנֵיהּ קָרִיבֵהּ מִיקִדְתָּא Et exportabit eum amicus ejus ex incendio, Amos 6.10.

לנרז

לכרך יקדא In civitatem combuſtionis, Jerem. 51.v.25. *Conſtruct.* מֵעֲפַר יְקֵדַת חַטָּאתָא Ex pulvere combuſtionis ſacrificii pro peccato, Numer.19. v.16. בֵּית יְקֵידְתָא Locus combuſtionis, focus, Levit.6.2. Jon.

יְקִידוּת *Idem:* יְקִידוּת נוּר עָלַם Incēdio ignis ſempiterni, Jeſa.33.14. Jerem.34.5.

מוקד מוקדא *Focus, Ignis:* בֵּית הַמּוֹקֵד *Locus focus, Culina.* Duo loca fuerunt in templo Hieroſolymitano ſic vocata, unus *Focus magnus*, alter *Focus parvus*. In magno foco vel culina magna erat ſemper ignis ad calefaciendum pedes ſacerdotum cuſtodum Templi, qui nudis pedibus ſemper incedebant. In parva culina erat ignis, de quo petebatur ignis ad ſacrificia; quando ignis iſte erat pluviis extinctus, Tamid cap.1. אַרְמוּקְדָךְ יקיד זיל קרין קְרָךְ וּצְלִי *Dum focus tuus ardet, vade, abſcinde cucurbitam tuam, & coque*, Sanhed. fol.33. col.2. *Proverbiale* de occaſione non negligenda.

* יקמ יְקַמָן Vide in קְמַן.

יְקָם. *Plural.* יְקָמִין *Lintea, quibus in balneis capita obvolvunt, ne calor nimius noceat. Sic Aruch. Videtur alicujus vaſis balnearii nomen eſſe, de quo quæritur:* An qui vendit balneum, illud quoque cum aſſeribus, ollis, pelvibus, & ſimilibus, quorum in balneis uſus eſt, vendat? Bava bathra fol.57.2.

יְקוּם Vide in קוּם.

יקן אתה מביא המרגליות והיקינטין Tu affers margaritas & hyacinthos. Sic citat hoc loco Aruch ex Tanchuma, Paraſcha עקב. Non inveni id in ea. Vide ſupra in ordine דיק.

יקף *Aphel* אַקִּיף *Ambivit, Circumivit, Cinxit, Circumdedit. Præterit.* וְאַקִּיף יַת אֲרַע אֱדוֹמָאֵי Et ambivit terram Edomæorum, Judic.11.18. אַקִּפַת צְוַחְתָא יַת תְּחוּם מוֹאָב Circuivit clamor terminum Moab, Jeſa.15.8. וְאַקִּפָה מַשְׁרְיָן Et circumdedit eam caſtris, 2.Sam.20.15. R.David & R.Salomon legunt וְאַקִּיפְתָא Et circumdederunt eam caſtra. אַקִּיפוּן עָלַי כַּחֲדָא Circumdederunt me pariter, Pſal.88.18. כְּנִישַׁת מַבְאִישִׁין אַקִּפוּנִי Congregatio maleficorum circumdederunt me, Pſalm.22.v.17. *Particip.* שׁוּר מַקִּיף Murus cingens, Levit.25.v.31. *Plural.* סְחוֹר סְחוֹר מַקְּפִין לֵיהּ Circumcirca cingebant illud, 1.Reg.7.24. *Conſtr.* וְכָל מַקְּפֵי פַּתָּא Et omnibus circumdantibus angulum, Jere.9.26. & 25.3. *Fœmin.* קַרְתָּא מַקְּפָא שׁוּר Civitas cincta muro, Levit.25.29. וּתְהֵי מַקְּפָא קֳדָמַי Et erit circumdata coram me ſanguine occiſorum, Jeſa. 29.2. *Plural.* וּבְפַתְּהֶן מַקְּפָן Et angulis ſuis (capitis) circumdatæ erant, ſcil. crinibus alienis, ut mos eſt nobilium puellarum, Jeſa.3.16. *Infinit.* אַקָּפָא יַת קַרְתָּא Circumeundo civitatem, Judic.6.3.11.

Et aliter, בְּאַקָּפוּת מַדְבְּחָא דַּם נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא Secundum circumdare, ſicut circumdatur altare ſanguine ſacrificiorum ſanctorum, Jeſa.29.2. *Imperat.* אַקִּיפוּ צִיּוֹן Circuite Tzijonem, Pſalm.48.13. *Futurum,* לָא תַקְּפוּן Non circulabitis, id eſt, in circulum vel rotundum attondebitis angulos capitis veſtri, Levit.25.27.

הֶיקֵּף *Circuitus, Circulus, Ambitus:* גלגל היקף *Orbis epicyclus*, More par.2.cap.24.

הַקָּפָה *Idem.*

אַקָּפוּת *Cinctura, Circumitio, Circumvolutio, Circumdatio:* אַקָּפוּת פָּאתָא Circumdatio angulorum capitis, nempe capillis alienis vel fictis, Jeſa.3.24.

מַקְּפָנָא *Antemurale*, Thren.2.8. Item *Circuitus, Ambitus, Circumferentia*, Numer.33.v.55. Joſ.23.13.

מַקָּף *Complexum, Complexio. Sic vocatur Virgula apud Grammaticos, quæ duabus pluribus've vocibus interpoſita transverſim, eas ſimul complectitur & quaſi Ambit, docetq́ conjunctim & uno ambitu pronunciandas eſſe. Refertur inter Accentus: at non eſt accentus, ſed accentus à voce præcedenti ablati nota & indicium, cujus causâ iſta vox hac virgulâ unitur voci ſequenti cum accentu proprio notatæ, ut cum ea proferatur.* Vide Grammaticos.

מוּקָּף *Conjunctum, Vicinum, veluti quod undique circumdatum & cinctum eſt:* הוציא תרומה מן המוקף Eduxit oblationem ſeparatam ex conjuncto & cohærente in eodem loco, שלא מן המוקף ex non conjuncto, ſed ab eo quod in loco alio eſt, Thrumot cap.4. לתרום מן המוקף Separare (oblationem) de vicino: סמוך ומוקף Conjunctum ſive conſtructum & cum Makkaph. *Fortè eſt à* נקף, *quod Syriacè eſt Conjungere, Conjungi, Adhærere:* נקיף *Adjunctus:* נקיפותא *Conjunctio, Cohæſio, Conſequentia, ſeries orationis.* Vide Lexica Syra.

קוּפְיָא *Circuitus:* כי קא רהיט אקופיא דשורא דמחוזא Quòd diſcurreret in circuitu muri urbis, Bava bathra fol.73.col.1. Gloſſa explicat שני Dentes, Pinnas.

Deinde הִקִּיף *apud Rabbinos eſt Credere,* Borgen: החנות פתוחה והחנוני מקיף Officina aperta eſt, & mercator credit, id eſt, concedit aliquandiu debitum, differt petitionē debiti, er Borget ein weil/ Abhoth cap.3. גנב ומקיף Furatur & credit aliis, credito vendit, exſpectando ſolutionem, und Borget es/ Verkaufft es auff borg/ Bava kama fol. 79.1. גנב ופרע הקיפו Furatur & exſolvit creditum ſibi, quod credito acceperat, Schorget/ Ibid. אין מקיפין בחילול השם Non credunt in prophanatione nominis Dei, id eſt, non differtur pœna, ſed ſtatim punitur, Kidduſch fol.40.1.

הַקָּפָה *Creditum, Debitum fidei:* propriè *Circuitio,*

mitio, id est, *mora petendi debiti*, daß Borgen: הלך לפרוע הקפותיו Ivit ut solveret credita sibi, Beres. rabba sect. 40. הקפת החנות Creditum officinæ mercatoriæ, mercatoris, non remittitur anno septimo, id est, creditum à mercatoribus; quod in officinis mercatorum debetur. Talm. Schebhiit cap. 10. Was geborget ist: כחנוני המקיף פעמים רבות וגובה כל הקפותיו יחד Sicut mercator, qui credit (credito vendit) sæpiùs, & exigit omnia sua credita simul, Rab.

Tertiò הקיף *Conjungere æqualiter, Æquiparare, Comparare, Conferre duo inter se*: אין מקיפין בבועי Non comparant inter se pustulas pulmonis, Cholin fol. 46.2. Veluti cùm duæ sunt pustulæ, una perforata, altera non. De perforata dubium, an inter mactandum perforata sit, vel antea? Tunc non licet perforare alteram, & conjungere atque comparare inter se, an conveniant: אבל בבני מעים מקיפין sed intestina inter se comparant: אין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדירה Non conjungunt juxta se duo vasa, ut imponant illis ollas, Betza fol. 32. col. 2. Glossa, מקרבין זה אצל זה. Item, וקוצה לה חלה ומקפת Et abscindit placentam, & comparat, confert cum tota massa, Nidda fol. 71.2. Glossa, מקפת, id est, מקרבת Adhibet vas in quo particulam abscissam reposuit, ad massam totam farinæ, & confert, an adhuc sibi similia, & nomen massæ abscissæ imponit, inquiens: Hæc particula esto חלה placenta consecrata, &c. אקפינהו ולא ארמו Contulit inter se, & non fuerunt similia.

יקר *Pretiosum esse, videri, vel haberi, Pretiosè æstimari, Honorari, In pretio esse*: vel activè, *Honorare, Honore afficere, quamquam id magis formæ Pahel convenit. Præterit. cum Aff.* יקריה Honorat eum, Prov. 14.31. חֲלַף דִיקְרַת נַפְשִׁי בְּעֵינָךְ Pro eo quòd pretiosa fuit anima mea in oculis tuis, 1.Sam. 26.21. *Futurum*, תֵיקַר כְּעַן נַפְשִׁי Pretiosa sit nunc anima mea in oculis tuis, 2.Reg. 1.14. *Pahel, Idem*: לָא יַקַּרְתָּא קֳדָמַי Non honorasti me, Jesa. 43.23. חֲלַף דְיַקְּרִית דְחַלְתִּי בְּעֵינֵיהוֹן Pro eo quòd pretiosum feci timorem mei in oculis ipsorum, Zach. 11.13. *Particip.* הַמְיַקַּר דָוִד יָת אֲבוּךְ An honorat David patrem tuum, 2.Sam. 10. v. 3. וּבְסִפְוָתְהוֹן מְיַקְּרִין קֳדָמַי Et labiis suis honorant me, Jesa. 29.13. אֲרֵי לִדְמְיַקְּרִין קֳדָמַי אֲיַקַּר Nam honorantes me honorabo, 1.Sam. 2.30. *Infinit.* יַקָּרָא אֲיַקְּרִנָךְ Honorando honorabo te, Numer. 22.17. לְיַקָּרָה יָת אַבָּא Ut honoret patrem, Mal. 1.6. *Cum Aff.* לְיַקָּרוּתָךְ Ad honorandum te, Psalm. 45.10. לְיַקָּרוּתֵיהּ Ad honorandum eum, Eccles. 12.1. *Imperativ.* יַקַּר לֶאֱלָהָךְ מִן מָמוֹנָךְ Honora Deum tuum de substantia tua, Prov. 3.9. *Cum Aff.* יַקְּרַנִי כְעַן Honora me nunc, 1.Sam. 15.30. *Futur.* וְאַשְׁרָיוּת בֵּית שְׁכִנְתִּי אֲיַקַּר Et habitationem domus majestatis meæ honorabo, Jesa. 60.13. *Cum Aff.* וַאֲיַקְּרִנֵיהּ Et honorabo eum, Psal. 91.15. וּתְיַקַּר קֳדָמוֹהִי Et honorabis eum, Jesa. 58.13. *Cum Aff.* אֲרוּם תְּיַקְּרִנַנִי Quia honorabis me, Psal. 50.15. דִּתְיַקְּרָךְ Ut honoret te, Prov. 4.8. וּנְיַקְּרִנָךְ Et honorabimus te, Judic. 13.17. יְיַקְּרוּן קֳדָמַי Honorabunt me, Jesa. 43.20. *Aphel*, אוֹקַר & אַיְקַר *Idem. Particip.* וְיַת דָחֲלַיָא דַיְיָ מוֹקִיר Et timentes Dominum honorat, Psal. 15.4. וּמוֹקִיר לִי Et honorat me, Psal 50.23. *Futur.* איקר Vide supra. Sententiam Ben Syræ מוקיר למבסרוהי vide supra in חמר: &, אוקיר לאסיא vide in אסא. *Ithpahel Præterit.* מָה אִתְיַקַּר יוֹמָא דֵין מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל Quàm honoratus fuit hodie Rex Israëlis! 2.Samuel. 6.20. אִתְיַקַּרְתָּא Honorificatus es, Jesa. 43.4. *Particip.* מִן הוּא דְמִתְיַקַּר Præ eo qui se glorificat, Prov. 12.9. *Plural.* דְמִתְיַקְּרִין מִנָה Quo gloriantur, jactant se, Jesa. 13.12. *Infinit. cum Aff.* יוֹם אִתְיַקָּרוּתִי Dies quo glorificavero me, Ezech. 39.13. Sic, בְּאִתְיַקָּרוּתִי Quum glorificavero me, Exod. 14.18. *Imperat.* אִתְיַקַּר וְתִיב בְּבֵיתָךְ Glorificare, & sede in domo tua, 2.Reg. 14.10. *Futur.* וְאֶתְיַקַּר בְּפַרְעֹה Et glorificabor in Pharaone, Exod. 14.4. *Talmudici*, איקר חלא ואוזבן ברמי דחמרא *Pretiosum redditum est acetum, & venditum pecuniis vini*, Berach. fol. 5.2. *Proverbialis locutio.*

Secundò יקר *Grave esse, Aggravari*: וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל יְקָרָן Et oculi Israëlis graves erant præ senio, Genes. 48.10. וִידֵי מֹשֶׁה יְקָרָן Et manus Mosis graves erant, Exod. 17.12. הֵיךְ מַטּוֹל יַקִּיר יְקַרוּ מִנִּי Sicut onus grave gravia fuerunt præ me, Psalm. 38.5. *Pahel*, יַקַּר *Aggravare, Indurare. Præterit.* יַקַּר יַת רַגְלַי בְּכַבְלִין דִּנְחָשָׁא Aggravavit pedes meos compedibus ferreis, Thren. 3.7. וְיַקַּר פַּרְעֹה יַת לִבֵּיהּ Et aggravavit, obduravit Pharao cor suum, Exod. 8. v. 15. יַקָּרִית יַת לִבֵּיהּ Induravi cor ejus, Exod. 10.1. כְּמָא דְיַקָּרוּ מִצְרָאֵי Sicuti indurarunt Ægyptii, 1.Samuel. 6.6. וְאוּדְנֵיהוֹן יַקָּרוּ מִלְמִשְׁמַע Et aures suas indurarunt, ne audiant, Zachar. 7.11. *Imperativus*, ואודנוהי יקר Et aures ejus aggrava, Jesa. 6.10. *Ithpahel Præterit.* אִתְיַקַּר נִיר מְרוֹדַי Aggravatum est jugum prævaricationum mearum, Thren. 1.14. אִתְיַקַּרוּ יְדוֹי Graves redditæ sunt manus ejus, Cantic. 1.14. *Futur.* תִּתְיַקַּר Aggravetur, Exod. 5.9.

Apud Talmudicos, ואיקר ליה תלמודא Et oblitus est doctrinæ R. Eliesaris, Glossa נשתכח, Avoda sara fol. 46.2.

יַקִּירָא · יַקִּיר *Honorabilis, Pretiosus, Carus*: בְּמָה יַקִּיר טוּבָךְ יְיָ Quàm pretiosa est bonitas tua Domine, Psal. 36.8. וִיהֵי יַקִּיר אַדְמְהוֹן קֳדָמוֹהִי Et erit pretiosus sanguis ipsorum coram eo, Psalm. 72.14. וִיהֵי יַקִּיר פּוּרְקָנֵיהּ Et erit pretiosa redemptio ejus, Psal. 49.9. וְהוּא יַקִּיר מִכָּל בֵּית אֲבוּהִי Et ipse erat præstantissimus de tota domo patris sui, Gen. 34.19.

למִדְחַל יָת שְׁמָא יַקִּירָא וּדְחִילָא Ad timendum nomen gloriosum & timendum, Deut.28.58. *Plur.* סַגִּיאִין וְיַקִּירִין מֵאִלֵּין Plures & præstantiores quàm isti, Numer.22.15. *Constr.* וְיַקִּירֵי אַרְעָא Honorati, Inclyti terræ, Jesa.23.8. וְיַקִּירֵי בְּנֵי אִתְרְגוּשְׁתָּא Et honoratos filiorum strepitus, Jerem.48.45. Hebr. וְקָדְקֹד Et verticem. *Cum Aff.* וְעַל יַקִּירָהָא רמו עַדְבִין Et super honoratos ejus projecerunt sortes, Nahum.3.10. וְיַקִּירֵיהוֹן בְּכַבְלֵי דְפַרְזְלָא Et honoratos eorum compedibus ferreis, Psal.149.8. *Fœminin.* יַקִּירָא הִיא מִן כֵּיפֵי טָבְתָא Pretiosior est, quàm lapides pretiosi, Proverb.3.15. נַפְשָׁא יַקִּירְתָא צָדְיָא Animam pretiosam venatur, Prov.6.26.

Secundò יַקִּיר *Gravis :* מְטוֹל יַקִּיר Onus grave, Psal.38.5. יַקִּיר מְמַלַּל Gravis sermone, Hebr. עֲרַל שְׂפָתָיִם Incircumcisus labiis, Exod.6.12. Sic Exod.4.10. pro Hebr. כְּבַד פֶּה Gravis ore: מִדְּיַקִּיר קֳדָמוֹהִי מִלְמִשְׁמַע Eò quod grave sit coram ipso audire, Jesa.59.1. יַקִּיר מִן תַּרְוֵיהוֹן Gravior est quàm ista ambo, Prov.27.3. *Plur. constr.* וְיַקִּירֵי לִישָּׁן Et graves lingua, Ezech.3.5.

יַקִּירָא *Gravis :* יַקִּירָא כֵּיפָא Gravis est lapis, Proverb.27.3.

יְקַר . יְקָרָא , & אִיקַר . אִיקָרָא *Gloria, Honor: Pretium, Honorarium :* מִלִּין דִּיקָר אִתְמַלַּל עֲלָךְ Verba gloriæ, hoc est, gloriosa dicta sunt de te, Psal.87.v.3. וִיקָר סַגִּיא Et gloriam multam, Dan.2.6. מַלְכָּא אִיקָר Rex gloriæ, Psal.24.10. יְקָר אִנּוּן לִי Pretium, honorarium illa sunt mihi, Hebr. אֶתְנָה Merces meretricia, Hos.2.12. לִשְׁמָךְ הַב אִיקָרָא Nomini tuo da gloriam, Psal.115.1. וְתֶחֱזוּן יָת יְקָרָא דַייָ Et videbitis gloriam Domini, Exo.16.7. *Cum* ה, Dan.5.20. *Constr.* יְקָרַת בְּנַת צִיּוֹן Gloriam filiarum Tzijonis, Jesa.3.17. Heb. קָדְקֹד *Verticem. Cum Aff.* יָת כָּל יְקָרִי Omnem gloriam meam, Gen.45.13. וְלִיקָרִי בְּרֵיתִנּוּן Et ad gloriam meam creavi illa, Jes.43.v.7. לְמִשְׁכַּן אִיקָרָךְ Tabernaculo gloriæ tuæ, Psal.26.v.8. Sic Psal.108.6. אַחֲזֵינִי כְּעַן יָת יְקָרָךְ Ostende mihi nunc gloriam tuam, Exod.33.18. וְכָל מַלְכַיָּא יְקָרָךְ Et omnes reges gloriam tuam, Jesa.62.v.2. אִשְׁתָּעוּ בְעַמְמַיָּא אִיקָרֵיהּ Enarrate in populis gloriam ejus, Psal.96.3. וְתִתְרַוּוֹן מֵחֲמַר יְקָרֵהּ Et inebriemini de vino gloriæ ejus, Jesa.66.11. וְהֵיכָא תִּשְׁבְּקוּן יְקָרְכוֹן Et ubi relinquetis gloriam vestram? Jesa.10.3. כֵּן גְּלָא יָת יְקָרְהוֹן Sic migravit decor eorum, Hos.9.11. *Apud Rabbinos,* עשרה דברים נקראו יקרים Decem res vocantur præstantes, eximiæ; Lex, Prophetia, &c. Medr. Schem. par.8.

יָקָר *Pretiosus, Carus, magni pretii, cui opponitur* זול *Vile, vilis pretii :* Item *Gravis :* Item *Honoratus, Honorabilis :* נשים יקרות Fœminæ honoratæ, præstantes, Sanh.fol.43.1.

יוּקַר . יוּקְרָא *Caritas.* Talmudicis etiam est *Gravitas :* ליוקרא דליבא Propter gravitatem cordis: חש ביוקרא דליבא Dolet ob gravitatem cordis, Schab. fol.140.1. ר׳ ישמעאל בר יוסי אגב יוקריה הוה מפסע R. Ismael bar Jose pro gravitate sua incedebat, Jevam. fol.105.2. hoc est, lentè, secundum molem & gravitatem corporis sui. Erat enim בעל בשר.

מֵיקַר *Gloriosum, Honorabile :* מִלֵּי מִיקָרְתָא Verba gloriosa, Prov.25.27.

מוּקַר *Pretium, Pretiosum: Medulla :* שָׁפְיָא דְגַרְמוֹי Pretiosum ossium ejus, Jobi 21.24. id est, Medulla : Item *Cerebrum, Vertex :* וּמַטְפְּשָׁא מוּקְרָא Morbo qui infatuat cerebrum, Deuter.28.28. in Jonath. מִפַּרְסַת רַגְלֵיכוֹן וְעַד מוּקְרָא דְרֵישֵׁיכוֹן A planda pedis vestri, usque ad verticem capitis vestri, Ibid.v.35. וּתְהֵי רְעִיעָא מוּקְרָא דְרֵישָׁךְ Et confringatur vertex, vel cerebrum capitis tui, Eccles.12.6. *Cum Aff.* מִפַּרְסַת רַגְלֵיהּ וְעַד מוּקְרֵיהּ A planta pedis, usque ad verticem ejus, וְעַד קָדְקֳדוֹ Hebr. Jobi 2.v.7. וְעַל מוּקְרֵיהּ חֲטוֹפֵיהּ יֵיחוֹת Et super verticem ejus violentia ipsius descendet, Hebr. עַל קָדְקֳדוֹ, Psal.7.17. *Apud Talmudicos,* משום תרבא דביעי ודמוקרא Propter adipem testiculorum & cerebri, Cholin 93.1. ראיבקע רישי וניתר מוקרי Quòd funderetur caput meum, & diffluerit cerebrum meum, Berachoth fol.56.1.

ירא Hebr. *Timuit, Metuit, Reveritus est.*

יִרְאָה *Timor, Metus, Terror, Reverentia.* הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים *Omnia sunt in manu cœli* (Dei) *excepto timore cœli* (Dei,) Nidda fol.16. col.2. edit. Ven. Berach. fol.33. 2. Vide Kimchi 1.Reg.18.37. Item *Idolum, apud Rabbinos & Talmudicos, quòd ei cultus & Reverentia exhibetur :* הוציאה יראתה מתוך חיקה Produxit idolum suum ex sinu suo; Sanhed: fol.106.1. R. Bechai ad Deuter.6. ad hæc verba, *Dominus Deus noster Deus unus*; quærit; Cur tribus Nominibus hîc usus sit Deus? Dicit; Quòd si simpliciter dixisset ה׳ אחד Jehovah unus, fuisset hoc apertio oris gentibus mundi (hoc est, Christianis, id est, occasionem sumpsissent inde inferendi) בעל יראתן אמר בן quòd de Idolo ipsorum (id est, Christo) loquatur sic, qui vocatur יהוה juxta sententiam ipsorum. Vide eum ibi ulterius. Item *Idololatria :* קשה יראתם Gravis est idololatria ipsorum: יראתם הביאו פורענות על המצרים Idololatria ipsorum adduxit vindictam seu pœnam super Ægyptios. Sic Exod.8.22. R. Salomon תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם *Abominationem Ægypti,* explicat per יראת מצרים Idolum Ægypti.

מוֹרָא *Timor, Metus : Constr.* וּמוֹרַת אֱנָשׁ Et timor ullius hominis non erat super eo, 1.Sam.1.v.11. R. David scribit : Sensus ejus est, quasi scriptum sit per א (à ירא) de quo tamen disceptatio est apud Rabb. Nempe in Talm. Nasir in fine libri.

ירוקי *Genus oleris amari.* Sic Aruch. In Gemara scribitur יולא & מר יולאי, & in Glossa, מרירואי. Refertur inter olera quæ in Paschate comedi solebant.

ירבז ירבוז *Asparagus:* הירבוזין שוטין Asparagi fatui, hoc est, sylvestres, Scheviith cap.9. Succa fol.39.2. ubi in glossa dicitur, esse herbas quarum sapor sit similis sapori vitium: הדא איתא הות לה ירבוזין Mulier quædam habebat asparagos, Talm. Hierosol. Maaseroth in fine. *Quidam volunt esse Fœniculum, Fenchel.*

ירד Hebr. *Descendere:* יְרִידָה *Descensio, Descensus, Declinatio.*

יָרוּד *Humilis, Abjectus, Depressæ sortis & conditionis:* אין דרך החכמים לצאת עם עמי הארץ ירודים ונבזים *Non est moris, ut sapientes egrediantur cum hominibus plebejis humilibus & contemptis;* Baal Aruch in אוכלוסא.

יָרִיד *Forum, Mercatus, Nundinæ, quia omnes ad eas Descendunt mercandi causâ:* הולכים לירִיד של גוים Eunt ad nundinas gentium, Christianorum, Avoda sara fol.13.1. את יש לך ירידים והוא יש לו ירידים Tibi sunt fora, & ipsi sunt fora, Jalkut fol.343. Glossa שווקים.

יָרוֹד *Serpens, Draco:* כִּירוֹדָא Sicut draco, Jere. 2.v.24. *Plural.* מְדוֹר יְרוֹדִין Habitaculum draconum, Jerem.9.11. & 10.22. אֲתַר דַהֲוָאָה שָׁרַן יְרוֹדִין Locum in quo habitabant dracones, Jesa.43.20. & 35.7. שְׁתַן רוּחָא כִּירוֹדִין Biberunt ventum sicut dracones, Jere.14.6. יַעְבְּדוּן מִסְפְּדָא כִּירוֹדִין Facient planctum sicut dracones, Mich.1.v.8. וגוּשְׁמֵיהוֹן לִירוֹדֵי Et corpora ipsorum draconibus, Psal.74. v.14. *Apud Talmudicos,* ירוד ילדה ואכני מתא שדיא Draco parit, & projicit filiis civitatis (victum scil. suum) Ketubh. fol. 49.2. ירוד נאלא Draco stultus, Sanhed. fol.59.2. *Deinde adducitur quoq; pro Tela, sive Panniculo in oculo crescente,* Schab. fol.78.1.

ירוזפני *Ligni amari species.* Guido ex Tanchuma. In T.Jon. Exod.15.25. legitur ארדפני pro ligno, quo aquæ amaræ dulces factæ sunt.

ירדינן *Idem.* Schemoth rab. sect.23. fol.140.1.

יְרִידָא *Aratio,* Exod.34.21. in Targ. Hierosol. *Formam hinc habet, sed significationem à* רְדָא. *Unde videtur esse pro* רְדִיָא, *ut habet Jonathan.*

יַרְדֵּן *Jarden fluvius, ex sacris literis notus. Rabbini dicunt, sic vocatur,* שיורד מדן *quòd descendit ex Dan,* Talm. Bechor. fol.55.1. Idem testatur R. Binjamin in Itinerario suo: עֵבֶר הַיַּרְדֵּן *Trans-Jordanem, Regio trans-Jordanem.* Apud Talmudicos, שלש ארצות לביעור יהודה ועבר הירדן וגליל *Tres terræ vel regiones obligantur ad remotionem fructuum anno septimo, Judæa, Trans-Jordanē & Galilæa.* Deinde dicitur, unumquamq; harū regionum tres habere partes, Montem. Planitiem & Vallem. Regioni huic *Trans-Jordanem* hæ tres assignantur partes, *Planities Lyddæ, Mons planitiei Lyddæ, & à Bethoron usque ad mare provincia una.* In Gemara Hierosol. ad has voces מדינה אחת *Provincia una;* additur פרא כורין, quasi dicere vellet, hanc provinciam vocatā fuisse פרא כורין. Qualis verò sit hæc vox, glossa non explicat. Sine dubio est vox Græca; vel περίχωρος *Circumjacens regio,* ut Matth.3.5. πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, & Luc.3.3. εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου: vel περίχωρος *Transjacens regio; Trans-Jordanensis regio* (si ita formare licet vocem:) vel περαία χώρα *Regio ulterior,* quomodo hæc eadem regio à Josepho vocatur περαία *Peræa.* Porrò in Gemara Hierosolymitana accuratiùs describūtur tres partes hujus regionis: מבית חורון ועד אמאוס הר A Bethchoron usque ad Ammaus est Mons: מאמאוס ועד לוד שפלה Ab Ammaus usque ad Lyddam est planities: מלוד ועד הים עמק A Lydda usq; ad mare est Vallis. Hæc obiter ad illustranda loca quædam Euangelistarum, ubi regionis πέραν τοῦ Ἰορδάνου mentio, ut Matth 4.25. Mar.3.8. &c.

מוֹרָד *Descensus, Declivitas.*

מוֹרְדָן · מוּרְדָן *Idem, per metathesin literarum pro Hebræo* מוֹרָד *ponitur Mich.1.4. Item,* וְלָא נָיַח בְּמוּרְדָן Neque quiescit in loco declivi, Psal.83.14. *Talmud.* שופכן במקום מורדן Effundit eas in locum declivem, Pesach. fol.42. הני מורדי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם Istæ declivitates Babelis derivant vel deducunt aquas (quæ effunduntur) in fontem Etam, (qui est in terra Israelis,) Schab. fol.145. 2. Bechor. fol.44. De fonte hoc *Etam,* vide in עטם. Baal Aruch in litera ב legit בי מורדי.

ירה Hebr. *Jecit, Projecit, Dejecit, Præcipitavit, Jaculatus, Ejaculatus est. Hiphil* הוֹרָה *Idem: Item Docuit, Instituit, Ostendit, Indicavit, Monuit.* Rabbinis etiam est, *Significat,* ut apud Lexicographos, & in Concordantiis. *Apud Talmud.* אורויי מורינן Docendo-docemus.

תּוֹרָה *Doctrina, Institutio: Lex, vel Mosis tantùm, vel totum Verbum Dei. Interdum Legem aliquam specialem significat, ut Lepræ, & aliarum, de quibus Moses in specie docuit. Porrò Lex Hebræis duplex est: Una* תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב *Lex scripta: Altera,* תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה *Lex quæ per os,* h.e. oretenus data est, Lex oralis, quæ Mosi in monte Sinai à Deo oretenus proposita, & continet totam Legis scriptæ expositionem. Eam Moses quoq; oretenus Josuæ, Josua senioribus, & hi prophetis tradiderunt, donec, idoneis successoribus deficientibus, in vastum illud opus Talmudicum relata, & scripto comprehensa fuit. Id factum primùm circa annum Christi 230. Hierosolymæ, & id

dicitur Talmud Hieroſolymitanum; deinde plenius in Babylonia anno Chriſti 500. & id dicitur תלמוד בבלי Talmud Babylonicum, juxta quod hodie adhuc vivunt. De Lege duplici vide Schaare ora, in litera ה, fol.4. *Cæterum* תּוֹרָה Lex, & דִּבְרֵי תּוֹרָה *ſæpiſſimè quoq; uſurpant pro Lectione & Studio Legis, ſeu verbi Dei, in cujus commendationem plurimæ apud ipſos leguntur ſententiæ:* veluti; כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה *Quicunq; laxat ſeipſum à ſtudio Legis, non erit in eo facultas conſiſtendi in die anguſtiæ*, ſicut ſcriptum eſt; *Si remiſſus fueris tempore anguſtiæ, anguſta erit vis tua*, Berach. fol.63.1. אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממים עצמו כמי שאינו *Non confirmantur verba Legis niſi in eo qui ſeipſum ducit quaſi pro nihilo, pro indigno*, Sota fol.21.2. הלומד תורה ואינו מלמדה הוא דבר ה' בזה *Qui diſcit Legem, & non docet eam peccat in illud*; Verbum Domini ſprevit, Num.15.31. Sanhed. fol.99.1. כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר *Qui diſcit Legem, & non repetit eam, ſimilis eſt ei qui ſeminat; & non metit*, Ibid. כל הלומד תורה ומשכחה דומה לאשה שיולדת וקוברת *Quicunq; diſcit Legem, & obliviſcitur ejus, ſimilis eſt mulieri parienti infantẽ, & ſtatim ſepelienti*, Ibid. כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה הק"בה מבהיק זיוו בעולם הבא *Quicunque nigrore afficit vultum ſuum propter ſtudium Legis in mundo hoc, Deus illuſtrem reddit ſplendorem ejus in ſæculo venturo*, Sanhed. fol.100.1. Adducitur in libro Muſar fol.97.2. כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעולם הזה הק"בה משביעו לעולם הבא *Quicunq; fame affligit ſe propter ſtudium Legis in mundo hoc, eum Deus ſatietate explet in ſæculo venturo*, Ibid. Vide lib. Muſar fol.97.col.2. toto cap.10. iſto, ubi multiplex commendatio ſtudii Theologici: כל מי שעוסק בתורה הרי זה מתעלה *Quicunq; laborat in Lege, celebris fit*, Avoth cap.6. כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברי' הרבה כו' *Quicunq; diſcit Legem in nomine Legis* (hoc eſt, propter ipſam Legem) *dignus eſt multis rebus, quinimò toto mundo, &c.* Ibid. Similem ſententiam vide in Sanhed. fol.99.2. &c. תּוֹרוֹת מַעֲשִׂיּוֹת Leges Practicæ. Porrò תורה in numeris valet 611. quib. corpus & anima addita, faciunt 613. Ita colligunt & probant ex hac voce numerum 613. præceptorum ex Deut.33.4. תורה צוה לנו Kad kakkemach. fol.16.

אוֹרַיְתָא · אוֹרַיְיָא · אוֹרָאָה *Lex, idem quod Hebr.* תּוֹרָה. *Chaldæis & Talmudiſtis familiare & propriũ:* אוֹרַיְתָא חֲדָא תְּהֵי Lex una erit indigenæ, Exod.12.49. אוֹרַיְתָא יְהַב לָנָא מֹשֶׁה Legem dedit nobis Moſes, Deut.33.4. אוֹרַיְתָא דִקְשׁוֹטָא Lex veritatis, Malach.2.6. ואוֹרָאָה יִבְעוֹן מִפּוּמֵיהּ Et legem petent ex ore ejus, Ibid. v.7. אַתְקַלְתּוּן סַגִּיאִין בְּאוֹרַיְתָא Impingere feciſtis multos in Lege, Ibid. v.8. *Cum Aff.* אֶתֵּן יָת אוֹרַיְתִי בִּמְעֵיהוֹן Dabo legem meam in viſcera eorum, Jerem.31.33. וְלָא הֲלִיכוּ בְּאוֹרַיְתִי Et non ambulaverunt in Lege mea, Jerem.44.10. אוֹרַיְתָךְ רְחֵימִית Legem tuam dilexi, Pſal.119.163. וְלָא קַבִּילוּ אוּלְפַן אוֹרַיְתֵיהּ Et non acceperunt doctrinam Legis ejus, Jeſa.42.24. וּבְאוֹרַיְתֵיהּ מְרַנֵּן יְמָם וְלֵילֵי Et in Lege ejus meditatur interdiu & noctu, Pſal.1.2. אוֹרַיְתֵיהּ דְּהִיא רְגִיגָא מִדְּהַב טָב Lex ejus quæ eſt deſiderabilis præ auro bono, Cantic.5.10. *Plural. emph.* יָת אוֹרַיְתָא Et leges, Exod.18.20. Lev.26.46. *Cum Aff.* ואוֹרַיְתַי Et leges meas, Gen.26.5. אוֹרַיְתֵיהּ Et leges ejus, Exod.18.16.

מוֹרֶה *Docens, Doctor:* מוֹרֵנוּ *Doctor noſter*, Titulus ſummus eſt Doctorum, penes quos ſumma judicandi & decidendi poteſtas, cui alii Rabbini & Magiſtri ſubditi ſunt, & quem in rebus dubiis appellant: מורי Doctor meus, Præceptor meus.

הוֹרָאָה *Doctrina, Demonſtratio: Significatum, Significatio*, Rab. Apud Talmudicos, *Sententia, Doctrina ex antecedentibus collecta & illata, Reſponſio cum certa doctrina conjuncta.* Vide Halichoth olam fol.16.1.

תּוֹרִיִּי *Legalis, Divinus:* מעשים התוריים Opera Legalia, quæ Lex præſcribit: דברים התוריים Verba legalia, Divina: ולאחוז הדברים תוריים Et comprehendere verba Divina, verba Dei, Res quæ in Lege ſeu verbo Dei proponuntur, Kaſvenaki, Prov.30.4. מאמרים תוריים Sermones ſacri, divini, verbi Dei. *Fœmin.* תּוֹרִיִּית vel ראיה התוריה Ratio, probatio Legalis, ex Lege ſeu verbo Dei petita: הקבלה התוריית Cabala legalis, divina: הידיעה התוריית Scientia Legalis, ſive Theologica: עד אכונן פועל תוריי Donec diſponam opus Legales ſive divinum, librum ſcil. circa explicationem S. Scripturæ, R.Abr. in præfatione libri ſui Ohel Moed.

תּוֹרָנִי *Idem*, Rab. *Fœmin.* תּוֹרָנִית.

יוֹרָה *Pelvis, Ahenum*, Avoda ſara fol.76.v.1. צבע נותן סמנין ליורה Pictor dat materiam colorum in pelvim, & ea conſurgit in colorem unum, Nidda fol.31.col.1. והקדיחו יורה Et aduſſerit eam (lanam) ahenum, in quo ſcil. color, Bava kama fol.100.2. *Plural.* יורות הערביין Ahena Arabum Kelim cap.5. ubi Majemonis gloſſa eſt; והוא החפירה אשר יחפרוהו בקרקע לאפות בו Eſt foſſa quam foderunt in terra ad coquendum in ea.

יָרַח יַרְחָא *Menſis, Novilunium, Neomenia:* יֶרַח יָמִים Menſem dierum, Deut.21.13. מִדֵּי יֶרַח בְּיַרְחוֹ In tempore menſis in menſe, i.e. unoquoq; menſe, Jeſa.66.23. לִירַח אֲדָר Menſis Adar, Eſræ 6. verſ.15. הָא יַרְחָא מְחַר Ecce novilunium eſt cras, 1.Samuel.20.5. גְּבַר יַרְחֵיהּ Quiſque in menſe ſuo, 1.Reg.4.27. *Plural.* יַרְחִין Menſes, Dan.4. v.26.

ירחא תדין לכון ריש ירחיא Mensis hic vobis caput mensium, קדמי הוא לכון לירחי שתא Primus erit vobis in mensibus anni, Exod.12.2. בחגיא ובירחיא In festis & in noviluniis, Ezech.45.13. *Cum Aff.* ובריש ירחיכון Et in principiis mensium vestrorum, Num.10.10. מנין ירחוי גבך Numerus mensium ejus est apud te, Jobi 14.5. *Hinc apud Talmudicos,* שמואל ירחינאה *Samuel Lunaticus*; id est, lunæ & cæli, astrorumq; cælestium motus peritissimus, Metzia fol.85.2. Astronomus fuit insignis, vide Juchasin fol.114.2.

ירחו *Jerecho, urbs in tribu Benjamin. Distabat decem milliaribus ab urbe Jerusalem, & tamen multa ibi audiri potuerunt, quæ facta in Templo Hierosolymitano, de quibus in Tamid cap.3.* Vide Bartenoram.

ירך ירכא *Femur, Latus*: על פתי ירכא Super acetabulum femoris, Genes.32. vers.32. תחות ירכא דאברהם Sub femur Abrahami, Genes.24.9. *Cum Aff.* תחות ירכי Pone nunc manum tuam sub femur meum, Genes.24.2. ירכיך מסיא Femur tuum dissolutum, Numeror.5.21. והוא מטלע על ירכיה Et ipse claudicabat super femore suo, Genes.32.31. בפתי ירכיה In acetabulo femoris ejus, Genes.32 25. *Duale,* מחרצין ועד ירכין A lumbis usque ad femora, Exod.28.42. *Cum Aff.* ובניהון נפקי ירכיהון Et filii ipsorum egredientes femorum eorum, id est, è femore eorum, Canticor.7.2. Rabbini & Talmudici in plur. dicunt ירכות.

אוריך Vide in ארך.

ירע יריעא · יריעתא *Cortina, Aulæum, Velum*: אורכא דיריעתא Longitudo aulæi, Exod.26. v.2. דמתח שמיא היך יריעתא Qui extendit cælos sicut aulæum, Psalm.104.2. *Plur.* חדה עשרי יריען Undecim aulæa, Exod.26.v.7. *Emphat.* דעבדו יריעתא Quòd fecerunt cortinas, Cant.1.5. *Constr.* ביריעת משכנא In aulæis tabernaculi, Exod 26.12. *Cum Aff.* ומקים יריעתי Et qui erigat aulæa mea, Jer 10 19. יריעתהון Aulæa ipsorum, Jer.49.29.

ירק ירוקא · ירוק · ירקא *Viror, Viriditas: Olus, Herba virens*: ית כל ירוק עשבא Omnem viriditatem herbæ, herbam virentem, Gen.1.30. ולא אשתאר כל ירוק Et non residua facta est ulla viriditas, Exod.10.15. ית ירוקא דחקלא Herbam virentem agri, Numer.22.4. שירותא דירקא Convivium oleris, Prover.15.17. והיך ירוק דתאה יתרון Et sicut herba viridis decident, Psalm.37.v.2. לגנת ירקא In hortum viridem, vel oleris, 1.Reg.21. v.2. Sic Deut.11.10. וכירוק דתאה Et sicut viriditas herbæ, 2.Reg.19.26. *Talmudicis per synecdochen est Acetarium*: לא יכול ירקא משום דגריר Non comedet olus, (acetarium) quia attrahit, id est, appetitum conciliat, Schabbas 140.2. *Pluraliter dicunt*, לנטיעה ולירקות Propter plantas & olera, Rosch haschanah in principio. וירקות חמור Et olera asini, Oholoth cap.8. Rambam exponit Arabicè קתא אלחמאר *Cucumeres asini; hoc est, Sylvestres.* Sic Aruch קישואים hoc est, פקועות שדה. *In Targum,* פחתן ירקן Scrobiculi subvirides, Levitic.14.37.

ירקנין *Olera*: ללקטא ירקנין Ut colligeret olera, 2.Reg.4.39. Quidam legunt ירוקנין.

ירוק *Viridis, Viride*: דם הירוק Sanguis viridis, Edajoth cap.5. Nidda fol.19.1.

ירוקת · ירקונא · ירקנא · ירקון *Aurigo, Morbus regius, Icterus*: Jer.30.6. *Rubigo frugum,* Amos 4.9. Hag.2.18. *Apud Rabbinos*: סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון *Canalis recurrens adducit hominem in potestatem auriginis*; Tamid cap.1. Canalis, scilic. virilis, per quem vir urinam emittit. Sensus; si homo urinam currentem sistat & reprimat, adeò ut recurrat, id generat auriginem, morbum quo homo flavescit. Est autem סילון transpositis vocalibus ortum ex Græco σωλὴν Canalis: מי שאחזו ירקון מאכילין אותו בשר חמור Qui laborat aurigine, ei comedendam præbent carnem asini, Joma fol.84.1. מפני שהן לירוקה Propterea quòd sunt (medicina) pro aurigine, Schabbas cap.14. in Mischna.

הוריק *Virescere, Virens, Viride esse*, Nedarim fol.58.1. הוריקו פנים Pallescebant vultus, vel, Pallidum reddiderunt vultum suum coram Abrahamo, Ber. rabba sect. 42. alludendo ad illud, וירק את חניכיו, Gen.14.14.

ירקתא *Topazius, lapis pretiosus. Plurale,* ירקן Exod.28.17: in Onk. & Jon.

ירוקא · ירוקתא *Idem*, Num.2.3. Jon. Exod.39.10.

ירקרק *Subviridis, Subfulvus.*

ירקריקא *Avis immundæ nomen, à viridi colore sic appellatæ; Hebraicè dicitur* רחם, Lev.11.18.

ירקמו *Nomen Angeli, præfecti grandinis*, Pesachim fol.118.1. In Aruch scribitur ירקומי.

ירש תירוש *Mustum, liquor uvarum primum expressus, Vinum recens & dulce, sic dictum, quòd mentem hominis facile Possidet. In Gemara*: ואמאי קרי ליה תירש שכל המתגרה בו תהיה רש Quare vocatur Tirosch תירש? quòd omnis qui trahitur eo, erit pauper. Nempe, זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש Si mereatur, erit *Rosch* ראש caput: si non mereatur, erit רש *Rasch*, Pauper, Joma fol.76.2. Ergo תירש dicitur, quasi תהיה רש *Eris pauper*, si abutaris eo: vel תהיה ראש *Eris caput*, si rectè utaris.

ירושלם *Jerusalem*: ירושלם דדהבא *Jerusalem aurea*, Schabbas fol.59.1. Ornamentum erat aureum instar coronæ, in quo excisa vel depicta fuit urbs Hierusalem. Id gestare solebant sponsæ &

sæ & mulieres nobiliores. Prohibitum autem fuit cum eo in Sabbatho exire, Schabbas fol. 59. In Misna vocatur עִיר שֶׁל זָהָב.

ירת *Jure hæreditario possedit, In hæreditatem successit, Hæreditatem adiit, vel obtinuit, Hæres effectus fuit, Hebr.* יָרַשׁ. *Præteritum*, וִירִית יָת אַרְעֵיהּ Et hæreditario jure acquisivit terram ejus, Num. 21.24. *Fœminin.* יָרְתַת אַחְסַנְתָּא Hæres est possessionis, Numer. 36.8. וִירִיתוּן יָת אַרְעֲהוֹן Et possedistis terram eorum, Jos. 24.8. לְאַרְעָא דִירִיתוּ אֲבָהָתָךְ In terram quam possederunt patres tui, Deut. 30.5. יְרִיתוּ Hæreditario jure obtinuerunt terram, Psal. 44.4. וִירִיתוּ יָת אַרְעֲהוֹן Et hæreditario jure possederunt terram eorum, Jos. 12. v. 1. וְיָת אַרְעָא הָדָא יְרִיתְנָא Et terram hanc possedimus, Deut. 3.12. *Participium*, אִם יָרִית לֵית לֵיהּ Si hæreditans non est ipsi, Jer. 49.1. וּמִיהוּדָה יָרִית טוּרַי Et ex Jehuda hæreditantem, posidentem montes meos, Jesa. 65.10. בַּר בֵּיתִי יָרִית יָתִי Filius domus meæ hæres meus est, Genes. 15. v. 3. *Plurale*, אַתּוּן יָרְתִין יָתְהוֹן Vos heredes ipsorum futuri estis, Deut. 12.2. *Infinit.* לְמֵירַת יָת אַרְעֵיהּ Ad possidendum terram ejus, Deuter. 2.31. לְמֵירַת יָת אַחְסַנְתָּנָא Ut possideamus hereditatem nostram, Ps. 47.5. *Cum Aff.* לְמֵירְתָךְ Ad hæreditandum te, ut hæreditario jure possideas, Genes. 28.4. לְמֵירְתַהּ Ad hæreditate possidendam eam, Deuteron. 30.18. לְמֵירְתַהּ Ad possidendum eam, 1. Reg. 21. v. 16. *Futurum*, אֲרֵי אֵירְתִנַּהּ Quòd possessurus sum eam, Gen. 15.8. וְאֵירְתִנּוּן Et possidebo eas, Ezech. 35.10. וְתֵירְתִנַּהּ Et possidebis eam, Deuter. 30.19. וְתֵירְתִנּוּן Et hæreseris illarum, Deut. 19.1. יַם גִּינוֹסַר וְדָרוֹמָא יֵירַת Mare Ginosar & Austrum possidebit, Deuter. 33.23. לָא יֵירַת בַּר אַמְתָא הָדָא Non hæreditabit filius ancillæ hujus, Genes. 21.10. הוּא יֵרְתִנָּךְ Ipse hæres tuus erit, Gen. 15.4. יָתֵיהּ נֵירַת Illud hæreditario jure possidebimus, Judic. 11.24. וְנֵירַת יָתַהּ Et possidebimus eam, Numeror. 13. vers. 30. אַתּוּן תֵּירְתוּן יָת אַרְעֲהוֹן Vos hæreditabitis terram ipsorum, Lev. 20.24. וּבְנָךְ עַמְמִין יֵירְתוּן Et filii tui populos hæreditario jure possidebunt, Jes. 54.3. וְאִנּוּן יֵירְתוּנַּהּ Et ipsi possidebunt eam, Deut. 1.39. Psalm. 69.36. *Aphel*, גַּבְרָא טָבָא מוֹרִית לִבְנֵי בְנוֹהִי Vir bonus hæreditare faciet filios filiorum suorum, Prov. 13.22. *Futur.* דְּאוֹרִית לְרָחֲמַי שְׁנַיָּא סַגִּיאָתָא Ut hæreditare faciam amicos meos annos multos, Prov. 8.21.

יָרוּתָא *Hæres, Possessor*, 2. Sam. 14.7. *Plurale*, חַקְלָתְהוֹן לְיָרוּתִין Agros ipsorum hæredibus, Jerem. 8.10.

יְרוּתָא ׃ יְרֻתְּתָא ׃ יְרוּתְתָא *Hæreditas, Possessio*, Numer. 24.18. יְרוּתָא לְעֵשָׂו יְהָבִית Hæreditatem Esavo dedi, Deut. 2.5. בֵּינַת אַחֵי נִפְלַג יְרוּתְתָא Inter fratres dividet hæreditatem, Prov. 17.2. יְרוּתְתָא דְמִסְרְהֲבָא בְּקַדְמֵיתָא Possessio quæ festinanter venit in principio, Prov. 20.21. *Constructum*, לִירוּתַת קִפּוֹדִין In hereditariam possessionem ericiorum, Jes. 14.23. *Cum Aff.* לַאֲרַע יְרוּתְתֵיהּ Terræ hæreditatis suæ, Deuter. 2.12. גְּבַר לִירוּתְּתֵיהּ Quisque ad hæreditatem suam, Deut. 3.20. לַאֲרַע יְרוּתַתְכוֹן In terram hæreditatis vestræ, Jos. 1.15. *Plur.* אַחְסָנָא יְרוּתָן דְּצָדְיָן Ad hæreditandum possessiones desolatas, Jesa. 49.8.

מֵירַת מֵירָת *Merum, Meracum, Sicera. Videtur derivatum ex Hebræo* תִּירוֹשׁ, *suppositâ literâ formativâ* מ *in locum* ת, *& ultimo* ש *mutato in* ת, *ut sæpè. Scribitur &* מֵרִית, *quod puto esse pro* מירת, *transpositis literis. Respondet Hebræo* עָסִיס, *& quandoque Nomini* שֵׁכָר, *& est formæ* מֵישַׁר. *Hinc*, עַל חֲמַר מֵירַת Propter vinum mustum, Hebr. עַל עָסִיס, Joel. 1.5. Sic, דְּמִתְרַוָּן עַל חֲמַר מֵרִית Qui inebriantur vino mero, sive musto, Jesa. 49. v. 26. Heb. וְכֶעָסִיס Et quasi musto: חֲמַר וּמֵירַת לָא שְׁתֵיתוּן Et vinum aut siceram non bibistis, Hebr. וְשֵׁכָר, Deut. 29.5. *Huc revocari posit*, לְמִשְׁתֵּי מֵירַת Ad bibendum siceram, Heb. שׁוֹתֵי שֵׁכָר Psalm. 69.13. Scribitur ibi vulgò מַרְוַת & מֵרוַת, quorum hoc, formam pluralem constructam, illud, singularem constructam habet: sed neutrum convenit ob locutionem impropriam. Hæc duo possent legi מַרְוֵי vel מְרוֵי, quod pro שֵׁכָר legitur Lev. 19.9. aut מַרְוָא, vel מְרוָא. Vide רוה: Amplius, וִיצַנּוּן טוּרַיָּא חֲמַר מֵירַת Et copiosum proferent montes vinum meracum, Amos 9.13. & Joël. 5.10.

ישב *Sedit, Mansit, Habitavit*, Heb. *Apud Rabbinos*, לְיַשֵּׁב הַמִּקְרָא Ad collocandum, disponendum, & rectè digerendam Scripturam. מְיוּשָּׁב *Sedatus, Compositus, Solidus*: בָּקִי וּמְיוּשָּׁב Exercitatus, & composito, parato animo, R. Sal. Hos. 14.12. Sic 2. Sam. 1.2. ad hæc verba, וְהִנֵּה אִישׁ בָּא notat; יֵשׁ בִּפְסִקְתָּא שֶׁזֶּה דּוֹאֵג וְאֵינוֹ מְיוּשָּׁב עַל לִבִּי In Pesikta legimus, quòd hìc fuerit Doeg, sed id non est firmum vel solidum juxta meam sententiam: בְּדֵעָה מְיוּשֶּׁבֶת wissentlich vnd mit wolbedachtem muth. *Hithpahel*, מִתְיַשֵּׁב Qui benè sibi constat, qui compositæ mentis est: וְאֵין לִבִּי מִתְיַשֵּׁב לְפָרְשׁוֹ כֵּן Et animus meus non est dispositus sic explicare, R. Salom. Psalm. 78.63. וְאֵינוֹ מִתְיַשֵּׁב לִי אַחַר לְשׁוֹן הָעִבְרִית Sed non est rectè dispositum, non firmum mihi videtur juxta linguam Ebræam, Hos. 10.9. in R. Sal. *Apud Talmudicos*, כָּל הַמִּתְיַשֵּׁב בְּיֵינוֹ יֵשׁ בּוֹ דַּעַת שִׁבְעִים זְקֵנִים *Quicunque sedatus, mente constanti manet in vino suo, habet sapientiam LXX. senum*, Erubh. folio 65.1. מִתְיַשֵּׁב לִבּוֹ בְּתַלְמוּדוֹ Componens animum suum in studio suo, sedatâ & compositâ mente studiis incumbēs, bono ordine studens: יֵשׁ מְדָרְשִׁים לַמִּקְרָא וְהֵן וְאֵינָם מִתְיַשְּׁבִים לְפִי עִנְיַן הַמְדֻבָּר בַּמִּזְמוֹר Quidam allegoricè

legoricè exponunt Scripturam hanc: sed non solidi sunt secundum mentem authoris ipsius Psalmi, R. Sal. Psal. 5.7.

ישוב *Orbis*, vel *Terra habitabilis: sic opponitur ipsi sæpè* מדבר *Desertum, Vastitas, Terra vasta, inculta & inhabitata.* רחוק מן הישוב Procul ab habitatione hominum. Item *Tranquillitas, Quies, Compositus mentis & animi status:* בישוב הדעת Animo composito & firmo, mit wolbedachtem muth: Item *Soliditas, Sensus solidus:* ut Gen. 4.8. scribit Rabbi Salomon; Sunt quidem hic Allegoricæ quædam expositiones, אך זה ישובו של מקרא Verùm hic est solidus & verus scripturæ sensus. *Apud Talm.* בני ויור ונרש אינן מן הישוב Incolæ Vivaræ, & Neresch, non sunt de orbe habitabili, id est, non censentur ex incolis orbis, quia impii sunt, Cholin fol. 127.1.

ישיבה *Sessio: Consessus, scilic. discipulorum docendi causâ, Schola, Gymnasium, Academia:* ראש הישיבה *Caput Academiæ, id est, Rector*, qui etiam vocatur ריש סדרא, in Cholin folio 137. col. 2. בית הישיבה Domus consessus scholastici: ישיבה של מעלה Schola superior, Academia cælestis. Hinc, נתבקש בישיבה של מעלה *Requisitus est in Academiam superiorem, id est, cælestem.* Sic de doctis loquuntur ex hac vita decedentibus: ישיבה של מטה Academia inferior sive terrestris, Consistorium terrestre: כל הישיבה שאין עמה סמיכה עמידה נוחה הימנה *Omnis sessio cui non est conjunctla sustentatio vel innixio, statio eâ melior est.* Item, אל תרבה בישיבה שישיבה קשה לתחתוניות ואל תרבה בעמידה שעמידה קשה ללב ואל תרבה בהליכה שהליכה קשה לעינים *Ne multiplices sessionem: sessio enim gravis est inferioribus sive posterioribus: ne multiplices stationem: statio enim gravis est cordi: ne multiplices itionem sive ambulationem: ambulatio enim gravis est oculis,* Ketubhoth fol. 111.1.

התישבות *Acquiescentia, Sedatio, Mentis constantia:* ut, ההתמדה עם הנשים תמנע ההתישבות *Multa commoratio cum mulieribus impedit rectam rationem, mentem sedatam turbat*, R. Levi Proverb. 31. v. 3. אויל שפתיים הוא נמהר לעשות מחשבתו ועשה מה שיעשה בזולת התישבות *Stultus labiorum est præceps ad perficiendum cogitata sua, & agit, quicquid agit, absque mentis constantia, id est, temerè & inconsideratè.*

מושב *Habitatio, sedes, Hebr.* Apud Rabbinos, *Sella familiaris, ubi sedent alvum exonerantes.*

תושבת *Basis figuræ geometricæ.*

ישד אשד *Movere, Agitare.* Guido ex zohar. Quæ *Effundere* significant, vide in אשד.

ישה יש *Est, Sunt: utriusque numeri. Additus pronominibus accommodatur etiam secundæ personæ.* Vide Lexica Hebraica. *Apud Rabbinos,* יש מפרשים Sunt interpretantes: יש מהם Sunt ex illis. Id usum habet, ac si diceres, Quidam interpretes, vel, Quidam interpretantur, Quidam vel Quædam illorum. Sic & illud, ביש ספרים או נוסחאות In quibusdam libris aut exemplaribus. Vide Aben Esram Exod. 26.1. כל יש יש על שני דרכים Omne *Est*, est duobus modis, האחד יש שהוא גוף Primò est *Est*, quod est corpus (Est corporeum) &c. ויש יש שאינו גוף Et est *Est* incorporeum &c. יש ואין *Ens & Non ens.*

ישות *Entitas, Existentia.* Utitur Kasvenaki Proverb. 8.14. תושיה *Tuschija*, inquit, est ישות ומציאות האמיתי Essentia & existentia vera: חוץ לישותו Extra essentiam suam, vel, esse suum, More lib. 1. cap. 58.

תושיה *Essentia, Substantia.* Vide Lexica Hebraica. חכמי תושיה Psal. 104.30. ubi opponuntur Sapientibus Mechkar, Physicis. Utitur idem Jesa. 40.28. & Kasvenaki, Prov. 8.14. Videntur esse *Metaphysici*, vel *Theologi.*

* ישו Vide infrà in ישע.

ישט *Aphel* אושיט *Extendit, Porrexit, Chaldæis proprium verbum, unde & Hebraicè legitur Esth. 4.11. & 5.2. & 8.4. Præter.* בגין די אושיט ידיה ביהודאי Propterea quòd extendit manum suam contra Judæos, Esth. 8.7. ואושיט כרובא ית ידיה Et extēdit Cherubinus manum suam, Ezech. 10.7. vide & Jobi 15.25. ידה לסכתא אושיטת Manum suam ad clavum extendit, Judic. 5.26. ובעדאה לא אושיטו ית ידיהון Et in prædam non extenderunt manus suas, Esth. 9.10. *Particip.* ומושיט ית ידיה Et extendit manum suam, 2. Sam. 15.5. *Fæmin.* ודרעה מושטא לעליבי Et brachium suum extendit ad injuriam patientes, Proverb. 31.20. *Infinitivus,* לאושטא ידי Ad extendendum manum meam, 1. Sam. 24.7. מלאושטא ידי במשיחא דיי Ne extendam manum meam in unctum Domini, 1. Sam. 26.11. *Imperativus;* אושיט ידך Extende manum tuam, Exod. 4.4. *Futurum,* לא אושיט ידי בבר מלכא Non extendam manum meam in filium Regis, 2. Sam. 18.12. לא תושיט ידך לעולימא Ne extendas manum tuam in puerum istum, Genes. 22. v. 12. דלמא יושיט ידיה Ne fortè extendat manum suam, Genes. 3.22. יושיט למחי ליה ליסתא Porrigit percutienti se maxillas, Thren. 3.30. וידא לא תושטון ביה Sed manum ne extendatis in eum, Genes. 37.22. *Ex Ithp. Particip.* דמות יד מתושטא Similitudo manus extensæ, Ezech. 2.9. *Rab.* לא יושיט אדם כוס יין לנזיר Non porriget homo poculum vini Nasireo.

אושטות *Extensio:* בכל אושטות ידכון In omni extensione manus vestræ, Deut. 12.7.

הושטה *Idem.*

ישן Heb. *Dormire, Obdormire. Infinitiv.* לישן Dormire.

שְׁנָה *Heb.* שִׁנְתָּא · שִׁינָא *Somnus, Dormitio:* לָא תִתֵּן שִׁנְתָּא לְעֵינָךְ Ne des somnum oculis tuis, Prover. 6.4. לָא תְּרַחֵם שִׁנְתָּא Ne diligas somnum, Prov. 20.13. שִׁינְתָּא בְּעֵינוֹהִי לָא חָזֵי Somnum oculis suis non videt, Eccles. 8.16. *Cum Aff.* וְנַדַּת שִׁנְתִי מֵעֵינַי Et cessavit, fugit somnus meus ab oculis meis, Genes. 31.40. וְשִׁנְתִי הֲנָאַתְנִי Et somnus meus utilis fuit mihi, Jerem. 31. v. 26. וְתִבְסַם שִׁנְתָךְ Et dulcis erit somnus tuus, Proverb. 3.24. וְלֵאימַת קִימַת מִן שִׁנְתָךְ Et quando surges de somno tuo, Prov. 6.9. וְאִתְּעַר יַעֲקֹב מִשִּׁנְתֵיהּ Et expergefactus est Jacob ex somno suo, Genes. 28. v. 16. אִתְנַמְנַמוּ בְּשִׁנְתְהוֹן Obdormierunt in somno suo, Psal. 76.6. *Talmud.* שינת עראי *Somnus fortuitus, accidentalis, extraordinarius*; cui opponitur שינת קבע *Somnus fixus, status, ordinarius*, Succa f. 26.1. וכמה שינת עראי Quantus autem est somnus extraordinarius, pomeridianus? כדי הילוך מאה אמה quasi iter centum cubitorum, Ibidem. Porrò; אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס שיתין נשמי *Vetitum est homini dormire interdiu ultrà somnum equi. Quantus autem est somnus equi? Sexaginta halitus.* Somnus diurnus prohibitus, ne impediatur Legis studium; Ibidem. שנה של שחרית ויין של צהריים ושיחת הילדים וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאין את האדם מן העולם *Altum manè dormire, & vini potus meridiani, & nugari cum pueris, & hominibus sæculi hujus cohabitare, educunt hominem ex hoc mundo*, Avoth cap. 3.

Secundò יָשָׁן · מִיוּשָּׁן *Vetus:* יין מיושן Vinum vetus, inveteratum: ספר ישן Liber antiquus.

יושן *Vetustas, Antiquitas; Antiquus & vetus rei status, qualitas, aut dignitas; ut in illo,* החזירו עטרה ליושנה Restituerunt Coronam (Legis) in pristinum statum (scil. viri Synagogæ magnæ) Joma fol. 69. 2.

יַשֵּׁן *Vetus facere, Ad vetustatem servare:* הפירות אין דרכן ליישנן Fructus (arborum) non solent ad vetustatem servare, propterea quia citò putrescunt: התישן vel נתישן *Inveterascere, Vetus fieri.*

ישע *Hiphil Heb.* הוֹשִׁיעַ *Salvavit, Salvum fecit, Servavit, Opem, Auxilium attulit, Auxilio fuit.* Huic respondet in Targum פְּרַק.

יֵשׁוּעַ · יֵשׁוּ Σωτὴρ, *Salvator, Servator. Græci abjectâ ultimâ gutturali, addunt sibi familiarem terminationem, & dicunt* Ἰησοῦς. *Sic prisci Babylonii & Talmudici dixerunt* יֵשׁוּ *pro* יֵשׁוּעַ. *Sic Hose, pro Hosea. Id imitati Apostoli, Evangelistæ, Hieronymus, LXX. & alii. Si ea scriptura prava, & malitiosa fuisset, non eam imitati fuissent Viri sancti, inquit Drusius Marci 1.17. Eodem inclinat Elias in suo Thisbi, quamquam interea non dissimulet, Judæos corruptè pronunciare* יֵשׁוּ, *ne idem faciant cum nominibus sacris plusculis, quæ scribuntur* יֵשׁוּעַ, *& ne consentiant Christianis, qui eodem modo Jesum Salvatorem suum vocant. Drusius simpliciter dialecto linguæ adscribit, nec Judæorum malitiam ullam hîc agnoscit. Fieri potest, ut primitùs ita fuerit. At postmodum malitiam ipsorum accessisse, quæ etiamnum hodiè durat & aucta est, nimium benè norunt, quibus aliqua cum Judæis conversatio est. Nam apud ipsos vulgatissimum est,* ישו *abbreviatè significare* ימח שמו וזכרו *Deleatur nomen ejus & memoria ejus. Ego aliam didici à Judæo, qui hodieq; Hanoviæ vivit. Is dum paululum à Judæis esset aversus, mihi revelavit, etiam ipsis valere,* ישו שקר ותעכרה. *Tu ò Jesu, vindica hanc ipsorum blasphemiam.* Porrò Jesu salvatoris nostri mentio fit apud Talmudicos in libro Avoda sarah fol. 17.1. & in Sanhedrin fol. 107.2. & fol. 103.1. edit. Venetæ, & in בית יעקב fol. 55.4. & 127. & 153. Sanhed. fol. 63.2. in Comment. margin. Berach. fol. 17.2. in edit. Crac. & Venet. Sota fol. 47.1. edit. Ven. In Sanhedrin fol. 43.1. mentio quoque fit quorundam ejus discipulorum. Extant & alia loca, quæ aliâs, si Deus volet, producemus.

יְשׁוּעַ הַבֵּן *Liberatio filii, scil. primogeniti à sacerdote, quod fiebat die trigesimo. Tunc institui solet solenne convivium:* לבי ישוע הבן In domum redemptionis filii, Bava kama folio 80. 1. Hebr. פִּדְיוֹן הַבֵּן.

תְּשׁוּעֲתָא *Salus*, 2. Sam. 19.3.

הוֹשַׁעְנָא · הוֹשַׁעְנָה רַבָּה *Hosanna. Sic vocant festum Tabernaculorum, quod ex institutione Divina Levit. 23. incipit die decimoquinto mensis Tisri, id est, Septembris, & durat per integram septimanam. Septimus ejus dies dicitur* הושענה רבה *Hosanna rabba, Hosanna magnum, quasi dicas, Festum auxiliare vel salutare magnum, & celebratur vigesimo primo die Septembris. Vocatur* הושענא *Serva, Salva, Salutem, Opem confer nunc; quia orant pro salute & remissione peccatorum totius populi, tum etiam pro prosperitate inchoati novi anni, cujus festum præcessit, celebratum Calendis Septembris. Hinc omnes preces hujus festi, Salvandi & salutis vocabula inclusa habent, & pleræque ab his incipiunt. Hac de causâ etiam metonymicè Preces ipsæ hujus festi vocantur* הושענות. *Præterea vocant Fasciculum Salicum (de quo Levit. 23.40.)* הוֹשַׁעְנָא *quia in ejus circumgestatione & commotione subinde acclamant* הוֹשַׁעְנָא. Vide nostras Abbreviaturas, in ה״ר.

ישף *Aphel* אוֹשֵׁיף *Flare, Flatu excitare:* ומושיף נורא Et flatu excitabat ignem, Schabbas folio 119. 1.

יָשַׁר Heb. *Rectum esse vel videri. In Targum hoc verbum non est usitatum. Rabbini usurpant frequenter in Hiphil,* הַיְשִׁיר *Dirigere, Rectificare, Aptare; Accommodare. Hithpahel* התיישר

Dirigi,

Dirigi, כדי שיתישר אל התכלית Ut rectè dirigatur ad finem, R.Levi Prov.10.8.

[illegible] *Rectus*: סְפַר הַיָּשָׁר *Liber recti*, Jos.10.v.13. *Targum*, In libro Legis. *In Gemara*: זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים Iste est liber Abrahami Isaaci & Jacobi, qui vocantur ישרים *Recti*, sicut dictum est: *Moriatur anima mea morte rectorum*, Num.23.10. Avoda sara fol.25.1.

מֵישְׁרָא מֵישַׁר *Planicies, Vallis. Respondet Heb.* מישור & עֲרָבָה: ut, בְּמֵישְׁרָא In planicie vallis, Genes.35.8. וְעַל דְאַרְגְּזוּ בְּמֵישְׁרָא Et quòd irritassent ipsum in planicie, Heb. בָּעֲרָבָה Deut.1.1. דְשָׁרַן בְּמֵישְׁרָא Qui habitant in planicie, Jer.48.8. הֲוָת שָׁרוֹן כְּמֵישְׁרָא Fuit Scharon sicut planicies, Jes.33.9. *Construct.* עַד מֵישַׁר שִׁטִּין Ad planiciem Schittim, Num.33.49. מֵישַׁר פְּלוּג דִינָא Vallis distributionis sive decisionis judicii, Joel.3.2.12.14. *Plurale*, מִמֵּישְׁרָא דְמוֹאָב E planiciebus, locis campestribus Moab, Deut.34.1. *Constr.* בְּמֵישְׁרֵי יְרִיחוֹ In campestribus Jericho, Jerem.32.5. *Rabbini in illud: Ne aspicias vinum cum rubrum est in vitro:* כִּי יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים cùm it בְּמֵישָׁרִים Proverb.23.31. scribunt, סוף דהוא עתיד ביתיה מישרא Quia tandem faciet domum ejus מֵישְׁרָא planiciem, id est, in nihilum rediget.

הֶיְשֶׁרֶת *Directio, Directorium: Aptatio, Accommodatio æqua & recta, Rectificatio, Probatio.* Vide More lib.1. cap.46. ab initio. Sic par.1. cap.2. verbum Dei appellatur הישרת הראשונים והאחרונים Directorium primorum & ultimorum (h.e. omnium ætatum & sæculorum hominum.)

יְשָׁרוּת *Idem*, Rab.

ישש יָשִׁישׁ *Decrepitus senex*, Heb. יְשִׁישׁוּת *Decrepita senectus.*

ית *Articulus accusativi casus, respondens Hebræo* אֵת. *Admittit pronomina cum Kametz*, יָתָנָא Nos, יָתְהוֹן *Eos*, יָתִי *Me*, &c. *Legitur & pro Præpositione, ut Hebræum* אֵת: ut, וּגְבַר יַת אִתַּת חַבְרֵיהּ עֲבַד תּוֹעֵבָה Et unusquisque cum uxore proximi sui fecit abominationem, Ezech.22.v.11. ubi Guido cum Complutensi legendum censet עִם. *Talm.* יָתֵיכִי *Te*: & separatim יַת דֵין *Hunc.*

יתב יְתִיב *Sedere, Manere, Habitare: Præterit.* יְתִיב עַל כּוּרְסֵי דִינָא Sedit super solio judicii, Psalm.29.10. וִיתִיבַת Et sedit, Gen.21.16. וִיתִיבַת לִימִינֵיהּ Et sedit ad dexteram ejus, 1.Reg.2.v.19. יְתֵבְתָּ עַל כּוּרְסֵי Sedisti super solio, Psalm.9.v.5. לָא יְתֵיבַת בְּסִיעַת מְשַׁבְּחִין Non sedi in cætu cantantium, Jerem.15.17. דִיתֵבַת לְאֻלְפַן אוֹרַיְתָא Quòd sedi ad doctrinam Legis, id est, Legi addiscendæ incubuerim, Psalm.110.1. דִי יְתִיבוּ בְמִצְרַיִם Quâ habitarunt in Ægypto, Exod.12.40. דִיתֵבְתּוּן בַּהּ In qua habitastis, Levit.18.3. כְּיוֹמַיָּא דִי יְתֵבְתּוּן Sicut

diebus quibus habitastis, Deut.1.46. תַּמָּן יְתֵבְנָא Ibi sedimus, habitavimus, Psalm.147.1. *Participium*, דִי אֲנָא יָתֵיב בֵּינֵיהוֹן Inter quos ego habito, Genes.24.3. דְיָתֵיב בִּשְׁמַיָּא Qui habitat in cœlis, Psalm.2.4. לְיָתֵיב אַרְעָא Cum inhabitatore terræ istius, Exod.34.v.12. *Plurale*, דְאַתּוּן יָתְבִין בְּאַרְעֲהוֹן In quorum terra vos habitatis, Judic.6.v.10. הֲווֹ יָתְבִין לְמִשְׁתֵּי חַמְרָא Fuerunt sedentes ad biberdum vinum, Esth.3.15. *Constr.* יָתְבֵי אַרְעָא Habitatores terræ, יָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם Habitatores Jerusalem, Jer.13.13. *Cum Aff.* וְעַל יָתְבוֹהִי Et super habitatores ejus, 2.Reg.22.16. וּלְיָתְבוֹהִי Et habitatoribus ejus, Jerem.19.12. וְרוֹקִינַת אַרְעָא יַת יָתְבָהָא Et evomuit terra habitatores suos, Levit.18.25. נְגַן וְיָתְבֵיהוֹן Insulę & habitatores ipsarum, Jes.42.v.10. וְיָתְבֵיהוֹן אִתְקְצַר חֵילֵיהוֹן Et imminuta est virtus habitatorum ipsorum, Jesa.37.27. *Fœmin.* דְיָתְבָא בֵּינֵי נַהֲרָוָתָא Quæ sita est inter flumina, Nah.3.8. תְּהֵי יָתְבָה בִלְחוֹדַהּ Habitabit sola, Thr.1.1. יָתְבָא בְגוֹ עַמְמַיָּא Habitat in medio populorũ, v.3. *Plurale*, תַּמָּן נְשַׁיָּא יָתְבָן Ibi mulieres sedebant, Ezech.8.14. *Cum Aff.* הִיא וְיָתְבָהָא Ipsa & habitatores ejus, Ezech.26.17. *Infinitivus*, לְמִתַּב בְּצִיּוֹן Habitare in Tzijone, Psal.133.1. לְמִתַּב צִיּוֹן וִירוּשְׁלֶם כִּתְרֵין אַחִין Ut cohabitent Tzijon & Hierusalem sicut duo fratres, Psal.133.1. לְמִתַּב עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתָא Sedere super solio Regis Salomonis, Esth.1.2. מִלְמִיתַּב כַּחֲדָא Quàm ut habitare possent unà, Genes.36.v.7. *Cum Aff.* בְּמִתְבִי בִגְשׁוּר Dum habitarem in Geschur, 2.Sam.15.8. וּמִתְבָךְ בְּעֵיטָא Et habitare tuũ in consilio, 2.Reg.19.27. בְּמִיתְבָךְ בְּבֵיתָךְ Quando sedes in domo tua, Deuteron.11.v.19. בְּמִתְבֵיהּ בְמַחֲנָיִם Dum residit in Machanajim, 2.Sam.19.33. בְּשֵׁרוּת לְמִיתַּבְהוֹן In principio habitationis ipsorum, 2.Reg.17.v.25. *Imperativus*, בִּדְתַקִּין בְּעֵינָךְ תִּיב In eo quod bonum est in oculis tuis, habita, Genes.20.15. וְתִיב תַּמָּן Et habita illic, Gen.35.1. *Plur.* וְתִיבוּ עַל אַרְעָא Et habitate in terra, Jerem.25.5. תִּיבוּ גְבַר תְּחוֹתוֹהִי Considete quisq; in loco suo, Exod.16.29. בְּנוּ בָתִּין וְתִיבוּ Ædificate domos & inhabitate, Jerem.29.5. *Fœmininum*, תִּבִי אַרְמְלָא Mane vidua, Genes.38.11. תִּבִי בְרַתִּי עִמִּי בְּבֵיתָא Conside filia mea mecum in domo mea, Ruth.3.18. *Futurum*, וְעִמֵּיהּ אֵתֵיב Et cum illo habitabo, 2.Sam.16.v.18. כָּא אֵתֵיב Hîc habitabo, Psal.132.14. דְאֵתַּב בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ Ut habitem in domo sanctuarii Domini, Psalm.27.4. וְלָא תֵתֵיב בַּהּ Et non habitabis in ea, Deut.28.30. בִּלְחוֹדוֹהִי יִתֵּב Solus habitabit, Lev.13.46. תֵּיתֵב עוּלֶמְתָּא עִמַּנָא Habitet puella nobiscum, Genes.24.55. לָא נִתֵּב בְּאַרְעָא הָדָא Non habitabimus in terra hac. Jerem.42.13. וְעִמַּנָא תֵּתְבוּן Et nobiscum habitabitis, Gen.34.10. יִבְנוּן בָּתִּין וְיִתְּבוּן Ædificabunt domos & inhabitabunt, Jes.65.21. וְיִתְּבוּן עִמְּנָא Et habitabunt

bunt

bunt nobiscum, Gen.34.23. *Pahel Participium,* דמיתב עקרא Qui collocat sterilem, Psalm.113.9. דמיתב עלמא Qui habitare facis mundum super laudes Israelis, Psalm.22.4. *Fœmininum,* קרתא דמיתבא Civitas quæ inhabitatur, Psalm.107.4. *Futurum,* איתב מדינן דצדין Habitabiles reddam provincias desolatas, Jesa.43.20. *Aphel,* אותיב *Sedere vel Habitare fecit, Collocavit. Præteritum,* ואותב יוסף Et collocavit Joseph, Gen.47.11. *Cum Aff.* אותבני בחשוכיא Qui habitare facit me in locis tenebricosis, Psalm.143.3. Thr.3.6. ואותיבתא Et habitare fecisti, 2.Reg.17.26. אותיבית ית בני ישראל Habitare feci filios Israelis, Levitic.23.43. ואותיבו ית נבות Et sedere fecerunt Naboth, 1.Reg.21.v.12. *Infin.* לאותבא עם רברביא Ad habitare faciendum cum principibus, Psal.113.8. *Cum Aff.* קדמך גלי אותבותי Coram te retectum est habitare meum, sessio mea, Psal.139.2. Vel est nomen ex Infinito factum. לאותבותהון Ad habitare faciendum eos, 1.Sam.2.8. *Imperativus,* אותיב ית אבוך Habitare facito, collocato patrem tuum, Genes.47.6. ואותיבו ית נבות Et collocate Nabothū, 1.Reg.21.9. *Futurum,* עוד אותבנך Adhuc habitare faciam te, Hos.12.9. בסברא תותבנני Confidenter habitare facis me, Psalm.4.9. *Talmudicè:* לותבן מר בעידנא Collocet me Dominus in certo tempore, ut certo & statuto tempore possim discere, Impendat mihi Dominus certum tempus, Gittin fol.60.2. *Est Infinitiv. cum præfixo* ל, *& abjectâ literâ characteristicâ* א. *Simile vide in* ירע: *&* ן *in fine est pro* ני. *Ithpahel ex forma Pahel, Part.* כמא דמתיתב עולם עם בתולתא Sicut cohabitat, commoratur juvenis cum virgine: כן יתיתבון בניכי בגויכי Sic habitabunt filii tui in medio tui, Jesa.62.5. Author Aruch legit מתותב. Hebr. יבעלוך · יבעל. Sic וארעיך תתיתב Et terra tua inhabitabitur, v.4. ibid. Heb. תבעל. וקרויך לא יתיתבן Et civitates tuæ non inhabitabuntur, Ezech.35.v.9. *Ex forma Aphel,* אתותב *Habitari, Inhabitari: Præt.* דלא אתותבת Quæ non inhabitatur, Jer.6.8. בקרוין דלא אתותבא Ut civitates quæ non inhabitantur, Ezech.26.19. *Futurum,* תתותב Inhabitabitur, Jesa.44.26. *Respondet etiam Verbo* גור, *& significat Peregrinari. Præterit.* ואתותב אברהם Et peregrinabatur Abraham in terra Philistæorum, Gen.21.34. ואתותב בגרר Et peregrinabatur in Gerar, Gen.20.1. דאתותבת בה In qua peregrinatus es, Genes.21.23. *Infinitivus,* לאתותבא תמן Ad peregrinandum ibi, ut ibi tamquam peregrinus habitaret, Genes.12.10. Genes.47.4. Jerem.44.14. Vide præterea in תוב. *Ex Ithpehal, Futur.* ולא יתיתב בה בר אנש Et non peregrinabitur in ea ullus homo, Jerem.49.33. Hebr. יגור. Meliùs יתותב legeretur. לא תתיתב Non in-

habitaberis, Jerem.50.13. *Talm.* לא מתתבינן ביה בי מדרשא Non insistimus, non nitimur eo in Schola, Non habemus pro firma authoritate. *Ex Ithpehal,* ואיתיב בתעניתא Et posuit se in jejunio, id est, imposuit sibi jejunium pœnæ loco, Sanhedrin fol.100.1. *Idem est quod* אתיתיב, *excluso pro more* ת. Sic, איתבא ליה באוסיה Posuit se, i.e. insedit, introivit in nares ejus, Basra 73.2. &c.

יתיב · יתיב *Habitabilis: Fœm.* לארעא יתבתא Ad terram habitabilem, Exod.16.35. Plures erunt filii Jerusalem desolatæ, מבני רומי יתיבתא quàm filii Romæ habitabilis, Jesa.54.1.

יתוב *Habitatio,* Job.10.v.ult. *Cum Aff.* ולית משיזב ביתוביה Et non est residuus in habitatione ejus, Jobi 18.19. Heb. במגוריו.

מותב · מותבא *Habitatio, Habitaculum, Sedes, Consessus, Familia, ex Hebræo* מושב: *ut,* על אתר מותבא In loco sessionis, 1.Reg.10.19. וכל מותב בית ציבא Et omnis habitatio domus Tzibæ, 2.Sam.9.12. ומותב בני ישראל Et habitatio filiorum Israel, Exod.12.v.40. למותב ולרוח Ad habitaculum & ad suburbana, Ezech.48.15. למותב די לה In habitationem sibi, Psal.132.13. *Cum Aff.* אתקין מותבי Parabam sedem, consessum meum, Jobi 29.7. משמנא דארעא יהי מותבך De optimo terræ erit habitatio tua, Genes.27.39. ממדור בית מותביה Ex habitaculo domus habitationis suæ prospexit, Psalm.33.14. ברומא מותביה In alto est habitatio ejus, Obad.1.3. והוא מותבהון Et fuit habitatio eorum, Genes.10.30. *Plurale constructum,* בכל מותבי ארעא In omnibus habitationibus terræ, Ezech.34.13.

מותבן *Idem: Plur. cum Aff.* בכל מותבניכון In omnibus habitationibus vestris, Exod.12.v.20. למותבניהון In habitationibus ipsorum, Exo.10.23.

מתיבתא · מתיבת *Consessus: Schola, Gymnasium, Academia, locus ubi est consessus discentium, idem quod* ישיבה *apud Rabbinos, de quo suprà in* ישב: *ut,* לבית מתיבת מדרשא דישראל In domum consessus doctrinæ Israelis, Cantic.2.4. וריש מתיבתא די הוא רב די לך Et caput (id est, Rector) Scholæ, qui erat præceptor tuus, Cantic.4.4. בית מתיבת מכסין Locus consessus telonariorum, Judic.5.11. Vide notas nostras. *Plurale,* מתיבן, *constructè* מתיבת, *emphat.* מתיבתא, *quod inserto* א *in medio, scribitur* מתיבאתא *in Aruch, in litera* מ *circa finem. Apud Talmudicos frequens est. In istis omnibus autem litera* מ *potiùs notaretur cum Tzere, ad indicandum* י *quiescens radicale, pro* מתיבא, *emphat.* מתיבתא.

תותבא · תותב *Incola, Inquilinus, Advena:* תותבא ואגירא לא ייכול ביה Inquilinus & mercenarius non comedet de eo, Exod.12.45. דייר ותותב אנא Peregrinus & incola sum vobiscum, Gen.23.4. כאגירא כתותבא Sicut mercenarius, sic inquilinus erit tecum, Lev.25.40. *Cum Aff.* ולתותבך Et inquilino

quilino tuo, Levit.25.6. *Plur.* תּוֹתָבִין בְּאַרְעָא דְלָא דִילְהוֹן Inquilini in terra non sua, Ezech.16.v.4. *Emphat.* מִבְּנֵי תּוֹתָבַיָּא De filiis inquilinorum, Levit.25.45. *Constr.* מִתּוֹתָבֵי גִלְעָד Ex inquilinis Gilead, 1.Reg.17.1. *Deinde substantivè, Habitatio:* ut, הִיא תּוֹתָבִית לְמַשְׁכֵּיהּ Illa est habitatio cutis ejus, id est, indumentum in quo habitat cutis ejus, Exod.22.27. vide תתב. Talm. שֵׁן תּוֹתֶבֶת *Dens inquilinus, mutuatitius*, ut sunt aurei, argentei, qui inseruntur in locum eorum, qui exciderunt, Schabbas 64.2. in Mischna.

תּוֹתָבוּתָא · תּוֹתָבוּת *Peregrinatio, Peregrina habitatio:* בְּאַרַע תּוֹתָבוּת אֲבוּהִי In terra peregrinationis patris ejus, Gen.37.1. Heb. מְגוּרֵי.

אוֹתָבוּת Vide suprà in verbo, in Infinito Aphel.

מֵיתְבוּתָא *Habitatio*, Talm. וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי בֵּית הַבַּעַל לִישָּׁנָא דְמֵיתְבוּתָא בֵּית הַבַּעַל? Est significationis *Habitationis*, juxta id quod scriptum est, כִּי יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה Jesa.62. vers.5. quod in Targum transfertur, אֲרֵי כְּמָא דְמִתּוֹתַב עוּלֵּים עִם בְּתוּלְתָא &c.

יָתֵד Hebr. *Paxillus, Clavus. Apud Talmudicos*, יָתֵד שֶׁל מַחֲרֵישָׁה *Clavus arationis*, id est, *Vomer*, culter liras ducens, Schabbas fol.132.2. in Mischna. יְתֵדוֹת הַדְּרָכִים *Clavi viarum*, id est, *Glebæ*, Mikvaoth cap.9. Lutum est viarum eminens, induratum, & instar clavorum acuminatum, quale ex incessu fieri solet. Item *Nervi, qui etiam* נִיבִין *dicuntur.* Vide ניב infrà: יְתֵדוֹת הַמְשׁוֹחוֹת *Clavi dimensionum*, quos mensores agrorum in terram infigunt, Kelim cap.14.

יָתֵךְ יְתוּכִין *Cochlearia, quibus ollæ apud ignem agitantur:* vel, *Capula ferrea, forcipes aut unci, quibus ollæ calentes de igne tolluntur, vel prehenduntur, ne manus urant. Hoc Munsterus Manubrium dixit, & scripsit* יְתִיכֵי. *In Talmud scribitur, ut posui, & interpretes deducunt à* נָתַךְ *Fundere, unde* הִתּוּךְ *Fusio.* Sic, יתוך. Legitur in Kelim cap.12.

יָתֹם יְתוֹם · יָתִים · יִיתַם · יַתְמָא *Pupillus:* עָבֵיד דִּין יָתִים וְאַרְמְלָא Faciens judicium pupilli & viduæ, Deut.10.18. יָתוֹם אַתָּה הָיִיתָ עוֹזֵר Pupillum tu es adjuvans, Psal.10.14. לְמֵידַן יָתַם וְעַנְיָא Ad judicandum pupillum & pauperem, Ibidem v.18. וְגִיּוֹרָא וְיַתְמָא Et peregrinus & pupillus, Deut.14. v.29. *Plurale*, וּבְנֵיכוֹן יַתְמִין Et filii vestri pupilli, Exod.22.23. וְאֶדְרָעַת יְתוֹמִי Et brachia pupillorum, Job.22.9. הֲוֵינָא מְתִילִין לְיַתְמִין Eramus similes pupillis, Thren.5.3. וְיַתְמֵי יְרַצְחוּן Et pupillos occidunt, Psalm.94.6. *Cum Aff.* יַתְמֵיכוֹן אֲנָא מְקַיֵּים Pupillos vestros ego in vita conservabo, Jer.49.11. וְעַל יַתְמוֹהִי Et super pupillos ejus, Jesa.9.17. וְלָא יְהֵי לֵיהּ חָיֵיס עַל יַתְמוֹהִי Et non sit qui misereatur pupillorum ejus, Psal.109.12. *Rabbini etiam fœmininum usurpant* יְתוֹמָה *Pupilla filia;* ut, יָתוֹם וִיתוֹמָה שֶׁבָּאוּ לְהִתְפַּרְנֵס מְפַרְנְסִין אֶת הַיְתוֹמָה וְאַחַר כָּךְ מְפַרְנְסִין אֶת הַיָּתוֹם Si pupillus & pupilla veniant ut alātur (ex eleemosyna scil.) tum alunt vel cibant primò pupillam, deinde pupillum, Ketubh. fol.67.1. מִתְגָּרֶשֶׁת כִּיתוֹמָה Expellitur tamquam pupilla, Jevammoth fol.110. אֹמֶן יְתוֹמָה Amen pupillare. Vide de eo in אמן. Aliter, לְחָדָא יָתִימְתָא Pupillæ cuidam, Vajikra rab.sect.37. *Plur.* יְתוֹמוֹת.

יָתַר *Reliquum, Residuum esse, Superesse: Præter. fœm.* וְיָתְרַת Et supererat, Exod.36.7. *Infin.* וְאַף מֵתַר תַּתְרוּן לַהּ Quin etiam relinquendo relinquetis ei, Ruth.2.16. Sed hoc pertinet potiùs ad נתר, vide illic. *Aphel* אוֹתַר, *Heb.* הוֹתִיר *Reliquit, Reliquum, Residuum esse fecit, Abundavit. Præter.* וַאֲכַלוּ וְאוֹתַרוּ Et comederunt & reliquũ fecerunt, 2.Reg.4.44. *Fut.* דְיוֹתִיר Quos reliquos fecerit, Deut.28.54. in T.Jon. יֵיכְלוּן וְיוֹתְרוּן Comedent, & reliquum facient, 2.Reg.4.43. וְיוֹתְרִנָּךְ Et abundare faciet te, Deut.28.11. & 30.9. *In Pahel,* וַתַּר *commutato* י *in* ו, *quod & in* ילד *& aliis accidit. Part.* לָא מְוַתְּרִין אוֹצְרֵי דְרַשִׁיעָא Non faciunt abundare (ut quis abundet & ditior sit) thesauri improbi hominis, Prov.10.2. Heb. לֹא יוֹעִילוּ Non prosunt. *Ithpahel* אִשְׁתּוֹתַר Vide in שתר.

Apud Rabbinos: הַמְוַתֵּר עַל דִּבְרֵי נָבִיא וְנָבִיא שֶׁעָבַר עַל דִּבְרֵי עַצְמוֹ מִיתָתוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם *Qui prodigus est in verbis Prophetarum* (prodigaliter rejicit, & contemnit, aut prostituit) *& propheta qui transgreditur prophetiam suam propriam, mors ejus est in manibus Dei*, Sanhed. fol.89.3. Talis fuit socius Michæ, 1.Reg.20.36. לָא וַתַּרְתִּי עֲלוֹי Non residuum feci ei, hoc est, non condonavi ei, Hos.13.12. in R.Sal. כָּל הַקָּבָ״ה מְוַתֵּר חוּץ מִן הַזִּמָּה *Omnia, scil. peccata, condonat Deus, præter impudicitiam, lasciviam, incestum*, Tanchuma in Bereschith: שֶׁלֹּא לְוַתֵּר לוֹ כְּלוּם מִשֶּׁלּוֹ Ne consumat quicquam de suo.

יָתִיר יוֹתַר *Excellens, Abundans, Superfluus:* וְזִיוֵיהּ יַתִּיר Et splendor ejus excellens erat, Dan.2.31. וְסִרְחָא דְיַתִּיר Et redundantia, quę superflua erit in aulæis tabernaculi, Exod.26.12. *Sic fœm.* פַּלְגוּת יְרִיעֲתָא דְיַתִּירָא Dimidium aulęi quod superfluum erit, Ibid. *Item adverbialiter, Plus, Magis, Amplius, Excellenter, Abundanter, Vehementer:* וְיַתִּיר Sed excellentius est, Eccles.7.12. Heb. יוֹתֵר: sic, יַתִּיר מִנִּי Magis quàm mihi, Esth.6.6. וְיַתִּיר מִנְּהוֹן Et magis præ istis, Eccl.12.12. יַתִּיר מִנְּכוֹן Plus quàm vobis, Ruth.1.13. & 3.12. *Plural.* דְּיַתִּירִין בְּהוֹן Quæ supersunt in illis, Num.3.46.48. *Fœminin.* וּרְבוּ יַתִּירָא Et amplitudo excellentior, Dan.4.33. & adverbialiter, *Vehementer*, Dan.3.22.

יוֹתָר *Excellentia, Residuum, Superfluũ, Abundans.*

יֶתֶר Heb. *Chorda, Nervus, Restis, Funis. Plurale,*

nale, יְתָרִים. *Sic Chald.* בְּשִׁבְעָא יְתָרִין רַטִּיבִין Septem restibus virentibus, Judic.16.7. Kimchi, Virgis, Viminibus, quibus adjectivum propriè cōpetit: וּפְסַק יַת יְתָרַיָּא Et rupit funes istos, Ibid. v.9.

יִתְרוֹן Heb. יוּתְרָנָא · יוּתְרָן Chald. *Commodum, Utilitas, Emolumentum, Præstantia, Excellentia*: יְהֵי לָךְ יוּתְרָנָא Erit tibi emolumentum, Prover.14.23. לְיוּתְרָנָא Ad emolumentum, Prov.21.5. *Apud Rabbinos*, מֵ״ם הַיִּתְרוֹן *Mem excellentiæ*, id est, *comparationis, quod notat præstantiam rei hujus cum illa comparatæ, & sic redditur per* Præ: Ruben doctus *præ* Schimeone, id est, magis quàm Simeon.

ויתור · יִתּוּר *Profusio; Liberalitas*: *Redundantia, Abundantia, Superfluitas*: יתור הלשון Superfluitas sermonis, *Pleonasmus*.

וַתְּרָן · וַוִּתַּר *Abundans, Affluens; Prodigus*: איוב ותרן בממוניה הוה Jobus affluens divitiis erat, Megilla fol.28.1. *Elias in vitio ponit hoc vocabulum pro eo qui sua dilapidat: opponitur ei* שוע *Liberalis, cum virtute*: ותרן בממוני הייתי Prodigus, liberalis in divitiis meis fui: אחאב היה ותרן בממונו Achab fuit liberalis in facultatibus suis, Sanh.102.2. ר׳ חנינא אמר כל האומר הקב״ה ותרן הוא יותותרו חייו R. Chanina dixit: Quicunq; dicit, Deus prodigus est (sc. in remittendis peccatis) residua relinquetur vita ejus, scil. cuicunque, ut quisque in eam potestatem habeat, Bava kama fol.50.1. In Bereschith rabba sect. 67. legitur יתוותרון מעוהי ejus venter rumpetur. Et sic in More par.3. cap.17. ubi vide. *Plur.* בני ביתו של אבינו אברהם ותרנים היו Domestici patris nostri Abrahami prodigi, profusi, abūdantes erant. *Fœmininum* וַתְּרָנִית *Idem*: ותרנית היא ואינה מחמרת עליכם התורה Prodiga, liberalis est erga vos Lex, & non gravis, rigida, R. Salom. Amos 4.4. *In Aruch MS. exponitur Germanicè* Milt, *Gallicè* Large.

וַותְּרָנוּתָא *Abundantia, Affluentia, Copia*: *Prodigalitas, Liberalitas*: לפי ותרנותו של אב או לפי קמצנותו: Pro liberalitate patris aut tenacitate ejus sive parsimonia.

מוֹתְרָא · מוֹתַר *Residuum, Redundans, Reliquum*: *Præstantia, Emolumentum, Abundantia*: וְיַת כָּל רְאִית מוֹתַר מוֹתְרָא Et omne residuum, Exod.16.23. לְחוּכְמְתָא Quod est emolumentum sapientiæ, præstantia? Eccl.2.13. מַה מוֹתְרָא אִית לְחַכִּימָא Quæ præstantia, præcellentia est sapienti? Eccl.6.8. *Construct.* כְּמוֹתַר נְהוֹר יוֹמָא Sicut præstantia lucis diei, Eccl.2.13. אִילוּלְפוּן מוֹתַר טוּבֵיהּ דַּיְיָ אַשְׁאַר לָנָא מְשֵׁיזֵב Nisi prestantia vel abundantia bonitatis Dei reliquisset nobis superstitem, Jesa.1.9. *Cum Affixo*, וּבְמוֹתְרֵיהוֹן בְּנוֹי Et in reliquias filiorum suorum, Deut.28.59. in Targ. Hieros.

יוֹתַרְתָּא יֹתֶרֶת יוֹתֶרֶת *Reticulum hepatis. Fœmininum Hebraicè legitur Exod.29. vers.22. alterum apud Rabbinos.* Quidam *Diaphragma* explicant.

יְתֶרֶת *Redundans, Redundantia, Superfluitas*: היתה לו יתרת Si fuerit ipsi superfluitas quædam, membrum corporis superfluum, veluti digitus redundans, Kidduschin fol. 25.1. *Hinc in Targum Jon.* דְּלֵית לְהוֹן צִיבְעָא יְתִירָא Quibus non est digitus superfluus, Levit.11.13. In Ketubhoth fol.76.1. scribitur cum inserto יי יתירת.

יתש

יַתּוּשׁ *Musca, Culex. Aruch scribit esse Vermem quendam qui in aqua nascitur.* Talmudici scribunt, quinque infirma esse, quæ terrori sint fortissimis. Inter ea יתוש על הפיל Musca terrori est elephanti, Schabbas 77.2. Nam ingreditur nares ejus, unde elephas torquetur admodum. Scribunt etiam, יַתּוּשׁ Muscam per nares ingressam esse cerebrum Titi Imperatoris, ac per septem annos miserrimè ipsum excruciasse & enecuisse, tandemque ad columbæ magnitudinem excrevisse. Vide fabulam in Gittin folio 56.2. & in Pirke R. Eliezer cap.49. & pluribus circumstantiis in Bereschit rabba sect.10. ubi majoris fidei causâ R. Eliezer dicit, se istam muscam Romæ vidisse, & duas integras libras ponderasse. Legitur & in Vajikra rabba sect.22. Medr. Koheleth cap.5. v.8. Sed R. Eliezer in מאור עינים parte 3. cap.16. prolixè & multis argumentis docet, non esse veram historiam, sed fabulam, & inter alia sic concludit; ובכן על מעשה טיטוס יכול רשאי אתה לומר בי ספורו אינגו רק המצאה ואופן למוד נהוג אצל חכימי הדעת Proin de historia Titi liberè potes dicere, quòd narratio ejus nihil aliud sit, quàm inventio vel fabula, & modus docendi usitatus apud sapientes & eruditos, ad confirmandum in animis vulgi, quòd magnus sit Dominus Deus noster, & potentissimus ad retribuendum iis, qui adversus ipsum insurgunt, præsertim verò ad puniendos superbos, per minimam quoque creaturam. Porrò in Sanhedrin cap.4. fol.38. col.1. scribitur, Adamum in vespera Sabbathi creatum esse, ne dici posset, hominem in creando mundo Deum adjuvisse; vel, si animus ejus efferretur, ut ipsi dici posset; יתוש קדמך במעשה בראשית *Musca præcessit te in opere Creationis, ante te est condita.* Sic in Vajikra rabba sect.14. אם לאו יתוש קדמך שלשול קדמך *Si homo non sit justus, dicunt ei, Musca fuit ante te, Cecilia fuit ante te.*

כ

כא *Ch. Hebr. unde & בָּה in Daniele, Hic, Huc, Illuc:* נְטַל מִכָּא וּשְׁדִי כָּא Tollens hinc & mittens illuc, Jesa. 10.14. נהכתני עד כָּא Accedemus usq; illuc, Gen. 22.5. *Cum servilibus ab initio:* אִיכָא סָפְרַיָּא *Ubi?* הֵיכָא. ה Vide supra in litera הָכָא, אֵיכָא רַבְרְבַיָּא Ubi Scribæ, ubi Principes? Jesa. 33.18. *Huc:* לְכָא ואתפני לְכָא וּלְכָא Et respexit huc atq; illuc, Exod. 2.12. בִּמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא Itinere diei hinc, & itinere diei illinc, Num. 11.31. הָלְכָא *Idem:* לָא תִקְרַב הָלְכָא Ne appropinques huc, Exod. 3.5. אתקרבו הָלְכָא Accedite huc, Jos. 3.9. וְתֵיתוֹן לְוָתִי הָלְכָא Et adducetis ad me huc, Jos. 18.6. ארי זבנתון יָתִי הָלְכָא Quod vendideritis me huc, Genes. 45.5. לָא אתון שלחתון יָתִי הָלְכָא Non me misistis huc, Ibid. v.8. הָלְכָא וְהַלְכָא Huc & illuc, Num. 21.36. in Jon. *Hinc:* מִכָּא וּמִכָּא Hinc illinc, Judic. 20.42. Vide & Exod. 17. v.12. 2. Sam. 2.13.

כאב *Dolere, Dolore affici vel corripi. Præterit.* וּמִן דְּכָאִיב עַל קְטִילָךְ Et qui dolore afficitur propter interfectos tuos, Psal. 69.30. *Particip.* עֲלוֹהִי כָּאֵב In ipso dolore afficitur, Jobi 14. v.22. וַאֲנָא עֲנִיָּא וּכְאִיבָא Ego autem afflictus sum & dolore affectus, Psal. 69.30. *Plural.* יָת כָּאִיבַיָּא Infirmas non confirmastis, Ezech. 34.4. *Futur.* אַף בְּגִחְכָּא נִכְאַב לִבָּא Etiam in risu dolet cor, Prov. 14.13. ubi נ ab initio loco formativæ י, quæ forma Talmudicis familiaris est. *Apud Talmudicos proverbialis sententia est,* דְּכָאִיב לֵיהּ כִּיבָא אֵזִיל לְבֵי אַסְיָא *Cui dolet dolor, adit domum Medici.* Qui dolore aut morbo aliquo affectus est, debet consulere medicum. Quisque opem quærat, unde opem exspectare potest. Qui pressus est, levamen quærit. *Pro* נ *etiam Talmudicis sæpe est* י *in medio, ut & mox in Nomine, Chaldaicè.*

כִּיב · כִּיבָא · כְּבָא · כְּאֵב *Dolor:* אֲרוּם רַב רַב כִּיבָא לְחַדָּא Quòd multiplicaretur dolor admodum, Jobi 2. v.13. יְהַב כְּאֵבָא Dat dolorem, Proverb. 10. v.10. וְלָא נוֹסֵיף כִּיבָא עִמָּהּ Et non addit molestiam secum, Ibid. v.22. וּבִכְיבָא דְלִבָּא רוּחָא מִסְכַּתְּרָא Et in dolore cordis spiritus contritus, Proverb. 15. v.13. אֲרוּם הוּא מַיְתֵי כִּיבָא Quia ipse affert, adducit dolorem, Jobi 5. v.18. מִכְּאֵב לֵב Præ dolore cordis, Jesa. 65.14. *Cum Affix.* כִּיבִי מִסְרְטַם Dolor meus conturbatus est, Psal. 39.3. וְכִיבִי לָקֳבְלִי תְּדִירָא Et dolor meus coram me est jugiter, Psalm. 38. v.18. *Plurale,* סַגִּיעִין כְּאֵבִין לְרַשִׁיעָא Multi sunt dolores improbi, Psalm. 32. v.10. כָּל יוֹמוֹהִי כְּאֵבִין Omnes ejus dies sunt dolores, hoc est, dolorosi, Eccles. 2. v.23. כִּיבֵיהוֹן Dolores ipsorum, Exod. 3.7.

כִּיבָא Vide aliter in כבב.

כאן כָּאן *Hic, Huc: Hic, In hoc loco:* בְּכָאן לְכָאן *Hinc:* לְכָאן וּלְכָאן Hinc & hinc. id est, hinc & illinc, hinc inde. מִכָּאן וּמִכָּאן *Hinc* · מִכָּאן Hinc & illinc. *Ex superiore* כָּא *videtur ortu, addito Nun:* מִכָּאן וְאֵילָךְ Hinc & deinceps, sive ulterius, Rab. *In continuata sententia repetitum est, Tam, Quàm, Sive:* כָּאן בִּגְוּשֶׁן שֶׁלָּנוּ כָּאן בִּגְוּשֶׁן שֶׁלָּהֶן Tam in illis quæ nobis sunt, quàm in illis quas ipsi habent, Megilla fol. 9.1. כאן בזמן שאין בית המקדש קיים כאן בזמן שאין המקדש קיים Tam eo tempore, quo domus sanctuarii stabat, quàm eo tempore, quo domus Sanctuarii non amplius stabat, Succa fol. 44.1. ab initio.

כאר בָּאר *Asinus. Sic Aruch & alii ex eo.* Locus in Aruch adductus extat in Gemara cap. 11. Sanhed. fol. 98.1. in materia de Messia, aliis verbis quam in Aruch citatur. Verba Aruch sunt: מי אית לך כאר הזר גונא Quid? Est'ne tibi asinus mille colorum? quem scil. ad Messiam missurus es, ut in eo adveniat. *Est locus,* inquit Aruch, *ubi Asinum vocant* כאר, & *Mille* הזר. *Sic Aruch.* In Gemara hodie legitur, אית לך בר חיור גווני Est'ne tibi pullus (equi) centum colorum? Glossa: חיור linguâ Persicâ significat מאה Centum. Ergo pro כאר habes בר *Filius*, quod hìc sumitur, ut in illo, *Filius centum annorum:* & pro הזר hîc est חיור, quod Persicum Glossator esse vult. Est autem ibi colloquium de adventu Messiæ. Rabbi Alexander dixit, Scriptum esse, Messiam venturum in nubibus cœli, Dan. 7. item, Ipsum venturum ut pauperem, insidentem asino, Zach. 9. Id audiens Arabs quidam mercator, illudens ipsi dixit: Quid? An Messias vester in asino venturus est? איכדר ליה סוסיא ברקא ראית לי Mittam ipsi equum splendidum meum. Respondit R. Alexander, An tibi est equus millecolorius sive centum colorum? Sic *proverbialiter* vocabatur tunc Equus splendidissimus, qualis regibus conveniebat. Sic ergo כאר significat Asinum.

כָּאוּר *Turpe, Fœdum:* & adverbialiter, *Fœdè:* וצבעו כאור Et tinxerit eam (scil. lanam) turpiter, colore turpi & pessimo, nulliusque momenti, Bava kama fol. 100.2. in Mischna. *Idem est quod* כָּעוּר, *quod usitatius est. Literæ autem gutturales sæpè inter se commutantur.*

כב . *Geminatum* כְּבַכַּב *Vas, vel Operculum, quo tegitur canistrum panarium*, Kelim cap.2. Bartenora scribit, quosdam legere כפכף.

כָּבַב Talm. *Assare:* לייתי מוניני דערבתא ונכבביה וניכול Apportet ligna salicum & asset eam & comedat, Erubh. fol.29.2. Glossa, וְיִצְלֶה. Sic alibi, כבשר כיבא Sicut carnem assatam, Sanhed. fol.71.1. Glossa, כווה בגחלים Adustam in prunis.

כְּבָא · כִּיבָא *Adustio. Hinc proverbium antiquum,* חלופי שופרא כיבא *Pro pulchritudine adustio*, Schab. fol.62.2. Natum ex illo, כִּי תַחַת יֹפִי Adustio pro pulchritudine, Jesa.3.v.24. Qui pulchritudine abutuntur; illis convertetur in deformitatem. In Medrasch Kohel. cap.1.v.1. Homo cùm est duorum, & trium annorum; similis est לחזיר פושט ידיו בכיבין porco, extendens manus suas ad adustiones, vel ulcera, Glossa exponit, שחין וכורסא.

כבין Vide infrà in כוב:

כָּבֵד Hebr. *Grave esse; Aggravari, Ingravescere:* Item *Honorari.* Niphal נִכְבַּד *Honorari, Glorificari, Gloriosum, Honorabile esse.* Pihel כִּבֵּד *Aggravavit; Grave reddidit: Honoravit. Hinc apud Rabbinos,* המכבד את אויבו ליסים מת על ידו *Honorans inimicum suum; tandem moritur manu ipsius:* Sic Achab filius Amri honorem tribuit Benhadado Regi Syriæ, à quo postea interfectus fuit: Sic Saul pepercit Amalekitæ, à quo postea descendit Hamon, qui Hebræum nomen delere studuit sub Asuero, &c. *Apud Rabb. Synecdochicè est, Everrit, Scopis purgavit:* ut, כבדה את הבית Everrit domum: Sic, מכבדין את הבית Everrunt domum, מטאטין, Berach. fol.55. Baal Aruch citat etiam, המכבד ברמו של חבירו ex Beza fol.58.1. Sed ibi legitur in nostris libris המכביר. Vide & apud R.Salom. 2.Reg.17.1. *Aphel* הַכְבִּיר *Aggravavit. Hinc in Targum,* בְּרָא סַכְלָא מַכְבִּיר אֲבוּי Filius stultus exasperat patrem suum, Prov.17.25. Alii legunt מַכְבִּיר. *Hithpahel,* הִתְכַּבֵּד *Honorare se, Honore se extollere; Apud Rabbinos,* המתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא *Qui honorat se ex ignominia socii sui, non habet partem in sæculo venturus*, Beres.rab.sect.1. Qui per contemptum aliorum laudem suam quærit, miserrimus est omnium hominum. Item *Verri:* שוקי ירושלים עשוין להתכבד בכל יום Plateæ Hierosolymitanæ factæ erant, ut verrerentur singulis diebus, Bav. metzia fol.26.1. *Pyhal* כֻּבַּד *Honorari. Particip.* מְכֻבָּד *Honoratus.* Hinc iterum apud Rabbinos, איזהו מכובד המכבד את הבריות *Quis est honore dignus? qui honorat alios*, Avoth cap.4.

נִכְבָּד *Honoratus, Honorabilis, Honore præstans & excellens.*

כָּבוֹד Hebr. *Gloria, Honor. Apud Rabbinos,* אין כבוד אלא תורה *Nulla vera est gloria, nisi Lex, sive, quæ à Lege proficiscitur*, Avoth cap.6. יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך *Sit tibi honor amici tui æquè charus ac tuusmet ipse*, Avoth cap.2. Sic ibidem cap.4. יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך *Pretiosa sit tibi discipuli tui fama æquè ac tua.* Cabalistæ etiam כבוד *Majestatem sive præsentiam divinam* hoc nomine intelligunt: דֶּרֶךְ כָּבוֹד Honoris gratiâ: משמת רבן גמליאל הזקן בטלה כבוד התורה *Ex quo mortuus est Rabban Gamaliel senex, cessavit honor Legis:* Nam antea inde à Mose discebant eam à stantibus (Doctoribus:) postea à sedentibus, Megilla fol.21. חוץ כבודו *Salvo honore ejus*, res non ita habet.

כָּבֵד *Gravis, Grave. Apud Grammaticos,* בנין הכבד הדגוש *Conjugatio gravis dagessata*, id est, *Pihel*, quæ gravata est puncto Dagesch, & absolutè כָּבֵד: Aliquando etiam pro *Hiphil*, ut apud Kimchium Joel: cap.3.v.1.

כְּבֵדוּת · כּוֹבֶד *Gravitas, Hebr.* Item *Pondus, Rab.* אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש *Non stant ad precandum, nisi cum gravitate capitis*, Berach. cap.5. in initio, id est, nisi submisso capite: oppositum ejus est קלות ראש Levitas capitis, id est, Elatio capitis præ levitate, id est, superbia.

Deinde כּוֹבֵד *apud Talmudicos etiam est Instrumentum textorium, Lignum versatile, circa quod circumvolvunt netum:* הנוגע בכובד העליון בכובד התחתון Kelim cap.21. Glossa, ב׳ עצים עגולים וכבדים Sunt duo ligna rotunda & gravia, circa unum convolutum est filum vel stamen absque textura, circa alterum circumvolvit id quod texit, & alteri abscedit. Vide & in Negaim c.11. & Schab. fol.103.

כִּבּוּד *Verritio, Everritio:* Item *Honoratio, Honor;* כיבוד אב *Honor patris.* עד היכן כיבוד אב ואם *Quousque extendit se honor patris & matris? Eousque ut quis accipiat crumenam, & eam in mare projiciat.* Vide Talm. Babyl. Kiddusch. fol.31.2. & 32.1. Talm. Hierosol. Peah cap.1.

מִכְבָּדֶת · מַכְבֵּד *Scopæ, Everriculum:* המכבד של תמרה Scopæ ex dactyli virgis. *Plur.* מַכְבָּדוֹת.

כָּבֵד Hebr. כַּבְדָא כַּבְדָּא Ch. *Jecur:* חֲצַר כַּבְדָּא Reticulum jecoris, Exod.29.22. דְּעַל כַּבְדָא Quod supra jecur, v.13. חֲזָא כְּכַבְדָּא Vidit in jecore, Ezech.21.21. *Cum Aff.* כַּבְדָּךְ Supra jecur tuum, Eccles.12.6. כַּבְדֵּיהּ Jecur ejus, Prov.7.23. *Apud Talmudicos,* ערך ראשי וערך כבדי עלי נותן ערך כלו Qui dicit, æstimatio capitis mei & æstimatio jecoris mei sit super me, (hoc est, qui dicit, se tantum Deo, vel ad usus sacros devovere, quanti æstimet caput suum, vel jecur suum,) is dat æstimationem

tionem sive pretium omnium (scil. membrorum:) est enim nomen generale rei, à qua anima dependet, Erchin cap.5. in Mischna.

כְּבָה vel כַּבֵּה in Pihel *Extinguere.*

כבוי *Extinctio.* מפני שמקרבת את כיבויו Quia citò adducit extinctionem ejus.

כוביתא Talm. *Circulus:* כוביתא דעיבא Circulus nubis, Rosch hasch.24.1.

כְּבוּי *Excrementa:* ליתו ליה כבוי דתורתא Adferant ipsi excrementa bovina, Erubhin fol.29.2. Glossa, צפיעי בקר.

כבי כִּבְיָכוֹל *Sic vulgò efferunt. Elias mavult* כִּבְיָכוֹל *ut* ב & כ *sint serviles, sicut in* כִּבְרִאשׁוֹנָה *Sicut in principio, & in* כְּבַתְּחִלָּה, *quæ in textu Hebraico occurrunt. Usus ejus est, quando de Deo aliquid dicitur, quod minus de eo dici convenit, & est tanquam protestatio de venia locutionis, quam homo per se de Deo vel re aliqua non efferret: aut; nisi scriptura hoc diceret, mihi id licitum non esset proferre. Unde interdum valet, Si potest dici, Si fas est dicere, Ut ita dicã, Ut ita mihi dicere liceat. Quandoq; simpliciter. Nempe, videlicet.* In Halichoth olam fol.9.2. exponitur hoc pacto; התורה שניתנה בכ״ב אותיות יכולה לומר דבר זה אבל לנו אי״א לאומרו hoc est, כביכול *Perinde est, ac; Lex sive verbum Dei, quod cum* כ״ב *viginti duabus literis scriptum est,* יכול *potest sic loqui, at nobis id non liceret:* Item, א״נ כ״ב נוטריקון כתוב בתורה *Quidam volunt* כ״ב *ab initio notaricon esse, pro* כתוב בתורה. Et mox; משתמשין הרבה בהגדות בדברים שאינם דרך כבוד כלפי מעלה *Utuntur eo frequenter in Haggadoth, de iis quæ parum honorificè de Deo dici videntur.* R. Samuel Arcuvolti in libro suo ערוגת הבושם, in principio scribit: כ״ב יכול כלומר כ״ב אותיות שהתורה מחוברת מהן יכולות לבאר דבר פלוני לא לשון בנ״א *Cassjachol, q.d. 22. literæ, ex quibus Lex composita est, possunt explicare rem istam, non autem lingua humana,* hoc est, Scriptura ita loquitur, at mihi non est licitum ita loqui: Ut ego ita loquar, quod tamen per se licitum non est. *Exempla usum declarabunt.* In More legitur: Sapientes scribunt in illud Legis: *Faciamus hominem ad imaginem nostram:* Item, *Agite descendamus, & confundamus illic labium ipsorum,* quæ sunt numeri singularis, אמרו כביכול אין הקב״ה עושה דבר עד שנסתכל בפמליא של מעלה Dicunt, כביכול, videlicet Deus sanctus benedictus non agit quicquam, nisi consideret id prius cum familia suprema (id est, Angelis,) lib.2.cap.6. Vide ibi Comment. in Medrasch Koheleth, in illud Eccles.2.12. אֲשֶׁר כְּבָר עָשׂוּהוּ עשהו לא נאמר אלא עשוהו כביכול הוא ובית דינו וכו׳ Id est, *Id quod jam fecerunt,* Eccles.2.12. Non dicit, *Fecit illud,* sed, *Fecerunt illud,* videlicet, Ipse & domus judicii ejus, &c. In Caphtor upherach fol.6.2. in Glossa; על כן הקב״ה מצטער על גלותנו כביכול ומנענע בראשו כדרך לשון בני אדם כשמבהילין ותמהים עומדים ומנענעים בראשיהם Proinde Deus benedictus dolore afficitur propter captivitatem nostram, Si ita loqui liceat, & movet caput suum, secundum consuetudinem hominum, &c. In Sepher Chassidim sect. 560. אמר ר׳ יהודה בר סימון בר׳ יאשיה הקב״ה כביכול הוא בעצמו אומר שלום Dixit R. Jehuda F.R. Simonis, F.R. Josiæ; Deus benedictus ipse, si fas est dicere, dicit pacem. In Sanhedrin fol. 97.1. Non venit filius Davidis nisi cum desperaverint de redemptione, juxta illud: *Nihil est coarctatus & derelictus,* Deuter. 32.26. כביכול כי אין סומך ועוזר לישראל Ac si posit dici, vel licitum sit dicere, non est Sustentator aut auxiliator Israëli, Sanhed. 97.1. R. Sal. כביכול, id est, כאילו יכולין לומר. *Israël est tamquam rosa inter spinas.* Quid rosa inter spinas? difficillimè avellitur, & vix sine læsione manus: sic erat redemptio Israëlis ex Ægypto coram Deo Sancto Benedicto, כביכול, ut ita de Deo mihi loqui liceat.

כֶּבֶל Hebr. *Compes, Catena. Plural. in Targum,* בְּכַבְלִין דְּפַרְזְלָא Compedibus ferreis, Psal. 149.8. *Apud Talmudicos,* כבלין טמאין ואין יוצאין בהן בשבת Catenæ pollutæ sunt, neque egrediuntur cum eis in Sabbatho, Schabbas fol. 63. in Mischna. In Gemara & in Glossa traditur, fuisse catenulas, quibus circa periscelides pedes ligabant puellæ & mulieres stolidæ, ne nimis latos passus facerent.

כבל · כָּבַל *Ligare, Constringere, sicut qui pedibus constrictus est:* מכבלין אליה שלהן למטה Ligant ipsis caudam deorsum, Schab.fol.54.col.1. מכבלך אני Compedibus constringam te, Bereschit rabba sect.87.

כביל · כָּבוּל *Ligatus, Compeditus. In Targum,* וִיהוֹן רַגְלָךְ כְּבִילִן Et erunt pedes tui compediti, Eccles.12.5. Talm. יוצאות כְּבוּלוֹת Exeunt ligatæ, scil. oves, Schab. fol.52.2. in Misna, ne videlicet à maribus iniri posint, ut in Glossa dicitur. *Deinde* כָּבוּל *est genus ornamenti muliebris:* ולא בכבול Neq; cum *cabbul* exeunt, scil. mulieres in Sabbatho, Schab. cap. 6. in Mischna. Glossa, Est חתיכת בגד Frustum panni, quod fronti alligant sub frontali, ne scil. frontale ipsas lædat. Aruch aliter explicat; videlicet *Annulum, qualis olim servis collo imponi solebat.*

מכובל *Idem, apud Rabbinos. Talmudici:* Terra כָּבוּל *Cabbul,* sic dicta est, quòd in ea essent homines שמכובלין בכסף ובזהב qui constricti erant auro & argento, Schab.fol.54.1.

כַּבְלָא *Talus pedis. Talm.* Quare vocarunt eam terram כָּבוּל? quia immergebatur in eam pes עד כבלא usque ad talum: Schabb.fol.54.1. Glossa,

Glossa, כבל; id est, פרק התחתון Articulus inferior prope calcaneum.

גּוֹבְלֶת *Globus argenteus vel aureus, cui moschus aut balsamum inditur odoris boni causâ*, ein Bisemknopf. Quæritur, an liceat eum gestare in Sabbatho? Schab. fol. 62.1.

כבן *Ligare, Colligare, Circumligare*, Verbinden. *Apud Talmudicos*, מכבנין אותו למילת Circumligant eû (agniculum) ad meloten, Schab. fol. 54.1. Solebant corpus agnorum primo ortus die, posteaquam eos mater benè lambisset, panniculo involvere, & circumligare, ut lanâ maneret purissima & tenerrima, quæ sic detracta dicitur מִילַת, id est, μηλωτή Melote sive Melota, hoc est, Pellis agnina pura, & synecdochicè, Vestis ex lana tali facta. Ergo, Ad melotem, id est, ut faciant ex lana ejus כלי מילת Vestem melotinam: שמכבנין בהם את הסרבל Quibus operiunt carbasum, quâ mulier vestitur, R. Salom. Jesa. 3.23. *In Targum Partic.* מְכַבֵּן Obtegens, Operiens, Job. 23.9.

כָּבוּן *Circumligatus*, Verbunden: רחלות יוצאות כבונות Oves egrediuntur (die Sabbatho) circumligatæ, scil. cum panniculo circa corpus, ut lanam conservent puram, ut antè dictum, Schab. Ibid. Varro: *Oves pellitæ propter lanæ bonitatem, ut sunt Terentinæ & Altinates, pellibus integuntur, ne lana inquinetur, quò minus vel infici rectè possit, vel lavari ac parari.*

כבין · כְּבִינָא · כבינא *Idem*: וַעֲמַר מִילַת כבינא Et lanâ melatâ (id est, agninâ) tectâ, circumligata, Ezech. 27.18. Interpres Latinus in Targum, *Et lanâ sericeâ subtili*: ubi מִילַת malè vertit *Sericeum*. Nam propriè de ovibus & agnis dicitur, à μῆλον Ovis.

כְּבִינָא *Peplum, Sindon, Theristrum. Plurale*, כבִינָתָא *Carbasa, Theristra, Pepla*, Jesa. 3.23. pro Hebræo רְדִידִים. Juxta Chaldaicæ hujus vocis Etymologiam esset, *Pallia, aut Vestes exteriores leves, ex tenuissima & purissima lanâ factæ, quales æstivo tempore gestari solent.* Fortè etiam sub eodem nomine Sericea intelliguntur, unde magis tenuia & lévia, magisque luxuriosa vestimenta fiunt. *Talm.* תנתן כבנתי לבתי Detur theristrum meum filiæ meæ, Gittin cap. 1. in fine. R. Salomon Gall. exponit נשׁקא. Sic in Bava bathra fol. 156.2. Citatur hoc à Kimchio 2. Sam. 17.28. & Amos 6.7.

מִכְבָּן *Sindon, Peplum mulierum tenue*, 2. Sam. 17.28. *Fœmininum apud Talm.* מִכְבַּנְתָּא · מכבינתא Idem, Schab. fol. 62.1.

כבס Hebr. *Lavit, Abluit.*

כְּבִיסָה *Lotio, Ablutio*, Rab.

כִּבּוּס *Idem*: כבוס בגדים Lotio vestimentorum sive indusiorum: דבר מטונף צריך כיבוס וטהרה Res sordida opus habet ablutione & emundatione.

כּוּבְסָא · כִּבְסָא *Botrus*, Schab. fol. 67. col. 1. ubi Glossa exponit per אשכול תמרים, id est, *Botrus palmarum*, hoc est, multi dactyli in cumulum & quasi botrum conjuncti. Sic in Maccoth fol. 8.1. Cholin cap. 4. in fine. Hoc in Aruch exponitur, *Ramus palmarum*. Metaphoricè, *Testes viriles*: ut in illo, נקטיה בכובסיה דנשבקיה לגלימיה Prehendit eum testibus, donec relinqueret ei pallium suum, Schebhuoth fol. 41.1. Glossa, בביציו Testiculis suis: nam כל דבר התלוי במחובר קרי ליה כובסא Quicquid pendet conjunctim, id vocatur כובסא. In Aruch exponitur במלבושיו Vestibus suis, quasi מלבוש המתכבס Vestis lota, candida, & splendida.

תַּכְבּוֹסֶת *Lotio*: בין תכבוסת ראשונה ושניה Inter lotionem primam & secundam, Nidda folio 62.1. ולא היו צריכין תכבוסת Neq; opus habuerunt lotione (scil. vestimenta Israëlitarum in deserto,) Medrasch Tehill. fol. 22.1.

כבע כּוֹבַע · כּוֹבְעָא *Galea, Galerus, Pileus, Mitra, Cassis. Plural.* וְאַתְקִין לְהוֹן כּוֹבְעִין Et aptavit ipsis mitras, Levit. 8.13. Sic Exod. 29.8. & 28.37. Respondet Hebræo מִגְבָּעוֹת. *Rabbini etiam formâ fœmininâ utuntur*: ut, המעמר לכובעות Manipulans ad pileos, Peah cap. 5. id est, colligens manipulos, ut ex iis faciat pileos stramineos pro æstate. Hoc Aruch scribit esse *Caput spicarum*. Est & *Particula carnis in collo similis galero, in summitate fistulæ spiritus, sive asperæ arteriæ, Uva, Uvula*, das Zäpfflein/ σταφυλή, Cholin fol. 19.1.

כָּבַר *Cribrare, Talm.* כובר חטין בכברה Cribrat triticum in cribro, Beres. rab. sect. 4. אין כוברין את התבן Non cribant fœnum per cribrum, ut scil. palea inde purgetur, sed simpliciter præsepi injiciunt, Schab. fol. 140. col. 1. Per Fœnum non intelligunt gramen, sed quod ex spicis à gramine abscissis remanet: לכבור בכברה Ad cribrandum cribro: אביו היה חובטן והוא כוברן Pater ejus excutiebat ea, (scil. חטין tritica) & ipse cribrabat ea, Judic. 6.11. in R. Salomone.

כְּבָרָה *Cribrum, Hebr. Plur.* כוברין אותה בכברות Cribrant illud cribris.

Secundò כָּבַר *Talm. Fumare, Perfumare sulphure: Infinitiv.* לכבריי סַלֵּי Ad sulphurandum canistra, ut scil. magis albescant, Berach. fol. 27.2. Glossa, לעשן בגפרית Perfumãdo sulphure. *Hinc Guido* כָּבַר *interpretatus est Canistrum, quasi* סלי *esset interpretamentum vocis* כברויי, *quæ est Infinitivus Talmudicus.* Sic, הא דכבריה כברויי Sive sulphuret sulphurando, Bava kama fol. 93.2.

כְּבָרִיתָא · כוּבְרִיתָא *Sulphur*: גינברא וכבריתא Gingiber

giber & sulphur, Gittin fol. 86.1. Nidda fol. 62.1. Glossa utrobique per גפרית explicat. *In Targum,* פחין דאשתא וגבריתא Laqueos ignis & sulphuris, Psal. 11.6. גובריתא ומלחא Sulphur & sal, Deut. 29. 22. in Jonath. נחתו עליהון כבריתא ואשא Descenderunt super eos sulphur & ignis, Genes. 19.24. in Jon. *Talmudicis scribitur per duplex* י *in medio, unde legunt* כבריתא.

כבריתא · כבריתא *Favus:* כבריתא חליאתא Favus dulcis, Psal. 19.11. מטול דכבריתא מנטפן Quia favum stillant labia alienæ, Prov. 5.3. כבריתא דדובשא Favus mellis, Prov. 16.24. Vide & Prov. 24.13. & Prov. 27.7. *Nicolaus Fullerus existimat legendum esse per* ב *in medio,* כבריתא.

מכבר *Machbar, ponitur pro nomine urbis* יעזר, Numer. 21.33. in Jon. Targ. Hieros. מכוור.

תכברא Vide in litera ת.

כבש *Subegit, Subjecit, Subjugavit, Domuit. Sic Ch.* מכל עממיא דכבש De omnibus gentibus quas subegerat, 2.Sam. 8.11. ארי כבש כמנא ית קרתא Quòd subjugassent insidiæ civitatem, Jos. 8.21. וכבשנא ית כל קרוהי Et subegimus omnes civitates ejus, Hebr. ונלכד Et cepimus, Deuter. 3.4. *Infinitiv. cum Aff.* למכבשה Ad subigendum eam, Hebr. ללכדה, Jerem. 32.v.24. *Particip. cum Aff.* עד כען את כבישת ליה לעמי Adhuc tu subigis populum meum, Exo. 9.17. *Pahel,* ואזל וכבשנון Et profectus est & domavit eos, ובתר דכבשנון Et posteaquam subjecisset eos, Esth. 1.3. *Particip.* בשבילין דלא מכבשין In semitis quæ non subactæ, tritæ sunt, Jerem. 18.15. *Infinitiv.* לכבשא תחות רגלוי Ad subjiciendum sub pedes ejus, Thr. 3.34. *Ithpehal,* ואתכבישו אפוהי Et subjecta fuit facies ejus, Hebr. ויפלו Et cecidit, Genes. 4.5. איכדין אתכבישת בבל Quomodo subjugata est Babel, Jerem. 51.v.41. *Futurum,* ותתכביש ארעא Et subjiciatur terra, Numer. 32.22.

Talm. ועלה כבשית כל מרינתי Et propter quam subegi, pressi totam regionem meam, Sanhed. 95.1. Gerson vertit Deserui. Sumitur etiam pro *Comprimere,* ut apud Latinos *Comprimere virginem.* Hinc in Jevammoth cap. 7. in Mischna: Si filia sacerdotis nupserit Israëlitæ, pepereritq; ex eo filium, והלך הבן ונכבש על השפחה & filius iverit, ac compresserit ancillam, & pariat ex eo filium, tum is servus est. Glossa R. Salom. נכבש ולשון גנאי est לשון מכבש ex significatione Prœli, הוא & est vocabulum obscænum.

Secundò *Condere, Abscondere, Occultare, Tegere, Obducere;* וכבשנון משה לאפוהי Et abscondit Moses vultum suum, hoc est, Demisit, Hebr. ויסתר, Exod. 3.6. *Infinitiv. cum Futur.* ואם מכבש יכבשון Et si abscondendo absconderint populus Israël oculos suos à viro illo, Hebr. העלם יעלימו, Levit. 20.4. q.d. si demittendo demiserint oculos suos, non aspiciendo, &c. Sic oritur vis significati ex priore. *Participium Pehil,* כבישן עד פלגותהון דהב טב Obductis usq; ad medium ipsarum auro bono, Esth. 1.5. *Ex Pahel Participium,* דמכבשן בשן דפיל Quæ obductæ sunt ebore, Amos 6.4. *Ithpehal Futur.* ותתכביש מנהון Et abscondes te ab illis, Deut. 22.1. *Apud Talmu.* כבש את האבן על הטלית Texit lapidem super Talles, Oholoth cap. 8. Glossa, שם Posuit, מכבשין התנור Obducunt fornacem.

Tertiò, *Sternere. Sed & hoc ex primo significato est. Præterit.* ועגן אמטתא כבש קדמוהי Et nubes caliginis strata erat ante eum, 2.Sam. 22.v.10. וכבשו עלי ארחתהון Et straverunt super me viam suam, Hebr. ויסלו, Jobi 19.12. *Particip.* אנא כבש Ego sterno, Jesa. 54.11. *Pehil,* סטיו כביש Pavimentum stratum, Esth. 1.v.6. באורח כבישא Per viam stratam, Num. 20.19. Hebr. במסלה. *Imperativ.* כבישו קדמוהי כבשין Sternite coram eo semitas, Jesa. 40.3.

Quartò, *Condire, in vino, aceto, sale, vel simil. quod & ipsum fit subactione, Macerare,* Beitzen/ Eynmachen. האשה שהיתה כובשת ירק בקדרה Mulier quæ condierit olera in olla, Taharoth cap. 2. Taanith f. 24.2. זתים שכבשן בטרפיהן טהורין Olivæ quas maceravit quis cum foliis ipsarum, mundæ sunt, Oketzim cap. 2. Glos. addit, בחומץ או בשאר משקין In aceto videlicet, vel aliis liquidis: וכל כבשין שהוא יכול לאכול במועד כובשן Et omnia condimenta quæ potest comedere in die profesto, licitum est ipsi condire, Moed katon fol. 11.1. Glossa, ut pisces, olera, & alia quæ sale condiuntur. Ibidem inferiùs in glossa ad Gemaram, כבשין בחומץ ובמלח שקורין קונפוסטא Condita, in aceto scil. & in sale, quæ vocant *Composita,* Germ. Gumpest: מותר לכבשם Licitum est condire eos, ne putrescant, aut vermiculosi fiant: משחא כבישא Oleum conditum, Berach. 43.1.

Quintò, *Cædere, Expolire, Exacuere:* מכבשין את הריחיים Cædunt lapides molares, Moed katon fol. 10.1. Glossa, מנקרין.

Sextò, *Subsistere:* תרנגולתא דרמיא יומא וכבשה יומא Gallina quæ ponit uno die, & subsistit altero die, hoc est, quæ alternis diebus ponit ova, Nidda fol. 39.2.

כבישא · כבש · כבשא · כבשא *Callis, Semita, Via strata:* בגו כבשא In media via, 2.Sam. 20.12. כבש מקדשא Via sanctuarii, Ezech. 48.8.10.21. ישיל בכביש תוקפיה Ambulare faciet (quasi) in via strata iram suam, Psal. 78.50. בכבשא חדא In via strata una, 1.Sam. 6.12. אריא דמטמר בכבישא Leo qui abscondit se in semita, Thren. 3.10. *Cum Aff.* גבר בכבשיה אזלין Quisque per callem suum incedunt

dunt, Joël.2.8. *Plural.* כְּבְשִׁין, Jesa.40.3. *Emphat.* מִן קַרְתָּא לִכְבְשַׁיָּא Et trahamus illos ex urbe ad semitas, Judic.20.32. *Constr.* מִכְּבְשֵׁי נַגְרֵיהוֹן De semitis ductuum earum, Jud.5.20.

Deinde כְּבִישׁ *Scabellum:* כְּבִישׁ לְרַגְלָךְ Scabellum pedum tuorum, Psal.110.1. *Et aliâ formâ,* וְאַרְעָא כֵּיבַשׁ קֳדָמַי Et terra scabellum coram me, Jes.66.1. *Huc fortè pertinet, quod suprà fig.3. in verbo positum,* וַעֲנַן אֲמִטְתָא כְּבַשׁ קֳדָמוֹהִי Et nubes caliginis scabellum, suppedaneum ejus est, Hebr. תַּחַת רַגְלָיו Sub pedibus ejus, 2.Sam.22.10.

Apud Talmudicos, כבושו כבשי באגמא ולמחר ניזיל וניתיב עילויהו Ite & sternite sedilia in juncis, ut crastino die veniamus & sedeamus in iis, Eruvin fol.34.2. Vide glossam.

כבש כֶּבֶשׁ *Gradus, Clivulus,* 1.Reg.7.36. *Apud Talm.* רהיט וסלקין בכבש Currunt & ascendunt per gradus, Joma fol.22.1. in Mischna: עשה כבש לירד בו Fecit gradus, ut descenderet per eos, Schab. fol.122. in Mischna. Item *Asser; Tabula; Lignum magnum, quali utuntur nautæ, cùm ex navi in terram volunt descendere, ne pedes madefaciant, quòd sit instar scalæ vel graduum,* Savin cap.3.

כובשין *Machinæ bellicæ, ad subigendas urbes vel oppida præparatæ: vel Munitiones, Propugnacula,* Hebr. דייק.

כָּבוּשׁ כבוש *Occultum, Absconditum. Plurale,* כבושין כבושים Occulta, Abscondita: Unde, בהדי כבשי דרחמנא למה לך *Cum occultis Dei quid tibi negotii?* Berach. fol.10.1. ממני יצאו כבושים Ex me prodierunt occulta, secreta, Maccoth fol.23.2. *Deinde* כָּבוּשׁ *Conditum, Condimentum,* Cholin folio 111.

כובשני *Turtures.* Vide in כבש.

כבשון *Idem:* Unde דברים שהם בכבשונו של עולם Res quæ sunt Absconsio mundi, hoc est, quæ in mundo obscuræ & abstrusæ continentur, Chagiga fol.13.1. Glossa סתרו.

כִּבְשָׁא כְּבִישׁוּת *Condimentum,* Sultz / Gumpest: הכובש ג׳ כבשים בחבית אחת Qui condit tria genera condimentorum in dolio uno, Scheviith cap.9. in Mischna. מי כבשים Aquæ condimentorum, Mikvaoth cap.7.

כְּבוּשׁ *Subactio, Obductio:* עוֹבַד כבוש Opere subactionis, subacto, ducto, 1.Reg.7.29. Apud Talmudicos, *Subjectio, Subjugatio,* Gittin fol.47. col.1.2.

כִּבּוּשִׁין *Canthi, exterior rotæ circumferentia,* 1.Regum 7.33. *Respondet Hebræo* חִשֻּׁקִים, *quod sic ibi explicant.* Item *Fasciæ, Cincturæ,* Exod.27.v.10. Hebr. חֲשׁוּקִים.

כִּבְשָׁן *Fornax.* כבשן של סיידים ושל זגגים Fornax cæmentariorum & vitriariorum, Kelim cap.8. *Plur.* כִּבְשׁוֹנוֹת *apud Rab. sicut à* דָּרְבָן, *plur.* דָּרְבָנוֹת.

כבשי *Tabulæ, Asseres præli vel torcularis, qui, rebus iis quæ exprimuntur, superimponuntur,* Bava basra fol.67.2. In Mischna vocantur עבדים.

מַכְבֵּשׁ *Subactorium, Prælum, instrumentum quo aliquid subigitur & dirigitur in rectum:* מכבש של חרש Prælum fabri lignarii, Kelim cap.26. מכבש של בעל הבית Prælum patrisfamiliâs, ein Presse oder Zwingen: מכבש מתירין אותו לטול ממנו בגדים לצורך השבת Prælum solvunt ad sumendum ex eo lintea ad usum Sabbathi, Schulchan Aruch, in Orach Chajim Num.30.2.

כגן כְּגוֹן Vide in גן.

כַּגְנֵי *Vasa rupta, Hydriæ fractæ. In Gemara,* חצבי לנהרא כגני לייא *Hydriæ (perfectæ) ad fontem eunt, vasa fracta quò?* Berach. fol.58.1. Glossa, כגני, id est, השבורים. *Proverbialis locutio,* in Sadducæum quendam, qui comitabatur alios Israëlitas ad videndum Messiam: respondebat ipsi Raf Scheschal, *Hydriæ, &c.* q.d. Tu qui cœcus es, quorsum ibis ad videndum Messiam?

כַּד כד כד *Cùm, Quum, Quando: Ac si, Quasi. In Targum & apud Syros ubique obvium. Idem est quod Hebr.* כַּאֲשֶׁר. *In Regiis sæpè legitur* כַּד, ut Num.7.3. & alibi. כַּד עַל גַּב יְדַי תְּדִירָא Ac si esset in manu mea semper, Psal.119.109. in Reg. כַּד שֵׁיצִי יִשְׂרָאֵל Cùm absolvisset Israël, Jos.8.23. אֲחַדוּ כַּד חַי Prehenderunt quasi vivum, v.22. כַּד חַמִּים Quasi calidum, כַּד חַדְתִּין Quasi novos, Jos.9.12.13. כַּד בְּסִתְרָא Quasi in occulto, Jere.23.24. כַּד אַרְבַּע יֵיתוּן עֲלָךְ Quando quatuor venient contra te, Jesa.51.19. Vide etiam paulò post in כדי.

Hierosolymitanè dicitur frequenter כדו *eodem sensu, quod compositum est ex* כד *&* הוא: ut, כדו נפק מבית ועדה Quando exit è Schola, Talm.Hieros. Peah cap.1. כידו אתי מיסב לידוי Cùm venit ad accipiendum in manus suas, Talm. Hieros. Challa cap.1. in fine. Glossa, כשהוא.

כְּדֵי · כְּדַאי *Sufficit, Satis, Sufficiens est. Composita vox ex servili* כ *& Hebræo* דַּי, *cui, notanda pronunciationis causâ, inserunt* א. Vide in כדא.

כדב Pahel כַּדֵּב *Mentiri, Negare. Ab Hebr.* כָּזַב, *mutato* ז *in* ד. *Præterit.* כַּדִּיב לֵיהּ Mentitus est ei, 1.Reg.13.18. וְכַדִּיבַת שָׂרָה Et negavit Sara, Genes.18.25. אֲרוּם כַּדְבִית אֱלָהָא Quia abnegassem Deum, Job.31.28. ואף כַּדִּיבוּ Etiamque mentiuntur, Jos.7.11. כַּדִּיבְנָא Mentiti sumus, Jesa.59.13. *Particip.* וּמְכַדֵּב בֵּיהּ Et abneget eum, Jobi 8.18. *Plural.* כָּל בְּנֵי נָשָׁא מְכַדְּבִין Omnes filii hominum mentiuntur, Psal.116.11. *Infinitiv.* בְּכַדָּבוּתְכוֹן לְעַמִּי Dum mentimini populo meo, Ezec.13.19. *Futur.* עַל דִּינִי אֲכַדֵּב In causam meam mentiar, Job.34.6. אם לדוד אכדיב Si Davidi mentiar, Psalm.89.v.36. ויכדב בחבריה בפקדונא Et negaverit proximo suo depositum, Levit.5.21. וְלָא תְכַדְּבוּן Et ne mentiamini,

mini, Levit.19.11. יְכַדְּבוּן קֳדָמַי Mentiuntur mihi, Psal.18.45. Item *Mendacem facere, Mendacii arguere*: מַן יְכַדְּבִנַּנִי Quis mendacem faciet me? Jobi 24.25. *Ex Pehal Partic.* וּמְכַדְּבִין Et mentiuntur, Hoseæ 4.2. *Ithpahel Futurum*, וְתִתְכַּדַּב Et mendax inveniaris, Proverb.30.6. לָא יִתְכַּדִּיב פִּתְגָמָךְ בְּאַמְתָךְ Ne mendax fiat verbum tuum in ancilla tua, 2.Reg.4.16. וְיִתְכַּדְּבוּן סָנְאָךְ לָךְ Et mendaces inveniantur osores tui tibi, Deut.33.29.

כְּדַב · כַּדְבָא · כִּדְבָא *Mendacium*: *& cum He*, וּמִלָּה כִדְבָה Et verbum mendacii, Dan.2.9. *Plurale*, מְמַלְּלִין כִּדְבִין Loquuntur mendacia, Hoseæ 7.13. שָׁמְעֵי כִּדְבִין Qui audiunt mendacia, Ezech.13.19. אַסְגִּית לְמַלָּלָא כִּדְבִין Multiplicasti loqui mendacia, Jesa.57.11.

כְּדִיבוּתָא · כַּדְבוּתָא *Idem*: מִלְּתָא דְכַדְבוּתָא Verbum mendax procul remove à me, Prov.30.8. תִּבְעוּן כַּדִּיבוּתָא Quæritis mendacium, Psalm.4.3 תְּאַבֵּד מְמַלְּלֵי כַדִּיבוּתָא Perdes loquentes mendacium, Psalm.5.7. תְּמַלֵּל כַּדְבוּתָא Loqueris mendacium, Psal.50.20.

כַּדְבוּב *Idem, per geminationem tertiæ radicalis, quod in Jobo, Proverbiis & Psalmis tantùm factum esse, Elias observavit*: יְחַוּוּן כַּדְבוּבָא Indicant mendacium, Psal.62.5. *Cum Aff.* כַּדְבוּבִי Mendacium meum, Job.16.8. *Plural.* לָא אֶשְׁתּוֹק כַּדְבוּבוֹי Non reticebo mendacia ejus, Jobi 41.3. כַּדְבוּבָךְ Mendacia tua, Job.11.3.

כַּדָּב · כַּדָּבָא · כַּדִּיבָא *Mendax*: טָב מִסְכְּנָא מִן גַּבְרָא כַּדָּבָא Melior est pauper viro mendace, Prov.19.22. *Plural. emph.* בְּנַיָּא כַּדִּיבַיָּא Filii mendaces, Jesa.30.9. *Item substantivè*, בְּדִיל לְאַלָּפָא כַּדִּיבִין Ut doceant mendacia, Zach.13.4.

כדד כַּד *Cadus, Hydria, Plural.* וְכַדִּין רֵיקָנִין וּבְעוּרַיָּא בְּגוֹ כַדַּיָּא Et cados vacuos, & lampades in medio cadorum, Judic.7.16. מְלוֹ אַרְבַּע כַּדִּין מַיָּא Implete quatuor hydrias aquâ, 1.Regum 18.34. *Apud Talmudicos in proverbiali quadam sententia vide in* נקט *infrà*: ראשה אחד כד וראשה אחד חד טהורה Si caput ejus (scil. בֵּיצָה ovi) sit cadus (hoc est, latum instar cadi) & alterum acutum, mundum habetur, quòd si verò ambo ejus capita sint כדין lata, או חדין aut acuta, tum est immundum, Avoda sara fol.40.col.1. Cholin fol.64.1. תמרי דכדא Dactyli cadi, hoc est, qui asservantur: in cadis enim solebant eos asservare, Cholin fol.58.2. *Plural.* חביות כדיות לודיות בינוניות Dolia, cadi mediocres Lyddæ, Menach. fol.87.1.

כַּדָּד *Qui cados conficit, vel hydrias*, Moed katon fol.13.2.

* כדו כדו *Nunc.* Vide infrà in כען.

כְּדִי *Composita vox ex servili* כ *&* די, *ibi vide.*

כְּדִי *Composita vox ex servili* כ *&* די, *quod in forma constructa habet* די. *Vide Lexica Hebraica.*

Apud Rabbinos est, Propter, Ut, Eo ut: כְּדֵי לִיתֵּן Ut det: כדי שלא יאמרו Propterea ut non dicant, ne dicant: משום כדי חייו Propter vitam suam, Gittin 59.1. מִכְּדִי *Propemodum*: מכדי ארבע מאות שנה Propemodum à 400. annis: *Postquam, Postquam hoc ita est*, Sintemal dem also ist/ apud Talmudicos: בִּכְדִי *Quadantenus, ad quandam partem, Aliquatenus*: והני קרא בכדי נקט להו Et hunc versiculum quadantenus accipit, ex parte tantùm, non totum. In Halichot olam fol.7.1. scribitur; ובדי לשון חנם כמו לא שדי איניש זוזי בכדי *Et* כְּדִי *significat* חִנָּם id est, *Frustrà, sine causa*, ut; Non projicit homo denarios בכדי frustra, sine causa: *Hinc sunt illa*, כל מילי דבדי לא דכירי אנשי Omnium verborum frustraneorum non recordantur homines, Sanhed.fol.29.col.2. Sic, אימא לן מילי דבדי Dixit nobis verba frustranea, vana, Bechoroth fol.8.col.2. Glossa, דברי רוח. Juxta alios מלי דכזיב Verba mendacia. In Aruch parvo, דברים שאינם עיקר.

כְּדַי כְּדָאי *Sufficiens. Compositum ex* כ *&* דַי *Satis*: איני כדאי Non sum sufficiens, idoneus, dignus, Jevam. fol.47.1. כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו Sufficiens vel idoneus est R.Eliesér cui innitamur; Nidda fol.92.

כדך כַּדְכְּדָנָא · כַּדְכוּדָנָא *Lapidis pretiosi nomen, respondens Hebræo* נֹפֶךְ *Exod.28.18. in Targ. Hieros. In Jonathane est* כַּדְכוּדִין, *& respondet Hebræo* יָהֲלֹם, *ut & Exod.39.11. Extat & Esth.1.2. in Targ. secundo, ubi scribitur* כַּדְכּוּדִין. *Vicinum est ipsi Nomen Chalcedonius, L in D mutato, ut observavit Guido Fabricius in opere Hispanico.* Porrò כַּדְכּוֹר *videtur poni pro urbe aliqua*, Numer.34.v.8. in Jonath.

כדם כדום *Infectum, Vermiculosum*: ענבי דכדום Bava metzia fol.106.2. Glossa explicat; *Uvæ quæ vermes producunt, dum adhuc sunt expansæ ad exsiccandum in diebus æstatis.* In Cholin fol.58.2. in glossa citatur hinc & ex Nasir fol.34. דכדום. Sed ibi hodiè legitur דכדין.

כִּידִים vel כדים. Sic scribitur in Aruch. In Talmud scribitur בירין. Vide כיר.

כדומים *Unci, Harpagones, veluti quibus aliquid educitur ex puteo, trium aut plurium digitorum: aut, Lignum oblongum, cui insunt plures unci aut clavi lignei, ut aliquid ab illis suspendatur*, Kelim cap.13.

כַּדֵּן כַּדֵּן *In servitutem redigere*: יש שהוא מאכיל את אביו פטומות ויורש גהנם ויש שהוא כודנו בריחיים ויורש גן עדן Est qui altilibus cibat patrem suum, & hæreditat gehennam: & est alius, qui eum in servitutem redigit in mola, & hæreditat hortum Edenis, Talm. Hierosol. Peah cap.1. מכודן *In servitutem redactus, Mancipatus.* Rabbini

in Echa rabb. Thren. 4.15. explicant illud Jesa. 3. 17. וְשִׂפַּח *Et scabie afficiet Dominus verticem filiarum Tzijon*: R. Chija dixit, עשאן שפחות מכורנות fecit eas ancillas servas. Quid est מכורנות? idem quod אַמְהָן מְשַׁעְבְּדָן Famulæ serviles, in servitutem redactæ. Meminit R. Sal. Jesa. 3. *Alludunt in* שִׂפַּח, *quòd sit quasi* שִׁפֵּחַ *In servitutem redegit*: unde שִׁפְחָה *Serva, Famula serviens. Inde & paraphrastes Chaldæus illud transtulit* וישעבר In servitutem adducet Dominus gloriam filiarum Zijon. Vide Jalkut Jesa. 3. ad hunc locum ex Pesikta: עשאו עבד מכורן בפני עצמו Fecit eum servum mancipatum sibi ipsi, ut, si non operetur, non comedat, Bereśch. rabba sect. 14. Echa rab. cap. 1. vers. 15.

כּוּרְנְיָא · כּוּרְנָא · כּוּרַן *Mulus. Usurpatur pro Hebræo* פֶּרֶד: ut, הֵיךְ כּוּרְנָא Sicut mulus aut jumentum, Psal. 32. 9. *Plural. emph:* מְחַת כּוּרְנַיָא Percussio mulorum, Zach. 14. 15. *Fœmin.* כּוּרַנְתָּא *Mula*: רְכִיב עַל כּוּרַנְתָּא Equitans super mulam, 2. Sam. 18. v. 9. וְתַרְכְּבוּן יַת שְׁלֹמֹה בְּרִי עַל כּוּרַנְתָּא דִּי לִי Et vehetis Salomonem filium meum super mula mea, 1. Reg. 1. 33. *Cum Aff.* רְכִיבוּ גְּבַר עַל כּוּרַנְתֵּיהּ Equitarunt quisque super mula sua, 2. Sam. 13. 29. *Plur.* כּוּרַנַן. *Emphat.* וּלְזְמַן אַשְׁכַּח יַת כּוּרַנְיָיתָא דִּי נַפְקוּ מִנְּהוֹן Et post tempus aliquod invenit mulos, qui egressi fuerant ex illis, Genes. 36. 24. in Jonath. *Legitur ibi pravissimè* כּוּרַנְיָתָא. *Sed sic legendum esse evidenter docet sensus.* Hebr. הַיֵּמִים. *Talmudici,* כורנא עקרא Mulus sterilis, Bava bas. 91. 1. תלת מאה כורנייתא 300. muli, Sanh. fol. 96. 2.

כְּרוֹן *& per apocopam* כְּרוּ, *vel* כרו *Nunc. Usurpatur pro* נָא & עַתָּה *in Targum Hierosolymitano, rarius in Onkelo & Jonathane*: יֵימְרוּן כרון Dicunt nūc, Hebr. נָא, Psal. 118. 2. וְעַד כְּרוֹן *Nam usq. nunc, Huc usq*, Genes. 13. 7. in Jonath. מִן כרון *A nunc, Ab hoc tempore*, Gen. 8. 22. in Targ. Hieros. וכרון Et nunc, Job. 30. 9. כרו הֲוָה מְבַז Nunc facta est in prædam, Jesa. 32. 14. וכרו Et nunc, Judic. 5. 9. Jerem. 31. 19. עַד כרו *Donec*, Thren. 3. 50. לְחוֹד כרון *Verùm nunc*, Job. 16. 7. כרו *Quando*, Vide suprà in כַּד.

כרנן · כרן Vide in כְּרָנָה .רן Ibidem.

כדר כַּדּוּר · כדור *Pila lusoria, Globus, Sphæra, orbis, Hebr. Rab.* כדור האש Sphæra ignis, כדור הכוכבים Sphæra stellarum: כדור הכוכבים העומדים Sphæra stellarum fixarum, הנבוכים perplexarum, erraticarum, De his in More lib. 2. cap. 9. צחוק בכדור Lusus pilæ, More par. 3. c. 25. היו משחקין בכדור Ludebant pilâ.

כַּדּוּרִי *Globosus, Sphæricus. Plural.* שמים כדוריים Cœlum orbiculare. *Fœmin.* צורה כַּדּוּרִית Figura globosa, sphærica, More lib. 1. c. 60.

כדוריות *Rotunditas*: כדוריות השמים Rotunditas cœlorum.

כָּה Ch. *Huc*: עַד כָּה Hucusque, Dan. 7. 28. Hebr. כֹּה.

כְּהָא, כְּהֵה *Contrahi in rugas, Corrugari: Caligare. Præterit.* לָא כְהַת עֵינֵיהּ Non caligavit oculus ejus, Deut. 34. 7. וּכְהַת מִן רְגַז עֵינִי Et caligavit præ ira oculus meus, Jobi 17. 7. *Et aliter*, וְלָא כְהָא בְּהוֹן Et non repressit, coercuit eos, Hebr. כִּהָה; 1. Sam. 3. 13. q. d. Et non corrugavit frontem in eos, irascendo ipsis, & eos coërcendo. *Plural.* וּכְהַיָא Et caligarunt, Genes. 27. 1. *Infinitiv. cum Futuro,* וְעֵינֵיהּ דְּיַמִּינָא מִכְהָא תִכְהֵי Et oculus ejus dexter caligando caligabit, Zachar. 11. 17. וְעֵינוֹהִי שָׁרִיאוּ לְמִכְהֵי Et oculi ejus ceperunt caligare, 1. Sam. 3. v. 2. *Aphel in alia significatione,* [illegible] דְּאַכְהֵיתוּן לֵב זַכַּי Propterea quòd dolore affecistis cor justi, וּמִן קֳדָם מֵימְרִי לָא אַכְהֵיתִי Et à me non fuit dolore affectum, Ezech. 13. 22. *Et aliter,* [illegible] In exstinguendo me, Ezech. 32. 7.

כְּהוּתָא *Rixa, Contentio; in quibus frons corrugari solet*: וּגְבַר תִּגְרָנָא מְחָרֵה כְּהוּתָא Et vir contentiosus incendit litem, Prov. 26. 21. Præstabit legi חֵרוּתָא, à חרה.

כְּהַל *Posse. Particip.* הַאִיתָךְ כָּהֵל Nunquid es tu potens, An potes tu? Dan. 2. 26. *Plural.* וְלָא כָהֲלִין Et non poterant, Dan. 5. 8.

כְּהַן Hebr. *Sacerdotem egit, Sacerdotio functus est; Sacerdotio præfuit. In Targum per* [illegible] *Ministrare, redditur. Apud Rabbinos,* נִתְכַּהֵן *In Sacerdotem electus; Sacerdos constitutus vel creatus fuit.*

כָּהֲנָא · כָּהֵן *Sacerdos, ut Hebraicè* כֹּהֵן. *Hebræum autem vocabulum aliquando latè accipitur pro Præfectis, Toparchis, Gubernatoribus politicis, & tunc in Targum redditur* רַבָּא *Princeps*: ut, כהן און Sacerdos Oniorum; *Targum* רַבָּא דְאוֹן Princeps, Præfectus in On, Genes. 41. 45. אתה כהן לעלם Tu es Sacerdos in perpetuū; *Targum,* לְרַבָּא לְעָלְמָא In principem in æternum, Psalm. 110. 4. *Quando de Sacerdotibus Idololatricis dicitur; tunc Paraphrastes reddit* כּוּמָר, ut; אַדְמַת כֹּהֲנִים Terram sacerdotum, scil. Pharaonis; *Targ.* אַרְעָא דְכוּמְרַיָּא Gen. 47. 22. Vide & Jud. 17. 5. At verò וּבַת כֹּהֵן Et filia sacerdotis, scil. veri, Israëlitici; *Targum,* וּבַת כָּהֲנָא, Lev. 22. 12. שִׂפְתֵי כֹהֵן Labia Sacerdotis; *Targ.* סִפְוָתֵי כָהֵין Mal. 2. 7. חִילוֹנָאָה כְּכָהֲנָא Profanus sicut sacerdos, Jesa. 24. 2. וּכְכָהֲנָא רַבָּא Et tanquam sacerdos maximus; Jesa. 61. 10. וַהֲוָה לֵיהּ עוּלֵימָא לְכָהֵן Et fuit ipsi puer ille in sacerdotem; Jud. 17. 12. וְיִתֵּן לְכָהֲנָא Et dabit Sacerdoti, Deut. 18. 3. לָא תִפְסוֹק אוֹרָיְתָא מִכָּהֵן Non cessabit Lex à Sacerdote, Jere. 18. 18. *Plural.* וְאַתּוּן תְּהוֹן קֳדָמַי מַלְכִין כָּהֲנִין Et vos eritis coram me reges Sacerdotes, Exod. 19. 6. *Emph.* שִׁבְעָה כָּהֲנַיָּא Septē Sacerdotes, Jos. 6. 8. כָּל דְּכוּרָא בְּכָהֲנַיָּא Omnis masculus in Sacerdotib. Lev. 6. 22. לָא יְהֵי לְכָהֲנַיָּא

Non

Non erit ſacerdotibus, Deut.18.1. וַאֲתָא חַד מִכָּהֲנַיָּא Et venit unus è ſacerdotibus, 2.Reg.17.28. *Cum Aff.* כָּהֲנַי וְסָבַי Sacerdotes mei & ſeniores mei, Thren.1.19. כָּהֲנָךְ יִלְבְּשׁוּן לְבוּשׁ זָכוּ Sacerdotes tui induent veſtimenta juſtitiæ, Pſalm. 132. v. 9. כָּהֲנוֹי בִּקְטָלָא דְּחַרְבָּא יִפְּלוּן Sacerdotes ejus occiſione gladii cadent, Pſalm.78.64. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכָהֲנוֹי Moſes & Aharon in ſacerdotibus ejus, Pſal.99.6. וְכָהֲנָהָא אָנְחִין Et ſacerdotes ejus gemunt, Thr.1.4. לְכָהֲנָהָא וּלְעַמָּא דְאַרְעָא Sacerdotibus ejus & populo terræ, Jer.1.19. רַבְרְבֵיהוֹן וְכָהֲנֵיהוֹן Principes eorum & ſacerdotes ipſorum, Jer.2.26.

Apud Rabbinos Cohen *Sacerdos duplex eſt,* כהן גדול *Sacerdos maximus vel ſummus, &* כהן הדיוט *Sacerdos vulgaris ſive communis. Sacerdos maximus* octo induebatur veſtibus ſacris: *Sacerdos vulgaris* tantùm quatuor, nempe כתונת Tunicâ, מכנסיים femoralibus; מצנפת cidari, ואבנט & Cingulo. His addebat *Cohen gadol,* חשן Pectorale, אפוד Amiculum, מעיל Pallium, ציץ Et laminam, & in his conſulebat Urim & Tummim, Vajikra rabba ſect.10. De dignitatibus quibuſdam ſummi Sacerdotis vide Sanhedrin cap.2. initio. In Vajikra rabba ſect.26. circa finem legitur, ולמה נקרא שמו כהן גדול Et quare vocatur Sacerdos magnus? Quia magnus fuit in quinque rebus, בחכמה בכח בנוי בעושר ובשנים Sapientiâ, Viribus, Pulchritudine, Divitiis & Annis, &c. *Fœmin.* כֹּהֶנֶת *Sacerdos fœmina, Sacerdotiſſa, id eſt, Filia ſacerdotis.* Plural. כהנות Sacerdotes fœminæ, filiæ ſacerdotales: כהנות נשואות לישראל Filiæ ſacerdotales ductæ Iſraeli, alicui ex plebe Iſrael, non filio ſacerdotis: Urbs quædam fuit in terra Iſraelis שהיו בה שמונים זוגות אחים כהנים נשואים לשמונים זוגות אחיות כהנות in qua fuerunt octoginta paria ſacerdotum fratrum, qui ducti fuerunt, id eſt, nupſerunt octoginta ſororibus ſacerdotibus, Berach. fol.44.1. Chaldaicâ formâ dicitur כָּהֲנָתָא, ut ibidem mox ſequitur.

כְּהֻנָּה · כְּהֻנְּתָא *Sacerdotium:* כְּהוּנְתָּא רַבְּתָא Sacerdotium magnum, Num.16.10. וּתְהֵי לְהוֹן כְּהוּנְתָּא לִקְיָם עָלַם Et erit ipſis ſacerdotium in ſtatutum ſempiternum, Exod.29.9. *Cum Aff.* חוֹבֵי כְּהֻנַּתְכוֹן Delicta ſacerdotii veſtri, Numeror.18. verſ.1. וְיִטְּרוּן יָת כְּהֻנַּתְהוֹן Et obſervabunt ſacerdotium ſuum, Num.3.10.

כְּהֻנּוּת *Idem:* לִכְהֻנּוּת עָלַם In ſacerdotium ſempiternum, Exod.40.15.

כִּיהוּן *Functio ſacerdotalis*, Habitus ſacerdotalis: בכיהונו In habitu ſacerdotali ſuo, Joma folio 43.1. quod Aruch explicat בבגדי הכהונה, quod idem.

* כוא Quæ hinc ſunt, vide mox in כּוָה.

כוב כּוּבָא Talm. *Cantharus:* פרס סודרא אפומיה דכובא Expandit linteum ſuper os canthari, Gloſſa, קנקן, Schabbas fol. 48.1. ישראל ארנא וגוי אכובא חמרא אסור Si Iſraëlita ſtet apud dolium, & gentilis apud cantharum, tum vinum eſt prohibitum, ע״ז folio 60.1. הא בכובי וכסי והא בסכיני והמניק Hoc de cantharis & poculis, illud de cultris & furculis valet, ב״מ fol.25.2.

כּוּבִי · כּוּבְיָא *Tela araneæ: eſt forma* à סוסיא · ſ סוס *apud Talm.* יצר הרע בתחלה דומה לכוביא ולבסוף דומה לעבות Figmentum malum ab initio ſimile eſt telæ aranearum, ſed in fine, denſo funi.

כּוּבִין · כּוּבִין · כּוּבַיָּא *Spinæ:* וְכוּבִין וְאַטְדִין Et ſpinas & carduos, Gen.3.18. כְּמָא דְסַיְיגִין בְּכוּבַיָּא Sicut obſepiunt ſpinis, Hoſ.2.6. *Conſtr.* עַל כּוּבֵי מַדְבְּרָא Spinis deſerti, Jud.8.7. *Reſpondet Hebræo* קוץ.

* כור כיר Vide infra in כִּיר.

כּוּרָא *Dolor aut flatuoſitas ventris poſt partum.* Aruch in כרה. Legitur in Avoda ſara fol.29.1. לכורא בשיכרא Contra tormina mulierum parturientium in ſicera (ſc. proſunt herbæ paulò antè nominatæ). Gloſſa, כורא eſt Morbus mulieris parturientis & refrigeratæ in ſellâ.

כוה כְּוָא *Uri, Aduri, quomodo Hebraicè in Niphal uſurpatur. Sic in Targum ex Hithpahel, Participium,* וְרַגְלוֹי לָא מִתְכַּוְיָן Et pedes ejus non comburantur, Prov.6.28. *Apud Rabbinos,* חלופי שופרא כְּוָאָה *Pro pulchritudine aduſtio,* juxta illud, Jeſa.3.24. Talm. כואו Si uſſerit eum, Bava kama cap.8. in Miſch.

כְּוָאָה *Aduſtio:* כְּוָאָה חֲלַף כְּוָאָה Aduſtio pro aduſtione, Heb. כְּוִיָּה, Exod.21.25. כְּוָאָה דְנוּר Aduſtio ignis, Lev.13.24.

כַּוָּה · כַּוְּתָא *Feneſtra:* דִּמְנַצֵּף בְּכַוָּא Quæ garrit in feneſtra, Soph.2.14. *Conſtruct.* יָת כַּוַּת תֵּיבוּתָא Feneſtram arcæ, Gen.8.6. כִּתְנָנָא מִכַּוַּת נוּרָא Sicut fumus ex feneſtrâ ignis exiens, id eſt, fumario, Hoſ.13.3. *Plurale,* כַּוִּין פְּתִיחָן Feneſtræ apertæ, 1.Reg.6.4. כַּוִּין סְתִימָן Feneſtræ clauſæ, Ezech.40. v.16. *Emphat.* מִן כַּוַּיָּא וְעַרְקְתָא דְבֵיתִי Ex feneſtris parvis domus meæ, Proverb.7.v.6. *Conſtruct.* וְכַוֵּי דִשְׁמַיָּא Et feneſtræ cæli, Gen.8.2. *Cum Affix.* וְכַוּוֹהִי Et feneſtras ejus, Ezech.40.22. *Fœminin.* וְאִסְתְּכֵי מִן כַּוְּתָא Et proſpexit per feneſtras, Cant.2.9. *Apud Rabbinos:* נפל ביתא חבל לכוותא *Si cadat domus; væ feneſtris,* Schemoth rabba ſect.26. ubi in gloſſa explicatur per אוי לחלונותיו. Legitur & in Jalkut in Exod. fol.75. col.3. נפל ביתא ווי לדה לכוותא; ubi in gloſſa marginali explicatur ex ſequenti ſignificato לקורותיו Væ trabibus ejus.

כּוּתָא *Tignum, Trabs, Poſtis.* Sic in Aruch. In Talmud legitur pro eo קכויתא דדשא Poſtes januæ, Moed katon fol.11.1.

כוי *Animalis cujuſdam ſingularis nomen, de quo*

dubium

dubium eſt an ſit בהמה vel חיה, Talm. Bab. Cholin cap.6. in Miſchna. Legitur & in Talm.Hier. cap.8. in Gemara. Aruch ſcribit eſſe *Hircum natum ex Hirco & Caprea.* Vide & in Joma folio 74.1.

מְכוּתָא · מְכוּא *Velum navis* : תלא נפשיה באיסקריא דמכותא Suſtulit ſe in malum veli, Kethubh. fol.69.2.

כוז כוזא *Poculum, Urceus, Urceolus:* כוזא דדהבא בסמליהון Et poculum aureum erat in ſiniſtra manu ipſorum, Eſth.6.11. in Targ. ſecund. *Sic Talm.* הוה מייתי להו כוזא דמיא Attulerunt ipſis poculum aquæ, Schabbas fol.33.2. כוזא חדתא Urceus novus : אוזפן כוזא דמיא לאורחה Mutua mihi urceolum aquæ ad iter, Schabbas fol.66.2. In Aruch ſcribitur, vulgatâ linguâ (Italicâ ſcil.) dici אנפולא, id eſt, Ampulla, Ein krügle: הכוז דומה לקיתון גדול של זהב *Cos*, Poculum ſimile poculo magno aureo, Tamid cap.3. Aliâs *Lagenam* interpretantur. *Deinde* כוז *eſt vas miniſterii ſacerdotalis, decinerationi candelabri inſerviens,* Tamid cap.6. & 7. זפתין כוזתא ולא זפתין חביתא Pice obducunt urceum, ſed non obducunt pice dolium, Moed katon fol.12.1. כוזא בת רביעתא Urceolus qui quartam partem menſuræ continet, Cholin fol. 107. Ein Schoppenkrügle.

כוזית Sic citat Baal Aruch ex Bereſchit rabba ſect.23. & 51. ſed ibi in noſtris exemplaribus aliter legitur.

כוח כוחא *Vis, Vires, Virtus, Robur, Facultas:* כוח מוסיף Affectio corpori inſita : כח בגשם לגדול Facultas augeſcendi : כוח צמיחה Facultas germinandi, vegetativa : כוח התנועה Facultas movendi : כוח הזן Facultas alendi : כוח המוליד Facultas generandi ſibi ſimile : כוח המושך Vis attractrix : כוח המחזיק Vis retentrix : כוח המעכל Vis concoctrix : כוח הדוחה Vis expultrix : כוח המדמה Facultas imaginatrix : כוח המשער Facultas divinandi & conjectandi, כוח המנהיג Facultas ἡγεμονικὴ : לא כוח *Impotentia.*

כוחא *Lacerta*, Lev.11.30.

כוך כוכא *Fovea, Foſſa, Spelunca, Caverna, Sepulchrum:* בכוך קבורתא In fovea ſepulchri, Jobi 30.3. & 5.26. *Reſpondet Hebræo* כֶּלַח, *de quo vide Lexicon noſtrum Hebraicum. Plurale,* אורח כוכיא מלרע לארעא Viâ fovearum aut cavernarum infra terram, id eſt, per cavernas ſubterraneas, Cantic.8.5. De his cavernis vide in גלל. *Apud Talmudicos,* כוך הצידין Fovea venatorum vel aucupum in qua inſidiantur, Taanis folio 22.1. כוכא דארעא Foſſula terræ, Berach.37.2. אין חופרין כוכין וקברות במועד Non fodiunt foſſas aut ſepulchra in die feſto, Moed katon fol.8.2. והיו הכלבים נכנסין דרך הכוכין Et ingreſſi ſunt canes per cavernas (Gloſſa marginalis, חמערות, & ſic explicatur quoque in Bav. baſ. fol.100.2.) & fodiebant & educebant primogenita מתוך כוכיהן ex foveis ſeu ſepulchris ſuis, Jalkut fol.62. col.4.

כול *Metiri, Menſurare, liquida propriè vel arida, non in longum. Præterit.* וְכָל Et metiebatur ſex menſuras hordei, Heb. וַיָּמָד, Ruth.3.16. וְכָלוּ בְּעוּמְרָא Et metiebantur Homere, Exod.16.18. ubi Jon. וְאַכִּילוּ ex Aphel. *Particip. cum Futuro,* בִּמְאָה דַהֲוֵיתָא כָאֵל בָּהּ יְכִילוּן לֵהּ Quâ menſurâ metiebatur, remetientur ei. *Ex Ithpehal,* וְלָא יִתְכִּיל חָלָא דְיַמָּא Neque menſurabitur arena maris, Jer.33.22.

כֵּילָא *Menſura*, Prov.20.10.

מְכִילְתָא · מְכִילָא *Menſura; Modus* : לָא יְהֵי בְבֵיתָךְ מְכִילָא וּמְכִילָא Non erit tibi in domo tua menſura & menſura; id eſt, menſura diverſa, parva & magna, Hebr. אֵיפָה וְאֵיפָה Deuteron.25.v.14. בִּמְכִילְתָא דְאֱנָשׁ מְכִיל בַּהּ מִתְכִּיל לֵיהּ *Quâ menſurâ homo metitur, eadem remenſuratur ipſi, ſive bonâ ſive malâ,* Geneſ.38.26. in T. H. Quomodo id Rabbini Hebraicè efferant, vide in מדד infrà; Sic, מְכִילָא קֳבֵל מְכִילָא *Menſura pro menſura*, Hebr. מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, Ibidem : כְּאִלּוּ בִמְכִילְתָא אִתְכַּל Ac ſi in menſura menſuratus eſſet, Jeſa.40.12. *Plurale,* וּמְכִילָן דִקְשׁוֹט Et menſuræ juſtæ, Ezech.45.v.10. וּמְכִילָתֵיהּ Et menſuras ejus, id eſt, cyathos, Exod. 25.29. & 37.16. Sic quidam reddunt. Ponitur pro Hebræo מְנַקִּיּוֹת, quod *Scopulas* explicant, à Purgando: Item *Mos, Conſuetudo, Ritus, Jus:* ut, Hebraicè מִדָּה. Hinc ſunt iſta, פוק עיין במכילתיך *Abi & inſpice jura tua*, Gloſſa, במשנתך Doctrinam tibi ordinatam, ad ſciendum quæ ſint jura mulierum, Gittin fol. 44.1. בר מכילאן *Filius ritu͞um*, cui jura, conſuetudines & ſtatuta omnia probè ſunt cognita, Vajikra rabba ſect.3. ab initio. Vide locum. Aruch vult idem eſſe quod ברייתא.

כִּילְוָת *Utres, Menſuræ*, Jobi 38.37.

מכולין *Menſuræ, Cortinæ, menſurata aulæa*, 2.Reg. 23.7. Heb. בָּתִּים, quod explicant יְרִיעוֹת.

כַּלְכֵּל in Pahel *Nutrire, ut Heb.* Synecdochicè *Alere, Nutrire capillos:* עד שתכלכל Donec alat pilos, hoc eſt, donec pili ipſi creſcant, Nidda folio 52.2. הריני מכלכל Ecce ego alam comam, Naſir ab initio.

כִּלְכּוּל *Nutritio:* & inde, *Nutritio capillorum, Cæſaries, & Ea capitis pars ubi capilli longiores aluntur, Tempora,* Schabbas fol.80.2.

כַּלְכָּלָה · כַּלְכָּלַת *Nutrimentum* : כַּלְכָּלַת שַׁבָּת Nutrimentum ſabbathi, cibus ſabbatho deſtinatus.

כַּלְכָּלָה *Menſura, Vas quo aliquid menſuratur,* Trumoth cap.4. *Plurale,* כַּלְכָּלוֹת, Demaj cap. ult. היו לפניו שני כלכלות Si ſint coram ipſo duæ

menſuræ

mensuræ fructus non decimati: Sic, כלכלה של תאנים Vas, mensura ficuum.

כון Pihel כּוֹנֵן Heb. כַּוֵּן Chald. *Aptare, Dirigere, Disponere, Parare, Præparare: Firmare, Stabilire, Statuere, Constituere:* Præteritum, אִין אַתְּ כַּוֵּנְתָּא לִבָּךְ Si direxeris cor tuum, Jobi 11.13. Partic. מְכַוֵּן לִבִּי לְאוֹרַיְתָךְ Paratum est cor meum ad Legem tuam, Psal. 57.8. Plur. מְכוּוְנִין קֳדָמֵיהוֹן Parati, firmi sunt coram ipsis, Jobi 21.8. Sic legendum pro מְכוּוִין. Fœmin. מְכַוְּנָן חֲדָא לָקֳבֵל חֲדָא Directæ erant una contra alteram, Ezech.1.v.9. מְכַוְּנָן עֲנוּבַיָּא חֲדָא עִם חֲדָא Dispositæ, directæ erant ansulæ una cum altera, i. e. ex adverso sibi invicem respondentes, ut conjungi potuerint, Exod.26.5. Heb. מַקְבִּילֹת, unde Exod.36.12. est חֲדָא לָקֳבֵל חֲדָא Una è regione alterius: Ith. Fut. יִתְכַּוַּן לְהוֹדָעָא Disponet se ad notum faciendum, Psal.90.12. תִּתְכַּוַּן צְלוֹתִי הֵיךְ קְטוֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָמָךְ Dirigetur, disponetur oratio mea sicut suffitus aromatum coram te, Psalm.141.2. Infinitivus, לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְאִתְכַּוָּנָא קֳבֵל עֵינַי Non est ei facultas statuendi se, consistendi coram oculis meis, Psalm.101.7. Ithpehal לָא יִתְכַּן Non stabilietur, Psal.140.12.

Secundò כַּוֵּן Rab. כַּוֵּן Chald. *Intendere, Intentum esse, Studio vel Studiosè & datâ operâ aliquid agere, Proponere sibi.* Particip. מְכַוְּנִין לְמִקְטַל יָתִי Propositum habent, intendunt occidere me, Esth.6.1. in Venet. Imperat. כַּוֵּן לְפִשְׁפּוּשׁ אֲבָהָתְהוֹן Attende inquisitioni patrum ipsorum, Job.8.8. Ithpahel Præt. לָא אִתְכַּוַּן לְקַיָּמָא Non fuit intentus præstare illud, Numer.30.6. in Jon. Huc revocandum, וְאִכְוִינָא Et rectà verterunt se, 1.Sam. 6.12. וְלָא אִתְכַּוַּן לְמִקְטְלֵיהּ Et non intentionem habuerit occidendi eum, Numer.35.v.22. in Jon. Sic, בְּלָא מִתְכַּוַּן Non intendens, sine intentione, vers. seq. Hoc usu apud Rabbinos est frequentissimum tam in Pahel quàm Ithpahel vel Nithpahel: אין דבר במקרה אלא הכל בכוונת המכוון Nulla res est per accidens, sed omnia sunt ex intentione intendentis: כל חי כוון אל הנאות לו Omne animal intendit, appetit quod ipsi commodum, utile, conveniens est. Pyhal כֻּוַּן *Intendi.* Ithpahel אִתְכַּוַּן Idem: לזה נתכוונו In hoc intenti fuerũt. מִתְכַּוֵּן Studio, Ex proposito agens.

Tertiò כַּוֵּן *Respicere, Convertere se retrorsum:* וְכַוֵּין Et respeximus, convertimus nos, Deut.2.8. in Targ. Hierosol. pro Hebræo וַנֵּפֶן. Citat Elias & Baal Aruch etiam ex Genes.18.22. & Deuter.2. exempla, quæ hodie in libris nostris non extant.

כֵּיוַן *Rectum, Firmum, Justum:* כֵּיוַן פִּתְגָּמָא Rectum est verbum hoc, Heb. נָכוֹן, Deuter.13.14. וְהָא קוּשְׁטָא כֵּיוַן פִּתְגָּמָא Et ecce veritas firma, certa sit verbum hoc, Deuter.17.4. Plur. כֵּיוָנֵי אֲנַחְנָא Recti, justi sumus, Heb. כֵּנִים, Genes.42.11. Fœminin. לָא מַלֵּלְתּוּן לְוָתִי כֵּוָנָא Non locuti estis ad me rectum, Jobi 42.8. דִּכְיוָנָא אוֹרְחֵיהּ Cujus via est recta, 2.Sam.22.31. quod Psalm.18.31. pluraliter effertur, כֵּיוָנָן אוֹרְחָתֵיהּ Rectæ sunt viæ ejus, רַגְלִין כֵּיוָנָן Pedes recti, Ezech.1.7. Fœmininum emphat. דְּלֵית בְּפוּמְהוֹן כֵּיוַנְתָּא In quorum ore non est rectum, Psal.5.10. לָא מַלֵּילְתּוּן לְוָתִי כֵּיוַנְתָּא Non locuti estis ad me rectum, Job.42.7. וּלְדִמְמַלֵּל כֵּיוַנְתָּא Et eum qui loquitur rectum, Amos 5.10.

כֵּיוָן *Postquam, Quandoquidem, Quum, Simulac, Quamprimum, Mox.* Sequi solet ד vel שׁ: וְכֵיוָן דְּחָמוֹן מִטְרָא דְרַעֲוָא Posteaquam viderunt pluviam beneplaciti, Gen. 19.24. In Targ. Hieros. כֵּיוָן דִּנְטַל Posteaquam sustulit, Genes.28.10. in Targ. Hieros. כֵּיוָן דְּאַשְׁלִים מֹשֶׁה Posteaquam absolvisset Moses, Levit.1.1. in Jon. in Targ. Hier. est וְכֵיוָן דְּתָב: כַּד כֵּיוָן Est postquam reversus est, Gen.37.29. Jon. כֵּיוָן דַּחֲמָא עוֹג Quum vidit Og, Num.21.36. Jon. Rabbinis etiam familiare admodum est: ut, כיון שיצא משה Postquàm, simulac egressus esset Moses: כיון שכן הוא Postquam ita est: שכיון Quia ex quo. *Inventur & absolutè usurpatum in fine sententiæ:* ut, ואחת שהוא פותח כיון Et una clavis est quæ aperit statim, citò, facilè, Tamid cap.3. in Mischna. Bava mezia fol.33.1. Baal Aruch explicat לְאַלְתַּר: Glossa Talmudica, מַהֵר בְּלֹא טוֹרַח.

כַּוָּנְתָּא · כַּוָּנָה *Intentio, Attentio, Propositum, Studium:* בכונה Cum intentione, Ex proposito: תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה Precatio sine intentione est sicut anima absque corpore: כונת הלב Intentio cordis, Attentio, Devotio. Unde, עִיקַּר התפלה כוונת הלב Præcipuum in precatione est intentio cordis, Aben Esra Psalm. 78. Et, טוב מעט תחנונים בכוונה מהרבות בלא כוונה Meliores sunt preces breves cum intentione, quàm preces longæ absque intentione, Orach chajim num.1. sect.4. כל תפלה שאינה בכוונה אינה תפלה Omnis precatio quæ fit sine intentione, nulla est. Quid autem כוונת הלב sit, definitur apud Majom. in Hilch. Tephil. c.4. Avertet, inquit homo cor suũ à cogitationibus omnibus, & videri debet sibi, ac si staret coram ipsa Majestate divina. In Targum, בְּכַוָּנְתָא בִּישָׁא Intentione malâ, Psalm.7.4.

כַּוָּנוּת *Idem:* בְּכַוָּנוּת לִבָּא Cum intentione cordis, Num.35.20. in Jon.

כִּוּוּן *Idem*, Rab.

כּוּנָא כֻּנָּא *Pugillus, Manipulus.* Citat Aruch ex Schabbas fol.110.2. Gittin fol.69.1. Eruvin folio 29.2. Sed in nostris exemplaribus scribuntur per ב ab initio. Vide ergo in בונא. Sed

duo

duo posteriora exempla quæ adducit, leguntur per כ: ut, באתרא דכיילי בכני In loco ubi metiuntur pugillis, certis mensuris, &c. כנא בכנא בפרוטה Unumquemque pugillum pro obolo, Ketubh. fol.99.2. Meila fol.21.2. *Huc refer,* כנא דפירי Pugillum fructuum: כנתא דגילדני Pugillū pisciculorum, Ketubh. fol.105.2.

כִּיּוּן *Chijun, nomen idoli, juxta R. Salomonem. Aben Esra scribit, Arabicè & Persicè dici* כִיְוָאן, i.e. *Saturnum, cui imaginē dedicarunt:* כִּיּוּן צַלְמֵיכוֹן שִׁבְתַּי Chijun imaginum vestrorum, Amos 5.26. Quidam reddunt, *Basin, Dispositionem.*

כֵּן *Rectum, Rectè. Aliquando interponitur Jod:* ut, כיני מתניתא Recta, vera est traditio: *Sic, Ita;* כֵּן תִּבְלֵי Sic veterascet, Jesa.51.6. הָכֵן *Similiter,* Hebraicè כְּמוֹ כֵן, Jesa.51.6. בְּכֵין · בכן *Tunc,* Gen.12.6. *Ideò, Idcircò,* Amos 5.11.16. 2.Sam.23.v.5. *Est &* בְּכֵן *pro simplici* כֵּן *Sic, Ita,* Judic.5.2. בָּתַר כֵּן *Post sic, Postea, Tunc,* Esth. 4.16. הָא בכֵן *Ecce tunc,* Psal.124.3.4. Hebr. אֲזַי. *Id quandoq; scribitur* הֲבְכֵן: ut Psal. 56.10. מִבְּכֵן *Ex tunc,* Jesa.45.21. & 16.13. & 18.2. Hebr. מֵאָז Ex tunc: מִכְּכֵן וּלְהָלְאָה Ex tunc & ulterius, Hebraicè מִן הוּא וָהָלְאָה. Sic Jesa. 48.5. 1.Reg.14.14. 2.Sam.18.14. pro Hebr. כֵּן Sic, 2.Samuel.23.5. עוֹד מִכְּכֵן Amplius ex tunc, ab eo tempore, Jesa.2.5. Hebr. עוֹד Amplius: כָּל דְּכֵן Quanto magis, Deut.14.21. in Jon. דְּלָכֵן *Secus, Sin minus, Si non.*

כֵּינִי *Sic est, idem quod* כן הוא, in Talm.Hieros. אין כיני Si ita est, si res ita habet.

כַּנְּתָא *Basis, Stylobates, Hebr.* מְכוֹנָה · כֵּן, *quæ sunt à* כּוּן, *unde patet, Chaldæum ejusdem esse originis:* עוֹבַד כַּנְּתָא Opere basis, 1.Reg.7.31.

כּוּנְתָא Vide infrà in כנת.

כּוּנָנִיּוֹת *Bases, Stabilimenta, quibus aliquid innititur: Hinc scribunt in illud,* הוא עָשְׂךָ וַיְכוֹנְנֶךָ Ipse fecit te, & stabilivit te, Deut.32.6. Docet; quod Deus creavit כּוּנָנִיּוֹת bases in homine, quarum si una evertitur, non potest vivere, Cholin fol.56.2.

הֲכָנָה *Dispositio, Intentio:* הכנה הטבעית Dispositio naturalis: הכנה השכלית Dispositio, Intentio intellectualis, R.Levi Jobi 4.20. אין ההכנה יותר מהצורה Non est dispositio (ad formam) præstantior ipsâ formâ: Item *Regula, Amussis, lineandis libris, aut æquandis muris, ac similibus serviens, quasi Directorium dicta:* Item *Apparatus, Præparatio, Instructio:* הכנת הסעודה Præparatio, Instructio prandii, vel convivii aut cœnæ: הכנת האש Præparatio ignis: הכנת מאכל לבהמה Apparatio pabuli pro jumento.

מְכוֹנָא · מְכוֹנַת *Habitatio, Habitaculum,* Judic. 5.v.11.

תְּכוּנָה *Dispositio, Constitutio, Apparatus:* תכונת השמים Dispositio cœli, חכמת התכונה Scientia dispositionis, scilicet cœlestis, *Astronomia:* Item *Affectio, Qualitas, Constitutio,* in More.

כוס Hebr. כָּסָא · כָּס *Poculum, Calix, Scyphus:* וְכָסָא דְפַרְעֹה Et poculum Pharaonis, Gen. 40.11. כָּס דְּלוּט Poculum maledictionis, Jer. 8.14. כָּסָא דְחֵמְתֵיהּ Poculum furoris ejus, כָּסָא דִלְוָטָא Poculum maledictionis, Jesa.51.17. כָּסָא דַחֲמַר Poculum vini, Jerem.25.15. כָּס תַּנְחוּמִין Poculum consolationum, Jerem.17.7. וְיָהִיב בְּכָסָא עֵינֵיהּ Et dans in poculo colorem suum, Proverb.23.31. Hebr. בַּכִּיס scriptum, unde in Jelammedenu legitur: *Scriptum est per* י *& legitur cum* ו. *Quare? quia cùm tu mittis oculos tuos in vinum rubens* בכוס *in poculo, tunc hospes mittit oculos suos* בכיס שלך *in tuum loculum, sitiens numorum tuorum.* Talmudicorum hujus loci expositionem vide in Joma fol.75.1. *Cum Aff.* וּמִכָּסֵיהּ שָׁתְיָא Et ex poculo ejus bibebat, 2.Sam.12.3. *Plural.* וְכָסִין Et calices, Jerem.35.5. *Apud Talmudicos,* אייתי כסא דמוקרא בת ד׳ מאה זוזי ותבר קמייהו Attulit poculū pretiosum, quod valēbat 400. denarios, & fregit corā ipsis, Berach. fol.31.1. יומא חד בכסא דמוקרא ולמחר ליתבר *Poculi vitrei usus est diei unius, & cras confringitur,* Ibid. fol.28.1. Glossa dicit, ita solere homines dicere במשל הדיוט in *proverbio vulgari:* & נמא דמוקרא explicat כוס זכוכית Poculum vitreum, quod in lingua Arabica vocatur עיקיא. Pro דמוקרא legit Baal Aruch דמנקרא, q.d. Vitrum cælatum, sculptum, figuratum. נסתא דשיכרא Pocula siceræ, Schab. fol.109.2. כוסות אלכסנדריים Pocula Alexandrina, Menach. fol.28.2. Porrò dicunt, דנפח בכוסיה לא צחי *Qui flat in poculum suum* (ad abigendam spumam) *non sitit,* Sanhed. fol.100.2. Citatur in Gemara ex Ben Syræ libro.

בֵּית הַכּוֹסוֹת *Nomen intestinorū certorum,* Cholin cap.3. in prima Mischna: *Pro eo dicitur Chaldaicè* בי כסיא in Vajikra rab. sect.3. ubi plurium intestinorum nomina habentur. Vide & Succa fol.34.1. ubi in glossa scribitur, vernaculè vocari פנצה *Pansa,* & fusiùs porrò describitur. *In margine Aruch manuscripti explicatur Germanicè* Mannigfalt.

Secundò כוס *Porus, in quo pili nascuntur:* היו בו שתי שערות אפילו בתוך כוס אחד Si fuerunt in eo duo pili etiam in poro uno: & mox, אפילו בתוך שני כוסות Etiam in duobus poris, Para cap.2. גומא Fossa, pro eodem ibidem.

כוס *Arguere, Increpare, Reprehendere, Corripere. Futur.* לָא תְכוּס לְמַמְקְנָא Ne corripias irrisorem, Prov.9.8. אֲכֵיס לְחַכִּימָא Argue sapientem, Ibid. Vide infrà in כְּסַס.

כוף Idem quod כְּפַף *Incurvavit. Partic.* כָּף נַפְשִׁי Incurvavit animam meam, Psal.57.7.

כיפא

כְּפִיָּא *Curvatio, Depressio, Humiliatio*, Proverb.16.26.

כִּיף · כֵּף · כִּיפָא Vide infrà in כיף.

כָּוַץ *Contrahi, adustione, calore vel igne,* Einschrumpffen. *Dicitur etiam de Contractione membrorum.* R. Salomon utitur eo Thren.1.20. inquiens: Quando projiciunt homines intestina in ignem, הכם כווצים ומתחמרמרים contrahuntur vel convolvuntur & conturbantur. *Est & Talmudicis usitatum:* צמר מכוון כויץ Lana contracta est ex igne vel adustione, Schab.fol.20.2. מוך נמי אגב זיעה מיכוון כויץ Gossypium etiam propter sudorem contrahendo contrahitur, Nidda fol.3.1. בשר מכוון Caro contracta ex adustione, מי שנכווצו נגמר וכוין Abbreviatus & contractus: גידי שוקיו הולך במקלו בשבת Cujus nervi crurum sunt contracti, is potest ambulare cum scipione suo in Sabbatho: נכוון *Contractus.*

כּוּר, כּוּרָא quod scribitur כוורא *Piscis. Plural. in Targ.* עַל כָּל בְּנֵי כּוּרֵי Super omnes pisces, Jobi 41.26. pro quo Regia habent טוּרֵי Montes. Citat & Elias ex Psal.8.9. sed ibi in nostris exemplaribus legitur נוני. *Apud Talmudicos,* כוורא טוויה באחוה אסקירה באבוהא אכליה בברירה Piscem assato cum fratre ejus, (id est, *Sale, quod æquè ex aqua marina creatum, ut piscis*) producito illum cum patre ejus, (id est, *aquâ purâ*) comedito eum cum filio ejus, (id est, *bono jusculo*) Moed katon cap.1. in fine. רב צייר כוורא Rabbi pinxit piscem, scil. loco subscriptionis & subsignationis in literis, Bava bathra fol.166. Gittin fol.86.

כּוּר · כּוּרָא · כּוּרִיתָא *Fornax, Catinus, Catinum ad liquanda metalla, inprimis aurum & argentum,* 1. Reg. 8.51. כור של צורפי זהב Catinus aurifabrorum.

כּוֹר · כּוֹרָא *Corus, mensuræ nomen, idem quod Heb.* חוֹמֶר. *Plural.* כּוֹרִין 1.Reg.5.11. & כּוֹרִוִן Numer.11. 31. in Targ.Hieros. & כּוֹרִין Exod.8.10. in T.Jon. *Apud Talmudicos,* ריש כורי Magister cororum, id est, præfectus coris sive mensuris, Kiddusch. fol.76.2.

כַּוֶּרֶת. *Alveus, Vas sive capsa apum, Alvearium:* כוורת דבורים Alveus apum, Scheviith cap. ult. לרדות את כוורתו Ad evacuandum alveum suum, ad capiendum favos alvei sui, Metzia fol.64.1. Et generaliter *Arca, Capsa:* כוורת הקש Capsa straminis vel paleæ, Schab.fol.35.1. In Aruch parvo citatur Targum, כְּכַוֶּרֶת דְּמַלְיָא זִבּוּרִיתָא Sicut alveus plenus apibus, ex Jerem.5.27. sed ibi in nostris libris nunc aliter legitur.

כַּר. *Pulvinar, Pulvinus. Plural.* עַל כָּרִין דְּמִילָת Super pulvinos melotæ, Thren.2.21. *Apud Talmudicos:* Vasti sedebat ad comedendum, dixit ipsi filia ejus, Nihil'ne cupis cui insideas, vel incumbas? Respondit ei, בתי כרימי כרי Mea filia, Venter meus est pulvinar meum, Gittin fol.47. col.1. Glossa; דרכן היה לשכב על בטנם consuetudo ipsorum erat, ut jacerent super ventre suo: sicut dicitur in Sevachim fol.5.1. רמי ריש לקיש על מעוהי בי מדרשא ומקשי Jacebat Resch Lakisch super ventre suo in domo synagogæ. Ergo jacentes non solùm comedebant, sed etiam docebant.

כִּיַּר *Pingere, Figurare, Figuras inducere. Sic adducitur in Aruch per* ר *in fine, sed Talmudici scribunt per* ר, *ut infrà positum. Explicatur per* צִיֵּר. *Legitur tamen etiam per* ר: ut, משל למלך שעשה לו חופה רציירה וכיירה Simile est Regi, qui faciebat sibi thalamũ nuptialem, & pinxit & figuravit eum, Beres. rabba sect.10. אין מסיידין ואין מכיירין בזמן הזה Non obducunt calce, neque pingunt domum tempore hoc, scil. propter luctum Templi Hierosolymitani, Ba.bas. fol.60

כִּיּוּר *Figura, Pictura:* וסר בהן סיור או כיור אחר Et illevit in eo illinimentum, aut figuram aliquam, scil. כייר induxit, Bava basra fol.53.2. Idem quod צִיּוּר. Sic apud Rabbinos. חציור והכיור שבטרקלין Figuræ & picturæ triclinii, Maj. de Idol. cap.3. Vide etiam infrà in כיר.

כּוּרִין *Moduli, Figuræ, ad quas vasa ænea vel lutea formantur.*

כּוּרְדְקִין *Coqui, Pistores.* Sic legit Aruch: in Gemara autem scriptum per ב ab initio. Vide illic.

אַכְוּרְנְקָא · כּוּרְנְקָא *Arboris species, lata ramis & umbrosa, sub qua sedilia exstruuntur, ad captandam umbram in æstate. Talis est Tilia.* In Gemara, הנוטע אכוורנקי של מלכים Plantans arbores regum, Taanith fol.14.2. Glossator: Cùm Regi filius nasceretur, solebant lætitiæ causâ plantare certam arborem, & quando regno admovebatur, faciebant ipsi ex ea solium regale, hoc est, usurpabant eam ad ornatum solii. Expositio alia: Plantabant arbores certas, quæ magnam umbram spargebant, sub quibus tempore æstivo reges deambulantes, recreabant se. Et alibi: אכוורנקא הוה ליה לריש גלותא בבוסתניה Arbor erat principi captivitatis in pomario suo, Erubhin fol.25.2. Glossa: Arbor umbrosa fuit, quas plantabant reges, faciebantque sub iis sedilia, exhilarandi se & captandæ umbræ causâ tempore æstus. Utroque loco in Gemara scribitur per Beth, אבוורנקי, sed in Aruch per Caph, quam lectionem firmat locus in Jonathane, qui extat Deut.32.50. נְצִיב אַכְוּרְנְקֵי דְמַלְכַיָּא Plantabant ipsi arborem regum seu regalem.

כּוּשׁ *Nomen proprium viri,* Gen.10.6. Is *Arabum Æthiopumq́ pater fuit: unde &* כּוּשׁ *Æthiopia:* מַלְכָּא דְכוּשׁ Rex Æthiopiæ, 2.Reg.19.9.

כּוּשָׁאי כּוּשִׁי *Æthiops. Plur.* כּוּשִׁים. *Fœmininum,* אִשָּׁה כּוּשִׁית Æthiopissa, & Chal. כּוּשִׁיתָא, Num.12. v.1. Jon. ubi R. Salomon notat, כּוּשִׁית idem esse Gematricè, quod יְפַת מַרְאֶה Pulchra aspectu, Nam יְפַת מַרְאֶה & כּוּשִׁית valent 736. Hinc est ratio interpretationis Onkeli & Targum Hierosolymitani. Huc etiam respiciunt quæ scribit Kimchi Psalm. 7. ab initio. *Æthiopes nigri sunt: unde etiam est, Nigrum, Atrum:* אתרוג הכושי Pomum citrium nigrum, Succa cap. 3. in Mischna: יין כושי Vinum nigrum ב״ב fol.97.2. Gloss. שחור.

כוש Talm. *Fusus*, ein Spindel/ In Schabbas cap.17. in Mischna explicatur in glossa פֶּלֶךְ Colus, in quo fila ducunt mulieres. Kelim cap.9. & 11.

* כּוּתָא כות *Samaria*, Vide 2.Reg.17.24.30.

כּוּתִי *Samaritanus.* Vide Eliam in Thisbi.

כְּוָת *Sicut. Idem quod* כמו, *sed semper cum Affixis usurpatur, habetq́; sæpè ab initio literam* ד, *quæ idem quod* שֶׁ, *sive* אשר: ut, מַן כְּוָתִיהּ דַּיְיָ Quis sicut Dominus? Psalm.113.5. לֵית דִּכְוָתִי בְּכָל אַרְעָא Non est sicut ego in tota terra, Exod.9.v.14. לָא הֲוָה דִכְוָתֵיהּ בְּמִצְרַיִם Non fuit sicut ille in Ægypto, Exod. 9.18.24. לֵית דִכְוָתֵיהּ Non est sicut ipse, Jobi 1.8. דִּכְוָתֵהּ לָא הֲוַת Similis ei non fuit, Exo.11. v.6. תְּרַחֲמֵיהּ לְחַבְרָךְ כְּוָתָךְ Diliges socium tuum sicut te, Lev.19.18. Sic, כְּוָתַנָא Sicut nos, כְּוָתְכוֹן Sicut vos.

כּוּתָא *Avis nomen*, Levitic.11.18. in Venetis. Vide בוא.

כְּתָא · כְּרת *Sponte-natum vel crescens ex granis deciduis messis. Communiter punctatur* כְּתָא, *sed meliùs notatur* כְּתָא, *ut sit ex Quiesc.secundâ:* יָת כְּתָא חֲצָדָךְ Sponte natum messis tuæ, Hebr. סְפִיחַ, Levit.25.5. אֲכוֹל בְּשַׁתָּא הָדָא כְּתִין וּבְשַׁתָּא תִנְיָתָא בַּתְכַתִּין Comede anno hoc sponte nata, & anno secundo prolem spontenatorum, Jesa.37.30. Sic 2.Reg. 19. v.29. *Cum Aff.* לָא תֶחֶצְדוּן יָת כַּתְהָא Non demetetis sponte-natum ejus, Levitic. 25. vers. 11. שָׁטְפָא כַּתְהָא Inundant sponte-nascentia ejus, Heb. סְפִיחֶיהָ, Jobi 14.19. Meliùs esset כְּתַי.

כָּזַב Hebr. *Mentiri. Hinc & Chald.* אִין אֲכַזֵּב An mentiar? Jobi 6.28. *Particip.* סָהֲדָא מְהֵימְנָא לָא מְכַזֵּב Testis fidelis non mentitur, Proverb.14.5. Aliâs pro Hebræo כָּזַב in Targum semper dicitur כַּדַּב. *Apud Rabb.* ראיות כוזבות Rationes mendaces, falsæ: מים המכזבים Aquæ quæ exarescunt, Parah cap.8.

כַּזְבָן *Mendax. Plurale,* אנשי אמת שאינם כזבנים Viri veritatis, qui scil. non sunt mendaces, Aben Esra Exod.18.21. *Fœminin.* כַּזְבָנִית *Falsa, mendax mulier.*

כַּזְבָנוּת *Mendacium,*

כּוֹזְבָא *Nomen proprium*, 1. *Par.* 4.22. *item* כְּזִיב, Genes. 38. v.5.

כּוֹזִיבָא *Hinc,* בַּר כּוֹזִיבָא *Filius mendacii sive mendax. Sic vocatus fuit falsus quidam Messias, qui se primùm asseruit esse stellam istam, de qua Num.24. v.17. & appellari voluit* כּוֹכָב *Stella. Postea quum falsus deprehensus esset, & causam præbuisset, quòd multa millia Judæorum fuerint occisa, appellatus fuit* בַּר כּוֹזֵב, vel בַּר כּוֹזִיבָא. Vide Synagogam nostram Judaicam cap.36. Regnavit hic Cosibba duos annos cum dimidio, ut legitur in Sanhed. fol.93.2. & 97.2. Sedit in urbe ביתר Bitter, in qua ab Adriano Imperatore obsessus, captus, & interfectus fuit. Ingressi sunt eam urbem octoginta tubicines, & duces exercitus, cum magno comitatu. Captâ urbe, ab interfectis fluxit sanguis per integrum milliare usque in mare magnum, Gittin folio 57.1. Quadraginta modii (סאה) tephillin succisorum reperti sunt in capitibus occisorum. Alius dixit, Quadraginta cabi cerebri dispersi reperti sunt in lapide uno, Gittin fol.58.1. In Tzemach David fol. 41. sic de eo scribitur; בן כוזיבא *Ben Cosibba* cognominatus בר כוכבא *Bar Cochab* rebellavit contra Romanos, fecitque seipsum Messiam. Vocatus autem fuit בר כוכבא *Bar cochba*, id est, Filius Stellæ, sive Stella, quòd de se interpretaretur versum illum, *Processit* כוכב *Stella ex Jacob*, Num.24.17. Tantam fidem sibi conciliavit, ut R. Akiva ipsemet, eo viso, diceret palàm, היינו מלכא משיחא Videte, hic est ipse Messias (ut prolixè videre est in Echa rabsa, ad versum, בלע ״ Thren.2.2.) Tunc Judæi Bitterenses unxerunt eum, & elegerunt ipsum in regem super se, jugum Romanum abjicientes. Occiderunt ex Romanis & Græcis, qui in Aphrica, innumerabiles instar arenæ maris. Similiter fecerunt Ægyptiis. Incolæ urbis Alexandrinæ etiam ex Romanis interfecerunt ultra bis centena millia. Qui in Cypria, occiderunt omnes planè gentes vicinas, ut ne superstes quidem remaneret. Tandem Trajanus Imperator misit Adrianum, sororis suæ filium, ducem exercitus contra ipsos, qui tantam cladem intulit, qualis neq; tempore Nebusar Addan, vel tempore Titi audita fuit. Nam in Talmud scriptum legitur, periisse in Bitter urbe quadringentas myriades Judæorum: alii dixerunt, quater mille myriadas. Hæc ibi. In Juchasin folio 32.1. legitur, captam fuisse urbem Bitter Anno 52. post vastatam urbem Jerusalem. Vide illic. Vide & Juchasin fol.35.2. & fol.142.2. Jebham. fol.72.1. Talm. Hierosol. Taanith folio 68.2. & 69.1. Meor enajim folio 68.2.

כוזבי *Falsum, Adulterinum:* מעות כוזביות Nummi, pecuniæ adulterinæ, quæ non expendi possunt, Bava kama fol.97.1. In Glossa exponitur, מטבע של בן כוזיבא Moneta Ben Cosibhæ. Sic leguntur in Talm. Hieros. in Maaser scheni cap. 1. in Gemara, מטבע שמרד כגון בן כוזיבא Moneta ejus qui rebellavit, ut ben Cosibæ.

Porrò כַזַב *pro Mercede conducere, adducit Guido ex More lib.1. cap.32. Ibi certè sic non accipitur: unde alia probatio quærenda.*

כזן *Erubescere, exponunt. Perperam: apud Talmudicos legitur* כזן, *quod ipsis sic usitatum.* Vide illic.

כזר אַכְזָרִי *Crudelis, Sævus, Ferox, Atrox. Emph.* אַכְזָרָאָה Jobi 41.1. *Plur.* חִוְיָן אַכְזְרָאִין Serpentes crudeles, Deut.32.33.

נַכְזְרָיָא *Idem:* מַלְאֲכָא נַכְזְרָיָא Nuncius crudelis, Prov.11.17. Et נוכזְרָיָא cap.17.11.

נַכְזְרָיוּתָא *Crudelitas, Sævitia, Atrocitas,* Prov.12. v.10. & 27.4.

אִתְאַכְזַר vel נִתְאַכְזַר *Crudelem esse vel fieri, Crudelitatem exercere, Sævire:* נתאכזר בהם Crudelitatem exercuit cum illis, Abarben. in Dan. folio 81. 2.

אַכְזְרָא *Extraneus, Extorris, Expulsus.* Guido ex Zohare.

* כַּח Vide infrà in כיח.

כחד *Unde in Niphal* נִכְחַד *Exscindi, Succidi, Heb. Sic Chal. in Ithpehal,* אִתְכְּחַדוּ Excisi, Deleti sunt, Jobi 4. 7.

כחל *Fucare, Stibio pingere, Heb. Sic Chald. Præteritum,* וּכְחָלַת כִּצְדִירָא עֵינָהָא Et fucavit stibio oculos suos, 2. Reg. 9. v. 30. Hebr. וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ Et posuit in stibio oculos suos. *Futurum,* אֲרֵי תִכְחֲלִין Quia pingis stibio oculos tuos, Jer. 4. 30. *Apud Talmudicos,* הכוחל שתי עיניו כאחת Fucans oculum utrumq; tamquam unum, Bechor. cap.7. in Mischna. כוחלת Fucans oculos, Schabbas cap. 10. *Hinc in Targum Jonathanis,* וְכָחֲלָן Et stibio ornantes se, fucatæ, Genes. 6. v. 2.

כוחל · כּוּחְלָא *Fucus, Stibium:* כוחלא רישקא Stibii optimi species. Legitur & Esth.1.3. in Targ. sec. Legitur & pro *Specie marmoris,* speciem stibii referentis, viridis scil. & colorati. Vide Succa fol.51.2. & Bava basra fol. 4.1.

כוחלי *Fucatum:* אזוב כוחלי Hissopus fucata, Succa fol.13.1.

כַּחְלִי *Lapidis pretiosi nomen, Smaragdus,* juxta quosdam, Cant.5.14.

כָּחָל *Uber, Mamma jumenti:* הכוחל קורעו ומוצאו את חלבו Mammam lacerat, & educit lac ejus, Cholin fol. 109.2. Vide & fol.97.2.

מִכְחוֹל · מִכְחַלְאָ · מִכְחַלְתָּא *Auriscalpium ab una parte, ab altera acutum, ad fucandos & pingendos oculos, vel fodiendos dentes:* דלו ליה במכחלתא דכספא Elevarunt ipsi auriscalpio argenti, Bava kama folio 117.1. Quâ acutum est, vocatur זכר vel זכרות. Vide Kelim cap. 13. עד שיכנס כמכחול כשפופרת Donec ingrediatur quasi stylus in calamum, Metzia 91.1. Stylus, i. e. pars illa, quam in calamum cavum inferunt, ad educendum fucum, quo oculos illinunt.

כחש *Mendacem fieri vel esse: Emaciari, Marcescere, Hebr. Hiphil* הִכְחִישׁ *Emaciavit, Tabefecit, Corrupit, Perdidit:* פן יכחיש יופיה Ne corrumperet pulchritudinem suam. Notavit id Elias in Tisbi. Item *Ementiri, Abnegare:* unde, מכחישים Abnegantes fidem, Apostatæ, Aben Esra Deuter.24.6. *Mendacem facere, Mendacii arguere:* ומכחישים את העדים Et mendaces reddunt testes, Ketubhoth folio 20. *Hophal,* עדים שהוכחשו Testes qui mendaces facti sunt: מוכחשים Falsi, Mendaces, Rejecti testes.

כָּחוּשׁ *Macilentus, Chald.* כחיש: unde, תּוֹרְתָא כְּחִישָׁתָא Boves macilentæ, Genes. 41. v. 27. in Jon.

כַּחַשׁ · כְּחִישׁוּת · כְּחִישׁוּתָא *Macies:* מִן כְּחִישׁוּתָא Præ macie, Eccles.12. 5.

הַכְחָשָׁה *Corruptio: Negatio: Refutatio, Convictio de Mendacio,* Metzia fol.3.2. & 4.1.

כי *Quia, Quoniam, Quòd, Quamvis, Nam:* הֲכִי *An quia?* וְכִי *Num fortassis, Numquid? Et quid? Et quonam modo? An ergo? Interrogativè & admirativè, sæpè apud Talmudicos:* כִּי תֹאמַר Si fortè dixeris: מִכִּי *Ex quo, Postquam: Item* כי *apud Talmudicos sæpè sic separatum ponitur pro simplici* כְּ *similitudinis:* דקליל כי טביא Qui levis est instar capreæ, id est, כִּטְבִיָא.

כי *Chi, χ Græcum:* כמין כי Instar literæ χι, Talm. Kelim cap.20. Vide & infrà in כִּיִּשׁ.

כֵּי Hierosolymitanè pro כהאי *Secundum illud,* ut; כי דמר ר׳ זעירא Secundum illud quod dicit R. Seira, Talm. Hieros. Berach. cap.1. fol.3, col.1. Sic alibi.

* כִּיב Vide suprà in כאב.

כִּיבָא Vide suprà in כבב.

כיד *Pingere, Picturas, Figuras inducere.* In Gemara, בא אחר וסייד וכייד Venit alius & obduxit parietem calce, & figuravit, Bava kama folio 51.1. Et sic pag. sequenti. *In Aruch citatur per* ר *in fine:* סיידו וכיידו לע״ז Si calce obleverint & figurarint ad idolum: Et mox, סיידה וכיידה לשם ע״ז נוטל מה שסייד וכייד, Avoda sarah folio 47.2. in Mischna, cap. 3.

כִּיּוּד *Figuratio, Figurarum effectio & inductio.*

כיח *Sputum, Exscreatio crassa, qualis per tussim, & cũ vi eficitur:* כיח בפני רבו חייב מיתה

Qui

Qui exſcreat in facie, id eſt, coram magiſtro ſuo, reus eſt mortis, Erubh. fol. 99.1. Turpe habebatur olim & ignominioſum in conſpectu alterius ſpuere & excreare; ideoque erat prohibitum: longè autem ignominioſiſſimum, id facere in facie & conſpectu Magiſtri & Præceptoris. Hinc ſumma ignominia erat, quando Judæi Chriſto in faciem ſpuebant, Matth. 27.30. &c. Vide & in רוק. Alibi, כיחו וניעו Sputum & mucus ejus, Bava kama fol.3.2. ubi Gloſſa; כיח רוק וניע ליחות החוטם id eſt, כיח *eſt Sputum oris*; ניע *eſt Humor, id eſt, mucus narium*, Nidda folio 55.2. Pſalm. 22.16. in R.D. מי שקינח חוטמו אל ישליך כיחו בחוטמו Qui emungit naſum ſuum, ne projiciat mucum ſuum è naribus ſuis.

כיל כִּלַי · כֵּילַי *Tenax, Avarus; ſic dictus, quòd ſemper cogitet* כֹּל לִי Meum eſt: vel, עַל לִי Omnia mea ſunt, ut Aben Eſra obſervavit. R. Salomon in Sota fol.41.2. deducit à כָּלָה, quod interdum ſignificat *Deſiderio confici vel conſumi*. Sic כִּילַי eſt, qui perpetuo deſiderio ſe torquet, quod avarorum proprium.

כִּילוּת *Tenacitas, Avaritia, Parſimonia ſordida*, Rabb.

כּוּלִיו. In Ber. rabba ſect. 51. כוליו סוליו לימצא. *Sunt tria nomina Cochlearum*: Primum כוליו puto eſſe Græcum χέλυς *Chelys, Teſtudo*. Tertium eſt Lat. *Limax*. Quid ſecundum ſit, adhuc inquirendum.

כּוּלְוָן *Qui acuminatum caput habet, quod in primogenito vitioſum*, Bechor. cap. 7. in initio. Et ibidem in Gemara, כולון דדמי רישיה לאכלא *Kilevan* dicitur primogenitum, cujus caput ſuprà acutum, infrà latum eſt. Contrà לִפְתָן, cujus caput ſuprà latum & craſſum eſt, infrà in acumen tumeſcit, inſtar raphani longi.

כים כִּימָה · כִּימָא · כִּימְתָא *Vergiliæ, Plejades, ſignum cæleſte*, Jobi 9. verſ. 9. & 38. v. 31. Amos 5.8. Septem ſtellæ ſunt, quarum ſex tantùm videntur, de quibus Ovid. in Faſtis:

Plejades incipiunt humeros relevare paternos,
Quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent.

Oriuntur ſuper latus tauri, ſuntque veris nunciæ, unde Vergiliæ vocantur, quaſi Veris vigiles: *Apud Talmud.* אלמלא חמה של כסיל לא נתקיים עולם מפני צנה של כימה ואלמלא צנה של כימה לא נתקיים עולם מפני חמה של כסיל Niſi eſſet calor Orionis, non poſſet ſubſiſtere mundus propter frigus Plejadum: & niſi eſſet frigus plejadum, non ſubſiſteret mundus propter calorem Orionis. Et mox, מאי כימה אמר שמואל כמאה ככבי Quid eſt *Cimah*? Dixit Schemuel *Cemeah* quaſi centum ſtellæ, Berachoth folio 58.2. Vide & Bava metzia folio 106.2. ubi כימה dicitur eſſe *Cauda arietis*. Roſch haſchana folio 11. colum. 2.

כיס Hebr. כִּיסָא *Loculus, Marſupium*: כִּיס אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּנוּ Marſupium unum erit omnibus nobis, Proverb. 1.14. וְכִיס אַבְנֵי מִרְמָה Et loculus in quo ſunt pondera magna & parva, Mich. 6.11. לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן Non erit tibi in loculo tuo pondus & pondus, hoc eſt, diverſum pondus, Deut. 25.13. *Apud Rabbinos*, כיס המרה *Sacculus, Veſicula fellis*. Sumitur etiam pro *Matrice*; ut in More par. 2. col. 17. mox ab initio. *Apud Talmudicos*, בשלשה דברים אדם ניכר בכיסו בכוסו ובכעסו *Et tribus rebus homo cognoſcitur, In loculo ſuo, in poculo ſuo, & in ira ſua*, Erubhin fol. 65. col. 2. *Dicunt & כיסתא*, ut; עבדה כי כיסתא Qui fecit eam (veſtem) ſicut marſupium, Schabbas fol. 105.2. in princip. כיס חסרון כיס *Penuria loculi; id eſt, nummorum, Jactura pecuniæ*: ג׳ דברים קשין לגוף *Tria gravia ſunt corpori: Vulnus cordis durum eſt corpori: Dolor viſcerum gravior quàm vulnus cordis*, חסרון כיס קשה מכולן *omnium autem moleſtiſſimum eſt defectus nummorum*, Medraſch Kohel. cap. 7.27. שְׁרֵי כִּיסָךְ פְּתַח שַׂקָּךְ *Aperi loculum tuum, deinde aperi ſaccum tuum*, Peſach. folio 113.1. *Sententia proverbialis*, cujus ſenſus; Si frumentum vel aliud quid vendas, accipe primò pecuniam ab emptoribus, eamq; in loculum tuum reconde, deinde aperi ſaccum tuum, & dato ipſis frumentum tuum.

כיסו *Lupulus ſylveſtris, qui creſcit inter ſpinas, neque conducit ad cereviſiam*, Mezia folio 42.2. & 43.1.

כיף כֵּף · כֵּיפָא *Petra, Lapis*: כְּצֵל כֵּף Sicut umbra petræ, Jeſa. 32.2. עַל כֵּיפָא Super petram, Pſalm. 40.3. כֵּיפֵי וּמַתְּנָן Lapis muneris, Proverb. 17. v. 8. *Plurale*, כֵּיפֵי לְטַפְזָא Petræ refugium ſunt cuniculis, Pſalm. 104.18. מִן כֵּיפִין טָבָתָא Præ lapidibus pretioſis, Prov. 8.11. *Huc referendum*, וְכֵיפֵי גִּרָרְךְ Et lapides ſagittarum tuarum, id eſt, fulmina tua, Pſalm. 77. v. 18. melius legeretur וְכֵיפֵי fine Dages: וְסוֹגְאָה דְכֵיפֵי טָבְתָא Et multitudo lapidum pretioſorum, Prov. 20. verſ. 15. מְתַבְּרִין כֵּיפַיָּא Confringunt petras, 1. Reg. 19. verſ. 11. כיפי רברבתא Lapides grandinis, כיפי דנורא Lapides ignis, Moed katon folio 25.2.

Secundò כֵּף · כֵּיף *Littus, Ripa*: עַל כֵּיף יַמָּא In littore maris, Hebr. עַל שְׂפַת Geneſ. 22.17. Sic Exod. 14.30. וִיהֵי כְּכֵיפֵיהּ Et erit ſicut littus ejus, Jeſa. 19.7. *Plural. cum Aff.* עַל כָּל כֵּיפוֹהִי Super omnes ripas ſuas, Joſ. 4.18. & כֵּפוֹהִי Joſ. 3. v. 15. quod eſt à כֵּפָא deductum. Vide & כֵּפָא & כֵּפַת.

כיר כִּיּוֹר · כִּיּוֹרָא *Labrum, unde lavatur*, Exod.30.18. *Lebes, ad coquendum*, 1.Sam.2.14. *Plur.* כִּיּוֹרוֹת *Labra*, 1.Reg.7.40. *Hinc Judæis est Gutturnium, Guttus*, ein Gieß-oder Handfaß. De forma labri prisci Talmudici scribunt: בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהנים העסוקים בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת Id est, Ben katin fecit duodecim mammas labro, ut duodecim fratres ipsius sacerdotes simul possent operam dare sacrificio jugi offerendo, sanctificantes (id est, aquâ abluentes) manus suas & pedes suos momento uno, Joma fol.25.2. & fol.37.1. in Misna, ubi additur, quòd antea habuerit tantùm duas mammas, id est, canales, epistomia, unde aqua effluebat. Fuit autem Katin iste Sacerdos summus. Idem fecit etiam labro isti duas rotas attrahentes ipsi aquam perpetuam ex fonte, ne aquæ labri putrescerent, Idem in Sebhachim fol.20.1.

II. כִּיּוֹר *Tabula, Trabs, in Middoth cap.4. juxta Bartenoram, qui scribit:* קור התחתונה של תקרה לפי שהיתה טוחה בזהב ומצויירת צורים נאים נקרא כיור hoc est, Trabs inferior contignationis, quia fuit obducta auro, & figurata figuris pulchris, vocatur כיור quasi Figuratio, Pictura. Sic pertineret ad כִּיר, de quo suprà in כור. Alia glossa simpliciter explicat, ציור ופיתוח שמציירים הבנאים Figuratio & cælatura, quam figurabant architecti. *Plural.* כיורין *Asseres, Tabulæ:* דִּי מְטַלְּלִין בְּכִיּוּרֵי אַרְזַיָּא Quæ tectæ sunt tabulis cedrinis, Hag.1.4. Vide & Jerem.22.14. 2.Sam.7.2.7. Aliâs communiter pro eo est נסרין, ut 1.Reg.7.3. & 6.15.18.

III. כִּיר Vide suprà in כור.

כירה *Focus, Furnulus, locus in quo coquitur cibus.* In Kelim cap.6. & 7. *Venit à* כור *Fornax: Furnuli enim figuram aliquam refert. Nam significat locum in foco elevatum & excavatum, infrà ignem subjectum habens, & supernè orificium, cui olla imponitur. Si illud unicum sit, tunc dicitur* כופה: *si duo, tum vocatur* כירה: עטרת כירה Cinctura foci, coronamentum supernè focum cingens. *Duale,* כִּירַיִם *Testus; furnulus vel focus duarum ollarum,* Levit.11.35.

כִּירַיִם *Vasis aut instrumenti ferrei nomen, pressioni olivarum inserviens,* Kelim cap.12.

כִּירִי *Servus.* In Ber.rabba sect.89. כירי עבד קירי אדון *Cheri* est servus, *Kiri* (Κύριος) est Dominus. Videtur esse à Græco χεὶρ, χεῖρος.

כירה *Idem quod* מכירה Μάχαιρα, *Gladius*, Rosch haschana fol.26.1. Dixit R. Cùm iter feci in urbibus maritimis vocabant מכירה Μάχαιραν, כירה. Vel, *Negotiatio, Emptio, Venditio,* מְכִירָה: Vocabant מְכִירָה venditionem כִּירָה.

כיש Vide in קשש.

כִּישָׁא *Fasciculus:* ההוא גברא דקדיש בכישא דירקא Vir iste, qui desponsavit sibi (filiam) fasciculo oleris, Kiddusch. fol.45.col.2. Basra 146.2. כמו דלא אכלי ירקא מכישא דאסר גינאה Quod non medendum esset ex fasciculo (olerum) quem ligarit hortulanus, Cholin 105.2. Simile est in Schab. fol.82.1. Item, כישתא דירקא Schabbas fol. 146.2. *Plural.* כִּישֵׁי scribitur in Gemara; sed legitur in Aruch כיסי.

כך, כָּכָה *Sic, Ita:* שֶׁכָּכָה *Quòd sic:* בֵּין כָּךְ *Interea:* בין כך ובין כך *Sive sic, sive ita, sive hoc, sive illo modo.* כָּל כָּךְ *Usq; adeò, Tam, Tantopere, Tanto magis:* לְכָךְ *Idcirco, Ideo, Propterea:* לכך כן *Idem*, Psal. 73.6. לְפִיכָךְ *Idem, composita ex litera servili Lamed, & vocula additia* פי, *quæ & literæ* כ *addi solet:* על ידי כך *Eapropter; propterea:* חולי אוחזו על ידי כך Morbus corripit illum propterea.

כַּכָּא *Dens molaris:* כַּכֵּי רְשָׁעִי Dentes improborum, Psal.3.8. וְיִתְבַּטְּלוּן כַּכֵּי פּוּמָךְ Et cessabunt molares oris tui, Eccles.12.3. *Cum Aff.* במשך כַּכַּי In pelle dentium meorum; Jobi 19. v.20. וּמִכַּכּוֹי Et ex dentibus ejus, Jobi 29.17. *Et sine Dagesch,* כַּכוֹי וְשִׁנּוֹהִי Molares ejus & dentes ejus, Num.21. 36. in Jon. *Apud Talmudicos,* אימא לי ככיך ושניך כמה הוו Dic mihi, molares & dentes tui quot sunt? Sanhed:39.1. ככא דאקלידא Dens clavis, Schab. fol.49. Citat Baal Aruch exemplum etiam ex Bava basra fol.178.1. sed ibi nunc aliter legitur, לגניה.

כוכב כּוֹכָב *Stella: & synecdochicè Mercurius, apud Rabbinos:* כּוֹכַב טַעֲוַתְכוֹן Stellam idolorum vestrorum, Amos 5.26. *Plural.* וְחַד עֲשַׂר כּוֹכְבַיָּא Et undecim stellæ incurvabunt se mihi, Genes.37.9. אם בֵּינֵי כוכביא תשוי מְדוֹרָךְ Si inter stellas poneres habitaculum tuum, Obad.1.4. וּדְחָזַן בְּכוֹכְבַיָּא Et qui contemplantur stellas, Jesa.47.13. מְנֵי סְכוּם לְכוֹכְבַיָּא Qui constituunt numerum stellis, Psal.147.4. *Constr.* כּוֹכְבֵי צְפַר Stellæ matutinæ, Jobi 38.7. כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא Sicut stellas cœli, Genes.22.17. *Apud Rabbinos,* גלגל כוכב *Sphæra Mercurii.* כּוֹכְבֵי לֶכֶת *Stellæ ambulationis, erraticæ, Planetæ*, R.Levi Job.9. כוכבי הנבוכה *Idem:* כוכבים מקיימים *Stellæ fixæ*, כוכבי שבת *Idem. Septem planetarum nomina sunt;* חַמָּה Sol, נוגה Venus, כּוֹכָב Mercurius, synecdochicè, לְבָנָה Luna, שַׁבְּתַי Saturnus, צֶדֶק Jupiter, מַאְדִּים Mars. *Apud Talmudicos,* כוכבא דשביט Stella jaculans, vel cadens, unde illud insignis Astronomi Samuelis: אמר שמואל נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדע לבר מכוכבא דשביט דלא ידענא מאי ניהו Inquit Samuel: Lucidæ, id est, notæ sunt mihi viæ cœli, sicut viæ urbis Nahardea, exceptâ stellâ jaculante, quæ quid sit nescio, Berach. fol.58.2. Glossa, כוכבא דשביט id est, quæ ejaculatur tamquam sagittas, fulgura ex uno

loco in alium, & longa eſt inſtar ſceptri. Hæc ibi. Alibi ſuperbus quidam Aſtronomus dixiſſe legitur: מני לי כוכבי א״ל אימא לי ככיך ושיניך כמה הוה ארא ידיה לפומיה וקא מני להו א״ל דאיכא בפומיך לא ידעת דאיכא ברקיעא ידעת Numeratæ mihi ſunt ſtellæ cœli, Reſpondit ipſi Rabbi: Dic mihi, molares & dentes tui quot ſunt? Tum ille manum injecit ori, & numeravit. Reſpondit Rabbi irridendo, dixit: Quæ in ore tuo ſunt, non ſcis, & ſcis quæ in cœlo ſunt? Sanhed. fol.39.1. Eadem vanitas hodie multos occupat; qui ſupera quærunt, & non vident quæ ante pedes.

כְּכַב *Cacabus. Plural.* ככבין דנרד. Sic legitur in Aruch. In Gemara ſcribitur כברין. Vide infrà in ככר.

ככד כְּכַדִּיתָא *Favus.* Sic adducit Elias ex Targum, & ſic quoque in Aruch. Hodie in noſtro Targum legitur כְּבַרִיתָא. Vide ככר.

כִּכַּי *Medulla calami.* עד שיוציא את כל הכביי Donec educat omnem medullam, Gloſſa, כביי id eſt, מוח הלבן Medulla alba, quæ eſt intra calamum, rara ſcil. & quaſi ex filis aut textura tenuiſſima conſtans, quæ idcirco quodammodo opus araneæ refert, Kelin cap.17. in fine. Hinc in Aruch dicitur, quoſdam id *Telam araneæ* explicare. Vide & in Oholoth cap.13.

כביא *Radius textoris*, ut in Aruch exponitur. In Gemara, unde citatur, legitur כוביא, vide id in כבא.

ככל ככלא *Pallium.* Sic exponunt. Aruch adducit, ſed non explicat. Vide infrà in כלן.

כְּכְלִי *Genus coturnicis. Sic ſcribitur in Aruch hoc loco, & in* שכל. *In Gemara ſcribitur* קיכלי *per Koph,* Joma fol.75.2. ubi quatuor genera coturnicum enumerantur. Vide שלה.

כְּבְלִיָאר. Sic ſcribunt hoc loco mendosè. In Talmud legitur בְּבוּלְיָאר. Vide ergo mox infrà, in כלי.

ככלות Sic & hîc notant. In Gemara legitur בוכלת, de quo in כבל.

כִּכַּר *Maſſa, Fruſtum, Tracta: Planicies. Aliter etiam apud Talmudicos:* ואני אתן ליך ככרין דנרד Et ego dabo tibi faſciculos nardi, Metzia fol.86.1. Gloſſa, ככרין, id eſt, אגודות: ככר דבילה Maſſa ficuum.

כְּבָרִיתָא vel כבריתא *Favus,* Hebr. נֹפֶת. *Sic per duo* כ *citat Aruch in* ככר. *Quædam etiam loca in Venetis antiquis in libro Proverbiorum, & Syrè Lucæ 24.42. in editione Viennenſi.* Vide Fullerum lib.6. cap.16. Suprà in ככר exempla poſita ſunt.

Deinde כַּכָּר כַּכְּרָא *Talentum:* כַּכְּרָא וְדַהֲבָא Talentum auri, Exod.25.39. כַּכְּרָא דִכְסַף Talentum argenti, 1.Reg. 20.39. סַב תַּרְתֵּין כַּכְּרִין Accipe duo talenta, 2.Reg.5.23. *Plural.* עֲשַׂר כַּכְּרִין דִּכְסַף Decem talenta argenti, 2.Reg.5.5. Exodi 38.v.25. ſcribit Aben Eſra; *Scimus ex hoc numero, Kikkar continuiſſe ter mille ſiclos.* Vide Waſer. in lib. de Numis.

ככרת כוכיתא Sic ponunt hîc: in Gemara ſcribitur כוכיתא. Vide id in כבה.

* כַּל *Comedit.* Vide in אֲכַל.

כְּלָא כְּלָה *Clauſit, Incluſit; Cohibuit, Coërcuit, Continuit, Obturavit. Præterit.* יַת בְּנֵיהֶן כְּלוֹ בְּבֵיתָא Filios earum clauſerunt in domo, 1.Samuel.6.10. לָא כְלִיתָא Non cohibuiſti, Pſalm.21.3. Hebr. מָנַעְתָּ. *Particip.* וְכָלֵי עֵינוֹהִי Et claudit oculos ſuos, Jeſa.35.15. וּדְכָלֵי סִפְוָתֵיהּ Et qui cohibet labia ſua, intelligens eſt, Prov.17.28. *Partic. Præt.* הֲוָה כְּלֵי בְּדָרַת בֵּית אֲסִירַיָּא Erat clauſus in atrio domus vinctorum, Jerem. 32.3. *Et ex formâ Hebraica, elegantiæ causâ retentâ,* כְּלוּא Pſalm.88.9. ut & ibidem מִיוֹדְעַי: *Ithpehal Præterit.* וְאִתְכְּלֵי מִטְרָא Et cohibita eſt pluvia, Geneſ.8. v.2. לָא תִתְכְּלֵי לְמֶעְבַּד שַׁפִּיר Ne cohibearis facere bonum, Prov. 3.v.27. כַּד יִתְכְּלוּן שְׁמַיָּא Quum clauſi fuerint cœli, 1.Reg.8.35.

Secundò אַכְלֵי *Vocare, Clamare, Vociferari, Tonare, Intonare. Præterit.* אַכְלֵי יְיָ עַל מַיִן סַגִּיאִין Intonuit Dominus ſuper aquas multas, Pſalm.29.3. Hebr. יַרְעֵם, & ſic ſæpè verbo רָעַם reſpondet: אַכְלֵי מִן שְׁמַיָּא Tonuit de cœlis, 2.Sam.22.v.14. כַּד אַכְלֵי אֱלָהָא בְּקָלֵיהּ Cùm tonat Dominus voce ſuâ, Jobi 37.5. vide & 1.Sam.7.10. וְאַכְלֵי נְבִיָּא דַיְיָ Et clamavit Propheta Domini, Hebr. וַיִּקְרָא, Jeſa. 22.12. *Particip.* בַּתְרוֹי מַכְלֵי קָל אַכְלְיוּתֵיהּ Poſt ipſum tonat vox clamoris, tonitrui ejus, Jobi 37.4. קָל דְּמַכְלֵי Vox clamans, Hebr. קוֹרֵא, Jeſa. 40.3. הֵיךְ אַרְיָא מַכְלֵי Sicut Leo rugiens, Hebr. שׁוֹאֵג, Pſalm. 22.14. *Infinitiv.* אַכְלָאָה יַכְלֵי Clamando clamabit, Jerem.25.30. *Imperativ.* אַכְלֵי כְעַן קֳדָם עַמָּא Clama nunc coram populo, Jud.7.3. *Futur.* יְיָ מִצִּיּוֹן יַכְלֵי Sed Dominus è Tzijone clamabit, Hebr. יִשְׁאָג Rugiet, Joël.4.16. Sic Amos 1.2. יַכְלֵי וִינִיד Vociferabitur & agitabit, ſcil. caput, præ admiratione & ſtupore, 1.Reg.9.8. Soph.2.15. In Heb. יִשְׁרֹק Sibilabit, & ſic Interpres Latinus in Targum reddit: יַכְלֵי יַמָּא Tonabit mare, Pſal.98.7. Sic 96.11. וּבְקָל דִּכְמָתֵיהּ תַּכְלֵי Et voce ſicut ejus eſt, intones, Jobi 40.4. עֲלוֹהִי יַכְלוּן מַלְכַיָּא Super ipſo vociferabuntur reges, Jerem.2.12. *Talmud Infinit.* לאכלויי בעיא Vociferari, clamare quærit, Baſra fol.5.1.

אַכְלְיוּתָא *Clamor, Vociferatio, Rugitus, Tonitru:* אַכְלְיוּת עֵשָׂו Clamor Eſaui, Job.4.10. אַכְלְיוּתָא דְרַבְרְבַיָּא Tonitru principum, Jobi 39.28. *Cum Aff.* מִלֵּי אַכְלְיוּתִי A' verbis rugitus mei, Pſ.22.2. קָל אַכְלְיוּתָךְ Vox tonitrui tui, Pſal.77.19. & 104.7. אַכְלְיוּתֵיהּ Jobi

Jobi 37.4. *Ex numero plurali legendum videtur* אַכְלָתִי Rugitus mei, Jobi 3.24. Nam in Hebræo eſt שַׁאֲגֹתָי.

Tertiò כְּלִי *Fidere, Confidere, Sperare, Exſpectare, & reſpondet Hebræis* בָּטַח & יָחַל: *Præteritum*, וַאֲנָא עַל יְיָ כְּלִיתִי Et ego in Domino ſperavi, Pſal. 31.7. *Partic.* וּדְכָלֵי בַּיְיָ Et qui confidit in Domino, Pſal.32.10. *Plural.* כָּל דְּכָלַיָן לְמֵימְרָא דַיְיָ Qui confidunt in verbo Domini, Pſal.31. v.ult. *Fut.* אֶכְלֵי בְמֵימְרֵיהּ Confidam in verbo ejus, Pſalm.91.v.2. לָא תִכְלוּן בְּטָלוּמָא Ne confidatis in oppreſsione, Pſal.62.11.

כְּלוּתָא *Spes, Exſpectatio*: וְלָא תְבַהֵית יָתִי מִכְּלִיוּתִי Et ne confundas me ab exſpectatione mea, Heb. מִשִּׂבְרִי, Pſal.119.116.

Quartò כְּלָה *Abſolvi, Finiri, Perfici, Conſumi, Deficere. Præterit.* כָּלוֹ עֵינַי Deficiunt oculi mei, Pſal.69.4. *Futur.* תְּכַלֵּי Conſumit, Thren.1.20. Sed meliùs ibi legas תְּכַלַּת Orbat, quia in Hebræo eſt שִׁכְּלָה. *Ex Particip.* מְכַלְיָא עַיְנִין Conſumentes, quæ conſumunt oculos, Levit.26. verſ.16.

כְּלוֹ *Ira conſumens*: שֵׁיצֵי יָתְהוֹן בִּכְלוֹ Perde eos in ira, Hebr. בְּחֵמָה In æſtu vel æſtuante ira, Pſal.59.14.

כּוּלְתָא *Idem*: עַד דְּתִתְהֲוַר כּוּלְתֵיהּ דְאָחוּךְ מִינָךְ Donec tranſeat ira fratris tui à te, Hebr. חֲמַת אָחִיךָ, Gen.27.44. in T.Hieroſ.

כְּלִיתָא *Idem*, Deut.29.22. in Jon.

כְּלָיָה *Conſumptio*, Rab.

כְּלִיוֹ *Idem*: כל אחד מהם יבוא להם הכליו Unicuique ipſorum obveniet conſumptio, Aben Eſra, Pſal.49.15.

תַּכְלִית *Perfectio, Conſummatio, Finis*: בתכלית היופי Cum perfectione pulchritudinis, Perfectè, Extremè pulcher: תכלית הראשונה Finis primus, תכלית אחרונה Finis ultimus.

כִּלְאַיִם *Diverſa genera, Heterogenea*, Levit.19. verſ.19.

כָּלְיָא · כּוּלְיָא *Ren. Plur.* כּוּלְיָן *Renes*: גַּלְיָן קֳדָמוֹהִי כּוּלְיָן וְלִבָּא Manifeſta ſunt coram ipſo renes & cor, Jerem.11.20. גַּרְגְּרֵי חִטֵּיהוֹן הֵיךְ כּוּלְיָן דְּתוֹרֵי Grana tritici ipſorum erũt ſicut renes boum, Deut.32.14. in Jon. וּבָחֵן לִבְבֵי וְכָלְיָן Et probans corda & renes, Pſal.7.10. *Emph.* וְיָת כּוּלְיָתָא Et renes, Levit.9 10. *Conſtr.* כָּלְיַת רַבְרְבִין Renes principum, Jeſa.34.6. *Cum Aff.* רְדוֹן לִי כּוּלְיָתַי Caſtigant me renes mei, Pſal.16.7. אָעִיל בְּכָלְיָתַי גִּירֵי תִיקֵיהּ Immiſit in renes meos ſagittas pharetræ ſuæ, Thren.3.13. וּרְחִיקָא דַחַלְתָּךְ מִכָּלְיָתְהוֹן Et longinquus eſt timor tuus à renibus eorum, Jerem.12.2.

כּוּלְיָא *Teſticulus, per metaphoram*, Levit.21.20. in T.Hieroſol.

כְּלִי *Inſtrumentum, Vas*: כלי זכוכית Vas vitreũ: כלי חרס Vas teſtaceum, כלי עץ ligneum, &c. *Plurale*, כֵּלִים Vaſa, &c. כלים בעלי בתים Vaſa habentia domus, id eſt, concavitatem, Kelim cap.17.

כְּלִיָא *Venter, tam corporis vivi quàm artificialis, ut eſt venter furni*, quomodo accipitur in Bababaſra cap.2. initio. *Eſt autem Græcum* κοιλία *Venter, à cavitate.*

כָּלְיָא vel כּוֹלֶה עוֹרֵב *Conſumens, perdens, vel, cohibens, arcens corvos*: ואמה כלה עורב Et cubiti unius erat conſumens corvos, Middoth cap.4. f.37.1. Gloſſa, טס של ברזל חד כמו סיף *Lamina ferrea acuta inſtar gladii, altitudinis cubiti, erat poſita ſuper loricam, ne corvi ſupra templum poſſent quieſcere.* In Menach. fol.107.1. ſcribitur in gloſſa, כוליה עורב מסמרות חדין תוחבי בראש גג ההיכל לכלות העורבין שלא ישבו עליו Hoc eſt, כוליה עורב *ſunt clavi acuti infixi in cacumine tecti templi, ad prohibendas aves, ne ſupra illud ſedeant.* In Schab. fol. 90. 1. טבלאות של אמה היו עושין *Tabulas vel aſſeres cubitales faciebant, quæ acutæ erant inſtar cultri in circuitu, & clavi acuti ſingulis infixi erant, hisq; (tabulis) tegebant tectum templi, ad impediendos corvos ne ei inſiderent.*

כליא פרוחי *Abigens volatilia*, id eſt, *muſcas & ejus generis: Vel, continens, conſtringens volantes capillos*, Schab. fol.57.2. R. Salomon ſcribit, eſſe *Tegumentum capitis muliebre, quo capillos conſtringunt & coercent, ne vagi fiant*, Schabb. 57.2. In Aruch ſcribitur eſſe *Velum, quod faciei ſponſæ obducitur, partim ut non conſpiciatur, partim ne à muſcis moleſtetur.*

אכלא Operculum. Vide in litera א.

כִּלָּה · כִּלְּתָא *Thalamus*: כילת חתנים Thalamus ſponſi: מותר לישן בכילה בסוכה Licitum eſt dormire in thalamo ſponſali, in feſto tabernaculorum, Succa fol.10.2. מקרקש זגי דכילתא Pulſat tintinabula thalami, Nidda fol.17.1. Gloſſa: Tintinabula ſuſpenſa בכילה in thalamo, qui eſt circa lectum ſuum, horâ coitus. Id faciebant, vel ut domeſticos averterent, aut muſcas abigerent. Prohibitum enim Judæis coire coram ullo vivente. In Metzia fol.101.2. ſcribitur cum dupliciLamed, unde ad כלל pertinet, ſicut & כלה Spõſa: ואותיב בְּכִילְּתָא Et collocavit in thalamum, Exod.2.1. in Jon.

כָּלֶב, כַּלְבָּא *Canis*, Exod.11.7. כְּמָא דְמָלַחִיךְ כַּלְבָּא Sicut lambit canis, Judic.7.5. הֲלָא רֵישָׁא דְכַלְבָּא אֲנָא Annon caput canis ego ſum? 2.Sam. 3.8. הֲכַלְבָּא שָׁמֵי אֲנָא Num canis rabidus ego ſum? 1.Sam.17.43. הֵיךְ כַּלְבָּא דְהָפֵיךְ עַל תְּיוּבֵיהּ Sicut canis qui redit ad vomitum ſuum, Proverb.26 11. הֵיךְ כְּכַלְבָּא Sicus canis, Pſal.59.7. לְכַלְבָּא תִּרְמוֹן יָתֵיהּ Cani projicietis illud, Exod.22.30. *Plur.* כַּלְבִין חַרְשִׁין Canes muti, Jeſa.57.10 *Emphat.* כַּלְבַיָּא תַקִּיפֵי נַפְשָׁן Canes

Canes robusti corpore, Ibid.v.11. יכלון כַּלְבַיָּא Comedent canes, 1.Reg.14.11.

Apud Rabbinos, הזאב והכלב כלב הכופרי והשועל אף על פי שדומין זה לזה כלאים זה בזה Lupus & canis, Canis venaticus & vulpes, quamvis sibi sint similes; tamen sunt heterogenea & diversi generis, Kilaim cap.1. כלב הכופרי Canis villaticus, id est, כלב הציד Canis venaticus, ut Rambam explicat. Forte intelliguntur *Alopecides*, quos Xenophon facit *Canes venaticos*. כלב שוטה *Canis rabidus*: Ejus signa quinque: פיו פתוח רירו נוטף Os apertum, saliva stillans, aures fœtidæ, cauda reflexa ad femora, ambulans ad latera viarum: quidam addunt, latrans ut vix vox audiatur, Joma fol.83.2. Morsus canis rabidi incurabilis est. Vide in חברבר, suprà: *Proverb.* כַּלְבָּא בְּכַפְנָא אֲפִילוּ גְּלָלֵי מִבְלַע *Canis famelicus etiam stercus comedit*, Bav.kam. fol.92.2. Optimum condimentum fames, der Hunger ist der beste Koch. Salomon, לנפש רעבה כל מר מתוק *Animæ famelicæ omne amarum dulce est*; Prov.27.7. Socrates dicere solebat, *Cibi condimentum esse famem, potionis sitim*, ut refert Cic.lib.5.Tusc. Antiphanes dicere solitus: *Famem omnia dulcia reddere præter seipsam*. Darius in fuga cùm aquam turbidam bibisset, negavit unquam se bibisse jucundius: meminit Cic.lib.3.Tusc. Artaxerxes cùm in fuga quadam, direpto illius commeatu, aridis ficis & hordeaceo pane vesceretur, Dii boni, inquit, cujusmodi voluptatis hactenus fui inexpertus; meminit Plutarch. Legitur in Talmud de quodam divite Hierosolymitano, qui quemlibet instar canis famelicum ad se venientem, שָׂבוּעַ saturum dimisit, unde dictus fuit כַּלְבָּא שָׂבוּעַ *Canis satur*, Kethubh fol.62.col.2. מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיק *Ex cane malo bonus catulus non nascitur*, Seder olam cap.25. *Fœmin.* כַּלְבְּתָא *Canis fœmina*: שיני כלבתא Dentes canis, Moed katon fol.10.1.

מַכְלִיב *Suturam caninam faciens*, id est, *inæqualem*, *ut sunt dentes canum*: האומן מכליב Sartor inæqualiter suens, Moed katon fol.10.1. vel, Latas suturas faciens, weite Stich / מרחיק תפירות.

כּוּלְבָא · כולב *Securis*, Hebr. קַרְדֹּם: *Cum Affix.* לְחַדָּפָא יַת כּוּלְבֵיה Ad acuendum securim suam, 1.Sam.13.20. *Plural.* ונסיב אבימלך ית כּוּלְבַיָּא Et accepit Abimelech secures, Jud.9.48. Baal Aruch adducit hoc exemplum per Kaph in medio, כולביא: Ampliùs, לְמִקְטַע בְּכַלְבַיָּא Ad cædendum securibus, Psalm.74.5. Sic citatur in Aruch ex Beres.rab.sect.38. אייתי לי כולב Adfer mihi securim: quod in nostris libris legitur קולב.

כְּלִיבָה · כְּלוּב *Canistrum*, *Cavea avium*, Jerem.5.27. Hebr. *Sic Talm.* כאין לכלובן Veniunt in caveas suas, Betza fol.24.1.

כלובה · כליברה *Arca*, *Capsa mortuorum*, ... של כליבה, Para cap.12. Glossa; In lecto quem faciunt ad portandum in eo mortuum, faciunt veluti cornu quoddam ferreum, cui alligant mortuum ne decidat, & vocatur כליברה, quia est ככלוב העוף Sicut cavea aviũ. In Moed katon fol.27.2. scribitur per geminum Caph, כליכה.

כּוּלְבָא *Idiota*, *Simplex*, *Vilis*, *Stultus*. Hinc *proverbium* in terra Israëlis aliquando usitatum: באתר דמרי ביתא תלא זייניה כולבא רעיא קולתיה תלא *In loco quò herus domesticus suspendit arma sua*, *vilis pastor nunc suspendit pedum suum*, Metzia fol.84.1. Sanhed. fol.103.1. *ubi scribitur per Koph* קולבא. Vide in ק. Vajikra rab.sect.4.

כלבורא Vide infrà in כלך, in כלקירא.

כולבוס *Bidens*, *instrumentum duorum curvorum dentium*: כלבוס של ברזל מטילין תוך פיה Bidentem ferreum injiciunt ori ejus, Sota fol.19.2. Glos. שני שנים יש לו Duo dentes sunt ipsi. Quidã explicant *Uncinum bifidum*, *de quo aliquid suspendi potest*: עשאו כמין כלבוס Fecit illud instar unci bidentis, Schab. fol.60.2. *Est & nomen Vasis culinaru*, *instar sartaginis*, *cujus usus aliquando fuit in templo Hierosolymitano*, Menach. fol.63.1. Item *Fæces quæ in fundo ollo remanent*, in Bava kama fol. 100.2. מאי כלבוס אמ׳ רבא בר שמואל כפרא דודי Quid est כלבוס? Dixit Rabba bar Schemuel; Abstersio ollarum, hoc est, id quod ollæ adhæret, reliquiæ turbidæ quæ in fundo remanent. Ita sumitur illic pro fæcibus colorum, reliquiis residuis inutilibus, vitiosis, &c.

כִּלְבִית *Nomen vermis aquatilis*, *qui ingreditur aures piscium majorum*: כלבית על לויתן Kilbis balenæ creatus est, ut eã infestet, Schab.77.1. Aruch scribit per geminum כ, כלכית. *Alibi eodem sensu legitur* כּוּלְבָּא מינא, Basra fol.73.2.

אַכְלְבָא *Granarium*: אתא למיפתח בבא דאכלבא Venit ad aperiendum ostium granarii: חזיה אכלבא דמליא חיטי Vidit granarium plenum esse tritico, Taanis fol.24.col.1. חיטי דקרחי באכלבאי Tritica quę incaluerunt in granariis meis, Metzia fol.63.2. *In Aruch hæc ad* כלך *referuntur*, *sed in Gemara per* ב *scribuntur*.

כלך כַּלִידָא *Calix*, *Scyphus*, *Poculum*: ויַת כַּלִידִי כַּלִידָא דִכְסַפָּא Scyphum autem meum scyphum argenteum, Genes.44.2. כַּלִידִי רְוִיָּתָא Calix meus amplus est, Psalm.23.v.5. *Plurale*, תְּלָתִין כַּלִידִין מְצַיְּרִין Tres scyphi figurati, Exod.25.v.33.

כַּלְדָּאִין *Chaldæi*, *Astronomi*, *Astrologi*. *Nam Chaldæi Astronomiæ fuerunt peritissimi*, *& ejus artis Magistri*: אמרי ליה כלדאי Dixerunt ipsi Chaldæi, Sanhed. fol.95.1. pro eo ponit R.Sal. Jesa.10.32. שאמרו איצטגניניו Dixerunt ipsi Astrologi ejus.

Sic

Sic in Schabbas fol. 119 1. & fol. 156 1. explicatur מנין שאין מזל לישראל חוזי כוכבים Inspectores stellarum: שנאמר לא תשאלו בכלדים Unde habemus, quòd non interrogandi sint Chaldæi vel Astrologi? Ex eo quod dicitur: *Integer eris cum Domino Deo tuo: Gentes enim istæ, quas possessurus es, ariolos & divinos consulunt: tu autem non sic &c.* Deut. 18. 13. 14. Pesach. fol. 113. 2.

כלידין *Genus vestimentorum, vel armorum splendidorum:* אין עבד מולך ולא לובש כלידים Non regnat servus, neque induit Challidim, Ber. rab. sect. 89. Baal Aruch legit כלירין. *Quidam putant esse q.* כלי ידים *Chirothecas.* Sic adducit Baal Aruch ex Ber. rab. sect. 90. לא ירים איש את ידו וארז ורגלו בלידים, pro quo in nostris libris legitur כלי זיין.

כלרה Quæ hinc esse possint, vide paulò antè in כלא & mox in כלל.

כלון כלונא *Idem quod* אוכלוסא *Populus*, juxta Baal Aruch, & glossam Talmudicam, in Bava metzia fol. 108. 1. Sed in Bava basra fol. 8. 1. videtur exponi per הכרזה *Promulgatio.* Prior expositio melior. Vide in אוכלוסא.

כלם לקיסא כולמיתא *Putredo:* כולמיתא Pro ligno putredinis, putrido, Heb. רקבון, Jobi 41. 18. in Ven.

כלי כלונין Citat Aruch ex Echa rab. cap. 1. v. 4. Sed pro eo in nostris exemplaribus legitur בולווטין Consiliarii.

כלוארי Vide infrà in כלר.

כלך כָּלָךְ *Cortex, Involucrum bombycis, quod ad nendum ineptum:* vel, *Certa species serici, juxta Bartenoram*, Kilajim cap. 9. initio, Schab. cap. 2. initio, ubi Glossa explicat פסולת של משי. In Gemara Talm. Hier. explicatur voce quadam peregrinâ, אבנין קיסרי & in Schabbas, באבנין קיסרי. Rabbi Salomon id scribit in Kilaim, אבנין קצרי.

כָּלִיכָה *Arca, Capsa, Feretrum mortuorum*, Moed katon folio 27. 2. Vide etiam suprà in כלב.

כולכסין Herbæ species. Videtur idem esse quod קולקסיא. Talm. Hieros. Demaj cap. 2.

כלכיה Vide suprà בלבית.

כלל *Perficere, Absolvere, Comprehendere, Complecti aliquid generaliter, universaliter, totaliter & summatim*, Rab. ספר מכלל מצותיו Liber complectens præcepta ejus, מכלל פעולותיו complectitur quoque opera ejus, More lib. 1. cap. 55. נכלל *Comprehendi*, Rab. ובזה נכלל הפרק הזה Et hic absolvitur hoc caput.

כולל *Complectens, Comprehendens, Universale, Collectivum: Commune, Prædicatum:* שם כולל Nomen universale, collectivum: שהוא יותר כולל

ממנו Quod est magis complectens, id est, commune & generale, quàm illud. In titulis virorum doctorum sæpè usurpatur, החכם הכולל Sapiens omnibus modis. *Fœmin.* כוללת.

כְּלָלָא, כְּלָל *Complexio, Complexum, Canon, Regula; Summa* generaliter vel universaliter aliquid complectens: *Universale, Generale, Commune, Universalitas, Universum;* & adverbialiter, *Penitus, Prorsus, In universum: Universaliter.* Oppositum ejus est פרט *Particulare, speciale:* כלל ופרט *Generale & particulare:* כלל נבוה *Genus summum, generalissimum:* בכלל *In genere, Universim, Summatim:* אמר ברכתא בכללא ולוטיא בכללא Dicebat benedictiones summatim, & maledictiones summatim, Deuteron. 27. v. ult. in Jon. יוצא מכלל Egreditur (id est, excipitur) à regula: מכלל absolutè positum, *Omninò, Prorsus, Universè:* מכלל ד *Posteaquam:* כלל וכלל *Omnibus modis, Omnino:* vel negativè, *Nullo modo, Omnino non*, si adsit negatio: על הכלל, לשון כלל, דרך כלל, *Universaliter:* שם כלל Nomen universale. *Plurale*, כללים שפלים Universalia inferiora, subalterna: כללים שמורים והפרטים אובדים Universalia conservantur, particularia pereunt, Aben Esra Ps. 104. v. 30. *Porrò observandi hîc sunt quidam ex tredecim illis modis Legem explicandi, hinc denominati, quorum in scriptis Talmudicis præcipuus est usus:* I. כלל ופרט *Generale & speciale;* id est, cùm locutio generalis de certis speciebus, alibi definitis, tantùm intelligenda est. Veluti, *Quùm offeret è vobis oblationem Domino*, Levit. 1. 2. id non de omnibus in genere intelligendum, sed de speciebus mox nominatis, bobus, ovibus, capris: II. פרט וכלל *Speciale & generale;* id est, cùm speciale de toto genere dicitur, E. G. cùm primùm Scriptura in specie de re amissa loquitur, nominando *bovem, asinum, ovem, vestimentum;* id in genere de omni re amissa capiēdum, unde mox Scriptura seipsam explicat, dicens, *De omni re amissa*, Exod. 22. 9. III. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט *Generale & speciale, & rursus generale: tunc non judicas, nisi juxta speciale;* id est, cùm bis Scriptura in genere loquitur, & semel in specie, tunc sententia pronunciatur juxta speciale: ut, *De omni re iniqua.* Id generale est. *De bove, asino, ove, veste;* Id speciale est. *De omni re amissa;* id rursus generale est, Exod. 22. v. 9. Sic Deut. 14. 26. *In omnia quæ desideravit anima tua.* Et mox, *In boves, pecudes vinum:* rursus; *In omnia quæ desideravit anima tua.* Speciale loquitur de mobilibus tantùm, & excludit immobilia, & sic duo illa generalia quoque capienda. IV. כלל שהוא צריך לפרט ופרט שצריך לכלל *Generale quod opus habet specificatione: & specificatio quæ*

VVV opus

opus habet generali summâ. E. G. *Recenseto omne primogenitum*, Numer.3. v.40. id generale est, & comprehendere etiam posset fœmellas. Opus ergo erat specificatione, unde mox dicit, *marem*. Excluduntur proinde fœmellæ. Cogitare quis possit, esse & eum primogenitum marem, quem fœmella antecessit. Opus ergo rursus generaliori locutione, quæ dicit, *Ex omni aperiente uterum masculo*, Exod.13.15. Is ergo primogenitus mas dicitur, qui uterum primò aperit, non quem fœmella antecedit. Et contrà, *Speciale quod opus habet generali.* Si dixisset *Masculum*, & non adjecisset *Primogenitum*, potuisset intelligi tam de primogenitis, quàm de non primogenitis, & idcircò dicit, *Primogenitum*: V. דָּבָר שֶׁהוּא בִּכְלָל וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ יָצָא *Omnis res in generali summa comprehensa, & alibi inde excipitur, ad certi aliquid docendum, tunc non ut de seipso aliquid doceat, excipitur, sed ut doceat aliquid de generali summa*, v. G. De Molech dicitur: *Quisquis è filiis Israëlis, &c. dederit de semine suo Moleco, morte afficitor, populus obruito ipsum lapidibus*, Levit.20.2. Hîc *Molech* speciale est, & excipitur ex generali abominationum idololatricarum summa, non ut de se graviorem esse pœnam doceat, sed ut de generali doceat, omnes istas abominationes debere lapidatione puniri: VI. דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טַעַם שֶׁהוּא כְּעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר *Res in generali summa comprehensa, & alibi ab ea excepta ad arguendum aliquid simile isti negotio, excipitur levandi, aut minuendi causâ, non gravandi.* v. G. *Qui iverit cum proximo suo in sylvam &c. & irruerit in proximum suum, ut moriatur*, Deuteron.19.5. Hîc in generali summa occidentium comprehensus est, de quibus dicitur: *Qui percuti taliquem ut moriatur, morte plectitor*, Exod. 21. v. 12. Hîc excipitur per fortuitum casum occidens, ut ejus pœna minuatur & distinguatur à pœna ejus, qui volens & præfractè aliquem occidit: VII. דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טַעַם אַחֵר שֶׁלֹּא כְּעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר *Res in generali summa comprehensa, & alibi inde egrediens, ad arguendum aliquid diversum à generali sive summa, egreditur & ad imminuendum & ad gravandum.* v. G. *Quum emeris servum Hebræum, sex annis serviet, &c.* Exod. 21. 2. Hinc postea excipit ancillam Hebræam, inquiens: *Si vendiderit quis filiam suam in ancillam, ne exito ut isti servi*, vers.7. Hîc ancilla fuit in complexu servorum Hebræorum, juxta illud: *Si vendatur tibi frater tuus Hebræus vel Hebræa*, Deuter.15 12. Excipitur autem, ad arguendum aliquid diversi à conditione servorum, nempe partim ad minuendum; quòd possit ante sextum annum exire; partim ad gravandum, quòd possit Dominus etiam invitam eam desponsare: IIX. דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִידּוֹן בְּדָבָר הֶחָדָשׁ אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לִכְלָלוֹ בְּפֵירוּשׁ דָּבָר *Res in generali aliqua summa comprehensa, & ex ea egrediens rursus, ad novum aliquid indicandū, non potes eàm reducere in summam suam, nisi versus aliquis id expressè faciat.* v. G. *Quum sacerdos emerit quempiam emptione pecuniæ suæ, is comedet eàm; similiter natus domus ejus, isti comedent de cibo ejus*, Levit.22.11. Jam & filia ejus est inter natos domus ejus, sive vidua sive desponsata, postea excipitur cùm desponsata fuerit alienigenæ, tunc non comedit de Truma sive separato munere frumentario, juxta illud: *Filia sacerdotis cùm fuerit viro alieno, &c. vers. seq.* Hæc, etiamsi vidua facta fuerit, non potest restitui in summâ istam, nisi Scriptura expressa id faciat, juxta illud: *Filia sacerdotis cùm fuerit vidua, &c. de cibo patris sui comedet, vers. seq.* De cæteris modis alibi.

כָּלִיל *Perfectum, Absolutum, Totum, Integrum, Absolutè, Integrè, Penitùs, Prorsus, In universum, Universaliter*: כליל יופי Perfectus pulchritudine. *Sic fœminin.* כלילת יופי Perfecta pulchritudine, Hebr. עַד כָּלִיל Penitùs, omninò, Prov.5.14.

כְּלָלִי *Universalis*: כלליות *Universalia.*

כּוֹלְלוּת *Universalitas.*

כֹּל · כָּל · כּוּלָּא · כָּלָּה · כּוּלִּי *Omne, Totum, Universum, Omnes, Omnia, si plurali adjungatur*: ut, כָּל בְּעֲלֵי דְבָבַי Omnes inimicos meos, Psal.3.8. מְהַדֵּק וְחָשֵׁל כֹּלָּא Comminuebat & debilitabat omnia, Dan.2. v.40. וְכֹלָּא אָמְרִין Omnes dicunt, Eccles.10.3. כּוּלֵּי עָלְמָא Totus mundus, Eccles.10.12. Sic Esth.6.1. כּוּלֵּי לֵילְיָא Totâ nocte, Ibid. *Cum adjuncta negandi particula est, Quicquam, Ullum, Nullum, Nihilquicquam*: וּלְמִסְכֵּינָא לֵית כָּל מִדָּעַם Et pauperi non erat quicquam omnino, Heb. וְלָרָשׁ אֵין כֹּל 2.Sam.12.3. לָא תַעְבֵּד כָּל עֲבִידְתָּא Non facies ullum opus, Exo. 20.3. *Cum Affix.* כֻּלֵּךְ שַׁפִּירְתָּא Tota tu pulchra es, Cant.4.7. וְכֻלֵּיהּ לָא תֶחֱזֵי Et totum ipsum non videbis, Numer.23.13. כֻּלָּהּ Tota ipsa, כלהון & כלהין Omnes illi, כּוּלְהֶן Omnes istæ, omnia ista, כלכון Omnes vos: כֻּלָּנָא Omnes nos, &c. Rab. כל גדול מן החלק *Totum majus est parte. Hinc plurale Talmudicum*, כּוּלֵּי vel כֻּלֵּי: unde locum Scripturæ vel verba alicujus authoris citantes, abruptè dicunt, וְכוּלֵּי *Et omnia, Et reliqua, Et cætera.* Rabbini extra Talmud id tantùm usurpant de prophani alicujus authoris verbis, & de loco Biblico decurtato dicunt וְגוֹמֵר Et reliquum

מִכֹּל וְכֹל Vel simpliciter מִכֹּל *Ex omni parte, Omnino, In universum.*

כָּל אֶחָד Omnis unus, id est, *Unusquisq.*

כָּל דְּכֵן *Quanto magis, vel, Quanto minus.* כָּל דְּכֵן רַשִׁיעַיָא Quanto magis improbi? Job.4.19.

כְּלְכַּךְ *Usq; adeò, Tantopere: Item, Omnia ista:* ut, וכל כך למה Sed omnia hæc vel ista quorsum? Talm. Sanh. cap.11. initio Gemaræ, Beres. rab. sect.26.

כְּלִי הַאי *Tantopere, idem quod* כָּל כָּךְ: ut, מאחר דחכימת כולי האי Posteaquam tantopere sapiens es, quare &c.

כָּל מָקוֹם *Nihilominus tamen.*

כָּל כַּמָּה שֶׁ *Quamdiu? quanto magis.*

כָּל מַה שֶּׁ *Quemadmodum: respondet ipsi* כֵּן *Sic.*

מִכָּל מָקוֹם *Nihilominus tamen, Tamen, Attamen. Præcedere solet* אַף עַל פִּי Etsi.

כָּל קֳבֵל דִּי. *Ex adverso, E regione: Propterea quòd, Eo quòd, Quandoquidem, Propter, Propterea. Sequitur &* דְּנָה.

כָּל שֶׁהוּא *Quicquid sit, Tantillum, Quantumlibet, Parum, Modicum. Et pluraliter* כל שהן. *Et alter, cùm sententia continuatur,* pro *Quò magis:* ut, כל שהוא הולך קולו עמה Quò magis vox alicujus continuatur & procedit, eò magis deprimitur, R. Salom. Exod.19.19.

כָּל שֶׁכֵּן *Multo vel Quanto magis, Quanto minus, pro ratione sensus & loci. Chaldaicè effertur* כָּל דְּכֵן, *quod antè positum:* אם ללמוד אסור ללמד לא כל שכן Si discere vetitum est, quanto magis id non est docendum? מן המים צר מן הטיט לא כל שכן Si ex aquis (ex gutta seminis) format (Deus hominem) ex luto nonne multò magis? Sanhed.91.1. Item, וי לכון חייביא דאמריתון מיתי לא חיין דלא הוו הוי דהוו לא כל שכן Væ vobis improbi (Saducæi,) qui dicitis, mortuos non revicturos: Cùm illi, qui antea non vixerunt, facti sint vivi, annon illi qui vixerunt, multò magis? Sanh.91.1.

Secundò, כלל *Coronare:* דִּכְלִּלוּ יָת מַלְכָּא Quâ coronaverunt regem, Cantic.3.11. *Aphel,* אַכְלֵל *Coronare, Ornare: respondet Hebræo* עִטֵּר. *Præterit.* אַכְלַלְתָּא שְׁנַת טוּב בִּרְכָתָךְ Coronasti annum bono benedictionum tuarum, Psal.65 12. דְּאַכְלֵל יָתִיכִי Qui coronavit te, Psal.103.4. *Futur.* רַעֲוָא טָבָא תְּכַלְלִנֵיהּ Voluntate bonâ coronabis eum, Ps.5.13. אִיקְרָא וְשׁבְהוֹרָא תְּכַלְלִנֵיהּ Gloriâ & splendore coronabis eum, Psal.8.6.

כְּלִיל · כְּלִילָא *Corona, Corolla:* וְתַעְבֵּיד כְּלִיל רַב Et facies coronam magnam, Zachar.6.11. אִתְּתָא כַשַׁרְתָּא כְּלִילָא לְבַעְלַהּ Mulier proba corona est marito suo, Prov.12.4. וּכְלִילָא דְקוּדְשָׁא Et corona sancta quæ data fuerat ipsis in monte Sinai, id est, Lex, Cantic.3.1. וּנְסַב יָת כְּלִילָא דְמַלְכְּהוֹן Et accepit coronam Regis ipsorum, 2.Sam.12.30. כְּלִיל דְּהַב Corona aurea, Psal.21.4. לִכְלִילָא דְחֶדְוָא In coronam gaudii, Jesa.28.5. *Plural.* כְּלִילָן *Coronæ,* Jobi 31.v.36. אִתְרַבִּי בְּאַרְבְּעָה כְלִילָן טָבָן Unctus est (Moses) quatuor coronis bonis, כְּלִילָא דְאוֹרַיְתָא Coronâ legis, כְּלִילָא דִכְהוּנְתָּא Coronâ sacerdotii, כְּלִילָא דְמַלְכוּתָא Coronâ regni, כְּלִילָא דִשְׁמָא טָבָא Coronâ nominis boni, Deut.34 5. in Targum Jonath. De his quatuor coronis vide & Medr. Samuel sect.23. *Et masculinè,* כְּלִילַיָא Jud.8.26. *Apud Talmudicos,* יָנוּקְתָא כלילא דוורדא סבתא כלילא דחילפי *Puellæ convenit corona rosæ; vetulæ corona urticæ,* Schab. fol.152.1. ויוצאה אשה בכליל של זהב בראשה Egreditur mulier cum corona aurea in capite suo, scil. in Sabbatho, Majemon. de Sab. cap.19. Lamina fuit aurea fronti alligata, transiens ab una aure ad alteram. כְּלִיל מַלְכָּא *Corona regis, Rosa est sic vocata,* Ketubh. fol.77.2. Hebr. חֲבַצֶּלֶת, Germ. Königskronen. *Sic in plural.* חַמְשָׁא כְלִילֵי Quinque rosas, Glossa, וורדים, Schab. fol.109.2.

תַּכְלִילָא · מַכְלִילָא *Corona, decus & ornamentum.*

תַּכְלִתָּא *Idem:* תכילתא דבבל Corona, decus Babyloniæ, Talm. Kiddusch. fol.72.1. Glossa, מכילא ותפארת.

כְּלִילָאֵי *Calilæi, q. d. Coronarios:* In Megillat Taanith cap.2. בעשרים ושבעה ביה אתנטילו כלילאי מיהודה ומירושלים שבימי מלכות יון היו מביאין עטרות של וורד ותולין אותן על פתחי בתי ע״ז שלהם ועל פתחי החנויות ועל פתחי החצרות ושרין בשיר לע״ז וכותבין על מצחו של שור ועל מצחו של חמור שאין לבעליהם חלק באלהי ישראל כמו שהיו פלשתים עושין כמו שנ׳ וחרש לא ימצא וגומר והיתה הפציר פים וגו׳ וכשגברה יד בני חשמונאי בטלום ויום שבטלום עשאוהו יום טוב Hoc est, Vigesimo & septimo (mensis Ijar) profecti sunt Celilæi ex Juda & Jerusalem, qui tempore Regni Græcorum adferebant coronas rosaceas, & suspendebant eas ad fores ædium Idololatricarum, & ad januas tabernaiuum. & ad januas atriorum, & cantabant cantica Idolis suis, & inscribebant fronti bovis & frontis asini, nullam Dominis ipsorum esse partem in Deo Israëlis, sicut Philistæi fecerant, uti dicitur, *Et faber non inveniebatur,* 1.Sam.13.19.&c. Verùm cùm prævaluisset manus Hasmonæorum, ejecerunt eos, & eum diem quo ejecerunt eos, festum fecerũt. Hæc ibi.

מַכְלַלְתָּא *Nomen urbis, quasi Coronariam dicas, quomodo & Hebraicè* עֲטָרוֹת, Numer.32.3. in Jon. & T.Hieros.

כַּלְּתָא · כַּלְּתָא *Sponsa, respectu sponsi sui: vel Nurus, respectu soceri vel socrus, sic dicta, quòd vel virginitatem aut viduitatem, quando alterius fit, Perficiat & Absolvat, aut quòd perfectè ornata aut coronata sit:* כְּמָא דְחָדֵי חַתְנָא עִם כַּלְּתָא Sicuti lætatur sponsus cum sponsa sua, Jesa.62.5. כַּלְּתָא מְקִילָא בַחֲמָתַהּ Nurus vilipendit socrum suam, Mich.7. v.6.

v.6. וּכְכַלְּתָא דְמִתְקַשְּׁטָא Et ſicut ſponſa quæ ornata eſt, Jeſa.61.10. *Cum Affix.* זַנִּיאַת תָּמָר כַּלָּתָךְ Fornicata eſt Thamar nurus tua, Geneſ.38.v.24. וְיַת שָׂרַי כַּלָּתֵיהּ Et Saram nurum ſuam, Gen.11.31. *Fœminin.* כַּלְּתַהּ Ruth.1.22. *Plural.* קָל חַתְנִין וְקָל כַּלָּן Vox ſponſorum & vox ſponſarum, Jerem.7.34. לְמִבְרְכָא חַתְנִין וְכַלָּן Ad copulandum ſponſos & ſponſas, Deuter.34.6. in Jonath. *Cum Aff.* וְעַל כַּלָּתְכוֹן Et ſuper nurus veſtras, vel, ſponſas veſtras, Hoſeæ 4.14. וְכַלָּתַהָא Et nurus ejus, Ruth.1. v.6. *Rab.* כלתא עלתה לגננא ולא ידעה מה מטי לה *Sponſa conſcendit thalamum, ſed neſcit quid ſibi eventurum ſit;* Ben Syra. אם ידור גדי עם נמר תדור כלה עם המותה *Si habitaverit hœdus cum pardo; habitabit nurus cum ſocru ſua,* Rab.

כַּלָּלָא *Thalamus nuptialis*; Bava metzia fol. 101. col.2.

כילתא · כילא Idem. Vide in כלת.

כלם

Aphel, אַכְלֵם *Pudefacere, Pudore, Ignominiâ afficere. Præteritum,* אֲרֵי אַכְלְמֵיהּ Quòd ignominia affecit ipſum pater ejus, 1. Samuel.20.34. Sic 1. Reg.1 6. *Ithpehal Participium,* וְלָא מִתְכַּלְמִין Ac non erubeſcebant, Geneſ.2.25. הֲווֹ מִתְכַּלְמִין לַחֲדָא Fuerunt confuſi vehementer, 2.Sam.10.5. *Futurum,* וְלָא תִתְכְּלֵם Nonne erubeſceret, pudore ſuffuſa fuiſſet, Numer. 12.14. לָא תִתְכַּלְמִין Non pudebit te, Jeſa.54.4. יִתְכַּלְמוּן אִנּוּן וְלָא אִתְכַּלֵם אֲנָא Pudore afficiantur illi, nec pudore afficiar ego, Jere.17.18.

Secundò *Veteraſcere, Vetuſtate conſumi:* לָא כְלַמוּ כְסוּתְכוֹן Non inveteraverunt veſtimenta veſtra, Hebraicè בָּלוּ, Deuteron.29.4. in Jonathane.

כלום *Aliquid, Quicquam, Ullum:* וליח כלום חתנם Et non eſt ulla res, Eccl.1.9. *Sæpius cum negandi particula, Nihil, Nullus:* אם אין שלום אין כלום *Ubi non eſt pax, nihil eſt, nihil quicquã eſt:* אין נחשב לכלום Nulla ejus eſt exiſtimatio. Pro nullo reputatur: אינו צריך לכלום Nullâ re opus habet. *Sine negandi particula ſæpè etiam eſt, Num, An fortè?* כלום אתם יכולים להכחיש את זאת Num vos poteſtis refutare hoc? R.Salomon Amos 2. v.11. כלום צריכים אנו לו Num opus habemus ipſo? Sanhed. 108.1. כלום יש לזה על זה כלום An fortè huic eſt aliquid contra iſtum, an hic poteſt alteri litem movere, Kan dann eins ein Anſprach an das ander haben? Sanh. f.105.1. כלום יש ילוד אשה Aliquis'ne eſt natus muliere?

כִּלְבָא *Quaſi nihilum, Tanquam, Ferè nihil,* Pſal. 39.6. Vide amplius in לְמָא.

כַּלְמִין *Pediculi*, ut in proverbiali ſententia, quam vide in הדר, in voce מְהֵרוּרָא. Sed in Targum eo ſignificato ſcribitur per ק ab initio. Vide ergo קלם.

כלמוס χλάμυς *Chlamys.* Vide in ſeq. radice.

כלן

Pallium, Toga, Læna: כִּכְלַן דִּסְעַר Sicut pallium villoſum, Hebraicè כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר, Geneſ.25.v.25. in Venetis, in Onkel. & in Targum Hieroſol. Id ſuprà in radice בלן de mendo ſuſpectum erat, pro בִּילַן, ut eſt in Jonathane. *Nunc aliter videtur: Poteſt enim eſſe Græcũ χλαῖνα Chlæna, Læna, Veſtis quam tunicæ injiciebant. Vide Theſaurum Henrici Stephani, ubi etiam exemplum producit, in quo χλαῖναι ſumitur pro Opertoriis craſſioribus & villoſis ex lana vel tomento, &c.* Ergo lectio כִּכְלַן in Venetis, in Onkelo non contemnenda. Huc videtur referendum, quod in Aruch citatur ex Tanchuma ſive Jelammedenu: Ne legas שני גוים, Geneſ.25.v.25. ſed שני גאים Duo excellentes, excelſi, ſuperbi. Nam uterque fuit ſuperbus, עשו מלובש כבלא Eſau fuit veſtitus læna, ſive pallio magnifico. Iſaac fuit veſtitus veſte cum Tzizis: Eſau fuit veſtitus כלמוס Chlamyde, Iſaac veſte Tallis.

כְּלוּנְסָא · כְּלוּנְסָא · כְּלֻנְסָא *Vectis, Pertica:* וְחַפְיָן בִּלְנְסָא Et operiebant vectem, 1.Regum 6.4. & 1.Reg.7.4. ubi R.D. ſcribit, eſſe עצים ארוכים כמין קנה של רומח vectes oblongas inſtar haſtæ vel lanceæ. *Plural.* או מְלַק עְלוֹי כְלוּנְסִין Aut projecerit ſuper eum vectes, Numer.35.20. in Jon. Sic Jeſa.62.10. Nomen נס *Signum, vexillum militare,* R.Salomon explicat per כלונס, Gallicè פירקא Perche, ut puto, *Pertica vexillaris, Vexillum. Apud Talmudicos frequens eſt per Vau,* כְּלוּנְסָא, כלונס. *Plural.* כְּלוּנְסוֹת, ut, מביאין כלונסאות של ארז ארוכין Adducebant perticas ex cedro oblongas, Roſch haſchana, fol.22 2. גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלא על גבי כלונסות Vitis aurea erat ſuper portam templi; & erigebatur juxta perticas, an Räbſtecken/ Cholin fol.50.

כְּלִינִים כלנוס *Frænum, Græc.* χάλινος: נתן הקב״ה כלנוס בפיו Indidit Deus frœnum ori ejus, Jelammedenu in ſect. בלק, fol. 80. col.3. חמרה דלא כלינס Aſina ſine frœno, Talm. Hieroſol. Kilaim cap.7. In Bemidb.rab.ſect.20. pravè legitur ſcriptum per Beth, בלינוס.

כלניתא *Herbæ ſpecies*, apud Talmudicos, Peſach.fol.35.1.

כלם

כליסין *Genus fructuum arboreorum: quidam putant eſſe genus Ficuum: alii, Genus leguminis.* Nam præcedit גרוגרות, quod ſignificat ficus aridas, Trumoth cap.11. Okezim cap.1. In Cholin fol.67.2. ואת היתושין שבכליסין Et muſcas quæ ſunt in כליסין. Gloſſa, כליסין מין קטנית צירו״אש בלעז hoc eſt, כליסין eſt ſpecies leguminis, Ciceres in lingua Vernacula.

כולְסָא *Lamina vitrea lata, quæ ſolet frangi in alias partes, ad conficiendos orbes aut alias formas feneſtræ aptas,*

aptas, Schab. fol. 154. 2. Græcè ὕαλ@. Aruch ſcribit כּוּלְסָא.

כלף כְּלַפֵּי *Ex adverſo, Verſus, E regione, Adverſus, Contra:* כְּלַפֵּי לְעֵיל Surſum verſus, Jobi 24. 15. לְמֵימַר פִּתְגָּמֵי סַרְבָנוּתָא כְּלַפֵּי שְׁמַיָא Ut dicas verba contumaciæ contra cælum, id eſt, Deum, Eccleſ. 7. 10. מִסְתַּכְּלָא כְּלַפֵּי שְׁמַיָא Reſpiciebat verſus cælum, Eſth. 5. 7. in Venetis. *Apud Rabbinos*, כְּלַפֵּי מַעְלָה *Surſum verſus, contra ſupremum, id eſt, contra, adverſus Deum: & ſenſu contrario, verſus Deum, ad Deum,* zu/ gegen Gott/ כל מחשבותיו היו כלפי מעלה Omnes cogitationes ejus fuerunt ſurſum verſus, id eſt, ad Deum directæ: כלפי בר Foras verſus, כלפי חסד Verſus miſericordiam: כלפי אליא Verſus caudam, Peſach. fol. 5. 2. Sic citatur in Aruch ex Schab. fol. 93. 2. ubi nunc legitur כלפי לייא Quónam? Quorſum inclinat hæc ſententia? Nam contrarium videtur, ut Gloſſa explicat.

כלופסין *Ficuum ſpecies.* In Gemara, מאי כלופסין מינא דתאיני דעבדין מנהון לפדי Quid ſunt Keluphſin? ſpecies ficuum ex quibus faciunt ficulinaedulia, Nedarim fol. 50. 2.

כלק כוליקוס Vide in קנק, in קינוקוס.

כלקירא *Cibi vel fructus cujuſdam ſpecies*, Talm. Hieroſ. Peah cap. ult. In Eruvin cap. 3. legitur pro eo כלכודא, ubi gloſſa; הוא מין מאכל שצריך בישול Eſt cibi ſpecies qui coquendus eſt (ut ſcil. eſui ſit aptus.) De Babyloniis autem illic dicitur, quòd eum crudum comederint.

כלר כוליאר *Sindon, Peplum muliebre*, Schab. cap. 6. in Miſchna, ſect. 3. Bartenora; Eſt ornamentum, quo mulieres cingunt caput, inſtar annuli. In Gemara explicatur per מכבנתא. In Batra folio 156. 2. in Gloſſa citatur כוליירא. Gloſſator in Schir haſchir. rabba citat per Beth, בוליאר.

כְּמָא כְּמִי · כְּמַת *Sicut*, Hebr. כְּמוֹ. *Quemadmodum. Idem etiam quod* כַּאֲשֶׁר, *& ſic quoque poſt ſe habet* ד: ut, כְּמָא דְדָיְשִׁין Sicut conculcant, Jeſa. 41. 24. כְּמָא דִרְעוּתָא Sicut voluntas fuit, quemadmodum placuit, Jon. 1. verſ. 14. דִּכְמַת אִלֵּין Sicut iſti, Jobi 12. 3. דִּכְמַת אֱלָהָא Sicut Deus, Jobi 19. 22. & 28. 5. דִּכְמִי Sicut ego, Jobi 8. v. 32. דִּכְמִיה Sicut ille, Jobi 1. 8. דִּכְמִיהוֹן Sicut illi, Pſalm. 37. 1. אֲנָא דִּכְמָתָךְ Ego ſicut tu, Jobi 33. 6. לִי לִבָּא דִּכְמַתְכוֹן Mihi eſt cor ſicut vobis, Jobi 12. 3. לֵית דִּכְמוּתֵיהּ Non eſt ſicut ille, Job. 2. 3. cum Cholem, ut Hebraicè.

כמות *Idem, apud Rabbinos ut apud Chald.* כְּמַת: *unde*, יהיו זה כמות זה Erunt unum ſicut alterum, R. Salom. Exod. 30. 34. כְּמוֹתוֹ ſicut ille, כְּמוֹתֵנוּ Sicut nos.

כמה כַּמָּה Vide in מָה.

כַּמָּה: *Quot, Quamdiu?* כַּמָּה: *Tot, Aliquot:* עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה Quanto magis? Numeror. 22. v. 30. in T. H. Deut. 31. 27. T. H. Vide מָה: Item *Quantum, Quantitas:* כמה מתדבק Quantitas continua, מתפרד Diſcreta.

כַּמּוּת *Quantitas:* כמות המשפט Quantitas propoſitionis.

כְּמֵהִין *Fungi*, Schwämme/ Berach. fol. 40. 2. ubi agitur, quâ benedictione conſecrandi ſint, ſi comedantur. Qui vovit ſe non veſciturum fructibus terræ, is fungos comedere poteſt. Non enim habent nutrimentum ſuum ex terra, ſed ex pituita arborum, Erubh. fol. 27. Nidda foliò 20.

כמז כּוּמָז *Cingula pendula vel bullata muliebris; Hebr.* Exod. 35. v. 22. *Apud Talmudicos,* כומז זה דפוס של בית הרחם hoc eſt, כּוּמָז eſt figura, typus, ſeu ornamentum uteri: Et mox, כומז כאן מקום זמה hoc eſt, כומז ſic dicitur, quaſi כאן מקום זמה hîc eſt locus libidinis, (ſcilic. per Notaricon,) Schabbas fol. 64. 1. Poſteriora hæc verba adducit R. Salom. in ſuis Commentariis in Exod.

כְּמַךְ כְּמָכָא *Intinctum, Cibi lactei genus cui panem intingunt:* אפילו כמכא והרסנא Etiam intinctum & piſciculi frixi, Kethubh. fol. 60. 2. Gloſſa, כמכא i. e. כּוּתָּח de quo infrà: פרא דכמכא Cadus intincti, Peſach. 111. 2. Vide & in Gittin fol. 69. 2. Avoda ſara fol. 35. 2. Cholin folio 112. 1. &c.

כְּמַן *Latere, Inſidiari, Abſcondere, Recondere: Præteritum*, דְּלָא כְּמַן לֵיהּ Qui non fuerit inſidiatus ipſi, Heb. צָדָה Exod. 21. 13. עַל תְּרַע חַבְרִי כְּמָנִית Ad oſtium ſocii mei inſidiatus ſum, Heb. אָרַבְתִּי Jobi 31. 19. כְּמַנָא כְּמַנוּ לִי Inſidias ſtruxerunt mihi, Thren. 3. 52. *Participium*, חֲזוֹ דְאַתּוּן כָּמְנִין לְקַרְתָּא Videte, vos inſidiamini urbi, Joſ. 8. 4. וְשַׁוִּיאוּ כָּמְנִין Et poſuerunt inſidiatores, Jud. 9. 25. *Fœmininum*, כָּמְנָא Inſidiatur, Prover. 7. 12. & 23. v. 28. *Infinitiv.* לְמִכְמַן תַּקְלִין Ad abſcondendum laqueos, Heb. לִטְמֹן Pſal. 64. 6. *Imper.* וּכְמוֹן בְּחַקְלָא Et inſidiare in agro, Judic. 9. v. 32. *Futurum*, לָא תִכְמַן רַשִׁיעָא Ne inſidiator, ô improbe, Proverb. 24. 15. יִכְמוֹן בְּטוּמְרַיָא Inſidiatur in latibulis, Pſalm. 10. 9. נִכְמוֹן לִדְמָא Inſidiemur ſanguini, Prov. 1. 11. וְתִכְמְנוּן בְּכַרְמַיָא Et inſidiabimini in vineis, Judic. 21. 20. *Ex Aphel Particip.* דּוּבָא מַכְמִין Urſus inſidians, Thren. 3. verſ. 10. *Ex Ithpehal,* בְּאִתְכַּמּוֹנֵיהוֹן Dum inſidias excogitant, Hoſ. 7. 6. *Ex hoc verbo etiam R. Salomon legit* וּכְמָנִי Et inſidiatus eſt mihi, Geneſ. 27. 36. quod nunc legitur וַיַּעְקְבֵנִי.

Talm. מכמנין לאחורי הגדר Inſidiantur poſt ſepem, Sanhed. fol. 67. Vide & mox in כמר.

כְּמָנָא *Insidiæ, Insidiator:* אַתְקֵן לָךְ כְּמָנָא Dispone tibi insidias, Jos. 8. 2. וּכְמָנָא יָתִיב לַהּ Et insidiator sedebat ei, Judic. 16. 9. וְתֵיתֵי חֵיוְתָא כִּבְמָנָא Et veniet bestia per insidias, Jobi 37. 8. *Cum Aff.* מְשַׁוֵּי כְּמָנְתֵיהּ Ponit insidias suas, Jer. 9. 8. *Plur.* יָתִיב בִּכְמָנֵי דִּרְתָא Sedet in insidiis atriorum, Psal. 10. 8.

Deinde כמנא *Locus insidiarum; Latibulum, Spelunca.* Sic explicatur in Medr. Kohel. Hebr. כמנין עקומין, cap. 9. v. 14. & 15. Ber. rab. sect. 33. per כמנין עקומין Latibula obliqua & abstrusa.

כְּמַן *Idem quod suprà* כַּמָּה. Hinc in Jalkut in Leg. fol. 40. 3. כמן וכמן Quanto minus? eo sensu, quo alias dicunt, על אחת כמה וכמה.

כְּמוּנָא *Cyminum;* Jesa. 28. 27. *Apud Talmudicos,* תנור שהסיקו בכמון Furnus, quem accenderunt cymino, Terumoth cap. 10. האורז והכמון Oryza & Cyminum, Demaj cap. 2.

כומנא *Equitatus muliebris,* Bava bathra f. 78. 1. ubi legitur, מאי כומני א״ר פפא מרכבתא דנשי Quid est כומני? Dixit R. Papa, Vehiculum aut ephippium muliebre, aut instrumenta, quæ ad equitatum muliebrem requiruntur.

כמס Adducit Aruch ex Pesikta, ואחר כך הוא נותן להם כמס sed non explicat.

כומסות *Caudæ vel Partes inferiores spicarum.* Alii aliter explicant. Legitur in Peah cap. 5. folio 7. col. 2. Vide & suprà in כסס.

כמץ כומצא · כּוּמָץ *Fossa, Fovea, pro Hebræo* פַּחַת, Jer. 48. 43. 44. יִפּוֹל לְגוֹ כּוּמְצָא Incidet in foveam, Jes. 24. 18.

כְּמַר *Niphal,* נכמר *Incalescere, Flagrare, Æstuare: quod metaphoricè transfertur ad Commiserationis affectum,* Hebr. Hinc est Chald. יִכְמוֹר עֲלֵיכוֹן רַחֲמִין וִירַחֵם עֲלֵיכוֹן Et æstuet super vos miserationibus, & misereatur vestri, Hebr. וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים Et det tibi misericordiam, Deut. 13. 18. in Jonath. Item, אִין סְלֵיק בְּרוּגְזֵיהּ מִן לְמִכְמַר רַחֲמוֹי לְעָלְמִין An cessavit in ira sua ab æstuando miserationibus suis in sæculum? Psalm. 77. 10. Hebr. אִם קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו An conclusit in ira miserationes suas? Elias in Thisbi hoc exemplum refert ad sequentem hujus verbi usum, & vult respondere Hebræo קָפַץ: sed apparet סְלֵיק pro eo poni.

Deinde exponunt ex Aruch pro *Abscondere, Occultare:* vel, *Includere, Concludere.* Videamus exempla: הַמַּכְמִר בָּאֲרָמָה פָּטוּר Qui abscondit (sc. olivas non benè maturas) in terra (scil. fovendi ulterius & pleniùs maturandi causâ) liber est, Maaseroth cap. 4. Sic legit Baal Aruch, & sic quoq; scribitur in Talmud Hierosolymitano: sed in Talmud Babyl. & in omnibus Mischnajoth הַמַּכְמִן vel הַמְּכַמֵּן. Glossa R. Salom. המכמן, id est, טומן Abscondens olivas in terra, כדי יתחממו ut incalescant, foveantur. Sic Rambam & Bartenora; Abscondens fructus immaturos in terra ut pleniùs maturescant. Sic in Bava metzia fol. 89. 2. לא יהבהב באור ויאכל ולא יכמור בארמה ויאכל Non torrebit ad ignem & comedet, neque abscondet in terra & comedet; Glossa R. Sal. יכמור id est, יחמם calefaciet, abscondendo in pulvere vel terra calida. Hæc exempla commodè possunt ad præcedentem significationem reduci, prout etiam R. Salomon illa omnia eò refert. *Hinc tamen esse potest illud,* תרי בני אינשי מכמרין מכמורין בירדן Duo homines abscondebant vel concludebant retia in Jordane, Jevammoth fol. 121. 1.

כמרא כומר *Calor, Calefactio:* In Gemara: מאי נובלות בשולי כמרא Quid sunt נובלות? Maturata calefactione, Berach. fol. 40. 2. hoc est, fructus decidui, & postea soli expositi & maturati & siccati. Hæc verba adducit R. Salom. ad vocem וכנבלת Jesa. 28. 1. & exponit, שנתבשלו בכומר fructus qui maturati sunt calore; posteaquam nempe collecti sunt fructus, solent coacervari, calefieri, atque ita maturari. Sic; כומר של ענבים Calefactio uvarum, Uvæ passæ, כומר של זיתים Olivæ calefactæ, fotæ, passæ, Bava metzia folio 74. 1. Bechor. fol. 31. 2. ubi R. Salomon scribit, כומר ענבים sunt uvæ in vase quodam per septem aut octo dies collectæ, ut comprimantur & coquantur vel maturentur; Jevam. fol. 97. 1. ubi iterum R. Salomon scribit, כומר est Vas in quo reponunt uvas ut calefiant, & vinum tantò faciliùs exprimi possit.

מכמר *Idem:* מחוסר מכמר Carens calefactione, quod non calefactum & siccatum est, Metzia fol. 74. 1. מכמר בשרא Calefactio carnis, Pesach. fol. 58. 1. Gloss. חימום הבשר.

כּוּמְרָא · כּוֹמֶר *Sacrificulus, Sacerdos gentilis & idololatricus; Monachus, Hierophanta, Idolorum sacrificus & minister. Nomen Hebræum* כֹּהֵן, *quando de Sacerdotibus veris Israëliticis dicitur, tum transfertur in Targum* כָּהֵן *Sacerdos: quando de Sacerdotibus gentilibus & idololatricis, tum redditur* כּוּמְרָא: ut, וַהֲוָה לֵיהּ לְכוּמְרָא Et fuit ipsi in sacerdotem, Jud. 17. 5. nempe, qui Idolo serviret, quod Micha fundi curaverat. Sic 18. 4. *Plur.* הוּא וּבְנוֹהִי הֲווֹ כּוּמְרִין Ipse & filii ejus fuerunt sacrificuli, Jud. 18. v. 30. *Emphat.* וּבַטֵּיל יָת כּוּמְרַיָּא Et abstulit sacrificulos, 2. Reg. 23. 5. אַרְעָא דְכוּמְרַיָּא לָא קְנָא Terram sacerdotum non emit, Genes. 47. 22. *Aff.* עִם כּוּמְרֵיהוֹן Cum sacrificulis suis, Soph. 1. 4. Hebr. כְּמָרִים. Sic dicti fuerunt, juxta quosdam, quòd Atrati & pullati incederent. Judæi Monachos Christianorum hodiè sic vocant ab Inclusione, quòd in monasterio suo inclusi sunt: & interpretantur

tantur כומר Ein verschlossener. Alios sacerdotes & sacrificulos vocant גלחים Rasos. *Fam.* כומרתא *Monacha, Monialis.*

כומרן *Idem. Plur.* כומרניא Gen.39.20. & 47.22. in Jon.

מכמורת · מכמורין *Retia*, Jevamm. fol. 121. 1. Kelim cap. 23. Machschir. cap. 5. Aruch explicat חרמין Hamos.

כמורקא Καμάρωσις, *Concameratio, Camera, Fornix, Testudo*, Bemid. rab. sect.12.

כמש *Flaccidum esse, Flaccescere: Pahel* כמש *Flaccidum reddere*: Sal. Jarchi Jesa.34.4. וכנבלת exponit יכמוש Flaccescet: & ad יבול, ונבלת scribit, מתאנה כמושה באילן קרויה נובלת Ficus quæ emarcescit in arbore, vocatur נובלת. Sic Exod.18.18. ad נבול תבול scribit, לשון כמישה פלישטריר. *Niph.* נכמש *Flaccidum fieri.* כמוש *Marcidum, Flaccidum. Plur.* כמושים *Marcida, Flaccida*, Pesach. fol.39.2. de herbis. R. Salomon Gallicè explicat פלטרא, quod corruptè scribitur, pro *Flestri*, Marcidus: ערבה כמושה Salix flaccida, Succa fol. 33.2. in Misna: כמושים כשרין יבשים פסולים Flaccida sunt licita, arida sunt prohibita, Succa fol. 31.1. כמוש על ידי חמה Flaccidum à Sole.

כמישה · כמוש *Flacciditas, Marcor.*

כמרת כומתא *Pileus, Galerus: Biretum*: הב לי כומתאי Da mihi galerum meum, id est כובעי, Schabbas 147.1. כומתא וסודרא Pileus & sudarium, linteum, Eruvin fol. 84. 2. & fol. 91. 1. Sic in Moed katon fol. 15.1. שקל כומתיה שדה ברה Accepit pileum suum, & projecit in eam, Gittin fol.39.2.

כמת · כמת Vide suprà in כמא.

* כאן כן Vide suprà in כאן.

כן Vide in כון.

כנב קנבוס *Cannabis*: היתה שדהו זרועה כנבוס Si fuerit ager ejus satus cannabe, Kilaim cap.2. Aliàs per ק scribitur.

כנג כנגר *Colokynthis.* Sic in Aruch. In Gemara, unde citatur, legitur per Beth, כנבר, quod vide suo loco.

כנר כנר *Tumores, Inflationes, Ulcera, Pustulæ magnæ in pulmone*, Cholin fol. 48.2. Item *Candes, Ollæ, Vasa fictilia*: להנהו דמזבני כנרי Istis qui vendunt vasa fictilia, hoc est, אגני דפחר, ut Aruch explicat, Pesach. folio 30. 1. Gloss. Isid. *Candes, vasa fictilia.* Martinius sic dicta putat, quòd luto *Candente* fiant. *Etymologia ex hac lingua videtur petenda. Videtur autem* כנרי *dici, quasi* כדי *Cadi, Dagesch forti resoluto in Nun, ut in* מנדע · מדע, *item*, חמין חנמין, *& quibusdam aliis.* Citat Baal Aruch etiam ex Moed katon f. 24.1. sed ibi hodiè non extat in nostris exemplaribus.

כנרא Vide infrà in כנר.

כנדוקא *Vendens cupas, vasa lignea ad vina, olea, mella & similia*, Cholin fol.49.2.

כנה כני *Cognominare, Cognominare, Titulo appellare, Titulis uti, Hebr. In Targum Ithpehal Præterit.* אתכניאו בזרעא דחימא Cognominati sunt semen electum, Jes.1.4. *Pahel Particip.* ומכנין לטעותהון Et cognominarunt idola sua nomine veri Dei, Gen.4.26. in Jon. *Apud Rabbinos*, אלא שכנה הכתוב Sed cognominatione utitur scriptura, hoc est, aliter loquitur scriptura, alio q. nomine vel titulo rem indigitat: המכנה שם לחבירו Qui cognomine appellat socium suum, Bava metzia fol. 58.

כנוי *Cognomen, Agnomen*: גבר דירגז ויחרף שום כנוי אלקיה Qui iratus probro affecerit cognomen Dei sui, Levit. 24. 15. in Jon. במקדש היו אומרים את השם ככתבו ובמדינה בכנויו In sanctuario proferebant nomen juxta scripturam suam: sed in provincia per cognomen ejus, Tamid cap. ultimo. Theologi Hebræorū dicunt, אלהים & ארני esse כנוים *Cognomina* nominis יהוה: quia pro eo leguntur. *Plurale*, כל כנויי נדרים כנדרים Omnia cognomina, omnes periphrases votorum sunt sicut vota ipsa, Nedarim in principio. *Deinde etiam latius est, Epitheton, Periphrasis, Antiphrasis.* Unde Kimchi scribit Ezech. 8. vers. 14. מבכות *Flentes*, quosdam exponere per כנוי antiphrasin משמחות Exhilarantes erant Tammuzum: ואמר בלשון אורה לכנוי Et ait voce אורה Lucis per antiphrasin. Kimchi in Rad. עין. Vide Ab. Esrām Exod.14.20. Sic Aben Esra Jobi 1.5. וברכו Et benedixerunt: לשון כנוי ובהפך Locutio est per antiphrasin. *Apud Grammaticos* כנוי *est Pronomen*: כנוים Pronomina, Affixa, &c.

כנרה *Vermiculi genus, frumenta rodens*, Parah cap. 9.

כניא *Species avis.* In Talmud legitur כנותא, Cholin fol. 62.2.

כנכם כנמא *Hujusmodi, In hunc modum, In hanc sententiam*: וכנמא פתגמא Et hujusmodi sermone, Esræ 5. 11. כנמא אתיבונא Hujusmodi respondimus, v. 4. *Volunt compositum ex servili* כ *Sicut, &* נמא, *quod Talmudicè sic dicitur pro* נאמר, *Ergo* כנמא, *id est*, כנאמר *Sicut dicimus, quod deinde in particula naturam degeneravit, pro, Totaliter.*

כנימא *Vermiculus fructuum & leguminum*, Cholin folio 13.1. *Ex significatione* כנים Pediculi: המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה Qui deponit fructus suos in tectum propter vermes, Talmud Machschir. cap. 6.

כנן Talm. *Circumvolvere, Torquere, Circumdare, Circumligare*: המכנן את החבל על ידו Circumligans funem circa manum suam, Parah cap.7.

cap.7. חבל שהוא מכונן על צוארה Funis vel orbis qui circumdatus est circa collum ejus, Machschirim cap.4.

כינה · כן *Pediculus, Pulex*: ההורג כינה בשבת כאילו הורג גמל *Qui occidit pediculum in Sabbatho, perinde est ac si occideret camelum*, Schab.fol.52. col.1. כינה קופצת כינה רוחשת Pediculus serpens: Pediculus saltans, id est, pulex.

כנונא *Forceps, juxta quosdam. R. Salomon exponit Vas æreum, quo deferuntur prunæ coram magnatibus ad calefaciendum se, Focus, Foculus mensalis. Sic Arabicè* כאנין *est Focus, ut notat Aruch.* Alibi in Gemara: מטלטלין כנונא אגב קטמיה Transportant focum cum cineribus suis, Joma fol.21.2.

כונניות Vide suprà in כן.

כנס *Colligere, Congregare, Coacervare, Comportare*, ut Hebraicè. *Imperat.* כנוס ית כל יהודאי Congrega omnes Judæos, Esth 4.16. & sic Hebraicè. *Futurum Pahel,* גלות ישראל יכנס Captivitatem Israëlis congregabit, Psal.147.2. Sæpiùs per ש effertur. Vide כנש. *Ex Aphel,* דמכנס היך זיקא כוי רינא Congregans quasi uter, vel, in utre aquas maris. Psal.33.7.

Apud Rabbinos in Niphal, נכנס *Introire, Intrare, Ingredi, quod cùm ad mulierem refertur, honestè dicitur de congressu carnali, ut* בוא *Hebraicè in textu sacro. Usurpatur etiam nonnunquam in Kal pro Ducere in uxorem, quasi Colligere, vel Introducere: sic autem ferè tantùm de virgine dicitur, quam quis antea jam compressit.* Vide Ketubh. cap.3. ad paragraph.4. in Gemara, & in Commentatoribus similiter adhibitum. Opponitur ipsi הוציא Educere, Dimittere. הכונס את הבתולה Qui ducit virginem, Ketubh.fol.6.2.& sic sæpius. *Hiphil,* הכניס *Introducere, Intromittere, Ingredi facere.*

כניסה · כנסה & כנוס, כניסה *Introitus, Ingressus, Congressus, Conventus, Collectio, Congregatio:* יום הכניסה *Dies congregationis*, quando ordinariè congregantur in synagogis ad preces & sacra. Tales dies sunt secundus & quintus, id est, Lunæ & Jovis in qualibet septimana, vide Megilla ab initio: Item, פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל הבית Operarius in ingressu suo (quàdo vesperi se domum recipit & recolligit) suum (opus peragere debet:) in egressu suo (manè ad laborem) id quod est patrisfamiliâs (qui ipsum conduxit,) peragat, Metzia fol.83.2. Vide Ber. rab. sect.72. בית הכנסת *Domus congregationis, Synagoga*, in qua Judæi precum & sacrorum causâ conveniunt: Majemon in Tephilla cap.11. scribit; In omni loco, in quo habitant decem Israëlitæ, oportet parare domum, in qua congregent se precum causâ omni tempore precum, & locus iste vocatur בית הכנסת: Item, אנשי כנסת

הגדולה *Viri Synagogæ magnæ.* De his vide nostram Tiberiadem. *Plurale,* בתי כנסיות *Synagogæ, Ecclesiæ.* Tales 400. fuerunt in Bitter, Gittin fol.58.1. In Jerusalem 480. Jalkut Jesa.1.fol. 40.col.4. ex Pesikta, cujus & meminit R.Salom. Jesa.1.21. Medr. Echa in Præfat.

כנוס *Pala, Ventilabrum frumenti*, ein Wurffschauffel/ Metzia fol.105.1. à Colligendo. Nam cavitas illa, quâ recipitur & colligitur frumentum, vocatur בית כינוס Locus collectionis.

כונס · משקה *Colligens liquorem*. Sic videtur vocari foramen vasis, per quod aqua ingreditur vel alius liquor, Kelim cap.8. & 10. Schab. fol.96.1. Contrarium ejus est מוציא משקה Educens liquorem: foramen illud, per quod emittitur: illud communiter majus, hoc minus esse solet.

מדת הכנסת אורחים *Introductio, Intromissio*: הכנסה *Virtus hospitalitatis*, Rab.

מכנסין *Femoralia*: מכנסין דבוץ Femoralia ex bysso, Exod.28.42. Ezech.44.18.

כנע *Ithpehal,* אתכנע *Deprimere, Abjicere, Humiliare se, Humiliari: Præterit.* חלף דאתכנע Pro eo quòd humiliavit se coram me Achab, 1.Reg.21.29. ואתכנעתא מן קדם יי Et humiliasti te coram Domino, 2.Reg.22.19. ואתכנעו תחות ידיהון Et humiliati fuerunt sub manu ipsorum, Psalm. 106.42. *Aliàs pro Hebræo* כנע *in Targum est* תבר.

Secundò, *Erubescere, Pudore dejici, Turpitudine (patrati sceleris) deprimi, quomodo Hebræo* כלם *respondet: in Præterit.* ואף אתכנענא Etiamque pudore confusi fuimus, Jere.31.19. על כן לא אתכנעית Idcirco nô pudefactus sum, Jesa.50.7. ואף אתכנעו Etiam erubuerunt vel humiliati sunt, Jesa.45.16. Ezech.16.27. *Infinitivus,* מסרבת לאתכנעא Renuisti te humiliare, vel, erubescere, Jerem.3.3. *Et aliâ formâ,* ואתכנעו לית אנון ידעין Et erubescere ipsi nesciverunt, Jerem 8 12. *Futur.* ותתכנעין מכל דעברת Et erubescas propter omnia quæ fecisti, Ezech.16.54.61. תתכנעון מלאלפא Pudebit vos docere, Mich.3.6. ויתכנעון Et pudebit ipsos docere, vers.7.

אתכנעא, per apocopam, אתכנעו et אתכנעות · אתכנעות *Depressio, Humiliatio, Pudor, Confusio:* לא מקבלין אתכנעו Non admittunt pudere, vel pudorem, Mich.2.6. הליכו באתכנעו Iverunt cum confusione, Jesa.45.17. אתכנעות עממיא Ignominiam populorum, Ezech.34.29. אתכנעות עלם Confusionem perpetuam, Jerem.23.39. *Cum Affix.* ואנון אתכנעותהון יקבלון Ipsi ignominiam suâ accipient, Ezech.36.7. קבילי אתכנעותיך Accipe ignominiam tuam, Ezech.16.52. תחפננא אתכנעותנא Operiet nos pudor noster, Jerem.3.25.

כניעה *Idem*, Rab.

כנף

כנף *Colligere, Congregare. R. David in libro Radicum confert inter se* כנף, *Ezech.* 17. 7. *&* כנף *per transpositionem literarum:* יקנוף עולא ליה Congregabit iniquitatem sibi, Hebr. יקבוץ Psal. 41.7. *Ithpehal Particip.* ואי מתכנפין Et si congregentur, congregent se, conveniant, Cantic. 8. v. 7. *Apud Talmudicos per syncopem,* האי מיכנף והאי לא מיכנף Hoc congregatur, illud non congregatur.

כנפא · כנף *Ala, Ora, Extremitas, Fimbria:* כנפא דכרובא Ala Cherubi unius, 1. Reg. 6. 25. מן יתן לי כנפא הך יונתא Quis dabit mihi alas, ut columba? Psalm. 55. 7. כנף לכנף Ala ad alam, 1. Reg. 6. 27. פסק ית כנף מעילא Abscidit orá pallii, 1. Sam. 24. 5. ולא יגלי כנפא דאבוהי Neq; reteget alam patris sui, Deuter. 23. 1. בכנף לבושיה In ora vestimenti sui, Hag. 2. 12. ויתקפון בכנף גבר יהודי Et apprehendent oram viri Judæi, Zach. 8. 23. *Plurale,* חפי כנפין Tegens alas, Ezech. 17. 3. על כנפי כסותהון In oris vestimenti sui, Numer. 15. 38. *Et hinc legendum,* על כנפת תולתהון In alis vel extremitatibus vestium suarum, Numer. 15. 38. in Targ. Hieros. Sic Deuteron. 22. v. 12. וכנפיהון Et alæ eorum, 1. Reg. 6. 27.

Apud Talmudicos, כנף שראה אביו לא יגלה Alam, quam vidit pater ejus, non reteget, Jevammoth fol. 4. hoc est, Si pater compresserit mulierem aliquam, & viderit alas ejus, filius ejus non deteget eam: מאה קרי כמתא בזוזא תותי כנפיך להוו Si centum cucurbitæ vendantur in urbe pro uno asse, tamen sub alis tuis sunto, Pesach. fol. 113. 1. Merces ob vilitatem non contemnendæ, sed potius colligendæ: כנפי ריאה Alæ pulmonis, id est, קצוי Extremitas pulmonis, Cholin folio 45. 1. סמפוניא אם יש בה בית קבול כנפים Symphonia, hoc est, Lyra in qua est locus receptionis alarum, Kelim cap. 11. Glossa כנפים sunt instrumenta tenuia parva, adinstar alarum, quæ ponunt in medio lyræ, & adjuvant auditionem modulationis: הקטרב והכנפים המקבלות את הרצועות Lignum jugi, & extremitates (illius scilic. ligni) quæ recipiunt lora, Kelim cap. 14.

כנופיא vel כנופיא *Congregatio, Cœtus solennis vel festivus:* איכא כינופיא Est congregatio, id est, dies festivus, quo conveniunt & congregant se homines in Synagogis & Scholis, Schab. fol. 60. 2. משום דאתי בכינופיא Eo quòd venit in congregatione festiva, Joma fol. 51. 1. Baal Aruch hoc explicat, בבוא כל ישראל לחוג Quando totus Israel venit ad festum celebrandum. Hinc Guido & alii scripserunt ex Aruch, significare etiam *Tripudium.* At non hoc voluit Aruch dicere, sed id quod nos posuimus. Hinc & in Glossa Talmudica בכינופיא explicatur לרגלים Ad festa solennia. כל כינופיא דכסף In omni festo ex argento est, scil. cornu quod in principio novi anni inflari solet, Rosch haschana fol. 27. 1. *Plurale,* לאכשורי בכנופייתא דארמאי Ad ratificandum in cœtibus Syrorum, Gittin fol. 11. 1.

כנר כנרא · כנורא *Cinyra, Cithara,* Κινύρα: כנורא ואבובא Citharam & organum, Gen. 4. 21. ונסיב דוד ית כנורא Et accepit David citharam, 1. Sam. 16. 23. גברא ידע לנגנא בכנורא Virum qui novit pulsare citharam, 1. Sam. 16. 16. *Cum Affixo,* כנרי Cithara mea, Jobi 30. 31. *Plural.* בתופין וכנרין Cum tympanis & citharis, Psal. 149. 3. *Emphat.* וכנריא ונבליא Et citharas & nablia, 1. Reg. 10. 12. כנריא המן Sicut citharæ perstrepunt, Jesa. 16. 11. *Cum Aff.* תלינן כנרנא Suspendimus citharas nostras, Psal. 137. 2. וקל נגון כנריך Et vox concentus cithararum tuarum, Ezech. 26. 13.

Apud Talmudicos, כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד Cithara fuit suspensa supra lectum Davidis, quam sub mediam noctem afflavit spiritus aquilonaris, ita ut à seipsa sonaret, Berachoth fol. 3. 2. Vide & Jevam. fol. 72. & Bava bathra fol. 25.

כנרא *Nomen arboris, cujus umbra scribitur esse noxia,* in Pesach. fol. 111. 2. Sic adducit Aruch. In Talmud scribitur per Daleth, טולא דכנרא. Baal Aruch citat aliud exemplum ex Bava bathra fol. 56. מביתלא לפפי אכינרא: sed non reperio in loco allegato. Tertiò adducit quoq; Aruch exemplum ex Berachoth fol. 40. 2. רימון כינרא, & scribit, se illud jam explicasse in voce רימון: sed falsum est. Nam in ordine literæ Resch non ponit hanc vocem. In Talmud autem iterum pro כינרא legitur כנרי. Glossator nihil annotat. Atheneus libro 14. meminit arborum quos *Connaros* vocat. Descriptionem vide apud eum.

כנריות Vide in כנר.

כנרת *Kinnereth, nomen provinciæ & lacus, aliâs* גנוסר, *unde Gennesareth lacus,* Luc. 5. 1. Matth. 14. Vide suprà in גנס, in גנוסר.

כנש *Colligere, Congregare, idem quod* כנס *Hebraicè, nec aliud exemplum in Targum universo est, ut inquit Elias, in quo Samech Hebraicum mutetur in Schin. Præteritum,* כנשית לי אף אוצרין Congregavi mihi etiam thesauros, Eccles. 2. 8. *Participium,* אנא כניש יתכון Ego colligo vos, Ezech. 22. 19. *Plurale,* דהוו כנשין Quæ collegerunt, Hos. 7. 14. *Infinitivus,* למכנש ממון Ad congregandum divitias, Eccles. 2. 26. *Imperativus,* כנישו ית כל ישראל Congregate totum Israelem, 1. Sam. 7. 5. *Futurum,* אכנש מטלטליא Congregabo translatos, Mich. 4. v. 6. ויכנשינון מכנש Et congregabunt eos congregando, Jesa. 24. 22.

cabat, bibebat donec odor vini exiret è punctura vel incisione scalpelli; Schabbas folio 129.1. Cùm Rabbi quidam defunctus alteri appareret, quæsivit ex eo, הוה ליה למר צערא Fuitne Domino dolor aliquis (nempe in egressu animæ ex corpore)? Respondit, כריבדא דכוסילתא Qualis est incisionis vel punctionis scalpelli chirurgici, Moëd katon fol.28.1. id est, Dolor levissimus & momentaneus, instar morsus pulicis, Locutio proverbialis. Vide simile exemplum in Ketubhoth fol.39.2. רב ביבי בר אביי קפיד אפילו אריבדא דכוסילתא Raf Bibhe bar Abbaj curiosus erat etiam de incisione scalpelli, id est, de punctione venæ sectionis, Maccoth fol.21.1. In Sanhedrin fol.93.2. מאי אשר אין בהם כל מום אמר ר' חמא בר חנינא אפילו כריבדא דכוסילתא Quid est Dan. 1.4. *In quibus nulla esset macula?* Dixit R. Chama bar Chaninâ; Ne quidem quanta est incisio scalpelli chirurgici. Vide & in ע״ז fol.27.1. R. Salomon exponit passim כלי שמכה בו Instrumentum quo percutit venæ-sector, & vernaculè פלימא פלמואר״ה. *Est Scalpellum, Phlebotomum, instrumentum quo vena inciditur & cutis scarificatur. Munsterus, Guido, Schindlerus malè Cucurbitulam explicant.*

כִּסְלֵו *Kislev, November mensis*, Zach. 7. v. 1. Hebr. & Chald. Item, וְלָא תִתְמְנַע מִלְּמִזְרַע אַף בְּכִסְלֵו Ne intermittas etiam seminare in mense Kislef, Eccles.11.12. In Hebræo est וְגַם לָעֶרֶב In octavo; unde in Targum legi deberet בְּמַרְחֶשְׁוָן In Octobri: eo enim mense seminabatur.

כסכם *Inde ex Aphel*, דְּמַכְּסֵם לֵיהּ Qui arguit eum, Proverb.15.12. in Ven. quod legendum כְּסַן à מְכַסֵּן. *Quod Munsterus etiam pro Roborare exponit ex Jobi 16.3. error est: legendum enim illic* בסם *per Beth. Similiter erravit Prov. 21. v.17. legens* בִּסְמָא *pro* בְּסִמָא. *Tertiò erravit in* כַּסְּמָן *Jesa. 42.16.17. ubi* כ *legit pro radicali, cùm sit à* סמא.

כְּסָמֶרֶת *Zea, Spelta.* Plur. כְּסָמִים Ezech. 4. 9. Heb. quod possit esse à sing. כסם.

כְּסַן *Arguere, Disceptare, Increpare, Corripere, Reprehendere. Præteritum*, הָא כְּסַנְתְּ סַגִּיאִין Ecce castigabas multos, Jobi 4.3. *Infinitivus*, מִכְסָנָא אַכְסְנַנִי יְיָ Corripiendo corripuit me Dominus, Psalm. 118.18. *Futurum*, וִיכַסְנוּן יָתֵיהּ Et corripiant eum, Deut.21.18. in Jon. *Pahel, Infinit.* וּמִכְסָנָא עִם אֱלָהָא אֲנָא צָבֵי Et disceptare cum Deo volo, Job.13.3. לְמִכְסְנָא יָתְכוֹן בְּאוּלְפָנֵיהּ Ad castigandum vos doctrinâ suâ, Deuteron. 4. v. 36. Jon. *Inf. cum Futuro*, וּמַן דְּכָשַׁר לְכַסְנָא יְכַסֵּן מִנְּכוֹן Et qui aptus est ad redarguendum, redarguat ex vobis, Jobi 6.25. לָא בְּרוּגְזָךְ תְּכַסֵּן יָתִי Ne in ira tua corripias me, Psal.38.2. אַל בְּרֻגְזָךְ תְּכַסְנַנִי Ne in ira tua corripias me, Psalm.6.2. וִיכַסְנַנִי Et corripiat me, Psalm.141.5. דִּיכַסְנֵיהּ אֱלָהָא Quem redarguit Deus, Jobi 5.17. דְּתֵכַסְנֵיהּ יְיָ Ut castiget eum Dominus, Psalm. 94. 12. די תְּכַסְנִנֵּיהּ יָהּ Quem castigabis ô Deus, Psalm. 94. v. 12. *Aphel*, אַכְסֵנְתָּא Corripuisti, Psal.17.4. וְאַכְסַנְתֵּיהּ Et corripuisti eum, Psalm. 41. 4. *Participium*, דִּמְכַסֵּן בְּמִלִּין Ut disceptet verbis, Jobi 15.3. דִּמְכַסֵּן בַּר נָשׁ עִם אֱלָהָא Ut disceptet homo cum Deo, Jobi 16. v. 21. דִּמְכַסֵּן לֵיהּ Eum qui corripit ipsum, Prov. 15. 12. *Futurum*, אוֹרְחָתִי קֳדָמוֹי אַכְסֵן Vias meas coram ipso arguam, Jobi 13.15. *Ithpahel* vide post sequens Nomen.

מְכַסֵּן *Correptor, Reprehensor: Plur.* וּלְמְכַסְנֵי יִבְסַם Et correptoribus amænitas erit, benè erit, Proverb. 24.25.

מַכְסַנְתָּא *Castigatio, Correptio, Reprehensio, Redargutio, Argumentum:* וְאַתְּ סְנֵיתָא מַכְסַנְתָּא Et odisti castigationem, Psal.50.17. מַכְסַנְתָּא בְּאוּמַיָּא Correptionem in populis, Psal.149.7. וּמַכְסַנְתָּא אַשְׁלֵי לִבִּי Et castigationem sprevit cor meum, Proverb.5.12. וּמִזְדְּהַר בְּמַכְסַנְתָּא עֲרִימָא הוּא Et qui admonetur, vel, admonitionem recipit per castigationem, callidus est, Proverb.15.5. *Plurale*, וְלָא אִית בְּפוּמֵיהּ מַכְסַנְיָתָא Neq; sunt in ore ejus argumenta, Psal.38.15. *Hinc Verbum literâ formativâ in radicalem conversâ*, אִתְמְכַסַּן *Increpari. Particip.* וּמִתְמַכְסַן בְּכֵיבָא Et qui castigatur per dolorem, Job. 33.15.

כִּסְנִין *Placentæ siccæ vel ustulatæ aut tostæ; In parvo Aruch exponitur Germ.* Lebküchen/ Item *Biscocti*, Jos.9. 5. 12. *respondet Hebræo* נִקֻּדִים, *quod Chaldæus interpres sumpsit ac si esset significationis* יָקַד, *& idem quod* מוקד *Adustum. Hinc exponit R. Salom. Jos. 9. v. 5.* נִקֻּדִים *Gallicè* ארשין *Arsin*, hoc est, מוּקָד, *& addit hoc sensu quoque exponere Jonathanem:* טוּלְמִין דִּלְחֵם וְכִסְנִין Tortas panis & placentas, Heb. נִקֻּדִים, 1.Reg.14.3. R. Salomon Gen. 40.16. Gallicè explicat אובליש *Oublies*, id est, *Crustula*, & inde interpres Targum, *Obleæ. Apud Talmudicos*, ארמלתא לית לה כיסני Viduæ non adhibentur tosta, Ketubhoth folio 17.2. תרי פרגושי כיסני Duo cochlearia tostæ farinæ, Erubh.fol.29.2. הני כסני מעלו לליבא ומבטלי מחשבתא Hæc tosta conducunt cordi, & expellunt curas, Ibid. Vide & in Berach.fol.42.1. Author Aruch inquit; *Solebant coquere triticum & fabas, injectis uvis passis, & sorbebant illud. Hoc in nuptiis faciebant virgini sponsæ, sed viduæ non faciebant, unde cognoscebatur, an sponsa virgo esset vel fœmina.* Glossa Talmudica ubique explicat קליו״ת *Tosta, placentulæ tostæ ex farina tritici vel leguminum.*

אַכְסַן Vide in אכס.

לְאַכְסֵן Adducit Aruch ex Vajikra rab.sect.30. & explicat

& explicat לְאַלְתַּר *Statim, Protinus.* Sed ibi in nostris exemplaribus non reperio.

כְּסַס *Masticare, Comedere, Rodere, Arrodere:* הכוסס את החטה Masticans triticum, Berach. fol. 44. 1. כס פלפלין Masticabat piper, Berach. fol. 36. 2. Glossa, Quicquid non comeditur viâ communi; id est, more consueto, vocatur כסיסה: Vide idem in Megilla fol. 7. 2. וכוססין אותו בבית המשתה Et comedebant illum in loco compotationis, Kimchi Jos. 9. 5. Item, העכברין כוססין ומקרסמין דבריכם שאין אדם ולא עוף ולא בהמה כוססין אותן Mures rodunt & incidunt res, quas neque homo, neque aves, neque bestiæ arrodunt. Aruch in voce נגמי. Aphel, אכסוה׳ שערין Cibarunt eum hordeo, Ketubh. fol. 77. 1.

II. כסס *Arguere, Increpare.* *Aphel* אַכַּס *Idem.* *Particip.* דמַכַּס לְבַר נָשָׁא Qui increpat hominem, Prov. 28. 23. *Imperat.* אַכַּס לְסוּכְלְתָן Argue prudentem, Prov. 19. 25. *Futur.* דלָא יַכְסְנָךְ Ne arguat te, Prov. 30. 6.

III. כָּסַס Hebr. *Supputare; In summam colligere.*

מכסה · מֶכֶס *Summa, Numerus supputatus, Portio rata & certa, Census.*

מכסא · מֶכֶס *Vectigal,* τελώνιον, *Telonium, Mensa publicanorum, ubi vectigal & tributum colligitur: item Collybus, seu, Pecuniæ permutatio:* unde בירת הֲפֵכָא Locus collybi, ubi fit pecuniæ permutatio (*Cambium* vulgò, & *L'eschange* Gallicè vocant, Wechselbanck:) item *Telonium, Domus ubi vectigal colligitur.*

מי מיכסי *Nomen loci,* In Jevammoth fol. 45. 1. Citat Baal Aruch etiam ex Megilla fol. 6. col 1. Sed ibi nunc legitur בי כובי: Ketubh. fol. 112. 1 lin. 1.

מוכס *Publicanus, Telonarius: Nummularius, Collybista, nummos permutans:* מוכס שאין לו קִצבה Telonarius cui non est determinatum, qui petit pro lubitu, Nedar. f. 28. 1. Bartenora hic annotat, *Publicanos duplices fuisse; Spontaneos,* qui sponte suâ ad telonium sedebant: & *Constitutos à rege.* His necessariò dandum erat vectigal, nec licebat eis illud vel remittere, vel viatoribus effugere, &c. *Publicani sunt inepti ad testandum aut judicandum,* Sanhed. fol. 25. 2. Chosen hammischpat fol. 11. col. 2. Majemon de Testibus cap. 10. מוכס סְתָם גַּזְלָן Telonarius simpliciter, raptor est; Aruch in מכס. In Sanhed. fol. 44. 2. במוכס אחד *De publicano quodam;* exponitur in Glossa per, ברשע אחד *De homine quodam improbo.* קשר מוכסין *Signatura publicanorum,* Schab. cap 8 in Mischna. Signatura erat duarum literarum majuscularum in chartula aut alia materia, quæ dabatur alicui, quùm vectigal totum solveret ab una parte fluminis, quo ostenso ab altera parte fluminis, liber erat. *Hinc etiam in Targum Veneto,* בית מְתִיבַת מוֹכְסִין Locus sessionis Telonariorum, Jud. 5. 10. אין פורטין מתיבת המוכסים Non permutant minutos nummos ex arca publicanorum, Bava kama fol. 113. 1.

מוּכְסְסִין *Genus fructuum præstantium, quos solebant suspendere ante idola odoris causâ,* Avoda sara fol. 14. col. 1. Baal Aruch in litera מ citat per ב מובססין.

כַּסְכֵּס *Fricare, Confricare:* צריך לכסכס Oportet confricare, Nidda fol. 62. 1. שרא לכסכוסי קרמי Permisit defricare vestes, Moed katon fol. 10. 2. לכסכוסי ביתניתא בשבתא Confricare indusium in Sabbatho, Schab. fol. 140. 1. Nempe indusium recenter lotum, durum est: licet ergo parumper manibus confricare, לרכוכי ad mollius reddendum: Alii reddunt, *Plicare, Complicare,* ex mox seq. signif.

כיסכוס *Confricatio:* כיבוס דליה׳ ליה׳ כיסכוס לאו כיבוס הוא Lotio cui non adhibetur confricatio, non est lotio, Sevach. fol. 97. 2.

כיסכוסין *Plicaturæ,* Falten. Sic citat Baal Aruch ex Schab. fol. 147. 1. מאי מריב כסכוסי מאניה Quid est מריב canalis? Sunt plicaturæ vestimentorum. Sed nunc in nostris libris legitur כיסי בבילתא.

כסוסטרא *Idem quod* גסוסטרא, *quomodo communiter scribitur.* Vide גז. In parvo Aruch exponitur *Ambitus,* ein Umbgang.

כסיסטאות *Mensura expansi utriusque brachii,* ein Klaffter, Beres. rab. fol. 6. col 4. In Jalkut legitur per ב.

כָּסַף Hebr. *Appetere, Expetere, Desiderare.* *Niphal* נכסף *Desiderio affici vel teneri.* *Hinc in Veneta;* יִכסוף עוּלָא ליה Desiderabit iniquitatem sibi, Psal 41. 7. quod pravum pro יכנוש.

Secundò כסף Chald. *Ignominiâ, Probro, Opprobrio, Pudore, Rubore suffundi, Pudere, Pallescere: Futur.* ותִכְסוֹף Ut robore suffundatur, Num. 12. 14. in Jonath. וְלָא יִכְסְפוּן בִּי Et non rubore perfundantur in me, Psalm. 69. 7. יִבְהֲתוּן וִיכְסְפוּן תָּבְעֵי נַפְשִׁי Erubescant & confundantur quærentes animam meam, Psal. 35. 4. vide & 40. 15. *Aphel Præterit.* ואַכְסֵפְתָּנָא Et confudisti nos, Psal. 44. 10. *Particip. activ.* וְלֵית דמַכְסִיף Nec est qui pudore afficit, Jobi 11. 3. *Particip. passiv.* לָא יְתוּב מִסְכֵּן מַכְסַף Non revertatur pauper confusus, Psalm. 74. 21. *Futur.* עֲשַׂר זִמְנִין תַּכְסְפוּנַנִי Decem vicibus confudistis me, Jobi 19. 3. *Ithpahel Præterit.* ואִתְכַּסִּיפוּ Et confusi fuerunt, Jobi 6. 20. *Futurum,* לָא יִתְכַּסְּפוּן בִּי Ne confundantur in me, Psal. 69. 7. juxta Regia.

Tertiò *apud Talmudicos in Hiphil* הִכְסִיף *Pallescere,*

Canes robusti corpore, Ibid.v.11. יכלון כַלְבַיָא Comedent canes, 1.Reg.14.11.

Apud Rabbinos, הזאב והכלב כלב הכופרי והשועל ... אעפ״י שדומין זה לזה כלאים זה בזה Lupus & canis, Canis venaticus & vulpes, quamvis sibi sint similes; tamen sunt heterogenea & diversi generis, Kilaim cap.1. כלב הכופרי Canis villaticus, id est, כלב הציד Canis venaticus, ut Rambam explicat. Fortè intelliguntur *Alopecides*, quos Xenophon facit *Canes venaticos*. כלב שוטה *Canis rabidus*: Ejus signa quinque: פיו פתוח רירו נוטף Os apertum, saliva stillans, aures fœtidæ, cauda reflexa ad femora, ambulans ad latera viarum: quidam addunt, latrans ut vix vox audiatur, Joma fol.83.2. Morsus canis rabidi incurabilis est. Vide in חברבר, suprà: *Proverb.* כַלְבָא בְכַפְנָא אֲפִילוּ גְלָלֵי מְבַלַע *Canis famelicus etiam stercus comedit*, Bav.kam. fol.92.2. Optimum condimentum fames, der Hunger ist der beste Koch. Salomon, לנפש רעבה כל מר מתוק *Animæ famelicæ omne amarum dulce est*; Prov.27.7. Socrates dicere solebat, *Cibi condimentum esse famem, potionis sitim*, ut refert Cic.lib.5.Tusc. Antiphanes dicere solitus: *Famem omnia dulcia reddere præter seipsam.* Darius in fuga cùm aquam turbidam bibisset, negavit unquam se bibisse jucundius: meminit Cic.lib.3.Tusc. Artaxerxes cùm in fuga quadam, direpto illius commeatu, aridis ficis & hordeaceo pane vesceretur, Dii boni, inquit, cujusmodi voluptatis hactenus fui inexpertus; meminit Plutarch. Legitur in Talmud de quodam divite Hierosolymitano, qui quemlibet instar canis famelicum ad se venientem, שָׂבוּעַ saturum dimisit, unde dictus fuit כַלְבָא שָׂבוּעַ *Canis satur*, Kethubh fol.62.col.2. מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיק *Ex cane malo bonus catulus non nascitur*, Seder olam cap.25. *Fæmin.* כַלְבְתָא *Canis fæmina*: שיני כלבתא Dentes canis, Moed katon fol.10.1.

מְכַלֵב *Suturam caninam faciens*, id est, *inæqualem, ut sunt dentes canum*: האומן מכליב Sartor inæqualiter suens, Moed katon fol.10.1. vel, Latas suturas faciens, weite Stich/ מרחיק תפירות.

כולבא · כולב *Securis*, Hebr. קַרְדוֹם: *Cum Affix.* לְחַדָּאָה יַת כּוּלְבֵיה Ad acuendum securim suam, 1.Sam.13.20. *Plural.* ונסיב אֲבִימֶלֶךְ יַת כּוּלְבַיָא Et accepit Abimelech secures, Jud.9.48. Baal Aruch adducit hoc exemplum per Kaph in medio, כולביא: Ampliùs, לְמִקְטַע בְּכַלְבַיָא Ad cædendum securibus, Psalm.74.5. Sic citatur in Aruch ex Beres.rab.sect.38. איתי לי כולב Adfer mihi securim: quod in nostris libris legitur קולב.

כְלִיבָה · כְלוּב *Canistrum, Cavea avium*, Jerem.5.27. Hebr. *Sic Talm.* באין לכלובן Veniunt in caveas suas, Betza fol.24.1.

כלובה · כליבה *Arca, Capsa mortuorum*, ... של כליבה, Para cap.12. Glossa; In lecto quem faciunt ad portandum in eo mortuum, faciunt veluti cornu quoddam ferreum, cui alligant mortuum ne decidat, & vocatur כליבה, quia est ככלוב העוף Sicut cavea aviũ. In Moed katon fol. 27.2. scribitur per geminum Caph, כלכבה.

כּוּלְבָא *Idiota, Simplex, Vilis, Stultus.* Hinc *proverbium* in terra Israelis aliquando usitatum: באתר דמרי ביתא תלא זייניה כולבא רעיא קולתיה תלא *In loco quò herus domesticus suspendit arma sua, vilis pastor nunc suspendit pedum suum*, Metzia fol.84.1. Sanhed. fol.103.1. *ubi scribitur per Koph* קלבאי. Vide in ק. Vajikra rab.sect.4.

כלבורא Vide infrà in כלק, in כלקירא.

כולבוס *Bidens, instrumentum duorum curvatorum dentium*: כלבוס של ברזל מטילין תוך פיה Bidentem ferreum injiciunt ori ejus, Sota fol.19.1. Glos. שני שנים יש לו Duo dentes sunt ipsi. Quidã explicant *Uncinum bifidum, de quo aliquid suspendi potest*: עשאו כמין כלבוס Fecit illud instar unci bidentis, Schab. fol.60.2. *Est & nomen Vasis culinarii, instar sartaginis, cujus usus aliquandò fuit in templo Hierosolymitano*, Menach. fol.63.1. Item *Fæces quæ in fundo ollo remanent*, in Bava kama fol. 100.2. מאי כלבוס אמ׳ רבא בר שמואל כפרא דודי Quid est כלבוס? Dixit Rabba bar Schemuel; Abstersio ollarum, hoc est, Id quod ollæ adhæret, reliquiæ turbidæ quæ in fundo remanent. Ita sumitur illic pro fæcibus colorum, reliquiis residuis inutilibus, vitiosis, &c.

כַלְבִית *Nomen vermis aquatilis, qui ingreditur aures piscium majorum*: כלבית על לויתן Kilbis balenæ creatus est, ut eã infestet, Schab.77.1. Aruch scribit per geminum ב, כלבית. *Alibi eodem sensu legitur* כולבא טינא, Basra fol.73.2.

אִכַלְבָא *Granarium*: אתא למיפתח בבא דאכלבא Venit ad aperiendum ostium granarii: חזית אכלבא דמליא חיטי Vidit granarium plenum esse tritico, Tasnis fol.24. col. 1. חיטי דקדחי באכלבאי Tritica quę incaluerunt in granariis meis, Metzia fol.63.2. *In Aruch hæc ad* כלך *referuntur, sed in Gemara per* ב *scribuntur.*

כלד כַלִידָא *Calix, Scyphus, Poculum*: וְיַת כַלִידִי כַלִידָא דְכַסְפָּא Scyphum autem meum scyphum argenteum, Genes.44.2. כַלִידִי רְוָיָא Calix meus amplus est, Psalm.23.v.5. *Plurale,* תְּלָתִין כַלִידִין מְצַיְירִין Tres scyphi figurati, Exod. 25.v.33.

כַלְדָאִין *Chaldæi, Astronomi, Astrologi. Nam Chaldæi Astronomiæ fuerunt peritissimi, & ejus artis Magistri*: אמרי ליה כלדאי Dixerunt ipsi Chaldæi, Sanhed. fol.95.1. pro eo ponit R.Sal. Jesa.10.32. שאמרו איצטגניני Dixerunt ipsi Astrologi ejus. Sic

Sic in Schabbas fol. 119.1. & fol. 156.1. explicatur חוזים בכוכבים Inspectores stellarum: מנין שאין שואלים בכלדים Unde habemus, quòd non interrogandi sint Chaldæi vel Astrologi? Ex eo quod dicitur; *Integer eris cum Domino Deo tuo: Gentes enim istæ, quas possessurus es, ariolos & divinos consulent: tu autem non sic &c.* Deut. 18.13.14. Pesach. fol. 113.2.

כלידין *Genus vestimentorum, vel armorum splendidorum:* אין עבד מולך ולא לובש כלידים Non regnat servus, neque induit Challidim, Ber. rab. sect. 89. Baal Aruch legit כלירדין. *Quidam putant esse q.* כלי יָדַיִם *Chirothecas.* Sic adducit Baal Aruch ex Ber. rab. sect. 90. לא ירים איש את ידו וארח תלו כלידים, pro quo in nostris libris legitur כלי ידים.

כלדה Quæ hinc esse possint, vide paulò antè in כלא & mox in כלל.

כלו כְּלוּזָא *Idem quod* אוכלוסא *Populus*, juxta Baal Aruch, & glossam Talmudicam, in Bava metzia fol. 108.1. Sed in Bava basra fol. 8.1. videtur exponi per הַכְרָזָה *Promulgatio.* Prior expositio melior. Vide in אוכלוסא.

כלט כולטית *Putredo:* לְקִיסָא כולְטִיתָא Pro ligno putredinis, putrido, Heb. רקבון, Jobi 41.18. in Ven.

כלי כליוטן Citat Aruch ex Echa rab. cap. 1. v. 4. Sed pro eo in nostris exemplaribus legitur בוליוטין Consiliarii.

כוליאר Vide infrà in כלר.

כלך כָּלָךְ *Cortex, Involucrum bombycis, quod ad uendum ineptum:* vel, *Certa species serici, juxta Bartenoram*, Kilajim cap. 9. initio, Schab. cap. 2. initio, ubi Glossa explicat פסולת של משי. In Gemara Talm. Hier. explicatur voce quadam peregrinâ, אנבין קיסרי & in Schabbas, אנבין קיסרי. Rabbi Salomon id scribit in Kilaim, אנבין קנרי.

כְּלִיכָה *Arca, Capsa, Feretrum mortuorum*, Moed katon folio 27.2. Vide etiam suprà in כלב.

כולכסין Herbæ species. Videtur idem esse quod קולקסיא. Talm. Hieros. Demaj cap. 2.

כְּלְכִית Vide suprà כלכית.

כָּלַל *Perficere, Absolvere, Comprehendere, Complecti aliquid generaliter, universaliter, totaliter & summatim*, Rab. ספר מכלל מצותיו Liber complectens præcepta ejus, מכלל פעולותיו complectitur quoque opera ejus, More lib. 1. cap. 55. נִכְלַל *Comprehendi*, Rab. וכות נכלל הפרק הזה Et hîc absolvitur hoc caput.

כולל *Complectens, Comprehendens, Universale, Collectivum: Commune, Prædicatum:* שם כולל Nomen universale, collectivum: שהוא יותר כולל ממנו Quod est magis complectens, id est, commune & generale, quàm illud. In titulis virorum doctorum sæpè usurpatur, החכם הכולל Sapiens omnibus modis. *Fœmin.* כוללת.

כְּלָלָא, כְּלָל *Complexio, Complexum, Canon, Regula; Summa* generaliter vel universaliter aliquid complectens: *Universale, Generale, Commune, Universalitas, Universum*, & adverbialiter, *Penitùs, Prorsus, In universum: Universaliter.* Oppositum ejus est פְּרָט *Particulare, speciale:* כְּלָל וּפְרָט *Generale & particulare:* כלל גָבוֹהַּ *Genus summum, generalissimum:* בִּכְלָל *In genere, Universim, Summatim:* אָמַר בִּרְכָתָא בִּכְלָלָא וּלְוָטַיָּא בִּכְלָלָא Dicebat benedictiones summatim, & maledictiones summatim, Deuteron. 27. v. ult. in Jon. יוצא מכלל Egreditur (id est, excipitur) à regula: מכלל absolutè positum, *Omninò, Prorsus, Universè:* מִכְּלַל דְּ *Posteaquam:* כלל וכלל *Omnibus modis, Omnino:* vel negativè, *Nullo modo, Omnino non*, si adsit negatio: עַל הַכְּלָל. לְשׁוֹן כלל. דֶּרֶךְ כְּלָל, *Universaliter:* שם כלל Nomen universale. *Plurale*, כללים שְׁפָלִים Universalia inferiora, subalterna: כללים שמורים והפרטים אובדים Universalia conservantur, particularia pereunt, Aben Esra Psal. 104. v. 30. *Porrò observandi hîc sunt quidam ex tredecim illis modis Legem explicandi, hinc denominati, quorum in scriptis Talmudicis præcipuus est usus:* I. כְּלָל וּפְרָט *Generale & speciale*; id est, cùm locutio generalis de certis speciebus, alibi definitis, tantùm intelligenda est. Veluti, *Quum offeret è vobis oblationem Domino*, Levit. 1. 2. id non de omnibus in genere intelligendum, sed de speciebus mox nominatis, bobus, ovibus, capris: II. פְּרָט וּכְלָל *Speciale & generale*; id est, cùm speciale de toto genere dicitur, E. G. cùm primùm Scriptura in specie de re amissa loquitur, nominando *bovem, asinum, ovem, vestimentum*; id in genere de omni re amissa capiẽdum, unde mox Scriptura seipsam explicat, dicens, *De omni re amissa*, Exod. 22. 9. III. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט *Generale & speciale, & rursus generale: tunc non judicas, nisi juxta speciale*; id est, cùm bis Scriptura in genere loquitur, & semel in specie, tunc sententia pronunciatur juxta speciale: ut, *De omni re iniqua.* Id generale est. *De bove, asino, ove, veste*; Id speciale est. *De omni re amissa*; id rursus generale est, Exod. 22. v. 9. Sic Deut. 14. 26. *In omnia quæ desideravit anima tua.* Et mox, *In boves, pecudes vinum:* rursus; *In omnia quæ desideravit anima tua.* Speciale loquitur de mobilibus tantùm, & excludit immobilia, & sic duo illa generalia quoque capienda. IV. כְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט וּפְרָט שֶׁצָּרִיךְ לִכְלָל *Generale quod opus habet specificatione: & specificatio quæ*

opus habet generali summâ. E.G. *Recenseto omne primogenitum*, Numer.3.v.40. id generale est, & comprehendere etiam posset fœmellas. Opus ergo erat specificatione, unde mox dicit, *marem.* Excluduntur proinde fœmellæ. Cogitare quis posit, esse & eum primogenitum marem, quem fœmella antecessit. Opus ergo rursus generaliori locutione, quæ dicit, *Ex omni aperiente uterum masculo*, Exod.13.15. Is ergo primogenitus mas dicitur; qui uterum primò aperit, non quem fœmella antecedit. Et contrà, *Speciale quod opus habet generali.* Si dixisset *Masculum*, & non adjecisset *Primogenitum*, potuisset intelligi tam de primogenitis, quàm de non primogenitis, & idcircò dicit, *Primogenitum*: V. דבר שהוא בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא *Omnis res in generali summa comprehensa, & alibi inde excipitur, ad certi aliquid docendum, tunc non ut de seipso aliquid doceat, excipitur, sed ut doceat aliquid de generali summa*, V.G. De Molech dicitur: *Quisquis è filiis Israëlis, &c. dederit de semine suo Moleco, morte afficitor, populus obruito ipsum lapidibus*; Levit.20.2. Hîc *Molech* speciale est, & excipitur ex generali abominationum idololatricarum summa, non ut de se graviorem esse pœnam doceat, sed ut de generali doceat, omnes istas abominationes debere lapidatione puniri: VI. דבר שהיה בכלל ויצא לטען טען שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר *Res in generali summa comprehensa, & alibi ab ea excepta ad arguendum aliquid simile isti negotio, excipitur levandi, aut minuendi causâ, non gravandi.* V.G. *Qui iverit cum proximo suo in sylvam &c. & irruerit in proximum suum, ut moriatur*, Deuteron.19.5. Hîc in generali summa occidentium comprehensus est, de quibus dicitur: *Qui percuti taliquem ut moriatur, morte plectitor*, Exod. 21. v.12. Hîc excipitur per fortuitum casum occidens, ut ejus pœna minuatur & distinguatur à pœna ejus, qui volens & præfractè aliquem occidit: VII. דבר שהיה בכלל ויצא לטען טען אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר *Res in generali summa comprehensa, & alibi inde egrediens, ad arguendum aliquid diversum à generali sive summa, egreditur & ad imminuendum & ad gravandum.* V.G. *Quum emeris servum Hebræum, sex annis serviet, &c.* Exod.21.2. Hinc postea excipit ancillam Hebræam, inquiens: *Si vendiderit quis filiam suam in ancillam, ne exito ut isti servi*, vers.7. Hîc ancilla fuit in complexu servorum Hebræorum, juxta illud: *Si vendatur tibi frater tuus Hebræus vel Hebræa*, Deuter.15.12. Excipitur autem, ad arguendum aliquid diversi à conditione servorum, nempe partim ad minuendum; quòd pos-

sit ante sextum annum exire; partim ad gravandum, quòd posit Dominus etiam invitam eam desponsare: IIX. דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירנו לכללו בפירוש *Res in generali aliqua summa comprehensa, & ex ea egrediens rursus, ad novum aliquid indicandū, non potes eam reducere in summam suam, nisi versus aliquis id expressè faciat.* V.G. *Quum sacerdos emerit quempiam emptione pecuniæ sua, is comedet eam; similiter natus domus ejus, isti comedent de cibo ejus*, Levit.22.11. Jam & filia ejus est inter natos domus ejus, sive vidua sive desponsata, postea excipitur cùm desponsata fuerit alienigenæ, tunc non comedit de Truma sive separato munere frumentario, juxta illud: *Filia sacerdotis cùm fuerit viro alieno, &c. vers. seq.* Hæc, etiamsi vidua facta fuerit, non potest restitui in summâ istam, nisi Scriptura expressa id faciat, juxta illud: *Filia sacerdotis cùm fuerit vidua, &c. de cibo patris sui comedet, vers. seq.* De cæteris modis alibi.

כליל *Perfectum, Absolutum, Totum, Integrum, Absolutè, Integrè, Penitùs, Prorsus, In universum, Universaliter:* כליל יופי Perfectus pulchritudine. *Sic fœminin.* כלילת יופי Perfecta pulchritudine, Hebr. עד כליל Penitùs, omninò, Prov.5.14.

כללי *Universalis:* כלליות *Universalia.*

כוללות *Universalitas.*

כולי · כלה · כולא · כל · כל *Omne, Totum, Universum, Omnes, Omnia, si plurali adjungatur:* ut, כל בעלי דבבי Omnes inimicos meos, Psal.3.8. מדק וחשל כלא Comminuebat & debilitabat omnia, Dan.2. v.40. כולי וכלא אמרין Omnes dicunt, Eccles.10.3. עלמא Totus mundus, Eccles.10.12. Sic Esth.6.1. כולי ליליא Totâ nocte, Ibid. *Cum adjuncta negandi particula est, Quicquam, Ullum, Nullum, Nihil quicquam:* ולמסכינא לית כל מדעם Et pauperi non erat quicquam omnino, Heb. ולרש אין כל 2.Sam.12.3. לא תעבד כל עבידתא Non facies ullum opus, Exo. 20.3. *Cum Affix.* כלך שפירתא Tota tu pulchra es, Cant.4.7. וכליה לא תחזי Et totum ipsum non videbis, Numer.23.13. כלה Tota ipsa, כלהון & כלהן Omnes illi, כולהן Omnes istæ, omnia ista, כלכון Omnes vos: כלנא Omnes nos, &c. Rab. כל גדול מן החלק *Totum majus est parte. Hinc plurale Talmudicum*, כולי vel כלי: unde locum Scripturæ vel verba alicujus authoris citantes, abruptè dicunt, וכולי *Et omnia, Et reliqua, Et cætera.* Rabbini extra Talmud id tantùm usurpant de prophani alicujus authoris verbis, & de loco Biblico decurtato dicunt וגומר Et reliquum

מכל וכל Vel simpliciter מכל *Ex omni parte, Omnino, In universum.*

כל אחד Omnis unus, id est, *Unusquisq.*

כל דכן

כָּל וְכַן *Quanto magis*, vel, *Quanto minus*. כָּל דְּכַן רְשִׁיעַיָּא Quanto magis improbi? Job.4.19.

כָּל כַּן *Usq; adeò, Tantopere: Item, Omnia ista:* ut, וכל כך למה Sed omnia hæc vel ista quorsum? Talm. Sanh. cap. 11. initio Gemaræ, Beres. rab. sect. 26.

כָּלִי הַאי *Tantopere*, idemquod כָּל כַּךְ: ut, מאחר דחכימת כולי האי Posteaquam tantopere sapiens es, quare &c.

כָּל כָּךְ *Nihilominus tamen.*

כָּל כַּמָּה שֶׁ *Quamdiu?* quanto magis.

כָּל מָה שֶׁ *Quemadmodum: respondet ipsi* כֵּן *Sic.*

מִכָּל מָקוֹם *Nihilominus tamen, Tamen, Attamen. Præcedere solet* אַף עַל פִּי Etsi.

כָּל קֳבֵל דִּי *Ex adverso, E regione: Propterea quòd, Eo quòd, Quandoquidem, Propter, Propterea. Sequitur &* דְּנָה.

כָּל שֶׁהוּא *Quicquid sit, Tantillum, Quantumlibet, Pàrum, Modicum. Et pluraliter* כל שהן. *Et aliter, cùm sententia continuatur*, pro *Quò magis*: ut, כל שהוא הולך קולו עמה Quò magis vox alicujus continuatur & procedit, eò magis deprimitur, R. Salom. Exod. 19.19.

כָּל שֶׁכֵּן *Multo vel Quanto magis, Quanto minus, pro ratione sensus & loci. Chaldaicè effertur* כָּל דְּכֵן, *quod antè positum*: אם ללמוד אסור ללמד לא כל שכן Si discere vetitum est, quanto magis id non est docendum? מן המים צר מן הטיט לא כל שכן Si ex aquis (ex gutta seminis) format (Deus hominem) ex luto nonne multò magis? Sanhed. 91.1. Item, ווי לכון חייביא דאמריתון מיתי לא חיין דלא הוו היי דהוו לא כל שכן Væ vobis improbi (Saducæi,) qui dicitis, mortuos non revicturos: Cùm illi, qui antea non vixerunt, facti sint vivi, annon illi qui vixerunt, multò magis? Sanh. 91.1.

Secundò, כלל *Coronare*: וְכַלִּילוּ יָת מַלְכָּא Quâ coronaverunt regem, Cantic. 3.11. *Aphel*, אַכְלֵל *Coronare, Ornare: respondet Hebræo* עִטֵּר. *Præterit.* אַכְלֶלְתָּא שְׁנַת טוּב בִּרְכָתָךְ Coronasti annum bono benedictionum tuarum, Psal. 65.12. דְּאַכְלֵל יָתִיכִי Qui coronavit te, Psal. 103.4. *Futur.* רַעֲוָא טָבָא תְּכַלְּלִנֵּיהּ Voluntate bonâ coronabis eum, Ps. 5.13. אִיקְרָא וְשׁוּבְהוֹרָא תְּכַלְּלִנֵּיהּ Gloriâ & splendore coronabis eum, Psal. 8.6.

כְּלִיל · כְּלִילָא *Corona, Corolla*: וְתַעְבֵּיד כְּלִיל רַב Et facies coronam magnam, Zachar. 6.11. אִתְּתָא כַשִּׁרְתָּא כְּלִילָא לְבַעְלַהּ Mulier proba corona est marito suo, Prov. 12.4. וּכְלִילָא דְקוּדְשָׁא Et corona sancta quæ data fuerat ipsis in monte Sinai, id est, Lex, Cantic. 3.1. וּנְסַב יָת כְּלִילָא דְמַלְכְּהוֹן Et accepit coronam Regis ipsorum, 2. Sam. 12.30. כְּלִיל דְּהַב Corona aurea, Psal. 21.4. לִכְלִילָא דְחֶדְוָא In coronam gaudii, Jesa. 28.5. *Plural.* כְּלִילִין *Coronæ*, Jobi 31. v. 36. אִתְרְבִי בְּאַרְבַּעַת כְּלִילָן טָבָן Unctus est (Moses) quatuor coronis bonis, כְּלִילָא דְאוֹרַיְתָא Coronâ legis, כְּלִילָא דִכְהוּנְתָא Coronâ sacerdotii, כְּלִילָא דְמַלְכוּתָא Coronâ regni, כְּלִילָא דִשְׁמָא טָבָא Coronâ nominis boni, Deut. 34.5. in Targum Jonath. De his quatuor coronis vide & Medr. Samuel sect. 23. *Et masculinè*, כְּלִילַיָּא Jud. 8.26. *Apud Talmudicos*, יַנְקוּתָא כְּלִילָא דְוַורְדָא סָבוּתָא כְּלִילָא דְחוּלְפֵי *Puellæ convenit corona rosæ, vetulæ corona urticæ*, Schab. fol. 152.1. ויוצאה אשה בכליל של זהב בראשה Egreditur mulier cum corona aurea in capite suo, scil. in Sabbatho, Majemon. de Sab. cap. 19. Lamina fuit aurea fronti alligata, transiens ab una aure ad alteram. כְּלִיל מַלְכָּא *Corona regis, Rosa est sic vocata*, Ketubh. fol. 77.2. Hebr. חֲבַצֶּלֶת, Germ. Königskronen. *Sic in plural.* חַמְשָׁא כְּלִילֵי Quinque rosas, Glossa, וורדים, Schab. fol. 109.2.

תַּכְלִילָא · מַכְלִילָא *Corona, decus & ornamentum.*

תִּכְלִתָא *Idem*: תכילתא דבבל Corona, decus Babyloniæ, Talm. Kiddusch. fol. 72.1. Glossa, מכילא ותפארת.

כְּלִילַאי *Calilæi, q. d. Coronarios*: In Megillat Taanith cap. 2. בעשרים ושבעה ביה אתנטילו כלילאי מיהודה ומירושלים שבימי מלכות יון היו מביאין עטרות של וורד ותולין אותן על פתחי בתי ע״ז שלהם ועל פתחי החנויות ועל פתחי החצרות ושרין כשיר לע״ז וכותבין על מצחו של שור ועל מצחו של חמור שאין לבעליהם חלק באלהי ישראל כמו שהיו פלשתים עושין כמו שנ׳ וחרש לא ימצא ונומר והיתה הפצירה פים וגו׳ וכשנגברה יד בני חשמונאי בטלום ויום שבטלום עשאוהו יום טוב Hoc est, Vigesimo & septimo (mensis Ijar) profecti sunt Celilæi ex Juda & Jerusalem, qui tempore Regni Græcorum adferebant coronas rosaceas, & suspendebant eas ad fores ædium Idololatricarum, & ad januas tabernarum. & ad januas atriorum, & cantabant cantica Idolis suis, & inscribebant fronti bovis & frontis asini, nullam Dominis ipsorum esse partem in Deo Israëlis, sicut Philistæi fecerant, uti dicitur, *Et faber non inveniebatur*, 1. Sam. 13.19. &c. Verùm cùm prævaluisset manus Hasmonæorum, ejecerunt eos, & eum diem quo ejecerunt eos, festum fecerũt. Hæc ibi.

מַכְלַלְתָּא *Nomen urbis, quasi Coronariam dicas, quomodo & Hebraicè* עֲטָרוֹת, Numer. 32.3. in Jon. & T. Hieros.

כַּלְּתָא · כַּלָּא *Sponsa, respectu sponsi sui: vel Nurus, respectu soceri vel socrus, sic dicta, quòd vel virginitatem aut viduitatem, quando alterius fit, Perficiat & Absolvat, aut quòd perfectè ornata aut coronata sit*: כְּמָא דְחָדֵי חַתְנָא עִם כַּלְּתֵיהּ Sicuti lætatur sponsus cum sponsa sua, Jesa. 62.5. כַּלְּתָא מְקִילָא בַּחֲמָתַהּ Nurus vilipendit socrum suam, Mich. 7. v. 6.

ובכלתא דמתקשטא Et ficut fponfa quæ ornata eft, Jefa.61.10. *Cum Affix.* וַיֻּגַּד תָּמָר כַּלָּתְךָ Fornicata eft Thamar nurus tua, Genef.38.v.24. וְאֵת שָׂרַי כַּלָּתוֹ Et Saram nurum fuam, Gen.11.31. *Feminin.* כַּלָּתָהּ Ruth.1.22. *Plural.* קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה Vox fponforum & vox fponfarum, Jerem.7.34. לְפַרְנְסָא חַתְנִין וְכַלִּין Ad copulandum fponfos & fponfas, Deuter.34.6. in Jonath. *Cum Aff.* וְעַל כַּלּוֹתֵיכֶם Et fuper nurus veftras, vel, fponfas veftras, Hofeæ 4.14. וְכַלָּתָהּ Et nurus ejus, Ruth.1. v.6. *Rab.* כלתא עלתה לגננא ולא ידעה מה סטי לה *Sponfa confcendit thalamum, fed nefcit quid fibi venturum fit*, Ben Syra. אם יגור גדי עם נמר תגור כלה עם חמותה *Si habitaverit hædus cum pardo, habitabit nurus cum focru fua*, Rab.

כללא *Thalamus nuptialis*, Bava metzia fol. 101.col.2.

כילתא · כלה Idem. Vide in כלה.

כלם *Aphel,* אַכְלִם *Pudefacere, Pudore, Ignominiâ afficere. Præteritum,* אֲרֵי אַכְלְמֵיהּ Quòd ignominiâ affecit ipfum pater ejus, 1.Samuel.20.34. Sic 1.Reg.1.6. *Ithpehal Participium,* וְלָא מִתְכַּלְמִין Ac non erubefcebant, Genef.2.25. הוו מתכלמין לחדא Fuerunt confufi vehementer, 2.Sam.10.5. *Futurum,* וְלָא תִתְכְּלֵם Nonne erubefceret, pudore fuffufa fuiffet, Numer.12.14. לָא תִתְכַּלְמִין Non pudebit te, Jefa.54 4. אִנּוּן יִתְכַּלְמוּן וְלָא אֶתְכְּלֵם אֲנָא Pudore afficiantur illi, nec pudore afficiar ego, Jere.17.18.

Secundò *Veterafcere, Vetuftate confumi:* לָא כַלִּיוּ כסותכון Non inveteraverunt veftimenta veftra, Hebraicè בָּלוּ, Deuteron.29.4. in Jonathane.

כלום *Aliquid, Quicquam, Ullum:* ולית כלום חדש Et non eft ulla res, Eccl.1.9. *Sæpius cum negandi particula, Nihil, Nullus:* אם אין שלום אין כלום *Ubi non eft pax, nihil eft, nihil quicquam eft:* אין נחשב לכלום Nulla ejus eft exiftimatio. Pro nullo reputatur: אינו צריך לכלום Nulla re opus habet. *Sine negandi particula fæpè etiam eft, Num, An fortè?* כלום אתם יכולים להכחיש את זאת Num vos poteftis refutare hoc? R.Salomon Amos 2. v.11. כלום צריכים אנו לו Num opus habemus ipfo? Sanhed.108.1. כלום יש ליה על זה כלום An fortè huic eft aliquid contra iftum, an hic poteft alteri litem movere, Kan dann eins ein Anspruch an das ander haben? Sanh. f.105.1. כלום יש ילוד אשה Aliquis'ne eft natus muliere?

כלמא *Quafi nihilum, Tanquam, Ferè nihil,* Pfal. 39.6. Vide amplius in למא.

כלמין *Pediculi*, ut in proverbiali fententia, quam vide in הרר, in voce מהרורא. Sed in Targum eo fignificato fcribitur per ק ab initio. Vide ergo קלם.

כלמוס χλαμὺς *Chlamys.* Vide in feq. radice.

כלן *Pallium, Toga, Læna:* כְּכֹלָן דִּשְׂעַר Sicut pallium villofum, Hebraicè כאדרת שער, Genef.25.v.25. in Venetis, in Onkel.& in Targum Hierofol. Id fuprà in radice כל de mendofo fpectum erat, pro כִּילָן, ut eft in Jonathane. *Nunc aliter videtur: Poteft enim effe Græcii* χλαῖνα *Chlæna, Læna, Veftis quam tunicæ injiciebant. Vide Thefaurum Henrici Stephani, ubi etiam exemplum producit, in quo* χλαῖνα *finitur pro Opertoriis craffioribus & villofis ex lana vel tomento, &c.* Ergo lectio כְּכֹלָן in Venetis, in Onkelo non contemnenda. Huc videtur referendum, quod in Aruch citatur ex Tanchuma five Jelammedenu: Ne legas גוים, Genef.25.v.25. fed שני גאים Duo excellentes, excelfi, fuperbi. Nam uterque fuit fuperbus, עשו מלובש בכלא Efau fuit veftitus læna, five pallio magnifico. Ifaac fuit veftitus vefte cum Tzizis: Efau fuit veftitus כלמוס Chlamyde, Ifaac vefte Tallis.

כלונסא · כלונסא · כלונסא *Vectis, Pertica:* וַחֲפוֹ כְלוּנְסָא Et operiebant vectem, 1.Regum 6.4. & 1.Reg.7.4. ubi R.D. fcribit, effe כלונסים ארוכים כמין קנה של רומח vectes oblongas inftar haftæ vel lanceæ. *Plural.* או שלק עליו כלונסן Aut projecerit fuper eum vectes, Numer.35.20. in Jon. Sic Jefa.62.10. Nomen נס *Signum, vexillum militare,* R.Salomon explicat per כלונס, Gallicè פירקא Perche, ut puto, *Pertica vexillaris, Vexillum. Apud Talmudicos frequens eft per Vau,* כלונסא, כלונסות. *Plural.* כלונסות, ut, מביאין כלונסאות של ארז ארוכין Adducebant perticas cedro oblongas, Rofch hafchana, fol.22.2. גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלא על גבי כלונסות Vitis aurea erat fupra portam templi, & erigebatur juxta perticas, an Rahsfetten, Cholin fol.50.

כלינוס כלינוס *Frænum, Græc.* χαλινός: נתן הקב"ה כלונס כפיו Indidit Deus frœnum ori ejus, Jelammedenu in fect. כלך, fol.80.col.3. וחמרה דלא כלינוס Afina fine frœno, Talm. Hierofol. Kilaim cap.7. In Bemidb.rab.fect.20. pravè legitur fcriptum per Beth, בלינוס.

כליתא *Herbæ fpecies*, apud Talmudicos, Pefach.fol.35.1.

כלס כליסין *Genus fructuum arboreorum: quidam putant effe genus Ficuum: alii, Genus leguminis.* Nam præcedit גרוגרות, quod fignificat ficus aridas, Trumoth cap.11. Okezim cap.1. In Cholin fol.67.2. ואת היתושין שבכליסין Et mufcas quæ funt in כליסין. Gloffa, כליסין מין קטנית צירר"אש כלוס hoc eft, כליסין eft fpecies leguminis, Ciceres in lingua Vernacula.

כולסא *Lamina vitrea lata, quæ folet frangi in alias partes, ad conficiendos orbes aut alias formas feneftræ aptas,*

apta, Schab. fol. 154. 2. Græcè ὕαλος. Aruch scribit כולפא.

כלף כלפי *Ex adverso, Versus, E regione, Adversus, Contra:* כלפי לעיל Sursum versus, Jobi 24. 15. למימר פתגמי סרבנותא כלפי שמיא Ut dicas verba contumaciæ contra cælum, id est, Deum, Eccles. 7. 10. מסתכלא כלפי שמיא Respiciebat versus cælum, Esth. 5. 7. in Venetis. *Apud Rabbinos*, כלפי מעלה *Sursum versus, contra supremum, id est, contra, adversus Deum: & sensu contrario, versus Deum, ad Deum*, zu/gegen Gott/ כל מחשבותיו היו כלפי מעלה Omnes cogitationes ejus fuerunt sursum versus, id est, ad Deum directæ: כלפי בר Foras versus, כלפי חסד Versus misericordiam: כלפי אליא Versus caudam, Pesach. fol. 5. 2. Sic citatur in Aruch ex Schab. fol. 97. 2. ubi nunc legitur כלפי לייא Quónam? Quorsum inclinat hæc sententia? Nam contrarium videtur, ut Glossa explicat.

כלופסין *Ficuum species.* In Gemara, מאי כלופסין מינא דתאיני דעבדין מנהון לפדי Quid sunt Keluphsin? species ficuum ex quibus faciunt ficulinaedulia, Nedarim fol. 50. 2.

כלק כוליקום Vide in קנק, in קינוקום.

כלקירא *Cibi vel fructus cujusdam species*, Talm. Hierosl. Peah cap. ult. In Eruvin cap. 3. legitur pro eo כלבורא, ubi glossa; כלבורא הוא מין מאכל שצריך בישול Est cibi species qui coquendus est (ut scil. esui sit aptus.) De Babyloniis autem illic dicitur, quòd eum crudum comederint.

כלר כוליאר *Sindon, Peplum muliebre*, Schab. cap. 6. in Mischna, sect. 3. Bartenora; Est ornamentum, quo mulieres cingunt caput, instar annuli. In Gemara explicatur per מכבנתא. In Batra folio 156. 2. in Glossa citatur כוליאר. Glossator in Schir haschir. rabba citat per Beth, כוליאור.

כמא כמי · כמה *Sicut*, Hebr. כמו, *Quemadmodum. Idem etiam quod* כאשר, *& sic quoque post se habet* ד: ut, כמא דדיכין Sicut conculcant, Jesa. 41. 24. כמא דרעוא Sicut voluntas fuit, quemadmodum placuit, Jon. 1. vers. 14. דכמת אלין Sicut isti, Jobi 12. 3. דכמת אלהא Sicut Deus, Jobi 19. 22. & 28. 5. דכמי Sicut ego, Jobi 8. v. 32. דכמיה Sicut ille, Jobi 1. 8. דכמיהון Sicut illi, Psalm. 37. 1. אנא דכמתך Ego sicut tu, Jobi 33. 6. לי ליבא דכמתכון Mihi est cor sicut vobis, Jobi 12. 3. לית דכמותי Non est sicut ille, Job. 2. 3. cum Cholem, ut Hebraicè.

כמות *Idem, apud Rabbinos ut apud Chald.* כְּמַת: *unde*, יהיו זה כמות זה Erunt unum sicut alterum, R. Salom. Exod. 30. 34. כמותו sicut ille, כמותנו Sicut nos.

כמה כמה Vide in מה.

כַּמָּה *Quot, Quantum? Tot, Aliquot;* על אחת כמה וכמה Quanto magis? Numeror. 22. v. 30. in T. H. Deut. 31. 27. T. H. Vide מה: Item *Quantum, Quantitas:* כמה מתרכב Quantitas continua, כמה מתפרד Discreta.

כמות *Quantitas:* כמות המשפט Quantitas propositionis.

כמהין *Fungi*, Schwämme/ Berach. fol. 40. 2. ubi agitur, quâ benedictione consecrandi sint, si comedantur. Qui vovit se non vescitúrum fructibus terræ, is fungos comedere potest. Non enim habent nutrimentum suum ex terra, sed ex pituita arborum, Erubh. fol. 27. Nidda folio 20.

כמז כומז *Cingula pendula vel bullata mulierbris*, *Hebr.* Exod. 35. v. 22. *Apud Talmudicos*, כומז כומז זה דפוס של בית הרחם hoc est, כומז est figura, typus, seu ornamentum uteri: Et mox, כאן מקום זמה hoc est, כומז sic dicitur, quasi כאן מקום זמה hic est locus libidinis, (scilic. per Notaricon,) Schabbas fol. 64. 1. Posteriora hæc verba adducit R. Salom. in suis Commentariis in Exod.

כמך כמכא *Intinctum, Cibi lactei genus cui panem intingunt:* אפילו כמכא והרסנא Etiam intinctum & pisciculi frixi, Kethubh. fol. 60. 2. Glossa, כמכא i. e. כותח de quo infra: בדא דכמכא Cadus intincti, Pesach. 111. 2. Vide & in Gittin fol. 69. 2. Avoda sara fol. 35. 2. Cholin folio 112. 1. &c.

כמן *Latere, Insidiari, Abscondere, Recondere: Præteritum*, דלא כמן ליה Qui non fuerit insidiatus ipsi, Heb. צדה Exod. 21. 13. על תרע חברי כמנית Ad ostium socii mei insidiatus sum, Heb. ארבתי Jobi 31. 19. כמנא כמנו לי Insidias struxerunt mihi, Thren. 3. 52. *Participium*, חזו דאתון כמנין לקרתא Videte, vos insidiamini urbi, Jos. 8. 4. ושויאו כמנין Et posuerunt insidiatores, Jud. 9. 25. *Fœmininum*, כמנא Insidiatur, Prover. 7. 12. & 23. v. 28. *Infinitiv.* למכמן תקלין Ad abscondendum laqueos, Heb. לטמן Psal. 64. 6. *Imper.* וכמון בחקלא Et insidiare in agro, Judic. 9. v. 32. *Futurum*, לא תכמן רשיעא Ne insidiator, ô improbe, Proverb. 24. 15. יכמון כטוריא Insidiatur in latibulis, Psalm. 10. 9. נכמון לדמא Insidiemur sanguini, Prov. 1. 11. ותכמנון בכרמיא Et insidiabimini in vineis, Judic. 21. 20. *Ex Aphel Particip.* מכמין Ursus insidians, Thren. 3. vers. 10. *Ex Ithpehal*, באתכמינותהון Dum insidias excogitant, Hos. 7. 6. *Ex hoc verbo etiam R. Salomon legit* וכמני Et insidiatus est mihi, Genes. 27. 36. quod nunc legitur ויעקבני.

Talm. מכמינין לאחורי הגדר Insidiantur post sepem, Sanhed. fol. 67. Vide & mox in כמר.

בְּמַנָא *Insidiæ, Insidiator*: אַתְקֵן לָךְ כְּמָנָא Dispone tibi insidias, Jos.8.2. וּכְמָנָא יָתִיב לַהּ Et insidiator sedebat ei, Judic.16.9. וְתֵיתֵי חַיְתָא בִּכְמָנָא Et veniet bestia per insidias, Jobi 37.8. *Cum Aff.* מְשַׁוֵּי כְּמָנֵיהּ Ponit insidias suas, Jer.9.8. *Plur.* יָתִיב בִּכְמָנֵי דָרְתָא Sedet in insidiis atriorum, Psal.10.8.

Deinde כמנא *Locus insidiarum, Latibulum, Spelunca.* Sic explicatur in Medr. Kohel. Hebr. מערים גדולים, cap. 9. v.14. & 15. Ber. rab. sect.33. per כמנן עקמן Latibula obliqua & abstrusa.

כְּבָן *Idem quod suprà* כְּמָה. Hinc in Jalkut in Leg. fol. 40.3. כמן וכמן Quanto minus? eo sensu, quo alias dicunt, על אחת כמה וכמה.

כַּמּוֹנָא *Cyminum*; Jesa.28.27. *Apud Talmudicos,* תנור שהסיקו בכמון Furnus, quem accenderunt cymino, Terumoth cap.10. האורז והכמון Oryza & Cyminum, Demaj cap.2.

כּוּמְנָא *Equitatus muliebris*, Bava bathra f. 78.1. ubi legitur, מאי כומני א״ר פפא מרכבתא דנשי Quid est כומני? Dixit R. Papa, Vehiculum aut ephippium muliebre, aut instrumenta, quæ ad equitatum muliebrem requiruntur.

כמס Adducit Aruch ex Pesikta, ואחר כך הוא נותן להם כמס sed non explicat.

כומסות *Caudæ vel Partes inferiores spicarum.* Alii aliter explicant. Legitur in Peah cap.5. folio 7. col.2. Vide & suprà in כמס.

כמץ כוּמְצָא · כוּמָץ *Fossa, Fovea, pro Hebræo* פַּחַת, Jer. 48. 43. 44. יְפוֹל לְגוֹ כּוּמְצָא Incidet in foveam, Jes.24.18.

כמר *Niphal*, נִכְמַר *Incalescere, Flagrare, Æstuare: quod metaphoricè transfertur ad Commiserationis affectum*, Hebr. Hinc est Chald. וְיִכְמַר עֲלֵיכוֹן רַחֲמִין וִירַחֵם עֲלֵיכוֹן Et æstuet super vos miserationibus, & misereatur vestri, Hebr. וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים Et det tibi misericordiam, Deut.13.18. in Jonath. Item, אִין סְלִיק בְּרוּגְזֵיהּ מִן לְמִכְמַר רַחֲמוֹי לְעָלְמִין An cessavit in ira sua ab æstuando miserationibus suis in sæculum? Psalm.77.10. Hebr. אִם קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו An conclusit in ira miserationes suas? Elias in Thisbi hoc exemplum refert ad sequentem hujus verbi usum, & vult respondere Hebræo קָפַץ: sed apparet סְלִיק pro eo poni.

Deinde exponunt ex Aruch pro *Abscondere, Occultare*: vel, *Includere, Concludere.* Videamus exempla: הַמְּכַמֵּר בְּאַרְמָה פָּטוּר Qui abscondit (sc. olivas non benè maturas) in terra (scil. fovendi ulterius & pleniùs maturandi causâ) liber est, Maaseroth cap.4. Sic legit Baal Aruch, & sic quoq; scribitur in Talmud Hierosolymitano: sed in Talmud Babyl. & in omnibus Mischnajoth הַמַּכְמִין vel הַמְּכַמֵּן. Glossa R. Salom. המכמן, id est, טומן Abscondens olivas in terra, כדי יתחממו ut incalescant, foveantur. Sic Rambam & Bartenora; Abscondens fructus immaturos in terra ut pleniùs maturescant. Sic in Bava metzia fol.89.2. לא יהבהב באור ויאכל ולא יכמור בארמה ויאכל Non torrebit ad ignem & comedet, neque abscondet in terra & comedet; Glossa R. Sal. יכמור id est, יחמם calefaciet, abscondendo in pulvere vel terra calida. Hæc exempla commodè possunt ad præcedentem significationem reduci, prout etiam R. Salomon illa omnia eò refert. *Hinc tamen esse potest illud*, שני בני אדם מכמרין מכמורין בירדן Duo homines abscondebant vel concludebant retia in Jordane, Jevammoth fol. 121.1.

כמרא כומר *Calor, Calefactio*: In Gemara: מאי נובלות ? נובלות כשולי כמרא Quid sunt נובלות? Maturata calefactione, Berach. fol.40.2. hoc est, fructus decidui, & postea soli expositi, & maturati ac siccati. Hæc verba adducit R.Salom. ad vocem וְנוֹבְלַת Jesa.28.1. & exponit, שנתבשלו בכומר fructus qui maturati sunt calore; posteaquam nempe collecti sunt fructus, solent coacervari, calefieri, atque ita maturari. Sic כומר של ענבים Calefactio uvarum, Uvæ passæ, כומר של זיתים Olivæ calefactæ, fotæ, passæ, Bava metzia folio 74.1. Bechor. fol.31.2. ubi R. Salomon scribit, כומר ענבים sunt uvæ in vase quodam per septem aut octo dies collectæ, ut comprimantur & coquantur vel maturentur; Jevam. fol.97.1 ubi iterum R. Salomon scribit, כומר est Vas in quo reponunt uvas ut calefiant, & vinum tantò faciliùs exprimi possit.

מכמר *Idem*: מחוסר מכמר Carens calefactione, quod non calefactum & siccatum est, Metzia fol. 74.1. מכמר בשרא Calefactio carnis, Pesach. fol.58.1. Gloss. חימום הבשר.

כּוּמְרָא · כּוּמֵר *Sacrificulus, Sacerdos gentilis & idololatricus; Monachus, Hierophanta, Idolorum sacrificus & minister. Nomen Hebræum* כֹּהֵן, *quando de Sacerdotibus veris Israëliticis dicitur, tum transfertur in Targum* כָּהֲנָא *Sacerdos: quando de Sacerdotibus gentilibus & idololatricis, tum redditur* כּוּמְרָא: ut, וַהֲוָה לֵיהּ לְכוּמְרָא Et fuit ipsi in sacerdotem, Jud.17.5. nempe, qui Idolo serviret, quod Micha fundi curaverat. Sic 18. 4. *Plur.* הוּא וּבְנוֹהִי הֲווֹ כּוּמְרִין Ipse & filii ejus fuerunt sacrificuli, Jud.18. v.30. *Emphat.* וּבַטֵּל יָת כּוּמְרַיָּא Et abstulit sacrificulos, 2.Reg.23.5. אַרְעָא דְכוּמְרַיָּא לָא קְנָא Terram sacerdotum non emit, Genes. 47.22. *Aff.* עִם כּוּמְרוֹהִי Cum sacrificulis suis, Soph.1.4. Hebr. כְּמָרִים. Sic dicti fuerunt, juxta quosdam, quòd Atrati & pullati incederent. Judæi Monachos Christianorum hodiè sic vocant ab Inclusione, quòd in monasterio suo inclusi sunt: & interpretantur

tantur כומר Ein verschlossener. Alios sacerdotes & sacrificulos vocant גַּלָּחִים Rasos. *Fœm.* כּוּמְרִית *Monacha, Monialis.*

כּוּמְרָן *Idem. Plur.* כּוּמְרַנַיָּא Gen.39.20. & 47.22. in Jon.

מִכְמוֹרֶת · מִכְמוֹרִין *Retia*, Jevamm. fol.121.1. Kelim cap.23. Machschir. cap.5. Aruch explicat חַכִּין Hamos.

כמרותא Καμάρωσις, *Concameratio, Camera, Fornix, Testudo*, Bemid. rab. sect.12.

כָּמַשׁ *Flaccidum esse, Flaccescere: Pahel* כַּמֵּשׁ *Flaccidum reddere:* Sal. Jarchi Jesa.34.4. ובנבלת exponit יִכְמוּשׁ Flaccescet: & ad, וּכְנֹבֶלֶת מְתְאֵנָה scribit, כמושה באילן קרויה נובלת Ficus quæ emarcescit in arbore, vocatur נוֹבֶלֶת. Sic Exod.18.18. ad נָבֹל תִּבֹּל scribit, לשונו לשון כמישה פלישטריר. *Niph.* נִכְמַשׁ *Flaccidum fieri.* כָּמוּשׁ *Marcidum, Flaccidum. Plur.* כְּמוּשִׁים *Marcida, Flaccida*, Pesach. fol.39.2. de herbis. R. Salomon Gallicè explicat פלישטרי, quod corruptè scribitur, pro *Flestri*, Marcidus: ערבה כמושה Salix flaccida, Succa fol.33.2. in Misna: כמושים כשרין יבישים פסולים Flaccida sunt licita, arida sunt prohibita, Succa fol.31.1. כמוש על ידי חמה Flaccidum à Sole.

כְּמִישָׁה · כְּמוּשׁ *Flacciditas, Marcor.*

כמרת כּוּמְתָּא *Pileus, Galerus: Biretum:* הב לי כומתאי Da mihi galerum meum, id est כובעי, Schabbas 147.1. כּוּמְתָּא וְסוּדָרָא Pileus & sudarium, linteum, Eruvin fol.84.2. & fol.91.1. Sic in Moed katon fol.15.1. שקל כומתיה שדה בה Accepit pileum suum, & projecit in eam, Gittin fol.39.2.

כְּמַת · כְּמוֹת Vide suprà in כְּמָא.

* כאן כַּן Vide suprà in כאן.

כֵּן Vide in כון.

כנב קַנְבוֹס *Cannabis:* היתה שדהו זרועה כנבוס Si fuerit ager ejus satus cannabe, Kilaim cap.2. Aliâs per ק scribitur.

כנג כְּנֻגָר *Colokynthis.* Sic in Aruch. In Gemara, unde citatur, legitur per Beth, בנגר, quod vide suo loco.

כנר כַּדֵּי *Tumores, Inflationes, Ulcera, Pustulæ magnæ in pulmone*, Cholin fol.48.2. Item *Candes, Ollæ, Vasa fictilia:* להנהו דמזבני כנרי Istis qui vendunt vasa fictilia, hoc est, אגני דפחר, ut Aruch explicat, Pesach. folio 30.1. Gloss. Isid. *Candes, vasa fictilia.* Martinius sic dicta putat, quòd luto *Candente* fiant. *Etymologia ex hac lingua videtur petenda. Videtur autem* כַּנְרֵי *dici, quasi* כַּדֵּי *Cadi, Dagesch forti resoluto in Nun, ut in* מַדָּע · מַנְדָּע, *item,* חִטִּין חִנְטִין, *& quibusdam aliis.* Citat Baal Aruch etiam ex Moed katon f.24.1. sed ibi hodiè non extat in nostris exemplaribus.

כנרא Vide infrà in כנר.

כנרוקאי *Vendens cupas, vasa lignea ad vina, olea, mella & similia*, Cholin fol.49.2.

כנה כַּנִּי *Cognominare, Cognomine, Titulo appellare, Titulis uti, Hebr. In Targum Ithpehal Præterit.* אתכניאו בזרעא רחימא Cognominati sunt semen electum, Jes.1.4. *Pahel Particip.* וּמְכַנִּין לְטַעֲוָתְהוֹן Et cognominarunt idola sua nomine veri Dei, Gen.4.26. in Jon. *Apud Rabbinos,* אלא שכנה הכתוב Sed cognominatione utitur scriptura, hoc est, aliter loquitur scriptura, alio q. nomine vel titulo rem indigitat: המכנה שם לחבירו Qui cognomine appellat socium suum, Bava metzia fol.58.

כִּנּוּי *Cognomen, Agnomen:* דִּירְגֵז וְיִחָרֵף שׁוּם כִּנּוּי אֱלָקֵיהּ Qui iratus probro affecerit cognomen Dei sui, Levit.24.15. in Jon. במקדש היו אומרים את השם ככתבו ובמדינה בכנויו In sanctuario proferebant nomen juxta scripturam suam: sed in provincia per cognomen ejus, Tamid cap. ultimo. Theologi Hebræorũ dicunt, אֲדֹנָי & אֱלֹהִים esse כנוים *Cognomina* nominis יְהוָה: quia pro eo leguntur. *Plurale*, כל כנוי נדרים כנדרים Omnia cognomina, omnes periphrases votorum sunt sicut vota ipsa, Nedarim in principio. *Deinde etiam latiùs est, Epitheton, Periphrasis, Antiphrasis.* Unde Kimchi scribit Ezech.8. vers.14. מְבַכּוֹת *Flentes*, quosdam exponere per כנוי antiphrasin משמחות Exhilarantes erant Tammuzum: ואמר בלשון אורה לכנוי Et ait voce אורה Lucis per antiphrasin. Kimchi in Rad. יפע. Vide Ab. Esram Exod.14.20. Sic Aben Esra Jobi 1.5. וּבֵרְכוּ Et benedixerunt: לשון כנוי ובהפך Locutio est per antiphrasin. *Apud Grammaticos* כנוי *est Pronomen:* כנוים Pronomina, Affixa, &c.

כָּנָה *Vermiculi genus, frumenta rodens*, Parah cap.9.

כְּנָיָא *Species avis.* In Talmud legitur בּוּתִיָּא, Cholin fol.62.2.

כנם כְּנֵמָא *Hujusmodi, In hunc modum, In hanc sententiam:* וּכְנֵמָא פִּתְגָמָא Et hujusmodi sermone, Esræ 5.11. כְּנֵמָא אֲמַרְנָא Hujusmodi respondimus, v.4. *Volunt compositum ex servili* כְּ *Sicut, &* נֵימָא, *quod Talmudicè sic dicitur pro* נֹאמַר. *Ergo* כְּנֵמָא, *id est,* כנאמר *Sicut dicemus, quod deinde in particulæ naturam degeneravit, pro, Totaliter.*

כְּנִימָה *Vermiculus fructuum & leguminum*, Cholin folio 13.1. *Ex significatione* כנים Pediculi: המעלה פירותיו לגג מפני הכנימה Qui deponit fructus suos in tectum propter vermes, Talmud Machschir. cap.6.

כנן Talm. *Circumvolvere, Torquere, Circumdare, Circumligare:* המכנן את החבל על ידו Circumligans funem circa manum suam, Parah cap.7.

cap.7. חבל שהוא מכונן על צוארו Funis vel orbis qui circumdatus eſt circa collum ejus, Machſchirim cap.4.

כִּנָּה · כִּן *Pediculus, Pulex*: ההורג כינה בשבת כאילו הורג גמל *Qui occidit pediculum in Sabbatho, perinde eſt ac ſi occideret camelum*, Schab.fol.52. col.1. כִּנָּה רוֹחֶשֶׁת Pediculus ſerpens: כִּנָּה קוֹפֶצֶת Pediculus ſaltans, id eſt, pulex.

כְּנוּנָא *Forceps, juxta quoſdam. R Salomon exponit Vas æreum, quo deferuntur prunæ coram magnatibus ad calefaciendum ſe, Focus, Foculus menſalis. Sic Arabicè כָּאנוּן eſt Focus, ut notat Aruch.* Alibi in Gemara: מטלטלין כנונא אגב קטמיה Tranſportant focum cum cineribus ſuis, Joma fol.21.2.

כּוֹנָנִיּוֹת Vide ſuprà in כן.

כְּנַס *Colligere, Congregare, Coacervare, Comportare*, ut Hebraicè. *Imperat.* כְּנוֹשׁ יָת כָּל יְהוּדָאֵי Congrega omnes Judæos, Eſth 4.16. & ſic Hebraicè. *Futurum Pahel,* גָּלְוַת יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּשׁ Captivitatem Iſraëlis congregabit, Pſal.147.2. Sæpiùs per ש effertur. Vide כְּנַשׁ. *Ex Aphel,* דְּמַכְנֵשׁ הֵיךְ זִיקָא מוֹי רַיְמָא Congregans quaſi uter, vel, in utre aquas maris, Pſal.33.7.

Apud Rabbinos in Niphal, נִכְנַס *Introire, Intrare, Ingredi, quod cùm ad mulierem refertur, honeſtè dicitur de congreſſu carnali, ut* בּוֹא *Hebraicè in textu ſacro. Uſurpatur etiam nonnunquam in Kal* pro *Ducere in uxorem, quaſi Colligere, vel Introducere: ſic autem ferè tantùm de virgine dicitur, quam quis antea jam compreſſit.* Vide Ketubh. cap.3. ad paragraph.4. in Gemara, & in Commentatoribus ſimiliter adhibitum. Opponitur ipſi הוציא Educere, Dimittere. הכונס את הבתולה Qui ducit virginem, Ketubh.fol.6.2.& ſic ſæpius. *Hiphil,* הִכְנִיס *Introducere, Intromittere, Ingredi facere.*

כְּנִיסָה · כְּנוּם, & כְּנֶסֶת · כְּנִסְיָא *Introitus, Ingreſſus, Congreſſus, Conventus, Collectio, Congregatio:* יום הכניסה *Dies congregationis*, quando ordinariè congregantur in ſynagogis ad preces & ſacra. Tales dies ſunt ſecundus & quintus, id eſt, Lunæ & Jovis in qualibet ſeptimana, vide Megilla ab initio: Item, פועל בכניסתו משלו ביציאתו משל בעל הבית Operarius in ingreſſu ſuo (quãdo veſperi ſe domum recipit & recolligit) ſuum (opus peragere debet:) in egreſſu ſuo (manè ad laborem) id quod eſt patrisfamiliâs (qui ipſum conduxit,) peragat, Metzia fol.83.2. Vide Ber. rab. ſect.72. בֵּית הַכְּנֶסֶת *Domus congregationis, Synagoga*, in qua Judæi precum & ſacrorum causâ conveniunt: Majemon in Tephilla cap.11. ſcribit; In omni loco, in quo habitant decem Iſraëlitæ, oportet parare domum, in qua congregent ſe precum causâ omni tempore precum, & locus iſte vocatur בית הכנסת: Item, אנשי כנסת הגדולה *Viri Synagogæ magnæ.* De his vide noſtram Tiberiadem. *Plurale,* בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת Synagogæ, Eccleſiæ. Tales 400. fuerunt in Bitter, Gittin fol.58.1. In Jeruſalem 480. Jalkut Jeſa.1.fol.40.col.4. ex Peſikta, cujus & meminit R.Salom. Jeſa.1.21. Medr. Echa in Præfat.

כּוּנָס *Pala, Ventilabrum frumenti*, ein Wurffſchauffel/ Metzia fol.105.1. à Colligendo. Nam cavitas illa, quâ recipitur & colligitur frumentum, vocatur בית כינוס Locus collectionis.

כּוֹנֵס · מַשְׁקֶה *Colligens liquorem.* Sic videtur vocari foramen vaſis, per quod aqua ingreditur vel alius liquor, Kelim cap.8. & 10. Schab. fol.96.1. Contrarium ejus eſt מוציא מַשְׁקֶה Educens liquorem: foramen illud, per quod emittitur: illud communiter majus, hoc minus eſſe ſolet.

הַכְנָסָה *Introductio, Intromiſſio:* מדת הַכְנָסַת אורחים *Virtus hoſpitalitatis*, Rab.

מִכְנְסַיִן *Femoralia:* מִכְנְסִין דבוץ Femoralia ex byſſo, Exod.28.42. Ezech.44.18.

כנע *Ithpehal,* אִתְכְּנַע *Deprimere, Abjicere, Humiliare ſe, Humiliari: Præterit.* חֲלָף דְּאִתְכְּנַע Pro eo quòd humiliavit ſe coram me Achab, 1.Reg.21.29. וְאִתְכְּנַעְתָּא מִן קֳדָם יְיָ Et humiliaſti te coram Domino, 2.Reg.22.19. וְאִתְכְּנַעוּ תְּחוֹת יְדֵיהוֹן Et humiliati fuerunt ſub manu ipſorum, Pſalm. 106.42. *Aliàs pro Hebræo* כנע *in Targum eſt* תְּבַר.

Secundò, *Erubeſcere, Pudore dejici, Turpitudine* (patrati ſceleris) *deprimi, quomodo Hebræo* נִכְלַם *reſpondet: ut Præterit.* וְאַף אִתְכְּנַעְנָא Etiamque pudore confuſi fuimus, Jere.31.19. עַל כֵּן לָא אִתְכְּנָעִית Idcirco nõ pudefactus ſum, Jeſa.50.7. וְאַף אִתְכְּנַעוּ Etiam erubuerunt vel humiliati ſunt, Jeſa.45.16. Ezech.16.27. *Infinitivus,* סְרִבְתְּ לְאִתְכְּנָעָא Renuiſti te humiliare, vel, erubeſcere, Jerem.3.3. *Et aliâ formâ,* וְאִתְכְּנָעוּ לֵית אִנּוּן יָדְעִין Et erubeſcere ipſi neſciverunt, Jerem 8.12. *Futur.* וְתִתְכַּנְעִין מִכָּל דַּעֲבַדְתְּ Et erubeſcas propter omnia quæ feciſti, Ezech.16.54.61. תִּתְכַּנְעוּן מִלְּאַלָּפָא Pudebit vos docere, Mich.3.6. וְיִתְכַּנְעוּן Et pudebit ipſos docere, verſ.7.

אִתְכְּנָעוּת · אִתְכְּנָעוּת & *per apocopam,* אִתְכְּנָעוּ *Depreſſio, Humiliatio, Pudor, Confuſio:* לָא מְקַבְּלִין אִתְכְּנָעוּ Non admittunt pudere, vel pudorem, Mich.2.6. הֲלִיכוּ בְּאִתְכְּנָעוּ Iverunt cum confuſione, Jeſa.45.17. אִתְכְּנָעוּת עַמְמַיָּא Ignominiam populorum, Ezech.34.29. אִתְכְּנָעוּת עָלַם Confuſionem perpetuam, Jerem.23.39. *Cum Affix.* אִנּוּן אִתְכְּנָעוּתְהוֹן יְקַבְּלוּן Ipſi ignominiam ſuã accipient, Ezech.36.7. קַבִּילִי אִתְכְּנָעוּתִיךְ Accipe ignominiam tuam, Ezech.16.52. תְּחַפִּינָנָא אִתְכְּנָעוּתָנָא Operiet nos pudor noſter, Jerem.3.25.

כְּנִיעָה *Idem*, Rab.

כנף *Colligere, Congregare. R. David in libro Radicum confert inter se* כפן*, Ezech. 17. 7. & per transpositionem literarum:* יִכְנוֹף עַוְלָא לֵיהּ Congregabit iniquitatem sibi, Hebr. יִקְבָּץ Psal. 41. 7. *Ithpehal Particip.* וְאִי מִתְכַּנְפִין Et si congregentur, congregent se, conveniant, Cantic. 8. v. 7. *Apud Talmudicos per syncopem*, האי מיכניף והאי לא מיכניף Hoc congregatur, illud non congregatur.

כְּנַף · כנפא · כְּנַפָא *Ala, Ora, Extremitas, Fimbria:* כְּנַף כְּרוּבָא Ala Cherubi unius, 1. Reg. 6. 25. מַן יִתֵּן לִי כַּנְפָא הֵיךְ יוֹנְתָא Quis dabit mihi alas, ut columba? Psalm. 55. 7. כְּנַף לִכְנַף Ala ad alam, 1. Reg. 6. 27. פְּסַק יַת כְּנַף מְעִילָא Abscidit orã pallii, 1. Sam. 24. 5. וְלָא יְגַלֵּי כַּנְפָא דְאָבוּהִי Neq; reteget alam patris sui, Deuter. 23. 1. בִּכְנַף לְבוּשֵׁיהּ In ora vestimenti sui, Hag. 2. 12. וְיִתְקְפוּן בִּכְנַף גְּבַר יְהוּדִי Et apprehendent oram viri Judæi, Zach. 8. 23. *Plurale*, חָפֵי כַּנְפִין Tegens alas, Ezech. 17. 3. עַל כַּנְפֵי כְסוּתְהוֹן In oris vestimenti sui, Numer. 15. 38. *Et hinc legendum*, עַל כַּנְפַת דְּגוּלְתְהוֹן In alis vel extremitatibus vestium suarum, Numer. 15. 38. in Targ. Hieros. Sic Deuteron. 22. v. 12. וְכַנְפֵיהוֹן Et alæ eorum, 1. Reg. 6. 27.

Apud Talmudicos, כנף שראה אביו לא יגלה Alam, quam vidit pater ejus, non reteget, Jevammoth fol. 4. hoc est, Si pater compresserit mulierem aliquam, & viderit alas ejus, filius ejus non deteget eam: מאה קרי כמתא בזוזא תותי כנפיך להוו Si centum cucurbitæ vendantur in urbe pro uno asse, tamen sub alis tuis sunto, Pesach. fol. 113. 1. Merces ob vilitatem non contemnendæ, sed potius colligendæ: כנפי ריאה Alæ pulmonis, id est, קצרה Extremitas pulmonis, Cholin folio 45. 1. סמפוניא אם יש בה כירת קבול כנפיים Symphonia, hoc est, Lyra in qua est locus receptionis alarum, Kelim cap. 11. Glossa כנפים sunt instrumenta tenuia parva, adinstar alarum, quæ ponunt in medio lyræ, & adjuvant auditionem modulationis: הקטרב והכנפיים המקבלות את הרצועות Lignum jugi, & extremitates (illius scilic. ligni) quæ recipiunt lora, Kelim cap. 14.

כְּנוּפְיָא vel כנופיא *Congregatio, Cœtus solennis vel festivus:* איכא כינופיא Est congregatio, id est, dies festivus, quo conveniunt & congregant se homines in Synagogis & Scholis, Schab. fol. 60 2. משום דאתי בכינופיא Eo quòd venit in congregatione festiva, Joma fol. 51. 1. Baal Aruch hoc explicat, בבוא כל ישראל לחוג Quando totus Israel venit ad festum celebrandum. Hinc Guido & alii scripserunt ex Aruch, significare etiam *Tripudium*. At non hoc voluit Aruch dicere, sed id quod nos posuimus. Hinc & in Glossa Talmudica בכינופיא explicatur לרגלים Ad festa solennia. כל כינופיא דכסף In omni festo ex argento est, scil. cornu quod in principio novi anni inflari solet, Rosch haschana fol. 27. 1. *Plurale*, לאכשורי בכנופיאתא דארמאי Ad ratificandum in cœtibus Syrorum, Gittin fol. 11. 1.

כנר כִּנְּרָא · כנורא *Cinyra, Cithara, Κινύρα:* כִּנּוֹרָא וְאַבּוּבָא Citharam & organum, Gen. 4. 21. וְנָסֵיב דָּוִד יַת כִּנּוֹרָא Et accepit David citharam, 1. Sam. 16. 23. גַּבְרָא דְּיָדַע לְנַגָּנָא בְּכִנּוֹרָא Virum qui novit pulsare citharam, 1. Sam. 16. 16. *Cum Affixo*, כִּנָּרִי Cithara mea, Jobi 30. 31. *Plural.* בְּתוּפִין וְכִנָּרִין Cum tympanis & citharis, Psal. 149. 3. *Emphat.* וְכִנָּרַיָא וְנִבְלַיָא Et citharas & nablia, 1. Reg. 10. 12. כְּכִנָּרַיָא הָמָן Sicut citharæ perstrepunt, Jesa. 16. 11. *Cum Aff.* תָּלֵינָן כִּנָּרָנָא Suspendimus citharas nostras, Psal. 137. 2. וְקָל נְגוּן כִּנָּרָיִךְ Et vox concentus cithararum tuarum, Ezech. 26. 13.

Apud Talmudicos, כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד Cithara fuit suspensa supra lectum Davidis, quam sub mediam noctem afflavit spiritus aquilonaris, ita ut à seipsa sonaret, Berachoth fol. 3. 2. Vide & Jevam. fol. 72. & Bava bathra fol. 25.

כִּינְּרָא *Nomen arboris, cujus umbra scribitur esse noxia*, in Pesach. fol. 111. 2. Sic adducit Aruch. In Talmud scribitur per Daleth, טולא דכנרא. Baal Aruch citat aliud exemplum ex Bava bathra fol. 56. טביתלא לפפי אכינרא: sed non reperio in loco allegato. Tertiò adducit quoq; Aruch exemplum ex Berachoth fol. 40. 2. רימון כינרא, & scribit, se illud jam explicasse in voce רימון: sed falsum est. Nam in ordine literæ Resch non ponit hanc vocem. In Talmud autem iterum pro כינרא legitur כנרי. Glossator nihil annotat. Atheneus libro 14. meminit arborum quos *Connaros* vocat. Descriptionem vide apud eum.

כנריות Vide in כנר.

כִּנֶּרֶת *Kinnereth, nomen provinciæ & lacus, aliàs* גִּנּוֹסַר*, unde Gennesareth lacus*, Luc. 5. 1. Matth. 14. Vide suprà in גנס, in גנוסר.

כְּנַשׁ *Colligere, Congregare, idem quod* כָּנַס *Hebraicè, nec aliud exemplum in Targum universo est, ut inquit Elias, in quo Samech Hebraicum mutetur in Schin. Præteritum*, כַּנְשִׁית לִי אַף אוֹצְרִין Congregavi mihi etiam thesauros, Eccles. 2. 8. *Participium*, אֲנָא כְּנֵישׁ יָתְכוֹן Ego colligo vos, Ezech. 22. 19. *Plurale*, דַּהֲווֹ כָּנְשִׁין Quæ collegerunt, Hos. 7. 14. *Infinitivus*, לְמִכְנַשׁ מָמוֹן Ad congregandum divitias, Eccles. 2. 26. *Imperativus*, כְּנוֹשׁוּ יַת כָּל יִשְׂרָאֵל Congregate totum Israelem, 1. Sam. 7. 5. *Futurum*, אֶכְנוֹשׁ מְטַלְטְלַיָא Congregabo translatos, Mich. 4. v. 6. וְיִכְנְשׁוּנוּן מִכְנַשׁ Et congregabunt eos congregando, Jesa. 24. 22.

Ex Pahel, כַּנָּשָׁא אֲכַנֵּשִׁנְכוֹן Congregando congregabo vos, Mich.2.12. *Ex Aphel Futur.* אַכְנֵישׁ יָת מִצְרָאֵי Congregabo Ægyptios, Ezech. 29. v. 13. *Ithpehal*, וְאִתְכְּנִישׁ עַמָּא Et congregatus est populus, Exod. 32.1. אִתְכְּנִישׁוּ כָּל עַמָּא Congregati sunt universus populus, Jos. 8. 16. הֵיךְ מָה דְאִתְכְּנִישׁ אַהֲרֹן Sicut congregatus est Aharon, scilic. ad patres, hoc est, mortuus est, Deuter. 32. 50. *Futurum*, וְתִתְכְּנִישׁ בְּטוּרָא Et congregator in monte, id est, morere, Deuter. 32. 50. in Jon. *Sic in Ithpahel Præterit.* אִתְכְּנִשׁוּ יְהוּדָאִין Congregarunt se Judæi, Esth. 9.2. *Infinitivus*, בְּאִתְכַּנָּשׁוּת עַמִּין כַּחֲדָא In congregando, dum congregabuntur populi simul, Psalm. 102. 23. *Imperativus*, אִתְכַּנִּשׁוּ וּשְׁמַעוּ Congregate vos & audite, Genes. 49. v. 2. *Futurum*, יִתְכַּנְּשׁוּן לְוָתִיךְ Congregabuntur ad te, Jesa. 60. 7.

כִּנְשָׁא *Collectio*: חַגָּא דִכְנָשָׁא Festum collectionis, scil. frugum, Exod. 34. 22.

כְּנִשְׁתָּא · כְּנִישְׁתָּא *Congregatio, Cœtus congregatus, Synagoga. Constr.* כְּנִישַׁת מַיָּא Congregationem aquarum, Genes. 1. 10. אֱנָשֵׁי כְּנִישְׁתָּא רַבְּתָא Viri synagogæ magnæ, Cant. 7. 2. nempe, Esra sacerdos, Zorobabel, Jeschua, Nechemja, Mardochæus, Bilschan & alii: *Cum Aff.* וְלָא אֲקַבֵּל בְּרַעֲוָא קוּרְבַּן כְּנִשְׁתְּכוֹן Neque accipiam cum benevolentia oblationem congregationis vestræ, Amos 5. v. 21. עֲרָעוּ כְּנִישְׁתָּא Convocate cætum, Joel. 1. 14. *Plur.* כְּנִישָׁתָא דְבֵית יְהוּדָה Synagogæ domus Jehudæ, Psal. 48. 12.

כְּנִישׁוּת *Collectio, Congregatio*, Gen. 1. 10. in Jonathane.

Secundò כנש Talm. *Verrere, Everrere, quod fit convolvendo & congregando sordes scopis*: כנשיה לימא Everrebat eum in mare, Cholin folio 60. 1. הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא Fuit verrens ancilla Rabbi domum, Metzia folio 85. 1. Sic & Arabicè.

כָּנוֹשָׁאֵי *Verrentes: Constructa forma pro absoluta.* Ibidem.

מַכְנַשְׁתָּא *Everritio, Purgatio, Scopatio, Collectio*, Metzia cap. 2. in principio.

כּוּנְשָׁר *Umbilicus*, *Proverb. 3. 8. pro Heb.* לְשָׁרֶּךָ *Umbilico tuo. Elias scribit, in quibusdam libris scribi* לְכוּשְׁרָךְ. *Guido notat, in Complutensi esse* כּוּנְשָׁא, *& sic Schindlerus vult* כּוּנְשׁ, *non* כונשר *legendum. Hæc si vera lectio, tum Umbilicus sic dicitur à* כנש *Congregare: nam, ut Aben Esra scribit, per eum vi utero materno congregatur sanguis ad nervos, quorum ipse est fundamentum.*

Deinde כּוּנְשְׁרָא *ponitur pro Hebræo* כִּישׁוֹר *Verticulum, Verticillum*, Prov. 31. 19. *Alii legunt hìc* כּוּשְׁרָא *quod accedit ad Hebræum.*

כנרת כִּנְּרְתָא Vide suprà in כנר. *Apud Talmudicos*; הֲדָרֵי כִּנְּרְתָא est etiam Pars Intestinorum. Id vide suprà in הדר.

כּוּנְתָּא · כִּנְתָּא *Spelta, zea. Plurale tantùm reperitur in Targum*, וְחִטַּיָּא וְכֻנָּתַיָּא Et triticum & speltam, Exod. 9. 32. כּוּנָּתִין Ezech. 4. 9. Jesa. 28. 25. Hebr. כֻּסֶּמֶת. Elias *Milium*, Germ. Hirß/ reddit. *Apud Talmudicos* כּוּנְתָּא in singulari numero, Moed katon fol. 13. 2.

כסא כְּסֵי כְּסָה *Latere, Occultum, Absconditum esse. Particip. Pehil*, וּפִתְגָמָא דַיְיָ הֲוָה כְּסֵי בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן Et verbum Domini erat absconditum in diebus illis, Heb. יָקָר Carum, 1. Sam. 3. 1. *Fœmininum*, וּכְסִיָּא מֵעֵינֵי כָּל חַיֵּי Et abscondita est ab oculis omnis viventis, Jobi 28. 21. *Pluralis*, אֲרֵי תַּמָּן אֱנָשׁ אֲרָם כְּסָן Quia illic viri Aram fuerunt absconditi, 2. Reg. 6. 9. *Pahel Præteritum*, כַּסִּיתָא כָּל חֲטָאֵיהוֹן Texisti omnia peccata eorum, Ps. 85. v. 3. אֲרֵי כַּסִּיאַת אַפָּהָא Quia texerat faciem suam, Genes. 38. 15. *Participium*, דִמְכַסֵּה חוֹבוֹי Qui occultat scelera sua, Proverb. 28. 13. *Pahul sive passivum*, וִיהֵי מְכַסָּא פִּתְגָמָא Fueritque occultum verbum, Levit. 4. 13. וַהֲוָא מְכַסָּא בְּעֵינֵי אַמְנוֹן Et fuit occultum in oculis Amnon, 2. Sam. 13. 2. *Pluralis*, כַּד מְכַסַּן סַקַּיָּא Operti saccis, 2. Reg. 19. 2. *Futurum*, אֲכַסֵּי שְׁמַיָּא Obtegam cælos quasi caligine, Jes. 50. v. 3. נְכַסֵּי חֲטוּפָא Tegit violentiam, Proverb. 10. 6. לָא נְכַסֵּי מִבְּנֵיהוֹן Non occultabimus à filiis ipsorum, Psal. 78. 4. לָא יְכַסֵּי טָבָא Non abscondet bonum, Psalm. 84. 12. *Ithpahel*, אִתְכַּסִּי *Operiri, Celari, Abscondi*: דְאִתְכַּסָּא מִן מַלְכָּא Quod celatum fuerit à Rege, 1. Reg. 10. 3. וְאִתְכַּסִּי סַקָּא Et operuit se sacco, Jonæ 3. 6. *Particip.* וְהוּא מִתְכַּסֵּה בִּכְסוּתָא Et ipse opertus erat tegumento novo, 1. Reg. 11. 29. *Infin.* לֵית לָךְ רְשׁוּ לְאִתְכַּסָּאָה Non est tibi potestas abscondendi te, Deuter. 22. 3. *Fut.* לֵית מָא דְאִתְכַּסֵּי Non est quo operiar, Jes. 3. 7. וְיִתְכַּסּוּן סַקִּין Et operient se saccis, Jonæ 3. 7. וְלָא תִתְכַּסֵּי מִצְּלוֹתִי Et non abscondas te à precatione mea, Psalm. 55. v. 2. לָא יִתְכַּסֵּי מִן קֳדָמָךְ כָּל פִּתְגָם Non occultum erit à te ullum verbum, Jerem. 32. 17. 27. הֲיִתְכַּסֵּא מִן קֳדָם יְיָ פִּתְגָמָא An abscondetur, absconditum erit à Domino verbum aliquod? Gen. 18. 14.

Apud Rabbinos, שבעה דברים מכוסים מבני אדם יום מיתה ויום הנחמה ועומק הדין ואין יודע אדם במה משתכר ואין יודע מה שבלבו חבירו ומלכות בית דוד מתי תחזור למקומה והחטאים מתי יכלו Hoc est; Septem res sunt absconditæ ab hominibus, Dies mortis, Dies consolationis, Profunditas judicii: Et ignorat homo quam'nam compensationem sit accepturus? Quid sit in corde proximi sui? Quando Regnum Davidis sit restituendum? Et quando peccatores sint consumendi?

Secundò *Arguere, Increpare. Unde Inf.* וּמִכְסוֹא עִם אֱלָהָא Et arguere cū Deo, i. e. disputare, Jobi 13. 3. in Regiis: Sic Psalm. 118. 18. in Venetis.

כַּסִּי *Tectum, Occultum:* לְאַתַר כַּסִּי וְטָמִיר In locum occultum & tectum, i. e. innominatum, 1.Sam. 21.2. 2.Reg.6.8.

כּוּסְיָא *Idem:* דְאִתְאֲבִיד בְּכוּסְיָא Quod perditum est clàm, non observante custode, Exod.22.8. in Jon.

כְּסָא · כָּס. Vide suprà in כוס.

כְּסוּ · כְּסוּת · כְּסוּתָא *Indumentum, Operimentum, Vestimentum, sic dictum, quia hominem Operit:* עַל כְּסוּ Super vestimentum, Exod.22.9. וְלִכְסוּ דִיקָר Et in vestimentum gloriæ, Jesa.23.18. כְּסוּתָא כְּלִיָא Vestimentum vetus, Jos.9.5. כְּסוּתָא חֲדַתָא Vestimentum novum, 1.Reg.11.29. כְּסוּתָא דְחַבְרָךְ Operimentum proximi tui, Exod.22.9. *Cum Affix.* עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי כְסוּתָךְ Ad quatuor oras vestimenti tui, Deut.22.12. אֲרֵי הִיא כְסוּתֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי Quia illud est vestimentum ejus tantùm, Exod. 22.26. וְיִשְׁכַּב בִּכְסוּתֵיהּ Ut dormiat in vestimento suo, Deuter.24.13. וּכְסַקָּא אֲשַׁוֵּי כְּסוּתְהוֹן Et sicut saccum ponam operimentum eorum, Jesa.50.3.

כְּסוּיָן *Occulta, Secreta*, Jobi 11.6.

כְּסֵא *Solium, Thronus, Hebr. Plur.* כִּסְאוֹת & כִּסְיוֹת *apud Rabbinos*, Savim cap. 4. כִּסֵּא הַכָּבוֹד Solium gloriæ, Thronus majestatis divinæ: *Et aliter apud Rabbinos*, בית הַכִּסֵּא *Domus, vel locus sedis secretæ, Locus secretus & absconditus, in quo homo ventrem exonerat:* כל הצנוע בבית הכסא ניצול משלשה דברים מן הנחשים ומן העקרבים ומן המזיקין *Qui verecundus est in loco secreto, liberatur à tribus rebus, à serpentibus, à scorpionibus, & à dæmonibus. Quidam addunt, quòd somnia ejus quoque sint placida & tranquilla*, Berach. 62.1. קבלה דבית הכסא צניעותא *Traditio loci secreti est verecundia, ut nos verecundè in eo geramus*, ibid. Vide ibi pluras regulas, quomodo quis in eo loco se gerere debeat.

כִּסּוּי כִּסּוּי *Operculum, Tegmen: Secretum:* כסוי מיחם Operculum calefactorii, Parah cap. ult. *Alia significata, quæ hîc ad* כס *adducunt, vel non sunt hujus loci, ut* כוס *Macta, pertinet ad* נכס: *vel sunt falsa, Aruch ab illis non intellecto.*

כְּסַיָן *Cœnum, Lutum*, Jobi 41.21. in Regiis, Veneta כְּסָאָן. *Aliter*, מִן כַּסְיָאן מְשַׁמּוּשָׁא De luto turbido seu fœdo, Heb. מִטִּיט, Psalm. 40.3. in Regiis. Vide hoc loco Castigationes nostras.

כסב כּוּסְבַּר *Coriandrum:* כְּזֵרַע דְכוּסְבַּר Sicut semen coriandri, Exod.16.31. in Targum Hierosol. Idem in Jonathane. *Apud Talmudic.* כוסבר וכוסבר שדה *Coriandrum & Coriandrum agreste, sylvestre*, Pesach. folio 39.1. Kilaim cap.1. *Alibi*, כוסבר של הרים *Coriandrum montium*, Scheviith cap.9. *Est &* כוסבר של גנה *Coriandrum hortense*, quod reliquis præstat. *Scribitur &* כֻּסְבָּר. *Fœmininum*, שְׁדַר לֵיהּ כּוּסְבַּרְתָּא Misit ipsi Coriandrum, ר״ץ fol.10.2.

כסר כַּסְרָאי · כַּסְרִי *Chasdæus. Plur.* אַרְעָא דְכַסְרָאֵי Terra Chasdæorum, Jesa.23.13. Vide ibi Kimchium: יְגַלֵּי בְּכַסְרָאֵי Revelabit in Chasdæis, Jesa.48.14. מֵאוּרָא דְכַסְדָּאֵי Ex Ur Chaldæorum, Genes.11.28. וְכַסְדָּאֵי שָׁרַן Et Chaldæi habitabant, Jes.52.7. מְדִינַת כַּסְרָאֵי Provinciæ Chaldæorum, Ezech.23.15.

כְּסַח *Putare, Amputare, Succidere. Sæpè dicitur de uvis in vineis. In Targum Futurum,* תִּכְסַח כַּרְמָךְ Putabis vineam tuam, Hebr. תִּזְמֹר Levit.25.3.4. *Pahel Particip.* וּמְכַסְּחִין יָתַהּ Et succidunt eam, vineam scil. vel, Vindemiant, Heb. וְאָרוּהָ Et carpunt eam, Psalm. 80. v.13. *Futurum,* כַּרְמָא דְרַשִׁיעָיָא יְכַסְּחוּן Et vineam improborum amputant, vindemiant, Hebr. יְלַקֵּשׁוּ, Job.24.6. *Apud Talmudic.* חזיא לההוא גברא דהוה כסח בכרמי Vidit virum quendam, qui erat putans in vinea, Sanhedrin fol.26.1. או ניכש או כיסח Aut evulserit herbam (Jetten) aut amputaverit, scil. summitates herbarum, radice relictâ, Kilajim cap. 2. Baal Aruch scribit, ניכש esse propriè Evellere herbas radicitùs: כיסח Succidere in summitate.

כִּיסּוּחַ *Amputatio, Excisio, Succisio malarum herbarum, aut luxuriantium ramorum.*

* כֶּסֶךְ *Funis, Vincula aulæi*, Germ. Schnüre.

כָּסַל Hebr. *Stultescere, Stultum, Stolidum esse vel fieri.*

כְּסִיל · כְּסִילָא *Stultus, Stolidus*, Psal. 49.11. ubi Veneta perperam pluraliter legunt כְּסִילַיָּא: Item *Orion, Sydus cæleste*, Amos 5.8. *Talmudici dicunt* כְּסִלָא, Berach. fol.58.2. Vide suprà in כימה.

כְּסִלוּת *Fatuitas, Stultitia*, Heb.

כִּסְלִין *Ilia:* כִּסְלַי Ilia mea, Psalm.38.8. Reg. כִּפְלַי, quod idem. *Rab.* צדי הכסלים Latera ilium, *Hypochondria:* עֶצֶם הַכֶּסֶל Os ilii: יש להם חלב על הכסלים Est ipsis pinguedo super ilia.

כָּסוּל *Cujus femur unum est altius altero.* In Mischna, כסול שאחת מירכיה גבוהות *Kasul* dicitur, cujus unum femorum ejus altius est, Bechoroth folio 40.1. *Erravit ergo Guido, qui Æquietum, id est, habentem æqualia femora explicat.*

כִּסְלָא *Tumulus, Agger sive Aggesta terra ex fossa aut sulco, quæ dicitur Porca:* כְּכִסְלֵי לְאוּגְיָא Sicut tumulus vel agger fossæ, Nedarim fol.6.2. Berachoth fol. 6.1. Circa vineas vel agros solent fossas fodere, & earum terra aggesta dicitur כִּסְלָא.

כּוּסִילְתָּא *Scalpellum chirurgicum. Apud Talmudicos,* לבושא דאית בית בזיעא כי כוסילתא Vestimentum in quo erat foramen instar scalpelli chirurgici, Taanith fol. 21.2. רב יוסף שתי עד דנפיק מריברא דכוסילתא Raf Joseph quando venam secabat,

cabat, bibebat donec odor vini exiret è punctura vel inciſione ſcalpelli, Schabbas folio 129.1. Cùm Rabbi quidam defunctus alteri appareret, quæſivit ex eo, הוה ליה למר צערא Fuitne Domino dolor aliquis (nempe in egreſſu animæ ex corpore)? Reſpondit, כריבורא דכוסילתא Qualis eſt inciſionis vel punctionis ſcalpelli chirurgici, Moëd katon fol.28.1. id eſt, Dolor leviſsimus & momentaneus, inſtar morſus pulicis, Locutio proverbialis. Vide ſimile exemplum in Ketubhoth fol. 39.2. רב ביבי בר אביי קפיד אפילו אריבורא דכוסילתא Raf Bibhe bar Abbaj curioſus erat etiam de inciſione ſcalpelli, id eſt, de punctione venæ ſectionis, Maccoth fol.21.1. In Sanhedrin fol.93.2. מאי אשר אין בהם כל מום אמר ר׳ חמא בר חנינא אפילו כריבורא דכוסילתא Quid eſt Dan. 1. 4. *In quibus nulla eſſet macula?* Dixit R. Chama bar Chanina; Ne quidem quanta eſt inciſio ſcalpelli chirurgici. Vide & in ע״ז fol. 27.1. R. Salomon exponit paſsim כלי שמכה בו Inſtrumentum quo percutit venæ-ſector, & vernaculè פלימא פלמואו״ר. *Eſt Scalpellum, Phlebotomum, inſtrumentum quo vena inciditur & cutis ſcarificatur. Munſterus, Guido, Schindlerus malè Cucurbitulam explicant.*

כִּסְלֵו *Kislev, November menſis*, Zach. 7. v. 1. Hebr. & Chald. Item, וְלָא תִתְמְנַע מִלְּמִזְרַע אַף בְּכִסְלֵו Ne intermittas etiam ſeminare in menſe Kislef, Eccleſ.11.12. In Hebræo eſt וְגַם לְשָׁמְנָה In octavo; unde in Targum legi deberet בְּמַרְחֶשְׁוָן In Octobri: eo enim menſe ſeminabatur.

כסכם *Inde ex Aphel*, דְּמַכְסֵם לֵיהּ Qui arguit eum, Proverb.15.12. in Ven. quod legendum כַּסֵּן à מַכְסֵן. *Quod Munſterus etiam pro Roborare exponit ex Jobi 16.3. error eſt: legendum enim illic בסם per Beth. Similiter erravit Prov. 21. v.17. legens כַּסְמָא pro בְּסַמָּא. Tertiò erravit in* כַּסְמָן *Jeſa. 42.16.17. ubi* כ *legit pro radicali, cùm ſit à* סמא.

כֻּסֶּמֶת *Zea, Spelta.* Plur. כֻּסְּמִים Ezech. 4. 9. Heb. quod poſsit eſſe à ſing. כסם.

כְּסַן *Arguere, Diſceptare, Increpare, Corripere, Reprehendere. Præteritum*, הָא כְּסַנְתְּ סַגִּיאִין Ecce caſtigabas multos, Jobi 4. 3. *Infinitivus*, מִכְסַנָא אַכְסְנַנִי יְיָ Corripiendo corripuit me Dominus, Pſalm. 118.18. *Futurum*, וְיִכְסְנוּן יָתֵיהּ Et corripiant eum, Deut.21.18. in Jon. *Pahel, Infinit.* וּמְכַסְּנָא עִם אֱלָהָא אֲנָא בָעֵי Et diſceptare cum Deo volo, Job.13.3. לְמַכְסְנָא יָתְכוֹן בְּאוּלְפָנֵיהּ Ad caſtigandum vos doctrinâ ſuâ, Deuteron. 4. v. 36. Jon. *Inf. cum Futuro*, וּמַן דְּכָשַׁר לְכַסָּנָא יְכַסֵּן מִנְּכוֹן Et qui aptus eſt ad redarguendum, redarguat ex vobis, Jobi 6.25. לָא בְרוּגְזָךְ תְּכַסֵּן יָתִי Ne in ira tua corripias me, Pſal.38.2. אַל בְּרֻגְזָךְ תְּכַסְּנַנִי Ne in ira

tua corripias me, Pſalm.6.2. דִיכַסְּנַנִי Et corripiat me, Pſalm.141.5. דִּיכַסְּנִנֵּיהּ אֱלָהָא Quem redarguit Deus, Jobi 5.17. דִּתְכַסְּנִנֵּיהּ יְיָ Ut caſtiget eum Dominus, Pſalm. 94. 12. דִּי תְכַסְּנִנֵּיהּ יָהּ Quem caſtigabis ô Deus, Pſalm. 94. v.12. *Aphel*, אַכְסַנְתָּא Corripuiſti, Pſal.17. 4. וְאַכְסַנְתֵּיהּ Et corripuiſti eum, Pſalm. 41. 4. *Participium*, דְּמַכְסֵן בְּמִלִּין Ut diſceptet verbis, Jobi 15. 3. דְּמַכְסֵן בַּר נָשׁ עִם אֱלָהָא Ut diſceptet homo cum Deo, Jobi 16. v. 21. לְמַן דְּמַכְסֵן לֵיהּ Eum qui corripit ipſum, Prov. 15. 12. *Futurum*, אוֹרְחָתִי קֳדָמוֹי אַכְסֵן Vias meas coram ipſo arguam, Jobi 13.15. *Ithpahel* vide poſt ſequens Nomen.

מַכְסָן *Correptor, Reprehenſor: Plur.* וּלְמַכְסְנֵי יִבְסַם Et correptoribus amænitas erit, benè erit, Proverb. 24. 25.

מַכְסַנְתָּא *Caſtigatio, Correptio, Reprehenſio, Redargutio, Argumentum:* וְאַתְּ סְנֵיתָא מַכְסַנְתָּא Et odiſti caſtigationem, Pſal.50.17. מַכְסַנְתָּא בְּאוּמַיָּא Correptionem in populis, Pſal.149.7. וּמַכְסַנְתָּא אַשְׁלִי לִבִּי Et caſtigationem ſprevit cor meum, Proverb.5.12. וּדְמִזְדְּהַר בְּמַכְסַנְתָּא עָרִימָא הוּא Et qui admonetur, vel, admonitionem recipit per caſtigationem, callidus eſt, Proverb.15.5. *Pluralis*, וְלָא אִית בְּפוּמֵיהּ מַכְסַנְיָתָא Neq; ſunt in ore ejus argumenta, Pſal.38.15. *Hinc Verbum literâ formativâ in radicalem converſâ*, אִתְמַכְסַן *Increpari. Particip.* וּמִתְמַכְסַן בְּכֵיבָא Et qui caſtigatur per dolorem, Job. 33.15.

כִּסְנִין *Placentæ ſiccæ vel uſtulatæ aut toſtæ: In parvo Aruch exponitur Germ.* Lebküchen/ Item *Biscocti*, Joſ.9.5.12. *reſpondet Hebræo* נִקֻּדִים, *quod Chaldæus interpres ſumpſit ac ſi eſſet ſignificationis* יָקַד, *& idem quod* מוֹקֵד *Aduſtum. Hinc exponit R. Salom. Joſ. 9. v. 5.* נִקֻּדִים *Gallicè* ארשין *Arses*, hoc eſt, מוֹקָד, *& addit hoc ſenſu quoque exponere Jonathanem:* טוּלְמִין דִּלְחֵם וְכִסְנִין Tortas panis & placentas, Heb. נִקֻּדִים, 1.Reg.14.3. R. Salomon Gen. 40. 16. Gallicè explicat אובליש *Oublies*, id eſt, *Cruſtula*, & inde interpres Targum, *Obleæ*. *Apud Talmudicos*, ארמלתא לית לה כיסני Viduæ non adhibentur toſta, Ketubhoth folio 17.2. תרי פרגושי כיסני Duo cochlearia toſtæ farinæ, Erubh.fol.29.2. הני כסני מעלו לליבא ומבטלי מחשבתא Hæc toſta conducunt cordi, & expellunt curas, Ibid. Vide & in Berach.fol.42.1. Author Aruch inquit; *Solebant coquere triticum & fabas, injectis uvis paſsis, & ſorbebant illud. Hoc in nuptiis faciebant virgini ſponſæ, ſed viduæ non faciebant, unde cognoſcebatur, an ſponſa virgo eſſet vel fœmina.* Gloſſa Talmudica ubique explicat קליות *Toſta, placentulæ toſtæ ex farina tritici vel leguminum.*

אכסן Vide in אכם.

לאכיסן Adducit Aruch ex Vajikra rab.ſect.30. & explicat

& explicat לְאַלְתַּר *Statim, Protinus.* Sed ibi in nostris exemplaribus non reperio.

כְּסַס *Masticare, Comedere, Rodere, Arrodere:* הכוסס את החטה Masticans triticum, Berach. fol. 44. 1. כס פלפלין Masticabat piper, Berach. fol. 36. 2. Glossa, Quicquid non comeditur viâ communi, id est, more consueto, vocatur כסיסה: Vide idem in Megilla fol. 7. 2. וכוססין אותו בבית המשתה Et comedebant illum in loco compotationis, Kimchi Jos. 9 5. Item, העכברין כוססין ומקרסמין דברים שאין אדם ולא עוף ולא בהמה כוססין אותן Mures rodunt & incidunt res, quas neque homo, neque aves, neque bestiæ arrodunt. Aruch in voce נגמי. Aphel, אכסוה שערין Cibarunt eum hordeo, Ketubh. fol. 77. 1.

II. כסס *Arguere, Increpare.* *Aphel* אַכֵּס *Idem.* *Particip.* דִּמְכַס לְבַר נָשָׁא Qui increpat hominem, Prov. 28. 23. *Imperat.* אַכֵּס לְסוּכְלְתָן Argue prudentem, Prov. 19. 25. *Futur.* וְלָא יַכְסְנָךְ Ne arguat te, Prov. 30. 6.

III. כָּסַס Hebr. *Supputare, In summam colligere.*

מִכְסָה · מֶכֶס *Summa, Numerus supputatus, Portio rata & certa, Census.*

מִכְסָא · מֶכֶס *Vectigal,* τελώνιον, *Telonium, Mensa publicanorum, ubi vectigal & tributum colligitur: item Collybus, seu, Pecuniæ permutatio:* unde בית המכס Locus collybi, ubi fit pecuniæ permutatio (*Cambium* vulgò, & *L'eschange* Gallicè vocant, Wechselbanck:) item *Telonium, Domus ubi vectigal colligitur.*

בי מיכסי *Nomen loci,* In Jevammoth fol. 45. 1. Citat Baal Aruch etiam ex Megilla fol. 6. col 1. Sed ibi nunc legitur בי כובי: Ketubh. fol. 112. 1 lin. 1.

מוכס *Publicanus, Telonarius: Nummularius, Collybista, nummos permutans:* מוכס שאין לו קצבה: Telonarius cui non est determinatum, qui petit pro lubitu, Nedar. f. 28. 1. Bartenora hîc annotat, *Publicanos duplices fuisse; Spontaneos,* qui sponte suâ ad telonium sedebant: & *Constitutos à rege.* His necessariò dandum erat vectigal, nec licebat eis illud vel remittere, vel viatoribus effugere, &c. *Publicani sunt inepti ad testandum aut judicandum,* Sanhed. fol. 25. 2. Chosen hammischpat fol. 11. col. 2. Majemon de Testibus cap. 10. מוכס סתם גזלן Telonarius simpliciter, raptor est; Aruch in מכס. In Sanhed. fol. 44. 2. במוכס אחד *De publicano quodam;* exponitur in Glossa per, ברשע אחד *De homine quodam improbo.* קשר מוכסין *Signatura publicanorum,* Schab. cap. 8. in Mischna. Signatura erat duarum literarum majuscularum in chartula aut alia materia, quæ dabatur alicui, quùm vectigal totum solveret ab una parte fluminis, quo ostenso ab altera parte fluminis, liber erat. *Hinc etiam in Targum Veneto,* בֵּית מְתִיבַת מוֹכְסִין Locus sessionis Telonariorum, Jud. 5. 10. אין פורטין מתיבת המוכסים Non permutant minutos nummos ex arca publicanorum, Bava kama fol. 113. 1.

מוּכְסְסִין *Genus fructuum præstantium, quos solebant suspendere ante idola odoris causâ,* Avoda sara fol. 14. col. 1. Baal Aruch in litera ם citat per ב מובססין.

כַּסְכֵּס *Fricare, Confricare:* צריך לכסכס Oportet confricare, Nidda fol. 62. 1. שרא לכסכוסי קרמי Permisit defricare vestes, Moed katon fol. 10. 2. לכסכוסי ביתניתא בשבתא Confricare indusium in Sabbatho, Schab. fol. 140 1. Nempe indusium recenter lotum, durum est: licet ergo parumper manibus confricare, לרכוכי ad mollius reddendum: Alii reddunt, *Plicare, Complicare,* ex mox seq. signif.

כיסכוס *Confricatio:* כיבוס דליכא ליה כיסכוס לאו כיבוס הוא Lotio cui non adhibetur confricatio, non est lotio, Sevach. fol. 97. 2.

כִּיסְכּוּסִין *Plicaturæ,* Falten. Sic citat Baal Aruch ex Schab. fol. 147. 1. מאי מריב כסכוסי מאניה Quid est מרזב canalis? Sunt plicaturæ vestimentorum. Sed nunc in nostris libris legitur כיסי בבילתא.

כסוסטרא *Idem quod* גכוסטרא, *quomodo communiter scribitur.* Vide גז. In parvo Aruch exponitur *Ambitus,* ein Umbgang.

בסיסטאורת *Mensura expansi utriusque brachii,* ein Klaffter/ Beres. rab. fol. 6. col 4. In Jalkut legitur per ב.

כָּסַף Hebr. *Appetere, Expetere, Desiderare.* *Niphal* נִכְסַף *Desiderio affici vel teneri. Hinc in Venetus,* יִכְסוֹף עַוְלָא לֵיהּ Desiderabit iniquitatem sibi, Psal 41. 7. quod pravum pro יכנוף.

Secundò כְּסַף Chald. *Ignominià, Probro, Opprobrio, Pudore, Rubore suffundi, Pudere, Pallescere: Futur.* דְּתִכְסוֹף Ut robore suffundatur, Num. 12. 14 in Jonath. וְלָא יִכְסְפוּן בִּי Et non rubore perfundantur in me, Psalm. 69. 7. יִבַהֲתוּן וְיִכְסְפוּן תָּבְעֵי נַפְשִׁי Erubescant & confundantur quærentes animam meam, Psal. 35. 4. vide & 40. 15. *Aphel Præterit.* וְאַכְסֵפְתָּנָא Et confudisti nos, Psal. 44. 10. *Particip. activ.* וְלֵית דְּמַכְסִיף Nec est qui pudore afficit, Jobi 11. 3. *Particip. passiv.* לָא יְתוּב מִסְכֵּן מְכַסַּף Non revertatur pauper confusus, Psalm. 74 21. *Futur.* עֲשַׂר זִמְנִין תַּכְסְפוּנַנִי Decem vicibus confudistis me, Jobi 19 3. *Ithpahel Præterit.* ואתכסיפו Et confusi fuerunt, Jobi 6. 20. *Futurum,* לָא יִתְכַּסְפוּן בִּי Ne confundantur in me, Psal. 69. 7. juxta Regia.

Tertiò *apud Talmudicos in Hiphil* הִכְסִיף *Pallescere,*

lescere, *Pallidum esse*, *Livescere*, *vel ob pudorem & ignominiam*, *vel ob horrorem.* *Inde*, כל שפניו מכסיפין Cujuscunque facies pallidæ sunt, Pesach. fol.39.1. כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו Cujus facies pallida est, instar hominis cujus erecti stant capilli ejus; nempe præ horrore, Pesach. fol.48.2. In Talm. Hier. Berach.cap.1. כל זמן שפני מזרח מאדימין זהו יום · הכסיפו זהו בין השמשות · השחירו נעשרה העליון דומה לתחתון זהו לילה Omne illud tempus quo facies Orientis rubet, vocatur *Dies*: quando incipit pallescere, vocatur *Inter soles*: quando nigrescit, & superius (firmamentum) simile fit inferiori, tum est *Nox*. Vide etiam Talmud Babylon. Schab. fol.34.2. משיכסיף ראש החוטם Ex quo inceperit pallescere vel livescere papilla, Nidda fol. 47. col.1. רוב שעות מתלבנת ומכספת Plerisque horis albescit sive pallescit: אותה שעה כולה מכספת Istâ horâ totâ pallescit. *Ithpehal*, איכסיף (pro אתכסיף) *Pudore suffusus fuit*, Bava bathra fol.111.1. *Ex Pyhal*, מוכסף *Pallidum*: עלין כמושין ומוכספין Folia flaccida & pallida.

Quartò, *Perdi*, *Corrumpi*: והכסיפה Et corruptus fuerit, scil. ager: Glossa: נתקלקלה, Erachin fol.30.1. שמא תכסיף Ne forte corruptus sit ager, Ketubh. fol.80.1. & 94.1. *Hinc fortè illud, modò non sit corruptum*; מן ארעא יכוספון De terra perdentur, Prov.2.ult.

Quintò אתכסיף *Affligi*. Guido ex Zohar.

כסף · כסף · כספא *Argentum*: הא כספא En argentum, Genes.44.8. מנין דכסף Vasa argentea, Ibid. דחלן דכסף Idola argentea, Exo.20.23. וכספא על חד תרין סבו בידכון Et argentum duplum accipite in manum vestram, Genes.43.v.12. בכספא שלים יתננה לי Pro argento perfecto det eam mihi, Genes.23.9. לא תזבננה בכספא Non vendet eam pro argento, Deut.21.14. כדהבא וכספא Sicut aurum & sicut argentum, Malach.3.3. מכסף זבינוהי De argento emptionis sui, Levit.25.51. *Cum Aff.* אתותב כספי Restituta est pecunia mea, Gen.42.28 ולכספי ולדהבי Et argetum meum & aurú meum, 1.Regum 20.7. כספנא Argentum, pecuniam nostram, Genes.31.15. ית כספך לא תתן ליה בחבוליא Argentum tuum non dabis ei in usuram, Levit. 25.37. כספכון אתא לותי Argentum vestrum pervenit ad me, Genes.43.23. וית כל זביני כספיה Et omnes emptos argenti sui, Genes.17.v.23. כספהון בשוקין ירמון Argentum suum in plateas projicient, Ezech.7.19. *Plural. cum Aff.* כספיהון Gen. 42.v.25. *Apud Rabbinos*, כספים *Numi argentei*, *Pecuniæ, ex significatione Hebræa, quia ab omnibus Expetuntur.* *Apud Talm.* כל כסף האמורה בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה Argentum omne cujus in Lege fit mentio, intelligitur argentum Tyrium (ponderis & bonitatis ut in urbe Tyri:) sed Rabbinorum argentum, intelligitur argentum commune provinciale, Kiddusch. fol. 11.1. Tyriorum nummi omnes erant argentei, nulli ærei, argento etiam puriori cudebant nummos, R.Salomon hoc loco. כסף מדינה Argentum provinciale absolutè dictum, sumitur pro numo octonario minimo Tyri argentei. Quãdo dicitur de siclo, intelligitur שמיני Octonarius (nummus valens octavam) sicli Tyrii: דינר Denario, intelligitur octonarius denarii Tyrii: *Pruta* erat ex ære: Tyri autem non erant ærei numi, &c. R.Salom. ibid.

כסף כספי *Argentarius*, *Argentifex*. *Plural.* כספין Succa fol.51.2.

כסופא *Pudor*, *Ignominia*: חפת כסופא אפי Operuit ignominia faciem meam, Psal.69.8. כסופא לא סובר על קריביה Et opprobrium non effert contra proximum suum, Psal.15.3. ואטמרית מן כסופא Et abscondi me præ pudore, Genes.3.10. in Jon. *Cum Aff.* כל יומא כסופי לקבלי Totâ die ignominia mea coram me est, Ps.44 16. מרדותא דכסופי אשמע Castigationem ignominiæ meæ audio, Jobi 20. vers.2.

כסופא *Voluptas*, *Deliciæ*: Guido ex Zohar.

כוספא *Fraces*, *Fæces*, *Residuũ inutile*: ut, בכוספא דתמרי In fraces dactylorum, Taanith.fol.24.1. Quidam hoc loco sumunt pro Vase, vel Mensura certa. כוספא דיסמין Fraces Jasmini, Schab.fol. 50.v.2. Aliâs etiam dicitur גפת. *Plurale*, כוספי של גוים שחוחמו Fraces Christianorum calefactæ, Avoda sara fol. 38. 2. *Hinc Munsterus fecit* כספן *Residuum olei.*

כספתא *Arca*, *Capsa*, *in qua reponitur* הכסף *argentum vel pecunia*: מנחי אינשי מרגניתא בכספתא Reponunt homines margaritas in arcam, Bava kama fol.62.1. בטש בכספתא Percussit arcam, Ibid. דיהיב אכספתא Quàm indidit arcæ, Cholin fol.133. v.3. hîc א ab initio est Præpositio, pro כ vel על In. Non ergo formativa, ut alii posuerunt.

אכספטיאס · כספתיאס *Piscĩu nomina Persica sunt*, Cholin fol.66.2. Fortè est *Xiphias*.

כסר כסוריא Author Aruch adducit ex Vajikra rabba sect.16. sed non explicat. Alii *Exilium* interpretantur. Ego in meo exemplari id non invenio.

אכסרא Vide in litera א.

כסת *Pulvinar*, *Pulvillus*. *Plurale*, כסתות Ezech.13. v.18. in Hebræo. *Est autem pulvinar longius, juxta Eliam in Tisbi, quod transversum lectum occupat*, Pulster/ Pfulb: כר *Cervical* Hauptküssin. *Sic* כסת *est Pulvinar oblongum scamnorum & sedilium*. In Aruch in כר scribitur: כסת est pulvillus parvus, quem supponunt capiti: כר est

מר est id ſuper quo cubatur. Item, כסת הסבלים Pulvillus bajulorum, quem ſcil. oneri ſupponunt, Kelim cap.28. *Alia forma*, איש כסותו בארץ Cujusque pulvinar erat in terra, id eſt, in terra cubabat, Tamid cap.1.

כִּסְתָא *Pabulum*, תִּבְנָא וְכִסְתָא Fœnum & pabulum, Geneſ.24.32. & 43.23. Hebr. מִסְפּוֹא. *Apud Talmudicos*, כרהוה רמי כיסתא לחיותא Cùm projiceret pabulum animali, Metzia fol.85.1.

כְּסִיתָא *Coralium, idem quod* אַלְמוּגִים 1.Reg.10.11. Legitur in Roſch haſchanah fol.23.1. אפקיד גביה כסיתא Depoſuit apud eum coralium, Ketubh. fol.98.1.

כַּעַךְ *Placenta. Plural.* כעכין *Placentæ, quarum uſus eſt in conviviis. In Gemara*, אכל בעכין לא Peſachin fol.48.2. Gloſſa, כעכין ſunt Placentæ longæ & graciles, ut non in furno conjungantur, כברות של בבל Placentæ Babylonicæ ſunt latæ & rotundæ, ונושכות זו את זו & mordent ſe invicem, ideſt, conjungunt ſe in furno, & cohærentes habentur pro una, כעכין autem ſunt Placentæ ſingulæ & ſeparatæ: כעכין יבשין Placentæ ſiccæ, Joſ.9.12. in Kimchio.

כַּעְכַּע Vide paulò poſt in כעע.

כְּעַן. *Jam, Nunc, Huc:* מִכְּעַן *Hinc, Deinceps*, 2.Sam.3.8. עַד כְּעַן *Hucuſq, Hactenus.*

כְּעֶנֶת Vide in עֶנֶת.

כַּעַס *Iraſci, Indignari, Heb. Sic in Targum*, רַשִׁיעָא יֶחֱמֵי וְיִכְעוֹס Impius videbit & indignabitur, Pſal.112.10. in Venetis, Elias notat, verbum כַּעַס aliâs in Targum ſemper reddi per רגז. *Apud Talmudicos*, להכעים Ad irritandum, vel לִכְעַס Ad irritationem, zu truz/ Contrarium לתיאבון für den luſt.

כַּעַס *Indignatio, Ira*, Hebr.

כַּעְסָן *Iracundus:* אִישׁ הַכַּעְסָן Vir iracundus, indignabundus, R.Levi Prov.15.18. *Plural.* כַּעְסָנִים Iracundi: השכינה בורחת מן הגאים ומן הכעסנים Majeſtas divina fugit à ſuperbis & iracundis.

כעע כִּעְכַּע *Screare, Screatu ſonum edere*, Sich reuſperen. In Aruch: *Homo vulgaris ingrediens domum amici vel ſocii ſui* צריך לכעכע *opus habet ſcreare, ſonum edere; quanto magis ſacerdos ingrediens domum ſancti ſanctorum, juxta illud:* Ut audiatur vox ejus cùm ingreditur ſanctum ſanctorum, Exod.28.35.

כָּעַר *Fœdare, Inquinare. Particip. Pahel*, וְאֲשַׁוֵּינָךְ מְכָעֲרָא Et diſponam te fœdiſsimam, Nahum 3.6. *Ex Hithpahel* והתכערתי בעיניו Et fœda ſive deformis habita ſum in oculis ejus, Bereſch. rabba ſect.17.

כָּעוּר · מכוער *Fœdum, Turpe, apud Rabbinos tritiſsimum:* מעשים מכוערים Opera, Facta turpia: דאכלה גרגושתא הוו לה בני מכוערי *Quæ comedit glebam terræ, ei erunt filii deformes*, Ketubh. fol.60.2. *Quidam notant, per antiphraſin ſignificare aliquando* καθαρόν, *Mundum, Purum*, Scaliger. contra Serar. אין כעור ממנה Non eſt deformior illâ: אשה מכוערת Mulier fœda, deformis, Scheußlich/ Häßlich: דבר זר ומכוער מאד Res peregrina & fœda admodum.

כיעור *Fœditas, Turpitudo.*

כָּפָה כפא · כפה Talm. *Curvare, Incurvare, Inclinare, Flectere, Inflectere, Reflectere, Invertere, re inverſâ aliquid Tegere, Operire, tanquam vaſe inverſo*, Stürtzen: *Cogere, Adigere, Subigere:* הכופה את אשתו לתשמיש Adigens, cogens uxorem ſuam ad concubitum: כופין אותו מדת סדום Subigunt eum more Sodomitico. *Locutio deſumpta ex illo Salomonis*, מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה אָף *Munus in abſcondito ſubigit iram*, Prov.21.14. *In Targum*, וְכָפֵי לַהּ Cogensque erit illam, Eſth.1.22. כלי כפוי Vas inverſum ſuper os ſuum: כפה עליו גיגית Inclinavit, reflexit ſuper eum tinam, ſc. inverſam, ut apertâ parte eũ tegeret, Sanh. fol.77.2. כלום כפית עלינו את ההר כגיגית Fortaſſe reflexiſti ſuper nos montem tanquam cupam: עבדא כפייה למריא Servus coëgit, cohibuit Dominum ſuum, Sanh. 107.1. ראי בעאי למכפייה ליצרי Si voluiſſem cohibere concupiſcentiam meam, Ibid. כפאוהו פרסיים Coegerunt eum Perſæ, Roſch haſchana fol.28.1.

כְּפוּי *Ingratus, quaſi Subactus & Suppreſſus à bono, ut illud non agnoſcat & prædicet:* Cùm diceret Deus: *Quis det, ut hîc ſit animus ipſorum ad timendum me, &c.* Deuter.5.29. Dixit ipſis Moſes, כפויי טובה בני Oppreſſi bono ſunt filii mei, vel, ſupprimentes bonum, id eſt, Ingrati ſunt filii mei. Debebant enim dicere: תן אתה Dato tu nobis cor, Ahboda fol.5.1. Gloſſa, Non agnoſcebant bonum, neque ejus laudem dabant Domino ſuo, quod dignum judicaſſent, à quo peterent. Inde & ſcriptum: *Anima noſtra faſtidit panem vilem hunc*, Numer.21.6. Sic, אדם הראשון היה כפוי טובה Adam primus fuit ingratus, referens corruptionem ſuam in uxorem, non agnoſcens, eam fuiſſe donum Dei in adjutorium ipſi datum: שלשה כפויי טובה הן הארץ האשה והנפש *Tres ingrati ſunt, Terra, Mulier, & Anima. Terra, ſicut dicitur:* Terra nõ ſatiatur aquis, Prov.30.18. *Mulier, ſicut dicitur*, Comedit & abſtergit os ſuũ, inquiens, Nihil mali feci, Ibid. verſ.20 *Anima, ſicut dicitur:* Etiam anima ejus non expletur, Eccl.6.7.

נכפה *Subactus:* item *Epilepticus, ſic dictus quaſi ſubito caſu Subactus & proſtratus;* נכפה אפילו אחת לימים הרבה Epilepticus etiam ſemel tantùm diebus multis, ſcilicet cadens, Bechoroth fol.44.2. in Miſchna: העומד בפני הנר ערום הוי נכפה *Qui ſtat coram lucerna nudus, fiet epilepticus:* Item, המשמש

המשמש מיטתו לאור הנר הווין לו בנין נכפין *Qui ministerium lecti obit super lecto, in quo infans dormit, infans iste erit epilepticus*, Pesach. fol. 112.2. לא ישא אדם אשה ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעין *Non ducat homo uxorem, neq. ex familia epilepticorum, neq. ex familia leprosorum*, Bechor. 64.2. משמשרה בי ריחיא הוו לה בני נכפי *Quæ coit intra molam, ipsi erunt liberi epileptici*, Ketubh. fol. 60.2. Aliâs Rabbinis, חולי הנופל *Morbus caducus, Epilepsia.*

כִּיפָה *Cippus, lignum cui manus vel pedes captivorum includuntur*: כונסין אותה לכיפה Congregant eam in cippum, R. David, Jerem. 29.26.

כִּפָא · כִּפְתָא *Idem, in Targum.* Scribitur communiter כִּיפְּתָא, unde ad כפה referunt. Vide illic.

כִּפִּין כיפין *Fasciculi, Manipuli*: דהוה שמים כיפי דכיתנא Qui erat rapiens fasciculos lini, id est, אגרות vel אניצין, Nedar. fol. 48.2. אמר להון רבא להנהו מהפכי כיפי Dixit Rabba istis convertentibus, id est, contorquentibus, colligantibus manipulos, כי מהפכיתו הכיפי לשום מצוה Num contorquetis, ligatis fasciculos propter præceptum? Pesach. fol. 40.1. Glossa, עמרים Manipuli. Aruch aliter exponit, quem vide.

כִּפָּא Vide suprà in כִּיף.

אִכְפָּא Vide in אכף.

אִכְפָּא *Ramus, Baculus, Pertica, Palanga*: דדרו באכפא Qui portant perticâ vel palangâ, Betza fol. 30. col. 1. *Est sine dubio ab Hebræo* כִּפָּה · כַּף Ramus.

כּוּפִיתָא · כְּפוּתָא *Stercus, Excrementum, Fimus*: ואיתיב בטולא דכופיתא דחמריה Ut sedeam in umbra fimi asini ejus, Sanhed. fol. 98.2. Sic scribitur in textu, sed in glossa דכפיתא. Ibidem citatur ex Bava bathra, ורמא כופתא וסכר לה לירדנא Et projecit fimum & obstruxit vel obthuravit Jordanem, fol. 73.2. מיטלל לכו ככפותא Removet vos quasi fimum, Sanhed. fol. 110.1. Scribitur interdum כופתא.

כפח

כופָּה *Furnulus, foculus unius ollæ*, Kelim cap. 7. Vide suprà כִּירָה in כיר. In Schab. fol. 38.2. in Gemara; כופח מקום שפיתת קדרה אחת *Kupach* est locus dispositionis ollæ unius, כירה מקום שפיתת שתי קדרות *Kirah* est locus dispositionis duarum ollarum.

כֶּפַח *Calvus.* Sic exponunt nostri: in Aruch legitur, כיפח ubi הכיפח והגנס exponitur גְּבַהּ *Procerus, Proceræ & oblongæ staturæ.* Pro hoc illi procul dubio legerunt גְּבַהּ per ח in fine. Sed in Talmud legitur קיפח. Vide ergo קפח.

כְּפַל

Duplicare, Conduplicare. Ithpehal, אִתְכְּפִילוּ כְּמַשְׁכְּנֵא דִרְעֵי Duplicati sunt sicut tabernaculum pastorum, Jesa. 38.12. *Futur.* וְתִתְכְּפַל חַרְבָּא Et duplicetur gladius, Ezech. 21.19. al. 14.

כִּפְלָא · כִּפְלָא · כוּפְלָא *Duplicatio, Duplum*: כִּפְלָא לְחוּכְמְתָא Duplum sapientiæ est ei, Jobi 11. v. 6. בְּכִפְלָא דְפְרוּמְבֵּיהּ In duplicationem frœni ejus, Jobi 41.4. וְכַסְפָּא בְּכִפְלָא Et argentum in duplicatione, id est, duplum, duplicatum, Genes. 43.12. in T.H.

כְּפִיל *Idem*: אֲנָא מְהַדַּר לֵיהּ כְּפִיל Ego reddo ei duplum, Cantic. 8.7.

כְּפֵלְתָא *Spelunca duplex*, Hebr. מַכְפֵּלָה, Genes. 23.17. vel est Nomen proprium loci.

כִּפְלָא · כִּפְלָא *Ile, vel pluraliter Ilia, sic dicta à Duplicando*: וַעֲבַד רוּמְבָא עֲלֵי כִּפְלָא Et fecit arvinam super ilia, Jobi 15.27. Legitur & Psal. 38.8. in Regiis. דְעַל כִּפְלֵי Qui est super ilia, Levit. 3.4. Jon. Sic vers. 10.15. & cap. 4.9. & 6.27. *Apud Talm.* חמשה חוטי אית בהו בכפלי Quinque fibræ sunt in iliis, Cholin fol. 93.1. Item *Tortuosum, Locus tortuosus, salebrosus, quasi Duplicatus dictus*: ויהי כִּפְלָא לְמֵישְׁרָא Eritque locus tortuosus in planiciem, Hebr. עָקוֹב, Jesa. 40.4. Vide & Jesa. 42.16.

כֶּפֶל *Duplicitas, Duplum, Heb. Sic apud Rabbinos*, כפל הענין במלות שונות Duplicatio sententiæ verbis diversis, vel, כֶּפֶל Duplicat. הכפל לחזוק duplicatio valet ad corroborationem rei.

כָּפוּל *Duplicatum, Duplex*: ענין כפול Sensus duplicatus, geminatus, qui diversis verbis constat, sed idem significantibus. *Plur.* אלו נמדדין כפולין Ista mensurantur duplicata, Kelim cap. 27.

כְּפַן

Esurire, Famelicum esse. Præterit. וּכְפַנַת כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם Et famem passa est tota terra Ægypti, Genes. 41.55. וכפנו Et esuriunt, Psal. 34.11. *Particip.* אִין כָּפִין סָנְאָךְ Si famelicus sit inimicus tuus, Prov. 25.21. מְטוּל דְכָפִן Quia esurit, Prov. 6.30. *Fœmin.* נַפְשָׁא דְכָפְנָא Anima quæ esuriens est, Prov. 27.7. *Futur.* וְנַפְשָׁא רְמִיתָא תִכְפַּן Et anima dolosa, id est, pigra, remissa, esuriet, Prov. 19.15. וּלְלַחְמָא לָא נִכְפַּן Et panem non esuriemus, Jerem. 42.14. וְאַתּוּן רַשִׁיעַיָּא תִּכְפְּנוּן Et vos impii esurietis, Jesa. 65. v. 13. לָא יִכְפְּנוּן וְלָא יִצְחוּן Non esurient, neque sitient, Jesa. 49.10. *Aphel Præter. cum Aff.* וְאַכְפְּנָךְ וְאוֹכְלָךְ Et esurire fecit te & cibavit te, Deuter. 8.3. *Particip.* לָא מַכְפֵּן אֱלָהָא נַפְשֵׁיהּ דְצַדִּיקָא Non facit esurire Deus animam justi, Prov. 10.3.

Talmudici, עד דכפנת אכול *Dum esuris, comede,* Berach. fol. 62. col. 2. *Proverbium*, cujus sensus: Dum appetitum habes, appetitum seda, ne, si tardes diutius, cibus non modò nihil prosit, sed & noceat. Sic, עד דצחית שתי *Dum sitis, bibe.* Quando occasiones rerum agendarum ad manum sunt, agendum, & occasio non negligenda. Ea neglecta, calva est, & prehendi non potest. Simile vide in רתח. Alibi, כפן עניא ולא ידע *Esurit pauper & nescit* (quòd esuriat) Megilla fol. 7.2.

fol.7.2. *Citatur ut Proverbium vulgare.* In Compendio Talmudico *En Jisraël* legitur id plenius: כפין עניא ולא ידע אי כפין ואי לא כפין Esurit pauper, & nescit, an esuriat, vel an non esuriat? כלבא בכפנוי Vide in כלב.

בפין · כפן *Fame pressus, Famelicus, Esuriens:* יְהִי עַמָּא כְּפַן Populus famelicus est, 2.Sam.17.29. כְּפַן בֻּיר בּוּכְרֵיהּ Sit esuriens filius primogenitus ejus, Jobi 18.12. כְּמָא דִי יְחַלּוֹם כַּפְנָא Sicuti somniat esuriens, famelicus, Jesa.29.8. יְהַב מִלַּחְמֵיהּ לְכַפְנָא De pane suo esurienti dat, Ezech.18.7. הֲלָא תְּפַרְנֵס לְכַפְנָא מִלַּחְמָךְ Annon sustentabis esurientem de pane tuo? Jesa.58.7. וּמִן כַּפַּן תִּמְנַע לַחְמָא Et à famelico cohibes panem, Jobi 22.7. *Plural.* וְאַשְׁרִי תַּמָּן כַּפְנִין Et habitare fecit ibi esurientes, Psal.107.36. יָהֵב מְזוֹן לְכַפְנִין Præbens cibum famelicis, Psalm.146.7. *Fœmin.* וְנַפְשָׁא כַּפִּינְתָּא מְלֵי טוּבָא Et animam famelicam implet bono, Psal.107.9.

כפינא *Idem: Emphat.* כְּפִינְאָה, cujus usus in illa Ben Syræ sententia, quæ primum Alphabethum claudit, תתיהב לך יד כי הות שביעאה ולא דהות כפינאה ושביעאה *Ad dandum propensa sit manus tibi, quasi fueris satur (semper,) non autem quasi fueris famelicus, & nunc primùm exsatiatus.* Sensus: Liberalem te semper exhibeto, quasi ad saturitatem omnia possideas, etiamsi parum habeas, juxta illud Salomonis: *Est qui divitem se facit, cùm nihil habeat,* Prov.13.7. Non autem sit restricta manus tua, qualis est divitum avarorum, qui semper putant se famelicos esse, ac nunquam exsatiari posse, aut se antea quidem in penuria constitutos, nunc verò adeptis parcè utendum esse.

כפן · כַּפְנָא *Fames:* וַהֲוָה כַּפְנָא בְּאַרְעָא Et fuit fames in terra, Genes.12.10. שְׁנֵי כַפְנָא Anni famis, Genes.41.27. כַּפְנָא רַבָּא Fames magna, 2.Reg.6.25. מִיתוּ בְכַפְנָא Mortui sunt fame, Jesa.5.13. רְצָחִין בְּכַפְנָא Qui deficiunt præ fame, Thren.2.9. הַב יַת בְּנֵיהוֹן לְכַפְנָא Da filios ipsorum fami, Jerem.18.21. מֵחַרְבָּא מִכַּפְנָא וּמִמּוֹתָא A gladio, à fame, & à peste, Ezech.12.16. כַּפַּן תַּקִּיף Fames vehemens, Ruth.1.1. *Plur.* עַשְׂרְתֵי כַּפְנִין תַּקִּיפִין אִתְגְּזָרוּ מִן שְׁמַיָּא לְמֶהֱוֵי בְעָלְמָא מִן יוֹמָא דְאִתְבְּרֵי עָלְמָא עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְאוֹכָחָא בְהוֹן דָּיְרֵי אַרְעָא Decem fames graves decretæ sunt cælitùs, ut in terra existant à die quo creatus est mundus usque dum veniat Rex Messias, ad castigandum illis habitatores terræ, &c. Ruth.1. v.1. ubi singillatim recensentur. Paulò autem prolixiùs recensentur in Bereschit rabba. sect. 64. ab initio, additâ ad quamque famem probatione.

כַּפְנִיתָא · כַּפְנִית *Spathe, sive Ramulus palmæ, Plurale,* אין מרכיבין כפניות של ערלה Non inserunt spathas palmæ præputiatæ, Orlah cap.1. in fine.

Interdum est *Dactylus parvus immaturus, qui primùm post abjectum florem extuberat.* Hinc, עד דאכלת כפנייתא בבבל Dum comedisti dactylos in Babylonia Gl. תְּמָרִים Bechor. fol.18.1. רבי אילעא קץ כפנייתא דשביעית Rabbi Ila abscidit dactylos anni septimi, Pesach.fol.55.2. אבל לא בכפניות Sed non cum dactylis immaturis, Gl. כפניות תמרים רעות שלא בישלו כל צרכן. Sic in Oketzim cap.ult. Orla cap.1.

כפוני *Idem:* חד בר נש גנב חדא כפוני Quidam homo furatus erat dactylum immaturum, Tal. Hieros. Bava kama cap.4.

כפס כְּפִיס *Later dimidius, id est, unius & dimidii sive sesquipalmi, qui &* אריח *dicitur. Pluraliter,* כפיסין, Bava metzia fol.117.2. *Scribitur & cum* ק *ab initio,* in Bava bathra fol.3.1. Hebr. כָּפִיס Tignum, Trabs, Habac.2.11.

כופסירא *Compedes:* רישיה בקולרא רגליי בכופסירא Caput ejus (vinctum est) in collari, pedes ejus in compedibus, Zohar in Exod. fol.21.4.

כפע *Aphel* אַכְפַּע sive הַכְפַּע *Findere, Diffindere.* Adducit Aruch ex Bereschit rabba, & explicat per פקע.

כְּפַף כַּף *Curvare, Incurvare: Curvari, Incurvare se. Præterit.* כַּף אִילָנָא לְאִילָנָא Incurvavit arborem ad arborem, Esth.1.5. in Targum sec. *Fœmin.* כַּפַּת עֲלוֹהִי שָׁרְשׁוֹהִי Incurvavit super eam radices suas, Ezech.17.7. *Particip.* כַּיִף נַפְשִׁי Incurvat se anima mea, vel, Incurvat quisque animam meam, Psalm.57.7. *Et ex forma regulari,* כָּפֵיף רֵישֵׁיהּ Inclinat, incurvat caput suum, Jesa. 58. v.4. דְּכָפֵף דּוּנְבֵיהּ Qui incurvat, contorquet caudam suam, Jobi 40.12. *Pehil,* כְּאַגְמוֹן כְּפִיף Sicut juncus incurvatus, Jesa.58.5. *Plural.* יְיָ זָקֵף כְּפִיפִין Dominus erigit depressos, Psalm.146.8. Jesa. 60.14. Hebraicè dicitur כָּפוּף Incurvatum, Reflexum: unde apud Grammaticos dicuntur literæ quatuor כנפץ, quæ sic infrà reflexæ & incurvatæ sunt, אותיות כפופות Literæ curvæ sive reflexæ. Nam in fine vocum deorsum rectâ extenduntur. *Pahel Infinit.* לְכַפָּפָא עוּבְרָתֵיהּ לֵיהּ Ut incurvarent se propagines ejus sibi, Ezech. 17. vers.6.

כַּף Hebr. כַּפָּה כַּפָּא Ch. *Curvatura, Curvum, Cavum, Concavum.* Hinc ad varia cava refertur: & est *Vola tam manus quàm pedis:* synecdochicè *Manus: Acerra, Lanx libræ sive Bilances: Acetabulum femoris, in quibus omnibus quædam cavitas est.* Item *Manubrium, sic dictum quia manu capitur. Sunt &* כַּפּוֹת *Spathæ, Ramuli, sic dicti, quia facilimè Flectuntur & incurvantur.* Vide Lexica Hebraica: נַהֲרָוָתָא יִמְחוֹן כַּפָּיָא Flumina complodent manus, Psal.98.8. *Hæc etiam pleraq; significat apud Rabbinos & Talmudicos, quibus insuper latiùs adhuc traducitur*

citur ad varia instrumenta, in quibus aliquid est vel curvi vel plani, quod manus usum vel operam præstat. Unde est *Trulla cæmentaria, quia eâ tanquam manu & projicitur cæmentum, & complanatur tanquam manu:* ut, כַּף הַסַּיָּד Trulla cæmentarii, Schab. f.80.2. טרין אותן בכפין של ברזל Incrustant ea trullâ cæmentariâ ferreâ, Middoth cap.3. *Aduncum* seu *Curvum* cujusque instrumenti, quo aliquid prehenditur aut extrahitur, quasi manu, dicitur כף; veluti *Hami uti focalis*, quo prunæ ex furno extrahuntur, aut ex foco, ein Fewrhacken/ & similium instrumentorum. Item *Cochlear: ut in illo proverbiali,* כפא דחק נגרא בגויה נשרוף חרדלא *Cochlear quod exsculpsit artifex, in medio ejus urit sinapi, scil. os artificis,* Pesachim fol.28. Docet, sæpè opus suo artifici esse damnosum, ut & consilium malum suo authori. Adducit Kimchi in principio Commentarii sui in Obadiam, qui fuit proselytus Edomæus, & tamen suis Edomæis gravissimas pœnas denuntiavit. Citatur etiam & explicatur in Jalkut fol.61.1. Alibi in Talmud scribitur cum inserto י; ut, כיפא אכיפי למרח ליה Schab. fol.142.2. Hinc *Pars cava auriscalpii dicitur* כף; *quia repræsentat cochlearis formam. Chirotheca:* כף של לוקטי קוצים Chirotheca colligendium spinas, Kelim cap.26. *Granium, pars concava cranii:* מכפא רמוחא A cranio cerebri, Cholin fol.54.1. *Scapula, Humerus:* מכפא ועד אטמא A scapula usque ad femur, Ibidem. Item, *Scutella.* Item *Linteum, quo operiunt mulieres capita sua,* ein Schleyer/ *Peplum*, Kelim cap.28. כִּפָּה שבראשה טמאה Linteum, quod in capite ejus est, immundum est, Savim cap.4. כפה id est, צעיף Peplum, quod Genes.24.v.65. in Onkelo dicitur עִיפָרָא. *Præterea* כף *vocatur Locus pubis, locus elevatus in sexu virili & muliebri super pudendum.* R. Schimeon dixit, משנתמעך הכף Quando compressa fit, vel subsidit pubes, judicatur scil. virgo esse nubilis, Nidda fol.47.1. in fine. Item, מאי כף אמר רב הונא מקום תפוח יש למעלה מאותו מקום בזמן שמגדלת מתמעך והולך Quid est Caph? Dixit Raf Huna, est locus inflatus vel tumidus supra illum locum (pudendum:) posteaquam autem crescit (puella,) vel majorenis, nubilis fit, deprimitur & evanescit, Nidda fol.47.2. Vide Baal Aruch in נב tertio. Item *Ripa, Littus.* Vide suprà in כיף.

כִּפָּה כִּיפָּא *Ramus summus, Vertex; Spathe, Ramus palmæ: Manipulus: Fornix, locus cameratus & concavus, Convexitas cælorum. Plural.* וַעֲבַר כִּיפִּין Et fecit fornices, ex incurvatione scil. ramorum, Esth.1.5. in Targ. sec. Item *Cippus*, R. David, Jerem.29.26. Item *Cucufa; Cucullus, ex lana vel serico texto, quales vel viri domi, aut sub galero, vel mulieres sub vittis aut peplis gestant:* כיפה של כובע Cucullus galeri, ein Hauben/ein Käppin/vel Käpplein: כיפה של צמר Cucufa, cucullus laneus, Schabb. fol.57.2. Glossa, Cucufa sub vitta: ...לעשות כפה לראשה Ut faceret cucufam, cucullum capiti suo, Bava kama in fine.

כְּפִיָּא *Depressio, Humiliatio,* Prov.16.26.

כְּפִיפוּת *Curvitas, quæ opponitur Extensioni.* In Masora Soph.3.8. scribitur, פסוק א״ב בכפיפות ובפשוטות Est in hoc versu Alphabethum in curvitate & extensione, id est, cum omnibus literis curvis & extensis, sive quinque finalibus.

כְּפִיפָה *Corbis, Canistrum:* תולה כפיפה בצוארי בהמתו Suspendit canistrum de collo jumenti, scil. in tritura, ut ex eo comedat, Trumoth cap.9. Columellæ vocatur *Corbis pabulatoria*, lib.6. cap.3. אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת Homo non habitat cum serpente in canistro eodem, Ketubh. fol.72.1. מסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית Purificant vinum per lintea, & per canistrum viminosum, Schab. fol.139.2. Id olim fiebat in terra Israëlis מצורי דקל ex virgultis palmæ, ut alibi ex virgultis salicum. Scribitur & cum פ in initio, ut est suo loco.

כּוּפְתָּא · כּוּפְיָא · כּוּפִיתָא *Idem:* אפילו קניא בכופתא רפיא Etiam vimen in canistro fructuosum est, Gittin cap.3. in fine.

כַּפְכַּף *Idem.*

כַּפַּר In Pahel *Abstergere, Removere immunditiem: unde Particip.* וּמְכַפְּרָה פֻּמַּהּ Et abstergit os suum, Prov.30.20. Hebr. וּמָחֲתָה. *Ex hac significatione est apud Talmudicos,* קודשא בריך הוא בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה Cupit Deus vastare domum suam, & cupit abstergere manus suas, Gittin fol.56.1. Abstersio sive lotio manuum, signum erat innocentiæ. Sic Pilatus lavit manus, Matth.27.24. כפרא דודי Abstergens ollas, frustum lintei, vel simile quid quo vasa culinaria & ejus generis absterguntur, Bava kama fol.100.2.

De peccatis dictum, est *Expiare, Expiationem facere. Præterit.* וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אַהֲרֹן Et expiationem fecit super eos Aharon, Num.8.21. וְכַפַּר עַל עַמָּא Et expiationem fecit pro populo, Numer.17.12. *Partic.* מְכַפַּר עֲוָיָתְהוֹן Expians iniquitates ipsorum, Psal.78.38. *Infinitiv.* לְכַפָּרָא עַל לֵיוָאֵי Ad expiandum Levitas, Numer.8.12. וִישֵׁיצֵי מִלְּכַפָּרָא Et cum cessaverit ab expiando, Levit.16.20. *Cum Affix.* בְּכַפָּרוּתָךְ עֲלוֹהִי In expiationem faciendo super eo, Exod.29.36. *Imperat.* כַּפַּר לְעַמָּךְ Expia populum tuum, Deuter.21.8. וְכַפַּר עֲלָךְ Et expiationem fac pro te, Lev.9.7. וְכַפַּר עַל חוֹבָנָא Et expiationem fac peccatorũ nostrorum, Psal.79.9. *Fut.* וּבְמָה אֲכַפַּר Quo expiabo? 2.Sam.21.3. ...אֲכַפַּר עַל חוֹבֵיכוֹן

Fortè

Fortè expiabo peccata vestra, Exod.32.30. תְּכַפַּר עַל מַדְבְּחָא Expiabis altare, Exo.29.37. אַל תְּכַפַּר עַל חוֹבֵיהוֹן Ne expiationem facias de peccatis ipsorum, Jerem.18 v.23. אַנְתְּ תְּכַפְּרִנּוּן Tu expiabis illa, Psal.65.4. בְּיוֹמָא הָדֵין יְכַפַּר עֲלֵיכוֹן Die hoc expiationem faciet pro vobis, Levit.16.30. וּתְכַפְּרוּן עַל בֵּיתָא Et expiabitis domum, Ezech.45.v.20. יְכַפְּרוּן עַל מַדְבְּחָא Expiabunt altare, Ezech 43.26. *Ithpahel Præterit.* דִּי אִתְכַּפַּר בְּהוֹן Pro quibus expiatio facta fuit, Exod.29.33. *Particip.* מִתְכַּפַּר סוּרְחָנָא Expiatur peccatum, Prov.16.6. *Futur.* לָא יִתְכַּפַּר עַל דַּם זַכַּי Non fiet expiatio super sanguine innocenti, Numer.35.33. וְחוֹבָךְ יִתְכַּפְּרוּן Et peccata tua expiabuntur, Jesa.6.7.

Secundò כְּפַר *Negare, Abnegare: Præter.* וּכְפַר בִּתְחִיַּית מֵתַיָּא Et negavit vivificationem mortuorum, Genes.25 34. in Targ. Hierosol. וּכְפַר בְּחַיֵּי עָלְמָא רְאָתֵי Et negavit vitam futuri sæculi, Genes. 25.29. in Jonath. וּכְפַרַת שָׂרָה Et negavit Sarah, Hebr. וַתְּכַחֵשׁ Et mentita est, Genes.18.15. in Jon. וּכְפַרוּ בֶּאֱלָהָא תַּקִּיפָא Et abnegarunt Deum fortem, Deut.32.15. in T. Hierosol. *Particip.* כָּפְרִין בְּטַעֲוָתְהוֹן Abnegarunt idola sua, Jere.2.27. מַן דִּכְפָרִין בְּעִקָּרָא Qui abnegant Deum, aut fidem in Deum, Psal. 12.v.5. וְכָפְרִין בְּמִלֵּיהוֹן Et abnegant verba sua, Numer.23.19. in T. Hierosol. *Futur.* דִּלְמָא אֶשְׂבַּע וְאֶכְפַּר Ne si satiatus fuero, abnegem, & dicam, Quis est Deus? Prov.30.9. *Ex Pahel*, וְלָא תְכַפְּרוּן Neque negetis, Levit.19.11. in Jon. Hebr. וְלֹא תְכַחֲשׁוּ Et ne mentiamini: וִיכַפּוּר בְּחַבְרֵיהּ בְּפִקְדוֹנָא Et negaverit proximo suo depositum, Levit.5.21. in Jon. *Apud Rabbinos,* כּוֹפֵר בְּעִקָּר *Abnegans Deum, Apostata, Hæreticus*: כּוֹפֵר בְּפִקָּדוֹן Negat depositum: unde illud, הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות *Qui negat (depositum) creditori, illegitimus est ad testimonium*: Metzia fol. 4.1. איני מניחך עד שתכפור בתורת משה Ego non relinquo te, donec abneges Legem Mosis, Sanhed.106.1. אחאב כפר באלהי ישראל לפיכך אין לו חלק באלהי ישראל Achab abnegavit Deum Israëlis, idcirco non est ei pars in Deo Israëlis, Sanh. fol.102.2. אל תכפריני בשעת הדין Ne abneges me in hora disceptationis, Avoda fol. 46.2. hoc est, ne neges verba tua priora, ne obliviscaris doctrinæ tuæ prioris, quam docuisti me, vel, Non potes refutare me, quia ita à te sum edoctus.

כִּפּוּרָא *Expiatio. Plural.* יוֹמָא דְכִפּוּרַיָּא Dies expiationum, Levit.23.28. יַת כְּסַף כִּפּוּרַיָּא Argentum expiationum, Exod.30.16. מִדַּם חַטָּאתָא דְכִפּוּרַיָּא E sanguine sacrificii pro peccato diei expiationũ, Exod.30.10. בַּר מִדְּכַר כִּפּוּרַיָּא Præter arietem expiationum, Numer.5.8. וּלְבֵית כִּפּוּרֵי Et domui expiationum, 1.Reg.6.5. Hebr. וְלַדְּבִיר Et adyto. בְּיוֹמָא דְכִפּוּרֵי In die expiationum, Cantic.4.3. *Sic apud Rabbinos,* יוֹם הַכִּפּוּר *Dies expiationum*, de cujus ritibus & statutis vide Majemonem parte primâ Schylchan Aruch, &c. מחוסר כיפורים Destitutus expiationis, qui sacrificium expiatorium non obtulit, Kelim cap.1.

כַּפָּרָה *Expiatio, Sacrificium expiationis*: הריני כפרת רבי חייא ובניו *Ecce me in expiationem R. Chijæ & filiorum ejus*, Succa fol.20.col.1. Glossa, יסורין הבאין עלי לכפרתו של ר' חייא ובניו יהיו וכו' Castigationes quæ obveniunt mihi, sint in expiationem R. Chiæ & filiorum ejus. Sic honoris causâ, quando quis mentionem patris aut præceptoris sui facit, post mortem ipsius loqui decet: כשהוא מתנחם מאחרים כל העם אומר לו אנו כפרתך והוא אומר להן תתברכו מן השמים Quando ipse (Sacerdos magnus scil.) consolationem accipit ab aliis, tum totus populus dicit, *Simus nos expiatio tua*, & ipse respondet eis, *Benedicti sitis de cœlo*, Sanh. fol.18.1. in Mischna. Glossa, בנו תתכפר אתה ואנו תחתיך לכל הראוי לבא עליך Hoc est, In nobis fiat expiatio tua, nosque subeamus tuo loco, quicquid tibi evenire debet: בני ישראל אני כפרתן הרי הן כאשכרוע לא שחורים ולא לבנים אלא בינוניים Filii Israëlis (sim ego expiatio ipsorum) sunt veluti אשכרוע, non sunt nigri, neque candidi, sed intermedii, Negaim cap.2. Rambam annotat, וענין אני כפרתן שיושם פדיונן והוא מאמר יאמר אותו האומר לרוב אהבתו Sensus hujus phraseos, *Sim ego expiatio eorum*, est, ut ipse ponatur redemptio, vel redemptionis pretium, λύτρον ipsorum, & est loquendi modus, quo loquens utitur ad testandum magnitudinem amoris sui. *Huic affine quid habet, quod Apostolus Paulus Rom.9.3. ad testandam suam erga fratres suos Israëlitas charitatem, profitetur; se optare, ut anathema fiat pro ipsis*: Iterum alibi: הרי הוא כפרתכם Sit ipse expiatio vestra, Joma fol.23.1. במותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו והני מילי תוך שנים עשר חדש מכאן ואילך אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא Hoc est, In morte ejus quomodo? (hoc est, quomodo honorabit filius patrem defunctum?) Quando recitat rem quampiam memorabilem ex ore ejus auditam, non dicet simpliciter, sic dixit Pater meus, sed dicet; Sic dixit Pater meus & Dominus meus, utinam ego sim expiatio obitus ejus! (hoc est, utinam super me derivare possem omne malum, cui subjecta est anima ejus!) Atque his verbis utetur per duodecim menses. Inde & ulterius dicet; Memoria ejus sit in benedictione ad vitam sæculi futuri, Kidduschin fol.31.2. Vide etiam librum Jad in הלכות ממרים cap.6. Baal Aruch in voce כר scribit; כל מקום שהוא אומר הריני כפרת זהו פירושו הריני במקומו לסבול

ועונותיו Ubicunq; dicitur, *Ecceme in expiationem*, ibi ejus expoſitio eſt: En me in ejus locum; ut portem iniquitates ejus. Vide etiam exemplum in Jevammoth f.70.1. Sic dicunt Judæi de reo ad mortem condemnato, תהי מיתתו כפרה עליו ועל כל ישראל Sit mors ejus explatio pro ipſo, & pro univerſo Iſraële. אין כפרה למתים Non eſt expiatio mortuis. *Sic etiam Gallus gallinaceus, quem in feſto Expiationis offerunt, vocatur Cappara, de quo vide Synagog. noſtram Jud.*

כפרא Abſterſio: כפרא דודי Abſterſio ollarum, fæces quæ in fundo ollæ remanent, Bava kama fol.101.1.

כַּפּוּרְתָּא *Expiatorium, Hebr.* כַּפֹּרֶת, *quomodo vocatur Operculum, Tegumentum arcæ fœderis:* כַּפּוּרְתָּא דדהב Operculum aureum, Exod.25.17. עַל בֵּית כַּפּוּרְתָּא Super propitiatorio, Levit.16.2: ubi Jonath. habet, עַל בֵּירַת כַּפּוּרֵי. Sic, וַאֲמַלֵּל עִמָּךְ מֵעִלָּוֵי כַּפּוּרְתָּא Et loquar tecum de propitiatorio, Exod.25.22.

כְּפִירָה *Negatio, Abnegatio:* כפירת העון שתי עונות Negatio iniquitatis, duæ ſunt iniquitates, id eſt, duplex iniquitas, Rab. Opponitur ipſi הודאה Confeſsio: כפירת דברים בעלמא היא Negatio rerum communis eſt: כפירת ממון אשם Sacrificium negationis facultatum eſt אשם, Bava metzia fol.36.1. hoc eſt, Si quis negaverit proximo facultates, & falsò juraverit, tenetur offerre *Aſcham:* אין נשבעין על כפירת שעבודי קרקעות Non jurant propter negationem obligationis fundorum, Bava kama fol.105.

כַּפְרָן *Negator, Abnegator:* לא הוחזק כפרן Non confirmatur negator, negatio ejus non habetur pro negatione, rata, Metzia fol.4.1.

כפור *Pelvis, ſic dicta, quia in ea res abluuntur, & à ſordibus Abſterguntur, Hebr.* Item *Crater. Apud Talmudicos,* במאי מקנח In quónam abſtergit, ſcil. ſacerdos digitos ſuos? אמר אביי בשפת מזרק כדכתיב כפורי זהב וגו׳ Dixit Abhaj, In labro crateris, ſicut ſcriptum eſt, *Crateres aurei*, 1.Paral.28.17. q.d. In כפור ſive Pelvi vel cratere lavat; nam eam ob cauſam מִזְרָק *Crater* vocatur כפור, quia abſtergit in eo digitum ſuum, &c. Nam כִּפֵּר idem eſt quod קִנַּח Abſterſit. *Plural.* זהב לכפורות Aurum ad pelves, ſcil. templi, Joma fol.55.2. Sic explicatur in Gloſſa marginali. Alii aliter explicant, uti videre eſt in Aruch. Vide & in Schekalim cap.6.

כופרא *Pix, Hebr.* כֹּפֶר. *In Targ.* וְתַחְפֵּי יָתַהּ מִגָּיו וּמִבָּרָא בְּכוּפְרָא Et obduces eam intus & extus pice, Geneſ.6.14. *Hinc Hebraicè* כָּפַר *Picare, Pice illinere & obducere*, Ibid. *Apud Talmudicos,* חפייה בכופרא Obduxit eam pice, Nedarim fol.51.col.1. עצרא דכופרא Expreſſum picis, id eſt, פסולת רופתא Fæces picis, Reſina: ושבעה כופרי מז׳ ארבי Et ſeptem pices, (hoc eſt, fruſta picis) è ſeptem navibus, Schab. fol.67.1. מאן דשרתה כופרא Qui fervere facit picem, hoc eſt, fundit, liquefacit, Schab. fol.74.2. משחא דכופרי Oleum vel unguentum picis, ex fæcibus picis confectum, Gittin fol.69.1. In gloſſa dicitur eſſe קיטרא de quo ſuo loco: בני כופרא Picarii, id eſt, nautæ, tractantes picem ad oblinendas naves, Metzia fol.70.1.

כְּפוֹרָא *Pruina, Hebr.* כְּפוֹר. *Uſurpat Targum Jeruſchalmi, Exod.16.14. Aliâs in Targum transfertur per* גְלִידָא, גְּלִיד. *Apud Talm.* כפור & גליד conjunguntur, quaſi differant, Tractatu Mikvaoth cap.7. & Ohal. cap.8. Eſt autem ipſis כְּפוֹר Pruina, גליד Reſolutio vaporis humidi, ex aquis calore ſolis extracti.

כְּפוּרִין *Cypri*, Cantic.4.13. Aut herbæ vel aromatis odorati nomen. Quidam *Camphoram* exponunt. *Apud Talmudicos*, הוורד והכופר Roſa & ciprus, Nidda fol.8.1. Aruch *Gariophyllum* explicat. In Scheviit cap.7. legitur ſine ו.

בּוּפְרֵי כוּפְרָא *Dactyli parvi immaturi*, Berach. fol.36.2. Kama fol.59.2. Peſach.52.2. Eſt א loco ; ex forma Syra. Sic autem dicuntur, quando abjecto flore, in corpuſculum intumeſcunt, ſed mox (ubi nimia copia) areſcunt & decidunt. Competit dactylis, ut סְמָדַר Uvis, פַּגִּים ficubus immaturis. *Deinde* כופרא *in Aruch ex Peſachim adducitur pro* עֲנָף *Ramo, ſed locus non rectè eſt allegatus.* Iſto autem ſenſu legitur in Ketubh. fol.10.1. אסבוה כופרי Percutite eum ramis dactylorum, Mebharechta proſtrata eſt ipſi. Gloſſa, כופרי id eſt, ramis dactylorum, in quibus ſunt cuſpides inſtar ſpinarum.

כְּפַר *Pagus, Villa. Plural.* כְּפָרִים. *Apud Talm.* איש כפר חנניא Vir ex villa vel urbe Chanania, Pirke avoth cap.3. איש כפר נבוריא Vir ex villa vel urbe Navoria, Megilla fol.18.1. & mox, איש כפר נבור. Sic, איש כפר ברקאי Vir ex villa vel urbe Barkai, Kerith. fol.28.2. כשהלכתי לכפר פאני Cùm irem in Kephar-Phani, vel, in urbem Phani, Meila fol.7.1. כפר עזיז Kephar-Aſis, Kilaim cap.6. יעקב איש כפר סכניא Jacob vir villæ vel urbis Sechania, Avoda ſara fol.17.1. Ex diſcipulis Jeſu Nazareni fuiſſe ſcribitur, & Medicus. Ibid. fol.28.1. vocatur יעקב מינאה Jacobus hæreticus. An fortè quia ad Chriſti fidem converſus fuit! Aliquando pro סכניא eſt סאמא, ut in Medraſch Kohel. cap.7.27. & alibi. *Huc etiam pertinere videtur* כְּפַר נַחוּם *Cepharnaum, Capernaum, Urbs vel villa Nahū, ubi Chriſtus, relictâ Nazareth, habitavit:* Hujus mentio quoq; apud Hebræorum ſcriptores. In Medraſch Koheleth cap.7.27. טוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים יִמָּלֵט מִמֶּנָּה וְחוֹטֵא יִלָּכֶד־בָּהּ *Bonus coram Deo,*

...*tur abductus ab ea*, (scil. muliere mala:) *peccans autem capietur ab ea*: טוב *Bonus*; Hic est Chanania filius fratris Rabbi Jehosuæ: וחוטא *Et peccator*; אלו בני כפר נחום Isti sunt filii Cephar-nahum, Capernaitæ; *qui scil.* per hæresin fuerunt seducti. Nam quod de muliere mala ibi dicitur; id allegoricè exponunt quidam de hæresi. Hinc est quod in Medrasch Koheleth cap.1. v.8. fol. 85. c.2. legitur, hæreticos fuisse Capernaumi. Verba sunt: חנינה בן אחי ר׳ יהושע אזל להדי כפר נחום ועבדון ליה מינאי מלה Chanina filius fratris R. Jehosuæ ivit Cephar-nahamum; & fecerunt ipsi hæretici aliquid (i.e. magicis artibus & incantationibus suis eum incantarunt) &c. Procul dubio ideò Capernaitæ vocantur hîc Peccatores, & Hæretici, quia Christum rejecerunt.

כפרנין *Villæ, Pagi, Vici*: דִילֵיהּ כַּפְרָנֵי יָאִיר Cujus erant villę Jair, 1.Reg. 4.13. Sic Jos.13.30. Jud.10.4. וּכְבַשׁ יַת כַּפְרָנֵיהוֹן וּקְרָא יָתְהוֹן כַּפְרָנֵי יָאִיר Et subegit omnes villas ipsorum, & vocavit eas Villas Jair, Numer.32.41. וְיַת כַּפְרָנָהָא Et villas ejus, vers. 42. דִי הֲווֹ בְּכַפְרָנַיָא Qui erant in villis, Esth. 9.19. in Targ. sec. Elias scribit כופרנאין.

כפרי vel כופרי *Villicus, Paganus*. Plur. כַּפְרִיִּים Villici.

כופרי *Idem*: בצל כופרי *Cepa pagana*, quæ opponitur urbanę, ut, הבצל רע ללב אמרו לו הלא הכופרי יפה ללב Cepa mala est cordi: dixerunt ipsi, Imò pagana optimè conducit cordi, Nedar. f. 66.1. Terum. cap.2. Vide בצל.

כפש *Deprimere*. *Ex Hophal*, כל זמן שהיא מוכפשת באפר Omni tempore, quo depressa est (Ecclesia Israelis) in cinere, Ber. rab. sect. 75.

כפוש *Pressum præ cumulo*: מודדו לו במדה כפושה Metiuntur ei mensurâ depressâ, Jebhammoth fol.107.2. id est, accumulatâ & depressâ, superabundanti. Adducitur à R. Salom. Thren.3.16. ad explicationem vocis הִכְפִּישַׁנִי. Græcè dicitur μέτρον πεπιεσμένον. Mensura liberalis in aridis est accumulata, depressa, agitata, & rursus cumulata, ut supra justam aliquid redundet. Inde Evangelista Lucas, μέτρον καλὸν πεπιεσμένον καὶ σεσαλευμένον, καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν *Mensuram bonam, pressam, agitatam & superabundantem dabunt in sinum vestrum*, Lucæ 6.38.

כְּפִישָׁה *Vasis genus instar Canistri magni, continens quadraginta Seas; ut scribitur in Glossa Oholoth cap.5. Sic cap. 11. explicatur per* סַל *Canistrum. Alii scribunt, fuisse Mensuram, quæ continent quadraginta tria ova*: כפישה מצרית Canistrum viminosum, Tibbul jom cap.4. הכות וכפישה Cholin fol.107.1. Glossa, מיני נודות מעור Species utrum coriaceorum sunt. *Alibi significat Corbem, quâ conservantur olivæ*, Nidda folio 7.1. *Sic rustici nostri habent corbes, quibus conservant poma*, Apffelhurten / *Oporothecæ*. Vide & Gittin folio 62.1.

כופשנין *Turtures*, Cholin fol. 62.2. Glossator ibi dicit, Aramicè sic vocari תורין. Ego invenio in Lege שופנין & שפנינין, ut suo loco dicetur. *Aruch legit per* ב, כובשני.

כְּפַת *Vincire, Constringere, Ligare. Præterit.* וּכְפֵית שִׁיגְדִין Et constrinxit amygdala, Num. 17.8. al. 23. Heb. וַיִּגְמֹל Et educabat, matura produxit amygdala. *Cum Aff.* וְכַד כַּפְתֵיהּ אֲבוּי Nam cùm ipsum ligaret pater ejus, Genes. 27.1. in Jon. Sic Cantic. 7.5. אֲרוּם כַּפְתִּנוּן Quia ligavit eos, Jobi 36.13. כְּפַתוּ Vinxerunt, Dan.3.21. *Imperativus*, כְּפוּתוּ טַלְיָא Ligate puerum, Hebr. אִסְרוּ Psal. 118.27. *Futurum*, וִיכַפְּתִנֵּיהּ בְּזִמָּמִין Et ligabit vel constringet eum frænis, Eccles. 10.9. *Pahel Infin.* לְכַפָּתָה Ad ligandum, Dan.3.20. *Particip.* מְכַפְּתִין Ligati, Dan.3.23.

Apud Rabbinos & Talmudicos: לא היו כופתין את הטלה Non ligarunt agnum, Tamid cap. 4. כפתוה בחבל של מגג Ligarunt eam fune junceo, Parah cap. 3. כָּפוּת Ligatus. איכפת Ligatur, pro אִתְכְּפַת. *Sic possit huc referri*: מאי איכפת לך Quid ligatur tibi hic? id est, quid commodi vel incommodi tibi hîc positum est? ומאי איכפת ליה ליעקב Et quid profuit Jacobo? Sic redditur in Pugione Raymundi, par.2. cap.10. sect. Deniq; ad veritatem: לא איכפת ליה Nihil interest ipsius, nihil nocet ipsi: מיכפת לא איכפת ליה Nocendo nihil nocuit ipsi, nihilne ipsius interfuit? לא איכפת לכון Non nocebit vobis. ולא איכפת לי Neq; nocebit mihi quicquam, neque quicquam curo. אחרים מה איכפת להם Aliorum quid interest? מאי איכפת להו לעכברין Quid interest muribus, Metzia 40.1.

כִּיפַת *Ambra*: אף כיפת הירדן כל שהוא Etiam ambræ Jordanis parumper, Kerithuth fol. 6.1. Glossator: *Herba crescens in littore Jordanis*. Baal Aruch: בושם *Aroma crescens in littore Jordanis. Quidam autem volunt esse excrementum piscis Jordanitici, vernaculè Ambra.*

בֵּיפְתָא *Vinculum, Cippus, lignum cui pedes captivorum inclusi sunt*: וִיהַב יָתֵיהּ לְבֵיפְתָא Et posuit eum in vincula, cippum, carcerem, Jerem. 20.2. Sic cap.29.26. Hebr. עַל הַמַּהְפֶּכֶת. Sic cap.20.3. Baal Aruch legit כיפתא, ex sequentis vocis forma. וְאַפֵּיק מִן בֵּיפְתָא Et eduxit ex carcere: נְפַק בַּר חוֹרִין מִבֵּיפְתָא Egressus est liber ex vinculis, Jobi 3.19.

כּוֹפֶת *Frustum*: כיפת שאור Frustum massæ fermentatæ, Pesachim fol. 45.2. In Glossa explicatur מטון. Sic, כופת עץ Frustum ligni, אבן lapidis;

lapidis: בוטת שסירקו וכרכמו Frustum ligni quod figurarunt, & fecerunt ex eo imaginem, Kelim cap. 22. *Præterea sic vocatur certum quoddam Lignum, quo architecti utuntur in ædificando*, Trabs, Kelim cap. 20.

כופתא *Corbis, Canistrum*, Gittin fol. 32. 1. Vide & suprà in כפף.

כַּפְתּוֹר *Pomum, Malum, Malogranatum: Sphærula instar pomi. Plur.* כַּפְתּוֹרִים. *Item nomen regionis, Cappadocia: Cappadoces:* פלשתים גבורים כפתורים ננסים Philistæi sunt Gigantes: Cappadoces sunt pumiliones, Beresch. rab. sect. 37.

כצד כֵּיצַד *Quomodo? quasi* כאיזה צד *Secundum quem modum?*

כצץ כַּצְּצוֹת *Tabulata, Conclavia tabulatis distincta.* Sic legitur in Majemone, Tractatu Eruvin cap. 4. Communiùs scribitur singulariter אצטנתי, de quo in נז.

כצוצרא *Tabula; Asser cui aliquid imponitur:* זב שהקיש על בצוצרא Fluxu laborans qui percutit sive pulsat tabulam, ut aliquid ab ea decidat; Sabhim cap. 4. Aliâs scribitur כסוסטרא & גסוסטרא.

כַּר *Camelus velox:* שלחו כר Miserunt camelos: *Inde geminatis literis Hebraicè* כִּרְכָּרוֹת Veredarii equi vel cameli, Jesa. 66. 20. ait illic Aben Esra.

כָּרַב *Arare:* חזו אנשי דקא כרבי וזרעי Videbant homines qui arabant & seminabant, Schab. fol. 73. 2. כרב ביה כרבא Aravit eo arationem, Bava kama fol. 96. 2.

כַּרְבָא *Aratio, Ager aratus:* לא מפקי מינה אלא כר מפיק תעלא מבי כרבא Non efferebant ab ea plus quàm effert vulpes ex agro arato, id est Nihil: Nam ex agro arato nihil potest vulpes secum efferre, nisi pulverem in pedibus: quia nihil aliud ibi invenit, Nidda fol. 65. 2. ubi מבי pro מבין De inter, vel מבית E loco: משכחת לה בכרבא Invenit eam in agro arato, Berach. fol. 38. 2.

כרוב *Brassica, quæ Plinio etiam simpliciter vocatur Caulis:* כרוב של שקיא עם כרוב של בעל אסור Thrumoth cap. 10. in fine. Bartenora, כרוב של שקי est Brassica quæ crescit in solo arido, ubi opus habet irrigatione: כרוב של בעל est quæ crescit in terra humida, ubi non habet opus irrigatione. Putarim esse Brassicam agrestem, & Brassicam hortensem. Vide & in Nedar. cap. 6. Mischna ultima, & in Avoda sara fol. 29. 1. In Ketubh. fol. 111. 2. Dixit R. Tachalipha, קלח של כרוב הניח לנו אבא Caulem brassicæ reliquit nobis pater noster, in quem per scalam ascendebamus & descendebamus.

כַּרְבָא *Caulis.* Hinc *sententia proverbialis:* בהדי הוצא לקי כרבא *Propter folium vapulat caulis*, Bava kama fol. 92. 1. Qui folium vult avellere, sæpe vulnerat aut avellit simul ramum, aut evellit caulem. Qui spinam herbæ bonæ adnascentem eradicare cupit, herbam bonam simul sæpe extrahit. Sic probi cum improbis non raro castigantur. Huc applicat illud R. Salomon Jerem. 2. 29. & Exod. 16. 28. ubi explicatur, על ידי רשעים מתגנים הכשרים *Propter improbos ignominiosè tractantur probi.* Id Hebræi dicunt aliâs, שכני רשע עמו לוקין *Cohabitatores impii cum ipso vapulant.* Sic etiam exponit glossator Talmudicus. Vide Adagia Hebræa Drusii. Pro לקי alii scribunt fœmininè לקיא. Alibi: כרזי דבי כרבי אסירי Locustæ quæ vivunt inter brassicas, sunt prohibitæ, Cholin fol. 62. 2. Aruch in כר ultimo legit דבי בורי. Monet idem alios legere כירי, & explicat תלי עפר Tumulos terræ: Sic significat כרי infrà in כרדי. *Affine est* Κράμβη, *Crambe, quæ & ipsa Brassicæ species est.*

כורבי־לבנן *Species herbæ vel plantæ*, Talmud Hieros. Kilaim cap. 1.

כרוב *Milliare:* כְּרוּב אַרְעָא Milliare terræ, Genes. 35. 16. Sic 2. Reg. 5. 19. Milliare parvum intelligitur, unde quidam Jugerum, alii Stadium, alii Spacium exiguum interpretantur.

כרוב · כרובא *Cherub. Plur.* כְּרוּבִין, *emph.* כְּרוּבַיָּא *Cherubim, species humanæ alatæ fuerunt, repræsentantes angelos*, Exod. 25. &c. *Talm.* מאי כרוב כרביא שכן בבבל קורין לינוקא רביא Quid est *Cherub?* Idem quod כְּרַבְיָא Sicut puer. Nam sic in Babylonia Puerum vocant רביא, Chagiga fol. 13. 2.

כְּרוּכָּרֹת *Clutellæ*, vel *Ephippia: Alii, Phaleræ*, Zach. 14. 20. Hebr. מְצִלּוֹת *Tintinabula.*

כְּרוּכְיָא *Grus.* Vide infrà in כרך.

כַּרְבֵּל *Tegere, Operire:* מְכַרְבַּל *Opertus*, 1. Par. 15. v. 27. Hebr. Item *Cribrare:* Hinc citat Baal Aruch ex Jelammedenu, והכברה בידו והיה מודד עפר ומכרבל Et cribrum in manu ejus, metiebaturq; pulverem, & cribrabat.

כרבלין *Species instrumenti cujusdam Musici*, Ber. rabba sect. 50. Ibid. sect. 23. legitur in simili loco בורבלין, per Beth. Vide in הרדולים.

כַּרְבְּלָא *Tegumentum, Paludamentum:* וְכַרְבְּלָתְהוֹן Et cum tegumentis suis, Dan. 3. 21. *Apud Talmudicos*, חזיה להההיא כותית דהות לבישה כרבלתא בשוקא Vidit gentilem istam, vestitam paludamento in platea, Berach. folio 20. 1. Glossa, *Karbelta* est שם לבוש חשוב nomen Vestimenti pretiosi, ut in illo Danielis &c. Aruch scribit, fuisse vestimentum rubrum כגון כרבלתא דתרנגולא instar Cristæ galli. Gerson Germanicè vertit, mit einem Hüt.

כַּרְבַּלְתָּא *Crista:* כי חוורא כרבלתא דתרנגולא Cùm albescit crista galli, Berach. fol. 7. 1. Sanhedrin fol. 102.

fol.102. Avoda sara fol. 4. Alibi: תרנגול יסול כרבלתו ומסרס מאליו Hoc est, Qui vult ut eunuchus fiat gallus suus, auferat cristam ipsi, & eunuchus fiet à seipso, Schabbas fol.110.2.

כרכא *Nomen proprium loci:* עיזא דכרכוי Capra istius loci. Sic citat Baal Aruch: sed in nostris libris legitur עיזא דכרכוין, in Talm. Cholin f.59.2.

Sibilare, siquidem idem significat quod Heb. שרק, *pro quo usurpatur:* ויכרכק עלוי מן אתריה Et sibilabit super eum è loco suo, Jobi 27.23. At Thren. 2. 15. 16. *verbum* שרק *in Targum retinetur, unde & sine dubio hîc quoque ita legendum. In Aruch Manuscripto adducitur in litera* ב, יברכק.

כרג כרגא · כרגא *Tributum, Census capitalis:* למתן כרגא להון Dare tributũ ipsis, Thr.1.1. ושוי כרגא על ארעא Et imposuit terræ tributum, Esth.10.1. אתיהיבו לי לכרגא Data mihi sunt in tributum, Eccles.2.8. Heb. מס. *Talmud.* לא יהיבנא כרגא Non dabo tributum, quia ex sapientibus sum, Nedarim fol.62.2. מאן דלא יהיב כרגא לשתעביד למאן דיהיב כרגא Is qui non dat tributum, subjici debet isti qui dat tributum, Metzia folio 73.2. כרגא id est, כסף גלגלתא Argentum capitationis: מובילנא כרגא לקיסר Adfero tributum Cæsari, Sanhed.109.1.

כרד כרדו *Nomen proprium loci. Talmudici scribunt,* Decem annis ligatus fuit Abraham patriarcha noster, tribus in כותי, septem in Kardu, Bathra 91.1.

כרדוט *Chiridota, Pallium, Amiculum:* אסיר כרדוט דבוץ Accinctus pallio byssi, Hebr. אפוד Cingulo, 1.Sam.2.18. de Samuele, & 2.Sam.6.14. de Davide. *Plural.* כן לבשי בנת מלכא בתולתא כרדוטין Sic vestiri solebant filiæ regis virgines, palliis, Hebr. מעילים 2.Sam.13.18. *Videtur esse Græcum* χειριδωτὸς *Tunica* χειρίδας *habens, id est, manicas, Tunica manicata, vel manuleata, Chiridota.* A. Gell. lib.7.cap.12. *Tunicis uti virum prolixis ultra brachia & usque in primores manus ac propè in digitos, Romæ atque omni in Latio indecorum fuit. Eas tunicas Græco vocabulo nostri* Chiridotas *appellaverunt: feminisq́ solis vestem longè lateq́ diffusam decorum existimaverunt*, &c. Adducit ibidem ex P. Africano locum ubi Scipio, Gallo, homini delicato, objectat, quòd *cum Chiridota tunica* accubuerit.

Secundò, *Placentæ, Liba:* ונשיא לישן לישא למעבד כרדוטין Et mulieres depsunt massam, ut faciant placentas, Heb. כונים Jer. 7.18. *Et cum* ' *in medio*, עבדנא לה כרדיטין Et facimus, id est, libamus ei libamina, Jer.44.19.

כרה כרא *Fodere, Effodere, Perfodere:* אודנין לאצתא פקודך כריתא לי Aures ad audienda præcepta tua perfodisti mihi, Psal.40.7. ארי כרו פחת Quia foderunt foveam, Jerem.18.20. וכרו תמן בירא Et foderunt ibi foveam, Gen.26.25. כרוה רישי עמא Effoderunt eum primores populi, Num.21.18. *Futurum*, ארי יכרה גבר גוב Cùm foderit aliquis foveam, Exod.21.33. *Ithpehal Futurum*, עד דיתכרי לרשיעא שוחה Donec fodiatur improbo fovea, Psalm.94.13. *Talmudicè*, ענבין דכרין Uvæ quæ fodiuntur, id est, eroduntur à vermibus, Glossa, שהתליעו quæ vermificant, vermes producunt, Nasir fol.34.2. כרא בירא מתותי Fodiebat foveam infra me, Medr. Psal.68.

Secundò, *Dolere, Infirmari, Debilitari, Contristari, apud Syros: unde & Chaldaicè*, מן דכריא רוחיה Is cujus spiritus æger, tristis est, Proverb.14.17. & 29. Heb. קצר Brevis, Præceps. *Ex Ithpahel*, מחונני ולא אתכריתית Percusserunt me, & non dolui, Proverb.23.35. אתכרית רוחי Doluit, Infirmatus, Abbreviatus est spiritus meus, Dan.7.15. *Apud Talmudicos:* ובענפוהי ניחן כל כריהי דמערבא Et in ramis ejus quiescebant omnes ægroti occidentis, Schab. fol.21.1. Sic legit Baal Aruch. Sed in nostro Talmud legitur בריהי. Glossa autem explicat per חולים: unde lectio Aruch melior videtur.

כרי *Cumulus:* אם יש בכרי הזה מאה כור Si sint in hoc cumulo centum cori, Nedarim folio 19.1. כרי התאנים Cumulus ficuum. *Plurale*, כרוין *Acervi*, Hebr. חמרים חמרים Exod.8.10. in Targ. Jonath. & Hierosol. Vide & Numer.11.31. in Jon. & H.

כירה Vide suprà in כיר

כריא *Fossio, Fossa: Puteus:* רב פפא רמא כריא חדתא איתמי Rabbi Papa projecit, exposuit fossam vel puteum novum pupillis, Bava basra fol.8.1. כריא דפתיא Puteus urnæ, id est, urnam vel situlam habens, ut ex eo bibere queant viatores, Ibid.

בית כריא *Domus fossæ, Latrina, aut Domus quæ in fossam casura est. Guido hîc notat;* בית כריא *idem quod* בית גליא *Domus patens & reserata. Ut intelligatur, quid Rabbini velint istis locutionibus, fusius id explicandum erit.* Præceptum divinum est de idolis & idololatria; *Detestando detestaberis eam, & abominando abominaberis eam, quia anathema est*, Deut.7.26. Item, *Perdetis nomen eorum de loco isto*, Deut.12.3. scilic. idolorum, quæ Cananæi colebant. Hinc scribit R. Bechaj folio 198.1. למדך הכתוב שחייב האדם לשקץ ע"ז להזכירה בלשון גנאי אם היה שמה בית גליא שהוא לשון גובה קורין אותו בית כריא שהוא לשון עומק וכו', Id est, Docet Scriptura hæc, quòd tenetur homo detestari idola, nominando ea ignominiosè: ut, Si fuerit nomen Ecclesiæ alicujus בית גליא *Domus excelsa*, nominent eam בית כריא *Domum humilem*. (Nam

כריא

כריא id eſt, *Foſſa*, notat locum profundum & humilem.) Alii explicant בית כריא *Domum porcorum*, *Haram*, quaſi כריא ſit ex Græco χοῖρος. Unde in Aruch ; בלשון יון קורין לחזיר כירי. Pro בית כריא dicunt alibi etiam בית בליא, id eſt, בית ע״ז שתכלה מהרה Domus idololatriæ, quæ velociter deſtruatur, ut eſt in Aruch Manuſcripto. Sic etiam dicunt, כל ליצנותא אסורה חוץ מליצנותא דע״ז דשריא Omnis irriſio prohibita eſt, exceptâ irriſione idolorum, quæ permiſſa eſt, juxta exemplum Jeſaiæ, qui ea irridens dixit, *Procubuit Bel, reflexus eſt Nabo*, Jeſa. 46.1. Sic nomen libri ipſorum (Chriſtianorum) in quem jurant, fuit linguâ Perſicâ אנגלי Angéli (אונגלי Evangelium vult dicere) שהוא לשון גל תובה quod Cumulum & Elationem denotat. (Hîc omiſſum eſt, quomodo id ignominiosè alio nomine vocêt, nempe עון גליון & און גליון q. d. Iniquitatis aut vanitatis volumen ſive liber, ut videre eſt in Tract. Talm. Schabbas fol. 116. editionis Venetæ. In Baſilienſi omiſſum. In libro בית יעקב ſcribitur און & עון, relicto ſpacio pro altera voce גליון, quam metu Chriſtianorũ omiſerunt. In Aruch Baſileenſi, in voce און, citatur locus Talmudicus, ac ſcribitur און גליון, relicto ſpacio pro reliquis, quæ tamen in Veneto exemplari ſine dubio addita ſunt.) Sic Markolis מרקולים olim apud ſuos authores & cultores dicebatur קלוס id eſt, Laus: id Rabbini mutarunt in מרקולים, ubi מר *Permutationem* ſignificat, à תמורה *Permutatio*, & קילוס *Laus*, tranſpoſitis literis mutarunt in קולים, quod *Subſannationem & Ignominiam* ſignificat, à קלס *Ludificatio, Illuſio*, Jer. 20.8. Hactenus R. Bechaj. Unde apparet, Judæos de induſtria & ſingulari ſtudio, de Chriſtianorum feſtis blaſphemé & ignominiosè loqui. Vide hæc eadem in Avoda ſarah fol. 46.1. ubi exempli causâ & hoc additur ; Si quis dicere velit פני המלך *Facies regis* (ſcil. Chriſtiani,) ut pro eo dicat פני הכלב *Facies canis*. Vide & Megilla folio 6.1. Temurah fol. 28.2. ubi בית כריא explicatur, בית הכסא: Jalkut in Leg. fol. 269.1. Sic *Feſtum Natale Chriſti* vocant נִיטַל, Jore deah numer. 148. Si miſerit donum Chriſtiano tempore hoc, die ſcil. octavo אחר ניטל qui eſt poſt *Nittal*, id eſt, quem vocant New Jahr. *Paſchatis feſtum*, quod Hebraicè dicitur פֶּסַח, ipſi vocant קֶסַח, ut in Calendariis ipſorum videre eſt. In libro עברונות pro נטאל ſcribitur נדאל. *Eccleſiam*, quæ Hebraicè dicitur בית התפלה *Domus precationis*, בית התפלה vel התפלה *Domum ſtultitiæ aut fatuitatis*: item בית התרפה *Domum turpitudinis*, Elias in Thisbi, Liber Ammude golah, f. 9.2. *Diem Dominicum* יום אידם *Diem calamitatis ipſorum*. Munſterus obſervavit מרים *Mariam* matrem Chriſti ab ipſis dici חריא *Excrementum, Sterquilinium*. *Sanctos*, qui קדשים Hebraicè, vocant קדשים *Cynædos*, ſic *Sanctas* קדשות *Scorta*. Sic etiam ingeniosè noiunt pervertere nomina Chriſtianorum vel Sanctiorum, prout talia multa habeo in libro quodam Judæi manuſcripto. Huc pertinet quod in Talm. Hieroſol. Berach. fol. 13. col. 2. legitur: הרואה אותם מזבלים לע״ז אומר זובח לאלהים יחרם Qui videt eos *meſabbelim* (i. e. ſtercorantes; vult dicere מזבחים *meſabbechim* ſacrificantes) idolo, dicat; *Qui ſacrificat idolo, devovebitur*, Exod. 22.19. Tale eſt, בעל זבול Deus ſtercoreus, pro בעל זבוב Deus muſcarum: בר כוזבא Filius mendacii, pro בר כוכבא Filius ſtellæ.

כורהנא פרהא *Morbus, Infirmitas*: רוחא דגברא תסובר כורהניה Spiritus viri ſuſtentat infirmitatem ejus, Prov. 18.14. Baal Aruch citat etiam ex Deuteron. 7.15. Et auferet Deus à te אלהים כל כורהנא omnem infirmitatem, pro Hebr. כל חולי. Sed id in noſtris libris hodiè non extat.

כרז *Aphel* אכריז *Clamavit, Proclamavit, Promulgavit*. *Præteritum*, ואכריז ואמר Et proclamavit & dixit, Jonæ 3.7. ואכריז עלי Et clamavit ad me, Advocavit me, Hebr. ויזעק, Zach. 6.8. והכריזו עלוהי Et proclamarunt de eo, Dan. 5.29. *Participium*, בריש בירתא מכרזא In capite arcium proclamat; præconizat, Proverb. 1.21. *Talm.* אכרוזי הוו מכרזין Promulgando, proclamando proclamarunt: ג׳ הקב״ה מכריז עליהן בכול יום Tres ſunt ſuper quibus Deus ſingulis diebus clamat publicè; Super Cælibe qui habitat in urbe & non peccat, ſuper paupere rem amiſſam reſtituente, & ſuper divite fructus ſuos verecundè decimante, Peſach. folio 113.1. אין דבר בא לעולם שאין מכריזין אותו מלמעלה *Nulla res venit in mundum quam non promulgent cælitùs*, hoc eſt, quæ non à Deo hominibus declaretur, in Zohar.

כרוזא · כרוז *Præco*, Dan. 3.4. ואעברו כרוז Et tranſire juſſerunt præconem, Exod. 36.6. Quidam *Præconium* reddunt.

הכרזה *Promulgatio, Præconium, Proclamatio*.

אכרזתא *Idem*: *Talm.* מכי שלימו אכרזתא Ex quo completi ſunt (dies) proclamationis, Metzia fol. 35.2. Quando debitor non erat ſolvendo, dabat judex creditori שטר אדרכתא literas perſecutoriales, quibus perſequeretur debitoris bona, quocunque tempore & loco ea reperiret, eaque poſt nonaginta dies liberè occuparet. Id proclamabat judex per præconem, Et id eſt אכרזתא, & יומי אכרזתא Dies nonaginta proclamationis: מזבנינן בלא אכרזתא Vendimus ſine proclamatione, Metzia folio 108.2.

כרוז *Matula, Matella, Matellio.* In Vajikra rabba, sect.10. in illud, כבלי אין חפץ בו *Sicut vas in quo nulla oblectatio*, Jerem.22.28. R. Chamma dixit, כברוז של מימי רגלים Sicut matula aquarum pedis, id est, urinæ. R. Ismael dixit, כברוז של מקיזי דם Sicut pelvis secantium venam, emittentium sanguinem. Ita citat Aruch, sed in nostris libris hodiè legitur כרין pro כרוז.

כרזין *Locustarum species:* כרזין רבי חילפי Locustæ quæ inter urticas vivunt, Cholin fol.62.2. Malè alii posuerunt singulariter כַּרְזִי.

כַּרְזוּמָא *Grando major*, Heb. חֲנָמַל, Psal.78.47.

כַּרְזְבָא *Species locustæ. Respondet Hebræo* חָגָב, Levit.11.22. in Targ. Jon. Elias & Baal Aruch legerunt כרזובא.

כַּרְזִיּם *Karsitæ:* חיטי כרזיים Frumenta Karsitarum. Locus ubi optimum triticum crescebat, Menach. fol.85.1. *Malè alii notarunt* כרזים, *per simplex Joth.*

כַּרְזֵל vel potius ברזלא aut בַּרְזְלָא. Scribitur hoc loco in Aruch & aliis. Sed in Talmud legitur per ב ab initio. Vide ergo de eo in ברז.

כרמין Vide litera in ג, in ordine גרז.

כרח *Cogere, Urgere aliquem, ut invitus quid faciat. In Hiphil,* הִכְרִיחַ *apud Rabbinos usitatissimum, Adegit, Coëgit. Hophal* הוכרח *Coactus fuit, Necesse habuit.* מוכרח *Coactum, Necessarium.*

כַּרְחָא *Necessitas, Vis, Coactio:* וְאִם לָא יְקַבְּלוּן מִנָּךְ בְּעַל כָּרְחָךְ Et si non, accipient à te per coactionem tui, id est, te invito, 1.Sam.2.16. Heb. בְחָזְקָה *Per vim, Vi. Apud Rabbinos hæc locutio usitatissima:* בְּעַל כָּרְחִי Per coactionem mei feci istud, id est, *Invitus, coactus:* בְּעַל כָּרְחוֹ Invito illo: בְּעַל כָּרְחָם Invitis illis. *Plur.* עַל כָּרְחִין *Per coactiones, Coactè, Necessariò.*

הֶכְרֵחַ *Idem:* בְּהֶכְרֵחַ *Necessariò:* אי הכרח *Non necessarium, contingens.*

הֶכְרֵחִי *Necessarius:* עֲסָקִים הכרחיים Negotia urgentia, necessaria. *Fœmin.* תנועה הכרחית Motus necessarius, violentus & coactus.

כרחי, כָּרְחִי *Idem.*

כרך *Involvere, Convolvere, Operire, Cooperire, Tegere. Præteritum,* וּכְרַךְ אַפּוֹהִי Et operuit faciem suam, 1.Reg.19.13. וּמַלְכָּא כְּרִיךְ יַת אַפּוֹהִי Et rex operuit faciem suam, 2.Sam.19.v.4. וּכְרִיךְ בְּמַקְפְּיָא עֵינוֹהִי Et operuit velamine oculos suos, 1.Reg.20.38. כְּרִיכוּ גְּבַר רֵישֵׁיהּ Operuerunt quisque faciem suam, Heb. חָפוּ, 2.Sam.15.30. *Particip. Passivum Pahel,* וְרֵישֵׁיהּ לֵיהּ מְכָרַךְ Et caput ejus ipsi erat opertum, Ibidem. וּמִכְּרַךְ עַל צִירְתֵּיהּ Quæ circumvolvitur, circuit circa cardinem suum, Prov.26.14. vel, Quæ circumdat. *Fœmininum,* הִיא מְכָרְכָא בְּשׁוֹשִׁפָא Opertus est pallio, Hebr. לוּטָה, 1.Sam.21.9. *Talmud.* אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק Etiamsi serpens circumvolutus sit calcaneo ejus, non cessabit, scil. inter precandum, Berach. cap.5. in principio. In Talm. Hierosol. Teruma cap.8. in fine: Cùm R. Isaj captus esset, & alii ipsum liberare vellent, dixit R. Jonathan, יכרך המת בסדינו *Involutus maneat mortuus in sindone suo.* Sensus; Linquite illum in periculo suo, ne vos unà cum ipso in periculum incidatis. *Dictum proverbiale.*

Secundò, *Munire. Futur.* וְאֲרֵי תִכְרוֹךְ כְּרַכִּין תַּקִּיפִין Et si munierit arces fortes, Jerem.51.53. *Pehil,* וְעָלוּ לְקִרְוִין כְּרִיכָן Et ingressi sunt civitates munitas, Jos.10.20. Sic Deuter.3.5. דִּיכְבּוֹשׁ שׁוּרָךְ רָמַיָּא וּכְרִיכַיָּא Donec subigat muros tuos altos & munitos, Deut.28.52. *Fœmininum,* בְּקַרְתָּא כְּרִיכְתָּא In civitate munita, Psalm.31.22. קִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה כְּרִיכָתָא Civitates domus Judæ munitæ, Jesa.36. vers.21.

Tertiò, *Ligare, Alligare, Colligare. Imperativ.* וּכְרוֹךְ אִנּוּן בְּצַוְּרָךְ Et liga ea in collo tuo, Prov.6.21. Hebr. עָנְדֵם. *Sic etiam legendum,* אֶכְרְכִנֵּיהּ Ligabo, alligabo eum, Job.31.36. pro אַרְכְבִנֵּיהּ, ut priùs legendum putabamus. Baal Aruch adducit hîc etiam ex T. H. מְכָרְכִין כְּרוֹכִין Colligantes manipulos, pro Heb. מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים, Genes.37.7. In nostris libris hodie legitur מְפָרְכִין פִּירוֹכִין : הוה כריך שיראי על ידיה Alligabat catenas manibus suis, Kerithuth fol.28.2.

Quartò, *Comedere:* יתיב וכרך ריפתא Consedit & sumsit cibum, Taan. fol.23.2. כרכו ריפתא בהדי הדדי Comederũt panem simul, Berach. fol.22.2. לא אמר להו תו כרוכו Non dixit ipsis ut secum comederẽt: שיתין רהיטין רהטין ולא מטין לגברא דמצפרא כרך *Sexaginta cursores currunt, & non pertingunt ad virum qui manè surrexit & comedit, hoc est, qui jentavit,* Bava kama fol.92.2. Metzia fol.107.2. Jalkut in Leg. fol.98.2: *Citatur ut proverbium vulgare.* Pro מטין, Aruch in רר tertio, legit דוורדין Currunt, cursu assequuntur.

Quintò, *Amplecti, Amplexari:* כרכתיה Amplexatus est eum, Avoda sara fol.18.2. Glossa, חיבקתו.

כְּרִיךְ *Convolutum: Rotundum:* משום דקטין וכריכא Eo quòd parva esset & rotunda, scil. בור Cisterna, Fossa, Glossa עגול, Bava kama fol.50.2. Item *Colligatum, Unitum:* Item *Munitum*, vide suprà: Item *Comestibile. Plur.* כְּרִיכִין.

כֶּרֶךְ · כִּרְכָּא *Ligatio, Ligamen, Ligatura:* שני ספרים כריכין בכרך אחד Duo libri ligati in ligamine uno, id est, volumine, in quo duo libri ligati sunt, Germ. in einnn bund. ב׳ או ג׳ כרכים Duæ aut tres ligaturæ, compactiones, volumina compacta. Item *Involucrum.* Sic dicit R. David Ezech.27.v.24. גלומי à quibusdam exponi

ברכי בגדים Involucra vestimentorum, vernaculè טרוסילש *Troussèlles.*

כורך *Lignum quoddam obliquum in aratro*, Kelim cap. 21. 9. 2. Scribendum per ב · בורך. Vide illic.

כְּרִיכָה *Ligatio, Ligatura, Ligamen, Fasciculus, Manipulus: Convolutio:* כריכת הנחש Convolutio serpentis: כריכות ברשות הרבים Manipuli in loco publico inventi, Bava metzia fol. 21. 1. שדי כריכי דשיראי מנחיריה Ejecit fasciculos lintei ex naribus suis, Sanh. fol. 67. 2. de quodam mago. Glossa, חתיכות frusta convoluta.

כרוכה *Involucrum, Intestinum, in quod è stomacho delabitur cibus, quale est Duodenum;* כרוכה קטינא וכרוכה עוביא Intestinum parvum gracile, & intestinum crassum, Vajikra rab. sect. 3.

כְּרַכָּא כרך *Munitio; Arx munita; Civitas munita & murata:* וְאֶתְּנִנָּךְ לִכְרַךְ יְקִידָא Disponam te in civitatem combustionis, Jerem. 51. 25. כְּרַכָּא מְחַבְּלָא Civitas perdens, Ibidem. כְּרַכָּא דסדום Civitas Sodomæ, Genes. 18. 17. in Targ. Hier. מַן אוֹבִיל יָתִי עַד כְּרַכָּא דרומי רַשִׁיעָא Quis deducet me ad civitatem Romam impiam? Psal. 108. 11. Heb. עִיר מִבְצָר Urbem munitam. *Elias hîc notavit, se nullibi sæpius reperisse in Targum; Hebræum* עיר *per* כְּרַכָּא *redditum esse. Plur.* אם בכרכין An in civitatibus munitis, Num. 13. 19. *Constr.* כְּרַכֵּי כְּנִשְׁתָּא דְבֵית יְהוּדָה Civitates congregationis domus Jehudæ dejecit in terram, Thr. 2. 2. *Aff.* אֲפַגֵּר כָּל כְּרַכֵּיהוֹן תַּקִּיפַיָּא Destruam omnes civitates ipsorũ fortes, Mich. 5. v. 11. *Rabbini*, כרכין המוקפין חומה Civitates circumdatæ muro, Megilla fol. 2. תְּקִיפְתָּא כָּל כְּרַכּוֹי Destruxisti fortiter omnes munitiones ejus, Psal. 89. 40. כְּרַכֵּיהוֹן תוקיד בְּנוּרָא Civitates eorum combures igni, 2. Reg. 8. 12. בְּתְקוֹף כְּרַכַּהָא In fortitudine munitionum ejus, Jesa. 34. 13.

כַּרְכְּתָא *Munitio, Munimentum, sepimentum quo aliquid munitur*, Bava metzia fol. 22. 2. Vide ibi glossas, & Baal Aruch.

כורכיא *Grus*, Jerem. 8. 7. Veneta כּוּרְבְיָא per Beth in medio; malè. Nam *& apud Talmudicos*, צווח כי כורכיא Vociferatus est instar gruis: Kidduschin fol. 44. 1.

כְּרוֹכָא *Locusta, vel locustæ quædam species, pro Hebr.* חָגָב *Levitic. 11. 22. in Jon. Sic in Elia & Aruch. In Veneta editione nunc legitur* כְּרוּבָא. Quidam putant esse vermem, quem vocant *Convolvulum, Involvulum, Involvulam*; qui vitibus & uvis infestus.

תַּכְרִיךְ *Involucrum, Operimentum, Vestimentum, Indumentum*, & synecdochicè *Indumentum quo mortui involvuntur & sepeliuntur:* & latiùs, *Pallium, Stola, Chlamys:* וְתַכְרִיךְ בוּץ Et stola byssina, Esth. 8. 15. Hebr. quod in Targum secundo redditur per גְּלִימָא דְבוּץ Pallium byssinum. *Plurale*, לָא יְהָבִית מִנֵּיהּ תַּכְרִיכִין לְנֶפֶשׁ דְּמִית Non dedi ex illo vestimenta homini mortuo, Deut. 26. 14. in T. Jon. & Hier. בְּתַכְרִיכִין דְּאַרְגְּוָן Cum vestimentis purpureis, Ezech. 27. 16. *Apud Rabb.* תכריכי המת Indumenta mortui, Kilaim cap. ult. תכריך הכלים Involucrum vasorum, instrumentorum: תכריך נבלי בני לוי Involucrum sive operimentum nabliorum filiorum Levi, Kelim cap. 24.

כַּרְכּוֹב *Ambitus, Circuitus*, Hebr. Exod. 27. 5. *Apud Talmudicos*, איזהו כרכוב רבי אומר זה כיור רבי יוסי ברבי יהודה אומר זה הסובב Quidnam est כרכוב? Rabbi dicit, esse idem quod כיור Suggestus: R. Jose F. R. Jehudæ dicit, Est Circuitus, Sevachim fol. 62. 1.

כַּרְכַּר *Radius textoris, Græcè* κερκὶς, German. ein Wäberschifflein. Ita citat Aruch ex Tractatu de Sabbatho cap. 8. in Mischna. Sed legitur ibi per Resch כַּרְכָּר. Majemon in lingua vernacula exponit *Tourtour*, Heb. כישור *Verticulum.*

כרכם · כורכמא · כורכם *Crocum, Crocus, Heb.* כַּרְכֹּם: ut, מוֹרָא וכוּרְכְּמָא Myrrhâ & croco, Prov. 7. 17. juxta Eliam, pro quo legitur in Venetis כּוּרְכְּמָא. *Talm.* כורכמא רשקא Crocus hortensis, orientalis scilic. & optimus, תגדל בגנים crescens in hortis, ut Hebræi scribunt, Schabbas fol. 110. 1. Vide & Bava metzia fol. 107. 2. שדה שהיא מליאה כורכמין Ager plenus croco, Tal. H. lib. Berachoth capite 2. שיבולת נרד וכרכום Spica nardi & crocus, Kerithuth fol. 6. 1. Adhibebantur quoque olim ad confectionem suffitus sacri.

כַּרְכּוּמִי *Croceus, Flavus:* צבע כרכומי Color croceus, flavus: כּוֹבָעִים כַּרְכְּמִים Pilei crocei, flavi. Sic vocantur pilei, quos Judæi Veneti gestant.

כִּרְכֵּם *Croceo, flavo colore tingere, inficere, Colorare:* כופת שסירקו וכרכמו Frustum ligni, quod figurarunt; & croco colorarunt, Kelim cap. 22. ופניו מכורכמות Et facies ejus erant flavæ, id est, pallidæ: ונתכרכמו פניו Et flavescebat, id est, pallescebat facies ejus, præ pudore scilic. vel metu, Ber. rab. sect. 20. 33.

כַּרְכּוֹמִין *Munitiones*, Deut. 20. 20. in Onk. Vide infrà in כרק.

כַּרְכּוּמָא · כַּרְכּוּמָא *Æs, Chalybs:* קַשְׁתָּא דְכַרְכּוּמָא Arcus æreus, Jobi 20. 24. הֵיךְ קֶשֶׁת כַּרְכּוּמָא Sicut arcum chalybeũ, Psal. 18. 35. לְקִיסָא טְרִיחָא כַּרְכּוּמָא Pro ligno putrido æs, Job. 41. 18. וְאַבְנָא יָתִיךְ כַּרְכּוּמָא Et lapis funditur in chalybem, Jobi 28. 2. *Græcè* χαλκὸς, χάλκωμα.

כַּרְכְּמִישָׁא *Plumbum, idem quod Hebræum* עֹפֶרֶת, *cui respondet:* ut, בקולמוס מן פַּרְזְלָא וכַרְכְּמִישָׁא Calamo ferreo & plumbeo, Jobi 19. 24. יַת קַסְטִירָא וְיַת כַּרְכְּמִישָׁא Stannum & plumbum, Num. 31. 22. in Jonath.

כרכר *Irritare, Ad iram provocare.* Citat Aruch ex Jelammedenu, והוא מכרכר עליו כנגין, sed non explicat. Videtur esse ex significatione כרכש, quod mox sequitur.

כרכר *Saltare, Subsilire*, Hebr. 2.Sam.6.14.

כרכורין *Saltationes*: In Bereschith rab. sect. 20. Nunquam à seculo aggressus est Deus loqui cum muliere, nisi cum illa justa (Sara,) quando dixit ei; *Nequaquam, quia risisti*; & id quidem graves ob caussas. Rabbi Abba bar Cahana, nomine R. Isaac dixit, כמה כרכורין כרכר בשביל להשיח עמך Quot saltationes saltavit, ut loqueretur cum illa? Eadem locutio extat in Talm. Hier. in Sota cap. 7. ab initio, in Gemara, ubi in Glossa explicatur, כמה גלגולין גלגל.

כרכר *Veruculum, sive ligneum sive ferreum, quod figendo comprehendit, Virga, bacillus lanificum ad excutiendum lanam*: הכוש ואת הכרכר לתחוב בו Fusum & veruculum accipiunt, ut figant eo, figendo aliquid comprehendant & accipiant, Schab. cap. 17. in initio. אוחזין בכרכר ושובטין Apprehendunt virgam, & excutiunt lanam, Schabbas folio 92.2. Item *Radius textoris*: המוציא זכוכית כדי לגרור בו ראש הכרכר Producens vitrum, ut radat eo caput radii textoris, Schabbas folio 81.1. In Beresch. rabba sect. 20. in Glossa scribitur: כרכר הוא קנה חלול שכורכין עליו הערב ואורגין אותו עם השתי hoc est, כרכר est Calamus concavus, circa quem circumvolvunt subtegmen, & texunt illud cum tegmine.

כרכש *Commovere, Excutere, Abigere*: ובעי לכרכושי בק Et cupit abigere muscas, Schabbas fol. 77.2. כרכיש לי ברישיה Commovebat ad me caput, Annuebat mihi, nutu capitis consentire se significabat, Nidda fol. 42.1. Sic alibi, כרכיש רבה רישיה Commovebat Rabba caput suum, Annuebat capite suo, Glossa, הורה לדבריו Approbabat verba ejus, Eruvin fol. 65.2. Forte ש cum puncto sinistro legendum כרכש.

כרכשא *Intestinum rectum, unde emittitur excrementum*, Schabbas fol. 82.1. Cholin fol. 49.2. & 95.2. & 113.1. Berach. fol. 62.2. Glossa R. Sal. הלחולת שהרעי יוצא בו שקורין פנואיא Hoc est, Meatus per quem excrementum exit, quem vocant פנואיא. Vide eundem 1.Sam.5.6.

כרכושתא *Mustela, Heb.* חלד, Levitic. 11. 29. in Jonath. *Apud Talmud.* בני כרכושתא Catuli mustelæ, Bava metzia fol. 85.1. כרכושא ושונרא כי עבדי הלולא מתרבא נוא ביפא *Mustela & felis quando faciunt nuptias, augetur infortunium.* Nunquam inter hæc convenit, unde convenientia infortunium denotat aliis, ut cùm Herodi & Pilato conveniret. *Proverbiale* est apud Talmudicos, in Sanhedrin fol. 105.1. nempe, duo canes erant sibi invicem infensi. Venit lupus, adortus est unum canem. Canis alter cogitavit, nisi succurram cani socio, lacerabit illum hodie, & me cras.

כרכשתא *Aries dux gregis, sono tintinabuli greges ducens.* In Gemara scribitur per Koph. Vide קרקש.

כרכשתא *Peniculamenta, Fila extrema telæ*, Metzia fol. 7.1. sing. כרכשא, vel כרכשתא.

כרם

כרמא *Vinea*: חקל או כרם Agrum aut vineam, Exod. 22.5. די נצב כרמא Qui plantavit vineam, Deuter. 20.6. כרמא תצוב ולא תחללנה Vineam plantabis, sed non profanabis eam, Deuter. 28.30. ארי תתעור בכרמא דחברך Cùm conduceris in vineam socii tui, Deuter. 23.25. כמטללתא בכרמא Sicut tugurium in vinea, Jes. 1.8. *Cum Aff.* לא אתן לך ית כרמי Non dabo tibi vineam meam, 1.Reg. 21.6. הב לי ית כרמך Da mihi vineam tuam, Ibid. ארי תקטוף כרמך Cùm vindemiabis vineam tuam, Deut. 24.21. תכסח כרמך Putabis vineam tuam, Lev. 25.3. ושפר כרמיה ישלם Et optimum vineæ suæ rependet, Exod. 22.5. *Plurale*, כרמין וזיתין Vineæ & oliveta, Deut. 6.11. *Emphat.* יסכי שביל כרמיא Respiciet viam vinearum, Jobi 24.18. *Constr.* אזלין לכרמי עין גדי Ibant in vineas Engeddi, Cantic. 1. v. 14. *Cum Affix.* וית כרמיכון Et vineas vestras, 1. Sam. 8. v. 14. קטפו ית כרמיהון Vindemiarunt vindemias suas, Judic. 9. 27.

Deinde כרם *apud Talmudicos, Schola, Academia, Synagoga, per metaphoram, quia sedent in Scholis lineatim, ut vites plantantur*: ut; Hanc doctrinam docuit R. Eliezer לפני חכמים בכרם ביבנה coram sapientibus in Schola Jafnensi, Schabbas fol. 49.1. in Mischna: מכתניתא דכרמא ביבנה Ex traditione Scholæ Jafnensis, Jevammoth f. 42.2. וכי כרם היה שם אלא אלו תלמידי חכמים שהיו עשוין שורות שורות ככרם Num Academia fuit ibi? (Non dico quòd Academia vel Schola fuerit ibi) sed discipuli sapientum lineatim instar vineæ erant dispositi, Berachoth Jeruschal. cap. 4. in Gemara.

כרם Rab. *Colligere*: שכרמתי לי Quam collegi mihi: Item, שכורמים עליו את הכלים Super quam colligunt vestes, Schab. fol. 88.2.

כרמי *Nomen proprium urbis*: ראשבע בכרמי Qui submersus fuit in urbe Carmi, Jevammoth fo lio 121. 1.

כרום *Fuligo*: כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות כברום Quando indiget homo creaturis (hominum aliorum operâ) mutantur facies ejus instar fuliginis, Berach. fol. 6.2. Ibidem legitur: *Est avis quædam in urbibus maritimis*, וכרום שמו *& Kerum nomen ejus est, quæ quando Sol oritur,* mutatur

mutatur in varios colores. Præterea eſt *Lapidis pretioſi nomen, cæruleum vel aquæ marinæ colorem referentis, unde vocatur* כְּרוּם יַמָּא *Turcicus marinus, Thalaſsius. Chryſolitum* Septuaginta reddunt. Legitur pro Hebræo תַּרְשִׁישׁ Exod. 28. 20. *Fortè eſt Amethyſtus.* Extat & Eſth. 8. 15.

אֻכְּרוּם *Fuligo:* כָּל אַפַּיָּא אִתְחַפִּיאוּ אכרום Omnes facies operientur fuligine, Joel. 2. 6. Nah. 2. 10. Jerem. 8. 21. & 14. 2.

כּוּרְמִיָּא *Baculus, Fuſtis:* בְּאַבְנָא או בְכוּרְמִיָּא Lapide aut fuſte, Hebr. בְּאֶגְרוֹף Pugno, Exod. 21. 18. לְמִמְחֵי בְּכוּרְמִיָּא דִרְשְׁעָא Ad percutiendum baculo injuſtitiæ, Hebr. בְּאֶגְרוֹף רֶשַׁע Jeſa. 58. 4. *Inter proverbia Ben Syræ legitur:* לחכימא ברמיזא ולשטיא בכורמיזא *Sapientem nutu* (verbis,) *& ſtultum fuſte* (verberibus) *corrige.* Narren ſoll man mit Kolben lauſen. Vide Adagia Hebraica Druſii.

כַּרְמֶל *Arvum: ſpica.* Vide Lexicon Hebraicum. *Apud Talmudicos,* כרמל רך ומל Spica tenera & friabilis. Item כרמל כר מלא Carmel dicitur quaſi כַּר מָלֵא Pulvinar plenum, id eſt, ſignificat ſpicam plenam granis, ut pulvinar eſt plenum plumis, Menach. fol. 66. 2.

כַּרְמְלִית *Locus communis & publicus, ſed inacceſſus, qui publicè tranſiri vel non ſolet, vel non poteſt.* Legitur in Schabbas fol. 6. 2. & in Talm. Hier. Schabbas mox ab initio. R. Aſcher ſic definit: כרמלית dicitur omne שאינו הילוך לרבים quod non eſt ambulationis publicæ, veluti mare, vallis, porticus, intercolumnium columnarum in loco publico erectarum, & ſedilia ipſis præpoſita, Cornu anguli, locus angularis egrediens in publicum, & ſimilia. In fine קִיצוּר R. Aſcher poſt Tractatum de Sabbatho, ſect. 9.

כרומנקיא *Adducit Aruch ex libro Peſikta,* וַיִּלְכְּדוּ אֶת מְנַשֶּׁה בַּחֹחִים מהו בַּחֹחִים אמ׳ רבי אבא בר כהנא בכרומנקיא *Et ceperunt Menaſſem* בַּחֹחִים, *2. Chron. 33. v. 11.* Quid eſt בַּחֹחִים? R. Abba bar Kahana dixit, בכרומנקיא. Baal Aruch vult eſſe idem quod נְחֹשֶׁת, & derivari à Græco χάλκωμα, *unde ſuprà habuimus* כרכומא, *L & R permutatis. Alii explicant* בתי ידים *Chirothecas.* Sic כרומנקיא poſsit eſſe corruptum pro כירותקיא Eodem ſenſu legitur alibi כרקומניקיא. Vide id infrà in כרק.

כְּרוּמְבָּא *Lupinus ſylveſter.* Adducit Aruch ex Peſachim, fol. 110. ſed non reperio illic.

כְּרַן *Ipſe, Idem ipſe, Ipſemet. Uſurpatur eodem ſenſu, ut* עֶצֶם *Hebraicè, pro quo in Targum iſto uſu ponitur:* ut, עַד כְּרַן יוֹמָא הָדֵין Ad ipſummet diem hunc, Levit. 23. 14. Ezech. 2. 3. בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין In eodem ipſo die, Gen. 7. 13.

כַּרְנְבָאוֹת *Truæ, Trullæ.* Arabicum eſt. Italicè *Baccile.* Adducit Aruch ex Siphra, Paraſchâ אלה ראשי המטות. In Aruch parvo ſcribitur cum Beth in medio, כרנבאות.

כְּרַס כְּרֵיסָא · כְּרֵיסָה · כְּרֵיסִי *Venter*, Hebr. בֶּטֶן, *cui in Targum in Jobo, Pſalm. & Prov. reſpondet:* לְמִנְפַּח כְּרֵיסָא Ad inflandum ventrem, Numer. 5. 22. וּכְרֵיסָא דְרַשִׁיעֵי תֶּחְסַר Et venter improborum egebit, Proverb. 13. 25. בִּכְרֵיסָא דְאִמִּי In ventre matris meæ, Pſal. 139. 13. כָּלְהוֹן גַּוַּיָּא דִכְרֵיסָא Omnia intima ventris, Proverb. 20. verſ. 27. הֲלָא בִכְרֵיסָא עֲבַדְתַּנִי An non in ventre fecit me, Jobi 31. 15. אַפֵּיקְתַּנִי מִכְּרֵיסָא Tu eduxiſti me è ventre, Pſal. 22. 10. *Cum Aff.* דְּהִנּוּן רֵישֵׁי כְּרֵיסִי Quæ ſunt oſtia ventris mei, Jobi 3. 9. וַוי בַּר כְּרֵיסִי Et væ filio ventris mei, Proverb. 31. 2. נַפְשִׁי וּכְרֵיסִי Anima mea & venter meus, Pſalm. 31. 10. נְטַר אִנּוּן בִּכְרֵסָךְ Cuſtodi illa in ventre tuo, Proverb. 22. v. 18. וְיַת כַּרְסֵיךְ מְנַפְּחָא Et ventrem tuum inflatum, Num. 5. 21. in Jon. תִּסְבַּע כַּרְסֵיהּ Saturabit ventrem ſuum, Prover. 18. 20. יִתְמַלְיָן כְּרֵיסֵיהוֹן Implebuntur ventres ipſorum, Pſal. 17. 14.

Proverbium Talmudicum, מְלֵי כְּרֵיסֵיהּ כָּל זְנֵי בִּישֵׁי *Plenus venter omne genus malorum eſt,* Berachoth folio 32. 1. juxta illud, *Prout erant paſcua eorum, ſaturati ſunt: ſimulac ſaturati fuerunt, elatus fuit animus ipſorum, & obliti ſunt mei,* Hoſeæ 13. v. 6. Græci dicunt Τίκτει κόρος ὕβριν *Satietas parit ferociam.* Sic Iſraëlitis accidit, juxta illud: *Et impinguatus fuit Jeſchurum, & recalcitravit.* Huc facit & illud Talmudicum, אין הארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר *Leo non rugit* (ferocitat, exultat) *propter arcam plenam fæno, ſed propter arcam plenam carne,* Berachoth loco citato. Carne enim ſaturatur, & fit ferocior, fæno minimè. *Apud Rabbinos,* כרס גדולה Venter magnus: כרס הפנימית Venter interior, Cholin fol. 42. העומד באמצע המטה כאילו עומד בכריסה של אשה Qui ſtat in medio lecti, perinde eſt, ac ſi ſtaret in ventre mulieris, Schabbas folio 140. 2. Aliter: זיל מני עשרים שריי בכריסא דביתך Vade, numera viginti trabes *in ventre* domus tuæ, id eſt, *in medio*, Bereſchith rabba ſect. 68. fol. 77. 2.

כְּרִיסְתָן · כַּרְסְתָן *Ventroſus, magnum ventrem habens:* שור כרסתן ופרסתן Bos ventroſus & unguloſus, latas ungulas habens, Cholin fol. 60. 1. חמי כרסתן Vidit ventroſum.

כּוּרְסְיָא · כּוּרְסֵי · כָּרְסֵי *Thronus, Solium regis, Cathedra. Aliquando ſcribitur* כּוּרְסֵיהּ, *quod Elias vitioſum eſſe exiſtimat:* בְּמִתְּבֵיהּ עַל כּוּרְסֵיהּ מַלְכוּתֵיהּ Cùm ſederet ipſe in ſolio regali ſuo, Deuter. 17. v. 18. ubi ter Affixum idem concurrit: לְחוּד כּוּרְסֵי מַלְכוּתָא הָדֵין אֱהֵי יַקִּיר מִנָּךְ Tantummodò ſolio regni hoc ero honoratior te, Geneſ. 47. v. 40. כּוּרְסֵי יְקָרָא Thronus glorioſus, Exod. 17. 16. Sic, וִיהֵי לְכוּרְסֵי יְקָר Eritque in ſolium gloriæ, Jeſa. 22. verſ. 23.

vers.15. כורסי יקרך Solium gloriæ tuæ, Psal.89. ... שׁתא דרגין לכורסיא Sex gradus solio, 1.Reg.10. 19. De solio Salomonis, in quàm varia loca fuerit translatum, vide Targum Esther.1.2. *Affix.* וירבי ית כורסיה מכורסיה מלכותא דרבוני מלכא דוד Et magnificabit solium ejus præ solio Domini mei Regis Dávidis, 1.Reg.1.37. כורסיה נהיר היך שמשא Solium ejus splendet instar solis, Psalm. 89.37. *Plur.* כורסון בבית מקדשא Solia in domo sanctuarii, Psal.122.5. In Daniele, עד די כרסון רמיו Donec throni projecti fuerunt, Daniel.7.9. Don Isaac Abarbenel intelligit hoc loco per *Thronos* שרים העליונים *Principes superiores*, sive *Angelos*, regnis, imperiis, illic commemoratis, præfectos. Sic ad vers.9. ejusdem capitis, adhæc verba, כרסיה שביבין די נור *Thronus ejus flammæ ignis*, scribit: הכסאות *Throni*, quorum meminit, parabola sunt *Angelorum* spiritualium, qui præfecti sunt regnis. Et illi appellantur in verbis Rabbinorum nostrorum p.m. כסא הכבוד *Thronus gloriæ*. Hoc sensu putat quoque dictum esse ab Haggæo cap.2.v.23. והפכתי כסא ממלכות Et subvertã thronum regnorum. His aliquo modo illustratur locus Apostoli Pauli ad Coloss.1.16. ubi Angelos quoque vocat Θρόνους. *Cum Aff.* אקימו מכורסותהון Surrexerunt de soliis suis, Jesa.14.v.9. יחתון מעל כורסותהון Descendent de soliis suis, Ezech.26. vers.16.

Apud Rabbinos & Talmudicos, כורסיא של ספר תורה Solium, Cathedra libri legis, super quo nempe ponitur, est officium alterius officii, Megilla 26.2. בי כורסיא *Thalamus, Lectus nuptialis, juxta quosdam,* Jevam. fol.83.2. & 110.1.

כריסון *Aurum*, χρυσὸν, Talm. Hierosol. Bava kama cap.3.

כרוסין χρυσοῦν *Aureum.*

כרסטיתא *Trutinæ*, Arabicè. Sic citat Baal Aruch ex Megillat Echa cap.1.v.5. Sed ibi aliter legitur. Vide קרן.

כרסם *Catharrus capitis*, Schnupfen / *Destillatio ad fauces & nares:* משום דקשי לכרסם Quia grave est catharro, id est, gravem catharrum producit: לכרסם חמרא שיכרא Catharro ex vino medetur cerevisia, Cholin fol.105.2. Gittin fol.69.1. ubi in Glossa scribitur per כ ab initio, & sic in Aruch ponitur in litera כ, sed quater in Gemara legi per ג. Malè alii *Pleuritem*, vel *Pleureticum* explicant.

כרוספדא Κρασπεδον, *Ora ; Fimbria, Limbus:* ויתנון על כרוספדא דלבושא Ponentque super oram vestimenti, Numer.15.38. *Plurale,* ויעבדון להון כרוספדין Facientque sibi fimbrias, Ibidem.

כרוספלה *Ornamentum aureum pedum*, Hebr. עכסים. Sic usurpatur in Talm. Hierosol. Schab. cap.6. *Videtur græcum esse, forte ex* χρυσοπέδιλον. *Scribitur autem ibi corruptè* כרוספלה.

כרע *Flectere, Inflectere, Incurvare se, Procumbere. Præterit.* וכרע על ברכוהי Et procubuit in genua sua, 2.Reg.1.13. וכרע גברא Et incurvavit se vir, Genes.24.26. וכרעת בת שבע Et incurvavit se Bathscheba, 1.Reg.1.16. וכרעית וסגדית קדם יי Et incurvavi me, & procubui coram Domino, Genes.24.47. וכרעו וסגידו Et incurvarunt se & procubuerunt, Exod.4.31. *Particip.* כרעין וסגדין קדמוהי Incurvabant se & procumbebant corã eo, Esth.1.2. in Targ.sec. *Pehil,* מדהוה כריע על ברכוהי Ex quo esset curvatus in genua sua, 1.Reg.8.54. *Futur.* קדמי תכרע כל ברך Coram me incurvabit se omne genu, Jesa.45.23. *Ex Aphel,* מכרעא אכרעתני Curvando curvasti me, Judic.11.35.

Secundò *Ponderare ; Præponderare:* וכרעין לזכותא ית זכאה Et ponderant ad justitiam justum, Deut.25.1. *Hiphil,* הכריע *Præponderare, Lancem deprimere, Prævalere, quod & metaphoricè est, Solvere argumentum: is enim disputando prævalet & alterum deprimit, ut quando inter duos contendentes tertius intervenit, & præponderat ac solvit argumentum:* אין מעיינין במקום שמכריעין ואין מכריעין במקום שמעיינין Non intendunt oculos (ad trutinam, ut utrinque æqua sit, non examinant trutinam) ubi præponderare solent, id est, majus & depressum pondus dare, & contrà, Bava bathra, fol.89.1. אעפ״י שיש חולקין יכריע האמת Etiamsi quidam dissentiant, tamen præponderat veritas: שני כתובים המכחישין זה את זה עד שיבוא כתוב השלישי ויכריע בינהם *Duo versus sibi invicem repugnantes si sint, veniet tertius & conciliabit eos.* v. G. Unus versus dicit, *Et descendit Dominus super montem Sinai*, Exod.19.v.20. Alius versus dicit: *Vidistis quòd ex cœlo locutus sum vobiscum*, Exod.20.v.22. *De monte*, & *Ex cœlo* locutum esse; diversa sunt de re eadem. Venit ergo tertius versus & conciliabit ista, inquiens; *E cœlis edidit vocem suam, ut erudiret te: & in terris demonstravit tibi ignem suum maximum, cùm verba ejus audires è medio ignis*, Deuter.4.36. Unde discitur, Deum inclinasse, seu demisisse cœlos in verticem montis, & inde simul ex cœlo & de monte locutum esse. Unde & alibi dicitur: *Et demisit cœlum, & descendit, ac caligo erat sub pedibus ejus*, 2.Sam.22. v.10. Est hîc modus decimus-tertius explicandi Legem Judaicus: Vide R.Salom. Numer.7.88. ubi alio exemplo eum illustrat, & 2.Sam.24.9. R.Salomon & R.Dav. *Iterum apud Talmudicos:* אין הכרעה שלישית מכרעת *Præponderatio tertia non præponderat, vel distinguit*, Pesach. cap.1. in fine, & aliâs passim: ut, Quando duo de re quapiam contendunt, tertius tertiam opinionem affert,

neutri aſſentiendo. Ejus ſententia nihil obtinet. At ſi alterius ſententiam confirmet, tunc duo conſentiunt, & ſententia plurium ſemper prævalet. Vide in Sepher Halichoth olam, fol. 36.col.2.

הֶכְרֵעַ · הַכְרָעָה *Depreſſio, Præponderatio, Solutio argumenti, quâ alterum deprimitur*: אורה הכרע לכל Eſt præponderatio omni rei: בהכרע הוא שוקל Cum præponderatione ipſe accipit illud: הקב״ה יודע ההכרעות Deus novit pondera, ponderum rationes, Kerith. fol.5.1. Uſum ejus in Maſora vide in clave noſtra Maſorethica.

כְּרִיעָה *Incurvatio.*

כֶּרַע *Crus, Genu, Pes. Plural.* כְּרָעַיִם · כְּרָעִין *Crura, Genua, Pedes, tam naturales, quàm artificiales*: כְּרָעַיִם Duo crura, Amos 3.12. וְאֶת הַכְּרָעַיִם רָחַץ בַּמָּיִם Et crura lavit aquâ, Levit.8.21. *Aff.* וְעַל כְּרָעָיו Super crura ejus, Levit.4.11. *Rab.* כרעי דתרנגולת Pedes gallinæ, Berách. fol.6. ואסר ליה בכרעיה Et ligabat eum (gallum) pede ſuo, Sanhed.105.2. כרע שהיתה טמאה מדרס Pes lecti immundus cōculcatione, Kelim cap.18. כרעי המטה Pedes lecti. Vide Eſth.1.5.

כַּרְעָן *Longos pedes habens.*

כרף

אִכְּרִף *Extuberare, Intumeſcere*: אִכְּרִפוּ דַּדַּיִךְ לָא הָדַרְתְּ בָּךְ Quando inceperunt extuberare ubera tua, non converſa es, Nidda fol.48.2. Author Aruch exponit, *Si remiſſæ, languidæ, molles fiant, ac ſi eſſet à* רָפָה.

כְּרוֹפִיָּתָא *Pharmacopolæ, Vendentes aromata*, Moed katon cap.2. in fine.

כַּרְפַּס *Carbaſus, Carbaſinum*; Eſth.1.6. Hebr. *Sic in Targum*, כַּרְפַּסָא וּתְכֵלְתָּא Carbaſino & hyacinthino, Eſth.8.15.

כַּרְפַּס *Petroſelinum: vel, Apium*, juxta alios: כרפס שבנהרות Apium quod in fluminibus, hoc eſt, aquaticum, Succa fol.49.2. Scheviith cap. 9. In Talm. Hieroſol. Quid eſt כרפס שבנהרות? R. Joſe bar Chanina dixit, פיטרוסילינון πετροσέλινον: ראכלה כרפסא הוו לה בני זיותני Mulier comedens petroſelinum, habebit filios ſplēdidos, Ketubh. fol.61.1.

כרץ

כַּרְצָא *Lumbricus, vermis inteſtinorum*: לכירצא אנפקא דחמרא Pro lumbricis quartale vini convenit, Gittin fol.69.2. Et mox, לכירצא חיורא ליתי ביורא גלגילא Pro lumbricis albis afferat ſemen erucæ herbæ.

כרק

כַּרְקוֹם *Propugnaculum, Munitio, Vallum, Machina*: וַאֲבְנֵי עֲלַיִךְ כַּרְקוֹם Et extruam cōtra te propugnaculum, Jeſa.29.3. וּבְנוֹ עֲלַהּ כַּרְקוֹם Et extruerūt contra eam munitionem, vallum, Hebr. דָּיֵק, 2.Reg.25.1. Sic, לְמִבְנֵי כַרְקוֹם Ad extruendum vallum, Ezech. 21.27. al.22. וַאֲתָא לְכַרְקוֹמָא Et venit intra plauſtrarium, Hebraicè

הַמַּעְגָּל, 1.Sam.17.21. וְשָׁאוּל שְׁכִיב בְּכַרְקוֹמָא Et Saul cubabat intra plauſtrorum ambitum, intra caſtra munita, intra vallum, 1.Sam.26.5. Sic v.7. *Plural.* וְתִבְנֵי כַרְקוֹמִין עַל קַרְתָּא Et exſtrues machinas adverſus urbem, Deuteron.20.20. Venetis, כַּרְכוֹמִין, Jonath. קַרְקוֹמִין, Hebr. מָצוֹר Munitio. *Eſt Græcum* χαράκωμα.

Apud Talmudicos: איזהו כרקום Quidnam eſt כרקום? Dixit Rabbi Abba, זגין ושלשלאות וכלבים ואווזים ותרנגולים ואסטרטיוות המקיפין את העיר Tintinabula, Catenæ, Canes, anſeres, galli, & milites circumdantes urbem, Gittin cap.3. In Talm. Hieroſol. in Gemara. In Ketubh. cap.2. pro זגין legitur זוגין Naves, & pro כלבים eſt כבלים compedes, pro אסטרטיות deniq; eſt אסטרטוטות.

כּוּרְקְמָא *Crocus*, Proverb.7.17. Reſpondet Hebræo אֲהָלִים, unde eſt quod alii reddunt *Aloe*. In Venetis ſcribitur cum Beth ab initio, בורקמא. Sed Elias legendum vult cum Caph, ac idem eſſe quod כַּרְכֹּם ſuprà.

כרקומניקיא *Manica ænea*, Guido. Legitur in Medr. Cantic. cap.4.v.8. Gloſſator explicat *Catenas, & Compedes ferreas*. Eſt idē quod ברומניקיא, quod ex Aruch adductum fuit ſuprà.

* כרכר כרר Vide ſuprà in כרך.

כרש

Porrum. Pluraliter tantùm uſurpatum legitur כְּרֵישִׁין, Kilaim cap.1. Porrum duplex eſt, כרישי שדה vel מדברי Porrum agreſte, & כרישי גנה Porrum hortenſe.

כרישה *Gramen*, Fœnum, Hebr. חציר, Machſchir. cap.1.

כַּרְשָׁא *Piſcis marini nomen*, Ba. Bath. 74.1.

כַּרְשִׁין · כַּרְשָׁן *Vicia, genus leguminis, & jumentorum pabulum, unde Latinis Pabularis vicia dicitur*: כרשינין לעשות מהן טחינין Viciæ ad faciendum ex iis molam, molituram, farinam: האכילה כרשינין Cibabat eam viciis, Berachoth.32.1. Rambam notat Arabicè dici כרסנא, Maaſer ſcheni cap.2.

כַּרְשִׁינִין *Glebæ*: כרשיני בבליתא Glebæ Babylonicæ, Hebr. רְגָבִים, Schab. fol.81.1. Hæ molliores erant propter terræ Babylonicæ humiditatem, at in terra Iſraëlis duriſsimæ erant & ſicciſsimæ.

כְּרוֹשְׁיָתָא *Cruſtula, Lagana*: כרושיתא דחיטי Cruſtula triticea, Gittin fol. 69.2. Sic adducit Aruch. Sed in noſtris libris legitur per ב.

כְּרוּשְׁתִּינָא *Talpa*: דמא דכרושתינא Sanguinem talpæ, Schab.fol.78.1. Gloſſa, עטלף שקורין ט׳לפא, hoc eſt, כרושתינא id eſt, עטלף, quam vocant Talpam.

כרת

Cædere, Abſcindere, Exſcindere, Præcidere, Succidere, Amputare.

כָּרֵת · כְּרִית · כְּרִיתוּת *Amputatio, Exciſio: & in ſpecie, Exciſio ex hac vita. Ejus 36. ſpecies fuerunt.* Vide

Vide Kerithut in princip. אתה ענוש כרת Tu tenetis pœnâ excisionis, supplicium excisionis meritus es, mortis reus es. *Exscindi è populo* Hebræis dicitur, à Deo plecti morte temporali intepestiva, unde illud: *Excidetur anima ejus è populo suo*, Gen.17.14. R.Salomon exponit, Morietur solitarius (sine liberis ante tempus suum) Tempus autem justum vitæ statuūt annum sexagesimum: qui infrà moritur, ex hac pœna est ob specialia peccata: qui suprà vivit, ex benedictione id habet. Inde senes sexagesimum annum attingentes, solent convivium eucharisticum instituere, quòd ante tempus non sint à Deo excisi. Traditionis ejus exemplum vide in Schab. fol.75.1. in Tosephos. Qui moritur anno quinquagesimo, est מיתת כרת, Moed katon fol.28.1. Vide R. David. Jesa.38.10. Differentia inter מיתה & כרת est, חייב המיתה עליו לא על זרעו ענוש הכרת הוא וזרעו נכרת Reus *mortis*, ipse tantùm non semen ejus: pœna *excidii* comprehendit ipsum & semē ejus. Vide Notas Fagii in Paraph. Chald. ad Exod.12. sub num.15. & Sixtini Amamæ Antibarbarum Biblicum.

מוכרתּ · מוּכְרָת *Præcisum. Sic vocant Grammatici Nomen Absolutum, sive, Formam absolutam, cui opponitur* נִסְמָךְ, *vel* סָמוּךְ *Nomen conjunctum, sive constructum, quod alteri innititur, seu quod ab altero Nomine regitur.* Hinc Aben Esra scribit ad vocē אֵת, Genes.1.1. בפתח קטן תחת האלף כשהוא מוכרת ואם הוא נסמך יבוא בפתח גדול Est cum Pathach parvo (id est, Sægol) sub Aleph, quando absolutum est: quando verò constructum est, venit cum Pathach magno, id est, Pathach simpliciter sic dicto. Et Genes.6.18. ad vocem בְּרִית notat: המלה בסמוך ובמוכרת שוה וכן שבית Dictio in forma constructa & absoluta sibi æqualis. Sic שבית, & aliæ similes.

כְּרָתִין *Porri, Porrum:* וּכְרָתֵי וּבוּצְלֵי Et porrorum & ceparum meminimus, Numer.11.5. T. Hierosol. Hebr. חָצִיר Gramen, quod hîc Porrum significat, propter similitudinem quam cum Gramine habet: שדר לידה כרתי Misit ipsi porrum, Avoda sara fol.10.2. עצרא דכרתין Expressus succus porri.

כָּרְתִי vel כרתי *Prasinus, Porrinus color, viriditatem porri referens, ut & πράσον Græcis est Porrum:* משיכיר בין תכלת לכרתי Ex quo discernere potest inter hyacinthinum & prasinum, Berach. fol.9. col.2. In Aruch scribitur כַּרְתַן: Vide & in Succa cap.3. in Misch. סרבלא דכרתי Pallium prasinum, Gittin fol.31.2.

כַּרְתְּנִין *Prasina, coloris prasini*, Esth.1.5. Abest ex Regiis.

כְּרִיתִית *Saccus coriaceus parvus, Sacciperium, Vidulum*, Talm. Kelim cap.20.

* כִּישָׁא כשא Vide suprà in כיש.

* כַּשְׂדָּאֵי כשד *Chaldæi*, Gen.11.28. in Jon.

כשט *Aphel* אַכְשִׁיט *Intelligenter, Prudenter agere, quomodo pro Hebræo* הִשְׂכִּיל *ponitur: unde Futurum*, וּבְכֵן תַּכְשִׁיט Et tunc intelligenter ages, Jos.1.8. Hebr. תַּשְׂכִּיל. Vel potiùs est, Concinnabis, Adornabis, Pulchrè instituès viam tuam. Hinc sequentis nominis significatum. Convenit cum קשט, Caph & Koph permutatis.

תַּכְשִׁיט *Mundus muliebris, tam in vestitu, quàm auro, argento & gemmis, Vestimentum preciosum & ornatum:* מְזוֹנָהּ וְתַכְשִׁיטָהּ Alimentum & ornamentum ejus, Exod.21.10. in T.Jon. & Hieros. וּתְשַׁוִּי תַכְשִׁיטִין עֲלָיִךְ Et pones ornamenta tua super te, Ruth.3.3.

כָּשַׁל Hebr. *Impingere, Offendere, Corruere, Labi.*

כּוֹשֵׁל *Debilis, Infirmus: Apud Talmudicos,* ינתנו לכושל שבהם Dentur infirmiori inter ipsos, creditori illi, qui cautionem habet minus firmam, vel, qui chirographum habet postremum, Ketubh. cap.9. in Misna. Baal Aruch explicat עָנִי *Pauperi:* sicut illic; *Et non est in tribubus ejus* כּוֹשֵׁל *pauper, debilis, infirmus*, Psal.105.37.

כַּשִּׁיל *Securis, Bipennis. Plur.* עָלְלִין בְּכַשִּׁילִין Qui ingrediuntur cum securibus, Jere.46.22. Hebr. בְּקַרְדֻּמּוֹת, cui aliâs כּוּלְבָּא respondet: sic explicatur per קרדום in Glossa Talmudica Bava kama cap.ult.

בְּשָׁלוֹן *Offendiculum, Lapsus.*

* כשם כְּשֵׁם *Sicut*, vide in שֵׁם.

מְכַשְּׁפִים · כְּשָׁפִים *Præstigiatores.* R.Bechai in Legem fol.95.4. scribit: כשוף est Conjunctio rerum diversarum inter se, & quemadmodum conjunguntur res illæ hic inferiùs una cum altera, sic conjunguntur & commiscentur virtutes illarum suprà, unde prodit res admirabilis & peregrina. Et mox fol.96.1. Quærunt Rabbini nostri, למה נקרא שמם כְּשָׁפִים Quare vocatur nomen ipsorum כְּשָׁפִים? שמכחישים Quia mendacem reddunt familiam superiorem. Istud autem fit, quando homo hîc inferius fecit conjunctionem rerum, quæ sunt contrariæ virtutibus simplicibus decretis per motū sphærarum cœlestium, & per decretum vigilum (hoc est, angelorum sphæras moventium,) qui sunt anima ipsarum. Et hi vocantur Familia superior. Tenetur enim homo mundi cursum in consuetudine & natura sua relinquere, quæ est voluntas Creatoris, qui creavit illum. Quod si autem operam det præstigiis, tum aliquo modo mendacem naturam reddit. Et hæc est sententia R.Majemonis.

R.Majemonis. Vide eum ulterius. Petita sunt hæc ex tractatu Sanhedrin cap.7. in Gemara. שני דברים אין מכשף יכול לעשותן ולא צייר יכול לעשותן ושניהן מקלסין להקב״ה ואלו הן הנפש והקרבים Duæ res sunt, quas nec præstigiator, nec pictor potest facere, & ambæ illæ laudāt Deum. Sunt autem hæ, Anima, & Intestina, (הקרבים) vel Intima hominis. Hoc est, quod David ait; *Benedic anima mea Domino, & omnia intestina mea nomen sanctum ejus*, Medrasch Schemu. par.5.

כַּשָּׁף *Præstigiator, Maleficus: Fœminin.* אִשָּׁה כַּשְּׁפָנִית Mulier præstigiatrix: הכיר שכשפנית היא Agnovit, quòd præstigiatrix esset. *Plural.* נשים כשפניות Mulieres præstigiatrices, maleficæ. *Hinc apud Talmudicos legitur:* אמרה לי רישתינהו דנשים כשפניות האי מן דפגע בהו בנשים כשפניות נימא הכי חמימי בריקולי כווא לפומייכו נשי חרשייתא Id est, Dixit mihi principissa mulierum maleficarum: Qui obviam fit mulieribus maleficis, dicat sic: Stercus calidum in canistris foraminosis in os vestrum, mulieres maleficæ, Pesachin fol.110. col.1.

כַּשְּׁפָנוּת *Incantatio, Præstigiæ.*

כּוּשְׁפִּין *Arculæ, Scriniola:* כּוּשְׁפִּין דְּאַרְזָא Arculæ cedrinæ, Ezech.27.24. Vide R.David.

כֶּשֶׁף *Prunus, ut communiter volunt:* Baal Aruch citat exemplū ex Schab.fol.23.1. כל השרפין יפין לדיו ושרף כשף יפה מכולן Omnia gummi bona sunt ad atramentum: sed gummi pruni optimum est ex omnibus. Sed in nostris libris pro כשף legitur nunc קטף. Glossa autem explicat פרוניל של יער *Prunum sylvestrem.* In Piske tosephos Megilla fol.32.col.4. דיו שלנו עושין מקליפות עץ ששמו כשף שקורין פרונש ליגש ושורין אותו במים או ביין Atramentum nostrum faciunt ex cortice arboris cujus nomen est כשף, quam vocant *Prunelens*, & macerant illam in aqua aut in vino.

כְּשַׁר *Rectum esse, Congruere, Decere, Conveniens esse, Placere. Præterit.* כְּמָא דִּכְשַׁר בְּעֵינֵי פַּחָרָא Sicut rectum fuit in oculis figuli, Jerem.18.v.4. וּכְשַׁר פִּתְגָּמָא בְּעֵינוֹהִי Et rectum fuit verbum in oculis ejus, 1.Sam.18.20. *Fœmininum,* אֲרֵי הִיא כַּשְׁרַת Ecce ea recta est in oculis meis, Placet mihi, Judic.14.3. Sic v.7. *Particip. plur. masc.* וְלָא כָּשְׁרִין בְּעֵינוֹהִי Et non erant rectæ in oculis ejus, 1.Reg.9.12. מִלִּין דְּלָא כָּשְׁרִין Verba quæ non sunt recta, 2.Reg.17.9. וִידָא דְכָשְׁרִין Et manus rectorum, Prov.10.4. *Fœmin.* אִתְּתָא כַּשְׁרְתָא מַן יִשְׁכַּח Uxorem rectam quis inveniet? Prov.31.10. *Futurum,* הֲיִכְשַׁר לַעֲבִידָא An rectum est ad opus? Ezech.15.4. *Ex Ithpahel,* אֱלָהֵן בְּתוּלְתָּא מִכַּשְׁרָא Sed virginem rectam, rectè, legitimè natam, honestam, licitam, Levit.21.14. in Jon. *Futur.* לָא יִתְכַּשַּׁר לְקָרָבָא קוּרְבַּן אֱלָקֵיהּ Non rectus, legitimus est ad offerēdam oblationem Dei sui, Ibid. v.17. וְיֵעוֹל שִׁמְשָׁא וְיִתְכַּשַּׁר Et cùm occumbet Sol, rectificabitur, mundabitur, mundus erit, Hebr. טָהֵר, Levit.22.7. *Ex Aphel,* לָא אַכְשַׁרוּ יָתִי Non rectificarunt me, nondum habuerunt me pro recto, idoneo, 1.Sam.17.8. וְאַכְשַׁרְתַּנִי Et dignam fecisti me, Ruth.2.13. *Apud Talmudicos in Hiphil,* הִכְשִׁיר *Aptare; Rectificare; Rectum pronunciare, Pro recto & licito habere, etiamsi expressis verbis in Lege non sit mandatum.* Unde peculiaris Tractatus Talmudicus est, qui dicitur מַכְשִׁירִין *Rectificant*, id est, vasa, instrumenta, supellectilem pollutam ad rectum & licitum usum aptant. Id Judæi Germanicè dicunt *Kaschren*/ Rectificare: מכשירי מצוה Rectificantia præceptum, hoc est, præparantia, disponentia, præparatoria, vel, quæ requiruntur ad Rectè præceptum aliquod exequendum, Erubhin fol.102.col.2.& 103.1. Menachoth. fol. 6.1. מכשיר ומכפר Rectum facit (id est, mundum, purum, ut suprà ex Levit.22.7.) & expiat, Sanhedrin.fol.42.2. Vide & Cholin fol.140.1.

כָּשֵׁר · כְּשַׁר *Rectum, Aptum, Congruum, Conveniens, Legitimum:* לָא הֲוָה כָשֵׁר וְלָא כִּדְחָזֵי Non sicut rectum erat, & sicut decebat, Ezech.16.16. *Opponitur ipsi* פָּסוּל *Vitiatum, Ineptum, Non idoneum, Illegitimum, & hoc vetitum & illicitum est. Generale est, sed* טְרֵפָה *de cibo vetito & illicito tantùm dicitur, ut suo loco videre est:* וְחוּסְרָנָךְ הֵיךְ גַּבְרָא כְּשִׁירָא Et egestas tua veniet, sicut vir rectus, id est, promptus, qui promptè venit, ad succurrendum Domino suo, scribit R.Salom. Proverb.6.11. Hebr. אִישׁ מָגֵן. *Fœminin.* משחא כשירתא Oleum rectificatum, id est, odoriferum ex mixtis aromatibus, Talm.

אַכְשָׁרוּת *Rectitudo* · עַל מוֹתַר אַכְשָׁרוּת Propter abundantiam rectitudinis, Ecclesi.10.10.

כְּשׁוּרָא · כָּשׁוּר *Trabs, Tignum,* 2.Reg.6.2. in Venetis. *Plurale,* דְּחֲמֵיתוּן חִוִּין כִּכְשׁוּרִין Ubi vidistis serpentes sicut trabes, Deuter.1.19. in Jonath. הֵיךְ בִּנְיָנָא דִּכְשׁוּרֵי Sicut structura trabium, Psalm. 104.3. *Aff.* דִּכְשׁוּרוֹהִי יְהוֹן מִן אַרְזִין Cujus trabes erunt ex cedris, Cant.1.17. *Hinc legendum,* וְכִשּׁוּרִין pro וּרְשׁוּרִין Esth.1.6. *Apud Talm.* שִׁיבָא מִכְּשׁוּרָא Frustum, festuca ex trabe: לאתויי ליבני וכשורי Ad adducendum lateres & trabes: רב ששת מיעסק בכשורי *Raf Schescheth laborabat in trabibus ferendis, ut scil. incalesceret, & sudorem excitaret, inquiens,* גדולה המלאכה שמחממת את בעליה *Magnum est opus, quod calefacit dominos suos,* Gittin cap.7. in principio. Id in Aruch scribitur גשורי, & adducitur in litera Gimel. At hodiè in Talmud legitur per Caph. כי כשורא לצלמא *Sicut trabs ad imagines.* Locutio *proverbialis*, cujus usus patebit ex

bis ex exemplo. In Ketubh. fol.86.1. כפייה רפרם לרב אשי ואגבי בה כי כשורא לקלפא Adegit Rafram Rabbi Assen, & exegit ab eo quasi *trabem ad imaginem.* Glossa, Exegit ab eo גבוי גמור exactionem perfectam totius damni, totum damnum, cujus causam ipsi præbuit, ab eo repetiit, quemadmodum is qui trabem vult seligere, ut in ea sculpat figuras & imagines, accuratè observat, ut nihil ei desit, & optimam selectissimamque sumit. Ita enarrat glossator Talmudicus. Baal Aruch scribit esse *proverbium usitatum* de re quavis dura & valida, prout ligna dura tantùm imaginibus sculpendis sunt accommodata & idonea. Ita sensus esset, Exegit ab eo exactionem rigidam & duram, nihil remittendo, & de jure suo cedendo. Vide & Ba.ka. fol.98.2.

כשרא *Verticillus.* Vide suprà in כנשׁ, in כשר.

כשורא *Costus*, vel *Costum*, ut Glossator Talmudicus explicat, Berach. fol. 43.1. Plinius lib. 12. cap.12. *Radix costi gustu fervens, odore eximio, frutice aliàs inutili.*

כשכש **כשכש** *Agitare, Motitare, Movere*: ומשכשכה באזניה הרי זה טרפה Et motitat aure sua, & hæc est trepidatio, Cholin fol.38.1. עד שתכשכש בזנבה Donec motitet cum cauda sua, Beza fol.20. Vide & קשש.

כשכושא *Motus, Trepidatio, Agitatio.*

כשרת *Species aromatis vel materiæ, unde fiebat suffitus aromaticus, Hebr.* שְׁחֵלֶת, *Onkelus, Onyx,* טופרא, Jon. כשת, Exod.30.34.

כשות *Pilositas, Hirsutia, Lanugo, δασύτης*: כשות של קטן Lanugo vel pilositas infantis, Mikvaoth cap.9. כשות של קישות Lanugo cucurbitæ vel cucumeris, Oketzin cap.2. Glossa, שערות.

כשות · כשותא *Lupulus, idem cum* הִמְלִין, *& ad eßum etiam olim adhibitus fuit, ut & hodiè lupulus recens acetariis servit, Talm. Item ad cerevisiam coquendam valebat*: מאן דתליש כשותא מהיזמי Qui evellit lupulum ex sentibus, Schab. fol.107. col.2. כשות וחוח מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה Lupulum & segetem permiscent inter se, & benedicunt super iis, Creans fructum terræ, Erubhin fol.28.1. Et alibi, כל מיני כשות שרי למיבל בשבת Omnes species lupuli permissæ sunt ad comedendum in Sabbatho. Alibi Glossator explicat, כשותא est המלין שגדל על החגא Lupulus qui crescit juxta sentes, Schabb. fol.139.1. אוכלין כשותא במלחא Comedebant lupulum cum sale, Schab. fol.109.2. הריאה דדמיא כבשותא Pulmo qui similis est lupulo, scil. viridis, Cholin fol.47.2. Huc refert etiam Glossator Talmudicus חושרתא דכשותא Globulus (florum) lupuli, Gittin f.69.1. Fortè huc idem est quod קושט Costus, Costum.

כתב *Scribere, Describere, Perscribere.* Præter. וית פתגמיא דכתב ברוך Et verba quæ scripsit Baruch, Jerem.36.27. וכתב להון אגרתא תנינות Et scripsit ipsis epistolam secundò, 2.Reg.10.6. וכתבנון Et scripsit illa, Deut.5.22. *Fæmin.* וכתבת אגרתא Et scripsit epistolam, 1.Reg.21.8. וכתבת אסתר Et scripsit Esther, Esth. 9. v. 29. מספרך די כתבתא De libro tuo quem scripsisti, Exod.32.32. והא כתבת אנון לך Et ecce scripsi illa tibi, Prov.22. v.20. וכתבו עלוהי Et scripserunt super illam, Exo. 39.30. וכתבוהא לקרויא Et descripserunt eam juxta civitates, Jos.18.9. *Partic.* ואנא כתב בספרא בדיותא Et ego scribebam ista in librum cum atramento, Jere.36.18. *Particip. Pehil,* כל דכתיב לחיי עלמא Omnis qui scriptus est ad vitam æternam, Jesa. 4.3. דכתיב וחתים Qui scriptus erat & obsignatus, Jere.32.11. *Plural.* כתיבין באצבעא דיי Scriptæ digito Dei, Exod.31.18. דכתיבין בשטרא זבינוי Qui subscripti erant in contractu emptionis, Jerem. 32. v.12. *Emphat.* ואנון בכתיביא Et ipsi erant inter conscriptos, Numer.11. 26. *Fæmin.* והיא כתיבא מאפהא Eratque perscripta à fronte sua, Ezech.2. 10. *Infinit.* כד שיצי משה למכתב ית פתגמי אוריתא הדא Cùm absolvisset Moses scribere verba Legis hujus, Deuter.31.24. למכתב ית ארעא Ad describendum terram, Jos.18.8. *Imper.* כתב דא דוכרנא בספרא Scribe hoc memoriale in libro, Exod.17.v.14. וכתוב אנון על לוח דלבך Et scribe illa in tabula cordis tui, Prov.3.3. כתובו לכון ית תושבחתא הדא Scribite vobis canticum hoc, Deut.31.19. *Futurum,* ואכתוב על לוחיא Et inscribam tabulis, Deut.10.2. ועל לבהון אכתבנה Et cordi illorum inscribam eam, Jerem.31.33. ותכתב עלה Et scribes in eo, Jerem.36.2. ותכתבנון על מזוזי Et scribes ea super postes, Deut.6.9. ויכתב ית לוטיא האלין Et scribet maledictiones istas, Num.5.23. ואתון תכתבון ית ארעא Et vos scribetis terram, Jos.18.6. ויכתבון אותה Et describent eam, Jos.18.4. *Ex Pahel Participium,* די מכתבין ביה חושבן כל עלמיא In quo descripserunt supputationem omnium sæculorum, Psal.87.7. *Ithpehal & Ithpahel,* ואתכתיב ככל די פקיד Et perscriptum fuit juxta omne quod mandavit Haman, Esth.3.12. ואתכתיב על שום מרדכי Ut adscriberetur propter nomen Mardochæi, Esth.2.22. דאתכתיב אמטולתי Qui scriptus est propter me, Psal. 40.v.8. *Particip.* מתכתיב בשום מלכא דמלכא Quod scriptum est nomine regis, Esth.8.8. והוה קל דבירא מתכתיב על תרין לוחי Et fuit vox sermonis illius scripta in duabus tabulis, Deuteron.5.22. in Jonath. *Futurum,* ויתכתב בגזירין דפרסאי Et scribatur inter decreta Persarum, Esth.1.19. תתכתב צלותא דא לדר בתרי Scribatur precatio hæc generationi posteræ, Psalm.102. v.19. ועם צדיקיא לא יתכתבון Et cum justis non scribantur, Psal.69.

verſ.29. וְיִכָּתְבוּן מִלָּי Ut ſcribantur verba mea, Jobi 19.23.

כתיב *Scriptum. Eſt Participium Pehil ſive Pahul. Maſorethæ ad diverſitatem ſcriptionis alicujus vocis Biblicæ indicandam uſurpant, & vocem in margine ſcriptam vocant* כְּתִיב *Scriptum: vocem autem, quæ pro ſcripta in textu legenda, vocant* קְרִי *Lectum. Hinc apud Talmudicos,* מקרא סופרים ועיטור סופרים וקריין ולא כתיבן וכתיבן ולא קריין הלכה למשה מסיני id eſt, Lectio Scribarum, ornatus vel Ablatio Scribarum, Lecta & non ſcripta; Scripta & non lecta, Traditio Moſis ſunt ex monte Sinai, Nedar. fol.37.2.

כָּתוּב *Scriptum, Scriptura: Verſiculus ſacræ ſcripturæ:* כמו שאמר הכתוב Sicut dicit Scriptura: שני הכתובים המכחישין זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי id eſt, Duæ ſcripturæ, duo verſus negant ſe invicem, (id eſt, pugnant inter ſe) donec veniat verſus tertius, qui ſcilicet eos conciliet.

כְּתָב · כְּתָבָא *Scriptum, Scriptura, in Daniele ſæpè:* דִּי לָא כְתָב Cujus non eſt deſcriptio, Eſræ 7.22. כִּכְתָב סְפַר מֹשֶׁה Secundum præſcriptū libri Moſis, Eſræ 6.18. fœm. דִּי יִקְרֵה כְּתָבָא דְנָה Qui legerit ſcripturam hanc, Dan.5.7. לָא כָהֲלִין כְּתָבָא לְמִקְרֵא Non poterant ſcripturam legere, Dan.5.8. וּכְתָבָא כְּתָבָא דַיְיָ Et ſcriptura erat Scriptura Dei, Exod. 32.v.16. כִּכְתָבָא קַדְמָאָה Secundum Scripturam priorem, Deut.10.4. לְקַיָּמָא מַה דְאָמַר כְּתָבָא Ad firmandum id quod dicit Scriptura, ſcil. ſacra, Geneſ.12.42. in Targ. Hieroſol. וּכְתַב דְּלֵיאוּ כָּתְבִין Et qui ſcripturam perverſitatis ſcribunt, Jeſa.10.1. וְיָת דִּיטַגְמָא כְּתַב גְּזֵירְתָא Et exemplar ſcripturæ decreti, Eſth.4.8. Sic, דִּיטַגְמָא דִכְתָבָא Exemplar Scripturæ, Eſth.3.14. וּבִכְתַב חַיֵּי עָלְמָא Et in ſcripto, libro vitæ æternæ, Ezech.13.9. כְּתַב אוֹדָאָה Scriptura Confeſsionis, Confeſsio, Chirographum, Jeſa.38.9. *Cum Aff.* כְּרוֹשֶׁם כְּתָבְהוֹן Juxta ſubſignationem ſcripturæ ſuæ, Eſth.8.9. *Apud Rabbinos,* בכתבי הקדש In ſcriptis ſanctitatis, id eſt, libris ſacris Scripturę Sanctę: כְּתַב עִבְרִי Scriptura Hebræa: אַשּׁוּרִי Aſſyria, Sanhed.fol.21.2. כְּתַב עָגוֹל Scriptura rotunda. Sic vocant Scripturam, ſeu literas Rabbinicas, quibus in Commentariis communiter utuntur.

כְּתוּבִים *Scripta*, ſcil. *ſacra, ſanctorum virorum. Sic vocantur libri Biblici, quæ noſtra Eccleſia appellat Hagiographa.* Chald. כְּתִיבַיָּא. Vide Clavem noſtram Maſorethicam.

מִכְתָּב *Scriptura:* בְּמִכְתַּב רוֹשֶׁם עִבְרָאֵי In Scriptura ſignaturæ Hebræorum, Eſth.9.27.

כְּתוּבָּה · כְּתוּבְּתָא *Literæ contractus matrimonialis, Inſtrumentum dotis ſive dotale: Dos propter nuptias.* הָאִשָּׁה בִּכְתוּבָּה פִּלֶגֶשׁ בְּלֹא כְתוּבָּה Uxor ducitur cum dote ſcripta, concubina abſque dote ſcripta; apud Rabbinos: שמעון בן שטח תקן כתובה Schimeon ben Schetach ordinavit dotem, dotis propter nuptias ſummam, Schab. fol.14. col.2. Nempe ab antiquitate conſtituti fuerunt virgini ducenti numi, viduæ centum, Ketubh. cap.8. in fine. Alibi מֹהַר explicatur per כתובה. Sunt ergo idem. Sic in Jalkut in Gen. num.134. Item, Schimeon filius Schetach ordinavit, ut maritus negotietur cum dote uxoris, ut eâ lucretur: Aruch in שלחן. De jure Dotium vide Majem. in הלכות אישות cap.11. *In Targum,* פורן וכתובתא Dotem & literas matrimoniales, Geneſ.34.12. והא בָּעֵי לְמִיהַב לְחוּד כְּתוּבְתָן Et ecce vult dare tantùm dotem uſitatam literis matrimonialibus, Geneſ. 31.v.15. in Targ. Hieroſol. *Hinc peculiaris tractatus in Talmud* כתובות, *qui agit de literis matrimonialibus, & de dote, quæ uxori nuptiarum causâ datur.*

כָּתָב *Scriba. Sic Arabibus (teſte Elia) olim dicebatur Homo facetus, qui facetias aut dicteria injurioſa (paſquillos vocant) ſcribebat, in locis publicis, in valvis ædium publicarum, ad compita & alia ſimilia loca, ubi turba hominum conveniebat, quæ conſuetudo adhuc Romæ perdurat. Quidam Aſtronomi Planetam Mercurium vocant* כָּתָב, *quia ſcientiis & ſcripturæ præeſt.*

כַּתְבָן *Scriba:* כַּתְבָן טָב וּמוּבְחָר Scriba bonus & ſelectiſsimus, Medraſch Kohel. cap.2.v.18.

מִכְתָּב · מִכְתְּבָא & מִכְתּוּב *Scalpellum, Scalprum librariorum, Stylus ſculptorius. Plural.* מִכְתּוּבִים *Scalpelli, Scalpra libraria:* במכתובים הללו אנו יוצאים עליהן ומנקרים את עיניהם Cum ſcalpellis hiſce nos aggrediemur eos, & effodiemus oculos ipſorum, Talm. Hieroſol. in Taanis, fol.69.col.1. Gloſſa, סכינים cultri parvi librariorum. Item *Proverbium,* היינו דאמרי אינשי מַכְתְּבָא גְלָלָא כָּזַע רַגְלָא בְּחַבְרֵיהּ יָדַע Hoc eſt, quod dicunt vulgò, *Scalpellum lapidem magnum findit, & detractor ſive calumniator ſocium ſuum novit*, De Idololatria fol. 22.col.2. q.d. Lapis durus ſibi à ſcalpro metuit, & calumniator à ſuo ſocio quem novit. Vide Aruch in גלל & in רגל. Nam pro רַגְלָא legit דַּגְלָא.

כּוֹתֶבֶת *Dactylus:* האוכל ככותבת הגסה והשותה מלא לוגמיו חייב Quicunque (in die propitiationis, qui decimus Septembris) comederit, quantum dactylus craſſus, & quicunq; biberit plenitudinem maxillarum ſuarum, reus eſt, Joma cap.8. in initio Miſchnæ, Kelim cap.17. fol.28. *Quod addunt, ſignificare etiam Menſuram inſtar grani aut olivæ, id nihil eſt. Non intellexerunt neque Aruch neq; Talmud. Plural.* שתי כותבות בלא גרעינתן Duo dactyli ſine oſsibus ſuis, Joma fol.79.col.2. מן יהיב לן מכותבות דריחו Quis dat nobis de dactylis

sis Jericho? Bava basra fol.147.2. Nam Jericho Urbs Palmarum, sive dactylorum dicta. ומלך בבל אנטיקיסר שלו היה יושב בירחו והיה זה משלח לזה תמרים וזה משלח לזה כותבות Vicarius regis Babyloniæ residebat in Jericho, & mittebat Regi Dactylos: hic verò remittebat ei δωρεὰς, dona, hoc est, stolas Babylonicas antidori loco, Beres. rab. sect.85. in fine.

כתח כותחא · כותח *Potus mixti genus ex variis rebus, cujus in Babylonia usus fuit. Alii intinctum fuisse scribunt, de quo tria celebrantur apud* Talmudicos: שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי מטמטם את הלב ומסמא את העינים ומכחיש הגוף id est, Tria dicuntur de Kuttach Babylonico, obstruit cor, excæcat oculos, emaciat corpus. Cor obstruit, משום נסיובי חלבא Propter serum lactis: Oculos excæcat, משום מלחא propter sal Sodomiticum, cujus ista proprietas fuit: Corpus emaciat, משום קומניתא ראומא propter putredinem sive corruptionem panis mucidi, ipsi immixti, Pesach. fol.42.1. initio capitis. Hinc alibi, טב נילדנא סריא למיכל מכותחא דרמי כיפי Melius est piscem fætentem comedere, quàm Kuttach quod disjicit lapides, id est, Kuttach tam durum, & forte, ut effusum in lapides eos frangat, Kerithut fol 6.col.1. Horajoth fol.12.1. Item, רבי יוחנן רייק מכותחא דבבלאי Rabbi Jochanan spuebat à Kuttach Babylonico, id est, ab ejus conspectu, vel commemoratione; quòd scil. nauseam ipsi pareret, Schab. fol.145.2. Baal Aruch adducit hoc exemplum in כתא sine Cheth מכותא, ut & aliud ex Eruvin fol.65. sed in nostris exemplaribus non sic extant. In Aruch parvo exponitur Germanicè הרבשט מילך Herbstmilch: In Aruch Manuscripto פרוקיא.

כְּתַל כְּתָלָא · כּוֹתְלָא · כּוֹתֶל *Paries:* עַל גִּירָא דִּי כְתַל In calce sive tectorio parietis, Dan.5.5. עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא Ad parietem altaris, Levit.1.v.15. וְתִתֵּן יָתָהּ כּוֹתֶל בַּרְזֶל Et pones eam in parietem ferreum inter te, & inter urbem, Ezech.4.v.3. וּמְשַׁח כּוֹתְלָא דְבֵיתָא Et dimensus est parietem domus, Ezech.41.5. עֲלִית כְּתָלָא זְעֵירָא Cœnaculum parietis parvi, 2.Reg.4.10. בֵּיתָהּ בְּכוֹתַל שׁוּרָא Domus ejus erat in pariete muri, Jos.2.15. אֲרֵי אַבְנָא מִכְּתָלָא צָוְחָא Quia lapis ex pariete clamat, Hab.2.11. *Plur.* וְהָא מַכְתָּשָׁא בְּכָתְלֵי בֵיתָא Et plaga illa fuerit in parietibus domus, Lev.14.37. *Emph.* עַד כּוֹתְלַיָּא Usque ad parietes, 1.Reg.6.16. כְּמָא דִגְלִיף עַל כּוֹתְלַיָּא Sicuti sculptum erat in parietibus, Ezech.41.25. *Cum Aff.* יָת כָּתְלוֹהִי Et parietes ejus, Exod.30.v.3. *Apud Rabbinos,* אָזְנַיִם לַכּוֹתֶל *Aures sunt parieti,* Berach. fol.8.2.

כְּתַם כִּתְמָא *Macula:* כְּרוּשָׁם כִּתְמָא Sicut nota, signum maculæ, Jere.2.22. *Plur.* כִּתְמִים.

כְּתִים *Maculatum, Maculosum. Plur.* אִם יְהוֹן חוֹבֵיכוֹן כְּתִימִין Si fuerunt peccata vestra maculata instar tincturæ, Jesa.1.18.

נַכְתְּמָא · נַכְתֵּם *Operculum vasis:* תְּכַסֵּיהּ בְּנַכְתְּמָא Operiet illud operculo, Betza fol.30.1. כַּד נָיֵיד נַכְתְּמָא אַפּוּמֵיהּ דְּחַצְבָּא Quum nutaverit operculum in ore vasis, Bava basra fol.26.col.1. Sic legendum juxta quosdam Num.31.23. in Jonath. כְּתַנְכְּתָא, pro כַּנְכְּתְמָא.

כְּתַן כִּתָּנָא · כִּתָּן *Linum, Linteum, Linteamen.* בִּלְבוּשׁ כִּתָּן In veste lini, linea, Levit.13.47. חוּטָא דְכִתָּנָא Filo lineo, Judic.16.v.9. מִבַּר זַרְעָא כִּתָּנָא De semine lini, Genes.4.3. וְכִתָּנָא וְסַעֲרָא לְקוֹ Et linum & hordeum erant percussa, Exod.9.v.31. זְרָז דְּכִתָּן Cingulum lineum, Jere.13.1. וְכִתָּנָא גְבַעוֹלִין Et linum in culmos creverat, Exod.9.31. כְּכִתָּנָא Sicut linum, Judic.15.14. לְכִתָּנָא וּלְעַמְרָא Lini aut lanæ, Levit.13.48. *Apud Talmudicos* commendatur כתנא רומיתא Linum Romanorum, Cholin fol.84. col.2. Bava metzia fol.29.2. *R. Jochanan dixit, Si alicui reliquerit pater numos, & velit dilapidare illos, vestiat se* בכלי פשתן *vestimentis lini, utatur vasis vitreis, & conducat operarios ac non sedeat cum ipsis;* ילבש בכלי פשתן *nempe* בכתנא רומיתא *ex lino Romano, &c.* Glossa; pretium illarum (vestium) erat carum, & citò consumebantur.

כַּתָּן *Linarius, Lintearius,* מנפץ פשתים Excutiens linum, Kelim cap.26.

כִּתּוּנָא · כִּתּוּנָא *Tunica, Indusium:* וּטְבַלוּ יָת כִּתּוּנָא Et intinxerunt tunicam in sanguine, Genes.37.v.31. כִּתּוּנָא דְפַסֵּי Tunica polymita, ibid. v.23. כיתונא דארגון Indusium ex lana purpuræ, Esth.8.15. כִּתּוּנָא מְרַמְצָא Tunica ocellata, Exod.28.v.4. הֲכִתּוּנָא דִבְרָךְ הִיא Num tunica filii tui sit, Genes.37.32. *Cum Aff.* אֲגַב כִּתּוּנִי יְזָרְזִנַנִי Juxta indusium meum cingit me, Jobi 30.v.18. וְאַלְבְּשִׁנֵּיהּ כִּתּוּנָךְ Et induam eum tunicâ tuâ, Jesa.22.v.21. וְאַשְׁלַחוּ יָת יוֹסֵף יָת כִּתּוּנֵיהּ Et exuerunt Josephum tunicâ suâ, Genes.37.23. *Plurale,* תַּעֲבֵיד כִּתּוּנִין Facies tunicas, Exod.28.v.40. כתונין דבוץ Tunicas byssinas, Exod.39.27. *Aff.* ונטלונון בְּכִתּוּנֵיהוֹן Et asportaverunt eos tunicis suis, Levit.10.5. *Apud Talmudicos,* לא תימא דהפכי כי כיתונא Ne existimes, quòd invertant (buccinam) sicuti invertitur indusium, Rosch haschana fol 27.2. כתונא דוורדא Tunica, membrana in qua situs est pulmo, Cholin fol.46.1.

כִּיתָנִיתָא *Indusium lineum:* מהו לכסכוסי כתניתא בשבתא לרכוכי כיתניתא Quorsum defricandum indusium in die Sabbathi? ad mollius reddendum indusium. Nam post lotionem durius est, & riget nonnihil, Schab. fol.140.1. & col.2. מאי כיתניתא כיתא נאה.

כְּתַף כַּתְפָּא *Latus, Humerus:* לְמִפְלַח קֳדָמוֹהִי כְּתַף חַד Ad ſerviendum ipſi humero uno, unanimiter, Soph.3.9. בְּכַתְפָּא נָטְלִין In humero portabunt, Numer.7.9. עַל כַּתְפָּא תִטּוֹל Super humero portabis, Ezech.12.6. *Cum Affix.* כתפי מִן שִׁכְמָה תִפּוֹל Humerus meus de ſcapula ſua decidat, Jobi 31.22. *Plurale,* תַּרְתֵּין כַּתְפִין Duo humeri, Exod.28.7. *Conſtruct.* כַּתְפֵי תַרְעָא Latera portæ, Ezech.41.2. עַל כַּתְפֵי אֵפוֹדָא Super humeralia amiculi, Exod.28.12. כַּתְפֵי אוּלָמָא Latera porticus, Ezech.41.26. *Aff.* עַל תְּרֵין כַּתְפּוֹהִי Super duos humeros ſuos, Exod.28.12. נָטְלִין לֵיהּ עַל כַּתְפֵיהוֹן Portant eum ſuper humeris ſuis, Jeſa.46.7.

Apud Talmudicos metaphoricè uſurpatur pro Racemis uvarum, densè, ſpiſsè è Scapo uvæ pendentibus, & oneris inſtar ſibi invicem incumbentibus, Peah cap.7. Zincken Germ.

כַּתֵּף *Bajulare, Humeris ferre:* מכתף ועייל מכתף ונפק Humeris portavit ingrediens, humeris portavit egrediens, Schab.119.1. Kama fol.31.1. כי הוו מכתפי ליה בשבתא Cùm ferrent eum humeris in die Sabbathi, Joma fol.87.1.

כְּתַף *Bajulatio, Portatio in humeris*, Bava metzia 68.2.

כתוף *Idem:* Item *Onus quod bajulatur.*

כַּתָּף *Bajulus*, Kelim cap.26. שְׂכַר כַּתָּף Merces bajuli, Bava metzia fol.68.

כַּתַּר *Exſpectare, Præſtolari. Imper.* כַּתַּר לִי זְעֵיר Exſpecta me parum, Jobi 36.2. *Futur.* וּלְאוֹרַיְתֵיהּ נַגְוָן יְכַתְּרוּן Et legem ejus inſulę exſpectabunt, Jeſa.42.4. *Aphel Particip.* וְלָא מְכַתַּר Et non præſtolatur, Mich.5.7. *Futur.* יְכַתְּרוּן Exſpectabunt, Jeſa.51.6.

Secundò הכתיר Hebr. *Coronare. Apud Talmudicos,* נתייעץ במכתיר Conſulamus, quæramus coronantem, hoc eſt, principem Rabbinum, βραβευτὴν, *Promotorem*, Erubhin fol.53.2. Appellabatur ita, quia dabat poteſtatem alios promovendi, & Rabbini titulo donandi.

כִּתְרָא · כֶּתֶר *Corona, Cidaris, Diadema:* וּכְתַר דְּתֻשְׁבַּחְתָּא Et diadema laudis, Jeſa.62.3. אַעְדּוֹ כִתְרָא Auferte coronam, Jerem.48.9. *Plural.* כִּתְרִין, & *emph.* וְכִתְרַיָּא Et coronæ, Jerem.48.9. Rabbini *Apices, Virgulas ſupra literas notatas, maximè ſuper ſeptem* שעטנז ג״ץ, *vocant* כתרים, & כֶּתֶר *virgulam unam ornatûs causâ notatam.* Vide זין.

כּוֹתַרְתָּא *Palma, Figura palmæ. Plural.* כּוֹתָרְתָּא כותרן. Regia reddunt *Capitella*, & ſic quoq; Kimchius. Reſp. Hebr. תִּמֹּרָה Ezech.40.16. & 41.18.19.

כְּתַשׁ *Contundere, pro Hebræo* כָּתַת, *ita ut Chaldaiſmus in mutatione* ש *Hebr. in* ת *Chaldaicum, hîc ſit inverſus: Particip. Pehil,* זֵיתָא דַכְיָא כְּתִישָׁא Oliva munda contuſa, Exod.27.20. וַהֲוֵית כְּתִישׁ כָּל יוֹמָא Et fui contuſus totâ die, Pſal.73.14.

Plural. כְּתִישֵׁי חֲמַר Contuſi vino, Jeſa.28.1. *Futur.* וְתִכְתּוֹשׁ מִינַהּ Et contundes ex illa, Exod.30.v.36. Jon. *Ithpehal,* וְאִתְכְּתַשׁ מַלְכָּא דְמִצְרַיִם Et fuit percuſſus, contuſus rex Ægypti, Exod.2.23. in Jonath. *Particip.* לָא מִתְכַּתְּשִׁין Non contunduntur, percutiuntur, Hebr. יְנֻגָּעוּ, Pſal.73.5. *Apud Talmudicos,* זיתים הנכתשים Olivæ contuſæ, Terum.cap.4.

Secundò *Contendere, Luctari, Rixari. Præterit.* וְאִתְכְּתַשׁ Et certavit, luctatus eſt, Geneſ.32.v.24. *Infinit.* בְּאִתְכַּתְּשׁוּתֵיהּ עִמֵּיהּ Dum luctaretur cum ipſo, Ibid.v.25. in Jon. *Apud Talmudicos,* אתתיה דר׳ יוסי הות מכתשא עם אמתיה Uxor R. Joſi erat contendens, rixans cum ancilla ejus, Beres. rab. paraſch.48. in princ. Gloſſa, מריבות ומתקוטטות. Sic, חמית תרין מכתשין דין עם דין ולא יהבית שלמא ביניהון Vidi duos contendentes inter ſe, & non feci pacem inter ipſos.

מַכְתַּשׁ *Contuſio, Percuſſio, Plaga:* מַכְתַּשׁ סְגִירוּ Plaga lepræ, Levit.13.9. אִתְהֲפִיךְ מַכְתָּשָׁא Converſa fuerit plaga illa in album, Ibid.v.16. *Plurale,* אִין מָחֵית לְדֵין לְשַׁטְיָא בְּמַכְתָּשֵׁי Si percuſſeris ſtultum plagis, Prov.27.22.

כּוֹתֵשׁ *Vas, in quo primùm leviter traduntur olivæ, antequam ad torcular deferantur.* Vide Taharoth cap.9.ſect.5. in Aruch כפש adducit כותש.

כְּתַת *Tundere, Contundere, Conterere,* Hebr. כָּתוּתָא · כְּתִית *Contuſum, vulnus aut tumor ex contuſione aut compreſſione, ut ſolet fieri in dorſo equorum & camelorum, ex oneribus.* Unde, דבש כדי ליתן על הכתית Mel, ut imponat illud ſuper contuſionem aut compreſſum vulnus, *ſcil.* cameli, Schab. cap.8. initio. דבש הדבים למאי חזי לכתותא דגמלא Mel quod aceſcit, ad quid utile eſt? ad contuſionem cameli, Schab.fol.156.

כתותין · כתיתין *Fruſtula lintea mollia, quibus aliquid obſtruitur* Jevam.fol.102.2. Item *Deliciæ minutæ:* מיני מתיקה ורואה אותם מוכרין מיני כתיתין, Gloſſa, Jalkut tehil.94.4.

כַּתָּא *Sponte-natū, vel creſcens.* Vide ſup. in כות.

כִּתָּה *Secta, Cœtus, Caterva, Turma. Plurale,* כִּתֵּי מַלְאֲכַיָּא Turmæ Angelorum, Job.1.6. & 38.7. & Pſal.29.1. & Exod.33.23. Jon. אַרְבַּע כִּתִּין אִתְעֲבִידוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Quatuor ſectæ factę ſunt Iſraëlitæ, in quatuor ſectas diviſi fuerunt, Exod.14.13. Jon. *Apud Rabbinos,* נכנסה כת הראשונה Ingrediebatur caterva prima: *Dicunt etiam fœmin.* כִּתָּה: *plural.* כתות: ut, פסחי ציבור נשחטים בשלש כתות Agni paſchales eccleſiæ mactabantur per tres catervas, ſive cœtus: ארבע כתות אין מקבלין פני שכינה כת הליצים וכת חניפים וכת שקרים וכת מספרי לשון הרע Quatuor cœtus non digni ſunt Majeſtate Divinâ; Cœtus deriſorum, cœtus hypocritarum, cœtus mendacium, & cœtus calumniatorum, Sota fol.42.1.

לא

ל

לא לאו *Hebr.* לא *Non, Nec, Haud, Nequaquam:* לֹא עָבְדוּ Non fecerunt, Jer. 10.11. לֹא בְנִי לֹא נֵלֵךְ כֻּלָּנוּ Non fili mi, non ibimus nunc omnes, 2.Sam.13.25. וְלֹא אָבָה לָלֶכֶת Et non voluit ire, Ibid. הֲלֹא הִיא כְתוּבָה Nónne illud scriptum est? Jos.10.13. הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ Annon audisti? Ruth.2.15. *Et ad formam Hebraicam,* הֲלָא Dan.3.27. וְאָזְלוּ בָּתַר דְּלָא יְהַנּוּן לְהוֹן Et iverunt post ea quæ non proderunt ipsis, Jerem.2.11. *Et cum* ו *in fine,* דְּלָאו בְּנוֹי דְעֵשָׂו וּבְנוֹי דְיִשְׁמָעֵאל מְקַבְּלִין אוֹרַיְתָא Quòd non accipiant filii Esau, & filii Ismaël Legem, Deut.33.3. in T. Hierosol. וְאַלִּיפוּ בְּלָא כְרַמִין Et discite absque pretio, Jesa.55.v.1. וּבְלָא בְמָמוֹן Et absque pecunia, Ibid. *Cum* ה כְּלָה חֲשִׁיבִין Quasi nihil reputabátur, Dan.4.32. לִדְלָא שְׁאִילוּ מִן קֳדָמַי Iis qui non interrogarunt me, Jesa.65.1. Sic, לִדְלָא תְבַעוּ דַחַלְתִּי Iis qui non quæsiverunt timorem meum, Ibid.

⁑ *Talmudici addunt in fine* ו*, ut Hebræi in medio,* ut; דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא Nam ipsi fuerunt Prophetæ, iste verò non fuit propheta, Megilla fol.3.1. *Præterea* לא *Talmudicis sæpè est pro* הֲלֹא *Nonne?* ut, לא גבור בתורה אתה Nónne potens in Lege es? quare ergo gloriaris in malo? לא חסד אל נטוי עליך כל היום Nónne misericordia Dei extensa est ad te quotidie? *Aliter,* השמחים ללא דבר Qui hilares sunt propter rem nihili, Rab.

Deinde לָאו est *Præceptum Negativum in Lege, quod sic compendii causâ dicitur, quia ipsi semper præponitur* לא *Non:* ut, כל לאו שאין מעשה אין לוקין עליו Omne Non, id est, præceptum negativum sive prohibitivum, in quo non est opus, non vapulant de eo: לאו שבכללות אין לוקין עליו Præceptum prohibitivum quod est in generalibus, non vapulant propter illud: לאו שניתק לעשה לוקין עליו Præceptum negativum quod divulsum est in præceptum factivum (quod facere aliquid jubet) vapulant propter illud. *Rabbini vocant præcepta jubentia* עֲשֵׂה Fac, *quia jubent hoc vel illud facere: præcepta prohibentia* לֹא תַעֲשֶׂה Non facies, *quia vetant hoc vel illud facere.* Hinc & illud: גדול כבוד הבריאות שדוחה את לא תעשה שבתורה Magnus est honor hominum, qui potest etiam depellere (infringere) præceptum prohibitivum Legis, Megilla fol.3.2. *Plurale,* לָאוִין לא מנו לאו זה בכלל הלאוין Non numerant negativum hoc in numero negativorum, Rab. מוצא שני לאוין Inveniens duo præcepta negativa, Makkoth f.14.2. *Sic ut ab* עֲשֵׂה *formant plurale* עֲשִׂין *Factiva, Affirmativa, quæ jubent aliquid facere. Sunt autem* לָאוִין *prohibitiva præcepta* 365. *quot dies sunt anni solaris:* עֲשִׂין *Factiva sive jubentia opus* 248. *quot sunt membra corporis humani: quo significare voluerunt, nullo unquam die transgrediendum esse vel unicum præceptum eorum, quæ Deus fieri prohibuit, nullum etiam esse membrum in corpore humano, quod non sit obligatum ad præstanda præcepta ista, quæ Deus fieri ab homine voluit.*

Porrò hinc in Aruch adducitur לָאוִי pro *Non fili mi,* id est, לא & υἱὲ ex Hebr. & Græco; ex Schabbas fol.64.1. & Kerithuth fol.12.1. sed in Gemara scribitur לאו per unicum ו, & alibi לא, unde apparet, simpliciter esse *Non.*

לאה *Laborare, Fatigari; Molestè, ægrè ferre: Præteritum,* עַד כִּי יָגְעָה יָדוֹ Donec defatigata fuit manus ejus, 2. Sam. 23. v. 10. נִלְאֵית בְּרֹב עֲצָתָיִךְ Defatigaris in multitudine consiliorum tuorum, Jesa.47.13. נִלְאֵיתִי הָכִיל Defessus sum ferendo, Jerem.6.11. וַיִּלְאוּ לִמְצֹא הַפָּתַח Et laborabant invenire januam, Genes.19. v.11. אֲשֶׁר לֹא יָגַעְתָּ בָּהּ In qua non laborastis, Jos.24.13. *Infin.* מִלְּאָה תִלְאֶה Laborando laborabis, Fatigando fatigabis te, Exod.18.18. *Futur.* לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ Non defatigabitur, nec laborabit, Jesa. 42. 4. כִּי נִלְאָה מוֹאָב Cùm defessus erit Moab, Jesa.16.12. וְלֹא יִיעָפוּ Et non fatigabuntur, Jesa. 40. 31. וְנִלְאוּ מִצְרַיִם Et fatigabuntur Ægyptii, Exod.7.18.

לָאֵי *Lassus; Defatigatus:* מְשַׁלְהֵי וְלָאֵי Lassus & defatigatus, Deut.25.18.

לֵיאוּ לְאוּת *Labor, Defatigatio, Molestia:* וִיגִיעַ כַּפַּי לֵיאוּת יְדַי Et labor manuum mearum, Gen.31.42. בְּלֵיאוּת בִּשְׂרָא In fatigationem carnis, Eccles.12.12. עַל דְּסַעֲדִין לֵאוּת Super eos qui utuntur, adjuvantur labore, molestiâ, Jesa.31.2. *Per apocopam,* לָא בְעָמָל וְלָא בְלֵיאוּ Non per molestiam, neque per defatigationem, Jesa.40.28. *Cum Affixo,* אִבָּא דְאַרְעָךְ וְכָל לֵיאוּתָךְ Fructum terræ tuæ, & omnem laborem tuum, Deuteron.28.33. וְיִשְׁבוּן יָת כָּל לֵיאוּתָךְ Et capient omnem laborem tuum, Ezech.23.29. וְיָת כָּל לֵיאוּתֵיהּ Et omnem laborem ejus, Jerem.20.5. וְלֵיאוּתְכוֹן Et laborem vestrum in id quod non saturare potest, Jes.55.2.

Secundò לָאָה *Munsterus ait, in Commentariis Rabbinorum etiam esse Renuere, Recusare, Nolle. Non puto sic unquam usurpari: sed Munsterum suspicor respexisse ad Chaldaic. sive Talmudicum* לָאו *id est, Non; unde,* מצוות לאוין Præcepta Non, id est, quæ volunt aliquid Non fieri, Præce-

pta negativa, prohibitiva, ut, Non occides, &c.

לאך מַלְאֲכָא · מַלְאַךְ *Angelus, Nuncius, Legatus:* הָא אֲנָא שָׁלַח מַלְאֲכָא Ecce ego mitto angelum, Exod. 23.20. וְהָא דֵין מַלְאֲכָא קָרִיב בֵּיהּ Et ecce Angelus tetigit eum, 1. Reg. 19.5. וְלָא יֶחְמֵי מַלְאֲכָא דְמוֹתָא Et non videbit Angelum mortis, Psal. 89. v. 49. מִן קֳדָמוֹהִי מִשְׁתְּלַח מַלְאַךְ מוֹתָא Ab ipso mittitur Angelus mortis, Heb. דֶּבֶר Pestis, Hab. 3. 4. Vide & Ruth. 4. 22. & infrà in סורח. וְלָא יְהַב רְשׁוּתָא לְמַלְאַךְ מְחַבֵּל Et non dedit potestatem Angelo vastatori, perdenti, Cantic. 2.9. Sic 2. Sam. 24.16. כְּמַלְאֲכָא דַייָ Sicut Angelus Domini, 1. Sam. 29. v. 9. *Cum Aff.* יְהָךְ מַלְאֲכִי קֳדָמָךְ Ibit Angelus meus coram te, Exod. 23. 23. יִשְׁלַח מַלְאֲכֵיהּ Mittet Angelum suum, Genes. 24.7. *Plurale*, וַאֲתוֹ תְרֵין מַלְאֲכַיָא Et venerunt duo Angeli, Genes. 19.1. וַאֲמַר יְיָ לְמַלְאֲכַיָא קוּמוֹי דְאִתְבְּרִיוּ בְּיוֹם תִּנְיָן לִבְרִיַּת עָלְמָא Et dixit Dominus Angelis qui serviunt coram eo, qui creati sunt in die secundo creationis mundi, Genes. 1. 26. in Jon. *Cum Affix.* מַלְאֲכוֹי יְפַקֵּד עֲלָךְ Angelis suis mandabit de te, Psal. 91. 11. *Quòd Prophetæ vocentur Angeli*, vide Vajikra rab. sect. 1. ab initio. In Talmud Hierosol. Rosch haschana ab initio scribitur, *Nomina mensium & Angelorum ascendisse cum Judæis ex Babylonia*; ut, ניסן · אייר · מיכאל · גבריאל. *Ceterùm decem numerant Hebræi Nomina Angelorum in Scripturis:* חיות Animalia, אופנים Rotæ, אראלים Arelim, Potẽtes, מלאכים · שרפים · חשמלים · כרובים · בני אלהים · אלהים & אישים: Majem. in הלכות יסודי תורה cap. 2.

מַלְאֲכוּתִי *Angelicum. Fæm.* מַעֲלָה אֱלָהִית וּמַלְאֲכוּתִית Dignitas divina aut angelica.

Rabbini: אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות ולא שני מלאכים עושין שליחות אחת Nunquam Angelus unus obit duas legationes, nec unquam duo Angeli obeunt legationem unam.

מלאכה · מְלָאכָה · מְלֶאכֶת *Opus, Ars, Artificium:* מלאכת המחשבת Opus ingeniosum. גדולה מלאכה וכו' Magnum est opificium, &c. Vide in גדל suprà: אהוב את המלאכה *Diligito opus*, Avoth cap. 1. Præceptum quo honestus labor & opificium commendantur: בעל המלאכה *Dominus operis, id est, Opifex, Artifex.* Hinc apud Rabbinos, רבים מחכמי ישראל היו בעלי מלאכה Multi ex sapientibus Israelis artifices fuerunt, & artem aliquam exercuerunt, ne opus haberent donaria accipere ab hominibus, vel ex fisco ecclesiastico ali. Vide Abarbenelem in Avoth fol. 35.1. & Drus. Act. 18. היום קצר והמלאכה מרובה והפועלים עצלים והשכר הרבה ובעל הבית דוחק *Dies brevis est, & opus multum (ars longa,) & operarii pigri, merces magna, & paterfamiliâs urget*, Avoth cap. 2.

מְלַאכוּתִי *Artificialis. Fœmin.* מציאותם טבעית לא מלאכותית Substantia ipsarum naturalis est, non artificialis, More lib. 1. cap. 66.

מְלַאכִי *Idem:* צורה המלאכית Forma artificialis, More lib. 1. cap. 1.

לבא לִבְאִי *Nomen proprium loci*, Moed katon fol. 11. 1. Aliud exemplum citat Baal Aruch ex Kiddusch. fol. 72. 1. sed illic hodie non legitur. Alio sensu vide infrà in לְוֵי.

לְבַב לִבָּא *Cor, Animus:* וּלְבַב אֱנָשׁ יְהִיב לַהּ Et cor hominis datum fuit ei, Dan. 7.4. וּבְלֵב שְׁלֵם Et corde perfecto, Jesa. 38.3. וּבְשַׁעֲמָמוּת לִבָּא Et stupore cordis, Deut. 28.28. וּבְחֶדְוַת לִבָּא Et hilaritate cordis, Ibid. vers. 47. וּבְתְרִיצוּת לִבָּא Et in rectitudine cordis, 1. Reg. 3.6. בְּקַשִׁיטוּת לִבָּא In integritate cordis, 1. Reg. 9.4. חַכִּימָא לִבָּא Sapiens corde, Jobi 9.4. אֱנָשֵׁי חַכִּימֵי לִבָּא Viri sapiẽtes corde, Jobi 34.34. בְּרִירֵי לִבָּא Puri corde, Psal. 73.1. לִבָּא עוּקְמָנָא Cor perversum, Psal. 101.4. לִבָּא חָדְיָא Cor gaudens, Prover. 17.22. בְּלִבָּא דְיַמָּא In cor maris, Jon. 2.4. כְּלִבָּא דְדָוִד אֲבוּהִי Sicut cor Davidis patris ejus, 1. Reg. 11.4. *Aff.* בְּקַשִׁיטוּת לִבִּי In integritate cordis mei, Genes. 20.5. יָגוֹנָא בְלִבְבִי Mœrorem in corde meo, Psalm. 13.3. תַּבַּרוּ יָת לִבַּנָא Fregerunt cor nostrum, Deuteron. 1.28. בְּכָל לִבָּךְ Toto corde tuo, Deut. 4.29. נַטְרִנּוּן בְּגוֹ לִבָּךְ Custodi illa in medio cordis tui, Prov. 4.21. וּדְלְמָא יִעְדּוֹן מִלִּבָּךְ Et ne recedant è corde tuo, Deuter. 4.9. וְתֵימְרִין בְּלִבִּךְ Et dices in corde tuo, Jesa. 49.21. וְתַעְדּוֹן יָת טַפְּשׁוּת לִבְּכוֹן Et removebitis, auferetis stultitiam cordis vestri, Deuter. 10.16. בְּדִיל דְּלָא יְרוּם לִבֵּיהּ Ut non efferatur cor ejus, Deut. 17.20. דִּי הֲוָה עִם לִבַּהּ Quod fuit cum corde ejus, 1. Reg. 10.2. בְּכֵן יִתְבַּר לִבְּהוֹן טַפְּשָׁא Tum frangetur cor eorum stultum, Levitic. 26.41. *Plur.* רְאַתְּ בָּחַר לִבַּיָא Quòd tu probas corda, Jer. 12.3. *Cum Aff.* וְלִתְרִיצִין בְּלִבֵּיהוֹן Et rectis in cordibus suis, Psalm. 125.4. *Apud Talmudicos*, לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מחט סדקית ראשונים Cor priorum fuit sicut ostium porticus (quod erat 20. cub.) & cor posteriorum sicut porta templi (quæ erat 10. cub.) nos autem sicut foramen acus sartoriæ priorum, Eruvin fol. 53.1.

אַלִּיבָּא *Juxta mentem, juxta sententiam:* vel simpliciter, *Juxta, Secundum.*

לָבוּב *Conjunctus, Copulatus:* זכרים יוצאין לבובין Arietes exeunt copulati, Schabbas fol. 52. 2. in Mischna. Quidam explicant, Muniti circa cor, ne à lupis lædantur: עור לבוב Pellis copulata, adjuncta, alligata cordi, Avoda sara fol. 32.1. *Hinc alii hauserunt*, לב vel לַב *esse Munimentum circa cor.* Sic Hebr. לִבַּבְתִּנִי Copulasti, Adjunxisti me tibi, Cant. 4.9. juxta quosdam.

לַבֵּב *Animare, Animum addere, Animosum reddere:*

dere: המלך נוטל את בנו ומלבבו בארי Rex accipit filium suum, & animat eum contra leonem, scil. pugnandum, Ber. rab. sect. 77.

לַבְלַב *Germinare, Vigere, Florere: Participium,* וְכָל לַבְלָבוֹי דִמְלַבְלַב Et omne germen ejus quod germinat, Psal. 1. 3. יְלַבְלַב פֵּירִין Producet fructus, Psalm. 92. v. 13. Neb. פּוּרִין Germina, Ramos. בְּדָרַת בֵּית אֱלָהָנָא יְלַבְלְבוּן In atriis domus Dei nostri germinabunt, florebunt, Psalm. 92. v. 14. וּמִן עַפְרָא אוֹחֲרָן יְלַבְלְבוּן Et ex terra alia progerminabunt, Jobi 8. v. 19. *Huc fortè revocandum,* נְלַבְלְבָה לְקוּבְלֵיהוֹן וּנְעַרְבְּבִנּוּן Vegetos, cordatos nos præbeamus contra eos, & confundamus ipsos, vel, vociferemur, clamorem, tumultum bellicum excitemus, Exod. 14. 13. in Targ. Jon. ubi T. Jeruschalmi נְלַוְלְוֵי, quod idem per commutationem ב & ו. *Ithpahel Participium,* כַּד מִתְלַבְלְבִין רַשִׁיעַיָּא Quando germinant improbi, Psalm. 92. 8.

לַבְלְבִין *Germina, Surculi, Flores,* Psal. 1. ut antè. כְּלַבְלְבִין דְּפָרְחִין Sicut surculi qui florent, Jesa. 53. 2. אַפֵּיקַת לַבְלְבִין Produxit germina, Genes. 40. 10. כְּלַבְלְבֵי עֲסַב Sicut flores herbæ, Jesa. 44. 4.

לְבַר *Conjungere, Connectere. Ithpahel* אִתְלַבַּר *Conjungi.*

לִבּוּר *Junctura, Additamentum, Appendix, idem quod aliâs* סְנִיף, Eruvin fol. 4. 2. & 9. 1. Succa fol. 7. 1.

ליברא *Vinculum, Ligamen, Vitta, Fascia.* In Talmud Hierosol. Schabbas cap. 6. ab initio: רב הונא הורי לאתתיה דריש גלותא מיתן ליברא דדהבא על קפליטרה Raf Huna docuit uxorem Æchmalotarchæ addere ligamina aurea capitio suo. Ibidem in Berachoth cap. 2. זבין תורוי חבין קנקנוי ואתעביד זבין לברין למיינקיא Vendidit boves suos & aratra sua, factusque est Venditor fasciarum infantum. Sic in Medrasch Echa cap. 1. 16. ubi Glossa dicit, לברין sunt ea שמלפפים בהן התינוקות בשהן קטנים quibus involvunt infantes parvulos, *Fascia, Cunabula, Crepundia.*

לְבַד *Genus panni vel vestis, German. Filtz/ Ital. Feltro, ut est in Aruch. Hinc apud Talmudicos,* הלברין אסורין, Kilaim cap. 9. Glossa explicat, צמר טרוף בלא טויה וארינה Lana percussa sine netione & textura. *In Targum Jonath.* בְּרְדִירֵיהּ או בִלְבָדֵיהּ In glabritie aut villositate ejus, Levitic. 13. v. 55.

לוברקים vel לובדקים *Asinus Lydius, qui à magnitudine & fortitudine commendatur. Apud Talmudicos,* יוצא הגמל באפסר ונאקה בחטם ולוברקים בפרומביא Egredi potest (scilic. die Sabbathi citra ejus violationem) camelus cum capistro, & dromas fœmina cũ annulo, & לוברקים cum fræno, Schab. c. 5. in Misna. Bartenora scribit: לוברקים *est Asinus è terra Lud: hi enim fortiores sunt & duriores, majoriq́ custodiâ opus habent quàm asini cæteri in terra habitabili.* Rambam: לוברקים *est species asinorum non mansuefactorum, intermedia inter asinum sylvestrem & mansuetum.* In Kilaim cap. 8. ולא אורין את הלוברקים לגמלים Non conjungunt הלוברקים cum camelis; Bartenora & Rambam hîc iterum notant, *esse speciem asinorum è terra Lud, similesq́ esse camelis.* In Gemara Talmudis Hierosolymitani scribitur, esse *Asinos Lybios,* id est, *Ægyptiacos,* Vide illic. *Baal Aruch citat etiam ex Targum Hierosolymitano Genes. 32. 15.* לְבַרְקִין עַשְׂרָא. Illic nunc in nostris libris legitur in Jonathane, וּלְוַיְקְרִין עַשְׂרָא: in Targum Hierosolymitano וּלְוָדִין רַקִּין עַשְׂרָא. Respondet autem Hebræo עֲיָרִים Pullos asinorum.

לְבַת *Flare, Sufflare; Flatu excitare ignem:* בָּא אַחֵר וְלִבָּה הַמְלַבָּה חַיָּב Si veniat unus & sufflet ignem, sufflans reus est de incendio. לִבַּתָּה הָרוּחַ Si sufflaverit ventus ignem, omnes liberi sunt de incendio, Talmud Bava kama fol. 59. 2.

לִבּוּי *Flatus, Exsufflatio:* אם יש בלבויו כדי ללבותה Si in flatu ejus fuerit potestas ad exsufflandum vel accendendum eum, scilic. ignem, fol. seq. in Gemara. Sic volunt esse בְּלַבַּת אֵשׁ In flatu ignis, id est, igne exsufflato, Exod. 3. 2.

לְבַט *Defatigari, Lassari:* נתלבטו בדרך Defatigati sunt in via: R. Salom. Prover. 10. 8. Sic exponit יִלָּבֵט Hebraicum. Aben Esra, Corruet. R. Levi, Conturbabitur: כִּשָׂרָף ומתלבט Consternatus & conturbatus, perculsus, R. Salom. Psalm. 109. 11.

לְבַךְ *Apprehendere, Comprehendere. Participium,* לָבְכִין מְעוּלָא Apprehendunt fusum, Proverb. 31. 16.

לַבְלַר *Libellarius, Scriba. Plurale,* וְאִתְקְרִיאוּ לַבְלָרִין דְּמַלְכָּא Et vocati fuerunt scribæ regis, Esth. 3. 12. & 8. 9. In libello Taanis, qui in quarto excusus, circa finem legitur: אם היו כל הימים דיו וכל האגמים קולמוסין וכל בני אדם לבלרין אינם מספיקין לכתוב הצרות הבאות עליהם id est, Si essent omnia maria atramentum, omnes junci calami; & omnes homines scribæ, non essent sufficientes scribere omnes calamitates quæ venerunt super eos. Eadem locutio legitur in Schabbas folio 11. 1. Vide amplius in קלם in קולמוס.

לָבָן *Albium, Candidum;* Hebr. *Unde apud Talmudicos,* שדה הלבן *Ager albus;* id est, *sativus,* in quo nullæ arbores, quæ atrã umbram faciant. Oppositum ejus est שדה האילן *Ager arborum,* qui propter umbram est quasi tenebrosus, Schevith cap. 2. *Hinc Verbum in Pihel.*

לַבֵּן *Albare, Dealbare: Candens, Ignitum reddere;*

Eadem

* לבק Hinc לבקן quod vide in לוקן.

לבר לִבַרְנְיָא, λιϐυρνάδες, λιϐυρνικοὶ, *Liburnæ, Liburnicæ, naves levitate & celeritate præ-... Talibus Liburni populi in Illyrico olim usi ... mare Ionium & insulas prædarentur: unde Ro-... naves veloces appellarunt Liburnicas. Hinc ... or paraphraseos Hierosolymitanæ eâ quoque ... usus Deut. 28. 26.* בְּלִבַרְנָיָא, pro quo Jona-... באלפא, Onkelos בִּספִינָן In navibus. Legi-... & Num.24.24. in T. H.

לבורקין *Ventralia, siquidem idem est quod He-...* מִטְפָּחוֹת, *pro quo ponitur* Jesa: 3. 22.

לביריס *Princeps custodum, satellitum:* רמז לליבוריס שלו ורקו Annuit satellitibus suis, & con-...nt eum, Glossa, ראש השומרים, Jalkut in ... fol.309. col. 4. מְשל ללבריון שרגם איקונין של ... Simile hoc est satelliti, qui lapidavit ima-ginem Regis, Jalkut in Esther cap. 9.1. fol.172. col 3.

לְבַשׁ *Induere, Vestire se, Indutum esse. Præter.* לְבַשׁ בשרי מרני Induta fuit caro mea vermibus, Jobi 7.5. *Fœminin* לְבִישַׁת יַת גדעון Induit Gedeonem, Jud. 6.34. וּלְבִישַׁת לבושי אַרמלותה Et induit vestimenta viduitatis suæ, Genesi 38.19. וזכותא לבשית Justitiam indui, Jobi 29.14. *Participium,* וְשִׁרְיָן גְלָבִן הוּא לְבִישׁ Et loricâ squamarum ipse indutus fuit, 1.Sam.17.v.5. לְבִישׁ לבושין Indutus vestimentis, Ezech. 9.v.5. *Plurale,* עֲמַר נקי אתון לָבְשִׁין Et lanâ mundâ vos vestimini, Ezech. 34.3. *Fœminin.* בֵּן לָבְשָׁן בְנַת מַלְכָּא Sic induuntur filiæ regis, 2. Sam. 13.18. *Pehil plur.* לְבִישִׁין הֲוו זהוריא Induti erant coccineis, Prov.31. v.21. *Infinitivus,* וּכסו לְמִלְבַּשׁ Et operimentum ad induendum, Genes. 28. v.20. *Imperativus,* וְאַתְּ לְבַשׁ לְבוּשָׁךְ Tu autem indue vestes tuas, 1.Reg.22.30. *Fœm.* וּלְבוּשִׁי כְעַן לבושי אֶבְלָא Et indue nunc vestimenta luctus, 2.Sam.14.2. לְבַשִׁי תוקפך Indue te robore tuo, Jesa.52.1. *Plur.* לְבְשׁוּ סִרְיָנַיָא Induite vos loricis, Jerem. 46.v.4. *Futurum,* לָא תִלְבַּשׁ עַֽמְרָנָא Non indues heterogenea, Deuter. 22.11. וּמִכְנְסִין דבוץ יִלְבַּשׁ עַל בִּסְרֵיהּ Et femoralia byssina induet super carnem suam, Levitic. 6.3. *Cum Aff.* שִׁבְעַת יומין יִלְבְּשִׁנּוּן Septem diebus induet illas, Exod.29.30. יִלְבְּשׁוּן בהתא וְכִסוּפָא Induentur pudore & ignominiâ, Psal.35.26. *Aphel Præter.* גֵּיוּתְנוּתָא אַלְבֵּשׁ אַלְבֵּשׁ יי׳ עוּשְׁנָא Celsitate indutus est, induit Dominus robur, Psalm. 93.1. *Cum Aff.* אַלְבְּשַׁנִי לְבוּשִׁין דְפוּרְקָן Induit me vestibus redemptionis, Jesa.61.10. וְאַלְבְּשִׁנּוּן Et vestivit eos, Genes.3.21. *Fœmin.* אַלְבִּישַׁת עַל יְדוֹהִי Induit super manus ejus, Genes.27.16. שִׁבְחָא וְשִׁבְהוֹרָא אַלְבַּשְׁתָּא Laudem & decorem induisti, Psalm. 104. v.1. *Cum Affix.* אַלְבַּשְׁתַּנִי Vestivisti me, Job.10. v.11. וְאַלְבֵּישִׁית יָתָךְ זְכוָן Et indui te justitiis, Zach.3. 4.

Participium, דַּהֲוָה מַלְבִּישׁ לְכוֹן Qui induebat vos, 2.Sam.1.24. *Futurum,* וְכָהֲנַיָא אַלְבִּישׁ Et sacerdotes ejus induam vestibus salutis, Psalm, 132. 16. הַתַלְבִּישׁ צַוְרֵיהּ תוקפא Ut induas collum ejus robore, Jobi 39. 19. וּבוֹזְתָא נִלְבַּשׁ נִימְנָא Et vestibus laceris induet se dormitatio, Prov.23.21.

לְבוּשׁ · לְבוּשָׁא *Vestimentum, Indumentum:* לְבוּשׁ אַרְגְוָנָא Vestimentum purpureum, Esth. 6. 8. Hebr. לְבוּשׁ מַלְכוּת Vestimentum regium. Sic v.9.10.11. לְבִישׁ לְבוּשָׁא דְסַק Vestitus vestimento sacci, Esth. 4.2. כִּלְבוּשׁ דְנוּר Sicut vestimentum ignis inter ligna, id est, Foculus, vasculum in quo fovetur ignis, Zach. 12. 6. *Cum Aff.* לְבוּשִׁי Vestimentum meum, Jobi 30.18. אִמְּרֵי לִלְבוּשָׁךְ Agnos pro vestimento tuo, Proverb. 27. v:26. לְבוּשֵׁיהּ Vestimentum ejus, Jobi 41. vers. 4. יְהֵי אַרְגְוָן טָב לְבוּשֵׁהּ Erit purpura bona vestimentum ejus, Gen.49.11. עוּשְׁנָא וְהַדְרָא לְבוּשָׁהּ Robur & decor vestimentum ejus, Proverb. 31: v.25. עַל לְבוּשְׁכוֹן Super vestimento vestro, 2.Sam.1.24. וְאַרְגְוָנָא לְבוּשְׁהוֹן Et purpura est vestimentum ipsorum, Jerem. 10. 9. *Plur.* וְיִלְבַּשׁ לְבוּשִׁין אוֹחֲרָנִין Et induet vestes alias, Levit. 6. 4. *Constructum,* לְבוּשֵׁי גְמִיר Vestimenta absolutissima, Ezech. 23. v.16. *Cum Aff.* מְפַלְגִין לְבוּשַׁי Dividunt vestimenta mea, Psalm. 22. 19. קְרִיבוּ בִּלְבוּשֵׁיהוֹן Tetigerunt vestimentis suis, Thren. 4.14. *Rabbini & Talmudici etiam fœminino utuntur:* unde, לבושא *dicitur quasi* לא בושה *Non pudor;* vestiendo enim & tegendo facit, ut hominem nuditatis suæ non pudeat, Schabbas fol. 77.2. *Deinde metaphoricè est Folliculus, Theca, vel Siliqua leguminum & frumenti:* וּפֵירוּכָן בִּלְבוּשֵׁיהּ Et spicas recentes cum gluma sua, vel folliculo, Hebr. צִקְלֹנוֹ, 2.Reg. 4.42. *Talm.* הַשִּׁדְרָה של שבולת והלבוש שלה Culmus tritici, & folliculus sive vestimentum ejus, Okez. in princip.

מַלְבִּישׁ *Vestiarius:* פִּנְחָס המלביש Pinchas vestiarius; qui scil. Sacerdotem summum, cùm sacra faciebat, induebat & exuebat, vestiumque curam gerebat, Schekalim cap. 5.

הִתְלַבְּשׁוּת *Indumentum, Tegumentum:* התלבשות הבשר Indumentum carnis. Sic loquuntur aliquando de humanæ naturæ Christi assumptione.

הַלְבָּשׁוּשׁ Vide in litera ה.

לנא לנאי *Tunicæ species; quâ primus Adam, juxta quorundam sententiam, fuit vestitus,* Ber. rabba sect. 20. in fine. *Fortè est à Græco* λάγως *Lepus, vel* λαγῶος, *aut* λάγινος *Leporinus, quasi dicas, ex pelle Leporina. In Jalkut in Leg. folio 293. 2. legitur* לינא *pro specie vestis, & videtur ibi* ל *esse servile.* Vide etiam infrà in לנן.

לגג *Inde verbum geminatâ primâ radicali*, לַגְלֵג *Irrisit, Subsannavit, Jocatus est. Particip. præsens*, וְלָא יְהֵי מְלַגְלֵג בְמִלֵיהּ עֲלָנָא Neque erit irridens nos in seipso, vel, jactans se super nos, Genes. 34.31. in Jon. *Ithpahel Infin.* לְאִיתְלַגְלְגָא בְּעָלֵיהוֹן Ad irridendum, id est, ut irriderentur mariti ipsorum, Esth. 1.17. *Originem ducit ex Hebræo* לָעַג, *literâ* ע *in* ג *commutatâ. Apud Rabbinos*, זיל ותא מלגלג אומר Ito & jocator dicens: Ingressus sum os leonis pacificè, & egressus sum pacificè, Ber. rab. sect. 64. *Talm.* ליגלג עליו אותו תלמיד Risit super eo iste discipulus, Schabbas folio 30. לגלג עליו ההוא האפיקורוס Irrisit eum iste Epicuræus, Bava bathra fol. 75.

לִגְלוּג *Flos*: באות ואוכלות לגלוגי חורדלי Veniunt & comedunt flores sinapi mei, Bava basra folio 25. 2. Glossa פרחי. Dicitur de apibus, quæ ob id ab Ovidio dicuntur *Florilegæ*. Author Aruch exponit *Granum*, sed eo apes non vescuntur.

* לְגָז *Colligere*, Talm.

מַלְגֵז *Furca bidens vel tridens, quâ stramen accipitur & miscetur*: אוחזין במלגז ולוגזין Apprehendunt furcam, & colligunt scil. spicas, Schabbas f. 92. 2. Glossa, מאספין השבולים. Talm. Hier. Schabbas cap. 17. *Hinc 1. Sam. 13. 21. in R. Salom. legendum* מלגז, *pro quo in Venetis scriptum* מלוג. *Perperam alii explicarunt Decacuminare.*

* לְגַמִּין לגם *Legata.* Vide in אגם.

לגי לִגְיוֹן לְגֵיוֹן *Legio. Plurale*, לִגְיוֹנִין סַגִּיאִין Legiones multæ, Genes. 15.1. in T. Jon. & Hier. יִפְקוּן בִּלְגִיוֹנִין Egredientur cum legionibus, Ezech. 30. v. 9. לְאִסְתַּחֲרָא בִּלְגִיוֹנִין Ut circumdetur legionibus, Jobi 15. 24. *Talm.* לגיון העובר ממקום למקום Legio transiens de loco uno ad alterum, Cholin fol. 123. 1. יד המעצד של לגיונות Manubrium securis legionum, militum, Kelim cap. 29. מלך יוצא בדרך כל לגיונותיו יוצאין עמו Si rex in viam se confert, omnes legiones ejus egrediuntur cum eo, Medr. Tehil. fol. 14. 3. *Sic vocatur etiam una persona, pluribus tamen, veluti Legioni, præfecta, Dux exercitus*: אזל ההוא בר נש להדוא לגיון Ivit vir ille ad istum ducem: שמע ההוא לגיון Audivit dux iste: יקטלנני ההוא לגיון Occidet me dux iste, Zohar in Gen. col. 381. עבר עליו חד לגיון Transivit penes ipsum quidam Legio, præfectus, ad exigendum tributum cujusdam provinciæ; surrexit latro ille & spoliavit ipsum, accepitque ei quicquid habebat, &c. Vajikra rabba sect. 30. fol. 200. col. 3. Glossa, לגיון עבד מלך hoc est, Legio est servus regis. Hinc Spiritus ille malignus Marci 5. 9. dicit; λεγιὼν ὄνομα μοι *Legio* est nomen meum; quia nempe plures adhuc secum habebat.

לְגַם *Gustare, Comedere.* Verbi exempla in Aruch nulla afferuntur.

לְגִימָה *Gustatio, Commessatio*: החניפו לקרח על עסקי לגימה Adulati sunt Koracho propter negotia commessationis, Sanhedr. fol. 52. 1. *Ex hoc exemplo Guido & cæteri existimarunt* לגימה *etiam idem esse quod* עֵסֶק *Res, Negotium.* גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות מישראל Tanta est commessatio, ut amoverit duas tribus ab Israële, Sanh. folio 103. 2. Gerson vertit Gastfrey. R. Salom. אכילה commeatus, quo cibant viatores, Deuteronom. 23. 4. Citatur à R. Davide 1. Sam. 25. vers. 6.

לוּגְמָא *Bucca, latus oris unum. Plur.* השותה מלא לוגמיו חייב Qui bibit plenitudinem buccarum suarum, reus est, nempe in die propitiationis, Joma cap. 8. in initio. Vide & in Pesach. fol. 107. 1.

מְלוּגְמָא *Plenitudo buccarum, Plenæ buccæ. Compositum ex* מלוא *&* לוּגְמָא: ut, עושין ממנו מלוגמא Faciunt ex eo buccam, Mumpfel. Vide & infrà in מלג.

לגן לָגִין · לְגִינָא · לְגִינְתָא λάγηνος, *Lagena, Hydria*: אַרְכִינִי כְּעַן לְגִינֵיךְ וְאִשְׁתֵּי Depone nunc hydriam tuam ut bibam, Gen. 24. 14. in Jon. Heb. כַּדֵּךְ Cadum tuum: וּלְגִינְתַהּ עַל כַּתְפָהָא Et lagena ejus erat in humero ejus, v. 15. וּמְלַת לְגִינְתַהּ וּסְלִיקַת Et implevit hydriam suam & abivit, Gen. 24. 16. *Plurale*, אִתְחַשָּׁבוּ לִלְגִינִין דַּחֲסַף Reputati sunt tamquam lagenæ testaceæ, Thren. 4. 3. *Apud Talmudicos*: לגין טבול יום שמלאהו Lagena lotionis diurnæ, quam repleverunt, &c. Eruvin folio 36. 1. *Baal Aruch, locum hunc adducens, ita eum explicat*: לגין טמא *Lagena immunda, quam abluerunt, sed nondum occubuit sol ejus, vocatur* טבול יום. *Hinc Guido, & alii, posuerunt* לָגִין *etiam idem esse, quod Inquinatum, Pollutum.* Extat quoque in adagio veteri, אסתירא בלגינא קיש קיש קריא quod vide in אסת.

Deinde לגין *est species Togæ præstantis*: חזור ולבוש לגין דידך Revertere, & indue togam tuam, Talm. Hierosolymit. Sanhedrin cap. 2. Glossa, כתונת חשוב.

לַגְנָה · לְגִינָה *Ager cultus, Area sativa*: מאה לגינה של תרומה Centum areæ sativæ ex oblatione de frumento, Thrum. capite 8. Glossa, לגינה est שדה שנורע ערוגות Ager consitus per areas.

לְגִין *Horrea*: חִטִּין עַל לְגִנִין Tritica in horrea, Jesa. 28. 25. in Regiis. Veneta, עַל בַּיִר Super locum incultum. Juxta præcedentem interpretationem esset, *Super agrum cultum.*

לגס Adducitur in Aruch, quod nostri explicant *Titubare, Balbum esse.* Sed in nostro

[illegible] Talmud pro eo legitur הוא ינוקא הוה מגמגם [illegible] Iste puer erat titubans linguâ suâ, Chagiga fol.15.2.

[illegible] Sic adducitur hîc in Aruch. In Talmud scribitur לבש. Sed in Talmud Hierosol. Schabbas cap.2. ab initio, in Gemara, explicatur לבש per לתגא.

לדן לדנא *Herbæ nomen, quam R. Sal. Gallicè vocat* אלישינא, Kethubhoth fol.77.2. *Fortè* λῆδον, *Ledum, Ladum, Lada, Cisti genus, Ladanum.* Vide Thes. Steph. in Indice.

לדנא לְדַן *Vagina. Respondet Hebræo* תַּעַר, *estq; idem quod* נְדַן, *unde factum, per commutationem* נ *in* ל: אִתְכַּנְשִׁי לִלְדָנִיךְ Recollige te in vaginâ tuam, Jerem.47.6. וְתִפּוֹק חַרְבִּי מִלִּדְנָהּ Et egredietur gladius meus de vagina sua, Ezech.21.3.4.5. al.8.9.10. בִּלְדְנָהּ In vagina sua, 2.Sam.20.8.

לדק לדוקיא *Laodicea*, Talm. Herosol. עז cap.3.

לדיקי *Laodicenus:* סנדל לדיקי Calceus Laodicenus, Kelim cap.26.

לדר לודר *Scurra, Cavillator, Illusor:* ושאל ללודר Et interrogavit illum cavillatorem, illusorem, Schemoth rabba sect.30. *Glossator scribit, esse hominem nequam, & esse Germanicum Lotter. Possit etiam esse Græcum* λοίδορος *Convitiator, Maledicus.*

* לְהַב להוב *Flamma*, Nah.3.3.

לְהָבָא לְהָבֵי *Idem:* בְּלַהֲבֵי אִשָּׁתָא In flamma ignis, Exod.3.3. in T. Jon.

לְהָבוּתָא *Idem*, Psalm.106.18.

הִלְהִיב *Incendit, Inflammavit, apud Rabbinos:* unde, בקש יצ"הר להלהיבו ולהחטיאו Quæsivit peccatum innatum incendere eum, & facere peccare eum. *In Hithpahel*, נתלהב לבו לאהבה Inflammatus fuit animus ejus ad amorem.

לְהָה *Laborare, Defatigari, idem cum* לְאָה *suprà. Futurum*, לָא יִלְהֵי Non defatigabitur, Jesa.42.4. *Ex Aphel*, וְאַלְהֵי עֲלוֹהִי Et defatigavit se super eo, Hebr. וַיִּגְהַר Et extendit se, 2.Reg.4.34.35. Consule hîc Notas nostras in Targum. אַלְהֵיתוּן יְיָ בְּפִתְגָמֵיכוֹן Defatigastis Dominum verbis vestris, Mal.2.v.17. *Futurum*, בְּמָה אַלְהֵינָא In quo, in quanam re defatigavimus nos coram eo? Mal.2.17.

לְהֵי *Defessus, Defatigatus. Plurale*, וְאַתּוּן לְהַיִן וּמְשַׁלְהִין Vos autem defessi & defatigati eritis, Deut.25.18. T.H.

לְהוּת *Labor, Molestia, Defatigatio.*

לְהַט *Flammare, Ardere*, Hebr. *In Pihel*, לַהֵט *Inflammare.*

לָהוּט *Incensus, Inflammatus: Ardens, Libidinosus:* לֵב לָהוּט Cor incensum.

לְהַט *Incantatio, Magia:* חכמת הכישוף והלהט Magia & necromantia.

* לָהֵן *Itaque, Quamobrem*, Dan.2.6. & 6.6.

לו לוּ · לְוַי *Ah, Utinam, & cum interposito* א, לְוַאי: *ut*, לְוַאי דְּתְהֵי סוֹפִי Utinā sit finis meus, Num.23.10. T. J. לְוַי פּוֹן Utinam, Jos.7.7. *Interdum præponitur* א *vel* ה, אִלְוַי · הַלְוַאי Vide Numer.23.10. in T.H. Num.24.23. Deuter.5.29. & 30.12.13. Genes.17.18. Jon. Exod.16.3. Jon. *Interdum est Si, ut Hebraicè*, 2.*Sam*.18.12. *Talm.* לואי שתהא יציאה כביאה Utinam sit exitus sicut introitus, Joma 87.1. Vide etiam in seq. radice.

לוֹ *Sibi, Ipsi.* Apud Logicos est *Prædicamentum Habitus:* מאמר לו Prædicamentum sibi i.e. habitus, in More.

לוא לְוַאי Vide in præced. rad. & paulò post in לוה.

לוב *Lub, Lybia: Lybius.* לוּבָאֵי · לוּבִים Lybii. *In Targum*, לוּבָאֵי הֲווֹ בְּסַעֲדָךְ Lybii fuerunt tibi auxilio, Nah.3.9. *Apud Talm.* חמורים לובים Asini Lybiani, Bechor. fol.5.2. Per Lybicos autem intelligunt Ægyptios. Vide Talmud Hieros. Kilaim cap.8. ubi inter cætera; לוב הוא מצרים *Lybia est Ægyptus.* Lybia est in occidua Ægypti parte, & vocatur Latinis Africa.

לְבַלְב Vide suprà in לבב.

לוג לוּגָא *Log, Sextarius, mensura liquidorum*, Levit.14.12. Vide Lexica Hebraica.

לוד *Lud, nomen proprium cujusdam ex filiis Seth*, Genes.10.22. Hinc sumitur etiam pro *Lydia*, regione Asiæ minoris.

Deinde *apud Talmudicos frequenter ponitur* לוד *pro Lydda oppido, non procul distante ab Hierosolyma, cujus mentio Actor.*9. Vide Scheviith cap.9. In Talmud Hierosol. Maaser scheni capite 5. בנות לוד היו לשות עיסתן ועולות ומתפללות ויורדות עד שלא יחמיצו Filiæ Lyddæ depsebant suas pastas, & ascendebant Hierosolymam, orabantque illic, & iterum descendebant, antequam fermentarentur. *Glossa hoc in dubium vocat, an sic fieri potuerit;* דתנן דלוד מהלך יום מירושלם *quòd traditio sit, Lyddam iter diei Hierosolymâ abfuisse.* In Medrasch Echa fol.67. col.3. הוו מריצין לה מירושלם עד לוד Currere fecerūt eam Hierosolymâ Lyddam usque, &c.

לוּדִי לוד *Lydius: Lyddensis. Plur.* לוּדָאֵי Lydii, Ezech.27.10. *Apud Talmudicos*, חביות לודיות Vasa Lyddensia, urbis Lyddæ, Kelim cap.2. *Aliter*, שעה ראשונה מאכל לודים שניה מאכל לסטים ושלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלין חמישית מאכל כל אדם Hora prima est tempus prandendi Lydiorum, secunda latronum, tertia hæredum, quarta operariorum, quinta omniū promiscuè hominum, &c. Schabbas fol.10.1. Glossa לודים

ſunt populus qui vocatur קַנְלִינְט, *& ſunt Anthropofagi.* Sic ſcribit quoque Baal Aruch. *Iterum aliter;* ר׳ שמעון מתיר חטין לעשות מהן לודיות וכו׳ R. Schimeon permiſit (ſcilic. mittere in die feſto amico) triticum, ad faciendum ex eo Lydiana, ſcilic. fercula, vel, Lydianas placentas, Beza folio 14. 2. Baal Aruch ſcribit; *Coquebant triticum non contuſum, & miſcebant cum eo nuces, & malogranata, ac comedebant ea loco bellariorum.*

לוֹרִין Vide ſuprà in לוּבְרְקִים.

לְוָה *Comitari, Conducere; Deducere in viam, Socium ſe præbere, Adhærere, Adjungere ſe alicui. Præteritum,* לְוֹו עִם מַלְכְּהוֹן Conjunxerunt ſe cum Rege ſuo, 2. Sam. 20. v. 2. *Participium,* וְהוּא לָוֵי יָתֵיהּ Et ipſi deducebāt eum, Gen. 28. 12. in T. Jon. & H. *In Aphel,* אַלְוֵי *Idem. Præterit.* וְאַלְוִיאוּ יַת רִבְקָה Et comitati ſunt Rebeccam, Geneſ. 24. 59. in Jon. וְאַלְוִיאוּ יָתֵיהּ Et deduxerunt eum, Geneſ. 12. 20. *Infinitivus ex forma Talmudica,* אָזִיל עִמְּהוֹן לְאַלְוָאֵיהוֹן Ivit cum illis ad deducendum eos, Geneſ. 18. 16. *Et ex regulari forma,* לְאַלְוָיוּתֵיהּ יַת יַרְדְּנָא Ad deducendum comitandum eum ultra Jordanem, 2. Sam. 19. 31. *Futurum,* וְהוּא יַלְוְיֵיהּ לִשְׁלָם Et ipſe comitabitur, deducet eum in pace, Eccleſ. 8. 15. *Rabbinis etiam in Pihel uſitatiſſimum:* ut, מלוין אותו Comitantur, Conducunt eum: מלאך המלוה Angelus deducens: דלואי ילוניה *Qui comitatur (funus mortui) eum viciſſim comitabuntur, qui ſepelit, eum etiam ſepelient,* Kethubhoth fol. 72. 1. *Hinc eſſe poſſit ex geminatis duabus radicalibus,* נְלוֹלֵי Conjungamus, Conſociemus nos contra eos, Exod. 14. 14. in T. H. pro quo in Jonath. נִלַבְלְבָה.

לְוָיָה *Comitatus, Deductio, Conductio; Conductus. Unum eſt ex tribus officiis & beneficiis, quæ debentur hoſpitibus peregrinantibus; quorum primus Author fuit Abrahamus patriarcha. Sunt autem* לְוָיָה, אֲכִילָה שְׁתִיָּה *Cibus, Potus, Commeatus, ſeu Deductio in viam. Id colligunt ex illo,* וַיִּטַּע אֶשֶׁל Et plantavit Abraham nemus ad Beerſcheba, Gen. 21. 33. *ubi quidam per* אשל *intelligunt hoſpitium, domum, in qua peregrinantes exciperet, ipſiſq; tria iſta præſtaret, unde literæ iſtius vocis, ad tria iſta ſignificanda adhibentur. Hinc author paraphraſeos Hieroſolymitanæ verſum illum ita transfert;* Et plantavit Abraham hortum in Beerſcheba, & adornavit in medio ejus Cibum, Potum & Terminos (deductionis ſc. comitatus) &c. ההולך בדרך בלא לויה יעסוק בתורה *Qui iter facit ſine comitatu, operam dabit Legi,* Sota fol. 46. 2.

לווי *Adhæſio, Adjunctio, Comitatus:* שֵׁם לווי *Nomen adhæſionis, Nomen ſociatum, Epitheton, Adjunctum, Cognomen, Agnomen:* ut, אזוב *Hyſſopus,* eſt nomen ſimpliciter, אזוב רומי *Hyſſopus Romanus,* eſt nomen ſociatum, cum epitheto, Vide Negaim cap. ult. Sic יָרָק *Olus,* eſt nomen סתם abſolutum: at יָרָק הַשָּׂדֶה eſt שם לווי. Unde qui vovet, ſe abſtenturum מן הירקות *Ab oleribus & herbis,* abſolutè omnes nominat: at cùm dicit, מן ירקות השדה *Ab oleribus agri,* is dicit per nomen ſociatum & ſpeciale, cui certa ſpecies adjuncta eſt, Nedar. cap. 6. in Miſna.

לְוָיָה *Luctus:* לא תעורר אשה לויתה במועד Non excitare debet mulier luctum ſuum in die feſto, Moed katon cap. 1. circa finem, in Talm. Hieroſ. *Inde eſt & illud,* הָעֲתִידִים עֹרֵר לִוְיָתָן, Jobi 3. 8. id eſt, אֶבְלָם Luctum ſuum, *& ן eſt loco* ם. Meminerunt hujus Author Aruch in לוה, & Aben Eſra in Comment. in Jobum.

לְוָאֵי ׳ לְוֵי *Butyrum, ſic dictum, quaſi Lactis Socius & ei Inhærens:* וּנְסִיב לְוָאֵי שְׁמַן וַחֲלַב Et accepit butyrum pingue & lac, Geneſ. 18. 4. Jon. Baal Aruch hîc legit לבא per Beth: נַחֲלֵי דְמַרְבְּשָׁא וּלְוָאֵי Torrentes ex melle & butyro, Jobi 29. v. 6. יְהַב לְהוֹן לְוָאֵי שַׁמִּינֵי תוֹרִין Dedit ipſis butyrum pinguium armentorum, Deuteron. 32. 14. in Jon. Vide & in לו.

לֵוִי *Levi, nomen unius ex filiis Jacobi, cujus etymologia explicatur Gen. 29. 34.*

לֵוָאָה *Levita,* Exod. 4. 14. *Plur.* לֵוָאֵי *Levitæ,* & לֵוָאֵי, Eſr. 6. 16.

לִוְיָתָן *Balæna, Leviathan vulgò,* Jobi 3. 8. & 40. v. 20. Pſalm. 8. 9. & 74. 14. & 104. 26. Jeſa. 27. 1. Cantic. 8. 2. Eſth. 3. 7. in Targ. ſec. Geneſ. 1. 21. in Jon. De hac Balæna mira ſunt Judæorum ſomnia ob admirandam ejus magnitudinem & potentiam, quæ in Jobo potiſſimùm ipſi adſcribitur. Creatum eſſe ſcribunt die quinto in initio creationis mundi, unà cum ſuo compari, vel, ſua fæmella, Geneſ. 1. 21. in Jon. Eſth. 3. 7. in Targ. ſec. Maſculum ſcribunt à Deo fuiſſe caſtratum, & fæmellam occiſam, & ſale conditam; ut aliquando ſerviat convivio gratulatorio, quo Meſſiam ſuum venturum excepturi ſunt. Occiſam probant ex Jeſa. 27. 1. Job. 40. 14. Quòd in convivio apponi debeat, probant ex Jeſa. 25. 6. & Job. 40. 25. Id confirmat Targum Cantic. 8. 7. Eſth. 3. 7. T. ſec. Vide Talm. Bava baſra folio 74. 2. & Synagog. noſtram cap. 36. Mentio hujus convivii quoque fit in Zohar folio 80. col. 2. & 3.

Secundò לְוָה *Mutuatus eſt, Mutuo accepit. Hiphil,* הִלְוָה *Mutuo dedit:* לֹוֶה *Mutuo accipiens:* מַלְוֶה *Mutuo dans.* De horum ſtatutis vide Majemon. & alios.

הַלְוָאָה *Mutui datio, Mutuum, Debitum:* כל הלואה תחלתה אהבה סופה מריבה *Omnis mutui datio in principio amicitia eſt: finis ejus, contentio,*

Rab.

Rab. שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני *Ægrotus* qui dicit, Date mutuum meum isti N. id est, Id quod N. mihi debet, quod ei mutuò dedi, date huic N. Bava basra 148.1.

מלוזות *Idem.*

לוז *Amygdala*, vel *Amygdalum*, *& sic respondet Hebræo* שָׁקֵד. *Plural.* וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים Et protulit amygdala, Num. 17.23. in Jon. מְשַׁח דְּלוּזִים Oleum amygdalinum, Gen. 43.10. in Jon.

Secundò, לוז *Corylus*, *ut Hebraicè*: וּלוּז וְעַרְמוֹן Et coryli & castaneæ, Genes. 30.37. *Apud Talmudicos*, תרנגולת בכ״א יום וכנגדן באילן לוז Gallina excludit ova 21. diebus: cui respondet inter arbores Corylus; totidem scil. diebus post florem fructus suos maturans, Bechor. fol. 8 1.

Tertiò לוז *Nomen proprium urbis*, *Genes.* 28.19. *quam putant quidam ab amygdalarũ copia sic dictam: postea à Jacobo vocata* בֵּית־אֵל, Jud. 1. v. 23. 26. De etymo nominis vide Talm. Sota fol. 46.2. Ber. rab. sect. 81. in fine.

Quartò לוז *Lus*, *Nomen ossis cujusdam in corpore humano, quod scribunt Hebræi esse incorruptibile, ac propterea ejus beneficio futuram totius corporis resurrectionem.* In Beresch. rabbah sect. 28. אפילו לוז של שדרה שממנו הקב״ה מציץ את האדם לעתיד לבוא נמחה *Etiam Lus vertebrarum, unde Deus regerminare faciet hominem in futurum, deletum est, scil. in diluvio.* In Zohar in Genesin col. 206. *Tradiderunt sapientes: In illo tempore, quod destinavit Deus ad resuscitationem mortuorum, creabit Deus omnibus illis mortuis, qui reperientur extra terram Israëlis, in reliquis terris, corpora ipsorum sicuti decens erit,* דהא גרמא חד דאשתאר ביה בברנש תחות ארעא ההוא גרמא אתקביר בעסה בחמירא · ועליה יבנה קב״ה כל גופא *Ecce enim Os quoddam, quod incorruptum remanet in homine etiam sub terra, illud, inquam, os factum est sicut massa fermenti: & per illud reædificabit, restaurabit Deus benedictus omne corpus, &c.* Et col. 324. ברית בתואל Id est, בתו של אל *Filia Dei.* *Ráf Huna dixit, Non ita est. Fui quondam in urbibus maritimis, & audivi quòd vocarint* להחוא גרמא דשדרה *os illud vertebrarum, illud, inquam, os, quod remanet incorruptum in homine etiam in sepulchro, ex toto corpore,* בתואל רמאה. *Quærenti de eo, Dixerunt, Ipse (Bethuel scil.) in principio erat sicut* רמאה *deceptor, & os illud* רמאה *fallacissimum est ex omnibus reliquis ossibus. Traditio enim est: dixit R. Schimeon, Os illud quare magis stabile permanet, quàm omnia reliqua ossa? propterea quòd est fallax, neq; percipit gustum alimenti humani, sicut reliqua ossa, & propterea est fortius reliquis ossibus omnibus, & illud futurum est fundamentum corporis, ex quo nempe exstruetur.* Hæc posteriora citantur quoque in libro *Adam Sichli*, (in explicatione articuli, De resuscitatione mortuorum) ex Capitulis R. Eliesaris, & ibidem de hoc osse hæc leguntur: Lus *est os spinæ dorsi in homine, quod non comburitur, neq; corrumpitur in perpetuum. Est autem radix hujus ossis ex ipso cœlo, & humectatur rore, quo Deus aliquando in vitam revocaturus est mortuos, tamquam fermento, quod est in massa farinæ.* Baal Aruch: Lus *est os parvum in fine octodecim vertebrarum. Totum corpus hominis putrescit excepto isto osse, estq; simile* ללוז *amygdalæ.* In Vajikra rabba sect. 18. & Jalkut, in expositione cap. 12. Ecclesiastis legitur: *Adrianus Cæsar interrogavit R. Josuam Chaninæ filium, inquiens: Unde Deus eriget hominem in sæculo venturo? Respondit, ex osse* Lus *spinæ dorsi. Unde id sciam, inquit Adrianus? Attulerunt coram ipso os tale, & imposuerunt aquæ, sed non fuit emollitum: imposuerunt igni, nec fuit adustum: molæ, nec fuit attritum; incudi, & percusserunt malleo, quo rupta fuit incus, os autem nullum defectum sensit.* Idem illud extat in Beres. rab. loco citato. *Vocatur etiam hoc os* תרווד רקב, *ut est in* תַּרְוָד.

Quintò לוז *Recedere*, *Deflectere*, *Avertere se.* Hiphil הֵלִיז *Removere*, *Avertere*: נָלוֹז *Aversus*, *Perversus*, Hebr. Sic & Rabbinicè. דבר המליז את ישראל מאביהן שבשמים Res quæ avertit Israëlitas a patre suo cœlesti, id est, מרחק. Item *Irridere*, *Subsannare*, *Perversè loqui*: והיו ישראל מליזין עליו Et Israëlitæ subsannabant, irridebant eos. Ex eo quod dicitur, לְזוּת שְׂפָתַיִם Prov. 4.24. מליזים עליה ומקטרגים עליה Deridebant eam, & accusabant, sive calumniis proscindebant eam.

לוח לוחא *Tabula*: כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ Scribe ea in tabulis cordis tui, Proverb. 3.3. *Plural.* לִנְסָרֵי לוּחִין In minutas partes tabularum erit vitulus Samariæ, Hos. 8.6. לְמִסַּב לוּחֵי אַבְנַיָּא Ad accipiendum tabulas lapideas, Deuter. 9 9. *Apud Talmudicos*, לוחיים של סקיבס Tabulæ ballistæ, Schab. fol. 47.2. Vide in סקב.

לוט *Maledicere.* *Præterit.* לַט יָת מְשִׁיחָא דַיְיָ Maledixit uncto Domini, 2. Sam. 19.21. *Cum Aff.* לָטְנַנִי לְוָט מָרִיר Maledixit mihi maledictionibus amaris, 1. Reg. 2.8. *Particip. præsens*, דְּלָיֵט לַאֲבוּי וְאִמֵּיה Qui maledicit patri aut matri suæ, Prov. 20.20. מָה אֲנָא לָאֵיט Quorsum ego maledicturus essem? Num. 23.8. in Jon. *Partic. Præter. Pehil*, תְּהֵי לִיט Sit maledicta via, Jobi. 24.18. *Plurale*, לִיטִין אַתּוּן Maledicti estis vos, Josuæ 9 23. *Fœmin.* לִיטָא אַרְעָא בְּדִילָךְ Maledicta sit terra propter te, Genes. 3.17. *Infinit.* לָא אוֹסֵיף לְמֵילַט Non pergam maledicere, Gen. 8.21. לְמֵילַט סָנְאַי Maledicendo inimicis meis, Numer. 23.11. *Imperat.* לוּט לִי יָת עַמָּא הָדֵין Maledic mihi populo huic, Num. 22.6. *Futur.* וּמְלַטְטָךְ אֵלוּט Et maledicentibus tibi maledicam, Gen. 12.3. וְרַגָּא בְּעַמָּךְ לָא תְּלוּט

Bbbb 3 Et

Et principi in populo tuo ne maledicito, Exod. 22.28. דילוט יַת אֲבוּי Qui maledixerit patri suo, Levit.20.9.

לְוָטְתָא · לְוָטָא · לוֹטָא *Maledictio:* בְּמוֹמָתָא דִלְוָטָא Juramento maledictionis, Num.5.21. חֲלַף לְוָטְתֵיהּ Pro maledictione ejus, 2.Sam.16.12. *Plural.* בִּרְכָן וּלְוָטִין Benedictiones & maledictiones, Deut.30. v.1. דְּלָא יֵיתוּן לְוָטַיָא עֲלָךְ Quòd non venturæ sint maledictiones super te, Genes.27.13.

Apud Talmudicos adagium antiquum: תְּהֵי לוּטָא וְלָא תהוי לָאטא *Esto maledictus potius, quàm maledicens*, Sanhed. fol.49.1. Patere potiùs alios tibi maledicere, quàm ut tu aliis maledicas: Nam, סוף קללת הנם לשוב אל המקלל *Maledictio injusta solet tandem redire in caput maledicentis.* Simile dictum vide in עלב.

לול *Cochlea, Scala rotunda instar cochleæ se in altum gyrans. Plurale,* לולים 1.Reg.6.8. *Talm.* לול פתוח מן הבית לעליה Cochlea aperta ex domo in superius conclave, Menach.34.1. לול פתוח מעליה לפרוזדור Cochlea aperta ex cœnaculo in vestibulum, Nidda fol.17.2.

לול *Gallinarium, locus pernoctationis gallinarum:* העושה נקב בלול של תרנגולים Faciens foramen in caverna gallinarũ, Schab. fol.102.2. sc. in Sabbatho, ut fœtor excrementi exeat, reus est violati Sabbathi. Sic ibid. fol.122.2. & 146.1. Item *Fenestra, Foramen rotundum, vel tecti vel pavimenti:* Per tecti foramen ingrediebantur opifices ad restauranda necessaria superiorum partiũ domus: ut, לולין היו פתוחין בעליית בית קדשי קדשים Fenestræ erant apertæ in summo conclavi domus sancti sanctorum, Pesach. fol.26.1. Middoth cap.4. in fine. In pavimento erat foramen rotundum, juxta altare, ad partem Occidentalem, in quam projiciebantur sordes & rejectamenta avium in sacrificiis: unde לול קטן היה בין כבש למזבח במערבו של כבש ששם היו זורקין פסולי חטאת העוף Foramen parvum erat inter clivulum vel gradus & altare, ad occidentem graduum, quò projiciebant sordes sacrificii ex avibus, Pesach. fol.34. col.1. *Sic etiam vocatur certum quoddam foramen in utero muliebri.* Vide Majemon. in הלכות אסורי ביאה cap.5.

לוליינית Κοχλιώδης *Cochleæ speciem gerens, Cochleæ simile, Tortile, Tortuosum. Apud Talmudicos:* Quid est Ezech.44.20. כָּסוֹם יִכְסְמוּ אֶת רָאשֵׁיהֶם *Tondendo tondebunt capita sua?* תנא בקין לוליינית · מאי לוליינית אמר רב יהודה תספורתא יחידתא · היכי דמי אמר רבא ראשו של זה כצד עיקרו של זה והיינו תספורת של כהן גדול Traditum est, esse tonsuram לוליינית (κοχλιώδη.) Quid est לוליינית? Rasura singularis & pulcherrima. Quomodo se habet? Caput pili unius pertingit ad radicem pili alterius, & hæc est rasura Sacerdotis magni, Nedar. fol.51.1. & in Sanhed. fol.22.2. ubi pro בקין לוליינית completiùs legitur כמין תספורת לוליינית. *Hoc est quod communiter ponunt hîc,* לוליינית *Tonsura capitis.*

לוליתא Hinc גירא דלוליתא *Telum fulminis, Cuneus, Lapis fulminis*, Gittin fol.69.col.2. Sic legit Aruch: in Talmud est דליליתא. Glossa; Est lapis factus instar sagittæ, deciditque cum grandine.

לולניאות *Hastæ.* Vide infrà in לונכא.

לוליין Vocabulum in irrisione & sannis usurpatum, cui simile מוליין · עָ״ז fol.18.2.

לולשפט Sic adducitur hîc in Aruch. In Talmud legitur per ז ab initio. Vide זול.

לום לוּמָא *Monetæ species, Denarius:* קיסטא דמורייס בלומא קיסטא דחמרא בד׳ לומי Sextarius muriæ pro Loma: sextarius vini, pro quatuor Lomis, Avoda sarah fol.34.2. Glossa, כלומא id est, כזוזא.

לון *Pernoctare*, Hebr. לִינָה *Pernoctatio:* מקום לינה Locus pernoctationis, Eruvin fol.72. col.2. in fine.

לוע *Fauces, Guttur, Maxilla:* לוֹעָא דַחֲמָרָא Maxilla asini, Judic.15.15. וְלוֹעָא וְקִבְתָּא Et maxillas & ventriculum, Deuter.18.3. *Cum Affix.* וּתְשִׁים סַכִּינָא בְּלוֹעָךְ Et pones cultrũ in fauces tuas, Prov.23.2. *Apud Talmudicos,* בי לועא In gutture, Schab. fol.54.2. Aruch legit בר לועא.

לוף *Genus ceparum*, ut Rambam explicat in Peah cap.6. conjunguntur, לוף והשום והבצלים: Sic in Terumoth cap.9. Nedarim fol. 58.2. הלוף השוטה Cepa stulta, Scheviith cap.7. Glossa, מין בצל Species cepæ. *Græcè* λοπὶς *significat Tunicam ceparum.* Legitur & in Schab. cap. 18. ab initio, ubi quidam explicant *Genus leguminis.*

לופין Vide infrà in לפה.

לוץ Hebr. *Deridere. In Hiphil* הֵלִיץ *idem: item Ornatè & oratoriè loqui, ornato sermone aliquid tegere.: Interloqui;* כל המתלוצץ יסורין באין עליו *Quicunque irridet alios, castigationes veniunt super eum*, Avoda sara fol.11.

מליץ *Orator, Interpres linguarum Plural.* ראש המליצים Princeps oratorum.

ליצנות *Irrisio*, Eccles.2.2. דרך ליצנות Per modum irrisionis: כל ליצנותא אסורה בר מליצנותא ד׳עא Omnis irrisio prohibita est, exceptâ irrisione idolorum.

הֲלָצָה *Oratio prosa:* ואתחיל הדיבור בדבר הלצה Et incipiam sermonem oratione prosâ, Elias in præf. rhytm in Thisbi. Sic, ארחיב הדיבור בהלצה Dilatabo sermonem oratione prosâ, Elias. בעל הלצה *Dominus orationis, Eloquens, Peritus dicendi, Orator.*

מליצה

מְלִיצָה · מליצות *Eloquentia.*

לוק Inde לוּקָן *Albus, Candidus:* רואה את גיחור ואת הלוקן Videns rufum aut candidum, Berach. fol.58.2. Glossa לבן יותר מראי Albus magis quàm decet. *Videtur esse Græcum* λευκός, λευκόν. In Bechor. cap.7. in fine scribitur per ב, לִבְקָן, & explicatur לבן ביותר Candidus nimis.

לוּקוֹס λύκος, *Lupus,* Succa in fine.

לְוַוקְרִין *Pulli asinarum,* Genes.32.15. in Jonath. Vide suprà in לברקים.

לוש *Depsere, ut Hebr. Præter.* וְלָשַׁת Et depsit, 2.Sam.13.8. 1.Sam.18.24. *Particip. plural. fœmin.* ונְשַׁיָּא לָיְשָׁן לִישָׁא Et mulieres depsunt pastam, Jerem.7.18. *Infinit.* מִעֲדָן מִלּוֹשׁ לִישָׁא A' tempore quo depserunt farinam, Hos.7.4. *Imperat.* לוּשִׁי Depse, Genes.18.6. בִּכְסוּ דִמְלוּשָׁא בִּדְמָא Sicut vestimentum subactum, intinctum in sanguine, Jesa.9.5.

לִישָׁא *Massa, Pasta, ut in præcedentibus:* וּנְטַל עַמָּא יָת לִישְׁתְּהוֹן Et accepit populus pastam suam, Exod.12.34.39.

לְוָת *Ad, Versus. Præpositio, idem quod Hebraicè* אֶל. *Cum Aff.* לְוָתִי Ad me, לְוָתָךְ Ad te, לְוָתֵיהּ Ad eum: לְוָתְהוֹן Ad eos: מִלְּוָת *A, Ab:* מִלְּוָתֵיהּ Ab eo, A' se. *Et separatum,* מִן לְוָתָךְ A' te, Esræ 4.12.

לזב לִיזְבּוֹ *Clausura, Tænia, Ora, Cinctura, Limbus, Labrum, tabulam aut aliud vas vel materiam planam cingens:* טבלא שאין לה ליזבית Tabula cui nō est cinctura, Kelim cap.2. claudens scil. eam & conservans, ne quid ab ea decidat, vel defluat. Tabula sine cinctura est plana omninò: פורנה אם יש לה ליזבו Furnus cui est ora, Kelim cap.8. Glossa, שפת עברה. *Plurale,* עובי ליזבון Crassities cincturarum, Kelim cap.18. ein Leist/oder Rant.

לחד לְחוֹד *Tantùm, Tantummodò, Solùm, Solummodò: Seorsim, Separatim: Etiam, Quinetiam: Respondet Hebræo* רַק, *&* כְּבַד, *& denuq.* גַּם: ut, לְחוֹד בִּישׁ Tantummodo malum erat, Hebr. רַק, Genes.6.5. גֻּבְרֵיהוֹן לְחוֹד Viri ipsorum seorsim, Zach.12.12. הֲלְחוֹד Num duntaxat, Numer.12.v.2. לְחוֹד חֵיל יְדֵיהוֹן Etiam vires manuum eorū, Jobi 30.2. גַּם Hebr. וּלְחוֹד פַּשְׁפַּשׁ יָתַהּ Etiamque pervestigabat eam, cap.28.27. אֲתִיב לְחוֹד אֲנָא חוּלָקִי Respondebo etiam ego partem meam, cap. 32.17. vide & 33.6. & 35.14. *Cum Pronominibus est Solus, Sola, Solum, & sæpè præfigitur ipsi Præpositio* ב *non citra elegantiam:* ut, בִּלְחוֹדַי Solus ego, 1.Regum 19.10. לָךְ לְחוֹדָךְ Tibi soli tibi, Proverb.5.17. בִּלְחוֹדָךְ Solus tu, Exod.18.14. דִּיהֵי אָדָם בִּלְחוֹדוֹהִי Ut sit homo pro se tantùm, id est, solus ipse, Gen.2. v.18. והוא בלחודוהי אשתאר Et ipse solus remansit, Genes.42.38. אם בלחודוהי יֵיעוֹל בִּלְחוֹדוֹהִי יִפּוֹק Si solus ingressus sit, solus egredietur, Exod.21.v.3. בִּלְחוֹדַהּ Sola ipsa, Jud.6.37. בִּלְחוֹדֵיהֶן Solas ipsas, Genes.21.28.

לַחֲדָא *Valde, Vehementer, Majorem in modum, pro Hebræo* מְאֹד: ut, תַּקִּין לַחֲדָא Ordinatum valdè, Genes.1.31. עַד לַחֲדָא Usq; valde, Hebr. עַד מְאֹד, id est, accuratissimè, Psal.119.8. לַחֲדָא לַחֲדָא Vehementissimè, Hebr. בִּמְאֹד מְאֹד, Gen 17.20.

לחדי לְחַיָּתָא *Maxilla:* ומוריך בלחייתהא Et relaxat in maxillis eorum, Hoseæ 11.4. Sic Regia. Veneta, בלוחייתהא. Prior forma melior, & sic in manuscripto Complutensi esse testatur Guido.

לוּחְיָא *Idem:* לוחא ארעיא ולוחיא דרקיתא Maxilla inferior & maxilla superior, Deuter.18.3. in Jonath. scil. prope tempora capitis, quæ dicuntur רקת.

לְחָיַיִם Talm. *Orbiculi fræni,* Bucklen: עָקְרָב של פרומביא טמאה ולחיים טהורים Lupatum frœni pollutum est, orbiculi mundi, Kelim cap.11. *Alibi sumitur pro Duobus lignis jugo boum insertis,* Kelim cap.21. *Item genus Ornamenti mulierum, quod aliâs vocatur* סנבוטון. Rambam in Cōment. in Mischnajoth Schab.cap.6. in principio: וסנבוטון נקראים בלשון חכמים לחיים והם ממיני התכשיט ונתלין מן הציץ ועל הצדעים ועל הלחיים ולפיכך נקר׳ לחיים *Sanbuton* vocantur in lingua Sapientum לחיים, & sunt species ornamētorum, quæ dependent ex frontali super tempora, & super maxillas: unde etiam vocantur לחיים.

לְחַיַּת *Nomen proprium urbis Moabitarum, pro Hebræo* עָר, Num.21.16.29. Jesa.15.1. *Videtur Pagos, Villas significare, ut in illo:* בְּגוֹ פַּצְחַיָּא וּלְחַיָּתָא דִּפְלַכַיָּא In villis & pagis provinciarum, Esth.9. 27. in Venetis. *Fortè ab Hebræo* חַוּוֹת *Villæ,* Numer.32.41. Sed Num.32.34. ponitur etiam pro עֲרֹעֵר, in T.Jon. & Hieros.

לְחִי *Tabula, Asser, Postis juxta parietem fixus:* או לחי או קורה Aut asser aut trabs, Erubh.fol.2.2. & 5.1. Glossa, קנה או לוח נעוץ אצל כותל.

לחז לְחוּזָא *Vas olivarum:* תמרי בלחוזך לבי סרנא רהוט Dactyli si fuerint in vase tuo, ad domum cerevisiarii curre, &c. Baal Aruch legit הילח. Vide הלח.

לחח Inde לַח *Virens, Humens, Recens. Plural.* לַחִים Hebr.

לַחָה *Hebr.* לַחוּת · לֵיחָה Rab. *Humiditas, Humor, Humidum radicale & vitale, Vigor:* לֵיחָה סְרוּחָה Humor fetens, id est, *Pus, Sanies,* Machschir.cap. ult. Niddah fol.55. ליחה לבנה Humor albus, i.e. *Pituita:* לחות שרשי *Humidum radicale.* Ab. Esra, Ps.22.16. appellat, ליחת התולדת Humorem ingenitū. *Plur.* מזג האדם מורכב מארבע ליחות Temperamentum hominis compositum ex quatuor humoribus: קִיפּוּעַ הלחיות Corruptio humorum.

לחלוחית

| עדיין לחלוחית בית דוד קיימת : לחלוחית · לַחְלַח *Idem*. Adhuc humor Davidis durat: Sanhed. fol. 49.1. Sic notant ad illum locum, *Et Joab post Absalomum non declinaverat*, 1. Regum 2. 28. Quare, inquiunt? R. Eliefer respondit: Quia adhuc humor domus Davidicæ constans est.

התלחלח vel נִתְלַחְלַח *Humectari, Humorem radicalem recipere, Recreari, Virescere, Revirescere*. Sic R. Levi Hebræum רֻטְפַשׁ Jobi 33.20. explicat per נתלחלח ונשרב, quæ synonima sunt. Sic Kimchi Psal. 37.35. verbum מִתְעָרֶה explicat מתלחלח כלֶן רענן Crescens ut arbor viridis.

לחך

וְיַת מַיָּא לַחֲכַת *Lambere, Lingere. Præterit.* Et aquas, quæ erant in fossa, linxit, 1. Regum 18.38. באתרא דלחיכו כלביא In loco in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, 1. Reg. 21.19. *Pahel Partic. præs.* כְּמָא דִמְלַחֵךְ תּוֹרָא Sicut lambit bos herbam, Numer. 22.4. *Fœminin.* מַיָּא מְלַחֲכָא אִישָׁתָא Aquas lambebat ignis, Jesa. 64.1. *Futur.* וַעֲפַר דְּרַגְלָךְ יְלַחֲכוּן Et pulverem pedum tuorum lingent, Jesa. 49.23. יְלַחֲכוּן כַּלְבַיָּא יַת דְּמָךְ Lingent canes sanguinem tuum, 1. Reg. 21.19.

לחם

בְּזֵיעֲתָא דְאַפָּךְ תֵּיכוֹל לַחְמָא *Panis, Cibus*: לַחְמָא In sudore vultus tui vesceris pane tuo, Genes. 3.19. פִּתָּא דְלַחְמָא Frustum panis, Gen. 18.4. גְּרִיצְתָּא דְלַחֵם Tortam panis, Exod. 29. v. 23. שַׁוּוֹ לַחְמָא Apponite panem, Genes. 43.31. תִּשְׂבְּעוּן לַחְמָא Saturabimini pane, Exod. 16.12. לאתגרא בלחם Ut conducantur pro pane, 1. Sam. 2.5. בְּמֵיכַלְכוֹן מִלַּחְמָא דְאַרְעָא Cum comederitis de pane terræ, Num. 15.19. *Cum Aff.* אכולו לחמי Comedite panem meum, Proverb. 9.5. לַחְמָנָא Panis noster, Jos. 9.12. טעום בחדוא לַחְמָךְ Gusta in lætitia panem tuum, Eccles. 9.7. וְתֵיכְלוּן לַחְמְכוֹן לְמִסְבַּע Et comedetis panem vestrum ad saturitatem, Levit. 26.5. אֲרֵי לַחְמֵיהּ הוּא Quia panis ejus est, Levit. 22.7. מְטוּל דְּיָהֵיב מִן לַחְמֵיהּ לְמִסְכֵּינָא Quia dat de pane suo pauperi, Prov. 22.9. מַתְקְנָא בְקַיְטָא לַחְמַהּ Parat in æstate cibum suum, Prov. 6.8.

לְחֶם *Epulum, Convivium*: עֲבַד לְחֶם רַב Instruxit convivium magnum, Dan. 5.1. *Talm.* אמר בְּמַאי איכול לַחְמָא לַחְמָא מִב מִנֵּיהּ *Qui dicit: cum quo (edulio) edam panem hunc? panem aufer ab eo, Non enim esuriens est*, Sanh. fol. 100.2. Citatur ex Ben Syræ libro.

Tertiò לחם apud Arabes est *Caro*. Hinc explicat Baal Aruch locum quendam ex Meila fol. 7.2. אימורי קדשים קלים שהעלו לפני זריקת דמים לא ירדו ונעשה לחמו של מזבח וכו׳.

לַחְמִי *Lehemita*, id est, *Bethlehemita*: unde, הכוות לחמיות Vasa Bethlehemitica, Kelim cap. 2.

לְחַמְנִיּוֹת *Crustulatæ, Crustula, Placenta*: לחמניות מערבין בהן Crustula immiscent ipsis, Berach. fol. 42.1. R. Salom. explicat *Oublies*.

הלחים *Conjungere, Conglutinare, Compingere, Germ.* Pappen/ zusammen pappen: כאדם שהוא מלחים שתי נסרים ומדבקין זה לזה Sicut homo qui conglutinat duos asseres, & adhærent alter alteri, Vajikra rabba fol. 168. col. 1. Author Aruch ex Arabico deducit.

מִלְחָמָה *Bellum*. כשאתה יוצא למלחמה אל תצא בראשונה אלא תצא באחרונה כדי שתיכנס בראשונה *Quando egrederis ad bellum, ne egrediaris in principio, sed in fine (exercitus,) quò (in fuga scil.) ingredi possis in principio*, Pesach. fol. 113.1. מלחמה של תורה *Bellum Legis*: מלחמת מצוה *Bellum præcepti, præceptum*: quod ex mandato Divino geritur, quale fuit olim bellum Israëlitarum contra 7. gentes Cananæas, Amalekitas, &c. מלחמת רשות *Bellum liberum*, quod Rex gerit ad dilatãdos terminos, augendam potentiam suam, &c. Vide Majem. in Hilch. Melach. cap. 5.

לחן

לְחֵנְתָא דְאָבוּהִי *Concubina*: לְחֵינְתָא Concubina patris sui, Gen. 35.22. *Cum Aff.* לְחֵנְתִּי Concubina mea, Jud. 20.5. וּלְחֵנָתָךְ Et pellex tua, Dan. 5.23. וּבְסָרַת עֲלוֹי לְחֶנְתֵּיהּ Et contempsit eum concubina ejus, Judic. 19.2. *Plural.* וּלְחֵנָן Et concubinæ, 1. Reg. 11.3. וּלְבְנֵי לְחֵינָתָא Et filiis concubinarum, Genes. 25.6. *Cum Aff.* וְנַפְשׁ לְחֵנָתָךְ Et animam concubinarum tuarum, 2. Sam. 19.6.

לחש

Mussitare, Susurrare, Clam & silenter aliquid dicere: unde apud Rabbinos: אם לחשך אדם Si insusurraverit tibi aliquis, Megilla fol. 6. col. 2. לחשה לו Clam dixit ei, Berachoth. fol. 22.1. לוחשי לחישות בדין Insusurrantes susurros in judicio, Sota fol. 49.2. Item *Incantare verbis sacris*, Segnen/ *quod fit mussitando*: הלוחש על המכה Qui mussitat super vulnus, der ein Wunden versegnet/ Sanhedrin cap. 11. in principio Mischnæ. שיודע ללחוש את הנחשים Qui novit incantare serpentes, Beschweren. *Pahel Partic.* אֲרֵי עַבְדוֹהִי מְלַחֲשִׁין Quod servi ejus mussitarent, 2 Sam. 12.19.

לְחָשָׁא *Incantatio*: דְּלֵית לְהוֹן לְחָשָׁא Quibus non est incantatio, Jerem. 8.17. בְּלַחֲשֵׁיהוֹן Incantationibus suis, Exod. 7.11.

לְחִישׁוּת · לַחֲשָׁא *Idem*: ולחישתם לחישת שרף Et mussitatio (reprehensio) ipsorum (sapientum) est mussitatio presteris, sive incantatio, Pirke abh. cap. 2.

לְחוּשׁ *Fuscum, Nigrum*: וְכָל אִמַּר לְחוּשׁ בְּאִמְרַיָּא Et omne pecus rufum inter pecora, Gen. 30.32. 33. in T. Jon. & Hieros. & vers. 40. meliùs esset לחיש, ex forma Chald.

לוחשות *Candentes, Ardentes, & quasi Rubentes*: גחלים לוחשות Carbones ardentes, i.e. בוערות, cujus oppositum עוממות, id est, כבוית extincti, Berach. fol. 53.2. Pesach. fol. 75.2. גלים לוחשות Stipulæ ardentes.

לחת אֲלחית, *Cubare, Incumbere, Succumbere:* הטעין לחמורו ה׳ סאין ולכלבו ב׳ סאין והוה חמור מהלך והכלב מלחית Imposuit asino quinq; modios, cani duos: asinus perrexit, canis succubuit in ventrem, Glossa, רובץ, Vajikra rabba f.179.c.2. Alii, *Latrare*, malè. *Hinc legit etiam* *Aruch*, וְאַלְחִית עֲלוֹהִי pro Hebr. וַיִּגְהַר עָלָיו, quod explicari potest ex præcedenti significato, *Incubuit ei*, 2.Reg.4.34. Vide Comment. nostrum Chaldaicum.

ליחתא *Inflexio*: מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה qui incedit super inflexione pedum, hoc est, qui non potest insistere super planta pedis, sed pedes inflexos & inversos quasi habet, ita ut ex parte super parte superiori pedis consistat, *Loripes*, Græc. βλαισόπους, κυλλόπους, Jevam. fol.103. col.1.

לְמָא *Maledicere, idem cum* לוט & לְטַט. *Præt.* די לַטְיֵהּ יְיָ Cui maledixit Dominus, Genes.5.v.29. דלָא לַטְיֵהּ אֵל Cui non maledixerit Deus, Numer.23.8. *Particip. præsens*, דאוף אַנְתְּ הֲוֵיתָא לָטֵי Quod etiam tu fuisti maledicens populis aliis, Eccles.7.24.

II. *Abscondere, Occultare, idem quod* לוט *Hebr.* ואתליט לעלמין Et latet, abscondita est in sæcula, Zohar in Deuter. col.515.

לְטָאָה *Lacerta*: זנב של לטאה מפרכסת Cauda lacertæ se motitans, Oholoth cap.1.

הַלְּטָאָה *Idem*, Levit.11.30.

לְטַט *Maledicere. Præter. Kal*, וּלְטַטוּ יַת אֲבִימֶלֶךְ Et maledixerunt Abimelecho, Judic.9. v.27. *Pahel*, וְלַטֵּט יַת יוֹמֵיהּ Et maledixit diei suæ, Jobi 2.14. וְלַטֵּטִית מְדוֹרֵיהּ Et maledixi habitationi ejus, Jobi 5.3. *Particip.* וּמְלַטְּטָךְ אֵילוּט Et maledicenti ubi maledicam, Genes.12.3. *Plural.* כלהון מְלַטְּטִין לִי Omnes illi maledicunt mihi, Jerem.15. v.10. *Passivum*, מַיָּא מְרִירַיָּא וּמְלַטְּטַיָּא Aquæ amaræ & maledictæ, Num.5.18. *Infinit.* בְּלַטָּטוּתֵיהּ Cùm malediceret ei, 2.Sam.16.7. *Imperat.* לַטֵּט יַת דָּוִד Maledic Davidi, 2.Sam.16.10. *Futur.* לְמָא יְלַטֵּט Quorsum maledicet? 2.Sam.16.11. וּבְלִבְּהוֹן יְלַטְּטוּן Et in corde suo maledicunt, Psal.62.5. *Ex Ithpahel Partic.* מִתְלַטְּטִין Maledicti, Psal.37.22.

לטך לְטִיךְ *Vox Germanica* Lattich/ *quâ utuntur in descriptione ceremoniarum paschatis: Latinè, Lactuca.*

לטם לְטוֹם *Castanea: alii* Stacten: *alii Mastichen reddunt*, Genes.37.25. *Aromatis speciem Elias esse dicit. Respondet Hebræo* לוֹט. *Apud Talmudicos*, וורד והכפר והקטף והלוטם Rosa, & Cariophyllum, & balsamum, & Castanea, Scheviith cap.7.

לטמא *Fasciculus, Manipulus*: והיה לו ליטמא אחת של מרגליות Et erat ipsi fasciculus margaritarum, Jalkut proph. fol.50.col.3. Glossa, אגודה.

מלטומה Vide in מלט.

לטן לאטין *Falx putatoria*, Hebr. מזמרה, Talm. Hieros. Schab. cap.16.

לטס, מַלְטָס *Vestitura lignea fenestrarum & januarum*: unde illud, בֵּירת צִלְעוֹת חֲבִירֹת Substructiones domus, Ezech.41.26. explicatur per המלטסין, quod Glossa explicat *Asseres circa fenestras & januas, ubi fissuræ aut foramina trabium sunt*, Bava kama fol.67.1. Sic in Aruch magno legitur מְלְטוּסִין. In Aruch parvo מַלְטָס *Strues ligni in pariete, cui imponuntur capita trabium*, Germ. Mawrlatten. R. Salom. in Comment. adducit locum ex Talmud, & מלטסין exponit ארזים *Tigna, quæ ponunt in fronte parietum, ut ponantur in illis capita trabium.* Sic & Kimchi in libro Radicum in עב legit, & exponit *Foramina in quibus ponuntur capita trabium.* In Talmud Basileensi legitur מלטטין per duplex ט. Simili sensu habes infrà in litera Mem המלטה.

לטר לִיטְרָא *Libra, Pondo. idem quòd aliâs* מָנֶה *Mina, ut notat Kimchius* 1.*Reg.*10.17. & 1.*Sam.*25.18. *Arias Montanus de Mensuris Sacris scribit; Chaldæum nonnunquam pro Mina vertere suo idiomate* Litra. *Id falsum; Nullibi hæc vox extat in Paraphrasi Chaldaica. Græcum est* λίτρα. *Plu.* לִיטְרִין *Libræ*: אַיְךְ מְאָא לִיטְרִין Quasi centum libras, Joh.19. v.39. Syrè. *Apud Rabbinos*, ליטרא זהב Libra auri: אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון *Non est ulla pœna quæ venit in mundum, in qua non sit una vigesima quarta pars* (id est, *drachma*) *in depressione libræ, de vitulo primo*, Sanhedr. fol.102.1.

Deinde ponunt hîc Munsterus, David de Pomis, Guido & alii ex Aruch; לְטַר *Genus monetæ, idem quod* זין, *vel* דִּינַר, *vel* זוז. Drusius etiam in Præteritis Matt.17.27. ad vocẽ *Staterem* scribit: *Exemplar Merceri Hebraicũ habet* לְטַר, *quod est genus monetæ, cujus meminit author libri Aruch, de quo ita scribit*, לטיר est זין, est זוז, est דינר. Meminit quoque Arias Montanus in lib. de Siclo. Sed, pace tantorum virorum, non fuit ea mens authoris Aruch, neq; uspiam dicit, לטיר esse genus monetæ. Verba ejus ad vocẽ לטר hæc sunt: במס׳ תרומות בגמרא דבני מערבא וכמה לטירי עבדה מאה זימנין פירוש הוא זין הוא דינר הוא זוז hoc est, In Massecheth Thrumoth in Gemara filiorum Occidentis, (id est, *Hierosolymitana: nam in Talmud Babylonicô hîc tractatus nullam Gemaram habet*) legitur; Quantum facit לטירי? Centum זימנין. Explicatio est זין, est דינר, est זוז. *Sic Aruch, ubi notandum, triplicem esse commissum errorem: primò,* לטירי *est pro* ליטרא *libra: secundò* זימנין *positum*

pro זינן: *tertiò redundat primum* הוא, *quando dicitur,* פירוש זין הוא זין הוא דינר *&c. Legendum,* פירוש זין הוא דינר הוא זוז id est, *Explicatio vocis* זין *est* דינר, *est* זוז. *Et hinc errandi occasio nata, ut putarint,* פירוש *sive explicationem Aruch pertinere ad vocem* לטירי, *cùm ad* זין *pertineat. Eam enim vocem, tamquam ignotam, & quæ nullibi aliâs legitur, explicat author Aruch, præteritâ voce* לטירי, *tamquam satis cognitâ & manifestâ.* Ut res evidentiùs liqueat, videamus Talmud ipsum. Locus extat in Talmud Hierosolymitano Thrumoth cap.10. In Mischna dicitur illic; דג טמא שכבשו עם דג טהור כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל עשר זוז ביהודה שהן חמש סלעים בגליל דג טמא וצירו אסור Si condiant piscem immundum cum pisce mundo, & in amphora quæ duo sata continet, sit pondus decem Zuzim Judaicorum, qui faciunt quinque siclos in Galilæa, tum piscis immundus est, & salsamentum ejus prohibitum. *Hactenus Mischna.* In Gemara deinde explicatur, quantum sint duo sata, & quantum decem zuzim sive denarii constituant, his verbis: בכמה סאתא עבדא עשרים וארבעה לוגין · וכמה לוגא עביד תרתין ליטרין · וכמה ליטרא עבדה מאה זינין · נמצא כל זין וזין אחת מתשע מאות ושׂשים h.e. Quantum facit Satum? viginti *(nota, hîc in Gemara vitiosè legi* עשרה *pro* עשרים*)* & quatuor logos. Quantū facit Logus? duas libras. Et quantum facit libra? Centum *Zinin.* Proinde hi decem Zinin sunt una de 960. *Hactenus Gemara.* Sic intellige. Satum facit 24. logos: Logus 2. libras: Libra 100. Zinin. Ergo duo sata faciunt 48. logos: & Logi 48. faciunt libras 96: Libræ autem 96. faciunt Zinin 9600. Si ergo quęratur, quantum faciant decem Zuzin in Mischna? deprehendetur, esse 960. partem duorū satorum. *Ex his nunc liquet,* ליטרא *hîc non poni pro moneta, sed pro pondere vel libra pecuniæ. Nam ut hîc dicitur, quòd* ליטרא *faciat centum* זינין *seu denarios: ita alibi scribunt, quòd* מָנֶה i.e. *libra faciat* מאה דינרין *centum denarios. Et, si maximè pro moneta usurparetur, non esset dūtaxat unus* דִינָר *vel* זוז, *sed 100.* דינרין *vel* זוזין. *Deinde constat hinc,* זין *in Gemara Hierosolymitana esse idem quod* זוז. *Sic enim expressè scribitur in glossa Talm. Hierosolymitani,* והזינין הם כמו זוזין בלשון משנה hoc est, *Zinin* idem est quod *Zuzin* in Mischna. *Alia proinde authoritas quærenda erit pro voce* לְטִר *in Euangelio Matthæi Hebræo Matth.17.27. ubi ea pro moneta usurpetur.*

לְטִירִים Citant ex Pesikta Paraschæ וזאת הברכה, & explicant צְדָדִים *Latera.*

לטש *Acuere, Polire, Hebr. Sic Chald.* וְגַבְרָא לְטֵשׁ אַפֵּיהּ דְחַבְרֵיהּ Et vir acuit faciem socii sui, פַּרְזְלָא בְּפַרְזְלָא לְטִישׁ Ferrum ferro acuitur, Prov.27.17.

Secundò, *Spargere, Aspergere, apud Talmudicos:* unde in Mischna, תפח תלטוש בצונן Si intumescat (massa,) aspergat eam aquâ frigidâ, ut scil. rursus subsidat, Pesach. fol.48.2. R. Salom. תלטוש ידיה במים צונן Aspergat vel Immergat manus suas in frigidam.

לְטִישָׁה *Expolitio, Defricatio,* Kelim cap.14. Glossa, הגרידה והיפוי.

ליא לֵיאָ *Quò?* i.e. לְהֵיכָן · לְאַי · לְאָן, *Tal.* כלפי לייא *Quonam, Quorsum,* In quam partem res inclinat? Metzia fol.58.1. Schab. fol.93.2. & 127.1. Sota 44.1. Pesach. fol.5.2. Vide & כגון.

* לִיגָא Vide suprà in לגא.

ליל לֵילְיָא · לֵילְיָא *Nox:* וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא לֵילְיָא Et tenebras vocavit noctem, Genes.1.5. מַזִּיקֵי דְאָזְלִין בְּלֵילְיָא Spectra, quæ ambulant noctu, Psal. 91.5. שַׁוִּי בְּלֵילְיָא טוּלִיךְ Dispone quasi noctem umbram tuam, Jesa.16.3. בֵּיהּ בְּלֵילְיָא In eadem nocte, Dan.5.30. לֵיל פִּסְחָא Nox Paschatis, לֵילְיָא קַדְמָאָה Nox prima, לֵיל נְטִיר Nox observationis, Exo.12. in Jon. & Hier. *Plur.* וּתְלָתָא לֵילְוָן Et tribus noctibus, 1.Sam.30.12. וְלֵילְוָן דְלַעֲוָת חֲשִׁיבוּ לִי Et noctes molestię ordinatę sunt mihi, Job.7.3. וּקְשׁוֹטָךְ בְּלֵילְוָן Et veritatem tuam in noctibus, Psal.92.3.

לֵילֵי *Noctu, adverbialiter,* Psal.1.2.

לַיְלָה *Angeli nomen, qui conceptui præpositus est,* Jalkut fol.270.col.1. Nidda fol.16.2. מלאך שממונה על הריון לילה שמו Angeli illius, qui conceptioni pręfectus est, *Lajelah* nomen est. Is accipit guttam, eamque sistit coram Deo & dicit; Domine mundi, gutta ista quidnam erit? Fortis an debilis? sapiens aut stultus? pauper aut dives? sed non dicit; Justus aut improbus?

לִילִית *Strix, avis nocturna querula & horrenda:* ut, שָׁם הִרְגִּיעָה לִּילִית Illic quiescet Strix, Jesa.34.14. Targum id pluraliter effert, תַּמָּן יְשָׁרוּן לִילִין Illic habitabunt striges. Et, לִילִית מַלְכַּת זְמַרְגַּד Lilith regina samargadi, Jobi 1.15. וְיִטְּרִנָךְ מִן לִילֵי Et custodiat te à spectris, dæmonibus nocturnis, Numer.6.24. in Jon.

Rabbini scribunt לִילִית *sive Strigem esse Dæmonissam sive Lamiam nocturnam, quæ infantes rapit & occidit.* Unde *Judæi, maximè per Germaniam, circa lectum puerperæ, & in quatuor parietibus cubiculi, in quo puerpera cubat, cretâ solent scribere,* אָדָם · חַוָּה חוץ · לִילִית *Adam, Eva, foras esto Lilis. Ascribunt etiam nomina trium Angelorum, medicinæ & curationi hominum præfectorum,* סנוי · סנסנוי · סמנגלוף *Senoj, Sansenoj, Sammangeloph.* Fabula hæc in libro antiquo Ben Syræ sic describitur. Nebuchadnezar videns nomina horum trium Angelorum in pergameno sive pictatio inscripta, quæsivit, quid essent? Respondit R. Eliezer, Nomina Angelorum qui medicinæ præfecti sunt.

sunt. Et deinceps: וכשברא הקב״ה אדם הראשון יחיד אמר · אל טוב היות אדם לבדו · ברא לו אשה מן האדמה כמותו וקראה לילית · מיד התחילו מתגרין זה בזה · אמרה היא אינו שוכבת למטה · והוא אומר איני שוכב למטה אלא למעלה שאתה ראויה למטה ואני למעלה · אמרה לו שנינו שוים לפי ששנינו מאדמה ולא היו שומעין זה לזה · כיון שראתה לילית אמרה שם המפורש ופרחה באויר העולם · עמד אדם בתפלה לפני קונו ואמר רבונו של עולם אשה שנתת לי ברחה ממני · מיד שגר הקב״ה שלשה מלאכים הללו אחריה להחזירה אמר לו הקב״ה אם תרצה לחזור מוטב ואם לא תקבל על עצמה שימותו בניה בכל יום מאה בנים · עזבו אותה והלכו אחריה והשיגוה בתוך הים במים עזים שעתידין המצרים למות שם וספרוה דבר יי ולא רצתה לחזור · אמרו לה אנו נטביעך בים אמרה להם הניחוני שלא נבראתי אלא להחליש התינוקות כשהן משמונה ימים מיום שיולד אשלוט בו אם היה זכר ואם נקבה מיום ילדותה עד עשרים יום · וכששמעו דבריה הפצירו לקחתה נשבעת להם בשם אל חי וקיים שכל זמן שאני רואה אתכם או שמכם או תבניתכם בקמיע לא אשלוט באותו התינוק וקבלה על עצמה שימותו מבניה מאה בכל יום לפיכך מתים בכל יום מאה מן השדים ולכך אנו כותבים שמותם בקמיע של נערים קטנים ורואה אותם וזוכרת השבועה ומתרפא הילד לאחר ימים. Cæterùm de Strige non dissimilia ferè scribunt Authores quidam Latini. Plinius lib.11. cap.39. *Fabulosum arbitror de strigibus, ubera eos infantium labris immulgere. Esse in maledictis jam antiquis strigem, convenit: sed quæ sit avium constare non arbitror.* Ovidius tradit, infantes sine nutricum custodia relictos, à strigibus è cunis rapi, sanguinemq́; omnem ab illis exsorbere. Ea lib.6. Fastorum sic describit:

Sunt avidæ volucres, non quæ Phinëia mensis
Guttura fraudabant, sed genus inde trahunt.
Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
Canities pennis, unguibus hamus inest.
Nocte volant, puerosq́ petunt nutrices egentes,
Et vitiant cunis corpora rupta suis.
Carpere dicuntur lactantia viscera rostris:
Et plenum poto sanguine guttur habent.
Est illis strigibus nomen: sed nominis hujus
Causa, quòd horrenda stridere nocte solent.

Serenus Poëta:

Præterea si fortè premit strix atra puellos,
Virosa immulgens exertis ubera labris.

Apud Talmudicos: המפלת דמות לילית Quę abortit similitudinem Lilis, Glossa שדה · שד, Dæmonissam cum facie humana & alis, Nidda fol. 24.2 המגדלת שיער כלילית Quæ alit capillos ut Lilis, Eruvin fol.100.2.

* ליך ליבא Vide in אבא.

לין ליון *Leo:* ליונה Leæna, Jobi 28.8. in Regiis, quod melius in Venetis ליתא.

ליגא *Idem quod* לית אנא *Non ego, ex dialecto Hierosolymitana:* ליגא אכול Non comedo, Glossa, אין אני Talm. Hieros. Scheviith cap.4. Beza c.4. דליגא Quod ego non, Sanh. cap.1. Sic ליגן *Nos non*, pro לית אנן, Talm. Hieros. Orla cap.3. circa finem.

* ליס ליסא Vide in לסס.

לית ליתא *Leo vetus:* לא נאר עלוי ליתא Non recedit ad eam leo vetus, Heb. שחץ, Job. 28.8. כליתא שרי Sicut leo vetus habitat, Deut.33. vers.20. כאריא וכליתא Sicut leo & sicut vetus leo, Genes.49.9. *Fœmin.* דמיא לליתא Similis est leænæ, Ezech.19.2. לביא.

לית Non, vide אית.

לכא *Color pellis rubeæ, secundum R. Salom.* In Gemara, בעי ליה לדמיה ללכא Si opus habeat sanguine ad tincturam *Laca*, Cholin fol. 28.1. Huc quoque refertur in Aruch MS. מיא דחיורי דצבעין בהון לכא in Pesach. fol.42.2. sed ibi nunc per Beth legitur in libris nostris. R. Sal. in priori loco explicat vernaculè פרקא: in posteriori סרכא. In Aruch פערש.

לכא Vide in כא.

לכד *Capere, Apprehendere. Partic.* דלכד באודני דכלבא Qui apprehendit aures canis, Hebraicè מחזיק, Prov.26.17. דהוה לכד Quod capiebat, continebat quatuor aut quinque Heminas, Esth.1.8. T. sec. *Ex Ithp.* ואתלכד בזנותהא Et capitur scortationibus ejus, Eccles.7.27.

* לכד Vide in כד.

לכלך *Inquinare, Polluere, Contaminare:* מלוכלך *Inquinatum, Contaminatum, Inquinamentum.* Legitur in R. Salom. Psal.106.v.20. ומלוכלך בה Et inquinatus fit eo. מלוכלך בטיט ובצואה Commaculatus luto & stercore. *Ex Ithp.* מתלכלכין היו Inquinati erant.

ליכלוכית · ליכלוך *Pollutio, Inquinatio, Sordes:* לכלוכי צואה שעל בשרו Cõmaculationes stercoris quod est in carne ejus, Mikvaoth cap.9. טפה של לכלובית Guttam pollutionis, sordium, semen sc. humanum, Vajikra rabba fol.180.3.

לכם לבים Adducit Aruch ex Beres. rab. sect.7. ubi hodie aliter legitur. Sed in Talm. Hieros. Kilaim cap.1. מייתי חוט וקטר באודניה דלכיסא ובאודניה דיריקא Sumpsit filum, & ligavit illud ad aurem (piscis) albi, & ad aurem viridis. Videtur esse Græc. λευκὸς Albus. Guido exponit *Nigrum* & sic Aquinas שחור. Sic prior expositio videtur rectior.

אלכסין *Genus fructuum præstantium, ex cedris, quos odoris causâ coram idolis suspendebant*, Avoda sarah fol.14.1.

לוכסן *Obliquum, Inflexum, Transversum, Incurvum. Græcum est λοξὸς:* שתי חביות לוכסן Duo vasa obliqua vel transversim posita: שורה אחת לוכסן Linea una obliqua, Demai in fine cap.7.

גרד כרעים לוכסן Succidit duo crura obliquè, sive per transversum, Kelim cap.18. לוכסן In Medrasch Echa in præf. fol.52. col.3. Aliâs אֲלַכְסוֹן & בְּאֲלַכְסוֹן *Obliquè*, ut apud R.Salom. Exod. 25. vers.32.

Apud Geometras אֲלַכְסוֹן est *Diameter*. Unde, אלכסון הוא קו הישר העובר באמצע העגולה על מרכזה וחולק את העגול לשני חצאין, hoc est, אלכסון Est linea recta transiens in medio circuli per ejus centrum, & dividens circulum in duas partes, *Diameter*: אלכסון המרובע Diameter quadrati. *Schindlerus in Lexico ponit Arabicè* כסון *Diameter. Sic* ל *non esset radicale.*

לָבֶשׁ *Muscus mollis instar lanæ*: אין מדליקין לא בלבש ולא בחוסן Non incendunt vel musco vel lino impexo, Schab. cap.2. initio.

לכרת לַכְּתָא *Clitella, Lignum clitellæ asini, cui onera imponuntur*, Schab. fol.102.1. Interpretatio quam alii adferunt, loco Talmudico non convenit.

ללב לולב *Ramus, Spathe, Germen, Folia palmæ, quorum usus apud Judæos fuit in festo tabernaculorum: unde* עֲלֵי תְמָרִים *Folia palmarum*, *Neh.* 8.16. *R.Sal. & Hebræi communiter explicant* לולב: *In Targum*: אַבְרָהָם דְּדָמֵי לְלוּלְבָא Abraham qui similis est frondi palmæ, Cantic.7.9. *Plural.* אֶתְרוֹגִין וְלוּלַבִין Poma citrea & frondes palmarum, Levit. 23.40. דִּמְתִילוּ לְלוּלְבֵי דְתָמַר Quę similes sunt frondibus palmæ, Cant.7.8. & 2.12. וְשַׁסְּיָן לוּלְבָנָא Et abjiciunt frondes palmarum nostras, Esth.3.8. in Targ. sec. *Apud Majemonem in* הלכות סוכה cap.7. ab initio: כפות תמרים האמורות בתורה הן חריות של דקל בשיצמחו קודם שיתפרדו העלין שלהן לכאן ולכאן אלא כשיהיה כמו שרביט והוא הנקרא לולב Hoc est, כַּפֹּת תְּמָרִים (quorum in Lege fit mentio, Lev.23.40.) *Sunt rami palmarũ quando germinant, antequam à se invicem folia hinc inde separentur, sed dum adhuc sunt instar sceptri: & hoc est quod vocamus* לולב. De his ramis & eorum usu in festo Scenopegię vide ibi plura. *Latius etiam apud Talmudicos usurpatur*: לולבי ורדים Germina ramorum: לולבי האלה Germina quercus, Schebhiirh cap.7. האוכל לולבי גפנים Qui comedit frondes vel germina vitium, Bava kama fol.59.1. Glossa האשכולות Botri vel germina, quæ in protrusione vitium comparent, & agnoscuntur, antequam floreant & uvæ sint perfectæ, sunt לולב.

לוליבא *Medium, Intimum, Medulla, Cor*: לוליבא דקרא כסילקא לוליבא דכיתנא בכותחא Intimum cucurbitæ cum beta, intimum lini cum intincto possunt comedi, Glossa תוכו, Nedarim fol.49.1. Sic videtur ortum ex לִבָּא · לֵב Cor. Aruch explicat *Flores* qui ascendunt in radice arboris.

לולבין *etiam sunt Scopæ Torcularis; fortè quia* *fiebant ex spathis palmarum*, Avodah sarah fol. 75.1. Nidda fol.65.1.

* ללן לולות Vide suprà in לול.

לְמָא לְמָה לְמָא *Nihilum, Nihil, Vanum, Vanitas, Inane. Respondet Hebræis* הֶבֶל · תהו · אַיִן · אָוֶן, *& utroq; modo punctatum reperitur, sed prima in Venetis maximè usitata*: דאנון לְמָא Quæ (idola) sunt nihil, Judic.5.16. אֲרֵי לְמָא אִנּוּן Quia nihil sunt, 2.Sam.12.21. גּוּשְׁמִי כִּלְמָא לְקָבְלָךְ בְּרַם כִּלְמָא חֲשִׁיבִין Et corpus meum quasi nihilum est coram te, cùm omnia quasi nihil reputentur, Psal.39. 6. יְהוֹן לְלְמָא Erunt in nihilum, Amos 5.5. דִּמְתַח צִפּוּנָא עַל לְמָא Qui extendit septentrionem super nihilum, Jobi 26.7. In Beres. rab. sect. 2. זה אדם הראשון שהיה ללמה ולא כלום Hic est Adam primus, qui fuit nihilum, & nihil quicquam.

* למב לְמְבַרְדִיָא Lombardia, Num.24.24. in T.Jon.

לְמַד *Discere, Hebr. Hinc Particip. Chald.* מִכָּאן אַתְּ לָמֵד Hinc discis, Esth.1 2. *Pihel,* לִמֵּד *Docere*: *Apud Rabb.* כל אדם זוכה ללמוד אבל אין כל אדם זוכה ללמד *Quivis homo dignus est ut discat, sed nõ ut doceat.* Rabbi Chanina dicere solebat, הרבה למדתי מרבותי וכו׳ ומתלמידיי יותר מכולם *Multa didici à præceptoribus meis, sed longè plura à discipulis meis*, Taanith fol.7.1. Vide Meor Enajim p.28. הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד והלומד על מנת לעשות מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות: *Qui discit eâ conditione ut doceat, in ejus manum sufficienter traditur ut discat & doceat: & qui discit eâ conditione ut faciat, in ejus manum affatim tradunt, quod discat, doceat, & faciat*, Avoth cap.4. Debere autem hominẽ discere ut alios docere possit, probant ex illo Jobi; *Homo* לְעָמָל ad laborem natus est: hæc enim vox per Rasche tevoth exponitur ללמוד על מנת ללמד Discendum docendi causâ. הלומד מן הקטנים למה הוא דומה לאוכל ענבים קיהות ושותה יין מגתו והלומד מן הזקנים למה הוא דומה לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן *Qui discit à junioribus cui similis est? Ei qui edit uvas immaturas, & bibit vinum de torculari suo: qui verò discit à senioribus, cuinam similis est? ei qui edit uvas maturas, & bibit vinum vetus*, Avoth cap.4. Aliud dictum vide in דרך suprà: לְעוֹלָם ילמד אדם תלמידו דרך קצרה *Semper doceat homo discipulum suum viâ brevi*, Cholin fol. 63.2. Pesach. fol.3.2. Aliter: צאו ולמדום Egredimini & docete illos, scil. lapides, Schab. fol.125. col.2. Quidam exponunt עיינו בהן contemplamini illos. Glossa Talmudica, סדרו Disponite, ordinate illos, q.d. doctè, eruditè, disponite illos. *Pyhal,* לֻמַּד: unde מְלֻמָּד *Edoctus, Peritus, Eruditus, Assuetus*, המלומד בנסים Qui assuetus est miraculis, cui consuetum est miracula accidere, Sanhed. fol.109.1. *Rabbini utuntur etiam in Hithpahel,* pro

pro Docere: item *Studere*, *Docere seipsum*: התלמד במלאכת ההגיון Studet in arte Logica, More lib.1. cap.34. כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה Scribunt megillam puero, ut studeat in ea, Joma fol.37.2. *Porrò apud Talm.* דבר הלומד מעניני ודבר הלומד מסופו *Res discitur ex textu suo, & res est quæ discitur ex fine suo.* Modus est duodecimus explicandi Legem Talmud. V. G. de sacerdote summo dicitur: *Et ex sanctuario non egredietur*, Levit.21.v.12. cujus sensus non est, nō egredi debere unquam, sed ne contaminetur ullo cadavere de quo totus iste textus loquitur. De negotio ergo suo, id est, textu suo ejus sensus petendus est. Item dicitur: *Nullus homo ad propinquum carnis suæ accedat, ad retegendam nuditatem*, Levit.18.6. hîc videtur vetari omnis propinquus: sed sequentia mox definiunt, qui propinqui intelligantur, Sensus ergo patet è fine textus sui.

לִמּוּד · לָמוּד *Edoctus, Peritus, Assuetus.*

לִמּוּד *Doctrina, quæ discitur à docente, quam tradit docens*: אין למוד האדם מעצמו כלמודו מזולתו *Non discit homo tantum à seipso, quantum discit ab alio.* Non tantum valet studium privatum, quàm id quod cum alio quis habet commune.

לִמּוּדִים *Tabulæ, Asseres, quibus aliquid tegitur, Talm.* עושה לו למודים בשביל שלא יחמיץ Facit ei *(sc. cupæ, in qua est vinum)* asseres *(quibus sc. tegatur)* nè defervescat, Moed katon cap.2. Alibi: תנור שבא מחותך מבית האומן ועשה לו למודין Furnus qui disjunctus venit ex domo opificis, & fecerit ei tabulas vel asseres, quibus scil. tegatur & gravetur ut partes ejus cohæreant, Kelim cap. 5. Sic explicat Rambam: R.Salomon & Bartenora, מסגרות *Clausuras, Circulos, Orbes, qualibus dolia vini cinguntur & continentur.* Iterum; עשאן כעבין חייבין כלמודים פטורים Si fecerit eos *(sc. panes)* crassos, tenentur (de Challa:) Si instar asserum (latos scil. & planos) liberi sunt, Berachoth folio 38.1. Glossa, כלמודים id est, כנסרים Sicut asseres. Baal Aruch hoc explicat, כגון עמודים ארוכים. Philippus Aquinas scribit, יש אומרים שכל דבר ארוך שאינו רחב רק צר מאד נקרא לימוד Sunt qui dicant, Omnem rem, quæ non est lata sed angusta valdè, vocari לימוד.

תַּלְמִיד *Discipulus, qui discit ex ore docentis, quod dicunt Hebræi* הלומד מזולתו *Discens ab alio*, לא מעצמו *non à seipso, qui dicitur* שונה *Discens, & sæpe errat, & cogitur iterare vel mutare: Plurale,* תַּלְמִידַיָּא דְמשֶׁה רַבְּהוֹן Discipulorum Mosis præceptoris ipsorū, Num.3.2. Jon. אַפִּיסוּ תַלְמִידַיָּא אוֹרַיְתָךְ Irritam reddiderunt discipuli legem tuam, Psal. 119.v.126. תַּלְמִידֵי גֻבְרַיָּא חַיָּבַיָּא Discipuli virorum improborum, Num. 32.14. תַּלְמִידֵי נְבִיאַיָּא Discipuli prophetarum, 2. Reg.2.38. & 4.38. & 8.4.

Apud Rabbinos: תַּלְמִיד חָכָם *Discipulus sapientis*, & pluraliter תלמידי חכמים *Discipuli sapientum.* Sic olim dicebatur, non tantùm qui discipulus esset sapientis, & sapientiæ studiosus, sed & vel maximè, qui ipse jam quoq; Sapientis nomen consecutus erat, sed modestiæ causâ, & ad vitandam arrogantiam, non ipse חָכָם Sapiens, sed תלמיד חכם, quasi תלמיד של חכם *Discipulus sapientis* vocabatur, ut inter Græcos Sapiens primùm σοφὸς, postea φιλόσοφος dictus fuit. Inter septem res, quas R. Akiva præcepit filio suo, fuit unum, אל תדור בעיר שראשיה תלמידי חכמים *Ne habites in urbe, cujus caput sunt discipuli sapientū.* Itē, תחת גוי ולא תחת חבר תחת חבר ולא תחת תלמידי חכמים *Præstat vivere sub Gentili, quàm sub Socio sive Rabbino recens creato; & sub Socio, quàm sub Discipulis sapientum.* Adducit hoc Baal Aruch in אשי. Rationem ibi reddit, שתלמידי חכמים אין להם אימת ממשלה. Vide in Schabbas fol.11.col.1. In libello ראשית חכמה fol. 103. col.1. enumerantur quindecim virtutes, quæ requiruntur in Discipulo sapientis. Et vice versâ ea, quæ reprehenduntur in eo, in Berachoth fol. 43.2. ששה דברים גנאי לו לתלמיד חכם Sex res sunt turpes in discipulo sapientis. 1. Si egrediatur, quando unxit se, in plateam, 2. Si egrediatur solus noctu, 3. Si egrediatur cum calceis resartis, 4. Si confabuletur, loquatur cum muliere *(Hac de causa mirati sunt discipuli Christi, cùm viderēt eum mulie re Samaritana loquentem*, quòd cùm muliere loqueretur, Johan.4.27.) 5. Si accumbat (ad comedendum) cum hominibus plebejis *(Hinc Christum reprehenderunt Pharisæi, cùm publicani & peccatores cum ipso accumberent*, quòd cum illis comederet, Matth.9.11.) 6. Si veniat ultimus in Synagogam. In Vajikra rabba sect.1. כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה הימנו *Omnis discipulus sapientis in quo non est scientia, cadaver melius est ipso.* In Glossa notatur, pro נבלה *Cadaver*, legendum esse נמלה Formica. Pro priori lectione est sententia R. Akivæ; כל תלמיד חכם המגביה עצמו בדברי תורה הוא דומה לנבלה מושלכת בדרך *Omnis discipulus sapientis qui effert sese in verbis Legis, similis est cadaveri projecto in via.*

תַּלְמוּד *Doctrina, quæ accipitur à docente, quæ etiam* לִמּוּד *dicitur*: לא מת דואג עד ששכח תלמודו Non est mortuus Doeg, donec oblitus fuisset doctrinæ suæ, Sanhed. fol.106.2. *Frequens apud Talmudicos*, תַּלְמוּד לוֹמַר *Doctrina ad dicendum, Mens doctrinæ vel loci est, Notanter dicitur. Deinde* synecdochicè sumitur *pro libro, qui omnem doctrinam & scientiam Judæorum comprehendit, & quicquid juris divini vel humani apud ipsos est. Ejus duæ sunt partes*, מִשְׁנָה *Mischnah, quæ textum per*

formam thesium vel aphorismorum continet, & גְּמָרָא Gemara, quæ textus explicationem, variarum opinionum discussionem, & tandem veræ sententiæ decisionem continet. Hæc duo conjunctim TALMUD vocantur. Sæpè tamen etiam sola Gemara Talmud appellatur: ut, Benedictum sit nomen Domini, qui dedit nobis Legem per manum Mosis, Doctoris illius magni, quæ inscripta erat duabus tabulis, וְשִׁתָּא סִדְרֵי מִשְׁנָה וְתַלְמוּדָא בִּגְרָסָא Et sex libros Mischnæ & Talmudis cum explicatione, Cantic.1.2. Sic in explicatione loci Prov.15.15. Elias ex Talmudicis citat: *Omnes dies pauperis mali sunt;* אלו בַּעֲלֵי תלמוד illi sunt studiosi Talmud (in editione Basileensi legitur בעלי גמרא Bava bathra fol.145.2.) *Cor lætum convivium juge;* אלו בעלי משנה illi sunt authores vel studiosi Mischnæ. Item, לְעוֹלָם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד ומי יודע כמה חיי Semper dividat homo annos suos in tres partes, unam Lectioni biblicæ, alteram Mischnæ, tertiam Talmudi: quis enim novit, quanta sit futura vita mea? De Idolat. cap.1.

תַּלְמוּדִיִּים *Talmudici.*

התַּלְמוּדוּת *Studium, Disciplina,* in Kimchi Joel.2. v.28. in Majemone.

לִמּוּדִי *Discibile, Disciplinabile, Doctrinale, qui Doctrinæ capax est, vel accommodatus ad doctrinam capiendam:* Item, *Mathematicus, cum. Fæminin.* חָכְמוּת לִמּוּדִית Μάθησις, *Mathematica ars. Plural.* לִמּוּדִיוֹת *Artes mathematicæ.*

מַלְמַד *Stimulus, quo aguntur boves. Sic dicitur,* שמלמד פרה לחרוש *quòd Docet bovem arare*, ut legitur in Vajikra rabba sect.29. Vide Majem. in Kelim cap.9. in Comment.

לָמֵן למין *Portus: Græcum est* λιμήν: כך היתה תיבתו של נח משוקעת במים כספינה הזו שהיא עומדת בלמן Sic fuit arca Noæ submersa in aquis, sicut navis hæc consistens in portu, Jalkut folio 14. col.3. In loco quem Aruch citat ex Talmud, legitur נמל: Alibi: אחת נכנסת ללמין ואחרת יוצאה מן הלמין Una ingreditur in portum, & altera egreditur ex portu, Medr. Schem. sect.23.

למס *Canis. Talmud vult, sic Græcos vocare Canem,* Schabbas fol.63.2. ex loco Jobi 6. v.14. ubi ex alio sensu legitur לַמָּס à מסס. Sic in Talm. Hierosol. Bava kama cap.7. fol.6.1.

למף לַמְפַּד *Lampas, Fax, idem quod Hebr.* לַפִּיד: Hinc, לַמְפַּד דִּנוּר Lampas ignis: לַמְפַּד דְּאִשָּׁא Lampas ignis, Exod.20.2. in Jon. In Talmud Hierosol. scribitur, vocem נֶבְרַשְׁתָּא Dan.5. vers.5. ab Aquila transferri לַמְפָּדִים, vel λαμπάδ@. Sic est in LXX.

למץ לִימָצָא *Limax*, Beres. rabba sect.51. ab initio.

לונביות לנב * Vide infrà in לנך.

לנט לוּנְטִית *Linteum, ad abstergendum corpus post lotionem. Sic adducitur hoc loco in Aruch, neque malè, etsi exemplum, quod adducit, hodie sic in Talmud non legatur. Est autem corruptum ex vocabulo Græco* λέντιον, *quo Hellenistæ inter Judæos usi sunt, mutuato eo à Latino* Linteum. *Unde,* καὶ λαβὼν λέντιον *Et accipiens linteum;* καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ *Et abstergens linteo, Johan.13.4.5. Hinc Talmudistæ fecerunt* לוּנְטִית, *& cum litera formativa ab initio,* אֲלוּנְטִית: ut, מיחם אדם אלונטית ומניחה על בני מעיין בשבת Calefacit homo linteum, & ponit illud super ventrem in sabbatho (si scil. dolores colicos sentiat) Schabbas fol.40.2. Item, עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת Decem homines abstergunt se linteo uno, nempe in balneis, Schabbas fol.147. in Mischna. Et pag. seq. in Gemara: היינו מעלים שמן ואלונטית מחצר לגג Fuimus adferentes oleum & linteum ex conclavi super tectum. Item: מסתפג אדם באלונטית ומניחה בחלון Abstergit homo se linteo, & ponit illud in fenestram. *Plurale,* מסתפג אפילו בעשר אלונטיאות Abstergit se etiam decem linteis, Ibidem in præced. Mischna. Glossa סְדִינִים. In Talmud Hierosolymitano cap.22. scribuntur hæc sine א, לנטיות & לונטית, ut Baal Aruch citat.

לנך לוּנְכָא *Lancea, Hasta, Cuspis, Mucro hastæ. Græcum est* λόγχη. *Apud Talmudicos,* דמחו ליה בלונכי דפרסאי מיחיא לא חיי *Qui læditur cum hasta Persarum, is non potest vivere, vel sanari;* quia scil. cum veneno eas conflant, ut in Glossa notatur, Gittin fol.70.1. In Talmud nostro scribitur באלונכי, unde adductum fuit hoc exemplum suprà in litera Aleph: deinde in glossa marginali explicatur בנוכליות, quod putabamus esse à נכל, *Per fraudes, astutias.* Hinc etiam eam significationem ibi adscripsimus. Sed nunc animadvertimus, בנוכליות pravum esse pro בלונביות *Cum hastis*, quod ex seqq. verbis liquet, שמצרפין אותן במי סם המות *quas conflant cum aqua vel liquore venenato:* Alibi, לא זזו משם עד שנעצו בו שלש מאות לונביאות של ברזל ועשאוהו ככברה Non recesserunt inde, donec infixissent trecentas hastas ferreas in corpus ejus, illudq́; reddidissent instar cribri, Sanhed. fol.14.1. In libris nostris pravè legitur לונבות per Beth: praviùs in Avoda sara folio 8.2. ubi eadem extat historia, לולניאות. Vide & 2.Sam.18.14. in R. Davide Kimchio.

לסט לְסוּטָא *Sindon, Peplum,* Talmud Hierosol. cap.6. de Sab. fol.8. col.2. idem quod רְדִידִים Jesa.3.23. Bava Mezia cap.4. in fine. Moed katon cap.2.

לִסְטִים *Prædo, Latro, Sicarius, Græcè* λῃστής: לְעַם לִסְטִים אֲשַׁוֵּיהּ In populum prædatorium ponam

nam eum, Genes.21.v.13. in Jon. *Plurale,* וּבֵית מְכוּנַת לִיסְ Et domus dispositionis latronum, Judic.5.11. בְּנוֹי לִסְטָיָא Filii ejus prædones, Jobi 4.vers.11. *Et servato Samech ultimo,* וְיִבְזוֹן לִסְטִיסִין Et diripient prædones facultates impiorum, Jobi 5.5. *Apud Rabbinos,* לסטים מזוין armatus: משל אומר במקום שהלסטים סקפח שם הוא נתלה Proverbium vulgare dicit: *In quo prædo prædatur, ibi suspenditur.* Aruch in צלם Jelammedenu. Extat in Jalkut Psal. fol.112.4. & in Medr. Esther cap.1.v.12. *Aliud:* לקיש לסטים בקיר לצ *Postremus prædonum primus est suspendium,* Legitur in Medr. Kohel. cap.7. v.27. in glossa dicitur esse משל *proverbium,* & exponitur: המאוחר שבלסטים הוא ראשון לתליה. *Aliud,* שותף לסטים כליסטים *Socius prædonum est sicut ipsi prædones,* Talm. Hier. cap.1. Sanhedr. *Hinc compositum,* ארכיליסטים Ἀρχιλῃστής *Archilatro,* Ber. rabba sect. 48.

לסטאה *Idem* · לסטאה בלסטיותיה ידיע *Latro arma latrocinii sui cognoscit,* Mezia fol.84.1.

לסטות *Latrocinium:* כל שאינו מלמד בנו אומנות כמלמדו ליסטות *Quicunque non docet filium suum opificium, perinde est ac si doceret eum latrocinium,* Kiddusch. fol.30.2. לסטיות Latrocinia, R.Sal. Hos.7.1.

לִסְטֵס *Latrocinari, Latronum more prædari,* Aphel: ללסטס את הבריות Ad deprædandum creaturas, R.Sal. Hos.7.1. כדי שלא יהיה גנב וסלמטס את הבריות Ne fiat fur, aut interficiat creaturas, R.D. Jesa.58. in fine.

הלסטין · לסטין Vide suprà in הלי.

לסטרא Vide in זמל.

לסם לִסְתָא vel לִסְתָא, emphat. לסתא *Maxilla, Gena. Quidam deducunt à* לְעַם *Masticare, quòd maxillarum operâ fiat masticatio, & sic eliditur gutturalis, & ponitur pro ea Dages forte:* יִתֵּין לְמָחֵי לֵיהּ לִיסְתָא Porriget percutienti ipsum maxillam, Thren.3.30. דַּהֲווֹ מָחַן בְּחוּטְרָא עַל לִסְתָא Qui erant percutientes super maxillā judicum Israëlis, Mich.5.1. *Constr.* בְּלִיסַת עַמְמַיָּא In maxillam populorum, Jesa.30.28. *Cum Aff.* עַל לִיסְתֵיהּ Super maxillam suam, 1.Reg.22.24. וְלָא נְתַרוּ נִיבֵי לִסְתֵיהּ Neque exciderunt dentes maxillæ ejus, Deuter.34.7. in Jon. מְחִיתָ כָּל בַּעֲלֵי דְבָבִי עַל לִיסְתְהוֹן Percussisti omnes inimicos meos super maxillam ipsorum, Psalm.3.v.8. בְּזִמָּמִין בְּלִיסְתְהוֹן Sicut fræna in maxillis eorum, Cantic.1.10. לִיסְתִי Maxillas meas, Job.16.10. וּדְמַעְתָּא זָלְגָא עַל לִיסְתָּהּ Et lachrymæ ejus decidunt super maxillas ejus, Thren.1.2. *Apud Talmudicos, in explicatione loci Ecclef.12. v.2.* והכוכבים אלו הלסתות *Et stellæ; istæ sunt maxillæ,* Schabbas folio 151.2. *Juxta hanc formam ה esset radicale,* לְסַת, *formæ* בְּסַת.

לעב *Unde in Ithpahel,* אִתְלַעַב *Subsannavit, Illusit, Irrisit: respondet Hebræo* לָעַג, & *significat activè in Hithpahel, ut* הִתְפַּלֵּל *Orare,* הִתְעַלֵּל *Agere, Operari. Præteritum,* וְאִתְלַעֲבוּ בַהּ Et illudebant ei, irrisionem & dedecus peregerunt cum ea, Jud.19.25. Hebr. וַיִּתְעַלְּלוּ, pro quo aliàs in Targum usurpatur אִתְעַלַּב, de quo in עלב: Sic, וְאִתְלַעֲבוּ בֵיהּ Et illudebant ei, 2.Reg.2.23. Hebr. וַיִּתְקַלְּסוּ. *Participium,* וָאֱהֵי בְעֵינוֹהִי כְּמִתְלַעֵב Et ero in oculis ejus quasi illudens, Genes.27.12. וְהוּא עַל מַלְכַיָּא מִתְלַעֵב Ipseque super reges ridet, Hab.1.10. *Plurale,* לָא יִתְעַתְּדוּן מִתְלַעֲבִין Non consistent irridentes, Psal.5.6. & 75.5. אֲרוּם קַנֵּיתִ בְּמִתְלַעֲבַיָּא Quum inviderem irrisoribus, insanis, Psalm.73.v.3. *Cum Aff.* מִתְלַעֲבַי Irridentes me, Psal.102.9. *Futurum,* תִּתְלַעֵב לְכָל עַמְמַיָּא Subsannabis omnes populos, Heb. תִּלְעַג, Psalm.59.9. יִתְלַעֵב Subsannabit, Jobi 12.17. אֵין הֵיךְ כְּמִתְלַעֲבָא בַּר נַשׁ תִּתְלַעֲבוּן בֵּיהּ An sicut quis illudit filio hominis, illudetis ipsi? Jobi 13.9. יִתְלַעֲבוּן בִּיךְ Irridebunt te, Ezech.22.5. Heb. יִתְקַלְּסוּ.

לְעֵב *Risus, Irrisio, Sanna:* וּלְעַב לְכָל מְדִינָתָא Et irrisionem omnibus provinciis, Ezech.22.v.4. הֲוֵיתִי לִלְעַב Fui subsannationi, Jer.20.7. לְחִסּוּדִין וְלִלְעַב In opprobrium & derisum, Jer.20.8.

תְּלָעַב *Idem: Emphat.* וּבְלִישַׁן תּוּלְעֲבָא הֲווֹ מְלַעֲגִין Et linguâ irrisionis erant subsannantes, Jes.28.11. תְּלַעֲבָא בְּפוּמְהוֹן אִנּוּן עָבְדִין Irrisionem ore suo ipsi faciunt, Ezech.33.31. תְּלַעֲבָא וְגוּחְכָא Sanna & irrisio vicinis nostris, Psal.79.4. עוֹבַד תְּלַעֲבָא Opus irrisionis, Jer.10.15. Heb. מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים.

תְּלֻעֲבָא *Idem,* Psalm.123.v.ult.

לַעַג *Subsannavit, Irrisit, ut Heb. Partic. Aphel,* עַל דַּהֲווֹ מַלְעֲגִין לְקֳבֵיל נְבִיַּיָּא Pro eo quòd subsannaverunt prophetas, Jerem. 8.18. *Participium Pahel,* הֲווֹ מְלַעֲגִין Erant subsannantes, Jesa. 28.11.

לְעַג *Subsannatio, Ludificatio, Irrisio,* Jer.20.8.

לְעָה לְעֵי *Fatigari, Laborare, idem cum* לְאֵה. *Præteritum,* בְּהִיא וִמְנָא לְעֵינָא Eo tempore laboravimus, Thren. 5. 5. *Participium,* לָעֵי וְרַתְהַפְּכָהּ לְפוּמֵיהּ Laborat ut ad os suum reducat eam, Prov.26.15. *Fœm.* נַפְשׁ דְּלָעְיָא לְעוּתָא תְּסוֹבַר Anima quæ laborat, laborem portabit sibi, Proverb.16.26. *Plur.* הֲוֵיתוּן לָעַיִן וּמְשַׁלְהִין Fuistis lassi & defatigati, Deuter.25.18. in Jon. לֵיתֵיהוֹן לָעַן Non laborant, Psalm.73.5. *Infinit.* לְמִלְעֵי בְּאוֹרַיְתָא Ad laborandum in lege, Jobi 5.vers.7. *Futurum,* לְלַמָּא אִלְעֵי In vanum laborabo, Jobi 9. vers. 29.

לְעוּת *Labor, Molestia:* בִּלְעוּת גּוּבְרִין In labore virorum, Psalm.73.5. וּפָלְחֵי לְעוּת Et operantes molestiam, Jobi 4.8. וְתַבַּר בִּלְעוּתָא לִבְהוֹן Et fregit labore cor ipsorum, Psalm.107.12. *Cum Aff.*

לְעוּתָךְ

וְלֹעִיתְ תְּהֵא לְבֵיתָא דְאוֹרְיָי Et labor tuus veniat in domum alienorum, Prov. 5.10.

לעז לֹעֵז *Barbarus, peregrini & ignoti sermonis, Psalm. 114.1. Hebraicè. Apud Talmudicos:* אבל קורין אותה ללועות בלעז והלועז ששמע אשורית יצא Sed si legant eam barbaris barbarè, & barbarus audiens Syriacè legi, excusatus est, Megilla cap. 2. in initio. *Barbarè*, id est, Græcè: nam eos vocabant barbaros, & Hebræis tunc magna cum Græcis fuit consuetudo. Sic in Talmud Hierosf. fol. 7. col. 2. לעז in glossa exponitur יונית Lingua Græca. *Vocantur autem in genere sic Hebræi, quicunque non loquuntur Hebraicè.* Hinc R. Salomonis glossa ad locum citatum, כל שאינו לשון הקודש נקרא לעז Quicquid non est linguæ sanctæ, vocatur לעז. *Sic & Chaldæi vocarunt Barbarum, quicunque non utebatur ipsorum linguâ.* Unde in præcedenti loco paraphrastes vertit, מֵעַמָּא בַּרְבְּרָאֵי A' populo barbaro. *Sic & Græci fecerunt, unde illud Apostoli*, Et Græcis & barbaris, ad Rom. 1.14. *Sic & Romanis barbari dicti, qui aliâ, quàm Latinâ; linguâ uterentur.* Unde Cic. Verrina sexta: *Linguâ & natione barbarus. Porrò Judæi Itali in specie vocantur ab alus Judæis* לֹעֲזִים, *vel quòd prosapiam suam ad civitatem Romanam referant, vel quòd primi illi, qui post vastationem Templi secundi Romam venerunt, linguæ sanctæ fuerint ignari, & alus Judæis barbari habiti sunt, ut scribit Elias in Tisbi.*

בְּלַעַז *Linguâ barbarâ, id est, vernaculâ, quæ non est Hebræa. Sic Judæi Italiæ, Galliæ & Hispaniæ, cùm explicant vocem Hebræam per linguam suæ terræ vernaculam, apponunt* בְּלַעַז, *vel,* בלשון לַעַז *linguâ barbarâ, id est, in lingua huic terræ vernaculâ, vulgatâ linguâ. Quandoque hanc ipsam vocem duobus apicibus supernè notant* ב״לעז, *& tunc* ב *valet* בלשון, *ut sic abbreviaturæ speciem habeat, quæ solet per appositos apices indicari. Vox ipsa barbara sive peregrina, quam explicationis loco afferunt, similiter duobus apicibus notatur, ut sic appareat, eam esse peregrinam, non Hebræam. Id in R. Salomone frequenter obvium. At Germaniæ Judæi, explicantes vocem Hebræam Germanicè, apponunt* ב״לא, *quæ valent* בלשון אשכנז *Linguâ Askenas, id est, Germanicâ. Nam Askenas Germanorum pater fuit, ut scribunt Gen. 10.*

לַעֲז *Irridere, Reprehendere ceu barbarum:* ולעזה עליהם המדינה Irridebat vel Reprehendebat eos tota provincia, quòd scil. peregrino habitu incederent, Pesach. fol. 51.1. אל תעשה דבר שילעזו בו הבריות *Nihil facias, quod reprehendere vel irridere possint homines*, R. Sal. Prov. 4.24.

לעט unde in Hiphil הַלְעִיט *Comedendum, Gustandum dedit, idem quod* הִטְעִים, *juxta Chaldæum Paraphrastem,* ... *Sine comedere impro*... ... *Bava kama fol. 69.1. Talmudici* ... *ad cibationem animalium, quando cibus vel ipsis in os ingeritur, ita tamen ut rejicere possint, si non sapiat.* Unde quærunt, An id Sabbatho liceat? Statutum de eo hoc: אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין ואין מפרין את העגלים אבל מלעיטין Non saginant camelum (pabulo copioso ipsi ventrem distendendo) neque calcant (pabulum in guttur infigendo) sed gustandum dant (manu pabulum offerendo, & in os trudendo:) non impinguant vitulum (intrudendo vel infundendo in os, ut rejicere nequeat,) sed gustandum dant, aut manu præbent ipsi, Schabbas folio 155.2.

הַלְעָטָה *Cibatio, propriè quæ manu fit, cibum manu in os ingerendo. Dicitur sic de animalibus tantum: aliud verbum avibus tribuitur, de quo infra in* לקט. *Et generatius,* אותה הלעטה נקראת אבילת קורצין, אבילת קורצין, Ista cibatio (vel iste cibus) vocatur אבילת קורצין, R. Sal. Lev. 19.16.

לען לַעֲנָה *Absynthium, Hebr. Sic Chaldaicè,* כְּלַעֲנְתָא דְמוֹתָא Sicut absynthium mortis, Deuter. 29.17. in T. H.

לְעוּנִין *Species herbæ vel oleris*, Kilaim cap. 1. *In Aruch* בלעז *exponitur* אטריגפי, *quod in Aruch parvo scribitur* אטריפני: in Glossis Talmudicis scribitur, Arabicè vocari קטף, Vernaculè ארמולאש: In Gemara Hierosolymitana המעוין. *Schindlerus explicat Bletam. Sic Guido. Pravè: ea est explicatio vocis* תרדין *in Aruch, quæ cum hac conjungitur.*

לעס *Mandere, quod vulgò Masticare dicunt:* עַד לָא יִכְלוּן לְמִלְעַס מֵיכְלָא Donec non possint amplius masticare cibum, Eccles. 12.3. *Talm.* לא ילעוס חטין Non masticabit triticum, Pesach. fol. 39. לא יצטרך ללעוס אותו Non habet necesse masticare illud, Rab.

לְעִיסָה *Manducatio, Masticatio:* לעיסת גריסין של פול Masticatio fabarum contusarum, Nidda cap. 9.

לפר לִפְרָא *Cibus ex ficubus confectus*, Schabbas fol. 37.2. עבדה ליה שתין מיני לפרא Paravit ei sexaginta edulia ficuum, Metzia folio 84.2. Item, מאי כלופסין מינא דתאיני דעבדין מנהון לפדי Quid sunt Kelupsin? species ficuum ex quibus faciunt ficulina edulia, Nedar. fol. 50.2.

לִפְרָא *Cacabus, Lebes:* מְבַשְּׁלִין יָתֵהּ בִּלְפָרַיָּא Coquunt illud in cacabis, Numer. 11.8. in T. H. Jonathan בִּלְאֵפְסַיָּא. Prius legerim בִּלְפָסַיָּא, alterum בְּאִלְפְּסַיָּא. Vide mox in לפס.

לַפִּיד *Lampas, Fax.* In Kelim cap. 2. הלפיד טמא Lampas impura est, Glossa, קערת חרס Scutella testa...

[illegible] inferiùs acuta, in qua ponunt ſegmen- [illegible] & oleum, & accendunt, inq; loco alto col- [illegible], ut de longè luceat.

[illegible] In Bereſchit rabba ſect. 30. תמן אמרין כרוז ליה לפוי Ibi dicunt pro כרוז ליה id eſt, *Voca* לפיד ליה.

לפי *Idem quod* לפף *Addere, Adjungere, Conjungere. Unde Futur.* וְיִלְפֵי עֲלֹהִי כְּהִנָא אָעִין [illegible]det vel apponet ad eum, Levit. 6. 5. in [illegible]

[illegible] Vide in לפף.

[illegible] *Palpebras majores habens, quo vitioſum cen-* [illegible]*nogenitū*: hinc, לופין רנפיפי ויפיה *Luphian* [illegible] cui abundantes ſunt palpebræ: Vel po- *Piloſa nimis ſupercilia habens*, Bechor. fol. 45. [illegible] dicitur Pilis in palpebris & ſuperciliis [illegible], a חפם.

לפס *Lebes, Cacabus: vas in quo carnes & olera coquuntur. Græcum* λέβης *eſſe videtur*: כסוי הלפס Operculum lebetis, Kelim cap. 2. להיות מוציא מלפסו Ut ſit educens ex lebete ſuo, Peah cap. 8. Gloſſa; *Vas eſt in quo coquuntur olera*: יקח לפסו Accipiet cacabum ſuum, Cholin fol. 84. 1. *Plurale*, לפסין ארנויות Lebetes urbani, Edajos cap. 5. ubi א ponitur loco ע. *An fortè huc reduci poſſet Græc.* λεπαστή, *Lepaſta.*

אלפס *cum formativo* א *ab initio, ut ſæpè fit in Nominibus ex aliis linguâ aſſumptis, Idem*: Item *Frixorium, Sartago, Patella*: הרתיח באילפס Elixavit in ſartagine: עשאן באילפס Fecit, id eſt, coxit in ſartagine: מעשה אלפס Factum, id eſt, coctum ſartaginis, Peſach. fol. 37. 1. אלפסין חרניות Scutellæ urbanæ, Betza fol. 32. 1. ubi ח ponitur loco ע, juxta Gloſſatores.

לָפָן *Herbæ vel virgulti genus, cubiti altitudine ſuper terram creſcens, ſcribit Rambam. Baal Aruch explicat* Marrubium. *Conjungitur ipſi* חרדל *Sinapi, & diſputatur, an ſint Kilaim*, id eſt, *heterogenea?* Kilaim cap. 1.

לופסין *Ficuum vilium ſpecies*, Nedar. fol. 50. 2. Vide & לבס. Nam ב & פ permutantur.

לַפַף *Jungere, Conjungere, Componere, Compingere: Convolvere, Infaſciare, ut pueri infaſciantur pannis, Involvere. Præterit.* לַפַף חֲדָא עִם חֲדָא Conjunxit unam cum altera, Exod. 36. 10. דְּלַפֵּיפַת בסדינין Quos involvi ſindonibus, Thren. 2. 22. *Particip.* וּמְלַפֵּף יָתַן Et faſciis involvit nos, Exod. 15. 2. Jon. *Paſſivum*, דַּהֲווֹ מְלַפְּפִין בסדינין Qui erant involuti vel involvebantur ſindonibus, Thren. 2. v. 20. Baal Aruch legit מִתְלַפְּפִין ex Ithp. מְלַפְּפָן חֲדָא עִם חֲדָא Conjuncta una cum alia, Exod. 26. 3. *Infinitivus*, לְלַפְּפָא יַת מַשְׁכְּנָא Ut conjungat tabernaculum, Exod. 36. 18. *Futur.* וּתְלַפֵּף יַת יְרִיעָתָא Et conjunges cortinam, Exod. 26. 6. *Ithpahel Futurum*, וְיִתְלַפַּף Et conjungetur, conjunctum erit, Exod. 28. 7. *Apud Talmudicos*, לַיֵּיף ליה חַבְרִיה Copulat ei ſocium ſuum, Bathra fol. 4. 1. לפופי ינוק בשבתא שפיר דמי Infaſciare infantem in ſabbatho, pulchrum eſt, Schab. fol. 66. 2. & fol. 142. col. 2. מחוסר לפופי ויבושי Quod non convolutum & exſiccatum eſt, Metzia fol. 74. col. 1. כל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין *Quicunq; transgreditur transgreſſionem unam in hoc mundo, ea adjungit eum ſibi, & præcedit eum in die judicii*, Sota fol. 3. 2.

לופי *Conjunctio, Cōmiſſura*: בית לופי Locus commiſſuræ, Exod. 26. 4. & ſæpius.

לְפוּפָא *Idem*, Exod. 26. in Jonath.

לוּפְתָא *Idem, apud Talmudicos*, Bava baſra fol. 6. 1.

מלפפין Vide in מלף.

לְפְלוּף *Excrementum oculi*: לפלוף שחוץ לעין Excrementum quod eſt extra oculum, Mikvaoth cap. 9. לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ Excrementum in oculo humidum non dividit, ſiccum dividit, Nidda fol. 67. 1.

לפר לופר *Satelles, Lictor: vel, Prætor.* Guido, *Balivus.* Legitur in Bemidb. rab. ſect. 10. fol. 240. 1. בא הלופר ותפסם ומסרם למלכות ונאכרו כולם Venit lictor vel apparitor & cepit eos, tradiditq; eos magiſtratui, & ſupplicio affecti fuerunt omnes. Hinc compoſitum eſt, quod ſupra adduximus ex Guidone & aliis, ארכוליפורין. Vide etiam ſuprà in ordine אמף.

ליפרוס λιπαρός, *Pinguis, Obeſus.*

לֶפֶת, לִיפְתָּא *Rapum, vel, Rapa*: אִתְרַכִּיךְ בִּשְׂרֵיהּ כְּלִפְתָּא Mollita eſt caro ejus inſtar rapæ, Ruth. 3. v. 8. *Apud Talmudicos*, הטומן לפתו וצנונות תחת הגפן Abſcondens rapam & raphanos ſub vite, Schab. fol. 50. 2. חתיכת של לפת Fruſtum rapæ, Kelim cap. 9. De magnitudine rapæ in terra Iſraëlis legitur in Talm. Bab. Ketubh. cap. ult. fol. 111. 2. quòd vulpes in ea קִנֵּן nidificârit, id eſt, eam excavarit, & luſtrum ſuum in ea fecerit, ac reſiduum adhuc 60. librarum Tzipporienſium pondus habuerit.

לוּפְתָּא Vide ſuprà in לפף.

לִפְתָּן *Cujus caput rapam refert*, id eſt, *quod ſupernè latum, infernè decreſcit, quod in primogenito vitioſum: opponitur ipſi* כִּילְוָן, *cujus caput ſupernè acuminatum, infernè in latitudinem accreſcit*, Bechor. cap. 7. in initio Miſchnæ. Scribitur autem illic לפתם, ſed in libro Miſchnajos parvo per Nun, לפתן.

לִיפְתָּן *Obſonium, Edulium quodvis, quod pani Adjungitur, ſive ex rapis, ſive aliis ciborum generibus.* Hinc R. Salomon, Geneſ. 45. 23. exponit מָזוֹן per לִיפְתָּן: Vide in Cholin fol. 71. col. 1. Succa fol. 6. 1.

fol.6.1 מיסב ואובלה ליפתן Asſidet & comedit edulium, nempe cum pane, Negaim cap.13.

לְקָה לְקָא *Vapulare, Percuti, Cædi, caſtigationis aut pœnæ causâ. Præterit.* לְקָא הַיךְ עִשְׂבָא Percusſum eſt ſicut fœnum cor meum, Pſal.102. v.5. ולקו סרְבֵי Et percusſi ſunt præfecti, Exod.5. v.14. דְחִטַּיָא וּבְנַתְיָא לָא לקו Triticum & ſpelta non fuerunt percusſa, Exod.9.32. עַל מָה לְקֵינָא עוֹר Quorſum cædimur amplius, Jeſa.1.5. Sic Zach. 13.6. *Particip. præſ.* לָא לָקֵי בְרָא בחוֹבֵי אַבָא Non vapulabit filius propter peccata patris, Ezech.18. v.19. לָקֵי בְתַרְתִּין רִגְלוֹהִי Percusſus ambobus pedibus ſuis, 2.Sam.4.4. i. e. *claudicans:* לָקֵי בְחוֹטמֵיה Percusſus naribus, id eſt, *Simus*, Levit.21.18. in Jon. *Plurale*, וְהָא עַבְדָךְ לָקַן Et ecce ſervi tui percutiuntur, Exod.5.16. אֲבָהָתָא חַטּוּ וּבְנַיָא לָקַן Patres peccarunt, & liberi vapulant, Ezech.18.2. *Infin.* לְמִלְקֵי הִיא מִחַיְיבָא Vapulare digna, Levit.19.20. in Jon. אִין יִתְחַיֵּיב לְמִלְקֵי Si dignus ſit ad vapulandum, Deut.25.2. in Jon. *Futur.* דִלְמָא תִלְקֵי בְחוֹבֵי קַרְתָא Ne fortè percutiaris propter peccata urbis, Geneſ.19 15. Sic v.17. וילקי בצרעתא Vapulabit crabronibus, Pſalm.101.5. לָא תִלְקוּן בחוֹבַה Ne percutiamini ob peccatum ejus, Jerem. 51. v.6. *Aphel Præter.* וְאַלְקֵי יָתְהוֹן בִמְחוֹרִין Et percusſit eos mariſcis, 1.Sam.5.6. אַלְקֵיתִיךְ Percusſi te, Jeſa.60. v.10. צַדִיקַיָא אַלְקוֹ Juſtos cædunt, Pſal 49.15. אִם בַר חַיָיב לְאַלְקָאָה חַיָבָא Si reus fuerit ad percutiendum peccator, Deut.25.2. *Cum Aff.* דִלְמָא יוֹסִף לְאַלְקָיוּתֵיה Ne pergat verberare eum, Deut.25.3. *Futur.* וְאַלְקֵי יָתְכוֹן גַם אֲנָא Et percutiam vos etiam ego, Levit.26.24. אַרְבְעִין יַלְקִינֵיה וְחָסֵיר חַד יַלְקִינֵיה לָא יְשַׁלֵם דִלְמָא יוֹסִיף לְמִלְקְיֵה עַל תְלָתִין וְתַשַׁע אִלֵין מַלְקוֹת יַתִּיר Quadraginta (ictus) percutiet, deficiente unâ, non perficiet (quadraginta) ne addat percutere eum ultra triginta novem percusſione nimiâ, &c. Deut. 25.3. in Jon. וְיַלְקוּן יָתֵיה Et cædent eum, Deut.22.18.

Rabbini uſurpant in Kal de *Obſcuratione ſolis vel lunæ ſeu Defectu & Eclipſi illorum, quòd tunc videantur luminaria percuti:* יהיה הגוף לוקה כלו Erit corpus ejus percusſum totum, i.e. eclipticum, deficiens, obtenebratum: בשהמאורין לוקין סימן רע הוא לעולם *Quando luminaria percutiuntur*, id eſt, *ecclipſin patiuntur, ſignum malum eſt mundo*, R.Sal. Gen.1.14. De Ecclipſi Solis & Lunæ, quid portendant, quibusq́; de cauſis accidant, vide quædam in Succa fol. 29.1. Si ecclipſis ſolis fiat in Oriente, ſignum malum eſt orientalibus: ſi in Occidente, malum portendit occidentalibus populis, ſi in medio cœli, ſignum malum eſt toti mundo, ſi tota facies ejus ſimilis fiat ſanguini, gladius venit in mundum; ſi ſacco; ſagittæ famis veniunt in mundum: ſi utrique; & gladius

& fames venient: ſi percutiatur in ingresſu ſuo, (hoc eſt, occaſu ſuo) vindicta tardius eſt ventura: ſi in egresſu ſuo, brevi veniet, &c.

לְקוּי *Lenis, Mollis, Tener, Tenuis, quaſi Percusſum dicas, ſicuti quædam res ex percusſione molliores fiunt. Hinc apud Talmudicos,* כל שאין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק Quicunq; non habet barbam & capillus ejus eſt tenuis, caroque ejus lævis, ſcil. ſignum eſt, eum eunuchum eſſe, Jevammoth fol. 80.2. Gloſſa לקוי, id eſt, רַךְ Tener, Tenuis. Et paulò poſt: כל שקולו לקוי ואין ניכר בין איש לאשה Cuicunque vox tenuis eſt, neque agnoſcitur utrum vir vel mulier ſit; ſcil. indicium eſt, eum eunuchum eſſe. Et pag. præced. כל שממעי אמו לקוי Quicunque à viſceribus matris ſuæ tener eſt, id eſt, teneram & exilem vocem habet. Item, בשער צהוב דק לקוי קצר Cum capillo flavo, tenui, molli, brevi, Negaim cap.10. in princ.

לָקֵי Ch. *Idem: Plurale,* שוּבְלַיָא נָצַן לָקְיָן Spicæ graciles, tenues, Hebr. דַקּוֹת Gen.41.23.

לְקוּת · לְקוּי *Percusſio: metaphoricè, Ecclipſis, Defectus ſolis vel lunæ, quæ eſt ejus veluti quædam Percusſio:* ואני מתחיל בליקות הלבנה Egoq́ue incipiam ab Ecclipſi Lunæ: להיות הליקות נמצא בלבנה בכל חודש Ut exiſteret ecclipſis Lunæ in unoquoque menſe: וזה הענין הגורם ללקות הלבנה ואין הליקות קורה אותה כי אם באמצעית החודש Hæc eſt res, quæ cauſam præbet defectus Lunæ, & non accidit defectus iſte, niſi in medio menſis. De his ſolidè & copioſè in ſphæra R. Abrahami, Hiſpani. Alteram formam לקוי in hoc authore non inveni.

אַלְקָאָה *Percusſio. Nomen ex infinito Aphel formatū.* In proverbiis Ben Syræ, דהבא צריך לקמצאה ועלימא לאלקאה *Aurum opus habet tuſione, & puer percusſione ſive verberibus.* Vide Adagia Druſii.

מלקות *Percusſio, Plaga, Flagellatio. Familiare eſt apud Rabbinos de pœna judiciali quadraginta plagarum, de quibus Deut.25.2.* Vide Abbreviaturas noſtras Hebraicas in præfatione, item Synagogam noſtram Judaicam cap. 20. & Aruch in מרד. *In Targum,* ואלקניה במלקות גברין Et flagellabo eum flagellatione virorum, 2.Sam. 7. v.17. Deut.25.3. Jon.

לָקַח *Accipere, Hebraicè. Id fit etiam emptione: nam qui emit accipit.* Hinc, לוקחי חטים Tamquam acceptores tritici, id eſt, emptores, 2.Sam.4.6. *Sic Chaldæus,* כְזַבְנַיָא חִטִּין Sicut emptores tritici.

קִיחָה *Acceptio:* קיחה נקרא קנין Acceptio vocatur acquiſitio, Kidduſch. in princ.

לִיקוּחַ *Idem. Plur.* ליקוחין Acceptiones. Unde, *Acceptio uxoris eſt Deſponſatio.*

מקח *Idem*, 2.Par.19.7. *Apud Rabbinos correlatum* מכמר *Venditio. Vulgus Judæorum effert* מִקָּח: inde, מקחי מקח טעות Emptio mea emptio erronea, fraudulenta est, ac proinde invalida ac nulla.

לקט *Colligere, ut Hebr. Præterit.* ולקט יוסף יָת כָּל כַּסְפָּא Et collegit Joseph omne argentum, Genes. 47.14. לקטו לַחְמָא Collegerunt panem, Exod. 16.22. *Particip.* מְלַקֵּט אָעָךְ A' colligente ligna tua, Deut. 29.11. *Plural.* ויהון לָקְטֵי אָעִין Eruntque colligentes ligna, Jos. 9.21. *Infinitivus,* נְפַקוּ לְמִלְקַט Egressi sunt ad colligendum, Exod. 16.27. *Imperat.* לְקוּטוּ אבנין Colligite lapides, Genes. 31.46. *Futur.* שִׁיתָּא יוֹמִין תִּלְקְטוּנֵיהּ Sex diebus colligetis illud, Exod. 16.26. *Pahel Participium,* כִּמְלַקֵּט שׁבלין Quasi colligens spicas, Jesa. 17.v.5. *Plur.* הֲווֹ מְלַקְּטִין לַחְמָא Erant colligentes panem, Judic. 1.7. מלקטין אָעַיָא Colligentes ligna, Jer. 7.18. *Infinitiv.* ולקטא דחצדך לא תלקט Et collectionem messis tuæ non colliges, Levit. 19.9. Vide Majemon. in Statutis מתנות עניים cap. 1. Quando metebant & manipulos faciebant, spicas decidentes non licebat eis tollere, sed pauperibus relinquere tenebantur: Sic quando vindemiabant, acinos deciduos non tollebant, sed peregrinis, pupillis & viduis relinquebant, qui ea colligebant. Et hoc est quod Rabbini ex Levit. 19.9. vocant לֶקֶט. Vide eundem cap. 4. ab initio.

הלקיט · הלקט *Cibum in os intrudere animalibus, apud Talmudicos. Partic.* ומהלקטין להרנגולין Et intrudunt cibum in os gallis, Schab. fol. 155.2. in Mischna. In Gemara deinde explicatur quid sit מהלקטין, & quid מלקטין. Quidam dicunt מהלקטין significare, Cibum manu in os ipsis infigere: מלקטין autem, cibum ipsis in terram objicere ad comedendum. Alii dicunt, מהלקטין esse Cibum cousq; ipsis in guttur infigere, ut non amplius possint rejicere: מלקטין autem, cibum ita ingerere, ut possit ab illis rejici. *Aliter,* מהלקטין את המילה ואם לא הילקט ענוש כרת Colligunt circumcisionem, & si non collegerit, reus est excidii, Schab. fol. 133.2. id est, Colligunt, tollunt fila seu fibras præputii remanentes, & circumcisionem retardantes; si nempe præputium non fuerit perfectè abscissum, sed quædam reliquiæ remanserint, tum colligunt eas etiam in in Sabbatho, & quasi במלקט forcipe tollunt, & præcidunt. Alias explicationes vide in Aruch in litera He. Ista autem videtur genuina & recta.

לקט *Collectum:* עוֹבַד שׁוֹשַׁנְתָּא לָקִיט Opus liliaceum collectum, 1.Reg. 7.19.

לָקֵט · לְקַט · לְקָטָא *Collectio, Spicilegium, ut antea ex Levit. ubi vide. Cum Affixo,* וִיעַדֵּי יָת זְלוּקְפֵיהּ בִּלְקָטֵיהּ Et removebit vesiculam ejus cum collectione sua, id est, cibo, vel sordibus in ea collectis, Levit 1.16. in T. Jonath.

ליקוט *Collectum, Res collecta:* ליקוטים *Collectanea, explicationes, notæ hinc inde ex diversis authoribus collectæ,* Rab.

לְקִיטָה *Collectio.*

לוקטא *Parum, Pauxillum:* לא יהבת לי לוקטא לוקטא Numquid daturus es (venditurus) mihi parum parum, Glossa מעט מעט, Echa rabbeta cap. 1.

הִלְקוּט *Saginatio talis, ut suprà in verbo explicatur.*

הַלְקֵטִי הִילְקֵט *Vicus angustus,* hoc est, שביל קטן, *juxta R. Salom.* vel, juxta Baal Aruch, תל המתלקט והוא בקיר חוצץ בין שני בתים *Agger sive Tumulus congestus, qui sit instar parietis distinguentis vel discriminantis inter duas domos. Hinc alii explicarunt Parietem mediastinum:* הלקטי קטנה היתה בין שני בתים: Si vicus parvus fuerit inter duas domos, Schab. fol 157.1. *In textu scribitur* הלקטי, *in glossa* הילקט, *unde apparet Chirek ab initio. Alii scribunt* הֲלַקֵט, *cui præcedens scriptio refragatur.* Huc referunt ex Nasir fol. 8. col. 1. הריני נזיר במנין הלקטי קיץ Ecce ego voveo me Nasiræum futurum secundum numerum semitarum fructuum æstivorum. In Tosephos scribitur; Quando exsiccant ficus, disponunt eas per innumeras areas ut exsiccari possint, & transitus per eos pateat. *In Aruch explicatur quoq; per* ילקוט *Pera, Saccus.*

הַלְקָטִיּוֹת Vide in קיט.

לוקטמין *Larvæ:* his die Sabbatho egredi Judæis prohibitum, Schab. fol. 66. col. 1. Quidam *Grallas* exposuerunt. In quibusdam Mischajoth legitur pro hac voce אנקטמין, de quo in אנק.

מַלְקְטָא · מַלְקֵט *Forceps · Emunctorium. Plural.* וְיָת מַלְקְטַיָּא Et forcipes, Numer. 4.9. *Cum Aff.* מַלְקְטָהָא Forcipes ejus, Exod. 25.38. *Apud Rabbinos etiam est Forfex:* לקטו במלקט Colligunt forfice, Makkos cap. 3. ubi glossa exponit במלקחיים. *Fœmin.* ועשאן למלקטות Et fecerit ex eis forfices, Kelim cap. 13.

מַלְקוּט *Vas coriaceum, quod bovi trituranti appenditur ad recipiendum excrementum, ne triticum excussum eo corrumpatur:* מלקוט של בקר Sacculus bovis, Kelim cap. 16. Quidam volunt esse Operimentum, quod oculis ejus apponitur, ut in tritura maneat, & gradum vertat.

לקטקא *Lectica:* ולא יטלו לו בכסא ולא בלקטקא Et non ferent eum in throno, nec in lectica, Jalkut Exod. fol. 84. col. 3.

לקן לְקְנָא *Lagena,* λάγηνος: *in Targum:* מְלֵא לְקְנָא דְמַיָּא Plenitudo lagenæ aquæ, Judic. 6.38. In Aruch scribitur etiam לקינא. R. David

in libro Radicum, in radice כפל exponit *Utrem pelliceum.* In Beres. rabba sect. 13. יהבין ליה מלא לקינייאתא Dabent ipsi plenam lagenam.

Deinde לקן *est nomen certæ cujusdam monetæ, in* Talm. Hierosol. Maaser scheni cap. 4. Glossa, לקן, id est, מטבע שנקרא כן. Sic etiam videtur sumi in Bava Metzia Hieros. cap. 4. ab initio.

לקס לוקוס λύκος *Lupus, Hebr.* זְאֵב. *In Gemara,* לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל *O Lupe, lupe, quamdiu tu consumis facultates Israëlitarum?* Verba sunt Bilgæ filiæ Miriam, quæ Legem Judæam relinquens, nupserat militi cuidam Græco, à quo Græcari didicerat. Sic autem vocavit Altare, in quo Israëlitæ offerebant pecunias suas, Succa in fine.

לָקַק *Lambere, lingere. Particip. Hiphil fœmin.* מפני שהיא מלקרת Eò quòd ipsa lambit linguâ suâ, Talm. Parah cap. 9. Idem cum לחך. *Et gemmatis literis,* מים שליקלק בהן הכלב Aquæ ex quibus lambit canis, prohibitæ sunt iis abluere se, scil. in sabbatho, T.H. Schab. cap. 8. in princ.

לקש לֶקֶשׁ vel לְקִישׁ *Serotinum: Pluvia serotina,* בְּעִדָּן לְקִישׁ Tempore serotino, Zach. 10.1. בְּכִיר וּלְקִישׁ Primogeniam & serotinam pluviam, Deuter. 11.14. Jerem. 5 24. וּלְקִשָׁא בִּירַח נִיסָן Et pluviam serotinam in mense Martio, Joel. 2. v. 23. כְּלַקְשָׁא דְמַרְוֵי אַרְעָא Sicut pluvia serotina, quæ irrigat terram, Hoseæ 6.3. *Plural.* וּכְרְסִיסֵי לְקוּשִׁין דְמַרְווֹין צִמְחוֹנֵי אַרְעָא בְּיַרְחָא נִיסָן Et sicut imbres serotini, qui irrigant germinantia terræ in mense Martio, Deuter. 32.2. in Jonath. Item, *Serotinus fructus, Serotinæ pecudes:* ut, וַהֲווֹן לְקִישַׁיָּא לְלָבָן Et erant serotinæ oves Labani, Gen. 31.42. *Fœmin.* אֲרוּם לְקִישָׁן הִינִּין Nam serotina fuerunt, Hebr. אֲפִילֹת, Exod. 9.32. in Jon.

לְקִישׁוּת *Serotinatio:* וּבִלְקִישׁוּת עָנָא Et in serotinatione ovium, id est, dum coirent pro serotino partu, quod fiebat secundâ admissurâ, Gen. 30. v. 42.

מַלְקוֹשׁ · מַלְקוּשָׁא *Pluvia serotina,* Jerem. 3.3. Job. 29.23. Deut. 32.2. in T. Hieros.

לרט לורטיא *Genus vasis.* In Echa rab cap. 1. v. 9. Dixit quedam mulier ad suam amicam; עשי לי חמין נטלה לורטיא של מלך ועשה לו חמין Fac mihi aquas calidas; accepit cucumam regis, & fecit ipsi calidas (aquas.) *Baal Aruch legit* ברנט, *& notat, in alio exemplari esse* טורטוק. *Explicat autem* קומקומא. *Possit hoc* לורטיא *esse à Græco* λουτὴρ *Labrum, pelvis, per transpositionem literarum. In Jalkut legitur* לברנטין.

לשך לִשְׁכָּה · לִשְׁכְּתָא *Cubiculum, Conclave, Cella:* לִשְׁכַּת רַבְרְבַיָּא Cubiculum principum, Jerem. 35.4. *Plural.* וְהָא לִשְׁכָן וּרְצִפְתָא Et ecce cellæ & pavimentum, Ezech. 40.17. De variis conclavibus & cellis Templi Hierosolymitani, videatur in Tractatu Talmudico Middoth.

* לשל לִשְׁלֹשֶׁת Vide infrà in לשש.

לשן לְשׁוֹן *Hebr.* לְשָׁן · לִישָׁן · לִשָּׁנָא *Lingua: metonymicè Sermo. Aliquando* לְשָׁן לִשָּׁנָא *scribitur:* כָּל עַם אֻמָּה וְלִשָּׁן Omnis populus, natio vel lingua, Dan. 3. v. 29 וַעֲמִיק לִישָׁן אֲנָא Et profundus, gravis linguâ ego sum, Exod. 4.10. לִשָּׁנָא נְכִילְתָא Lingua dolosa, Psalm. 120.3. וְלִשָּׁנָא דְדַהֲבָא Et linguam auri, id est, lingulam, massam instar linguæ, Jos. 7.21. עָנֵי יַעֲקֹב בְּלִשָּׁן קוּדְשָׁא Respondit Jacob linguâ sanctâ, Genes. 31.11. in Targ. Hieros. אֲרוּם פּוּמִי בְּלִישָׁן בֵּית קוּדְשָׁא מְמַלֵּל עִמְּכוֹן Quòd os meum linguâ domus sanctuarii loquatur vobiscum, Genes. 45.12. in Jon. Sic, וְיַעֲקֹב קְרָא לֵיהּ בְּלִישָׁן בֵּית קוּדְשָׁא גַּלְעֵד Et Jacob vocavit eum linguâ sanctâ *Galed,* Gen. 31.47. in Jonath. Vide & Genes. 32.2. in Jon. & 35.18. in Targ. Hierosol. & Genes. 42.23. in T. J. & H. Deuter. 25.7.8. in Jon. *Observentur hîc loca, in quibus* Linguæ tertiæ *fit mẽtio, formulâ Chaldæis usitatâ:* דְמִשְׁתָּעֵי לִישָׁן תְּלִיתָאי עַל חַבְרֵיהּ Qui loquitur lingua tertia contra proximum suum, Psal. 101.5. Sic Eccles. 10.11. Psalm. 140. v. 12. דִיחַוֵּי לִישָׁן תְּלִיתַי בְּחַבְרֵיהּ Qui effutit linguam tertiam contra proximum suum, Job. 36. vers. 33. אָמְרִין עֲלוֹי לִישָׁן תְּלִיתָאי דְקָשֵׁי הֵי כְּגִירִין Locuti sunt contra eum linguâ tertiâ, quæ gravis erat ipsis instar sagittarum, Genes. 49.23. in T. Jon. & Hieros. אִשְׁתָּעִית סִיהֲרָא עֲלוֹי שִׁמְשָׁא לִישָׁן תְּלִיתָאי Loquebatur luna contra Solem linguam tertiam, Genes. 1.16. in Jon. לָא תְּהוֹן אָזְלִין בָּתַר לִישָׁן תְּלִיתָאי Ne sitis ambulantes post linguã tertiam, Hebr. לא תֵלֵךְ רָכִיל, Levit. 19.16. in T. Jon. & H. בְּדִיל דְלָא יִשְׁתָּעֵי עֲלָךְ סִטְנָא לִישָׁן תְּלִיתָאי Ne loquatur contra te Satan linguam tertiam, Levit. 9.2. in Jon. לִיט דִימְחֵי חַבְרֵיהּ בְּלִישָׁן תְּלִיתָאי בְּטוּמְרָא Maledictus sit qui percutit socium suum linguâ tertiâ in occulto, Deut. 27.24. in Jon. In libro Talmudico Erachin fol. 15. col. 2. במערבא אמרי לשון תליתאי קטיל תלתא למספרו ולמקבלו ולאומרין עליו *In occidente* (id est, Palæstina) *dicunt, Lingua tertia occidit tres: occidit ipsum loquentem, accipientem, & eum de quo dicitur.* Hinc in libro Musar cap. 13. ubi agit author de לשון הרע Calumniis & sycophãtia, specie 5. קראו הרכילות לשון שלישי מפני שהוא הורג שלושה וכו׳ *Vocant delationem* לשון שלישי Linguam tertiam, *quòd tres occidat, deferentem, recipientem, & eum de quo dicitur.* V. G. Doeg Idumæus ejectus fuit propter sycophantiam de sacerdotibus: sacerdotes ipsi necati, & Saul, qui criminationem Doegi receperat, graviter punitus. Notavit hunc locum Drusius in Quæstionibus suis lib. 1. cap. 4. Eadem hæc vide in Medrasch Tehillim Psal. 12. in Debharim rabba

sectione

Ectione שופטים: Vajikra rabba sect.26.ubi alio insuper exemplo prophano illustratur cujusdam Fœminæ, quæ linguâ malâ, suum Socerum, Maritum, & Semetipsam occidit. Sic in libro Ecclesiastici cap.28.v.15. Γλῶσσα τρίτη *Lingua tertia multos commovit, & dispersit eos de gente in gentem. Cum Aff.* וְתוֹשְׁבַּחְתִּיד תַּחַת לִישָׁנִי Et laus ejus sub lingua mea, Psal.66.17. וְלִישָׁנִי תְּרַנֵּן צִדְקָתָךְ Et lingua mea cantabit justitiam tuam, Psal.35.v.28. מִלְּמֶחְטֵי בְּלִישָׁנִי Ne peccem linguâ meâ, Psal.39.v.2. וְלִישָׁנָנָא תּוּשְׁבַּחְתָּא Et lingua nostra cantico, Psal.126.2. בְּלִישָׁנָנָא נִתְגַּבַּר Linguâ nostrâ prævalebimus, Psal. 12.5. טוּר לִישָׁנָךְ מִבִּישׁ Custodi linguam tuam à malo, Psal.34.14. לִישָׁנְכוֹן נִכְלִין מְחַשֵּׁב Lingua vestra dolos meditatur, Jesa.59.3. וּרְמִיוּתָא תְּחוֹת לִישָׁנֵיהּ Et fraus est sub lingua ejus, Psal.10.v.7. עַל לִישָׁנַהּ Super lingua ejus, Proverb.31.26. דִּי שַׁנִּינוּ הֵיךְ סַיְפָא לִישָׁנְהוֹן Qui acuunt veluti gladium linguas suas, Psal.64.4. *Plural.* דַּהֲוָה חַכִּים לְמַלָּלָא בְּשַׁבְעִין לִישָׁנִין Qui erat peritus loqui septuaginta linguis, Esth.2.v.22. de Mardochæo. Confer Talm. Megilla fol.13.2. Sic Deuter.27.8. in Jon. *Et scribetis super lapides omnia verba Legis hujus scripturâ sculptâ & explicatâ, lectâ in linguâ unâ, sed explicatâ linguis septuaginta.* In totidem enim linguas statuunt Hebræi linguarum divisionem factam esse, sicut alibi videbimus. *Emph.* אֻמַּיָּא וְלִישָׁנַיָּא Nationes & linguæ, Dan.3.4. *Const.* מִכֹּל לִישָׁנֵי עַמְמַיָּא Ex omnibus linguis populorum, Zach.8.23. לְלִישָׁנֵיהוֹן Secundum linguas suas, Genesi.10.20. *Apud Rabbinos Grammaticos,* לָשׁוֹן est *Locutio, Loquendi modus, Vocabulum, Vox, Significatum, Significatio vocabuli:* ut, לָשׁוֹן זָכָר *Vocabulum maris,* id est, *masculinum, sive, Vocabulum generis masculini:* לָשׁוֹן נְקֵבָה *Dictio fœminæ,* id est, *generis fœminini:* Sic, לָשׁוֹן יָחִיד *Vocabulum unici,* i.e. *numeri singularis:* לָשׁוֹן רַבִּים *Vocabulum plurium,* id est, *numeri pluralis:* לָשׁוֹן הוֹוֶה *Vocabulum existentis,* i.e. *Tempus præsens:* לָשׁוֹן עָתִיד *Tempus futurum;* לָשׁוֹן עָבָר *Tempus præteritum:* לָשׁוֹן כלל *Vox generalis:* לשון המקרא *Vocabulum biblicum, locutio biblica:* לשון משנה *Vocabulũ Talmudicum:* בזה הלשון In hac significatione, vel locutione, aut loquendi modo. *Utuntur & hoc nomine, quando vocis alicujus significationem indicare volunt. Significationem autem ipsam communiter per Nomen efferunt, quæ forma loquendi passim in Methurgeman Eliæ obvia:* ut, איטימוס vel איטומוס, quod legitur in Targum, Jobi 15.v.22. & alibi sæpius, הוא לשון זימון וְהַכָנָה est significati, vel habet significatum *Præparationis & Instructionis,* id est, significat *Promptum, Instructum, Expeditum, Paratum.* Est enim Græcum ἕτοιμος. Sic R.Salomon Gen.1.v.28. ad vocem וּרְדוּ Et dominamini: יש בלשון הזה לשון רידוי ולשון ירידה זכה רודה בחיות לא זכה נעשה ירוד לפניהם והחיה מושלת בו Sunt in locutione hac significati *Dominationis,* & significati *Descensionis.* Si dignum se exhibuerit homo, dominatur bestiis, si non dignus fuerit, fit subditus, & bestia dominatur ipsi: i.e. Vocabulum וּרְדוּ interdum significat *Dominari,* à רָדָה, interdum *Descendere,* à יָרַד. *Indeclinabiles voces explicãt per particulas:* ut, כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא ואינו לשון קודם ואינו נפעל Omne טֶרֶם significat, *cùm nondum esset,* & non significat anteexistentiam, neque ex eo fit verbum, ut dicere possis הטרים, sicut à קודם dicitur הקדים. *Interdũ significationem non exprimunt certo nomine aut vocabulo, sed integrum locum adducunt, unde vel idem vocabulum, vel ejus derivatum aut conjugatum aliquod usurpatur, ex quo significatio patet. Ad citationem autem loci dicunt vel simpliciter* מן Ex, *scil. loco vel locutione, vel* מלשון Ex locutione, vel לשון Significati, sc. *ejus, quod in hoc sequenti loco.* Exempla passim in Commentariis obvia. *Quandoq. hoc in sensu etiam utuntur formâ Chaldaicâ* לִשָּׁנָא. *In plurali dicunt* לשונות.

Deinde metaphoricè לשון *Lingua, pro re qualibet figuram linguæ habente:* ut, לשונות של ארגמן *Linguæ purpuræ,* id est, particulæ lanæ tinctæ & carminatæ ad netum, linguam referentes, Schab. fol.48.col.1. Bava metzia cap.2. in princ. Sic, לשון של זהורית *Lingua coccinea,* id est, particula lanæ coccino tincta, Joma cap.4. in Misna. לִישָׁנָא דְדַהֲבָא *Lingua auri,* id est, lingula, massa instar linguæ, Josuæ 7.21. Sic לשון אש *Lingua ignis,* id est, *Flamma ignis,* Hebr. Jesa.5.21. Ad cujus imitationem in Aruch, in אורים legitur: *Quando aurifabri obstruunt fornacem testis, tum sunt inter illas fissuræ atq. foramina,* ולשון האש & *lingua ignis,* id est, flamma, egreditur per illa. Quò referendum videtur Act.2. *Apparuerunt illis dispertitæ* γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, &c.

הִלְשִׁין Hebr. *Linguâ detraxit,* vel, *Detulit, Prodidit:* unde, לַא תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל Prov.30.10.

מַלְשִׁינָא *Detractor,* Psal.120.3. In precibus Judæorum quotidianis legitur, וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה Et delatoribus vel proditoribus ne sit ulla spes, scil. vitæ æternæ. Sic precantur contra Judæos apostatas, qui ad Christianam fidem deficientes, Judaicam perfidiã Christianis produnt.

מַלְשִׁינוּתָא *Sycophantia, Delatio, Detractio, Proditio, Calumnia:* עָבִיד כְּלֵי מַלְשִׁינוּתָא Perficiens verba delationis, Psal.52.4. מַלְשִׁינוּתָא דְסִפְוָתְהוֹן יַחְפֵּנוּן Delatio vel detractatio labiorũ ejus operiat eos, Psal.140.10. *Elias in Methurgeman exponit* Germ. Verrätherey/ *Proditio.*

לֶשֶׁם *Urbis nomen quam subegerunt filii Dan,* Vide Megilla fol.6.1.

לשש *Unde* לִשְׁלֵשׁ, *& nomen fœminin.* לִשְׁלֶשֶׁת *Stercus, Sordes, Inquinamentum:* היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט Si fuerit super eo stercus, abstergit illud linteo, Schab. fol. 142. 2. Sebhach. fol. 94. 1. Aruch exponit *Stercus gallinarum.*

לתא *Sydus, Fortuna:* משום לתאי דידי פקע Propter fortunam meam rupta est, Glossa, מזלי, Metzia fol. 20. 2. Sic fol. 106. 1. משום לתך דידך הוא דאשתדפו כל כרותיך Propter fortunam tuam est, quòd uredine tacti sint omnis agri tui, Glossa לתך, id est, מזלך. Et mox, משום לתאי דידי הוה משתייר לי פורתא Propter forutnam meam relictum mihi est parum. *Hoc exemplum adducit Aruch in ordine* לתך: *unde Guido & alii posuerunt,* לתך Occasio; *quamvis in Aruch nulla expositio addatur.*

לֶתֶךְ *Dimidium, Dimidia pars Homer, Hos. 3. 2. Hebr. Sic Talm.* לתך קטנית Dimidius modius leguminum. Sunt quindecim seꝗ, quinque Ephoth. Vide & in præced. voce.

לָתַת *Madefacere, Macerare, Emollire madefaciendo, Germ.* Weichen. *Munsterus,* Beitzen/Einbeitzen: אין לותתין סעורין בפסח Nō macerant hordeum in paschate, Talm. Pesach. fol. 40. col. 1. מותר ללתות Licitum est macerare, אסור ללתות Vetitum est macerare, אם ילתות Si maceraverit, ibidem.

לְתִיתָה *Maceratio, Madefactio.*

מ

מָא מָה *Quæ, Quod, vel Quid? Talmudicè* מַאי: מָא דָא עֲבַדְתּוּן Quid'nam fecistis? Jud. 2. 2. מָא דָא vel מָה Quid hoc rei est? מָא הֲנָיָא Quæ utilitas? מַאי טַעַם Quæ ratio? מָה דִין vel מִדִין *Quare?* עַל מָה Propter quid? מאי האי Quid hoc rei? Was soll das seyn? באופן מה Modo aliquo: לפירוש מה Juxta explicationem aliquam. אַמָּא *Cur, Quare?* וְאַמַּאי הֲוּו קָרִין לָהּ הֲדַסָּה Et quare vocarunt eam Hadassam? Esth. 2. 7. מאי קרא Quæ est scriptura hujus rei? quo scripturæ dicto hoc probatur? מאי תקנתיה Quæ aptatio, quæ medela ejus? בְּמַאי קָא מִיפַּלְגֵי Propter quid altercantur? בְּמָה *In quantum, Quatenus, In eo, De eo,* בְּמָה *In quo?* בְּמָא כְּמָה *Sicut, Quemadmodum: Quàm,* כְּמָה תְּקִיפִין אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין Signa ejus quàm multa? Dan. 2. 33. *Quamdiu,* כַּמָּה אַתְּ תֶּחֱזֶה Quamdiu aspicies? Psalm. 35. 17. *Cum Aff.* די כמיהון Sicut illi, Psal. 37. 1. in Psalt. Neb. כַּמָּה Quot, vide suprà in litera Caph. לְמָא · לָמָּה *Ad quid? Quorsum? Quare?* Gen. 26. 27. Vide etiam suprà in litera ל: לְמָא דְנָן vel לְמָא דִין *Idem.* לְמָא תַּבְתּוּן Quare reditis? Judic. 5. v. 16. מַהוּ Quid illud est? מאי בינייהו איכא בינייהו Quid interest inter illos? hoc est, quid differentiæ est inter eos? מאי הוי עלה Quid tandem est super eo, scil. statuendum? מַאי קְרָאָה Quid vocat ea? quare sic dicit & explicat illud? de rebus, quæ fundamentum suum non habent in Lege, sed in sententia hujus vel illius Doctoris. מאי קמ״ל תנינא Quid audire facit nos, quid docet nos hic secundus? מהו דתימא Quod autem dicis, dicere vel objicere possis. מַאי לָאו Est'ne ergo id nihil? Ist es dann nicht? Est'ne is sensus, itáne intelligendum? Ist es dann nicht also zuverstehen?

מָהוּת *Quantitas:* vocabulum Logicum.

מְאֹד *Valdè, Vehementer.*

מאודי *Vehemens, Durabile, Validum:* ut, ענינים המקרים אינם תמידים ולא מאודיים Res accidentales non sunt perpetuæ, neq; durabiles aut validæ, More lib. 2. cap. 20.

מֵאָה *Centum:* תְּמַנֵי מְאָה שְׁנִין Octingenti anni, Genes. 5. 4. בַּר מְאָה שְׁנִין Filius centum annorum, Genes. 11. 10. מְאָה כַּכְּרִין Centum talenta, Exo. 38. 25. מְאָה וְתַמְנָן יוֹמִין Centum & octoginta dies, Esth. 1. 4. בִּמְאָה חוּרְפָן Centum agnis, nummis, Genes. 33. 19. וְנִדְבַּר עַסְרָא גֻבְרִין לִמְאָה Et accipiemus decem viros à centum, Judic. 20. 10. *Duale,* דִּכְרִין מָאתָן Arietes ducentos, Esr. 6. v. 17. עִזֵּי מָאתָן Capras ducentas, Genes. 32. 14. vide & Ezech. 48. 17. *Plurale,* עָבְרִין לְמָאוָן וּלְאַלְפִין Transiverunt per centena & millena, per centurias & chiliadas, 1. Sam. 29. 2. *Emph.* רַבָּנֵי מָאוָתָא Magistri centenorum sive centuriarum, 2. Reg. 11. 9. 19. *Et aliter,* נָפְקוּ לְמָאתָן וּלְאַלְפִין Egrediebantur per centenos & millenos, 2. Sam. 18. 4. *Apud Talmudicos,* מאה ברכות חייב לומר האדם בכל יום *Centum benedictiones tenetur homo quotidie dicere, sicut scriptum est:* Nunc Israël מה י״י אלהיך שואל מעמך *quid* postulat Dominus tuus à te? Deut. 10. 12. Ne legas מָה *Quid?* sed מֵאָה Centum.

מאח מָאחָא *Butyrum:* נְעִימַת פּוּמֵיהּ אֵיךְ מָאחָא Suave est os ejus sicut butyrum, Esth. 1. 2. in Targ. sec. *Videtur esse per transpositionem literarum pro* חֶמְאָא.

מְאַךְ *Attenuari, Ad tenuitatem & paupertatem redigi. Convenit cum* מוך, *& ponitur sæpe pro* שְׁפַל *&* שְׁחַח. *Præterit.* וּמְאַךְ יִשְׂרָאֵל לַחֲדָא Et attenuatus erat Israël valdè, Judic. 6. 6. וְיוֹמָא מְאַךְ לַחֲדָא Et dies attenuabatur valdè, id est, רָד Descendebat, inclinabat, Judic. 19. 11. Item *Deprimere, Subi-*

...e, St..nere, *Humiliare*, cum מָכַךְ conve-... בְּחֲשׁוֹכָא מְאכַת בֵּית שׁוּ... In tenebris stravi lo... strati mei, Jobi 17.13. *Particip.* וּבֵית שָׁאוּל אָזְלִין... Et qui de domo Saulis erant, ibant & ...uabantur, Hebr. וְדַלִּים 2.Sam.3.1. *Futurum*, יִמְאַךְ בִּית... Attenuabatur honor Jacobi, Jesa. ... Sic Hoseæ 5.5. וְיִמְאַךְ אִנְשָׁא Et attenuabitur ...o, Jesa.5.15. *Aphel*, וְאַמְאִיכַת כְּאַרְעָא יְקָרָךְ Et ...li tamquam humum gloriam tuam, ... אֲרוּם אַמְאַכְתָּנָא Quia humiliasti nos, ...20. *Partic.* מְמָאִךְ רְגוּשׁ יַמַּיָּא Compescens ...m marium, Psal.65 8. *Imperat.* אַמְאַךְ יַתְהוֹן ...milia eos, Psal.54.7. אַמְאִיכִי Humilia te, Jesa. ... *Futur.* וְתוֹקַף תַּקִּיפִין אַמְאִיךְ Et potentiam po... deprimam, Jesa.13.11. תַּמְאִיךְ דְּמִתְגַּבְּרִין עֲלֵיהוֹן ...qui invalescunt super eos, attenuabis, humi...abis, Hebr. תַּשְׁפִּיל 2.Sam.22.28. *Ithp.* וְאִתְמְכִיאוּ ...humiliantur, Jobi 24.24. *Ex Pahel*, אִתְרְגוּשַׁת תַּקִּיפִין תְּמָאִךְ Strepitum potentium humiliabis, Jesa.25.5.

מאם מָאִים *Fortasis*, *Fortè*, *Si fortasis*: ut, מָאִים לָא תֵיתֵי Fortasis non ibit, Gen. 24.39. מָאִים אִיכוּל Fortasis potero, Numer.22.6. Sic, מָאִים יְרַחֵים Fortasis miserebitur, Jonæ 1. v 6. מָאִים אִתְאַסָּא בְהוֹן Fortasis sanabor per illa, Cantic.2 5. *Ex* מָה *quid*, & אִם *Si*: q.d. Quid si? *dubitativè, ut antè.* Item *Si*, *vel*, *Utinam*, Jobi 6.2. Hebr. לוּ.

מאן מָן *Vas*, *Instrumentum*, *Vestimentum*, *Hebr.* כְּלִי. *Vide infrà in* מָן.

מָאן *Quis. Vide infrà in* מָן.

מָאַן *Abnuere*, *Renuere*, *Denegare*. *Dicitur apud Talm. in specie, de ea quæ in annis minorennitatis suæ alicui desponsata, postea, cùm ad annos maturitatis venit, Renuit ipsi nubere.* Vide Schylch. Ar. par. 4. num.155.

מֵיאוּן *Denegatio*: מְקוּדֶּשֶׁת לְמֵיאוּן *Desponsata ad denegationem*, filia minorennis, quæ desponsata alicui, & postea ei cohabitare renuens, tenetur publicè id abnuere, coram duob. testibus. Vide Majem. in הלכות אישות cap.4. Nā non omnes id tenebātur facere. שְׁטָרֵי מֵיאוּנִין *Literæ denegationis, renuentiæ*, quod renuit nubere, Metzia fol.20.1.

מְמָאֶנֶת *Renuens*, *Abnuens cum marito sibi desponsato habitare*: Vide Majem. antè citato loco:

מָאנִי *Mane*, *nomen proprium viri in Persia*, *qui hæreticæ doctrinæ author fuit*, *cujus discipuli & sectatores Manichæi postea dicti fuerunt. Græcis vocatus fuit* μανης: *inde ab Historicis Manes appellatus.* Vide Suidam. Epiphanius author est, *primò Cubricum fuisse dictum, postea sibi ipsi nomen Manis imposuisse, non ex Græca, sed ex Babylonica lingua, in qua* מָאן *Vas*, *Organum*; *quòd se Organum & vas selectum putaret ad doctrinæ divinæ propagationem. Sed eventus declaravit, à* μανία *Insania & furore potius fuisse sic dictum. Viduæ cujusdam servus fuit, à qua incredibilem auri argentiq́ vim hæreditario jure accepit.* Eusebius Ecclesiasticæ Hist.lib.7.cap 27.scribit: *Quo tempore Manes quidam, secundum nomen suum insaniens, & instinctu dæmonis agitatus, invisam & execrabilem omnibus hæresin docet. Hic autem Manes gente Perses, vitâ & moribus Barbarus fuit, tam acer ingenio, ut insanire videretur*, &c. *Ex hoc ergo Manichæorum hæresis usq́ in hodiernum diem diffunditur, eo tempore exorta, quo* FELIX I. *in urbe Roma præerat.* Hæc ille. Hoc eodem tempore Imperator Romanus fuit PROBUS, circa annum Christi 277. Rabbi Abraham in Kabbala fol 9. col.2. וּבִימָיו יָצָא מָאנִי לָעוֹלָם וְהָיָה טוֹעֵן שֶׁהָאֱלֹהוּת שְׁנַיִם יֵשׁ בָּעוֹלָם אֶחָד מְחַיֶּה וְעוֹשֶׂה כָּל הַטּוֹבוֹת וְאֶחָד מֵמִית וְעוֹשֶׂה כָּל הָרָעוֹת וּבָרָא לְאַמְגוּשִׁים תּוֹרָה מִלִּבּוֹ וְהָיָה לְגוֹי גָּדוֹל וַהֲרָגוֹ שְׁבוּר מַלְכָּא בְּחָכְמָתוֹ Id est, *In diebus ejus* (scil. *Schavur regis Persiæ*) *prodiit Mane in mundum*, *arguens duos esse Deos*, *quorum unus vitam det*, *omniaq́ bona faciat*, *alter mori faciat*, *omniaq́ mala importet*, *& sic mentitus est Magis quibusdam suam doctrinam* (id est, *mendaciter docuit & persuasit*) *evasitq́ in gentem magnam* (id est, *discipulos plurimos habuit*,) *quem tandem Schavur rex* (*Persidis*) *occidit per sapientiam suam.* Hæc ibi. Istius regis שְׁבוּר Schavur frequentissima apud Talmudicos fit mentio. Historicis vulgò dicitur Sapor. Causa mortis fuit, non tam perniciosa ejus doctrina, quâ multos seduxit, sed & cùm, Medicam scientiam sibi quoque arrogans, regis istius filium periculosè ægrotantem, curare instituisset, filius sub ista cura animam exhalavit. Hinc rex commotus, ex longa fuga ipsum recuperans, tandem excoriari jussit. Epiphanius: *Hunc ubi cognovisset Rex Persarum Manis refugium, missis eò suis, captum illum, in prædicto castello, ignominiosè in Persidem pertraxit, & cutem ipsius harundine excoriari jussit, & sic de ipso pœnas sumpsit. Unde & excoriatum arundine, utrem ipsius paleis expletum, etiam hodiè in Perside habent. Atq́ sic vitam finivit.* Hæc ibi. Vide Epiphanium contra Manichæos, hæresi 66. prolixè: Schikhardum in Historia Persica fol.111. Elias in Tisbi, in Rad. מן scribit: *Invenitur in libris Græcorum, fuisse hominem quendam, nomine* מָאנִי *Mane*, *qui vixit sine Lege* (Dei,) *à quo omnes qui eum in doctrina secuti fuere*, מִינִים Minim *appellati fuerunt.* Hæc ille. Hoc improbat Drusius in Notis in Levit. cap.30. quem vide. D. Augustinus Tomo 6. in Catalogo Hæreseon: *Manichæi à quodam Persa extiterunt, qui vocabatur* Manin, *quamvis & ipsum, cum ejus insana doctrina, cœpisset nomen prædicari: nam ante hac Urbicus vocabatur. Sed in Græcia discipuli ejus, vitantes*

nomen

nomen insaniæ, quasi doctiores, & eo ipso mendaciores, geminatâ literâ N, *Manichæum quasi Manna fundentem, pro Manichæo,* id est, *insano appellaverunt. Iste duo principia inter se diversa atque adversa, &c.*

מְאַס *Spernere, Respuere, Rejicere, Fastidire, Nauseare. Præterit.* מְאֲסִית עֻתְרִי Sprevi divitias meas, Jobi 42.6: לָא מְאֲסִית יָתְהוֹן Non rejeci illos, Levit. 26.44. in T. H. ubi Jon. אִמְאֲסִנוּן Spernam eos, מְאַסוּ spreverunt v.43.

מְאִיסוּתָא *Nausea, Fastidium:* משום מאיסותא Propter nauseam, Talm.

Secundò מְאַס *Liquefacere, Madefacere, idem nempe quod* מְסַם, *sicut paulò antè* מְאַךְ *idem cum* מכך, *alterâ geminatæ in* א *commutatâ. Præterit.* מְאִיסוּ הַלְבָּשׁוּשַׁי Computruerunt, fœtuerunt vulnera mea, Psal. 38.6. Melius fortè legeres במיאו. *Particip.* הֵיךְ זְחִיל תִּבְלְלָא דְמָאִים אוֹרְחֵיהּ Sicut reptile limacis, quod liquefacit viam suam, Psal. 58.9. Possit hoc etiam esse à מסס, quia hæc forma participii ex Syrismo est, quem posteriores paraphrastæ amarunt. *Rab.* ממאיס מטתו בתשמיש Madefacit lectum suum coitu venereo.

מיאום *Fœtor, Putor, Corruptio fœtens:* כלי מיאום Vas fœtens.

מאספוטמיא *Mesopotamia, Syria interamnis, Aram naharajim,* Beresch. rab. sect. 30. in princ.

מְאַר *Deficere, Diminui.*

מְאֵירְתָא · מְאֵרְתָּא *Defectus, Diminutio, Penuria.* Sic R. Salomon exponit hanc vocem in Hebræo Deut. 28.20. Aben Esra Mal. 3.9. quomodo & apud Rabbinos quandoque accipitur. *Aliâs propriè deducitur ab* אָרַר *Maledicere, &* מְאֵרָה *Maledictio,* id est, *privatio & detractio benedictionis sive boni, unde defectus & penuria.*

מְאַר Vide infrà in מר.

מבנ מְבַנָּאי *Nomen proprium.* Vide in שכם.

* מבוי Vide in Radice בוא.

* מבל · מובל · מובלתא Vide in יבל.

מכן מְבִינָא · מְבִינְּתָא *Everriculum, Scopæ:* כְּמָא דְמְהַמְמִין בִּמְבִינְּתָא Sicut scopant scopis, Jesa. 14.23. In Beresch. rab. sect. 79. שמע איתתא אומרת אשאיל לי מבניך ואמרה שאילי לי מטאטך Audivit mulierem quandam dicentem, id est, dicere volentem, Commodato mihi מְבְנֵיךְ, & dixit, Commodato mihi מטאטך.

* מבר מַבְּרָא Vide in Radice עבר.

מכרת Hinc citant מובת. Sed in Talmud legitur מוּבָאת Adducta, id est, מכוונת Directa, Disposita, Rectificata, in qua neq; minus neq; redundans, Negaim cap. 6.

מגב מגוב *Quibusdam est Chirotheca: aliis, Instrumentum rusticum ad purgandum frumentum, veluti Pala, quâ ventilatur,* Kelim cap. 13.

סְנְבָאי *Nomen proprium viri, de quo proverbi[um] abiit, quod vide in* שכם.

מֵגֵג *Junci species:* כפתוה בחבל של מגג Constrinxerunt eam fune junceo, Parah cap. 3. אין מודדין בחבל של מגג Non mensurant fune junceo. שלשה חבלים הם של מגג ושל נצר ושל פשתן Triplices funes sunt, ex junco, ex vimine, ex lin[o], Erubhin fol. 58.1. Dicitur alicubi esse כמיני החלפין species salicis.

מנגי Sic citatur in Aruch. In Gemara legi[tur] מנני. Vide מגן.

מֶגֶר *Pretiosum, Res pretiosa; sic vocatur quicqui[d] in re quapiam eximium & præstans est, & refertur sæpius ad fructus. Plural.* רטעינן מגדיא Quæ oneratæ sunt optimis fructibus, Jobi 9.26. ומטוב מִגְדִין Et de optimo rerum pretiosissimarum, vel fructuum pretiosissimorum, Deuter. 33.14. in Jonath.

מִגְדְּנִין *Idem:* וּמִגְדְּנִין יְהַב לְאָחוּהָא Et pretiosos fructus dedit fratri ejus, Gen. 24.53. [עֲ]בְדָא מִגְדְּנִין Et edidit præstantes fructus, Deut. 33.14.

מִגְדִין *Nomen portæ cujusdam cælestis,* Guido ex Zohar col. 375.

מנידונית *Macedonica fœmina.* Jalkut Num. fol. 255.1.

מָגוֹר Vide גור.

* מְגוֹ Vide in גו.

* מגו מיגוין Vide in גוא.

מַגָּל מַגְּלָא *Falx messoria:* וּמַגְּלָא לָא תְרִים Et falcem non elevabis, Hebr. חֶרְמֵשׁ Deut. 23. vers. 26. *Plural.* ומורנְיָתְהוֹן לְמַגְּלִין Et lanceas suas in falces, Jesa. 2.4. *Cum Aff.* וּמַגְּלֵיכוֹן לְמוֹרְנִין Et falces vestras in lanceas, Joel. 3.10. Heb. וּמַזְמְרוֹתֵיכֶם. *Talm.* מגל יד ומגל קציר Falx manualis (putatoria & vinitoria) & Falx messoria, Kelim cap. 13.

מוגלא Vide in גלא.

מַגְלוֹן *Nomen proprium loci,* קנה במגלונאה. In Gemara legitur מלוגנאה, Pesach. 48.1.

מַגָּן *Gratis, Frustra, Sine causa, Immeritò:* ותפלחנני מַגָּן Et servieris mihi gratis, Genes. 29.15 יִפּוֹק לְבַר חוֹרִין מַגָּן Exibit liber gratis, Hebr. חִנָּם, Exo. 21.2. הַאִפְשַׁר דִּי לְמַגָּן איוב דָּחֵל מִן קֳדָם יְיָ Fierine potest, ut frustrà Job timeat Dominum? Jobi 1. v.9. לָא תֵימֵי בִשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהָךְ לְמַגָּנָא Non jurabis in nomine Domini Dei tui frustrà, Exod. 20. v.7. מַגָּן אִזְדַּבְּנְתּוּן Gratis venditi estis, Jesa. 52.3. *Tal[m.]* אסיא קריבא דמגן במגן *Medicus propinquus est qua[si] medicus gratis curans,* q.d. אסיא קריבא אסיא דמגן.

בית המגניא *Nomen loci,* Kilaim cap. 6.

מְגִנִּין *Machinationes:* [...]ר היפך מגנין שלך על צריך Qui convertit machinationes tuas (id est, contra te directas) contra hostes tuos, Beresch. ra[b.] sect. 43. Sic explicatur ibi illud [...]ר מגן צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ *Qui tradidit hostes tuos in manum tuam,* Gen. 14.2[0].

כרד לידה לרבי שיבריא בר *Aliter apud Talmudicos*, תליסר כגני מעסיה והות כסים טבא Misit ei cerevisiam tredecim machinationum, id est, infusionum, & gustavit eam, fuitque suavis valdè, Pesach. fol. 107.1. Id est, Cerevisiam tredecies ex uno dolio in aliud super recentes herbas & fructus effusam. Baal Aruch legit cum duplici Gimel מגני. Vide illum, & glossatores Talmudicos.

מגניטס *Magnes, Magnetes lapis trahens ferrum. Corruptum ex Græco* μάγνης, μαγνήτης, μαγνῆτις. *Sic ab agro, sive urbe, sive loco in Asia, qui dicitur* Magnesia. *Inde Achilles Statius istum lapidem vocat* μαγνῆτιν λίθον. Hinc, אבן המגניטס תמשוך הברזל Lapis Magnesius trahit ferrum, Ikkarim Orat. 4. cap. 35. ab initio.

מָגֻנְצָא *Moguntia.*

מנס מְנִיסְתָא · מְנִיסָא · מְנִיס *Scutella, Paropsis: Acetabulum, Lanx, Thuribulum:* מְנִיסְתָא דִכְסַף Scutella argentea, Num. 7.13. *Plural.* וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי יָת מְנִיסַיָּא Et ponent super eam scutellas, Num. 4. v. 7. *Constr.* מְנִיסֵי כַסְפָּא Scutellæ argenteæ, Numer. 7.84. *Aff.* וְתַעְבֵּיד מְנִיסוֹהִי Et facies scutellas ejus, Exod. 25.29. *Respondet Hebræo* קְעָרָה, *& est Græcum* μαγίς. Plin. lib. 33. cap. 11. *Lances antiqui* μαγίδας *appellavére. Aliâs Græcis est Mactra. Apud Talmudicos,* נתנו במנים והקטירו על גבי המזבח Imposuerunt lanci & suffitum fecerunt super altari, Pesach. cap. 5. in fine. רינא דמניסתא Vide in נסס.

מְנִיסָא vel מְנִיסָא *Cibus: Ferculum:* בזין דהוה למיתי מנוסיא Cùm cibus afferretur: מניסא עליל נפקין ולא מטעמין Quare efferuntur cibi, & non sunt gustati? Vajikra rab. sect. 28. Videtur esse à נגס. Alibi, אעליה ועביד ליה מנים Introduxit eũ, & apparavit ei prandium, Echa rab. cap. 1. v. 1. ad רבתי בגוים.

מְגִיסְטֵי Μέγιστ@, Μέγιστοι *Magnates:* מגיסטי מלחמה Magnates belli, Proceres belli, docentes bellica, Ber. rab. sect. 26. Item *Almagestus, liber Astronomicus Ptolemai*, Citatur in More lib. 2. cap. 24.

מָגִסְטֵר *Magister:* מגסטר פלטין Magister palatii, Aulæ præfectus, Vajikra rabba sect. 28. in fine.

מנף מְנָפִים *Tibialia ferrea*, Schab. fol. 60.1. Alii legunt מנעלין.

מגר *Detrudere, Deturbare, Dejicere, Depellere, Impellere, Præcipitare: Exscindere. Præteritum,* וּמַגַּר יָת רְתִיכַיָּא Et dejecit, excidit currus, 1. Reg. 20.21. Regia, וְתַגַּפַּר Et perdidit. Priorem lectionem sequitur R. David. מַגְּרַת יָתִי טַנְנָתִי Dejecit me zelus meus, Psalm. 119.139. Hebr. צִמְּתַתְנִי Excidit me. *Imperativ.* מַגַּרוּהָא וּמַגְּרוּהָא Dejicite eam, & dejecerunt eam, 2. Reg 9.33. pro Hebr.

שִׁמְטוּהָ Deturbate eam. *Futur.* יָתֵיהּ אַמְגַּר Eum exscindam, Psal. 101.5. אַמְגַּר כָּל רַשִׁיעֵי אַרְעָא Exscindam omnes improbos terræ, ibid. v. 8. וְגִירָךְ מִיַּד יְמִינָךְ אַמְגַּר Et sagittas tuas è manu dextera tua dejiciam, Ezech. 39.3. תְּמַגַּר כָּל בַּעֲלֵי דְבָבִי Exscindit omnes hostes meos, Psal. 143.12. כְּרַכֵּי עַמְמַיָּא יְמַגַּר Civitates populorũ dejiciet, destruet, Jesa. 25.12. Sic Esræ 6.12. & sic Hebr. וִימַגַּר רוֹכְבֵיהוֹן לַאֲחוֹרָא Et præcipitabit, dejiciet sessores illorum retrorsum, Genes. 49.17. וּמִשִּׁמּוּשָׁךְ יְמַגְּרִנָּךְ Et de officio tuo dejiciet te, Jesa. 22.19. *Ithpah. Præter.* אתמגרו Excisi sunt, Jobi 6.17. Hebr. נִצְמָתוּ.

מְגוּרָה Vide in גור.

מְגֵרָה Vide in נרר.

מָגִירוּס μάγειρ@ *Magirus, Coquus:* הוליכה את בנה אצל המגירוס Adduxit filium suũ ad coquum: היו לו שני מגרסין Fuerunt ipsi duo coqui, Vajikra rabba sect. 7. מגרסך אנא ולית את מטעים לי תבשילך Coquus tuus ego sum, & non gustandum mihi præbes cibum tuum, Vajikra rab. sect. 28.

מְגִירִין Μαγειρεῖον, *Culina.* In Talm. Hierosol. Beza cap. ult. in fine, קבלין גבי מגירין דידך Assume ea in culinam tuam. Glossa exponit בית מגורה *Granarium, Horreum. Sed omnino videtur esse Græcum* μαγειρεῖον.

מגש אַמְגוּשָׁא · אַמְגוּשׁ · מְגוּשׁ *Magus*, Μάγ@, i. e. מכשף *Incantator, Præstigiator, qui Deum abnegavit, eum jugiter contumeliis & blasphemiis afficit, & ad magiam atq; idololatriam homines alios allicit. In Targum Jon.* Exit (Pharao) ad faciendas divinationes super aquis, הֵי כְאַמְגוּשָׁא Sicut magus, Exod. 7. v. 15. & 8.16. *Apud Talmudicos,* רטין מגושא *Raten* idem est quod Magus, Sota fol. 22.1. Glossa, מגוש מכשף האוחז את העינים וגונב את הלבבות Magus est incantator præstringens oculos & furans corda: ההוא אמגושא חייט שכיבי Iste magus effodiens mortuos, scil. ad detrahẽdum spolia, Bava basra fol. 58. col. 1. הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה Quicunq; discit verbum unum à Mago, reus est mortis, Schab. f. 75.1. פרעה שהיה בימי משה אמגושי הוה Pharao qui fuit in diebus Mosis, magus fuit, sicut dicitur, *Ecce egreditur ad aquam*, Exod. 7.15. Moed katon fol. 18.1. *Huc respexit Jonathan paraphrastes in locis suprà citatis. Plural.* מגושין, *emphat.* מְגוּשַׁיָּא. *Fœmin.* אַמְגוּשְׁתָּא *Præstigiatrix. Addunt alii,* מגושה *Nutus,* מְגַשׁ *Innuere.* Id quærendum.

מדב מִדְבּוֹרְתָא *Fax, Candela.* Sic citat Baal Aruch ex Moed katon fol. 12.2. In nostris libris legitur per כ, כיון דבליליא בעי גברי יתירי ובעי מדוכרי דנורא Quia noctu opus habet viris multis & facibus vel candelis multis.

מדד Hebr. *Metiri, Mensurare, Dimetiri. Rabbini perfectè sæpè utuntur, ut cùm dicunt:* לא

ימדוד המודד לאחד בימות החמה ולאחר בימות הגשמים באותו החבל Non menſurabit menſurator uni in diebus ſolis (id eſt, æſtus & caloris, quando Sol ſplendore ſuo calorem & ſiccitatem excitat,) & alteri diebus pluviarum eodem fune. Nam diebus ſerenis funis exiccatur & contrahitur, diebus autem pluvioſis fit humidus & faciliùs extenditur, Bava metzia fol.61.2. במדה שמודד אדם מודדין לו *Quâ menſurâ menſurat homo, remetiuntur ei*, Sotah cap.1. in Miſchna. Schab.fol.100.1.

מְדִידָה, מְדִידוּת *& per apocopam* מְדִידוּ *Dimenſio, Menſuratio*: מדידות קַרקע Menſuratio agri.

מִדָּה *Menſura, Dimenſio*; apud Rabbinos etiam *Mos, Conſuetudo, Conditio, Virtus, Proprietas, Affectio menſurata, Conditio*: מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה *Menſura pro menſura, par pari. Proverbiale dictum, paſsim obvium*: vide Gen.11.7. in R.Salom. מידה מוספרת Menſura referta, & accumulata: מדה שוה Menſura æqualis. מִדַּת הַדִּין *Proprietas judicii, Deus judex*; in Targum & apud Rabbinos, cujus oppoſitum מדת הרחמים Proprietas miſericordiæ, miſericors Deus: עֲנַת מִדַּת דִינָא Reſpondit proprietas judicii, Deus judex, Eccleſ.10.v.8. Thren.1.1. בְּמִדַּת דִינָא דֶאֱלָהָא אֲשַׁבַּח בְּמֵימְרֵיהּ In proprietate judicii Dei laudabo verbum ejus, Hebr. באלהים, Pſal.56.5.11. בְּהָדָא מִדָּה Cum hac conditione, Levit.16.3. in T.Jon. *Porro celebre apud Rabbinos eſt*: העוסקים במקרא מידה ואינה מידה · במשנה מדה ונוטלין עליה שכר · בגמרא אין לך מדה גדולה מזו id eſt, *Qui operam dant in lectione Biblica* (ſcil. *tantùm*) *proprietas eſt, quæ proprietatis nomen non meretur: in Miſchna, proprietas eſt, pro qua accipitur merces: in Gemara, proprietas eſt, quâ nulla major*, Bava metzia fol.33.1. Sic ſtudium Biblicum ſtudio Talmudico longè vilius & inferius eſſe ſtatuũt, propterea quòd difficile ſit, nec verus Scripturæ ſenſus abſque explicationibus Talmudicis haberi poſsit. Plurale, מדות *Mores, Virtutes, Qualitates, Proprietates*: מדות טובות Mores boni: ספר המדות *Liber morum, ſive ethicus*, quomodo vocatur *Ethica Ariſtotelis*, quam in ſermonem Hebræum convertit Don Meir, Regis Caſtiliæ Medicus, Anno Chriſti 1405. מדות אלהים Proprietates Dei: העומד על מדותיו Qui inſiſtit proprietatibus ſuis, id eſt, affectibus, paſsionibus ſuis, *Pertinax*: hinc; שלשה הקב״ה אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מדותיו *Tres Deus amat; eum qui non iraſcitur, qui non inebriat ſe & qui non inſiſtit proprietatibus ſuis*, hoc eſt, qui non eſt pertinax, nimiumque indulget ſententiæ ſuæ, aut vindictæ cupidus, malum malo reddere cupiens: ולא עמדתי על מדותי Neque indulſi affectibus meis, Megilla fol.28.1.

Deinde מִדָּה *eſt Tributum, quod à facultatibus ſuis quiſq; regi vel magiſtratui dat, quaſi Demenſum dictum*, Eſræ 4.20. & 6.8. *& Dages in Nun reſoluto*, מִנְדָּה, Eſræ 4.13. & ſic 7.24.

מְדִיתָא *Idem quod* מִדָּה *Menſura*. In dialecto Hieroſolymitana frequens.

מִדּוֹתִי *Moralis, Ethicus*: הפעולות על שלשה מינים הם טבעיות · מדותיות · ולמודיות Actiones trium generum ſunt, naturales, aut morales, aut diſciplinales: מעלות מדותיות Qualitates, Virtutes morales.

מַד · מַדָּא *Veſtis, Veſtitus, Veſtimentum*: מאן דלביש מדא ילבש מדא Qui ſolitus eſt induere veſtem, induat veſtem: שלח מדך ואנא אלבישה Mitte veſtem tuam, & ego induam eam, Berach.fol. 28.1. Sic Hebraicè.

מָדַי *Madai, nomen proprium filii Japheti, Gen.10. 2. qui pater fuit Medorum, unde & regio illorum* מָדַי *dicta*: וִיהִיבַת לְמָדָי Et dabatur Mediæ, Dan.5.28.

מָדִי *Medus*: דָּרְיָוֶשׁ הַמָּדִי Darius Medus, Dan.11. v.1. *& Chaldaicè* מָדָיָא *Dan.6.1. quod legitur* מָדָאָה *ſecundum communem formam gentilium & numeralium in forma emphatica*: נָשִׁים מָדִיּוֹת Mulieres Medæ: מדוכה מָדִית Mortarium Medum.

מִדִי *Quicquam, Aliquid*, Syrè מִדֶּם, *quod contractum ex Chaldæo* מִדְעַם, *de quo mox*.

מדל, מְדָלָא *Subſtantia, Opes*. In Talm.Hieroſ. אתפקד גביה מידלא דיתמין Depoſita fuit apud eum ſubſtantia pupillorum; Gloſſa, ממון, Schekalim cap.4.ſect.4. in Gemara: אפקד גביה מדליה Depoſuit apud eum opes ſuas, Echa rab. cap.1.v.1.fol.59.col.3. Gl. עָשְׁרוֹ. Et mox, הב ליה מה דלי Da ipſi ſubſtantiam meam; pro מִדְלִי, ut mox, הב לי מדלא דאפקד אבא גבך Da mihi ſubſtantiã, quam apud te depoſuit pater meus. Sic ſæpius ibidem. Baal Aruch citat etiam locum ex Targum, Prov.6.31. כּוּלֵיהּ מִידְלָא דְבֵיתֵיהּ Univerſam ſubſtantiam domus ſuæ. Libri editi pro eo in Targum habent מָמְלָא: Manuſcripti מוֹלָא, ut notavit Raphelengius ad Prov. 6. in Notis diverſæ lectionis ad Regia.

מְדַל Vide in דלל, in Aphel.

מִדֶּם *Quicquam, Aliquid, ex dialecto Syra, aliàs* מִדְעַם: כָּל מִדֶּם דְּמָרִיר חָלֵי לֵהּ Omne amarum dulce ipſi eſt, Prov.27.7.

מדן מוֹדְנָא *Statera, Bilanx*: *Targ.* קָיְמָא בְּכַף מוֹדְנָא Stabat in lance unius, & agnus בְּכַף מוֹדְנָא חֲרָא in lance ſtateræ altera, וְהָוַת כַּרְעָא כַּף מוֹדְנָא מַטַּלְיָא Et fuit depreſſa lanx ſtateræ ab agno, Exod.1.15. in Jon. *Litera* ו *eſt pro* א. *Inſolens autem eſt forma ſingularis. Heb. dicitur* מֹאזְנַיִם, *unde fit per commutationem* ז *in* ר, *ut ſæpè*: מאזנין דקשוט Bilances juſtæ, Eccleſ.2.8. Sic מאזְנָן דקשוט Bilances juſtæ, Levit.19.36. in Jon.

עדן מדאני : מדינים Vide in דין.

מדין Vide ſupra in מָא & in דִין.

מדיע מוֹדִיעִית *Modaith, urbis nomen, quæ quindecim milliaribus diſtabat ab urbe Hieroſolyma,* Peſach. fol. 39.

מַדּוּעַ *Quare, Quamobrem?*

מְדוּם *Quidquam, Aliquid. Reſpondet Hebræo* [illegible] : ut, לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּם Non adhærebit manui tuæ quicquam, Deut. 13.18. לְחוֹד לְגוּבְרַיָּא הָאִלֵּין לָא תַעְבְּדוּן [illegible] Tantummodò viris iſtis ne faciatis quicquam, Gen. 19.8. שׁוּם מְדַעַם Quicquam omnino, Eſth. 6.3. כָּל מְדַעַם Omne aliquid, Total, omnis res, quicquid, quodcunque, Hebr. [illegible] Num. 31.23. לָא תְבָעֵת צְרִיךְ לְכָל מְדַעַם Non deſiderabat uſum cujuſquam rei, niſi, &c. Eſth. 2. 15. Elias notat in Methurgeman ſuo, in Targum Hieroſol. Geneſ. 22. legi מִנְדַּעַם, ſed id noſtra exemplaria hodie non habent. Syriacè dicitur מִדֶּם, & ſic Prov. 27. v. 7. unde per Apocopam מִדִּי Talmudicè, quod & in Targum legitur, כְּמָה דְּלָא מִתְאֲכִיל מִדִּי Sicut non comeditur quicquam, Jobi 6.6.

* מְדִי Vide in נדי.

מדר המדר *Declive facere.* Hinc citat Aruch ex Bava baſra fol. 22.2. במדריר את כותלו De eo qui declivem facit parietem ſuum, ex ſignificatione Nominis מוֹדְרוֹן vel מִדְרוֹן, quod vide in דר. Sed in noſtris exemplaribus legitur כּוֹתֵר.

מְדַר *Gleba terræ.* Citat Aruch ex Thorath Kohanim; אפילו מדר ואפילו חרסית Etiam glebam, etiamque argillam. *Hoc ſenſu legitur* מְדָרָא *in N. T. Syr. Matth. 13.5.* In Aruch traditur, Arabicè ſic vocari *Glebam terræ.*

מְדוּרָא מְדוּרְתָּא Vide in דור.

מוֹדְרָא Vide in דרך. Fortè tamen Mem radicale eſt.

* מְהָ Vide ſupra in מָא.

מהא אתמהא *Obſtupeſcere:* חוי ואתעצב אל לבו Obſtupeſcens erat, & doluit in animo ſuo, Bereſch. rab. ſect. 18. אתמהא כיון ששמע Obſtupuit, quando audivit, Jalkut fol. 11. col. 3. *Videtur ad non referendum.*

מהב Inde מְהִיבָא *Donum*, Prov. 6.35. in Regiis. Lege מוֹהֲבָא.

מהה *Veteraſcere, Conſumi vetuſtate:* קופה המהוהה Arca veterata, Kelim cap. 24. שנמהה מממנה חוט אחד In qua veteratum eſt filum unum, Kelim cap. 28. כסלית המהוהה Pallium veteratum, Nidda fol. 4.1. ut citatur in Aruch, ſed in textu Talmudico legitur מְהוּמְהָ, & exponitur ut præcedentia בלויה. *Quæ Aruch in Humeſlandi ſignificato hic adducit, ea in noſtris libris Talmudicis hodiè leguntur cum Cheth in medio.*

מהט *Emungere.* שמוהטין בה את הפתילות Quo emungunt ellychnia, Schab. fol. 90.1. Sic legitur in Aruch: in Gemara autem noſtra, שמחטטין Quo fodiunt; In Beza fol. 32.2. מוחטין את הפתילות per Cheth.

מהל *Circumcidit, apud Talm.* יומא דעיבא ויומא דשותא לא מהלינן ולא ממוברינן ביה Die nubiloſo, & die venti auſtralis nō circumcidimus, neq; ſecamus venam, Jevam. fol. 72.1. ונמהליה Et circumcidet eum, Jevam. fol. 71.1.

מוֹהֵל *Circumciſor, abſcindens præputium infantis.*

מָהוּל *Circumciſus:* קטן שנולד כשהוא מהול Parvulus qui natus eſt circumciſus, qui glandem membri habet nudam, ac ſi eſſet circumciſus, λειπόδερμος. Vide R. Salom. Pſal. 16.1. ubi ſcribit ex Medraſch, Davidem talem fuiſſe. Sic de Moſe in Vajikra rabba ſect. 4. Septem creati ſunt circumciſi, Jelammedenu fol. 4. col. 4. המשוך והנולד כשהוא מהול Attractus, & natus circumciſus &c. non comedunt de oblatione voluntaria, Jevammoth Hieroſ. cap. 8. Et mox; *Circumcidendo circumcidetur*, Gen. 17.13. מכאן לנולד כשהוא מהול שצריך להטיף ממנו דם ברית Hinc probatur, quòd, qui natus eſt circumciſus, neceſſe eſt ab ipſo extrahere ſanguinem fœderis circumciſionis, מפני שערלה כבושה היא quia præputium ſubactum eſt.

מְהִילָא *Circumciſio:* לא בר מהולא הוא Non eſt filius circumciſionis, non debet circumcidi, Jevam. fol. 71.1.

מְהוּלְתָּא *Circumciſio:* בִּדְמָא דִמְהוּלְתָא הָדֵין Per ſanguinem circumciſionis hujus, Exod. 4.25. Ezech. 16.6. וּדְמָא דִגְזֵרַת מְהוּלְתָא Et ſanguinem abſciſsionis præputii, Cantic. 2.9. ubi alterutrum videtur redundare. Nam & נוּרְתָא & גזרה eſt Circumciſio, aut מהולתא eſt præputium, quia præſcindi vel abſcindi ſolet.

Secundò apud Talmudicos מְהוּלְתָא eſt *Subcerniculum, Vannus, Cribrum pollinarium:* קמחא אגבא דמהולתא Farina ſuper vel in cribro, Betza fol 29. col. 2. *Sententia Proverbialis*, מְהוּלְתָּךְ חֲרָשָׁה אֲקִישׁ עֲלָהּ *Quando cribrum tuum vel vannus tuus ſilens eſt, percute illum*, Bereſch. rab. ſect. 81. *Silet*, id eſt, agitatione nullum edit ſonitum. *Percute*, dato ſignum, nec unquam ceſſet. In legum neglectu monenda juventus: in otio monendi ad laborem homines. *In Plural.* מְהוּלְיָא Talm. Hieroſ. Moed katon cap. 2.

II. מהל *Miſcere, Diluere vinum aquâ:* אמהול ליה במים Miſcebo illud aquâ, Jeſa. 1. v. 22. in Jalkut.

מוֹהַל *Liquor, Humor, Sapft.* Vide in מהל.

מהר *Feſtinare, Accelerare, Feſtinum, Præcipitem eſſe.* Niphal נִמְהַר *Feſtinus, Præ-*

ceps: quod ad animum relatum, includit temeritatem & stultitiam.

מְהִירוּת R. Acceleratio, Festinantia, Præcipitantia: רץ בִּמְהִירוּת Currit cum festinatione, id est, festinanter. Hinc חושי Jobi 20.2. Aben Esra explicat per מהירותי.

מָהִיר Promptus, Expeditus, Exercitatus: מהיר בירעתא Expeditus in scientia.

מוֹהַר Dos. plural. מוֹהָרִין וּמַתָּנָן Dotes & dona, Gen.34.12. כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת Juxta dotes virginum, Exod.22.16.

מוֹהֲרָקָא Sedile, Sedes: vel pluraliter, Sedilia, Eruvin f.62.1. Item, Obsignatio, Literæ obsignatæ: מוהרקיהו דהני בטפסא דמלכא מנח Obligatio (i.e. contractus, literæ obligationis) ipsorum in arca regis deposita est, Metzia fol.73.col.2. Nedar. fol.46.1.

מוהרין · מוהרנקי Festorum uomina apud Persas ע״ז fol.11.2.

מוג Liquefieri, Solvi, Dissolvi, Hebr. & in Hithpahel, התמוגג, unde & Chaldaicè, Præterit. אִתְמוֹגְגוּ יָתְבֵי אַרְעָא Liquefacti sunt habitatores terræ, Psal.46.11. Futur. נַפְשְׁהוֹן בְּבִישָׁא תִּתְמוֹגַג Anima ipsorum in malo colliquescet, Psal.107. 26. Apud Talm. ממגין את מחתך Dissolvunt plagas tuas, id est, curant, Ber rab.sect.40.

מוץ מוּץ מוֹצָא Gluma, Stipula, Hebr. מוץ, per commutationem literarum ejusdem organi. Sic tantum scribitur in Jobo & Psalmis: ut, יְהוֹן הֵיךְ מוֹצָא Erunt sicut stipula, Psal.35.5. אֱלָהֵן כְּמוֹצָא Sed sicut gluma, Psal.1.4. וּכְמוֹצָא דִּישַׁלְטְלִנֵּהּ עַלְעוֹלָא Et sicut gluma quam dispellet turbo, Jobi 21.18. Apud Rabbinos, מוצא Pugillus: כמוצא דמשכי Cum pugillo ceparum, Kiddufchin fol.52.2.

מוח Cerebrum, Medulla: מפרסת רגליה ועד מוחיה A fissura pedis usq; ad cerebrum, id est, verticem ejus, 2.Sam.14.25. Sic Deuter.28.v.35. מוח קר ולח Cerebrum frigidum & humidum, Psalm.102.5. in Kimchio. כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו Mihi videtur, illũ non habere cerebrum in capite, Jevam.fol.9.1.

מוט Moveri, Nutare, Vacillare, Declinare. Futurum, וּתְמוּט יְדֵיהּ עִמָּךְ Et nutaverit manus ejus tecum, Levit.25.35. Ithpahel, אִתְמוֹטְטָא רַגְלַי Moti sunt pedes mei, Psal.73.2. & 94.18. ארום בר אִתְמוֹטְטַת Quia commota est, Psalm.60.v.4. כְּמִתְמוֹטְטִין טוּרַיָא Quando commoventur montes, Psalm.46.v.3. Infinitivus, לָא יִתֵּן לְאִתְמוֹטְטָא רַגְלָךְ Non permittet commoveri pedes tuos, Psal. 121.v.3. Futurum, דְּלָא תִתְמוֹטֵט Ut non vacillet, Psalm.96.10. Hiphil, המיט Nutare facere, commovere.

מוט מוטה Vectis, Palanga: לא יביאנה במוט Non adducet palangâ, Beza cap.3.

מוך Tenuem, Attenuatum esse facultatibus, apud Hebr. Præt. מָכוּ רָמַיָּא Attenuati, Attriti, incurvati sunt montes, Heb. שחו, Hab.3.6. Apud Rabbinos generalius sumitur pro Tenue, Molle, Lene esse: Tritum, Attritum esse: מכא ליה ארעא מתותיה Mollescebat ipsi terra sub eo, Sanhed.95.1. Item Duplicare, Sternere, Substernere: ut, גאורתא הוו מייכי ליה שיתין נמטי Vesperi duplicabant, vel, substernebant ipsi sexaginta stragulas villosas, Metzia fol.84.col.2. ומך להו במתרקי Et duplicavit, dupla imposuit ipsis tegumenta lanea, vel tapeta, Taan.fol.21.2. נפתח בבי מטרא בר חמרא מוך שקך וגני Cum aperitur (mane) janua pluviæ, ô asine, duplica saccum tuum & decumbe in eo, Berach. fol. 59.col.1. Profertur illic tamquam proverbiale: Glossa; Quando aperis mane januam tuam, & vides pluviam descendentem, dico tibi asine qui is de loco in locum ad adducendum & coemendum frumentum, duplica saccum tuum sub te (id est, duplicatum substernere illum tibi,) & dormi super eo, neque hinc inde discurrâs, quia vile fiet triticum propter pluviam. Vide & in Taan. fol.6.2.

מָכָא מָךְ וזא Tritum, Attritum: וזא מכא Asis tritus, cujus signatura attrita, Bava kama fol 37.

מוך Tenue, Molle, Lene. Plural. מוכין Mollia, ut sunt lintea, gossapina, lana, lectus, muscus, rasuræ lintei quæ vulneribus imponuntur, & similia: בשמשת במוך Mulier quæ utitur linteo molli, vel gossypio, Nidda fol.3.1. Glossa; Mulier replet locum illum rebus mollibus, ad hauriendum semen, ne conciplat: במוך שבסגדלה · ובמוך שבאזנה · ובמוך שהתקינה לנרתה Cum molli (lana) quæ est in calceo ejus (ne scil. pedem lædat) cum molli quod est in aure ejus (ad exsorbendum humorem aurium) & cum molli, quod præparat pro separatione sua (tempore menstruorum,) egreditur scil. mulier in sabbatho, Schab. cap.6. in Mischna: מוך שעל גבי מכה Muscus qui est super plaga, מוך יבש Muscus aridus, Schab. fol.134.col.2. ולא במוכין Neque cum mollibus, Schab. cap.4. in Mischna. Glossa, כל דבר רך קרוי מוכין Omnis res mollis vocatur מוכין. Aliter, מים מוכין Aquæ lenes, tepidæ, Mikvaoth cap.1. Glossa, מלוחין או חמים, salsæ aut calidæ. Sic Majemon, מוכים hoc est, aquæ salsæ, aut amaræ, aut calidæ, aut alterius alicujus ingrati & mali saporis cum aliqua caliditate. In Para cap.7. explicatur המוקין Aquæ noxiæ, nocentes, quales sunt aquæ salsæ & tepidæ.

נכוך Vide in litera נ.

מול Circumcidere, Præcidere præputium, Hebr. Ithpahel Chald. Præterit. ואתגזליל Et succiditur, Hebr. וימל, Jobi 14.2. Particip. לְדָלְיָא מתמלל

מתמולל Veſperi ſucciditur & exareſcit, Pſal.90.6. ומן לְעֵיל יִתְמוֹלַל [illegible] Et ſuperius ſucciditur ramus ejus, Jobi 18 16.

מִילָה *Circumciſio, Præciſio præputii:* חֲתִימַת מִילָה עַל [illegible] Sigillum circumciſionis erat ſuper carne eorum, Cantic.3.8. ברית מילה Fœdus, [illegible]entum circumciſionis: אשה לא בת מילה Mulier non eſt filia circumciſionis, non eſt [illegible] ad faciendum circumciſionem, Avoda [illegible].27.1. Sic legitur in Schulchan Aruch [illegible]deah, num.261 אין האשה חייבת למול את [illegible] *Mulieri non eſt permiſſum circumcidere filium* [illegible] *Apud Talmudicos* reperitur quoque pro [illegible] *Venæ, Venæ ſectione:* ut, אבא אומנא כי עבר מילתא Abba Umana quando faciebat venæ ſe[ct]ionem, id eſt, quando venam ſecabat, Taan. [illegible] 2. Schab.fol.129.1. עָבִיד לִידָה תבשילא רטחלי [illegible] ביומא דעבד [illegible] Apparavit ei decoctum ſplenis, in die quo fecit venæ inciſionem, Cholin [illegible].111.1.

מול *Propter, Pro:* למול החיים Pro vel propter vitam, in R.Levi, Prov.10.16.

מוּלְיָא · מוּלְיְתָא *Mula:* ומוּלְיָתָא תְלִיתָאָה Et mu[lam] tertiam ad trahendum & perſequendum [a]ddidit ſingulis curribus, Exod.14.19. in Jonath. [illegible] *pluraliter,* מוּלָאוֹת *Muli, ſive Mulæ,* in T.Hieroſolymitano: אוֹרְחֵיהוֹן דְמוּלְיָתָא הֲוָה נָגְרִין לְגַלְגַלְיָא Mos mularum erat, ut traherent rotas, at verſim rotæ & currus trahebant mulas & projiciebant in mare, Exod.14.v.25. pravè illic legitur מוּלוּתָא, quod corrigendum. *Apud Talmudicos,* מולאות יוצאות באפסריהן Mulę exeunt cum capiſtris ſuis in ſabbatho, Schab. fol.52.1. In Talm. Hieroſol. Berach. cap.8. fol.12.2. אין בעיתון מיזבן מוליון תהון זבנין אילין ראודניהון רקיקן שאמו סוסה ואביו חמור Si vultis emere mulas, emite illas, quæ aures habent tenues, quarum mater eſt equa, & pater aſinus, &c. Vide ibi plura.

מילא מיל Vide infrà in מיל.

מום

מוּמָא *Vitium, Macula, Nævus:* דִיהֵי בֵיהּ מוּמָא In quo fuerit macula, Levit.21.17. מוּמָא הוּא לֵיהּ Vitium hoc ipſi eſt, Proverb.9.7. לָא הֲוָה בֵיהּ מוּמָא Non fuit in ipſo vitium, 2.Sam. 14.25. *Plural.* מוּמִין. *Apud Talmudicos,* מום שבך אל תאמר לחבירך *Vitium quod eſt in te, ne exprobres proximo tuo,* Metzia fol.59.2. Nam, *Turpe eſt doctori cùm culpa redarguit ipſum.* Et carere debet omni vitio, qui in alterum paratus eſt dicere vitium. אין אדם רואה מומין לעצמו *Nemo videt ſua propria vitia,* Bechor.fol.38.2.

מומי Vide in יַמָא.

מוץ

Sugere: ינוקא דלא מייץ Infans qui non poteſt ſugere, Schab.134.1. מִיצָא Vide in מצן.

מוֹץ *Gluma, Stipula:* כְּמוֹץ טוּרַיָא Sicut gluma montium, Jeſa.17.13. כְּמוֹצָא תְשַׁוֵי Sicut ſtipulam ponet, Jeſa.41.15. כְּמוֹצָא דְנָסְבָה רוּחַ Sicut ſtipula quam tollit ventus, Hoſ.13.3. דָמַן לְכְמוֹצָא Similes ſunt ſtipulæ, Soph.2.2. וּכְמוֹץ Et ſicut gluma, Jeſa.29.5. Vide & ſuprà מוז.

מוק

Tabeſcere, Contabeſcere: ריאה שנימוקה Pulmo tabeſcens, Cholin 47.2.

Secundò, מוק *Deridere. Irridere. Pahel Particip.* מְמַיֵק בְּדִינֵיהּ Deridet judicium ejus, Prov.19.28. *Ex Aphel,* וְאִם תְּהֵוֵי מְמִיק Et ſi fueris irriſor, Proverb.9.12. *Fæmin.* מְמִיקָא עֲלָךְ Deridet te, 2.Reg.19. 21. & Jeſa.37.22.

מְמַיְקָן, vel מְמִיקְנָא · מְמִיקָנָא · מְמִיקָן *Deriſor, in Proverbiis ſæpè:* ממיקנא הוא חמרא Deriſor eſt vinum, Prov.20 1. לָא תְכוּס לִמְמַקְנָא Ne reprehendas irriſorem, Prov.9.8. *Plural.* ובסיעת ממיקני Et in cœtu deriſorum, Pſalm.1.1. מִתְקְנִין לִמְמִיקְנֵי דִינֵי וּמַחְתָא Præparata ſunt deriſori judicia & plagæ, Prov 19.29. זֵידָנִין מְמִיקְנִין לִי Superbi irrident me, Pſal.119.51. וּמְמִיקְנַיָא מְעַסְן עֲלַי כַּבֵּיהוֹן Et irriſores frendunt c[on]tra me dentibus ſuis, Pſal.35.16.

מַמְקְנוּתָא *Deriſio:* וּמְמִיקְנֵי מַמְקְנוּתָא רְגוּ לְהוֹן Et deriſores deriſionem appetunt ſibi, Prov.1. v.22. מַמְקְנוּתָא וְחוּרְפִיתָא לְחַזְרָנוּתָנָא Irriſionem & opprobrium vicinis noſtris Pſal.44.14.

מוּקָא *Soccus, Crepida. In Targum,* מוּקֵי פָּרְסָאִין Socci Perſici, Eſth.8.15. *Apud Talmudicos,* במוקין קאתי In ſoccis vel crepidis venit, Gittin fol.68.2: בסנדל ובמוק Cum calceis & cũ crepidis, Jebham. fol.102.col.2. diſtinguitur illic ab אנפיליא ſoccis: דנפק בחמשא זוגי מוקי לשוקא Qui egreditur cũ quinque paribus ſoccorum vel crepidarum, Ibidem. Aruch inquit, Arabicè אלמוק, Italicè *Pianella,* & lignum habet infrà.

מור

המיר *Mutare, Permutare, Commutare,* Hebraicè.

תְּמוּרָה *Commutatio, Permutatio,* & inde, *Pro, Loco, Vice, apud Rabbinos:* ובא הרי״ש בפתח הגדול תמורת הקטן Et venit litera ר cum Pathach magno loco parvi, R.David 1.Reg.1.15.

מוּמָר *Mutatus, à religione ſcil. & fide ſua, Apoſtata. In Targum,* מִנְכוֹן וְלָא מִן מוּמְרַיָא פָּלְחֵי אֱלִילַיָא Ex vobis, & non ex apoſtatis colentibus idola, Levit.1.2. in Jon. Sic Deuter.28.68. in Jonath. *Apud Talmudicos,* איזהו מומר Quisnam eſt Apoſtata? Qui comedit morticina, diſcerpta, reptilia, & qui bibit vinũ gentilium. R.Jehuda dicit, etiam qui induit heterogenea. Mar dicit, qui comedit adipem, hic eſt מומר, &c. Horajoth fol.11.1. Minus videtur eſſe מומר quàm מְשׁוּמָּד. Nam qui in uno tantùm vel altero puncto ab ipſis diſcedit, vocatur *Mumar,* & toleratur aliquo modo, exceptâ Idololatriâ.

מִירָא דְכְיָא : *Myrrha* מִירָא · מוּרְיָא · מוּרָא · מוֹר Myrrha pura, Exod.30.23. Sic Psal.45.9. מוּרָא שׁוּבְלָא מוּרְיָא וכורקמא Myrrhæ & aloes, Prov.7.17. Spica myrrhæ, quæ aliâs, Spica nardi, Hebr. שׁחלת, Exod.30.34. in Targ. Hieros. Quidam ex Talmudicis explicant *Muscum*, vide Mikvaoth cap.9. מור ראש לכל הבשמים Myrrha præstantissimum est omnium aromatum, Medrasch Esth.cap.2.v.5. in fine.

מוּרִין *Nigrum*. Videtur esse μαῦρος, Ber. rab. sect.7.

מוש *Palpare, Contrectare, idem quod Hebraicè* מָשַׁשׁ. *Præteritum*, וּמַשֵׁיהּ Et contrectavit eum, Genes.27.22. habet formam à Quiescentibus tertiâ rad. ה. Simile ipsi לוט & לטא. *Futur.* וַאֲמוּשִׁנָךְ Et contrectem te, v.21. מָאִים יְמוּשִׁנַנִי Fortè contrectabit me, Genes.27.12. *Aphel Imperat.* אֲמִישְׁנִי יָת עַמּוּדַיָא Palpare fac me columnas, Jud. 16.v.26.

מְמוּשׁ *Contrectatio*, Gen.27.22. T.H. ubi Jonathan מַמָּשׁ & מִימָּשׁ.

מות מִית *Mori. Præterit.* וַאֲחוּהִי מִית Et frater ejus mortuus est, Gen.44.20. הֲמִית רַבְיָא וַאֲמַרוּ מִית An mortuus est puer? & dixerunt, mortuus est, 2.Sam.12.19. מִיתַת עֲלַי רָחֵל Mortua est mihi Rachel, Genes.48.7. לְוַי דְמִתִית אֲנָא חלופך Utinam mortuus essem ego pro te, 2.Sam.19.1. דִי בְּיַבֶּשְׁתָּא מִיתוּ Qui in arida, mortui sunt, Genes.7.22. דְהָא כְבַר מִיתוּ Qui jam mortui sunt, Eccles.4.2. לְוַי דְמִיתְנָא Utinam mortui essemus, Numer.14.2. *Particip. præsens*, אֲרֵי מָאֵת אַתְּ Nam morieris tu, Jesa.38.1. *Plural.* כּוּלָנָא מָיְתִין Omnes nos morimur, Exod.12.33. וּמָיְתִין בְּקַשְׁתָּא Et moriuntur arcu, Jerem.46.9. *Infinit.* הָא אֲנָא אָזֵיל לִמְמָת Ecce ego vado ad moriendum, Gen. 25.v.32. לִמְמָת בְּמַדְבְּרָא Ut moriamur in deserto, Exod.14.11. חַיָּב לִמְמָת Reus est mori, Jerem.2 3. הַכְמוֹת רַשִׁיעִין יְמוּת אַבְנֵר An sicut moriuntur impii, morietur Abner? 2.Sam.3.33. *Imperativus*, וּמוּת בְּטוּרָא Et morere in monte, Deuter 32.49. בָּרִיךְ מֵימְרָא דַיְיָ וּמוּת Benedic verbo Dei & morere, Jobi 2.v.9. *Futurum*, עַד לָא אמות Antequam moriar, Gen.27.4. מְמָת תְּמוּת Moriendo morieris, Genes.2.17. דִלְמָא יְמוּת אַף הוּא Ne fortè moriatur etiam ipse, Gen.38.11. תְּמוּת נַפְשִׁי מוֹתָא דְקַשִׁיטוֹהִי Moriatur anima mea morte rectorum ejus, Numer.23.10. וּכְעַן לְמָה נְמוּת Et nunc quare moriemur, Deut.5.25. וְתַמָּן תְּמוּתוּן Et illic moriemini, Jerem.42.16. מְמָת תְּמוּתוּן Moriendo moriemini, Genes.3.4. וְלָא יְמוּתוּן Et non morientur, Exod. 30.20. דְלָא חֲזֵי לְהֵן דִימוּתוּן Quas non decet, ut moriantur, Ezech.13.19. *In Aphel sive Hiphil rarius usurpatur: unde illa:* לָא אֲמִית יָתֵיהּ יְהֹוָה Non occiderat, mori fecerat eum Dominus, Genes.5.24. וַאֲמִית אַף יָתֵיהּ Et interfecit etiam ipsum, Genes. 38.10. וַאֲמִיתֵיהּ Et interfecit eum Dominus, Gen. 38.v.7. & sic sæpiùs, quando de Deo dicitur. *Participium*, מְמִית בַּתְרוֹהִי Occidens post ipsum, 1.Sam.14.13. Regia habent ex Pahel מְמַתַּת. *Infinitivus*, לְאַמָתָא נַפְשָׁן Ad occidendum animas, Ezech.13.19. *Futur.* וִימִיתִכוֹן יְיָ אֱלֹהִים Et interficiet vos Dominus, Jesa.65.v.15. *Apud Rabbinos*, מה יעביד איניש ויחיה אמרו לו ימית עצמו מה יעביד איניש וימות יחיה את עצמו *Quid faciet homo ut vivat? occidet, mortificabit seipsum. Quid faciet ut moriatur? Vivificabit seipsum*, Tamid fol.32.1.

מִית · מֵת *Mortuus*: מִתְאַבְּלָא עַל מִיתָא Quæ luget mortuum, 2.Sam.14.2. עַל מִית Propter mortuum, Deut.14.1. עַל בִּשְׂרָא מִיתָא הָדֵין Super carnem mortuam hanc, Num.12 12 אִתַּת מִיתָא Uxor demortui, Deut.25.5. דְיִקְרַב בְּמִיתָא Qui accesserit, tetigerit mortuum, Numer.19.11. וְלָא יְהָבִית מִנֵּיהּ לְמִית Et non dedi ex eo mortuo, Deut.26.14. *Cum Aff.* וְאֶקְבַּר מִיתִי מִן קֳדָמָי Et sepeliam mortuum meum à conspectu meo, Gen.23.4. וְיָת מִיתָךְ קְבַר Et mortuum tuum sepelito, Genes.23.13. מֵעַל אַפֵּי מִיתֵיהּ A'facie mortui sui, Gen.23.3. *Plural.* פִּגְרִין מִיתִין Cadavera mortua, 2.Reg.19.35. *Emph.* נִכְסֵי מִיתַיָא Sacrificia mortuorum, Psalm.106.v.28. וְקָם בֵּין מִיתַיָא Et stetit inter mortuos, Num.17.13. הַאֶפְשַׁר דִי לְמִיתַיָא תַּעֲבֵד פְּרִישָׁן An fieri potest, ut mortuis facias miracula? Psal.88 11. *Fœmin.* מִיתָא Mortua, Genes.35.18. *Apud Rabbinos*, מת מצוה *Mortuus præcepti, qui mortuus est, nec habet qui sepeliant, ex præcepto tamen divino sepulturam dignam & debitam meretur; veluti peregrinus, alienus, occisus in agro vel sylva, neminem habent ex suis, qui sepulturam præstet, tum ei pietatis causâ, & vi præcepti, vel quilibet pius, vel magistratus sepulturam legitimam debet præstare.* Vide Erubhin fol 17.col.2. *Deinde* מת sumitur synecdochicè pro *Membro virili languido & q. emortuo*: Unde, מכניס מת Qui congreditur cum mortuo, scil. membro, h.e. languido, Sanh. f.55.1. גיד בלא קושי נקרא מת scribit Baal Aruch. De eo qui ita congreditur, disputant, an reus sit necne? Sic in Jevammoth fol.55.2. ubi glossa, באבר מת בלא קישוי ואין ראוי להזריע. Sic in Schevuoth fol.18.1. נועץ עשר צפורני בקרקע עד שימות Infiget decem ungues suos in terram, donec emoriatur (scil. membrum, donec languidum fiat ac potentia congrediendi pereat.) Similis est locutio ad Rom. cap. 4.19. Οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον, &c. Ovid. *Nostra tamen jacuere, velut præmortua, membra.*

מוֹתָא · מוֹת *Mors, Pestis mortifera*: מוֹתָא וְחַיֵּי בִּידָא דְלִישָׁנָא Mors & vita in manu linguæ. Prov. 18.21. חַיָּבֵי מוֹתָא Rei mortis, Psal.13.4. וְאִתְפְּרַע מִנֵּיהּ בְּמוֹתָא Et vindictam sumam ab eo peste, Hebr. בדבר

[illegible], Ezech.38.22. וְיִמִיתִכוֹן יְיָ אֱלֹהִים מוֹתָא תִנְיָנָא Et occidet vos Dominus Deus morte secundâ, Jesa.65 6.15. יְמוּתוּן מוֹתָא תִנְיָנָא Morientur morte secundâ, Jerem.51.39.57. Jesa.22.14. Psal.49.11. in Regius. *Mors secunda* est mors בעולם הבא in futuro seculo, scribit Kimchi: מַלְאֲכָא דְמוֹתָא *Angelus mortis*. Hujus aliquoties fit mentio in Targum, vide suprà in לאך. In Avoda sarah fol.20. [illegible]. מלאך המות כולו מלא עינים Angelus mortis totus plenus est oculis. Tempore decessus ægroti stat ad cervicale ejus, cum gladio districto in manu sua, in qua gutta fellis vel veneni dependet. Quamprimùm ægrotus ipsum videt, trepidat & aperit os suum, & tum inspergit guttam illam in os. Ab illa moritur, ab illa fit fœtidus, ab illa flavescit ejus facies. In Jelamnedenu, sectione קח את המטה scribitur, Eum creatum esse secundo die, quia dicitur, וחשך על פני תהום *Et tenebræ erant super faciem abyssi*, Gen. 1.v.2. Hic nempe est Angelus mortis, qui tenebrosos reddit oculos creaturarum.

מִיתָה *Idem*: Item *Supplicium mortis, capitale*: אין מיתה בלא חטא *Non est mors absq; peccato*, juxta illud, *Stipendium peccati mors est*, ad Rom.6.23. Legitur in More fol.141. col.2. Schab. cap.5. fol. 55. מיתתן של צדיקים מכפרת Mors justorum expiat peccata, Moed katon fol.28.1. מת פתאום זו היא מיתה חטופה hoc est, Si quis repentè moriatur est mors subitanea, repentina, der gäche Todt: חלה יום אחד ומת זו היא מיתה דחופה Si quis per diem unũ ægrotet, & moriatur, vocatur mors celera: si per duos dies, & moriatur זו היא מיתה דחויה est mors impulsa: per tres dies, est נְעָרָה Increpatio: per quatuor, vocatur נזיפה Reprehensio: per quinque, est מיתת כל האדם Mors omnium hominum, communis: מת בחמשים שנה זו היא מיתת כרת Si quis moriatur intra 50. annos, vocatur Mors excisionis: intra 52. annos, est Mors Samuelis Ramatensis: anno sexagesimo, est מיתה בידי שמים Mors per manus cœli, cœlitus, divinitùs obveniens, anno septuagesimo, vocatur שיבה Canities: anno octoagesimo, vocatur גבורות Psalm.90.&c. Ibidem in Moed katon. De מיתה בידי שמים vide Bartenorã & Rambam in Sanhed. cap.9. sect. ult. Porrò habuerunt olim Hebræi ארבע מיתות quatuor genera suppliciorum capitaliũ, de quibus vide Sanhed. cap.7. Mentio illorum quoque in Targ. Ruth. cap.1.v.18. מיתת בית דין Mors quæ à domo judicii infligitur: מיתות קלות Mortes leviores, מיתות חמורות Mortes graviores.

מְמַת *Idem. Infinitivus per se est, sed usurpatur etiam nominaliter*: תְמוּת מְמַת בִּמְעֵנֵי חַרְבָּא Morieris morte confossorum gladio, Ezech.28.8. מְמַת רַשִׁיעִין תְמוּת Morte improborum morieris, ibid. vers.10.

מְמוּתָא *Idem*: וּבְעִירְהוֹן לְמוֹתָא מְסַר Et jumenta ipsorum internecioni dedit, Psal.78.50.

מִיתוּתָא *Idem*, יַקִּיר קֳדָם יְיָ מִיתוּתָא דְמִתְקַטְלָהָא לַחֲסִידוֹהִי Pretiosa est coram Domino mors quæ infertur sanctis ejus, Psal.116.15. דִמְסִירִין לְמִיתוּתָא Qui tradũtur morti, Psal.102.21. עַל מִיתוּתָא דְגַבְרָא Super morte viri, Psal.9.1. כְּמִיתוּתָא Juxta mortem, Num.16.29. in Jon. וְנַפְשֵׁיהּ לְמִיתוּתָא Et anima ejus ad mortem, Jobi 33.22. *Et per Apocopam*, מֵיתוּ Deut.32.1. in Targ. Hierosol. *Hinc Rabbini dicunt*, או חברותא או מיתותא *Aut societas* (vel amicitia) *aut mors*.

מוֹתָנָא *Internecio, Plaga mortifera, Pestis*: וּתְקֵפַת בְּהוֹן מוֹתָנָא Et invaluit in eos mors, id est, pestis lethalis, Psalm.106.30. וְאִתְכְּלִיַת מוֹתָנָא Et cohibita est mors, ibid. vers. seq. וְיִקְטֹל עַמְמַיָא בְמוֹתָנָא Et occidet populos internecione, Psal.74.4. וַהֲוָת מוֹתָנָא בִכְנִשְׁתָּא דַיְיָ Et fuit plaga illa in cætu Domini, Hebr. הַמַּגֵּפָה, Num.31.16. Sic, וְיִתְכְּלֵי מוֹתָנָא מֵעַל עַמָּא Et cohibebitur plaga à populo, 2.Sam. 24.21. *Plural.* מְחַת מוֹתְנָתָא Plagas lethales, Lev. 26.6.16. in Jon.

Apud Talmudicos, שב שני הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב *Septem annis grassetur licet pestis, nullus tamen absq; annis suis* (completis) *moritur*, Sanhed. fol. 29.1. Sic dicitur alibi: מי איכא דאזיל בלא ומניה *Nunquid abit aliquis non in tempore suo?* Chagiga fol.4.2.

מְזַג *Miscuit, Temperavit vinum, affusâ aquâ. Inde simpliciter pro Infundere ponitur. Respondet Hebræo* מָסַךְ. *Præterit.* וְשִׁקְיוּתִי בִּבְכִיתָא מְזָגֵית Et potum meum fletu meo miscui, Psalm.102.10. וְאִשְׁתּוּ חַמְרָא דִמְזָגֵית Et bibite vinum quod infudi, Prov.9.5. וּמְזָגַת חַמְרָא Et infudit vinum, Prov.9. v.2. *Partic.* וּמְזוֹגָא דַהֲוָה מְזִיג לְהוֹן Et pincerna qui infundebat illis, Esth.1.8. in 2.Targ. *Plur.* וְחַמְרָא דְמָזְגִין לִדְצָהְיִין Et vinum quod infundunt sitientibus, Eccles.10.v.19. *Participium ex Pahel*, וּמְמַזְגִין לְדַחְלָתְהוֹן אַגְנִין Et infunditis idolis ipsorũ phialas, Jesa.65.11. *Apud Rabbinos*, הוי מוזג ושותה Infunde & bibe: עומד למזוג את הכוס Stat ad infundendum poculum: מוזגין לו כוס שני Infundunt ipsi poculum secũdum: יין מזוג Vinum mixtum & temperatum. מזוג לי Infunde mihi. *In Niphal* נִמְזַג *Mixtus, Temperatus*: מְמוּזָג *Idem*: אויר ממוזג Aër temperatus: מָזוּג *Idem*: אחד חי אחד מזוג Sive vivum (id est, purum) sive mixtum vinum, Pesach.fol.108.

מְזַג Hebr. מְזָגָא Chald. *Mixtio, Infusio, Vinum infusum*, Cantic.7.2. in Hebræo: וּמְעַקְבָא בֵּית מְזָגָא Et investigant domum infusionis, id est, *Oenopolium*, ubi infunditur vinum, Prov.23.30. Item

Poculum

Poculum infusum, Talm. ונקיט תרי מזגי דחמרא בידיה וכוריק מהאי להאי Et accepit duo pocula vini in manû suam, & evacuavit ex uno in aliud, Basra fol. 73. 2. Apud Rabbinos etiam est *Temperamentum corporis, mixtum ex quatuor qualitatibus, frigido, humido, calido, & sicco:* מזג האדם Temperamentum hominis: רוע מזג Malitia temperamenti.

מזגא חמרא *Nomen proprium avis,* Cholin fol. 62. in fine. Sic fol.63. בת מזגא חמרא.

מְזִגְּה *Mixtio, Infusio. Constr.* מְלֵי מְזִגַּת מְרָרְתָא Plenum mixtione amaritudinis, id est, plenè infusum vino amaro, Psalm.75.9. כדי מזיגת הכוס Ad mixtionem poculi, ut eo poculum impleat & diluat mixtâ aqua, apud Rabbinos.

מְזָגִי *Mixtum:* תבונה מזגית Dispositio mixta, h.e. temperamenti hominis, q. temperamentalem dicas, More cap.34.

הַמְּזִגָּה *Mixtio:* המזגת היסודות Mixtio Elementorum.

מְזוֹגָא *Pincerna:* Esth.1 8. in T. sec. *Plurale,* רַב מְזוֹגַיָּא Præfectus pincernarum, Genes.40. in historia Josephi.

מְמַזֵּג *Mixtus,* vel, מְמַזַּג *Mixtura: unde* עוֹבַד מְמַזַּג Opere mixtionis, id est, apothecario, quo artificiosè res misceri & temperari solent, Exod.30. 35. in Jonathane.

מזה מזי *Crinis, Capillus, Coma:* וּתְסַפַּר יַת מַזְיָא דְרֵישָׁהּ Et tondebit comam capitis sui, Hebr. שֵׂעָר, Deut. 21.12. in Jon. *Apud Talmudicos frequens est:* ומתרתיה מזיה Et plicabat crines, Sanhed. fol.110.1. דגזיז ליה למזייכו Quòd tondet crines vestros, Ibid. עד דהוה קא כהפך במזיה Dum crines plicaret: דשקיל מזיה ולא משי ידיה מפחיד תלתא יומי Qui aufert, id est, tondet capillos suos, & non lavat manus suas, pavet per tres dies, & nescit quare paveat, Pesach.fol.112.col.1. הני רווקי דארמאי דמזיא Isti sacci colatorii Gentilium qui sunt ex pilis, Avoda sara fol.75.1. עינא יהב במזייכו Oculum conjicit in capillos vestros, Sanh. fol. 110. קא מנקיט ליה תבנא מן מזיה Colligebat ipsi fœnum de capillis ejus, Nedar.fol.50.1. Dormierant enim per noctem in fœno.

מזז נִתְמַזְמֵז *Diffluere, Vacillare, Tremulum esse, Contremiscere. Opponitur ipsi* נתמסמס *Coagulatum esse, quod non est solidum, sed tactum dissilit & dissolvitur veluti fluidum, ut sunt mollia & tenuia,* Cholin fol.45.2. בהמה שנתמזמזה מוחיה טרפה Bestia cujus cerebrum exstillat sive diffluit, polluta est, ibid. *In Targ.* אֶפְשַׁר דְגִבָּרַיָּא דְמִתְמַזְמְזִין יִתְבָּרְיָן Est'ne possibile, ut gigantes, qui tremuli sunt, regenerentur? Jobi 26.5. עֵשָׂו בְּכָא עַל צַעֲרָא דְשִׁנּוֹי דְאִתְמַזְמְזוּ Esau flebat ob dolorem dentium qui vacillabant, Gen.33.4. in Jon.

* מוּכְתָּא מוך Vide in זוך.

* מוֹל מַוֹל Vide in נזל.

מזר *Nere, Fila ducere: Apud Talmudicos:* Qui Zelotypus est erga uxorem suam, & ipsa (Zelo ejus cognito) clandestinè conversetur cum aliquo, idque maritus ejus vel ab ave prætervolante intellexerit, licitum est, secundum R. Eliesarem, marito statim ejicere eam & dotem ejus ipsi dare: R. Jehosua autem ait, עד שיטאו ויתנו בה מוזרות בלבנה *Donec de ea loquantur nentes ad splendorem lunæ;* hoc est, donec impudicitia ejus publicè sit cognita, atque in ore omnium versetur, adeò ut etiam in tonstrinis, & netricum conventiculis nocturnis de ea loquantur, Sota fol.6.2. in Gem. & fol.31. in Misna. Videtur esse *proverbialis locutio.*

מוֹזֵר Vide in זור.

מוזרא מזר *Pera, Saccus in quo commeatus per viam portatur.* Sic adducit hoc loco Baal Aruch, Guido, & alii, ex Kelim cap.20. Sed malè. Legendum מְזְוָרָא, à זָוַר. Vide ibi. מזרה Vide in זרה.

מִיזְרָן *Tapetum* vel *Tapete, quo lecti sternuntur:* מיזרן מן המטה Tapetum egrediens de lecto, Kelim cap.19. Alii aliter explicant. *Arabicè quoque* מיזר *est Tapetum.*

מַמְזֵר *Spurius, Nothus:* לָא יִדְכֵּי מַמְזֵירָא Non habebitur dignus spurius, ut ingrediatur domum Domini, Deut.23.2.

Nota hîc, *Judæos aliquando blasphemè vocare Christum* ממזר. Videat, qui habet, ספר תולדות ישו. Sic quidam Judæus magnæ authoritatis & doctrinæ, rogatus ut Halacham aliquam ex Lectione Legali, quam Parascham vocant, quæ eo die in templo lecta erat, diceret, respondit: Parascha hujus diei incipit, אם בחוקותי. Dictio prima אם per abbreviaturæ modum ita explicatur: אוֹמוֹת מְשׁאילים אַיֵּה מַלכּכם אָנוּ מְשִׁיבים אֱלהינוּ מַלכֵּנוּ אֱלֹהיהם מְמזֵר. ô Christe Rex & Salvator vindica tuam gloriam à populo tam perfido & impio. Ostende te verum esse Deum: istos autem spurios Abrahami filios ab hæreditate exclude. *Fæmin.* מַמְזֶרֶת *Spuria.* Porrò quis'nam in Lege vocetur מַמְזֵר vide apud Majemon. in Hilchoth. Issure biah cap.15. *Triplices sunt spurii:* ממזר ודאי *Spurius certus:* ממזר ספק *Spurius dubius:* וממזר מדברי סופרים *& Spuriis ex sententia Rabbinorum.*

מַזָּרוֹת *Planetæ, Signa cœlestia,* Jobi 38.32. In Beresch. rabba sect.10. Quid est מַזָּרוֹת? Sidus cœleste est, sic dictum, שממזר את הפירות quòd putrescere facit fructus; ex locutione ביצה מוזרת Ovum putridum.

* מחוג מחג Vide in חוג.

מחא **מחא** *Percutere, Ferire, Cædere, Verberare, Plagis afficere, Pulsare, Plaudere, Complodere. Præteritum,* וּמְחָא בַּרְדָא Et percussit grando, Exod.9.v.25. דִּמְחָא עַמְמִין סַגִּיאִין Qui percussit populos plurimos, Psal.135.10. *Cum Aff.* וְאִם בְּמָן דְּבַרְזְלָא מְחָה דִּמְחֵיתָא בֵּיה יָת נַהֲרָא Et si instrumẽto ferreo percusserit eum, Numer.35.16. Qui percussisti flumen, Exod.17.5. וּמָא דֵין לָא מְחֵיתָהּ תַּמָּן Et quare non percussisti eum illic? 2.Sam.18.11. אֲרֵי מְחֵיתַנִי Nam percussisti me, Numer.22.28. וּמְחוֹ יָת יוֹאָשׁ Et percusserunt Joasum, 2.Reg.12.21. מְחוֹהִי Percusserunt eum, Ibid. v.22. מְחוֹנִי וְלָא אִתְכְּאֵבִית Percusserunt me, & non dolui, Prov.23.35. לָא מְחוֹנוּן Non percusserunt eos, Jos. 9.18. וּמְחֵינָא יָתֵיהּ Et percussimus eum, Deut.2.34. וּמְחֵינוּן Et percussimus eos, Deut.29.6. *Particip. præsens,* הָא אֲנָא מָחֵי Ecce ego percutio, Exod.7. v.17. לְמָחֵי מִצְרַיִם Percutienti Ægyptum, Psalm. 136.10. וִיהֵי זַכָּאָה מָחְיָא Et erit innocens percussor, Exod.21.19. *Cum Aff.* מִיַּד מָחוֹהִי E manu percutientis ipsum, Deuter.25.11. יוֹשִׁיט לְמָחֵי לֵיהּ לִיסְתָא Porriget percutienti ipsum maxillam, Thren. 3.30. *Plural.* גְּוִי יְהָבִית לְמָחַן Corpus meum exposui percutientibus, Jesa.50.6. *Infinit.* מִמְחָא תִּמְחֵי יָת יָתְבֵי קַרְתָּא הַהִיא Percutiendo percuties habitatores civitatis istius, Deuter.13.15. וְלָא אוֹסִיף עוֹד לְמִמְחֵי Et non pergam amplius percutere, Gen. 8.v.21. בָּתַר דְּתָב מִלְּמִמְחֵי Postquam reversus esset à percutiendo, Genes.14.17. מִלְּמִמְחֵי אֲרַם A percutiendo Aram, 2.Sam.8.13. לְמִמְחֵיהוֹן מַחְתָּא רַבְּתָא Ad percutiendum eos plagâ maximâ, Jos. 10.20. וְאוֹסִיף לְמִמְחַהּ Et perrexit percutere eam, Num.22.25. *Imperat.* מְחִי כְעַן יָת עַמָּא הָדֵין Percute nunc populum istum, 2.Reg.6.18. *Cum Aff.* מְחֵינִי כְעַן Percute me nunc, 2. Reg. 20.35. מְחוֹהִי בִּרְתִכָּא Percutite eum in curru, 2.Reg.9.27. *Futurum,* אֶמְחֵי כָּל סוּסַוָת עַמְמַיָּא Percutiam omnes equos populorũ, Zach.12.4. אֶמְחֵנּוּן בְּמוֹתָא Percutiam eos peste, Num.14.12. תִּמְחֵי יָת אֱנָשׁ אֲרָם Percuties virum Aram, 2.Reg.13.19. אֲרֵי יִמְחֵי גְּבַר יָת עַבְדֵּיהּ Si percusserit quispiam servum suum, Exod.21.20. יִמְחִנָּךְ Percutiet te Dominus, Deuter.28.22. וְנִמְחֵי יָת יָתְבֵי גִבְעוֹן Percutiemus habitatores Gibeon, Josuæ.10.4. וְיִמְחוֹנַנִי Et percutient me, Genes.34.30. *Ithpehal Futurum,* וְיִתְמְחֵי וִימוּת Ut percutiatur & moriatur, 2.Sam.11.15.

Secundò, *Delere, Tergere, Abstergere, Extergere, Expungere. Præterit.* וּמְחָא יָת כָּל יְקוּמָא Et delevit omnem substantiam, Genes.7.23. שׁוּמְהוֹן מְחֵיתָא Nomen eorum delevisti, Psal.9.6. מְחֵיתִי כְּעֵיבָא חוֹבָךְ Delevi quasi nubem iniquitatẽ tuam, Jesa.44.22. *Infinit.* כִּי בְּמִמְחָא אֶמְחֵי יָת דּוּכְרָנָא דַּעֲמָלֵק Delendo delebo omnem memoriam Amalek, Exod.17.14. לְמִמְחֵי יָת שְׁמָא דְיִשְׂרָאֵל Ad delendum nomen Israëlis, 2.Reg.14.27. *Imperativ.* וְכָל עַוָיָתִי מְחֵי Et omnes iniquitates meas dele, Psalm.51.11. מְחֵנִי כְעַן מִסִּפְרָךְ Dele me nunc ex libro tuo, Exod. 32.32. *Futurum,* אֶמְחֵי יָת אֱנָשָׁא Delebo hominem, Genes.6.7. וְאֶמְחֵי יָת שְׁמְהוֹן Et delebo nomen ipsorum, Deut.9.14. אֶמְחֵנֵּיהּ מִסִּפְרִי Delebo ipsum ex libro meo, Exod.32.33. תִּמְחֵי דּוּכְרָנָא דַּעֲמָלֵק Delebis memoriam Amalek, Deut.25.19. וְיִמְחֵי דִּמְעֲתָא Et delebit lachrymas, Jesa.25.8. *Ithpehal Præteritum,* וְאִתְמְחִיאוּ מִן אַרְעָא Et deleti sunt de terra, Genes.7.23. *Particip.* כְּמָא דְמִתְמַחְיָא צְלוֹחִיתָא Sicut abstergitur scutella, 2.Reg.21.13. *Futurum,* יִתְמְחֵי עֲלוֹהִי Deleatur in eo, Esræ 6.11. יִתְמְחֵי שְׁמְהוֹן Deleatur nomen ipsorum, Psal.109.13. וְחוֹבַת אִמֵּיהּ לָא תִתְמְחֵי Et peccatum matris ipsorum non deleatur, Psal.109.14. וְחַטָּאֵיהוֹן לָא יִתְמְחוֹן Et peccata ipsorum non deleantur, Jerem.18.23. *Apud Rabbinos:* הכניסו לו תבשיל ראשון ואכלו והיה ערב לו התחיל ממחה בקערה Attulerunt ei ferculum primum, quod comedit, & gratum fuit ipsi, adeò ut inciberet tergere patinam (digitis scil. mit den Fingeren außschlecken/) Vajikra rabba sect.7.

Tertiò, *Texere, quod fit Percussione filorum, per metaphoram: Participium,* מָחֵי *Texens, Textor,* עוֹבַד מָחֵי Opere textoris, Exod. 28.32. *Plurale,* וּמָחַן מְצָיָה Et texentes ex illo retia, Jesa.19.9. *Fæminin.* דְּעַכּוּבִיתָא מָחְיָא Quas aranea texit, Jesa.59 5. *Plural.* דִּי נְשַׁיָּא מָחְיָן תַּמָּן Ubi mulieres texebant, 2.Reg.23.7. *Sic sæpè apud Talmudicos.*

Quartò, *Impedire, Cohibere, Prohibere, Avertere, Coercere à malo,* wehren/ abwehren/ abhalten vom bösen: Item *Abolere, Irritum reddere. Hinc est in Daniele,* דִּי יְמַחֵא בִידֵהּ Qui prohibeat, impediat manum ejus, qui obstet manui ejus, Dan.4. v.32. al.35. *Et in Targum,* וּמַן הוּא גַּבְרָא דִּמְחֵי בִידֵיהּ Et quis ille, qui cohibeat manum ejus? Eccl.8.3. *Apud Talmudicos,* היה בידו למחות ולא מיחה Fuit in potestate ejus impedire, & non impedivit, Sanhed.103.1. ולא מיחה בהן Et non prohibuit illis, Sanhed.93.1. מי מוחה בידו Quis avertet vel impediet manum ejus? על כבודי לא מחיתם על כבודו של בשר ודם מחיתם Propter gloriam meam non avertistis illud, sed propter gloriam carnis & sanguinis avertitis, Sanhed.fol.10.1. & 103.2. דמחי ליה לאיתתא דחבריה Qui averterat, abstulerat uxorem proximi sui, Sanhed.fol.109.2. מיחוי קרביו Abolere, Removere intestina ejus, Pesachin fol.65. ממחו ביד ולא ממחו בכלי Avertunt, amovent manu suâ, sed non amovent instrumento, Schabb.fol.140. *Hinc & paulò aliter,* המחהו אצל חנוני או אצל שולחני Deponit illã (mercedem) apud hospitem vel numularium, id est, transfert, transportat, amovet à se solutionem mercedis & committit eam alii, Germ. Uberweisen/

Bava metzia fol. 111.1. In libello repudii, ואינש לא ימחי בידיכי מן שמי Et nemo avertatur, impediatur in manibus tuis propter nomen meum.

Quintò, *Madefacere, Humectare*: unde, התחיל בוכה וממחה ברמעות ממתו Incepit & flevit, & humectavit lachrymis lectum suum, Psalm. 6. in Medrasch. Ex hac significatione perperam accepit Munsterus illud, מְחִית מַיִן Humorem aquarum, 2. Sam. 22. 11. cùm מְחִית sit participium Aphel ex Defectivis primâ, Descendere faciens, à נְחַת Descendere. Sic, וממחה ושופך Et humectat (scil. calcem,) & effundit eam, Bava kama fol. 69. 1. Maaser scheni cap. ult. Sevach. fol. 54. 1. *Baal Aruch hæc exempla legit per geminum* ה.

מחוי *Humor.*

Sextò, המחה *Probare, Explorare.* Hinc explicat quidam: חנווני מקנה מרותיו פעמיי בשב׳ וממחה משקלותיו פעם אחר בשבת Tabernarius abstergit singulis septimanis bis suas mensuras, & examinat pondera sua semel, in Bava bathra cap. 5. in Misna. Glossa Talmudica autem exponit per מקנה Abstergit, à variis scil. humoribus, qui ei adhærere solent, ex significatione hujus radicis secunda. וממחה אם נמצא שם עצם Et probat utrum inveniat ibi os (mortui,) Oholoth cap. 18. Bartenora explicat, עושהו רקדק בידו Facit illum (pulverem) subtilem manu suâ, minutim, accuratè explorat eum. Hinc est,

מוּמְחֶה *Probatus, Excellens*: רופא מומחה Medicus probatus, exercitatus. Dicitur etiam de judicibus, שופט מומחה: Sic, שוחט מומחה Lanius probatus, hoc est, בקי בדיני חמומין Bechor. cap. 4. in Misna. מומחה בית דין Probatus à domo judicii: אלא אם כן מומחה הוא Nisi probatus vel summè excellens sit, R. Salom. Jud. 18. 22.

מַחָא · מְחָא · מחתא *Deletio, Ictus, Plaga, Percussio*: וּמְחָנוּן מַחְתָא רַבָּא Et percussit eos plagâ magnâ, Jos. 10. 10. וּמַחְתָא לֵית בָּךְ Et plaga non est in te, Hebr. מום macula, Cantic. 4. 6. מְחָא כְּמַחַת מִדְיָן Plagam sicut plagam Midianitarum, Jesa. 10. 26. כְּמְחָא מַרְסְסָא Sicut plaga ulcerosa, Jesa. 1. v. 6. הַכְמַחְתָא דַהֲוָה מָחֵי מְחוֹהִי Numquid juxta plagam, quâ ipse percutiebat, percussit eum? Jesa. 27. 8. *Constr.* וּמְחַת פֻּגְווֹהִי Et ictum tormentorum ejus, Ezech. 26. v. 9. *Aff.* מְמַרְעָא מַחְתִי Ægra est plaga mea, Jerem. 10. 19. וּמַחְתִי תַקִיפָא Et plaga mea est vehemens, Jerem. 15. 18. מַחְתָךְ Plaga tua, Jere. 30. v. 12. וּמְרַע מַחְתֵיהּ יַסֵי Et infirmitatem plagæ ejus sanabit, Jesa. 30. 26. *Plural.* וְיַפְרֵישׁ יְיָ מַחְתָךְ וְיַת מְחַת בְּנָךְ מְחָן רַבְרְבָן Et mirabiles efficiet Dominus plagas tuas, & plagas filiorum tuorum, plagas maximas, Deuter. 28. 59. מַחְתָא דְאַרְעָא Plagas terræ, Deut. 29. 21. וּמַחְוָתָא בְּגוֹ דְכְרִיסָא Et plagæ in medium ventris ejus, Prov. 20. 30. *Cum Aff.* וּמִמַּחְתָךְ אַסֵינָךְ Et à plagis tuis sanabo te, Jerem. 30. 17. עַל מַחְתֵיהוֹן Ad plagas eorum, Psal. 64. 8. *Et aliter,* מַחְתִין Deut. 28. 59. in Jon.

מַחְתָא *Textura.* In Aruch est מְחִיתָא: unde, חדא מחיתא מחתינהו Unâ texturâ texui illã, Schab. fol. 148. 1.

מַחֲוָתָא Legitur in Psalterio Nebiens. Psal. 104. v. 17. sed omnino mendosum est, pro Hebræo חֲסִידָה Ciconia, positum. Veneta habent וְתָא. Regia, וְתַיָא חִיוָרִיתָא Milvus albus. Fortè legendum, דַיְתָא חִיוָרִיתָא Milvus albus, quod pro חֲסִידָה Ciconia, extat in Jonathane, & T. Hier. Deut. 14. 18. Aliâs וְתָא reperitur etiam in T. H. Deut. 14. 13. pro Hebræo רָאָה, quod Cornicem, non Ciconiam significat.

* מחו Unde מחה, quod vide in חח.

מְחַט

Emungere. Vide supr. in מחט. In Aruch adducitur Verbum pro *Abortire*, ex Jelammedenu; שוורים ופרות שלהם מתעברות ויולדות בלא צער ולא היתה אחת מהן מוחטרת Boves & vaccæ ipsorum ingravidantur & pariunt absque dolore, neque fuit una ex ipsis quæ abortiverit, juxta illud: *Bos ejus iniit, &c.* Jobi 21. 10.

מחך

Hinc מְחוֹךְ *Cingula pendula vel bullata muliebris, Hebraicè* כּוּמָז Exod. 35. 22. *Plural.* מְחוֹכִין in Jonathane, *& emph.* וּמְחוֹכַיָא מִבֵּית תַּדְיָהֵן Et pectoralia è loco mammarum, Num. 31. 50. in Jonath. *Hinc videtur,* מחוך *esse Ornamentum pectoris circa mammas. Elias putat fuisse Ornamentum ad Comprimendas mammas. Nam Targum Hierosolymitanum habet* מְעוֹכַיָא*, à Radice* מְעַךְ *Comprimere mammas.*

מַחְכַיָא *Acus, Aciaria, Fibulæ à figendo*, Jesa. 3. 22. pro Hebræo חֲרִיטִים. *Posset referri ad* חכך.

מְחַל

Condonare, Remittere culpam, Ignoscere, Propitium esse. Verbum est Rabbinis tritissimum: Rambam in Hilchos חובל ומזיק cap. 5. Vetitum est ei, qui læsus est ab alio, crudelis erga ipsum esse, ולא ימחול & non condonare ei: sed posteaquam veniam ab ipso lædens petierit, & supplex ipsi factus fuerit primâ & secundâ vice, ita ut certò sciat, quòd ipsum pœniteat, ימחול לו tum condonabit ei: וכל המסהר למחול הרי הוא משובח ורוח חכמים נוחה הימנו *Nam qui festinat condonare, is laudem meretur, &c.* הרב המוחל על כבודו כבודו מחול אבל המלך המוחל על כבודו אין כבודו מחול Rabbi cõdonans honorẽ suum (læsum) honor ejus condonatus est: at rex condonans honorem suum, honor ejus condonatus non est. In precibus obvium, מְחַל לָנוּ Condona nobis.

מחילה *Remissio, Condonatio, Venia*: מחילת העון Condonatio iniquitatis: Hinc, אלו לא היתה חמאת המעילה לא נודעת מעלת המחילה *Nisi esset peccatum prævaricationis, non nota esset præstantia*

glantia conlonationis. Elegans paranomasia in & מחילה.

מחלוי Vide in חלל.

מחל *Locus remissus & vacuus:* מחול הכרם Locus vacuus vineæ, in quo nullæ vites sunt, de quo disputatur, an & quatenus seri debeat aliquo semine? Kilaim cap. 4. Item R.Eliesser in: עתיד הקב״ה לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר Futurum est, ut Deus sanctus benedictus paret locum vacuum justis, Deo ipso inter ipsos consi[dente] in paradiso, & unusquisq; digito suo mon[strans] (Deum) dicet, *Ecce iste est Deus noster, in [quem] speravimus, & servavit nos, &c.* Jesa.25.9. in [fine] Taanijoth. Explicatur in glossa סביב Circuitus. Possit referri ad חלל.

Deinde מחל *est Infundere, Miscere, idem quod* מזג: ut, מחל ושותה Infundit & bibit, Demai cap. ult. Alii legunt מיחל Incipit & bibit. Alii מוהל.

מוהל *Liquor, Humor fæculentus, Turbida & nigra aqua, quæ egreditur ex prælo in principio pressionis olivarum:* והמוחל היוצא מהן טהור, Taharoth cap.9. in initio: נפל לתוכו יין ומוחל ושנו את מראיו פסול Si inciderit in eam vinum & fæculenta aqua olivarum, ita ut mutet colorem, impura est, Mikvaoth cap.7. מוחל היוצא מעקל בית הבד Humor olivarum egrediens ex corbe colatorio torcularis, Schab. fol.144. 2. In Aruch hoc loco scribitur מיהל: sed in Gemara per ו, & sic quoque scribitur in Aruch in radice נצל, ex Nasir fol.50.col.1. At ibi in Gemara מוהל, quomodo Judæi semper legunt & pronunciant, non cum ה.

מחלץ Vide in חלץ.

מחס Quæ in Aruch ex hac forma adducuntur, non extant hodie in nostris libris.

מחסיא *Urbis nomen in Babylonia, & præcedit* מתא *Urbs,* מתא מחסיא *Urbs Mechasia. Aliâs* סורא *Sora vocatur & celebrem habuit Academiam.* Inde illud, אקילקי דמתא מחסיא ולא אפדני דפומבדיתא *In fimo urbis Mechasia* (melius est habitare) *quàm in palatiis urbis Pombeditæ*, Kerith. fol.6. col.1 Vide פמב.

מחץ *Frangere, Perfringere,* Hebr.

מחץ *Vas magnum, cujus usus in torcularibus:* בשולי המחץ In fundo vasis, Parah cap.5. אם היה דולף במחץ Si fuerit stillans in cupam, Taharos in fine. הגת המחץ והמשפך Torcular, Tina, & colum, Avoda sara fol.74. Bartenora & Aruch scribunt, esse Vas testaceum, quod Arabicè dicitur אלמטגיר.

מחיצה Vide in חוץ.

מחק *Radere, Abradere, Delere, Expungere. Futurum,* וימחוק למיא מריריא Et delebit aquis amaris istis, Numer.5.23. pro Hebr. מחה. *Apud Rabbinos tritissimum est, tam de scriptura, quàm de mensuris, quarum accumulatio radendo detrahitur:* המוחק על מנת לכתוב Qui delet eâ conditione ut scribat: נייר מחק Chartam abrasit: אחאב היה מוחק האזכרות Achab delevit nomina Dei. Hoc usu numquam usurpant verbum מחה. Item, אין מוחקין במקום שגודשין Non abradunt (mensuram) in loco ubi coacervant vel accumulant, Bava basra, fol.89.1. מדות מחוקות או גדושות Mensuræ rasæ vel cumulatæ: הממחק את הכרישה Qui abradit gramen, hoc est, qui manu suâ rorem ab eo aufert & detergit, Machschir. cap.1.

מחק *Rasura, Rasio, Expunctio.* Talmudicè מחקא. *Hinc in Targum,* בגדישותא ובמחקא In accumulatione aut abrasione mensuræ, Levit.19.35. in Jon.

מחיקה *Idem.*

מחוק *Hostorium, lignum quo mensuræ cumulatæ raduntur & superfluum dejicitur,* Kelim cap.17.

מחר מחר *Cras, Crastinum, Posterum tempus:* חגא קדם יי מחר Festum est Domino cras, Exod.32.5. ישאלון בניכון מחר Rogabunt filii vestri cras, id est, in posterum, Jos.4.6. ביומא דלמחר Die crastino, Prov.27.1. Compositum יומאחרא Vide in יום.

מטא *Advenire, Pervenire, Supervenire, Pertingere, Contingere, Hebr.* הגיע. *Præteritum,* וזמנא מטא Et tempus advenit, Dan.7.v.22. וכד מטא סדור עולמתא ועולמתא Et cùm advenisset ordo uniuscujusque puellæ, Esth.2.12. *Fæmin.* די מטת Quod superventurum est, Dan.4.21. *Et in Pathach,* רבת ומטת לשמיא Crescebat & pertingebat ad cœlum, v.20. ורבני מלכא מטו Et proceres regis adveniebant, Esth.6.14. והוה כד מטינא Et fuit cùm pervenissemus, Genes.43.20. in Jon. *Particip.* כמטי לגרר Pertingens Geraram usque, Gen.10.19. דמטי להון ביש Ad quos pervenit, quibus evenit malum, Eccles.8. v.14. *Plural* מטין למעלני מותא Pertingunt ad portas mortis, Psalm. 107.18. *Fæmin.* אין את מטיא לכחמן מלכותא An tu perventura sis ad possessionem regni, Esth. 4. 14. *Futur.* ורישיה לעננין ימטי Et caput ejus ad nubes usque pertingeret, Jobi 20.6. אימתי ימטי ירח עבורא Quãdo adveniet mensis proventus, Amos 8.v.5. ארום כדון תמטי עלך Cùm nunc pertingit ad te, Jobi 4.5. לותיה לא ימטון Ad ipsum non pertingent, Psal.32.6. וימטון עלך שנין Et perveniant ad te anni, Eccles.12.1. *Aphel,* אמטי *Pervenire fecit, Applicavit, Admovit. Præterit.* אמטי לארעא Pervenire fecit, deturbavit in terram, Thren.2.2. ארי אמטיתני עד הלכא Quod pervenire fecisti me hucusque, 2.Sam.7.18. ואמטיאו ליה ית דמא Et applicaverunt

plicaverunt filii Israël ei sanguinem, Levit.9.12. *Particip.* ופומיה ממטי לירה Et os ejus pervenire facit, adducit eum ad contentionem, Prov.18.6. *Futur.* יִרְמֵי יַמְטֵי לְאַרְעָא Dejiciet pervenire faciet in terram, Jesa.25.12. ut paulò antè ex Thr.2.2. יַמְטְנָה עַד עַפְרָא Pervenire faciet eam usq; in pulverem, Jesa.26 5. *Ithpehal,* אתמטי *Ire, Abire. Futurum,* וַאֲנָא אֶתמְטֵי עַד כָּא Et ego ibo illuc, Hebr. אִקָּרֶה Numer.23.15. ונתמְטֵי עַד גִּבְעָתָא Et perveniemus Gibeam usque, Hebr. וְעָבַרְנוּ, Judic.19.12. אִתוּ וְנִתמְטֵי עַד חָזְיָא Venite & eamus ad videntem, Hebr. וְנֵלְכָה, 1.Sam.9.9. עַד דְּנִתמְטֵי לְוָתְכוֹן Donec perveniamus ad vos, 1.Sam.14.9. *In proverbialibus sententiis Ben Syræ,* טב לבישא לא תעביד ובישא לא ממי לך *Bonum malo ne exhibeas, & malum non continget tibi.* Nec cuilibet benefaciendũ, nec quodvis beneficium præstandũ quibusvis: דרי ואמטי בהדן דרא ואמטי בהדיהו Porta & accede ad nos, portavit & accessit ad eos, & ivit cum ipsis, Bava kama 117.1. במטון · מטון id est, ברגעות, in Zohar frequenter.

Deinde est *Maturescere apud Talmudicos:* Rabbi vidit quendam virum בנקיט תאיני שביק הנך דמטו ושקיל הנך דלא מטו colligentem ficus, qui reliquit eas quæ erant maturæ, & accepit eas quæ non erant maturæ, Glossa מטו, id est, נתבשלו, Chagiga fol.5.1.

מָטוּ *Obsecratio, Petitio. Usurpatur plerumque cũ præfixa Præpositione* ב: ut, בְּמָטוּ מִנָּךְ רִבּוֹנִי Cum petitione à te mi Domine, id est, *Quæso, Obsecrò* Domine, Hebr. בִּי אֲדֹנִי, Genes.43.19. in Jonath. & 44.18. & Exod.32.v.31. pro quo aliâs בְּבָעוּ מִנָּךְ *Talmudicis familiarissimum est, ex quibus apparet, esse per apocopam pro* מְטוּת, sicut & בָּעוּת: *unde,* בְּמָטוּתָא מִנָּךְ *sensu eodem. Esset ergo verbum* מְטָה, *quod & sic videtur usurpari.* At Psal. 72.12. legitur, *Liberabit pauperem* דְּבָעֵי מָטוּ *qui petit veniam, remissionem;* modò sic interpretari illic liceat. Regia, *Inclinationem.*

אִמְטוּ *Propter. Idem quod* אֲמְטוּל, Vajikra rab. sect.27.

מטח *Coxendix, propriè coxæ pars superior:* In Gemara, ונגרריה שיתין זמני אהאי מטחתיה וס׳ זמנין להאי מטחתיה Et volvet illud sexaginta vicibus in hanc coxam, & totidem in alteram, Gittin fol.69.2.

מטט מִיטָטוֹר *Metator. Latinum videtur esse:* ולא עוד במדבר אני הולך לפניהם מיטטור Neque hoc tantùm; sed & in deserto ego ivi ante ipsos (velut) metator; Tanchuma, Parascha כי תשא circa finem. Citat etiã Baal Aruch ex Num. 22.36. è Medrasch quodam, שלח מיטטרין לפניו Qui misit metatores ante se. Sed in Tanchuma, Jalkut & Beres. rabba pro eo est שלוחין *Legatos. Erunt ergo synonima.* Ambrosius Hexaem. lib. 5. cap.10. *Metatores itinera disponunt.* Gloss. Isid. *Metatores mansionum præparatores.*

מְטַטְרוֹן *Metatron. Nomen Angeli cujus passim mentio apud Rabbinos.* In Targum Jonathanis; *Et cultum exhibuit Enoch Domino in veritate, & ecce non fuit amplius cum habitatoribus terræ, quia abreptus fuit, & ascendit in cœlum in verbo Domini, & vocatum fuit nomen ejus* מִיטַטְרוֹן *Metatron* סַפְרָא רַבָּא *Scriba magnus,* Genes.5.24. Idem citatur ex Medrasch Ruth in Zohar fol.181. in marginali nota. Vide Jevam. fol.16.2. & Cholin fol.60. Tosephos, ubi disputatur, An Metatron sit Enoch, an verò sit שר העולם Princeps mundi (Angelus sic appellatus?) R. Levi scribit Prov.1.8. ad illud; *Ne deseras legem matris tuæ: Matris,* id est, השכל הפועל *Intellectus operantis, per cujus medium obtingit prophetia, &c. ideoq; vocarunt illum Rabbini p.m. Metatron, quod est in lingua Romana sive Latina* אם *Mater.* R.Salomon in illud, *Nam nomen meum in medio ejus est, Exod.23.v.21. scribit: Rabbini nostri inquiunt, Ille est Metatron, cujus nomen est sicut nomen Doctoris sui, nẽpe Dei* שדי *Omnipotentis. Nam* שדי *Gematricè 314. totidem* מטטרון. Idem in libro Jalkut in hunc locum, & apud complures alios. Patres hujus traditionis sunt Talmudici in Sanhedrin cap.4.fol.38.2. Hi ulterius respexisse videntur, ad Angelum nempe non creatum, (nulli enim hoc competit) sed increatum, Messiam nempe, sive Christum. In R.Bechai in locum Exodi legitur: *Metatron nominatur, quòd in hoc nomine comprehenduntur duo significata, nempe* ארון *Dominus, &* שליח *Nuncius, Legatus.* Domini *significatum, ex sermone Rabbinorum, qui Heram sive Heronam dominatricem vocant* מטרונה *Matronam. Legati, ex sermone Græcorum, qui vocant Legatum* מנטטור (si rectè conjicio, respicit ad μηνυτὴς Nuncius, Nunciator, quod poëtice dicitur μηνύτωρ.) *Immò etiam tertia potest in eo esse significatio Custodiæ sive custodis. Nam Targum pro Hebræo* משמרת *habet* מַטְּרָת *Custodia,* à נְטַר. *Et quia custodit mundum, appellatur* שומר ישראל *Custos Israëlis. Ex his etymologiis patet, quòd ipse est Dominus omnium quæ sub eo sunt, & quòd omnis exercitus superiorum & inferiorum in potestate ejus sunt, & sub ejus manu. Est & nuncius omniũ qui supra eum & sub eo sunt, quia fecit eum dominari super omnia, & posuit eum dominum domus suæ & dominatorem omnium suorum. Est autem tibi observandum, quòd ratione significati Dominii,* ט *in eo duplicatum est, & duo* ט *faciunt* 18. id est, חי: *iis sublatis remanet* מרון, *quod idem quod* מָרָא, id est, ארון *Dominus.* Hactenus ille. *Est ergo secundum Hebræos triplex, aut quadruplex etymologia, quarum*

tamen

… nulla forsan est solida. Omninò enim videtur ex origine præcedentis vocis מיטטור Metator … Metator, Legatus Dei. Hinc in Beres. rabbah … 5. hæc vox מיטטרון eodem sensu legitur, … præcedens מיטטור, quæ purè Latina: נעשה קולו של הקב״ה מיטטרון למשה: בשעה שאמר לו עלה … הר העברים נעשה קולו של הקב״ה מיטטרון על … ההר קולו … Id est, Vox Domini facta est … Mosis eo tempore quo dixit ei, Ascende in montem Abarim, Deut. 32. 49. Vox Domini facta … super aquis, sicut dicitur, Vox Domini super aquas, Psalm. 29. Glossa, מנהיג ומקדים לפניו … & præcedens eum; quod est officium … torum. Porrò Elias adducit in Tisbi, hunc … lum vocari שר הפנים Principem facierum, … Deo semper præsens sit, in ejus facie constitutus, … mandata ejus suscipiens, Obrister Cammerer/ … warter. Talmudici scribunt porrò, דאתיהיבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכותא … quod data sit ei potestas, ut sedeat & conscribat merita Israëlitarum: rursus quoque ei sit potestas למימחק … delere merita ipsorum, Chagiga fol. 15. col. 1. Hinc vocatur Cancellarius cœlestis. Cabalistæ scribunt, רבו של משה מטטרון Præceptor Mosis fuit Metatron, ut docet Reuchlinus lib 1. Cabalæ. In libro Zeror hammor, cujus author R Abraham Hispanus, litera מ 2. col. 3. dicitur, Nomen Mosis abbreviatè idem esse, quod מ׳טטרון ש׳ר ה׳גדול & adjectum, והוא שר, &c. In libro Zorobabelis: אני הוא מטטרון שר הפנים ומיכאל שמי Ego sum Metatron princeps facierum, & Michael est nomen meum.

מטך מְטַכְסָא Μέταξα, Metaxa, Sericum, Ornatus sericus: חַבְלֵי מְטַכְסִין Funes serici, Esth. 1. v. 6. מטכסין … Sericum portas, Beres. rabba sect. 40. Glossa משי מובחר Sericum præstantissimum. Legitur & in Bava kama fol. 117. 2. ubi Glossa, תכשיט משי Ornamentum sericum.

Deinde, מטכסא Medium, ex Græco Μεταξύ: ואקמון על מטכסא … Et constituerunt eos in medio civitatis, Beresch. rabba sect. 63. Aruch citat … in מטס, sed non explicavit, neque intellexit. Glossa rectè; Juxta sensum ejus expositio est באמצע In medio. Malè alii explicant Palatium.

מטל מטול · אמטול · אֲמְטוּלָא Propter, Pro: sequente ד vel די est, Propterea quòd, Eo quòd, Quoniam, Quia: sequente הֵיכְנָא, Propterea, Quare, Quamobrem, Idcirco. Forma postrema, Nominis fœminini naturam habet, & cum Affixis tantum usurpatur, mutato א in ת. Usus ejus est in Jobo, Psalmis, & Proverbiis, pro Hebr. כִּי · לָא כֵן · עַל כֵּן: מְטוּל כֵּן לָא יְקוּמוּן Propterea non consistent improbi, Psal. 1. 5. מְטוּל דגלי Quia manifesta est, Hebraicè כִּי, ibid. v. 6. פְּרוֹק יָתָנָא מְטוּל מוּבָךְ Redime nos propter bonitatem tuam, Psalm. 44. 27. מְטוּל הֵיכְנָא נְפַקִית Idcirco egressa sum, Prov. 7. v. 15. מְטוּל מָה Propter quid, Hebr. עַד מָה, Psal. 4. 3. מְטוּל מָנָא Propter quem, Psal. 39. 7. מְטוּל הָכִי גּוּפֵיהוֹן יְהוֹן בָּלְיָן Propterea corpora ipsorum consumentur in gehenna, Psalm. 49. 15. אֲבָרָא אֲמְטוּל אֲבָרָא Membrum pro membro, אֲמְטוּל נַפְשֵׁיהּ Pro anima sua, Jobi 2. 4. Cum Aff. אֲמְטוּלָתִי Propter me, מְטוּלָתָךְ Propter te, אֲמְטוּלָתֵיהּ Propter eum, Hebr. בַּעֲדוֹ, Jobi 3. 23. לָא מְטוּלָתָנָא Non propter nos Domine, Psalm. 115. 1. מְטוּלְהוֹן Propter ipsos, Psal. 106. 26. & אֲמְטוּלְהוֹן Psal. 58. v. 8. אֲמְטוּלְהוֹן צַלִּי Pro ipsis oravit, Psal. 99. 6.

מטולין Pilei. Jalkut fol. 3. col. 3. ex Beres. rab. sect. 5. sed ibi legitur מנולין. Vide infrà in מנל.

מַטְלָן vel מַטְלוֹת ab Hebraicè מְטִיל Vectis: הֵיךְ כְּמַטְלוּתָא כְּמַטְלָא דְפַרְזְלָא Sicut vectis ferreus, Reg. Jobi 40. 13.

Complura quæ hinc esse possint, vide in נמל & מלה · מלל · מול.

מַטְלְנִיּוֹת Frusta lintei, quibus in culinis vasa abluuntur, Lumpen/ Wäschblen/ & generaliùs, Veteramenta, Lumpen. Vide Aruch in בלבום 3.

מטק מטקסין idem quod suprà מטכסא · מטכסין Sericum: בִּמְטַקְסִין הוה מלא Serico fuit plenus saccus, Talm. Hierosol. Bava kama cap. 6. fol 5. col. 3. Sic in Beresch. rabba sect. 77. מחיילא דמטקסין.

מטר מִטְרָא Pluvia: וְלָא יְהֵי מִטְרָא Neque erit pluvia, Deut. 11. 17. אֵיךְ מִטְרָא חֲבִיטָא Sicut pluvia percutiens, Prov. 28. 3. וְאֶתֵּן מְטַר אַרְעֲכוֹן Et dabo pluviam terræ vestræ, Deut. 11. 14. יֵחוֹת הֵיךְ מִטְרָא דְרַעֲוָא Descendet sicut pluvia beneplaciti, placida, super herbam, Psalm. 72. 6. יִבְסַם כְּמִטְרָא אוּלְפָנִי Suavis erit sicut pluvia doctrina mea, Deut. 32 2. הַאִית לְמִטְרָא אַבָּא An est pluviæ pater? Jobi 38. 28. Plurale, אַחִית מִטְרִין Demisit pluvias, Genes. 19. 24. in T. Jon. & H. Talm. מיטרא ניחא לפירי Pluvia quieta frugibus conducit; quæ scil. sensim & placidè labitur: מיטרא בעלה דארעא Pluvia est maritus terræ, Taan. fol. 6. 2. Dicitur enim; Cum descenderit pluvia, &c. inebriat terram, & facit ut pariat, Jesa. 56. 10.

אַמְטַר Pluere, Depluere: וַיְיָ אַמְטַר עַל סְדוֹם Et Dominus depluit super Sodomam, Gen. 19. 24. לָא אַמְטַר עַל אַרְעָא Non pluerat Dominus Deus super terram, Gen. 2. 5. in Jon.

מַטְרָא Vide in נטר.

מִטְרָא · מִיטְרִין Uterus muliebris, Matrix, Græc. Μήτρα. In Beresch rabba sect. 47. de Sara, & sect. 33. de Rebecca; Quare de ea dicitur כִּי עֲקָרָה הִיא Nam sterilis erat, Gen. 25. 21? עיקר מיטרין לא היתה לה Radix matricis non erat ipsi, Sic in Medrasch Ruth. sect. 7. Ita עֲקָרָה est quasi Eradicata, quòd

vis concipiendi & pariendi exſtirpata in ipſa eſſet: חותך מיטרין שלה Diſſecat matricem ejus.

מַטרוֹנָא · מַטְרוֹנִית · מַטרוֹנִיתָא *Matrona, Fœmina honeſtior, dominii & imperandi authoritate prædita:* שאל מטרונית את רבי עקיבא Rogavit matrona quædam R.Akivam: מעשה במטרונית אחת Hiſtoria de matrona quadam: אמרה לה אותה מטרוניתא Dicebat ei iſta matrona. *Plur.* מַטרוֹנוֹת *Matronæ:* מטרונות באות ושאלו בשלומה Matronæ veniebant & ſalutabant ipſam. *In Targum,* נָטִיר מַטְרוֹנְיָתָא Cuſtos matronarum, cuſtodiens matronas, Eſth 2.14.

מְטַרְתָּא *Saccus coriaceus vel molendinarius. Fortè eſt à* נְטַר, *ut dicatur* מַטְרָא, *emphaticè* מַטַרְתָּא, Legitur in Ketubh. fol.110.1. & Avoda ſara fol. 10.col.2.

מטרופולין *Metropolis,* Μητρόπολις, id eſt, אם של עיירות *Mater urbium:* בת אדום · שהיא היתה מטרופולין של מלכים *Filia Edom*; Ipſa fuit metropolis regũ, Megilla fol.6.1. תשפל עיר מטרופולין של אדום Humiliabitur urbs metropolis Edomæorũ, R.Sal. Jeſa.32.v.19. Sic Gath fuit מטרופולין metropolis Philiſtæorum, R.Sal. 2.Sam.8.1.

מיטרפסא *Merces, Retributio, Compenſatio. Sumitur in malum, de retributione peccatorum,* hoc eſt, *Pœnis.* In Sanhedrin fol.21.1. שקלת מיכל למיטרפסה Accepit Michal mercedem ſuam, Gloſſa, פרעון. In Jalkut Samuel. fol.20. explicatur שכרה. המאה. In Peſach. cap.4. in fine: בריך רחמנא דשקליה לישכר איש כפר מיטרפסיה מניה בהאי עלמא Benedictus ſit Deus, qui accipere fecit Jiſſaſcharem mercedem, pœnam ſuam à ſe in hoc mundo, Gloſſa, גמולו. Sic in fine Kerithuth in Gemara. In Jevam.fol.105.2. שקליה רבי למיטרפסיה Accipere fac Rabbinum mercedem ſuam, Gloſſa לגמולו. In Jalkut fol.127.3. explicatur חלקו וגורלו.

מִי *Quis. Pronomen interrogativum utriuſq; generis & numeri, de perſona quærens apud Hebræos. Rabbinis Talmudicis latius uſurpatur,* pro *Quid? Ubi? Quando? Num? & aliis interrogandi particulis:* ut, עפרא מי קא חיי Terra quomodo poteſt reviviſcere? ומי סליק Et quò aſcendit Nebucadnezar Hieroſolymam? ומי שמיע לך Eſtne auditũ tibi aliquando? unquamne audiviſti? מי אית לך Ubi habes? מי היא Quid eſt, vel ſignificat iſtud? בסדרן מי הות Juxta ordinem ſuum, id eſt, ordinariè quando iſta acciderunt? Hæc cap.11. in Sanhed. Sic & מאן Chaldaicum. Vide מן. אינהו מי אהדרו בו Illi autem ubi converterunt ſe? Sanhedr. fol.102. col.2. מי לא כתב Nonne ſcriptum eſt? Ibid. מי כתיב Quid vel ubi ſcriptum eſt? ומי איהוא מי איכא ספיקא Ubi eſt dubium? Et quidnam hoc eſt? מי לימא Quis dicet? Wer will ſagen? מי כאן הלל Num hîc eſt Hillel? Adeſt'ne Hillel? Schab. fol.31. col.1.

מיי. *In Talmud Hieroſolymitano legitur aliquando, & puto idem eſſe quod* מהאי, *ſicut dicunt* כיי *pro* כהאי. In Berach. cap.6. fol.10.3. מיי כדון כסתברא *Ex nunc, Hinc* opinor, vel intelligo. In Schab. cap.8. fol.10. col.1. מיי כדון העיד ר' יהושע *Hinc* docuit R. Joſua, de ſanguine cadaverum, quòd mundus ſit.

מִיהוּ *Nihilominus, Attamen. Plerumq; præponitur* ו, וּמִיהוּ Et nihilominus.

מִיהָא *Undenam? Ex quanam?* ſcil. בְּרִיתָא: Item, *Hinc:* זיל השתא מיהא ותא למחר Diſcede nunc hinc, & redi in craſtinum, Gittin fol.34. col.1.

מיד מִידִי *Quicquam, Aliquid:* cum præcedente negatione, *Nihil quicquam, Nihil, Nullum.* Quidam addunt, *Causâ, Propterea quòd, Talmudicis frequentiſsimum:* הוא דיתיב אמידי Et is qui ſedebat ſuper aliquo, id eſt, על שום דבר, Cholin fol.63.1. הא לא קשיא מידי, vel לא קשי Nihil habet hoc difficultatis. *In Targum,* נְמָא וְלָא מִתְאֲכִיל מִידִי בְּשַׁשׁ Sicut non comeditur quicquam pulmenti abſq; ſale, Jobi.6.v.6. *Syri dicunt* מֶדֶם, *unde Talmudici per apocopam familiarem ſibi* ם *finale reſecuerunt. Videtur eſſe ortum ex* מִדְעַם, *quod Chaldæis eo ſenſu uſitatum, ut ſuprà poſitum, per eliſionem gutturalis, ſimiliter Talmudicis & Syris frequentem.*

מיה מַיִן, *emphat.* מַיָּא, *conſtr.* מֵי *Aqua, Aquæ. Aliquando* מֵימֵי *&* מֵימִין, *ut & Hebraicè uſurpatur:* בֵּירָא דְמַיִין נָבְעִין Puteus aquarum ſcaturientium, Geneſ 26.19. *Emph.* עַל אַפֵּי מַיָּא In ſuperficie aquarum, Geneſ.1.2. *Conſtructè,* מֵי מוֹפָנָא Aquæ diluvii, Geneſ.7.v.10. *Cum Aff.* בֵּית כְּנִישַׁת מֵימֵיהוֹן Locus congrgationis aquarum, Exod.7. v.19. וְאִם מַיָּךְ נִשְׁתֵּי Et ſi aquas tuas bibemus, Numer.20.19.

מוהין מוי *Idem, Hieroſolymitanè:* בֵּינֵי מוֹי עִלָּאֵי Inter aquas ſuperiores, Geneſ.1.6. in Jonath. עַל נוּפֵי מוֹי Ad rivos aquarum, Pſal.1.3. נַחְלֵי מוֹהִין Torrentes aquarum, Geneſ. 49. 4. in Jonath. *Cum Aff.* מוֹהִי קַיְמִין Aquæ ejus ſtabiles ſunt; item, לָא פָסְקָן מוֹהִי Non ceſſant aquæ ejus, Jeſa. 33.16. vide & Jerem.7.15. & 15.18. וְעָבְדִין מוֹהִי סִין וְטִין Et faciunt aquæ ejus lutum & cœnum, Jeſa.57.20. חָרְבָא בְּמוֹהָא Siccitas in aquas, Jerem. 50.38. *In hac forma ſemper uſurpatur in Jonath. in Leg. in Jobo, & Pſalmis. In Proverbiis tamen ſemper eſt* מַיָּא, *etſi aliâs ibi ſit Hieroſolymitana dialectus adhibita. Rabbini dicunt etiam fœmininè* מֵימוֹרוֹת; *unde,* קִבּוּץ מימורות Congregatio aquarum, id eſt, Foſſa, in quam aquæ collectæ ſunt: מֵי רַגְלַיִם *Aquæ pedum,* id eſt, *Urina, Lotium: Excrementum:* מי רגלים בין גדולים בין קטנים Aquæ pedũ tam magnæ quam parvæ, Machſchir. cap.6. Gloſſa; Magnæ ſunt

משקין

מקקין היוצאים מפי טבע Excrementa quæ egrediuntur ex ore podicis: Parvæ, שתן היוצא מפי Urina quæ exit ex ore membri: מי פירות fructuum, hoc eſt, Succus: חבוסר מטהביא מים omphax, ex quo reddit ſuccum, cùm ſcil. exprimitur, Scheviith cap.4. Sic in Gittin cap.7. מי Succus malogranatorum In ſententiis Ben Syra: מימי אשה בתולה מתוקין ומוסיפין כח ומימי אשה זקנה מרים בלענה ומתישים כח כבור שהיה בו מים Aquæ mulieris virginis (juvenculæ) dulces ſunt, augent vires: ſed aquæ mulieris vetulæ amaræ ſunt ut abſinthium, & debilitant vires, ut ciſterna quæ aquas habuit, quas ventus hauriendo abſorpſit.

In Cad hakkemach ad locum Pſalmi 124.5. Tunc ſuperarunt nos aquæ ſuperbiſsimæ, ſcribitur: Vocat Regnum Edom (Romanum, Chriſtianorum, ut ex ſeqq. patet) Aquas ſuperbiſsimas מי הזדונים; quia fundamentum fidei ipſorum eſt, quòd ſunt baptizati in aquis, fol.62.col.2. Sic Abarbenel in præfat. libri Sevach Peſach vocat impiè Aquam baptiſmi המים הזדונים.

מין מיומם. Legitur in Bemidb.rab.ſect.10. fol. 237.col.4. lin.ult. Guido vult eſſe Nomen Idoli. Philippus Aquinas vult ſignificare מרבק ומקום Saginarium & locum paſcuorum. Adducunt etiam ex Megillat Echa & explicant, [illegible], Comes. מימים Medicina. Vide ſuprà in היומם.

מיח מיחא Farina: ביון דאית ביה מיחא מצמצם Quandoquidem ei ineſt farina, contrahitur & flacceſcit, Schab. fol.32.col.2. Citat Baal Aruch etiam exemplum ex Berach.fol.39. ſed illic in noſtris libris pro eo legitur קימחא.

מיך Michael, Angelus præfectus exercitus Iſraëlitarum. Mentio ejus in Targ. Eſther cap.4.15. & 6.1. מיכאל רבה דירושלם Michael princeps Hieruſalem, Pſal.137.7. Vide & Exod.24.1. in Jon. ubi vocatur סרכן חכמתא Præfectus ſapientiæ, & Cantic.8.9. רבהון דישראל Præceptor Iſraëlitarum. Vide אור.

מיל Mil, Milliare. Id duplex: minus & majus. Mil minus capit mille greſſus, vel mille majores Hebræorum cubitos. Majus, complectitur greſſus bis mille, ſive bis mille cubitos majores, aut bis mille paſſus minores, quale fuit iter Sabbathi. פרסה continet quater mille cubitos majores, ſive totidem paſſus minores. Mil ergo eſt quadrans Parſæ ſive milliaris majoris, ein viertel Meile. In Talmud: יכול אני לרוץ שלוש פרסאות לפני הסוסי בין בצעי המים נזדמן לו רגלי אחד רץ לפניו שלשת מילין ביבשה ונלאה וא״ל ומה [illegible] מילין כך שלשת פרסאות [illegible] id eſt, Poſſum ego currere tria milliaria ante equos in locis paluſtribus. Incidit in ipſum pedes quidam, ante quem cucurrit tres quadrantes milliaris in terra ſicca, & defatigatus fuit. Tunc dixerunt ipſi: Si in tribus quadrantibus milliaris in terra ſicca defatigatus es, quantò magis defatigaberis in loco paluſtri in tribus milliaribus integris? Sanhed. fol.96.1. והויא ששה עשר מיל Et erat ſedecim milliarium minorum, Megilla fol.6.1. Gloſſa, ד׳ פרסאות Quatuor milliarium majorum. Alibi, מגרב לשילו ג׳ מילין A' Garobh (ubi erat idolum Michæ, de quo Judic.17.) uſque ad Schilo erant tres quartæ milliaris, Sanhed.fol.103 2. Gerſon, drey viertel Meil: אם היה בינו ובין המים ארבעה מילין שהם שמונת אלפים אמה Si fuerint inter ipſum & inter aquam quatuor milliaria, quæ faciunt octo mille cubitos majores, Majemon. par. primâ Hil.Tephilla cap.4. In Targum Jon. Et aquæ ſteterant ipſis הי כשורין רמן תלת מאה מילין inſtar murorum, ex trecentis milliaribus, Exod.14.22. in Jon. וקמו תריסר מילין מרחיק Et ſteterunt duodecim milliaria retrorſum, Exod.20 18.

מילה Arboris nomen, cujus fructus vocantur מילין, & uſum præbent gallæ ad atramentum: unde מי מילין Aqua in qua coctæ ſunt gallæ tritæ, Gittin fol.19.1. In Aruch dicitur, eſſe Gallas majores, quæ creſcunt in montibus. Inde alibi, סימן להרים מילים Signum pulchrum montium ſunt Gallæ, ſive Quercus proceræ, Peſachin.53.1. אמלתראות של מילה Trabes querceæ, Erubhin fol. 13.1. Gloſſa, מילה arbor eſt cujus fructus dicuntur מילין, & ſunt עפצים, vulgò גאלש Gallæ. Græcè μέλιαι Fraxinus.

מילא Lana, vide מלת.

מילן Μέλαν, Atramentum. Vide infrà in מלן.

מילא Promiſsio, Spes, Fiducia veniæ: ייתי דמלכא בעי למיתן ליה מילא Veniat: nam rex cupit ipſi dare ſpem veniæ, Gloſſa, הבטחה Spem & ſecuritatem vitæ, Echa rab.cap 1.v.16. Sic in Medraſch Kohel.cap 2 17. הב ליה מילא ושלח ליה עזקתך והוא אתי ויהב ליה מילא Dato ipſi fidem vel ſpem veniæ, ſcil. te nihil mali in eum ſtatuturum, & mitte ipſi annulum tuum. Venit, & dedit ipſi fiduciam, id eſt, הבטחה, Bereſ. rab. ſect.91. Quicquid ſit, vox nullius originis eſt in iſto ſenſu. Ego judico eſſe vel corruptam, vel contractam vocem pro מְחִילָא vel מחילה Venia, Condonatio.

מילא unde ממילא A' ſeipſo, vox Talmudicis uſitata pro מאליו: Sic, ממליהם A' ſeipſis, Eſth.6.1. in Targ ſec. במילה Apud ſemetipſum, Geneſ.34. v.31. Jon. Huc fortè referendum, יָתִי אותיב במיליה עַל סדר שמושי Me conſtituit ſponte ſuâ (rex) in ordinem officii mei, Gen.41.13. in Targ.Jonath. vel erit ex præced. vocis ſignificato, במיליה Veniâ ſuâ, Condonatione ſuâ, Gratiâ ſuâ: vel erit, במיליה Juxta verbum ejus, ſcil. Joſephi, Juxta interpretationem ejus.

מִין *Species, Hebraicè. In Targ. Jon.* וית אילין מִינַיָא תְשַׁקְצוּן Istas species abominabimini, Levit.11.13. In Medrasch Koheleth cap.7.v.12. Rabbi Meir quærebatur à regno, (id est, à Rege, vel Imperatore, ut occideretur) & aufugit. Transiens hospitiũ quoddam Gentilium, אשכח יתהון יתבין אכלין מן ההוא מינא invenit eos ibi sedentes & comedentes de illa specie. Glossa; *De illa specie*, hoc est, de carne suilla, quemadmodũ aliâs eam appellant דבר אחר *Rem aliam. Apud Logicos,* מִין אֶמְצָעִי Species media, subalterna: מִין אַחֲרוֹן Species infima, specialissima: שני מינים Duæ species: מינים חלקיים Species particulares.

מִינִי · מִינִיִּי *Specificum:* לא מצד הכח אשר הוא הטבעי המיני Non ex parte potentiæ, quæ est naturalis specifica, R. Levi Jobi 37. in fine. *Fœminin.* מִינִית, unde, צורה המינית Forma specifica. *Plur.* מִינִיּוֹת.

מִין מִינָאֵי *Emphat.* מינאה *Minæus, Hæreticus, qui vel sine Lege Dei vivit, vel specialiter eam erroneè intelligit & docet. Elias Levita deducit vocem hanc à* מָאנִי *Mane Hæretico. de quo suprà, quasi Minæus idem esset quod Manichæus, vel Manæus elisâ gutturali.* Hinc in libro Ammude Golah legitur fol.123. מינים ר״ל מחזיקי אמונת מאני והוא היה פלוסוף מפלוסופי היונים id est, *Minim* sunt qui tenent fidem *Mane*, qui fuit Philosophus ex Philosophis Græcorum. Sic in Talmud Hierosol. libro Berachoth cap.9. Glossator scribit, המינים הם אותם שמאמינים שהיו שני אלוהות *Minim* sunt illi qui credunt duos esse Deos (quæ Manichæorum fuit Hæresis.) Et in libello מִכְתָּם לְדָוִד fol. 81.col.2. scribitur; in dicto illo R. Akibhæ, אף הקורא בספרים החיצונים *Etiam qui legit in libris extraneorum*, (non habebit scil. partem in sæculo futuro,) per *Extraneos* intelligi המינים *Minæos*, qui non credunt unitatem Dei. Et paulò post: וכתב הרב משיד ליאון ז״ל כי ראש המינים שחידה כופר באחדות השם ית׳ היה נקרא בשמו מנו ועל שם אותו מנו קראו כל מי שכופר באחדות השם ית׳ מין ולאלו המינין שכופרים באחדות השם ית׳ קראום רז״ל חיצונים וכו׳ h. e. Et scribit eximius Vir Leon p. m. quòd princeps Minæorum, qui negavit unitatẽ Dei benedicti, fuerit appellatus Manu, vel Mano, & juxta nomen istius Mano vocarunt quemvis, qui unitatem Dei negavit *Min* &c. *Alii Hebræorum principiũ Minæorum referũt ad Tzadok & Bajethos, discipulos Antigoni, qui centum annis ante Christum appellati fuère* רָאשֵׁי הַמִּינִים *Capita, principes hæreticorum. Unde præcedens hujus vocis* ἔτυμον *non consistere potest; quia Manes ille Tzadoko & Bajethoso longè fuit posterior.* Hinc scribit Rambam in Pirke avoth fol.26.col.2. ומאז יצאו אלו הכתות הארורות של מינים Et ab eo tempore (Tzadoki scilicet & Bajetosi) exiverunt maledictæ istæ sectæ *Minæorum*, qui vocantur in his terris (hoc est, in Ægypto) *Karræi*. Apud sapientes autem nostros nomen ipsorum est, *Sadducæi & Bajethosæi, &c.* Apud Talmudicos in Rosch haschana fol.17.1. אבל המינין והמסורות והאפיקורסין Sed *Hamminim*, proditores, & Epicuræi, &c. & socii ipsorum, descendunt in infernum, & puniuntur ibi in generationes generationum: Ubi R. Salomonis glossa est: המינין *Minim*, id est, האנשים אשר הפכו דברי אלהים חיים לרעה כמו צדוקים וביתוסים Homines, qui pervertunt verba Dei in malum, quales fuerunt Tzadukæi & Bajetosæi. Pro his verbis vidi, qui citarunt; *Minim* sunt discipuli Jesu Nazareni, qui perverterunt &c. Forte ita fuit in manuscriptis. In libro Juchasin fol.159. col.1. Discipuli ejus (Antigoni) fuerunt Tzadok & Bajetos, qui pessimè degenerarũt, החזיקו במינות & tenuerunt hæresin &c. והם היו ראשי המינים והאפיקורוסים Et illi fuerunt principes *Minæorum* & Epicuræorum, Nomen impiorũ putrescat. Sic f.130.2. על המינין נאמר ושם רשעים ירקב Et super Minæos (hæreticos) dicitur, *Nomen impiorum putrescat*, Prov.10.7. Contrà super Sapientes & probos dicitur: *Memoria justi sit benedicta*, ibid. Divus Hieronymus in Epist. ad Augustinum *Tres simul Epistolas*, meminit Minæorum his verbis: *Usq; hodie per totas Orientis Synagogas inter Judæos hæresis est, quæ dicitur Minæorum, & à Pharisæis nunc usque damnatur, quos vulgò Nazaræos nuncupant, qui credunt in Christum filium Dei, &c.* Secta ista procul dubio fuit Bajethosæorum & Sadducæorum vel Karræorum, qui omnes traditiones rejiciebant (quarum studiosissimi fuerunt Pharisæi) & Scripturam pro lubitu explicabant. Vide de illis infrà in קרא. Quod dicit illos vulgò Nazaræos fuisse nuncupatos, ideò factum esse possit, quòd in Christum Nazarenum etiam crederent, sicuti etiamnum hodie nos נוֹצְרִים appellant. *Nicolaus Fullerus deducit Nomen hoc* מִין *à radice* מָאַן *Renuere, Negare, Abnegare, sicut à* בָּאַשׁ *fit* בִּישׁ; *ita ut* מִין *Hebr. idem sit quod apud Syros* כְּפוֹרָא *vel* כַּפְרָן *Abnegator, veritatis scil. agnitæ.* Vide eum in Miscellaneis lib.2. cap.3. *Ceterùm in genere hodie Hæreticos appellant* מִינִים, *& Hæresin* מינות: *in specie verò ita designant Christianos; vel quòd unitatem Dei juxta ipsos negant, & sicut olim Manes duos Deos finxit, ita opinentur, Christianos quoque in SS. Trinitate plures Deos agnoscere; vel quòd sine Lege, quippe quæ Judæis solis data, illos esse statuant; vel quòd Traditionem ipsorum oralem, ut olim Sadducæi vel Karræi, rejiciunt.* Videamus quædam loca. R. Salomon Psal.21.2. ad illa, *Domine in fortitudine tua lætabitur*

Rex: Rabbini nostri explicant illud de rege Messia, sed rectum est, ut explicetur præterea de Davide ipso, לתשובת המינים pro responsione ad hæreticos, hoc est, Christianos, qui errāt in eo; quia posteaquam duxisset Bathsabam, dixit Psalmum hunc. Chaldæus etiam de Messia explicat. Idem Deuter. 32. 22. ad illa: *Per gentem stultam*: אלו המינין Isti sunt hæretici, id est, Christiani. Idem Jerem. 31. 40. על כורחן של מינים Invitis hæreticis. Vide & Jesa 9. v. 6. in edit. Ven. ubi in Bas. pro eo substitutum החולקים. Aben Esra Exod. 12. 1: Et hæretici dicunt, אמרו המינים Dicunt hæretici, ibid. v. 6. & 21. v. 26. R. D. Kimchi, Jesa. 7. 14. ולהשיב למינים בוארת הפרשה מבואר בספר הברית שחבר א״א ז״ל בתשובת המינים Quid autem respondendum sit hæreticis, id est, Christianis ad hūc locum, explicatum est in Sepher habberit, quem composuit pater meus, in responsione hæreticorum. Sic alibi passim.

Porrò habent Judæi certam precationem, quam vocāt ברכת המינים *Precationem hæreticorum, id est, contra hæreticos & apostatas institutam, qui scil. à Lege Judaica deficiunt ad Christianos vel Turcas. Hanc singulis diebus recitant, & æternum exitium illis imprecantur. Huic quoque maledictio contra regnum* זדון *adjuncta & omnes inimicos ac osores Judæorum, quos vel maximè reputant esse Christianos Vide eam in Radice* שמד. *Vocant eam quoq;* ברכת ברכת האפיקורוס, *item* למשומדים, *ut apud Majemon. in Hilch. Tephilla cap. 7.* In Cad hakkemach fol. 80 1. dicitur, *Precationem illam in urbe Jafna* יבנה *institutam & 18. illis orationibus* (quas *Schemone esre* appellant) *gravi consilio, & magnâ necessitate insertam esse.* Et rursus: *Institutam esse,* כדי לעקור מלכות הרשעה *ut exstirpetur regnum impietatis, nempe Christianorum, ut proprietas judicii Divini extendatur contra illud, & omnes ipsorum inimicos. In Berachos fol. 28. col. 2. vocatur* ברכת צרוקים, *Sed in Talm. Hierosol. cap. 4.* של מינין; *& dicitur, longè post* שמונה עשרה *conscriptam esse, in urbe Jafne* (nempe, circa tempora Jesu Nazareni.) Sic enim legitur in exemplari Polonico Cracov. An. 1602. excuso: לאחר זמן מרובה קרוב לתרבותו של הנוצרי שלמד להפוך דברי אלהים חיים. *In libro Taame mizvoth vocatur* ברכת הרשעים fol. 43. *& dicitur, illam conscriptam esse à R. Samuele juniore, tempore R. Gamalielis.* In Tzemach David parte primâ fol. 36. 2. *Sanhedrin migravit ex Jerusalem Jafnam quadraginta annis ante vastationem templi, anno 4385. & ibi ordinavit Samuel (im) precationem hæreticorum, coram R. Gamaliele seniore, ut est in cap. 1. Sanhedrin. Ex hac circumstantia temporis iterum liquet. Tempore Christi conscriptam esse primùm hanc precationem: unde facilè conjici potest, quibus de causis, & contra quos sit directa.* Sed satis de his. Ab hoc nomine מִין formant substantivum,

מִינוּת *Hæresis*: הוא דרך המינות Id habet speciem hæreseos: חיישינן שמא נזרקה בו המינות Soliciti eramus, ne hæresis inspergeretur ipsi, Megilla fol. 24. 2. מיד נזרקה בו מינות Statim sparsa fuit in eo hæresis, Kidduschin fol. 66. 1. Sic legitur in edit. Veneta & Beth Jacob, pro quo in edit. Basileensi est אפיקורוסות Epicureitas, quod pro מינות accipiunt hîc & alibi: כשנתפס ר׳ אליעזר למינות Quando comprehensus fuit R. Elieser ad hæresin, Glossa, מיני רומיים תפסוהו לכופו לעבודה זרה Hæretici Romanorum comprehenderūt eum, ad cogendum illum ad Idololatriam, Avoda sara fol. 16. 2. Vide quoque sequentia.

מִינָא *Mina, Libra*: שב מינאי תרבא Septem libræ adipis. Tal. Schab. fol. 133. 2.

מֵינְקָא *Monile, Brachiale ornamentum*: ut, לְבִישׁ מֵינְקָא דְּכְרוּם יַמָּא Vestitus monili ex thalassio lapide marino, Esth. 8. v. 15. In præcedenti membro meminit catenæ aureæ, quæ colli & pectoris ornamentum: hic mox subjicere videtur brachiorum ornamenta. *Guido putat legi posse* מָנִיקָא *Manica. Vide & infrà in* מנק. *De* כרום *vide suo loco. Porrò Judæi Germanicè reddiderunt*, ein Hefftel.

מיר מֵיר *id est,* אֱמַר *Dicit:* מֵימְרֵי *Dicunt: & cum præfixo* ק *servili,* קָמֵימְרֵי, *Talmudicis frequens:* לעתיד קאמירי De futuro loquuntur. *Sic in Jonathane in Legem,* עַד מֵישַׁר דַּהֲווֹ מֵימְרֵי Usque ad planiciem quam dixerant, Gen. 12. 6.

מֵירוֹן Nigrum, *Obscurum*, μαῦρον, Ber. rabba sect. 7. *Aruch in* אספרן *scribit* מורן, *& interpretatur* חשוך *Obscurum.*

מיש מֵישׁ *Arbor quædam, sic appellata.* Legitur in Tamid fol. 29 2. Sic in Bereschit rab. sect. 72. quidam Rabbi vocem דוּדָאִים dixit esse מיישן, id est, Fructum arboris מיש.

מכב מַכַּבִּי *Tessera militaris fuit Judæ, unde Machabæus dictus. Desumptum symbolum ex Exod. 15. 11.* מִי כָּמוֹךָ בָּאֵלִים יְהוָה, *cujus primæ literæ notam istam constituunt.*

מְכַךְ מְכָא *Stillare, Destillare*: אַף שְׁמַיָּא מְכוּ Etiam cœli stillaverunt, Hebr. נָטְפוּ Judic. 5. 4. *Deinde in Ithpehal,* אִתְמְכֵא *Debilitari, Attenuari. Præterit.* מְכֵית וְאִתְמְכֵית Debilitatus sum & attenuatus, Psalm. 38. 9. ואתמכיאו בחוביהון Et attenuati fuerunt in peccatis suis, Psal. 106. 43. Jobi 24. 24.

מְכָא *Humilis, Depressus*, Cant. 7. 5. al 6.

מְכַךְ *Humiliari, Submitti, Deprimi: Conteri, Contritum esse, Atteri:* Item *Sternere, Substernere, ut suprà* מוך: *unde,* וְאִין אֱמוֹךְ Et si stravero in sepulchro, Hebr. וְאַצִּיעָה, Psalm. 139. v. 8. Psalt.

Hebr. וְאִימוּךְ, quomodo ad מוּךְ referri posset. *Pahel,* מַכֵּךְ: unde, דִּמְמַכְּכִין לִי בְּמִלֵּיהוֹן Qui conterunt me verbis suis, Psal.35.15. *Infinitiv.* לְמַכָּכָא טוּרַיָא Ad deprimendos montes, Cantic.2 6. *Cum Affixo,* לְמַכָּכוּן Humiliare eos, Cantic.6.11. *Imperativus,* וּמַכְּכֵיהּ Et humilia eum, Jobi 40.v.6. *Futurum,* לָא תְּמַכֵּךְ עַנְיָא בְּתַרְעָא Ne conteras pauperem afflictum in porta, Prov.22 22. *Ithpahel,* עֲלַי נַפְשִׁי תִּתְמַכַּךְ In me anima mea deprimit, dejicit se, Psal.42.7. *Et geminatis literis,* נִתְמַכְמַךְ *Atteri, Attenuari, Depauperari:* מִיכָה שֶׁנִּתְמַכְמֵךְ בְּבִנְיָן Micha, qui contritus, vel depauperatus fuit in ædificio, Sanhed. fol.101.1. Gerson, der ist eyngemauret worden. *Ex Aphel est,* אֲרוּם אַמְכֵּכְתָּנָא Quia contrivisti, attenuasti nos, Psal.44.20. *Particip.* דְּמַמִּיךְ עֵינוֹהִי Qui submittit oculos suos, Psal.113.6. *Ex altera significatione,* יְמִיךְ דַּהֲבָא Substernit aurum Hebr. יִרְפַּד, Jobi 41.21.

מְכִיךְ · מַכִּיךְ *Humilis, Submissus, Depressus, Contritus:* מַכִּיךְ מִן מַשְׁכָא Humilior, Depressior cute, Levit.13.20. וּמַכִּיךְ רוּחָא Et humilis spiritu, Jesa. 66.2. וּמַכִּיךְ לִבָּא Et contritum spiritu, Psal.109.16. *Plurale construct.* מַכִּיכֵי אוּלְצָנָא Attritos fame, Jobi 5.11. וּמַכִּיכֵי רוּחָא יִפְרוֹק Et humiles spiritu liberabit, Psal.34.19 *Fœmin.* דִּמְכִיכָא רוּחֵיהּ Cujus spiritus contritus est, Proverb.17.27. & 29.23. רוּחָא מְכִכְתָּא Spiritus contritus, Prov.18 14.

מַכִּיכוּת *Humilitas, Depressio, Contritio:* אֲרֵי הֲלַכְנָא בְּמַכִּיכוּת רוּחָא Quòd ambulavimus in contritione spiritus, Mal.3.14. וּבְמַכִּיכוּת תַּפְקֶדְתָּא Et in attritione præcepti, id est, remissione, intermissione, negligentia, Eccles.10.18. וּבְמַכִּיכוּתָא יָתְבִין Et in contritione resident inter gentes, Eccles.10.6. sive, in humilitate, id est, humiliter.

אִתְמַכְּכוּת *Idem,* Psal.136.23.

מַכִּיכִין *Strata, Stragula tenuia, subtilia,* Amos 6. v.7. Kimchius tamen hîc legit מכבין per Beth: מַכִּיכִין דִּיקָר Stragula pretiosa, Ezech.23.41.

* מְכִילָא מכל Vide suprà in כול.

מכן מוֹכְנִי · מִיכְנִי *Machina, Fabrica, Machina aquatilis, quâ aqua educebatur ex Mari templi in labrum:* אַף הוּא עָשָׂה מוּכְנִי לַכִּיּוֹר Etiam ipse fecit machinam ad labrum æneum, Joma fol.37.1. In Gemara explicatur גלגלא *Rota. Talmudici scribunt* מוּכְנִי: ut, הַשּׁוֹחֵט בְּמוּכְנִי שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה Qui mactat cum machina, ejus mactatio est legitima, Cholin fol.16.1. Vide glos. & Aruch prolixè. *Et sic,* כּוּרְסְיָא בְּמוּכְנֵי אָזֵל תְּחוֹתוֹי Solium machinis suis ibat sub eo, Esth.1.v.2. in Targ. sec. *Græcum est* μηχανή.

* מכם מוּכָס · מַכַּם Vide in כמם.

מַכְמַן Vide in כמן inter Nomina.

מכר *Emere, Vendere, Hebr.* Hinc per metaphoram Syris est, *Desponsare:* unde est illud in Targum, וּמִן אֱלָהָא מִתְמַכְּרָא אִתְּתָא לְגַבְרָא Et à Deo desponsatur uxor viro, Prov.19.14. *Elias putat legendum* מִתְמַסְּרָא *Traditur: sed prior lectio non rejicienda, quia Dialectus Syra in Targum Proverbiorum aliâs quoq; non rarò usurpatur.*

מְכִירָא *Machæra, Culter, Gladius, Græcum* μάχαιρα. μαχαιρίς. *Plur.* מְכֵירוֹת, Vide R. Salom. Gen.49.5. & מְכִירִין in Ber. rab. sect.88.

מלא מְלִי *Implere, Impleri, Complere, Perficere, ut Hebraice.* Item *Haurire, quomodo nonnunquam respondet Hebræo* שָׁאַב. *Præterit.* יַת מְזִיקְתָא מְלִי מַיָּא Et canales implevit aquâ, 1.Regum 18.35. וְנַפְשָׁא כְּפִינָא מְלֵי טוּבָא Et animam famelicam replet bonis, Psal.107.9. *Fœminin.* וּמְלַת יַת רוּקְבָא מַיָּא Et implevit utrem aquis, Gen.21.19. וּמְלוֹ יַת אַתְרָא הָדֵין Et repleverunt locũ hunc sanguine innocentum, Jerem.19 4. וּמְלָאָה Et impleverunt, Exod.2.16. וּמְלֵיתוּן Et implevistis, Ezech. 11.6. דִּי מְלֵינָא Quos implevimus, Jos.9.13. *Participium,* עַד מְלֵי מֵימָךְ Usque ad haurientem aquas tuas, Deut.29.11. Hebr. שֹׁאֵב. *Plural.* וּמָלָן מַיָּא Et haurientes aquas, Josuæ 9.21. בְּעִדָּן דְּנָפְקָן מַלְיָתָא Tempore, quo egrediuntur haurientes, Hebr. הַשֹּׁאֲבוֹת, Genes.24.11. *Infinit.* לְמִמְלֵי מַיָּא Ad hauriendum aquas, Genes.24.13. Judic.5.11. *Imperat.* וּמְלוֹ יַת אַרְעָא Et implete terram, Genes.1.v.28. *Futurum,* וְאַף לְגַמְלָךְ אֶמְלֵי Etiam camelis tuis implebo, scil. hydriam, id est, hauriam, Genes.24. 44. *Pahel,* מַלֵּי *Idem. Præter.* וְהוּא מַלֵּי בָּתֵּיהוֹן טוּבָא Et ipse implevit domos ipsorum bono, Jobi 22. vers.18. מַלֵּי בֵּית גִּנְזֵיהּ מִטּוּב אַרְעִי Implevit domum thesauri sui de bonis terræ meæ, Jerem.51.v.34. דִּי לָא מַלֵּיתָא Quas non implevisti, Deuter.6.11. נְבוּאָה דִּלְוֹט מַלֵּיתַנִי Prophetiâ maledictionis implevisti me, Jere.15.17. נְפַשׁ יְעֵפָא מַלֵּיתִי Animam lassam implevi bono, Jerem.31.15. וַאֲרָם מַלִּיאוּ יַת אַרְעָא Et Aramæi repleverunt terram, 1.Reg.20. v.27. מַלּוּךְ Repleverunt te, Jesa.23.2. וּמַלְּאוּהָא Et impleverunt eam, 2.Reg.3.25. *Particip.* הָא אֲנָא מְמַלֵּא Ecce ego impleo, Jere.13.13. *Plural.* דִּמְמַלַּן קוּרְטֵיהוֹן מִימָא Qui implent curias suas, (thesauros suos) argento, Jobi 3.15. *Infinitivus cum Aff.* וּלְמַלְיוּתְהוֹן Et ad implendum eas cadaveribus hominum, Jerem.33.v.5. *Imperat.* מַלֵּי קַרְנָךְ Imple cornu tuum oleo, 1.Sam.16.1. *Futurum,* וְסִימָתְהוֹן אֲמַלֵּא Et thesauros ipsorum implebo, Prov.8.21. וּמְעָךְ תְּמַלֵּי Et ventrem tuum implebis, Ezech.3.3. וִימַלֵּי כַּרְסֵיהּ Et implebit ventrem suum, Jobi 15.2. וּנְמַלֵּא בָּתָּנָא בִּזְתָא Et implebimus domos nostras spoliis, Proverb.1.13. וּמְעֵיהוֹן לָא יְמַלּוֹן Et ventrem suum non implebunt, Ezech.7.19. *Ithpehal & Ithpahel,* אִתְמְלֵי יַת מַשְׁכְּנָא Repletum fuit tabernaculum, Exod.40. v.14. אֲרֵי אִתְמְלִיאַת אַרְעֲכוֹן Nam impleta est terra vestra, Jesa.2.6. בִּתְקוֹף אִתְמַלֵּיתִי

Furore

Furore repletus sum, Jere.6.11. גַרְמוֹי אִתְמְלִיו Ossa ejus impleta sunt fortitudine suâ, Jobi 20.v.11. *Particip.* מִתְמַלְיָן כָּל מָלֵא Replebuntur omni substantiâ, Prov.24.4. *Futurum,* תִּתְמְלִין Repleberis, Ezech.23.33. וְיִתְמְלֵי מִנֵּי יְקָרֵיה Et implebitur splẽdore gloriæ ejus, Psal.72.19. וּמְצִירַיָא יִתְמַלְיָן מִנָּךְ Et rivi implebuntur ex te, Ezech.32.6. יִתְמַלְיָן Implebuntur, Zach.1.17.

מְלֵי מָלֵי *Plenus, Repletus:* מְלֵי בִרְכְתָא Plenus benedictione, Deut.33.23. *Plural.* בָּתִּין מְלָן כָּל טוּב Domus plenæ omni bono, Deut.6.11. *Fœminin.* אֲנָא מַלְיָא אֲזַלִית Ego plena abivi, Ruth.1.21. רַחֲוַת מַלְיָא עָבְרֵי דִינָא Quæ fuit plena exercentium judicium, Jesa.1.21. *Plural.* מַלְיָן אֱנָשָׁא Plenæ hominibus, Ezech.36.v.38. *Masorethæ usurpant* מָלֵא Plenum, *de vocibus plenè cum literis quiescentibus scriptis; & oppositum ejus est* חָסֵר Defectivum.

מְלֵי · מְלֵי · מַלְיָא *Plenitudo:* מְלֵי מַחְתְּתָא Plenitudinem thuribuli, id est, plenum thuribulum, Levit.16.v.12. מְלֵי חָפְנֵי מֵכְלָא Plenitudo volæ cibi cum quiete, Eccles.4.6. *Cum Aff.* יַמָּא וּמַלְיֵיהּ Mare & plenitudo ejus, Psal.96.11.

מְלֹא *Idem: cum Aff.* וּמְלֹאָהּ Et plenitudo ejus, Deut.33.16.

מְלֵא · מְלֵיתָא *Idem:* דִילִי אַרְעָא וּמְלִיתַהּ Quia mea est terra & plenitudo ejus, Psal.50.13.

מְלֵאָה · מְלֵאתָא *Idem: & synecdochicè, Vini, Musti copia,* Num.18.27.

מַלְיָתָא · מְלִיתָא · מְלֵיתָא *Obstructio, Vallum, Agger, Hebr.* מִלּוֹא *Millo, quod nomen proprium censent,* 2.*Sam.*5.9. בְּנָא יָת מְלִיתָא Ædificavit aggerem, 1.Reg.9.24. וּזְבַרוּ עַל יְרוּשְׁלֵם מְלִיתָא Et comportate aggerem contra Jerusalem, Jerem.6.6. Sic 2.Sam.20.15. & alibi. *Plural.* הָא מַלְיָתָא עָלוּ עַל קַרְתָא Ecce aggeres congesti sunt contra civitatem, Jere.32.24. Vide R.Sal. Jesa.37.33.

מְלֹא *Plenitudo:* מְלֹא פוּם *Plenitudo oris. Sic Grammatici vocant Cholem,* ut Exod.15.v.8. in R.Salom.

מִלּוּי *Plenitudo, Repletio, Complementum.*

מוּלְיָא *Agger, Tumulus:* שקל מוליא ושדא בבצא Accepit tumulum, & projecit eum in foveam, scilicet ad explendam & æquandam eam, Bava basra fol.54.col.1. משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מוליאתא Quia venitis de Mulæis, (id est, grandibus) loquimini verba grandia, q.d. tumulata, elata, tumida, Glossa, דברים גבנונים Verba gibbosa, superciliosa, excelsa, Bava metzia, fol.109. col.1.

מוּלְיָיתָא *Pasteta, Artocreas: Implementum, Fartura, quicquid carne aliâ expletum coquitur vel assatur:* האי מוליתא שריא Talis impletio vel fartura licita est, si scil. agnus alio condimento infarciatur, Pesach.fol.74.1.

מוּלְאָה · מוּלִיתָא Mula. Vide in מול.

מַלְאי *Negotiatio, Mercatura:* כל המטיל מלאי לכים תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה *Quicunq; imponit negotiationem crumenæ sapientum, meretur sedere in Academia superiori,* Pesach.53.2. Glossa, נותן סחורה Dat mercaturam, ut lucrentur eâ aliquid: חנות של ישראל ומלאי של ישראל Hospitium Israëlis est, & mercatura (cibi & potus) Israëlis est, Pesach. fol.31.col.2. מלאי הטילו על בעלי בתים Mercaturam commiserunt patribus-familiâs, Schab.56.1. Glossa, פרקמטיא Pragmatiam dederunt, ut eâ lucrarentur, & lucrum darent ipsis.

מְלָאין *Pili spicæ, aristæ, barba spicæ:* מלאין שבשבלין מיטמאין Pili sive aristæ, quæ in spicis, polluuntur & polluunt, Talm. Cholin fol.119.2. In Aruch citatur & per ע. Vide illic.

מלב

מַלְבְּנִיקִי *Herbæ species:* כרוך אגוד מלבניקי Liga fasciculum herbæ Malbanicæ, Talm. Hieros. de Sabbatho cap.6. Glossa, קשר מין עשב ששמו מלבניקי *Sic scriptum in meo exemplari Talmud: In Aruch* מלכניקי *per Caph, sed non explicatur. Munsterus explicavit, Perspicuum, Clarum, quod Guido retinuit. Decepti voce* מוכן *quæ extat in Aruch, quam sine dubio legit* מוּבָן, *& putavit præcedentis esse Interpretamentũ. Sed est vox textus Talmudici. Nam post priora verba sequitur,* אגוד מלבניקי מן המוכן הוא Fasciculus Malbanicæ de parato est, id est, conducit ad talẽ morbum. *Græcè* Μαλάχη, Malva.

מְלַג

Depilare, Deplumare, Evellere pilos, plumas, aut setas, & abradere adhibitâ aquâ fervente, Brühen: מולגין את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותם באור Macerant (in aqua fervente) caput & pedes, & ustulant in flamma, Betza fol.34.1. Sic gallinæ, pedes ovium, agnorum, vitulorum, vaccarum, & similium, à pilis purgari solent: Item porci: מלגו תרנגולים Deplumarunt gallinas.

מְלִיגָה *Depilatio, Deplumatio per aquam fervidam:* מליגת הראש Depilatio capitis.

מְלוֹג *Idem: metaphoricè,* נִכְסֵי מְלוֹג *Facultates depilationis,* id est, usuariæ, quas uxor in liberos suos usus, extra dotem in contractu matrimoniali descriptam, sibi reservabat. In has potestatem aliam maritus non habebat, nisi ut usum-fructum, sive reditus ipsarum cum uxore communes haberet, easque sic quasi depilabat, sorte integrâ manente, veluti cùm quis pilos capitis evellit aut radit, sed caput integrum manet. Vide Rambam in הלכות אישות cap.16. Sic עַבְדֵי מְלוֹג *Servi usuarii,* quorum officiis & servitute dominus ipsorum fruebatur, vendere autem sive alienare eos non poterat, Jevammoth

cap. 7. in initio. Sic שפחת מלוג *Ancilla usuaria.* Talis fuit Hagar Saræ, unde ad illud, *Et Sara uxor Abrahami non pariebat ipsi, sed erat* לָהּ *ipsi ancilla Ægyptia, nomine Hagar*, Genes.16.1. scribunt in Beresch. rabba sect.45. שפחת מלוג היתה והיה חייב במזונותיה ולא היה רשאי למכרה, id est, Ancilla usualis erat, & tenebatur (Abraham) alere eam, neque fuit concessum ei vendere ipsam. Interrogarunt quidam Resch Lakischum, quid sit, quod Talmudici dixerunt עבדי מלוג Servi usuales? respondit ipsis, כמה דתימא מלוג מלוג idem ac si diceres, Depila, Depila, id est, servitiis tantùm fruere, ipsos verò sibi relinque, neque alienato. Guido hoc adduxit in litera Lamed, ponens: לוג *Hæreditas mulieris, quæ ad ejus non spectat virum.* Talmudici, ואשה שמכרו בנכסי מלוג Uxor & maritus si vendant pro bonis usualibus, scil. servum Cananæum, ut ejus servitio ad certum temporis terminum quis utatur, Bava kama fol.90.1.

מלוגא *Fasciculus*: vel juxta quosdam, *Theca*: מלוגא דשטרי Fasciculus vel capsula literarum cōtractus, Bava basra fol.151.1.

מוליגא מוליגא *Lenitudo, Lenitivum. Videtur esse Græcum μαλακία, Mollities, Lenitudo.* Exemplum vide infrà in מנק.

מלוגמא *Malagma, Μάλαγμα, Emplastrum: Medicamentum*: כל המיוחד למאכל אדם אין עושין ממנו מלוגמא לאדם Quicquid appropriatum est ad cibum hominis, ex eo non faciunt emplastrum pro homine, Schebhiith cap.8. מלוגמא מקמח ומולתו Emplastrū ex farina & similibus: מלוגמא בבגד טהורה ובעור טמאה Malagma in panniculo, mundum est: in corio, immundum, Kelim cap.28. Vide & in Bava kama fol.102.1.

מלז מלוזמא *Pondus*: שיכיר בין מלוזמא של טבריא למלוזמא של צפורי Ut distinguat inter pondus Tiberiadis, & inter pondus Sipporiæ, Berach. fol.53.2. Glossa משקל. Author Aruch exponit *Monetæ speciem. Græcè* Μῶλος *Pondus.*

מלח מְלַח *Sal*: מְלַח קְיָם אֱלָהָךְ Sal fœderis Dei tui, Lev.2.13. וּמְלַח דִּי לָא כְתָב Et sal quod non est descriptum, Esræ 7.22. *Emph.* עַל קוּרְבָּנָךְ תְּקָרֵב מִלְחָא Ad omnes oblationes tuas adhibebis sal, Levit.2.13. יַמָּא דְמִלְחָא Mare salis, Genes.14.3. *Apud Talmudicos*, יוצאה אשה בשברת בגרגיר מלח Egreditur mulier cum grano salis in ore suo in Sabbatho, Schabb. cap.6. in Mischna. Glossa; quod scil. adhibet loco medicinæ contra dolorem dentium.

מְלַח *Salire, Sale condire. Futurum*, בִּמְלַח תִּמְלַח Sale condies, Levit.2. v.13. *Participium*, וּמָלְחִין לֵיהּ בְּמִלְחָא Et saliebant illum in sale, Genes.31. vers.19. Jonath. *Ithpehal Præteritum*, בִּמְלַח לָא אִתְמְלַח Sale non est conditus, Jerem.16.4.

Deinde מְלַח *Vastare*: דִּי מְלַח הֵיכְלָא מְלַחְנָא Qui vastationem templi vastavimus, Esræ 4 v.14. juxta Hebræos interpretes. Sic נִמְלַח Hebraicè, & מְלֵחָה: à terra salsuginosa petita locutio, quæ vasta, sterilis, & infrugifera est.

מְלִיחַ *Salitum, Sale conditum: Salsamentum, Muria*: מליח ישן Salsamentum vetustum: כל סעודה שאין מליח בה אינה סעודה Prandium in quo non est salitum, non est prandium. Nam sine sale cibus insipidus, & homo non comedit ad saturitatem, Berach.fol.75.

Apud Rabbinos Proverbium est: פוּן מִלְחָא וּשְׁדֵי בִשְׂרָא לְכַלְבָּא *Aufer salem, & projice carnem canibus*, Nidda fol.31.1. Caro sale destituta putrescit, & fit cibus vermium: sic corpus ablatâ animâ. Salis privatio est carnis corruptio: sic mens ratione & sapientiâ privata, corrumpitur, & fit stulta, stolida, insipida. Apud Latinos, *Nulla in tam magno est corpore mica salis*, id est, sapientiæ. Inde, *jucundi sales, amari sales, faceti sales, librorum sales, sal humanitatis, sal dicendi, Attico lepore tincti sales*, & similia. *Aufer hos sales, malè olebunt reliqua.* Adducitur hoc proverbium à Drusio in Adag. Decuriâ II. sed omissâ voce בשרא, quia ex Aruch descripsit, ubi quoque desideratur. Sed in ipso Talmud, loco citato, habetur.

מִילְחֲתָא *Fodina salis, locus ubi sal conficitur*: ליזיל למילחתא וליתקיל מיתקלי מילחא Eat ad salis fodinam, & appendat pondera salis, Schab.76.2.

מַלָּח מַלָּחָא *Nauta*: וַהֲוֵיתָ מַלָּחָא דְּמָדִיךְ בְּאִלְפָא Et sicut nauclerus, qui dormit in navi, Prov.23. v.34. *Plural. emphat.* מַלָּחַיָּא, Psalm.107. v.23. *Hinc Verbum,*

מְלַח *Remigare*: Apud Talmudicos, רב פפא מיבלח מלחי Raf Papa remigando remigabat, Ketubh. fol.85. col.1. Sic Aruch explicat, מנהיג הספינה במשוט כמו המלחים Gubernabat navim remis, sicut nautæ.

מְלוּחַ *Urtica. Plural.* מִשְׁמַשׁ מְלוּחִין Locus-relictus urticarum, Hebr. חָרוּל Tzeph.2.9. *Sic apud Talmudicos*, אבותינו היו אוכלים מלוחים Patres nostri comederunt urticas, Kidduschin fol.66. col.1. Glossa, מלוחים sunt ירקות olera sive herbæ, quæ Aramicè vocantur קקולי.

Quod Aruch & Guido hîc quoque מלח adducunt pro *Conjungere, Connectere*; id pravè fit. Exemplum, quod adferunt, pertinet ad לחם, ubi vide.

מלט *Niphal* נִמְלַט *Eripi, Liberari, Evadere, Hebr. Hinc in Targ. ex Ithpehal*, לָא יִתְמְלַט Non eripiet se, Prov.19.5.

מִלּוּט *Liberatio*: מילוט נפשות של צדיקים מנהינם Liberatio

Liberatio animarum justorum ex gehenna, Pesach. fol. 118. 1.

מפלט *Liberatio, Defensio, Excusatio:* על צד המפלט Excusationis causâ, Rab.

מַלְמִיתָא *Putredo, Vermis rodens & putrefaciens:* הֵיךְ מַלְמִיתָא בְּקִיסָא Sicut vermis aut putredo in ligno, Prov. 12. v. 4. & 25. 20. pro Hebræo רָקָב sicut putredo. Variant hîc. Vide nostras castigationes.

מַלְמִיסָא Vide suprà in טמא.

מַלוּפְסִירָה *Cibarii genus ex farina, Placenta.* In Bereſch. rabba sect. 48. Genes. 18. ad adventum trium hospitum angelorum, scribitur, Saram novem sata sive seas depsisse, tres לעוגות in placentas, tres לחבין ad certa pulmenta, & tres של מיני מלופסירה. In Talmud Hierosol. de Sabbatho, cap. 6. scribitur מלטומה. R. Jochanan transiens per forum, videbat quendam vendentem מן אילן מלטומה ex istis placentis. *Videtur esse Græcum* Μελίτωμα *Opus dulciarium ex melle, Placenta mellita.*

מַלְפְסַן · מַלְפְסִין Vide suprà in לפס.

הַמַּלְטָא *Incrustatio parietis, ab Hebræo* מֶלֶט *Maltha, Cæmentum, Argilla:* ואף על גב דקבר בהו המלטרה Etiamsi fecerit in iis incrustationem, calce obduxerit trabes, Kimchi in Radice מלט. Eandem vult dici Arabicè אל מלט. Idem in Rad. ṭṭ. Locus extat in Basra fol. 6. 1. ubi hodiè in Gemara legitur היכלטי, sed in glossa המלטא, & exponitur, *Asseres crassi, qui ponuntur in lateribus foraminum seu fenestrarum, ut protegant capita trabium.*

מלי מוליאר · מוליר *Calefactoriū, Vas culinarium, cujus capacitas continet aquam, & intra capacitatem ad latus est receptaculum carbonum ad calefaciendum aquam.* Vide Schabbas cap. 3. in Mischna.

מולין *Vox fictitia, cujus usus in incantationibus serpentum, cui similes,* בוקין · מוקין · לולין, *& aliæ plures ejus generis.* Avoda sara cap. 1.

מלך *Regnare. Præter.* יְהוָה מָלָךְ Dominus regnavit, Psal. 93. 1. וּמְלַךְ בֶּאֱדוֹם Et regnavit in Edom, Genes. 36. 32. *Fœmin.* מָלְכַת עַל אַרְעָא Regnabat super terrā, 2. Reg. 11. 3. דִמְלַכְתָּא תְּחוֹתוֹהִי Qui regnasti pro eo, 2. Sam. 16. 8. דִּי מְלַכוּ Qui regnarunt, Genes. 36. 31. *Participium præsens,* מָלֵיךְ עַל כּוּרְסוֹהִי Regnans in solio ejus, Jerem. 33. v. 21. *Plural.* מִמּוֹל אֲנָא מַלְכֵי מָלְכִין Propter me reges regnant, Prov. 8. 15. *Infinitiv.* הֲמַלְכוּ אַתְּ מְרַמֵּי לְמִמְלַךְ עֲלָנָא Num regnando tu existimas regnare super nos? Genes. 37. 8. *Imperativus,* מְלוֹךְ עֲלָנָא Regna super nos, Judic. 9. 14. cujus fœmininum מְלוֹכִי ibid. vers. 10. *Futurum,* אֲנָא אֶמְלוֹךְ Ego regnabo, 1. Reg. 1. 5. אֲרֵי מִמְלַךְ תִּמְלוֹךְ Quòd regnando regnaturus sis, 1. Sam. 24. 21. יִמְלוֹךְ יְיָ לְעָלַם Regnabit Dominus in sæculum, Psal. 146. 10. *Apud Rabbinos,* איזהו אדם ראוי למלוך חכם או מלך שידרוש החכמה *Quinam est dignus ut regnet? Sapiens, aut Rex inquirens sapientiam,* In Mibchar happeninim. *Aphel,* אַמְלֵךְ *Regnare fecit, Regno præfecit, Regem constituit:* & simpliciter, *Regnavit. Præteritum,* אַמְלִיךְ יָת שְׁלֹמֹה Regnare fecit Salomonem, 1. Reg. 1. 43. *Cum Aff.* וְאַמְלְכֵיהּ Et regnare fecit eum, 2. Sam. 2. v. 9. אַתְּ אַמְלֵיכְתָּא יָת עַבְדָךְ Tu regnare fecisti servum tuum, 1. Reg. 3. 7. וְאַמְלֵכִית עֲלֵיכוֹן מַלְכָּא Et regnare feci super vos regem, 1. Sam. 12. 1. וְאַמְלִיכוּ תַמָּן יָת שָׁאוּל Et regnare fecerūt ibi Saulem, 1. Sam. 11. 15. וְאַמְלֵיכְתּוּן יָת אֲבִימֶלֶךְ Et regnare fecistis Abimelechum, Judic. 9. 18. *Infinitivus,* לְאַמְלָכָא יָתֵיהּ Ad regnare faciēdum eum, 1. Reg. 12. 1. *Futurum,* לָא נַמְלֵךְ גְּבַר Non regem faciemus quemquam, 2. Reg. 10. 5. *Hithpahel apud Rabbinos,* עַבְדִין מִתְמַלְּכִין Servi fiunt Reges, sumunt sibi potestatem regiam.

מְלֶךְ · מְלַךְ · מַלְכָּא *Rex:* מַלְכָּא דְבָבֶל Rex Babyloniæ, Gen. 14. 1. וּמַלְכָּא רַבָּא Et rex magnus, Psal. 95. 3. הֲמַלְכָּא אִית בִּיךְ An rex non est in te? Mich. 4. v. 9. לְמַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה Regi Emorrhæorum, Numer. 21. 30. *Cum Aff.* וַאֲנָא רַבֵּיתִי מַלְכִּי Ego autem inunxi regem meum, Psal. 2. 6. יָתָךְ וְיָת מַלְכָּךְ Te & regem tuum, Deuter. 28. 36. הָא מַלְכִּיךְ אָתֵי Ecce Rex tuus venit, Zachar. 9. 9. וְיִתֵּן תּוּקְפָּא לְמַלְכֵּיהּ Et dabit robur regi suo, 1. Sam. 2. 10. יָת מַלְכַּהּ Regem ejus, Jos. 6. 2. מַלְכָּנָא Rex noster, 1. Sam. 8. v. 20. וַיְיָ אֱלָהֲכוֹן מַלְכְּכוֹן Et Dominus Deus est rex vester, 1. Sam. 12. 12. כְּלִילָא דְמַלְכְּהוֹן Coronam Regis ipsorum, 2. Sam. 12. 30. *Plural.* וּמַלְכִין מִנָּךְ יִפְּקוּן Et Reges ex te prodibunt, Genes. 17. 6. *Emphat.* וּמַלְכַיָּא דְעִמֵּיהּ Et Reges qui cum ipso erant, Genes. 14. 5. בְּמַלְכַיָּא Inter reges, 1. Reg. 3. 13. *Constr.* מַלְכֵי אַרְעָא Reges terræ, Psal. 2. 2. כְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל Sicut Reges Israël, 2. Reg. 17. 2. *Aff.* מַלְכָּנָא Reges nostri, Jerem. 44. 17. מַלְכֵיכוֹן Reges vestros, ibid. vers. 21. מַלְכוֹהִי Reges ejus, Jerem. 25. 18.

Tradunt prisci Hebræi, triginta (ut Baal Aruch hoc loco numerat) fuisse dignitates Regis Israëlitarum, quæ describuntur in Tractatu Sanhedr. cap. 2. ubi vide. *Proverbium antiquum vulgare,* עַבְדָּא דְמַלְכָּא מַלְכָּא *Servus regis etiam ipse rex est,* Bereſch. rab. sect. 16. & sæpè apud Talmudicos. Vide עבד.

Fœmin. מַלְכָּא · מַלְכְתָא *Regina. Absoluta forma non est in usu, ad differentiam emphaticæ masculinæ:* וַשְׁתִּי מַלְכְתָא רְשִׁיעְתָא Vasthi regina impia, Esth. 1. v. 9. *Construct.* מַלְכַּת שְׁבָא Regina Sebæ, 1. Reg. 10. v. 1. *Plurale,* נְשִׁין מַלְכָן Uxores reginæ, 1. Reg. 11. 3.

מַלְכוּ · מַלְכוּת *Regnum:* בְּמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ In regno Darii,

Darii, Dan.6. verſ.ult. ומלכו תליתאה Et regnum tertium, Dan.2. מלכו פלינה Regnum diviſum ib. *Emphat.* דבכורסיה מלכותא Quæ in ſolio regni, Eſth.1.14. *Aff.* עלי ועל מלכותי Super me, & ſuper regnum meum, Geneſ. 20. 9. איקר מלכותך Gloriam regni tui, Pſal 145.11. שבהור מלכותיה Decus regni ejus, ibid. verſ.12. *Plurale,* ותרין מלכון Et duo regna, Geneſ.25.23. *Conſtr.* מלכות עממיא Regna populorũ, Pſal.68.33. *Emph.* כל אלין מלכותא Omnia iſta regna, Dan.2.44.

Secundò מלך *Conſilium inire, Conſultare, Deliberare. Reſpondet Hebræo* יעץ. *Præterit.* לא תקין מלכא דמלך Non eſt rectum conſilium quod conſuluit, 2.Sam.17.7. דמלכנני Qui conſuluit mihi, Pſal.16.7. מלכתא בהתא לביתך Conſuluiſti ignominiam domui tuæ, Habac.2.10. כדין מלכית Sic conſulo, 2.Sam.17.11. די מלכותי Quod conſuluerunt ipſi, 1.Reg 12.13. *Particip. præſens,* דהוא מלך עליהון Quod ipſe conſulit contra eos, Jeſa.19.17. *Plural.* דמלכין מלך ביש Qui conſulunt conſilium malum, Ezech.11.2. *Construct.* אם מלכי מלכך אבדו Num conſulentes conſilium tibi perierunt? Mich. 4.9. *Particip. Præter. Pehil,* די מליך על כל ארעא Quod conſultatum eſt ſuper totam terram, Jeſa.14.26. *Futurum,* אמלכנך Conſulam tibi, Pſal 32.8. *Fœminin.* אמלכנך idem, 1.Reg.1.12. *Ex Pahel,* מה מלכתא Quid conſuluiſti, Jobi 26.3. *Aphel,* ואמלכתיה Et conſuluit ipſi, Hebr. ותסיתהו Et incitavit ipſum, Joſuæ 15. 18. Judic.1. v.14. די אמלכניה לבביה Cui ſuadeat cor ipſius, Eſth.7.5. *Futur.* אמליך בנפשי Conſultabo mecum, Cantic. 6.11. *Ithpehal. Præter.* ואתמליך מלכא Et conſilium iniit Rex, 1.Reg.12.6. ואתמלך בינקיא Et conſultavit cum juvenibus, ibid.v.8. אתמליכו כחדא Conſultant ſimul, Pſal.71.10. *Particip.* מה אתון מתמלכין Quid vos conſultatis? ibid.verſ.9. מתמלכין למנדח Conſultant impellere, Pſal.62.5. vide & Pſal.83. 4. Prov.13.10. *Infinitiv.* ולאתמלכא מלך Et ad capiendum conſilium, Jeſa.30.1. *Imper.* אתמלכו מלך Inite conſilium, Jeſa 8.10.

מליך · מליכא · מלך *Conſiliarius, Conſultus,* 2.Samuel.15.12. Ben Syra, שיתין מליכין יהון לך ומליכורת נפשך לא תשתביק *Sexaginta conſiliarii ſi fuerint tibi, tamen conſilium animi tui non deſeras.* Convenit illud Eccleſiaſt.cap.37.17. *Conſilium cape ex teipſo: nihil eſt enim illo tibi fidelius, &c.* Seneca; *Conſilium tuum ſic apud alios ſit, ut abs te auctoritatem accipiat, &c.*

מלך · מלך *Conſilium, Conſultatio: emph.* מלכא, *ut in præcedentibus. Et fœmininum conſtructum,* במלכת רשיען In conſilio improborum, Pſalm.1.1. *Aff.* מלכי יתקים Conſilium meum perſiſtet, Jeſa. 46.10. במלכתך תדברנני In conſilio tuo deduces me, Pſal.73.24. ארי לא אתקים מלכיה Quòd non eſſet ratum conſilium ejus, 2.Sam.17.23. *Plural. maſcul. conſtr.* ממלכי עצתהון A' conſultationibus conſilii ſui, Hoſ10.6. *Aff.* בסגיאות מלכך In multitudine conſiliorũ tuorum, Jeſa 47.13. יתבטלון מן מלכיהון Depellantur à conſiliis ſuis, Pſal.5.11. *Plural. fœmin.* מלכן, unde, במלכת רשעיהון In conſiliis impietatum ſuarum, Pſ.81.13. *Aff.* במלכתהון In conſiliis ſuis, Pſal.106.43.

מלכן · מלכנא *Idem,* Proverb.8.14. Et, בסוגאא דמלכנא In multitudine conſilii, Proverb.24.6. כל מלכנך Conſilium tuum, Pſal.20.5.

מליכות *Idem,* ut ſuprà in dicto Ben Syræ.

אתמלוכא *Idem. Plural. cum Affixo,* אתמלוכיהון Conſilia ipſorum, Jerem.18.23.

מלכתנותא *Idem:* בסגיאי דמלכתנותא In multitudine conſilii, Prov.11.14.

מלכניקי Sic ſcribitur & adducitur hîc in Aruch, ex Talmud Hieroſolymitano. Vide ſuprà in ordine מלב.

מלל *Loqui. Præterit.* ארי יי מלל Nam Dominus locutus eſt, Jeſa.1.2. די מלילת עמיה Quæ locuta eſt cum eo, Geneſ.39.19. דמלילתא Quod locutus es, Exod.33.17. הא מללת Ecce locuta es, Jerem.3.5. ולא מללת עמהון Nec locutus ſum eis, Jerem.14.14. מללו אחוהי עמיה Locuti ſunt fratres ejus cum eo, Geneſ.45.15. ומלילא נשיא Et dixerunt fœminæ, 1.Sam.4.20. כמא די מלילתון Sicuti locuti eſtis, Exod.12.32. *Particip.* ממלל עם עשו Loquentem cum Eſau, Gen.27.6. *Plurale,* אנון דממללין Ipſi loquebantur ad Pharaonem, Exod.6.27. *Fœminin.* לישנא דממללא רברבנתא Linguam loquentem grandia, Pſal.12.4. *Plural.* ממללן ממלל דכנענאה Loquẽtes ſermone Canaan, Jeſa.19.18. *Infinitivus,* מללא ימליל הוא Loquendo loquetur ipſe, Exod.4.14. למללא בצחתן Loqui elegantibus verbis, Jeſa.32.4. *Aff.* במללותהון עמיה In loquendo ipſos cum eo, Geneſ.50.17. *Imperativus,* או מליל לארעא Aut alloquere terram, Hebr. או שיח Aut confabulare cum terra, Jobi 12.8. מליל עם בני ישראל Loquere cum filiis Iſraël, Exod.14.2 מלילו Loquamini, Exod.12.3. *Fœmin.* מלילי תושבחא Loquere laudem, Judic.5.12. *Futurum,* ואנא אמלל עלך Et ego loquar pro te, 1.Sam. 19.3. מארעא תמללין Ex terra loqueris, Jeſa.29.4. למא ימלל רבוני Quare loquetur Dominus meus, Geneſ.44.7. מה נמליל Quid loquemur, Geneſ. 44.16. ולא ימללון כדבין Neque loquentur mendacia, Sophon.3.13. *Ithpahel Præter.* מלין דאיקר אתמללו עלך Verba honorifica dicta ſunt de te, Pſalm. 87.3. *Partic.* ית דמתמלל עמי Eum qui loquebatur mecum, vel, id quod dicebatur mecum, Ezech.2.2. דמתמלל עמיה Quæ loquebatur cum ipſo, Num.7.89. Sic Ezech.1.28. Exod.33 9. in Jon. *Futurum,* ולא יתמליל פתגמא חוב מן קדם יי Et ne ſermo

ne sermo fiat nobiscum iterum à Domino, ne moriamur, Exod.20.19. in Jon.

מִלָּא · מִלָּה *Verbum, Sermo*: & apud Rabbinos & Talmudicos, *Vox, Dictio, Vocabulum: Res, Negotium: Aliquid, Quicquam. Idem hujus usus ut Nominis* דָּבָר *apud Hebræos*: מִלָּה כִּדְבָה Verbum mendax, Dan.2.9. *Emph.* מִלְּתָא · מִלְּתָה Dan.2.5. 15. *Construct.* וּמִלַּת מַלְכָּא Et verbum regis, Dan.3. v.28. *Plurale*, רֵאשׁ מִלִּין Caput verborum, Dan. 7.1. *Emphaticè*, מִן קָל מִלַּיָּא Propter vocem sermonum, vers.11. *Constr.* מִלֵּי מַלְכָּא Verba Regis, Dan.5.10. *Apud Rabbinos*, מלה בסלע ומשתוקא באבן מכא *Si verbum ut siclus æstimatur, certè silentium æstimabitur ut lapis pretiosus.* Sic legitur in Aruch in מל, sed in Gemara, אמרי במערבא מלה בסלע משתוקא בתרין Dicunt in occidente (Palæstina:) *Verbum siclo* (si carum est,) *silentium duobus* (siclis æstimandum,) Megilla 18.1. Sic quoq; adducitur in Jalkut in Levit. fol.156. col.4. מלתא גנאי דאית בך קדים ואמריה *Rem turpem*, hoc est, *vitium quod in te est, tuipse primus dicas & confitearis*, Bava kama 92.1. *Plurale*, מִלִּין *Verba*: & synecdochice quandoq; *Verba inania, superstitiosa, magica.* Hinc, אמר לי ר׳ חנינה מלין מלין Dixit mihi R. Chanina; Verba, Verba sunt, i.e. artes magicæ, superstitiosæ, Cholin fol.139.2. Hujus usus vide quoq; exemplum suprà in כְּפַר־ נַחוּם ex Medr. Koheleth cap.1.v.8. *Apud Grammaticos in specie sic vocatur Particula, Dictio indeclinabilis*: & cum adjectione מלת הטעם *Particula sensus*, præsertim apud Grãmaticos veteres. Hinc Ephodi cap.4. Grammaticæ suæ, reprehendit eos, qui particulas simpliciter appellant מִלּוֹת. Dicit enim, hoc esse vocabulum commune omnibus orationis partibus.

מִלּוּלָא · מִלּוּל *Verbum, Sermo*: מִקָּל מִלּוּלָא Propter sonum sermonis, Hebr. מִקּוֹל הַקּוֹרֵא, Jesa.6. vers.4. לָא גְבַר דְּמִלּוּל אֲנָא Non sum vir sermonis ego, Exod.4.10. בְּמִלּוּל אַף Cum sermone iræ, i.e. iracundo, Jesa.42.13. *Aff.* עָבְדֵי מִלּוּלֵיהּ לְמִשְׁמַע קָל מִלּוּלֵיהּ Perficiunt sermonem ejus, ad obtemperandum voci verbi ejus, Psal.103.20. *Apud Talmudicos*, אִשְׁתְּקִיל מִלּוּלֵיהּ *Ablatus est ipsi sermo*: de taciturno, qui instar אִלֵּם muti nihil loquitur, Chagiga fol.2. col.2. nam אל quasi אִשְׁתְּקִיל, & ם in fine quasi מִלּוּלֵיהּ, per notaricon, ut ipsi loquuntur.

מַלָּל *Idem*, Esth.7.10. in Targum secundo.

מַמְלָל *Idem*: מַמְלַל עִם מַמְלָל מַלֵּילְנָא עִמֵּיהּ Verbo ad verbum loquor cum ipso, Numer.12.v.8. בְּמַמְלַל סִפְוָן Eloquium labiorum, Jesa.57.19. כְּמַמְלַל לִישָׁנֵיהּ Secundum sermonem linguæ suæ, Esth. 1.v.12.

Secundò מְלַל *Fricare, Confricare*: מוללין את־ הַשִּׁבֳּלִין Confricant spinas: מוללין את הקדרה Fricant ollam: הרוצה שימלול נותן את קמח Qui vult ut defricet (ollam) ponit farinam, &c. המולל מלילות חטין Qui fricat spicas tritici. אתמולל Vide suprà in מול.

מְלִילָה *Fricatio, Confricatio: Spica, à confricando. Plural.* וְקָטַפְתָּ מְלִילֹת בְּיָדֶךָ Et avelles, decerpes spicas manu tuâ, Deuter.23.25. Vide & in verbo.

Tertiò מְלַל *Plicare, Complicare, Duplicare*: רשאי לשוללן ולמוללן Licitum resuere & complicare eas, Moed katon fol.26.1. מלל *Duplicatura*, ibid. p.2.

מָלָל *Cirrus, Limbus telæ vel panni*, Talm. Kelim cap.28. Aliâs etiam dicitur כְּרַכְּשָׁא, ut est suo loco.

נִמְלָל *Textum, Implexum*: נז לשון דבר הנמלל וטוזר זה עם זה id est, נז significat rem textam & contortam inter se, R.Sal. Levit.19.19.

מַלְלֵי מַלְלִין *Prunæ ardentes*: ולותבה בי מללי דנורא Ponat eum super prunas ignis, Schab. fol.109.2. Sic, ולינה אמללא דנורא, Idem, Avoda sara fol.28. 2. Glossa, גחלים לוחשות.

מְלִילִין *Humiles, Abjecti.* Sic adducunt hoc loco ex Aruch. At in Talmud, unde citatur, legitur, לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ Non maledices surdo, Levit.19.v.14. nempe, בְּאוּמְלָלִים שֶׁבְּעַמְּךָ Languidis, infirmis, humilibus & plebejis in populo tuo, Ab אָמַל, unde אֻמְלַל.

מְלָלָא *Aurum rude, ut ex fodina producitur, quod Arabicè vocatur* אלתבר. Sic adducit Aruch, sed in Gemara legitur ממלא, Ketubh. fol.67. col.1.

מלם

מִלְמֵל *Sibilare, vel Distorquere os, subsannandi causâ*: באותו הדור היו ממלמלין בפיהם ומפריזין באצבעותיהם In illa generatione sibilabant ore suo, & dilatabant digitos suos. Glossa, ממלמלין, id est, שורקים ומעקשים את פיהם דרך לעג וקינטור.

מַלְמְלָא *Vestis linea tenuissima muliebris, veluti Cinctorium exterius, quasi* בגד נמלל *Vestis fricta in minutum & latum*: בלבושה מציצא ומלמלא Talm. Meila fol.18.2. Gittin fol.59.1.

מַלְמוּלִין *Sordes manuum crassiores, sic dictæ, quòd Defricari soleant. Sunt propriè illæ, quæ ex massa subacta, luto aut argilla manibus adhærent.* Hæ defricandæ & abluendæ sunt, antequam quis balneum ingrediatur: impediunt enim ne aqua eò penetret, Talm. Mikvaoth cap.9. *Videtur esse ex* מלל, *geminatâ primâ radicali, ut* לְכָלוּךְ · סְכְסוּךְ *& similia.*

מלן

מְלָנְיָא *Melancholia, Dolor, Cura & perturbatio animi.* Legitur in Jalkut, קטע הדין מלניא מלבך Exscinde hanc melancholiam ex corde

corde tuo, fol.21.col 2. Et in Psal. sect.737. & in Samuel. fol.65.3. ubi pro eo in Medrasch Schemuel. sect.8. legitur מלא. Citatur ex Bereschit rabba sect.44. in quo legitur מונטא, Glossator מניטא, & exponit *Terrorem*, *Perturbationem*, ex Targum Jonath. Levit.26.6. ubi pro Hebraeo ואין מחריד legitur in Jon. ולית מניט. Vide Aruch in קטן legit פטטיא *Verba*, & citat aliam etiam lectionem מִלָּא quod idem. *Videtur esse ex Græco μελανία.*

מלן מלנין וקלמרין *Μέλαν*, *Atramentum*. Hinc, Accipite atramentum & calamarium, Bereschrab. in principio sect.1. Citat etiam Aruch ex Jelammedenu; שחורה היא כמלנה Nigra est sicut atramentum.

מלם

מְלִימָא *Olla*, 1.Sam.2.14. pro Hebr. פרור. Citat Elias in Meturgeman quoque ex Num.11.18. ex Targum Hierosol. Sed illic nunc aliter legitur.

מַלוּסָא *Spacium*, *Locus vacuus*, *Latitudo*, *Area*: המוכר את החצר לא מכר אלא מלוסא של חצר Vendens atrium, non vendit nisi spacium atrii, Tal. Bava bathra, fol.67.1. In Misna ibidem vocatur אוירא Aër, Spacium, in quo aër est.

מלע

מַלְעִין *Barba*, *Pili aristæ*: ומלעין של שבולין Aristæ spicæ, Oketzin in princ.

מלף

מַלְפְּפוֹנַיָּא *Melones*, *Melopepones*, Num.11. v.5. in Targum Jonath. *Est ex Græco* Μηλοπέπονες. Targum Jeruschalmi habet contractè מַלְפְנַיָּא. *Apud Talmudicos*, הקישות והמלפפון מין אחד Cucumeres & melopepones sunt una species, Terum.cap.2. Sic, הקישות והמלפפון אינן כלאים Cucumeres & melopepones non sunt diversa genera, Kilaim cap.1. In Gemara Talmudis Hierosolymitani scribitur hic; אדם נוטל מעה אחת מפטמה של קישות ונוטעה והיא נעשית אבטיח · אדם נוטל מעה אחת מפיטמה של אבטיח ונוטעה והיא נעשית מלפפון hoc est, Quando homo sumit semen unum de capite cucumeris, & illud plantat, tum fit ex eo Pepo: quod si sumat semen de capite vel acumine Peponis, & illud plantet, tum fit Melopepon. *Plurale*, מלפפונות, Terum. cap.8.

מלק

Ungue-secare, *rumpere vel discerpere*. *Futurum*, וימלוק ית רישיה, Et ungue-secabit caput ejus, Levit.1.15. & sic 5.8. Quomodo id olim factum fuerit, traditur in Sevachim fol.65. 2. & Cholin fol.21.1.

מְלִיקָה *Discerptio capitis per unguem.*

מלש

מלוש *Olla*, *idem quod* מְלִיסָא *suprà*: בתוך מלוש שלה Si projecerit in ollam ipsius, Talm. Hierosf. Gittin cap.8.fol.49.2.

מלרת

מִילְתָא *Phlebotomia*: Vide suprà in מול.

מִילְתָא · מילת *Melote*, *Agnina lana purissima*, tenuissima & mollissima. *Est Græcum* μηλωτὴ *Ovina pellis: nam* μῆλον *Ovis*: *In Targum*, עַל פְּרִין דְּמִילַת In pulvillis vel culcitris lanæ mollissimæ, Thr. 2.vers.21. וַעֲמַר מִילַת בְּנִינָא Et lana agnina munda, Ezech.27.18. *Scribitur* מִילַת *per Pathach, sed rectius* מִלָּת *per Kametz, quod ut Syri & Chaldaici pro Hebræorum Cholem ponitur, sic etiam respondere hoc loco potest Græco ω*: *Scribitur & sine* מ*ut*, כסותיה מילא מילא צבע Vestimentū ejus ex melota est, melota colorata, Gen.49.11. in Onkelo, juxta Veneta. Item, כסות מילא ובוץ Vestimentum melotinum & byssinum, Hos.2.5. Hebr. צמרי ופשתי Lanam meam & linum meum: *Plural.* עֲלֵי מִילְתִין Super lectos melotinos, Esth.1.6. Interpres Latinus in Targum plerumque reddit *Sericum*, *Sericeum*. Sed omninò *Lanam subtilissimam agninam* significat, ex Græca voce, ut & antè in Hosea pro צמרי *Lana*, ponitur. *Melota* (scribit Erasmus in Epist. ad Hebræos cap.11. v.37.) *non tam Pellem ovis significat, quàm Exuvium*, hoc est, *pellem corpori detractam cum lana.* In locis antè adductis ex Ezechiele, & libro Esther, dicitur de lectis vel cubilibus melotis. Unde apud Historicos legimus, *Dauniis vel Calabris in more fuisse*, *pellibus incubare*, *quas Melotas dicunt*, id est, *Ovillas*, (*in Podalirii sepulchro*) *sicq́; per quietem oraculis instrui. Qui Amphiarao sacrificant, sacra peractis, arietis pellem substernebant, atque ita cubabant captantes somnia*, ut author est Pausanias. Ad id allusit Vergilius lib.7. Æneidos: *Pellibus incubuit stratis, somnosq́; petivit*: Meminit Gesnerus lib.1. de Quadrupedibus viviparis, titulo de Capra, E. fol.279. *Apud Talmudicos*, צמר נקי בן יומו שמכבנין בו למילת Lana munda recens, quam circumligant pro melota, Schevuoth fol.6.2. מילתא אלביתהו יקירא Cujus vestimentum ex melota, id pretiosum est, magno pretio constat, ut Glossator habet, id est, pecuniâ magni pretii constat, Schabb. fol.10. מילתא לבנה Melota alba, מקום שאין בו מילת Locus in quo non est melota, Cholin fol.52.col.2. ובודקין אית משותיהם במילא פרהבא Scrutantur vel probant lectos suos per lanam candidissimam, Nidda fol.17.1. id est, צמר נקי ורך lanam puram & tenuissimam, in qua scil. cùm alba sit, facilè videtur guttula, instar sinapi, sanguinis mulieris impuri: שיול אצטלא דמילתא לבר חורין דבליטו וזריה *Sepulchrum est* (*instar*) *stolæ melotæ homini nobili cujus alimenta sunt consumpta*, Moed kat. fol.28.

מילתא *Auricula*, *Tenerum auris*: apud Talmudicos, כשהן רוצעין אין רוצעין אלא במילתא Quando perforant (aurem servi) non perforant nisi auricula, Kiddusch in fol.21.2. R. Sal. exp אַלְיָה Caudam auris.

אַמְלְתְרָא׳ מְלִתְרָה *Trabs*: & ſpecialiter: *Trabs figurata, in qua figuræ exſculptæ ſunt, Trabs evergata, affabrè facta. Plurale,* חמש אמלתראות של כילה Quinque trabes quercinæ, Erubhin fol.3.1. Middos fol.36.1. Vajikra rabba ſect 17. *Videtur eſſe ex Græco* Μέλαθρον, *quod Heſychio etiam eſt Trabs transverſaria, quæ contignationem ſuſtinet. Vide Lexicon Henrici Steph. in Indice.*

* מוכהרה ממה Vide in מהה.

ממל *Prelum torcularis, quo comprimuntur olivæ:* In Miſchna, המוכר בירת הבד בכר את הים ואת הממל Vendens domum torcularis, vendit etiam mare, & prelum, Bava baſra fol.67.2. In Gemara explicatur מְפַרְכְתָא *Fractorium.*

ממלא *Nomen proprium loci*: R. Meir ibat לממלא Mammalam, & ראה אותן כולן שחורי ראש vidit eos omnes nigro capite, hoc eſt, juvenes, non ex ſenitie canos, &c. Bereſ. rab. ſect.59. Vide etiam ſuprà in מלל in מללא.

מִמִּילָא *A ſeipſo.* Vide ſuprà in מיל.

ממן מָמוֹנָא׳ מָמוֹן *Pecunia, Opes, Divitiæ, Subſtantia, Facultates. Druſius putat derivari ab* אָמַן*, factâ contractione literæ* א*, pro* מְאמוֹנָא*, ut* מְבָרְיָא *pro* מְאבְרְיָא*, & Hebraicè* מוּזָן *pro* מְאזָן. *Et ſic dicentur Divitiæ, quia Homo in eis confidit, ut &* חיל *dicitur, quia in eis ponitur Robur. Auguſtinus Juſtinianus Epiſcopus Nebienſis Pſal.73.5. ubi vox* אמונה *Fidei à LXX Græcis transfertur* πλοῦτος, *ſcribit*: Hebræum verbum æquè fidem ſicut divitias ſignificat, quo datur intelligi, divitias in hoc mundo eſſe fidem Dei. Qui enim fide caret, pauperrimus & miſer eſt. *Scribunt & per duplex M Græci* Μαμμωνᾶ, *& Latini Mammona. Id poſſet eſſe* מָמוֹן*, ſicut dicitur* מָלִיף*, pro* מְאַלִּיף *vel* מְאַלֵּף. *Quidam affine ipſi faciunt* מוּם *Vitium, Macula, quòd Mammon dicatur de divitiis per ſordidum lucrum acquiſitis. Quidam adducunt Græcorum* μαιμάω *Sollicitè, vehementer cupio, Studioſè flagito, quaſi* μαμῶν *ſit pro* μαιμῶν*, quòd pecunia avidè deſideretur & expetatur, quomodo Hebræis* כֶּסֶף *Argentum, ab Expetendo vocatur. Elias ſcribit, ſignificare Germanis Haab vnd Güter. In libro* כְּלִי חֶמְדָּה *ſcribitur*: מָמוֹן dicitur quaſi, מַה אַתָּה מוֹנֶה אֵינוֹ כְלוּם Quod tu numeras id nihil eſt. *Sic eſt à* מנה *Numerare, quia numerari ſolet. Suidas Græcus*: μαμμωνᾶς, πλοῦτος, γήϊνος, χρυσός, Mammona ſignificat divitias terrenas, aurum. *Intellige aurum & argentum,* id eſt, *pecunias ex auro & argento. Eſt autem priſcum Chaldæorum & Syrorum vocabulum. In Targum uſurpatur pro Hebræis* בֶּצַע *Lucrum,* כֹּפֶר *Lytron pecuniarum,* שֹׁחַד *Munus pecuniarum,* הוֹן *Subſtantia*: ut, מָמוֹן דִּכְסַף לָא קַבִּילוּ Divitias argenti non acceperunt, Hebr. בֶּצַע, Judic.5.19. Sic, דְּסָנַן לְקַבָּלָא מָמוֹן Qui odio habent accipere lucrum, ſcil. injuſtum, Exod.18.21. אִם מָמוֹן יְשַׁוּוּן עֲלוֹהִי Si pecuniam impoſuerint ei, Heb. כֹּפֶר Redempturam, id eſt, כֶּסֶף Pecuniam, ut R. Salomon interpretatur, Exod.21.30. Targum Jonathan. קְנָסָא דְמָמוֹנָא Mulctam pecuniariam. Sic pro eodem Numer.35.31. לָא בְּדָמִין וְלָא בְמָמוֹן Non pecuniis, neq; aliis facultatibus, Heb. כֹּפֶר. לָא בִמְחִיר וְלָא בְשֹׁחַד, Jeſa.45.v.13. מַגָּן בְּלָא מָמוֹנָא Gratis ſine pecunia, Hebr. בְּלֹא הוֹן Pſalm.44.13. *Aff.* יְקַר לֶאֱלָהָךְ מִן מָמוֹנָךְ Honora Deum de ſubſtantia tua, Hebr. מֵהוֹנֶךָ Proverb.3.9. בַּדַּר מָמוֹנֵיהּ Diſperſit pecuniam ſuam, Pſal.112.9 וּבְכָל מָמוֹנְכוֹן Et omnibus facultatibus veſtris, Heb. וּבְכָל מְאֹדֶךָ Deut.6.5. in Jonath. וְישַׁבְקוּן לְצַדִּיקַיָא מָמוֹנְהוֹן Et relinquent juſtis facultates ſuas, Hebraicè חֵילָם, Pſal.49.11. *In Bibliis Regiis ſcribitur ſemper* מָמוֹנָא. *Syri dicunt* מָמוֹנָא*, unde in Matthæo,* לָא מִשְׁכְּחִין אַנְתּוּן לֶאֱלָהָא לְמִפְלַח וְלְמָמוֹנָא *Non poteſtis Deo ſervire & Mammonæ,* Matth.6.24. Lucæ 9 16. מָמוֹנָא דְעַוְלָא Divitiæ iniquitatis, Lucæ 16 9. Id Hoſeas Propheta dixit ממון דִּשְׁקַר Divitiæ fallaces, iniquæ, Hoſ.5.11. Et Salomon, מוֹבִיד בֵּיתוֹ מְכַנֵּשׁ מָמוֹן דִּשְׁקַר Perdit domum ſuam, qui congregat divitias iniquas, Prov.15.27. *Pluraliter fœmininè dicunt* מָמוֹנוֹת: ut, דִּינֵי מָמוֹנוֹת *Judicia pecuniarum.* Hæc tribus conſtant judicibus, Sanhed. in initio. His opponuntur דִּינֵי נְפָשׁוֹת *Judicia animarum,* id eſt, criminalia, vitam ſpectantia. Hæc viginti tribus judicibus conſtant. Apud Patres Eccleſiæ noſtræ de hac voce legitur: *Mammona in lingua Hebræa* (id eſt, *Syra & Chaldæa*) *Divitiæ nuncupantur, non Aurum, ut quidam putant,* Hieron. in Pſal.83. Item: *Mammona Divitiæ interpretantur,* Auguſtinus in Quæſtionibus Euangelicis, quæſt.34. Idem, *Mammona apud Hebræos divitiæ appellari dicuntur. Congruit & Punicum Nomen: nam lucrum Punicè Mammon dicitur,* lib.2. de Sermone Domini in monte. Pœni ſive Phænices vicini erant Syrorum, unde non mirum eodem hoc vocabulo ipſos uſos eſſe. Et Venerabilis Beda in illud Matth.6. Non poteſtis Deo ſervire & Mamonæ: *Audiat* (inquit) *hoc avarus, & ſtudeat divitias, quæ Syriaco appellantur ſermone, magis ut dominus diſtribuere, quàm ut ſervus cuſtodire.* Apud Talmudicos & Rabbinos: צריך האדם למלוח ממונו *Opus habet homo ſalire divitias ſuas,* ſcil. ſale eleemoſynarum, quibus ſi liberalis ſit erga pauperes, tunc divitiæ manent, ut carnes ſale conſperſæ. Unde & iſta: מלח ממון צדקה *Sal divitiarum ſunt eleemoſynæ*: vel מלח ממון חסר *Sal divitiarum eſt defectus vel diminutio ipſarum,* ſcil. per eleemoſynas: vel, מלח ממון חסד *Sal divitiarum eſt beneficentia,* ſcil. erga pauperes, Ketubh. fol.66.2. כל הנושא אשה לשום ממון הווין לו

בנים

בנים שאינן מהוגנים שנאמר ביהוה בגדו *Quisquis ducit uxorem propter divitias, erunt ipsi liberi, qui non futuri sunt probi, sicut dicitur*: Contra Dominum perfidè egerunt, & filios extraneos pepererunt, Hos 5.7. in Kiddusch. fol. 70 1. דבר הגורם לממון במכון דמי *Res quæ causa est divitiarum, est instar divitiarum*, Bava kama fol. 71. col. 2.

ממס מומוס *Larva, facies personata*: שהם מביאים מומסין לבתי טרטיאות Qui introducunt larvas sive larvatos in theatra, Beres. rab. sect. 80. Mummerey. Sic in Medrasch Thren. cap. 3. 13. In præfat. Medr. Thren. corruptè pro eo legitur את מהים, fol. 53. 1. *Est ex Græco* Μῶμος.

* ממק Quæ hinc deducunt, vide suprà in מוק.

ממר ממרו *Herbæ species, apud Talmudicos*, in Gittin fol. 69. col. 1. ubi Medicinalia tractantur.

מומר Vide suprà in מור.

ממש *Aliquid, Quidquam, Solidum, Substantiale, Certum, Firmum, Palpabile. Videtur esse à* משש *Palpare. Sic Chald.* מלל *à* מַלֵּל: *In Targum*, דלית בהון מַמָּשׁ In quibus non est solidum, soliditas, substantia, Deut. 32.17. in Targum Hieros. pro quo in Jonathane legitur מִדַּעַם Quicquam, in Onkelo צרוך Utilitas, Necessitas, pro Hebræo לא אלה Non Deo. In Præfat. Echa rabbeta fol. 56. 1. למה קנאת לע"ז שאין בה ממש Quare invides Idolo, quod nihil est? Sic Paulus 1. ad Corinth. 8. 4. *Rabbinis usitatissimum*, ולשון יצירה לא מצאנו אלא על דבר שיש בו ממש שהוא מוחש בחושים Verbum יצר non reperimus, nisi de re in qua est soliditas, & quæ apprehenditur sensibus, R. D. Kimchi Zachar. 12. 1. אין ממש בדבריו Nihil solidi est in verbis ejus. Citatur in Aruch ex Gemara, גששיה חזייה דאית ביה ממשא Palpavit eum, viditque quòd esset in eo soliditas, Schab. fol. 152. 2. Pro eo in Talmud legitur בִּישָׁא, sic ut idem hoc sit cum ממש, & thema sit משש vel מוש. Aliquando, *Verè Revera, Propriè, Simpliciter*, reddi potest: ומַרְאֵה הַנְבוּאָה אֵין בּוֹ רְאִיָּה מַמָּשׁוּת Ostensio vel visio prophetiæ non est in ea visio vera, realis, sed tantùm על דרך משל per modum similitudinis.

מַמָּשׁוּת *Soliditas, Certitudo, Substantia, Entitas*: אין בהם ממשות ויופי Non est in iis soliditas & pulchritudo.

מן *A, Ab, Abs, De, E, Ex, Inde à: Præ, Propter, ut Hebraicè*: לְמִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא A' seculo in seculum, Jerem. 7. 7. *Conjunctum*, גַּרְמָא מִגַּרְמַי Os ex ossibus meis, Genes. 2. 22. *Dagesch compensato*, וּמֵאִילָן Et de arbore, Genes. 2 17. *Cum Affixis*, מִנִּי A' me, מִנָּךְ A' te, *masc.* מִנִּיךְ Ex te, *fæm.* מִנֵּיהּ Ab eo, מִנַּהּ Ex ea, מִנְּהוֹן Ab eis, מִנְּכוֹן *masc.* מִנְּכֵן *fæm.* A' vobis, מִנָּנָא · מִנַּן A' nobis. מִדִּילִי Præ me, magis quàm mihi. Sic, מִדִּלְהוֹן · מִדִּילָךְ · מִדִּילְכוֹן, &c. *Pleonasticè adhibentur ipsi particulæ quædam*: ut, מן קֳדָם A' coram, A' de: מִן קֳדָמַי A' me: מן קֳדָם דְּ *Eo quòd*, Exod. 19. 18. in Onkelo, מִן קַדְמַת דְּנָה vel מִקַּדְמַת Ab ante hoc, *Ante hac*: מִן בְּגַלַל דְּ *Eo ut, Propterea ut, Eo quòd*: מן בגלל דארכין ליה שְׁמַיָּא Eo quòd inclinaverat sibi cœlos, Exod 19. v. 18. מן בְּגַלַל לְמִצְעֲרָא Propter affligere, ut affligerent eos, Exod. 1. v. 11. מִן בְּגַלַל דְּתִתְחֲמֵי Propterea ut videaris, Psal. 130. 4. *Talmudici sæpè inserunt Jod in medio, ad indicandum Chirek, maximè cum Affixo, & scribunt etiam* מִנָּא: ut, מִנָּא לָן Unde nobis? quod & conjunctim scribunt מְנָלָן. Sic, מִנָּא הָנֵי מִילֵי Unde habentur ista? Competit rebus, quæ fundamentum suum habent in Lege, de quibus dicitur, מִנָּא לָן Unde nobis? scilic. hæ res confirmantur vel constant? מִנָּא לָךְ Undenam tu? Vide Halich. olam cap. 1.

מִנַּיִן · מִנַּן *Unde? Ex quo loco. Ex* מן *&* אין *sive* אָן: ut, מִנַּן אַתּוּן Unde vos estis? Genes. 29. 4. Sic, וּמִנַּן אַתְּ אָתֵי Et unde venis? Judic. 19. v. 17. *Apud Talmudicos*, מנין Unde probamus, unde est probatio? unde habemus? est? unde habes?

מִן יַצִּיב *De firmo, vero, verè, revera*, Dan. 2. 8.

אֵי מִדִּין *Undenam? Exquonam loco?*

מִן בָּתַר כֵּן *Postea.*

מַן *Quis, Qui, singul. & plural. & in utroq. genere, Talm.* מַאן, *& idem est quod* מַאי, *quæ promiscuè usurpantur*: וּמַן הוּא Et quis ille, Dan. 3. v. 15. וּמַן דִּי Et is qui, quisquis, vers. 6. *In Targum Hagiographorum scribitur plerumq. cum Kametz* מָן *vel* מָאן, *sed malè: nam id aliter significat. Elias vult in Targum semper scribi sine* א, *& quæ sunt cum* א, *ea prava esse*: מַן אַתְּ Quis es tu? Genes. 27. 32. *Et pluraliter*, מַן אִלֵּין לָךְ Qui sunt isti tibi? Genes. 33. 5. *Cum servilibus*, תורא דְמַן Bovem cujus? 1 Sam. 12. v. 3. מַן וּמַן אָזְלִין Qui & qui eant, Exod. 10. 8. ולמן אלין Cujus sunt ista ante te? Gen. 32. 17. מִמַּן אֶדְחַל A' quo timebo? Psalm. 27. 1. *De re, ut Hebraice*; מַן שְׁמָךְ Quod est nomen tuum? Judic. 13. v. 17. Sensus, Quis es nomine tuo? Quis es, & quod nomen tuum? Sic, לְכָל מַן דִּי אַתְּ אָזְלָא איזל In omnem (locum in) quem iveris, ibo, i.e. Quocunque. *Legitur & cum* ו *in medio* מון *ex dialecto Hierosolymitana*: בַּר מון יודין Cujus filius est iste? Esth. 7. 6. in Targ. sec.

מְנָא · מָנָא *Idem, ex Syrismo: Syri enim dicunt* מָנָא. Hinc, מָנָא יָלִיד יוֹמָא Quid paritura sit dies, Proverb. 27. 1. quæ Guido censet legenda מָה. Sed hac correctione opus non est. Sæpè enim author istius versionis vocibus Syris utitur. Sic, בְּמָנָא מִתְתַּקְלִין In quo impingunt, Proverb. 4. v. 19. מָנָא סַבְרִית יְיָ Quid exspectavi Dominum?

minum? Psal.39.v.8. מְטוּל מַנָא Propter quem, vers.7.

מַן *Idem: Etiam ex dialecto Syra:* וְגַבְרָא מְהֵימְנָא מַן מַשְׁכַּח Et virum fidelem quis inveniet? Proverb.20.6. מַנוּ אֱלָהָא Quis est Deus, Prov.30.9. אִתְּתָא כְּשַׁרְתָּא מַן יַשְׁכַּח Uxorem probam quis inveniet? Prov.31.10. וּמַנוּ קָאֵם קֳדָם קַנְאוּתָא Et quis consistet coram zelo? Prov.27.4.

Talmudica: ומאן נינהו מתים Et qui sunt isti mortui? בהדי מאן נשדר Per quem mittemus? הני למאן Hæc quorsum (spectant?) מאן אהנו לן רבנן Quid prosunt nobis Rabbini? Sanhed.fol.100.1. pro quo folio præcedenti legitur מאי, lin.4. à fine. נשים באהל מאן נינהו Mulieres in tabernaculo quænam sunt illæ? Sanh.105.2. איכא מאן דאמר Est qui dicit: ליכא מאן דפליג Nullus est qui dissentiat, contradicat: כגון מאן Cui similis est? כמאן קרו לנדה Juxta quod, id est, quomodo vocant menstruatam? כמאן Quomodo? admirativè: כמאן אזלא דאמר ר׳ יוסי Juxta quem procedit, id est, cum quo consentit, id quod dixit R.Jose? *Inseruerunt semper Aleph, ad indicandam lectionem Pathach, & ad differentiam Præpositionis* מִן *cum Chireck.*

מָן, מָאן *Vas Instrumentum: Vestimentum*, Hebr. כְּלִי: ut, כָּל מָאן דַּחֲסַף Omne vas fictile, Numer.19.v.15. כָּל מָאן דְּבַרְזֶל Omne instrumentum ferreum, 1.Reg.6.7. מִכָּל מָאן דְּאָע Ex omni vase ligneo, Levit.11.12. אוֹ בְּכָל מָאן דִּמְשַׁךְ Aut in omni instrumento pelliceo, id est, veste pellicea, Levit.13.49. אוֹשֵׁיט דָּוִד יַת יְדֵיהּ לְמָנָא Extendit David manum suam ad instrumentum illud, 1.Sam.17.v.49. וְשַׁוִּי יָתְהוֹן בְּמָאן רַעְיָא Et posuit ea in vas pastoris, id est, peram pastoralem, 1.Sam.17.40. *Plurale,* כְּסַף אוֹ מָנִין Argentum aut vasa, Exod.22.7. מָאנִין דִּכְסַף Vasa argentea, אוֹ מָנִין דִּדְהַב aut vasa aurea, Genes.24.53. *Constr.* מָאנֵי דַּהֲבָא Vasa aurea, Dan.5.3. *Emphat.* וְאַף מָאנַיָּא Etiam vasa, Esræ 5.v.14. *Aff.* וְיַת כָּל מָנוֹהִי Omnia vasa ejus, Exod.39.33. וְתַפֵּק מָנָךְ כְּמָנֵי גָלוּתָא Et produces vasa tua, id est, vestes tuas sicut vestes transmigrationis, Ezech.12.4. *Scribitur promiscuè cum Aleph & absque eo. Rab.* תשלח מאני Abjecit vestimenta: ולא קטיל לכו כינה אמניכו Et nullus vestrum occidit pediculum in vestimentis suis, Schabbas.82.1.

מְנָא מְנָה *Numerare, Dinumerare, Supputare, Recensere. Ponitur pro Hebræis* סָפַר · מָנָה & פָּקַד *Numerandi significatione. Prӕterit.* בָּתַר דִּמְנָא יַת עַמָּא Posteaquam numerasset populum, 2.Sam.24.10. *Cum Aff.* וּמְנָנוּן בְּמַדְבְּרָא Et numeravit eos in deserto, Num.1.19. יוֹמֵי טַלְטוּלִי מְנִיתָא Dies vagationis meæ numerasti, Psalm.56.v.9. דִּמְנוֹ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Qui numerarunt filios Israël, Hebr. פָּקְדוּ, Num.26.64. *Infinit.* תִּשְׁרֵי לְמִמְנֵי Incipies numerare, Deut.16.9. עַד דִּי פְסַק מִלְּמִמְנֵי Ut cessaret à numerando, ut numerari non posset, Genes.41.v.49. *Imperat.* וּמְנֵי כּוֹכְבַיָּא Et numera stellas, אִם תִּכּוֹל לְמִמְנֵי יָתְהוֹן Si possis numerare eas, Genes.15.5. מְנוֹ מִגְדְּלָהָא Numerate turres ejus, Psal.48.13. *Futur.* אֶמְנִנּוּן Dinumerabo eos, Psalm.139.v.18. וְכָל פְּסִיעָתִי יִמְנֵה Et omnes gressus meos numerabit, Jobi 31.4. וְתִמְנֵי לָךְ Et numerabis tibi, Levit.25.8. וְתִמְנֵי לַהּ Et numerabit sibi, Lev.15.28. ותמנון לכון Et numerabitis vobis, Levit.23.15. *Ithpehal Præter.* דִּי אִתְמְנִיאוּ Qui numerati fuerunt, Exod.38.21. *Futurum,* דְּלָא יִתְמְנוּן Qui non possunt numerari præ multitudine, Genes.32.v.12. *In Pahel,* מַנִּי *Præfecit, Constituit, Præposuit, Commisit. Præter.* דְּמַנִּי נַפְשָׁתָנָא בְּחַיֵּי דְעָלְמָא Qui cõstituit animas nostras in vita seculi venturi, Hebr. הַשָּׂם, Psal.66.9. דִּי מַנִּי מַלְכָּא Quem constituerat rex, Dan 2.24. דִּי מַנִּיתָ יָתְהוֹן Quos constituisti, Dan.3.v.11. דְּמַנִּיתֵיהּ תַּמָּן Ubi constituisti eum, Hebr. הִפְקַדְתּוֹ, 1.Sam.29.4. חֲזִי דְּמַנִּיתָךְ Ecce quòd constitui te, Jerem.1.10. דִּי מַנִּיאוּ עֲלֵיהוֹן Qui constituerunt super ipsos, Hebraicè שָׂמוּ, Exod.5.14. *Particip.* מְמַנַּן עֲלֵיהוֹן יְהוּדָאִין Præficiebant sibi Judæos, Esth.9.3. *Particip. Præteritum,* דִּמְמַנַּן עַל עֲבִידְתָּא Qui præfecti erant operi, 1.Reg.5.v.16. דִּי מְמַנַּן עַל בֵּית מַקְדְּשָׁא Qui præfecti erant domui sanctuarii, 2.Reg.12.11. *Infinitivus,* מַנָּאָה תְּמַנֵּי עֲלָךְ מַלְכָּא Ponendo pones super te regem, Deut.17.15. *Imperat.* וְאַתְּ מַנִּי יַת לֵוָאֵי Et tu constitue Levitas, Numer.1.50. מַנִּי שָׁפְטִין Constitue judices, Esræ 7.25. וּמַנּוֹ עֲלֵיו גַּבְרִין Et constituite super ipsos viros, Jos.10.18. *Futurum,* וַאֲמַנֵּי יַנְקַיָּא פַּרְנָסֵיהוֹן Et constituam pueros gubernatores eorum, Jesa.3.4. בְּאִידָךְ אֲמַנֵּי רוּחִי In manus tuas depono spiritum meum, Psal.31.6. מִגּוֹ אַחָךְ תְּמַנֵּי עֲלָךְ מַלְכָּא E medio fratrum tuorum constitues super te regem, Deut.17.15. *Cum Aff.* תְּמַנִּנּוּן לְאַרְכוֹנִין Constitues eos principes, Heb. תְּשִׁיתֵמוֹ, Psal.45.v.17. וִימַנּוּן לְהוֹן רֵישׁ חַד Et præficient sibi caput unum, Hos.1.11. יְמַנֵּי רַבְנֵי מַשִּׁרְיָתֵיהּ Constituet præfectos exercitus sui, Jesa.10.v.28. *Ithpahel,* וְהֵיךְ אִתְמַנִּי עִם רוֹכְבֵי מַלְכָּא Et quomodo annumeratus sit ducibus Regis, Esth.5.11. אִתְמַנָּא לְדַיָּן עַל עַמְמַיָּא Constitutus est in judicem super populos, Psal.110.7. *Particip.* אַנְתְּ מִתְמַנֵּי לְרַבָּא Tu constitutus es in principem, Ibid.v.4.

מַנִּי *Præfectus, Oeconomus.* Occurrit in *Proverbio* quodam Talmudico: עַד לָא שְׁכִיב שְׁכִיבָא קַיְמָא מַנִּי בֵּיתֵיהּ *Antequam moritur mortuus (vel ægrotus) jam constitutus est alius præfectus domus ejus.* Sic dicunt, quòd eo die Ruth venerit in terram Israëlis, quo uxor Boaz fuit mortua, qui Rutham deinde duxit. *Hoc modo legitur Proverbium*

istud in Bes Jacob fol.100.col.2. In Talmud Bava basra cap.5.fol 91.1. pro מני ביתיה *legitur* מנו ביתיה, *ex quo Baal Aruch fecit unam vocem* מנביות, *quem secuti Munsterus & Guido, posuerunt,* מנביות Præparata domi suæ, vel, Lugens. *Sed nec illi, nec Baal Aruch, locum Talmudicum rectè intellexerunt.*

מְמַנָּא *Præfectus, Præpositus*, 2.Reg.25.19. Jerem.52.25. וְתַמָּן גַּבְרָא מְמַנָּא Et ibi vir præfectus, Jere.37.13. Hebraicè מְמֻנֶּה, unde pluralis מְמֻנִּים 1.Par.9.29.

ממונה *Præfectus, Antistes sacerdotum, Vice-sacerdos, qui loco maximi præerat,* Tamid cap.1.

מִנְיָן *Numerus: Computatio, Supputatio: Reputatio*, id est, *authoritas: ut,* אֲרֵי לֵית מִנְיָן Nam nullus erat numerus, Genes.41.49. *Constr.* לְמִנְיַן שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל Pro numero filiorum Israël, Esræ 6. v.17. *Plurale,* עַל מִנְיָנַיָּא Super numeros numeratos, vel recensitos, Exod 30.13. *Constr.* אִלֵּין מִנְיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Hi sunt numeri filiorum Israël, Num. 26.v.5. *Aff.* לְמִנְיָנֵיהוֹן Secundum numeros suos, Exod.30.12. *Apud Rabbinos,* גָּדוֹל בְּמִנְיָן *Magnus numero*, id est, *magnæ authoritatis*. Præterea מִנְיָן *sæpè accipitur pro Numero denario decem personarum in sacris conventibus. Multa enim sacra non peragunt, nisi numero personarum decem completo. Inde Fagius scribit in Pirke avoth cap.3.* Est certè numerus denarius admodum sacer Hebræis, unde puerum non circumcidunt, nulla connubia stabiliunt, libellus repudii non datur, & solenniores quasdam preces ad Deum non fundunt, nisi decem personæ affuerint. *Verba capitis istius sunt:* Decem qui sedent & discunt Legem, divinitas quiescit inter eos, sicut dicitur: *Deus stat* בַּעֲדַת אֵל *in congregatione Dei,* Psal.82.1. עדה non comprehendit pauciores quàm decem. Vide Sanhed.cap.1. Misna ult. Hinc Exod.12.v.4. *Si verò minor fuerit aliqua familia, quàm ut sit par edendæ parvæ pecudi,* Jonathan paraphrastes ita transfert; *Et si pauciores fuerint viri domus, quàm numerus denarius, &c.*

אִתְמְנָיוּת *Numeratio, Numerus:* סַגִּיאִין בְּאִתְמְנָיוּתָא Multi numero, Nah.1.12.

מְנֵי · מַנְיָה *Mina, Libra:* מְנֵי כַסְפָּא Mina argentea, מְנֵי קוּדְשָׁא Libra sancta, sacra: *Plural.* בְּאַלַף מְנִין כְּסַף Pro mille libris argenteis, Jesa.7.v.23. שִׁבְעָא מְנִין Septem minas, Hebraicè שִׁבְעָה שְׁקָלִים, Jerem.32.9. תְּלָתָה מְנִין דִּדְהַבָא Triginta minæ auri, 1.Reg.10.17. וּמָאתַן מְנִין דְּבֵילָתָא Et ducentas minas ficuum, 1.Sam.25. v.18. Kimchius hoc loco scribit, המנא הוא ליטרא Mina est libra. Rambam parte 3. fol.178. col. 1. Bava kama cap. 4. sect. 1. המנה מאה דינרין Mina centum sunt denarii. Glossa, דינר הוא משקל מיתקאל שהוא דרמא ודרמא משקל ס"ד שעורו בינוניות. Idem Majemon in fine Peah;

מנה משקל מאה דינרין Mina est pondus centum denariorum. Vide Ezech.45.12. & ibi R.D. Kimchium; Bechoroth fol.7.2. מנה צורי Libra Tyria, vel, signata, id est, viginti quinque sicli, sive centum asses: מנה מדינה Libra provincialis sive popularis, Glossa: octava pars libræ signatæ, Bava kama fol.90.col.2. Vide Waserum & alios.

מְנָתָא מְנָא *Portio, Pars numerata & certa*, 2.Sam.6.19. *Plural.* וְיַת מְנָוָתָהּ Et portiones ejus, Esth.2 9. in T.S.

מַנָּא *Man, Manna, panis Israëlitarum cælestis in deserto*, Hebraicè מָן, Exod.16.15. R.Salomon explicat הֲכָנַת־הַמָּזוֹן id est, *Præparatio, Dispositio alimenti, cibus præparatus*, ex significatione verbi, וַיְמַן לָהֶם *Et constituit eis rex demensum*, Dan.1.v.5. Sic est ab hac Radice. Aben Esra: מן הוא פירושו אשר מנה את מאכלכם id est, *Man* est explicatio ejus ex derivatione verbi, *Qui constituit cibum vestrum*, Dan.1.v.10. Et juxta hanc sententiam est à מנה. Dicebant autem, *Man est*, id est, Jam præparatus, confectus & coctus panis est, ad esum dispositus: *Nesciebāt enim quid esset*; id est, non poterant illud proprio suo nomine appellare. LXX. Græci, τί ἐστι τοῦτο *Quid est hoc?* Hieron. *Man hu*, quod significat, *Quid est hoc?* Hanc interpretationem etiam quidam Hebræorum ex sermone Ismaëlitico sive Arabico voluerunt probare, sed Aben Esra eos irridet. Etiamsi verò מָן Chaldaicè interdum sit, *Quid*, sed abusivè; tamen nemo facilè probabit, Israëlitas tūc Chaldaicè locutos fuisse. Haskuni scribit; מָן in lingua Ægyptiorum idem esse quod מה in lingua Hebræorum. Quod si verum, probabilius esset, illos Ægyptiâ linguâ quàm Chaldæâ locutos fuisse.

מַנְנָא *Idem, ex forma Syra*, Deuter.8.3. in T.Hieros.

מנב מונבז *Monbas, vel Mombas, aut Monobasus, ut vocat eum Josephus, rex fuit, filius Helenæ, ex genere Hasmonæorum sacerdotum, ut scribitur in libro Caphtor fol.119.2. & in Meor Enajim fol.167.col.2.* De eo celebris historia legitur de Eleemosynæ commendatione & collectione thesaurorum cœlestium, apud Talmudicos in Bava basra cap.1. fol.11.1. & in Talm. Hierosol. Peah cap.1. fol.9.2. *Historia de Monbazo, qui prodigebat thesauros suos, & thesauros patrum suorum. Accesserunt eum fratres & amici, dixeruntq́ ipsi: Patres tui collegerunt thesauros, & addiderunt ad thesauros patrum suorum, tu autem prodigis illos. Respondit eis, Patres mei reconddiderunt thesauros infrà* (id est, in terra, ut est in Talm.Hierosol.) *ego suprà* (id est, in cœlo, ut est in Talm.Hierosol.)

patres

patres mei recondiderunt thesauros in loco, in quem manus (hominum) *dominari potest, ego in loco, in quem nulla manus dominatur: patres mei collegerunt res, quæ nullos edunt fructus, ego colligo rem, quæ edit fructus: patres mei recondiderunt mammonam* (pecunias,) *ego recondo thesauros animarum: patres mei recondiderunt aliis, ego mihi: patres mei collegerunt in hoc seculo, ego in seculum futurum.* Simile est dictum Christi, Matth. 6.19.20. Pauli, 1. ad Tim. 6.19. Ampliùs in Joma fol. 37 1. in Mischna; Monbas Rex fecit omnia manubria instrumentorum diei expiationum ex auro. Helena mater ejus fecit candelabrum aureum, &c. Baal Aruch scribit Molbas. Vide plura de eo apud Josephum Antiquit. Judaic. lib. 20. cap. 2. & de bello Judaic. lib. 6. cap. 7. Tzemach David par. 1. fol. 37. 1. & par. 2. fol. 141. 1. Meor enajim cap. 52. prolixè.

מנבזות Quod Aruch hîc adducit, & ex eo Guido, vide in præced. radice, in מְנֵי Præfectus.

מנג מַנְגְנוֹן *Machina, instrumentum ingeniosè & artificiosè factum, opus rotarum mobile. Est Græcum* Μαγγανον, *Manganum*: מְפַקַּע בְּמַנְגְנוֹן Circumagebat machinam: סָלְקִין בְּמַנְגְנוֹן Ascendebant per machinam, scil. rotariam, Esth. 1. 2. in Targ. sec. מַנְגְנִין פָּקְקִין Machinæ circuibant, Ibid. *Elias vult idem esse cum* מיכני *sive* מוכני, *de quo supra in* מכן.

Deinde, *Machinatio, Astutia*: לא חיה יודע מנגנון שלו Nō sciebat machinationem ejus: רחילין אינון מנגנאי דידך Terribiles sunt istæ machinationes tuæ, Jalkut fol. 66. col. 1. Medrasch Esth. in fine. כמה מנגנאות עשיתי להביאן תחת ידך Quot machinationes feci ad adducendos eos sub manum tuam? Beres. rab. sect. 42. Glossa marginalis in Jalkut explicat הַמְּצָאוֹת *Inventiones*.

* מַנְוָה מנר Vide suprà in מרר.

מַנְע Vide in ירע.

מנח מִנְחְתָא · מִנְחָא *Munus, Oblatio*: ut, מִנְחָה וְנִיחוֹחִין Munus & odoramenta, Dan. 2. v. 46. מִסַּלְתָּא דְמִנְחֲתָא De simila muneris, Levit. 6.15. al. 8. *Aff.* וּמִנְחַתְהוֹן Et munus ipsorum, Esr. 7.17. *Est etiam Mincha, Tempus vespertinum, olim sacrificiis & precibus dicatum, ab hora tertia pomeridiana incipiens*: עַד לְמִסַּק מִנְחֲתָא Donec ascenderet tempus vespertinum, 1. Reg. 18. v. 29. ad offerenda scil. sacrificia vespertina. Vide Lex. nostrum Hebraicum.

מנט *Terrere, Perterrere. Particip.* וְלֵית דִּמְנִיט Et non erit qui terreat, Hebr. מַחֲרִיד, Levit. 26.6. & Deut. 28.26. in Jon. ubi Onkelos legit דְּמָנִיד. In Aruch in מנט citatur etiam מְנִיט, quasi מ sit de Radice. Hinc & מוּנִיטָא vel מְנִיטָה

Terror, Anxietas, Solicitudo: unde, קטע הוא מוניטא מן כרו. Vide מלן.

מוֹנִיטוֹן · מוֹנִיטָה *Moneta*: ארבעה הם שיצא להם מוניטון בעולם Quatuor sunt, quorum moneta in mundum exiit, Abraham, Josua, David, & Mardochæus, Beres. rabba sect. 39. De Mardochæi numo vel moneta dicitur, *illam ex una parte habuisse Saccum & Pulverem, ex altera Coronam auream.* Sed in Medrasch Esther circa finem; Moneta Mordechai ivit per totam terram; ומה מוניטה שלו *Et qualis nam erat moneta ejus?* מרדכי מכאן ואסתר מכאן *Mordechai erat ex una parte, & Esther erat ex parte altera.* Alibi: קבע מוניטון שלו בתוך אהלו של מלך Cudit monetam suam in tentorio Regis, Ber. rab. par. 36.

מַנְטָר · מַנְטְר *Pallium*: וְתַעְבֵּד יָת מַנְטַר מְעִילָא Et facies tegumentum pallii, Exod. 28. v. 31. & 39. 22.24. & alibi. Respondet ita conjunctim מַנְטַר מְעִילָא Hebræo מעיל. *Videtur esse orta vox ex Græco* Αμυντήριον *Tutamen, Munimen. Sic teste Budæo* ἀμυντήρια *sunt Tutamina, Arma tutoria,* φυλακτικὰ, *ut thorax, galeæ, ocreæ. Quâ significatione posset à* נטר *Deduci, & sic* מנטר *Chaldaicè idem erit quod Græcè* ἀμυντήριον.

מנך הַמְנִיכָא · מְנִיכָא, *pro* אַמְנִיכָא, *cum* א *formativo ab initio, Torques*: הַמְנִיכָא דִי דַהֲבָא Torques aureus, Dan. 5.7. וְשַׁוִּי מְנִיכָא דְדַהֲבָא עַל צַוְּארֵיה Et posuit torquem vel catenam auream in collum ejus, Genes. 41.42. Hebr. רביד. Sic Esth. 2. v. 17. Item, וְלַאֲחָתָא מְנִיכָא דְדַהֲבָא עַל רֵישֵׁיהּ Et descendere facere, id est, injicere catenam auream capiti suo, Esth. 7.7. in Venetis. Capiti, id est, per caput injectam collo appendere. וְהַמְנִיכָא לְצַוְּארָךְ Et torques collo tuo, Prov. 1.9. *Plurale,* מְנִיכִין וְכָל מָנֵי דְהַב Catenas & omnia instrumenta aurea, Genes. 49.22. in Targ. Hierosol. הַמְנִיכִין וּלְבוּשֵׁי מַלְכוּתָא Torques & vestimenta regia, Esth. 2.9.

מנל מנול *Pileus, aut aliud tegumentum capitis*: In Beres. rabb. sect. 5. & 28. Simile regi, qui ædificavit palatium, ac constituit in eo mulos, qui inter se convenientes, salutabant regem, ברמיזה באצבע ובמנולין nutu, digitis, pileis. Glossa, בסודרים שעל ראשם cum sudariis quæ sunt in capitibus ipsorum, deponendo illa honoris causâ, secundum consuetudinem Græcorum & Edomæorum, hoc est, Romanorum.

מְנָלָן Unde nobis, scil. probatur, constat? Vide suprà in מן.

מנמכ מנמכוס *Monomachus.* Μονομάχος, *qui solus cum alio pugnat, Gladiator, Duello-pugnans.* In Aruch citatur ex Tanchuma, sive Jelammedenu, sectione ויחי יעקב, ad illud: *Et vocavit filios suos* (nempe ad faciendum Testa-

 mentum)

mentum) Gen.49.1. Quare non vocavit Esau quoq; filios suos? שאין מונומכוס עושה דייתיקי Quia gladiator non facit διαθήκη testamentum. Talem enim fecerat eum pater suus, מונומכוס gladiatorem, juxta illud: *Et per gladium tuum vives*, Genes.27.40.

מנן מוניני Talm. *Salsilago, Salsugo*, ἅλμη: מוניני דקמצי Salsugo locustarum: מוניני דנקירי Salsugo aviculurum, Schab. fol.110.2. אפילו מוניני וצחנתא Etiam salsugo & pisciculorum salsamentum, Sanhed.fol.49.1. Item *Pisciculi*: ומוניני לתעניתא Pisciculi jejunio, Avoda sara fol.29.1. דאכלה מוניני Quæ comedit pisciculos parvos, Ketubh.fol.60.2.

מַנּוֹנָא *Manna*. Vide suprà in מנא.

מְנַע *Cohibere, Inhibere, Prohibere, Impedire, Avertere, Denegare: Impediri, Cohiberi, Cessare. Respondet Hebræo* מָנַע, *& interdum pro* חָדַל *&* חָשַׂךְ *ponitur. Præterit.* דִּמְנַע מִנָּךְ וַלְדָא Qui cohibuit à te prolem, id est, denegavit, Gen.30. v.3. מְנָעָךְ יְהוָה מִן יְקָר Cohibuit te Dominus à gloria, Num.24.11. וְלָא מְנַעְתְּ יַת בְּרָךְ Et non prohibuisti filium tuum unicum à me, Genes.22.12. וְלָא מְנַעִית מִנֵּיהּ Et non cohibui ab ipso, 1.Reg.20. v.7. מְנַעוּ טוּבָא מִנְּכוֹן Cohibuerunt bonum à vobis, Jerem.5.25. *Particip.* דִּמְנַע חַרְבֵּיהּ מִקְטוֹל Qui cohibet gladium suum ab occidendo, Jer.48.10. *Imperativus,* מְנַע רַגְלָךְ Cohibe pedem tuum, Proverb.1.15. *Fœminin.* מְנַעִי רַגְלִיךְ Idem, Jerem.2.25. *Futurum,* לָא אֶמְנַע פּוּמִי Non cohibebo os meum, Jobi 7.11. לָא יִמְנְעִנַּנִי מִנָּךְ Non cohibebit me à te, 2.Sam.13.13. לָא תִּמְנַע מִן טַלְיָא מַרְדּוּתָא Ne cohibeas à puero disciplinam, Prov. 23.13. *Ithpehal Præterit.* אִתְּמְנַע מִבֵּית מַקְדְּשָׁא Cohibita est à domo sanctuarii, Joel.1.13. לָא אִתְּמְנַע מִפּוּלְחָנְכוֹן מִדַּעַם Non cohibitū, subtractum est de servitute vestra quicquam, Hebr. לֹא נִגְרַע Exod.5.11. אִתְּמְנַע מִטְרָא Cessabat pluvia, Hebr. חָדַל Exod.9. v.34. וּמִן עִדָּן דְּאִתְמְנַעְנָא Et à tempore quo cohibiti sumus. Hebraicè חָדַלְנוּ Cessavimus, Jerem.44.18. וְאִתְמְנַעוּ מִלְּמִבְנֵי קַרְתָּא Et inhibiti sunt ædificare urbem, id est, וַיַּחְדְּלוּ Cessarunt, Gen.11.8. *Infinit.* מִלְּאִתְמְנָעָא A' cessando, ne cessem, 2.Sam.12.23. *Imperativus,* אִתְמְנַעוּ מִלְּאַבְאָשָׁא Cohibete vos à malefaciendo, Jesa.1.16. & 2.22. *Futurum,* אִם אֶתְמְנַע Num cohibebor, 1.Reg.22.6. וּבָתַר כֵּן אֶתְמְנַע Et postea cessabo, Judic.15.7. וְלָא תִתְמְנַע מִלְּאַלָּפָא כְּמָה דִּבְעֵינָךְ Neque cessabis docere quod in oculis tuis, Exod.23.v.5. וַאֲרֵי תִתְמְנַע מִלְּמִדַּר Et si cessaveris à vovendo, Deuter.23.23. לְיוֹם תְּבִירָא יִתְמְנַע בִּישׁ Die fracturæ cohibebitur malus, Jobi 21.v.30. לְמָא יִתְמְנַע Quare cohibebitur nomen patrum nostrorum, Numeror.23.v.4. וְיִתְמְנַע לְמֶעְבַּד פִּסְחָא Et cessaverit celebrare pascha, Numer.9.13. יִתְמְנְעוּן קָלַיָּא Cessabunt tonitrua, Exod.9.29.

נִמְנָע *Prohibitum, Impossibile*: הוא מן הנמנע Illud est de prohibito, id est, impossibili, impossibile est. Vide More p.2.c.15.

מוּנָעִים *Impossibilia.*

מוֹנְעִים *Impedientia, Impedimenta.*

מְנִיעוּת *Prohibitio, Impossibilitas.*

מנף מְנָפָה · מְנָפָא Vide in נוף.

מִנְפּוֹל *Monopolis*, Μονοπώλης, *Qui solus aliquid vendit; Synecdochicè Talmudici sumunt pro eo, qui solus vendit panes, qui dicitur* Ἀρτοπώλης: לוקח מן המנפול Accipiens à venditore panis, Demaj cap.5.

מנק מוֹנִיק *Monile, Torques, idem quod* עָנָק *Hebraicè*: ut, דברי תורה עטרה לראש מוניק לצוואר מולוגמה ללב קולירית לעינים Verba Legis sunt corona capiti, torques collo, malacia sive tranquillitas cordis, collyrium oculorum, Vajikra rabba sect.12. *Corona*, ex eo: Nam sertum gratiæ erunt capiti tuo, Prov.1.9. *Torques*: Et torques faucibus tuis, ibidem. *Tranquillitas*: Mandata Domini recta sunt, lætificantia cor, Psal.19 9. Pro hoc in Medrasch Tehillim legitur מלוגמא. *Collyrium*: Præceptum Domini purum, illuminans oculos, ibidem. *Est ex Græco* Μανιάκης.

מִינְקֶרֶת Vide אנק.

מַנְקִטָא Vide in נקט, etsi fortè מ radicale.

מנת עַל מְנַת *Eo ut, Propterea ut: Eâ lege vel conditione, Hoc pacto*: על מנת שאני אפרע Eâ conditione ut solvam tibi: עַל מְנַת כֵּן Propterea. Citatur hîc in Aruch, quasi cum Affixo, שלא על מנתו הלוהו, ubi nunc in Talmud legitur על אמונתו Non super fidem ejus mutuò dederit ei pecunias, Bava basra fol.175.2.

מִינְתָּא *Menta, herba nota suavis odoris, unde Græcis dicta* ἡδύοσμον, Oketzim cap.1. Licitum est eam spargere in pavimento ædium vel Synagogæ odoris causâ.

מס מִסָּא *Tributum*: וּרְמָאֵי יְהוֹן לְמִסָּא Et dolosi erūt in tributum, Prov.12 24. *Aliàs semper pluraliter usurpatur*: ut, מַסְקֵי מִסִּין Exactores tributorum, 1.Reg.5.13. quorū Salomon triginta millia constituit: Tributarii, Gen.49.15. Deut. 20.11. Pertinet ad מסס.

מְסָא *Pala furni, quo panis in furnum immittitur, & ex eo educitur*: אייתי מְסָא דקא חָרִיךְ לַחְמָךְ Adfer palam, quia aduritur panis tuus, scil. in furno, Taanis fol.25 1. ואין ליכא כהן קטון שקלה לה בריש מסא ושדיא בתנורא Et si non adfuerit sacerdos junior, accipit illa (panem) summitate palæ, & immittit in furnum, Bechoros fol.27.1.

מיסא

מִיסָא *Missus, Ferculum:* כמה מיסא יש Quot missus, quot fercula sunt? In Tanchuma.

סמאסא *Stimulus, secundum Baal Aruch*, Vajik. rab. sect. 29.

מְסַךְ, מְסָא *Liquescere, Dissolvi: Tabescere, Tabefieri.* Quædam calore liquescũt, quædam compressione: hinc & pro *Comprimere* apud Talmudicos sumitur, sive *Exprimere liquorem. Præterit.* מְסֵית הֵיךְ זְחִיל Liquefactum est instar limacis, Psal. 39 12. *Particip.* בְּרִתַּן יְהוָה יַת יַרְכָךְ מְסֵי Ut det Dominus femur tuum dissolutum, Num 5.21. *Infinit.* מִמְסָא יִמְסֵי Liquescendo liquescet, 2. Sam. 17 10. juxta Regia: Veneta pravè מְסַס, ex forma Præteriti defectivorum secundâ. Sed Præteritum cum Futuro conjungi sic non solet. *Ithpehal Præteritum*, וְאִתְמְסִי לִבְּנָא Et liquefactum est cor nostrum, Jos. 2. 11. וְאִתְמְסָא Et dissolvetur, Psal. 112. 10. *Hinc utraq; forma videtur in unam confluxisse*, אִתְמְסִיאּ יַמָּא Liquefactũ est mare, Jesa. 64. 1 וְאִתְמְסִיו אֲסָרוֹהִי Et dissoluta sunt vincula ejus, Judic. 15. 14. אִתְמְסִיאוּ גַּרְבֵי חֲמַר Liquefacta sunt dolia vini, Joel. 1. 17. id est, diffluxerunt & in nihilum redacta sunt. Interpres Latinus in Targum, *Computruerunt.* Sic in sequenti loco, גּוּשְׁמַיָּא דְאִתְמְסִיאוּ בְעַפְרָא Corpora quæ liquefacta sunt in pulvere, Psal. 88. 11. vel, Quæ computruerunt. *Partic.* לִבִּי מִתְמְסֵי הֵיךְ שַׁעֲוָה Cor meum liquefactum est instar ceræ, Psal. 22. v. 15. ubi Regia מִתְמַסְמַס, quòd à מסס, vide illic. *Plural.* כַּד מִתְמַסַּן זַכָּאִין Quando tabescent justi, ridebit, Jobi 9. 23. in Reg. יַרְכִּיךְ מִתְמַסְיָן Femora tua liquefacta sive dissoluta, Num. 5. 21. in Jon. *Infinitivus*, כְּאִתְמְסָאָה כַסְפָּא Sicut liquefit argentum, Ezech. 22. 22. *Futurum*, וְיִתְמְסֵי כָל לֵב Et dissolvetur omne cor, Ezech. 21. v. 7. הֵיכְמָה דְיִתְמְסֵי שַׁעֲוָא Sicut liquefit cera, Psal. 68. 3. כֵּן תִּתְמַסּוּן בְּגַוַּהּ Sic liquescetis in ea, Ezech. 22. 22. וְיִתְמַסּוּן Et liquescent cœli cœlorũ, Jesa. 34 4. יִתְמַסּוּן בְּחוֹבֵיהוֹן Colliquescent in peccatis suis, Lev. 26. 39. Ezech. 4. v. 17. וְעֵינוֹהִי יִתְמַסְיָן Et oculi ejus contabescent, Zachar. 14. 12. *Aphel Infinitivus*, וּלְאַמְסָאָה Et facere ut liquescat, Numer. 5. v. 22. *Cum Affixo*, לְאַמְסָיוּתֵיהּ Ad liquefaciendum illud, Ezech. 22. v. 20. *Futurum*, וְיַמְסֵנּוּן Et liquefaciet eos, Psalm. 147. 18. *Pahel ex literis geminatis*, vide infrà in מסס. *Niphal apud Talmudicos*, הָרִמּוֹנִים מִשֶׁיִּמַּסּוּ Malogranata dum dissolvuntur, id est, grana sive medulla ipsorum compressa liquorem destillant, Maaseroth cap. 1. in principio. Ex significatione וְנָמַס Et liquefiebat, Exod. 16. 2.

כְּמָא *Coagulatum:* vide מסס.

מסתיא *Tabes, Dissolutio*, Jobi 6. 7.

מסח מַסְחָתָא · מַסְחָא *Statera, Bilanx, idem quod Hebraicè* מֹאזְנַיִם: ut, מַסְחָא רְנִכְלָא Statera dolosa, Heb. מֹאזְנֵי מִרְמָה, Prov. 11. 1. ubi Veneta מַסְאָכָא, Regia, מַסְכָא, utrumque pravè per כ. Deductum enim est hoc Nomen à מְשַׁח, de quo vide infrà suo loco: וּמַסְאתָא דְתְרִיצוּתָא Et statera justa, Prov. 16. 11. ubi rursus pravè מַסְאתָא per ת loco ח: *Emphaticè*, בְּמַסְחָתָא יִתְקְלוּן In statera appendentur, Psal. 62. 10. Sic quoque debet esse, בְּמַסְחָתָא יִטְלוּן כַּחֲדָא In statera levarentur simul, Jobi 6. 2.

מַסְחָתָא *Macellum, locus in quo venduntur carnes:* ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך Et sedisti in macello, & recepisti numos tuos, Schevuos fol. 42. col. 1. קבע מסחתא Fixit macellum, officinam carnariam, Cholin fol. 132. 2. כהן דיתיב באמסחתא Sacerdos sedens in macello.

מסט מַסְטוּקָא *Mystica*, Μυστικά, *Res sacræ*, Guidio adducit ex Zohar.

מסטכי Μαστίχη *Mastiche*, Majem. in Hilchos Berach. cap. 9.

פִּרְסִימוּ מִסְטוּרִין vel מִסְטוּרִין *Mysteria:* ut, פִּרְסִימוּ מִסְטוּרִין דִילִי Divulgarunt mysteria mea, Num. 16. 26. in Jon. מתלא אמר בחקל ראית ביה איגרין לא תימר מלה דמסטירין Proverbium dicit: *In agro in quo sunt tumuli, ne dicas verbum mysteriorum*, id est, *secretum.* Vide אגר. Frustra est, quod quidam Rabbinus putat illic legendum מִסְתְּרִין Mysterium, absconditum, ab Hebræo סֵתֶר. Græcum omnino est, ut in sequentibus; אלא מי שמסטורין שלי אצלו הם בני Sedilli, apud quos mysteria mea sunt, illi sunt filii mei, Tanchuma sectione תשא. Item, שגילו מסטורין של הקב״ה Quia revelarunt mysteria Dei benedicti, Beresch. rabba sect. 78. & 50. Vide & מסת.

מסטריקון *Secretum, Arcanum:* כד חד מנהון בעי משלחה סילה מסטריקון לחבריה Quando quis alteri voluit transmittere aliquid arcani, &c. Talm. Hieros. Schabbas cap. 12.

מַסְטְרֵי Dominatores. Vide in סטר.

מסי מוּסְיָא *Mysia. Aruch scribit, sic Jonathanem transferre* מֶשֶׁךְ *Genes. 10. 2. sed illic hodiè legitur in editis exemplaribus* אוּסְיָא *Asia*, scil. *minor. At apud Talmudicos legitur*, ומשך זו מוסיא Meschech est Mysia, Joma fol. 10. 1. Cic. pro Flacco: *Namq; ut opinor Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, &c.* Vide Calepinum.

מָסַךְ *Miscuit, Fudit, Infudit, Hebr. & sic apud Talmudicos:* יין נסך שמסכו גוי Vinum libaminis, quod miscuit Christianus, &c. ע״ז f. 58.

מַסְכַן Vide in סכן.

* מסם מססתא מסכתא Vide in Radice סום.

מסמס Vide in מסס.

מסן מִיסוֹן *Medium, Græcum est* μέσον: לא משתינין במיסון דאורחא Non mingunt in medium viæ, Echa rab. cap. 1. v. 1. במיסון דשוקא In medio foro,

foro, Ib. *Dicitur & מִיסוּ per Apocopam*, Ber. rab. ſect.82. de mulis, qui partim ex equa, partim ex aſino ſunt, aut contrà.

כְּמָאנָא *Calceus*, vide in סִין.

מָסַס *Liquefieri, Diſſolvi, idem quod* מָסָה. *Hinc poteſt eſſe*, מָסֹס יִמַּסֵּי Liqueſcendo liqueſcet, 2.Sam.17.10. *Pahel ex primâ geminatâ*, מַסְמֵס *Liquefacere, Diſſolvere*. Ithpahel *Participium*, לִבִּי מִתְמַסְמַס Cor meum liquefactum eſt, Pſal.22. v.15. in Regiis. *Plurale*, כַּד מִתְמַסְמְסִין זַכָּאִין Quando diſſolvuntur juſti, Jobi 9.23. in Venetis. Et, מִתְמַסְמְסִין דָּיְרֵי אַרְעָא Liquefacti ſunt incolæ terræ, Pſal.75.4. Fortè meliùs ut anteà מִתְמַסְמְסִין.

Secundò מַסְמֵס *Confortare, Conſolari: unde apud Talmudicos legitur*: Quid eſt illud, quod ſcriptum legitur: *Et cum difficultatem ſentiret in pariendo?* dixerunt, כך ממסמסין נפשה של חיה Sic confortare ſolent animam parientis, ac dicunt ipſi tempore partus: *Ne timeas, nam filium maſculum paries*, Geneſ.35.17. in Bereſch. rab. ſect.82, ממסמסא לה בביצים ובחלב Confortat eam ovis & lacte, nutriendo ſcil. cibo delicato, Jevammoth fol.42.2.

Tertiò, *Comprimere, Deprimere, Quaſſare, Conterere, Contundere, ut liquor effluat, Exprimere liquorem. Nam, ut in* מסה *dictum, liquor vel ex calore vel ex compreſſione fit*: שפניו מוסמסים Cujus vultus depreſſus eſt: דממסמס ליה מסמוסי Quod comprimit illud comprimendo, Cholin fol.4.col.1. Gloſſa, ממעכו ומכתשו Comprimit & contundit illud. Aruch, מלכלכו Maculat, Inquinat illud, ne videatur in eo ſignum. Sic alibi, כי ממסמס קועיה דמא Quòd fœdatum eſſet collum ſive guttur ejus (expreſſo) ſanguine, Cholin 28.1. המפלת מי שפניו מוסמסין Abortus cujus vultus depreſſus eſt, Gloſſa, מוּעָכִין compreſſi, Nidda fol.24.1. ממסמס ליה בפרתא Inquinat eum (cultrum) in luto, Cholin fol.18.1.

Quartò נִתְמַסְמֵס *Coagulatum, Conſiſtens, Concretum eſſe, ſic tamen ut tactum cedat ac diſſolvatur. Opponitur ipſi*, נִתְמוֹמֵי & נִתְמַרְךְ Liquidum, quod ſponte diffluit & exſtillat, Cholin 45.2.

מסמוס *Diſſolutio, Expreſſio*.

מְסִיקָה *Liquefactio, Diſſolutio*.

מְסֻמֶּסֶת *Coagulatum, Coagulatio*: oppoſitum ejus, הַמְּרֻכֶּכֶת Fluidum, Liquidum: ibidem apud Talmudicos.

מסמס *Species monetæ parvæ, Semiſsis*. In Talm. Kidduſchin fol.12.1. איסר שני מסמוסין *Iſſar* Aſsis valet duos ſemiſſes: מסמס שני קונטרונקין & Miſmes, vel, Semiſsis valet duos קונטרונקין. Videtur eſſe derivatum ex Latino. In Talmud Hieroſ. Kidduſch. cap.1. ſcribitur מסומסין.

מסימס (Ut in Aruch ſcribitur) *vel* מסמים (ut in Talmud) *Genus ligni alicujus præſtantis & pretioſi, vel vaſorum ex eo ligno*. Hinc, כלי מסמים, in Chagiga fol.26.2. In Aruch MS. explicatur, כלי מתבות שנרצף. In Aruch parvo, כלי מסומן.

מַס · מַסָּא · מְסוּ pro מְסוּרת *Coagulum*: unde, הקערה שהיא מלאה חלב עד שלא מסו בתוכה החלב רופף כשינתן לתוכה מסו הרי החלב קופא ועומד id eſt, Scutella plena lacte, quamdiu non injicitur ipſi coagulum, lac movetur: quum autem imponitur ipſi coagulum, lac coagulatur & ſubſiſtit: Atque illud eſt, quod Job dixit cap.10.10. *Nónne ſicut lac fudiſti me, & tamquam caſeum coagulaſti me*: Bereſch. rab. ſect.14. Uterus muliebris eſt plenus ſanguine, cui ſi incidit טפה של לבנות guttula albedinis (id eſt, ſeminis virilis albi, quod eſt inſtar coaguli) ſtatim coagulatur, & inde formatur homo. Et alibi: Simile eſt lacti in vaſe עד שלא תרד לתוכו טיפה אחרת של מסו הוא מרפף in quod dum non deſcendit guttula una coaguli, commovetur & liquidum eſt: ſic concutiuntur cœli, & ſtant quando ניתן בהם את המסו inditur ipſis coagulum, Bereſ. rab. ſect.4. Gloſſa: מסו res eſt quâ faciunt conſiſtere lac ut coaguletur, id eſt, coagulum, ſic dictum, quia liquefaciendo partitur & ſeparat aquas lactis à puro lacte & caſeo, tamquam materia craſsiore.

מַסָּס · מְסוּסָא · הַמַּסָּס · הַמְסִיסָא *Stomachus beſtiarum, quia liquefacit, conſumit & concoquit cibum*. Quod קורקבן Ingluvies eſt in avibus, id המסס eſt in beſtiis, Cholin cap.3. initio in Miſchna. Videatur Aben Eſra & R. Salom. Eccleſ.12.3. ad בִּשְׁפַל קוֹל הַטַּחֲנָה ubi Aben Eſra, הוא הקרב העליון הוא המסס שהוא טוחן המאכל Eſt inteſtinum ſupremum, ſcil. המסס, quod commolit cibum. R.Salom. eſt קורקבן והמסס. Medraſch Tillim Pſal.103. ab initio, Vajikra rabba fol.168.col.2. ubi plurium viſcerum nomina reperiuntur. In Bereſ. rabba ſect.13. & Medraſch Koheleth cap.1.v.7. eodem ſenſu legitur מסוסא. Convenit Latinum *Omaſum*.

מססטולא *Simpulum, vel Situla, nomen vaſis cujuſdam*. In Talm. Hieroſol. Nedar. cap.3. Dixit R. Juda Bar Piſsi, אנא חמית משך חיויי עבר עורי על תומני מססטולא Vidi ego cutem ſerpentis, quæ ſufficiebat obducendis octo ſimpulis. In Schevuoth cap.3. legitur מסוסטלא. Gloſſator ſcribit; הוא כמין ספל גדול *Eſt ſpecies ſimpuli cujuſdam magni quod exuviis ſerpentis obducunt ornatus causâ. Sic videri poſsit eſſe à Latino* Situla, *unde etiam infrà vide* סטלא. *Eſt vox peregrina & Græca procul dubio, quæ ad* σύλη, *vel* σύλα *fortè quoque referri poſsit*.

מסף מסיפס *Paries perforatus, plenus feneſtris*: Apud Talmudicos; מחלוקת בכסיפס Controverſia

...ersia est de מסיפס Erubh. fol.72.col.1. Basr. ... 15 fol.70.2. In Jalkut Exodi fol.113.2. ex ...doth, כמין מסיפסין הוי עשוית Sicut paries ...tus erant facta.

מסופוטמיא *Mesopotamia*, Ber.rab.sect.44.

מסק *Destringere, Decerpere olivas*: מוסק *Stri-ctor*: כמוסק זיתים Sicut destringens oli...egaim cap.2. אחר שנמסקו הזיתים Postquam ...ctæ sunt olivæ. At מָלְקָט *Legulus*, oleas ...saut decussas colligens. *Verbum de oliva-...lectione proprium, ut* בצר *de uvis*, ארה *de fi-...* קצר *de frugibus*, גדר *de dactylis*.

מסיקה *Destrictio olivarum, quam possesso-...rum faciunt: quam pauperes, ea dicitur* ניקוף ...in נקף.

מסקין *Prædones, Raptores, Oppressores*, אנוסים ...glossam: גזלוה מסקין Rapuerint eum præ-...ones. Bavakama fol.116.2. In Talm.Hierosol. ...hab. cap.16. in fine explicatur per גזלנים. *In ...argum*, ירתון יתהון מסיקא Possidebūt ea oppres-...res, prædones, Deut.28.42. T.Hierosol.

מוסקן *Mosschus*, vide infrà in משק.

מסר *Prodere, Dedere, Tradere. Respondet He-braïs* נתן · סגר · הסגיר & נכר, אנה, *quando ...n Nomine* יד *usurpantur, pro Dare, vel Conclude-re in manum vel potestatem alicujus. Primùm itaq. ...tur de Rebus vel Personis, quæ propriè de manu ...ius in manum alterius traduntur: Secundò de Do-...rina, consiliis, secretis, unius fidei propriis, quæ expo-...untur ac divulgantur aliis. Præter.* מְסַר יְתֵיהּ Tradidit eum Dominus in manum meam, Hebr. ...1.Sam.23.7. דמסר ית גבריא Qui tradidit viros ...ios, 2.Sam.18.28. דמסרך בידי Qui tradidit te in ...manum meam, 1.Sam.24.v.11. דְּמַסְרַנִי יְהוָה בִּידָךְ Quod tradidit me Dominus in manum tuam, 1.Sam.24.19. וְלָא מְסַרְתַּנִי Et non tradidisti me, Hebr. הסגרתני Psal.31.9. *Benoni*, הָא אֲנָא מָסַר לֵיהּ בידך Ecce ego trado eum in manum tuam, 1.Re-gum 20.13. *Partic. Pehil plurale*, מְסִירִין Traditi, Num.3.9. *Infinitivus*, אִם מִמְסַר תִּמְסַר Si traden-do tradideris populum hunc in manum meam, Num.21.3. לְמִמְסַר לַאֲדוֹם Ad tradendum Edo-...aelis, Amos 1.6. לְמִמְסְרֵיהּ בִּידָךְ Ad tradendum eum in manum tuam, Deuter.2.30. *Futurum*, וְאֶמְסַר קַרְתָּא Et tradam civitatem, Amos 6.v.8. וְאֶמְסְרִנֵּיהּ בִּידָךְ Et tradam eum in manum tuam, Judic.4.7. לָא תִמְסַר עֲבַד עַמְמִין Ne tradas servum populorum in manus Domini sui, Deut.23.15. וְנִמְסְרִנָּךְ בִּידֵיהוֹן Et trademus te in manus ipsorum, Judic.15.v.13. *Ithpehal Præteritum*, אִתְמְסַר לְמֵיעַל Traditus est ad ingrediēdum in urbem, 1.Sam. 23.7. אִתְמְסַר לִידֵיהּ Traditus est in manum ejus, Hebr. אנה. דְּלָא אִתְמְסַר Occurrere fecit, Exo.21.13. לְבְנֵי אֱנָשָׁא Quia non traditū, indicatum est filiis hominum, Eccles.5.19. בַּר אִתְמְסַרַת בִּידֵי נְבוּכַדְנֶצַּר Cùm traderetur in manus Nebucadnezaris, Thren.1.19. וְאִתְמְסַרוּ עַמִּי Et traditi sunt populus meus, Ezech.34.8. *Particip.* דְּמִתְמַסְרִין לְמִיתוּתָא Qui traduntur in mortem, Psal.79.11. *Infinitiv.* לְאִתְמְסָרָא לְגֵהִנָּם Ad tradendum gehennæ, Jesa. 33.14. Ezech.21.11. *Futurum*, בְּכֵן יִתְמַסְרוּן לְעַמְמַיָּא Idcirco tradentur gentibus, Jesa.28.13. יִתְמַסְרוּן לְבָזוּזִין Tradentur raptoribus, Job.12.6.

Altero modo apud Rabbinos sumitur; ut in illo in principio Pirke avos: Moses accepit Legem (id est, oralem & secretam Legis scriptæ explicationem) de monte Sinai, & tradidit eam (וּמְסָרָהּ) Josuæ, &c.

מוסר *Traditor, Proditor, qui prodit & tradit aliquid quod prius proprium unius, vel alterius juris & potestatis fuit, in manum & potestatem alienam; ut hominem, urbem, & alias quaslibet res: item qui secreta & unius fidei propria, divulgat & refert aliis. Sic Judæi Apostatam suæ gentis, qui fidem Christianam amplectitur, vocant* Moser, *Proditorem, quia secreta fidei ipsorum Christianis plerumq. prodit: aut qui quemlibet suum proximum prodit. Pluraliter formâ fœmininâ*, המינים והמוסרות Hæretici & proditores, & Epicuræi, & socii sive similes ipsorum, descendunt in infernum, Rosch haschana fol.17. col.1. Scribitur ibi literis transpositis, המסורות, quod pravum videtur, Glossa R.Salomonis, המוסרות id est, מלשינים Accusatores, Calumniatores, traditores, שמוסרים qui tradunt pecunias Israëlitarum in manus alienigenarum sive Christianorum. Sic tamen etiam legitur in Talm.Hierosol. Peah cap.1. Vetitum est docere liberos linguâ Græcam מפני המסורות Propter proditores, vel proditiones, hoc est, ne calumnientur & prodant, ac nemo sit qui intelligat. Rambam in הלכות תשובה cap.3. scribit, שנים הם המוסרין Duo sunt Proditores; Qui tradit socium suum in manus Cutheorum, ad occidendum vel ad percutiendum: & Qui tradit facultates socii sui in manum Cutheorum, aut cujuspiam prædonis, qui Cutheo similis est. Et ambobus istis nulla pars est in seculo venturo.

מוסירה *Capistrum, Vinculum capitis, quod mulis, jumentis, bobus, equis, & aliis animalibus adhibetur ne fugiant, Para cap.2. Talmudici dictum volunt à verbo* מסר *Tradere*: Hinc, לא תפים כמוסירה Non apprehendit capistrū: מאי לשון מוסירא אסתברא לי: Quid significat *Moserah*? כאדם המוסר דבר לחבירו Ut mihi videtur, est sicut homo hammoser qui tradit aliquid socio suo, id est, *dicitur sic à* מסר, *à Tradendo*, Metzia fol.8.2. *Ego potius deductum puto à verbo* אסר *Vincire, Ligare*.

מְסוֹרְתָא · מָסוֹרֶת · מָסוֹרָה *Traditio: Traditio est manualis vel oralis.* Utraque forma Nominis apud Rabbinos frequens est & irregularis. Item *Masora, Critice Hebræorum sacra circa textum Sacrum.* Vide Tiberiad. nost. cap.1. *In Targum,* מְמְסוֹרְתָא דַאֲבָהָתְהוֹן A'traditione patrum suorum, Jobi 15.18. *Rab.* היה הדבר במסורת ביד משה Fuit res illa traditio in manu Mosis, hoc est, custodiebat eam in corde suo, Schem.rab.sect.43.

Secundò מַסַר *Serrare, Secare, Dissecare ferrâ. Particip.* מְמַסְּרָן בִּמְסָרִין Serratis cum serris, 1.Reg. 7.9. Idem quod נָסַר.

מְסַר · מְסָרָא · מַסְרָא *Serra:* אִם יִתְרַבְרַב מַסְרָא An extollet se serra, Jesa.10.v.15. *Plurale,* וּמְסַר יַתְהוֹן בִּמְסָרִין Et tradidit eos in serras, Heb. וַיָּשֶׂם בַּמְּגֵרָה, 2.Sam.12.31. Vide præterea in סור.

מַסְרֵית Vide in מרת.

מִיסְּרְתָא Vide in אסר.

מסרדי *Nomen festi cujusdam gentilium.* Sic legit Aruch. In nostris libris legitur מוטרדי, Avoda sara fol.11.2.

מסת, מַסַּתָא & מִסְתָּא *Sufficientia, Satis, Sufficiens, Abundans: Liberalis, Liberalitas. Pro Hebræo* דַּי *sæpè in Targum ponitur:* ut, עַד דְּתֵימְרוּן מִסַּת Donec dicatis, Satis, Hebr. עַד בְּלִי דָי, Mal.3.10. כְּמִסַּת יְדָא דְמַלְכָּא Juxta liberalitatem facultatis Regiæ, Esth.1.7. מִסַּת חֲזֵינָא Satis vidimus, Jesa 66.24. Quis poterit ferre בְּמִסַּת חוּךְ דֵּין abundantem risum hunc? Esth.1.18. כְּמִסַּת אִמְּרָא Juxta sufficientem agnū, Lev.5.7. כְּמִסַּת חֶסְרוֹנֵיהּ Juxta sufficientiam defectus ejus, Deut.15.8. דְּלָא אָמְרָן מִסְתָּא Quæ non dicūt, satis est, Prov.30.15. Hebr. הוֹן. *Aff.* חַבִּילוּ מִסַּתְהוֹן Perdiderunt sufficientiam suam, Jerem 49 9. עַד דִּגְנְבוּ מִסַּתְהוֹן Donec furati sūnt sufficientiam suam, Obad.5. זוּנֵי לַחְמָא דְמִסְתִּי Cibato me pane sufficientiæ meæ, Proverb.30.8. pro Hebræo חֻקִּי Statuti, demensi mei. *Altera forma* מִסְתְּיָא *legitur in Targum,* Jobi 6.7. *Apud Rabbinos,* in Medrasch Koheleth cap. 4.v.6. מתלא אמר לא מיסתיה מובד דידיה אלא דאחרונין מובד דידיה ולא דידיה Proverbium dicit; *Cui non sufficit perdere suū. sed & aliorum, is perdit suum & alienum.* Ego puto depravatum esse hoc proverbium, & sensum esse; *Qui non contentus est suis, sed mutuo accipit etiam ab aliis, is perdit tum sua tum aliena.* Nam in Vajikra rab. sect.3. ita exprimitur: דיזיף ברביתיה מאבד דיליה ודלא דיליה. Legerim ergo; לא מסתייה דידיה אלא מוזיף דאחרונין מובד דידיה ודלא דידיה: *Apud Talmud.* חלמא בישא מסתייה עציבותיה חלמא טבא חדויה מסתייה *Somnio malo sufficit dolor ipsius, & somnio bono sufficit gaudiū ipsius,* (quo scil. somnians in somno afficitur) Berach.fol.55.1.

מַסְתּוּ Vide de eo in שפה.

מַסּוּתָא *Balneum.* Vide in סחא.

מוסתקי *Ficus compressæ, Massa ficuum, idem scil. quod* קְצִיעוֹת, *vel Vas ruptum aut confractum, secundum authorem Aruch.* Legitur in Beza fol.33.2. R.Salomonis glossa hoc loco est: חבית מוסתקי est שבורה: *Vas confractum, cujus fragmenta conglutinantur cum resina arboris* שף *appellatæ, ex qua conficiunt picem quæ vocatur Resina, & odorem habet thuris. In lingua Arabica vocant eam* מוסתקי, *& conglutinant eâ scutellas testaceas ruptas. Ita retulit mihi R.Samuel cognomento Sanctus.* Hæc R.Salomon. Si Picis vel Resinæ nomen est, posset fortè intelligi *Mastiche,* vel quædam ejus species, ob vocum affinitatem. In margine Aruch Manuscripti notatum reperi: מוסתקי זפת לבנה שקורין הארץ בלשון אשכנז hoc est, מוסתקי *est Pix alba, quam vocant Hartz in lingua Germanica.*

מסתורין Μυστήριον, *Mysteriū, Arcanum, Secretum:* מסתורין זה אני מגלה לך Mysteriū hoc ego revelo tibi, Psal.9. in Medr. *Sæpius scribitur cum Teth.* ורבותינו ז״ל גילו בכאן מסתורים גדולים Et Rabbini nostri p.m. revelarunt hîc mysteria magna. *Est ergo & sing. & plur.* Vide supr. quoq; in מסט.

מעא, מָעָה · מְעָא *Obolus, Numulus, Pecunia. Respondet Hebræis* גֵּרָה & אֲגוֹרָה, *qua Obolus redduntur. Gerah* sedecim grana hordei pendebat; totidem *Meah* vel *Maa. Siclus* viginti geras sive Mahin, Levit.27.25. Vide ibi R.Salomonem. Valuit quasi dimidium bazium. Rambam cap.4. Maaser scheni: Sela continet quatuor דינרים seu denarios: דינר Dinarius, sex מעין Main: מעה quatuor Issarim, id est אסרים. Vide Waserum de Numis Hebr. lib. 2. cap.19. & Kidduschin fol.12.1. Bechor.fol.50.1. *In Targum,* לִמְעָא דִכְסַף Pro obolo argenteo, Hebr. לַאֲגוֹרַת, 1.Sam.2.36. *Plurale,* עַסְרִין מָעִין Viginti obolos, Hebr. גֵּרָה, Exod.30.13. Et, וּמָעַיָּא דִצְדָקְתָא Et pecunias eleemosynæ, Esth.9.22. *Apud Rabbinos,* מעות רעות Oboli mali, id est, pecuniæ, מעות היפות Oboli pulchri, boni. Item, לעולם ישלש אדם מעותיו שליש בקרקע שליש בפרקמטיא שליש תחת ידו *Semper homo tertiet,* id est, *in tres partes dividat obolos suos: tertiam in fundum: tertiam in negotiationem: tertiam retineat in manu sua.*

מְעָא *Venter:* וַלְדֵי מְעָא Fructus ventris, Psal. 127.v.4. *Plurale,* מְעִין *Viscera, Intestina, Venter:* וְעַל וְלַד מְעִין לָא יְרַחֲמוּן Et super nato ventris non miserebuntur, Jesa.13.18. Et, מִן מְעִין A' ventre, Hebr. מֵרֶחֶם Ab utero, Psal.58.4. *Emph.* בִּמְעַיָּא דְנוּנָא In visceribus piscis, Jon.2.1. מִמְּעַיָּא דְאִמִּי Ex visceribus matris meæ, Psalm.71.6. *Aff.* מְעַי מְעַי כָּאֲבִין לִי Viscera mea, viscera mea dolent mihi, Jerem.4.19. וּשְׁפַךְ מְעוֹהִי לְאַרְעָא Et effudit viscera sua in terram, 2.Sam.20.v.10. וּמְעֵיהוֹן לָא יִמְלוֹן Et viscera ipsorum non implebuntur, Ezech.7.19.

Apud

[..] *Rabbinos*, בְּנֵי מֵעַיִם Inteſtina: Unde, היין [..] קשה לבני מעים Vinum moleſtum eſt viſceribus, [..]ach.51.1. מעים קטנים Inteſtina tenuia, [..] Inteſtina craſſa: חולי מעים *Dolor inteſtinorum, Dolor colicus, Colica*: המורים הראשונים היו [..] מתייסרין לפני מיתתן בחולי מעים בעשרה או עשרים יום [..] בשביל למרק את הכל כדי שיבאו זכאין לעתיד לבא *Sancti [..] pſi correpti fuerunt ante mortem ſuam dolore [..] per decem aut viginti dies, ut ſic omnia abſter[..], & mundi venirent in alteram vitam*, Ju[..] fol.47.2. Ibidem: Tres non vident [..]gehennæ, דקדוקי עניות וחולי מעים והרשות [..]ma pauper ta[..], dolor colicus, & Magiſtra[..]: quidam exponunt vocem רשות per [..]: alii, שיש עליו חובות cui ſunt debita mul[..]. Extat in Talm. Erubhin cap.4. in princip. [..] Tres moriuntur, dum adhuc loquuntur, [..] ſuprà in הדר, in הדרוקן.

מְעַיְנָא *Idem*: במעיינא דאמידה In ventre matris [..], Cantic.7.2. ממעינא מבריסא אמי, Ab utero, à [..] matris meæ, Pſal.22.11. in Venetis. In Re[..] omiſſum eſt. *Cum Aff.* מְעַיְנָא Venter no[..], Pſal.44.26.

[..]. In Aruch in אמפריון & in Vajikra rab[..] ſect.17. legitur, האשה הזאת טוה מעה אחת דקה [..] Mulier hæc nevit netum vel fi[..] unum tenue, & filum unum craſſum. Pro [..] in Medraſch Tillim legitur ממורה.

מָעַד Hebr. *Vacillavit.* Hinc, רַגְלָא מועדא Pes luxatus, Prov.25.19. Aliâs ſemper אורעית pro eo uſurpatur.

Apud Talmudicos: שני דודאי תאנים מועדים לפני [..] Duæ ollæ ficuum quæ diſpoſitæ erant coram Templo Domini, Gloſſa מוכנים Erubh. fol.21.1.

[..] מעד Vide in יעד.

מְעַט *Paucum, Parum eſſe vel fieri, Minui, Minutum eſſe. Hithpahel* הִתְמַעֵט, & Talm. [..] *Diminui, Subtrahi, Detrahi*: משללה אימעיט De ſpolio ipſorum ſubtrahitur. ממועט · מועט Diminutum.

מיעוט *Paucitas, Parvitas, Raritas*: *Minor vel minima alicujus rei pars. Oppoſitum ejus eſt* רוב, *vel* [..]. Talm. אזול בתר מיעוטא Sequitur raritatem, id quod rariùs fit vel accidit, Jevam fol.119.col.1. אם שחט מיעוט הסימנין Si mactaverit minorem tantùm ſignorũ partem, Ramb. in הלכות שחיטה cap.3.

מעט *Parum*: עַל מְעַט *Rarò.*

מְעַן Vide in עִנְיָן.

מָעַךְ *Comprimere. Verbum venereum de libidinoſa compreſſione mammarum*: ואותו מקום [..] [..] loci, ut loquuntur honeſtatis causâ: Unde apud Talmudicos, תמר באצבע מיעכה Tamaram digito compreſſerat, in iſto ſcil. loco, ad promovendam libidinem & conceptum. Nam vulgaris ſententia Rabbinorum, אין אשה מתעברת בביאה ראשונה *Mulier non fit gravida acceſſu virili primo.* Id autem Tamaræ contigit: unde dicũt, iſtam præcedentem compreſſionem fuiſſe loco primi cõgreſſus, Jevammos fol.34.2. מפני שמיער לה בין דדיה פסלה לכהונה Propterea quòd compreſſerat mammas, inepta erat ad ſacerdotium, ut ſcil. nuberet ſacerdoti. *Et latiùs, ut Hebr.* וְמָעוּךְ Et qui compreſſus eſt, Hebr. מָעוּךְ Levit.22.24. in Jonath.

מָעוּךְ *Ornamentum pectoris muliebre, ad Comprimendas mammas, ut Elias cenſet*: וּמְעָכָא בֵּן בֵּי תַּרְיָהֶן: Et monilia de medio uberum ipſarum, Num.31. 50. in Targ.Hieroſol. *Eſt pro Hebræo* כּוּמָז, *quod Cingulam pendulam quidam vertunt: alii aliter. Onkelos ſcribit* מַחוֹךְ, *& ſic in Jonathane, qui addit ſuiſſe Ornamentum pectoris circa mammas muliebres.* Vide ſupra מחך.

מְעִיכָה *Compreſſio uberum*: מעיכת השדים הוא מדרך זנות Compreſſio uberum eſt modus ſcortationis, R.David, Ezech.23.3.

מָעַל *Prævaricari. Hebr. Pravè, falsò agere.* Majemon; הנהנה מקרבנות יי׳ מעל Qui fructum capit ex oblationibus Domini, is dicitur מָעַל Prævaricari, perfidè agere. Quæ enim Dei ſunt, transfert in uſum ſuum. Et R. Salomon Levit.5.v.15. ſcribit; Non eſt מְעִילָה Prævaricatio in ullo loco aliud quid, quàm שינוי Mutatio, &c.

מעילה *Prævaricatio, Falſitas, Falſa, prava actio*: קָרְבַּן מְעִילָה *Oblatio pro prævaricatione.* Sic dicebatur transgreſſio mactationis pravæ animaliũ ad ſacrificia ſacra; quando ſc. quis non ſuo loco, tempore, & debito modo mactaret, is dicibatur מָעַל *Pravè, falsò mactaſſe*: *& pravitas iſta* מְעִילָה *Falſitas*, quæ oblatione pecuniariâ expiabatur. Item ſi quis ex iſtis ſacrificiis uſum fructum aliquem privatim & clanculum caperet, is dicebatur commiſiſſe מְעִילָה. De his peculiaris liber Talmudicus eſt, nomine מְעִילָה.

מעיל · מְעִילָא *Pallium, Tunica*: וּמְעִיל זְעִיר Et pallium parvum, 1.Sam.2.19. מעילא דאפודא Pallium Ephodi, Exod.28.31. *Aff.* ובזע יַת מְעִילֵיהּ Et laceravit pallium ſuum, Jobi 1.20. *Plurale*, וְיַעְדוֹן יַת מְעִילֵיהוֹן Et removebunt pallia ſua, Ezech.16. v.26.

מְעוּלָא Pravè ſic legitur in Venetis, Prov.31. 16. pro מְעִילָא, ut eſt in עוּל.

* מעין מען, Vide in עין.

* מעט מעיטה Vide ſuprà in חליטה.

מָעַר *Adhærere, Cohærere*: unde מעורה · מעורות מְעוֹרִין. Vide in עָרָה.

מַפָּא, מַפָּה *Mappa, Mantile:* מקנח ידו במפה Abstergit manum suam mappâ, Berachoth cap.8. פורס עליו מפה Expandit super eo mappam & consecrat. *Pluraliter* מַפּוֹת *Mappæ. Sic vocant etiam Lintea, circumvoluta libro Legis sacro in synagogis.*

מפס מפים *Memphis, civitas Ægypti ad Nilum, Hebraicè* נוף *Noph*, Jesa.19.13. Jerem.2.16. *Sic Græci* μέμφις. Hodie vocatur *Kayr vel Alkair*; à quibusdam *Babylon nova*: ab incolis *Messer*. Non procul ab hac urbe superius est *Messer hadir, Alkair antiqua.* Viginti mille Ecclesias habet, ut est in Itinerario Hierosolymitano.

מפץ מפוץ *Matta, Storea, Teges, idem quod* מחצלת, Meila, cap.4.

* מופת מפרת Vide in יפת.

מְצָא *Invenire, ut Hebraice: item Satis esse, Sufficere. Sæpè apud Rabbinos commutat formã cum Quiescentibus tertiâ* ה: *unde,* מָצִינוּ *Invenimus:* דָּבָר מָצוּי *Res frequens*, quæ frequenter invenitur & accidit: מעות מצויות *Pecuniæ inventæ*, id est, *præsentes*, Bargelt/ vel Sufficientes.

Secundò, מְצָא מְצֵי *Posse*: לא מצי ברו Non potest cibare: אם תמצי לומר Si potes dicere. Sic juxta quosdam, איש אשר מָצָא Quilibet quod potest, Num.31.50. Sic Jud.17.8. Vide & 1.Sam.10.7. Jobi 32 3.

Tertiò, נִמְצָא *Invenire, Existere, Esse.* Sic Heb. בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ In omni quod presto est ei, Deuter.21.17. *Participialiter* נִמְצָא *Ens, Existens, Præsens.* Sic apud Davidem, נִמְצָא מְאֹד *Præsens valdè, Præsentissimum*, Psal.46.2. *Huc referri potest ex Targum,* ואִתְמְצִי Extitit, Superfuit, Jobi 4.12. quod Regia reddunt Redundavit. Vide infra in מצה. *Apud Rabbinos,* אי אפשר לעמוד בפני עצמו בלתי נמצא אחר Impossibile est subsistere per se sine existente alio: כל הנמצאים שבעולם הם נקשרים זה בזה אי אפשר לתמצא מצוי שלם בלתי חבירו כמו שאי אפשר שתמצא יד או רגל מתנועע בפני עצמו בלתי שאר אברי הגוף כמו שהוא שלם id est, Omnia existentia quæ sunt in mundo, colligata sunt unum alteri, impossibile est, ut existat ens perfectum absque socio suo, sicut impossibile est, ut existat manus aut pes sese movens per se, sine reliquis membris corporis, cùm est perfectum, scribit R.Bechai Gen.1. In precatione prima libri precum Judaicarum: יגדל אלהים חי וישתבח נמצא ואין עת אל מציאותו Magnificetur Deus vivus, & laudetur Existens, cujus non est tempus (ullum) existentiæ ejus. Item, הבורא נמצא מציאות נמורה Creator Deus existit existentiâ perfectissimâ. In Physica R.Aben Tybbon: הנמצאים כולם יחלקו לשני מינים מהם נמצאים שאינם גשם ולא כח בגשם והם הבורא יתב׳ והשכלים הנפרדים ומהם נמצאים שהם גשמיים

id est, Entia omnia (quæ sunt) dividuntur in duas species: quædam sunt, quæ non sunt corpus (incorporea:) quædã sunt corporea. Apud Grammaticos est, *Persona secunda:* המדבר אל הנמצא Loquitur ad præsentem: כ׳ף תנמצא Kaph personæ secundæ, pronomen scilicet affixum. *Hiphil* הִמְצִיא *Existere fecit, Produxit in actum, Fecit ut præstò & præsens esset:* [illegible]בה ברא זה העולם והמציאו מן האפס המוחלט ואין הגמור Deus eclogi[illegible] creavit hunc mundum, fecitq; eum existere ex nihilo simplicissimo, & nihilo perfectissimo. מַמְצִיא *Existere faciens, Creator.*

מָצוּי Rab. *Ens, Existens:* כל מצוי בפני עצמו הוא מצוי בכוח Omne ens per se est ens potestate, מצוי בפעל Ens actu, מצוי שלם Ens perfectum. Item, *Inventus, Præsens, Frequens, ut suprà in Verbo.*

מציאות מְצִיאָה *Inventio, Res inventa:* Item, *Præsentia, Existentia, Entitas, Esse:* ישות וְהַמְּצִיאוּת הָאֲמִתִּית Essentia, & Existentia vera: הבורא הוא עילת מציאות כל נמצאים Deus creator est causa existentiæ omnium entium.

הַמְצָאוּת · הַמְצָאָה *Productio.*

תְּמְצִית *Substantia:* תמצית הדבר Substantia, Summa rei. Vide R.Salom. Deut.12.24. ubi ad hæc verba, לא תאכלנו *Non comedes eum* (scil. sanguinem:) scribit; אזהרה לדם התמצית Cautela est de sanguine substantiali, (id est, de sanguine ex integro animali.)

Quartò, אִתְמְצִי *Exprimi*, ut Hebr. נִמְצָה. Vide infrà מצה.

מצב מצוביתא. In Gemara, מאי בקירוס אמר רב מצוביתא, Schab. fol.105.1. De קירוס vide suo loco. Hoc explicatur in Aruch parvo, כלים שאורגים אותן מן הסיב Vestimenta contexta ex musco.

מצג מְצוּג *Propago vitis:* תְּלָתֵי מְצוּגַיָּא Tres propagines, Gen.40 10. in Jon.

מצר מְצָרָא *Emph.* מְצָרְתָא *Munitio, Arx:* דְּבְנָא מְצָרְתָא דְצִיּוֹן Qui exstruxit arcem Tzijonis, Cantic.7.4. בִּמְצָרְתָא עֵין גֶּדִי In arce Engedi, 1.Sam.24.1. Sic cap. 23.14.19. & alibi. *Plurale,* בִּמְצָרָתָא In munitionibus, Ezech.33.22. *Et masculinè,* בִּמְצָרַיָּא In munitiones, Ezech.19.9. *Constr.* בִּמְצָרֵי טוּרַיָּא In arcibus montium, Ezech.7.6.

מְצוֹר · מְצוֹרָא · מצורא *Idem. Plural.* מְצוֹדִין רַבְרְבִין Munitiones multæ, Eccles.9.14. *Plur.* וּמְצָרָתָא יִתְאַחֲדָן Et munitiones capientur, Jer.48.41. Vide & צור. Et, וְיָת מצורתא Et munitiones, Judic.6.2.

מְצָה *Premere, Exprimere,* Hebr. מָצָה. *Ithpehal Præter.* ראתמצי מניה Quod expressum fuit inde, Jobi 4.15. Hebr. שֶׁמֶץ Aliquid, particulam. Videtur id paraphrastes legisse שֶׁמֶץ Quod expressum. *Futurum,* וְיִתְמְצֵי דְמֵיהּ Et exprimetur sanguis ejus, Hebr. וְנִמְצָה Levit.1.15.

יתמצי

יִתְמְצֵי לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא Exprimetur ad fundamentum altaris, Lev.5.9.

מְצוּ Corium, Pellis non aptata, Talm. Vide ... Fortasse ad aliam Radicem pertinet.

כי תמציות In Mikvaoth cap.1. Explicatur, מים שלא פסקו כל זמן שהגשמים יורדים Aquæ quæ non deficiunt, quamdiu pluviæ descendunt.

מצח מִצְחָא *Frons:* וְטָבַע אַבְנָא בְּמִצְחֵיהּ Et impegit lapidem in frontem ejus, Genes.4.8. Jonathane.

מצטר מִיצְטְרָא *Cochleare*; vel pluraliter, *Cochlearia.* In Vajikra rabba sect.33. legitur ab ... : מות וחיים ביד לשון תרגום עקילס מיצטרא מכירין : id est, *Mors & vita sunt in manu linguæ*, Prov.18.21. transfertur ab Aquila (Græco interprete) מיצטרא מכירין id est, *Cochleare & culter vel gladius sunt in manu linguæ.* Sic scribit Aruch; תרווד h.e. *Cochleare* vocatur in lingua Græca מיצטרא, & ... sive *Culter* מכירין. *Hoc notum est esse Græcum μάχαιρα vel μαχαιρίς. Illud nonnihil obscurius. Est autem Græcum μύστρον Mystrum, Panis excavatus ad hauriendum pulmentum sive jus, Cochleare: item Mensura duo Cochlearia continens.* Vide Appendicem Henrici Stephani. Sensus ergo est, Aquilam transferre מות וחיים in illo loco Proverbiorum 18.v.21. μύστρα καὶ μαχαίραι *Cochlearia & cultri sunt in manu linguæ. Cochlearia* id est הַיִּים *Vita*; quia cochleari sumimus cibum, quo vita nostra conservatur. *Cultri*, id est מָוֶת *Mors*; quia Culter, sive Gladius est instrumentum occidendi. Sic lingua est instrumentum vitæ & mortis. Eadem hæc leguntur in Jalkut Psal. fol.107.4. In Aruch manuscripto מיצטרא explicatur, כלי זיין Armorum genus. Malè: ut ex adducta etymologia liquet.

מצל מְצִלָא *Furca dentata*, Hebraicè קִלְשׁוֹן, 1.Sam.13.v.21.

מְצַע *Medium, Intermedium, idem quod Hebraicè* קֶרֶב · תּוֹךְ, *quibus in Targum respondet:* בִּמְצַע זִמְנָיךְ In medio temporum tuorũ, Ps.74.4. לָא יְתִיב בִּמְצַע בֵּית מַקְדְּשִׁי Non sedebit in domo sanctuarii mei, Psal.101.7. *Aff.* בִּמְצִיעֵיכִי יְרוּשְׁלֵם In medio tui Jerusalem, Psal.116.18.

אֶמְצַע *Idem:* בְּאֶמְצַע כַּרְמַיָא In medio vinearum, Num.22.24. in Targ. Hieros.

מְצִיעָא *Idem:* וּפְסַק יָתְהוֹן בִּמְצִיעָא Et divisit eos per medium, Gen.15.10. in Jon. וְקַרְתָּא בִּמְצִיעָא Et urbem per medium, Num.35.5. ubi Jonathan בִּמְצִיעָא, quæ antecedentis est forma emphatica. *Aff.* בִּמְצִיעֵיהוֹן Per medium illorum, Jobi 15.19. *Fœmin.* מְחִיצְתָא מְצִיעָתָא Paries medius, 1.Reg.6.6. *Plur.* וּמִמְצִיעָתָא Et ex medianis, Ezech.4.25.

מְצִעוּת · מְצִיעוּת *Medietas, Medium:* בִּמְצִיעוּת מַיָא In medio aquarum, Genes.1.6. בִּמְצִיעוּת לִבְּבִי In medio cordis mei, Psalm.36.3. בִּמְצִיעוּת הֵיכְלָךְ In medio palatii tui, Psalm.48.v.10. דִּי בִּמְצִיעוּת גִּנְתָא Quæ est in medio horti, Genes.3.v.3. כְּבַת גַּלְגַּל דִּמְצִיעוּת עֵינָא Sicut pupillam, quæ est medietas oculi, Psalm.17.v.8.

מְצִיעַאי *Medius, Medianus: emphat.* עַבְרָא מְצִיעָאָה Transtillum medianum, Exod.26.v.28. Hebr. תִּיכוֹן. *Plurale per Apocopam*, יָת תְּרֵין עַמּוּדֵי מְצִיעָאֵי Duas columnas medianas, Judic.16.29. *Fœminin.* וִיתִיבוּ בְּתַרְעָא מְצִיעִיתָא Et sederunt in porta media, Jerem.39.3. בְּאוֹרַח מְצִיעִיתָא Per viam medianam, 1.Reg.6.8.

מְצִעָיָא *Idem:* מִסְכֵּינָא וְגַבְרָא מְצִעָיָא Pauper & vir medius, id est, mediocris fortunæ homo, Proverb.29.13.

אֶמְצַע · אֶמְצָעוּת *Medium*, apud Rabbinos usitatissimum.

אֶמְצָעִי *Medius, Mediator. Fœm.* אֶמְצָעִית.

מְצוּע *Medietas, Centrum:* דְאִשְׁתְּנַק בִּמְצוּעֵיהּ Qui suffocatus est in medio ejus, Jobi 7.12. *Apud Rab.* כמו שהטבור באדם הוא מיצוע הגוף כן נקרא מיצוע הארץ Quemadmodum umbilicus in homine est medium (centrum) corporis, sic etiam vocatur (טבור) centrum terræ.

מְצַע *Mediare, In medio se ponere, Per medium transire.*

הִתְמַצַּע *Mediari, Per medium dividi vel distingui. Talmud.* שלשה אין כמצעין ולא מתמצעין ואלו הן הכלב והדקל והאשה *Tria non mediant neque mediantur, nempe, Canis, Palma, & Mulier*, Pesach. fol.111.1. *Non mediant*, id est, non sistent se, vel transibunt in medio duorum virorum. *Non mediantur*, id est, unus homo non sistet se inter duo istorum. Unus canis non stabit vel ibit inter duos viros, nec unus vir inter duos canes. Sic mulier. Palma una inter duas alias arbores, aut una arbor aliena inter duas palmas non crescit.

* מצף Pro *Effundere* hîc ponunt: radix est צוף.

מְצַץ *Exsugere, Exprimere. Particip. præsens:* דִּמְמַצְּצָא דְּמֵיהוֹן דִּבְנֵי נָשָׁא Quæ exsugit sanguinem hominum, Psal.12.9. Et, מַן דִּמְיַצָּא חֲלָבָא Ea quæ exprimit lac, Proverb.30.v.33. *Pahel, Futurum*, יְמַצּוּן יִשְׁתּוּן Exprimet, Ebibent, Psalm.75.v.9. *Apud Rabbinos*, מלין פורעין ומוצצין Circumcidunt, denudant, & exsugunt sanguinem: מפני שהוא מוצצת Eo quòd ipsa exsugit: אחרי שימוץ הארבה הלחות Posteaquam exsuxerit locusta humorem, Joel.1.7. in Kimchio.

מְצַר מְצָרָא *Ponticulus, Lignum quo transitur fluvius*, item *Funis, vel sustentaculum ligno isti adhibitum:* ut, אירמי ליה שטן כאיתתא בהאי גיסא דנהרא לא הוה מברא שקל מצרא וקא עבר כי מטא פלגא מצרא שבקיה Apparebat ipsi Satan in specie mulieris cis fluvium, ubi non erat trajectus. Apprehendit

hendit ergo funem & transivit. Cùm perveniret ad medium funis, deseruit ipsum, scil. concupiscentia mulieris, &c. Kiddusch. folio 81.1. Glossa: מברא pro מעברא Trajectus, naves trajicientes, transvehentes ipsum, מברא id est חבל Funis extensus ab una ripa fluminis ad alteram, & continebant se eo ad transeundum per asserem strictum, extensum per latitudinem fluminis. Item, רקא בתרי עברי נהר' והוא דליכא גמלא והוא דליכא מברא Qui stabat ad duos trajectus fluminis, ubi non erat pons, neque asser, neque funis, Moed katon fol.6.2. Glossa, גשר Pons ex pluribus asseribus: גמלא Pons ex uno assere: מצרא Ponticulus arctior, ex assere uno vel levi ligno, quod transire nemo potest sine sustentaculo adjuncti ligni vel funis: היכי עבדת אמר אנחי ידאי אמיצרא Quomodo fecisti? respondit: Sustentavi manus meas ad funem, scil. ponticulo adjunctum, Bava basra 167.1. Hinc fortè, חבל המצרי Funis pontanus, Sota cap.1. in Mischna. Sed alibi exponitur *Funis vimineus*, ex vimine factus, ut sunt vites agrestes & similia, quæ in longitudinem flexilem & tenacem excrescunt. Alii exponunt *Funis Ægyptius*. Vide Talm. Hierosol. Meliùs, *Funis parvus, subtilis*, à צור.

מצר *Terminus, Finis, Limes*: סוף מצר ארץ בני עמון Finis termini terræ filiorum Ammon: שם היה מצר ממשלת Ibi erat terminus dominii Sichoris, R. Sal. Jos.11.12. in princ. *Hinc quidam exponunt*, בין הַמְּצָרִים Inter terminos, Thr.1.3. ut paraphrastes Chaldæus, כַּד הִיא מִתְחַבְּאָה בֵּין תְּחוּמַיָּא Cùm esset abscondita inter terminos. Sic quoque Aben Esra. המענג את השבת נותנין לו נחלה בלא מצרים *Qui delicatè celebrat Sabbathum, dant ei possessionem sine terminis*, i.e. immensam, infinitam, Schab. fol.118.1. שדה המסוימת במצריה Ager signatus in quatuor terminis suis, Bava bath.54.1.

מֶצֶר *Idem*: היה לשדה הנמכר ארבע מצרנים מד' רוחותיו יד כולם שוה בה Si ager venditus habeat quatuor terminos, in quatuor plagis suis, tum manus omnium æqualis est in eo, &c. Schylchan aruch par. Chosen hammischpat fol.72. col.3. בני מצרני Qui terminos agrorum habent: דינא דבר מיצרא Metzia fol.108.2. *In Targum Jonathæ*, לִמְצָרֵי תְּחוּמְהָא Juxta limites terminorum suorum, Num.34.12.

מִצְרָנִי · מִצְרָן *Confinis, Confine. Fœmin.* מצרנית, More in præf.

מצרנות *Terminatio, Positio terminorum.*

מצרי *Vimineum*: בפיפה מצרית Corbis viminea, facta ex virgultis salicis, Bas.22.1.

מקד מוקדן *Macedo*: unde, אלכסנדרוס מוקדן Alexander Macedo, rex Macedonum. *Plurale*, בְּמוּקְדוֹנִין וְדַהֲבָא In Macedoniis (vestibus) auri, id est, vestibus ex auro Macedonio contextis, Esth.8.15.

מַקְדוּנְיָא *Macedonia*, Gen.10.2. in Jon. & T. H. כְּלִילָא רַבָּא דְדַהֲבָא מוקדוניא Catena magna auri Macedonici, Esth.6.10. in Targ. sec.

מוֹקְרָא *Cerebrum*, Deut.28.28. Vide in יקר.

* מֶקַח *Emptio*. Vide in לקח.

מקט מַקְטוּרֶן *Genus vestimenti. Baal Aruch vocat Hebraicè* מְעִיל, *& Arabicè* ברנס, *ac sic describit; Habere* בית ראש *id est, capitium sive cucullum, quo se obtegat homo, ligulas item & fibulas quibus connectatur.* Videtur intelligi *Cucullus* vel, *Cucullio. Hinc in Compendio Aruch explicatur* מעיל או כסות הראש, *&* *vernaculè*, קוגלא, *quod puto esse Cuculla.* Legitur in Schab. fol.120.1. ubi inter octodecim vestimenta sacra numeratur. Et cum Affixo in Avoda sara folio 58.2. ארמקטורך עלך זיל הדר Dum vestimentum tuum adhuc tibi adhæret, revertere, id est, sine mora revertere, dum adhuc vestimentis tuis es indutus, neque vel ad quiescendum ex itinere morare. *Hinc videtur fuisse Vestimentum quoddam viatorium.*

מַקֵּל *Baculus*, Hebr. *Sic apud Talmudicos*, מקל של זקנים Baculus senum, Schabbas fol.66. מקל שיש לו בית קבול Baculus qui habet receptaculum, in quem aliquid recondi, reponi potest, Kelim cap.17.

מקילון · מְקִילִין · מְקוּלִין *Macellum, locus ubi carnes appenduntur & venduntur. Apud Talmudicos*, ראה ששוקלין בשרו במקולין Vidit quòd appenderent carnes ejus in macello, Menach. fol.29.2. Pro שוקלין in Aruch legitur חותבין Discinderent: dicitur id de R. Akibha, quem quidam Historici scribunt in vinculis mortuum esse, sed juxta hunc locum potiùs post expugnationem Bither fidiculis excarnificatus est. Vide amplius in Talmud. Observavit Scaliger in Canonibus Isagogicis fol. 216. מקולין וטבחי ישראל Macella, sed laniones Israëlitæ, Cholin fol.95.1. *In Bereschith rabba sect. 86. scribitur cum* י *in medio, quod propiùs accedit ad veram vocis formam*, לפרה שהיו מושכין אותה למקילין ולא היתה נמשכת Simile hoc est vaccæ quam traxerunt in macellum, sed non fuit extracta: *In Talm. Hieros. Chagiga cap.1. melius*, מקילין. Vox Latina est, quâ etiam Apostolus Paulus usus est in Ep.1. ad Corinth. cap.10.25. πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον *Quicquid in macello venditur, edite.* Annotant interpretes illic, etiam apud Plutarchũ reperiri, qui explicet κρεωπώλιον *Carnium officina, domus in qua venduntur carnes.* Sed & Syrus interpres reddit illic בְּמַקְלִין In macello. Latini latiùs eo usi sunt: unde apud Cicer. in lib. de Divin. *Putarem annonam in macello cariorem fore.* Et apud Plautum, *Venio ad macellum,*

[...]tum, rogato pisces, indicant Caros. Erat ergo locus, in quo vendebantur, quæcunque vescendi causâ in urbem afferebantur, ὀψοπώλιον.

מקס מוקסא *Pallii aut togæ genus*: במוקסיהון Cum togis suis, Ber. rab. sect. 36.

מקק נמק Heb. *Liquescere, Dissolvi, Tabescere, Contabescere, Putrescere*, נימוק apud Talm. עד שימוק הבשר Donec contabescat vel liquescat caro, Nidda fol. 69. בכוריו נמקו נבזו נגנבו Primitiæ ejus si putrescant, diripiantur, furto auferantur, Biccur. fol. 84. *Ithpehal*, אתמקק *Sternutare*: ואתמקק על רביא Et sternutavit super puerum tribus vicibus, 1. Reg. 17. 21. in Regiis redditur, *Coarctavit se*: Hebraicè ויתמודד Et mensus est se, Expandit se. Sic potest etiam legi, ואתמקק רביא Et sternutavit puer septem vicibus, 2. Reg. 4. v. 35. pro quo Veneta habent ויתמורק, quod fortè est corruptum, Hebr. ויזורר, quod explicant Hebræi ונתעטש Et sternutavit, unde & זרירה Sternutationes, in Targum Veneto, Jobi 41. 9. Regia in posteriore loco Regum habent ex geminata primâ radicali ואתמקמק, quod interpres reddit, *Et oscitavit*.

מקמק *Debilitari, Infirmari: Dissolvi, Liquefieri, quæ duo sibi affinia sunt. Futur.* וגברא ימות ויתמקמק Homo moritur & debilis fit, Jobi 14. 10. per hypallagen, *Infirmatur & moritur*, Heb. ויחלש: vel, *Putrescit, dissolvitur in putredinem*. Item, כד הוו מתמקמקין מן כיב גזרתהום Cùm essent debiles propter dolorem circumcisionis, Gen. 34. 25. Item, יתמקמקון מרטבא Liquefient præ humore, Heb. ימיקו, Psal. 73. 8. unde videtur hoc geminatum à מוק vel מקק, sicut à כול dicitur בלבל. עד דיתמקמקון Donec contabescant, Deut. 31. 18. in Jon.

מקיקה *Liquefactio, Dissolutio, Tabes: Putredo.*

מקקא *Sternutatio.* Plurale cum Aff. מקקוהי Sternutationes ejus, Jobi 41. 9. in Regiis, ubi Veneta habent זרירוי, quam lectionem citat Kimchi, 2. Reg 4. 35.

מקק *Blatta*: מקק ספרים ומקק מטפחותיהם Tinea librorum & tinea tegumentorum ipsorum, Schabbas fol. 90. 1. Glossator, תולעין Vermes explicat, libros erodentes.

נמק *Dissolutum, Putor, Fætor putridus, Tabes.* Ad locum, *Pro aromate* מק *tabes*, Jesa. 3. 24. id est, locus, quo se odoratis aspergebant, נעשה נמקים נמקים fiet merus putor. Ex significatione, המק בשרו Tabefaciendo carnem ejus, Zach. 14. v. 12.

* מקר מוקרא Vide in יקר.

מקרולפרוס מקרוא לפרוס *Makrolaphros.* Nomen proprium Pumilionis, ex Græco μακρὸς Lõgus, & ἐλαφρὸς Levis, per antiphrasin Longus & celer. In Bereschit rabba sect. 65. Erat mulier quædam, cui erat בן ננס Nanus, Pumilio, & vocavit eum *Macrolaphros*, dicens: Filium meum Macrolaphros quare non annotatis in numerum virorum fortium? respondebant: Si ille in oculis tuis est Macrolaphros, in oculis nostris est ננס שבננסים pumilionum pumilissimus, nanorum brevissimus. Sic Esavum vocarunt parentes ejus גדול Magnum, quem Deus vocavit קטון Parvum.

מר In Talmud Hierosolymitano frequens est pro אמר *Dixit*, ablatâ gutturali: ut, מה דמר Quod dixit: אהן דהוה זבין הות מר Ille qui emit, dixit, &c. אית דמרין Sunt qui dicunt.

Deinde מר *Mutatio, Permutatio*: במר *In permutationem, Pro, Loco, Vice, à radice* מור, *& est idem quod aliâs* בחליף. *Apud Talmudicos*, תרנגולת טרפה הואי ויהבה ניהליה בבר דשחוטה Gallina discerpta fuit, & dedit eam ipsi pro mactata, Cholin folio 94. 1. Glossa explicat per בחלוף שחוטה, & בחזקת שחוטה. Huc pertinet; ההוא טבחא דהוה חשוד לזבוני תרבא דאטמא במר רבנתא Lanio quidam fuit, qui suspectus erat vendere adipem femoris (*qui immundus erat*) pro (*adipe*) intestinorum, Bechoroth fol. 30. c. 1. lin. 1. *Hoc exemplum adducit Aruch* מרבנתא, *quasi unam vocem, & ex eo Munsterus & Guido; sed malè, & cum inepta expositione; quia Aruch non intellexerunt, & Talmud non inspexerunt.* Adducitur in Tosephos aliud quoq; exemplum ex Bava kama fol. 113. sed non potui reperire.

Tertiò מרא · מרי · מר *Dominus. Vocabulum est Babylonicum, & pro Hebræo* בעל, *quandoque pro* ארון, *quandoque pro* איש *in Targum ponitur. Daniel Propheta cum* א *in fine eo usus est, quod Targumistæ communiter abjiciunt, & in medio sæpe illud assumunt, indicandæ vocalis longæ kametz causâ. Unde Elias miratur, quare illud quidam pronuncient quasi cum Cholem, ac si scriptum esset* מר *Mor. Id si rectum esset, inquit, deberet scribi cum inserto Vav* מור. *Atqui ista pronunciatio vocis* מר *non est O purum, sed kametz, cujus sonus crassus proximè accedit ad O, unde &, quæ Hebræi scribunt per Cholem, ea Chaldæi & Syri efferunt communiter per kametz; unde* קל קול · ראש ראש · פקר · פוקר *& millena alia. Babylonicum, id est, Chaldæum sive Syrum vocabulum esse, indicat Elias in suo Thisbi, dum scribit:* אמרו רז״ל כל רב ומר מבבל וכל רבי מארץ ישראל *Ajunt Rabbini nostri p.m. Omne Mor & Raf est ex Babylonia, & omne Ribbi est ex terra Israelis. Nempe, Babylonii Dominum vocabant* מר *Mor, & Doctorem* רב *Rof: Judæi autem in sua terra Doctorem appellarunt* רבי *Ribbi, quod hodierni Judæi pronunciant Rabbi. Apud Danielem in Babylonia scribentem,* ומרא מלכין Et Dominus regum, Dan. 2. v. 43. ועל מרא שמיא Et super dominum cælorum, cap. 5. 23.

cap.5.23. *Cum Affixo,* מְרָאִי Domine mi, Dan.4. v.16. in quo א juxta Masorethas redundat. *In Targum:* אִין מְרָא נַפְשָׁךְ אַתְּ Si Dominus animæ tuæ sis, Prov.23.2. hoc est, appetitui tuo deditus, gulæ: מָרֵי סִפְוָן Dominus labiorum, Eloquens, Orator, Jobi 11.2. מָרֵי דִינָא Dominus judicii, Jobi 19.29. הֵיךְ מָרֵי זְנוּ Sicut Dominorum scortationis, id est, Scortatorum, Jobi 36.v.14. לְוָת מָרֵי זְדוֹנָא Ad dominos superbos, Jobi 16.11. מָרֵי עֵצָתִי Domini consilii mei, Consiliarii mei, Psal.119.24. מָרֵי נִצְחָן Dominus victoriæ, victoriosus, Exo.15.3. וּמָרֵי מַלְכִין Et Dominus regum, Deut.10.17. מָרֵי עָלְמָא Dominus mundi, est epitheton Dei, Genes.14.13. in Jonath. Exod.12.11. Cant.2.13. Eccles.6.10. & 7.15. לְמָרֵי שְׁמַיָא Domino cælorum, Cantic.7.5. מָארֵי קְיָמֵיהּ Domini fæderis ejus, id est, confæderati, Gen.14.13. in Jonathane: מָרֵי חֶלְמַיָא דְכֵי Dominus somniorum iste, Gen.37.19. וְאִין מָרֵי אִנְתְּתָא Et si dominus uxoris sit, uxorem habeat, Exod.21.3. in Jonath. *Cum Aff.* רַב מָרַנָא Magnus est Dominus noster, Psal.147.5. וּמָרֵיהּ דְתוֹרָא Et Dominus, herus bovis, Exod.21.v.28. מָרֵי דְבֵיתָא Herus domesticus, Exod. 22.7. יְתִיב לְמָרוֹהִי Restituet domino ejus, Exod.21.34. *Apud Talmudicos,* מָרֵי דְעוּבְדָא *Opifex*, Schabbas fol.37.2. Cholin fol.110. Sic multi Rabbini vocantur, qui ab opificio ad Rabbinatum venerunt, veluti R. Isaac *nappacha* faber, R. Joseph *hassandalar* sutor, & alii. *Plur. ad formam Syram,* קָלָא דְמָרְוָתִי Vocem Doctorum meorum, Proverb.5.13. *Proverbium vulgare;* אָמְרֵי אִינָשֵׁי בָּכֵי לֵיהּ לְמָר דְלָא יָדַע חָיְכֵי לֵיהּ לְמָר דְלָא יָדַע וַי לֵיהּ לְמָר דְלָא יָדַע בֵּין טָב לְבִישׁ hoc est, Dicunt homines; *Sive fleant ei domino qui nescit, sive rideant ei domino qui nescit, væ ei domino qui nescit discernere inter bonum & malum*, Sanh. fol.103.1. Sensus est; Cū homine stolido nihil profici, sed perinde esse, sive quis mitiùs cum eo agat, & ei q. rideat, sive asperiùs in ipsum animadvertat. Quod ibi duob. exemplis illustratur; Achasi, cum quo iratè, & Amaziæ, cum quo blandè egerat Deus, sed frustrà cum utroque. Convenit illud Salom. Prov.29.9. *Vir sapiens si contendat cum stulto, sive irascatur, sive rideat, nulla erit requies* (vel, ut Chaldæus transfert, *Non frangetur stultitia ejus.*) Vide hîc R. Salom. Adducit hoc proverbium Drusius in Adagiis Hebraicis fol.105. sed sensum ejus non fuit assecutus. *Fœmininum,* מָרְתָא *Hera, Domina. Constr.* מָרַת בֵּיתָא Domina domus, hera domestica, 1.Reg.17.17. וַאֲמַרַת לְמָרְתַהּ Et dixit ad dominam ejus, 2.Reg.5. v.3. Hebr. אַמְתָא כְּמָרְתַהּ : אָל גְּבִרְתָּהּ Ancilla sicut domina ejus, Jesa.24.2. In Bereschith rabba sect.47. רבנן אמרי מרתא לבעלה Rabbini Babyloniæ heram vel dominam vocant *Marta.*

מָרְוָתָא · מָרְוָא *Dominium, Dominatus, Potestas: Tyrannis:* ut, וְשָׁלְטוֹן מְעִיק יִסְגֵּי מָרְוָא Et potestas prementis augebit dominatum, Jesa.28.v.20. אַסְגָּא מָרְוָא Auge dominatum, Nah.3.14. Regia, Cæmentum. *Emphat.* דֵין יְעָדֵי מָרְוָתָא מֵעַמִּי Iste removebit dominatum à populo meo, 1.Sam.9.17. *Construct.* וּמָרְוַת אֱנָשׁ תְּהֵי עֲלוֹהִי Et dominium ullius hominis non sit super ipsum, 1.Sam.1.vers.11. מִתְּחוֹת מָרְוַת מִצְרָאֵי A' dominio Ægyptiorum, Hebr. יַד Exod.18.10. מִנּוּ רְחוּק מָרְוַת מִצְרַיִם A' tyrannide dominii Ægyptiorum, Canticor.2.8. מָרְוַת מַלְכִין Dominium regum & dominatorum, Hos.8.10. *Cum Aff.* וּמָרְוָתֵיהּ תַּעְדֵּי מִנְּכוֹן Et dominatus ejus recedet à vobis, Jesa.10.vers.26.27. אַתְקֵפְתְּ מָרְוָתִיךְ לַחֲדָא Durum fecisti dominium tuum vehementer, Hebr. עֻלֵּךְ Jugum tuum, Jesa.47.6. Interpres Latinus in Targum vertit Subjectionem, quia illa præsupponit Dominium.

מָרְוָא *Hyssopus:* apud Talm. איתו לקמיה מרוא חיוורא אמר היינו אזוב Schab.109.2. Glossator exponit שלויא *Salvia.*

מָרָן *Dominus, idem quod* מָר, *cum* נ *formativo, ut & dicitur* רַבָּן *&* רַב. *Dicitur autem de politico & Ecclesiastico Domino, id est, Doctore excellente, reliquorum Sapientum capite. qui simul judicandi habet potestatem. Quidam volunt* ן *esse Pronomen affixum, pro, Dominus noster. Id negat Elias, inquiens, à* מָרָן *dicendum esse cum duplici Nun,* מָרָנָן *Dominus noster; nam sic Chaldæis* ן *est idem quod Hebræis* נוּ. *Est tamen etiam terminatio pluralis fœminina, quam masculinis sæpissimè tribuunt, ut & Hebræi, apud quos* אָב *Pater, plur.* אָבוֹת *Patres, Chaldaicè* אַב*, plur.* אֲבָהָן. *Pariter Rabbini dicunt* רַב *Magister, plur.* רַבּוֹתֵינוּ *Magistri nostri, pro quo Talmudicè* רַבָּנָן*, ut in* רבב *amplius dicetur. Posset & sic esse* מָרָנָן *Marani, Domini nostri. Fuit autem discrimen inter* מָר *sive* מָר *&* מָרָן. *Illud minoris dignitatis, hoc majoris & excellentioris.* Mar *de Dominis, Doctoribus, sapientibus, Magistris promiscuè.* Maran *de summo, qui præerat reliquis sapientibus, quem etiamnum hodie communes Rabbini vocant* מוֹרֵנוּ Morenu *(ut est in* ירה*) & Chald.* מָרָנָא וְרַבָּנָא*, ut legitur in titulo libri Aruch de patre R. Nathanis, authoris istius Lexici. Inde & Christus vocatus fuit per excellentiam* מָרָן *& emphaticè* מָרְיָא. *Sic de Deo,* מָרָן דְבִשְׁמַיָא *Dominus qui est in cælis, Dominus cælorum, Deus solium suum in cælis habens. Hinc vox ista Syra in Novo Testamento,* מָרָן אֲתָא Maranatha *Dominus venit,* 1.ad Cor.16.22. *quā extremum anathema indicabant, quo ex omni societate homo exclusus, & omnibus pœnis humanis major, committebatur judicio severissima anathematis*

divini

divini & exilio æterno, quasi dicere voluissent prisci illi pii: Veniat Dominus, & cum æterno exitio feriat: commissus sit ultimo Christi totius mundi judicis adventu, ut æternâ ipsius maledictione pereat. Post Christi servatoris nostri tempora, Talmudistæ alio nomine usi sunt, quod æquipollet, שַׁמְאָתָא *pro divisa* שֵׁם אָתָא *Deus venit. Nam* הַשֵּׁם *&* שם *dicunt pro tetragrammato divinissimo* יְהֹוָה. *Vide de eo amplius in* שמת.

Secundò מְרָא *Saginare, Pinguefacere, quovis modo: aut Pabulum in os ingerere: sunt enim Rabbinis diversa Saginandi verba:* ואין מאמירין את העגלין Neq; saginant vitulos, sc. die Sabbatho, Schab. folio 155. 2. in Misna: ממריאין pro מאמירין. Ponuntur illic plura verba, quæ Saginandi actum significant, בָּרָא · לָעַם · הִלְקִט · דָּרַס · אָבַס, quæ singula inter se differunt, ut in qualibet Radice traditur. Quidam exponunt, *In guttur ingerere, ut ejicere non possit.* Hinc מְרִיאִים Pinguia, Jesa. 1. 11. Amos 5. 22. Hebraicè.

מְרִיא *Bubalus, secundum Baal Aruch,* 2. Sam. 6. v. 13. in Heb.

הַמְרָאָה *Saginatio, quando pabulum vitulo in os ingeritur, ut illud ejicere amplius non possit:* הַלְעָטָה *simplex cibatio.* Kimchi in Rad. מרא. Vide Gemaram in Schab. fol. 155 2.

מָרָא *Marra, Ligo, instrumentum rusticum, Pala:* לא צריכא דבעי מרא וחצינא Eruvin fol. 77.2. Glossator Gallicè exponit פושייר. Alterum חצינא est Ascia, Securis, Dolabra. Sic, לא אמר אלא במרא ובחצינא וקרדום Non dixit nisi de marra, dolabra & ascia, Bava metzia fol. 82. 2. פנרא דמרא Manubrium ligonis, Bava kama fol. 27. 2. τὸ μάῤῥον. Gall. une Marre. Ital. Marra: ferrum ad exscindendas radices: דרא ציבי ומרא בחד כתפיה Portabat ligna & ligonem in humero uno, Taan. 23. 2. ומרא לקבורה Et palam ad sepulturam, Jalkut folio 5. 1.

מָרִיא *Dæmon, spiritus malignus.* plur. מְרִיאִים. Adducitur in Aruch ex Beresch. rabba sect. 7. sed ibi in editione Cracoviana legitur pro eo שֵׁדִים, quod Dæmones significat.

מרב מְרִיבָא *Lapidis pretiosi nomen,* Cant. 5. 14. Quidam *Onychem* explicant.

מְרַג *Propellere, Impellere. Præteritum,* אַמְרִי מְרַגוּהִי תוֹרַיָּא Nam propulerant eam boves, 2. Sam. 6. 6. pro Hebræo שָׁמְטוּ Declinaverant, vel Dimiserant, scil. eam arcam. Pro eodem hoc verbo, sed in Pahel, usurpatur 2. Reg. 9. v. 33. literis inversis מַגַר. Vide illic. *Ithpehal Futurum,* וְתִתְמְרַג יְדֵיהּ בְּבַרְזְלָא Et impellatur manus ejus in ferrum ad cædendum lignum, Hebr. וְנִדְּחָה, Deut. 19. 5.

מוֹרַג *Tribula, ut Hebraicè:* לְמוֹרַג חָקִיף In tribulam fortem, Jesa. 41. 15. *Plur.* לְמוֹרְגֵי בַּרְזְלָא Tribulis ferreis, Jesa. 28. 27. ומוֹרַגַיָּא Et tribulæ, 2. Sam. 24. 22.

מוֹרִינָא · מוֹרִיג *Palatum, Heb.* חֵךְ: ut, וּמוֹרִינָא מֵיכְלָא יִטְעַם לֵיהּ Et palatum cibum gustat sibi, Jobi 12. 11. *Aff.* מִלֵּי מוֹרִינֵהּ מְתִיקָן Verba palati ejus dulcia sunt, Cant. 5. 17. מַלִּילַת לִשָּׁנִי בְמוֹרִינִי Locuta est lingua mea in palato meo, Jobi 33. 2. quæ duo sunt pluralia: וְלִשָּׁנִי אַדְבִּיק לְמוֹרִינִי Et lingua mea adhæsit palato meo, Heb. מַלְקוֹחָי Psal. 22. v. 16. אִידְבַּק לִשָּׁן עוּלֵימָא לְמוֹרִינֵיהּ בְּצַחוּתָא Adhæret lingua pueri palato ejus præ siti, Thr. 4. 4.

מַרְגְּלָא · מַרְגַל *Margarita, Gemma, Unio, literis R & L commutatis:* לָא יַשְׁלְנָהּ מַרְגְּלָא יַרְקָא דְּאָתֵי מִכּוּשׁ Non æquabit eam margarita viridis quæ venit ex Æthiopia, Heb. פטרת כוש, Jobi 28. 19. Kimchi & alii quidam scribunt, פטרה esse Lapidem viridem, Smaragdum. In quem sensum in Venetis legitur יַרְקָא Viridis. Sic pro eodem in Onkelo יַרְקָתָא · יַרְקָן Exod. 28. 17. & 39. 10. (Malè ergo in Regiis יַקְרָא.) *Plurale masculinæ formæ,* אֲשַׁוֵּי בְמַרְגְּלִין עָאַךְ Disponam in margaritas ligna tua, Jesa. 54. 12. אַבְנִין טָבָן וּמַרְגְּלִין Lapides pretiosi & margaritæ, Ezech 27. 16. ubi Regia habent מַרְגְּלָן formâ fœmininâ. Vide etiam in רגל.

מַרְגְּלִית · מַרְגַּלִיתָא & מַרְגְּנִיתָא *Idem, cum commutatione* ל *&* נ: ut, עַל מַרְגַּלִיתָא תִנְיֵיתָא Super margaritam, gemmam secundam, Hebr. עַל הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית, Exod. 28. 10. in Jon. Et v. 20. וּמַרְגַּלִיתָא, pro Hebr. וְיָשְׁפֵה. Sic cap. 39. v. 13. *Affix.* גְּבַר מַרְגַּלִיתֵיהּ Cujusque margarita, vers. 21. *Plurale,* אַשְׁלָמוּת דְּמַרְגְּלָן טָבָן Implementum gemmarum pretiosarum, vers. 17. מַרְגְּלָאן קַדִּישִׁין Margaritæ sanctæ, Thren. 4. 1. *Emphat.* יַת תַּרְתֵּין מַרְגַּלְיָתָא Duas istas gemmas, Exod. 28. 12. יְהוֹיָין מַרְגַּלְיָתָא Erunt gemmæ istæ, vers. 11. *Constr.* מַרְגַּלְיַת מַדְכְּרָן Margaritæ memoriales, Hebr. אַבְנֵי זִכָּרוֹן v. 12. in Jon. *Item pro Hebræo* מִפְּנִינִים, *Targum,* מִן מַרְגְּלָן Præ margaritis, Jobi 28. 18. *Et pro* בְּמֵאָה קְשִׂיטָה *Targum Hieros.* מַרְגְּלִין Pro centum gemmis, Genes. 33. 19. *Apud Rabbinos,* אי לאו דלינא חספא לא משתכחת מרגניתא תותיה *Si non elevassem lapidem, non inventa fuisset sub eo margarita,* id est, Si non laborassem, non cepissem fructum: vel, *Non invenisses tu margaritam.* Sic legitur in Halichoth olam fol. 13. 2. דאנא הא דלאי ואת תשכח מרגניתא *Ego sum qui laboro, & tu invenis margaritam.* Ita usurpari potest, quando quis magnum laborem sustinet, & alius ejus utilitatem percipit. למרגלית דלית לה טימי כל שמשבח בה פגמה *Margaritam inæstimabilem quicunque laudat, dehonestat eam,* Talm. Jerusch. Berachoth cap. 9. initio. אנא מובד מרגליתי גו ארעא ממאבתא Ego perdo margaritam meam in terra immunda, Talm.

Hierof. Kilaim, in fine, hoc eſt, Amitto vitam meam, reddo ſpiretum meum, &c.

מַרְגָן *Scorpio: Spina aculeata*, pungens inſtar ſcorpionum, *Kynosbaton*, *Roſa canina*. *Plurale*, אֲרַדֵּי יָתְכוֹן בְּמַרְגְנִין Caſtigabo vos ſcorpionibus vel ſpinis, Heb. בַּעֲקְרַבִּים, 1.Reg.12.11. *Græc.* Μάστιγων, *Flagellum*, *Scutica*.

מְרַד *Rebellare, Contumacem, Rebellem eſſe, Rebellando deficere, ut Hebraicè. Reſpondet etiam verbo* פְּשַׁע, *&* קְשַׁר. *Præterit.* וּמְרַד יֵהוּא Et rebellavit Jehu, Heb. וַיִּתְקַשֵּׁר 2.Reg.9.14. דִּי מְרַד Quâ rebellavit, 2.Reg.15.15. 1.Reg.16.20. וּמְרַד עֲלוֹהִי בַּעְשָׁא Et rebellavit contra eum Baaſa, 1.Reg.15. v.27. vide & 1.Reg.16.11. אֲרֵי מְרַדְתָּא בִּי Nam rebellaſti contra me, 2.Reg.18.20. הָא אֲנָא מְרָדִית עַל רִבּוֹנִי Ecce ego rebellavi contra Dominum meum, 2.Reg.10.9. מְרַדוּ בְּמֵימְרִי Rebellarunt verbo meo, Ezech.2.3. וּמְרַדוּ מְרָדָא Et rebellarunt rebellionem, 2.Reg.12 21. & 14. 19. מְרַדְתּוּן בְּמֵימְרִי Rebellaſtis verbo meo, Jer.2.29. מְרַדְתּוּן כֻּלְּכוֹן עֲלַי Rebellaſtis omnes contra me, 1.Sam.22. v.8.13. מְרַדְנָא וְכַדֵּבְנָא Rebellavimus & mentiti ſumus contra verbum Domini, Jeſa 59.13. *Partic fœm.* וּמָרְדָא וְשָׁלְטָא בְּכָל עַלְמָא Et rebellans ac dominium exercens in totum mundum, Thren.1.7. Legerim potiùs מָרְדָה, Dominans, à רְדָה. *Infinitivus*, לְמִמְרַד מִן אוֹרַיְתָא Ad deficiendum à Lege, Hoſ.7. v.16. Sic Jer.8.5. *Futurum*, לָא תִמְרְדוּן Non rebellabitis, Num.14.9. *Apud Talmudicos:* השחין והמכוה והקרח המורדין Ulcus, Aduſtio, & Inflammatio rebellantia, Negaim cap.6. Gloſſator ſcribit; Quamdiu ulcera vel apoſtemata non curantur & cruſtam ducunt, vocantur מורדים Rebellantia, q. d. עומדים במרדם Perſiſtentia in rebellione ſua, quia curari nolunt. Sic cap.8. & 9. Baal Aruch exponit כתחריין Inflammata. In Avoda ſarah fol.28.2. עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת Oculum qui rebellat, licet ſtibio vel collyrio inungere in ſabbatho. Gloſſa, שמורדת רוצה לצאת כאדם מורד ויוצא Qui rebellat, id eſt, Qui vult exire, ſicut homo rebellans & exiens ac erumpens. *Videtur in his locis commode exponi poſſe per* Fluere, Stillare, Saniem eructare, &c. *ex ſignificatione Verbi* רְדָה. Unde Syr. מרדיתא דדמא *Fluxus ſanguinis*, Mar.5.25. *Ex Ithpehal*, אימרדה אולה לבית נשיא Exacerbata fuit, & ivit in gynæceum, Meizia fol.84.2. In Aruch parvo in אמר legitur אימרא, ex ſeq. radice. In Aruch magno אמריא.

מָרוֹד · מָרוֹדָא *Rebellis, Contumax:* וּמָרוֹד מִמְּעִין יִתְקְרֵי לָךְ Et rebellis à viſceribus nomen imponetur tibi, Jeſa.48 8. *Plur.* מָרוֹדִין בְּאוֹרַיְתָא Rebelles in Legem, Jobi 24.13. *Emphat.* בִּמְרוֹדַיָּא Inter rebelles, 2.Sam.15.31. *Fœmininum*, קִרְיְתָא מָרָדְתָּא Civitas rebellis, Eſr. 4.12. *Rabb.* אשה מורדת Mulier refractaria, quæ marito officium conjugale denegat. Vide Majemon. in הלכות אישות cap.14. ſect.8.

מְרַד · מָרַד · מְרָדָא · מַרְדָּא & מְרוֹדָא · מִרְדָּא *Rebellio, Contumacia:* וּמְרַד Et rebellio, Eſr.4.19. מִרְדָּא תַּקִּיף Rebellio fortis, 2.Sam.15.12. וּמְצַלֵּי בְּמִרוֹדָא Et qui orat in rebellione, Pſalm.50 16. אִם בְּמִרְדָּא וְאִם בְּשִׁקְרָא שִׁקַּרְנָא Num per rebellionem aut falſitatem falsò egerimus, Joſ.22.22. וּקְרָת מִרְדָּא מִרְדָּא Et clamavit; Rebellio, rebellio, 2.Reg.11.14. *Cum Aff.* וּמִרְדֵּיהּ Et rebellio ejus, 1.Reg.16.22. *Plural. cum Aff.* דְּשָׁבְקִין לֵיהּ מִרְדוֹי Cui remiſſæ ſunt contumaciæ, Pſal. 32.1.5. מִרְדֵיהוֹן Rebelliones ipſorum, Pſalm.88.13. עַל סְגִיאוּת מִרְדָהָא Propter multitudinem rebellionum ejus, Thren.1.5. *Apud Talmudicos:* בורח מחמת מרדין Fugiens propter rebellionem, Bava baſra fol.38.2. R. Sal. ſcribit מרדין eſſe לשון רציחה in lingua Perſica. Sic legitur in Bava kama fol.117.1. עד האידנא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא דקפדי אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין Hucuſque fuerunt Perſæ, qui non addicti erant effuſioni ſanguinis: nunc verò ſunt addicti effuſioni ſanguinis, & dicunt מרדין מרדין Occíde, Occíde.

מְרוֹד · מָרוֹד *Onager*, Gen.16.12. Jobi 6.5. *Plur.* כְּמְרוֹדַיָּא Sicut onagri, Jobi 24.5.

מרדותא *Rebellio, Contumacia:* דְּמַרְדוּתָא קַשְׁיָא Cujus rebellio gravis eſt, 1.Sam.20.30. Item *Caſtigatio, Eruditio, Diſciplina, & eatenus pertinet ad* רְדָא. Vide illic. *Apud Rabbinos*, מַכַּת מַרְדּוּת *Percuſsio rebellionis, contumaciæ*, eo quòd rebellis quis fuit בדברי תורה ובדברי סופרים in verba Legis, & in verba Scribarum, cædunt eum plagis non ad numerum 39. plagarum, neq; ſine ulla æqui æſtimatione, ſed ſine menſura. Baal Aruch: *Malkuth*, h.e. Vapulatio Legis (in Lege præcepta) infligitur propter tranſgreſsionem præceptorum negativorum, cum certa menſura, & præmonitione, & præterea requirit numerum tripertitum, ſicut dicitur, *Quadraginta* (plagis) *percutiet eum*, quod ſapientes explicant de numero proximo quadragenario. Sed qui tranſgreditur præceptum affirmativum, ut cùm alicui dicitur, Fac tabernaculum, Fac ramum palmæ, & is non obtemperat, percutiunt eum donec animam exhalet, ſine æſtimatione, & ſine numero tripertito. Sic eum, qui tranſgreditur verba ſapientum, percutiunt ſine numero & æſtimatione. Quare autem vocant hanc pænam מַכַּת מַרְדּוּת? Eo quòd ejus reus מָרַד rebellavit contra verba Legis, & contra verba ſapientum. Hactenus Aruch. Vide Majem. in Sanhedrin cap.16. ſ.3. & cap.18. ſ.5. ubi ſcribit, Illis qui admonitionem

monitionem non recipiunt, infligitur Pœna contumaciæ; quandoquidem peccarunt non obstante (admonitione:) Immò etiã qui transgrediuntur ea quæ prohibita sunt à Scribis, percutiuntur מכת מרדות Percussione contumaciæ.

מַרְדָא Jesa.17.v.6. Vide in רדד, & aliter in וְדָה.

מורדה *Ventilabrum, Vannus.* sic scribitur in Aruch, sed legendum מַרְדְיָא de quo in רדה. *Ponitur & pro Avis cujusdam specie* apud Talmudicos, ubi de avibus licitis & vetitis agunt, in Cholin fol.62.2. ibi tamen in textu legitur מרדא.

מורדיא Vide in רדה.

מרדניתא Vide in מרן, in מוֹרְנִיתָא.

מַרְדַע *Stimulus, quo boves pungiuntur, sic dictus, quasi* מוֹרֶה דֵעָה לְפָרָה *Docens scientiam, ut sciant arare boves*, ut legitur in Vajik.rab.sect.29.

מַרְדַעַת *Clitellæ, Pulvinar, mulis, asinis equisq; instratum, quibus onera imposita ferunt, ne ius rodantur,* Schab.cap.5. in princ. in Misna.

מָרַד *Rebellis fuit, Rebellavit*, Hebr. *Aphel,* אמרה *Irritare, Exacerbare:* מאן אמריך Quis exacerbavit te? כמרים את היונים Irritant columbas invicem ut avolent, Sanhed.fol.25.2. Glossa, מרגין Irritant, incitant ad pugnam & morsum: שני בני אדם שהמרו זה את זה Duo homines qui irritant se invicem, scil. spondendo, paciscendo, Gewetten mit einander/ Schab. fol.31. col.1. *Ex Ithpahel,* ואימרי בעל הבית Et exacerbatur, irritatur paterfamiliâs, Bava metzia fol.77.1. Sic adducit, & rectè, Baal Aruch. In Talmud corruptè legitur איתר. Aliter, שב שני אימרא בקתא מבקא *Septem annis rebellis facta est, vel, defecit culex (fœmina) à culice (masculo)* Citatur *ut Proverbium* in Cholin fol.58.2. Culex nempe masculus videns aliquando hominem pinguem & succulentũ lavantem, & ex aqua egrediẽtem, subitò insedit ei, & sanguinem exsuxit, & culici fœmellæ nihil de prẹda nacta significavit. Hinc ista diuturna simultas & rebellio. *Videtur accommodari posse ad mulieres, quæ levi & quavis de causa possunt materiam rixarum & simultatum arripere.*

מַמְרֵא *Rebellans, Inobediens:* זקן ממרא Senex rebellans, deficiens ad idololatriam, Sanhed. fol.87.1. & 16.1. Sota fol.45.col.1. Majemon in Hilch. Mamrim cap.3. scribit; זקן ממרא האמור בתורה Senex rebellans, de quo Lex loquitur, est Sapiens ex sapientibus Israëlis, in cujus manu est Kabbala, & judicat atque docet de verbis Legis, sicuti judicant & docent omnes sapientes Israëlis: sed incidens in controversiã in judicio cum domo judicii majore, non accedit ad verba ipsorum, sed dissentit ab ipsis, & docet facere id quod non consentit cum doctrina illorum. Contra talem pronunciat Lex sententiam mortis, &c. Scaliger in Elencho Trihæresii cap.27. scribit, Apostatas voluntarios, qui non coacti verum cultum abdicant, vocari מַמְרִים & singulariter זָקֵן מַמְרֵה γέρων ἀποστάτης. Videtur confudisse מוּמַר, de quo suprà in מור, & מַמְרֵה, quod huc pertinet. De hoc Sene rebellante videndus ulteriùs Majemon loco citato, ubi ab initio statim Senem rebellantem ab Epicuræis & aliis Apostatis discriminat.

הַמְרָאָה *Rebellio.*

מְרוּא Vide suprà in מרא.

מָרַז *Dissolvere: vel Atterere, Conterere, Exulcerare:* משום דמיא מרזו מכה Quia aquæ dissolvunt, vel exulcerant plagam, Jevam. fol.47. col.2. Baal Aruch explicat per ממרמין. R.Salomon, מכבידין את חולי המכה Aggravant morbum vulneris.

מרזבני · מרזב Vide in litera ר.

מוּרְזְמָא *Nomen avis mundæ apud Talmudicos,* Cholin fol.63.1. *quæ fuit corpore rubro, pedibus longis sive altis.* Author Aruch vult esse vocabulum Persicum, quo omnis res rubea & longa denominetur. Formam habet quasi à רום.

מָרַח Hebr. *Atterere, Conterere, Contusum in emplastro applicare: Oblinere, Illinere, Inungere, Emollire, Emplastro obligare.* Apud Rabbinos, ומרחו בזפת Et oblinunt pice: ואם מירח מן הצדדין Si oblinat à lateribus: עד שימרח מלמעלה ומלמטה Donec oblinat suprà & infrà. Baal Aruch scribit; מוּךְ · מָשַׁח · טוּחַ · מָרַח & שׁוּעַ unum idemque significare.

מֵירוּחַ *Inunctio, Perunctio, Illitus,* Illinendi actus.

Secundò מְרַח Syriacè *Audere, Audacem esse, Audaciâ uti,* Matth.22.46. *Hinc in Targum,* מְרִיחַ *Audax, Arrogans, Protervus:* מַן דִמְרִיחַ לִבֵּיה Is cujus cor audax, perversum est, pro Hebræo סוּג לֵב Aversus corde, Prov.14.14. מְמִיקְנָא מְרִיחָא Irrisor protervus, Hebr. זֵד יָהִיר Prov.21.24. Interpres Latinus, *Tumidus*, id est, arrogans, superbus, quasi Inflatus, à רוּחַ.

Tertiò מָרַח *Ventilare frumentum, à paleis expurgare. Apud Talmudicos,* פטור מן המעשרות עד שימרח Liber est à decimis, donec ventilaverit, Peah cap.1. עד שלא מרחו Antequam ventilentur, Basra fol.94.1. *Sic videtur originem trahere à* רוּחַ. *Alii explicant per* הֶחֱלִיק *Complanare, Æquare acervum frumenti palâ, quod ultimum est in collectione frumenti opus.* Hinc scribit Rabbi Salomon in Bechoroth fol.11.2. lin.1. מירוח גמר מלאכה של תבואה כשמשוה את כרי ומחליקן ברחת hoc est, *Meruach* est

ultimum opus circa frumentum, quando palâ acervi æquantur & complanantur. Vide eundem in Menachoth fol.66.2.

מְרִיחָא · מֵירוּחַ *Ventilatio*, Ibid. vel, *Complanatio*, *Æquatio*.

מַרְחֶשְׁוָן *Marchesvan, mensis octavi, Octobris nomen, qui 1.Reg.6.38. in Hebræo dicitur* בּוּל, Deut. 32.2. in Jonath. Esth.3.7. in Targ.sec. *Quidam deducunt à* רָחַשׁ *Eructare, quòd aquas iste mensis eructare & copiosè producere soleat, unde & Bul, à* מַבּוּל *diluvio & aquarum exundantia. Vocatur &* חֶשְׁוָן.

מְרַט *Depilare, Glabrare, Pilos evellere, Decalvare, Calvitium inducere, Hebr. & Chald. Præterit. Pehil Babylonicum,* עַד דִּי מְרִיטוּ גַּפַּיהּ Donec depilatæ essent alæ ejus, Dan.7.4. *Particip.* וְלִכְתַי לְמָרְטִין Et genas meas vellentibus-pilos, Jesa.50.v.6. Regia לְמוֹרְטִין ex forma Hebraica. *Futurum,* וְלָא יִמְרְטוּן לְהוֹן Et non glabrabunt, calvitium inducent sibi, Jerem.16.v.6. Hebr. יִקָּרֵחַ. Calvitium inducetur: לָא יִמְרְטוּן מְרַט בְּרֵאשֵׁיהוֹן Non calvabunt calvitium in capitibus suis, Levit.21.5. Sic Ezech.27.31. *Ithpehal, Præteritum,* וְכָל כְּתַף אִתְמְרַט Et omnis humerus depilatus est, Hebr. מְקָרַחַת, Ezech.29.18. *Pahel Particip.* וְעַל יְדֵי רַשִּׁיעֵי מְמָרֵט יָתִי Et per manus improborum depilat me, Jobi 16.11. Interpres Latinus, *Convellit*: Munsterus, *Scalpens*: Sanctes, *Divertens*, *Inclinans*, quomodo Hebræum ejus יִרְטֵנִי explicant. Sic, נִמְרַט *Pilis nudari*: בְּגָדִים מְמוֹרָטִים Vestes depilatæ, tritæ.

מְרַטַּט *Idem quod præcedens verbum* מרט. *Hinc in Venetis,* מְמַרְטַט יָתִי, Jobi 16.11. ut antè. *Apud Talmudicos,* איתרמוטי איתרמט Depilando depilata fuit, scil. ovis, Nidda fol.56.2. &, Dissolvendo dissolvitur, Avoda fol.69.1. כְּיבִי מִמַּרְטַט Dolor meus conturbatus est, Hebr. נֶעְכָּר Psal.39.3. per metaphoram.

מַרְטָא · מְרַט *Calvitium, Depilatio*: לָא תְשַׁוּוּן מְרַט בֵּין עֵינֵיכוֹן Non facietis depilationem inter oculos vestros, Deuter.14.1. אַסְגִּי מְרַט Auge calvitium, Mich.1.16. *Ab hac forma emphaticè diceretur* מִרְטָא: *sed emphatica est cum Kametz ex forma superiori,* וּבְכָל רֵישֵׁיהוֹן מְרָטָא Et in omnibus capitibus ipsorum erit calvitium, Jesa.15.2. *Talmudici non tantùm de pilis, sed & de lana animalium efferunt*: unde, מִמַּרְטָא רְבִינֵי אַטְמֵי De lana quæ est inter femora, Schab.fol.49.1.

מוֹרַט *Pilitium*: עַד שמורטו ממוכך Donec pilitium ejus sit extractum, Ab.Esra, Jesa.18.2.

מַרְטוּטָא · מַרְטוּט *Vestis, Pallium, Penula, villosa propriè*: דִּשְׁקַל מַרְטוּטָא מִן חַבְרֵיהּ Qui accipit pallium à socio suo, Hebr. מַעֲדֶה בֶּגֶד Removens vestem, Prov.25.19. *Affix.* מִתְנְסַב מַרְטוּטֵהּ Tollatur pallium ejus, qui fidejusserit pro extraneo,

Prov.27.13. ubi pravè in Venetis legitur מַרְטוּטֵהּ. *Rabbini dicunt* סְמַרְטוּט, *per prothesin literæ* ס *ex usu Chaldæorum, de quo suo loco in lit.* ס.

מרטיסרה *Species locustarum parvarum salsarum*, Talm.Hierosol. Avoda sara cap.2.fol.42.1.

מַרְטְקָא *Scutica, Flagrũ equorum*: הלמא בסוסיא ובמרטקא Et fortè ab equis vel scutica, Joma fol.77. col.1. Glossa שוט הסוס. Est etiam *Morticinum, Caro mortua in vulnere aut alio vitio corporis animalis.* R.Salomon *Arteriam exponit, quæ scissa, nunquam sanari & conjungi potest.* Id volunt esse אליל apud Jobum, cap.13.4. Vide Cholin 121.1. & Rad. אלל. & in ordine ארטקא · ארט.

מורטירו *Mortarium.* Vox ex Latino corrupta.

מרי מְרִיוֹטָאִין *Populorum nomen, pro Hebræo* לוּדִים *Ludæi*, Gen.10.13. Elias putat esse, quos adhuc hodiè vocant מרוניטין *Maronitas*, qui sunt ex regno Pretojohannis. Schindlerus, *Mauros*.

מוּרְיִים *Oleum, Pinguedo, à piscibus exiens: Muria, Salmuria ἁλμυρίς, Salsugo piscium, Embamma, Intinctum.* Talm. הלוקח יין לתת לתוך המוריים Accipiens vinum, ut indat embammati, Cholin fol.5.1. Avoda fol.34.2.

מר־יולא *Nomen herbæ*, Pesach. fol.39.1. In glossa legitur מרירואי.

מרך מוֹרְכָא *Canalis, Fistula, Tubus, Aqualiculus. Plural. emphaticus*: וּנְצַץ יָת חוּטְרַיָּא בְּמוֹרְכַיָּתָא Et imposuit virgas, quas decorticaverat, in canales, Hebr. בָּרְהָטִים, Genes.30.38. in T.Jonath. ubi in Hierosolymitano מַרְכֵּיתָא sub forma singulari, quod sine dubio debet esse pluraliter בְּמַרְכוּתָא. *Item alibi pro Hebræo,* וּמְלָאָה יָת מוֹרְכוּתָא Et impleverunt canales ad potandum greges, Exod.2.16. in Jon. ubi pravè in libris est ב pro כ. At Cantic.7.5. in Targum retinetur רַהֲטַיָּא. *Construct.* וְרוֹקִינַת לְגִינְתָא לְמוֹרְכוֹרַת בֵּית שַׁקְתֵי Et evacuavit lagenam in canales loci aquarum, Genes.24.20. in Jonath. ubi Targum Hierosol. omnino videtur corruptũ, in quo legitur וְאַחֲתַת מוֹרְכָה לְנוּ שַׁקְיָא Et demisit hydriam suã in aqualiculum, Hebr. כַּדָּהּ.

נִתְמְרַךְ *Emollescere, Molle fieri, Liquescere*: הַמִּרְכָה *Mollities*: שנתמרך פסול Quod mollescit, liquescit, diffluit, illegitimum est: איזהי המרכה Quænam est המרכה? כל שנשפך כקיתון Id quod effundi potest sicut poculum.

מוֹרֶךְ Vide in רכך.

מרכז Vide in רכז.

מרכל Vide in אמר, in אמרכול.

מרכנתא. Sic ponit hoc loco Aruch. Vide suprà in מר.

מרם מֵירָם *unde apud Talmudicos,* ספרי המירם אינם מטמאין את הידים Libri hæretici non

non polluunt manus, Jadajin cap.4. Glossa, ספרי מירם sunt ספרי הצדוקים Libri Tzadducæorum. Glossa alia, ספרי מירם sunt libri qui adversantur Legi nostræ, & vocantur sic, quòd eos Deus debeat expellere, & ex rerum natura tollere. Et in Cholin fol.60 2. ספרי מירם ראוין לישרף Libri hæretici digni sunt qui comburantur. Sic citatur in Aruch, at in Gemara Talmudica ספרי הבלים Libri vanitatum. In Aruch scribitur per Samech, ספרי המירום Libri Homeri, id est, Græcorum vanitatem tractantes: Alii explicant *Libri fatui, stolidi, inepti, à Græco* Μῶρ@-.

מַרְמָהִין *Arboris nomen, cujus lignum durissimum.* Talmud. ונבחשיה בגוואה רמרמהין ובי בשיל גוואה רמרמהין בשיל ליה Misceat illud frusto ligni Marmehin, & si tunc satis coquitur, frustum ligni marmehin coquit illud: Gittin in materia medicinali fol.69 2. In Aruch legitur מרמהון.

מַרְמִיטָה *Horror.* In Bereschit rabba sect.17. ad illud, Et injecit soporem, Gen.2.21. & sect.43. non 45. ut in Aruch notatum est: שלשה תרדמות הן תרדמה שינה ותרדמת נבואה ותרדמת מרמיטה Tres sopores sunt: sopor somni, sopor prophetiæ, & sopor stuporis: *Somni*; ut, *Et injecit Dominus Deus soporem in Adamum*, ויישן *& dormivit*, Gen.2.21. *Sopor prophetiæ:* ut, *Fuitq; occumbente sole, incidit sopor altus in Abrahamum*, Gen.15.12. *Sopor stuporis:* ut, *Nec fuit qui videret, neque qui nosset, neq; qui evigilaret: omnes enim dormiebant, quia sopor altus Domini irruerat supra eos*, 1.Sam.26.12. Commentator hîc dicit, R. Salomonem מרמיטה interpretari בהלה *Horrorem, Terrorem, Obstupefactionem.* Author Aruch vult significare *Lapidem Marmoreum*, ex sequentis vocis significato, & sensum esse juxta id quod scriptum est: *Sileant sicut lapis*, Exod.15.16. Postellus reddit, *Et sopor carri, seu vehementiæ, somni profundioris.* Quid autem hîc sit Carri, nescio, nisi respiciat ad Græcũ Καρον. *David de Pomis & Guido citant* דורמיטא *Dormitatio, Sopor.* Sed hodie sic non legitur.

מַרְמְרָא vel מרמירא *Marmor:* לוחי מַרְמִירָא · מַרְמַר Tabulas marmoreas, Deuter.9.9. in Targ. Jon. *Plural.* מַרְמְרִין סַמְקִין יָרְקִין וּבַרְקִין וּמְרוּקִין וְחִוָּרִין Marmora rubra, viridia, fulgurantia, flava & candida, Esth.1.6. בְּמַרְמְרִין פסילן Lapidibus marmoreis dolatis, Thren.3.9. *Talmudici,* באבני כוחלא שישא ומרמרא Lapidibus colorato, viridi & albo marmore, Bavabasra fol.4.1. Glossa, כוחלא Marmor: צבוע coloratum, fucatum, diversis coloribus quasi fuco inductum; שישא Marmor: ירוק viride.

מרן

מורן *Arx, Palatium:* Talm. אין חולקין וכו׳ לא את הטרקלין ולא את המורן Non dividũt, &c. neq; triclinium, neq; arcem, Bava basra fol.11.1. R.Salomon scribit esse מיני פלטין species palatiorum. R. Moses Ben Majemon, מיני ארמונים Arcium species esse scribit.

כְּרִין *Agnus, Ovis:* In Rosch haschana cap.1. fol.18.1. in Misha: בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון In principio anni omnes homines transeunt ante eũ, sicut agni. In Gemara, Quid est כבני מרון? Interpretantur illud Chaldaicè כבני אמרנא sicut filii ovium, agnelli (Glossa, id est, sicut oves, quas numerant ad decimationem, quæ egrediuntur sigillatim una post alteram per ostium parvum, ne simul possint egredi, vide R.Salomon. Lev.27.32.) Resch Lakisch dixit כמעלות בית מרון Sicut gradus ovilis (Glossa; cujus via est angusta, ne duæ simul possint ire una juxta alteram) R.Schemuel dixit, כחיילות בית דוד Sicut exercitus domus Davidis (Glossa, מרון לשון מרות i.e. מרון est idem quod מרות & ארנות ארנות Dominium.) Exercitus enim cum lustratur, quoque requiritur, ut sigillatim transeant, unus post alterum.

מורנא · מורני *Vermis · Plural.* וַאֲרְחַשׁ מורנין Et produxit vermes, Hebr. תולעים, Exod.16.20. נחיל דמורנין Turba, examen, collectio vermium, Deut.21 8. in Jon. לְבַשׁ בִּשְׂרִי מוֹרְנֵי Induta est caro mea vermibus, Hebraicè רִמָּה, Jobi 7.5. וּבַר נָשׁ דִּבְמוֹתֵיהּ מוֹרְנֵי Et homo in morte sua vermis, Jobi 25.v.6. Hebr. תולעה, Germ. Maden/ ut inquit Elias. Baal Aruch citat locum ex Cholin fol.67. col.2. ubi nunc legitur דרני vel דרני. Sed in Avoda sara fol.26.2. לשום מורנא Propter vermes. In Aruch scribitur מוראנא.

מורניתא · מוֹרְנִית *Lancea, Hasta, Scipio, Baculus:* לָא אִשְׁתְּכַח חַרְבָּא וּמוֹרְנִיתָא Non est inventus gladius, aut lancea, 1.Sam.13.22. סַב יָת מוֹרְנִיתָא Accipe lanceam, 1.Sam.26.v.12. באחורי מורניתא Parte posteriore hastę, 2.Sam.2.23. וּנְפַקַת מוֹרְנִיתָא Et exivit hasta, ibid. לְמִמְחֵי בְּמוֹרְנִיתָא Percutere hastâ, 1.Sam.19.10. ומורניתא בידיה Et lancea erat in manu ejus, v.9. וּמְהַלֵּךְ בְּשׁוּקָא עַל מוֹרְנִיתֵיהּ Et si ambulaverit in platea cũ scipione suo, Exod.21.19. Jon. Hebr. עַל מִשְׁעַנְתּוֹ. *Baal Aruch in lit.* מ *legit* מַדְרְכִיתָא *. Schindler. in Rad.* דָּרַךְ *ponit;* מַדְרְכִיתֵיהּ *Baculus quo quis incedens nititur. Plurale absolutum,* וּמַגְלֵיכוֹן לְמוֹרְנָיָן Et falces vestras in lanceas, Joël.3.10. מוֹרְנִין דִּקְטוֹל Lanceæ occisionis, Psal.55.22. Hebra. פְּתִיחוֹת Gladii stricti. *Emphat.* צחצחו מורניתא Polite lanceas, Jerem.46.4. מורניות שלי מוכנות הן Lanceæ meæ paratę sunt, Schem.rab. sect.17.

מוֹרְנִין *Ulmi, arbores,* Jesa.41.19. & 60.13. Hebr. תִּדְהָר quod *Tædam*, arborem oleosam, vertunt. Fortè fuit arbor, unde hastarum oblongarum ligna fiebant.

מְרוֹנְיָא *Nomen proprium loci*, in Pesikta.

מְרַס *Atterere, Conterere, Comprimere, Contundere. Particip. Pehil,* מְרִיס פַחֲדִין Attritus testibus, Levit.21.20. Hebraicè מְרוֹחַ quod idem: וּמְרִיס וּדְרִיס Et qui compressus est aut contritus, Hebr. מָעוּךְ, Levit.22.24. *Talm.* ונמרסיה Et contundat illud cum oleo, Gittin fol.69.1.

Secundò, מְרַס *Miscere, Circumagere, Agitare, ut cùm cochleari coctum ollæ circumagitur:* הֲווֹ מָרְסִין וּבָחֲשִׁין יָת דְּמָא Fuerunt circumagitantes & miscentes sanguinem, scil. sacrificiorum, ne concresceret, Esth.1.14. in primo Tar. ונותנו למי שהוא ממרס בו Et dat eum (sanguinem) isti, eujus officium est miscere eum, Joma fol.43. in Misna. Glossa, .מינס בו. Item, ממרסין באורז בשביעית Circumagitãt oryzam anno septimo, id est, מערבבין miscent, Schebhiit cap.2. in fine.

מַרְסָא · מְרַסְתָּא *Contritio:* דִּמְכַסֵּה סְנוּאָתָא בִּמְרַסְתָּא Qui operit odium contritione, Proverb 26 26. Item *Pustula, Ulcus famosum:* מפיס מורסא Aperiens pustulam, digitis scil. Auffpfetsen/ ad educendam saniem vel pus. Vide & רכס.

מוּרְסָן *Contritum, Conquassatum, Contusum, furfures posteriores farinæ tusæ:* שנלוש הקמח והסובין והמורסן ביחד Ut depsatur farina, furfures & contusum simul, Amos 7.14. in Kimchi.

מוּרְסָנָן *Plenum furfuribus crassioribus ex contusione,* Schab.cap.7.in fine.

מַרְסְנָא · מֶרֶס *Nomina propria magnatum Persicorum,* Esth.1.15.

מוּרוֹס μῶρος *Stultus.*

מִירוֹס · הַמִּירוֹס Vide paulò antè in ברם, etsi huc pertinere omnino videatur, juxta scriptionem Aruch.

מְרַע *Ægrotare, Ægrum esse. Præterit.* הָא אֲבוּךְ מְרַע Ecce pater tuus ægrotat, Heb. חוֹלֶה, Gen.48.1. מְרַע חִזְקִיָּה לִמְמָת Ægrotavit Chiskija ad moriendum, id est, ad mortem, Hebr. חָלָה, Jesa.38.1. אֲרֵי מְרַע וְאִתְּאַסֵּי Quòd ægrotasset & sanatus esset, Jesa.39.1. אַף אַתְּ מְרַעְתָּא כְוָתָנָא Etiam tu ægrotasti sicut nos, Jesa.14.10. *Ithpehal,* אִתְמְרַע Morbo affectus, ægrotavit filius mulieris, בַּר אִתְּתָא 1.Reg.17.17. אֲרֵי אִתְמְרַעִית יוֹמָא דֵין Nam ægroto die hoc, 1.Sam.30.13. *Infinitiv.* וְעָקַת לְאַמְנוֹן לְאִתְמְרָעָא Et angustia erat Amnoni ad ægrotandum, 2.Sam.13.2. *Imperativus,* שְׁכַב עַל שׁוּוָיךְ וְאִתְמְרַע Cuba in lecto tuo & ægrotum age, 2.Samuel.13.5. *Aphel Præterit.* וְיָת מַרְעָתָא דְּאַמְרַע יְיָ בַּהּ Et morbos, quibus ægrotare fecit eos in ea, Deut.29.21. *Ex Pahel Particip.* מַחָא מְמַרְעָא Plaga ægra, Jerem.14.17. quomodo & legendum Nah.3.19. pro מַפְרְעָא.

מְרִיעַ & contractè מְרַע *Ægrotus, Infirmus:* דְּחָגִיר וּמְרִיעַ Quod claudum & ægrotum est, Mal.1.8.

13. וְהָא אֲבוּךְ מְרַע Et ecce pater tuus ægrotus est, Genes. 48.1. שְׁכִיב מְרַע הוּא Cubans ægrotus est, 1.Sam.19. v.14. אֲרֵי מְרַע אֲנָא Nam æger ego sum, 1.Reg.22.34. כָּל רֵישׁ מְרַע Totum caput ægrotum est, Jesa.1.5. *Plural.* וְלִמְרִיעַיָּא לָא אַסֵּיתוּן Et ægrotos non sanastis, Ezech.34.4. *Fæmininum,* אֲרוּם מַרְעַת חִבְּתָא אֲנָא Nam ægra amore sum, Cantic.2.5.

מַרְעֵי *Idem. Fœmin.* מַרְעִית, *unde emphat.* בִּישְׁתָא מַרְעִיתָא Malum ægrum, ægritudinem afferens, Eccles.5.12.15.

מַרְעָא מְרַעָא מְרַע *Morbus, Infirmitas, Ægritudo, Hebr.* חֳלִי: ut, אַיְתֵיתִי עֲלָךְ מְרַע Adduxi super te morbum, Mich.6.13. וִיהִי לָךְ לִמְרַע בִּמְעָךְ Eritq; tibi in morbum viscerum tuorum, ibid. vers.14. לְהֶבְלוּ וּלְמַרְעָא בִישָׁא In vanitatem & morbũ pessimum, Eccles.6.2. *Aff.* אִם אֵיחֵי מִמַּרְעִי דֵין Num victurus sim à morbo hoc, 2.Reg.1.2. וַהֲוָה מַרְעֵיהּ תַּקִּיף Et fuit morbus ejus vehemens, 1.Reg.17.17. כַּד מְרַע וְאִתְּאַסֵּי מִמַּרְעֵיהּ Quando ægrotavit & sanatus fuit à morbo suo, Jesa.38.9. *Plural.* וְיַעְדֵּי יְיָ מִנָּךְ כָּל מַרְעִין Et removebit Dominus à te omnes morbos, Deut.7.15. Sic Exod.23.25. וּמְזַמַּן לְמַרְעִין Et dispositus ad morbos, Jesa.53.3. *Constr.* מַרְעֵי מוֹתָא Ægritudines mortis, Psal.116.3. *Aff.* דְּאָסֵי לְכָל מַרְעָיִכִי Qui sanat omnes infirmitates tuas, Psal.103.3. וְיָת מַרְעָהָא Et infirmitates ejus, Deuter.29.22.

מְרוּעָא *Idem:* אוֹ מָא מְרוּעָא קַשְׁיָא אַסְגֵּיתִי עֲלָךְ Aut quem morbum gravem multiplicavi super te, Mich.6.3. קַבִּילִי מְרוּעָא Suscipe infirmitatem, & ingredere servitutem, Jesa.47.2. Ponitur pro Hebræo רֵחַיִם Molæ, unde & Sanctes & Munsterus vocem Chaldaicam explicant Molam. Regia habent מָרוּא Dominium, Suscipe dominium alienum, subjice te aliorum dominio, & ingredere servitutem: וּבִמְרוּעָא קַשְׁיָא יִתְעָרְעוּן כַּחֲדָא Et in morbum gravem incurrent simul, Hoseæ 11.v.7.

מַרְעוּת *Idem: Cum Aff.* בְּעִדַּן מַרְעוּתְהוֹן In tempore infirmitatis ipsorum, Psal.35.13. מַרְעוּתִי הִיא Morbus meus est, Psal.77.11.

מַרְעִית *Idem:* מַרְעִית עֲבָרָא עַל נַפְשָׁנָא Infirmitas transivisset super animam nostram, Psalm.124 vers.4.

מַרְעֵל Vide in רעל.

מְרַק *Tergere, Abstergere, Extergere, Eluere, Expolire: Defricare, Affricare. Imperat.* מְרִיקוּ וְצַחְצִחוּ זֵינָא Tergite & expolite arma, Jesa. 21.v.5. *Ithpehal Participium,* מִתְמְרְקָא מְשַׁח רְבוּתָא Extersa oleo unctionis, Cant.3.6. *Futur.* וְיִתְמְרִיק וְיִשְׁתְּטִיף בְּמַיָּא Defricabitur & eluetur in aquis, Hebr. ex Puhal מֹרַק, Levit.6.21. al.28. עַל בִּסְרָא דַאֲנָשָׁא לָא יִתְמְרַק Super carnem hominis non affricabitur,

fricabitur, scil. oleum illud sanctum, Exod.30.32. in Jonath. *Et aliter*, וְאִתְמוֹרַק עֲלוֹהִי pro Hebr. וַיְזוֹרֵר Et sternutavit, 2.Reg.4.v.35. Vide suprà מקק. *Aphel Futurum*, וְלָא תַמְרֵיק בְּמַכְסְנוּתֵיהּ Et ne abstergas correptionem ejus, id est, ne contemnas, rejicias aut leviculam habeas, quæ, veluti macula levi aquæ guttâ, sic ea leviculâ excusatione elui posfit, Prov.3.11. Hebr. תקוץ Fastidio habeas. Elias putat habere significationem à ריק Vacuum, quasi dicas, Evacues à te.

Deinde est quoque *Complere, Perficere, Finire, Absolvere: unde Futurum*, וְאִנּוּן יְמָרְקוּן יָת חוֹבֵיהוֹן Et ipsi perficient iniquitates suas, Hebr. יִרְצוּ, Levit.26.v.43. in Targ. Hierosol. *Sic apud Rabbinos*: יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם Castigationes perficiunt omnes iniquitates hominis, Berachoth. fol.5.1. juxta authorem Aruch, ex significatione מריק Evacuant: nam castigationes graviores & diuturniores sanguinem hominis exhauriũt, ac vires consumunt, ut iniquè agere desinat. Sic qui præceptum vel opus bonum agere incipit, ei dicunt מרוק טלוה Exhauri totum, hoc est, השלם Comple, Perfice: הניפה ולא מירקה Clausit eam, sed non perficit eam, id est, perfectè clausit, Oholoth cap.13. Glossa, לא השלים הסגירה · לא גמר Non perfecit, absolvit clausuram: הכלים שהכניסן כדרכן לא מירקן Vasa, Instrumenta quæ more solito inducit, sed non perficit illa, Mikvaoth cap.10. id est, perfectè inducit, velut manubrium rei alicui indi cœptum, sed non perfectè & prorsus inditum. Item, הממרק עצמו לעבירה חבורות ופצעין יוצאין בו Qui perficit seipsum (vel Expolit, acuit & dedit se) ad transgresſionem, livores & vulnera exeunt in eum, juxta illud, *Tumices & vulnera*, תמרוק *expolitio in malum*, Proverb.20.30. ei scil. qui se exacuit ad malum committendum, Schab. fol.33.1. מירק את הפשט Si absolverit excoriationem, Tamid cap.4. Rambam scribit hoc loco, מירוק הוא גמר הפעולה איזה פעולה שתהיה hoc est, מרק significat Completionem operis cujuscunque.

מירוק · מְרִיקָה *Abstersio, Ablutio in aqua*: טעונין מריקה ושטיפה Opus habent abstersione & immersione in aquam, Sevach. cap.11.

מְרַק · מָרָק *Jus, Jurulentum, Jusculentum, liquor cibi cocti*.

מִרְקָה *Gluten, Glutinum, lutum compositum ad conjungendas & consolidandas fissuras ollarum & similium*: טיט של מרקה Lutum glutinis, Kitt: Mikvaoth cap.9.

מְרָקָא *Meracum, Merum, à fæcibus Abstersum*: ושתא שכרא מרקא Et bibit siceram meracam, fortem, Jevammoth fol.80.1. חמרא מרקא Vinum meracum, Gittin cap.7. in initio. Glossator ibi

exponit, Vinum aquâ multâ dilutum & quasi Extersum.

מְרוּקָא *Grana dactylorum*, שמחליקין בהן את הנייר או את הקלף quibus lævigant pelles pergameni, aut chartam: קונין למרוקא Metzia fol.47.2. R.Salom. exponit כלי העשוי מגללי בקר.

מוֹרִיקָא *Crocus, Hebr.* כַּרְכּוֹם, *pro quo in Targum ponitur*: ut, רְשַׁק וּמוֹרִיקָא Nardus & crocus, Cant.4.14. *Apud Talmudicos*, מוריקא דחוחי Crocus spinarum, Gittin fol.70.1.

מוֹרִיק *Flavum, instar croci*: ומוריק הִי כְּגוֹן זְעַפְרְנָא Et flavum instar croci, Levit.15.19. in Jon. דְיָתְבָא מוֹרִיקָא לְאַנְפֵּי בֵּיתְהּ Quæ sedet flavescens aut livida maritis domus suæ, Psal.113.9. mœrore scil. tabescens & flavescens ob sterilitatem. *Plurale*, יִתְעַבְּדָן אַפָּהָא מוֹרִיקָן Fiet facies ejus flava, Num.31.18. in Jon. At Esth.1.6. scribitur מְרוּקִין, quod legendum מוֹרִיקִין.

מְרַק *Flavescere*: unde in Aben Esra, שמוריקות כל שראויה השבלים Ut flavescant spicæ, Amos 4.9. לביאה פניה מוריקות, apud Rabbinos.

תַּמְרוּק *Abstersio, Defricatio, Mundatio*, Lev.16.29 & Num.29.7. in Jon. *Plural*. תַּמְרוּקִין Levit.23.27. in Jon. *Apud Rabbinos* etiam sumitur pro *Medicina abstersiva*.

מַרְקוּלִים *Markolis, Mercurius, commutatis pro more* ר *&* ל: *Statua Mercurialis, Idolum Mercurii, cui cultus certus fiebat. Nomen desumptum, ut vult Elias, à Planeta Mercurii, quem tamquam mediatorem & internuncium deorum cœlicorum sive astrorum colebant. Dispositi fuerunt duo lapides magni, unus hinc, alter illinc, quibus tertius impositus, mediâ sui parte utrumq; tegens. Veteres etiam appellarunt* בית קולים *Domum Kolis, de quo apud Talmudicos*: מצא מעות מפחרורת הרי אלו שלו כאבני בית קולים חייב להכריז · ואלו הן אבני בית קולים אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן id est, Inveniens pecunias dispersas, sunt ejus (qui eas invenit:) ad formam lapidum domus Kolis (dispositas) tenetur eas proclamare. Qui sunt lapides domus Kolis? unus hinc & alter inde (positus) & unus super eos, Bava metzia fol.25.2. R.Salomon hîc dicit, idem esse quod vulgò à Rabbinis vocatur מרקולים Markolis. Negat id R.Tam Additionum Talmudicarum author, inquiens, non esse idoli nomen, & מרקולים idem esse quod חילוף קולים Permutatio laudis, id est, Ignominia, Idolum ignominiosum. Nam מר cõmutatio à מִיר unde הֵמִיר Permutare, Mutare, & קולים idem quod קילוס, quod in contrarium sensum à Rabbinis traductum, est לעג Ludificatio, Illusio. Idem probat R.Bechaj in Deut.7.26. In Avoda sara cap.4. in initio legitur: שלש אבני' זו בצד זו בצד מרקולים אסורות Tres lapides unus juxta alterum,

rum, in latere Markolis, prohibiti sunt. Videntur enim esse quasi Mercurius parvus juxta Mercurium magnũ positus, & ita facilè ad cultum possent allicere. Ad dictos tres lapides projiciebantur alii lapides certo ritu & cultu: unde in Sanhedrin cap.7. fol.60. sic legitur: הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו Qui projicit lapidem ad Markolis *(scil. committit Idololatriam,)* quia hîc est cultus ejus. R.Salomon: עובדין אותה בזריקת אבנים Colebant illum missione lapidum. Hinc proverbialiter usurpatur *Jacere lapidem ad Markolis*, de re impia, & abominanda. In Medrasch super Proverb.26.8. כל מי שחולק כבוד לכסיל כזורק אבן למרקולים *Quicunq; impertitur honorem stulto, similis est projicienti lapidem ad Markolis.* In Commentario Kasvenaki, & R Salom. super eundem locum: המלמד תורה לתלמיד שאינו הגון הוא כזורק אבן למרקולים *Qui docet Legem discipulum inconvenientem, est sicut projiciens lapidem ad Markolis.* Atque in eundem sensum ibid. in Vulg. Versione; *Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorem.* Vide Adagia Hebraica Drusii Decur. VIII. & ejusdem Proverbia sacra, Class.1. lib.2. proverbio 34. & Joseph. Scalig. de Emend. Temp. lib.5. pag.486. & Seldenum de Diis Syris Syntag.2. cap.14.

מרר *Amarum esse. Præter. fœmin.* ארי מרת נפשא דכל עמא Nam amara erat anima omnis populi, 1.Sam.30.6. id est, tristis, mœrore & dolore affecta. *Futurum,* ימר עתיקא לשתוהי Amarescet, amarum erit vetus vinum bibentibus illud, Jesa.24.9. *Pahel, Futur.* לא תמררון נפשי Ne amaram reddatis vitam meam, Ruth.1.13. *Geminatum,* מרמר, *unde Participium,* וממרמר לאמיה Et amaritudine afficit matrem suam, Prov.17.25. *Aphel analogum, Præterit.* ארום אמריר לי שדי לחדא Nam amaritudine affecit me omnipotens valdè, Ruth.1.20. ושדי אמרר נפשי Et omnipotens amaram reddit vitam meam, Jobi 27.2. ואמררו ית חייהון Et amaram effecerunt vitam ipsorum, Exod.1.14. Legendum potiùs אמררו, pro quo legitur, וממררו Genes.49.23. in Jonath. & pravè אמרו in T. Hieros. *Ithpehal Præteritum,* ואתמררו עמיה Et amaritudine, exacerbatione affecti sunt cum eo, Gen.49.23. Regia activè ex Aphel אמררו Amaritudine affecerunt eum, Exacerbarunt eum, & sic in Hebræo.

מריר *Amarus, Acerbus, Asper:* מריר מימרי Amarus est sermo meus, Jobi 23.v.2. כל גבר מריר נפש Omnis vir amarus animo, 1.Sam.22.v.2. מריר לי יתיר מנכון Amarum mihi magis est quam vobis, Ruth.1.v.13. סמא דקטל מריר Veneno mortifero amaro, Psal.64.4. *Emphat.* גברא מרירא בעי בישתא Vir amarus quærit malum, Prov.17.11. *Plurale,* ארי מרירין אנון Quòd amaræ essent, Exod.15.2.3 *Emphat.* מיא מריריא Aquæ maledictæ, Num.5.18. *Construct.* גברין מרירי נפשן Viri amari animis, Judic.18.25. *Fœmininum singulare,* צווחתא רבא ומרירא Clamore magno & amaro, Genes.27.34. *Emph.* ויעדי מחת מרירתא מגוך Et auferet plagam amaram è medio tui, Exod.23.25. in Jonath. *Constructum,* מרירת נפשא Amara animo, Ruth.1.20. *Plurale,* לוטן מרירן Maledictionibus amaris, 1.Reg.2.8.

מרירא · מרירא *Fel, Bilis, Amaritudo: Venenum* ואת מיתי מרירא לרשיעיא Et tu adduces amaritudinem improbis, Jesa.38.v.17. Sic Jesa.5.19. ושיזב ממריר נפשי Et liberavit ab amaritudine animam meam, Jesa.38.15. בישתא ומרירא Malum & amaritudinem, Jere.2.19. Alii hæc legunt absque י, מררא · מרר. *Constr.* מרירת רישי חורמני Fel (id est, *venenum*) capitum serpentum, Psal.69.22. *Affix.* וברקא במרירתה Et fulgurat in fel ejus, Jobi 20.15. ישדי לארעא מררתי Effundit in terram fel meum, Jobi 16.13. ותתבר מרירתך Et rumpatur fel tuum, Eccles.12.6. במרירתהון Sicut amaritudo, id est, venenum, Deut.32.33. in Jon.

מריר · מררא · מרר *Amaritudo:* אבכה במרר Flebo cum amaritudine, *Amarè*, Jesa.22.v.4. יצווחון בשוקא במרר Clamabunt in platea cum amaritudine, *amarè*, Jesa.33.7. Ven. & Bas. במרד Cum rebellione, Hebr. בחצה Foris, in plateis, בכן במריר נפש Flebunt cum amaritudine animæ, Ibidem. *Plurale,* על פטיר ומררין ייכלוניה Cum infermentatis & amaritudinibus, id est, herbis amaris comedetis illum, Num.9.11. Exod.12.8.

מרור *Idem:* מרור מותא Amaritudo mortis, 1.Sam.15.32. juxta Regia: Veneta מריר. *Affixum,* על סגיאת מרורהא Propter multitudinem amaritudinum ejus, id est, acerbarum transgressionum, Thr.1.5.

מר *Amarum, Amaritudo:* מר לי סגי Amaritudo mihi multa est, Jesa.38.17.

מרירות *Idem:* מרירותא דנפשיה Amaritudinem animæ suæ, Prov.14.10. ובכא במרירות נפשא Et flevit cum amaritudine animæ suæ, Esth.4.1.

מררה *Amaritudo: Bilis, Fel, Venenum, Hebr.* חמרת, Deuter.32.33. *Apud Talm.* שיעור המים כדי שתאבד בהן המרה Mensura aquarũ est, ut pereat in iis venenum, h.e. dissolvatur, & vim suam amittat, Trumah cap.8. Glossa, ארס Venenum quod exspuunt ore serpentes. Ex altera significatione *Bilis:* אם תתגבר המרה האדומה על תולדות האדם לעולם תהיה חולי בנערותו ויהי שלום בזקנותו Si prævaluerit bilis rubra, i.e. atra in temperamẽto hominis, semper ægrotus erit in juventute sua, & salvus in senectute sua, Aben Esra. אשר בלשונו מרה אדומה ישעם הדברים המתוקים מרים In cujus lingua est bilis flava, is dulcia gustabit amara,

…a, More par.1. cap.73. propos.12. מרה שחורה …is atra, *Melancholia*.

מרש מְרִישׁ · מְרִישָׁא *Trabs magna, Tignum*: מְרִישׁ אָעֵי אַרְזַיָּא Trabs lignorũ cedrinorum, Hebr. כְּרֻתֹת, 1.Reg.6.36. כִּיפָא מִנּוֹ מְרִישָׁא Fru… ex trabe, Hab.2.11. Kimchi in Com. 1.Reg.6. scribit, קורות גדולות נקראים מריש בדברי רבותינו …abes magnæ vocantur *Mareschim* in lingua …bbinorum nostrorum. *Plurale*, והעבים הם … Et עָבִים Ezech. 41.26 sunt מְרִישׁוֹת h.e. …es magnæ, ut Kimchi exponit, & R.Sal. …ka. fol.66.2. מי שגזל מריש ובנאו בבירה גדולה מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לב… Is qui ti…um rapuit, & ædificio vel palatio magno æ…ficando adhibuit, totam arcem debet subvertere, & tignum Domino suo restituere, Taanith …16.1 Citatur à Kimchio Jonæ 3.10.

מרשותא *Mola in qua serrantur trabes, & asseres,* …n Sägmühle/ Talm.Hier. Bava bathra cap.2.

מרת מָרוֹת · מרות Vide in ירת.

מָרְתָא *Martha, nomen proprium mulieris*: מרתא בת ביתוס Martha filia Bajethosi sacerdotis, Joma fol.18.1. Ketubh. fol.104.1. Sic Lucæ 10.38. Joh.11.27. Vide Drusium in Luc. Vide & suprà in מרא.

משה מְשֵׁי מְשָׁא *Lavare manus, quod aliâs* נְטַל *dicunt*: דמסובר ולא משי ידיה Qui venam secat & non lavit manus, Pesach.fol.112.1. … Aruch scribitur משא in Rad. סבר. Sic, משי ידיה וקרי ק״ש Lavat manus, & recitat precationẽ Audi Israel: ולא משית ידיה Et illa non lavat manus suas: משו ידייכו מצפרא Lavate manus à matutino tempore.

מֹשֶׁה *Moses.* Talmudici, בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד Septimo die mensis Februarii mortuus est Moses, & septimo die mensis Februarii natus est, Kiddusch.fol.38.1. Quomodo id probent, vide ibid.

מַשְׁהוּ *Quantulumcunq; compositum ex* מַה שֶׁהוּא *Quantum quantum sit*: unde, טפח ומשהו Palmus & quantulumcunque plus, Ein klein bißlin mehr. Frequens est, & aliâs etiam dicitur כָּל שֶׁהוּא, & … argumicè כל דהו.

משח *Metiri, Mensurare. Ponitur pro Hebræo* מָדַד: *Præteritum*, מְשַׁח אוּרְכֵיהּ Mensus est lõgitudinem ejus, Ezech.40.20. לְאַרְבַּע רוּחַיָּא מְשָׁחֵיהּ Ad quatuor ventos mẽsus est eam, Ezech. 42.20. *Infinitivus*, לְמִמְשַׁח יָת יְרוּשְׁלֵם Ad metiendum Jerusalem, Zach.2.6. *Futur.* אֶמְשַׁח מְשַׁחְתָּא Metiar mensurâ, Psal.60.8. תִּמְשַׁח אוּרְכָּא Metieris longitudinem, Ezech.45.3. וְתִמְשְׁחוּן מִבָּרָא לְקַרְתָּא Et metiemini extra urbem, Num.35.5. וְיִמְשְׁחוּן יָת תִּקּוּנֵיהּ Et metiantur fabricam ejus, Ezech. 43.v.10.

מְשַׁחְתָּא · משחתא vel מְשׁוּחְתָּא *Mensura, Dimensio*: מְשַׁחְתָּא חֲדָא Mensura una, Ezech.40.v.10. בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא Calamo mensuræ, Ezech. 42.v.16 חוּט דִּמְשַׁחְתָּא Filum mensuræ, Zach.2.1. *Construct.* כְּמְשַׁחַת תַּרְעָא Secundũ mensuram portæ, Ezech. 40.21. *Affixum*, מְשַׁחְתֵּהּ וּפְתָיֵהּ Mensura ejus & latitudo ejus, Jobi 11.9. *Plurale*, בָּתִּין דִּמְשַׁחַן Domos mensurarum, Jere.22.14. *Emphat.* כִּמְשַׁחְתָּא הָאִלֵּין Juxta mensuras istas, Ezech.40.28. *Constr.* מְשַׁחַת מַדְבְּחָא Mensuræ altaris, Ezech.43.13. *Aff.* מַן שַׁוִּי מְשַׁחְתְּהָא Quis posuit dimensiones ejus, Jobi 38.5. Deinde est *Statera. Bilanx*: וּמְשַׁחְתָּא דִּרְמִיּוּתָא Et statera dolosa, Hebr. וּמֹאזְנֵי, Prov.20. 23. יִתְקְלִנַּנִי בִּמְשַׁחְתָּא דִּצְדָקָא Appendat me in lance justitiæ, Jobi 31.6.

מְשִׁיחָה *Idem, apud Rabbinos*: Item *Restis, Funis, Funiculus, Hebr.* יֶתֶר, *non* יוֹתֵר *Amplius, ut alii notarunt*: משיחות של ארגמן Fila, funiculi ex filis purpureis, Kilaim in fine. כורכן במשיחה Ligat ea filo; Schab. fol.50. סירגן בגמי או במשיחה Internexuit junco aut funiculis, Kelim cap.22.

מְשׁוֹחָאָה *Mensor agrorum*, Metzia fol.107.2. *Plurale*, שאין המשוחות ממצין את המידות Quia mensores non exactè, accuratè signant mensuras, terminorum scil. Eruvin cap.4. in fine, in Misna.

Secundò מְשַׁח *Ungere, Inungere, ut Hebraicè. Præteritum*, וּמְשַׁח יָתֵיהּ Et unxit illum. 1.Sam.16. v.13. הֲלָא אֲרֵי מְשָׁחָךְ Nunquid certè unxit te Dominus, 1.Sam.10.1. דִּי מְשַׁחְתָּא תַּמָּן Qui unxisti illic, Genes.31.13. אֲנָא מְשַׁחְתָּךְ Ego unxi te, 2.Sam. 12.v.7. וְאַף יָתִי מְשַׁחוּ Etiam me unxerunt, 2.Sam. 2.v.7. דִּמְשַׁחְנָא עֲלָנָא Quem unximus super nos, 2.Sam.19.v.10. *Participium Pehil*, דִּמְשִׁיחִין בִּמְשַׁח Quæ inuncta, illita sunt oleo, Exod.29.2. *Imperativus*, קוּם מְשַׁחֵיהּ Surge, unge illum, 1 Sam. 16.12. *Futurum*, וְתִמְשַׁח יָת חֲזָאֵל Et unges Chasaelem, 1.Reg.19.15. וְיִמְשַׁח יָתֵיהּ תַּמָּן Et unget eum illic, 1.Reg.1.34. וְתִמְשְׁחִנֵּיהּ Et unges eum, 1.Sam. 9.v.16.

מְשַׁח · מִשְׁחָא *Oleum, Unguentum*: מִשְׁחִי וְכָל פַּרְנוּסִי Unguentum & omne alimentum meum, Hos. 2.5. מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא Oleum unctionis, Exod.29.7. דְּפִילָן בִּמְשַׁח Quæ inuncta sunt oleo, Exod.29.2. וּמִמִּשְׁחָא דִּרְבוּתָא Et de oleo unctionis, Exod.29.21. מִשְׁחָא דַּאֲפַרְסְמָא Oleum balsaminum: טוּר מִשְׁחָא Mons olei, id est, olivarum, qui est propè Jerusalem, Cant.8.1. Hebr. הַר הַזֵּיתִים, Chald. טוּר זֵיתַיָּא Mons olivarum, Zach.14.4. Vide 2 Reg.23.13. ubi idololatriæ nomine hujus montis mentio fit, ideoque per paronomasiam vocatur non הַר הַמִּשְׁחָה, sed הַר הַמַּשְׁחִית Mons corrumpens, scil. homines per idololatriam, aut, mons corruptionis, aut, mons corruptus. *Plurale*, וְרֵישׁ מִשְׁחִין Et præstantissimo unguentorũ, Amos 6. v.6.

v.6. *Aff.* וְסַמַּתַר מִשְׁחָתוֹן Et medicinam unguentorum suorum, Esth.2.3.

מְשַׁח *Idem. Plurale,* מִשְׁחָנִין טָבִין Olea pretiosa, Esth.6.11. & cap.1.1. in Targ.sec.

מָשִׁיחַ Hebr. מְשִׁיחַ , מָשִׁיחַ *Unctus, Christus, Salvator promissus, ab ordinaria Unctione sic dictus, quòd ad officium Regium, Sacerdotale & Propheticum fuit ad morem antiquum unctus, qui inde à forma hac Chaldaica etiam Christianis dictus est Messias, aspiratione duriore è medio elisâ.* Nam inprimis Reges, & summus sacerdos, per Unctionem sacram ad sua officia ordinabantur & inaugurabantur, etsi aliis magnatibus & prophetis id aliquando etiam fieret sine diverso. Unguenti sacri ratio describitur Exod.30.23. & ex quatuor speciebus fiebat. Sacerdotum unctio mandatur Exod.29. vers.29. & 30.30. & alibi. Hinc, כֹּהֵן מָשׁוּחַ *Sacerdos unctus.* Sic dicebatur Sacerdos summus in Templo primò, quia oleo sacro ungebatur: at à morte regis Josiæ defecit oleum sacrum, unde deinceps in Templo secundo pluralitate vestium discernebatur summus sacerdos à minori. Octuplex autem fuit vestimentum summi Sacerdotis, quadruplex sacerdotis vulgaris, quem כֹּהֵן הֶדְיוֹט vocant. Hinc in Talmud, אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים אלא פר Non est discrimen inter Sacerdotem unctum oleo unctionis sacræ, & inter Sacerdotem auctum vestibus, nisi juvencus, &c. Megilla cap.1. fol.9. Joma fol.73.1. Item מְשׁוּחַ מִלְחָמָה *Unctus belli,* sive, *ad bellum*, dicebatur Sacerdos proclamans in bello, מי האיש הירא ורך הלבב וגו' Quicunq; est timidus & mollis corde, recedat à prælio, & redeat domũ, Deut.20.8. & ver.3: Cùm appropinquaveritis ad bellum, accedet sacerdos, & loquetur ad populum. Hic est *Sacerdos unctus ad bellum.* Vide Massecheth Sota cap.8. & Majem. in Hilchos melachin umilchama cap.7. scribit: Tempore belli præficiunt Sacerdotem qui loquatur ad populum tempore belli, & eum ungunt oleo unctionis, & hic est qui vocatur משוח מלחמה, &c. De ejus officio vide ibid. plura. Reges; Saul, 1.Sam.10.1. David, 1.Sam.16. Salomon, 1.Reg.1.39. Jehu, 2.Reg.9. At verò filii patrum regum legitimi successores non solebant ungi, sed Patres reges ungebantur pro suis etiam posteris. Unde quòd Salomon, & alii similes, post patres suos etiam uncti fuerunt, id factum propter discordiam, quam cum suis fratribus de successione habuerunt. Vide Kimchium 2.Reg.23.v.31. Hinc, אין מושחין מלך בן מלך Non ungunt Regem qui est filius Regis, &c. Kerithuth fol.5.2. Ibidem: Tradiderunt Rabbini nostri, מושחין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כי אמר רב מנשי כמין כי יוני Ungebant Reges formâ coronæ, & Sacerdotes instar χ; dixit Raf Menasses, instar Chi græci &c. Vide de unctione plura ibidem. Consule etiam Jus Regium Wilhelmi Schikhardi. Hinc, מְשִׁיחַ יְהוָה *Unctus Domini* aliquando dicitur de Regibus & Prophetis, aliquãdo de promisso Messia, id est, Uncto ad salutem mundi recuperandam, de Salvatore, qui ob id à Græcis dictus ... χριστὸς *Christus.* De Saule, אֲרֵי מְשִׁיחָא דַיְיָ הוּא N... unctus Domini est, 1.Sam.24.7. *Affixum,* וירבי מַלְכוּת מְשִׁיחֵיהּ Et multiplicabit regnum uncti sui 1.Sam.2.10. לִמְשִׁיחֵיהּ לְכוֹרֶשׁ Uncto suo Cyro ... Jesa.45.v.1. *Plurale,* לָא תִקְרְבוּן בִּמְשִׁיחַי Ne ... gatis unctos meos, Psalm.105.15. Per excellentiam autem מְשִׁיחַ vel מְשִׁיחָא *Messias*, dicitur ... illo promisso Salvatore, qui, ut dictum, salut... amissam debebat recuperare, oblato sui corporis sacrificio, & regnum spirituale administrare, unde Sacerdotes & Reges typum ejus ... runt. Hîc multoties sub veteri Lege fuit promissus, quandoque apertiùs, quandoque obscuriùs, quod Paraphrastes Chaldæus prudentissimè animadvertit, & ubi Messiæ promissionem subesse cognovit, ibi expressè nomen מְשִׁיחָא *Messias* posuit, quod diligenter est notandum & observandum, propter obcæcatos Judæos, qui multa loca ex illis de Messia dici nega... Gloriatur Elias in suo Meturgeman, se omnia ista loca, in quibus Messiæ vocabulum in Targum reperitur, in unum locum collegisse, & in Lexico suo annotasse. Ea & nos hîc adducemus, & longè plura quàm Elias.

Genes.3.15. וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב Et tu conteres ... calcaneum. *Targ.Jonath.* ...ידין אנון לְמֶעְבַּד שְׁפִיוּתָא בְּעִיקְבָא בְּיוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Ipsi autem* (filii mulieris) *facturi sunt contritionem* (vel, emplastrum, & sic quoq; in T.Hier.) *in calcaneo in dieb. Regis Messiæ.* *Targ. Hierosolymitanum:* ברם עתידין חנון אלין לאלין לְמֶעְבַּד שְׁפִיוּתָא בְּעִקְבָא בְּסוֹף עֲקֵב יוֹמַיָּא בְּיוֹמוֹי דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא *Verum ipsi facturi sunt sibi invicem contritionem vel conculcationem in calcaneo, in fine calcanei dierum, in diebus Regis Messiæ.*

Genes.35.21. וַיֵּט אָהֳלֹה מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל עֵדֶר Et tetendit tentorium suum ultra turrim Eder. *Jonathan paraphrastes addit,* אַתְרָא דְמִתַּמָּן עָתִיד דְאִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּסוֹף יוֹמַיָּא *Qui est locus ex quo revelabitur Rex Messias in fine dierum.*

Genes.49.1. in Jonath. ומן דאתגלי איקר שכינתא דיי קצא דעתיד מלכא משיחא למיתי אתכסי מיניה *Et ex quo apparuerat ipsi gloria majestatis divinæ, finis, quo venturus est Rex MESSIAS, absconditus fuit ab eo, ideoq; dixit; Venite, & indicabo vobis quidnam eventurum sit in fine dierum.*

Ibid.

Ibid. vers.10. עד כי יבא שילה Usquequò veniat Schilo, *Onkelos*, עד דייתי משיחא *Donec veniat Messias*, Jon. & Targ. Hierosol. עד זמן דייתי מלכא משיחא *Usque ad tempus quo veniet Rex Messias*: Jonathan addit ועיר בנוי Parvulus filiorum ejus, quo alludit ad fœtum in secundinis contentum.

Ibid. vers.11. כמה יאי מלכא משיחא דעתיד למיקם מדבית יהודה *Quàm pulcher est Rex Messias, qui surget de domo Jehudah, accingit lumbos suos, & descendit, instruitq; aciem contra inimicos suos, & occidit Reges, &c.* Jon. & T. Hierosol.

Ibid. ver.12. חכלילי עינים מיין Rubicundus oculis ex vino. *Targ. Jonath. & Targ. Hierosolym.* מה יאין אנון עינוי דמלכא משיחא *Quàm pulchri sunt oculi Regis MESSIÆ, sicut vinum purum, &c.*

Exod.12.42. in Targ. Hierosol. משה יפוק מגו מדברא ומלכא משיחא מגו רומא *Moses egredietur è deserto, & MESSIAS egredietur ex Roma, &c.*

Exod.40.9. וקדשת אתו ואת כל כליו והיה קדש Et sanctificabis illud (tabernaculum) & omnia vasa ejus, & erit sanctitas. *Targum Jonathanis,* ותקדש יתיה בגין כליל מלכותא דבית יהודה ומלכא משיחא דעתיד למפרק ית ישראל בסוף יומיא *Et sanctificabis illud propter coronam Regni domus Jehudæ, & Regem MESSIAM, qui liberaturus est Israelem in fine dierum.*

Vers.11. ibid. *Et propter* משיחא בר אפרים *Messiam filium Ephrajim,* דנפיק מניה דעל ידוי עתידין בית ישראל לנצחא לגוג ולסיעתיה בסוף יומיא *qui egressurus est ex eo, per cujus manus domus Israelis vincent Gogum, & turmas ejus in fine dierum.*

Numer.11.26. ובידוי דמלכא משיחא אנון נפלין *Et per manus Regis MESSIÆ ipsi corruunt*, in T. Hierosol. (scil. Gog & Magog.)

Num.23.21. ותרועת מלך בו Et clangor regis est in eo. *Targ. Jon.* ויבבות מלכא משיחא מיבבא ביניהון *Et clangor Regis MESSIÆ clangit inter eos.*

Numer.24.7. ותנשא מלכתו Et extolletur regnum ejus, *Targ. Hierosol.* ותתרברב מלכותיה דמלכא משיחא *Et magnificabitur Regnum regis MESSIÆ.*

Ibid. vers.17. דרך כוכב מיעקב Procedet stella ex Jacob, *Targum Jonath.* כד יקום מליך תקיף מדבית יעקב ויתרבי משיחא *Regnabit rex fortis ex domo Jacob, & ungetur MESSIAS, vel, Et magnificabitur MESSIAS.* Onkelos, *Surget Rex ex Jacobo* ויתרבא משיחא *Et ungetur Messias ex Israele.*

Ibid. vers.20. ואחריתו עדי אבד Et finis ejus (Amaleki) ad perditionem, interitum. *Targ. Jonath.* וסופיהון ביומי מלכא משיחא *Et finis illorum in diebus Regis MESSIÆ, &c.*

Ibid. vers.24. סופהון דאילין ואילין למפל ביד מלכא משיחא *Finis verò horum & istorum erit, ut cadant per manus Regis MESSIÆ.*

Deuteron.25.19. לא תשכח Non obliviscêris, *Targum Jonath.* ואפילו ליומי מלכא משיחא לא תתנשי *Etiam diebus Regis MESSIÆ non obliviscêris.*

Deuter.30.v.4. ומשם יקחך Et inde accipiet te, *Targ. Jon.* ומתמן יקרב יתכון על ידוי דמלכא משיחא *Et inde adducet vos per manus Regis MESSIÆ.*

1.Sam.2.10. וירם קרן משיחו Et exaltabit cornu uncti sui, *Targ.* וירבי מלכות משיחיה *Et exaltabit regnum MESSIÆ sui.*

2.Sam.23.3. מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים Targum; אמר למנאה לי מלכא הוא משיחא דעתיד דיקום ויִשלוט בדחלתא דיי *Dixit se velle mihi constituere Regem, qui est Messias, qui surget & dominabitur in timore Domini.*

1.Reg.4.33. ועד האזוב אשר יצא בקיר Targ. *Et prophetavit de regibus domus Davidis, qui dominari debebant* בעלמא הדין ובעלמא דאתי דמשיחא *in mundo hoc, & in mundo futuro MESSIÆ.*

Jesa.4.2. ביום ההוא יהיה צמח יהוה לצבי ולכבוד In die isto erit Germen Domini gloriæ & honori, *Targum,* בעדנא ההוא יהי משיחא דיהוה לחדוה וליקר *In tempore isto erit Messias Domini gaudio & honori.*

Jesa.9.6. שר שלום Princeps pacis; *Targum,* משיחא דשלמא *MESSIAS pacis.*

Jesa 10.27. וחבל עול מפני שמן Et disturbabitur jugum propter oleum, *Targum,* ויתברון עממיא מן קדם משיחא *Et confringentur populi per Messiam.*

Jesa.11.1. ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה Et prodibit virga è trunco Jischaj, & surculus è radicibus ejus efflorescet. *Targum,* ויפוק מלכא מבנוהי דישי ומשיחא מבני בנוהי יתרבי *Et prodibit Rex ex filiis Jischaj, & Messias ex filiis filiorum ejus inungetur.*

Ibid.v.6. וגר זאב עם כבש Et habitabit lupus cum agno. *Targum,* ביומוהי דמשיחא דישראל יסגי שלמא בארעא *In diebus MESSIÆ Israëlitarum multiplicabitur pax in terra, & habitabit lupus cum agno.*

Jesa.15.2. יצא צפע Prodibit soboles. *Targum,* ארי מבני בנוהי דישי יפוק משיחא *Nam ex filiis filiorum Jischaj egredietur Messias.*

Jesa.16.1. שלחו כר מושל ארץ Mittite agnum dominatori terræ, *Targum,* יהון מסקי מסין למשיחא דישראל *Erunt afferentes tributa Messiæ Israelis.*

Ibid.v.5. והוכן בחסד כסא Et stabilietur benignitate solium, *Targ.* בכן משיחא דישראל יתקן בטוב כרסוהי *Tunc Messiæ Israelis apparabitur in bono solium ejus.*

Jesa.28.5. ביום ההוא יהיה יהוה צבאות לעטרת צבי In die isto erit Dominus exercituum in coronam decoris, *Targ.* בעדנא ההוא יהי משיחא דיהוה צבאות לכלילא דחדוא *In die isto erit Messias Domini exercituum in coronam gaudii.*

Jeſa.42.1. הֵן עַבְדִּי Ecce ſervus meus. *Targum,* הָא עַבְדִּי מְשִׁיחָא *Ecce ſervus meus MESSIAS.*

Jeſa. 43.10. וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי Et ſervus meus quem elegi, *Targ.* וְעַבְדִּי מְשִׁיחָא דאִתְרְעֵיתִי בֵּיהּ *Et ſervus meus Meſsias in quo acquieſco.*

Jeſa. 45.1. כדנן אָמַר יְיָ לִמְשִׁיחֵיהּ לְכוֹרֶשׁ *Sic dicit Dominus ad Meſsiam ſuũ ad Cyrum*, ut in Hebræo.

Jeſa. 52.13. הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי Ecce proſperabitur ſervus meus, *Targ.* הָא יַצְלַח עַבְדִּי מְשִׁיחָא *Ecce proſperabitur ſervus meus MESSIAS.*

Jeſa.53.10. יִרְאֶה זֶרַע Videbit ſemen. *Targum,* יֶחֱזוּן בְּמַלְכוּת מְשִׁיחֲהוֹן *Videbunt regnum MESSIÆ ſui.*

Jerem.23.5. וַהֲקִימֹתִי לְדָוִד צֶמַח צַדִּיק Et ſuſcitabo Davidi germen juſtum. *Targ.* וַאֲקִים לְדָוִד מְשִׁיחָא דִּצְדִיקָא *Et ſuſcitabo Davidi MESSIAM juſtum, & regnabit Rex & proſperabitur*, &c.

Jerem.30 21. Et erit magnificus ejus ex ipſo, וּמֹשְׁלוֹ מִקִּרְבּוֹ יֵצֵא Et dominator ejus è medio ipſius prodibit. *Targ.* וְיִתְרַבָּא מַלְכְּהוֹן מִנְּהוֹן וּמְשִׁיחֲהוֹן מִבֵּינֵיהוֹן יִתְגְּלֵי *Et ungetur rex illorum ex ipſis, & MESSIAS ipſorum ex ipſis revelabitur.*

Jer. 33.13. עֹד תַּעֲבֹרְנָה הַצֹּאן עַל יְדֵי מוֹנֶה Adhuc tranſibunt greges per manus numerantis, *Targ.* עוֹד יִתְנַהוּן עַמָּא עַל יְדֵי מְשִׁיחָא *Adhuc congregabuntur populus per MESSIAM.*

Ibid. verſ.15. אַצְמִיחַ לְדָוִד צֶמַח צְדָקָה Germinare faciam Davidi germen juſtitiæ. *Targum,* אֲקִים לְדָוִד מְשִׁיחַ דִּצְדְקָא *Suſcitabo Davidi MESSIAM juſtitiæ.*

Hoſ. 3.5. וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם Et Davidem regem ſuum, *Targ.* וְיִשְׁתַּמְעוּן לִמְשִׁיחָא בַּר דָּוִד מַלְכְּהוֹן *Et obedient Meſsiæ filio Davidis Regi ipſorum.*

Hoſ.14.8. יָשֻׁבוּ יֹשְׁבֵי בְצִלּוֹ Revertentur ſeſſuri in umbra ejus. *Targ.* יִתְבוּן בִּטְלַל מְשִׁיחֲהוֹן *Sedebunt in umbra MESSIÆ ſui.*

Mich.4 8. וְאַתָּה מִגְדַּל עֵדֶר Et tu turris gregis. *Targum,* וְאַתְּ מְשִׁיחָא דְיִשְׂרָאֵל *Tu autem Meſsia Iſrael, qui abſconditus es propter peccata Iſrael, tibi obventurum eſt regnum.*

Mich. 5.2. מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל Ex te mihi prodibit, qui ſit dominator in Iſrael. *Targ.* מִנָּךְ קֳדָמַי יִפּוֹק מְשִׁיחָא לְמֶהֱוֵי עָבֵיד שׁוּלְטָן עַל יִשְׂרָאֵל *Ex te coram me prodibit Meſsias, ut ſit exercens dominatum in Iſrael.*

Ibid. v.18. וַאֲנִי בַּיְיָ אֶעֱלוֹזָה Ego autem in Domino exſultabo. *Targum,* בְּכֵן עַל נִסַּיָּא וּפֻרְקָנָא דְּתַעְבֵּד לִמְשִׁיחָךְ *Itaque propter ſigna miraculoſa & redemtionem, quam facies Meſsiæ tuo.*

Zach. 3.8. כִּי הִנְנִי מֵבִיא אֶת עַבְדִּי צֶמַח Nam ecce ego adducturus ſum ſervum meum Germen. *Targum,* אֲרֵי הָא אֲנָא מַיְתֵי יָת עַבְדִּי מְשִׁיחָא וְיִתְגְּלֵי *Nam ecce ego adduco ſervum meum MESSIAM, qui revelabitur.*

Zach. 4.7. וְהוֹצִיא אֶת הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה Et proferet lapidem capitalem. *Targ.* וִיגַלֵּי יָת מְשִׁיחֵיהּ דְּאִתְאֲמַר שְׁמֵיהּ מִלְּקַדְמִין *Et revelabit Meſsiam, cujus nomen ab æterno dictum eſt, & dominabitur in omnia regna.*

Zach. 6.12. הִנֵּה אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ Ecce virum cujus nomen eſt Germen. *Targum,* הָא גַּבְרָא מְשִׁיחָא שְׁמֵיהּ *Ecce virum, Meſsias eſt nomen ejus, qui revelabitur & magnificabitur, & ædificabit templum Domini.*

Zach.10.4. מִמֶּנּוּ פִנָּה מִמֶּנּוּ יָתֵד Ab ipſo angulus, ab ipſo clavus. *Targ.* מִנֵּיהּ מַלְכֵּיהּ מִנֵּיהּ מְשִׁיחֵיהּ *Ab ipſo Rex ejus, ab ipſo MESSIAS ejus.*

Pſalm.2.2. וְעַל מְשִׁיחוֹ Et contra Meſsiam, vel unctum ejus. *Targum,* וּלְמִנְצֵי עַל מְשִׁיחֵיהּ *Et ad certandum contra MESSIAM ejus.*

Pſal.18.32. אֲרוּם עַל נִסָּא וּפוּרְקָנָא דְּתַעְבֵּיד לִמְשִׁיחָךְ *Quia propter miracula & liberationem quam præſtabis Meſsiæ tuo, &c.*

Pſal.20.7. הַשְׁתָּא יְדָעִית אֲרוּם פָּרִיק יְיָ מְשִׁיחֵיהּ *Nunc cognovi quòd liberet Dominus Meſsiam ſuum*, ut in Hebræo.

Pſalm.21.2. יְהוָה בְּעָזְּךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ Domine in robore tuo lætetur Rex. *Targum,* יְהוָה בְּתָקְפָךְ יֶחְדֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Domine in potentia tua lætabitur rex MESSIAS.*

Ibid. verſ.8. כִּי הַמֶּלֶךְ בֹּטֵחַ בַּיהוָה Nam rex confidit in Domino. *Targum,* מְטוּל דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא סְבַר בַּיהוָה *Propterea quòd rex Meſsias confidit in Domino.*

Pſal.45.3. יָפְיָפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם Pulchrior effectus es præ filiis hominum. *Targ.* שׁוּפְרָךְ מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Pulchritudo tua, rex Meſsias, major eſt, &c.*

Ibid. verſ.8. in Nebienſis Pſalterio. אַתְּ מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Ac tu ô rex Meſsias.*

Pſalm. 61.7. יָמִים עַל יְמֵי מֶלֶךְ תּוֹסִיף Dies diebus regis adjicies. *Targ.* עַל יוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Ad dies regis MESSIÆ.*

Ibid. verſ.9. לְשַׁלְּמִי נְדָרַי יוֹם יוֹם Perſolvendo vota mea quotidie. *Targum,* וּבְיוֹם דְּיִתְרַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמֶהֱוֵי מָלֵיךְ *Et in die quo ungetur rex MESSIAS ut regnet.*

Pſal.72.1. מִשְׁפָּטֶיךָ לְמֶלֶךְ תֵּן Judicia tua regi dato. *Targ.* הִלְכַת דִּינָךְ לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא הַב *Sententias juris tui regi Meſsia des.*

Pſal.80.18. וְעַל בֵּן אִמַּצְתָּ לָּךְ Et ſuper filio quem roboraſti tibi. *Targum,* וְעַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּחֵילְתָּ לָךְ *Et propter regem Meſsiam quem roboraſti tibi.*

Pſal. 84.10. וְאִסְתַּכַּל פְּנֵי מְשִׁיחָךְ *Et reſpice faciem Meſsiæ tui*, ut in Hebræo.

Cantic.1.8. עַד זְמַן דְּאֶשְׁלַח מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Uſque ad tempus, quo mittam regem MESSIAM.*

Cant.4.5. תְּרֵין פָּרִיקַיִךְ דַּעֲתִידִין לְמִפְרְקִיךְ מְשִׁיחַ בַּר דָּוִד וּמְשִׁיחַ בַּר אֶפְרַיִם *Duo liberatores tui, qui liberaturi ſunt te, Meſsias filius David, & Meſsias filius Ephraim*

(Hoc

(Hoc ſapit commentum Rabbinicum, & poſtremum vulgarius vocat משיח בן יוסף Meſsiam Joſephi filium.) Sic Cantic.7.3.

Cantic.7.14. יֵאָמַר לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא *Dicetur regi Meſsiæ.*

Cantic.8.1. בְּהַהִיא זִמְנָא יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *In iſto tempore revelabitur rex Meſsias.*

Ibid.verſ.2. אֲדַבְּרִנָךְ מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Ducam te, rex Meſsias.*

Ibid.v.4. יֵאמַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Dicet rex Meſsias.*

Ruth.1.1. עַד דְיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Donec veniat rex Meſsias.*

Ruth.3.15. דָּוִד וְדָנִיאֵל וְחַבְרוֹהִי וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא *David & Daniel cum ſociis ſuis, & rex Meſsias.*

Thren.2.22. תְּהֵי קְרֵי חֵירוּתָא לְעַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל יַד מְשִׁיחָא *Proclamabis libertatem populo tuo domui Iſrael per Meſsiam.*

Thren.4.22. וְתִתְפַּרְקוּן עַל יְדוֹי דִמְשִׁיחָא *Et liberabimini per manus Meſsiæ.*

Eccleſ.1.11. עִם דָּרַיָּא דִיהוֹן בְּיוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Cum generationibus quæ erunt in diebus regis Meſsiæ.*

Eccleſ.7.25. וְרָז יוֹם דְיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Et ſecretum diei, quando venturus eſt Rex Meſsias, quis eſt, qui inveniat illud per ſapientiam?*

Porrò Meſsias duplex à Judæis fingitur: Unus משיח בן יוסף *Meſsias filius Joſeph*, alter משיח בן דוד *Meſsias filius Davidis.* Priori tribuunt quæ humilia de Meſsia in Scriptura dicuntur: alteri, quæ glorioſa. Prior bella geret & morietur: alter vivet in ſæculum. Vide R. Sal. Jeſa.24.v.18. *Meſsias ben Joſeph* vocatur etiam *Ben Ephrajim*, qui fuit Joſephi filius. Sic Cant. 4.5.& 7.3. in Talm. Succa fol.52.1. Pſal.80.18. in Aben Eſra. *Meſsias ben David* vocatur etiam ſimpliciter בן דוד *Filius Davidis*: ut, אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף Non venit Filius Davidis, donec conſumantur omnes animæ, quæ ſunt in corpore, Avoda ſara fol.5. col.1. Nidda fol.13. Jevam. fol. 62. Vide Baal Aruch in גוף, & Gloſſas Talmudicas. Item *Meſsias ben Jehuda*, R. Sal. Jeſa.11.13. De temporibus Meſsiæ vide Rambam par. 4. cap. ult.

מְשַׁךְ *Trahere, Attrahere, Extrahere, Protrahere, Hebr. Et ſic apud Rabbinos*: unde, כֹּחַ הַמּוֹשֵׁךְ Vis attractrix ventriculi, Kimchi 1.Reg.19.9. *In Targum*, דְּמוֹשְׁכֵיהּ נַהֲרָא Quam traxerat, id eſt, devexerat fluvius ex horto Edenis, Geneſ.9.20. in Jonath. *Apud Talmudicos*, משכיה עד דאמטייה Trahebat ipſum, id eſt, ſequebatur, perſequebatur ipſum, donec eum aſſequeretur, Sanhed. fol.95.1. משך אחר תענוגים Trahitur poſt voluptates, voluptatibus indulget. *Hiphil*, הִמְשִׁיךְ ut in Kal: מַמְשִׁיכוֹת לֵהּ כֶּסֶף Protrahebant ipſi pecuniam, id eſt, pecuniæ ſolutionem, Sie borgeten jhm lange zeit/ Deut.33.25. in R. Sal. להמשיך אכילה Ad attrahendum cibum, id eſt, ad excitandum appetitum. *Niphal*, נִמְשַׁךְ *Trahi: Sequi*: אות הנמשך Litera ſequens: נִמְשָׁךְ *Uſitatum, Commune, Solenne*, in More.

מֶשֶׁךְ *Tractus, Protractus, Protractio, Duratio: Conſecutio, Sequela*: בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן Tractu temporis: כמשך י׳ שנים Intra ſpacium decem annorum.

הַמְשָׁכָה ׃ מְשִׁיכָה *Tractio, Attractio: Derivatio*: משיכת הידים *Tractio manuum, Luctatio*, More par.3. cap.25.

מְשִׁיכוּת *Tractio, Protractio, Succeſsio continua.*

מַשְׁכָּא vel מַשְׁכָא ׃ מְשַׁךְ *Pellis, Cutis, ſic dicta, quòd ſuper corpus tracta eſt, & de corpore animalium Detrahatur*: עַל מְשַׁךְ בִּסְרְהוֹן Super cutem carnis ipſorum, Gen.3.21. מַכִּיכָא לֵיתָהָא מִן מַשְׁכָּא Depreſſior non ſit cute, Lev.13.21. כָּל מָאן דִּמְשַׁךְ Omnis veſtis pellicea, Numer.31.20. *Affix.* יְהֵי בְּמַשְׁכֵיהּ כְּוָאָה Si fuerit in cute ejus aduſtio, Levit.13.24. מַשְׁכִּי רְטַט Pellis mea contremuit, Jobi 7.5. במשכי In pelle mea, Jobi 19.v.20. אֲרַק מַשְׁכְּהוֹן Adhæſit pellis eorum, Thren. 4.8. *Plurale conſtructum*, משכי דדכרי Pelles arietum, Exod. 26.14. *Affix.* מַשְׁכָּנָא אתקדרו Pelles noſtræ denigratæ ſunt, Thren. 5.10. *Apud priſcos Hebræos in communi proverbio fuit*: נפישי גמלי סבי דמטוענו משכי דהוגני *Multi cameli ſenes ſunt, qui onerati ſunt pellibus camelorum juvenculorum*; qui ſcil. ante ſenes mortem viderunt, Sanhed. fol.52.1. Sic ſæpiſsimè ſenes debiles, robuſtiſsimos è juventute ad funus deferunt, aut ſepeliunt. Mors enim nulli ætati parcit.

מָשׁוּךְ *Tractus, Attractum præputium habens, Repræputiatus, qui per artem ſibi præputium reſtituit, vel, cui ex naturæ quodam ſingulari vigore recrevit.* Multa de his paſsim in Hebræorum ſcriptis leguntur, quorum præcipua hîc attingemus, quia faciunt ad illuſtrationem loci cujuſdam in Teſtamento Novo 1. ad Cor.7.18. In Jevammoth fol.72.1. משוך אוכל בתרומה ומדבריהם גזרו עליו מפני שנראה כערל *Attractus*, (id eſt attractum præputium habens) comedit de honoraria oblatione: at ex verbis ipſorum (ſcil. Rabbinorum) vetuerunt illud, propterea quòd ſimilis præputiato ſit. De præputiato præcedit generale ſtatutum, הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה Præputiatus & omnes polluti non comedant de honoraria oblatione, in princip. cap. in Miſna. Gloſſa, משוך, id eſt, מהול שנמשכה ערלתו וכסתה את העטרה Circumciſus, cujus attractum eſt præputium, ita ut cooperiat coronam membri, i.e. caput, ſive glandem membri iſtius. Et mox, משוך צריך שימול מדרבנן Attractus opus habet ut denuò circumcidatur ex ſtatuto Rabbinorum. At R. Jehuda dixit:

לא ימול מפני שסכנה היא לו Non circumcidetur, quia periculosum ipsi est. Item ibid. ואומר את בריתי הפר לרבות את המשוך Et dicit (Scriptura) *Fœdus meum irritum fecit, vel, mutavit*, ut includat attractum, Gen. 17.14. Qui attrahit sibi præputium perinde habetur, ac si fœdus Dei de circumcisione irritum reddat ac profanet. Item ibid. משוך ונולד כשהוא מהול הרי אלו אוכלין Attractus, & qui natus est circumcisus, ipsi comedunt de honorariis oblationibus. Natus circumcisus dicitur, qui nudatam habet glandem, ac si præcisum haberet præputium. Vide suprà in מהל. Et iterum; משך לו אחר ערלה או שנמשכה מאליה Attraxit ipsi alius quispiam præputium, aut si attractum fuerit à seipso. *Ergo & per se recrescebat.* R. Moses ben Majemon, in Hilchos theschubha, recenset inter eos, qui nullam habent partem in sæculo futuro, etiam המושך ערלתו eum qui attrahit præputium suum. In Jelammedenu fol. 8. col. 4. Apostatis, qui defecerunt ad idololatriam, & qui sunt circumcisi, הקב״ה מושך להן ערלה Deus reducit ipsis præputium, & deturbat eos in gehennam. Exempla talium repræputiatorum varia producunt Hebræi. *Primò* scribunt *Achanem*, de quo Josuæ 7. fuisse מָשׁוּךְ בְּעָרְלָתוֹ attracti præputii, ut mox dicetur. *Secundò*, in Jalkut Prophetarum fol. 63. col. 1. ex libro Jelammedenu, scribitur ad locum Jer. 9. v. 25. וּפָקַדְתִּי עַל כָּל מוּל בְּעָרְלָה *Et visitabo super omnem circumcisum cum præputio:* מהו מול שהיו מולים ומשכו להם ערלה *Quid est* מול*? Indicat, quòd fuerint circumcisi, & attraxerint sibi præputium.* Eorum recensentur ibi quinque, Ægyptii, Jehuda, Edomæi, Filii Ammon & Moab, & Præcisi latere vel angulo, hoc est, Ismaëlitæ. *Ægyptii*, scribitur ibi porrò, *fuerant circumcisi tempore Josephi, sed eo mortuo reduxerunt sibi præputium, sicut dicitur, Filios alienos genuerunt. Jehuda, id est, Jehojakim Rex Judæ. Edom, id est, Esau. Filii Ammon, quos nempe pepererunt filiæ Loth. Amputati latere, hi sunt Ismaelitæ, &c.* In libro Jelammedenu in fine sectionis לך לך scribitur: יהויקים משך לו ערלה Jehojakim retraxit sibi præputium, sicut dicitur, *Et reliquæ res Jehojakimi, & abominationes ejus, & quod de eo invenitur, &c.* 2. Chron. 36. 8. Quid invenitur de eo? שמשך לו ערלה, quòd reduxerit sibi præputium. Quàm benè hæc singula dicantur, jam non attingo. Tantùm Hebræorum sententiam affero. *Tertiò*, tempore falsi Messiæ Bencosibæ, fuisse multos tales, qui tunc fuerunt denuò circumcisi, dicitur in utroque Talmud, maximè in Hierosolymitano, ubi in Jevamm. cap. 8. legitur per objectionis modum, ad id quod antea dictum est: Attractum

præputium habens non debet denuò circumcidi, quòd periculosum ipsi sit: אמר לו ר׳ יוסי הרבה משוכים היו בימי בן כוזיבא וכולן מלו וחיו והולידו בנים ובנות id est, *Multi cum attracto præputio fuerunt in diebus Bencosibæ, qui omnes fuerunt denuò circumcisi, & vixerunt, & genuerunt postea filios & filias.* *Quartò* refert Josephus Antiq. lib. 12. cap. 6. de Menelao & Tobiæ cujusdam filiis, quibus propositum fuerat, relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis, ac Græcanicos ritus assumere, rogaveruntque regem, ut sibi permitteret Gymnasium Hierosolymis instituere. Eo impetrato, *adduxerunt sibi præputia, ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles & contemtis omnibus patriis* (Judaicis) *ritibus, imitabantur mores exterarum gentium.* Hi iidem sunt, de quibus dicitur 1. Machab. 1. v. 15. *Quamobrem ædificaverunt gymnasium Hierosolymis secundum Leges gentium,* καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας *& fecerunt sibi præputia.* Quomodo porrò hæc Attractio præputii facta fuerit, innuit R. Salomon in Glossa quadam Talmudica, super illud, ubi Gemara dicit: עכן משוך בערלתו היה *Achan attractus præputio suo fuit*, id est, habuit attractum præputium, ideoque pollutus & impius, Sanhed. fol. 44. 1. Glossa R. Salomonis, משך את עור אמתו תמיד עד שנתרבבה וכיסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול *Attraxit pelliculam membri sui jugiter, donec augeretur, id est, recresceret, obtegeretque caput membri istius, ut non appareret* (Achan) *circumcisus esse.* An verò attraxit digitis, an instrumento aliquo chirurgico? Hoc postremum docent quidam ex Christianis, nec hoc tantùm, sed & aliis medicamentis ad id usos esse. Henricus Stephani in Thesauro Linguæ Græcæ, in Themate σπάω, in ejus composito ἐπισπάω, ubi locum Pauli adducit, scribit: μὴ ἐπισπάσθω ἀκροβυστίαν *Ne accersat sibi præputium, vel etiam, Ne attrahendum sibi curet Chirurgi manu, cute nimirum ferro adductâ, ut glandem rursum operiat.* Theophylactus in Epist. ad Corinth. cap. 7. ad illud: Non adducat præputium: *Fieri poterat* (inquit) *ut multi, quos defectæ pelliculæ puduisset, medicamento apposito, & hanc niterentur iteratò sancire, & obscœnum illud concisum, in pristinum statum redigere.* Epiphanius in lib. De mensuris & ponderibus (fol. edit. Basil. 611. 1.) scribit: *At hoc adhuc gravius est, quòd etiam à circumcisione præputiati fiunt, arte quadam medicâ, per instrumentum attractorium,* σπαθιστὴρ *appellatum, infernam membri cuticulam attrahi sinentes, suturamque admittentes, & glutinatoriis circumdatis, præputium rursus superinducunt.* Mirum autem unde habuerit, quod mox subjicit, *Hanc autem traditionem Diabolici inventi, Esau fratrem Jacobi*

reperisse

[illegible] *reperisse ajunt, ad abnegationem Dei, & ad deletionem characteris patrum ipsorum. Quapropter, ajunt, [illegible] dixisse, Odio habeo ipsum Esau, Jacob verò dilexi*, Mal.1.2. Hactenus de eo in Hebræorum [illegible] nihil observavi. Si quid tale apud eos ex[illegible], in Medraschim quærendum. Ad superiora [qu]oque facit, quod apud Dioscoridem lib. 4. [ca]p.157. legitur, ex interpretatione Ruellii, ubi [de] frutice Thapsia agit: *Valet etiam ad integen[dam] colis glandem iis, qui naturâ, non circumcisione [curti] sunt: tumorem enim excitat, qui pinguium fotu [mo]llitus, præputii jacturam resarcit.* Quod dicit, *[A]d integendam colis glandem*, in Græco est simpli[citer], πρὸς ἐπισπασμὸν, *ad præputia*, scil. adducenda: [Sic] enim Præputia sic dicuntur, ἀπὸ τοῦ ἐπισπᾶσθαι [a]b Adducendo, pro quo Paulus Apostolus di[cit] ἐπισπάσθω. *Iis qui naturâ, non circumcisione curti [sunt]*: In Græco est, ἐπὶ τῶν μὴ ἐκ περιτομῆς λειποδερ[μῶν]. *In iis, qui non ex circumcisione defectam pelliculam in isto loco habent.* Si non ex circumcisione; ergo per se & naturâ, quod propterea ab interprete additum. *Præputii jacturam resarcit*: τὸ [λει]πὸν τῆς πόσθης ἀναπληροῖ *Reliquum pellis, reliquam [pelli]culæ curtatæ partem explet, complet & redinte[gr]at.* Adhæc Aurelius Cornelius Celsus lib.7. de re Medica cap.25. ab initio scribit: *In cole si [glans] nuda est, vultq; aliquis eam decoris causâ tegere, fieri potest, sed expeditius in puero quàm in viro: in eo cui id naturale est, quàm in eo, qui quarundam [g]entium more, circumcisus est: in eo, cui glans parva, &c.* Mox artem & curationem describit, quomodo id fieri possit in iis, quibus nuditas ibi naturalis est, & quibus ex circumcisione. Ex [his] omnibus patet, quónam Apostolus respexe[r]it, & undénam locutionem istam desumpse[r]it, quando 1. ad Corinth. 7. vers. 18. scripsit, περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω *Circumcisus aliquis vocatus est, ne reducat*, scilic. præputium. Res enim, uti vidimus, inter Judæos & Pharisæos tùm satis nota erat, à multis temporibus inter eos quidem usurpata, sed non approbata, [et] & Apostolus eam vetat iis, qui ex Judaismo ad Christianismum convertebantur, quasi probrosum ipsis præputium in Christianismo futurum esset. *Circumcisio enim nihil est, & præputium nihil est, sed observatio præceptorum Dei*, ibid. vers.19. nempe, sub Christo & Novo Testamento circumcisio vel præputium per se ad salutem [n]ihil conferunt: sub Vet. autem Testamento [c]ircumcisio observari debebat, ut præceptum [D]ivinum. Erat enim signum fœderis inter [Deum] & homines, & signaculum salutis. Quod [ad loc]ionē attinet μὴ ἐπισπάσθω, idem valet quod [He]braicè לא ימשך Non attrahat, sc. præputium.

הַמֶּשֶׁךְ *Protractus, Tractio*: המשך אחר התאוות ימנע את האדם מהשתדל במושכלות Tractio ad concupiscentiam impedit hominem à studio scientiarum, R. Levi Prov.2.19.

משכונות Vide in שכן.

מַשְׁכֵּן Pignorare. Vide in שכן.

מָשַׁל *Dominari, Dominium habere, vel exercere*: item *Parabolicè loqui, Parabolis, Proverbiis uti.* נִמְשַׁל *Comparari, Assimilari*, &c. Heb.

מָשָׁל *Parabola, Similitudo, Simile, Proverbium, Sententia gravis, illustris & comparata*: עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל Per modum similitudinis, per metaphoram, *metaphoricè, figuratè*: Per modum exempli, Exempli gratiâ vel causâ. *Rabbini dicunt etiam in plurali* מְשָׁלוֹת *fœmininè*: ut, משלות כובסין ומשלות שועלין Parabolæ botrorum & parabolæ vulpium, hoc est, à botris, vel vulpibus desumptæ, Succa folio 28.1. Bava basra fol.134. Sic in Sanhedrin fol.38.2. lin. ult.

מְשָׁלִי *Parabolicum*: דבור משלי Locutio parabolica.

מַשְׁלְיָא · מְשַׁלְיָא Vide in שלה.

* משום משם Vide in שום.

משק מוּשְׁקִן *Moschus, animalculum, juxta cujus umbilicum apostema sanguinolentum nascitur, quod unà cum pelle excisum siccatumq; istum odorem spirat, qui in tantis hominum deliciis, & dicitur similiter Moschus* Bisem. Primum exemplum quod Baal Aruch adducit ex Ketubh. fol. 75.1. nunc non extat in nostris libris. *Dicitur & concisè* מושק: *unde*, כל המוגמרים מברכים עליהם בורא עצי בשמים חוץ ממושק שמן חיה הוא שמברכין עליו בורא מיני בשמים Omnia suffimenta odorata consecrant per, *Creans arbores aromatum*, excepto Moscho, qui est ex animante, quem consecrant per, *Creans species aromatum*, Berachoth 43.1. Arab. אלמסך. Idem extat in Talm. Hierosol. Berach. cap.6. ubi nota, pravè scribi מוסכן pro מוסקן.

מַשְׁקִיט Vide in שקט.

מֶשֶׁר *Areola, Area, quadrata spacia hortorum, in quæ semina jaciuntur, Talm.* הרוצה לעשות שדהו משר משר Qui cupit facere agrum suum areas areas, Kilaim cap.2. Glossa, ערוגה. *Plurale*, שב משארי Septem areæ, Gittin fol.69.2. רב זרע גנתא דבי רב משארי משארי Raf sevit agrum domus Raf areolas areolas, id est, *Areolatim*, Kiddusch. folio 39.1. Aleph in medio notat Kametz.

משורה Vide in שורה in שור.

מָשַׁשׁ מִשֵּׁשׁ *Contrectare, Palpare, Contrectando explorare, scrutari, perscrutari. Præteritum*, וַיְמַשֵּׁשׁ לָבָן Et contrectavit Laban, Genes.31.34. אֲרֵי מַשַּׁשְׁתְּ יָת כָּל מָנַי Nam contrectasti omnia vasa mea, Genes.31.37. *Participium*, ותהי ממשש

קביש בטיהרא כמא דממשש עוירא בקבלא Erisq; palpans in luce, sicut palpat cæcus in tenebris, Deuteron.28.29. *Plurale*, והון ממשמשין כחשוכא Eruntque palpantes in tenebris, Exod.10.21. in T. Hierosol. ידיהון ולא ממשמשין Manus suas habent, sed nihil palpant, Psalm.115.7. *Futur.* ימשמשון בטיהרא Palpabunt in tenebris, Jobi 5.14. ימשמשון חשוך Palpabunt tenebras, Jobi 12.v.25. נמשמש כסמין Contrectamus instar cæcorum, parietes, Jesa.59.10.

משא · משש *Contrectatio: Substantia, Soliditas contrectabilis, Firmitas, Utilitas:* מליא דלית משא בהון Verba in quibus nulla est firmitas, Hebr. ומלין לא יועיל בם Et sermones in quibus nulla est utilitas, Jobi 15.3. ולית משש לנבואתהון Non est substantia vel soliditas prophetiæ ipsorum, Thren.2.14. Punctatum est cum ש, ac si significaret *Gaudium*, sed rectè per ש ex hac Radice legitur: עגל מתכא דלית ביה משא Vitulum fusilem, in quo nihil solidi, Exod.32.19. in Jonath. Sic idem est cum ממש, de quo suprà suo loco. Vide illic. מידי משא אית ביה Aliqua utilitas est in eo, Psalm.10. in Midrasch in fine. Guido id *Difficultatem* exponit.

ממשמשנית *Contrectans manibus*, Angreiffig/ *furandi causá.* In Ber. rab. sect.18. Deus non creavit Evam ex manu Adami, שלא תהא ממשמשנית ne fieret contrectans manibus, id est, furatrix, juxta illud, ותגנב רחל *Et furata est Rachel*, Genes.31.v.19.

מתא *Urbs, Locus*, Hebr. עיר: *apud Talmudicos*, למתא דירקא ירקא שקול *In urbem oleris olus importato*, Menachos cap.9. fol.95. in Gemara, Schemoth rabba sect.9. *Proverbialis sententia* fuit apud Veteres. Mosi Magicas artes in Ægyptum ferenti, Jannes & Mambres Magi proverbialiter objecerunt, תבן אתה מכניס לעפריים Stramen tu infers in Aphrajim (urbem Ægypti, ubi straminis & frugum erat copia.) Moses proverbialiter respondit, vulgò dicere homines, In urbem oleris olus importa. Quandoque enim copiæ in aliquo loco, vel naturalis, vel ex industria hominum, fit inopia, & tunc quod importatur, carè venditur. Sic in Academiis & doctorum virorum abundantia studia literarum frigent, & doctrinæ est defectus. Deinde, ubi rerum venalium copia, ibi quoque hominum ementium accursus, ut nisi aliunde etiam res venales importentur, quotidianæ domesticæ non sufficiant. Aliud: במתא שמאי בלא מתא תותבאי *In urbe patria, nomen meum, in urbe aliena, vestimentum meum*, Schabbas folio 145.2. *Proverbium vulgare*, quo monebant, in patria non opus esse vestium luxu & splendore, ut iis vel notior vel celebrior fias, sed nomen hon[e]stum sufficere. In urbe aliena & peregrina, u[bi] quis nomine ignotus est, vestium & ali[orum] externorum munditie & honestate nomen [&] notitiam sibi parandam esse. Aliud: תדור במתא דלא צניף בה סוסיא ולא נבח בה כלבא *Ne h[abi]tes in urbe, in qua non hinnit equus, neque latrat [ca]nis*, Pesach.113.1. Equus enim ad hostem [re]pellendum prodest, & canis ad avertendum [fu]res. Aliud: אל תדור בעיר דריש מתא אסיא *Ne h[abi]tes in urbe, ubi caput urbis est Medicus*, ibid. Me[di]cinam enim magis curabit, & privatum co[m]modum, quàm publicum. מתא מחסיא Urbs Ba[]byloniæ celebris, ubi Academia fuit insi[gnis] aliàs Sora dicta. *Plur. emphat.* מתוותא Ur[bes] מתוותא דארעא דישראל Urbes terræ Israelis, Eru[b.] folio 21.1.

מתב מתיבתא *Schola, Academia.* Radix e[jus] est יתב. Vide illic.

מתג *Frænum, Capistrum, Retinaculum:* [] מתגא דחמריה Et discidit frænum a[sini] sui, Genes.26.31. Jon. Inde accentus eupho[ni]cus (Rhetoricum vocant) *Metheg apud Gr[am]maticos*, qui syllabarum retinaculum est, ne p[] rium conjunctio præcipitem & indecoram pro[]nunciationem efficiat: מלה מתוגה Dictio cu[m] Metheg notata, sive producta per metheg. *A[pud] Rabbinos*, מתג האמה Frænum membri, sc. viril[is].

מתח *Tendere, Extendere, Expandere. Pr[æte]ritum*, מתח קשתיה Tetendit ar[cum] suum, Thren.2.v.4. ומתחו קשתהון Et tetende[]runt arcus suos, Psalm.37.v.14. *Participium* דמתח כזעיר שמיא Qui extendit quasi minimum cælos, Jesa.40.22. דמתח שמיא היך יריעתא Qui ex[]tendit cælos quasi cortinam, Psalm.104.2. *Pe[]hil*, על כל עובדוהי מתיח דיניה Super omnia oper[a] expansum est judicium ejus, 1.Sam.2.3. *Fœmin.* כקשתא מתיחא Sicut arcum extensum, Zach.9. v.13. Psalm.7.13. *Plurale*, וכל קשתתיה מתיחן E[t] omnes arcus ejus extensi sunt, Jesa.5.28. *Infini[]tivus*, למתח דין על עמיה Ad extendendum judicium super populum suum, Psalm.50. vers.4. ולא יתמתח לארעא Et non extendetur in terram, Jobi 15.29.

מתח *Extensio:* בכל ארעא נפק מתח ענינהון In omnem terram exivit extensio rerum ipsorum, Psalm.19.5. Item, *Clavus, Paxillus:* מתחיא [וכ]ל מתחוי וכל Et omnes clavi, Exod.38.20. Jon. [וכל] מתחי דרתא Et omnes clavi ejus, & omnes cla[vi] atrii ex ære erant, Exod.27.19. Jon. Item *Fun[es,] Nervi*, Hebr. מיתרים: ut, ומתחיהון Et funes illarum, Num.3.37. in Jon. Sic Num.4.32.

מתיחה *Extensio, Tensio.*

מתיחו · מתיחות *Expansio, Amplitudo.*

מְשׁוּת *Idem*: אם התקינה למיתוח מסארה Si adhibuerit eam (acum) ad extensionem vestis, immunda est, Kelim cap.13. Vide ibi glossas. Alii enim aliter legunt, מיתוך · מיתח מיתוי, sed omnia sunt unius ejusdemque sensus, scribit Rabbi Salomon: מחט של מיתוח Acus extensionis, quæ nempe panno infigitur, ut extendi possit.

מָתַי *Quando? אֵימָתַי Ecquando?* אימתי אָקוּם Ecquando surgam? Jobi 7.4. עַד אֵימָתַי *Usquequò?* עַד אֵימָתַי תְּמַלֵּל Usquequò loqueris? Jobi 8.2. עַד אֵימָתַי לָא קַבֶּלְתָּא צְלוֹתָא דְעַמָּךְ Usquequò non accipies orationem populi tui? Psalm. 80.v.5. לְאֵימָתַי אֲצַלֵּי עֲלָךְ Quando oraturus sum pro te, Exod.8.9. מֵאֵימָתַי A'quando? A'quo tempore? Quando? מאימתי קורין את שמע A'quo tempore legunt lectionem Audi? Berach. ab initio. *Per apocopam:* עַד מָה לְאֵימַת אַנְתְּ דָמִיךְ Usquequo quamdiu dormies? Proverb. 6. vers. 9. לְאֵימַת אִתְּעַר Quando experrecturus sum, Proverb 23.35. *Talm.* אֵימַת רתח Quando irascitur. *Compositum est cum particula interrogativa* אי.

מתך מְתוּכִילְתָא *Obsonium liquidum, pulmentum, quod panis intinctu comeditur*, Talmud. Schabbas fol. 77.2.

מְתַל *Parabolâ, Similitudine uti, Parabolicè loqui. Participium*, מַתְלִין יָת מַתְלָא הָדֵין Parabolizatis parabolam hanc, Utimini parabolâ hac de terra Israel, Ezech. 18.2. *Pehil*, דְמָתִיל לְשִׁמְשָׁא Qui comparatur Soli, Eccles. 12. v. 3. דִמְתִילִין לְכוֹכְבַיָּא Qui comparantur stellis, ibid. *Futurum*, וְלָא יְמַתְּלוּן יָתֵיהּ עוֹד Et non utentur parabolâ istâ amplius, Ezech.12.23. *Ithpehal*, אִתְמְתַל *& per syncopam*, אִמְתִיל *Assimilari, Comparari. Præter.* אִמְתִיל לִבְעִירָא Comparatus est cum jumento, Psalm.49.13.21. דְאִמְתִילָא לְקוּרְבָּנָא Quæ (precatio) similis est oblationi, Psalm. 50. v. 5. וְאַבּוּבִי אִמְתִיל לְקָל בָּכַיָּן Et vox mea assimilata est voci flentium, Jobi 30.30. וְאִתְמְתַלִית Et assimilatus sum, Psalm. 28.1. *Futurum*, אִתְמְתִיל כְּעַפְרָא Comparatus sum pulveri, Jobi 30.19. *Aphel*, אַמְתֵּיל *Comparare, Assimilare: Parabolis uti, Parabolas proponere. Participium*, מַמְתִּיל מַתְלָא הָדֵין Parabolizans parabolam hanc, Utens parabolâ hac, Ezech.18.3. מַמְתִּיל מַתְלִין הוּא Utens parabolis est, Ezech. 20. v. 49. al. 21. 5. *Futurum*, אַמְתִּיל לָךְ תְּלָתָא מַתְלִין Proponam tibi tres parabolas, Esth.1.3. in Targ. sec.

מַתְלָא · מְתַל *Parabola, Similitudo, Simile, Proverbium*: לְמַתְל וּלְשׁוֹעִי In proverbium & in fabulam, Deuter.28.37. מַתְלָא Ut in antecedentibus. *Affixum*, וּנְטַל מַתְלֵיהּ Et assumpsit parabolam suam, Numer.23.18. *Plurale*, וּמַתְלִין דְסוּכְלְתָנוּ Et proverbia prudentia, Eccles.12.9. מַתְלַיָּא מִלְּקַדְמִין Proverbia abantiquo, 1.Sam.24.14. עַל כֵּן יֵימְרוּן מַתְלַיָּא Idcirco dicunt proverbia, Num.21.28. In Hebræo est הַמּוֹשְׁלִים, quod esset Chaldaicè מַתְלַיָּא, ex forma Participii pluralis. *Affixum*, מַתְלוֹי דִשְׁלֹמֹה Proverbia (ejus) Salomonis, Proverb.1.v.1. *In Venetis quandoque punctatur* מַתַל, *emphat.* מַתְלָא, *pluraliter* מַתְלִין: *sed Hebræa forma cum duplici Kametz communiter mutatur in Scheva & Pathach.*

אַמְתְּלָאָה · אַמְתְּלָא *Simile, Ratio probabilis aut verisimilis*: ובלבד שלא יהי שם אמתלא Et præsertim si non sit ibi ratio aliqua probabilis, quâ fama falsa judicetur, Gittin fol.88.2. in Mischna, & folio 89.2. in Gemara. אם נתן אמתלאה לדבריו Si det rationem probabilem verbis suis. *Plurale*, או הורוהו לה זה אמתלאות Aut docebunt hoc rationes quædam probabiles, indicia, τεκμήρια, More Nevoch. par.3. cap.40.

מְתַן *Exspectare, Præstolari, Morari, Tardare, Hebr.* חִכָּה · קִוָּה. *Præteritum*, וֶאֱלִיהוּ מְתַן אֶת אִיּוֹב Et Eliahu exspectabat Jobum, Jobi 32.4. הֵיכְמָא דִמְתִינוּ Sicut exspectarunt, Psalm. 56.7. מְתִינַת נַפְשִׁי Exspectavit anima mea, Psalm.130.5. *Participium*, מְתִין, *& ex forma Hebraica* מְמַתּוֹן *Exspectans: Tardus, Lentus*: וּבְדִינֵי נַפְשָׁתָא הֲוָה מְתִין Et in judiciis animarum, criminalibus erat exspectans, tardus, lentus, Lev.24.12. in Jonath. Num.27.5. in Jon. *Plurale*, וּמְתוּנִין בְּדִינֵי נַפְשָׁתָא Et tardi in judiciis animarum, Numer.15.34. in Jonath. וּמְתִינִין בְּדִינָא Et exspectantes in judicio, Cantic.5.12. דִלְמָא לְהוֹן אַתּוּן מְתִינִין Num fortè illos exspectatis, Ruth.1.13. דֵין יוֹמָא דַהֲוֵינָא מְתִינִין Hic est dies quem exspectavimus, Thren.2.16. *Aphel*, וְלָא אַמְתַּנְתַּנִי לְנַשָּׁקָא בְּרָתַי Et non exspectasti me, ut oscularer filias meas, Hebr. נְטַשְׁתַּנִי Et non permisisti mihi, Genes.31.28. in Jon. אַמְתֵּינַת יְיָ Exspectavi Dominum, Psalm.130.5. וְאַמְתֵּינִית לְמָרֵי מַסְפְּדָיָא Et exspectavi Dominos luctuum, id est, luctum magnum exercentes, Psalm. 69.21. לְוָתִי אַמְתִּינוּ Me exspectarunt, Psal. 119.95. *Particip.* וְגַבְרָא הֲוָה מַמְתִּין לַהּ Et vir ille exspectabat eam, Hebr. מִשְׁתָּאֵה לָהּ Stupebat super ea, Gen.24.51. in Jon. *Futurum*, וְאַמְתִּין שְׁמָךְ Et exspectabo nomen tuum, Psalm. 52.11. *Apud Rabbinos in Hiphil*, הִמְתִּין *Exspectare*, usitatissimum est. *Apud Talmudicos proverbium est*, מְתוּן מְתוּן אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי שָׁוֶה *Exspectare Exspectare quadringentis drachmis valet*, Berach. fol.20.1. Qui lentè & providè agit, plus sæpè lucratur, quàm qui præcipitanter agit. Commendatur hoc proverbium à Scaligero in Epistola quadam ad Casaubonum. De origine autem proverbii consulendus est ipse textus Talmudicus. Raf Ada bar Ahavah videbat mulierem quandam Samaritanam, vel Æthiopissam in foro cum paludamento. Cùm

itaq; existimaret illam esse Judæam, surrexit, & abstulit ei illud. Quod cùm innotuisset, mulctatus fuit quadringentis drachmis. Dicebat ad eam, quod tibi nomen? Respondit ea, מתון Matun. Dicebat, מתון מתון *Matun Matun quadringentas drachmas valet*; מתון literâ unicâ immutatâ idem est quod מאתן 200. Nomen geminatum valet 400. deinde מתון significat quoque *Exspectare*. Voluit itaq; significare, primò, nomen ejus sibi ominosum fuisse, quòd juxta ejus significationem totidem drachmis ejus causâ fuerit mulctatus: deinde voluit indicare, si alteram significationem probè considerasset, & diutiùs exspectasset, si tardiùs & magis consideratè egisset, se 400. drachmas illas lucraturum fuisse. Hinc sententia ista in generale proverbium tracta. Pro מְתוֹן *Exspectare*, potest quoque legi מְתוּן Tardus, Lentus, Providus. Vide R. Salomonem. Extat idem hoc proverbium in titulo libri חכמת מנוח, hoc pacto: ולא בחפזון יצא להלחם במלחמה של תורה כי אם במתון מתון מאתן שוה Neq; præcipitanter & temerariè egressus est ad bellum Legis, sed cùm Exspectare exspectare, quod ducentis denariis valet, h.e. lentè, consideratè, gravi & maturo consilio. Geminum ei, *Festina lentè*. *Aliud*, קפוץ זְבִן אַרְעָא מתון נסיב איתְּתָא *Festina, eme agrum: exspecta, duc uxorem*, Jebhamm. fol. 63. 1. Ager emptus vendi potest, unde tanto cõsilio nõ eget: uxor nonnisi morte dimittitur, nec animus & mores ejus cognosci possunt, ut agri proprietates, unde morâ in deliberãdo opus.

הַמְתָּנָה · מְתִינוּת *Exspectatio, Mora, Tardatio*: מְתִינָתִי Exspectatio mea, Jobi 17. 15.

מתינות *Idem*, בִּמְתִינוּת Cum exspectatione, *Tardè, Lentè, Pedetentim*, cujus oppositũ בִּמְהִירוּת, Ber. rab. sect. 10.

מְתוּן · מתוני *Tardus, Lentus. Fœm.* מתונית תנועה Motus tardus, cujus oppositum מְהִירָה celer, rapidus. Vide etiam suprà in verbo.

Secundò מְתַן *Humectari, Mollescere ex humore, apud Talmudicos*: המניח זיתים בבותש שימתונו שיהו נוחין לכתוש Qui ponit olivas in vas tusorium ut mollescant, ut faciliùs contundi possint, Taharos cap 9. Ex mutua enim compressione oleum exsudant, & inde mollescunt. Glossa, יתרככו: Item, אדמייתניה כרעהא Dum adhuc humidi sunt pedes ejus ex lotione, Pesach. fol. 111. 2.

מתונא · מתונתא *Terra mollis ex nimio humore*: מתונתא קשה לכותל Terra humidior vel mollior inepta est ad parietem, Bava bathra folio 18. 1. מתונתא בר זריעה היא Terra humida apta ad sationem est, Pesach. fol. 47. 2. מ non videtur hîc ullo modo radicale, sed thema est תְּנַן, quod idem cum טנן, aut potiùs ת est simpliciter pro ט, per mutuam harum literarum cõversionem.

מִיתְנָא *Funiculus*, חבל קטן ut exponunt: מין דמגי ליה במיתנא בעלמא משאוי הוא Quando nimium est cum funiculo vulgari, tunc pro onere censendum, scil. die sabbatho: Schab. cap. 5. in principio: ומיתנא ליתיה בכוותיה Et funiculus non sit in fenestra ejus, Eruvin fol. 34. 1. ומאן דאסר מיתנא דמיכא דכיתנא אחרציה Et is qui ligat funiculum recentem ex lino ad lumbos suos, Bava metzia folio 113. 2. *Affine vel idem est cum* אֵטוּן *vel* אָטוּן.

המתין · המתן Vide in litera ה.

מְתְנוּנָא Sic ponunt Lexica. In Gemara Sota fol. 26. legitur, במתנונה דרך איברים, quod in glossa sępiùs illic scribitur cũ duplici Vav, quasi מְתְנוּנָא, de quo dicit glossa, מתנוונה דרך איברי׳ שאינה מתנוונת בפנים וברכיים אלא ראשה ושאר איבריה בבירים עליה Vox est fœminina de muliere dicta. Author Aruch exponit *Debilem, Macrã, Languidã, Lassam membris*. Sic esset מְתְנוּנָה Moratrix, Tarda, Tardigrada. Legitur & in Jalkut in Exod. fol. 87. 2.

מִתְנָן *Nomen proprium, pro Hebræo* בָּשָׁן *Baschan*.

מְתַק *Dulce, Suave esse, Dulcescere, Hebr. Id Chaldaicè per* בסם *reddi solet.*

מְתִיק · מַתִּיק *Dulce, Suave. Plur.* מִלֵּי מוריגוי מתִיקִן כְּדוּבְשָׁא Verba palati ejus dulcia sunt, ut mel, Cant. 5. 16. & 2. 5.

מְתִיקוּתָא · מתיקות *Dulcedo, Suavitas.*

מְתוּק *Colocynthis, per antiphrasin, quòd sit minimè dulcis, sed amarissima, sicut* עִוֵּר *Cæcus dicitur* סגי נהור *multus lumine, id est, lumine carens*: משיבש המתוק Ex quo arescit colocynthis, Schebh. cap. 3. & 9. Glossa, מתוק בערבי חנ׳טל ובלעז קולקינ׳טידא.

מְתוּקָן *Dulcificatum, Dulce, Suave.* Quando Rabbini Pombeditani à se invicem discedebant, quisque viam aut domum suam, dicebant alter alteri, מחייה חיים יתן לך חיים ארוכים טובים ומתוקנים Author vitæ det tibi vitam longã, bonam & suavem, Joma f. 71. 1. Vel, ומתוקנים Et rectam, à תקן.

מתר מתארא *Torris, Titio*: הוה נקיטא מתארא Acceperat torrem, Glossa, אוד, Vernaculè פורגון, Chagiga fol. 33.

מתורא Ponit hoc loco Baal Aruch ex Gittin f. 69. 2. pro דף *Tabula*. Sed in Tal. legitur פתורא.

Deniq; ponit hîc Baal Aruch מיתורין ex Beres. rabba sect. 50. ubi in nostris libris pro eo legitur לבית אורין. Sed in Vajik. rabba sect. 26. משל לאחד שנטל הגמוניא מן המלך עד שלא הגיע למתורין שלו הירה מהלך כפנן וכיון שהגיע למתורין שלו הירה מהלך בקלאמין Glossa scribit, ratione sensus significare מקום ההגמוניא *Locum præfecturæ*. Baal Aruch planè non explicat. Guido, מְתוֹרִין *Locus suæ auctoritatis.* Si מתורין genuina lectio, possit esse Gręcum μεθόριον *Confinium*. In Aruch in קלמין legitur pro eo, למדינה In provinciam suam. Vide in קלם.

נ

נאב נִיאוּב *Uter, Lagena, vel simile quoddam vas.* In Bereſch.rabba ſect.10.fol.239.4. רועה הייתי בעירי והלכתי למלאת את הניאוב מן המעין Paſtor fui in urbe mea, & ivi ad replendum utrem ex fonte, &c. Idem extat in Talm. Hieroſol. Maſſ. Naſir cap.1. in fine, ubi legitur הניאב.

נאה *Pulchrum, Jucundum, Amœnum, Decorum, Decens, Congruum, Elegans:* אֶתְרוֹג נָאֶה *Citrium pulchrum:* לוּלָב נָאֶה Palma elegans. *Fœmin.* אִשָּׁה נָאָה Fæmina pulchra: *Apud Gram.* נאה *Congruum:* בלתי נאה *Incongruum. Sumitur & Adverbialiter, pro Pulchrè, Benè, Decenter, Egregiè:* In Bereſchith rabba ſect.34. circa finem ſententia: נאים דברים כפי עושיהם רב עואי נאה דורש ולא נאה מקיים *Pulchra ſunt verba ex ore illorum qui faciunt ea. Raf Aſſaj pulchrè i. e. optimè concionatur, ſed non pulchrè obſervat (quæ dicit.)* Tales erant olim Phariſei, hodiè, proh dolor! multi. Pulchrum eſt, ſi quis ipſemet obſervet, quę aliis pręſcribit, & exemplo præeat. Contrà, *Turpe eſt doctori, cùm culpa redarguit ipſum.*

נאות *Pulchritudo, Pulchrum,* & adjectivè, *Pulcher, Conveniens, Congruum: Plur.* פירושים בלתי נאותים Interpretationes non pulchræ: *fœmin.* סִבּוֹת נְאוֹתוֹת Cauſæ pulchræ, R.Levi Prov.19.3. Vide etiam in יאת.

נוֹאִי *Pulchritudo:* & apud Gram. *Congruitas:* גְּמִירַת נוֹאִי וְשׁוּפְרָא Perfectæ pulchritudinis & elegantiæ, Thren.2.15.

נָאֶה · נָאָתָה *Caro cruda:* נאתא בריבתא id eſt, בשר המת Caro mortua, qualis in vulnere naſci ſolet, Bava kama fol.85.1. *Eſt fortè à* נָא*, quod eo ſenſu legitur Exod.12.9.*

נאל נִאֲלָא *Inſania, Stultitia:* רוח נאלא באה עליו Spiritus inſaniæ invadit ipſum, Bechoroth fol.44.1. *Fortè hoc ſenſu legendum eſſet* נוֹאֲלָא*, à Radice* יאל*, unde in Niphal,* נואל *Stulteſcere, Stultè agere, quod eſt pro* נְאוֹל *ab* אויל. Idem ſpiritus appellatur illic בן נפילים Ben nephilim. *Elias & Baal Aruch hoc loco adducunt ex Targum Hieroſol.* Deut.21.3. דְּלָא סְלִיק בְּנָאֲלָא שִׁעְבּוּר דְנִיר, *pro Hebræo,* אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל: *ſed id hodiè in noſtris libris non invenitur. Videtur legendum,* דְּלָא סְלִיק עֲלַהּ שִׁעְבּוּר דְנִיר Super quam non aſcenderit ſervitus jugi, ut eſt in loco parallelo Num.19.2. in Onkelo, ubi in Hebræo eſt, אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל.

נאם *Dicere:* יהי עלינו כנאמך Sit nobis ſecundum dicere tuum, id eſt, juxta verbum tuum, quod elocutus es, In precibus: *Apud Rabbinos;* כל נאם או אמן או מאן *Omne dictum eſt vel verum vel falſum.* Nota literarum hujus vocis tranſpoſitionem, מאן · אמן · נאם.

נאף *Adulterari, Mœchari. Particip. ex Pahel,* מְנַאֲפִין וּמְזַנְּן Adulterantes & ſcortantes, Jeſa.57.3. Rarum Chaldæis verbum.

נאץ *Spernere, Contemnere cum contumelia, Irritare, Provocare.*

נִיאוּצָא *Contumelia, Contemptus ignominioſus, Rejectio contempta,* 2.Reg.19.3. Jeſa.37.3.

* נַאקְתָּה · נְאָקָה נאק Vide infrà in Rad. נקה.

נבא *Prophetare, Vaticinari. In Ithpahel Chaldæis uſitatiſſimum. Præteritum,* דְּאִתְנַבִּי יִרְמְיָה Quæ prophetavit Jeremias, Jerem.25.13. *& cum* ה, הִתְנַבִּי, Eſræ 5.1. מְדִין אִתְנַבִּיתָ Quare prophetaſti? Jerem.26.9. וְאִתְנַבִּיתִי כְּמָא דְאִתְפַּקְּדִית Et prophetavi ſicut juſſus fui, Ezech.37.verſ.7. דְּאִתְנַבִּיאוּ לְכוֹן Qui prophetarunt vobis, Jer.37.19. *Participium,* מְדִין אַתְּ מִתְנַבֵּי Ut quid tu prophetas? Jerem.32.3. *Plurale,* וְתֵימַר לְדְמִתְנַבַּן Et dices prophetantibus, Ezech.13.2. *Infinitivus,* שַׁלְחַנִי לְאִתְנַבָּאָה Miſit me ad prophetandum, Jer.26.12. *Cum Affix.* בְּאִתְנַבְּיוּתֵיהּ In prophetando ipſum, Zach.13.3. *Imperativus,* אִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן Propheta contra ipſos, Ezech.11.4. *Futurum,* וְאַתְּ תִּתְנַבֵּי לְהוֹן Et tu prophetabis ipſis, Jerem.25.30. דְיִתְנַבֵּי לִשְׁלָמָא Qui prophetaverit ad pacem, Jer.28.9. לָא תִתְנַבּוּן נְבוּאָה Non prophetabitis prophetiam, Amos 2.12.

נְבִיאָה · נְבִיא *Propheta:* אֲרֵי נְבִיאָה הוּא Quia propheta eſt, Geneſ.20.7. אֲרֵי יְקוּם בֵּינָךְ נְבִיא Quum ſurrexerit in medio tui propheta, Deuter.13.1. *Plurale,* נְבִיאִין Prophetæ, Num.11.29. מְאָה נְבִיאִין Centum prophetas, 1.Reg.18.v.4. *Emphaticè,* כַּד קְטֶלֶת אִיזֶבֶל יָת נְבִיאַיָּא Cùm occidiſſet Iſebel prophetas iſtos, 1.Reg.18.4. מִנְּבִיאַיָּא דַיהוָה Ex prophetis Domini, ibid. verſ.13. *Conſtructum,* וּנְבִיֵי אֲשֵׁירְתָא Et prophetas lucorum, ibid. verſ.19. וּכְנַשׁ יָת נְבִיֵי שִׁקְרָא Et congregavit prophetas mēdacii, id eſt, mendaces, ibid. verſ.20. *Affixum,* בְּפוּם כָּל נְבִיָּךְ In ore omnium prophetarum tuorum, 1.Reg.22.23. בְּפוּם כָּל נְבִיוֹהִי In ore omnium prophetarum ejus, ibid.v.22. *Fœminin.* נְבִיאָה, *emphat* נְבִיאַתָּא *Prophetiſſa*, Exod.15.20. וְעָלִית לְוָת נְבִיאָתָא Et ingreſſus ſum ad prophetiſſam, Jeſ.8.3. ubi Regia habent ex altera forma emphatica נְבִיאֵיתָא. *Interdum,* נְבִיאַתָּא, ut Jud.4.4. *Prophetæ Hebræis ſunt Priores & Poſteriores. De Prioribus* apud Talmudicos: מאן נביאים ראשונים אמר

רב הונא זה דוד ושמואל ושלמה Qui ſunt Prophetæ priores? dixit Raf Huna: David, Samuel & Salomon, Sota fol. 48. 2. Et paulò poſt: Quare vocantur Prophetæ priores? לאפוקי מחגי זכריה ומלאכי דאחרונים נינהו Ad excipiendum illos à Chaggæo, Zacharia & Malachia, qui fuerunt poſteriores.

רוּחַ נְבוּאָה · נְבוּאֲתָא · נְבוּתָא *Prophetia*: רוּחַ נְבוּאָה Spiritus prophetiæ, נְבוּאֲתָא דִשְׁקְרָא Prophetia mendacii, כְּדֵין נְבוּאֲתָה Talis eſt prophetia, Jerem. 23. 33. *Conſtructum*, נְבוּאַת יְשַׁעְיָהוּ Prophetia Jeſajæ, Jeſa. 1. 1. In Medraſch Schir cap. 3. v. 4. Decem nominibus appellatur נבואה Prophetia: חזון נבואה הטפה דיבור אמירה צווי משא משל מליצה חידה & ex his quódnam eſt graviſsimum? &c.

נְבִיאוּת *Idem. Emph.* דְקַבֵּל נְבִיוּתָא Qui accepit prophetiam, Prov. 30 1. *Aff.* יַת רוּחַ נְבִיאוּתֵיהּ Spiritum prophetiæ ſuæ, Num. 11. 29. *Apud Talmudicos*, כל ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא Cujuſcunque nomen & patris ejus nomen eſt in prophetia, certum eſt, eum fuiſſe Prophetam filium Prophetæ.

נְבוּאִי *Propheticus*: שפע נבואי Influentia prophetica: כח נבואי Facultas Prophetica, in R. Levi ſæpè. *Fæmin.* מדרגה המעלה הנבואיית Gradus ſummus propheticus, Rab.

נְבָיוֹת · נְבוֹי *Proprium nomen viri & regionis*, Geneſ. 25. 13. & 28. 9.

נבג נַבְגָא *Poculum majus, Scyphus, Quartale*: *Apud Talm.* שלח ליה כל האי נבגא דברכתא Miſit ipſi totum poculum benedictionis, poculum ſcil. capacius & honoratius, in quo fit conſecratio, & quod in ordinem circumbibitur, Berach. cap. 7. in fine. *Legitur & cum* א *ab initio*, אנבג, ut videre eſt in litera א, in ordine אנב.

Secundò נבגא *Virgula, Virgultū, Ramus, idem quod* חוֹטֶר *vel* נֵצֶר. Adducitur in Aruch exemplum ex Tal. Peſach. cap. 7. ſed pagina non indicatur.

Tertiò נְבַג *Prodire, Prorumpere*: קברה והדר נבוג Sepeliebat illud, & rurſus prodiit ex ſepulchro, ſcil. cranium quoddam quod exiſtimarunt eſſe regis Jehojakim, Sanhed. fol. 82. 1. *Eſt pro* נְפַק *commutatis literis ejuſdem organi.* Hinc pro eo, quod Baal Aruch citat נבגי מיא, ex Succa fol. 53. 2. in Gemara noſtra legitur, נִפְקֵי מַיָא.

* נבז Unde Nomen נְבִזְבָּה, quod vide in בזה.

נבח *Latrare, ut Hebraicè. Infin.* לָא יָכְלִין לְמִנְבַּח Non poſſunt latrare, Jeſa 56. 10 לָא יַנְזִק כַּלְבָּא בְּלִישָׁנֵיהּ לְמִנְבַּח Non nocebit canis linguâ ſuâ latrando, Exod. 11. 7. *Apud Talmud. proverbium*: נבח בך כלבא עול נבח בך גוריתא פוק *Si allatret te canis (maſculus) intra: ſi fæmella, exi*, Eruvin folio 86. 1.

נִבְחָז *Idolum Havæorum, canis latrantis figuram habens, quaſi* כלב נובח, *de quo* 2. *Reg.* 17. 31. Sic explicatur in Sanhed. fol. 63. 2.

נְבַט *Proſpicere: Progerminare, Repullulare, Prodire*: דְכֵיוָן דְנָבַט נָבַט Quod proſpicere, progerminare incipit, magis germinare pergit, Taan. fol. 40. 1. Vide illud in קלא. Alibi, דלא הדר נבט Qui non amplius repullulat, Moed katon fol. 18. 2. Gloſſa explicat per צָמַח. *Hiphil* הַבִּיט *Intueri, Heb.*

נְבָט *Nebhat, nomen proprium regionis*, Jeſa 60. v. 7. Hebraicè נְבָיוֹת: *Item*, וְכָל רַבְרְבֵי נְבָט Et omnes principes Nebhat, Heb. קֵדָר Kedar, Ezech. 27. 21.

* נבך נְבוּךְ Hebræum eſt, pertinens ad בּוּךְ.

נַבֵּל *Fædare, Fædum, Turpe reddere, Deturpare, Dehoneſtare, Rejicere, Abominari ut fædum, Abominabile reddere. Particip.* אֲרֵי בְרָא מְנַבֵּל אַבָּא Nam filius turpitudine afficiens patrem, Mich. 7. v. 6. מְנַבֵּל אֲנָא יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא Abominor ego domum ſanctuarii, Amos 6 9. Heb. מְתָאֵב, quod eſt pro מְתַעֵב. *Futurum*, לָא תְנַבֵּל אֲתַר בֵּית כּוּרְסֵי יְקָרָךְ Non deturpabis locum ſolii gloriæ tuæ, Jer. 14. 21. לָא תְנַבֵּל יַת מֵימְרָא דְפוּמָךְ Non deturpabis verbum oris tui, Eccleſ. 5. 5. *Aff.* וַאֲנַבְּלִנָךְ Et abominabilem reddam te, Nah. 3. 6. Heb. וְנִבַּלְתִּיךְ. Pravè in Venetis וַאֲנַבְּלִיכָךְ Caph loco Beth. *Apud Rabbinos*, הַמְנַבֵּל פִּיו Fædans os ſuum, fædè & obſcænè loquens: כל המנבל פיו כאלו מכניס חזיר לבית קדשי קדשים *Quicunque fœdè loquitur, perinde eſt ac ſi introduceret porcum in ſanctuarium intimum.* נִתְנַבֵּל *Abominabile, inſtar morticini fieri*: השוחט ונתנבלה Si mactet & animal abominabile fiat, id eſt, profanum, illegitimum inſtar morticini.

נִבּוּל *Fæditas, Turpitudo, Obſcænitas*: נבול פה Fæditas oris, id eſt, turpis & obſcænus ſermo: כשיש לנו יום טוב אין אנו עסוקים בנבול פה ובקלות ראש כבל הגוים Quando habemus diem feſtum, non utimur fæditate oris, id eſt, obſcænis ſermonibus, & levitatibus, R. Sal. Pſal. 75. 3.

נַבְלוּת *Idem*: נבלות הפה *Turpiloquium.*

נוֹבֵל · נְבַל · נִבְלָא *Deciduus fructus, qui vel maturus, aut tempeſtate impulſus, decidit*: ut, כְּנִבְלָא מִתִּינָא Sicut deciduum ex ficu, Jerem. 8. 13. Sic etiam legendum Jeſa. 34. 4. pro quo pravè in Venetis וּכְרִבְלָא. *Plurale*, נבלין Vide in נבל. *Apud Talmudicos*, נוֹבְלוֹת *Decidui fructus*, in libro Berachoth, ubi quæritur; An eos ſolenni benedictione conſecrare debeant? & deciditur, eſſe dicendum ſuper iis, Benedictus ſit Deus, cujus verbo omnia exiſtunt, fol. 40. 2. Vide R. Salom. Jeſa. 28. 1.

Secundò נְבֶל · נִבְלָא *Nablium, Inſtrumentum muſicum.* Aben Eſra ſcribit Jeſa. 5. יש בו עשרה נקבים eſſe in eo decem foramina. R. Salomon ibidem ſcribit, citans ex Medraſch Tehillim, למה נקרא שמו נבל

שמו נבל שמנבל בל מיני זמר Quare vocatur nomen ejus *Nebel*? quia *Menabbel* stultescere facit omnia instrumenta musica. Kimchi scribit Jesa.22.24. Nablia diversa esse cum clavis & chordis, & omnia tamen appellari Nablia. *Decachordum*, *Utriculum*, *Lyram*, *Psalterium* etiam reddunt. In Aruch scribitur esse *Utrem*, *utriculum*, quâ musicam exercent, inflando, Sackpfeiff. Alii, scribit idem, explicant esse *Lignum rotundum cum nervis, sive chordis hinc inde extensis*: עַל יְדֵי כִנּוֹר וּנְבֶל Per citharam & nablium, Jesa.5.12. בְּמָנֵי זְמַר וְנִבְלָא Instrumentis musicis & nablio, Psal.71.22. *Plural.* נבלין ותופין Nablia & tympana, 1.Sam.10.5: אֲחוּדֵי נִבְלַיָּא Tenentes nablia, Jesa.22 24.

נְבֵלְתָא · נְבֵלָא *Cadaver*, *Cadivum*, *Morticinium*: נְבִילָא וּתְבִירָא Cadaver & fractum, Levit.22.v.8. *Notatur & cum Chirek in medio, quod Elias improbat. Cum Tzere notandũ ut Hebraicè*: נְבֵלְתָא רְמִיָא בְּאוֹרְחָא Cadaver projectum in via, 1.Reg.13.25. *Construct.* בְּנִבְלַת חֵיוְתָא מְסָאַבְתָא In cadavere bestiæ immundæ, Levit.5.2. נְבֵלְתָא דִנְבִיָּא Cadaver prophetæ, 1.Reg.13.29. *Affix.* לָא תְבִית נְבִילְתֵיהּ Non pernoctabit cadaver ejus, Deut.21.23. וּתְהֵי נְבֵלְתָךְ מְשַׁדְרָא Eritque cadaver tuum projectum in cibum, Deut.28 26. גַּרְמֵי נְבֵלָתְהוֹן Ossa cadaverum ipsorum, Jesa.26.19. *Talm.* פשוט נבלתא בשוקא ושקיל אגרא ולא תימא כהנא רבא אנא גברא רבא אנא *Excoriato cadaver in platea* (id est, publicè) *& cape mercedem*, (& merere aliquid) *neq; dicas, Sacerdos magnus ego sum, Vir magnus ego sum, &c.* Pesach.fol.113.col.1. Pro פשוט, legitur in Bava basra fol.110.1. נטוש, Baal Aruch נשוט, in נשט. Sensus; Quemque debere laborare, & ex labore victum acquirere, & utut magnus sit, potiùs illiberali labore aliquid acquirere, quàm mendicare, vel ex publico ali. Hoc sensu dicunt alibi, לעולם ישכיר אדם עצמו אפילו לעבודה שהיא זרה לו. Simile aliud vide in אגר.

נְבַלְתָא *Flagitium*, *Turpitudo*, Job.5.16. Hebr. עַוְלָתָה Nequitia.

מַבּוּל *Diluvium*: וְאַיְתִי מַבּוּלָא Et adduxit diluvium super populum, Hab.3.5.

נְבַע *Scaturire*, *Ebullire*, *Manare*, *Emanare*, *Promanare*: *metaphoricè Eloqui*, *Proloqui*. *Participium*, נַחְלָא תָבֵע מַבּוּעַ דְחָכְמְתָא Torrens scaturiens, scaturigo est sapientiæ, Prov.18.4. נָבֵעַ שְׁטוּתָא Eructat stultitiam, id est, eloquitur, Proverb.15.2. *Plurale*, כַּד נָבְעִין בָּהּ Quando scaturiũt in ea, Psal.126.4. וּמֵי מַבּוּעַ נָבְעִין Et aquas fontanas manantes, Jerem.18.14. *Futurum*, אַבַּע לְכוֹן רוּחִי Eructabo vobis spiritum meum, Proverb.1.22. תַּבְּעַן סִפְוָתִי תּוּשְׁבַּחְתָּא Eloquentur labia mea laudem, Psal.119.171. *Aphel Participium*, מַבִּיעַ בִּישְׁתָא Eructat malum, Proverb.15.28. Sic, מַבִּיעַ מֵימְרָא Eloquitur verbum, Psal.19.3. Hebr. יַבִּיעַ. In Venetis pravè sine dubio legitur מַבְעֵי, transpositis duabus literis. *Contractè*, מַבַּע חָכְמְתָא Eloquitur sapientiam, Psal.90.12. Regia מַבְנֵי Construit: נָפִיק וּמַבַּע וְשָׁטֵף Exiens, Eructans, & inundans, Cantic.4.12. *Futur.* אַבִּיעַ חִדְוָן Eloquar ænigmata, Psal. 78.2. סְגִיאֵי טוּבָךְ יַבִּיעוּן Multitudines bonitatis tuæ eloquentur, Psal.145.7.

מַבּוּעַ *Fons*, *Vena*, *Scaturigo*, *ut antea*, *Prov*.18.4. דְחַלְתָּא דַאלָהָא מַבּוּעָא דְחַיֵּי Timor Domini est fons vitæ, Prov.14.27. *Plurale*, מַבּוּעִין דְמַיִין Fontes aquarum, Exod.15.27. *Constr.* וְעַל מַבּוּעֵי מַיִן Et ad fontes aquarum, Jesa.49.v.10. *Affix.* וְאוֹבֵישׁ יַת מַבּוּעָהָא Et exsiccabo fontes ejus, Jere.51.36.

נְבַר *Fodere*, *Suffodere*. *Futurum*, יְנוּבְרִנָּהּ חֲזִיר Suffodiat eam porcus, Psal.80 14. Elias voluit deducere à בור, sed non benè. Nam & in Aruch adducitur ex Talmud, חזיר שהיה נובר באשפה Porcus qui fuit fodiens in fimo, Wülen, Bava kama in princ. cap.2. fol.17.2. Huc etiam pertinet, יִתְקוּפוּ עֲלוֹי נָבְרַיָּא Prævaleant super eum suffossores, id est, latrones, qui domos, ut porci agrum, suffodiunt & vastant.

נְבְרָא *Ramus*: בדיקלא דחד נבארא In palma unius rami, id est, palma juvencula nondum incisa, Schab. fol. 90. 2. in fine capitis. At alibi, מאי נרגילא דיקלא דחד נברא Quid est nargila? palma unius rami, Erubhin fol.58.col.1. Glossa ibi, נִבְרָא est סִיב Muscus crescens & se circumvolvens circa palmam, ut volvulus circa vitem. Vide & Schab. fol.51.2. in fine pag.

נֶבְרְשָׁא, *emphat.* נֶבְרַשְׁתָּא *Lychnuchus*, *Lucerna*: לָקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא Coram lychnucho, Dan.5.v.5. *R.Saadias hîc notat, juxta quosdam sic dici, quasi* נֵר בַּר שַׁתָּא *Lucerna filia anni, i.e. per totum annum ardens.* Aben Esra exponit מנורה *Candelabrum*. *Plurale*, כְּמָא דִמְבַלְשִׁין בִּנְבְרַשְׁתָּא Sicut quærunt aliquid lucernâ, Soph.1.12. *Rabbini dicunt* נִבְרֶשֶׁת.

נְגָא *Fossa*: *Fovea*, *idem quod* אֲגַן, *de quo in litera* א, *per transpositionem literarum*: ut, נִגְאֵנֵי דְאַרְעָא Foveæ vel loca depressa agri, id est, בְּקִיעֵי הַקַּרְקַע Fissuræ agri, fossæ in quibus aqua colligitur, ut Glossa interpretatur in Bava basra fol.103.1. In Misna & Gemara ibidem appellantur נקעים. At נגאנים author Aruch deducit ab אגן, unde אֲגָנַיָּא Fossæ aquarum, Judic. 4. 11. interprete Kimchio & R.Salom. Et sic in Gemara Bava kama, בְּאַגְנֵי דְאַרְעָא In fossis terræ, fol.61.2. ex אַגָּנוֹת Phialæ.

גִּינְיוֹן *Cingulum*, *Zona*, חגור, Talm. Hierosol. Eruvin cap.ult.

נְגַב *Exsiccari*, *Desiccari*, *idem quod Hebr.* חרב, *pro quo hoc sensu in Targum ponitur*. *Præteritum*, נְגִיבוּ מַיָּא Exsiccatæ sunt aquæ, Exod.8.13.

נְגִיבוּ אַפֵּי אַרְעָא Exſiccatæ erant ſuperficies terræ, ibid. Sic Geneſ.8.11. in Jonathane. *Paſſivum Ithpehal, Præteritum,* וּנְזַף יַמָּא דְסוּף וְאִתְנְגִיב Et increpavit mare algoſum, & exſiccatum eſt, Pſal.106. v.9. וְיַרְדְּנָא אִתְנְגִיב Et Jordan exſiccatus eſt, Jobi 14.11. al.7. *In Pihel,* נַגֵּב *Exſiccare*, apud Rabbinos frequens, de manuum aut corporis exſiccatione poſt lotionem. *In Targum,* נַפְשָׁנָא מְנַגְּבָא Anima noſtra arida, Numer.11.6. in Jonathane. *Apud Rabbinos,* אוכלין נגובין Cibi ſicci, exſiccati, Chagiga cap.3. in Miſna, ויסתום ויגוב Occludet, & exſiccabit, Avoda ſara cap.ult. in Miſna. Baal Aruch hæc adducit in נב. מְנוּגָּב *Exſiccatus.*

נִגּוּב *Exſiccatio*: נִגּוּב יָדַיִם Exſiccatio manuum poſt lotionem. כל האוכל פת בלא ניגוב ידים באילו אוכל לחם טמא *Quicunq; edit panem ſine exſiccatione manuum, perinde eſt ac ſi comederet panem immundum*, Sota fol.4.2.

נְגִיב *Fœmin.* נְגוּבְתָא · נְגוּבָא · נְגִיבָא *Siccum*: בְּאַרְעָא נְגוּבְתָא In terra ſicca, Pſal.102.7. וּקְרָא יְיָ לִנְגִיבְתָא אַרְעָא Et vocavit Dominus aridam, Terram, Geneſ.1.10. in Jonath.

נְגוּבְתָא · נְגוּבָא *Siccitas*: וְגַרְמִי חֲרַךְ מִן נְגוּבָא Et corpus meum aduſtum eſt præ ſiccitate, Jobi 30.v.30.

נֶגֶב Hebr. *Auſter, Meridies.* Hinc, הִנְגִּיב *Meridiem verſus ire, proficiſci*: והנגיב למפיבשת Et ivit in meridiem ad Mephiboſchetum, Eruvin 54.2.

נְגַד *Trahere, Attrahere, Extrahere, Protrahere, Ducere, Diducere, Extendere, Inclinare.* Cùm de arcu dicitur, eſt *Jaculari*: de aquis, *Fluere, Stillare.* Dicitur etiam de morientibus, quùm ſpiritum extremum Trahunt, id eſt, *Exſpirant*, quo verbo tunc reddi poteſt, & reſpondet etiam verbo Hebræo גָּוַע *Exſpiravit*, ſed præcipuè in Ithpehal. *Præteritum,* וּנְגַד גַּבְרָא בְּקַשְׁתָּא Et traxit vir arcu, id eſt, jaculatus eſt, 1.Reg.22.34. Hebr. מָשַׁךְ, & ſic ſæpè huic reſpondet: נְגַד לִידֵיהּ עִם סִיעַת שַׁקָּרִין Traxit manum ſuam cum cœtu falſorum, Hoſeæ 7.5. וּנְגַד לֵיהּ חִסְדָּא Et protraxit, extendit ad eum miſericordiam, Geneſ.39.v.21. דִּי לָא נְגַדַת בְּנִיר Quæ non traxerat jugum, Deut. 21.3. *Affix.* נְגַדְתִּנוּן Traxi eos, Hoſeæ 11.8. Veneta pro Daleth habent Reſch. ונגידו Et traxerunt Joſephum, Geneſ.37.28. אַף שְׁמַיָּא נְגַדוּ מִטְרָא Etiam cœli extraxerunt, id eſt, ſtillarunt pluviam, Hebr. נָטְפוּ Judic.5.v.4. וּנְגַדוּ מַיָּא Et fluxerunt aquæ, Jeſa.48.21. נְגַדוּ טוּלֵי רַמְשָׁא Contraxerunt ſe, Inclinarunt umbræ veſpertinæ, Jerem.6.v.4. וְלָא נְגַדָא בְּנִיר Quæ non traxerunt ſub jugo, 1.Samuel.6.7. *Participium,* נְהַר דִּי נוּר נָגֵד Fluvius ignis manabat, Dan.7.10. לָא יְהֵי לֵיהּ נָגֵד חִסְדָּא Non ſit ipſi ullus utens miſericordiâ, Pſal.109.21.

אַרְעָא נָגְדָא נַחֲלִין דְמַיִין Terram trahẽtem fluvios aquarum, Deut.8.7. *Plur.* נָגְדִין מַיִין Fluentes aquis, Jeſa.30.25. נָגְדִין חוֹבִין בְּחַבְלֵי לִמְגָא Trahentes peccata funibus vanitatis, Amos 9.18. דְנָגְדִין נְפִלָא Qui trahunt Arcturum, Jobi 38.21. *Infin.* בְּמִנְגַד שׁוֹפָרָא Qui protrahit buccinâ, id eſt, tractim & diu ſonuerit, Exod.19.13. גַּבְרִין רָאוֹמָנִין לְמִנְגַד בְּקַשְׁתָּא Viri qui artifices ſunt jaculandi arcu, 1.Sam.31.v.3. כְּמִנְגַד בְּקַשְׁתָּא Quaſi jactum teli, Geneſ.21.16. בְּמִנְגַד קֶרֶן דִּכְרַיָּא Cùm protraxerit ſonum cornu arietinum, Joſ.6.5. *Cum Affixo,* בְּמִנְגְדֵיהּ בִּמְצִדְתֵּיהּ Cùm traxerit eum in rete ſuum, Pſal.10.9. *Et aliâ formâ,* בְּיוֹמֵי נְגוֹד נְגוֹדַיָּא In diebus ducere, (id eſt, gubernare) duces ſive judices, Ruth.1.1. Hebr. שְׁפֹט הַשֹּׁפְטִים. Eſt ergo נְגוֹד vel נְגוֹר forma Hebraica. *Imperativ.* נְגַד טוּבָךְ Protrahe, extende bonitatem tuam, Pſal.36.11. *Cum Affixo,* נְגִדְנָא בָּתְרָךְ Trahe nos poſt te, Cantic.1.4. נְגִידוּ Trahite, Exod.12.21. *Futur.* וּבָתְרוֹי כָּל בַּר נָשׁ יִנְגּוֹד Et poſt eum omnem hominem trahet, Jobi.21.33. לָא תִנְגְּדִנַנִי Ne trahas me, Pſal.28.3. עַד דְנִנְגּוֹד יָתְהוֹן מִן קַרְתָּא Donec extrahamus eos ab urbe, Joſ.8.6. עֲנָנַיָּא יִנְגְּדוּן טוּבָא Et nubes ſtillabunt bonum, Jeſa.45.v.8. quod Elias citat יִנְגְּדוּן à נְגַד, ſed adducit in נָד: יִנְגְּדוּן Inclinant, Pſal.55.4. *Ithpehal Præter.* אִתְנְגִיד בַּר נָשׁ Subtrahitur homo, Hebr. וַיִּגְוַע Et exſpirat, Jobi 14.10. וְאִתְנְגִיד וּמִית אַבְרָהָם Et ſubtractus eſt, Exſpiravit, & mortuus eſt Abraham, Geneſ.25.7. וְאִתְנְגִידוּ מִן קַרְתָּא Et extracti ſunt ex urbe, Joſ.8.16. אֲרֵי אִתְנְגִידוּ פְלִשְׁתָּאֵי עַל אַרְעָא Quia extenderunt ſe Philiſtæi ſuper terram, 1.Sam.23.27. Hebr. פָּשְׁטוּ. *Fœminin.* אִתְנְגִידָא פַּרְסַת רַגְלֵי כָהֲנַיָּא Extractæ ſunt plantæ pedum ſacerdotum, Joſ.4.18. *Particip.* מִתְנְגִד בְּלָא דִינָא Subtrahitur abſq; judicio, Proverb.13.v.23. *Plurale,* וּמִתְנַגְּדִין Et ſubtrahuntur, Hebr. יִגְוָעוּן Exſpirant, Pſal.104.29. *Imperativus,* אִתְנְגִידוּ Extrahite, Exod.12.21. *Futur.* וְתִתְנְגִיד Et extende te in monte Tabor, Judic.4.v.6. יִתְנְגִיד Exſpirabit, Jobi 34.15. וְיִתְנַגְּדוּן Et ſubtrahentur, exſpirabunt, Job.36.12. *Apud Talmudicos in Imperativo* נגוד Trahe. Hinc, לית דינא דנגוד או דינא דאגוד Non eſt *Judicium trahe*, aut *Judicium traham*, Baſra fol.13.1. Si duo ſocii rem quandam habeant communem, quæ non poſſit dividi; veluti ancillam, ſervum, vel aliud quidpiam, tum dicit unus alteri, נגוד Trahe, id eſt, redime partem meam à me, aut ego אֶגּוֹד Traham, partem ſcil. tuam ad me pro æquo pretio. De ejuſmodi negotiis & cauſis vide Majemon par.4. in הלכות שכנים cap.1. *Ithpehal,* אִתְנְגִיד eſt etiam *Rapi in ecſtaſin*: Hinc, יוסף בריה דרבי יהושע חלש ואיתנגיד Joſeph filius Rabbi Joſuæ ægrotavit, & in ecſtaſin raptus fuit, Iſt verzuckt worden: dixit ad eum Pater ejus, Quid vidiſti? Reſpondit, mundum

inverſum

inverſum. vidi ſuperos inferius, & infimos ſuperius, &c. Bava baſra fol.10.2. Baal Aruch explicat איגניד id eſt, נראה כאילו פרחה נשמתו וחוזרת Videbatur ac ſi evolaſſet anima ejus, ſed redibat. Aliter, איגניד ואיתנח Suſpiravit & ingemuit, Megilla fol.16.1. Aliter, נגד שמא אבד שמיה Qui extendit (celebre reddit) nomen, perdit nomen, Avos cap.1. Qui honorem avidius quærit, jacturam ejus facit.

Secundò, נְגַד eſt *Feſtinare, Properare:* נגוד רְגַבְתִּי לְוִיתָא Trahe teipſum, id eſt, feſtina: mox enim jungemus comitatum, Echa rab. cap.1. v.1. id eſt, מהר והמשך עצמך Propera & trahe teipſum: נגד חמי לי Accede, oſtende mihi, id eſt, לֵךְ Ito, veni: אמר ליה לשמעיה נגד Dicebat ad ſervũ ſuum, feſtina, Bava baſra fol.11.2. Deficit prima radicalis pro נגוד.

Tertiò, נְגַד *Cædere, Flagellare. Uſitatum eſt apud Syros, & reſpondet Græco ῥαβδίζω Virgis cædo, & φραγελλόω Flagello, & δέρω. Sic uſurpatur in proverbio communi,* טוביה חָטָא וְזִיגוּד מִנְּגַד *Tobias peccavit, & Sigod flagellatur*, Maccos fol.11.1. Simile in נגר. Vide Adagia Druſii: והתחיל מנגדו Et incepit flagellare eum, Schemoth rabba ſect.20. מאי טעם נגדתיה להאי Propterquam cauſam flagellaſti hunc? Berach. fol.58. col.1. נגדיה רב יוסף Flagellavit eum Raf Joſeph, Peſach. fol.52.col.1. אלמלא נגדוהי לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא Niſi caſtigaſſent Chananiam, Michaëlem & Aſariã, adoraſſent imaginem, Ketubh. fol.33.2. *In Targum,* וּלְמִנְגַּד מַן דִּי יִתְחַיַּב בְּדִינָא לִנְגָדָא Et ad cædendum eum qui in judicio condemnatus fuerit ut cædatur, Cantic.7.4.

נִגְדָא *Flagellatio*, Talm. ההוא גברא דאיחייב נגדא אנגדא בבי דינא Iſte vir qui condemnatus eſt ad flagellationem in domo judicii, Taanis fol.24. col.2. במערבא מסגן אנגדא דבר בי רב ולא מסגן אשמתא In occidente condemnant eum qui eſt de domo Raf (hoc eſt, diſcipulum rebellem, inobedientem) ad flagellationem, & non ad Schammatiſationem, Peſach.52.1. חלמא בישא קשה מנגדא *Somnium malum gravius eſt flagellatione*, Berach. fol.55.1.

מְנַגְּדָא *Flagellator:* במנגדא Sicut flagellator, id eſt, כמכה ברצועה ſicut cædens aut flagellans loro, Joma fol.55.1. & 15.1.

נְגִיד *Tractile, Ductile:* נְגִיד תִּתְעֲבֵיד מְנַרְתָּא Ductile fiat candelabrũ, Exod.25.31. עוֹבַד נְגִיד Opere ductili, Jerem.10.5.

נְגִידָא · נְגוֹד & נְגוֹדָא · נָגִיד *Ductor, Dux, Princeps. In libro Judicum Nomen* שׁוֹפֵט *ſic transfertur: ſed Hebræum* נָגִיד *aliter transferri ſolet:* כָּל יוֹמֵי נְגִידָא Omnes dies ducis, Jud.2.18. Regia habent נְגוֹדָא, & ſic ſæpius. *Plurale,* נְגִידִין וַאֲקִים יְיָ Et ſuſcitavit Dominus duces, Judic.2.16. & נגודין v.18. in Regiis. *Emphat.* נגודיא, ut ſuprà ad Infinitivum: ונגודיא יִתְלַעַב Et duces ſubſannat, Jobi 12.17. At, טולי עַל נְגִדִין אִלְיָא Eleva propter duces lamẽtum, Jerem.7.29. quod melius legeretur נְגִידִין. *Apud Talmudicos Proverbium,* כַּד רָגִיז רַעְיָא עַל עָנָא עָבִיד נְגוֹדָא סַמְיָא *Quando paſtor iratus eſt gregi, facit ducem (gregis) cæcum*, Bava kama fol.52.col.1. Ipſo enim in foveam cadente, cadit etiam grex ſequens. Sic Deus regno iratus, præficit ipſi regem malum.

נְגָדָא *Tractus:* דְּמְסוֹבַר נְגָדָא דְּבַר זַרְעָא Qui portat tractum ſementis, Pſal.126.6. in Venetis.

נְגָדָא · נוגדא *Protractio, Longitudo:* נוגדא דיומתא בימינה Longitudo dierum in dextera ejus, Proverb.3.16. יְהַבְתְּ לֵיהּ נְגָדָא דיוֹמַיָּא Dediſti ei longitudinem dierum, Pſal 21.9. Pſal.23.6.

נגידות *Idem:* בִּנְגִידוּת רוּחָא Protractione, Patientiâ ſpiritus, Prov.25.15.

נְגוּד *Protractio, Cælatura:* בִּנְגוּדֵי דִּכְסָף Cum cælaturis argenteis, Prov.25.11. al.10.

נְגָדִין · נְגוֹדִין · נִגְדִּין *Fluenta, Flumina, Fluvii, Rivi aquarum Fluentes & ſe Trahentes. Plurale,* עַל נִגְדִּין דְּמַיִין Super vel juxta fluenta aquarum, Jeſa.44. v.4. Heb. יִבְלֵי rivi: פוקו נִגְדִּין דְּמַיָּא Educite fluenta aquarum, Jeſa.21.14. quod legitur in Venetis גְּדוֹנִין, Vide Commentarium noſtrum Chald. ועַל נִגְדִּין יְשַׁלַּח שׁוֹרְשׁוֹהִי Et juxta fluvios mittit radices ſuas, Jere.17.8. Leguntur & quædam hujus ſignificati per Reſch, ut videbitur infrà. Ponitur etiam pro Hebræo שְׁפָיִם, quod Kimchi interpretatur, *Loca eminentia*, id eſt, *clivos, excelſa, colles*, R.Salomon, *Rivos:* וּקְפִי עֵינָךְ עַל נִגְדִּין Attolle oculos tuos ſuper clivos, Jerem.3.2. קָלָא עַל נִגְדִּין אִשְׁתְּמַע Vox ſuper clivos audita eſt, ibid. v.21. At, עַל רֵישֵׁי נִגְדִּין דְּמַיִין Super capita fluentorum aquarum, Jere.4.11. ubi etiam pro Hebræo שְׁפָיִם ponitur. Sic 12.12. & 14.6. אֶפְתַּח לְהוֹן עַל נִגְדִּין נַהֲרִין Aperiam ipſis in collibus flumina, Jeſa 41. v.18. Sic Jeſa.49.9. etiam explicari poſsit: נִגְדֵּי דְמַדְבְּרָא Colles deſerti vel fluenta, Exod.14.3.

מִנְגָּדָא *Tractio, Tractus: Conſtr.* כְּמִנְגַּד בְּנִין רְחִימִין נְגַדְתִּנּוּן Secundum tractum filiorum dilectorum traxi eos, Hoſ.11.4.

נאגר *Species oleris.* In Talm. Hieroſ. Eruvin cap.3. ירק הנאגר מזון שתי סעודות Olus נאגר eſt cibus duorum prandiorum. Idem legitur in Peah cap. ultim. in Gem. Schindlerus ponit Arabicè, נאגר *Papyrus.* Et Plin. lib.13.cap.11. ſcribit de papyro: *Mandunt quoq́; crudum decoctumq́; ſuccum tantùm devorantes.*

אינגר *Parum*, Gittin fol.58.1.

נַגְדָּא *Nauta, trahens navem fune:* זמרא דנגדי ודבקרי שרי Cantus nautarum & agricolarum licitus

citus est, Sota fol.48.1. Nautarum; quia se cantu mutuo ad laborem excitant; Agricolarum, ad se & boves dirigendos.

נִגְדָּא *Necromantia*, apud Talmudicos: unde, אסקיה לשמואל בנגידא Produxit Samuelem per magiam, Schab.152.2. Sic in Gittin fol.56.2. Produxit Titum בנגידא per Incantationem, Glossa אוב, per pythonem. In præcedenti loco Glossa scribit, בן קורין מכשפות של אוב בלשון ארמי Sic vocant magiam (vel, Incantationes) pythonis in lingua Aramæa. Vide quoque infrà in נגר ח.

הַגָּדָה Et Talmudicè אַגָּדְתָּא · אַגָּדָא *Narratio, Enarratio, Historia jucunda & subtilis, Discursus historicus aut theologicus de aliquo loco Scripturæ jucundus, animum lectoris attrahens. Et ita est ab Hebræo* הִגִּיד *Narravit, Nũciavit*, Ein fürtreffliche rede. *Quidam deducunt ab* אָגַר *Colligere in fasciculum, & tunc* אֲגָדָה *est Complexus historicus, jucundus subtilis, mysticus: sic etiam dictus, quasi* דְאָגָה, *per metathesin literarum, quòd Curam & solicitudinem animo injiciat ob arcanum sensum suum.* Hinc, הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח *Historia Paschatis.* Brevem formam, quæ incipit Chaldaicè הָא לַחְמָא עַנְיָא *Hunc panem afflictum*, descriptam habent in libro precum quotidianarum, quam omnes & singuli legere tenentur primâ nocte festi Paschatis, ex eo quod scriptum legitur וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ *Et enarrabis filio tuo die illo*, Exod.13.8. Non nox paschatis, (ut alii volunt, Scal. de emend. temp. fol.534.) sed lectio illa historica paschalis, sic à Judæis vocatur, & Fagius malè Eliam in hac voce explicavit, ubi vertendum erat, In nocte paschatis legunt Aggada, historiam paschatis, &c. Vide Majemon. par.1. de חמץ ומצה cap.7.sect.5. & 10. Exemplum hujus Haggadæ sive Lectionis aut Enarrationis Paschalis mox post hunc tractatum de Fermentato in Majemone integrum subjicitur. Dicunt etiam, דברי אגדה מושכים הלב *Verba Aggadæ attrahunt animum.* In Talm. מלמדו מדרש הלכות ואגדות Nedarim fol.35.col.2. in Misna, ubi in Gemara, אגדות per א ab initio. Interpres R. Ascher scribit ibi: *Aggadoth*, id est, דברי חכמים שהסמיכום על הפסוקים Verba sapientum, quæ fundarunt super sacram scripturam, sive quæ per discursum rationis subtilem fundāt super scripturam, Discursus ex sacris scipturis enarrativè sive disputativè deductus. מְסַדֵּר אַגַּדְתָּא Ordinabat scitè dicta. Vide R. Asariam in Meor enajim fol.77.1. & seqq. de *Aggados.*

בְּנֶגֶד · לְנֶגֶד · נֶגֶד *Ex adverso, Ex opposito, Contra, Coram, Respectu, Pro:* נֶגֶד יְרוּשָׁלֵם Ex adverso Jerusalem, Dan.6.11.

נֶגְדִּי *Oppositus:* דְּבָרִים נֶגְדִּיִּים Res oppositæ.

מִתְנַגְּדִים *Repugnantia, Opposita.*

הִתְנַגְּדוּת *Oppositio, Pugnantia, Contrarietas.*

מְנַגְּדִים *Contrarii, Adversarii, Opponentes se:* מנגדי תורתנו Contrarii legi, religioni nostræ.

נָגַהּ *Splendere, Fulgere, Coruscare, Lucere*, Hebraicè. Hiphil, הִגִּיהַּ *Splendidum reddere, Illustrare, Illuminare*, quod Rabbini etiam de *Correctione librorum* dicunt; unde, אין מגיהין אפילו אות אחת Neque corrigunt literam unam, Moed katon fol.18.2. סֵפֶר מוּגָה Liber correctus: מוגה בעיון נִמְרָץ Correctus inspectione diligentissimâ. Sic in Masora parva Obad. v.17. ad תָּמִיד notatur: בספר מוגה In libro correcto, scil. sic legitur. Nam quidam alii libri pro eo habent סָבִיב, ut videre est in Concordantiis in Rad. סבב.

מַגִּיהַּ *Corrector:* מגיהי ספרים Correctores librorum, qui erant in Jerusalem, Ketubh. folio 106.1.

הַגָּהָה *Correctio.* Item *Animadversio, Annotatio, Admonitio, quâ aliquid specialiter in textu libri illustratur.*

נֹגַהּ · נָגְהָא *Splendor, Lux:* יְקוּם בִּנְגְהָא Surrexit cum luce, Dan.6.20. דָּמֵי לְכוֹכַב נָגְהָא דְּמַזְהַר בֵּינֵי כּוֹכְבַיָּא Similis est lucifero lucenti inter reliquas stellas, Esth.10.3. כְּכוֹכַב נָגְהָא Sicut stella splendoris, splendens, lucida, Jesa.14.11. id est, Lucifer, הֵילֵל Hebraicè: Item apud Rabbinos & Talmudicos, *Venus, Stella Veneris: Lucifer.* Hinc, האי מאן דבכוכב נוגה יהי גבר עתיר וזנאי Qui sub Venere natus est, fiet vir dives, & libidinosus, Schabb. fol.156.1.

נְגֹהִי *Dies, Lux diurna:* apud Talmudicos, מאי אור רב הונא אמר נגהי ורב יהודה א׳ לילי Quid est *Or*, id est, Lux? Raf Huna dixit, *Noghi* dies, & Raf Jehudah dixit, nox, Pesachim in principio Gemaræ. Author Aruch putavit, illic per antiphrasin significare Noctem: sed erravit, & errarunt alii cum ipso, sic explicantes. Nam ibi thesis est; *Luce decimâ-quartâ quærendum est fermentum.* Quærit Gemara, *quid per* אור *intelligatur? Alius dixit Diem, alius Noctem. Qui dixit* Noghi *Diem, intellexit diem simpliciter, quando aurora die 14. orta est: & qui dixit* Lele *Noctem, intellexit noctem præcedentem, à qua dies naturalis incepit. Non quod* or *vel* noghi *ibi contrariam significationem habeant, de quo nulla quæstio, sed de initio diei disputatio.*

נְגִיהּ *Coruscatio, Splendor:* וְלָא יִנְהַר גִּיהַּ נוּרֵיהּ Et non splendebit splendor lucis ejus, Jobi 18.5. In Regiis est גִּיץ Scintilla, & sic in Hebræo שְׁבִיב.

Secundò, נגה *Morari, Tardare, apud Talmudicos:* נגה לצלויי Morabatur precari, Schab. fol.10.1. Glossa איחר. Sic juxta Aruch, אי הכי נגה ליה Si tamdiu moratur, Joma fol. 28.2. id est, נתאחר moram

moram trahit. Item, נגה להו ולא אייתי להו ריפתא Morabatur & non afferebat illis cibum, scil. operariis: & paulò pòst, לא תינקטו דעתייכו ברהאי דנגהנא Ne suscipiatis ad animum vestrum, id est, ne in malam partem interpretemini, quòd tamdiu moratus sum, nempe, vobis cibum afferre, Taanis fol.24.col.1. *Ex Aphel*, דמנהי בה טפי In quo immorantur diu, de quo diu multumq; disputant, Niddah fol.65.2. in Venet. In Bas. est דמנחי malè. Baal Aruch legit מנחי, in נח.

נגן *Insulæ*: יחדון נגון סגיאין Lætentur insulæ multæ, Psal.97.1. *Emphaticè*, נגותא רחיקיא Insulæ longinquæ, Jesa.66.19. *Construct.* נגות עממיא Insulæ gentium, Genes.10.v.5. ונגות ימא Et insulæ maris, Psalm.65.6. ומנגות ימא Et de insulis maris, Psal.65.6. ומנגות ימא Et de insulis maris, Jesa.11.11. *Respondet Hebræo* איים.

נגח *Cornupetere, Ferire cornibus. Futur.* וארי יגח תור Nam si cornupetierit bos, Exod.21.28. *Pahel Partic.* היכנא דרימנא מנגח בקרנוהי Sicut monoceros ferit cornibus suis, Deut.33.17. in Jon. *Futurum*, יגח תורא Cornuferierit bos, Exod.21.v.31. in Jonath. מעיקנא ננגח Hostes nostros cornu petemus, Psal.44.6. *Aphel Præteritum*, אגחת במשריתך Feriisti exercitu tuo, Ezech.32.2. At, יגח Jobi 6. vide in גחה. *Ithpahel Futur.* דיתגח קרבא Ut inferatur bellum, Exod.17.16.

נגח *Cornupeta, Petulcus*: תור נגח Bos petulcus, Exod.21.29.

נגחן *Idem*, Exod.21.36. in Jonath. *Fœmin.* פרה נגחנית Vacca cornupeta, Metzia fol.80.col.1. דמתילין לתורי נגחנין Qui similes sunt tauris cornupetis, Psal.22.13. in Regiis.

נגיחה *Cornupetitio.*

Secundò in Hiphil אגיח *Præliari, Bellare.* Sæpiùs adjunctum habet Nomen קרב *Bellum, Prælium*, & tunc reddi potest, *Committere prælium, Movere, Incitare, Inire bellum. Quædam notantur ex formâ quiescentiũ secundâ, à* נוח, *ubi vide. Præt.* והוא אגח קרבא Et ipse gessit bellum, Num.21.26. ואם קרבא אגיח בהון Et si bellum prodire fecit, movit in eos, Judic.5.v.25. ואגחתא במשריתך Et prçliatus es exercitu tuo, Ezech.32.2. אגחית קרבא Inii bellum, 2.Sam.12.v.27. אגיחו קרבא Quando inierunt bellum, Judic.11.5. *Particip.* כל יומא מגיח דחקני Toto die oppugnans opprimit me, Psal.56.2. *Plural.* סגיעין מעיקין מגיחין לי Multi sunt oppressorum præliantium contra me, vers.3. *Infinitivus*, לאגחא קרב Movere bellum; *& cum Affixo*, ביום אגחותיה קרב Sicut die quo præliabatur prælium, Zach.14.3. ביום אגחותך קרבא Sicut die quo infers bellum, Psal.110.3. באגחותהון קרבא Quando ineunt prælium, Eccles.9.11. *Futurum*, ויגיח קרבא עם Et inibit bellum cum, &c. 1.Sam.17.v.32. ותגיחון קרב Et inibitis bellum, 1.Sam.4.9. *Possent hæc & similia, ad* נוח *referri, mutatis diversorum verborum formis, quod non infrequens.*

אגחותא *Prælium, Bellum*, Jobi 38.23.

נגט נגוטא *Calix, Scyphus, Poculum unde bibitur*: אשקיוה נגוטא דחלא ונח נפשיה Potarunt ipsum poculo aceti, & mortuus fuit, Avoda sara fol.38.2. Baal Aruch explicat כוס: alii בטיפה *Guttâ aceti*, quasi esset ex Latino *Gutta*, ut est in Aruch manuscripto.

נגן *Pulsare instrumentum musicum. Præteritum*, כד נגן דמנגן Cùm pulsaret qui pulsabat, id est, pulsator, 2.Reg.3.15. *Particip.* ומנגן בידיה Et pulsavit manu suâ, 1.Sam.16.23. *Plurale*, דמנגנין קדמיהון Qui pulsabant ante eos, Psal.68.26. *Fœm.* מנגנא בכנרין Pulsabat in citharis, Esth.5.14. *Infin.* דידע לנגנא בכנורא Qui sciat pulsare in cithara, 2.Reg.3.15. דמוטיב לנגנא Qui bene-facit pulsare, id est, qui optimè pulsat, 1.Sam.16.17. *Futurum*, וינגן בידיה Et pulset manu suâ, 1.Sam.16.16. ננגן Canemus, Jesa.38.20.

נגינה *Pulsatio musica: Instrumentum pulsatile. Plurale*, נגינן, *emphaticè*, לשבחא בנגינתא Ad laudandum in pulsatilibus instrumentis, Psal.67.1. vel, In, sive, Per pulsationes. Apud Grammaticos, *Accentus, Modulatio, Lectio juxta accentus, nam hi etiam notæ musicæ sunt.*

נגון *Melodia, Concentus, Cantus*: ונגון כנריך Et concentus cithararum tuarum, Ezech.26.v.13. ונגון תשבחתיה Et concentus cantus laudis ejus, Jesa.38.v.20. כלי ניגון Instrumentum musicum. Apud Grammaticos, *Accentus, & ipsa decantatio & modulatio juxta accentus.*

מנגן *Psaltes, Pulsator musicus.*

נגנין *Memoriæ, Historiæ rerum gestarum*: אבקש בנגני שלהם Quæram in memoriis ipsorum, Glossa, ספר זכרון מעשיהן Liber memoriæ rerum gestarum ipsorum, ע״ז fol.4.1. In Aruch scribitur נגני.

נגנין *Fissuræ*: נגני דארעא Fissuræ terræ, Bava bathra fol.103.1. Kiddusch. fol.61.1. Sic explicat Aruch, מקום אשבורן.

נגס *Masticare, Manducare, Mandere, Comedere*, Rab. Legitur in Beres.rab. sect.14. in fine: ויהי האדם לנפש חיה ר׳ הונא אמר עשאו עבר מכורן בפני עצמו דאי לא לעי לא נגיס i.e. *Et fuit Adam in animam viventem*, *Genes.*2.7. R. Huna dixit: Fecit ipsum servum mancipatum sibi ipsi, ut si non laboret, neque comedat. Repetitur in Medrasch Echa c.1.15. & in Medrasch Koheleth cap.2.v.17. Vult dicere, Deus creavit Adamum sive hominem, ut esset sui-ipsius servus, in suam ipsius servitutem quasi venundatus, suo labore sibi victum & necessaria vitæ comparans; quod si autem non

 laboret,

laboret, nihil quoque habeat, quod comedat. Drusius, vir in Hebræorum lectione accuratissimus, vult, hanc sententiam in populo Judaico tritam & proverbialem quasi fuisse, & ex communi ejus usu Apostolum 2. ad Thess.3.10. eam adduxisse, cùm ait; *Quum essemus apud vos, hoc denũciabamus vobis,* ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω *Quòd si quis non vult operari, nec manducet.* At in loco adducto sententia ista non affertur in abstracto, quasi commune aliquod proverbium, sed dicitur in concreto, relationem ad hominem & ejus statum ratione creationis habens; nempe, quòd si homo laboret, ad quod creatus est, Jobi 5.7. habeat, quod edat: quòd si non laboret, merito suo etiam careat necessariis vitæ alimentis. Hinc tamen generalis sententia proverbialis esset, מַאן דְּלָא לָעֵי לָא נָגִיס *Qui non laborat, nec manducet,* Hebr. כִּי שֶׁלֹּא מִיָּגֵעַ אֵינוֹ אוֹכֵל *Is qui non laborat, nec ipse comedat,* vel, מִי שֶׁלֹּא עוֹמֵל sensu eodem. Alibi, לית את אזיל לעי ונגים Quare non is laboratum, ut habeas quod edas? Verba sunt divitis, ad pauperem mendicantem, Vajik. rabba sect. 34. טהור שנגס מן האוכל ונפל על בגדיו Mundus qui comedit de cibo, & ceciderit super vestem ejus, Tibbul jom cap.3. יתבין נגסין על פתורא דינאי מלכא Sedebant & comedebant in mensa Jannæi regis, Beres.rab. sect.91. נְגִיסָה *Comestio, Manducatio.*

נגוסטרי Sic hoc loco citatur in Aruch, sed in Gemara legitur גנוסטרי transpositis primis literis. Vide גנס. Author Aruch tamen hîc prolixus est in hac forma explicanda.

נָגַע *Tangere, Attingere, Pertingere, Accedere, Lædere, Percutere, Plagis afficere. Ithpahel,* שַׁתָּא דְּאִתְנְגַע בַּהּ מַלְכָּא In anno quo percussus fuit rex, Jesa 6.1.

נְגִיעָה *Accessio,* apud Rab. unde בֵּית הַנְּגִיעָה *Beth accessionis, quod Nominibus præfigitur,* ut in illo, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ Et adhærebit in uxore sua, Gen. 2.24. Item *Tactus.*

נְגַף *Ferire, Percutere. Futurum,* וּמְסַנְאוֹי אֶנְגּוֹף Et osores ejus percutiam, Psal.89.24. וַאֲרֵי יִגּוֹף תּוֹר דִּגְבַר Nam si ferierit bos alicujus, Exod.21.35. *Ithpahel,* עַד לָא יִתְנַגְּפָן רַגְלֵיכוֹן Antequam percutiantur pedes vestri, id est, impingant, offendãt, Jerem.13.16.

נְגִיפָה *Læsio, Percussio.*

הַנָּפָה *Percussio, Concussio, Collisio:* מפני הנפת התריסין Propter concussionem scutorum, Sota 42.1.

מַגֵּפָה *Plaga, Vulnus:* שדם מגפתו טמא Quia sanguis plagæ ejus est immundus, Machschirin cap.ult.

נְגַר *Trahere, Attrahere, Protrahere: Fluere,* quando de Aquis dicitur. *Sic quædam scribuntur hujus significati in Venetis, quæ potius revocãda ad* נגר, *ut etiam in Regiis ponuntur:* ut, בִּנְגִירַת בְּנַיָּא רְחִימִין נְגַרְתִּנּוּן Secundum tractum filiorum dilectorum traxi eos, Hoseæ 11.4. הֲלָא אֲנָא נְגַרִית Nunquid ego traxi, scil. terram, id est, serravi, serrâ secui? *Sic participium;* Numquid magnificat se serra על דְּנָגַר בַּהּ super eum qui trahit eam? Jesa.10.15. *Infinitivus,* לְמִנְגַּר בְּקַשְׁתָּא Jaculari arcu, 2.Sam.1.18. בִּמְנְגְרֵיהּ בִּמְצָדְתֵיהּ Dum trahit ipsum in rete suum, Psal.10.9. *Futurum,* וְגַלְגַּלֵּי עֵינָנָא יִנְגְּרוּן מַיָּא Et orbes oculorum nostrorum fluunt aquis, Jerem.9.18. *Sic alia hujus significati. Nam & Syris sic sumitur* unde, חובא נגירא היא רוחה Charitas attrahit spiritum, vel, longus est spiritus ejus, 1.Cor.13.4. דְּמִן נוּגְרָא A' longitudine, id est, longo tempore, Actor.26.v.5. נְגִירוּת רוּחָא Longitudo animi, Μακροθυμία, Longanimitas.

נַגְרָא · נְגַר *Fluvius, Flumen; Torrens se volvens. Sic adjunctum habebit* מַיָּא *Aqua. Apud Talmudicos, & quandoq; in Bibliis Venetis.* Vide Talm. Bava metzia fol.107.2. תרתי ארעתא אתרי נגרי Duæ terræ, (id est, duo agri) ad duos fluvios vel rivos, Bava basra fol 12.2.

נִיגְרָא *Gressus, Gradus, Incessus, qui fit Tractu & motu pedum:* כיון דתקטו להו ניגרא ברחתא בעי נטירותא יתירתא Quamprimum apprehenderunt gressum foras (scil. jumenta juniora) requirunt custodiam amplam, Bava kama 57.1. Sic fol. 118.1. & Basra fol.88.1. לא תשוור ניגרא Ne magnos passus facias, Pesachim 113.1. חוק בכבי ותשכח בניגרי *Comminue dentibus* (cibum) *& invenies in gressibus,* Schab. fol. 152.1. *Proverbialis sententia,* quâ monent, cibo frugali & bono corporis vires sustentandas esse. *Comminue dentibus,* id est, sufficienter comede, & fortiter incedes: מאן יהיב לן נגרי דפרזלא ונשמעינך Quis dabit nobis pedes ferreos, & serviemus tibi, tecum scil. eundo perpetuò? Berach. fol.41.2.

הַגָּרָה *Defluxio,* Kimchi, Joël.3.18.

נִיגְרָא · נגירא *Magia, Incantatio,* id est, כִּשּׁוּף. *Sic scribitur in Aruch, & quandoq; apud Rabbinos. In Talmud notatur per Daleth in medio* נגדא, *ut suprà in* נגר *dictum est. Græcè* νεκυία *sumitur apud Herodianum pro Evocatione mortuorum, quâ futura ex eis evocatis sciscitantes rescimus.*

נַגָּר *Artifex, Opifex, Faber, Heb.* חָרָשׁ: ut, נַגָּרֵי אָעִין Faber lignorum, Jesa.44.13. נַגָּרִין רְאוּמָנִין Artifices opificum, 2.Sam.5.v.11. *Emphat.* לְנַגָּרַיָּא Fabris, 2.Reg.22.6. *Apud Talmudicos,* לית נגר ולא בר נגר דיפרקינה *Non est artifex, neq; filius artificis, qui solvere possit illam:* Respondit R.Schescheth, אנא לא נגר ולא בר נגר ופריקנא לידה *Ego non sum artifex, nec filius artificis, & tamen solvam eam* (contradictionem,)

traditionem,) Avoda sara fol.50.2. Simile illi; *Nō sum Propheta, neq; filius Prophetæ*, Amos 7.14.

נַגָּרוּת *Artificium, Opificium:* וּבְנַגָּרוּת אָעָא Et artificio ligni, Exod.31.5.

נַגְּרָא · נְגַר *Vectis, Pessulus, ita dictus,* לפי שהוא נגור *quia trahitur ab una extremitate januæ ad alteram, ut scribit Baal Aruch:* נַגְּרָא מְצִיעָאָה Vectis medius, Exod.26.28. *Plurale,* הֵיךְ נַגְּרִין Sicut pessulos, Jobi 38.10. תַּרְעִין וְנַגְּרִין Januas & vectes, Deut. 3.5. in Jon. & Targ. Hierosol. יַת נַגְּרוֹי Et vectes ejus, Exod.35.11. Sic pro Hebræo בְּרִיחַ ponitur: *Apud Talmudicos,* נגר הנגרר נועלין בו במקדש Pessulus, qui trahitur, obserant eo in sanctuario, Eruvin fol.102.1. העביר את הנגר Obducit pessulum, Tamid cap.3.

נְגַר *Obserare, Pessulo claudere, Vectem obdere. Præteritum,* וְאַרְעָא נַגְּרַת בְּתָקְפָּהָא עֲלַ מִנִּי Terra obseraverat robore suo super me, Jon. 2.7. id est, validissimos suos pessulos mihi obduxerat, ut exeundi omnis spes esset præclusa. In Hebræo verbum subauditur ellipticè, sed Nomen adest בְּרִיחֶיהָ Pessulos suos, scil. obduxerat, quod Nomen, cùm antea per נְגַר transferri dictum sit, verisimile est & hîc נַגְּרַת ipsi respondere. Veneta habent per Daleth נַדְּרַת Attraxerat.

נַגַּר טוּרָא *Gallus sylvestris vel montanus, Urogallus,* ein Awrhane/ *ut Elias & Judæi in versione Germanica reddunt, Hebr* דּוּכִיפַת *Levit* 11.v.19. *Deuter.*14.18. *Vocis Hebrææ Rabbini quidam afferunt rationem, quòd sit avis habens* דו *Duas* כיפות *Cristas,* id est, *cristam duplicatam. Sed alienum, vocem Græcam δύο vel Latinam* Duo, *ad Mosis ætatem evehere, & cum voce Hebræa componere, Nostri Upupam communiùs reddunt, quæ est avis, cristis galeata, sed in fimo terræ conversari solita. Quidam ex nostris vertunt Attagenam* ein Haselhûn. Talmudici scribunt, דוכיפת dicitur, שהודו כפות, id est, שכרבלתו עבה cujus crista crassa est, ut videatur duplex esse, estq; avis magna ut gallus, vocantque eam פאון שלבייא Pavonem sylvestrem. Notant etiam ibidem, hanc avem habuisse שָׁמִיר Adamantem, quo lapides in domo sanctuarii Hierosolymitani cæsi & aptati fuerunt, ut ferro opus non fuerit, Cholin fol.63.1. Inde in Targum vocant eam נַגַּר טוּרָא Artificem montis vel montanorum, Bergmeister/ estque תרנגולא ברא Gallus sylvestris, sic dictus, à singulari re gesta per adamātem, ut describitur in Gittin, fol.68.2. Nam accepto Adamante disrupit petras altissimas, & importavit in fissuras istas semen arborum, ut in iis haberet habitationem, & sic viveret. Inde in Targum reddiderunt *Naggar tura.* Iste adamas tandem adductus ad Salomonem, quo ipse usus loco ferri ad secandos lapides in

ædificio Templi. Aben Esra scribit in lege Levit. 11. de illis qui *Gallum* interpretantur, טפשי עולם הם כי מי הגיד להם Stultissimi hominum sunt: nam quis indicavit illis, esse Gallum talem? Vide Nicol. Full. in Misc. lib.6. cap.4.

גור מְגִירָא · מְגִיר Vide.

נְגַשׁ *Ferire, Cornu-petere, idē quod suprà* נְגַח, *pro quo ponitur: Præter.* אִין עֲבַד כְּנַעֲנָאֵי נְגַשׁ תּוֹרָא Si servum Cananæum ferierit bos, Exod.21.32. Jon. *Futur.* וַאֲרֵי יִנְגַּשׁ תּוֹר אֶת גְּבַר Nam si ferierit bos aliquem, Exod.21.28. in Jon.

נַגְשָׁן *Petulcus:* אִין תּוֹר נַגְשָׁן הוּא Si bos petulcus fuerit, Exod.21.29. in Jon.

* נְדָא Vide infrà in נְרָא.

נדב *Ithpahel,* אִתְנַדַּב *Sponte & voluntariè aliquid agere, sponte offerre & largiri. Præteritum,* הִתְנַדַּבוּ לֶאֱלָהּ יִשְׂרָאֵל Sponte offerunt Deo Israëlis, Esræ 7.15. *Particip.* כָּל מִתְנַדַּב בְּמַלְכוּתִי Quicunq; sponte offerens est in regno meo, Esræ 7.v.13. *Plurale,* מִתְנַדְּבִין Sponte offerentes, v.16. דְמִתְנַדְּבִין לְאוֹרַיְתָא Qui sponte se offerunt Legi, qui sponte incumbunt legis studio, Psal.110.3. Et sic Jes.13.2. pro quo in Ven. כְּנַדְבִין ex Pahel.

נִדְבְתָא · נִדְבְתָא · נִדְבָא *Munus spontaneum & liberale:* אַיְתִיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִדְבְתָא Afferent filii Israëlis munus spontaneum Domino, Exod.35.v.29. או בְּנִדְבְתָא Aut per spontaneum, Exod.36 3. id est, *Sponte, voluntariè, benevolè:* מִסַּת נִדְבַת יְדָךְ Sufficientiam muneris voluntarii manus tuæ, Deut. 16.10. *Plur. cum Aff.* וּלְכָל נִדְבָתְהוֹן Et in omnibus voluntariis oblationibus suis, Lev.22.18. וּבַר מִכָּל נִדְבָתְכוֹן Præter omnia spontanea vestra, Levit. 23.v.38. Item *Arca eleemosynaria, unde liberalitas exercetur in pauperes. Talm.* ויפלו דמיהן לנדבה Et cadāt numi ipsorum in arcam eleemosynariam, Sanh. fol.112.2.

הִתְנַדָּבוּת *Idem,* Esræ 7.16.

נְדִבוּתָא *Liberalitas, Spontaneitas,* Psal.51.14. in Regiis, pro quo in Venetis נְבוּאָה.

דבך נִדְבָּךְ Vide in.

נדד *Et geminatâ primâ rad.* נְדַנֵד *Vagari, Fugere, Recedere. Præteritum,* וְשִׁנְתֵּיהּ נַדַּת עֲלוֹהִי Et somnus ejus recessit ab eo, Dan.6.19. וְנַדְדֵית Et vagabar, inquietus eram, Jobi 7.v.4. *Pahel,* נַדֵּד *Recedere facere, Removere:* כְּמָא דִּמְנַדְּדִין גִּלְלִין Sicut qui removent stercus, 1.Reg.14.10. ubi pravè in Venet. דִּמְנַדְּרִין, quod posset legi דִּמְנַדְּדִין. *Ex Ithpehal,* עַד דְּאִתְנַדַּדוּ כָּל אַנְגְּלֵי מְרוֹמָא Ita ut commoti fuerint omnes Angeli excelsi, Esth.6.1. in Targ. sec.

נִדְנוּד · נְדִידָה *Vagatio, Motus, Nutus, Jactatio:* ובכל מקום שיש שם נדנוד עבירה Et in omni loco, in quo est *nutus, Indiciū transgressionis,* Glossa רְמַז, Pesach. fol.50. col.2. *Baal Aruch,* Aliquid simile

transgreſsioni. *In Targum,* וְשָׂבְעַת נְדִדַת שִׁינְתָא Et ſatiatus fui jactationibus ſomni, Jobi 7.4.

נוֹדֵד *Vagans:* דובא נודד Urſus vagus. Grammaticis ſic vocatur *Verbum activum, quod etiam dicitur* יוצא *Egrediens, Tranſitivū, quia actio in alium tranſit.*

נדנודיי Talm. *Menta,* ut in Gloſſa explicatur Schebhiit cap.7. Pro eo in Talm. Hieroſ. legitur הדנגא, pro הדנגא, ut legit Aruch.

נְדָה *Spargi, Aſpergi. Eſt ab Hebræo* נָזָה*, mutato* ז *in* ד*, ut fieri ſolet. Præteritum,* וּנְדָא מִדְּמַהּ Et aſperſus eſt de ſanguine ejus, 2.Reg. 9.33. *Aphel,* אַדִּי *Spargere, Aſpergere, Inſpergere. Præter.* וְאַדִּי מִנֵּיהּ עַל מַדְבְּחָא Et aſperſit de eo ſuper altare, Levit.8.11. וְאַדִּי עַל אַהֲרֹן Et aſperſit ſuper Aharonem, verſ.30. *Partic.* דְּמַדֵּי בְּאֵזוֹבָא Qui aſpergit hyſſopo ſuper immundum aquas aſperſionis, Pſal.51.9. דְּמַדְּיִן Qui aſpergebant, Pſal.89. v.45. *Imperativus,* אַדִּי עֲלֵיהוֹן מַיָּא Sparge ſuper eos aquam, Num.8.7. *Futurum,* וְתַדִּי עַל אַהֲרֹן Et ſparges ſuper Aharonem, Exod. 29.21. וְלָא יַדִּי עֲלוֹהִי Et non ſparget ſuper eos, Numer.19.v.13. וְיַדִּי עַל מַשְׁכְּנָא Et ſparget ſuper tabernaculum, Num.19.18.

אַדְּיוּתָא *Aſperſio:* מֵי אַדְּיוּתָא Aquæ aſperſionis, Numer.19.20. & Hieroſol. מֵי אַדְּיוּתָא Pſal. 51.v.9.

Secundò נְדָה *Recedere, idem quod præcedens* נְדַד. Hinc, רב אשי נאדי מן טעם דאביי Raf Aſſe receſsit à ratione Abhaj, Nedar fol.16.col.1. אזלא נדאא קמי שיבבותיי Ivit & receſsit ad vicinas meas, Kidduſch. fol.49.1. *Pihel,* נַדֵּה *Procul removere, Excludere, Expellere, Segregare, Separare:* עלה אביו לנדותו מנכסיו Aſcendit pater ad excludendū eum à facultatibus ſuis, Bereſ. rab. ſect.41. à princip. Item, *Excommunicare, Excludere à cœtu:* מְנַדֶּה *Excommunicans:* מנודה *Excommunicatus, Separatus à cœtu. Hithpahel,* הִתְנַדָּה vel נִתְנַדָּה *Excommunicari.*

נִדּוּי *Separatio à cœtu Eccleſiæ, Excommunicatio. Inter tres Excommunicationis ſpecies hæc eſt leviſsima, & dicitur* Nidduj. *Eſt autem* נדוי Nidduj, *Remotio, Secluſio, Excommunicatio ab aliorum ſocietate, etiam uxoris & domeſticorum, ad quatuor cubitos, duratq́ menſis ſpacium, triginta ſcil. dies, ſi reſipiſcat: ſin minus, duplicatur ad ſexaginta, aut triplicatur ad 90. dies. Si nec tum reſipuerit, ſecundâ ſpecie punitur, quæ dicitur* חרם Cherem, *de qua in* חרם. Sunt autem viginti quatuor primæ hujus excommunicationis cauſæ, ob quas tam vir quàm mulier hac pœna afficitur; unde in Berach. fol.19.col.1. legitur, בכ״ד מקומות בית דין מנדין על כבוד רב In viginti quatuor locis (id eſt, propter viginti quatuor cauſas) judices excommunicant propter honorem Rabbi ſive Magiſtri & præceptoris, quòd ei debitum honorem non obtulerunt. Sic in Talm. Hieroſ. Moed katon cap.3. in Gemara, על עשרים וארבעה דברים מנדין Propter viginti quatuor cauſas excommunicant, &c. Enumerantur ſigillatim à Majemone in הלכות תלמוד תורה cap.6. & 7. In Schylchan aruch, parte Jore deah num.334. & Choſen Hammiſchpat num.11. & ab authore libri ראשית חָכְמָה abbreviati cap.7. Sunt autem hæ:

1. המבזה את החכם אפילו לאחר מותו Contemnens Sapientem (Rabbinum, Magiſtrum, Doctorem legis) etiam poſt mortem ejus.

2. המבזה שליח בית דין Spernens miniſtrum, legatum vel nuncium domus judicii.

3. הקורא לחבירו עבד Vocās proximum ſuum ſervum, Kidduſch fol.70.1.

4. מי ששלחו לו בית דין וקבעו לו זמן ולא בא Is ad quem miſit judex, & determinavit ipſi tempus comparitionis, & non comparet. Vide Talm. Hieroſ. Moed katon cap.3.

5. המזלזל בדבר אחד מדברי סופרים ואין צריך לומר בדברי תורה Qui ſpernit verba Scribarum (Rabbinorum:) multò magis verba Legis Moſaicæ.

6. מי שלא קבל עליו את דין Is qui non recipit in ſe latum judicium, id eſt, qui latæ ſententiæ judicis non paret.

7. מי שיש ברשותו דבר המזיק ולא ירחיקהו Is qui noxium aliquid in ſua poteſtate habet, & non removet illud. Veluti canē rabioſum vel mordacem, aut ſcalam fragilem, & ſimilia.

8. המוכר קרקע שלו לגוי Vendens agrum ſuum Chriſtiano aut gentili cuivis.

9. המעיד על ישראל בערכאות של גוים Qui teſtimonium perhibet contra Iſraëlitam in judiciis Chriſtianorum.

10. טבח כהן שאינו מפריש המתנות Sacerdos mactator (ex genere ſacerdotali) non ſeparans dona mactationis, aut non dans ea ſacerdoti alii, Cholin fol.32.2.

11. המחלל יום טוב שני של גליות אע״פי שהוא מנהג Qui prophanat diem feriatum ſecundum in captivitate, etiamſi ex conſuetudine illud ſit.

12. העושה מלאכה בערב הפסח אחר חצות Qui facit opera veſperâ paſchatis poſt meridiem.

13. המזכיר שם שמים לבטלה או לשבועה בדברי הבאי Commemorans nomen Dei fruſtra, aut per juramentum vanum, Nedar. fol.7.2.

14. המביא את הרבים לידי חילול השם Adducens alios ad profanationem Nominis Divini.

15. המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ Adducens alios ad eſum rerū ſacrarum extra Templum ſanctum.

16. המחשב שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ Supputans

putans annos, & figens menſes extra terram Iſraëlis, id eſt, Calendaria ſcribens.

17. המכשיל את העור Labi faciens cæcum.

18. המעכב את הרבים מלעשות את המצוה Retardans alios à faciendo legis opere, Roſch haſch. fol.25.

19. טבח שיצאת טריפה מתחת ידו Mactationem faciens profanam ſuâ culpâ.

20. טבח שלא בדק סכינו לפני חכם Mactator non oſtendens cultrum (mactationis) coram ſapiente, ut ſcilicet conſtet, eum legitimum eſſe, & non vitioſum.

21. המקשה עצמו לדעת Difficilem ſe præbens ad ſciendum vel diſcendum.

22. מי שגירש את אשתו ועשה בינו ובינה שותפות או משא ומתן המביאין להן להזקק זה לזה Qui repudiavit uxorem ſuam, & poſtea inſtituit cum ea commercia emptionis & venditionis, quibus adducitur ad rem carnalem cum ea habendam.

23. חכם ששמועתו רעה Sapiens malæ famæ & exiſtimationis.

24. המנדה מי שאינו חייב נדוי Excommunicans eum qui non eſt meritus excommunicationem.

Hæ perſonæ ſunt, & hæ excommunicationis cauſæ, quæ amplius declarantur in Majemone capite ſeptimo. Veluti, המנודה אסור לספר Excommunicatus non debet ſe tondere aut lavare inſtar lugentis, quamdiu excommunicatus eſt. Si triginta dies in feſto aliquo finiantur, & excommunicatus abſolvatur, poteſt in feſto ſe tondere, Moed katon cap.3. in Miſch. in princ. Non admittitur in conſeſſum ordinarium decem perſonarum. Non ſedent juxta eum ad quatuor ulnas. Docere tamen poteſt & diſcere cum aliis ſeparatim. Conducit & conducitur. Propter pecunias ſive debita pecuniarum neminem excommunicant, niſi judicii nomine prius ter moneatur, nempe, die ſecundo ſeptimanæ, die quinto, & rurſus die ſecundo, qui dies ſemiſacri ſunt. Judices poſſunt, ſi velint, triginta dies diminuere. Si quis moriatur in excommunicatione iſta, judices mittunt, & imponi curant lapidem feretro ejus, indicantes, quòd fuerit dignus lapidari, quòd pœnitentiam non egerit, & ſeparatus fuerit à cætu Eccleſiæ. Non lugent propter eum, neque funus deducunt. Exemplum de quodam R. Elieſare, qui in excommunicatione mortuus fuit, habetur in libro Berachoth fol.19.1. ubi dicitur: כל המתנדה ומת בנדויו ב״ד סוקלין את ארונו Excommunicatus moriens in excommunicatione ſua, domus judicii lapidant feretrum ejus. Quod alibi legitur, מנודה שמת ב״ד סוקלין את ארונו Excommunicatus ſi moriatur, judices lapidant arcam ejus, Moed katon fol.15.1. Cùm autem dicatur Geneſ.5.3. Adamum fuiſſe centum & triginta annorum, quando genuit ad ſimilitudinem ſuam, inde Rabbini ſcribunt, ipſum toto iſto tempore fuiſſe excommunicatum; unde in Talmud legitur, כל אותן השנים שהיה אדם בנידוי הוליד רוחין ושדין ולילין שנאמר ויחי אדם שלשים ומאת שנה וגו׳ Omnibus iſtis annis, quibus fuit in excommunicatione, genuit ſpiritus, dæmones, & nocturnos ſpiritus, ſicut dicitur. *Et vixit Adam triginta & centum annos, genuitq́ ad ſimilitudinem ſuam.* In Berach. fol.19.1. legitur de quodam, qui excommunicatus fuit, quòd ſperneret lotionem manuum. Tradunt Talmudici, olim licitum fuiſſe excommunicatis ingredi Templum, ſed diverſo modo, ut agnoſcerentur tales eſſe. Textus eſt in libro מדות Middoth cap.2. his verbis: כל הנכנסין לדרך הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויוצאים דרך שמאל חוץ ממי שאירעו דבר שהוא מקיף לשמאל׳ מה לך מקיף לשמאל שאני אבל׳ השוכן בבית הזה ינחמך׳ שאני מנודה׳ השוכן בבית הזה יתן בלבך ותשמע לדברי חבריך ויקרבוך Id eſt, Quicunque ingrediebantur Templum, ingrediebantur per viam ad dexteram, & circumeuntes egrediebantur per viam ad ſiniſtram, excepto eo, cui obvenerat caſus aliquis, ut teneretur verſus ſiniſtram ingredi, cui dicebant: Quare ingrederis ad ſiniſtram? Quia lugens ſum. Reſpondebant: Qui inhabitat hanc domum, conſoletur te. Quia excommunicatus ſum: (dicebant) Qui inhabitat hanc domum, indat animo tuo, ut obtemperes verbis ſociorum tuorum, & reſtituant te. Hæc ibi. Idem paulò fuſiùs legitur in Capitulis R. Elieſaris cap.17. circa finem: Rex Salomon quando ædificavit domum ſanctuarii, fecit duas portas, unam pro ſponſis, & unam pro lugentibus & excommunicatis. Qui ingrediebatur per januam ſponſorum, ex eo cognoſcebant omnes, ipſum ſponſum eſſe, dicebantque ipſi, Qui inhabitat domum hanc, exhilaret te filiis & filiabus. Qui ingrediebatur per januam lugentium, ejus os erat obvelatum, unde cognoſcebant, eum in luctu eſſe, dicebantque ipſi, Qui inhabitat domum hanc, is conſoletur te. Qui autem ingrediebatur non obvelato ore, inde cognoſcebant, ipſum eſſe excommunicatum, dicebantq; ipſi; Qui inhabitat domum hanc, conſoletur te, indatque animo tuo, ut obtemperes ſociis tuis. Porrò Excommunicatio hæc fiebat vel בפניו in facie Excommunicati, coràm, vel לא בפניו non coràm. Si coràm Excommunicatio ſit alicui denunciata, coràm quoque ſolvenda eſt. Si

non coràm, poteſt vel coràm vel non coràm ſolvi. Non coràm autem, vel abſenti ſignificabatur excommunicatio, vel verbis per alium aliquem, cujus exemplùm extat in Talm. Hieroſol. in Moed katon cap.3. non longè à princip. vel publicabatur ſcripto in ſcheda, per ſcribam publicum, quæ dicebatur כתב של נידוי vel פתחא של נדוי, Schulchan Aruch in Choſen hammiſchpat numer.11. ſect. 4. ומנדים את הכותיים בשם המפורש Et excommunicabant Cuthæos per Schemhamphoraſch, Capit. R. Elieſaris cap.38. Tanchuma ſect. וישב. Alibi legitur, שבעה ממנודין לשמים Septem ſunt cælitùs, divinitùs excommunicati, &c. Peſach. fol.113.2. vide.

נָרִין Sic adducunt hoc loco, ſed in Talmud ſcribitur נָרִיאָן, & eſt Locuſtæ ſpecies.

נדח *Impellere, Diſpellere, Expellere, Heb. Hinc Præt. Ithpahel*, וְחָכְמְתָא אִתְנַדְּחַת מִנִּי Et ſapientia expulſa eſt à me, Jobi 6.13. in Reg. Heb. נִדָּחָה.

נדל נְדַל *Scolopendra, Vermis ſive Reptile multorum pedum, Multipeda, Centipeda; Hinc Talmudici, ad illud* מַרְבֵּה רַגְלַיִם *Multiplicans pedes*, Levitic. 11. 42. ſcribunt, זה נדל Hoc eſt *Nedel*. *Unde & in Targ. Jonath.* וְעַד נְדַל דִּמְסַגֵּי רַגְלִין Uſque ad *Nedal*, quod multiplicat pedes. *Amplius apud Talmudicos*, מבוי העשוי כנדל Aditus factus inſtar *nedel*, id eſt, habens ab utroque latere gradus diverſos, Eruvin fol. 8.2. מעין שהוא משוך כנדל Fons cujus aquæ fluunt inſtar centipedæ, id eſt, in varia loca, Mikvaoth cap.5. *In Aruch parvo explicatur Germanicè* ein Raup.

נדן נְדָנָה · נְדַן *Vagina, & metaphoricè Corpus, quod eſt quaſi vagina animi & ſpiritus:* בְּגוֹ נִדְנֶה In vagina, id eſt, corpore, Dan.7.15. *Aff.* חֶרֶב בְּנִדְנָהּ Gladius in vagina ſua, 2.Sam.20.v.8. וְשָׁלְפָהּ מִנִּדְנָהּ Et ſtrinxit eum ex vagina ſua, 1.Sam.17.51. *De Corpore, apud Talmudicos*, שלא תהא נשמתה חוזרת לנדנה Ne revertatur anima ipſorum in vaginam ſuam, Sanh. fol.108.1.

נְדוּנְיָא · נְדַן *Dos muliebris, quam marito nuptiarum tempore affert, cum omnibus ornamentis, monilibus, & pretioſis ſponſæ, apud Talm.* ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה לסוף זל נדוניא Iſte vir qui dedit pecunias ad ornamenta ſponſalia ſoceri ſui, tandem ſprevit ornamenta iſta dotalia, Metzia fol.74.2. הנכסים שמכנסת האשה לבעלה בין קרקע בין מטלטלין בין עבדים אעפי שהן נכתבין בשטר הכתובה אין נקראין כתובה אלא נדוניא שמם hoc eſt, Facultates quas affert uxor ad maritum ſuum, ſive ſint bona immobilia, ſive mobilia, ſive ſervi, licet ſcriptæ ſint in inſtrumento dotis, tamen non vocantur כְּתוּבָה, ſed נְדוּנְיָא, Majemon par.2. fol.30.1.

נְדוּנָא *Species locuſtæ*, Lev.11.22. in Jon.

נדף נְדִיף Chald. נודף Rab. *Fragrans, Spargens, Diffundens ſe:* וְרֵיחְהוֹן יְהֵי נְדִיף כְּרֵיחַ דְּתַפּוּחִין דְּגִנְּתָא דְעֵדֶן Et odor ipſorum erit fragrans ſicut odor pomorum horti voluptatis ſive paradiſi, Cant.7.8. נְדִיף מִכָּל בּוּסְמָנִין Fragrantius omnibus aromatibus, Cant.4.10.12. Elias deducit ab Hebræo נָדַף Diſpellere. *Apud Rabb.* ומתוך כך ריחו נודף Et propterea odor ejus fragrans eſt.

מְנַדֵּף *Vaſculum, in quo ponitur ignis & ſtercus bubulum, ad abigendas apes, ut mel excipi poſſit*, Kelim cap.16. Ex ſignificatione הֶעָלֶה נִדָּף An folium impulſum franges, Jobi 13.v.25. à Radice נָדַף. *Vel, Aſſer, Tabella ante alveum, in qua recumbunt apes à paſcuo venientes, ut ingrediantur commodiùs in ſuum alveum.* In Kelim cap.23. in fine explicatur in gloſſa לוח h. e. *Tabula, ſub qua ponitur eſca, & cùm aves veniunt ad comedendum, cadit ſuper eos tabula, & ſic capiuntur.* In Savim cap.5. ſcribitur; *Omnia quæ neque apta ſunt ad cubandum, neque ad ſedendum, vocantur* מדף. In Jalkut folio 162. col.1. explicatur, המצע שתחת הזב Stratum quod eſt ſub profluvio laborante. Diverſa ergo habet ſignificata. Vide Aruch in litera Mem.

נדר *Vovere. Præteritum,* נְדַר לְתַקִּיפָא דְיַעֲקֹב Vovit forti Jacobi, Pſalm.132.2. וְאִם בֵּית בַּעְלָהּ נְדָרַת Et ſi in domo mariti ſui voverit ipſa, Numer.30.11. וּנְדַרוּ נִדְרִין Et voverunt vota, Jon.1.16. נַעֲבֵיד יַת נִדְרָנָא דִּי נְדַרְנָא Præſtabimus vota quæ vovimus, Jerem.44.v.25. *Participium præſens,* יַד נָדְרָא Manus voventis, Levit.27.8. *Infinitivus,* לְמִדַּר נְדַר Vovere votum, Num.6.2. *Imperativus,* נְדַרוּ נִדְרִין Vovete vota, Pſalm.76.12. *Futurum,* גְּבַר אֲרֵי יִדַּר נְדַר Vir quùm voverit votum, Numer.30.3. וְאִתְּתָא אֲרֵי תִדַּר נְדַר Et mulier quùm voverit votum, Num.30.4. דְּתִדְּרוּן קֳדָם יְיָ Quæ voveritis coram Domino, Deut.12.11. *Rabbini uſurpant & in Hiphil* הִדִּיר *pro Vovere*, intranſitivè: & *Vovere facere:* ut, המדיר בנו Qui vovere facit filium ſuum, vel, qui devovet filium ſuum. *Et in Hophal* הוּדַר *Voveri:* נדר שמודר ברבים Votum quod factum eſt publicè.

נִדְרָא נְדַר *Votum, ut antè in Infinitivo:* וּנְדַר אַרְמַלָּא Et votum viduæ, Numer.30.10. וִיבַטֵּל יַת נִדְרַהּ Et irritum faciet votum ejus, Numer.30.9. וַעֲבַד לַהּ יַת נִדְרֵיהּ Et præſtitit ipſi votum ſuum, Jud.11.39. *Plurale,* נִדְרִין *Vota*, ut antè in Imper. *Cum Aff.* נִדְרַי אֲשַׁלֵּם Vota mea perſolvam, Pſalm.22.26. וְנִדְרָךְ תִּטּוֹל Et vota tua tolles, Deuteron.12.26. וִיקוּמוּן כָּל נִדְרָהָא Et præſtabuntur omnia vota ejus, Num.30.5. לְכָל נִדְרֵיהוֹן Omnibus votis ſuis, Levit.22.18. *Apud Rabbinos proverbium:* בְּשַׁעַת עָקְתָא נִדְרָא בְּשַׁעַת רְוָחָא שִׁימְטָא *Tempore anguſtiæ votum:*

noit: tempore respirationis festinatio, id est, festina oblivio reddendi voti, Berra rabba. sectione 81. נדרים סיג לפרישות *Vota sunt sepes separationis*, hoc est, separatæ & sanctæ vitæ. Legitur in More par.3. cap.48.

נדרנית *Voto obstricta*: אי אפשר באשה נדרנית Non est possibile in muliere voto obstricta, Ketubh. fol.71.1.

נהג *Solere, Assuescere, Consuescere, Consuetum, Usitatum esse. Præteritum*, נְהַגוּ בָהּ זִלּוּתָא Contemptim habuerunt eam, Thren.1.8. Structura & locutio hæc Rabbinis est usitatissima. *Participium*, וְהָכִי נָהֲגִין לְמִקְנֵי Nam sic solent emere vel comparare, Ruth.4.7. *Cùm de bestiis & jumentis apud Rabbinos usurpatur, significat, Agere, Minare*: ut Thren.3.2. in Vulg. אוֹתִי נָהַג Me minavit. *Ithpehal Participium*, דִּמִלְּקַדְמִין מִתְנְהֲגָא בְּיִשְׂרָאֵל Quod ab antiquis consuetũ est in Israel, ibid. *Rab.* ואין מתפללין אלא בזמן שהיובל נוהג Non orant, nisi dum annus Jubileus est in usu, Majemon. in Hilch. Tephil. cap.2. צריך לנהג בו כבוד Oportet honorem deferre ipsi. יתנהג בהם Exercet, Assuefacit se in illis. *Hiphil* הִנְהִיג *Gubernare, Regere, Assuefacere: Ducere: Agere, Minare*: המנהיג את הבהמה Qui agit bestiâ: המנהיג את הקרון Qui ducit currum. *Hophal*, הוּנְהַג *Regi, Assuefieri, Duci.* המונהגים מאתו Qui reguntur ab ipso.

מִנְהָגָא · מִנְהָג · נְהִיגָה · נוֹהַג *Mos, Ritus, Consuetudo, Ductus*: וּכְהָדָא מִנְהָגָא Et secundum hanc consuetudinem, Ruth.4.7. *Apud Rabbinos*, המנהג מבטל את ההלכה *Consuetudo tollit legem*, Talm. Hieros. Bava metzia cap.7. ab init. במנהגא תליא מלתא *A consuetudine dependet res.* Sic legitur in Tal. Hier. Pesach. cap.4. in Gemara, כל הדברים תלו אותן במנהג *Omnes res dependent à consuetudine.* הכל כמנהג המדינה *Omnia secundum consuetudinem regionis & loci; sc. fieri debent*, Bava metzia cap.9. in Mischna: & cap.7. fol.87.1. אין מנהג מבטל הדין *Consuetudo non derogat Juri*: ובנוהג שבעולם Et pro consuetudine mundana, R. Salom. Mal.1.2. ספר מנהגים Liber rituum, ritualis.

מַנְהִיג *Dux, Gubernator*: כח המנהיג Vis ἡγεμονική: Item, *Actor pecoris.*

מַנְהִיגִין *Gubernacula, Remi navium*: unde in Talmud, המוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין ואת כל המנהיגין אותה Vendens navem, vendit etiam malum, & velum, & omnia gubernantia eam, sed non vendit servos, &c. Bava basra cap.5. in initio, ubi מנהיגין in Gemara explicatur משוטין id est, Remi.

הַנְהָגָה *Actio, Ductus, Actus, Gubernatio, Assuefactio, Mos, Disciplina*: ההנהגה הישרה Assuefactio bona, R. Levi, Prov.29.18. ההנהגה האנושית Disciplina humana, R. Levi Jobi 6.13.

נהר *Congregari. Præteritum*, אִתְנְהִיאוּ אִתְנְהִי כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל Et congregati sunt tota domus Israel, Heb. וַיִּנָּהוּ, 1.Sam.7.2. juxta R. Davidem: interpres Latinus in Regiis vertit, *Et quieti fuerunt. Futurum*, וְיִתְנְהוֹן לְמִפְלַח בַּהּ Et congregabuntur ad colendum in ea omnes populi nomen Domini, Jerem.3.17. juxta Eliam, estq; pro Hebræo וְנִקְווּ, Confluent, Congregabuntur. Sic R. David in lib. Rad. in rad. נהה. Regia habent וְיִתְנַהוֹן Et discent, à תְּנָה: Veneta וְיִתְנְהוֹן, quod pravum: וְיִתְנְהוֹן לְפָלְחָנִי Et accedent ad cultum meum, Hebr. וְנִגַּשׁ אֵלָי, Jerem.30.21. יִתְנְהוֹן לְאוֹרַיְתָא Accedent ad Legem, Jerem.31.22. עוֹד יִתְנְהוֹן עַמָּא Adhuc congregabuntur, Jerem.33.13. Hebr. תַּעֲבֹרְנָה Transibunt: וְיִתְנְהוֹן תַּמָּן לְמֵימְרִי Et congregabuntur illic ad verbum meum, Hos.2. v.15. תִּתְנְהוֹן לְפוּלְחָנִי Congregabimini ad cultum meum, v.16. Sic cap.3.3.5.

נהל *Ducere, Deducere*, Heb. *Apud Rabbinos, Subcernere, Cribrare*: קא נהלא קימחא Cribrabat farinam, Ketubh. fol.62.2. קיטמא נהילא Cinis cribratus, Berach. fol.30. Cholin fol.51.2. נהילא מקמי מטרא אתי מטרא *Cribrata ab initio pluvia sisit, venit pluvia*, id est, pluvia lenta & tenuis ab initio, signum est pluviæ copiosæ; contrà, tenuis à fine, signum est desinentis pluviæ, Taan. folio 9.

ניהליה Talm. *Ipsi*, ניהלן Ipsis: ויהביה ניהליה Et dedit illud ipsi. אהדריה ניהלן Restitui ipsis: הבה ניהלי Dato mihi: יהבנון ניהלה Dedit ea ipsi, fæm. scil. ניהליהו Ipsos.

נהם *Rugire, Fremere: Mussitare, Gemere. Præteritum*, נַהֲמִית עַד צַפְרָא כְּאַרְיָא Rugii usque ad manè instar leonis, Jesa.38.13. וְנַהֲמִית כְּיוֹנָה Et fremebam (vel Gemebam) ut columba, Jesa.35.14. *Participium*, אַרְיֵה נֹהֵם Leo rugiens, Proverb.28.15. נַהַם הֵיךְ אַרְיָא Rugit ut leo, Proverb.20.2. *Futurum*, וְתִנְהוֹם בְּסוֹפָךְ Et rugies in fine tuo, Prov.5.11. וְיִנְהוֹם כְּבַר אַרְיָן Et rugiet ut catulus leonum, Jes.5.29. *Pahel Participium*, מְנַהֲמִין כְּקָל יוֹנִין Fremunt vel gemunt instar vocis columbarum, Nah.2. v.7. דִּמְנַצְפִּין וּמְנַהֲמִין Qui mussitant & gemunt, vel, Pipiunt & mussitant, Jesa.8.19. *Futurum*, כְּאַרְיָן יְנַהֲמוּן Instar leonum rugient, Jerem.51. vers.38. *Ithpahel Futurum*, וְתִתְנַהֲמוּן גְּבַר לַאֲחוּהִי Et rugietis alter ad alterum, Ezech.24.23.

נִיהוּם *Rugitus. Plurale*, נִיהוּמֵי לֵיהּ כְּאַרְיָא Rugitus ipsi ut leonis, Jesa.5.29.

נִיהֲמָא *Idem*: נִיהֲמַתְהוֹן כִּבְנֵי אַרְיָן Rugitus ipsorum quasi catulorum leonum, Zach.11.3.

נַהֲמוּת *Idem*: בְּנַהֲמוּתִי כּוּלָּא יוֹמָא In rugitu meo totâ die, Psal.32.3.

נַהֲמָא · נַהַם Talm. *Panis, Cibus: Prandium*:

בניהמא

כנהמא אקושא בחינכי Sicut panis durus in gingivis (dolebat id mihi) Ketubhoth fol. 39. 2. בקינא ראיצבית ליה נהמא לאלהיכו Peto ego, ut liceat mihi instruere prandium Deo vestro, Cholin f. 60.1. אייתו לי נהמא Afferte mihi panem, & attulerunt ipsi נהמא דדהבא panem aureum super mensa aurea, Tamid folio 32.1. בבלאי טפשאי אכלי נהמא בנהמא Babylonii stulti comedunt panem cum pane, Beza fol.16.1. לא יהבו ליה נהמא Non dabant ipsi panem, Sanhed. fol.109.2. מאן דציית ליה לאבא ליאכיל נהמא דעיפושא Qui auscultaverit domino patri, comedet panem mucidum, Pesach.f.40.1. מקמי נהמא Ante prandium, לבתר נהמא Post prandium, Ketubh. fol.10.2.

נְהַק *Clamare, Vociferari*, Heb. נָהַק · נָאַק. *Participium*, מִקַּרְתָּא בְּנֵי נָשָׁא נָהֲקִין Ex civitate filii hominum vociferantur, Jobi 24. vers. 12. בֵּינֵי אִילָנַיָּא נָהֲקִין Inter arbores exclamabant, Jobi 30. 7.

נְהִיקָה *Clamor, Vociferatio:* וּשְׁמַע קָל נְהִיקַת חַמְרָא Et audivit sonum clamoris asini, Gen. 30. v.16. in Jon.

נְהַר *Splendere, Illucere, Illucescere. Præteritum,* צַפְרָא נְהַר Mane illuxit, Hebr. אור, Genes. 44. 3. וּנְהַר לְהוֹן בְּחֶבְרוֹן Et illuxit ipsis in Hebron, 2.Sam. 2. 32. וְאַרְעָא נְהָרַת Et terra splenduit, Ezech. 43. 2. וּנְהָרָא עֵינַי Et illuminati sunt oculi mei, 1. Sam. 14. 29. *Particip. Pehil, vel Nomen,* נְהִיר *Illustris, Splendidus*, Psalm. 76. 5. in Venetis. *Ithpehal, Præteritum,* וְאִתְנְהַרוּ Et illuminati sunt, Psalm. 34. 6. in Venetis. Regia וְאִנְהַרוּ, ex Aphel, quod pravum: punctandum erat וְאִנְהַרוּ per contractionem literę Characteristicæ Tau. *Futurum,* בְּכֵן תֶּחֱזֵין וְתִתְנַהֲרִין Tunc videbis & illustraberis, Jesa. 60. 5. *Ex Pahel Præteritum,* עַד נַהַר צַפְרָא Donec luceat aurora, 1. Sam. 14. 36. quod Regia habent מְנַהַר, ut in Aphel. *Participium,* וִיהוֹן מְנַהֲרִין Eruntque lucem præbentes, lucentes, Exod. 25. 37. מְנַהֲרִין בַּרְקוֹי תֵּבֵל Collustrant fulgura ejus orbem, Psalm. 97. 4. דִּמְנַהֲרִין מִלֵּיהוֹן Quæ illustrant verba ipsorum, Exod. 28. v.30. in Jon. כִּמְנַהֲרֵי זַהֲרָא Sicut lucida, lucentia luminaria, Ezech. 32. 8. *Fœmininum,* מְנַהֲרָא עַיְנִין Illuminans oculos, Psal. 19. 9. *Aphel,* אַנְהַר *Illuminare, Illustrare, Collustrare, Lucidum reddere. Præteritum,* אַנְהַר לָנָא Illuxit nobis, Illuminavit nos, Psalm. 118. 27. אַנְהַרוּ בַרְקִין תֵּבֵל Illustrarunt fulgura orbem, Psalm. 77. vers. 19. *Participium,* וֶאֱלָהָא מְנַהַר עֵינֵי תַרְוֵיהוֹן Et Deus illuminat oculos amborum, Prover. 29. 9. מְטוּל דְּאַנְתְּ מְנַהַר שְׁרָגִי Quoniam tu illuminas lucernam meam, Psal. 18. v.29. עַד מְנַהַר צַפְרָא Donec luceat aurora, 1. Sam. 14. v.26. Regia נַהַר, ut in Pahel. *Infinitivus,* לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא Ad illuminandum super terram, Genes. 1. 15. *Imperativus,* אַנְהַר עֵינַי בְּאוֹרָיְתָךְ Illumina oculos meos in lege tua, Psalm. 13. 4. *& intransitivè,* קוּמִי אַנְהַרִי יְרוּשְׁלֵם Surge, luce Jerusalem, Jesa. 60. 1. *Futurum,* יַנְהִיר זִיו אַנְפּוֹי Lucere faciat splendorem faciei suæ, Psalm. 67. v.2. וְלֵילְיָא הֵיךְ חֲשׁוֹכָא יַנְהַר Et noctem sicut diem lucere faciet, vel, Nox sicut dies splendebit, quomodo punctandum esset יִנְהַר, Psalm. 139. 12. *Apud Talmudicos:* אמרי במערבא נהור ענני זעירן מוהי חשוך ענני סניאן מוהי hoc est, In Occidente (hoc est, Palæstina) dicunt; *Nubium lucidarum aquæ sunt paucæ: nubium atrarum aquæ sunt multæ*, Taan. fol. 10. 1.

Secundò נְהַר *Recordari, Meminisse.* In Ber. rabba par. 33. אתון לית אתון מנהרין ליה אנא מנהר ליה Vos non recordamini ejus (pauperis,) ego illius memor ero: נְהִירְנָא Recordor ego, frequens apud Talmudicos: נהירין לי שבילי דשמיא *Memoratæ, in memoria mihi sunt, notæ mihi sunt viæ cælorum*, כשבילי דנהרדעא *sicut viæ urbis Nahardææ*, Berach. fol. 58. 2. quæ sunt verba stolidi astrologi Samuelis. נהירין אנן Recordamur nos, clarè nobis constat, Ber. rab. sect. 91.

נָהִיר *Memor*, Μνήμων, *Memoriâ valens:* האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה הוא *Qui sub Mercurio natus est*, (hoc est, eâ horâ quâ Mercurius dominatur) *fiet vir memoriâ valens & sapiens: quia scriba solis est*, (sc. Mercurius,) Talm. Schabbas fol. 156. 1.

נְהוֹר · נְהוֹרָא *Lux, Lumen, Luminare:* בְּדִיל נְהוֹר יְקָרָךְ Propter lumen gloriæ tuæ, Psalm. 36. v.10. יַפְּקִנַּנִי מֵחֲשׁוֹכָא לִנְהוֹר Educet me ex tenebris in lucem, Psal. 18. 29. in Ven. יְהִי נְהוֹרָא Esto lux, Genes. 1. 3. וּקְרָא יְיָ לִנְהוֹרָא יְמָמָא Et vocavit Dominus lucem, diem, Genes. 1. 5. *Cum Affixo,* לָא מַנְהַר נְהוֹרֵיהּ Non facit splendere lucem suam, Ezech. 32. 7. כִּשְׁפַרְפָּרָא נְהוֹרָךְ Quasi aurora lumen tuum, Jesa. 58. 8. מֵימְרָא דַיְיָ נְהוֹרִי Verbum Domini lux mea, Psal. 27. 1. נְהוֹרְהוֹן Lux ipsorum, Jobi 38. 15. *Plurale,* נְהוֹרִין רַבְרְבִין Luminaria magna, Psal. 136. v.7. יְהוֹן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא Sint luminaria in firmamento, Genes. 1. 14. תְּרֵין נְהוֹרַיָּא Duo luminaria, Gen. 1. 16. *Apud Talmudicos,* רבי יצחק סגיא נהור בן רבי יוסף סגיא נהור & הראבד *Multus lumine*, per antiphrasin pro, Carens lumine, *Cæcus:* כהדין סמיא דקרין ליה סגיא נהורא Sicut cæcus iste quem vocant Sagginehora, Vajik. rabba sect. 34.

נַהֲרָא · נוּהֲרָא *Idem:* וְנִימוּסָא נוּהֲרָא Et lex lux est, Prov. 6. 23.

נְהַר · נַהֲרָא *Idem:* וְאָזִיל נַהֲרֵיהּ Abitque lux ejus, Prov. 4. 18.

נַהִירוּ *Splendor*, Dan. 5. 11. per apocopam, pro נַהִירוּת.

אַנְהָרוּת · זִהְרָא *Illuminatio, Accensio lucis, Lux:*

Lux: ומשחא לאנהרותא Et oleum ad accensionem, ad luminare, Exod.35.6. quod & Exod.35.14. sed ibi pro ל est articulus ד. Quidam volunt esse Verbum infinitum.

אַנְהוֹרִי *Idem:* מְנָרְתָא דאַנְהוֹרִי Candelabrum illuminationis, Exod.35.6. pro אַנְהוֹרִית, per apocopam.

נְהוֹרַאי *Neboræus. Nomen Doctoris Talmudici celebris, qui sic dictus,* שמנהיר*, quòd illustrat oculos sapientum, decisionibus sententiarum,* Schabbas folio 147.2.

נְהוֹרִיתָא *Suffusio, vitium oculorum, quando oculi extrinsecus pulchri, sed tamen nihil vident, quasi splendore aëris impediti, & obturati,* Bava mezia fol.78.2.

נְהַר · נְהַרָא *Flumen, Fluvius, ex Hebræo* נָהָר. *Quædam etiam scribuntur per* ה *in fine:* נְהַר דִּי נוּר Fluvius ignis, Dan.7.10. *Rabbini unicâ voce scribunt* דִינוּר*, & vocatur Fluvius Dinor vel Dinur, de quo scribunt, quòd veniat ex sudore Angelorum, qui portant solium majestatis Dei.* Vide Beres. rabba sectio.78. Jalkut in Job. fol.150. col.3. Caphtor upherach folio 129. עֲבַר נַהֲרָה Trans flumen, Esr 4.10. וְנַהֲרָא הֲוָה נָפִיק Et fluvius egrediebatur, Gen.2.10. וְעַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא דִפְרָת Usque ad flumen magnum, flumen Perath, id est, Euphratis, Gen.15.18. בִּנְהַר פְּרָת In flumine Perath, 2.Sam.8.v.3. *Affix.* ונַהֲרֵיהוֹן יֶחֱרוֹב Et flumen eorum arescet, Jesa.19.5. *Plurale,* רֵישֵׁי נַהֲרִין Capita fluminum, Genes.2.10. נְפָקוּ נַהֲרִין Manarunt flumina, Habac.3.8. ubi in Venetis scribitur נַהֲרִין, & sic sæpiùs, quod pravum: עַל נַהֲרַיָּא Super flumina, Exod.8.1. al.5. *Constructum,* דְמֵעֲבַר לְנַהֲרֵי הוּדוּ Quæ sunt trans flumina Æthiopiæ, Jesa.18.2. *Affix.* נַהֲרֵיהוֹן עֲמִיקַיָּא Flumina ipsorum profunda, Jesa.19.6. *Forma fœminina,* בְּצַדְיוּתָא נַהֲרָוָן In deserto flumina, Jes.43.19. *Emphat.* בִּשְׁפִיפֵי נַהֲרָוָתָא In rivos fluminum, Job.20.17. ubi pravè in Venetis נַהֲרָוָת, tamquam constructum: עַל נַהֲרָוָתָא דְבָבֶל Ad flumina Babyloniæ, Psal.137.1. & 24.2. Talmudici numerãt quatuor flumina, quę circumdederunt terram Israelis, nempe, ירדן וירמוך וקירמיון ופיגה Jarden, Jarmuch, Kirmijon & Phiga, Bava basra fol.74. col.2.

נְהַרְאַבָּא *Neharabba, nomen loci:* נְהַרְבְּלָאִי *Neharbelaj,* nomen proprium.

נְהַרְדְּעָא *Nabardeah.* Nomen urbis in finibus Babyloniæ, in qua celebris fuit Academia, in qua Amoraim disputarunt post Tannaim. Fuit autem Nahardeah, & Sora, quæ & ipsa præcipuam continebat Academiam, ad Euphratem, sed Sora viginti circiter milliaribus infra Nahardeam, ut scribit Author Schalscheleth folio 22. editionis Cracoviensis. Plinius libro 6. cap.26. meminit fluminis Narraga, quod urbi nomen dederit.

נהרפפייתא *Naharpaphjetha,* nomen loci ad flumen פפא Papha, Erubh. fol.82.2.

נוב *Provenire, Progerminare, Fructum proferre vel producere:* metaphoricè, *Eloqui copiosè,* Hebraicè.

נוב *Proventus, Germen, Flos, Fructus:* נוב לָא יַעְבֵּיד Fructum non faciet, Hos.8.7. & 9.16. ubi pravè in Venet. נוב. Postremo loco in Aruch citatur יַעְבְּדוּ, quod melius convenit Hebræo. *Apud Talm.* שנוביה נושרת עליהן והוה להן לזבל Quia germen ejus descendit super ea (olera) & fit illis fimus, Avoda fol.48.2. לא מועלין בעצם ולא מועלין בשפוי ולא בנובייא Transgrediuntur in lignis, sed non transgrediuntur in segmentis ligni, neque in germine sive foliis, Meila cap.3. fol.14.1. Citatur Hos 9.16. in Kimchi.

נוד *Vagari, Migrare, Moveri, Agitari. Particip.* כְּמָא דְנָאֵד קַנְיָא בְּמַיָא Sicut vagatur, agitatur calamus in aquis, 1.Reg.14.15. *Plur. fœminin.* לְחוֹד סִפְוָתְהָא נָיְדָן Tantùm labia ejus movebantur, 1.Sam.1.13. *Infinitivus cum Futuro,* מֵנָד תָּנוּד אַרְעָא Agitando agitabitur terra, Jesa.24.v.19. *Futurum,* תְּנֻד חֵיוְתָא Vagabitur bestia, Dan.4.11. *Aphel Participium,* וְלֵית דְּמָנִיד Et non est qui commoveat, Soph.3.13. Heb. מַחֲרִיד Exterreat, Sic Lev.26.6. & Deut.28.26. Utroque loco Jonathan habet מָנִיס, quasi à נוס vel מנס, vide illic. *Plur.* רֵישֵׁיהוֹן מָנִידִין Capita sua movent, 2 Reg. 19.21. Jes.37.22. *Futurum,* יְכַלֵּי וִינִיד Clamabit & agitabit caput, scil. præ stupore, 1.Reg.9.8. Interpres Latinus, *Sibilabit,* ex Hebræo יִשְׁרֹק. יְכַלֵּי וִינִיד יְדֵיהּ Clamabit & movebit caput suum, Soph.2.15.

Secundò, *Condolere:* ut, לְמֵנַד לֵיהּ וּלְנַחֲמוּתֵיהּ Ad condolendum ei, & ad consolandum eum, Jobi 2.11. וְנָדוּ לֵיהּ Et condoluerunt ipsi, Jobi 42.11.

נַדְנוּד *Vagatio frequens,* idem quod טַלְטוּל, Ber. rab. sect.39.

נוֹדֵד Vide suprà in נדד.

נוה *Pulcher, Decens, Amænus, Hebr. quod quidam deducunt ab* אוה*, alii à* נאה *vel* נוה.
Baal Aruch citat hîc duo exempla ex Talmud, quæ in nostris libris leguntur per Aleph in medio.

נוֹי *Pulchritudo, Decus, apud Rabbinos.* Sic R. Salomon illud וְאַנְוֵהוּ Exod.15.2. juxta quorundam sententiam ait esse significationis נוי Pulchritudinis, pro; אספר נויו ושבחו לבאי עולם Enarrabo pulchritudinem & laudem ejus hominibus: קומה זקופה נוי באשה *Statura erecta decus est in muliere,* R.Sal. Cant.4.4.

נוז *Fila torquere, Conduplicare, id est,* שָׁזַר*, vel juxta*

juxta alios, אָרַג *Texere*. Inde, נו *Textum ex diversis filis, veluti laneis & lineis, aut, Tortum, Duplicatum*, Gezwirnet: שעטנז (de quo Levit.19.19.) דבר שהוא שוע טווי ונוז est res lævigata, neta, & texta, In fine Kilajim. Alii addunt *Elongandi* significationem: ea hîc planè aliena est. R. Salomon scribit Levit.19.19. נוז לשון דבר המגלל ושזור זה עם זה *Nus* est res texta & contorta.

נוּחַ נָח *Quiescere, Requiescere*, Hebr. נוּחַ, שָׁבַת. *Præteritum*, אֲרֵי בֵיהּ נָח Nam in illo quievit, Heb. שָׁבַת, Gen.2.3. וְנָח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה Et quievit in die septimo, ibid. שְׁבַת וְנָח Cessavit & quievit, Hebr. וַיִּנָּפַשׁ, Exod.31.vers.17. *Fœmininum*, וְנָחַת תֵּיבוּתָא Et requievit arca, Gen.8.4. וְלָא נְחִית Et non quievi, Jobi 3.v.26. דִּי נָחוּ בְהוֹן In quibus quieverunt Judæi, Esth.9.22. *Infinitivus*, לְמִנַּח עֲלֵיהוֹן Ut quiesceret super eos, 2.Sam.21.16. *Futurum*, בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ בְּדִיל דִּינוּחַ תּוֹרָךְ Septimo autem die quiesces, ut etiam quiescat bos tuus, Exod.23.12. יְנוּחוּן עַל אֲתַר בֵּית מִשְׁכְּבֵיהוֹן Quiescent in loco cubilium suorum, Jesa.57.v.2. *Aphel*, אֲנִיחַ *Quiescere fecit, Quietem dedit, attulit, vel largitus est. Præteritum*, אֲנִיחַ יְיָ אֱלָהֲכוֹן לַאֲחֵיכוֹן Quietem dedit Dominus Deus vester fratribus vestris, Jos.22.4. וַאֲנִיחִית לָךְ Et requiem dedi tibi, 2.Sam.7.11. *Participium præsens*, מְנִיחַ לְכוֹן Requiem largitur vobis, Jos.1.v.13. *Futurum*, עַד דְּאֲנִיחַ חֵימְתִי בִיךְ Donec requiescere fecero iram meam in te, Ezech.24.13. וְאֲנִיחַ לָךְ Et requiem largior tibi, Exo.33.14. כַּד יְנִיחַ לָךְ Cùm requiem dederit tibi, Deuteron.25.19. *Ithpehal Futurum*, נִתְּתְנַח Commorabitur, quiescet, Proverb.21.16. cum gemino ת, more Syro: ut, אֶתְתְּנִיחַ Refociller, Rom.15.32. *Apud Rabbinos & Talmudicos*, נָח נַפְשֵׁיהּ Quievit anima ejus, id est, mortuus est, emisit animam. *In Hiphil* הֵנִיחַ *Placavit, Sedavit*: ut, להניח רעתי ואפי Ad placandum animum meum, & iram meam, Jesa.27.5. in Raschi.

נְיָחָא · נְיָח *Quies, Requies*: נְיָח שְׁמִיטְּתָא Quies dimissionis erit terræ, Levitic.25.vers.4. Hebr. שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן, quod aliâs in Chaldæo retineri solet: וִישַׁכְּחָן לְהֵין נְיָח Et invenient sibi requiem, Jesa.34.14. יְהֵי לְכוֹן נְיָחָא Erit vobis requies, Heb. שַׁבָּתוֹן Levit.23.24. & sic vers.39. וַאֲנָא אֲדַבַּר בִּנְיָחָא Et ego ducam lentè, placidè, Genes.33.v.14. in Jon.

נְיָחָא *Idem*: וְלָא אַשְׁכְּחָא נְיָחָא Et non inveniebat requiem, Thren.1.3. לָא הֲוָת נְיָחָא לָנָא Non erat requies nobis, Thren.5.5. Vide & mox infrà.

מְנַח *Idem*: לִמְנַח יוֹמָא Ad quietem diei, Heb. לְרוּחַ הַיּוֹם Ad auram diei, Genes.3.8. quod quidam interpretantur de vespera, quando dies incipit quiescere: וְלָא אַשְׁכַּחַת יוֹנָה מְנָח Et non invenit columba requiem plantæ pedis sui, Genes.8.9. & sic Deut.28.65. *Cum Aff.* לְבֵית מְנָחִיכִי In locum quietis tuæ, Psalm.116.7. juxta Veneta: Regia habent נוּחָיְכִי. Utraque forma pluralis est.

נָח · נוֹחַ *Quies*. Apud Rabbinos, *Placidum, Tolerabile, Bonum, Facile, quod quasi per Quietem fit aut fieri potest*. Hinc R. Salomon Jes.33.11. ad vocem חֲשַׁשׁ *Quisquiliæ*; interpretationis loco dicit, מין מוץ דבר שנוח לידלק Species paleæ est res facilis ad incendendum: & Jesa.10.19. נוחים לספור Faciles erunt ad numerandum, id est, pauci, ut facilè numerari possint, & vel à puero: שיהיו נוחין לקלעם בקלע Qui faciles sunt ad ejaculandum eos fundâ, 1.Sam.17.10. in R. Jeschaja: והחומה נוחה היתה להפילה Et murus facilis erat ut dirueretur, quia antea combustus fuit. *Apud Talmudicos*, נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים *Melius est homini, ut projiciat seipsum in fornacem ignis, & non pudefaciat faciem proximi sui publicè*, Bava mezia fol.59.1. & sic sæpissimè. כאן הוא וכלום ורכב בנרמיה כלום נוח ליה אם לא נברא *Qui nihil est, & putat se aliquid esse, ei satius esset, si non creatus vel natus esset*, Medr. Koheleth cap.9.v.10. Confer ad Gal.6.3. *Si quis sibi videtur aliquid, quùm nihil sit, hunc suus ipsius animus fallit*. Phrasis autem illa נוח ליה אם לא נברא, convenit cum ea, quâ Christus utitur Matth.26.24. *Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille*. In Bereschith rabba Par.17. legitur: מפני מה האיש נוח להתפתות ואין האשה נוחה להתפתות אמר להן אדם נברא מאדמה וכיון שאתה נותן עליה טפה של מים מיד היא נשרית וחוה נבראת מעצם אפילו אתה שורה אותו כמה פעמים במים אינו נשרה: *Quare vir facilior est ad persuadendum, vel, ad placandum*, (להתפיים ut quædam exemplaria habent) *quàm mulier? Dixit ipsis: Vir creatus est ex terra, super quam si vel unicam aquæ guttam effundas, liquefit & mollescit: Eva autem creata est ex osse, quod licet diu multumque in aqua maceres, nunquam liquescet*.

נוֹחַ *Noachus, Noë*: בְּנֵי נוֹחַ *Filii Noæ*. Totum illud seculum vel tempus, quod fuit ante datam Legem, etiam ipsi Israelitæ, vocantur בני נח *Filii Noæ*. Sic notatur in glossa, in Avoda sara fol.51.1. Hinc, מצות בני נח Præcepta filiorum Noæ, hoc est, quæ fuerunt ante datam legem. De iis vide in גור, in גר Proselytus, &c.

נִיחָא *Gratum, Acceptum, Lubens, Libens, quod placet, expedit, &c.* שְׁקוֹל דְּנִיחָא לָךְ Accipe quod libet, expedit tibi; לָא נִיחָא לֵיהּ Non est ipsi gratum, non placet ipsi: נִיחָא לָךְ Placétne tibi? apud Talmudicos: מאי ניחא ליה למר דלייתו ליה Quid placet Domino ut afferatur ipsi?

נִיחַ *Lenitas, Tranquillitas*; בְּנִיחַ *Facilè, Tranquillè*,

[Tran]quillè, *Leniter*, *Lentè*, Genes.33.v.14. Cantic.1.8. Jesa.8.6.

ניחוח *Quies*, *Gratum*, *Res grata*, *in qua quis ac[qui]escat. Tertia radicalis geminata est. Plurale*, מְקָרְבִין נִיחוֹחִין Offerentes sacrificia grata, Esr.6. v.10. וּמִנְחָה וְנִיחֹחִין Et oblationem ac res gratas, Dan.2.46.

ניחותא *Lenitas*, *Tranquillitas*. בְּנִיחוּתָא *Sedatè*, *Tranquillè*, *Placidè*.

הֲנָחָה *Quies*, *Requies*: אִי נִיחָא קֳדָמָךְ Si gratum est coram te, sive, tibi, Deut.32.50. in Jonath.

נַחַת *Quies*: כלי העשוי לנחת Vas vel instrumentum factum ad quietem, id est, ut in certo loco maneat & relinquatur, Chagiga fol.26. In comparatione, *Quietius*, id est, *Melius*: נַחַת לָזֶה מִזֶּה Melius est huic, quàm illi, Eccles.6.5. Heb. Sic Rab. נחת היה לו כי לא Melius fuisset ipsi, ut nunquam id fecisset.

* נֵעַם Vide suprà in מנור.

נוּטָא *Nauta*, *Græcè* Ναύτης, *qui navem ducit*: In Beresch. rabba sect.12. עושה ספינה מעמיד עליה נוטים Qui navem facit, constituit in eo nautas, Glossa, ספנים מוליכי הספינה. Sic sect.48. ubi sermo de tribus Angelis, qui Abrahamo apparuerunt; ואחד נדמה לו כדמות נוטי Et unus apparuit ei sub specie nautæ. *Baal Aruch putavit esse nomen loci.*

נָוַל מנוּל *Turpiter*, *Fœdè agere*, *Fœdare*, *Inquinare*, *Deturpare*, *apud Rabbinos*: ומלכותא נָוְלָא אולא ונולא Et regnum ivit & turpiter egit; id est, מָעֲלָה quod idem: אין הבוגרת רשאה לנוול עצמה בימי אבל אביה Nubilis puella non habet licentiam deturpandi seipsam tempore luctus propter patrem suum, id est, squalido vestitu se odiosam procis exponere, quibus potiùs placere studebit decenti ornatu, Taanith fol.13.2. *Ithpahel*, התנוול *Inquinare se*: apud Talmud.

מְנֻוָּל *Fœdus*, *Turpis*, *Inquinatus*: אם פגע בך מנוול זה Si inciderit in te inquinatus iste, scil. Jetzer harah, concupiscentia fœda: מקום מופקר ומנוול Locus publicus & inquinatus, Dan.3.v.29. in R.Saadiah. *Fœminin.* מיתה מנוולת *Mors turpis.* טבא לשתא דטבת מנוולתא *Felix iste annus est, cujus December est inquinatus*, Taanis fol.6.2.

נִוּוּל *Fœdatio*, *Inquinatio*, *Turpitudo*, *Fœditas*: וְנִוּוּל בְּנָתָא יְרוּשְׁלֵם קַרְתִּי Et propter fœditatem filiarum Jerusalem civitatis meæ, Thren.3.51. זו מיתה ניוול יותר מהרוגי חרב Ista mors est fœdior (morte) occisorum gladio, R.Salom. Thr.4.9.

נְוָלָה *Turpe*, *Abominabile*, *Fœdum*, *Fœditas*.

נְוָלִי *per Apocopam*, pro נְוָלוּת, *Stercus*, *Inquinamentum*, *Sterquilinium*: וּבָתֵּיכוֹן נְוָלִי יִתְּשָׂמוּן Et domus vestræ in sterquilinium redigentur, Dan.2.5.

נְוָלוּ *Idem*, *similiter per Apocopam*: וּבַיְתֵהּ נְוָלוּ יִתְעֲבֵד Et domus ejus sterquilinium fiet, Esr.6.11. Vide ibi R.Saadiam.

Secundò נְוַל *Texere*: אשכחה דיתבא ונולא Invenit eam sedentem & texentem, Gittin folio 34.1. וחדא נולא במתרקי Et una texebat tapetes, id est, אוֹרֶגֶת, apud Talmudicos: וחדא ידעא פילכא ונולא Et una perita erat coli, & texturæ, Bava basra fol.13.2.

נְוָל *Tela*, *Textura*: אתקפדו כנול גרדאין Succisi sunt sicut tela texentium, vita mea, Jesa.38.12. ubi in Venetis corruptè legitur כְּנוֹל.

Tertiò נְוָלָה · נְוָלָא *Ipse* vel *Ipsa*: את ונולא אחי Tu & ipsa fratres estis, id est, propinqui, id est, אתם והיא קרובים אתם, Bava metzia fol.67.1. Glossa נולה vocabulum Aramæum sive Syrum est, tam masc. quàm fœmininum. At, inquit R.Salomon, mihi videtur esse Nomen proprium fœminæ istius.

נוּם *Dormire*, *Dormitare*, *Obdormiscere*. *Participium*, לֹא נָאִים נָטְרָךְ Non dormit custodiens te, Psalm.121.3. לָא נָאִים וְלָא יְדמוּךְ Non dormitat neque dormit, vers.4. *Plurale*, נָיְמִין Dormitant, Jes.56.10. *Futurum*, לָא יְנוּם וְלָא יִדְמוּךְ Non dormitabit neque dormiet, Jes.5.27.

נַמְנֵם *Idem. Ithpehal*, אִתְנַמְנַמוּ Obdormiscunt in somnis suis, Psalm.76.6. *Sic Tabn.* חזייה דקא מנמנם Vidit ipsum dormitantem, obdormiscentem, id est, exspirantem, morientem, Moed katon fol.28.1. נתנמנם יוסי בן יועזר וראה מטתו פורחת באויר Obdormivit Jose filius Joeser, viditque lectum suum volantem in aera, Bereschi. rabba par.65. נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו Si dormitent, comedunt (agnum paschalem:) sopiti, non amplius comedunt, Pesach. folio 120. in Mischna.

נוּמְתָא · נוּמָא vel נוּמִיתָא · נוּמִית *Dormitatio*: קְלִיל נוּמְתָא Parum dormitationis, Proverb.6. vers.10.

נִיוּמְתָא נִיוּמָא *Dormitatio*: וּבִקְרָעָא נִלְבַּשׁ נִיוּמָא Et laceris induetur dormitatio, Proverb.23.v.21. *Emphat.* בְּנִיוּמְתָא עַל מַרְמְכָא In sopore super lecto, Jobi 33.15. At Prov.6.4. legitur in Regiis נִיּוּמְתָא ubi prius Scheva supervacuum, in Venetis נְיִמְתָא, quod pravum.

נוּמִי Νομὴ *Græcè*, *Noma*, *Ulcus carnem depascens*, *aut pascendo serpens*: כנומי היא תלויה בגוף Quasi noma fuit suspensa in corpore. Et mox, בניך עלתה נומי בבשרן Filiis tuis ascendit noma in carne ipsorum, Bereschith rabba sect.46. In Glossa explicatur, יבלת *Verruca.* Et sic quoque alii. Sed sine dubio est Græc. quod Latinè sæpè usurpat Plinius; Ut lib.20. cap.9. *Mala corporis, quæ serpant, Nomas vocant.* Et lib.23. cap.4. de

flore Cypri: *Combustus in cruda olla nomas sanat, & putrescentia ulcera per se, vel cum melle.* Vide & Appendicem Thesauri Henrici Stephani. Confer quoque infrà in נוֹם, in significatione tertia. Aruch scribit נמי. Prior lectio approbatur etiam in Jalkut fol. 22. col. 3. Hoc sensu 2. ad Timoth. 2. 17. etiam à Syro interprete retentam fuisse puto hanc vocem נומא, pro Græco νομὴ.

Secundò נוּם נוּמי *Dicere, idem quod* נְאֻם *Hebraicè. Habet tamen formam etiam quasi ex Quiescentibus tertiâ:* נומי רבי שמעון Dixit Rabbi Schimeon: נומיתי לו Dixi ipsi, Jevammoth fol. 122. 1. in Mischna, in Glossa scribitur נומירת, in Medrasch koheleth נמתי, cap. 11. v. 1. נומינו לשליח Diximus nuncio, Gittin 66. 2.

נון נונא *Piscis:* נונא רבא Piscem magnum, Jonæ 2. 1. וַאֲמַר לְנוּנָא Et dixit pisci, vers. 11. שָׁלֵי-נוּנָא Extrahens piscem, Lev. 11. 17. Mergus, avis in aquas se mergens, capiendi piscis causâ. Vide שלדה. *Plurale*, וְעַל נוּנַיָּא Et de piscibus, 1. Reg. 4. 23. *Construct* כְּנוּנֵי יַמָּא Sicut pisces maris, Eccles. 9. 12. וְנוּנֵי דִבְנַהֲרָא Et pisces qui in mari erant mortui sunt, Exod. 7. 21. Hebraicè respondet Nomini דָּג & דָּגָה. נוֹן סמך עַיִן נונא סמא לעינים ההוא סוף איבלא *Nun, Samech, Ain. Nun* i. e. piscis. *Samech* i. e. סמא Aroma, *Ajin*, i. e. *laenajim* oculis, scil. in fine morbi, Nedar. fol. 54. 2.

נוס *Fugere, Aufugere*, Heb. Huc refert quidam, וַלְמָא תָנוּס Gen. 31. 31. sed id pertinet ad אֲנַס, Vide illic.

נִיסָה *Fuga.* Hinc, תחלת נפילה ניסה *Principium cladis est fuga* (in bello) Sota fol. 44. 2.

נומסין Sic citat Aruch ex Ber. rabba sect. 16. quod exponunt alii, צורות אותיות Figuras litterarum. Sed pro eo in nostris exemplaribus legitur, בנימוסין *In Legibus*: Locus integer est: בג׳ דברים קדמה מלכות יון למלכות הרשעה בנימוסין ובפנקוסין ובלשון *In tribus rebus præcedit Regnum Græciæ Regnum impium, hoc est, Romanum. In legibus, in libris, & in lingua.* Pro בנימוסין in legibus, Aruch legit, uti vidimus בנוסין *In literis*, vel, *in Templis*, ut sit Græcum ναὸς: pro פנקוסין legit ובפנקטין, *In palatiis.* Vocem הרשעה *Impium*, omiserunt in editione Aruch Basileensi: & pro ea in Glossa est אדום Regnum Edom. Intelligi autem regnum Romanum, ex circumstantiis loci patet.

נוע *Moveri, Commoveri, Movere se, Agitari. Futurum*, יְנוּעוּן הֵיךְ רָוֵיָא וְחַמַר Agitantur sicut ebrius ex vino, Psalm. 107. 27. Hiphil, הֵנִיעַ *Movere, Agitare*, Hebr. Rabbini amplius in Hithpahel usurpant הִתְנוֹעֵעַ *Moveri. Et geminatum*, נִעְנֵעַ *Valdè movere, Commovere:* צריך לנענע Opus est movere, Menach. fol. 61. Succa fol. 37. נענע ראשו Movit caput suum.

מֵנִיעַ *Motor, Movens:* מניע הראשון Motor primus.

מִתְנוֹעֵעַ *Mobile.*

נִעְנוּעַ *Motus:* Sic dicit Raschi Psalm. 45. Verbum רָחַשׁ esse לְשׁוֹן נענוע.

נענע *Arabica vox, per quam explicatur in Mischna vox מִינְתָּא Menta*, Okezim cap. 1.

תְּנוּעָה *Motio, Motus: Vocalis, apud Grammaticos, quia literam per se non sonoram, per suum sonum inter pronunciandum movet. Propriè ipsum sonum denotat, qui unà cum sermone factus, & fuit antequam figura soni, quæ hodiè* נְקוּדָה *dicitur.*

הֲנָעָה *Commotio:* ולהניעם בכל הגוים הנעה רבה ויתירה Et commovere eos inter omnes gentes commotione maximâ & amplissimâ, R. Salom. Amos 9. 9.

נִיעַ *Mucus, Mucor, excrementum narium:* הזוב והניע Fluxus & mucus narium, Nidda cap. 7. in princip.

נִיעָא *Pectus, à Motu cordis sic dictum. Pro Hebræo* חָזֶה *usurpatur in Targum Jeruschalmi:* תַּרְבָּא דְעַל נִיעָא Adeps qui super pectus, Lev. 7. 20. 21. in Targ. Hierosol.

נוף *Unde Particip.* Chald. נָיֵף *Ventilans*, in Talmud. *Aphel*, אֲנִיף *Agitare, Ventilare, Hebraicè* הֵנִיף. *Imperativus*, אֲנִיפוּ יַד Agitate manum, Jes. 13. 2. *Pihel*, נוֹפֵף *Idem:* לינופפיה בנפותא Ut agitent cum cribro, Et, נִפְנֵף: unde, טלית המנפנפת Pallium agitatum, scil. à vento, ab aëre, cui expositum, Ohol. cap. 8. *Hithpahel*, הִתְנוֹפֵף *Agitari, Ventilari, Vento moveri.*

נוֹף · נוף · נוֹפָא *Ramus, Frons, Palmes: Affix.* וּמָרִים נוֹפֵיהּ Et elevat ramū suum sursum, Jes. 37. 31. דְנוֹפָהּ שַׁפִּיר Cujus palmes pulcher erat, Ezech. 19. v. 10. דְנוֹפֵיהּ שַׁפִּיר Ezech. 31. 3. Heb. עָנָף.

נָף · נֶפֶת *Agitatio, Ventilatio.*

הֲנָפָה *Idem:* הֲנָפַת הָעוֹמֶר Agitatio manipuli novarum frugum. Hæc fiebat decimosexto mensis Nisan Martii, & prohibitum erat eo die comedere de sancto. Aruch in נף. Præceptum de agitatione manipuli, Levit. 23. vers. 15.

נָפָה *Cribrum, Subcerniculum: vel, Farinarium, quod fit è setis equorum: vel, Pollinarium, quod fit ex lino. Plurale Chald.* נָפָן, *& emphaticè* נָפָתָא: *unde apud Talm.* חזו לפרסי ונפוותא Viderunt vela & subcernicula, Succa cap. 1. in fine. Aruch in נף. Item, פּוּרְתָא דְנַפְיָתָא Farina subcerniculorum, id est, cribrata, gebeutelt Mähl/ cum ו loco ו, Jevam. fol. 114.

מְנִיפָה · מְנָפָה *Ventilabrum, ab Agitatione dictum: Flabellum:* בתי הניפי לי במניפך Filia mea ventilato mihi

mihi ventilabro tuo, Bava metzia fol.86.1. המרף מותר לטלטל מניפה של רבורים והמנפה Kelim cap.16. בשבת להבריח הזבובים Licitum est portare in sabbatho ventilabrum ad abigendas muscas.

נוץ *Aphel,* אַנֵּץ *Florere, Germinare, Pullulare: Futurum,* הֵיךְ עִסְבָּא דִי בְּצַפְרָא יָנֵץ Sicut herba quæ manè floret, Psalm.90.v.6. הכדין ינץ Sic floret, Psal.103.15. יָנֵץ כְּלִילֵיהּ Florebit corona ejus, Psal.132.18.

נור *Ignis:* נוּר דָלִק Ignis ardens, Dan.7.9. שְׁבִבִין דִי נוּר Scintillæ ignis, ibid. דִי לָא שְׁלֵט נוּרָא בְּגֶשְׁמְהוֹן Non dominatur ignis in corpora ipsorum, Dan.3.27. *Et fœmininum,* אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא Ad fornacem ignis ardentis, ibid. vers.26. יִתּוֹקַד בְּנוּרָא Comburetur igne, Jos.6.15. Hinc *proverbium* Ben Siræ: נור דָלִק מוקיד גְּדִישִׁין סַגִּיאִין *Ignis ardens succendit acervos multos.* Ignis exiguus, magnum potest excitare incendium. Lingua maledica igni similis, incendium magnarum contentionum producit. Vide Fagium & Drusium in Proverbiis. *Apud Talmudicos,* עבדא דנורא אנא Minister ignis ego sum, Calefactor, Incendens ignem in culinis; In glossa & in Aruch explicatur; *Cultor ignis ego sum;* vel, *Cultor idoli quod vocatur* נוּרָא: Sic; Raf Asse habebat sylvam, וזבניה לבי נורא & vendidit eam *Ædi ignis;* hoc est, sacerdotibus ignem colentibus, Nedar. fol.62.2.

נֵר *Lucerna:* נר של זכוכית Lucerna vitrea: נר לאחד נר למאה *Lucerna uni, lucerna pluribus.* Lucerna sive lumen, quod uni lucet, potest ministrare pluribus. Sic recta & vera unius loci Scripturæ illustratio, lucem affert quamplurimis aliis: ארם הראשון נרו של עולם היה *Adam primus fuit lux mundi*, Talmud. Hierosol. Schab. cap.2.

מְנַרְתָּא · מְנָרְא vel מְנַרְתָּא *Candelabrum, lucem ex apposito lumine præbens, q. Lucibulum dictum,* Exod.25.32.33. Num.4.9.

נוריתא Νεῦρον, *Nervus.* Citatur in Aruch ex Cholin fol.67. sed non reperio.

ניר Vide infrà suo loco.

נִיוַת *Nivat, nomen propriū loci:* נִוְתִי *Nivtæus:* אֲבִימִי נִיוְתָאָה Abhimi Niftæus.

נְזַף *Increpare, Objurgare, Talm. Cum Aff.* נְזָפֵיהּ רַבָּא Objurgavit eum Rabba, Glossa, נְזַף בו, Schab.cap.4. in principio.

נְזִיפוּת *Objurgatio, Increpatio durior:* מִנְּזִיפוּתֵיהּ דמר Propter increpationem Domini, Sanhed. 41.2.

נְזִיפָא *Objurgatio, Increpatio:* ניזהא דתורא חן חן Objurgatio bovis, quâ bos objurgatur & fugatur ne nos lædat; vel ad laborem instigatur, est הַיְיָ: Sic, ניזהא דאריא זה זה Increpatio Leonis est זה זה. & Cameli דא דא רגמלא: Item, ניזהא דארבא חילוני היא חילא וחילוק, Pesach.fol.112.2.

Secundò נְזָה *Aspergi, Aspergere: & in Hiphil,* הִזָּה *Aspergere, Conspergere, Spargere,* Hebr.

הַזָּאָה *Aspersio,* Rabb.

Tertiò נְזָה *Mugire,* Hebr. נָעָה. *Futur. Aphel,* אִם יְנִזֶה תוֹרָא עַל אַסְפַּסְתֵּיהּ Num mugiet bos super pabulo suo, Jobi 6.5. Veneta hîc corrupta. Sed Aruch & Regia legunt יַגְוֶה.

נְזִיתָא · נְזִיָא *Operculum cadorum & doliorum vini vel siceræ:* שומשמי למאי חזי חזי לנזי דאית בהו Sesamum ad quid conducit? conducit ad opercula doliorum, id scil. quod intus in illis est, Moed katon fol.12.2. Nempe, גרעינין דאית בהו בשומשמי חזי למעבר בהו משחא Grana quæ sunt in sesamis, conducunt ad faciendum ex eis oleum, ad oblinenda ora, scil. cadorum, ut Baal Aruch & R.Salomon explicant. *Hinc Munsterus, Guido, Schindlerus & alii putarunt,* נזי *explicari in Aruch per* גרעינין*: unde posuerunt;* נְזִי *Granum interius, Nucleus: sed impertinenter; Enarratur illis verbis sensus loci istius, & præcipuè horum verborum* דאית בהו: Alibi, חזי לנזייתא Conducunt ad opercula vasorum, Succa fol.20.2. Glossa, לכסות בהן גיגיות שעושין בהן שכר Ad operiendum vel occludēdum iis vasa cerevisiaria: Alibi, עייל ופתקיה לנזייתא ושתה שיכרא Ingressus est & repulit operculum (à dolio scil.) & bibit cerevisiam, Bava kama fol.35. Glossa, דחף בסוי הכלי שהשכר בתוכו. Sic explicat etiam Baal Aruch, כיסוי קנקנים של יין: unde iterum decepti videntur alii: qui voluerunt significare ipsum *Cadum, vel Urceum.*

נְזַז *Frangi, Rumpi:* שנזו לבו עליו Cujus cor rumpebatur super eo; Sic citat Baal Aruch ex Vajikra rabba sect.10. ubi nunc legitur, שנתנאדה לבו.

נזיז *Fractum, Ruptum:* זבין להו מאני נזיזי דפחרא Vendidit ipsis vasa rupta figulina, Joma fol.78. col.2. Sic iterum citat Aruch, sed in textu Talmudico legitur נזיזי, & exponitur סדוקין Fissa, gespalten.

נְזַל *Fluere, Diffluere, Effluere:* נוזלין *Fluenta, Flumina:* וְאַפֵּיק נוּזְלַיָא דְמַיָא מִכֵּיפָא Et producam fluenta aquarum ex petra, Psal.78.16. *Aff.* וְנוּזְלֵיהוֹן Et fluenta ipsorum, Psalm.78.44. Exod. 15.v.8.

נְזִילְתָּא *Fluxio, Defluxio, Catarrhus,* der Schnuppen/ apud Rabbinos.

מַזָּל *Influentia cœlestis, Sydus, Astrum, Signum cœleste: Planeta: Hinc quia felicitatem vel infelicitatem inferiorum dependere existimarent, usurpatum fuit pro Fortuna, Felicitate, Prosperitate, Fato, Providentia:* מזל ביש Fortuna mala, Eccles 9.3. כֹּלָּא בְמַזָּלָא אִתְגְּזַר לְמֶהֱוֵי קֳדָמֵיהוֹן Omnia per sydera (Fato di-

to divino) decreta sunt, ut sint coram eis, Eccles. 7.16. & 9.1. vide & vers. 2. Hinc etiam est, *Opes, Facultates, Substantia, Divitiæ, respondens nomini* הון *in Targum:* מָלָא וְעֻתְרָא Substantia & divitiæ, Hebr. הוֹן וָעוֹשֶׁר, Psal.112.v.3. כְּעַלַּוֵי כָּל מָלָא Tamquam super omnes divitias, Psal.119.14. *Affix.* דְּמַסְגֵּי מָלֵיהּ Qui multiplicat substantiam suam, Prov.28.v.8. מָלְהוֹן Fortunam suam, prosperitatem suam, Psal.62.10. *Plurale,* תְּרֵיסַר מַלָּיָא Duodecim signa cœlestia, Esth.3.7. in Targum sec. Cantic.5.14. *Et femin.* וּלְסִיהֲרָא וּלְמַלָּתָא Et lunæ & syderibus, 2.Reg.23.5. *Construct.* מַלַּת שְׁמַיָּא Sydera cœlestia, Jesa.47.v.13. *Apud Rabbinos,* מַזָּל טוֹב *Fortuna bona:* quæ vox gratulantis est, & optantis alteri prosperitatem alicujus rei; מַזָּל רַע *Fortuna mala,* adversa: *Septem signa Zodiaci,* מַזָּל טָלֶה *Signum arietis,* מַזָּל שׁוֹר *Signum tauri,* תְּאוֹמִים *Geminorum,* סַרְטָן *Cancri,* אַרְיֵה *Leonis,* בְּתוּלָה *Virginis,* מֹאזְנַיִם *Libræ,* עַקְרָב *Scorpionis,* קֶשֶׁת *Arcus sive Sagittarii,* גְּדִי *Hædi sive Capricorni,* דְּלִי *Haustri sive Aquarii,* דָּגִים *Piscium.* Sumunt etiam pro *Planetis:* unde, מזל מחכים ומזל מעשיר *Planeta sapientem reddit, & planeta divitem facit,* Schab.fol.156.1. לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם *Planeta diei nihil causatur* (nullam virtutem habet:) *sed planeta horæ* (nativitatis scil.) Ibid. Describuntur hîc naturæ eorum qui in singulis planetis nati sunt: Qui sub Sole nati sunt, erunt formosi & splendidi, ac præterea aperti, nihil celare valentes; sub Venere, divites & libidinosi; sub Mercurio, memoriâ valentes & sapientes; sub Luna, valetudinarii & inconstantes; sub Saturno, infelices; sub Jove, justi; sub Marte, felices, &c. אין מזל לישראל *Non est planeta Israëlitis, qui scil. eos regat,* Ibid. Ratio sequitur, quam vide: בני חד מזלא נינהו *Filii ejusdem planetæ sunt, ejusdem temperamenti, naturæ & conditionis.* Vide More par 2. cap.10. *Plurale,* מַזָּלִין & מַזָּלוֹת: unde, חכמי המזלות *Astronomi, Astrorum periti;* גלגל המזלות Orbis signorum cœlestium, *Zodiacus:* הכוכבים ההולכים באיזור גלגל המזלות Stellæ euntes in cingulo, sive zona sphæræ signorum cœlestium, id est, zodiaci, R.Levi, Jobi 9.9.

מָזְלוּתָא Legitur Exod.14.25. in Targum Hierosolymitano, sed pravè pro מוּלְיָתָא Muli, & sic legendum in eod. cap.v.7. in Jon.

הִתְמַזֵּל *Bonâ fortunâ uti, vel, Bonam fortunam indicare:* התמזל מזל Bonam indicato fortunam, in R.Salom.

II. נְזַל *Nere, Fila ducere:* חֲזִית לְעָרְפָה אִמַּהּ דַּהֲוַת נָזְלָא Videbat Orpam matrem ejus, quòd fila duceret, Spinnen/ Sanhed.fol.95.1. Glossa טְוִיָה.

נְזַף *Increpare, Objurgare, Reprehendere: pro Hebræo* גָּעַר *in Targum usurpatur. Præteritu* דִּי נְזַף בְּאַרְעָא Qui increpat terram, Amos 9.v. וּנְזַף בֵּיהּ אֲבוּהִי Et increpavit eum pater ejus, Genes.37.10. לְמָא לָא נְזַפְתְּ בְּיִרְמְיָה Quare non objurgasti Jeremiam? Jerem.29. v.27. נְזַפְתָּא עַמְמַיָּא Increpasti gentes, Psal.9.6. *Particip.* נָזֵיף בְּיַמָּא Qui increpat mare, Nah.1.v.4. הָא אֲנָא נָזֵיף לְכוֹן בְּעַלַּלְתָּא Ecce ego increpo vos propter frumentum malum ex semine, Malach.2.3. *Infinitivu* מִנְזַף נְזַף בַּהּ Increpando increpaverit eam, Numer.12.14. *Imperativus,* נְזוֹף בְּמַשִּׁרְיַת חַיָּבִין Increpa cætum improborum, Psal. 68.31. *Futuru* וְאֶנְזוֹף בֵּיהּ Et increpabo eum, Jesa.17.13. וְאֶנְזוֹף לְכוֹן Et increpabo vobis corruptorem, Malach. 3.v.11. יִנְזַר יְהֹוָה בָּךְ Increpet Dominus te, Zach. 3.v.2. וְלָא תִנְזְפוּן בַּהּ Neq; objurgetis eam, Ruth 2.v.16.

נָזוּף *Objurgatione dignus, Reprehensibilis, Culpabilis.* In Pirke avoth cap.6. כל שאינו עוסק בתלמוד תורה נקרא נזוף Quicunque non dat operam studio Legis, vocatur *Nasuph* culpabilis.

נְזוּף *Objurgatio, Increpatio:* נְזוּף גְּבַר חַכִּימָא Increpationem viri sapientis, Eccles.7.7. al.6.

נְזִיפוּתָא *Idem,* Eccles.10.12.

נְזִיפָה *Idem:* אין נזיפה פחותה משבעה ימים Objurgatio publica non durat minus, quàm septem dies, Moed katon fol.16.1. Objurgatio hæc præcedebat separationem à cœtu. De hac legitur in Jore deah fol.102.1. נזיפה היא שאדם גדול גוער בו לומר במה פלוני חצוף ויחבא כוו׳ *Nesiphah* Increpatio est, quando homo quidam magnus increpat eum (qui excommunicandus esset) dicédo Quàm impudens est N. vel simile quid. Hoc autem est judicium ejus, ut abscondat se, & domi consideat, ac pudore afficiatur, neque videat faciem ejus qui pudore ipsum affecit, &c.

מְזוֹפִיתָא · מְזוֹפִית *Idem:* מִן קֳדָם מְזוֹפִית חַד Propter increpationem unius, Jesa.30.17. מְזוֹפִיתָא מִן קֳדָם יְיָ Increpatio à facie Domini, 23.19. Sic Jerem.30.23. וְיָת מְזוֹפִיתָא בְּכָל אוֹשָׁטוּת יְדֵיכוֹן Et increpationem in omnem extensionem manuum vestrarum, Deut.28.20. *Aff.* תְּקוֹף רוּגְזֵיהּ וּמְזוֹפִיתֵיהּ Fortitudine iræ suæ & increpationis suæ, Jesa. 66.15. מִן מְזוֹפִיתָךְ Propter increpationem tuam Psalm.104.7. בִּמְזוֹפִיתִי In increpatione mea siccabo mare, Jesa.50.2. Formam habet à זוף. Vide illic.

נְזַק *Lædi, Damno affici: Nocere, Lædere. Participium,* לָא לֶהֱוֵא נְזִק Ut non sit damno affectus, Dan.6.2. *Infinitivus,* לְוָתָךְ לָא יִקְרְבוּן לְמִנְזַק Ad te non appropinquabunt ad nocendum Psal.91.7. *Pahel Particip.* דִּמְנַזְּקִין בְּאַחְסַנְתָּא Qui nocent hæreditati, Jerem.12.14. *Aphel,* אַנְזֵיק *Lædere*

dere, Nocere, Damno afficere, Damnum afferre. Sic respondet Verbo נְגַע *Tangere, quando in malum ponitur. Præterit.* וְלָא אַנְזִיק Et non intulit damnum, Heb. וְלֹא עָמַד, 2.Reg.15.20. כְּמָה דְלָא אַנְזִקְנָךְ Sicut nullo damno affecimus te, læsimus te, Genes.26.v.29. *Particip.* וּמְהַנְזְקַת מַלְכִין Et damnum afferens regibus, Esth.4.15. *Infinitivus,* וְלָא יוֹסִיף עוֹד לְאַנְזָקָא בָךְ Nec addet amplius nocere tibi, 2.Sam.14.10. *Imperativus,* וְאַנְזֵק בְּכָל דִּילֵיהּ Et noce omnibus quæ ipsius sunt, Jobi 1.11. *Futurum,* לָא יְנַזֵּק כַּלְבָּא Non nocebit canis linguâ suâ, Exod.11.v.17. דִּיְנַזֵּיק בְּגַבְרָא הָדֵין Qui læserit virum hunc, Genes.26.11. אַפְּתֹם מַלְכִים תְּהַנְזֵק Thesauro regum damnum afferes, Esr.4.13. *Rabbini dicunt,* הַמַּזִּיק *Damnum inferens, Nocens:* Et miratur Elias, quare non dicant פְּרַט לְמַזִּיק : הַמַּזִּיק Particulare, speciale hoc est deco, qui damnum infert, Joma fol.80.2. Item הַנִּיזָּק *Damno affectus, Læsus. Ithp.* אִתְנְזִיק *Damno affici,* Esth.1.8.T.f.

נִזְקָא · נֵזֶק *Damnum, Nocumentum:* וּמָה נִזְקָא Et quantum damni, Eccles.10.5. לָא הֲוָת נִזְקָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל Non erat nocumentum filiis Israël, Jos.10.v.21. בְּנִזְקָא דְלִישָּׁן דְּבִלְעָם In nocumento linguæ Bileami, Job.5.21.

אַנְזִיקָא *Idem:* בְּאַנְזִיקָא דְמַלְכָּא Pro damno regis, Esth.7.4. Sic legit Elias. In textu biblico itaque pravum est בְּאוּנְזִיקָא.

הֶיזֵּק · הֵיזֵק *Idem:* מֵחֲמַת רוֹב הֶיזֵּק שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ Propter multiplex damnum quod accidet ei.

נְזִיקִין *Damna. Pars Talmudica* סֵדֶר נְזִיקִין *Ordo seu Volumen damnorum,* in quo de variis damnis & eorum jure agitur: vocatur aliâs בָּבָא קַמָּא. In Masora reperi, Genes.24.8. ad וְאִם, talem notam: כָּל ר״פ דִבְרֵאשִׁית וּדְנְזִיקִין ubi per נְזִיקִין intelligitur *liber Exodi,* in quo etiam de damnis & eorum restitutione.

מַזִּיקִין *Dæmones, quasi Nocivi, aut Nocentes dicti, quòd omne ipsorum studium sit Nocere hominum saluti:* כּוֹכְבִין מַזִּיקִין *Stellæ nocivæ:* דְּלָא תְהֵא רְשׁוּ לְמַזִּיקָא לְחַבָּלָא בִי Ut non sit potestas Dæmoni maligno perdere me, Cantic.8.v.3. *Plurale,* וְיַת בְּנָתְהוֹן לְמַזִּיקַיָּא Et filias suas dæmonibus offerunt, Psal.106.37. וּבְנֵי מַזִּיקֵי Et filii dæmonum, Heb. בְּנֵי רֶשֶׁף Jobi 5.7. מִן דַּלְוַחַא דְמַזִּיקֵי דְאָזְלִין בְּלֵילְיָא A pavore dæmonum noctu ambulantium, Psalm.91.v.5. וּמַזִּיקַיָּא לָא יִקְרְבוּן בְּמַשְׁכְּנָךְ Et dæmones non appropinquabunt ad tabernacula tua, Ibid.v.10. Hebr. וְנֶגַע Et plaga. Libri nostri, וּמַזִּיקָא Et damnum, noxium.

נְזַר *Abstinere ab aliquo, Separare se, Separari. Infinitivus,* לְמִזַּר קֳדָם יְיָ Ut separet coram Domino, Numer.6.2. *Futurum,* מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יִזַּר A vino forti & novo separet se, abstineto, ver.3. *Aphel, Futurum,* כָּל יוֹמִין דְיַנְזַר Omnibus diebus quibus se separaverit, separatum fore voverit, v.6. *Ithpahel,* אִתְנַזַּר *Separari.* Hinc, יִתְנַזַּר Numer.6.3. in Targum Jeruschalmi, pro יַזִּיר, quod antè positum.

נְזִירָא *Nasiræus, qui abstinentiam certam Deo vovit:* לְמִדַּר נְדַר נְזִירָא Ad vovẽdum votum Nasiræi, Numer.6.2. Veneta, נזירו Nasiræatus: וְדָא אוֹרַיְתָא דִנְזִירָא Et hæc est Lex Nasiræi, v.13. *Apud Talmudicos,* נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב *Nasiræus es, circum circum ito, ad vineam ne appropinques,* Pesachin fol.40.2. *Sententia proverbialis* de vitandis occasionibus peccatorum. *Plur.* נְזִירָהָא Nasiræi ejus, Thr.4.7.

נְזִירוּת · נְזִרָא *Nasiræatus:* כָּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ Omnibus diebus Nasiræatus sui vers.4. Item *Coma, Cæsaries, qualem Nasiræi gestabant,* Cantic.5.v.2. Vide de Nasiræis Majemon. par.3. in הלכות נזירות.

נחב נַחְבִּי *Nomen proprium viri, Numer.13.v.14.* Talmudici scribunt, sic dictum. שהחביא דבריו של הקב״ה quòd absconderit verba Dei benedicti, in Sota fol.34.

נַחַל *Vallis, Torrens. Propriè Vallis, per quam aqua defluit aliquando, & interdum non, quomodo à* נְהַר *distinguitur, quod semper significat Fluvium, sive aquam Fluentem.* Vide Kimchium Joël.3.v.18. עַד נַחְלָא דְאַתְכְּלָא Usque ad Vallem botri, Num.13.24. quia absciderunt ibi filii Israël botrum, vers.25. vel ut Jonathan reddit, וְהַוָה חַמְרָא נָפִיק מִנֵּיהּ כְּנַחְלָא quòd fuit ibi vinum fluens instar torrentis: אַנְתְּ בְזַעְתָּ מַעְיְנָא מִן כֵּיפָא וַהֲוֵי לְנַחְלָא Tu excidisti fontem ex petra, & fuit in torrentem, Psal.74.15. כְּנַחַל מְגַבַּר עַד צַוָּאר Sicut torrens invalescens sive inundans usque ad cervicem, Jesa.30.28. *Plurale,* לְשַׁבְעָה נַחְלִין In septem torrentes vel flumina, Jesa.11.v.15. כָּל נַחְלַיָּא וּמַבּוּעֵי מַיָּא Omnes torrentes & fontes aquarum, Eccles.1.7. *Constructum,* מְגִזַּת נַחְלֵי אַרְנוֹנָא Vada torrentium Arnon, Psal.74.15. *Aff.* נַחְלָהָא דְרוֹמִי Torrentes urbis Romę, Jesa.34.9.

נְחִיל *Confluxus:* metaphoricè, *Collectio, Examen apum vel vermium:* נחיל של דבורים Examen apum, Bava kama cap.10. in Mischna: הקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו Qui abscindit ramum socii sui, ad liberandum examen apum suum, Bava kama fol.81.2. In Aruch scribitur esse Arabicum. *In Targ. Jonathæ,* נְחִיל דְמוֹרָנִין Collectio, Examen vermium, Deut.21.8.

נַחֵם *Solari, Consolari aliquem. Præteritum,* וְנַחֵם יָתְהוֹן Et consolatus est eos, Genes.50.21. וְנַחֶמְתַּנִי Et consolatus es me, Psalm.86.17. וְנַחֲמוּ יָתֵיהּ Et consolati sunt eum, Jobi 42.v.11. *Particip.* אֲנָא הוּא מְנַחֵמְכוֹן Ego sum ille qui consolatur vos, Jesa.51.v.12. *Plurale,* שְׁלַח לָךְ מְנַחֲמִין Misit

Misit tibi consolatores, 2.Sam.10.3. *Fœmininum,* דְאִמֵּיהּ מְנַחֲמָא לֵהּ Cujus mater consolatur eum, Jesa.66.13. *Infinitivus,* לְנַחָמָא כָּל אֲבִילַיָא Ad consolandum omnes lugentes, Jesa.61.2. *Aff.* לְנַחֲמוּתִי Ad consolandum me, Josa.32.v.4. בְּנַחֲמוּתָךְ יָתְהֶן Quum consolaberis eas, Ezech.16.54. לְנַחֲמוּתֵיהּ Ad consolandum eum, Genes.37.35. לְנַחֲמוּתְהוֹן Ad consolandum, ut consolentur eos, Jerem.16. v.7. *Futur.* וַאֲנַחֲמִנּוּן Et consolabor eos, Jerem.31. v.13. כֵּן מֵימְרִי יְנַחֵם יָתְכוֹן Sic verbum meum consolabitur vos, Jesa.66.13. לֵית דִינַחֲמִיךְ Non erit qui consoletur te, Jesa.51.19. דֵין יְנַחֲמִנַנָא Iste consolabitur nos, Genes.5.29. וְתָחְזַר תְּנַחֲמִנַנִי Et rursus consolaberis me, Psal.71.21. הִנּוּן תְּנַחֲמִנַנִי Ista consolabuntur me, Psal.34.2. *Ithpehal,* אִתְנַחֵם *Consolationem accipere, Se consolari, Pœnitere. Præteritum,* אִתְנַחֵם עַל אַמְנוֹן Consolatione acceperat super Amnone, 2.Sam.13.39. וְאִתְנַחֲמֵת עַל בְּנַי Et consolationem accipio propter filios meos, Jobi 42.6. וְאִתְנַחֲמוּ בְּאַרְעָא אַרְעִיתָא Et consolationem acceperunt in terra infima, Ezech.31.16. *Participium,* מִתְנַחֵם עִלָּנָא Pœnitet eum super nos, Jerem.31.19. *Infinitivus,* מְסָרְבָא לְאִתְנַחָמָא Renuit consolationem admittere, Jerem.31.15. *Futurum,* לָא תִּתְנַחֵם Non erit consolatio ei, Jesa.54.v.11. בִּירוּשְׁלֵם תִּתְנַחֲמוּן In Jerusalem consolationem accipietis, Jesa.66.13. וְתִתְנַחֲמוּן עַל בִּישְׁתָא Et consolatio erit vobis super malo, Ezech.14.22. *Apud Rabbinos,* תנוחמו מן השמים *Consolationem accipiatis è cœlo,* i.e. *à Deo.* Formula, quâ olim lugentes solebant consolari, q.d. Deus soletur vos, sit vestrum solatium, Majem. in Hilch. Ebhel cap.13.

נֶחָמָא · נְחָמְתָּא *Consolatio. Construct.* נֶחָמַת יֶחֱזוּן בְּנֶחָמַת יְרוּשְׁלֵם Videbunt consolationem Jerusalem, Jesa. 33.20. *Plur.* וִיקַבֵּל בִּרְכָן וְנֶחָמָן Et recipiet benedictiones & consolationes, Joel.2.14. *Emph.* נֶחָמָתָא דֶאֱלָהָא Consolationes Dei, Job.15.11. *Apud Talmudicos,* אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם *Videam consolationem,* si non occidi testem falsum, Chagiga fol.16.2. Glossa, לישנא קלילא הוי דשבועה בלשון קצר *Sermo celer est Juramenti, verbis concisis, quasi diceret, Ne videat consolationem Tzijonis, nisi hoc fecerit.* Sic, אראה נחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חברו וכו' *Ne videam consolationem,* nisi vidi quendam persequentem proximum suum, Schevuoth fol.34.1.

נִיחוּם *Idem:* נִיחוּם אבלים Consolatio lugentium.

נְחוּמִין *Consolationes:* פִּתְגָמִין דְנִחוּמִין Verba consolationum, id est, consolatoria, Zach.1.13.

תַּנְחוּמָא · תַּנְחוּמְתָא *Consolatio:* דָּא תַנְחוּמְתִּי Hæc erit consolatio mea, Job.6.v.10. דָּא הֲוַת תַּנְחוּמְתִּי Hæc erat consolatio mea, Psal.119.50. *Plurale,* וַאֲשַׁלֵּם תַּנְחוּמִין לְהוֹן Et reddam consolationē ipsis, Jesa.57.v.18. כָּסָא דְתַנְחוּמִין Poculum consolati[onum], Esth.1.3. in Targ.sec. [אַ]לֵּל תַּנְחוּמִין עַל לִבָּהּ Loquar consolationes ad cor ejus, Hoseæ 2.1[6]. וּלְמָרֵי תַנְחוּמִין Et dominos consolationum, Ps[al.] 69.v.21.

נַחְמָנִי *Proprium nomen Rabbini, qui aliâs etia[m] dicitur* אַבַּיֵי *Abbaj:* vide illic.

נחץ

Unde, נָחוּץ *Urgens, Acceleratum, Fes[tinatum]*: דְּבַר נָחוּץ Negotium urgens, 1.Sa[m.] 21.8. in Hebræo.

נְחִיצָה *Festinatio, Celeritas:* בִנְחִיצָה רַבָּא Cu[m] festinatione multa, *Raptim.* Sic in fine Epist[ola]rum familiarium scribere solent.

נחר

נְחִירִים *Nares:* נְחִירֵי לְהוֹן Nares ipsis sun[t,] Psal.115.6. קְדָשָׁא דְדַהֲבָא בִּנְחִירֵי חֲזִירְתָא M[o]nile aureum in naribus porci, Esth.3.8. in Tar[g.] sec. *Aff.* רוּחָא דֶאֱלָהָא בִּנְחִירַי Spiritus Dei in na[ri]bus meis, Jobi 27.v.3. ונפח בנחירוהי נִשְׁמְתָא דְחַיֵּי Et inspiravit in nares ejus animam vitæ, Gen.2. in Jon. *Apud Talmudicos;* [...] רבעי דלא מתחכמא יהיב איספלני על נחיריו ולא מתחכם Qui cupit non agnoscetur, imponat splenium narib[us] suis, & non agnoscetur, Tam.Hierosol. Jeva[moth] cap.ult. *Hinc Verbum,*

נְחַר *Nares discindere:* הנוחר והמעקר Nares d[is]cindens & exstirpans nervos, id est, Si mactat[a] do nares cultro aperiat, & signa, quibus anim[al] mundum cognoscitur, istâ scissione dissipe[t,] Cholin fol.81. & 85. in Mischna: [...] הארץ מותר לנחרו Plebejo licitum est illud denarificare, P[e]sach. fol.49. col.2. *Sic usurpatur & in Targ.Jo[n.]* Num.22.40.

נְחִירָה *Narium discissio:* דם נחירה דם עיקור San[]guis narium discissionis & exstirpationis, nem[]pe signorum mundiciei, Kerithuth cap.5. i[n] principio.

Secundò נְחַר *Naribus sonū vel rhonchum ed[e]re, Fremere: Tussire, Screare,* Sich reuspern: [...] נחר ליה רב חסרא Screabat ipsi Raf chasda, Gittin fo[l.] 68.1. נחר ליה אבבא Tussiebat ipsi ad januam, tu[s]situ signum dabat, ut cognosceret, an aliquis i[n]tus esset: כי נחירנא לך תקף לי Cùm tussitum ed[i]dero tibi, clangito mihi, Rosch haschana fol.3. col.2. ספרא הוא יתיב בבית הכסא אתא רבי אבא נחר: Raf Saphra sedebat in loco secreto: venit Ra[b]bi Abba, tussivit: Berach. fol.62. & Tamid fo[l.] 58. נחר דברים כלפי מעלה Effremuit verbis contr[a] excelsum, scil. Deum.

נְחִירָה Rhonchissatio, Tussis.

Tertiò, *Rhonchum edere contra aliquem, Increpare, Objurgare graviter:* נְחַרוּ בֵיהּ Rhonchum ed[i]derunt in eum, rhonchissarunt super eum, gr[a]viter commoti in eum, acerbè increparūt eum, Kiddusch in fol.81.2.

נחרותא

מנחרותא *Halitus, Flatus, Spiratio per nares, ut fit ex intento labore:* עבדיו ושפחותיו למנחרותא עבידן Servi & ancillæ ejus ad spirationem facti sunt, Schnauben ex labore.

Quartò, נחר *Stillare, Destillare, Fluere:* כל זמן שנוחרת Toto tempore quo stillat ipsa, scil. ex sanguine menstruo. Nidda cap. 10. in princ.

נחירה *Stillatio, Fluxus sanguinis.*

נחש *Augurari, Ominari:* וקסמו קסמין ונחשו Et divinati sunt divinationes & augurati sunt, 2.Reg.17.17. *Pahel,* ועונן ונחיש Hariolatus & auguratus est, 2.Reg.21.6. *Partic.* מעונן ומנחש Astrologus & augur, Deut.18.10. *Fut.* לא תנחשון Non augurabimini, Levit.19.26.

נחש · נחשא vel נחיש *Augurium:* נטרי נחשין Observantes auguria, Deut.18.10. in T.Hier. & Jon. לא נחשין Non sunt auguria, Num.23.23. לקדמות נחשיא In occursum auguriorum, Numer. 24. vers.1.

ניחוש *Idem,* apud Rabbinos.

II. נחשא · נחש *Æs, Cuprum:* ויִרכתיה די נחש Et latera ejus ex ære, Dan.2.32. *Emph.* נחשא ופרזלא Æs & ferrum, Genes.4.22. כבלין דנחשא Compedes æreas, Thren.3.7. נחש טב Ex ære bono, 1.Regum 7.45. כעין נחש מצלהב Instar æris splendentis, Ezech.1.7. *Affix.* ואובילו ית נחשיהון Et portaverunt æs eorum, 2.Reg.25.13. Idem Jerem. 52. vers.17.

נחש *Ære obducere:* אנחש ליה Ære obducam illum, Jesa.1. in Jalkut, ex Pesikta.

נחושתן *Nechuschtan, Æneus: Nomen serpentis ærei, quem diffregit Rex Chiskia,* 2.Reg.18.4.

נחושת *Ærugo, Adustio ollæ æreæ à fundo: inde pro ipso Fundo alicujus rei à Rabbinis usurpatum est;* unde legitur, חבית שהיא מליאה משקין טהורין ונתונה למטה מנחושתו של תנור Vas plenum liquidis cibis mundis, & positum infrà à fundo fornacis, &c. Kelim cap.8. Usum hujus locutionis petunt ex illo Ezechielis, יען השפך נחשתך *Ut effundatur fundum tuum,* Ezech.16.36. id est, pudendum tuum præ abundantia scortationis. Ista autem pars vocatur Fundum, Ima pars hominis, quia in ea se ponit, & collocat, ut vas collocatur super fundum suum. Unde alii posuerunt, נחשת significare etiam *Ignominiam, seu Verenda mulieris.* נחשת קלונית Æs tersum, politum, *Orichalcum*, Joma fol.38.1. קלונית puto hîc idem esse quod in Bibliis קלל, Ezech.1.7. Dan.10.6.

III. נחש *Serpens:* חלזון נחש Vitium oculi, macula in oculo, מנומר כנחש variegata instar serpentis, Bechor. cap.6. Vide in חלז. *Aliter,* לא יאכל אדם בצל מפני נחש שבו Non comedet homo cepam, propter serpentem qui latet in eo, Eruvin fol.29.2. *Glossa explicat,* Propter succum venenatū quem habet. Baal Aruch intelligit caulem vel culmum cepæ, qui caput habet ad similitudinem capitis serpentis. Vide eum fusiùs.

נחשול *Turbo, Tempestas:* והוה נחשול רב בימא Et fuit tempestas magna in mari, Jon. 1. v. 4. בדילי נחשולא רבא הדין Propter me tempestas hæc magna super vos exorta est, Jonæ 1.12. *Aff.* ונחשולה תקיף Et tempestas invalescebat, ibid. v.11. ונח ימא מנחשולה Et quievit mare à tempestate sua, ver.15. בעדן נחשולה Tempore tempestatis suæ, Thr.2.13. *Plur.* כל נחשולוהי דימא Omnes tempestates (ejus) maris, Jon.2.4. Nun videtur esse servile, quia Syri pro eo usurpant מ, Lucæ 8.24. *Apud Talmudicos;* עמד עליו נחשול שבים Insurrexit contra eum tempestas in mari, Bava metzia folio 59. Joma fol 38.1.

נחירכן *Otiosus:* גבר נחירכן Vir otiosus, Gen. 25.27. pro Hebr. איש יודע ציד peritus venationis. *Compositum volunt ex* נח *Tranquillus, &* ערכן *Otiosus, quales ferè sunt, qui otium venationibus fallunt. Hinc apud Talmudicos,* קינא דשירכי Arbor otiosa & sterilis, vel, Locus ociosus, qui nihil fructuū producit, Bava kama fol. 92. 2. & ערכא id est, בטל Otiosus, Bava basra fol.139.1. *In Additionibus Talmudicis (Tosephos vocantur) scribitur divisim* נח עירכן*, & exponitur à Rabbi Tam* נח ובטל*. Ergo* עירכן *idem quod* בטל *Otiosus, Vacuus, Vacans. Aruch legit* שרך *per* ר*, quod in Targum respondet Hebræo* שקט *Quietus, Tranquillus fuit. Vide illic. Elias quoque in ea radice hunc locum exponit, similiter per* ר *legendo,* נח שרכן *id est,* איש מנוח ושקט *Vir quietus & tranquillus.* Vide & שרך & ערך.

נחת *Descendere. Verbum Hebræis ex parte notum, sed proprium Chaldæorum, quibus usitatissimum, pro Hebræo* ירד *usurpatum. Præteritum,* ולא נחת לביתיה Et non descendit domum suam, 2.Sam.11.9. *Fæmin.* נחתת אשתא Descendit ignis, 2.Reg.1.14. ונחתת לאדרא Et descendit ad aream, Ruth.3.6. למא דנן נחתת Quorsum huc descendisti? 1.Sam.17.28. לעקרי טוריא נחתת Ad radices montiū descenderam, Jonæ 2.7. נחתו לעמקיא כאבנא Descenderunt in profunda instar lapidis, Exod.15.5. מיחת נחתנא Descendendo descendimus, Genes.43.20. *Partic. Benoni,* עמא נחית Populus descendit, Judic.9.36. מן שמיא נחת De cœlo descendebat, Dan.4.10. דנחת מן טורא Qui descendit de monte, Deut.9.21. *Plural.* נחתין מן בית אסחרותא Descendentes ex domo consessus, ex consistorio, 1.Sam.10.5. *Construct.* נחתי ימא Descendentes ad mare, Jesa.42.10. היך נחתי גובא Sicut descendentes in sepulchrum, Proverb.1.12. *Fœmininum,* ונחתא בסתר טורא Et descendit ad latus montis, 1.Sam.25.20. *Plural.* רגלה נחתן למותא Pedes ejus descendunt ad mortem, Proverb.5.5.

Infinitivus, מִיחַת, ut paulò antè in Præterito: אַל תִּדְחַל מִלְּמֵיחַת Ne timeas deſcendere, Gen.46.3. לָא נִכּוֹל לְמֵיחַת Non poterimus deſcendere, Gen. 44.26. *Imperativus*, חוּת אַסְהִיד בְּעַמָּא Deſcende, conteſtare populũ, Exod.19.21. חוּת לְוָתִי Deſcende ad me, Geneſ.45.9. חוּתוּ לְתַמָּן Deſcendite eò, Geneſ.42.2. *Fœminin.* חוּתִי וְתִיבִי Deſcende & ſede, Jeſa. 47.1. *Futur.* אֲנָא אֵחוּת עִמָּךְ Ego deſcendam tecum, Geneſ.46.v.4. הַאֵחַת Num deſcendam? 1.Sam.14.37. לָא תֵּחוּת לְמִצְרַיִם Ne deſcendas in Ægyptum, Geneſ.26 2. *Fœminin.* וְתֵחֲתִין לְאִדְּרָא Et deſcendes ad aream, Ruth.3.3. וְלָא יֵחוּת עִמָּנָא Et non deſcendet nobiſcum, 1.Sam.29.v.4. תֵּחוּת אִשָּׁתָא מִן שְׁמַיָּא Deſcendat ignis de cœlo, 2.Reg.1.10. לָא נֵחוּת Non deſcendemus, Gen.43. v.5. יַחְתּוּ לִשְׁאוֹל Deſcendent in ſepulchrum: לְבֵי קְבוּרְתָּא יֵחֲתוּן In locum ſepulchri deſcendent, Jobi 17.16. *Aphel* אַחַת *Deſcendere fecit, Demiſit, Depoſuit, Dejecit, Deturbavit: Detulit, Deportavit, Deduxit. Præteritum*, לָא אַחַת מִטְרָא יְיָ Non deſcendere fecerat pluviam Dominus, Geneſ.2.5. Hebr. הִמְטִיר Pluere fecerat: וְיַת יַמָּא אַחִית Et mare deſcendere facit, id eſt, Depoſuit, 2.Reg.16.17. וְאַחְתֵּיהּ Et deduxit eum, 1.Sam.30.16. וְאַחֲתִנּוּן Et deduxit eos Elias, 1.Reg.18.40. וְאַחִיתַת קוּלְתַּהּ Et depoſuit hydriam ſuam, Geneſ.24.18. ubi in Regiis ex Kal וּנְחִתַת, quod pravum. וְאַחֵתִית בִּמְשׁוֹטִין כֻּלְּהוֹן Et deſcendere feci cum remis omnes illos, Jeſa.43.v.14. אַחִיתוּ יַת אֲרוֹנָא Depoſuerant arcam Domini, 1.Sam. 6.15. וְאַחִיתוּ יָתֵיהּ Et fecerunt ut deſcenderet, Judic.16.21. וְאַחִיתוּנוּן מֵעַל צְלִיבַיָּא Et depoſuerunt eos de patibulis, Joſ.10.27. *Particip.* מְחִית לִשְׁאוֹל Demittit in ſepulchrum, 1.Sam.2.6. *Plural.* מַחֲתִין קוּלְסִין בְּרֵישֵׁיהוֹן Imponunt galeas capitibus ſuis ſuis, Ezech.23.15. *Participium Pehil*, מְהַחֲתִין תַּמָּה Repoſitæ erant illic, Eſræ 6.1. Sic, סַלֵּי תְּאֵינִין מְחָתִין Calathi ficuum deſcendere facti, id eſt, poſiti fuerant, Jerem.24.v.1. *Imperativus*, אַחִית יָתְהוֹן לְמַיָּא Fac ut deſcendant ad aquas, Jud. 7.v.4. אַחֵת הִמּוֹ Deporta illa, Eſræ 5.15. וְאַחִיתוּ לְגַבְרָא תִּקְרוּבְתָּא Et deferte ad virum iſtum munus, Geneſ.43.11. *Futurum*, מִתַּמָּן אַחֲתִנָּךְ Inde dejiciam te, Jerem.49.16. וְאַחֲתִנּוּן Et deſcendere faciam eos, Joël.3.2. וּתְחִית יַת סֵיבְתֵיהּ Et deduces ſenectutem ejus, 1.Reg.2.9. וּתַחֵית בְּבֵית אֱלָהָא Et repones in domo Dei, Eſræ 6.5. הֲתַחֲתִנַּנִי Num deduces me, 1.Sam.30.15. וּתַחֲתִנֵּיהּ קֳדָם יְהוָה אֱלָהָךְ Et depones eum, vel, Deduces eum coram Domino Deo tuo, Hebr. וְהִנַּחְתּוֹ Deuter.26.10. מַן יַחְתִּנַּנִי Quis dejiciet me in terram? Obad.3. עַבְדַי יַחֲתוּן Servi mei deducent, 1.Reg.5.9. וּתַחֲתוּן יַת סֵיבְתִי Et deducetis caniciem meam, Geneſ.42.38. *Hophal Præteritum*, הָנְחַת מִן כָּרְסֵא Depoſitus eſt de ſolio regni, Dan.5.20. *Ithpehal Præterit.* וְאִתַּחַת לְמִצְרַיִם

Deductus eſt in Ægyptum, Geneſ.39.1. אִתַּחֲתַת לִשְׁאוֹל יְקָרָךְ Dejecta eſt in ſepulchrum gloria tua, Jeſa.14.11. *Futurum*, בְּרַם לִשְׁאוֹל תִּתַּחַת Veruntamen in infernum detraheris, Jeſa.14.15. וְתִתַּחַת לְאַרְעָא אַרְעִיתָא Itaque detraheris, dejicieris in terram infimam, Ezech.31.18.

נְחִתַת · נְחָתוּת *Deſcenſus, Deſcenſio:* הֵיךְ נְחָתוּת מַלְאָ Sicut deſcenſus roris, Pſalm.110.3. Veneta, נַחְתַת vel נְחִיתַת, juxta Eliam, in forma conſtr. Sic Exod.16.14. quod melius eſſet מְחוֹתִית, ut dicitur נְסַק à מְסוּקִית.

מַחְתְּנָא · מַחְתַּן *Deſcenſus, Declivitas:* וּמְחוֹנוּן בְּמַחֲתָנָא Et percuſſerunt eos in deſcenſu, Joſ.7. v.5. בְּמַחֲתָנָא בֵית חוֹרוֹן In deſcenſu Beth choron, Joſ.10.11.

מְחוֹתִית · מַחֲתִית *Idem:* בְּמַחֲתִית חוֹרוֹנַיִם In deſcenſu Choronajim, Jere.48.5. Regia habent מחותית מְחוֹתִית, ut Jeſa.15.5.

אַנְחוּת *Idem:* הֲוַת אַנְחוּת מַלְאָ Fuit deſcenſus roris, Exod.16.14. in Jon.

אַנְחוּתָא *Tabula plana inſtar aſſeris: vel, juxta quoſdam, ſegmenta lignorum*, Spänlin/ *quæ inter dolandum vel complanandum ab aſſere vel ligno decidunt:* ומניחתה בכפישה או באנחותא Et deponitea in corbem aut tabulam, Nidda fol.7.col.1. Gittin 62.1.

נַחְתּוֹמָא · נַחְתּוֹם *Piſtor*, Geneſ.40.1. עוֹבַד נַחְתּוֹם Opere piſtoris, Geneſ.40.17. וְנַחְתּוֹמָא לְרִבּוֹנְהוֹן Et piſtor domino ſuo, Geneſ.40.1. דְּאָזֵי לֵיהּ נַחְתּוֹמָא Quam accendit ſibi piſtor, Hoſeæ 7.4. ubi pravè in Venetis ſub unicâ dictione, דְּאַזִּילְהוֹן. *Plurale*, מִשּׁוּק נַחְתּוֹמַיָּא De vico piſtorum, Jere.37.21. *Conſtr.* רַב נַחְתּוֹמֵי Princeps, Magiſter piſtorum, Gen.40.2. *Apud Rab.* נחתומים לא חייבו אותם החכמים Piſtores non obligarunt ſapientes ad ſeparandam Terumam, Demai cap.2. Joma fol.8.

נחתומר *Officina piſtorum, Piſtrinum*, Tal.Hieroſ. Bava bathra fol.13.2. cap.2.

נְטָה

Inclinare, Declinare, Extendere, Deflectere, Divertere, &c. Hebr. שֵׁם נוֹטֶה Nomen declinans, id eſt, *Obliquum*, cujus oppoſitum יָשָׁר *Rectum:* שמות נוטים או ישרים Nomina obliqua aut recta. נוֹטֶה *Eccentricus*, in Aſtronomicis: נָטוּיָה *Inclinatus:* משפחה נטויה Familia inclinata, id eſt, פחותה Vilis, Contempta, in Peſikta.

נְטִיָּה *Declinatio: Inclinatio, Extenſio:* נְטִיַּת הַשֵּׁמוֹת Declinatio Nominum, apud Grammaticos.

הַטָּיָה In materia de conjugiis uſurpatur de certa ſpecie copulationis carnalis, quâ clauſtrũ virginitatis vel non effringitur, vel ſaltem, cùm aperitur, nõ animadvertitur. Hinc apud Majem. in Hilch. Iſchuth cap.11. ex Ketubh. cap.1. legitur;

tar; ad eum, qui aliquam de amissa virginitate accusat, dici inter alia, שמא הטיתה Fortè inclinasti eam. Et in Ketubhoth fol.6. col 2. לא כהללו בבליים שאין בקיאין בהטיה Non sicut isti Babylonii, qui non sunt exercitati in Inclinatione. Locus præcedens legitur etiam in R. Alphes, ubi in glossa annotatur: הטה כשהגיע לפתח ביתו המנור ויש בו דבר המעכבו מלפתוח וכשמטין אותו נפתח. Vide Aruch in ט, post מחר.

לְמִטָּן · לְמִטָּה · מִטָּה *Infrà, Infernè.*

מִטָּה *Lectus:* מכבדין בית המטות Verrunt domum lectorum, Betza fol.22 2. id est, *Triclinium, Cœnaculum, Refectorium,* conclave in quo cibus capitur, ubi antiquitùs lecti in tribus lateribus repositi erant, in quibus discumbebant prandendi causâ, unde *Triclinii* nomen.

נְטַל *Levare, Elevare: Ferre, Auferre, Tollere, Portare, Apportare, Imponere, pro diversa structura. Respondet Hebræo* נָשָׂא, *quando propriâ significatione de oneris portatione aut elevatione sumitur. Præterit.* נְטַל רַגְלוֹהִי Levavit pedes suos, Genes.29.1. נְטַל יָת גּוֹבָא Levavit locustam, levando asportavit, Exod.10.v.13. דִּלְמָא נְטַלֵיהּ רוּחָא Fortasse abstulit eum spiritus à conspectu Domini, 2.Reg.2.16. וּנְטַלִנּוּן Et tulit eos, Jesa.63.v.9. *Fœmin. cum Affixo,* וְרוּחָא נְטַלַתְנִי Et spiritus abstulit me, Ezech.3.14. אֲרֵי נְטַלְתְּ Nam portasti arcam Domini, 1.Reg.2.v.26. אֲרוּם נְטַלְתַּנִי וּטְלַקְתַּנִי Nam elevasti me, & projecisti me, Psalm.102.v.11. וְעַל כַּתְפָא נְטַלִית Et super humerum sustuli, Ezech.12. v.7. עֵינַי לִשְׁמַיָּא נְטַלִית Oculos meos in cœlum sustuli, Dan.4.31. רֵיחַיָּא נְטַלוּ Molas tulerunt, Thr. 5.13. וּנְטַלוּ לְהוֹן נְשִׁין נֻכְרָאִין Et tulerunt (acceperunt, duxerunt) sibi uxores alienigenas, Ruth.1. v.4. *Partic. præsens,* חַד נָטֵל תְּלָתָא גַדְיָין Unus portabat tres hœdos, 1.Sam.10.3. נָטֵל זֵינֵיהּ Portans arma ejus, armiger, 1.Sam.16.21. וְנָטֵל תְּרִיסָא Et ferens scutū, 1.Sam.17.7. *Plur.* וְלֵיוָאֵי נָטְלִין יָתַהּ Et Levitas portantes eam, Jos.3.3. *Constr.* נָטְלֵי מַשְׁכְּנָא Portatores tabernaculi, Num.10.17. נָטְלֵי מַקְדְּשָׁא Portantes sanctuarium, ibid.v.21. עַל נָטְלֵיהוֹן Super portantes ea, Jesa.46.1. Hinc sine dubio corruptum טָלָן Ferentes, Accipientes, pro נָטְלָן, Ruth.4.v.7. Veneta habent מָרָן. *Infinitivus,* וּבְמִטַּל כְּרוּבַיָּא יָת גַּדְפֵּיהוֹן Et cùm elevassent Cherubini alas suas, Ezech.10.16. לְמִטַּל יָת אֲרוֹנָא Ad portandum arcam, Exod.25.14. *Affix.* לָא תִכּוֹל לְמִטְלֵיהּ Non poteris ferre illud, Deuter.14.24. *Imperat.* טוֹל יָת חוּטְרָךְ Tolle, Leva virgam tuam, Exod.14.v.16. טוֹלוּ יְדֵיכוֹן Levate manus vestras, Psal.134.2. טוֹלוּ יָת אֲרוֹן קְיָמָא Tollite arcam fœderis, Jos.6.6. וְטוֹלִי אִלְיָא Et effer lamentationem, Jerem.7.29. טוֹלִי יָת רַבְיָא Tolle puerum, Gen.21. v.18. טוֹלִי לְוָתֵיהּ בִּצְלוֹ יְדָיִךְ Leva ad eum in precibus manus tuas, Thr.2.19. *Futurum,* תְּטַלְנַנִי עַל רוּחָא Elevasti me super ventum, Jobi 30.22. וּדְיִטּוֹל יָת נְבִלְתְּהוֹן Et qui portaverit cadaver eorum, Lev.11. v.28. יִטְּלִנָּךְ Tollet te, 1.Reg.18.12. וְתִטְּלִנּוּן מִנֵּיהּ Et auferes eas ab eo, Thren.3.28. אִנּוּן יִטְּלוּן Ipsi portabunt, Numer.1.50. עַל תּוּקְפֵיהוֹן יִטְּלוּנָךְ Fortitudine suâ ferent te, Psal.91.12. וְלָא תִטְּלוּן מַטַּל Et non portabitis onus in die Sabbathi, Jerem.17.v.21. *Pehil Babylonicum, Præterit.* נְטִילַת מִן אַרְעָא Efferebatur è terra, Dan.7.4. *Ithpehal Præteritum,* אִתְנְטֵל עֲלוֹהִי Levatū est super eum, Impositum est ei, 2.Reg.9.25. אִתְנְטֵל סְעִיד מִנְּהוֹן Ablatus est auxiliator ab illis, Jobi 4.21. Veneta אַנְטְלִית, quod pravum posset fortè esse, אַנְטֵלִית Abstuli, sed in ea forma Verbum in Aphel inusitatum est: דְאִתְנְטִילוּ טְחוֹלֵיהוֹן Quibus ablati, exsecti erant splenes, Esth.8.10. אִתְנְטִילוּ יוֹמַי Sublati sunt dies mei, Jesa.38.v.12. *Futurum,* וְיִתְנְטֵל כָּל Et tolletur omne quod est in domo tua, 2.Reg.20.17. *Pahel Participium præsens,* מְנַטֵּלְהוֹן Portans eos, Deut. 32.11. *Fæminin.* עַל כָּל רָמָא מְנַטְּלָא Super omnem collem excelsum, Jesa.30.25. *Plural.* וְעַל כָּל רָמָתָא מְנַטְּלָתָא Et super omnes colles excelsos, Jesa.2. v.14. *Ithpahel Præterit.* עַד דְלָא טוּרַיָּא אִתְנַטַּלוּ Antequam montes elevati, erecti essent, Psal.90.2. *Participium,* וּמִתְנַטַּל עַל מְנַטְּלַיָּא Et elevatus super excelsos, Exod.15.1. in Jon. *Plurale,* וּגְבִינִין מִנַּטְּלִין Et palpebræ elevatæ, Proverb.30.13. *Infinitivus,* אִתְנַטָּלָא יִתְנַטְּלוּן Portando portantur, Jerem.10.5. *Futurum,* וְתִתְנַטַּל מַלְכוּתֵיהּ Et elevabitur, extolletur regnum ejus, Numer.24.7. עַל נססין תתנטלון Ad latera portabimini, Jesa 66.12. עַל פרנן יִתְנַטְּלָן Super humeros portabuntur, Jesa.49.22. *Apud Talmudicos in materia Votorū:* נטולה אני מן היהודים Ablata ego sum à Judæis, hoc est, voveo, me nihil unquam commercii, me non habiturum rem cum Judæis, Nedarim cap. ultim. in Misna.

מַטּוֹלָא · מַטּוֹל *Onus, Pondus, Sarcina: Levatio: Officium, ab Onere dictum: Vide & inf. in signif. tert.* מַטּוֹל בְּנֵי קְהָת Onus filiorum Kehat, Num.4.15. בְּמַטּוֹל עַמָּא In onere populi, Num.11.17. הֵיךְ מַטּוֹל יַקִּיר Sicut pondus grave, Psal.38.5. *In Venetis sæpe est* כמול *pravè. Aff.* וּלְמַטּוֹלֵיהּ Et super onus suum, Numer.4.19. לְכָל מַטּוֹלְהוֹן Super omne onus suum, ibid.v.27. *Plurale constr.* מַטּוֹלֵי טַעֲוָתְכוֹן Onera idolorum vestrorum, Jesa.46.1.

מַטְּלָא · מַטַּל · מַטַּל *Onus, quod de Prophetiis plerumque dicitur, quæ onus & gravitatem pœnarum indicabant:* מַטַּל כַּס לְוָט Onus calicis maledictionis, Jesa.13.1. מַטַּל מַשִּׁרְיָן Onus exercituum, Jesa. 21.v.1. מַטַּל נְבוּאַת Onus prophetiæ, Hab.1.1 *Veneta hæc notant* מַטַּל *pravè, sine indicio literæ primæ radicalis deficientis.*

נְטוֹל *Pondus*: וּנְטוֹל חָלָא Et pondus est arenæ, id est, ponderosa est arena, Prov.27.3. Hebraicè נֵטֶל.

אַטְלוּת *Levatio*: בְּאַטְלוּת אַבְנִין Levatione lapidum occiduntor, Levit. 20. v.12. in Jonath. Exod.22.17.

נְמָלִיתָא *Putredo, Putrefactio*. Vide מלט.

Secundò נְטַל *Rab. Lavare manus, à significatione Levandi, quia certâ & distinctâ ceremoniâ inter lavandum manus Levantur à Judæis. Hinc Nomen* נְטִילָה *Levatio: & synecdochicè, Lotio*: נְטִילַת יָדַיִם *Lotio manuum, Græcè χειρονιψία*. In Talmud Sota fol.4.2. legitur, כל האוכל לחם בלא נטילת ידים כאלו בא על אשה זונה שנאמר כי בעד אשה זונה וכו׳ Quicunq; comedit panem absq; lotione manuum, perinde est, ac si rem haberet cum muliere meretrice, sicut dicitur: *Propter mulierem meretricem, &c.* Prov. 6. v. 26. Et mox: R. Eliesar dixit, כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם Quicunq; vilipendit lotionem manuum, exstirpatur ex hoc mundo. Item; Tradidit Raf, מים ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה מים אחרונים צריך שישפיל ידיו למטה In aquis prioribus necesse ut elevet manus suas sursum, in aquis posterioribus necesse est ut eas demittat deorsū: Idē tradidit sic; הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו מים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים Qui lavat manus, debet elevare eas sursum, ne fortè aqua à junctura revertatur, & iterùm manus polluat. Glossa; מים ראשונים *Aquæ priores*; nempe, ante sumptum cibum: שיגביה ידיו *Ut elevet manus suas*, hoc est, summitates digitorum suorum, ut aquæ defluant usque ad brachia ipsius, & ultra juncturam: Ratio, *Ne fortè exeant aquæ extra juncturam*, (hoc est, ne fortè non usque ad juncturam perveniant) *& revertantur, ac manus polluant*. Aquæ autem secundæ purificant (scil. aquam primam) sicut dicitur in Jadajim, quòd necesse sit, ut effundatur aqua (nempe ante prandiū) super manus duabus vicibus. Primæ aquæ purificant manus: secundę purificant aquam, quæ extendit se (vel, quæ humida est) super manum ejus, quæ immunda redditur primò propter manus. Traditur hîc, manus immundas & mundas reddi, usque ad juncturam, hoc est, inde à junctura & infrà, &c. Vide ibidem plura & in Jadajim cap.2. Vide etiam Scaligerum cōtra Serrarium cap.7. Drusium Marci 7. Reschis chochma fol.69.1. Schylchan Aruch par. 1. fol. 3. col. 3. אין נוטלין על גבי קרקע Non lavant super terram, id est, ut aquæ decidant in terram, manè scil. sed in vas: אם צריך ליטול ידיו לא יטול Si necesse sit lavare manus suas, non lavet nisi aquâ mundâ.

נְטַל, נַטְלָא vel נְטִילָא *Gutturnium, continens* רביעית *quartale, Vas unde manus lavantur*: וְיִסְּבוּן מִנֵּיהּ בִּנְטִילָא דַכְיָא Et accipient ex ea (aqua) in gutturnium purum, Exod.30.19. in Jon. Vide & Numer.5.17. *Ab hoc vase volunt Nomen* נְטִילָה *dictum, pro Lotione manuum ex isto vase*.

אַנְטַל, אַנְטְלֵי Vide in אנט.

Tertiò נְטַל *Proficisci, Levare se loco, Migrare, pro Hebræo* נָסַע *usurpatum. Præteritum*, וְיַעֲקֹב נְטַל לְסֻכּוֹת Et Jacob profectus est in Succoth, Genes. 33.17. נְטַלוּ מִכָּא Profecti sunt hinc, Genes.37.17. *Participium præsens*, נָטֵל קֳדָמֵיהוֹן Proficiscebatur ante eos, Num.10.33. *Plurale*, נָטְלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא Proficiscimur nos ad locum, quem &c. Numer. 10.29. *Infinitivus*, בְּמִטַּל אֲרוֹנָא Cùm proficisceretur arca, Num.10.35. וּבְמִטַּל מַשְׁכְּנָא Et cùm proficisceretur tabernaculū, Num.1.51. וַהֲוָה בְּמִטַּלְהוֹן Et fuit cùm proficiscerentur ipsi, Genes.11.v.2. *Imperativus*, טוּל וּנְהָךְ Proficiscere & eamus, Genes. 33. v.12. טֻלוּ וְעִבַרוּ Proficiscimini & transite, Deuter.2.24. *Futurum*, וְיִטְּלוּן Et proficiscentur, Exod.14.15. וְאַתּוּן תִּטְּלוּן מֵאַתְרֵיכוֹן Et vos proficiscemini ex loco vestro, Jos.3.3. *Aphel, Præteritum*, אַטֵּל רוּחַ קִדּוּמָא Proficisci fecit ventum Orientalem, Psal.78.26. מִמִּצְרַיִם אַטֵּלְתָּ Ex Ægypto transtulisti, Psal.80.9. *Partic. fœm.* קַלְעָא דְמַטְּלָא אַבְנָא Funda quæ projicit lapidem, Jobi 41.17. *Infinit.* לְאַטָּלָא יָת מַשְׁרְיָתָא Ad proficisci faciendum, ad movenda castra, Num.10.2.

מִטּוֹל *Profectio*: קוּם אֵזִיל לְמִטּוֹל קֳדָם עַמָּא Surge, ito ad profectionem coram populo, id est, ad proficiscendum, Deuter.10.11. Et sic in Hebræo לְמַסַּע, Nomine posito pro Verbo.

מַטְלָן *Profectio. Plurale constr.* אִלֵּין מַטְלָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל Istæ sunt profectiones filiorum Israël, Numer.10.28. *Aff.* וַאֲזַל לְמַטְלָנוֹהִי Et abiit juxta profectiones suas, Genes.13.3. נָטְלִין בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן Proficiscebantur per omnes profectiones suas, Exod.40.36.

נְטִילָה *Idem*: מִזַּעְפָּא נְטִילָה A' tempestate profectionis, id est, turbulenta, Hebr. סֹעָה Psal.55.9. Vide & paulò antè.

נטל *Nittal. Sic appellant Festum Natale Christi*: Ut, in Jore deah num.148. in cōment. אם שולח דורון לגוי ביום ח׳ אחר נטל Si Judęus mittat donum Christiano die octavo post Natale (festum.)

נָטַע *Plantare*: נְטִיעָה *Plantatio*, Rab. נטיעה מקטע רגליהון דקצבים ודבועלי נדות *Plantatio præcidit pedes lanionum & eorum qui comprimunt menstruatas*, Betza fol.25.2. Baal Aruch sic enarrat: *Homo maximas facit impensas ut plantet vineam & simile quid, & tamen expectat annos præputii* (tres nempe primos à plantatione annos, quorum fructus erant prohibiti) *& annum quartum* (quo fructus licitus esse cæperat) *propter observationem*

[...]accepit: Is autem cujus uxor est menstruata, non po[...] exspectare, donec purificetur, sed congreditur [...] ea menstruatâ, neq. accipit exemplum à plantatio[...]. Sic lanius non exspectat donec licita fiat bestia, [...] comedit de ea ante ejus explorationem.

נְטַע *Planta*: נטע רביעי *Planta quarta*, hoc est, [qua]rti anni, fructus de planta quarti anni, qui [...]userat: trium autem priorum annorum il[...]s, Levit. 19.23.25.

נְטַף *Stillare, Destillare. Partic.* דְנָטְפִין עַל אַרְעָא Quæ stillant super terram, Psalm. 72.6. [Ap]hel *Participium*, כַּבְרִיתָא מַנְטְפָן Favum destil[lans], Prov. 5.3. *Aphel Præteritum*, שְׁמַיָּא אַטִּיפוּ טַלָּא [Cæ]li destillant rorem, Psal 68.9.

נְטַף *Stilla, Stillicidium.*

נטופא *Gutta, Stilla: Opobalsamum*, Exod. 30.34. Heb. נָטָף *Stacte. Plurale*, נטופין *Guttæ: & emph.* תלת נטופיתא דחמרא נקידא Tres guttæ vini puri, [Gi]ttin fol. 69 2. Glossa טִיפּוֹת.

נוטפין *Stillantes, scil. aquæ. Aquæ pluviales, conceptacula aquarum ex aquis pluvialibus, apud Talmudicos*, Mikvaoth cap. 5. Schab. fol. 65.

נוטף *Stillans*: חוטמו נוטף Si nasus ejus sit stillans, Bechor. folio 44.1. In glossa explicatur, ארוך ותלוי שלמטה משפתו Longus & infra labia dependens. Vitiosum hoc in primogenito.

נְטוֹפָה · בֵּית נְטוֹפָה *Netopha, Beth netopha* (ut Bethlehem & alia similia) *oppidum in tribu Jehudæ*: אַנְשֵׁי נְטוֹפָה Viri urbis Netopha, Esræ 2.22. Heb. Non procul fuit à Bethlehem, cui ibidem subjungitur. *Sic in Targum*, מִן בֵּית לֶחֶם וּנְטוֹפָה De Bethlehem & Netopha, Ruth. 4.20. cum quo confer 1. Paral. 2.53. Locus fuit humore abundans, unde diuturnus ibi graminis & herbarum viror: עד שיכלו סרניות מבקעת בית נטופה Donec consumantur cardui domestici ex valle Bethnetopha, Schebhi. cap. 9. Vide R. Salom. אפילו כזית הנטופה Etiam sicut oliva Netophæa, Pea cap. 7.

נְטוֹפָתִי *Netophatæus; in Hebræo sæpius.*

נֶטֶף In Peah cap. 7. sect. 4. & explicatur in Glossa, גרגירי ענבים hoc est, Grana vel baccæ uvarum מחוברים בסוף האשכול והשרביט conjunctæ in fine botri.

נְטַר *Servare, Asservare, Conservare, Custodire. Respondet Hebræo* שָׁמַר, *& per se, etiamsi rarius, in textu Hebræo usurpatur. Præteritum*, נטר את פתגמא Observabat verbum illud, Genes. 37.11. ונטר יתנא Et custodivit nos, 1. Sam. 30. v. 23. ונטר עשו סנא בלביה Et observavit Esau inimicitiam in corde suo, Genes. 27.41. in Jonath. *Affix.* וְנַטְרָנָא בְּכָל אָרְחָא Et custodivit nos in omnibus viis, Jos. 24.17. בדנטרתון Eo quòd servarunt ista, Psal. 19.12. וּנְטַרְתָּ לֵיהּ יָת חִסְדָּא Et custodivit ipsi misericordiam, 1. Reg 3.6. *Fœmininum*, וְדִכְרָנָךְ נִטְרַת רוּחִי Et memoria tua custodivit spiritum meum, Job. 10.12. וְלָא נְטַרְתְּ פִּקּוּדַי Et non servasti mãdata mea, 1. Reg. 11.11. וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נִטְרֵת Et verbum illud in corde meo servavi, Dan. 7. v. 28. מְטוּל דִנְטַרִית Quia custodivi, Psalm. 18.22. ארי נְטַרוּ Nam custodiverunt, Deuteron. 33. v. 9. ונטרו לֵיהּ בְּבוּ Et servarunt ipsi inimicitiam, Genes. 37.4. Vide & v. 5.8. in Jon. אַתּוּן נְטַרְתּוּן Vos custodivistis, Jos. 22.2. ארי נְטַרְנָא Nam custodivimus, Mal. 3.14. *Participium præsens*, נָטַר יִשְׂרָאֵל Custodiens Israel, Psalm. 121.4. דְנָטַר קְשׁוֹט לְעָלְמִין Qui observat veritatem in perpetuũ, Psal. 146.6. הֲנָטַר אֲחִי אֲנָא Num custos fratris mei ego sum? Genes. 4.9. ומדנטר Et quia servat juramentum, Deuter. 7 8. *Plurale*, נָטְרִין מַטְּרַת מַקְדְּשָׁא Custodientes custodiam sanctuarii, Numer. 3. v. 38. הֲנָטְרִין אִנּוּן יָת אוֹרְחָן Num custodiant ipsi vias, Jud. 2.22. דְנָטְרִין Quas observant, Psalm. 130.6. *Construct.* נָטְרֵי מַטְּרַת מַשְׁכְּנָא Custodientibus custodiam tabernaculi, Numer. 31. v. 30. כְּנָטְרֵי חַקְלָן Sicut custodientes agros, Jer. 4.17. מִנָּטְרֵי פַּלְטֵירָא E custodibus palatii, Esth. 2. v. 21. אֲקִימוּ נָטְרַיָּא Suscitate custodes, Jerem. 51.12. *Partic. Præteritum Pehil*, לִזְמְנָא נְטִיר לָךְ Ad tempus servatum est tibi, 1. Sam. 9.21. לֵיל נְטִיר Nox observabilis, Exod. 12.42. *Fœmininum*, וּנְטִירָא לְעָלְמָא דְאָתֵי Et servatum in seculum venturum, 2. Sam. 23.5. *Infinitivus*, מִטַּר תִּטְרוּן Servando servabitis, Deuter. 6.17. לְמִטַּר בֵּיתָא Ad custodiendam domum, 2. Sam. 16.21. וּלְמִטַּר קְיָמוֹהִי Et ad custodiendum mandata ejus, Deut. 26.17. *Aff.* לְמִטְרֵיהּ וּלְמִקְטְלֵיהּ Ad custodiendum eum & occidendum eum, 1. Sam. 19.11. לְמִטְּרָךְ Ad custodiendum te, Ps. 91. v. 11. ubi Regia לִנְטוֹרָךְ, ex forma Hebraica, quæ hîc Chaldaismo repugnat: לְמִטְּרְהוֹן Ad custodiendum eos, Jos. 10.18. וּלְמִטְּרַהּ Et ut custodiret illum, Genes. 2.15. *Imperativus*, טַר יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא Observa diem Sabbathi, Deut. 5.12. טַר יָת גַּבְרָא Custodi virum, 1. Reg. 20.39. וטור אוֹרְחָתֵיהּ Et custodi vias ejus, Psalm. 37.34. *Et perfectè*, נְטַר יָתִי Custodi me, Psal. 16.1. Et, נְטוֹר יָתִי, Psal. 141.9. *Affix.* נִטְרִנּוּן בְּגַוֵּיהּ דְלִבָּךְ Custodi ea in medio cordis tui, Proverb. 4.21. *Plurale*, טְרוּ דִינָא Observate judicium, Jesa. 56.1. *Futurum*, אֶטּוֹר לֵהּ טוּבִי Servabo illi benignitatem meam, Psalm. 89.29. ואטר דבוריך Et servabo verbum tuum, Psal. 119.17. *Aff.* ואטרנה בכל לִבָּא Et observabo illam in toto corde, ibid. vers. 34. יָת קְיָמִי תִּטַּר Pactum meum custodies, Genes. 17.9. ותנטור בלהון אסרטי Et observas omnes vias meas, Jobi 13.27. הֲתִטַּר פִּקּוּדוֹהִי Utrum custodires præcepta ejus, Deuteron. 8 2. *Aff.* אַנְתְּ יְהוָה תִּנְטְרִנּוּן Tu Domine custodies eos, Ps. 12.8. יִטַּר מִגֵּהִנֹּם Servabit à gehenna, 1. Sam. 2 9.

יְהוָה יִנְטְרֵנֵּיה Dominus custodiet eum, Psal.41.3. יִנְטְרִנָּךְ מִכָּל בִּישׁ Custodiat te ab omni malo, Psal. 121.v.7. יְבָרְכִנָּךְ יְיָ וְיִטְּרִנָּךְ Benedicat tibi Dominus & custodiat te, Num.6.24. וְתִנְטְרִנָּךְ Et custodiet te, Prover.4.6. דְּתִנְטְרִנָּךְ Ut custodiat te, Prov.6. v.24. יִנְטְרָן לְדְבָבוּ Observant inimicitiam, Hebr. יִשְׂטְמוּנִי Odio prosequuntur me, Psalm. 55. v. 4. אִם יִטְּרוּן בְּנָךְ Si custodierint filii tui, 1.Reg.2.4. תִּטְּרוּן לְמֶעְבַּד Observabitis ut faciatis, Deut.12.32. נִנְטְרָן אִנּוּן Custodient illa, Prov.14.3. cum נ loco formativæ י more Syro. Est autem fæm. pluralis tertia. *Ithpehal, Præteritum*, וְעַל יְדֵי נְבִיָּא אִתְנְטַר Et per prophetam custoditus fuit, Heb. נִשְׁמָר, Hos.12.13. *Participium præterit. ex Pahel*, לְעָלַם מְנַטְּרִין In æternum custodientur, Ps.37.28. Posset & legi מִנַּטְּרִין ex Ithpahel, per defectum Characteristicæ Thau.

נְטוֹר *Observator: Plurale*, נְטוֹרֵי נִחְשִׁין Observatores auguriorum, Deut.19.

נְטִיר *Custodia:* בִּנְטִיר Cum custodia, *clàm, secretò*, Job.4.12.

נְטִירוּתָא *Custodia, Conservatio:* נטירותא דארנקי Custodia crumenæ, Talm. Metzia cap.3. in fine.

מַטְּרְתָא · מַטְּרָא *Custodia, Observatio, Carcer:* וַאֲסַרוּהִי בְּבֵית מַטְּרָא Et ligaverunt eum in loco custodiæ, Levit.24.12. ותהי להון למטרא Et eris ipsis in custodia, Ezech.38.7. אֱנָשֵׁי מַטַּרְתָּא Viri custodiæ, 1.Sam.14.v.13. Schiltwacht. אתקיפו מַטַּרְתָּא Roborate custodiam, Jerem. 51.12. *Construct.* מַטְּרַת Vide suprà ad Participium: הֵיךְ מַטְּרַת לֵילְיָא Sicut custodia noctis, Ps.90.4. *Aff.* בְּבֵית מַטַּרְתְּכוֹן In domo custodiæ vestræ, Genes. 42. vers. 19. וְיִטְּרוּן מַטַּרְתֵּיהּ Et custodient custodiam ejus, Numer.3.7. וְיִטְּרוּן מַטַּרְתָּךְ Et custodient custodiam tuam, Numer.18.3. בְּמַטַּרְתְּהוֹן In custodiis suis, Numer.8.26. *Plurale*, מַטְּרָתָא בְּצַפְרָא Vigilias in manè, matutinas, Psalm.119.148. בְּמַטְּרָתָא אֲרַנֵּן בְּטִימְרָךְ In custodiis (nocturnis) cantabo de verbo tuo, Psalm.63.7.

מַטְּרוּתָא · מַטְּרוּת *Idem:* בְּמַטְּרוּת צַפְרָא In custodia matutina, Exod.14.24.

מַנְטַר Vide suprà in טנט.

נוֹטָרִין *Notarii, Scribæ judiciales. Singulariter possit dici* נוֹטָרִיוֹם *Notarius:* כיון שקרא את נוטרים שלו Postquam advocavit notarios suos, Schemoth rabba sect.31. שיגרו נוטרין שלהן Mittunt notarios suos, Sota fol.35.2.

נוֹטָרִיקוֹן *Notaricum, Notativum, Scribarum symbolum artificiale. Usurpant Rabbini hanc vocem, quando vocis alicujus significativæ singulæ literæ denotant singulas alias dictiones, sive quando certa aliqua vox symbolum & mnemosynon est tot aliarum dictionum, quot in se continet literas:* ut, נַפְתָּלִי symbolum est sequentium vocum, נִתְקַבְּלָה פֹּה תְּפִלָּתִי לִפְנֵי יְהוָה Accepta est hîc oratio mea coram Domino. Item, אָנֹכִי vox symbolica pro אֲנָא נַפְשִׁי כְּתָבִית יְהָבִית Ego ipse scripsi, dedi. *Aut cùm ex una dictione faciunt duas:* ut, כַּרְמֶל dicitur quasi כַּר מָלֵא, in Schabbas fol.105 1. Vide Abbreviaturas nostras in נ׳ת. In Jalkut folio 100. 2. de Tabulis Legis dicitur: הם כתובין נוטריקון Erant scriptæ notaricè, Glossa, בכתב הסוד scripturâ arcanâ.

נְטַשׁ *Dimittere, Permittere, Omittere, Relinquere, Deserere. Futurum*, כִּי לֹא יִטֹּשׁ Quoniam non derelinquet Dominus populum suum, Psalm.94.14. *Hebræorum proprium est, & in Targum communiter aliis verbis exprimi solet. Apud Talmudicos*, לא תנטוש גלדנא מאודניה *Non excoriabis piscem ab auribus suis*, Sanhed. 100.2. Gloss. תִּפְשׁוֹט Excoriabis, cutem detrahes. Ejus initium in piscibus in auribus, ut in anguillis & similibus, Gerson, Man soll den fischen die haut nicht vber die ohren ziehen: נטוש נבילתא בשוקא ושקול אגרא ואל תצטריך לבריות *Excoriato cadaver in foro, & accipe mercedem, ne cogaris hominum opem implorare*, Bava basra fol.110.1. Pro נטוש alibi est פשוט quod idem. In eundem sensum est, לעולם ישכיר אדם לעצמו לעבודה זרה ואל יצטרך לבריות *Semper elocet se homo ad opus sibi insolens potiùs quàm indigeat hominum*, Ibid. *Nec dicat quisquam*, גברא רבא אנא וזילא בי מילתא *Vir magnus* (magnæ authoritatis) *ego sum, & nimis vilis est res ista mihi.* Monuerunt hisce, quidvis potiùs honesto labore tentandum, quàm ut quis mendicet, &c.

נִיב *Dens molaris vel caninus. Plurale*, נִיבִין *Dentes molares:* וְלָא נְתַרוּן נִיבֵי לִיסָתֵהּ Et non deciderunt molares maxillarum ejus, Deuter. 34.v.7. in Jon. וְנִיבֵי בְנֵי אַרְיָוָן Et molares leunculorum, catulorum leonum, confringe Domine, Heb. מַלְתְּעוֹת Psal. 58.8. in Ven. וְתַבְּרֵת נִיבֵי טַקְלָקָל Et confregi molares vastatoris, Jobi 29.17. *Aff.* וְנִיבוֹהִי כְּבַר אַרְיָוָן Et molares ejus ut catuli leonum, Hebr. וּמְתַלְּעוֹת Joel.1.6. *Apud Talmudicos*, לא תדחלי דשקלי ניביה Ne metuas, quia ablati sunt molares dentes ejus (scil. canis) ne mordeat te: Schabbas 63.2. Kama 83.1. Glossa, ניבין sunt dentes quibus mordent. In Cholin fol.59.1. legitur: *Omnis bestia quæ ruminat, certum est, quòd non habeat dentes superiores, & munda est. Atqui camelus ruminat, & non habet dentes superiores, & tamen immundus est;* גמל ניבי אית ליה והרי בן גמל נמי ניבי לית ליה *Camelus habet molares. Sed pullus cameli ne molares quidem habet, &c.* Glossa, ניבי; Duos dentes habet superius, unum hinc & alterum illinc; qui etiam in equis dignoscuntur, quamvis multos dentes habeant. Plin. lib.11. cap.37.

cap.37. *Camelus una ex iis quæ non sunt cornigera, in superiori maxilla primores non habet:* אפקו לניביה Evulserunt molares ejus, Bava kama fol.23.2. פברון ניביה Confringite dentes ejus, Beres. rab. sect.86.

Secundò ניב *Nervus:* איפסיק ניביה Si abscissus sit nervus ejus: אם נתאבלו ניביו Si consumpsi sint nervi ejus, Majem. in Statutis שחיטה cap.10.

Tertiò adducit Baal Aruch ex Eruvin fol.79.2. ניב של תבן, unde Guido fecit; ניב *idem est quod Palea.* In Talmud legitur, בנוב של תבן De fossa straminis, id est, de straminario, seu fovea, in qua stramen reponitur.

ניה ניהו *Illi, Ipsi, idem quod* נִינְהוּ, *de quo infrà:* ומאי ניהו אנשים Et quinam isti sunt viri? ניהי · ניהא *Ipsa.*

* ניהלן · ניהל Vide in נהל.

נים נִימָה · נִימָא *Filum, Funiculus, Nervus, Chorda, Pilus:* מתקנין גִּירֵיהוֹן עַל נִימָא Aptant sagittas suas ad nervum, Hebr. עַל יֶתֶר Psal. 11.v.2. *Plurale,* דמִגַדְלָא תלת תְּלָת נִימִין Quæ contorta est ex tribus filis, Eccles.4.12. בְּנִבְלָא דְעַסְרְתֵי נימין In nablio decem chordarum, Psalm. 33.2. Sic, עַל פּוּם בְּנִזְרָא דַעֲשַׂרְתֵּי נִימִין Super cithara decem chordarum, Psal.92.3. *Emphat.* לָא מִן נִימַיָא Non ex filis, Num.15.38. in Jon. עַל כִּנָרָא דִתְמַנְיָא נִימַיָא Super cithara octo chordarum, Psalm.6.1. *Construct.* וְנִימֵי אַטּוּנֵי שְׁרָא Et fila funis mei solvit, Job.30.11. in Venetis. *Talmudicis etiam est Pilus, sive capitis, sive barbæ:* עקבי נימהון id est, וזקנם Barba ipsorum, Nasir fol. 39.2. נימא מצא באותו מקום Pilos invenit in isto loco, Gittin fol. 6.2. Ex priore significatione *proverbiale tritissimum* est apud Talmudicos, במלא נימא *Quantum est plenitudo fili, latum filum.* Minimum differentiæ inter rem & rem eâ locutione significatur. Vide Adagia Hebraica Drusiii Decuriâ nonâ. Græcum est νῆμα.

Deinde נִימָא *Sanguisuga:* הבולע נימא של מים מותר להחים לו חמים בשבת id est, Qui deglutit sanguisugam aquestrem, licitum est ei calefacere aquam in Sabbatho, Avoda sara cap.1.fol.12.2. Glossa, עלוקה Sanguisuga.

Tertiò נִימָא Νομὴ, *Noma, Ulcus carnem depascens vel pascendo serpens:* מי שעלתה לו נימא ברגלו ירטענה ויחיה או יניחנה ויצטער Cui ascendit noma in pede, an exscindet eam, & vivet, an vero relinquet, & dolorem patietur? Exscindet eam, Avoda sara fol.10.2. Glossa בשר מת ומצערו *Caro mortua, & dolore afficiēs eum.* In Jalkut fol 104.4. ubi hæc verba adducuntur, explicatur תולעת *Vermis.* In Aruch parvo, בשר חי או במין יבלרת *Caro cruda, aut species verrucæ.* In Aruch magno scribitur נמי. *Idem est cum* נומי *suprà in* נום.

נין נִינְיָא *Menta herba, quam* מינטא *vulgò vocant:* ut, חבילי נִינְיָא Fasciculi mentæ, Schabbas 12.1.

נים נִיסָא *Insula. Græcum est* νῆσος: יָתֵב נִיסָא הָדֵין Sedet insula hæc, ἐν τῇ νήσῳ Hebr. הָאִי הַזֶּה Jesa. 20.6. יָתְבֵי נִיסָא Habitatores insulæ, Jesa.23.2. *Plur. constructum,* וְנִיסֵי יַמָּא Et insulæ maris, Psalm. 72.10. *Reliqua* איים *transferuntur* נְגָוָן, *authore Eliâ.* Item, בנִיסֵי יַמָּא In insulis maris, Hebr. בְּקַרְקַע, Amos 9.3. At Genes 10.18. in T. H. pro ניסי legendum puto נִיםֵי. Respondet enim Hebræo מִשְׁפְּחוֹת. *Apud Talmudicos sine Jod,* נסים שבים Insulæ maris, Gittin fol.8.

נִיסָן *Nisan, nomen mensis Martii, qui primus est ex institutione Mosis, Exod.12.1.* Legitur Exod.12. v.8.18.40. Levit.23.5. Esth.3.7. in utroque Targum. Joel.2.23. ubi in Hebræo est בָּרִאשׁוֹן In primo, scilic. mense; Targum habet, בְּיַרְחָ נִיסָן In mense Martio. Vide R. Salom.

ניסני *Palmarum species:* vide in נסה.

* נִין Vide נון.

ניק נִיקְן · נִיקָא *Genus monetæ parvæ.* In Gemaræ textu legitur אנקא, & in Glossa, אניקין moneta sic nominata, Bava metzia fol. 46.2.

נִיר *Novellare, de novo agrum proscindere. Infin.* לְמִנַר נִירֵיהּ Ad novellandum novale suum, 1.Sam.8.12. Hebr. חֲרֹשׁ. Apud Hebræos, נִירוּ Novellate, Jer.4.3. Hos.10.12. *Apud Rabbinos,* נרה שנה ראשונה Novellat anno primo, & serit anno secundo. שדות המנוירות Agri novellati, novè proscissi, Menach.85.1.

נִיר *Novale.*

נְיָר *Charta, Papyrus:* נייר טוב ולבן Charta bona & alba: נייר כדי לכתוב עליו Charta ut in ea scribatur, Schab. fol. 78. דְסוֹפְרִים נמי מדבקין בהו נירותיהן Quod scribæ etiam conglutinant illis chartas suas, Pesach. fol. 42.2.

נֶיְרוּת *Nomen loci:* unde, חביות ניירות Dolia Nejarina, in tali loco, ubi optimorum lignorum fuit commoditas & copia, confecta, Kelim cap. 2.

ניר · נִירָא *Licium:* נירא ברקא Licium è pilis bestiarum, Avoda sarah fol.28.2. Plur. נירים *Fila liciatorio circumvoluta, Stamen:* הנוגע בנירים Attingens fila, Kelim cap.21. Glossa, החוטין הארוגים על הקנה.

ניר · נִירָא *Jugum,* Hebr. עֹל: ut, נִיר תַּקִּיף Jugum forte, 1.Reg.12.11. דְלָא נְגַדַת בְּנִיר Quæ non traxerit sub jugo, Deut.21.3. בְּנִיר מַלְכָּא דְבָבֶל Sub jugum regis Babyloniæ, Jerem.27.12. דְלָא סְלִיק עֲלָהּ נִירָא Super quam nondum ascendit jugum, Numer.19.2. *Aff.* תַעְדֵי נִירֵיהּ Removebis jugum ejus de cervicibus tuis, Gen.27.10. אַקְשֵׁי יָת נִירָנָא Aggravavit jugum nostrum, 1.Reg.12.4. ומנירֵיה תקיפא

אתקיף ית נִירְכוֹן תַּקִּיפָא Et de jugo ejus gravi, ibid. Induravit jugum vestrum, ibid. 14. *Apud Rabbinos*, אין לוקחין מנרדי לא עירין ולא נירין Kama 119. 2. בר נירא Filius jugi, id est, jugum parvum, Schab. fol. 54.

נְכַר *Percutere: & cum præpositione* מִן *constructum, Decutere, Detrahere, Subtrahere de summa, Germ.* Abschlagen/ *inquit Elias, vel* Abziehen: *unde apud Talmudicos;* יותר משתות ינכה Amplius quàm sextam decutiet, detrahet, Bava basra fol. 106. 1. Elias in Thisbi, מנכין לו מן המעות Decutiunt, Detrahunt ipsi de pecuniis: לנכות לו מן חוב כלום Ad detrahendum ipsi de debito aliquid. In Vajikra rabba, Levit. 25. הריני מנכבם ביסורין בעולם הזה בשביל לזכותכם בעולם הבא Ecce ego percutio vos castigationibus in mũdo hoc, ut reddam vos dignos seculo futuro.

הִכָּה *Percutere*, Hebræis notissimum verbum. *R. Elias Orientalis in sua Arithmetica usurpat pro Multiplicare, numerum scil. in multas partes discutere.*

הַכָּאָה *Percussio: Multiplicatio Arithmetica.*

נְכִיְתָא *Decussio, Detractio, Subtractio,* Abschlag: משכנתא בלא נכיתא Pignus absque detractione; veluti si quis vineam habeat pro pignore, & colligat uvas ejus, nihil pro iis de debito detrahendo, Mezia fol. 62. 1. לא ניכול אלא בנכייתא Non comedat nisi per detractionem, Mezia folio 67. 2. לא פסק עמו בנכייתא Non convenit cum ipso per detractionem.

נֹכַח *Coram, E regione, Ex adverso, Ante:* Item, *Persona secunda, apud Grammaticos:* ut, ודרך הלשון לדבר פעם לנכח ופעם שלא לנכח Mos hujus linguæ est, ut aliquando loquatur ad præsentem, hoc est, in persona secunda, & mox non in persona secunda, Kimchi Psalm. 5. v. 6. Obad. 1. 7.

נִכְחִי *Præsens:* נִכְחִיּוּת Præsentia, opposita ex adverso.

נְכַל *Machinari, Callidè, Fraudulenter cogitare vel agere. Præteritum,* בְּנִכְלֵיהוֹן דִּנְכִילוּ לְכוֹן Machinationibus quas machinati sunt contra vos, Num. 25. 18. *Aliâs transfertur in Targum per* חֲשַׁב *Cogitare. Ex Pahel Particip.* בְּלִבְבֵיהוֹן מְנַכְּלִין In corde suo dolos machinantur, Psal. 12. 3.

נְכִיל *Fraudulentum, Dolosum:* נְכִיל לִבָּא מִכּוֹלָּא Fraudulentum est cor præ omnibus, Heb. עָקֹב Jer. 17. 9. *Fæm.* כְּקַשְׁתָּא נְכִילָא Sicut arcus dolosus, Hos. 7. 16. Jer. 9. 3. *Emphat.* לִישָּׁנָא נְכִילְתָּא Lingua dolosa, Psal. 120. 3.

נִכְלָא *Dolus, Fraus:* לָא הֲוָה בְרוּחֵיהּ נִכְלָא Non fuit in spiritu ejus dolus, Psal. 32. 2. לָא קַיָּים לְנִכְלָא Non jurat ad fraudem, fraudulenter, Psal. 24. 4. *Aff.* נִכְלְהוֹן Dolus eorum, Psalm. 119. 118. *Plurale,*

וְלִישָּׁנְהוֹן נִכְלִין בְּפוּמְהוֹן Et lingua ipsorum fraudes sunt in ore eorum, id est, summè fraudulenta, Mich. 6. v. 12. וְלָא יְמַלְלוּן נִכְלִין בְּפוּמְהוֹן Et non loquantur dolum in ore suo, Jesa. 53. 9. ubi exemplaria habent נבלין Stultitias, quasi à נָבָל, sed Nominibus רְמִיָּה & מִרְמָה, & reliquis à רָמָה, solent in Targum respondere Nomina à נכל derivata; unde puto hîc legendam נִכְלִין, à singul. נִכְלָא. Et sic rectè, בָּתֵּיהוֹן מְלָן נִכְלִין Domus ipsarum plenæ sunt fraudibus, Jer. 5. 27. מִלֵּי דִּנְכִלִין חָשְׁבִין Verba dolosa cogitant, ubi Veneta pravè נִבְלָאִין.

נְכִילוּ · נְכִילוּת *Idem:* בִּנְכִילוּ יְהַלֵּךְ Cum dolo, dolosè ambulat, Jer. 9. 4. לְמִקְטְלֵיהּ בִּנְכִילוּ Ad occidendum eum per fraudem, Exod. 21. 14. *Emphat.* יִתְאַחֲדוּן בִּנְכִילוּתָא Capiantur in dolo suo, Psal. 10. v. 2. ubi Regia בִּנְכַלְתָּא, Veneta בִּנְכִלוּתָא: melior prior lectio, quam Elias ponit in suo Meturgeman.

נְכַס *Mactare, Jugulare, mactatum Immolare, Occidere, Trucidare. Respondet Hebræo* שָׁחַט.

Præteritum, וּנְכַס מַלְכָּא Et mactavit, occidit rex Babylonis filios Zedekiæ, Jer. 39. 6. וּנְכַס יָת עֶגְלָא Et mactavit vitulum, Lev. 9. 8. וּנְכַסֵיהּ Et mactavit eum, Levit. 9. 15. וְיָת בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ נְכַסוּ Et filios Tzedekiæ jugularunt in oculis ejus, 2. Reg. 25. 7. *Participium,* נָכֵס תּוֹרָא Mactans bovem, Jesa. 66. 3. *Plurale,* נָכְסֵי יַנִּקַיָּא Mactantes, Immolantes pueros, Jesa. 57. 5. *Particip. Pehil,* צִפְּרָא דִּנְכִיסָא Avis jugulata, Lev. 14. 6. *Infinitivus,* לְמִכַּס יָת בְּנֵיהּ Ad mactandum filium suum, Genes. 22. 10. *Affix.* וּבְמִנְכְּסוּתְהוֹן Et cùm immolassent aut jugulassent ipsi filios suos, Ezech. 23. 39. *Imperativus,* וְכוּסוּ פִּסְחָא Et mactate pascha, Exod. 12. 21. *Futurum,* וְתִכּוֹס נִכְסַת קוּדְשִׁין Et mactabis sacrificia sancta, Deut. 27. 7. וְיִכּוֹס יָתַהּ Et mactet eam: Item, דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא Ubi mactaverit holocaustum, Lev. 4. 33. לָא תִכּוֹס עַל חֲמִיעַ Non immolabis super fermento, Exod. 34. 25. בְּאַתְרָא דְיִכְּסוּן In loco quo jugulant, Levit. 7. 2. וַאֲרֵי תִכְּסוּן Nam cùm immolaveritis, Levit. 22. 28. *Ithpehal Futurum,* יִתְנַכְּסוּן לְהוֹן Mactabuntur illis, Numer. 11. 22. בְּיוֹמָא דְיִתְנְכֵיס In die quo mactabitur, Lev. 19. 6. *Apud Talmudicos,* כוס לי טלה זה Macta mihi hunc arietem, Pesach. fol. 61. לא אכלתי בשר כוס כוס מעולם Nunquam per vitam comedi carnem macta, macta, Cholin folio 37. 2. hoc est, Carnem de animali moribundo, de vita periclitante, quod propterea festinanter mactare jubent dicendo, Macta, macta, ne moriatur.

נִכְסָא *emphat.* נִכְסְתָא *Victima, Hostia, Mactatio, Sacrificium:* וְנִכְסָא רַבָּא Et mactatio magna, Jesa. 34. v. 6. וּנְכַס יַעֲקֹב נִכְסְתָא Et mactavit Jacob sacrificium in monte, Genes. 31. v. 54. *Constructum,* ולנכסת

ולִנְכַּת Et hostię sanctificatum, Heb. ולִזְבַח, ... 7.37. *Aff.* דִּיקָרֵב יַת נִכְסְתֵיהּ Quo offert hostiam suam, Hebr. זבחו, Levitic. 7.16. *Plurale, emphat.* וְנִכּוּס נִכְסְתָא Et mactato victimas, ... 34.16. Hebr. עֹבֵח, cui, rariùs tamen, respondet *Construct.* נִכְסַת קוּדְשִׁין Hostias sacras, Heb. זבחים, Exod. 18.12. הֲנִכְסַת קוּדְשִׁין Num sacrificia sancta, Amos 5.25. *Aff.* תְּרַב נִכְסַתְהוֹן Adipem victimarum ipsorum, Deuteron. 32.38. *Et ...* וְקָרִיבוּ נִכְסִין Et obtulerunt victimas, Exod. 32.6.

נכס · נְכַס *Substantia, Opes, Facultates quæcunque, quas homo possidet: In Tanchuma:* למה נקרא שמם נכסין שהן נכסין לזה ונגלין ... *Quare vocatur nomen eorum* נכסים? *quia* נכסין *occultantur ab hoc, & revelantur alii, Jalkut 1. Sam. 2.* ובכל נִכְסָךְ Et in ... substantia tua, Deuter. 6.5. pro Heb. מְאֹדֶךָ. ... *vix numero singulari invenias. Plurale apud ...*, לַעֲנָשׁ נִכְסִין Ad mulctam facultatum, Esræ 7.26. *Sic in Targum*, בְּנִכְסִין סַגִּיאִין Cum opibus multis, Heb. נְכָסִים, Jos. 22.8. עוֹתֶר וְנִכְסִין Divitiæ & facultates, Eccles. 5. v. 18. *Respondet etiam plerumque Nomini* חַיִל, *quando pro Divitiis sumitur: ut,* יַצְלַח בְּנִכְסִין Prosperabitur facultatibus, Num. 24.18. קְנוּ לִי יַת נִכְסַיָּא הָאִלֵּין Compararunt mihi facultates istas, Deut. 8.17. *Construct.* וּמִנִּכְסֵי מַלְכָּא Et de facultatibus regis, Esr. 6.8. *Affix.* ובכל נכסוהי Et omnibus facultatibus suis, 2. Reg. 13.25. Heb. מְארוֹ: Sic & pro בִּצְעָם usurpatum semel legitur, וַאֲגַמַּר נִכְסֵיהוֹן Et consumam facultates ipsorum, Mich. 4.13. *Apud Talmudicos,* נכסי הגוים הם כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן *Omnes facultates gentilium, Christianorum, sunt instar deserti* (id est, ut publicum & commune) *qui primus eas occupat, earum dominus est*, Bava basra fol. 54.2. על ארבעה דברים נכסי בעלי בתין נמסרין למלכות על מלוי שטרות פרועים על מלוי ברבית ועל שהיה ספק בידם למחות ולא מיחו ועל פוסקי צדקה ברבים ואינן נותנין *Propter quatuor res, facultates patrum-familiâs traduntur regno; 1. propter eos qui detinent obligationes jam exsolutas, 2. propter eos qui mutuò dant in usuram, 3. propter eos* (patresfamiliâs) *qui potuissent corripere, castigare* (peccantes scil. ita ut ipsorum correptio propter divitias eorum authoritatem & pondus habuisset,) *& non castigârunt, 4. propter eos, qui decernunt, ut eleemosynæ publicè dentur, & ipsimet nullas dant*, Succa fol. 29.1. מרבה נכסים מרבה דאגה *Qui multiplicat opes, multiplicat curas*, Hillel in Avot cap. 2.

נכר Hebr. *Agnoscere: Alienare, Alienum, Extraneum se gerere & ostendere.*

הֶכֵּר *Agnitio, Discretio, apud Rabbinos*, Hebr. הַכָּרָה.

הֵיכֵּרָא *Interstitium, Discrimen:* בְּעֵינָא דלהוי היכירא בין דילי לדילהו Volo ut sit discrimen inter me & istos, Horajoth cap. 3.

מַכִּיר · מְכַּר *Notus, Cognatus*, Heb. 2 Reg. 12.6. Hinc, מכירי כהונה Noti sacerdotii, id est, sacerdotum, Bava basra fol. 123.2. Gittin folio 30.1. *In Targum*, גְּבַר מִן מַכְּרֵיהּ Quilibet à noto suo, 2. Reg. 12.6. מִן מַכָּרֵיכוֹן A notis vestris, v. 8.

נָכְרַאי · נָכְרִי *Alienus, Extraneus:* גְּבַר נָכְרִי Vir extraneus, Deut. 17.15. ארי נָכְרִי אַתְּ Nam extraneus, alienigena *es*, 2. Sam. 15.19. *Emphaticè,* נָכְרָאָה וְלָא שִׂפְוָתָךְ Alienus, & non labia tua laudent te, Proverb. 27.2. אַשְׁלֵמְתָּא לְנָכְרָאָה יְדָךְ Promisisti extraneo manu tuâ, Proverb. 6.1. *Quandoque scribitur* נוּכְרָאִי · נוּכְרָאָה, *maximè apud Hierosolymitanos:* ut Exod. 2.22. *Plurale,* וְנוּכְרָאִין עָלוּ בקרויהי Et extranei ingrediebantur civitates *ejus*, Obad. 11. לְעַמִּין נוּכְרָאִין Populis extraneis, Thr. 5.2. *Fœmininum*, בְּאַרְעָא נָכְרָאָה In terra aliena, Exod. 2. v. 22. וּלְשָׁנָא דְנוּכְרֵיתָא Et à lingua extraneæ mulieris, Prov. 6.24. מִנּוּכְרֵיתָא דְמִלַּהָא חַלִּין Ab extranea cujus verba suavia sunt, Prov. 2.16. *Plurale,* הֲלָא נוּכְרָן אִתְחֲשַׁבְנָא Annon extraneæ reputatæ sumus? Genes. 31.15.

נכש *Evellere herbas, Runcare. Interdum scribitur per* ס *in fine, sed malè, & confusè cum ista Radice:* הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְקַרְסֵם Evellens herbas & collucans arbores, propriè ramos aridos exscindendo, Schabbas fol. 103.1. המנכש בשומין Evellens allium, Bava metzia fol. 89. ולא רצה לנכש Neque voluit evellere herbas, German. Jetten. Legitur & Levit. 26.20. in Raschi. *Pass.* הקוצים הללו לא מתנכשין Spinæ istæ non evelluntur, Ber. rab. sect. 45. In Aruch legitur קיצונין..

Secundò, הַכִּישׁ *Percutere, Cædere, Pungere:* הכישה בה׳ נתחייב Si percusserit in ea (baculo) reus est, Basra 88.1. Metzia fol. 30.2. כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה Posteaquam percussit in eo plagam unam, possidet totum, Bava basra fol. 54.1. Idem quod Hebr. הִכָּה. *Participium,* ומכישה בבית הרחם Et percutit (pungit linguâ) eam in vulva, R. Sal. Psal. 42.2. ראוי להכישו נחש Dignus est quem percutiat sive pungat serpens, Sanhedr. fol. 110.1.

מַכּוּשׁ *Plaga, Ictus, Percussio, ut in præcedenti exemplo. Idem quod* מַכָּה · הַכָּאָה. Item *Ropalus, vel, Ropalum, Malleus*: unde legitur in Medrasch Tillim Psalm. 7. צדיק למה הוא דומה לפעמון של זהב ומכושו מרגלית *Justus cui similis est? tintinabulo aureo, cujus ropalum est margarita:* ῥόπαλον Clava, Græcis. מאן דאית ליה מכוש Cui est malleus, Vajikra rabba sect. 24.

נכת *Mordere. Respondet Hebræo* נָשַׁךְ: *Part.* דְּנָכֵית לְהוֹן כְּחִוְיָא Qui mordet eos instar serpentis, Eccles. 10. v. 8. Vide & Proverb. 23.32.

Plurale, נָכְתִין הֵיךְ כְּאַרְיָא אִידַי וְרַגְלָי Mordent instar leonis manus meas & pedes meos, Psalm.22.17. *Futurum*, וִיכְתְּנֵיהּ חִוְיָא Et mordebit eum coluber, Amos 5.19. *Præter. Pehil*, כָּל דִנְכִית יָתֵיהּ חִוְיָא Quemcunque momorderit serpens, Num.21.9. in Targ. Jon. דְנָכִית סוּסְיָא בְּעִקְבוֹהִי Qui momordit equum in calcaneis suis, Genes. 49.17. in Jon. וּנְכִיתוּ יָת עַמָּא Et momorderunt populum, Numer. 21.7. *Ithpehal Partic.* כָּל מַאן דַהֲוָה מִנְכַת בְּחִוְיָא Quicunque morsus fuerit à serpente, Num. 21. v.10. in T. Hieros. *Futurum*, כָּל דְיִתְנְכֵית Quicunque morsus fuerit, Num.21.9. *Apud Rabbinos:* מתלא אמר מאן דנכתיה חויא חבלא מרחיל ליה Proverbium dicit; *Qui morsus est a serpente, ei funis terrorem incutit* (quia, nempe, serpenti similis est tortuositate) Medrasch Koheleth cap. 7. v 3. & Medr. Cantic. cap. 1. v. 2. Quæ nocent, docent. *Apud Talmudicos*, נשך איכא דקא נכית ליה ושקיל מיניה מידי hoc est, Usura est quæ mordet eum (à quo sumitur) & aufert ei aliquid, Mezia fol. 60. 2.

נִכְתָּא · נוֹכְתָא *Usura, à Mordendo dicta, ut & Hebræum* נֶשֶׁךְ, *cui respondet semel* : דְמַסְגֵי מָלֵיהּ בְּנוֹכְתָּא וּבְרִבִּיתָא Qui multiplicat substantiam suam usurâ & fænore, Prov. 28.8.

נִכְתְּמָא Vide in כתם. Si huc pertinet, tunc ם est Heemanticum: si eò, tunc נ ab initio est formativum ex Niphal.

נלם נִילוּס *Nilus, celebris Ægypti fluvius*: לָא יִסַּק לְהוֹן נִילוּס Non ascendet ipsis Nilus, Zach. 14. 18. *Et in Targum Jonathanis in Legem*, לִבְנָךְ אֶתֵּן יָת אַרְעָא הָדָא מִנִּילוּס דְמִצְרַיִם עַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְרָת Filio tuo dabo terram hanc, à Nilo Ægypti, usque ad fluvium magnum, fluvium Euphratem, Gen. 15. 18. Kimchi scribit Jes. 19. 5. נהר נילוס הוא משקה הארץ עד שלא יצטרכו לגשמים Fluvius Nilus irrigat terram (Ægypti) adeò ut non opus habeant pluviis. R. Salomon scribit Amos 8. 8. Nilus ascendit singulis 40. annis semel, & irrigat terram. Cumque ascendit, educit lutum & cænum ad ripam suam, &c. In Beresch. rabba sect. 87. ad Genes. 39. 11. ad hæc verba: וַיְהִי כְּהַיּוֹם הַזֶּה *Et fuit secundum diem hanc*; scribitur; יום נבול של נילוס והלכו הכל לראות והוא לא הלך Dies festus Nili fuit, & ibant omnes spectatum: ipse autem (Joseph) non iverat. Glossa, יוֹם נְבוּל dicitur hîc per contemptum de die festo, quem celebrabant, quando Nilus ascendebat, ob idololatriam quam illic exercebant.

* נְמָא Dicere. Vide suprà נום.

* נִימָא Vide suprà in נים.

נמי *Verruca*: Vide suprà in נום, & infrà in נים, in significatione tertiâ.

נַמִּי *Etiam*, apud Talmudicos frequens. Sæpè præcedit אי, ut אינמי Aut etiam.

נְמִיָא · נְמִיָּה *Martes, animalculum ex genere mustellino, columbis & gallinis infestum*: unde; מרחיקין את הסולם מן השובך ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמיא Removent scalam à columbario quatuor cubitos, ne assiliat martes, scilic. ad occidendum columbas, Bava basra fol. 22. 2. in Misna: חתול ונמיה Felis & martes, Cholin fol. 52. 2. חיםטה פניו כנמיה Laceravit vultum ejus instar martis, cujus proprium frawen ut & felium. *Plurale*, נְמִיּוֹת Jes. 13. v. 21. in Kimchi & R. Salom. qui sic exponunt vocem צִיִּים.

נמט *Stragula villosa*, idem quod לבד, Metzia fol. 54. 2. lin. 3.

נמך *Declive, Depressum, Humile esse*: לפי נעימות הכלי להגביה ולהנמיך Propter suavitatem instrumenti musici, ad intendendum vel deprimendum sonum, R. Salomon Amos 6. 6. מנמיכין לו רוכתא Deprimebant, id est, humilem & inferiorem relinquebant ipsi locum.

נָמוּךְ *Declivis, Depressus*: מָקוֹם נָמוּךְ Locus declivis. *Nomen formæ* גָדוֹל *Magnus*: גדר שהוא נמוך Sepes quæ depressa est, Kelim cap. 4. נמוכי הרוח Depressi, humiles spiritu, Sota fol. 5. 2. Locus integer habet: ראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקבה *Vide quàm magni sint depressi spiritu coram Domino: nam quando sanctuarium adhuc stabat, si quis offerret holocaustum, merces holocausti ascendit in manum ejus, si quis offerebat mincham, merces minchæ ascendit in manum ejus: sed si quis erat mente humili, ei scriptura id imputabat, ac si omnes oblationes obtulisset, sicut dicitur*, Sacrificia Dei sunt spiritus contritus, Psalm. 51. חומה נמוכה Murus humilis & depressus, R. Sal. Thr. 2. 8.

נְמִיכוּת *Depressio, Declivitas*: נמיכות הקול Depressio vocis, Rab.

נמל נְמָלָה *Portus, locus quietus navium ad littus terræ*: כיון שהגיע לנמלה של עכו Quùm appulisset ad portum Acco, Joma folio 38. לא נכנסו לנמל עד שהחשיכה Non ingressi fuerunt portum, donec tenebresceret, Erubh. cap. 4. in princ. *Græcè per metathesin literarum* λιμήν.

נמן *Suffragia dare, scribit Guido, nec alius præter ipsum.* Citat ex Midrasch Psalmi 25 ubi ita legitur, מה חדוש היה בבית המדרש היום נמנו וגמרו Quid novi fuit in schola hodie? suffragia dederunt & absolverunt. An ita significet hîc amplius cogitandum. Citat & ex Midrasch Psalm. 103. Sed ibi non inveni.

נמס נִימוּסָא · נִימוּס · נִימוֹס vel נִימוּסָא *Ritus, Mos, Consuetudo: Lex, Statutum, Jus. Corruptum ex Græco* νόμος. *Sæpè respondet Nominibus Hebraicis* חק *Statutum, &* מִשְׁפָּט *Jus, Judicium. In Psalmi*

...*lmis & Proverbiis etiam pro Hebræo* תּוֹרָה *pa*...: ut, ...רְעוּתֵיהּ דַּיְיָ אֱלָהּ בְּנִימוּסָא Sed in Lege Do... voluntas ejus, Hebr. בְּתוֹרָתוֹ, Pſalm. 1. v. 2. ...נִימוּסָא A' lege matris tuæ, Proverb. 1. 8. ...בְּנִימוֹס כָּל אַרְ Juxta conſuetudinem totius terræ, Hebr. כְּדֶרֶךְ Geneſ. 19. 31. in Targ. Hieroſ. ...לְמֶחְמֵי בְּנִימוֹס בְּנַת ... Ad videndam conſuetudinem filiarum gentilium, Gen. 34. 1. נִימוֹסָא דְמַלְכָּא Statutum regis, 1. Sam. 8. 9. *Plurale*, וְנִימוֹסִין Et ...dicia, Ezech. 20. 25. *Conſtructum*, בְּנִימוֹסֵי עַמְמַיָּא ...ſtatutis populorum, Levitic. 20. 23. *Affix.* וּבְנִימוֹסֵיהוֹן לָא ... Et in ſtatutis ipſorum non ...ulabitis, Levit. 19. 3. *Apud Rabbinos*, נִכְנַסְתְּ בְּקַרְתָּא נִכְנַסְתְּ בְּנִימוּסֶיהָ *Ingreſſus es civitatem, ingreſſus es jus ejus.* In Bereſch. rabba ſect. 48. idem legitur, עָלַת לְקַרְתָּא הֲלֹךְ בְּנִימוּסָהּ *Intraſti urbem, ambulato ſecundum jus ejus*, i. e. vivito juxta ritum & *jura ipſorum*. Alibi, הֲלֹךְ לְקַרְתָּא הֲלֹךְ בְּנִימוּסָהּ: Item מָרְדְּכַי מוּכְתָּר נִימוּסָא הֲוָה Mardochæus coronatus erat lege, hoc eſt, ornatus omnibus ſtatutis Legis, veluti coronâ, Megilla fol. 12. עֲשׂוּ לוֹ כְּנִימוֹס Facite ei pro more, prout moris eſt vel juris, Gittin cap. 6. in Miſchna.

נִימוּסִי *Legalis, Judicialis. Fœminin.* דַּת טִבְעִית וְהַנִּימוּסִית Jus naturale & judiciale, legale & civile.

נמף נִנְפִי · נִנְפָה & נִמְפִי · נִמְפָה *Nympha, ſponſa. Græci eſt* νύμφη: דְּמַתִילָא לְנִנְפֵי דְהִיא צְנִיעָא Quæ aſsimilatur ſponſæ quæ eſt verecunda, Cantic. 4. 8. 9. 10. כְּנִנְפֵי צְנִיעָא Sicut ſponſa verecunda, v. 12. ננפה היה לי Sponſa erat mihi, Ber. rabba ſect. 71.

נִמְפִּין *Fons, Nympheum*: דּוֹמֶה לְנִמְפִּיוֹן הַמַּשְׁקֶה אֶת כָּל הַמְּדִינָה Similis eſt nympheo irriganti totam regionem, in Jelammedenu, fol. 33. col. 2. Pro hoc in Schemoth rabba ſect. 31. legitur cum Gimel, רוֹמֶה לְגִיפִּין. *Guido ponit*, גִּיפְנוּ *Ripa.* Prava ſcriptio & interpretatio. *Prior lectio eſt genuina. Eſt enim Originis Græcæ, à* Νύμφη *Nympha. Suidas*; Νύμφη πηγὴ καὶ νεόγαμος γάμος. *Sic apud Varronem* Nympha Juturna, *fontis nomen, inde dicti quia Juvaret. Ita apud Athenæum lib.* 11. *Fontes ipſi vocantur* Nymphæ. *Inde* Nymphæum, *quod Calep.* Lavacrum exponit. *Socrates in Tripartita hiſtoria*: Præfectus urbis tunc Clearchus Nymphæum maximum tunc ædificavit, in platea quæ nunc Theodoſii vocatur, ubi aquæ affluentia eſt emiſſa. *Pro hoc in Baſileenſi editione eſt* ὑδρεῖον, *id eſt, Tubum ampliſsimum. Vide locum.*

נמק נִימוּק *Obſervatio, Annotatio, Expoſitio, Animadverſio, Ratio, Doctrina*: מִשּׁוּם דְּר׳ יוֹסֵי נִמּוּקוֹ עִמּוֹ Propter R. Joſe, cujus rationes erant cum ipſo, Gloſſa, טַעֲמֵי רְאָיוֹתָיו מֵבִיא לוֹ Rationes demonſtrationum ſuarum afferebat ipſi, Eruvin fol. 14. נמוקו עמו Expoſitio ejus cum ipſo, omnium ſuorum verborum dat rationem, Gittin folio 67. 1. Epitheton fuit R. Joſe. *Plurale*, נימוקים *Animadverſiones.* Sic Elias vocat Annotationes ſuas in librum R. D. Kimchi, נמוקים.

נְמָקִים Vide in מקק.

נמר נָמַר *Variegare, Variare, Varium facere*: מְנוּמָּר Pardus variegatus, maculoſus, Jerem. 13. 23. in R. Salom. אתרוג כושי לבן ומנומר מנומר כצבע גוונין Variatum ſeptem coloribus: Citrum nigrum, album aut variegatum, punctis maculoſis reſperſum, Succa fol. 36. 1. משום דכיחזי כמנומר Quia videtur eſſe maculoſus, punctis reſperſus, Gittin 54. 2. בגד מנומר Veſtis maculis reſperſa: שהיה עושהו מנומר Quem fecit variegatum, Gen. 30. 37. in R. Salom. *Aliter*: המנמר את שדהו Varians agrum ſuum, Peah cap. 3. id eſt, Metens partes maturas, & relinquens immaturas, ut maneat ager ſicut cutis pardi variegata. *Quidam*; Seminans agrum diverſis ſeminibus, quo etiam ager quaſi maculatus & varius redditur.

נְמוֹר *Varius, Maculis variis diſtinctus*: כָּל אֲמַר נְמוֹר Omnem agrum varium, Geneſ. 30. 32. רְקִיעַ וּנְמוֹר בְּעִזַּיָּא Maculoſum & varium in capris, ibid. *Plurale*, כָּל עִזַּיָּא נְמוֹרָתָא Omnes capras variatas, verſ. 35.

נְמַר · נִמְרָא *Pardus, quaſi Maculoſus, variis punctis reſperſus*: דְּחַסִּינִין כְּנִמְרָא Qui fortes ſunt inſtar pardi, Jerem. 5. 6. וְנִמְרָא עִם גַּדְיָא יִשְׁרֵי Et pardus cum hædo habitabit, Jeſa. 11. 6. *Plurale*, דַּחֲסִינִין מִן נִמְרִין Qui robuſtiores ſunt pardis, Cant. 4. 8. ארי נמירון *Leo-pardus*, Ber. rab. ſect. 77. vide in איפורון in אמר.

נמורקין *Genus ſtrati, vel ſtraguli*, Medr. Koheleth cap. 3. v. 9.

נמש נמושות *Senes utentes ſcipione. Apud Talmudicos*, מאימתי כל אדם מותרין בלקט משילכו נמושות Quando omnibus hominibus licitum eſt colligere (ariſtas in agro?) ex quo eunt collectum ſenes, Peah cap. 8. in princip. Gloſſa, סבי דאולי אחיגרא. Vide Majem. in Hilchos mattanos anijm cap. 1.

נָן *Nos, Hieroſolymitanè pro* אֲנַן. Vide in אֲנָא.

ננא נָנִי · נָאנָאי *Pater, vocabulum Perſicum*: בר מאה פפי וחד נאנאי Filius centum (virorum) erat Pape, ſed unus (erat ejus) pater, Sota fol. 42. 2. Nempe, mater ejus complures unâ nocte viros ſcortatores admiſerat, ſed ex uno tantum conceperat, qui iſtius Pape pater erat: נאני eſt *Pater* in Lingua Perſica, ſcribit Gloſſator. In Jalkut Proph. fol. 17. col. 4. ſcribitur בר מאה כפי &c. In margine autem expli-

câtur, שבאו על אמו ק׳ אנשים ובלב אחד, & sic quoque in Aruch. Unde Guido & alii ponunt, נגי *Canis*.

* נגנא נגנ Vide suprà in נגן.

נגהו נגהו vel נגהו *Illi, Illæ, Illa, apud Talmud.* נגהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן Illi destruunt domum sanctuarii, nos verò restauramus eam. *Sæpissimè simpliciter per verbum Substantivum explicatur, ut & pronomina Hebraica, quando in fine sententiæ membri ponuntur:* כולהו גופי דריפתקי נגהו Omnia corpora laboriosa sunt, Sanhed. folio 99.2. דכולהו כנשתא קדשתא נגהו Quòd totus cœtus sancti sunt: נשים באהל מאן נגהו Mulieres in tabernaculo (Jud.5.24.) quænam istæ sunt?

נגיא *Menta, herba*, Avoda sara fol.29. cap.2. Schabbas fol.128.1. מאי אמיתא נגיא Quid est Amitha? menta. Syriacè נגנא Matth. 23. v. 23. Luc.11.42. Adducit etiam Baal Aruch pro *Fune, Chorda*, ex Bereschith rabba, sect.65. & sect. 93. sed in utroque loco legitur, גמדה וקשר בה, Et ligavit in eo funem. *Ex* גמדה *ergo factum* גגיא.

ננס vel ננס *Pumilio, Nanus*, νᾶνος, *homo brevis staturæ, quæ parum supra terram, infra reliquorum hominum staturam, exstat. In Targum Hierosolymitano*, או דגביה או דננס Qui est oblongus aut nanus, id est, humilis & depressæ staturæ, Levit 21.20. pro Hebræo דק Gracilis, ubi perperam legitur in libris נביה per Cheth. Elias vult Hebraicè appellari גמדים ex Ezech. 27. 11. Ad eum locum Kimchi scribit, היו אנשים ננסים אנשי מדה קטנה מן גמד ארכה Fuerunt homines nani, mensuræ parvæ, ex illo; *Cubitus* (Gammad) *longitudo ejus*, Judic.3.16. R. Salomon inquit, יש פותרין שהם ננסין ונכנסין בכמות אמה Quidam explicant, quòd (Gammadim) sint nanasin, qui ingrediuntur mensuram cubiti. *Et adjectivè*, והיו עליו ה׳ עמודים ננסים Fueruntque in eo quinque columnæ nanæ, id est, breves, depressæ, Middoth cap. 3. ומן השלחנות לננסין ארבע אמות Et à mensis ad (columnas) nanas, erant quatuor cubiti, Joma cap.1. folio 16. 2. Glossa, ננסין id est, נמוכין depressæ columnæ, קצרים breves, in quibus erant unci ferrei, ad quos suspendebant sacrificiorum animalia, ad detrahendum ipsis pellem. Describitur illic locus lanionum, qui sacrificiis mactandis vacabant: רוחין ננסין Spiritus nani; citat Drusius in Observat. lib. 8. capite ult. ex Menahem de Racanati Genes.1. folio 11. col. 1. Fœmininum, הננסת כשרה Depressa (scilic. פרה Vacca) recta est, scilic. ad sacrificium, Parah cap. 2. fol. 93.2. ננס לא ישא ננסת שמא יצא מהם אצבעי *Nanus non ducat* (uxorem) *nanam, ne proveniat ab* [illegible] *digitalis* (homo) Bechor. fol.45.2.

* נסי נגסי. Vide suprà in נגס.

נסא *Exaltare, Attollere, ut & Hebraicè* [illegible] *sumitur. Ithpahel Infinit.* לאתנסאה בה Ut attollant se cum eo in militia, Psalm.60.v.6. Vide נס in Nomine נס.

נסב *Accipere, Capere, Sumere, Assumere, Tollere, Auferre. Respondet in Targum Hebræo* לקח. *Præteritum*, ית בכרותי נסב Primogenituram meam accepit, Genes.27. vers.36. *Affix.* ואושיט ידיה ונסביה Et extendit manum suam & accepit eum, 2. Reg.6.v.7. ונסבה מרדכי בביתיה Et susceperat eam Mardochæus in domum suam, Esth.2.7. *Fœmininum*, ורחל נסבת Et Rachel acceperat, Genes.31.34. ורביתא נסבת Et usuram accepisti, Ezech.22.12. נסבת לך לאתו Accepisti tibi in uxorem, 2.Sam.12.9. ית עגלא נסבית Vitulum accepi, Deuter.9.21. נסיבית אפך Suscepi faciem tuam, honoravi te, Genes.19. vers. 21. אנא נסבתיה Ego accepi illud, Judic.17.2. ונסיבו גבריא Et acceperunt viri isti munus illud, Gen. 43.15. ית דחלתי נסבתון Idolum meum accepistis, Jud.18. v.24. דלא נסבנא מנהון Quam non accepeimus ab eis, Deuteron. 3. 4. *Participium*, נסבין אפין באוריתא Et accipitis vultus in Lege, id est, personas honoratis, earum majorem quàm Legis rationem habetis, Malach.2.9. *Particip. Pehil* נסיב אפין Acceptus vultu, Honoratus, Jesa.3.3. *Fœmininum*, ארי מבעלה נסיבא דא Nam ex viro suo sumpta est illa, Genes. 2. 23. *Plurale*, נסיבן לגבר Nuptæ viro, Thren.5.11. *Infinitivus*, לא למסב כספא Ad non accipiendum argentum, 2.Reg.12. v.9. *Aff.* במסביה ית רבקה In accipiendo ipsum, cùm acciperet Rebeccam, Genes.25.20. in Jon. לא תתוב למסביה Non reverteris ad accipiendum illum, Deuter. 24. 19. למסבה Ad accipiendum eam, Deuter.24.4. כל מסבהון Omne acciperere, id est, acceptio eorum, Jesa. 9. 4. *Imperativus*, סב ית שטריא האלין Tolle literas contractus istas, Jer.32.14. סב תור חד Accipe juvencum unum, Exod.29.1. סבו ית ספרא דאוריתא Accipite librum Legis, Deuter. 31.26. סבו נשין Accipite, Ducite uxores, Jerem. 29.6. *Fœminin.* סבי ליכען זעיר מיא Accipe mihi hic parum aquæ, 2.Reg.17.v.10. וסבי שעיף Et tolle resinam, Jer.46.11. *Futurum*, ואסב פתא דלחמא Et accipiam buccellam panis, Genes.18.5. אן אוחרנא יסב ליה Si aliam acceperit sibi, Exod.21.10. ויסבה לנא Et accipiet eam nobis, Deut.30.12. ותסב חמש סלעין Et accipies quinque siclos, Numer.3.47. יסב יי אפוה לותך Tollat Dominus vultum suum ad te, Numer.6.26. ית בנתיכון נסב לנא Et filias vestras ducemus nobis, Gen.34.16. ית בנתנא תסבון לבנן Et filias nostras

as accipietis ... s, Genes.34.9. מִתְּמַן תִּסְבוּנַיְהָא ... de accipietis illam, Exod.21.v.14. וְאִנּוּן יִסְבוּן Et ... accipient, Exod.28.5. נִסְבוּן תְּחוֹתָךְ Auferent ... tuos subtus te, Prov.22.27. *Ithpehal Præ-* ... דְּאִתְּנְסֵב מִתַּמָּן Unde sumptus erat, Gen. 23. per syncopam, דְּאִנְסִיב לָךְ Quod ablatum e- ... tibi, Judic.17.2. *Fœmin.* אֲרוּם מִגְּבַר אִתְנְסִיבַת דָּא ... am ex viro sumpta est illa, Genes.2.23. in Jon. ... *cip.* דְּמִתְנְסֵב בִּידָא Quod manu capitur vel ... litur, Numer.35.17.18. *Plural.* דְּמִתְנַסְבִין לְמוֹתָא ... capiuntur ad mortem, Prov.24.11. *Fœmin.* ... וּנְשָׁךְ דְּמִתְ... Et uxores tuæ quæ ductæ sunt vi- ... Cant.4.12. *Infinit. cum Affixo,* בְּיוֹם אִתְנְסָבוּתֵיהּ ... die capi ejus, quo capiebatur, 1.Sam.21.v.6. *Futurum,* וְיִתְנְסֵב מִנְּהוֹן Et auferetur ab eis, Ezech. 4.25. *Ex Aphel Particip.* וּמַסִּיב אַפִּין אִית בְּדִינָא Et accipit personam in judicio, Genes.4.8. in Jon. *Hinc etiam est,* לְאַמְּאָבָא Ad dandum ei Leam, *cum* ... *in medio, pro* לְאַסָּבָא, Gen.29.22. in Jon.

In sententiis Ben Syræ; צְרִיךְ אַתְּ לְמִסַּב וּלְמִתַּן יְהֵא חֻלְקָךְ עִם בַּר טָבִין *Si necesse est tibi accipere & dare* (emere & vendere) *esto sors tua cum bonis. Apud Talmudicos,* אמר במאי איכול לחמא לחמא סב מניה *Qui dicit, cum quo (cibo) edam panem? panem aufer ab eo,* Sanhed.fol.100.2. Qui non contentus pane famem tollere, fame laborare non putabitur. *Ex Aphel,* דְּאַנְסִיב ברתיה Qui facit ut accipiat alius filiam suam, id est, qui elocat, despondet.

In dialecto Hierosolymitana hoc verbum perdit quandoq; literam ב: ut, מה דנסתון Quod accepistis, Talm.Hierof. Bava kama cap.6. fol.5. col.3. Glossa רנסבתון, id est, שלקחתם. Sic, אשכח נוזלין ונסתון Invenit pullos avium, & accepit illos, Bava metzia cap.1. in Talm.Hierof. ונסתיה חד מסכן Et accepit eam pauper quidam, Talm.Hierosol. Sanhed.cap.13. fol.24.col.3. Sic in Erubhin fol. 20 4. *Baal Aruch citat duo exempla ex Beres. rabba sect.67. & 75.* נִסְתֵּיהּ *Accepit eum: &* נַסְתָּה *Accepit eam: sed in nostris libris legitur* נסבה · נסביה, *quod sic fortè ab imperitis dialecti correctum.* Addit Baal Aruch, נסתה פירוש נסבתה לקחה ב׳ מובלעת hoc est, נסתה idem est quod נסבתה, hoc est, לְקָחָהּ *Accepit eam,* Beth absorpto. *Id Guido non rectè assequens, posuit;* נִסְתָּא *esse idem quod* לָקַח *vel* בָּלַע *Cepit vel Deglutivit.*

Deinde נְסַב וִיהַב idem est quod alibi נָשָׂא וְנָתַן *Negotiari: Cōferre, Disceptare:* נסבין ויהבין בפרגמטיא בחרין מטכסא Negotiabuntur cum serico, Beres. rab.sect.77.

נְסִיבָה *Acceptio:* לשון נסיבה Sermo acceptionis, id est, significat Accipere.

נְסִיבָא *Acceptum, Census, Vectigal, Pars vel Portio rata & certa, quæ accipienda alicui offertur & datur. Sic pro Hebr.* מֶכֶס *ponitur:* ut, וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא לַיְיָ Et separato portionem Domino, Numer.31.28. וַהֲוָה נְסִיבָא קֳדָם יְיָ Eritque portio census Domino ex ovibus, Ibid. vers.37. סְכוּם נְסִיבָא Numerus census separationis, id est, separati, vers.31. Jon. *Aff.* סְכוּם נְסִיבְהוֹן Summa census ipsorum, vers.38. in Jon. Sed onkelos id ex forma masculina effert נְסִיבְהוֹן.

נְסִיבְתָא · נְסִיבָא *Receptum, Promissum, Oblatum, Donum voluntarium, pro Hebræo* נְדָבָה, *in Jonath. & Targ. Hierof.* אוֹ בִּנְסִיבְתָא או בזמן מוֹעֲדֵיכוֹן Aut in dono voluntario, aut in tempore solennitatum vestrarum, Num.15.3. נְסִיבָא תַּעֲבֵיד יָתֵיהּ Donum, oblationem voluntariam facies eum, Lev.22.23. נִדְרָא אוֹ נְסִיבְתָא Votum aut oblationem voluntariam, Levit. 22. 21. *Aff.* לְכָל נִדְרֵיהוֹן וּלְכָל נְסִיבָתְהוֹן Omnium votorum aut donorum spontaneorum, Levit.22.18. וּנְסִיבָתְכוֹן Et donis spontaneis vestris, Num.29 39.

נִסְבָתָא *Voluntaria sacrificia oris mei,* Psal.119. v.108. juxta Eliam, & quosdam codices.

נְסַג *Avertere se, Retrocedere.* נְסִיגָה *Retrocessio.* Affine Verbo סוּג.

נְסָה נְסִי *Tentare, Probare, Experiri, Periculum facere, idem quod Hebraicè. Præteritum,* וַיהוָה נַסִּי יָת אַבְרָהָם Et Dominus tentavit Abrahamum, Genes.22.1. *Aff.* וְתַמָּן נַסְּיֵהּ Et ibi tentavit eum, Exod.15.25. *Fœmin.* דְּלָא נַסִּיאַת פַּרְסַת רִגְלָא Quam non tentaverat planta pedis, Deut. 28.56. דְּנַסִּיתוֹהִי בְּנִסְּתָא Quem tentasti tentatione, Deut.33.8. דְּנַסִּיו יָתִי Quia tentaverunt me patres vestri, Psal.95 9. וְעַל דְּנַסִּיאוּ Eo quòd tentaverũt, Exod.17.7. כְּמָא דְּנַסִּיתוּן Sicut tentastis, Deut.6. v.6. *Participium,* אֲרֵי מְנַסֵּי Nam tentat Dominus Deus vester vos, Deuter.13.3. מָא אַתּוּן מְנַסָּן קֳדָם יְיָ Quid vos tentatis Dominum, Exod.17.2. *Apud Rabbinos,* בָּחוּן וּמְנוּסֶּה Probatum & expertum. *Infinitivus,* בְּדִיל לְנַסָּאָה יָתְכוֹן Ad tentandum vos, Exod. 20. 20. Sic Jud.2.22. וַאֲתַת לְנַסְּיוּתֵיהּ בְּמַתְלִין Et venit ad tentandum eum parabolis, 1.Reg.10. v.1. לְנַסָּיוּתָךְ Ad tentandum te, Deut.8.2. *Imperat.* וְנַסִּי יָתִי Et tenta me, Psal.26.2. *Futurum,* לָא אֲנַסֵּי Non tentabo Dominum, Jesa.7.v.12. *Ex Aphel Præteritum,* וְאַנְסִיאוּ Et tentarunt, Psal. 78. v.56. *Partic. cum* ה *characteristico,* מְהַנְסֵי Tentans, Genes.22.1. in T.Hierof.

נִסְּתָא · נִסָּא vel נְסִיתָא *Tentatio, Experientia. Et proprium nomen loci, in quo tentaverunt Israëlitæ Dominum,* Deut.33.8. Exod.17.6. כְּמָא דְנַסִּיתוּן בְּנִסְּתָא Sicut tentastis eum in Nisseta, Hebr. Massa, Deut.6.16. אֲרֵי לֵית בְּהוֹן נִסָּא Quia nulla est in eis experientia mihi, 1.Sam.17.39.

נִסְיוֹנָא · נִסְיוֹן · נְסִיוֹן *Tentatio, Periculum, Experientia:* ut, הַעַל נִסְיוֹן פִּתְגָמָא Num propter periculum, tentationem rei, Jobi 4.2. בְּנִסְיוֹנָא עֲשִׂירִיתָא

Tentatione decimâ, Exod.15.25. *Apud Rabbinos,* בנסיון מצאנו In experientia reperimus, quòd &c. אין חכם כבעל הנסיון *Nullus est ita sapiens, ut dominus experientiæ, qui ipsemet rem expertus est.* Proverbialiter dictum. Simile vide in טעם: *Plurale,* עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו *Decem tentationibus tentatus fuit Abraham pater noster, & perstitit in omnibus, ut innotesceret, quanta esset dilectio Abrahami,* Avoth cap.5. עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום במדבר שנ' וינסו אותי וכו' *Decem tentationibus tentarũt Deum patres nostri in deserto, sicut dicitur,* Et tentarunt me jam per decem vices, Numer.14.22.&c. Ibid. vide & in נסס infrà.

נְסַח *Amovere, Avellere, Evellere, Exstirpare, Transferre. Præteritum,* וְנַסְחֵיהּ בִּידֵיהּ Et amovit illud manu suâ, amotum accepit, Hebr. וַיִּרְדֵּהוּ, Judic.14.v.11. *Particip. Pehil,* אֲרֵי מִגְּוַיַּת דְאַרְיָא נְסִיחַ רוּבְשָׁא Nam ex cadavere leonis amotum (acceptum, translatum) esset mel, ibid. *Participium Præteritum ex Pahel,* יְהֵי מְנַסַּח Erit exstirpatus, ejectus, scil. à servo suo, Prov.29.v.21. Vel, מְנַסַּח, *& sic est syncopa literæ* ת *ex Ithpahel.* Hinc Hebræum, וְנִסַּחְתֶּם Et evellemini, Deuter. 28.63. reddit וְתִתְעַקְרוּן Et eradicabimini. *Futurum Ithpehal,* יִתְנְסַח עָא מִבַּיְתֵהּ Transferatur, avellatur lignum ex domo ejus, Esr.6.11.

נְסִיחָה *Translatio.*

נוּסְחָא · נוסח *Exemplar, Transcriptum quod ex alio scripto translatum & descriptum est:* נוּסַח הַגֵּט Exemplar libri repudii: בְּנוּסְחָא אַחֲרִינָא In exemplari alio. *Plurale,* נוּסְחָאוֹת.

הֶסַּח · היסח *Translatio:* הסח הדעת Translatio, Abreptio mentis: שלשה באין בהיסח הדעת ואלו הן המשיח ומציאה ועקרב Tria veniunt per motam mentem, quæ sunt; Messias, Res inventa, & Scorpio, id est, *Inopinatò, Ex improviso,* & mente quasi ad aliam rem translata. *Scorpio,* id est, ictus scorpionis, Sanh.fol.97.1.

נסחני *Species dactylorum parvorum & immaturorum, palmarum mascularũ, quales etiam sunt* כפניות *&* כופרי. In Eruvin fol.28.2. & Pesach. fol.53.1. *In Aruch scribitur* ניסני, *quem vide prolixè.*

נסי נְסִיוּבָא *Serum, aqua lactis:* פליגי בנסיובי ותותרי Disceptant de sero lactis & floccis lanæ, Metzia fol.68.2. מטמטם את הלב משום נסיובי דחלבא Obstruit cor propter serum lactis, Pesach.cap.3. in princ. R.Salom. exponit מישגא id est, Mesq;, quod idem.

נְסַךְ *Libare, Fundere, Perfundere. Præteritum,* וּנְסַכוּ נִסְכֵיהוֹן Et libarunt libamina sua, Jerem.19.13. וּנְסִיכוּ נִסְכִין Et libarunt libamina, Jerem.32.29. *Pahel Præteritum,* וְנַסֵּךְ עֲלָהּ נִסְכִּין Et libavit super eo libamina, Genes.35.14. וְנַסֵּיךְ יָת נִסְכֵּיהּ Et libavit libationem suam, 2.Reg.16.v.13. *Participium,* וּמְנַסְּכִין לָהּ נִסּוּכִין Et libant ei libamina, Jere.44.19. *Infinitivus,* לְנַסָּכָא יַתְהוֹן Libare eas, 2.Sam.23.16. Sic Dan.2.46. *Futurum,* ונסכין לָא תְנַסְּכוּן Et libamina non libabitis, Exod.30.9. לָא יְנַסְּכוּן קֳדָם יְיָ Non libabunt coram Domino, Hoseæ 9.4. *Ithpahel, Futurum,* דִּיתְנַסַּךְ בְּהוֹן In quibus libabitur, Exod.2.29. יִתְנַסַּךְ נִסּוּךְ Libabitur libamen, Num.28.7.

נְסַךְ · נִסְכָּא · נסך *Libamen: Aff.* נִסְכֵּהּ רַבְעוּת הִינָא Et libamen ejus quarta Hinæ, Exod.29.v.40. *Plurale,* קֻרְבָּנִין וְנִסְכִּין Sacrificia & libamina, Joel 1.9. *Aff.* מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן Oblatio eorum & libamen eorum, Num.6.15. וּלְנִסְכֵּיהוֹן Et de libaminibus vestris, Numer.29.39. Hinc, יֵין נֶסֶךְ *Vinum libaminis.* Sic appellant Hebræi omne vinum quod idololatriæ inservit, & inde quoq;, quo Christiani in sacra Cœna Domini utuntur. Hoc qui bibit, vapulat, juxta Deut.32.38. In genere etiã, & in universum, sic appellant Vinum Christianorum, quia dubium est annon de eo libatum sit Idololatriæ. Vide Eliam in Tisbi, Majemon. in הלכות מאכלות אסורות cap.11. & Schylchan Aruch par.2. in הלכות יין נסך.

נִסּוּךְ *Idem:* נִסּוּךְ דַּחֲמַר עַתִּיק Fusio, Libamen vini veteris, Num.28.7. *Aff.* וְנִסּוּכֵיהּ Et libamen ejus, ibid. in Jon. *Plurale,* נִסּוּכִין Num.4.7.

נִיסְכָּא *Ornamentum fusile, aureum vel argenteũ muliebre.* ואניסכא כולי עלמא פליגי דאסור, Schab fol.59.2. Baal Aruch in קסר tertio scribit: נסכא *sunt* חוטין *fila, quæ faciunt opere denso, instar catenæ & baltei, & infigunt ei particulas auri & argenti, & assimilant illud, vel, simile faciunt illud balteo regum, licitumq; est illud gestare in Sabbatho.* Item *Filum staminis textorii,* Schab. fol.96.col.2. Item *Lamina auri vel argenti fusa, ex qua fit moneta.* In Bava basr. fol.128.col.1. explicatur in Glossa, חתיכות כסף או זהב *Frusta argenti vel auri.* Et in Menach. fol.107.1. נסכא חתיכה אחת של זהב שקורין פלטא h.e. Nischa est frustum auri quod vocant Blatten. Sic in Ketubhoth fol.32.2. חתיכת כסף מותך Frustum argenti fusum. In Bava kama fol.96.col.2. מאן דגזל ניסכא מחבריה ועבדיה זוזי Qui rapit laminam argenti à socio suo, & facit ex ea nummos.

מַסֶּכֶת · מַסַּכְתָּא *Jugum textoris, Liciatoriũ.* Apud Rabbinos, *Liber, Tractatus, Codex Talmudicus, non totum corpus, sed quilibet separatus ejus liber sic vocatur, quòd variæ & diversæ res in eo Confundantur.*

* נִיסָן נסן Vide suprà in ניס.

נְסַס *Turbari, Conturbari, Perturbari. Includit iram, mæstitiam, dolorem, vel metum. Respondet Hebræo* עָצַב. *Præteritum,* וּנְסַס וּבְנַס מָרְדְּכַי Et indignatus & perturbatus fuit Mordechæus,

Esth.4

...ahel, נוס Tinbare, Perturbare. Fu... לא Ne turbes me, 2.Reg.4.28. Ithpe... Quia perturbatus fuit super ... 1.Sam.20.34. ... Cō. ... filium suum, Hebr. ... Tristitiâ affectus, 2.Sam.19.2. ... Et perturbati fuerunt viri isti, Heb. ... affecti, Genes.34.7. Futurum, ... forte turbaretur, 1.Sam.20.3. ... turbemini, Genes.45.v.5. Hebr. ... & mox in Nomine נס.

Perturbatus, sive dolore, sive tristitiâ, ... Turbatus & mæ... Reg 20.43. & 21.4 *Et substantivè, Indigna... Perturbatio, Dolor:* ... Et in ... multa, Eccles.5.16. *Plurale,* ... Et ecce erant perturbati, Hebr. ... Genes.40.6. *Fœmin.* ... Quasi per... Esth.5.2. *Apud Talmudicos,* ... Ecce vado in perturbatione mea in ... Temura fol.16.1. Baal Aruch legit ... Qua immunem reddis ejusmodi homi... afflictionibus, Medrasch Koheleth ...

נס *Vexillum, Signum militare:* Item, *Miraculum, Signū miraculosum.* יָהַבְתָּ נֵסָא לְדָחֲלָךְ לְאִתְנַסָּאָה Dedisti timentibus tui vexillum ad vexillandum cum eo, ut eo utantur ad militandum, ut ... militent, Hebr. להתנוסס eodem significatu, Psal.60.v.6. Vel, ad exaltandum, ut exaltent se in bello, & sic verbum est à נְשָׂא pro נְסָא, commutatis ס & ש, ut sæpè. Priori significatu habet formam irregularem à defectivis secundaradicali. *Plurale,* נִסִּין רַבְרְבִין דַּחֲזָאָה עֵינָךְ Signa magna quæ viderunt oculi tui, Deut.7.19. Heb. Tentationes: נִסִּין וּגְבוּרָן Miracula & potestates, fortia facinora, Hos.2.15. עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה על הים *Decem miracula contigerūt Patribus nostris in Ægypto, & decem ad mare,* Avoth cap.5. Item, עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש *Decem miracula facta sunt Patribus nostris in domo sanctuarii, &c.* Ibidem. vide. Item, *Velum, Vexillum nauticum:* מוכר את התורן וארת הנס Vendit malum, & velum, Basra cap 5. in Misna.

נִסִּין *Idem:* וַהֲווֹ לְנִסִּין Et fuerunt in signum, Hebr. נס, Num.26.10. in Jon.

נסי *Miraculosum:* דבר נסי Res miraculosa.

נְסַע *Profectus est, Recessit,* Hebraicè. *Hiphil,* הסיע *Transtulit, Amovit. Apud Rabbinos,* להסיע על קצתו Mutare decisionem suam, recedere à decisione, pactione sua, Basra fol. 8. ... צריך להסיעו Necesse est removere illud, Kelim cap.5.

נְסַק *Ascendere, pro Hebr.* עָלָה. *Monet Elias, Præteritum & Participium hic non reperiri, sed à Verbo* סְלַק. *Sic & à* יְלַךְ *Hebraicè non reperitur Præteritum & Participium. At reliqua tempora hinc sunt. Infinitivus,* וסלקין מסק Et ascenderunt ascendendo, 2.Sam.15.30. עַד מִסַּק צַפְרָא Usque ad ascendere auroram, donec ascenderet auroram, Genes.32.24. וַהֲוָה בְמִסַּק צַפְרָא Et fuit juxta ascendere auroram, cùm ascenderet aurora, 1.Samuel.9.26. ואוסיפו למסק Et perrexerunt ascendere, 2.Sam.5.22. מלמסק לירושלם Ab ascendendo, id est, ne ascendatis Hierosolymam, 1.Reg.12.28. *Aff.* במסקיה ממצרים Cùm ascenderet, exiret ex Ægypto, Judic.11.13. במסקך Cùm ascenderis tu, Exod.32.24. בְּמִסְּקַהּ עִם בַּעְלַהּ Cùm ascenderet ipsa cum marito suo, 1.Sam.2.v.19. במסקי לטורא Cùm ascenderem in montem, Deut.9.9 במסקהון ממצרים Quando egrederentur ipsi ex Ægypto, Judic.11.v.16. *Imperativus,* סַק לְטוּרָא Ascende in montem, Num.27.12. וְסַק לְקֳדָמַי לְטוּרָא Et ascende coram me in montem, Deut.10.1. סקו לשלם לְוָת אֲבוּכוֹן Ascendite in pace ad patrem vestrum, Genes.44.v.17. וְסַקוּ לְוָת אַבָּא Et ascendite ad patrem, Genes.45.9. *Fœmin.* סַקִי בֵירָא Ascendito, ô putee, Numer.21.17. *Futurum,* אֶסַּק וְאֶחְוֵי Ascendam & nunciabo Pharaoni, Genes.46.31. האסק Num ascendam, 2 Sam 2.1. לָא תִסַּק Non ascendes, 2.Sam.5.23. לָא יִסַּק עִמָּנָא Non ascendet nobiscum, 2.Sam.29.9. באורח כבישא נסק Per viam tritam ascendemus, Num.20.19. אתו ונסק Venite & ascendamus, Jesa.2.3. לָא תִסְּקוּן Ne ascendatis, Numer.14.42. וְיִסְּקוּן מִן יַרְדְּנָא Et ascendent ex Jordane, Jos.4 16. *Aphel,* אַסִּיק *Ascendere fecit, Eduxit, Produxit, Protulit, Obtulit, Attulit. Præteritum,* אַסִּיק דָוִד Ascendere fecit, eduxit, 2.Sam. 2.3. וְלָא אַסִּיק תִקְרוּבְתָּא Neque attulit vel obtulit munus, 2.Reg 17.4. ודאסיק יָת אֲבָהָתְכוֹן Et qui eduxit patres vestros, 1.Sam.12.6. דְאַסְקַנָא Qui eduxit nos, Exod.32.1. וְהִיא אַסְּקַתְנוּן Et ipsa ascendere jussit eos, Jos.2.6. דאסקת מארעא דמצרים Quem eduxisti ex terra Ægypti, Exod.33.v.1. לְמָא דְנָן אַסֶּקְתָּנָא Quare eduxisti nos? Exod.17.3. *Fœmin.* וַאֲנָא אַסֶּקְתְּ קֻרְבָּנִין Obtulisti sacrificia, Jesa.57.6. ארי אַסֵּיקִית יתכון Et ego eduxi vos, Amos 2.v.10. אַסֵּיקוּ עֲלָתָא אַסֶּקְתָּךְ Quoniam eduxi te, Mich.6.4. Obtulerunt holocaustum, 1.Sam.6.14. *Et cum* ה *loco* א *in Daniele,* הַסִּיקוּ Dan.3.22. דאסקוך Qui eduxerunt te, Exod.32.4. וּלְמָא אַסֵּקְתּוּנָא Quare eduxistis nos? Numer.20.5. *Partic.* מַסִּיק עֲלָתָא Offerens holocaustum, 1.Sam.7.10. וּמַסִּיק עֲלֵיהוֹן Et ascendere faciam super eos, Jesa.8.7. מַסִּק פִּטְרָא Ascendere faciens rumen, Levit.11.4. *Plurale,* מַסְּקִין יָת אֲרוֹנָא Ascendere faciebant, attollebant arcam Domini, 2.Sam.6.15. *Constr.* מַסְּקֵי פִטְרָא

Ex attollentibus rumen, Levit. 11.4. *Fœmininum,* וּמַסְּקָא לְהֹן בֻּסְמִין Et offerebat eis aromata, Hebr. הִקְטִיר Adolebat, Hoseæ 2.13. *Particip. Pehil sive Præteritum,* מַסַּק עֲלוֹהִי Oblatus super eo, Judic. 6. v. 28. *Infinitivus analogus,* לְהַנְסָקָה Educere, Dan. 6.23. *&* ה *utrobiq; est loco* א*, quod Danieli frequens:* בְּאַסָּקוּת יְהוָה Cùm ascendere faceret Dominus, 2. Reg. 2.1. וּלְאַסָּקָא עֲלוֹהִי עֲלָתָא Et ad offerendum super eo holocaustum, Jos. 22.23. מִלְּאַסָּקָא עֲלָתָא Ab offerendo holocaustũ, 2. Sam. 6.18. לְאַסָּקוּתְהוֹן Ad educendum eos, Exod. 3.8. *Talmudici dicunt* אַסּוֹקֵי. *Imperativus,* אַסֵּיק יָת עַמָּא הָדֵין Educito populum istum, Exod. 33.12. וְאַסֵּיק יָת עוּרְדְּעַנַיָּא Et ascendere fac ranas, Exod. 8.5. וְאַסֵּקִיהּ קֳדָמַי Et offer ipsum coram me, Gen. 22.2. אַסִּיקוּ יָתֵיהּ בְּעַרְסָא Attollite eum in lectum, 1. Sam. 19.15. *Fœminin.* יָת שְׁמוּאֵל אַסִּיקִי לִי Samuelem adducito mihi, 1. Sam. 28. 11. *Futurum,* אַסִּיק יַתְכוֹן Educam vos, Exod. 3. 17. וַאֲנָא אַסְּקִינָךְ Et ego ascendere faciam te, Gen. 46.4. וְתַסֵּיק יָת יִרְמְיָה Et educes Jeremiam Prophetam ex fovea, Jerem. 38.10. לָא תַסְּקִנָּנָא מִכָּא Ne educas nos hinc, Exod. 33.15. תַּסְּקִנֵּיהּ Offeras illud, Judic. 13.16. וְיַסֵּק יַתְכוֹן Et educet vos, Gen. 50. v. 24. יַסְּקִנּוּן Adducet eas Dominus super te, Deut. 28.61. וְיַסְּקוּן עַפְרָא Et ascendere facient, imponent pulverem in capita sua, Ezech. 27. v. 30. לָא תַסְּקוּן עֲלוֹהִי Non offeretis super eo, Exod 30.9. *A Daniele semel usurpatum Hophal ex Hebraismo,* וְהֻסַּק Et eductus est, Dan. 6.23. *Ithpehal vel Ithpahel vide mox in seq signif.*

Secundò, אַסִּיק *Adolere, Accendere, Incendere, Succendere, & respondet Hebr.* קטר ׳ הקטיר. *Huic quoque est Hebræum* הִשִּׂיק *eodem significato. Præteritum,* אַסֵּיק לְמַדְבְּחָא Adolevit in altari, Levit. 9. v. 10. וְאַסִּיקוּ בוּסְמִין Et adoleverunt aromata, 2. Regum 23.5.8. בסמַיָּא דְאַסֶּקְתּוּן Aromata quæ obtulistis, Jere. 44.21. *Participium præsens,* וּמַסִּיק בֻּסְמִין Et adolet aromata, Habac. 1.16. *Plurale,* הֲווֹ מַסְּקִין בּוּסְמִין לֵיהּ Fuerunt adolentes aromata ipsi, 2. Regum 18.4. וּמַסְּקִין בּוּסְמִין Quòd adolerent aromata, Jere. 44.15. *Infinitivus,* לְאַסָּקָא בֻּסְמִין Ad adolendum aromata, Jerem. 44.17. בְּדִיל דְּלָא לְאַסָּקָא Ut non adolerent, Jerem. 44.5. וּלְאַסָּקוּתָא Et ad comburendum, Genes. 1. 29. in Jon. *Futurum,* כָּל תַּרְבֵּיהּ יַסֵּק Omnem adipem ejus adolebit, Levit. 4.26. יָת תַּרְבְּהוֹן תַּסֵּק Adipem ipsorum adolebis, Num. 18.17. וְכָל דְּבַשׁ לָא תַסְּקוּן Et nullum mel adolebitis, Levit. 2. v. 11. *Ithpehal sive Ithpahel,* וְאֶשָּׁתָא אִתְאַסְּקַת Et ignis accensus est, Psal. 78.21. *Futurum,* גְּמִיר תִּתַּסַּק Totum adolebitur, Levit. 6. 15. al. 22. יִתַּסְּקוּן לְרַעֲוָא Offerentur cum benevolentia, Jesa. 56. v. 7. עַד לָא יִתַּסְּקוּן Antequam offerantur, 1. Sam. 2.15. עַד דְּיִתַּסְּקוּן תַּרְבַּיָּא Donec offerantur pinguia, 1. Sam. 2. v. 16. *Apud Rabbinos,* נחתום מסיק את התנור Pistor accendit fornacem … ומסיקין אותו לאפות Et accendunt eum (furnum) ad coquendum panem: …ריך להבעירו ולהסיקו הרבה Necesse est inflammare & accendere eum (furnum) multùm, Hos. 7. in Com.

Tertiò, אַסִּיק Talmudicè, *Concludere, Infer… Epilogum facere, q.d. Summam rei facere ascendo… Particip.* מַסְּקִינַן Concludimus, Inde inferimus… *Et Nomen,* מַסְּקָנָא *Epilogus, Illatio, Consequent…* Elias radicem facit סְקַן, quam confert cum … pro Consentire, Convenire.

מַסִּיק *Concludens, Summam rei colligens:* …מסיק Et concludit vel concluditur tandem, & ind… מַסְּקָנָא.

מַסְּקָן ׳ מַסְּקָנָא *Ascensus, Gradus:* …אורח מַסְּקָנָא In via ascensus versus Bethoron, Josuæ 10. v. 1… לְמַסְּקָנָא דְעַקְרַבִּים Ad ascensum Akrabbim, Num. 34.4. Apud Rabbinos, *Epilogus, Conclusio, Summa rei, ut paulò antè dictum.*

מַסּוֹקִית *Idem:* מַסּוֹקִית לוּחִית Ascẽsum Luchith, Jerem. 48.5. Jesa. 15.5. לְמַסּוֹקִיתָא דְעַקְרַבִּים Versu… ascensum Akrabbim, Numer. 34.4. in Jonath… quomodo & ibidem legendum in Targum Jeruschalmi. *Plurale,* שִׁירָא דְאִתְאֲמַר עַל מַסּוֹקִין Canticum quod dicitur super gradus, Hebraicè, … הַמַּעֲלוֹת Psal. 120.1. & in reliquis, quod in Regi… legitur מַסּוֹקִין. *Sic legendum in Jonathane,* …סוקין עַל מַסּוֹקִין Gradus super gradus, Deut. 28.47. ub… scribitur מַ.

מַסִּיקִין Vide in מסק.

נְסַר

נְסַר & *Incidere, Secare, Dissecare, Serrare…*

Præteritum, …נְסַר יָת גַּלְגְּלֵי רְדְוָתֵיהּ דְפַרְעֹה dissecuit rotas curruum Pharaonis, Exod. 14.2… in Jonath. *Participium præsens,* …נָסַר שַׁלְהוֹבִין דְנוּר Dissecat flammas ignis, Hebr. חוֹצֵב, Psal. 29.… *Aliàs Verbo* חָצַב *respondet in Chaldæo* פְּסַל. *Sed* …ר אַפִּין *Deut.* 28.50. in Targ. Hierос. *vitiosum est pr…* נְסַב. *Apud Talmudicos,* …קא מנסרין אבנים סובורת Qui secabant lapides pretiosos. In Vajikra ra… ונסרו ונעשה שנים גבים גב לזכר וגב לנקבה Et disse… cuit ipsum, & factus est duo corpora, corpus u… num in masculum, & corpus alterum in fœm… nam, sect. 14. in princ. De Adamo id scribitu… quem quidam putarunt initio fuisse creatu… androgynum, & postea per sectionem, sive se… rationem per medium, distinctum in duo d… versa corpora: ונוסרין מהם נסרים Et serrant ex… psis asseres: סביא נסרים ומנסרן Adducit asseres &… disserrat, dissecat eas. *De serrato Propheta Je… saja à Manasse,* vide Traditionem in Talm. Babyl. Jevammoth. fol. 49. col. 2. & Sanh. fol. 10… col. 2. Talmud Hierosol. Sanhedr. fol. 28. col… Schalschelet hakkabbala fol. 19. 1. Jalk. lib. Reg… fol. 38. col. 4.

נֶסֶר *Asser, Tabula, ferrando sic facta. Apud Talmudicos,* המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרים Qui vendit balneum, non vendit simul asseres, tabulas ligneas, quibus balneum aut sudatorium stratum est, Bava basra cap.4. *Chald.* נסרין unde, נְסָרִין דְאַרְזַיָא Tabulæ cedrinæ, 1.Reg.6.15.18. נְסָרִין דִנְחָשׁ Tabulæ æreæ; 1.Reg.7. לִנְסָרֵי לוּחִין In segmenta tabularum erit vitulus Samariæ, Hos.8.6.Hebr. שְׁבָבִים. Vitiosè hinc legitur, בְּנִיסְרוֹי Esth.3.8. in secundo Targum, Elias dicit se ignorare quid sit. Est qui putat legendum בְּנִיסְרוֹי id est, Cum cõsiliariis suis, a סוד Consilium, Secretum. Verba sunt, כמידעם דעבד מלכא בנסרוי אנחנא עבדין Quemadmodum agit rex cum consiliariis suis, sic nos agimus.

נְסוֹרֶת *Scobs, Segmentum, Fragmentum, quod à serra, terebra vel lima decidit:* אף הנסורת של בעל הבית Etiam serratura est patrisfamiliâs, heri domestici, Bava kamà fol.119.1. נסורת של חרשים Etiam segmentis opificum, Schab.fol.49.

נְסִירוּ pro נְסִירוּת *Serratura; Sectio, Excisio, Sculptura.*

מַסָּר *Serra.*

נסרת Hincnotant, נִסְתְּרֵיהּ Cepit eum; pro נְסַבֵיהּ à נְסַב. Sic legitur in Ber. rab. sect.67. Vide suprà in נְסַב.

ניסרת Vide in סות.

נעא נְעָה *Germinare, Florere, Efflorescere. Ab Hebræo נרן sive הֵנֵץ deductum, x & y promore commutatis, etsi pro Hebræo פָּרַח ponatur. Præter.* וְהָא נְעָא חוּטְרָא דְאַהֲרֹן Et ecce floruit virga Aharonis, Num.17.23. *Futur.* חוּטְרֵיהּ יִנְעֵי Virga ejus florebit, Numer.17.20. הֵכְדֵין יִנְעֵי Sic germinabit, Psal.103.15. in Regiis.

נַעֲוָא *Torcular, vel Lacus torcularis: Aff.* בַּכּוּרֵי חֲמַר נַעֲוָךְ Primogenia vini torcularis tui, Exod. 22.28. in Jon. *Plurale,* וִישׁוּפוּן נַעֲוַיָא חֲמַרָא Et stillabunt torcularia vino, Joël.2.v.24. *Affixum,* יְשׁוּפוּן נַעֲווֹהִי בַּחֲמַר Stillabunt torcularia ejus vino, Genes.49.12.

נְעַל Hebr. *Clausit, serâ scil. vel pessulo, Obseravit, Pessulum obdidit.* Item *Calceavit: unde in Targ.Jonath.* ויהי נעיל ברגלא דיבימה סנדלא Et sit calceatus in pede leviri ejus calceus, Deut.25.9.

נְעִילָה *Obseratio*: Apud Talmudicos: Tribus temporibus in anno elevant Sacerdotes manus suas quater in die, manè scil. in *musaph*, hoc est, epimetro vel auctario temporis matutini, vesperi, ובנעילת שערים in obseratione portarum, Taan.cap.4. in Mischna; In Talmud Hierosol. Berach.c.4.f.7.col.3. legitur, איכתי היא נעילה רבנן דקיסרין אמרין אתפלגון רב ור' יוחנן רב אמר בנעילת שערי שמים ור' יוחן אמר בנעילת שערי היכל Quando est Obseratio? Rabbini Cæsarienses dixerunt; Dissenserunt de hoc inter se Raf & R. Jochanan, Ráf dixit (intelligi hoc) de obseratione portarum Templi, &c. Vide illic ulteriùs, & in Taanijos cap.4. *Vocatur etiã concisè sic Precatio quam eo tempore recitant, & integrè,* תְּפִלַּת נְעִילָה *Precatio obserationis.* Hinc scribit Majemon in Statutis תפלה cap.1. Sic ordinarunt Precationem aliam post precationem vespertinam, propè occasum Solis, in die Jejunii, & hæc est Precatio illa, quam vocant תפלת נעילה *Precationem obserationis*, q.d. Obseratæ sunt portæ cœli Soli, & absconditus est (Sol;) propterea quòd non orant eam, nisi prope occasum Solis.

מַנְעוּל *Pessulus, Sera, Hebraicè: & sic quoque apud Talmudicos.*

הַנְעַל Vide in עלל.

נַעֲלָא Adducitur in Aruch ex Targ. Hierosol. Levit.11.22. pro Hebræo חַרְגוֹל, sed ibi nunc legitur נפולא.

נעם Hebr. *Amænum, Jucundum, Suave esse.* נְעִימָה *Suavitas, Jucunditas. Hinc in Targ.* נְעִימוּת פּוּמֵיהּ Suavitas oris ejus, Esth.1.v.2. in Targ.sec.

נַעֲמִיתָא *Ulula, nomen avis, pro Hebræo* יַנְשׁוּף Levit.11.16. Jobi 30.v.29. *Et plurale masculinum,* בְּנַת נַעֲמִין Pulli ulularum, Jerem.50.39. כִּבְנַעֲמִיתָא בְּמַדְבְּרָא Sicut ululæ in deserto, Thren.4.3. Ascribitur illis Ululatus, quòd pulli, à matre deserti, propter famem ululent. Inde & ipsi adjungitur בַּת in Hebræo, & plurale בְּנַת in Chaldæo, *Filiæ, Pulli fœmellæ, quòd illis homines vesci soleant,* scribit Kimchi in libro Radicum. Ascribitur etiam illis desertum. Quidam *Struthiocamelum* vertunt. Porrò in Venetis legitur Jesa.34.13. לְבַת נַעֲמָנִין vitiosè, pro לִבְנַת נַעֲמִין, ut rectè legitur in iisdem Micheæ 1.v.8. *Apud Talmudicos,* ביצת נעמית Ovum struthionis, in Kelim cap.17. num.14.

נַעֲמָה *Noema, soror Tubal Cain*, Genes.4.22. Mater dæmonum, Zohar col.777. occidit infantes anginâ, ibid.

נעץ *Figere, Defigere, Infigere. Præteritum,* וּנְעַצַת בְּאַרְעָא Et infixit in terra, Hebraicè וַתִּתְקַע, Jud.4.21. וּנְעַץ יָת חוּטְרַיָא Et infixit virgas, Hebr. וַיַּצֵּג, Genes.30.38. *Participium Pehil,* נְעִיץ בְּאַרְעָא Fixa erat in terra, Hebr. מֻצָּב Genes.28.12. *Fœmininum,* וּמוּרְנִיתֵיהּ נְעִיצָא בְּאַרְעָא Et hasta ejus infixa fuit terræ, 1.Sam.26.7. הֵכְדֵין אֲנָא נְעִיצָא וּבְזִיעָא Sic ego perforata & rupta sum, Cantic.2.v.2. *Plural.* דִנְעִיצָן עַפְיֵיהּ Cujus folia perforantur, ibid. *Passivum Ithpehal,* אִתְנְעַץ *Infigi. Rabbinis similiter usitatissimum est;* נָעַץ צִפָּרְנָיו בְּחוֹמָה Fixit ungues suos in muro, Menach.fol.64.2. דקר נעוץ Palus infixus, Beza fol.7.2.

נקרן *Foramen, quod extracto ligno vel clavo relinquitur, unde pro latiore foramine sumitur, quod suprà latum, infrà angustius est:* מטבילין בחריצין ובנקיצין Immergunt vel Lavant in fossis & foraminibus sive foveis aquarum, Mikvaoth cap.5.

נַעֲצוּצִים *Virgulta,* Jesa.7.19.

נָעַר *Excutere, Dejicere, Commovere, Movere ultrò citroq́, & de loco in locum transferre:* השוכר את הצאן אסור לנערה Qui conducit gregem ovium, prohibetur ducere eum de loco uno in alium; *sequitur enim,* מהו לנערה Quid est לנערה? i.e. כוליכה ממקום למקום, Talmud Hierosl. Scheviith cap.3. הנוער אגודה של ירק Excutiens fasciculum oleris, ut scil. aquam ab eo dispergat, Machschir. cap.1. *In Pihel plurimus est ejus usus:* הַמְנַעֵר טַלִּיתוֹ Excutiens humerale suum, scil. à pulvere, Schab. fol.147.1. לנער בו הקדירה Ut agitet eo ollam, i.e. aquam; vel decoctum in olla vel aheno, sicut cochleari fieri solet, Kelim cap.28. Sic in Tahor. cap.2. Item *Rudere, ut & Hebr. sed Rabbini id etiam Camelis tribuunt, ut in sequenti Nomine.*

נַעֲרוּת *Ruditus asini vel cameli, Clamor, Vociferatio asini:* שקיל ספסירא וגיידיה לגמליה ולא אפסקתיה לנערותיה Accepit ensem suum, & concîdit camelum suum, & non permisit ipsi ruditũ suum, id est, clamorem, Jebham. fol.120.2. Item, *Juventus, Pueritia, Adolescentia.* Hæc in virgine puella est usque ad duodecimum annum & sex menses, & puella ipsa vocatur נַעֲרָה: post illud tempus vocatur בּוֹגֶרֶת *Pubes, Adulta,* ut hoc loco in Aruch scribitur. Item, אין בין תחילת נערות לתחילת בגרות אלא ו חדשים בלבד Non est inter principium adolescentiæ ad principium pubertatis nisi sex menses duntaxat. Aben Esra Eccles.12.10. Hebræum שַׁחֲרוּת exponit per נַעֲרוּת, quòd tunc שֵׂעָר capillus fiat שָׁחוֹר niger.

נַעֲרָה *Puella.* Hæc Rabbinis sic dicitur, usq; dum complevit duodecim annos & diem unum & amplius. In Aruch hoc loco scribitur, משתביא שתי שערות Ex quo produxerit duos pilos (in pube sc.) vocatur נערה Puella, usq; ad sex menses: post sex menses & duodecim annos, vocatur בּוֹגֶרֶת. Tamdiu etiam dicitur קְטַנָּה Minorennis. Hinc in Talmud: קטנה מן בת יומא חד ועד שתביא שתי שערות יש לה מכר ואין לה קנס וכשתביא שתי שערות ועד שיתבגר יש לה קנס ואין לה מכר i.e. Minorẽnis (dicitur) à filia diei unius, & usquedum produxerit duos pilos (*quod fieri judicatur post completũ duodecimum annum adjectis sex mensibus*) est ipsi venditio (*id est, potest eam pater vendere in servam*) & non est ipsi mulcta, (i.e. *is qui eam minorennem compresserit, non tenetur patri ejus solidam mulctam quinquaginta florenorum dare.*) Ex quo autem produxerit duos pilos, & usq; dum adulta fuerit (*isti sunt sex menses qui intersunt inter* נַעֲרוּת *pueritiam &* בַּגְרוּת *adultam ætatem, post completum duodecimum annum*) est ipsi mulcta, & non est ipsi venditio, Ketubhoth cap.3. in principio. Si tamen nullam pubem post sex illos menses produxerit, nondum verè judicatur בוגרת adulta: etenim; לא בזמן תליא מילתא אלא בהבאת שתי שערות Non in tempore pendet res ista, sed in productione duorum pilorum, scribitur in Aruch, in Radice בגר.

נַעַר *Puer.* Hic judicatur esse talis usque ad decimumquartum annum, & dicitur קָטָן Minorennis; post enatam pubem intrat jura adultæ ætatis. In Ecclesiasticis post decimum-tertium annum fit בַּר מִצְוָה Filius præcepti, id est, tenetur observare Leges Mosaicas & Traditiones patrum in religione Judaica.

נְעֹרֶת *Stupa, excussum lini:* כִּנְעוֹרֶת כִּתָּנָא Sicut stupa lini, Jesa.1.31. Regia habent נְעֹרֶת.

נערת נְעָתָא Sic scribitur hîc in Aruch: in Gemara hodie legitur נְאַתְרוּ, de quo in נאח.

נָפַר *Agitare, Ventilare, Cribrare, idem quod* נוף: *unde apud Talmudicos,* מנפה מיד ליד Agitat de manu in manum, Maaseroth cap.4. Quidam legunt מְנַפֵּחַ Sufflat, sufflando amovet glumam à granis tritici: אם בא לנפותו מנפה את כולו, Basra fol.94.1. קמח מנופה Farina cribrata: גלוסקיא אחת מנופה ומעולה Torta panis cribrata & excellens, Cantic.1.1. in Raschi.

נָפַח *Spirare, Inspirare, Sufflare, Inflare, Insufflare, Efflare. Præteritum,* וַיִּפַּח בְּאַפָּיו Et inspiravit in nares ejus, Genes.2.7. *Participium,* וְנֹפֵחַ בְּפֶחָם Et sufflat in prunas, Jesa.54.16. *Particip. Pehil,* הִיךְ דוּדָא נְפִיחַ Sicut lebes sufflatus, id est, ex igne sufflato fervens, Jobi 41.11. נור גהנם דלא נְפִיחַ Ignis gehennæ qui non sufflatus est. Jobi 20.26. *Plurale,* וְיַת מְעַיְכִי נְפִיחִין Et viscera tua insufflata, tumida, Numer.5.21. *Constr.* נְפִיחֵי כְפַן Inflati fame, Thr.4.9. *Fut.* יִפְחוּן כַּפָּהָא Et inflata reddent viscera ejus, Num.5.v.27. Deut.32.24. *Aphel, Præteritum,* וְנַפְשָׁא רִמְרָהָא אַפַּחַת Et animam domini ejus exspirare feci, Jobi 31.39. *Particip.* מַפַּח נור בְּשִׁיחוֹרַיָא Exsufflat ignem in carbonibus, Jesa.44.12. *Pahel Particip. Pehil,* וְיַת כַּרְסֵיךְ מְנַפְּחָא Et ventrem tuum inflatum, Numer.5.21. in Jon. *Sic Infinitivus ex usu Syrorum,* לְמְנַפָּחָא Ad inflandum, Numer.5.22. in eodem Jonath. *Futurum,* וּתְנַפַּח כַּרְסַהּ Et inflabit ventrem ejus, Numer.5.v.27. in Jonath. *Ithpahel,* וְיִתְנַפְּחוּן אסתורי רַגְלָךְ Et inflabantur tali pedum tuorum; Eccles.12.v.5. *Defectivum,* דְאִתְפַּח מַשְׁכִּי Cùm inflata fuerit pellis mea, Jobi 19.26. *Apud Talmudicos,* תִּפַּח רוּחָם שֶׁל מְחַשְּׁבֵי קִצִּין *Infletur spiritus eorum* qui numerant tempora,

tempora, scil. Messiæ, Sanhed. cap. 11. id est, flatu rumpatur: Sic, תפח רוחיה דההוא גברא Infletur spiritus illius viri, Echa rab. cap. 1. 1. *Maledictionis forma.*

נפוח *Inflatum, Tumidum.*

נפח · נפחא *Inflatio, Tumor.* Vide Bava Metzia cap. 6. in Mischna.

נפח · נַפָּחָא *Faber ferrarius, quasi Sufflator dictus.* אֲנָא בְרֵית נַפָּחָא Ego creavi fabrum, Jesa. 54. 16. נַפָּחָא מַפַּרְזְלָא Faber ex ferro, id est, ferrarius, Jesa. 44. v. 12. *Plurale,* כְּמַפַּב נַפָּחִין Sicut sufflatorum fabrorum, Jere. 6. 9. *Apud Talmudicos fuit cognomen cujusdam Rabbini:* רבי יצחק נפחא Rabbi Isaac Faber: טבא דנפחא מדבר נפחא Melior est sententia fabri (R. Isaaci) quàm sententia filii fabri (R. Jochananis, qui בר נפחא appellatus fuit,) Sanhed. fol. 96. 1.

Deinde בר נפחא *Nomen avis, de qua dubium, utrum munda sit, an immunda,* Citat Aruch ex Cholin fol. 62. sed non reperio.

מַפַּח *Sufflatio, Inflatio, Spiratio, Anhelitus:* מַפַּח כַּפְנָא Inflatio famis, Thren. 5. 10. מַפַּח נֶפֶשׁ Sufflatio animæ, id est, nihilum, levissimum, quod anhelitu difflatur, Jobi 11. 20. *Sic Fœmin.* לְמַפָּחַת נַפְשָׁא In exspirationem animæ, Joël. 1. 7. Deut. 28. v. 65. Quidam, In mœrorem, quo anima tandem efflatur. *Plurale,* מַפָּחִין דְאִשָּׁתָא Sufflationes ignis, id est, laqueos piceos, ignem facilè capientes, Psal. 11. 6. Hebr. פַּחִים à פּוּחַ.

נפוח *Inflatio, Tumor:* נתבקעו מחמת הנפוח Rumpentur propter tumorem.

נפיחה *Flatus, Inflatio, Sufflatio: Flatus, Crepitus ventris:* נפיחת אש במפוח Sufflatio ignis per follem.

מפוח · מַפּוּחָא *Follis Uter:* למפוחא דמלי זיקא Folli vel utri pleno vento, in Aruch in נפח.

נֶפֶט, נַפְטָא *Naphtha, Pix:* ורמא עליהון נַפְטָא וְאִשָּׁתָא Et projecit in eos naphtham & ignem, Exod. 14. v. 24. in Targ. Hierosol. Vide etiam in secundo Targum Esther cap. 1. v. 3. Legitur & in LXX. Græcis, & in Vulgata Versione Dan. 3. 46. ubi D. Hieronymus scribit: *Salustius scribit in historiis, quòd Naphtha sit genus fomitis apud Persas, quo vel maximè nutriantur incendia. Alii ossa olivarum quæ projiciuntur cum amurca arefacta, Naphtha appellari putant. Unde & Græcè* νάφθα *dicitur, ab eo quòd* πῦρ, id est, *ignem nutriat. Hebræi intelligunt eo Genus olei, quod Author Aruch vocat Petroleum, cujus usus prohibitus Judæis in Sabbatho, quòd sit odoris tetri. Apud Talmudicos:* משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון בא למדוד נפט אומר מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה Simile est homini qui vendidit naphtham vel

petroleum, & balsamum: veniens ad mensurandum naptham, ait: Mensurato tu pro te ipse, (Glossa; quia est odoris mali, propter quem omnes fugiunt ab eo.) Veniens ad mensurãdum balsamum, inquit ipsi: Exspecta donec mensurem ipse tecum, ut bonum odorem acquiramus ego & tu, Joma cap. 3. in fine Gemaræ. Item, וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שומשמין בשמן אגוזים וכו׳ בעטרן ובנפט Et sapientes (Doctores nostri) concedunt (incendere lucernas sabbathi) cum omnibus oleis, cum oleo sisamorum, cum oleo nucum, &c. cum fæcibus picis, & cum naptha sive petroleo, Schabb. cap. 2. in Misna. Glossa R. Majemonis ad hunc locum, נפט הוא ממין זפת אלא שהוא לבן Naphtha est ex specie picis, nisi quòd alba est. Bartenora in eundem locum: נפט מין זפת הוא ולבן וריחו רע Naptha speies picis est albæ & odoris mali. Sic in Gemara fol. 26. 1. אין מדליקין בנפט לבן Nõ accendunt cum Naphtha alba. Et in Gemara Talmudis Hierosolymitani distinguitur hîc inter נפט אוכמא naphtham nigram, & חיורא albam. Hinc & apud Diosc. lib. 1. cap. 102. legitur: Naphtham esse Βαβυλωνίου ἀσφάλτου περίηθημα, τῷ χρώματι λευκόν. Et Plinius lib. 2. cap. 105. locutus de Maltha, sive fragranti limo, inquit: *Similis est naturæ naphtha: ita appellatur circa Babyloniam, & in Austagenis Parthiæ profluens bituminis liquidi modo. Hinc magna cognatio ignium, transiliuntq; protinus in eam undecunq; visam.* Et Plutarchus in Alex. scribit, *Alexandrum, cùm Babyloniam obiret, cum admiratione spectasse inter cætera* καὶ τὸ ῥεῦμα τοῦ νάφθα λιμνάζοντος διὰ πλῆθος. Suidas dicit, *vocabulum esse* τριγενές, *nempe* ἡ νάφθα, ὁ νάφθας, *&* τὸ νάφθα: *esse autem Medicum vocabulum, à Græcis vocari* Μηδείας ἔλαιον. Unde & Plutarchus citato loco appellat τὸ τῆς Μηδείας φάρμακον. Petroleum, ut vocant, Græcè πετρέλαιον ex saxis sudat, de quo Henricus Stephani in Thesauro Græcæ linguæ sic scribit: πετρέλαιον *Petroleum dicitur à quibusdam bitumen liquidum, quòd effluat è saxis, vel quòd eo ad lucernarum lumina, olei vice, antiqui uterentur. Scribit Platearius fieri, quùm pinguedo terræ & aquæ actione caloris in igneas partes convertitur, & inveniri super lapides, quia per eos resudet & ex eis, & supra muros inveniri, sed nigri coloris, postea verò per excoctionem fieri album,* Gorr. Hæc Stephanus. Petrolei mentionem etiam facit R. Benjamin in Itinerario suo, ubi scribit, se Româ Capuam venisse, ומשם לפוצול הנקראת סורינטו העיר הגדולה & inde ad Puzuoli *(ut vulgò illic vocant)* id est, Puteolos, *(quod Campaniæ oppidum maritimum, non procul à Neapoli distans)* olim Surrentum dictum, urbem maximam, &c. ונמצא שם השמן הנקרא פיטרוליו

ומלקטין אותו על פני המים ומשימין אותו רפואות Et invenitur illic oleum, quod vocatur Petroleum, & colligitur in superficie aquarum, & reponitur ad medicamenta.

נַפְטִי *Naphthæus*, id est, *Vendens naphtham aut petroleum:* הלין נכרין נפטוי דהוו הכא Isti peregrini naphthæi qui fuerunt hîc, Nedarim in fine: Glossa, מוכרי נפט Vendentes naphtham. *In Talmud Hierosolymitano scribitur* נַפְתַּיי *per Thau:* חד נפתיי הוה בכנורתה דר׳ יונה נפילת דליקה בכנורת · אזל ההוא נפתיירה בעי מטפייתירה ולא שבקירה Quidam ναφθοπώλης erat in granario R. Jonæ. Ortum est incendium in granario. Abiens itaque naphthæus seu ναφθοπώλης voluit extinguere illud, sed non permisit ei, (ne sc. violaret sabbathum,) Schab. cap.16.

נפי נְפִירָא *Dominator primarius, Cardinalis:* נפירא נקט נורא קמי פפירא Cardinalis acceptā portavit facem ante papam, ע״ז fol.11.1.

נָפַךְ Quæ hinc formam habēt, in Regiis maximè; ut, אִפִּיךְ & alia ejus formæ, ea vide in אפך, quod simpliciter est pro Hebræo הָפַךְ.

נְפַל *Cadere, Decidere, Procidere, Concidere, Dejicere se, Ruere, Corruere, Irruere. Præteritum,* נְפַל קֳדָם מַלְכָּא Procidit coram rege, 2.Sam. 19.14. *Fœmin.* נִפְלַת וְאַף עֲתִידָא לְמִפַּל Cecidit etiamque amplius casura est, Jesa.21.9. נִפְלַת עֲלוֹהִי Irruit super eum, Genes.15.v.12. נְפַלְתְּ Cecidisti, 2.Sam.3.34. דִּי נִפְלֵית Quod ceciderim, Mich.7.8. בְּחַרְבָּא נְפַלוּ Gladio ceciderunt, Psalm.78.v.64. *Participium,* וּבִרְשַׁעֵיהּ נָפֵל רַשִׁיעָא Et per impietatem suam cadit impius, Prov.11.5. *Infinit.* דִּשְׁרִיתָא לְמִפַּל Qui cœpisti cadere, Esth.6.13. בְּמִפַּל רַבְרְבִין Cùm ceciderint principes, Jesa.30.25. & regulariter, לְמִנְפַּל Eccles.11.3. *Imperat.* וּפִילוּ Et cadite, Jerem. 25.27. *Futurum,* שְׁלִיחָא בִישָׁא יִפֵּל בְּבִישְׁתָא Nuncius malus corruet in malum, Prov.13.17. וְתִפּוֹל עֲלָךְ עָקָא Et cadet super te angustia, Jesa.47.vers.11. הֲתִפַּל Nunquid cadet? Amos 3. v.5. יִפְלוּן בְּמַדְבְּרָא הָדֵין Cadent in deserto hoc, Num.14.32. *Aphel Præteritum,* אַפִּיל מַלְתָא Projecit rem, id est, sortem, Esth.3.7. Rectiùs in Regiis פּוּרָא, ut & in Hebræo, cujus interpretatio עַדְבָא, & Hebraicè גּוֹרָל Sors: וְאַפֵּל בִּמְצַע מַשְׁרִיתְהוֹם Et dejecit in medio castrorum ipsorum, Psal.78.28. *Fœminin.* אַפִּילַת Dejecit, Prov.7.26. *Futurum,* וְאַפְּלִנֵּיהּ בְּחַרְבָּא Et prosternam eum gladio, 2.Reg.19.7. ubi vitiosè in Venetis וְאַעְלִנֵּיהּ. Nam הִפַּלְתִּי est in Hebræo: או שִׁנָּא דְאַמְתֵיהּ יַפִּיל Aut dētem ancillæ ejus excusserit, ejecerit, Exod.21.27. *Cum Aff.* בְּנוּרָא דְגֵיהִנָּם יַפְּלִנּוּן In ignem gehennæ præcipitabit eos, Psal. 140.v.11. *Apud Rabbinos & Talmudicos,* הפיל *Abortire: unde in Targ. Jonath.* וְאַפִּילַת יַת עוּבְרָא Et abjecit (id est, abortivit) embryonem, fœtum, Exod.24.10. מַפֶּלֶת *Abortiens,* Nidda cap.3.

נְפִילָה *Casus:* נְפוּל *Idem.*

נִפְלָא · נְפוּלָא *Abortus, Abortivum:* הֵיךְ נְפוּלָא וְאֶשּׁוּתָא בִי סְמַיָּן Sicut abortivum & talpa quæ cæca sunt, Hebr. נֵפֶל Psal.58.v.9. In Psalterio Nebiens. exponitur, *Sicut Sorex.* Meliùs fortè נפלא legeretur: או הֵיךְ נפלא Aut sicut abortivū, quod absconditum est in ventre, Jobi 3.16. De Abortibus variis, & quæ sit eorum ratio, vide Talm. Nidda cap.3. Majem. par.2. in הלכות אסורי ביאה cap.10. In Sanhed. fol.96. בר נפלי ponitur pro Nomine Messiæ.

מַפָּלָא · מַפְּלָא *Ruina, Casus: Constr.* בְּיוֹם מַפְּלַת קְטִילָךְ In die casus occisorum tuorum, Ezech.32. v.10. עַל מַפָּלַת קְטִילוֹהִי Super ruinam occisorum ejus, Ezech.31.13. *Aff.* מִקָּל מַפַּלְתֵּיהּ A' voce ruinæ ejus, Ezech.31.16. יֶחֱמוּן בְּמַפַּלְתְּהוֹן Videbunt ruinas eorum, Prov.29.16.

מַפּוֹלֶת *Deciduum, Cadivum, ut gluma frumenti.*

נִפְלָא *Orion, vel Arcturus, sydus cœleste:* נִפְלָא וְכִימְתָא Oriona & hyadas, Jobi 9.9. תָּגְרִין נִפְלָא Qui trahunt orionem, Jobi 38.31. *Plural.* נִפְלִין *Oriones, vel Signa cœlestia, Planetæ:* כּוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וְנִפְלֵיהוֹן Stellæ cœlorum & sydera ipsorum, Jesa.13.v.10.

נפילים *Busonis vel Testudinis species.* Apud Talmudicos in Cholin fol.27.1. tamquam species הַצָּב id est, Testudinis vel Busonis ad Levit. 11.29. recensentur; הַוַּרְוד הַנְּפִילִים & סַלְמַנְדְּרָא. *Videtur autem esse Reptilis aquatilis species, non terrestris.* Nam in Schemoth rabba sect.15. legitur, וקזע את הימים והראהו את בן הנפילים שנ׳ קול יי על המים Commovit (Deus) maria, & ostendit ei (Mosi) את נפילים, sicut dicitur, *Vox Domini super aquas,* Psal.29.3. Integrum hunc locū vide in סלמנדרא. Ego ex vocum affinitate & animalium similitudine נפילים puto esse *Nauplium*, cujus meminit Plinius lib.9.cap.3. his verbis; *Navigeram similitudinem & aliam in Propontide visam sibi prodidit Mutianus: concham esse acatii modo carinatam, inflexâ puppe, prorâ rostrata: in hac condi Nauplium, animal sepiæ simile, ludendi societate sola, &c.* Gesnerus in Hist. Animal lib.4. putat Nauplium hunc à Plinio descriptum, non alium esse quàm Nautilum, Polypi testacei speciem, quem accuratè describit.

נִיפּוּלָא · נִיפּוּל *Locustæ species,* Hebr. חַרְגֹּל, Levit.11.22. in Jonath. Legitur & in Talmud Cholin fol.65.1. *Item Deciduum, Cadivum:* Item, *Pullus avium*, apud Talmudicos: ניפול הנמצא בתוך חמשין אמה Pullus (columbinus) inventus intra quinquaginta cubitus, est heri proximi columbarii, Bava bathra fol.23.1.

נַפּוֹלִין · נִיפּוֹלִין, vel נִיפּוֹלִין *Neapolis, urbs Samariæ,* eadem

eadem quæ olim Sichem dicta. Plinius lib.5.cap 13. *Intus autem Samariæ oppida, Neapolis, quod antea Mamorta dicebatur, &c.* D. Hieron. Quæst. in Genesin: *Sicima juxta Græcam & Latinam consuetudinem declinata est. Alioquin Hebraicè Sichem dicitur: & est nunc Neapolis urbs Samaritanorum.* Guilelmus Postellus in Syriæ descriptione: *Sichem verò Neapolis aut Napoloza dicitur à Samaritanis Judæis, solo Mosis Pentateucho in sua lingua Adamina utentibus, & à cæterorum Judæorum commercio abhorrentibus.* Sic Benjamin in Itinerario: ומשם שני פרסאות לנבילש היא שכם בהר אפרים *Et hinc (à Samaria) duabus parasangis distat Neapolis, olim dicta Sichem, in monte Ephraim, &c.* Idem hoc nomen reperitur quoque in veterum Hebræorum monumentis. In Bemidbar rabba sect. ultimâ, ubi de urbibus refugii agitur, dicitur: הרי ג׳ במזרח ג׳ במערב חברון משל יהודה ושכם בהר אפרים זהו נפולין וקדש בגליל משבט נפתלי Ecce tres fuerunt in Oriente, & tres in Occidente, Chebron in tribu Juda, Sichem in mõte Ephrajim, *quæ est Neapolis* (hodiè scil. sic dicta) & Kadesch in Galilæa de tribu Naphtali, &c. Sic in Tanchuma fol.84 4. in fine paraschæ כסעי. In Deuter. rabba sect. עקב fol 292.2. ר׳ יונתן היה מהלך אצל נפולין של כותים R. Jonathan proficiscebatur per *Neapolin Samaritanorum, &c.* Hæc historia pleniùs & planiùs, quamvis paulò aliter, legitur in Bereschith rabba sect. 32. R. Jonathan ascendit Hierosolymam ad adorandum, cùm transivisset Platanum *(montem, quem putant esse ipsum montem Gerisim,)* conspiciens eum Samaritanus quidam, dixit ei, Quónam vadis? Hierosolymam, inquit, ad orandum. Dicit ei, Nónne satius est ut adores in monte hoc Benedicto, quàm in domo illa stercorea? Respondet ille, Quare benedictus est? Quia, inquit, non inundatus fuit in aquis diluvii. Nescivit tùm R. Jonathan, quidnam respondere debeat, nec quicquam respondit ei, &c. Eadem leguntur in Medrasch Schir haschir. cap. 4. v. 4. Ampliùs in Talmud Hierosolymitano Massech. Avoda Sara cap.5. ר׳ ישמעאל בן ר׳ יוסי אזל להדא ניפולים R. Ismael filius R. Jose transibat *Neapolin:* אתון כותיא לגביה Venerunt *Cuthæi* ad ipsum (ut scil. persuaderent ei, ne Hierosolymam iret ad adorandum, sed in monte ipsorum sancto.) Dixit eis; Ego monstrabo vobis, quòd nequaquam adoretis istum montem, sed simulachra abscondita sub eo, sicut scriptum est: *Et abscondit eos* (Deos alienos) *sub quercu, quæ prope Sichemum* [illegible] Genes. 35. 4. &c. Eadem hæc historia legi[illegible]que in Beresch. rabba sect.81. sed hîc ite[illegible] pro ניפולין est פלאטנוס. Ex his patet, perpetuam fuisse tùm temporis concertationem inter Samaritanos & Judæos de prerogativa Sanctitatis montis Garizim, seu Templi in eo monte exstructi, & Templi Hierosolymitani; atque adeò exempla sunt ejus, quod Joseph. scribit lib. XII. cap.1. *Seditiones continuæ fuerunt inter eorum (Judæorum) posteros, & Samaritas, instituta patria pervicaciter retinentes; pugnabantq; inter se jugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas non aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizim eas mitti debere contendunt.* Hinc etiam non mirum, hanc primam fuisse quæstionem, quam Christo olim movit mulier Samaritana Joh. 4. vers. 20. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. Quod verò *de absconditis simulachris sub monte Garizim* in suprà adducto loco Talmudico dictum fuit; ad id facit, quod scribit Epiphanius lib.1. cont. hæres. cap.9. *Et hæc hæresis (Samaritanorum scil.) reprobans quidem mortuorum resurrectionem, in ipsa verò per ignorantiam simulachra colens reperitur, propterea quòd abscondita sunt simulachra quatuor gentium, in monte apud Garizim per calumniam vocato.* Et mox: *Itaque simulachra colunt ignari, ex eo quòd undiquaque intenti sunt ad montem, dum orant, videlicet quia sanctificatus est.* An fortè huc respexit Christus, cùm in Historia Samaritanæ diceret? Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, *Vos adoratis quod nescitis.* Obiter addo alium locum, qui ibidem in Talmud Hieros. continetur, & aliquid facit ad illustrationem ejus, quod in eadem Samaritanæ historia Evangelista dicit Johan. 4. Οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις: כותייא דקיסרין בעו מר׳ אבהו אבותיכם היו מסתפקין בשלנו · אתם מפני מה אינכם מסתפקין ממנו · אמר להן אבותיכם לא קלקלו מעשיהם אתם קלקלתם מעשיכם Cuthei (i. e. Samaritæ) Cæsarienses interrogaverunt R. Abhu: Patres vestri (Judæorum sc.) usi sunt patribus nostris, vos igitur quare non etiam utimini nobis? Dixit ipsis, Patres vestri non corruperunt opera sua: vos corrupistis opera vestra. Hæc ex occasione vocis נפולין.

נַפֵּס *Excutere, idem quod* נְפַץ: ut, וּמְנַפְּסִן עֲמַר וְכִתָּן Et excutiebant lanam & linum, Esth.1.11. in Venetis. Abest ex Regiis. Elias ponit in נפץ, & legit מְנַפְּצִן, quod idem. Sic, וּמְנַפְּסִין יָתְהוֹן כַּד הִנּוּן חַיִּין Et excutiebant illos cùm adhuc essent vivi; nempe pilos caprarum, cùm adhuc vivi in capris existerent, Exod.35.26. in Jonath.

נַפָּסָא *Lanarius, vel, Linarius, excutiens lanam vel linum:* דנפסא גברא תיקריה כסיפי בבא ותיתיב *Quæ lanarium habet pro marito, vocat eum in limine domus, & assidet ei*, Ketubhoth fol.75.1. *Proverbium,*

verbium, cujus ſenſus; Mulier, quæ viliſsimi quoque opificii maritum habet, tamen non pudet eum pro marito publicè agnoſcere, præ foribus domus ei aſsidere, & cum eo confabulari. Sic explicatur in gloſſa. Baal Aruch ex ſeq. vocis ſignificato exponit *Cuſtodem olerum, ut raparum, raphanorum, braſſicæ, &c.* Alii *Tritorem* explicant, qui frumentum excutit & purgat. Alii per מאוס *Abominabile*, *Abjectum* explicant, eò quòd מאוס in lingua Græca vocent נפס, ut in Aruch ſcribitur. *Puto eum hîc reſpicere ad Græcum νήπιος Infans; Stolidus, Stultus.* Simile dictum vide in שומשמנא.

נָפוּס *Napus, napa rotunda*, מִין צנון *ſpecies raphani, ut ſcribunt Hebræi. Apud Talmudicos ſcribitur etiam per* צ *in fine*: unde, הלפת והנפוץ Rapa & napus, Kilaim cap. 1. initio. At alibi, שרשי החזרים צנון והנפוס Radices lactucæ, raphani & napi, Okezim cap. 1. in initio. Quidam interpretantur *Paſtinacam*, ait Aruch. Sic quod mox in Aruch hoc loco ſcribitur רנפסא, id hodiè in Talmud legitur רנפצא Qui excutit, Nedarim fol. 118. in fine capitis. Rurſus in Aruch, הַמְנַפֵּס, id in Talmud legitur הַמְנַפֵּץ Excutiens linum, Schabbas fol. 105. 2. in Miſchna. *Hæ duæ literæ ſunt ejuſdem organi, unde inter ſe commutantur.*

נְפַץ *Spargere, Diſpergere: Effundere: Exprimere, Excutere, Contundere cum diſperſione. Convenit cum Hebræo* נָפַץ & פּוּץ. *Præteritum*, וּנְפַץ טַלָּא Et expreſsit rorem, Heb. וַיָּמַץ, Jud. 6. v. 38. *Fœmininum*, וּנְפָצַת קוּלְתַהּ Et effudit hydriam ſuam, Hebr. וַתְּעַר Et effudit, evacuavit, Geneſ. 24. 20. וּנְפַצוּ כַּדַיָּא Et diſperſerunt hydrias ſuas, Hebr. וְנָפוֹץ, Judic. 7. verſ. 19. *Participium*, נַגַּר אָעִין נָפֵץ בְּחוּטָא Faber lignarius excutit cum filo, ſcilic. lignum, filo menſorio illud metitur, Jeſa. 44. 13. *Pahel Præteritum*, נַפְּצַנִי כְּמָן רֵיקָן Diſperſit, comminuit me quaſi vas vacuum, Jer. 51. v. 34. *Participium*, כְּפַטִּישָׁא דִּמְנַפֵּץ כֵּיפָא Sicut malleus qui diſpergit petram, Heb. יְפֹצֵץ, Jer. 23. 29. *Plurale*, מְנַפְּצִין עֲמַר Excutiunt lanam, Eſth. 1. 11. *& paſſivum*, כְּאַבְנֵי גִיר מְנַפְּצָן Sicut lapides calcis diſperſos, Jeſa. 27. verſ. 9. *Ithpahel Imperativus*, אִתְנַפְּצִי מֵעַפְרָא Excute te ex pulvere, Jeſa. 52. 2. Hebr. הִתְנַעֲרִי. *Apud Talmudicos*, הא דנפצי נפוצי דסרקי סרוקי Sive excutiant excutiendo, ſive pectant pectendo, Bava kama fol. 93. Et proverbium, פרץ מלחא &c. Vide in מלח, ſuprà, נז ולבן ונפץ וטוה וארג Totondit, Mundavit, Excuſſit, Nevit, & Texuit, Berach. fol. 58. 1. חזא רבנן דקא מנפצן גליפייהו Vidit Rabbinos excutientes pallia ſua, Schabbas fol. 147. 1.

מַפָּץ *Malleus bellicus verutus equitum*, Rab.

נַפּוּץ *Raphani ſpecies, ſimilis rapæ*, Tal. הַלֶּפֶת והנפוץ Rapa & raphanus non ſunt heterogenea, Kilaim ab initio.

נְפַק *Exire, Egredi, Prodire. Reſpondet Hebræo* יָצָא. *Præteritum*, נְפַק אַתּוּרָאָה Egreſſus eſt Aſſyrius, Geneſ. 10. 11. *Fœm.* וְדָתָא נְפָקַת Et lex egreſſa erat, Dan. 2. 13. quod Targumicè dicitur, כְּאִשָּׁא נְפָקַת Sicut ignis egreſſus eſt, Num. 21. 29. דִּי נְפַקְתְּ מִתַּמָּן Unde egreſſus es, Geneſ. 24. 5. נְפָקִית לְמִסְטַן Egreſſus ſum ad adverſandum, Num. 22. v. 32. נְפַקוּ מִן תֵּיבוּתָא Egreſsi ſunt ex arca, Gen. 8. verſ. 19. *Fœm.* נְפָקָא נְשַׁיָּא Egreſſæ ſunt mulieres, 1. Sam. 18. 6. נְפַקוּ אֶצְבְּעָן Egreſsi ſunt digiti, Dan. 5. v. 5. quod ſcribitur cum Vav in fine, ſed legitur נְפָקָה ex plurali fœminina forma: דִּנְפַקְתּוּן מִמִּצְרַיִם Qui egreſsi eſtis ex Ægypto, Exod. 13. 3. נְפַקְנָא מִמִּצְרַיִם Egreſsi ſumus ex Ægypto, Num. 11. v. 20. *Participium præſens*, נָגֵד וְנָפֵק Profluebat & prodibat, Dan. 7. 10. *Plurale*, אַתּוּן נָפְקִין Vos egredimini, Exod. 13. 4. Sic Dan. 3. 26. *Fœminin.* דְּנָפְקָא מִתַּחְצְפָא Quod egreditur feſtinanter, Eccleſ. 10. 5. בְּרַתֵּיהּ נָפְקָא Filia ejus egrediebatur in occurſum ejus, Judic. 11. 34. *Infinitivus*, וּנְפַק מִפַּק וְתָאֵיב Et egreſſus eſt egrediendo & reverſus eſt, Gen. 8. 7. בְּמִפַּק יִשְׂרָאֵל In egrediendo Iſrael, Cùm egrederetur Iſrael, Pſal. 114. 1. לְמִפַּק וּלְמֵיעַל Egredi & ingredi, Deuter. 31. 2. *Aff.* בְּמִפְּקֵיהּ In egrediendo ipſum, Exod. 28. 35. וְמַן מִפְּקָךְ Tempore egreſſus tui ex Ægypto, Deut. 16. 6. בְּמִפְּקִי מִמִּצְרַיִם In egredi me, cùm egrederer ex Ægypto, Exod. 13. v. 8. בְּמִפַּקְהוֹן In egrediendo ipſos, Exod. 5. 20. בְּמִפַּקְכוֹן Egredientibus vobis, Numer. 23. 5. בְּיוֹם מִפַּקְנָא In die egredi nos, Joſ. 9. 12. *Imperativus*, פּוּק Exi, 2. Sam. 16. v. 7. פּוּקוּ תְּלָתֵיכוֹן Egredimini vos tres, Numer. 12. 4. וּפוּקוּ לְוָתִי Et exite ad me, 2. Reg. 18. 31. *Futurum*, מִפַּק אִפּוּק אַף אֲנָא Egrediendo egrediar etiam ego, 2. Sam. 18. verſ. 2. וְתִפּוּק לְחֵילַת בַּר הִנֹּם Et egredieris in vallem filii Hinnom, Jerem. 19. 2. *Fœmininum*, תִּפְקִין מִקַּרְתָּא Egredieris ex urbe, Mich. 4. v. 10. יִפּוּק כְּעַן אַבָּא Egrediatur nunc pater meus, 1. Sam. 22. v. 3. מְחַר נִפּוּק לְוָתְכוֹן Cras exibimus ad vos, 1. Sam. 11. 10. אִם תִּפְקוּן מִכָּא Si egrediamini hinc, Geneſ. 42. 15. יִפְּקוּן בְּקִנְיָנָא סַגִּי Egredientur cum ſubſtantia multa, Geneſ. 15. 14. *Aphel*, אַפִּיק *Exire, Egredi fecit, Eduxit, Produxit, Protulit, Exportavit. Præterit.* אֲרֵי אַפִּיק שׁוּם בִּישׁ Nam protulit nomen malum, Deuter. 22. 19. דִּי הַנְפֵּק Quæ exportavit, Dan. 5. 2. אַפְּקָךְ Eduxit te, Deut. 16. 1. אַפְּקִנּוּן לְקַטָּלָא Eduxit eos ad occidendum, Exod. 32. 12. אַפְּקָנָא Eduxit nos, Exod. 13. 14. דְּאַפֵּקְתָּא מִמִּצְרַיִם Quem eduxiſti ex Ægypto, Deut. 9. 12. מִן רַחְמָא אַפֵּקְתָּנִי Ex utero eduxiſti me, Jobi 10. 18. דְּאַפֵּקְתָּנָא מִתַּמָּן Qui eduxiſti nos inde, Deut. 9. 28. דְּאַפֵּקִית יָתְהוֹן Qui eduxi eos, Exod. 29. 46. דְּאַפֵּקְתָּךְ Qui eduxi te, Geneſ. 15. 7.

nes.15.7. ראפקתנון Qui eduxi eos, Ezech.20.14. אפקתה Eduxi eam, Zach.5.4. ראפיקו Quam eduxerunt, Exod.12.39. אפקתון יתנא Eduxistis nos, Exod.16.v.3. *Participium Benoni*, דמפיק זעפא Qui profert procellam, Psal.135.7. *Infinitivus*, לאפקא Ad educendum, Exod.6.13. *Aff.* באפקותיה In educere ipsum, Cùm educeret ipse, Deut.29. v.25. לאפקותיה Ad educendum eum, Jer.39.14. באפקותך Cùm eduxeris tu, Exod.3.v.12. באפקותי Cùm educerem ego, Exod.16.32. לאפקותהון Ad educendum eos, Exod.12.32. לאפקותנא Ad educendum nos, Exod.14.v.11. *Imperativus*, אפיק Educito, Exod.24.14. אפיק יתי Educ me, Psal.25. v.17. אפקנון לותנא Educ eos ad nos, Genes.19.5. אפיקו Educite, Genes.45.1. *Fœminin.* אפיקי גבריא Educ viros istos, Jos.2.v.3. *Futurum*, אפיק יתהון Educam eos, Ezech.20.v.38. ותפק מנך Et efferes vasa tua, Ezech.12.4. הוא יפיק Ipse educet, Psal.25. v.15. ותהנפק מפומך מליא Et profers ex ore tuo verba, Jobi 15.13. יפקנני Educet me, Mich.7.9. נפק לכון מיא Proferemus vobis aquas, Numer.20.10. יפקון מלין Proferent sermones, Job.8.10. Item *Expendere*; ut apud Hebræos הוציא: ut, דמפקין סלעא Qui expendunt siclum, Deut.1.12. in Jon. *Ithpehal vel Ithpahel*, *Præteritum*, אתפק עמיה Eductus est populus ejus, Ezech.24.6. *Particip.* מתפקין Educuntur, Heb. הבוצאים, Ezech.47.8. Sic Ezech.14.22. Sed Jerem.38.23. respondet activo מוצאים, unde paraphrastes videtur legisse מוצאים. *Fœmininum*, היא מתפקא Ipsa educta est, Genes.38.v.25. *Talm.* אפוקי גלימי דתכלתא Producito pallia hyacinthina, Glossa, קח Accipe.

נפק *Egrediens, Exiens*: נפק מן הכלל Egreditur, Excipitur à regula, apud Rabbinos.

נפק בר (*quod vulgò effertur & punctatur* נפק) *Egrediens foras, id est, Meritorius, Cinædus, Hebraicè* קדש, *quod interpretatur Aben Esra* הוא הנשכב *cum quo concumbitur, ad concubitum masculum prostitutus, id est, ut R. Salom. ait*, מזמן למשכב זכור, *vel ut alius interpres ait*, בן ישראל מיוחד ומופקר לזנות. *Hinc in Targum Hier.* ולא יהי נפק בר מן בני ישראל Neque erit egrediens foras, meritorius ex filiis Israel, Heb. קדש, Deut.23.17.

נפקא *Egrediens, Discurrens, Vaga, Vagatrix: Fœmina scortatrix, scortum, cujus proprium vagando varietatem libidinis quærere, cùm contrà casta domi resideat, domestica curans. Simili sensu sumitur ut præcedens, sed formâ constructâ, & respondet ferè Hebræo* זונה *Meretrix, &* קדשה *Scortum; Prostibulum, & interdum masculino* קדש *Cinædus*: ut, לא תהוי נפקת ברא מבנתהון דבית ישראל Non sit meretrix è filiabus domus Israel, Heb. קדשה Deuter.23.17. הכנפקת ברא יתעבד ית אחתנא An sicut meretrix fiet soror nostra? Heb. הכזונה, Genes.34.31. כתשבחת נפקת ברא Sicut canticum meretricis, Hebr. הזונה, Levit.23.15. בית נפקת ברא Domus meretricis, *Lupanar*, Jer.5.7. ואף נפקת ברא הוא בארעא Etiam prostibulum (masculum) fuit in terra, 1.Reg.14.24. In Hebræo est קדש masculinum, itaque vel נפקת ברא utrumque prostibulum significat, aut dicendum fuisset נפק, ut antè in T. H. Verbum autem masculinum הוה videtur significare, priorem locutionem etiam de prostibulo masculo usurpari, aut dicendum fuisset הות. Sic, ושאר נפקת ברא דאשתאר Et reliquum scortorum, quod remansit (gen. mascul) in diebus Asa, Heb. ויתר הקדש, 1.Reg. 22.v.47. *Plurale*, ופלי נפקת ברא Et exstirpavit scorta, Heb. קדשים, 1.Reg.15.12. *Hinc scribit Elias in suo Thisbi, esse commune masculo & fœminæ.* Hebraicè dicitur יוצאת לחוץ, Kelim cap.24.

נפקנית *Vagatrix, discurrens per plateas mulier*, Rabb.

נפקתא · נפקא *Exitus, Egressus*: דעביד ליה נפקי אפומיה Qui facit ei exitus ad ora vel ostia ejus, Eruvin fol.87.2. Item, *Sumptus, Impensæ*: ונפקתא מן בית מלכא תתיהיב Et impensa ex domo regis dabitur, Esr.6.4. Item, *Projectura, Prominens ædificii pars*: ארי נפקתא עבד לגיו לברא Quia projecturam fecit in medio forinsecus, 1.Reg 6.6. in Reg. al. נפקתא. Item *Excrementum, Egestio, Egestus*: נפקא דכלבא חיורא Excrementum canis albi, Gittin fol.69.2.

נפקין Baal Aruch ex Jelammedenu, sectione קרח adducit: משל לשושבינא של בית מלך שביקש בניפקין אמר אם אינך תובע בניפקין שלי אף אני אומר שלא מצאתי בתולין לבתך. Quid autem significet hîc, non explicat. Philippus Aquinas exponit הבזיון ובזיון *Contemptum & Ignominiam*. In meo exemplari omninò alia est lectio. In Vajikra rabba sect.26. *Et induit* (Saul) *vestimenta alia*, 1.Sam. 28.v.8. explicatur; בגדי בזיון id est, באנון נפיקא Vestimenta contemptibilia, vestes viles & abjecta, ut est in Glossa.

נפקותא *Egressus, Egressio, Consequentia, Consectarium*, Rab.

אפוקא · אפוקאי *Productio, Productum, Prolatio: Exitus, Egressus*: באפוקי שבתא In exitu Sabbathi. *Plurale*, קטפא יערע לאפוקי בר זרעא Vindemia attinget productiones sementis, Levit.26.5. Jonathan aliâ formâ singulari reddit אפקות. *Est & Infinitivus formæ Talmudicæ ex Aphel sive Hiphil, ut est in Grammatica nostra Chaldaica, &* לאפוקי *Ad educendum, ad excludendum, ad excipiendum, explodendum, quod aliàs etiam dicunt*, למעוטי *Ad minuendum*. Inde est *Præter, Extra, E diverso, E contrario, Contra*: לאפוקי רוב הנוסחאו

Contra

Contra multa exemplaria : לאפוקי מאי לאפוקי הא דתנא ר׳ Contra quid ? contra id quod tradidit, Nedar. 41.1. אפוקי מדרבי הלל Contra R. Hillelis sententiam, contra id quod R. Hillel dixit : אפוקין *Exceptiones à regula*, apud Rabbinos.

אַפָּקוּת *Productum, Productio, Prolatum:* עַל כָּל אַפָּקוּת מֵימַר Per omnem probationem verbi Domini vivit homo, Hebr. מוֹצָא, Deuter. 8.3. Sic, כָּל אַפָּקוּת סִפְוָתַהָא Omne prolatum labiorum ejus, Numeror. 30.13. *Apud Talmudicos,* אפקותא *Ramus, Ramorum luxuries circa radicem arboris:* אפקותא דדיקלא Rami palmæ, Succa folio 13. In Aruch exponitur *Summitas, Vertex,* quasi *Exitum* dicas. *Unde in Targum,* ואתבְּרַת אַפְקוּתֵיהּ Et fracta est cervix ejus, 1.Sam.4.v.18. Sed ibi varietas lectionis. Veneta corrupte habent פְּקוּתֵיהּ: Regia פִּרְקוּתֵיהּ, quod Hebrææ voci vicinum, quæ est מַפְרֶקֶת. R. Salomon legit אַפַּרְקוּתֵיהּ, quod rectum.

הנפק Vide in litera ה.

מַפִּיק *Producens, Proferens: Mappik, punctum Grammaticum, literis Jod & He impressum, docens eas proferendas, quæ sine eo quiescerent. Plurale;* מַפְּקִין Proferunt. *Hoc usurpant Masorethæ de* א, *quando illud in media voce profertur, cùm aliàs in eadem voce quiescat,* ut נָאֲוָה, quod aliâs legitur נָאוָה Decorum est, Decet.

מַפְּקָא *Eductio, Productio, Egestio: Excrementum, Stercus:* שַׁוְיוּהָ לְבֵית מַפְּקַת אֱנָשָׁא Redegerunt illam in locum egestionis hominum, id est, in Latrinam, 2.Reg.10.27. עַל גִּלֵּי מַפְּקַת אֱנָשָׁא Super orbiculos excrementi humani, Ezech.4.12. *Aff.* וּתְכַסֵּי יָת מַפְּקָתָךְ Et operies excrementum tuum, Deuter.23.14. לְמֵיכַל מַפְּקָתְהוֹן Ad comedendum stercora sua, Jesa. 36.12. *Apud Talmudicos:* האי ינוקא דלא ידיע בי מפקתיה לשייפיה מישחא Infans iste, cujus non dignosci potest locus egesionis excrementorum, ungendus est oleo, Glossa, שאין ניכר בו נקב פי הרעי In quo non agnosci potest foramen podicis, Talm. Schabbas fol. 134.1. In Aruch utroque legitur literis transpositis, בי מפתקי. Sed hæc lectio genuina est, quæ etiam extat in Aruch manuscripto. Alii explicant, נקב שבגיד.

מַפְקָן *Exitus, Progressus, Egressus:* וּנְפַק לְמַפְקָנָא דְמַיָּא Et egressus fuit ad exitum aquarum, id est, scaturiginem, 2.Reg.2.21. *Aff.* מַפְקָנֵיהּ Egressus ejus, Psalm. 19.7. *Plur. constr.* בְּכָל מַפְקָנֵי מַקְדְּשָׁא Per omnes exitus sanctuarii, Ezech. 44. v.5. כַּד נָבְעִין מַפְקָנֵי מַיָּא Sicut scaturiunt exitus aquarum, Psalm.126.4. *Aff.* וּמַפְקָנוֹהִי Et exitus ejus, Ezech.43.11. וּכְתַב מֹשֶׁה יָת מַפְקָנֵיהוֹן Et scripsit Moses progressus ipsorum, Num.33.2. לְמַפְקָנֵיהוֹן In progressibus ipsorum, Numer.33.2. וְכָל מַפְקָנֵיהֶן Et omnes exitus ipsorum, Ezech. 42. vers. 11.

מַפְקָנוּת *Prolatio, Prolatum, Productio:* מַפְקָנוּת דִּתְאָה Productio germinis, Job.38.27. הֵיךְ מַפְקָנוּת מִצְרֵי נַחֲלַיָּא Sicut productio, egressus alveorum torrentum, Job.6.15. וּמַפְקָנוּת סִפְוָתַי Et prolatum labiorum meorum, Psalm. 89.35. כְּמַפְקָנוּת עַבְדִּין Secundum egressionem servorum, Exod. 21. v.7. לְמַפְקָנוּת מַיָּא In productionem aquarum, Psal.107.33.

נפר נִפְרְזָא *Serpens fæmina* : In Gemara, מאי ברדלס נפרזא מאי נפרזא אפא Quid est bardeles? nephresa. Quid nephresa? Serpens, Bava kama fol.16. In parvo Aruch adjicitur esse serpentem fæminam, & masculum dici צָבוּעַ, quasi Serpentem coloratum.

נְפַשׁ *Augeri, Crescere, In abundantiam erumpere. Præteritum,* וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְפִישׁוּ Et filii Israel aucti fuerunt, Exod.1.6. בְּמַדְבְּרָא נְפִישׁוּ וּסְגִיאוּ In deserto creverũt & multiplicati sunt, Esth.5.14. וּנְפִישׁוּ וּסְגִיאוּ לַחֲדָא Et aucti multiplicatique sunt plurimùm, Gen. 47.27. *Infinitivus formæ Talmudicæ ex Aphel,* לְאַפּוּשֵׁי לַחֲדָא Multiplicare valdè, Jobi 38.15. *In Zohar,* והוא רעי לאנפשא Et ipse cupit multiplicare vos; אתגאשו ואנפישו Extulerunt se & multiplicarunt, In Gen. fol.120. *Convenit cum* פּוּשׁ.

נפיש *Multus, Abundans: Multùm:* נְפִישׁ גַּמְלֵי Vide in נמל supra: נפיש הוה אתי אבתריה סְבִי וכו׳ Multùm ivit ad illum, sæpè, quòd non reperiret eum semper domi: נְפִישִׁין אנון Multi sunt: רוּקָא נְפִישָׁא Sputum multum, Deuter. 25.9. in Jon. *Exemplum hujus vocis, quod adducit Baal Aruch ex Talm. Bava basra fol* 121.1. *&* *Nedarim fol.*78.1. *in nostris libris nunc aliter legitur.*

נפש · נְפַשׁ · נַפְשָׁא *Anima, Animus: Vita, Corpus:* עַל נְפַשׁ דְּמִית Super anima quæ mortua fuerit, id est, homine, corpore, Levit.19.28. וְיָת כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא Et omnem animam viventem, Genes.1.20. *Construct.* יָת נַפְשַׁת אֱנָשָׁא Animam hominis, Genes. 9.5. *Aff.* בִּשְׂרָא בְּנַפְשֵׁיהּ Carnem cum anima sua, Gen.9.4. וְרַחֲמֵיהּ יְהוֹנָתָן כְּנַפְשֵׁיהּ Et dilexit eum Jehonathan sicut animam suam, id est, sicut seipsum, 1.Sam.18.1. וּטַר נַפְשָׁךְ Et custodi animam tuam, Deuter. 4.9. וְתִתְקַיַּם נַפְשִׁי Et vivat anima mea, Genes.12.13. בְּנַפְשְׁהוֹן In animam ipsorum, Psalm.106.15. בְּנַפְשְׁכוֹן Cum animo vestro, Genes. 23.8. נַפְשָׁנָא Anima nostra, Numeror.11.6. נַפְשַׁהּ Anima ejus, Gen.35.18. נַפְשָׁךְ Animam tuam, 1.Reg.1.12. *Plurale,* מְחָרְשִׁין יָת נַפְשָׁן Incantamus animas, Ezech.13.20. וְאֵשֵׁיזִיב יָת נַפְשָׁתָא Et liberabo animas, ibidem. *Constr.* כָּל נַפְשַׁת בֵּיתֵיהּ Omnes animas domus ejus, Genes.36 6. *Affix.* נַפְשָׁתְהוֹן Animæ ipsorum, Proverb.1.18. בְּנַפְשָׁתְכוֹן In animabus vestris, Jerem.17.21. עַל נַפְשָׁתְנָא Super ani-

per animabus nostris, Num.31.50. *Apud Rabbinos*: In homine sunt שלש נפשות שונות חלוקות זו מזו tres animæ diversæ, distinctæ à se invicem; הנפש החכמה לעתורת Anima sapiens, rationalis, והצומחת & vegetativa, והבהמית & sensitiva, &c. Vide de his fusè R. Bechaj in Legem fol.11. col.1. Aliâs etiam Animam rationalē vocant המדברת, Ab. Esra Eccles. 7. sensitivam נפש בעלת ההרגשה, vel נפש התאוה Animam appetitivam: בַּעַל הַנֶּפֶשׁ Animatum: דיני נפשות Judicia animarum, id est, vitæ, criminalia, R. David Jesa.1.21. Chaldaicè דִּינֵי נַפְשַׁן, vel דיני נַפְשָׁתָא, Lev.24.10. in Tar. Jon. & Hieros. In Bereschith rabba sect.14. Quinque nominibus vocatur Anima, נֶפֶשׁ · רוּחַ · נְשָׁמָה · חַיָּה · יְחִידָה. Vide ibi plura. הנפש בגוף כגר בארץ נכריה שאין לו עוזרים וסומכים *Anima est in corpore sicut peregrinus in terra aliena, ubi nullos habet adjutores, &c.* Kimchi Psal.19.v.9. בַּעַל נֶפֶשׁ Homo animosus, cordatus: Pius, sanctus: בעל נפש לא יבעול וישנה Homo cordatus, sanctus non coibit, & iterabit, Aruch explicat, חסיד המתרחק מרוח עבירה ומדקדק על עצמו Sanctus qui elongat se à transgressione, & accuratè sibi cavet. Alibi explicatur גרגרן Gulosus. Vide in בעל. *Aliter*, נפש מאזנים *Anima stateræ*, id est, ferrum concavum, cui lingula est infixa, ut in Glossa explicatur, Basra fol. 89.1. נפש המסכרת *Anima liciatorii*, id est, חוטי הערב fila subtegminis, quæ transeunt per medium totius panni, sicut anima per totum corpus, scribit Baal Aruch, Kelim cap.21.

Ponitur etiam נֶפֶשׁ *cum Affixis Pronominibus pro, Ego ipse, Tu ipsemet, quomodo & עצם sumitur:* אֲנָא נַפְשִׁי Ego ipse: בְּנַפְשָׁךְ Per te ipse: בְּנַפְשׁוּ Per seipse, &c.

Item נֶפֶשׁ *Monumentum sepulchrale, apud Talmudicos*: בונין לו נפש על קברו Ædificant ipsi monumentum super sepulchrum suum, Schekalim cap. 2. in fine. *Hæc includebantur aliquando loculo*: unde, נפשות שיש בהן בית דירה Monumenta in quibus est locus habitationis, Eruvin fol.53.1. Hebraicè dicitur צִיּוּן, 2.Reg.23.17. In Bereschith rabba sect. 82. fol.92.1. אין עושין נפשות לצדיקים דבריהם הן זכרונהם *Non facienda sunt monumenta justis: Verba ipsorum sunt μνημεῖα ipsorum.* Legitur & in Talmud Hierosol. in Gemara Schekalim cap 2.

מִתְנַפֵּשׁ *Animatum*: גוף מתנפש Corpus animatum: לא מתנפש Inanimatum.

נִפְשָׁא *Spacium*: וְנִפְשָׁא תְּשַׁוּון Et spacium ponetis, Gen.32.16. in Jon.

נופש *Respiratio, Quies*: בו אמצא תמיד נופש In eo inveniam perpetuò quietem: in lib. Precum.

נַפְשִׁי *Animalis*: כחות הנפשיות Virtutes, Facultates animales.

* נפתיה נפתי נפרת Vide sup. in נפת.

נְצָא *Fovea, Fossa. Apud Talmudicos*, שקל מוליא ושדא בנצא Accepit tumulum terræ & projecit in foveam, Bava basra fol. 54.1. In Aruch scribitur נציא, & explicatur נמוך Declivis, depressus locus.

נְצָא *Nisus, Accipiter, vel* נְצָא, Job.39.v.26. Esth.1.2. in Targ. sec.

נְצַב *Plantare. Respondet Hebræo* נָטַע. *Præteritum*, נְצַב אֻרְנָא Plantavit ornum sive pinum, Jesa.44.14. דִּנְצַב כַּרְמָא Qui plantavit vineam, Deut.20.6. *Fœmin.* נִצְבַת כַּרְמָא Plantavit vineam, Proverb.31.16. כַּרְמִין וְזֵיתִין דְּלָא נְצַבְתָּא Vineas & oleas quas non plantasti, Deuteron.6 11. ונציבו כרמיא Et plantasti eos, Psalm.44 3. ונצבתנון Et plantaverunt vineas, Psal. 107.37. וְזֵיתִין דִּי לָא נצבתון Et oleas quas non plantastis, Jos. 24.13. *Participium Pehil*, אִילָן נְצִיב Arborem plantatam, Eccles.3.2. Psalm.1.3. דְּאַתְּ נְצִיבָא נִצְבָא בְחִירָא Quæ plantata es plantatione electâ, Jesa.17.8. *Infinit.* עִדָּן בְּחִיר לְמִנְצַב Tempus commodum plantandi, Eccles.3.2. *Imperativus*, וּצוֹבוּ כַרְמִין Et plantate vineas, 2 Reg.19.29. *Futurum*, לָא תִצּוֹב לָךְ Non plantabis tibi, Deuter.16.v.21. *Fœmininum*, עוֹד תִּצְבִין כַּרְמִין Adhuc plantabis vineas, Jerem.31.5. לָא יִצְבוּן Non plantabunt, Jesa. 65.v.22. וְתִצְבוּן כָּל אִילָן דְּמֵיכָל Et plantabitis omnem arborem cibi, Levit.19.23. *Ithpehal, Præter. Fœmin.* דְּאִתְנְצִיבַת אוּדְנָא בֵיהּ Per quem plantata est auris, Psal.94.4. *Particip.* דְּמִתְנְצִיב Qui plantatus erat, Jobi 5.3. Heb. מַשְׁרִישׁ.

נְצִבָא · נִצְבָא *Plantatio, Planta*: נִצְבָא דַחֲדְוָתֵיהּ Plantatio lætitiæ ejus, Jesa.5.v.7. Sic, נִצְבָא דְחֶדְוָתִי Planta lætitiæ meæ, Jesa.60.21. pro quo mendosè in Ven. דַּחֲרוּתִי: וְיַעְבֵּד זְאוּא היך נִצְבָא Et faciet ramum instar plantationis, Jobi 14.9. *Aff.* יסוף נִצְבֵיהּ Defecerit plantatio ejus, Jobi 14.8. *Fœminin.* מַעִינְרַת נצבתה Ex areolis plantationis ejus, Ezech.17.7.

נִצְבָא · נִצְבְתָא *Firmitas, Stabilitas, Duricies*: וּמִן נִצְבְתָא דִּי פַרְזְלָא Et de firmitate ferri, Dan.2.41. *Hinc & Hebræum* נציב *Statio, Stationarius miles: item* מַצָּב, 1.Sam.13.21. & 1.Sam.14.1. *pro quibus Chaldæus habet* אִסְטְרַטִּיגֵי *Strategi, Capitanei*: זַרְעָא דְקוּדְשָׁא נִצְבַתְהוֹן Semen sanctitatis stabilitas eorum, Jes.6.13.

נְצִיב *Idem*: *Plural.* כִּנְצִיבִין דִּדְקְלִין Sicut plantationes dactylorum, Psal.144.12.

מַצַּב *Idem*: בְּמַצַּב גֻּפַּן בְּחִירָא Sicut plantationem vitis electæ, Jesa.5.2. *Fœmin. constructum*, מַצְּבַת כֶּרֶם Plantationem vineæ, Mich.1.6.

נְצִיבִין *Nesibin, Nisibis, nomen proprium urbis Mesopotamiæ, Ezech.27.23. pro Hebræo* כַּנֵּה, *quam quidam Calnem urbem esse existimant. At Gen.10.10.*

ponitur in Jonathane & T. Hierosol. pro Hebræo אַכַּד *, non pro* בַּלְנֵה *, quod ibidem sequitur. Accad autem in ea parte Mesopotamiæ sita est, quam vocant Acabenem, pro Acadenem, & ibi Nisibis urbs:* Apud Talm. פעם אחרת הלכתי לנציבין Vice quadam ivi in urbem Nisibin, Jevam. fol.102.1.

נְצָה נְצָא *Jurgari, Rixari, Concertare, Contendere: Respondet Hebræis verbis* נָצָה *&* ריב. *Præteritum,* וּנְצָא בְלָבָן Et contendit cum Laban, Gen.31.36. נְצֵית יְהוָה לְעָבְרִין מַצּוּתָא Contendisti Domine cum agentibus litem, Thren.3.58. Regia habent נְצִיתָא ex Pahel: מָא דִין לְוָתֵיהּ נְצִיתָא Quare cum illo rixatus es? Jobi 33.13. וְלָא נְצוֹ עֲלֵהּ Et non litigaverunt propter illum, Genes.26.22. ונצו רָעֲוָתָא Et litigarunt pastores, Genes. 26.20. *Participium præsens,* אֶפְשַׁר דְנָצֵי עִם שַׁדַּי Fortè contendet cum omnipotente, Jobi 33.35. מָה אַתּוּן נָצָן עִמִּי Quid vos litigatis mecum? Exod.17.2. וְהָא תְּרֵין גַּבְרִין יְהוּדָאִין נָצָן Et ecce duo viri Judæi contendebant invicem, Exod. 2.13. *Fœminin.* אִתְּתָא תִגְרָנִיתָא דְנָצְיָא Mulier contentiosa quæ rixatur, Proverb.27.15. *Infinitivus,* לְמִנְצֵי עִם עָבְרֵי שְׁקַר Ad litigandum cum peragentibus falsitatem, Psalm.94.16. *Imperativus,* נְצִי מַצּוּתִי Litiga litem meam, Psal.119.154. *Futurum,* לָא תִנְצֵי עִם בַּר נָשָׁא מַגָּן Ne litiges cum homine frustra, Proverb.3.30. מְטוּל מָה תִנְצֵי עִמִּי Propter quid contendes mecum? Jobi 10.2 וַאֲרֵי יִנְצוּן גַּבְרִין Quùm contenderint invicem viri, Exo.21.22. אִן לֶאֱלָהָא תִנְצוּן Num cum Deo litigabitis? Jobi 13.8. *Ithpehal Præteritum,* ואתנציאו בְּמַשְׁרִיתָא Et rixati sunt invicem in castris, Lev.24.10. ואתנציאו תַּרְוֵיהוֹן בְּחַקְלָא Et rixati sunt ambo in agro, 2.Sam.14.6. *Partic.* נָצֵי ומתנצי Contendit & rixatur in lite non sua, Prov.26.17.

מַצּוּתָא · מַצּוּת *Lis, Rixa, Contentio:* וַהֲוַת מַצּוּתָא בֵּין רָעֲוָן Et erat contentio inter pastores, Gen.13.7. בְּזָדוֹנְתָא אָתְיָא מַצּוּתָא Per superbiam venit contentio, Proverb.13.10. בְּמַצּוּת כְּנִשְׁתָּא In contentione congregationis, Numer.27.14. *Per apocopam,* דְאִית לֵיהּ דִּין וּמַצּוּ Cui est judicium & lis, 2.Sam.15. v.4. וֶאֱנַשׁ מַצּוּ Et vir contentionis, Jer.15.10.

נְצַח *Vincere, Prævalere, Superare. Participium,* וְאָתֵא חַבְרֵיהּ וְנָצַח לֵיהּ Et venit socius ejus & vincit eum, Prover.18.17. *Plurale,* לָא קָל גִּבָּרִין דְּנָצְחִין בִּקְרָבָא Non est vox heroum vincentium in prælio, Exod.32.18. *Construct.* כְּחֶדְוַת נָצְחֵי קְרָב Sicut gaudium victorum prælii, Jesa.9.2. *Fœmininum,* אִידָא מַשְׁרֵי נָצְחָא Manus exercitus vincens in prælio, Judic.5.16. *Plur.* אִי חָרְפֵי נָצְחָן אִי אַפִּילֵי Num præcocia victura, prævalitura sint, an serotina, Eccles.11. v.2. *Pahel Participium,* וּמְנַצְּחִין בִּקְרָבָא Et vincunt in prælio, Cantic.4.4. *Futurum,* ותנצח יָתְהוֹן Et vinces eos, Num.16.14.

Ithpehal Præter. ואתנצח בְּסוֹמְכְוָתֵיהּ Prævaluit auxiliatoribus suis, Ezech.31.7. לָא אתנצחו לְקִבְלֵיהּ Non prævaluerunt adversus eum, Ezech.31.8. *Participium,* הֲוָא מִתְנַצַּח Erat vincens, superans, Dan.6.3. *Infinitiv. Ithpahel,* בְּאִתְנַצָּחוּתֵיהּ Quando vincit, Ezech.31.5.

Rabbini: מעולם לא נצחני אלא בעל מלאכה אחרת *Nemo unquam me vicit, nisi dominus operis unius.*

נְצָחָנָא · נִצְחָן *Victoria, Triumphus:* וּגְבַר נִצְחָן Et vir victoriæ, id est, victoriosus, victor, Job.22.8. וּנְצָחָנָא עַל יְדֵי גִדְעוֹן Et victoria per manus Gedeonis, Jud.7.18. *Affix.* מָרֵי נִצְחָנִי Auctor victoriæ meæ, Psal.35.25. מִן קֳדָם מָרֵי נִצְחָנֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל A Domino victoriarum (ejus) Israelis, 1.Sam.15 29. *Plurale,* מַיְתַן לִי אִגֶּרֶת נִצְחָנִין Afferebant mihi epistolam victoriarum, Judic. 5 16. *Constructum,* דִּי עֲבַד לְכוֹן נִצְחָנֵי קְרָבֵיכוֹן Qui fecit vobis victorias bellorum vestrorum, Exod.14.12.25. in Jon. & T. Hierosl.

נִצְחָנוּת *Idem:* מִתְעֲבֵיד לְכוֹן נִצְחָנוּת קְרָבֵיכוֹן Perficitur vobis victoria bellorum vestrorum, Exod.14.14. in Jonath וְנִצְחָנוּת אֶדְרָע מְרַמְמָא Et victoriam brachii excelsi, Deut.7.19. in Jon.

נִצָּחוֹן *Idem,* apud Rabbinos: תשוקת הנצחון ישים בעליו מנוצח *Aviditas victoriæ reddit hominem victoriosum.*

אִתְנַצְּחוּת *Idem.*

נִצַּחַת *Vincens, Insuperabilis, Irrefutabilis:* תשובה נצחת השיבו Responsum irrefutabile dederat ei.

נִצְחִי *Æternus, apud Rabbinos:* כי בה ישיג החיים הנצחיים והחיים הגופיים Nam per eam consequetur vitam æternam & vitam corporalem, R.Levi Prov.10.16. *Fœmin.* שתורתנו היא נצחית Quòd Lex nostra est æterna, Rab.

נֵצַח · נִצְחוּתָא · נִצְחִיּוּת *Æternitas:* להביא ראיה לנצחיות תורת משה Ad adducendum rationem de æternitate Legis Mosis, Ikkarim Orat.3.cap.16. initio: זה השם מעיד על קדמותו ונצחיותו Hoc nomen testatur de prioritate & æternitate ejus, nempe nomen יהוה.

נִצּוּחַ *Victoria. Apud Logicos Hebræos vocatur sic Topica, sive Topicorum libri:* הֶקֵּשׁ הַנִּצּוּחַ Syllogismus topicus: מְלֶאכֶת הַנִּצּוּחַ Ars topica, in Logica R. Schimeonis cap. 8. סֵפֶר הַנִּצּוּחַ Liber Topicorum, legitur id in R.Levi Prov.1.4. & 24.7.

נִצּוּחִי *Victoriosus.*

נְצַל *& in Aphel,* אַצֵּיל *Liberare, Eripere, Eruere. Participium,* מְשֵׁיזֵב וּמַצֵּל Liberans & eripiens, Dan.6.v.27. *Infinitivus,* דִּי יִכֻּל לְהַצָּלָה Qui possit eripere, Dan.3.29. *Affix.* הֲוָא מִשְׁתַּדַּר לְהַצָּלוּתֵהּ Erat studens liberare ipsum, Dan.6.15. *In Hithpahel,* הִתְנַצֵּל *Se eripere.* Hinc Rabbinis est, *Se excusare, Defendere, purgare ab accusatione aut calumnia illata.*

התנצלות

התנצלות *Excusatio, Defensio, Apologia, Refutatio*, Verantwortung. Hinc dixit sapiens quidam, קבל התנצלות מי שבא להתנצל אמת או *Accipe excusationem ejus, qui venit ut se purget, sive ea vera sit sive falsa.* Significat propriè הסרה *Remotionem, ablationem, ex usu verbi in isto Exodi*, ויתנצלו *Et exuerunt filii Israel ornatum suum*, quod Targum reddit, ואעדיאו *Et removerunt*, Exod. 33. 6. Vide in Thisbi.

נצל vel נְצַל *Caro cadaveris avulsa & separata, ex ablatione* ויצל אלהים *Genes.* 31. 9. *Targum* ונפריש *Et separavit.* Sic vers. 16. *Apud Talmudicos*, ועל כזית נצל Et propter olivæ quantitatem carnis cadaveris, scil. Naziræus polluitur & tondetur, Nazir fol. 50. 1. In Gemara ibid. איזהו נצל בשר המת Quid est nezel? caro cadaveris coagulata & concreta ex corruptione. Pro קרש in Talm. Hierosolym. est נְתוּק Avulsa. Glossa, נצל המצוקה היוצא מן המת. Alia Glossa; נצל מוהל היוצא מן המת כמין ליחה היוצאת מקשוי הב. Vide & Oholoth cap. 2. in initio.

נצולה · נצול *Tenue, Extenuatum, Minimum, ab ablatum, separatum*: הלא אצלת לי ברכה מן הניצולות Numquid separasti mihi benedictionem ex tenuissimis? Bereschith rabba sect. 67. Glossa, מן הריקנות והדקות ex vacuis & minutis, Aruch, Attenuatis: כזה שהוא מציל מן הנצולות. Sect. 74.

נְצַף & נצף *Pipire, Mussitare, Garrire, idem quod Hebræum* צִפְצֵף. *Præteritum*, כסוסיא דאחיד נמנצף כן מנ Sicut hirundo quæ comprehensa est & garrit, sic garriebam, Jesa. 38. 14. *Futurum*, ומעפרא מליך ינצף Et ex pulvere verba tua mussitabunt, Jesa. 29. v. 4. *Pahel Participium ut antè*: item. קל עופא דמנצף בכוא Vox avis garrientis in fenestra, Soph. 2. 14. *Plur.* מן זכורו דמנצפין ודמנהמין A divinis qui pipiunt & mussitant, Jesa. 8. 19. וקוריהון יצפון כטולא Et perdices ipsorum pipient in umbra, Jes. 34. 15. וינצפון חתולין Et mussitabunt cati in palatiis ipsorum, Jesa. 13. 22.

נצפה *Capparis, arbor & fructus*: בנות שקמה וגופנין ונצפה Ficus immaturæ, uvæ hyemales, & capparis, Berach. fol. 40. 2. Mox ibidem exponitur פריחא, quod author Aruch exponit Arborem, quæ aliâs dicitur צלף, & fructus ejus nominatur קפריא Capparis. Item in Vajikra rabba, מה עשה הקב״ה זמן אילן של נצפה ועמד וגדרה והיה מתפרנס ממנו כל ימיו Quid fecit ipsi Deus? præparavit ipsi arborem capparis, quę substitit, & circumsepsit eam, & fuit ex ea sustentatus omnibus diebus suis, sect. 34. in fine.

נְצַץ נצץ *Florere, Germinare: Splendere, Scintillare. Participium*, וְנָצְצִין כָּל עָבְדֵי שְׁקַר Et florent omnes operantes iniquitatem, Hebr. ויציצו, Psalm 92. 8. *Pahel Participium geminatum*, ומנצנצין כעין נחש Et splendentes sicut æs candens, Heb. ונוצצים Ezech. 1. 7. *Futurum*, וינצצון מן קרתא Et germinabunt ex urbe Jerusalem sicut herba agri, Psalm. 72. 16. *Aphel*, ואנץ נץ Et emisit florem, Heb. וַיָּצֵץ, Num 17 8. al. 23. Veneta ואנץ. Possit & legi וְאַנֵּץ ex Quiescentibus secundâ. Vide נוץ.

ניצוץ *Scintilla, Splendor, Coruscatio*: כניצוץ נורא Sicut scintilla ignis, Hebr. לניצוץ, Jesa. 1. v. 31. ניצוץ החמה Splendor Solis, Radii solares: בית הניצוץ Locus erat in domo sanctuarii, in quo sacerdotes quoque excubias agebant, Middoth cap. 1. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות Ponunt vasculum sub lucerna ad recipiendum scintillas, Schabbas cap. 3. in fine: בשעה שחמה זורחת ניצוצות יוצאין ממנה In hora quâ Sol oritur, radii scintillantes egrediuntur ex eo, Joma fol. 37 2. Item *Guttæ*: ניצוצות נתזין על רגליו Guttæ sparguntur super pedes ejus, Nidda fol. 13. 1.

נֵץ · נצא *Flos, ut paulò antè: Scintilla*: היך נִצָּא דחקלא Sicut flos agri, Hebr. ציץ, Psalm. 103. 15. *Aff.* נתר נִצֵּיהּ Decidit flos ejus, Jesa. 40. vers. 7. ואתרת נצה Et dejecerat florem ejus, Exod. 9. 31. in Targ. Hier. *Plur.* היך נִצִּין Sicut scintillæ, Jobi 5. 7. in secundo Targum. *Construct.* נִצֵּי דנור Scintillæ ignis, Job. 41. 10. Veneta נוצין, de quo in נוץ. *Aff.* נִצַּי Florum vel Germinum meorum, Job. 31. 8. Vide de eo etiam mox in נצר. *Apud Talmudicos*, נץ של רמון Flos malogranati, Okezim cap. 2. Est etiam *Scintillatio, Emicatio. Splendor*: unde, עַד הָנֵץ הַחַמָּה Usque ad splendorem solis, dum sol prodit, & splendere incipit, ac radios emittit, Berach. fol. 2. *Quod Baal Aruch hîc ex Beresch. rabba adducit* נץ שרדה, *pro eo legitur illic & alibi*, לח של שרדה, *ut est in* לח.

נֵץ הֶחָלָב *Flos lactis, Herba sic appellata, quæ succisa emittit lac*; Scheviith cap. 7. in quo agitur de decimatione herbarum.

נִצִּיצוּת *Scintillatio.*

נִצָּצָא *Accipiter*, Lev. 11. 16. in Targ. Jon. Sic Deut. 14. 15.

נציציתא *Idem*, Job. 39. 10. al. 13.

* נצק נצוק Vide in צוק.

נְצַר *Surculus, Germen, Virgultum: Plurale cum Aff.* וְלִכְלְבֵי נִצְרֵי יִתְלְשׁוּן Et germina surculorum meorum avellentur, Job. 31. v. 8. juxta Regia.

נְצָרִים *Salices, virgulta salicum decorticata, Vimina ex quibus corbes fiunt*: סלי נצרים של ערבה Corbes viminei ex salicibus: עקלין של נצרים Idem, Avoda folio 75. חבל של נצרים Funis vimineus, Eruvin fol. 58. 1.

צורים *Vimina, Virgulta, certa species viminum,*

quæ accrevit ad radices palmæ in circuitum, tenacissima & ad funes apta: unde, צורי דקל Vimina palmæ, Schabbas fol.90.2. בחבלי רצורי Funes viminum, ex viminibus lentis & flexilibus facti & contorti, Aveda fol.75.1. Sic dicitur de virgultis ex quibus canistra fiunt.

צנירין *Subscudes, retinacula seu vincula lignea, quibus duæ tabulæ inter se compinguntur & vinciuntur:* ובנצירין מאחר ליה Et subscudibus unit illud, Jesa.44.12.

בן נצר *Ben Nezer, Nomen proprium insignis cujusdam latronis aut prædonis.* Ejus mentio in Talmud Ketubhoth fol.51.2. de quo R.Salomon in glossa scribit; בן נצר ליסטים היה ולכד עיירות ומלך עליהם ונעשה ראש לסטים וכו׳ id est, *Ben nezer* fuit latro, & cepit urbes, regnavitque super eas, ac factus est caput seu princeps latronum. Nam in Gemara vocatur ליסטים Latro, & מלך Rex. Hunc locum adduxit Aruch in litera Beth. Sed & alibi mentio fit cujusdam בן נצר *Ben Nezer.* In Bereschith rabba sect.76. *Libera me de manu fratris mei, de manu Esavi*, Genes.32.11. Libera posteros meos tempore futuro de manu posterorum ejus, qui venient contra eos מכחו של עשו ex potentia Esavi. Hoc est quod scriptum est; *Considerabam cornua, & ecce cornu aliud parvum ascendebat inter ea*, Dan.7.8. זה בן נצר Hic est Ben Nezer. *Et tria ex cornibus prioribus avulsa fuerunt à conspectu ejus:* זו כנתנו להם מלכותם מקרין וקרים וקרדדוסי. *Et ecce oculi velut oculi hominis in cornu isto, & os loquens grandia:* זו מלכות הרשעה Hoc est Regnum Impium, &c. Eadem extant in Jalkut in Danjelem. Isaac Abarbenel in מעיני הישועה fol.66.2. verba ista Danjelis explicans, hanc quoque Rabbinorum suorum expositionem adducit, & malitiosè hunc *Ben nezer* dicit esse *Christum*, his verbis; ראה נא ראה איך פירשו אותו הקרן אחרי ועירא על בן נצר שהוא ישוע הנצרי וצרפו בענינו כפי המשך הכתוב מלכות הרשעה שהוא ארום כי הוא אומתו Attende, quâ ratione exponant *Cornu illud aliud parvum* de *Ben nezer*, qui est *Jesus Nazarenus*, & juxta seriem contextus cum eo conjungant *Regnum impium*, quod est *Regnum Edom.* Nam illud (scil. regnum) est ipsius populus. Hactenus Abarbenel. Confirmat hæc etiam id, quod in Aruch manuscripto hoc loco observavi, ubi sub ordine נצר hæc verba subjiciuntur: נצר נצרי המקולל h.e. *Nezer est etiam Nozeri maledictus ille:* vel, A' נצרי המקולל vocatur.

נוצרי *Nazaræus. Epitheton Christi Salvatoris nostri est, qui sic dictus, quòd educatus sit in urbe* נצרת *Nazareth, quæ sita est in Galilæa, in tribu Zabulon, in monte versus septentrionem, & distat à Jerusalem sedecim plus minus milliaribus, sive trium dierum spacio.* Hinc à Judæis vocatur ישו הנוצרי Jesus Nazaræus. Deinde in Genere נוצרי est *Christianus.* Plurale, נוצרים *Nazaræi, Christiani, qui fidem habent in Jesum illum Nazaræum.* Drusius ad l[ocum] Actor.11.26. *Ita ut discipuli nominarentur primum Antiochiæ Christiani*, scribit: *Prius nominabantur Nazoræi, sive Nazaræi, vel Nazareni.* Appellantur enim הנוצרים τὰς Ναζωραίους. Unde Hieron. de [Ju]dæis loquens, Jesa. cap.5. vers.18. scribit: *Et per singulos dies in omnibus synagogis sub nomine Nazarenorum, anathematizant vocabulum Christianum.* Posterior ætas, quæ proximè Apost[olorum] consecuta est, accommodavit peculiariter [ad] eos, qui Legem cum Evangelio ita copulab[ant] ut etiam circumciderentur, & alias omnes [cere]monias Legis observarent. Sic accipies ap[ud] Hieronymum, ubi sic scribit: *Evangelium, [quod] secundum Hebræos lectitant Nazaræi, & Ma[tthæi] authenticum esse putant.* Hactenus Drusius. Vid[e] eundem Act.24.5. Cæterùm in Aruch h[oc] loco, in נצר secundo, adducitur locus ex Gemara Taanith cap.3. folio 27. בראשון אין מתענין יום טוב שלהם הוא Dre... cum hac expositione, ... festus ipsorum est. Apparet facilè locum esse mutilum, & quædam esse omissa, quia vocabulum principale deest. Extant autem in Compendio Aruch Cracoviensi, & locus integer ita habet, בראשון אין מתענין מפני הנוצרים *In primo die septimanæ non jejunatur propter Christianos*; Ratio, quia dies ille est festus apud Christianos; nempe, dies Dominicus, ne ita in die festo ipsorum jejunare videantur. Verba ista exsecta sunt in editione Talmudis Basileensi, extant autem procul dubio in Veneta. In Compendio Talmudico עין ישראל etiam legitur, בא בשבת מ״ט לא מתענין א״ר יוחנן מפני הגוים In primo die septimanæ quare non jejunant? Propter gentes, id est, Christianos.

נתנצר־הִתְנַצֵּר *Christianus fieri:* היהודים שהתנצרו Judæi qui Christiani fiunt: אם בהתיהד או בהתנצר An in Judaisando, an in Christianisando? utrum rectiùs faciat, si Judæus, an si Christianus fiat.

נקב *Pungere, Perfodere, Perforare. Præteritum*, ונקב חֹרָא בְּדַשֵׁיה Et perforavit foramen in janua, id est, operculo ejus, 2.Reg.12.vers.9. *Partic. Pehil*, נְקִיב נְחִירֵיה Perforata erat naris ejus, Jobi 40.19. *Futurum*, תנקוב לִיסְתֵּיה Perforabis maxillam ejus, Jobi 40.21. ... ibi. נְקַב · נקב *Foramen:* ראתעביד חללין ונקבין Quod factum est plenum concavitatibus & foraminibus, Ezech.28.13. *Apud Rabbinos*, נקב המחט Foramen acus: unde, אין נקב המחט צר לשני אוהבים ואין רוחב העולם די לשני שונאים *Non est foramen acus angustum*

…*us amicus. neq; tota mundi capa-*
…*us inimicus*, Mischar happenin.
… *Plural.* נְקָבִים *Foramina*: Synecdochicè
…nymicè *Excrementa foraminum*: נְקָבִים גדולים
Excrementa majora, i.e. crassa,
…us, sic dictum, quòd ex foramine majori
…atur: R. Salomon, Judic. 3.24. ad illud,
… מיסיך א… *Et tegit pedes suos*, id est,
…ecessitatem suam, (juxta Chaldæum) עָבַר צוֹרְכֵיהּ
והם נקבים … id est, sunt excrementa majo-
…e & 1.Sam.24.4. & Joma in princ. cap. 2.
…od. 7.15. ad illud; *Ecce egreditur ad aquas*,
לנקביו … ad excrementa, scil. egerenda. &c.
Dicunt etiam Rabbini: כל המשהה נקביו
משום אל ת… *Quicunq; detinet foramina sua*, (id
…ssitates naturales) *transgreditur præce-*
…אל תש. Levit. 11.43. Præterea Rabbinis
…*ficatus, Porus*.

נִקְבָּא נוּקְבָּא *Foramina, tam in hominib quàm*
b…u: אם דכר אם נוּקְבָּא Sive mas sive fœmina
… Levit. 3.1. דְּכַר וְנוּקְבָא בְּרָא יָתְהוֹן Masculum
& fœm… am creavit eos, Genes. 1.27. וְאִם נִקְבְּתָא
… fœmella fuerit, Levit. 27.4.

נקבה … Hebr. *Fœmina*: unde apud *Grammati-*
לשון … *Vocabulum vel significatum fœminæ*,
… *generis fœminini*: סימן נקבה Signum gene-
… fœminini.

… *Opponitur τῷ* זכרות *Virilitas*.

נְקוּבָה *Foramen*: synecdochicè, *Foramen po-*
… *ventris, Anus*. Talm. תוחבו מתוך פיו עד בית
נקובתו Figit illud (veru scil.) per medium os e-
…us usque per annum ejus, Pesachin cap. 7. in

מַקְבָא · מקב vel מַקְבָּא vel מקוב *Malleus, propriè unâ par-*
… acutus, ad Perforandum accommodatus, alterâ ad
percutiendum & conterendum. Plurale, וּבְמַקּוּבִין
מתקף ליה Et malleis roborat illud, Jesa. 44. v. 12.
Sic Jerem. 10.4. ubi Regia בְּמַקְבִין. Hebr. מַקֶּבֶת,
unde plurale מַקָּבוֹת.

מַקְבָן *Tuditanus (ut Festus appellat)* id est, *homo*
…*us caput tudati simile, oblongum scil. instar mallei,*
… unâ parte acutus, alterâ obtusus est. Hoc in pri-
mogenitis fuit vitiosum, Bechor. fol. 43.2.

נָקַד

Punctare, Punctis notare, Puncta vocalia
ascribere: ספר נָקוּד Liber punctatus: מְנֻקָּד
Punctis respersum. החרובין משינקדו Siliquæ do-
nec punctatæ fiant, puncta emittant, Maaseroth
…p.1. in initio.

נִקּוּד *Punctatio*: נְקֻדָּה *Punctum, Punctum vo-*
…, *apud Grammaticos*: נקודת הראש *Punctum ca-*
…, *verticale*: הארץ היא כנקודה בתוך העגולה Terra
… instar puncti (centri) in circulo. De decem
…cibus punctatis in Lege, vide hoc loco in A-
…h, & in Abhoth R. Nathanis, cap. 33.

נקדן · נַקְדָן *Punctator, qui puncta vocalia ascri-*
psit, quomodo quidam Rabbi Moses hannakdan, i. e.
punctator fuit dictus. *Hinc* נוקדנים *Subtilisantes,*
subtilitatis scrutatores & studiosi, qui etiam dicuntur
דייקנין.

נקודים *Orbiculi parvi panis instar dimidii ovi*,
Terumoth cap. 5.

נוקד *Pastor pecudis, Pecuarius, sic dictus, quòd*
plerunq; pecudes parvas punctis sive maculis notat, ut
ab invicem discernantur. Unde in libro Tanchu-
mah sect. כי תשא legitur: מלך מואב היה נוקד מאי
נוקד רועה Rex Moab erat *noked*, 2. Reg. 3.4. Quid
est *noked*? Pastor.

נַקְדוּר *Pecuarius, Pastor vel Dominus pecorum*:
אין גנאי למלך לדבר עם נקדורו Non est turpe regi,
loqui cum pecuario suo, Vajikra rabba sect. 1.
Glossa, בעל מקנה רועה צאן. *Errat hic Guido cum*
Munstero. In Jalkut Levitici ab initio exponitur
רועה הצאן.

נקר *Expunctare, Emaculare, Mundare, Expur-*
gare, per antiphrasin: מנקר חצרו Expurgat concla-
ve suum: בָּעֵינָא דְּתִנַּקַּר אַרְעָאִי Cupio ego ut mun-
detur ager meus, id est, שתהי נקייה ut sit purus,
nec opus habeat fimo, Metzia fol. 103.2.

נקיר *Nekid, Mundus, Purus*: *nomen Angeli, qui*
cibis & panis custodiæ præfectus est: unde apud
Talmudicos: איסרא דממוני נקיר שמיה Principis ci-
borum *Nekid* est nomen ejus, Pesach. fol. 111.2.
Nekid, q.d. Purus, ex significatione נקיות Mun-
diciei, qui idcirco non vult, ut panis micæ
& fragmenta decidant in terram, ac pedibus
conculcentur. *Hinc etiam*, חַמְרָא נְקִירָא Vinum
purum, limpidum, Gitin fol. 69.1.

מְנַקְרוּתָא *Expurgatio, Emundatio, Mundicies*:
האי דכנשי נשורי משום מנקרותא Illi qui colligunt
(everrunt) reliquias (micas panis & ciborum)
mundiciei causa, Cholin fol. 105.2. Sic in Aruch.
In Textu Talmudico Gemaræ legitur per ד
non per ר, quasi à נקר. Et sic in superiori loco
ex Bava metzia. Sed in Pesachim legitur per ר.
Citat etiam Baal Aruch ex Avoda sara fol. 30.1.
אמנקרותא קפרי, ubi iterum per ר legitur in Tal-
mud. Glossa autem explicat per נָקִיוּן.

נקרים *Podagricus*, ut in glossa explicatur,
Talm. Hierosol. Berach. fol. 3. col. 3.

נַקְדִימוֹן *Nikodemus, vel Nakdimon filius Gorio-*
nis, homo honoratus & dives. Ejus pietas & mira-
cula describuntur in Taanith fol. 19. & 20. &
Ketubh. fol. 66. col. 2. Vide & Juchasin à fol. 19.
ad 23.

נָקָה

Mundum, Purum esse: *metaphoricè, Im-*
munem, Innocentem esse, &c. Vide Lexi-
xicon Hebræum. *Ithpahel*, וּבְמַיָּא לָא אִשְׁתְּטִיף
לְאִתְנַקָּאָה Et aquis non fuit immersus, ut mun-

daretur,

daretur, Ezech.16.4. pro quo in Venet. לְאִתְנַקְרָא. *Ex Pahel*, בְּמָא דִמְנַקַּן בְּבוֹרִיתָא Sicut purificant cum sapone, Jesa.1.25.

נְקִי · נָקִי *Immunis:* לֵית דְּנָקִי Non erat qui immunis esset, 1.Reg.15.22. Hebr. נָקִי. *Aliàs semper, juxta Eliam, hoc vocabulum in hoc sensu in Targum redditur* זַכַּאי *Justus. Legitur tamen & in Targum Hierosl.* נקין כַּחֲלָבָא Puri sicut lac, Deut.6.3. *Et in Daniele,* כַּעֲמַר נְקֵא Ut lana munda, Dan.7.v.9. *Apud Rabbinos,* נָקִי *Mundus, Purus:* לשון נקי *Sermo mundus, honestus,* ut; Genes.39.6. *Reliquit igitur omnia, quæ erant sibi, in manu Joseph, neque quicquam cum illo noverat,* כִּי אִם הַלֶּחֶם *nisi panem quem comederat.* Glossa R. Salomonis; היא אשתו אלא שדבר בלשון נקיה Intelligitur uxor ejus: sed loquitur mundè, honestè. Per *Panem* hîc Hebræi intelligunt Uxorem, quod eliciunt per artem Cabalisticam Gematriam. Vide Baal Turim. *Deinde etiam est Vacuus, Inanis:* ut, יצא נקי מנכסיו Exivit ille purus à facultatibus suis, i.e. vacuus, exhæres, sine hæreditate: נקבה נקיה באה Fœmina vacua venit in mundum, Glossa חסרה, Nidda fol.31.2. *Plurale,* נְקִיֵּי הַדַּעַת Nitidi animo, benè conscii sibi, immaculatam habentes conscientiam, Sanh. cap.3.

נְקִיּוּת *Puritas, Mundicies.*

נָאקָה *Camelus fœmina.* Apud Talmudicos: במה בהמה יוצא׳ ובמה אינה יוצאה הגמל באפסר ונאקה בחטם Cum quo bestia egreditur & cum quo non egreditur (scil. in die sabbatho?) Camelus cum capistro, camela cũ annulo narium, Schab. cap.5. in initio Mischnæ. In Mischnajoth parvis glossa est: *Naka* est נמל נקבה Camelus fœmina, sic appellata in lingua Arabica, quæ quia opus habet majore curâ & custodiâ, ideò perforant nares ejus, & indunt illic annulum ferreum cum fune, quo retinetur. Iste annulus dicitur חטם à חֹטֶם naribus. In Aruch hoc loco legitur: לגמל נ׳ שמות בלשון ערבי כשנולד קורין לו אלקעוט ובשגדל קורין לזכר בכיר ולנקבה בכרה · בשראויה למשאוי קורין לזכר נמל ולנקבה נאקה ופירוש נאקא חיורתי גמלא חיורא בחורה id est, Camelo tria nomina sunt in lingua Arabica: quando nascitur, vocant eum *Alkaut:* quando crescit seu adultus est, masculum vocant בְּבִיר *Bechir*, fœminam בִּכְרָה *Bichra.* Quando aptus est oneri ferendo, tunc masculum vocant גָּמָל *Camelum*, fœminam נאקה *Naka.* Explicatio nominis *Naka* est Albus: & camelus albus electus est. Hæc ibi. Patet ergo hinc, *Naka* esse nomen Arabicum. Significatio accedit ad נְקָה Purum, mundum, nitidum, limpidum, clarum esse, & talia sunt alba; & inde Arabicè נַאקִי Quod expurgatur ut niteat, מְנַקֵּי Purgans, מְנַקֵּי Purificatum, Mundatum, ut notat Schindlerus in suo Lexico Pentaglotto. Hinc & in suprà adducto loco ex Talmud subjicitur in Gemara: אָמַר רַבָּה נָאקְתָה חִוַּרְתִּי Inquit Rabba, Naketha idem est quod Albus, אוכף של נאקה טמא Ephippium camelæ pollutum est, Kelim cap.23.

נְקַט *Molestum, Tædiosum esse: Molestia, Tædio afficere, Affligere. Participium,* תונבא דְנָקִיט לֵיהּ Et propter fastidium quod molestum est ipsi, Jobi 33.20. Posит & explicari, *Quæ pavit, comprehendit, invasit eum*, ex altera significatione, quæ sequitur: ד נקט יָתֵיהּ רוּחָא דִנְקָטָא לְמַלְכֵי Quæ tædio afficit, affligit eum spiritus qui afficere solet reges, Esth.6.1. Possit & illud explicari, *Comprehendit, invasit. Pahel Futurum,* עַד אֵימַת תְּנַקְּטוּן נַפְשִׁי Quousque molesti eritis animæ meæ, Hebr. תּוֹגְיוּן Jobi 19.2. Fortè melius legeretur תְּקוּטְטוּן, vel scriptum fuit תיקטון pro תקיטון ex Aphel à קוט. *Hæc significatio oritur ex Hebræo* קוּץ, *commutatis pro more* ט *&* צ.

II. נְקַט *Capere, Accipere, Recipere, Tenere. Particip.* דַּהֲוָה נָקִיט בִּידֵיהּ Quod tenebat manu sua, Esth.5.2. *Plurale,* כהניא נָקְטִין בִּידֵיהוֹן חֲצוֹצְרָתָא sacerdotes tenebant manibus suis tubas, Esth.8.15. in Venetis. *Apud Talmudicos porro hoc significatu usitatissimum est:* unde apud Eliam, נקוט האי כְּלָלָא בִּידָךְ Accipe hanc regulam in manû tuam: לִישָּׁנָא מַעַלְיָא נָקַט Linguam sublimem, excellentem accepit, id est, præclarè locutus est, sublimi orationis genere usus est: נָקְטִינָן Recipimus, Ratum, confessum, fixum habemus, pro נָקְטִין אֲנַן: דְּקָא נָקִיט גַּנָּבֵי Qui capit fures.

נקוטאי *Nekutæi, homines* שנתלקטו *qui collecti sunt ex variis locis, ac proinde varios mores habent: Turba, Colluvies variorum hominum, quales in portus urbium majorum plerumq; convenire solent, ut conducantur ad operas, vel quales in urbibus novis conveniunt ad sedes ibi figendas.* De horum juribus disputant in Talmud Bava metzia, fol.83.2. *Huc pertinet,* נקיטא ברבראי Colluvies Barbarorum, Medr. Koheleth cap.5.8. Vide Aruch.

נְקִיטָה *Acceptio.*

מִנְקְטָא *Pallium scapulare, Collare muliebre ornatius, quo die Sabbatho exire ipsis illicitum,* Schab. 59.2.

נִיקְטמון *Instrumentum musicum simile formæ pedis*, Kelim cap.15. in fine.

נקל ניקלי *Vestimenti genus*, in Talm. Hierosol. Schabb. cap.16. quod in Talm. Bab. eodem cap. fol.120.1. vocatur אונקלי. Vide de eo in litera א.

ם אתה מבקש ניקולונוס ניקלונוס *Advocatus:* לזכות בדין מנה לך ניקולוגוס פלן Si tu cupis vincere in judicio, constitue tibi advocatum N. Aruch adduc

adducit ex libro Pesikta. Sic legitur in Jalkut Num. fol. 250. col. 3. & exponitur in margine פלין *Orator, Advocatus. Corruptum est ex Græco aliquo à λέγω derivato, q. d. νικόλογος. Est autem Græcis δικολόγος Caufidicus.* Unde videtur esse pro ריקולוגוס.

נקלוס, נקלב & נקליבס נקלוס *Dactyli vel Palmæ species, Nicolaus.* In Talm. Avoda sara c. 1. in Mischna, אף דקל טב וחצב ונקליבס אסור למכור לעא Etiã dactylos bonos, & הצב, & nicolaos nõ licet vendere Idololatris. Glossatores hîc scribunt, esse speciem *Herbæ alicujus præstantis.* Sed in Gemara explicatur per קורייטי, id est, *Caryota.* Vide locum in ordine קרי, in קורייטא. In Talm. Hierosol. Berach. fol. 10. col. 3. דנשייא משלחין ליה נקלווין Cui mulieres mittebant nicolaos. In Bemidb. rabba sect. 3. ab initio, תמר הזה עושה תמרים רטבים נקלווסים נובלות קוצה כולן Palma hæc producit dactylos recentes, nicolaos, deciduos, & producit spinas. In Vajikra rab. sect. 30. fol. 200. col. 2. ומה עלינו לעשות ליקח לולב ואתרוג ונקלס Et quid nobis est faciendum? Accipere debemus ramum palmæ, & citrum, & nicolaum. Baal Aruch adducit quoque ex hac significatione in litera ק, in קלון secundo ex Pesikta; אעליה אחר קילון אותביה תחות חד אילן Attulit nicolaum, & collocavit eum sub arbore quadam. Scribit tamen, in aliis exemplaribus pro eo legi אחר דקל. In Medrasch Tehillim Psal. 92. pravè pro hac voce legitur מקולסים. *Nullus, nec Hebræorum nec Christianorum, hactenus originem hujus vocis est assecutus.* Est Latinum Nicolaus, de quo Plinius lib. 13. cap. 4. ubi de Palmis agit: *Sicciores in hoc genere Nicolai, sed amplitudinis præcipuæ, quaterni cubitorum longitudinem efficiunt.* Atheneus lib. 14. *De palmulis, quas Nicolaos vocant, & quæ advehuntur è Syria, hoc tantum vobis possum dicere, ab Augusto Imperatore hoc nomen inditum fuisse, qui admodum eo cibo delectaretur, quòd Nicolaus Damascenus ejus amicus, palmulas sæpius illas ad ipsum mitteret. Fuit quidem is Nicolaus Peripateticus, & historiam luculentam condidit.* Hæc Atheneus. Inter varias itaq; scriptiones optima videtur esse נקלווס.

נקליטין *Postes lecti duo oblongi, quorum unus capiti, alter pedi apponitur, & injicitur ipsis supernè lignum per longitudinem, super quo expanditur linteum pro tegumento lecti, ut sit instar tentorii:* פורס על גבי נקליטי המטה Expendens (velum) super postes lecti, Succa cap. 1. in Mischna fol. 10. col. 1. הסיטורה שנקליטיה יוצאין Lectus cujus postes egrediuntur, Sanh. fol. 20 2. At quatuor lecti postes in quatuor angulis vocãtur קינופות, ut dicetur in Rad. קנף. In Targ. על דרגשין דנקליטיהון דדהב טב In lectis, quorum postes sunt ex auro bono, Esth. 1. 6.

נְקַם *Ulcisci, Vindicare. Futur.* לָא תִקּוֹם וְלָא תְטַר דְּבָבוּ לִבְנֵי עַמָּךְ Non ulcisceris neq; servabis inimicitiam filiis populi tui, Lev. 19. 18. Jonathan reddit per Participium, לָא תֶהֱוֹן נָקְמִין Non eritis ulciscentes. Elias vult aliâs semper Verbum Hebræum נָקַם in Targum reddi per פְּרַע. At in T. H. אִתְנַקָּמָא יִתְנְקֵם Ulciscendo ulciscetur se, Exod. 21. 20.

נִקְמָא, נִקְמְתָא *Ultio, Vindicta:* וְנִקְמְתָא יְחַזֵר Et vindictam restituet, rependet inimicis ejus, Deuter. 32. 43. in Targ. Hierosol. At Jonathan habet, נִקְמָא דְפוּרְעָנוּתָא Vindictam pœnæ: דִּידִי הִיא נִקְמְתָא Mea est ultio, Deuter. 32. 35. in Targ. Hierosol.

נַקְמָן *Vindictæ cupidus:* הנחש הוא נקמן Serpens est vindictæ cupidus, Ber. rabba sect 99.

נקן ניקון *Hasta, Lancea*, Kelim cap. 11. idem, juxta Aruch, quod Hebr. קַיִן, unde, קֵינוֹ Hastæ ejus, 2. Sam. 21. 16. quod Targum reddit שׁוּפִינֵיהּ Hastæ ejus.

ניקנור *Nikanor, nomen proprium viri, cui contigerunt miracula in mari, cùm voluisset ex Alexandria Ægyptiorum afferre januas ad portam orientalem urbis Jerusalem*, Joma fol. 37. 38. Vide eo etiam Talm. Hierof. Taan. cap. 2. fol. 66. 1.

נוקניקא *Idem quod* קנקן *per transpositionem literarum, Cantharus*, Talmud Hierosolym. Joma cap. 7.

נְקַע *Fovea, Fossa, Fissura terræ:* בנקע שהוא עמוק י׳ טפחים In fovea profunda decem palmos, Succa fol. 25. 1. ולא ימלא נקעים מים Neque impleat fossas aquis, Maschkin cap. 1. נקעים עמוקים Fossæ profundæ.

נְקַף *Percutere, Contundere, Confringere cervicem bovis, ac percussione ad lapsum impellere, ut mactetur, Schlagen/ & sic respondet Hebræo* עָרַף *Decollare, Cervicem percutere. Præteritum,* נְקַפְתַּנִי Percussisti me, Cervicem contudisti mihi, Hebraicè וַתִּקְמְטֵנִי Rugas obduxisti mihi, Jobi 16 8. *Participium præsens,* כְּנָקֵף כַּלְבָּא Tamquam percutiens, cædens canem, Jesa. 66. 3. *Particip. Pehil fœminin.* דִנְקִיפָא בְּנַחְלָא Quæ percussa est in valle, Deut. 21. 6. *Futur.* וְתִנְקְפִיהּ Percuties eum, Exod. 13. 13. ubi Jonathan divisim, תִּנְקוֹף יָתֵיהּ. Sic Exod. 34. v. 20. וְיִנְקְפוּן תַּמָּן Et percutient ibi vitulam in valle, Deut. 21. 4. *Apud Rabb.* מי שלבו נוקפו אומר כן אל תתחר במרעים וכו׳ *Is quem cor suum percutit* (scil. ob admissa peccata) *dicat sic: Ne accendaris irâ* (ô Deus) *propter maleficos,* Proverb. 24. 19. &, *Ne zelosus sis adversus facientes iniquitatem,* Psalm. 37. v. 1. Megilla fol. 6. 1. Sic in Kerithut fol. 24. 1. Item juxta Aruch, עד דהוה מינקפן ברעיה Donec percuterent, colliderent se invicem crura ejus, Joma fol. 53. 1. ubi legitur דמנקפן, quod idem:

אין אדם נוקף אצבע מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה *Homo non percutit* (lædit, vulnerat) *digitum suum infrâ* (id est, in terra) *nisi proclament hoc* (decretum sit hoc) *super ipso suprà* (id est, in cœlo) Cholin fol. 7.1. נוקף זית שני Decutit olivam secundanam. Id faciebant pauperes, raritatem olivarum relictarum decutiendo, non destringendo: אם כן לבו נוקפו Quod ita sit; cor ejus percutit eum, id est, læsam vel malam conscientiam habet; Citat hoc Baal Aruch ex Nidda fol. 3. sed illic non reperio. Hinc pro *Impellere, Supplantare ad lapsum*, ponitur. *Infinit.* לְמִנְקַף אַסְתָּוָתִי Ad impellendum, supplantandum gressus meos, Hebr. לִדְחוֹת, Psal. 140.6. *Pahel Futur.* יְנַקְּפִנֵּיהּ לְגֵהִנָּם Impellat eum in infernum, Psal. 140.v.12.

נוֹקְפִים *Percussores*, Schlager/ *Laniones*, Maaser scheni cap. ult.

נְקוּפָא *Impulsus ad lapsum, Lapsus:* הֲלָא רַגְלַי מִנְּקוּפָא Nonne & pedes meos à lapsu, ab impulsione, Psal. 56.v.14. Hebraicè מִדֶּחִי. *Hinc, ut puto, Schindlerus posuit formam absolutam* מִנְקוּף, *quasi* מ *sit formativum.*

נֶקֶף · נִקְּף *Percussio, Plaga:* unde ad illud Jesaiæ, וְתַחַת חֲגוֹרָה נִקְפָּה Et pro cinctura percussio, Jesa. 3.v.24. in Talmud notatur; מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים Quo loco erant accinctæ cingulo pulchro, is erit plagæ plagæ, id est, plenus plagis & vulneribus, Schab. fol. 62 col. 2.

ניקוף *Idem:* דם ניקוף Sanguis percussionis, Cholin fol. 7.2. Item, *Decussio olivarum secunda:* unde, זיתי ניקוף *Olivæ decussionis, quæ decutiuntur, non manu destringuntur.* Sic enim vocabantur reliquiæ olivarum, quæ post primam & legitimam destrictionem in arbore remanebant, erantque pauperum, à quibus decutiebantur juxta præceptum; Quum excuties olivas tuas, ne ramos sigillatim scrutator post te, peregrini, pupilli & viduæ esto, Deut. 24.20. id est, pauperum omnium, qui proprias olivas non possident: *Hinc apud Talmudicos:* זיתי מסיק שנתערבו עם זיתי ניקוף Olivæ stricturæ quæ commixtæ sunt cum olivis decussionis, Challa cap. 3. Vide & in Peah cap. ult.

מַקּוֹף *Lignum, Manubrium securis:* קרדום שנשבר מקופו Securis cujus fractum est manubrium, Kelim cap. 13.

Deinde נְקַף Syr. est *Conjungere, Conjungi, Cohærere, Adhærere.* Hinc juxta quosdam,

מַקֵּף *Makkaph, virgula duabus aut tribus vocibus transversim interjecta, eas Conjungēs & scripturâ & pronunciatione:* מַקֵּף *Conjungens:* מֻקָּף *Conjunctum.* At virgula ista dicitur potiùs *Conjungens:* & voces ipsæ *Conjunctæ.* Quidam deducunt à יקף. Vide illic.

נקץ

נִקְצָא *Fragmentum:* היך נקצא דִּטְסָא בקלעא Sicut fragmentum laminę in funda, Proverb. 26.8. Sic hodiè in nostris exemplaribus: in Aruch legitur ביזקא, de quo vide in בזק.

נְקַר

Effodere, Perfodere, Perforare. Præteritum cum Aff. נקריה Perforavit eum, Num. 21. v. 36. in Jonath. וְנַקַּרוּ יַת עֵינוֹהִי Et effoderunt oculos ejus, Judic. 16.v.21. *Infinitivus,* נִמְקַר לְכוֹן כָּל עֵינָא דִּימִינָא Effodiendo vobis omnem oculum dexterum, 1. Sam. 11. 21. *Ex Ithpahel hinc legitur Infinitiv.* לְאִתְנַקָּרָא, mendosè pro לְאִתְנַקָּאָה Ad emundandum, ut mundareris, Ezech. 16.v.4. Elias tamen istam lectionem est secutus. *Ex Aphel Particip. Præterit.* כטלל כיף מַקַּר Sicut umbra petrę effossæ, Jesa. 25.5. *Talm.* תרנגול המנקר באשפה Gallus gallinaceus fodiens in fimo.

נִקְרְתָא · נְקִירָא *Foramen, Caverna. Plurale,* בְּנִקְירָתָא דְעַפְרָא וְאַבְנַיָּא In cavernis pulveris & lapidum, Jobi 30.v.6. *Apud Talmudicos,* עבדי להון נקירתא ויתבי בהון Fecerunt sibi cavernas & sederunt in eis. Hinc etiam legendum נִקְרַת, pro בִּקְרַת, Numer. 24.21. in Targ. Hieros.

נְקִיר *Effossio, Foramen: Perforatio, Erosio:* ניקור עינים Effossio oculorum: *Plurale,* נקורי תאנים וענבים Foramina ficuum & uvarum, à serpentibus scil. vel aliis noxiis reptilibus erosa, Terumoth c. 8. אם אית ביה נקורי Si sint in ea foramina, vel, erosiones, ירו fol. 30.2. Vide & fol. 35.1. לא חייש אבא לנקורי Non curat Abba erosiones serpentis, Cholin fol. 57. In Aruch parvo exponitur Germanicè Bicken. *Aliter;* ההוא צנא דאינקורי Canistrum (avium) perforatarum, hoc est, quarum pedes supra vel infra genu sunt fracti vel rupti; Juxta alios, אינקורי Aves sunt aquatiles nigrę, maculas in fronte habentes instar foraminum vel punctorum, ut R. Salomon notat in Cholin fol. 57. col. 1. *Baal Aruch legit* צנא דנקורי. Metaphoricè, *Inquisitio, Scrutatio subtilis & curiosa.*

נִקְרָא *Fossio:* נקרת תרנגולין Fossio gallinarum, Tahor. cap. 3.

נְקִירוּתָא *Fossio, Effossio, Confossio, Perfossio.*

נוֹקְרָן נַקְרָן *Fossor, Effossor:* metaphoricè, *Scrutator rei, magis ex curiositate nimia, ut gallus in fimo fodiens, quàm justâ necessitate, Scrupulosus:* הנקרנין תופסין אותו Scrutatores capiunt, carpunt illum, Berach. fol. 50.1. Arabicè אלמנקאר, ut in Aruch scribitur: והיו הנקרנים אומרים Et fuerunt scrutatores dicentes.

נִיקְרָא *Vermis:* או ניקרא מקילקתא Aut vermis è fimo, Abhoda sara fol. 28.1. quales scil. gallinæ è fimo effodiunt. Usus ejus commendatur in Medicina,

& exponitur in glossa, תולעת. Baal Aruch explicat, & adducit alium locum ex יע ubi nunc pro ניקרא legitur כתיתא. Terebratores, qui molas manuarias, quæ mulieres solent domi molere, perforant & terebrant, secundum Hebræos, Kiddusch. fol. 82.1. מקורא Terebrum, Terebre, à Perforando, cap. 29. Rambam explicat כלי אשר ינקרו בו Instrumentum quo perforant molas. In Mischna, tractat. Item Rostrum, sic dictum, quòd avis eo fodiat: שמנקר Venit avis Ægyptiaca, cujus rostrum oblongum erat, Ber. rab. sect. 63. Vide suprà in נקר.

נקש Collidere, Complodere, Concutere se invicem: Percutere, Pulsare, Illidere, Incutere. Præt. ותקע את היתד ברקתו Et illisit clavum in tempora ejus, Judic. 4.21. ונקשת בכסתא clavum, Judic. 16. v. 14. Hebraicè redditur hic verbo תקע Figere, Infigere. Participium. וארכבתיה דא לדא נקשן Et genua ejus se invicem collidebant, Dan. 6.5. Sic etiam legitur in Targum Veneto, Ezech. 3.13. al. 2.23. Sed in Rebus נקשן Osculantium, id est, se côtingentium complectentium, & sic in Hebræo נושקות antes. Ithpehal Futurum, ויתנקשון אדרעך Et ent se invicem brachia tua, Eccles. 12. v. 13. Rabbinos & Talmudicos, הקיש על שערי רחמים Pulsavit fores misericordiæ, & apertæ sunt ei: ומקיש בקורנס Et percutit malleo: מקיש Pulsat ostium: הקיש בקרסוליו Collidens talos suos, Bechor. fol. 45.1. הקיש על הדלת Pulsat, Zabhim cap. 4. Proverbium: במשלם שערי מכרא נקש ואתי תורא Quando absumptum est frumentum ex modio, pulsat (illud uxor) & venit contentio, Metzia f. 59.1. Sententia proverbialis in maritos & similes curatores publicos negligentes, qui quamdiu domui de victu & necessariis prospiciunt, pax est in domo: propter defectum autem contentio, & rixæ uxoris, fletus puerorum, & mala quævis oriuntur. Pro נקיש legi alibi נקש.

נקשה · נקישה Collisio, Complosio, Pulsatio: Percussio Ictus.

הקשה Idem: בהקשת קורנס Ictu mallei.

נקשה Aceti fortis genus, Pesach. fol. 43.1.

נקיש Collidens talos vel genua, Bechor. fol. 41.1.

נקישות Nolæ, à Colludendo sic dictæ, Tintinabula. Ita explicat Raschi vocem Hebræam מצלות, ch. 14.20.

נרא Hyacinthus, Hyacinthinus, Violaceus. Apud Talmudicos, לייתי אודרא דנרא דלא Sumat particulam lanæ hyacinthinę non excusæ, Avoda sara fol. 28. col. 2. Commen- datur contra dolorem aurium. Sic citat Aruch: in Talmud legitur per Daleth, דנרא, & explicatur in glossa, בוכין הצבועין בצבע שקורין פוויליר Lana tincta in colore quem vocant פוויליר id est, Violet, Violaceum. In Gittin fol. 19.2. ברקינן ליה בכסיא דנרא Probamus eum aquâ hyacinthinâ vel violaceâ; Glossa hîc iterum explicat פוויל Violet. Baal Aruch, מי צבע של תכלת Aquâ coloris hyacinthini, quâ lanam & lintea tingunt. Videtur esse ex lingua Arabica: nam Schindlerus in suo Lexico inter Arabica ponit, ניר Color cæruleus: מניר Cæruleus: & נוארה · נואר Hyacinthus.

נרג נרגא Ballista, juxta quosdam: vel, Tormentum, aut Instrumentum majus, quo lapides projiciuntur ad diruendos muros. Plurale, נרגין דפרזל Secures ferreæ, Esth. 1.3. in T. sec. היך גלי אתחשיבו ליה נרגיא Ut stipulę reputantur ipsi ballistæ, id est, lapides ballistæ, vel, Tormenta bellica, Job. 41. v. 20. Hebr. תותח. Machina bellica omninò hîc est. Elias vult esse idem quod נרגן Securis, in verbis Rabbinorum. Inde in Gemara legitur, Jesajam, cùm sibi à Judæis metueret, deglutitum fuisse ab arbore, eiq; inclusum. Servi regis Manassis, ipsius vitæ infesti, fortè ad hanc arborem pervenietes, נסרוה · כי מטא נרגא להדי פומא דישעיה לפומיה ונח ליה נפשיה · ומשום הכי איענש לנסורי פוסיה משום דקרינהון לישראל עם טמא שפתים disse- cuerunt eam. Cùm pervenisset securis usque ad os Jesajæ, secuerunt per os ejus, & quievit anima ejus (mortuus fuit.) Propterea autem punitus fuit serrando per os ejus, quia vocaverat Israëlitas, Populum immundum labiis, Jesa. 6.5. Sic paraphrasticè explicat ibi textum Gemaræ, de morte Jesajæ, in Jebhammoth fol. 49.2. circa finem istius capitis. Item, שקל נרגא בר עשר אמין שור עשר אמין ומחייה בקרסוליה וקטליה Accepit securim longam decem cubitos, ac percusit eum in talis-pedum, & occidit eum, Berach. fol. 54. col. 2. אתא ר' חנינא ושדא ביה נרגא Venit R. Chanina, & projecit in eam (arborem) securim, Rosch haschana fol. 13.1. id est, impegit securim in arborẽ, & diffecuit eam: תמרי מקמי נהמא כנרגא לדיקלא Dactyli ante prandium sunt sicuti securis ad palmam, Ketubh. fol. 10. col. 2. נרגא דפרזלא דשליט בפרזלא שדר ליה Securim ferream quæ dominatur ferro, misit ipsi; id est, secures chalybeas, quibus aliud ferrum dissecari potest, Sanh. 96.2. R. Salomon Malleum exponit.

נרגילא · נרגיל Genus junci aut viminis, unde funis fit. Apud Talmudicos, אין מודין אלא בחבל של אפסקימא כאי אפסקימא נרגילא מאי נרגילא דיקלא דחד נברא, Erubh. fol. 58.1.

נרגל Nergal, Idolum, sic appellatum, quod fecerunt Cuthi, 2. Reg. 17.30. Talmudici נרגל dici volunt per

per transpositionem literarum, quasi תַּרְנְגוֹל. Hinc, *Et homines Cuthei fecerũt sibi Nergal;* ומאי ניהו נרגל תרנגול Et quid est *Nergal? Tarnegol,* id est, gallus, Sanhed. fol.63.2. Kimchi citat, esse תרנגולת הבר Gallinam sylvestrem, id est, ejus formæ imaginē fuisse Cutheis pro Idolo. Aliter in Talmud Hierosol. ע״ז cap.3. Homines Cuthei fecerunt *Nergal;* nempe ריגליהו Pedes Jacobi, & pedes Josephi.

נִרְגִּיס *Narcissus:* ita scribitur in Majemone in הלכות ברכות cap.9. In Talmud pro eo legitur נִרְקוֹס.

נרד נִרְדָא *Nardus:* דְּמִקְּדְמַת דְּנָה הֲוָה נָפְקָ רֵיחֵיהוֹן נְדִיף בְּעָלְמָא וּבָתַר כֵּן סְרִיו כְּנִרְדָּא Quoniam odor eorum exibat diffusus per orbem, & postea fœtidi; maleolentes facti sunt ut nardus, Cantic.1.12. Nempe, ubi nardus situm contraxit vel supputruit, amissâ suaveolentiâ, graviter olet, scribit Matthiolus.

שִׁיבּוֹלֶת נֵרְדְּ *Spica nardi,* Kerithut fol.6.1.

נַרְדְּשִׁיר *Tessera, Lusus tesserarum vel latrunculorum:* דמיטללא בגורייתא קיסנייתא ונרדשיר Quæ ludit cum catulis parvis & tesseris, Ketubh. f.61.2. Glossa, בשחוק שקורין איטקקיש Lusum quem vocant *Schachum,* Schachspiel/ *Latrunculorum lusus. Arabicè;* נרד *Tessera, Taxilli.*

נרן נרוור *Lectus mortui, Feretrum.* Sic adducit Aruch ex Oholoth cap.7. Sed illic non extat.

Deinde adducitur in Aruch נרוור pro *Nomine proprio loci,* ex Negaim cap.7. Illic autem nunc in quibusdam exemplaribus legitur נרווד: in aliis, נרוור.

נרם נרמקי *Genus calceamentorum, Socci:* Baal Aruch citat hinc; רב יהודה נפק בה זוני נרמקי Raf Jehuda exivit cum quinque paribus נרמקי, ex Jevam. fol.102.2. Sed illic legitur nunc מוקי, de quo suprà in מוק.

נרק נַרְקוֹם נִרְקוֹם *Narcissus, juxta quosdam: vel, Lilium, Rosa:* אֲנָא מְתִילָא לְנַרְקוֹם רָטִיב Ego assimilata sum narcisso virenti, Cantic.2.1. Respondet Hebræo חֲבַצֶּלֶת Lilium vel Rosa. *Scribitur in fine per* ם, *sed legendum per* ס, *ut sit Græcum* ναρκισσ@, *quod Galatinus & Munsterus notarunt. In Venetis aliud ab initio mendum: nam scribitur* בִּרְקוֹם *per* ב. *Apud Talmudicos,* נרקום דגנוניתא Narcissus vel Rosa hortensis, Berach. fol.43.2. In Aruch parvo scribitur, quosdam explicare *Salviam.*

נרש נְרֵשׁ *Nomen proprium urbis,* Talmud. בשמתא נרש תרביה משכיה ואליתיה In Schammata sive excommunicatione est *Neresch, cum adipe cute, & cauda sua,* Cholin fol.127.col.1. hoc est, omnes & singuli ejus incolæ, summi & imi. Germ. mit Haut und Haar/ propter summam scil. impietatem suam. Ejus mentio quoq; in S[…]ta fol.10.1.

נרת נַרְתִּיק *Narthecium, Theca, Vagina, Chirotheca: Sacculus, Arca, res qualibet in q[…] quid includitur:* שְׁלַף גְּבַר יָת נַרְתִּק יַד יְמִינֵיהּ Extra[…] quisq; chirothecam manus dexteræ suæ, Ruth 4.7. Sic v.8. [ל]א יְהוֹן לְכוֹן בְּנַרְתְּקֵיכוֹן מַתְקְלִין רַבְרְבִין Non erunt vobis in thecis vestris pondera fra[u]dulenta, Deut.25.13. in Jonath. *Apud Rabbin[os] & Talmudicos:* [ב]שעת הכנסת כלים בנרתק שלהם Horâ reductionis vasorum in thecam suam, Joma fol. 54.1. לכשתצא חמה מנרתיקה Quand[o e]greditur Sol è theca sua, id est, quando orit[ur], Gittin fol.76.2. Sic apud R.Salom. Genes.18 הוציא הקב״ה חמה מנרתיקה Eduxit Deus solem [è] theca sua. In Beresch. rabba sect 6. [ג]לגל חמה יש לו נרתק שנ׳ לשמש שם אהל בהם Sphæræ Solis est theca, sicut dicitur: Soli posuit tabernaculum in eis, Psal.19.5. Estque piscina aquarum coram eo (Sole,) & quando egreditur (oritur) tunc Deus debilitat vires ejus (calorem ejus) in aq[uis], ne egrediatur & incendat totum mundum. Sed tempore futuro Deus Sanctus benedictu[s] מקרטלו מנרתקו nudat eam ex theca sua, ac inflammabit eo impios, sicut dicitur, Et inflamm[abit] eos dies ille venturus, Malach.3.19. al.4.1. [נר]תיק של ספר תורה ונרתיק של תפלין Theca libri Legis, & sacculus tephillin, Megilla fol.26.2. Glossa, תיק dicitur de re longa, נרתיק de re brevi: [נ]רתיק חצים Theca sagittarum, R.Salomon Jesa.49.2. חלץ שדיו מתוך נרתיקו Extraxit mammas suas ex theca sua, R.Salom. Thren. 4.3. *Est ex Latino Narthecium.* Cicero lib.2. de finibus: *Jam doloris medicamenta illa Epicurea tamquam de narthecio premunt.*

נש נְשָׁא *Homo, per aphæresin sic dicitur ab Hebr[æis]* אֱנוֹשׁ. Vide in אנש.

Secundò נְשָׁא *Pulvis vel aroma faciens effluere capillos.* Vide infra in נְשַׁם.

Tertiò נְשָׁא *Socer.* Sic ponunt hoc loco [in] Aruch, qui ex Bava basra fol.12.2. adducit [...]א [...]ב, גברא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה & explicat, לשדה של חמיו Juxta agrum soceri sui. Deinde a[f]fert aliud exemplum ex Jevam. fol.35.1. [...]סלו מן התרומה דבי נשיהו, quod explicat, [...]רומה דבית אביהן.

נשא נְשָׂא *Ferre, Auferre, Portare, Sumere: Accipere. Præterit.* וּנְשָׂא הִמּוֹן רוּחָא Et abs[tu]lit eos spiritus, Dan.2.35. *Imperat.* [...] עֲלָנָא נְהוֹר סְבַר אַפָּךְ Attolle super nos lucem benignitatis vultus tui, Psal.4.v.7. & defectè, שָׂא Sume, Esræ 5.15. *Ithpahel Partic. fœmin.* [מ]לכין מִתְנַשְּׂאָה Supra reges extollens se, Esr.4.19. *Hiphil,*

…d Rabbinos, *Portare fecit. Ad conjugium trans-* … נָשָׂא *est, Nubere, Uxorē ducere; ut;* כל הנושא אשה לשום ממון הוין לו בנים שאינם מהוגנים … *m duxerit propter divitias, ei erunt liberi impro-* … Kiddusch. fol. 70.1. *In Hiphil,* השיא *Despondere* … *um vel filiam. Id parentum est, qui faciunt ut* …, id est, *ducat filius uxorem, vel nubat filia* …: מכאן שאין משיאין האשה אלא מדעתה … n. 24. 57. Et interrogabimus os ejus) Hinc, … quòd non elocant filiam, nisi ex consen- … o. בקש אביו להשיאו Cupiebat pater ejus de- … ere ipsum, scil. filium. *Niphal* נשא *Accipi:* … *Uxor enim debet peti & accipi à viro, non* … *re aut accipere virum:* הָרוֹצָה לְהִנָּשֵׂא Quæ vult … ere.

נָשׂוּי · נְשׂוּא *Uxoratus, Conjugatus, Connubio* … *us & sociatus. Fœmininum,* נשואה *Nupta.* His … nuntur פָּנוּי *Otiosus, Celebs,* פְּנוּיָה *Innupta.* נשואה dicitur statim post consecrationem sub חוּפָּה, etiamsi cùm illa nondum fiat congressus, qui nunc pri[m]ùm licitus est, non antè.

נשואין *Desponsationes, Consecrationes, quæ fiunt* … חופה (vide de ea voce in חפף) q.d. *Acceptiones,* … *do mutuæ promissiones in conjugium solenniter publice confirmantur.*

נָשִׂיא *Princeps:* כדור כן נשיא *Qualis generatio,* … *rinceps.* Qualis Rex, talis grex, & qualis … ex, talis Lex *Proverbiale.* Legitur in Ber. rab. … 80. נשיא בכל מקום *Princeps in omni loco, Princeps universalis.* Sic vocabant olim Judicem summum synedrii magni, qui erat caput omnium 70. judicum, Majem. in Sanh. cap. 1.

נְשִׂיאוּת *Elatio, Elevatio: Prolatio, Prolatum:* נשיאות כפים Elatio manuum: נשיאות שפתיו Prolatum labiorum: Item *Principatus, Dignitas:* נהוג נשיאותך ברמים *Æstimato dignitatem tuam inter excelsos, præstantes,* hoc est, Assuefac te ut converseris cum viris magnis, Ketubhoth fol. 103. 2. Aruch in דם 2. legit ברמים, Duc, æstima dignitatem tuam pretiosam, noli eam prostituere, &c.

מַשָּׂאוּי · מַשּׂוּי · מַשָּׂא *Onus, apud Rabbinos & Talmudicos frequens:* דומה עליו כמשאוי Perinde est ac si esset ipsi onus.

משאים *Peripatetici Philosophi,* More par. 2. in præf. ab initio.

Deinde apud Logicos, נָשָׂא est, *Prædicare:* נושא *Portans, Sustinens,* id est, *Subjectum:* נָשׂוּא *Prædicatū, Adjunctum:* ut, רְאוּבֵן עוֹמֵד Ruben stat. Hîc *Ruben* est נושא subjectum: *Stat,* est נָשׂוּא Prædicatum. Item רְאוּבֵן בְּבַיִת Ruben est in domo. *Ruben* est נושא subjectum: In domo, נָשׂוּא *Prædicatū,* המקרים לא ישאו קצתם את קצתם Accidentia non prædicantur de se invicem, More p. 1. c. 73.

Præterea נָשָׂא וְנָתַן *Accipere & Dare,* i. e. *Negotiari:* Item, *Agere de re aliqua, Deliberare, Sententias inter se conferre:* אם נמצאו דבריהם מכוונים נושאין ונותנין בדבר Si verba ipsorum (testium) consentientia deprehendantur, negotiantur, tractant, deliberant de causa, Sie handlen von der sach/ Sanhed. cap. 3. in Misna. לישא וליתן עם חכמים Ad negotiandum, id est, exercendum se, conversandum cum sapientibus.

מַשָּׂא וּמַתָּן *Acceptum & Datum, Creditum & debitum, emptionis & venditionis commercium.*

נְשַׁב *Flare, Afflare, Perflare, Sufflare. Præteritum,* רוּחָא דְמִן קֳדָם יְהוָה נְשַׁבַת בֵּיהּ Spiritus Domini sufflavit in eum, Jesa. 40. 7. *Participium,* כְּרוּחֵי מִטְרָא דְנָשְׁבִין עַל דִּתְאָה Sicut venti pluviosi qui perflant herbam, Deut. 32. 2. Targum Jeruschalmi ex Pahel דִּמְנַשְּׁבִין. Sic, מְנַשְּׁבָא עַל אַפֵּי מַיָּא Flabat in superficie aquarum, Hebraicè מְרַחֶפֶת Genes. 1. v. 2. *Aphel,* אַשֵּׁבַת בְּרוּחַ Flavisti vento, Exod. 15. v. 10. in Jon. pro Hebr. נָשַׁפְתָּ, per commutationem ב & פ.

מַשַּׁב *Sufflatorium, Follis:* כְּמַשַּׁב נַפָּחִין Sicut follis fabrorum, Jerem. 6. 29.

נִשְׁבָּא · נְשַׁב *Laqueus, Rete, Pedica:* נִשְׁבָּא וּפוּחֵי בְּאוֹרְחָא עֲקִימְתָא Rete & laquei in via profunda, Prov. 22. 5. הֵיךְ טַבְיָא מִן נִשְׁבָּא Sicut damula de pedica, Prov. 6. 5. ubi legitur pravè נִשְׁבָּא per ב. Nam & Rabbinis per ב usurpatum legitur.

נְשׁוּב *Idem:* אין פורסין נישובין ליונים Non pandunt retia columbis, Talm. Bava kama fol. 79. 2. Item *Flatus:* קש שנזורה בנישוב Palea quæ dispellitur flatu:

נִישׁוֹבֶת *Palea, Gluma:* המקבל עליו רובע נישובת לסאה Suscipit in se quartam palearum, vel sordium, aut pulveris, ad modium frumenti, Basra fol. 94. col. 1. *Hæc duo habent* ב *pro* פ, *idem cum* נשף.

נשג השיג *Apprehendere, Comprehendere, Assequi. Hebræis & Rabbinis usitatissimum verbum est:* השיגו Apprehendit eū, carpit, refutat, reprehendit: מַשִּׂיג *Apprehendens,* Assequens: מַשִּׂיגִים *Eventa, Accidentia, quæ aliquem comprehendunt:* מוּשָּׂג *Apprehensum, Apprehensibile:* הַחָכְמָה הַמּוּשֶּׂגֶת Sapientia apprehensa, acquisita: הַשָּׂגוֹת Apprehensiones: הַשָּׂגוֹת הַחוּשִׁים Apprehensiones sensuum. Dicitur &, הַשָּׂגוֹת הַחוּשִׁיּוֹת Perceptiones sensiles.

נשדר נִשְׁדּוּר. Apud Talmudicos in Gemara: כְּפִיסְתְּקָא דְנִשְׁדּוּר Quantum est pistacium salis Ammoniaci, Talm. Gittin fol. 69. 1. Glossa, כשיעור גלגל של ארז מסם שקורין אמוניאקא hoc est, Quantitatem glādis de aromate, quod vocatur *Ammoniacum.* David de Pomis pro אמוניאקא dicit ארמוניאקא *Armeniaca mala, Chrysomela.*

נשה *Oblivisci. Infinitivus cum Futuro*, ויהי אין מנשא תנשון Eritque si obliviscendo obliviscamini, Deut.8.19. in Jonath. אדכר לא תנשי Recordare, neque obliviscaris, Deut.9.7. *Ithpeal*, אתנשי *Oblivisci, & Oblivioni tradi vel dari. Præteritum*, אתנשי דכרנהון Oblivioni data est memoria ipsorum, Eccles.9.5. די ברך אתנשית Ejus qui te creavit oblitus es, Deut.32.18. ולא אתנשיתי Neq; oblitus sum, Deut.26.13. אתנשיתי היך שכיבא Oblivioni datus sum sicut decumbens sive ægrotus, Psal.31.13. אתנשיו אלהא Obliti sunt Dei, Psal.106. v.21. אתנשיתון ית פולחן טורא דקודשי Obliti estis cultus mōtis sanctitatis meæ, Jes.65.11. האתנשיתון Nunquid obliti estis, Jerem.44.9. אין אתנשינא Si obliti sumus, Psal.44.21. *Particip.* דלמא לא מתנשי Fortè non obliviscetur, Jesa.49.15. *Plural.* דמתנשין Qui oblivioni traduntur, Jobi 28. v.4. *Infinitiv.* אם אתנשאה תתנשי Si obliviscendo obliviscaris, Deut.8.19. *Futur.* אתנשי מלי Obliviscar sermonum meorum, Jobi 9.27. לא תתנשי דחלתי Ne obliviscaris timoris mei, Jesa.44.v.21. ויתנשי כל שובעא Oblivioni dabitur omnis saturitas, Genes.41.30. ולא יתנשי Neque oblitus est, Psal. 9.v.13. *Fœminin.* האפשר דתתנשי An possibile est ut obliviscatur, Jesa.49.15. לא תתנשי מפום בניהון Non dabitur oblivioni ex ore filiorũ ipsorum, Deut.31.21. דלמא תתנשון Ne obliviscamini, Deuter. 4. 23. דלמא יתנשון עמי Ne obliviscatur populus meus, Psal.59.12. כל רחמך יתנשיך Omnes amici tui obliviscentur tui, Jerem.30.14. אף אלין לא יתנשין Etiam illa non tradentur oblivioni, Jesa. 49.15. יתנשין עקתא Oblivioni traditæ sunt angustiæ, Jesa.65.16. *Aphel, Præteritum*, אנשי חדות יומא טבא Fecit ut in oblivionem venerint dies festi, Thr.2.6. אנשי לך Obliviscitur tui Deus propter iniquitatem tuam, Jobi 11.6. אנשיה אלה חכמתא Oblivisci fecit eam Deus sapientiæ, Jobi 39.17. אנשיני יהוה Oblivisci fecit me Deus omnis laboris mei, Genes.41.51. *Et intransitivè*, למה אנשיתני Quare oblitus es mei, Psal.42.10. אנשיתי טיבותא Oblitus sum bonitatis, Thr.2.17. ואנשיתון מימרא דאלהא Et obliti estis verbi Domini, Deut.32.18. in T.Jonath. & Hierosol. ולא אנשינא Neq; obliti sumus, Psal.44.18. *Participium*, אין מנשינא לך Si oblitus fuero tui, Psal.137.5. *Futur.* אנשיה ליטיני Obliviscar dexteræ meæ, Ibid.

אתנשאה *Oblivio*, Jesa.49.15.

נשים *Mulieres, ut Hebr.* ארבע מדות נאמרו בנשים גרגרניות ציתניות עצלניות קנאניות *Quatuor proprietates prædicantur de mulieribus: sunt luxuriosæ, auscultatrices, pigræ, zelosæ*, Beres. rab. sect.45. Vide & Deut. rabba sect. כי תצא. Item, אין סוד בנשים *Non manet secretum in mulieribus*: נשים דעתן קלה עליהן *Mulieres habent animum levem*, Schab. fol.33. col.2. מרבה נשים מרבה כשפים *Qui multiplicat mulieres, multiplicat veneficia*, Hillel in Avoth cap.2. Nam in Talm. Hierosol. Kiddusch. in fine legitur, הכשרה שבנשים בעלת כשפים. In Jelammedenu, Genes.48.15. ad illud ותכחש שרה *Et mentita est Sarah*, notatur, מכאן פסלו רבותינו את הנשים לעדות *Hinc illegitimas judicarunt Rabbini nostri fœminas ad dicendum testimonium.*

נשט. Quæ Baal Aruch hinc adducit, ea in Talmud hodie aliter leguntur; nempe פשוט, & נמוט, non נשוט.

נשך *Mordere*, Hebraicè. *Apud Talmudicos* עד שישוכו Donec mordeant, hoc est, donec ita arctè & spissè cohæreant, ut se invicem mordere videantur, Challa cap.2. Sic, נושכות Mordentes, scil. botri; eodem sensu, Schab. fol.17 col.1.

נשך *Fœnus, Usura pecuniaria, juxta Talmudicos:* איזהו נשך המלוה סלע בחמשת דינרין סאתים חיטים בשלש אסור מפני שהוא נושך Quidnam est *neschech* quando quis mutuo dat siclum pro quinque denariis, duo sata pro tribus, prohibitum hoc est, quia mordet, &c. Metzia cap.5. initio.

נשכן *Mordax:* פרה נשכנית Vacca mordax, Metzia fol.80.1.

נשל *Hiphil*, השיל *Decutere fructus de arbore, idem quod* השיר *per commutationem* ל *in* ר *ut in aliis multis. Unde in Aruch in* של *tertio legitur,* משילין · משירין · משלשלין pro eodem habētur. Item, *Excutere, Ejicere:* וישל יתה מביתה Et excutiet eam ex domo sua, Hebr. ושלחה, Deuter 24.1. in Jonath.

נשילה *Excussio, Dejectio:* vel, *Lapsus, Casus:* יפתח מת בנשילת איברים Jephtach mortuus est excussione vel lapsu, collapsione membrorum, *paralysi*: nam quocunque iverat, ibi membrum aliquod נישול הימנו decidit, decussum fuit ab eo, & illic sepultum. Et hoc est quod dicitur; *Et sepultus est in urbibus Gilead*, Judic.12.7. Beres.rab. sect.60. Kimchi in Com ait, היה נופל איברים. Vide & Medr. Kohel. cap.10.12. נשול איברים *Paralyticus*, in Euangelio Matt. Hebraico.

נשם נשמא · נשמתא *Anima humana rationalis & immortalis:* item *Halitus, Flatus, Afflatus, Respiratio:* לא תקים כל נשמתא Non servabis in vita ullam animam hominis, Deut.20. v.16. נשמתא דחיי Anima vitæ, id est, vivens, vitalis, Gen.2.7. כל דנשמתא רוחא דחיי באפוהי Omnis in cujus naribus est halitus spiritus vitæ, Genes. 7.v.22. ונשמתא דמן Et anima cujus, Jobi 26.4. דנשמת רוח חיין באפוהי In cujus naribus est anima spiritus vitæ, Jesa.2. 22. *Aff.* רוחיה ונשמתיה Spiritum ejus & animam ejus, Jobi 34.v.14. נשמתך Anima tua, Dan.5.23. עד כדון בולא נשמתי בי Adhuc

huc tota anima mea est in me, omnis halitus, וְנִשְׁמְתָא אֲנָא עֲבָרַת. Et animas Job 17.3. *Plurale*, ... ci, Jesa. 57.16. *De differentia* נפש *Animæ, ... Spiritus, &* נְשָׁמָה, *Vide Aben Esram Eccl.*7.5. *Apud Rabbinos Talmudicos, maximè in Dialecto Hierosolymitana, dicitur in plurali etiam* נשמתין.

נשם *Spirare, Spiritum, Halitum ducere, Halare, Respirare, Animari, Animatum* ... vel התנשם *Recipere spiritum, Reviviscere, Convalescere:* ... לחש ליה בשמיה דישו בן פנדירא ונ... Benedixit ei ... mine Jesu filii Pandiræ, & respiravit, id ... & convaluit, Tal. Hierosol. עז cap.2. מה עבדת ... בשניך אמר ליה מן עונתא דיהבת ידך עלוהי את ... t, Quid fecisti dentibus tuis? respondit ipsi: ... quo tempore imposuisti manum tuam illis, ... piravi, id est, convalui, sect. 33. In Vajikra ... רוקי באפיה ה׳ זמנין והיא מתנשמא: Spuit in faciem ... septem vicibus, & ipsa respiravit, id ... xit, spiritum vitalem recepit.

נְשִׁימָה *Flatus: Halitus, Respiratio: Hinc apud Rabbinos,* על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבוראו מ״ט כל הנשמה תהלל יה כל הנשימה תהלל יה ... st, *Ad unumquemque halitum aut spiritum, quem ... spirat, opus habet laudare Deum creatorem ... Quâ ratione? Omnis* נְשָׁמָה *anima laudet Do... Psalm.*150.6. *id est, omnis* נְשִׁימָה *halitus ... laudet Dominum*, Bereſch. rabba ſect. 14. Item, פן תפרח נשמתו ממנו באותן נשימות שנושם בעת השינה ... ne evolet anima ejus ex eo in istis halitibus, quos exhalat tempore somni. אותיות הנשימה ... *literæ flatus*: sic dicuntur *literæ quatuor quiescentes* אהוי: R. Moses in sua Gram.

נשם *Unguentum, vel Pulvis, vel Herba, quam comedit, vel eâ se inungit, et nulli crescunt pili,* ... Negaim cap.10. In Jalkut fol. 210. 1. explicatur *Unguentum, quod effluere facit capillos. Alibi scribitur eodem sensu* נשא: ut, סך נשא Qui se inungit unguento נשא, Nasir fol. 40. 1. ut scil. pili ipsi effluant.

נְשַׁף *Flare, Sufflare, Difflare:* אבק וקש שנשוף וזז ממקומו Pulvis & palea quæ difflatur & recedit à loco suo: מאתמול אינשפא Ab heri sufflata est. *Ex Ithpahel per transpositionem literarum,* ודמינשפא Qui difflati sunt, devoluti de loco suo, Bava metzia fol.23.1. Vel referendum est ad secundum hujus verbi significatum.

נשף *Crepusculum: Tenebræ subobscuræ vespertinæ vel matutinæ:* עֵינָא דְנִיוּפָא נָטְרָא נֶשֶׁף Oculus adulteri observat crepusculum, Jobi 24 15. *Apud Talmudicos,* תרי נשפי הוו נשף ליליא ואתה יממא נשף יממא ואתא ליליא id est, Duo crepuscula sunt; crepusculum noctis, & venit dies: crepusculum ... i, & venit nox, Berach. fol.3.2.

Secundò, *Salire, Exsilire, Resilire, Recedere:*

לינשוף מדוכתיה, Glossa, לדלוג Ad saliendum, recedendum è loco suo quatuor ulnas, Megilla fol.3.1. Sanh. fol.94.1.

ניסוף *Flatus cum sibilo, qualis serpentum iratorum*, Schab. fol.121.2.

נשופה *Palea, quæ flatu dispellitur.* Sic citatur hoc loco in Aruch, sed in Gemara legitur ניסובת. Vide נסב.

נְשַׁק *Osculari. Præteritum,* וּנְשַׁק לֵיהּ Et osculatus est eum, 2.Sam.15.5. Veneta habent נַשֵּׁק ex Pahel. Sic Genes.27.v.27. וּנְשַׁקֵיהּ Et osculatus est eum, Genes. 33. v.4. *Fœminin.* וּנְשַׁקַת Et osculata est eas, Ruth.1.9. וּנְשִׁיקַת לְהוֹן יְדִי לְפֻמִּי Et osculata est manus mea os meum, Jobi 31. 27. וּנְשַׁקְתֵּיהּ Et osculata est eum, Prov.7.13. וּנְשִׁיקוּ גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ Et osculati sunt quisque socium suum, 1. Sam. 20. v. 41. *Participium,* דְּנָשֵׁק לְחַבְרֵהּ Qui osculatur socium suum, Cantic.1.2. *Plurale,* נָשְׁקָן חַד לְחַד Osculabantur se invicem, Ezech. 3.13. ubi in Venetis est נָקְשָׁן, quod sine dubio pravum, quia in Hebræo est מַשִּׁיקוֹת Osculantes, Complectentes. *Infinitivus,* לְמִנְשַׁק לֵיהּ Ad osculandum eum, 2.Sam.20 9. *Imperativus,* וְשַׁק לִי בְּרִי Et osculare me fili mi, Gen.27.26. in Jonathane. *Futurum,* אֶשּׁוֹק כְּעַן לְאַבָּא וּלְאִמָּא Osculer nunc patrem meum & matrem meam, 1 Reg.19 20. סִפְוָתְהוֹן נִנְשְׁקוּן Labia ipsorum osculabuntur, Prov.24.26. cum נ loco formativi י. *Pahel, Præteritum,* וְנַשִּׁיק לְהוֹן Et osculatus est eos, Gen.48.10. וְנַשְּׁקֵיהּ Et osculatus est eũ, 1.Sam.10.1. *Infinitivus,* לְנַשָּׁקָא לִבְנַי Ad osculandum filios meos, Genes.31.28. *Imperativus,* וְנַשֵּׁיק לִי בְּרִי Et osculare me fili mi, Gen.27.26.

נושקא *Osculum: Plur.* בִּישָׁן נוּשְׁקָתָא דְּסָנְאָה Mala sunt oscula osoris, Prov.27.6.

נְשִׁיקָה *Osculatio:* In Bereschit rabba sect.70. ad hæc verba; *Et osculatus est Jacob Rachelem,* legitur: כל נשיקה לתפלות בר מן תלת· נשיקה של גדולה· נשיקה של פרקים· נשיקה של פרישות· נשיקה של גדולה ויקח שמואל את פך השמן ויצוק על ראשו וישקהו· נשיקה של פרקים וילך ויפגשהו בהר אלהים וישק לו· נשיקה של פרישות ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה· ר׳ תנחומא אמר אף נשיקה של קריבות שנא׳ וישק יעקב לרחל שהיה קרובתו hoc est, Omnis osculatio est ad fatuitatem (fatua, stolida) exceptis tribus, quæ sunt: Osculum magnificentiæ & dignitatis, ut, *Et accepit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput ejus, & osculatus est eum*, 1.Sam.10.1. *Osculum compitorum*, id est, *occursus*, ut, Et ivit, & occurrit ipsi in monte Dei, & osculatus est eum, Exod.4.27. *Osculum separationis vel discessus*, ut, Et osculata est Orpa socrum suam, & Ruth adherebat ei, Ruth.1.14. R. Tanchuma addit etiam *Osculum propinquitatis, sicut dicitur;* Et osculatus

 est

est Jacob Rachelem; quia erat propinqua ejus, Genes.29.11. Hæc in Ber. rab. quæ etiam habentur in Tanchuma fol.23.col.4. & in Schemot rabba sect.5. ubi nota נְשִׁיקָה לְתִפְלוּת esse *Osculum fatuum, lascivum*; nam תִּפְלוּת est *Fatuitas, Stoliditas, Stultitia*; unde in glossa explicatur per פְּרִיצוּת *Protervia, Lascivia.* Drusius in Genes. cap.118.scribit; *Inter Oscula Hebræi munerant oscula Precum sive precationum,&c.* & in Exod.cap.12. *Reperio & Osculum precationis sive precum, &c.* Ego apud Hebræos nihil reperio. Unde suspicor, D. Drusium in hac voce תִּפְלוּת impegisse, & pro ea legisse תְּפִלּוֹת *Osculum precationum.* Deinde, נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרָקִים transfero, *Osculum compitorum vel biviorum*, quo intelligitur Osculum, quo se complectebantur, qui in via sibi invicem obviam fiebant, ut ex subjecto exemplo liquet. Drusius in Exod. cap.12. per hoc intelligit *Osculum propinquorum*: sed procul dubio falsus est. Nam Osculum propinquorum apertè ab eo distinquitur, dum tamquam quartum honestum osculum adjicitur. Quod ideo proculdubio fugit virum aliâs accuratissimum, quòd ultima illa verba de Osculo propinquitatis vel propinquorum, in libro Tanchuma, unde ille sua desumpsit, non habentur. In R. Mose ben Nachman fol.26.2. נשיקה בלמ״ד איננה בפה אלא על ראש או על הכתף נָשַׁק hoc est, Quando verbum *Osculandi* construitur cum ל, tum non significatur Osculatio super os, sed, capitis, vel humeri. Deinde, נְשִׁיקָה *quoque est Genus mortis placidissimæ, & suavissimæ, de qua vide elegantia quædam in More nevochim par.3.cap.51.* Ita dicunt mortuum esse Mosen, eò quòd de eo dicitur: *Mortuus est* עַל פִּי *Ad os Domini*, Deuter.34.5. Unde in Devarim rabba quoque legitur: באותה שעה נשקו הקב״ה ונטל נשמתו בנשיקת פה Eâ ipsâ horâ osculatus est eum Deus, & accepit animam ejus per deosculationem oris. Mentio ejus quoque in Berach. fol.8.1. & in Moed katon fol.28.1. נשיקה דמיא כמשחל בניתא מחלבא *Neschikah* est velut extractio pili ex lacte, hoc est, ita levis, placida.

נָשַׁר *Decidere, Excidere, Defluere*: עלין הנושרין מהסבך Folia decidentia à ramis arborum: עיכבן המים הנושר מן השמים Detinuit eos aqua decidens cælitùs: פרט הם הגרגרים האחרים הנושרים בעת הבצירה *Peret* sunt grana singula decidentia tempore vindemiæ, Peah cap.6. *Hiph.* הִשִּׁיר *Decutere fructus. Apud Talm.* והיו בתולותיה נושרות Erantque virginitates ejus diffluentes, Schabbas 63.2.

נְשִׁירָה נָשָׁר *Deciduum*: פורס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר Extendit supra tabernaculum velum, propter solem; aut infra illud, propter decidua, scil. folia, festucas &c. Succa cap.1. in Misch. אוכלין מתחת הנשרים Comedebant de deciduis fructibus sub arboribus, Pesach.cap.4. in Mischna. Baal Aruch hoc legit הנשירה.

נִשְׁרָא · נֶשֶׁר *Aquila*: נִשְׁרָא חַד רַבְּא Aquila una magna, Ezech.17.7. כְּנִשְׁרָא רמָהִיש לְקִנֵּיה Sicut aquila properans in nidum suum, Deuter.32.11. *Plurale*, כְּדַעַל גַּדְפֵּי נִשְׁרִין Sicut in alis aquilarum, Exod.19.4. *Emphat.* מִנִּשְׁרַיָּא קְלִילִין Aquilis velociores, 2.Sam.1.23. *Constr.* יַתִּיר מִנִּשְׁרֵי שְׁמַיָּא Magis quàm aquilæ cælestes, Thren.4.19. *Apud Talmudicos*: נישרא שבערביא *Aquila in Arabia*, ע״ז folio 11.2. Baal Aruch scribit; In Arabia est ædes idololatrica, & in ea figura aquilæ lapidi insculpta, quam adorabant.

נִשּׁוּרִין *Decidua, Micæ panis deciduæ à mensa* נִשּׁוּרֵי בְּבֵיתָא קָשֵׁי לַעֲנִיּוּתָא *Micæ in domo, grave est paupertati*, Pesach. fol.111.2. *Sententia*, quâ monent, non esse micas pedibus conculcandas, alioquin secuturam paupertatem. דכנשי נשורא Qui colligunt micas deciduas: דקא זהיר אנשורא טובא Quoniam cautus erat in micis colligendis plurimùm, Cholin fol.105.2.

נשת נִשְׁתְּוָן *Diploma, Decretum, Epistola aut Scriptum publicum*: וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוָן Et scriptura diplomatis, Esr.4.7. נִשְׁתְּוָנָא דִּי שְׁלַחְתּוּן עֲלֶינָא Diploma, Epistola, quam misistis ad nos, ibid. v.18. R. Salomon simpliciter אִגֶּרֶת *Epistolam* interpretatur. Aben Esra, ספר השוה בכתיבה *Epistolam quæ æqualis est in Scriptura, id est, Epistola duplum, Copia, ut vocant, Exemplar.*

נַאשְׁתִּיק *Chirotheca*, juxta quo[illegible]am: vel, *Annulus tinnulus, Tintinabulum quo [illegible]erdos in capite gestavit, ut ejus adventus exaudiri posset, ut R. Salomon vult.* Hinc, בכל היום לא היה לו נשתיק והיום היה לו נאשתיק Quovis die non erat ei (sacerdoti) Chirotheca, sed hoc die erat ipsi chirotheca, scil. grea, ut tractare vasa calida vel ignita posset, ne manum adureret, Joma fol.44.2. R.Salomonis explicatio nititur loco Exodi 28.35. *Hoc erit super Aharonem quùm ministrabit, ut audiatur sonus ejus, quum ingredietur ipsum Sanctum coram Domino, &c.* In Talmud Hierosol. legitur pro hac voce גַּרְתַּק, de quo suprà, & ratio additur, כדי שלא תכוה ne eâ aduratur.

נָתַב *Flare, Perflare, Sufflare, idem quod* נָשַׁב, *commutatis inter se* ש *&* ת. *Præteritum*, נְתַב בֵּיהּ וְאִתְיַבַּשׁ Perflat in illud & arescit, Psal.129. v.6. *Fœminin.* אֲרוּם זַעְפָּא נְתַבַת בֵּיהּ Nam procella sufflavit in eum, Psalm.103.16. ubi Veneta corrupta. *Pahel Part.* דִּמְנַתְּבִין עַל דִּתְאִין Qui perflant in herbas, Deut.32.2. in Jon. מְנַתְּבָא עַל אַנְפֵּי מַיָּא Flabat in superficie aquarum, Genes.1.2. *Aphel, Fut.* יַנְתֵּיב רוּחֵיהּ Flare faciet ventũ suũ, Ps.147.18.

נתן

נתך ...luere, Diffundi, Dissipari, Spargi, Disper-
... Participium, ורדפו יתבון כמא דנתזן דבריתא
...rsequuntur vos sicut sparguntur apes, ...1.44. scil. ad colligendum mel, fervidè ni-
...m & agminatim. Alii aliter explicant: ...ותתן היך מוי Et diffluunt instar aquæ ...tus mei, Hebr. ויתכו Et diffluunt, Job.3.
24. unde Mercerus putat hîc legendum ... Et diffunduntur. *Apud Rabbinos*, נצוצות ...נתזן על Guttæ sparguntur super pedes ejus, ...l.13.1. *Hithpahel*, ותנתז vel הנתז *Spargi, Diffundi*: בשעה שהיתה החמה זורחת היו ... הניצוצות מנתזין Quo tempore oriebatur ...unt radii se spargentes ab illo.

... *Nomen proprium viri cujusdam magni, in ...culo erat Schola*, Sanhed. fol.74.

...ide in nn.

נתח *Dividere, Discindere, Dissecare in frusta & ...membratim. Hiphil*, הנתיח *Idem*: נתוח ... *Sectio*: נתוח אברים Dissectio membro-... *dissectione*: בעלי הנתוח Domini dissectionis, ... in Meor Enajim fol.79.2.

נתח *Membrum abscissum, Pars, Frustum.*

נתך *Hinc videtur esse Infin.* למתך, *quod vide in* תכך. *Aphel*, אתיך *Fundere, Conflare, ut in ...lis fit, quæ fusa rursus consistunt. Respondet ...bis* יצק · נסך · צרף, *quando hac significatione u-...tur: aliis aliter transferuntur. Præteritum*, ואתיך תלמא ... Et imaginem fudit, Jesa.44.10. ... fudit ipsis, Exod.36.36. וצלמי ומתכי אתכנון ... imaginem meam & conflatile meum fudit ...a.48.5. Sic 1.Reg.7.46. אתכתנא היך קינאה ...conflasti nos sicut argentarius, Psalm.66.v.10. ... צרפתנו Idem. *Particip. præsens*, דמתיך סימא Qui conflat argentum, Psal.66.10. *Particip. præt.* ימא מתך Mare fusile, 1. Reg. 7.23. מתיך נחשא Fusum, fusile æris, 1.Reg.7.16. *Plurale*, כתפין מתכין Humeri fusi sive fusiles, 1.Reg.7.30. *Infinitivus*, לאתכא סמכי קודשא Ad conflandum bases sanctuarii, Exod.38.27. *Futurum*, ותתיך ליה Et fundes ei, Exod.25.12. ואבנא יתיך ברכומא Et lapidem fundit chalybs, vel, lapis funditur in chalybem, Jobi 28.2.

מתכא · מתך *Fusio, Fusura, Fusum, Fusile, Conflatile.* עגל מתכא Vitulus fusionis, fusilis, Exod.32.4. *Aff.* ומתכי Et fusile meum, Jesa.48.5. *Fæminin.* מתכה *Idem: Constr.* תקון מתכת דהבכון Ornatum fusionis auri vestri, Jesa.30.22. *Plurale*, וית כל ... צלמי ... Et omnes imagines fusiles ipsorũ, ...33.52.

מתך *Fusor, Conflator.*

מתכן *Fusilia, Metalla, Mineralia, quæ funduntur & distinctas formas. Sing.* מתכה.

אתכא · אתכותא *Fusio, Fusura, Infusio*: באתכות אבר לפומהון Fusione plumbi in os ejus, Lev.20.13. in Jon. באתכותא In fusionem, Jobi 37.10. *Aff.* באתכותיה In fusione illius, 1.Reg.7.24.

הנתוכין *Cantheru, Tigna*, 1.Reg.6.9. ubi respondet Hebræo גבים, quod sic explicant. R. Salomon dicit, se ignorare quid propriè sit, opinari autem significare *Tegulas concavas*, quibus tecta domuum operiri solent. Fieri potest, ut fuerint Laminæ fusæ, & ת sit pro א, ut in המניכא pro אמניכא Torques, ut est in מנך. Vide & Kimchium.

נתל *Dare, idem quod* נתן. *Futurum*, אין תתל הלכתא לחגירא Si dederis ambulationem claudo, Prov.26.7. לא תתל פתגמא לסכלא Ne reddideris verbum stulto, id est, respondeas, ibid. v.4. *Syriacum est.*

נתן *Dare, Tradere: Ponere, Imponere. Præteritum, Participium & Imperativus in Targum plerunque redduntur per verbum* יהב: *reliqua hinc. Infinitivus*, מתן תתן ליה Dando dabis ei, Deut.15. vers.10. *Et servato Nun*, למנתן Ad tradendum, Esræ 7.20. *& Defectè*, למתן חילה לך Dare robur ejus tibi, Genes. 4.12. מלמתן A dando, ne det, Deut.28.55. *Aff.* במתנך ליה Quum dederis tu illi, Deut.15.10. ולמתנך עלאה Et ut ponam te excelsum, Deuter.26.15. במתנהון Ponentibus ipsis, Ezech. 43.8. למתנה Dare eam, Exod. 22. v.16. כל מסבהון ומתנהון Omne accipere & dare eorum, acceptio & datio, negotiatio, Jesa.9.4. *Futurum*, די אתן לך Quod dabo tibi, Exod. 25.16. ואתן לך Et dabo tibi terram desiderabilem, Jerem. 3.19. אתנניה עלאה Ponam eum excelsum, Psalm.89.28. אתננך Dabo te, Jesa.49.8. אתננה לכון Dabo eam vobis, Levitic.20.24. תנתן Trades, Esræ 7.v.20. ולא תתן Et non dabis, Deuter.21.8. תתננה Dabis illud, Deuter.14.21. אגר לא תתני עוד Mercedem non dabis amplius, Ezech.16.41. יתן לכון רחמין Det vobis misericordias, Genes. 43.14. יתנניה Dabit illud, Eccles.2.21. יתננך Dabit te Dominus percussum, Deuter.28.25. מתן נתן Dando dabimus, Jud.8.25. ינתנון Dabunt, Esræ 4.13. אם לא יתנון לך Si non dederint tibi, Gen.24.41. ויתנונה Et dent illud, 2.Reg.22.5. בנתכון תתנון לנא Filias vestras dabitis nobis, Gen.34.9.

נתינה *Datio*, Rab.

נתן רצוציתא *Nomen proprium celebris cujusdam viri à Pænitentia*, in Schab. fol.56.2. In Aruch: Quare vocarunt eum נתן רצוציתא? quia indusium habebat ex pilis caprarum, qui incidebant carnem ejus; pœnitentiæ scil. causâ. Sed Talmudici aliam rationem adferunt.

מתן · מתנא, vel מתן · מתנא *Donum, Munus, Donatio*: מוהרא ומתנא Dotem & donum, Gen.34.12. in Jon. אתן לך מתנה Dabo tibi munus, 1.Reg.13.7.

Construct.

Construct. לְכָל מַתְּנַת קוּדְשֵׁיהוֹן Omni muneri sanctificationum ipsorum, Exod.28.38. *Plurale,* מוֹהֲרִין וּמַתְּנָן Dotes & munera, Genes.34.12. *Aff.* אַפְרָשׁוּת מַתְּנָתְהוֹן Separatio munerum ipsorum, Numer.18.11. מִכָּל מַתְּנָתֵיכוֹן Ex omnibus muneribus vestris, Num.18.29. מַתְּנָתָךְ Dona tua, Dan.5.v.17. *Apud Rabbinos,* מַשָּׂא וּמַתָּן *Acceptum & datum.* Sic vocatur *Negotiatio, Commercium.* Vide huc Targum Jesa.9.4. Vide etiam suprà in נְשָׂא: *Rab.* מתנות כהונה *Dona sacerdotii,* dona quæ in V.T. sacerdotibus destinata, & decreta fuerunt. Horum fuerunt viginti quatuor. Vide de illis R. Mos. Majemon. in הלכות בכורים cap.1. Mentio eorum quoque in Targ. Jon. Deut.18.2. מתנות עניים *Dona pauperum,* quæ pauperibus dabantur & relinquebantur. Horum in vinea erant quatuor species: פרט ועוללות פיאה ושכחה Tres in fructibus, לקט שכחה פאה: Duæ in arboribus, שכחה ופאה. Vide Majem. in Hilchos mattanos anijim par.3. Item *Donatio, in materia Testamentorum:* מתנת בריא Donatio hominis sani, מתנת שכיב מרע Donatio ægroti.

נְתִינָא · נְתִינִין *Nethinæi, Heb.* נְתִינִים, Esræ 7. v.24. Ministri, servi communes ad secanda ligna & hauriendas aquas, aliaque similia munia obeunda, quos Jehosua in castris toti populo adjunxit, ut est Jos.9.v.27. & quia illic dicitur וַיִּתְּנֵם, idcirco vocati fuerunt נְתִינִים Nethinim, q. d. Dati, Constituti ad certa munia, Addititii, Adjuncti. Erant enim Gibeonitæ, &, fœdere per astutiam cum Israelitis inito, ipsis in servos adjuncti à Josua fuerunt. A' Davide deinceps ad ministerium Levitarum consecrati sunt, ut est Esræ 8. v.20. Vide Esræ 2.58. Nehem.3.26. *Apud Talmudicos,* ממזרין ונתינין אסורין Spurii & Nethinæi prohibentur, Jevammoth fol.78.2. Glossa, Nethinæi sunt Gibeonitæ, qui proselyti facti sunt tempore Josuæ, & constituti sunt ab ipso servi ad hauriendum aquas, & secanda ligna.

נְתַק *Avellere, Evellere, Divellere, Disrumpere, Hebr. Aphel Imperativus,* אַתְקֵנוּן כְּעָנָא לְנִכְסְתָא Evelle eos tanquam oves ad mactationem, Heb. הַתִּקֵם, Jer.12.3. *Ithpahel, Præteritum,* וְלָא בִּבְהִילוּ אִתְנְתַק Quod non citò disrumpitur, Eccles.4.12.

נְתַק · נִתְקָא *Porrigo, Lepræ species capillos evellens:* נִתְקָא הוּא Porrigo est, Lev.13.30. יָת מַכְתַּשׁ נִתְקָא Plagam porriginis, vers.31.

נְתִיקָה · נִתּוּק *Evulsio, Avulsio, Amotio,* Rab.

נְתַר *Defluere, Excidere, Decidere, ut marcidum propriè. Præteritum,* יְבֵשׁ עִשְׂבָּא נְתַר נִצְּהּ Arescit herba, decidit flos ejus, Jesa.40.8. נְתַר Decidit, Hebr. קָמַל, Jesa.33.v.9. כָּל־סְעַר רֵישׁ נְתַר Omnis pilus capitis excidit, Heb. In omni capite est קָרְחָה Calvitium, Jer.48.37. Ezech 2 [illegible] נְתַרוּ זֵיתַיָּא Decidunt olivæ, Joel.1.10. [illegible]לֵי לִבְנָן נְתַרוּ Et arbores Libani defluunt, marcescun[t], Nah.1.4. Heb. אֻמְלַל Languescit. וּנְתַרְנָא כְּמִתַּר טְרַף כַּלְנָא Et decidimus, ut decidit folium omnes nos, Jesa.64.6. *Participium,* וְטַרְפוֹהִי לָא נָתְרִין folia ejus non decidunt, Heb. יִבּוֹל, Psalm.1.[3] וְלָא נָתְרִין נִיבֵי לִיסְתֵיה Neq; excidunt dentes maxillæ ejus, Deuter.34.7. Jon. *Infinitivus,* מִתְנַתַר אוּף אַתְּ Decidendo decides etiam tu, Heb. נָבֹל תִּבּוֹל, Lev.19.19. כְּמִתַּר טְרַף מִגְּפָן Sicut decidit folium ex vite, Heb. כִּנְבֹל, Jesa.34.4. *Fu[turum]* תִּנְתַר ut paulò antè: אֲרֵי יִתַּר סְעַר רֵישֵׁיהּ Q[uod] deciderit pilus capitis ejus, Heb. יִמָּרֵט Depil[a]tur, Levit.13.40. וְהֵיךְ יְרוֹק דִּתְאָה יִנְתְּרוּן Si[c]ut [h]o[l]us vel viror herbæ decident, Psalm.37.2. *Participium,* דְּמַנַּתַר טַרְפוֹהִי Quæ deci[dere] [facit] abjicit folia sua, Heb. כְּאֵלָה נֹבֶלֶת Sicut [quercus] marcescens, Jesa.1.30. דִּמְנַתַּר יָת סַעְרָא Quod excidere facit capillos, Esth.2.12. *Aphel, In[perativus]* אַתַּרוּ עָפְיֵהּ Decidere facite, dejicite frondem [e]jus, Dan.4.11. *Inf. cum Futur.* וְאַף מַתַּר תַּתְּרוּן לַהּ Quin etiam decutiendo decutietis ei, Ruth.2.16. Hebr. שֹׁל תָּשֹׁלּוּ, quod Paraphrastes sumpsit [quasi] si esset à נשל. *In Hiphil Hebraicè,* התיר *Solvit, Expedivit, Dimisit liberum, quod antea fuit con[stri]ctum & vinctum, ut in illo,* מַתִּיר אֲסוּרִים *So[lvit] vinctos,* Psalm.146.7. Hinc Rabbinis est, [התיר *Sol*]*vit, Dissolvit dubium: Permisit, Liberum & [inte]sum fecit,* cui opponitur אָסַר *Ligavit, id est, [Ve]tuit, Prohibuit:* אלו מתירים ואלו אוסרים Hi permittunt, & illi vetant: לא לאסור ולא להתיר Non ad vetandum, neque ad permittendum: אלא שהתיר זה הספק Nisi quod solvit hoc dubium: לא השתדל להתיר הספק Non est sollicitus ad solvendum [d]ubium sive objectionem istam. *Hophal,* הותר *Solvi: Permitti, Liberum fieri:* הותרה השאלה Soluta est quæstio: מוּתָּר *Licitum, Permissum, Concessum,* cujus oppositum אָסוּר *Prohibitum* הקערה ותרנגולת מותרות Scutella & gallina permissæ sunt: מותר לאפות Licitum est coquere.

הֶיתֵּר *Permissio, Concessio,* cujus oppositum איסור *Prohibitio.*

הַתָּרָה *Dimissio, Liberatio: Solutio, argumenti scil. vel quæstionis dubiæ:* התרת המנודה Dimissio, liberatio excommunicati: צריך התרה Opus habet dimissione, ut liber dimittatur: התרת הנדר Solutio voti.

נִתְרָא *Deciduum:* נִתְרָא דְּכַרְמָךְ Deciduum vineæ tuæ, id est, grana singularia decidentia inter vindemiandum, Heb. פֶּרֶט, Levit.19.10.

נְתַר נִתְרָא *Nitrum:* דְּרָמֵי חַלָּא עַל נִתְרָא Qui projicit acetum super nitrum, Prov.25.20. ubi in Venetis

Venetis duplex mendum: כְּבָא רְסַנְקָן בְּנִתְרָא. qui mundant nitro, Jer.2.22. Heb. בְּנֶתֶר. Talmudicos: Septem sunt species, quæ auferunt maculas, רוק תפל ומי גריסין ומי רגלים ונתר ובורית קמוניא Sputum jejunum, aqua fabarum, aqua pedum (urina,) nitrum, sapo, cimolia, achleg, Nidda cap.9. in Misch. Bartenora ... nit *Alumen*. Sic in Schabbas cap.9. In ... נתר אלכסנדרית ולא נתר אנטיפטרית Nitrum Alexandrinum, & non nitrum Antipatrium: Alibi, כלי חרס וכלי נתר Vasa testacea,& ... nitro, Kelim cap.10. & cap.2. ubi Majemon prolixè de hac voce agit; eosque refutat, qui *Alumen* esse volunt; *Est*, inquit, *lapis* ... *momento in aquis liquescens, quo capillos* ... *me ita lavant. Atque ita numerant eum Sapientes nostri in Nidda, inter emundantia & purificantia. Vasa autem istiusmodi frequentia sunt apud nos in finibus Arabiæ, estq; ipsorum opificum difficile,&c.* Vide eum fusè. Plinius lib.31. cap.10. de Nitro agens, *Nitrariæ*, inquit, *egregiæ Ægyptiis. Nam circa Naucratim & Memphin tantum solebant esse, circa Memphin deteriores. Nam & lapidescit ibi in acervis, multiq; fiunt tumuli ea de causa saxei. Faciunt ex his vasa.*

נתש *Evellere, Exstirpare, Eradicare, Hebr.* *Hinc Futurum*, אֱתוֹשׁ Nam exstirpabo, excindam eos, Hebr. אֲמִילַם, Psalm.118. v.10.11.12. Regia, אֶתוֹשְׁשֵׁנוּן, quod planè irregulare est, & sic adducit illud etiam Elias. Veneta, אֶתוֹשְׁנוּן, sed Cholem ultimæ syllabæ solet mutari in Scheva.

ס

סאב Pahel, *Immundum, Pollutum reddere, Polluere, Prophanare, Contaminare, Inquinare, Pollutum pronunciare. Respondet Hebræo* טִמֵּא. *Præteritum*, אֲרֵי סָאֵב יָת דִּינָה Quòd prophanasset (vitiasset) Dinam filiam ejus, Genes.34.5. וְסָאְבַהּ Et prophanavit, polluit eam, 2.Reg.23.16. וְסָאֵבִית Et pollui eos, Ezech.20.26. וְסָאֵבוּ יָתַהּ Et polluerunt eam, Ezech.23.17. דְסָאִיבוּ אֲחָתְהוֹן Eo quod prophanassent (vitiassent, violassent) sororem suam, Genes.34.vers.27. *Et intransitivè*, וְסָאִיבוּ בְּעוֹבָדֵיהוֹן Et inquinati fuerunt operibus suis, Psalm.106.39. סָאֵבְהְּ Polluere, Ezech.36.18. וּבַר יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ סָאֵבְתּוּן uxorem proximi sui violastis, Ezech.33.v.26 וְסָאֵבְתּוּן Et polluistis, Jerem.2.7. *Infinitivus*, סַאָבָא יְסָאֲבִנֵּיהּ Contaminando contaminabit eum, id est, pollutum pronunciabit, Lev.13.v.44. לְסַאָבָא Ad polluendum, Levit.20.3. item, Ad pollutum pronunciandum, Levitic. 20.25. *Aff.* לְסָאָבוּתֵיהּ Ad polluendum illud, Lev.13.59. בְּסָאָבוּתְכוֹן יָתְהּ Pollutibus ipsis, Lev.15.31. לְסָאָבוּתַהּ Cùm pollueritis eam, Levit.18.28. לְסָאָבוּתְהוֹן Ad contaminandum eos, Exod.32.25. *Imperativus*, סָאִיבוּ יָת בֵּיתָא Contaminate domum, Ezech.9.7. *Futurum*, וִיסָאֵב יָתֵיהּ כַּהֲנָא Et pollutum pronunciabit eum sacerdos, Lev.13.25. וִיסָאֵיב רֵישׁ נְזִירֵיהּ Et polluerit caput nazireatus sui, Numer.6.9. *Aff.* וִיסָאֲבִנֵּיהּ Et pollutum pronunciabit eum, Lev.13.8. וְתִסָּאֲבוּן Et contaminabitis, Jesa.30.22. *Ithpahel Præteritum*, אִסְתָּאַב נְזִירֵיהּ Contaminatus est nazireatus ejus, Num.6.12. in Venet. Regia כְּסָאַב ex Pahel: רְאִסְתָּאַב בְּחוֹבִין Qui contaminatus est peccatis, Jobi 14.4. וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא Et contaminata est terra, Levit.18.25. וַאֲרֵי אִסְתָּאַבְתְּ Et ecce polluta es, Numer.5.20. לָא אִסְתָּאַבְתְּ Non sum polluta, Jerem.2.23. אִסְתָּאֲבוּ עַמְמַיָּא Polluerunt se gentes, Lev.18.24. *Particip.* אַתּוּן מִסְתָּאֲבִין Vos polluimini, Ezech. 20. vers. 30. *Infinitivus*, לְאִסְתָּאָבָא בַהּ Ad contaminandum te cum ea, Lev.18.20. *Futurum*, לָא יִסְתָּאַב Ne contaminator, Levit.21.1. הֲיִסְתָּאַב An polluetur, Hag.2.13. pro Heb. הֲיִקְדָּשׁ An sanctificabitur, sic v.14. pro Hebr. הֲיִטְמָא An polluetur. Sic Deuter.22.9. Hebræum פֶּן תִּקְדַּשׁ redditur דִּלְמָא תִסְתָּאַב Ne polluatur: וְתִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן Et polluamini fortè per ea, Levit.11.43. וְלָא תִסְתָּאֲבוּן עוֹד Et non polluantur ultra, Ezech.14.11.

מְסָאַב *Pollutus, Immundus:* כִּמְסָאַב Ut pollutus, Jesa.66.6. בְּכָל מִדַּעַם מְסָאַב In ullum aliquod immundum, Lev.5.2. בְּנִבְלַת רְחִישׁ מְסָאַב In cadaver reptilis immundi, ibid. וִיהֵי מְסָאַב Eritque immundus, Lev.11.27. *Plur.* מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן Immunda erunt illa vobis, Lev.11.28. *Fœmininum*, בְּעִירָא מְסָאֲבָא Jumentum immundum, Lev.5.2. חֵיוְתָא מְסָאֲבָא Bestia immunda, רוּחַ מְסָאֲבָא Spiritum immundum, Zach.13.2. *Emphaticè*, עִם מְסָאַבְתָּא Cum immunda, Lev.15.33. *Rabbini dicunt* מְסוֹאָב: ut, ידים מסואבות Manus pollutæ, Challa cap.2.

סוֹבְתָא · סוֹאָבָא *Pollutio, Immundicies, Immundicia. Construct.* כְּסוֹאֲבַת אֱנָשָׁא Immundiciam hominis, Levit.5.3. כְּסוֹאֲבַת אִתְּתָא Juxta pollutionem mulieris immundæ, Ezech.36.17. *Affix.* מִסּוֹאֲבַתְהוֹן Ab immundicie sua, Levitic.15.v.31. וִימוּתוּן בְּסוֹאֲבַתְהוֹן Morientur in immundicie sua. Levitic.18.19. דִּמְדַכֵּי מִסּוֹבְתֵיהּ Qui mundatur ab immun-

immundicie ſua, Levit.14.19. מִסּוֹאֲבָתָךְ Ab immundicie tua, Ezech.24.13. *Plurale*, מִסּוֹאֲבָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Ab immundiciis filiorum Iſrael, Levit.16.16. Hebr. מִטֻּמְאֹת, quod plurale. *Affix.* מִכֹּל סוֹאֲבָתְכוֹן Ab omnibus immundiciis veſtris, Ezech.36.25.

סאובא · סאוּבָא *Idem:* לְכָל סאובתיה Juxta omnem immundiciem ſuam, Lev.5.3. בגו סאובתהון In immundicia ſua, Lev.16.16. Jon.

סאבות · סְאֵבוּת *Idem:* מִסּוֹאֲבוּתֵיהּ Ab immundicia ſua, Lev.14.19. in Jon.

סְאָה סָאתָא *Satum, Menſura, Modius aridorum:* סְאָה סוּלְתָּא Satum ſimilæ, 2.Reg.7.v.1. בִּסְאָתָא דַּהֲוֵיתָא כָּאֵיל בָּהּ יְכִילוּן לָךְ Menſurâ quâ menſus fueris, remetientur tibi, Jeſa.27.4. *Aff.* תִּתְמְלֵי סָאתֵיהּ Implebitur menſura ejus, Jobi 20.27. *Duale*, וְסָאתַיִן סְעָרִין Et duo ſata hordeorum, 2.Reg.7.1. *Plurale*, תְּלָת סְאִין קִמְחָא Tria ſata farinæ, Gen 18.6. Et maſculinè, וַחֲמֵשׁ סְאִין Et quinque ſata, Reg. סְאִין, 1.Sam.25.18. *Dicitur & Hieroſolymitanè* סְוִין, in Jonathane paſſim. וְתִטְבּוֹל יָתְהוֹן בְּאַרְבְּעִין סְאוִין דְּמַיִן חַיִּין Et lavabis eos quadraginta menſuris aquæ limpidæ, Hebr. וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמָּיִם, Exod.29.4. Levitic.15.5.6.7. & 16.28. in Jon. *Rabb.* אין הקב״ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו *Deus non capit ultionem ab homine, donec impleta fuerit menſura ejus*, Sota fol.9.1. Probatur id ibi ex Jobi 20.22. בִּמְלֹאות סִפְקוֹ יֵצֶר לוֹ *Cùm impleta fuerit ſufficientia ejus, anguſtia erit ipſi*, quod Chaldeus Paraphraſtes ita reddit; תִּתְמְלֵי סָאתֵיהּ יִתְפְּרַע מִנֵּיהּ Cùm impleta erit menſura ejus, ultio ſumetur de ipſo. Ita ait Chriſtus Matt.23.v.32. *Implete menſuram patrum veſtrorum. Amplius apud Talmudicos:* התודה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן חמש מדבריות Sacrificium laudis veniebat ad quinque ſata Hieroſolymitana, quæ ſunt quinq; deſerti (i. e. qualia erant Moſis tempore in deſerto) Menach. cap.8. ab initio. Et in Eruvin fol.83.1. Tradiderunt Rabbini, סאה ירושלמית Sea Hieroſolymitana amplior erat ſeâ deſerti ſextâ parte: & Sea Tzipponenſis Hieroſolymitanâ, ſextâ parte.

סִיאָה *Herbæ ſpecies*, פודנג Arabicè, ut ſcribunt Majemon & Bartenora, in Scheviith cap.8. Okezim cap.2. Schabb. fol.128.1. Nidda fol.51.1. Baal Aruch explicat פוליאו, quod poteſt eſſe *Folium*, vel, *Polium*; vel *Pulegium*, quæ omnia ſunt herbarum nomina. Idem ſcribit, quosdam explicare, סוסימברו, quod puto eſſe *Siſymbrium.*

בית סאתים & בית סיאה quid ſit, vide apud Majem. in הלכות שבת cap.16.

* סאט Vide infrà in סוט.

סאם סָאמָא *Argentum:* מִן סָאמָא גְּבִיָא Præ argento electo, Prover.16.16. confer cap.10.20. צָרְפָא בָּקֵי לְסָאמָא Conflator purgat argentum, Prov.17.3. Veneta corruptè לְסָאסָא. Vide infrà סים.

סאס סָאסָא *Ariſta:* vide ססא. At quod in Targum Prov.17. legitur, in præced. voce poſitum.

סְאֹר *Fermentum, idem quod Hebr.* שְׂאֹר: unde, ה׳ רביעים קמח חייבין בחלה הם וסאורן וסובן Quinque quartalia farinæ tenentur de challa, ipſa, & fermentum, & furfures illorum, Challa cap.2. התמרים משישאו סאור Palmæ vel dactyli (tenentur de decima) ex quo elevarint fermentum, i. e. ex quo inceperint intumeſcere inſtar maſſæ farinæ fermentatæ, Terumoth cap.1. Vide etiam שְׂאֹר.

Deinde סיאור *Fermentatio: metaphoricè Pravitas, Stultitia, Stoliditas.* Hinc legitur in Targum, וְלָא יְהֲדְרוּן לְסִיאוּרָא Et non revertentur ad ſtultitiam, Heb. לְכִסְלָה, Pſalm.85.9. Ita habent libri omnes, & ſic quoq; legunt Elias & Baal Aruch. In Baſilienſibus pro eo ſubſtitutum לְכִסְלָה. Reſtituendum לְסִיאוּרָא: nam hoc ſenſu alibi quoque frequenter apud Hebræos ſcriptores occurrit. In Medraſch Koheleth cap.7. verſ.8. ואלולי בן חזר הפרסי לסיאורו Niſi ita (*ſcil. longanimis fuiſſet R. Samuel*) reverſus fuiſſet Perſa ille (*quem in Lege erudierat*) ad ſtultitiam vel pravitatem ſuam (priſtinam.) In Bereſch. Rabba ſect.70. fol.78.4. pro eo legitur סורו in ſimili phraſi; אלולי אריכות פנים שהאריך ר׳ יהושע עם עקילס היה חוזר לסורו Niſi fuiſſet longanimitas, quâ uſus fuit R. Jehoſua erga Aquilam (proſelytum) reverſus fuiſſet ad ſtultitiam ſuam, id eſt, ad priſtinos ſuos mores. Gloſſator ad priorem locum ſcribit; In omni loco ubi legitur לְסוּרוֹ, explicandum id eſt לכסלותו ולאולתו, eſtque קצור לשון locutio contracta pro סיאורו. Iterum in Talmud Hieroſol. Avoda ſarah cap.2. fol.41.1. גר שחזר לסיאורו Proſelytus qui revertitur ad ſtultitiam ſuam. His exemplis locus Targumi confirmatur & illuſtratur. Vide etiam infrà in סור.

סואר Vide infrà in סור.

סְבָא *Seba, filius Cuſchi, filii Chami, filii Noe, Geneſ.10.7. Ab hoc Sabæa dicta eſt, regio Arabiæ deſertæ:* מַלְכֵי שְׁבָא וּסְבָא Reges Scheba & Seba donum afferent, Pſalm.72.v.10. כּוּשׁ וּסְבָא תַּחְתֶּיךָ Æthiopiam & Sabæam ſub te, ſcil. dedi, Jeſa.43.3. Scheba in Arabia felice fuit. *Plurale*, סְבָאִים *Sabæi*, quod Chaldaicè effertur אֱנָשֵׁי סְבָא Viri Sabæ, Jeſa.45.14.

סָבָא *Potare*, Hebr. אַל תְּהִי בְסֹבְאֵי יָיִן Ne ſis in potatoribus vini, Proverb.23.20.

Sic

Chaldaicè, זָלֵיל בְּסַר וְסָבֵי חֲמַר Commessans ...nem, & potans vinum, Hebr. זולל וְסֹבֵא, Deut. 21. 20.

סובא & Chaldaicè סָבוֹיָא Caupo, מוכר היין Vendens vinum, & homines potare faciens, ut scribit Kimchi in libro Radicum: unde ex quodam Poëta adducit illud, אמת כל האנוש נמצא בעולם לבד מסבאים הם הנבלים Veritas omnis hominis reperitur in mundo, præter cauponum, qui sunt utres, &c. ...at. *Perfidus hic caupo*, Sat. 1. *Cauponibus atque malignis*, Sat. 5. Hinc סָבְאֵךְ Merum tuum, Jes. 1. v. 22. LXX. reddiderunt, οἱ κάπηλοί σου, q. סֹבְאַיִךְ. Apud Talmudicos, אמר רב להנהו סבואתא Dixit illis cauponibus, οἰνοπώλαις, ἐν fol. 71. 1.

מסוביתא *Caupona mulier, Tabernaria, mulier vinum vendens*: ההיא מסוביתא דמסרה אקלידא לנוכרית Ista cauponaria quæ tradidit clavem gentili fæminæ, id est, Christianæ, Abhoda fol. 70. 2.

סָבוּא *Humidus, Humectatus.* Baal Aruch citat ex Nidda fol. 24. 2. השותה יין מזוג עצמותיו סבוין Qui bibit vinum aquâ nimis dilutũ, ejus (mortui scil.) ossa sunt valdè humida, id est, מלוחלחין הרבה: sed in Gemara legitur per Caph סכוין.

סָבַב Heb. *Circuire, Ambire, Circumdare: In orbem, circulariter moveri: Vertere, Inclinare se, Divertere.* Item, *Causam præbere, Causam dare vel quærere, In causa esse*: ut, אָנֹכִי סַבֹּתִי Ego causam præbui, 1. Sam. 22. 22: Chaldaicè גְּרַמִית: Hiphil, הסב *Accumbere, Discumbere cibi capiendi causâ, quòd accubitus iste fieret in circuitum*: והוא מיסב דרך חירות Et inclinat, discumbit, more liberorum, Majem. par. 1. fol. 246. 1. Est enim securitatis argumentum. הסבו אחד מברך לכולן Si accumbant, unus orat loco omnium, scil. tam antè quam post, Berach. fol. 42. 1. נכנסין להסב Ingrediuntur ad accumbendum mensæ, Mahlzeit zu halten: מְסִבִּים *Accumbentes, Discumbentes.* Hinc explicant illud 1. Sam. 16. 11. לא נָסֹב *Non accumbemus*, sc. לֶאֱכוֹל *ad comedendum*, R. David & R. Sal. qui scribit, כל מושב סעודה קרויה היסבה Omnis sessio in convivio, vocatur הֲסִבָּה. *Ex Pihel*, ולסבב סבות Et ad quærendum causas, Aben Esr. Psalm. 26. 10.

הֲסִבָּה *Accubitus: Inclinatio in latus*, Anlehnung: שותין בהסבה שמאל Bibunt cum inclinatione in latus sinistrum: אשה אינה צריכה הסיבה ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה Mulier non opus habet inclinatione, sed si fuerit fæmina præstans, necesse est ut inclinet. Filius coram patre suo, & famulus coram Domino suo accumbunt. Sed discipulus in præsentia magistri sui non accumbit, nisi facultatem à magistro acceperit: והסיבת ימין אינה הסיבה Et inclinatio in latus dexterum non est inclinatio. Item, Qui inclinat se in cervicem, aut in faciem, id nequaquam habetur pro inclinatione, &c. Majem. in הלכות חמץ ומצה cap. 7.

מסובין *Accumbentes*: Item, *Inclinantes se, Inclinati, in latus sc. sinistrum, instar dominorum.*

מֵסַב, מִיסַב, & *fæm.* מסבה *Ambitus, Circuitus: Accubitus ad mensam, qui fiebat olim in solo per circuitum, subjectis sibi lectulis, sive pulvinaribus*, Vide Schabbas fol. 63. 1. lin. 1. במסבת ההיכל In circuitu templi.

מְסַבָּא, מסבתא *Gyrus, Ambitus, Circuitus: Gradus circulares, Cochleæ*: ופותיא מסבתא Et latitudo cochleæ, Ezech. 41. 7. *Plurale*, ובמסבתא סלקין Et per circuitus, cochleas ascẽdent, Heb. בְּלוּלִים, 1. Reg. 6. 9. Sic Ezech. 41. 7.

סובב, סוֹבְבָא, סְבָבָא *Circuitus, Circumferentia, Ambitus, Apsis rotæ*: תְּחוֹת סוֹבְבָא דְמַדְבְּחָא Sub ambitu altaris, Heb. כַּרְכֹּב, Exod 27. 5. *Aff.* תְּחוֹת סוֹבְבֵיהּ Sub circulo ejus, Exod. 38. 4. סובב של גלגל *Ambitus rotæ, Canthus; ferrum quo rotæ vinciuntur*, Kelim cap. 11. & 14.

סְבִיבָה *Circumactio in orbem; Motus circularis*: זמן סביבת הגלגלים Tempus circumactionis sphærarum.

סִבּוּב *Circuitio, Circumdatio*: סבוב העולם Circuitio mundi: המתנועע בסבוב Quod movetur in circulum: Item *Vertigo*, der Schwindel.

סִבּוּבִי *Circularis: Fæmin.* שתנועת הגלגלים סבובית Quòd motus sphærarum est circularis, Kasvenaki Prov. 8. 30.

סִבָּה *Causa, Heb. ut in illo*, כִּי הָיְתָה סִבָּה מֵעִם יְהוָה *Erat enim causa à Domino*, 1. Reg. 12. v. 15. *Apud Rabbinos*, סִבַּת הַסִּבּוֹת *Causa causarum.* Ea Deus est, quem sic periphrasticè vocant. סִבָּה רִאשׁוֹנָה Causa prima, principalis. סִבָּה פוֹעֶלֶת Causa efficiens, חוּמְרִית materialis, צוּרִית formalis, תַּכְלִיתִית Finalis.

מְסוּבָּב *Causatũ, Effectum*: בְּסוּר הַסִּבָּה יָסוּר הַמְּסוּבָּב *Sublatâ causâ, tollitur effectum.*

סַבְּבַיָּא *Fustes; ut habet Paraphrastes Latinus in Targum*, Jes. 7. 20. *Jungitur Gladio & serræ, unde sine dubio aliud armorum genus denotat. Elias legit* סִבְּבַיָּא.

סֻבִּין, סוּבִּין *Furfures; purgamentum farinæ crassius & posterius, sic dicti; ab Agitando & circumjactando inter molendum*: סאה סולת וסאה סובין Modius similæ, & modius furfurum, Ketubh. fol. 112. Vide R. Sal. Amos 9. 9.

סוּבָּן *Furfuraceum*: סוּבָּן ומורסָן Furfuraceum & glumosum, Schab. cap. 7. in fine.

סבר *Hinc formam habet* סִבְהֵי, *Prover.* 2. 7. *pro Hebræo* תּוּשִׁיָּה, *quod sic nunquam aliâs in Targum redditur. Inde Elias putat vocem esse pravam. Guido conjicit, esse corruptam à* טוב, *&*

significare Longævitatem, Senectutem, etsi nec sic unquam transferatur, sed ferè semper מַרְעָא *Scientia,* מַלְכְּתָא vel מִלְּכָא *Consilium,* חוּכְמְתָא *Sapientia,* תַּקִּיפוּתָא *Substantia. Exemplar Complutense,* בְּחִיר*, quod quidam scribunt, apud Arabes significare Honorem, Gloriam. Posset legi* שִׁבְחוֹר*, quod proximè ad formam vocis accedit, vel* סַכְלְתָא*, ut aliâs transfertur* חָכְמְתָא.

סַבְהֲלוֹם *Adamas, lapis pretiosus, pro Hebræo* יַהֲלֹם, Exod. 28.18. & 39.11. Ezech. 28.13.

סבט סִיבְטָא *Clavus:* דתלי בסיבטא Ac si penderet à clavo, Sanhed. fol. 112.1. Idem cum מִיבְתָא, de quo in סכך.

סַנְבַּטְיוֹן · סַמְבַּטְיוֹן · סַבַּטְיוֹן · סַבְּטוֹן *Nomen fluvii, ultra quem decem tribus Israelitarum captivæ detentæ sunt. Fluvius iste à* שַׁבָּת *Sabbatho nomen habet, quòd per sex dies hebdomadis rapidissimo feratur decursu, ingentes lapides secum convolvente, ut nemo transire possit, die autem sabbatho quiescat, quando Judæis quies imperata, ut transire ipsis eo die non liceat. Elias in suo Tisbi vult esse Arabicum, ab Hebræo* שַׁבָּת · ס *&* ש · ת *&* ט *inter se, ut sæpe, commutatis. Terminatio* יון *sit addititia & formativa Nominis. Quod si ita est,* Sabbatjon *erit Sabbathicus, scil. fluvius.* נ *&* מ *interjecta sunt euphoniæ causâ, ut Germani dicunt* Sabbathtag *&* Sambstag. *Idem Elias notat, R. Mosen Majemonidem asserere, hunc fluvium esse eum, qui in Sacris dicitur* גּוֹזָן*, nempe 2. Reg. 17.6. ubi scriptum est:* Anno nono Hoscheæ (regis) cepit Rex Assyriæ Schomronem, & deportavit Israëlem in Assyriam, collocavitque eos in Chalacho & in Chabore, & in נהר גוזן *Nehar gosan* (flumine Gosan) & in civitatibus Mediæ. *Hujus fluvii diversi scriptores diversis sententiis meminerunt.* In Targum Hierosolymitano Jonathanis, Exod. 34.10. אַעֲבִיד פְּרִישָׁן לְהוֹן בִּזְמַן דִּיהָכוּן בְּשִׁבְיָתָא עַל נַהֲרָוָות בָּבֶל וְאַסַּלְקִנּוּן מִתַּמָּן וְאַשְׁרִינּוּן מִן לְגָיו לְנַהַר סַמְבַּטְיוֹן *Faciam miracula ipsis (Israëlitis) & tempore quo abibunt in captivitatem ultra flumina Babyloniæ, educam ipsos inde, & habitare eos faciam ultra ipsum flumen Sambatjon.* In Bereschith rabba sect. 11. הרי נהר סמבטיון יוכיח שמושך אבנים כל ימות השבוע ובשבת הוא נח *Ecce fluvius Sambatjon arguit,* (nempe, Sabbathum differre à reliquis diebus) *qui trahit secum lapides omnibus diebus septimanæ, die sabbatho autem quiescit.* Et sectione 73. לא למקום שגלו עשרת השבטים גלה שבט יהודה ובנימין · עשרת השבטים גלו לפנים מן נהר סמבטיון שבט יהודה ובנימין מפוזרים בכל הארצות id est, *Non ad locum, in quem deportatæ sunt decem tribus, deportata quoque est tribus Juda & Benjamin. Decem tribus deportatæ sunt antea ultra fluvium Sambatjon, tribus Juda & Benjamin dispersæ sunt in omnes terras.* R. Salomon Jarchi ad illud Jesajæ, *Qui perierant in Ægypto, cap. 27.13.* scribit: לפי שנפוצו בארץ רחוקה לפנים מן הנהר סבטיון קראם אובדים *Eo quòd dispersi fuerunt olim ex terra longinqua ultra fluvium Sabbatjon, vocat eos perditos.* Apud Talmudicos, in Massech. Sanhed. fol. 65.2. מִי יֵימַר דְּהָאִידָּנָא שַׁבְּתָא אֲמַר לוֹ נְהַר סַבַּטְיוֹן יוֹכִיחַ *Quis dicet hodie sabbathum esse? respondit, ei Fluvius Sabbatjon id arguit:* Glossa R. Salomonis: נהר סבטיון יוכיח נהר אחד של אבנים ובכל ימות השבוע שוטף והולך וביום השבת שוקט ונח Fluvius Sabbatjon arguit: *Fluvius quidam lapidum est, qui omnibus diebus septimanæ exundat & fluit, sed in die sabbatho tranquillus est & quiescit.* In Talm. Hierosol. Sanhed. cap. 10. circa finem. *In tria exilia missi sunt Israelitæ,* אחת לפנים מנהר סנבטיון *primò ultra fluvium Sanbatjon, deinde in Daphnem Antiochiæ: tertiò, quando nubes super ipsos descendens texit eos.* Hæc etiam, sed nonnihil aliter, leguntur in Jalkut Prophetarum folio 52.2. ex Pesikta. In libro Tanchuma, sect. כי תשא, quæ incipit Exod. 30.11. legitur: אלא נהר סבטיון מעיד שבכל ימים הוא מושך אבנים וחול ובשבת נח id est, *Sed etiam fluvius Sabbaticus attestatur,* (scil. Sabbathum Judaicum esse observandum) *qui omnibus diebus* (septimanæ) *circumtrahit lapides & arenam, sed in Sabbatho quietus est.* R. Gedaljah in libro suo שלשלת scribit folio 36. edit. Cracoviensis, 37. edit. Venetæ: באותה הלילה היה רעש גדול ובבוקר ראו חיל גדול והשיב האל סביבם נהר שגולל אבנים וחול במקום שלא היה שם נהר מעולם ועדין גולל אבנים וחול בלי מים ברעש וקולות שאילו היה שם אפילו הר של ברזל היה מנפצו · וזה בכל ימי חול ובשבת נח ולזה נקרא נהר שבתיון · ויש מקומות באותו הנהר שהוא רחב ם׳ אמה ולכן אינם יכולים לבוא אלינו ולא אנו אליהם וכו׳ id est, *In ea nocte erat terræ motus maximus, & mane facto conspexerunt* (decem tribus sive Israelitæ) *exercitum magnum. Sed Deus adduxit circa eos fluvium volventem lapides & arenam, in loco ubi antea non fuerat fluvius unquam, & adhuc usque volvit lapides & arenam sine aqua, per terræ motum duntaxat & strepitum maximum, ita ut si essent ibi etiam montes ferrei, dispergerent eos. Id verò omnibus diebus prophanis, sed in Sabbatho quiescit, unde vocatur Fluvius sabbathicus. Quibusdam locis latus est fluvius iste sexaginta cubitos, qua de causa ipsi nequeunt venire ad nos, neque nos accedere ipsos possumus, &c.* R. Abraham in libro יוחסין Juchasin f. 155. refert: וכן נבאר מוצא נהר סמבטיון בגלילות האינדיאה הזאת העליונה בין נהרי גאניא׳ום אשר בלשוננו גוזן כאמרו ויגל את ישראל אשורה וגו׳ נהר גוזן וערי מדי והמקומות האלה הם למעלה ביבשה על לאמ׳יק ועל קאל׳יקוט · ונהר סמבטיון למעלה בקליקום מוצאו ומפסיק בין האינדיאני ההם וכו׳ id est, *Sic etiam explicatur ortus fluvii Sambatjonis in tractibus Indiæ istius superioris inter flumina Ganiæ, quæ linguâ nostrâ est Gosan,*

Gosan, juxta id quod dicit Scriptura. Et deportavit Israelem in Assyriam, &c. flumen Gosan, & civitates Mediæ, 2.Reg.17.6. *Loca ista sunt in superiori terra sicca inter Lamek & Calicut: fluvius autem Sabbathicus supra Calicut oritur, & desinit inter* [illegible], *&c.* Huc pertinet etiam quod legitur in Epistola Preste Johannis, Hebraicè Constantinopoli impressa, ad Papam Romanum. ודעו כי מזו הים של אבנים בא נהר אחד שיוצא מגן עדן והולך בינינו ובין הארץ הגדולה של המלך דניאל מלך היהודים וזה הנהר הולך כל ימי השבוע אינו זז ממקומו עד יום ראשון שבת לאיתנו *Præterea* [illegible] *quòd ab isto mari lapidū* (quod in præcedd. describit) *oritur fluvius quidam, qui egreditur ex horto Edenis, & decurrit inter nos, & inter terram magnam Regis potentissimi Danielis, Regis Judæorum. Iste fluvius singulis diebus septimanæ fluit: sed Sabbatho non movetur de loco suo, usque ad diem primum, quo revertitur ad cursum suum. Et cùm plenus est ultra omnes ripas suas, adducit lapides valdè graves, nullæq; planè in eo sunt aquæ, sed quicquid invenit, deducit in mare: nec quisquam potest per eum transire, nisi in Sabbatho. Nos autem custodias collocamus in transitu. Nam si Judæi possent transire, maximum facerent damnum in toto mundo, Christianis pariter & Israëlitis, omniq; nationi & linguæ, quæ sub cœlo est. Nulla enim est lingua, nulla natio, quæ coram eis posset subsistere, &c.* Hæc ex illa epistola, atque adeò ex illo ipso exemplari, quod Sebastiani Munsteri olim fuit, & quod ad se ex Cairo Ægypti Basileam allatum esse, testatur in fine Cosmographiæ suæ Latinæ, ubi partem illius quoq; produxit. In ספר אלדד הדני libello Eldad Danitæ, impresso quoque Constantinopoli, cum Epistola modò citata, in quo narrat author ille, quâ ratione mirabili fato aliquando per naufragium ad Æthiopes delatus sit, hujus fluvii quoque mentionem facit: *Præterea, inquit, hi* (loquitur de populo Judaico quodam, quem שבט משה Tribum Mosis nominat, habitante etiam in parte quadam Æthiopiæ,) *nullos vident homines alios, neque homines alii vicissim ipsos, nisi quatuor istæ tribus* (Ruben, Naphtali, Gad, & Ascher, quas in præcedentibus mansisse dixit in Havila illa antiqua, ubi aurum est optimum) *quæ habitant trans flumina Æthiopiæ. Est enim locus ubi se mutuò vident, & invicem, vociferando, colloquuntur: sed fluvius Sabbation interjacet inter illos. Narrant autem illis omnia quæcunq; ipsis accidunt, sed cùm negotium aliquod arduum & alicujus momenti adest, habent certam speciem columbarum, quibus utuntur. Scribunt enim tum literas, & alligant eas alis aut pedibus columbæ, quas illæ deferunt ultra fluvium Sabbation, & Regibus aut principibus illorum offerunt. Insuper magnam habent copiam lapidum pretiosorum, argenti atque auri. Serunt quoq; linum, & habent coccineum, unde pulcherrima vestimenta conficiunt. Quintuplo autem plures sunt illorum, quàm Israëlitarum qui ex Ægypto exiverunt: Immensæ enim magnitudinis & latitudinis est locus ille. Porrò* הנהר מאתים אמה במטחוי קשת והנהר מלא מאבנים גדולים וקטנים וקולם ירעם כרעש גדול כרוח סערה בים ובלילה נשמע קולו מהלך יום ויש אצלם שש מעיינות ויקבצו כולם לאגמא אחת וישקו מהם ארצם ושם ישרצו בה דגים טהורים והנהר הולך והאבנים והחול ירעימו ששת ימי המעשה וביום השביעי ישבות וינוח עד מוצא שבת וכו' *fluvius iste latus est ducentos cubitos, quasi jactum arcus, & est plenus lapidibus magnis & parvis, qui sonum & strepitum edunt instar terræmotus magni, aut instar procellæ magnæ in mari. Sonus ejus noctu auditur itinere totius diei. Habent autem illic sex fontes, quos congregant in unum stagnum, unde terram suam irrigant, & ubi pisces mundos magnâ copiâ alunt. Fluvius verò ille fluit, & arena perstrepit sex diebus septimanæ: sed die septimo cessat & quiescit usque ad exitum Sabbathi, &c.* Hactenus Eldad Danita. Hæc apud Hebræos scriptores inveni. Latini authores aliquot hujus fluvii quoque meminerunt. Plinius lib. 31. cap. 2. *In Judæa rivus Sabbathis omnibus siccatur.* Rivum quidem non nominat, sed procul dubio idem ille est, de quo Hebræi. Putavit in Judæa esse, quòd Judæos ad istum fluvium habitare, & ab istis hanc historiam profectam, didicerat, & nimis cupidè crediderat. Meminit etiam Fulgosus Exemplorum libro 1. cap. 6. Agricola de natura eorum quæ ex terra fluunt, lib. 3. p. 114. scribit: *Quidam ad aliquod tempus cessant, deinde rursus fluunt, ut Symethus in Sicilia, qui per Catanam fluit, & amnis qui medius inter Arcæam & Raphanæam Syriæ urbes cursum tenet, modò, ut author Josephus, pleno defertur alveo, repentè deficit, & sex diebus continuis siccum transituro præbet alveum. Septimo die iterum exortus abundat aquis, atque ex eo die, sacro Judææ gentis, Sabbathicus nominatur.* Hæc ille. Sequitur, ut ipse fatetur, Josephi de hoc fluvio sententiam, quæ Hebræorum sententiæ planè contraria est. Verba Josephi extant lib. 7. de bello Judaic. cap. 24. in hunc modum: *Conspicit* (Titus Imperator Antiochiam proficiscens) *in itinere fluvium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Arcen Agryppæ regni civitatem, & Raphanæas* (sic hæc vertenda esse annotavit Nicolaus Fullerus Britannus, in Miscellaneis suis Theologicis.) *Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cùm sit, quando fluit plurimus sive largus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus â fontibus deficiens, siccum exhibet*

bibet locum videre. Deinde quasi nullâ mutatione factâ, septimo die similis exoritur, atq; hunc ordinem semper eum observare, pro certo compertum est. Unde etiam Sabbathicus appellatus est, à sacro Judæorum septimo die sic nominatus. Hæc Josephus. De situ vide Fullerum. Posteriorum sensus debet esse; post sex dies septimanæ eum à fontibus deficere & exsiccari: septimo die sub finem ejus, similis fluendo exoritur, &c. Hæc omnia fabulosa esse, docet Paulus Fagius in Deut.31. Paraphrasis Chaldaicæ, Galatinus lib.11. cap.9. Vide etiam 4. Esiæ 13.v.40. & deinceps, & ibi notam Junii. Item librum מאור עינים cap.13.

סְבַךְ *Implexum, Perplexum esse.* סְבַךְ *Perplexum, Perplexitas:* בִּסְבַךְ קִיסָא In perplexitatem lignorum vel arborum, Psal.74.5. *Apud Rab.* צֶמֶר מְסוּבָךְ Lana implexa. *Hophal,* הוּסְבַךְ בֶּעָלִים Implexum foliis, Peah cap.7.

סְבַכְתָא · סבכא · סְבָכְתָא *Vitta, ab implexo opere sic dicta:* חוטי סבכה Fila vittę: סבכה מוהבת Vitta aurea, Schab.57.2. *Scribitur etiam sæpè per* ש. *Plurale,* סְבָכוֹת, *& Chaldaicè,* סִבְכְתָא.

מִסְבָךְ *Ramus implexus, ramus cum suis frondibus:* סקל וסבך בראש החבל Ligant bacillum & ramum in capite funis, Parah cap.3.

סוּבָךְ *Talus pedis, sic dictus, quòd ibi nervi implicentur: juxta alios, Sura.* In Mischna: שוק מן הפרק של ארכובה עד סובך של רגל *Schuk* crus dicitur ab articulo genu usque ad talum pedis, Cholin fol. 134.col.2. Glossa, סובך היינו פרק סבין הקולית ועצם האמצעי. Alia glossa, סובך מקום שמסתבכים ומשתרגים הגידים. R.Salomon Levit.7.22. ad vocem שוק scribit; Ab articulo genu, quòd venditur unà cum capite, usque ad articulum medium, שהוא סובך של רגל qui est talus pedis. In Aruch explicatur vernaculè *Polpa,* id est, *Sura.* Et sic quoq; David de Pomis.

סְבָבִיָא *Torques, ab opere implexo sic dicti,* Jesa. 3.18. Kimchi vult, esse *Vittas, Reticula ornata capitis, Hauben/ quæ etiam sunt operis implexi:* pro Hebræo שַׂהֲרֹנִים *Lunulata.*

שַׂבְּכָא · סַבְּכָא *Sambuca, instrumentum musicum,* Dan.3.5.7.

סְבַל *Ferre, Portare, Perferre. In Targ. Hierosolymitano interdū usurpatur pro Hebr.* נָשָׂא. *Præt.* וסבַל עַל תְּקוֹף אַבְרוֹי Et portat in robore alarum suarū, Deut.32.11. quod Jonathan per Participiū expressit, וְסָבֵיל יַתְהוֹן עַל אברוי Et portat, &c. וסבְלִית Et portavit eos, ibid in Jonathane, וְסַבְלֵית יַתְכוֹן Et portavi vos, Exod.19.4. *Partic. ut antea: &* וּמִן בְּגִין אַגְרָא הוּא סָבֵל לֵיהּ יַת נַפְשֵׁיהּ, Et propter mercedem ipse effert ad ipsum animam suam, Deut.24.15. *Infinitiv.* הֵיךְ אֲנָא יָכִיל בִּלְחוֹדִי לְמִסְבּוֹל Quomodo ego possum solus ferre? Deut.1.12.

סַגִּין אִנּוּן חוֹבַי לְמִסְבּוֹל Plura sunt peccata mea, quàm ut ferre possim, Genes.4.13. in Targ. Hierosol. quod Jonathan מִלְּמִסוֹבְלָא ex Pahel, cum מ formativo ex more Syro. *Cum Affixo,* לְמִסְבְּלֵיהּ Ferre illud, ibid. in Jonath. *Imperativus,* סְבֹלוּ יָתִי Sustinete me, Jobi 21.3. *Pahel,* מְסוֹבְלִין Portantia, id est, firma, ut magnum onus portare possint, vel, Onusta, id est, oneri ferendo apta, robusta, fortia, Esræ 6.3. Est ex forma Pohel, cum Cholem loco Dagesch characteristici.

סְבָל *Onus, quod portatur:* אַבְנֵי סְבָל Lapides oneris, graves.

סַבָּל · סַבְלָן *Bajulus, qui onera portat:* Item, *Tolerans, Patiens.* Inde R.Salom. Num.12.3. vocem עָנָו exponit שָׁפָל וְסַבְלָן Humilis & patiens.

סַבְלָנוּת *Patientia, Tolerantia:* וספרו עוד מסבלנות יאשיהו Et recensent insuper de tolerantia Josiæ, &c.

סוּבַלְתָא *Spica,* Hebr. שִׁבֹּלֶת, Judic.12.6.

סְבוֹלֶת *Communio, Societas, æquum communionis onus, Symbola.* אפילו חמשה ועשו סיבולת ראשין לומר לו טול חלקך Etiam quinq; qui fecerint societatem, licitum est illis dicere ipsi, Tolle partem tuam, &c. Pesach. fol. 89. 2. Glossa, סבולת תערובת סעודה של כל ימות השנה *Sibboleth* est commixtio conviviorum per totum annum. Baal Aruch exponit; בני חבורה ההולכים ממקום למקום ואוכלין יחד. *Videtur esse ex Græco* συμβολὴ, *unde & Latini dicunt Symbola. Huc propiùs accedit scriptio* מִיבּוֹל, *quæ reperitur in Talm. Hierosol. Pesachim cap.8. fol.36.1.*

סִבְלוֹנוֹת *Munera, Dona nuptialia, quæ sponsus sponsæ & socero suo altero die nuptiarū & conjugii, amicitiæ novæ causâ transmittit, sic dicta, quòd hinc inde Portentur & Transferantur.* Id docet Elias in suo Tisbi his verbis: סבלונות · בן קורין הדורון ששולח החתן לכלה והוא לשון סבל ומשא Sibhlonoth; *Sic vocant donum, quod mittit sponsus sponsæ, estq; significationis Oneris, hoc est, derivatum est vocabulum à verbo* סָבַל, *quod est, Ferre, Portare onus.* Sic R. Majemon in explicatione Mischnajoth: סבלונות משאות ונודתן מעניין נושא סבל שנושאים אותם מיד זה ליד זה Sibhlonoth, *id est,* Massaoth, *Munera. Derivatio ejus est ex significatione* נשא סַבָּל *Portantes onus,* 1.Reg.5.15. *Portantur enim (ista munera) ex manu hujus in manum illius. Paulus Fagius interpres Eliæ, punctavit per Pathach ab initio,* סַבְלוֹנוֹת, *sed Hebræi scribunt* סיבלונות, *interposito* י, *quod lectionem cum Chirek indicat.* Porrò de his donis Traditio est in Jure Hebræorum his verbis: השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין · לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובים שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין · סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אינן

... אביה id eſt, Qui mittit dona-nuptialia ad domum ſoceri ſui, mittatque centum portiones, & comederit illic prandium ſponſale, etiam pro denario duntaxat, non repetuntur illa: ſi non comederit illic prandium ſponſale, tunc repetuntur. Si miſerit dona ampliſsima, ut redeant cum ea (ſponſa) in domum mariti (ſponſi), ea repetuntur. (Si miſerit) dona exigua, quibus tantummodò utatur (ſponſa) in domo patris ſui, illa non repetuntur, Bava bathrá cap. in Miſnafol.146.col.1. Gloſſa R. Salomonis: מנהג חתנים לאחר קידושין לבחרת שולח לבית לכבוד אשתו תכשיטין ומיני פירות וכדי יין וכדי שמן ... איכל שם id eſt, Conſuetudo ſponſorum eſt post deſponſationem per datam arrham, ut ... no manè mittant ad donum ſoceri ſui in honorem uxoris (ſponſæ) ſuç monilia ſive ornamenta muliebria, ſpecies fructuum, vaſcula vini aut olei, quandoque etiam comedit illic cum ea.

סבן סַבְנִיתָא · סִיבְנָא Sabanum, Linteum, quo caput in balneo vel poſt illud, operitur, vel fricatur & ſiccatur, Sindon, Schab. fol.147.2. Legitur quidem ibi per Kaph סכניתא; ſed cum Beth legendum, ut docet Baal Aruch, qui locum hunc in ordine ... adducit, & ipſa vocis etymologia. Eſt enim Græcum ... Lat. Sabanum, linteum ad tegendum, ... endum vel fricandum. Sic in Talm. Hieroſol. ... ab. cap.6. Hebræum מִטְפָּחוֹת Pepla, Sudaria, ... Jeſa. cap.3.22. explicatur Hieroſolymitanè סַבְנָן ... Sabana magna. In eodem Talmud in ... eth Schevuoth c.6. circa finem; חד בר נש קם עם חבריה ואריס ... Inſurrexit quidam ... a ſocium ſuum, & abſtulit ei ſabanum i... dicens; לית חדין סבינא נפיק מן ידי Non exibit ſabanum hoc è manu mea, donec reſtituas mihi meum quod eſt penes te. Devenit negotium ad Samuelem, qui dixit ei, הב ליה סבינתיה ... חיל דין ... Redde ipſi ſabanum ejus, & ito ac litigato cum eo. In gloſſa explicatur per סָרִין. Huc pertinet quoq; ex Talmud Gittin fol.59.1. שיגר לו בוניים בן נונייס לרבי סיבני וחומס סלסלה ... ומלסלא סיבני וחומס כאגחא ופלגיה ראגוזא ... Bu... niam filius Nuniam (vir dives quidam) miſit Rabbino Sabanum & סלסלה · חומס & סלסלה: Sabanum & חומס, inſtar nucis & dimidiæ nucis, &c. Ad hujus loci explicationem ſcribit Baal Aruch inter alia; ופי׳ סובני בגד דק מאד שמקפלין אותו וסבניסן אותו בקליפת אגוז hoc eſt, Sobbne eſt veſtimentum ſubtiliſsimum, quod duplicatum, cortici nucis includi poteſt. Hinc alii poſuerunt, סיבני ſignificare Corticem nucis. In Targum Jonathæ, דַּרְגְּשָׁא דְּדַהֲבָא סִיתְקְנָא בְּבִסְתְּרְקֵי סִילְרַת וְסוּבְנֵי רְאִיטְ... וְאִיצְטְלִין חִיוְ... Lectus aureus ornatus tapetibus

melotæ, & ſabanis purpureis, ſtoliſque albis, Deuter.34.6.

סבס סביס Herbæ odoratæ, vel floris ſpecies, idem quod Dudaim. Hinc citat Baal Aruch ex Sanh. fol.99.2. מאי דודאים אמר רב יברוחי ר׳ לוי אמר סיגלי רבי יונתן אמר סביס Quid ſunt Dudaim? Raf dixit, יברוחין, Rabbi Levi dixit סיגלי, Rabbi Jonathan autem, סביס. In noſtris libris legitur nunc סיבסוך.

סַבַסְטִי Σεβάστη Sebaſte, nomen urbis in regno Iſraël, quam volunt fuiſſe olim Schomronem, metropolin Samariæ: פרדסות סבסטי Horti, vineæ Sebaſtæ urbis, quæ admodum commendatæ, Sanh. f.14.1. In Bammidb. rab. ſect.10. illud Amoſi cap.6.v.1. וְהַבּוֹטְחִים בְּהַר שׁוֹמְרוֹן Qui confidūt in mōte Schomron, explicatur, אלו י׳ השבטים שיושבים לבטח בסבסטי Hæ ſunt decem tribus, quæ habitant ſecurè in Sebaſte. In Aruch ſcribitur סווסטי.

סְבַע Saturari, Exſatiari. Sic in Venetis occurrit quandoq, pro Hebræo שָׂבַע, quod ipſum in Targum ſæpiùs retinetur. Præteritum cum Infinito, כַּד זַנְתִּנוּן סְבַעוּ מִסְבַּע Quando alui eos, ſatiati ſunt ſatiando ſe, Hoſeæ 13.6. Infinit. וּלְמִסְבַּע Et ut ſatietur, Jobi 38.27. quod meliùs legeretur ex Pahel, וּלְמְסַבָּעָא, vel ex Aphel, וּלְאַסְבָּעָא Ut ſatiet, pro Hebræo וּלְהַשְׂבִּיעַ. Futur. אֶסְבַּע חִסוּדָא Satiabor ignominiâ, Jobi 10.v.15. מִן אָרְחָתֵיהּ נִסְבַּע De viis ſuis ſaturabitur, Proverb.14.14. cum נ formativo loco י. יִסְבְּעוּן לַחְמָא Satiabuntur pane, Pſal.132.15. Aphel, Futurum, אוריכות יומין אַסְבְּעִנֵּיה Longitudine dierum ſatiabo ipſum, Pſal.91.16.

סָבַע Satur. Plurale, סָבְעִין לַחְמָא Saturi pane, Ezech.16.49.

סוּבְעָא Saturitas: סָבְעָא דְחֶדְוָתָא Saturitas lætitiarum, Pſal.16.11.

סבק סַבְקִין Sebacei, candelæ ſebaceæ. In Schemoth rabba ſect.36. Quid ſibi vult quod ſcriptū extat Prov 6.23. כִּי נֵר מִצְוָה Quia lucerna eſt præceptum, id eſt, Eleemoſyna? מה הנר הזו בשהוא דולק אפילו אלף אלפים קרויינין וסבקין סדליקין היסנו אורו במקומו · כך כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו Quemadmodum lumen lucernæ ardentis in quantitate ſuâ manet; licet centum millia cereorum & ſebaceorum accenderentur de eo: ſic dans eleemoſynam de facultatibus ſuis, nihil quicquam de illis imminuit. Eſt ergo סבקין ipſa vox Latina, ut & קריינין Cerei, quibus utitur Apulejus Metamorph. lib.4. Tædis, lucernis, cereis, ſebaceis, nocturni luminis inſtrumentis, clareſcunt tenebræ.

סְבַר Diverſas ſignificationes habet, partim tamen cognatas.

I. Portare, Apportare, Ferre, Efferre, Sufferre, Suſtinere, Suſtentare. Infinitivus, לָא יְכִלָא לְסַבָּרָא Non

Non poteſt portare, ſuſtinere, Prov.30,21. *Habet plerunq; hoc ſenſu formam Pohal,* סוּבַר, *quæ eſt anomalia Conjugationis Pahel, ob ejectum Dageſch, & ſubſtitutam vocalem longam. Reſpondet verbo Hebræo* נָשָׂא, *quando Portandi ſignificatum habet, & inde pro Suſtentare, Alere, deinceps ſumitur, quod Hebræi dicunt* כִלְכֵּל. *Præterit.* וְהוּא סוּבַר יָת מַלְכָּא Et ipſe ſuſtentaverat Regem, Hebr. כִלְכֵּל, 2.Samuel.19.32. דְסוּבְרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ Quod portavit te Dominus Deus tuus, Deut.1.31. וְסוּבַרְנוּן Et ſuſtinuit eos, Jeſa.63.9. *Fœmininum,* וְלָא סוּבַרַת יָתְהוֹן אַרְעָא Nec ſuſtinebat eos terra, Geneſ.13.6. סוּבְרִית בְּעִטְפִי Portavi in ſinu meo, Pſ.89.51. וְסוּבַרוּנוּן Et aſportaverunt ea, Levit.10.5. in T.Jon. וְסוּבְרוּהִי בְּאַסְלָא Et portarunt eum perticâ, Num.13.24. in Targ. Hieroſol. *Participium,* כְּמָא דִמְסוֹבַר גַּבְרָא Sicut portat vir, Deuter.1.31. כְּמָא דִמְסוֹבַר תְּרָבְיָנָא Sicut portat nutrix, Num.11.12. *Plural.* מְסוֹבְרִין Suſtentant, 1.Reg.4.7. *Infinitivus,* לְסוֹבָרָא יָתְהוֹן Portare eos, Geneſ.36.7. הֵיכְמָא דְאִנּוּן יָכְלִין לְסוֹבָרָא Quomodo ipſi poſſunt portare, Geneſ.44.1. in Jon. לְמִסוֹבָרָא Ad portandum, Num.4.15. *cum* מ *formativo ex more Syro.* Sic, וְלָא יָכִילְנָא בִּלְחוֹדִי לְמִסוֹבָרָא יָתְכוֹן Nec poſſum ego ſolus portare vos, Deut.1.v.9. in T.Jon. *Imperativus,* סוֹבַרְהִי בְּתוּקְפָךְ Porta eum robore tuo, Exod.15.v.13. Sic Num.11.12. וְסוֹבַר יָתְהוֹן Et porta eos, Pſalm.28.9. *Futurum,* אֵיכְדֵין אֲסוֹבַר בִּלְחוֹדַי Quomodo portabo ſolus, Deut.1.12. וּלְמַרְעַיָא אֲסוֹבַר Et infirmos ſuſtentabo, Ezech.34.v.16. אַנְתְּ תְּסוֹבַר עַרְבִי Tu portabis ſortem meam, Pſal.16.5. in Venet. וִיסוֹבַר צְפִירָא עִלוֹי Et portabit hircus, Lev.16.22. Jonath. וּתְסוֹבְרוּנוּן Et portabitis eos, Levit.10.4. Jon. וִיסוֹבְרוּן עִמָּךְ Et portabunt tecum, Exod.18.22. *Ithpahel, Particip.* וּמִסְתּוֹבְרִין Ezech.39.9. *Vox prava eſt.* Elias ſcribit; Neſcio quid ſit: Aruch quidem adducit illud, ſed non explicat. *Legendum pro ea,* וְסוֹקְדִין Et comburunt, ut Pſal.46.10.

II. סְבַר *Exſpectare, Præſtolari, Sperare, Confidere, quia quæ ſperamus, ea ſolicitè exſpectamus. Sic reſpondet Hebræo* קִוָּה *& quandoq; verbo* בָּטַח, *&* חִכָּה. *Præteritum,* אֲרוּם סְבַרַת עֲלָךְ Quia confido in te, Pſal.25.51. מִסְבַּר סְבַרַת יְהוָה Exſpectando exſpectavi Dominũ, Pſal.40.2. לְאוֹרַח דִּינָךְ סְבַרְנָא Viam judicii tui exſpectamus, Jeſa.26.8. *Participium,* אִם אֲנָא סָבַר Si ego exſpectavero, Jobi 17. v.13. *Plurale,* דְּסָבְרִין בְּמֵימְרָךְ Qui ſperant in verbo tuo, Pſal.25.3. לְסָבְרִין לְפֻרְקָנֵיהּ Exſpectantibus redemptionem ejus, Thr.3.25. *Pehil,* עֲלָךְ סְבִירִין In te ſperant, Pſal.104.27. *Infinitivus,* מִסְבַּר, ut antè in Præterito. *Imperativus,* סְבַר בֵּאלָהָא Spera in Deo, Hebr. בְּטַח, Prov.3.5. וּסְבַר לְפֻרְקָנָא Et præſtolare redemptionem, Hoſ.12.6. סְבוּר עַל יְיָ Confide in Domino, Pſal.27.14. סְבַרוּ בְּמֵימְרֵיהּ Sperate in verbo ejus, Pſ.62.9. *Futur.* וּנְסַבַּר קֳדָמָךְ Et exſpectabimus coram te, Jerem.14.22. וּתְסַבְּרוּן לִנְהוֹר Et exſpectabitis lucem, Jere.13.16. *In Pahel* סַבַּר *Idem:* & interdum ex prima ſignificatione *Ferre, Sufferre,* quod ad Faciem ſeu Vultum relatum eſt, *Acceptare benevolè. Præterit.* לְפֻרְקָנָךְ סַבְּרִית יְיָ Redemptionem tuam exſpecto Domine, Geneſ.49.18. יָתָךְ סַבְּרִית כָּל יוֹמַיָּא Te exſpectavi omnibus diebus, Pſalm.25.5. וּמְסַבְּרוּ לְפֻרְקָנָא Et qui exſpectarũt redemptionem tuam, Jeſ.40. v.31. אַפֵּי כָהֲנַיָּא לָא סַבַּרוּ Vultum ſacerdotum non acceptarunt, id eſt, honorem ac benevolentiam dignam ipſis non exhibuerunt, Thren.4.16. Si 5.12. *Sic Rabbini ex Hiphil dicunt,* מַסְבִּיר לוֹ פָּנִים Honorifico, ſereno, benigno vultu ipſum acceptabimus, dignum ejus reſpectum habebimus נסביר פנים לדבר ר׳ יוחנן Acceptabimus, amplectemur ſermonem R.Jochanan: לא אסבר להו אפיה Non vertit ad eos vultum ſuum, non aſpexit illos, non dignatus eſt eos aſpectu: כי יהיבנא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה Cùm ſalutaremus Dominum, non vertit Dominus vultum ſuum ad nos: סַבַּרְנָא לִשְׁלָם Exſpectavimus pacem, Jer.8. v.15. סַבַּרְנָא לְדִינָא Exſpectavimus judicium, Jeſa. 59.v.11. דֵּין דְּסַבַּרְנָא בֵּיהּ Iſte in quem ſperavimus, Jeſa.25.9. *Participium,* וּכְמָא דִי מְסַבַּר אֱנָשׁ Et ſicut exſpectat homo, Hoſ.6.9. *Plurale,* דַּהֲוֵינָא מְסַבְּרִין לְמֵימְרֵיהּ Qui fuimus confidentes in verbum ejus, Jeſa.25.9. דִּמְסַבְּרִין לְפֻרְקָנִי Qui exſpectant redemptionem meam, Jeſa.49.23. *Fœmininum,* דִמְסַבְּרָא Quæ exſpectat in diebus æſtatis, 2.Sam.23.v.5. *Imperativus,* וְסַבַּרוּ עַל יְיָ Et ſperate in Domino, Pſal.4.6. *Futurum,* לְמֵימְרִי נַגְוָן יְסַבְּרוּן Verbo meo inſulæ confident, Jeſa.51.5. *Aphel, Præterit. cum Affixo,* אַסְבַּרְתַּנִי Sperare feciſti me, Pſalm.22.10. *Participium,* דִּמְסַבַּר בְּעֻתְרֵיהּ Qui confidit in divitiis ſuis, Proverb.11.28. Sic Prov.14.v.16. *Futurum,* יַסְבַּר יְיָ סְבַר אַפּוֹי לָךְ בִּצְלוֹתָךְ Convertat Dominus elationem vultus ſui ad te in precatione tua Num.6.26. Jonath. Hebr. יִשָּׂא: יַסְבַּר לִי אַפִּין Attollat ad me vultum, id eſt, benevolus erit mihi Jobi 32.22.

סבור *Spes, Exſpectatio:* סְבוּר יִשְׂרָאֵל Exſpectatio Iſraëlis, Hebr. מִקְוֵה, Jerem.14.v.8. סְבוּר אֲבָהָתְהוֹן יְהוָה Et ab exſpectatione Patrum ipſorum Domino, Jer.50.7. סְבוּרָא דְרַשִׁיעֵי Spes improborum, Prov.11.24. *Affix.* וּסְבוּרְהוֹן דְאִלֵּין Et ſpes illorum, Prov.11.7. אֲבַד סְבוּרֵהּ Periit exſpectatio ejus, Ezech.19.5.

סְבוּרָא *Idem:* סְבוּרָא דְעַנְוְתָנֵי Spes humilium Pſal.9.19. ubi Veneta habent סוּבְרָא: *Affix.* פְסַק סְבוּרַנָא Succiſa eſt ſpes noſtra, Ezech.37.11. alii סִבְרָנָא.

סָבְרָא · סְבָבָא · סְבַר *Idem:* וּנְפַר דִּילְמוֹר תְּהוֹבַר Et

... delet ... spes peribit, Jobi 8.13. אִית לְאִילָן סְבַר Est ... ori spes, Jobi 14.7. וַהֲוַת לְמִסְכְּנָא סִבְרָא Fuit adpauperi spes, Jobi 5.16. Veneta מְבָרָא ex forma Pahel. Sic, מְדָלְיָת סִבְרָא Ut non supersit ... Jobi 7. v.6. נִשְׁרֵי בִּסְבְרָא Habitabit, in spe, id ... securè, confidenter, Hebr. בֶּטַח, Prov.1.33. ... בִּסְבְרָא תּוֹתְבִנַּנִי Cum fiducia habitare facies me, ... Psal.4.9. *Affixum*, יוֹבִיד סִבְרֵיהּ Peribit spes ejus, ... 11.7. סְלוֹק עַל יְיָ סִבְרָךְ Projice in Dominum spem tuam, Psalm.55.23. וְהָאן דֵּיכִי סִבְרִי Et ubi est ... spes mea, Jobi 17.v.15. וְסִבְרְהוֹן Et spes ipsorum, Jobi 11.20. Veneta סִבְרַתְהוֹן, ex forma fœminina.

סַבְרוּתָא *Idem*: וְיִסְתַּכְּלוּן בְּסַבְרוּתָךְ Et respicient fiduciam tui, quâ tibi tutò confiditur, Psal.9. v.11. Psalterium, Nebiensis pro וְיִסְתַּכְּלוּן habet ויתכלו Et confident, quomodo etiam legunt Baal Aruch & Elias, & rectè. Pro בְּסַבְרוּתָךְ Regia habent במימרך In verbo tuo, quæ usitata est locutio, & melior priore.

III. סְבַר *Opinari, Cogitare, Putare, Existimare, Arbitrari, Judicare*. *Præteritum*, וּסְבַר דָוִיד אֲרֵי מִית רְבְיָא Et cogitavit David, puerum mortuum esse, 2.Sam.12.19. מֶחֱזֵי אַפָּךְ לָא סְבָרִית Videre faciem tuam non putaveram, Hebr. פִּלָּלְתִּי judicavi, arbitratus sum, Genes.48.11. Sic R. Salomon verbum Hebræum exponit, unde & Jonathan reddit חֲשִׁיבִית Putavi. סברו Cogitarunt, putarunt, Jesa. 28.10. וְלָא סְבַרוּ Et non cogitarunt, attenderunt, ibid. *Particip.* דִּסְבְרִין בְּנֵי נְשָׁא תְּרִיצָא Quam arbitrantur homines esse rectam, Prov. 14.12. *Futurum*, וְיִסְבַּר לְהַשְׁנָיָה זִמְנִין Et cogitabit mutare tempora, Dan. 7.25. רַבָּנָן סָבְרֵי Rabbini putant: סָבְרֵי מָרָנָן *Formula loquendi ante consecrationem vini, sive in prandiis, sive extra prandium ad potum vini*: המברך על היין אומר סברי מרנן והן אומרין לחיי ואומר בא״י אמ״ה בורא פרי הגפן ועונין אמן ושותה תחלה ואחר כן שותין כל בני חבורה Qui benedictionem dicit super vinum, dicit, סברי מרנן, & ipsi respondent, Ad vitam: tum ipse ait; Benedictus Dominus Deus noster rex mundi, qui creat fructum vitis; ad quod ipsi respondent, Amen, &c. in Sepher Musar fol.125.col.2. *Quid hæ voces sibi velint, adhuc disputant critici Judæorum, scribit Scaliger in lib. de emend. Temp. fol.537.* Pro iis in libro Minhagim, in ritibus cœnæ sabbathinæ & Paschatis, habetur, סָבְרֵי מוֹרַי וְרַבּוֹתַי. In libro Musar loco citato ex Massecheth Sanhedrin allegatur: נגמר הדין מוציאין אותו ליהרג ונותנין לו כוס של יין ונותנין לו קורט של לבונה כדי שתטרף דעתו והוא נוטל הכוס ואומ׳ סברי מרנן והן עונין אחריו למיתה id est, Confecto judicio educunt eum (qui condemnatus est) ut occidatur, & dant ei poculum vini, cum grano thuris, ut abripiatur mens ejus. Ipse accipiens poculum, dicit, סברי מרנן; illi autem respondent; Ad mortem, &c. *Mox ibidem phrasis hæc variè exponitur*: primò, quando scil. in prandio ante consecrationem vini usurpatur; מורי Domini mei, de poculo isto, quod bibiturus sum, quidnam vobis videtur? ad vitamne cedet, an ad mortem? ad benedictionem, an ad maledictionem? aut fortassis, quod Deus avertat, similis ero ei, cujus judicium est confectum, quique ad supplicium egreditur? Ipsi respondent, לחיי id est, Ad vitam, & non ad mortem, ad benedictionem, & non ad maledictionem, &c. Afferuntur ibi expositiones aliæ. In genere tamen phraseos & verborum hunc volunt esse sensum, מה דעתכם מה אתם סוברין *Domini mei, quænam est sententia vestra? quid nam putatis, censetis? quid vobis videtur de poculo isto quod bibiturus sum? Ithpahel*, הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָנָא Sic etiam ego opinor, sic & ego puto esse, sic opinio mea est, Talm.

סָבוּר *Persuasus, Opinans, Putans, Existimans ex concepta imaginatione*: סבור אני Puto ego, persuasus sum: איננו כמו שאתה סבור Non est ita ut tu putas: סבור הייתי Putavi; Genes.16.13. in R.Salom. סבורים היו Putarunt, Existimarunt.

סָבִיר *Idem, ex forma Chaldaica*: אַתְּ סָבִיר לְמִשְׁלַט בְּנָא Tu putas dominari nobis, Genes.37.8. *Plurale*, סְבִירִין. *Hæc vox frequens apud Masorethas, de vocibus, quæ ex convenientia textus, vel usu aliorum locorum, existimantur primo intuitu aliter debere legi, quàm ibi expressæ sunt*. Vide Clavem nostram Masorethicam cap.10.

סִבְרָא ׳ סְבָרְתָא *Opinio, Sententia*: מִסְּגִיאוּת חָכְמְתָא וּסְבָרָא Præ multitudine sapientiæ & sententiarum, Cantic.5:10. *Hîc Scientiam firmam significat: aliâs apud Rabbinos est sententia probabilis & disputabilis, quæ aliter se habere potest, Conjectura*: עַל דֶּרֶךְ הַסְּבָרָה Secundum modum opinionis, *probabiliter*, Amos 5.25. in Aben Esra.

סבוראים *Doctores fuerunt Talmudici sic appellati, quòd ipsorum doctrina tantùm opinionibus & disputationib. in utramq. partem constabat*. Vide in תנא. De his scribit author libri Schalscheleth fol. 34. 2. edit. Cracov. in hunc modum: לפי דעתי נקראו סבוראי לפי שנתגלגלו לישראל צרות משונות ולא היו יכולין הישיבות ללמד על פי מנוחות והיו מפלפלים על הבנת המשניות בפי הסברות id est, Secundũ meam sententiam vocantur סבוראים *Opinistæ*, quia obtigerunt tum Israëlitis tribulationes variæ, ut non possent Academiæ docere quietè, & ipsi disputarũt de compositione Mischnajoth (Traditiones primę sunt, super quas Talmud exstructum est) per modum סברות opinionum probabilium ac disputabilium. Hæc ibi. *Hi venerunt*

runt post אמוראים, *& tempus ipsorum duravit vix ultra sexaginta annos, secutiq; sunt eos alii, qui* גְאוֹנִים *Dicti, de quibus dictum in* גאה.

IV. סְבַר *Intelligere, Prudenter, accuratè statuere, judicare, vel distinguere. Participium & Infinitivus,* וְתִתֵּן לְעַבְדָּךְ לֵב סָבַר לְמִדַּן יַת עַמָּךְ וּלְמִסְבַּר בֵּין טָב לְבִישׁ Et des servo tuo cor intelligens sive prudens, & acre, ad judicandum populum tuum, & ad distinguendum inter bonum & malum, 1.Reg.3.v.9. לְמִסְבַּר חוּכְמָה Ad intelligendum sapientiam, Jesa.28.9.

סְבִיר · סְבָר *Acer, Acutus in cogitando, Peritus, Prudens, Intelligens ex re benè considerata, quasi dicas, Cogitatus:* מִן קֳדָם דְסָבַר בְּאוֹרַיְתָא תְקוּם Coram eo qui intelligens est in Lege, consurges, Lev.19.32. Jonathanis versio, מִן קֳדָם סָבִין דִסְבִירִין בְּאוֹרַיְתָא Coram senibus cogitatis, prudentibus, intelligentibus in Lege: אַף לָא סַבְרִין מַלְפֵי אוֹרַיְתָא Neque periti docentes Legem, Genes.49.10. in Targ. Hierosol. Glossa quædam: סברין בעלי סברא ובינה ללמד תורה *Sabbarin* sunt prædití opinionibus & intelligentiâ ad docendum Legem.

סַבְרוּתָא *Prudentia, Intelligentia in rerum conceptibus & considerationibus:* וּתְּבְעֵית לָךְ סַבְרוּתָא Et petiisti tibi intelligentiam in discernendis judiciis, 1.Reg.3.11.

תִיכְבְּרִיא Vide in תסב.

סַפְרִיקִין · סַבְרִיקִין · סוֹרְקִין · סַבְרְקִין. Alii *Chirothecas*, alii *Femoralia* exponunt, Kelim cap.29.

סבר *Elatio, Conversio*, & conjungitur semper cum Nomine אַף *Vultus, Facies; quasi, Vultus benevoli aspectus. Rabbini dicunt* סבר: ut, וַחֲזָא יַעֲקֹב יַת סְבַר אַפֵּי לָבָן Et vidit Jacob elationem vultus Labani, Hebr. אֶת פְּנֵי לָבָן, Gen.31.2. לְמֶחְמֵי סְבַר אַפַּי Videre elationem vultus mei, Gen.44.23. in Jonathane: נְסַא עֲלָנָא נְהוֹר סְבַר אַפָּךְ Attolle super nos lucem conversionis vultus tui, Hebraicè, אוֹר פָּנֶיךָ, Psal.4.v.7. וְאַנְהַר זִיו סבר אַפָּךְ Lucere fac splendorem conversionis vultus tui super nos, Hebr. הָאֵר פָּנֶיךָ, Psal.80.4. *Apud Rabbinos,* מַרְאֶה בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת לַחֲבֵרוֹ Ostendit aspectum vultus benigni sodali suo: הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות *Esto recipiens quemvis hominem cum aspectu vultus pulchri*, id est, *sereni, hilaris, benigni.* Dictum illud Schammæo ex priscis Hebræorum sapientibus celebri ascribitur, quo suis discipulis humanitatem & benignitatem erga quosvis homines commendare voluit, in libro Pirke avoth cap.1. *Sic & Verbum Hiphil in hunc sensum accommodant, dicentes,* מַסְבִּיר לוֹ פָּנִים Attollit ipsi vultum, Benignum vultum ipsi ostendit. Vide sup. in sig. I.

סביר *Elatus, Spectabilis, Aspectabilis, quando cum Nomine* אַף *conjungitur:* ut, סְבִיר אַפִּין יְתֵב בַּהּ Aspectabilis vultu habitabit in ea, Heb. נְשׂוּא פָנִים Elatus vultu, id est, honoratus, cujus vultum omnes respiciunt, Job.22.8.

V. סוֹבַר *Venam secare,* φλεβοτομεῖν, *apud Talmudicos, sed in forma Pobal tantùm, ut in princ... hujus radicis:* ut, ...וקר ואכל בשרא של ציפרא פרח לביה בציפרא *Qui venam-secat & comedit carnem avicularum, evolat cor ejus ut avicula,* Nedarim fol.54.2. ...וא דעיבא וביומא דשותא לא מהלינן ולא מסוברינן *Die nubis & die Euri non circumcidimus neque venam-secamus,* Jevam fol.72.1. Kimchi adducit Jos.5.2. *Scribitur hic* מסוכרינן per Kaph *& sic sæpè apud Talmudicos. Vide ergo quoq;* סכר.

סִיבוּרָא *Venæsectio:* חלא לסיבורא Acetum venæsectioni, scil. non convenit: ...תא וסיבורא סכנתא *Febris & venæsectio, periculosum:* ...ב עינא וסיבורא סכנתא *Dolens oculo & venæsectio, periculosum* ע״ז fol.29.1.

מסוברייא Quod Baal Aruch hîc adducit, ... de infrà in סכר.

סְגַד

Incurvare se, Procumbere honoris exhibendi vel adorandi causâ, Adorare cum incurvatione. Præteritum, וּלְדָנִיֵּאל סְגִד Et Danieli incurvavit se, Dan.2.46. לְצַלְמָא סְגִד In imaginem, cui ... incurvavit, Jesa.44.17. *Fœminin.* ...ידת לְמַלְכָּא Et incurvabat se illa regi, 1.Reg.1.16. ...רעת וּסְגִדַּת Et genua-flexi, & incurvavi me, Genes.24.4... וסגידו Et incurvarunt se, Genes.33.7. *Partic...* וְסָגֵד Et incurvat se, adorat, Jesa.44.15. *Plural...* סָגְדִין לצלם Adorantes statuam, Dan.3.7. ...גדין אַף מִשְׁתַּעְבְּדִין Incurvant se & serviunt ipsi, Jesa.46.6. *Infinitivus,* לְמִסְגַּד לָךְ עַל אַרְעָא Procumbere coram te in terram, Genes.37.10. *Aff.* ...בסגדי בבית רִמּוֹן In adorare me, dum adoravero in domo Rimmon, 2.Reg.5.18. *Imperat.* ...גדו קֳדָם יְיָ Procumbite coram Domino, Psal.96.9. *Futur...* לְיִבְלֵי אָע אסגד Ramis ligni incurvabo me, Jesa.44.v.19. לָא תִסְגּוּד לְהוֹן Non adorabis illa, Exod.20.5. וְתִסְגְּדִין לֵיהּ Et incurvabis te illi, Psal.45.12. נִסְגּוּד לְכִבְשַׁת רַגְלוֹי Adorabimus scabellum pedum ejus, Psal.132.7. וְלָא תִסְגְּדוּן לְהוֹן Et non incurvabitis vos illis, Jos.23.7. וְתִסְגְּדוּן לְצֶלֶם דַּהֲבָא Et adorabitis statuam auream, Dan.3.v.5. וְיִסְגְּדוּן לָךְ E... incurvabunt se tibi, Genes.27.29.

סְגִידוּת *Adoratio:* וְנַעֲבִיד בֵּיהּ בֵּית סְגִידוּ Et faciamus in ea nobis domum adorationis, i.e. Templum, in quo adoremus, Genes.11.4. in Targ. Hierosol. ubi in Jonathanis translatione simpliciter est סְגִדוּ, sed corrigendum juxta prius Targum.

סגוד · סְגִידָה *Idem apud Rabbinos.*

סגרתא · סִגְדְּא *Idem:* וְאֶבֶן סִגְדְּא Et lapidem adorationis, Levit.26.1. Jonathan habet סגודא. *Cum Affixo,* וְכָל בֵּית סִגְדַּתְהוֹן Et omnem locum adorationis

…nis ipsorum comburetis igne, Numer.31.10. & 33.52. Hebr. מַשְׂכִּיֹּתָם Effigies, simulachra ipsorum: בֵּית סְגוּדְהוֹן Domum adorationis ipsorum, Exod.23.24. Jonathan.

סגי, סְגָא *Multiplicari, Multum esse, Crescere. Præteritum,* סְגָא זִיו יְקַר אַפֵּיהוֹן Multiplicatus est splendor gloriæ vultus ipsorum, Cant. …5. וּסְגִי עַמָּא Et multiplicatus est populus, Exod. …o. *Fæminin.* ארי סְגִיאַת Quia multus est, Genes.18.v.2. וּסְגִיאַת חָכְמַת שְׁלֹמֹה Et amplior fuit sapientia Salomonis, 1.Reg.4.30. וּסְגִיאוּ מַיָּא Et creverunt aquæ, Genes.7.17. וּסְגִיתוּן Et multiplicati …tis, Ezech.16.7. *Partic. præsens,* כַּד סָגְיָא טָבוּתָא Quando multiplicatur bonum, Eccl.5.10. כֵּן סָגַן Sic multiplicantur, Exod.1.12. *Infinitiv.* כַּד שָׁרִיאוּ בְּנֵי אִינָשָׁא לְמִסְגֵּי Quando cœperũt homines multiplicari, Genes.6.1. *Imperativ.* פוּשׁ וּסְגִי Augesce & multiplicare, Genes.35.11. פּוּשׁוּ וּסְגוּ Crescite & multiplicamini, Genes.1.22. *Futurum,* וְתֵיחֵי וְתִסְגֵּי Ut vivas & multipliceris, Deuter.30.16. וְכָל דִּילָךְ יִסְגֵּי Et quicquid tibi est multiplicetur, Deut.8.v.13. חוֹבָא נִסְגֵּי Peccatum multiplicatur, Prov.29.v.16. דִּלְמָא תִסְגֵּי עֲלָךְ Ne fortè multiplicetur contra te, Deut.7.22. דְּתֵיחוּן וְתִסְגּוּן Ut vivatis & multiplicemini, Deut.8.1. וּדְתִסְגּוּן לַחֲדָא Et ut multiplicemini valde, Deuter.6.3. דִּלְמָא יִסְגּוּן Ne fortè multiplicentur, Exod.1.10. וְיִסְגּוּן כְּמָא דַּאֲמִיר עֲלֵיהוֹן דִּיסְגּוּן Et multiplicabuntur sicut dictum est de eis, eos multiplicatum iri, Zach.10.8. יִסְגּוּן יוֹמָךְ Multiplicabuntur dies tui, Proverb.9.11. *Aphel,* אַסְגִּי *Multiplicare, Augere. Præteritum,* אַסְגִּי יָתְכוֹן Multiplicavit vos, Deuter.1.10. וְאַסְגִּי מַלְקוּשַׁי Et multiplicavit plagas meas, Jobi 9.17. דְּאַסְגִּי Qui multiplicaverat colligere, Exod.16.18. *Fæminin.* מִדְּאַסְגִּיאַת לְצַלָּאָה Ex quo multiplicavit illa precari, 1.Sam.1.12. וְלָא אַסְגֵּיתָא קִנְיָנָא Et non multiplicasti possessionem, Psal.44.13. וּבְמֵימְרָךְ אַסְגֵּיתַנִי Et verbo tuo multiplicasti me, 2.Sam.22.36. וְכַסְפָּא אַסְגֵּיתִי לַהּ Et argentum auxi ipsi, Hos.2.8. אַסְגֵּיתוּן קְטִילֵיכוֹן Multiplicastis occisos vestros, Ezech.11.v.6. *Participium,* וַוי דְּמַסְגֵּי נִכְסִין Væ ei qui multiplicat divitias, Hab.2.6. *Plurale,* מַסְגַן עַמָּא Multiplicat populus offerre, Exod.36.5. *Infinitivus,* אַסְגָּאָה אַסְגֵּי צַעֲרִךְ Multiplicando multiplicabo dolores tuos, Genes.1.16. בְּדִיל לְאַסְגָּאָה לֵיהּ סוּסָוָן Ad non fortè multiplicandum sibi equos, Deuter.17.16. *Imperativus,* אַסְגֵּי מַלְכַיָּא Multiplica reges, Ezech.24.v.10. אַסְגוּ עֲלַי Multiplicate super me, Genes.34.12. *Futurum,* וְאַסְגֵּי יָת בְּנָךְ Et multiplicabo filios tuos, Genes.26.4. וְאַסְגִּנָךְ Et multiplicabo te, Genes.48.4. וְאַסְגִּנוּן Et multiplicabo eos, Jerem.30.v.19. תַּסְגֵּי זְבִינוֹהִי Multiplicabis emptionem ejus, Levit.25.16. דְּעַתִּיר לָא יַסְגֵּי Qui dives est, non augeat, Exod.30.15. אֶפְשַׁר דְּיַסְגֵּי לָךְ Nunquid multiplicabit tibi preces, Jobi 40.22. וְיַסְגִּנָךְ Et multiplicet te, Genes.28.v.3. תַּסְגוּן יָת אַחְסַנְתְּהוֹן Multiplicabitis possessionẽ suam, Numer.33.54.

סַגִּי · סַגִּיא *Multus, Copiosus: & adverbialiter Multùm, Satis, Valdè, Vehementer:* סַגִּי נְפַל מִן עַמָּא Multum cecidit de populo, i.e. multi ceciderũt, 2.Sam.1.4. וְסַגִּי עִמֵּיהּ פּוּרְקָנָא Et multa apud eum est redemptio, Ps.130.7. וְעֵיר מִסַּגִּי Paucus ex multo, Jer.42.2. סַגִּי לְכוֹן Satis est vobis, Numer.16.3. *Plurale,* לְוָת עַמְמִין סַגִּיאִין Ad populos multos, Ezech.3.6. בָּתִּין סַגִּיאִין Domus multæ, Amos.3.15. בְּיוֹמַיָּא סַגִּיאַיָּא In diebus multis, Exod.2.23. *Fæmininum,* בִּישַׁתְכוֹן סַגִּיאָה Malitia vestra plurima est, 1.Sam.12.17. *Plurale,* נְשִׁין סַגִּיאָן Uxores plurimæ, Jud.8.30. *Apud Rabbinos,* סַגִּי נהור vel נְהוֹר *Multus luce, id est, Cæcus, luce oculorum carens, per antiphrasin.* Inde Aben Esra Numer.12.1. inquit, גם אנחנו נקרא עור סגי נהור Etiam nos vocamus Cœcum *Saggi nahor.* Hoc nomine celebris est R.Joseph saggi nahor, qui fertur author Translationis Chaldaicæ in Hagiographa: על דרך סגי נהור juxta modum *Saggi nahor,* id est, per antiphrasin: אשכח הנהו תרי סגי נהורי דהוו קמנצו Invenit illos duos cœcos litigantes inter se, Berach. fol.56.col.1. *In Aruch manuscripto explicatur hæc ratio loquendi ex secundo verbi hujus significato;* סגי נהור פי' הלך האור ממנו hoc est, סגי נהור idem ac הלך *Abiit, Discessit lux ab eo. In Talmud Hierosolymitano frequenter usurpatur in plurali adverbialiter* סגין *Multùm, Valdè, Vehementer:* הוות מעיקה ליה סגין Fuit eum affligens vehementer, &c.

סַגִּי *Multitudo:* כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְסַגִּי Sicut stellæ cœlorum multitudine, Deut.1.10. דְּלָא יִתְמְנוּן מִסַּגִּי Quæ non numerantur præ multitudine, Gen. 32.v.12. ubi in Venetis pravè legitur מִלְּמִסְגֵּי, ex forma Infinitivi Kal.

סוּגֵי *Idem:* בְּסוּגֵי חֵילָא In multitudine exercitus, Jobi 37.23. *Contractum id videtur pro* סוּגְעֵי, *ut habent Regia. Sic enim Hierosolymitanè dicitur in Jobo, Proverbiis & Psalmis. Inde etiam,* לְפוּם סְכוּם סוּגֵי Juxta numerum multitudinis annorum, Lev.25.16. in Jon. *Sic etiam legendum in eodem Jonathane* Genes.27.28. בְּסוּגֵי טוּבָךְ In multitudinẽ bonitatis tuæ, Psalm.5.8. *Et cum Aleph,* וּבְסוּגָאֵי שְׁטְיוּתֵיהּ Et in multitudine stultitiæ suæ, Proverb.5.23.

סְגִיאוּת *Idem: Construct.* עַל סְגִיאַת מְרוֹדָהָא Propter multitudinẽ transgressionis ejus, Thr.1.5.

סְגִיאוּת *Idem:* סְגִיאוּת עֲדִי וּבִז Multitudo spolii & prædæ, Jesa.33.v.23. וּסְגִיאוּת עֲבוּר וַחֲמַר Et multitudinem frumenti & vini, Genes.27.v.29. בִּסְגִיאוּת נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן In multitudine victimarum sanctarum vestrarum, Jesa.1.11.

סְגִיאוּת *Idem*: מִסְגִּיאוּת חוֹבַהָא Præ multitudine peccatorum suorum, Ezech. 24. 12.

סַגִּי · סְגִי *Idem, pro* סַגִּי ; סְגִיאוּת : ut, סַגִּי סָנְיָא לֵיהּ Multitudo pavoris est ipsi, Proverb. 13. 3. וּמִלְּתָא בְּעִדָּנָא סַגִּי טָבָא Verbum in tempore suo, multitudo boni est, Proverb. 15. v. 23. *Plurale*, וּסְגִיאֵיהוֹן Et multitudines sive copiæ ipsorum, Jesa. 5. v. 13.

סְגִיאוּתָא · סוּגְאָה *Idem*: בִּסְגִיאוּת מִלֵּי לָא פָּסֵק חוֹבָא In multitudine verborum non abest peccatum, Proverb. 10. 19. Vide & paulò antè: *Apud Rab.* הכא סוגייה בישין Hîc maxima pars sunt mali; Ber. rabba sect. 50.

Secundò סְגָא *Ambulare, Incedere, idem quod Hebraicè* הָלַךְ. *Hinc est in Targum*, כַּלְחוֹן סָגְיָן כְּרֵעוּת נַפְשְׁהוֹן כְּסוּסְיָא דִּגְזַר בִּקְרָבָא Omnes ambulant in voluntate animæ suæ, sicut equus exscindens in bello, id est, in conflictu discurrens, & aciem exercitus scindens, Jerem. 8. 6. *Apud Rabbinos & Talmudicos*; פרצוף הי מניהו סגי ברישא Cujusnam facies ambulavit in capite, id est, anteriùs? Glos. מְהַלֵּךְ, Berach. fol. 61. 1. דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא Quandoquidem ipsi data est potestas, ambulat publicè, Bava kama fol. 60. 2. לא איפשר נכרי לסגויי בהדי ישראל Non potuit alienigena incedere juxta Israelitam, vel, cum Israelita, Ketubh. fol. 62. 1. Pro נכרי in Aruch est גוי Gentilis, Christianus, & sic in Manuscripto: הוה סגי באורחא Ambulabat in via, i. e. iter faciebat, Talm. Hieros. Sanhed. cap. 13. fol. 23. col. 3.

סוּגְיָא *Incessus, Gressus: Natura, Via, Consuetudo, Stylus. Apud Talmud.* לתרוצי סוגיא עבדיה Ad dirigendum incessum factus est, Gloss. לתקן פסיעותיו Ad ordinandum gradus, passus suos, Schabbas fol. 66. 2. סוגית התלמוד *Stylus, mos, natura, via Talmudis*, id est, הילוכו ומרוצתו Via & cursus ejus, ut exponit Aruch & Elias, der Lauff / die Art. Idem ergo sunt, סוגיית הגמרא & , דרך הגמרא & , אורחיה דגמרא, ut videre est in libro Halichoth olam. *Judæi dicunt*, Er hat ein böse sugja an sich / id est, ein böse weiß und art / oder gewonheit.

Tertiò adducit Baal Aruch לא סגי, *pro* אי אפשר *Non est possibile, Fieri non potest, Impossibile.* Primum locum adfert ex Ketubhoth fol. 95. 2. אנשי גליל לא סגי דלא יהבי לה Viri Galilææ non possunt non ei dare; h. e. In Galilæa coguntur pupilli matri viduæ alimenta subministrare, non habent potestatem id ei denegandi. Alterum locum adducit ex fine Succa fol. 56. 1. כיון דהני לא סגי דלא מיתאחרי והני לא סגי דלא קדמי Quandoquidem hi non possunt non postponere, & illi non possunt non præponere: Sed in hoc loco nunc simpliciter legitur in Gemara, דהני מקדמי והני מאחרי. *Ita* סְגִי *idem esset quod* בְּצֵי *Potuit*: vel

---

רְשׁוּתָא *Potestatem, Facultatem, Licentiam habere.*

Quartò, סוּגְיָן *Folia*: סוגייני דערבתא Folia salicis, juxta Aruch: at glossa Talmudica explica קסמין *Festucas, vel, Fragmenta, Frustula lignoru de salice*, Erubh. fol. 29. 2.

סגל סְגוֹל · סַגְלָא · סוּגְלָא *Botrus*: סגל ענבין ... Et in eo erat botrus uvarum, Num. 13. 24 ואתו עד נחל סגלא Et venerunt ad vallem bot sive botrorum, ibid. *Plurale*, ... מתילין כסגוליא Et isti comparantur botris, Gen. 40. 10. in Targ Hierosol.

סְגוּלְתָא · סְגוּלָא, vel סְגוּלְתָא *Peculium, Propri tas, Proprium, Substantia, bonum proprium & pe liare alicujus*: לְעַם חֲבִיבָא הֵיךְ סְגוּלָא Populo qui de lecti sunt sicut peculium, Deut. 26. 17. ...לא ... לך Et substantiam propriam cape sive retine ... bi; Gen. 14. 21. *Affix.* יָת כָּל סְגוּלֵיהּ Totam sub stantiam suam, Hebr. רכושו, Genes. 31. 18. *Apu Rabbinos philosophos*, שם סגולה *Nomen propri uni peculiariter & semper competens*; velut צחוק סגולה לאדם Risus est proprium hominis Sic, סְגוּלָה est *Proprium, unum ex quinque Præd cabilibus Logicis.*

סְגוּלִי *Proprius*: *Fœm.* תְּנוּעָה סְגוּלִית Motus proprius.

סֶגּוֹל *Segol, Vocalis trium punctorum, quæ for mam botri referunt apud Grammaticos*, (ֶ).

סְגוּלְתָא · סְגוּלָא *Segolta, Accentus Grammati cus, à vocali Segol figura dictus, quæ hic inversa est, nempe* ֒.

סִיגֵּל *Peculium facere, Lucrari, Acquirere, Con gregare, Colligere substantiam*: סיגל כל ממונו Colle git, acquisivit omnes divitias suas, i. e. אצר, אסף, Esth. 1. 4. Medras, & Medrasch Tillim Psal. 7. סיגל וקנה לו צאן Collegit & acquisivit sibi greges ovium, Echa rabba cap. 1. v. 17. מסגל מצות ומעשים טובים Qui congregavit præcepta & opera bona in thesaurum, Veelle Schemoth rabba sect. 1. כל מה דאנא מסגל את נסבא Quicquid ego colligo, tu recipis: איש יחידי ומסוגל בחכמה Vir singularis peculiari & insigni donatus sapientiâ, Vide zeror hammor Paras. *Veetchannen*, col. 4. quæ incipit השם.

סִיגְלִין *Mandragoræ, juxta quosdam: alii dixerunt, esse Violas: alii, Lilia. In Gemara*, תילתא סיגלי, Glossa, סיגלי עשב שקורין ויול ויש בו שלשה עלין *Sigloi* herba est, quam vocant Violam, & sunt ipsi tria folia, Schabbas fol. 50. 2. Sic de דודאים disputantes Talmudici, quidâ dixit, esse סיגלין Violas, Sanh. fol. 99. 2. מברכין עליהו בורא עשבי בשמים סגלי Violæ (si offerantur alicui) benedicût super iis: (Benedictus sit Deus) creator herbarû odoriferarû, Berach. f. 43. 2. *Legitur & in Targ. Jonathan* Num. 21. 13. ubi Scholiastes explicat per ורדאים. כגלי

סַגְלְגַל סחור *Rotundum, Orbiculare, Orbis*: סַגְלְגַל Rotundum in circuitu, Heb. עָגֹל, 1.Reg.7. v.23. וּפוּמֵהּ סַגְלְגַל Et os ejus rotundum est, ibid. v.31. כְּאִידַּר סַגְלְגַל Sicut area rotunda, Cantic.7.2. מְרַבְּעִין וְלָא סַגְלְגָלִין Quadratæ & non orbiculares, 1.Reg.7.31. צִירִין סַגְלְגָלִין Cardines rotundi, 1.Reg.6.34. רִיגְלִין סַגְלְגְלָן Pedes rotundi, Ezech.1.7. תְּלַן עֲלוֹי סַגְלְגָלִין דִּכְסַף Pendentia in orbibus vel annulis argenteis, Esth.1.6. *Apud Talmudicos*, מפני מה ראשן של בבליים סגלגלות Quare sunt capita Babyloniorum rotunda? Schabbas fol.31.1. ראשה סגלגל Caput ejus est rotundum, Nedar. fol.66.2.

סַגְלְדִּין *Vox ficta risus causâ, quales etiam ibidem* בוקין *&* מוקין *& alia*: עַיֵּן fol.18.2.

סגם סַגְמָטִין *Lecti angusti & pretiosi*: In Bemidbar rabba ab initio, והרבצתי אתכם בסגמטין Et cubare feci vos in tapetibus pretiosis. In Jelammedenu libri Num. ab initio legitur, והרבצתי אתכם בסבכסין, & additur, alia exemplaria habere בסגמטין. *Videtur esse à Græco* Σάγμα, *Sagmata, Citellæ, vel Strata jumentorum.* Vulgatus interpres Levit.15.9. ponit *Sagma*, pro Hebræo מֶרְכָּב. *Baal Aruch adducit in hoc ordine ex Jelammedenu* כותב על גבי אסגמוס, quod explicant לוח *Tabulam: sed locus non rectè indicatur, unde nec rectè de eo judicari potest.*

סגן *Secundarius, Vicarius,* ἀντιπρατής *Locum-tenens vel servans, Suffraganeus, Vicesacerdos. Hebraicè legitur tantùm pluraliter* סְגָנִים, *unde quidam singulariter dicunt* סָגָן, *sed Rabbini efferunt* סְגַן, *& in genere explicatur Antistes, Præfectus, Dominus primarius*; unde & Jesa.41.25. in Targum redditur שִׁלְטוֹנֵי *Dominatores*, & Jer.51.23. טוּרְנִין *Reges, Principes. Fuit autem* סְגַן *Sagan* (sic Scheva communiter expressum fuit priscis Hebræa vocabula proferentibus) *Babyloniorum sive Chaldæorum vox, à quibus ad Hebræos transiit. Hinc Judæi in Translationibus Germanicis* סְגָנִים *vertunt* Die Herren von Babel/ *Domini Babyloniæ.* Et Berosus scriptor Chaldaicæ Historiæ lib.2. scribit: *Primum itaque dixerunt Ogygisan Sagan, id est, illustrem sacrorum Pontificem, Noam.* Elias scribit in Tisbi; *Secundum à sacerdote magno dici*, סְגַן vel סָגָן. *Hinc in Targum*, וְיַת צְפַנְיָה סְגַן כָּהֲנַיָּא Et Sophoniam præfectum sacerdotum secundarium, Jerem.52.24. Hebr. כֹּהֵן הַמִּשְׁנֶה: Sic 2.Reg.23.4. וְתִתְּנוּן יָתָהּ לְאֶלְעָזָר סְגַן כָּהֲנַיָּא Et tradetis eam Eleasaro antistiti sacerdotum, Hebr. לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן, Num.19.3. in Jon. *Apud Jeremiam respondet Hebræo* נָגִיד: ut, סְגַן כָּהֲנַיָּא Antistes sacerdotum, id est, primarius sacerdotum post summum, Jerem.20.1. Item, מְמַנָּא סְגַן כָּהֲנַיָּא Constitutus præfectus sacerdotum, Heb. פְּקִדִים, Jerem.29.26. תְּרֵין מוֹתְבָנִין דְּדַהֲבָא חַד לְכַהֲנָא וְחַד לִסְגַן כָּהֲנַיָּא Duæ sellæ aureæ, quarum una fuit pro sacerdote summo, altera pro antistite sacerdotum reliquorum, Esth.1.v.2. in secundo Targum. *Apud Talmudicos in proverbio olim trito legitur*: מסיגני ושליטי הואי איזן לגברי נגרי *A principibus & dominatoribus fuit scortans cum viris opificibus*, Sanhedr. fol.106.1. de nobili quodam scorto, quod à magnatibus transiit ad opifices. Sic Bilham primò fuit נָבִיא Propheta, postea factus est קוֹסֵם Divinator. Sic multi *Ab equis ad asinos.* Item in Mischna: בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו id est, Progrediens (summus sacerdos) ad orientem atrii & septentrionem altaris, Vicesacerdos erat ad dexteram ejus, & Caput domus patrum ad sinistram ejus, Joma fol.37.1. In Talmud Jeruschalmi libro יומא Joma cap.3. fol.41.col.1. חמשה דברים היה הסגן משמש · א׳ הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך · ב׳ סגן מימינו וראש בית אב משמאולו · ג׳ הניף הסגן בסודרים · ד׳ אחז הסגן בימינו והעלהו · ה׳ לא היה כהן גדול מתמנה להיות כהן גדול עד שהוא נעשה סגן In quinque rebus ministrabat vel serviebat Sagan sacerdoti summo: Primò, dicebat Sagan (ad Sacerdotem summum) Domine mi sacerdos magne attolle dexteram tuam: Secundò, stabat ad ipsius dexteram, & princeps domus patrum à sinistra ejus: Tertiò, ventilabat, agitabat cum sudariis: Quartò, Tenebat manum ejus, & ascendere fecit eum (adjuvit eum in ascendendo per gradus:) Quintò, Non poterat Sacerdos magnus præfici ut esset Sacerdos magnus, nisi prius fuisset Sagan. Eadem adducuntur in Aruch.

סִיגְנוּס סִיגְנוֹן *Signum, Vexillum, Sigillum, Signaculum, Symbolum: Tenor, Stylus, Argumentum*: ספר משנה תורה היה סיגנון ליהושע Liber exemplaris Legis erat signum Jehosuæ, Bereschith rabba sect.6. in fine. Author Aruch exponit דֶּגֶל *Signum, Vexillum*, sed R. Salom. & author libri עבודת הקודש cap.23. exponunt חוֹתָם *Sigillum, Signaculum.* In Aruch legitur סִיגְנֹם Signum. Pro *Signo, Vexillo*, videtur sumi in Schemoth rabba sect.45. שר צבא שלו נטל סיגנום של מלך וברח Dux exercitus sumpsit signum regis & aufugit. Porrò: סיגנון אחד עולה לכמה נביאים ואין שני נביאים מתנבאים בסיגנון אחד id est, *Argumentum unum obvenit pluribus prophetis, neque tamen duo prophetæ prophetant tenore uno*, Sanhed. fol 89.1. Vide ibi exemplum. Adducitur à Kimchio 1.Reg.22.7. Glossa, לשון אחד Linguâ, stylo, sermone uno; sed unus hoc, alter alio: הנבואה באה בפיו היום בסיגנון אחד ולאחר זמן בסיגנון אחר Prophetia venit in os ejus (Prophetæ) hodiè tenore uno, & alio tem-

tempore, tenore alio, R. Salom. Jeſa. 21.1. בלשון הסינגון של פרסה זו Prophetia quam prophetavit Jeſajas de Cyro, tota eſt ſecundùm ſtylum textus hujus, R. Salomon Jeſa. 41. ſub finem: יש מאמר זה קצת סגנון אחר Eſt oratio hæc nonnihil alterius argumenti. *In plurali dicitur* סִגְנִיּוֹת.

סִגְנִיּוֹת *Sportulæ, quales ficuum & uvarum ſiccatarum, quæ fiunt ex certis foliis aut calamis:* סוגניות של עלין טהורות של גזרין טמאות Sportulæ ex foliis mundæ ſunt; ex ramis, immundæ, Kelim cap. 16.

סגם סָגוֹם *Sagum; Σάγμα, Veſtis lanea craſſa, veſtis ſtragula:* גִּיסֵי סגום Fila, flocci ſagi. Author Aruch dicit, quoſdam explicare *Stragulam laneam lecti.* Legitur in Kelim cap. 29. & exponitur בגד צמר עב: Sic, יוצאין בשק עבה ובסגום עבה Egrediuntur cum ſacco craſſo, & cum ſago craſſo, Nedarim fol. 55. 2. סגום שנראה בו נגע Saguni in quo conſpicitur plaga, Negaim cap. 11.

סְגָע *Augeri, Adaugeri; Multiplicari, Abundare, Creſcere. Sic ſæpè legitur in Targum Jobi, Pſalm. & Proverbiorum, pro Heb.* רָבָה. *Præterit.* סְגִיעוּ Multiplicantur, Pſalm. 4.8. Veneta סְגִיאוּ: *Futurum,* מִן חָלָא יִסְגְעוּן Præ arena multiplicabuntur, Pſalm 139.18. Mendosè legitur in Venetis סָגְעָן, pro פָּגְעָן Occurrunt, Proverb. 22.2. *Aphel Præterit.* וּבְמֵימְרָךְ אַסְגַעְתָּנִי Et verbo tuo adauxiſti me, Pſal. 18.36. *Participium,* דִּמַסְגֵּיעַ מָלֵיהּ Qui auget divitias ſuas, Prov. 28.8.

סַגִּיעַ *Multus, Plurimus. Plurale,* סַגִּיעִין דְּאָעִיקוּ לִי Plurimi ſunt qui tribulant me, Pſal. 129.1. *Fœm.* סַגִּיעָן מַחְשְׁבָתָא Multæ ſunt cogitationes, Proverb. 19.21.

סוּגְעָא סְגָעָא *Multitudo, Copia:* בְּסוּגְעָא דְצַדִּיקֵי In multitudine juſtorum lætatur populus, Prov. 29.2. בִּסְגָעָא מְרָדֵיהוֹן In multitudine peccatorum ipſorum, Pſal. 5.11. יְהַב מֵיכְלָא לְסוּגְעָא Dat cibum multitudini, Jobi 36.31. *Plur.* וְסוּגְעֵי אֵבָרוֹי תַּקִּיפִין Et multitudines, id eſt, pleraque membra ejus valida ſunt, Jobi 33.19. & 37.23. in ת״א.

סוּגְעַת *Multùm, Plurimùm:* סוּגְעַת סַבְעַת לַהּ Multùm ſaturata eſt ſibi anima noſtra, Pſ. 123.4.

סְגַף *Affligere. Reſpondet Hebræo* עָנָה & עִנָּה. *Præteritum,* וְסַגְּפַהּ Et afflixit eam Sara, Gen. 16.6. Jon. סַגֵּפְתָּא לְעָלְמִין Afflixiſti in ſæculum, Pſalm. 88.8. וּבְקֻשְׁטָא סַגֵּפְתַּנִי Et in veritate afflixiſti me, Pſalm. 119.75. הֵיךְ יוֹמִין דְּסַגֵּפְתָּנָא Sicut diebus quibus afflixiſti nos, Pſalm. 90.15. סַגֵּפֵת בְּצוֹמָא נַפְשִׁי Afflixi in jejunio animam meam, Pſalm. 35.13. *Participium,* מְסַגְּפִין נַפְשָׁתָנָא Affligimus animas noſtras, Jeſa. 58.3. *Rab.* המסגף עצמו ברעב Qui affligit ſeipſum fame. *Particip. Pehil,* וּנְפַשׁ מְסַגְּפָא Et animam afflictam, Jeſa. 58.10. *Infinitivus,* אִין סַגָּפָא תְסַגֵּף Si affligendo afflixeris, Exod. 22.23. Jon. לְסַגָּפָא נַפְשׁ Ad affligendum animam, Num. 30.14. *Futurum,* אִין תְּסַגֵּף יַת בְּרַתִי Si afflixeris filiam meam, Geneſ. 31.v.50. Jon. עַד אֵימָתַי תְסַגְּפִנָנָא Quouſq; affliges nos? Pſal. 90. v. 13. לָא יְסַגֵּף Non affliget, Job. 37.23. *Affix.* לָא יְסַגְּפִנֵּיהּ Non affligat eum, Pſalm. 89. v. 23. וְיַתּוֹם לָא תְסַגְּפוּן Et pupillum non affligetis, Exod. 22. v. 22. וִיסַגְּפוּן יַתְהוֹם Et affligent illos, Gen. 15.13. Jon. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* אִסְתַּגַּף חֵילִי Afflictum eſt robur meum, Pſalm. 102.24. עַד לָא אִסְתַּגֵּיף אֲנָא Antequam affligerer ego, Pſal. 119.67. אִסְתַּגַּפִית עַד לַחֲדָא Afflictus ſum vehementer, Pſal. 119.106. *Futurum,* עַד לָא אֶסְתַּגַּף Antequam affligerer, Pſal. 119.67. ubi mendum in Regiis: כַּמָּה יוֹמִין יִסְתַּגַּף Quot diebus affligetur, Eccl. 5.19. *Infinitivus,* לְאִסְתַּגָּפָא בֵיהּ Ut affligerentur eo, Eccleſ. 1.13.

סִגּוּף *Afflictio:* סִגּוּף עַמִּי Afflictio populi mei, Exod. 3.7. Jon. סגוף אַמְתָךְ Afflictio ancillæ tuæ, 1. Sam. 1. v. 11. בְּאַשְׁלֵי סגופא Funibus afflictionis, Jobi 36.8. *Aff.* יפצא עַמָּא בְּסִגּוּפֵיהּ Liberabit populum in afflictione ejus, Job. 36.15. בְּאַרְעָא סגופי In terra afflictionis meæ, Gen. 41.52. Jon. בסגופיהום In afflictionibus ſuis, Ibid. תִּתְנְשֵׁי סִגּוּפָנָא Obliviſceris afflictionis noſtræ, Pſal. 44.25.

סְגַר *Claudere, Includere, Secludere, Excludere. Præteritum,* וּסְגַר פּוּם אַרְיָוָתָא Et occluſit os leonum, Dan. 6.22. *Particip. Pehil,* אוֹרַח סְגִירָא Via clauſa, Cantic. 1.9. *Aphel* אַסְגַר *Idem. Futurum,* וְיַסְגַּר כַּהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא Et includet, ſecludet ſacerdos plagam illam ſeptem diebus, Lev. 13.4. כָּל יוֹמִין דְּיַסְגַּר יָתֵיהּ Omnibus diebus quibus ſecluſerit ipſum, Lev. 14.46. *Aff.* וְיַסְגְּרִנֵּיהּ כַּהֲנָא Et ſecludet eum ſacerdos, Lev. 13.5. *Ithpehal Præter.* וְאִסְתְּגַרַת מִרְיָם Et ſecluſa fuit Mirjam extra caſtra, Numer. 12.15. וְאִסְתְּגַרוּ מַבּוּעֵי תְהוֹמָא Et clauſi ſunt fontes abyſsi, Heb. יִסָּכְרוּ, Geneſ. 8.2. *Futurum,* תִּסְתְּגַר שַׁבְעָא יוֹמִין Secludetur ſeptem diebus, Numer. 12.14. *Extra hanc materiam de Lepra, Verbum Hebræum* סָגַר *redditur in Targum per* אֲחַד *Claudere.*

סְגִירוּ · סְגִירוּת · סְגִירוּתָא *Lepra, ſic dicta, quòd hac plagâ affecti Secluduntur & ſeparantur ab aliis hominibus:* מַכְתַּשׁ סְגִירוּ Plaga lepræ, Levitic. 13. v. 9. לְקֵי בִּסְגִירוּתָא v. 3. סְגִירוּתָא Percuſſus leprâ, 2. Reg. 5. v. 1. סְגִירוּת עַתִּיקָא הִיא Plaga antiqua eſt, verſ. 11. *Aff.* יַסֵּי יָתֵיהּ מִסְּגִירוּתֵיהּ Sanabit eum à lepra ſua, 2. Reg. 5.3.

סְגִיר *Leproſus:* גְּבַר סְגִיר Vir leproſus, Lev. 13. v. 44. וְהָא אִתַּסִּי מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא מִן סְגִירָא Et ſi ſanata fuerit lepra à leproſo, Lev. 14.3. וּסְגִירָא דְבֵיהּ מַכְתָּשָׁא Et leproſus in quo plaga fuerit, verſ. 45. דָא תְהֵי אוֹרַיְתָא דִסְגִירָא Hæc eſt lex leproſi, Levit. 14.56. *Fœminin.* וְהָא סְגִירָא Et ecce leproſa erat Mirjam, Numer.

12. v. 10. וְהָא יְדֵיהּ סְגִירָא Et ecce manus leprosa erat, Exod.4.6. in Jonath.

סְגָר *Clausura, Custodia, Carcer:* הַנְפֵּק מִסְגַרָא Educ è custodia animam meam, Psal.142.8.

סַגָּר *Faber ferrarius,* ein Schlosser/ apud Rabbinos.

סוגר *Capistrum equi aut aliorum jumentorum:* אין חיה יוצאה בס[וגר] Bestia non egreditur cum capistro, i.e. in die Sabbatho, Schab. fol.51.2.

סוגר *Clausura. In Prosodia metrica vocatur sic* [illegible] *ium secundum, rhythmum claudens.* Hebræi inquiunt, סוגר הוא החצי השני מהשטר *Sozer* [est] misttichium secundum metri. *Sebastianus* [Munsterus scribit] סָגָר, *sed Hebræi* סוגר.

סגריות *Herbæ nomen, quæ aceto condiri & macerari solet,* Schebhiith cap.9.

סגריר *Imber, pluvia vehementior, quæ facit ut homines se secludant, & sub tecto contineant:* ביומא דסגריר In die imbris, Prov.27.15.

סדא סדיא *Cervical, Pulvinar:* אבי סדיא Ad cervicale suum, Ketubh. fol.61.1. מאי פרנסת ליליא פוריא ובי סדיא Quid est Sustentatio noctis? (quæ scil. peregrinantibus pauperibus Judæis debetur à Judæis) Lectus & cervical, Schabbas fol.118.1. *Plurale,* סדיותא *Cervicalia, pulvinaria mollia,* Schabbas fol.124.2. *Dicitur & ..., ut videre est in litera* א.

סדיא *Cippus, Prælum:* שדיה תותי בי סדיא Projecit illum sub prælum, Sanhed. fol.95.1. Vide & mox in סדן.

אסדא Vide in אסר.

* הסדורין *Species herbæ,* Tal.Hier.Kilaim c 1.

סדן סַדְנָא *Sella, Rota figuli:* עֲבַד עֲבִידְתָא עַל סַדְנָא Facit opus super sella, Jerem.18.3. Hebr. אבנים.

סְדִינָא · סדין *Sindon, Linteum tenuissimum:* מִתְעַטֵּף הֵיךְ סְדִינָא Amicitur luce tamquam sindone, Psalm.104.2. *Plur.* דַּהֲווֹ מְלַפְּפִין בסדינין Qui fuerunt involuti sindonibus, Thren.2.20. *Apud Talmudicos:* סדינא לקייטא וסרבלא לסתווא Sindon convenit æstati, saraballum hyemi, Menach. fol.41.1.

סְדָן *Polus:* סְדָן צְפוֹנִי Polus septentrionalis, arcticus, Aben Esra Amos 5.8. *Plurale,* סְדָנִים.

סַדְנָא · סדן Talm. *Truncus, Stirps:* אין נוטעין ירקות בתוך סדן של שקמה Non plantant olera intra truncum ficus sylvestris, Kilajim cap. 1. התם גופים מוחלקים הכא סדנא דארעא חד הוא Illic corpora diversa sunt, hîc truncus terræ unus est, Kiddusch. folio 27.1. Bathra 67.1. Veluti, Vendit quis decem agros in locis diversis: emptor possidens unum, possidet omnes, quia corpus terræ unum est. At offerens decem equos inter se copulatos, eriens unum, non fit possessor omnium, quia corpora diversa sunt. רבי שמעון בן חלפתא הוה ליה פרדס והוה ביה חד סדין R. Schimeon ben Chalaphta habebat hortum, in quo erat truncus arboris, Medrasch Koheleth cap.5.v.8. Glossa, סדין i.e. אילן עב. Item, *Incus:* המכה בקורנס על הסדן Percutiens malleo super incudem, Schabbas cap.12. in princ. נתנו על הסדן והכהו בפטיש Imposuit eum incudi, & percussit eum malleo, Ber. rabba sect.28. Item *Sella, Rota figuli,* ut suprà. *Apud Talmudicos* in Jerem.18.2. *Descendi in domum figuli, &c.* מה יוצר זה מכאן ויורך מכאן וסדן באמצע Quid facit figulus? pedem unum habet hinc, alterum illinc, & sellam in medio, quando opus suum facit. Glossa, סדן עץ עב שעליו יושב ומגלגל הכדים לעשות ברפוש הכלי hoc est, *Seden* est lignum crassum, super quo sedet (figulus) & convolvit lutum, ut ex eo faciat formam vasis, Sota fol.11.2. Item, סדנא דפחרא Rota figuli (quam homo agitat) & סדנא דמיא rota aquarum (quam aquæ volvunt,) Cholin fol.16.1. סדנא דריחים Rota molarum. Item, *Cippus, Compes:* אין מוכרין להן סדן ולא קולרין ולא כבלים Non vendunt ipsis cippum, neque collaria ferrea, neque compedes, ע״ז cap.1. fol.15.2. Legitur & in *proverbio* quodam: בגרא בסדנא יתיב בדויל ידיה משתלים *Artifex in cippo suo sedet* (captivus) *quem manu suâ perfecit,* Pesach. fol.28.1. Consilium malum consultori pessimum: sic opus ad nocendum paratum, proprio authori & factori noxium sæpè existit. Simile vide in נד. *Author Aruch monet, quosdam legere* סַרְאָה, *ex significatione* אסרא, *de quo in* אסר. *Paulò ante fuit* סַדְיָא *pro Cippo, & Hebraicè dicitur* סַד.

סְדִינִין *Currus, Plaustra: In Targum Jonathanis,* סַדְנֵי דְמִנַגְדָן בְּתוֹרְתִי Currus qui trahuntur bobus, Gen.45.19. וַחֲזָא יָת סַדְנַיָא Et vidit currus, ibid. vers. 27. בְּסַדְנֵי In curribus quos miserat Joseph, Genes. 46. v. 5. Hebr. עֲגָלוֹת. *Apud Rabbinos,* ונמשכו אחר הסדנים Et trahuntur equi post currus.

סוֹדְנָא · סַדְנָא · סודני *Cerevisia, vel, Cerevisiarius, qui sechar, cerevisiam, aut similem potum facticium conficit.* In Gemara: תמרי בלחוך לבי סודנא רהוט *Dactyli si fuerint in vase tuo, ad domum cerevisiæ curre,* Pesach. fol. 113.1. id est, Si dactyli fuerint in vase, in quo poni aut colligi solent, quando maturi sunt, statim curre ad domum ejus qui facit ex illis potum Sechar, ne si diu exspectes, eos interea comedas & perdas. *Proverbialis locutio;* quâ dicitur, præsentibus gaudendum & utendum esse, antequam pereant, aut inutiliter absumantur. Et mox; מאי סודנא סוד נאה Quid est Sodna? (id est, quare cerevisia dicitur Sodna?) quasi סוד נאה *Consilium bonum,* per allusionem scilicet, quòd utile & bonum ejus consilium primò fuerit,

mò fuerit, qui docuit sechar conficere; inde enim ditantur homines cerevisiarii.

Deinde סוֹרְנִי, *secundum Baal Aruch est Timens Deum, vel, Sapiens, Sapientiâ præditus, à* סוד *Secretum, Arcanum, & ex illo dicto,* סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו *Secretum Domini timentibus eum, scilic. revelatur,* Psalm. 25.14. Hinc adducit tria exempla: *primum*, ex Berach. fol. 44.2. אמר ליה אביי לרב פפא סורני Dixit Abhai ad R. Papam pium vel sapientem: *sed in glossa Talmudica exponitur ex præcedenti significato, & probatur ex Masseches Pesachim, quòd Raf Papa cerevisiam vendiderit. Scribitur etiam in Gemara per Resch: sed malè. Alterum* exemplum est ex Menachoth f.71.1. אמר ליה סורני Dixit ei *Sodani: in glossa hîc utraque expositio adfertur. Tertium est*, אמר ליה סורני Dixit ipsi Sodani; Glossa תלמיד חכם, Nidda fol. 12.2.

סְרַק *Scindere, Discindere, Findere. Præteritum,* וּסְרַקְהּ לִתְרֵי עֲשַׂר סִרְקִין Et scidit eam in duodecim scissuras, id est, partes, 1. Reg. 11.30. וְסַרְקִנּוּן לִתְרֵין סִרְקִין Et scidit ea in duas scissuras, 2. Reg. 2.12. *& sic respondet his locis Hebræo* קָרַע, *quod idem significat:* וּסְרַקְתְּ יָתָהּ Et discidisti eam, Psalm. 60.4. pro Hebræo פְּצַמְתָּהּ. *Niphal*, נִסְרַק *Findi, Scindi.*

סְרַק · סִרְקָא *Scissura, Fissura, Rima, Pars abscissa: Plurale*, סִרְקִין, ut in præcedentibus, & סִרְקִין: *Apud Talmud.* בצק שבסרקי עריבה Massa quæ est in fissuris mactræ, Pesach. fol. 45.

סְרִיק *Scissus, Fissus:* אֲרֵי סְרִיק פַּרְסָתָא Nam fissus est ungulis suis, Deuter. 4.8. *Plural. construct.* וּסְרִיקֵי פַּרְסָתָא Et fissi ungulâ, Levit. 11.4. Jon. ubi Onkelos וּמִסְּרִיקֵי Et ex fissis. *Fœmininum*, כָּל בְּהֵמָה דִסְרִיקָא פַּרְסָתָא Omnis bestia fissa ungulis, Levit. 11.3.

סדקי · סידקי *Forum frumentarium:* שהיה עומד בסדקי. Qui stabat in foro frumentario, Medr. Echa cap. 1.1. Medr. Ruth. cap. 1. v. 1. folio 41.1. Glossa, שוק שמוכרין שם תבואה. Item, *Venditor frumenti, Frumentarius.* Sic exponunt in Talmud Jeruschalmi Massech. Schekalim cap. ult. in Gemara: זה שהוא לוקח מן הסידקי Hic est qui accipit (triticum) à frumentario.

סרקאים Vide infrà in סרק.

סִידְקִית *Instrumentum muliebre, ut est colus, fusus, rhombus*, ein Spinnrad/Garnwinde/ *& similia:* אחד סוחר אבנים ואחד סוחר מיני סידקית Unus vendit lapides pretiosos, alius vendit species instrumentorum muliebrium, id est, res viles, Sota fol. 40.1. *In Aruch scribitur* סתקית *per* ת, *ut &* סתק *pro* סרק: *Aliter*, מחט סידקית *Acus sartoria,* quâ scissuræ Vestium resarciûtur. Erubh. f. 53.1.

סְדַר *Ordinare, Disponere, Dirigere. Respondet in Targum Hebræo* עָרַךְ. *Præteritum,* וְלָא סַדַּר לְוָתִי מִלִּיא Et non disposuit ad me sermones, Jobi 32.14. וְסַדַּר יָת אָעַיָּא Et disposuit ligna, Genes. 22.9. *Fœminin.* וְסַדְּרַת פָּתוֹרְתָא Et ordinat mensam, Prov. 9.2. יָת שִׁבְעָא מַדְבְּחִין סַדְּרִית Septem altaria disposui, Num. 23.4. דְּסַדַּרוּ קְרָבָא Ubi disposuerunt aciem, Jud. 20.22. וְסַדַּרוּ עִמְּהוֹן קְרָבָא Et ordinarunt adversus eos bellum, Genes. 14.8. *Participium*, דִּמְסַדְּרִין לְטַעֲוָן פָּתוֹרִין Qui ordinatis idolis mensas, Jesa. 65.11. *Pehil*, אֲרֵי מְסַדְּרָא Nam ordinata est, Jesa. 30.33. *Infinitivus*, לְסַדָּרָא קְרָבָא Ad ordinandum bellum, Jud 20.22. *Imperat.* סַדַּרוּ פָּתוֹרִין Ordinate mensas, Jesa. 21.5. סַדַּרוּ עֲגִילִין Ordinate scuta & clypeos, Jer. 46.3. *Futurum*, אֲסַדַּר קֳדָמָךְ Ordinabo coram te, Ps. 5.4. וּתְסַדַּר יָת סִדְרוֹהִי Et ordinabis ordinationes ejus, Exod. 40.4. יְסַדַּר יָתֵיהּ Ordinabit illa, Exo. 27.21. וִיסַדַּר כַּהֲנָא יָתְהוֹן Et ordinabit sacerdos ista, Lev. 1. v. 12. לָא נְסַדַּר לֵיהּ Non disponemus illi, Job. 37.19. יְסַדְּרוּן לִי Disponunt contra me aciem, Job. 6.4. וִיסַדְּרוּן אָעַיָּא Et disponent ligna, Lev. 1.7. *Ithpahel Participium;* וּמִסְתַּדַּר בְּעוּתָךְ Ut ordinetur petitio tua, Job. 36.19. צְלוֹתִי מִסְתַּדְּרָא Oratio mea ordinatur in malitiam ipsorum, Psal. 141.5.

סְדַר · סִדְרָא *Ordo, Dispositio, Acies:* סִדְרָא קַדְמָאָה Ordo primus, Hebr. טוּר, Exod. 28. v. 17. סִדְרָא לִקְדָמוּת סִדְרָא Aciem contra aciem, 1. Sam. 17.21. וּמְחוֹ בְסִדְרָא Et percusserunt in acie, 1. Sam. 4.2. מִסִּדְרָא Ex acie, 1. Sam. 4.12. *Plurale*, תַּרְתֵּין סִדְרִין Duos ordines, Levit. 24.6. וְתִתֵּן עַל סִדְרַיָּא Et impones istis ordinibus, ibid. vers. 7. סִדְרֵי קְרָבָא Acies belli, Joel. 2.5. *Aff.* סִדְרוֹהִי, ut ante ad Futurum. *Porrò Rabbini Parascham sive Sectionem, quam tria majuscula* ס *&* פ *indicant, vocant* סֵדֶר *&* סִדְרָה. *Sex etiam Partes generales Talmudicas nominant* שִׁשָּׁה סְדָרִים Sex ordines, dispositiones, partes, scil. τοῦ Talmud: Vide Targ. Cantic. 1.2. סדר התפלה Ordo, id est, formula precationis: Sumitur etiam pro *Schola, Academia:* סדרא רבה Gymnasium magnum, Ber. rab. sect 63. fol. 70.1. ריש סדרא *Caput ordinis*, id est, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. In Cholin fol. 137. col. 2. מאן ריש סדרא בבבל Quis est caput Academiæ in Babel? In Juchasin folio 120.1. *Ab initio, in diebus Raf, qui fuit ultimus Tannæorum, & primus ex Amoræis, nondum fuerat Academia in Babylonia: sed Principes, qui illic erant, non aliter vocabantur, quàm* רישי סדרא.

סְדוֹר · סְדוֹרָא *Idem:* בּוֹצִינֵי סְדוֹרָא Lucernas ordinationis, Exod. 39.37. *Plur.* סְדוֹרִין & סְדוֹרַיָּא, Levit. 24.6.7. in Jonathane.

סוּדַר · סוּדָרָא *Linteum, Pannus linteus, Sudarium: Velum, Velamen:* הָבִי סוּדָרָא דִּי עֲלָיִךְ Da linteum quod est super te, Hebr. הַמִּטְפַּחַת Cinctorium lineum, Ruth. 3.15. וִיהַב עַל אִיקוֹנִין דְּבֵית אַנְפּוֹי סוּדָרָא Et imposuit super imaginem vultus sui velum,

Heb.

...b. קסת, Exod. 34. 33. בְּעָרָה יַת סוּדָרָא Removit ...um, v. 34. in Jonath. & T.H. יִתְקְטֵל בְּשִׁנוּקָא ...ודרא Occidetur strangulatione cum sudario, ...d. 21.15. & Levit. 20. 10. in Jon. *Apud Tal... & Rabbin.* פריס סודרא על רישיה Expandit ... super caput suum. וסודר שבצוארו Et su...ium quod est in collo ejus, Schabbas cap. 16. ...1. Pro eo est in Talmud Hierosolymita... שבזרועותיו, quod est in brachiis ejus. והסודרין Et ...la erant in manu ejus, Tamid cap. 7. ...erdotis summi primarius minister, סגן di... juxta sacerdotem gradus altaris conscen... ...arva vela habebat in manu, quorum agi...ne dabat signum Levitis ad canendum. קנין ... *Possessio sudar*, id est, quæ per pannum ...teum tactum ac comprehensum emptori ...ritur. Nam hodie apud nos moris est, *in... lias in Tubi*, cùm emimus vel contractum ...mus cum aliquo, adhibere solemus pannum, ...m *Sudar* vocant. Eum apprehendunt duo ...tes, & disertè coram contrahentibus expli...ant verba conditionis eorum, & quisque te...ium expandit oram pallii sui, quam contrahentes manu prehendunt, eo ipso testantes, se ...tum habituros, quicquid contractum fuit. Hoc vocatur hodiè apud Judæos קִנְיָן סוּדָר *Emptio, Acquisitio, Possessio per sudar.* Olim fiebat id calcei extracti & traditi ceremoniâ, ut testatur historia Ruth. cap. 4. Ad calcei traditionem quidam volunt Davidem alludere, quùm dicit: *Ad ...om projiciam calceum meum*, Psalm. 107. 10. id est, meo juri eum subjiciam, tamquam quem calcei traditione emerim. Fiebat etiam chirothecæ manus dexteræ traditione, ut Targum innuit Ruth. 4. Vide & Sucea 51.2.

סהר *Aphel*, אַסְהֵיד *Testari, Testificari, Contestari, Obtestari. Præteritum*, אַסְהָדָא אַסְהֵיד בָּנָא Contestando contestatus est nos, Genes. 43. v. 3. ...ן ראסהיד Quibus obtestatus fuerat eos, 2. Reg. 17. v. 15. *Fœmin.* וְאַסְהֲדַת עֲלַי Et testabatur contra me, Job. 29. 11. אַסְהַדְתָּא בָּנָא Contestatus es nos, Exod. 19. v. 23. אַסְהֲדִית בְּכוֹן Testor contra vos, Deuter. 4. 26. וְאַסְהֲדִית בָּךְ Et contestatus sum te, 1. Reg. 2. 42. וְאַסְהִידוּ Et testati sunt, 1. Reg. 21. 13. *Participium*, דַּאֲנָא מַסְהֵיד בְּכוֹן Quæ ego testificor vobis, Deuter. 32. 46. *Plurale*, לָא תֶהֱווֹן מַסְהֲדִין Non eritis testificantes, Exod. 20. 16. in Jonath. *Infinitivus*, אַסְהָדָא אַסְהֵיד Testificando testificabor, Genes. 43. 2. ubi Jonathan ex forma *Pahel habet* מְסַהֲדָא cum formativo מ, more Syro. *Imperativus*, שְׁמָעוּ וְאַסְהִידוּ Audite & contestami..., Amos 3. 13. *Futurum*, וְאַסְהֵיד בְּכוֹן Et conte...r vos, Deut. 31. 28. לָא תַסְהֵיד בְּחַבְרָךְ Non te...ficaberis contra proximum tuum, Exo. 20. 16.

אַסְהָדָא תַסְהֵיד בְּהוֹן Obtestando obtestaberis eos, 1. Sam. 8. 9. וְיַסְהֲדוּן סָהֲדִין Et testificabuntur testes, Jerem. 32. 44. וְיַסְהֲדוּנֵיהּ Et testentur contra eum, 1. Reg. 21. v. 10. *Ithpehal, Futurum*, וְיִתְסְהַד בְּמָרֵיהּ Et testimonium datum fuerit domino ejus, Exod. 21. v. 29.

סָהִיד *Testis*: סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ Testis est inter me & inter te, Genes. 31. 48. וְהָא סָהִיד שִׁקַּר Et si testis falsus fuerit, Deut. 19. 18. לְסָהִיד In testem, Deuter. 31. 21. *Plurale*, עַל מֵימַר תְּרֵין סָהֲדִין Juxta verbum duorum testium, Deuter. 17. 6. *Emphat.* יְדָא דְסָהֲדַיָּא Manus testium, Deut. 17. 7. *Affix.* תְּחַדֵּת סָהֲדָךְ Innovas testes tuos, Jobi 10. 17. יִתְּנוּן סָהֲדֵיהוֹן Dent testes suos, Jesa. 43. 9. *Apud Rabbinos proverbiale est*, סהדי שקרא אגורייהו זילי *Testium falsorum merces vilis est*, Kimchi, Mal. 2. 9. Extat in Sanhed. fol. 29. 1. Vide Drus. in Adag. Heb. p. 70. ubi applicat ad eos, qui munus sibi commissum fallaciter exequuntur.

סָהֵד *Idem*: הָאִית בִּשְׁמַיָּא סָהֲדִי Num est in cælis testis meus? Jobi 16. 19.

סַהֲדָא *Testimonium*: סַהֲדָא שִׁקְרָא אַסְהֵיד Testimonium falsum testificatus fuerit, Deuter. 19. 18. וְסַהֲדָא קָמְתָא Et testimonium erit statua hæc, Gen. 31. 52.

סָהֲדוּתָא · סָהֲדוּת · סָהֲדוּ *Testimonium, Obtestatio, Testificatio*: סָהֲדוּתָא דְשִׁקְרָא Testimonium falsitatis, falsum, Exod. 20. 6. יְגַר שָׂהֲדוּתָא Tumulus testimonii, Genes. 31. 47. in Hebræo, & est cum ש loco ס: לְסָהֲדוּ In testimonium, Deut. 31. 21. in Jonath. *Plurale*, מָה סָהֲדְוָתָא Quæ testimonia, Deuter. 6. 20. *Aff.* וְסָהֲדְוָתִי Et testimonia mea, Psal. 132. 12. בְּאוֹרַח סָהֲדְוָתָךְ In semita testimoniorum tuorum, Psal. 119. 14. וּבְסָהֲדְוָתֵיהּ Et obtestationes ejus, 2. Reg. 17. 15.

סהר סַהֲרָא *Luna*, Hebr. יָרֵחַ: *Targum*, סַהֲרָא אוּנָא Solem & stellas, Gen. 37. 9. וְכוֹכְבַיָּא וּלְשִׁמְשָׁא וּלְסַהֲרָא Circulus lunæ, Cant. 7. 3. דְסִהֲרָא Soli & stellæ, Deut. 17. 3. Corrigenda hîc Biblia Veneta secundæ editionis, in quibus Amos 8. 9. legitur בְּסִיהֲרָא pro בְּסָהֲרָא, In meridie, quomodo habet prima editio, & sensus hîc postulat & Hebræo.

סַהֲרוֹנִין *Lunulæ, ornamenti genus à lunæ similitudine dictum*: בַּר מִן סַהֲרוֹנַיָּא Præter lunulas, Jud. 8. v. 26. etsi R. Salomon pro eo citet עונקיא. In Talmud Hierosolymitano cap. 6. de Sabbatho exponitur עִנְקִיָּא Catenæ, Torques. Sic Jud. 8. 21. וַיִּקַּח אֶת הַשַּׂהֲרֹנִים, Targum; וּנְסִיב יַת עִנְקַיָּא Et accepit catenas, quæ erant in collis camelorum. Sic ibid. vers. 26. וּלְבַד מִן הָעֲנָקוֹת, Targum, וּבַר מִן עִנְקַיָּא Et præter torques.

אַסְתְּהַר Vide in litera Aleph, in ord. אסא.

סְהַר *Maceria, sepimentum caulæ ovilis in agro.*

Apud Talmudicos, הַמַּדִּיר שָׂדֵהוּ עוֹשֶׂה סְהַר בֵּית סָאתַיִם Qui caulam facit in agro suo, facit maceriam ad locum duorum satorum, Schebhiith cap. 3. Eruvin cap. 2.

סוא סִיוָאָה *Sivæum:* לְבוּשָׁה סִיוָאָה Vestimentum Sivæum, à loco sic dictum, in quo utebantur semper nigris vestibus, Nidda fol. 20. 1.

סוב סִיב *Senescere, Consenescere. Præteritum,* כַּד סִיב יִצְחָק Cùm senuisset Isaac, Genes. 27.1. וִיהוֹשֻׁעַ סִיב עָל בְּיוֹמִין Et Jehosua senio confectus, venerat in dies, Jos. 13.1. vide etiam סִיב inter Nomina: אַתְּ סִיבְתָּא עָלְתָא בְיוֹמַיָּא Tu senuisti & venisti in dies, Jos. 13.1. אֲנָא סָבִית עָלֵית בְּיוֹמַיָּא Ego consenui & veni in dies, Jos 23. v. 2. אֲרוּם סֵיבִית Quia senui, Ruth. 1.12. קָשִׁית וְסֵיבִית Decrepitus factus & senui, 1. Sam. 12.2. *Fœm. tertia,* מְטוּל דְּסֵיבַת אִמָּךְ Eo quòd senuit mater tua, Proverb. 23.22. בָּתַר דְּסֵיבַת Cùm senuisset Sarah, Gen. 24.36. *Plurale,* אַבְרָהָם וְשָׂרָה סִיבוּ Abraham & Sara senuerunt. *Futurum,* כַּד יְסוּב Quùm senuerit, Prov. 22.6. *Ithp. Part.* אִין מִתְסִיב בְּאַרְעָא Si senuerit in terra radix ejus, Job. 14.8.

סַב סָבָא *Senex, Senior:* וּמְשְׁתָאַל וְסָב Et conjectorem & senem, Jesa. 3.2. עָלֵימָא בְּסָבָא Puer contra senem, Jesa. 3.5. גַּבְרָא סָבָא שְׁלָם לָךְ Vir senex salve, Jud. 19.20. סָבָא דְבֵיתֵיהּ Senem domus suæ, Genes. 24.2. *Plurale,* סָבִין וְסָבָן Senes nostri & matronæ seniores nostræ, Zach. 8.4. בְּנוֹשׁוּ סָבַיָּא Congregate senes, Joël. 1.14. וַאֲמַר לְסָבַיָּא Et dixit senioribus, Ruth. 4.9. *Construct.* יַת סָבֵי יִשְׂרָאֵל Seniores Israelis, Exod. 3.16. מִסָּבֵי עַמָּא וּמִסָּבֵי כַהֲנַיָּא De senibus populi & de senioribus sacerdotum, Jerem. 19.1. *Aff.* וְסָבוֹהִי Et senes ejus, Jos. 8.33. וְיִפְּקוּן סָבָךְ Egredientur senes tui, Deuter. 21. v. 2. וְסָבַיְבַנּוּ קַרְתָּא Et senes mei intra urbem, Thr. 1.19. סָבֵיכוֹן Senes vestri, Deut. 29.10. סָבָנָא Senes nostri, Jos. 9.11. *Fœmininum,* סָבְתָא · סָבְתָא *Matrona senex, Vetula. Plurale* סָבָן, ut paulò antè. *In sententiis Ben Syræ legitur:* סבא בביתא סימנא טבא בביתא *Senex in domo, signum bonum in domo.* Nam apud senes prudentia, rerum usus & consilia, quibus œconomia rectè administratur & familia regitur. Sic & politia per senes consiliarios. Vide Drusii notas in hunc librum. *Apud Talmudicos paulò aliter legitur:* סבא בביתא פאחא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא *Senex in domo, testa fracta in domo, vetula in domo, thesaurus in domo,* Erachin cap. 3. in fine. Glossa, פאחא id est, שֶׁבֶר Fragmentum, quod tantummodo oneri est. Monet eadem, quosdam legere pro hac voce, פַּחְתָּא, id est, עֵרוֹם Nuditas. In Jalkut fol. 198. col. 1. legitur פַּחְתָּא, & exponitur מִכְשׁוֹל Offendiculum & laqueus. Senes enim laboribus ferendis impares sunt. At mulier annosa laboribus adh[...] assueta, rectè domesticos labores perfert, & est סִימָא, id est, אוֹצָר Thesaurus in domo. Sic ib[...]

סִיב *Senex:* סִיב וּשְׂבַע יוֹמִין Senex & satur dierum, Genes. 25. v. 8. Vide & infrà pro Radice propria.

סִיב · סִיבָא & *fœm.* סִיבְתָא · סִיבָא *Senectus, Senium, Canicies. Affix.* מְסֵיבֵיהּ Præ senectute ejus, Hebr. מִשֵּׂיבוֹ, 1. Reg. 14.4. וְתַחֵת יַת סֵיבְתֵיהּ Et deduces caniciem ejus in sepulchrum, 1. Reg. 2[...] וּלְכַלְכָּלָא יַת סֵיבְתָךְ Et ad sustentandum senectutem tuam, Ruth. 4.15. בַּר לְסֵיבְתוֹהִי Filium in senectute ejus, Genes. 21.2.

סִיבוּ · סִיבוּתָא · סִיבוּת *Idem:* בְּסִיבוּ טָבָא In senectute bona, Genes. 15.15. יְקָרָן מִסִּיבוּ Graveserant præ senio, Genes. 48.10. לְסִיבוּתָא In caniciem, Job. 41.23. *Affix.* וּלְעִדָּן סִיבוּתָךְ Et tempore senectutis tuæ, Eccles. 11.6. לְעִדָּן סֵיבוּתֵיהּ Tempore senectutis suæ, 1. Reg. 15.23. *Plur. cum Affix.* יוֹמֵי סֵבוּתָיִכִי Dies senectutis tuæ, Psal. 103.5.

סוּבִין Vide suprà in סבב.

סִיב · סִיבָא. *Muscus, Lanugo, quasi Canicies arborum aut petrarum dicta:* בּוֹרְכָן בְּסִיב וּבְלָעָן Si circumdet vel involvat ea (panem sc. infermentatum & herbas amaras in paschate) musco, & deglutiat simul, Pesach. fol. 115. 2. In Sota fol. 18[...] הִשְׁקָהוּ בְּסִיב Si potaverit eam (*scil. mulierem de adulterio suspectam*) cum musco; *hoc est*, Si muscum, qui humorem instar spongiæ excipit, in aquam immerserit, & ori ejus indiderit, atque expresserit, quæritur, an ritè & legitimè eam potaverit? Hoc modo ferè milites petulantes Christo, spongiam aceto repletam, & ὑσσώπῳ (vel ὑσσῷ ex Clariss. Heinsiii conjectura) circumligatam, in Cruce propinarunt, Joh. 19.29. Matth. 27.22. סִיבִים לַחֲבָלִים Virgulta (palmæ) ad funes adhibent, Beresch. rabba sect. 40. In Vajikra rabba, ad illud: *Et emolumentum terræ in omnibus est*, Eccles. 5.9. אפילו דברים שאתה רואה אותם יתרון לעולם אף הן בכלל הוייתו של עולם הן סיבא למעבד חבלא id est, *Etiam res quæ tibi videntur superfluæ esse in mundo, sunt de usu-fructu mundi; veluti muscus (palmæ) ad faciendum ex eo funes*, sect. 22. & in Medrasch Koheleth cap. 5.9. האוחז מגל בסיב Tenens falcem putatoriam cum musco, scilicet circa capulum voluto, ne manus polluat, Ohol. cap. 18. שורש צנון גדול מצטרף והסיב שלו אינו מצטרף Radix raphani magni cohæret, sed muscus ejus non cohæret, Okezim cap. 1. *Muscus*, id est, filamenta, fibræ, nervi, quibus radix in terra continetur. Raphanus parvus, qui ex majore radice infernè excrescit. Hinc alii fecerunt, significare *Caput raphanorum.*

סוג סָג *Sepire:* metaphoricè, *Ordinare, Constituere*

דְּסִינוּ לְהוֹן עֶזְרָא כָּהֲנָא ... Præteritum, ... [illegible]arunt ipſi Eſra Sacerdos & Zero-[illegible], &c. Cantic. 7.2. *Participium*, כְּמָא דְסָיְנִין [illegible] Sicut qui ſepiunt ſpinis, Hoſ.2. verſ.6. [illegible]*bal*, מסויגת בגדר שושנים Septa ſepto li-[illegible] R. Sal. Cant. 7.2.

סִיָּגָא *Seps, Sepes, Sepimentum, Maceria:* [illegible] מסוגיות Præ ſepimento ſepis malæ, [illegible] 7.4. וְאִדְחֲקַת לְסִיָּגָא Et comprimebat ad [illegible]tem, Numer. 22.25. in Jon. Hinc in Ca-[illegible] Patrum, מְסוֹרֶת סְיָג לַתּוֹרָה *Maſſoreth eſt* [illegible]. מַעְשְׂרוֹת סְיָג לָעוֹשֶׁר *Decimæ ſunt ſepes* [illegible]*um*; ſi ſcilic. decimæ diligenter dentur: נְדָרִים סְיָג לִפְרִישׁוּת *Vota ſepes ſunt ſeparationis,* ſeparatæ & ſanctæ vitæ: סְיָג לְחָכְמָה שְׁתִיקָה [illegible]*entiæ eſt ſilentium*, tempeſtivum ſcilic. [illegible] importunæ garrulitati oppoſitum eſt: לפי צורך שעה ופג הפר[illegible] Juxta neceſsitatem [illegible]mporis & ſepimentum rupturæ, R. Salom. Jud. 18.22.

סְיָגָא · סְיָג *Idem:* וְסִיָּגָא דְכֵיפוֹהִי Et maceria la-[illegible]idum ejus deſtructa erat, Proverb. 24.31. וְסִיָּגָא מִדֵּין וסיגא מדין כסרא Et maceriam ab hoc, & ma-ceriam ab illo latere, Numer. 22.24. in Targum [illegible]mi.

סוגירה *Idem, ut paulò antè in* סְיָג:

סוגיא Vide ſuprà in סגא.

סג *Scoria, Purgamentum, Rejectamentum cu-*[illegible], *à Recedendo.* סִיג שֶׁל יְרָקוֹת Pulvis ole-rum oleribus aſperſus, Okezim cap. 1.

II. סג *Arca magna, in qua frumentum vel fa-rina reponitur, Arca pollinaria, Cupa magna:* אפילו כאותו הסג Etiam ex iſto vaſe, ex iſta cupa, id eſt, כאותה הקופה, Demaj cap. 5. *Plur.* סגין גדולים, Kelim cap. 16. id eſt, קופות הגדולות מאד אשר יניחו בהן הקמח. Alibi, סג שנתון בפתח החנות Cupa ma-gna poſita in oſtio tabernæ, Tal. Hieroſol. Bava kama cap. 2.

III. סוג *Genus, quod de pluribus ſpecie diffe-*[illegible]*ntibus prædicatur, quod Hebræi dicunt,* הסוג הוא דבר כולל דברים רבים חלופי הצורות המיניות *Sug* ſive Genus eſt vocabulum complectẽs res mul-tas differentes formis ſpecificis: מסודר תחת הסוג S[illegible]ordinatum generi: סוג העליון, vel סוג הסוגים *Genus* [illegible]*erton, id eſt, generaliſsimum.* Talia ſunt de[illegible]em juxta Ariſtotelem, & vocantur מַאֲמָרוֹת Prædicamenta; nempe; העצם Subſtantia, הכמות Quantitas, האיך vel איכות Qualitas, הצטרפות vel הצטרפות Relatio; המתי Quando, האנה Ubi, המצב Situs, לו Suum, id eſt; Ha-bi[illegible]: שיפעל Quod operatur, Actio: שיתפעל Quod fit, Paſsio: הם כולם מקרים מסוג הכמות O-mn[illegible]a iſta ſunt accidentia ex genere Quantitatis, [illegible]e lib. 1. cap. 57.

IV. סוגא [illegible]*am, de qua dubium, utrum munda ſit, an immunda,* Cholin fol. 62.2.

סוד

Incruſtare, Oblinere parietem calce, Calce de-albare. *Præteritum*, וְסָדוּן בְּגִירָא בְּבֵיתָא Et obduxerunt illis pro calce parietes domi, Amos 2.1. *Futurum*, ותסור יתהון בְּסִידָא Et obdu-ces eos calce, Deuter. 27.4. *Apud Talmudicos*, וסר בהון סיד אחר Et cruſtavit illis incruſtatio-nem unam, Baſra fol. 53.2. סיידה וכיירה לכם ע״ז Calce dealbaverit & figuris, ſive picturis orna-verit ad idololatriam, Avoda fol. 42.2. in Miſna. חָצֵר מְסוּיֶּרֶת Atrium calce obductum.

סיד · סִידָא *Calx*, ut in præcedenti exemplo.

סִיּוּד *Incruſtatio, Obductio parietis*, ut antè.

סַיָּד *Incruſtator, Cæmentarius:* סנדל של סיידים Calceus cæmentariorum.

סוה

סָוֵי *Lætari, Exultare præ gaudio:* סוי לבה ופרח רוחה Exultavit cor ejus; adeò ut efflaret ſpiritum ſuum, Kethub. fol. 62.2.

סוח

Natare. סַיָּחָא *Natator.* סוּחָא *Natatio:* undè, יעבירנו בסוחי Traducit eum nata-tione, vel, nando, Joma f. 77.1. קורין לשיטא סיחא Vocant natatorem Sajacha, Ibid.

Secundò סוח *Narrare, Enarrare: Confabulari, Colloqui, Hebr.* שׂוּחַ. *Talm.* סח לו כל אותו המאורע Narrabat ipſi omne quod acciderat, Erubhin fol. 21.2. אין מסיחין על כוס של ברכה Non confabu-lantur ſuper poculo benedictionis, Berachoth fol. 51. אין רשאין להסיח Non eſt licitum ipſis con-fabulari: שלשה דברים סח לי סוריאל שר הפנים Tres res enarravit mihi Suriel præfectus apparito-rum angelorum, Berach. fol. 51.1. והיתה מסיחה כל אותו מאורע Et narrabat totum illud accidens; univerſum iſtum caſum, Schabbas fol. 13.2. Vi-de & שׂוּחַ:

סוּחָא *Confabulatio, Loquacitas*, Proverb. 23.29. quomodo ibi legendum pro סִיחָא.

סְיָח *Pullus aſini, Aſellus:* מוכר את החמור מוכר את הסיח Vendens aſinum, vendit quoque pul-lum; Bava baſra fol. 78.2. הרבה סייחים מתו Multi pulli mortui ſunt, Ber. rabba ſect. 67. אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים וסייחים שלמים Non ven-dunt ipſis (Chriſtianis) jumenta craſsiora, vi-tulos, & aſellos integros, Avoda ſara folio 14.2. מדדין עגלין וסייחין ברה״ר Manuducunt vitulos & pullos aſinorum in loco publico; nempe, in die feſto, Schabbas fol. 128.2. in Miſchna: Vi-de & in Bava metzia cap. 5. in Miſna. Idem quod עַיִר:

סוט

Ferre, Afferre, Portare, Agitare, Movere, Commovere: *Participium*, סָאֵט מַתְקוּלְתָּא Apportat perpendiculum, Hebr. נָטָה קָו Ex-tendit lineam, Thren. 2.8. ubi analogia poſtu-laret סָאֵט: *Aphel Futurum*, וְכָל רִיוּסִים מְנַבְלְתָהוֹן

Et quicunque portat de cadavere ipſorum, Heb. הַנּוֹשֵׂא, Levit. 11. 25. 28. 40. in Targ. Jon. Item Levit. 15. 10. *Apud Talmudicos*, וְהַסִּיטָן Et portat ea, Cholin fol. 124. 1. הססיט את הזב או הזב ססיטו Portans fluxu laborantem, aut fluidus portaverit ipſum, Savin cap. 5. אחד הנוגע וא׳ הססיט אחד הנושא ואחד הנישא Perinde eſt tangens & motitans, portans & portatus, Ibid. *Elias ſcribit in Meturgeman, eſſe ſignificationis* נִדְנוּד *Commotionis, Germanicè*, Rütlen / Schüttlen. *Et inde fortè*, סִיטָא · סִיטָא *Terror, horror, pavor, quæ ponuntur infrà ſeorſim in* סיט. Sic quidam Gloſſatores Talmudici exponunt ex cap. 5. Cholin, המזיז ממקומו Qui movet è loco ſuo, etiamſi nec tetigerit, nec portarit. Alibi explicant per התנועע.

היסיטא · היסיט *Geſtatio, Portatio*: vel, *Motio, Agitatio*, Vide Megilla fol. 8. 2. Tahar. cap. 10. & Num. 19: 22. in Targ. Jonath.

סוּךְ *Ungere ſe, Inungere, Inungi: Futurum*, ומִשְׁחָא לָא תְסוּךְ Et oleo non inunges te, Deuter. 28. 40. וּתְסוּכִי בּוּסְמָנִין Et inunges te unguentis, Ruth. 3. 3. *Ithpehal Præteritum*, לָא יִתְּסַךְ Non ungetur, Heb. יִיסָךְ, Exod. 30. 32.

סִיכָה *Unctio, Inunctio*: התרומה ניתנה לאכילה לשתיה ולסיכה Oblatio de fructibus data eſt ad eſum, ad potum, & ad unctionem.

סוּכָא · סוּךְ Vide infrà in סכך. Hîc tamen quaſi alia ſignificatio retineri poſſit, ut Hebraicè.

סוֹל *Spinæ genus*: vel, *Lignum aculeatum inſtar ſpinæ*, Numer. 19. 2. in Targ. Jon. *Sic in Talmud*, לרבות הסול והסירא והמחט והמקדח והמכתב, Bechor. 37. 2. Kidduſchin fol. 21. 2. Schevuoth fol. 4. 2. Rabbi Salomon exponit *Fruſtulum ligni aculeatum, Feſtucam*, Gall. בורקא, quod puto eſſe *Broche*, Obelus. *Baal Aruch idem facit cum* סילוא, *de quo infrà*.

סוּם *Ponere, pro Hebræo* שׂוּם, *ſed rariſſimum in Targum. Participium*, וּבְגַוֵּיהּ סָאֵם רַמְיוּתָא Et in medio ſui ponit fraudem, Proverb. 26. 24. & 6. 27. *Mirum, Eliam ſcribere, ſe neſcire quid ſit hoc. Plurale*, דְּסָיְמִין סִבְרְהוֹן בֶּאלָהָא Qui ponunt ſpem ſuam in Deum, Prover. 11. 15. סִים vide in סים.

סוּמָא *Tumor, poſitio tumens & elevata, Hebr.* שְׂאֵת, Lev. 13. 2.

סְמָא *Poſitio, Summa*: ואמרינן כל ססא לסלתא Et didicimus omnem rei ſummam, in Talm. Gloſſa, עִיקָר: Sic, ססא רסלתא ſumma rei, Talm. Hieroſolym. Taan. folio 69. 2. Gloſſa, עיקר הדבר.

סִימָא Vide infrà in סים.

סִסְמָא · מַסְמִינָא *Stratum, Solum, Pavimentum. Ponitur pro Hebræo* עֲזָרָה *Atrium, quod Chaldæus* à ſolo ex lapidibus Poſito & [illegible] ut, מִסְמְכְתָא זְעֵירְתָא עַד סְסְמְתָא רַבָּא A pavim[entum] minore ad pavimentum majus, Ezech. 43. [...] & ſæpiùs eo capite. *R. Salomon ſcribit* [...]כתא & dicit, vocem hanc Chaldæam ſignific[are] רִצְפָּה; quia Area ſtrata erat diverſis lapidibus [...] calce. *Baal Aruch legit* סססמתא.

סוּס *Equus, emphat.* סוּסְיָא: *ut*, שִׁקְרָא סוּסְיָא Fallax eſt equus, Pſalm. 33. 17. סוּסְיָא [...] Inſidens equo, 2. Reg. 9. 18. *Sic tantum* [...] הַסּוּס *cum He hajediah, ut Targum transferri* [...] *lias obſervavit, aliâs pluraliter. Eſt enim n*[...] *ſpeciei magis quàm individui. Plurale termi*[...]*nis fœmininæ*, סוּסָוָן וּרְתִיכִין Currus & equos, [...] neſ. 49. 17. וְסוּסְוָן דְּאֶשָּׁתָא Et equi ignei, 2. Reg. [...] verſ. 11. *Emphaticè*, וּמְחָא יָת סוּסְוָתָא Et percuſ[ſit] equos, 1. Reg. 20. 21. *Aff.* וְסוּסְוָתִי כְּסוּסְוָתָךְ Et eq[ui] mei ſicut equi tui, 1. Reg. 22. 4. בְּסוּסְוָתֵיהּ I[n] equi[s] ejus, 2. Reg. 5. 9. quod eſt ex forma maſculi[na] ſed ex fœmin. וְסוּסְוָתֵיהּ Et equi ejus, Cantic [...] וְיָת סוּסְוָתְהוֹן Et equos ipſorum, 2. Reg. 7. [...] R[ab]bini etiam dicunt סוּסְיָתָא *Equæ*, ut Aben Ez[ra] Eſth. 8. 10. *Talm.* סוסיא חיורא סהני לחלמא [...] *albus bonus eſt in ſomno*, Sanhed. fol. 93. 1. [...]בעה דברים נאמרים בסוס *Septem res dicuntur de equ*[o] [...]*mat bellum, Amat ſcortationem, ſpiritum habet* [...]*perbum, Negligit ſomnum, Comedit multum, &* [...]*rit parum*, Peſach. 113. 2.

סָווּס *Nomen herbæ vel oleris amari*, Peſach. 39. Baal Aruch legit עסווס, hîc & in מרא.

II. סוּסְיָא *Hirundo*: סוּסְיָא דְאָחִיד וּמְנַצֵּף Sicut hirundo quæ capta garrit, Jeſa. 38. v. 1[4] Heb. סוּס.

סוּעַ *Cæmento obducere, Hebr.* שׂוּעַ. *Futur.* [...] בֵּיתָא Et obducet cæmento domum, Le[vit.] 14. 42. Vide in שׂוּעַ.

II. סֵיעַ Vide infrà in סיע.

סוּף *Finire, Conſumere, Conſumi, Compleri, Deficere, Ceſſare. Præteritum*, [...] יְיָ יָת חֵימְתֵיהּ Conſummavit Dominus furorem ſuum, Th[ren.] 4. v. 15. סָף תְּקוֹף חַיָּבַיָּא Defecit fortitudo peccato[rum], Jeſa. 14. v. 4. סָף עֲבוּרָא Defecit frumentum, Jeſa. 32. 10. עַד דְּסָף כָּל דָּרָא Donec conſumeretu[r] tota generatio, Num. 32. 13. Deut. 2. 14. [...] יְיָ יָת חֲמָתֵיהּ Conſummavit Dominus excandeſcen[tiam] ſuam, Thren. 4. 11. *Fœminin.* מִלְּתָא סָפַת Ve[r]bum completum fuit, Dan. 4. 30. *Participium* סָיְפִין מִן אַרְעָא Conſumentur de terra, Prov. 11. [...] סָפִין Deficiunt, Conſumuntur, Thren. 4. 17. [...]tiùs סָיְפָן. *Futurum*, יְסוּף כָּל יְקָרְהוֹן Finietur omni[s] gloria ipſorum, Jeſa. 16. 14. וִיסוּף לְרִיקָנוּ Et con[ſu]metur fruſtra, Levit. 26. 20. [...] בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יְסוּפוּן [I]n deſerto hoc conſumentur, Num. 14. 35. [...] וִיסוּפוּן E[t] conſumantur, Ezech. 24. 11. עַד דִּיסוּפוּן פִּגְרֵיכוֹן Do[nec] nec con[...]

[illegible] cadavera vestra, Num.14.33. מִן אַרְעָא [illegible] De terra consumentur, Prov.2.22. [illegible] articipium, וּמְסַיְּפָא נְפַשׁ Et consumens animam sive vitam, Levit.26.16. in Jonath. Plurale, עַד [illegible] Donec finiant, 1.Reg.14.10. Aphel, Fu-[illegible] אָסֵיף אֱנָשָׁא וּבְעִירָא אָסֵיף עוֹפָא דִשְׁמַיָא Consu[mam] hominem & jumenta, conficiam aves cœ[li], Soph.1.v.3. וְאָסֵיף סַאֲבוּתִךְ Et consumam [immund]iciem tuam à te, Ezech.22.15. וְתָסֵיף כָּל אִלֵּין מַלְ[כְוָתָא] Et consumet universa hæc regna, [Dan.2].v.44. Infinitivus, לְאַסָּפָא Ad consumen[du]m, [Ie]s.10.8. Apud Rabbinos, מי יכול לסייף ארץ עפר ארץ Quis potest consumere pulverem terræ? לסייף חיות השדה Consumere bestias terræ, לסייף את הכוכבים Consumere stellas? Beresch. [rabba] f.100. Malè alii hîc exponunt Verbum [...]re.

סוֹפָא · סוֹף Finis, Extremitas: סוֹף לְכָל אֱנָשָׁא [F]inis omnis hominis, Eccles.7.3. עַד דְלֵית סוֹף Ut nullus sit finis, Eccles.12.13. לְסוֹף כָּל אַרְעָא Ad extremitatem universæ terræ, Dan.4.8. עַד סוֹפָא Usque ad finem, Dan.6.26. לְמֶהֱוֵי בְסוֹפָא Ut [s]it in fine, Eccles.3.11. Aff. מִסוֹפֵיהּ Ab extremitate ejus, Genes.19.4. בְסוֹפֵיהּ In extremitatem ejus, Exod.19.v.12. לְסוֹפֵיהוֹן Ad fines eorum, Exod.26.27. Apud Rabbinos, סוף · סוף סוף · לְסוֹף Tandem: סוף הַדָּבָר Summa rei, summa huc redit. Et, סוף הָעִנְיָן מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ Finis rei arguit de ejus principio. [E]xitus acta probabit. In fine videbitur cujus to[ni s]it.

סִיפָא · סִיפָא · סִיף Idem: מִסִּיפָא Ab extremitate, Genes.19.4. in Jonath. Sic apud Talmudicos, רישא דמשנה וסיפא דמשנה Principium Mischnæ & [fini]s Mischnæ sive traditionis.

סוּף Suph, Alga. Tantùm usurpatur cum Nomine [M]aris: ut, יַמָּא דְסוּף Mare suph sive algosum, Psal.19.5 מִסִּיפֵי שְׁמַיָא Ab extremitatibus cœlorum Psal.19.5.

סִיפְּתָא · סִיפִין Extremi fructus. Constr. מַן מְלֵא סִיפֵי קַיְטָא Vas plenum extremis fructibus æstatis, Amos 8.v.2. Sic apud Rabbinos & Talmudicos, בבכורות ובסיפות In primitivis & serotinis seu extremis fructibus, Terumoth cap.4. משל לאריס רע שהיה אוכל את הבכורות ומכבד למלך את הסיפות Simile hoc est hortulano malo, qui comedit fructus primos, & offert regi ultimos, Beresch. rabba sect.22. סופי תאינים Extremi fructus ficuum, qui post collectionem adhuc remanent, Pesach. fol.6.2.

סיר Recedere, Discedere, Divertere, Abire, Adire, Circuire. Hiphil הֵסִיר Recedere facere, Auferre, quod Philosophi Hebræorum in Arithmeticâ usurpant pro Subtrahere, numerum scil. de numero: & inde הֲסָרָה Subtractio, Arithmeticæ numerationis species. Vocatur etiam חסור Defectio, quià fit, ut numerus deficiat & minor sit.

סוּר Recessus: Mos, Consuetudo, Conversatio: כל שעסקו עם הנשים סורו רע Cujus commercium est cum mulieribus, ejus recessus malus est; Glossa, מנהגו Consuetudo ejus est mala, & malum est quoque ipsum accedere, vel ad domum ejus declinare. Baal Aruch explicat per שאורו, ex significatione סיאור de quo suprà, Kiddusch. fol.82.1. Tales sunt aurifabri, pectinatores lini, balneatores, & alii similes.

Secundò סייר · סָר · סור Lustrare, Perlustrare, Disquirere, Inquirere, Visere, Inspicere, Visitare, apud Talmudicos: רבינא סר סכינא בבבל Rabbena inspiciebat cultrum in Babylonia, Glossa בדק Probabat, Eruvin fol.63. col.1. דסיירה לארעיה באורתא Quæ visitat fundum suum vesperi, Bava metzia fol.76.2. למיסר מעונה Ad inspiciendum onus, scil. jumentorum, ne nimio onere opprimantur, Ibid. fol.97[...] כל מאן דסייר נכסיה כל יומא מש[כח] אסתירא Quicunq[ue vis]itat fundos suos quotidie, invenit staterem, Cho[lin] fol.105.1. Baal Aruch legit מרוח אסתירא Lucratur staterem: אבא חיה סייר נכסיה תרי זמני ביומא ואנא לא סיירנא אלא חדא זמנא Abba visitat fundos suos duabus vicibus singulis diebus, ego vero non visito eos, nisi vice unâ, Ibid. Sic citat etiam Baal Aruch, מנין שהקב״ה סר את החולה Unde habemus quòd Deus visitet ægrotum? Schab. fol.12.2. In nostro Talmud legitur סועד. Alibi, דסיירי נכסייהו בשבתא Qui prædia sua visitant in Sabbatho, Gittin fol.38.2. סייר ליה לגושפנקא Inspexit sigillum, Gittin fol.68.col.1. הוה ליה ההיא גינתא וכל יומא הוה אזיל וסייר לה Habebat istum hortum, & unoquoque die ivit lustratum eum, Taan. fol.9.2. Author Aruch vult esse à סְעַר absorptâ mediâ gutturali, quod in Targum est pro פָּקַר Visitare.

סוּרְיָא · סוּרָא · סוּרָה Sora, Nomen urbis celebris in Babylonia, in qua, vivente adhuc Rabbi Jehudah, quem Sanctum indigetant, instituta fuit insignis Academia, eodem nomine Sorana vel Soriana vocata, circiter annum Christi ducentesimum, cujus primus Rector fuit Raf Hone, & disputatæ ibi fuerunt, more Scholastico, Mischnajoth sive Traditiones & Constitutiones Juris à R. Jehuda compilatæ, eodem modo ut Hierosolymis. Quinquaginta annis postea instituta fuit altera Academia Pombeditana, sic dicta ab urbe, & tertia in Nahardea, in quibus tribus Academiis studia Judaica aliquot centenis annis insigniter floruerunt. Soriensis Academia multis modis dignitate Pombeditanam superabat. Doctores utriusq. convenientes, Rector Soriensis cum suis collegis dextram, alii sinistram tenebant, quem ordinem quoq. in prandiis servarunt: item in ingressu & egressu Soriensis

primas partes semper habuit. Pombeditensis Rector Soriensi scribens, vocavit eum גאון Illustrem: non sic contrà Soriensis Pombeditanum. Quando caput captivitatis (æchmalotarcha) legit in libro Mosis Hebraicè, Soriensis Rector id explicavit Chaldaicè sive Babylonicè. Pombeditanus autem sedit, auscultavit, &c. ut prolixè describitur in Schalscheleth fol. 37. & deinceps. Vocatur hæc urbs aliâs מתא מחסיא. Hinc in Kabala Historica R. Abraham fol. 29. col. 1. והלך לסוריא היא מתא מחסיא Et profectus est *Soram*, quæ aliâs vocatur *urbs Mechasia.*

סוריא *Syria.* Majemon in Hilchos Thruma cap. 1. scribit: הארצות שכבש דוד הן נקראין סוריא Terræ quas subjugavit David, sunt illæ quæ vocantur *Syria.* Et ibid. sect. 9. איזהוא סוריא מארץ ישראל ולמטה כנגד ארם נהרים וארם צובא כל יד פרת עד בבל כגון דמשק ואחלב וחרן ומגבג וכיוצא בהן עד שנער וצהר הרי היא כסוריא Quæn[am] est Syria? à terra Israëlis & inferiùs versus Mesopotamiam & Aram Tzoba, & totum tra[ctu]m Euphratis usque ad Babyloniam, veluti Damascu Achlabh, Charan, Magbab, & similia, usque ad Sinhar & Tzohar, quæ sunt sicut Soria, &c. In Gemara, אסור כ״א ובסוריא מותר In terra Israëlis vetitum, at in Syria (Aram Tzoba & illis partibus) licitum, Berach. fol. 36. 1. בשלשה דרכים שוותה סוריא לארץ ישראל ובשלשה לחוצה לארץ In tribus viis vel consuetudinibus æqualis est Syria terræ Israëlis, &c. Gittin fol. 8. 1. ubi R. Salomon: Syria est Aram Tzobha, quam subegit David, & adjunxit terræ Israëlis. Et mox: Syria est ad Septentrionem terræ Israëlis, inde ab Acco. Vide glossam ejusdem in Berach. fol. 36. 1. Vide & Bava basra fol. 90. 2. & ibi Tosephos.

סור · סָאר · סָיר *Congeries trabium ad ædificium conjunctarum*, i. e. קורות ערוכות זו אל זו ועומדות לבנין, & *congeries lapidum vocatur* מרכב, סואר, vel מרכד, Ohaloth cap. 3. in fine. *Quidam legunt* צבורי, id est, צבורות *sensu eodem. Forte huc respexit interpres Latinus in Targum in sequenti voce.*

סִירְיָא *Malorum congeries*, Prov. 23. 29. juxta interpretationem Latinam in Targum. In Hebræo est שִׂיחַ *Loquacitas*, unde rectè in Complutensibus est סוחא, quod idem cum Hebræo שִׂיחַ, ut suprà declaratum.

סַרְתָא vel מַסְרְתָא · סַרְיָא *Semita, Diverticulum viæ communis & latæ*, Jesa. 30. 11. in Venet. pro Hebr. מִנִי אֹרַח.

סוריאל *Suriel, nomen Angeli, quem vocant* שַׂר הַפָּנִים *Principem faciei, quòd coram Deo continuè versetur, & sit* חשוב לבוא לפני המלך *dignus versari in conspectu regum; ut sit Legatus ad reges & principes, ut scribitur in Berachoth fol. 51. 1.*

סורקין Vide suprà in סבר.

סות Hiphil הֵסִית *Incitavit, Persuasit, Seduxit* Hebr. *Hinc in Niphal*, תינוקת שניסת Puella quæ seducta est, Talm. Nidda. cap. 10. ab initio. Vide.

הַסָתָה *Persuasio, Incitatio, Seductio, Av...* R. Levi 2. Sam. 24. 1.

סטותא Vide in סטה.

סחא סְחָא *Lavare, Abluere se. Futurum*, וְיִסְחֵי בְמַיָא Et abluat se in aqua, Levit. 14. 8. וְיִסְחוּן בְמַיָא Et lavent se in aqua, Levit. 15. v. ... Hebr. רָחַץ. *Aphel, Præterit.* וְאַסְחֵי בִשְׂרֵיהּ בְמַיָא Lavet carnem suam in aquis, Levit. 22. 6. ואסחי אפוי Et abluit faciem suam, Genes. 43. 31. אִין אַסְחִיתִי בְמֵי תַלְגָא Si lavarem me aquis nivis, Job 9. 30. וְאַסְחוּ רַגְלֵיהוֹן Et lavarunt pedes suos, Gen. 43. 24. וְאַסְחוּ Et lavarunt pedes illorum, Judic. 19. v. 21. *Infinitivus*, לְאַסְחָאָה רַגְלוֹהִי Ad lavandum pedes suos, Genes. 24. 32. *Imperativus*, ואסחו רגליכון Et lavate pedes vestros, Gen. 18. 4. *Futur.* ... וְתַסְחֵינוּן בְסְיָא Et lavabis eos aquâ, Exod. 29. 4. ... lavato me, Psal. 51. 9.

II. סְחָה *Natare, pro Hebræo* שָׂחָה. *Partic.* סָחֵי עַל אַפֵּי מַיָא Natabat in superficie aquæ, Genes. 7. 18. Jon. *Apud Talmudicos*, הוה סחי בירדנא Natabat in Jordane. *Significatio priori cognata.*

סַחְיָא *Natatio:* מֵי סַחְוָא Aquæ natationis, Ezech. 47. 5. quas scil. pede transire non poterant, sed natando trajiciebant.

מַסְחָיָא Esth. 1. 3. in Targum secundo mendosè legitur pro סַבְיָא.

סְחִיתָא · סְחִיתָא · סְחִית *Stercus, Lutum:* ונבלתהון כִּסְחִיתָא Et cadaver ipsorum ut stercus, Zeph. 1. v. 17. כִּסְחִיתָא בְגוֹ שׁוּקַיָא Sicut stercus in medio platearum, Jesa. 5. 25. Regia כִּסְחִיתָא, quæ forma parum usitata est. Veneta pravè כִּסְחִתָא. Hebr. סוחה, quod à סָחָה Everrere sordes. *Eadem sensu Hebraicè dicitur* סְחִי *Purgamentum, sordes*, quo & Talmudici utuntur, ut scribit R. Sal. Jesa. 5. 25. cùm dicunt סחי ומאוס.

מַסְחָא *Balneum:* מובילנא כאניה בתריה לבי מסותא Affero vestes ejus post ipsum in domû balnei, Metzia fol. 41. 1. ההוא כסותא דהוו מינצו עלה Istud balneum de quo rixabantur, Metzia fol. 7. col. 1. ועלייה ליה לבי מסותא ומוקמא ליה במיא דבי מסותא שהפכו מיא דבי מסותא והוו דמא וקאי בשריה פשוטי פשוטי id est, Introduxit eum in domum balnei, & constituit eum in aquis balnei, ac conversæ sunt aquæ balnei in sanguinem, unde caro ejus scatuit pustulis, Gittin cap. 7. in principio Gemaræ. *Sic Author Aruch revocat hoc nomē ad* סחה *per absorptionem gutturalis, pro* מסחותא.

סחט סחט *Comprimere, Exprimere, humorem propter...* ... הסוחט זיתים על בשרו Exprimens olivas super

carnem suam, scil. ad inungendam eam, ...r.cap.4. סחטה Compressit uvas, Zo... col.112. Beresch. rab. sect.19. Eva scil. & dedit humorem gustandum Adamo.

סְחִיטָא סחיטה *Expressio*. Notant alii hîc etiam pro Pr.l, *Torculari*, sed Aruch id non ponit.

סחס סחוס *Cartilago*: unde apud Talmudicos in Mischna, כל הנאכל בשור הגדול בגדי הרך וראשי כנפים והסחוסים Quicquid comeditur in bove magno, comedetur in agno molli, & principium scapulæ & cartilagines, Pesachin cap.3. fol.84. *Significat Cartilaginem quamlibet: ut,* סחוס artilago auris, quæ תְּנוּךְ dicitur: סחוס כף הכתף Cartilago scapulæ humeri: סחוס החזה והצלעות Cartilago pectoris & costarum. *Sic hoc constanter scribitur. Alibi tamen etiam scribunt* חס, *de quo in* חסס.

סחף *Depellere, Impellere, Propellere, Expellere.* *Participium Pehil,* נְפַקוּ זְרִיזִין סְחִיפִין Egrediebantur expediti & impulsi, id est, festinantes admodum, Hebr. דחופים Esth.8.14. *Futurum,* וְקִנְיָנָא דְרַשִׁיעַיָּא נִסְחוֹף Et substãtiam improborum expellet, Prov.10.3. וּלְמַסְקְנֵי נִסְחוֹף Et illusores depellet, Prov.3.34. *Ithpeh.* בְּבִישׁוּתֵיהּ מִסְתְּחֵף רַשִׁיעָא Per malitiam suam expellitur improbus, Hebr. יִדָּחֶה Impellitur ad lapsum, Prov.14.32. *Hebraice est Raptari, Trahi, Converri, ut inundatione fit, & in Rabbinis quoq́ usitatum est: ut in illo,* הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדך *Qui ducit uxorem, & non invenit in ea virginitatem, illa excusans, inquit, ex quo desponsasti me, vim passa sum, & raptatus est ager tuus,* id est, quasi inundatione vastatus, Ketubh. fol.12.

סְחוֹפָא *Hasta, Lancea,* vel *Clypeus*: וּסְחוֹפָא דִנְחָשָׁא Et clypeus æreus, Hebr. כִּידוֹן, 1.Sam. 17.v.6.

II. סחף Talm. *Applicare, Conduplicare, Apponere: diciturq́ de vasis, quæ ore & capacitate suâ rei vel applicantur, vel superponuntur,* überstürtzen/ *ut cum corbis super pullos gallinæ ponitur, aut aliud vas invertitur ore deorsum posito, quod eminere debebat. Idem etiam significat* הָפַךְ · כָּפָה, *item* כפף *Conduplicare, ut poculum argenteum conduplicatum:* סחופי כסא אטיבורא בשבתא שפיר Applicare poculum (cucurbitulam) ad umbilicum in die sabbatho, bonum, id est, licitum est, nempe ei, qui dolore colico laborat, Schabb.66.2. ליסחוף דיקולא ארישיה וליהדקיה כנגיה Applicet corbem capiti ejus, & is deprimet eum ab eo, ibid. fol.110.col.1. איתי כאנא סחיפו עליה Afferebant vas, & obtegebant illud super eo, ibid. fol.121.col.2. חצבא דאבשונא סחיפא Si vas hordeorum inversum fuerit (scil. ore deorsum) tunc licitum est, Pesach.fol.40.col.1. סחופי כסא אשיראי ביומא טבא Imponere vasculum (aromaticum) vestimentis sericis in die festo, prohibitum est, Beza fol.23.col.1. אובלא דקצרי סחף על רישיה Corbem fullonum (Laugenkorb) versim-imposuit capiti suo, Sanhed. fol.104.col.1. בתרי כסי דסחיפי אהדדי Limbi poculorum conduplicati invicem, Chagiga fol.15.1.

סִיחוּפָא *Impetus, Impulsus*: איכא דקטיל בסיחופיה Est quod occidit impetu suo, ib. fol.16.1. מחייה לדשא בסיחופיה Percussit eum ad januam impetu suo, Cholin fol.52.2.

סחק Quæ huc pertinentia in Aruch adducuntur, ea vide in שחק. Scribuntur enim omnia per ש, & deducuntur ab Hebræo שחק.

סְחַר *Circuire, Circumdare. Sæpiùs in Aphel, rarius in Kal, usurpatum legitur in Targum: Futurum,* וְיִסְחַר לְכוֹן תְּחוּמָא Et circuibit vobis terminus iste, Numer.34.4.5. quæ in Venetis ex Aphel notata sunt: וְנִסְחַר לְמַשְׁכְּנָא Et circumdemus tabernaculum, Cantic.3.2. *Pael, Particip.* דִסַחֲרִין בְּשׁוּקָא Qui discurrunt per vicos, Eccles. 12.5. הֵיכְמָא דִסְחֲרָן אַיְלַיָּא Sicut circumeunt cervi in deserto, Thren.1.6. *Ithpehal,* אִסְתְּחַר *Circumvertere, Avertere, Vertere se, Redire, Reverti: Versari, Conversari cum aliquo; Sedere, Assidere, Accumbere, comedendi vel consulendi causâ per circuitum. Præteritum,* וּבְסִיעַת מַמְקְנֵי לָא אִסְתְּחַר Et in cœtu derisorum non assidet, Hebr. יָשָׁב Psal.1.1. *Fœminin.* וְאִסְתַּחֲרַת מַלְכוּתָא Sed vertit se regnum, 1.Reg.2.15. לָא אסתחרית עם גַּבְרַאי שִׁקְרָא Non versatus sum cum viris falsis, Psal.26.4. אִסְתְּחַרוּ וַהֲווֹ לַאֲחוֹרָא Aversi sunt & fuerunt retrorsum, Jesa.1. v.4. *Particip.* דְמִסְתַּחֲרִין לְאַלְּפָא Qui circumeunt ad docendum pravitatem, Psalm 141.v.10. הֲווֹ רַבְרְבָנָהָא מִסְתַּחֲרָן עַל סֵיכְלָא Fuerunt principes ejus in circuitum assidentes ad sumendũ cibum, Thr.1.6. *Imperativus,* אִסְתְּחַר לַאֲחוֹרֵיהוֹן Circumcurre post eos, 2.Sam.5.v.23. אִסְתְּחַר וְאֵכֹל מִצֵּידִי Accumbe & comede de venatione mea, Genes. 27.19. *Futurum,* וְעִם רַשִׁיעַיָּא לָא אִסְתְּחַר Et cum impiis non circumibo, conversabor, Psalm.26.5. יִסְתְּחַר לְבֵיתֵיהּ Revertatur domum suam, 2.Sam. 14.24. יִסְתְּחַר עֲלָךְ Revertetur ad te, Hab.2.v.16. *Aphel,* אַסְחַר *Circumivit, Circuire fecit, Circumdedit, Circumduxit: Assidere, Accumbere, Discumbere: Reverti facere, Avertere. Præteritum,* אַסְחַר לְבֵית מַקְדְּשָׁא Avertit ad domum sanctam Domini, Heb. הֵסַב, 2.Reg.16.18. In Hebræo Præpositio omissa, obscurum sensum facit: est enim, *Introitum regis exteriorem* הֵסַב בֵּית יְיָ, quod Hebræi intelligunt הֵסֵב מִבֵּית יְיָ *Avertit à domo Domini,* ne scil. Rex Assyriæ posset per eũ ingredi in Templum,

plum, & illud secretio spoliare. Chaldæus לבית quasi *In*, vel *Ad domum Domini reverti fecit.* Sed iste sensus præcedentibus in eo textu repugnat, & introitus iste jam adhuc erat ex arce Davidis in Templum. ואסחר יהוה ית עמא Et circumduxit Dominus populum per viam deserti, Exod.13. v.18. ואסחר ארונא דיי ית קרתא Et circuivit arca Domini urbem, Jos.6.11. ואסחר מלכא ית אפוהי Et circumvertit Rex faciem suam, 1.Reg.8.v.14. ואסחר מלכא על לחמא למיכל Et assedit rex ad prandium ad comedendum, 1.Sam.20.24. ואסחרני באורחא Et circumduxit me per viam exteriorem, Ezech.47.v.2. אסחרו לותנא Reverti fecerunt ad nos arcam Domini, 1.Sam.5.10. ואסחרו וכמנו ליה Et circuierunt, & insidiati sunt ei, Judic.16.v.2. ואסחרו ית קרתא Et circumiverunt civitatem die unâ, Josuæ 6.14. ואסחרו למיכל לחמא Et accubuerunt ad sumendum prandium, Genes.37.v.25. *Participium*, הא אנא מסחר Ecce ego aversurus sum instrumenta bellica, Jerem.21.4. *Plurale*, עד ואנון מסחרין על פתורא Dum illi adhuc circumsederent ad mensam, 1.Reg.13.20. *Infinitivus*, אסחרא אסחר עם מלכא למיכל Accumbendo accumbam cum rege ad prandendum, 1.Sam.20. v.5. לאסחרא עמהון למיכל ולמשתי Ad discumbendum cum illis ad comedendum & bibendum, Jerem.16.8. *Futurum*, ותסחרון ית קרתא Et circuibitis urbem, Jos.6.3.

סחור סחור *Circuitus, In circuitu, Per circuitum, Circumcirca, Undiquaque: Sic geminum poni solet pro Hebræo* סביב: ut, וסחור סחור למשכנא Et in circuitu tabernaculi, Num.1.50. מסחור סחור למשכנא A circuitu tabernaculi, Num.16.24.

סחר · סחרא *Idem*: unde, סחרתהון Circuitus ipsorum, Ezech.32.22. Ven.

מחורא · סחורתא *Merx, Mercimonium, Negotiatio, Mercatus, Mercatura*: ומיתין סחורא Et apportantes mercimonia, Ezech.27 9.15.18. והות סחורא לעממיא Eratque mercatus populorum, Jesa.23.3. דמתקבל בסחורתא Quæ accipiebatur pro mercibus, Genes.23.16. *Constr.* וסחורת תגריא Et negotiationem mercatorum, 1.Reg.10.15. *Aff.* ותהי סחורתה Et erit negotiatio ejus, Jesa.23.18. בהון הות סחורתך In illis erat negotiatio tua, Ezech.27.21. למחורתהון Ad mercaturam suam, Jere.14.18.

סחרן · סוחר *Negotiator, Mercator, qui mercium & negotiationis causâ ultrò citroq; Circuit.* In Sententiis Ben Syræ, לא תמצא תורה לא בסחרנים ולא בתגרים *Non invenies Legem neq; apud negotiatores, neq; apud mercatores. Legem*, id est, Verbi Divini studium aut peritiam, & pietatis æquam rationem, quā nimium quæstus, lucri aut mammonæ studium plerumquè seponit vel excludit. Nam Syracides Grecus ait, μόλις ἐξελεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας *Vix eximitur* [illegible] *capite* 26.35.

מחרנין *Circuitus, Homines & quicquid in circuitu est. Respondet plurali* סביבים *&* סביבות, *unde &* *pluraliter usurpatur. Construct.* ובסחרני ירושלם Et in circuitibus Jerusalem, Jerem.32.44. די בסחרני Qui sunt in circuitibus meis, Deut.17.14. [illegible] Eos qui in circuitu tuo sunt, Jerem.46.vers.[illegible] מכל סחרנך Ab omnibus qui in circuitu tuo [sunt], Jerem.49.5. כל סחרנוהי Omnes qui in circuitu ejus estis, Jer.48.17. ית כל סחרנהא Omnia in circuitu ejus sunt, Jer.21.14. די בסחרניהון Quæ sunt in circuitu ipsorum, Numeror.35.2. די בסחרניכון Qui sunt in circuitu vestro, Levitic.25.v.44. ית כל סחרננא Omnia quæ in circuitu nostro sunt, Num.22.4.

סחרנות · סחרנות *Circuitus, Locus circumjacens* סחרנות נהרא Circuitum fluminis, Exod.7.24. סחרנות משכנא (In) circuitu, per circuitum tabernaculi, Numer.11.24. Hebr. סביבות Per circuitus: סחרנות אלישע (in) circuitu Elischa, 2.Regum 7.17. סחרנותהון In circuitu ipsorum, Ezech. 32.v.22.

אסחרותא *Consessus, Accubitus, Discubitus in circuitum, Triclinium, Cœnaculum prandii causa* לבית אסחרותא למיכל In domum accubitus ad comedendum, 1.Sam.10.13. id est, in triclinium. Sic 1.Sam.9.14. & 19.22. ואסחרות עבדוהי Et discubitus servorum ejus, Hebr. ומושב Et consessus, 1.Reg.10.v.5. בבית אסחרותא In cœnaculo, 1.Sam. 9.v.12.

סטד

סטדא *Stada, nomen mulieris sic dicta, quasi* סטת דא *Declinavit ista, vel,* סטיא דא *Aversa ista, quasi dicas,* אשה סוטה *Mulier declinans ad scortationem, juxta illud;* אם לא שטית טמאה תחת אישך *Si non declinasti ad immunditiem sub viro tuo,* Num.5.19. Hujus, & filii ipsius, in quibusdam locis Talmudicis mentio, quæ quia non in omnibus libris extant, nec mysterio carère videntur, hîc producemus. In Talmud Babylonico Sanhedrin cap.7. sub finem fol.67.1. editionis Venetæ, Beth Jacob fol.127. col.2. & 3. כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהן חוץ מזו · ביצד עושין לו מדליקין לו את הנר בבית הפנימי ומושיבין לו עידים בבית החיצון כדי שיהו רואין אותו ושומעין את קולו והוא אינו רואה אותן והלה אומר לו אמור מה שאמרת לי ביחוד והוא אומר לו והלה אומר לו היאך נניח את אלהינו שבשמים ונעבוד ע״ז אם חוזר בו מוטב ואם אמר כך חובתינו וכך יפה לנו העדים ששומעין מבחוץ מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו וכן עשו לבן סטדא בלוד ותלאוהו בערב הפסח בן סטדא בן פנדירא הוא אמר רב חסדא בעל סטדא בועל פנדירא פפוס בן יהודה הוא אלא אימא אמו סטדא אמו מרים מגדלא נשי הוא כדאמרי בפומבדיתא סטת דא מבעלה Nulli ex omnibus, qui rei mortis sunt

… insidiæ collocantur insisti (*Sedu-… ad idololatriam & cultum alienum … etc.*) Quomodo faciunt id ei? Accen-… si candelam in conclavi interiori, & te-… ant in cubiculo exteriori, ut hi ipsum … & vocem ejus audire possint: sed ipse … et illos. Tum ille quem antea conatus … ucere, dicit ei; Repete quæso id, quod … ixisti hîc privatim. Tum, si id dicat, … geri ei; Quomodo relinqueremus Deum … m in cœlis, & serviremus idolis? Ad hoc … ertatur, vel resipiscat, benè; si verò di-… hoc est officium nostrum, atque ita omni-… cet nos facere; testes exterius ipsum au-… eum ad domum judicii abducunt, & la-… t. Sic fecerunt *filio Stadæ* in Lud, & su-… runt eum in vespera Paschatis. Hic *filius* … autem fuit *filius Pandiræ*. Dixit quidem Raf Chasda, Maritus (*scil. fuit matris ejus*) Stada, Pandira, Paphus filius Jehudæ est, (*hoc est, ut in … habetur, Vocatur hîc Ben Stada sic à patre, … on a matre, quamvis spurius fuerit.*) Sed tamen dico · Matrem ejus fuisse Stadam, Mariam videlicet illam plicatricem capillorum mulierum, sicut dicunt in Pombedita; Declinavit ista a marito suo (hoc est, *atque hanc Mariam appellatam fuisse Stadam* hoc est, *meretricem, quòd, secundum Pombeditanos declinaverit à marito suo ad adulterium.*) Hactenus Talmud Babylonicum, … nota, historiam istam Ben Stadæ ex editione Basileensi esse exsectam. Legitur verò etiam in Talm. Hierosolymitano in Massech. Sanh. cap. 7. sub fine, & in Jevammoth capite ultimo: sed paulò aliis verbis, quæ, quia suum quoque momentum habere videntur, hîc etiam apponemus: שכן עשו לבן סטדא בלוד שהכמינו לו שני תלמידי חכמים והביאוהו בבית דין וסקלוהו Quia sic fecerunt filio Stadæ in Lud, id est, Lydda, cui duo discipuli sapientum (*tamquam testes, scil.*) insidias struxerunt, eumque ad judices abductum lapidârunt. Hæc ibi. Quod Mariam illam attinet, cujus facta mentio, de ea legitur quoque in Talm. Babylon. Chagiga fol. 4. col. 2. רב ביבי הוה שביח גבי מלאך המות אמר ליה לשלוחיה זיל אייתי לי מרים מגדלא שער נשיא אזל אייתי ליה מרים מגדלא דרדקי וכו Raf Bibhaj (*pro hoc nomine in En Jisrael fol. 163. col. 4. est* רב רמי) cùm esset quondam apud Angelum mortis, dixit (scil. Angelus mortis) ad legatū vel servuum suum, Abi & adduc mihi Mariam plicatricem (capillorum) mulierum (*id est, occide eam.*) Abiens ille, adduxit ei Mariam plicatricem parvulorū (*pro altera scil. Maria, &c.*) In Tosephos sive additionibus ad hunc locum: האי עובדא דמרים מגדלא נשיא בבית שני היה והיתה אמו

של פלוני כדאיתא בשבת Hæc historia Mariæ plicatricis capillorum mulierum accidit in d… no secunda. Fuit enim Mater τȣ N. sicut habetur in Tractatu de Sabbatho fol. 104. Hacte… us Tosephos. In Schabb. fol. 104. col. 2. mentio quidem fit Ben Stadæ, sed non Mariæ hujus, unde locum illū castratum esse opinor: videntur autem illa innui, quæ suprà adducta sunt ex Sanhedrin. Locus ille sic habet: אמר להן ר' אליעזר לחכמים והלא בן סטדא הוציא כשפים ממצרים בשריטה שעל בשרו אמרו לו שוטה היה ואין מביאין ראיה מן השוטים Dixit R. Eliezer Sapientibus, Annon filius Stadæ eduxit magias ex Ægypto per cæsuram in carne sua? respōderunt ipsi, Stultus fuit, & non petitur probatio à stultis. Post hæc verba inscritur in Beth Jacob fol. 127. 1. בן סטדא בן פנדירא הוא וכו' Ben Stada filius Pandiræ est, &c. & Glossator; Magi antequam ex Ægypto exirent, perquirebantur penitiùs, ne magiam in scripto exportarent, & sic alios populos eam artem docerent. Ideoque hic novam artem excogitavit, ut cuti eam inscriberet, aut scissæ cuti includeret, quæ rursus sanata artem minimè proderet. Legitur quoque istud de hoc Ben Stada, in Talmud Hierosol. Schab. cap. 12. fol. 13. col. 4. Ex his, quis nam *Ben Stada*, fuerit, vel quis nam per eum hîc intelligatur, consideratis circumstantiis, haud obscurè videtur lucere. Utut enim Rabbini in Additionibus Talmudicis contendant, nō intelligi Jesum Nazarenum, & malitiam suam conentur tegere, tamen fraus ipsorum multipliciter pellucet, & de illo ipso eos hæc omnia scribere & intelligere, varia evincunt. Nam *primò* vocatur quoq; *Ben Pandira.* Sic autem vocatur quoque ab ipsis Jesus Nazarenus, ut aliquot testimoniis infrà in פנדירא ostendetur. *Deinde* hæc *Stada* dicitur fuisse *Maria*, & hæc Maria mater *Ploni* τȣ N. quo sine dubio Christus intelligitur. Sic enim nomen ejus reticere solent, quia exprimere verentur. Manuscripta exemplaria, si ad manus essent, fortè ejus rei fidem facerent. Et hoc quoque fuit nomen matris Jesu Nazareni. *Tertiò* dicitur fuisse *Seductor populi.* Pro tali habitum fuisse olim Christum à Judæis, testatur historia Euangelica; & hodieque adhuc ab ipsis haberi, scripta hodierna, vide Sanhedr. fol. 107. col. 2. edit. Venetæ. *Quartò* dicitur fuisse *Suspensus*, quod manifestè refertur ad crucifixionē Christi; præsertim cùm circumstantia temporis addatur, *In vespera Sabbathi*, quæ cum tempore crucifixionis Christi convenit. Et sic scribunt in Sanhedr. fol. 43. col. 1. בערב פסח תלאוהו לישו In vespera Paschatis suspenderunt Jesum. *Quintò,*

quod in Talm. Hierosol. de *duobus* discipulis sapientum, tamquam *testibus* scil. in insidias ipsi collocatis, & deinde contra ipsum productis, scribitur; id refero ad duos illos ψευδόμαρτυρες, quorum mentionem facit Euangelista Matthæus cap. 26.60.61. vel ad illud, quod Lucas dicit cap. 20. v. 20. Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, &c. *Sextò*, quod de eodē Ben Stada scribunt, *cum in cæsura carnis suæ eduxisse magicas artes ex Ægypto*. Simile quid enim de Christo scribūt in virulentissimo scripto תולדות ישו. Vide infrà in radice שְׂתָה, in שְׂתִיָּא · שתיה. *Septimò* denique tempus quoq; convenit. Nam dicitur hîc Ben Stada vixisse diebus Pappi filii Jehudæ, qui fuit contemporaneus R. Akivæ. Akiva autem vixit tempore ascensionis Christi, & adhuc postea: Maria etiam ista dicitur vixisse sub templo secundo. Ex quibus omnibus patet, tectè & blasphemè eos hîc per *Filium Stadæ* intelligere *Filium Mariæ*, Jesum Christum; quam ipsorum fraudem & malitiam hoc loco, ex occasione vocis hujus סטדא in transitu prodere & detegere voluimus: in primis cùm historia Euangelica per illam potiùs illustretur quàm obscuretur. Quod aliæ quædam circumstantiæ discrepent, nihil obest. Nihil enim novi hoc est in libris Judæorum: sed studio id faciunt, ut tantò minùs à Christianis impostura animadvertatur.

סְטָה סְטָא *Inclinare, Declinare, Divertere, Recedere, Deflectere*, *Hebr.* שָׂטָה. *Præteritum*, וּסְטָא לְוַת גַּבְרָא Et divertit ad virum, Genes. 38.1. וּסְטָא לְוָתַהּ לְאוֹרְחָא Et declinavit ad eam in viam, Genes. 38.16 *Fœmininum*, וּסְטַת מִן קֳדָמַי Et declinavit à facie mea, Numer. 22. v. 33. וְאִם לָא סְטֵית Et si non declinasti, Numer. 5.19. וְאַתְּ אֲרֵי סְטֵית Et tu ecce declinasti, Numer 5.20. סְטוֹ בִּפְרִיעַ Recesserunt citò, Deut. 9.12. *Fœmin.* וְלָא סְטָאָה לְיַמִּינָא Et nō diverterunt ad dexteram, 1. Sam. 6.12. סְטֵיתוּן בִּפְרִיעַ Recessistis citò, Deut. 9. v. 16. *Particip.* בְּרַנָא דֵין סָטֵי Filius noster iste declinans est & rebellis, Deut. 21.20. הָא בָּתַר סַגִּיאֵי דִּינָא סָטֵי Hic post multos judicium inclinat, Exod. 23.2. Jon. *Plurale*, וְסָטַן מִפִּקּוּדַיָּא Et declinantes à præceptis, Psal. 101.3. וּדְסָטַן בָּתַר עֲקַמְנוּתְהוֹן Qui autem declinant post pravitates suas, Psal. 125.5. *Fœmininum*, דִּי אֲנָא סָטְיָא Quo ego declino, Cantic. 2.2. מַה דֵּין רוּחָךְ סָטְיָא Quare spiritus tuus declinavit, quare averso es animo? 1. Reg. 21. v. 5. *Infinitivus*, דְּלֵית אוֹרַח לְמִסְטֵי Ubi non erat locus declinandi, Numer. 22.26. *Imperativus*, סְטֵי וַעֲבַר מִנְּהוֹן Declina & transito ab illis, Proverb. 4.15. *Futurum*, וְלָא תִסְטֵי מִן מֵאמְרֵיהּ Neque declines à ser-

monibus ejus, Prov. 4.5. לָא תִסְטֵי לְיַמִּינָא Non declinabis ad dexteram, Prov. 4.27. לָא יִסְטֵי לִבָּךְ Nec deflectat cor tuum, Prov. 7.25. יִסְטֵי מִנַּהּ Ut non declinet ab ea, Prov. 22.6. מִן שְׁאוֹל תַּחְתִּיתָא Ut declinet ab inferno inferiore, Prov. 15.24. ubi Nun formativum tertiæ personæ ex usu Syro. אֲרֵי תִסְטֵי אִתְּתֵיהּ Quod si declinaverit uxor ejus, Numer. 5.12. לָא נִסְטֵי לְיַמִּינָא Non declinabimus ad dexteram, Num. 20.17. תִּסְטוּן declinetis, Deut. 11.16. *Aphel*, אַסְטֵי *Inclinare, Declinare facere, Pervertere, Evertere, Avertere.* ... *terit.* אַסְטֵיתָא אָסְתְּוָרַנָא Inclinasti gressus nostros, Psalm. 44.19. *Participium*, לְמִסְטֵי מִן פַּחָא דְמוֹתָא Ei qui declinat à laqueo mortis, Proverb. 14.2. & 13.14. *Plural.* וְדִין חֲשִׁיכַיָּא מַסְטַן Et judicium obscurorum pervertunt, Amos 2.7. וּמַסְטַן דִּין גִּיּוֹרָא Et pervertunt judicium peregrini, Mal. 3. v. 5. *Infinitivus*, לְאַסְטָאָה מִדִּין מִסְכְּנִין Ad avertendum à jure pauperes, Jesa. 10. v. 2. *Aff.* לְאַסְטָיוּתַהּ בְּאוֹרְחָא Ad inclinandum eam in viam, Numer. 22. 23. לְאַסְטָיוּתֵיהּ מִן אָרְחָן Ut inclinare faciat illud à viis, Eccles. 9.14. *Imperativ.* אַסְטוּנָא מֵאוֹרְחָא Avertite nos à via, Jesa. 30.11.

סַטְיָא *Aversio, Perversio, Perversum: Stultitia, Insania*: אֲרֵי סַטְיָא מַלֵּלְתָּא Nam perversionem locutus es, Jerem. 28.16. לְאַסְהָדָא בֵיהּ סַטְיָא Ad testificandum contra eum perversum, סָרָה, Deut. 19. v. 16. דִּי אַתּוּן מְמַלְּלִין סַטְיָא Quòd vos loquimini aversionem, Cant. 7.1.

סְטוּתָא · סְטוּרת *Idem*: דִּסְטָא בִּסְטוּתֵיהּ Qui declinavit in perversione sua, Eccles. 2.16. in Ven.

סוֹטָה *Declinans*: אִשָּׁה סוֹטָה *Mulier, Uxor declinans*, scil. ad scortationem vel adulterium, *Adultera*, ex Numer. 5.12. De hac peculiarem librum Talmudici scripserunt, qui vocatur *Sota*.

אַסְטָיוּת *Perversitas, Perversio*: אִתְמְלִיאַת אַסְטָיוּת דִּין Plena perversione judicii, Ezech. 9.9. Jesa. 58. v. 9.

מִסְטוֹנָא *Recessus, Semita*, quasi, viæ Declinatio: אַבְטִלוּנָא מִמִּסְטוֹנָא Cessare nos facite à semita, Ezech. 30.11. Aliter est in Venetis.

סְטָיו *Pavimentum, Solum*: שְׁרַן עַל סְטָיו כְּבִישׁ קְרוּסְטַלִּינִין Depositi in pavimento strato crystallinis, Esth. 1.6. respondet Hebr. עַל רִצְפַת, quod idem. *Apud Talmudicos est Stoa, Porticus, Atrium, Circumcolumnium, locus consessus ad portas palatiorum, principum & magnatum, ubi advenientes consident & exspectant.* A Græco στοά: המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו חייב Exportans ex hospitio in plateam versus stoam, reus est, Schab. fol. 5.2. & 91. 2. Glossa, מקום מוקף אצטבאות לישב Locus circumdatus scamnis ad sedendum. Item, הר הבית סטיו כפול היה · ר׳ יהודה אומר אסטווניה היתה נקראת סטיו לפנים מסטיו Pesach. 13.2. R. David Kimchi scribit

ומי' סטיו כהוא כפסל שיושבים בו 2.Reg.11.14 Explicatio vocis כטיו est, quòd sit הטריס annum in quo sedent magni principes.

סטט ... [illegible] Furere, Furiis agi, Nedarim 41.1. ... Gloss. R Nissim, ex שטה vel סטה.

סטיא Furor vel Furiosus: סטאא הוא Furor vel ... est.

אסטטנית Vide in litera א, in ordine אסט.

אסטיא Vide in אסט.

סטיטר Stationarius, Stationalis, Manceps, Custos. הקב״ה עושה מלאך המות סטטיונר שלהם Deus fa... gelum mortis stationarium ipsorum, Be... rabba sect. 26. Glossa, שליט Dominator. ...tur in Aruch ex Jelammedenu; אסטטיונר בראתי אותך על אומות העולם אבל על בני אין אתה ... Deus ad Angelum mortis, Stationarium ... te super populos mũdi, sed in filios meos ... non habebis potestatem.

סטך סטכתי Stacte, Balsamum. Apud Talmudicos, מה שמן חמור רב הונא אמר סטכתי Quid est oleũ myrrhæ? Raf Hone dixit, Stacte, Schab. ... 2. Menach. fol. 86.1. Pesachin fol. 43. col. 1. ... lin. li. 13.1. Myrrha & per se unguentum facit sine ..., Stacte duntaxat, &c. & lib. 12. cap. 15. ubi ... arboribus myrrhæ agit: Sudant autem prius ... vocidantur, Stacten dictam, cui nulla præ...

סטכינון Stactinum oleum. Citatur in Aruch ex ... Vajik. rab. sect. 28. sed illic nunc non legitur in ...ris nostris. Vide ordinem אסת.

סטל סטלא Simpulum, Hebr. ספל. Sic citat Baal Aruch ex Talmud Jeruschalmi Schab. cap. 3. Sed in nostris libris nunc legitur ...׳ים. Videtur esse Latinum Situla. Et Henricus Stephanus in Appendice Thesauri sui adducit ex Tralliano σιτλας pro Situlis, quod de Situlis traduntintelligẽdum, quibus aqua in balneum affunditur iis qui lavantur.

סטם Obsignare, Claudere sigillo: Imperativus: וסטמו בעזקה סטומא Et obsignate annulo obsignationis, Esth. 8. 8. 10. Hinc corrigendus ejusdem capitis versus secundus. Apparet autem hinc ם esse loco ת, ut eodem v. 8. scribitur, מסתמא בעזקת סיטומא Et signatum &c. Sic vers. 9.

סיטומא · סטומא Obsignatio, Sigillatio: Sigillum, ut in præcedentibus: Et in Targum Jonathanis, למאן אנון סיטומא הוטיא Cujusnam sunt hæc, obsignatio (id est, sigillum, annulus obsignatorius) fila, id est, linteum, &c. Genes. 38. v. 25. Sic apud Talmudicos in Bava metzia fol. 74. col. 1.

סטן סטנו לי Adversari, Odisse. Præteritum, לי סטנו Adversantur mihi, Psal. 109. 4. vel, Oderunt me; opponitur enim Amandi verbo. Particip. plur. construct. סטני נפשי Adversarii animæ meæ, Psal. 71. 13. Aff. הא עובדא דסטני Hoc est opus adversantium mihi, Psal. 109. 20. Infinit. אנא נפקית למסטן Ego egressus sum ad adversandum, Numer. 22. 32. Aphel Participium plur. מסטנין לי Odio habent me, Psal. 38. 21. Quæ scribuntur hic cum ט, in aliis exemplaribus indifferenter scribuntur cum Samech. Infinitivus, לאסטנא ליה Ad adversandum ipsi, Zach. 3. 1.

סטנא · סטנא · סטן · סטן Adversarius, Satan, Satanas: ליה סטן וליה פגע ביש Nõ est adversarius aut alius occursus malus, 1. Reg. 5. 4. ואקים יי ליה סטן Et suscitavit Dominus ipsi adversarium, 1. Reg. 11. 23. ואתא לחוד סטנא ביניהון Venit etiã seorsim Satan inter eos, Job. 1. 6. ואמר לסטנא Et dixit Satanæ, v. 7. ואתיב סטנא Et respondit Satan, v. 9. וסטנא יקום על ימיניה Et Satan stet ad dexteram ejus, Psal. 109. 6. Apud Rabbinos השטן in numeris valet 364. ad indicandum, quòd 364. diebus potestas est Satanæ לאסטוני adversari Judæis, eosq; accusare: ואיומא דכפורין לית ליה רשות לאסטוני at in die festi propitiationis non est ipsi potestas accusandi, Joma fol. 20. 1. Medrasch Tehillim, Psal. 27.

שטנה Sitna. Nomen fontis à litibus & controversiis, ac mutuis pastorum adversationibus desumptum, Genes. 26. 21.

סטון Lorica, juxta interpretem Latinum. Plurale cum Affix. קל משריין אתין בסטוניהון Vox turmarum venientium cum loricis suis, Jesa. 21. v. 8. Elias scribit se ignorare quid sit. In Venetiis scribitur בסיטוניהון quasi sit, Cum commeatu suo.

סיטון Frumenti emptor, Annonæ coemendæ præfectus. Est Græcum Σιτώνης, Sitones, ex σῖτος, σιτ⊙- Cibus, Frumentũ, & ὠνέομαι emo: הסיטון מקנח מדותיו אחת לשלשים יום Sitones abstergit mensuras suas semel intra 30. dies, Basra fol. 88. 1. in Mischna. Glossa, סיטון est Tabernarius, mercator magnus, qui multa simul emit, ac deinde tabernariis parvis sigillatim, minutim vendit, סיטון autem est Triticum in lingua Græca. Hinc quia magnam tritici copiam emit & vendit, vocatur סיטון σιτώνης. Sic in Metzia fol. 48. 1. Plurale, כגון סיטונות ומוכרי תבואה Sicut sitones, & vendentes frumentum, Demai cap. 2. שלשלת של סיטונית Catena (mensurarum) Sitarchorum est immunda, Kelim cap. 12. vide Gloss. Quod autem in Medrasch Tehillim legitur Psal. 23. אר ולמד מן הסיטון הזה שאינו מתנהגין אלא על ידי האור, id. vide infrà in ordine פלמנדרא in סלמנדרא.

סטס סטים quod etiã scribitur סיטים, & אסטים, vide in litera א, in ordine אסט.

סיטוסיטר. Baal Aruch citat hîc ex Jelammedenu,

denu, sect. וישב יעקב (quæ tamen in mea editione illic non extant:) אמר רוד אפילו יהו לי פטוטורת וטיטוסימרת בחוצה לארץ לא יהי לי סיפוף של הרובין כחרתי הסתופף בבית אלהי. Munsterus & Guido ineptè סיטוסימה exponunt per voces sequentes סיפוף של חרובין, & has iterum, meo judicio, non benè reddunt, *Umbraculum contra æstus.* Melius David de Pomis; דבר שמן שנותן טעם טוב ותענג *Rem pinguem quæ saporem habet bonum & delectabilem.* Nam ego ratione sensus puto סיטוסימרת esse à Græco σιτιὸς, σιτευτὰς *Saginatus, Pinguefactus, Altilis, &* סיפוף של חרובין *esse, Collectanea siliquarum, vel* סיפסוף *fructus immaturos siliquarum,* ut sensus sit; Dixit David; *Etsi fuerint mihi extra terram (Israëlis) saginata & altilia: in ea autem non nisi siliquæ immaturæ, tamen eligerem sedere in limine domus Domini,* Psal.84.9. Judicent, qui locum inveniunt, & inspicere possunt.

אסְטְטְנִירת *Adversaria, Contraria; Aversa, Rebellatrix. Plurale,* שתים אסטטניות Duæ adversariæ, Deut. rab. sect. כי תצא. Vide & suprà in סטט.

סטף מוססמות *Ficus præmaturæ, prænimia maturitate fissæ:* unde, בנות שקמה פטורות חוץ מן המוסטפות Demai cap.1.

סטיפה. In Talm. Hierosol. Schab. cap. 9. in fine, אשה סטופה, Glossa, מין חולי *Species morbi.*

סְטַר *Destruere, Demoliri. Futurum,* בֵיתָא דְגֵיוְתָנָא נִסְטַר אֱלָהָא Domum superborum destruet Deus, Hebr. יִסַּח, quod idem, Prov.15.25. *Elias citat per* ת *in medio, quod melius, vide* סְתַר.

II. סְטַר *Percutere, Cædere aliquem manu planâ, non pugno, in maxillam, Alapam impingere, apud Rabbinos & Talmudicos.* Hinc maledicum illud, הסוטר לועו של ישראל באילו סוטר לועו של שכינה שנ' מוקש אדם ילע קודש id est, *Cædens maxillam Israëlitæ, perinde est ac si cæderet maxillam Dei, sicut dicitur; Laqueus hominis est deglutire sanctum, Prov.* 20.25. Sanhed. fol.58.2. in editione Veneta: in Talmud Basileensi omissa sunt & expuncta. Dicuntur enim de גוי Goi seu Christiano aut gentili Judæum cædente. Alibi de Judæo Judæum cædente, התוקע לחבירו נותן לו סלע וכו' סטרו נותן לו מאתים זוז Pugno cædens proximum suum, dat ipsi siclum, &c. alapam ipsi impingens (palmâ) dat ipsi ducentos asses; Bava kama fol. 90. cap.8. in Mischna: בא מלאך וסטרו על פיו Venit angelus & percussit ipsum in os, id est, impegit ipsi alapam.

סְטַר · סִטְרָא *Latus, Ora, Extremitas. Sic respondet in Targum vocibus* צַד, צֵלָע, *& quandoq;* קֵץ *vel* קָצָה *Latus, Finis:* סְטַר מַשְׁכְּנָא Latus tabernaculi, Exod.26.26. בִּסְטַר חַבְרֵיהּ In latere socii sui, Hebr. בְּצַד, 2.Sam.2.v.16. בִּסְטַר טוּרָא In latere montis, Hebr. בְּצֵלָע, 2.Sam. 16.13. ולסטר מַשְׁכְּנָא Et ... tus tabernaculi, Exod.26.20. בסטרא דשאול ... tere Saulis, 1.Sam.6.25. *Aff.* עַל סִטְרֵיהּ הָד ... tere ipsius uno, Exod.25.12. ...טְרֵיהּ A'latere ... 1.Sam.6.v.8. מִסִּטְרָךְ לְסִטְרָךְ De latere tuo in ... tuũ, Ezech.4.8. בִּסְטְרָהּ In latere ejus, Gene... *Plurale,* חַרְבָא אַבְלָא סִתְרִין סִטְרִין Gladius c... mens ab utroque latere, Genes.3.24. Jon. ... עַל סִטְרֵי אֲרוֹנָא In lateribus arcæ, Exod.3... בְּסִטְרֵי אַרְעָא In extremitatibus terræ, Jobi ... *Aff.* מִתְּרֵין סִטְרוֹהִי A'duobus lateribus ejus, E... 37.v.8. עַל סִטְרֵיהוֹן Ad latera eorum, Hebrai... קְצוֹתָם, Psalm. 19.7. מִסִּטְרָהָא A'lateribus ... Exod. 25.32. *Apud Talmudicos,* סטר החלוק ... fimbria vestimenti, Schab. fol.134.1. ...א נמי בריקו In ora vel latere indusii etiam explo... Nidda fol.56.2.

סִטְרִי *Lateralis. Plural.* סִטְרָאִין Laterales... biales, separatæ: הנהו סטראי נינהו Istæ (pecu... particulares fuerunt, non illæ quas tu petis... מִצַּד אַחֵר Ex latere alio, ex parte alia, Schev... fol.42.1.

סוּטַר · סוּטְרָא *Mercēs, Stipendiũ:* ...בית סוּטְרָא דְאַגִירָא Neque pernoctabit merces merce... tecum, Levit.19.13. in Jon *Aff.* ...גירא דמוריק סִטְרֵיהּ Sicut mercenarius qui expectat m... dem suam, Jobi 7.2. עַד דִּיקַבֵּל סוּטְרֵיהּ Donec ... piat stipendium suum, sicut mercenarius, i... suo, Jobi 14.v.6. תִּרְמוּן יָתֵיהּ בְּסוּטְרֵיהּ Projic... eam pro mercede sua, Exod.22.30. in Jon. ... discerpta cani destinata est pro mercede, ... in Ægypto nullus canis latrarit cõtra Isra... Exod.11.7. scribit R.Sal. Exod.22.

סִטְרוֹנָא *Custodia:* בֵּי סִטְרוֹנָא *Carcer,* Zoha... Deut. col.531.

אִיסְטוּרִין *Mysteria, res occultæ & abscon...* אִיסְטוּרִין זה נתן משה ליהודה Mysteria hæc ... Moses Jehudæ, quando ex hoc mundo era... cessurus, Medrasch Tillim, Psal.102.

מַסְטְרְנִין *Dominatores, Præfecti, idem quod ... braicè* שׁוֹטְרִים, *unde videtur deflexum, etsi illu... ter in Targum solet reddi. Et Elias putat esse e... Hebræo,* מִשְׁטְרוֹ בָאָרֶץ Præfecturam ejus in t... Job.38.33. *Plurale,* וּמַסְטְרְנֵי וְרַבְרְבָנַיָא Et dom... tores & magnates, Esth.9.3. in Targ. sec.

סטרומטין *Stromata, Strata, Stramenta, Stra... Est Græcum* στρώματα: ...אירת דאייתי סטרומטין ... dam adferebant stromata, Medr.Kohel. ca... Hæc variis coloribus erant distincta.

סַטְרְנָלְיָא *Saturnalia, festa scilicet Saturno ... cata, ac mense Decembri celebrata septem vel ... diebus, quibus gaudebant ac lætierant omnes, a... nera invicem transmittebant,* Suetonius in A... sto, cap.75. & alii plures horum memine...

... Hebræi & horum mentionem faciunt, sed vo-
... valdè corruperunt in scriptione. In Aruch
... itur ut h expositum, & rectè. In Talmud in
... y cap.1. in Misna, editionis Venetæ fol.1.
... scribitur: ואלו אידיהן של גוים קלנדא וסטרנורא
... וקרטיסים ויום גנוסיא של מל... id est, Ista sunt fe-
... gentilium sive Christianorum, Calendæ
... (novi anni) Saturnalia, Quadragesima, &
... natalitius Regum, &c. De his & aliis festis
... bunt, quòd Judæi, triduo ante festa ipsorum,
... debeant habere cōmercii cum ipsis. Mox
... mara scribitur סטרנליא: in glossa, סטרנייא.
... Talmud Hierosolymitanum, ubi explica-
... Gemara שנאה טמונה.

סיף ... *...ire, Absolvere, Complere, idem quod*
סים. In Bereschith rabba sect. 78.
... שיצת סייבה לא א... Absolvisti, finiisti, non di-
... te.

סיח סיד · סיג סיב & quæ plura harum forma-
... sunt, vide suprà in סוב & reliquis.

סיון *Sivan, nomen mensis Maji, qui tertius est,*
... à Nisan, juxta institutionem Mosis,
Exod 12.2. unde in Hebræo, בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ
סִיוָן In mense tertio, qui est mensis Sivan, Esth.8.
... 9. *Sic in Targum,* בְּיַרְחָא תְּלִיתָאי הוּא יְרַח סִיוָן. *Et*
alibi, בְּסִיוָן לָא In mense Sivan non, propter-
ea quòd in eo data fuit Lex in monte Sinaj,
... b. 3. 7.

סיט *Spithama:* juxta Majemonem, שתות הזרת
Sexta pars spithamæ: juxta alios, *Intersti-*
tium quod est inter pollicem & indicem: Aliis, *Inter-*
stitium quod est inter medium digitum & indicem.
In Orla cap.3. הצובע מלא הסיט בקליפי ערלה Qui
tingit (filum) plenitudinis (i. è. longitudinis)
spithamæ cum corticibus Orla, id comburen-
dum est: Sic, האורג מלא הסיט Qui texit plenitu-
dinem spithamæ, Ibid. השוה במלא רחב הסיט כפול
Qui net quantum est plenitudo latitudinis spi-
thamæ duplicatæ, Schabbas cap.13. in Mischna.
Sic Hebræi. *Quid si deduceretur à Latino Seta?*
Sic, כמלא הסיט *Quantum plenitudo latitudinis setæ*
vel pili, esset quod aliâs dicunt כמלא החוט vel
כמלא נימא *Quantum est plenitudo fili*; cùm rem
minimam indigitare volunt, German. Eins fa-
dens-breit.

סיוטא *Pavor, Terror, Horror:* חֲזָא סִיוטָא בְּחֶלְמֵיה
Vidit pavorem in somnio suo, quem scil. angeli
ipsi per somnium injecerant, Joma folio 22.2.
סיוטא בעלמא הוא Terror vulgaris vel leviculus
est, Kama fol.38.1. id est, בִּיעוּתָא · פַּחַד. Vide &
suprà in סוט.

אסתייט *Perterreri:* רכיב גירדונא וזמרא ססא תיתורא
אסטויט לייה Equitabat super mulum parvum,
perveniens ad pontem, perterrefactus mulus,

dejecit eum, Nedar. 41.1. *Quidam deducunt à* סטם,
& legunt אסתטם.

סִים *Excæcare. Præteritum,* וְסַיִּמוּ יַת עֵינוֹהִי Et
excæcarunt oculos ejus, Cantic. 5. v. 7.
Idem cum סְמָא, *quod vide infrà.*

II. סִים. *Finire, Complere, Terminare, Absolve-*
re, frequens apud Rabbinos & Talmudicos: פתח
באשרי וסיים באשרי Incipit ab *Aschre*, & finit in
Aschre, nempe Psalmus primus & secundus, Be-
rach. fol.10.1. לָא סַיְּמוּהָ קַמֵּיהּ Non absolverunt
eam coràm eo, Bava metzia folio 76. Bava
bathra fol. 10. שדה המסוימת במצריה Ager defini-
tus terminis suis, id est, qui habet terminos in
quatuor angulis suis dispositos, Bava bathra
fol.54.1.

סיום *Finis, Completio, Absolutio, Complementum.*

III. סִים *Induere:* לא סיים מסאני Non in-
duebat calceos, Taanith folio 22.1. & 23.2. כי
מטי למים סיים מסאניה Cùm perveniret ad a-
quam, induebat calceos suos, ibid. מעיילי בי ססיימי
אפנתא Ingrediebantur induti calceis, Taanith
fol.12.2.

IV. *Signare, Designare, Notare:* וסיימו אותן &
signabant, notabant eas, Ber. rabba sect.1. *Idem*
quod סמן.

סִימָא · סִימְתָא *Argentum, Pecunia, Thesaurus.*
Sæpè dicitur סָאמָא, *ubi medium* א *vocalis index est.*
Respondet Hebraicis כֶּסֶף, *&* אוֹצָר. *Usus ejus præ-*
cipuè est in Jobo, Psalmis, & Proverbiis: ut, הֵיךְ
סִימָא סְנִינָא Sicut argentum purgatum, Psal.12.7.
וְסִימָא זַכָּאי יִפְלַג Et argentum justus dividet, Jobi
27.17. אִית לְסִימָא מַפְקָנָא Est argento egressus, id
est, vena unde effoditur, Job. 28.1. *Emphaticè,*
סִימְתָא רְגִינְתָא Argentum desiderabile, Prov.21.20.
Aff. סימיה Pecuniam suam, Prov.15.5. *Cum* א *in*
medio, סָאמָא גְבִיָא Argentum electum, Prov.10.
v.20. בָּקֵי לְסָאמָא Probat argentum, Prov. 17.3.
Vide & Prov.25.11. & 2.4. & 3.14. & 25.4. Job.3.
v.14. & 28.1.15. Psalm.15.5. & 66.10. & 68.14.31.
& 105.37. & 119.72. & 135.15. *Plurale*, יְהַב לְכוֹן
סִימָן Dedit vobis pecunias, Hebr. מַטְמוֹן Thesau-
rum absconditum, Gen. 43.22. T. Jeruschalmi
סִימָא Argentum, Pecuniam, numero singulari:
וְסִימָן רְטַמִּירָן בְּחָלָא Et thesauri qui absconditi sunt
in arena, Deut. 33.19. T. H. סִימָנִיָא emphaticè,
malè. וְהֵיךְ סִימְתָא תִּבְזִיָּה Et sicut thesauros elege-
ris illam, Prov.2.4. מַן סִימְתָא רַבְרְבָתָא Quàm the-
sauri multi, Prov.15.16. מְעַבְּרָנוּתָא דְסִימְתָא Opus
thesaurorum, Prov.21.6. *Cum Affixo*, וְסִימְתְהוֹן
אֲמַלֵּא Et thesauros ipsorum implebo, Prov.8.21.
Vide etiam infrà in סמן. In Ber. rabba sect. 33.
אשכחת ביה סימתא Inveni in eo thesaurum, &c.

סִין סָאן · סִין *Lutum, Cœnum:* הֵיךְ סִין אַשְׁקָקֵי Sicut
lutum platearum, Psalm. 18.43. יִתְבְּרוּן מוֹהִי

כִּין וְטִין Et faciunt aquæ ejus cænum & lutum, Jeſa. 57. v. 20. כְּטִין שׁוּקִ Sicut lutum platearum, Mich. 7. 10. in Venetis, Zach. 10. 5. Baal Aruch ſcribit כְּסִינָן. Huc etiam pertinet, עֲלַוֵי סְאִין Super luto, Job. 41. 21.

סֵין · סִינָא *Calceus, Calceamentum. Hebr.* נַעַל: ut, בֵּית שְׁרֵי סִינָא Domus ſoluti calceo, Deut. 25. 10. *Aff.* תִּשְׁרֵי סֵינֵיהּ Exuet calceum ejus, ibid. verſ. 9. שְׁרֵי סֵינָךְ Solve calceum tuum, Exod. 3. 5. Sic Joſ. 5. 15.

מְסָן *Idem:* וְעַד עַרְקַת מְסָנָא Uſque ad corrigiam calcei, Gen. 14. 23. וּמְסָנָךְ Et calceum tuum, Deuteron. 29. 5. טלקת מסני Projeci calceum meum, Pſalm. 60. 10. עַרְקַת מְסָנֵיהּ Corrigia calceamenti ejus, Jeſ. 5. 27. *Plurale,* וּמְסָנָךְ שַׁוִּי בְּרַגְלָךְ Et calceamenta tua pone in pedibus tuis, Ezech. 24. 17. Vide & Exod. 12. 11.

סֵין · סִינָא *Galerus, Pileus:* אותבה בְּסִינֵיהּ Impoſuit eam (margaritam) pileo ſuo, Schabbas folio 119. 1. האי סיאנא שרי Hic pileus licitus eſt, Schabbas fol. 138. 2. Quod etiam *Nigrum* interpretantur, de eo vide ſuprà in סוא: non enim in Talmud legitur, ut in Aruch ſcriptum.

סִינַי · סִינְיָ Vide infrà in סְנֵה.

סִיאַנְקִי *Nomen proprium loci, unde;* דינרי סיאנקי Nummi Siankini, Ketubh. fol. 67. 2. Olim moneta nota fuit.

סים *Tinea, Blatta, Curculio, Vermis corrodens ligna, frumentum, & alia.* Ex Græco σής.

סִיסִין · סִיסַיָּא *Glomi filorum:* Numer. 15. 38. in Targ. Jonath. Loquere cum filiis Iſraelis, ut faciant ſibi צִיצִיתָא לָא מִן נִימַיָּא וְלָא מִן סִיסַיָּא וְלָא מִן גְּרְדִיָּא Confer Talmud Menach. fol. 42. 2. Succa fol. 9. 1. ubi in gloſſa exponitur פקעיות כדוריות של חוט Glomi fili rotundi.

סיסין · סיסנא *Herba medicinalis, quam gloſſator Gallicè vocat* פולייול. Hinc in Talmud Avoda ſara fol. 29. 1. inter ſex res, quæ ægrotum ſanitati ſuæ reſtituunt, & vim ſanandi habent, numeratur מי סיסין יבישה Aqua, ſive Decoctum Siſin aridi: In Gittin folio 69. 2. ubi medicinalia continentur, mentio quoque fit סיסין רטיבא Siſin viridis: Et mox, נפתק אסיסנא יבשתא Mingat ſuper Siſan aridum. Hinc videtur ן eſſe radicale. Fortè eſt, Σίσων, *Siſon*, de quo ſcribit Dioſcor. lib. 3. cap. 63. *Siſon exiguum ſemen eſt, in Syria natum, apio ſimile, nigrum, fervens, oblongum. Contra lienis vitia bibitur, urinæ difficultates potu emendat, remoratos menſes ciet, &c.*

בי סיסין *Nomen loci:* ארעא דבי בר סיסין, Bava bathra folio 30. 1. & 159. 2. Baal Aruch legit per Reſch, בי סרסין.

סִיַּע *Auxiliari, Juvare, Adjuvare, Opitulari, Opem, Auxilium ferre, Hebr.* עָזַר. *Præteritum,* וּמֵימְרָא דַיהוה סַיְּעַנִי Et verbum Domini au[xilio] fuit mihi, Pſal. 118. 13. וְסַיְּעִנּוּן יהוה Et auxili[abitur] ipſis Dominus, Pſal. 37. 40. והיא סיעת יתי E[t] auxiliabitur mihi, Eccleſ. 2. 9. מָה סַיַּעְתָּ Qui[d au]xiliatus es? Job. 26. 2. סַיַּעְתַּנִי וְנַחֵמְתַּנִי Auxil[iatus es] mihi, & conſolatus es me, Pſal. 86. 17. *P[...]* מְסַיְּעִין לְאַבְאָשָׁא Opitulantur malefacere, Z[...] v. 15. בְּסַיְּעִין עַל יְדֵיהוֹן Auxiliantur manibus [eo]rum, Jerem. 5. 31. קוּם סַיַּע לַנָא Surge, op[em fer] nobis, Pſalm. 44. 27. *Futurum,* [...]צִיוֹן יְסַיְּעִנָךְ ex Tzijon opem feret tibi, Pſal 20. 3. [...] אֱלָהָא Juvabit eum Dominus, Pſalm. 46. 6. [...]תְּסַיְּעִנַּנִי Et dextera tua auxiliabitur mihi, Pſalm. [...] וְדִינָךְ יְסַיְּעוּנַנִי Et judicia tua adjuvabunt me [Pſalm.] 119. 175. *Ithpahel Præteritum,* וְאִסְתַּיַּעִית Et [adjuva]tus ſum, Pſalm. 28. 7. *Participium,* [...]מִלְּעֵילָא Adjuvatur cælitùs, Eccleſ. 3. 9. *Plurale,* [...] Adjuvantur, Eccl. 9. 11. *Talmud.* [...]יַע סלקא Non juvat, id eſt, profuit quicquam.

סְיַע *Auxilium:* סְיַע בְּעָקְתָא Auxilium in [tribula]ctione, Pſalm. 46. 2. *Aff.* סיועי הויתא Aux[ilium] meum fuiſti, Pſalm. 27. 9. זריז לְסִיּוּעִי Acc[elera], eſto ad auxilium meum, Pſalm. 38. 23. [...]סִיּוּעָנָא adjutorium noſtrum; Thren. 4. 17. [...] סיועך auxilium tuum, Gen. 49. 25. Jon.

סִיּוּעָה vel סִיּוּעַת *Idem:* לְסִיּוּעִתִי In aux[ilium] meum, Pſal. 119. 173.

סִיַּעְתָּא · סִיַּעְתָּא *Auxilium:* בְּסִיַּעְתָּא דִשְׁמַיָּא Au[xilio] cælorum, id eſt, Dei.

II. אִסְתַּיַּע *Congregari, Convenire, Cong[regare] ſe. Participium,* דְאַתּוּן מִסְתַּיְּעִין בְּהֵן In quibus [con]veniebatis, Hebr. אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם Quos elige[batis], Jeſa. 1. 29. וּבֵית נָפְקַת בָּרָא מִסְתַּיְּעִין Et in domu[m me]retricis congregantur, Heb. יתגודדו Jerem[...] מסתיעין עלה Congregatis vos ad eam, Mich[...] עִם זַנְיָתָא מִסְתַּיְּעִין Cum ſcortis congrega[ntur], Hoſ. 4. 14.

סִיַּעָא *Congregatio, Cœtus, Turba, Turma, C[on]ſus, Societas:* סִיַּעָא חֲדָא Societate unâ, [...] פֶּה אֶחָד, Joſ. 9. 2. סִיַּעָא בָּתַר סִיַּעָא Turba poſ[t tur]bam, Jeſ. 66. 17. וַהֲווֹ לְסִיַּעָא חֲדָא Et fuerunt i[n cœ]tum unum, Heb. לַאֲגֻדָּה, 2. Sam. 2. 25. *Con[...]* וְסִיַּעַת מְרַחֲמוֹהִי Et cœtus amicorum ejus, Ge[n...] v. 26. וּבְסִיַּעַת מְמַקְנֵי Et in cœtu deriſorum, P[...] *Plurale,* וְסִיעָן יִצְטָרְחַן מֵרוֹמָאֵי Et cœtus ven[...] Romanis, Num. 24. 24. in Ven. Regia h[...] צִיִּין Naves: לְסִיעָן נְטִלִין זַיִן In turmas aſſum[entes] arma, Num. 33. 55. בְּגוֹ סִיַּעְתָּא In medio cœt[u] publicè, Prov. 27. 22. pro Heb. בְּתוֹךְ הָרִיפוֹת I[n me]dio molarum. Sic Græci, οἱ μέσῳ [...] [a]pud Talmudicos, ולא הודו לו כל סיעתו [...]הורה cuit, ſed non aſſenſerunt ei omnes collega[e], id eſt, non iverunt in ipſius ſententiam, [...] fol. 76. 2.

סיפא Gladius, Ensis. שָׁלְפֵי סִיפָא Stringentes gladium, Judic.20.2. לְמִתַּן סִיפָא בִּידֵיהוֹן Addendo gladium in manus ipsorú, Exod.5.21. Jon. בְּסִיפָא יִתְקְטִיל Occidetur gladio, Exo.32.27. בְּסֵיפִי וּבְקַ[illegible] Gladio meo & arcu meo, Gen.48.[illegible] [illegible] Et gladio tuo, Genes.27.40. יְעַל סִיפֵיהּ Quisque gladium suum, Gen.34.25. [illegible] ius eorum, Psalm.37.v.15. *Plurale*, אתקינו סכירין Aptate vomeres vestros in [illegible], Joel.3.10. בְּסִיפֵיהוֹן Gladiis suis, Ezech.23. Apud Talmudicos *proverbiale*; אי ספרא לא סייפא אי סייפא לא ספרא *Si liber, non gladius: Si non liber*, Avoda sara fol.17.2.

סִיפָא Vide suprà in סוף · Vide ibidem.

סיק *[illegible] mum, Arbor.* metonymicè *Vas ligneum*: [illegible] ובסיקיא Et in lignis, id est, ligneis [vasis quibus] ad hauriendam aquam utebantur, וּבְמָאנֵי אָעָא Ex[od.]7.19. in T. H. Sic Onkelos, Et [in] vasis ligneis. *Forte est per metathesin literarum* [illegible] קיס, *aut est à* נְסַק *per abject. primæ radicalis.* Eo respicit interpres quidam, qui סיקיא reddit, חבלי׳ מעצים העומדים להסקה ad incendendum.

סיר *Spin.* [*P*]*lurale*, וְיִסְקוּן בִּרְנִיתְהָא סִירִין Et prodibunt in palatiis ejus spinæ, Jesa.34.13.

סירא Vide infrà in סרא.

סייר Vide in סור.

סכא *Spectare, Intueri, Contemplari, Aspicere, Respicere, Prospicere, Speculari. Præte*[*ritum*], סְכִי לְאוֹרַח מַעַרְבָא וּסְלִיק וּסְכָא Prospice ad [vi]am occidentis: & ascendit & prospexit, 1.Reg. 18.[v.]43. סְכֵיתֵיהּ Prospexi eum, Numer.24.17. סְכִית נַפְשִׁי Spectat anima mea, Genes.49.18. in Targ. Hieros. *Imperativus*, סְכִי, ut modò positum. סְכָא לֶאֱלָהָא Spera in Deo, Proverb.20.22. *Plurale*, קוּמוּ וּסְכוּ State & contemplamini, Jesa. 48.v.19. *Futurum*, יִסְכֵּי בֵּינִי וּבֵינָךְ Dispiciat verbum Domini inter me & inter te, Genes.31.49. Sic ibi legendum: nam יִסַּךְ vel יִסְךְ per Apocopam Chaldæis omninò inusitatum est. *Pahel Participium*, מְסַכֵּי Prospicit, 1.Sam.4.13. Scribitur מסכי contra analogiam. *Cum Pronomine*, ומסכינא אנא Et speculaturus ego sum, Habac.2.1. Sic in Regiis. Veneta habent וְאֶסְכֵּינָא, ex forma Futuri, & cum Kametz contra analogiam, ut antea. Deinde נָא non Futuro, sed Participio jungitur, unde prior lectio vera, aut legendum ex Aphel מַסְכֵּינָא, ut in plurali, מַסְכָן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל Prospiciunt Israelitæ, Hos.9.8. דִּמְסַכָן לְמַזַּלַת שְׁמַיָּא Contemplantes sydera cælorum, Jesa.47.v.13. *Ithpehal Præteritum*, וְאִסְתְּכִי פְלִשְׁתָּאָה Et respexit Philistæus, 1.Sam.17.42. וְאִסְתְּכִי עַל אַפֵּי סְדוֹם Et [res]pexit contra faciem Sodomæ, Genes.19.28. [*Fe*]*mininum*, ואסתכיאת אתתיה מבתרוהי Et respexit [ux]or ejus post se, Genes.19.26. רְאִסְתְּכֵינָא לְאֱדוּמָאֵי Cùm contemplaremur Idumæos, Thren.4.17. *Participium*, מִסְתְּכֵי רַשִּׁיעָא Contemplatur impius justum, Psal.37.32. דמסתכי Qui spectat, 1.Sam.13. v.18. נַפְשָׁנָא מִסְתַּכְיָא Anima nostra exspectat redemptionem, Psalm.33.20. ומסתכיא Et respicit, Num.21.21. *Infinitivus*, מִלְמִסְתְּכֵי A respiciendo, Exod.3.6. Jon. *Imperativus*, אסתכי כען לִשְׁמַיָּא Suspice nūc versus cælum, Gen.15.5. אסתכי מן שְׁמַיָּא Aspice de cælo, Jesa.63.15. *Futurum*, לָא תִסְתְּכֵי Non respicies post te, Genes.19.17. יִסְתְּכֵי לִנְהוֹרָא Speculatur, exspectat lucem, Job.3.9.

סכי שמש *Lusciosus, qui oculos claudit, quando vult intueri solem*, scribunt Hebræi, Bechoroth cap.7. in Mischna.

סַכְיָא *Speculator, Videns, Propheta.* In Vajikra rabba in principio: In Arabia vocant Prophetam סכיא.

סֶכְוִי *Gallus, ab Observatione horarum sic dictus*, Hebraicè סֶכְוִי, *juxta Hebræos Doctores*, Job.38.36. Vide Lexicon meum Hebræum in שכה.

סְכוּאָה · סְכוֹי *Speculator, Spectator, Observator*: עוּלֵימָא סְכוּאָה Adolescens spectator, 2.Sam.13.34. אֲקִים סַכְוּאָה Statue speculatorem, Jesa.21.v.6. *Plurale*, אֲקִימוּ סַכְוָאִין Statuite speculatores, ibid. *Emphat.* וַחֲזוֹ סַכְוָאַיָּא Et viderunt speculatores, 1.Sam.14.16. ubi crassum in Venetis mendum. *Aff.* סַכְוָאֵיהוֹן סַמָּן Speculatores ipsorum cæci sunt, Jesa.56.10.

סְכוּתָא · סְכוּת *Specula, Speculatio, Contemplatio*: וְסָכוּתָא Et speculam appellavit eum, Gen.31.49. לַחֲקַל סָכוּתָא In agrum speculæ, Numeror.23.14. בִּסְכוּת עֵינִין In speculatione oculorum, id est, in bivio, Hebr. בְּעֵינַיִם, Genes.38.v.21. in Jon. עַל סְכוּתָא אֲנָא קָאֵם Et super specula ego sto, Jes.21.8. *Aff.* בִּסְכוּתָנָא In specula nostra, Thr.4.17.

סָכוּיָא *Exspectatio, Spes, Speculatio*: מְטוּל דְּאִית סכויא Quoniam est adhuc spes, Proverb.19.18. Heb. תִּקְוָה. *Affix.* וְסִכּוּיָךְ לָא יִגְּמַר Et spes tua non consumetur, Prov.24.14. *Rabbini*, אבד סברם ובטל סכויים Periit spes ipsorum, sublata est exspectatio ipsorum, Eruvin fol.21. Joma fol.72.

סָכַךְ Heb. *Tegere, Obtegere, Protegere*: item *Sepire, Obsepire, juxta Hebræos. Pahel Chald. Participium*, אַקְמְתָא דִּמְסַכְּכָה בִּידֶיהָ Aranea quæ obtegit manibus suis, vel, Sepit, sepem facit, id est, telam, texturam, quâ se tegit, vel quæ sepi similis est, Prov.30.28. *Apud Talmudicos*, כל המיסך את רגליו טעון טבילה Qui tegit pedes suos, (i.e. ventrem exonerat) opus habet lotione, Joma cap.3. in Mischna.

II. Apud Talmudicos est *Numerare, Summare, Summam numeri colligere*: אָסוֹכֵי מְסַכָן להו Numerando numerant ipsa, Bava bathra fol.166.2. Glossa, סוכמין לשון מנין.

Tertiò,

Tertiò, *Ordiri telam*: ut, הצובעו והטווהו והמיסך Qui tingit eam (scil. lanam,) qui net eam, & qui orditur telam, Schabbas cap. 7. in Mischna. Sic explicat R. Sal. Gallicè אורדיר *Ourdir*. In Aruch scribitur מסך, & dicitur esse ex significatione מַסֶּכֶת Judic. 16. 13. 19.

סכסך Heb. *Miscere, Confundere: Intricatum, Perplexum reddere*. סִכְסוּךְ *Mixtio, Commixtio, Perplexitas, Perturbatio.*

Deinde סִכְסֵךְ *Incendere, Adurere, Comburere*: Unde, במסכסכת הבירה כולה Si incenderit, aut comburat palatium totum, Glossa, מַדְלֶקֶת, Bava kama fol. 22. 1. עָמדה וסכסכה Si steterit & incenderit, ibid. וסכסכה אבניו Et inflammaverit lapides ejus, Bava kama fol. 6. scil. הָאֵשׁ Ignis. Aliter, פגימה של סכין מסוכסכת Ruptura cultri unius aciei, Cholin fol. 17. 2.

סכסוך *Adustio, Incensio, Inflammatio.*

סַךְ *Summa, Collectio, Complexio, Complexus numerorum*: סַךְ הַכֹּל Summa omnium, Summa summarum: סַךְ זְבִינְתָא Summa emptionis: סך המעות Summa pecuniarum: סך הדינרין Summa denariorum. Sumptus usus ex illo Davidis, אֶעֱבֹר בַּסָּךְ Transibo in turma, id est, magna hominum summa, Psalm. 42. v. 5. ubi Hebræi interpretes notant, סך esse לשון חשבון significationis Numeri, id est, significare Numerum, sive diversorum numerorum summam & complexum.

סַכָּא · סִכְּתָא *Clavus, Paxillus*: וְסִיכָא תְּהֵוֵי קְבִיעָא לְכוֹן Et clavus erit fixus vobis, Hebr. יָתֵד, Deut. 23. v. 14. Jon. & Onkelos habet סִכְּתָא ex forma emphatica: וּקְשַׁת יַת סִכְּתָא Et incussit clavum in tempora ejus, Jud. 4. 21. *Construct.* יַת סכת מַשְׁכְּנָא Clavum tabernaculi, ibid. *Plurale formæ masculinæ*, וְכָל סִכַּיָא Et omnes clavi, Exod. 38. 20. *Construct.* וְכָל סִכֵּי דַרְתָּא Et omnes clavi atrii, Exod. 27. v. 19. *Affix.* וְכָל סִכּוֹהִי Et omnes clavi ejus, ibid. וְסִכְּהָא Et clavi ejus, Exod. 39. 40. *Talmudici*, סכתא ברפנא רפיא Clavus tabulæ laxatus est, Gittin fol. 32. 1. נקיט בסיכי Apprehendit clavos, Basra fol. 69. 1. אנן כסיכתא בגודא *Nos sumus sicut clavus in pariete*, Eruvin fol. 53. 1. Deinde usurpatur pro *Forma numismatis*, quia figuram clavi refert, Gallicè, ut R. Salomon notat, קוין, id est, *Coin de la monnoye*, in Bava kama fol. 99. 2. German. Stämpffel.

סְכִין *Columnæ, id est*, עַמּוּדִים, *ut glossa explicat*, Schabbas fol. 123. 1.

סכות *Tugurium, Tabernaculum*: יַת סכות פַּתְבּוֹמְרֵיכוֹן Tabernaculum sacrificulorum vestrorum, Amos 5. v. 26. Quidam volunt esse Nomen proprium Idoli sic appellati. Inde & סֻכּוֹת בְּנוֹת Idolum Babyloniorum sic appellatum, 2. Reg. 17. 30. Talmudici di[…]unt, Gallinam sive Idolum gallinæ, quæ vo[…] formâ fæmininâ סֻכּוֹת, ut masculinè d[…] סַכְּוִי Gallus, & בְּנוֹת Pulli gallinæ. Sic C[…] ibidem coluerunt נֵרְגַל, id est, תַּרְנוּל G[…] & Chananæi אֲשִׁימָא, id est, hircum. Vi[…]den. de Diis Syris Syntagm. 2. cap. 6.

סוֹךְ · סוֹכָא · סוֹכָה *Ramus, Frons, est quas[…] ut Hebraicè*: תְּחוֹת סוֹכָא Sub ramo, 2. Sa[…] *Construct.* וּקְץ סוֹכַת אִילָן Et abscidit ramum […]rum, Jud. 9. 48. *Aff.* גְּבַר סוכיה Quisque r[…] suum, Jud. 9. 49. וסוכיה מַטְלָן Et ramus eju[…] brosus est, Ezech. 31. 3. *Sic autem dicuntu[r] ab Obtegendo, & se invicem, & fructus suos, […]ram. Analogia postulat Dagesch in Caph, se[…] centia secundâ, & Defectiva secundâ, sæpe […] inter se permutant. Apud Talmud.* את סוכו […] Non abscindet ramum ejus, Bava kama […] סוכי תאינים ובהם תאינים Rami ficorum, in […] sunt ficus, Succa fol. 13. 2. סוכה שכחה רע R[…] cujus robur est malum; qui est debilis, fr[…] Metzia fol. 105. 2.

סְכַל *Intelligere. Infinitivus*, פְּסַק לְמִסְכַּל […]tit intelligere, Psalm. 36. v. 4. *It[…]* אִסְתַּכַּל *Intueri, Aspicere, Respicere, & sæpe* […] *bræo* הִבִּיט *ponitur*: metaphoricè, *Intelliger[e …] siderare, Attendere, Animadvertere. Præte[…]* לָא אִסְתַּכַּל Non intelligit reverti ad me, J[…] Heb. יָדַע Scit, Cognoscit: […]לוּת כָּל יָתְבֵי אַרְעָא Respexit ad omnes habitatores terræ, Psal[…] *Fæminin.* וְאִסְתַּכַּלַת אִנְתְּתֵיהּ Et respexit uxo[r …] Gen. 19. 26. Jon. אִסְתַּכַּלִית עַל יְמִינָךְ Respexi […]xteram tuam, Psalm. 142. 5. אסתכלית וחזית […]templatus sum & vidi, Eccles. 9. 11. […] Respexerunt ad eum, Psalm. 34. 6. […]סְתַּכַּלְתּוּן Et non respexistis, Jesa. 22. 11. *Participiu[m]* מִסְתַּכַּל בֵּיהּ Eritque quisquis aspexerit eum […]mer. 21. 9. Jon. דְּמִסְתַּכַּל לְאַרְעָא Qui respic[it …]ram, Psalm. 104. 32. *Plurale*, […]לִין אֲחוֹרֵי משה Et respexerunt post Mosen, Exod. 33. v. 8 […] מִסְתַּכְּלִין Non attendunt, animadvertunt, J[…] *Infinitivus*, לְאִסְתַּכָּלָא בַּיהּ Ad intelligendum eam, Genes. 3. 6. Heb. לְהַשְׂכִּיל quod idem. […]לְאִסְתַּכָּלָא לְאִסְתַּכָּלָא Pergâ aspicere, Jon. 2. 5. […] Timuit aspicere, Exod. 3. 6. *Imperativus*, […] מִן שְׁמַיָא Respice de cælo, Psalm. 80. 15. […] אַנְפֵּי מְשִׁיחָךְ Et respice faciem uncti tui, Psal[m …] v. 10. אִסְתַּכַּלוּ וַחֲזוֹ Attendite & videte, Jesa. […] *Futurum*, וְשַׁטְיֵי נִסְתַּכְּלוּן Et stulti intelligent […]verb. 8. 5. *Aphel*, אַסְכֵּל *Intelligere fecit, Inte[…]tem reddidit. Imperativus*, אַסְכִּילוּ לִי Intell[igere] facite me, Job. 6. v. 24. Heb. הָבִינוּ, quod […]

Apud Talmudicos: […]סתכל באשה בכוונה כאילו בא עליה *Quicunque aspicit mulierem* […]

[illegible] *si eam habuisset cum ea*, Talm. [illegible] Planè simile dictum Christi [illegible] βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι [illegible] ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. *Item*. כל המסתכל בעקבה של אשה הוין ליה [illegible] *unique aspicit calcaneum mulieris, e-* [illegible] *inhonesti*, Nedar. folio 20.1. *Alibi*: כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאלו [illegible] *unique aspicit minimum digitum mulie-* [illegible] *si aspexisset locum pudendum ejus*, [illegible] En Israel fol.65.4.

[illegible] *dè, Insipienter agere, Stultum esse.* [illegible] אַסְכֵּילְתָּ לְמֶעְבַּד Stultus fuisti agendo, [illegible] Gen.31.28. *Ithpahel*, אִסְתַּכַּל *Idem*: [illegible] אֲרֵי אִסְתַּכָּלִית Nam stultè egi valdè, [illegible] הָא אִסְתַּכָּלִית Ecce stul-[illegible], 2.Sam.24.10. [illegible] m.26.21.

סַכְלָא vel סִכְלָא (*meliùs scribuntur* [illegible] *sub initio loco Kametz, quàm cum Chi-* [illegible] *substantivo sequenti propriè convenit:*) לָא צָבֵי [illegible] ius insipiens, Prov.10.1. [illegible] Non cupit stultus intelligentiam, [illegible] לָא יָאֵי לְסַכְלָא Non decent stul-[illegible], Proverb.19.10. *Plurale*, סוּתֵי דְּסַכְלֵי [illegible] וְסַכְלֵי סָנַן יְדִיעְתָא Stultorum, Prover.1.32. [illegible] habent scientiam, Proverb.1.22. אִתְּתָא סַכְלְתָא Mulier stulta, Proverb.9.13. [illegible] *mudicos*, בּוּכְרָא סַכְלָא *Primogenitus stul-* [illegible] st, illegitimus, qualis est matris, non ab [illegible] ue parente. Talis judicatur adulterinus & [illegible] itimus ad capiendas duas partes hæredi-[illegible] jure verorum primogenitorum, Bava [illegible] 126.2.

סַכְלָא *Intelligentia, Intellectus*: סַכְלָא טָבָא לְכָל [illegible] Intellectus bonus omnibus facientibus [illegible], Psalm.111.10. sæpiùs scribitur cum שׂ, ut ibi vide [illegible].

דְּסַלְּח סוּכְלְתָן vel סַכְלְתָנָא · סַכְלְתָן *Intelligēs, Prudēs*: בְּקִיטָא בְּרָא סַכְלְתָנָא הוּא Qui operatur in æstate, filius prudens est, Prov.10.5. גְּבַר סוּכְלְתָן וְחַכִּים [illegible] ir prudens & sapiens, Genes.43.33. Hebr. נָבוֹן intelligens: וְאַכֵּס לְסוּכְלְתָן Et corripe pruden-[illegible], Proverb.19.25. וְסַכְלְתָן בְּעֵיצָה Et prudentem [illegible], 1.Sam.16.18. *Et substantivè*, וּבְסַכְלְתָנֵיה Et in prudentia sua sapiens assumet [illegible] ntiam, Prov.21.11. *Plur.* גּוּבְרִין חַכִּימִין וְסוּכְלְתָנִין [illegible] s sapientes & intelligentes, Deut.1.13. *Aff.* וְסַכְלְתָנוּתָא סַכְלְתָנֵיהוֹן Et prudentia à pru-[illegible] tibus ipsorum abscondetur, Jesa.29.14. *Fœ-* [illegible], סוּכְלְתָנִית Prudens fœmina.

סוּכְלְתָנוּ [illegible] נוּתָא · תָּנוּ *Intelligentia, Intellectus*, [illegible] *entia*: בְּחָכְמְתָא וּבְסוּכְלְתָנוּ Sapientiâ & pru-[illegible] entiâ, Exod.31.3. יוֹסִיף מַדְעָא וְסוּכְלְתָנוּתָא Augebit [illegible] entiam & prudentiam, Proverb.1.5. *Affix.* בְּסַכְלְתָנוּתְהוֹן דְּסַכְלְתָנוּתִיה כִּפְסָא Juxta intelligentiam suam, Proverb.12.8. וְסַכְלְתָנוּתְכוֹן Et prudentia vestra, Deuter.4.6. בְּסַכְלְתָנוּתְהוֹן In prudentia sua, Eccles.9.v.11. *Intellectus*: דְּתָעֵי מִן אוֹרְחָא דְּסוּכְלָא Quierrat à via intellectus, Pro.21.16. סְכוּלָא רָשַׁט לְסוּכְלָא דִּמְלָךְ Quia spernit intellectum verborum tuorum, Prov.23.9.

סְכַם *Numerare, apud Rabbinos*: מִנְיָן שֶׁהוּא סוֹכֵם Numerum quem ipse numerat.

סְכוּם · סְכוּם *Numerus, Summa numerata, pro Hebræo* מִסְפָּר: ut, לְפוּם סְכוּם סוּגֵי שְׁנַיָּא Juxta numerum multitudinis annorum, Levitic.25.15. וְיַת סְכוּם לִבְנַיָּא Et numerum laterum, Hebr. מַתְכֹּנֶת, Exod.5.8. וּסְכוּם לִבְנַיָּא תִּתְּנוּן Et numerum laterum dabitis, Heb. וְתֹכֶן, Exod.5.18. מָנֵי סְכוּם לְכוֹכְבַיָּא Ponit numerum stellis, Psalm.147.4. סְכוּמֵי כּוּלְהוֹן Numeros omnium, id est, juxta numeros omnium eorum, Job.1.5. in Venetis, & cum Cholem, sed præstat Schurek in medio. *Affix.* לְפוּם סְכוּמְהוֹן Juxta numerum ipsorum, Numer.15. in Jonathane. *Apud Rabbinos*, סְכוּם מָקַח Summa accepti, Beza fol.29.2. Sic in fine singulorum librorum poni solet numerus versuum à Masorethis, סְכוּם פְּסוּקֵי דְּסִפְרָא Numerus versuum libri.

II. סכם *in Hiphil apud Rabbinos*, הִסְכִּים *Convenire, Consentire simul*: הסכימו פלוני ופלוני Consentiunt inter se ille & ille: אני מסכים עמו Ego consentio cum ipso: מוסכם ביניהם Conventum est inter eos, Consensus initus inter ipsos. שמות המוסכמים *Nomina univoca*, apud Grammaticos & Logicos Rabbinos. *Usurpatur & reciprocè*, הסכמתי לעשות כך וכך Consensi, conveni mecum sic vel sic agere, id est, Proposui mihi, Statui apud me, q.d. Inii rationem apud me, עשיתי חשבוני Feci computum meum, ut sic significatio ex priori derivata sit. *In Targum*, וַאֱהֵי מַסְכִּים לְכָל מָה דְּאַתְּ עָבְדַתְּ Et ero consentiens omni ei quod feceris, Cant.8.13.

אַסְכָּמָה · הַסְכָּמָה *Consensus, Convenientia, Concordia; Univocatio*: הסכמת המפרשים Consensus interpretum: השם הנאמר בהסכמה Nomen dictum per univocationem.

אִיסְכַּמָא Vide in litera א.

III. אִתְכַּם *Coarctatus, Deprehensus est*, Guido ex Zohare.

סְכַן *Periclitari, id est, Tentare, Experiri*: *Infin. cum Affixo*, הֲלְמִסְכְּנוּתָנָא Num ad periclitandum nos vocastis nos huc? Judic.14.v.29. *Pihel*, סַכֵּן *Periculo se exponere*: סיכנתי עצמי Periculo me exposui, Berach. cap.1. in Misch. *Ithpahel*, אִסְתַּכַּן *Periclitari, In periculo versari*. *Participium*, וְהִיא מִסְתַּכְּנָא לְמֵמַת Ipsaque periclitatur ad mori,

ad mori, id est, ad mortem, Psalm. 18. v. 5. נַפְשִׁי מִתְּסַכְּנָא Anima mea periclitatur, Psalm.119.109. *Sic Hebraicè, Futurum,* בּוֹקֵעַ עֵצִים יִסָּכֶן בָּם Findens ligna periclitatur in eis, Eccles. 10. v.9. Talm. אסתכנית In periculo fui: מְסוּכָּן *Periculosus, De vita periclitans, Morti proximus: Periculosum:* בהמה מְסוּכֶּנֶת Jumentum periclitans de vita, השוחט את הַמְּסוּכֶּנֶת Mactans moribundum animal, Cholin fol.37.12. מקום מסוכן Locus periculosus.

סַכָּנָה *Periculum.* Citatur ab Elia ex Thr. 5. 9. sed hodiè in exemplaribus Biblicis non reperitur. *Apud Rabbinos verò usitatissimum est, unde illud:* סכין ביד שוטה סכנה *Culter in manu stulti periculum est.* Stultis & imperitis, etiam optima rerum occasio & opportunitas, periculosa & perniciosa est. Nesciunt enim eâ uti, & quando uti tentant, per imprudentiam in perniciē suam eam convertunt. Sic Græci, μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν *Ne puero gladium*, scil. committas.

סַכִּין *Culter, Gladius:* וְתְשִׂים סַכִּינָא בִּלוֹעָךְ Et pones cultrum in gutture tuo, Proverb.23.2. Heb. שַׂכִּין, *& hujusmodi* ש *Rabbini in* ס *convertunt:* וּנְסַב יַת סַכִּינָא Et accepit gladium, Judic.19.29. Hebr. מַאֲכֶלֶת, quod propriè significat *Cultrum cibarium.* Pro eodem ponitur Gen.22.6.10. *Aff.* דִּי סַכִּינֵיהּ בִּידֵיהּ In cujus manu culter est, scilic. mactatorius: nam de lanione ibi sermo, Zach.11. v.17. Hebr. חֶרֶב Gladius: *Apud Rabbinos,* סכין של רצענין Culter sutorum sive cerdonum, סכין של שחיטה Culter mactationis: סכינא שיש בה פגימות הרבה תידון כמגירה Culter in quo sunt multæ rupturæ, judicatur quasi serra, ideoque ad mactandum ineptus.

II. סכן Aphel אַסְכֵּן *Assuescere, Addiscere. Præterit.* וְכָל אָרְחָתִי אַסְכֵּנְתָּא Et omnes vias meas didicisti, cognovisti, Hebr. similiter הִסְכַּנְתָּה, Psalm.139.3.

III. סכן *Ithpahel,* אִסְתַּכַּן *Proficere, Utilitatem capere. Futurum,* לָא יִסְתַּכַּן בַּר נָשׁ Nihil proficiet homo, Jobi 34. 9. in Targ. sec. Hebr. יִסְכָּן eodem sensu.

IV. מִסְכֵּן *Pauper, Egenus, Tenuis, Inops, Hebr. & Chaldaicè:* טָב הוּא דִי הוּא מִסְכֵּן Bonus est pauper, in quo sapientia, quàm &c. Eccles.4.13. אִתְעֲבֵד מִסְכֵּנָא Factus est pauper, Eccles. 4. v.14. אֲנִיסוּת מִסְכְּנָא Violentia in pauperes, Eccles.5.7. וִיהַב לְמִסְכְּנָא Et dat pauperi, Proverb. 13. 11. *Aff.* לַעֲנִיָךְ וּלְמִסְכְּנָךְ Afflicto tuo & pauperi tuo, Deut. 15. v. 11. *Plurale,* לָא פָּסְקִין מִסְכְּנִין Non deficient pauperes in terra, Deut.15.11. עַתִּירָא בְּמִסְכְּנֵי נִשְׁתַּלַּט Dives in pauperes dominatur, Proverb.22.v.7. עֵינוֹי לְמִסְכְּנַיָּא יִטְּשׁוּן Oculi ejus ad egenos abscondunt se, Psalm.10.8. in Venetis. Regia singulariter habent: *Construct.* אִטַּמָּרוּ מִסְכְּנֵי אַרְעָא Absconduntur inopes terræ, Job.24.4. ...לוּן מִסְכְּנֵי עַמָּךְ Et comedent pauperes populi tui, Exod.23.1...

מִסְכֵּנוּת *Paupertas, Egestas, Inopia* ... מִסְכֵּנוּתָא Et nigri paupertate, Job.5.v.11. ... מִסְכְּנוּתָא Satiabitur paupertate, Proverb ... מִסְכְּנוּתָא וְעַתְרָא Paupertatem & divitias n... mihi, Prov.30.8. *Aff.* וְתֵיתֵי מִסְכֵּנוּתָךְ Et ... egestas tua, Prov.6.11. Sic quoque legen... וְנִטְעוֹן מִסְכֵּנוּתְהוֹן Et obliviscantur paupertat... Proverb.31.7. *Apud Rabbinos celebre est,* ...נאה ליהודאי בערקתא סומקא דעל לבית דסוסיא חיורא *Pulchra est paupertas Judæis, sicut lorum ru... pectore equi albi,* Jalkut fol.144. col 4. & in A... ruch in ערק. Pro ערקתא alibi legitur עוקתא, ... illic videre est.

מסכן *Pauperem reddere, Ad paupe...gere. Transit hîc litera servilis* מ *in radicalem, & in aliis fit. Participium,* וּמְמַסְכֵּן נַפְשֵׁיהּ ... perem reddens animam suam, Prove... דְּאַתּוּן מְמַסְכְּנִין יַת עַמִּי Quod ad paupertate... gitis populum meum, Jesa. 3. v. 15. *Fu...* עַמְמַיָּא תְּמַסְכֵּן Populos ad paupertatem rediges Deus, Psalm.56.8. *Ithpahel,* אִתְמַסְכַּן *P... Pauper, Inops fieri, Inopiâ affici. Præter...* אִתְמַסְכֵּנַת לַחֲדָא Pauperatus, Pauper factus vehementer, Psalm.142.7. אִתְמַסְכַּנוּ Pauperes fiunt, Psalm.34.11. אִתְמַסְכֵּנְנָא Pauperes fact... mus, Mal.1.4. *Participium,* ...דִּי וְאָכִיל מִתְמַסְכֵּן Qui ebriosus est & vorax, pauper efficitur, P... verb.23.21. *Futurum,* וּדְלָא אִתְמַסְכַּן Et ne paupertate affectus, Prov.30.9. דִּלְמָא תִּתְמַסְכַּן Ne pauper fias, Prov. 20. 13. וְיִתְמַסְכַּן אָחוּךְ Et pauper fiat frater tuus, Levitic.25.v.47. *Apud Talmudi...* כל העוסק בבנין מתמסכן *Quicunq. occupatus est stru...cturâ ædificiorum, pauper fit,* Jebham. fol.63.1. So... fol. 11. 1. Inde illud: *Ædificare domos, & pa... corpora multa, Ad paupertatem proximus est aditus,* Vide Drus. fol. 73. in Adag. Alibi, Quare di... tur Exod.1. Pharaonem ædificasse ...רי מסכנות civitates thesaurorum frumenti? Quidam responderunt, שמסכנות את בעליהן quòd in periculum adduxerunt dominos suos: alii dixerunt, שממסכנות את בעליהן quòd ad paupertatem redegerunt dominos suos, scil. ablato spolio, & submersione in mari, Sota fol.11.1.

סכניתא Vide in סכן suprà.

סכניא *Nomen proprium loci:* unde, אתא יעקב איש סכניא לרפאותו Venit Jakob Isch Scanja ad curandum eum, Avoda sara fol.27.2. Tale ... est Judas Ischkarjotes, Matth. 10. 4. &c. V... hîc Drus.

סְכַנְגְבִין *Oximel.* Legitur in More lib 2. cap.1... his verbis: ...במצא הסכנגבין וימצא גם בן הדבש לבדו ויתחייב בהברה הסצא החומץ לבדו.

סכס סַכְּסָא *Stultus, Fatuus, Inſipiens*: כל בר בר חנה סכסא Omnis bar bar channa ſtultus, Bava bathra fol.74.1. Vide & דקן.

סַכְּסָ *Item, ut in illo proverbiali*, ולדקן קורטמן עבדי *Raribarbarus aſtutus: denſibarbarus bar.* Sanhed. fol.100.2. In Aruch ſcribitur סכים, ubi quoque citatum reperi.

סכף *Idem quod* סנף, *per commutationem literarum ejuſdem organi.* Hinc, סְכוּפִים *Afflictiones, Tribulationes*, in Echa rabbeta, cap.2.y.5. יש בהם רוים וסכופים Sunt inter ipſos langui- & afflicti, Ber. rabba ſect.88. in princip. quod *Famelicos* explicat. Sic mox סְכַר & סְבַר. תְּסכוּפ Adducit id hoc loco Guido. Vide סקף.

סכר & Aphel אַסְכִּיר *Claudere, Obturare. Convenit cum* סָגַר, *literis homogeneis commutatis. Particip. Pahel*, דִּמְסַכֵּר אֻדְנֵיהּ Qui occludit aurem ſuam, Hebr. אטם, Proverb.21.13. Ex Aphel, דְּמַסְכִּיר Prov.28.9. *Ithpahel Præter.* וְאִסְתַּכַּרוּ מַבּוּעֵי תְהוֹמָא Et clauſi ſunt fontes abyſsi, Gen. 8.2. *Talm.* נמכרינן לנקבין דיליה Obturat foramina ſua, id eſt, nares, Schab. fol.109.2.

סִכְרָא *Clauſura, Excipulum*: דהוו עבדין סכרא faciebant clauſuras, receptacula, lacunas ad recipiendum aquas, Jeſa.19.10. Heb. שֶׂכֶר commutatis ש & ס. *Inde apud Talmudicos*, מצודות הסכרים Retia excipulorum, Kelim cap.23.

סוֹכְרָא · סכרא *Repagulum, à Claudendo ſic dictum*: הֵיךְ סוּכְרָא דְחַסְנָא Sicut repagulo roboris, id eſt, robuſto, Heb. כִּבְרִיחַ Sicut vecte, Prov.18. 19. Pravè in Venetis סוּבְרָא cum Beth. *Apud Talmudicos*, שבעה עפרי משבעה סוכרי Septem pulviculos ex ſeptem repagulis, vel cardinibus, h.e. foraminibus, in quibus cardo januæ vertitur, vel, in quibus peſſulus januæ reconditus, Schabbas fol. 67.1. Vide Aruch. Alii; *Ex ſeptem ſepulchris.* Hinc Guido poſuit, סוכָר *Sepulchrum.*

סִיכְרָא *Sichra, nomen loci apud Talmudicos*, Bava metzia fol.42.1. & 83.1.

אַסְכָּרָא *Angina, συνάγχη, Synanche, unde vulgus Medicorum dicit Squinantia, genus morbi acuti, quo fauces anguntur & obturantur. Hinc apud Rabbinos legitur*, המקדים רגליו לדבר עבירה מיתתו באסכרא Qui antevertit pedes ſuos ad tranſgreſsiones, mors ejus eſt angina: Item, ברביעי היו מתענין מפני האסכרא Die quarto jejunabant propter anginam, ne ſcilic. ea infantes invaderet, Schabbas fol. 27.2. Scribunt Rabbini, hunc morbum primitùs familiarem fuiſſe infantibus die quarto nativitatis ipſorum, unde eo die jejunium inſtituerunt parentibus, de quo locus præcedens intelligendus. Hunc autem diem infauſtum eſſe, colligunt ex operibus creationis diei quarti, ubi מארת ſemper ſcribitur defectivè, ad indicandũ, quòd ſit יום מְאֵרָה dies maledictionis, anginâ accidente infantibus. Vide hîc R. Salomonem. Poſt volunt etiam adultos occupaſſe, maximè in ſternutatione, unde mos inolevit, ut ſternutanti benedicant, dicentes אָסוּתָא *Medicina, Salus ſit tibi*, vel, רְפוּאָה, quod idem. Hinc ſunt, qui dicant Achitophelem mortuum eſſe anginâ, propterea quia ſcriptum eſt, *Et ſtrangulatus eſt*, 2.Sam.17.23. id eſt, anginâ ſuffocatus. Nam abſurdum judicant, virum tam prudentem ſeipſum ſtrangulaſſe. Sic exponunt quidam Καὶ ἀπήγξατο Act.1. de Juda proditore, quòd non laqueo ſeipſum ſtrangulaverit, ſed hoc morbo correptus, ſuffocatus fuerit, & concidens ex vi interclusi ſpiritus crepuerit medius, viſceraque ejus effuſa fuerint. Porrò apud Talmudicos: אכל בל מאכל ולא אכל מלח שתה בל משקין ולא שתה מים ביום יראג מן ריח הפה ובלילה יראג מפני אסכרה id eſt, Qui comedit omnem cibum ſuum abſque ſale, & bibit omnem potum ſuum abſque aqua, interdiu periclitatur de malo odore oris, & noctu periclitatur propter anginam, Berachoth fol.40.1. Item, הרגיל בעדשים אחת לשלשים סונע אסכרה מתוך ביתו id eſt, Qui aſſueſcit eſui lentiũ ſemel in menſe, cohibet anginam è domo ſua, Ibid. Alibi, Tradiderunt ſapientes, אסכרה באה לעולם על המעשר Angina venit in mundum propter decimas. Nempe qui comedit fruges non decimatas, is moritur manu Dei. Alius dixit, על לשון הרע Propter linguam maledicam, juxta illud, יסכר *Obthurabitur os loquentium falſa*, Pſalm.63.12. Schabbas fol.33.1. Vide & in Berach. fol.8.1.

מְסוּכְרְיָא *Obſtructiones, Obturamenta*: Talmud. מסוכריא דנזייתא Obturamenta orificii cuparum cereviſialium, hoc eſt, linteamina, panni laceri, ſtupa, vel ſimilia, quibus operculum doliorum circumvolvitur, vel os vaſis obſtruitur, Kethub. fol.6.1. Schabbas fol.111.1. Bechor. fol.25.1. Baal Aruch ſcribit per Beth, מסובריא: ſed in Gemara ubiq; per Kaph ſcribitur.

II. סכר *Venam ſecare. Promiſcuè apud Talmudicos ſcribitur hoc ſenſu cum* ב, *ut ſuo loco dictum*, & *cum* כ. *Author Aruch tantùm ſcribit* סבר *cum Beth, ſed ſæpiùs in Talmud cum Caph*: דמסוכר ולא משי ידיה Qui venam ſecat, & non lavat manus, Peſachim folio 112 1. ביומא דעיבא וביומא דשותה לא מהלינן ולא מסוכרינן In die nubiloſo aut in die procelloſo (ventoſo) non circumcidimus præputium, neque ſecamus venam, Jebham. f.72.1. חרפתא דמכורי Inciſio, Cæſura ſcalpelli phlebotomici.

סלג סולגיתא *Corbis panarius:* לא דמי ההוא דחמי סולגיתא פניא וכפן לההוא דחמי סולגיתא מליא ושבע *Non eſt ſimilis is qui videt corbem vacuum, & eſurit, ei qui videt corbem plenum, & ſaturatur*, Beresch. rabba ſect.65. Medraſch Koheleth cap.5. v.16. Senſus eſt, Aſpectum ciborum quoque ſatiare, ac proinde, eum qui corbem panarium videt vacuum, famelicum & eſurientem manere: qui verò eum videt plenum, aſpectu ipſo ſatiari.

סלד *Aduri, Contrahi, Retrahi, Retroducere ut fit ex adustione, Talmud.* שמן אף על פי שיד סולדת בו מותר Oleum, etiamſi manus aduratur eo, licitum eſt, ſcilic. die Sabbatho adhibere ad ungendum infantem, Schab. fol.40.2. Propter metum uſtionis vel aduſtionis, ſolemus manū retrahere retrorſum, & hoc eſt סולד. Item: לובן ביצה סולד מן האור Albumen ovi aduſtum igne, id eſt, ex calore coagulatum, Gittin fol.57.1. אלא שאין היד סולדת בהן Niſi donec manus non aduratur eo, Cholin fol.105. מפני שהיא סולדת לאחוריה Propterea quòd retrahitur, recedit retrorſum, contrahitur humore ablato, Machſchirin cap.5. חוטמו סולד Naſus ejus retractus eſt, id eſt, juſto brevior, & ſurſum quaſi retractus. Id in primogenito vitioſum habetur, Bechoroth fol.43.1. Et in Bereſchit rabba: מפני מה אדם מריח ריח גפרית ונפשו סולדת עליו id eſt, Quare homo odoratur odorem ſulphuris, & anima ejus contrahitur, retrocedit in eo? quia ſcit animas impiorum in futuro mundo ſulphure cruciandas, ſect.51. יש שסולד מרתיחה Eſt quod adurit ex ebullitione.

II. סְלַד *Rogare, Orare, Supplicare.* Sic quidam interpretantur illud, וַאֲסַלְּדָה *Et ſupplico*, Job.6.10. Sic in quadam epiſtola, ואסלדך בסלתי Et ſupplex rogo te hoc ſermone, hac epiſtolâ meâ. In libris precum, אנקת מסלדיך לפני כסא כבודך Gemitus ſupplicantium te aſcendat coram ſolio gloriæ tuæ.

סלה *Aphel,* אַסְלִי *Rejicere, Reprobare, Averſari, Reſpuere, Abominari, Spernere, Heb.* נָאַץ · מָאַס. *Præteritum,* וּמַכְסָנוּתָא אַסְלֵי לִבִּי Et correctionem reſpuit cor meum, Prov.5.12. Regia אַסְלִי. *Fœminin.* וּבִשְׁבַע אַסְלִיַת נַפְשֵׁיהּ Et ſeptimum abominata eſt anima ejus, Heb. תּוֹעֲבַת נַפְשׁוֹ Abominatio animæ ejus, Prov.6.16. וְאַסְלִיו כָּל מַכְסָנוּתִי Et ſpreverunt omnem correctionem meam, Proverb.1.30. Regia ואסליו. *Participium,* שָׁטְיָא מַסְלֵי מַרְדוּתָא Stultus reprobat diſciplinam, Proverb.15.5. מַסְלֵי נַפְשֵׁהּ Averſatur animam ſuam, Prov.15.32. *Futurum,* לָא תַסְלֵא Ne averſeris, Prov.3.11. *Alibi in Targum, Hebræa* נָאַץ & מָאַס *per alia Chaldaica exprimuntur.*

מְסַלְיָא *Reprobum:* הֵיךְ כַּסְפָּא מְסַלְיָא Sicut argentum reprobum, Hebr. כֶּסֶף סִיגִים Argentum ſcoriarum, Prov.26.23. Eſt Participium p[...] ſive paſſivum Pahel.

סְלָאָנָא · סְלָאָן *Reprobum, Rejectitium, Scoria* גְּבוּ סְלָאָנָא מִן סִימָא Colligite ſcoriam ab arg[...] Prov.25.4.

סִלְוָא *Spina, pro Heb.* חוֹחַ. *Sed & Hebr[...] dicitur* סִלּוֹן *Spina:* וּבְסִלְוָא תִנְקוֹב לִיסְתֵּיהּ Et ſp[...] perforabis maxillam ejus, Heb. ובחוח, Job.40[...] *Plurale,* [...]קוּן סִלְוֵי Egredientur ſpinæ, Job.31.40. דִּמְלַבְלְבָא בֵּינֵי סִלְוַיָּא Quæ germinat inter ſpinas, Cantic.2.2. *Apud Talmudicos,* שבעה סילוי משבעה דקלי Septem ſpinas de ſeptem palmis, id eſt, ramulis & ſummitatibus ſpinas referentibus, Schabbas 67.1. מחינא לכו בסילוא דלא מפק דמא Percutiam vos ſpinâ quæ non prolicit ſanguinem, Ketubh. fol.91.1. h.e. feriam vos minore & leviore anathematis ſpecie: לא שביק ליה לבריה למשקל סלווא Non permiſit filio ſuo extr[...] ſpinam, ſcil. ex digito, Sanhedr. fol.84.2.

סִילְתָא *Idem;* apud Talmudicos, Cholin folio 95.2. מחייה בחברתה ולא בסילתא *Percutia[...] sociâ, non ſpinâ;* Qui ſc. malam habet uxorem, ſuperducat alteram, id ei gravius dolebit, quam ſpinis eam pungeret, aut feriret, Jevam. fol.63.2. Allegatur ut dictum vulgare, & *proverbiale.*

סְלָיו *Coturnix*, idem quod Heb. שְׂלָיו, Exod.16. v.13. Talmudici quatuor genera coturnicum ponunt, nempe, שבלי קיבלי פסיוני וסליו · ושליו מעליא דכולהו שיבלי גריעא דכולהו ex quibus שליו præſt[...]tiſſima omnium, שיבלי minima omnium ſpecies, Joma fol.75.2.

סִלְיָתָא · סִלְיָא *Secundina infantis:* לייתו לסליתא דאימיה Afferent ſecundinam matris ejus, Schab. fol.134.1. Heb. שִׁלְיָה. In Aruch ſcribitur סליתא quod pravum.

סנדליים · סוּלְיִים · סוּלְיָא *Solea calcei:* Item, *Solea*, genus calceamenti, cui non eſt calcaneus, ut Hebræi ſcribunt, *Crepida, Suber:* סוליים שנפסק Solea deficiens, Kelim cap.26. פרט לסנדל המסוליים שאין לו עקב Excepto calceo ſoleato, qui non habet calcaneum, Jevam. fol.103.2. & Kidduſch. fol.14.2. lin.1. Hic nempe calceus prohibitus eſt in ſolenni iſta diſcalceatione, quę fit in divortiis. Aruch legit in fine per Samech, uti ſcribitur in Talm. Hieroſ. & explicat in lingua vernacula, אסקרפיני, quod puto eſſe corruptum ex *Crepida.* In Gloſſis Talmudicis ſcribitur per א · סולייא. Vide & infrà סלם.

סיליי Vide in ביל.

סְלִיוֹן *Fatuum:* זרעא סליון של לוף Semen fatuum raphani, id eſt, שוטה ſtultum, quod fatuos raphanos producit. Sic citat Aruch, ex Maaſroth in

h[illegible] fine. In Talmud legitur hodie הָעֲלִין. [illegible]h ſcribit etiam in Græca lingua שׁוטה Stul[illegible] dici סלי, quod apud eos quærendum.

סילון Vide infrà in סלן.

סַלַּח *Æſtimare, Æquiparare, Comparare. Sic* [illegible]: Zimri filius סָלוּא Salu Num.25.14. [illegible]us eſt על שהסליא עונות של משפחתו eo quòd [illegible]avit, id eſt, ad æſtimationem & comme[illegible]ationem revocavit, extulit, magnificit, ini[illegible]tes familiæ ſuæ, Sanhed. fol.82.

סְלַח *Condonare, Remittere peccatum aut deli[illegible]lum, Propitium eſſe, Hebr. Pahel Infinit.* [illegible] ארי מַסְגֵי לְמִסְלַח Nam multiplicat condonare, [illegible]a.55.7. *Futurum,* תִּסְלְחוּן עַל חוֹבֵי מַקְדְּשָׁא Propi[illegible] er[illegible]s ſuper peccatis ſanctuarii, Numer.18.1. [illegible]*emper Hebræum* סָלַח *per* שְׁבַק *redditur.*

סְלִיחָה *Condonatio, Remiſsio. Plurale,* סְלִיחוֹת [c]ondonationes. *Rabbini etiam ſic vocant Preces* [p]*ro condonatione, quæ in peculiarem librum collectæ,* [v]*ocantur* סליחות *Preces propitiatoriæ, Liber precum propitiato[r]iarum:* סְלִיחוֹת שנדפסו מקדם Preces *ſeli[c]ho* quæ impreſſæ ſunt jam antea: סליחות כסודר. (Liber) [p]recum ordinatus.

סליחות *Condonatio, Remiſsio:* לְעִדָּן סְלִיחוֹת חובין Ad tempus condonationis peccatorum, Jerem.8.15.

סלל סולל *Fricare, Scabere, Scalpere: Titillare, [L]eniter ſcabere, vel ad riſum & jocum ſcabe[re] & tangere,* Kützlen: Talm. הססוללת בבנה קטן והערה בה Titillans filium ſuum parvulum & denudans ſe ei, Sanhed.69.2. נשים המסוללות זו בזו פסולות בכהונה Mulieres titillantes ſe invicem, illegitimæ ſunt ad ſacerdotium, id eſt, ne ſacerdoti ſummo nubant. Debent enim tales eſſe puræ & caſtæ virgines: at ſigna libidinis talia edentes, non judicantur eſſe tales, Schab. fol.65. col.1.

סליל *Panus textorum, lignum cavum cui filum circumvolutum eſt,* ein Spülen: המעלה מן המקרה לחברתה מן הסליל לחבירו Traducens (netum) ab uno glomo in alium, ab uno pano in alium, Negaim cap.11. Gloſſa, סליל עץ חלול מין קנה שמחברים עליו המטוה *Selil* eſt lignum cavum inſtar calami, cui circumvolvunt netum.

סלסל *Concinnare, Complanare, Leniter tractare pilos aut barbam.* Hinc de homine, qui videt ante ſe Naziræum, & dicit, הריני מסלסל הריני מכלכל הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר Ecce ego concinnabo, ecce ego alam, ecce ego promiſſurus ſum comam, is tenetur voto naziræatus, Nazir in [p]rincipio, מסלסל i.e. מחליק den Bart oder Haar ſtreichen: עד מתי אתה מסלסל בשערך Quouſq; tu concinnas capillos tuos? כדי שיכנס מסולסל נאה ומתקנם לפני השר Ut ingrediatur cõcinnus, pulcher & ornatus in conſpectum principis.

סִלְסוּל *Tractatio, Concinnatio, Aptatio capillorum:* Item *Elatio, Dignitas, Dominium, ex ſignificatione Verbi Hebraica:* unde, מיום שנחרב בית המקדש נתנו הכהנים סִלְסוּל בעצמן A quo tempore vaſtata eſt domus ſanctuarii, uſurparunt ſacerdotes elationem in ſeipſis, Bechor. fol.30.2.

סלסלה *Genus veſtimenti linei tenuiſſimi & præſtantiſſimi,* Gittin fol.59.1.

סַלְסִלִּין *Caniſtra, Quali vindemiatorii:* כְּרִקְטַף עַל סַלְסִלִּין Sicut vindemiator ad qualos, Jerem.6.9. Hebr. סַלְסִלּוֹת.

סַלָּא · סַל *Caniſtrum, Sporta, Sportula ex viminibus contexta:* מִן סַלָּא מֵעִלוֹי רֵישִׁי Ex caniſtro ſuper capite meo, Geneſ.40.17. וּבְסַלָּא עִלָּאָה Et in caniſtro ſuperiore, ibid. *Plurale,* תְּלָתָא סַלִּין Tria caniſtra, verſ.18. *Emphat.* בְּסַלַּיָא In caniſtris, 2.Regum 10.7.

סְלוּלָה *Idem,* ע״ז cap.2. in Miſchna.

סִלְתָּא · סלתא *Idem, apud Talmudicos:* אותבינהו בסילתא Collocavit ea in corbe, ע״ז fol.38. שקלית לסלתאי Accepi caniſtrum meum, Bava baſra fol.74.1. תלא סילתא תלא מזוניה *Qui ſuſpendit corbem panarium, ſuſpendit alimentum ſuum,* Peſach. fol.111.2. *Proverbium* in eos, qui ad paupertatem rediguntur, qui micas tantùm ſuſpendunt & aſſervant. Vel, qui micas ſuſpendit, ut à pauperibus abſcondat, is pauper erit.

סלם סֻלְמָא *Scala:* וְהָא סֻלְמָא נְעִיץ בְּאַרְעָא Ecce ſcala fixa erat in terra, Geneſ.28.12. *Plural.* סֻלְמוֹת. De latitudine ſcalæ Jacobi vide Talm. Cholin fol.91.2. & More lib.2.cap.10.

סוּלָם *Lignum duplicatum in formam* שתי וערב id eſt, *crucis, quod applicatur collo jumenti, ne caput flectere poſsit, ac vulnus lingere.* Cum eo ligno in Sabbatho prodire ipſi illicitum; unde, אין חמור יוצא במרדעת ולא בזוג ולא בסולם שבצוארו Aſinus non egredietur (die Sabbatho) cum loro, neq; cum tintinabulo, neque cum ligno, quod eſt in collo ejus, Schab. fol.54.2. in Miſna.

סַלְמַנְדְּרָא *Salamandra, beſtiola ſive reptile,* de quo Plinius lib.10. cap.67. ſic ſcribit: *Salamandra animal lacerti figurâ, ſtellatum, nunquam niſi magnis imbribus proveniens, & ſerenitate deficiens. Huic tantus rigor, ut ignem tactum extinguat, non alio modo quàm glacies. Ejuſdem ſanie, quæ lactea ore vomitur, quacunq; parte corporis humani tacta, toti defluunt pili, idq; quod contactum eſt colorem in vitiliginẽ mutat.* Hactenus ille. Ariſtoteles in hiſtoria Animalium lib.5.cap.19. de eadem ſcribit: *Nonnulla corpora eſſe animalium, quæ igne non abſumantur, Salamandra claro documento eſt, quæ, ut ajunt, ignem, etiam perambulando eum, extinguit.* Ejus mentio quoque apud Hebræos. *In Targ.*

Levit.11.30. pro Hebræo תִּנְשֶׁמֶת, quod Hebræi *Talpam* explicant, legitur סַלְמַנְדְּרָא. *Apud Talmudicos* in Maſſecheth Cholin fol.127.1. ad Lev. 11.29. וְהַצָּב לְמִינֵהוּ, ſcribit Gemara; להביא הערוד ובן חנפילים וסלמנדרא (Scriptura dicit לְמִינֵהוּ *juxta ſpeciem ſuam)* ad includendum הערוד, & הנפילים & Salamãdram (tamquam ſpecies הַצָּב.) Gloſſa; סלמנדרא שרץ הנוצר מן האור בעצי הדס על ידי בשמים והסך מדמו אין האור שולט בו id eſt, Salamandra eſt reptile, generatum ex igne lignorum myrti: & qui ungit ſe ſanguine ejus, in eum non dominatur ignis. In Schemoth rabba ſect.15. ad Exod. 12.2. *Menſis iſte vobis erit caput Menſium*: Hoc eſt unum ex quatuor rebus, quas Deus Moſi digito ſuo monſtravit, quia videlicet hæſitabat circa eas. Oſtendit ipſi *Rationem conficiendi oleum unctionis*, ſicut dicitur; *Oleum unctionis ſanctitatis erit hoc mihi*, Exod.30.31. Oſtendit ei *opus Candelabri*, ſicut dicitur; *Et hoc eſt opus Candelabri*, Numer.8.4. Oſtendit ipſi *Reptilia*, ſicut dicitur; *Et hæc vobis immunda erunt*, Levit.11.v.29. Denique oſtendit ei *Lunam*, ſicut dicitur; *Luna iſta erit vobis, &c.* Commovit maria, & oſtendit ei את בן הנפילים, ſicut dicitur; *Vox Domini ſuper aquis*, Pſal.29.3. Commovit terram firmam, & oſtendit ei את הצב ſicut dicitur; *Vox Domini parere facit deſertum*, v.8. Commovit ignem, & oſtendit ei את הסלמנדרא Salamandram; ſicut dicitur; *Vox Domini exſcindit flammas ignis*, verſ.7. In Medraſch Tanchuma ſect. וישב fol.16. col.2. Sunt quædam Creaturæ quæ creſcunt in mari, & non creſcunt in arida, & viciſſim quædam quæ in arida, non autem in mari, &c. Sunt item quædam creaturæ, quæ creſcunt in igne & non creſcunt in aëre, & vice verſâ, quædam quæ creſcunt in aëre, & non in igne, &c. Et mox, בריות הגדלות באור ואינן גדלות באויר ואי זו זו סלמנדרא hoc eſt, Creaturæ creſcentes in igne, & non creſcentes in aëre quænam ſunt? Eſt Salamandra. ביצד Quomodo (ſcil. creſcit vel generatur in igne?) Vitriarii qui conficiunt vitra, quando accendunt fornacem שבעה ימים ושבע לילות ſeptem diebus, & ſeptem noctibus continuis, tum ex vi ignis egreditur inde creatura quæ ſimilis eſt לעכביש araneæ; (ס״א לעכבר aliud exemplar habet לעכבר) & vulgò vocatur סלמנדרא Salamandra. Si homo ſanguine ejus ungat manum ſuam, aut aliud quoddam ex membris ſuis, tum ignis non dominatur in eum locum. למה Quare? quia principium generationis ejus eſt ex igne, &c. Eadem hæc leguntur quoque apud Talmudicos; ſed gloſſatores ibi pro *ſeptem diebus & noctibus*, quarum mentio fit in Tanchuma, ſubſtituunt שבע שנים *ſeptem annos continuos.*

In Chagiga fol.27. in fine, ...י חכמים אין אור גהנם שולטת בהן קל וחומר מסלמנדרא · ומאי ...דרא שתולדת אש היא הסך מדמה אין אור שולטת בו i.e. In Diſcipulos ſapientum (id eſt, Sapie... Doctores) ignem gehennæ non dominari ... bari poteſt argumento à minori ad majus, ... lamandra. Quid eſt Salamandra? Quia ... cipium generationis ejus eſt ex igne, ide... qui ſanguine ejus ungit ſeſe, in eum ignis ... las vires exercere poteſt. Cùm igitur diſc... ſapientum operam dent Legi, quæ eſt Ign... data eſt ex manu ejus, qui eſt Ignis conſum... & qui diſcunt eam domus Jacobi, ſint I... quanto magis immunes erunt illi à vi & ... ſtate ignis? Gloſſa hîc; ...דרא חיה הנבראת מן כשבוערין אש במקום אחד שבע שנים תמיד בלי הפסק Salamandra eſt animal creatum ex ... quando ardet ignis in loco uno ſeptem ... nis continuis ſine ceſſatione. In Sanhe... fol.63.2. ...קיה מלך יהודה ביקש אביו לעשות לו כן אלא שסכתו אמו. סלמנדרא Etiam Chiskia... Jehudæ voluit pater ipſius ſic facere (ho... igni eum comburere, ut Sepharvæi fecer... liis ſuis, 2.Reg.17.v.31.) ſed inunxit eum ma... jus (ſanguine) Salamandræ. Gloſſa, ...דרא ...מנה שיוצאה מתנור אש בוערה בשבעה שנים והסך ... אין האור שולט בו · ובאחז מצינו כתיב גם את בנו העביר באש ולא מצינו לו בן אלא חזקיהו id eſt, ... mandra eſt beſtiola parva, quæ egredit... fornace ignis ardentis, ſeptimo anno, & qu... ungitur ſanguine ejus, in eum non domin... ignis. Sic de Rege Achas invenimus ſcript... *Etiam filium ſuum traduxit per ignem.* Atqui ... reperitur eum habuiſſe filium alium, q... Chiskiam. Hæc ibi. Inde Gemara dicit, ... quãdo voluerit eum injicere in ignem, no... tuerit comburi, quòd mater eum iſto ſang... inunxerit. Amplius in Jalkut Pſalm.23. fo... col.2. Quæſivit R.Elieſer ex R.Simeone, ... denam fuerunt veſtiti Iſraëlitæ in deſerto ... 40. illos annos? Reſpondit ei, Ex eo quo A... li miniſteriales veſtiverunt eos, ſicut dic... וָאַלְבִּישֵׁךְ רִקְמָה Ezech.16.9. Quid eſt רִקְמָה? ... pura. Dixit ei? Annon autem veteraver... Reſpondit, Annon legiſti; *Veſtimentum tuu... quaquam veteravit ſuper te*, Deuter.8.4. Dixi... Annon parvi facti ſunt majores? Reſpo... Abi & diſce à teſtudine, cum qua ſimul cr... concha vel teſta ejus. Sed annon comma... ta & ſordida facta fuerunt? Nubes gloriæ ... ficabant ea. Annon autem comburebant... Abi & diſce מסלמנדרא המיטון הזה à Salama... המיטון הזה, quæ non purificatur niſi per ig... Hæc ibi. *Deſumpta ſunt hæc ex Medraſch T...*

Pſ...

המיסון ... כמלמנדרא abest, ... pro le- ... המימון, מן הסיטון הזה. Quid autem ... non explicatur. Rabbi Bechai in l.c. ... cens hoc Medrasch fol.198. col.3. le- ... מן הסיטין הללו שאינן מת הנ; אלא כא, & ex- ... פירוש סיטין בגדים והבגד שיעור זרת נקרא ... ובפרק ר' אליעזר סיט בפו ... i.e. Explicatio ... סיט est בגדים Vestiméta: nam vestimen- ... ensuræ spithamæ vocatur סיט. Sicin Ca- ... incipit רבי אליעזר (in Schab.cap.13.) le- ... סיט כפ ... id est, זרת spithama. Hactenus ... ava sunt omnia, lectio, scriptio, & ex- ... Pro המיטון vel הסיטון legendum אמיינטון, A- ... m ... num, & rectè, locus hic legitur in Medr. ... schir. cap.4.v.11. צא ולמוד מן אמיינטון הזה ... שאינו מתגהץ א ... Ito & disce ab Amianton ... on purificatur nisi per igné. Glossator ... t. אמיינטון est *Amiantus* lapis, qui in ... conjectus nec absumitur, nec inquina- ... didior evadit: unde etiam ἀμίαντον ... esse quidam volunt. Dioscor.lib.5.cap. 56. ... *lapis in Cypro nascitur, scisso alumini* ... *quo utpote flexili, telas & vela spectaculi* ... *unt, quæ ignibus injecta, ardent quidem, sed* ... *vicla splendidiora exeunt.* Plinius lib.36. ... 9. *Amiantus alumini similis, nihil igni deperdit.* ... nc itaque lapidem respicit ibi Medrasch, ... lt dicere; Quemadmodũ Amiantus lapis, & ... æ ex eo confectæ, ignibus injectæ non so- ... nõ consumuntur, sed splendidiores etiam & puriores evadunt: ita Israëlitarum vestes in deserto, igne ducente eos, non tantùm non con- ... ptas, sed purificatas fuisse, &c. Hæc occasio- ... e vocis סלמנדרא *Salamandra.*

סַלְמָנוֹן *Vermis frumentum erodens, Curculio.* ... d Talmudicos in Levit.26.v.10. ubi legitur: *Et com ... etis vetus inveteratum* (frumentum) & *vetus propter novum producetis.* ואכלתם *Et comedetis,* מן התבואה ישן בלא סלמנטון · מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא רצינתא ורב ששת א בלא שדפא de frumento scil. veteri *absq; salmanton.* Quid est *Absq; Salmanton?* Raf Nachman dixit, Absque verme, Raf Scheschet dixit, Absque uredine; id est, quod neque à curculione erosum, aut uredine tactum vel corruptum est, Bava basra cap.5. in fine. Hinc corrigendus & illustrandus est textus Jonathanis in paraphrasi loci prædicti, ubi legitur: וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְמְעַתֵּק וְלָא חֲסַלְמָנְטוֹן Et comedetis vetus inveteratum absque curculioné, hoc est, בְּלָא סלמנטון. Est autem Curculio, qua- ... Gurgulio, quia penè nihil est nisi guttur. De ... Virgilius 1.Georg.

—*Populatq; ingentem farris acervum, Curculio.*

Inde etiam Plauti Comœdia *Curculio.*

סוּלִים Vide paulò antè in סולם.

סלן סִילוֹן *Canalis, Fistula, Imbrex. Videtur esse ex Græco σωλὴν, inversis vocalibus*, Talm. הביאו סילון של צונן לחוך אמה של חמין Adducunt canalem aquæ frigidæ intra fossam aquæ calidæ, Schab.fol.38.2. Item, עמוד החוזר מביא אדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא אדם לידי ירקון id est, Columna retrocedens, adducit hominem in morbum colicum: canalis retrocedens, adducit hominem in morbum auriginis, Bechoroth fol.44.col.2. Berach. fol.25.2. & 62.2. *Columna,* id est, נקבים גדולים excrementum induratum, consistens instar columnæ: *Canalis,* id est, נקבים קטנים Excrementum fluidum, de quibus vide in נקב. Hæc retenta, causa sunt morborum. Sic, Fistula fontis si habeat figuram capitis humani, לא ישים אדם פיו על סילון וישתה Ne apponat homo os suum ad fistulam & bibat; Ne scil. videatur osculari imaginem aut idolum.

סִילוֹן *Sella, Rab.* התנון סילון דדהבא Date sellam auream, Vajikra rabba sect.25. id est, כסא *Solium.*

סִילִינוֹן *Selinum:* פִּטְרָה־סִילִינוֹן Petroselinum, Talm.Hierosol. Kilaim cap.1.

סלס סוליסה סוּלִיס *Solea, Soleæ, genus calceamenti, quod plantæ pedis tantùm adhæret, & supra carpum ansulis coeuntibus revincitur,* Aliâs *Suber, Crepida.* Earum usus non in publico, sed domi tantùm, & in triclinio aut cubiculo, præsertim ægrotantibus. Hinc; ר' יצחק בר נחמן סלק לגבי ר' יהושע בן לוי בלילי צומא רבא נפק לגביה לבוש סוליסה · א"ל מה הוא דין א"ל איסתניס אנא i.e. R. Isaac filius Nachmanis ascendit ad Rabbi Jehosuam filium Levi, vesperâ jejunii magni, (quo non licebat esse calceatum) exivit (R. Jehosua) ad ipsum indutus soleis (crepidis.) Dixit ipsi, Quid hoc sibi vult? respondit, Infirmus, Ægrotus sum, &c. vide ibi plura, Talm. Hierosol. Joma cap.8.

סֶלַע סלעא *Siclus, moneta Judaica antiqua.* Respondet in Targum Hebræo שֶׁקֶל. *Duplex erat, Sacer & Prophanus, sive, Vulgaris aut politicus. Sacer erat* עשרים גרה, *vel Chald.* עֶשְׂרִין מָעִין *viginti obolorum, ut legitur Exod.30.13.* מָעָה *vel* גֵּרָה *Obolus tenebat sedecim grana hordei in pondere, quæ per viginti multiplicata, faciunt 320. grana hordei, sicli integri pondus. In argento continebat quatuor drachmas, quæ Chaldaicè vocantur* זוזין *Denarii, unde dictus fuit* τετράδραχμον *Tetradrachmum, vide supra in* זוז. *Siclus vulgaris sive civilis dimidium valebat, & æstimatur quadrante taleri imperialis: sacer igitur dimidio talero,* id est, *semunciâ argenti. Nam argentei sicli exempla Biblica tantùm meminerunt. Siclus sacer Hebraicè dicitur* שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ *Siclus sanctitatis,*

Ehtatis, id est, *sacer*, *Chaldaicè* סלעא דקודשא *quod idem. Ejus valor describitur Exod.30.13. Numer.3. v.47. & 18.16. & alibi. Siclus communis vocatur à Rabbinis* שקל של חול *Siclus prophanus, vulgaris sive communis, item* שקל המדינה *Siclus provincialis, &* שקל המלך *Siclus regius, civilis sive politicus. In Scriptura sacra* מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל *Dimidius siclus, scilicet respectu sacri, ut Exod.30.v.13. Græcè* δίδραχμον *Didrachmus, cujus mentio Matth.17.v.24. Vide de omnibus Majemonem par.1. de Statutis* שקלים *ab initio.* Baal Aruch scibit in זו: *Siclus Legis* est סֶלַע. Sic enim Targum vocis שֶׁקֶל est סִלְעָא. Et hic continet quatuor denarios. Nā דינר & זוז idem sunt. *Siclus Rabbinorum* est חצי סלע, & habet duos tantùm denarios. Vide ב״מ folio 45. Et Maaser scheni cap.2. Nunc de voce, דֵּין יִתְּנוּן כָּל דְּעָבַר עַל מִנְיָנָא פַּלְגוּת סִלְעָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא עַסְרִין מָעִין סִלְעָא Illud dabunt quisquis transibit per numerum, dimidium nempe sicli in siclis sacris, viginti obolorum est siclus sacer, Exod.30.13. *Plurale*, אַרְבַּע מְאָה סִלְעִין דִּכְסַף Quadringentos siclos argenteos, Genes.23.15. His Abrahamus sepulturam emit, communibus scil. siclis, quasi centum Imperialibus taleris: תְּלָתִין סִלְעִין יִתֵּן לְרִבּוֹנֵיהּ Triginta siclos dabit domino ejus, Exod. 21.33. *Elias conjicit, hinc fortè esse Germanicum monetæ nomen*, Schilling. *Apud Talmudicos*, עין יפה בסלע עין רעה בשקל בינונית בדנקא Bechor. fol.11.1. Ergo videtur discrimen esse inter סלע & שקל. Vide infrà in דנק. Talmudici faciunt etiam sæpè mentionem סֶלַע נֵרוֹנִית Sicli Neronis, Kelim cap.17. In Talmud Hierosolym. Ketubh. cap.1. סלעים סבירינית מהניות ירושלמיות. Proverbium quoddam in quo occurrit, vide in שתק. *Pro quavis Moneta vel numo signato*: יוצאה בסלע שעל הצינית Egreditur (mulier in sabbatho) cum numo imposito plagæ, pustulæ scilicet sub pede, Schab. cap.7. in Mischna. Glossa, מטבע שיש בה צורה Moneta quæ habet figuram. Majemon: Cum numo פתוח sculpto ex argento vel cupro: nam proprietas utilitatis vel virtutis consistit in sculptura.

סַלְעֵם *Absorbere, Absumere, Consumere, Deglutire, Perdere, Disperdere. Respondet Hebræo* בָּלַע, *quando metaphoricè sumitur. Præteritum*, נִכְסִין דְּסַלְעֵם Facultates quas absumpsit, Job.20.15. וְסַלְעֶמְתָּ יָתִי Et perdis me, Jobi 10.v.8. כַּד חַיִּין סַלְעֲמוּ יָתָנָא Quasi vivos deglutivissent nos, Psal.124.3. *Particip.* וְרַבְרְבָנוֹהִי מְסַלְעֲמִין Et principes ejus deglutientes, Jesa.9.15. וּמְסַלְעֲמִין לִדְזַכָּאִין מִנְּהוֹן Et deglutiunt eos qui meliores sunt quàm ipsi, Abac.1.13. ויתרחקון מסלעמיך Et procul erunt qui absorbeant te, Jesa.49.19. *Infinit.* לְסַלְעֲמוּתֵיהּ מַגָּן Ad perdendum eum immeritò, Jobi 2.v.3.

Imperativus, סַלְעֵם יי עֲצַתְהוֹן D[...] consilium ipsorum, Psal.55.10. [...] אֲסַלְעֵם Et sapientes ipsorum [...] per[...] וְלָא יְסַלְעֵם יָתִי Neque perdet me, Psalm.[...] יְסַלְעֲמִנֵּיהּ מֵאַתְרֵיהּ Si absorbuerit eum de lo[...] Jobi 8.18. *Ithpahel, Præteritum*, אסתַּלְעֲמוּ [...] Et vino veteri absorpti sunt, Jesa.28.7. [...] *pium fœmin.* וְכָל חָכְמַתְהוֹן מִסְתַּלְעֲמָא Et om[...] pientia ipsorum absorpta est, Psal.107.27. וִיסְתַּלְעֲמוּן בְּמוּרָא הָדֵין Et perdentur in mon[...] Jesa.25.7. Sic Obad.16.

סַלְעֲמוּתָא · סַלְעֲמִיתָא *Perditio*: כָּל מִלֵּי סַלְעֲמוּתָא Dilexisti omnia verba perdi[...] Psal.52.6. id est, quæ in exitium alterius [...]rebantur.

סַלְעָם *Species locustæ*, Hebr. Levit.11.2[...] Aruch adducit ex Joma fol.77.2. [...]א סבית קדש הקדשים בתחלה דומה בסין קרני סלעם Fo[...] egrediebatur è Sancto Sanctorum, erat [...]tio similis cornibus locustæ istius סלעם [...] nostris libris legitur, דומה לקרני חגבים.

סלף אסתְּלִיף *Perverti, Distorqueri. Præt*[...] אִסְתְּלִיף Et os ejus fuit distortum, [...] v.10. in Targ. sec.

סַלִּיף · סְלִיף *Perversus, Perversæ mentis* [...] בְּסִפְוָתֵיהּ Et perversus labiis suis compre[...]tur, Prov.10.10.

סְלָף *Perversitas.*

סלפירס · סַלְפִּינְגָא · סַלְפִּינְגָא *Tuba. Cor*[...] *Græcū* σάλπιγξ. *Magis corruptè in Bereschit r*[...] תוקעי קרנים ואלו תוקעי בסולפירי Hi clangunt [...]bus, & isti clangunt tubis, sect.99. Sic, [...] סלפירס יש להן Quot tubæ sunt ipsis. Jalk[...] 186. col.2. In Vajikra rabba sect.29. pro [...]tur בכמה סלפירגסי, quod melius, si pro ר [...]tuatur נ.

סְלַק *Ascendere, Conscendere. Hebræum* [...] *hoc Verbum transfertur in Præterito* [...]*noni. Reliqua ejus tempora per* נְסַק. *Præt*[...] סְלִיק תְּנָנָא דְאַרְעָא Ascendit fumus terræ, [...] v.28. *Fœminin.* וּסְלִיקַת קְבִילְתְהוֹן Et ascen[...]mor ipsorum, Exod.2.23. [...]אות לָא סְלִקַת לָךְ sanitas non ascendit tibi, id est, contigit, [...] accidit, Jerem.30.v.13. *Sic & apud Rabbi*[...] דהוה סלקא ליה Quicquid ascendebat, id [...] veniebat, accidebat ei, Sanhedr. fol.10[...] לִשְׁוָויֵ בְּרִי סְלִיקְתָּא Cubile meum, fili, asce[...] Genes.49.4. סְלִיקַת לְאַתְרָא הָדֵין Ascendi in [...] hunc, 2.Reg.18.22. וּסְלִיקִית לְטוּרָא Et asce[...] montem, Deuter.10.3. סְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל A[...]runt filii Israël ex terra Ægypti, Exod.1[...] לְמָא סְלֵקְתּוּן עֲלָנָא Quorsum ascendistis a[...] Judic.15.10. כַּד סְלִיקְנָא לְוָת עַבְדָּךְ Quando a[...]dimus ad servum tuum, Genes.44.24.

[illegible] סליק הא [illegible] En socer [illegible] ascendit, Gen. 38.13. ראת סָלֵיק לְתַמָּן Quò tu ascendis, Deut. 32.50. *Plurale,* סָלְקִין וְנַחְתִּין בֵּיהּ Ascendebant & descendebant per eam, Genes. 28.12. דסלקין על [illegible] ascendunt super hircos, Genes. 31. v. 12. [illegible] דסלקא מן מַדְבְּרָא Quæ ascendit ex deserto, Cantic. 3.6. וּסְלֵקָא וּנְפַקָא רְתִיכָא Et ascendebat exibat currus, 1. Reg. 10.29. *Plurale,* סָלְקָן שְׁבַע [illegible] ascendebant septem vaccæ, Genes. 41. v. 2. [illegible] סַלֵּיק *Ascendere facere, Tollere, Auferre,* [illegible] *re, Transferre, Subducere. Præteritum,* [illegible] מִדִּין קְטָלָא בְּרִי נַפְשָׁךְ Ex judicio mortis, fili [illegible] mam tuam abstulisti, Genes. 49.9. id est, [illegible] כבר סלקית שכנתי Jam abstuli majestatem, Cantic. 5.3. *Participium,* וְאִיהוּ מְסַלֵּיק [illegible] Et ipse aufert majestatem sanctam [illegible] Cantic. 2.2. *Infinit.* סַלָּקָא אסלק שכנתי מִנְּהוֹן [illegible] auferam majestatem divinam meam [illegible], Deut. 31.18. *Futur.* וַדְלָמָא אֲסַלֵּק שְׁכִנְתִּי מִנֵּיהּ [illegible] subducam majestatem meam ab eo, לָא תְסַלְּקִנַּנִי מִעַלְמָא [illegible] Ne tollas me ex [illegible] hoc, Psal. 102.25. וּמִעַם סָבַיָּא יְסַלֵּק Et consilium senum tollit, Jobi 12.20. *Ithpahel,* אִסְתַּלַּק *Elevari, Efferri, Tolli, Auferri, Subduci vel Subduci se. Discedere, Recedere. Præteritum,* אסתלק גבר מִכְּתַר אַחוּהִי Discedit vir à fratre suo, 2. Sam. v. 27. וְאִסְתַּלַּק מִתַּמָּן Et discessit inde, Genes. 12.8. *Fœmin.* ראסתלקת מִנִּי Quæ recessit à me, Cant. 3.3. ואסתלקו מִלְּוֵי מַשְׁכְּנָא Et recesserunt à tabernaculo, Numer. 16. v. 27. וְאִסְתַּלְּקוּ עֲנָנֵי יְקָרָא Et sublatæ sunt nubes gloriæ, Cant. 2.17. *Fœmin.* דאסתלקא מנהון Qui (exercitus) recesserunt ab ipsis, Jere. 34. v. 21. Pravè vulgò punctatur ל Lamed cum Scheva, pravè etiam ab interprete Latino explicatur singulariter: est enim tertia pluralis fœminina, respondens antecedenti Nomini fœminino מַשְׁרְיָת Exercitus, & Hebræo plurali הָעֹלִים. *Participium.* ואם לָא מִסְתַּלַּק עֲנָנָא Et si non elevaretur nubes, Exod. 40.37. *Infinitiv.* ולפום אסתלקות עֲנָנָא Et juxta elevari nubem, cùm elevata esset nubes ab eis, Num. 9.17. *Aff.* ובאסתלקותיה נָטְלִין in elevando eam, Quùm elevaretur ipsa nubes, tùm proficiscebantur, Numer. 9.22. עַד יוֹמָא דאסתלקותיה Usq; ad diem elevationis ejus, Exod. 30.37. *Imperat.* אסתלקו מִסְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא Recedite à circuitu tabernaculi, Num. 16.24. *Futur.* וּטִינָר יִסְתַּלַּק מִן אַתְרֵיהּ Et lapis transferetur de loco suo, Hebr. יֶעְתַּק Jobi 18. 4. וְיִסְתַּלַּק מִלְּוֹהִי Et discessit ab eo, Genes. 35.13. יִסְתַּלַּק סַגְיָא Et discedet à nobis, Jerem. 21.2.

Rabbinicè & Talmudicè, סולקין אותן על צדי המזבח Subducunt ea ad latera altaris, id est, מסלקין, Tamid cap. 2. סליק ויתיב ארישא רדיקלא Ascendit, id est, discessit, fugit, & sedit in summitate palmæ, Megilla fol. 28.1. קא סלקא דעתך Ascendit in mentem tuam, Estne mens tua? Fortasse putas, Quod si existimes, Si fortè putes. Utuntur eo, quando per præoccupationem aliquid amoliri volunt. Vide in Halich. olam capite 1. *Ithpehal,* נסתלק *vel* אסתלק · אסתלק *Recedere, Deficere, Submoveri, Submovere se.* In sententiis Ben Siræ, פתורא פרוס מחלוקת נסתלקה *Mensam para, & mox contentio erit sublata.* Quâ sententiâ significavit author iste, dissentientes & rixantes facilè ad consensum & pacè revocari, per amica convivia, vel ordinarium convictum, & mitia colloquia. Aut certè confirmari pacem, si fieri cœpta sit. Distractio autem personarū, animos quoq; distrahit & magis separat. או בר ישראל דאסתלק Aut Israëlita, qui recesserit, defecerit à fide, Exod. 12.43. Jonath.

II. סְלֵיק *Cessare, Desinere, Finem habere, Finiri.* Hinc illud, ubi quidam ad regem veniens, dixit; Est mihi aliquid arcani, quod tecum loquar, ô Rex. Is respondens dixit, סְלֵיק Cessa, contine, Judic. 3. v. 19. pro Hebr. הַס Tace, Sile. Et apud Amos: Nunquid adhuc est penes te aliquis? & dicet: Perierunt omnes. Tum ille, סְלֵיק Cessa, הַס Tace, Amos 6.10. רְמֵי וּסְלֵיק Projice, & tace, Amos 8.3. *Hinc apud Rabbinos,* סְלִיק סֵפֶר Finit liber, Finis est libri, סְלִיקוּ Expliciti sunt, Finiunt, Finem habent.

III. *Adducit Baal Aruch* סלק, *pro* שלק, *Elixare, in aqua coquere.* Sed ea in Talmud leguntur per ש.

סְלִיקָה *Ascensus, Discessus, Recessus.*

סִלּוּק *Finis, Absolutio, Completio.* Hinc *Accentus* sic vocatur apud Grammaticos, qui ultimæ cujusque versus voci appositus, finem versus constituit. Judæi etiam sic vocant *Carmen quoddam, quod in die festo communi precationi interponunt,* quam שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה *Schmon' esre* vulgò, id est, Octodecim, ab 18. benedictionibus in ea comprehensis, appellant. Et id quidem ante קְדוּשָׁה id est, antequam dicant preculam illam sanctitatis divinæ, quæ incipit יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ *Magnificetur & sanctificetur nomen ejus magnum, &c.* quâ nunc istarum precum finis est, & ideò vocant eam סִלּוּק.

סִלּוּקוֹת *Remotio.*

סִלְקָא *Blitum, genus oleris: vel Beta,* Mangold: ירקא וסילקא Lactuca & beta; Bava metzia folio 109. col. 1. יו fol. 28.2. Pesach. fol. 114. col. 2. Est & genus *Pulmenti dulcis,* quod comedunt vesperâ novi anni, in memoriale יִסְתַּלְּקוּ אוֹיְבֵינוּ *Tollantur inimici nostri.* Vide Orach chajim sect. 583.

סְלִיקוֹס סְלִיקָא *Nomen proprium loci, Seleucia.* In Ketubh. fol. 10.2. אשור זו סליקא Assur (Gen. 2. v. 14.)

v.14.) est Seleucia. In Maccoth fol.10.1. סליקוס ואקרא דסליקוס. *In Targum Jonath.* Deuter.3.v.10. עַד סְלֵוקְיָא וְאֶדְרְעָה Ad Seleuciam & Edrei, Hebr. עַד סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי.

סַלְקוֹנְדְרִית. In Misna: וסלת סלקונדרית Et Sal Salkondrinum. In Gemara ad illud: מאי מלח סלקינדרית מלח שכל סלקונדרי רומי אוכלין אותה Quid est Sal Salkonderis? Sal, quod omnes magnates Romæ comedunt, עז f.39.2. Baal Aruch scribit שכל סליקתי: סלקונטית: alii סלקנרית: & in Gemara; רומי אוכלים בה, quod Rabbi Gerson explicat; Cum quo (scil. sale) omnia elixa Romæ condiũt & comedunt.

סְלִיקוּמְתָא *Fraces vel Fæces potus, qui fit ex dactylis*, Bava kama fol.31.1. Item *Herbæ pulchræ & odoratæ nomen*, Schabb. fol.50. col.2. *Crocum* exponunt.

סלר סלירא *Sella, Sedes*: יהבו ליה סלירא ויתיב עליה Dederunt ei sellãm & sedit in ea, Vajik. rabba sect.9. Glossa, כִּסֵּא. In Jalkut ubi hæc verba adducuntur, explicatur שכר hoc est, *Salarium.*

סֹלֶת סוֹלְתָא *Simila, Similago, Farina purissima, Panis simile*: קִמְחָא דְסוֹלְתָא Farina similæ, Hebr. סֹלֶת Genes.18.6. סוֹלֶת דְחִטִּין Similatritici, Exod.29.v.2. סוֹלֶת דְפִילָא בִמְשַׁח Simila mixta oleo, Levit.2.5. *Affix.* מִסּוֹלְתָהּ De simila ejus, Levit.2.2. *Apud Talmudicos,* סלת נקייה Simila pura, munda, Kiddusch. fol.71.2. In Vajikra rabba sect.20. קמח דקמחית סולת Farina farinæ est simila; nempe farina cribrata per cribrum pollinarium. *Plurale,* סְלָתוֹת. *Hinc derivatur Verbum,*

סַלֵּת *Similam expurgare, eligere*: הממלת קב או קביים לסאה Qui ex sea (quæ sex cabos continet) colligit vel seligit tãtũm cabum unum aut duos cabos (ad purissimum nempe frumentum faciendum) Terumoth cap.ult.

II. סַלֵּת *Findere, Secare*: וְסָלֵת סִילְתֵי Qui findit fissa, secat segmenta, id est, parva frusta lignorum, Spänlein/ ad incendendum ignem, Schab.74.2. זבן דיקלא לסלותי Vendit palmam arborem ad findendum, Bava kama fol.113. ומסלתין סילתי Et findũt ligna, segmenta, Späne/ Schab.150.2. סלותי מסלתינן Findendo findimus, Beza fol.19.2.

סִלְתִּין *Segmenta ligni, Frustulata ligna,* Bava kama fol.60.1.

סִילְתָא Vide suprà in סלל.

סוּלְתָנִית *Piscis parvi squamosi genus, vulgò* Tünina, Talm. Cholin fol.66.1. Avoda sara fol.39.1.

סַם סַמָּא *Arsenicum, Auripigmentum, cujus usus etiam ad scribendum*: הכותב בדיו בסם בסיקרא וכו Scribens atramento, auripigmento, minio, &c. Schab. fol.104 2. In G[emara], in Glossa, אוריפימנט, id est, Auripigm[entum], Operment. Porrò סַמָּא quod legitur Prov[...] in Ven. vide infrà in סַמָּא.

II. *Aroma, Pharmacum tam bonum, qu[am ma]lum, Pulvis aromaticus vel apothecarius, Ve[nenum,] Toxicum*: סַם הַמָּוֶת Pulvis mortis, Venen[um mor]thale: סמא דנפצא אשקנהו Pulvere qui[c]... (fœtum) potavit eas, Nidda fol.30.2. ... סם החיים יפה לו Pulvis iste conducit ipsi: ... דחיי Pulvis vitæ, pharmacum vitale. *In T[argum]* נרמי סַמָּא דמוֹתָא במיכליה Immittamus pul[verem] lethalem, venenum mortiferum in cibu[m] ... Jerem.11.19. vide & Genes.39.21. in Jon. ... סַמָּא דְמוֹתָא Ad propinandum venenum [morti]ferum, Esth.2.21. סמא דשינתא Aroma so[po]rum. *Pluraliter,* סַמִּים *Aromata, propri[e] ... & mixta opere apothecario, ad odorem, suffi[tum,] media, medicinas, refectionem & confe[ctiones,] corruptionem & mortem: at* בְּשָׂמִים *Aromata* ... *rum in cibo usus & ad delicias, juxta Eliam*: ... העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו.סם חיים *Quicu[nque ope]ram dat Legi propter ipsam Legem, ei fit L[ex] aroma vitæ, sicut dicitur; Lignum vitæ est ap[prehen]dentibus eam,* Prov.3.v.18. ... סק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות *Et qui non operam [dat Le]gi propter ipsam, ei fit odor, vel aroma mor[tis ...] dicitur,* יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי Deuter.3.2. ערף eni[m] nil aliud significat, quàm הרג Occidere, ... in leg. fol.306.1. Similis locutio Apostol[i ...] Cor.2.15. ὀσμὴ θανάτου & ὀσμὴ ζωῆς. Et conv[eniunt] inter se ὀσμὴ & סַמָּא.

סַמֵּא סַמֵּי *Excæcare, Hebr.* עִוֵּר. *Partic[ip.]* שׁוֹחֲדָא מְסַמֵּי עֵינוֹי Munus excæca[t ocu]los ejus qui illud accipit, Exod.23.8. Sic D[eut.] 16.v.19. in Jon. *Plurale,* דִמְסַמְּיָן חֵיזְתָא Quæ [excæ]cant visum, Deuter.28.27. in Jonath. *Fu[t.]* וִיסַמּוּן יָתֵיהּ בְּנֵי נִשְׁרָא Excæcabunt eũ filii a[quilæ], Prov.30.v.17. Hebr. וְיֹאכְלוּהָ Et comedent ... *Ithpah.* אִסְתַּמֵּי *Excæcari*: ... דר' ינאי אכלת עסבא ואסתמית Asina R. Jannai comedebat herba[m ali]quam, & cæca facta fuit, Vajikra rabba se[ct. ...] עַד לָא יִסְתַּמּוּן Antequam cæci fiant, Eccles.1[2...]

סָמֵי, סַמְיָא, סַמְיָא, *Rab.* סומא *Cæcus*: ... או דתביר Quod cæcum aut fractum est, Lev. ... Jon. או פתיחא או סמיא Aut vidẽtem aut ca[ecum,] Exod.4.11. חֵגִיר או סַמָּא Claudus aut cæcus, [Deu]ter.15.21. הֵיכְמָא דִמְמַשְׁמֵשׁ סַמְיָא בְקִבְלָא Sicut [palpat] cæcus in tenebris, Deut.28.29. Jonath. ... לְסַמְיָא Loco oculorum fui cæco, Jobi 2[9...] *Plural.* רָאוֹן כְּסַמְיָן Qui sunt quasi cæci, J[...] v.18. נְמַשְׁמֵשׁ כְּסַמְיָן כּוֹתְלִין Palpavimus insta[r cæ]corum, parietes, Jesa.59.10. עֵינֵי סַמְיָן Oculi [cæ]rum vel cæci, Jesa.29.18.

... as : אִמְּרֵי בְּסַנְוֵרַיָּא Perti...
בְּפַשּׁוּתָא וּבְסַנְוֵרַיָּא, ...char.12.4. ...
... cæcitate, Deut.28.28. וּבְסַמְיוּת עֵינָא Et
... Eccles.10.17. חוּטְרָא דְסַמְיוּתָא Bacu-
...is, id est, cæci, quo explorat viam.
...n: סמוי עינים Cæcitas oculorum, Rab.
...m: Vide infrà in סמן.

... *Sammael*, angelus malignus, qui & *An-*
..., & *Princeps aëris*, i.e. volans in aëre,
...ur, unde in Targum, שְׁבִיל אִילַן חַיֵּי דְלָא
הַכְמִיה סַמָּאֵל דְפָרַח הֵיךְ עוֹפָא וְלָא סְקָרַת ... Se-
...oris vitæ, quam non novit *Sammael*, *vo-*
..., quem nō observavit oculus Evæ,
...7. in secundo Targum. At Genes.3.6. in
...h. scribitur, וַחֲמַת אִתְּתָא יַת סַמָּאֵל מַלְאַךְ
...it mulier *Sammaelem angelum mortis*.
... Majemon scribit in More lib.2. ca-
... Sammaelem inequitasse serpenti anti-
...uo, & induxisse Evam. Dicit etiam, nomen
...ute usurpari de Satana, & *Sammaelem*
... *quàm ipsum Satanam*, idque exem-
...uctis probat. Vide ibi Commentatores.
...lud, quomodo Sammael per Serpētem
... ceperit, vide in Pirke R.Eliesur cap.13.
...tur סמאל השר הגדול שבשמים Sammael
...ps maximus qui est in cælis, Et in Zohar
... ibi vide. Aliī dicunt, esse Spiritū אשמדאי,
...o in אסכ. Hinc etiam, tamquam judicii
..., dant seu offerunt munus in festo Pro-
...ationis, ne Judæos propter peccata accuset.
...e illud: תנו שוחד לסמאל ביום הכפורים Date
...us Sammaeli in die propitiationis. Et in
...Schaare orah, lit.17. folio 1. *Caput cœtuum*
...*orum*, (spiritum malorum) *est Sammael*,
... omnes sunt authores litium & odii, &c.
R.Be...ai in Legem in fine Paraschæ מִקֵּץ, vocat
eum סמאל הרשע שרו של רומי *Sammaelem impium*
prin...em Romæ. Alibi, סמאל גרים מותא לכל עלמא
Sammael auſatus est mortem toti mundo. In Deb-
...rim rabba Paraschâ vesoth habberacha:
סמאל הרשע ראש כל השטנים *Sammael impius, prin-*
...s m...um Diabolorum.

סמבטיון סמב Vide suprà in סבט.

סמד סְמִידָא *Farina*, *Hebr.* קֶמַח: ut, סְמִידָא
סְמִידָא דְסוּלְתָּא Farina similæ, Genes.18.6.
תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן Ex farina tritici facies illa, Exod.29.2.
סְמִידָא יְהֵי קוּרְבָּנֵיהּ Farina erit sacrificiū ejus, Hebr.
..., Levit.2.1.

סמידתא. Baal Aruch citat ex Gittin fol.69.
סמידתא רכפ׳ תא. Sed in nostro Talmud nunc a-
...ter legitur.

סמדר סְמָדַר *Uva prima post florem apparens, aut in*
...latens, Jesa.18.5. In Talmud Orla cap.1.

סְמַרְקוֹס. In Schemoth rab. sect.46. fol.154.3.
משל לכן ארכיאטוס שפגע בסמרקוס. Glossator scri-
bit, se nullibi hanc vocem reperisse: juxta sen-
sum autem exponendum esse שפל אנשים *Homi-*
nem vilissimum, abjectissimum, ut est Lictor, Carnifex.
Philippus Aquinas explicat צואה. *Legendum pun-*
to סְמַרְדְּקוֹס, *& esse Latinum sive Græcum σαμαρ-*
δακ@. D.Chrysostomus in Epist. ad Ephesios
Homil.17. Οὐχ ὁρᾷς τοὺς λεγομένους γελωτοποιούς, τοὺς
σαμαρδάκας, οὗτοί εἰσιν οἱ εὐτράπελοι id est, (*ex inter-*
pretatione Gentiani Herveti) Non vides morio-
nes, qui γελωτοποιοὶ dicuntur, quòd risum mo-
veant, & vulgò vocantur Σαμαρδάκες? Isti sunt
εὐτράπελοι, id est, urbani, dicaces & faceti, &c. Ve-
tus interpres Musculus retinet; Non vides eos,
quos moriones vocant, Samardacos illos?

סמט סִמְטָא *Ulceris, vel Apostematis genus, se-*
cūdum Hebræos: סמטא ההוא פרונקא ראשתא
Apostema istud nuncius est febris, יץ fol.28.1.
Glossator exponit vernaculè קלוב, & dicit esse
Tumorem, Inflationem in homine exsurgen-
tem. Alibi, לסימטא לימא הכי Ad apostema cu-
randum dicat sic, &c. nempe, Incantationis ver-
ba talia & talia. Schab. fol.67.1. Glossa, שחין Ul-
cus, vernaculè קרוג, quod, ut & præcedēs קלוב,
non intelligo. In Aruch exponitur vernaculè
בונו, in Aruch manuscripto בון מלנט, quæ iti-
dem non assequor.

Deinde סימטא est *Semita, Vicus. In Aruch par-*
vo exponitur Germanicè Winckel/ id est, *Angulus.*
Sic in Aruch MS. scribitur, esse Angulum juxta viam
publicam, qui neq; sit in publico, neq; in privato loco:
לא בסימטא לאו ברשות הרבים Neque in semita, ne-
que in loco publico, Basra fol 84.2. תגרי סימטא
Mercatores vicorum, qui in plateis merces suas
exponunt. Hi numerantur apud Talmudicos
inter eos, qui nunquam sunt felices, vel, ut ipsi
loquuntur, שאינא רואים סימן ברכה לעולם, Pesach.
fol. 50.2. היו הפירות בסימטא Si fuerint fructus
in vico.

סמיטרא *Mitra, Cidaris*: בסמן דסמיטרא למברי
עלמא Cum nutu mitræ ut crearet mundum,
Zohar in Genes. col.3. Item aliter, זה חותם שלי
זה סימטרין שלי Illud sigillum meum est, & ista
mitra mea est, Cantic.4.12. in Midrasch rabba,
ubi etiam aliâ adhuc formâ scribitur סימנטורין,
quam vide infrà.

סמך *Niti, Inniti, Incumbere, Recumbere, Susten-*
tare, Fulcire: Sustentari, Confirmari, Appo-
nere, Imponere: Vicinum, Propinquum, Conjunctum
esse, Conjungi, Accedere, Appropinquare. Præteri-
tum, וּסְמַךְ משה יַת ידוהי עֲלוֹהִי Et imposuit Moses
manus suas super ipsum, Deuter.34.9. סְמַךְ מַלְכָּא
דְּבָבֶל עַל יְרוּשְׁלֵם Appropinquavit rex Babel con-
tra Jerusalem, Ezech.24.2. מְשׁוּל דְּהוּא סָמַךְ יָתִי Quo-

niam Dominus sustentavit me, Psal.3.6. *Fœmin.* עָלַי סָמְכָה חֲמָתֶךָ Mihi incumbit furor tuus, Psalm. 88.8. עָלֶיךָ סמכת Super te me sustento, Tibi innixus sum ab utero, Psal.71.6. וּסְמַכוּ יָת יְדֵיהוֹן Et imposuerunt manus suas, Levit.8.18. *Participium*, סָמִיךְ עַל מוּרְנִיתֵיהּ Innixus erat hastæ suæ, 2.Sam. 1.6. סָמִךְ לִי Sustentans me, 2.Sam.22.19. *Plurale construct.* בְּסָמְכֵי נַפְשִׁי Inter sustentantes animam meam, Psal.54.6. *Particip. Pehil*, סְמִיךְ לִבֵּיהּ Sustentatum, confirmatum est cor ejus, nec timebit, Psal.112.8. *Plural.* סְמִיכִין לְעָלְמֵי עָלְמִין Confirmata in secula seculorum, Psalm.111.8. *Imperativus*, סְמוֹךְ יָתִי בְּמֵימְרָךְ Sustenta me verbo tuo, Psalm.119.v.116. *Futurum*, וְתִסְמוֹךְ יָת יְדָךְ עֲלוֹהִי Et impones manum tuam super eum, ורוּחַ נְדִבוּתָא תִּסְמְכִנַּנִי Et spiritu munifico sustentato me, Psal. 51.14. וְיִסְמְכוּן יָת יְדֵיהוֹן Imponent manus suas, Numer.8.12. וְיִסְמְכוּן Et imponent, Exod.29.15. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum*, וְאִסְתְּמִיךְ עֲלֵיהוֹן Et innitebatur illis, Judic.16.29. וְאִסְתְּמַכְתּוּן עֲלוֹהִי Et ei innixi estis, Jesa.30.12. *Particip.* מִסְתְּמִיךְ עַל בֵּיתֵיהּ Innititur super domum suam, Jobi 8.15. מִסְתְּמִיךְ לִתְחוּם מוֹאָב Vicinum, conjunctum est termino Moab, Num.21.15. *Plur.* וְעַל סוּסְוָתָא מִסְתַּמְכִין Et equis innitimini, Jesa.31.1. וְעַל מֵימְרָא דַיְיָ מִסְתַּמְכִין Et super verbo Domini sustentant se, Mich.3.11. *Infinitivus*, לְאִסְתְּמָכָא עַל עַמְמַיָּא Inniti populis, Jesa.10.20. *Imperativus*, וְאִסְתְּמִיכוּ תְּחוֹת אִילָנָא Et recumbite sub arbore, Genes.18.4. *Futur.* וְאֶסְתְּמַךְ עֲלֵיהוֹן Et sustentabo me eis, incumbam eis, Jud. 16.v.26. וְעַל בִּינַתָא דְלִבָּךְ לָא תִתְסְמִיךְ Et prudentiæ cordis tui ne innitaris, Proverb.3.5. דְּאִם יִסְתְּמִיךְ Quod si innitatur quispiam ei, 2.Regum 18.21. לְרַחֲצָן וְיִסְתְּמִיךְ Ad confidendum & ut confirmaret se, Jobi 24.23. וְיִסְתַּמְכוּן עַל מֵימְרָא דַיְיָ Et innitantur verbo Domini, Jesa.10.20. וְלָא יִסְתַּמְכוּן Neque sustentabuntur, sustentabunt se, Hebr. לֹא יֵעָדֵר Non sarrietur, Jesa.5.6. *Niphal*, נִסְמַךְ *Conjungi, Cohærere, Conjunctum, Vicinum esse, Rab.* למה נסמכה פרשת זו לזו Quare conjuncta est sectio hæc cum illa? נִסְמָךְ *Conjunctum, Syntacticum, Constructum ab altero substantivo, Rectum*, apud Gram.

סָמִיךְ · סָמוּךְ *Vicinum, Conjunctum, Juxta, Propè, Proximè, Proximum: apud Rabbinos hoc usu frequens:* סמוך לחשכה Propè tenebras, adventante nocte, paulò ante noctem: בְּסָמוּךְ *In proximo, Mox, Continuò, Paulò antè, Paulò post*, כאשר תראה בסמוך Sicut mox videbis: Item *Syntacticum, Constructum, In regimine positum*, apud Grammaticos. סמיכין *Conjuncta*, de vocibus quæ certâ formâ conjunctæ reperiuntur in textu Biblico, apud Masorethas. בסמוכין Cũ affixis, ut in Aben Esra, Exod.21.4. V[illegible] & mox.

סְמִיכוּת · סְמִיכוּתָא *Conjunctio* [illegible]

II. סָמַךְ *Promovere, Cre[are] al[iquem in Magi]strum sive Rabbinum per manuum [impositionem]* שסמכו ר' יהודה בן בבא Quod creasset e[um Rabbi]num R. Jehuda ben baba: סָמוּךְ נִסְמָךְ *Pr[omotus] Rabbinum sive Magistrũ, aut, Candidatus M[agisterii]* *Mellodoctor, ut Scaliger p. in. eum* [illegible] *Promotor*, ὁ χειροθέτης, ut Moses Josuam c[reasse] dicitur, Deut.34.9.

סְמִיכָה χειροθεσία *Manuum impositio* me[tony]micè *Promotio, Creatio in Magistrum, D[octorem], Rabbinum, & Judicem, quia Manuum im[positione] fiebat: unde celebris cujusdam Promotoris me[ntio] de quo legitur*, [...]ה בן בבא הסוסך שאלמלא הוא [...]י קנסות מישראל יבן הסמיכת והסמיכה לא רווקא [...] שסמך משה ליהושע אלא אפילו בדבור בלבד די שיאמר אני סומך אותך תהיה סמוך id est, R[. Je]huda ben Babæ χειροθέτης vel Promotor [...] set, sublata fuissent judicia criminalia ex I[srael] (quia tantùm per סמוכים sive Promotos [...]nos exercebantur: pecuniaria non i[...] in Sanhed. fol.13.2.) similiter & χειροθ[εσία Pro]motio Magistrorum. *Nec Promoti[o] [...] manu fiebat, sicut fecit Moses Josuæ* (Deu[t.] Numer.27.43.) *sed etiam cum sermone* (siv[e ver]bis conceptis) *duntaxat: sufficit si d[ica]t,* *PROMOVEO TE RABBIN[UM] ESTO PROMOTUS* scil. *Ma[gister], Rabbi*, Juchasin fol.60. Promotionum h[...] rationem describit Majemon in Statut[is] c[...] nedrio, capite 4. unde quædam ap[...] *Olim quidem omnes promoti promovere [...] que rant alios: sed à temporibus Hillelis pr[...] potest promovere, nisi facultate accepta à P[rincipe] synedrii magni:* (Desumptum hoc est ex [...] Hierosol. Sanhed. cap.1. fol.19 1. sed ibi n[ulla] mentio Hillelis) *Princeps item Synedrii non [potest] promovere, nisi præsente patre domus judicii, [et] vicissim non nisi præsente principe. Qui vero fa[cultatem] tem promovendi accepit, non poterat illud face[re nisi] adhibitis duobus testibus. Nam Promotio non [potest] peragi à paucioribus, quàm à tribus. Non p[o]te[rat] ritus exerceri extra terram Israëlis ulla ratione [sed] tantùm in terra Israëlis, unde requirebatur, ut [Pro]motor & Promotus fuerint in Terra.* (vide d[e hoc] quoque R.Sal. in Avoda sara fol.8.2.) *In[...] autem si utriq; fuerint, præter duos supra d[ic]tos per manuum impositionem, & nudum sermo[nem po]terat etiam quis absens promoveri, per n[...] per Epistolam & scriptum Testimonium. [...] promovendi acceperunt, possunt una vice c[...] plures simul promovere. Prom[o]tis Rabbinis [...] tur & pot[est]as judicandi, sive di[...]* (Sanh.f[o]l.11.2. in fine. vide & Majem. [...]

Sa

[illegible] 3.) Pot[illegible] etiam quandoque [illegible] certas res, vel ad certum Tem[illegible], ad judicandum, sed non docen[illegible], vel facultatem docendi de ve[illegible] non judicandi causas pecuniarias: [illegible] andi de his, sed non de causis cri[illegible]. Ad certum tempus; ut, Facultatem [illegible] candum vel ad docendum, donec ve[illegible]ceps, vel, quamdiu nobiscum versaris in [illegible]. Vide & Abarbin. in Pirke avos [illegible] qui sic fuit promotus & proclamatus [illegible]um Rabbi appellabatur, sed quamdiu [illegible]or ejus, nominabatur חָבֵר Collega, Dis[illegible] familiaris, [illegible], ratione sui Promo[illegible]toris, non quòd disceret in inferioribus [illegible] quòd esset discipulus sapiens, ad docen[illegible] catus & promulgatus à suo promotore [illegible], cum quo parem honoris titulum ferre [illegible]cabant. Semper autem Promotoris [illegible] adjunctum: ut, R. Schimeon ben E[illegible] ulus R. Jehudæ sancti, R. Jochanan [illegible] חבר discipulus-sapiens Rabbi Meir; R. [illegible] חבירו של רבי [illegible] discipulus familiaris [illegible] aliquando etiam תַּלְמִיד חָבֵר Discipulus [illegible] familiaris dictus est, ut in Berach. [illegible] דתלמיד חבר הוה ליה. In Gemara tamen [illegible] hæc etiam usurpatur pro quovis docto. Elias [illegible] in voce חבר scribit: אדם הוא נסיך לרבנות אבל אינו ראוי ערין להיות מורה הוראה להקרא מור[illegible] קורין אותו חבר id est; Homo promotus ad Rab[illegible], sed nondum dignus ut doceat doctrinam pu[illegible] ut vocetur Morenu, id est, Dominus. Doctor Novus Rabbi, præsente ac docente suo Pro[illegible], aut sedebat inferior in pavimento, aut stabat [illegible] causa, & cæt. Vide & 1. Timoth. 4. 14.

סמיכה *Approximatio, Applicatio, Adjunctio, Ad[illegible]hæsio, I[illegible]as.* Item apud Grammaticos, *Con[illegible]structio, Stjunctio, Conjunctio Nominis cum Nomi[illegible]ne, ut fit, quando unum regit alterum in casu Ge[illegible]nitivo.*

סְמִיכוּת *Idem:* & apud Logicos, *Relatio, [illegible]oria relationis:* ut, Pater & Filius. Hîc [illegible] unum alteri Adhæret, & non dicitur nisi respectu alterius. Item *Sustentaculum, Scipio, Ful[illegible]m brachiorum:* סמיכות הרגלים Scipiones pedũ, Krucken/ quibus brachiis homo innititur vel pe[illegible]dibus. Scribitur & סְמוּכוֹת.

סֶמֶךְ *Sustentaculum, Firmamentum, Fulcimen[illegible]tum, Fulcrum cui aliquid innititur, Subsidium, Admi[illegible]niculum. Hinc apud Rabbinos,* הוא סמך לדבר Id [illegible]crum rei est, id est, auxilium, subsidium quo [illegible]mari potest. Est autem minus firma ratione & [illegible]atione, sicut paries ruinosus qui susten[illegible]culo suffulcitur, nec in suo robore & ædificii firmitate continetur & subsistit. [illegible]de dicunt, אף על פי שאין ראיה לדבר סמך לדבר *Etiamsi non est firma ratio rei, tamen ejus est quoddam sustentaculum & adminiculum.* Pro סֶמֶךְ hîc aliquando etiam dicunt זכר Memoriale.

סַמְכָא, סמך *Idem:* Item *Basis, Stylobates, pro Hebræo* אֶדֶן: ut, כָּל סְמַךְ מֵיכַל וְכָל סְמַךְ מַיָּא Omne fulcimentum cibi, & omne sustentaculum potus, Jesa. 3. 1. אתרחיצתא לך על סמך קניא Confisus es in sustentaculo arundineo, Hebraicè מִשְׁעֶנֶת, 2. Reg. 18. 21. אעביד ליה סמך לקבליה Faciam ei adminiculum coram eo, Hebr. עֵזֶר, Genes. 2. v. 18. וְכַכְּרָא לְסַמְכָא Et talentum pro base, Exod. 38. 27. *Plurale,* מְאָה סמכין Centum bases, Exod. 38. 27. לאתכא ית סמכי קודשא Ad fundendum bases sanctas, וסמכי פרוכתא & bases propitiatorii, Ibid. *Aff.* וית סמכוהי Et bases ejus, Exod. 35. 11. וסמכיהון Et bases eorum, Exod. 38. 10. על מה סמכיהא אטבעא Super quo bases ejus defixæ sunt, Jobi 38. v. 6. *Talmud.* ר אביתר בר סמכא הוא Rabbi Abhjather vir authenticæ fidei est, cui quis inniti potest, Gittin fol. 6. 2.

סִמְכָא *Accubitus, Discubitus convivalis, Convivium, Epulum, ab innitendo in discubitu sic dictum:* עבידו להון סמכא Instruite ipsis convivium, Esth. 1. v. 4. in 2. Targum.

סומך vel סוֹמָךְ *Annulus quidam in jugo sic dictus,* Kelim cap. 14. Vide.

סומכא, וסומכיה *Crassitudo, Crassities. Aff.* וסומכיה פושכא Et crassitudo ejus erat palmus, 1. Reg. 7. v. 26. וסומכיה ארבע אצבעין Et crassitudo ejus erat quatuor digitorum, Heb. עָבְיוֹ, Jer. 52. 21.

סומכון *Subsidia, Præsidia, Auxilia, Sustentationes:* ויתחברון להון סומכון Et conjungent, associabunt sibi auxilia, Jer. 11. 26. לבית סמכת In locum sustentationum, ut sciant tibi innitantur. *Emphat.* וכל מלכי סומכותא Et omnes reges præsidiorum, 1. Reg. 10. 15. Heb. כָּל מַלְכֵי הָעֶרֶב Omnium regum Arabiæ, Sic Jer. 25. 20. *Aut simpliciter ipsa Arabia sic appellata fuit à ferendis subsidiis:* unde, כוש סומכותא ומצרים Æthiopia, Arabia, & Ægyptus, Nah. 3. 9. ubi tamen in Hebræo עָצְמָה Robur, fortitudo, quasi sensus sit; Æthiopia præsidia tua sunt & Ægyptus: עקם סומכותא Instrue auxilia, Ezech. 24. 10. בסומכותא אתקף Auxiliis fortissimus est, Ezech. 31. 4. *Affix.* ואתנצחו סומכותיה Et vicerunt præsidia ejus populos multos, Ezech. 31. 5. גברין לא יכלו כסומכותיה Et viri potentes nihil poterant contra præsidia ejus, ibid. v. 8. ואתנצח בסומכותיה Et prævaluit auxiliis suis, ibid. v. 7. ואתברו סומכותיה Et dispersa sunt auxilia ejus, ibid. v. 12.

סומכוס *Somchos, Symmachus, nomen proprium viri;* Ketubhot fol. 52. 1.

אִסְמַכְתָּא *Ratio, Probatio, Fulcrum, Fulcimentum, sed leve, ex accidenti quodam desumptum, quod plenè non probat:* וזה הפסוק הוא כדמות אסמכתא Et hic versus est quasi fulcimentum ejus, Aben Esra Genes.16.3. ושמו זה הפסוק לאסמכתא Et posuerunt hunc versum loco probationis, Idem Lev.22.7. אסמכתא לא קניא Levis probatio nihil obtinet, nihil probat, Sanh. fol.24.2. Abarbinel in cap.53. Jesa. Intentionem generalem prophetiæ hujus assequemur, si sciamus intentionem prophetæ veram, לא דרך דרש ואסמכתא non allegoricè & superfunctoriè; sed secundum sensum literalem. Ita alibi quoque hæc conjungit, דרך דרש ואסמכתא.

סְמַל סְמָאל · סְמָלָא *Sinistra manus:* לְיַמִּינָא וְלִסְמָלָא Ad dexteram vel ad sinistram, 2.Reg.22. vers.2: Vide & in שמל. Nam pleraque cum ש scribuntur, ut Hebraicè.

סְמַלְיוֹן *Semaljon, nomen proprium sapientis vel angeli*, Sota fol.13.

סִמְלוֹן *Lorum jugi, quod capiti boum alligatur:* ut, שבר העול וקצץ סימלונים שנ׳ האל צדיק קצץ עבות רשעים Fregit jugum & amputavit lora, sicut dicitur: *Deus justus concidit funes impiorum*, Psal.129. v.4. Aruch. Vel juxta alios, *Clavi jugi utrinque:* בְּעוֹל הלך אחר סימלוניו Cum jugo procedit post lora ejus, Schabbas fol.59.2. in fine. Glossa inquit: Jugum veterum non erat incisum sicut nostrum, sed læve, ac perforabant in eo duo foramina juxta crassitiem cervicis bovis, ac ibi figebant duos clavos, qui dicuntur סימלונין. Sic in R. Salomone Hos.10.10. ואוסרים אותה בעול המחרישה וסימלוני העול נוקבין Ac alligant eam (vaccam) jugo arationis, & clavos jugi figunt, descendentes hinc inde ad utrumque oculum bovis: קָפַץ ושבר את העול ופסק את הסמלונין Exsilüt, fregitque jugum, & succidit lora ejus.

סְמָלָק *Jasme*, secundum Glossatorem Talmudicum, & Baal Aruch: סמלק מברכין עלויה בורא עצי בשמים Jasme, benedictionem super eo dicunt, *Benedictus, &c. creans ligna aromatica sive odorifera*, Berach. fol.43.2. Glossa: סמלק est יסמין Jasminum in lingua Arabica, estque herba cui tres ordines foliorum, ac unicuique ordini tria folia. *Nescio quare Guido exposuerit* Allium. *Affine est Græc.* Σμιλαξ.

סמם סַמְמָנִין *Colores. Respondet Hebræo* שָׁשַׁר *Indicum, Cinnabaris, Minium:* וּמְצַיֵּר בְּסַמְמָנִין Et depingit coloribus, colore indico, Jerem.22.14. & 46.11. מְצַיְּרִין בְּסַמְמָנִין Depictas coloribus, Ezech.23.v.14. *Scribitur & contractè,* צבע נותן סמנין ליורה וכלן עולין לצבע אחד Pictor dat colores varios in catillum, & omnes illi fiunt color unus. Vide & mox.

סַמָּא *Arsenicum:* vide supra סם.

סַמָּנִין *Aromata odorata:* [...]מַפֵּיק עִקָּרֵי סַמָּנִין Producens odorata & res aromaticas, G[...] v.20. in Targ. Jon. *Idem quod* סַם *de quo su[...]*

סְמָמִית *Araneus, Aranea:* [...]סממית על עקרב Terror aranei contra scorpionem, Sch[...] lio 77.2. Aranea terrori est scorpioni, [...] greditur aures ejus, & occidit eum. Item [...] לעקרב Aranea scorpioni, scil. prodest; [...] quassata, & ictui scorpionis imposita, san[...] ibidem.

סְמַן *Signare, Consignare, Designare,* [...] σημαίνω: ג׳ דברים סימנת לך Tres res [...] tibi, apud Rabbinos: לא סמנא מלתא N[...] signata res, id est, signum bonum & auspi[...] Talm. Kiddusch. fol.59.1. Kimchi ad il[...] gum, עַל דַּרְגָּ שָׁעַיָּא In gradu horarum, 2.R[...] scribit: [...] האבן שמסמנין אותה לדעת השעות [...] est lapis quem signant ad cognoscen[...] u[...] ras. Sic Jes.40.12. ad vocem בַּפֶּלֶס scrib[...] [...] הברזל שהוא מסומן בנקודות לדעת בהם המשקל Est baculus ferreus, qui signatus est cu[...] ctis, ut cognoscatur inde pondus: [...]מסמני Quia designant, portendunt aliquid. [...] *gum*, וְעֵינָהָא אִסְתַּמְיָין מִן דִּמְעָתָהָא Et oculus [...] gnatus est lachrymis ejus, Esth. 5.1. in 2[...] Vel; Et oculi ejus excæcati fuerunt præ l[...] mis, à סְמָא.

סוּמָנִין *Signa, Signata, Designata loca:* [...] סוּמָנִין Et hordea ad designata loca, Jesa.2[...]

סַמָּנִין *Designatores, Delineatores,* Beres[...] sect.1.

סִימָן *Signum;* σημεῖον. Citat Elias ex T[...] Hierosolym. Gen. 4.15. sed ibi in nostris [...] plaribus hodiè non legitur. At Numer.[...] Targum Jeruschalmi, וִיהוֹן לְסִימָן Erunt [...] signum, Heb. לְאוֹת, quod idem. *Plur.* [...] Et cum signis, id est, cùm signa pubertat[...] ducet, Exod.21.7. in Jon. De his signis [...] tatis in virginibus vide Majem. in אישות [...] cap.2. Est סימן העליון & סימן התחתון. *Apud Rab*[...] *binos usitatissimum est, & pluraliter dicitur* [...] & סִימָנִיּוֹת *Signa:* סִימָן יָפֶה Signum pulch[...] סימנין מוכיחין עליו Signa arguunt, produnt [...] סִימָנֵי דְאוֹרָיְתָא Signa Legis. *Est etiam* סִימָן [...] *Sectio, Numerus libri.* Sic Grammatici, [...] rethæ, Kabalistæ faciunt sibi סִימָנִין *Signa*[...] *tas, Characteres, Symbola memorialia certa*[...] *rum.* Sumitur & pro *Litera*, ut Deut.33[...] Aben Esra.

סִימָא *Idem:* סִימָא נָפְקָא בְּאַנְפּוֹהִי Signum [...] diebatur in facie ejus, Exod.32.20. Jon. [...] חָזֵי סִימָן Video signa, Jerem. 4.21. *Emp*[...] [...]זְקָפוּ סִימָנָא Elevate signa, Jerem.6.1. & 4.2[...]

וּבְסַךְ בּסמַיָא Et dolet aromata signis (idoluis), Jub.1.16. *Græc.* σῆμα.

Idem: Plur. Constr. עַל סְמִינֵי רַגְלַי תִּתְרְשַׁם Signa (vestigia) pedum meorum signa-...27. *Affix.* וְסִמָּנֵיהוֹן לָא הַקְתְּמִירְעוּן Et ... non cognoscetis, Jobi 21.29. *Posset ... quod propius accederet ad formam Græ... vox videtur mutuata.*

סימונא *Alga, Ulva, Juncus, Carex*, Ried oder ... *arundo acutum, scindens, & durum, il... è quo victores utuntur ad obstruenda vasa:* ... בסימונא דאגמא אין מחתכין Junco stagno... non scindunt carnem, Cholin folio 16.2. ... vulgò ליתּקא. In Aruch scribitur סיבוניא, ... Talmud, ut positum. *Videtur esse Sy...*, *vel* Symoniacum, *aut* Simonianũ ... *herba, quam ab odore bituminis* ἀσφάλτιον ... Acutum trifolium *propter figuram* ... Vide Colum. lib. 6. cap.17.

סימונא Nomen loci, Ber. rabba sect.81.

כמנטרא סִימַנְטְרָא *Mitra, Cidaris, secundum He-...* כל אחת מהן נטלת חותם של בעלה וסימנטורין ... Unaquæque illarum capiebat sigillum ma-..., & cidarim ejus, Medrasch rab. Cant.4.12. ... חותמי וסימנטרין ... Sigillum meum & cidarim meam, Medrasch Cant.1.2. Item, אם אינו מראה לכם חותם שלי וסמנטרין שלי אל תאמינו Nisi ostenderit vobis sigillum meum & mitram ..., ne credatis ei, Talmud Jerusch. Berach. ... *Sic Hebræi Glossatores exponunt per* מִצְנֶפֶת ..., *Cidaris. Ego verò puto esse originis Græcæ*, ... *Sigillum, Signum, quo aliquid obsignatur.* ... *duo fortè fuerunt annuli, unus communis & quo-... ingestatione, alter signatorius. Vide & supra* סמט. Ponunt alii, etiam significare *Ignem artificialem.* Sic videtur sumi in Medr. Tehillim fol.16. col.3.

סכנים *Nomen proprium loci.* In Aruch citatur שורי סמנים ex Gittin fol. 8.1. Sed in nostris libris legitur טורי אבנין.

סימנקי Vide in רמן, in רימוניקי.

סמם ססמיריקן *Semisericum*, Medr. Koheleth cap.1.7.

סמף סמפון *Pactum, Contractus utrinque initus & scripto comprehensus. Aliter id dicunt* תנאי. *Græcum est* σύμφωνον. אם יש עסקן סמפונות יעשה מה שבסמפוניה Si est cum illis pactum, faciat id quod est in pacto, Metzia cap.1. in fine: סמפון שיש עליו עדים יתקיים בחותמיו Pactum cui adsunt testes, confirmabitur per subsignationem ejus, Ibidem: סדר סמפון כך הוא Ordo vel tenor pacti talis est, Talm. Hierosol. Gittin cap.7. סמפון בעברים ליכא Pactum cum servis nullum est, Ketubhoth fol. 57.2. ubi vide Glossam, & Tosephos, & glossam in Metzia folio 20. col.2.

II. סמפון *Vitium, Defectus, Macula, Labes, propter quam res aliqua rejicitur, irrita redditur & abolescitur:* ולא חיישת לסמפון Neque solicita fuit de vitio aut defectu, Kidduschin fol.10 2. ne fortè reperiret vitium, propter quod oblationes sacræ prohibitæ essent ad esum. Glossa, כל דבר המבטל דבר סמפון שלו Omnis res impediens rē aliquam vocatur *Simpon* ejus; ut Ruptura est vitium abolens literas cōtractus: סמפון בעברים ליכא Vitium in servis nihil est, id est, ad impediendam aut irritam reddendam ipsorum emptionem, aut operas ipsorum, nihil potestatis vel juris obtinet. Item, עבד כהן שלקחו מישראל לא ליכול בתרומה משום סמפון סימפון בעברים ליכא Servus sacerdotis quem accepit ab Israele, non comedet de oblatione tirumæ propter defectum? defectus utique in servis nullus est, id est, ejus vitium vel defectus non est sufficiens ad tollendum actum vel contractum: Kethubh. folio 57.2. Glossa, לשון סימפון הוא ביטול כגון שובר המבטל שטר קרוי סימפון ומום שבאשה או בבהמה שמבטל המקח קרוי ביטול סימפון Vocabulum *Simpon* idem est quod Cassatio, Impeditio; veluti Ruptura impedit contractus literas, & Labes sive vitium in muliere aut animali, impedit actionem; ita & hîc decernitur, ne forte inveniat in oblatione labem, ut res sacra fiat prophana & irrita, ac videatur, quasi alienus comederit sacra, quod prohibitum: III. סמפון est *Fistula pulmonis*: סימפונות הריאה Fistulæ pulmonis, Vide Succa folio 36.1. עד שתנקב לבית הסמפונות Donec perfixus sit (pulmo) usque ad fistulas, Cholin capite 3. in Mischna. *Hæc significatio possit esse ex Græco* πνέω, συμπνέω, *quòd respirationis sit instrumentum*, σύμπνοος *&* σύμπνους *Conspirabile. Vel potiùs est* σίφων *Tubus, canalis, interposito* ם.

סוּמְפּוֹנְיָה · סוּפֹּנְיָה *Symphonia*, συμφωνία, *Musica, Instrumenta Musica*, Dan.3.5.15. Scribitur & ibidem v.10. סִיפֹנְיָא, quod Masorethæ legendum ponunt סוּמְפֹּנְיָא. *Talmudici usurpant etiam pro certo quodam Instrumento musico, Germ.* ein Leyer/ Lyra, inquit Elias, Kelim cap.11. & 16.

סַסְפּוֹרָא *Acies, Acumen. Plurale,* לְמוֹרַג תַּקִּיף חֲדַת מְלֵי סַסְפּוֹרִין In tribulam fortem novam, plenam aciebus sive dentibus, scil. ad excutiendum frumentum, Heb. בַּעַל פִּיפִיּוֹת, Habens duo ora, id est, duplicem aciem, Jesa.41.15.

סַסְפּוֹרִינָא *Sapphirus, pro Hebræo* סַפִּיר, *unde corruptum*, Exod.28.18. in T. Jeruschalmi. In Pentateucho cum triplici Targum mendosè legitur ססמוליְנָא. Elias & antiqua exemplaria per ר legunt. Vide & infrà in ספר.

סַמְפִּירִינוֹן *Adamas, quomodo scribunt Tabulas Legis fuisse:*

gis fuisse סַמְפִּירִינָן *Adamantinas.* Hinc in Medr. Tillim Psalm.87. (sed per נ loco מ, etiam sine utroque, ut videatur esse à סַפִּיר Sapphirus:) Quidam accepit lapidem quendam סַפִּירִינָן, & dixit ad eum alius: Da eum nobis, ut percutiamus eum in partes. Accepit, ac percussit eum malleo in incude, sed fractus fuit malleus, & fissa incus, lapis סנפירינון non fuit fractus. Hæc de Adamante dici, manifestum est. *In Targum Jonathanis*, בְּזִמַּן דְּקַבִּיל תְּרֵין לוּחֵי אֶבֶן סַמְפִּירִינוֹן In tempore quo accepit (Moses) duas tabulas lapidis Adamantis, Exod. 34.12. In Schemoth rab. sect.38. dicitur nomen tribus Isaschar fuisse inscriptum lapidi סַנְפִּירִינוֹן.

סְמַק *Rubere, Rubescere, Rufum esse. Præterit.* סְמַקוּ חֵיזוּ יַתִּיר מִן יוֹהֲרִין Rubent aspectu magis quàm margaritæ, Thren. 4.7. *Participium activum*, מַסְמַק נַהֲרַיָּא מִדַּם קְטִילֵיהוֹן Rubefacit flumina sanguine interfectorum, Genes. 49.11. in T.H. *& passivum plural.* תְּרִיסֵי גִבָּרֵיהוֹן מְסַמְּקִין Scuta fortium eorum rubea sunt, Hebr. מְאָדָּם, Nah.2.3. מַשְׁכֵי דִדְכְרֵי מְסַמְּקֵי Pelles arietum rufæ, Exod.25.5. *Futurum*, אִם יִסְמְקוּן כִּזְהוֹרִיתָא Si rubescant instar coccini, Jesa.1.18. יִסְמְקוּן טוּרוֹהִי Rubescunt montes ejus, Gen. 49.11. ubi Jonathan & T.H. ex Kal יִסְמְקוּן, Hebr. חַכְלִילִי. Vide & Jesa.63.v.2. *Hiphil*, אַסְמִיק · הִסְמִיק *Idem*, apud Rabbinos.

סָמוֹק · סמוק *Ruber, Rubeus, Rubicundus, Rufus:* וּנְפַק קַדְמָאָה סמוק Et egrediebatur primus rufus, Hebr. אַדְמוֹנִי, Genes.25.25. יְנִיק וסמוק Puer & rufus, 1.Sam.17.42. עַל סוּס סְמוֹק Super equo rufo, Zach.1.8. לָא תֶחֱמֵי חַמְרָא רִי סָמוֹק Ne aspicias vinum cùm rubescit, Proverb.23.31. *Emphaticè*, מִן סמוקא סְמוֹקָא הָדֵין De rufo rufo isto, Gen.25.30. *Plur.* סוּסָוָן סמוקין Equi rufi, Zach.1.8.

סוֹמֶק · סֹמֶק *Idem. Plur.* יָת מַיָּא סוּמְקִין כִּדְמָא Aquas rufas instar sanguinis, 2.Reg.3.22. *Fæmin.* תורתא סומקתא Vacca rufa, Num.19 2. Jon.

סוּמְקָתִי *Idem*, Bava basra fol.84.1.

סַמְקָא *Idem*, Lev.13.43. in Jonath. *Plural. in Onkelo*, יָרְקָן אוֹ סַמְקָן Virides aut rufæ, Lev.14.37. ubi Jonath. habet סוּמְקָן.

סומקנות *Rubedo*, Prov.23.29. in Bas.

סַמְקָן *Sardius, Sardonyx* vel *Sardonychus, lapis pretiosus coloris subrufi*; סַמְקָן יָרְקָן וּסבהלום Sardonyx, Topazius, & Adamas, Ezech.28.13. Vide & Exod.39.10. & 28.17. Heb. אֹדֶם.

סומקא *Splen, Lien, Talm.* שִׁבְעָה סומקי מִגּוֹא דְחוּתָא Septem splenes è corpore animalium, Glossa, טְחוֹלִים, Gittin fol.69.1. Item, *Rufum, Rubedo:* חזינא דאזיל סומקא ואתי חורא Video recedere rubedinem, & accedere albedinem, nempe in homine pudore suffuso, Bava metzia fol.58.2.

[...]דִּכְאָה סמוקרי: סְמוּקְרֵי · סְמוּקְרֵי *Ruber, Rufus* [...] Et egressus est primus rufus, Hebr. אַדְמוֹנִי [...] nes.25.25. in Jonath. & T.Hier. חִוָּר סמוקרי [...] subrubida, Lev.13.42. Heb. אֲדַמְדָּם.

סמר *Ithpahel*, אסתמר *Servare sese, Cave[re] vere sibi, Custodiri, Conservari, Custod[ire]* *Usurpatur pro Hebræo* נִשְׁמַר. *Præteritum*[...] אִסְתְּמַר בְּחַרְבָּא Non custodivit se à gladio, 2.[...] 20.v.10. וְאִסְתְּמַר תַּמָּן Et cavit sibi illic, 2.Reg[...] *Imperativus*, אִסְתְּמַר וְנוּחַ Cave tibi & qu[...] Jesa. 7.v.4. אִסְתְּמַר מִן קֳדָמוֹהִי Cave tibi ab [...] Exod.23.21. אִסְתְּמַרוּ לְמִן Cavete vobis, Exo[d...] אִסְתְּמַרִי כְעַן Cave tibi nunc, Jud.13.4. *Fu[turum]* [...]סתמר וְתִסְתַּמַּר Et custodies te, Deut.23.9. [...] stodiet se, Jud.13.13. יִסְתַּמַּר Custodietur, Jo[...] v.17. secundum Regia. [...]אֲמָרִית לְכוֹן תִּסְתַּמְּרוּן Et ab omnibus quę dixi custodietis vos, D[...] v.4. וְתִסְתַּמְּרוּן לַחְדָא לְנַפְשָׁתֵיכוֹן Et custodieti[s] dè in animis vestris, Jos.13.11.

II. סַמַּר *Clavo firmare vel compingere.* [...] לחוקו Cui clavos infixit ad roborandum [...] Majemon. in Statut. de Sab. cap.19. מְסוּמָּר [...] *conjunctum:* סנדל המסומר Calceus clavo fi[...]tus, Calcei lignei erant, quorum superio[r] inferiori clavo jungebatur firmitatis c[...] Schab. 60.1.

מַסְמְרָא *Clavus:* כְּמַסְמְרָא בְקִיסָא Sicut clav[us in] ligno, Numer. 25.3. in Jon. *Plur.* מַסְמְרִין [...] וּמְתַקִּיף לֵיהּ בְּמַסְמְרַיָּא Et roborat illud c[lavis] Jesa.41.v.7. בְּמַסְמְרִין וּבְמַקָּבִין Clavis & ma[...] Jerem.10.4.

מסמר *Scalpellum chirurgicum ad secandam [ve]nam:* מסמר הגרע Scalpellum venæsectoris [...] lim cap. 12.

סְמַרְטִין *Nomen gentis barbaræ.*

סמרטוט *Veteramentum, Vestis lacera & ab[...]* *Frustum panni laceri*, Lump: [...]פקנו בסמרטוט [...] stergit illud frusto panni: [...]רך עליה סמרטוט [...] volvit illud panniculo, Schabb.133.1. in M[...] בצבת ולא בסמרטוטין Cum forcipe & non ve[sti]mentis panni, scilic. accipit carbones, M[...] Psalm.114. Apud Talmudicos legitur in [...] verbio quodam, quod vide in הדר, in [...] מְהַדּוּר. Legitur & absque ם ab initio, ut i[n li]tera מ.

סְמָרוֹן *Hodiè*, σήμερον: [...]ל אמרה טמאה אני Heri dixit, immunda sum: h[odie] סמרון טהורה [...]munda, Talm. Jerusch. Ketubh. cap.2.

סמרת סְמָתוֹר · סְמָתַר *Unguentum odorif[erum]* *Unctio, Inunctio boni odoris causa* [...] יְהִיב סְמָתַר מְשַׁחֲהוֹן Ut daretur unguentum [un]ctionis ipsarum, Hebr. תַּמְרוּקֵיהֶן, Esth. 2[...] סְמָתַר רְבוּתָהָא Unguentū unctionis ejus, ibid[...] *Plurale*, וּבִסְמָתוֹרֵי נְשַׁיָּא Et unctionibus m[...] br[...]

ctibus, Hebr. תַּמְרוּקֵי, Esth. 2.12. *Affix.* כַּד שְׁלִמִין יוֹמֵי סַמְתּוּרֵיהוֹן Quando completi essent dies unctionum suarum, Ibid. Heb. יְמֵי מְרוּקֵיהֶן.

סַמְתְּרָא *Unguentum medicinale, Emplastrum, Medicina:* הוּא כָּיְתֵי מַכְאוֹת וּכַעַל סַמְתְּרִיתָא Ipse adducit plagam & imponit emplastrum, Hebr. וְיֶחְבָּשׁ Et obligat, Job.5.18. *Baal Aruch citat hujus vocis duo exempla ex Talmud:* prius ex Bava metzia fol.107.2. עבדי להו ספתר וחיי Faciunt illis emplastrum, & convalescunt: *sed in nostris libris legitur* סַפָּא. In glossa explicatur, סם המחבר בשר חתוכה Pharmacum consolidans carnem discissam. *Alterum* extat in Bava basra folio 74.2. ההוא עישבא סמתרי הוה Herba illa medicinalis fuit; Glossa; עשב שמחבר Herba conjungendi, consolidandi, conglutinandi vim habens.

סַמְתַּר *Unguentare, Obligare, propriè vulnus aut plagam: hinc, Curare, Sanare quovis modo. Futur.* הֲבָרַם דְסָנֵי דִינָא יְסַמְתַּר Num eũ qui odit judicium sanabit, scilic. ab iniquitate, ut insons & justus habeatur, Job.34.17. cui opponitur mox, Num justum magnum יְחַיֵּב condemnabit? Heb. יַחֲבוֹשׁ Obligabit, curabit. Sic pro eodem verbo usurpatur Job.5.18. Unde minus benè in Regiis legitur יִסְתַּמַר Custodietur.

סְנָא סְנֵי *Odisse, Odio habere vel prosequi, Heb.* שָׂנֵא, *& inde Chaldaicè quoque interdum per* ש *effertur. Præteritum cum Affixo,* וְסָנְאַהּ Et odit eam, Deut.22.16. Regia וּסְנֵנָהּ, quæ forma in hoc Affixo & hoc tempore inusitata est. Sic 2.Sam.13.15. accipiendum: וּסְנֵיתָא רִשְׁעָא Et odisti improbitatem, Psalm.45.8. מִדְסָנֵיתָא לְהוֹן Eò quòd odisti ipsos, Ezech.35.11. הֵיכְדֵין סְנֵית מַרְדּוּתָא Quomodò odi disciplinam, Proverb.5.12. *Aff.* סְנֵיתִנּוּן Odio prosequor ipsos, Psalm.139.v.22. עַל דִסְנוֹ יְדִיעְתָא Eo quòd oderunt scientiam, Proverb.1.29. *Participium,* שִׁית אִנּוּן דִסָנֵי אֱלָהָא Sex sunt quæ odit Deus, Prov.6.16. וְסָנֵי מַכְסְנוּתָא בּוּרָא הוּא Et qui odit correptionem, insipiens est, Proverb.12.1. וְסָנֵיא לְגַבְרָא Et odio habet virum, Proverb.14.17. וּמִדְסָנֵי יָתְהוֹן Et ideo quòd odit eos, Deuter.9.28. *Plurale,* וְסַכְלֵי סָנִין יְדִיעְתָא Et stulti odio habent scientiam, Prov.1.22. דְסָנַן Qui odio habent, Exod.18.21. *Aff.* וְכָלְהוֹן סָנְאַי Et omnes osores mei, Prov.8.36. וּמְשַׁלֵּם לְסָנְאוֹהִי Et retribuens osoribus suis, Deuter.7.10. וְיִתְּנִנּוּן בְּכָל סָנְאָךְ Et imposuit ea omnibus osoribus tuis, Deut.7.v.15. עַל סָנְאָנָא Super osores nostros, Exod.1.10. *Fœmininum,* דַּחֲלְתָא דַיְיָ סָנְאָה בִישְׁתָא Timor Domini odit malum, Prov.8.13. *Participium Pehil,* אַף לְחַבְרֵיהּ סְנֵי מִסְכְּנָא Etiam socio suo exosus est pauper, Prov.14.20. *Fœminin.* אֲרֵי שְׂנִיאֲתָא לֵאָה Quod exosa esset Lea, Genes.29.31. בַּר שְׂנִיאֲתָא Filium exosæ, Deut.21.17. Jonathan habet סְנִיתָא. *Infinitivus,* אֲרֵי מִסְנָא סְנֵיתָהּ Quòd odiendo odisti eam, Jud.15.2. וְאוֹסִיפוּ עוֹד לְמִסְנֵי יָתֵיהּ Et addiderunt amplius odisse eam, Genes.37.8. ubi Veneta סְנוֹ sine מ formativo, quod in Onkelo aliâs inusitatum est: לְמִסְנֵי עַמֵּיהּ Ut odio haberent populum ejus, Psalm.105.25. וּלְמִסְנֵי יָת רַחֲמָךְ Et odio habeas qui diligunt te, 2.Sam.19.6. *Imperativus,* סְנוֹ בִישׁ Odio habete malum, Psal.97.10. *Futurum,* דְּלָא יִסְנְנָךְ Ne odio habeat te, Prov.9.8. וְיִשְׂנְנַהּ Et odio habuerit eam maritus posterior, Deut.24.3. לָא תִשְׂנֵי יָת אֲחוּךְ Ne odio habeas fratrem tuum, Levitic.19.v.17. *Apud Rabbinos,* כָּל אוּמָנָא סָנֵי בַּר אוּמָנוּתֵיהּ *Omnis artifex odit socium artificii sui,* Vide Genes.3.v.4. in Targ. Jonath. *Apud Talmudicos,* ההוא צורבא מרבנן דהוו סנו שומעניה Iste Discipulus sapientum, cujus famam odio habebant, id est, qui sinistrâ famâ laborabat, qui malè audiebat, Moed katon fol.17.1. Sic, האי מאן דסנאי שומעניה Megilla fol.25.2. תנו רבנן שלשה שונאין זה את זה *Tradiderunt Rabbini, Tria se invicem odio prosequuntur, Canes, Galli, & Socii sive Collegæ: quidam dicunt, Etiam scorta: alii addunt etiam Discipulos sapientum, qui sunt in Babylonia,* Pesach. fol.113.2. Item, שלשה הקב״ה שונאן *Tres Deus Opt. Max. odio prosequitur, Qui aliud ore loquitur, aliud corde sentit, qui testimonium aliquod pro socio suo scit, & non testatur illud, & denique eum, qui proximum suum solus in scortatione deprehendit, & solus contra eum testatur,* Ibid. סניא דיבי *Odium luporum.* Sic quoddam Intestinum vocatur, quòd lupi illud oderint, & ab ejus usu abstineant, ut vult Baal Aruch. Citatur ex Cholin fol.47. sed illic non reperio. Legi autem in Vajikra rabba sect.3. & in Cholin fol.50.2. Quid est Venter interior? סניא דיבי, R.Sal. Gallicè exponit קרש״יא בו״דיל. Vide ejus glossam.

סְנֵי *Odiosum:* Apud Talmudicos: Gentilis quidam veniens ad Hillelem senem, petiit ab illo, ut quàm compendiosissimè se doceret totam Legem. Respondit Hillel: דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא *Quod odiosum est tibi, proximo tuo ne feceris. Hæc est Lex tota: cætera nil sunt nisi ejus explicatio,* Schab. fol.31.1. Christus ait: Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται, Matth.7.v.12.

סָנֵי *Osor.* Vide sup. in Partic. & infr. סנן & סנה.

מַסְנָא · מִסְנָא *Idem: Aff.* וְלָא מַסְנְאַי Neque osor meus, Psal.55.13. מַסְנָאָךְ Osores tuos, Psal.139.21. מִמְעִיקָנָא וּמִסְנְאָנָא Ab afflictoribus & osoribus nostris, Psal.44.8.

סַנְיָא · סְנִיתָא · סְנִיתָא *Odiũ:* עַד שֵׁיצָאוּת סְנִיתָא Usq; ad perditum odium, extremo odio & maximo, Psalm.139.22.

סְנֵאָה · שִׂנְאָה *Idē*: וְאִם בְּסִנְאָה דְּחָהִי Et si ex odio expulerit eam, Numer. 35.20. סִנְאֲתָא רַבְּתָא לַחֲדָא Odio magno valdè, 2. Sam. 13.15. וְשִׂנְאֲתָא חֲלַף דְּרַחֵמִית Et odium pro eo quod dilexi, Psal. 109.5. וְשִׂנְאֲתָא דַּחֲטוּף סְנוֹ יָתִי Et odio violentiæ oderunt me, Psal. 25.19. *Aff.* אַף שִׂנְאֲתְהוֹן אַף קִנְאַתְהוֹן Etiam odium, etiam invidia ipsorum, Eccles. 9.6. quidam, שְׂנִיאוּתְהוֹן.

סְנוּתָא *Idem*: מְמַלְּלֵי סְנוּתָא Loquentes odium, vel odiosè, Psal. 109.3. *Apud Talmudicos*, משום סניות מלתא Propter odium illius rei, quia odiosa res erat, Nedar. fol. 62.1.

סָנְאָ · סְנָא *Idem*, Genes. 50.15. & 27.41. Jon. Deut. 19.4.

סִנְיאָה · סְנוֹאָה *Idem. Emphat.* סְנוּאֲתָא תְגָרֵג תְגָרֵי Odium excitat rixas, Proverb. 10.12. אַף סְנִיאָתָא דִסְנְנוּן Etiam odium quo odit eos, Eccles. 9. v. 1. מִן תּוֹרֵי מְפַטְּמֵי בִסְנִיאָתָא Præ tauris pinguibus cum odio, Prov. 15.17.

סנב סַנְבוּטִין *Ornamenti vel Monilis genus, quo in die Sabbathi ornari solent*: ולא בסנבוטין Neque cum monilibus, egreditur scil. in sabbatho, Talm. Hier. Schabbas cap. 6. in Misna, pro quo in Talmud Babylonico legitur סרביטין. Vide sup. in לחה in לחיים.

סַנְבַּטְיוֹן Vide suprà in ססב.

סינבול Vide suprà in סבל, in סבולת.

סנג סנגרון סְנֵיגוֹר *Advocatus, Procurator causam alicujus agens & defendens. Græcum est* συνήγορος, *unde I in A converterunt, ut mox in* סַנְהֶדְרִין *ex Græco* συνέδριον. *Oppositum ejus* קָטֵיגוֹר κατήγορος *Accusator. Hinc erravit Munsterus, & cum eo Guido, quòd hoc significatum etiam apposuerunt priori. Apud Rabbinos & Talmudicos*, אֵין קָטֵיגוֹר יַעֲשֶׂה סַנֵיגוֹר *Accusator non potest esse procurator vel defensor*, Rosch haschana fol. 26.1. Kiddușchin fol. 5.1. & vice versâ סניגור יעשה קטיגור *Procurator fit accusator*, Ibid. אוי לְזֶה שֶׁנַּעֲשָׂה סַנִיגוֹרוֹ קָטֵיגוֹרוֹ *Væ ei, cujus procurator fit accusator*, Vajik. rabba sect. 30. Usurpatur sic *proverbialiter* de variis: veluti; Deus jussit sacrificia justa & legitima offerri: si verò quis avarus aut profanus offerat claudum, cæcum, discerptum & vitiosum, tunc advocatus fit accusator, &c. Item, אין הדיין יעשה סניגור לדבריו *Judex non constituit advocatum sententiæ suæ*, Schevuoth fol. 31.1. Non revocat sententiam latam, nec opus habet eam contra reum defendere, aut ejus rationes semper reddere.

סְנֵיגוֹרְיָא συνηγορία, *Defensio, Patrocinium causæ*: עד כאן היה לך רשות ללמד סניגוריא מכאן ואילך אין לך רשות Hactenus fuit tibi licitum proponere patrocinium, hinc & deinceps non est tibi potestas defensionis, Jalkut in Genes. sect. 44. ex Ber. rabba sect. 26. Vide R. Salom. Gen. 19.12. & 20. v. 2. Item Exod. 20.1. *Falso ab aliis explicatur Accusatio, Delatio, quod significat oppositum* קָטֵיגוֹרְיָא.

סנר סַנְרִיּוֹת *Herbæ sic dictæ.* Sic legitur in Aruch in רגילא. In Talm. Bas. סנריות: in aliis libris, סנריות. In Talm. Hieros. סנריות:

סַנְדָּל · סַנְדְּלָא *Calceus, Calceamentum, Sandalium*, σανδάλιον. *Respondet quandoque Hebræo* נַעַל, *maximè in Jonathane in Legem, & Targum Hierosolymitano*: עַד רְצוּעָא דְסַנְדְּלָא Usque ad corrigiam calceamenti, Gen. 14.23. in T. H. & sic quoque ibidem legendum in Jonathane: בֵּי שְׁלִיף סַנְדְּלָא Domus soluti calceo, Deut. 25.10. מִסַּנְדְּלָא וְתַשְׁמִישׁ A`calceamento & concubitu, Num. 29.7. Jon. וְתַשְׁמִישׁ עַרְסָא וּסַנְדְּלָא A`concubitu lecti & calceamento, Levit. 23.27. Jon. *Aff.* וְתִשְׁלוֹף סַנְדְּלֵיהּ Et exuet calceum ejus, Deuteron. 25.9. *Plurale*, וִיהָכוּן בֵּיהּ בְּסַנְדְּלִין Et ibunt in eo cum calceamentis, Jesa. 11.15. בְּסַנְדְּלִין דְּסַסְגוֹנָא Cum calceamentis taxeis, Cant. 7.1. *Aff.* וְסַנְדְּלֵיכוֹן לָא אִתְלְּיָאוּ Et calcei vestri nō fuerunt extracti à pedibus vestris, scil. rupti aut triti ob vetustatem, Deuter. 29.5. שְׁלוֹף סַנְדְּלָךְ Solve calceos tuos, Exod. 3.5. Targ. Hier. *Apud Talmudicos Proverbium*, עד דסנדלא ברגלך דרוס כובא *Dum calceus est in pede tuo, conculca spinas*, Jalkut in Leg. fol. 279.1. לא יצא איש בסנדל המסומר Non egredietur vir (in sabbatho) cum calceo ferrato, id est, clavis ferreis munito, Schabbas fol. 60. in Misna. עור הסנדל Corium calcei, hoc est, *Obstragulum*, Kelim cap. 26. סנדל הנוטה *Calceus inclinans*, qui inclinat in unam partem, ubi solea tenuior est, aut in incessu ab una parte declinat ultra soleam, quòd soleæ pars crassior sit ab altera parte, Schabbas fol. 60.2. סנדל של סיידים *Calceus cæmentariorum*, Edajoth cap. 2. Hic ligneus erat, quo utebantur, quando calcem tractabant, ne coriaceos adurerent. Author Aruch *Trullam cæmentariam* explicat, quòd soleam calcei referat: סנדל של עריסה *Calceus lecti*. Solebant cunas & lectulos puerorum ferramētis munire circa pedes, ne ab humore soli putrescerent: ea vocabant *Calceos lecti*: Oholoth cap. 12. סנדלי בהמה של מתכת Soleæ bestiæ ex metallo: *soleæ equi*, Kelim cap. 14. עשה לה סנדל Si fecerit ei (vaccæ) calceum, Para cap. 2. nesc. ob viæ lubricitatem cadat. *Ita nunquam aliter* סנדל, *quàm de Calceamento pedis, usurpatum legitur, ut totus liber Jevammoth de Jure leviratus, manifestè docet, & quicunq; alii de ista materia scripserunt. Græcum* σανδάλιον *Vulgatus Act. 12.8. vertit* Caligas, *ubi hæc vox non pro tibiarum tegumento, sed pro Calceamentis aut calceis sumitur. Unde & D. Hier. Jesa. 20.2. (ubi & hæc vox in LXX. Gr. legitur) scribit:*

scribit: Et calceamentis è pedibus, quæ LXX. σανδάλια, id est, Caligas vocant. *Scribitur quandoq; apud Rabbinos* סנדלא: unde, ר' יעקב זבן סנדלא R. Jacob vendebat calceos, ע"ז fol.13.2.

סנדלר *Calcearius, Sutor.* Hinc quidam R. celebris appellatus fuit ר' יוחנן הסנדלר R. Jochanan sutor. *Elias in Thisbi scribit, se non invenisse aliud nomen huic simile, quod in* ר *formativum desinat, communi verò id esse Italis & Germanis.* Nos verò plura observavimus: ut, חליטר suprà in חלט: item, נחתומר · פילרא & quædam alia. *Fortè simile quoque est, quod suprà positum* סמוקר, *& inde* סמוקרי *Rubicundus.*

סנדלריאות Vide in בנר.

II. סנדל *Est species abortivi, habens formam planam instar calcei, Mola.* הפלת סנדל Quæ abortit sandalium, Talm. Nidda cap.3. in Mischna. Glossa Bartenoræ ad hanc vocem: Sunt frusta carnis facta adinstar linguæ bubulæ. Et quia ei inest figura soleæ, vel calcei, ideò vocatur *Sandal*: solet autem venire cum infante. Idem scribit quoque Rambam, quem vide insuper in הלכות אסורי ביאה cap.10. In Gemara quidam volunt ideò sic dici, quòd referat figuram piscis cujusdam marini sic appellati, & multa præterea de eo disputantur. R. Salom. scribit: *Sandal* nunquam est sine infante alio: & hic propter sandalium fit mas & fæmina, ut dubiū sit utrum mas sit an fæmina? &c. vide ibi plura. In Vajikra rabba sect.14. Deus conservat conceptum שלא יעשה סנדל ne fiat sandalium. Glossa, מעוך כמין סנדל Depressus instar sandalii. Alibi, מארבעים יום עד שלשה חדשים יבקש רחמים שלא יהא סנדל A quadragesimo die (conceptionis) usq; ad tertium mensem orat, ne fiat *Sandal*, Berach. fol.60.1. Glossa; Ne gravida fiat uxor ejus infante alio, & ita imminuatur forma prioris, similisq; fiat pisci marino, cujus nomen est סנדל *Sandal.* Sic legimus in Nidda fol.25.2. סנדל דומה לסנדל Sandal (abortus) similis est Sandalo pisci marino: ab initio quidem infans est verus, sed rumpitur postea; veluti si quis alteri colaphum impingat, ita ut faciem suam convertat retrorsum. Hactenus glossa. Erit ergò

III. סנדל quoque *Piscis quidam marinus, à plana forma, quâ sandalium vel soleam refert, fortè sic appellatus.* Apud Athenæum lib.4.1. ex Matrone, Σάνδαλα δ' αὖ παρέθηκεν ἀειφυῆ ἀθανάτων, *Apposuerunt & Sandalia æterna Deorum immortalium*; ad quæ verba Casaubonus: *Planos pisces, cujusmodi est solea, vocat* Sandala immortalium, *Nereidum videlicet, & aliarum nympharum marinarum.* Et Dalechampius in margine ad hanc vocem *Sandalia* scribit; *Sic vocat planos pisces.*

סנדלכן *Gemmæ nomen*: *respondet Hebræo* ראמות, *quod alii Coralia, alii Sandastros explicant: Sandastrus gemma ardens sive scintillãs, de qua Plin. lib.*37.7. In Targum, סנדלכן ובורלין לא יִדְכַר Coralia & margaritæ non commemorabuntur, Job.28.18. Interpres Latinus vulgatus hîc *Smaragdos* reddit: ובורלין וסנדלכן Margaritis & smaragdis, Esth.1.v.4. Veneta hîc habent סנדלכן quod videtur mendosum.

סנדלפון *Nomen Angeli, cujus officium describitur in zohar in Exodum, col.*102. R. Salomon scribit Ezech.1.15. זה סנדלפון העומד בארץ וראשו מגיע לבין החיות Iste est Sandalphon, qui stat in terra, & caput ejus pertingit inter animalia ista. *Guido deducit ex Græco* συνάδελφος.

סנדק *Compater, Susceptor, qui infantem in sinu continet, cùm circumciditur. Judæis est domesticum vocabulum. In Aruch non adducitur: tantùm Elias id adducit in suo Thisbi, etsi apud scriptores non legerit.* In quadam Epistola inveni, גם תהיה סנדק לבני Etiam eris susceptor filii mei.

סנדון · סינדְנָא *Sindon, Linteum, Sudarium.* Guido citat ex zohar.

סנהדרין Vide in סנהדרין in seq. rad.

סנה סְנֶה *Rubus*: אתגלי על מֵטָּה בסנָיא Revelatus est Mosi in rubo, Deuter.33.16. in Jon. & T.H. notatum habet סְנָא, quæ forma in Quiescentibus tertiâ insolens est. Sic Exo.3. *Apud Rabbinos*, סניא ראפיק ורדא *Rubus producit rosas*, Jalkut proph. fol.19. col.3. Sic improbi nonnunquam generant bonos & probos. Sic in Schir rabb. מן סניא נפק ורדא cap.1.v.1. *Ex spinis nascitur rosa. Plur.* חולדת הסניים Mustela ruborum, in rubis degens, Kilaim cap.8. pro quo in Medr. Kohel. cap.6.v.11. scribitur חולדת הסנאין. Vide Bava kama fol.80.1.

אסינא · אסינא · אסיִנתא *Idem. Prima forma est in Onkelo, quæ meliùs ad analogiam linguæ esset* אסנא. Sic locis prædictis. *Altera extat apud Tahnudicos*: unde, נודרא דאסינתא Cortex rubi, Schabb. fol.109.2.

סיני *Sinaj, montis noti nomen, in quo Lex Dei tradita est Mosi. Hinc quidam Rabbi Joseph* סיני *Sinaiticus dictus est, quòd Legem Divinam, & omnes traditiones patrum ad unguem sciverit, ac si eas, ut Moses, in monte Sinaj à Deo accepisset. Inde idem dictus fuit* עוקר הרים *Evellens montes*, in fine Berach. fol.64. *Mons autem ille sic dictus fuit à* סנה *Rubo.* Vide Lexicon nostrum Hebraicum, & Drusium in Deut. cap.1.

סינין *Cortices, Pelliculæ tenues* של סנה *rubi, quibus vasa obstruebantur*, Kelim cap.10. Aruch scribit סנין, & sic R. Salom. quod meliùs convenit.

סַנְהֶדְרִין *Synedrium, Consessus judicum aut senatus, vel doctorum, docentium jura divina & humana, Judices, Senatores, Seniores. In Novo Testamento vocantur inde* πρεσβύτεροι *Seniores, Matth.16.21. Sic ubi Hebraicè dicitur* Consessus senum, *ibi Targum dicit* Sanhed. *ut infrà adducetur. Ortum est ex Græco* συνέδριον, *unde Josephus eos vocat* συνέδρους: *vel ex* συνέδριον, *unde I in A conversum, quod & in aliis sæpè factum ut paulò antè in* סַנֵּיגוֹר, *ex* συνήγορος. *Scribitur quandoq;* סנדרין, *quod ad Græcam vocem propiùs accedit, Sanhed fol.14 2. Nugantur Rabbini, Græcæ vocis ignari, in explicanda Etymologia. In Pesikta, Paraschâ* בהעלותך legitur: סנהדרין *dicitur quasi* סן & הדרין; *nempe* סן *idem quod* תורה *Lex, quæ data in monte Sinai,* הֲדְרִין *Repetentes, Versantes, quia* מְהַדְּרִין *repetunt, versant, explicant Legem Commentariis. In* לקוטים *Collectaneis Maharil legitur;* סנהדרין *dicũtur propterea quòd* סונאים הדרת פנים בדין *odio habent acceptationem vultus sive personarum in judicio. Sic Bartenora in lib. Sota cap.9. In Aruch manuscripto,* שונאי דורונות id est, *quasi odio habentes munera. Græcam originem probat Elias. Usurpatur autem singulariter genere fœminino, & per Apocopam dicitur* סַנְהֶדְרֵי, *pluraliter* סַנְהֶדְרִיּוֹת. *Synedrium duplex fuit, Magnum & Parvum:* סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה: *Synedrium magnum* residebat Hierosolymis tantùm בלשכת הגזית in aula judiciaria ex lapidibus cæsis & politis exstructa (Middoth c.5.) & constabat ex uno & septuaginta viris senibus, (qui rotundè vocantur septuaginta, Num.11.16. illis Moses præfuit, & sic 71.) prudentioribus & primariis in populo, qui majores causas, ac graviora regni judicia dijudicabant, veluti de bello & pace, de commodis & juribus publicis, de communibus tribuum negotiis, de falso propheta, de summo sacerdote, de judicibus & magistratibus tribuum & similibus. סנהדרין קטנה *Synedrium minus* residebat in singulis urbibus & locis, ubi centum & viginti cives sive œconomiæ essent, & plures, non autem pauciores, & constabat ex viginti tribus judicibus, qui minora sui loci negotia dijudicabant. His subjunctum erat *Judicium triumvirale*, constans ex tribus viris, qui leviculis djudicandis erant præfecti, veluti de debitis pecuniariis, de furtis, raptis, damnis illatis, calumniis, infamiis, plagis, & similibus, ut prolixè describitur in principio libri Sanhedrin, & in Majemone, libro de Constitutionibus Judicum Sanhedrin, parte quartâ, & in libro Arba turim, Tur sive libro חושן המשפט, num.1. Vide etim Abbreviaturas nostras in abbreviatura אב״ר. Synedrium magnum sublatum est 40. annis ante vastationem Templi secundi, Schabb. fol.15.1. Rosch haschana fol.31.1. Avoda sara fol.8.1. *Sanhedrin sive Synedrii majoris crebra etiam mentio apud Targumistas posteriores, veluti in sequentibus, quæ ab Elia observata:* וְשַׁבְעִין דִּקְלִין כָּל קֳבֵל שַׁבְעִין סָבַיָּא סַנְהֶדְרִין דְיִשְׂרָאֵל Et septuaginta palmæ contra septuaginta seniores Sanhedrin in Israël, Exod.15.27. in Talm. Hierosol. סוכלתני עָלְמָא סַנְהֶדְרִין שׁוּבְעִתִי חַכִּימַיָּא דִמְפָרְשִׁין Prudentiores in mundo judices Sanhedrin, septuaginta sapientes qui explicabant, &c. Num.21.18. in T.H. עַל יָתְבֵי סנהדרין · דמשה Pro assessoribus Sanhedrin Mosis, Psalm.45.1. Sic Psal.80.1. גָּלוּת סַנְהֶדְרִין De exilio Sanhedrin, Psalm.69.1. in Venetis. ובסנהדרין דחכימיא משבחין יָתֵיה Et in consessu judicum sapientum laudabunt eum, Psal. 107.32. Hebr. במושב זקנים In consessu seniorum: וְחַכִּימַיָּא יָתְבֵי סַנְהֶדְרִין Et sapientes assessores Synedrii, Cant.4.1. בְּגִין זְכוּתָא יָתְבֵי סַנְהֶדְרִין Propter meritum assessorum synedrii, qui occupati sunt in Lege, & illuminant judicium, Cantic. 5.v.12. ונחת לְבָבֶל לְסַנְהֶדְרִין Et descendit in Babyloniam ad concilium sapientum, Cantic.6.1. Id non fuit synedrium judicum & Magistratus summi, sed collegium doctorum: יָתֵבָא בְּבֵית מִדְרְשָׁא עִם חַבְרֵי סַנְהֶדְרִין Et sedet in domo doctrinæ (schola) cum sociis collegii, & reliquis populis, qui auscultant vocem principis scholæ, & discunt ab ore ejus verbum Legis, Cantic.8.13. גְּלִי קֳדָם כָּל יָתְבֵי תְרַע סַנְהֶדְרִין רַבָּא דְעַמִּי Notum est omnibus assessoribus portæ synedrii magni, populi mei, Ruth.3. v.11. וּבֹעַז סְלִיק לִתְרַע בֵּית דִּין דְאַתְרָא סַנְהֶדְרִין וִיתִיב תַּמָּן עִם סָבַיָּא Et Boas ascendit ad portam domus judicii, in locum synedrii, & consedit illic cum sapientibus, Ruth.4.1. סָבַיָּא מִתְּרַע סַנְהֶדְרִין אתבטילו Senes ex porta synedrii sublati sunt, Thren.5.14. וְכָל דִּבְעוֹ מִנִּי רַבָּנֵי סַנְהֶדְרִין Et quicquid petebant à me Doctores collegii, Eccl.2.10. אֲנָא וְרַבָּנֵי סַנְהֶדְרִין Ego & Doctores collegii magni, Ibid. v.4. in Venetis: וְרַבָּנֵי סַנְהֶדְרִין מָרֵי הִלְכְתִין וּמִדְרְשִׁין דְּאִתְיְהִיבוּ עַל יְדוֹי דְמֹשֶׁה Et Doctores Sanhedrin collegii magni, periti jurium & doctrinarum, qui dati sunt per manum Mosis, Ecclesi.12.12. in Venet. וּמָרְדְּכַי יָתִיב בְּסַנְהֶדְרִין Et Mardochæus sedebat in consessu, quem aptaverat ipsi Esthera in porta regis, Esth.2.v.21. in Venetis: וְכַד חֲזָא הָמָן יַת מָרְדְּכַי וְיַת טַפְלַיָּא דְעָסְקִין בְּפִתְגָמֵי אוֹרַיְתָא בְּסַנְהֶדְרִין Cumque vidisset Haman Mordechæum & pueros operam dantes Legi in consessu quem apparaverat ipsis Esther in porta Regis, Esth.5.9. in Venet. Et in ejusdem libri Targum secundo, דִּי עֲלֵיהוֹן יָתְבִין שַׁבְעִין דַּיָּנִין דָּיְנָא קֳדָם מַלְכָּא שְׁלֹמֹה In quibus sedent septuaginta judices, judicantes judicium coram rege Salomone, Esth.1.v.2. *Hæc loca Elias annotavit. Sed plura sunt absq; dubio:* ut Psal.140. v.10. אחיתופל רֵישׁ סַנְהֶדְרֵי Achitophel caput Synedrii

deii discipulus meus: Item, קָם מִגּוֹ סַנְהֶדְרֵי דִּי לֵיהּ Surrexit è medio synedrii sui, Heb. מִתּוֹךְ הָעֵדָה, Num.25.7. in Jon.

סנור Excæcare. Futur. הַעֵינֵיהוֹן דְּגוּבְרַיָּא הָאִנּוּן דְּבְאַרְעָא הַהִיא תְּסַנֵּר Nunquid oculos virorum istorum qui sunt in terra hac, excæcabis? Num.16.14.

סַנְוֵרְתָּא Cassis, Galea: R. Salomon in Glossa Talmudica scribit, esse כובע עור תחת כובע המתכת Galeam coriaceam sub galea ferrea. In Misna vocatur קמרא Cassis, Schab. fol.62.1. Prohibitum in die Sabbatho cum ea exire. Sic Syrè, וסימו סנורתא דפורקנא Et imponite (capiti) galeam salutis, ad Ephes.6.17.

סנט Vilipendere, Despicere, Despectui, Contemptui habere: Irridere, Deridere: והיו הכל סנטין בה Et omnes deridebant eam, Glossa, מליזים אחריה ומקטרגים עליה Beresch. rabb. sect. 71. אופיכים בו קופזים בו סונטים בו Plaudebant super eo, exultabant super eo, ridebant super eo, Beres. rab. sect.68. Glossa, לשון ציחוק וקינטור.

סונטומא Quod in Aruch hîc citatur ex Vajikra rabba sect. 12. id hodiè aliter legitur in libris nostris. Si alicubi legitur, erit Græcum σύντομα.

סנטומוס συντόμως Breviter, In summa: כך אמר לי הקב״ה סנטומוס Sic dixit mihi Deus συντόμως, in Medrasch Cantic.1.12. & 3.7. Bemidbar rabba sect.11.

סַנְטַר Custos urbis, Custos portarum: המוכר את העיר מוכר את הסנטר Qui vendit urbem, simul vendit custodem portarum, Bava bathra fol.68. col.1. Glossa, Santar est העבד הממונה בשער לשמור העיר Servus constitutus in porta ad custodiendum urbem. Alii dicunt esse Inspectorem, Curatorem, Custodem limitum & terminorum agri, item finitimum & dannorum, Bannwart. Sic in Gemara ibidem explicatur, מאי סנטר בר מחוייתא Quid est Santar? homo denunciationū, id est, להגיד ולאחווי תחומי השדות של מי זה ושל מי זה ad denunciandum & indicandum limites agrorum, cujus sit hic, & cujus sit iste. In Sanhed. fol.98.2. explicatur ex Bava batra בר מחוגייתא Filius terminorum, qui novit terminos & limites agrorum. Gerson reddit Germ. Feldvogt. Sic, לשם סנטר שבעיר Propter terminorum-curatorem in urbe, Gittin 80.2. ואתנסבת לסנטרא דקרתא Et nupta fuit custodi urbis, id est, לשומר העיר, Beres. rab.sect.17. Vajikra rabba sect.34. Item Prætor, Judex urbanus. In Zohar, קרא לסנטירא ההוא דעבר דינא בבני נשא תדיר Advovacit prætorem istum, qui dicebat jus hominibus jugiter, Sect. תצוה in Exod. id est, שנטר העיר. Et alibi, לציהב פתקין לסנטירא ומסתיימי דינין Ut dentur literæ ad prætorem, & finiantur judicia, Zoh. in Levit. fol.14. col.2. Scribitur & per ת in medio aliquando. Fortè & quædam ex præcedentibus sic possunt explicari. Sumitur & pro Principe, Dominatore: ut, בלטשאצר סנטרא דבבל Belschazar princeps Babyloniæ, Medrasch Kohel. cap.4.v 8. Guido explicat Signator, Cancellarius, Secretarius urbis. Alii putant Senatorem significare.

סנטיר Hostis, Inimicus: q. שונא נוקם ונוטר. In Beres. rab. sect.67. סנטרוי דרומי Hostes Romanorū. In Jalkut legitur סנטיראי דרומאי, & in glossa explicatur לשון שנאה.

סנטרורית Præmium, Merces custodiæ: סנטרך אנא ולית את יהיב לי דסנטרות Custos tuus sum, & non das mihi mercedem custodiæ, שכר שמירתי, Vajikra rab. sect.28. Medr. Kohel.cap.1.v.1.

סנטור Vestimentum integrum, non scissum: Pallium: נפק לגביה לביש סנטרי מאי סנטרי מאנין דלא בזיען Egressus est ad eum vestitus integris vestibus. Quid est סנטרי? Sunt vestes non scissæ, id est, בגדים שאינן קרועין. Sic vertendum מָאן, non Vas, ut alii: Beresch. rab. sect.10. Idem extat in Talm. Hieros. Moed katon fol.83.3. In libello Reschis chochmah, מנטרו בצדדיו Qui palliū suum gestat in latere, &c. is est ex elatis spiritu, fol.103. col.2. Hoc sensu legitur alibi סנטר.

סַנְטֵר Mentum: כשהוא מפהק היה מניח ידו על סנטרו Cùm oscitaret, ponebat manū suam super mentum suum, tegendo scil. os, Berach. fol.24.col.2. Author Aruch vult esse Nun epentheticum, ut dicitur קִינְמָא & קִיקָא, item חַנָּגָא & חַנָּא. Græcè ἀνθερεῶν est Mentum, unde possit esse derivatum, præposito ס.

סַנֵּן Colare, Percolare, Purgare, Perpurgare, Depurare: Præteritum, מֵימְרָא דַיְיָ סַנֵּין יָתֵיהּ Verbum Domini repurgavit eum, Hebr. צְרָפָתְהוּ, Psalm.105.19. הֲלָא כְּחַלְבָא סַנֵּינְתָּא יָתִי Nonne sicut lac percolasti me? Jobi 10.10. סַנֵּינְתָּא לִי Conflasti me, Hebr. צְרַפְתַּנִי Psal.17.3. Imperativus, סַנֵּן כָּלְיָתִי Perpurga renes meos, & cor meum, Psal.26.2. Participium, וְאַתַר לְדַהֲבָא מְסַנְּנִין Et locus auro, in quo conflant illud, Job.8.1. Talmudici, ומסננין את היין בסודרין Et colant vinum per lintea, Schabb. fol.139.2. in Misna. המסנן את היין או את החומץ או את השכר ואכל את היבחושים או את היתושין והתולעות שסנגן לוקה Qui percolat vinum, aut acetum, aut siceram, & comedit culices aut muscas & vermes, quos percolavit, vapulat, Majemon. in הלכות מאכלות אסורות cap.2. §.30. ex Cholin. Hoc est quòd Christus objicit Judæis Matthæi 23.24. Ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα Duces cæci, qui percolatis culicem. Vide Talm. Cholin fol.67. Ithpahel, הִסְתַּנֵּן Colari, Purificari.

סִנּוּן Colatio, Conflatio, Purgatio.

מְסַנְּנַת *Colum, per quod colatur, Qualus*, Schab. cap.20. in Mischna.

סְנַן *Purgatum, Purum, Percolatum:* מִן דַּהֲבָא סְנִינָא Præ auro purificato, Prov.8.19. הֵיךְ סִימָא סְנִינָא Sicut argentum repurgatum, Psalm.12.7. סְנִינָא מֵימְרָךְ לַחֲדָא Purum est verbum tuum valdè, Psal.119.140.

סְנוּנִיתָא ׳ סְנוּנִית *Hirundo:* כּוּרְכְּיָא וּסְנוּנִיתָא נָטְרוּ יָת עִדָּן מֵיעַלְהוֹן Grus & hirundo observant tempus adventus sui, Jerem.8.7. Hebr. עָגוּר. *Apud Talmudicos*, להביא סנונית לבנה Ad adducendum hirundinem albam, Schab. fol.62.1. Cholin fol. 62.1. סנוני רבתי Hirundines domesticæ, דאוכמתי quæ nigræ sunt, Ibid.

מְסַנְּנָא *Aurum purgatissimum:* מִמְּסַנְּנָא דְאוֹפִיר Præ auro purgatissimo Ophir, Jesa.13.v.12. Meliùs מְסַנְּנָא. Regia, מְסַנָא, ubi deest una radicalis.

סַנְיָא *Argentum, sic dictum à Purgando:* מִן סַנְיָא נְבִיָא Præ argento electo, Proverb.8.v.19. & 16.16.

סְנַף

Conjungere, Adjungere, Addere, Applicare, Apponere: וסנפו בין המומים Et ponit eum inter vitiosos, qui scil. vitiosus est. *In Pahel*, סנף *Idem.* הִסְנִיף *Idem.* מְסוּנָף *Appositum, Adjunctum.*

סניף *Furcula. Dicitur de peculiaribus furculis aureis, quarum usus ad conjũgendos panes facierum*, Menach. cap.11. in princ. היכי סמכי ליה סניפין ללחם Quomodo sustentant furculæ panem? Vide R.Salomon. Exod.25.29. ad vocem מְנַקִּיֹּתָיו, ubi scribit; *Targum ejus est* מְכִילָתֵיה. *Sunt autem* סְנִיפִין *furculæ, instar clavorum vel paxillorum aureorum, stantes in terra, & in altitudinem ascendentes multùm supra mensam, usque ad altitudinem nempe ordinis panum, &c.* Item *Lignum, quod in medio funis, qui manibus serræ alligatus, eam constringit*, Kelim capite 21. Item *Junctura, Additamentum, Appendix:* סניפין עשאום Appendices fecit ipsis, Taanijoth fol.25.1. Mentio illic de trabibus brevioribus, quàm ut latitudini domus convenirent. Videns hoc quidam Rabbi pius, per miraculum effecit, ut חתיכות קסנורת frusta quædam parva ipsis adjuncta continuò extiterint, & sic justam longitudinem habuerint: אף בבית המשתה עושים אותם סניפים Etiam in conviviis faciunt illos appendices, Horajoth fol.13.2. Scilicet, filios & discipulos sapientum honoris causâ assidere faciunt senibus, ut sint ipsorum quasi additamenta: אין עושין אותו סניף עשרה Nõ faciunt eum additamentum ad decem, Berach.47.2.

סְנַפִּירִינוֹן ׳ סְנַפְרִין *Adamas*, vide suprà in ספף.

סְנַק

Lassari, Defatigari, Lassum esse.

סָנוּק *Lassus, Defatigatus.* Hinc sententia proverbialis, גר גרי וסנוק לא, quam vide in גר.

סִינוּק *Lassitudo*, id est, עֲיֵפוּת.

מְסַנְקָן *Lassus:* גדי מסנקן Sicut hœdus lassus, id est, עָיֵף, Pesachin fol.3. col.2. Alii aliter explicant.

II. סַנַק *Subtrahere, Subducere, Submovere, Removere, idem quod* סַלֵּק, *per commutationem* ל *&* נ. Inde, הסנק את הטיט לצדדין Qui subducit lutum ad latus seorsim; Mikvaoth cap.2. Glossa, הַסַּלֵּק. Sic, סנקין אותן לצדדי המזבח Removent ea ad latera altaris, Tamid cap.2.

סַנְקְלִיטִין σύγκλητος *Convocatus: Cœtus, Senatus, Judicium, Consistorium: Judices*, σύγκλητοι. *Scribitur &* סַנְקְלִיטוֹן *&* סנקליטוס. In Schir rabba Cantic.3. in fine, אני מנית סנקליטון שלי של מעלה Ego constituo senatum meum superiorem, id est, cœlestem. In Vajikra rabb. sect.13. in fine, נחין ואמר לסנקליטין Incurvavit se, & dixit ad judices. In Beres.rab. sect.8. משל למלך שהיו לו שני סנקליטין ולא היה עושה דבר חוץ מדעתן Simile est Regi, cui fuit duplex consistoriũ judiciale, nec fecit quicquam absque scitu ipsorum. In Jalkut fol.57.1. וי׳ וכל סנקליטין שלו גזרו שירד הברד Dominus, & omnes judices ejus decreverunt, ut descenderet grando. Glossa, בית דינו Domus judicii, consistorium.

סַנְקְלִטוֹרִין *Idem:* סנקלטורי פרעה היו מחנקין את ישראל בקירות הבית Judices Pharaonis strangulabant Israëlitas ad parietes domus, Pirke R.Elieser cap.48. Fortè meliùs hîc legeretur ספקלטורי Spiculatores.

סנקליטיקוס συγκλητικός *Consiliarius, Senator*, Tanchuma fol.74.2.

סנקלוס *Idem:* In Medrasch Tehil. Psalm.80. Princeps quidam judicabat aliquando veneficos, adulteros, ac homicidas, ואמר לסנקלוס שלו & dixit ad consiliarium suum, Tria ista perpetravi ego nocte unâ. *Posset hoc quoque esse ex* σύγκελλος *Syncellus.*

סְנוּקֶרֶת *Sella nuli*, juxta R.Salomonem in Bava kama fol.27.2. Aruch exponit *Ictum pugni, Alapam pugni, vel palmæ aversæ*, ein Maultesch mit der lezen Hand. Pro ea solvebantur judici tredecim sicli pœnæ loco.

סנקתדרין συγκάθεδρος, *Assessor consistorii:* כמשל למלך שהיה לו סנקתדרין Simile regi, cui fuit συγκάθεδρος, sine cujus scitu nihil faciebat, Beres.rab. sect.8. & sect.49. scribitur סנקתדרים.

סנר

סִינָר *Succinctorium, femorale: Cingulum, Cinctura. Apud Talmudicos:* Decem res ordinavit Esra &c. ושתהא אשה חוגרת בסינר & ut sit mulier accincta succinctorio, Bava kama folio 82.1. Vide & Schab. cap.10. in Misna. סינר מפסיק בינו לבינה Cingulum distinguit inter ipsum & ipsam, Schab.13.2. Glossa, פורצ׳ינט שהיא חוגרת בו ומניע

וכניע סמתנים ולמטה id est, Succinctum quo ipsa cincta est, & pertingit à lumbis deorsum.

סנריות *Cardui domestici, juxta Aruch.* Legitur in Schebhiith cap.9. inter herbas coctiles. *In quibusdam libris legitur per Gimel* סגריות.

סינוריא Author Aruch citat ex Jelam medenu, & scribit esse Græcum, idem quod שיירה *Turma, Exercitus.* Ego id in meo exemplari loco citato non reperio.

סנת סוניתא *Mos, Consuetudo. Est corruptum ex Græco συνήθεια.* In Beres. rabba אף הדא סוניתא בישא את בעי סילפא הכא Etiam hanc consuetudinem malam tu cupis docere hîc, sect.50.

סנתירא Vide suprà in סנט.

סְסָא *Arista, Spica aspera:* דָּמְיָא לְסָאסָא Similis est aristæ, scil. asperitate sua, Cholin fol.17.2. בְּסָאסָא דְשִׁבּוּלְתָּא Sicut arista spicæ, Sota fol.5.1. *Scribitur cum inserto Aleph* סאסא, *ad indicandum A primæ syllabæ.*

סָסָא *Tinea, vermis vestes erodens, idem quod* סס, *ex Græco σής.* Huc revocandum & corrigendum, quod in Targum Ven. legitur, היך סָסָא לִמְנָא Sicut tinea vesti est, Proverb.25.20. quòd pravè scriptum סָמָא.

* סוסביל סבב *Locustæ species,* ע״ז fol.37.1.

ססג סַסְגּוֹן *Taxus, sic dictus,* כי שש ומתפאר בגונים הרבה *quia gaudet & superbit in coloribus multis,* ut scribit R.Salomon, Exod.25. ex Talm. Schab. fol.28. *Alius, quia sunt ipsi* שש גוונים *sex colores: sed hîc* ש & ס *sibi mutuò non respondent. Usurpatur pro Hebræo* תַּחַשׁ: ut, חוּפָאָה דְמַשַׁךְ סַסְגּוֹנָא Operculum ex pelle taxi, Numer.4.6. sic v.8. וְחוּפָאָה דְסַסְגּוֹנָא Et operculum taxi, ibidem v.25. וּמַשְׁכֵי דְסַסְגּוֹנָא Et pelles taxi, Exod.25.v.5. *Baal adducit hoc loco ex Talm. Jevam. fol.64.2.* רב אחא בר הונא אחוויה ססגוניתא & *explicat;* Raf Achæ corpus figuratum fuit variis coloribus ex morbo, factus fuit versicolor instar taxi. *Sed in nostro Talmud legitur* סוסבינתא; & *explicatur,* חולי מעוצר השתן *Morbus ex retentione urinæ, Dysuria, vel Stranguria.*

סםם סיסמא *Signum. Videtur esse ex Græco* σύσσημον, (q. σύσσημα) *quod significat Signum consignans:* In Medrasch Schemuelis sect.9. ab initio: Rabbi Pinchas nomine Rabbi Ruben dixit; Vidistine unquam à diebus tuis, ut homo unus egrederetur ab Aquilone, & alius ab Austro, & conjuncti fuerint inter se invicem (convenerint) אלולי שעשו סיסמא ביניהן nisi fecerint commune signũ inter se (σύσσημον,) ubi scil. convenire debeant? Sic legitur usurpatum hoc vocabulum Græcum Marci 14.44. δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς, quod exponunt, *Dederat autem eis iste, qui eum tradebat, commune inter ipsos signum.* Legitur & apud LXX. Jesa.5. v.26. & 49.22. & 62.10. & Jud.20.40. *Vel etiam possit esse* σεῖσμα.

סַסְפּוּר *Genus cedri corruptioni obnoxiæ,* Joma fol.9. R.Sal. scribit esse genus *Tineæ vel Teredinis,* cedro infestæ, cedrũ quasi Serrans, à סַס & מְנַר.

ססן סִיסְנִין *Corbes, Canistra:* ואי אגבנהו בסיסני Si elevaverit ea in corbibus, Metzia f.67.2. In Schab. fol.110.1. scribitur סיסאני, & exponitur כלי שנותנין בו תמרים Vas in quo ponunt dactylos.

סיסנא · סיסין Vide suprà in סים.

ססף סוספיתא *Scoria:* סוספיתא דדהבא Scoria auri, in Zohar frequenter. Guido ponit ex Zohar, סְסְפִיתָא *Velamen, Tegumentum:* Legi etiam ססְפִינָא.

ססר סִיסְרְמוֹן *Genus vestis vel tegumenti, Sisyra, Sisurna,* Beres. rab. sect 20. *In Aruch scribitur* ססרנין, *quod fortè melius. Nã videtur esse Græcum* σισύρα, σισύρνα, *vel* σισύρνιον, *quod etiam significat Vestimentum vel Tegumentum quoddam.* Vide Lexicon Henr. Steph. Et sic lego in Talm. Hieros. Nedarim cap.7. סִיסַרְנָה eodem sensu.

סְעַר *Sustentare, Roborare, Fulcire, Stabilire, Confortare, Auxiliari, Heb.* סָמַךְ · סָעַר · עָזַר. *Præteritum,* עַד הָכָא סַעֲדָנָא Hucusque auxiliatus est nobis, 1.Sam.7.v.12. ובמימר רְעוּתֵיהּ סַעֲדִנּוּן Et verbo voluntatis suæ auxiliatus est eis, Jesa.59. v.16. אִפְרָא הֵיךְ מְזוֹנָא סַעֲדֵת Cinerem quasi cibum comedi, Psal.102.10. וַחֲמַר סַעֲדְתֵּיהּ Et vino sustentavi eum, Genes.27.37. סַעֲדְתִּנּוּן Sustentavi eos, Jesa.63.5. סַעֲדוּ לַחְמָא Comedunt panem, Psal.14. v.4. *Participium,* סָעֵר בִּידֵיהּ Sustinet eum manu suâ, Psal.144.14. *Plurale,* סָעֲדֵי מִצְרָאֵי Sustentantes Ægyptum, Ezech.30.6. *Pahel, Participium,* מְסַעֲדִין לְהוֹן Juvant illos, Esræ 5.2. *Imper.* סַעֲדוּ יָתִי Fulcite me, Cant.2.5.

Deinde, *Reficere, Fulcire se cibo, Edere, Comedere, Cibum sumere. Sic respondet Hebræo* אָכַל: ut, סָעֲדֵי עַמִּי סַעֲדוּ לַחְמָא Comedentes populũ meum ac si comederent panem, Psal.14.4. *Imperativus,* סְעוּדוּ וּסְגוּדוּ כָּל דְּהִינֵי אַרְעָא Comedite & inclinate vos, omnes pingues terræ, Psalm.22.30. Item, סְעַד לִבָּךְ פִּתָּא דְלַחְמָא Fulci cor tuum frustulo panis, Judic.19.5. ואסב פִּתָּא דְלַחְמָא וּסְעוּדוּ לִבְּכוֹן Et accipiam frustulum panis, & confortate cor vestrum, Genes.18.5.

סְעַד · סַעֲדָא, & *fæmin.* סַעֲדְתָּא · סַעֲדָא *Auxilium, Sustentaculum, Sustentatio, Robur, Fulcimentum, Panis:* סְעַד לְבֵית מַקְדְּשָׁא Sustentaculum domus sanctuarii Domini, 1.Reg.10.12. וְכָל סְעַד מִשְׁתֵּי Et omnem sustentationem potus, Jesa.3.1. אֶבֶן סַעֲדָא Lapis auxilii, 1.Sam.7.12. וּתְמַטֵּשׁ סַעֲדָךְ בְּתַבְשִׁילָא Et intinge panem tuum in decoctum, Ruth.2.v.14. R.Salomon scribit Genes.18.6. In Lege, in Prophetis,

phetis, & in Hagiographis reperimus, רפתא סערתא דלבא quòd panis sit fulcimentum cordis,&c.

סְעִיד *Idem:* סְמַךְ וסעיד Fulcimẽtum & sustentaculum, Jesa.3.1. סְעִיד מִיכְלָא Sustentaculum panis, Levit.26.26. כָּל סְעִיד לַחְמָא תְּבַר Omne fulcimentum panis fregit, Psal.105.16.

סְעוּדְתָא · סעודה *Prandium, Convivium, Epulum, Cibus:* סְעוּדְתָא דְמַלְכָּא Prandium, cibus regis, 2.Sam.11.8. Hebr. מַשְׂאַת המלך Ferculum regis: וְתַעְבֵּיד בְּעֵינַי יַת סְעוּדְתָא Et apparet in conspectu meo cibum aut prandiolum; 2.Sam.13.5. Hebr. אֶת הַבִּרְיָה Cibum: לְעַת סעודתא Tempore prandii, Ruth.2.14 Hebr. לְעֵת הָאוֹכֶל tempore cibi. *Aff.* וִיהַבוּ בסעודתי Et indiderũnt cibo meo fel, Hebr. בְּבָרוּתִי In cibum meum, Psal.69.22. *Apud Talmudicos,* כל סעודה שאין בה מלח אינה סעודה *Omne prandiũ in quo non est Sal, non est prandium;* Alius dixit שאין בה טריף in quo non est *offa*, Berach. fol.44.1. דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לא לפניהן ולא אחריהן שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה טעונין ברכה לפניהן ולא לאחריהן שלא מחמת הסעודה לאחר הסעודה טעונין ברכה בין לפניהן בין לאחריהן Res quæ veniunt propter ipsũ prandium in medio prandii, eæ non requirunt benedictionem nec ante nec post; quæ non sunt propter ipsum prandium, in medio prandii, requirunt benedictionem antequam comedantur; quæ non sunt propter ipsum prandium, post prandium, requirunt benedictionem tum ante tum post, Berach. fol.43. כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות Quicunque diligenter servat tria prandia in sabbatho, liberatur à tribus pœnis, à doloribus Messiæ, à judicio gehennæ, & à bello Gog & Magog, Schabb.118.1. בַּעַל הַסְּעוּדָה *Dominus convivii, Convivator.* De iis quæ in prandio observanda sunt, videatur Majemon in הלכות ברכות cap.7.

סְעַר *Visitare: Recensere, Numerare exercitum. Imperativus,* סְעַרוּ כְעַן וַחֲזוּ Recensete nunc & videte, 1.Sam.14.17. *Infinitivus,* לְמִסְעַר יַת קִרְוַיָּא Ad visitandum urbes, Hebr. לִרְאוֹת Ad videndum, unde pravè in Venet. לְמִסְעַר 1.Reg.9.v.12. לְמִסְעַר בִּשְׁלָם Ad visitandum in pace, 2.Reg.10.13. *Aphel,* אַסְעַר *Visitare, Animadvertere. Præteritum,* כְּמָא דְאַסְעָרִית Sicut visitavi, Jerem.44.13. וְאַסְעָרִית חוֹבָהּ עֲלַהּ Et visitavi scelus ejus in ea, Levit.18.25. *Participium,* מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן Visitans peccata patrum, Exod.20.5. וּמַסְעַר חוֹבָא עַל עַמָּא Et visitans peccatum, Job.34.29. *Infinitivus,* לְאַסְעָרָא חוֹב Ad visitandum peccatum, Jesa.26.21. *Affix.* וּבְיוֹם אַסְעָרוּתִי Et in die visitare me, id est, visitationis meæ, Exod.32.34. *Futurum,* אַסְעַר עֲוָיָתִיךְ Visitabo iniquitatem tuam, Thren.4.22. וְאַסְעַר עֲלֵיהוֹן

חוביהון Et visitabo super eos peccata sua, Exod.32. v.24. *Et aliter,* וְאַסְעַר עֲלֵיכוֹן בְּיהוּלְתָא Et præficiam, constituam super vos terrorem, Levit.26. v.16. בְּעִדָּן דְאַסְעַר Tempore quo visitavero, Jere. 10.15. וְיַת אַחָךְ תַּסְעַר לִשְׁלָם Et fratres tuos visitabis in pace, 1.Sam.17.18. וְתַסְעֲרִנֵּיהּ לְצַפְרַיָּא Et visitabis eum ad matutina singula, Jobi 7.18. מַן יִסְעַר עֲלוֹי Quis visitabit super eum viam ejus? Jobi 36.23. *Ithpahel, Futurum,* יִסְתְּעַר עֲלֵיהוֹן Visitabitur super eos, Numer.16.29. *Et juxta aliam significationem,* וְיִסְתְּעַר לִבָּא דְמַלְכָּא Et perturbatum fuit cor regis, Hebr. וַיִּסָּעֵר, 2.Reg.6.11. לָא יִסְתַּעֲרוּן Non visitabuntur, Jesa.5.6.

סְעַר · סַעֲרָא *Visitatio:* וְסַעֲרָא דְכָל אֱנָשָׁא Et visitatione cujusque hominis visitabitur super eos, Num.16.29. Vide & שְׂעַר.

סְעוֹרָן · סְעוֹרָנָא *Idem:* עִדָּן סְעוֹרָן בִּישָׁתְהוֹן Tempus visitationis malitiæ ipsorum, Jerem.46.21. Sic Jerem.49.8. אֲתוֹ יוֹמֵי סְעוֹרָנָא Venerunt dies visitationis, Hoseæ 9.7. Regia סְעָרְנָא, quod posset & punctari סְעָרוּנָא.

סְעוֹרָא *Idem:* עִדָּן סְעוֹרַת חוֹבוֹהִי Tempus visitationis peccatorum ejus, Jerem.49.8.

Deinde סְעַר · סָעַר *Difflare, turbine, flatu propellere, dispellere, abripere.* Hinc, הזורע וסיערתו הרוח Qui seminat, & ventus procellosus illud abripiat, dispellat, Kilaim cap.5.

אַסְעָרוּת *Tempestas.*

סְעָרָא · סַעֲרְתָא *Hordeum:* וּתְחוֹת סַעֲרְתָא הוּמֵי Et loco hordei sentes, Jobi 31.40. *Plurale,* עַל חִטִּין וְעַל סְעָרִין Super tritico & super hordeo, Joel.1.11. אַרְעָא חִטִּין וּסְעָרִין Terra tritici & hordei, Deut.8.8. חֲצַר סְעוֹרִין Messis hordei, Ruth.2.v.23. שִׁית סָאִין דִסְעוֹרִין Sex sata hordei ista, Ruth.3.17. Vide etiam in שְׂעַר. *Per crasin,* סִרְתָּא Exod.9.31. Jon.

סְעַר *Pilus, Capillus.* Vide & hoc in שְׂעַר.

סְעַרְתָּ, סעותא *Stercus, Fimus.* Sic adducit Aruch ex Pesikta, & explicat per זבל.

סְפַג *Et in Hiphil,* הִסְפִּיג *Tergere, Abstergere spongiâ: Spongiâ haurire, attrahere. Convenit Græcum* σπογγίζω. עד שמספגין אותו Donec abstergant eum, Beres. rabba sect.94. מספגין אותו בספוג Abstergunt illud spongiâ: ספוג שהוא סופג את הכל: Spongia quę tergit omnia, ad se scil. attrahendo & imbibendo: sic quædam sunt ingenia, quæ oblatam quamque doctrinam attrahunt, & instar grati succi imbibunt, etiamsi sint venenata & noxia, Pirke avoth cap.5. לסופגם במלח Ad abstergendum ea sale: *sic citat Baal Aruch ex Schab. fol.145.1. ubi nunc legitur* לסופתם: sed in Sevach. cap.6. ולא ספגו במלח. *Ithpahel,* עלה ונסתפג Ascendit ex lavacro & abstergit se, Joma fol.31.col.2. עדיין לא נסתפג דמו Hucusque nondum est abstersus sanguis ejus, Psalm.34. in Medrasch, quod

Guido

ספ

...um explicat pravè. *In Targum* ויסתפג ...t abstergatur glebâ, Levit.6.21. Jon. סופג את הארבעים ... *Percuti, Vapulare*: סופג את הארבעים ... Vapulat quadraginta plagis, Cholin 82.1. Temu... p.11. Kilaim cap.8. q.d. Imbibit instar spon... ..., devorat 40. plagas. *Vel est idem cum* ספק, *commutatis literis ejusdem organi* ג & ק.

ספוג *Abstersio, Abstersorium*: כבילה וסיפוג Bal... & abstersio.

ספוג *Spongia, sic dicta, quia ejus usus in Abster...* ..., *Græcè* σπόγγος. ספוג הוא צמר הים שבולעת *Spōgia est lana marina, quæ absorbet omnia, ut in...* Rambam, in Avoth cap.5. ספוג שבולע מעקין ... spongia absorbens liquida, Kelim cap.9. ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקבל ... Spongia si habeat ...ium, quo apprehendi & teneri possit, abster... ...unteo, Schab. cap.21. in Misna. ספוג יבש Spon... ...a arida, Schab. fol.134. ספוגים של צמר Spon... ...giæ ex lana, Schab. fol.129.2. Sic in ע״ז fol.18.

ספוגני *Spongiosum, Rarum*: הרכות ספוגנין ספוגני Mollia & rara, More lib.2.cap.21. Malè ...udo *Densitatē* exponit. פת ספוגנית Panis spon... ...giosus, rar s instar spongiæ, Glos. עיסה שנילושה ... Oketzim cap.2.

ספוגנין *Lagana, Placentæ molles & raræ instar spongiæ. Placentæ spongiosæ*: כדי לאפות בו סופגנים סופגנים והדובשנים Ad coquendū in eo placentas: Placentæ & mellita crustula, frixa scil. in oleo & melle, Pesach.119.a.

אספוג · אספוגא *Laganum, Collyra, Placenta*: ואספוג חד Et laganum unum, Hebr. רקיק, Exod. 29.23. Levit.8.26. ואספוג פטיר חד Et placentam infermentatam unam, Num.6.19. *Plur.* אספוגין פטירין Lagana azyma, Exod.29.2. Hebr. ורקיקי Et placentæ tenues. Sic Lev.2.4. Num.6.15.

ספד *Plangere, Lamentari. Præterit.* וספדת על בעלה Et planxit super marito suo, 2.Samuel.11.26. וספדו תמן מספד רב Et planxerunt illic planctu magno, Gen.50.10. וספדו עלוהי Et planxerunt super illum, 2.Reg.14.v.18. *Participium*, ספדן על תדין Super ubera plangentes, Jesa.32.12. וספדין בחמשא Et plangunt in die quinto, Zach. 7.v.5. כמא דספדין על יחידא Sicut plangunt super unico, Zachar.12.10. כספדיא Sicut lamentantes, Eccles.12.5. *Infinitiv.* למספד על קטילא Ad plangendum super occiso, Eccles.3.4. למספדא לשרה Ad plangendam Saram, Genes.23.2. *Imperativ.* וספדו קדם אבנר Et plangite coram Abner, 2.Sam. 3.31. ספדו ואתחסו Plangite & lacerate vos, Jere. 49.v.3. *Futurum*, לא תספד ולא תבכי Non planges nec flebis, Ezech.24.16. יספדון ויללון Plangent & ejulabunt, Jerem.4.8. ויספדון עלוהי Et plangent super eum, 1.Reg.14.13. לא תספדון ולא תבכון Non plangetis, nec plorabitis, Ezech.24.v.23. *Apud Talm.* דיספד יספדוניה דיקבר יקברוניה דיטען יטענוניה דידל ידלוניה *Qui planxerit, (mortuum) vicissim plangent eum: qui sepeliverit, sepelient quoque eum: qui vocem extulerit (cum qui portaverit, protabitur: qui vocem extulerit (cum ejulatu) idem quoque referetur ei*, Moed katon folio 28.2.

הספד · מספד *Planctus, Lamentum*: וכמספד יאשיה Et sicut planctus Josiæ, Zach.12.11. ובמספדא דאחאב Et sicut planctus Achab, ibid. *Plurale*, ועבד מספדא Et facit planctum, Amos 5.16. juxta Veneta. Regia habent singulariter. ואמתינית למרי מספדא Et exspectavi dominos planctuum, Heb. ואקוה לנוד Et exspectavi ut condoleat aliquis, Psalm. 69. vers.21.

ספדא *Idem*, Esth.4.3. in Targ.sec.

ספידא *Idem*, Esth.6.11. in Targ.sec.

אספדא *Idem*, Thren.1.18.

הספדא · הספד *Idem*: אורא דהספדא דלוי *Optimum in planctu est exaltatio*, scil. *vocis, ejulatus ingens*, Berach.6.2. יקרא דהספדא ... ההספד כבוד המת *Planctus honor est defuncti*, Majem. in Hilchos evel cap.12.

ספדן · סופדן *Lamentator, qui coductus est ad planctum mortuorum, Siticen*, Berach.fol.62.1. והקרוב כי אורדי יום הס הספדנים Et verosimile est quòd יום sint lamentatores, Aben Esra, Jobi 3.8. *Fæmin.* ספדנית *Lamentatrix*. Istiusmodi Lamentatores conducebantur olim ad mortuos plangēdos, & publicum ac statum videtur officium fuisse. Celebres ספדנים apud Talmudicos erant בר אבין & בר קפוק, quorum mentio, in Moed katon fol.25.2. vel בר אבנא, & בר קיפוק, ut est in Jevam. fol.103.1. vel בר אבין ובר קפוי, ut legit Baal Aruch in litera ב, in כר אבין. Planctus autem iste fiebat non clamore & ejulatu, sed præcipuè cantionibus & epicediis, ad honorem defunctorum, & cōsolationem lugentium, institutis. Ita cùm mortuus esset Rabbena, quidam Siticen in hunc modū exorsus est suum planctum: תמרים הניעו ראש על צדיק בתמר נשים לילות בימים *ô palmæ commovete caput super justo qui similis erat palmæ, infumamus dies & noctes (scil. in luctu.)* Bar Kippuk interrogatus à Raf Asse, quidnam ipse eo die dixisset, respondit; Dixi, אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו איזובי קיר לויתן בחכה הועלה מה יעשו דגי רקק בנחל שוטף נפלה חכה מה יעשו מי גבאים hoc est, *Si cedros flamma corripuit, quid fiet de hyssopo prodeunte de pariete? si Levijathan hamo captus est, quid facient pisces in paludibus? si in torrentem inundantem cecidit hamus, quid facient aquæ lacunarum?* At Bar Abbin, alius Siticen, haud decorum putans vocem Flammæ & Hami de justis usurpari, hoc pacto suum planctū incepit: בכו לאבלים ולא לאבידה שהוא למנוחה ואנו לאנחה hoc est, *Deflete lugentes, non verò defunctum: ipse enim est in requie*

requie, nos verò in luctu & gemitu. In quo dicto, præter sensum insignem, observanda quoque est verborum elegantia, in paronomasia vocum אבלים & אבידה, item סנוחה & אנוחה. Alius, cùm funus Rabbæ per aquam portaretur: באו רוב שלישי במי זכור ורחם חעינו מאחריך כאשה סבעלה אל תזניחנו כאות מי סרה: *Ingressa est præcipua pars Israëlis* (qui שלישות vocatur) *in aquas, recordare & miserere, erravimus à sequendo te, sicut mulier à marito suo, ne rejicias nos; sicut mulierem per aquas amaras* (exploratam, & ream deprehensam Num.5.) Plura videantur in loco allegato ex Moed katon. In Berach. f.62.1. כשם שנפרעין מן המתים כן נפרעין מן הספדנים Quemadmodum ultio sumitur de mortuis (*si scil. fuerint peccatores:*) sic ultionem sumunt de siticinibus (*si scil. dixerint, illos fuisse justos.*) Ex his patet aliquo modo, quæ antiquitùs Plangendi apud Judæos fuerit ratio, quæ fortè serviunt illustrando loco Evangelistar. Matth. 9. 23. Marc. 5. 22. Lucæ 8. 41. Vide etiam in חלל in חליל Tibia.

ספה *Colligere, idem quod* אסף. *Infinitivus,* לְמִסְפֵּי קִטְמֵיהּ Ad colligendos cineres ejus, Exod. 27. 3. Fortè meliùs legeretur לְמִיסַף, per transpositionem literarum.

II. ספה *in Ithpahel,* אִסְתְּפֵי *Metuere, Timere. Præteritum,* אסתפת ורְחֵלֵת Metui & timui, Hebr. וָחַלְתִּי וָאִירָא, Jobi 32.6. *Particip.* לֵית אֲנָא מִסְתְּפֵי מִן עֵשָׂו Non timeo ego ab Esavo, Genes. 30. 25. in Jon. Vide & Levit. 8.15. *Apud Talmudicos frequens est:* מִסְתְּפִינָא vel מִסְתַּפֵּינָא Metuo ego: ההוא גברא דהוה מסתפינא מניה Vir ille à quo metuebam: מהאי לא תסתפי אלא אסתפי מנבוכדנצר Ad hoc non metues, sed metue à Nebucadnezare, Sanhedr. fol. 94. 2.

מַסְפִּי · מִסְפְּיָא *Metus, Timor, Terror:* ומן מִסְפִּיהּ יִדְחֲלוּן A' terrore ejus pavebunt, Jobi 41. v. 16. מספיה Et præ metu ejus, Jobi 21. 23. *Exemplaria sub* ס *habent Kametz, quasi à forma* מַסְפְּיָא, *quæ si absoluta statuatur, tunc cum Affixo* א *mutatum est in* י.

סְפָה · סְפָה · ספתא *Labium: Ora, Fimbria, i. e. cujusvis rei extremitas.* Legitur & in Targum Jeruschalmi סְפְיָא, Exod. 28. 32. עַל ספתא דיריעתא In ora cortinæ, Exod. 36. 17. quod cap. 26. 4. legitur per ש ab initio: ספתא דלא חַכִימִית Labium quod non novi, Psal. 81. 6. In Hebræo est שְׂפַת, quod singulare, unde & rectè Chaldæa vox in singulari numero est legenda, pro qua in Venetis legitur סְפְוָתָא ex forma plurali: מִסִּפְתָּא דְשִׁקְרָא A' labio mendacii, Hebr. משפת, Psalm. 120. v. 2. quod Veneta rursus habent ex forma plurali. *Affix.* עַל סִפְתֵיהּ In ora ejus, Exod. 28. v. 26. מִלְרַע לְסִפְתֵיהּ Subter labium ejus, 1. Reg. 7. 24. *Plurale,* לְפָרָשָׁא בְסִפְוָן Ad efferendum labiis, Levit. 5. v. 4. *Construct.* בְּלָא סִפְוֵי רְנִכְלוּ Absque labiis doli, Psal. 17. v. 1. *Aff.* ובממלל סִפְוָתֵיהּ Et eloquio labiorum suorum, Jesa. 11. 4. בְּסִפְוָתֵיהּ דִּמְסַכְלְתָנָא In labiis prudentis, Prov. 10. 13. בספותוהי Labiis suis, Jobi 2. 10. וְדַעְתָּא סִפְוָתָךְ נָטְרָן Et scientiam labia tua conservent, Prov. 5. 2. וְסִפְוָתָךְ Et labia tua, Psal. 34. 14. ספותי Labia mea, Psalm. 51. 17. בְּסִפְוָתַי Cum labiis meis, Psalm. 119. 13. וּמַמְלַל ספותהון Et sermonem labiorum suorum, Psalm. 59. v. 13. Ex forma masc. סִפְוַי Cantic. 4. 3. *Apud Talmudicos legitur etiam pluraliter,* ג׳ סְפִיוֹת Tria labia, tres oræ, Heb. שְׂפָתוֹת, Kelim cap. 4.

III. סְפָה *& in Aphel,* אַסְפִּי *Cibare, Hebraicè* הֶאֱכִיל הִלְעִיט. *Talm.* ספו לי מאליה Cibate me ex cauda, Pesach. fol. 3. 2. ספו ליה בתורא Cibarunt eum quasi bovem, Ketubh. f. 50. 1. pro quo alibi legitur אספו Basra f. 21. 1. ספית לִבְרַאי וְלָא מְשִׁית יְדָךְ Cibasti filium meum, & non lavasti prius manus, Cholin fol. 107. col. 2. מי לא ספי לך משור של פטם דעברי אתמל An non cibassem te de bove saginato quem apparavi heri, Ibid. fol. 95. col. 1. חד ספי מכל מינא ומינא וחד ספי מחד מינא Unus cibavit de unaquaque specie, alter cibavit de una duntaxat, Ketubh. fol. 61. 1. ולא לִיסְפּוּ להו בִּידַיִם Ne cibum dent eis cum manibus, Jevam. fol. 114. 1. *In Aruch parvo exponitur Germanicè* ätzen.

ספח סְפוּחַ *Calvities.*

סְפִיחִין *Sponte ex se, vel semine deciduo renascentia, ut Hebr.* Pesachin folio 51. Scheviith cap. 9.

סְפַט סִפְטָא *Arca, Scrinium, Cista:* שריוהו לסיפטיה Solvunt arculas ejus, Sanhedr. fol. 109. 1. אותבה בשיפטא Ponebat eam in cistam, Sanhedr. fol. 104. col. 1. שדרו בידיה סלא סיפטא ראבנים טובות ומרגוליות Miserunt per manum ejus plenam arculam lapidum pretiosorum & margaritarum, Taanis 21. 1. שקלינהו לספטיה Accipiunt arcam ejus, ibid. Pravè alibi legitur in Talmud בספטא ubi legendum בספטא In scrinio regis depositum est, Metzia fol. 73. 2. *Aruch scribit Arabicè quoque dici* ספט Cista.

סופיטו *Supputator, Calculator,* Glossa בעל חשבון Jalkut Tehill. fol. 111. 2. Vox corrupta.

סֵפֶל *Pelvis, Labrum, Situla, Simpulum: Apud Talmudicos,* המוכר את המרחץ לא מכר את הנסרים ולא את הספלים Qui vendit balneum, non vendit simul asseres, neque pelves, Basra 67. 2. ספלים של כסף Pelves argenteæ, Succa cap. 4. in Mischna. *In Targ.* תלתות הינא תקריב בסיפלי לנסובא Tertiam partem Hin offeres in simpulo pro libamine, Num. 15. 7. in Jonath. Baal Aruch citat quoque ex Targ. Hier. Exod. 24. 10. pro Hebræo כְּאַגָּנוֹת: sed id hodie non extat in nostris libris.

לצפרא ליתי ... *Grana, nuclei dactylorum* ... נריבי תלתא Ad febrim sanandã afferent tres furas nucleorum dactylorum, Gittin 69.2. ... הני סופלי לחיותא היכי Hæc grana dactylorum quomodo bestiis projicimus in die festo, ... fol.21.2.

ספל... *Splenium, idem quod alibi* אספלנית, *de quo* ... ra א. In Talmud Hierosol. in fine Kilaim, יהב ספליני דמרטוט דעמר על חדא וספליני דמרטוט ... Qui imponit splenium ex frusto lanæ ... plagæ, & splenium ex frusto lini, alte... ... ægæ.

ספם *Labrum oris superius. aut ejus barba, quæ dicitur Mystax. Cum Aff.* וְלָא סְפַר סַפְמֵיהּ ... rasit mystacem suum, 2.Sam.19.v.24. ... ספם.

ספמיא *Sephamia, Obad vers.20. Respondet He...* ספרד, *quo Judæi Hispaniam hodiè nominant.* ... *Propheta acceptum non esse, res ipsa loquitur.* ... *certum est, an Chaldæa illa vox Hispaniam de...* ... *nomen per* ג *in medio scribitur, & sic Syrè;* ... כַּד דְּאָזֵל אֲנָא לְאַסְפַּנִיָא Quum proficiscar in Hispaniam, ad Rom.15.24. *Græcè* εἰς τὴν Ἱσπανίαν. *... vero Rabbini sentiunt, Vespasianum, & postea ... rianum, captivos Judæos in Hispaniam traduxis... unde vocem* סְפָרַד, *& similiter ipsi respondens nomen Chaldæum, de Hispania interpretantur. Commentatores scribunt* אַסְפַּמְיָא, *addito* א *ab initio, ut vulgatæ appellationi magis conveniat: In Bereschit rabba tamen etiam legitur* ואסיא ואספמיא Et Asia & Ispamia, *quod pro Hispania illic accipiunt. In Medrasch Psal.24. enumerantur septem maria, super quæ terra Israël fundata est, inter quæ etiam recensetur* ימא דאספמיא והיא ימא דחמין *Mare Ispaniæ, quod est mare Chaminin, pro quo tamen alibi legitur* אפמיא, *unde videtur non dici illud de mari Hispanico.*

ספן *Tegere, Operire, ut Hebraicè. Talm.* כִּדְסְפַנְאָ מאַרְעָא Quando obtectum est terrâ, Cholin 58.1. Betza fol.7.1. אין כל בריה סופנה Et nulla creatura tegit eam, scil. terrâ, hoc est, sepelit eam, Ketubh.72.1.

סְפַנְאָ *Conclave, Tabulatum, tabulis ligneis tectum:* דגני בספנא Qui jacebat in conclavi suo, Sanh. fol.108.2. R.Sal. בחדר ספון. Gerson, *In limine,* ut sit idem quod Hebr. סַף.

סְפִינְתָא · סְפִינָא *Navis, propriè magna & tecta,* Hebr. אֳנִי: ut, סְפִינָא עֲבַד מַלְכָּא Navem fecit rex, 1.Reg.9.26. עִם סְפִינְתָא דְחִירָם Cum nave Chiram, 1.Reg.10.22. *Construct.* אֲרֵי סְפִינַת אַפְרִיקָא Ecce navis Aphricæ, ibid. *Plural.* חֲלָפוּן עִם סְפִינָן Transiverunt cum navibus, Jobi 9.26. juxta Regia, in quibus tamen pro עם legitur הֵין, quod vitiosum. Est autem legendum הֵיךְ *Quasi,* quomodo Vulgata Latina habet, *Quasi naves,* & sic mox in sequẽti membro בְּנִשְׁרָא *Quasi aquila,* Targum Veneta habent אִלְפָא, quod idem: הֵיךְ נִשְׁרָא. שַׁוִּיאוּ נִכְסֵיהוֹן בִּסְפִינָן Posuerunt divitias suas in navibus, Jud.5.17. וִיתִבִנָךְ בִּסְפִינָן Et reducet te navibus, Deut. 28.68. *Emphat.* בִּסְפִינָתָא In navibus, 1.Reg.22.v.50. *Constr.* עֲבַד סְפִינַת אַפְרִיקָא Fecit naves Aphricæ, 1.Reg.22.49. *Aff.* מְשׁוּטֵי סְפִינָךְ Remos naviũ tuarum, Ezech.27.6. *Et formâ masculinâ,* בִּסְפִינֵי תֻשְׁבַּחְתְּהוֹן In navibus laudis vestræ, id est, laudatis, Jesa.43.14. *Aff.* וְיֵחֲתוּן מִסְפִינֵיהוֹן Et descendent de navibus suis, Ezech.27.29. *Apud Rabbinos,* חבל לה לספינה שהלכו לה ולא נתנה המכס *Væ navi, quæ abit, & non dedit tributum,* In Debharim rab. sect. ואתחנן fol.290. col.2. Væ homini qui abit ex hoc mundo sine tribulationibus. Id in Talmud עי fol.10. col.2. ita exprimitur; ווי לה לאילפא דאזלא בלא מכסא *Væ navi quæ abit sine tributo.*

סַפָּן *Nauta. Plurale,* סַפָּנִין כָּל פָּרְנָסֵי יַמָּא Nautæ & omnes gubernatores maris, Ezech.29.29. *Emphat.* וּדְחִילוּ נֻבְרִין סַפָּנִין Viri nautæ, 1.Reg.9.27. ספניא Et timuerunt nautæ, Jon.1.5. רַב סַפָּנַיָּא Magister nautarum, Jon.1.6. *Construct.* נָחֲתֵי סַפָּנֵי יַמָּא Descendentes in naves maris, Jesa.23.v.1. סַפָּנַיהוֹן הֲווֹ בִיךְ שָׁיְטִין Et nautæ tui fuerunt inter te remiges, Ezech.27.9. *Talmudicè,* וַאֲתוֹ הָנָךְ סַפּוֹנָאֵי Et venerunt isti nautæ, Metzia fol.84.2. cujus singulare esset סַפּוֹנֵי. Alibi: רוב ספנים חסידים *Plerique nautæ sunt pii,* Talm. Hierosol. Kiddusch. in fine. Propterea nempe, quia continuè sunt in periculis magnis.

II. סָפַן *Honorare, In honore & respectu habere:* וְלָא סַפְנַת יָתְהוֹן Et non honorabat, respectabat ipsos, non honorificè, sed contemptim eos habebat, scil. regina Vasti consiliarios regis, Esth.1. v.12. in Targ.sec. גִּבָּרֵי עָלְמָא לָא סְפַנִית Potentes hujus mundi non in honore habui, Esth.7.10. in Targ.sec. Hinc Guido *Contemnere, Despicere* exponit perperam. ולא ספנוהו Neq; honorabant ipsum, Bemidb. rab. fol.231.4.

סָפוּן · ספין *Reputatus, In honore, existimatione & dignitate habitus; Honorabilis:* כשהיה בנו של מלך אצלי שהיה המלך כותב אגרת לי והיה זקוק לי והייתי ספון בפניו Quamdiu erat filius regis apud me, rex scribebat ad me literas, atq; erat mihi conjunctus, & ego erã reputatus apud ipsum, Schemoth rabba sect.20. *Sic quidam explicant illud,* בְּבָתֵּיכֶם סְפוּנִים *In domibus vestris honoratis,* Hag.1.4. מאן חשיב ספין מאן רקיע *Quis habetur æstimatus, quis resartus?* Mors nullam differentiã facit inter homines, abripit omnes æqualiter, in quacunque dignitate sint constituti, Moed katon fol.28.1. שלא היו ספונים וחשובים Quæ non fuerunt reputatæ & æstimatæ, præstantes, Genes.37.1. in Raschi.

סופינא *Hasta, Lancea, ferrum scil. ligno infixum: Aff.* וּמַתְקַל סוּפִינֵיה Et pondus lanceæ ejus, Hebr. קֵינוֹ, 2.Sam.21.16. *Kimchi notat, & Arabicè Lanceam dici* אלקנה*, origine Hebræâ.*

ספון *Sapo.* Citat Baal Aruch ex Bava kama fol.93.2. & Nidda fol.91. In priori loco invenio scriptum צפון. In posteriori non reperio. Addit Aruch, Arabicè quoque vocari צבאון.

ספוני *Nomen piscis marini, idem quod* חלזון, Megilla 6.1. Sic citat Aruch. *In Talmud legitur per* ש. Vide in חלזון, in fig.4.

ספס ספסא *Scelus, Nefas, Pollutio:* In Zohar in Gen. מי יעלה בהר יי ונו׳ ולבתר אהדר ופריש נקי כפים ונו׳ דלא עביד בידוי ספסא Quis ascendet in montem Domini, &c? Psal.24.3. & postea repetit, & exponit illud (dicendo,) *Insons manibus &c.* qui non facit manibus suis scelus vel pollutionem, Col.266.

סופיסטין · סופיסטרי *Σοφιστής. Sophista, homo callidus & prudens, consiliarius, à sapientia dictus:* אמרו ליה סופיסטוי Dixerunt ipsi Sophistæ ejus, id est, Principes & consiliarii ejus, Talm. Hierosol. Scheviith cap.9. Sic quoque legendum, אתצידון יהודאי בהדין ספסטא Capti sunt Judæi per istum sapientem: in Medrasch Kohelet cap.11.v.1. *Plurale,* סופיסטין *Sophistæ.*

ספסל *Sedes, Sella, Sedile: Plur.* סַפְסְלִין אסתדרו Sedilia fuerunt ordinata, Genes.15.17. in Targ. Hierosol. *Apud Rabbinos,* ישב על גבי ספסל Insidet sellæ.

ספסף Vide mox in ספף.

סיפוסקא Adducit Aruch hinc duo exempla: *primò* ex Pesach. folio 42. sed illic non reperio: *deinde* ex Gittin fol.56.col.2. אשקיוה סיא דפארי למחר סיא דסיפוסקא לסחר סיא דקמחא Potarunt eam aquis furfuris, crastino die aquis Sipuska, perendie aquis farinæ. Aruch explicat פסולת הסולת *Rejectitium similæ*, quòd aliàs vocatur פת קיבר Panis crassus & impurus, furfuraceus. *In Textu Talmudico pro eo nunc legitur* סיפקא, *in glossa* סיפוקא, *& explicatur* סובין נסין קמח מעורב בהן *Furfures crassi mixti cum farina.*

ספסר *Ensis, Gladius:* וְסַפְסְרָא מְדָאָה Et ensis Persicus pendebat à latere ejus, Esth.8.15. *Plur.* דְּסַפְסְרֵי אִנּוּן שִׁנּוֹי Quorum dentes sunt gladii, Proverb.30.14.

Deinde ספסר *Institor, Propola, qui emit & statim iterum vendit:* בתגר ספסר שנו De mercatore, qui emit & statim vendit, differunt Doctores, Metzia fol.51.1. *Proxeneta,* idem quod סרסור, Ibid. fol.63.2.

ספסרות *Licitatio,* ibid.

ספף ספא · סף *Limen, Postis:* וּמְשַׁח יָת סִפָּא דְתַרְעָא Et mensus est limen portæ, Ezech.40.6. וְיָת סִפָּא חַד Et limen unum, ibid. סִפָּא לְסִפָּא De limine ad limen, 2.Reg.10.21. id est, ab uno limine domus plena erat usque ad limen aliud, ab angulo in alium, Hebr. פֶּה לָפֶה, Ab ore ad os, est, tantâ copiâ, ut ora hominum vultusque invicem contingerent. *Plurale,* עַל תְּרֵין סִפַּיָּא Super duos postes, Hebr. הַמְּזוּזֹת Exod.12.7. Col. כִּסֵּפֵי בֵּיתָךְ In postibus domus tuæ, Deuter.6.9. *Affix.* כְּמִיתַנְהוֹן סִפֵּיהוֹן Cùm ponerent limina sua, Ezech.43.8.

סיפוף *Umbraculum*, juxta Guidonem. ... citat Aruch ex Jelammedenu, sect. ויבא יעקב, non explicat, ויהי לי סיפוף של חרובין בארץ ישראל. *In Aruch manuscripto exponitur Germanicè* פושן, *quod non assequor.* Vide suprà in ... ne ספס.

ספסף *Pilos evellere, Talm.* נזיר שגילח ונו׳ או שספסף כל שהוא חייב Nazaræus qui radit, &c. aut evellit tantillulum pilorum, reus est, Nazir in Misna fol.39. col.1. מירט תלש סיפסף כל שהוא Glabrans, evellens, perdens pilos quantuloscunque, ibid. pag.2.

סיפוף *Fructus serotini, viles, exiles.* In Talm. Hierosolymitano, in Sota fol.24.2. in Gemara Dixit Rabbi Jonathan: נוח ספסוף שאכלנו בנערותינו מפנקרסין שאכלנו בזקנותינו Melior fuit ספסוף, quod comedimus in pueritia nostra, quàm פנקרסין quæ comedimus in senectute nostra. Glossa dicit esse פירות *Fructus.* Idem legitur ibidem in Peah cap.7. mox ab initio, ubi glossa, ... שבפירות האילן הנשאר להתבשל בסוף. Videtur idem esse, quod suprà סוף in סיפוף.

ספק *Plaudere, Complodere, Percutere, & deinde ... complosione dicitur tantùm.* In Bava ... cap. ultimo, ubi conjunguntur מספחים ומספקין scribunt Hebræi; ספק *dici de Complosione manuum inter se:* ספק *de Percussione manus super femur ...* *Præteritum,* חֲלַף רַשִׁיעֵי סַפְקִנּוּן Loco improborum percutit eos, Hebr. סְפָקָם, Jobi 34. v.26. וְסָפְקוּ לְרוּחֵיהּ Et complodit manus suas, Numer.24.10. Legitur hîc per literas transpositas ... cùm Hebraicè sit וַיִּסְפֹּק, præstat sic similiter in Chaldæo legere: סַפְּקוּ עֲלָךְ יְדֵיהוֹן Complodunt super te manus suas, Thren.2.15. *Futurum,* יִסְפּוֹק עֲלֵיהוֹן Plaudet super eos manibus suis, Jobi 27. v.23. *Participium,* בֵּינָנָא מְסַפֵּק Inter nos complodit, Jobi 34.37. quæ duo posteriora sunt ex forma Aphel.

ספוק *Complosio manuum.*

II. *Absolvere, Finire, Deficere, Consumi, Definere, Cessare, pro* כָּלָה: ut, סַפְקוּ בִּרְמַעֲן עַיְנַי Defecerunt præ lachrymis oculi mei, Thren.2.11. Vide & in seq. sign.

III. ספק *Vel ex altera forma Pohal* ספק מספק ...

[illegible] *[illegible] esse, Sufficienter, Sufficientiam largi-* [illegible] *Præteritum*, ספק צרכיהון Suppe- [illegible] necessaria ipsorum, Deut.32.10. Exem- [illegible] habet ספק, quæ forma Hebræorum est: [illegible] ספק Sufficienter suppeditavit tibi ne- [illegible], Deuter.2.7. Jonath. סופיק ex altera [illegible] אנא סופיקית צרכיכון Ego suppeditavi ne- [illegible] vestra, Hos.13.5. מופקת ידי Plausi manu [illegible] 1.25. ואנון ספיקו למיכל Illi autem suffi- [illegible] comederant, vel, absolverant comede- [illegible] præcedenti significatione, in Hebræo כד ספיקו גמליא למשתי [illegible] כלו, 1.Reg.1.41. Sic, [illegible] sufficiens fuisset camelis bibere, id est, cùm [illegible] center bibissent, Gen.24.22. Heb. כאשר כלו [illegible] absolvissent, Jonathan ex forma Partici- [illegible] ספיקו, Sic enim legendum, non ספקו. [illegible] latum est, quod aliud significat, ut se- [illegible] infrà: *Participium*, מספק מזוניה Cibus [illegible] sufficiens est, Jesa 33.16. וּמְסַפְּקָא להון אם אנון [illegible] Et sufficit illis, si modò ipsi vivant, vel, קִיַּם Comp[illegible] dit quæque super ipsos (manus) num adhu[illegible] nt, vel, Dubia est quæque de ipsis, [illegible] Thren. 5.3. Vide & Eccles. 9.10. E- zech.2[illegible]3. Lev.14.21. Jon. מְסַפְּקֵי מֵיכְלִי Suppedi- tantes victum meum, Hos. 2. v. 5. *Infinitivus*, כלמספקא צרכך A' suppeditando necessaria tua, Jesa.58.13. *Futurum*, לָא יִסְפַּק לָנָא Non sufficiet nobis mons Ephraim, Jos.17.16. *Ex alterâ for-* [illegible] אִם יְסוֹפַק עַפְרָא דשומרון Si suffecerit pulvis [illegible] mariæ, 1. Regum 20.10. וְלָא יְסוֹפַק להון Et non sufficiet ipsis, Zach. 10. 10. עַד דִיסְפְּקוּן לְמִשְׁתֵּי Do- nec sufficiens fuerit ipsis bibisse, donec sufficien- ter biberint, Gen.24.19. הֲיִסְפְּקוּן להון Num suffi- cient ipsis, Num.11.22.

Rabbini frequenter hoc sensu utuntur eo in Hi- phil, הספיק. Hinc illud, החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה *Qui peccat & pecca- re facit plures, non suppeditant in manus ejus face- re pœnitentiam*, Sanhedrin cap. 11. folio 107.2. Man gibt jhm nicht raum oder platz. *Ex Ithpahel*, שאנו משתפקין מהן Quibus sufficientia suppedita- tur nobis, quibus sufficienter frui possimus, Sanhed.108.1.

סופקנא *Sufficientia*: וְסוּפְקָנָא דְחַלְבָא Et sufficien- tia lactis, Hebr. וְדֵי חָלָב Proverb. 27. vers.27. דִּבְשָׁא מַשְׁכַּחְתְּ אֱכֹל סוּפְקָנָךְ Mel inveniens, comede sufficientiam tuam, Prov. 25.16. ubi in Venetis mendosé legitur הוּפְקָנָה.

ספק · הַסְפָּקָה · הסתפקות *Idem*, Rab.

ספוק *Idem*: סְפוֹק צָרְכֵיהוֹן Sufficientiam neces- sitatis vestræ, Jer.31.2.

ספיקא *Sufficientia, Sufficiens potestas*: אִית סְפִיקָא בִּידִי Est sufficiẽs potestas in manibus meis, Heb. לְאֵל יָדִי, Gen.31.29. Jon.

IV. סָפֵק · סַפֵּק · הִסְתַּפֵּק *Dubitare, Dubium esse, Hæsitare, In dubium vocari.*

סָפֵק *Dubium*: adverbialiter, *Dubiè, Fortasse. Plur. fœm.* ספקות *Dubia, Quæstiones dubiæ & con- troversæ*: כשיתחדשו לו הספקות Quando renovan- tur, seu, nova obveniũt ipsi dubia: ותמלט מספקות גדולות Et liberaberis ex dubiis maximis: ספק נפשות *Dubium animarum*, id est, res, sive morbus, vitam in dubio ponens, periculum vitæ: כל ספק נפשות דוחה את השבת *Omne dubium vitæ pellit sabba- thum*, id est, licet ipsi in Sabbatho mederi, etiam cum violatione sabbathi, Joma fol 83.1. בזה גם כן ספקות עמוקות In hoc etiam sunt dubia pro- funda.

ספוק *Analogia.*

מְסוּפָּק *Analogum, Amphibolon, Ambiguum, An- ceps*: שם המסופק *Nomen analogum, quod dicitur de duabus vel pluribus* עצמיות *entitatibus, propter rem aliquam in qua communicant, & tamen res illa non concurrit ad veram constitutionem unius illarum*: ut, Petrus dicitur de certo aliquo & noto, item de certo Petro mortuo, item de figura aut imagine alicujus Petri picta, aut facta ex ligno vel lapide.

מִסְתַּפֵּק *Dubiè dictum, Dubium, Amphibolon*: שם משתתף או מסתפק Nomen æquivocum vel amphibolon.

הִסְתַּפְּקוּת *Amphibologia.*

V. סָפַק Talm. *Ligare, Alligare*: ספקה בחבל או בגמי תחת הסיפוק מותר (Vitis) ligata fune aut junco, sub ligatione ista licitum est, id est, si pal- mites vitis breviores sint, quàm ut ab una arbo- re ad alteram se extendant, tunc fune aut vimine alligare alteri arbori licet, & sub ista ligatione in terra aliud quid seminis serere licitum est: Kilaim cap. 6. ושניהם מספקין את הקנים Et ambo ligant ridicas sive statumina vitium, Räbstecken/ Metzia fol. 103. מספקו בחוט Ligat illud filo, Pa- rah cap. 12.

ספוק *Ligatio*; ut in præced. exemplo.

סיפוקא · סיפוקא Vide supra in ספס in סיפוסקא.

ספיקטורין Legitur in Jalkut fol.58.col.3. ex Pe- sikta. Baal Aruch in ordine סקף citat סקפטורין, & exponit פקידים Præfectos.

אספיקולא · ספיקלא · ספיקולא *Spicula, Spiculatio, Occisio, quod aliquando satellitum, qui spiculatores erant, erat officium*: וכד הוה שמע ברת קלא אמרה ספקולא הות מתצדא ונלכדה, id est, Quando autem audiebat oraculum dicens, Spiculatio: tunc ve- natione fuit capta avis, Ber. rab sect. 79. Et alibi, מלך בשר ודם יושב בדין בזמן שהוא נותן דימוס כל העם מקלסין אותו ובזמן שהוא נותן ספיקלא אין כל בריה מקלסת אותו id est, Rex carnalis quando præsidet in ju- dicio, & dat sententiam gratiæ, omnes homines laudant ipsum: quando autem dat spiculatio-

nem (ſententiam mortis) omnis creatura laudat ipſum, Talm. Hieroſ. Berach. cap.ult. Vajikra rabba ſect.24. מלך בשר ודם יש לו ספקולא Rex carnis & ſanguinis habet ſpiculationem, & Deus habet ſpiculationem, Bemidbar rabba ſect.7. fol.223. col.2. Gloſſa, עונש מיתה pœnam mortis.

Deinde ספיקלא *Speculum, Lucerna:* אפילו נתון בספיקלא Etiamſi poſitum ſit in lucerna. Gloſſa עַשָּׁשִׁית, Talm. Hieroſ. Schab. cap.1.

סְפוּקְלָטוּר · סְפִקְלָטוּר *Spiculator*, ξυσοφόρος, *Spiculum geſtans. Sic dicti ſunt ſatellites principum, quibus etiam ſontes tradebantur occidendi.* Cornelius Tacitus: *Dilapſis ſpiculatoribus cætera cohors non aſpernata concionantem.* Dicitur & *Speculator*, *à ſpeculando:* unde author Gloſſarii veteris; Speculator ἱεράπτης, κατάσκοπος. Julius Firmicus lib. 8. cap. 26. *Speculatores faciet, qui nudato gladio hominum amputant cervices.* Illi hodie dicuntur *Carnifices.* Seneca lib.1. de Ira, cap.16. *Tunc Centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpeculatorem jubet.* Et lib.3. de Benefic. cap.25. de ſervo, qui pro domino ſuo mortem oppetiit, inquit: *Speculatoribus occurrit, nihil ſe deprecari, quo minus imperata peragerent, dixit, & deinde cervicem præbuit.* Vide Juſt. Lips. ad I. Hiſtor. *Plurale*, רַב סְפוּקְלָטוֹרַיָּא Præfectus ſpeculatorum, Gen.37.36. in Jonathane, pro quo Onkelos habet רַב קְטוֹלַיָּא Præfectus occiſorum ſive carnificum, Heb. שַׂר הַטַּבָּחִים Principi ſatellitum, quorum ſc. officium erat etiam ſontes capitali ſupplicio afficere, ut Onkelos innuit. Targum Hieroſolymitanum habet סְפוּקְלַטְרַיָּא. Legi poſſet ספיקולטוֹרַיָּא. *Rabbini dicunt* סְפַקְלטוֹרִין. Vide & in lit. א.

ספקלר *Specular, Speculare, Speculum:* סְפַקְלַרְיָא מְהוֹרָה Speculare mundum, clarum: inde illud, כל הנביאים נסתכלו בספקלריא שאינה מאירה משה רבנו נסתכל בספקלריא המאירה *Omnes Prophetæ viderunt per ſpeculum illucidum, at Moſes doctor noſter vidit in ſpeculum lucidum,* Jebham. fol.49. ספקלריא מלוכלכת Speculum inquinatum, מצוחצחת nitidum. *Plur.* סְפַקְלָרִיּוֹת Specularia.

סָפַר

Numerare, Annumerare, Dinumerare, Enumerare: Narrare, Enarrare, Recenſere, Hebr. *Apud Talmudicos ſequente* אחרי, *in malam partem ferè uſurpatur:* ut, כל המספר אחרי המת כאילו מספר אחרי האבן *Quicunque narrat aliquid poſt mortuum* (hoc eſt, qui convitiatur mortuum) *perinde eſt ac ſi inſectaretur lapidem*, Berach. fol.19.1. Sic ibid. כל המספר אחרי מטתן של תלמידי חכמים נופל בגהנם *Quicunque inſectatur, vel conviciatur diſcipulis ſapientum poſt obitum ipſorum, deſcendit in gehennam.* Significat ſic *Conviciari mortuis, vel, Mortuos flagellare.*

סְפַר · ספרא *Liber, ab enarrandis & recenſendis rebus dictus:* כִּכְתָב סְפַר מֹשֶׁה Secundum ſcripturam libri Moſis, Eſr. 6.18. בִּסְפַר דִּכְרָנַיָּא In libro memoriarum, Eſth.4.15. כְּתִיבִין עַל ספר פתגמי יומַיָּא Scripta ſunt in libro verborum dierum regum Iſrael, 2.Reg.14.28. סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא אַשְׁכְּחִית Librum Legis reperi, 2.Reg.22.8. ספרא יְהַב לִי Librum dedit mihi, verſ.9. יִתְמְחוּן מִסְפַר דָּכְרָן חַיָּא Deleantur ex libro memoriali vitæ, Pſal.69.29. *Aff.* מְחֵנִי כְעַן מִסִּפְרָךְ Dele me nunc ex libro tuo, Exod.32.32. אמחֵנֵיה מִסִּפְרִי Delebo eum ex libro meo, Exod.32.33. *Plurale*, וְספרין פְּתִיחוּ Et libri aperti ſunt, Dan.7.10. בְּבֵית סִפְרַיָּא In domo librorum, Eſr.6.1.

ספיר · ספר *Numerus, Numeratio.* In Talm. Kelim ab initio, inter *Patres pollutionum* recenſetur quoque, המצורע בימי ספרו *Leproſus in diebus numerationis ſuæ.* Id Baal Aruch & cæteri Hebræi exponunt de ſeptem illis diebus, quibus leproſus, poſt curationem & mundationem ſui, extra tabernaculum ſuum habitare cogebatur, ut eſt Levit.14. v.8.9.

סָפַר · סָפְרָא · סַפְרָא *Librarius, Librorum peritus, Literator, Literatus, Legisperitus, Scriba, Notarius,* Hebr. סופר. *In Targum ſæpè etiam reſpondet Hebræo* נָבִיא *Propheta.* Eſra Propheta & Scriba vocatur à Rege Artaxerxe סָפַר דָּתָא דִי אֱלָהּ שְׁמַיָּא גְמִיר Scriba Legis Dei cæleſtis perfectiſſimus, Eſr.7. v.12. וְשִׁמְשַׁי סַפְרָא Et Schimſchai ſcriba, ὁ γραμματεύς, Eſr.4.8. וּשְׂרָיָה סַפְרָא Et Seraja ſcriba, Hebr. סופר, 2.Sam.8.v.14. סַפְרָא דְמַלְכָּא Scriba regis, 2.Reg.12.10. בְּיַד כָּל סָפַר וְכָל מַלִּיף Per manum omnis Scribæ & omnis Doctoris, 2.Reg.16.13. Heb. נָבִיא Prophetæ. Sic, דַּיָּן וְסָפַר Judicem & ſcribam, Jeſa.3.2. Item, וְסָפַר מַלִּיף שְׁקַר Et Scriba docens mendacium, Jeſa.9.14. id eſt, Legis divinæ peritus, eamq; publicè docens. עַל יְדֵי מֹשֶׁה סַפְרָא רַבָּא Per manum Moſis ſcribæ magni, Cant.1.2. *Plurale*, הֵיכָא סָפְרַיָּא Ubi-ſunt ſcribæ? Jeſa.33.18. Heb. ספר Scribæ: סִיעַת סָפְרַיָּא Cætus ſcribarum, Heb. חֶבֶל נְבִיאִים Liga prophetarum, 1.Sam.10.10. הַאַף שָׁאוּל בְּסָפְרַיָּא Num etiam Saul inter Scribas? Hebr. בַּנְּבִיאִים inter prophetas, ibid. v.11. כָּהֲנַיָּא וְסָפְרַיָּא Sacerdotes & ſcribæ, Hebr. וְהַנְּבִיאִים, Jerem.26.7. *Apud Talmudicos,* ספר מתא Scriba civitatis, Notarius, Baſra f.21.2. Gloſſa לבלר. *Deinde apud eoſdem* סופר *Scriba, ſæpiſſimè idem eſt quod* מלמד תינוקות *Præceptor puerorum, qui docet eos legere & ſcribere. Plurale,* סוֹפְרִים *Scribæ, apud Rabbinos. Elias ſcribit, hoc Nomine ſignificari Sapientes, qui ſpecialiori nomine vocantur* רַבָּנִים *Rabbini, Magiſtri, Doctores Legis.* Unde idem eſt, quando dicunt מדברי סופרים Ex verbis Scribarum, & מִדְּרַבָּנָן Ex Rabbinorum authori-

[illegible]uthoritate, A Rabbinis. Hinc etiam apud Ma[illegible]has תקון סופרים *Aptatio, Ordinatio scribarum, R. binorum, de quo vide in* תקן. In Tractatu [illegible]lmu[illegible]ico Kiddufchin: Quare prisci vocati sunt סופרים? &c. Vide locum in Tiberiade no[illegible]cap. 8. קנאת סופרים תרבה חכמה *Æmulatio scri[illegible]n*, (id est, studiosorum) *auget sapientiam*, [illegible] fol. 21. 1.

ספרא וספרי Duo libri sunt. *Siphra* aliàs vo[illegible] תורת כהנים Comment. in Leviticum. Vi[illegible] Bibliothecam nostram Rabbinicam.

ספור *Narratio, Enarratio, Historia. Plurale,* ספורים *Historiæ*, Rab. Apud Logicos est *Præ[illegible]tio*: הַסַּפָּר וְהַסִּפּוּר Prædicatio & prædicatum, vel id de quo aliquid narratur, enunciatur, vel prædicatur.

ספורי *Enunciativum*: מאמרים ספוריים Orationes enunciativæ.

ספירה *Numeratio*: ספירת העומר *Numeratio manipuli*, In precib. Judæorum. Sic autem vocatur *Intervallum dierum quinquaginta inter Pascha & Pentecosten*, ex Levit. 23. 15. וּסְפַרְתֶּם *Et numerabitis vobis dies à postero die sabbathi, à die quâ obtuleritis* עמר *Omer elevationis, septem hebdomades [illegible] erunt, adde & v. 16. Plurale,* סְפִירוֹת *Numerationes. Apud Cabalistas,* עֶשֶׂר סְפִירוֹת *Decem numerationes. Sunt decem positiones primæ, & mysticæ, de proprietatibus, notionibus sive attributis divinis, fontes generalia fundamenta, super quæ tota Theologia cabalistica ædificata est, per quorum rectam cognitionem, ad intima Theologiæ cabalisticæ, ejus studiosi penetrant.* Sic quidem hîc communiter redduntur ספירות *Numerationes*. Sed author Præfationis in librum Schaare ora vult eas sic dici à Luciditate & splendore. Sic enim scribit: *Cabalistæ tradiderunt, & ordine dispofuerunt nobis Proprietates divinas, vocaruntq́ eas* ספירות על שם הוכות והבהירות מלשון לבנת ספ[illegible] Sephiroth [illegible]itate & [illegible]itate, *ex significatione*, Opus lapid[illegible] [illegible]pphirini, Exod. 24. 10. *Quemadmodum enim in re lucida conspiciuntur formæ: sic Sephiroth sunt typus & forma omnium entium; & quemadmodum res conspiciuntur in re lucida sine ulla additione: sic conspiciuntur omnia in istis Sephiroth sine additione, &c.* Vide eum ibi ulteriùs. Reuchlinus lib. 3. Cabalæ de illis hunc in modum scribit: *Eæ* (decem istæ Sephiroth) *sunt decem divina nomina, quæ nos mortales de Deo concipimus vel essentialia, vel personalia, vel notionalia, vel communia, & nominantur sic,* כֶּתֶר *Corona*, חָכְמָה *Sapientia*, בִּינָה *Prudentia sive Intelligentia*, חֶסֶד *Clementia seu Bonitas*, גבורה *Gravitas sive Severitas (aut Potentia)* תפארת *Ornatus*, נֵצַח *Triumphus*, הוד *Confessio laudis*, יְסוֹד *Fundamentum*, מַלְכוּת *Regnum. Supra Coronam vero ponitur* אין סוף *Infinitudo, & est abyssus.* Hæc ille, quem vide ibi latiùs. In libro טעמי מצות, in præfat. ואלו העשר ספירות הם נקראו מרותיו של הקב״ה והם דבקים בתכבה בעלהגרת קשורה בגחלת ונאצלים ממנו ובאמצעותם נברא העולם הוא הוא דכתיב בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו &c. Extat Cæsaris Evoli Neapolitani liber De divinis attributis, quæ Hebræi Sephiroth vocant, Venet. apud Francisc. Zillet, 1573. in 8.

ספירו · ספירות Idem.

אספיר Vide in litera א.

ספיר *Cicercula, cicer minutum, leguminis genus,* Kilaim in princ. Sic explicat Aruch in Rad. פול. *Convenit Græcum* ὄσπριον Legumen.

אָסְפַּרְנָא *Citò, celeriter, Festinanter, quasi Numerò dicas*: אָסְפַּרְנָא מִתְעֲבְדָא Citò perficitur, Efræ 5. 8. אָסְפַּרְנָא נִפְקְתָא תֶּהֱוֵא מִתְיַהֲבָא Citò sumptus fit datus, Efr. 6. 8.

II. ספר *Radere, Abradere, Tondere, Hebr.* גַּזַּז · גִּלַּח. *Præteritum*, וְלָא סָפַר שְׂפָמֵיהּ Et non rasit superius labium suum, 2. Sam. 19. 24. וְסַפַּר יָת רֵישֵׁיהּ Et totondit caput suum, Heb. וַיָּגָז, Jobi 1. 19. דְּסַפְּרֵיהּ לְמָרְדְּכַי Qui rasit Mordechæum, Esth. 6. v. 12. in Targ. sec. *Participium*, וּמְסַפַּר לֵיהּ Et tondebat se, 2. Sam. 14. 26. לְעִדָּן דִּמְסַפַּר Tempore quo tondebat, ibid. *Infinitivus*, סַפָּרָא יְסַפְּרוּן Tondendo tondebunt, Ezech. 44. 20. *Aff.* וּבְסַפָּרוּתֵיהּ יָת רֵישֵׁיהּ Et quando tondebat caput suum, 2. Sam. 14 26. *Futurum*, וְיָת כָּל שַׂעֲרֵיהּ יְסַפַּר Et omnem capillum suum radet, Levit. 14. 9. יְסַפַּר Et tondebit, ibid. vers. 8. in Targum Jonath. וִיסַפַּר יָת מַזֵּיהּ Et radet comam suam, Deut. 21. 12. יְסַפְּרוּן יָת שְׂעַר רֵישֵׁיהוֹן Tondebunt capillum capitis sui, Ezech. 44 20.

סַפָּר *Tonsor, barbam & capillos tondens*: לֹא לְסַפָּר וְלֹא לְסַפָּן Non tonsori neque nautæ, Scheviith cap. 8. זוג שֶׁל סַפָּרִים Forfex tonsorum, Kelim cap. 13.

מִסְפָּר *Novacula, Forfex tonsoria vel sartoria, apud Rabbinos*: מִסְפָּר לָא יַעֲבַר עַל רֵישֵׁיהּ Forfex vel novacula non transibit super caput ejus, Heb. תַּעַר, Num. 6. 5. וְיַעֲבְרוּן מִסְפָּר עַל כָּל בִּשְׂרְהוֹן Et inducent novaculam super totam carnem suam, Numer. 8. 7. Ponitur & pro Hebræo מוֹרָה Novacula, Jud. 13. 5. *Apud Talmud* זיל איתי לי מספרא Ito, afferto mihi forficem: *Plurale*, מִסְפָּרַיִם *Forfices.*

מספרת *Forfex, apud Talm.* תיק מספרת ומספריים Theca forficis, Kelim cap. 16.

ספירא *Ramentum, Rasura, abrasum, veluti pili ex collo & cauda equi, vnde panni pilosi texi solent.* Sic in Succa cap. 1. in fine.

תספורת *Rasura, Rasio; Tonsio: Forfex*: תספורתא יחידאה Rasura singularis, Sanhedr. folio 22. 2. למה

למה כתיב בתער ולא בתספורין Quare ſcriptum eſt, Cum novacula, & non, Cum forficibus, Zohar in Levit. col.86. ואין גוזזין את הירק בתספורת שלו Non tondent vel radunt olus forfice ejus, Beza fol.34.1.

III. סְפַר *Littus, Portus, Tractus. Reſpondet Hebræo* חוף, *& interdum Nomini* חֶבֶל, *quando Tractum ſignificat:* ut, וּבְכָל סְפַר יַמָּא Et in omni littore maris, Joſ. 9.1. דְיָתְבִין בִּסְפַר יַמָּא Qui habitant in tractu vel littore maris, Sophon. 2. v.5. וּבִסְפַר יַמָּא Et in littore maris, Deut.1.7. אֲשֶׁר עַל סְפַר יַמָּא שְׁרוֹ Qui ad littus maris habitant, Heb. וְעַל סִפְרָצוֹי יִשְׁכֵּן, Jud.5.17. *Apud Talm.* עיר הסמוכה לספר Urbs vicina littori, urbs maritima, Jevam. fol.48. פעמים מדבר עמהם אחת בספר ואחת במלחמה Bis alloquitur eos, ſemel in portu, & ſemel in bello, Sota fol.42.1.

IV. סַפִּיר *Sapphirus, lapis pretioſus,* Heb.

סַפִּירִי *Sapphirinus: Lucidus, Pellucidus. Plur.* שחקים ספיריים Cæli ſapphirini: הגלגל ספירי והכבבים אינם ספיריים Sphæra eſt pellucida, ſed ſtellæ non ſunt pellucidæ, More par.2. cap.19. *Fæminin.* מַרְאָה סַפִּירִית Speculum ſapphirinum, lucidum, apud R. Levi, Jobi 37.18. Vide & in More par.2. cap.30.

אַסְפּוּר *Idem quod* סַפִּיר, Cantic. 5.14. In Lat. Verſione redditur *Achas.* Elias pro *Sapphiro* accipit in Meturgeman.

סַפִּירִינוּן *Sapphirinum,* σαπφείρινον.

סַפִּירוּת *Pelluciditas:* לא אלמוד הראיה מן הספירות Non diſco probationem ex pelluciditate, More p.2. cap.19.

סַמְפִּירִינוּן · סַמְפּוּרְיְנָא Vide ſuprà in סמף.

סְפִרְגוּס *Sigillum:* ונתן ספרגוס שלו עליו Et dedit, id eſt, impreſsit ſigillum ſuum ipſi, Bereſ. rabba ſect.49. *Eſt Græcum* σφραγίς. *ideoq; melius Rabbini per* י *in ultima ſyllaba ſcriberent.*

סְפָרַד *Sepharad, nomen proprium loci, Obad.* v.20. *Hieron. Boſphorum reddit: Chaldæus* אַסְפַּמְיָא *quam Hiſpaniam interpretantur, & inde Hebræis* סְפָרַד *Hiſpania:* סְפָרַדִי *Hiſpanus. Alludit Græcum* ἑσπερία *Heſperia: unde illud Vergilii 2. Æneidos:* Eſt locus Heſperiam Graji cognomine dicunt. Hiſpania ſic dicta, quia in extremo occidentis, quæ ἑσπερὶς dicitur.

סַפַּרְכִיתָא Legitur in Venetis Prov.2.12. mendosè pro סַפַּרְבוּתָא. Vide פרך.

סַפַּרְקִין · סַפְרְקִין *Chirothecæ:* vel juxta quoſdam, *Subligacula*, aut *Faſciæ crurales:* ושני ספרקין Et par &c. Schabbas fol.120.1. R. Salomon vernaculè reddit פיישולש. In Talmud Hieroſolymitano Schabbas cap.16. ſcribitur per Beth סבריקין. Baal Aruch ſcribit, Græcè ſic vocari סנגנים.

סָפַת

Incidere, Succidere, Abſcindere: Talm. לא יספות ממנה לכסות בה את הכלי Non abſcindet ab eo fruſtum, ad operiendum eo vaſculum, Schab.124.1. סופת ואוכל Abſcindit & comedit, Maaſeroth cap.2. Item *Intingere:* וסופת במלח ואוכל Et intinget in ſale & comedet, Bava metzia cap. 7. לסופתן במלח לא הוכשר Intingere ea in ſale non eſt rectum, Schab. fol.145.1.

סִפְתָּא *Diviſio, Diſſenſio, Diſſidium: Damnum,* Guido ex Zohar.

סִיפְתְּקָא *vel potiùs* סוּפְתְּקָא *Forte, Acre:* אשתכח חלא סופתקא Inventum fuit, id eſt, Extitit acetum forte, hoc eſt, חוקה, Talm. Bava baſ. fol.96.1.

סַקָּא

סַק *Saccus:* לְבִשִׁית סַקָּא Indui ſaccum, Pſal. 35.13. וְאַסֵּק עַל כָּל חַרְצִין סַק Et imponam omnium lumbis ſaccum, Amos 8. v.10. וּשְׁכִיב בְּסַקָּא Et dormivit in ſacco, 1. Reg.21.v.27. *Plurale,* גְּבַר לְסַקֵּיהּ Quiſq; in ſaccos, Gen. 42.25. *Aff.* מְרִיקִין סַקֵּיהוֹן Evacuabant ſaccos ſuos, ibid. verſ.35. *Scribitur & per* שׂ, *ut eſt eo loco.*

סַקִּי *Saccarius, qui conficit ſaccos:* מַחַט שֶׁל סַקָּיִין Acus ſaccariorum, Kelim cap.11.

סַקְאָה *Rubigo*, vel *Sideratio*, Deut.28.42. pro Hebræo צְלָצַל. R. Salomon ſcribit eſſe *Speciem locuſtæ. Apud Talmudicos* in Taan. fol. 6.1. ומסקיה הסקאין Et aſcendere facit locuſtas. Gloſſa, מין ארבה Species locuſtæ eſt.

סְקַב

Vulnerare, Ulcerare, Talm. משום דמסקב ליה לחמרא Propterea quia vulnerat aſinum ſuum, ſcil. ephippium, compreſsione ſua, Metzia fol.27.2.

סַקְב *Ulceroſus, Vulneratus.* In Sanhedrin cap. *Chelek*, fol.98. in materia Meſsiæ, ubi quæritur, ubinam ſit Meſsias? reſpondetur, eſſe in urbe Roma. Ecquod ſignum ejus? יתיב בין סקבי דרומי Sedet inter ulceratos Romæ, id eſt, leproſos. Sic in Aruch adducitur, ſed hodiè legitur in Talmud יתיב בין עניי סובלי חולאים Sedet inter pauperes portantes morbos.

סַקְבָא · סִקְבָא *Ulcus, Vulnus:* Apud Talmudicos *proverbium:* סקבא דשתא רגלא *Ulcus anni feſtum eſt.* Homines enim tunc feriantur & otium agunt; otium autem voluptatum cauſa eſt, ut edant, bibant, ludant, & ſic peccent, quæ ferè in feſtis poſt ſacra fiebant, aut fiunt, Kiddusch. fol.81.1.

סְקַבְמְרִין Sic adducit Baal Aruch: ſed in noſtris libris hodie legitur per duplex ו, סקווטרים *Statuta:* In Vajikra rabba ſect.21. בזאת אני בוטח *In hoc ego confido,* Pſalm.27.3. *In hoc,* Dixit R. Levi, בסקווטרים שהכתיב לנו משה בתורה In ſtatutis quæ deſcripſit nobis Moſes in Lege. *Bis ibi legitur.* In Medraſch Tehil. Pſalm.27. legitur pro eo, אבטוורין.

אליחורף ואחיה תרין איסקבטירין *Secretarii, Scribæ:* איסקבטירי דשלמה Elichoreph & Achijah duo [Scri]bæ Salomonis, Glossa סופריו, Tal.Hierosol. Kilaim in fine. Huc pertinet etiam, quod in [Mid]rasch Koheleth legitur, cap 9.18. *Et egressi [sun]t ad eum Eljakim filius Chilkijahu, qui erat super [do]mum,* 2.Reg.18.18. ספקלי id est, speculator, li-[brario]r, *Et Sebna scriba* סקיווי פטרי (*Protoscriba, [Can]cellarius.* Sic in glossa explicatur ראש הסופרים): & Joach filius Achas à commenta-[rii]s, סבא senior sc. domus. *Vox corrupta, cujus [origo] adhuc indaganda.*

סקבל *Occurrere, Obvenire. Futurum,* לָא נִסְתַּקְבַל Non obveniet, Prov.12.27. ex usu Syro.

סקיבס *Ballista:* לוחיים של סקיבס Tabulæ ballistæ, Explicatio Aruch in לח est ארקו בליסטרו Arcobalestro. Sic R.Salom. in Talmud, Schab. fol.47.1. קשרת סקורין ארבלסטרו Arcus est quem vocant (Galli) *Arbalestro.*

סקד *Pungere, Stimulare, Ducere, Incitare ad eundum:* כמסאסא מסקד להדא פרתא Sicut stimulus pungens istam vaccam, scil. ad eundum: Vajikra rabba sect. 29. Bis legitur illic, semel per ר, & semel per ד. Ita legitur in Jon. Deuter.8.5. הֵיכְמָא דְמַסְקַר גְּבַר יַת בְּרֵיהּ יְיָ אֱלָהָךְ מַסְקַר יַתְכוֹן. Sicut pungit, ducit vir filium suum: sic Deus ducit vos, Hebr. יְיַסֵּר *Castigat,* Onkelos מַלִּיף *Do[ce]t.* Et sic in superiori loco è Vajikra rabba exponitur Hebræum מְלַמֶּדְךָ *Docens te,* ex Jesa.48. v.17. per מסקיד לך.

מַסְקֵר · מסקרא *Stimulus, quo pungitur bos:* Vide R.Salom. Thren.1.14.

סקל *Lapidare, Heb.* Apud Rabbinos etiam est *Elapidare, Removere lapides, Agrum lapidibus ejectis purgare:* מסקלין עד ראש השנה Auferunt, removent lapides (ex agro) usque ad novum annum, Scheviith cap.2. נִסְקַל *Lapidari, Lapidibus jactis occidi.* Unum erat ex quatuor mortis generibus apud Hebræos, de quibus in Sanhedrin cap.7. Gallus gallinaceus lapidatus fuit, quòd occidisset puerum, Edajoth cap. 6. De bove est in Lege. בית הסקילה Locus lapidationis altus erat שתי קומות duas staturas hominis, de quo dejiciebatur lapidandus, & tunc testes primum lapidem injiciebant, R. Salomon Exod.19.13. Vide Majem. in Hilch. Sanh. cap.15.

סקול · סְקִילָה *Lapidatio:* לא בלל יחד סקילת בעלי חיים עם סקילת עכן Non comprehendit simul lapidationem animantium cum lapidatione Achanis, R.Levi Jos.7. in fine.

סקל In Aruch adducitur hîc ex Targū Hierosol. פן יקראנו אסון סקל. Pro Hebræo, וּקְרָאָהוּ אָסוֹן, Genes.42.38. sed id hodiè non extat in nostris libris.

סקלי Pravè hîc adducitur & explicatur. In Talmud legitur סלקי Ascendendi vel Egrediendi significato.

סַקְלִיטִין *Palatium, Basilica, idem quod* פלטירין, & *est fortè pro* סנקליטין, *quod vide suprà.*

סַקְמִין Pravè adducitur: in Talmud legitur צימוקין, ubi vide.

סקן *Hiphil* הסקין *Convenire, Consentire, idem quod* הִסְכִּים *juxta Eliam.* Est à נסק. Vide ibi.

סְקוּנְדְרִין Vide in ordine אסק.

סְקוּנִיתָא *Ligni species, ad asseres pontium apta,* Talmud.

סקס סיקוס *Mensura, Finis, Terminus, Extremitas: Nodus.* In Vajikra rabba sect.12. אמר הק״בה לקרבנות נתתי סיקוסים ולך לא נתתי סיקוסים Dixit Deus: Oblationibus constitui certas mensuras, tibi autem non. In Beresch. rab. sect. 10. לכל יש סיקוסים שמים וארץ יש להן סיקוסים חוץ מדבר אחד שאין לה סקוסים ואיזו זו זה התורה Id est, Omnibus rebus sunt sui termini. Cælo & terræ sunt mensuræ, exceptâ unâ re cui non sunt mensuræ. Quænam illa est? est Thora sive Lex sacra, sicut dictum est: *Longior terrâ mensura ejus, & latior mari,* Job.11.9. ubi sermo de sapientia Dei verbo ejus descriptâ. Huc pertinet ex Medr. Esth. cap.1. v.14. היכן היתה איסקיוסות של כולן מתוקנת Et ubi fuit finis (id est, sentētia finalis) omnium illorum determinata? *Scriptio corruptissima.* Iterum in Beresch. rabba sect. 40. Scriptum est: *Justus ut palma florebit, ut cedrus in Libano crescet,* Psalm.92.13. מה התמרה הזו וארז אין בהם לא עקוסים ולא סיקוסים כך הצדיקים אין בהם וכו׳ id est, Quid palma hæc & cedrus? non sunt in ipsis tortuosa neque nodi: sic & in justis non sunt tortuositates aut nodi. *Videtur esse à Græco* σηκὸς, *quod varia significat. Vide Steph. Vel* ζυγὸς *Mensura, Libra, Trutina: item Jugum, Vinculum, Lorum calcei. Inde Rabbini sumpserunt pro Nodo, id est,* קֶשֶׁר *in ligno, quo ramus ligatur & radicescit cum arbore. Hinc Tortuosi significatio apud Munsterum. Postellus in loco primo vertit* σύκωσις *Ablatio. Apud Talmudicos,* סְקִיסְתָּן גַּוַּיְתָן Termini interiores, scil. montium, וסקיסתן בראיתא & termini exteriores, Joma fol.10.1.

סקף *Ithpahel,* אִסְתַּקַּף *Causam, Occasionem dare, captare vel quærere: Murmurare: Irruere, Obruere; Dejicere se in aliquem quæsitâ occasione. In malum sumitur plerumque. Ithpeh. Præteritum,* אִסְתְּקַף עֲלוֹי Occasionem quæsivit contra eum, Num. 5.15. in Jonath. דְאִסְתְּקַף בִּי Qui irruit in me, Thren.1.12. אִסְתְּקָפַת לְמֵרַע נַפְשִׁי Occasio fuit ut malè haberet anima mea, Thren.3.v.51. לְמַן אִסְתַּקַּפְתָּא In quem occasiones captasti, Thr.2.20.

Participium plurale, כְּר סַסתְּקְפִין בִּישׁ Quaſi murmurantes mala coram Domino, Heb. כְּמִתְאוֹנְנִים, Numer. 11.1. *Infinitivus*, לְאִסתַּקְפָא בְּכָל נְפַשׁ Ad querendam occaſionem mortis contra omnem animam domus patris tui, 1. Sam. 22. verſ. 22. לְאִסתַּקְפָא תְקִיף רוּגְזָא דַיְיָ עֲלַי Ut irrueret fortitudo iræ Dei ſuper me, Cantic. 1.6. וּלְאִסתַּקְפָא עֲלָנָא Et ut occaſio quæratur contra nos, Geneſ. 43.17. vel, Ad irruendum ſuper nos. *Futurum*, וְתִסתְּקַף לְהוֹן הֵיכְמָא דְאִסתְּקַפְתָּא Et quæres occaſiones contra eos, ſicut quæſiviſti occaſiones contra me, Thren. 1.22. וְלָא יִסתְּקַף עֲלֵיהוֹן רִיסוּתִין Ut non quæratur occaſio contra eos ut moriantur, Levit. 15. v.31. in Jon.

תּוּסְקְפָא *Cauſa*, *Occaſio*: תּוּסְקְפָא הוּא בָעֵי Occaſionem ipſe quærit, Heb. תֹאֲנָה, Jud. 14.4. Sic 2. Reg. 5.7. *Emphaticè*, וְהוּא תַּסְקְפְתָּא מְהַפֵּךְ Et ipſe occaſiones invertit, Jobi 37.12. ubi pravè in Venetis eſt תּוּסְקַפְתָּא ex numero ſingulari: nam in Hebræo eſt plurale, מסבות Cauſas.

תַּסְקוּפִין *Idem*: תַּסְקוּפִין אִתְמְלִיַת Occaſionibus repleta eſt, Ezech. 24.12. Hebr. תְּאֻנִים, quod idem: מָרֵי תַּסְקוּפִין Author cauſarum ſive adinventionum, Hebr. נוֹרָא עֲלִילָה Terribilis opere, Pſalm. 66.5. *Construct.* תַּסְקוּפֵי מִלִּין Occaſiones verborum, Deut. 22.14. וּבְתַסְקוּפֵי נִסָּךְ Et de cauſis mirabilium tuorum loquar, Pſalm. 77.13. *Et in Zohar*, שׁוי תסקופי מלין עַל אנתתיה Diſponit occaſiones verborum cōtra uxorem ejus, col. 508. אתא בתסקופין Venit per occaſionem.

סְקוּפְתָּא · סקופא *Limen*, *Trabs*. *Constructum*, עַל סְקוּפַת דָגוֹן Super limen Dagon, 1. Sam. 5.v.5. לְקָבֵל סקופת בֵּיתָא Ex adverſo liminis domus, Ezech. 9.3. *Emphaticè*, עַל סקופתא לְחוֹד Super limine tantùm, 1. Sam. 5.4. וּסְקוּפְתָּא עַל אַפֵּיהוֹן Et trabs erat ante faciem ipſarum, 1. Reg. 7.6. Heb. עָב, quod ibi *Trabem* interpretantur. Sic, וּסְקַפְתָּא דְאָעָא Et trabs lignea, Ezech. 41.25. *Plur. maſc.* וּסְקוּפַיָּא Et trabes vel ſuperliminaria, Hebr. וְהָעֻבִּים, Ezech. 41.26. 2. Reg. 18.16.

אסקופא Vide in אסק.

סקפטיות Vide in אסק.

סקיפסטי In Jalkut in Legem fol. 78. col. 4. משל לסקיפסטי של סמרונה שהיא עוברת בשוק · Baal Aruch adducit, ſed non explicat. In Aruch parvo, עגלות צב *Currus camerati*. *Sic eſt Græc.* σκέπαστα, *quâ voce Aquila utitur Jeſ. 66.20. pro Heb.* וּבַכִּרְכָּרוֹת, *& ſignificat* Lecticas opertas pellibus, *ut Hieron ſcribit.* Deinde citat Aruch ex Vajik. rabba ſect. 14. בהמה הולכת רבוצה והוולד נתון לתוך מעיה כמין סקפסטי: Nec hoc explicat. In meo exemplari pro eo legitur צַק, & ſic etiam in Jalkut. Sed in Medraſch Tehillim Pſalm. 103. inveni (ubi eadem habentur) ſed verbis nonnihil

immutatis, כאדם שנתון בתוך האיסקפסטת שהיא מהלכת על ארבע Sicut homo qui eſt in medio currus, qui it ſuper quatuor (rotis.) Hîc manifeſta ſatis eſt iſta expoſitio. Aquinas explicat *Glomus*, Gall. Ploton. Minus rectè, ut docet Medraſch.

סְקִיפְטוֹרִין *Præfecti*, *Inſpectores*. *Fortè eſt* σκέπτομαι. Citat Aruch ex Peſikta. In Jalkut fol. 58. col. 3. pro eo legitur ספיקטורין.

סְקַר *Intueri*, *Conſpicari*, *Aſpicere*. *Reſpondet Hebræo* שָׁזַף. *Præteritum cum Aff.* עֵינָא סְקַרְתֵּיהּ Oculus intuitus eſt eum, Job. 20.v.9. וְלָא סְקַרְתֵּיהּ עֵין Neque conſpexit eum oculus, Job. 28.7. Vide etiam ſuprà in סקר.

II. סְקַר *Fucare*, *Colore inficere*, *Colorare*: סוקרת עיניה בסקרא Colorat eas minio: בסקרא Fucans oculos ſuos colore ſive ſtibio. R. Salom. ſcribit Lev. 27.35. Quando veniunt (pecudes) ut decimentur, educunt illas per oſtium unam poſt alteram, & decimam percutit virgâ intinctâ in minio (צבועה בסיקרא) ut cognoſci poſſit, quòd ſit decima, &c. וכולן נסקרין בסקירה אחת Et omnes ſignati ſunt colore uno, Roſch haſch. fol. 18.1. vide gloſſam.

סִקְרָא · סיקרא *Minium*, *Color rufus ad ſcribendum*, *Rubrica*: הכותב בסם ובסקרא Scribens auripigmento vel minio, Schabbas cap 12. in Miſchna. Megilla cap. 2. חוט של סיקרא Filum rubrum, Middoth cap. 3. Item *Fucus*, *Stibium*, *ad oculos vel faciem pingendam*, *Rubricéta*.

ססקרתא · סקרתא *Rubricatio*, *Coloratio cum rubrica*, Chagiga fol. 8.1. Naſir fol. 39.1.

סקירא *Saltus*, *Saltatio*: בִּסְקִירָא *Per ſaltum*, *Saltuatim*, *Subſultim*. Sic citat Baal Aruch ex Bava kama fol. 22.1. ubi nunc per Sajin legitur בזקירא, à זְקַר, quod melius.

סַקְרָנִית *Spectatrix*, *Obſervatrix omnium*. *Inde* Non creavit Deus mulierem ex capite Adami, ne caput ſuum nimiùm ornaret & efferret: neq; ex oculo, ne eſſet סקרנית oculis omnia obſervans, Ber. rabba ſect. 18. Tanchu. ſect. וישב.

סקוריא · סִיקוּרָא *Securis*: וְתִתְקִיף בֵּהּ בְּסִיקוּרָא Et comprehẽderit ſecurim, Deut. 19.5. in Targum Jeruſchalmi & Jonathanis, pro Hebræo גַּרְזֶן. *Apparet eſſe Latinum.*

אִיסְקְרִיא *Malus navis*, Heb. תֹּרֶן, Baſra cap. 5 in princip.

סִיקָרִים *Sicarii*, *Latrones*, *Tyranni*, *Fures*: שטמנו דבילתן במים מפני הסיקרים Qui abdiderunt maſſas ſuas caricarum in aquis propter ſicarios; Gloſſa, גַּנָּבִים Fures, Machſchir. cap. 1.

סקריקון *Tyrannis* vel *Tyrannus*: לא היה סקריקון ביהודה Non erat tyrannus in Jehuda, cui, cùm haberet agrum ab alio pignoris loco, alius diceret,

et, Retine tibi agrum, nec me occidito, Gittin 55.2. Glossa, כותי רוצח Cuthæus sive Samaritanus latro, sicarius.

סַקְרִידִין *Secreta: vel Statuta, Decreta:* שכך מוכתב בסקרידין של פרעה Quia sic scriptum est in secretis Pharaonis, Ber. rabba sect. 89. *Secretum* dicatur locus, ubi cùm alia instrumenta, tum ...ra quoque urbis asservabantur. Hinc *Secreta*...., cui secretum commissum est, seu, Scriba in ...rio.

סק *Crepida, quod Baal Aruch, & ex eo alii, ... ducunt, vide in litera* ק, *in* קורדקסין.

סקורטיא *Pellis, Corium, Colobium scorteum,* ledern Göller/ *Tunica coriacea sine manibus: ...m, Præcinctorium opificum,* ein Schooßfäll. *...Latinè,* Penula scortea. *Est ergo Latina vox.* ... *Coriaceus,* ... *Corium, Pellis quæ ... tur. Hinc Scorteum, scil. præcinctorium:* עור סקורטיא Pellis scortea, Kelim cap. 26. יריעה וסקירטיא Cortina & pellis, Oholos cap. 8.

סקריטי *Condimenta, Conditurae cum sacchoro:* קונדיטון וכל מיני סיקריטין Vinum conditum, & omnes species conditorum cum saccharo, Talm. Hier. Beza cap. 1. fol. 60.4. *Est à* σάκχαρον; q. d. *Saccharica, Saccharata,* Zuckerwerck.

סרא סִירָא *Sera, Claustrum, Carcer, Vincula:* ut, ואברהם יצא חוץ לסירא Et Abraham exiit ... carcere, id est, מבית הסוהר, Beresch. rab. s. 40. נתנו אותו בסירא Imposuerunt eum carceri, sect. 41. *Posset esse ab* אָסַר *Vincire, Ligare, ... aphæresin primæ radicalis.*

סִירָא *Iris oculi, id est, circulus nigrum sive pupillam ambiens,* Bechoros cap. 6. in Misna. Vide & infra in סֹרה.

סְרַב *Abnuere, Renuere, Repugnare, Denegare, Nolle, Rebellare, Refractarium esse, Refragari. Respondet Hebræo* מֵאֵן. *Præteritum,* סָרֵב לְשַׁלָּחָא Renuit dimittere populum, Exod. 7.14. סָרֵיב בִּלְעָם Renuit, noluit Bilham venire nobiscum, Numer. 22.14. וְסָרֵיב לְקַבָּלָא תַּנְחוּמִין Renuit accipere consolationes, Gen. 37.35. סָרִבוּ לְקַבָּלָא אֻלְפַן Renuerunt accipere doctrinam, Jerem. 5.3. מְרַדְנָא סָרֵבְנָא Rebellavimus, Contumaces fuimus, Thren. 3.42. *Fœmin.* סְרִיבַת לְאִתְנַחָמָא נַפְשִׁי Renuit consolari anima mea, Psalm. 77.3. *Participium,* אִם מְסָרֵב אַתְּ Si nolueris tu, Exod. 9.2: כָּל גְּבַר דִּמְסָרֵב Quicunque renuerit, 1. Sam. 15.23. *Cum Pronomine,* מְסָרְבַתְּ לְאִתְכַּנְעָא Noluisti humiliare te, Jere. 3.3. quod in Venetis מסרבת pravè. *Plurale,* מְסָרְבִין לְמִתַּב Renuunt redire, Jerem. 3.3. אֲרֵי מְסָרְבִין Nam rebellant, Ezech. 2. v. 6. יוֹמָא דֵין מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן Usq; ad hunc diem rebelles fuistis, Deuter. 31.27. *Fœmininum,* מְסָרְבָא לְאִתַּסָּאָה Renuit curari, Jerem. 15.18. ubi Veneta pravè ab initio adjunctum habent ל, sic Jer. 31.15. *Futurum,* ואם תְּסָרְבוּן Et si nolueritis, Jesa. 1. v. 20. וּתְסָרְבוּן עַל מֵימְרָא דַיְיָ Et rebellaveritis verbo Domini, 1. Sam. 12. v. 14. *Rabbini:* מסרבין לקטן ואין מסרבין לגדול *Denegant minori, sed non denegant majori. Beneficium à divite, non à paupere accipiendum.* Et, אין מסרבין לגדול יותר מדאי *Non decet repugnare majori magis quàm par est.*

סַרְבָן *Rebellis, Refractarius, Pertinax, Contumax:* עַם סַרְבָן אִנּוּן Populus contumax sunt, Ezech. 2.5. לָא תְהֵי סַרְבָן כְּעַמָּא סַרְבָנָא Non eris rebellis sicut populus rebellis iste, Ezech. 2. v. 8. *Plurale,* וּבְרַם סַרְבָנַיָּא דִי מִתְגַּיְּרִין Verùm rebelles qui proselyti fiunt, Psal. 68.19. לְוָת עַמְמַיָּא סַרְבָנַיָּא Ad populos rebelles, Ezech. 2.3.

מְסָרְבָן *Idem:* לְעַמָּא מְסָרְבָנָא Ad populum rebellem, Heb. סוֹרֵר, Jesa. 65.2. דָּר מְסָרְבָן Generatio rebellis, Psalm. 78 8.

סַרְבָנִית *Rebellis fœmina:* בַּר סַרְבָנִיתָא Filius rebellis, 1. Sam. 20.30. Veneta, & sic Elias, substantivè סָרְבָנוּתָא Rebellionis.

סַרְבָנוּתָא *Rebellio, Contumacia, ut in præcedenti loco:* וּלְמֵימַר פִּתְגָּמֵי סַרְבָנוּתָא Ad proferendum verba contumaciæ contra Deum, Eccles. 8.1. *Affix.* יְדַעְנָא יָת סַרְבָנוּתָךְ Novi ego contumaciam tuam, Deut. 31.27. Heb. מֶרְיְךָ Rebellionem tuam.

סִירוּב *Rebellio: Denegatio, Rebellio, Noluntas; unde apud Rabbinos:* הרצון והסירוב הםם שני קטבים שכל הפעולות סובבות עליהן *Voluntas & noluntas sunt duo poli, circa quos omnes actiones vertuntur,* Akeda fol. 195. col. 1.

Secundò; *Pervertere, Subvertere:* אוֹרְחֵי סָרֵב Vias meas pervertit, Heb. סוֹרֵר Vagas reddit, recedere & declinare facit, Threnor. 3.11. Punctatur סְרֵב cum Scheva in exemplaribus, sed cum Kametz ex Pahel meliùs legetur propter significationem activam, ut mox in Infinitivo. Sic etiam legi possit, שְׁבִילַי סָרֵב Vias meas subvertit; ibid. vers. 9. pro Hebræo עִוָּה, quod singulare. Libri editi habent illic סְרָאוּ. *Infinitivus,* לְסָרְבָא אֱנָשׁ מִסְכֵּן Ad pervertendum hominem pauperem; Thren. 3.36. *Particip. Pehil,* גְּבַר דִּי סְרִיבָן אוֹרְחָתֵיהּ Vir cujus perversæ sunt viæ, Eccles. 1.15.

סוריבטיא *Syrismus, Dialectus Syra:* דלא הווה חכמה למשמע סוריבטיא Quia non poterat intelligere dialectum Syram. Sic exponitur in glossa, q. סורי בטיא Syriacus sermo, à בטא בטיא.

סַרְבִּיטִין *Ornamentum muliebre capitis, ad maxillas dependens,* Schab 57.2.

סַרְבַּל *Tegere, Operire. Partic. passivum,* מְסַרְבְּלִין בִּצְבְעוֹנִין Operti (id est, vestiti extrinsecus & tecti) vestibus coloratis, Nah. 2.3. pro Hebræo מְתֻלָּעִים, quod R. Salomon exponit מְעוּטָּפִין Obtecti:

tecti: מְסַרְבְּלֵי בָשָׂר Operti carne, Hebr. גִּדְלֵי בָשָׂר Magni carne, Ezech.16.26. id eſt, Pingues, obeſi. *Hinc apud Rabbinos & Talmudicos*, מְסוֹרְבָּל eſt *Carnoſus, Pinguis, Obeſus, q. d. Opertus carne & pinguedine, veluti Chlamyde*, ut; מסורבלין כדוב Obtecti (carne) ut urſus, id eſt, Præpingues, ע״ז f. 2.2. & Kidduſchin folio 72.1. & inde in R. Saadia, Dan. 7.5. קָטֹן הַמְּסוֹרְבָּל בְּבָשָׂר Parvulus qui tectus eſt carne, h.e. qui pinguis & obeſus eſt, Schabb. fol. 137.2. בְּמַעַם בְּזָא וּמְסַרְבְלָא בְשׁוּמְנָא Sicut ſapor uberis obtecti pinguedine, Num.11.8. in Jon.

סַרְבָּל *Saraballum, Chlamys, Pallium, ſic dictum quòd hominem Tegat & operiat. Et ita* Sarabal-lum *ex hac lingua etymologiam ſuam habebit*: לְגוֹ מִן סַרְבָלָא Intus à chlamyde, id eſt, ſub chlamyde veſtitus erat, &c. Eſth.3.15. *Plur.* כְּפִיתוּ בְסַרְבָלֵיהוֹן Vinxerunt cum chlamydibus ſuis, Dan.3.v.21. Aben Eſra ſcribit, eſſe Veſtem ſuperiorem, ab Obtegendo. R. Saadia exponit *Calceos*: alii *Caligas, Femoralia*: סרבלא דסיתוא Pallium hyemale: זוגא דסרבלא Forceps pannorum, quâ pannos, unde pallia fiunt, tondent, abſcindendo סרבלין floccos, ut R. Salomon exponit, in Bava baſra fol.52.1. & in Schebhuoth f. 46.2. סרבלא דצריפא Chlamys Babylonica, Sanhed. fol.44. ופריס עליה סרבלא דכרתי Et expanſum erat ſuper eo pallium coloris porri, Gittin 31.

סַרְבַּק *Fucare, Stibio illinere*: וּמְסַרְבְּקָן עֵינִין Et fucabant oculos, Hebr. מְשַׂקְּרוֹת Nictantes, Jeſa. 3. v.16.

סַרַג

Interſecare, Interſtinguere, Interrumpere, Per intervalla aliquid agere: Intricare, Implectere, Internectere, Connectere funibus, reſtibus aut viminibus cruciatim & interſectim, Cancellare: מטה שמסרגין אותה בחבלים Lectus quem internectunt funibus diſtenſis, ſcil. per formam crucis, quadratis interjectis ſpaciis, quæ vocantur בָּתִּים; unde, מִשֶּׁסֵּרַג בָּהּ שְׁלשָׁה בתים Ex quo fecit in eo tria ſpacia, Kelim cap 16. סורגין שתי וערב Plectunt per formam crucis, Moed katon fol. 10. 1. סירגן בגמי או בשיחה Internexuit ea juncis aut funiculis, Kelim cap. 22. והחבלים המסורגים בו Et funes interplexi, diſtenſi ſunt in eo, R.Levi Prov.6.16. מסורגה במעשה מצודה Implexum inſtar operæ retiariæ.

סְרִיג *Perplexum, Implexum, Intricatum: Reticulum, Retiaculum: Sagena, Rete, Opus implexum inſtar retis aut ramorum arboris. Extat in Targum pro Hebræo* שְׂבָךְ: Item *Clatbrus, vel Clathrum, Cancelli. Cum Aff.* סְרִיגֵיהּ עֲלַי הַקִּיף Et rete ſuum ſuper me circumegit, Heb. מְצוֹדוֹ, Job.19.6. *Plurale*, סְרִיגִין סְרִיגִין עוֹבַר יוֹמוֹהִי Implexi ſunt dies ejus, Job.14.5. סריגי Reticula opere perplexitatis, 1.Reg.7.v.17. *Fœmininum*, סְרִיגְתָא · סְרִיגָא *Idem*: עַל סְרִיגְתָא Super

reticulum, 1.Reg.7.18. לְעֵבֶר סְרִיגְתָא E regione reticuli, ibid. v.20. וסריגתא ורמוניא Et reticulum & malogranata, 2.Reg.25.17. עַל סְרִיגְתָא יְהַלֵּיךְ E[t] ſuper perplexitatem ambulat, Jobi 18.8. Hebr. שְׂבָכָה Rete, reticulatum, implexum. *Affixa* וְיִתְאַחַד בִּסְרִיגְתִּי Et capietur in ſagena mea, Ezech. 12.v.13. & 32.3. בִּסְרִיגְתְהוֹן אִתְּאַחַד In ſagena eorum captus eſt, Ezech.19.8. *Plur. emphatice*, [תרתין] סְרִיגָתָא Duobus reticulis, 1.Reg.7.42. [ו]סְרִיגָתָא תַּרְתֵּין Et retia duo, ibid. v.41. *Apud Talmudicos* הסריגות שבחלונות Retia feneſtrarum, id eſt, *C[la]thri, Cancelli*, Oholoth cap.8. & maſculinè, [סריגי] חלונות Cholin fol.125.2. סריגי המטה Retia lecti, id eſt, funes diſtenſi inſtar retis, cui lectus im[]ponitur.

סְרִיגוּת · סְרִיגוּ *Perplexitas, Intricatio*: [עובד] סריגו Opus perplexitatis, perplexum & reticulatum, 1.Reg.7.17.

סִירוּג *Idem*: item, *Ceſſatio, Interſpiratio, Pauſa, Partialis opera, Interruptio operæ, Spacium, Intervallum*: Hinc, בְּסִירוּגִין & סירוגין *Cancellatim, Interruptè*: ut, קְרָאָהּ סֵירוּגִין וּמִתְנַמְנֵם יָצָא Qui legit eam (hiſtoriam Eſther) per pauſas, & obdormiſcit interea, excuſatus eſt, Megilla cap.2. in principio: עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין Quamdiu vos ingredimini partes partes, id eſt, particulariter, nunc hi nunc illi, ibid. fol.18.1. Gittin fol.60. Vide & in Bava bathra fol.62.2.

סורג *Paries reticulatus, interſectus inſtar re[tis]*, Middoth cap.2.

II. סְרָגָא · סְרַג *Ephippium, Sella equi*: [תפוס] של סרגא *Tenaculum ephippii, Arcus ephippiarius*, Levit.15.9. in R.Salom. Vide Aruch in אכפא, & Kimchi, in Rad. רכב.

סְרַג *Ephippiare, Ephippium imponere vel inſternere equo*: מסרגן ליה תרתי בורנייתא Inſternebant ipſi duas mulas, Baſra cap.5. in princ.

מְסָרַג · מְסוֹרָג *Ephippiatum, Ephippiis ſtratum, geſattelt*: הא דמסרג הא דלא מסרג Sive ephippio inſtratum ſit, ſive non ſit, Berach. fol.57.1.

סָרָג *Ephippiarius*: מטות של סרגים Lecti, ſedilia ephippiariorum, Kelim cap. 24.

סְרָגִיד *idem quod* חף *Dens clavis*, Talm. Hier. Schabbas cap. 8. in fine.

סַרְגֵל

Lineare, Lineas ducere, Sulcare: מסרגלין את הספרים Lineant libros: ספר מסורגל Liber lineatus. *In Targum Jonathan.* מְסַרְגַל *Lineatum*, reſpondet Hebræo מְחֻסְפָּס, Exod.16.14.

סִרְגּוּל *Lineatio, Linea, Sulcus, quòd ſit quaſi linea agri.* In Bereſchith rabba ſect. 24. אפילו סרגולו של ספר אדם הראשון ליסדו Etiam lineationem libri Adamus primus docuit ipſum. Traditur ibi, *Adamum primum omnium artium authorem eſſe*, & probatur ex verbis Jeſa. cap. 44. v.11. [ו]חרשים

וְחָרָשִׁים הֵמָּה *Et fabri vel artifices sunt ab Adamo.*

פרגלא In Schemoth rabba sect.15. folio 132. 2. Sumi videtur pro *Columnis*, ædificium fulmentibus.

סרבל *Cilicium, Pallium vel velum certum, quod induunt die expiationis, quem* יום הכיפור *vocant, cum duobus præcedentibus, quos tres vocant* ימים נוראים *Dies terribiles.* Materia ejus est, quam Itali vocant *Sarge*, & Germani *Arres*. Sic Elias in Tisbi.

סרד סְרָדָא *Cribrum, pro Hebræo* מִכְבָּר : ut, וְתַעְבֵּיד לֵיהּ סְרָדָא Et facies ei cribrū, Exod. 27.v.4. וְיַת סְרָדָא דִנְחָשָׁא Et cribrum æneum, Exod.35.16.

סְרָדִין *Cortinæ, Vela, Tapetes ocellati:* סְרָדִין לְדַרְתָּא Tapetes atrio facies, Hebr. קְלָעִים, Exod.27.v.9. סְרָדֵי חַמְשִׁין אַמִּין Cortinas quinquaginta cubitorum, Exod.38.11. Jonathan hîc reddit וִילָוָן Vela: כָּל סְרָדֵי דַרְתָּא Omnia vela atrii, ibid. vers.16. *Sic autem dictæ fuerunt hæ cortinæ, quòd cribri seu retis formam haberent, ingressum prohibentes, sed non aspectum. Quidam addunt, poni etiam pro Hebræo* רְשֶׁת *: hoc falsum est. Nam semper illud transfertur* מְצָדָא.

סַרָד *Artifex cortinarum vel cribrorum.* Sic quidam dictus fuit לוי הסרד *Levi cortinarius vel cribrarius*, aut quòd sartor esset vestium הַשְּׂרָד ministerii sacri, de quibus Exod.39.41.

סרודה · סְרִידָה *Operculum, Tabula fictilis foraminosa instar cribri:* סרידה שהיא נתונה על פי התנור Operculum impositum ori fornacis, Kelim capite 8. Ohol. cap.12. סרידה שאין לה גפיים Operculum cui non sunt alæ, id est, ansæ, Ohol. capite 5.

סרוד *Mactra parva:* סרוד של נחתומים טמא Mactra pistorum polluta est, Kelim cap.15. *Volunt esse ex Hebræo* שְׂרָד, *Exod.31.10.*

סריד Baal Aruch adducit ex Targum Hierosolymitano, כְּמָגֵן סְעָרִיכוֹן וְתָרִיס חֵילְכוֹן וּסְרִיד זַיְנֵיכוֹן, pro Hebræo, מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ, Deut.33. vers.29. sed in nostris libris legitur, ושריר סַיִף וְתֻקְפִיכוֹן Et firmus gladius excellentiæ vestræ. *Frustra ergo Guido, Schindlerus & alii hinc extruserunt,* סְרִד *idem esse quod* מָגֵן *Clypeus.*

סְרִידוֹת *Sacci pellicei, ex pellibus animalium:* ויםלאו סרידות תבן Et impleant saccos aliquot fœno: Tanchuma in sect. ויהי בשלח ad vers. ויסע משה, Exod.15.22. Quidam libri habent סרודות. Adducitur & in Jalkut hoc loco. Vide & Talm. Schevuos fol.29.2.

סַרְדִיוֹט *Præfectus executioni judicii, Lictor, Carnifex, Executor judicii:* הנתפש לסרדיוט שמירה נעשה לו (Qui somniat) quòd sit comprehensus à lictore, ei accidet custodia, Berach.57.1. אדם יוצא לשוק יהי דומה לעיניו כמי שנמסר לסרדיוט *Homo egrediens in forum, erit in oculis suis quasi traditus sit lictori, ut scil. ducat eum ad judicem.* Sunt enim ibi multæ causæ rixarum, Schabb. fol.32.1. שנשאת לסרדיוט אחר Quæ ducta erat sive nupserat lictori cuidam, Succa fol.56. *Plural.* שלחה מלכות שני סרדיוטות Misit rex duos lictores vel carnifices. *Et masc.* סַרְדְיוֹטִין. R. Salom. 1.Sam.10.5. ad נְצִיבֵי פלשתים scribit; סרדיוטות שמינו על ישראל שהיו רודים בהם.

סרח סְרִי · סְרָא *Fætere. Respondet Hebræo* בָּאַשׁ. *Præteritum,* וְלָא סְרִי Et non fætuit, Exod.16.24. וּסְרִי נַהֲרָא Et fætebat aqua, Hebr. וַיִּבְאַשׁ, Exod.7.21. סְרִיאוּ כְנִירָא Fætuerunt ut absynthium, Cantic.1.12 וּסְרִיאוּ עַל אַרְעָא Et fætuerunt super terram, Exod.8.v.14. quod Jonathan genere fœminino reddit וּסְרִיַת אַרְעָא Et fætuit terra: וּסְרִיאוּ סאיםו הַלְבּוּשַׁי Et computruerunt, tabuerunt cicatrices meæ, Psalm.38.6. Veneta סְרִיו. *Particip. præsens,* אִתְּתָא דְשַׁפִּירָא וְסָרְיָא מַעְמָא Mulier quæ pulchra est, sed fætentis rationis, Prov.11.22. *Futurum,* וְיִסְרֵי נַהְרָא Et fætebit flumen, Exod.7.18. יִסְרוּן נוּנֵיהוֹן מִבְּלִי מַיָּא Fætebunt pisces eorum destituti aquâ, Jesa 50.v.2. *Aphel, Præteritum,* וְאַסְרִיאוּ עוֹבָדֵיהוֹן Et fætidas reddiderunt actiones suas, Cant.1.12. *Partic.* מַסְרֵי חַכִּימָא Fætidum reddit sapientem, Eccles.10.1.

סַרְיָא *Fætens, Fætidum, Mucidum:* תבנא סריא Fænum mucidum.

סְרוּת *Fætor:* וְאַסְּקִית סְרוּת מַשְׁרְיָתְהוֹן Et ascendere feci fætorem castrorum vestrorum, Amos 4.v.10.

סְרִיוּתָא *Idem:* עַד דְּתִפּוֹק סְרִיוּתָא מִנְּחִירֵיכוֹן Donec exeat fætor ex naribus vestris, Numer.11.20. in Jon.

סִירָא *Lorica:* כְּפוּם סִירָא יְהֵי לוֹ Juxta os loricæ erit ei, Exod.28.32. in Targ. Hierosol.

סִרְיָן *Idem, pro Hebræo* סִרְיוֹן: *cum Affixo,* וְלָא יִסַּק בְּסִרְיָנֵיהּ Nec ascendat cum lorica sua, Jere.51. v.3. *Plurale,* לְבַשׁוּ סִרְיָנַיָּא Induimini loricis, Jere. 46.4. *Dicitur &* שִׁרְיָן, *ut est in* שִׁרְיָה.

סרהב *Festinare, Accelerare, Urgere. Præterit.* סַרְהִיבוּ אִתְנְשִׁיו Festinarunt obliti sunt, Psalm.106.13. *Imperativus,* סַרְהֵב לִי דִּינָא Accelera mihi judicium, Psal.7.v.7. סַרְהֵב עֲנִי יָתִי Festina exaudi me, Psal.69.18. *Plurale,* סַרְהִיבוּ כְתוּבוּ Festinate scribite, Esth.8.v.8. *Ithpahel Participium,* וּמִסְתַּרְהַב בְּלִשָּׁנָא סַהֲדָא דְשִׁקְרָא Et festinus linguâ testis falsus fit, Prov.12.19. Sic legendum illic: nam verba transposita sunt. *Mirum*, inquit Elias, *quòd Paraphrastes hîc in Hebræo legit* עֵד, *quòd verterit* סַהֲדָא *Testem:* וּמִסְתַּרְהַב Et festinat, Prov.7. v.23. דְּמִסְתַּרְהַב לְמוֹלָא Qui festinat ad divitias,

Prov.28.22. ורגלא דמסתרהביא Et pes qui festinat, ad defectum tendit, Proverb.21.5. al. דמסרהביא *Plural. masc.* ומסתרהבין למשפך דמא Et festinant effundere sanguinem, Prov.1.16. *Fœmininum,* דמסתרהבן למרהט לבישתא Qui festinant currere in malum, Prov.6.18. *Futurum,* יסתרהבון לך Ad te properabunt, Psal.110.v.3. *Talm.* דרבו מסרהב בו לצאת Quia præceptor ejus urgebat eum ut exiret, Bava kama fol.32.2. והוה קא מסרהב ואכיל Et fuit festinans ac comedens, Berach.fol.46.

מסרהב *Festinans, Festinus, Velox; Plurale,* מסרהבין Festinantes. Item *Rebelles*, Psalm.66.7. *& sic idem est quod* מסרבין. Sic Psal.78.8.

סרהוביא *vel* סרהוביא (ו *nunc cum Schurek, nunc cum Cholem est) Festinatio, Acceleratio.* Sumitur adverbialiter pro *Citò; Festinanter*: ut, עד סרהובא Usque ad festinationem, id est, *festinanter*; Heb. עד מהרה, Psal.144.15. עדו בסרהוביא Recesserunt velociter, Psal.90.10. נהלך בסרהוביא Ambulabimus cum festinatione, Psalm.55.15. בסרהוביא פצא יתי Velociter libera me, Psal.31.3.

מסרהבאית *Citò, Velociter, Festinanter*: אל תפוק בדינא מסרהבאית Ne egrediaris in judicium citò, Prov.25.8. ubi Veneta mendosa sunt. *Est autem forma communis Syra adverbiorum.*

מורהבן · סרהבן *Rebellis, Contumax*: ביר מורהבן Filius rebellis, Deut.21.18.20. in Jonathane, pro Hebræo מורר. *Plur.* והוין מרהבנין Et fuerunt rebelles, Genes.26.35. T.H.

סרח *Iniquè, Perversè agere, Peccare. Sic respondet Hebræo* העוה & חטא. *Præteritum,* כד סרח בשלו Quando peccarit per errorem, Numer.15.28. דסרח עבדך Quod iniquè egit servus tuus, 2.Sam.19.19. הא אנא חבית ואנא סרחית Ecce ego peccavi & ego iniquè egi, 2.Sam.24.v.17. אטפשנא סרחנא Insanivimus, iniquè egimus, 1.Reg.8.47. וסרחו שקיא דמלכא Et pecarunt pincerna regis, & pistor, Genes.40 1. Hebr. חטאו Peccarunt. *Futurum,* דאם יסרח Quod si peccarit, 2.Sam.7.14. *Hinc apud Rabbinos amplius est* מרד *Rebellare*: משל לבן מלך שסרח על אביו Simile est regis filio, qui rebellat patri suo: שסרחה עליו מדינה Adversus quem rebellat provincia.

סורחנא · סורחן *Iniquitas, Perversitas, Peccatum*: ית כל סורחן בידיה Ullam iniquitatem in manu ejus, Genes.39.v.23. ארום לית בידי חוב וסורחן Ecce non est in manu mea peccatum & iniquitas, 1.Sam.24.12. והיא סורחן פריש Et ea est iniquitas maxima, Job.31.11. מדלית סרחן Eo quod nullum est peccatum, Job.34.6. מתכפר סרחנא Expiatur iniquitas, Prov.16.6. *Aff.* מה סורחני Quæ est iniquitas mea? Genes.31.36. ארחק מננא ית סורחננא Removet à nobis iniquitatem nostram, Hebr. פשעינו, Psal.104.12. יאלף סורחנך Edocebit iniquitatem tuam, Jobi 15.5. ובסורחניה יבהתון Et in[illegible] offensa ejus pudefient, Proverb.14.35. Hebrai[illegible] ועברתו.

סרחון *Idem*: ולהלקותה על סרחונה Et verberare eam propter perversitatem suam. Vide & mox infrà.

סרחנות *Idem*: למשרי על סרחנות כנשתא Ad [illegible]vendum iniquitatem cætus, Lev.[illegible] in Targ. Jonath: *Affix.* יתון סרחנותהון Reddent iniquitatem suam, Psal.94.14. ולא תאיב מן סורחנותיה Et non reversus fuerit ab iniquitate sua, Numer.15.[illegible] in Jon. Vide & Deut.9.27. in Jon.

Secundò סרח *Fætere; Putrescere, unde H[illegible]cè,* נסרחה חכמתם Fætida est sapientia ipsorum, Jerem.49.7. *Rabbinis frequentissimum est,* [illegible] *Hiphil,* הסריח *Fætere fecit, Fætidum reddidit. Chaldaicè,* דאסרחתון ית ריחנא Quod fætidum reddidistis odorem nostrum, Hebraicè הבאשתם, Exod.5.21. in Jonath. אומנות מסרחת Opifici[um] fætidum:

סריח · סרוח *Fætidum; Putridum*: טפה סרוחה Gutta fœtida, semen humanum, *apud Rabbinos*: קיסא סריחא Lignum putridum, Jobi 41.18. *in Targum.*

סרוח *Fætor, Putor*: *Aff.* ותסק סרוחה Et ascendet fætor ejus, Joel.2.20.

סרחון *Idem*: באין לידי סרחון Veniunt in manus putredinis.

Tertiò סרח *Redundare, Superfluum, Abundans esse. Futurum,* תסרח על אחורי משכנא Redundabit ad posteriora tabernaculi, Exod.26.12. *Talmud.* וסרחי גביניה Et redundabant supercilia ejus, id est, majora justo erant, ut tegerent oculos, Bava kama fol.116.

סריח *Redundans*: יהי סריח Erit redundans, Exod.26.13. וסריח Et amplius, id est, ויותר, Tal.

סרחא *Redundantia, Residuum*: וסרחא דיתיר Et residuum quod superrerit, Exod.26.12.

Quartò סרח *Incidere, Lædere, Leviter vulnerare*: מפני שהיא סורחת את היד Quia incidit vel lædit manum, Kelim cap.ultimo.

סרט *Lineare, Lineas ducere: Incidere, Cæsuras facere. Participium,* ומסרט על דשי תרעא Et lineas signabat super janua portæ, Hebr. ויתו Et signabat, designabat aliquid, 1.Sam.21.v.13. *Apud Rabbinos,* המסרט על בשרו Cæsuras faciens super carne sua, Schab. fol.104.2. עוף המסרט בשר Avis incidens carnem, scalpendo scil. unguibus, Cholin 62.1. כדי שלא יסרטו דדיהן Ne incidantur, vulnerentur ubera ipsorum, Schab. f.53.2.

סרט *Funiculus*: לא יקשור סרט של צמר Non li[gabit] funiculum ex lana, Kilaim cap.ult.

סריטה *Linea, Lineatio: Cæsura, Incisio,* Kiddusch. fol.98.

סרטט *Lineare, Lineis aliquid delere, destruere:* כבתב כסורטט Sicut scriptura lituris inducta, deleta, destructa. Aruch in סמם secundo.

סרטוט *Lineatio:* ספר צריך סרטוט Liber opus habens lineatione, Rab.

אִסְרָטָא · אִסְרָטָא · סרטיא *Strata, Via, Semita, Platea. Vox corrupta à Latino* Strata, *pro Via publica, quod apud Jureconsultos in usu est. Lucretius* ...um Strata *dixit pluraliter, quod alii in singulari numerū deinde converterunt. In Targum,* ובלשו בסרטיתא ובפלטיתא Et scrutati sunt in stratis & plateis, Genes.42.6. Jonath. *Apud Talmudicos,* סרטיא ופלטיא נהילך Strata & platea magna, Schab. fol.6.1. *Dicunt & Talmudici* אִסְרָטָא, ut in Schab. fol.151.1. *quo & Targumistæ utuntur, vel* אִסְטְרָטָא, *præposito Aleph, propter duas consonas, quæ per duplex Scheva connecti non poterant, Sic dicunt etiam corruptè* פְלַטְיָא *pro* פלטיא *Platea. Est autem* אִסְטְרָטָא *Via publica, in qua multi quotidie eunt, veluti* דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ *via regia:* פְלַטְיָא *Platea, via magna, sive forum pro mercatu.* Vide אִסְטְרָט.

סרטן *Cancer, Signum cœleste Cancri.*

סרטנא *Virga, Baculus, idem quod* מַטֵּה. In Tanchuma, sect. קח את המטה.

סורטא *Sors, Conditiò:* בסורטא דיוצר בולא In sorte creatoris omnium, Zohar col.314. id est, in secreto mysterio.

סרך

Pervertere, Evertere: Perplectere, Implectere, quomodo est affine verbo סְרַג. *Præt.* אורחי סרך Vias meas pervertit, Heb. סורר, Thr.3.11. חֲזֵיתָ יְיָ סְרוּךְ דִסְרִיכוּ לִי Vidisti, ô Domine, perversitatem, quâ pervertere conātur me, Hebr. עַוָּתָתִי Thren.3.59. *Particip. Pehil,* בְאָרְחָא סְרִיכָא In via perversa vel perplexa, Eccles.10.v.3. *Plurale,* דִי סְרִיכָן אוּרְחָתֵיהּ Cujus viæ perversæ sunt, Eccles.1.15. Heb. מְעֻוָּת. In Venetis, סריכן. *Respondet Hebræo* עות *Pervertere.*

סְרוּךְ · סִרְכָא · סְרַךְ *Perversitas, Iniquitas:* משום סרך בתה Propter perversitatem filiæ ejus, vel, Eo quod perversè egit filia ejus, *Rab.*

Secundò סרך *Adhærere, Cohærere, Conjunctum esse:* חלב סרוכי סריך Pinguedo cohærendo cohæret, Cholin fol.49.1. הנך אזלו לעלמא והנך סריכי וסלקי Istæ avolant in mundum, & istæ conjunctæ manent & recedunt, Betza fol.11.1. דלמא מסריך וניים פורתא Ne hæreat ibi & dormiat parum, Jebham.fol.121.2.

סִרְכָא *Adhæsio, Conjunctio, Colligatio, Ligatum:* אין סרכא בלי נקב Non est cohæsio sine foramine: מפני סרך תרומה Propter adhæsionem oblationis Thrumæ, quæ nondum separata fuit à toto. Vide Aruch in שמן.

מְסִרָה *Antilena, Cingulum pectorale:* שלא יקשור לו מסרתו Ne alliget ei antilenam suam, Talm. Hierosolymitano, Schabb. capite 5.

סרכא, *Species ficus:* סרכא דאקים תאניתא *Sarcha profert vel producit ficum,* Medrasch Schir cap.1.vers.1. *Proverbiale* esse videtur, q. d. מטוב יצא טוב.

סריכא. *Apud Talmudicos,* כלב בוקירא וגדיא כסריכא Kama fol.22.1. Glossa, שנועץ צפורניו בכותל או בארץ קופץ. Alia hîc lectio olim fuit, ut videre est in Aruch, in radice סקר.

סָרְכָא · סָרֵךְ, vel סָרְכָא · סָרֵךְ *Eparchus, Exarchus, Moderator, Gubernator, Præfectus, Princeps. Respondet plerumq; Hebræo* שוטר: ut, וְלָא סָרְכָא וְלָא שַׁלִּיטָא Neque moderator, neque dominator, Proverb.6.7. *Plurale,* סָרְכִין תְּלָתָה Eparchi tres, Dan.6.2. וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכוֹן Et præfectos tribubus vestris, Deuter.1.15. *Emph.* הֲוָא מִתְנַצַּח עַל סָרְכַיָּא Erat præfectus eparchis istis, Dan.6.v.3. וִימַלְּלוּן סָרְכַיָּא Et loquentur moderatores isti, Deut.20.v.5. *Constructum,* כֹּל סָרְכֵי מַלְכוּתָא Omnes eparchi regni, Dan.6.7. *Aff.* וְיַת סָרְכוֹהִי Et præfectis ejus, Exod.5.6. סָבֵיכוֹן וְסָרְכֵיכוֹן Seniores & moderatores vestri, Deut.29.10.

סָרְכָן *Idem:* יַת כָּל רַב וסרכן Omnem magnatem & præfectum, Esth.2.v.13. וְסָרְכָן עַל נִכְסֵי דְהָמָן Et præfectum super facultates Haman, Esth.8.2. דְמַנִּית יָתָךְ סָרְכָן Qui constitui te gubernatorem super totam terram Ægypti, Genes.41.v.41. Jonath.

סרם

סַרְמִיסִים · סַרְמִיטִים. Leguntur hæ duæ voces in Ketubh. fol.17.col.1. Sanhed. fol.14.2. לא תסמכו לנו לא מסרמיטין ולא מסרמיסין Non promovebitis in magistros nobis, neq; ex סרמיטין, neque ex סרמיסין. In Glossa deducitur סרמיטין ex ססרטוסין, Germ. Lumpen/ *Homines viles, sordidi, similes pannis laceris & abjectis.* Baal Aruch vult esse corruptum pro סַרְטוּטֵי ex סִרְטוּט. Alterum סרמיסין explicatur per הַמְּסָרְסִין · מְסָרְסִין *Pervertētes scripturam, & bene dicta in alienum sensum torquentes:* vel, *Implicantes, Turbantes scripturas*, secundum Aruch. Voces videntur peregrinæ, à quibus non abludunt duę Latinæ, quæ in simili sensu leguntur, *Sarmentitius vel Sarmentarius, & Semissarius.* Cœlius Rhodiginus lib.30. Antiq. Lect.cap.21. *Illud verò auctarium fuerit, insectatione eadem ab importunis hominibus Christi cultores Semissios nuncupatos & Sarmentarios, de leti genere, quòd ad assis dimidii stipites destinati, superjectis accumulatisq; sarmentitiis fascibus, concremari consuessent. Semisses verò dici homunciones, palam est vel imperitioribus.* Vide eundem libro 10. capite 8. Apud Tertull. in Apologet. *Licet nunc sarmenticios & semaxios appelletis, &c.*

סרמיסין *Quinta pars. Compositum ex* סרי *Decem, &* μέσον מיסון *Dimidium,* secundum Glossatorem Talmu-

Talmudicum, in Talm. Hierosol. Gittin cap.5. fol.47.col.2.

סרן סרנא *Rota, Apsis*: סרנא דמיא Rota aquaria, quam aqua circumagit: סרנא דפחרא Rota figuli, Cholin fol.16.1.

סורני Vide suprà in סרן.

סרוּנְבִי *Angina, sive, Anginâ-laborans. Corruptum videtur ex Græco συνάγχη Synanche*: מקיזין דם לסרונכי בשבת Emittunt sanguinem (venam secant) contra anginam in sabbatho, Joma cap.8. מרת סרונכי Mortuus est anginâ, Ketubh. fol.30. col.2.

Aliàs dicitur אַסְכָּרָה *Obstructio.* Sic citat Baal Aruch ex Jobi 7.15. וּבְחַרַת סַרְנְבָא נַפְשִׁי: pro quo in nostris libris legitur שַׁרְנוּקָא.

סרונגיא *Nomen loci*: כל קבל תרעא מציעא כנשתא דסרונגיא Ex adverso portæ mediæ, Synagogæ antiquæ Serongiæ. Sic citat Aruch ex Vajikra rabba sect.22. sed pro eo ibi legitur דסבריא Tiberiadis. In Medrasch autem Eccles.cap.5.ver. יתרון ארץ legitur סרונגיא. In Beresch. rab. sect.1. אמר ר׳ אבא סרונגיא *Lux sata est justo*, Psalm.97.11. Dixit R.Abba, Serongia. Glossa dicit esse שם מקום Nomen loci. Postellus reddit συρόγκυ⊙- *Quæ trahit secum moles*, (hoc est, lux efficacissima.) *Sic in loco præced. hoc nomen epitheton foret Synagogæ Tiberiadis, quamvis hoc vocabulum apud Scriptores Græcos non reperiatur.*

סַרְנַק *Obstruere, Obturare, Suffocare. Futurum*, ארום יְסַרְנַק פּומהון Quia suffocabit os eorum qui loquuntur mendacium, Psal. 63.12. Hebr. יִסָּכֵר Obstruetur.

סַרְנוּקָא *Suffocatio*: וּמַפְקָנוּת נִשְׁמְתָא בְּסַרְנוּקָא Et exitus animæ in suffocationem, Psal.68.21.

סרס *Castrare, Evellere, Exstirpare, Evertere, Pervertere. Pahel in Targum Jonathanis*, ובארעכון לָא תְסָרְסוּן Et in terra vestra non castrabunt, Levit.22.24. *Et apud Rabinos*: סרס המקרא ודרשהו Pervertit (id est, transposuit) scripturam, & explicavit eam: יצא מסורס Egressus est inversus, Nidda fol.28. col.1. De infante, qui non modo recto & ordinario, sed inverso, ex utero materno egreditur, veluti pedes primùm emittendo, aut obliquè manum emittendo, aut aliter. Hinc, מִקְרָא מְסוֹרָס *Scriptura inversa*, id est, *transposita, quando verba non sunt juxta simplicem ordinem & structuram posita.* Sic Jesa.45.24. ad verba אַךְ בַּיהוָה לִי אָמַר צְדָקוֹת וָעֹז Rabbi Salomon scribit, המקרא זה מסורס Versus hic est inversus & transpositus, pro אַךְ לִי בַּיהוָה, &c. Vide & Psal.87.7. Hoseæ 8.v.2. 1.Sam 3.3. in R.Jeschaja, Sota fol.38.1.&c. Passivum, אסתרס *Castrari*, Genes.39.v.1. in Jonath. *Apud Talmudicos*, הרוצה שיסרס תרנגול יטול כרבלתו וסתרס מאליו *Qui vult*

castrare gallum, tollat cristam ejus, & castrabitur à seipso, Schab.110.2. Item, נסתרסה עבודה זרה בימיהם Extirpata est idololatria in diebus ipsorũ, Sanhed. fol.93.

סירוס *Castratio: Inversio, Transpositio*: קראה סירוסין Si legerit eam per inversiones, inversim, transponendo, invertendo, non sequendo legitimum ordinem, Megilla fol.18.2. *Usurpatur & pro intersectione sententiæ, quam Parenthesin dicimus.*

סָרִיס *Castratus: Eunuchus, Spado*: Talmudici distinguunt inter *Spadonem factum, & Spadonem natum; hunc vocant* סְרִיס חַמָּה, *illum*, סְרִיס אָדָם, Savin cap.2. Hinc: סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיתה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין שלא היתה לו שעת הכושר i.e. *Eunuchus hominis* exuit calceũ, & exuitur calceus uxori ejus, eo quòd fuerat ipsi hora rectitudinis, (aliquando aptus ad conjugium:) *Eunuchus solis* non exuit calceũ, neq; exuitur calceus uxori ejus, eo qu[od] nunquã fuit ipsi hora rectitudinis, Jevammot fol.79.2. Glossa, סריס אדם est qui castratus e[st] manu hominis, ex quo natus fuit integer: סריס חמה qui eunuchus est מבטן אמו ab utero, à visceribus matris suæ, qui nunquam vidit solem ni si eunuchus. Sic in Talm. Hierosl. Jevam.cap.8. in Gemara. Aruch dicit, שנסתרס על ידי קדחת Qui eunuchus fit ex ardenti aliqua febri. Alii volunt sic appellari, quòd הַחַמָּה Sol dominetur in nativitate ejus. *Ego puto* סריס חמה *esse eum quem* Frigidum *nostri Medici appellant*, q.d. *Castratus calore*, id est, *privatus omni calore, &c.* Ad distinctionem hãc manifestè respexit Christus Matth.19.11. Εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, *Sunt enim Eunuchi qui ex matris utero nati sunt ita: & sunt eunuchi qui castrati sunt ab hominibus.* Cæterùm de signis utriusque eunuchi vide Majem. in הלכות אישות cap.2.& Jebham. fol.80.2.

סַרְסְיָא *Minister, Servus, Famulus*: רבי אידי סרסיא דרב ששת Rabbi Idi famulus Raf Schescheth, Bechor.fol.31.col.2. Glossa שַׁמָּשֵׁיהּ: Sic, א״ל ליה לסרסיה Dixit ad ministrum suum, Bava metzia fol.42.2.

בי סרסין Vide in סים.

סְרִיסוּת *Castratio.*

סורסי *Syriacus*: לא תהי לשון סורסי קל בעיניך Ne sit lingua Syriaca vilis in oculis tuis, Bereschit rab. sect.74. *Et apud Talmudicos*, לשון סורסי הוא Linguæ Syriacæ est hoc, id est, אֲרַמִּי Aramicæ, Syriacæ, Chaldaicæ, Pesachin fol.61. col.1. ubi Glossator scribit, חכמי האומות קורין לשון ארמי לינגא סורייא *Sapientes gentilium populorum vocant linguam*

... *Aramæam, linguam Syriacam :* בארץ ישראל לשון סורסי ... In terra Iſraël lingua Syriaca quare (ſcil. prohibita eſt?) Bava kama fol. 83. col. 1. Gloſſa una, לשון סורסי גלעג הוא *Lingua Syriaca ... lingua ridicula, vel impolita.* Gloſſa altera; ...*tur, quòd* לשון סורסי *ſit lingua Aramæa, ſicut ...tur, Ne ſit lingua Syriaca vilis in oculis tuis, &c.* Et paulò poſt: *Mihi autem videtur, quòd lingua, qua locutus eſt Laban, ſit lingua Syriaca, & quòd à Syria nomen Surſi obtineat. Syria enim eſt Aram na...rajim, & Aram Tzoba, quam ſubegit David. Et quia vicina eſt terræ Iſraëlis, hinc non eſt lingua ejus ita pura & nitida.* In Bava baſra fol. 90. col. 2. in ...ſa: *Syria eſt Aram Tzoba & Aram naharajim. Et a nomine* סוריא *Syria, vocatur lingua Aramæa* סורסי *Syriaca, ſicut dicitur, Ne ſit lingua Syra vilis in ...lis tuis; nam ecce in Lege, in Prophetis, & in Ha...graphis impertitus eſt ei Deus honorem: In Lege, ſicut dicitur,* יגר שהדותא Geneſ. 31. 47. *In Prophetis, ſicut dicitur,* כדנה תימרון להון Jerem. 10. 11. *In Hagiographis Daniel & Eſra. Ergo* סורסי *Syriacum, idem eſt quod* ארמי *Aramæum. Nam Laban fuit ex Aram naharajim, & Danielis lingua quoq; fuit Aramæa, ſicut ſcriptum eſt,* Et alloquuti ſunt Chaldæi Regem Aramicè, Dan. 2. *Quòd ſi dicas; Atqui in Bava kama fol. 83. 1. Lingua Syriaca & Aramæa diſcernuntur, tamquam duæ diſtinctæ linguæ! Reſpondet Rabbenu Tam; Eſſe linguam unam, ſed diviſam in plures Dialectos, ſicut lingua vernacula noſtra variat ſecundum diverſitatem provinciarum. Sic,* יגר הל... *Onkelos tranſtulit* סְהִיד דּוּתָא*, Laban verò* ...יְגַר. Vide & Sota fol. 49. 2. ubi in Gloſſa ſcribitur: לשון סורסי קרוב היא ללשון ארמי ואו' אני שהיה לשון גמרה ירושלמי ואומות העולם קורין אותו לשנא סוריא *Lingua Syriaca vicina eſt Linguæ Aramææ, & ego dico, quòd ſit Lingua Gemaræ Hieroſolymitanæ, quam gentiles vocant Linguam Syram.* Mentio hujus linguæ quoque in Talm. Hieroſ. Megilla cap. 1. fol. 71. 2.

סַרְסוּר · סִרְסוּר *Proxeneta,* προξενητὴς*, Conciliator, Mediator, Licitator, interventor aut actor inter ementes & vendentes, aut ineuntes alium quemvis contractum.* Unde & *Proxenetria conjugii, nuptiarum conciliatrix,* ein Kupplerin. *Apud Rabbinos,* ליבא ועינא סירסורי דחטאי נינהו *Cor & oculi ſunt proxenetæ peccatorum :* vide R. Davidem, Ezech. 20. 7. שעשה סחורה על ידי סרסור Qui exercet mercaturam per mediatorem, Ber. rab. ſect. 8.

סַרְסוּרְתָא *Licitatio, mediatio contractus.*

סרף סַרְפָּא vel סְרָפָא *Seraphim, angeli miniſteriales, dicti quaſi Igniti & Flammei, à* שָׂרַף. *Plur. emphat.* עַל גַּפֵּי סְרָפַיָּא Super humeros Seraphim, Ezech. 1. 8. בֵּין סַרְפַיָּא הָאִלֵּין Inter Seraphim iſtos, Zach. 3. 7. *Scribitur & per* ש *ab initio.*

Deinde סְרַף *Gummi, Reſina.* Quæ Baal Aruch hîc adducit, ſcribuntur per ש. Vide illic.

סְרַק סְרַק *Evacuare.* Hinc citat Baal Aruch, סרקינהו לספטיא ומלונהו עפרא Evacuarunt capſulas, & repleverunt eas terrâ, ex Taan. fol. 21. col. 1. ſed in noſtra Gemara legitur שקלינהו Acceperunt eas. Prior lectio non rejicienda, quia verbum hoc ita uſitatum eſt apud Syros.

סְרִיק *Vacuus, Inanis: Nauci, Nihili, Nequam:* וּסְרִיק הוּא שַׁפִּירָא Et inanis eſt pulchritudo, Hebr. הֶבֶל Vanitas, res vana, Prov. 31. 30. וְגֻבָּא סְרִיק לֵית בֵּיהּ מוֹי Et ciſterna erat vacua, nec erat in ea aqua, Hebr. רֵק, Geneſ. 37. 24. in Jonathane. *Fœmininum,* אַסְבַּע נְפַשׁ סְרִיקָא Saturabo animam vacuam, Hebr. שֹׁקֵקָה Appetentem, Pſal. 107. v. 9. *Plurale maſc.* גֻּבְרִין סְרִיקִין Viros inanes, nihili, nequam, Judic. 9. 4. וּמִתְגְּלֵי חַד מִן סְרִיקַיָּא Et revelat ſe unus ex vanis hominibus, 2. Samuel. 6. 20. בְּזוֹזִין וּסְרִיקַיָּא Prædones & inanes, Pſalm. 25. 3. דְּחָשְׁבִין מַחְשְׁבָן סְרִיקָן Qui cogitant cogitationes inanes, Hebr. סֵעֲפִים, Pſal. 119. 113. *Conſtr.* וּסְרִיקֵי מַנְדְּעָא Et vacui ſcientiâ, Eccleſ. 12. 11.

סַרְקָא · סְרַק *Vacuitas, Inanitas, Sterilitas:* בֵּינֵי אִילָנֵי סְרַק Inter arbores inanitatis, hoc eſt, ſteriles, Cantic. 2. 3. כָּל אִילָנֵי סַרְקָא Omnes arbores ſteriles, Geneſ. 49. 22. in Targ. Jonath. Sic & Geneſ. 1. 21. in Jonath. *Apud Talmudicos,* איזהו אילן סרק כל שאינו עושה פירות Quænam eſt arbor inanis? quæcunque non profert fructum: R. Meir dixit: Quævis arbor vocatur inanis, exceptâ vite & ficu. R. Joſe dixit: Quibus non plantantur integri campi, omnes eæ vocantur ſteriles, Kilaim cap. 6. *Oppoſitum ejus* אִילָן פֵּירֵי *ut in illo proverbiali :* קול אילני סרק נשמע יותר מקול אילני פירי : *Strepitus arborum infrugiferarum major eſt, quàm arborum frugiferarum.* Citat R. Salom. Jeſa. 7. 2. ex Bereſchit rabba. Simile illi, אסתיר בלגינא קיש קיש קריא quod vide in אסתירא.

סְרִיקָא *Idem: cum Aff.* בִּסְרִיקְתְהוֹן מַחְדָן מַלְכָּא Inanitatibus ſuis exhilarant regem, Heb. בְּרָעָתָם, Hoſ. 7. 3.

סְרִיקוּתָא *Idem:* מְרַנְּנִין סְרִיקוּתָא Decantant inanitatem, vanitatem, Hebr. רִיק, Pſal. 2. 1. תְּרַחֲמוּן לִסְרִיקוּתָא Diligetis inanitatem, Pſal. 4. 3. לִסְרִיקוּתָא לֵיעוּתָהּ In inanitatem ſive vanum eſt opera ejus, Job. 39. 16. Vide & mox.

Secundò סְרַק *Pectinare, Pectere, Pectine radere, frangere vel explicare:* פִּשְׁתָּן סָרוּק Linum pectinatum, Gehechlet: שסורק הצמר במסרק Qui pectit lanam pectine, Streichen: הָא דְּנַפְצֵיהּ נְפוּצֵי הָא דְּסַרְקֵיהּ סְרוּקֵי Sive excuſſerit illud excutiendo (Schwingen/) ſive pexuerit illud pectendo (Gehechlet.) Bava kama cap. 9. in princ. לסרוקי סוסיא

Ad pectendum equos, Striglen/ Moed katon f.10.2. Apud Eliam in Tisbi: היו סורקין אית בשרו במסרק של ברזל Fuerunt pectinantes carnem ejus pectine ferreo. *Significatio deducta ex* שְׂרִיקוֹת *Pectinata serica, quæ optimè adornata sunt*, Jesa.19.9. *Sic in Targum*, פָּלְחֵי כִתָּנָא דִסְרִיקָן Operantes lina pectinata, Ibidem.

סוֹרֵק *Pectinator. Plurale*, סָרִיקִים · סוֹרְקִים Pectinatores lini, Kiddusch.fol.7.1. *Et ex terminatione fœminina*, מאונים של סרוקות Bilances pectinatorum, Kelim cap.12.

מַסְרֵק *Pecten, sive ad capillos explicandos*; ein Sträl/ *aut linum*, ein Hechel/ *aut lanam*: Item *Strigilis, ad equos pectendos*; ein Strigel: מסרק של פשתן Pecten lini, Kelim capite 13. מסרק של צמר Pecten lanæ, Carminatorium: מסרק של ראש Pecten capitis. Tibbul jom cap.ultim. תשדר לי מסרקאי Mittat mihi pectinem meum, Berach. fol.18.col.2. Metaphoricè *Dentes, Cæsura instar pectinis vel strigilis in qualibet re*: מסרק של צרצור Incisio, striatio vasis istius: מסרק של רמון Pecten, id est, Striatio malogranati, Okezim cap.2.

סְרִיקוּתָא *Idem*: ושדר לה סריקותא דמקטלא בלמא Et misit ei pectinem qui interficiebat pediculos, Nidda fol.20.2.

סְרִיק *Pecten, sive Modulus pectinatus: Panis, Placenta infermentata isto modulo figurata: Lineæ pectinatæ*: סריקי סומקי Lineæ rubræ, Rothe Streimen: ויקבעניה בסריק Et pungat eum pectine, id est, modulo dentato sive pectinato, quo utuntur ante Pascha, ad panes infermentatos pungendos & figurandos, ne fermententur: אין עושין סריקין מצויירים בפסח Non faciunt pectines sive panes figuratos in Paschate. Ratio, quia mulieres in istorum impressione moras trahunt, ut sic panis facilè fermētetur: כל סריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין Omnes pectines panis vetiti sunt, Bajethosi liciti sunt: הביאו לפניו סריקין מצויירים Attulerunt ante ipsum placentas figuratas, certis nempe modulis, Pesach. fol.37. *In Aruch M S. scribitur esse placentas tales, figuratas, quales apud nos Panes dulciarii*, Lebküchen.

סירקי *Ars phrygionica*: יוהלך אביו ללמדו סירקי Glossa מלאכת הרקמה Jalkut tehil. fol92.2.

סרקארים *Acupictor*, q.d. *Sericarius*, Seidenstücker: הוליכו אצל סרקארים ללמדו אומנות Duxit eum ad acupictorem, ut doceret eum artem suam, Medrasch Schir cap.8.v.11. *Legitur ibi* סרקארים *per Daleth, & sic quoque adducit Aquinas. Sed tum etymologia, tum collatio cum præcedenti loco, docēt, legendum per* ר, *quia eadem est historia, verbis nonnihil immutatis quibusdam.*

סִירִיקוֹן *Sericum*: לבושים סיריקון Induti serico:

Glossa, vestimentis regiis, Chagiga fol.16.col.2. Nō legitur ibi סריקין של זהב, ut citatur in Aruch, & inde in Kimchio & Thesauro Pagnini, in Rad שָׂרִק. Nec ibi *Figuratum* significat, sed est vox Latina, *Sericum*. Et, סריקון של זהב est Sericum ex auro intertexto figuratum: חכלך והסיריקון, Schab. fol.20.2.

Tertiò סִירֵק · סָרַק *Minio colorare, pingere, vel figurare*: סירקו או כירכמו Si illa minio pinxerit vel croco, Kelim cap.15. Baal Aruch explicat ויפה בסירקון Ornaverit minio; & sic quoq; Bartenora. Alibi, ביפה שסירקו וכירכמו, Kelim capite 22. Hoc sensu suprà quoque habuimus סקר, & infrà שרק

סרק סירקון *Minium, idem quod* שָׁשַׁר *in Biblus, & Arabicè* זרקון. *Videtur esse* σηρικόν, Syricum, *color factitius ex synopide & sandyce mistis.* Plinius lib.35.cap.6. *Inter factitios (colores) est & Syricum, quo minium sublini diximus. Fit autem sinopide & sandyce mixtis.*

סַרְקָאי · סַרְקָאָה *Saracenus, Ismaelita, Arabs, qui hodiè Turcæ appellantur, sub quibus & Arabes, qui vocantur Saraceni. Hinc in Targum Jeruschalmi*, סִיעָא דִסַרְקִין Cætus Saracenorum, id est, עַרְבָאִין Arabum, quorum pars vocantur Saraceni, Genes.37.25 pro Hebræo אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים Caterva Ismaëlitarum. Malè punctatum est in Venetis סַרְקִין. Rectè in Aruch סַרְקָאִין. *Scaliger non vult esse à* שָׂרָה *Sara, quasi ab uxore Abrahami nomen habeant sed ab Arabico* סרק, *quòd furaces, prædones & latrones sunt, quales Cosaki* (colluvies hominum mixtorū in Polonia.) עלל חד סרקי Ingressus est quidam Saracenus, Talm. Jeruschalmi in Thrumoth capite 8. circa finem: אחד מהם ברמות סרקי Unus (trium Angelorum) assimilatus fuit quasi Saracenus, Beres.rab.sect.48. Vide Full. Misc. lib.2. cap.12.

סרר

Baal Aruch adducit hîc, מחו בְּסַרְוֵרַיָא Percusserunt cæcitatibus, pro Heb. בַּסַּנְוֵרִים, Genes.19.11. in Targ. Hieros. In nostris libris est בחרבריא.

סרת

מַסְרֵת *Sartago, Patella*: וּנְסִיבַת יָת מַסְרֵיתָא Et accepit patellam, Hebraicè הַמַּשְׂרֵת, 2.Sam.13.v.9. עַל מַסְרֵיתָא In sartagine, Levit.6.14. al.21. סַב לָךְ מַסְרֵת בַּרְזֶל Accipe tibi sartaginem ferream, Ezech.4.v.3. pro Hebræo מַחֲבַת.

סתו

סִתְוָא · סִתוּ *Hyems*: עֲלוֹהִי יַעְבְּרוּן סִתְוָא Super eo transigēt hyemem, Jesa.18.6. וְקַיְטָא וְסִתְוָא Et æstas & hyems, Genes.8.22. לְסִתְוָא דָּמֵי Quod simile est hyemi, Cantic.2.11. הֵיךְ הֶבֶל פּוּמָא בְּסִתְוָא Sicut halitus oris in hyeme, Ps.90.9. *Apud Rabbinos*, שלהי דסתוא קשה מסתוא *Finis hyemis est gravior ipsâ hyeme.* Ultimum frigus in fine

[illegible] molestius est homini, quàm in [illegible] frigus intensissimum.

[illegible] *Hybernum: Plurale,* כְּתוֹנִיּוֹת *Hyberni fru[ctus] qui non maturescunt, Uvæ hybernæ*, Sche[illegible] 9. חומץ סתוניות Acetum hyberna[r]um, Nedarim fol.53.col.1. Terumoth [illegible]

סָתַם *Claudere, Obturare, Obsignare. Particip. Pehil plurale*, וְחַלּוֹנִין סְתִימָן Et fenestræ [occ]lusæ erant, Ezech.41.16. *Futurum,* וְכָל מַבּוּעֵי מַיָּא [illegible] Et omnes fontes aquarum obturabitis, [R]eg.3.19. *Ithpehal & Ithpahel, Præter.* ואסתתם בעזקת [illegible] Et obsignatum annulo obsignato[rum], [E]sth.8.10. אִסְתְּתַם בֵּית צְלוֹתִי Occlusa est do[mus de]precationis meæ, Thren.3.8. *Participium,* וּמִסְתַּתַם בְּעִזְקַת [illegible] Et obsignatū annulo obsi[gnato]ris, Esth.8.8. *Futurum,* עַד לָא יִסְתַּתַם בִּסְרֵיהּ Caro ejus antequam obturetur, Jobi 14.22. in [illegible] ejus versus Targum.

סתים *Clausum, Absconditum, Occultum. Plurale [E]mphat* [illegible] Abscondita, Occulta, Genes.49.1. in [Jon]athan.

סְתִימוּתָא [illegible] *Sigillatio, Obsignatio.*

סתוּמָה *Clausa:* unde, פרשה סתומה *Sectio clau[sa], quæ in media linea incipit.* Sunt sectiones & [para]graphi in Lege, quæ per literam Samech minusculam indicari solent, & habent ante se spacium aliquot literarum vel vocum. Vide Menach. fol.32. in Tosephos.

סְתָם · סְתָמָא *Absolutè Simpliciter. Sic quando nomen commune ponitur pro certo & speciali;* velu[ti] סתם נָהָר Nomen נָהָר simpliciter positum, su[m]itur pro Euphrate: Item סְתָם Cantor, סְתָם absolutè positum, notat Davidem. *Antonomasiam* vocant Grammatici. מִסְתָּמָא · בִּסְתָם *Idem. Apud Talmudicos,* סתם סתניתין ר׳ מאיר Quādo absolutè ponitur סְתַנִיתִין *Tradunt, Docent, Traditio[n]es*; tūc intelligitur id de Rabbi Meir, qui istam doctrinam vel sententiam tradidit: סתם תוספתא רבי נחמיה Quando absolutè dicitur תוספתא, intelligitur id de R.Nehemia,&c. Sanhedr.fol.86. *Apud Logicos,* משפטים סתמים Propositiones absolutæ, simplices, indefinitæ: גזרה סתמית Decretum, mandatum absolutum.

סתוּמָאָה *Epitheton est quorundam insignium Talmudicorum, veluti,* ר׳ עקיבא סתומתאה *R. Akiva absolutus,* qui sic dicuntur, quòd ipsorum Traditio & sententia absolutè recepta fuerit, q.d. *Authenticus, Canonicus,* Megilla in principio. Sic Rabbi Menachem filius Rabbi Jose סתומתאה, Megilla cap.4. in princip.

סתק Adducunt hîc ex Elia pro סדק *Findere*, ubi de ungula animalium dicitur, Levit.11. Deuter.14. sed in nostris exemplaribus non legitur per ת. Sic סתקית vide in סרקית.

סָתַר *Latêre, Abscondere se. Elias scribit, se verbaliter duntaxat reperisse semel in Targum, pro Hebræo* נִסְתְּרוּ, *nempe,* וַאֲרֵי סְתִרַן מִן קֳדָמַי Nā abscondita sunt coram me, Jesa.65.16. Vide & Jerem.16.v.17. *Ithpahel,* הֵיכְמָה דְמִסְתַּתַּר Sicut absconditur vir in umbra sapientiæ, Eccles.7.14. *Rabbinis Grammaticis,* נִסְתָּר est *Persona tertia,* quòd ea absens nobis abscondita est: נִסְתָּרִים *Pronomina tertiæ personæ*; quòd in illis verum nomen latet; ut in Concord. in הוא *Ipse:* לא יורה רק כנוי לנסתר Non significat nisi pronomen absconditi (id est, ejus qui non nominatur, sub pronomine occultè indigitatur.)

סתר סתר · סִתְרָא *Secretum, Arcanum, Absconditum Latibulum:* בְּסִתְרָא לְמֵימַר In secreto dicens, Deut.13.6. וִישַׁוֵּי בְּסִתְרָא Et ponit in occulto, Deut. 27.v.15 דְּיִמְחֵי חַבְרֵיהּ בְּסִתְרָא Qui percusserit socium suum in occulto, Deuter.27.24. מוֹאָב הֲוֵי סִתְרָא לְהוֹן Moab fuit latibulum ipsis, Jesa.16.14. *Apud Rabbinos* בית הַסְּתָרִים Locus secretorum, id est, *Locus pudendus, Pudendum,* quòd eam partem natura secretam & latentem esse voluerit: בית הסתרים האשה Pudendum mulieris, Mikvaoth cap.9. in princ. סתרי תורה Mysteria Legis. אין סתרה כגלויה *Non est occultum ejus, sicut manifestum ejus,* Beres.rab. sect.45. Dicunt id aliâs אין תוכו כברו.

הֶסְתֵּר *Absconsio:* הֶסְתֵּר פָּנִים Absconsio faciei.

מַסְתּוּרִין Vide in מסת. Nam מ radicale est.

Secundò, סתר *Demoliri, Destruere, Diruere. Præteritum,* וּבַיְתָה דְנָה סַתְרֵהּ Et domum hanc destruxit, Esth.5.v.12. לְבֵית בַּעְלָא וְסַתְרוּהִי In ædem Baal, & destruxerunt eam, 2.Reg.11.18. pro Hebræo נָתַץ. *Futurum,* אֱגוֹרֵיהוֹן תִּסְתְּרוּן Altaria eorum destruetis, Deut.7.5. in Jonath. Elias etiam ex hac forma citat illud, בֵּיתָא דְגֵיוְתָנָא נִסְתַּר אֱלָהָא Domum superborum destruet Dominus, Proverb.15.25. quod in nostris exemplaribus scribitur cum ס in medio, & est ex Kal. Meliùs notaretur ex Pahel & cum ת, juxta Eliam. Hinc ulteriùs apud Rabbinos est, *Frangere, Confringere: Oppugnare, Impugnare alicujus sententiam, Contradicere, Pugnare inter se, Repugnare sibi ut unum alterum destruat:* בלתי סותר Non repugnat, non adversatur, non destruit hanc sententiam; דבריו סותרים דברי תורה Verba ejus repugnant verbis Legis, Dan.5.12. in Aben Esra. וְסַתְרִינַן לֵיהּ Et impugnamus, infringimus eā. Aliter: ויתבא בשוקא וסתרא דוללי Et sedebat in foro, & frangebat linum. Cholin fol.60.col.1. Quidam, Et nebat linum, Spinnen/ ducebat fila lini: וסותר את שערה

 Et

Et destruebat capillos ejus, scil. plicatos, dissolvebat plicas capillorum, Sota fol.7.1. וסתרתא למזיה Et dissolvebat capillos suos, vel plicabat capillos, Sanhed. fol.100.1.

סותר · סתירה *Repugnantia, Contrarietas, Contradictio, quasi alterius sententiæ destructio:* שאין בהם סתירה בספר קוהלת שבקשו חכמים לגנוז אותו מפני שדבריו סותרות זו את זו Ut non sit in ipsis contrarietas, sicut in libro Ecclesiastis, quem propterea cupiverunt Sapientes abscondere, quòd verba ejus se invicem destruerent, aut sibi invicem repugnarent, Prov.8.7. in Comment. Kasvenaki: שני קצוות הסותר Duæ extremitates contradictionis. De Contradictionibus, & earum caussis, quæ apud Authores occurrunt, vide egregium discursum apud Majemon. in Præf. libri מורה נבוכים.

מַסתוּרִיתָא *Frangibulum, quo frangitur linum crudum, & excutitur stupa. Apud Talmudicos,* אותבה בשוקא דרומי ויהבי ליה מסתוריתא דהוו נהיגי דכל מנגע ברומי יהבו ליה מסתוריתא ויתב בשוקא וסתר דוללי Sedebat illa (leprâ affecta) in platea Romæ, dabant ipsi frangibulum-lini, quòd solerent omni leproso Romæ dare frangibulum, ut [se]deret in platea, & frangeret linū crudum, & [...] Cholin 60.1.

סַתַת *Cædere, Aptare, lapides: Talm.* הסותת והמכה בפטיש Cædens lapidem, aut percutiens malleo, Schabb. capite 12. in princi[p]. Glossa, סותת id est, מְרַבֵּעַ Quadrans, aut [...] Aptans, in quamlibet formam pro ratione [...] aut ædificii: הגוזל אבנים וסיתתן Qui diripit lapides & cædit eos, Kama cap.9. in princip. R.S. ad אַבְנֵי גָזִית, id est, נפסלות וממותתות Dolatos & cæsos, 1.Reg.5.17.

סַתָּת *Latomus, Lapidicæsor:* ישיבת הסתת Sedile Scamnum latomorū: יד מקבת של סתתים Manubrium mallei latomorum, Kelim cap.22. & 29.

ע

עָאַרָה, עָתָא · עֲאַתָא Vide in עות.
* עָאן Vide infrà in עין.

עֲבַב *Obnubilare.* In Beres. rab. sect.13. Quinq; sunt nomina nubium, חָזִיז · נְשִׂיאִים · עָנָן · אֵד · עָב. Primum עָב sic dicitur שהוא מעבב את פני הרקיע Quia obnubilat faciem firmamenti eamque denigrat. Sed Nomen Hebr. עָב, ab עוב formam habet.

עֵיבָא · עִיבָא · עֲבָא *Nubes, Obnubilatio, Nebula. Prima forma genuina est à forma præcedente: alteræ duæ sunt ex forma Quiescentium secundâ, ut Hebræum עָב, cui interdum succedit:* ut, מַבְשְׁקְרָנֵי עִיבָא Investigationes nubium, Jobi 37.16. בְּעִיבָא דְעֲנָנָא In obnubilatione nubis, Hebr. בְּעָב הֶעָנָן In densitate nubis, Jobi 36.v.29. מחיתי בְּעִיבָא חובך Delevi tamquam nubem, peccatum tuum, Jesa.44.22. *Plurale* usurpatur ab עָנָן. *Apud Talmudicos,* יוֹמָא דְעִיבָא Dies nubilosus, Taan. fol.20.2.

עֲבַד *Facere, Efficere, Operari, Colere terram, Agere, Peragere, Parare, Apparare, & communiter respondet Hebræo* עָשָׂה, *rariùs verbo* עָבַד. *Præteritum,* וְהוּא עֲבַד יָתֵיה Et ipse fecit illud, Psal. 95.5. יָת כָּל דַעֲבַד Omne quod fecerat, Genes.1.31. וּבַר תּוֹרֵי דַעֲבַד Et filium bovis, id est, vitulum, quem apparaverat, Genes.18.8. דַעֲבָדָךְ Qui fecit te, Jesa.44.2. אֱלָהָא דַעֲבָדֵיהּ Deum qui fecit ipsum, Deuter.32.15. אֲרֵי עֲבַדְתְּ דָא Quia fecisti hoc, Genes.3.14. הֵיךְ טִינָא עֲבַדְתָּנִי Sicut lutum fecisti me, Jobi 10.9. אַף עֲבַדִית לְהוֹן נִסִּין Etiam feci eis miracula, Jesa. 43.7. יָת כָּל יְקוּמָא דַעֲבַדִית Omnem substantiam quam feci, Genes.7.4. אִידָךְ עֲבַדוּ יָתִי Manus tuæ fecerunt me, Psal.119.73. עֲבַדוּ יָת פִּסְחָא Et fecerunt, id est, apparарunt Pascha, Jos.5.10. כְּמָא דַעֲבַדְתָּא דִי עֲבַדְתּוּן Quod fecistis, Genes.44.5. [...] עִמָּךְ Sicut fecimus tecum, Genes.26.29. *Fæmin.* עֲבַדַת מִשְׁתָּא Apparavit convivium, Esth.1.v.9. מַה דָא עֲבַדְתְּ Quare hoc fecisti, Genes.3.13. *Participium præsens,* עָבֵיד פֵּירִין Faciens fructum, Gen. 1.v.11. אֲנָא יְהוָה עָבֵדְנָא חִסְדָא Ego Dominus facio misericordiam, Jerem.9.24. לְעָבֵד פְּרִישָׁן Facienti mirabilia, Psal.136.4. עַל פָּלְחַן עָבְדֵיהּ Ad cultum factoris sui, Jesa.17.7. *Plur.* אִם אִיתֵיכוֹן עָבְדִין טִיבוּ Si vos facturi eritis misericordiam, Gen.24.29. דְעָבְדִין Qui faciunt, Exod.36.v.4. *Construct.* וְעָבְדֵי עֲבִידְתָּא Et facientes opus, Esth.9.3. בְּעָבְדֵי בִישָׁא In facientes malum, Psalm. 34.17. *Aff.* לְכָל עָבְדֵיהוֹן Omnibus facientibus ea, Psal.111.10. *Fœmininum,* לְאַרְעָא עָבְדָא Ad terram facientem, id est, producentem lac & mel, Exod.3.8. *Participium Pehil,* יָת כָּל מָנַיָּא דַעֲבִידִין Omnia vasa, quæ facta erant, 2.Reg.23.v.4. *Infinitivus,* לְמֶעְבַּד כְּיוֹמָא הָדֵין Ad faciendum juxta diem hanc, Genes.50.20. מִלְמֶעְבַּד A faciendo, Genes.18.25. *Aff.* לְמֶעְבְּדְהוֹן Ad faciendum ea, Deut.5.1. לְמֶעְבַּדְכוֹן יָתְהוֹן Ut faciatis ea, Deuter.4.14. לְמֶעְבְּדַהּ Ad faciendum illud, Deut.11.22. *Imperativus,* עֲבֵיד לָךְ תֵּיבוּתָא Fac tibi arcam, Genes.6.14. וַעֲבֵיד טִיבוּ Et fac benignitatem, Genes.24.12. *Fœmininum,* עֲבִידִי דְתַקִּין בְּעֵינַיִכִי Fac quod bonum est in oculis tuis, 1.Sam.1.v.23. דָא עֲבִידוּ Hoc facite, Genes.42.18. וְעַבִידוּ לְהֵן Et facite

[illegible] illis, Genes. 19. 8. *Futurum*, אַעֲבִיד לֵיהּ סְמַךְ [illegible] ei adjutorium, Genes. 2. 18. וְאַעְבֵיד יָתְהוֹן תַּבְשִׁילִין Et faciam eos edulia, Genes. 27. 9. *Aff.* וְאַעְבְּדִנָּךְ לְעַם סַגִּי Et faciam te in populum magnum, Gen. 12. 2. לָא אַעְבְּדִנֵּיהּ Non faciam illud, [illegible] Reg. 11. 12. נְהוֹר תַּעֲבֵיד Lumen facies arcæ, Genes. 6. 16. וְתַעֲבֵיד חוּשְׁנָא Et facies pectorale, Exod. 28. 15. תַּעְבְּדִנֵּיהּ Facies illud, ibid. *Fœmin.* דְּתַעֲבְדִין עִמִּי Quam facies mecum, Gen. 20. 13. וְיַעֲבֵיד פִּסְחָא Et faciet Pesach, Exod. 12. 43. וְנַעֲבֵיד לָנָא שׁוּם Et faciamus nobis nomen, Gen. 11. 4. לָא תַעְבְּדוּן מִדַּעַם Non faciatis quicquam, Genes. 19. v. 8. דְּיַעְבְּדוּן Quod faciant, Eccles. 2. v. 3. *Fœmin.* וְלָא יַעְבְּדָן Et non facient, Eccl. 23. 48. *Passivum Ithpehal, Præteritum*, אִתְעֲבֵיד לְשָׁלוּ Factum fuerit aliquid ad errorem, Numer. 15. 24. וְיָת דְּאִתְעֲבַד לְכוֹן Et id quod factum est vobis, Exod. 3. 16. *Fœmininum*, דְּאִתְעֲבִידָא בְּטוּרָא Quæ facta, id est, parata est in monte, Numer. 28. 6. *Plurale fœmin.* כָּל תּוֹעֲבָתָא דְּאִתְעֲבִידָא בְּגַוַּהּ Omnes abominationes, quæ factæ sunt in medio ejus, Ezech. 9. v. 4. *Particip.* כָּל מַה דְּמִתְעֲבַד Omne quod fit in mundo, Eccl. 9. v. 6. לְמֶהֱוֵי מִתְעֲבַד Ut sit facta, ut fiat, Eccles. 8. 2. *Fœmin.* מִתְעַבְדָא בִּבְהִילוּ Fit celeriter, Eccles. 8. v. 4. *Plurale*, מִתְעַבְדִין Fiebant, Numer. 33. 4. Jon. *Infinitivus*, דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא Quæ non sunt recta ut fiant, Genes. 20. 9. *Aff.* בְּיוֹם אִתְעֲבָדוּתֵיהּ In die quo factum fuerit, Ezech. 43. 18. *Futurum*, לָא יִתְעֲבֵיד כֵּן Non fieri debet sicut istud in loco hoc, Gen. 29. 26. וְתִתְעֲבֵיד Et fiet, Esth. 7. 2. *Plur.* תִּתְעַבְדוּן Fietis, Psal. 62. 4.

עוּבָדָא · עוֹבָד, *vel* עוּבְדָא · עוֹבַד *Opus, Factum. Respondet Hebræo* מַעֲשֶׂה, *quod idem*: כָּל עוֹבַד גְּבוּרְתָא דַּיְיָ Omne opus potentiæ Domini, Eccles. 8. v. 17. כְּעוּבָדָא חָדֵין הֲוָה Juxta opus istud erat, 1. Reg. 7. 8. *Aff.* וְעוּבָדֵיהּ Et opus ejus, Psalm. 64. 10. מֵעוּבָדָנָא Ab opere nostro, Genes. 9. v. 29. *Plurale*, אֱלָהֵן עוּבָדִין טָבִין Nisi opera bona, Eccles. 9. 10. *Emphat.* יָת כָּל עוּבָדַיָּא הָאִלֵּין Omnia opera ista, Num. 16. 28. *Construct.* לְעוּבָדֵי חַיָּבַיָּא Juxta opera peccatorum, Eccles. 8. 14. *Aff.* אֲרוּם תִּדְכַּר עוּבָדוֹי Quia recordaris operum ejus, Psalm. 8. 7. מַה דְּחִילִין אִנּוּן עוּבָדָךְ Quàm tremenda sunt ista opera tua, Psalm. 66. 3. וּמִתְבּוֹנַן לְכָל עוּבָדֵיהוֹן Et intelligit omnia opera eorum, Psalm. 33. 15. מַה עוּבָדֵיכוֹן Quæ sunt opera vestra, quod est opificium vestrum, Gen. 46. 33. וִישַׁבְּחוּנַהּ עוּבָדֵיהּ Et laudent eam opera ejus, Proverb. 31. 31. Item *Operis merces, metonymicè*: דָּא עוּבָדָא דְּסָטְנַי Hæc est merces adversariorum meorum, Psalm. 109. v. 20. *Fœminin sing.* לְרֶגֶל עוּבִדְתָא Ad pedem operis hujus, id est, substantiæ hominum & pecudum, Gen. 33. 14. Jonath. ex forma sequenti עֲבִידְתָא. *Apud Talmudicos sumitur quoque ut Heb.* מַעֲשֶׂה pro *Historia*, *Regesta*: עוּבְדָא הֲוָה בְּחַד Historia est de quodam, Accidit cuidam.

עֲבִידָא · עֲבִידְתָא *vel* עִיבִידָא · עִיבִידְתָא, *ut in Venetis punctatur, quod tamen rectiùs punctaretur* עֲבִידָא, vel עֲבִידָא: *nam sic* י *sæpè index est vocalis brevissimæ, & expressè sic in Esra punctatum est*: וְכָל עֲבִידָא לָא תַעְבְּדוּן Et ullum opus non facietis, Lev. 16. 29. *Emphat.* וַעֲבִידְתָּא דָךְ Et opus istud, Esr. 5. 8. *Targumicè*, לָא תַעֲבֵיד כָּל עִיבִידְתָּא Non facies ullum opus, Exod. 20. 10. *Construct.* כָּל עִיבִידַת קוּדְשָׁא Omne opus sanctum, Exod. 36. v. 4. *Babylonicè*, עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא Opus domus Dei, Esr. 4. 24. *Cum Aff.* כָּל עִיבִידְתָּךְ Omne opus tuum, Exod. 20. v. 9. מִכָּל עִיבִידְתֵּיהּ Ab omni opere suo, Gen. 2. 3. אַתְקֵן לְבָרָא עֲבִידְתָּךְ Præpara foris opus tuum, Prov. 24. 27.

עַבְדָּא · עֲבַד *Servus, ab Hebræo* עָבַד *Servire*: עֲבַד פָּלַח וְאָמַר לֵיהּ עַבְדָּא Servus serviens erit, Gen. 9. 25. וְאָמַר לֵיהּ עַבְדָּא Et dixit ipsi servus, Gen. 24. 5. *Aff.* וַאֲמַר לְעַבְדֵּיהּ Et dixit ad servum suum, Genes. 24. 2. פְּצִי עַבְדָּךְ Libera servum tuum, Psal. 19. 14. יָתַהּ זַמֵּנְתְּ לְעַבְדָּךְ Eam præparasti servo tuo, Gen. 24. 14. *Plurale*, וְעַבְדִין וְאַמְהָן Et servi & ancillæ, Genes. 24. v. 35. *Emphaticè*, אַחְסָנַת עַבְדַיָּא Hæreditas servorum, Jesa. 54. 17. *Construct.* מֵעַבְדֵי שָׁאוּל Ex servis Saulis, 1. Sam. 21. 7. *Aff.* וּקְרָא לְכָל עַבְדוֹהִי Et vocavit omnes servos suos, Gen. 20. 8. יִתְבוּן כְּעַן עַבְדָּךְ Sedeant nunc servi tui, Genes. 47. 4. אֲרֵי עַבְדַי אִנּוּן Quia servi mei sunt, Levitic. 25. 42. עַבְדֵיכוֹן אֲנַחְנָא Servi vestri sumus, Jos. 9. 11. &c. *Proverbium vulgare dicit*, עַבְדָּא דְּמַלְכָּא מַלְכָּא *vel Rabbinicè*, עבד מלך מלך הדבק לשחור וישתחוו לך *Servus regis, est rex*, id est, habet aliquid majoris dignitatis & excellentiæ, quàm servus vulgaris, propter conversationem cum rege, & juxta regem. Sic quilibet, clarioribus & excellentioribus viris se adjungens, aliquid ab illorum conversatione claritatis & excellentiæ commune accipit, ut ab aliis vel æqualibus suis aut inferioribus colatur. *Noscitur ex comite, qui non cognoscitur ex se.* Qui vult coli, colat colendos, iisque adhæreat. Cum vilibus conversans, & ipse vilis habetur. R. Salomon hoc adagium adducit Genes. 15. 18. occasione à flumine Euphrate sumpta. Illud flumen in ordine quatuor fluviorum paradisi ultimum est, & tamen Genes. 15. vocatur *Flumen maximum*; nempe, quia Nilo conjungitur ibi, & quia terram Israelis circumdat. Hinc datur ipsi hic Titulus, juxta vulgare illud adagiũ, &c. Legitur etiam in Chaskuni, Exod. 23. 22. Aruch adducit illud in שחן. Vide ibi latiùs, עבדא זבן ובן אמתא מזבן בן חורין יהי עבד לתרויהון *Servus si emat, & filius ancillæ si vendat, tunc nobilis erit servus amborum*, Jalkut in Gen. fol. 44. col. 2. Ber.

rabba sect. 86. In Medrasch Kohel. cap. 10. pro עבר לתרויהון legitur מורבן. *Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum.*

עַבְדוּת · עַבְדוּתָא *Servitus:* מִבֵּית עַבְדוּתָא E domo servitutis, Exod. 13. 3.

עֲבֹדָה · עֲבוֹדָה *Servitus, Cultus, Cultura, Ministerium, Opus: Agricultura. In Targum,* וַעֲבוֹדָה סַגִּי Et agricultura multa, vel, Et famulitium multum, Genes. 26. 14. *Apud Talmudicos & Rabbinos:* עֲבוֹדָה זָרָה *Cultus alienus, peregrinus, nempe à cultu Divino, quem Lex Dei præscribit, hoc est, Cultus idolorum, Idololatria, quam etiam vocant* עבודת אלילים, item, עֲבוֹדת כוכבים ומזלות *Cultum stellarum & planetarum:* עובד עבודה זרה *Idololatra.* Fuit etiam apud Talmudicos *Formula sive vox juramenti,* הָעֲבוֹדָה *Per cultum Dei, Per fidem:* ut, אמר להו העבודה שאין בקופה של צדקה כלום Dixit ipsis: *Per cultum Dei* (id est, per Deum) si in arca eleemosynaria quicquam amplius est, Bava bathra fol. 11. 1. אמר להן העבודה שהן קודמין לבתי Dixit ipsis: *Per cultum, Per fidem,* anteversuræ sunt filiam meam, Taanith fol. 24. 1. העבודה הרי הן הקדש עליך *Per fidem,* sunt sacra tibi, ibid. *Plurale,* חמש עבודות הן Quinque ministeria sacerdotis fuerunt in die propitiationis, Joma folio 32. 1.

מַעֲבָד · מַעְבְּדָא *Opus, Factum. Hebr.* מַעֲשֶׂה. *Plur. cum Aff.* יְהוֹדַע מַעְבָּדֵיהוֹן Nota faciet opera eorum, Job. 34. vers. 25. מַעְבְּדוֹהִי Facta eorum, Dan. 4. 34.

מַעְבְּדָן *Operator, Factor.*

מַעְבַּדְנוּתָא *Operatio, Opus:* מַעְבַּדְנוּתָא דְסִימָתָא Opus thesaurorum, Prov. 21. 6. Syrum est.

כדיעבד *Quum, Posteaquam factum est, Quum ita sit, Posteaquam. Usurpatur & absque* כ *apud Rabbinos,* בין לכתחילה בין לדיעבד Sive ab initio, sive post factum.

Secundò עבד *Aptare pelles, ut fiant corium usuale, Germ.* Gerben: המולח והמעבד את עורו Sale conspergens & aptans pelles suas, vel corium suum, Schabbas fol. 73. 1. in Misna.

עַבְדָן *Coriarius, Aptator corii,* βυρσοδέψης, ein Gerber: אין נותנין עורות לעבדן Non dant pelles coriario.

עַבְדְקָן *Crassus barbâ.* Vide in רקן.

עָבָה

הִתְעַבָּה *Crassum, Laxum, Largum, Amplum, Densum, Opacum esse vel fieri.*

עָב *Crassum, Amplum, Latum, Densum, Opacum. Plurale,* עָבִים *Densa. Crassa. Fœminin.* עָבָה, unde illud, קָטָנִּי עָבָה *Minor meus digitus crassior est,* 1. Reg. 12. 10. *Apud Rabbinos,* העפר הוא העב והעכור שבכולם Terra est crassius & impurissimum omnium, scil. elementum: ספל אחד שקילוחו עבה Pelvis quædam cujus fistula crassa, id est, ampla. Oppositum ejus דַּק tenuis, stricta, ibid.

עַבָּה *Densum, Crassum facere.*

מעובה *Idem:* אחד דק ואחד מעובה Unum tenue, alterum crassum, Succa cap. 4. in Mischna.

עֳבִי *Crassitudo, Crassities: Amplitudo, Densitas.* בְּעוֹבִי גַרְגוּשְׁתָא In densitate argillæ, Heb. בְּמַעֲבֵה, 1. Reg. 7. 46.

עֵיבָא *Idem;* בְּעֵיבָא דַעֲנָנָא In densitate nubis, Heb. בְּעָב; Exod. 19. 9.

עָבַט

Heb. *Pigneratus est, Pignora cepit, Mutuatus est dato pignore.*

עֲבִיט *Pignus:* שרי עביטך Solve pignus tuum, i. e. פרה Redime, Bava kama fol. 115. 1.

עֲבִיטָא *Sella, Pulvinus mulorum & camelorum, Clitellæ, quibus onera imposita ferunt, unde Mulus clitellatus sive clitellarius, qui ad onera portanda tantùm adhibetur:* וְשַׁוִּיתִנּוּן בַּעֲבִיטָא דְגַמְלָא Et posuit eas sub clitellis camelorum, Hebr. בְּכַר, Gen. 31. v. 34. *Elias scribit, esse idem quod* אוכף, *German.* ein Sattel: *Vel distinctius,* ein Saumsattel/ *quibus muli onera ferunt. Rabbi Salomon scribit, Hebræum* כָּרִים *idem esse quod* כְּסָתוֹת *Pulvini. Rabbini etiam vocant* מַרְדַּעַת. *Sic apud Rabbinos,* עביט של גמל Clitellæ cameli, Kelim cap. 23. Glossa, Species ephippii ad onera ferenda, non ad equitandum vel insidendum: הקיפוה באוכפות ובעביטין Circumdent eam ephippiis & clitellis, Erubhin fol. 16. 1.

עֲבִיט עֶבֶט *Matula, Matella, vas in quod urinam reddimus:* עביט של מימי רגלים Matula aquarum pedum, id est urinæ, Beza fol. 36. 2. Bathra folio 89. 2. Item *Cupa calcatoria,* ein Tretzüber *vas in quo calcantur uvæ:* עביט של ענבים Vas calcatorium uvarum, Talm. Mezia folio 72. 2. in Misna. Quidam dicunt, esse vas in quo deferuntur uvæ ad torcular, *Fiscella.* Ita explicatur in Glossa Taharoth cap. 10. כלי שנותנין בו ענבים להוליכן לגת Vas in quod reponunt uvas, ad deferendum eas in torcular.

עָבַף

עָבוּף · עֲבוּף *Viride, Frondosum:* תְּחוֹת כָּל אִילָן עָבוּף Sub omni arbore frondosa, Jesa 57. 5. אִילָן זֵיתָא עָבוּף Arbor olivæ frondosæ, Psal. 52. 10. עוּבֵיהּ לָא תְהֵי עֲבוּפְיָא Ramus ejus non erit frondosus, Job. 15. 32. Heb. רַעֲנָן.

עֲבַץ

Confundi, Erubescere. Præteritum, וְאַפֵּיהוֹן לָא עֲבַצוּ Et facies eorum ne erubescant, Hebr. לֹא יֶחְפָּרוּ, Psalm. 34. 6. Sic adducitur in Aruch, sed non explicatur, & inde Elias citat. Exemplaria biblica variant. Regia habent עֲבַאנוּ. Veneta עֲצַבוּ, quod esset, *Doleant, tristes, mæstæ sint.*

עֲבַץ *Stannum: Idem quod* אֲבַץ, Ezech. 27. 12.

עֲבַר

Transire, Transgredi, Præterire, Prætergredi. Præteritum, והוא עֲבַר קֳדָמֵיהוֹן Et ipse

וַעֲבַר לִצְפוּנָא Et ſe tranſivit ante eos, Gen.33.3. מָה דֵין עֲבַרְתְּ tranſivit ad ſeptentrionem, Jud.12.1. Quorſum tranſiviſti ad pugnandum, Jud.12.1. וַעֲבָרִית לְוָת בְּנֵי עַמּוֹן Et tranſivi ad filios Ammon, 12.3. אַף עֲבָרוּ Etiam prætergreſsi ſunt verba gis, Jerem.5.28. עַל כֵּן עֲבַרְתּוּן Idcircò tranſi- is ad ſervum veſtrum, Geneſ.18.v.2. אַרְעָא דַּעֲבַרְנָא Terra per quam tranſivimus, Nu- ner.13.33. *Particip. præſens*, אַתְּ עָבַר יוֹמָא דֵין Tu tranſis hodie, Deut.2.18. *Plur.* לְמָה דְנָן אַתּוּן עָבְרִין Quare tranſgredimini vos decretum verbi Domini, Numer.14.41. דְּעָבְרִין מִתַּמָּן Qui tranſeunt inde, Pſalm.129.8. *Conſtruct.* כָּל עָבְרֵי דְרַךְ Omnes tranſeuntes per viam, Pſalm.80.13. *Infinitivus*, מֶעְבַּר תֶּעְבַּר Tranſeundo tranſibis, 2.Sam.17.16. לְמֶעְבַּר קְיָם Tranſire fœdus ejus, Deuter.17.2. *Cum Aff.* בִּזְמַן מֶעְבְּרוּהִי Tempore tranſire ejus, id eſt, quo tranſibat, 2.Reg.4.8. בְּמֶעְבְּרֵיהּ בְּיַרְדְּנָא Dum tranſiret ipſe jordanem, 2.Sam.19.v.18. דְּלָא לְמֶעְבְּרִי Ad non tranſeundum me, Quòd non tranſirem, Deut.4.21. כְּמֶעְבְּרְהוֹן Cùm tranſiviſſent ipſi, 2.Reg.2.v.9. בְּמֶעְבַּרְכוֹן In tranſeundo vos, Deuteron.27.4. *Imperativus*, עִיבַר קֳדָם עַמָּא Tranſi coram populo, Exod.17.v.5. עִבָרוּ וְתוּבוּ Tranſite & revertimini, Jeſa.62.v.10. *Futurum*, בְּרַגְלַי אֶעְבַּר Pedibus tranſibo, Num.20.19. *Scribitur communiter* איעבר, *quod punctari ſolet pravè citra omnem analogiam* אֵיעִבַּר, *vel ſine dageſch in* ב, *& ſic per totum Futurum. Eſt autem poſita litera* י *ad indicandum Chatephſægol in medio, pro* אֶעְבַּר. Sic, וְאִם אַתְּ לָא תֶעְבַּר לְוָתִי Et ſi non tranſiveris tu ad me, Geneſ.31.52. וְתֶעְבַּר עֲלַיךְ כַּס דִּלְוָט Et tranſibit ſuper te calix maledictionis, Thren.4.21. עַד דְּיֶעְבַּר עַמָּךְ Donec tranſeat populus tuus, Exod.15.v.16. נֶעְבַּר כְּעַן בְּאַרְעָךְ Tranſeamus nunc per terram tuam, Num.20.17. בָּתַר כֵּן תֶּעְבְּרוּן Poſtea tranſibitis, Gen.18.5. *Fœmin.* לָא תַעְבְּרִי מִכָּאן Non tranſibis hinc, Ruth.2.8. &c. *Ithpahel, Infinitivus*, דְּלָא אֶפְשַׁר לְאִתְעֲבָרָא Quæ non eſt poſsibile ut tranſeantur, Ezech.47.5. *Aphel*, אַעֲבַר *Tranſire fecit, Traduxit, Tranſtulit, Tranſvexit, Tranſmiſit. Præteritum*, וְיָת עַמָּא אַעֲבַר Et populum tranſire fecit, tranſtulit de civitate una in alteram, Geneſ.47.21. וְאַעֲבַרְנִי עֲלֵיהוֹן Et traduxit me ſuper illa, Ezech.37.2. אַעֲבָרְתָּ אַעֲבָרָא יַת עַמָּא Traduxiſti traducendo populum, Joſ.7.v.7. אַעֲבָרוּ יַת מַלְכָּא Traduxerũt regem, 2.Sam.19.40. *Participium*, מַעֲבַר בְּרֵהּ Traducens filium ſuum, Deuter.18.10. *Infinitivus*, אַעֲבָרָא, ut paulò antè: בְּאַעֲבָרָא יָתְהוֹן In traducendo eos, Ezech.16.v.21. לְאַעֲבָרָא מַלְכוּתָא Ad transferendum regnum, 2.Sam.3.10. *Aff.* לְאַעֲבָרוּתֵיהּ Ad tranſmittendum illum, 1.Sam.20.v.30. *Imperativus*, אַעֲבַר חִסּוּדִי Transfer opprobrium meum, Pſalm.119.v.39.

Futurum, אַעֲבַר כָּל יְקָרִי Tranſire faciam omnem gloriam meam, Exod.33.19. וְתַעֲבַר יַת עֲוָיָתִי Et transferes, auferes iniquitatem meam, Job.7.21. לָא תַעֲבַרְנָנָא יַת יַרְדְּנָא Nec tranſire facias nos Jordanem, Num.32.5. וְלָא יַעֲבַר Nec auferet, Ezech.48.v.14. וְלָא יַעֲבַר יָתֵיהּ Neque transferet illud, ſcil. animal bonum pro malo, aut malum pro bono commutando, Hebr. יָמִיר Mutabit, Levit.27.10. Hinc alii *Mutandi* ſignificatum huic Verbo annumerant: וְתַעֲבְרוּן יַת אַחְסַנְתֵּיהּ Et transferetis hæreditatem ejus, Numer.27.v.8. בְּנוּרָא תַעֲבְרוּנֵיהּ Per ignem traducetis eum, Numer.31.23. *Apud Rabbinos*, עבורי דרעא אטוטפתא אמיר Tranſmittere, id eſt, applicare (tephillin) brachii poſt (tephillin) capitis prohibitum eſt, Joma fol.38.2. כל העובר דברי חכמים חייב מיתה *Quicunque tranſgreditur verba ſapientum, reus eſt mortis*, Talm. Berachoth fol.4.1. *In lingua Hieroſolymitana ſumitur etiam pro Remittere, Condonare*: ut, עבור על דבריהם Tranſi ſuper verba ipſorum, id eſt, Remitte, ignoſce ipſis propter verba ipſorum. Sic ſæpè uſurpatur in Tal. Hieroſolym. עבור על חטייא שלהם Tranſi ſuper peccata ipſorum, Ignoſce peccatis ipſorum. Schem. rabba ſect.26. Sic Heb. Mich.7.18. עֹבֵר עַל פֶּשַׁע Tranſiens ſuper prævaricationem.

Secundò, עַבַּר *in Pihel Hebr. Gravidare, Impregnare, Prægnantem, Gravidam reddere*: unde, שׁוֹרוֹ עִבַּר Bos ejus gravidavit, Job.21.20. *Apud Rabbinos*, עוּבָּרֶת vel אשה עוּבֶּרֶת & אִשָּׁה מְעֻבֶּרֶת Mulier gravida. *Item ex Hithpahel*, אין אשה מתעברת מביאה ראשונה *Mulier non fit gravida ex acceſſu primo*, Bereſch. rabba ſect.51. *Chaldaicè in Kal*, עֲבַר *Gravida fieri, Concipere. In Targum Hieroſolymitano & Jonathanis ejus præcipuus uſus eſt, & quandoque apud poſteriores Paraphraſtas. Præt. fœm.* וּבְחוֹבָא עַבְרַת מִנִּי אִמִּי Et in peccato gravida facta eſt de me mater mea, Pſalm.51.8. De me, id eſt, conceptu mei. Scribitur in Venetis עַבְרִית pravè, quaſi ex prima perſona. In Regiis aliter eſt. Vide Caſtigationes noſtras in Targum: וַחֲמַת אֲרוּם עַבְרַת Et animadvertit, quòd gravida eſſet, Heb. הָרָתָה, Geneſ.16.5. in Targum Jeruſchalmi & Jonathanis. Item: הַאֲנָא עַבְרִית יַת כָּל עַמָּא הָאִלֵּין Num ego concepi omnem populum hunc? Heb. הָרִיתִי, Num.11.12. *Pahel Particip. Præter. ſive paſs.* וְכַדוּן חֲמֵית דְּלָא הֲוֵינָא מְעַבְּרָא Et cùm viderem, quòd non eſſem gravida, Gen.16.5. הָא אַתְּ מְעַבְּרָא Ecce tu prægnans es, ibid.v.11. מִנֵּיהּ אֲנָא מְעַבְּרָא Ab eo ego gravida ſum, Geneſ.38.25. *Ithpahel Præteritum*, ארום מֵאֲבוּהָא אִתְעַבְּרַת Nam ex patre ſuo conceperat, Gen.19.37. וְאִתְעַבְּרַת Et concepit, Gen.21.2. & ſic ferè ſemper pro Hebræo וַתַּהַר ponitur:

ואתעברת

וְאִתְעַבְּרָן תַּרְתֵּין בְּנַת לוֹט Et conceperunt ambæ filiæ Lot, Gen.19.36. in Nun loco Aleph ex dialecto Hierosolymitana.

Tertiò עַבַּר *Intercalare, quasi dicas Intervocare, ab antiquo Calo, id est, Voco, Prægnantem annum reddere: annus enim intercalaris gestat mensem, ut mulier gravida, fætum. Verbum astronomicum de die intercalari, id est, interposito, insito, immisso. Græcè* ἐμβάλλω, ἐμβολίζω. *Insero, Immitto surculum in truncum arboris fissum. Unde Cicero id* Infindere *dixit. Sic dies unus mensi inseritur quarto quoque anno. Nota res apud Astronomos Hebræos, Græcos, Latinos. Inde in Targum,* וּמְעַבְּרִין שְׁנִין Et intercalant annos, Cantic. 7.4. *Apud Rabbinos;* חִזְקִיָּה עִבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן Chiskija intercalavit mensem Nisan, id est, Martium in Martio. De ratione intercalandi copiosè in Talmud, in libro Sanhedrin capite primo, ad Mischnam secundam. Vide Notas Johannis Coch Bremensis, ad Titulum Talmudicum Sanhedrin cap.1. שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת Annus intercalatus, cui opponitur שָׁנָה פְּשׁוּטָה Annus simplex & communis. Sic חֹדֶשׁ מְעוּבָּר Mensis intercalaris.

Quartò עַבַּר *metaphoricè Gravidare, ad ædificium transfertur, cui appendix aliqua adjungitur, ut videatur quasi Gravidum factum. Inde apud Talmudicos:* כיצד מעברין את העיר Quomodo gravidant urbem, id est, appendices faciunt urbi? id est, quid juris est de prominentiis urbis extra muros, vel intra muros בעירוב התחום in mixtione terminorum, Erubhin cap.5. initio. Veluti Turres, Munitiones, aliæque fortificationes, quæ quandoque extra murum egrediuntur, aliquando intrinsecus contrahuntur. Prominentiæ istæ vel contracturæ miscent terminos extra murum, de quorum jure ibi disputatur.

Quintò, pro *Mutare* vide suprà in primo significato ad Futurum Aphel.

Sextò אַעְבַּר *Repagulare, Pessulo claudere. Præt.* וְאַעְבַּר בְּשַׁלְשְׁלָן דִּדְהַב Et repagulavit catenis aureis, 1.Reg.6.21.

עָבַר *Præteritum tempus,* apud Grammaticos.

עוֹבֵר *Transiens, Transitivum, Verbum activum, cujus actio transit in alium:* פּוֹעַל עוֹבֵר Verbum trãsitivum. Item עובר *Transiens, mutabile, cujus oppositum* קָבוּעַ *Fixum, permanens.*

עובר *apud Rabbinos, vel Chaldaicè* עוּבָּר · עוּבְּרָא *Embryo,* ἔμβρυον, *Fætus in utero adhuc inclusus, sic dictus, quòd transit in ventrem per conceptum, & transit ex eo per partum:* הִפִּילָה עוּבָּרָהּ Et ejicit fætum suum, abortum facit, R. Salom. Genes.16.5. Item, הרי שהושיט ידו למעי שפחתו וסימא עובר שבמעיה פטור Qui extendit manum suam ad viscera ancillæ suæ, & excæcaverit fætum, qui in visceribus ejus est, liber habetur. Glossa, Ratio, quia ejus intentio non fuit ad oculum ullo modo. Item, כל המונע הלכה מפי תלמיד אפילו עוברין שבמעי אמו מקללין אותו Quicunque avertit explicatione lectionis Talmudicæ ab ore discipuli, etiam embryones sive fætus, qui sunt in visceribus matris suæ, maledicunt ipsi, Talm. Sanhedrin fol.91.2. עוּבְּרֵי דָּגִים Embryones piscium, Cholin fol.64.1. id est, ביצי הדגים Ova piscium. *In Targum;* הֵיכְמָה דְּעוּבְּרָא מִתְפַּרְנַס מִן פֻּרְתֵּיהּ בִּמְעָיָא דְאִמֵּיהּ Sicut fætus nutritur per umbilicum in visceribus matris suæ, Cantic. 7.v.2. *Plurale,* חַמְּמוּ יְיָ עוּבְּרַיָּא בִּמְעֵי אִמְּהוֹן Exaltate Deum embryones in visceribus matris vestræ, Psal.68.27.

עוֹבַר · עֲבוֹרָא *Transitor, Viator; Hospes, ultrò citroq; transiens:* עוֹבֵר וָשָׁב Transiens & rediens: *Plurale,* עוברין ושבין *Viatores, Hospites. Hinc in Targum,* לַעֲבוֹרַיָּא וְלְתָאוּבַיָּא Transeuntibus & redeuntibus, id est, Viatoribus, Hospitibus, Genes.22.33. in Jon.

עַבְּרָן *Transgressor, Iniquus, Scelestus, Prævaricator:* unde apud Rabbinos, הרחמנות על העבריינים היא אכזריות על כל הברואים *Misericordia super transgressores, est crudelitas super omnes creaturas.* In eundem sensum etiam dicunt, החמלה על הרשעים היא אכזריות *Misericordia super improbos, est crudelitas, scil. erga pios.*

עֲבֵירָה *Transgressio, Iniquitas, Peccatum. Constr.* עֲבֵירַת פִּתְגָם Transgresio, iniquitas rei alicujus, Heb. עֶרְוַת דָּבָר, Deut.23.15. Sic 24.1. *Emphat.* מְטוּל מַעֲבַרְתָּא מַיְתֵי לֵיהּ Quia ex iniquitate offerunt illud, Heb. בְזִמָּה Cum scelere, Prov.21.27. *Elias notat, sæpiùs in Targum non reperiri. Frequens ejus usus est apud Rabbinos,* עבירה גוררת עבירה *Transgressio una trahit alteram:* ut & è contrario, מצוה גוררת מצוה *Opus bonum unum trahit alterum:* הרהור עבירה קשה מעבירה *Cogitatio de peccato gravior est ipso peccato:* עבירה מכבה מצוה *Transgressio extinguit præceptum,* in Sota fol.21.1. Respondet illi sententiæ Jacobi, *Qui in uno peccaverit, factus est omnium reus.* Et, *Qui non manserit in omnibus, &c.* אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות *Non committit homo transgressionem, nisi ingressus fuerit in ipsum spiritus insaniæ,* Sota fol.3.1. Sic de Juda Joh.15.27. *Et post sumptam offulam,* εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς.

עֲבָרָה *vel potiùs* הַעֲבָרָה *Excessus in loquendo, Translatio:* דֶּרֶךְ הַעֲבָרָה *Per modum translationis,* id est, *translatè, metaphoricè,* quando propria locutio in aliam transfertur per similitudinem loquendi: vel, *Per modum excessus, per hyperbolem.*

עֲבַר · עֵבֶר · עִבְרָא · עִבְרָא *Trans, Ultra: Contra, E regione, Ex adverso. Interdum habet formam & usum*

בְּכָל עֲבַר *Nominis, quasi sit Transitus : Latus :* In omni loco In omni latere Euphratis, vel, In omni loco Euphratem, 1. Reg. 4.24. עַל עִיבַר בֵּיתָא Ad ...us domus, 1. Reg. 7.39. *Elias scribit* עִבְרָא ...*t & punctari* עִיבַר, *ut* י *indicet punctum raptū*, ... עֲבַר נַהֲרָה Ultra flumen, Esræ 4. v. 10. ... בְּעֵבֶר In trans flumen, id est, in locis trans...alibus, ibid. vers. 16. בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא Trans ...rdanem, Deut. 4.46. לְעִבְרָא דְאַפּוּדָא E regione ...od, Exod. 28.26. וְלָא מֵעִבְרָא לְיַמָּא הִיא Neque ...mare est, Deut. 30.13. מֵעִבְרָא מִכָּא Ex adver...c, id est, hujus loci, 1.Sam. 14.4. וּמְשַׁחְתָּא ... חֲדָא וְעִבְרָא ... Et mensura una & latus unum, ...eg. 7.34. id est, æquale, Hebr. קֶצֶב Incisio. ...*construct.* בְּעִבְרֵי נַהֲרָא In transitibus, id est, ...terioribus locis fluminis, Trans flumen, Jes. 7. 20. *Aff.* מִכָּל עִבְרוֹהִי סְחוֹר Ab omnibus lateri... ejus circumcirca, 1. Reg. 4.24. וּמִכָּל עִבְרֵיהוֹן ...t ab omnibus lateribus ipsorum, Jerem. 49.32. כְּתִיבָן מִתְּרֵין עִבְרֵיהוֹן Scriptæ à duobus lateribus suis, Exod. 32.15. *Baal Aruch citat etiam ex Targ. Hierosol. Num. 11.12.* טוֹלֵי יַתְהוֹן בְּעִיבְּךָ Porta eos in ...ere, *pro Hebr.eo* בְחֵיקֶךָ In sinu tuo : *sed hodiè ...n sic legitur in libris nostris.*

עִבְרַאי, *Emphat.* עִבְרָאָה *Hebræus, patronymicum, ... Heber oriundus. Hoc nomine Abrahamus pri...m in Scriptura legitur vocatus à quodam Chana..., post captum fratrem Lotum, quod quidam dedu... ab* עֲבַר *Trans; quòd Transfluvianus fuerit, ex ... trans Euphratem in Chananæam migrârit : alii ... patriarcha* עֵבֶר *Heber, qui & ipse trans Euphra... habitavit.* Vide Bereschit rabba sectione 41. לְאַבְרָם עִבְרָאָה Abrahamo Hebræo, Genes. 14.13. רוֹשֶׁם עִבְרַאי Signatura, Scriptura Hebraica, vel עִבְרַאי Hebræorū, Esth. 9.27. אַיְתִי לְנָא גַבְרָא עִבְרָאָה Adduxit nobis virum Hebræum, de Josepho, Genes. 39.14. Jonath. עִבְרַאי quæ est forma absoluta Nominum gentilium : עַבְדָּא עִבְרָאָה Servus Hebræus, ibid. vers. 17. *Plurale*, מֵאַרַע עִבְרָאֵי De terra Hebræorum, Genes. 40.15. לָא יָכְלִין מִצְרָאֵי לְמֵיכַל עִם עִבְרָאֵי Non possunt Ægyptii comedere cum Hebræis, Genes. 43.31. At verò illud, אָחִיךָ הָעִבְרִי Frater tuus Hebræus, *Targum reddit*, אֲחוּךְ בַּר יִשְׂרָאֵל Frater tuus filius Israel, Deut. 15.12. id est, Israelita, quod nomen à Jácobo, qui & Israel, Hebræis fuit inditum. Sic Jerem. 34.v.9. *Fœmininum*, עִבְרָאִית & עִבְרֵיתָא Hebræa : לְיוֹלְדָתָא עִבְרֵיתָא Ad obstetricem Hebræā, Exod. 1.15. in Targum Hierosolymitano, ubi Onkelos, לְחַיָּתָא יְהוּדָיָתָא Ad obstetrices Judaicas. At הָעִבְרִיָּה *Hebræa*, Deut. 15.12. Jerem. 34.9. Targum reddit בַּת יִשְׂרָאֵל Filia Israelis, Israelitis.

עִבְרִית *Hebraicè:* מְדַבֵּר עִבְרִית Loquitur Hebraicè, vel Linguâ transfluviali, quæ trans Euphratem fuit usitata, id est, Chaldaicè, sive Syriacè.

עֲבַר · עִבְרָא *Vectis, Repagulum, Pessulus: respondet Hebræo* בְּרִיחַ : ut, וְעִבְרָא מְצִיעָאָה Et vectis medius, Hebr. וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן Et vectis medianus, Exod. 26.28. ונטלנון עם עִבְרָא Et portavit eas cum vecte, Judic. 16.3. *Plurale*, עַבְרִין דִנְחָשָׁא Vectes æréi, 1 Reg. 4.13. דָשִׁין וְעַבְרִין Portæ & vectes, Jerem. 49.31. *Construct.* עַבְרֵי דְאָעֵי שִׁטִּין Vectes ex lignis Sittim, Exod. 26. v. 26. וְעַבְרֵי פַרְזְלָא קַצֵּץ Et vectes ferreos confregit, Psalm. 107.16. *Affix.* וְעַבְרוֹהִי וְעַמּוּדוֹהִי Vectes ejus & columnas ejus, Exod. 39.33. אִתְּבָרוּ עַבְרָהָא Confracti sunt vectes ejus, Jere. 51.30. *Apud Talmudicos;* חזייה להההוא דהוה תלי בעיברא דדשא Vidit quendam, qui pendebat in vecte januæ, id est, כנשען qui innitebatur ei, Eruvin fol. 102.1. רב ששת כל תלתין יומין מהדר תלמודיה ותלי וקאי בעיברא דדשא Raf Scheschet repetebat singulis 30. diebus doctrinam suam, & sustentabat se in vecte vel repagulo januæ, Pesach. fol. 68.2. Sic, תלא נפשיה בעיבורא דדשא והוה מצטער טובא Fulciebat seipsum in repagulo januæ, & afflictus erat valdè, Succa folio 52.1. תלא בשרא בעברא דדשא Suspendebat carnem ad pessulum januæ, Beza fol. 40.1. Sic in Chagiga fol. 15 2. Gittin fol. 32.2.

עֲבִירִים *Tabulæ, Asseres, Ligna quæ in torculari, olivis vel uvis superponuntur, quando exprimuntur:* ut, Vendens domum torcularis, vendit etiam mare torcularis, & prælum, &c. sed non vendit את העבירים, Bava Batra folio 67.2. *Aruch legit* עֲבִירִים.

עֲבוּר *Transgressio, Peccatum:* בשעת העיבור Tempore transgressionis.

עִבּוּר *Conceptus, Gravidatio:* וּמַלְאָכָא דִי מְמוּנָה עַל עִבּוּר לֵילְיָא Et angelus qui præfectus est super conceptum noctis, Job. 3.v.3. Et in Jonathane, וּשְׁלִימוּ מָאתָן וְשׁוּבְעִין יוֹמֵי עִבּוּרָהָא Et completi fuerūt 270. dies conceptionis ejus; Gen. 25.24.

עִבּוּר *Intercalatio, ἐμβολισμὸς, Embolismus, & generaliter, Computus Astronomicus. Intercalatio est quasi Intervocatio alicujus extraordinarii ad usum ordinarium, ut mensis decimus tertius, Februarius geminatus, quem* וַאֲדָר *vocant in computo Hebraico. Ductum nomen à versibus intercalatis, id est, revocatis, repetitis; & certis locis interpositis, hoc est, carmine succentivo, quod colis & strophis absolutis iterabatur:* סוֹד הָעִבּוּר Mysterium intercalationis: בַּעֲלֵי הָעִבּוּר Magistri intercalationis : Authores computi, Computistæ, Embolistæ. *Et in Targum*, דַּהֲוָה עִבּוּר יַרְחָא תִנְיָנָא Quo fuit embolismus mensis secundi, 1. Sam. 20. v. 27. וְלָא אֲכַל בְּיוֹם עִבּוּר יַרְחָא תִנְיָנָא Et non comedit in die embolismi

...us secundi panem, 1.Reg.20.34. בְּזִמַן עִבּוּרָא בְּאֲדָר בִּתְרָאָה, tempore embolismi In Februario secundo, Esth.9.31. וְאִין הֲוֵי שַׁתָּא רְעִבּוּרָא Et non fuit annus intercalaris, Esth.9.29. in Targ. secund. שִׁנִּין עִבּוּרֵי יַרְחִין וְעִבּוּרֵי Embolismos mensium, & embolismos annorum, Gen.1.14. in Jon. עַבְּרוֹנִי Computista, Embolista, qui condit computum & embolismos. Plur. עַבְּרוֹנָיִם.

עַבְּרוֹנָה Supputatio, Calculatio astrononiica anni. Hinc, ספר עַבְּרוֹנוֹת Liber calculationum, embolismorum, & omnium, quæ ad dierum, mensium, annorum, noviluniorum rationem spectant. Author ejus דוד מרקריה David Markaria, impressus Rivæ.

עָבוּר · עִבּוּרָא Proventus, Annona, Frumentum, propriè anni præteriti. Respondet Hebræis דָּגָן & עָבוּר, & aliis hujus sensus locutionibus: ut, ומִגִּיאוּת עֲבוּר וְחֲמַר Et multitudinem frumenti & musti, Heb. דָּגָן, Genes.27.28. Sic vers.37. וַעֲבוּר שְׁמַיָּא Et frumentum cælorum dedit eis, Psalm.78.24. יִטַּלְטֵל עֲבוּר בֵּיתֵיה Transferetur proventus domus ejus, Heb. יְבוּל, Job.20.28. סָף עִבּוּרָא Deficit proventus, Joel.1.10. וַאֲכַלוּ מֵעִבּוּרָא דְאַרְעָא Et comederunt de proventu terræ, Heb. מֵעֲבוּר, Jos.5.10. & 12. בְּעִבּוּרָא מִן אִדְרָא Sicut frumentum ex area, Numer.18.26. Cum Aff. עֲבוּרָךְ וַחֲמָרָךְ Frumento tuo & vino tuo, Deuter.7.13. דְעִבּוּרֵיהוֹן Quo frumẽtum ipsorum & vinum ipsorum multa proveniunt, Psalm.4.8. אִם אֶתֵּן יַת עֲבוּרָךְ Si dedero frumentum tuum amplius, Jesa.62.8.

עוּבַרְתָּא · עוּבְרָא Ramus, Propago, Surculus: וְעוּבְרָא דִי נְצִיבַת יְמִינָךְ Et palmitem sive surculum quem plantavit dextera tua, Psalm.80.16. Hebr. בֵּנָה Propaginem: וְקַצּוּ מִתַּמָּן עוּבַרְתָּא Et succiderunt inde palmitem, Heb. זְמוֹרָה, Numer.13.24. ubi Targum Hierosol. עוּבְרָא ex forma absoluta: עַל עֵיסַק עוּבַרְתָּא Propter negotium palmitis, v.25. עוּבַרְתָּא דְאַרְזָא Ramum cedri, Ezech.17.3. Affix. וּבְעוּבְרָתָהָא Et palmitibus suis subigit omnes arbores steriles, Gen.49.22. in Targum Jonathanis: לְכַפָּפָא עוּבַרְתַהּ Ut incurvaret se palmes ejus, Ezech.17.6. Plurale, וְשַׁלַּחַת עוּבְרִין Et emittebat palmites, Hebr. פֹּארוֹת, Ezech.17.6. Veneta עוּבְרִין, quod rectius: כְּאִילָן לְבָנָן דִּמְשַׁלַּח עוּבַרְתֵּיהּ Sicut arbor Libani, quæ emittit ramos suos, Heb. כַּלְּבָנוֹן, Hos.14.6.

מַעְבַּר Vadum, Transitus: כָּל מַעְבַּר רַבְרְבֵיהוֹן Omnis transitus principum eorum, Jesa.30.v.32. Apud Astronomos etiam est, Excessus, Residuum numeri alicujus, Reliquum quod à computo superest. Idem dicitur etiam יִתְרוֹן & מוֹתַר.

מַבְרָא Navis transitoria, Ratis, Pons, idem quod Hebr. עֲבָרָה, 2.Sam.19.18. ubi dicitur, עָבְרָה הָעֲבָרָה Transivit navis. Est autem מַבְרָא pro מַעְבְּרָא, per elisionem gutturalis, quod Talmudicis usitatum. Hinc, הָוָא כָּרְעָא בְּמַבְרָא Una incurvabat se in navi, Glossa בִּסְפִינָה, Talm. Kiddusch. fol.70.2. דעבר במברא גיהיב חד זווא Qui transit navi, dabit unum assem, Sanhedrin fol.109.2. Interdum etiam est Vadum, Trajectus, idem quod Hebraicè: מַעְבַּר הוו קיימי אגודא דנהר אמברא דהצדד stantes ad littus fluminis, ad vadum Hatzdad, id est, è regione Hatzdad, Joma fol.77.2. שמואל הוה עבר במברא אתא ההוא גברא יהב ליה ידיה אמר ליה מאי עבידתיך vir iste, ac porrigebat ipsi manum: obveniebat Samuel transibat pontem: obveniebat Quæ negotiatio tua est? Glossa גֶּשֶׁר Pons, Kethubhoth fol.105.2. הוי עבר במברא דיתיב בידיה כותי Transibat in navi, in quo sedebat gentilis iste, Schabbas fol.32.1. Glossa, ספינה שעוברים בה את הנהר Navis quâ transeunt flumen: איתמר דשמואל הוה קא עבר במברא אמר ליה לשמעיה פייסיה למבוריה id est, Dictum est, quòd Samuel transibat navi: Dixit servo suo: Contẽtum reddito ipsum propter naulum suum, Cholin fol.94.1. Glossa, ספינה רחבה Navis lata, quâ trajicitur flumen. Vide & in Kimchio 1.Sam.14.9. Vide etiam in רקן, in proverbio quodam Talmudico.

מְבוּרָא Naulum, pretium quod datur nautæ pro trajectu, ut est in præcedenti exemplo. Est autem contractum pro מְעַבּוּרָה quod sequitur.

מְעַבַּרְתָּא · מְעַבּוֹרֶת · מַעְבּוֹרָה Navis lata, quâ trajicitur: היתה מעבורת לפניו Si fuerit navis coram eo, Bava kama fol.116.1. Item Trajectus, Pretium trajectus: בעל המעבורת Trajiciens, Transvehens, nauta qui transvehit per flumen: vel, Dominus navis trajectoriæ. Vocatur etiam Foramen in loco sacro pretium, per quod ligula trajicitur, מַעְבֶּרֶת vel מַעְבַּרְתָּא: unde in Gemara, מעברתא דתפלי הלכה למשה מסיני Foramen Tephillarum est traditio Mosis de monte Sinaj, Menach. fol.35.1. Vide Majemon. in Hilchos Tephillin cap.3.

תַּעֲבוּר Excandescentia, Furor iræ, Indignatio gravis: בְּתַעֲבוּר מִן קֳדָם יְהוָה צְבָאוֹת Propter excandescentiam Domini exercituum, Hebr. בְּעֶבְרַת, Jesa.9.18. אָתֵי אַכְזָרִי וְתַעֲבוּר Veniet crudelis & excandescentia, Jesa.13.9. יוֹם תַּעֲבוּר Dies excandescentiæ, Soph.1.15. Malè interpres Latinus ibi reddidit, Dies transibit.

עוּברתא Idem: Beresch. rabba sect.67.

* עגא Vide infrà in עגי.

עגב

עַגְבוֹת Nates, Posteriora. Hinc Kimchi שְׁתוֹתֵיהֶם 2.Sam.10.vers.4. exponit per עַגְבוֹתֵיהֶם. Sic in Talmud, מושיבין אותו על עגבו R. Salom. exponit על עגבותיו Super nates suas. Fortè Pudenda intelliguntur à significatione עֲגָבִים Amores. Sic Chaldæus in adducto loco Samuelis.

עֲגָבַאי *Nomen proprium*, Ezech.47.16.

עֲגַל עֲגַל · עֶגְלָא *Vitulus:* עֵגֶל מַתְּכָא Vitulum fusionis, fusilem, conflatilem, Exod.32.4. עֲגַל בַּר תּוֹרֵי Vitulum filium bovis, Levitic.9.2. id est, subrumum, lactentem: וְעֵגֶל וְאִמַּר Et vitulum & agnum, ibid.v.3. כְּעֵגֶל לָא מַלִּיף נִיר Sicut vitulus non assuetus jugo, Jerem.31.18. *Emphat.* וַחֲזָא יָת עֶגְלָא Et vidit vitulum, Exod.32.19. *Plurale*, תְּרֵין עֶגְלִין Duos vitulos, 2. Reg.17. vers.16. לְדַבָּחָא לְעֶגְלַיָּא Sacrificando vitulis, 1.Reg.12.32. *Construct.* לְעֶגְלֵי דַהֲבָא Vitulis aureis, 2.Reg.10.29. כְּעֶגְלֵי רַבְקָא Sicut vituli saginati, Jerem. 46.21. *Fœmininum*, עֶגְלָא בְּרַת תְּלָת שְׁנִין Vitulam filiam trium annorum, Exod.15.9. in Jonath. Onkelos, Triplicatam, Triplicem, Tres vitulos: עַל עֶגְלְתָא דְקְטִיפָא Super vitula percussa, Deut.21.6. *Construct.* עֶגְלַת תּוֹרִין Vitulam boum, id est, subrumam, ut antè, Deuter.21.3. עֶגְלַת תְּלָתוּת רַבְתָא Vitulam triennem grandem, Jesa.15.5. *Hinc nomen proprium lapidis pretiosi* עֵין עֶגְלָא *q. d. Oculus vituli, pro Hebræo* אַחְלָמָה, Exod.28.19.

עֲגָלְתָא · עֲגָלָא *Plaustrum, Currus plaustralis:* וַעֲבִידוּ עֲגָלְתָא חֲדַתָא Et facite plaustrum novum, 1.Sam.6.7. וְתִתְּנוּן יָתֵיהּ בַּעֲגָלְתָא Et imponetis eam currui, 1. Sam. 6.8. *Affix.* בְּגַלְגַּלֵּי עֲגָלְתֵיהּ Rotis plaustri sui, Jesa.28.28. *Plurale*, שִׁית עֲגָלָן Sex plaustra, Numer.7.3. עֲגָלָן לְטַפְלֵיכוֹן Currus pro parvulis vestris, Gen.45.19. *Emph.* וַחֲזָא יָת עֲגָלָתָא Et vidit currus, Genes.45.27. בַּעֲגָלָתָא In curribus, Gen.46.5.

עֲגָלָה *Plaustrum, signum cæleste Ursæ:* Vide Aben Esram Amos 5.7. & in Talmud Pesachim fol.94.1.

עַגָּל *Carpentarius, Plaustrarius*, apud Rabbinos.

עֲגִיל *Scutum* vel *Parma:* אַתְקֵיף תְּרִיס וַעֲגִיל Apprehende clypeum & scutum, Heb. צִנָּה Psal.35. v.2. תְּרִיסָא וַעֲגִילָא Clypeus & parma fides ejus, Psalm.91.4. *Plurale*, תְּרִיסִין וַעֲגִילִין יוֹקֵיד בְּנוּרָא Clypeos & scuta comburet igni, Psalm.46.10. דִמְזַיְּנִין בַּעֲגִילִין Qui armati sunt scutis, Ezech.23. vers.24.

עֲגַל · עַגְלָא *Citò, Velociter, apud posteriores paraphrastas duntaxat in usu est:* בַּעֲגָלָא נִתְּבַר Citò conteretur, Hebr. פֶּתַע Mox, momento, Proverb.29.1. שֵׁיצָיַת בַּעֲגַל Finitur citò, Job. 20. v. 5. דִּבְעַגְלָא תִּתְגַּדַּל מַלְכוּתָא עֲלֵיהּ Super quo citò magnificabitur regnum, Esth.1.1. in Targ. secund. in initio: דְּתִתְעֲקַר בַּעֲגָלָא Quod extirpabitur citò, ibid. vers. seq. *Talm.* לפוש ליה זמורות כי היכי דלישרוף לעגל Multiplicando ei sarmenta, ut comburatur citò, Sanhed. fol.52.

עֲגִיל *Rotundum*, Jer.31.39. *Vel est Nomen proprium loci.*

עֲגִיל Heb. *Inauris, propriè rotunda & circularis*,

Numer.31.50. *Plur.* עֲגִילִין, Ezech.16.12. *Talmudici aliter explicant.* In Talm. Bab. Schabbas folio 64. עגיל דפוס של דדין id est, *Agil* est ornamentum mammarum. Sed in Talmud Hierosol. Schabbas cap.6. עֲגִיל, id est, קודשיא Inauris, Monile, & adducitur probationis loco ex Ezechiel. cap.16. וַעֲגִילִים עַל אָזְנָיִךְ.

עֲגַל · הַעְגִּיל *Rotundare:* מעגלין אותה בידים Rotundant eam manibus, volvendo scil. in rotundum. *Hithpahel*, הִתְעַגֵּל *Rotari, Rotundari.*

עָגוֹל *Rotundum, Orbiculare:* כלי עגול Vas rotundum.

עִגּוּל *Circulus, Globus, Massa conglobata & rotunda, Orbis, Orbiculus:* עיגולי דבילה Massæ orbiculatæ ficuum, Bava metzia cap.2. in Misch. עיגול דריפתא Orbis panis, ein ringle Brot / ein rond läible Brot/ Ber. rabba sect. 49. עיגולין דפיתא Orbiculi panis. *Unde in Targum*, וְעִגּוּל דִּפְתָא חַד Et tractam panis unam, Exod.29.23. Pagninus vertit *Tortam panis*, id est, Panis integer rotundus: מה תשאל עיגולא קופר חמר ביעין Quid petis? Panem, carnem, vinum, ova, Beresch. rabba sect. 54. in fine: וסלקם להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש Et colligit eis duos orbiculos, unum ex oleo, & unum ex melle, Sota fol.11.2. *Hinc transfertur ad varia rotunda & orbiculata vasa:* עִגּוּלֵי הֶחָבִית *Circuli dolii*, Reyff. עגולי הגת *Orbes torcularis*, id est, Asseres crassi & rotundi torcularis, Schabbas cap.1. in Misch. Hoc sensu legitur & in Tohor. cap.ult. בין העיגולין לזגין Inter orbes & acinos.

מַעְגִּילָה *Cylindrus, lignum teres, vel lapis, qui super area aliqua volutus, eam planam reddit:* ומעגילין אותן במעגילה Et complanant eas cylindro, Moed katon fol.11.1. Cylindrum volutant super pavimento ad complanandum. Vide & in Maccoth cap.2. ab initio.

עִגּוּלְגּוּלֶת *Rotunditas, Rotundum.* עגלגול *Idem.*

עָגַם *Tristari, Contristari, Angi. Præteritum,* עָגְמַת נַפְשִׁי לְחַשִּׁיבָא Contristatur, anxia est anima mea propter pauperem, Job.30.25.

עָגִים *Tristis, Anxius. Plur. fœm.* הַבְדִילְהוֹן אַתּוּן יָתְבָן עֲגִימָן Num propter eos vos sedebitis tristes, Ruth.1.13.

עָגְמָה *Tristitia; Anxietas:* מפני עגמת נפש Propter anxietatem animi, Megilla fol.28.2.

עֲגַן *Morari, Retardari, Detineri, Retineri. Participium Præteritum,* וּבְבָתֵּי אֲסִירִין עֲגִינִין Et in domibus vinctorum detenti, Hebr. הָחְבָּאוּ, Jesa.42.22. Regia, עֲגִינִין cum Affixo Nominali, Veneta עגינהון. Neutrum cum Grammatica: דְאִנּוּן עֲגִינִין בַּאֲסִירֵי קְבָל Qui detenti sunt quasi vincti in tenebris, Jesa.42.7. וְלִדְעֲגִינִין בֵּינֵי מַלְכְוָתָא Iis qui detenti sunt inter regna, Jesa.49.9. Hîc in

...gitur עֲנִיתָן per transpositas literas, quâ significatione & formâ legitur simile in Gemara, שלא ישהא את העגונה מאוחרת Ut non detineat posterioratam, id est, retardatam, Bava kama fol. 80.1. Malè id citatur in Aruch in ענג. *Pabel Futurum*, עַנָּנָה, וְיַעֲנְנוּנוּן לְבֵית Et detinebunt eos in domo detentionis, id est, carcere, Hebr. וְסֻגְּרוּ עַל מַסְגֵּר Et claudentur in clausura, Jesa.24. vers.22.

עֲנָנָה *Detentio:* בֵּית עֲנָנָה Domus detentionis, *Carcer*, ut in præcedenti exemplo.

עִינָן *Idem*: item *Anchora*, *sic dicta*, *quòd navem sistat ac detineat*, Jalkut Proph. fol.72. col.3.

עוּנִין *Idem*: *apud Talm.* מוכר את הספינה מכר את התורן ואת הנס ואת העוגין Vendens navem, vendit etiam malum, & velum, & anchoram, Bava basra cap.5. in initio. *Plurale*, עוּנִינִין. *Eodem sensu alibi legitur* הוגן.

ענש *Cornupetere*, *Ferire*, *idem quod* נגש, *de quo suprà*: עָנִישׁ *Cornupeta*, *Feriens*, *Impetens cornibus*. *Fœmininum*, לית תורתא עגישא עד דברחתא בעיטא *Non cognoscitur vacca cornupeta, nisi dum filia ejus calce feriat.* Sic enim in eundem sensum, אין אינתתא זניא עד דברתה זניא *Non scitur mulierem scortatam fuisse, nisi dum & filia ejus scortatur, juxta illud*, כְּאִמָּהּ בִּתָּהּ *Qualis mater, talis filia*, Ezech.16. Beresch. rabba sect.80. Glossa, עגישא id est, נוגחת.

עֲדָא *Unum. Idem est quod* חֲדָא, *juxta Aruch.* In Gemara, עדא תהא Unum est, hoc est, Perinde est, sive hoc an illud fiat, Pesach. fol.53.2.

עדב עַדְבָא *Sors:* עַדְבָא חַד Sortem unam Domino, Heb. גּוֹרָל, Lev.16.8. עַדְבָא תְלִיתָאָה Sors tertia, Jos.19.10. דְּתַחְסְנוּן יָתָהּ בְּעַדְבָא Quam possidebitis per sortem, Numer.34.13. *Constr.* מֵעֲדַב אַכְזִיב A' sorte Achsibi, Hebr. מֵחֶבֶל A' tractu, sorte in hæreditatem attributa, Jos.19.29. *Aff.* בְּעַדְבִי In sorte mea, בְּעַדְבָךְ In sorte tua, Jud.1. v.3. יִתְרְמֵי עַדְבֵיהּ Projicietur sors ejus, Gen.49.21. *Plurale*, וִיהַב עַדְבִין Et imposuit sortes duobus hircis, Levit.16.8. רְמוֹ עַדְבִין Projicite sortem, 1.Sam.14.v.42. יִרְמוֹן עַדְבִין Projicient sortem, Psalm.22.19.

עדה *Transire*, *Discedere*, *Recedere*, *Præterire*. *Præteritum*, דַּעֲדָא בֵין פַּלְגַיָּא הָאִלֵּין Quæ transibat inter divisiones istas, Genes.15. v.17. מַלְכוּתָא עֲדָת מִנָּךְ Regnum transiit à te, Dan.4.28. לָא עֲדוֹ מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא Non recesserunt è medio castrorum, Numer.14.44. לָא עֲדוֹ מֵעַל רִגְלָךְ Non recesserunt à pedibus tuis, Hebr. בָּלְתָה Veteravit, Deut.29.5. *Partic. præsens*, בְּמַדְבְּרָא מִבְּלִי עָדֵי Sicut desertum absque transeunte, Jerem.9.12. דְּעָדֵי מִן קֳדָם רוּחָא Quæ pertransit à facie venti, Jerem.13.24. *Plurale*, כְּשׁוּק לְעָדָן Sicut via transeuntibus, Jesa.51.v.23. וְעָדֵי אוֹרְחָא דְעָדָן בְּאַרְעָא Et transeuntes per viam, qui transeunt per terram, Ezech.39.15. לְמֶהֱוֵי עָדָן בְּאַרְעָא Ut sint transeuntes per terram, Ezech.39.14. *Infinitivus*, בְּזִמַּן מֶעְדוֹהִי Tempore quo transibat, 2.Reg.4.8. *Futurum*, דִּי לָא יֶעְדֵּי Qui non transibit, Dan.7.14. לָא יֶעְדֵּי עָבֵיד שׁוּלְטָן Non recedet dominator, Gen.49.10. לָא כְעַן תֶּעְדֵּי מִכָּאן, תְּמַשׁ Ne nunc transeas hinc, Hebr. תָּמֻשׁ, Judic.6.18. דִּי לָא תֶעְדֵּא Quæ non transit, id est, intercidit, aboletur, irrita fit, Dan.6.8. אִמְאֲכִי וְנֶעְדֵּי Deprime te, ut pertranseamus, Heb. וְנַעֲבֹרָה, Jesa.51.v.23. עֲלָךְ יֶעְדּוֹן Ad te transibunt, Jesa.45.14. *Ithpahel Præter.* כְּמָא דְאִתְעֲדָא Sicut aufertur, Levit.4.31. *Participium*, מִתְעֲדָא מִמַּלְכוּ Abolebitur à regno, ne sit regnum amplius, Jesa.17.1. *In Aphel*, אַעְדִּי *Amovere*, *Removere*, *Auferre*, *Transferre*. *Præterit.* כָּסָא דְלוּטָא שְׁתֵית אַעְדִּית Calicem maledictionis bibisti, transtulisti, Jesa.51.v.17. דְּאַעְדִּיתִי מִנָּךְ חוֹבָךְ Quod abstuli à te iniquitatem tuam, Zach.3.4. וְאַעְדִּיו יְקָרֵיהּ מִנֵּיהּ Et gloriam ejus abstulerunt ab eo, Dan.5.20. *Participium præsens*, מַעְדֵּי מִירוּשְׁלֶם Ablaturus est à Jerusalem, Jesa.3.1. דְּמַעְדָּן מִן קֳדָם יְיָ Quem removebant à conspectu Domini, 1.Sam.21.6. *Infinitivus*, לְאַעְדָּאָה יָתָהּ Ad amovendum eam, Genes.48.17. *Cum Aff.* אֱלָהֵן בְּאַעְדּוּתָךְ חַטָּאַיָּא Nisi in removere te, removeris peccatores, 2.Sam.5.6. *Imperativus*, אַעְדִּי מֵעֲלַי מַכְתָּשָׁךְ Remove à me plagam tuam, Psalm.39.11. אַעְדּוֹ יָת טָעֲוַת עַמְמַיָּא Auferte idola populorum, Genes.35.2. *Futurum*, וְאַעְדֵּי מַרְעִין בִּישִׁין Et auferam morbos pessimos, Exod.23.25. וְתַעְדֵּי יָת כְּסוּת שִׁבְיַהּ Et auferet vestimentum captivitatis suæ, Deut.21.13. עַד דְּתַעְדּוֹן Donec auferatis, Jos.7.13. וְשָׁלְטָנֵיהּ יְהַעְדּוֹן Et dominatum ejus auferent, Dan.7.v.26. וְיַעְדּוֹן יָת כָּל שִׁקּוּצָהָא Et auferent omnes res detestandas ejus, Ezech.11.18.

עִדְיָא *Abscessus*, *Apostema*: או עִדְיָא או בַהְרָא Aut abscessus aut papula, Lev.13.2. Heb. סַפַּחַת. Quidam *Scabiem tenacem* interpretantur. *Emphat.* עִדְיְתָא הִיא Abscessus est, Lev.13.6. Vulgò punctatur עֲדִיתָא.

Secundò, עֲדָה, *Spoliare*, *Prædari*, *Diripere*. *Significatio ex priori nata*, *cui Vim & Injuriam adjicit.* *Infinitivus*, וּלְמֶעְדֵּי עֲדָאָה Et ad dispoliandum spolium, Hebr. לִשְׁלֹל שָׁלָל, Jesa.10.6. Sic Ezech.38.12. הַלְמֶעְדֵּי עֲדָאָה Num ad spoliandum spolium cogregasti exercitum hunc? ibid.v.13. *Participium*, וִיהוֹן עָדְךְ לְעָדֵי Et erunt prædantes te in prædam, Jerem.30.vers.16. וּשְׁלַלְהוֹן לְעִדָּאָה Et spolia eorum ad prædandum, Heb. לָבוֹז, Esth.8.11.

עֲדָא, עֲדִי *Spolium*, *Præda*: סַגִּיאוּת עֲדִי Multitudinem

dinem prædæ, Jeſa.33.23. *punctatur* עָרִי, *quod potius eſt Prædator ex forma Participii. Forma* עָרִי, *communis pro abſtracta:* וְעָדִי קַרְתָּא Et ſpolium urbis iſtius, Heb. שְׁלַל הָעִיר Joſ.8.27. Sic legendum Joſ.11.14. הֲווֹ לְעָדִי Fuerũt in prædam, Jeſa.42.22. Hebr. לָבַז. Sic, מַאן מְסַר לַעֲדִי יַעֲקֹב Quis tradidit in prædam Jacobum? Jeſa.42.24. Hebr. לִמְשִׁסָּה. Sic Tzeph.1.13. Habac.1.v.7. *Cum affixo,* לְמֶהֱוֵי אַרְמְלָן עֲדִיהוֹן Ut ſint viduæ præda eorum, Jeſa. 10.2. Hebr. שְׁלָלָם.

עֲדָאָה *Idem:* וּשְׁבוֹ יָת כָּל עֲדָאָה Et abduxerunt omne ſpolium, Numer.31.11. לָא נִתֵּן לְהוֹן מֵעֲדָאָה Non dabimus illis de præda, 1.Sam.30.22.

עֲדִיתָא *Idem:* וּמְפַלֵּג עֲדִיתָא Qui dividit prædam, Hebr. שָׁלָל, Prov.16.19.

Tertiò עֲדָה *Concipere, Gravida fieri. Reſpondet Hebræo* הָרָה. *Præteritum fœmin.* וְעַדִיאַת וִילֵידַת יָת קַיִן Et concepit & peperit Kainum, Geneſ.4.1. וְעַדִיאַתְכוֹן Quæ conceperat vos, Jeſa.51.2. *Plural. fœmin.* וְעַדִיאָן תַּרְתֵּין בְּנָת לוֹט Et conceperunt ambæ filiæ Lot, Geneſ.19.36. cum נ paragogico. *Futur.* וְיַעְדֵּי עַמְלָא Et concipiet moleſtiam, Pſal.7. v.15. *Ex Aphel,* אֲרֵי תַעְדֵּי וְתֵלֵיד דְּכַר Cùm conceperit & pepererit maſculum, Levit.12.v.2. וְתַעְדִּין וְתֵלְדִין Et concipies, & paries filium, Judic.13.3.

מְעַדְיָא · מְעַדְּיָא *Gravida, Prægnans:* וְאַף הָא מְעַדְיָא מִזְּנוּתָא Etiam ipſa gravida eſt ex fornicatione, Geneſ.38.24. עָקָא כִּדְמְעַדְיָא Anguſtia ſicut prægnantis, Jeſa.26.18. *Plur.* בְּזַעוּ מְעַדְיָת גִלְעָד Diſſecuerunt prægnantes Gilhadis, Amos 1. v.13. נְשַׁיָּא מְעַדְיָתָא Mulieres prægnantes, Thren.1.16. *Cum Aff.* וּמְעַדְיָתֵיהוֹן יִתְבַּזְעָן Et prægnantes ipſorum diſcinduntur, Hoſeæ 14.1. וּמְעַדְיָתֵיהוֹן תְּבַזַּע Et prægnantes ipſorum diſſecabis, 2.Reg.8.12. Vide & Joel.1.14.

עִדּוּי *Conceptus:* וִיהַב יְהוָה לַהּ עִדּוּי Et dedit Dominus ei conceptum, Ruth.4.12. *Plurale,* בָּתַר דִּי סֵיבִית הֲוַי לִי עִדּוּיִין Poſtquam ſenui, erit mihi conceptus, Geneſ.18.12. in Jonath. ubi tamen legitur עִדּוּיִין. Sed in Targum Jeruſchalmi eſt עִדּוּי, & ſic in Hebr. עֶדְנָה Voluptas. *Aff.* אַסְגֵי צַעֲרַיְכִי וְעִדּוּיַיְכִי Multiplicabo dolores & conceptos tuos, Geneſ.3.16.

Quartò עֲדָה *Ornare ſe, Ornari,* Hebr. *Hinc Chaldaicè,*

עֲדִית · עֲדִית *Ornatus, Ornamentum:* יָת כָּל עֲדִית אֱלָהָא Omnem ornatum Dei, Hebr. נְאוֹת Habitacula: Græci, ἁγιαστήριον Sanctuarium: Vulgata Latina, *Pulchritudinem,* id eſt, ſanctum & pulcherrimum Dei templum, Pſalm.83.13. Idem quod Hebraicè עֲדִי, unde Chaldaicum עֲדְיָא, & conſtructè עֲדִית. Sic, כָּל עֲדִית יַעֲקֹב Omnem ornatum Jacobi, Thr.2.2. iterum pro נְאוֹת, Vulg. Omnia ſpecioſa Jacob.

עֲדָל *Oleris genus, inſtar* צְנוֹן *raphani:* לוּלְבֵי וְרָדִים וְשֶׁל עֲדָל Folia ramuſculorum & raphani, Oketzim cap.ultim. Baal Aruch ſcribit, juxta quoſdam eſſe *Saturejam.*

עֲדִילְרִין. Sic adducitur in Aruch. Hodie legitur in Gemara עַרְדִילִין. Vide עֲרַד.

עֲדַן *Oblectare, Voluptate afficere:* מְעַדֵּן עַצְמוֹ Oblectat ſeipſum: מְעַדֵּן אֶת הַבָּשָׂר Oblectat carnem, curat cuticulam. הִתְעַדֵּן *Oblectare ſe, voluptate affici,* Neh.9.25. in Hebræo.

עֵדֶן *Eden, nomen proprium horti, in quem Adamus primus, veluti colonus, à Deo creatore collocatus eſt, qui ſic Hebraicè & Chaldaicè vocatur à Voluptate, ut volunt:* בְּגִנְתָא דְעֵדֶן In horto Eden, Geneſ.2.v.15. Hieron. *Paradiſum voluptatis* vocat, מִבֵּית עֶדֶן De domo Edenis, Amos 1.5. Hoc oppidi fuit nomen in Cœleſyria.

עִדּוּן *Oblectatio, Delectatio, Voluptas, Deliciæ:* עִדּוּן וְעִנּוּג quæ ſynonima ſunt, Geneſ.18.v.12. in Aben Eſra.

עִדָּן · עִדָּנָא *Tempus, Occaſio, Opportunitas:* עִדָּן בְּחִיר Tempus electum, commodum, Eccleſ.3.2. עִדָּן תְּבָרָא Tempus confractionis, Ezech.7.v.7. בְּעִדָּן In tempore, Jerem.15.11. לְעִדָּן רַמְשָׁא Juxta tempus veſpertinum, Geneſ.8.11. *Emphat.* וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהִיא Fuitque in tempore iſto, Gen.21.22. *Aff.* בְּעִדָּנֵיהּ In tempore ſuo, Deuter.28.12. בְּעִדָּנְהוֹן In tempore ſuo, Levit.26.4. *Plurale,* שִׁבְעָה עִדָּנִין Septem tempora, Dan.4.13. *Emph.* מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא Mutat tempora, Dan 2.v.21. לָא אִתְכְּסִיוּ עִדָּנַיָּא Non ſunt abſcondita tempora, Job.24.1. בְּעִדָּנַיָּא וּזְמַנַּיָּא In temporibus & opportunitatibus, Eſth. 1.13. *Conſtructum,* בְּעִדָּנֵי עָקְתָא In temporibus anguſtiæ, Pſalm.9.10. *Apud Rabbinos in eadem ſententia repetitum* עִדָּנָא *eſt Nunc nunc, Quandoque. Talmudici pro eo ſcribunt* אִדְּנָא *cum* א *loco* ע. Vide radicem אדן. *Aliter apud Talmudicos,* דְּאַנְסֵי לֵיהּ רַבָּנַן בְּעִדָּנֵיהּ בַּעַל כָּרְחוֹ Quem Rabbini coegerunt in tempore ſuo, ſcil. ad retinendum neceſſitatem ſuam, לְחַשְׁהוֹת נְקָבָיו Schab. fol.33.1. אַנְסֵיהּ לֵיהּ עִדָּנֵיהּ Urſit eum tempus ſuum (id eſt, naturæ neceſſitas) ut non extenderet manus ſuas, Cholin fol.133.1. Vide Aruch in אנס.

מַעֲדַנִּים *Vincula, Ligamina, Faſciculus, Nodus,* Talm. הַמַּתִּיר רָאשֵׁי הַמַּעֲדַנִּין Qui ſolvit capita ligaminum, Kelim cap.20. *Et eliſâ gutturali,* נְקִיט תְּרֵי מַדָּאנֵי אַסָּא Accepit duos faſciculos myrti, Schab. fol.33.2. רָאשֵׁי מַדְנֵיהֶם שֶׁלָּהֶן Capita faſciculorum ſuorum recta ſunt, Succa fol.13.2.

עֲדַף *Excellere, Abundare, Præcellere, Præſtare:* Hinc,

עֲדִיף *Excellens, Præſtans:* שׁוּפְרָךְ עֲדִיף מִבְּנֵי נָשָׁא Pulchritudo tua præſtantior eſt pulchritudine filiorum hominum, Pſal.45.3. *Apud Talmudicos,*

...antior ? נ׳ ... עדיף ... מי מינייהו עדיף Quisnam ex illis est præstantior ? Schevuoth fol.6.col.2. אנהו עדיפי מניה ואיהו עדיף מנייהו Illi præstantiores fuerunt ipso, & ipse præstantior ipsis, Sanhedr. fol.94.col.1. חכם עדיף מנביא Sapiens præstantior est prophetâ : דאנא עדיפנא Quia vir excellens ego sum.

הַעֲדָפָה *Abundántia ; Superabundantia*, Hebr. מותר, Bava kama fol.87.2.

עָרַק *Divellere, Dividere, Separare. Aphel, Particip.* וְרַתְנָא מַעְרִיק רַחֲמֵיהּ Et susurro divellit amicum suum, Prov.16.28.

עָרַק. Sic scribitur in Aruch, sed in Gemara עִיק. Vide illic.

דַּעֲרַק Vide in רעק.

עָדַר *Sarrire, Sarculo fodere* : כעודר ומוסק Sicut sarriens & stringens olivas, Nidda folio 67.1. *Sic ex Pahel,* מְזַבְּלִין ומעדרין Stercorant & fodiunt, Schebhiit cap. 2. *Niphal,* נֶעְדַּר *Sarriri, Pastinari.*

Deinde apud Rabbinos עָדַר · נֶעְדַּר *Deesse, Deficere, Desiderari, Privari : Privari vitâ & suo esse :* עָדוּר *Mortuus, Privatus vitâ* : יָבִיא עֲדוּרָה לְבֵית דִּין Adducet mortuum, id est, cadaver ad judicium, Kama fol.11.1. *In Aruch adducitur in litera Aleph, in* אדר, *& in* אר *sexto cum duplici* ר, אדורה.

עִדּוּר *Sarritio, Sarritura* : מעדר *Sarritor.*

מַעְדֵּר *Sarculum, Hebr. & Chaldaicè* : דִּי בְמַעְדֵּר יִתְפַּלְחוּן Qui sarculo coluntur, Jesa.7.27. Vide & Prov.13.12.

הֶעְדֵּר · הַעְדֵּר *Privatio, Defectus, Interitus, Corruptio* : הסכלות היא העדר קנין הכמה Stultitia est privatio habitus sapientiæ : ההויה וההעדר Existentia & privatio : העדר הגמור Privatio mera, pura puta. Hinc etiam ad *Mortem* transferunt, quia Mors est privatio vitæ. Inde in literis sponsalibus, עַל דְּבַר הֶעְדֵּר Propter privationem vitæ, si scil. vel ipse vel ipsa moriatur. *Plurale,* העדרים *Privationes. Apud Philosophos,* הרעות כלם העדרים *Mala omnia sunt privationes.*

עֶדֶר · עֶדְרָא *Grex, tam minorum, quàm majorum animantiũ* : עֶדְרָא עֶדְרָא בִּלְחוֹדוֹהִי Gregem gregem, id est, unumquemque gregem seorsim, Genes. 32.v.16. ונסיב אִמְרָא מֵעֶדְרָא Et accepit agnum de grege, 1.Sam.17.34. *Aff.* עֶדְרֵיהּ רָעֵי Qui gregem suum pascit, Jesa.40.11. *Plurale,* עֶדְרִין דְעָן Greges ovium, Genes.29.v.2. *Emphat.* מַשְׁקַן עֶדְרַיָּא Potabant greges, ibid. *Constr.* אַף עֶדְרֵי עָנָא צְדִיאוּ Etiam greges ovium vastati sunt, Joel.1.v.18. *Affix.* מֵעֶדְרָךְ בַּרְחֵי De gregibus tuis hircos, Psal. 50.v.9.

עוּדְרָא *Idem quod* אודרא, *Lana, Pluma, Muscus* : נפל עדריה דאודניה Excidit ipsi muscus auris ipsius, Talm. Hierosol. Schab. cap.6. fol.8. col.2. lin.ult.

עָדַשׁ עֲדָשָׁה *Lens, lentis* : עֲדָשִׁים, Lentes, Linsen, Hebr. *Sic etiam passim apud Rabbinos* : העדשים המצריות Lentes Ægyptiæ, Maaleroth. cap.ult.

עַדֶּשֶׁת, *Lentigo, macula instar lentis.* Vide R.Salom. Levit 13.39.

עַדְשָׁן, *Lentiginosus* : כאיש עדשן Sicut vir lentiginosus R.Sal. Levit.13.39.

עֲדָשִׁין, *Mare, Lectus torcularis, cavitas rotunda instar lentis, in quâ ponuntur olivæ tundendæ, vel exprimendæ uvæ. Aliâs dicitur* ים *Mare : aliâs* ... עֲדָשִׁים : ut, הדפים והלולבין והעדשים Asseres, scopæ & torcular, Nidda fol.65. col.1. Avoda fol.75. col.1.

עֲדָשִׁית, *Citatur hîc in Aruch* ex Schab. fol.59. & explicatur vernaculè *Statera* : sed illic nunc non extat. Adducitur etiam pro *Vase ; Lenticula,* ut apud Latinos, ex Ber. rab. sect.80. עדשה של חמים : Sed illic, & in Talm. Hierosol. Schab. cap.... pro eo legitur עריבה של חמים.

עוּב עוּבָּא vel עֻבָּא *Sinus. Respondet Hebræo* חֵיק. *Forma dagessata poneret radicem* עָבַב : *Verum ta sine Dagesch semper notatum habent* : מִן עוּבָּא יִסַּב Ex sinu capit, Prov.17.23. וְשׁוֹחֲדָא בְּעוּבָּא Et munus in sinu, Proverb.21.14. בְּעוּבָּא דְאוֹחֲרֵיתָא In sinu alienæ mulieris, Prov.5.20. *Aff.* בְּעוּבָּא דְעֵצְתָא In sinum consilii cadit sors, Prov.16.33. עַל עוּבִּי תְּתוּב In sinum meũ revertetur, Psal.35.13. שְׁלִימוּ כָּלְיָתִי בְּעוּבִּי Consumpti sunt renes mei in sinu meo, Jobi 19.27.

עוּב *Obnubilare* : אֵיכָה יָעִיב בְּאַפּוֹ יְיָ אֶת בַּת צִיּוֹן Quomodo obnubilat in ira sua Dominus filiam Tzijonis, id est, calamitatibus opprimit ? Thr. 2.v.1. Chaldæus interpres reddit יְקַיץ Spernit. Sed in Medrasch Echa R.Chama Bar R.Chanina, אֵיךְ חַיֵּיב בְּרוּגְזֵיהּ Quomodo ream facit ? &c. eo quòd alicubi חַיָּבָא Reum vocent ... &c. Alius, אֵיךְ כַּיֵּיב Quomodo afficit dolore ? &c.

עָב *Nubes densa, Hebr. Apud Talmudicos,* העבים והרוחות שניות למטר Nubes & venti sunt secundariæ pluviæ, Taan. fol.3.2. id est, proxime post pluviam, quæ ferè tantundem faciunt, ac pluvia ipsa.

עוּב *Ramus, propriè densus & crassus, ab Affini verbo* עָבַב. *Cum Affix.* וְעוּבֵּיהּ לָא תְהֵי עֲבוֹפִיָּא Et ramus ejus non erit virescens, Hebraicè וְכִפָּתוֹ, Jobi 15.32.

עֵיבָא · עִיבָא *Nubes,* vide suprà in עבב.

עוּג עוּגִית *Area, Areola, Sulcus areæ vel agri consiti, idem quod Hebraicè* עֲרוּגָה, *pro quo in Targum ponitur. Plurale,* עַל עוּגִית נִצְבְתָהּ תִּיבַשׁ In areis plantationis suæ arescet, Hebr. עַל עֲרוּגֹת, Ezech.17.10. מֵעוּגִית נִצְבְתָהּ De sulcis plantationis suæ, ibid. v.7. Sic alibi pro Hebræo עֲרוּגָה ponitur

[illegible] בִּיסָא Linea, sulcus agri. *Apud Talmudicos,* אין עושין [illegible] Non faciunt areas vitibus, [illegible]katon fol.3.1. Glossa, בורות Fossas, Sulcos in quibus aqua congregatur.

עג *Circulum ducere, idem quod* חוג, *gutturalibus literis commutatis:* עג עוגה ועמד בתוכה Duxit circulum, & constitit in eo, Talm. Taanis, fol. [illegible]1. Hab.2.1. in Glossa R.D.

[illegible] *Circulus, ut in præcedenti voce, Linea rotunda instar* עוגה *Placentæ, scribit R Salom.* Nam [illegible] Hebraicè *Placenta:* ut in illo, עוגה בלי הפוכה [illegible] *la ouanon versa,* Hoseæ 7.8. *& plurale Chaldaicum* [illegible], וַעֲבַרִין יָתֵהּ עוּגָן Et fecerunt eam placentas, Hebr. עגות, Num.11.8. in T.H.

עוּנָה · עוּנ[illegible] *Sanna, Facetiæ, Jocus, Levis & inanis sermo* · עונה [illegible] בלשון עונה Sermone otioso, inani, quali [illegible]e solet eorum, qui placentæ causâ aliis adulantur, vel alios eludunt, Rabb. Hinc vetitum pronunciare Nomen Dei tetragrammaton per literas suas quatuor, quibus scribitur; nempe בגבולין בלשון עונה In terminis extra sanctuarium fa[illegible]æ & joci causâ, Sanhedr. fol.101.2. vel po[illegible]is, בלשון עגה id est, linguâ peregrinâ, non Hebræa. *Baal Aruch legit per* א · אנא.

עֲגַע *Intingere, Immergere, Intingendo maculare vel colorare. Participium,* לְבוּשׁוֹי מְעַגְּעָן בְּאַדְמָא Vestimenta ejus intincta sunt in sanguine, Genes.48.11. in Targum Jonathanis & Jeruschalmi. Glossator, מְלוּכְלָכִין Maculata. *Pro hoc alibi legitur* מגעגעין, *ut est in* גוע.

עוד *Adhuc, Amplius, Deinceps, Porrò, Ultrà, Post, ut Hebraicè:* לִזְמַן יוֹמִין עוֹד שִׁבְעָה Ad [illegible]pus dierum adhuc septem, Genes.7.4. וְאוֹרִיךְ עוֹד Et exspectavit amplius, Genes.8.10. כְּעוֹד כְּרוּב אַרְעָא Dum adhuc esset milliare terræ, Gen.48.7. הַעוֹד בְּגַן An adhuc, Genes.31.14.&c. *Apud Rabbinos etiam est, Tantum, Duntaxat:* ולא עוד אלא להכרית Neque hoc tantùm, sed etiam ad exscindendum.

עוד *Testari, Testificari*, Hebr. *Hophal* הוּעַד. Unde, שׁוֹר מוּעָד *Bos super quo contestatio facta est Domino, quòd sit cornupeta,* de quo Exod. 21.v.29. Vide de ejus juribus Bava kama capite 4.

עֵד *Testis. In Commentariis,* quando probationem aliquam afferunt, vel locum Scripturæ ad probandam sententiam adducunt, sæpè dicunt, וְהָעֵד *Et testis,* testimonium hujus rei est hoc, &c. *In materia conjugii vocantur lintea, quibus se abstergunt, & explorant ante & post coitum,* עדים, *& quidem* בגד שמקנח בו האיש vocatur עד שלו. Sed בגד שמקנחת בו היא vocatur עד שלה, scribit Majem. in הלכות אסורי ביאה capite 4. Vide in Nidda cap.1. & 8.

עוֹדָה *Fasciculus: Apud Talmudicos,* הניח עליה עודה של שקין Si imposuerit ei fasciculum saccorum, id est, saccos plures vacuos in fasciculum colligatos, עז fol.23.1. In Sota fol.46.1. legitur per Resch עורה.

עוה Hebr. *Iniquè, Perversè agere. Ex Aphel Chaldaice,* אַעֲוִינָא Iniquè egimus, Psalm. 106.6. *Ex Ithpehal,* דְּמִתְעֲוֵי Qui deficit, Prov.18. 19. Qui perversus fit.

עֲוָיָא · עֲוְיָא *Iniquitas, Perversitas:* הַב עֲוָיָא עַל עֲוָיָתְהוֹן Adde iniquitatem super iniquitatem eorum, Hebr. עָוֹן עַל עֲוֹנָם, Psal.69.v.28. id est, Pœnam temporalem iniquitatis ipsorum, æternâ pœnâ accumula: הָא בַּעֲוָיָא אִתְיְלִידִית Ecce in iniquitate genitus sum, Psal.51.7. Regia aliter habent. *Cum Aff.* וְתַעֲבַר יָת עֲוָיָתִי Et aufers iniquitatem meam, Jobi 7.21. מֵעֲוָיָתָךְ Propter iniquitatem tuam, Job 11.v.6. *Plurale,* כַּמָּה לִי עֲוָיָן Quot sunt mihi iniquitates? Jobi 13.v.23. אִין עֲוָיָן תִּנְטַר Si iniquitates observaveris, Psal.130.3. עַד לָא עֲוָיָן Antequam sint iniquitates, Psal.59.5. Nun finale malè per affixum explicatur ab aliis. *Construct.* עֲוָיַת טַלְיוּתִי Iniquitates pueritiæ meæ, Jobi 13.26. *Aff.* וְכָלְהוֹן עֲוָיַי מְחֵי Et omnes iniquitates meas dele, Psal.51.11. וְיִתְפְּרַע עֲוָיָתְהוֹן Et ulciscetur iniquitates eorum, Hos.8.13. וּמֵעֲוָיָתְהוֹן Et propter iniquitates suas affliguntur, Psal.107.17.

עוּתָא · עֲוָא & עֲוָה · עָאתָא · עֲתָא · עֲאַתָא *Iniquitas, Perversitas. Emph.* צָיֵת לְסִפְוָתָא דְעַאֲתָא Attendit ad labia perversa, Prov.17.4. וְעַאֲתָא בְּהֵין Et perversitas est in eis, Hebraicè מְהוּמָה Perturbatio, Proverb.15.16. Est ab עֲוָה, & א in medio loco Vau: מַפִּיק עֲאַתָא Profert iniquitatem, Heb. אָוֶן. Prov.19.v.28. דְּעָבְדִין עֲאַתָא Qui faciunt iniquitatem, Prov.21.15. *Cum Vau in medio,* דְּעָבְדִין עֲוָתָא Prov.10.29. & 22.8. & 4.24. & 11.8. & 12.21. Item *Objurgatio, Increpatio:* מְמִיקְנָא לָא מְקַבֵּל עֲתָא Irrisor non accipit objurgationem, Hebr. גְּעָרָה. Proverb.13.1.8. Sic legit Aruch in Rad. עתה. Veneta & Regia בְּעָתָא. Vide Castigationes nostras. Occurrit & Prov.17.10.

עוות · עוית Vide infrà in עות.

Secundò עֲוָה *Respirare, Spiritum ducere, Anhelare, apud Talmudicos.* Hinc, אם האי ינוקא דקא מעוי ליתו מליתא דאמיה ולישרקיה עילויה ומעוי Si iste infans non respiret, afferent secundinam matris suæ, & eâ illinient ipsum, & respirabit, Schab.134.1.

Tertio עֲוָה *Rugire:* איהו קא מעוי Ipse rugiebat, id est, נוֹהֵם, Cholin fol.53.1. *Baal Aruch legit* מצוי, *in litera* מ.

* עוֹוָא עוּת Vide עות.

עוּל *Iniquus, Perversus:* גַּבְרָא עַוְלָא Vir iniquus, Prov.6.12. & 29.4. מַשְׁרִית עַוְלָא Castra perversi,

versi, Jobi 18.21. Al. עוּלָא. *Plurale*, וְלָא יָדְעִין עוּלָא בְהָתָא Et nō sciunt improbi pudorem, Hebraicè עַוָּל Iniquus, Soph.3.5. עוּלֵי תָעַן Perversi errant, Prov.14.22.

עוּלַאי *Idem*: בְּסוּגָא דְעוּלַאי Propter multitudinem iniquorum, improborum, Prov.29.18.

עוּלְתָא · עוּלָא *Iniquitas, Perversitas*: כִּידָא דְמָרֵי עוּלָא E manibus domini iniquitatis, id est, hominis iniquissimi, Hebr. מְעַוֵּל Iniquè agentis, Psal.71.4. וְלָא אִית עוּלְתָא בֵּיהּ Et non est iniquitas in eo, Hebraicè עוֹלָתָה, Psalm. 92.16. ubi Regia עוּלְתָא.

עִילָא · עִילְתָא *Idem*: בְּלִבָּא עִילָא תַעְבְּדוּן In corde iniquitatem perpetratis, Psal.58.v.3. וּבְאִזְגַּדוֹי יְשַׁוֵּי עִילָא Et in nunciis suis ponit iniquitatem, Jobi 4.18. דְּשָׁתֵי הֵיךְ מוֹי עִילְתָא Qui bibit quasi aquam iniquitatem, Hebr. עַוְלָה, Jobi 15.16. עֲבַדְתְּ עִילְתָא Operatus es iniquitatem, Jobi 36.23. הֵיךְ קֵיסָא עִילְתָא Sicut lignum iniquitas, Jobi 24.v.20. מִן יְדָא דְמָרֵי עִילָא וַחֲטוֹף De manu Domini iniquitatis & rapinæ, Psalm.71.4. *Plurale*, לְמִשְׁכַּח עִילִין Ad inveniendum iniquitates, Hebraicè עוֹלֹת, Psal.64.7.

עִיוּל *Pulvis tenuissimus*: וּבְעִיוּל מְאוֹנְיָא Et sicut pulvis tenuissimis bilancis, Hebr. כְּשַׁחַק Sicut contusum, id est, pulvis levissimus, qui bilancibus adhæret, Jesa.40.15. Dicitur, quasi *Iniquum*, id est, rejectitius & corruptus pulvis, qui bilancibus ex ærugine adhæret, & ex pulveribus appensis nascitur, ut R.Salomon exponit.

עול *Ingredi, Intrare, Venire*. Vide עלל.

עול *Temo, Lignum currui affixum, & inter duos boves exiens*: העול של מתבות והקטרוב, Talm. Kelim cap.14.

עוּל · עִיל *Pullus*. *Hebraicè* עול est *Infans, Parvulus, Lactens*: *Chaldaicè ulternis traducitur*: ut, וְעִילָא מְרוֹדָא Et pullus onagri, Hebr. וְעַיִר, Jobi 11. v.12. *Plurale*, רְכִיבִין עַל תְּלָתִין עוּלִין Equitantes super triginta pullis, scil. asinarum, Hebr. עֲיָרִים, Judic.11.12. & 12.14. וְעִילֵי עַסְרָא, Et pullos decem, scil. asinarum, Gen.32.15. עַל כְּתַף עִילִין In humeris pullorum, Jesa.30.v.6. *Apud Talm.* עילי זוטרי Pulli parvi, Schab. fol.155.1.

עון עָן · עָנָא · עָאן *Ovis, Oves, Grex, Pecus. Collectivum semper est, & unam ovem nunquam significat. Sæpè exprimit* א *quiescēs in medio, ut Hebr. Non solet autem* א *in medio quiescere, nisi loco* ו *positum, unde rectè ad formam* עון *referri potest, ut &* *Kimchi* צאן *ad* צון *refert. Respondet Hebræo* צאן, *cujus* צ *hîc, ut sæpè aliâs, in* ע *mutatum est*: ut, עָאן תְּלָתָא אַלְפִין Oves vel Pecora ter mille, 1.Sam.25. v.2. *Emphat.* וַהֲוָה הֶבֶל רָעֵי עָנָא Eratq; Hebel pascens oves, Genes.4.2. וְעָנָא וְתוֹרֵי Et oves & boves, Exod.12.38. בְּעָנָא דְלָבָן In grege Labanis, Gen.30. v.40. לֵית רָעֵיא לְעָנָא Non est pastor ovibus, Genes.47.4. *Cum Aff.* לְמִיגַז יָת עָנֵיהּ Ad tondendum oves suas, Genes.31.v.19. מֵעָנֵיהּ וּמִתּוֹרֵיהּ Ex ovibus suis & ex bobus suis, 2.Sam.2.14. עָאנָךְ אֶטַּר Oves tuas custodiam, Genes.30.31. וְעָנָא עָנִי Et pecus pecus meum est, Genes.31.v.43. Sic deinceps, עָנָנָא · עָנָכוֹן · עָנְהוֹן ex forma Hebraica. *Regia habent plerumq; insertum* ו.

מְעוֹן *Habitaculum*: *Sic vocatū fuit Templū Hierosolymitanum, quòd Dei esset habitaculum. Per* [illegible] *jurare solebant*, המעון הזה לא אלין הלילה *Per habitaculum hoc*, non dormiam hac nocte, donec &c. Kerithuth fol.8.1. & 25.1. & Kethubh. fol.27 [illegible] in Misna, & Bava bâsra fol.166.col.1. ubi Glo[ssa] בבית המקדש נשבע Per domum sanctuarii jurat. Vide Drus. Matth.5.

מְעוֹנָה *Idem*, Deut.33.27. in Targ. Hieros.

עוֹנָא · עוֹנְתָא *Tempus determinatum & statutum certæ rei*; Exod. 21. v.10. Vide Lexicon Hebr. *In specie sumitur pro Officio conjugali, quod* [illegible] *tus uxori debet. Apud Talmudicos*, כמה היא עונתן Quoties est Tempus ipsarum? operarius duas habens uxores, unicuique semel reddit debitum in septimana, &c. Majemon. in הלכות אישות cap.14.

עוף עוֹפָא *Avis, Volucris, Volatile*: גַּפִּין אַרְבַּע דִּי עוֹף Alæ quatuor volucris, Dan.7.6. [illegible] Et volucres cœli, Dan.2.38 *Collectivum est, & notat totam speciem volatilium*: וְעוֹפָא דְפָרַח Et avis quæ volet, Genes.1.20. בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא In volatilibus & in bestiis, Genes.7.v.21. אַף מֵעוֹפָא דִשְׁמַיָּא Etiam de volatilibus cœli, Genes.7.3. *Plurale*, לְמֵיצוּד עוֹפִין Ad capiendum aves, Genes.25.v.[illegible] in Jonath. *Apud Rabbinos*, בן עוף Filius, id est, pullus avis.

עוף *Volare, Advolare, Evolare, Avolare*: In Schab. fol.26.1. Non accēdunt lucernas Sabbathinas cum resina, מפני שהוא עף quia avolat, & facilè domum posset accendere: עפו עומרין לתוך שדהו Si avolarint (id est, vento ablati fuerint) manipuli in agrum alterius: Sic citatur in Aruch ex Sota fol.45. col.1. in nostris libris legitur צפו.

עופפות *Volatus*: בִּמְהִירוּת עוֹפְפוּתוֹ Per celeritatem volatus sui, Rabb.

עוף *Duplicare*. *Usurpatur pro Hebræo* כָּפַל. *Futurum*, וְתְעִיף יָת יְרִיעֲתָא שְׁתִיתָאָה Et duplicabis cortinam sextam, Exod.26.v.9. *Apud Talmudicos* עיפינהו ושדרינהו ניהליה Duplicabat eas (pecunias duplas mittebat) & misit ad eum, Ketubhos fol.67.2.

עִיף *Duplicatum*: מְרַבַּע יְהֵא עִיף Quadratum erit duplicatum, Exod.28.16. & 39.9. Hebr. כָּפוּל Vide infrà עיף.

עוד *Consultus, Consilium iniit:* עיטרה *Consilium.* Vide supra in יעץ.

עוק *Arctari, Coarctari, Angustiis premi vel affici, Angi, Tædere, Distædere. Variis Hebraicis* [illegible]*ndet. Præteritum,* עָקִית בחַיִּי Distædet me vitæ meæ, Hebr. קַצְתִּי, Genes.27.46. *Fœmininum,* וַעֲקַת נַפְשֵׁיהּ Et angebatur anima ejus ad moriendum, Hebr. וַתִּקְצַר, Judic.16.16. Sic Num. [illegible] וַעֲקַת לְמִצְרָאֵי Et distædebat Ægyptios propter Israëlitas, Hebraicè וַיָּקֻצוּ, Exod.1.v.12. Sic [illegible]er.22.3. וַעֲקַת לֵיהּ Et tædebat ipsum, Genes. [illegible]7. וַעֲקַת לְדָוִד Et angebatur (anima) Davidis, [illegible]m.30.6. *Futurum,* כַּד יֵעוּק לָךְ Cùm angustia [illegible]t tibi, Deut.4.30. Sic 28.52. *Ithpehal, Præ*[illegible]*um,* אִתְעַק נַפְשִׁי Coarctata est anima mea, Psal. [illegible]v.10. *Particip.* בְּיוֹמָא רְעָקְתָא מִתְעִיק חֵילָךְ In die angustiæ arctabitur robur tuum, Hebr. צָר, [illegible]v.24.10. *cum duplici* ת *ex forma Syrorum, qui* [illegible] *ac Verborum forma solent* ת *characteristicum geminare: ut,* וּמִתְתְּרִיס Et conculcatur, Matth.5.13. *Futurum,* אַפְּתִי דְּלָא יִתְעַק בְּאַתְרָהּ Dilatavit, ne esset angustia in loco ejus, Hebr. לֹא מוּצָק Non angustum, Jobi 36.16. לָא תִטְעַק אָרְחָךְ Non arctabitur [illegible] tua, Hebr. לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ Non erit angusta via tua, Prov.4.12. *Scriptum per* ט, *sed legendum ex forma præcedenti* תִּתְעַק, *quod præstat, quàm novam fingere Radicem* טעק. *Ex Ithpahel,* יִתְעַיְקָן פְּסִיעָרת תוקפה Arctabuntur gressus roboris ejus, Jobi 18.7. *Aphel Præteritum,* אֲעִיק *Molestare, Premere, Arctare, Coarctare, Angustiis afficere:* כַּד אֲעִיקַת נַפְשֵׁיהּ בְּפִתְגָּמַרא Cùm premeret eum verbis suis, Hebr. כִּי הֵצִיקָה לוֹ, Judic.16.16. אַעְקַתְנִי רוּחָא Coarctavit me spiritus ventris mei, Job.32.18. מֵאֲחוֹרַאי וּמִקַּדְמַי אַעְיקְתָּא יָתִי A posterioribus & anterioribus pressisti me, Hebr. צַרְתָּנִי, Psal.139.v.5. דְּאָעִיקוּ לִי Qui molestias intulerunt mihi, Psalm.129.1.2. *Participium,* מְעִיק כָּל יְהוּדָאִין Arctans, premens omnes Judæos: *vel nominaliter,* Arctator, Hostis omnium Judæorum, Hebr. צֹרֵר, Esth.9.v.24. Sic, מְעִיקָא דִּיהוּדָאֵי Hostis Judæorum, Esth.3.10. אָן הִיא חֲמַת מְעִיקָא Ubi est furor tribulantis? Heb. הַמֵּצִיק Angustiâ afficientis, Jesa.51.13. *Plurale,* וְדִמְעִיקִין לְדְבֵית יְהוּדָה Et qui angustiâ afficiebant eos, qui sunt de domo Jehuda, Jesa.11.13. וִיהוֹן לְכוֹן לִמְעִיקִין Eruntque vobis in tribulantes, in hostes, Judic.2.v.3. וַאֲעִיק לִדְמְעִיקִין לָךְ Et arctabo eos qui arctant te, Heb. וְצַרְתִּי אֶת צֹרְרֶיךָ Et hostiliter premam hostes prementes te, Exod.23.v.22. *Aff.* אִתְנְשִׁיו דִּבְרָךְ מְעִיקַי Obliti sunt verbi tui hostes mei, qui me angustiis afficiunt, Heb. צָרָי, Ps.119.v.139. פְּרַקְתָּנָא מִמְּעִיקָנָא Redemisti nos ab hostibus nostris, Psal.44.8. *Participium præteritum passivum,* כִּי אַתְּ מְעִיק מִן קֳדָם תְּרֵין מַלְכָהָא Quia in angustias redigeris à duobus regibus ejus, Hebr. קָץ Tædiosè affligeris, Jesa.7.v.16. מְעִיק רוּחַ Arctatus, afflictus spiritu, Hebr. מַר נֶפֶשׁ Amarus spiritu, 1.Sam.22.2. *Infinitivus,* לַאֲעָקָא לְהוֹן Ad angustiis afficiendum eos, Jesa.8.23. al.9.1. לַאֲעָקָא לַהּ Ad angendum eam, Levit.18.18. *Imperativus,* אֲעִיק יַת מִדְיָנָאֵי Affligito Midianitas, Hebr. צָרוֹר, Numer.25.18. *Futurum,* וְאָעִיק לְהוֹן Et tribulabo eos, Jerem.10.18. וְאָעִיק לְקַרְתָּא Et angustiâ afficiam civitatem, Hebr. וַהֲצִיקוֹתִי Jesa.29.2. לָא תָעִיק יַת מוֹאֲבָאֵי Non arctabis Moabitas, Deuter.2.v.9. וּבְעָקְתָא דְיָעִיק לָךְ Et angustiâ quâ affecerit te inimicus tuus in omnibus urbibus tuis, Heb. יָצִיק, Deut.28.55. וְלָא תְעִיקוּן לֵיהּ Et non affligetis eam, Hebr. תִלְחָצֶנּוּ, Exod.22.20. לָא יְעִיקוּן לְבֵית אֶפְרַיִם Non tribulabunt domum Ephrajim, Hebr. יָצֹר, Jesa.11.v.13. וִיעִיקוּן לְכוֹן Et angustiis afficient vos, Hebr. וְצָרְרוּ, Numer.33.55. וּבְעָקְתָא דִּיעִיקוּן לְכוֹן Et tribulatione quâ afflixerint vos, Hebraicè יָצִיקוּ, Jerem.19.9.

עָק · עִיק *Angustus, Arctus:* אַתְרָא עָק לָנָא Locus angustus est nobis, Hebr. צַר, 2.Reg.6.1. אֲרֵי עָק לְכוֹן טוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם Quia angustior est vobis mons Ephrajim, Jos.17.15. וְקָם בְּאַתַר עָק Stetitque in loco angusto, Hebr. בְּמָקוֹם צָר, Numer.22.26. *Fœmininum,* אִתְּתָא עֲקַת רוּחַ אֲנָא Mulier angusta spiritu sum ego, Hebr. קְשַׁת רוּחַ, 1.Sam.1.15.

עָקָא · עָקְתָא *Angustia, Pressura, Tribulatio:* בְּאֹרַח עָקָא וְעִיק In via tribulationis & angustiæ, Hebr. צָרָה וְצוּקָה, Jesa.30.6. בְּיוֹמָא דְעָקָא In die angustiæ, Psal.30.v.2. *Emphat.* בְּיוֹמָא דְעָקְתָא In die tribulationis, Prov.24.10. בְּצִיָּרָא וּבְעָקְתָא In obsidione & angustia, Jerem.19.9. *Construct.* בְּעָקַת נַפְשֵׁיהּ In angustia animæ suæ, Hebr. צָרַת נַפְשׁוֹ, Genes.42.21. *Aff.* בְּיוֹמָא דְעָקְתִי In die tribulationis meæ, Hebr. בְּיוֹם צָרָתִי, Genes.35.2. מֵעָקְתֵיהּ לָא יִפְרְקִנֵּהּ De tribulatione sua non eripiet eum, Jesa.46.7. בְּעִדַּן עָקְתְכוֹן In die angustiæ vestræ, Hebr. צָרַתְכֶם, Judic.10.14. *Plurale,* בִּישָׁן סַגִּיאָן וְעָקָן Mala plurima & tribulationes, Deut.31.17. *Et aliâ formâ,* עָקְתִין דְּלִבִּי פְּתַיִן Angustiæ cordis mei dilatatæ sunt, Psal.25.17. עָקְתִין דִּשְׁיוֹל Angores inferni, Hebr. וּמְצָרֵי, Psal.116.v.2. בְּעָקְתִין דְּנַפְשִׁי Angustias animæ meæ, Psal.31.8. *Aliter,* דְּהִיא עָבְדַת עָקִין סַגִּיאִין Quæ creat tribulationes multas marito suo, Eccles.7.27. *Aliter,* וְעִיקְתִין דִּשְׁיוֹל Et angores inferni, Psal.116.3. *Aff.* מִכָּל עָקְתוֹהִי Ex omnibus tribulationibus suis, Psal.25.22. וּמִכָּל עָקְתְהוֹן פְּצָאִנּוּן Et ex omnibus tribulationibus ipsorum liberavit eos, Psal.34.18.

עִיק *Idem, ut antè in fœminino:* יוֹם עָקָא וְעִיק Dies angustiæ & tribulationis, Soph.1.15.

עִיק · עֵיק *Idem:* מֵעִיק רוּחַ Ab angustia spiritus, Hebr. מִקֹּצֶר, Exod.6.9. אֲרוּם עִיק לִי Nam angustia est mihi, Heb. כִּי צַר לִי, Psal.31.10. כַּד עִיק לְהוֹן

Quando angustia erit ipsis, Psal.107.6. Veneta בְּרִיק, quod idem.

מְעִיקָא *Idem:* עָקָא וּמְעִיקָא Angustia & pressura invenerunt me, Psal.119.143. פְּצָאֳךְ מִפּוּם מְעִיקָא Liberavit te de ore angustiæ, Hebr. מִפִּי צָר, Job. 36.16. וּבִזַּת מְעִיקָא Et prædam angustiæ, Heb. צַר לֶחֶם Panem angustiæ, Jesa.30.20. *Aff.* מִמְּעִיקָתְהוֹן A' tribulationibus ipsorum liberavit eos, Psal. 107.6.13. Pro *Hoste*, vide in Participio Aphel.

עוּקָה *Fovea angusta:* השמן משירד לעוקה Oleũ, ex quo defluxit in foveam, quâ scil. ex prælo suscipitur, Maaseroth cap.1. אלא אם כן עשו לה עוקה Nisi fecerint ei foveam, Glossa גומא, Eruvin cap.8. in Mischna. עוקת המערה Fovea speluncæ, Mikvaoth cap.6.

עֵוק *Gradus scalæ:* עולה ע׳ עוקים Ascendit 70. gradus, Vajikra rabba sect.29. *Aliâs etiam dicuntur* חוקים, *per commutationem gutturalium literarum.*

עִוק *Torquere.* Sic in Aruch, sed in Talmud legitur ערק quod suo loco vide.

עור

עוֹרֵר *Excitare, Suscitare, Exsuscitare. Respondet Hebræis* העיר & הקיץ. *Participium,* הֵיךְ נִשְׁרָא דִמְעוֹרֵר Sicut aquila quæ exsuscitat nidum suum, Deut.32.1. in Jonath. מְעוֹרֵר לְמַשִׁרְיָתְהוֹן Excitat exercitus suos, ibid. *Plurale,* מעוררים *Excitantes, Excitatores.* Sic olim dicti fuerunt Levitæ, qui, cùm preces & cantica dicerentur singulis diebus ad oblationem sacrificiorum, ipsi altâ voce exclamabant, עוּרָה לָמָּה תִישַׁן ארני *Evigila, quare dormires Domine?* Psal.44.24. uti legitur in Maaser scheni. Hos abrogavit R. Jochanan sacerdos summus. *Imperativus,* עוֹרֵר יָת כְּחַ גְּבוּרְתָךְ Excita robur fortitudinis tuæ, Psal.80. v.3. *Futurum,* יָת בְּעֵל דְבָבוֹהִי יְעָרֵר Inimicos ejus excitabit, Jesa.9.11. *Aphel,* אַעַר *Idem. Præteritum,* וְאַעַר יְהוָה יָת רוּחַ זְרֻבָּבֶל Et excitavit Dominus spiritum Sorobabelis, Hag.1.14. *Aff.* וְאַעְרַנִי כִּגְבַר דְּאִתְעַר Et excitavit me quasi virum qui excitatur ex somno suo, Zach.4.1. *Fœminin.* אַעִירַת לָךְ גִּבָּרִין Suscitavit tibi potentes, Jesa.14.9. *Futurum, intransitivè,* וְעַל גְּדִישִׁין יְעִיר Et super tumulos vigilabit, Hebr. ישקוד assiduus erit, vigilabit jugiter, Jobi 21.32. Meliùs notaretur ex Kal נְעוֹר, ex usu Hebraico. *Et transitivè,* אֲרוּם יְעִירְנֵיהּ Quia excitabit eum, Job.41.1. *Ithpehal,* אִתְּעַר *Excitari, Evigilare, Expergisci, Expergefieri. Præteritum,* לָא אִתְּעַר רַבְיָא Non est excitatus puer, 2.Reg.4. v.31. דְּאִתְּעַר אִיקַר פַּרְצוּפָךְ Quo excitata est gloria vultus tui, Psal.17.v.15. וְאִין אִתְּעָרֵית Et si excitatus sum, Jobi 21.29. אִתְּעָרֵית וַחֲזֵית Expergefactus sum & vidi, Jere.31.26. אִתְּעָרוּ דְמָכֵי Suscitati sunt dormientes, Cantic.7.9. *Participium,* דְּמִתְּעַר מִשִּׁנְתֵיהּ Qui excitatur ex somno suo, Zach.4.1. וּמִתְּעַר Et expergefactus, Jesa.29.8. *Plurale,* לָא מִתְּעָרִין מִבֵּית דְּמַכֵיהוֹן Neq; excitabuntur ex domo somnii sui, Jobi 14.v.12. *Infinitivus cum Affixo,* בְּאִתְּעָרוּתְהוֹן Cum excitati fuerint, Psal.73.20. *Imperat.* אִתְּעַר אֱלָהָא Expergiscere ô Deus, Psal.44.24. אִתְּעַר אִיקָרִי Expergiscere ô gloria mea, Psal.57.9. אִתְּעָרוּ רַוָּיָא Expergiscimini ebrii, Joel.1.5. *Futur.* אִתְּעַר לִצְלוֹתָא דְקַרִיתָא Expergiscar ad orationẽ matutinam, Psal.57.9. לְאֵימַת אִתְּעַר Ecquando evigilabo, Proverb.23.v.35. לָא יִתְּעָרוּן רַשִׁיעַיָּא evigilabunt improbi, Job.14.12. *Apud Talm...* הוא ביטל את המעוררין Jochanan sacerdos magnus abrogavit expergefacientes, Maaser scheni cap.ultim. & Sota cap.ult. id est, Levitas, q. quotidiè pro suggestu dicebant, עורה *Ex...cere, quare dormis Domine,* ex Psal.44.v.24. ... inconveniens est, Deo somnum attribuere. Abrogavit itaque, ne inposterum ita dicerent.

עַרְעַר *Excitare, Movere lites, Contendere, Litigare:* Rab. אם יבוא אפיקורוס לערער כי אין אלהים Si veniat Epicurus, contendendo, non esse Deum. *Verbum ferè forense est:* מְעַרְעֵר *Litigator, Actor.*

Secundò עַרְעַר *Frangere, Confringere, Comminuere, secundum Baal Aruch.* Hinc citat ex Berach. fol.36.1. החושש בגרונו לא יערערנו בשמן Qui gutture dolet, non franget illud cum oleo, id est, fricabit vel inunget. In nostro Talmud nunc legitur יערענו. Hinc explicat etiam, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה Frangunt eam, & potant eam invitam, in Sota cap.3. in Mischna.

Tertiò ponit Guido עַרְעַר pro *Gargariza...* ex Midb. rabba sect.9. Dubito. Vide Jalkut fol. 207.2. & Midb. rab. fol.230.2.

עוּר *Minera, Minerale:* Munsterus in Logica R.Simeonis, cap.11.

עוֹר *Pellis, Corium, Cutis:* עור החמר Corium agasonis, עור הכתן Corium (id est, præcinctorium ex corio) linariorum, עור הכתף Corium bajulorum (quod oneri supponunt,) עור הרופא Corium medicorum, id est, Chirurgorum, quo se præcingunt, cùm vulnera saniosa obligant, עור העריסה Pellis cunæ (parvulorum) עור הלב של קטן Pellis cordis parvulorum, id est, pectorale ex corio, עור סורק Corium pectinatorum, Kelim cap.26.

עִיר *Vigil:* וַאֲלוּ עִיר Et ecce vigil, Dan.4.v.10. *Plurale,* בִּגְזֵרַת עִירִין Decreto vigilum, Dan.4. vers.14.

עָר *Inimicus, Hostis, in alterius incommodum & perditionem semper vigilans. Plurale,* וּפִשְׁרֵיהּ לְעָרָךְ Et interpretatio ejus inimicis tuis accid... Dan.4.16.

אִתְּעָרוּתָא · הִתְעוֹרְרוּת *Excitatio, Exsuscitatio.*

Gluma: כְּעוּר מֵאִדְּרֵי קִיט Sicut gluma ex æstiva, Dan.4.35.

עַוַר Excæcare, Obcæcare, ut Hebraicè. Præteritum, ואת עֵינֵי צִדְקִיָּה עַוַּר Et oculos Tzedekiæ obcæcavit, Jerem.52.11. Participium, שׁוֹחֲדָא מְעַוֵּר עֵינֵי Munus excæcat oculos sapientum, ...8.

עַוִּיר Cæcus, Excæcatus: גְּבַר עַוִּיר אוֹ חֲגִיר Vir cæcus aut claudus, Levit.21.18. עַוִּיר אוֹ תְּבִיר Cæcum aut fractum, Levit.22.22. אוֹ פַתִּיחָא אוֹ עַוִּירָא ... videntem aut cæcum, Exod.4.11. כְּמָא דִמְמַשֵּׁשׁ עַוִּירָא בְּ... Sicut palpat cæcus in tenebris, Deut.28.29. Plurale, אִתְטַלְטַלוּ עַוִּירִין Vacillant cæci in plateis, Thren.4.14.

עַוַּת Pervertere, Subvertere. Præter. עַוִּתוּ יָתִי Perverterunt me, Psal.119.78.

עַוִּיתָא Perversus, Hebr. נָלוֹז, Prov.3.32.

Idem: אוֹרַח דְעַוִּיתָנָא Via perversi, Prov.12.28.

עַוִּית Perversitas, Perversio: עוות הדין Perversio judicii, vide Schabbas folio 33. col.1. שימוטו מוסדי ארץ בעבור ... Ut commoveantur fundamenta terræ propter perversionem ..., Aben Esra, Psal.82.5. Item Spasmus, Convulsio: ואחזם עוות Comprehendet eos spasmus, ...m. Eccles.12.v.3. המשמש מטתו מעומד אוחזתו ... Qui servit lecto suo, id est, qui Venere utitur stans, eum comprehendit spasmus, Gittin folio ....1.

... Perversum, Obliquum: המעוות והישר Obliquum & rectum.

עֲזַב Relinquere, Derelinquere, Deserere, Hebr.

עֲזִיבָה Derelictio, Desertio. Apud Talmudicos, מִלִּין דַּעֲזִיבָה Res derelictionis, id est, res turpes & sceleratæ, דְּבַר זִמָּה, ut Glossator inquit, à quibus pulchrum & decēs est abstinere, easque derelinquere, Nedarim fol.22.1.

מַעֲזִיבָה Pavimentum, ex significatione וַיַּעַזְבוּ Et pavimentarunt, restaurarunt, Nehem.3.8. vide Bava metzia fol.116.2. in Misna, & Bava basra 20.2. in Misna. Vir clariss. Constant. l'Empereur in Middoth capite 4. fol.158. & 159. exponit Convolutionis crustam superiorem, Nucleum, ex Vitruvio. Vide eum.

עזג עַזַג Nuncius, Tabellarius: נַפְתָּלִי עַזַג קְלִיל Naphtali nuncius celer est, Hebr. אַיָּלָה ...ש, Genes.49.21. in T.Jon. & Hieros. Idem ...d אזגר. Plurale, וּשְׁדַר יִשְׂרָאֵל עִזְגַדִּין Et emisit ... nuncios, Num.21.22.

עָזַז Roborare, Corroborare, Roborare se, Roborari, Indurari, Hebr. In Targum redditur per קְשַׁן ... תקף.

קְשִׁיָא Forte, Durum: וּמִלְּתָא דַּקְשִׁיָא Et sermo qui durus est, Hebr. וּדְבַר עֶצֶב Et sermo doloris,

tristis, Proverb.15. v.1. Hinc apud Talmudicos: בי רחימתין הוה עזיזא אפותיא דספסירא שכיבן השתא דלא עזיזא רחימתין פורידה בר שיתין גרמידי לא סגי לן id est, Quando erat amicitia nostra fortis, in latitudine ensis decumbebamus: nunc cùm amor noster non est fortis, lectus sexaginta cubitorum non sufficit nobis, Sanhed. fol.7.1.

עַז Robustus, Obfirmatus: Impudens: Vehemens, Durus, Sævus, Acris: עַז פָּנִים Obfirmatus facie, Impudens, Perfrictæ frontis. Plurale, עַזֵּי פָנִים. Fœmininum, בהרת עזה כשלג Papula alba fortis instar nivis, Rab. Apud Talmudicos: שלשה עזין הן ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות ויש אומרים אף עז בבהמה דקה ויש אומר אף צלף באילנות Tres impudentes sunt: Israëlita sive Judæus inter populos, canis inter animantia, gallus inter aves. Quidam dicunt, etiam Capra inter pecudes: alii etiam addunt; etiam Tzelaph inter arbores, Betza fol.25. col.2. Encomium Judæorum. עז פנים לגהינם ובושת פנים לגן עדן Qui est impudenti facie, gehennâ: qui vero modestus est & verecundus, paradiso, scilicet dignus est, Avoth cap.5.

עַזּוּת Durities, Obfirmatio, Impudentia, Protervia, Pervicacia: שתצילני מעזי פנים ומעזות פנים Ut liberes me ab impudentibus & ab impudentia, ne scil. alii impudentes & pervicaces homines mihi molesti sint, aut, ne ego impudentiâ meâ aliis molestiam exhibeam, Schabb. fol.30.col 2. Elias notat, עַזּוּת פָּנִים semper in malum sumi, & designare Proterviam: at חֹזֶק לֵב Obfirmationem animi, in bonum accipi, de eo scil. qui in re bona constantis est animi.

עֵז · עִזָּא Caper, Capra: וִיקָרֵב עִזָּא בַּת שַׁתָּא Et offerat capram genitam unius anni, Num.15.27. וְעִזָּא בְּרַת תְּלָת שְׁנִין Et capram genitam trium annorum, Genes.15.9. in Targ. Jonath. Plurale, תְּרֵין גַּדְיֵי בַּר עִזִּין Duos hœdos genitos caprarum, Genes.27.9. Emphat. מִן בְּנֵי עִזַּיָּא Ex hœdis caprarum, Levit.3.12. וּנְמוֹר בְּעִזַּיָּא Et punctatum in capris, Genes.30.32. Aff. רַחֲלָךְ וְעִזָּךְ Oves tuæ & capræ tuæ non abortiverunt, Genes.31. v.38. Apud Talmudicos, עז בת שנתה ודאי לכהן Capra filia anni extra controversiam ad sacerdotem spectat, hoc est, Si quis emerit capram ab alienigena, & illa intra annum pepererit, tunc ille partus extra controversiam est sacerdotis, Bechor. cap.3. in Mischna. עזי דבאלא Capræ sylvestres, Cholin fol.80.1.

מַעְזֵי · מַעְזְיָא Caprinum, Pilus vel Lana caprina: וּבוּץ וּמַעְזֵי Et byssum & pilos caprinos, Hebr. וְשֵׁשׁ וְעִזִּים, Exod.25.4. יְרִיעָן דִּמְעַזֵּי Cortinas pilorū caprinorum, Exod.26.7. וְכָל עוֹבַד מַעְזֵי Et omnis opera de caprinis, Hebr. מַעֲשֵׂה עִזִּים, Num.31.20. Veneta aliter punctant.

עזיא · קוזא · עַזְיָא · עזה *Haliæetus, aquilæ marinæ species, idem quod Hebraicè* עָזְנִיָּה, Levit.11.v.13. Deuter.14.12. *Prima forma* עזה *apud Talmudicos legitur,* חוץ מכנף העזה Exceptis alis haliegti, Kelim cap.17. *In Levitico pro Hebræo* פֶּרֶס *Ossifraga, quæ aquilæ species alia est, legitur in Jonathane* עזיא *& pro* עָזְנִיָּה *redditur* בַּר גְּזָא.

עזיאל *Usiel, nomen angeli, cujus socius* שַׁמְחֲזַאי *Samchasai, qui deciderunt ex cœlis, & commixti hominibus, genuerunt gigantes,* Genes.6.v.4. in Jonathane.

עֲזַל *Nere, ponitur pro. Hebræo* טָוָה. *Participium fœmin.* בִּידָהָא עָזְלָא Manibus suis nebat, Exod.35.25. *Plurale,* עָזְלָן יַת מַעְזָא Nebant lanam caprinam, Exod.35.26. *Participium Pehil,* כַּד עָזִיל Quando netum erat, v.25.

עָזְלָא *Netum, Tela:* לְמִגְמַר עָזְלָא Ad perficiendam telam, Psal.57.3. in Regiis. Veneta hîc corrupta sunt.

מעזלא *Colus:* וִידָהָא לְבָבִין מְעוֹלָא Et manus ejus apprehendunt colum, Hebr. פֶּלֶךְ, Prov.31. v.19. Veneta corruptè מְעוֹלָא, pro מַעְזְלָא.

עֲזַם *Ungue-secare, Digitis Evellere vel Avellere. Respondet Hebræo* מָלַק, *quod hîc exponunt de jugulatione columbæ ad sacrificium. Futurum,* וְיַעֲזֹם רישיה Et digitis avellet caput ejus, Hebr. וּמָלַק, Lev.1.15. in Targ.Hieros. *Jonathan habet* וְיַחְזֹם, *per commutationem primæ gutturalis. Judæi Germanicè exponunt* Erwürgen/ *Suffocare. Interpretes Hebræi scribunt, esse* לשון כריתה, *significare Abscindere, Abrumpere.*

עֲזַק *Sepsit, Circumsepsit, Circumdedit, Hebr.*

עִזְקָא *Annulus, Annulus signatorius, Sigillum, Signaculum. Respondet Hebræis* חוֹתָם & טַבַּעַת: כִּגְלוֹף דְעִזְקָא Sicut sculptura sigilli, Cantic.8.v.6. Sic Exod.28.v.11. *Emphat.* דְמַן עִזְקְתָא Cujus est annulus signatorius iste? Genes.38.v.25. כִּגְלַף דְעִזְקָא עַל יַד יְמִינִי Quasi sculptura annuli in manu dextera mea, Jerem.22.24. *Constructum,* וּבְעִזְקַת רַבְרְבָנוֹהִי Et annulo procerum suorum, Dan.6. v.17. *Aff.* וְאַעְדִּי פַּרְעֹה יַת עִזְקְתֵיהּ Et amovit Pharao annulum suum, Hebr. טַבַּעְתּוֹ, Genes.41.v.42. וּבְעִזְקְתֵהּ Et annulo suo, Dan.6.v.17. *Plurale,* עִזְקָן וּמָחוֹךְ Annulos & cingula, Exod.35.22. עִזְקָן דִּדְהַב Annulos aureos, Exod.25.12. *Emph.* תְּהֶוְיָן עִזְקָתָא Erunt annuli, Exod.25.26. בְּעִזְקָתָא Per annulos, vers.14. *Construct.* בְּעִזְקַת אֲרוֹנָא In annulis arcæ, vers.15. לְעִזְקַת אפודא Ad annulos superhumeralis amictus, Exod.28.28. *Aff.* מֵעִזְקָתֵיהּ Ex annulis suis, Exod.28.28. וְעִזְקָתְהוֹן Et annulos earum, Exod.26.29.

Apud Rabbinos metaphoricè aliquando est, Podex, Foramen ani, quòd rotundum sit instar annuli: ומפטרוכא לעזקתא ומעזקתא לברא Et ex intestino recto (scil. venit cibus) in annulum [illegible] dicem) & ex podice forâs, Medrasch K[illegible] cap.7.v.20. *Aliâs communiter dicunt* טַבַּעַת, *co[illegible] sensu.*

Secundò עִזְקָן *Compedes:* והוא אסיר בְּעִזְקָתָא ipse vinctus erat compedibus, Hebraice [illegible] בָּאזִקִּים, Jerem.40.1. שְׁרִיתָךְ מִן עִזְקָתָא Solvi compedibus, ibid. vers.4. Hebr. [illegible] האזקים *ergo* ע *pro* א *Hebræo.* Veneta ex mal[illegible]. עִזְקָא *Hinc ulterius apud Rabbinos,* עִזְקְתָא *Lorum, [illegible] culum, ut in illo celebri:* [illegible]מסכנותא ליהודאי כְּעִזְקְתָא סומקתא דעל לביה דסוסיא תִּיוְרָא *Pulchra est [illegible]tas Judæis, sicut lorum rubrum in pectore equi [illegible]* Sic legitur in Vájikra rabb. sect.13 Pro מסכנותא alibi legitur עַנְיוּתָא quod idem. Vide in כנות in סכן.

עִזְק *Spongia, juxta Aruch:* [illegible] לדה עזק בשמן ומניחין לה על פרתתה כדי שלא תצטנן Abscon[illegible] ipsi spongiam cum oleo, & imponunt s[illegible] jus ne frigescat, Schabb. fol.54.col.2. G[illegible]ost [illegible] עזק צמר גפן אוכל רכר רך. *In Aruch scribitur* ערק *per* ד.

עִזְקָה *Circummunitio, Septum, Sepim[illegible]* [illegible] פירות של עזיקה הן Fructus septi sunt, Jevam. fo[illegible] 122. col.1. id est, ex horto sepe circummu[illegible]ito, ex Hebræo וַיְעַזְּקֵהוּ *Et sepe circummunivit eum,* Jesa.5.v.2. *Hinc Rabbini sæpius utuntur hoc verbo,* עוזק תחת הזיתים Circulat, id est, fodit foveam in circuitu olearum, Menach.fol.85.2.

עזר עֲזָרָה *& Chald.* עֲזָרָא *Atrium templi Hi[illegible]osolymitani:* וְעַל עֲזָרְתָא דִבִירוּשְׁלֵם Et contr[illegible] atrium in Jerusalem, Jesa.10.v.32. *Constructum* בַּעֲזָרַת לֵיוָאֵי In atrio Levitarum, 1.Sam.3.3. *A[illegible]* בִּסְטַר עֲזָרְתִי In latere atrii mei, Ezech.43.8. *Plurale cum Aff.* לְאִתְדָּשָׁא עֲזָרָתִי Ad conculcanda atria mea, Heb. חֲצֵרָי, Jesa.1.12. *Atrium illud templi, juxta Hebræos, triplex fuit,* עזרת הכהנים *Atrium sacerdotum,* 1.Reg.6.36. 2.Paral.4.9. quod erat החצר הפנימי Atrium interius, 1.Reg.6.36. עזרת ישראל *Atrium Israelitarum,* quod erat ante porticum, & vocatur Atrium magnum, 2.Par.4.9. propter populi multitudinem: עזרת נשים *Atrium mulierum,* de quo apud Rabbinos. Vide R. David. Ezech.42.13. R. Salomon. 1.Reg.7.[illegible] De portis Atrii vide R.David. Jerem.7.2. Talm. Middoth cap.1. *Dictum fuit* עֲזָרָה, *quòd sit* עזרה בצרות *Auxilium in angustiis, si invocetur ibi Deus ex toto corde.* Majemonides scribit, כל המוקף במחיצה שהוא בעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרא *Quicquid cinctum est septo, ut atrium tentorii conventus, id vocatur* עזרא.

עזריאל *Asariel, nomen angeli, præfecti aqu[illegible] transeant terminum suum, & terram operiant.*

עוזרדא *Sorbus arbor, & Sorbum fructus [illegible]*

קחרדין Virgulta dura & fortia sorbi, ... in fol.34.2. Kilaim cap.1. Maaseroth cap.1. ... Hieros. Schabbas fol.38. De Sorbo Pli... b.15. cap.21.

עט ... *Calamus*: כתיבין בעט דברזל Scripta ... sunt stylo ferreo, Jer.17.1.

עצל ... *Piger*, *ab Hebræo* עצל, *mutato* צ *in* ט, *ut sæpius fit*: לשמשבנא עטלא Similis ... formicæ ô piger, Proverb.6.6. לאימת אנת ... Quamdiu tu dormies ô tu piger? ... 9. שליחא עטלא Nuncius piger, Pro... 10.26.

עטלותא *Pigritia, Segnities*: עטלותא יהבא שנתא ... dat somnum, Heb. עצלה, Prov.19.15.

... *Forum*: עטלוזא של עיר Forum urbis A... quod אטלא. Vide illic.

עטלפא *Vespertilio*: נגר טורא ועטלפא ... silvestris & vespertilio, Levit.11.v.19. ... 14.18.

עטם עטמא *Latus*, idem quod אטמא, Esth.1.2. in Targ. secund.

עין עיטם *Nomen proprium*: עין עיטם *Fons Etham*. ... ntis in terra Israelis, in quo Sacerdos ma... se lavabat in die Expiationum. Vide ... fol.31.1. Bechor. fol.44.2. Schab. fol.145.2. ... ores in istis locis.

עטן עטין *Mulctrale*, *vas in quo recipitur lac ex* ... *stus*, *Heb.* Job.21.24.

... *Vas oleare*, *Cupa olivarum*, *vas in quo repo*... *ur* ... *væ minus maturæ*, *ut mollescant ad emitten*... *leum*. *Quidam faciebant foveam*, *in quam ta*... *ivæ deponebantur*, עד שיתעטשו *donec putresce*... *mollescerent*: מעטן של זיתים Cupa oliva... Metzia fol.72.2. משיעשו זעת המעטן Ex quo ... daverint sudorem cupæ oleariæ, Taharos cap.9. *Hinc Verbaliter*; עוטנו בתוך הבית Infert, impo..., deponit illam (oleam) in domum, scil. torcularis, ubi vas olivarum istarum fuit paratum, Menach. fol.86.1. in Misna. עטינה *Repositio olivarum in cupam*.

עטף *Operire*, *Obtegere*, *Obvelare*: *Amicire*. *Respondet Hebræo* עטה. *Præteritum*, ויעטף ית ארעא דמצרים Et amiciet terram Ægypti, Jerem.43.12. בעיל רוחו עטפני Pallio salutis operuit me, Jesa.61.10. עטפת עלוי בהתא Operuisti eum pud..., Psalm.89.46. *Participium*, והוא עטיף במעילא Et ipse amictus erat pallio, Hebr. עוטה, 1.Sam.28.14. Sic scriptum est, ut sit conforme Hebræo in Tempore, sed quia significatio non est conformis, præstat legere עטיף ex Participio Pehil. *Futurum*, ברכן יעטיף Benedictionibus operiet, Psal.84.7. *Et intransitivè*, ויעטפון במעילא Et cooperiantur quasi pallio pudore tuo, Psal. 109.v.29. Legerim ex Ithpahel, ויתעטפון: nam eâ significatione semper in Ithpahel usurpatur, ut sequitur. *Præteritum Ithpahel*, וכסית ברדידא ואתעטפת Et tecta fuit peplo & obvelata, Hebr. ותתעלף, Genes.38.14. in T. Jonath. *Participium*, דמתעטף נהורא Qui amicitur luce tamquam sindone, Psalm.104.2. Sic est in Venetis. Regia perperam ex Pahel מעטף, sed si legatur ex Participio Passivo מעטף, tolerari potest: ומתעטף על רישיה כאבילא Et obvelatus est capite suo ut lugens, Esth.6.12. *Futurum*, ולא תתעטף על שפם Neque opertus sis super labio superiori, Ezech. 24.v.17. היך לבושא יתעטף Sit ei sicut vestimentum quo amicitur, Psalm.109.19. ועל שפם כאבילא יתעטף Et super mystace instar lugentis obvelatus sit, Lev.13.45. על שפם לא תתעטפון Super mystace non obvelabitis vos, Ezech.24.vers.22. יתעטפון קלנא Amiciantur ignominiâ, Psal.71.13. ויתעטפון על שפם Et obvelati sint super mystace instar lugentium, Mich.3.7.

עטיפה *Opertura*, *Obvelatio*, *Obtectio*: כל עטיפה שאינה כעטיפת ישמעאלים אינה עטיפה Omnis obvelatio (in luctu) quæ non est sicut obvelatio Ismaelitarum (qui totam faciem obvelant) non est obvelatio, Moed katon fol.24.1. כעטיפתנו בחול כך עטיפתנו בשבתא Sicut vestimentum nostrum est quotidianum, ita quoque vestimentum nostrum est in Sabbatho, Medr. Ruth. cap.3.

עטוף *Idem*.

עטפים *Operimenta*, *Vestimenta*: והיו לו שני עטפים אחד לחול ואחד לשבת Erant ipsi duo vestimenta, unum quotidianum, & alterum sabbathinum.

Secundò עטף · עטפא · עטיף, *Sinus*, *pro Hebræo* חיק: ut, לגו עטיף אמהון In sinum matrum ipsorum, Thren.2.12. בעטיף שטין In sinu stultorum, Eccles.7.10. *Affixum*, בעטפך In sinum tuum, בעטפיה In sinum suum, Exod.4.6. לעטפיה In sinum suum, מעטפיה Ex sinu suo, v.7.

עטר *Coronare*, *Coronâ*, *Diademate cingere*, *Circumdare*. *Præteritum*, עטרתנון גיותנותא Circumdedit eos superbia, Hebr. ענקתמו Torquis modo cinxit eos, Psal.73.6. *Ithpahel Præt.* אתעטרו דירות מדברא Coronata sunt habitacula deserti, scilic. herbis, Hebr. דשאו Herbascunt, Joel.2.22. *Apud Rabbinos*, ו עוטרה Vav coronans, scil. dictiones, id est, *Vav copulativum*.

עטרה · עטרה, *Corona*, *Coronamentum operis vel structuræ alicujus*: עטרת בירה Corona vel cinctura foci, Kelim cap.5. העטרות והפתוחים Coronamenta & cælaturæ, januarum scil. vel fenestrarum, ad ornatum facta, Ohol. cap.14. item *Glans sive caput penis*, *ejus quasi corona & cinctura*: בשר החופה את העטרה Caro operiens glandem penis, Schabbas fol.137.2. Jevammoth fol.74.2. Item *Pili circa locum pudendum mulierum & virorum*,

Nidda 52.2. & 47.1. Sanhed. fol.68.2. *De Corona triplici Hebræorum, Legis, Sacerdotii & Regni,* vide in Tiberiade cap. 10. & suprà in כלל, in כְּלִילָא.

עִטּוּר *Ambitus, Circuitus, Circumdatio, Circuitio:* עִטּוּר וְעִטּוּף *Cinctura & opertura:* sunt inter requisita poculi benedictionis, quod debet esse *cinctum* convivis & discipulis, & panno sacro *tectum*, Berachoth fol.51.1. Vide & mox.

Secundò עֲטַר *Recedere, Abire. Præteritum,* זְוָדִין עֲטַרוּ מִמָּנָנָא Viatica abiverunt ex vasis nostris, Heb. אָזַל, 1.Sam.9.7. לְחוֹד בָּמָתָא לָא עֲטַרָא Tantummodò excelsa non recesserunt, Hebr. סָרוּ, 1.Reg.15.14. & 1.Reg.22.44. 2.Reg.15.35. *Futurum,* וְתַעְטְרוּן בְּסַלַיָּא Et abibitis cum corbibus, scilic. plenis primitiis, Deuter.26.3. Jon. *Imperativus Pahel,* עַטַּרוּ יַת טַעֲוַת עַמְמַיָּא Recedere facite, auferte idola populorum, pro Heb. הָסִרוּ, Genes.35.2. in T. Jon. *Apud Talmudicos,* פטיר ועטיר Dimissus vel liber, & ablatus, Gittin folio 86.1.

עֲטִירָה *Recessus, Discessus.*

עִטּוּר *Ablatio, Amotio. Hinc apud Rabbinos,* עִטּוּר סוֹפְרִים *Ablatio scribarum: de qua diversæ Hebræorum sententiæ sunt.* Schindlerus reddit, *Discessio Scribarum.* At qualis illa fuerit, non addit. Munsterus & Guido prætererunt. *Apud Talmudicos legitur:* אמר ר׳ יצחק מקרא סופרים ועיטור סופרים וקריין ולא כתיבן וכתיבן ולא קרין הלכה למשה מסיני id est, *Inquit R. Isaac, Lectio scribarum, & ablatio scribarum, & quæ leguntur & non scribuntur, & quæ scribuntur & non leguntur, sunt constitutio Mosis à monte Sinai:* Nedarim fol.37.2. *Lectio scribarum,* id est, modus legendi singulas voces & totum contextum sacræ Scripturæ, quem tradiderunt scribæ, id est, prisci & primi Legisperiti, qui appellati sunt *Sopherim*, id est, scribæ: veluti ubi sit legendum אָרֶץ & ubi אָרֶץ: Item quòd legendum שָׁמַיִם, & non שָׁמַיִם, item מִצְרַיִם, & non מִצְרַיִם. *Ablatio scribarum*, id est, ablatio literæ ו, otiosè & superfluè ab imperita plebe vocibus quinq; additæ, quæ, cùm justè à Legisperitis ablata fuisset, vocabatur עיטור סופרים. Exempli causâ, ubi scriptum fuit, וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ *Et fulcite cor vestrum, postea transite*, Genes.18.5. plebs legit וְאַחַר *Et postea transite.* Hîc Masora parva notat, Quinq; esse עיטור סופרים, sed loca non adducit. Est autem secundus, תֵּשֵׁב הַנַּעֲרָה אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלֵךְ *Maneat puella nobiscum dies aliquot, aut decem saltem, postea abeat*, Genes.24.55. plebs legit וְאַחַר *Et postea.* Tertius, אַחַר תֵּאָסֵף *Postea aggregabitur*, Num.12.14. Hoc exemplum in suprà notato loco Talmudico adducitur, (etiam in Masora Psalm.36.v.7.) quòd & [illegible] אַחַר, sed in nostris exemplaribus biblicis [illegible] ptum est cum ו, quod mirum, non fuisse ab a[illegible] thoribus editionis observatum ex nota M[illegible] thica. Quartus, קִדְּמוּ שָׁרִים אַחַר נֹגְנִים *Præ[ceserunt] cantores, postea fidicines*, Psalm.68.26. q[uo] legerant וְאַחַר *Et postea.* Quintus, צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶךָ תְּהוֹם רַבָּה *Justitia tua sicut monte[s] judicia tua (sunt ut) abyssus maxima*, Psalm.36 ubi legerunt וּמִשְׁפָּטֶךָ *Et judicia tua.* H[ic] Aruch, in Radice עטר legitur: נראים הדברים בתחלה אנשי כפרים לא היו דייקי במקרא והוו קרי וסעדו לבבם ואחר תעבורו קדמו שרים ואחר נוגנים · צדקתך כהררי אל ומשפטיך תהום רבה והיו מתכשים באלו מלים בההוא זמן וסברין דהכי דקדוק מכום דהכי סמתבר ואתו סופרים וסלקו להני ווי והוו קרי אחר תעבורו · אחר נוגנים · משפטיך תהום רבה · וכד חזו סופרים קא עטרי להון להלין ווי והוו קרו להו להלין מילי עיטור סופרים ואתו ר׳ יצחק ואורי דקבלה אנון הלכה למשה מסיני · ועד דורות קרובים דההוא הוו מתכשי וקראו ולא ישמע על פיך וסופרי סנמרי דלא מקרי בו״ו · id est, *Videntur res, quòd pri[mo] homines pagani (idiotæ & plebs) non fuerunt att[enti] ad Scripturam, legeruntq;:* ET fulcite cor ve[strum] ET postea transite: Præcesserunt canto[res] ET postea fidicines: Justitia tua ut montes [Dei] ET judicia tua sunt abyssus amplissima: *& fue[runt] perplexi in his dictionibus isto tempore, putaruntq; sic esse ipsorum Grammaticam, quod talis esse[t] opinio. Sed venerunt Scribæ, & abstulerunt ista* [ו] *& legerunt*, Pòst transibitis, Pòst fidicines, Ju[st]dicia tua abyssus maxima. *Videntes autem scrib[æ] quòd jam recessissent ista* ו, *vocabant eas diction[es]* עיטור סופרים *Ablationem scribarum. Pòst ven[it] Rabbi Isaak, & docuit: quòd Kabala essent, (id e[st] acceptio vel Traditio majorum) & constitutio Mo[sis] de monte Sinai. Immo etiam ad tempora hæc prox[i]ma fuerunt perplexi quidam, & legerunt:* Et no[n] audiatur in ore tuo, Exod.23.13. *sed Scribæ docu[e]runt, non esse legendum istud* ו. Hactenus Aruc[h]. Est autem hæc verissima, de hac Masoretharu[m] nota, sententia, ex qua Rabbi Jacob ben Chajim in Præfatione sua in magna Biblia Veneta, a[r]gumentatur, nequaquam culpandos esse Scr[i]bas istos, quasi aliquid ex textu sacro Scriptur[æ] abstulerint, aut quicquam mutarint, sed ta[n]tùm correxisse pravam lectionem vulgi, q[ui] quinque istis locis literam ו majoris perspicu[i]tatis causâ inter legendum solebat addere. Al[i]ter alii Rabbini de Ittur sopherim sentiunt, quo[rum] sententia aliena & falsa est, ut R. Salomo[nis], Rabbi Nissim & Harosch, qui commen[tati] sunt in suprà-dictum locum Talmud[i]cum: ab istis diversus præterea est author li[bri] בית יעקב in eundem locum, quorum op[i]nion[es]

[..]iones referre nihil opus eſt, cùm nihil ſolidi [..]eant.

Tertiò עֲשַׁר *Fumare, ſiquidem idem ſignificat [..] Hebræum עָשַׁן, pro quo in Targum Jeruſchal[..] legitur:* וְטוּרָא דְסִינַי עֲשַׁר כּוּלֵיהּ Et mons Sinai [..]abat totus, Exod. 19. 18. Sic Syr. עֶטְרָא Fu[..]us, Act. 2. 19.

עִטְרָא *Inſtrumentum, Literæ contractus:* דְּלָא כְתוּב עִטְרָא Quòd non eſt ſcriptus contractus, Bava baſra fol. 29. 2.

עִטְרָן *Pix, vel Reſina, apud Talmudicos:* אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת Non accendunt (lumen ſabbathinum) ex reſina propter honorem ſabbathi, Schabbath cap. 2. in Miſna, folio 24. 2. Gloſſa, פסולת דיפתא Fæculentum, rejectitium picis, odoris peſſimi. Et initio capitis ejuſdem in Gemara, עטרנא פסולתא דופתא שעוה פסולתא דדובשא Reſina eſt fæx picis, cera eſt fæx mellis: אין דרכן של ישמעלים להיות טוענים אלא עורות ועטרן Non ſolent Arabes ferre niſi pelles & picem, Gloſ. ibid.

עטשׁ הִתְעַטֵּשׁ, vel נִתְעַטֵּשׁ *Sternutare. Dicitur Rabbinis de Sternutatione ſuperiore, quæ fit per os & nares, & de ſternutatione inferiori per ventrem, & tum eſt Pedere, Crepitum vel Spiritum ventris emittere.* In Chaskuni folio 68. col. ad Gen. 48. 1. מיום שנבראו שמים וארץ לא היה אדם עוטש וחיה מחליו אלא בכל מקום שהיה או בדרך או בשוק והיה עוטש היה נפשו יוצאה עד שבא יעקב וכו Hoc eſt, Ab eo die quo creata ſunt cælum & terra, nũquam homo qui ſternutavit convaluit à morbo ſuo: ſed in quocunque loco fuit, in itinere, aut in foro, ſi ſternutavit; exivit anima ejus; donec venit Jacob, & petiit miſericordiam à Deo hujus rei cauſâ: Dixit coram Deo benedicto, Domine Mundi, ne auferas animam meam à me, donec præceperim domui meæ, filiiſque & nepotibus meis. Et exoratus eſt ei Deus, ſicut dicitur, *Et fuit poſt verba iſta, &c.* Geneſ. 48. 1. Audientes hoc omnes Reges terræ contremuerunt & commoti ſunt, eo quòd nunquam ita fuerit à creatione mundi. Propterea tenetur homo tempore ſternutationis ſuæ gratias agere Deo, quòd tranſtulerit ipſum de morte in vitam, ſicut dicitur: עֲטִישֹׁתָיו תָּהֶל אוֹר, Job. 41. 9. Hactenus Chaskuni. Deſumpta ſunt hæc ex capitulis R. Elieſaris cap. 52. ubi paulò aliter quędam in fine leguntur, ſic videlicet: Ideircò tenetur homo dicere in ſternutatione ſua, חַיִּים ut convertatur mors iſta in lucem, &c. Sic citatur ex Tanchuma ad Gen. 27. *Et cùm ſenuiſſet Jacob, &c.* עד ימי יעקב היה אדם עוטש ומת Uſque ad tempora Jacobi fuit homo ſternutans & moriebatur: poſtea dixerunt homini ſternutanti, חַיִּים טוֹבִים *Vita bona ſit tibi*, & vivus manſit. *Ex Pahel*, מְפַהֶקֶת וּמְעַטֶּשֶׁת Ructans & ſternutans, Nidda cap. 9. in Miſna, fol. 63. 1. *Ex Hithpahel*, כל זמן שמתעטש ואין חברו שומעו Quocunque tempore ſternutat, & ſocius ejus non audit illum, Berach. fol. 57. *Ex altero uſu:* היה עומד בתפלה ונתעטש ממתין עד שיכלה הרוח וחוזר ומתפלל Si quis ſtet in oratione & pedat, exſpectare debet, donec conſumatur ſpiritus, & tum revertetur & precabitur.

עֲטִישָׁה · עִטּוּשׁ, *Sternutatio, Sternutamentum: Peditus, Crepitus ventris*, apud Talmud. ששה דברים סימן יפה לחולה אלו הן עטוש זיעה שלשול קרי ושינה וחלום *Sex res ſunt ſignum pulchrum ægroto: Sternutatio, Sudor, Solutio ventris, ſeminis fluxus nocturnus, ſomnus, ſomnium*, Berachoth fol. 57. 2. עטוש מלמעלה *Sternutatio de ſupra, ſuperna:* עִטּוּשׁ מִלְּמַטָּה *Sternutatio ab infra, inferna*, Berach. fol. 24. Sic R. David exponit זְמוֹרָה, Ezech. 8. 17. In libro Ben Syræ cum Comm. Conſtantinopoli excuſo folio 27. 1. למה נבראו עטושים *Quare creatæ ſunt ſternutationes* (crepitus, peditus?) *Dixit ei; Niſi illæ eſſent, homo egereret neceſſitates ſuas in veſtimenta ſua. Cùm autem homo ſentit* שֶׁעֲטוּשִׁין בָּאִין *ſternutationes, flatus venientes, abit & ſatisfacit naturæ, ne pudefiat, & veſtimenta ſua coinquinet.*

עיב עִיבָא · עִיב *Nubes, Caligo nubiloſa.* Vide ſuprà עוב.

* עִיד · עִידִית Vide ſuprà in עדה.

* עִיל · עִילָא · עִילְתָא Vide ſuprà in עול & in עלל.

עִיל · לְעֵיל Vide ibidem.

עין עַיִן · עֵינָא · עִינָא *Oculus:* עֵינָא חֲלַף עֵינָא Oculum pro oculo, Levit. 24. 20. Deuter. 19. 21. וַחֲפָא יָת עֵין שִׁמְשָׁא דְאַרְעָא Operuitque oculum ſolis terræ, Exod. 10. 15. id eſt, radios, lumen, quo ſol terram intuetur & colluſtrat: וְעֵינָא דַחֲזְיָא Et oculus qui videt, Proverb. 20. 12. וְעֵינָא דְנָיֵפָא Et oculus adulteri, Job. 24. v. 15. *Affix.* וְאַף עֵינֵיהּ Etiam oculus ejus non ſaturatur divitiis, Eccleſ. 4. 8. לָא תְחוּס עֵינָךְ Non parcet oculus tuus, Deuteron. 7. 16. דִּמְעַת עֵינִי Lachryma oculi mei, 1. Sam. 16. 12. לָא תְחוּס עֵינְהוֹן Non parcet oculus ipſorum, Jeſa. 13. 18. וְעֵינְכוֹן Et oculus veſter, Geneſ. 45. 20. תִּבְאַשׁ עֵינַהּ Malus ſit oculus ejus, Deuter. 28. 56. *Duale*, כְּסוּת דִּיקָר עֵינִין Operimentum honorabile oculorum, Gen. 20. 16. מְנַהֲרָא עֵינִין Illuminans oculos, Pſalm. 19. 9. אֲרֵי אַסֵּי הוּא לְעֵינִין Quòd ſalutaris eſſet oculis, Gen. 3. 6. *Conſtruct.* עֵינֵי תַרְוֵיהוֹן Oculi amborum, Geneſ. 3. v. 7. הַעֵינֵי גֻבְרַיָּא הָאִנּוּן Num oculos virorum iſtorum mittes in cæcitatem? Numer. 16. 14. מֵעֵינֵי קְהָלָא Ab oculis congregationis, Lev. 4. 13. *Aff.* יֶחְמוֹן עֵינוֹי תַבְרֵיהּ Videbunt oculi ejus interitum ſuum, Job. 21. v. 20. וְעֵינוֹהִי עַל עֵינוֹהִי Et oculos ſuos ſuper oculos

oculos ejus, 2. Reg.4.34. לְעֵינוֹהִי In oculis ejus, Num.19.5. זְקֹף כְּעַן עֵינָךְ Leva nunc oculos tuos, Gen.13.14. עֵינַי מִסְתַּכְּלִין Oculi mei respiciunt jugiter, Psalm.25.15. עֵינֵיהוֹן Oculi ipsorum, עֵינֵיכוֹן Oculi vestri, עֵינָנָא Oculi nostri, עֵינֵהָא Oculi ejus. עַיִן יָפָה *Oculus pulcher*, id est, benignus, benevolus, liberalis. Oppositum ejus, עַיִן רָעָה *Oculus malus*, id est, parcus, invidus, invidia: עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם *Oculus malus, & concupiscentia mala, & odium hominum, educunt hominem ex hoc mundo*, R. Josua in Avoth cap. 2. Ibidem: *Quænam est via bona, cui adhærere debet homo? R. Eliefer dixit;* עין טוב *Oculus bonus, &c. Et contrà, Quænam est via, à qua homo se elongare debet? R. Eliefer dicit,* עין רע *Oculus malus.* טוב עין *Benignus oculo.* Oppositum ejus, רע עין *Malignus oculo, Invidus*, vel צר עין Contractus oculo, Sota fol.38.2. כל מי שהוא מעמיד בן רשע או תלמיד רשע סופו שעיניו כהות *Quicunq; constituit filium, aut discipulum impium, ejus oculi tandem fiunt caligantes*, Medr. Schem. fol.54.3.

בַּת עֵינָא *Foramen lapidis molaris, per quod transit frumentum*, Moed katon fol.10.1.

עֵין טָב *Nomen proprium loci*, in Talmud Rosch haschana, fol.25.1.

עֵין עֶגְלָא *Oculus vituli, lapis pretiosus*, Exod.28.19. pro אַחְלָמָה.

Secundò עַיִן · עֵינָא *Fons, aquas effundens, ut oculus lachrymas:* עַל עֵינָא דְמַיָּא Juxta fontem aquarũ, Genes.16.7. & 49.22. *Plurale*, מַבּוּעֵי עֵינָוָן Scaturigines fontium, Deut. 8. 7. לְעֵינָוָן דְמַיִן In fontes aquarum, Psal.114.8. *Rabb.* תינוקת שירדה למלאות מים מן העין Puella quæ descenderat ad hauriendum aquam ex fonte.

מַעְיָן *Idem:* מַעְיָן וּגוּב Fons & cisterna, Lev.11.36. *Plurale*, דִמְשַׁלַּח מַעְיָנֵי Qui emittit fontes in fluvios, Psalm.104.10. *quod est constructum pro absoluto:* מַעְיָנֵי תְהוֹמָא Fontes abyssi, Proverb. 8. 28. *Aff.* נִשְׁפְּעוּן מַעְיָנָךְ Redundabunt fontes tui, Proverb. 5. 16.

Tertiò עין *Pannus ex lana, vel corium, quod collo bovis sub jugo circumligatur, ne à ligno jugi lædatur*, Kelim cap.21. Item, עין של מתכת, id est, טַבַּעַת Annulus fusilis vel ferreus aratri, Ibid.

Quartò עין *Foramen furni, Præfurnium, quòd quandoque operiatur, quandoque claudatur, ut oculus.* Hinc: עין של תנור עין של כירה עין של כופח, in Kelim cap.8.

עֵינָן *Oculosus, magnos habens oculos:* דאכלה ביעי הוו לה בני עינני Quæ comedit ova multa, ipsi erunt liberi oculosi, Kethubhos fol.61.1.

עַיֵּן *Oculare, id est, Oculis intueri, Inspicere, Respicere, Videre: Oculis vel mente attentum vel intentum esse, Advertere. Infinitivus*, לְעַיָּן בְּאוֹרַיְתָא Ad videndum in Lege, id est, diligentiùs studere, meditari in Lege Domini, Gen.3.15. in T.Hierosol. Deut.33.29. in T. Hierosol. *Futurum*, אַבְנַיָּא יְעַיֵּן Domum lapidum respicit, id est, loco lapidoso crescit, Heb. יֶחֱזֶה, quod quidam *Perplexè Intricari*, exponunt. Veneta יְעַיֵּן, Job.8.17. ... *binis in usu frequenti est.* In Jevamm. fol.22. ... illud Deut. 25.5. וּבֵן אֵין לוֹ, additur, עַיֵּן עָלָיו *Considerà super eo*, nempe non simpliciter intelligitur filius, sed filius aut filia, aut filius filii, aut filia filii, aut filia filiæ. Hinc est quoque nota R. Salomonis ad hunc locum. Vide, & in Kidusch. fol. 4. 1. Bava basra folio 115. 1. עַיֵּן לְמַעְלָה *Vide suprà*: utuntur eo, quando remittunt lectorem ad locum aliquem suprà dictum: contrarium עיין לקמן Vide infrà: אין מעינן במקום שמכריעין Non ad oculum vendunt in loco ubi ponderant, ואין מכריעין במקום שמעינין & non ponderant in loco ubi ad oculum vendunt, Bava basra fol. 89. 1. id est, ubi fructus vel similia ad oculi mensuram & æstimationem vendunt, ibi non debent pondere & librâ vendi, & contrà: לְהָקֵל עַל הַמְעַיֵּן לִמְצוֹא חֶפְצוֹ Ut facile sit inspectori vel lectori invenire quæ cupit.

עַיֵּן *Ocellare, Ocellis intextis variegare.* Hinc R. Saadia Hebr. וְשִׁבַּצְתָּ exponit תְּעַיֵּן Ocellabis, tessellatam facies, Exod.28.39.

עִיּוּן *Inspectio, Contemplatio, Consideratio, Attentio, Animadversio:* צָרִיךְ עִיּוּן Opus habet inspectione vel consideratione: נדפס והוגה בעיון רב ויפה Impressum & correctum cum attentione sive diligentia maximâ & pulcherrimâ: in titulis librorum: *Apud Talmudicos:* ג׳ עבירות אין אדם ניצל מהן בכל יום הרהור עבירה ועיון תפלה ולשון הרע *Tres transgressiones sunt, à quibus homo nullo die liberatur, Cogitationes peccati, Contemplatio vel Attentio orationis, & Lingua mala*, Bava basra fol.164.2. Quidam per עיון התפלה intelligunt *Præsumptionem meriti*, quòd homo devotè Orans semper sibi imaginetur, se exauditionem à Deo mereri: Alii *Attentionem*; quòd nunquam eâ attentione & intentione homo, ut deberet, orare possit. Item *Ocellatio, Tessellatio, Variegatio.*

עִיּוּנִי *Theoricus, Speculativus*: *Fœm.* יְדִיעָה עִיּוּנִית Scientia speculativa: *Plur.* חכמות העיוניות Disciplinæ, scientiæ speculativæ sive theoricæ, Philosophia theorica, cujus oppositum מַעֲשִׂית Practica.

כְּעֵין *Juxta aspectum, colorem vel speciem*, id est, *Sicut, In speciem, in morem:* כעין מקוה מים Sicut congregatio aquæ: כְּעֵין בִּרְכְתָא דְבָרְכִנּוּן יַעֲקֹב Secundum benedictionem, quâ benedixit illis Jacob, Deut.33.28. Jon. in T.H. מֵעֵין.

מֵעֵין *Ex specie, ex aspectu, colore vel forma alicujus*

rei, quod speciem duntaxat aliquam rei habet, est, Species, Summa, Specimen, Pars, Compendium, Synopsis, ex parte & breviter totum suum referens. Sic in Targum, אֲרֵי פִתְגָּמַיָּא דִּכְתִיבִין עֲלָהָא מֵעֵין כָּל פִּתְגָּמַיָּא Nam verba quæ scripta sunt in eo, summa sunt omnium verborum Domini, quæ locutus est nobiscum, Jos.24.27. *Apud Talmudicos*, רבי גמליאל אומר בכל יום ויום יתפלל אדם שמנה עשרה ברכות רבי יהושע אומר מעין, R.Gamaliel inquit, Unoquoque die orabit homo octodecim benedictiones, R.Jehosua dixit, Summam octodecim: R. Eliezer dixit, si expedita sit precatio ejus, orat octodecim, sin minus, summam, Berach. cap.4. in Misna, fol.28.2. Glossa ad Gemaram fol.29. col.1. מֵעֵין, id est, אומר בקוצר Recitabit breviter & summatim, qualem summam istarum 18. eucharisticarum precum ibidem R.Samuel ipsis dictavit. Kimchi 2.Sam.16.12. בְּעֵינִי scribit esse quasi בְּעִנְיָנִי In statu meo, quo nunc sum, sicut in illo Rabbinorum, מעין כל ברכה וברכה id est, מֵעִנְיָן De re cujusque precationis, id est, particulam, compendium, summam: מעין שמו של הקב״ה Specimen, pars nominis Dei, Sota fol.10.1. & mox: חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה וכולן לקו בהן Quinq; creati sunt cum compendio speciminis divini, & vapularunt iis, Samson viribus, Saul collo, Absalom capillis, Zidkija oculis, Asa pedibus. Alibi apud Talmudicos, שופריה דרב כהנא מעין שופריה דרבי אבהו Pulchritudo. Raf cahana fuit specimen quodam pulchritudinis Rabbi Ashu, pulchritudo Rabbi Asbu fuit specimen pulchritudinis Jacobi patriarchæ nostri, pulchritudo Jacobi patris nostri fuit specimen pulchritudinis Adami primi, Bava metzia fol.84.1. *Item*; Aleator, Usurarius, Columbarius, &c. non possunt esse judices vel testes in judicio. Glossa, כי כולן מעין גזלנין הן Nam omnes illi species raptorum sunt, Sanh. fol.24.2. מעין קאמר ליה Partem duntaxat dixit illi, Sanhed.105.2. שהטעימם מעין העולם הבא Quod gustandum dedit eis partem seculi futuri, ut cognoscerent, quantum bonum denegaverit eis, Sanh. fol.108.2.

עֵינְתָא *Angulus*: עָבַר בְּשׁוּקָא לָקֳבֵל עֵינוּתַהּ Transiens per plateam contra angulum, Hebr. אֵצֶל פִּנָּהּ Juxta angulum, Prov.7.8.

עִיס עִיסָה · *Massa farinacea subacta*: עִיסָה בְּלוּסָה Pasta mixta, impura & furfure adhuc permixta, Vide infrà in עסס.

עִיף עִיפָא *Peplum*: וּנְסִיבַת עִיפָא Et accepit peplum, & operuit se, Heb. צָעִיף, Gen.24.65. ואתכסיאת בעיפא Et operuit se peplo, Genes.38.14. *Aff.* וְעַדִּיאַת עִיפַהּ Et removit peplum suum, Genes.38.19. Vide & suprà עוף.

עֲיֵף *Lassus, Fessus*, Heb. עֲיֵפוּת *Lassitudo*: עֵיפוּ *Idem, apud Talmudicos, & id habet formam ab* עפה, *nisi fortè legendum* עֵיפוּ, *per apocopam literæ* ת, Chagiga fol.15.1.

עַיִר *Pullus, ut Hebr.* עַל עַיִר בַּר אֲתָן Super pullum natum asinâ, Zach.9.9.

עִיר *Civitas, Urbs: Plur.* עֲיָרִים · עָרִים & עֲיָרוֹת *Civitates*: הרוכלים המחזרים בעיירות Aromatarii circumeuntes per civitates: עיר של זהב *Urbs aurea.* Corona erat aurea sponsarum virginum, & mulierum honoratissimarum, quam in nuptiis aliisque festivitatibus gestabant. Facta fuit ad formam urbis Jerusalem, aut ejus forma in ea fuit effigiata, sculpta aut picta, ut R. Salomon inquit, ומציירין בה כמין עיר. In sabbatho tamen eam gestare fuit illicitum, juxta expressam Traditionem: *Cum quibus rebus mulier in Sabbatho egreditur, & cum quibus non?* ולא בעיר של זהב *Neque cum civitate aurea*, Schabbas cap.6. in principio. Ad quod Gemara notat: Quid est, Cum civitate aurea? R. Jochanan dixerat, ירושלם דדהבא Jerusalem aurea. Rabbini tamen postea statuerunt, posse eam gestari, quatenus est ornamentum: at Talmud prohibet, quatenus est onus aut pondus, quod Sabbatho gestare omnino est prohibitum: רמינא ליך ירושלם דדהבא Facerem tibi civitatem auream, id est, coronam auream, Nedar. fol.50.1. בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלה In bello Titi prohibuerunt coronas sponsarum, scilic. gestare, ubi Gemara: Quid sunt coronæ sponsarum? עיר של זהב Civitas aurea, Sota in fine. *In Targum Hierosolymitano, Numer.* 31.48. *vocatur dialecto Hierosolymitanâ* קוּרְיָא דְדַהֲבָא, *quod idem*: וְקוּרְיָא דְדַהֲבָא מִן רֵישֵׁיהוֹן Et civitatem auream de capitibus ipsarum. *Fuit ergo ornamentum capitis, non* בָּתֵּי נֶפֶשׁ *Pectorale ornamentum, ut quidam voluerunt.*

עִירוֹנִי · עִירָנִי *Civilis, Urbanus, Urbanum quod in urbibus usitatum est: homo in urbe habitans, qui opponitur pagano, in pagis & villis agrorum habitanti. Fœmininum*, עירונית: unde, דין עירונית Jus civitatis. *Plural.* עִירָנִיּוֹת *Fœminæ urbanæ.* Vide Beza fol.32.1. Schab.fol.80.1.

עִיר *Licium. Plur.* עִירִין Kelim cap.21. Glossator explicat, חוטין הארוגין על הקנה שבו הולך האריגה בחוט. R.Sal. exponit vernaculè ליציש.

עירות *Frustum parvum, quod intexunt ventrali ad ornatum*, ut Glossator explicat, Ibidem. Aruch in ארא secundo.

עַכֵּב *Morari, Tardare, Differre, Cunctari, Impediri. Præteritum*, וַאֲנָא לָא עַכֵּבִית Ego autem non sum cunctatus, Jerem.17.16. *Fœminin.* וְאִתְּתָא לְחַבְרְתַהּ לָא עַכֵּבַת Et una alteram non morabatur, Jesa.34.16. *Futurum*, תְּעַכֵּב Tardabis,

Eccles. 5. 3. לָא יְעַכְּבִנָּךְ מִטְרָא Non retardabit te pluvia, 1. Reg. 18. 44. *Rabbini*, אם לא נתן לא עכב Si non dederit, nihil impedit. *Ithpahel Præteritum*, וְאִתְעַכַּב Et cunctatus est, Genes. 19. vers. 16. זְרִזֵית וְלָא אִתְעַכְּבֵית Expedivi me, & non tardavi, Heb. הִתְמַהְמָהְתִּי, Psal. 119. 60. אִלוּלְפוֹן בְּרָא אִתְעַכַּבְנָא Nisi moram hîc traxissemus, Genes. 43. vers. 10. וְאִתְעַכַּבוּ אַרְבְּעִין שְׁנִין Et morati sunt 40. annis in deserto, Cantic. 2. 7. *Participium*, דְאֲנָא מִתְעַכַּב Quòd ego moror, 2. Sam. 15. 29. חַד מִסִּדְרֵיה לָא מִתְעַכַּב Quisquam in suo ordine non impeditur, Jesa. 40. 25. *Infinitivus*, וְלָא יְכִלוּ לְאִתְעַכָּבָא Neque potuerunt cunctari, Exod. 12. 39. *Cum Affixo*, עַד אִתְעַכָּבוּתְהוֹן Donec morarentur ipsi, Jud. 3. 26. Exemplaria aliter habent, sed hæc vera est lectio. *Futurum*, חוּת לְוָתִי לָא תִתְעַכַּב Descende ad me, ne moreris, Hebr. לָא תַעֲמוֹד Ne subsistas: Genes. 45. 9. יֵיתֵי וְלָא יִתְעַכַּב Veniet & non tardabit, Hab. 2. 3. הֲמֵימְרָא דַיהוָה יִתְעַכַּב Num verbum Domini tardabit? Num. 11. 23. וְתִתְעַכְּבוּ Et morabimini, Jud. 19. 8.

עכוב · עִכּוּבָא *Mora, Impedimentum, Retardatio*, Deut. 23. 22. Jon.

עַכְבָּר · עַכְבְּרָא *Mus*, Levit. 11. 29. Jonathan hîc trium specierum diversarum meminit; עַכְבְּרָא אוּכְמָא וְסִימוּקָא וְחִיוָּרָא *Mus ater, ruber, & albus.* Sic scribit Gesnerus, trium horum colorum mures reperiri: וְשִׁקְצָא וְעַכְבְּרָא Et reptile & murem, Jesa. 66. 17. *Plur. construct.* עַכְבְּרֵי דְהַבָא Mures aurei, 1. Sam. 6. v. 4. *Aff.* וְצַלְמֵי עַכְבְּרֵיהוֹן Et figuras murium vestrorum, ibid. v. 5. *Apud Rabbinos*, עַכְבְּרָא דִּשְׁכִיב אַדִּינָרֵי *Mus incubans nummis*, Sanhed. fol. 29. 2. *Dictum in avarum*, qui insidet divitiis, quibus nec ipse utitur, nec cum aliis egenis communicat: האוכל ממה שהעכבר אוכל משכח תלמודו האוכל עכבר עצמו לא כ״ש *Comedens de eo, de quo comedit mus, obliviscitur doctrinæ suæ; comedens ergo murem ipsum quanto magis?* Avoda sara cap. 3. In præcedentibus quæsitum fuit; Quare canis agnoscat dominum suum, catus autem non? responsum; quia cati obliviosi nimis sunt, propterea quòd comedunt mures, quorum caro, immò quorum arrosa, si comedantur, turbant cerebrum & memoriam. Vide & in Bes Jacob, fol. 181. 1.

עֲכוּבִית · עֲכוּבִיתָא *Aranea*: בְּקוּרֵי דְעַכּוּבִיתָא Sicut telæ araneæ, Jesa. 59. 6. דִּזְמֵן עַכּוּבִיתָא Qui præparavit araneam, Psalm. 57. v. 3. vel, דִּי פְּקִיד לְעַכּוּבִיתָא.

Secundò עַכּוּבִיתָא *Myrica, virgultum humile*, juxta illud Virgilii, *humilesq; myricæ*, Eccl. 4. *Usurpatur pro Hebræo* עַרְעָר: ut, כְּעַכּוּבִיתָא בְּמִישְׁרָא Sicut myrica in planicie deserti, Hebr. כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה, Jerem. 17. v. 6. quod *Myricam* vertunt. *Kimchi scribit, esse Virgultum, cujus fructus est exteriùs spinosus, interiùs edulis. Plurale*, עַכְּבִיּוֹת *Cardui, Herbæ amaræ*: חוּץ מִן הָעַכְּבִיּוֹת Exceptis carduis, Okezim cap. ult. ubi Bartenoras scribit, esse *Herbam aculeatam, plenam spinis, quæ in Bibliis vocetur* דרדר, Vernaculè *Carduus*. Majemon quoque scribit esse speciem Spinarum, & Arabicè vocat אל מקלוב. Alibi, מתקנין את העכביות Præparant carduos, scilic. ad cibum, Beza fol. 34. 1. Unde apud R. Salom. Gen. 3. 18. Quando terram conseres speciebus seminum, ipsa germinabit spinas, sentes; carduos, עכביות quæ comeduntur præparatæ. Sic in Ber. rab. fol. 24. col. 4 scribitur, דרדר אלו עכביות ויש מחליפין קוץ אלו עכביות *Dardar* sunt עכביות: quidam invertunt, & dicunt, *Kotz* sunt עכביות. Huc pertinet ex Medrasch Echa cap. 4. v. 9. בחורבן ראשון הוו מתים מריח עוכבנין אבל בחורבן האחרון לא הוה עוכבנין In Vastatione (Hierosolymæ) prima moriebantur ex odore herbarum עוכבנין: sed in vastatione postrema non fuerunt עוכבנין. *Hinc videtur fuisse herba venenata.*

עַכְבּוּרְיָא *Nomen proprium loci, apud Talmudic.* בני עכבוריא Cives Achburja, Metzia fol. 84. 2. Baal Aruch explicat שְׁכוּנָה *Vicus, Platea*: & adducit alium locum ex Vajikra rabba sect. 16. על להחיא עכברא והוה מכריז וכו׳ Ingrediebatur in quendam vicum & clamabat, &c. *Sed ibi in nostris libris nunc alia est lectio.*

עַכּוֹ *Acco, Ace, urbs Phœnicia, Græcis* Πτολεμαΐς *dicta.* Plinius lib. 5. cap. 19. inquit: *Juxta colonia Claudii Cæsaris Ptolemais, quæ quondam Ace.* Syrus interpres vocat עַכּוֹ Acho, Stephanus, *Ptolemaida*, Actor. 21. 7. Vide ibi interpretes.

עכז עכוז *Nates, Posteriora*: מושיבו על עכוזו Ponit illud (primogenitum) in nates suas, Bechor. cap. 6. in Misna, fol. 40. 1. *Scribitur & cum* א *ab initio*, vide אכז. Glossa, על עגבותיו. *Baal Aruch adducit in litera* ח, *& legit* הדגווו.

עָכַל *Consumere, Concoquere, Digerere cibum, quod officium est stomachi: passivè*, אִתְעַכַּל *Consumi, Concoqui: frequens apud Rabbinos. Commutatum videtur ex* אָכַל. *Apud Talmudicos*, עד איממי הוא מברך עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו Quandiu benedicet? Donec cibus sit concoctus in ventre ejus, Berachoth cap. 8. in Mischna. *Et apud Medicos Hebræos*, כָּל דָּבָר מְעַכֵּל קָשֶׁה לְהִתְעַכֵּל *Quicquid concoquit, difficile est concoctu*: כֹּחַ הַמְעַכֵּל *Vis concoctrix.*

עִכּוּל *Concoctio, Consumptio, Pars consumpta*: unde apud Talmudicos, עכולי עולה אתה מחזיר Partes consumptas holocausti tu reportas, Joma fol. 45. 2. Sevachin fol. 83. ex Levit. 6. 3. ubi

jussit

jussit Deus cineres, id est, partes consumptas holocausti removere ab altari. *Sic*, עכולי קטורת Partes consumptæ suffimenti, cineres suffitus: עיכולי נירים & עיכולי בשר Cholin fol.90.1.

עוכלא *Mensuræ genus*: Unde apud Talmudicos, וכמה היא עוכלא אחד מחמשה ברביע id est, Quãtum continet Ochla? unam quintam quartalis, id est, cabi: Bava basra fol. 90.1. Cabus continet 24. ova: istius quarta sunt 6. ova, totidem & Log mensura. Est ergo Ochla ovi mensura & una quinta ejus. *Alibi*, עוכלא תבלין וליטרא ירק Ochla cocturæ & libra oleris, Erubhin fol.29.1. Glossa hîc habet, *Ochla* esse octavam libræ, id est, Logi. *Et aliter*, מחו ליה מאה עוכלי בעוכלא Percusserunt eum centum verberibus verbere, Kethuvoth fol. 53.1. id est, ut Glossator explicat, Percutiunt eum centum plagis loro sive flagello, in cujus summitate est ferrum instar משקולת קטנה ponderis parvi, cujus nomen est עוכלא.

עכן עַכְנָא *Serpens, Vipera: convenit cum* תבנה תבנא. *Apud Talm.* אַשְׁכַּחוּהָ לְעַכְנָא דַּהֲדַרָא לָהּ לִמְעָרְתָהּ Invenerunt viperam, quæ revertebatur in foramen suum, Kama fol.117.2. Metzia fol.84.2. *Affine est Græcorum* ἔχις *Vipera mas, &* ἔχιδνα *Vipera fæmina. Hinc metaphoricè,* עַכְנֵי לחם *Spiræ panis, Panes orbiculati instar serpentis,* Kringle/Brelen. In R. Kimchi, כעכנין יבשין Sicut spiræ siccæ, Jos.9.4. ubi juxta priorem formam legendum עַכְנִין.

עכן *Intorquere, Involvere, Convolvere in gyrum, ut facit serpens.* Hinc de עָכָן Hachane Jos.7. Talmudici scribunt: ולמה נקרא שמו עכן שעיכן עוונותיהן של ישראל Quare vocatur nomen ejus Hachan עָכָן? ideò שֶׁעִיכֵּן quia in gyrum convolvit iniquitates Israelitarum, Sanhedrin folio 44.2.

עכס *Venenum serpentis*, juxta R. Salomonem Jesa.3.16. Vide & Vajikra rabba sect.16. ab initio, & ibi gloss.

עכר *Turbare, Conturbare, Perturbare, ut Hebraicè. Præteritum,* עֲכַר אַבָּא יָת עַמָּא דְאַרְעָא Turbavit pater meus populum terræ, 1.Sam.14. v.29. מָה עֲכַרְתָּנָא Quid conturbasti nos? Jos.7.25. לָא עֲכָרִית יָת יִשְׂרָאֵל Non turbavi Israelem, 1. Reg. 18.v.18. עֲכַרְתּוּן יָתִי Conturbastis me, Gen.34.30. *Participium*, עָכַר בֵּיתֵיהּ Conturbans domum suam, possidebit ventum, Proverb. 11.29 עָכְרֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל Conturbator (ejus) Israelis, 1.Reg.18.17. *Plurale*, וְאַתְּ הֲוֵית בְּעָכְרָי Et tu fuisti inter turbatores meos, Jud.11.35. *Futurum*, יַעְכְּרִנָּךְ יְהוָה Conturbet te Dominus die hac, Jos.7 25. ותעכרון יתיה Et turbetis ea, Jos.6.18. *Ithpahel, Futur.* וְעַלַלְתְּהוֹן דְרַשִׁיעֵי תִתְעֲכַר Et proventus improborum conturbabitur, Prov.15.6. *Apud Rabbinos*, מעלה הטיט ומעכיר המים Effert lutum, & conturbat aquam.

עֲכִירוּת *Turbulentia, Turbatio*: עֲכִירוּת הָאֲוִיר Turbulentia aeris, עכירות המים Turbatio aquarum: בקר שאין בו עכירות אלא בהיר Matutinum in quo nulla est turbulentia, id est, quod non est turbidum, sed serenum, Kim. 2.Sam.23.4.

עָכוּר · נֶעְכָּר *Turbidum, Turbulentum*: חלה נעכר Humidum est turbidum, Menach. cap.9.

עֲכִירִים. Sic adducit hîc Aruch & alii: Vide id in עכר.

עכש עַכְשָׁיו *Nunc, Modò, idem quod Hebraicè* עַתָּה. *Scribitur & sine* י: ut, אם לא עכשיו אימתי *Si non modò, ecquando?* מֵעַכְשָׁיו *Deinceps, Posthac*, Heb. מֵעַתָּה.

עלב *Injuriâ, contumeliâ, ignominiâ afficere. Hinc apud Rabbinos*, אל תהי מן עולבים אלא מן העלובים *Ne sis inter eos, qui injuriam faciunt, sed ex iis qui injuriâ afficiuntur*: Item, הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואין משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו *Qui injuriam patiuntur & non injuriam inferunt, qui opprobria vel convitia audiunt & non regerũt, qui præcepta (Dei) observant ex amore (Dei,) qui demũ gaudio afficiuntur in castigationibus, de iis dicit scriptura*, Et diligentes te erunt sicut egressus Solis in fortitudine sua, Judic.5.v.31. *Ithpahel,* אִתְעֲלַב *Injuriosum se præbere, Insultare, Injuriosè illudere alicui. Hinc in Targum*, אִם יוֹמָא דֵין תִּתְעֲלַב לְעַמָּא הָדֵין Si hodiè illusorem te præbueris populo huic, 1.Reg.12.7. id est, si illudas ipsis, fictè & simulatè cum illis agendo, ipsis indulgendo, & blanda verba dando, tunc lucraberis eos tibi in servos. Id Hebraicè dicitur; *Si servus ipsorum fueris*, ac ipsis servieris, blandè eos alloquendo: וְיִתְעַלְּבוּן בִּי Et insultent mihi injuriosè, Hebr. וְהִתְעַלְּלוּ בִי 1.Sam.31.4. Sic Jerem.38.19.

עָלוּב Heb. עֲלִיב · עֲלִיבָא Chald. *Afflictus, Injuriâ, Contumeliâ, Ignominiâ affectus*: וּדְמְרַחֵם עַל עֲלִיבָא Qui miseretur afflicti, Hebr. אֶבְיוֹן Egeni, Prov.14.31. *Plurale construct.* וְלַעֲלִיבֵי מִן בְּנֵי נָשָׁא Et afflictos è filiis hominum, Hebr. וְאֶבְיוֹנִים, Proverb.30.14. *Fœmininum*, בְּרָא דַעֲלוּבְתָא Filius afflictæ vel miseræ istius, Beres. rabba sect. 56. *Apud Rabbinos*, עלובה מדינתא דאסיה פודגרים Afflicta est civitas, cujus Medicus est podagricus: Quandoque etiam est *Impudens*: ut, עלובה כלה שזינתה בקרב חופתה Impudens est sponsa quæ scortatur in thalamo nuptiali suo, Glos. חֲצוּפָה, Gittin fol.36.2.

עַלְבְּנָא · עֶלְבָּן *Injuria, Contumelia, Afflictio*: ומקבל עלבן Recipientem afflictionem, patientem injurias, Hebr. עַם עָנִי וָדָל Populum afflictum

ctum & tenuem, Sophon.3.12. Sic, מְקַבְּלָא עַלְבָּן Recipiens injuriam, Jesa.54.11. עַלְבָּנָא דְצִיּוֹן Injuriæ Tzijonis, Jesa.34.8. גְּלֵי קֳדָם יְהוָה עַלְבָּנִי Manifesta est coram Domino injuria mea, Hebr. בְּעָנְיִי Afflictionem meam, Genes.29.v.32. *Apud Talmudicos:* פרוסבולא עולבנא דדייני הוא Hæc προσβολὴ *(vide de hac voce suo loco)* est impudentiæ judicum, Gittin folio 36. 2. Et mox, האי עולבנא לישנא דחוצפא הוא hoc est, עולבנא hîc significat חוצפא Impudentiam.

עֲלָה *Ascendere, Hebræis usitatissimum verbum est. Chaldæi pro eo utuntur* נסק & סְלֵק.

Derivata tamen quædam habent, rarò verbum ipsum. Ithpahel vel Ithpehal אִתְעַלִּי vel אִתְעֲלִי *Elevari, Exaltari, Extolli. Præteritum,* לַחֲדָא אִתְעַלָּא Vehementer exaltatus est, Psalm.47.10. לַחֲדָא אִתְעַלִּיתָא Plurimùm exaltatus es supra omnes deos, Hebr. נַעֲלֵיתָ, Psalm 97.v.9. *Participium,* כְּמִדַּת דְּמִתְעַלֵּי Quando exaltatur, Proverb.19.v.9. *Futurum,* יִתְעַלֵּה שׁוּם אֱלָהָנָא בְּיַבָּבָא Exaltabitur nomen Dei nostri in jubilo, Psal.47.6.

Apud Rabbinos, עִלָּה *Laudare, Collaudare, Laudibus efferre vel extollere. Virtutes faciunt, ut homo Ascendat sursum, & Extollatur ad celsa dignitatum fastigia, atque sic hæc significatio ex Ascendendi significato oritur:* מי שעלה יִתְעַלֶּה Is qui laudarit, laudabitur: איש מעליא Vir exaltatus, laudatus. *Ex Pyhal,* מְעוּלֶּה *Laudatum, Præstans, Excellens:* הכל יותר מעולה מן החלק Totum præstantius est suâ parte: אומנות מעולה Opificium laudabile: שירים מעולים Cantica, carmina laudatissima: מעולה שבנכסיו Optimũ, præstantissimum ex facultatibus suis: מעולים שבמשפחה Præstantissimi, Excellentissimi in familia, Bava kama folio 16.2. *Ithpahel,* אִתְעַלִּי *Laudari, Extolli.* Hinc Rabbini, quoties Dei aliquod nomen nominant aut scribunt, solent subjicere 'יח, id est, יִתְעַלֶּה Laudatum sit, vel יִתְבָּרֵךְ Benedictum sit nomen ejus. Euphemia pia, quæ etiam Christianis imitanda esset.

Secundò אַעְלֵה *in Aphel, Æquiparare, Adæquare, Æstimare ex æquo, quæ est rei Elatio æqua ad alteram, & sic respondet Verbo Hebræo* עָרַךְ, *hoc significato usurpato: veluti;* וְיַעְלֵי כַּהֲנָא יָתֵיהּ Et æstimabit eum sacerdos, Lev.27.12. Jon. הֵיכְמָא דְיַעְלֵי כַּהֲנָא Sicut æstimabit sacerdos, ibid. לָא יַעְלִינַהּ Non adæquabit eam quisquam auro, Hebr. לֹא יַעַרְכֶנָּה Job.28.17. Sic ibid. v.19. וְיַעֲלִינֵיהּ כַּהֲנָא Et æstimabit eum sacerdos, Lev.27.8. in Targ. Jonath. Sic ibid. vers.14. *Hoc sensu etiam apud Talmudicos frequenter occurrit.*

עִלָּאָה · עִלִּי *Excelsus, Supremus, Summus: respondet Hebræo* עֶלְיוֹן: ut, קֳדָם אֵל עִלָּאָה Coram Deo excelso, Gen.14.18. בְּרִיךְ אֵל עִלָּאָה Benedictus sit Deus excelsus, ibid.v.20. וְאַתְּ רָמָא וְעִלָּאָה בְּעָלְמָא הָדֵין Tu autem altus & excelsus es in mundo hoc, & mundo altero, Psalm.92.9. Dan. 4.14. & alibi, scribitur עִלָּיָא, sed juxta Masorethas legendum עִלָּאָה, juxta communem istorum formam: וְאִית מַנְדְּעָא בְּעִלָּאָה Et num est scientia in altissimo? Psal.73.11. *Plurale,* בבית גנזי עִלָּאֵי In domo thesaurorum superiorum, Psalm.104.13. בין מַיָּא עִלָּאֵי Inter aquas superiores, & aquas אַרְעָאֵי inferiores, Genes.1. 6. in Targ. Hier. *Fœmininum,* מן אַרְעִיתָא לְעִלִּיתָא Ex inferiori ad superius, Ezech.41.7. דְּעַל אִיגַּר עִלִּית Quæ juxta tectum superius, 2.Reg.23.12. *Plurale,* וְלִשְׁכָּתָא עִלִּיתָא Et conclavia superiora erant דְּחִיקָן strictiora, Ezech.42.5. Malè in exemplaribus punctatum עִלִּיתָא & עִלִּיתָא, quæ est forma singularis. *Apud Talmudicos,* עלאי בעו מיא תתאי לא בעו Superiores petierunt aquam, inferiores non petierunt, Taan. fol.3.

עִלְוִיָא · עִלּוּי *Æstimatio*, Hebr. עֵרֶךְ: ut, בְּעִלּוּי נַפְשָׁתָא Pro æstimatione animæ sunto Domino, id est, personæ, Levit.27.2. in Jonath. וִיהֵי עִלְוִיֵהּ Et sit æstimatio ejus, vers.3. כְּעִלְוִיֵהּ יְקוּם Juxta æstimationem ejus erit, v. 17. In Jonathane punctatum est עִלּוּי, in Targum Hierosol. עִילוּי: utraque forma aliena & inusitata in Nominibus hujusmodi. *Apud Talmudicos:* הקדש עלוי Sanctificatio æstimationis, Erchin cap.8. Temura cap.7. & alibi. Vide glossatores. Apud Rabbinos etiam est, *Laudatio: Præstantia, Excellentia.*

עִלִּית *Ascensus, Ascensio.* Oppositum ejus יְרִידָה Descensus. Item *Optimum, Præstantissimum, idem quod* מְעוּלֶּה *suprà:* שלם נזק מן העלייה Persolvit damnum ex præstantissimo & optimo, id est, מן המעולה, aut המוטב, Bava kama cap.1. in Mischna.

עֲלָתָא · עֲלָא *Holocaustum, ab Ascendendo, quia totum combustum in fumum & aerem ascendit. Respondet Hebræo* עוֹלָה, *unde analogia requireret formam Chaldaicam* עֲלָא, *emphat.* עֲלָתָא. *Nam Cholem Hebræorum solet in Kametz Chaldæis mutari:* וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא Et offeretis holocaustum, Num.28. v.27. בַּעֲלָתָא Juxta holocaustum, Ezech.45.25. *Constructum,* עֲלַת שַׁבָּת Holocaustum sabbathi, Num.28.10. בַּר מֵעֲלַת צַפְרָא Præter holocaustum temporis matutini, Numer. 28. vers. 23. *Affix.* וְיַת עֲלָתֵיהּ Et holocaustum ejus, Numer.6.16. וְיַת עֲלָתָךְ Et holocaustum tuum, Levitic. 9.v.7. עֲלָתְהוֹן Holocaustum ipsorum, Lev.10.19. *Plur.* עֲלָוָן שְׁמִינִין Holocausta pinguia offeram tibi, Psalm.66.15. בַּעֲלָוָן Cum holocaustis persolvam vota mea, ibid. v.13. לַעֲלָוָן In holocausta, Esr.6.9. *Emphat.* וְעַל רַבָּא יְהֵי עֲלָתָא Et super principem

erit

erit offerre holocausta, Ezech.45.17. *Aff.* אֵמְרֵי עֲלָוָתָךְ Arietes holocaustorum tuorum, Jesa.43.v.23. עֲלָוָתְהוֹן Holocausta ipsorum, Jesa.56.v.7. עֲלָוָתְכוֹן Holocausta vestra, Deuter.12.6. בַּעֲלָוָתָנָא Cum holocaustis nostris, Jos.22.27. וַעֲלָוָתֵיהּ Et holocausta ejus, 1.Reg 10.5.

עִילִית · עֲלִיָה *Cænaculum, Tabulatum, propriè altum, in quod Ascenditur, Hebraicè* עֲלִיָּה: ut, וְאַחַד דַּשֵׁי עִלִּיתָא Et clausit januas cœnaculi, Judic.3.23. *Construct.* וּסְלֵיק עַל עִלִּית תַּרְעָא Et ascendit in cœnaculum portæ, 2. Sam.18. v.33. Regia habent עֲלִית, ex forma Hebraica: עֲלִית כָּתְלָא זְעֵירָא Cœnaculum parietis parvum, 2.Reg.4.10. בַּעֲלִית בֵּית קַיְטָא In cœnaculo domus æstivæ, Judic.3.v.20. *Aff.* בְּעִלִּיתֵיהּ דִי בְשׁוֹמְרוֹן In cœnaculū suum quod erat in Samaria, 2.Reg.1.2. Sic Dan.6.10. *Plurale,* וְעִלִּין מְרַוְחִין Et cœnacula spaciosa, Jere.22.14. *Aff.* וְעִלִּיתֵיהּ Et cœnacula sua, Jerem.22.13. *Apud Talmudicos metaphoricè sic vocatur locus in utero mulieris, ubi coquitur semen ejus,* scribit Majemon in הלכות אסורי ביאה cap.5. Vide Talmud in Nidda cap.2.in Mischna.

Apud Talmudicos: ראיתי בני עלייה והן מועטין *Vidi filios cœnaculi, & erant pauci*, Succah fol.45.2. Adducitur in More par.1. cap.34.

עֲלַת · עִלִּית · עִילִיתָא *Amphora, Cantharus vasculi genus, quo Ascendere fit,* id est, *petitur vinum ex cado:* עִלַּת נִקְפַּת בְּכַדָּא Cantharus percusit, decollavit cadum, Erubhin fol.53.2. id est, cantharo exhaustus est cadus usque ad fundum, ut vinum deficiat: זבניה בתליסר עיליתא דדינרי דדהבא Vendidit eum tredecim amphoris, sive vasculis, sive tonnis denariorum auri, Schab.119.1. הוה ליה עיליתא דדינרי Erat ipsi amphora plena pecuniâ, Basra 133.2.

עֲלִיתָה · עֲלוֹתָא *Nomen rei in quam ignis nullas vires habet*, Sanhedr. fol.108.2. *Baal Aruch legit* אליתא, *& scribit, esse speciem animalis, ignem extinguentis.*

עַל · עֲלוֹי · עִילָוֵי *Super, Supra, Contra, Adversus, Coram, Pro, Propter, Eo quòd.* Et interdum pro אֶל *Ad, Apud, Juxta, Secundum: In:* עַל אַפֵּי תְהוֹמָא Super faciem abyssi, Genes.1.2. דִּסְמִיךְ עַל מַדְבְּרָא Quæ vicina est ad desertum, id est, לְמַדְבְּרָא, Genes.14.6. עַל עֵינָא דְמַיָּא Juxta fontem aquarum, Genes.16.7. וְאִתְרַעֲמוּ עַל מֹשֶׁה Et murmuraverunt contra Mosen, Numer.14.2. עַל אַנְפֵּי זַעְפָּא Coram facie tempestatis, Psalm.18.43. וּסְלֵיק עַל גָּזְזֵי עָנֵיהּ Et ascendit ad tonsores gregis sui, Genes.38.12. וּמַיְתַן גֻּבְרַיָּא עַל נְשַׁיָּא Et obtulerunt viri cum mulieribus, Exod.35.22. Sic abusivè dicitur, unde & Regia habent עִם Cum. Sic Jesa 7.2. עַל יָתְבָהָא Propter habitatores suos, Mich.7.13. וְתִתֵּן יָתְהוֹן עַל סַלָּא Et pones ea in canistrum, Exod.29.v.3. כְּתִיבִין עַל סְפַר Scripta sunt in libro, 2.Reg.15.26. וִיקָרֵב עַל חוֹבְתֵיהּ Et offeret pro delicto suo, Levit. 4.3. *Adjungūtur ipsi nonnunquam quædam particulæ;* עַל אִלֵּין · עַל דֵּין · עַל דְּנָא *Propter hoc, Propterea, Propter:* עַל כֵּן *Propter sic, Idcirco, Propterea.* עַל כֵּן *Propter, Propterea, Ideo. Cum Pronominibus,* מֵעֲלָוַי A me, 1.Sam.13.11. עֲלָךְ Ad te, עֲלוֹהִי & Hierosolymitanè עֲלוֹי Contra, Super, Ad eū, עֲלֵיהוֹן Ad eos, עֲלֵיהֵן eas, עֲלָנָא nos, &c. עֲלַי Super me, scil. est, mihi incumbit, Mei officii est, Teneor, Obligatus sum. Sic cum aliis Affixis. *Apud Talmudicos,* עַל יַד עַל יַד id est, מְעַט מְעַט *Paulatim*, secundum Baal Aruch, Schabb. fol.156.1. Citat idem aliud exemplum ex Ketubh. fol.100. sed istud non reperi.

עֵיל · עֵילָא · לְעֵיל · מִלְּעֵיל (quod est ex מִן לְעֵיל) *Super, Desuper, Supernè:* עֵיל מִן אָעַיָּא Suprà à lignis, id est, Super ligna, Hebr. מִמַּעַל לָעֵצִים, Gen.22.v.9. וּבֵינֵי מַיָּא דִלְעֵיל Et inter aquas quę supra sunt, Genes.1.v.7. in Jonath. יִקְרָא לְאִנְגְלֵי מְרוֹמָא מִלְּעֵיל וּלְצַדִּיקֵי אַרְעָא מִלְּרַע Vocabit Angelos supernè, & justos terræ infrà, Psal.50.4. סָלֵיק עֲלָךְ לְעֵילָא לְעֵילָא Ascensurus est super te sursum sursum, i.e. summè, Deuter.28 43. וּמִטַּלָא דִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא Et rore cœlorum desuper, Genes 27.39. & 49.25. מִבַּר עַשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא A filio viginti annorum & suprà, Exod.30.14. כְּמֶחֱזֵי אֱנָשׁ עֲלוֹהִי מִלְּעֵילָא Sicut aspectus hominis super eum desuper, Ezech.1.v.26. בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא In cœlis desuper, 1.Reg 8 23. דְמִן לְעֵיל Quod suprà est, Jobi 18.16. *Hinc apud Grammaticos, Vox* מלעיל *Milhel,* id est, *Vox penacuta, accentum habens desuper, suprà ab ultima,* i.e. *in penultima. Et opponitur* מִלְּרַע *Ab infrà,* id est, *accentum habens in ultima.*

מַעְלָא · מַעְלֵי *Præstans, Excellens:* מַעְלֵי הֲווֹ קְטִילֵי סַיְפָא Præstantiores fuerunt interfecti gladio, Hebr. טוֹבִים Meliores, Thren.4.9. *Apud Talmudicos frequentissimum;* אי מעלי הב לי Si bonum est, dato mihi, Pesach. fol.74 2.

מַעַלְיָא *Dignitas, Honestas, Præstantia:* לישנא מעליא הוא Sermo honestatis est, id est, honestus, honorificus.

מַעֲלָה *Superioritas, Præstantia, Excellentia, Dignitas, Celsitudo.* מַעֲלַת כְּבוֹדְךָ *Excellentia gloriæ tuæ:* quæ verba honoris sunt de viro excellēti, quem nomine suo appellare erubescūnt. Sic & Latini, *Excellentia tua,* pro *Tu:* Item *Virtus,* ספר המעלות *Liber Virtutum, Ethica.*

מַעַלְיוּתָא *Idem, apud Talmudicos:* לְמַעַלְיוּתָא דְמָר Propter excellentiam Domini: מלי דמעליותא Verba honorifica, Verba dignitatis: מאי מעליותא Quæ præstantia? מפשר למעליותא *Explicabat honorificè,* Berach. fol.56.1. id est, *in bonum, in bonam partem.*

עלל עַל *Ingredi, Intrare, Introire.* De ſole dictum, eſt *Occumbere. Uſurpatur promiſcuè ex Quieſcentium ſecundâ, & Defectivorum ſecundâ, formis. Reſpondet Hebræo* בוא, *cùm hoc ſenſu ſumitur, & quandoq; verbo* קָרַב, *cùm ad concubitum refertur. Præteritum,* עַל לְקָדָמַי Venit coram me, Gen. 6.13. עַל וּבְעָה מִן מַלְכָּא Ingreſſus eſt & petiit à Rege, Dan.2.16. אֲרֵי עַל שִׁמְשָׁא Nam occubuerat Sol, Geneſ.28.11. וְעַל לְוָת הָגָר וְעַדִיאַת Et ingreſſus eſt ad Hagar, & concepit, Geneſ.16.v.4. id eſt, Coivit cum ea. מָה דֵין עֲלְתָּא Ut quid intraſti ad concubinam patris tui? 2.Sam.3.v.7. הַעֲלְתָּא עַד מַעְרָב Num ingreſſus es uſque ad occidentem? Jobi 38. 16. וְעָלִית לְוָתַהּ Et ingreſſus ſum ad eam, Hebr. וָאֶקְרַב Et appropinquavi ad eam, Deuter. 22.14. Sic, וְעָלִית לְוָת נְבִיאֲתָא Et ingreſſus ſum ad prophetiſſam, id eſt, concubui, Jeſa.8.3. וְעָלוּ כָּל עַמָּא דְאַרְעָא Et ingreſsi ſunt univerſus populus terræ, 2.Reg.11.18. עַד דְעָלוּ Donec ingrederentur, Exod.16.35. וְעָלוּ כָּל עַמָּא Et ingreſsi ſunt univerſus populus, 2.Reg.11.18. *Fœmin.* וְעָלַת רוּת בְּרָז Et ingreſſa eſt Ruth ſecretò, Ruth.3.v.6. לְבֵית מִשְׁתְּיָא עֲלָלַת In domum convivii ingreſſa eſt, Dan.5.10. quod ſcribitur ex forma perfecta, ſed legitur ex forma defecta. *Plurale,* כָּל נַפְשָׁתָא דְעָלָא Omnes animæ quæ ingreſſæ ſunt cum Jacobo, Geneſ.46.26. *Partic.* וְלָא יְהֵי עָלֵיל Ut nō ſit ingrediens, id eſt, ingrediatur, Levit.16.v.2. כָּל דְעָלֵיל לְמַשְׁכְּנָא Omnis qui ingreditur in tabernaculū, Numer.19.v.14. אֲרֵי נָפֵק וְעָלֵיל Nam egreditur & ingreditur in capite ipſorum, 1.Sam.18 16. *Plurale defectum,* בֵּאדַיִן עָלְלִין Tunc ingreſsi ſunt harioli, Dan.4.v.4. quod ſcribitur cum ל redundanti, ut antè in fœm. præteriti. *Emphat.* וְעָלַיָּא דְכַר וְנוּקְבָא Et ea quæ ingreſſa ſunt maſculus & fœmina, Gen.7.16. וּלְנָפְקַיָּא וּלְעָלַיָּא Et egredientibus & ingredientibus, Zachar.8.v.10. לְכָל עָאלֵי Omnibus ingredientibus portam tabernaculi, Geneſ. 23.10. *Infinitivus,* וּמֵעַל בְּתַרְעֵי יְרוּשְׁלֵם Et ingredi per portas Jeruſalem, Jerem.17. v.27. לְמִפַּק וּלְמֵעַל Egredi & ingredi, Deut.31.2. כַּד קְרֵיב לְמֵעַל Quum appropinquaret intrare Ægyptū, Geneſ.12.v.11. כְּמֵעַל שִׁמְשָׁא Juxta occumbere Solem, Ad occaſum ſolis, Deut.16.6. מִלְּמֵעַל Ab ingrediendo, ne ullus ingrediatur, Jeſa.24.v.10. *Hinc irregulariter;* וְעַד מֶעָלֵי שִׁמְשָׁא Et uſque ad occaſum ſolis, Dan.6.14. Sic, וְעִם מֶעָלֵי שִׁמְשָׁא Et cum occaſu Solis, Numer. 25. 4. in 1. Jonath. cum י paragogio. *Cum Aff.* בְּרִיךְ אַתְּ בְּמֵעָלָךְ Benedictus eris in ingreſſu tuo, Deut.28.6. כְּמֵעַלְהוֹן יֵעוֹל Cū ingreſsi fuerint ipſi, ingredietur, Ezech. 46.10. וִיהֵי כְּמֵעָלָךְ Eritque intrante te, 1.Sam.10.5. כְּמֵעַלְכוֹן לְקַרְתָּא Quū ingredimini urbem, 1.Samuel.9.v.13. *Imperativus,* עוּל אַתְּ, Ingredere tu,

Geneſ.7.1. עוּל כְּעַן לְוָת אַמְתִי Ingredere nunc ad ancillam meam, Geneſ.16.2. id eſt, concumbito cum illa. וְעוּלוּ לְטוּרָא Et ingredimini in montem Emorrhæorum, Deuter.1.v.7. עוּלִי Ingredere, 1.Regum 17.v.13. וְעוּלִי שְׁכוּבִי עִמֵּיהּ Et ingredere concubitura cum ipſo, Geneſ.19.v.34. *Futurum,* אֵעוֹל לְבֵיתָךְ Ingrediar domum tuam, Pſalm.5.8. וְאֵעוֹל לְוָתַהּ Et ingrediar ad eam, Concumbam cum ea, Geneſ. 29. 21. וְתֵעוּלִי Et intrabis, Ruth.3.v.4. וְעִמִּי תֵעוּלִי Et mecum ingredieris, Cantic.4.8. ſic ibi legendum: אֲרֵי לָא יֵעוֹל עֲלָךְ Nam non ingredietur ad te, Heb. יִקְרַב, Jeſa.54. v.4 הוּא יֵעוֹל לְתַמָּן Ipſe ingredietur illuc, Deut.1. 38. וּדְיֵעוֹל Et qui intraverit, 2.Reg.11.8. נֵעוֹל לְקַרְתָּא Intremus in urbem, 2.Reg.7.4. תֵּעֲלוּן Et ingrediamini, Deuter.8.1. אִין יֵעֲלוּן לְנִיחַ Si ingredientur in requiem, Pſal. 95.11. *Aphel,* אָעֵיל *Ingredi facere, Introducere, Adducere, Afferre; Præteritum,* אָעֵיל יָתִי יְהוָה Introduxit me Dominus in domum gymnaſii doctrinæ Iſraël, Cantic.2.4. וְאָעֵיל גַּבְרָא יָת גֻּבְרַיָּא Et introduxit vir iſte viros illos in domum Joſeph, Geneſ.43.17. *Cum Aff.* אַעֲלַנִי לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל Introduxit me in terram Iſraël, Ezech. 40.2. וְאַעֲלַנִי Et introduxit me in veſtibulum domus, Ezech.40.48. וְאַעֲלִנּוּן לְאַסְחַרוּתָא Et introduxit eos in conſeſſum, 1.Sam.9 22. Et cum נ ad compenſationem ejecti Dageſch ex prima radicali, quod requirebat forma conjugationis, הַנְעֵל לְדָנִיֵּאל Introduxit Danielem, Dan.2.v.25. הַעֵלְתְּ יָתַנָא בִּמְצַדְתָּא Introduxiſti nos in laqueum, Pſal. 66.11. וְאַעִילוּ יָת לוֹט לְוָתְהוֹן Et introduxerunt Lotum ad ſe in domum, Gen.19.10. *Participium plurale,* וּמַעֲלִין אַתּוּן לֵהּ לְבֵיתָא Et vos introducitis illud in domum, Hag.1.9. *Infinitivus,* לְהַעָלָה Ad introducendum magos, Dan.5.9. quod eſt cum ה paragogico: לְהַנְעָלָה קֳדָמַי Ad introducendum coram me, Dan.4.3. ubi נ eſt compenſativum ejecti Dageſch, ut antea. לְאַעָלָא לִנְבִיָּא Ad adducendum prophetæ, 1.Sam.9.7. *Cum Aff.* לְאַעָלוּתָךְ לְאַתְרָא Ad introducendum te in locum, quem præparavi, Exod.23.20. לְאַעָלוּתְהוֹן Ad introducendum eos in terram, Deut.9.28. *Imperativus,* אָעֵיל יָת גֻּבְרַיָּא לְבֵיתָא Introduc viros iſtos in domum, Geneſ.43.16. הַעֲלְנִי קֳדָם מַלְכָּא Introduc me coram rege, Dan.2.24. אָעִילוּ חֶזְוָתְכוֹן Admovete viſiones veſtras, Hebr. הַגִּישׁוּ Jeſa.41.21. *Futurum,* כַּד אָעֵיל יָתְכוֹן Quum introduxero vos, Ezech.20. v 42. וְאַעֲלִנָּךְ Et introducam te in domum ſanctuarii mei, Cantic.8.2. תָּעֵיל לְתֵיבוּתָא Intoduces in arcam, Geneſ.6.19. וּלְוָת עַמֵּיהּ תַּעֲלִנֵּיהּ Et ad populum ſuum introduces eum, Deuter. 33.7. in T.Jon. וְתַעֲלִנַּהּ Et introduces eam intra domum tuam, Deut.21.12. וְתַעֲלִנּוּן לְבֵית מַקְדְּשָׁא Et introduces eos in domum ſanctuarii Domini, Jere.35. verſ.2.

v.2. אֲרֵי יַעֲלִינָךְ Cùm introduxerit te in terram Cananæorũ, Exod.13.5. מַה נָעִיל לְגַבְרָא Quid afferemus viro isti, Hebr. נָבִיא, 1.Sam.9.7. *Ithpehal vel Ithpabel, Præteritum,* רְאִתְעַל מִדְּמְהוֹן Ex quorũ sanguine illatus est ad expiandum, Levit.16.27. אֲרֵי אִתְעֲלוּ לְבֵית Eo quod introducti essent in domum Joseph, Gen.43.18. *Participium,* אֲנַחְנָא מִתְעֲלִין Nos introducimur, Gen.43.18. *Futurum,* בְּמַיָּא יִתְעַל In aquas immittetur, Levit. 11. v. 32. לִקְבוּרִין יִתְעַל In sepulchra adducetur, Jobi 21.v.32. לְיוֹם רִגְוָתָא יִתְעֲלוּן In die commotionum introducentur, Job.31.20.

עַלְלָא *Et fœmininè* עַלַּלְתָּא עַלְלָא *Proventus, Fructus, Hebr.* תְּבוּאָה, *qui provenit & introducitur præsenti anno, non qui collectus est anno præterito, qui dicitur* עֲבוּרָא, *ut suprà positum:* כְּמָא דְאַסְגֵּיתִי לְהוֹן עַלְלָא Sicut multiplicavi eis proventus, Hos.4.7. עֲלַל טוּרַיָּא יִסּוֹבְרוּן לֵיהּ Proventum montes ferent ei, Jobi 40.15. וְתַעְבֵּד עֲלַלְתָּא Et edet proventum במבנשכון יָת עֲלַלְתָּא protribus annis, Levit.25.21. בְּמִכְנַשְׁכוֹן יָת עֲלַלְתָּא דְאַרְעָא Quum congregaveritis proventum terræ, Levit.23.39. *Constr.* עַשְׂרָא תְעַשַּׂר יָת כָּל עֲלָלַת זַרְעָךְ Decimando decimabis omnes proventus seminis tui, Deuter.14.22. וַעֲלָלַת כַּרְמָא Et proventum vineæ, Deuter. 22.9. כַּעֲלָלַת אִדְּרָא וּכַעֲלָלַת מַעְצַרְתָּא Quasi fructus areæ, & quasi fructus torcularis, Numer.18.30. וַאֲכַלוּ מֵעֲלָלַת אַרְעָא Et comederunt de proventu terræ Canaan anno illo, Jos.5.12. *Cum Affixis,* עֲלַלְתַּהּ לְאוֹסָפָא לְכוֹן Ut addatis vobis proventum ejus, Levit.19.25. וְתִכְנוֹשׁ יָת עֲלַלְתַּהּ Et colliges proventũ ejus, Lev.25.3. וַעֲלַלְתְּהוֹן דְּרַשִּׁיעֵי Et proventus eorum, improborum scilicet, conturbabitur, Prov.15.6. וְלָא נִכְנוֹשׁ יָת עֲלַלְתָּנָא Nec colligemus proventus nostros, Levit.25.v.20. *Plurale emphat.* כְּמִנְיַן שְׁנֵי עֲלַלְתָּא Juxta numerum annorum proventuum, Levit.25.v.15. אֲרֵי מִנְיַן עֲלַלְתָּא Nam numerum proventuum ipse vendit tibi, Levit.25.16.

מַעֲלָנָא *Introitus: Occasus, de sole: Porta: respondet Hebræo* מָבוֹא: ut, מַעֲלָנָא מַדִּינְחָא Introitus ab oriente, Ezech. 42.9. וְעַד מַעֲלָנָא דְמִנִּית Et usq; ad introitũ Minnith, Judic.11 3. לְמַעֲלָנָא תְלִיתָאָה Ad introitum tertium, Jere.38 14. וְאַעֲלַנִי בְמַעֲלָנָא Et introduxit me in introitũ, Ezech.46.19. *Cum Affixis,* מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא וְעַד מַעֲלָנֵיהּ Ab ortu Solis ad occasum ejus, Psal.50 1. *Plurale constr.* רָחֵים יְהוָה מַעֲלָנֵי מַקְדְּשָׁא Diligit Dominus portas sanctuarii, Hebr. שַׁעֲרֵי, Psal.87.2. לְמַעֲלָנֵי בֵיתָא Ad introitus domus, Ezech.44 5. וְעַד יַמָּא רַבָּא מַעֲלָנֵי שִׁמְשָׁא Usq; ad mare magnum occasuum solis, Jos.1.4. id est, totius occidentis tractus.

Secundò עַלֵּל *Racemare. Futurum,* וְכַרְמָךְ לָא תְעַלֵּל Et vineam tuam non racemabis, Hebr. תְעוֹלֵל, Levit.19.10. Deut.24.21.

Tertiò עוֹלֵל · עַלֵּל הַעֲלִיל & הִתְעַלֵּל *Machinari, Causam, Occasionem quærere vel præbere, Moliri facinus: Agere, Facere, Operari.*

עֲלִילָה *Machinatio, Facinus, Scelus, Astutia, Fallacia, Dolus, quãdo in malum sumitur, Opus, Factum:* באו בעלילה Venerunt machinationis alicujus causâ, ut certi quid machinarentur.

עָלִיל *Palàm, Manifestè.* In Mischna, בין שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל Sive videatur (luna) manifestè, sive non videatur manifestè, Rosch haschana fol. 21. 2. Glossa, בגלוי לכל Manifestè omnibus. In Gemara ibidem, מאי משמע דהאי עליל לישנא דמיגלי הוא Quis sensus est hujus vocis עליל? significat Manifestum: Sic in Schab. fol.133.2. בעליל העיר צריך לפסוק במדידה In conspectu totius urbis, (i. e. coram omnibus) metiendum est, Sanhed. fol.14.2.

עָלוּל *Factum: Causatum, Effectum, apud Philosophos. Apud Talmudicos,* המשקין שהן עלולין לקבל טומאה Liquores qui facti sunt ad recipiendam immundiciem, Pesachin fol.18.2. id est, affecti, dispositi. *Item apud Grãmaticos,* עלולי הפא Quiescentia Pe; sive primâ radicali Jod: עלולי הלמד Quiescentia Lamed, hoc est, tertiâ radicali, More par.1. cap.67.

Deinde עָלוּל *Æger, Infirmus, Debilis:* דעת עלול Scientia infirma, More par.1. cap.ultim. vide & par.2. cap.40. *Est ex lingua Arabica, ut videre est in Schindlero.*

עִלָּא · עִלְּתָא *Causa, Occasio:* הֲווֹ בָעַיִן עִלָּא Fuerunt quærentes, quæsiverunt occasionem, Dan.6.4. אַשְׁכַּחוּ עִלָּא Invenerunt occasionem, Heb. עֲלִילָה, Psal.14.1. יִכְנוֹשׁ עִלָּא לֵהּ Colliget occasionem iniquam sibi, Psal 41.7. אִשְׁתַּכְחַת בְּהוֹן עִלָּא Inventa est in eis causa iniquitatis, vel simpliciter, Iniquitas, Psal.53.2. Hebr. עָוֶל Iniquitas, & sic pertinebit ad עול. Elias *Causam* exponit. Sic, מָרֵי עִילָא Author iniquitatis, Psal.71.4. Hebr. מִכַּף מְעַוֵּל E manu iniquè agentis. Hæc possunt ad עול referri, unde עִילָא Iniquitas. Vide illic. *Rabbinis Deus vocatur* עִלַּת הָעִלּוֹת *Causa causarum.* Item, עד שימצא לו קצת עילה להמיתו Donec inveniat aliquam occasionem occidendi eũ, Kimchi 1.Reg. 2.28. in Com. מְעוּלָּה *Causatum.*

עוֹלְלִין *Racemi:* הֲלָא מַשְׁאֲרִין עוֹלְלִין Nonne reliquos fecissent racemos? Obad 1 5.

מַעֲלָלִין *Opera, Actiones:* וּכְבִישׁוּת מַעֲלָלֵיהוֹן Et secundum malitiam operum ipsorum, Psal.28. vers 4.

עַלְעוּלָא · עַלְעוּל *Turbo, Tempestas, Procella. Respondet Hebræis* סוּפָה, סַעַר & *sive* סְעָרָה. *Scribitur & promiscuè* עַלְעוּלָא *cum Cholem:* וְעַלְעוּל מִתְבַּגַּשׁ Et tempestas conturbans, Jerem.23.v.19. בְּעַלְעוּל בְּיוֹם רוּחַ Cum turbine in die venti, Amos 1.14.

תּוּעוּף עַלְעוּלָא לְחַדָא Æſtuabit turbo vehementer, Pſalm.50.3. *Cum Aff.* תִּרְדְּפִנּוּן בְּעַלְעוּלָךְ Perſequeris eos in tempeſtate tua, Pſal.83.16. *Plurale,* וְרוּחַ עַלְעוּלִין תְּבַזַּע Et ventus tempeſtatum, id eſt, intempeſtus, diſrumpet, Ezech.13.11. בְּרוּחַ עַלְעוּלִין Vento tempeſtatum ſive turbinum, procelloſo, turbulento, Hab.3.14.

עַלְעֵל *Perturbare, Turbine, Procellis agitare vel dejicere. Futurum,* וִיעַלְעֲלִנֵּיהּ מֵאַתְרֵיהּ Et turbine agitabit eum de loco ſuo, Hebr. וַיְשָׂעֲרֵהוּ Job.27. verſ.21. הרוח שעלעלה את הגפנים Ventus dejiciens vites, Kilaim capite 7. דמעלעלין בגימגומא פסילוסין איקרין Qui turbulenti ſunt vel turbulenter loquuntur cum balbutie, balbi vocantur, Zohar in Levit. col.473.

עֲלַם *Roborari, Roborare ſe, Fortem eſſe, quo ſignificato dicitur etiam* אלם. *Præteritum,* חַיַּיָא עֲלִימוּ Vivi corroborati ſunt, Heb. עָצְמוּ, Pſal.38.20. *Imperativus,* תְּקִיף וַעֲלַם Fortis eſto & roborate, Hebr. חֲזַק וֶאֱמָץ, Joſ.1.6. Sic Deut.31.7. תְּקִיפוּ וַעֲלִימוּ Fortes eſtote & roboramini, Joſ.10. v.25. *Pahel Imperativus,* תְּקַף וְעַלֵּם לִבָּךְ Confirma & corrobora cor tuum, Pſal.27.14. *Ithpehal, Futurum,* וְיִתְעַלַּם לִבְּכוֹן Et roborat ſe animus veſter, Pſal.31.25. *Talmud.* ונתעלמה ממנו הלכה Et confirmata de ipſo fuit ſententia juris, Sanhedr. folio 107.1.

Deinde עֲלַם *& in Niphal,* נֶעְלַם *Latere, Abſconditum eſſe,* Hebr. *Apud Grammaticos,* ה׳ הַנֶּעְלָם *He abſconditum*, id eſt, *quieſcens.* Oppoſitum ejus הַנִּרְאָה *Apparens*, id eſt, *mobile*, quod pronunciatur. Hinc Geneſ.45. in Aben Eſra, ידוע כי פה מוכרת וכאשר יהיה סמוך ישוב ההא הנעלם ליו״ד נעלם Notum eſt, quòd פֶּה abſolutum nomen eſt: quando verò eſt conſtructum, vertitur He quieſcens in Jod quieſcens. *Quandoq; dicitur* נח נעלם Quieſcens: ut, מצאנו האלף שיבוא נח נעלם אחר כל תנועה Invenimus quòd litera א venit quieſcens poſt omnes vocales. עלומי ע״ין *Occultantia Ajin*, id eſt, *verba quieſcentia ſecundâ radicali*, Aben Eſra, Pſal.74.12. Vide & Hoſeæ 8.4. in eodem.

העלמה · העלם *Abſconſio:* למעלה אמר כאור בהעלם היו״ד ſuprà dixit כָּאוֹר (pro כַּיְאוֹר) cum occultatione Jod, Amos 9.5.

עֲלִים · עֲלִים *Fortis, Robuſtus. Plurale,* וַעֲלִימִין תְּבַעוּ נַפְשִׁי Et fortes quærentes animam meam, Pſal.54.5. Hebr. וְעָרִיצִים, Præfracti, tyranni.

עֲלִימוּת *Robur, Fortitudo: cum Affixo,* חֲלָשׁוּתִי תַּקִּיפָא מֵעֲלִימוּתֵיהּ דְאַבָּא Debilitas mea fortior eſt robore patris mei, 1.Reg.12.10.

עוּלֵימָא · עוּלֵים *Puer, Puerulus, Adoleſcens. Dicitur de puero adhuc lactente & infante, ut Moſe, ac de adulto ad miniſteria apto. Reſpondet Hebraicus* עֶלֶם *&* נַעַר: ut, וְתַמָּן עִמָּנָא עוּלֵים עִבְרָאָה עַבְדָּא לְרַב קְטוֹלַיָּא Et ibi nobiſcum erat puer Hebræus, ſervus præfecti militum, Geneſ.41.v.12. de Joſepho in Ægyptum vendito: שְׁלַח עוּלֵימָא עִמִּי Mitte puerum mecum, Geneſ. 43.8. de Benjamine juniore filio Jacobi, in Ægyptum poſtulato: וְהָא עוּלֵימָא בָּכֵי Et ecce puerulus flebat, Exod.2.6. de Moſe in arcula incluſo & in aquam projecto; בַּר מַן דֵּין עוּלֵימָא Cujuſnam filius eſt hic adoleſcens? 1.Sam.17.55. de Davide in occurſum immanis Philiſtæi prodeunte: וַאֲתָא עוּלֵימָא דְכַהֲנָא Et venit puer ſacerdotis, ſcil. miniſtrans ei, 1.Sam. 2.13. וְלָא שְׁלַף עוּלֵימָא חַרְבֵּיהּ Et non extraxit adoleſcens gladium ſuum, Judic.8.20. בְּעוּלֵימָא בְּאַבְשָׁלוֹם In adoleſcente Abſalomo, 2.Samuel.18.12. שְׁלָם לְעוּלֵימָא לְאַבְשָׁלוֹם Eſtne pax, id eſt, rectène valet adoleſcens Abſalom? ibid. verſ.29. מֵעוּלֵימָא וְעַד סָבָא A puero uſque ad ſenem, Geneſ.19.4. *Cum Affixis,* וּפוּרָה עוּלֵימֵיהּ Et Phura puer ejus, Jud.7.11. עוּלֵימָךְ Puer tuus, ibid. ver.10. לְעוּלֵימֵיהּ Puero ſuo, 2.Reg.4.v.24. *Plurale,* עַסְרָה עוּלֵימִין Decem adoleſcentes ferentes arma Joab, 2.Samuel.18.v.15. מִדַּאֲכַלוּ עוּלֵימַיָּא Exceptis iſtis quæ comederunt pueri, Geneſ.14.24. בְּעָנָא וּבְעוּלֵימַיָּא In grege & in pueris, Jobi 1.16. וַאֲמַר דָּוִד לְעוּלֵימַיָּא Et dixit David ad pueros, 1.Sam.25.5. *Conſtr.* וַאֲמַרוּ עוּלֵימֵי מַלְכָּא Et dixerunt adoleſcentes regis, miniſtri ejus, Eſth.2.v.2. מֵעוּלֵימֵי יוֹאָב De adoleſcentibus Joab, 2.Sam.20.11. *Cum Aff.* יָת תְּרֵין עוּלֵימוֹהִי Duos pueros ſuos, Gen.22.3. שְׁאַל יָת עוּלֵימָךְ Interroga adoleſcentes tuos, 1.Sam.25.v.8. בְּיוֹמֵי עוּלֵימַי In diebus puerorum meorum, Jobi 29.5. בְּעוּלֵימַנָא Cum pueris noſtris, Exod.10.9. וַאֲמַרַת לְעוּלֵימָהָא Et dixit adoleſcentibus ſuis, 1.Sam.25.19.

עוּלֵימְתָּא *Puella, Adoleſcentula, Juvencula, ætatis nomen:* תְּהֵי עוּלֵימְתָּא Eritque puella cui dixero, Gen.24.14. וְעוּלֵימְתָּא שַׁפִּירַת חֵזוּ Et puella pulchra aſpectu, ibid. verſ.16. נִקְרֵי לְעוּלֵימְתָּא Advocemus puellam, ibid. v.59. *Plurale,* עוּלֵימָן בְּתוּלָתָן Puellas virgines pulchras aſpectu, Eſth. 2. v.2. עוּלֵימָן דְּאֶסְתֵּר Puellæ Eſtheræ, Eſth.4.4. ubi Regia habent עוּלֵימָתָן, quæ eſt forma compoſita ex abſoluta & emphatica. *Cum Aff.* וְאִתְחַבְּקַת בְּעוּלֵימָתוֹי Et adhæſit puellis illius, Ruth.2.v.23. עִם עוּלֵימָתַי Cum puellis meis, Ruth.2.8. חֲמֵשׁ עוּלֵימָתַהָא Quinque puellæ ejus, 1.Sam.25.42.

עוּלֵימוּת *Pueritia, Juventus, Adoleſcentia:* עוּלֵימוּת וְיוֹמֵי אוּכָּמוּת Adoleſcentia & dies nigredinis capillorum, vanitas eſt, Hebr. הַיַּלְדוּת, Eccleſ.12.1. *Cum Apocopa,* בָּתַר דְּסֵיבִית תְּהֵי לִי עוּלֵימוּ Poſtquam ſenui, erit mihi juventus, Geneſ.18.12. *Aff.* בַּהֲתַת עוּלֵימוּתִיךְ תִּתְנְשִׁין Cōfuſionis adoleſcētiæ tuæ oblivisceris, Jeſa.54.4. חֲדֵי עוּלֵימָא בְּיוֹמֵי עוּלֵימוּתָךְ Lætare adoleſcens in diebus adoleſcentiæ tuæ, Eccl.11.9.

עוּלֵימִין

עולמין *Idem: Cum Aff.* קַצַּרְתָּא יוֹמֵי עוּלֵימוֹי Abbreviasti dies adolescentiæ ejus, Hebr. עֲלוּמָיו, unde Veneta עֲלִימוֹי, non malè; cùm hæ duæ formæ sibi respondeant, Psal.89.46.

עֵילָם *Elam, nomen proprium regionis*, Jesa.11. v.11.&c. *Hinc apud Talmudicos*, היו כתובין גיפטית מדית עברית עילמית יונית Si scripti fuerint Ægyptice, Medicè, Hebraicè, Elamiticè, aut Græcè, Schab. fol.115.1.

עָלַם · עָלָם *Seculum, Æternum, Æternitas, Perpetuum, Sempiternum: Mundus. Notat plerumque tempus homini incertum & absconditum ex Hebraica etymologia, nunc æternum, nunc longissimum, nunc longum, nunc brevius & definitum, veluti Jubilæum & quinquaginta annorum. In Venetis plerumq. in Targum scribitur* עָלָם, *emphaticè* עָלְמָא, *sed Babylonicè apud Dan.* עָלַם, *emphaticè* עָלְמָא, *quod rectum. Nam prius Kametz respondet Hebræo Cholem, ex forma* עוֹלָם, *quod sic communiter mutari solet, & inde ultimum Kametz transit in Pathach:* קְיָם עָלַם Fœderis sempiterni, Genes.9.v.16. וְיֵחֵי לְעָלַם Et vivat in perpetuum, Genes.3.22. וִיהֵי לֵיהּ עֲבַד פָּלַח לְעָלַם Eritq; ipsi servus serviens in perpetuum, Exod.21.6. id est, usque ad Jubilæi annum, ut patet ex Lev.25.40. לְעָלַם לָא אִנְשֵׁי פִקּוּדָךְ In perpetuum nō obliviscar præceptorum tuorum, Psal.119.93. id est, totâ vitâ meâ: לְדָרַת עָלְמָא In generationes seculi, Genes.9.12. חִסְדַּיָּא דַיהוָה לְעָלַם אֲשַׁבַּח Misericordias Domini in seculum laudabo, Psal.89.2. עַד עָלְמָא Usque in seculum 1Sam.1.v.22. מִן עָלְמָא A' seculo, ab omni ætate, Jerem.28.8. כּוּלֵי עָלְמָא Totus mundus, Cant.2.3. עָלְמָא דְאָתֵי Seculum venturum, Mundus venturus, qui est vitæ æternæ, Cantic.2.3. *Plurale*, מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי Rex in seculum vive, Dan.5.10. לְבֵית שְׁכִנְתָּךְ עָלְמִין In domum Majestatis tuę in secula, Dan.2.44. דִּי לְעָלְמַיָּא יִרְחַק Ut in secula aspernetur Dominus, Psal.77.8. *Construct.* וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא Et in secula seculorum, Hebr. עַד עוֹלְמֵי עַד, Jesa.45.17.

עָלְמָא *Vulgare, Leve, Facile, Commune, Tritum, quod vulgò fit in mundo inter homines. Cum literis servilibus sic tantùm usurpatur. Hinc ad illud,* יָפִיחַ בָּהֶם *Sufflat in eos, Psal.*10.5. quidam scribit; בנפיחא בעלמא הם נופלין Flatu vulgari ipsi cadunt, id est, leviculo: גּוּזְמָא בְּעָלְמָא Hyperbole vulgaris: עץ בעלמא הוא Lignum sive arbor vulgaris est: דבור בעלמא דברתי Verbum vulgare dixi, Joci causâ, non seriò, ista locutus sum: כיון דאייתיה גלמורין בעלמא Postquam adduxerit illud in amuletis vulgaribus, Schab. fol.103.2. כדאמרין בעלמא Sicut vulgò dicunt: לטעינא בעלמא Ad onus vulgare sive cōmune, nempe portandum fuisti asinamea, Sanhed. fol.105.2. de asina Bileami. Sic, מעלמא *E' mundo*, id est, *aliunde, ex bivio, ex communi & trito:* סברא מעלמא Opinio, Conjectura levis, vulgata & è bivio petita, quæ nō est fundata aut scripta in Lege seu verbo Dei: אפילו דעלמא נמי Etiã vulgò ita est, Ist es doch sonst auch also. קאעלמא טהורין Vulgò sunt pura, Pesach.19.2.

עוֹלָם Hebr. *Seculum: Mundus. Rab.* עוֹלָם הַזֶּה *Mundus hic, habitabilis scil. & non habitabilis, Seculum hoc, cui opponitur* עוֹלָם הַבָּא *Mundus venturus, Seculum venturum sive futurum:* עוֹלָם הַזֶּה *Mundus hic*, vel est עוֹלָם הַשָּׁפָל sive הַתַּחְתּוֹן *Inferior* (qui etiam dicitur עוֹלָם הַגָּדוֹל Mundus magnus, *Macrocosmus*, & עוֹלָם הַקָּטָן Mundus parvus, *Microcosmus*, id est, homo) vel הַתִּיכוֹן *Medius*, vel הָעֶלְיוֹן *Supremus. Mundus inferior* continet יָם Mare & flumina, מִדְבָּר Desertum, vastitates, solitudines, loca inhabitabilia, יִשּׁוּב Terram habitabilem, quæ est vel Asia, à שֵׁם Schem filio Noæ primùm habitata: vel Africa, à חָם Cham altero Noæ filin: vel Europa, à יֶפֶת Japhet, tertio ejus filio, post linguarum divisionem, & hominum dispersionem occupata. *Mundus medius* continet הַגַּלְגַּלִּים Sphæras, Stellas, signa cœlestia, & regionem aëream. *Mundus supremus*, est mundus הַמַּלְאָכִים angelorum & נְשָׁמוֹת animarum, & עוֹלָם הָרוּחָנִי Mundus spiritualis. R.D. Kimchi scribit Psal.19.v.9. Sapientes Tabernaculum Mosaicum quoq; appellare עוֹלָם הָאֶמְצַע Mundum medium, eò quòd mundi superioris & inferioris similitudinem referret. *Mundum futurum*, sive עוֹלָם הַבָּא quidam intelligunt mundum, qui futurus est post destructum hunc mundum inferiorem, & post resurrectionem hominum mortuorum, quando animæ cum corporibus suis rursum conjungentur. Alii עולם הנשמות Mundum animarum, quem animæ possident statim post solutionem à corpore per mortem. Quidam per עוֹלָם הַבָּא intelligunt יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ Dies Messiæ, quibus scil. venturus Messias, quem Judæi adhuc exspectant; quòd in hoc mundo temporaliter regnaturus sit. Vide Abarbinelem in Pirke Avoth cap.4. fusè de his disputantem. Apud Rabbinos Cabalistas legitur in illud, *Et regnum tuũ est regnum* כָּל עוֹלָמִים, Psal.145.13. vocem כל ratione Gematricâ, id est, numerali denntare 50. quasi Deus regnum possideat quinquaginta, immò quinquaginta mille mundorum, quorum quisque duret mille annos. Legitur id in libro טעמי מצות fol.32. *Porrò pluraliter etiam formâ fœmininâ dicunt* עוֹלָמוֹת. In libro Apnphthegmatum Hebræorum cap.4. legitur: ר' יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא התקן עצמך בפרוזדור שתכנס לטרקלין i.e. Rabbi Jacob inquit:

Mundus hic similis est vestibulo respectu mundi venturi: Præpara teipsum in vestibulo, ut possis ingredi in triclinium: שית אלפי שני להוי עלמא וחד חרוב *Sex mille annos durabit mundus, & uno erit vastitas, &c.* Afkas rochel lib.2. cap.4.

עוּלְמִי *Æternus, Perpetuus, Sempiternus:* הפסד עולמי Perditio, Corruptio æterna. *Fœmininum,* עוּלָמִית *Æterna:* & adverbialiter, *Æternum, Perpetuò,* ut apud R.Salomonem Jesa.25.v.8. ad בִּלַּע הַמָּוֶת.

עלמין *Nomen loci,* Sanhed. fol.94.1.

עלע עִלְעָא *Costa. Derivatum ab Hebræo* צֵלַע*, mutato* צ *in* ע *ut aliâs:* וּתְלָת עִלְעִין בְּפֻמֵּיהּ Tres costæ erant in ore ejus, Dan.7.5. עֲלַע בֵּבִית אַבָּא Costa ex domo patris, id est, semen domus paternæ, Genes.44.19.

עִלְעִיתָא *Causa, Occasio, idem quod* עִלָּה *suprà,* Esth.1.16. in Targ. sec.

עלק עֲלוּקָא *Sanguisuga:* לַעֲלוּקָא תַּרְתֵּין בְּנָן Sanguisugæ sunt duæ filiæ, Proverb.30.15. כַּעֲלוּקָא דְמָצְצָא דְמֵהוֹן Sicut sanguisuga quæ exsugit sanguinem hominum, Psal.12.9. *In Talmud,* סכנת עלוקה Periculum sanguisugæ, Avoda sara fol.12. cap.1. in Gemara, sine ו, quasi עֲלֻקָה vel עֲלֻקָה. Id in Aruch legitur ערקה, ut est in ערק. Et alibi, עלקא שתא Fortè sanguisugam bibit: משום עלוקא Propter sanguisugam, Bechor. folio 44.2.

תַּעֲלָאקָה *Pera pastoralis. Arabicum est, ut ponit Kimchi, 1.Sam.17.40. idem quod Hebraicè* יַלְקוּט*. Propriè pera pastorum & viatorum, in qua portant viaticum.*

עלש עוּלְשָׁא *Intybus, herba amara, quæ comedebatur cum agno paschali,* Endivien: *In Targum,* וַחֲמָא לְעַמֵּיהּ דְאָכְלִין יָת נִכְסַת חַגָּא מְוִי נוּרָא עַל תַּמְכָה וְעוּלְשִׁין וּפַטִּירִין Et videbat populum suum, qui comedebant victimam festi (Paschatis) assatam igni, cum raphano majori, intybo & azymis, Cantic.2.9. עַל תַּמְכָה וְעוּלְשִׁין יֵיכְלוּנֵיהּ Cum raphano & intybis comedent eum, Exod.12.8. in Jonath. Hebraicè עַל מְרֹרִים cum herbis amaris. *Apud Talmudicos* vide idem in Pesach. fol.39.1. in Misna. Et ibidem in Gemara, עולשי שדה ועולשי גנה Intybus agrestis, & intybus hortensis. *In Aruch parvo explicatur Germ.* Körbleinkraut/ i. e. Chærephyllum, *vel ut vulgò in officinis,* Chærofolium. *In Aruch magno scribitur, quædam id explicare* כריספיני*, quod est Italicum* Crispigno, *Latinè,* Cicerbita, Sonchus. *In Gemara Hierosolymitana explicatur per* טרוקטימון Τρώξιμον.

עלת Hinc citat Baal Aruch ex Medrasch Echa cap.3.v.42. עולתיא מרירן pro *Herbis certis amaris: &* עולתיא *vult idem esse quod præcedens* עוּלְשָׁא עוּלְשִׁין. In meo exemplari pro eo reperio, אית כרנבי מרירן בסיטא. Quid autem כרנבי sit ignoro, nisi fortè legendum כרנבי, & sit Græcum Κράμβη, Latinè *Crambe.*

עֲלִיתָא, עֲלִית, עִלַּת Vide in עלה.

עֲמַד *Stare, Consistere, Persistere, Subsistere.* Apud Talmudicos etiam est *Surgere* דרך מלכים לעמוד בשלש שעות Mos regum est surgere horâ tertiâ, Berach. fol.3.2. עד שעה שעומד Usque ad tempus quo surgit, Berach. fol.2. col.2. *Apud Grammaticos,* פֹּעַל עוֹמֵד *Verbum stans, intransitivum, neutrum:* מלה עוֹמֶדֶת *Vox absoluta, in forma absoluta, cui opponitur* נסמכת *Constructa.* Vide Aben Esram, Psal.45.5. *Hiphil,* הֶעֱמִיד *Stare, Subsistere, Consistere facere, Conservare, Constituere:* העמידו תלמידים הרבה *Constituite discipulos multos,* Pirke avoth cap.1. המעמיד בשרף העלין Qui consistere facit (caseum vel simile quid) cum gummi foliorum, Orla cap.1. Juxta alios est המדבק Qui conglutinat aliquid.

עֲמִידָה *Surrectio: Statio, cujus oppositum* יְשִׁיבָה *Sessio: item Subsistentia, Duratio, Conservatio:* צרכי עמידתו Res ad subsistentiam suam, ad conservationem sui necessariæ, in More. Talmudici ad illud, *Et recepit se Abraham manè ad locum ubi steterat,* Genes.19.27. אין עמידה אלא תפלה Non est hîc Statio aliud quàm Precatio. Et Chaldæus illic pro עָמַד transfert, *Ubi incumbebat precibus.*

מַעֲמָדָא · מַעֲמָד *Status: In Targum,* וּמַעֲמָדְהוֹן דְצַדִּיקֵי יְבָרֵךְ Et statui justorum benedicet, Proverb.3.v.33. *Statio:* מַעֲמָד וּמוֹשָׁב Statio & sessio: Item *Cœtus delectus, ministerio sacro oblationum & precum præfectus, ut ista legitimè fierent nomine populi totius.* Tales stationes seu cœtus erant 24. & dicebantur אַנְשֵׁי מַעֲמָדוֹת *Viri stationum, sacris publicis adstantes & vacantes.* Singulis erat unus summus præfectus, qui dicebatur ראש הַמַּעֲמָד *Caput stationis:* Unde in Tamid cap.5. legitur, ראש המעמד היה מעמיד את הטמאים בשער המזרח Caput stationis seu liturgias subsistere jubebat immundos in porta Orientali. Traditio de his Stationibus extat in Talmud Massech. Taanijos cap.4. in Mischna: אלו הן מעמדות *Hæ sunt Stationes.* Quia dictum est, *Præcipe filiis Israël, & dic eis, oblationem meam, panem meum, &c. offeratis in tempore suo, Numer.28.* fieri autem non potest, ut Oblatio ab homine offeratur, & ille ei non assistat; ideò ordinarunt Prophetæ priores כ״ד משמרות 24. Φυλακὰς seu custodias, על כל משמר ומשמר היה מעמד & unicuique custodiæ erat (adjuncta) Statio Hierosolymis ex Sacerdotibus, Levitis & Israëlitis. Cùm appropinquabat tempus Custodiæ ut ascenderet (Hierosolymam) Sacerdotes & Levitæ ascendebant, Israëlitæ

Israelitæ autem illius custodiæ congregabantur in civitatibus suis, & legebant in Historia Creationis, &c. Rambam adhunc locum scribit: אנשי המעמר *Viri Stationis hujus fuerunt omnes Israelitarum, quorum mens & intentio tota erat in cultu Divino & precibus; neq; ullatenus intendebant negotiis suis, sed cor & cogitatio ipsorum erat in sacrificiis. Appropinquante autem tempore Stationis seu Liturgias, tum unusquisque ex viris Stationis, qui propè Hierosolymam erat, in Sanctuarium conferiebatur, quando oblatio offerebatur, cum Sacerdotibus & Levitis illius custodiæ: qui autem procul erant ab Hierosolyma, illi congregabantur in Synagogis suis, & orabant ac legebant, occupabantur in cultu Divino, per totam illam septimanam, quâ custodia illorum perdurabat in precatione, lectione, & jejunio, ac legebant historiam Creationis, quia Persistentiæ est cultus Divinus, &c.* Obadias de Bartenora; *Unicuique custodiæ erat adjuncta* מעמר *Statio nomine Israëliticarum tribuum, quæ dividebantur in 24. partes. Hi mittebantur à toto Israële, ut assisterent oblationibus cum Sacerdotibus & Levitis qui erant in illa custodia. Israëlitæ autem illius custodiæ congregabantur in civitatibus suis: qui verò longinqui erant, nec ascendere poterant, ut adstarent Templo in custodia sua, congregabantur in Synagogis civitatum suarum, ibiq; jejunabant, orabant ac legebant in Lege quotidie in historia Creationis, ad ostendendum, quòd mundus subsistat per cultum qui peragebatur in Sanctuario.* Sic Bartenora. Hinc etiam libellus est dictus סדר מַעֲמָדוֹת *Ordo Stationum*, id est, Ordo precum & lectionum, quas tales homines singulis septimanæ diebus tenentur dicere. Vide Bibliothecam nostram Rabbinicam. Scaliger מעמר hîc transfert *Liturgiam*. Vide eum in fine de Emendatione Temporum, & in Canon. Isagog. 297. & deinceps.

מְעוּמָד *Stans, Erectus, Constitutus in pedes, cujus oppositum* מְיֻשָּׁב *Sedens, In sella vel subsellüs positus:* ולאומות דן את ישראל מעומר Judicat Israëlem stans, דן מיושב sed gentes judicat sedens, Bereſch. rab. sect. 82.

הַעֲמָדָה *Consistentia, Firmitas, Firmitudo.*

עַמּוּד · עַמּוּדָא *Columna, Statua:* עַמּוּדָא דַעֲנָנָא Columna nubis, עַמּוּדָא דְאֶשָּׁתָא Columna ignis, Exod. 13. v. 22. רוּמֵיהּ דְּעַמּוּד חַד Altitudo columnæ unius, Jerem. 52. 21. וּכְעַמּוּדָא דְפַרְזֶל Sicut columna ferri, Jerem. 1. 18. *Plurale*, וְלֵית לְהוֹן עַמּוּדִין Et non erunt ipsis columnæ, Ezech. 42. 6. *Emphaticè*, עַמּוּדַיָּא תְרֵין Columnas duas, 1. Reg. 7. v. 41. אוּלָמָא דְעַמּוּדַיָּא Porticum columnarum, 1. Reg. 7. 6. *Constructum*, כָּל עַמּוּדֵי דַרְתָּא Omnes columnæ atrii, Exod. 38. v. 17. כְּעַמּוּדֵי דַרְתָּא Sicut columnæ atrii, Ezech. 42. v. 6. *Aff.* וְיָת עַמּוּדוֹהִי Et columnæ ejus quinque, Exod. 36. v. 38. עַמּוּדֵיהוֹן עַסְרִין Columnæ ejus viginti, Exod. 38. 20. יָת עַמּוּדָהָא Columnas ejus, Exod. 39. 40.

עֲמָה עֲמָא *Obscurari, Obscurum esse, Extingui. Præteritum,* הֵיכְדֵין עֲמָא דְהַב Quomodo obscuratum est aurum? Hebraicè יוּעַם, quod est ab עָמַם, & idem est, Thren 4. 1. *Futur.* וְתִעְמֵי כָּל רוּחַ Et obscurabitur, caligabit omnis spiritus, Ezech. 21. 7. al. 12. Item *Humiliari, Deprimi:* קולו עמה Vox ejus deprimitur, Glossa, נשפל, Jalkut Exod. fol. 80. 1.

עֲמֵי · עֲמְיָא *Obscurum, cui opponitur* חִוָּר *Album, Candidum:* דִּכְבוּצִין עֲמֵי Qui sunt quasi linum obscurum, Hebr. כֵּהָה quod vulgò vertunt *Fumigans*, non lucens, obscurum, Jesa. 42. 3. וְהָא עֲמְיָא מַכְתָּשָׁא Et ecce obscura fuerit plaga, Levit. 13. 6. 56. Regia עֲמְיָא, ex forma Defectivorum secundâ, ab עָמַם, de quo infrà, Hebr. כֵּהָה Contracta, Corrugata: Sic, וְהִיא עֲמְיָא Sed ipsa fuerit obscura, Levit. 13. 21. חֲלַף רוּחֵהוֹן דַּהֲוָת עֲמְיָא Pro spiritu ipsorum, qui erat obscuratus, id est, mœrens, tristitiæ nube obductus, Jesa. 61. 3. *Plurale*, בַּהֲרָן עֲמְיָן חִוְּרָן Papulæ subobscuræ albicantes, Levit. 13. 39.

עֲמַל *Laborare. Præterit.* דְּלָא עֲמַלְתְּ בֵּיהּ In quo non laborasti, Jon. 4. 10. *Author est Elias, non reperiri sæpiùs pro Hebræo* עָמַל, *pro quo aliâs est* טְרַח. *Apud Rabbinos;* הִתְעַמֵּל *Desatigare se, Movere, Exercere se, ut quis calefiat.* Apud Talmudicos, אבל לא מתעמלין Sed non defatigant se, Schab. fol. 147. 2. Ut scil. inde calefiant, vel sudorem excitent.

עֲמַל · עַמְלָא *Labor, Molestia: Laboris merces:* בַּעֲמַל תֵּיכְלִנַּהּ In labore comedes eam, Genes. 3. 17. Hebr. בְּעִצָּבוֹן In dolore: יָת כָּל עֲמָלִי Omnem laborem meum, Genes. 41. 51. וּגְלֵי קֳדָמוֹהִי עַמְלַנָא Revelatus est coram eo labor noster, Deut. 26. vers. 7.

הִתְעַמְּלוּת *Calefactio: Exercitium, Motus corporis:* לכוונת התעמלות Exercitii causâ, vel, Ad incalescendum: התעמלות הגוף Exercitium corporis, More par. 3. cap. 25.

עֲמִילָה *Amylus,* ἄμυλος, *non molitus, molam non expertus,* Ἄμυλον *Amylum,* de quo Plin. lib. 18. cap. 7. scribit: *Amylum ex omni tritico & siligine fit &c. appellatum ab eo, quòd sine mola fiat. Apud Rabbinos,* פת עמילה Panis amylus. Talis legitur fuisse לחם הפנים Panis facierum. Non facilè fermentescebat, Schab. 62. 2.

עֲמִילָן *Massa farinacea, quâ coqui solebant obtegere ollas ad exsorbendas sordes;* unde, עמילן של טבחים Genes. 26. 6. in R. Sal.

עַמְלָא *Census pro conductione ædium aut aliarum rerum.* אפילו מעמלא דביתי Etiam de censu

 ædium,

ædium, Glossa מִשְׁכִּירוּת, Basra 67.1. Ketubh. fol.69.1.

עמילה *Matula*, Vide Beresch. rabb.sect.39. & suprà in הרה, in הרהון.

עֲמָלֵק *Amalek, nomen proprium viri, Gen.36.12. & gentis, Israelitis infestissimæ, sic dictæ, quasi* עַם לָק *vel* עַם יָלַק *Populus lambens sanguinem Israëlitarum,* in Pesikta.

עמם *Ithpeal,* אִתְעַמַּם *Caligare, Obscurari, Extingui, idem quod* עמה, *de quo suprà. Futurum,* עַד לָא יִתְעַמְּמוּן רִיסֵי עֵינָךְ Antequam caligent palpebræ oculorum tuorum, Ecclef.12.2. וְיִתְעַמְּמוּן עֵינָךְ Et caligabunt oculi tui, Ecclef.12.3. *Geminatum,* עַמְעֵם *Obscurare. Imperativus,* וְעֵינוֹהִי עַמְעֵם Et oculos ejus obscurato ne videant, Heb. וְעֵינָיו הָשַׁע Et oculos ejus oblinito, Jesa.6.10. *Apud Rabbinos,* גֶּחָלִים עֲמוּמִים Prunæ extinctæ, Exod.9. v.8. in R.Salomone. *Apud Talmudicos:* עמעמו עליהן ואסרום Turbati fuerunt circa illa, & prohibuerunt ea: Sic, עמעמו עליה והתירוה. Aquinas explicat, עסקו ועיינו *Profundè consideraverunt illud.* Baal Aruch adducit, sed non explicat. Extat in Talmud Hierosol. Schab. cap.1. & Scheviit cap.8. Alibi, ולא שיהא בעל רואה ומעמעם Non ut maritus videat, & caliget, id est, dissimulet se videre, *Conniveat,* Bemidb. rabba sect.9. fol.229. col.2. Sic in præcedentibus quoque potest explicari; *Et conniverunt circa ea.*

עַם, עַמָּא *Populus. Metaphoricè dicitur etiam de locustis, formicis & cuniculis, ut Hebraicè:* ut, עַם סַגִּי וְתַקִּיף Populus multus & fortis, Joel. 2. 2. de locustis. Sic de formicis, שׁוּמְשְׁמָנֵי לָא עֲשִׁין עַמְּהוֹן Formicæ non est fortis populus ipsarum, Prov. 30.25. De cuniculis, וְחַגְּסֵי דְעַמְּהוֹן לָא תַקִּיף Et cuniculi, quorum populus nō est fortis, ibid. v.26. וּלְוָת עַמָּא וְעַמָּא Et ad populum unumquemque, Esth.1. v. 22. מַה לְעַמָּא אֲרֵי בָּכַן Quid populo est, quòd fleant, 1.Sam.11.5. לְעַמָּא דְאַרְעָא Populo terræ, Genes.23.7. *Aff.* וְכָל עַמֵּיהּ Et omnis populus ejus, Numer.21.33. חַוִּי לְעַמֵּיהּ Annunciavit populo suo, Psal.111.6. Sic deinceps, עַמְּהוֹן, עַמִּי, עַמִּיךְ, עַמָּךְ, &c. *Plurale integrum,* יִפְלְחוּנָךְ עַמְמִין Servient tibi populi, Genes.27.v.29. *Imperativus,* עַמְמַיָּא אוּמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא Populi, nationes & linguæ, in Daniele sæpiùs: וְלֵיהּ יִשְׁתַּמְעוּן עַמְמַיָּא Et ipsi obedient populi, Genes.49.10. *Constr.* וְיֶחֱזוּן כָּל עַמְמֵי דְאַרְעָא Et videbunt omnes populi terræ, Deuter.28.10. *Porrò Hebræum* גוי *etiam interdum transfertur per* עַם: ut, וְאַעְבְּדִנָּךְ לְעַם סַגִּי Et faciam te in populum multum, Hebr. לְגוֹי גָּדוֹל Genes.12.2. אִם אִית עַם וּמַלְכוּ An sit populus & regnum, Heb. גּוֹי וּמַמְלָכָה, 1.Reg.18.10. לְמֶחֱדֵי בְּחֶדְוַת עַמָּךְ Ad gaudendum gaudio populi tui, Hebr. גּוֹיֶךָ, Psal.106.5. *Apud Rabbinos,* עַם הָאָרֶץ, *Chaldaicè* עַם בְּאַרְעָא *vel* עַמָּא דְאַרְעָא

Populus terræ, id est, Vulgus, Plebs imperita. Jud. etiam de uno homine id efferunt, pro *Idiota, Ignaro, Imperito, Vulgari, Vili & infimæ sortis homine:* unde, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ *Major est discipulus sapientis spurius, quàm sacerdos magnus imperitus;* מנוח עם הארץ היה Manoach homo plebejus fuit, Erubh.fol.18 2. חזיה חד כותי עם הארץ Vidit eum quidam Samaritanus populi terræ, id est, idiota, plebejus, Ber.rabb.sect. Rambam in Pirke avoth cap.5. עם הארץ הוא איש שיש בו מעלות המדות אבל אין לו מעלות שכליות *Populus terræ (plebejus) est vir, in quo sunt gradus quidam morum, sed non sunt ipsi gradus intellectus, ut sciat & cognoscat Legem, & sapientiam veram assequatur* לא עם הארץ חסיד *Non est populus terræ, (idiota, plebejus) sanctus, pius. Plurale,* עַמֵּי הָאָרֶץ *Populi terræ, prophani, gentiles:* unde, ששה דברים נאמרים בעמי הארץ *Sex res dicuntur de populo terræ: non accipiunt ab eo testimonium: non tradunt ei secretum: non tradunt ei testimonium: non proclamant rem ejus amissam: non comitantur eum in via, neq; denique faciunt ex eo tutorem.*

עִם *Cum, ut Hebraicè. Sed cùm præfixa Præpositione* מ, *significatum proprium vel perdit vel mutat, ut Hebraicè.* Interdum *Prope, Juxta:* דעם שכם Quæ erat juxta Sichem, Genes.35. v.4. Hinc Jonathan, דִּסְמִיכָא לְקַרְתָּא דִשְׁכֶם Quæ vicina erat civitati Sichem: עם בירא Juxta fontem, Genes.25.11. הָא אֲנָא נָפֵק מֵעִמָּךְ Ecce ego egredior abs te, Exod.8.29. Sic, מִן קֳדָם, מֵעַל Ab. *Cum Aff.* עִמֵּיהּ cum eo, עִמַּהּ cum ea, עִמָּךְ tecum, עִמִּי mecum, עִמְּהוֹן cum eis, עִמְּכוֹן vobiscum, עִמַּנָא nobiscum, מֵעִמַּנָא A nobis, Genes.26.16. *Sic & pro* אִתִּי *Mecum,* אִתָּךְ *tecum, &c. Chaldaicè est* עִמִּי, עִמָּךְ &c.

עמס עָמוֹס *Amos propheta.* In Vajikra rabba sectione יו legitur: למה נקרא שמו עמוס על שם שהיה עמוס בלשונו Quare vocatur nomen ejus עמוס Amos? ideò quia fuit עמוס gravis linguâ suâ, id est, impediti sermonis. Inde etiam vocarunt eum פְּסִילוֹסָא (id est, ψελλός) Balbum, Blæsum.

עוֹסֶם *Pugnus, Pugillus:* מלא עוסמו Plenum pugillum suum, Sanhed.100.1. Glossa, מלא חפניו.

עֲמַץ *Claudere, Obstipare, Obturare:* Citat Aruch ex Sanhed. fol.110. עָמֵיץ עֵינָיו וְאָזִיל Occlusit oculos suos & discessit. Vult idem esse quod עוֹצֵם עֵינָיו, Jesa.33.v.15. sed nunc non ita legitur. Alibi, המעמץ עם יציאת הנפש Qui claudit (oculos scil. mortui in Sabbatho) cum exitu animæ, est quasi effusor sanguinis, Schabb. fol.151. col.2. שיתעמצו עיניו Ut claudantur oculi ejus, ibid. Vide. *Baal Aruch hæc adducit per Aleph ab initio,* quomodo leguntur in Majemonide, in הלכות אבל

cap.4.

...p.4 ubi inter officia mortuo exhibenda re... ...nsetur tamquam primum, quòd מאמצין עיניו ...occludunt oculos mortuo. Exstruunt ...של ... ex eo: *Et Joseph ponet manus suas super oculos ...*, Gen.46.4.

עֲמַק *Profundum esse*, Heb. עָמֹק *Profundus, a, um*: וּמֶחֱוֵי מַכְתָּשָׁא עָמִיק Et aspectus plagæ ...fundior fuerit, Heb. עָמֹק, Levit.13.3. דַּהֲוָה ... עֲמִיק מַמְ... Quorum erat profundus sermo, ...2.33.19. *Plurale*, לַחֲדָא עֲמִיקִין מַחְשְׁבָתָךְ Valdè ...ofundæ sunt cogitationes tuæ, Psalm.92.6. ...מַיָּא... Aquæ profundæ, Proverb.18.4. מַתְלֵי ...דִּשְׁלֹמֹה Proverbia Salomonis profunda, ...verb.25.1. vel 24. ult. *Fæminin.* וְאַרְעָא עֲמִיקָא Et ...rra profunda est, Prov.25.3. *Emphat.* גּוּמְצָא עֲמִיקְתָא Fovea profunda, Prov.22.14. *Plurale*, עֲמִיקָתָא Profunda, Dan.2.22.

עַמְקָא *Profunditas, Fossula, Cicatrix, ut Hierony... interdum vocem Hebræam* שְׂאֵת, *cui respondet, vertit*: עַמְקָא או עַדְיָא Profunditas aut abscessus, Levit.13.2. pro Hebr. שאת Tumor elatus: עַמְקָא חִוָּרָא Fossula alba, v.10.

עוֹמְקָא · עֻמְקָא · עוֹמֶק *Profunditas*: *Plurale*, מִן עוֹמְקַיָּא קְרֵיתָךְ De profunditatibus invocavi te ô Domine, Hebr. מִמַּעֲמַקִּים, Psalm.130.1. עוֹמְקֵי יַמָּא Profunditates maris, Jesa.51.10. וּרְמֵיתַנִי בְּעֻמְקַיָּא Et projecisti me in profunditates, Heb. מְצוּלָה, Jon.2.4. בְּעֻמְקֵי יַמָּא In profunditatibus maris, Ezech.27.34. מְטֵית בְּעֻמְקֵי Perveni in profunditates, Psal.69.3.

עַמְקָא *Idem*: לְעַמְקָא וּלְאַפְתָּאָה In profunditatem & latitudinem, Jesa.30.v.33. בְּעַמְקֵי דִשְׁיוֹל In profunditatibus inferni, Prov.9.18.

עוֹמְקָן *Profundi*: וְעוֹמְקִין בְּעַרְסָתְהוֹן Et profundi sunt, vel, jacent in lectis suis, Amos 6.4. Sic habent libri omnes. Posset eo sensu legi עֲמִיקִין. Kimchi וְעַמְקִין.

עוֹמְקָנָא Legitur in Venetis Psal.101.4. Regia habent עֲקְמָנָא, & id rectum. Nam in Hebræo est עִקֵּשׁ, quod in Targum redditur עקם. Vide illic.

עַמְקוּת *Profunditas*: מֵעַמְקוּת לִישָׁנְהוֹן Propter profunditatem linguæ ipsorum, Hos.7.16. Heb. מִזַּעַם לְשׁוֹנָם Ab indignatione linguæ ipsorum. Profunditas linguæ, est hæsitatio, balbuties linguæ, ut supra ex Jes.33. Regia habent מֵעַקִּימוּת Propter perversitatem.

עֲמַק *Nomen proprium loci à valle peculiari appellati*: כְּפַר עַמִיקוּ, Taan.fol.21. Hinc, סַנְדָּל עַמְקִי Calceus Imkanus, sive Vallensis, Kelim cap.9.

עֲמַר I. עוֹמֶר · עֻמְרָא *Manipulus*: וְתִתְנְשֵׁי עוּמְרָא בַּחֲקָלָךְ Et oblitus fueris manipulorum in agro tuo, Deuter.24.19. בָּתַר חֲצַר עוּמְרַיָּא Post messem manipulorum, Deut.16.9. in Jon.

עֲמִיר · עֲמִירָא *Idem*: דִּטְעִינָא עֲמִירָא Quod onustum est manipulis messis, Amos 2.v.13. כְּבָעוּר דְּאֶשָּׁא בַּעֲמִירָא Sicut ardorem ignis inter manipulos, Zach.12.6. וְכַעֲמִירָא מִבָּתַר חֲצוֹדָאָה Et sicut manipulus post messorem, Jerem.9.22. *Hinc est Verbum*,

עֲמַר *Manipulos facere. Participium*, וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר Et sinum suum replet manipulans, id est, manipulos faciens, Hebraicè eodem modo מְעַמֵּר, Psalm.129.7.

II. עֲמִיר · עֲמִירָא est *Gramen, Fænum*. וּשְׁוָה עֲמִירָא Et exortum est gramen, Heb. נִגְלָה חָצִיר, Prov.27.v.25. *Significatio hæc est ex usu Syro*; ut, כָּל בְּסַר עֲמִירָא Omnis caro fænum, 1.Pet.1.29. Vide & 1.ad Cor.3.12. Matth.6.30.&c. *Hinc puto esse apud Talmudicos*, המוציא עמיר כמלא פי טלה Qui effert (in Sabbatho) fænum vel gramen quantum est plenitudo oris agni (scil. reus fit) Schab. cap.7. in Misch. Gloss. עָמִיר id est, קשין של שבלין *Stipulæ spicarum*.

III. עוֹמֶר · עוּמְרָא *Homer, mensura aridorum, de qua in Lexicis Hebraicis*: עוּמְרָא לְגֻלְגַּלְתָּא Homer in singula capita, Exod.16.v.16. וְתַיְתוּן יָת עוֹמֶר Et adferetis Homer, Levitic.23. וְכָלוּ בְעוּמְרָא Et mensi sunt cum Homer, Exod.16.vers.18. עוּמְרָא Homer decima pars Ephæ est, Exod.16.vers.36. *Plurale*, תְּרֵין תְּרֵין עוּמְרִין לְחַד Binos Homeres pro unoquoque, Exod.16.22.

IV. עֲמַר · עַמְרָא *Lana. Deductum ab Hebræo* צֶמֶר, *pro quo etiam usurpatur, commutatis* צ & ע, *ut sæpè*: בִּלְבוּשׁ עֲמַר או בִלְבוּשׁ כִּתָּן In veste lanæ aut lini, Levitic.13.v.47. וַעֲמַר מִילָת Et lana melota, Ezech.27.18. תָּבְעַת עַמְרָא וְכִתָּנָא Quærit lanam & linum, Proverb.31.13. וּכְעַמְרָא דְאָחִיד בֵּיהּ רוּקְבָא Et sicut lana quam apprehendit putredo, Jesa.51.8. גִּזַּת דְּעַמְרָא Vellus lanæ, Jud.6.37. *Apud Rabbinos adagii locum obtinet*, אִתְגְּרַתְ לֵיהּ פּוֹץ עֲמַרֵיהּ *Si mercede conductus es illi, excute lanam ejus*, Joma fol.20.2. Vide illud in אגר.

עַמְרָנִיתָא *Lanugo, tenera pilatio lanæ similis*. Talmudici usurpant etiam *de lanugine fructuum quorundam, arborum & lignorum, quæ mollitiem lanæ refert*. Hinc in Mischna, אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן Non incendunt (lucernas sabbathinas) neque musco, neque lino impexo, Schabb. cap.2. in principio. Ibi Gemara vocabulum לכש explicat, inquiens: לְכַשׁ שׁוּבָא דאדזא שובא דארזא עץ בעלמא הוא בעמרניתא דאית בידיה, id est, לכש est Muscus vel lanugo cedri. Muscus cedri lignum leve est propter lanuginem, quæ est in eo. Glossa, עמרניתא est quasi lana, inter corticem & lignum ejus.

עַמְרָאֵי · עַמְרָאִין *Lanarii, venditores lanæ*: עמראי דאייתי עמרא לפום נהרא Lanarii, qui afferunt la-

 nam

nam ad ripam fluminis, ut scilic. in foro urbis vendant, Basra fol.22.1.

IV: עֲמַר *Tinea: respondet Hebræo* עָשׁ, *quod Tineam significat:* וּמְסִית הֵיךְ עֲמַר דְאִתְגַּרְדִים גּוּשְׁמֵיהּ Et liquescit sicut tinea, cujus corpus disruptum est, Hebr. בָּעָשׁ Psalm.39.12. in Venetis. Regia וְחִיל, quod idem, & aliâs quoque Hebræo עָשׁ respondet. Interpres Latinus ibi *Limacem* reddit.

עַן עָנָא, עָאן *Ovis, Pecus, Grex*: Vide suprà in עָן.

עֲנַב *Uva: Bacca, Granum uvæ,* Weinbeer. *Plurale*, וַהֲווֹ עִנְבִין Et fiebant uvæ, Hebr. עֲנָבִים, Genes.40.10. וְעִנְבִין רַטִּיבִין Et uvas recentes non comedet, Num.6.3. *Emphat.* וּנְסֵיבַת יַת עִנְבַיָּא Et accipiebam uvas illas, Genes.40.11. *Constructum*, וְיַת עִנְבֵּי שְׁבָקָךְ Et uvas dimissionis tuæ, Levit.25.5. Regia habent Dagesch in litera Nun, quod etiam in Hebræo עִנְּבֵי legitur Deut.32.32. Est autem Dagesch euphoniæ causâ adhibitum: היו ענביו מרובים מעליו Fuerunt grana vel baccæ ejus plures foliis, Succa fol.32.2. in Misna. *Talmudici etiam dicunt* עִנְבָה, *& usurpant de aliis granis sive baccis*: unde, ענבה של שעורים Grana hordei; Peah cap.6. Textus Talmudicus habet ענות per ו, sed interpretes exponunt per ענבה, quod idem cum ענב. Et in Talmud Hierosol. אלא שהיו ענבה שלהם כשל שעורים Nisi quòd fuerunt grana ipsorum sicut grana hordei, Sanhedrin cap.2. Baal Aruch explicat קמח של שעורים Farinam hordeaceam.

עינב *Vitium oculi, Macula in oculo instar grani vel baccæ*, Bechoroth cap.6. in Misna.

עינבתא *Tumor, Pustula lethalis, baccam uvæ referens*: Hinc, עינבתא פרוונקא דמלאכא דמותא היא Hæc pustula, quæ עינבתא vocatur, est nuncius angeli mortis, hoc est, signum lethale, ע"ז folio 28.1.

עֲנַב *Conjungere, Connectere, Annectere, Copulare*: חבל דלי שנפסק לא יהא קושרו אלא עונבו Funis situlæ ruptus, non religat eum, sed connectit eum, Pesach. fol. 11.1. *In Aruch citatur etiam ex Targum Jeruschalmi* וְיַעַנְבוּן *pro Hebræo* וירכסו *Exo.28. v.28. & 39.21. sed id hodiè in impresso Targum non extat*: כדי לעונבן Ad connectendum ea: לעונבן כולהון Ad connectendum omnia ista simul: אלימי דלא מיענבי ואי הוו קטיני מיענבי Si fuerint fortia sive crassa, non connectuntur: si parva sive tenuia, connectuntur, Menach. fol.38.2.

עֲנִיבָה *Connexio, Conjunctio*: עניבה בקשירה לא מיחלף Connexio cum ligatione non mutatur: עניבה גופה קשירה היא Connexio ipsa, ligatio est, Pesachim fol. 11.1.

עֻנְבָּל *Clavus, Plectrum, Ropalum, Malleus interior tintinabuli aut campanæ, qui illisus, sonum edit*: זוג דאית ליה עִנְבָּל Tintinabulum cui est mal[...] נטלו ענבליהון Abstulerunt malleos ipsorum[...] scil. sonum edant, Schabbas fol.57.2. Iter[...] Gemara, אין חמור יוצא בזוג אע"פ שהוא פקוק As[...] non egreditur (in Sabbatho) cum tintinab[...] etiamsi obturatum sit; Glossa, scilic. lanâ [...] linteo, שאין העינבל שלו מקשקש להשמיע קול ne p[...]ctrum ejus pulset ad edendum sonum, Sch[...] folio 54.2. Scribitur & cum inserto י in fi[...] הזוג והעינבול חיבור Tintinabulum & malleus[...] positio eadem sunt; id est, unum conjuncti[...] corpus reputantur, & si aqua aspersionis ad [...]num perveniat; totum corpus mundatum h[...]betur, Parah cap. ultimo. In Glossa, עינבל e[...]plicatur לָשׁוֹן Lingua, vel בַּרְזֶל Ferrum inter[...] משמיע קול sonum edens in motu suo.

עֲנַג *Retardare.* Sic in Aruch; & adducitur l[...]cus ex Gemara הָעֲנוּגָה, sed ibi hodiè leg[...]tur הָעֲנוּנָה, ut dictum in ענן. Vide illic.

* עֲנַר *Alligare, Colligare, Annectere, Connectere*

ענור *Connexio, Conjunctio.*

עֲנָה *Respondere: Exaudire. Rarus eius i[...] Targum usus est, sed Hebr.eum* עָנָה *ple[...]rumque redditur per* אֲתִיב, *id est,* הֵשִׁיב. *Præteritum* עֲנָה יָתְהוֹם רְאוּבֵן Respondit illis Ruben, Gen.42. v.22. in Jonathane: עֲנַת Respōdit illa, Dan.5.10. אַתְּ עֲנִיתָא לְהוֹן Tu respondisti eis, Psalm.99.8 quod in Venetis עֲנִית pravè: עֲנוֹ Responderunt Dan.2.7. *Participium*, וְהוּא עָנֵי יָתְהוֹן Et ipse respondebat eis, Psal.99.6. עָנֵה Loquens, respondens, Dan.2. *Plurale*, עָנַיִן Respondebant, Dan. 3.v.24. וְעָנַיִן כָּל עַמָּא כַּחֲדָא Et respondebant totus populus simul, Exod.19.8. in Targ. Jeruschalmi *Imperativus*, סַרְהַב עֲנִי יָתִי Festinanter exaudi me Psal.102.3. & 134.7. *Futurum*, וְלָא אֶעֱנֵה Et non exaudiam, Prov.1.28. וְתַעֲנוּן מִלִּין טָבִין Et responderis eis verba bona, 1. Reg.12.7. *Pahel Partici[...]pium fœmin.* וּמְעַנְיָא לְהוֹן מִרְיָם Et respondebat ei Mirjam, Exod.15.21. *Ithpehal, Participium*, [...] קֳדָם יְיָ מִתְעֲנֵי לֵיהּ בְּקָל Et à Domino respondeba[...]tur ei per vocem, Exod.19.19. *Futurum*, קָרֵא לֶאֱלָהָא וְלָא נִתְעֲנֵי Clamabit ad Deum, & non exaudietur, Proverb.21.13. ubi pravè legitur נעני quod nullam formam pro tertia singulari futuri habet. Nam in Hebræo est יֵעָנֶה, ex futur[...] Niphal, cui Ithpehal in Chaldaismo responde[...] *Apud Talmudicos*, עני מורי Respondit mihi Dominus, Bava kama fol.49.2. עני מרי מ' בכתפיה Re[...]spondit mihi Dominus, quadraginta (sc. plag[...] sunt in humeris ejus, 40. plagarum reus est, M[...]nach. fol. 81.1. עני מרי משמיה דרב Respondit mi[...] Dominus nomine Raf, Menach. fol.17.1. Gl[...] עֲנֵנִי. *Ex Niphal*, נעניתי לך קום אכול Exora[...]sum tibi; Responsavi tibi, surge & comede, [...] tubh[...]

tubhoth fol. 67. 2. Gloss. ורברתי יותר נראי. Sic, נשים מענות ולא מטפחות, Joma fol. 22. 2. *Aliter*, נשים מענות ולא מטפחות Mulieres canunt, vel, lamentantur, sed non complodunt manus, Moed katon in fine.

Secundò ענֵי *Afflixit*: quod aliquando synecdochicè dicitur de concubitu, pro *Comprimere, Stuprare*: aliquando de Jejunio, pro *Jejunare, Jejunio affligere se*: vide infrà in ענוי. *Præteritum*, לא עני גבר ית נפשיה Non affligit quispiam seipsum, Thren. 3. 33. מיומא דעני תמר ית אחתיה A' die quo afflixit, id est, compressit Tamaram sororem suam, 2. Sam. 13. 32. *Aff.* וְעַנְיָךְ Et afflixit te, Deuter. 8. 3. וְעַנְנוּן Et afflixit eos, 2. Reg. 17. 20. וְעַנְיַהּ Et afflixit eam, Genes. 34. 2. *Fœmininum*, וְעַנִּיתַהּ Et afflixit eam Sara, Gen. 16. 6. חֲלַף דְעַנִּיתַהּ Pro eo quòd afflixisti eam, id est, compressisti, Deuter. 21. 14. עַנִּיאוּ Afflixerunt compede pedes ejus, Psalm. 105. v. 18. עַנִּיוּנָא Afflixerunt nos, Deuter. 26. 6. *Participium*, וּכְמָא דִמְעַנַן לְהוֹן Et prout affligebant eos, Exod. 1. 12. *Partic. præter.* מְחַן מִן קֳדָם יְיָ וּמְעַנַן Percussi à Domino & afflicti, Jesa. 53. 4. *Infinitivus*, אם עַנָאָה תְעַנֵי יָתֵיהּ Si affligendo afflixeris eum, Exod. 22. 23. *Affix.* וְנֶסְרִנֵּיהּ לְעַנָיוּתֵיהּ Et ligabimus eum ad affligendum eum, Jud. 16. 5. לְעַנָיוּתָךְ Ad affligendum te, Jud. 16. 6. Nah. 1. 12. לְעַנָיוּתְהוֹן Ad affligendũ eos, 2. Sam. 7. 10. *Huc revocandum illud irregulare nimis, vel potius pravum*, בְּדִיל לְעַנוֹאֵיתְהוֹן Ad affligendum eos, Exod. 1. 11. *Cum Affixis solet Infinitivus ex terminatione ות formari, unde ad præcedentem formam corrigendum. Imperativus*, וְעַנוּ יָתְהֵן Et affligite eas, id est, concubitu comprimite, Jud. 19. 24. *Futurum*, וְאַעְנֵי יָת זַרְעָא דְדָוִד Et affligam semen Davidis, 1. Reg. 11. 39. אם תְעַנֵי יָת בְּנָתַי Si afflixeris filias meas, Gen. 31. 50. לָא תְעַנֵּנִי Ne affligas, id est, comprimas me, 2. Sam. 13. 12. תְּעַנוּן יָת נַפְשָׁתְכוֹן Affligetis animas vestras, id est, jejunabitis, Levit. 16. 29. 31. וְיָתוֹם לָא תְעַנוּן Et pupillum non affligetis, Exod. 22. v. 22. וִיעַנוּן יָתְהוֹן Et affligent eos quadringentis annis, Gen. 15. 13. *Ithpahel Præteritum*, וַארֵי אִתְעַנֵיתָא בְּכֹל דְאִתְעַנִי אַבָא Nam afflictus es in omnibus quibus afflictus fuit pater meus, 1. Reg. 2. 26. טָב לִי דְאִתְעַנֵית Bonum mihi est, quòd afflictus fui, Psal. 119. 71. אִתְעַנִיו מִן רוֹמָאֵי Afflictæ sunt à Romanis, Thren. 5. vers. 11. *Participium*, הֲצוֹם תַּעֲנִי אַתּוּן מִתְעַנַן קֳדָמַי Numquid jejunio afflictionis vos affligitis coram me, Zach. 7. v. 5. *Futurum*, כָּל אֱנָשׁ דְלָא יִתְעַנֵי בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין Omnis homo qui non afflixerit se (jejunio) in eodem ipso die, Lev. 23. 29. לָא תִתְעַנוּן תַּעֲנִין כְּאִלֵּין Ne jejunetis jejunia talia, Jesa. 58. 4.

עֲנִי · עַנְיָא *Afflictus, Pauper, Miser*: לָא תַעֲשׁוֹק אֲגִירָא עַנְיָא Non opprimes mercenarium pauperem, Deut. 24. 14. אֲרֵי עַנְיָא הוּא Nam pauper est, vers. 15. אִם כַּסְפָּא תוֹזִיף בְּעַמִּי יָת עַנְיָא Si pecuniam mutuo dederis alicui in populo meo pauperi, Exod. 22. 24. ubi in Regiis, לְעַמִּי לְעַנְיָא quod melius. *Cum Affixo*, לְאָחוּךְ לְעַנְיָךְ Fratri tuo pauperi, Deuter. 15. 11. *Plurale*, לַעֲנִיֵּי וּלְגִיּוֹרֵי תִּשְׁבּוֹק יָתְהוֹן Pauperibus & peregrinis relinques ea, Lev. 19. v. 10. וּצְעָקַתְהוֹן דְעַנְיֵי יִשְׁמַע Et clamorem pauperum exaudiet, Job. 34. 28. *Emphat.* לְאוֹטָבָא לְעַנְיַיָא דֶאֱלָהָא Ad benefaciendum pauperibus Dei, Psalm. 68. 11. *Aff.* וְעַנְיָךְ בְּהִלְכַת דִּינָא Et pauperes tuos in sententia judicii, Psalm. 72. 2. עֲלָךְ יְסוּבְרוּן עַנְיָךְ In te confident pauperes tui, Ps. 10. 14. *Fam.* בַּעֲנִיָּא עֲנָתוֹת In paupercula Anathoth, Jesa. 10. 30. In Vajikra rabba sect. 34. ז׳ שמות נקראו לו עני Septem nominibus appellatur Pauper: אביון, מסכן דל מך רש דך עני, quorũ ratio est hæc: אביון, quia מתאב cupit & desiderat omnia q. Desiderans: מסכן, quòd ab omnibus contemnatur, juxta illud, *Sapientia pauperis contempta est*, Eccles. 9. &c.

עֲנִי · עוֹנִי *Afflictio, Paupertas, Miseria*: לְחֶם עוֹנִי Panem afflictionis. Deut. 16. 3.

ענוי *Idem*: ענוי הדין Afflictio judicii, quando judices affligunt, id est, suspendunt judicium, Schabbas 33. 1. כל ענוי דבק עם נפש לעולם הוא צום Omnis Afflictio (h. e. verbum ענה) quando conjungitur cum Anima, semper significat Jejunium, Jejunare, Aben Esra Psal. 35. 12.

עַנְוָיָא *Idem*; אִדְכַּר עֲנִי נַפְשִׁי Memento afflictionis animæ meæ, Thren. 3. 20. *Planctus, Lamentatio*: וְאִתְּתָא לְחַבְרְתַהּ עַנְוָיָא Quæque sociam suam planctum, scil. doceat, Hebr. קִינָה Lamentum, Jerem. 9. 20.

עֲנִיּוּתָא *Idem*: יַחְדוּנַנִי יוֹמֵי עֲנִיּוּתָא Comprehenderunt me dies afflictionis, Job. 30. 16. *Talmud.* לא בעניותי אכלי ירקא ולא בעתירותי Non in paupertate mea comedi ol[illegible]a (acetaria) neque in divitiis meis, &c. Schabbas fol. 140. 2. *Sententia proverbialis*, בתר עניא אזלא עניותא *Post pauperem ambulat paupertas*: Afflictum sequitur afflictio. Nulla calamitas sola. Magnificus magnificè largitur, pauper tenuiter, veluti sacerdos offerebat in vasis argenteis & aureis, pauper in corbe, Bava ka. 92. 1. Cholin 105. 2. R. David Jer. 52.

עֲנִיוּת *Idem, apud Rabbinos*: unde, לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי Pro paupertate, tenuitate scientiæ meæ: הוי אוהב את העניים כדי שלא יבואו בניך לידי עניות *Amato pauperes, ne liberi tui veniant in potestatem paupertatis*, *Rab.* בעניותנו Pro paupertate nostra, pro tenuitate nostra, id est, מתוך עניות דעתינו שאין אנו יודעים פי׳ המקרא Propter tenuitatem scientiæ nostræ, quia nescimus interpretationem scripturæ, Talm. Jevam. fol. 92. 2.

עֲנִיתָא *Idem:* מִן עֲנִיתָא Præ afflictione, Pſ.88.10.

עִנְיָן *Res, Ens, Negotium, Materia, Argumentum: Occupatio, Moleſtia:* מְתַח עִנְיָנְהוֹן Extenſio rerum ipſorum, nempe cæli, & corporum cæleſtium, Pſalm.19.5. Regia aliter, לְעִנְיְנֵי מִסְכֵּנָא Ad res pauperis, Pſalm. 41. 2. דִּסְכוּם עִנְיָנִין דְּמִתְפָּרְשִׁין בְּהוֹן Quarum rerum, explicatarum in illis, numerus, Cant.1.11. *Alibi vix in Targum reperitur: apud Rabbinos frequentiſsimum:* עִנְיָן מֻשְׂכָּל Ens abſtractū, עִנְיָן טִבְעִי Ens naturale. *Apud Grammaticos & Lexicographos etiam eſt Significatum, Significatio, Senſus alicujus vocabuli.*

עֵנְיָא *Fons*, Exod.15. ult. in Jonath. pro עֵינָא, per metatheſin literarum י & נ.

עֲנוּרָה *Farina*, Vide ſuprà in ענב.

עֲנוּרָה. Baal Aruch adducit ex Targum Hieroſolym. Exod.16.13. עֲנוּת טַלָּא, pro Hebræo שִׁכְבַת הַטָּל: ſed pro eo in Jonathane nunc legitur אַנְחוּת טַלָּא.

עֲנָוָה *Humilitas, Manſuetudo:* עֲנָוָה וּאכִירת *Humilitas vulpina*, id eſt, ſimulata, quâ fraus & crudelitas tegitur, ut quando lupus blanditur humiliter ovi, externè ſimulat ſe ovi ſimilem: internè eſt lupus rapax.

עִנְוְתָן · עַנְוָן *Humilis: Manſuetus, Mitis. Reſpondet Hebræo* עָנָו, *& quandoque Nomini* עָנִי: ut, וּדְמִתְיַקַּר יְהֵי עַנְוָן Qui glorioſus eſt, fiet humilis, Proverb.15.33. וְאַשְׁאַר בְּגַוִּךְ עַם עִנְוְתָן Et relinquam in te populum manſuetum, Sophon.3.verſ.12. הוּא עִנְוְתָן וְרָכִיב עַל חֲמָרָא Humilis eſt, & equitans ſuper aſino, Zach.9.v.9. Hebr. עָנִי. Sic alibi: וְגַבְרָא מֹשֶׁה עִנְוְתָן לַחֲדָא Et vir Moſes erat humilis valde, Numer.12.3. *Plurale*, וְלָא שְׁלֵי קְבִלַּת עִנְוְתָנִין Et non obliviſcitur clamoris humiliū, Pſal.9.13. וְעִנְוְתָנִין יֵרְתוּן אַרְעָא Et mites poſsidebunt terram, Pſalm.37.11. *Conſtructum,* סוֹבְרָא דְּעִנְוְתָנֵי Spes humilium non peribit in ſeculum, Pſalm.9.verſ.19. כָּל עִנְוְתָנֵי דְּאַרְעָא Omnes manſueti terræ, Soph.2.3. וּלְעִנְוְתָנֵי יִתֵּן חִסְדָּא Et manſuetis dabit gratiam, Proverb.3.34. cum Sægol, ut ferè ſemper in Proverbiis, in Venetis. *Emphat.* יִשְׁמְעוּן עִנְוְתָנַיָּא וְיֶחֱדוּן Audient humiles & lætabuntur, Pſal.34.3. *Aff.* וְעַל עִנְוְתָנוֹהִי יְרַחֵם Et ſuper manſuetos ſuos miſerebitur, Jeſa.49.13.

עַנְוָן *Idem:* הוה עַנְוָן סגין Fuit manſuetus valde, Talm.Hier. Kilaim cap.9.

עִנְוְתָנוּתָא *Manſuetudo, Humilitas:* תִּבְעוֹ עִנְוְתָנוּתָא Quærite manſuetudinem, Soph.2.3. וְקֳדָם יְקָרָא עִנְוְתָנוּתָא Ante gloriam (præcedit) humilitas, Prov.18.12. עֲקֵבָא דְּעִנְוְתָנוּתָא Præmium manſuetudinis, Prov.22.4. in Venetis ע cum Sægol punctatur, quod eſt ex forma Syriaca: אֲזִיל בְּעִנְוְתָנוּתָא Ambulato in manſuetudine, id eſt, manſuetè, Ecclеſ.11.9.

תַּעֲנִיתָא · תַּעֲנִית *Jejunium, ut & Hebraicè: Afflictio: per apocopam,* גְּזָרוּ תַּעֲנִי Decernite jejuniū, Joel.1.14. & 2.15. הֲצוֹם תַּעֲנִי Num jejunium afflictionis vos jejunatis mihi, Zach.7.5. הֲלָא דָא הִיא תַּעֲנִיתָא Nunquid hoc eſt jejunium? Jeſa.58.6. *Aff.* בְּיוֹם תַּעֲנִיתְכוֹן In die jejunii veſtri, Jeſa.58.3. *Plurale*, לָא תִתְעַנּוֹן תַּעֲנִין כְּאִלֵּין Ne jejunetis jejunia talia, Jeſa.58.4. *Rabbini dicunt* תַּעֲנִית *Jejunia.* Joſeph.Scal. in De emendat. Temporū pag.377. vertit *Angarias.*

עוּנְתָא *Sulci, Hebr.* עוֹנוֹת, Hoſ.10.10. עַל תַּרְתֵּין עוּנְתֵיהוֹן Ad duos ſulcos ſuos.

ענם עֲנַמֶּלֶךְ *Nomen proprium Idoli Sepharvæorum*, 2.Reg.17.31. Apud Talmudicos legitur habuiſſe figuram equi, & ſic dictum, דְּעָנֵי לֵיהּ לְמָרֵיהּ בִּקְרָבָא quòd exaudiat Dominum ſuum in bello, id eſt, quòd adjuvet ipſum, quando fugâ ſibi vult conſulere, ut author Aruch ſcribit, Sanhedr. fol.63.2. In Talm Hieroſol. ע״ז cap.3. ſcribitur, *Adrammelech & Anammelech* idola Sepharvæorum, fuiſſe טווסא ופיסיוני Pavonem & Phaſianum.

עֲנַן *Nubes:* עֲנָן רַב Nubes magna, Ezech.1.4. וְאִם לָא מִסְתַּלַּק עֲנָנָא Et ſi non receſſerit nubes, Exod.40.38. עַמּוּדָא דַעֲנָנָא Columna nubis, Exod.13.22. וַעֲנָנָא אִסְתַּלַּק Et nubes receſsit, Numer.12.10. יָת קַשְׁתִּי יְהָבִית בַּעֲנָנָא Arcum meum dedi in nube, Gen.9.13. וּכַעֲנָן עָדֵי Et ſicut nubem tranſeuntem delevi omnia peccata tua, Jeſa.44 v.22. *Conſtruct.* עֲנַן יְקָרָא דַיְיָ Nubes gloriæ Domini, Exod.40.39. כַּעֲנַן צַפְרָא Sicut nubes matutini temporis, Hoſ.6.v.4. *Affixum*, וַעֲנָנָךְ מַטִּיל עֲלֵיהוֹן Et nubes tua obumbrat eos, Num.14.14. *Plurale*, מִרְבְּפֵית עֲנָנִין De multitudine nubium, 2.Sam.22.12. וַעֲנָנַיָּא יִרְּוֹן טוּבָא Et nubes deſtillent bonum, Jeſa.45.8. *Conſtruct.* עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא Cum nubibus cæli, Dan.7.13.

עֲנַן *Obnubilare, Nubem obducere. Infinitivus*, וִיהֵי בְּעַנָּנוּתִי Eritque cùm obduxero nubem, Geneſ.9.14.

מְעוּנָן *Nubilus, Nubiloſus:* יוֹם המעונן Dies nubiloſus, Joma fol.28.2.

עַנָּן · עוֹנֵן · מְעוֹנֵן vel מְעַנֵּן *Augur, Hariolator, ex nubibus futura bona vel mala prædicens. Plurale*, וְעַנְּנִין כִּפְלִשְׁתָּאֵי Et augures ſicut Philiſtæi, Jeſ.2.6. *Aff.* וּמִן עוֹנְנֵיכוֹן Et ab auguribus veſtris, Jer.27.9. מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ Augur vel præſtigiator, Deut.18.10. ubi Regia מְעַנֵּן, ex forma dageſſata. *Plurale*, מִן מְעַנְנַיָּא Ab auguribus, ibid. verſ.14. וּמְעַנְנִין לָא יְהוֹן לָךְ Et augures non erunt tibi, Mich.5. verſ.12.

עֲנַן *Augurari ex nubibus. Præteritum*, וְעַנֵּן וְנַחֵשׁ Et auguratus & hariolatus eſt, 2.Reg.21.6. *Futurum*, לָא תְנַחֲשׁוּן וְלָא תְעַנְּנוּן Non præſtigiabimini, & non

& non augurabimini, Heb. תְעוֹנֵנוּ, Levit.19.26. *Quidam ab עַיִן deducunt, quaſi ſit Oculos detinere, ne videant rei veritatem.* Vide Lexica Hebræa.

עינוניתא. In Gemara, עינוניתא דוורדא Membranula roſacea, id eſt, rubens inſtar roſæ rubeæ, Cholin folio 47.1. *ע eſt loco א, idem quod* אינוניתא, *id eſt,* אונה קטנה *Membrana parva ſive tenuis.*

ענף עֲנַפָּא *Ramus, Palmes, Surculus, Frondes*, ut Hebraicè: לְמֶעֱבַד עֲנַף Ad faciendum ramum, Ezech.17.8. *Punctatum eſt in exemplaribus* עֲנַף, *ſed iſtam formam Chaldaiſmus reſpuit. Non ſæpius in Targum reperitur. In Danjele, plurale cum affixo,* וְקַצִּצוּ עַנְפוֹהִי Et ſuccidite ramos ejus, Dan.4.11. וּבְעַנְפוֹהִי יְדוּרָן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא Et in ramis ejus habitabunt volucres cæli, ibid. v.9.

עָנוֹף *Ramoſum, Frondoſum:* וּתְחוֹת כָּל אִילָן עָנוֹף Et ſub omni ligno frondoſo, Heb. רַעֲנָן, Deut.12. v.2. in Venetis. Regia עָבוֹף per ב in medio, & rectè. Vide עבף.

ענץ עֲנִיצִין *Manipuli lini pectinati*, Reiſten/ *idem quod* אֲנִיצִין. *Apud Talmudicos*, שערה נאה דומה לעניצי פשתן Pilus ejus pulcher, ſimilis manipulis lini, Nedar. cap.9. in fine.

ענק עֲנָקָא · עֲנָקִין *Torques, Monilia, ut Hebraicè:* וּבַר מִן עֲנָקַיָּא Præter torques, qui erant in collis camelorum ipſorum, Jud.8.v.26. Hebr. הָעֲנָקוֹת. Et alibi, עֲנָקַיָּא וְשֵׁירֵי יְדַיָּא Torques & armillæ manuum, Heb. נטפות, Jeſ.3.19.

עונקא *Collum, Faux. Apud Talmud.* כל הקרוב לנפש משיב את הנפש אמר רב אחא בר יעקב עונקא Quicquid proximum eſt animæ, reficit animam. Dixit R. Acha filius Jacobi, Faux, ſcilic. facit id, Berachoth fol.44.2. Gloſſa, עונקא עונקא צואר מקום השחיטה סמוך ללב ולמעים id eſt, עונקא idem eſt quod צַוָּאר Collum, locus mactationis proximus cordi & viſceribus: Item, ליזבן עונקא דאית ביה תלתא מיני בשרא Ut emat collum, in quo ſunt tres ſpecies carnis, Schabb.140.2. Nempe, pinguis caro, macilenta & nervoſa, ut Gloſſa addit. *In Targum*, אִתְחָרַר עִנְקִי Exſiccatum eſt guttur meum, Heb. גְּרוֹנִי, Pſalm.69.4. In Venetis punctatum eſt עִנְקִי, ſed per Kibbutz aut Kametzchatuph punctandum eſſe docet forma Talmudica. *Cum Affixis*, וְלָא מְרַנְּנִין בְּעִנְקֵיהוֹן Neque clamant faucibus ſuis, Hebraicè בִּגְרוֹנָם, Pſalm.115.7. Sic, תּוּשְׁבְּחָן דֶאֱלָהָא בְּעוּנְקֵהוֹן Laudes Dei ſunt in gutture eorum, Pſalm.149.6. *Aruch addit, & Arabicè Guttur vocari* ענק.

עֲנָק *Anak, nomen proprium celebris gigantis, unde & alii Gigantes dicti ſunt* עֲנָקִים *Anakæi:* בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבָּרַיָּא Filios Anak ex gigantibus, Numer.13.34. in Targum Onkeli: reliqua עֲנָק redduntur per גִּבָּרַיָּא, ut Elias monet. Reperi tamen & in Targum Jonathanis, וְאוּף מַרְבְּיֵי דַעֲנָק גִּבָּרָא חֲמֵינָא תַמָּן Etiam filios Anak gigantis vidimus illic, ibid. verſ.29. Aliâs עֲנָק & עֲנָקִים redditur גִּבָּרַיָּא, monente Eliâ.

עֻנְקְלִין *Uncini, de quibus aliquid ſuſpenditur: In Targum*, וְעוּנְקְלִין נָפְקִין פֻּשְׁכָּא חַד Et uncini egrediebantur palmo uno, Heb. הַשְׁפַתַּיִם, Ezech.40.43. Clavi erant, à quibus ſuſpendebant ſacrificia, ad mactādum ea. *Aliâs dicuntur* אונקלין, & אוּנְקְלִין, *ut eſt in* אנק. *Aruch erat cum* א *ab initio, quod rectius eſt. Nam ſæpius ſic in Targum & apud Rabbinos legitur.*

עֻנְקְלוֹת *Uvæ immaturæ, vel vento urente aut grandine tactæ, ut ad maturitatem pervenire non poſſint. Apud Talmudicos*, ענקוקלות והרצנים והזגים וכו׳ אסורים בערלה Uvæ immaturæ, grana & pelliculæ uvarum, &c. prohibitæ ſunt ad eſum, propter præputiationem ſive profanationem, Orla cap.1. in fine. In Talmud Hieroſolymitano hoc loco ſcribitur, eſſe notaricon ſeu ſymbolicum vocabulum, quaſi עִנְבִין דִּלְקוּ תְלָתֵיהוֹן Uvæ quæ percuſſæ ſunt tertiâ ſui parte, vel juxta Rabbi Seiram, ענבים שלקו עד שלא הביאו שליש Uvæ quæ percuſſæ ſunt, adeò ut non proferant tertiam partem. *Non ergò ſignificat Pampinos vel Capreolos vitis, ut alii ſcribunt.*

עַנְקְמִין *Anakæi, Viri proceri & fortes ut gigantes, juxta Hebræos.* In Bereſch. rabba ſect.65. ad illud, *Et vocavit Eſavum filium ſuum maximum*, Geneſ.27. אמ׳ ר׳ אלעזר בר׳ שמעון למדינה שהיתה מכתבת ענקמין למלך Dixit R. Elieſer filius Rabbi Simeonis, ſimile hoc eſt provinciæ quæ deſcribit, conſignat Anakæos (id eſt, catalogum virorum maximorū) regi, &c. In Jalkut legitur ענקמין, & explicatur אנשים גדולי הקומה פיר׳ שמות ענקים: ſed in Bereſ. rabba, ענקמון, & ſic in Aruch. *Alii ſcribunt*, ענקמון *ſignificare* כְּתָב *Epiſtolam.* In Medraſch Cantic. cap.2.v.15. alia lectio eſt, למדינה שמגרלת איספתרין למלך. Sunt voces corruptæ.

ענש *Mulctare, Mulctâ afficere, Mulctam imponere, ut Hebraicè. Rabbini utuntur etiam Verbo in Hiphil*, הֶעֱנִישׁ *Punire, Mulctare.*

עוֹנֶשׁ *Mulcta, Chald.* עֲנָשׁ, *ut in Eſra:* הֵן לַעֲנָשׁ נִכְסִין וְלֶאֱסוּרִין Sive in mulctam facultatum ſive ad vincula, Eſr.7.26.

ענת עִנְתָּא *Tempus*, Eſr.4.10. בענתא דאריסטון Tempore prandii, Bereſch. rab. ſect.11. ארעת ענתה דישראל סלקין לריגלא Advenit tempus, quo Judæi aſcendebant ad feſtum Hieroſolymam, Medr. Kohel. cap.11.v.1. ענתא דמיכלא Tempus prandii: ענתא דנשיאות בפים Tempus lotionis manuum, Talm. Hier. Berach. fol.6.1.

עסב עִסְבָּא *Herba, Fænum, Gramen:* מָאִים נִשְׁכַּח עִסְבָּא Fortaſſis inveniemus herbam, 1.Reg.18.5.

1.Reg.18.5. pro Heb. חָצִיר. Sic Jobi 8.12. Psal.37. vers.2. & 90.5. & 104.14. & 147.8. Jesa.40.7. & 44.4.

עֲסַר עַסִּי *Frendere, Stridere, Fremere, Infremere. Respondet Hebræo* חָרַק. *Frendor fit dentium compressione, unde prima significatio videtur esse, Comprimere, Coarctare dentes cum frendore*, die Zäne züsammen beissen. *Præteritum*, עַסִּי עֲלַי בְּכַכּוֹי Frendet contra me dẽtibus suis, Jobi 16. v.9. וַעֲסִיאוּ בְשִׁנֵּיהוֹן Infremuerunt dentibus suis, Thren.2.16. עַסִּינָא מִן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבָנָא Fremimus propter inimicos nostros, Jesa.59.11. Heb. נֶהְמֶה. *Participium*, וּמְעַסֵּי עֲלוֹי בְּכַּוֹי Et stridet contra eos dentibus suis, Psal.37.12. *Plurale*, מְעַסַּן עֲלַי בְּכַּיהוֹן Frendent contra me dentibus suis, Psalm.35.16. וּדְמְעַסְּקָן יָתִי Et qui fremunt contra me non quiescunt, Jobi 30 17. *Infinitivus*, לְעַסָּאָה יָתְהוֹן Premere, calcare eos, sicut vir qui premit uvas suas in torculari, Esth.1.11. *Futurum*, שִׁנּוֹי יְעַסֵּי Dentibus suis stridet, Psal.112.10. In Beresch. rabba f. 89.1. Mulier quædam Arabs dixit, מה את מכסה בי volens dicere, מה אח מעשה בי Quare comprimis, conculcas me? sicut dicitur, וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים Et conculcabitis impios, Mal.4.3.

* עסוום עסו Vide in סום.

עסס עַסְסִיּוֹת *Legumina certa & dura, ut ampliori coctura indigeant:* לא תמלא אשה קדרה עססיות ותורמסין Schab. fol.18.2. & in Talm. Hier. Beza fol.61.1. Leguminum species sunt.

עִסְּתָא · עִסָּא · עִסָּה *Massa farinacea, commixta ex carnibus, pullis, aut similibus, quæ appellatur Pasteda, Artocreas:* העני אוכל פתו בעיסה בלוסה Pauper comedit cibum suum cum massa mixta, id est, cum pane ex farina & furfuribus commixto, ut quasi pollutus censeatur, Schabbas cap. 7. in fine: כל ארצות עיסה לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל id est, *Omnes terræ sunt ut massa mixta ad terram Israelis, & terra Israel massa mixta ad terram Babyloniæ*, Kidduschin fol. 71.1. Kethubhos fol. 111.1. Massa commixta ex diversis, ut non amplius appareat, quæ ejus propria sint contenta: sic aliæ terræ sunt commixtus populus respectu terræ Israelis, in qua familiæ distinctæ: & terra Israelis est quasi massa commixta respectu Babyloniæ; nempe respectu sepulturæ, quòd multi in ea alieni sepulti sunt: אפילו על פלכא ועסתא Etiam per colum & massam farinaceam; nempe eam subigendo, Kethuvoth fol. 86.

עֲסִיס *Succus, Mustum:* חֲמַר עֲסִיס Vinum mustum, Esth.1.7.

עֲסַק *Operam dare vel navare, Occupatum esse, Vacare, Incumbere, Studere rei alicui. Usus ejus est apud posteriores Paraphrastas & Rabbinos. Particip. præsens*, וְעָסֵק בְּאַרְבְּעָה וְעֶשְׂרִין סִפְרִין דְאוֹרַיְתָא Et studet in viginti quatuor libris Legis, Cant.5. v.10. id est, in Bibliis sacris, quæ jam ab hujus authoris tempore distributa fuerunt in viginti quatuor libros, ut etiamnum hodiè vocantur עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. Locus notandus contra eos, qui ponunt viginti duos tantùm libros: ובליליא הוא עָסֵק בְּשִׁתָּא סִדְרֵי מִשְׁנָה Et noctu studet in sex ordinibus Mischnæ, id est, sex partibus sive voluminibus Talmudicis, ibidem. Ineptiæ judaicæ. בְּגִין דְאִנּוּן עָסְקִין בְּפִתְגָּמֵי דְאוֹרַיְתָא Eo quòd ipsi operam navant verbis Legis, id est, præceptis & verbo Dei, Cantic.4.15. דְעָסְקִין בְּהוֹן Quibus operam dant, Cant.5.15. עָסְקִין בְּפִתְגָּמֵי סָפְרַיָּא Operam dant verbis scribarum, & verbis Legis, Cant.7. v.14. In Venetis semper scribitur עָסִיקִין, quasi ex participio pehil sive preterito, sed id pravum est. *Infinitivus*, לְמִיעְסַק בְּאוֹרַיְתָא דַייָ Ad operam dandam Legi Domini, Eccles.6. v.8. & 7.v.1. דְיָצְבֵי לְמֶעְסַק בְּאוֹרַיְתָא Qui vult studere in Lege, Eccles.8.16. *Imperativus*, עֲסוּקִי בְּמִשְׁנָה בְּלֵילְיָא Da operam studio in nocte, Thr.2.19. *Pahel, Participium*, הֵיכְמָא דִמְעַסֵּק בָּה בְעָלְמָא הָדֵין Sicut occupatus est in ea in mundo hoc, Eccles.5.11. *Ithpahel Præteritum*, וְאִתְעַסַּקוּ בִצְלוֹתָא Et incubuerunt precibus, Psalm.50.5. ואתעַסַּקוּ בֵיהּ תְּרֵין שְׁנִין Et laborarunt in eo duos annos, Esth.1.2. *Particip.* מַה מוֹתַר לִגְבַר דְמִתְעַסֵּק בְּהוֹן Quod emolumentum est homini qui occupatus est in illis? Eccles.6.11. *Plurale*, דִי מִתְעַסְּקִין בִּרְעוּתָא בְּאוֹרַיְתָא Qui occupati sunt cum beneplacito in Lege, Psalm. 68. v.31. דִי מִתְעַסְּקִין בְּסַהֲדוּת אוֹרַיְתָא Qui student sive incumbunt testimonio Legis, Psalm.80.v.1. וְאִלֵּין דְמִתְעַסְּקִין בָּהּ טוּבֵיהוֹן Et illi qui occupantur in ea, beati sunt, Proverb.3.18. *Futurum*, וְיִתְעַסְּקוּן בַּהּ Et occupati sint in ea, וְלָא יִתְעַסְּקוּן בְּפִתְגָּמִין בְּטֵלִין neque occupentur in verbis ociosis, Exod.5.9. in Onkelo. *Apud Rabbinos, & Talmudicos*, כותי שעוסק בתורה חייב מיתה *Gentilis operam dans Legi, reus est mortis*, Sanhed. fol.59.1. כל העוסק בתורה בלילה הקב״ה מושך עליו חוט של אהבה שנ׳ יומם יצוה יהוה וגו׳ *Quicunq; studet in Lege noctu, super eũ Deus sanctus benedictus protrahit filum amoris interdiu, sicut dicitur*: Interdiu mandabit Dominus benignitatem suam, dum noctu canticum ejus est mecum, Psalm. 42. v.9. Avoda sara fol.3.2. המתעסק באכילה ושתייה לא יחכם לעולם *Indulgens commessationibus & potationibus, nunquam erit sapiens*, Aben Esra Eccles.7. אין מתעסק כמתעסק *Non est unus qui operam dat alicui rei, sicut alius*, Pesach. folio 33.1. *Duo cùm faciunt idem, non est idem:* מתעסק בחלבין ובעריות Qui operam dat lacticinis, & rei uxoriæ (& in iis aberrat) reus est, Kerith. fol.19.2. מתעסק בעלמא אנא Occupatus sum in re levi, Schabbas fol.157. col.2. hoc est, Leviter

& animi

& animi duntaxat recreandi, non necessitatis causâ laboro.

עִסְקָא · עֵסֶק · עַסַק *Studium, Opera: Res, Negotium. Hoc sensu respondet Hebræo* דָּבָר. *In Venetus etiam scribitur* עֵסֶק, *sed rectius sine Dages est. Præcedente* עַל *est Propter, Causâ, Ratione, &* עֵסֶק *abundat, ut* דְּבַר *in Hebræo:* עַל עֵסֶק הֵימָנוּת Propter negotium veritatis vel fidei, id est, Propter [illegible]tatem, Hebr. עַל דְּבַר, Psal.45.5. עַל עֵסֶק כַּסְפָּא Propter pecuniam, pecuniæ causâ, de pecuniæ negotio, Gen.43.18. עַל עֵסֶק עוּרדְעַנַיָא Propter ranas, Exod.8.11. עַל עֵסֶק מוֹמָתָא Propter rem juramenti, Eccles.8.2. עַל עֵסֶק אוּלְפַן אוֹרַיְתָא Propter negotium doctrinæ Legis, Eccl.9.1. in Venetis: בְּחַלָּשׁוּת עֵסֶק אוֹרַיְתָא In debilitate studii Legis, Eccles.10.18. טָב סוֹף עִסְקָא מִן שֵׁרוּיֵהּ Melior est finis negotii, quàm initium ejus, Eccles.7.v.9. עִדָּנָא לְכָל עִסְקָא Tempus est omni rei sub sole, Hebr. לְכָל חֵפֶץ, Eccles.3.1. *Plurale*, בְּעִסְקֵי עָלְמָא הָדֵין In negotiis mundi hujus, Eccles.7.19. יַת כָּל עִסְקֵי קְרָבָא Omnia negotia belli, 2.Sam.11.v.18. *Apud Talmudicos:* רצה ממעט בעסקו רצה אינו ממעט Si velit, diminuit negotia sua, si velit, non diminuit, Gloss. סחורה Negotiationem, Moed katon fol.22.1. האי עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון Hæc negotiatio ex parte habet rationem mutui, ex parte depositi, Bava mezia fol.104.2. עיסקא רבא Negotiatio magna: עסקא זוטא Negotiatio parva, Ketubh. fol.66.2.

הִתְעַסְּקוּת *Occupatio, Labor, Studium, Diligentia.*

עַסְקָנִי *Operativus: fœm.* עַסְקָנִית. *Unde plurale,* מפני שהידים עסקניות Propterea quòd manus operativæ sunt, Succa fol.26.2.

Secundò אִתְעַסַּק *Litigare, Rixari, ut Hebraicè* הִתְעַשֵּׂק. *Præteritum*, אֲרֵי אִתְעַסַּקוּ עִמֵּיהּ Nam litigarunt cum eo, Genes.26.20. *Apud Talmudicos*, ויצאו עליה עסיקין Et exierunt super eo litigantes, id est, עוררין, ut Glossator explicat, Bava kama fol.9.1. Ketubh. fol.93.1. lin.1. שדה שיש עליה עסיקין Ager super quo sunt litigantes, Schevuoth folio 31.1. במאי עסיקינן De quo litigamus? de quo disceptamus?

עֵסֶק *Lis, Jurgium. Pro nomine fontis ponitur, ad quem rixati sunt pastores Gerar & Isaaci*, Genes.26.v.10.

עסר

עַסְרָא *Decem, ex Hebræo* עֶשֶׂר, *commutatis* שׂ *&* ס *ut sæpè. Est autem* עַסְרָא *masculinum, ut Hebræum* עֲשָׂרָה, *&* עֲסַר *fœmininum, ut* עֶשֶׂר *Hebræis:* עֲסַר אַמִּין Decem cubiti, Exo.36.21. עַסְרָא חֲמָרִין וַעֲסַר אַתְנָן Decem asinos & decem asinas, Gen.45.23. וְתִתֵּן לִי חַד מִן עַסְרָא Ut des mihi unam partem ex decem, id est, decimam, Genes.28.22. in Jonathane: וּתְמָנֵי עֲסַר Et octodecim, Genes.14.14. in Onkelo: חַד מִן עַסְרָא מִכּוֹלָּא

Unum ex decem ab omnibus, Gen.14.20. אִם יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן עַסְרָא Si fortè inveniantur illic decem, Genes.18.32. עַסְרָא יַרְחִין Decem menses, Genes.24.55. תְּרֵין עֲסַר רַבְרְבִין Duodecim principes, Gen.25.16. חַד עֲסַר *Undecim*, Gen.32.22. תְּרֵי עֲסַר *Duodecim*, Genes.35.22. שְׁבַע עַסְרֵי *Septemdecim*, Gen.37.2. אַרְבְּעַת עַסְרָא *Quatuordecim*, Exod.12.6. *Notanda est compositio cum alio numero, quâ litera* ע *absorbetur, & apud Paraphrastas Hierosolymitanos & Talmudicos usitata. Dicitur autem promiscuè* עֲסַר *&* עַסְרֵי: *Si antecedens vox desinat in* ע, *tum & illud eliditur, ut in* אַרְבַּע *&* תְּשַׁע: ut, מַהֲלַךְ חַדְסַר יוֹמִין Iter undecim dierum, Deut.1.2. לְחַדְסְרֵי יְרִיעָן Undecim cortinis, Exod.26.8. תְּרֵיסַר *Duodecim*, Gen.49.28. quod masculinum: תַּרְתֵּיסְרֵי Idem, Genes.5.v.8. & 14.4. תְּלֵיסַר & תְּלָתֵיסַר & תְּלֵיסְרֵי & *Tredecim*, Gen.14.4. אַרְבְּסְרֵי שְׁנִין *Quatuordecim* annis, Genes.31.41. בְּאַרְבֵּיסַר יוֹמָא Decimoquarto die, Numer.9.3. & alibi, וּבְיַרְבֵּיסְרֵי, in quo י primum ponitur loco א, modò proba scriptio sit, Gen.14.5. Jon. חֲמֵיסַר *Quindecim*, Genes.5.10. & חֲמֵסַר Exod.12.18. & חֲמֵיסְרֵי Gen.7.20. שִׁתֵּיסַר *Sedecim*, Gen.46.18. & שִׁיתַּסְרֵי, Exod.26.25. שְׁבַסְרֵי *Septendecim*, Gen.47.28. תְּמַנֵּיסַר *Octodecim*, Genes.14.14. שְׁתְסְרֵי *Novendecim*, Gen.11.25. quod est per transpositas primas literas, ne ש & ס concurrerent, à תְּשַׁע עַסְרֵי eliso utroque ע, ut & in aliis: עַסְרִין *Viginti*, Gen.11.24. & 18.31. חַד וְעַסְרִין Unum & viginti.

עַסַּר *Decimare.*

עַסִירָאָה · עֲסִירַאי *Decimus. In compositione,* חֲדְסַרָאי *Undecimus*, Num.25.8. in Jon. תְּרֵיסַרַאי *Duodecimus:* תְּלֵיסְרַי *Decimustertius. Fœm.* עֲסִירִיתָא *Decima*, תְּלֵיסְרִית *Decimatertia*, Gen.2.21. Jon.

עִסְרוֹנָא · עִסְרוֹן *Decima pars:* וְעִסְרוֹנָא סוּלְתָּא Decima pars similæ, Lev.14.21. *Plur.* וּתְלָתָא עִסְרוֹנִין Et tres decimas, Lev.14.10.

מַעַסְרָא *Decima:* אֲרֵי תִסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַעַסְרָא Nam accipietis ab Israelitis decimam, Num.18.v.26. *Plurale*, אֵיתוּ יַת כָּל מַעַסְרַיָּא Adducite omnes decimas in domum thesaurorum meorum, Mal.3.v.10. juxta Veneta. *Aff.* מִכָּל מַעַסְרֵיכוֹן Ab omnibus decimis vestris, Numer.18.28. Sic Deut.12.11.

עפה

עַפְיָא *Ramus: cum Aff.* עַפְיֵהּ שַׁפִּיר Ramus ejus pulcher est, Dan.4.9. Sic Ezech.31.v.3. in Regiis: דְּנָעְצָן עַפְיָהָא Cujus frondes perpunguntur, Cantic.2.2. Hinc in Hebræo, מִבֵּין עֳפָאיִם E medio ramorum dabunt vocem, Psal.104.v.12. Vicinum Nomini עָנָף.

מַעְפֵי *Ramosum, Frondosum, Densum:* אֲרֵי מַעְפֵי טוּלֵיהּ Nam densa est umbra ejus, Hos.4.v.13. וּתְחוֹת כָּל בְּטָמָא מַעְפְיָא Et sub omni quercu ramosa, Heb. אֵלָה עֲבֻתָּה, Ezech.6.13.

עֲפִיאָן *Genus piscis parvi liciti*: העפיאן הרי זה מותר Cholin fol.66.1. Fortè est *Aphya*, cujus mentio apud Atheneum.

עיפוי *Lassitudo*: vide עוף.

עֲפַף *Conflare igne vel prunis; Contundere ignita, siquidem idem significat, quod Hebræum* כָּתַּת, *cui bis respondet. Futurum*, ויעַפְּפוּן סַיְפֵיהוֹן לְסִכִּין Et conflabunt gladios suos in vomeres, Heb. וְכִתְּתוּ, Jesa.2.4. Idem Mich.4.3. *Participium*, חֲרָרָא מְעַפְּפָא Placenta igne conflata, prunis cocta, Heb. עֻגַת רְצָפִים Placenta prunarum, subcineritia, 1.Reg.19.6. Regia, *Perforata*.

עֲפַץ עֲפְצָא *Galla, cujus usus inter cætera in aptandis coriis, & atramento*: הלא פרעתיך מאה קבי עפצי Nónne persolvi tibi centum cabos gallarum? Schevuoth fol.42.1. ולא עפיץ Et non cum galla macerata, Megil. folio 19.1. *Dicitur etiam* אַפְצָא, *commutatis* ע & א, *ut est suo loco. Porrò quod ex hac forma legitur*, דְלָא עַפִּין, *Proverb.21.25. mendosum est, & nullius sensus, unde in Regiis pro eo legitur*, דְלָא צָבָן Qui non volunt, *pro Hebræo* מֵאֲנוּ *Renuunt, nolunt.*

עֲפַר עַפְרָא *Pulvis terræ, Terra. Propriè terra comminuta & contrita, corpori terræ conjuncta, quomodo differt ab* אָבָק, *quod significat Pulverem minutissimum à terra in aerem elevatum*: עַפְרָא מִן אַרְעָא Pulverem ex terra, Genes.2.7. ארי עַפְרָא אַתְּ ולְעַפְרָא תְּתוּב Nam pulvis es, & in pulverem reverteris, Genes.3.19. ועַפְרָא תֵיכוּל Et pulverem comedes, ibid. vers.14. ויכסניה בְּעַפְרָא Et operiet eum pulvere, Levit.17.13. מקים מֵעַפְרָא מסכינא Excitans è pulvere pauperem, 1.Sam.2.v.8. כְּעַפְרָא דְאַרְעָא Sicut pulverem terræ, Genes.13.16. *Cum Affixis*, ורמית ית עֲפְרֵיה לְנַחְלָא Et projeci pulverem ejus in torrentē, Deut. 9. 21. ואוביל ית עַפְרְהוֹן Et detulit pulverem eorum, 2.Reg.23.4. ורמא ית עַפְרֵיה Et projecit pulverem ejus, 2.Reg.23.6. ועפרך Et pulverem tuum, Ezech.26.12. *Apud Rabbinos*, עפרא לפומיה *Terra, h. e. stercus super os ejus.* Utuntur eo in gravioribus reprehensionibus, ob ineptum alicujus responsum. Adducit illud Rambam in More par.3.cap.23. Rabbini vulgares pro eo dicunt פרש על פניו: Item, יסוד העפר *Elementum terræ*: עֲפַר לְבוֹנְתָא *Pulvis thuris*: hunc immiscebant saponi ad expurgandas manus à sordibus, ut author Aruch notat ex Schab. fol.50.2. עֲפַר פִּלְפְּלֵי Pulvis piperis, ibid. *Plurale*, עַפְרִים.

עפרים *Loci nomen, ubi graminis & fœni fuit copia.* Inde proverbium · תבן אתה מכנים לעפריים, Vide Ber. rabba sect.88. ad finem.

עַפְרָן *Genus margaritæ vel lapidis pretiosi*, Cantic.5.v.14.

עַפְרוּרִית *Pulvisculus, Pulvis minutissimus*: עפרורית

של לבונה Pulvisculus thuris, apud Rabbino[s]. עפרורית שמתכנס לאדם בראשו שאינו רוחץ Pulvis, [sor]dities, quæ colligitur homini in capite suo, q[ui] nunquam lavat capuit.

עַפְרוּרִין *Pulveres, Terræ*: עפרורין דְדַהֲבָא ליה Pu[l]veres auri sunt ei, vel, terræ auri, quæ auru[m] proferunt, Hebr. וְעַפְרֹת זָהָב לוֹ Et pulveres sun[t] aurum ipsi, Job.28.6.

מְעַפּוֹרֶת · מְעַפְרְתָא · מְעַפְרָא *Velum, Linteum, Sin[don], cujus usus præcipuè fuit obtegendo capiti* [ו]כַּד בִּמְעַפְרָא עַל עֵינוֹהִי Et involutus vel opertus era[t] velo super oculos suos, Hebr. בָּאֲפֵר, quod quidam reddunt, *Cinere*, 1.Reg.20.38. ואעדי ית מְעַפְרָא Et removit velum ab oculis suis, ibid. v.41. Interpres Latinus in Targū vertit *Pannum*. Kimchi ad Hebræum textum scribit, אפר idem esse quod צָעִיף, Peplum, per metathesin ex פאר: unde, פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים Tiaræ lineæ, Ezech. 44.18. ופארי הַמִּגְבָּעוֹת Tiaræ galerorum è bysso, Exod.39.28. *Apud Talmudicos*, אפיליון ומעפורת Pallium & pileus, Schab. fol.120.1. ubi numeratur inter octodecim vestimentorum genera, quæ in Sabbatho induere & exuere licitum est. Et latius, משינית מעפורת של ספרין על ברכיו Ex quo deposuerit linteum tonsorum super genua ejus, Schab. f.9.2. אפילו שייר בית כדי מעפורת Etiamsi reliquerit in eo quantum est linteum, Cholin fol.123.2. Glossa סוּדָר, Sudarium, linteum. *Plural*, מכל מעפראות שיש לך Ex omnibus linteis quæ sunt tibi: Vajikra rabba, in princip.

עָפַשׁ *& in Hithpahel* הִתְעַפֵּשׁ *Mucescere, Mucidum fieri, Putrescere*: אַוִּיר מְעוּפָּשׁ Aër putrefactus, corruptus, tēpestas putrida & pluviosa: הזרע יהיה נשחת ומעופש Semen erit corruptum & putrefactum, Kimchi Joel.1.v.17. פִּתָּן מִתְעַפֶּשֶׁת Panis ipsorum mucidus factus est, apud Talmudicos in Joma fol.38.1. יתעפשו גרגרי הזרע מפני הגשמים Putrefient grana seminis propter pluvias. *Hujus significati vult Kimchi esse* עָבְשׁוּ *Computruerunt, Joel.1.17. in Hebræo, per commutationem* ב & פ, *sicut & in aliis fit, ut* הִבְקִר & הִפְקִר *Commune, publicum.*

עִפּוּשׁ *Mucor, Putrefactio*: עִפּוּשׁ הָאֲוִיר Putrefactio, corruptio aëris: לחם עיפושים Panis mucorum, mucidus. Id Talmudicè dicitur נהמא דקיפופא, in Pesach. fol.40.1.

עֵץ *Lignum: synecdochicè Arbor*: עץ של זית Lignum oleæ, עץ של גפן Lignum vitis, [ש]ל אגוז nucis, עץ של שמן Lignum olei, Tamid cap.2. *Lignum olei*, id est, balsami. Bartenora scribit, se audivisse, esse arborem, quæ vernaculè vocatur פינו *Pino, Pinus, Pinaster, Arabicè* צינובור.

עָצַב *Dolore affici vel afficere, Dolere, Dolore[m] afferre. Participium*, בבא בְמְרִירוּת נַפְשָׁא [...]

Et flevit cum amaritudine animę, & voעצב בקל, וְעָצַב עַל גָּלוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל dolenti, tristi, Esth.4.1. Et dolore afficitur propter captivitatem domus [illegible]elis, Eccles.7.5. *In Daniele,* בְּקָל עֲצִיב זְעַק Voce dolorificâ clamavit, Dan.6.v.20. quod vulgò [illegible]ditur, *Voce lachrymabili.*

Secundò עצב *Formare, Conformare, Complanare, Elaborare. Hac significatione Hebraicè sumitur* [illegible]o, יָדֶיךָ עִצְּבוּנִי וַיַּעֲשׂוּנִי *Manus tuæ formarunt me & fecerunt me,* Job.10.8. *& sic Chaldaicè* צַיְּרוּנִי *Formarunt me. Aben Esra notat, hoc usu & Arabicè sumi pro, Crearunt nervos corporis, Figurarunt nervis, [illegible]ji lineamentis. Hinc apud Talmud.* אין מעצבין את ה[illegible] Non formant infantem, Schab.fol.147. [illegible]1. id est, In Sabbatho non efformant, complanant manu infantis membra, ut mulieres cu[illegible]ices infantum facere solent: habet enim speciem ædificantis & operis servilis, quod sabbatho prohibitum. Hinc & volunt עֲצַבִּים dici *Idola, quasi Formas & Figuras sanctorum, aut quarumvis rerum, quæ coluntur.*

עצב · עִצָּבוֹת *Dolor, Labor, Molestia.*

עֻצְבָּא *Operimentum ex corio vel panno, Operculum, sive ad currum cameratum, sive ad mensam, sive ad lectos, sive ad equos. Apud Talmudicos,* כל מקום שיש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתן אלא העוצבה In quocunque loco est defectus operis, ibi cogitatio non polluit ista, sed operculum, Kelim capite 26. עוצבא שחשב עליה לקצעה Corium (sive pannus) quod cogitat discindere, Zevachim fol.91. col.1. Glossa, עור Corium, sive בגד Pannus, super quo comeditur loco mappæ mensalis, vel cui incumbitur, sive in quo jacetur cubandi causâ. עצבא אינה צריכה קִיצוּעַ Operculum vel mappa non habet opus discissione, Bava kama fol.66.2.

עצבים *Musculi;* המקל הניעתו היד והיד הניעוה העצבים והעצבים הניעום המיתרים והמיתרים הניעום העורקים והעורקים הניעום העצבים Baculum movet manus, manum movent nervi, nervos movent arteriæ, arterias movent musculi, &c. More nebhochim lib.2. cap.1.

עצבונית *Spinæ genus;* unde, משל להדס ועצבונית שהיו זה על גבי זה Parabola est de myrtho & spina, quæ creverunt una super altera, Beres.rabba sect.63.

עצד

מַעֲצָד *Ascia, Securis:* vel juxta alios, *Dolabra,* Hebr. *Apud Talmudicos,* המכה בפטיש ובמעצד, Schab. cap.12. Erchin cap. 6. ubi Bartenora quoque *Dolabram* exponit: מעצד של לגיונות *Securis legionum, Bipennis,* Kelim cap.29.

עָצָה

עָצָה *Opprimere, vi vel fraude, Defraudare, Dolo intervertere.* Explicant etiam *Calumniari, Injuriis afficere, quomodò Syris in usu est;*

ut ad Rom.2. & alibi. Respondet in Targum Jeruschalmi Hebræo עָשַׁק, *quod aliâs in Targum redditur per* טלם. *Præteritum,* אוֹ עָצָה יַת חַבְרֵיהּ Aut oppresserit proximum suum, Jonathan דִּיטְלוֹם, Levit.5.21. אוֹ עָצִיא דִּי עָצָא Aut fraudem, (id est, rem fraude aut dolo interversam) quâ fraudavit, quam dolo surripuit, ibid. v.23. in Jonathane. *Futurum,* לָא תַעְצוּן אַגְרָא דַאֲגִירָא מִסְכֵּינָא Non opprimetis (oppressione detinebitis) mercedem mercenarii pauperis, Deuter.24.14. Jonathan תטלומון, quod idem.

עצי *Oppressus:* וּתְהוֹן בְּרַם עֲצִין וַאֲנִיסִין Eritisque tantùm oppressi & in extremam necessitatem redacti, vel, direpti omnibus diebus, nemine liberante, Hebr. עָשׁוּק, Deut.28.29. in Jonathane: At ibidem vers.33. idem redditur טְלִימִין.

עֲצִי *Constrictus: ex significatione Hebraica illius,* עוֹצֶה עֵינָיו *Constringens oculos suos,* id est, *connivens oculis, Proverb.16.30.* הַשְׁמֵנִין אִנּוּן פֵּירִין אוֹ עֲצִין Pingues'ne fructus sint an constricti, id est, macri, macilenti, in quibus omnis succus pinguis constrictus & obturatus est, Numer.13.v.21. in Targ. Hierosol. Est Hebræus, qui putat derivari ab עץ, quasi dicas *Lignei,* id est, duri, mali, omni humore, quo fructus emolliuntur, destituti.

עֲצִי · עֲצִיא *Spina dorsi, ut Hebraicè* עָצֶה: unde, לְקֳבֵיל עֲצִיא E' regione spinæ-dorsi, Levit.3.9. in T.H. Hebr. לְעֻמַּת הֶעָצֶה quod idem. Malè vulgò punctatum עִיצְיָא: est enim עִיצְיָא forma emphatica, pro הֶעָצֶה Hebræo, cum י, loco tertiæ radicalis ה.

עֲצוֹרָה *Mactra:* וּבַעֲצוֹתְכוֹן Et in mactris vestris, Deuter.28.5. in T.Jon. & Jeruschalmi. Sic ibid. v.17. שֵׁירוּי עֲצוֹתְכוֹן Primitiæ mactrarum vestrarum, Numer.15.20. id est, עֲרִיסוֹתֵיכֶם Massarum farinacearum, quæ in mactris subiguntur, per Metonymiam. Sic vers.21. in Jonathane. Scribitur & אַצְוָה, ut est suo loco.

עָצָה *Stramen sive fœnum leguminum, ut fabarum, pisorum & similium, Talm.* המוציא עצה כמלא פי הגמל Efferens (in Sabbatho) stramen quasi plenum os cameli, Schab. cap.7. in Misna.

עָצֵל

עָצֵל *Piger:* עַצְלָה עַצְלוּת *Pigritia, Inertia, Negligentia:* נֶעְצַל *Pigrari, Pigrescere, Pigrum esse vel fieri,* Hebr. *Rabbinis etiam in Hithpahel usitatissimum,* נִתְעַצֵּל *vel* הִתְעַצֵּל *Pigrum esse:* כְּשֶׁהָאָדָם מִתְעַצֵּל Quando homo pigrescit: אַל תִּתְעַצֵּל בּוֹ Ne sis in hac re piger.

עַצְלָתָנִית *Pigra:* נָשִׁים עַצְלָתָנִיּוֹת Fœminæ pigræ.

עַצְלָנִית *Idem:* עַצְלָנִיּוֹת *Pigræ.* Una ex quatuor proprietatibus muliebribus, juxta illud, *Propera, tria farinæ sata accipe,* Genes.18.6. Reliquas vide in צות.

עָצַם Roborari, Roborare se, Robustum esse, Multum, Plurimum, Numerosum esse: Invalescere, Validum esse, &c. Hebr. Rabbini etiam in Hithpahel utuntur התעצם, vel נתעצם: unde, נִתְעַצֵּם בַּדִּין Roborât se in judicio vel lite, id est, Rationibus validis firmisque suam causam astruunt & confirmant.

עֶצֶם Os; Talm. כל בריה שאין לה עצם אינו מתקיים י״ב חדש Omnis creatura quæ nullum habet os, non superstes manet 12. menses, Cholin fol.58.1. מי שיש לו עצם בגרונו Cui os in gutture hæret, sumat de illa specie, ac imponat vertici & dicat, חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד. Superstitio. Aruch in חרחר quarto legit חרחר. Item Substantia, cui opponitur מִקְרֶה Accidens: מאמר העצם Prædicamentum Substantiæ. Inde additis pronominibus transit in naturam ipsorum Pronominum: ut, עַצְמִי Ego ipse, בְּעַצְמִי Per meipsum, מֵעַצְמִי Ex meipso, לְעַצְמִי Mihi ipsi, עַצְמְךָ Tu ipse, עַצְמוֹ Ille ipse, עַצְמָם Illi ipsi, עַצְמְכֶם Vos ipsi, & sic deinceps cum literis servilibus, ut antè: שֵׁם הָעֶצֶם Nomen Substantiæ, id est, Nomen proprium, Abraham, Isaac: בְּעֶצֶם Propriè: ומתכסים בכסות עצמן Et operiunt se vestimentis propriis, nempe quotidianis, non sanctis, quorum in festis usus est, Tamid capite 1.

Verbum,

נִתְעַצֵּם Substantiari: Majemon in More p.1. cap 1. צלם competit formæ Naturali, ר״ל על הענין אשר בו נתעצם הדבר והיה מה שהוא hoc est, rei illi, per quam substantiatur res, & est id quod est.

עִצּוּם Substantia: בעיצומו של יום In substantia diei, die ipso.

עַצְמִי Substantialis, Essentialis. Fœmin. עַצְמִית, vel, עַצְמִית; unde, חֶלְקָה עַצְמִית Pars essentialis, שמות עצמיים Nomina essentialia, id est, propria: דברים עצמיים Res essentiales, בלתי עצמיים Non essentiales.

עַצְמוּת Robur: Substantia, Essentia: בְּעַצְמוּת Per se, suapte naturâ.

עַצְמוּתִי Substantialis, Essentialis. Plur. תוארים עצמותיים Formæ essentiales, vel העצמיים.

עִצּוּמוֹת Rationes, Probationes, Argumenta valida.

II. עָצַם Hiphil, הֶעְצִים Claudere: אין מעצמין את המת בשבת Non claudunt mortuum in Sabbatho, id est, oculos morientis, Schabb. fol.151.2. Juxta illud Jesa.33.15. & Jesa.29.10. Vide Pagn. Thesaur. in Rad. עצם, in Benoni Kal. לא יעצים עיניו Non claudet oculos suos.

עֲצִימָה Clausio, Occlusio: עצימת עינים Occlusio oculorum. Hinc apud Rabbinos, אין לך דבר חוצץ בפני התאוה כעצימת העין Non est ulla res quæ ita discriminet concupiscentiam, (hoc est, quæ tam certò eam impediat) ut occlusio oculorum.

עָצִיץ עציץ Vas hortense infernè perforatum, in quo, terrâ repleto, si semen aliquod injiceretur, & cresceret, tunc tenebantur oblatione Trumæ de eo dare, non secus ac si in nuda terra crevisset: unde, עציץ נקוב הרי זה כארץ Vas perforatum, est instar terræ, Demaj cap.5. עציץ נקוב מקדש בכרם Vas perforatum sanctificat in vinea, id est, facit ut semen injectum, aut fructus ejus, sanctus sit, & teneatur de decimis, Kilaim cap.7.

עֲצִיצָא, עֲצִיץ Matula, Scaphium, Vas immundum sive immundis destinatum: מְכַלְכְלָא בְרִעְיָא עֲצִיצָא Conspurcabat stercore matulam, Esth.5.1. Elias sciibit, Nescio quid sit. Aruch adducit illud. Est Matula, Scaphium, Lasanum. Sic apud Talmudicos, שקלה עציצא דבית הכסא Accepit scaphium loci secreti, & procecit illud super caput patris sui, Megilla fol.16.col.1. Glossa, כלי חרס Vas testaceum. עציצא דהרסנא Vas piscium frixorum, Bava basra fol.144.1. Baal Aruch hæc legit per א ab initio, אציצא. In Tractatu Ketubhos cap.3. in Mischna: Qui seducit virginem aliquam, dat ei tria: qui vim infert, quatuor &c. Vim inferens statim dare cogitur: sed seducens, quando exire facit eam, (hoc est, eam dimittit, & non vult ducere) האונס שותה בעציצו המפתה אם רצה להוציא מוציא Vim inferens bibere cogitur ex scaphio suo (qud scil. sibi elegit, hoc est, cogitur eam ducere cui vim intulit:) seducens, si vult eam dimittere, dimittit.

עָצַר Premere, Exprimere, Calcare. Præteritum, וַעֲצַר יַת גִּזְתָא Et expresit vellus, Hebr. וַיָּזַר, Judic.6.38. וַעֲצָרִית יָתְהוֹן לְכָסָא דְפַרְעֹה Et expressi illas in calicem Pharaonis, Hebr. וָאֶשְׂחַט, Genes.40.11. וקטפו ית כרמיהון ועצרו Et vindemiarunt vineas eorum & calcarunt, Hebr. וַיִּדְרְכוּ, Judic.9.27. מַעֲצַרְתָּא עֲצָרוּ Torcular expresserunt, Job. 24.11. Futurum, לָא יַעְצְרוּן Non calcabunt, Jesa.16.10. וְתַעְצַר עִנְבִין Et calcabis uvas, Mich.6.15. יַעְצְרוּן מְשַׁח Exprimentoleum, Job.24.11.

מַעְצַרְתָּא, מַעְצַרְתָּא Torcular, Lacus torcularis, quasi Expressorium uvarum dicas. Respondet Hebr. eis גַּת & יֶקֶב: ut, כְּגָחֲתֵי מַעְצַרְתָּא Sicut qui descêdunt in torcular, Jere.25.30. וּכִמְלֵאָה מִן מַעְצַרְתָּא Et sicut plenitudo musti ex torculari, Num.18. v.27. כַּחֲמַר מִן מַעְצַרְתָּא Sicut vinum ex torculari, Thren.1.15. כַּחֲמַר בְּמַעְצַרְתָּא Sicut vinum in torculari, Jesa.63.2.3. וּמִמַּעְצַרְתָּא לָא יִתְזוּנוּן Et de torculari non alentur, Hoseæ 9.2. דְמִתְבְּעָט בְּמַעְצַרְתָּא Quæ calcatur in torculari, Jesa.10.33. Aff. מֵאִדְּרָךְ וּמִמַּעְצַרְתָּךְ Ex horreo tuo & è torculari tuo, Deuter.15.14. Plurale, וַחֲמַר בְּמַעְצְרָתָא לָא יַעְצְרוּן עָצְרִין Et vinum in torcularibus non exprimentvel calcabunt calcatores, Hebraicè בַּיְקָבִים, Jesa.16. vers.10.

עצר *Calcator, Hebr.* דורך, *ut in præcedenti loco, etsi pro* עצרין *ibi legatur in textu* עצורין, *quod est Nomen rei, ut sequitur, sed legi etiam posset* עצורין. *Hac formâ legitur apud Talmudicos;* Raf Pape exstruxerat tentorium, הוו הנך עצורי בשיבבותיה דכי הוו דייקי שומשמי הוה נייד אפדניה & erant calcatores in viciniâ ejus, qui cùm contundebāt sesamum (ad oleum eliciendum) contremiscebat tentorium ejus, Basra fol.25.2.

עצור *Calcatio, actus calcandi, cujus actor dicitur* עָצַר: ut, עצור אַבְטִילִית Calcationem cessare feci, Hebr. הֵידָד הִשְׁבַּתִּי Celeusma (calcantium) cessare feci, Jesa.16.v.10. Item *Cortex, Cutis uvarum:* מִפּוּרְצָנִין וְעַד עֲצוּרִין לָא יֵיכוּל Ab acinorum nucleis ad corticem uvarū non comedet, Hebr. מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג quod idem, Num.6.4. Vide Lexicon Hebræum in זג.

עֲצָרָא *Expressum, Succus aut fæces expressæ:* עֲצָרָא דְכִפְרָא Expressum picis, id est, resina seu fæces ex pice expresse, Gittin fol.69.2. *Sic legitur in Aruch: at in textu Talmudico est* אִיצְרָא *per* א. *Sed est ex hac radice per* ע. Sic, עֲצָרָא דְכַרְתִּין Expressus succus porrorum, Ibid.

עֲצַרְתָּא *Festum, Feria, festi solennis quasi Clausura, ab* עָצַר *Claudere, Hebr. Sic Chaldaicè,* בַּעֲצַרְתְּכוֹן In festo vestro, Numer.28.26. Hebr. בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם In septimanis vestris, in fine sive clausula septem septimanarum, & tunc celebrabatur חַג שָׁבֻעוֹת Festum septimanarum, scilicet septem, quæ faciunt dies 49. & quinquagesimus erat festum ipsum, unde à Græcis dictum fuit Festum Pentecostes. Attamen Hebræum שְׁבוּעָה istâ voce sæpè nō transfertur, & nomen Hebræum עֲצֶרֶת redditur in Targum per כְּנִישָׁה Congregatio, Cœtus congregatus.

מַעְצוֹר *Prohibitio, Impedimentum,* 1.Sam.14.6.

עֲצִירָה *Constrictio, Cohibitio:* עֲצִירָה גְדוֹלָה Cohibitio magna, scil. pluviarum, unde Ariditas sequitur, & sic per *Ariditas* etiam explicari potest, Kimchi Joel.1.17.

עִיצוּר *Constrictio, Obstipatio alvi:* אבימלך לקה בעיצור Abimelech percussus est stipatione alvi, Beref. rab. sect.40. id est, עצירת נקבים.

עַצְרָן *Tenax, Avarus, Parcus,* cui opponitur וַתְּרָן Liberalis, prodigus.

עקב, עֲקֵבָא *Calx, Calcaneus: Finis, Merces.* Raschi, Psal.19.12. עקב לשון סוף ויש לו חבר בלשון משנה עקבות משיח hoc est, עקב *est significationis* סוף *Finis. Et simile ei est in Misna:* עקבות משיח: *In Targum,* עֲקֵבָא דְעַנְוְתָנוּתָא Finis mansuetudinis, Prov.22.4. לְמֶעְבַּד שְׁפִיוּתָא בַּעֲקֵבָא Ad faciendum contritionem in calcaneo, Genes.3.15. in Jonathane. Sic & in Targum Hierosol. ubi prætereà adjicitur, בְּסוֹף עקב יוֹמַיָּא In fine extremitatis dierum, in diebus regis Messiæ, ubi pravè in editione Veneta in octavo est עֲקַל. *Cum Aff.* וְנָכִית יְהֵהוֹן בַּעֲקֵבֵיהוֹן Et mordens eos in calcaneis suis, ibidem. *Constr.* עִקְבֵי סוּסְוָתָא Calcanei equorum, Jesa.10.32. *Apud Talmud.* כל המסתכל בעקב של אשה הוין לו בנים שאינן מהוגנין *Quicunque aspicit calcaneum mulieris, erunt ipsi liberi inhonesti,* Nedar. fol.20.col.1. Item, בעקבות משיחא חוצפא יסגא *In calcaneis,* id est, *fine dierum Messiæ impudentia multiplicabitur;* Item: בן מנול אב בת קמה באמה כלה בחמותה ואויבי איש אנשי ביתו *Tempore Messiæ filius turpitudine afficiet patrem, filia insurget contra matrem, & nurus adversus socrum, & inimici hominis erunt domestici ejus,* Talm. Sota cap.ult. in fine. *Sic Christus Matthæi* 10.35.36. Meminit prioris R.Sal. Psal.89.52. ubi Hebræum עִקְּבוֹת exponit סוֹפֵי.

עָקֵב · עָקֵב *Solea, Calx, postrema vel inferior pars calcei:* סנדל שיש לו עקב Sandalium cui est solea, Jebham cap.12. initio. סַנְדָּל שֶׁנִּפְסַק עֲקֵבוֹ Sandalium cujus calx ablatus est, Kelim cap.26. Superior pars calcei vocatur פַּנְתָּה.

עֲקִיבָה *Idem,* Deut.25.9. in Jonath.

עָקַב *Vestigia sequi, vestigiis insistere: Insidiari, Clam inquirere vel investigare:* היו עוקבין לחרוג נפשות Fuerunt insidiantes ad occidendos homines. עוקב אחר מנאף Sequitur, imitatur, insequitur clam adulterum. *In Targum,* וּמְעַקְבָא בֵית מִזְגָא Et insidiantes vel insequentes domum potionis, Proverb.23.30. pro Hebræo לַחְקוֹר Ad investigandum.

עָקַב *Quadravit, Aptavit in cubum:* חשבון מעוקב *Numerus cubicus:* גוף מעוקב Corpus quadratum, cubicum: צורות מעוקבות Figuræ quadratæ: משולשים מעוקבים Triangula æquilatera, quâ lineæ sunt æquales, ut in quadrangulis: המרובע מעוקב Quadratū æquilaterum. Vide Tzemach David in initio.

עקביות Idem quod עכביות. Vide עכב.

עָקוּב *Spongiæ species, absorbens aquam, vel quasi* עכוב *impediens, depellens aquas,* Sanhedr. fol.108. col.2.

עֲקַד *Ligare, Colligare, Vincire. Præteritum;* וַעֲקַד יַת יִצְחָק בְּרֵיהּ Et ligavit Isaacum filium suum, Genes.22.9. *Ithpahel, Præterit.* תִּדְכַּר לָנָא עֲקֵידַת יִצְחָק דְּאִתְעֲקַד עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא Recordare nobis ligationis Isaaci, qui ligatus est super altari, Mich.7.20. vide & Cantic.1.13. Ex Talmudicis patet, esse propriè *Ligare manus cum pedibus, non manus simul, & pedes simul, sed unam manum uni pedi, & sic conjunctim. Sic in agnis qui ad holocaustum juge mactabantur* Num.28. *anteriores pedes, qui sunt loco manuum, colligabantur cum posterioribus.* Hinc Traditio de agni jugis mactatione,

tione, לא היו כופתין את הטלה אלא מעקדין אותו Non fuerunt vincientes agnum, sed colligabāt eum, Tamid cap.4. כּוֹפְתִין Vincientes, scil. duas manus simul, & duos pedes simul, sed (ut habet Gemara) יד ורגל בעקידת יצחק manum cum pede, juxta ligationem Isaaci. De modo ligationis ibidē sequitur in Mischna, וכך היה עקידתו ראשו לדרום ופניו למערב והשוחט עומד במזרח ופניו למערב Sic autem erat ligatio ejus: caput ejus (agni) fuit versus occidentem. Mactans stabat in oriente, & vultus ejus versus occidentem, &c.

עֲקִידָה *Ligatio artium*, ut in præcedentibus.

Secundò עֲקַר *Procumbere in genua, Inclinare se ad terram honoris causâ. Significatio priori conjuncta; nam qui procumbit in genua, videtur ac si pedibus ligatus esset, ait quidam Hebræus. Præteritum,* וַעֲקַר עַל אַרְעָא Et inclinavit se in terram, Hebr. וַיִּקֹּד אַרְצָה, Exod.34.8. ubi in editione in octavo pravè legitur וַעֲקַר per ר: וַעֲקָדוּ Et inclinarunt se, Hebr. וַיִּשְׁתַּחֲווּ, Exod.4.31. in T.Hierosl. *Citat etiam Baal Aruch ex Targum Hierosl. Genes.*24.48. וַעֲקָדִית ואודית וְשַׁבְּחִית Et inclinavi me, & confessus sum, & laudavi; *sed id hodiè non extat in libris nostris.*

עֲקַל *Pervertere, Obliquare, Intorquere, Obtortum reddere. Hinc citat Elias Participium ex Targum,* וּמְעַקֵּל אָרְחָתֵיהּ Et qui pervertit vias suas, pro Hebr. מְעַקֵּשׁ, Prov.10.9. Sed Regia habent דִּמְעַקֵּם, ex Radice sequenti: Veneta corruptè, וּדְמַעֵק מִן אָרְחָתֵהּ. Vide Radicem sequentem.

עֲקַל *Corbis colatorius olei olivarum*, vel, *Saccus ex funibus instar retis contextus, in quo premebantur olivæ:* Item, *Funis torcularis contextus.* Item *Lignum torquens,* Wendholtz: מוחל היוצא מעקל בית הבד Humor aqueus exiens è corbe torcularis, pollutus est, Schab. fol.144.2. Dicitur sic ab intortis & implexis viminibus instar retis. Alibi, בשעקל בית הבד כרוך עליה Quando funis torcularis circumvolutus est circa eam, Kama 15.2. Vide & Sanhed. fol 26.1. Maseroth cap.1. *Plurale,* עֲקָלִין של נצרין ושל בצבוץ Funes viminei & cannabini, Nidda fol.65.1. R.Sal. Gallicè vocat *Retortes.* Item *Sentina navis, pars inferior, in quam colligitur aqua:* המים העולים בספינה ובעקל Aquæ quæ ascendunt in navem, & in sentinam, Machschirin cap.5. *In Aruch scribitur hoc* עוקל.

עִיקֵל *Tortuosum, Pravum, ut qui tortuosos pedes habet.* In Gemara: איזהוא עיקל כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכובותיו נשקורת Quisnam est עיקל? Quicunque conjungit plantas, ungulas suas, ut genua ejus se invicem non collidant, Bechoroth fol.45.col.1. Id in primogenito vitiosum habebatur.

עִקּוֹל *Tortuositas, Tortuosus locus in flumine, Vertex aquarum, Contorta in se aqua:* דארבא בעיקולי הוה קימא Quòd navis in tortuosis consistebat, Ketubhot fol.97.1. התם עיקולי ופשורי איכא Hîc sunt tortuositates (id est, aquæ tortuosæ,) & aquæ nivis dissolutæ, ib fol.34.2. Vide & Bava basra fol.24.1.

עַקְלַיָּא *Armillæ:* וְעַקְלַיָּא מֵאֶדְרָעֵהוֹן Et armillas de brachiis suis, Numer.31.50. in Targum Jeruschalmi. *Est pro Hebræo* עָגִיל, *commutatis* ג *&* ק *literis ejusdem organi.*

עֲקִילַס *Aquila, paraphrastes Græcus.* Ejus crebra mentio apud Hebræos. Vide Drus. in Epist. ep.41. *An Onkelos & Aquilas unus & idem sit?* vide Meor enajim cap.45. & apud Christophorum Helvicum in Tractatu de Chaldaicis Bibliorum paraphrasibus cap.2. Schikhard. in Bechinath happeruschim Disput.2.

עֲקַם *Perversum, Pravum, Curvum, Contortum, Obliquum esse, Incurvari. Respondet Hebræo* עָקַשׁ. *Præteritum,* שְׁבִילֵיהוֹן עֲקִימוּ לְהוֹן Semitæ ipsorum sunt pravæ eis, Jesa.59.8. עֲקִימִית שַׁחִית עַד לַחֲדָא Incurvatus, Inclinatus sum quàm maximè, Hebr. נַעֲוֵיתִי, Psal.38.7. *Pahel,* עַקֵּם *Perversum, Pravum, Curvum, Obliquum reddere. Particip.* וּדְמְעַקֵּם אָרְחָתֵיהּ מִתְיְדַע Et qui pervertit vias suas, cognoscitur, Hebr. מְעַקֵּשׁ Prov.10.9. Sic in Regiis. Veneta pravè habent וּדְמַעֵק מִן אָרְחָתֵיהּ quod corrigendum in וּדְמְעַקְּמָן Et cujus viæ perversæ sunt. *Plurale,* וּלְדִמְמַלֵּל בְּוֹנְתָא מְעַקְּמִין Et eum qui loquitur rectum pervertunt, id est, perversum esse pronunciant, perversitatis arguunt, Hebr. יְתָעֵבוּ Abominantur, Amos 5.v.10. וְיָת כָּל כּוּנְתָא מְעַקְּמִין Et omne rectum pervertitis, Hebr. יְעַקֵּשׁוּ, Mich.3.9. *Participium Præteritum plurale,* דְּאָרְחָתֵיהוֹן מְעַקְּמָן Quorum viæ perversæ sunt, Prov.2.15. מִן הַו דִּמְעַקְּמָן אָרְחָתֵיהּ Præ illo cujus viæ perversæ sunt, Proverb.28.6. ubi rursus Veneta corruptè habent מִן הַו דְּמַעְמִיק מִן, quæ corrigenda ut positum, & paulò antè. Rectè habent eodem capite vers.18. דִּמְעַקְּמָן, quomodo & vers.6. fuerat scribendum.

עֲקִים *Perversus, Pravus, Obliquus:* מַן דַּעֲקִים לִבֵּיהּ Is cujus cor perversum est, Proverb.17.20. *Plurale construct.* מְרַחֵק אֱלָהָא לַעֲקִימֵי לִבָּא Abominatur Deus perversos corde, Hebraicè עִקְּשֵׁי לֵב, Prov.11.20. *Fœmininum,* בְּאָרְחָא עֲקִימְתָא In via perversa, Prov.22.5.

עוּקְמָן *Idem:* לִבָּא עוּקְמָנָא יַעְדֵי מִנִּי Cor pravum recedet à me, Psal.101.4. Id in Elia pravè legitur עוּקְמְתָא, quod est fœmininum, discrepans à præcedenti substantivo masculino: דָּרָא עוּקְמָנָא Generatio perversa, Deuter.32.5. in Jonathane. *Plurale,* וּמִלְכַת אִסְטְגְנִינוּ עוּקְמָנַיָּא Et consilium

consilium astrologorum ejus perversorum reduxit super eos, Job.5.13.

עָקוֹם *Obliquus*: קוים עקומים Lineæ obliquæ. *Quod autem Lexica habent* עקומא *Aculeus, cuspis, apex; pro eo legendum* עוקצא, *ut ibi videre est.*

עֲקוּמָא *Perversitas, Pravitas, Obliquitas, Tortuositas*: אַעְבַר מִנָּךְ עֲקוּמָא דְפֻמָא Remove abs te perversitatem oris, Hebr. עִקְּשׁוּת, Proverb. 4.24. וְלֵית בְּהוֹן פתולא וְעָקוּמָא Et non est in eis tortuositas aut perversitas, Prov.8.8. אין בהן לא עיקומים ולא סיקוסים Non sunt ipsis vel tortuositates vel nodi, Beres. rab. sect. 40.

עַקְמוּת · עֲקִימוּת *Idem*: מְהַלֵּךְ בַּעֲקִימוּת פֻּמֵּיהּ Ambulat in perversitate oris sui, Hebr. עִקְּשׁוּת, Proverb.6.v.12. מֵעַקְמוּת לִישָּׁנְהוֹן Propter pravitatem linguæ ipsorum, Hos.7.16.

עַקְמָנוּת · עוּקְמָנוּת *Idem*: וּדְסָטְיָן בָּתַר עַקְמָנוּתְהוֹן Et qui declinant post obliquitates suas, Hebr. וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם, Psal.125.5.

עַקְמוּמִית *Idem*: שְׁדִיאִי הֵיךְ מַיָּא עַקְמוּמִית לִבִּךְ Effunde ut aquas perversitatem cordis tui, Thren. 2.19. Item *Convexitas, Gibbus*, apud Rabbinos.

עַקְמִימוּת *Idem*: עקמימות שפתים Perversitas labiorum, Prov.4.v.24. *Apud Talmudicos*, לפשוט עקמומית שבלב Ad extendendum obliquitatem cordis, Berach. fol.59.1.

עֲקִימָה *Perversio, Contorsio*: עקימת שפתיו Perversio labiorum ejus, Sanhed. fol.65.1. Ketubh. fol.45.2. עקימת פה Contorsio oris, Bava metzia fol.90.2.

עקס. Quæ ex hac Radice lexica habent, pertinent ad עקץ: exempla enim in Aruch adducta scribuntur in fine cum ץ.

עָקַף *Callidè, Dolosè agere*: עֲקִיף עֲקַף *Dolus, Fraus, Astutia*: גלגול דברים ועקפים Revolutio rerum (idest, machinatio) & doli, Concordant. Hebr. in Rad. עלל sig.2. באו עליו בעקיפין Veniunt ad eum per dolos, R.David Jesa.5.8. *Exemplum in Aruch adductum loco citato non invenitur.*

עָקַץ *Pungere: In Targum Jonath.* וְעַקְרַבִּין עָקְצִין Et scorpiones pungentes, Deuter.8.15. *Apud Talmudicos*, עוקצים כדבורים Pungunt instar apum: כאן דעקיץ ליעקציה עקרבא *Is qui pungit, punget eum scorpius*, Bechoroth fol.31.2. Qui pungit & offendit Rabbinos, eum punget scorpio, summum scil. anathema. *Id scribitur in Aruch per ס in fine.*

Secundò, עקץ *Abscindere, Amputare*: עוקץ את האשכול הוסבך בעלים Abscindēs botrum implexum foliis, Peah cap.7. כגון שעקץ תאנה בשבת Sicut qui abscindit, avellit ficum in Sabbatho, Sanhed. fol. 41.1.

Tertiò, עקץ *Acuminari*: כשיתחילו הדדין לגדל ולעקץ Quando incipiunt mammæ crescere & acuminari. Hinc & Papilla mammæ dicitur עוקץ.

עֲקִיצָה *Punctura*. In Pirke avoth capite 2. de Sapientibus Hebræorum: ועקיצתם עקיצת עקרב Et punctura ipsorum est punctura scorpionis, idest, Anathema & maledictio ipsorum est insanabilis.

עוּקְצָא · עוקץ *Cuspis, Acumen, Aculeus, Apex cujusq. rei: Papilla mammæ: Petiolus, quibus pendent fructus*, der Stiel am Obs: Item *Anguli acuminati*: חוץ מקליפתן וגרעיניהן ועוקציהן Excepto cortice, granis & petiolis ipsorũ, quę sc. comedi non solent, Schab. fol.76.2. in fine capitis: עוקצי תאנים Petioli ficuũ: עוקץ מחט Cuspis acus, Schab. fol.52.2. עוקץ הדד Capitulum mammæ, papilla, Nidda 47.1. עוקצים גסים Papillæ magnæ: כדי שיהי נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהא לחזור Ut posit imponere manum suam papillæ, & ipsa subsidat, & moretur redire, Nidda fol.47.1. Hoc inter signa pubertatis virginis ibi recensetur: בא לו לעוקץ חתכו Veniens ad cuspidem (spinæ dorsi,) abscindit eam, Tamid cap.4. Ibi de spina dorsi in agni sacrificii jugis mactatione agitur, unde non spinam dorsi per se (ut Lexica habent) sed ejus extremitatem circa caudam significat: חוטין שבעוקץ Fibræ vel nervi qui in spina dorsi, Cholin fol.93.1. Tales nervi dicuntur esse quinque, & עוקץ Os quod vulgò vocant הנ״קא Hanche: אי לאו עוקצא דעקרבא דמנח בנהר דינור כל מאי דהוה טריקא ליה עקרבא לא הוו חיי Nisi esset cauda scorpionis, quæ collocata est in fluvio Dinor, nemo eorum quià scorpione icti sunt, vivus superesse posset, Berach. fol.52.col.2. Glossa explicat זנב העקרב. Pro hoc in Aruch legitur עקימא. Pro *Angulo* legitur in Betza fol.24.1. Schab. fol.106. col.2. כל היכא דאיכא עוקצי עוקצי Ubicunque sunt anguli, Glossa, זויות.

עקק עָקִיק *Genus lapidis pretiosi, cui inscriptus Schimeon sub nomine suæ tribus*, Cantic.5. vers.14.

עָקַר *Evellere, Exstirpare, Eradicare, Enervare, Nervos succidere vel contundere: Evertere, Dissipare, Destruere. Præteritum*, וַעֲקַר רֵישֵׁי עַמְמַיָּא Et evulsit capita populorum, Thren.3.v.5. עֲקַרוּ Exstirparunt, 2.Reg.3.25. *Particip.* וְגַבְרָא עַוְלָא עָקַר לַהּ Et vir iniquus eradicat eam, idest, dissipat, Hebr. יְהַרְסֶנָּה Deuter. 29.4. *Fœmininum*, וְשַׁטְיְתָא בִּידָהָא עָקְרָא לַהּ Et stulta manibus suis destruit eam, Hebr. תֶּהֶרְסֶנּוּ Prov.14.1. *Infinitivus*, לְמֶעֱקַר וּלְתַרָעָא, לִנְתוֹשׁ, Ad evellendum & destruendum, Jerem 1.10. Idem Jere.18.7. *Pahel, Præteritum*, וְיָת סוּסָוָתְהוֹן עַקַּר Et equos eorum enervavit, Heb. עִקֵּר, Jos.11.9. *Futur.* וַאֲעַקַּר שְׁתִילֵי עַמְמַיָּא Et eradicabo plantas gentium, Hebr. וְנָתַשְׁתִּי,

Mich.5.14. יָת סוּסָוָתְהוֹן תְּעַקַּר Equos eorum enervabis, Jos.11.6. וִיעַקַּר יָת יִשְׂרָאֵל Et evellet Israëlem de terra bona, quam dedi, &c. 1.Reg.14.15. *Ithpahel Præterit.* וְסִיָּגָא דְכֵיפוֹי אִתְעַקַּר Et maceria lapidum ejus radicitùs evulsa erat, Hebr. נֶהֱרָסָה Destructa erat, Prov.24.31. ואִתְעַקַּרַת בִּתְקוֹף Et evulsa est fortiter, Hebr. וַתֻּתַּשׁ, Ezech.19. v.12. וּפָרָשִׁין אִתְעַקַּרוּ Et equites enervati, subversi sunt, Psalm. 76.v.7. אִתְעַקַּרוּ מִן קֳדָמַהּ Evulsa sunt à facie ejus, scil. cornua, Dan.7.8. quod scribitur per ו in fine, ex forma masculina, sed juxta Masorethas legitur אִתְעַקַּרָא per א, ex tertia plurali fœminina, & est ex Ithpehal sine Dagesch. *Futurum*, וּבְפֻמְהוֹן דְרַשִׁיעֵי תִתְעַקַּר Et ore improborum subvertetur, Hebr. תֵּהָרֵס, Prov.11.11. וְתִתְעַקְּרוּן מֵעִלָּוֵי אַרְעָא Ex evellemini, exstirpabimini ex terra, Hebr. וּנְסַחְתֶּם, Deut.28.63. in Jon.

Talmudici sæpè usurpant pro *Transferre*, q.d. *Rem aliquam ex loco suo Evellere, & in alium transferre.* Vide infrà in עקירה. Sic usurpatur in *proverbiali* illa locutione, עוקר הרים *Transfert montes*; de eo qui in certa quapiam re magna & incredibilia præstat. Unde ob signem eruditionem quidam Doctores apud Talmudicos hoc elogio decorantur: ut, רב סיני ורבה עוקר הרים *Raf Sinai, & Rabba transferens montes*, Berach. fol.64.1. Horajoth in fine. Sic in Eruvin folio 29.1. de Ben Assai dicitur in glossa marginali, לא היה בימיו עוקר הרים כמותו *Non fuit in diebus ejus transferens montes sicut ipse*, hoc est, ejus tempore nullus erat, qui tanta ac ipse præstaret. Sic ad alia quoq; applicari potest. Usurpatur hæc locutio simili sensu ab Apostolo 1. ad Cor.13.2. Καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, &c.

עִקַּר *Radix, Stirps*: וְעִקַּר מִלְּתָא נִשְׁכַּח בֵּהּ Et radicem rei inveniemus cõtra eum, id est, causam principalem, Hebr. שֹׁרֶשׁ דָּבָר, Jobi 19.v.28. עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי Stirpem radicum ejus, Dan.4.15. *Cum Aff.* עִקָּרִי פְּתִיחַ לְמַבּוּעֵי מַיָּא Radix mea aperta est ad fontes aquarum, Hebr. שָׁרְשִׁי, Jobi 29.19. וְעִקָּרְהוֹן דְּצַדִּיקֵי לָא נָזוּעַ Et radix justorum non commovebitur, Proverb.3. ועִקָּרְהוֹן דצדיקי נִתְקַיַּם Radix autem justorum firmiter perstabit, ibid. vers.12. *Plurale*, וְעִקָּרַיָּא מֵיסוֹדֵי אַרְעָא Et radices fundamentorum terræ, Mich.6.2. *Apud Rabbinos* porrò latè sumptum, est *Fundamentum, Principale, Principium, Præcipuum alicujus rei*: עיקר הבית Fundamentum domus: כְּלָל וְעִקָּר Universale & principale, Omnis rei summa, commune & præcipuum rei fundamentum. ע״ז היא עיקר כל העונות *Idololatria est radix omnium iniquitatum*, hoc est, fundamentum, origo, R.D.Kimchi Jesa.27.9. Sic ait Apostolus 1. ad Tim.6.10. *Radix omnium malorum est Avaritia.* Item *Deus*, *omnium rerum præstantissimum fundamentum & radix*: כּוֹפֵר בְּעִקָּר *Abnegat fundamentum*, id est, Deum, fidem & religionem in Deum, quæ locutio & in Targum legitur, דְּכָפְרִין בְּעִקָּרָא Qui abnegant Deum, sivè religionem, fidem & salutis fundamentum, Psal.12.5. in Venetis. Sic de Atheo, qui fidem ac Deum abnegat, loqui solent. Hinc in Midrasch Tehillim, Psal.52. ראה כמה קשה לשון הרע שאין אדם מוציאו מתוך פיו עד שהוא כופר בעיקר שנאמר אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו וכו׳ hoc est, Ecce quàm grave peccatum sit Lingua mala, hoc est, Calumnia; quia non profert eam homo ex ore suo, donec Deum abnegavit, sicut dicitur; *Qui dicunt, linguâ nostrâ prævalebimus, labia nostra nobiscum, quis Dominus noster*, Psal.12.5.&c. *Apud Theologos* עִקָּרִים sunt *Articuli, Capita principalia fidei de Deo & rebus divinis*, unde R.Joseph Albo Hispanus scripsit librum apud Judæos celebratissimum de tredecim articulis fidei, & appellatur סֵפֶר עִקָּרִים. Vide illos quoque apud Majem. in Sanhed. in Comm. cap.10. *Apud Grammaticos* עִקָּר est *Radix*, id est, *Primitiva vox, Thema*, idem quod שֹׁרֶשׁ, quo communiùs eo usu utuntur. *Apud Talmudicos*, מֵעִקָּרָא, *quod scribunt* מעיקרא *À principio, Antea, À prima radice*, cui opponitur וּלְבְסוֹף Ad finem, Postremò, Tandem, Postea. מעיקרה משמע Ex seipso intelligitur, per se patet, nec indiget explicatione. כָּל עִקָּר *Omninò, Prorsus*: לא יקרינה כל עיקר Non legat vel recitet eam (precationem) ullo modo, omnino, prorsus: לא ירד בו כל עקר Non descendit in eo (die) quicquam prorsus, Ber.rab.sect.11.

עִקָּרִי *Fundamentale, Præcipuum, Principale.*

עֲקִירָה *Evulsio, Exstirpatio, Translatio*: עקירה והנחה *Evulsio & collocatio.* Occcurit in tractatu de Sabbatho. Sic verba, עקר והניח *Evellit & collocat. Evellere*, hoc est, rem quampiam ex aliquo loco tollere, & in alium transferre, Collocare, vel jumento Imponere. Hoc die Sabbathi prohibitum. Vide Talm. Schab. fol.153.col.2. Majemon in Tract. de Sabbatho capite 12. & 13. item cap.20. עקירת חפץ ממקומו Evulsio, hoc est, translatio rei pretiosæ de loco suo, Schab.fol.2. col.2.

עִקּוּר *Idem. Deinde in ritibus Mactationis, est unus ex quinque articulis, quibus mactatio redditur illegitima.* Vide Majem. in הלכות שחיטה cap.3. & libellum שחיטות. *Est autem cùm fistula gutturis vel gula ante finitam & perfectam mactationem evelluntur, & exiliunt.*

עָקִיר · עֲקִירָא *Eunuchus, Spado, cui testes Evulsi vel exsecti sunt.*

עָקָר · עֲקָרָה · עֲקָרָא *Sterilis, quasi Enervatus membris aut facultate generādi, aut cui vis ista Evulsa est*

...est: לֹא יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָא Non erit in te sterilis ... aut mulier, Deut.7.14. וְאִתְּתֵיהּ עֲקָרָה Et uxor ... sterilis fuerit, Jud.13.2. לָא תְהֵא מְחַבְּלָא וְעַקְרָא Non erit perdens (abortiens) aut sterilis ... בְּאַרְעָךְ terra tua, Exod.23.v.26. וַהֲוָת שָׂרָה עֲקָרָה Et fuit ... sterilis, Genes.11.v.30. דִּמְתִילָא לְעַקְרָא Quæ ... paratur sterili, Psal.113.9. *Apud Talmudicos*, כוס ... Poculum sterilium, contra sterilita... Vide Schab. fol.109.2. & fol.110.col.1. Ge...

עַקְרַב *Scorpio. Plurale*, וְחִיוָן קָלָן וְעַקְרַבִּין Et ser... tes ignitos & scorpiones, Deuter.8. v.15. in Onkelo, ubi Jonathan addit עָקְצִין Pungentes, ...od scorpionum proprium: לְמַסְקָנָא דְעַקְרַבִּין ...d ascensum scorpionum, Numer.34.4. Locus ... *Akrabbim*, terminus terræ Canaan à meri... orientē versus. עקרבא שב חומרי Vide in חמר. Apud Rabbinos etiam est *Scorpio, signum cœleste*: item *Lupatum, ferrum fræni, quod equi ori immittitur*: עקרב של פרומביא Lupatum fræni, Kelim cap.11. Item *Ferrum curvum instar Scorpionis, infixum prælo torcularis*: unde, עקרב בית הבד Scorpio torcularis, Kelim cap.12.

עַקְרַבְנִים *Oleris genus amari, cujus folia similia sunt scorpionibus*, Erubh.cap.2. Quidam libri habent עַרְקַבְלִין.

עָר *Gryphus, avis immundæ & vetitæ species*, Levit.11.13. *Respondet Hebræo* פֶּרֶס, *quod sic multi interpretantur, quidā etiam Ossifragam, aquilæ speciem*. Judæi Germani exponunt, ein Blawfüß/ *Falco cæruleus*.

עָרָא *Laurus*: לכרצא אנפקא דחמרא באטרפא דערא Lumbrico (ad lumbricos expellendos convenit) quartale vini cum foliis lauri, Gitin in materia medicinæ, fol.69.2.

ערא Vide infrà in ערץ.

עָרַב Hebr. *Miscere, Commiscere, Confundere, Conturbare: Spondere, Fidejubere: Negotiari: Oppignerare: Amænum, Dulce, Suave, Gratum, Jucundum esse: Advesperascere, Obtenebrari. In his omnib. quædam est ex diversis Commixtio, quæ primaria Verbi est significatio, ut videre est in Lexicis Hebraicis. Hinc apud Chaldæos & Rabbinos quædam similiter usurpantur. Præterit.* מְטוּל דַעֲרִיב לְחִלוֹנִי Eò quod fidejussit pro extraneo, Prov.20.v.16. דַּעֲרִיב לְנוּכְרָאָה Qui spondet pro extraneo, Prov.27.13. *Cum Aff.* וְלָא עַרְבִנּוּן עִם עָנָא דְלָבָן Et non miscuit eas cum ovibus Labanis, Genes.30.v.40. בְּרִי אִן עֲרַבְתְּ לְחַבְרָךְ Fili mi, si spopondisti pro socio tuo, Prov.6.1. *Particip.* וְעָרֵב עֲרָבוּתָא Et spondet sponsionem, Prov.27.18. *Pahel, Participium*, אֲרֵי עַבְדָּךְ מְעָרֵב בְּעוּלֵימָא Nam servus tuus spopondit, sponsor factus est pro puero isto, Genes.44.v.32. *Cum Aff.* אֲנָא מְעָרְבְנָא ביה Ego spondeo pro ipso, Genes.43.9. *Ex alia significatione*, מְעָרַב בְּחַסַף טִינָא Commixtum cum testa luti, Dan.2.43. וְחַמְרִיךְ מְעָרַב בְּמַיָּא Et vinum tuum mistum fuit aquâ, Heb. מָהוּל, Jesa.1.22. מְעָרַב דְּכֵי Mixtum mundissimum, Heb. מְמֻלָּח טָהוֹר, quod R.Salom. simpliciter explicat *Commixtum*, Exod.30.35. *Apud Rabbinos*, ערב לו קילוסן Grata fuit, placuit ei laus ipsorum: ראה אותה ולא ערבה לו Vidit eam (domum) & non placuit ei.

עַרְבֵּב *Commiscere, Confundere, Conturbare, Perturbare, apud Rabbinos communes & Talmudicos. Geminatio tertiæ radicalis significationem auget*: ut, וּנְעַרְבֵּב יָתְהוֹן Et confundamus eos, Exod.14.v.14. in T.Hieros. וַאֲעַרְבְּבָה יָתָךְ Et confundam, perturbem te, Genes.22.10. in Targ.Hieros. וּמְעַרְבֵּב מִלִּין זַכָּאִין Et confundit, perturbat verba justorum, Deuter.16.19. in Jonath. in Targ. Hierosol. est ומקלקל Et corrumpit, Hebraicè מְסַלֵּף Pervertit: וְלָא עַרְבְּבִנּוּן Et non commiscuit eas cum ovibus Labanis, Genes.30.40. יוֹם יַבָּבָא יְהֵי לְכוֹן לְמַעַרְבְּבָא סָטָנָא Dies clangoris erit vobis, ad confundendum, perturbandum Satanam, Numer.29.1. in Targ.Jon. Sic, בְּרַם סָטָנָא מִתְעַרְבֵּב לְקָל יַבָּבוּתְכוֹן Satanas confunditur ad sonum clangoris vestri, Numer.10.10. in Targ.Jon. Confer Talm. Rosch haschana cap.1. דְלָא לִיתְעַרְבְּבוּ Ut non commisceantur. *In Ithpahel utraq; forma etiam usitata est. Præteritum*, וְאִתְעַרְבְּבוּ בְּעַמְמַיָּא Et commixti sunt populis, Psal.106.35. *Participium*, וּבְחֶדְוָתֵיהּ לָא מִתְעָרַב נוּכְרָאָה Et in gaudio ejus non immiscetur extraneus, Prov.14.10. הֵיךְ כְּדִי פַרְזְלָא לָא מִתְעָרַב עִם חַסְפָּא Sicut ferrum non commiscetur cum luto, Dan.2.v.43. *Plurale*, מִתְעָרְבִין Commixta, ibid. ותהי אוֹרַיְתִי מְתְעָרְבָא בנופיהון Et erit lex mea commixta in medio ipsorum, Cantic.3.5. *Infinitivus*, בְּדִיל דְלָא לְאִתְעָרְבָא בְּעַמְמַיָּא Ne misceamini cum populis istis, Jos.23.7. *Imperativ.* אִתְעָרַב עִם רִבּוֹנִי Sponde nunc cum Domino meo rege Assyriæ, 1.Reg.18.23. Sic Jesa.36.8.

עָרוּב · עָרַב · עָרֵב *Sponsor, Fidejussor*: מְטוּל דְהוּא עָרֵב חִלוֹנַי Propterea quia fidejussor est extranei, Prov.11.15. שַׁוִּי כְעַן עָרוּב יָתִי עִמָּךְ Pone nunc fidejussorem vel sponsorem mecum, Jobi 17.v.3. *Apud Talmudicos*, עַרְבָא וְעַרְבָא דְעַרְבָא Sponsor, & sponsor sponsoris, Sota fol.37.2. ערבך ערבא צריך *Sponsor tuus sponsore indiget; Proverbiale* de infirmo argumento, quod ampliore probatione opus habet. Utitur eo Majemon in More par.1. cap.74. hoc modo: Verùm mirabilis est ista via (argumentatio,) quæ ignotum probat per magis ignotum, וכזה אמר באמת המשל המפורסם אצל הערביים & de ea dici poterit proverbium illud vulgatum apud Arabes, *Fidejussor tuus fidejussore eget*: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵירוֹ עַל יְדֵי עָרֵב Mutuum

dans amico suo per fidejussorem, Bava basra cap.10. in Mischna. לא יִפָּרַע מִן הֶעָרֵב Non accipit solutionem à fidejussore, Ibidem.

עֲרבוּתָא · עֲרֻבּוֹת *Sponsio, Fidejussio:* וְעָרֵב עֲרבוּתָא עַל חַבְרֵיהּ Et spondet sponsionem pro amico suo, Prov.17.v.18. בַּעֲרבוּתָא עַל חַבְרָךְ Per sponsionem pro amico tuo, Proverb.22.26. *Apud Rabbinos,* ובזה האופן תמלט מזה הערבות Et hoc modo liberaberis ab ista fidejussione, R.Levi Prov.6.1.

עֲרבְנוּתָא *Idem*, Genes.39.1. in Jonath. Confer Beres. rabb. sect.86. ad illustrationem Jonathanis. Quando servos olim vendebant, cogebantur emptori dare sponsionem, quòd illos non furati sint, scribit Scholiastes Hebræus. Sub ejusmodi sponsione emit quoque Potiphar Josephum ab Ismaëlitis: Unde dicitur מִיַּד *À manu*, id est, pollicitatione, fidejusione, &c.

עָרֵב · עָרִיב *Dulcis, Suavis:* עָרֵב לְגַבְרָא בְּלַחְמָא רְגָלָא Suavis est homini panis mendax, vel, Suave est homini in pane furtivo, Prov.20.17. אֲרוּם קָלִיךְ עָרֵב בִּצְלוֹתָא Nam vox tua suavis est in precibus in domo sanctuarii, Cant.2.14.

עֲרִיבוּת *Dulcedo.*

עֲרוּבִין Vide infrà in ערך, in עֵרִיךְ.

עָרוֹב · עֲרוֹבָא *Colluvies, Mixtura animalium mixtorum:* הָא אֲנָא מְשַׁלַּח בָּךְ יָת עֲרוֹבָא Ecce ego immissurus sum in te colluviem animalium, Exod.8. v.21. דְּלָא לְמֶהֱוֵי תַמָּן עֲרוֹבָא Ut non sit ibi colluvies animalium, Exod.8.22. וַאֲתָא עֲרוֹבָא Et venit colluvies, v.24.

עֵירוּב *Mixtura, Mixtio, Cōmixtio:* עירוב תבשילין *Mixtio ciborum*, עירוב חֲצֵרוֹת *Mixtio conclavium.* De his certa jura sunt & statuta apud Talmudicos: עירוב תבשילין *Mixtio ciborum* dicitur, quando cibus diei festi & sabbathi commiscentur. Veluti quando festum incidit in vesperam Sabbathi, tunc in isto die festo non licet coquere cibum ad usum Sabbathi. Idcirco vesperâ diei festi præparat & destinat cibos distinctos ad festum & ad sabbathum, dicens, Hic cibus est Sabbathinus. At si statim coqueret, posset corrumpi ad sabbathum. Istum ergo licet coquere in festo, & perinde habetur, ac si coctus fuisset in vespera festi. Id vocatur עירוב תבשילין, Majem. par.1. fol.227. cap.6. in principio. *Plurale,* עֵירוּבִין *Mixta, Mixturæ ex diversis, Heterogenea:* בְּעִירָךְ לָא תַרְבֵּיב עֵירוּבִין Jumentum tuum non facies coire cum mixtis, id est, diversi generis animantibus; חַקְלָךְ לָא תִזְרַע עֵירוּבִין Agrum tuum non seminabis heterogeneis seminibus, וּלְבוּשׁ עֵירוּבִין Et vestimentum ex mixtis, id est, lana & lino, Hebr. כִּלְאַיִם, Levit.19.19. לָא תִזְרַע כַּרְמָךְ עֵירוּבִין Non seminabis vineam tuam mixtis, diversis seminibus, Deuter.22.9. עַד עֵירוּבֵי רַמְשָׁא Ad mixturas vesperæ, Psal.104.23. In opere Talmudico peculiaris liber est, qui inscribitur מַסֶּכֶת עֵירוּבִין *Tractatus mixtorum.* In eo agitur de terminis, limitibus, conclavibus, domibus diversis, & longiùs à se distantibus, cōmiscendis & conjungendis, ac si inter se unum essent corpus, ut in die Sabbatho liceat deferre cibum ex uno in aliud. Id fit variis modis, ut in eo libro describitur. Inde עֵירוּבֵי תְּחוּמִין *Mixtio terminorum sive limitum.* Vide Majem. par.1. fol.198.

עָרְבָא · עֻרְבָא *Corvus:* וְשַׁלַּח יָת עָרְבָא Et emisit corvum, Genes.8.7. *Veneta hic & alias plerumque* עוּרְבָא, *Hebr.* עֹרֵב, *quod Cholem Chaldæum O vel U breve resolvitur, cujus index solet esse litera Vau.* אוּכָמִין כְּאַגְפֵי עוּרְבָא Nigri ut alæ corvi, Cant.5.11. נְחָצְנֵיהּ עָרְבֵי רְגַחְלָא Effodient eum corvi torrentis, Prov.30.17. יָת כָּל עוּרְבָא לִזְנֵיהּ Omnem corvum juxta speciem suam, Levit.11.v.15. Inter aves vetitas est: מַן יְתַקֵּן לְעוּרְבָא מְזוֹנֵיהּ Quis præparat corvis escam suam? Jobi 39.v.3. *Plurale,* וְעוּרְבִין יִשְׁרוֹן בַּהּ Et corvi habitabūt in ea, Jes.34.11. וְיָת עוּרְבַיָּא פַּקֵּדִית Et corvis præcepi ut alant te, 1.Reg.17.4. *Apud Talmudicos*; In Cholin fol.63 col.1. ad Levit.13. את כל עֹרֵב לְמִינוֹ *Omnem corvum secundum speciem suam*; mentio fit trium specierum corvorum; עורב אוכמא *Corvus niger,* עורב העמקי *Corvus vallensis*, qui dicitur esse חיורא *albus*: & עורב הבא בראשי יונים *Corvus veniens cum capitibus columbarum*, hoc est, דדמי רישיה לדיונה *Cujus caput simile est capiti columbæ:* עורב פרח Corve avola, id est, nigerrime instar corvi apage sis, Talm.

עֵרֶב · עָרְבָא · עֲרַב *Trama, Subtegmen:* או יָת עָרְבָא Aut subtegmen cum lana vel lino, Levit.13.52. אוֹ בִשְׁתְיָא אוֹ בְעָרְבָא Aut in stamine aut in subtegmine, ibid. vers.48. & 53. או סקרוע שתי וערב Aut si ruptum sit & laceratum ad formam crucis, prout scil. stamen & subtegmen se intersecant. *Rab.* Hinc & *Crucem, in qua pependit Christus, vocant occultâ appellatione* שתי וערב.

עורב *Nomen proprium regis*, Psal.83.12. Judic. 7.v.25.

עֲרַב *Arabia:* וְיָת כָּל מַלְכֵי עֲרַב Et omnes reges Arabiæ, Jerem.25.24.

עַרְבִי · עֲרָבִי *Arabs:* וְלָא יִפְרוֹס תַּמָּן עַרְבִי מַשְׁכְּנֵיהּ Neque tendet ibi Arabs tentorium suum, Jesa. 13.20. Veneta habent עֲרָבִי, quæ forma est Hebræa, & à Chald. solet mutari in ־ַי, ut יְהוּדִי Judæus, Chal. יְהוּדַי, in qua forma propter Pathach solet interjici א; ut יְהוּדָאֵי. *Plurale,* לְאַשְׁקָאָה יָת עַרְבָאֵי Ad propinandum Arabibus, Jesa.21.v.13. וִיסוּף כָּל יְקָרְהוֹן דְעַרְבָאֵי Et consumetur omnis gloria Arabum, ibid.v.16. כְּעַרְבָאֵי דְשָׁרַן בְּמַשְׁכְּנִין בְּמַדְבְּרָא Sicut Arabes qui habitant in tabernaculis in deserto

...deserto, Jerem. 3.2. *Apud Rabbinos*, נשים ערביות Mulieres Arabicæ, Oholoth in fine.

ערבה *Salix*: *Plur.* וְעַרְבֵי נַחַל Et salices [illegible] ערבה ערבה [illegible]ntis, Levit. 23.40. Majem. par.1. fol.262.1. ערבי [illegible] in Lege, non sunt salices crescentes ad [illegible]tem, sed est species certa, quæ appellatur [illegible]lices נחל: Folia ejus sunt protracta instar tor[illegible]ntis, os ejus est lævum, & calamus ruber, & hoc vocatur ערבה. Vide ibi plura de diversis [illegible]ebus salicum, & earum usu in festo Tabernaculorum. ערבה יסוד נביאים Salices (i.e. earum usus in festo Tabern.) est fundamentum Prophetarum. Vide Talm. Succa cap. 4. עַל עַרְבִין Super salices suspendimus citharas nostras, Psalm. 137. 2. יְחַזְרוּנֵיה עַרְבִין דְנַחְלִין Circumdant eum salices torrentium, Jobi 40.17. חג ערבה *Festum salicis*, dies octavus festi tabernaculorũ, in quo salicum, aliarumque arborum ramos, & fasciculos frondium gestantes, circumeunt Judæi.

ערבות *Cœli, quasi Amœnissimi dicti, aut quòd sint lati & expansi instar loci campestris*: לְיָתִיב עַל כּוּרְסֵי יְקָרָא בַעֲרָבוֹת Sedentem in solio glorioso in cœlis, Psal. 68. 5. & sic Hebraicè. Aben Esra scribit ad vocem Hebræam בָּעֲרָבוֹת, esse שם לשמים nomen Cœli. Citat idem Rabbi Mosen, qui scribit, נקרא כן שמים בעבור שהוא רחב Vocatur sic cœlum, eò quòd est latum, nempe ut planicies vel locus campestris latissimus, qui vocatur עֲרָבָה. Quidam *Sphæram nonam* interpretantur. Vide Majemonem in More par.1. cap.70.

עריבה *Mactra, Pelvis, Alveus, Labrum: Mortarium murariorum: Cimba, Scapha*: אררך לעריבה Lethech (mensura) ad cimbam, Glossa, סְפִינָה קטנה Navicula parva, Bava metzia fol. 80. 2. עריבות הגומא Cimbæ junceæ, Jesa.18.2. in Kimchi, quem vide: עריבת הירדן Scapha Jordanis, Medr. Kohel. cap.1. v.15. in fine, Glossa, ספינה עשויה כעריבה Navicula facta instar mactræ. עריבת העבדנין Mactra coriariorum, Kelim cap.15. עריבת הפיסיונות Alveus, pelvis lapillorum, id est, vas quo deferunt calcem, cęmentũ, aut lapillos: vel est Mortarium murariorum, Pflasterpfanne/ Kelim cap. 20. עריבת הרגלים Pelvis pedum, Pollubrum, Pelluvium, unde pedes abluuntur, Jadajim cap. 4. עריבה מלאה חמים Labrum plenum aquæ calidis, Züber.

עַרְבִית *Tempus vespertinum, ab occasu solis, quod ultimis diei precibus destinatum est, unde & pro ipsis Vespertinis precibus usurpatur in libris ritualibus & precum.* ערבית *Precatio vespertina.* שחרית *Precatio matutina.*

עֲרוּבְתָא *Vespera sabbathi, Dies Veneris sive sextus septimanæ, sic dictus, quia est* עֶרֶב שַׁבָּת *Vespera sabbathi.* In Bereschit rabba, חד בשבתא · תרי · תלתא · ארבעתא · חמשתא · ערובתא · שבתא לית לה בן זוג Prima (dies) septimanæ, secunda, tertia, quarta, quinta, vespera (sabbathi,) Sabbathum, cui non est compar, sect.11. nempe, sex dies septimanæ constituunt tria paria conjugalia, sed sabbathum est solitarium, & viduatum, unde Deus ipsi addixit Israelitas quasi conjugem, ut eum precibus, cantionibus, sacris lectionibus & concionibus honorent, ipsique toti adhæreant, ut uxor marito, sive maritus uxori. Mirum, quare Guido ex hoc loco scribat, significare *Pistrinum*.

עֲרִיבְתָא *Senium. Sic ponit Schindlerus ex lingua Syriaca. Fortè quòd sit vitæ Vespera*: Huc pertinet; כדקם מנשה הוה עריבתא ישעיה Cùm surrexisset Manasses, senex fuit Jesajas, Glossa, היה זקן Jalkut Regum fol.38.4. ex Talmud Hierosol. Sanhed. Sed ibi fol.28. col.3. nunc aliter legitur, הוה סבי חורי ישעיה Fuit valdè canus Jesaias, &c. Vide ibi historiam de occiso à Manasse Jesaia, quæ etiam extat in Talmud Babylon. Jevam. fol.49.2.

עֲרֻבוֹב *Mixtio, Miscella turba*: עֲרוּב חֵיוַת בָּרָא Mixta turba animalium sylvestrium, Exod.8.12. וְיַעְדֵי עֲרוֹב Et removit mixtam turbam, ibid. v.25. *Plurale*, לְאַיְתָאָה עַרְבוּבִין Ad adducendum mixtiones, scil. insectorum, Psalm.105.31. *Constructum*, ערבובי חֵיוַת בָּרָא Commixtiones bestiarum sylvestrium, Psal.78.45. לְחוֹד עַרְבוּבִין Tantummodò mixtæ turbæ, Heb. עֵרֶב, Exod. 12. 38. in Targ. Hierosol.

עַרְבוּבְיָא *Mixtura, Mixtio, Confusio*: כרם דל שהוא נטוע ערבוביא Vinea tenuis plantata (per) mixtionem, id est, rara, ex paucis vitibus & mixtim sive inordinatè, non secundum lineas sive ordines, plantata, Kilaim cap. 5. בני ערבוביא Filii vel liberi mixtionis, ex mixtis & diversis parẽtibus nati, ex scortatione, ad quam plures admittuntur, progeniti, Nedarim cap.2. in fine Gemarę: וְקָרִיבְתּוּן לְוָתִי בְּעַרְבּוּבְיָא כּוּלְכוֹן Et accessistis ad me cum mixtione omnes, id est, *mixtim, confusè, inordinatè*, Deuter.1. v.22. in Jon. Vide ibi R. Salomonem. Sic, נכנסו בערבוביא Ingressi sunt confusè.

עַרְבּוּבִיתָא *Sordities mixta*: ערבוביתא דרישא מיתיא לידי עוירא ערבוביתא דמאני מיתיא לידי שעמומיתא ערבוביתא דגופא מיתיא לידי שיחני וכיבי *Sordities capitis adducit ad cæcitatem, sordities vestium adducit ad vesaniam, sordities corporis adducit ad ulcera & alios dolores*, Nedar. fol.81.1.

עַרְבְּרְבִין *Promiscuæ turbæ, Colluvies*: וְעַרְבְּרְבִין דְבֵינֵיהוֹן Et promiscuæ turbæ quæ inter ipsos, Heb. וְהָאסַפְסֻף, Num.11.4. *Et aliter*, וְעַרְבְּרוּבִין, Cant.1.12. *Elias putat, posse legi* עַרְבּוּבִין, *ut posterius*

rius ר *irrepſerit pro* ו. *Aut literæ ſunt geminatæ ad formam vocis Hebraicæ.*

מַעַרְבָא · מַעֲרַב *Occidens, Occaſus*: בְּמֶעֱרַב יוֹמָא In occaſu diei, Proverb. 7. 9. מִמַּדִּנְחָא וְעַד מַעַרְבָא Ab oriente uſque ad occidentem, Pſalm. 75. v. 7. וּתְחוּם מַעַרְבָא Et terminus occidentis ſive occidentalis, Joſ. 15. 12. לְמַעַרְבָא וּלְמַדִּנְחָא Ad occidentem & orientem, Geneſ. 28. 14. הֵיכְמָא דְּרָחִיק מַדְנָח מִמַּעַרְבָא Quantum diſtat oriens ab occidente, Pſal. 103. 12. Terra Iſrael Babyloniæ fuit Occidentalis, unde in Talmud Babylonico, במערבא אמרין *In occidente dicunt*, id eſt, In terra Iſrael.

מַעַרְבִי *Occidentalis, Occiduus*: *Emphat.* עַל יַמָּא וְלִסְיָפֵי מַעַרְבָאָה Ad mare occidentale, Jeſa. 15. 7. מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָאָה Et ad latera tabernaculi occidentalis, Exod. 26. 22. Jon.

תַּעֲרוּבוֹת *Mixta, Mixtiones, Mixturæ.*

עַרְבֵּל *Perplexum, Perturbatum eſſe, Coarctatum & Anxium eſſe animo*: *Reſpondet Hebræo* נָבוֹךְ, *quod id propriè ſignificat. Participium,* מְעַרְבְּלִין אִנּוּן בְּאַרְעָא Perplexi ſunt in terra, Heb. נְבֻכִים, Exod. 14. v. 3. *Ithpehal Particip.* מִתְעַרְבְּלָן בַּקְרָן דְּתוֹרִין Perplexa, coarctata ſunt jumenta boum, Heb. נָבֹכוּ, Joel. 1. 18. *Fœmininum,* וְקַרְתָּא דְשׁוּשַׁן הֲוָת מִתְעַרְבְּלָא Et civitas Suſan erat perplexa, Hebr. נָבוֹכָה, Eſth. 1. 15.

עַרְבּוּל *Perplexitas. Cum Aff.* בְּכֵן יְהֵי עַרְבּוּלְהוֹן Nunc erit perplexitas eorum, Hebr. מְבוּכָתָם, Mich. 7. 4.

מְעַרְבַל *Fluentum perplexum, Perplexitas*: אֶפְשַׁר דְּעָלְתָּא מְעַרְבְּלֵי סְגוֹר יַמָּא Eſt'ne poſſibile, ut ingreſſus ſis perplexitates clauſuræ maris, Heb. נִבְכֵי, quod vertunt, *Fluenta*, vel *Profunditates*, ubi mare primùm emanat & guttatim provenit, ut lachryma ex oculo, à בָּכָה, Job. 38. 16.

עַרְבְּלָאִין *Confuſi, Confuſæ turbæ*: אֲמַרוּ רַשִׁיעַיָּא וְעַרְבְּלָאִין וְנוּכְרָאִין Dixerunt improbi, miſcellę turbæ, & alieni, qui inter ipſos erant, Cantic. 1. 9. in Venetis.

עַרְבְּלָא. *Cribrum, in quo omnia commiſcentur*: דִּמְחַזְּרִין בְּעַרְבְּלָא Qui convolvunt (triticum) in cribro, Amos 9. 9.

ערג עַרְגֵל *Volvere, Devolvere. Participium,* וּדִמְעַרְגַל כֵּיפָא עֲלוֹי הָפְכָא Et qui volvit lapidem, ſuper eum convertetur, Hebr. גולל, Proverb. 26. 27. Hinc, עוּרְגָּלָא *Volutatio, Syr.* 2. Pet. 2. v. ult.

עָרָד עֲרוֹד · עֲרוֹדָא, *Onager, Aſinus ſylveſtris*: כַּעֲרָד מְרוֹד Sicut onager ferus, Heb. פֶּרֶא, Hoſ. 8. 9. וְהוּא יְהֵי עֲרוֹד בְּאֱנָשָׁא Et ipſe erit onager inter homines, Hebr. פֶּרֶא אָדָם, Geneſ. 16. v. 12. כַּעֲרוֹדָא דִמְדוֹרֵיהּ בְּמַדְבְּרָא Sicut onager cujus habitatio eſt in deſerto, Jerem. 2. 24. וְשׁוּלְשְׁלֵי עֲרוֹדָא מַן שְׁרֵי Catenas onagri quis diſſolvit, Heb. עָרוֹד, Jobi 39. 8. *Plurale,* וַעֲרָדִין קָמוּ עַל נַגְרִין Et onagri ſteterunt juxta torrentes, Jerem. 14. 6. *Emp*… יְתַבְּרוּן עֲרָדַיָּא צַהוּתְהוֹן Frangent onagri ſitim …, Hebr. פְרָאִים, Pſalm. 104. 11. *Et in Daniele,* … עֲרָדַיָּא Et cum onagris habitatio ejus, Dan. 5. … R. Levi in Jobo exponit, חֲמוֹר חַבָּר Aſinus ſylveſtris. *Apud Talmudicos,* ערוד מין חיה Onager ſpecies beſtiæ feræ eſt, non מין בהמה ſpecies jumenti, Kilâim cap. 8. in fine. Deut. 22. 14. & in Targum Jonathanis legitur עֲרוֹד מִלִּין, & reſpondet Hebræo עֲלִילוֹת מִלִּין Occaſiones verborum. Hebræus quidam putat legendum per Reſch עִרּוּר Contentionem verborum.

Deinde ערוד *eſt etiam Serpentis ſpecies, Hy*… משל לאחר שנשכו הערוד והיה רץ ליתן רגליו במים Simile hoc eſt cuidam à ſerpente morſo, & currenti ad aquas, &c. Schemoth rabba ſect. 1. folio 119. 2. Sic in Talm. Babyl. Berach. fol. 33. 1. R. Salom. ſcribit, ex ſerpente & bufone eum procreari. Vide & Cholin fol. 127. 1.

עַרְדִּבְלִין *Inſtrumenti muſici genus,* Geneſ. 4. Sic adducitur in Aruch & Guidone. Legitur autem in Bereſchit rabba ſect. 23. per Aleph ab initio אַרְדִּיבְלִין, & explicatur in Gloſſa, eſſe מין כלי זמר ſpecies inſtrumenti muſici. *Eſt idem quod* הרדבלין, *de quo vide ſuo loco.*

עַרְדִּילִין *Pedilia, Socci,* Socken: ערדילין אין בהם משום כלאים In ſoccis non eſt metus heterogeneorum, Beza fol. 15. 1. *In Aruch legitur* עַרְדִּילִין, *& additur, Arabicè vocari* נורב.

עַרְדִּיסְקִים *Nomen proprium provinciæ, apud Talmudicos*, ubi legitur, ערדסקים אסיא ואספמיא Ardiskis, Aſia & Aſpamia, Bava baſra fol. 56. 1. *In Aruch citatur nomine* ערדסיא, *ſed in Gemara legitur, ut antè poſitum.*

עַרְדְּסְקִיאוֹת *Acerræ, Thuribula, vaſa ex cupro vel ferro supernè perforato, ad ſuffumigandum*: מביאין ערדסקאות של ברזל ומעשנין אותן Adducunt acerras ferreas, & fumo replent eas, Beza fol. 22. 2. R. Sal. Gallicè exponit אנצינצויר״ש, id eſt, *Encenſoirs, Incenſoria, Acerræ.*

עוּרְדְּעָנַיָּא *Ranæ*: וּסְלִיקוּ עוּרְדְּעָנַיָּא Et aſcenderunt ranæ, Exod. 8. 3. וְאַסִּיקוּ עוּרְדְּעָנַיָּא Et produxerunt ranas, v. 4. וְיַעְדֵּי עוּרְדְּעָנַיָּא Et amoveat ranas, v. 4. לְשֵׁיצָאָה עוּרְדְּעָנַיָּא Ad perdendum ranas, v. 5. &c. *Reſpondet Hebræo* צְפַרְדְּעִים.

עָרָה *Nudari: Evacuari, Effundi. In Pihel,* עָרָה *Nudare, Evacuare, Deplere, Effundere*, Heb. *Hinc in Targum,* מְעָרַן יָת מֵיהוֹן Effundunt aquas ſuas, Eccleſ. 11. 3. *Apud Talmudicos,* עירה דם הפר לתוך דם השעיר Qui effundit ſanguinem juvenci in ſanguinem hirci, Joma cap. 5. in Miſchna. מערה מים Effundit aquas, Nidda cap. 10. in Miſna. *Hiphil,* הֶעֱרָה *Nudare, Denudare: Denudare*

[...]*re pudenda :* המערה כגומר Denudans (aliquâ) [...]*are pudenda* ... Kerithut cap.2. [...] ficut actum ipsum perficiens, Kerithut cap.2. אחד הגומר ואחד המערה In uno gradu funt denu[...]s tantùm, & actum perficiens, Jevam.cap.6. [...] Mifchna. Rambam & Bartenora fcribunt [...]c; המערה *Denudans*; id eft, שלא גמר ביאתו אלא הכניס עטרת בלבד ונגיעת עטרה בלא הכנסה קרויה נשיקה

ערוה · עריא *Nuditas, Nudatio, Pars nuda, Ve*[...]*nda, Pudenda, pars corporis, quam in homine nu*[...] *effe pudor eft, turpitudo & opprobrium; unde &* [...]*turpitudo:* לְכַסָּאָה עֲרְיָה Ad obtegendum carnem turpitudinis vel nuditatis fuæ, id eft, pudendo[...], Exod.28.42. & ה eft loco א, ex imitatione [...]ebraifmi, ut fæpè: לְגַלָּאָה עֲרְיָא Ad revelādam nuditatem five turpitudinem, Lev.18.6. *Conftr.* עֲרְיַת אֲבוּךְ וְעֲרְיַת אִמָּךְ Nuditatem patris, & nuditatem matris tuæ non revelabis, Levit.18.7. vel ex forma emphatica, עֲרְיְתָא דְאָבוּךְ הִיא Nuditas patris tui eft, verf.8. *Cum Aff.* וְהִיא תֶחֱזֵי יַת עֲרְיְתֵיהּ Et ipfa viderit nuditatem ejus, Levitic. 20. v.17. עֲרְיְתַהּ Nuditatem ejus, fæm. ibidem, עֲרְיַתְהֵן Nuditatem ipfarum, Lev.18.8. *In Efra*, וְעַרְוַת מַלְכָּא Et nudationem regis, Efr.4.14. vel Probrum regis, fi fcil. tributo fuo ordinario nudetur & privetur. *Talm.* דמנסינא לך בדבר ערוה Tentaturus fum te in re nuditatis, id eft, fcortatoria, Sanh. fol.107.1. In Berefch. rab. fect.51. ad illud Gen. *Et conceperunt duæ filiæ Lot à patre fuo*: Dixit R. Tanchuma, שלטו בעצמן והוציאו ערותן Dominatæ funt in feipfas, & exire fecerunt nuditatem fuam (id eft, privarunt femetipfas virginitate, ut tantò faciliùs conciperent) & gravidæ factę funt ex congreffu fecundo.

עֲרָיוֹת *Nudatio pudendorum, id eft, Scortatio impura & impudica:* רוב נכרים פרוצים בעריות Plerique alienigenæ (gentes & populi non Judæi) infigniter libidinofi funt, Pefach.fol.13.2. Alibi dicunt, חשודים בעריות Sufpecti funt de fcortatione. אין אפוטרופוס לעריות *Non datur tutor libidini*, Ibidem. Nemo poteft effe fponfor pro caftitate aut pudicitia mulieris aut virginis, שלא נבעלה quòd à nullo fuerit tacta. *Ne fanctiffimum quidem* משימין אפוטרופוס על העריות *conftituunt tutorem fuper caftitate muliebri*, fcribit Aruch in אפוטרופוס. *Deinde* עריות *vocantur omnes illæ fæminæ, quarum confuetudo, confanguinitatis ratione, in Lege eft prohibita.* Hinc fcribit Majemon in הלכות אישות cap.1. *Omnis (fæmina) cujus congreffus eft prohibitus in Lege, & cujus causâ quis reus fit Excifionis, queq́ recenfentur in Parafcha* אַחֲרֵי מות, *illæ vocantur* עריות, *& unaquæq́ illarum vocatur* ערוה, *ut Mater, Soror, Filia, & fimiles.*

הַעֲרָאָה *Denudatio, Retectio pudendorum*, ut fuprà in Verbo.

הַעֲרָה *Nudatio, Retectio.* In R.Levi in Proverbiis Salomonis ufurpatur pro *Nuthefia, Aphorifmo, Doctrina*, quæ breviter & fummatim rem principalem Denudat, revelat, & proponit. *Vel legendum* הַעֲרָה, *à* עור.

Secundò, עָרָה *Adhærere, Cohærere, ut cutis carni:* עָרָה *Adhærere facere, Adjungere, Applicare, Conjungere, ut Jefa.22.6. in Hebræo:* המעורה בלוית שלו Adhærens uxori fuæ, R. David in Rad. ערה: *Apud Talmudicos*, יחור של תאנה שנפשח ומעורה בקליפה Palmes ficus qui avulfus eft, & cum cortice adhuc cohæret, Cholin fol.129.2. Oketzin in fine. תבואה שנעקרת ומעורה אפילו בשרש קטן Frumentum eradicatum & cohærens adhuc in radicula parva, Ibid. נדלדלה הכבד מעורה בטרפשה Si luxatum fit hepar, & adhuc conjunctum fit reticulo fuo, Cholin fol.46.1. *Alibi*; Quid eft כְּמַעַר אִישׁ וְלֹיוֹת 1. Reg. 7. v.36? Dixit R. Schila, כאיש המעורה בלויה שלו Sicut vir qui adhæret uxori fuæ, id eft, qui amplectitur uxorem brachiis fuis, ut Gloffator explicat, Joma fol. 54. col. 1. & 2. כרובין מעורין זה בזה Cherubin fuerunt cohærentes invicem, complectebantur fe invicem, Ibid. דמעורה Quia cohæret, Gittin folio 20.2. אם היו מעורות בגידין אסורות Si cohæreant nervis, prohibita funt, fcilic. ova, Beza fol.7.1. אוכל שנפרס ומעורה מקצתו Cibus divifus vel fiffus & cohærens adhuc ex parte, Talm. Tibbul jom cap.3. Gloffa מחובר.

* ערולא ערז vide in ערס.

עריו *Inftrumentum quoddam latomorum, quo comminuunt glebas terræ: Vel, Pars quædam in aratro fimilis formæ, vel fimilis ufus*, Kelim cap.21.

ערטל עַרְטִילַי · עַרְטִיל *Nudus:* אֲרֵי עַרְטִילַאי אֲנָא Quòd nudus effem, Hebr. עֵירֹם, Genef.3.10. עַרְטִילַי נְפַקִית Nudus egreffus fum ex ventre matris meæ, וְעַרְטִילַי אֵתוּב & nudus revertar ad domum fepulturæ meæ, Jobi 1.25. עַרְטִלַי יְבִיתוּ Nudus pernoctabunt, id eft, nudi, fine veftibus, Job. 24.6. עַרְטִילַאי וּבְלָא זֵין Nudus fine armis, id eft, inermis, Amos 2. v.16. *Plurale*, וַהֲווֹ תַרְוֵיהוֹן עַרְטִלָאִין Et fuerunt ambo nudi, Genef. 2. v.25. אֲרֵי עַרְטִלָאִין אִנּוּן Quòd nudi effent, Gen.3. וּלְבוּשִׁין דְעַרְטִלָאִין Et veftes nudorum abjicies, Job. 22.6. Legitur & עַרְטִילִין Efth. 8.10. in Targ. fec. *Fæmininum*, אִתְגְּזַר עֲלַהּ לְאִתְקַטְלָא עַרְטִילְתָא Decretum eft fuper ea, ut occideretur nuda, Efth.1.1. in Venetis. *Plural.* עַרְטִילָן Nudas, v.11. *Apud Talmudicos*, שליח ערטיל וסיים מסאניה *Exutus nudus, & indutus calceis fuis.* Legitur tamquam *proverbiale* in Talm. Sota fol.8.2. Dicitur autem *de re abfurda & indecora, vel ignominiofa*; prout abfurdum eft, hominem totum nudum & exutum, calceatum effe. Vide Aruch in שלח fecundo.

cundo. In Ketubh. fol. 65.2. שליח ערטילאי ורמי מסאני.

ערטוליִן *Nudi:* וְרָכְבֵי רִכְשָׁא עַרטוּלָיִן Et equitantes equitatum celerem nudi, Esth. 8.10. *Ponitur pro Hebræo* אֲחַשְׁתְּרָנִים*, de cujus explicatione interpretes variant.* Sic v. 14.

עַרְטָלְיוּת *Nuditas:* וּבְעַרְטָלְיוּתָא וּבְחֶסִירוּת כּוֹלָא Et in nuditate ac defectu omnium, Deut. 28.46.

נתערטל · אִתְעַרְטַל *Nudari, Denudari. Præterit.* כַּד אִתְעַרְטִיל מִן שִׁרוּיָא Cùm nudatus fuit ab initio, serpens scil. Exod. 7.9. in Jonathane. *Futurum,* וְתִתְעַרְטַל Et nudaberis, Hab. 2.16. *Imperativus,* ואִתְעַרְטִלוּ Et nudamini, Jes. 32.11. pro Heb. וְעֹרָה, quod diversimodè interpretes explicant.

ערטיר · עַרְטִירָא *Nudus, frequens in zohar:* רוּחָא ראזלא בערטירא Spiritus qui invasit nudum, Zohar in Num. col. 317. אזלא ערטיראה It nuda, scil. anima, ibid. col. 322. דהוו ערטיראין Quæ erant nudæ, col. 398. Idem quod antea ערטיל.

עַרְטַר *Impellere.* Hinc in zohar libri Numerorum, col. 364. ונהג לכל ארבין דימא דערטירן ברוחא בישא לאטבעא לון בעומקא דימא Et gubernat omnes naves maris, quæ impelluntur tempestate malâ, ad submergendum eas in profundum maris.

עָרַךְ *Ordinare, Disponere: Æstimare, Taxare: Comparare, Æquiparare,* Heb. *In Targum,* וּכְפַחָרָא דְעָרִיךְ יַת מִינָא Et sicut figulus qui disponit lutum, Jesa. 41.25. pro Hebræo ־ירמם Conculcat. *Apud Talmudicos,* הכל מעריכין ונערכין Omnes æstimant, & æstimantur, Erchin cap. 1. ab initio, vide Gloss. אַל תַּעַשׂ עַצְמְךָ כְּעוֹרְכֵי הַדַּיָּינִין *Ne facias teipsum similem ordinantibus judices,* hoc est, *Advocatis, rabulis forensibus,* qui alios in judiciis instruunt, & quasvis causas, etiam iniquissimas, ordinandas, & defendendas suscipiunt, Avoth cap. 1. vel, *Sicut disponentes judices,* hoc est, corrumpentes eos, & in suas partes per amicos & internuncios pertrahentes, &c. Sic exponitur in Glossa Talmudica in Ketubhos fol. 86. 1. *Rabbi Moses ben Nachman in Legem, ad Deut. 21. v. 14. vult* ערכי *idem esse quod* אַרְכֵי*, per commutationem literarum* א *&* ע*, ut* אַרְכֵי הַדַּיָּינִים sint *Principes, Primarii, Primi, supremi judices:* Hujus exēplum vide in אַרְכֵי.

עָרוּךְ *Ordinatum, Dispositum.* Sic vocatur Lexicon Talmudicum, cujus author R. Nathan Jechielides, qui fuit Rector Synagogæ Romæ, Anno Christi 1106. juxta Chronicon Tzemach David. Sic autem dicitur Lexicon illud, quia ordine alphabetico voces in eo dispositæ sunt. Rabbinis author iste communiter vocatur בַּעַל עָרוּךְ *Author Aruch.*

עֵרֶךְ *Ordo, Dispositio: Æstimatio: Comparatio, Proportio,* apud Rabbinos.

עָרִיךְ · עֲרִיךְ *Laganum, Placenta tenuis tereti ligno complanata:* וְעָרִיךְ חַד Et laganum unū, Exod. 2[9.] v. 23. in Targ. Jonath. & Levit. 8.26. Hebr. וְרָקִיק אֶחָד. Sic, וְעָרִיךְ פְּטִיר חַד Et placentam fermentatam unam, Num. 6.19. *Plur.* וְעָרוּכִין דִּלְחֶם פַּטִּיר Et placentas panis fermentati, Exo. 29.2. in Jon. ubi pravè legitur וְעָרוּבִין cum Beth. Sic, וְעָרִיכֵי פַּטִּיר, Levit. 2.4. in Targ. Hierosol. וְעָרוּכִין פַּטִּירִין, Levit. 7.2. & Num. 6.15. in Jon. ubi iterum pravè וְעָרוּבִין.

עֲרוּכוֹת *Tabulæ, in quibus lagana fiunt. Scribitur & per* א *ab initio, sed hinc originem habet:* ארוכות של נחתומים Tabulæ pistorum, Kelim cap. 15 *ubi Glossator monet, scribi etiam in aliis exemplaribus per* ע *ab initio.*

עַרְכָּאוֹת *Tribunalia, Consistoria judicialia, Judicum consessus ordinarii, Judicia:* Hinc, כל הדן בדיני כותים ובערכאות שלהן אף על פי שהיו דיניהם כדיני ישראל הרי זה רשע ובאלו חרף וגדף והרים יד בתורת משה רבנו שנא' ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ולא לפני כותים לפניהם ולא לפני הדיוטות hoc est, Quicunque causam agit coram judicibus Cuthæorum (gentilium, Christianorum) & coram tribunalibus ipsorum, licet judicia ipsorum fuerint sicut judicia Israelitarum; ecce talis habetur pro impio, & pro eo, ac si blasphemasset contumeliis affecisset, manumque sustulisset contra Legem Mosis, sicut dicitur, *Et ista sunt judicia, quæ pones coram eis,* Exod. 21.1. *Coram eis,* non coram Cutheis: *Coram eis;* non coram Idiotis dicitur, &c. Majemon in Hilch. Sanhedrin cap. ultimo. De hac re vide prolixè R. Bechai in Kad Hakkemach folio 21.4. ubi inter alia: ההולך ודן בערכאות של גוים הרי זה מחלל את השם ית' ומיקר שם ע"ז *Qui it & disceptat coram tribunalibus Gentilium, is prophanat nomen Dei, & honore afficit nomen idoli.* Mox dicit, *esse gravius hoc peccatum, quàm homicidium:* Item, *Rapinam, Prophanationem nominis Dei comprehendi sub [hoc] peccato.* Sic interdicit Apostolus Paulus 1. Cor. 6. Christianis, *ne litigent coram infidelibus.*

מַעֲרִיךְ *Lignum teres ad complananda laga[na],* ein Waalholtz/ Kelim cap. 15.

מַעֲרָכָה *Ordo, Dispositio:* מַעֲרֶכֶת מַזָּל Dispositio planetarum & signorum cælestium.

עָרַל *Obturatum esse. Hinc synecdochicè ad membrum hominis genitale, præputio seu pellicula obturatum & obductum, transfertur: & ulterius per Metaphoram ad rem quamlibet superfluam [&] gravem, quæ, ceu inutilis aut impedimentum afferens, abjicienda, aut abscindenda est. Sic de Arboribus novitiis dicitur, quarum fructus tribus prioribus annis ceu impuri, insalubres & vetiti, abjiciebantur, quarto anno Deo consecrabantur, quinto cedebant possessori,*

n, ut Levit.19.23. Vide illic interpretes. *Dicitur enim de Labiis, corde, & auribus, quæ, quasi pelle obturata, nihil percipiunt, aut impuros fructus proferunt.*

עָרֵל · עֲרֵל · עֲרְלִי *Obturatus, Præputiatus, Præputium habens, seu, membrum genitale pelliculâ obductum, quam Deus abscindi jusserat: cui non erat abscissa, dictus erat* עָרֵל *Præputiatus, sive Incircumcisus*: ut, וַעֲרֵל דְּכוּרָא Et præputiatus masculus, Genes.17.v.14. Jon. עֲרְלַאי: Item, וְכָל עֲרַלָא לָא יֵיכוֹל בֵּ Et omnis præputiatus non comedet ex ..., Exod. 12. 48. in Venetis. Complutensia & ...ia habent חלוני Profanus: מַן פְּלִשְׁתָּאָה עֲרַלָא הָדֵין Quis est Philistæus incircumcisus hîc? 1.Sam.17.27. In hoc analogia postulat עַרְלָא, ut Veneta habent in præcedenti loco. Nam Tzere ultimæ syllabæ mutatur in Scheva, quod etiam patet ex plurali. Aut potiùs retinenda esset forma Hebraica עָרֵל, unde emphaticè עֲרֵלָא, & plur. עֲרֵלִין. *Sed plurale*, עַרְלִין וּמְסָאֲבִין Præputiati & immundi, Jesa.52.1. in Venetis, ubi Regia עֲרֵלִין, Tzere contra analogiam manente, aut dicendum עַרְלִין. Sic, אֲרֵי עַרְלִין הֲווֹ Nam præputiati seu incircumcisi erant, Jos.5.7. אֲרֵי כָל עַמְמַיָא עַרְלִין בִּבְסַרְהוֹן וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַרְלִין בְּלִבְּהוֹן Nam omnes populi incircumcisi sunt in carne ipsorum, & domus Israel incircumcisi sunt in corde ipsorum, Jer.9.26. *Emphat.* מִפְּלִשְׁתָּאֵי עַרְלַיָא A Philistæis incircumcisis, Jud.14.3. בִּידָא דְעַרְלַיָא Per manus incircumcisorum, Jud.15.18. *Constr.* עַרְלֵי בִסְרָא Incircumcisi carne, Ezech.44.7. *Ex altera forma*, עִם עַרְלָאִין דָּיְרֵי אַרְעָא Cum incircumcisis habitatoribus terræ, Esth.1.5. *Rabbini sic aliquando vocant per contemptum Christianos*: ut Kimchius Psalm.22. אם נצא מרשות הישמעאלים נבוא ברשות הערלים Si egredimur è potestate Ismaëlitarum, venimus in potestatem Incircumcisorum, h. e. Christianorum.

עָרְלָא · עֻרְלְתָא *Præputium, pellicula glandem colis tegens. Scribitur &* עָרְלָא *&* עֻרְלָא*: hæ enim vocales inter se permutantur*: דְּלֵיהּ עוּרְלָא Cui est præputium, Genes.34.14. Regia & Complutensia emphaticè עֻרְלְתָא, quod huic loco non convenit. Nec in Hebræo forma emphatica est. *Constr.* וּגְזַרַת יָת עוּרְלַת בְּרַהּ Et abscidit præputium filii sui, Exod.4.25. *Cum Aff.* דְּלָא יִגְזַר יָת בְּסַר דְעוּרְלְתֵיהּ Qui non circumciderit carnem præputii sui, Gen.17.14. וְתִגְזְרוּן יָת בְּסַר דְעוּרְלַתְכוֹן Et circumcidetis carnem præputii vestri, Genes.17.v.11. וּגְזַר יָת בִּסְרָא דְעוּרְלַתְהוֹן Et circumcidit carnem præputii ipsorum, v.23. *Plur.* עֻרְלָן, *& constructè*, אֱלָהֵן בִּמְאָה עֻרְלָת פְּלִשְׁתָּאֵי Sed centum præputiis Philistæorum, 1.Sam.18.25. *Emphat.* גִּבְעַת עֻרְלָתָא Collis præputiorum, Jos.5.v.3. *Apud Rabbinos*, עָרְלָה כבושה *Præputium suppressum*; nempe in eo qui natus est circumcisus, hoc est, cujus pellicula in membro retracta est, & caput nudum ac si circumcisus esset. Illi leviter pellicula inciditur ad eliciendum sanguinem veræ circumcisionis. Vide Bereschith rabba sect. 46. משך לו ערלה Attraxit sibi præputium. Vide suprà in Rad. משך: הפורש מן ערלה כפורש מן הקבר *Qui separat se à præputio, est sicut separans se à sepulchro*, Pesach. fol.92.1. Præterea עָרְלָה *apud Rabbinos dicitur Fructus, qui in arboribus provenit tribus primis à plantatione annis. Hic impurus & prohibitus est Judæis.* Unde illud, ספק ערלה בא״י אסור ובסוריא מותר Dubium præputium (arborum) in terra Israelis prohibitum est: in Syria (Syria Sobena) licitum: Berach. fol.36.1. Si dubium præputium prohibitum fuit, quanto magis verum? Sed præceptum illud expressum est Levitic.19. In Tanchuma fol. 8. col.1. legitur, חָמֵשׁ עָרְלוֹת הֵן אַרְבַּע בְּאָדָם וְאֶחָד בְּאִילָן *Quinq. sunt præputia, quatuor in homine, & unum in arbore*: עָרְלַת אֹזֶן *Præputium auris*, de quo scriptum est; *Ecce præputiata est auris eorum*, Jerem.6.10. עָרְלַת הַלֵּב *Præputium cordis*, sicut scriptum est, *Et circumcidetis præputium cordis vestri*, Deuter.10.v.16. עָרְלַת לָשׁוֹן *Præputium linguæ*, sicut scriptum est, *Præputiatus labiis*, Exod.6.v.12. עָרְלַת בָּשָׂר *Præputium carnis*, sicut dicitur, *Et circumcidetis carnem præputii vestri*, Gen.17.11. &c.

עֲרַם

Astutum, Callidum esse, Astu, Calliditate uti, apud Hebræos. Hinc Chald. in Ithpehal Participium, וְכַבְרָא מִתְעָרִים Et insipiens astutus fiet, Prov.19.25.

עָרִים · עֲרִימַאי *Astutus, Callidus*: וְחִוְיָא הֲוָה עָרִים Et serpens erat astutus, Genes.3.1. דְּעָרִים וְנָפֵק הוּא Qui astutus est egredietur, 1.Sam.23.22. בַּר נָשׁ עֲרִימָא מְכַסֵּה יְדִיעְתָא Homo sapiens operit scientiam, Proverb.12.v.23. כָּל עֲרִימָא עֲבִידְתֵיהּ מִדַּעְתָּא Astuti opus est ex scientia, Prov.13.16. *Plurale*, כְּלִילְהוֹן דַּעֲרִימַאי יְדִיעְתָא Corona callidorum est scientia, Prov.14.18.

עֲרִימוּתָא *Astutia, Calliditas*: לְמִתַּן לְשַׁבְרֵי עֲרִימוּתָא Ad dandum insipientibus astutiam, Prov.1.4. אִתְבִּינוּ שַׁבְרֵי עֲרִימוּתָא Intelligite insipientes astutiam, Prov.8.5.

עֲרִמוּת *Idem*: בַּעֲרִמוּתֵיהּ In calliditate sua, 1.Reg.2.5.

עֲרִימוּת *Idem.* Hinc legitur בַּעֲרִימוּתֵיהּ in Regiis, in loco præcedenti. Sic usitatum est apud Rabbinos. Vide R.Salom. Num.24.8.

עֲרִמָנוּת *Idem*: Aruch in עקף.

עַרְמוֹנָא *Basiliscus, i. e.* שְׁפִיפוֹן, *Genes.49.17. in T. Hieros. ut citat Guido, sed in nostris libris legitur per* ח. *Aliàs* עַרְמוֹנָה *est Castanea. Plur.* עַרְמוֹנִין.

עֲרֵימְתָא *Acervus*: לְדְמְכָא בִּסְטַר עֲרֵימְתָא Ad dormiendum sive cubādum in latere acervi, Ruth. 3.v.7. *Construct.* לַעֲרֵימַת עַסְרִין Ad acervum viginti modiorum, Hab.2.16. *Plurale construct.* עֲרֵימַת עֲבוּרָא Acervos frumenti, Jesa.50.26. *Absolutum est* עֲרֵימָא, *ex Hebræo.*

עוּרְמָא *Idem. Plur.* עוּרְמָן, Exod.15.8. in Jon.

ערן עֲרוּנִים *Lauri*, Bava basra fol. 83.1. *Alibi scribitur cum Aleph*, ארונים, ut in Rosch haschana fol.23.1. &c.

עֲרַס עֲרְסָא · עֲרִיסָה *Lectus, Sponda lecti: Cunæ, Cunabula*: Item *Feretrum, Lectus mortui*: עַרְסֵיהּ עַרְסָא דְפַרְזְלָא Lectus ejus lectus ferreus, Deuter.3.11. וְשַׁוְיאַת עַל עַרְסָא Et posuit super lectum, Heb. עַל הַמִּטָּה, 1.Sam.19.13. וּמַלְכָּא דָוִד אָזֵל בָּתַר עַרְסָא Et rex David procedebat post feretrum, Heb. אַחֲרֵי מִטָּה, 2. Sam. 3.v.31. *Cum Aff. ut in præcedenti loco*: item, שַׁוִּית עַרְסִי Composui, stravi lectum meum, Prov.7.16. *Plurale fœm.* עַל עַרְסָן דְמִכְבְּשָׁן בְּשֵׁן In lectis stratis ex ebore, Amos 6.4. *Aff. ex forma masc.* וְעַמְקִין עַל עַרְסֵיהוֹן Et profundi decumbunt in lectis suis, ibidem. *Apud Rabbinos*, התינוק מוטל בעריסה Infans jacens in cunis: אל תניח התינוק בעריסתו יחידי Ne relinquas infantem in cunis in domo solum: *Aliter apud Talmudicos*, ערסייתא ערסייתא Lecti, lecti, id est, שכונות שכונות Viciniæ, Viciniæ, vel Vicus, Vicus, domus vicinæ, conjunctæ, ut lecti in cubilibus, Erubh. fol.26.1. Alibi, מערסא לערסא De vicinia in viciniam, Gittin fol. 6.1. Glossa explicat per שְׁכוּנָה. Baal Aruch explicat vernaculè דיוני (quod non intelligo) & dicit esse majorem quàm שְׁכוּנָה, quæ vernaculè appellatur קונטרדא, i.e. *Contrada.*

עֲרַס *Commiscere, Implicare, Implectere, Mixtim conjungere*: אם ערסן מלמעלה הרי אלו מצטרפין Si implicet illos (ramos vel surculos vitium) supernè, tunc conjuncta habentur, Kelim cap.5. *Ex significatione Nominis Hebræi* עֲרִיסוֹת. *Massæ farinaceæ, pinsendo commixtæ. Glossa,* עִירְבָן.

עַרְסָן *Contusum, Mola, Far, in quinque partes, id est, minutiores contusum. Apud Talmudicos*: אילו חן מעשה קדרה חילקא טרגים סלת זריז ועדסן, Berach. fol.37.1. Quinque species sunt frumenti crassiùs vel tenuiùs contusi, quæ in olla coquuntur. Item, ערסן יפה לחולה לרפאותו מאי ערסן אמר רבי יונתן חושלא דשערי עתיקתא Far conducit ægroto ad sanandum eum, Quid est ערסן? inquit R.Jonathan, Far hordei vetusti, Nedar. folio 41.2. Glossa, Far hordei vetusti decorticati. In Aruch, *Educavit eos* (liberos) בערסן *farre hordeaceo, quod roborat vires ægrotorum, & quanto magis sanorum?*

עֲרִים *Area, Lectus in vineis; nempe quatuor vel quinque vites plantatæ in ordinem, ut conficiant quasi areolam in hortis.* Vide Kilaim cap.6. *Ex significatione* עַרְשֵׂי דְוָי, Psalm.41.4. *Deinde adducit Baal Aruch*, ערסי בתי אבורת Hortulani ædium paternarum, ex Bava basra fol.46.2. *sed ibi nunc legitur per Aleph*, אריסי.

עַרְסַל *Lectulus, cubile vagum, quod de loco in locum movetur & transportatur, ut Cunæ vel Cunabula puerorum, lectuli tuguriorum aut peregrinantium*: כְּעַרְסַל מְבִתוּתָא בְסַקְשָׁיָא Sicut lectulus diversorii vel tugurii in cucumerario, Jesa.1.8. Vide hîc nostras Castigationes: וּתְהֵי אָזְלָא וְאָתְיָא כְּעַרְסְלָא Erisque abiens & veniens (id est, vagus) sicut cunabula, Jesa.24.20. Sic in Elia & Regiis, ubi Latinus interpres pro hac voce, *Lectulus unius noctis*, id est, (ut puto,) quod ad singulas noctes aliò transportatur. Veneta אַרְזְלָא, per א ab initio, per commutationem harum gutturalium aliâs etiam usitatam, & in medio per ז, quod Elias scribit esse vitiosum. Sic tamen & apud Talmudicos, דעבדא בערזילא Quæ facta est instar cubilis, Erubh. fol.25.2. quod in Tosephos ibidem scribitur ערסלא & explicatur מִטָּה Lectus. Ibidem scribitur, Custodes hortorum solitos fuisse extendere funes ab arbore una ad alteram, ut funes in lecto extenduntur, & in iis sub umbra densorum ramorum cubuisse.

הִתְעַרְסַל *Aduri, Amburi.* In Bereschb. rabba, דוב בא ליכנס לתיבה והיו רגליו מתערסלות Ursus venit ut ingrederetur arcam, & fuerunt pedes ejus adusti, sect.31. Gloss. ibid. נִכְווֹת *Adusti*, & sic R. Salomonem exponere, scribit idem Glossatór. Adusti scilic. aquis diluvii ferventibus, quibus impii perierunt: Noach autem cum suis non fuit adustus, quia id erat ipsi signum fœderis, Vide R. Salom. Ezech.14.13. Guido Fabricius exponit, *Immergi.*

עֲרַע *Accidere, Incidere, Offendere, Evenire, Contingere, Obviam fieri, Occurrere, Incurrere. Resp. Hebræis* קָרָה · פָּגַשׁ · פָּגַע. *In Hagiographis plerumque scribitur per* א *ab initio, ut in* אֲרַע *ostensum. Præteritum*, כַּד עֲרַע יָתְהוֹן Quando occurrisset ipsis, Hebr. כִּפְגֹשׁ, Jer. 41.6. עֲרַע מֵימְרִי לְהוֹן Occurrit verbum meum ipsis, Hebr. אֶפְגְּשֵׁם, Hos.13.8. וַעֲרַע מֵימַר Et evenit vel occurrit verbum à Domino, Numer.23.4. *Cum Aff.* כָּל דִּי עַרְעֵיהּ Omne quod acciderat ipsi, Hebr. קָרָהוּ, Esth.4.7. דְעַרְעָךְ בְּאוֹרְחָא Quod accidit tibi in via, Deuter.25.18. דְלוּחָא עַרְעַנִי Pavor evenit mihi, Hebr. קְרָאַנִי Job.4.14. דִעֲרָעִנְנָא Quod accidit nobis, id est, quod eventurum est nobis, Hebr. תִּקְרֶינָה, Jesa.41.22. *Fœmininum*, כָּל דָּא עַרְעַת יָתַנָא Totum hoc obvenit nobis, Psal.44.18. וְעַרְעַת יָתְהוֹן Et accidit eis malū hoc, Heb. וַתִּקְרָא, Jer.32.

Jer.32.23. Hæc punctatio est ex Pahel, pro, Et accidere fecit ipsis; & sic Hebræum est ex Hiphil. Sic 1.Sam.25.20. די ערעית Quam offendi, In quam incurri, Quæ mihi obviam facta est, Heb. פגשתי, Gen.33.8. די לא ערעו יתכון Quia non currerunt vobis, Deut.22. וערעו ביה מלאכיא Et ciderunt in ipsum angeli, Hebr. ויפגעו Gen.32.1. וערעו ית משה Et inciderunt in Mosen, Exod.5.20. *Cum Aff.* וערעונון על בריכתא Et offenderunt ipsos ad piscinam Gibeon, 2.Sam.2.13. *...nnium*, ית כל דערעא יתהון Omnia quæ acciderant ipsis, Heb. הקרת Gen.42.29. וערעא יתי עקן Et acciderunt mihi angustiæ, Hebr. ותקראנה, Levit.10.19. *Futurum*, ית די יערע יתכון Quod eveniet vobis in fine dierum, Heb. אשר יקרא, Genes.49.1. מאים יערע Fortè obviam veniet, Num. 23.v.3. al.7. יערע ית כלהון Accidet omnibus vobis, Eccles.9.11. quæ habent formam ex Pahel. *Cum Aff.* דלמא יערעניה מותא Ne fortè accidat ei mors, aut mortis periculum, Genes.42.4. sic Genes.44.29. & 42.38. & Amos 5.19. ארי יערענך עשו אחי Quum obvenerit tibi Esau frater meus, Hebr. יפגשך, Genes.32.17. אם יערענך חובא Si contigerit tibi culpa aliqua, Hebr. אם יקרך עון, 1.Sam.28.10. אף אנא יערענני Etiam accidet mihi, Hebr. יקרני, Eccles.2.15. דלמא יערעננא Ne occurrat nobis morte aut peste, Hebr. יפגענו, Exod.5.v.3. ותערע ית סיעת ספריא Et offenderis cætum scribarum, Heb. ופגעת, 1.Sam.10.5. Sic Exo.23.v.4. ארי תערע קנא דצפרא Si offenderis nidum avium, Hebr. כי יקרא, Deut.22.6. *Tertia fœminina*, ותערע יתכון בישתא Et evenerit vobis malum, Deuter.31.29. *Aff.* דלמא תערענני בישא Ne accidat mihi malum, Hebr. תדבקני, Genes.19. vers.19. ומן יערענני Quis occurret mihi, quis se mihi opponet? Jerem.49.19. דלמא יערעון בכון רדפיא Ne incidant in vos persecutores, Heb. יפגעו, Jos.2.v.16. ביממא יערעון חשוך Interdiu offendent tenebras, Hebr. יפגשון Job.5.14. ויערעון פורקן על שורך Et offendent redemtionem super muros tuos, Hebr. וקראת, Jesa.60.18. ויערעון תמן בהתולין Et occurrent ferę felibus, Jesa.34.14. quæ omnia sunt ex forma Pahel, in qua tamen conjugatione aliter significat, ut sequitur. *In PAHEL, Convocare, Indicere cœtum aut conventum aut diem festivum, in quo usu est Verbum* קרש *&* קרא *apud Hebræos.* Item, *Pertingere, Contingere, Attingere. Præteritum*, ערע זמן עלי Indixit tempus contra me, Heb. קרא עלי מועד, Thren.1.15. *Participium*, ומערע בזבולון Et pertingit usq; ad Sabulon, Jos.19.v.34. ומערע תחומא בתבור Et pertingit terminus usque ad Tabor, ibid.v.22. *Infinitivus*, לערעא כנשתא Ad convocandum cœtum, Heb. למקרא העדה, Num.10.2. *Imperat.* ערעו כנישא Convocate cœtum, Hebr. קראו עצרה Joel.1.14. Sic 2.15. *Futurum*, ובאשר יערע Et in Ascher pertinget ab occidente, &c. Jos.19.34. juxta Veneta: in Regiis מערע per Participium, ut antè: ויערע לכון דישא לקטפא Et attinget vobis tritura vindemiam, Levit.26.v.5. Hebr. והשיג Et assequetur. די תערעון יתהון Quo convocabitis eos, Hebr. תקראו, Levit.23.2. Sic ibid.v.4. *Ithpahel, Præteritum*, אתערעא אתערעית בטור גלבוע Incidendo incidi in montem Gilboæ, Hebr. נקרא נקריתי, 2.Sam.1.v.6. *Participium*, מתערע סיטר קימי לקבלי Obviam fit mihi, occurrit mihi Verbum pacti mei, Hos.11.8. *Infinitivus*, ut antè in Præterito. *Futurum*, ובמרעא קשיא יתערעון כחדא Et in morbum gravem incident simul, Hos.11.7.

עירוע *Accidens, Eventus, Casus inopinatus & fortuitus:* עירוע הוא דהוה לנא Casus est, qui accidit nobis, Heb. מקרה, 1.Sam.6.9. דלמא עירוע הוא ליה Fortè casus accidit ei, 1.Sam.20.26.

ארעון Vide in ארע.

ערעיתא *Idem:* וערעיתא יערע לכלהון Eventus accidet omnibus illis, Eccles.9.11.

Secundò ערעיתא *Crabro:* ואשלח ית ערעיתא קדמך Et mittam crabrones ante te, Hebr. צרעה, Exod.23.28. ואף ית ערעיתא Etiam crabrones excitabit Dominus Deus in te, Deuter.7.v.20. ושלחית קדמיכון ית ערעיתא Et immisi in vestrum occursum crabrones, Jos.24.12. R. Bechai ad Deuteronomii locum scribit: צרעה הוא מין זבוב ומטיל ארס hoc est, צרעה est muscæ genus, portans secum venenum. Et mox, למה נקרא שמה ערעיתא שעומדת לקראת אדם Quare vocatur nomen ejus ערעיתא? quia stat in occursum hominis. Nam Targum pro Hebræo קרת dicit ערע.

ערעורא *Idem*, ut citat Guido ex Zohar.

עראי *Contingenter, Accidentaliter:* שנת עראי Somnus accidentalis & fortuitus, qui obrepit, & studio non capitur. בנין עראי Ædificium accidentale. *Non immeritò miratur Elias, quare Rabbini sic scribant per* א, *cùm nullum tale exemplum sit in Targum, benè quidem cum* א *in principio. Imperitia ergo ejus scriptionis mater. Ab aliis etiam observatum est,* דרך עראי idem quod, *Per extenuationem.*

ערף מעריף · מערף *Notus, Familiaris, cum quo quis commercium habet, & à quo lucrum, Germanicè*, ein guter Kund. *Sic causidici, Medici, mechanici suos Notos habent*, haben ihre kunden/ *à quibus lucrantur pro studio, labore & opera, quam ipsis impendunt.* Hinc Judæi dicunt, יש לו מערף טוב *Habet socium optimum, familiarem bonum*, Er hat ein guten kunden/ à quo subinde lucratur. *Sed Judæi in Germania dicunt & scribunt*, מערב

 quasi

quasi Mixtum & socium in commercio, quod perperam fieri Elias asserit. Apud פוסקים id est, Causidicos Rabbinorum legitur: מותר בחול המועד להלוות לגוי שהוא מכירו ומעריפו משום איבוד מעריפות Licitum est Judæo in diebus interferiatis dare mutuo pecunias gentili sive Christiano, qui est familiaris ejus & socius ejus, propter perditionem familiaritatis, ne scilic. familiaritatem ejus amittat. *Scribit idem Elias, pro illo* בֹעַז מוֹדַעְתָּנוּ *Boas familiaris aut cognatus noster*, Ruth.3.v.2. *in quibusdam paraphrasibus Chaldaicis legi* מְעָרְפָנָא. *Contrà David de Pomis in suo Lexico notat, rectè esse ab* עָרַב, *Miscere, quòd talis notitia & familiaritas sit mutuæ conversationis Mixtura. Verbum* ערף, *& Nomen, Arabibus superiore significatione frequentissimum est, ut docet Schindlerus in Lexico suo.*

עַרְפְּדָא *Vespertilio, respondet Hebræo* עֲטַלֵּף, *Deuter.*14.18. *in Targ Jon. Pro eo Levitic.* 11.19. *legitur* סַרְפְּדָא. *Alterutrum ergo videtur pravum. Aruch adducit ex priori forma,* ערפדא, *& adfert quoque exemplum ex Talmud Bava kama folio* 16. עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד, hoc est, עטלף Vespertilio post sex annos fit ערפד: *sed ego citato loco non reperio.*

עֲרָפִילָא *Caligo, Obscuritas:* וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתֵּיהּ בַּעֲרָפִילָא Collocavit Majestatem suam in obscuritate, Heb. חֹשֶׁךְ, 2.Sam.22.12.

עוּרְפִלָא *Idem*, in Zohar.

עוּרְפִילָא *Pluvia tenuis:* עורפילא אפילו לפרצידא דתותי קלא מהניא *Pluvia tenuis etiam grano sub gleba conducit:* Taan. fol. 4.1. Glossa, עורפילא id est, נשם דק, pluvia tenuis & minuta. Mox: מאי עורפילא עור פילי Quid est עורפילא? Obstruens fissuras terræ postquam grana prodierunt: Vide & in Bereschith rabba sect. 99. folio 112. col. 3.

ערץ עַרְצוּבְיָא *Locustæ caudatæ species*, apud Talmudicos in Cholin fol.65.1. ubi disputant, Quæ locustæ species ad esum licitæ.

עֲרַק *Fugere, Aufugere, Perfugere, Hebraicè* בָּרַח · נוּס. *Præteritum*, וְדָוִד עֲרַק Et David aufugit, 1.Sam.19.v.18. וַהֲוָה כַּד עֲרַק Et fuit cùm fugeret, Heb. בִּבְרֹחַ, 1.Sam.23.6. *Fœminin.* וַעֲרַקַת מִן קֳדָמַהָא Et fugit à conspectu ejus, Heb. וַתִּבְרַח, Genes.16.6. מִן קֳדָם שָׂרַי רִבּוֹנְתִּי אֲנָא עָרְקַת A conspectu Saræ heræ meæ ego fugi, Gen.16. v.8. In Hebræo est Participium, אָנֹכִי בֹּרַחַת Ego fugiens vel fugitiva sum, unde & præstaret in Targum esse עָרְקָא per Participium fœmininum. אֱנָשׁ גִּבְעַת שָׁאוּל עֲרַקוּ Viri Gibhat Saulis fugerunt, Jesa. 10. 29. לְטוּרָא עֲרַקוּ In montem fugerunt, Heb. נָסוּ, Genes.14.10. וַעֲרַקוּ תְּרֵין עַבְדִין Et perfugerũt duo servi ad Schimei, 1.Reg.2.39.

כְּמָא דַעֲרַקְתּוּן Sicut fugistis, Heb. נַסְתֶּם, Zach 14. v.5. *Participium*, מִן קֳדָם יְהוָה הוּא עָרִיק A conspectu Domini ipse fugit, Hebr. בֹּרֵחַ, Jon.1.10 כַּד הֲוֵיתִי עָרִיק Quando eram fugiens, 2.Sam.2[illegible] תְּהֵא עָרִיק קֳדָם סָנְאָךְ Eris fugiens coram osor[illegible] tuis, 2.Sam.24.13. *Plurale*, [illegible]אֵי עָרְקִין לִקְדָמוּתֵיהּ Et Ægyptii fugiebant ante ipsum, Heb. נָסִים, Exod.14.27. קָל דְעָרְקִין Vox fugientium, Jer.50. v.28. דְעָרְקִין וּמִטַּמְרִין Qui fugiunt & abscond[illegible] se, Heb. הַמִּתְפָּרְצִים Qui abrumpunt se, 1.Sam 25. v.10. *Infinitivus*, לְמֵעֲרַק לְיַמָּא Ad fugien[dum] ad mare, Hebr. לִבְרֹחַ, Jon.1.v.3. לְמֵעֲרַק עַד צֹעַר Ad fugiendum usque ad Zohar, Jesa.15.v.10. לְמֵעֲרוֹק לְתַמָּן Ad fugiendum illuc, Jesa.20.v.6. לְמֵעֲרוֹק לְכָא וּלְכָא Ad fugiendum huc & illuc, Jos.8.v.20. וְיֶעֶרְקוּן כְּמֵעֲרוֹק מִן קֳדָם דְקָטְלִין בְּחַרְבָּא Et fugient sicut fugiunt ab iis qui occidunt gladio, Levit.26.v.36. *Aff.* כְּמֵעֲרְקִי In fugere me, Cùm fugerem à conspectu Absalom, 1.Reg.2.7. בְּמֵעֲרְקָךְ Cùm fugeres tu, Genes.35.1. *Imperativus*, עֲרוֹק לָךְ Fuge tibi, Cant. 8.14. עֲרוֹקִי לִמְדִינַת יַמָּא Fuge in provincias maris, Jesa.23.v.10. עֲרוֹקוּ מִמְּדִינַת אֲרַע כַּשְׂדָאֵי Fugite ex urbibus terræ Chaldæorum, Jesa. 48. 20. Sic Jerem. 49.v.8. *Futurum*, יַעֲרוֹק מִן זֵינֵי פַרְזְלָא Fugiet ab armis ferreis, Job.20.24. דְיַעֲרוֹק לְתַמָּן Quò fugiet, Exod. 21.v.13. וְיַעֲרוֹק תַּמָּן קָטוֹלָא Et fugiet eò occisor, Numer. 35.11. עַד גוּבָא נֶעֱרוֹק Usque ad foveam fugiet, Proverb.28.17. וְתַעֲרוֹק וְלָא תִסְכֵּי Et fugies ac non respicies, 2.Reg.9.3. אִם מֵעֲרַק נֶעֱרוֹק Si fugiendo fugiamus, 2.Sam.18.vers.3. וַאֲמַרוּ מִצְרָאֵי נֶעֱרוֹק Et dixerunt Ægyptii, fugiamus ab Israelitis, Exod.14.25. יֶעֶרְקוּן מִן קֳדָמָךְ Fugient à conspectu tuo, Deuteron.28.7. מִן מְזוֹפִיתָךְ יֶעֶרְקוּן Ab increpatione tua fugient, Psalm.104.v.7. עַל סוּסָוָן נֶעֱרוֹק וְעַל כֵּן תֶּעֶרְקוּן In equis fugiemus: idcirco etiam fugietis, Jesa.30.16. וְתֶעֶרְקוּן כְּמָא דַעֲרַקְתּוּן Et fugietis sicut fugistis à commotione, Zach.14.5. ubi vitiosè in Venetis legitur וְתִתְעַרְקוּן, quasi ex Ithpahel, in qua conjugatione hoc Verbum usitatum non est: וְתֶעֶרְקוּן וְלֵית דְרָדֵיף יָתְכוֹן Et fugietis nullo vos persequente, Levit.26.17. *Aphel, Participium*, וּמַעֲרִיק לְאִמֵּהּ Et fugat matrem suam, Hebr. יַבְרִיחַ, Prov.19. v. 26. וְתַרְתְּנָא מַעֲרִיק רַחֲמֵיהּ Et rixosus fugat, abigit amicum suum, Proverb.16.v.28. *Futurum*, לָא יַעֲרְקִנֵּיהּ גִּירָא Non fugabit eum sagitta, Hebr. יַבְרִיחֶנּוּ, Job.41.v.19. *Pahel, Infinitivus*, לְעָרְקָא מִן קֳדָם מִדְיָנָאֵי Ut fugaret à conspectu Midianitarum, Hebr. לְהָנִיס Ut fugere faceret, scil. triticum, quod excutiebat, h.e. ut fugiendo auferret triticum ab ipsis. *Fut.* וּתְרֵין יְעָרְקוּן לְרִבּוּתָא Et duo fugabunt myriadem, Heb. יָנִיסוּ, Deut.3[2]. v.30. Ithpahel, Futurum vide paulò antè.

... , *Refugium:* וַיִּבֶר בֵּית עֲרוֹקֵי Et peri-... locus refugii à regibus, Heb. מָנוֹס Refugium, ... Jerem.25.35. Sic Amos 2.14. ובערוקי לָא ... ylum, ... Et in fuga non deducemini in תִּתוּבְלוּן לְאַרְעֲכוֹן ... am vestram, Hebr. וּבִמְנוּסָה Et in fuga, Jesa. ... v.12.

ערוק · ערק *Fugitivus, Profugus:* תְּבִיר וַעֲרִיק Cō-... ctus & fugitivus, Jesa.10.18. Regia ערק.

מערק *Idem: plur.* שְׁאַלוּ לִמְעָרְקַיָּא Interrogate fugitivos, Hebr. שַׁאֲלִי נָס, Jerem.48.19.

ערקא *Ulva, carectum:* יִסְנָא עַרְקָא בְּלָא מַיָּא Ut multiplicetur carectum sine aquis, Hebr. אָחוּ, ... 8.11. בִּמְסוֹר קַנְיָא וְעַרְקָא In abdito calami aut ... ti, Hebr. בְּסֵתֶר קָנֶה וּבִצָּה, Job.40.16.

עַרְקְתָא · ערקא *Lorum, Corrigia, Ligula, ut calcei vel alterius rei:* מֵחוּטָא וְעַד עַרְקַת סְסָנָא A filo usque ad corrigiam calcei, Hebr. עַד שְׂרוֹךְ נַעַל, Gen.14.23. וְלָא תִתְפְּסִיק עַרְקַת סְסָנֵיהּ Neque abscindetur corrigia calcei ejus, Jesa.5.27. *Apud Rabbinos Talmudicos,* עַרְקְתָא דְּסְסָנָא Corrigia calcei, Sanhedr. fol.74. col.2. עַרְקְתָא סוּמְקָא Lorum rubrum. Extat in sententia proverbiali, quam vide in סמק.

ערקים *Venæ pulsantes, Arteriæ, à perpetuo motu quasi Fugientes vel fugitivæ dictæ. Inde Hebraicè in Jobo,* וְעֹרְקַי לֹא יִשְׁכָּבוּן Et arteriæ meæ nō quiescunt, Job.30.v.17. Vel *Nervi mei,* scil. mobiles, motus nervorum, Venæ pulsatiles. R.Levi exponit, הַדֹּפְקִים *Pulsantes, pulsatiles nervi non quiescunt propter intemperatum & alienum calorem in me.* Aben Esra inquit, עוֹרְקִים *linguâ* קֵדָר id est, *Ismaëlitica sive Arabicâ, idem esse quod* גִּידִי *Nervi.* Kimchi in libro Radicum scribit, ובערבי יקראו הגידין אלערוק *In Arabia vocant* גידין *Nervos* אלערוק *Elarok, ubi El vel Al articulus est.* Rabbi Salomon exponit, גידי אין להם מנוחה *Nervis meis nulla est requies, &* גיד *Arabicè vocatur* ערוק. In Majemone in More lib.2. cap.1. ubi de primo Motore agit, legitur: זאת האבן אשר התנועעה הניעה המקל והמקל הניעתו היד והיד הניעוה הסיתרים והמיתרים הניעום העורקים והעורקים הניעום העצבים והעצבים הניעום החום הטבעי והחום הטבעי הניעתהו הצורה אשר בו והוא המניע הראשון בלא ספק id est, Hunc lapidem, qui movetur, movet baculus, baculum movet manus, manum movent nervi, nervos movent arteriæ, arterias movent musculi, musculos movet calor naturalis, calorem naturalem movet forma quæ ipsi inest, & ista est Motor primus sine dubio.

ערקן. *Lapidis pretiosi nomen,* Exod.28.19. in Jonathane. Onkelos pro eo habet טַרְקְיָא *Thyites,* Jaspis, Turkis, Exod.39.12. idem Jonathas habet טַרְקִין, & sic Num.2.18. quod rectum.

ערקין *Laminæ, Massæ:* בְּעַרְקֵי דְּפַרְזֶל Cum laminis ferreis, Ezech.27.19. Hebr. בַּרְזֶל עָשׁוֹת Ferro nitido, id est, זַךְ וְקָלָל Puro & polito, ut exponit Kimchi in libro Radicum, Vulgatâ linguâ (id est, Hispanicâ: nam Kimchi Hispanus fuit) אצייר *Azerro, Acier,* quod est Chalybs, או הברזל הנקרא הינדי Aut ferrum quod appellatur Indicum. R.Salomon, Ferrum quod in massas redactum, quod est פרזלא הנדואה Ferrum Indianum. Porrò ערקין legit Kimchi in libro Radicum, & in Commentariis, & Elias in Methurgeman, & Aruch. Hodie Biblia Veneta ac Regia habent עַרְדִּין cum Daleth in medio, ubi præstat sequi priscos. Kimchi ערקין exponit שבטי ברזל Baculos, perticas ferri (In talem enim formam fundi vel cudi solet) q.d. Nervos. Nam עַרְקָא id est, גִּיד Nervus, juxta illud, גִּיד בַּרְזֶל עָרְפֶּךָ Nervus ferreus est cervix tua, Jesa.48.4. id est, instar baculi ferrei, qui flecti nequit.

עֲרָק *Corbis vel Arculæ genus, apud Talmudicos:* הערק שעשה בו צפירה אחת Arcula, in qua fecerit quis duos orbes, Kelim cap.16. *Dicitur* ערק, *à significatione Corrigiæ calcei, quòd referat formam arculæ sutoriæ, ajunt interpretes.*

עקרא *Sanguisuga.* Sic legitur in Aruch, sed in Gemara עלקא, de quo vide עלק. Sunt autem ל & ר literæ permutabiles.

עקרתא *Vermes hepatis.* Baal Aruch id hîc adducit, sed in nostra Gemara legitur ארקתא. Vide ergo in litera א.

עַרְקוּב *Poples, Genu:* זנב העגל שאינה מגעת לערקוב Cauda vituli quæ non pertingit usque ad poplitem, Bechor. fol.40.2. בערקוב שבאמצע הירך In poplite qui est in medio femore, ibid. Item, לא היה שובר בו את הרגל אלא נוקבו מתוך ערקובו ותולה בו Non fuit frangens in eo (agno jugi) pedem, sed perforabat eum è medio genu & suspendebat eum, (nempe in quotidiana mactatione ejus) Tamid cap.4. in princ. fol.31.1. Hîc glossator dicit, esse idem quod ארכוב in Daniele.

עַרְקְבַל, *Plural.* עַרְקְבָלִין *Herbæ amaræ genus, cujus usus olim fuit in festo Paschatis:* שיוצאין בערקבלין בפסח, Erubhin fol.23. in Misna. In Gemara, in fine ejusdem capitis, fol.26.2. מאי ערקבלין אציאתא חוריאתא Quid sunt arkablin? muscus implexus palmæ, sive luxuries ramusculorum ex radice excrescens. *Baal Aruch in* צווא *legit* ערקבנין. *Sic scribitur in Schebhiith cap.7. per commutationem* ל *&* נ, *quæ sunt literæ ejusdem organi. In parvis Misnajoth Venetis scribitur* עקרבנין, *& exponitur esse herbam cujus folia similia sint* לעקרב.

עֲרְקַל *Festinus, Celer, Præceps: Plural.* דִּמְעַרְקְלִין מִלּוֹי Cujus festina, præcipitantia sunt verba, Prov.29.19. Elias monet, in quibusdam libris esse singulariter, דִּמְעַרְקְלָא Qui præceps est,

עורקמא *Lacus, Palus, paluſtris locus:* אזיל באורחא מטא לעורקמא דמיא אתא ההוא גברא ארכביה וקא מעבר ליה Iter fecit, & pervenit ad paludem aquarum. Tunc vir iſte aſſumpſit eum in humeros ſuos, & traduxit eum, ſcil. per paludes, Megilla fol.28.col.2. יומא חד הוו קאזלי באורחא מטו לעורקמא דמיא ארכביה לר׳ יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה Quodam die faciebant iter, & pervenerunt ad paludes aquarum, ſuſcepit Rabbi Johannem in humeros ſuos, & traduxit eum, Kidduſchin fol.71.2.

עַרקום *Oſsiculum quoddam articulos membrorum conjungens.* In Gemara: דְעִילוֹי עַרקוּמָא. Gloſſa, עצם קטן המחבר את הפרקים Os parvum conjungens nodellos membrorum, Cholin fol.76.1.

* ערד · ערער · מערער Vide ſuprà in עור.

עַשׁ *Arcturus, Urſa major, Plauſtrum, Sydus ſeptem ſtellarum:* דְעָבַד עָשׁ Qui fecit arcturum, Jobi 9.9. Sic Hebraicè. *Apud Talmudicos,* מאי עש אמר רב יהודה יותא מאי יותא אמרו לה זנב טלה ואמרו לה רישא דעגלא Quid eſt עש? dixit Raf Jehuda, יותא. Quid eſt יותא? dicebant ipſi, Cauda arietis. Alii dicebant ipſi, Caput tauri. Stellæ vicinæ ſunt: etenim ſunt aries, taurus, gemini, &c. Berach.fol.58.2.

Secundò עָשׁ *Tinea, Veſtium vermis:* וּכְעָשָׁא אָכִיל לֵית Et ſicut tinea corrodit illud, Hebr. עָשׁ יֹאכְלֵם, Jeſa.50.9. ארי כִלְבוּשָׁא דְאָכִיל לֵיהּ עָשָׁא Nam ſicut veſtis eſt, quam abſumit tinea, Jeſa.51.v.8. כְעָשָׁא לְבֵית אֶפְרַיִם Sicut tinea domui Ephraim, Hoſ.5.12. Hebræi deducunt ab עָשַׁשׁ.

עֶשֶׂב עֶשֶׂב *Herba tenera, ſemen producens:* כְּעֶשֶׂב חַקְלָיָא כעשב אַגְרַיָא Sicut herba agrorum, Sicut herba tectorum, 2.Reg.19.26. עִשְׂבָא לִבְעִירֵי Herbam jumentis, Pſal.104.14. ואכַל כָל עִשְׂבָא דְאַרְעָא Et abſumpſit omnē herbam agri, Exod. 10.v.15. הֵיךְ עִשְׂבָא דְחַקְלָא Sicut herba agri, Job.5. v.25. ואתכניש עִשְׂבָא דְטוּרֵי Et collecta eſt herba montium, Prov.27.25. *Scribitur & cum* ס.

Apud Talmudicos: בני האדם דומים לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין *Filii hominum ſimiles ſunt herbis agri: hæ florent, illæ marceſcunt,* Erubhin fol.54.1. Ita dicitur Eccleſiaſtici cap.14.18. *Ut foliorum in condenſa arbore virentium, alia decidunt, alia naſcuntur: ita quod carne ſanguineq́ procreatur, aliud obit, aliud gignitur.*

עֲשָׂה *Facere, Efficere, Conficere: Parare, Apparare; latè ſumitur:* עָשְׂתָה צִפָּרְנֶיהָ Fecit ungues ſuos, id eſt, Præcidit eos, ex Deut.21.12. vel תְּרַבֵּי Alet, creſcere ſinet, ut habet Targum. *Rabbini ſæpè* ה *in* א *convertunt, ex imitatione Chaldæorum.*

עֲשֵׂה *Fac.* Hinc apud Rabbinos, מִצְוֹות עֲשֵׂה *Præcepta fac, id eſt, quæ jubent aliquid facere, Præcepta jubentia, affirmantia:* מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה *Præcepta Non facies, id eſt, Prohibentia, negativa.* Horum præceptorum in univerſum ſunt ſexcenta tredecim, quorum ſymbolum eſt תרי״ג, continens per numeros literarum 613. Jubentium ſive Affirmantium ſunt רמ״ח 248. quot membra dicunt eſſe corporis humani, & Prohibentium ſunt שס״ה, id eſt, 365. quot dies ſunt in anno. Itaque ſi unumquodque membrum ſuum præceptum faciat & ſervet quotidiè, & homo quotidiè ab uno prohibitivo abſtineat, ſic tota Lex Moſis, quæ in hæc præcepta diſtinguitur, anni ſpacio benè præſtita & conſervata fuerit.

עֲשִׂיָּה *Factio, Effectio, Operatio:* עֲשִׂיַּת הַדָּבָר Effectio rei.

מַעֲשֶׂה *Opus, Factum, Effectum, Res geſta, Hiſtoria rei geſtæ vel facti, Praxis:* ספר מעשה Liber hiſtoricus rerum geſtarum: מעשה היה Res geſta, hiſtoria, Factum fuit vel accidit: מעשה במלך Accidit in Rege quopiam: vel, Exemplum habemus in Rege, &c.

מַעֲשִׂי *Practicus:* שכל מעשי Intellectus practicus. *Fœmininum,* מַעֲשִׂית, Cujus oppoſitum עיונית Theorica, Speculativa: מצות מַעֲשִׂיוֹת Præcepta practica, quæ in opere & praxi conſiſtunt, quibus opponuntur מִצְוֹת שִׂכְלִיּוֹת Præcepta intellectualia, quæ in animo & intellectu conſiſtunt & præſtantur.

עֲשַׁן *Roborari, Confirmari. Uſus ejus tantum eſt in Jobo, Pſal. & Prov. pro Hebr.* עזז *& ejus derivatis. Futurum,* דִמְסַבַּר בֶּאֱלָהָא נִעֲשַׁן Qui confidit in Domino, roborabitur, Hebr. יְשֻׂגָּב Exaltabitur, Proverb.29.25. *Ithpahel, Præteritum,* אִתְעַשַּׁן בְּמָמוֹנֵהּ Fortis factus eſt in opulentia ſua, Pſalm.52.9. in Regiis. *Imperativus,* אִתְעַשַּׁן אֱלָהָא Roborare, Robora te, Fortis eſto Deus, Hebr. עוּזָּה, Pſal.68 29. *Futurum,* לָא יִתְעַשַּׁן בַּר נָשׁ Non roboret ſe homo, Hebr. אַל יָעֹז, Pſal.9.20. *Aphel, Præteritum,* כַּד אַעֲשִׁין סַעֲנֵי תְהוֹמָא Quando roboravit fontes abyſsi, Hebr. בַּעֲזוֹז In roborando, Prov.8.28. *Futur.* תַּעֲשֵׁן יְדָךְ Roborabis manum tuam, Pſal.89.14.

עשונא *Robur, Fortitudo, Firmitas:* איקר ועשונא Gloriā & fortitudinem, Heb. כָּבוֹד וָעֹז, Pſal.29.1. בְּקוּשְׁטָא עַשְׁנָא In veritate roboris, Pſalm.61.4. in quibus duobus locis Regia habent עִשְׁנָא. *Plur. conſtruct.* עשוני דמיא Robora aquarum, id eſt, vires, moles graves, Prov.8.24.

עִשְׁנָא · עוּשְׁן *Idem:* בְּצַוְּארֵיהּ יְבִית עִשְׁנָא In collo ejus manebit fortitudo, Jobi 41.13. וְעִשְׁנָא דְמַלְכָּא Et fortitudo regis, Pſal.99.4. מִגְדְּלָא דְעִשְׁנָא Turris fortitudinis, Hebr. מִגְדַּל עֹז, Proverb.18.10. עוּשְׁנָא דְרוּגְזָךְ Robur iræ tuæ, Pſalm.90.11. *Cum Affixis,*

דְּלָא שַׁוִּי מָעוּזֵּהּ Qui non posuit ... fortitudinem suam, Psal.52.9. ... עֻשְׁנֵיהּ ... verbum Domini fortitudinem ... Substătia divitis urbs קִנְיָנָא דְעַתִּירָא קִרְיְתָא דְעֻשְׁנֵיהּ ... bori ejus, Prov.18.11. Sic, כְּרַכָּא מְלַח דַעֲתִירָא ... Idem, Prov.10.15. פַּקֵּיד יְיָ עֻשְׁנָךְ Præcipe ... fortitudinem tuam, Psal.68.29. בְּעֻשְׁנָךְ ... In fortitudine tua regnabit rex, Psal. ... v.2. יְיָ עוּשְׁנִי וּתְרִיסִי Dominus fortitudo mea & ... eus meus, Psalm.28.7. שַׁבַּחוּ קֳדָם יְיָ עֻשְׁנָנָא Laudes dicite coràm Deo fortitudine nostra, Psal.81.2.

מְעֻשְׁנָא Idem: מְעֻשְׁנָא לִתְמִימֵי אָרְחֵיהּ דֶאֱלָהָא Robur rectis est via Dei, Hebr. מָעוֹז, Prov.10.29.

עַשִּׁין Fortis, Robustus: יְיָ עַשִּׁין וְגִבָּר Dominus fortis & potens, Psalm.24.8. עַשִּׁין בְּמָמוֹנֵיהּ Fortis in divitiis suis, Psal.52.9. חֲמַר עַשִּׁין Vinum forte, Psal.75.9. Plural. masc. אֲרוּם עַשִּׁינִין הִנּוּן Quia potentes sunt, Psal.18.v.18. וְעַשִּׁינֵי רְהָטִין בָּתַר עוּתְרָא Et fortes currunt post divitias, Hebr. עָרִיצִים, Proverb.18.16. Plurale fœmin. רָמְתָא עַשִּׁינָתָא Collium fortium, Prov.9.3. וְעַתִּירָא נְמַלֵּל עַשִּׁינָתָא Et dives respondebit fortia, id est, dura, Prov.18.23.

Secundò עַשֵּׁן Fumare, Perfumare, Fumum facere vel excitare: מְעַשְּׁנִין עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה Fumum faciunt (sub arboribus) usque ad initium anni, scil. ad necandos vermes in arboribus, Schebiith cap.2. מְעַשְּׁנִין עָלֵינוּ בַּיִת Perfumant contra nos domum, in fumum conjiciunt, incendunt, Jevam. fol.115.col.1. מְעַשְּׁנִין אֶת הַבְּגָדִים Perfumant vestes, הַמִּטָּה lectum, הַחֶדֶר conclave.

מְעוּשָּׁן Perfumatum, Fumo induratum vel exsiccatum: לֹא מָתוֹק וְלֹא מְעוּשָּׁן וְלֹא מְבוּשָּׁל Non dulce, nec fumo exsiccatum, neque coctum, Menach. cap.8. Fœm. הַמְעוּשֶּׁנֶת Perfumata, Cholin cap.4. in Mischna.

עשף

עוּשְׁפָּא · עוּשֵׁף · עוּשֵׁף Rutrum, Sarculus. Cum Aff. בּוּלְבֵיהּ וְיַת עוּשְׁפֵיהּ Securim suam & rutrum suum, Hebr. מַחֲרַשְׁתּוֹ, 1.Sam.13.20. Vide hîc Comment. R.Davidis. Plurale, לְעוּשְׁפַיָּא In rutra, ibid.vers.21. Apud Talmudicos, Oculus securis, Caput instrumenti latum & obtusum, percussioni serviens: קַרְדּוֹם שֶׁנִּיטַּל עוּשְׁפּוֹ Securis cujus ablatus est oculus, sive pars lata aciei opposita, ad percutiendum apta, Kelim cap.13.

עֲשַׁק

Opprimere, per vim vel per fraudem, Defraudare, Per vim vel oppressionem detinere. Præteritum, אֲרֵי עֲשַׁק עֻשְׁקָא Quùm oppresserit oppressione, Hebr. עָשַׁק, & sic deinceps pro hoc Verbo usurpatur, Ezech.18.v.18. אוֹ עֲשַׁק יַת חַבְרֵיהּ Aut oppresserit socium suum, Levit.5.21. אוֹ יַת עוּשְׁקָא דִּי עֲשַׁק Aut oppressionem quâ oppressit, ibid. v.24. לָא עֲשַׁקְתָּנָא Non oppressisti nos, 1.Sam.12.4. וְיַת מַן עֲשַׁקִית Aut quam oppressi, 1.Sam.12.3. עֲשַׁקוּ עוּשְׁקָא Opprimunt oppressione, Ezech.22.29. Participium, דְּעָשֵׁק לְמִסְכְּנָא Qui opprimit pauperem, Prov.14.v.31. דְּעָשִׁיק לְמִסְכְּנֵי Qui opprimit pauperes, Proverb.28.3. Plurale, וְעָשְׁקִין גְּבַר וּבֵיתֵיהּ Et opprimũt virum & domum ejus, Mich.2.v.2. דְּעָשְׁקִין מִסְכְּנַיָּא Qui opprimunt pauperes, Amos 4.1. Particip. Præter. sive Pass. עֲשִׁיק וַאֲנִיס Oppressus & direptus, Deuter.28.29. Futurum, לָא תַעֲשׁוֹק אֲגִירָא Non opprimes mercenarium, Deut.24.14. לָא תַעֲשׁוֹק יַת חַבְרָךְ Non opprimes proximum tuum, Levit.19.13.

עוּשְׁקָא · עוּשְׁק Oppressio, ut ad Præterit. אִתְרַחַקִי מֵעוּשְׁקָא Procul amove te ab oppressione, Jesa. 54.14. Cum Aff. סַגִּיאִין עוּשְׁקוֹי Plurimæ sunt oppressiones ejus, Prov.28.16.

עֲשִׁיק Defraudator, Perversus, נָלוֹז Hebr. Proverb.14.2.

עֲשִׁיק Pretiosum, Carum, Pretii magni: עֲשִׁיק לְגַבָּיךְ וְשָׁוֵי לְכַרְסָךְ Pretiosum dorso tuo, & vile ventri tuo, scil. applica vel subministra, Metzia fol.52.col.1. Proverbialis sententia est, quâ monere voluerunt, plus impendendum esse in vestitum, quàm in victum. Vestitus enim non tantùm necessario corporis tegumento, & munimento adversus tempestates servit, sed & ejusdem honestamentum est, quod publicum subit testimonium, & plurium judicium. Victus autem corporis tantùm est alimentum, quod si excedat, fit nocumentum. Glossator Talmudicus inquit: Quæ necessaria sunt ad corpus tegendum & vestiendum, ea קְנֵה בְיוֹקֶר comparato tibi pretiosiis: ad victum autem בְּשָׁוֶה, quantum æquum est, neque nimiùm. Item, עֲשִׁיק לְשׁוֹן יוֹקֶר הוּא, id est, עֲשִׁיק Pretiosum & carum significat. Sic alibi in Gemara, עֲשִׁיק עַפְרָא Pretiosa est terra ista, sive, pulvis iste aibus, Metzia folio 74.1. Glossa, יָקָר וְאֵינוֹ מָצוּי Pretiosus neq. facilis inventu. Mercerus legit in Imperativo; שַׁוִּי עֲשִׁיק Oppressionem quandam fac facultatibus tuis, carius emendo vestitum: at æquum dispone ad victum: עֲשִׁיק עִסְקָךְ כְּרוּמָנָא Pretiosum erit opus tuum instar malogranati, Berach. fol.56.1.

עֲשַׁר

Divitem esse, Hebr. הֶעֱשִׁיר Idem: Item, Divitem facere, Ditare.

עֲשִׁירוּת · עֹשֶׁר Divitiæ, Rabb. אֵין עֲנִיּוּת בִּמְקוֹם עֲשִׁירוּת Non est paupertas in loco divitiarum: דַּעַת בְּלִי עוֹשֶׁר כְּרַגְלַיִם בְּלֹא מִנְעָלִים Scientia sine divitiis, est instar pedum sine calceis: Et divitiæ sine scientia, sunt instar calceorum sine pedibus, Mischar happen. folio 24 2.

עָשִׁיר Dives: אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ Quisnam est dives? qui gaudet in portione suâ, qui sorte suâ est contentus, Ben Soma in Avoth cap.4.

עַשַּׂר

Decimare, Decimas dare. Infinitiv. עַשָּׂרָא תְעַשַּׂר יַת כָּל עֲלַלַת זַרְעָךְ Decimando decimabis omnem proventum seminis tui, Deut.14. vers.22.

vers.22. אֲרֵי תְּשֵׁיצֵי לְעַשְּׂרָא Quum absolveris decimare, Deuter.26.12. *Apud Rabbinos per Paranomasiam;* עַשֵּׂר בִּשְׁבִיל שֶׁתִּתְעַשֵּׁר *Decimato ut dives fias.* Qui libenter dat Deo decimas, ei liberaliùs Deus benedicit.

עֲשַׂר · עַשְׂרָא · עַסְרֵי · עַסַּרְתִּי *Decem*, & quandoque, *Decimus. Ex Hebræis formis* עַשְׂרָה · עֶשֶׂרֶת · עֲשַׂר · עַשְׂרָה *nata sunt:* עֲשַׂר זִמְנִין Decem temporibus, Hebr. עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, Genes.31.7.41. וַעֲשַׂר אַתְנָן Et decem asinas, Genes. 45. 23. עֲשַׂר נְשִׁין Decem mulieres, Levit.26.v.26. עַשְׂרָא *masculinum, & respondet Hebræo* עֲשָׂרָה, *aliusq; formis:* וִיהַב לֵיהּ חַד מִן עַשְׂרָא מִכּוֹלָּא Et dedit ipsi unam partem de decem ab omnibus, Genes.14.20. id est, מַעֲשֵׂר decimam. Sic Exod.16 36. ubi pro Hebræo עֲשִׂירִית *Decima pars* ponitur: יִסַּב חַד מִן עַשְׂרָא Accipiet unam ex decem, id est, decimam, 1.Sam.8.v.15. עַשְׂרָא אַלְפִין Decē millia, 2.Sam.18.3. בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא In decimo mensis hujus, Hebr. בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, Exod.12.v.3. מֵעֲשַׂר בְּנִין Præ decem liberis. Hebr. מֵעֲשָׂרָה בָּנִים masculinè, 1.Sam.1.8. וְחַד עֲשַׂר כּוֹכְבַיָּא Et *undecim* stellæ, Genes.37.9. מַהֲלַךְ חַד עֲשַׂר יוֹמִין Iter undecim dierum, Deuter.1.2. חַרְאָ עַסְרֵי יְרִיעָן Undecim cortinas, Exod.26.v.7. חַרְאָ עַסְרֵי שְׁנִין Undecimo anno, Hebr. אַחַת עֶשְׂרֵה, 2.Reg.9.29. בִּתְרֵי עֲשַׂר פַּדָּנִין תּוֹרַיָּא In *duodecim* juga boum, 1.Reg.19.19. וְתַרְתָּא עַסְרֵי שְׁנִין Et duodecim anni, Genes.5.8. & 14.4. תְּלַת עַסְרֵי *Tredecim*, Gen.14. v.4. אַרְבַּע עַסְרֵי *Quatuordecim*, Gen.14.5. & 31.41. חֲמֵשׁ עַסְרֵי *Quindecim*, Genes.5.10. שִׁתָּא עֲשַׂר נַפְשָׁן *Sedecim* animæ, Genes. 46.18. שְׁבַע עַסְרֵי *Septemdecim*, Genes.47.28. תְּמָנֵי עַסְרֵי *Octodecim*, Judic.3. v.14. תְּשַׁע עַסְרֵי *Novendecim*, Genes.11.v.25. עַסְרִין *Viginti*, Genes.31.41.&c. בְּנִבְלָא דְעַסַּרְתִּי נִימִין In nablio decem chordarum, Psal.33.2. עַל פּוּם כִּנּוֹרָא דְעַסַּרְתִּי נִימִין In ore citharæ decem chordarum, Psal.92.4. כָּל קֳבֵל עַסַּרְתִּי אַחוֹהִי Coram decem fratribus suis, Eccles.7.20. in Venetis.

עֲשַׂרְתָּא *Deni, Denæ classes hominum:* וְרַבָּנֵי עֲשַׂרְתָּא Et præfecti denis, Magistri denorum, Decuriones, Exod.18.21.25.

עֲשִׂירַי · עֲשִׂירָאָה *Decimus:* עַד יַרְחָא עֲשִׂירָאָה Usq; ad mensem decimum, Hebr. עֲשִׂירִי, Genes.8.5. אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה Etiam generatio decima, Deuter. 23.v.3. *Fœminin.* בְּשַׁתָּא עֲשִׂירֵיתָא In anno decimo, Jerem.32.1.

עִשְׂרוֹן · עִשְׂרוֹנָא *Decima pars:* עִשְׂרוֹנָא סוּלְתָּא Decima pars similæ, Exod.29.v.40. מִנְחֲתָא סֻלְתָּא עִשְׂרוֹנָא Pro oblatione similæ decima, Num.15.4. *Plurale,* תְּרֵין עִשְׂרוֹנִין סֻלְתָּא Duas decimas similæ, Numer.15.6. תְּלָתָא עִשְׂרוֹנִין Tres decimas, ibid. vers.9.

עֲשׂוּרִית *Idem: Plurale,* עֲשׂוּרְיָתָא Decimæ partes.

עִשּׂוּר *Decimatio, Decima:* עִשּׂוּר נִכְסֵי Decima pars facultatum, Ketubh. fol.52.2.

מַעֲשַׂר · מַעַשְׂרָא *Decima, Decimæ.* וְכָל מַעֲשַׂר אַרְעָא Et omnis decima terræ, Levit.27.30. מַעֲשַׂר עֲבוּרָךְ Decimam frumenti tui, Deut.14.22. יַת כָּל מַעֲשַׂר עֲלַלְתָּךְ Omnes decimas frugum tuarum, Deut. 26. v.12. אֲרֵי תִסְּבוּן מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַעַשְׂרָא Cùm acceperitis à filiis Israël decimas, Numer.18.25. מַעַשְׂרָא מִן מַעַשְׂרָא Decimam de decima, ibid. *Cum Affixis,* מִמַּעַשְׂרֵיהּ De decima sua, Levit.27.v.31. *Plural.* מִכֹּל מַעַשְׂרָתֵיכוֹן Ab omnibus decimis vestris, Numer.18.28. *Rab.* מעשרות סייג לעושר *Decimæ sunt sepes divitiarum*, si scil. diligenter dentur, Avos cap.3. מעשר ראשון *Decima prima*, quæ Levitis dabatur: מעשר שני *Decima secunda*, quam Levitæ de decimis sibi oblatis dabant, & consumebantur Hierosolymæ: מעשר עני *Decima pauperis.* De his sunt duo integri Tractatus Talmudici. Præter eos consule etiam de Decimis Majemon. in Parte tertiâ, Schylchan Aruch in Jore Dea folio 98. &c. Josephum Scaligerum in diatriba de Decimis in Lege Dei, Sixtinum Amamam de Decimis Mosaicis, Baal Aruch in עשר.

עשש עַשְׁשִׁית *Lucerna:* נְהִירִין כְּעַשְׁשִׁית Lucent, splendentes sunt ut lucerna, Cant.5.14. in Targ. *Apud Talmudicos,* עששית שהיתה דולקת והולכת כל היום Lucerna quæ ardet & procedit toto die, Berach. fol.53. col.1. Glossa, לאנטרנא Lanterna. Item, צואה בעששית מותר לקרות ק״ש כנגדה Stercus si sit in lucerna, licitum est legere lectionem *Audi Israël &c.* è regione ejus, Berach. fol.25.col.2. Sacra non sunt tractanda in loco sordido, aut ubi sordes sunt in conspectu. Tamen si sint sordes in lucerna, licitum est legere lectionem ex Deuter.6. *Audi Israël, Dominus Deus tuus, Dominus unus est, &c.* Nam paries lucernæ, sive ex vitro, sive ex cornu, distinguit sordes ab homine, ut lectionem vel preces non impediant: ראינוהו בעבים ראינוהו בעששית Vidimus eam (scil. Lunam) per nubes, vidimus eam per lucernam, Rosch haschana fol.24.col.1. עששית הדולקת משנה לשנה Lucerna ardens de anno in annum, R.Saadia Dan.5.5. נר הקבוע באמצע עששית Candela fixa in medio lucernæ. Mercerus in Thesauro Pagnini ad Rad. עשת scribit: עששית *Hebræi Perspicillum chalybeum vocant, vel quodvis corpus diaphanus.*

עַשְׁשִׁיּוֹת *Laminæ, Massæ:* בהמתו טעונה מכל עששיות ובעששיות Jumentum ejus si oneratum sit tabulis aut laminis, Schab. fol. 154. 2. עששיות של ברזל Laminæ ferri, Ib fol.16.1. Joma fol.34.2. של זכוכית Vitri, apud Rabbinos. *Hujus significati potest etiam esse* עַשְׁשִׁית. *Vide & mox in* עשת.

עֲשַׁר *Cogitare. Præteritum,* וּמַלְכָּא עֲשִׁית Et rex cogitabat, Dan.6.3. *Ithpahel, Præter.* אִתְעַשְׁתּוּן Cogitastis vobis, Hebr. חֲרַשְׁתֶּם, Jos.10.13. Vide & Jesa.33.11. *Participium,* וּבְלִבְּהוֹן מִתְעַשְׁתִּין Et in corde suo cogitant rapinam, ... מִתְעַשְׁתִּין לְחַבָּלָא Cogitant perdere, Jere. ... 6. אוּלַי יִתְעַשַּׁת Fortasse cogita... *Hinc Hebraicè,* ... Deus, Jon.1.6.

... *Cogitationes. Scribitur & promiscuè* ע... עֲלַי חֲשִׁיבוּ עֶשְׁתּוֹנִין בִּישִׁין ... *... rek, quod pravum:* ... me cogitarunt cogitationes malas, Jere. ... עֶשְׁתּוֹנֵיהוֹן Cogitatio... *Construct.* עֶשְׁתּוֹנֵי אוֹנָס ... ipsorum sunt cogitationes rapinæ, Hebr. ... , Jesa.59.7. & 41.29. *Cum Affixis,* אֲבַדוּ ... מַחְשְׁבוֹ... עֶשְׁת... Perierunt cogitationes ejus, Jesa.40.8. ... וּגְבַר אֱנָס עֶ... Et vir direptor (relinquat) cogitationes suas, Jesa.55.7. בָּתַר עֶשְׁתּוֹנֵיהוֹן Post cogitationes suas, Jesa.65.2. בָּתַר עֶשְׁתּוֹנָנָא נְהָךְ Post cogitationes nostras ambulabimus, Jerem.18.

... *Lamina, Massa, Tal.* הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הָעֶשֶׁת ... vasa ex laminis ferreis, Kelim capite 11. ... חתיכת של ברזל Frustum ferri. Item, מנורה ... היתה באה מן העשת ... Candelabrum quod ... it ex lamina sive massa ferrea, ex argen... &c. Menach. fol. 28. col. 2. *Significatio dedu...* ... *Hebræo* בַּרְזֶל עָשׁוֹת *Ferrum nitidum,* Ezech. ... 19.

עַשְׁתְּרוֹת *Asteroth, nomen proprium urbis in ...eris celebris, Deuteron.1. Josue 9. & 13.* Sita inter duos altissimos montes, cujus extrema cacumina referebant cornua, unde etiam dicta fuit עַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם *Asteroth duorum cornuum,* Genesi.14. teste R. Salom. in Talmud. A' montium altitudine non habebat multum splendo... & lucis à sole, unde prisci Talmudici disputarunt de jure Tabernaculorum, quæ Judæi ibi ...erunt in festo scenopegiæ, & ab aliis tabernaculis aliquid diversi habebant, ob defectum ... & umbrositatem continuam istius vallis, ... Tractatu de סוכה Succa, sive Scæna, cap.1. in principio. Hinc intelligitur, quod alii scribunt in Lexicis, עַשְׁתְּרוֹת *esse nomen loci, ubi Sol non oritur, nec splendet.* In istis montanis etiam gigantes fuerunt, ut liquet ex Genesi.

עתר *Ithpahel,* אִתְעַתַּר *Stare, Consistere, Se sistere. Respondet sic Hebræo* נִצַּב*, in Niphal & Hithpahel.* Item, *Paratum, Præparatum esse. Futurum, Venturum esse ut sit vel fiat. Præteritum,* וְאִתְעַתַּר מַלְאֲכָא דַיְיָ בְּאוֹרְחָא Et stabat Angelus Domini in via, Num.22.22. אִתְעַתַּר עַל יַד יְמִינֵיהּ Constitutus fuit, stetit ad manū dexteram ejus, Thr. 2.4. *Fœmininum,* וְאִתְעַתְּרַת אֲחָתֵיהּ Et stabat soror ejus, Exod.2.4. דְאִתְעַתְּדַת לְמֶהֱוֵי נָפְלָא עֲלֵיהוֹן Quod paratum vel futurum est ad essendum cadens super eos, id est, quod ruiturum est super eos uno momento, Eccles.9.12. אִתְּתָא דְאִתְעַתְּרַת עִמָּךְ הָכָא Mulier quæ stat tecum hîc ad orādum, 1.Sam.1.26. אִתְעַתַּרְתָּא לְטוּרַיָּא עוּשְׁנָא Stitisti te mōtibus robur, Hebr. הֶעֱמַדְתָּה, Psalm.30.8. וְאִתְעַתַּרוּ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא Et steterunt in tabernaculo conventus, Deut.31.14. וְאִתְעַתַּרוּ בְּשִׁפּוֹלֵי טוּרָא Et steterunt in declivitate mōtis, Exod.19.17. דְאִתְעַתַּרוּ לְצַדִּיקַיָּא Quæ patata sunt justis in horto Eden sive voluptatis, Cantic.8.v.2. דִי אִתְעַתַּרוּ לִיגוּרִין Quæ parata erant in acervos, Jobi 15.28. *Participium plural.* וּמִתְעַתְּרִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ Et stabant quisque in ostio tabernaculi sui, Exod.33.v.8. *Infinitivus,* מִלְאִתְעַתָּרָא קֳדָם רִבּוֹן כָּל אַרְעָא A' consistendo coram Domino totius terræ, Zach.6.5. *Imperat.* אִתְעַתַּר הָכָא עַל עֲלָתָךְ Consiste hîc juxta holocaustum tuum, Numer.23.3. al.7. וְאִתְעַתַּר קֳדָם פַּרְעֹה Et consiste coram Pharaone, Exod.9.13. אִתְעַתַּרוּ קֳדָם יְיָ State coram Domino, 1.Sam.10.19. *Futur.* וְתִתְעַתַּר לִקְדָמוּתֵיהּ Et stabis coram ipso, Exod.7.15. וְאַתְּ תִּתְעַתַּר מִקֳּבֵל Et tu stabiis è regione, 2.Sam.18. 13. וּמַן הוּא קֳדָמוֹהִי יִתְעַתַּר Et quis ille qui coram eo stare possit, Job.41.1. קוּמוּ וְנִתְעַתַּר עֲלַהּ לִקְרָבָא Surgite ac paremus nos contra eam ad prælium, Obad.1. וְיִתְעַתְּרוּן הֵיךְ כְּסוּ זְהִים Et stabunt sicut vestimentum sordidum, Job.38.14. In Hebræo est וְיִתְיַצְּבוּ, cui rectè tertia pluralis respondet. In Venetis est וְאִתְעַתְּרוּן, ubi Aleph redundare puto. In Regiis מִתְעַתְּרִין, per Participium: וְיִתְעַתְּרוּן תַּמָּן עִמָּךְ Et stabunt illic tecum, Numer.11.16. *Pahel,* עַתַּר *Statuere, Collocare: Parare, Præparare. Præteritum,* וְעַתְּרַת בֵּיהּ שִׁבְעָה עַמּוּדִין Et statuit in ea septem columnas, Hebr. חָצְבָה Excidit, Prov.9.1. וְעַתְּרַנִי הֵיךְ פִּלְגְּלִיתָא לְגִירָא Et statuit me ut scopum sagittæ, Thren.3.12. וְעַתְּרִית לְצַדִּיקַיָּא Et præparavi justis in paradiso animantia pura, Psal.50.10. *Particip. præteritum,* מְעַתַּר עִלָּוֹהִי Constituta erat juxta ipsum, Genes.28.13. מְעַתַּר בְּאוֹרְחָא Constitutum in via, Hebr. נִצָּב Numer.22.v.23. דְאַתְּ מְעַתַּר Quòd tu constitutus es, stas, ibid. vers.34. בִּזְמַן דִּמְעַתַּר סְפַר אוֹרַיְתָא In tempore quo constitutus, positus aut situs est liber Legis in manu dextera tua, Psal.45.10. דִמְעַתַּר לְאִסְתַּחֲרָא Qui stat, ut circumdetur legionibus, Jobi 15.24. *Imperativus,* וְעַתְּרַהּ לָךְ בְּחַקְלָא Et statue eam tibi in agro, Prov. 24.v.27. *Futur.* וִיעַתַּר תְּחוּמָא דְאַרְמַלְתָּא Et statuet terminum viduæ, Hebr. וְיַצֵּב, Prov.15.25.

עָתִיד *Paratus: Futurus, Futurum:* עַל מַטַּרְתִּי אֲנָא קָאֵם עָתִיד Super custodiam meam ego sto paratus, Habac.2.1. וּמְבַע דַעֲתִיד לְהוֹן Et festinabit quod futurum est eis, Deut 32.35. מָה דַעֲתִיד לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא Quod futurum est esse, id est, ut sit vel fiat in mundo, Eccles.9.12. עָתִיד לְאִתְבְּנָאָה טוּר מְשִׁחָא Futurum

turum eſt ad ſcindendum, id eſt, ut ſcindatur mons olivarum, Cant.8.5. *Plurale*, וּכְעַן הֵן אִיתֵיכוֹן עֲתִידִין Et nunc ſi parati eſtis, Dan.3.15. וְכָל מֵתַיָּא דְיִשְׂרָאֵל עֲתִידִין לְמִפַּק תחותוהי Et omnes mortui Iſraëlitæ futuri ſunt egredi, id eſt, egreſſuri ſunt de ſub eo, ſcil. monte olivarum, &c. Cantic.8.5. *Apud Rabbinos*, כמו שאנחנו עֲתִידִין לפרש Sicut nos futuri ſumus explicare, id eſt, ſicut explicaturi ſumus. *Apud Grammaticos*, עָתִיד *Tempus futurum*. *Apud Theologos*, לֶעָתִיד לָבוֹא Ad futurum venire, id eſt, in ſæculo venturo, in altera vita. *Elias curioſus fuit in ſcrutando, quæ differentia ſit inter* עתיד *ſimpliciter, &* לעתיד לבוא. *Inquit, ſe plus non obſervaſſe, quàm hoc in fine membri ſententiæ dici, illud in ſermone continuato. Porrò ſemper poſt ſe Infinitivum habet. Fœmininum*, עֲתִידוֹת *Futura*: השם יודע העתידות בלי ספק Deus novit futura ſine dubio.

* עתא עתרה *Pravitas, Perverſitas*. Vide ſuprà in עוה.

עֲתַק *Veteraſcere, Vetuſteſcere, Inveteraſcere. Paraphraſtes Chaldæus Jobi* 21.7. *Hebræū* עָתְקוּ *reddit* אִתְקַפוּ *Roborati, Confortati ſunt, & ſic hanc ſignificationem quoque interdum huc verbo attribuunt: ut*, בְּצַוָּאר עָתָק *Collo forti, duro, Pſal.*75.6. *in Hebræo. Præteritum*, עֲתַק בִּשְׂרִי מִמַּכְתָּשִׁין Veteraſcit caro mea à plagis, Hebr. בִּלָּה, Thren.3.4. *Ithpahel, Futurum*, וְתִתְעַתְּקוּן בְּאַרְעָא Et inveteraſcetis in terra, Hebr. ונושַׁנתם Inveterati fueritis, veteres habitatores facti fueritis, Deuteron.4.25. וְיִתְעַתְּקוּן בחורשׁיא Et inveteraſcent in ſaltibus, Ezech.34.25. *Partic.* מַרְעִין בִּישִׁין וםהימנין דְּמִתְעַתְּקִין עַל גוּשְׁמֵיכוֹן Morbos peſſimos & conſtantes, qui inveteraſcent in corporibus veſtris, Deuter.28. v.59. in Jon. Hebr. נֶאֱמָנִים.

עַתִּיק *Vetus, Inveteratum*: וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב Et antiquus dierum ſedit, Dan.7.9. וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְעַתִּיק Et comedetis vetus quod inveteratum fuerit, Hebr. יָשָׁן נוֹשָׁן, Levit.26.10. חַמְרָא עַתִּיק Vinum vetus, Hebr. שֵׁכָר, Jeſa.5.11. מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יִזַּר A vino novo & veteri ſeparabitur, Hebr. מִיַּיִן וְשֵׁכָר A vino & ſicera, Numer.6.3. בְּיַרְחָא דְעַתִּיקַיָּא קָרַן לֵיהּ יַרְחָא קַדְמָאָה In menſe quem veteres vocabant menſem primum, Hebr. בְּיֶרַח הָאֵתָנִים 1.Reg.8.2. Menſis ſeptimus is eſt, quem veteres ante exitum ex Ægypto vocarunt primum. Nam à menſe Septembri annum civilem inchoabant, ut & hodie adhuc ſervant: Moſes autem docuit à menſe Martio eſſe inchoandum. *Et ſecundum aliam ſignificationem*, וְעַתִּיקַיָּא סְחוֹר סחור Et periſtilia circumquaque, Hebr. אַתִּיקִים, Ezech.14.16. *Fœmin.* מְנִירוּת עַתִּיקָא Lepra vetus, Hebr. צָרַעַת נוֹשֶׁנֶת, Lev.13.11. בְּרֵכְתָא עַתִּיקְתָא Piſcina vetus, Hebr. בְּרֵכָה הַיְשָׁנָה, Jeſa.22.11.

Secundò עֲתַק *Transferre, Removere, ut in ill*[...] וְיֶעְתַּק צוּר מִמְּקוֹמוֹ Et trãsferetur lapis è loco ſuo, Jobi 18.4. Hinc *Transferre, Transſcribere libru*[...] *Deſcribere, Transferre & explicare ex una lingua* [...] *aliam*: ut, אֲשֶׁר הֶעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה Quæ tranſtulerunt viri Hiskijæ, Proverb.25.v.1. id eſt, כָּתְבוּ, Transſcripſerunt ex libro originali, ita ut ori[...]ginalis ſcriptura in loco ſuo manſerit. Hi[...] מַעְתִּיק *Translator, Deſcriptor, qui ex uno exempl*[...] *aliud exemplar deſcribit, aut unam linguam alicujus libri in aliam linguam transfert & conſcribit*: מעתיקי הדת Translatores Legis. Sic Aben Eſra voc[...] Sapientes Talmudicos, quorum verba adduci[...] Thren.1.3. כדברי המעתיקים Juxta verba transl[...]torum, id eſt, Talmudicorum, Aben Eſra, Deu[...]ter.25.5. המעתיקים אמרו Translatores ajunt, i.e Talmudici, Levit.19.19. apud eundem.

הַעְתָּקָה *Translatio, Transſcriptio, Transſc*[...]*ptum, Exemplar quod* Copiam *vulgò vocant*.

עֲתַר *Diteſcere, Ditari, Locupletari. Reſpond*[...] *Hebræo* עָשַׁר, *per commutationem literæ* [...] *in* ת. *Perperam adducitur etiam ab aliis ſignifica*[...]*tio Parandi, Præparandi, & quæ ad id citant exempla pertinent ad* עֲתַר. *Præteritum*, [...]עֲתַר יִשְׂרָאֵל וּבְעַט Et ditatus fuit Iſraël & recalcitravit, Deut.32.1[...] וַעֲתַרְתְּ וּתְקֵפְתְּ Dives & potens factus es, Ezech.2[...] 25. עֲתַרוּ וּקְנוֹ נִכְסִין Divites facti ſunt, comparat[...] ſibi divitiis, Jerem.5.28. עַל כֵּן סְגִיו וַעֲתַרוּ Idcirc[...] multiplicati ſunt & locupletati, Jerem.5.v.27 בְּרַם עֲתַרְנָא Utique ditati ſumus, Hoſ.12.8. בְּרִיךְ יְיָ דַעֲתַרְנָא Benedictus ſit Dominus, quòd divites facti ſumus, Zachar.11.1. *Futurum*, לָא נֶעְתַּר Non diteſcet, Prov.21.v.17. ubi נ eſt loco י, ex Syriaſmo. *Pahel*, עַתַּר *Ditare, Locupletare. Præteritū*, אֲנָא עַתְּרִית יָת אַבְרָם Ego ditavi Abrahamum, Geneſ.14.23. *Participium*, יְיָ מְסַכֵּן וּמְעַתַּר Dominus pauperat & ditat, 1.Sam.2.7. *Fœmininum*, וִידֵי דִּכְשִׁרִין מְעַתְּרָא לְהוֹן Manus autem rectorum ditat eos, Prov.10.4. בִּרְכְתָא דַאלָהָא הִיא מְעַתְּרָא Benedictio Dei ditat, Prov.10.22. *Futurum*, וִיעַתַּר יָתִי Et ditat me, Jobi 6.9. *Aphel, Præteritum*, אַעְתַּרְתְּ מַלְכֵי אַרְעָא Ditaſti reges terræ, Ezech.27.33. *Participium*, אִית דְּמַעְתַּר נַפְשֵׁיהּ Eſt qui divitem facit ſeipſum, Prov.13.7. Sic Veneta. Regia habent ex Pahel דִּמְעַתַּר ex Pahel. *Futur.* עִבּוּרָא סַגִּי עַלְלָתָהּ תַּעְתְּרִנָּהּ Multo frumento ditabis eam, Pſalm.65.10. ubi rurſus Regia habent תְּעַתְּרִנָּהּ ex Pahel: יַעְתְּרִינֵּיהּ מַלְכָּא עוּתַר סַגִּי Ditabit eum rex divitiis multis, 1.Sam.17.25. *Ithpahel, Præterit.* אֲרוּם אִתְעַתַּר קֹרַח Quia ditatus eſt Korach, Pſal.94.17.

עַתִּיר · עַתִּירָא *Dives*: עַתִּירָא וּמִסְכְּנָא מִגְעַן Dives & pauper multi ſunt, Proverb.22.2. עַתִּירָא בְּמִסְכְּנֵי נִשְׁתַּלַּט Dives in pauperem dominabitur, ibid. v.7. לְעַתִּירָא הֲווֹ עָאן Diviti fuerunt oves, 1.Sam.12. verſ.2.

vers.2. לְגַבְרָא עֲתִירָא Ad virum divitem, ibid. v. 4. וַעֲתִירָא יְמַלֵּל Et dives loquetur dura, v.18.23. *Plurale*, וְנִכְסֵי עֲתִירַיָּא Et facultates divitum, Zach.11.16. *Constructum*, עֲתִירֵי עַמְמַיָּא Divites populorum, Psal.45.13. עֲתִירֵי נִכְסִין מִתְמַסְכְּנִין Divites opum ad paupertatem redigentur, Eccl. 10.6. *Cum Aff.* דַּעֲתִירָהָא מַלְיָן אוֹצְרֵיהוֹן חֲטוֹף Cujus divites replent thesauros suos rapinis, Mich. 6.12. *Apud Talm.* עתיר נכסין Dives opum, עתיר Dives publicè, Bava basra fol.145.2.

עֻתְרָא · עַתְרָא *Divitiæ, Opes, Facultates:* עֻתַר עֲם Divitiæ multæ, 1.Sam.17.v.25. Cum divitis magnatum ipsorum, Deu. לְעוּתַר וּלְחָכְמָא Divitiis & sapientiâ, 1.Reg.10.23. מָלְיָא וְעַתְרָא בְּבֵיתֵיהּ Facultates & divitiæ in domo ejus, Psal.112.3. שְׁמָא טָבָא מִן עַתְרָא Nomen bonum præstat divitiis multis, Prov.22.1. *Cum Aff.* קִנְיָנָא דַּעֲתִירָא כַּרְכָּא דְעַתְרֵיהּ Possessio divitis est civitas munita divitiarum ejus, Prov.10.15. דִּמְסַבַּר בְּעַתְרֵיהּ Qui confidit in divitiis, Prov.11.v.28. Sic Psal.52.9. בְּסַגֵּי עַתְרָךְ וְנִכְסָךְ In multitudine divitiarum tuarum & facultatum tuarum, Ezech.27.33. כָּל עַתְרְכוֹן לָא יִתְקַיַּם לְכוֹן Omnes divitiæ vestræ non erunt stabiles vobis, כְּלִילָא דְּחַכִּימֵי עַתְרְהוֹן Corona sapientum divitiæ ipsorum, Prov.12.24. וּבִסְגִיאוּת עַתְרְהוֹן In multitudine divitiarum suarum laudant, Psal.49.7.

עֶתֶר *Pala, Furcilla frumentaria, quâ vertitur* frumentum. *Apud Talmudicos,* למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר מה עתר זה שמהפך התבואה ממקום למקום כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב״ה ממדת רגזנות למדת רחמנות *Quare assimilantur preces justorum palæ? quid est pala? quæ vertit frumentum de loco in locum: sic preces justorum vertunt proprietates Dei sancti benedicti ex proprietate iracundiæ, in proprietatem misericordiæ,* Jevammoth fol. 64. col.1. ראוית להופכן כעתר Convenientes sunt ut vertatur palâ, Succa fol.14.1. עתרא דהפיך אדרא *Pala vertens granarium.* Sic vocatus fuit Isaacus, quòd precibus suis vertit fatum divinum, juxta illud, וַיֶּעְתַּר, Genes.25.21. Beres rab. sect.63.

עתת עֵת *Tempus. Pluraliter dicitur* עִתִּים *&* עִתּוֹת *Tempora:* העושה תורתו עתים מפר ברית *Qui facit Legem suam ad certa tempora, irritum facit fœdus,* R.Salom. Psal.119.v.126. Ratio, quia fœdus postulat, ut homo כל שעות quovis tempore & continuè sit Legis studio occupatus. *Interdum* עת *vel in plurali* עִתִּים *Rabbini repetunt, & tunc valet adverbialiter; Aliquando, Interdũ, Nunc, Quandoq́, Per intervalla, Per vices:* עתים שלום עתים שוטה Interdum sanus est, interdum insanus aut stultus, Rosch haschana fol.28.1. עת שוטה עת שפוי Si sit interdum stultus, interdum mentis sanæ, Majemon. in הלכות מכירה cap.29. עתים לטובה עתים לרעה Nunc in bonum, nunc in malum: עתים חייב עתים פטור Quandoque reus est, quandoque liber, Pesach. fol.91.1.

עַתָּה *Nunc.* Apud Philosophos τὸ νῦν, *Instans, Momentum temporis præsentis.* Hinc Rambam in More par.1. cap.73. ex sententia certæ cujusdam sectæ Philosophorum dicit, Tempus compositum esse ex עתות, hoc est, multis *Nunc*, instantibus, vel momentis.

פ

פאה Hebr. פָּתָא · פָּאתָא Chald. *Angulus, Extremitas, Extremus locus, Pars extrema, Latus.* Dicitur primò de *Angulo sive extremitate agri, qui olim ex Lege non demetebatur, sed pauperibus relinquebatur. In Targum,* לָא תְשֵׁצֵי פָּאתָא דַחֲקָלָךְ Non absolves (metere) angulum agri tui, id est, non prorsus demetes, sed in extremitate aliquid relinques pauperib. Lev.19.9.26. & 23.22. *Apud Talmudicos* de hac materia integer Tractatus extat hoc nomine פֵּאָה *Peah.* Rambam in Hilchos Mattanos anijim scribit: *Qui metit agrum suum, non demetet agrum totum, sed relinquet partem segetem pauperibus in fine agri, sicut dicitur,* Non absolves metere angulum agri tui, &c. Levit 19.v.9. *Et id quod relinquit, vocatur* פאה *Hinc metaphoricè etiam ad alia transfertur:* ut, אין משיירין פאה באילפס אלא משיירין פאה בקערה *Non relinquendus est angulus in olla, sed relinquendus est angulus in scutella*, Eruvin fol. 53.2. Quando coquus cibum ex olla effundit in scutellam, nihil residui debet relinquere in olla, sed relinquendum est aliquid in scutellis in mensa, ne nimis voraces videamur.

Deinde פֵּאָה *dicitur de Extremitate capitis, quæ frontem, tempora, & partem post aures circumscribit; nam Tempora sunt Anguli capitis: Capillus, Pilus extremus capitis, Coma. In Targum;* לָא תַקְפוּן פָּאתָא דְרֵישְׁכוֹן Non circumdabitis angulos capitis vestri, ut Hebr. Levit.19.27. Jonathan habet צִדְדֵי Latera capitis vestri, id est, extremos pilos non circumtondebitis: וְעַל כָּל מְקַפֵּי פָּתָא Et super omnes circumtonsos latere, Heb. קְצוּצֵי פֵאָה Præcisos latere vel angulo, Jerem.9.25. id est, Super Arabes, qui solebant pilos extremos capitis in

circumitum præcidere, cujus consuetudinis meminit Herodotus in Thalia. Vide & Jerem. 25.23. & 49.33. וּפָאתָא וְדִקְנְהוֹן Et latus barbæ suæ non radent, Levit. 21.5. id est, extremos pilos in lateribus barbæ. *Apud Talmudicos,* פֵּאָה נָכְרִית *Angulus alienus, Coma aliena, Capillamentum, pilus sive crinis alienus angulorum capitis & frontis, quibus nobiles virgines & fœminæ se ornare solent.* De hoc disputant in Talm. Schabb. cap. 6. fol. 64.2. Vide & Nasir fol. 28.2. Erchin fol. 7.2. Author Aruch scribit hîc: *Mulier quæ non habet multos capillos, sumit capillos de aliis mulieribus, eosq́ ita capiti suo imponit & adaptat, ac si sui essent.* Vulgò vocatur *Falsa perruqua.* Huc respicit Targum Jesa. 3. v. 16. אָזְלָן וּפְתַהֵן מְקַפָּן Eunt, & angulos (capitis sui) circumdant, alienis scil. crinibus; pro Hebræo, הָלוֹךְ וְטָפוֹף תֵּלַכְנָה. Baal Aruch id scribit cum duplici Vau in medio, פוותחן, quod Guido legit בְּפוּתְהֵן מְקַפָּן, & reddit, Cum applausu suo circumeuntes: Alii, Cum pedissequis suis circumeuntes. Prima expositio recta. Hinc enim scribit R. Salomon, היו קושרות פיאות נכריות קליעת שערות תלושין בורבות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפופות *Alligabant comas alienas;* id est, *plicationem sive cirrum capillorum evulsorum circumligabant cirris suis, ut viderentur crassi & æquales vel complanati.* Iterum scribit Baal Aruch: *Quicquid aliquid circumdat, sed non plenè tegit & operit, illud vocatur* פֵּאָה, *quia simile est* לְפֵאָה *Angulo, scil. agri. Cùm enim ager totus est calvus quasi & abrasus, sed parumper in eo residuum relinquitur, id vocatur* פֵּאָה. *Sic* פֵּאָה נָכְרִית *Angulus alienus, sive Capillamentum circumdat quidem caput, sed nequaquam obtegit.*

Tertiò, adducitur hoc loco in Aruch, קשרי פיאות; quasi hæ duæ voces conjunctim significent *Genus aliquod leguminis, ad colorem rubrum tingendum.* Aliter se res habet. In libro Talmudico שבת capite 6. in Mischna penultima, legitur: הבנים יוצאין בקשרים Filii egrediuntur (in sabbatho sine ejus violatione) cum קשרים. Quid hac voce intelligatur, Gemara mox explicat, inquiens: מאי קשרים Quid sunt קשרים? dixit Raf Ada: קשורין פואה id est, קשרים sive קשורין idem sunt quod פואה. Quid hoc loco פואה sit, interpretes non satis disertè explicant. Quid aliâs Talmudicis sit, explicatur infrà in פוא. Nam ה non est de Radice. Hinc apparet, non conjunctim has voces unum quid significare, sed פואה esse interpretamentum vocis קשרים, quod interpretandi genus Talmudicis est familiarissimum. Ea autem vox, quæ pro interpretatione adhibebatur, tunc in vulgus erat nota, quæ posteris ex terra expulsis, facta fuit sæpiùs ignota. Porrò R. Salomon ad superiorem locum scribit; קשרים fuisse Alligamenta quædam quæ sanitatis causâ pectori vel de collo fuerint alligata, ab Hebræo קשר. Alius interpres putat קשרים fuisse *Grallas,* Stelzen/ quas pueri pedibus alligare solent altioris incessus causâ, quæ Gallicè, inquit, dicuntur אשקצש Eschasses.

מִפְּאַת *Propter: Ratione, Respectu,* Idem quod alibi מִצַּד: familiare est Abarbeneli.

פאג Hinc scribitur בית פאגי Beth phage: Vide eo infrà in פגג.

פאם Hinc apud Talmudicos, פאים *Gleba, frustum terræ:* אבל לא את הפאים מאי פאים אמר ר׳ זירא כרשיני בבלייתא Sed non glebam (scil. sumit in sabbatho ad abstergendum.) Quid est פאים? Dixit R. Sira: Gleba Babylonica, Schabb. fol. 81. col. 1. Glebæ Babylonicæ molliores erant & fragiliores, unde ad abstergendum incommodæ censebantur. Glossa exponit, פאים esse פיסת רגב Frustum glebæ. Aruch in פרפס legit פיס sine א. *Ortum videtur ex* פַּס פִּסָּא.

פֵּאֵר Hebr. *Ornare, Decorare, Glorificare.* Hithpahel התפאר *Gloriari, gloriosè se efferre vel efferri.*

פְּאֵר *Ornatus, Ornamentum, Decus: Tiara, Tegumentum capitis ornatius.*

תִּפְאֶרֶת *Idem. Apud Rabbinos,* לְשׁוֹן תִּפְאֶרֶת *Lingua sive locutio ornatus causâ.* Sic loquuntur, quando aliquid Euphoniæ, ornatus vel elegantiæ causâ in voce commissum, indicare volunt. *Apud Cabalistas est ramus unus arboris Cabalisticæ, quam vocant* אִילַן הַקַּבָּלָה *Arborem cabalæ, & sæpissimè abbreviatè per* ת״ת *indicari solet, ut est in Abbreviaturis nostris.*

פָּארִין *Furfures: Micæ panis,* Rab. *Apud Talmudicos,* פָּארֵי בְּבֵיתָא קָשֵׁי לַעֲנִיוּתָא *Furfures in domo, grave id est paupertati,* Pesachin fol. 111.2. id est, Etiam furfures paupertati & fami obstant, eiq́; remedio sunt. In eundem sensum ibidem dicitur, נִשְׁוָואֵרֵי בביתא קָשֵׁי לַעֲנִיוּתָא *Fragmenta panis in domo cùm sunt, grave id est paupertati,* id est, paupertati obstant, eamque mitigant. Alibi, מִמָּרֵי רַשְׁוָתָךְ פָּארֵי אִפְּרַע *A domino crediti tui,* (à debitore tuo) *furfuribus persolvitor,* hoc est, etiam furfures & rem minimam, in solutionem accipe, ne totum perdas, Bava metzia fol. 118. col. 1. & Bava basra fol. 92. col. 2. *Locutio proverbialis est.* Item, אַשְׁקְיוּה מַיָּא דְפָארֵי Bibendum dederũt ipsi aquam furfurum, id est, quæ cum furfuribus decocta fuit, Gittin fol. 56.2. לייתי פארי דריש נפייא Afferat furfures de summitate cribri, id est, crassiores, qui in summo cribro agitantur, Gittin fol. 69.1. *Aruch de his scribit,* לשון לעז הוא פורפרי *Lingua vulgari esse* Furfures. *Sic illud accipiendum est, non* Purpura, *ut Munsterus & alii post ipsum posuerunt.*

Ex altera

מאי קטלא מנקטא: פארי ... *significatione*, ... est Catella? colligens micas, Schabbas ... 2. קטלא Palliolum fuit, quod pectori al... ant loco tegumenti, quod micas vel deci... ibi reciperet, ne vel vestes mundiores cō... arentur, vel micæ in terram deciderent, ... bus tererentur, quod profanum habi... est.

Ithpehal, אתפנג *Oblectare, Exhilarare se*, לא אתא אלא לאתפנגא עם בנה Non ve... Rab. ... ad oblectandum se cum filio suo, Vaji... a sect. 27. Glossa להשתעשע.

... *Grossus, Grossulus, ficus immatura, Rab.* ראויה היתה בת שבע לדוד אלא שאכלה פגה *Con... fuit Batscheba Davidi, nisi quòd comedit* ..., id est, immaturo & intempestivo con... usa fuit, Sanhed. fol. 107. 1. *Hinc & illud* ..., פַּגָּה בוחל וְתָמֵל, cujus explicationem ... עַד דְּהִיא פַּגָּה אַפְּקַת כּוּבִּין Dum ... Item, ... בחל ... t grossus, (id est, dū terra adhuc esset ... & inculta) protulit spinas, Beresch. ... 2. פגים משיריהו Grossuli, ex quo orti ..., scilic. comeduntur anno septimo, qui ... us intermisionis culturæ, Scheviith ...

חמרא לובא ... *tum, ferrum ori equi inditum*: ... Asinus Lybius cum lupato ferreo, ... in sabbatho egredi potest licitò, Schabb. ... in princ.

בית פגי *Bethphage, nomen loci extra Jerusalem.* ... *vocalis A index: nam scribitur etiam* פגי. ... בית פאני חוץ לחומת Extra muros Beth... , Pesach. fol. 63. 2. & 91. 1. & alibi. Glossa, ... מקום חיצון שב... *Locus exterior sive extra Je...* *Aruch*; Bethphage nomen loci חוץ ... לירו extra Jerusalem. *Sunt qui volunt hunc locum dictum à Fonte quodam. At Fontem Talmudistæ Græcorum voce appellant* פיגי πηγή*, ut infrà in* ... *dicetur, non autem* פאגי*, ubi* א *est index vocalis* ... *& inde derivatio est à* פַּגִּין *Grossulis*: לפנים מחומת בית פגי Intra muros Bethphagæ, Pesach. f. 91. 1. ... שדש לפנים מחומת בית פגי Quod trituravit intra ... Bethphage, Bava metzia fol. 90. 1. Glossa: בית פאגי היקף חיצון של ירושלים *Bethphage est am... vel circuitus exterior urbis Jerusalem.* Alibi: מצאו זקן ממרא אבית ... Invenerunt senem rebel... id est, apostatam) in Bethphage, Sota fo... 45. 1. Glossa: כל שהוא בתוך היקף החיצון של ירושלים קרי בית פגי *Quicquid est intra circuitum ... teriorem urbis Jerusalem, vocatur Bethphage.* ... it idem glossæ author: *Mihi autem videtur,* ... *Bethphage est* לשון חבישה *locutionis Cinctu...* ... Vide & Sanhedr. fol. 14. 2. In Mena... fol. 95. 2 in Mischna: ובשירות בבית פגי Et recti sunt in Bethphage. Bartenora hic notat, *Rambam sive Majemonem scribere, Bethphage fuisse locum vicinum monti Templi extrinsecus, ubi soliti sunt coquere oblationes vespertinas cibarias.* Ex his omnibus patet, fuisse locum extra Jerusalem. Evangelistæ in historia Evangelica Matth. 21. 1. Marc. 11. 1. Luc. 19. 29. docent, fuisse locum Urbi vicinum ad radices montis olivarum. Hic autem mons urbi fuit vicinus, inter quem & urbem interfuit duntaxat vallis Josaphat. Hinc Christus, pullo asinæ vectus, ingressus est urbem, & visitans Templum, ejecit ex eo ementes & vendentes. D. Hieron. Matth. 21. *Bethphage,* domus maxillarum. Sic Chrysost. in Marcum homil. 11. Beda in Matth. cap. 21. Origen. in Matth. homil. 14. *Bethphage* domus maxillarum, villa sacerdotum, quoniam maxilla propria pars erat sacerdotum ex Lege. D. Bernhard. in sermone ad milites Templi cap. 12. *Bethphage* domus buccæ interpretatur. *Respexisse videntur ad vocem Syriacam* פַּכָּא*, quæ Maxillam significat. Sed hæc scribitur cum* כ *in medio.* Tremellius in Notis ad Versionē Syriacam Matt. 21. scribit ad vocem Bethphage: *Fortasse à fonte, qui ibi erat, nomen accepit. Ut enim Græci fontem* πηγή*: ita Syri, Chaldæi, & Talmudistæ eum vocant* פיגי *vel* פאגא*, unde conflatum nomen est* בית פאגא, *quod sonat locum fontis.* Hæc ibi. Prior appellatio vera est, ut liquet infrà in פג. Altera minus est probabilis, & longiùs petita. Ad fontis etymologiam sine dubio respexit Origenes dicto loco, inquiens: *Quoniam in his erat fons, qui vocabatur Fons maxillæ, de quo biberat Samson cum sitisset.* Hæc ille. De fonte isto vide Jud. 15. 19. An autem istà historia Samsonis contigerit in Bethphage, quærant quibus plus otii est. Mercerus in Notis ad Lexicon Santis Pagnini, ad Rad. פַּג scribit: *Hinc puto,* בית־פגי *Bethphage locum Hierosolymæ vicinum dictum, quasi locum Grossorum.* Schindlerus in Lexico pentaglotto, in Rad. פגג notat: בית פאגי *Beth fage,* domus grossorum. *Vicus erat extra Jerusalem in monte oliveti situs, stadio distans à via, quæ à Bethania ducit Hierosolymam, à qua distat itinere sabbathi.* Hæc ille. De etymologia â Grossis nihil apud Hebræos legitur. Santes in Libello interpretationis Nominum propriorum: Bethphage, Matth. 21. h. e. *Domus oris vallis,* ex בית Beth Domus, & פה Phe Os, & גי Ge Vallis.

פְּנֵר *Multiplicari. Futurum,* וְתִפְנְגוּן שְׁנֵיא דְחַיָּךְ Et multiplicabuntur anni vitæ tuæ, Hebr. וְיִרְבּוּ לְךָ Proverb. 10. 4. Sic habent libri: non dubito quin legendum sit וְתִסְגְּאוּן vel וְנִסְגּוּן à סגה vel סגא, quæ duo verba pro Hebræo רבה

poni

poni ſolent, ut Proverb.28.verſ.28. & 9.verſ.11.

פִּינָה *Nomen fluvii in terra Iſrael:* vide יַרְדֵּן.

פַּגֵּירַת Vide infrà in פוג.

פגז פָּגוֹז *Tormentum bellicum:* וּמְחֵרַת פַּגְזוֹהִי יִתֵּן בְּשׁוּרָךְ Et exploſionem tormentorum ſuorum dabit in muros tuos, Heb. וּמְחִי קָבְלוֹ Ezech. 26.v.9. Quidam legunt פגושותי.

פָּנַח *Obviare, Occurrere:* פְּגַעוּ חַד בְּחַד Occurrerunt alter alteri, Heb. נִפְגָּשׁוּ Prov.29.13. *Elias legit* פְּגַעוּ, *quod rectum. Nam Hebræum* פגש *per* פגע *in Proverbiis transferri ſolet. Confer Proverb.17.12. & 22.2.*

פגי פגיון *Pugio, vox Rabbinis peregrina & aſcititia. Apud Talmudicos,* תיק הסייף הסכין והפגיון Theca ſive vagina gladii, cultri & pugionis, Kelim cap.13. &16. Gloſſa: סכין של ב׳ פיות Culter duplicis oris ſive aciei. *Pluraliter dicunt etiam* פוגיונות *Pugiones.*

פְּגִיוֹם *Idem,* Tal. Vox corrupta: ſcribitur & פְּגִיוֹס per Samech in fine: נטל פגיוס Accepit pugionem, Bechor.fol.35.1.

פגל פִּגּוּל *Fætor, Fætens, Fætidum, putre & abominandum. Hebræis & Rabbinis uſitatum Nomen eſt. Dicitur autem propriè de carne fætente, quæ in ſacrificiorum uſu jacuit ultra oblationis competens tempus, ac propterea fætere incepit, & inde indigna ad offerendum:* וּרְטַב פִּגּוּל בְּמָנֵיהוֹן Et jus fætens ſive abominabile eſt in vaſis ipſorum, Jeſa. 65.v.4. פִּגּוּל מַשְׁרִית פְּלִשְׁתָּאֵי Fætorem caſtrorum Philiſtæorum, Hebr. פֶּגֶר, 1.Sam.17.46. in Venetis: בְּגוֹ פִּגּוּל טַעֲוָתְכוֹן In medio fætoris idolorum veſtrorum, Ezech.6.v.13. Fætoris indicia Rabbini ſtatuunt colorem & odorem corruptum.

פִּגֵּל *Fætidum reddere:* הִתְפַּגֵּל *Fætidum reddi.* Sanguis in mactatis animalibus remanens, dicitur מְפַגֵּל Fætidam reddere & corrumpere carnem: caro ipſa הִתְפַּגֵּל corrumpitur & fætens redditur, Tal. Bechor. fol.28.2.

פּוּגְלָא *Raphanus, Rab.* עיקר פוגלין רברבין ושתל רקיקין Evulſit raphanos magnos & rurſus plantavit parvos, Bereſch. rabba ſect.67. *Apud Talmudicos,* עיקר פוגלא ממישרא Extrahe raphanum ex area, Chagig. fol.15.1.

פָּגַם *Frangere, Rumpere, Incidere: &, Frangi, Rumpi, Fractum, ruptum, inciſum eſſe, veluti cùm acies cultri vel gladii inciſuras vel rupturas accipit. In Targum, Præteritum,* פגמית Confractus ſum, Pſal 38.9. Id in Regiis legitur פַּגְמֵית, ubi primum Jod redundat. Veneta פַּגֵּימַת ex terminatione fœminina, quod planè mẽdoſum: meliùs פָּגֵת Debilitatus ſum, à פוג, quomodo & in Hebræo eſt נפוגותי. *Participium,* עַד דִּפְגִּמָא סִיהֲרָא Dum inciſa ſit luna in latere orientali, Job.25.5. id eſt, dum decreſcit, & cornua duo habet, ac ſi inciſa eſſet. *Apud Talmudicos,* נפגמה אזנו מן הסחוס Si inciſa ſit auris ejus ab auricula, Bechor. cap.6. in Miſchna, ubi Bartenora ſcribit; הפגימה אינה בלא חסרון אבל סרק בלא חסרון id eſt, פְּגִימָה *non eſt abſque defectu,* סֶרֶק *autem eſt abſque defectu;* Vult dicere; Verbum פגם ſignificare Rupturam cum defectu, veluti cum particula ex acie cultri effracta eſt, & in ſubſtantia ejus aliquid deeſt: סרק autem ſignificare Fiſſuram nudam ſine defectu ſubſtantiæ: הנהנה מן ההקדש שוה פרוטה אע״פ שלא פגם מעל Qui fruitur de re ſacra pro unico obolo, etſi nihil in ea rumpat, prævaricationem committit; Et mox, כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום In omni re quæ rumpi poteſt, non prævaricatur, donec ruperit vel lacerarit, Meila cap.5. in Miſch. הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה Quæ incidit, vel, rumpit inſtrumentum dotale ſuum, ea non ſolvitur, niſi ſub juramento, Ketubhoth cap.9. נעשה כמי שהכביה ולבסוף פגם Eſt ſicut is qui aliquid bonum facit, & tandem id incidit, id eſt, deterius reddit, corrumpit, i״y fol.67.1.

Deinde, פִּגֵּם · פִּגֵּם *Dehoneſtare, Deturpare quaſi, Laudem vel Decorem alicujus Infringere vel Incidere.* Hinc eſt illud, מרגלית דלית לה טימי כל שמשבח בה פגמה *Margaritam ineſtimabilem quicunque laudat, dehoneſtat eam,* laudes ejus imminuit, incidit, Talm. Hieroſol. Berach. cap.9. in initio.

פָּגוּם · פְּגִים *Fractum, Ruptum, fracturam, rupturam aut inciſuram habens, Rab.* לשתות בכוס פגום Bibere ex ſcypho rupto: מגרה הוא חרב פגום מאוד Serra eſt gladius inciſus valdè: קפיד אכסא פגימא Attentus erat ad poculum rupturam vel fiſſuram habens: חביתא פגימתא Dolium rupturam habens. Item, *Inhoneſtum, Turpe, Obſcænum:* ut; Filius progenitus ex menſtruata פגום הוא לא ממזר inhoneſtus eſt, non ſpurius aut illegitimus, Majem. in הלכות אסורי ביאה cap.15. פגום הוא מאוד ומעשה בורים Obſcænum hoc nimis eſt, & ruſticum, Ibid. cap.21. אינו פגום Annon turpe & obſcænum eſt? Ber. rab. ſect.1. אומנות פגומה Opificium inhoneſtum, illiberale, ſordidum: oppoſitum ejus, אומנות מעולה Opificium laudabile.

פְּגִימוּת · פְּגִימָה · פְּגוּם & · פִּגְמָא · פְּגָם *Inciſio, Crena, Ruptura, Sciſſura, Germ.* Schart. *In Targum,* לְחַרְפָּא בֵּיהּ פִּגְמַת כָּל מָאן דְּפַרְזֶל Ad acuendum rupturam vel inciſionem cujuſvis inſtrumenti ferrei, 1.Sam.13.v.21. *Apud Talmudicos,* פגימת הלבנה *Inciſio Lunæ, hoc eſt, Cornua Lunæ deficientis.* Hinc, פגימתה לפני החמה או לאחר לחמה Inciſio ejus fuitne coram ſole, an poſt ſolem? id eſt,

An cornua Lunæ respiciebant versus ... aut alio? Rosch hasch. fol. 23. מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ולא פגימת כל ... Nun ... m vidit sol incisionem lunæ, aut incisionem iridis, Talm. Rosch haschana fol. 23. 2. ראשי ... Capita incisionis, id est, Cornua lunæ ... centis vel decrescentis, Ibid. in R. Sa... הברזל פוסל בנגיעה ובפגימה Ferrum vitiat contactu & incisione qualibet quam facit, Middoth cap. 3. נותן טעם לפגם Dans saporem ad incisionem, ad incidendum, frangendum vel corrumpendum saporem cibi vel vasis priorem, ... Pesach. fol. 44. 2. Nasir fol. 37.

... *Ruta, Talm.* אין מרכיבין פיגם על הקדה Non ... rutam super casiam, Kilaim cap. 1. שרשי ... חמיטא Radices mentæ & rutæ, Okezim ... Arabicè vocatur פיגאל.

פגום *Turris rotunda in muris urbium. Apud ... icos,* כיצד מעברין את הערים בית נכנס בית יוצא פגום נכנס פגום יוצא Quomodo gravidam facis urbem? quando est domus ingrediens & egrediens; turris ingrediens & turris ... (id est, quomodo judicatur urbs habens prominentias extra murum instar gravidæ mulieris, cujus venter ad exteriora tumet, quid juris est de prominentiis istis in constituendo & dimetiendo termino sabbathino, qui duorũ millium passuum ab urbe?) Erubh. ... ab initio. Si murus intrinsecus sit contractus, tunc videtur esse חומה פגומה Murus ... habens: quando forâs prominet, tunc חומה מעוברת murus gravidus, & quæritur ... principio dimensionis, an ab æqualitate muri, a tumore, an à contractura fieri debeat? ... Baal Aruch dicit esse כגון שובך instar Co... factumque esse ex calamis. *Huc refert* ... משישברו את פגמין Ex quo fregerint co... nempe Domini columbarum, qui ... columbas ad volatum, Sanhed. fol. 25. 2.

פגן *Clamare, Vociferari. Præteritum,* בְּכָא וּפַגַן Flevit & clamavit, Thren. 1. v. 12. פגינת ... Clamaverit puella, Heb. צָעֲקָה Deut. 22. ... in Jon. פְּגִינַת וְלֵית דִּמְלִיל תַּנְחוּמִין Exclamavit, ... fuit qui loqueretur solatia, Thren. 1. 17. ... דְּפָגְנִין וְלֵית מְקַבֵּל Qui clamant, neque audiente, Ecclesf. 9. 17. Veneta hîc habent ... quod est singulare, debet autem esse plu... *Apud Talmudicos,* בואו והפגינו בלילה Venite, clamate noctu, הלכו והפגינו iverunt & clamaverunt, Rosch haschana fol. 19. 1. Sic in Taa... fol. 18. 1. Bava kama fol. 114. 2. *Baal Aruch adducit in litera Beth.*

פגינא *Clamor, Vociferatio:* קַבֵּל יְיָ פְּגִינְתִי Audi, ... orationem meam, Psalm. 17. vers. 1. *Aruch citat* ופגינתי, *Veneta,* ופגיעתי ex seq. rad.

פגינות *Idem.* וּפְגִינוּתִי לִקְדָמָךְ תֵּעוֹל Et clamor meus in conspectum tuum veniat, Hebr. וְשַׁוְעָתִי Psalm. 102. 2.

פַּגָּן *Paganus, Rusticus, Idiota incivilis, vel, ut loquuntur Rabbini,* הֶדְיוֹט שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ נִימוּסֵי *Idiota ignarus civilitatis:* מהלך כפגן Incedens ut paganus, Bereschith rabba sect. 50. פולח ופגן Agricola & paganus.

פגניקא *Idem:* מאנין פגניקא Vestes paganas, rusticas, Medr. Schem. sect. 24.

פונגין *Pagani.* ובפונגי גְּמֵי אנון Esth. 4. 1. in secundo Targum. Hæ voces videntur omnino ibi otiosæ & de superfluo esse.

פִּיגָן *Ruta herba.* Sic adducitur in Arucb, quasi idem cum פִּיגָם. Ita legitur פגנא Syr. Lucæ 11. 42. Græcè πήγανον.

פגע

Occurrere, Obviam fieri. Præteritum, פְּגִיעוּ חַד בְּחַד Obviam fiunt alter alteri, Hebr. נִפְגָּשׁוּ Proverb. 29. 13. Sic adducit illud Elias: libri hodie habent פְּגִיעוּ, ut suprà dictum. *Participium,* פָּגַע דּוֹב Occurrit ursus, Proverb. 17. 12. פָּגְעִין חַד בְּחַד Occurrunt alter alteri, Prov. 22. 2. Pro hoc pravè in Venetis legitur פָּגְעָן. *Aphel, Futurum,* וְלָא תַפְגִּיעַ עַל יְהוּדָאֵי Neq; intercurras, intercedas pro Judæis, Esth. 4. 14. *Apud Talmudicos,* הציץ ונפגע Respexit (versus divinam majestatem) & abreptus mente fuit, Chagi. f. 14. 2.

פגע · פֶּגַע *Occursus, Eventus, Accidens, Impetus:* וְלֵית פֶּגַע בִּישׁ Et non est occursus aliquis malus, 1. Reg. 5. vers. 4. פגע רע Occursus malus, Dæmon malus, Jos. 5. 8. in Kimchi.

פגיעה *Idem, apud Rabb.* פגיעת החרב Occursus gladii, id est, impetus.

פגיעא *Intercessio, Oratio, Precatio:* קַבֵּל יְיָ פְּגִיעָתִי Suscipe ô Deus precationem meam, Psal. 17. 1.

פְּגָעִים · פִּגְעִין *Occursus, casus & eventus mali & infausti, quales sunt malignorum spirituum:* שִׁידִין וּפִגְעִין Dæmones & occursus, scil. malignorum spirituum, Esth. 1. 2. in secundo Targum, non procul ab initio: שיר פגעים *Canticum occursuum.* Sic vocatur à Majemone Ps. nonagesimus primus, in More par. 3. cap. 51. Vide Talmud Hierosol. Schab. fol. 8. col. 2.

פִּיגְעִין *Pruna, fructus arboris pruni, Talm.* סוחטין בפיגעין ובפרישין Exprimunt (in sabbatho) pruna & mala Cydonia, Schab. fol. 144. 2.

מַפְגִּיעַ *Animal quoddam parvum, quod voce suâ magnâ leoni terrori esse scribunt,* Schab. fol. 77. 2.

פגר

Demoliri, Destruere, Diruere, Vastare. Præteritum, פַּגַּר בְּרוּגְזֵיהּ Vastavit in ira sua, Heb. הָרַס Thren. 2. 2. וְקִרְוֹהִי פַּגַּר Et civitates ejus destruxit, Jesa. 14. 17. יַת מַדְבְּחָךְ פַּגַּרוּ Altaria tua destruxerunt, 1. Reg. 19. 10. וְקִרְוַיָּא פַּגַּרוּ Et urbes ipsas

ipsas destruxerunt, 2.Reg 3.v.25. דְּלָא פַגְרוּהָא Quam non destruxerunt, 2.Reg.3.25. *Participium*, סַפְגְרִךְ וּמַחְרְבָךְ Destruentes & vastantes te, Jesa.49.v.17. *Particip. Pehil*, דַהֲוָה מְפַגַּר Quod erat dirutum, 1.Reg.18.30. *Plur.* צַדְיָתָא וּמְפַגְּרָתָא Vastæ & destructæ urbes, Ezech.36.35. *Infinitivus*, פַּגָּרָא תְפַגְּרִנּוּן Nam destruendo destruet ea, Exo.23.24. וּלְפַגָּרָא Et ad destruendum, Jer.1.10. *Imperativus*, וּפַגְּרַהּ Et destrue eam, 2.Sam.11.25. *Futurum*, הָא דִי בְנֵיתִי אֲנָא אֲפַגַּר Ecce quam ædificavi, ego rursus destruam, Jer.45.4. וַאֲפַגַּר כָּל כְּרַכֵּיהוֹן Et destruam omnes munitiones ipsorũ, Mich.5.11. וּתְפַגַּר יָת אֱגוֹרָא Et dirues altare, Jud.6. vers.25. תְּפַגְּרִנּוּן ut paulò antè: תְּפַגְּרִנּוּן וְלָא יִבְנִנּוּן Destruet eos, & non ædificabit eos, Psal.28.25. וִיפַגְּרוּן שׁוּרִיךְ Et diruent muros tuos, Ezech.16.39. וְלְמָא יְפַגְּרוּן Ne forte destructionem faciant in populo, Exod.19.21. *Ithpehal, Præteritum*, כַּחֲדָא אִתְפַּגַּרוּ Simul destructa sunt, Thren.2.vers.8. אִתְפַּגְּרָא שׁוּרָהָא Destructi sunt muri ejus, Jer.50. v.15. *Futurum*, וְיִתְפַּגְּרוּן אוּשַׁהָא Et diruentur fundamenta ejus, Ezech.30.4.

II. פגר *Laxum, Remissum, Pigrum, Otiosum esse, Otium agere, Feriari. Talm.* יוֹמָא דְמַפַּגְּרֵי בֵיהּ רַבָּנָן Dies erat, quo otium agebant Rabbini sive Doctores, id est, otiosi, feriantes à laboribus suis & consueto docendi munere, Schabbas fol.129.2. לָא אפגר Non ero otiosus, piger aut deses: מאי טעמא אפגר מר Quare Dominus est otiosus? Ber. rabb. sect.93. in fine. מקרי דרדקי דרב לקיש הוא איפגר ולא אתא תלתא יומי Præceptor parvulorum Resch Lakisch feriabatur per tres dies, & non venit in Scholam, Ketub.fol.111.2. *Sic Hebraicè*, אֲשֶׁר פִּגְּרוּ Qui lassi erant, 1.Sam.30.10.21.

פגר · פגר · פִּגְרָא *Destructio, destructum corpus, Cadaver:* כְּפֶגֶר מְדֻשָּׁשׁ Sicut cadaver conculcatum, Hebr. כפגר מובס Jesa.14.19. בְּפִגְרָא דְאַרְיָא In cadavere leonis, Hebr. בגוית האריה Judic.14.8. *Plurale*, וְהָא כוּלְהוֹן פִּגְרִין מֵתִין Et ecce omnia erant cadavera mortua, Heb. פְּגָרִים מֵתִים 2.Reg.19.35. *Constructum*, פִּגְרֵי מַשְׁרְיָת Cadavera castrorum, Jerem.31.40. Vide & Levit.26.30. Amos 8.3. Jesa.66.24. *Affix.* וּפִגְרֵיהוֹן Et cadavera ipsorum, Jesa.34.v.3. יִפְּלוּן פִּגְרֵיכוֹן Cadent cadavera vestra, Jesa.34.v.3. יִפְּלוּן פִּגְרֵיכוֹן Cadent cadavera vestra, Num.14.29. Prov.10.13. legitur de corpore vivo ex usu Syro, qui in isto Targum frequẽs est. Veneta autem ibi mendosa sunt.

פַּגְרָא *Destructio*, Talm. אַגְרָא וּפַגְרָא Merces & destructio, Metzia fol.69.2. Qui conducit aliquid pro mercede, & suâ culpâ vastetur, debet dare, & אגרא mercedem conductionis, & פגרא pretium destructionis sive damni illati.

פגור *Idem:* קֳדָם פְּגוּר טַעֲוָתְכוֹן Ante cadavera idolorum vestrorum, Hebr. גִּלּוּלֵיכֶם Ezech. vers.4. בִּפְגוּר תַּרְעִין In destructione portarum, Jesa.24.12.

מִפְגְּרוּת *Destructio:* וַאֲרַע מַפְגְּרוּתִיךְ Et terra destructionis tuæ, Jesa.49.19.

פגש Citatur hinc exemplum ex Targum Hieros. pro *Impinguari*, ex Deut.32.15. id hodiè in nostris libris non extat.

פְּגוּשׁוֹת *Sagittæ latæ*, Talm. בית החצים ובית הפגושות Theca sagittarum & telorum, Kelim cap.16. Glossa, חצים רחבים. Quidam legunt הפגיונות Pugionum.

* פגר פרא פר Vide infrà in פגר.

פדג פִּדְגּוֹגָא *Pædagogus, nutritius puerorum. Græcum est* παιδαγωγός: הֵיכְמָא דְטָעֵין פַּדְגּוֹגָא לְיַנּוּקָא Sicut portat pædagogus puerum, Hebr. הָאֹמֵן, Num.11.12. Elias interpretatur German. ein Zuchtmeister. *Fœmininum*, וּמִיתַת דְבוֹרָא פִּדְגּוֹגְתָא דְרִבְקָה Et mortua est Debora pædagoga, id est, nutritia Rebeccæ, Hebr. מֵינֶקֶת Genes.35.v.8. in Jon. Hinc corrigendum in eodem Jonathane פַּדְגּוּוְתָהּ, quod legendum פִּדְגּוֹגְתָהּ Nutritia ejus, Heb. מֵנִקְתָּהּ Gen.24.59. R.Salomon Nah.3.8. אמון לשון פדגוג הוא Amon significat Pædagogum, nutritium. *Apud Rabbinos*, משל למלך שהיה לו בן ועשה לו פדגוג Simile est regi cui erat filius, & dedit ei pædagogum.

פּוֹדַגְרָא *Podagra, morbus pedum.* De rege Asa legitur, quòd senex ægrotaverit ex pedibus, 1.Reg.15.v.23. Talmudici de eo scribunt, שאחזתהו פודגרא quòd comprehenderit eum podagra, Sanhedr. fol.48.2. Sota fol.10.1. *Apud Rabbinos*, שלשה מביאין לידי פודגרא מנעל רחוק וסטה קצרה ותשמיש ביותר *Tria adducunt in potestatem podagræ, calceus angustus, lectus brevior, & Venus immodica.*

פּוֹדַגְרוּס · פודגרים ποδαγρός, *Podagrosus:* עלובה מדינתא דאסיא פודגרוס *Afflicta est civitas, cujus medicus est podagrosus*, Vajikra rab.sect.5.

פדה *Redimere*, Hebr. cum aliis derivatis, quæ sunt in Lexicis Hebraicis.

פדיון *Redemptio:* פִּדְיוֹן הַבֵּן *Redemptio filii, scilic. primogeniti.* Hic, ut omne aliud primogenitum, sacerdotis erat, Numer.18.15. Filium primogenitum pater à sacerdote redimebat, & etiamnum hodie redimit, dâtis quinque siclis sacris, Numer.18.16. Siclus sacer valebat quatuor dinarim sive denarios. Dinar erat drachma argenti, & quatuor dinarim sive denarii drachmales, constituebant semiunciam, id est, dimidium talerum Imperialem. Redemptio ergo filii primogeniti fit duobus Imperialibus taleris cum dimidio. Poterant dari integri vel solidi sicli quinque, aut pro eis viginti denarii drachmales.

Si daret pater ſiclum aureum, ſa-
debat patri quinque ſiclos argenteos.
aureus valebat viginti quinque ſi-
genteos. Vide R. Salom. in gloſſa Tal-
in Metzia fol. 44. 2. Tempus redem-
finitur menſis, Numer. 18.16. Menſis
triginta diebus. Ergo trigeſimo pri-
nativitate, ſtatim fiebat & fit redem-
ſte dies incidat in ſabbathum, redem-
ertur in diem ſequentem. Si filius mo-
te trigeſimum diem, pater non tenetur
tium redemptionis ſacerdoti. Si pater
r ante redemptionis diem, mater eum
non poteſt, ſed filio appenditur ſche-
imonium, quòd nondum eſt redem-
filius annos pubertatis ingrediens, re-
ſum. Filius primogenitus dicitur is,
e & matrè eſt primogenitus: ſecus,
genitus eſt, nec redemptione opus
cerdotes & Levitæ immunes ſunt à
ione. Gemellorum primus, cenſetur
nitus. Si gemellorum primus caput
erat, & poſtea retrahat, ac moriatur,
feliciter prodeat & naſcatur, is jus pri-
turæ non ſubit. Illud enim primoge-
nen habet, quod uterum primò ape-
&c. Vide Jore dea ſect. 30. 5. Tal. Bechor.
folio 49. & ſeqq. Majemonem par. 3. fo-
6.

פַּדְחָה *Frons:* עַל פַּדְחַת דְּבֵית אַפּוֹי Eritq́ue
ſuper frontem faciei ejus, Exod. 28.39. in
hane: וִיהֵי עַל פַּדְחָתָא תְּדִירָא Eritq́ue ſuper
jugiter, ibid. R. Salomon Eccleſ. 12. 2.
Tantiſper dum obtenebreſcit ſol: זו פדחת
שהיא מאירה ומצהבת Iſta eſt frons, quæ
& nitet in homine juvene, at quando
ſeneſcit, היא מעלת קמטין ipſa contrahit ru-
פדחת קמט Frons rugoſa.

פַּדָּן *Par, jugum:* וּנְסֵיב פַּדַּן תּוֹרַיָּא Et accepit par
boum, Heb. צֶמֶד בָּקָר 1. Sam. 11.7. 1. Reg. 19.
מַהֲלַךְ פַּדַּן תּוֹרַיָּא בְּחַקְלָא Iter jugi boum in a-
1. Sam. 14. v. 14. כְּמֵיסַר פַּדְּנָא עַל תַּרְתֵּין עוֹלְתֵיהּ
ligatur jugum boum ad duos ſulcos ſuos,
10. אִכָּר וּפַדְּנֵיהּ Agricolam & par boum
Jerem. 51.23. *Plurale,* בִּתְרֵין עֲשַׂר פַּדְּנִין דְּתוֹרָא
duodecim jugis boum, 1. Reg. 19.19. מְאָה
פַּדְּנִין Quingenta juga boum, Job. 1.3.

Ligo, onis, vel vomer: וְיַת סִכַּת פַּדְּנֵיהּ Et pa-
ligonis ſui, Hebr. אתו 1. Sam. 13.20. In-
Latinus in Regiis reddit, *Jugi ſui. Plur.*
ולסכת Et ad paxillum ligonū, 1. Sam. 13.21.
פדנין פרס Vide in פטם.

Vulnerare: Targ. מְחָהִי וּפְרָעֵיהּ Percuſsit
eum & vulneravit eum, Hebr. וּפָצֹעַ
1. Reg. 20. 37. Sic citat Elias, ſic etiam habent
Regia. Veneta וּפְרָעִיהּ, quod mendoſum eſt.
Apud Talmudicos, דפרע ליה לחבריה Qui vulne-
raſſet proximum ſuum, Sanhedrin fol. 109. 2.
אתרמי התם פרעוהי Pervenit eò, & vulnerarunt
eum, ibid. *Irregulariter ſic dicitur, quaſi à* פרה,
*ſed uſitatum fuit Babyloniis, literas gutturales ab-
ſorbere, vel in leniores literas convertere. Analo-
gum eſſet* פְּרָעוּהִי. Sic mox ibid. פרעיה איהו לדיינא
Vulneravit ipſemet judicem iſtum, pro פרעיה.

פִּרְעָא · פָּרְעָא *Vulnus,* Targ. פִּרְעָא חֲלַף פִּרְעָא Vul-
nus pro vulnere, Hebr. פֶּצַע Exod. 21. v. 25. Jo-
nathan פּוֹרְעָא. *Plurale,* שׁוּחְנֵי וּפוֹרְעָנָא Ulcera &
vulnera, Hebr. חַבֻּרוֹת פֶּצַע Proverb. 20. 30. Ve-
neta hîc mendoſa ſunt: שַׁפִּירָן אִנּוּן פּוּרְעָתֵיהּ דְּרַחֲמָא
Pulchra ſunt vulnera amici, id eſt, ab amico in-
flicta, Hebr. פצעי Prov. 27.6. *Apud Talmudicos,*
פרעתא סכנתא היא ומחללין עליה את השבת Vulnus
periculoſum eſt, & violant propter illud ſabba-
thum, Avoda ſara fol. 28. 1. Nempe obligant il-
lud ad ſiſtendum ſanguinem, ne eo exhauſto,
vita abeat.

פַּרְיָא *Malleus:* הֵיךְ פַּרְיָא וְסֵיפָא וְגִירָא שְׁנִינָא Sicut
malleus & gladius & ſagitta acuta, Hebr. מֵפִיץ
Prov. 25.28.

פדר פּוּרְיָא פִּרְיָא · פִּרְדָא *Marmor, tabula marmo-
rea:* כגון ששרפו לגבי פירדא Veluti quod
comburunt vel accendunt ſuper lapide mar-
moreo, Talm. Nidda fol. 28. 1. Gloſſa, אבן שיש
Lapis marmoris. In Aruch aliter explicatur.

פַּרְדָּנִית *Vagatrix, Diſcurſitans fœmina.* In Me-
draſch Tanchuma, ſect. וישב legitur: לא בראה
מן הרגל שלא תהא פרדנית עמדת לאה והיתה פרדנית
שנ׳ ותצא לאה וכן ותצא דינה id eſt, Non creavit
eam (Evam) ex pede Adami, ne fieret vagatrix.
Fuit Lea, & facta eſt vagatrix, ſicut dicitur, Et
egreſſa eſt Lea, Geneſ. 30.16. Item, Et egreſſa
eſt Dina, Geneſ. 34.1. Sic in ſect. וישלח fol. 14.
col. 4. Pro פרדנית legitur in Bereſchith rabba
ſect. 18. פַּרְסָנִית, qui locus citatur in Jalkut Ge-
neſ. 2. & legitur פּוּרְסָנִית. Convenientiùs pro
פרדנית legi poſsit פַּרְדָּנִית à פרד Separare ſe, quaſi
Separatrix, ſeparans ſe à domo ſua & hinc inde
diſcurſitans.

Baal Aruch citat hîc etiam ex Medr. Thren. cap. 2.
אף הוא פרדרת ליה ואמר חמיתיה ראביל בישרא v. 10.
וארנבתא. *In meo exemplari legitur pro eo* מפרת,
& mox iterum מפרתין. *Aruch non explicat: ſed
Gloſſa,* מְגַנֶּה וּמְהַתֵּל *Ignominiâ afficiebat & irride-
bat eum.*

פֻּרְה *Os oris. Hoc nomen in Targum inuſita-
tum eſt: dicitur autem pro eo* פום, *ut infrà
videre eſt. Apud Rabbinos & Talmudicos,* לְהַתִּיר
פת של מעלה *Ad laxandum os ſuperius, ſc. ad lo-*

quendum:

עורקמא *Lacus, Palus, palustris locus*: אזיל כאורחא מטא לעורקבא דמיא אתא ההוא גברא ארכביה וקא מעבר ליה Iter fecit, & pervenit ad paludem aquarum. Tunc vir iste assumpsit eum in humeros suos, & traduxit eum, scil. per paludes, Megilla fol.28. col.2. יומא חד הוו קאזלי כאורחא מטו לעורקבא דמיא ארכביה לר' יוחנן אכתפיה וקא מעבר ליה Quodam die faciebant iter, & pervenerunt ad paludes aquarum, suscepit Rabbi Johannem in humeros suos, & traduxit eum, Kiddußchin fol.71.2.

עַרְקוּם *Osiculum quoddam articulos membrorum conjungens.* In Gemara: דעילוי עַרקוּמָא. Glossa, עצם קטון המחבר את הפרקים Os parvum conjungens nodellos membrorum, Cholin fol.76.1.

* מערער · ערער · ערר Vide suprà in עור.

עַשׁ *Arcturus, Ursa major, Plaustrum, Sydus septem stellarum*: דְעָבַד עָשׁ Qui fecit arcturum, Jobi 9.9. Sic Hebraicè. *Apud Talmudicos*, מאי עש אמר רב יהודה יותא מאי יותא אמרו לה זנב טלה ואמרו לה רישא דעגלא Quid est עש? dixit Raf Jehuda, יותא. Quid est יותא? dicebant ipsi, Cauda arietis. Alii dicebant ipsi, Caput tauri. Stellæ vicinæ sunt: etenim sunt aries, taurus, gemini, &c. Berach. fol.58.2.

Secundò עָשׁ *Tinea, Vestium vermis*: וּכְעָשָׁא אָכִיל לֵיהּ Et sicut tinea corrodit illud, Hebr. עָשׁ יֹאכְלֵם, Jesa.50.9. אֲרֵי כִלְבוּשָׁא דאָכִיל לֵיהּ עָשָׁא Nam sicut vestis est, quam absumit tinea, Jesa.51.v.8. כְּעָשָׁא לְדְבֵית אֶפְרַיִם Sicut tinea domui Ephraim, Hos.5.12. Hebræi deducunt ab עָשַׁשׁ.

עֲשַׂב עֲשַׂב *Herba tenera, semen producens*: כְּעִשְׂבָּא חַקְלָא Sicut herba agrorum, כְּעִשַׂב אִגְרַיָא Sicut herba tectorum, 2.Reg.19.26. עִשְׂבָּא לִבְעִירֵי Herbam jumentis, Psal.104.14. וַאֲכַל כָּל עִסְבָּא דְאַרְעָא Et absumpsit omnē herbam agri, Exod. 10.v.15. הֵיךְ עִסְבָּא דְחַקְלָא Sicut herba agri, Job.5. v.25. וְאִתְכְּנִישׁ עִסְבָּא דְטוּרֵי Et collecta est herba montium, Prov.27.25. *Scribitur & cum* ס.

Apud Talmudicos: בני הארם רומים לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלין *Filii hominum similes sunt herbis agri: hæ florent, illæ marcescunt*, Erubhin fol.54.1. Ita dicitur Ecclesiastici cap.14.18. *Ut foliorum in condensa arbore virentium, alia decidunt, alia nascuntur: ita quod carne sanguineq́ procreatur, aliud obit, aliud gignitur.*

עֲשָׂה *Facere, Efficere, Conficere: Parare, Apparare; latè sumitur*: עָשְׂתָה צִפָּרְנֶיהָ Fecit ungues suos, id est, Præcidit eos, ex Deut.21.12. vel תְּרַבִּי Alet, crescere sinet, ut habet Targum. *Rabbini sæpè* ה *in* א *convertunt, ex imitatione Chaldæorum.*

עֲשֵׂה *Fac.* Hinc apud Rabbinos, מִצְוֹת עֲשֵׂה *Præcepta fac*, id est, *quæ jubent aliquid facere, Præcepta jubentia, affirmantia*: מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה *Præcepta Non facies*, id est, *Prohibentia, negativa*. Horum præceptorum in universum sunt sexcenta tredecim, quorum symbolum est תַּרְיַ״ג, continens per numeros literarum 613. Jubentium sive Affirmantium sunt רמ״ח 248. quot membra dicunt esse corporis humani, & Prohibentium sunt שס״ה, id est, 365. quot dies sunt in anno. Itaque si unumquodque membrum suum præceptum faciat & servet quotidiè, & homo quotidiè ab uno prohibitivo abstineat, sic tota Lex Mosis, quæ in hæc præcepta distinguitur, anni spacio benè præstita & conservata fuerit.

עֲשִׂיָּה *Factio, Effectio, Operatio*: עֲשִׂיַּת הַדָּבָר Effectio rei.

מַעֲשֶׂה *Opus, Factum, Effectum, Res gesta, Historia rei gestæ vel facti, Praxis*: ספר מעשה Liber historicus rerum gestarum: מעשה היה Res gesta, historia, Factum fuit vel accidit: מַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ Accidit in Rege quopiam: vel, Exemplum habemus in Rege, &c.

מַעֲשִׂי *Practicus*: שכל מעשי Intellectus practicus. *Fœmininum*, מַעֲשִׂית, Cujus oppositum עִיּוּנִית Theorica, Speculativa: מצות מַעֲשִׂיּוֹת Præcepta practica, quæ in opere & praxi consistunt, quibus opponuntur מִצְוֹת שִׂכְלִיּוֹת Præcepta intellectualia, quæ in animo & intellectu consistunt & præstantur.

עֲשַׁן *Roborari, Confirmari. Usus ejus tantum est in Jobo, Psal. & Prov. pro Hebr.* עָזַז *& ejus derivatis. Futurum*, דִמְסַבַּר בֶּאֱלָהָא נִעֲשַׁן Qui confidit in Domino, roborabitur, Hebr. יְשֻׂגָּב Exaltabitur, Proverb.29.25. *Ithpahel, Præteritum*, אִתְעַשַּׁן בְּמָמוֹנֵהּ Fortis factus est in opulentia sua, Psalm.52.9. in Regiis. *Imperativus*, אִתְעַשַּׁן אֱלָהָא Roborare, Robora te, Fortis esto Deus, Hebr. עוּזָּה, Psal.68.29. *Futurum*, לָא יִתְעַשַּׁן בַּר נָשׁ Non roboret se homo, Hebr. אַל יָעֹז, Psal.9.20. *Aphel, Præteritum*, כַּד אַעְשֵׁין מַעְיָנֵי תְהוֹמָא Quando roboravit fontes abyssi, Hebr. בַּעֲזוֹז In roborando, Prov.8.28. *Futur.* תַּעְשֵׁן יְדָךְ Roborabis manum tuam, Psal.89.14.

עֻשְׁנָא *Robur, Fortitudo, Firmitas*: אִיקָר וְעֻשְׁנָא Gloriā & fortitudinem, Heb. כָּבוֹד וָעֹז, Psal.29.1. בְּקוּשְׁטָא עֻשְׁנָא In veritate roboris, Psalm.61.4. in quibus duobus locis Regia habent עֻשְׁנָא. *Plur. construct.* עֻשׁוֹנֵי דְמַיָּא Robora aquarum, id est, vires, moles graves, Prov.8.24.

עֻשְׁנָא · עוֹשֶׁן *Idem*: בְּצַוְּארֵיהּ יְבִית עֻשְׁנָא In collo ejus manebit fortitudo, Jobi 41.13. וְעֻשְׁנָא דְמַלְכָּא Et fortitudo regis, Psal.99.4. מַגְדְּלָא דְעֻשְׁנָא Turris fortitudinis, Hebr. מִגְדַּל עֹז, Proverb.18.10. עוּשְׁנָא דְתוּקְפָךְ Robur iræ tuæ, Psalm.90.11. *Cum Affixis*,

...fixis, דְּלָא שַׁוִּי בְּמֵימְרָא דַיְיָ עֻשְׁנֵיהּ Qui non posuit verbum Domini fortitudinem suam, Psal.52.9. מַלַּח דַּעֲתִירָא קִרְיָתָא דְעֻשְׁנֵיהּ Substātia divitis urbs roboris ejus, Prov.18.11. Sic, קִנְיָנָא דַּעֲתִירָא כַּרְכָּא דְעֻשְׁנֵיהּ Idem, Prov.10.15. פַּקֵּיד יְיָ עֻשְׁנָךְ Præcipe Domine fortitudinem tuam, Psal.68 29. בְּעֻשְׁנָךְ יִמְלוֹךְ מַלְכָּא In fortitudine tua regnabit rex, Psal. 21.v.2. יְיָ עֻשְׁנִי וּתְרִיסִי Dominus fortitudo mea & clypeus meus, Psalm.28.7. שַׁבָּחוּ קֳדָם יְיָ עֻשְׁנָנָא Laudes dicite corám Deo fortitudine nostra, Psal.81.2.

מַעְשְׁנָא *Idem:* מַעְשְׁנָא לִתְמִימֵי אָרְחֵיהּ דֶּאֱלָהָא Roburrectis est via Dei, Hebr. מָעוֹז, Prov.10.29.

עֲשִׁין *Fortis, Robustus:* יְיָ עֲשִׁין וְגִבָּר Dominus fortis & potens, Psalm.24.8. עֲשִׁין בְּמָמוֹנֵיהּ Fortis in divitiis suis, Psal.52.9. חֲמַר עֲשִׁין Vinum forte, Psal.75.9. *Plural. masc.* אֲרוּם עֲשִׁינִין הִנּוּן Quia potentes sunt, Psal.18.v.18. וַעֲשִׁינֵי רָהֲטִין בָּתַר עוּתְרָא Et fortes currunt post divitias, Hebr. עָרִיצִים, Proverb.18.16. *Plurale fœmin.* רָמָתָא עֲשִׁינָתָא Collium fortium, Prov.9.3. וַעֲתִירָא נְמַלֵּל עֲשִׁינָתָא Et dives respondebit fortia, id est, dura, Prov.18.23.

Secundò עָשַׁן *Fumare, Perfumare, Fumum facere vel excitare:* מעשנין עד ראש השנה Fumum faciunt (sub arboribus) usque ad initium anni, scil. ad necandos vermes in arboribus, Schebiith cap.2. מעשנין עלינו בית Perfumant contra nos domum, in fumum conjiciunt, incendunt, Jevam. fol.115.col.1. מעשנין את הבגדים Perfumant vestes, המטה lectum, החדר conclave.

מְעוּשָּׁן *Perfumatum, Fumo induratum vel exsiccatum:* לא מתוק ולא מעושן ולא מבושל Non dulce, nec fumo exsiccatum, neque coctum, Menach. cap.8. *Fœm.* המעושנת Perfumata, Cholin cap.4. in Mischna.

עשף עוּשְׁפָּא · עוּשַׁף · עוּשְׁפָּא *Rutrum, Sarculus. Cum Aff.* בּוּלְבֵּיהּ וְיַת עוּשְׁפֵיהּ Securim suam & rutrum suum, Hebr. מַחֲרַשְׁתּוֹ, 1.Sam.13.20. Vide hic Comment. R.Davidis. *Plurale,* לְעוּשְׁפַיָּא In rutra, ibid.vers.21. Apud Talmudicos, *Oculus securis, Caput instrumenti latum & obtusum, percussioni serviens:* קרדום שניטל עושפו Securis cujus ablatus est oculus, sive pars lata aciei opposita, ad percutiendum apta, Kelim cap.13.

עֲשַׁק *Opprimere, per vim vel per fraudem, Defraudare, Per vim vel oppressionem detinere. Præteritum,* אֲרֵי עֲשַׁק עֻשְׁקָא Quùm oppresserit oppressione, Hebr. עָשַׁק, & sic deinceps pro hoc Verbo usurpatur, Ezech.18 v.18. אוֹ עֲשַׁק יַת חַבְרֵיהּ Aut oppresserit socium suum, Levit.5.21. אוֹ יַת עוּשְׁקָא דִּי עֲשַׁק Aut oppressionem quâ oppressit, ibid. v.24. לָא עֲשַׁקְתָּנָא Non oppressisti nos, 1.Sam.12.4. וְיַת מַן עֲשַׁקִית Aut quam oppressi, 1.Sam.12.3. עֲשַׁקוּ עוּשְׁקָא Opprimunt oppressione, Ezech.22.29. *Participium,* דַּעֲשֵׁק לְמִסְכְּנָא Qui opprimit pauperem, Prov.14.v.31. דַּעֲשִׁיק לְמִסְכְּנֵי Qui opprimit pauperes, Proverb.28.3. *Plurale,* וְעָשְׁקִין גְּבַר וּבֵיתֵיהּ Et opprimūt virum & domum ejus, Mich.2.v.2. דְּעָשְׁקִין מִסְכְּנַיָּא Qui opprimunt pauperes, Amos 4.1. *Particip. Præter. sive Pass.* עֲשִׁיק וַאֲנִיס Oppressus & direptus, Deuter.28.29. *Futurum,* לָא תַעֲשׁוֹק אֲגִירָא Non opprimes mercenarium, Deut.24.14. לָא תַעֲשׁוֹק יַת חַבְרָךְ Non opprimes proximum tuum, Levit.19.13.

עוּשְׁקָא · עוּשַׁק *Oppressio, ut ad Præterit.* אִתְרְחַקִי מֵעוּשְׁקָא Procul amove te ab oppressione, Jesa. 54.14. *Cum Aff.* סַגִּיאָן עֲשָׁקוֹי Plurimæ sunt oppressiones ejus, Prov.28.16.

עֲשִׁיק *Defraudator, Perversus,* נלוז Hebr. Proverb.14.2.

עֲשִׁיק *Pretiosum, Carum, Pretii magni:* עֲשִׁיק לְגַבָּךְ וּשְׁוֵי לְכַרְסָךְ *Pretiosum dorso tuo, & vile ventri tuo,* scil. applica vel subministra, Metzia fol.52.col.1. *Proverbialis sententia est,* quâ monere voluerunt, plus impendendum esse in vestitum, quàm in victum. Vestitus enim non tantùm necessario corporis tegumento, & munimento adversus tempestates servit, sed & ejusdem honestamentum est, quod publicum subit testimonium, & plurium judicium. Victus autem corporis tantùm est alimentum, quod si excedat, fit nocumentum. Glossator Talmudicus inquit: *Quæ necessaria sunt ad corpus tegendum & vestiendum, ea* קנה ביוקר *comparato tibi pretiosius: ad victum autem* בשווי, *quantum æquum est, neque nimium.* Item, עשיק לשון יוקר הוא, id est, עשיק *Pretiosum & carum significat.* Sic alibi in Gemara, עשיק עפרא Pretiosa est terra ista, sive, pulvis iste albus, Metzia folio 74.1. Glossa, יקר ואינו מצוי *Pretiosus neq; facilis inventu.* Mercerus legit in Imperativo; עֲשִׁיק בַּוי *Oppressionem quandam fac facultatibus tuis, carius emendo vestitum: at æquum dispone ad victum:* עשיק עסקך ברומנא Pretiosum erit opus tuum instar malogranati, Berach. fol.56.1.

עֲשַׁר *Divitem esse,* Hebr. הֶעֱשִׁיר *Idem:* Item, *Divitem facere, Ditare.*

עֲשִׁירוּת · עֹשֶׁר *Divitiæ, Rabb.* אין עניות במקום עשירות *Non est paupertas in loco divitiarum:* דעת בלי עושר ברגלים בלא מנעלים *Scientia sine divitiis, est instar pedum sine calceis: Et divitiæ sine scientia, sunt instar calceorum sine pedibus,* Mischar happen. folio 24 2.

עָשִׁיר *Dives* · איזהו עשיר המשמח בחלקו *Quisnam est dives? qui gaudet in portione suâ, qui sorte suâ est contentus,* Ben Soma in Avoth cap.4.

עַשַּׂר *Decimare, Decimas dare. Infinitiv.* עַשָּׂרָא תְּעַשַּׂר יַת כָּל עֲלַלַת זַרְעָךְ Decimando decimabis omnem proventum seminis tui, Deut.14. vers.22.

vers.22. ארי תשיצי לעשרא Quum absolveris decimare, Deuter.26.12. Apud Rabbinos ... Paranomasiam; עשר בשביל שתתעשר Decimato ut dives fias. Qui libenter dat Deo decimas, ei liberalius Deus benedicit.

עשר · עשרא · עשרי · עשרתי Decem, & quandoque, D... nius. Ex Hebræis formis עשרת · עשרה nata fuit: עשר זמנין Decem temporibus, Hebr. עשרת מונים, Genes.31 7.41. ועשר אתנן Et decem asinas, Genes. 45.23. עשר נשין Decem mulieres, Levit.26.v.26. עשרא masculinum, & respondet Hebræo עשרה, aliusq; formis: ויהב ליה חד מן עשרא כבולא Et dedit ipsi unam partem de decem ab omnibus, Genes.14.20. ... est, מעשר decimam. Sic Exod.16 36. ubi ... Hebr. עשרית Decima pars ponitur: יסב חד מן עשרא Accipiet unam ex decem, id est, dec..., 1.Sam.8.v.15. עשרא אלפין Decē millia, 2.Sam.18.3. בעשרא לירחא ... בעשר להדש הדין In decimo mensis hujus, Hebr. Exod.12.v.3. מעשר בנין Pra... Hebr. מעשרה בנים masculinè, 1.Sam.1.8. וחד עשר כוכביא Et undecim stellæ, Genes.37.9. מהלך חד עשר יומין Iter undecim dierum, Deuter.1.2. חד עשרי יריען Undecim cortinas, Exod.26.v.7. חדא עשרי שנין Undecimo anno, Hebr. אחת עשרה, 2.Reg.9.29. בתרי עשר פדנין תוריא In duodecim juga boum, 1.Reg.19.19. ותרתא עשרי שנין Et duodecim anni, Genes.5.8. & 14.4. תלת עשרי Tredecim, Gen.14.v.4. ארבע עשרי Quatuordecim, Gen.14.5. & 31.41. חמש עשרי Quindecim, Genes.5.10. שתא עשר נפשן Sedecim animæ, Genes. 46.18. שבע עשרי Septemdecim, Genes.47.28. תמני עשרי Octodecim, Judic.3.v.14. תשע עשרי Novendecim, Genes.11.v.25. עשרין Viginti, Genes.31.41. &c. בנבלא דעשרתי נימין In nablio decem chordarum, Psal.33.2. על פום כנורא דעשרתי נימין In ore citharæ decem chordarum, Psal.92.4. כל קבל עשרתי אחוהי Coram decem fratribus suis, Eccles.7.20. in Venetis.

עשרתא Deni, Denæ classes hominum: ורבני עשרתא Et præfecti denis, Magistri denorum, Decuriones, Exod.18.21.25.

עשירי · עשיראה Decimus: עד ירחא עשיראה Usq; ad mensem decimum, Hebr. עשירי, Genes.8.5. אף דרא עשיראה Etiam generatio decima, Deuter.23.v.3. Fœminin. בשתא עשירתא In anno decimo, Jerem.32.1.

עשרון · עשרונא Decima pars: עשרונא סולתא Decima pars similæ, Exod.29.v.40. מנחתא סלתא עשרונא Pro oblatione similæ decima, Num.15.4. Plurale, תרין עשרונין סלתא Duas decimas similæ, Numer.15.6. תלתא עשרונין Tres decimas, ibid. vers.9.

עשורית Idem: Plurale, עשוריתא Decimæ partes.

עשור Decimatio, De... De... pars facultatum, Ketubh.fol. ...

מעשר · מעשרא Decima, Decimæ מעשר ארעא Et omnis decima terræ, Levit.27.30. עבורך ... Decimam frumenti tui, Deut.14.22. מעשר עללתך Omnes decimas frugum tuarum, D... 26.v.12. ארי תסבון מבני ישראל ית מעשרא Cum a... ceperitis à filiis Israël decimas, Numer.18.2... מעשרא מן מעשרא Decimam de decima, ibid. ... Affixis, ממעשריה De decima sua, Levit.27. Plural. מכל מעשרתיכון Ab omnibus decimis ... stris, Numer.18.28. Rab. מעשרות סייג לעושר ... cimæ sunt sepes divitiarum, si scil. diligenter ... tur, Avos cap.3. מעשר ראשון Decima prima, ... Levitis dabatur: מעשר שני Decima secun... Levitæ de decimis sibi oblatis dabant, & co... mebantur Hierosolymæ: מעשר עני Decima ... peris. De his sunt duo integri Tractatus ... dici. Præter eos consule etiam de Decim... Majemon. in Parte tertiâ, Schylchan Aruch ... re Dea folio 98. &c. Josephum Scaligerum ... diatriba de Decimis in Lege Dei, Sixt... Amamam de Decimis Mosaicis, Baal Aru... in עשר.

עשש עששית Lucerna: נהירין כעששית Luc... splendentes sunt ut lucerna, Cant. ... in Targ. Apud Talmudicos, ... שהיה דולקת והולכת כל היום Lucerna quæ ardet & proc... toto die, Berach. fol.53. col.1. Glossa, ... נטרנא Lanterna. Item, ... צואה בעששית מותר לקרות ק״ש כנגדה Stercus si sit in lucerna, licitum est le... lectionem Audi Israël &c. è regione ejus, ... rach. fol.25. col.2. Sacra non sunt tracta... loco sordido, aut ubi sordes sunt in conspectu. Tamen si sint sordes in lucerna, licitum est legere lectionem ex Deuter.6. Audi Israël, Dominus Deus tuus, Dominus unus est, &c. Nam parie... lucernæ, sive ex vitro, sive ex cornu, distingui... sordes ab homine, ut lectionem vel preces n... impediant: ראינוהו בעבים ראינוהו בעששית Vidi eam (scil. Lunam) per nubes, vidimus eam per lucernam, Rosch haschana fol.24. col.1. עששית הדולקת משנה לשנה Lucerna ardens de anno in annum, R. Saadia Dan.5.5. נר הקבוע באמצע עששית Candela fixa in medio lucernæ. Mercerus in Thesauro Pagnini ad Rad. עשת scribit: עששית Hebræi Perspicillum chalybeum vocant, vel quodvis corpus diaphanes.

עששות Laminæ, Massæ: ... בתו טעונה סבל ובעששיות Jumentum ejus si oneratum sit tab... aut laminis, Schab. fol. 154. 2. עששיות של ברזל Laminæ ferri, ... fol.16.1. Joma fol.34 2. ... של זכוכית Vitri, apud Rabbinos. Hujus significati p... tiam esse עששית. Vide & mox in עשת.

עֲשַׁת *Cogitare. Præteritum,* עֲשִׁית וּמַלְכָּא Et rex cogitabat, Dan.6.3. *Ithpahel, Præter.* אִתְעֲשַׁתְּתּוּן [illegible] Cogitastis vobis, Hebr. חֲרַשְׁתֶּם, [illegible] 10.13. Vide & Jesa.33.11. *Participium,* וּבְלִבְּהוֹן מִתְעַשְּׁתִין [illegible] Et in corde suo cogitant rapinam, [illegible] מִתְעַשְּׁתִין לְחַבָּלָא Cogitant perdere, Jere. [illegible] *Hebraicè,* אוּלַי יִתְעַשֵּׁת Fortasse cogitabit Deus, Jon.1.6.

עֶשְׁתּוֹן *Cogitationes. Scribitur & promiscuè* [illegible] *reck, quod pravum:* עֲלַי חַשִּׁיבוּ עֶשְׁתּוֹנִין בִּישִׁין [illegible] a me cogitarunt cogitationes malas, Jere. [illegible] *Construct.* עֶשְׁתּוֹנֵיהוֹן עֶשְׁתּוֹנֵי אוֹנָס Cogitationes [illegible] sorum sunt cogitationes rapinæ, Hebr. [illegible], Jesa.59.7. & 41.29. *Cum Affixis,* אֲבַדוּ [illegible] Perierunt cogitationes ejus, Jesa.40.8. [illegible] וּגְבַר אֱנָס Et vir direptor (relinquat) cogitationes suas, Jesa.55.7. בָּתַר עֶשְׁתּוֹנֵיהוֹן Post cogitationes suas, Jesa.65.2. בָּתַר עֶשְׁתּוֹנָנָא נְהָךְ Post cogitationes nostras ambulabimus, Jerem.18. vers.12.

עֶשֶׁת *Lamina, Massa, Tal.* הָעוֹשֶׂה כֵּלִים מִן הָעֶשֶׁת [illegible] ns vasa ex laminis ferreis, Kelim capite 11. [illegible] ssa, חתיכת של ברזל Frustum ferri. Item, מנורה [illegible] היתה באה מן העשת מן [illegible] Candelabrum quod [illegible] erit ex lamina sive massa ferrea, ex argento, &c. Menach. fol.28. col.2. *Significatio deducta ex Hebræo* בַּרְזֶל עָשׁוֹת *Ferrum nitidum,* Ezech. 27.v.19.

עַשְׁתְּרוֹת *Asteroth, nomen proprium urbis in [illegible] teris celebris, Deuteron.1. Josue 9. & 13.* Sita fuit inter duos altissimos montes, cujus extrema cacumina referebant cornua, unde etiam dicta fuit עַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם *Asteroth duorum cornuum,* Genes.14. teste R.Salom. in Talmud. A' montium altitudine non habebat multum splendoris & lucis à sole, unde prisci Talmudici disputarunt de jure Tabernaculorum, quæ Judæi ibi fecerunt in festo scenopegiæ, & ab aliis tabernaculis aliquid diversi habebant, ob defectum lucis & umbrositatem continuam istius vallis, in Tractatu de סוכה Succa, sive Scæna, cap.1. in principio. Hinc intelligitur, quod alii scribunt in Lexicis, עַשְׁתֹּרֶת *esse nomen loci, ubi Sol non oritur, nec splendet.* In istis montanis etiam gigantes fuerunt, ut liquet ex Genesi.

עתר *Ithpahel,* אִתְעֲתַּר *Stare, Consistere, Se sistere. Respondet sic Hebræo* נִצַּב *, in Niphal & Hithpahel.* Item, *Paratum, Præparatum esse. Futurum, Venturum esse ut sit vel fiat. Præteritum,* וְאִתְעֲתַּר מַלְאָכָא דַיְיָ בְּאוֹרְחָא Et stabat Angelus Domini in via, Num.22.22. אִתְעֲתַּר עַל יַד יְמִינֵיהּ Constitutus fuit, stetit ad manũ dexteram ejus, Thr. 2.v.4. *Fœmininum,* וְאִתְעֲתַרַת אֲחָתֵיהּ Et stabat soror ejus, Exod.2.4. דְּאִתְעֲתַּדַת לְמֵהֱוֵי נָפְלָא עֲלֵיהוֹן Quod paratum vel futurum est ad essendum cadens super eos, id est, quod ruiturum est super eos uno momento, Eccles.9.12. אִתְּתָא דְאִתְעֲתָּרַת עִמָּךְ הָכָא Mulier quæ stat tecum hîc ad orãdum, 1.Sam.1.26. אִתְעֲתַּרְתָּא לְטוּרַיָּא תּוּקְפָא Stitisti te mõtibus robur, Hebr. הֶעֱמַדְתָּה, Psalm.30.8. וְאִתְעֲתַרוּ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא Et steterunt in tabernaculo conventus, Deut.31.14. וְאִתְעֲתַרוּ בִּשְׁפוֹלֵי טוּרָא Et steterunt in declivitate mõtis, Exod.19.17. דְּאִתְעֲתַרוּ לְצַדִּיקַיָּא Quæ patata sunt justis in horto Eden sive voluptatis, Cantic.8.v.2. דִּי אִתְעֲתַרוּ לִיגוּרִין Quæ parata erant in acervos, Jobi 15.28. *Participium plural.* וּמִתְעַתְּרִין גְּבַר בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהּ Et stabant quisque in ostio tabernaculi sui, Exod.33.v.8. *Infinitivus,* מִלְּאִתְעֲתָרָא קֳדָם רִבּוֹן כָּל אַרְעָא A` consistendo coram Domino totius terræ, Zach.6.5. *Imperat.* אִתְעֲתַר הָכָא עַל עֲלָתָךְ Consiste hîc juxta holocaustum tuum, Numer.23.3. al.7. וְאִתְעֲתַר קֳדָם פַּרְעֹה Et consiste coram Pharaone, Exod.9.13. אִתְעֲתַרוּ קֳדָם יְיָ State coram Domino, 1.Sam.10.19. *Futur.* וְתִתְעֲתַר לִקְדָמוּתֵיהּ Et stabis coram ipso, Exod.7.15. וְאַתְּ תִּתְעֲתַר מִקְּבֵל Et tu stabiis è regione, 2.Sam.18. 13. וּמַן הוּא קֳדָמוֹהִי יִתְעֲתַר Et quis ille qui coram eo stare possit, Job.41.1. קוּמוּ וְנִתְעֲתַר עֲלַהּ לִקְרָבָא Surgite ac paremus nos contra eam ad prælium, Obad.1. וְיִתְעַתְּרוּן הֵיךְ כְּסוּ זְהִים Et stabunt sicut vestimentum sordidum, Job.38.14. In Hebræo est וְיִתְיַצְּבוּ, cui rectè tertia pluralis respondet. In Venetis est וְאִתְעֲתַרוּן, ubi Aleph redundare puto. In Regiis מִתְעַתְּרִין, per Participium: וְיִתְעַתְּרוּן תַּמָּן עִמָּךְ Et stabunt illic tecum, Numer.11.16. *Pahel,* עַתַּר *Statuere, Collocare: Parare, Præparare. Præteritum,* וְעַתַּרַת בֵּיהּ שִׁבְעָה עַמּוּדִין Et statuit in ea septem columnas, Hebr. חָצְבָה Excidit, Prov.9.1. וְעַתְּרַנִי הֵיךְ פַּלְגָלִיסָא לְגִירָא Et statuit me ut scopum sagittæ, Thren.3.12. וְעַתֵּרִית לְצַדִּיקַיָּא Et præparavi justis in paradiso animantia pura, Psal.50.10. *Particip. præteritum,* מְעַתַּר עֲלוֹהִי Constituta erat juxta ipsum, Genes.28.13. מְעַתַּר בְּאוֹרְחָא Constitutum in via, Hebr. נִצָּב Numer.22.v.23. דְּאַתְּ מְעַתַּר בְּזִמְנָן Quòd tu constitutus es, stas, ibid. vers.34. דִּמְעַתַּר סְפַר אוֹרַיְתָא In tempore quo constitutus, positus aut situs est liber Legis in manu dextera tua, Psal.45.10. דִּמְעַתַּר לְאִסְתַּחְרָא Qui stat, ut circumdetur legionibus, Jobi 15.24. *Imperativus,* וְעַתְּרַהּ לָךְ בְּחַקְלָא Et statue eam tibi in agro, Prov. 24.v.27. *Futur.* וִיעַתַּר תְּחוּמָא דְאַרְמַלְתָּא Et statuet terminum viduæ, Hebr. וְיַצֵּב, Prov.15.25.

עָתִיד *Paratus: Futurus, Futurum:* עַל מַטַּרְתִּי אֲנָא קָאֵם עָתִיד Super custodiam meam ego sto paratus, Habac.2.1. וּמְבַע דַּעֲתִיד לְהוֹן Et festinabit quod futurum est eis, Deut.32.35. מָה דַעֲתִיד לְמֶהֱוֵי בְּעָלְמָא Quod futurum est esse, id est, ut sit vel fiat in mundo, Eccles.9.12. עָתִיד לְאִתְבַּזָּאָה טוּר מִשְׁחָא Fu-

turum eſt ad ſcindendum, id eſt, ut ſcindatur mons olivarum, Cant.8.5. *Plurale*, וּבְעַן הֵן אִיתֵיכוֹן עֲתִידִין Et nunc ſi parati eſtis, Dan.3.15. וְכָל מֵתַיָּא דְיִשְׂרָאֵל עֲתִידִין לְמִפַּק תְּחוֹתוֹהִי Et omnes mortui Iſraëlitæ futuri ſunt egredi, id eſt, egreſſuri ſunt de ſub eo, ſcil. monte olivarum, &c. Cantic 8.5. *Apud Rabbinos*, כמו שאנחנו עתידין לפרש Sicut nos futuri ſumus explicare, id eſt, ſicut explicaturi ſumus. *Apud Grammaticos*, עָתִיד *Tempus futurum*. *Apud Theologos*, לֶעָתִיד לָבוֹא Ad futurum venire, id eſt, in ſæculo venturo, in altera vita. *Elias curioſus fuit in ſcrutando, quæ differentia ſit inter* עתיד *ſimpliciter, &* לעתיד לבוא. *Inquit, ſe plus non obſervaſſe, quàm hoc in fine membri ſententiæ dici, illud in ſermone continuato. Porrò ſemper poſt ſe Infinitivum habet. Fœmininum*, עֲתִידוֹת *Futura*: השם יודע העתידות בלי ספק Deus novit futura ſine dubio.

* עַתָּא עֲתוּה *Pravitas, Perverſitas*. Vide ſuprà in עוה.

עֲתַק *Veteraſcere, Vetuſteſcere, Inveteraſcere. Paraphraſtes Chaldæus Jobi 21.7. Hebræū* עָתְקוּ *reddit* אִתְקְפוּ *Roborati, Confortati ſunt, & ſic hanc ſignificationem quoque interdum huic verbo attribuunt: ut*, בְּצַוַּאר עָתָק *Collo forti, duro, Pſal.75.6. in Hebræo. Præteritum*, עֲתַק בִּשְׂרִי מִמַּכְתָּשִׁין Veteraſcit caro mea à plagis, Hebr. בִּלָּה., Thren.3.4. *Ithpahel, Futurum*, וְתִתְעַתְּקוּן בְּאַרְעָא Et inveteraſcetis in terra, Hebr. ונושנתם Inveterati fueritis, veteres habitatores facti fueritis, Deuteron.4.25. וְיִתְעַתְּקוּן בְּחֻרְשַׁיָּא Et inveteraſcent in ſaltibus, Ezech.34.25. *Partic.* מַרְעִין בִּישִׁין וּמְהֵימְנִין דְּמִתְעַתְּקִין עַל גּוּשְׁמֵיכוֹן Morbos peſsimos & conſtantes, qui inveteraſcent in corporibus veſtris, Deuter.28. v.59. in Jon. Hebr. נֶאֱמָנִים.

עַתִּיק *Vetus, Inveteratum*: וְעַתִּיק יוֹמִין יְתִיב Et antiquus dierum ſedit, Dan.7.9. וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְעַתִּיק Et comedetis vetus quod inveteratum fuerit, Hebr. יָשָׁן נוֹשָׁן, Levit.26.10. חַמְרָא עַתִּיק Vinum vetus, Hebr. שֵׁכָר, Jeſa.5.11. מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יִזַּר A' vino novo & veteri ſeparabitur, Hebr. מִיַּיִן וְשֵׁכָר A' vino & ſicera, Numer.6.3. בְּיַרְחָא דְעַתִּיקַיָּא קָרַן לֵיהּ יַרְחָא קַדְמָאָה In menſe quem veteres vocabant menſem primum, Hebr. בְּיֶרַח הָאֵתָנִים 1.Reg.8.2. Menſis ſeptimus is eſt, quem veteres ante exitum ex Ægypto vocarunt primum. Nam à menſe Septembri annum civilem inchoabant, ut & hodie adhuc ſervant: Moſes autem docuit à menſe Martio eſſe inchoandum. *Et ſecundum aliam ſignificationem*, וְעַתִּיקַיָּא סְחוֹר סְחוֹר Et periſtilia circumquaque, Hebr. אַתִּיקִים, Ezech.14.16. *Fœmin.* סְגִירוּת עַתִּיקָא Lepra vetus, Hebr. צָרַעַת נוֹשֶׁנֶת, Lev.13.11. בְּרֵכְתָא עַתִּיקְתָא Piſcina vetus, Hebr. בְּרֵכָה הַיְשָׁנָה, Jeſa.22.11.

Secundò עַתֵּק *Transferre, R*[illegible] וְיֶעְתַּק צוּר מִמְּקוֹמוֹ Et trãsferetur lap[illegible] Jobi 18.4. Hinc *Transferre, Tranſcr*[illegible] *Deſcribere, Transferre & explicare ex una lingu*[illegible] *aliam*: ut, אֲשֶׁר הֶעְתִּיקוּ אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה Q[illegible]æ tranſtu[illegible]runt viri Hiskijæ, Proverb.25.v.1. id eſt [illegible] Transſcripſerunt ex libro originali [illegible] ginalis ſcriptura in loco ſuo m[illegible]n[illegible]ri[illegible] מַעְתִּיק *Translator, Deſcriptor, qui ex* [illegible] *aliud exemplar deſcribit, aut unam linguam* [illegible] *libri in aliam linguam transfert & conſ*[illegible] הדת Translatores Legis. Sic Aben E[illegible]ra Sapientes Talmudicos, quorum verba ad Thren.1.3. כדברי המעתיקים Juxta ver[illegible]a tra[illegible]torum, id eſt, Talmudicorum. Aben E[illegible] ter.25.5. המעתיקים אמרו Translatores a[illegible] Talmudici, Levit.19.19. apud eundem.

הַעְתָּקָה *Translatio, Transſcripti*[illegible] *ptum, Exemplar quod* Copiam *vulgò voc*[illegible]

עֲתַר *Diteſcere, Ditari, Locupletari. R*[illegible] *Hebræo* עָשַׁר, *per commutation*[illegible] *in* ת. *Perperam adducitur etiam ab aliis* [illegible] *tio Parandi, Præparandi, & quæ ad id c*[illegible] *pla pertinent ad* עֲתַר. *Præteritum*, [illegible] יִשְׂרָאֵל וּבְעַט Et ditatus fuit Iſraël & recalcitravit, De[illegible] וַעֲתַרְתְּ וְתַקִּפְתְּ Dives & potens factus es, Ezec[illegible] 25. עֲתַרוּ וּקְנוֹ נִכְסִין Divites facti ſunt, com[illegible] ſibi divitiis, Jerem.5.28. עַל בֵּן סְגִיו וַעֲתַרוּ [illegible] multiplicati ſunt & locupletati, Jerem 5[illegible] בְּרַם עֲתַרְנָא Utique ditati ſumus, Hoſ.12.8. בְּרִיךְ [illegible] דַּעֲתַרְנָא Benedictus ſit Dominus, quod [illegible] facti ſumus, Zachar.11.1. *Futurum*, לא נעתר Non diteſcet, Prov.21.v.17. ubi נ eſt loco י, ex Syriaſmo. *Pahel*, עַתַּר *Ditare, Locupletare. Præteritū*, אֲנָא עַתְּרִית יַת אַבְרָם Ego ditavi Abrahamum, Geneſ.14.23. *Participium*, מְסַכֵּן וּמְעַתַּר Dominus pauperat & ditat, 1.Sam.2.7. *Fœmininum*, וִיד דִּכְשִׁירִין מְעַתְּרָא לְהוֹן Manus autem rectorum ditat eos, Prov.10.4. בִּרְכְתָא דֶאֱלָהָא הִיא מְעַתְּרָא Benedictio Dei ditat, Prov.10.22. *Futurum*, יְעַתַּר יָתִי Et ditat me, Jobi 6.9. *Aphel, Præteritum*, אַעְתַּרְתְּ מַלְכֵי אַרְעָא Ditaſti reges terræ, Ezech.27.33. *Participium*, אִית דִּמְעַתַּר נַפְשֵׁיהּ Eſt qui divitem facit ſe ipſum, Prov.13.7. Sic Veneta. Regia habent e[illegible] Pahel דִּמְעַתַּר ex Pahel. *Futur.* [illegible]וּנִי עֲלַלְתָּה תְּעַתְּרִנַּהּ Multo frumento ditabis eam, Pſalm.65.10. ubi rurſus Regia habent תְּעַתְּרִנָּה ex Pahel: יְעַתְּרִנֵּהּ מַלְכָּא עוֹתַר סַגִּי Ditabit eum rex divitiis multis, 1.Sam.17.25. *Ithpahel, Præterit.* [illegible]רִים אִתְעַתַּר קֹרַח Quia ditatus eſt Korach, Pſal.94.17.

עַתִּיר *Dives*: עַתִּירָא וּמִסְכְּנָא סַגְּיָן Dives & pauper multi ſunt, Proverb.22.2. עַתִּירָא בְּמִסְכְּנֵי נִשְׁתַּלַּט Dives in pauperem dominabitur [illegible] v.7. לְעַתִּירָא הֲווּ עָאן Diviti fuerunt oves, 1.Sam[illegible]

2. לגברא עתירא Ad virum [illegible] v.4.

ועתירא נגלל עם Et dives [illegible]a, [illegible] v.18.23. *Plurale,* ונכסי עתיריא [illegible] di[illegible], Zach.11.16. *Constructum,* עתירי עמביא Di[illegible] opulorum, Psal.45.1[illegible]. עתירי נכסין [illegible] opum ad paup[illegible] [illegible]ur, Ec[illegible]o.[illegible] *Cum Aff.* דעתירהא מלן אוצריהון חטוף Cu[illegible]tes replent thesauros suos rapinis, Mich. [illegible] *pud Talm.* עתיר נכסין Dives opum, עתיר [illegible] Dives publicè, Bava basra fol.145.2.

[illegible] עתרא · עת[illegible]א *Divitiæ, Opes, Facultates:* עם עותר Divitiæ multæ, 1.Sam.17.v.25. רבר[illegible] [illegible]um divitis magnatum ipsorum, Deu[illegible].13. לעותר ולחכמא Divitiis & sapientiâ, 1.Re[illegible] 10.23. מלא ועתרא בביתיה Facultates & divi[illegible] in domo ejus, Psal.112.3. שנא טבא מן עתרא [illegible] Nomen bonum præstat divitiis multis, [illegible] v.[illegible]1. *Cum Aff.* קניגא דעתירא כרכא ועתריה Pos[illegible] divitis est civitas munita divitiarum ejus, Prov.10.15. דמסבר בעתריה Qui confidit in divitiis suis, Prov.11.v.28. Sic Psal.52.9. בסגי עתריך ונכסיך [illegible]udine divitiarum tuarum & faculta[illegible] tuarum, Ezech.27.33. כל עתרכון לא יתקים לכון [illegible]s divitiæ vestræ non erunt stabiles vobis, [illegible] 12.8. כלילא דחכימי עתרהון Corona sapientum [illegible] di[illegible]æ ipsorum, Prov.12.24. ובסגיאות עתרהון [illegible] multitudine divitiarum suarum laudant [illegible] Psal.49.7.

עתר *Pala, Furcilla frumentaria, quâ vertitur [illegible]mentum. Apud Talmudicos,* למה נמשלה תפלתן של צריקים בעתר מה עתר זה שמהפך התבואה ממקו[illegible] למקום כך תפלת של צריקים מהפכת מדותיו של הק[illegible] כר[illegible]ת רגזנות למדת רחמנות *Quare assimilantur preces justorum palæ? quid est pala? quæ vertit frumentum de loco in locum: sic preces justorum vertunt proprietates Dei sancti benedicti ex proprietate iracundiæ, in proprietatem misericordiæ,* Jevammoth fol. 64. c[illegible].1. ראויות להופכן בעתר Convenientes sunt ut vertatur palâ, Succa fol.14.1 עתרא דהפיך אדרא *Pala vertens granarium.* Sic vocatus fuit Isaacus, quod precibus suis vertit fatum divi[illegible]m, juxta illud, ויעתר, Genes.25.21. Beres rab [illegible]ect 63.

עתת עת *Tempus. Pluraliter dicitur* עתים & עתות *Tempora:* מפר עתים תורתו הקושה ברית *Qui facit Legem suam ad certa tempora, irritum facit fœdus,* R.Salom. Psal.119.v.126. Ratio, quia fœdus postulat, ut homo כל שעות quovis tempore & continuè sit Legis studio occupatus. *Interdum* עת *vel in plurali* עתים *Rabbini repetunt, & tunc valet adverbialiter; Aliquando, Interdū, Nunc, Quandoq, Per intervalla, Per vices:* עתים שלום עתים שוטה Interdum sanus est, interdum insanus aut stultus, Rosch haschana fol.28 1. עת שוטה עת שפוי Si sit interdum stultus, interdum mentis sanæ, Majemon. in הלכות מבירה cap.29. עתים לטובה עתים לרעה Nunc in bonum, nunc in malum: עתים חייב עתים פטור Quandoque reus est, quandoque liber, Pesach. fol.91.1.

עתה *Nunc.* Apud Philosophos τὸ νῦν, *Instans, Momentum temporis præsentis.* Hinc Rambam in More par.1. cap.73. ex sententia certæ cujusdam sectæ Philosophorum dicit, Tempus compositum esse ex עתות, hoc est, multis *Nunc*, instantibus, vel momentis.

פ

פאה Hebr. פאתא · פתא Chald. *Angulus, Extremitas, Extremus locus, Pars extrema, Latus.* Dicitur primò de *Angulo sive extremitate agri, qui olim ex Lege non demetebatur, sed pauperibus relinquebatur. In Targum,* לא תשצי פאתא דחקלך Non absolves (metere) angulum agri tui, id est, non prorsus demetes, sed in extremitate aliquid relinques pauperib. Lev.19.9.26. & 23.22. *Apud Talmudicos* de hac materia integer Tractatus extat hoc nomine פאה *Peah.* Rambam in Hilchos Mattanos anijim scribit: *Qui metit agrum suum, non demetet agrum totum, sed relinquet parvam segetem pauperibus in fine agri, sicut dicitur,* Non absolves metere angulum agri tui, &c. Levit.19.v.9. *Et id quod relinquit, vocatur* פאה *Hinc metaphoricè etiam ad alia transfertur:* ut, אין משיירין פאה באילפס אלא משיירין פאה בקערה *Non relinquendus est angulus in olla, sed relinquendus est angulus in scutella,* Eruvin fol. 53.2. Quando coquus cibum ex olla effundit in scutellam, nihil residui debet relinquere in olla, sed relinquendum est aliquid in scutellis in mensa, ne nimis voraces videamur.

Deinde פאה *dicitur de Extremitate capitis, quæ frontem, tempora, & partem post aures circumscribit; nam Tempora sunt Anguli capitis: Capillus, Pilus extremus capitis, Coma. In Targum;* לא תקפון פאתא דרישכון Non circumdabitis angulos capitis vestri, ut Hebr. Levit.19.27. Jonathan habet צדדי Latera capitis vestri, id est, extremos pilos non circumtondebitis: ועל כל מקפי פתא Et super omnes circumtonsos latere, Heb. קצוצי פאה Præcisos latere vel angulo, Jerem.9.25. id est, Super Arabes, qui solebant pilos extremos capitis in

circumitum præcidere, cujus conſuetudinis meminit Herodotus in Thalia. Vide & Jerem. 25.23. & 49.33. וּפָאתָא וְדִיקְנְהוֹן Et latus barbæ ſuæ non radent, Levit. 21.5. id eſt, extremos pilos in lateribus barbæ. *Apud Talmudicos,* פֵּאָה נָכְרִית *Angulus alienus, Coma aliena, Capillamentum, pilus ſive crinis alienus angulorum capitis & frontis, quibus nobiles virgines & fœminæ ſe ornare ſolent.* De hoc diſputant in Talm. Schabb. cap. 6. fol. 64.2. Vide & Naſir fol. 28.2. Erchin fol. 7.2. Author Aruch ſcribit hîc: *Mulier quæ non habet multos capillos, ſumit capillos de aliis mulieribus, eosq; ita capiti ſuo imponit & adaptat, ac ſi ſui eſſent.* Vulgò vocatur *Falſa perruqua.* Huc reſpicit Targum Jeſa. 3. v. 16. אָזְלָן וּפָתְהָן מַקְפָן Eunt, & angulos (capitis ſui) circumdant, alienis ſcil. crinibus; pro Hebræo, הָלוֹךְ וְטָפוֹף תֵּלַכְנָה. Baal Aruch id ſcribit cum duplici Vau in medio, פותחון, quod Guido legit בְּפוּתְהָן מַקְפָן, & reddit, Cum applauſu ſuo circumeuntes: Alii, Cum pediſſequis ſuis circumeuntes. Prima expoſitio recta. Hinc enim ſcribit R. Salomon, היו קושרות פיאות נכריות קליעת שערות תלושין בורכות עם קליעותיהן שיראו נסורות ומפיפורות *Alligabant comas alienas;* id eſt, *plicationem ſive cirrum capillorum evulſorum circumligabant cirris ſuis, ut viderentur craſſi & æquales vel complanati.* Iterum ſcribit Baal Aruch: *Quicquid aliquid circumdat, ſed non plenè tegit & operit, illud vocatur* פִּיאָה, *quia ſimile eſt* לְפֵאָה *Angulo, ſcil. agri. Cum enim ager totus eſt calvus quaſi & abraſus, ſed parumper in eo reſiduum relinquitur, id vocatur* פִּיאָה. *Sic* פֵּאָה נָכְרִית *Angulus alienus, ſive Capillamentum circumdat quidem caput, ſed nequaquam obtegit.*

Tertiò, adducitur hoc loco in Aruch, קִשְׁרֵי פוארין; quaſi hæ duæ voces conjunctim ſignificent *Genus aliquod leguminis, ad colorem rubrum tingendum.* Aliter ſe res habet. In libro Talmudico שבת capite 6. in Miſchna penultima, legitur: הבנים יוצאין בקשרים Filii egrediuntur (in ſabbatho ſine ejus violatione) cum קשרים. Quid hac voce intelligatur, Gemara mox explicat, inquiens: מאי קשרים Quid ſunt קשרים? dixit Raf Ada: קשורין פוארין id eſt, קשרים ſive קשורין idem ſunt quod פוארין. Quid hoc loco פוארין ſit, interpretes non ſatis diſertè explicant. Quid aliâs Talmudicis ſit, explicatur infrà in פוא. Nam ה non eſt de Radice. Hinc apparet, non conjunctim has voces unum quid ſignificare, ſed פואה eſſe interpretamentum vocis קשרים, quod interpretandi genus Talmudicis eſt familiariſſimum. Ea autem vox, quæ pro interpretatione adhibebatur, tunc in vulgus erat nota, quæ poſteris ex terra expulſis, facta fuit ſæpiùs ignota. Porro R. Salomon ad ſuperiorem locum ſcribit; קשרים fuiſſe Al[illegible] quæ ſanitatis causâ pectori [illegible] de[illegible] alligata, ab Hebræo קשר. A[illegible] interp[illegible] tat קשרים fuiſſe *Grallas,* Stelzen/ quas p[illegible] dibus alligare ſolent altioris inceſſus causâ. Gallicè, inquit, dicuntur אש׳קצש Eſch[illegible]

באפרת *Propter: Ratione, R[illegible],* Idem alibi מִצַּד: familiare eſt Abarbene[illegible].

פאג Hinc ſcribitur בית פאגי Beth phag[illegible] de eo infra in פגג.

פאם Hinc apud Talmudicos, פאים *G[illegible] ſtum terræ:* [illegible]לא את הפאים מאי פאים אמר ר׳ זירא כרשיני בבלייתא Sed non glebam [illegible] in ſabbatho ad abſtergendum.) Quid eſt [illegible] Dixit R. Sira: Gleba Babylonica, Schab[illegible] col. 1. Glebæ Babylonicæ molliores erant & [illegible]giliores, unde ad abſtergendum incomm[illegible] cenſebantur. Gloſſa exponit, פאים [illegible] Fruſtum glebæ. Aruch in פרפס legit פיים [illegible] *Ortum videtur ex* פם פַּמָא.

פֵּאֵר Hebr. *Ornare, Decorare, Gl[illegible]ar[illegible]* pahel הִתְפָּאֵר *Gloriari, glorioſè ſe [illegible] efferri.*

פְּאֵר *Ornatus [illegible]tum, Decus Tiara, [illegible] gumentum capitis o[illegible].*

תִּפְאֶרֶת *Idem.* [illegible] *Rabbinos,* לשון תִּפְאֶרֶת [illegible] *gua ſive locutio or[illegible]us causâ.* Sic loq[illegible] quando aliquid Euphoniæ, ornatus vel eleg[illegible]tiæ causâ in voce commiſſum, indicare vol[illegible] *Apud Cabaliſtas eſt ramus unus arboris Cabal[illegible] quam vocant* אִילָן הַקַּבָּלָה *Arborem cabalæ, & [illegible]mè abbreviatè per* ת״ת *indicari ſolet, ut eſt in A[illegible] viaturis noſtris.*

פָּארִין *Furfures: Micæ panis,* Rab. *Apud Talmudicos,* פָּארֵי בְּבֵיתָא קָשֵׁי לַעֲנִיּוּתָא *Furfures in domo, grave id eſt paupertati,* Peſachin fol. 111.2. id eſt, Etiam furfures paupertati & fami obſtant, e[illegible] remedio ſunt. In eundem ſenſum ibidem dicitur, נִשְׁוָארֵי בביתא קָשֵׁי לַעֲנִיּוּתָא *Fragmenta panis in domo cùm ſunt, grave id eſt paupertati,* id eſt, paupertati obſtant, eamque mitigant. Alibi, מִמָּרֵי רְשׁוּתָךְ פָּארֵי אִפְּרַע *A domino crediti tui,* (a debitore tuo) *furfuribus perſolvitor,* hoc eſt, etiam furfures & rem minimam, in ſolutionem accipe, ne totum perdas, Bava metzia fol. 118. col. 1. & Bava baſra fol. 92. col. 2. *Locutio proverbialis eſt.* Item אַשְׁקִיוּהָ מַיָּא דְפָארֵי Bibendum dederūt ipſi aqu[illegible] furfurum, id eſt, quæ cum furfuribus deco[illegible] fuit, Gittin fol. 56.2. לייתי פארי דריש נפייא Aff[illegible] furfures de ſummitate cribri, id eſt, craſ[illegible] qui in ſummo cribro agitantur, Gittin fol.[illegible] *Aruch de his ſcribit,* לשון לעז הוא פורפרי *Locu[illegible] gari eſſe* Furfures. *Sic illud ac[illegible] Purpura, ut Munſterus & alii poſt ipſum [illegible]*

Ex[illegible]

מאי קטלא מנקטא פארי ... *ificatione*, ... tella? colligens micas, Schabbas ... 2. קטלא Palliolum fuit, quod pectori al... ant ... co tegumenti, quod micas vel deci... reciperet, ne vel vestes mundiores cō... ur, vel micæ in terram de...iderent, ... us tererentur, quod profanum habi... est

פג ... *hpehal*, אתפגג *Oblectare, Exhilarare se*, Rab. לא אתא אלא לאתפגגא עם בנו Non ve... ad oblectandum se cum filio suo, Vaji... ba sect.27. Glossa להשתעשע.

פג *Grossus, Grossulus, ficus immatura, Rab.* ... ראויה היתה בת שבע לדוד אלא שאכלה פגה *Confuit Batscheba Davidi, nisi quòd comedit* ..., id est, immaturo & intempestivo con... usa fuit, Sanhed. fol.107.1. *Hinc & illud* ...*rum*, פַּגָּה כוחל וְצִמֹּל, cujus explicationem ... כחל. Item, עַד דְּהִיא פַּגָּה אַפְקַת כּוּבִין Dum ... et grossus, (id est, dū terra adhuc esset ...ora & inculta) protulit spinas, Beresch. ... 2. פגים משיריחו Grossuli, ex quo orti ..., scilic. comeduntur anno septimo, qui ... annus intermisionis culturæ, Scheviith ... 4.

פגי *Lupatum, ferrum ori equi inditum*: חמרא לובא בפגי דפרזלא Aiynus Lybius cum lupato ferreo, ... in sabbatho egredi potest licitò, Schabb. ... princ.

בית פאג *Bethphage, nomen loci extra Jerusalem.* ... *vocalis A index: nam scribitur etiam* פגי. T...lm. חוץ לחומות בית פאגי Extra muros Bethphage, Pesach. fol.63.2. & 91.1. & alibi. Glossa, מקום חיצון שבירושלם *Locus exterior sive extra Jerusalem. Aruch*; Bethphage nomen loci חוץ לירושלם extra Jerusalem. *Sunt qui volunt hunc locum dictum à Fonte quodam. At Fontem Talmudistæ G...rum voce appellant* פִּגִי πηγὴ, *ut infrà in* פג *dicetur, non autem* פאגי, *ubi* א *est index vocalis A, & inde derivatio est à* פגין *Grossulis*: לפנים מחומת בית פאגי Intra muros Bethphagæ, Pesach. f. 91. 1. שדש לפנים מחומת בית פאגי Quod trituravit intra muros Bethphage, Bava metzia fol.90.1. Glossa: בית פאגי היקף חיצון של ירושלים *Bethphage est ambitus vel circuitus exterior urbis Jerusalem.* Alibi: מצאו זקן ממרא אבית פגי Invenerunt senem rebellem (id est, apostatam) in Bethphage, Sota folio 45.1. Glossa: כל שהוא בתוך היקף החיצון של ירושלים קרי בית פאגי *Quicquid est intra circuitum exteriorem urbis Jerusalem, vocatur Bethphage.* Addit idem glossæ author: *Mihi autem videtur, ... Bethphage est* לשון חבישות *locutionis Cinctu...*, & Vide & Sanhedr. fol.14 2. In Menach... fol.95. ... in Mischna: וכשירות בבית פגי Et recti sunt in Bethphage. Bartenora hic notat, *Rambam sive Majemonem scribere, Bethphage fuisse locum vicinum monti Templi extrinsecus, ubi soliti sint coquere oblationes vespertinas cibarias.* Ex his omnibus patet, fuisse locum extra Jerusalem. Evangelistæ in historia Evangelica Matth. 21. 1. Marc. 11.1. Luc.19.29. docent, fuisse locum Urbi vicinum ad radices montis olivarum. Hic autem mons urbi fuit vicinus, inter quem & urbem interfuit duntaxat vallis Josaphat. Hinc Christus, pullo asinæ vectus, ingressus est urbem, & visitans Templum, ejecit ex eo ementes & vendentes. D. Hieron. Matth.21. *Bethphage*, domus maxillarum. Sic Chrysost. in Marcum homil.11. Beda in Matth. cap. 21. Origen. in Matth. homil.14. *Bethphage* domus maxillarum, villa sacerdotum, quoniam maxilla propria pars erat sacerdotum ex Lege. D. Bernhard. in sermone ad milites Templi cap.12. *Bethphage* domus buccæ interpretatur. *Respexisse videntur ad vocem Syriacam* פַּכָּא, *quæ Maxillam significat. Sed hæc scribitur cum* כ *in medio.* Tremellius in Notis ad Versionē Syriacam Matt.21. scribit ad vocem Bethphage: *Fortasse à fonte, qui ibi erat, nomen accepit. Ut enim Græci fontem* πήγη: *ita Syri, Chaldæi, & Talmudistæ eum vocant* פגי *vel* פאגא, *unde conflatum nomen est* בית פאגא; *quod sonat locum fontis.* Hæc ibi. Prior appellatio vera est, ut liquet infrà in פג. Altera minus est probabilis, & longiùs petita. Ad fontis etymologiam sine dubio respexit Origenes dicto loco, inquiens: *Quoniam in his erat fons, qui vocabatur Fons maxillæ, de quo biberat Samson cum sitisset.* Hæc ille. De fonte isto vide Jud. 15. 19. An autem istā historia Samsonis contigerit in Bethphage, quærant quibus plus otii est. Mercerus in Notis ad Lexicon Santis Pagnini; ad Rad. פַּג scribit: *Hinc puto,* בית־פגי *Bethphage locum Hierosolymæ vicinum dictum, quasi locum Grossorum.* Schindlerus in Lexico pentaglotto, in Rad. פגג notat: בית פאגי *Beth fage*, domus grossorum. *Vicus erat extra Jerusalem in monte oliveti situs, stadio distans à via, quæ à Bethania ducit Hierosolymam, à qua distat itinere sabbathi.* Hæc ille. De etymologia à Grossis nihil apud Hebræos legitur. Santes in Libello interpretationis Nominum propriorum: Bethphage, Matth.21. h. e. *Domus oris vallis*, ex בית Beth Domus, & פה Phe Os, & גי Ge Vallis.

פְּגַר *Multiplicari. Futurum*, וְתִפְגְּרוּן שְׁנַיָּא דְחַיָּיךְ Et multiplicabuntur anni vitæ tuæ, Hebr. וירבו לך Proverb.10.4. Sic habent libri: non dubito quin legendum sit ונסגון vel וְתִסְגּוֹן à סגא vel סגי, quæ duo verba pro Hebræo רבה

poni solent, ut Proverb.28.vers.28. & 9. vers.11.

פַּנָּה *Nomen fluvii in terra Israel*: vide יַרְדֵּן.

פַּנִּית Vide infrà in פת.

פנז פַּנָּז *Tormentum bellicum*: וּמְחִי קָבָלוֹ יִתֵּן בְּשׁוּרַיִךְ Et explosionem tormentorum suorum dabit in muros tuos, Heb. וּמְחִי קָבָלוֹ Ezech. 26.v.9. Quidam legunt פנזותי.

פנח *Obviare, Occurrere*: פָּגְחוּ חַד בְּחַד Occurrerunt alter alteri, Heb. נִפְגָּשׁוּ Prov.29.13. *Elias legit* פנעו, *quod rectum. Nam Hebræum* פגש *per* פגע *in Proverbiis transferri solet. Confer 1 Proverb.17.12. & 22.2.*

פני פגיון *Pugio, vox Rabbinis peregrina & ascititia. Apud Talmudicos,* תיק הסייף הסכין והפגיון Theca sive vagina gladii, cultri & pugionis, Kelim cap.13. & 16. Glossa: סכין של ב׳ פיות Culter duplicis oris sive aciei. *Pluraliter dicunt etiam* פגיונות *Pugiones.*

פְּגִים *Idem*, Tal. Vox corrupta: scribitur & פגיום per Samech in fine: נטל פגיום Accepit pugionem, Bechor.fol.35.1.

פגל פִּגּוּל *Fœtor, Fœtens, Fœtidum, putre & abominandum. Hebræis & Rabbinis usitatum Nomen est. Dicitur autem propriè de carne fœtente, quæ in sacrificiorum usu jacuit ultra oblationis competens tempus, ac propterea fœtere incepit, & inde indigna ad offerendum*: וּרְסַף פִּגֻּל בְּמָנֵיהוֹן Et jus fœtens sive abominabile est in vasis ipsorum, Jesa. 65.v.4. פִּגּוּל מַשְׁרִית פְּלִשְׁתָּאֵי Fœtorem castrorum Philistæorum, Hebr. פֶּגֶר, 1.Sam.17.46. in Venetis: בְּגוֹ פִּגּוּל טַעֲוָתְכוֹן In medio fœtoris idolorum vestrorum, Ezech. 6. v. 13. Fœtoris indicia Rabbini statuunt colorem & odorem corruptum.

פַּגֵּל *Fœtidum reddere*: הִתְפַּגֵּל *Fœtidum reddi.* Sanguis in mactatis animalibus remanens, dicitur מְפַגֵּל Fœtidam reddere & corrumpere carnem: caro ipsa הִתְפַּגֵּל corrumpitur & fœtens redditur, Tal. Bechor. fol.28.2.

פוגלא *Raphanus, Rab.* עיקר פתלין דברבין ושתל רקיקין Evulsit raphanos magnos & rursus plantavit parvos, Beresch. rabba sect.67. *Apud Talmudicos*, עיקר פוגלא ממשרא Extrahe raphanum ex area, Chagig. fol.15.1.

פגם *Frangere, Rumpere, Incidere: &, Frangi, Rumpi, Fractum, ruptum, incisum esse, veluti cum acies cultri vel gladii incisuras vel rupturas accipit. In Targum, Præteritum,* פגמית Confractus sum, Psal 38.9. Id in Regiis legitur פְּגֵמִית, ubi primum Jod redundat. Veneta פַּגְמִית ex terminatione fœminina, quod planè mendosum: melius פגמת Debilitatus sum, à פת, quomodo & in Hebræo est נפוגותי. *Participium,* עַד דִּפְגִימָא קִיקְרָא Dum incisa fit luna in latere orientali,

Job.25.5. id est, dum decrescit, & ... habet, ac si incisa esset. *Apud Talmudicos* אזנו מן הסחוס Si incisa sit auris ejus ab ... Bechor. cap. 6. in Mischna, ubi Barten... bit; פגימה אינה כלא חסרון אבל סרק בלא חסרון est, פגימה *non est absque defectu*, סרק ... *absque defectu*; Vult dicere; Verbum פגם ... ficare Rupturam cum defectu, veluti cum ... ticula ex acie cultri effracta est, & in sub... ejus aliquid deest: סרק autem significare ... ram nudam sine defectu substantiæ: מן ... ההקדש שוה פרוטה אע״פ שלא פגם מעל Qui ... de re sacra pro unico obolo, etsi nihil in ea ... pat, prævaricationem committit; ... דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום In omni re ... rumpi potest, non prævaricatur, donec r... rit vel lacerarit, Meila cap.5. in Misch. ... כתובתה לא תפרע אלא בשבועה Quæ inci... rumpit instrumentum dotale suum, ea ... vitur, nisi sub juramento, Ketubhoth ... נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם Est sicut i... qu... quid bonum facit, & tandem id incidit, ... deterius reddit, corrumpit, ib fol.67.1.

Deinde, פגם · פְּגַם *Dehonestare, Detur... quasi, Laudem vel Decorem alicujus Infri... Incidere.* Hinc est illud, ...רגלית דלית לה שיסי כל שמשבח בה פוגמה *Margaritam inæstimabilem ... cunque laudat, dehonestat eam*, laudes ejus i... nuit, incidit, Talm. Hierosol. Berach. cap.9. initio.

פְּגִים · פְּגוּם *Fractum, Ruptum, fracturam, ... ram aut incisuram habens, Rab.* ...תורא מכוס פגום Bibere ex scypho rupto: ...פגוד דוא הרב פגום מאוד Serra est gladius incisus valdè: ...קפיד אכפא פגימא Attentus erat ad poculum rupturam vel fissuram habens: חביתא פגימתא Dolium rupturam habens. Item, *Inhonestum, Turpe, O...num*: ut; Filius progenitus ex menstru... פגום הוא לא ממזר inhonestus est, non spurius aut illegitimus, Majem. in הלכות אסורי ביאה cap.15. פגום הוא זה מאוד ומעשה בורים Obscænum hoc nimis est, & rusticum, Ibid. cap.21. אינו פגום Annon turpe & obscænum est? Ber. rab. sect.1. אומנות פגומה Opificium inhonestum, illiberale, sordidum: oppositum ejus, אומנות מעולה Opificium laudabile.

פְּגַם · פִּגְמָא · פְּגִימָה · פְּגִימוּת & פגום *Incisio, C... na, Ruptura, Scissura, Germ.* Schart. *In Targ...* לְחַדָּדָא בֵית פִּגְמַת כָּל מָאן דְּפַרְזֶל Ad acuendum r...pturam vel incisionem cujusvis instrume... ferrei, 1. Sam.13. v.21. *Apud Talmudicos,* ...פגימתה הלבנה *Incisio Lunæ, hoc est, Cornua Lunæ d... cientis.* Hinc, ...ימתה לפני החמה או לאחר החמה Incisio ejus fuitne coram sole, an post solem? id est,

[illegible] Lunæ [illegible] Rosch has[illegible] fol. 23. [illegible] פגו'ם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ולא פגימתה [illegible] [illegible] m vidit sol incisionem lunæ, aut inci[illegible] [illegible] vidis Talm. Rosch haschana fol. 23. 2. [illegible] ראשי Capit[illegible] incisionis, id [illegible] Cornua [illegible] entis vel decrescentis, Ibid. in R. Sa[illegible] הברזל פוסל בנגיעה ובפגימ Ferrum vitiat [illegible] & incisione qualibet quam facit, Mid[illegible] cap. 3. נותן טעם לפגם Dans saporem ad in[illegible] ad incidendum, frangendum vel cor[illegible] ndum saporem cibi vel vasis priorem, [illegible] 1. Pesach. fol. 44. 2. Nasir fol. 37.

פיגם *Ruta*, *Talm.* אין מרכיבין פיגם על הקרה Non [illegible] rutam super casiam, Kilaim cap. 1. שרשי [illegible] המינתא Radices mentæ & rutæ, Okezim [illegible]c. Arabicè vocatur פינאל.

פגום *Turris rotunda in muris urbium. Apud* [illegible]os, כיצד מעברין את הערים בית נכנס בית יוצא פגום נכנס פגום [illegible] Quomodo gravidam fa[illegible] urbem? quando est domus ingrediens & [illegible] egrediens; turris ingrediens & turris [illegible]iens, (id est, quomodo judicatur urbs ha[illegible] [illegible]inentias extra murum instar gravi[illegible] mulieris, cujus venter ad exteriora tumet, [illegible] juris est de prominentiis istis in consti[illegible] & dimetiendo termino sabbathino, qui [illegible]rū millium passuum ab urbe?) Erubh. [illegible] ab initio. Si murus intrinsecus sit con[illegible], tunc videtur esse חומה פגומה Murus ru[illegible]am habens: quando forâs prominet, tunc [illegible] חומה מעוברת murus gravidus, & quæritur [illegible] principio dimensionis, an ab æqualitate mu[illegible], an à tumore, an à contractura fieri debeat? & cæt. Baal Aruch dicit esse כגון שובך instar *Columbarii*, factumque esse ex calamis. *Huc refert etiam*, משישברו את פגומיהן Ex quo fregerint columbaria; nempe Domini columbarum, qui alunt columbas ad volatum, Sanhed. fol. 25. 2.

פגן *Clamare, Vociferari. Præteritum*, בְּכָא וּפגן Flevit & clamavit, Thren. 1. v. 12. פגינת עולמתא Clamaverit puella, Heb. צָעֲקָה Deut. 22. v. 27. in Jon. פְּגִינַת וְלֵית דִמַלִּיל תַּנְחוּמִין Exclamavit, sed non fuit qui loqueretur solatia, Thren. 1. 17. *Participium*, דִפָּגְנִין וְלֵית סַקְבָּל Qui clamant, nemine audiente, Eccles. 9. 17. Veneta hîc habent רפ[illegible], quod est singulare, debet autem esse plurale. *Apud Talmudicos*, בואו והפגינו בלילה Venite & clamate noctu, הלכו והפגינו iverunt & clamarunt, Rosch haschana fol. 19. 1. Sic in Taanith fol. 18. 1. Bava kama fol. 114. 2. *Baal Aruch hæc adducit in litera Beth.*

פגינא *Clamor, Vociferatio:* קַבֵּל יְיָ פְּגִינְתִי Audi, ô Deus, orationem meam, Psalm. 17. vers. 1. *A*[illegible] [illegible], *Veneta*, ופגיעתי [illegible] seq. rad.

פְּגִינוּת *Idem.* וּפְגִינוּתִי לְקָדָמָךְ תֵּעוֹל Et clamor meus in conspectum tuum veniat, Hebr. וְשַׁוְעָתִי Psalm. 102. 2.

פַּגָן *Paganus, Rusticus, Idiota incivilis, vel, ut loquuntur Rabbini*, הדיוט שאינו יודע נימוסי *Idiota ignarus civilitatis*: מהלך כפגן Incedens ut paganus, Bereschith rabba sect. 50. פולח ופגן Agricola & paganus.

פגניקא *Idem:* מאנין פגניקא Vestes paganas, rusticas, Medr. Schem. sect. 24.

פגנין *Pagani.* ובפוגני נִכְסֵי אנון Esth. 4. 1. in secundo Targum. Hæ voces videntur omnino ibi otiosæ & de superfluo esse.

פִּגָן *Ruta herba.* Sic adducitur in Aruch, quasi idem cum פֵּיגָם. Ita legitur פגנא Syr. Lucæ 11. 42. Græcè πήγανον.

פגע *Occurrere, Obviam fieri. Præteritum*, פגיעו חַד בְּחַד Obviam fiunt alter alteri, Hebr. נִפְגָּשׁוּ Proverb. 29. 13. Sic adducit illud Elias: libri hodie habent פַּגְרוּ, ut suprà dictum. *Participium*, פָּגַע דּב Occurrit ursus, Proverb. 17. 12. פָּגְעָן חַד בְּחַד Occurrunt alter alteri, Prov. 22. 2. Pro hoc pravè in Venetis legitur פָּגְעָן. *Aphel, Futurum*, וְלָא תַּפְגִּיעִי עַל יְהוּדָאֵי Neq; intercurras, intercedas pro Judæis, Esth. 4. 14. *Apud Talmudicos*, הציץ ונפגע Respexit (versus divinam majestatem) & abreptus mente fuit, Chagi. f. 14. 2.

פֶּגַע · פגע *Occursus, Eventus, Accidens, Impetus:* וְלֵית פֶּגַע בִּישׁ Et non est occursus aliquis malus, 1. Reg. 5. vers. 4. פגע רע Occursus malus, Dæmon malus, Jos. 5. 8. in Kimchi.

פְּגִיעָה *Idem, apud Rabb.* פגיעת החרב Occursus gladii, id est, impetus.

פְּגִיעָא *Intercessio, Oratio, Precatio:* קַבֵּל יְיָ פְּגִיעָתִי Suscipe ô Deus precationem meam, Psal. 17. 1.

פגעין · פְּגָעִים *Occursus, casus & eventus mali & infausti, quales sunt malignorum spirituum:* שידין ופגעין Dæmones & occursus, scil. malignorum spirituum, Esth. 1. 2. in secundo Targum, non procul ab initio: שיר פגעים *Canticum occursuum.* Sic vocatur à Majemone Ps. nonagesimus primus, in More par. 3. cap. 51. Vide Talmud Hierosol. Schab. fol. 8. col. 2.

פִּיגְעָן *Pruna, fructus arboris pruni, Talm.* סוחטין בפיגעין ובפריש[illegible] Exprimunt (in sabbatho) pruna & mala Cydonia, Schab. fol. 144. 2.

מַפְגִּיעַ *Animal quoddam parvum, quod voce suâ magnâ leoni terrori esse scribunt*, Schab. fol. 77. 2.

פגר *Demoliri, Destruere, Diruere, Vastare. Præteritum*, פַּגַּר ברוגזיה Vastavit in ira sua, Heb. הָרַס Thren. 2. 2. וְקִרְוֹהִי פַּגַּר Et civitates ejus destruxit, Jesa. 14. 17. יַת מַדְבְּחָךְ פַּגַּרוּ Altaria tua destruxerunt, 1. Reg. 19. 10. וְקִרְוַיָּא פַּגַּרוּ Et urbes ipsas

ipſas deſtruxerunt, 2.Reg.3.v.25. דְּלָא פַּגְרוּהָא Quam non deſtruxerunt, 2.Reg.3.25. *Participium*, מְפַגְּרָךְ וּמְחָרְבָךְ Deſtruentes & vaſtantes te, Jeſa.49.v.17. *Particip. Pehil*, דַּהֲוָה מְפַגַּר Quod erat dirutum, 1.Reg.18.30. *Plur.* צַדְיָתָא וּמְפַגְּרָתָא Vaſtæ & deſtructæ urbes, Ezech.36.35. *Infinitivus*, פַּגָּרָא תְּפַגְּרִנּוּן Nam deſtruendo deſtruet ea, Exo.23.24. וּלְפַגָּרָא Et ad deſtruendum, Jer.1.10. *Imperativus*, וּפַגְּרַהּ Et deſtrue eam, 2.Sam.11.25. *Futurum*, הָא דִי בְנֵיתִי אֲנָא אֲפַגַּר Ecce quam ædificavi, ego rurſus deſtruam, Jer.45.4 וַאֲפַגַּר כָּל כְּרַכֵּיהוֹן Et deſtruam omnes munitiones ipſorũ, Mich.5.11. וּתְפַגַּר יַת אֱגוֹרָא Et dirues altare, Jud.6. verſ.25. תְּפַגְּרִנּוּן ut paulò antè: תְּפַגְּרִנּוּן וְלָא יִבְנִנּוּן Deſtruet eos, & non ædificabit eos, Pſal.28.25. וִיפַגְּרוּן שׁוּרַיִךְ Et diruent muros tuos, Ezech.16.39. דִּלְמָא יְפַגְּרוּן Ne fortè deſtructionem faciant in populo, Exod.19 21. *Ithpehal, Præteritum*, כַּחֲדָא אִתְפַּגַּרוּ Simul deſtructa ſunt, Thren.2.verſ.8. אִתְפַּגַּרָא שׁוּרָהָא Deſtructi ſunt muri ejus, Jer.50. v.15. *Futurum*, וְיִתְפַּגְּרוּן אוֹשָׁהָא Et diruentur fundamenta ejus, Ezech.30.4.

II. פְּגַר *Laxum, Remiſſum, Pigrum, Otioſum eſſe, Otium agere, Feriari. Talm.* יוֹמָא דְמִפַּגְּרֵי בֵּיהּ רַבָּנָן Dies erat, quo otium agebant Rabbini ſive Doctores, id eſt, otioſi, feriantes à laboribus ſuis & conſueto docendi munere, Schabbas fol.129.2. לָא אִפְגַּר Non ero otioſus, piger aut deſes: מַאי טַעְמָא אִפְגַּר מַר Quare Dominus eſt otioſus? Ber. rabb. ſect.93. in fine. מַקְרֵי דַרְדְּקֵי דְרַב לָקִישׁ הוּא אִיפְגַּר וְלָא אֲתָא תְּלָתָא יוֹמֵי Præceptor parvulorum Reſch Lakiſch feriabatur per tres dies, & non venit in Scholam, Ketub.fol.111.2. *Sic Hebraicè*, אֲשֶׁר פִּגְּרוּ Qui laſsi erant, 1.Sam 30.10.21.

פְּגַר · פִּגַר · פִּגְרָא *Deſtructio, deſtructum corpus, Cadaver:* כְּפִגַּר מְדַרְכַשׁ Sicut cadaver conculcatum, Hebr. כְּפֶגֶר מוּבָס Jeſa.14.19. בְּפִגְרָא דְאַרְיָא In cadavere leonis, Hebr. בִּגְוִיַּת הָאַרְיֵה Judic.14.8. *Plurale*, וְהָא כּוּלְהוֹן פִּגְרִין מֵתִין Et ecce omnia erant cadavera mortua, Heb. פְּגָרִים מֵתִים 2.Reg.19.35. *Conſtructum*, פִּגְרֵי מַשִּׁרְיָת Cadavera caſtrorum, Jerem.31.40. Vide & Levit.26.30. Amos 8.3. Jeſa.66.24. *Affix.* וּפִגְרֵיהוֹן Et cadavera ipſorum, Jeſa.34.v.3. יִפְּלוּן פִּגְרֵיכוֹן Cadent cadavera veſtra, Jeſa.34.v.3. יִפְּלוּן פִּגְרֵיכוֹן Cadent cadavera veſtra, Num.14.29. Prov.10.13. legitur de corpore vivo ex uſu Syro, qui in iſto Targum frequẽs eſt. Veneta autem ibi mendoſa ſunt.

פִּגְרָא *Deſtructio*, Talm. אַגְרָא וּפִגְרָא Merces & deſtructio, Metzia fol.69.2. Qui conducit aliquid pro mercede, & ſuâ culpâ vaſtetur, debet dare, & אַגְרָא mercedem conductionis, & פִּגְרָא pretium deſtructionis ſive damni illati.

פְּגוּר *Item:* קֳדָם פְּגוּר מַעֲוָתְכוֹן Ante cadavera i-dolorum veſtrorum, Hebr. [illegible] verſ.4. כִּפְגוּר תַּרְעִין In deſtructione [illegible] Jeſa.24.12.

מְפַגְּרוּת *Deſtructio:* וְאַרְעָ מְפַגְּרוּתִיךְ Et [illegible] ſtructionis tuæ, Jeſa.49.19.

פגש

Citatur hinc exemplum ex T[illegible] Hieroſ. pro *Impinguari*, ex Deu[illegible] id hodiè in noſtris libris non extat.

פְּגוּשׁוֹת *Sagittæ latæ*, Talm. [illegible] חִצִּים וּבֵית הַפְּגוּשׁוֹת Theca ſagittarum & telorum, [illegible] cap.16. Gloſſa, חִצִּים רְחָבִים. Quidam [illegible] הַפּוּגִיוֹת Pugionum.

* פָּרָא פַּר Vide infrà in פנר.

פרג

פַּרְנוֹגָא *Pædagogus, nutritius puerorum* [illegible] *cum eſt* παιδαγωγὸς· [illegible] דִּטְעִין פַּרְנוֹגָא לִינוּקָא Sicut portat pædagogus pueru[m] [illegible] הָאֹמֵן, Num.11.12. Elias interpretatur [illegible] ein Zuchtmeiſter. *Fœmininum*, פַּרְנוּגְתָא [illegible] [illegible]רָא פַּרְנוּגְתָא דְרִבְקָה Et mortua eſt Debora pædagog[a] [illegible] nutritia Rebeccæ, Hebr. מֵינֶקֶת Geneſ. [illegible] in Jon. Hinc corrigendum in eod[em] [illegible] thane פַּרְנוּתָהּ, quod legendum פַּרְנוּגְתָהּ [illegible] tia ejus, Heb. מֵנִקְתָּהּ Gen.24.59. R.Sal[omo] [illegible] Nah.3.8. אָמוֹן לְשׁוֹן פַּרְנוּג הוּא Amon ſig[nificat] [illegible] Pædagogum, nutritium. *Apud Rab[bin]os* [illegible] לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ בֵן וּמָסַר לוֹ פַּרְנוּג Simile eſt r[egi] [illegible] erat filius, & dedit ei pædagogum.

פּוֹדַגְרָא *Podagra, morbus pedum.* De [illegible] Aſa legitur, quòd ſenex ægrotaverit ex p[edi]bus, 1.Reg.15.v.23. Talmudici de eo ſcrib[unt] שֶׁאֲחָזַתּוֹ פּוֹדַגְרָא quòd comprehenderit eum p[o]dagra, Sanhedr. fol.48.2. Sota fol.10.1. [illegible] *Rabbinos*, [illegible] מְבִיאִין לִידֵי פּוֹדַגְרָא מִנְעָל דָּחוּק וּמִטָּה קְצָרָה וְתַשְׁמִישׁ בְּיוֹתֵר *Tria adducunt in poteſtate[m]* [illegible] *dagræ, calceus anguſtus, lectus brevior, &* [illegible] *immodica.*

פּוֹדַגְרוּס · פּוֹדַגְרִים ποδαγρὸς, *Podagroſus.* [illegible] מְדִינְתָא דְאָסְיָא פּוֹדַגְרוּס *Afflicta eſt civitas, cujus m[e]dicus eſt podagroſus*, Vajikra rab.ſect.5.

פדה

Redimere, Hebr. cum aliis derivat[is] quæ ſunt in Lexicis Hebraicis.

פִּדְיוֹן *Redemptio:* פִּדְיוֹן הַבֵּן *Redemptio filii ſci[licet] primogeniti.* Hic, ut omne aliud primoge[ni]tum, ſacerdotis erat, Numer.18.15. Filium pr[i]mogenitum pater à ſacerdote redimebat, [illegible] etiamnum hodie redimit, datis quinque ſic[lis] ſacris, Numer.18.16. Siclus ſacer valebat qu[a]tuor dinarim ſive denarios. Dinar erat drach[]ma argenti, & quatuor dinarim ſive den[arii] drachmales, conſtituebant ſemiunciam, id e[ſt] dimidium talerum Imperialem. Redemp[tio] ergo filii primogeniti fit duobus Imperial[ibus] taleris cum dimidio. Poterant dari integr[i] ſolidi ſicli quinque, aut pro eis viginti den[arii] drachmal[es]

... et pater ... patri quinque ... aureus valebat viginti quinque ... eos Vide R. Salom. in glossa Ta... Metzia fol. 44. 2. Tempus redem... itur mensis, Numer.18.16. Mensis ... iginta diebus. Ergo trigesimo pridie a nativitate, statim fiebat & ... redem... dies incidat in sabbathum, redem... ur in diem sequentem. Si filius mo... trigesimum diem, pater non tenetur ... etium redemptionis sacerdoti. Si pater ... ante redemptionis diem, mater eum ... ere non potest, sed filio appenditur sche... monium, quod nondum est redem... & filius annos pubertatis ingrediens, re... psum. Filius primogenitus dicitur is, ... patre & matre est primogenitus: secus, ... genitus est, nec redemptione opus ... Sacerdotes & Levitæ immunes sunt à ... ptione. Gemellorum primus, censetur ... us. Si gemellorum primus caput ... rat, & postea retrahat, ac moriatur, ... iciter prodeat & nascatur, is jus pri... geniture non subit. Illud enim primoge... nomen habet, quod uterum primò ape... &c. Vide Jore dea sect.30.5. Tal. Bechor. cap. 8. folio 49. & seqq. Majemonem par.3.fo. 146.

פרח פַּרְחַת *Frons:* עַל פַּרְחַת רַבִּית אַפּוֹי Eritque super frontem faciei ejus, Exod.28.39. in Jonathane: וִיהֵי עַל פַּרְחֲתָא תְדִירָא Eritque super frontem jugiter, ibid. R. Salomon Ecclesf.12.2. ad illud *Tantisper dum obtenebrescit sol:* זו פרחת שהיא מאירה ומצהבת באדם בחור Ista est frons, quæ splendet & nitet in homine juvene, at quando homo senescit, היא מעלה קמטין ipsa contrahit rugas: פרחת קמט Frons rugosa.

פדן *Par, jugum:* ונסיב פַּדַּן תּוֹרַיָּא Et accepit par boum, Heb. צֶמֶד בָּקָר 1.Sam.11.7.1.Reg.19. v.21. מְהַלֵּךְ פַּדַּן תּוֹרַיָּא בְּחַקְלָא Iter jugi boum in agro, 1.Sam.14.v.14. כְּמִיסַר פַּדְּנָא עַל תַּרְתֵּין עוּלְתוֹהִי Sicut ligatur jugum boum ad duos sulcos suos, Hos.10.10. אִכַּר וּפַדַּנֵיהּ Agricolam & par boum ejus, Jerem.51.23. *Plurale,* בִּתְרֵין עֲשַׂר פַּדְּנִין דְּתוֹרַיָּא Cum duodecim jugis boum, 1.Reg.19.19. מְאָה פַּדְּנִין דְּתוֹרִין Quingenta juga boum, Job.1.3.

פדן *Ligo, onis, vel vomer:* וִיתַ סְכַּת פַּדְּנֵיהּ Et paxillum ligonis sui, Hebr. אתו 1. Sam.13.20. Interpres Latinus in Regiis reddit, *Jugi sui. Plur.* וְלִסְכַּת פַּדְּנַיָּא Et ad paxillum ligonū, 1.Sam.13.21. * פירסין פרס Vide in פטם.

פרע *Vulnerare:* Targ. מַחְהִי וּפַרְעֵיהּ Percussit eum & vulneravit eum, Hebr. וַפְּצָע ... 1.Reg.20.37. Sic citat Elias, sic etiam habent Regia. Veneta וּפַרְעֵיהּ, quod mendosum est. Apud Talmudicos, דפרע ליה לחבריה Qui vulnerasset proximum suum, Sanhedrin fol.109.2. אתרמי התם פריוה Pervenit eo, & vulnerarunt eum, ibid. *Irregulariter sic dicitur, quasi a* פרה, *sed usitatum fuit Babylonus, literas gutturales absorbere, vel in leniores literas convertere. Analogum esset* פרעוהו. Sic mox ibid. פרייה איהו לדיינא Vulneravit ipsemet judicem istum, pro פרעיה.

פַּרְעָא · פִּרְעָא *Vulnus,* Targ. פִּרְעָא חֲלַף פִּרְעָא Vulnus pro vulnere, Hebr. פֶּצַע Exod.21.v 25. Jonathan פּוּרְעָא. *Plurale,* שׁוּחְנֵי וּפוּרְעָתָא Ulcera & vulnera, Hebr. חַבֻּרוֹת פֶּצַע Proverb.20.30. Veneta hic mendosa sunt: שַׁפִּירִן אִנּוּן פּוּרְעָתֵיהּ דְּרַחֲמָא Pulchra sunt vulnera amici, id est, ab amico inflicta, Hebr. פצעי Prov.27.6. *Apud Talmudicos,* פרעתא סכנתא היא ומחללין עליה את השבת Vulnus periculosum est, & violant propter illud sabbathum, Avoda sara fol.28.1. Nempe obligant illud ad sistendum sanguinem, ne eo exhausto, vita abeat.

פַּרְעָא *Malleus:* הֵיךְ פַּרְעָא וְסַיְפָא וְגִירָא שְׁנִינָא Sicut malleus & gladius & sagitta acuta, Hebr. מפיץ Prov.25.28.

פרר פּוּרְרָא · פָּרְרָא *Marmor, tabula marmorea:* כגון ששרפו לנכי פירדא Veluti quod comburunt vel accendunt super lapide marmoreo, Talm. Nidda fol.28.1. Glossa, אבן שייש Lapis marmoris. In Aruch aliter explicatur.

פַּרְדָּנִית *Vagatrix, Discursitans fœmina.* In Medrasch Tanchuma, sect. וישב legitur: לא בראה מן הרגל שלא תהא פרדנית ... עכ״ז ... id est, Non creavit eam (Evam) ex pede Adami, ne fieret vagatrix. Fuit Lea, & facta est vagatrix, sicut dicitur, Et egressa est Lea, Genes.30.16. Item, Et egressa est Dina, Genes.34.1. Sic in sect. וישלח fol. 14. col. 4. Pro פרדנית legitur in Bereschith rabba sect.18. פַּרְסָנִית, qui locus citatur in Jalkut Genes.2. & legitur פּוּרְסָנִית. Convenientiùs pro פרדנית legi posset פרר à פַּרְדָּנִית Separare se, quasi Separatrix, separans se à domo sua & hinc inde discursitans.

Baal Aruch citat hic etiam ex Medr.Thren.cap.2. אף הוא פררת ליה ואמר חמיתה דאכיל בישרא .וכו׳ דארנבתא. *In meo exemplari legitur pro eo* מפרת, *& mox iterum* מפרתין. *Aruch non explicat: sed Glossa,* מְגַנֶּה וּמְהַתֵּל *Ignominia afficiebat & irridebat eum.*

פרן *Os oris. Hoc nomen in Targum inusitatum est. dicitur autem pro eo* פום, *ut infrà videre est. Apud Rabbinos & Talmudicos,* לתתיר פה של מעלה *Ad laxandum os superius, sc. ad liquendum:*

quendum [illegible]ius dixit, להתיר פה של כמה *Ad laxandum os inferius*, nempe ad expurgandum ventrem per podicem, Sanhedr. fol.100.1. ad illud, *Et folium ejus ad sanationem*, Ezech.47.12. פי טבעת *Os annuli*, id est, *Podex*, qui sic dicitur a foramine formæ annularis. Non dissimili metaphorâ Plautus in Aulul. dixit: *Etiamne obturat inferiorem gutturem, ne quid animæ emittat dormiens*: פי שבכה *Os vitta*; est rotunda forma superior, unde fit initium texturæ: חוששת בפי כרסה Dolet circa os ventris, id est, circa umbilicum, ubi est medium ventris, & os per quod nutritur infans in utero materno, Niddah cap 9. פי התנור *Os, orificium fornacis*, Schabbas cap. 8. & sic plurima: פי בוש *quod Aruch hic adducit, pro eo legitur in Gemara nostra* פי כור. *Sic quod iterum in Aruch adfertur* פי רשע *pro Abiete, vel Puxo, ex Kelim cap.12. pro eo legitur in Talmud* אשכרוע.

פִּרָה *Vermiculus ficuum. Apud Talmudicos*: מקק דספרי דשיראי ואילא דענבי ופרה דתאיני וכו, id est, מקק est vermis librorum, תכך bylsi, אילא uvarum, & פה ficuum, &c. Schab. fol.90.1.

פָּהָה *Immorari, Inhærere rei alicui, Occupari, Distrahi re aliqua*: *Targ.* אֶלָּא בְשַׁטְיוּתָא פָּהֵי לִבֵּיהּ Sed in stultitia occupatur, distrahitur animus ejus, Proverb.18.2. Syrorum verbum est, ut Luc.2.29. ולא נִפְהֵא Neque distrahatur animus vester in illis. Vide ad hunc locum Notas Ludovici de Dieu.

פָּהֵי · פָּהְיָא *Distractus, Occupatus*: לִרְגִיגְתָא בָעֵי פָּהְיָא Desiderium (animi sui) quærit distractus, Proverb 18.1. Heb. נפרד Separatus, scil. ab aliorum consiliis & sententia, & in suis animi consiliis tantùm occupatus.

פִּהֵק *Oscitare*, *Talm.* ראיתי את רבי שגיהק ופיהק ונתעטש ורק Vidi præceptorem quòd ructaret, oscitaret, sternutaret & exspueret, Berachoth fol. 24.1. כשפיהק ומית Cùm oscitaret & moreretur: מפהקת ומעטשת Oscitans & sternutans, Nidda cap.9. in Misna. Quidam exponunt *Pandiculari, membra extendere, ut oscitando fieri solet*. In Aruch parvo exponitur Germ. Gynen.

פיהוק *Oscitatio: Pandiculatio.*

פוא פּוּאָה *Rubia tinctorum, herba ad tingendum rubrum*, German. Ferberröte. Tal. אסטים ופואה לצבוע בהן Crocus & rubia ad tingendum illis, Schabbas fol.89.2. Glossa scribit פועה. In Majemone, אסטים ופואה ושאר הצבעין Crocus & rubia & reliquæ colorum herbæ, De Sabbath. cap. 18. פואה של עידית Rubia agri optimi, Tal. Schevith cap 5. Hæc ad tingendum judicatur optim[a]: פואה של צלעות Rubia costarum, id est, quæ multis fi[bri]s ceu costis altè ra-

[illegible]ata est, ibid. In Talmud [illegible] explicatur vocabulo p[illegible]rin [illegible] Aruch scribitur פטרא. Hinc פיתא [illegible] ut Aruch in פארה addu[cit]. LXX [illegible] bræum ותרבי לך ברית reddiderunt, [illegible] [illegible], Jer.2.22. Sic, [illegible] pro Heb וּבְרִית מכבסים.

פוג *Debilitari, Languescere, De[bilem] esse, Intermitti, Quiescere, Ce[ssare]* [illegible] *tati. Debilitare, Languidum, Rem[i]ssum* [illegible] *Cessare facere, Avertere, Amovere. Pr*[illegible] וְרֵיחֵיהּ לָא פָג Et odor ejus non langue[bat] [illegible] Jerem.48.11. בַּר פָּג חַמְרָא מִנָּבָל לא נִמַּר [illegible] cessabat vinum à Nabale, Heb. בצאת [illegible] diendo, quando recess[er]at, 1. Sam [2]5 [illegible] כַּד פָּג וְאִשְׁתְּדִךְ מִרְוָיַת חַמְרֵיהּ Cum ce[ss]aret [illegible] esceret à potu vini sui, Esth [2].1. Li[illegible] פָּג, quod pravum videtur: פָּגַת אוֹרַיְתָא R[illegible] est, cessat, intermittitur Lex, id e[st] [illegible] dium & observatio, Hebr תָּפוּג Haba[kuk] [illegible] פָּגִית וְאִתְמַכְּכִית עַד לַחֲדָא Debilitatus & h[umiliatus] sum valdè, Heb. נפוגותי Psalm 38.9. [illegible] eo habent פָּגְמִית, Veneta פגיית quod [illegible] pravum. *Participium*, מִלִּית פָּאג עָקְתִי [illegible] non est, qui remissam reddat angusti[am] [illegible] Hebr. מֵאֵין הֲפֻגוֹת Propter non esse ce[ssationes] Thren.3.v.48. Sic activè redd[illegible] Quidam, *Cessat*. Sic est discrepantia [illegible] sequenti Nomine substantivo. *Plur*[illegible] מִלַּיָּא פָּיְגָן עַל לִבֵּיהּ Erantque verba ista d[illegible]tia vel debilitatem inducentia in animum [illegible] Heb. וַיָּפָג Gen. 45.26. *Futurum*, [illegible] די רמעתא וְלָא תָפוּג Stillat oculus meus lachrymas, n[on] cessat, Heb. תָּפוּג, Psalm.77.3. *Pahel*, [illegible] לְפַיָּגָא צְלוֹתָא די לָךְ Ad cessare faciendum [illegible] tionem tuam, Heb. אַל תִּתְּנִי פוּגַת לָךְ Non [illegible] intermissionem tibi, Thren.2.18. *Ap*[illegible], [illegible]*rum*, הֲלָא תְּפַיֵּג יָת חַמְרִיךְ מִנָּךְ Nó[nne] cessare facies vinum tuum à te, Hebr. הָסִירִי Re[illegible] 1.Sam.1 14. *Apud Rabbinos in Hiphil freq*[illegible] מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צנתן Cal[idas] faciunt aquas calidas, & effundunt i[n] aquas frigidas, ut remittat frigus illarum. Joma folio 31.2. Schabbas fol. 40. 2. מים שאין מפיגין טעמן Aquæ quæ non remittunt, non mu[t]ant sa[po]rem suum, Pesach. fol.41.1. [illegible] מיל ושינה כל שהיא מפיגה את היין Iter miliaris & somnus q[uantul]us cunque facit transire vinum, Sanhed[r.] f[o]l.2[illegible] Taan. fol.17.2. שלא תפיג ריחה Ne mutetu[r] o[dor] ejus, Kerith. fol.4. [illegible] מפיג חמתך בלוחות הברית Tu facis ut transeat ira tua in tabulas fæd[eris] & in iis quiescat & consumatur, Devar[im] ra[b]ba sect. עקב. Alibi, [illegible] התבלין מפיגין טעמן ומלח אינו מפיג טעמו Omnia condimenta faciun[t] [illegible]

r[illegible]at

[illegible] em suum, sed [illegible] non remittit [illegible], Beza fol.14.1. פחר קשיה יין מפיגו [illegible] *vis, fortis e[illegible] sed vinum facit transire eum,* [illegible], abigit, fugat eum, Tal. Bava basra fol.10.1. [illegible] גוף קשה ויין *Corpus forte est, sed vinum debilitat* [illegible] David Jer.48.11. מייל להפיג שינתו Ambu- [illegible] cessare faciendum, pellendum somnum [illegible].

[illegible] *in Hiphil*, הפיח *Flare, Flatum emittere.* *Chald. ex Ithpehal*, בָּתַר דְאִתְפַּח מַשְׁכִּי Post- [illegible] flata fuerit cutis mea, Job.19.26. *Et ex* [illegible]*entis verbi signif.* בַּר פַּח ואִשְׁתְּדִךְ מִרְוַית חַמְרֵיהּ [illegible] respiraret & quievisset ab ebrietate vini [illegible].2.1. *Apud Talmudicos* significat etiam, [illegible], *Convalescere ex morbo*: ut, איתפח עבד [illegible] Convaluit, & fecit convivium omnibus [illegible]s, Berach. folio 46.1. Vide תפח. *Rab-*[illegible]*m de flatu ventris inferioris dicitur*: תפלין צריכין גוף נקי מאי טעמא אביי אמר שלא יפ[illegible] Liga- [illegible] recum requirunt corpus purum. Pro- [illegible]am rationem? Avai dixit: ne quis fla- [illegible]s emittat, sed debet se continere מלהפיח [illegible]emi tendo flatu, donec alligamenta ista de- [illegible]t, Talm. Schabbas fol.49.1. Dormitu- [illegible] onere eadem alligamenta debet, משום שלא יפיח בהן בשעה [illegible] propterea ne flatum emit- [illegible]m eis tempore somni.

II. *Colorare, Coloribus depingere & ornare,* Tal[illegible]. אין מסיידין ואין מכיירין ואין מפייחין בזמן הזה Non obducunt calce, neq; figuris ornant, neq; [illegible]bus pingunt hoc tempore, scilic. domus, propter luctum ob vastationem templi Hiero- so[illegible]mitani, Bava basra fol.60.2.

פיח *Favilla, sic dicta, quòd levi flatu dispellitur.* Ta[illegible]. פִּיחַ דְאַתּוּנָא Favilla fornacis, Exod. 9. v.8. ונסיבו יַת פיח דאתונא Et acceperunt favillam for- nacis, ibid. v.10.

פוחא *Ventus, Flatus*: תְּטַלְּנֵי לְפוּחָא Extollis me in ventum, Job.30.22. Heb. לרוח. Hinc legen- dum, יֵרִית פוּחְתָא Possidebit ventum, Heb. רוּחַ Prov.11.29.

פיחא *Laqueus, Rete*: היך צִפְּרָיָא לְוַת פִּחָא Sicut [illegible] in rete, Hebr. אֶל פָּח, Prov.7.23. Quidam [illegible]bri, פוחא.

פוחין *Laquei*: חַזְרָנוּתָךְ פוחין Circuitus tuus la- quei sunt, Job.21.10.

פַּחָא *Laqueus, Rete*: פַּחָא אתבר Rete rumpitur, Heb. הַפַּח נִשְׁבָּר Psalm.124.7. מְרָדוּ רַשִׁיעַיָּא פַּחָא לִי Disposuerunt improbi rete mihi, Psalm.119.110. כְּמָנוּ גוּתָנִין פַּחָא Absconderūt superbi laqueum mihi, Psal.140.6. יאחד בתקלא דפחא Prehendit of- fendiculum laquei, Job.18.9. מִפַּחָא ותקלא Ex la- queo & offendiculo, Psal.91.3. *Plur.* מִפַּחֵי תקליא laqueis offendiculorum, Psalm.124.7.

פחא [illegible], Tal. הלך לביתיה בפחי נפש [abi]it domum cū suspirio, mœrore animi, Schab. fol.127.2. Glos. בראבון.

הַפְּחָה *Efflatio, Flatus, flatus ventris*, ut suprà Verbum.

פול *Faba*: ופולין ומלופחין Et fabas & lentes, 2.Sam.17.28. ופולא ומלופחין Et fabas & len- tes, Ezech.4.9. *Apud Rabbinos*, פול לבן Faba al- ba: פול מצרי Faba Ægyptiaca: עשתה לי פולין Pa- rabat mihi fabas: גרים של פול Vide in גרס.

פולין *Apostoli, Legati*: ותשדר לוָתָה פולין Et mit- tes ad eam legatos, Deuter.20.10. in Jonathane: וְשַׁדַּר מֹשֶׁה פולין Et misit Moses legatos, Num.16. v.12. וְשַׁדַּר פולין לְמִקְרֵי לְמֹשֶׁה Et misit legatos ad vocandum Mosen, Exod.10.16. in Jon.

פְּוִלְיוֹן · פִּולִין *Pavillon, Papilio.* Vide infrà in פפל.

II. פול *Misceri, Conspergi. Participium*, דְּפִיל בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא Quæ conspersa vel mixta est oleo pro oblatione, Heb. בָּלוּל Lev.14.21. Num.15.9. *Fœmininum*, כָּל מִנְחָתָא דְפִילָא בְמִשַּׁח וּדְלָא פִילָא O- mnis oblatio quæ mixta est oleo, & quæ non est mixta, Lev.6.23. *Plur.* דפילן במשח Quæ mixtæ sunt oleo, Heb. בְּלוּלֹת Exod.29.2.

פִּילִין Vide infrà in פיל.

פַּלְפֵל *Conspergere*: ופלפלית בעפרא איקרי Et conspersi pulvere gloriam meam, Job.16. v.15. ומפלפל בקטמא Et conspersus cinere, Esth.4.1. in secundo Targum.

III. פלפל *Acutè, Subtiliter & ingeniosè di- sputare & differere de re aliqua, ut in scholis fieri solet.*

פִּלְפּוּל *Disputatio subtilis & acuta: Subtilitas, Acumen, acrimonia ingenii & rationis in disputan- do & dijudicando*: פילפול התלמידים Disputatio subtilis discipulorum, acumen studiosorum in disputando. Hinc ubi Jos. 15.16. dicitur occu- passe urbem קִרְיַת סֵפֶר (à librorum, literarum & doctrinæ studiis sic dictam) id Talmudici allegoricè exponunt, ipsum Legis studium, tempore luctus Mosis intermissum aut oblivio- ni traditum, בפלפולו acumine ingenii sui & sub- tilitate disputandi, restituisse, ut R. Salomon in Comment. meminit, & petitum id est ex Talm. Temura, fol.16.1.

מפלפל *Disputans.*

מפלפל · מְפַלְפֵּל *Subtilitatum magister, subtilita- tibus exercitatus, acutus, ingeniosus & subtilis di- sputator. Hinc in Targum*, בַּר נָשׁ מְפַלְפֵּל יְדִיק Ho- mo ingeniosus considerabit, pro Hebræo, אִישׁ נָבוּב יִלָּבֵב Vir vacuus fiet cordatior, Job.11.v.12. Idem versu præcedenti vocatur חָרִיף Acutus, subtilis.

IV. פלפל · פִּלְפֶּלֶת · פִּלְפַּלְתָּא *Piper, ab Acrimo-*

nia sic dictum, vel à Conspergendo, quòd cibus eo conspergatur, vel cibo immisceatur. Tal. בפילפל ובגלגל מלח Cum pipere aut grano salis, Schab. fol. 64. 2. in Mischna. Nempe prohibitum est in Sabbatho gestare granum piperis vel salis in ore, ad sedandum dolorem dentium vel odorem gravem oris, ut folio seq. dicitur in Gemara, פילפל לריח הפה Piper ad odorem oris: וגלגל מלח לדורשיני Et granum salis ad dolorem dentium. Et alibi: פלפלת כל שהוא למאי לריח הפה Piperis quantulumcunque ad quid (prodest)? ad odorem oris, Schabbas fol. 90. 1. *Et sententia pro verbialis:* טבא חדא פילפלתא חריפתא ממלא צנא דקארי *Melius est unum granum piperis acris, quàm plenum canistrum cucurbitarum,* Talm. Chagiga fol. 10. 1. Megilla folio 7. 1. Usurpant de Magistro quodam status humillimi & depressi, sed ingenii acumine alios omnes superante. Sic unus sapiens, multis imperitis est præstantior: unus humilis & modestus, doctrinâ laudatus, multis doctrinæ inanitate tumidis, præstantior est: פילפלתא אריכתא Piper longum, Pesach. fol. 42. 2.

פומא פום *Os oris: Sermo ore prolatus. Scribitur & sine dages in Mem. Usurpatur pro Hebræo* פה: ut, חֲגַר פּוּם וַחֲגַר מַמְלַל אֲנָא Claudus ore & claudus sermone ego sum, Heb. כבד פה Gravis ore, Exod. 4. 10. in Jon. מַן הוּא דְשַׁוִּי מַמְלַל פּוּמָא בְּפוּם אָדָם קַדְמָאָה Quis est ille, qui posuit sermonem oris, in ore Adami primi? ibid. vers. 11. עַל פּוּמָא דְבֵירָא Super ore putei, Genes. 29. 2. לָא תִתְנְשֵׁי מִפּוּם בְּנֵיהוֹן Non dabitur oblivioni ex ore filiorum ipsorum, Deuter. 31. v. 21. *Cum Affixis,* וְשַׁוִּי פּוּמֵיהּ עַל פּוּמֵיהּ Et posuit os suum super os ejus, 2. Reg. 4. 34. וּמֵימְרִי יְהֵי עִם פּוּמָךְ Et verbum meum erit cum ore tuo, Exod. 4. v. 15. ופומי יְחַוֵּי תּוּשְׁבַּחְתָּךְ Et os meum annunciabit laudem tuam, Psal. 51. 17. פּוּמְהוֹן Os suum, Psal. 79. v. 3. וְאִידָא יְשַׁוּוֹן לְפוּמְהוֹן Et manum suam ponent super os suum, Jerem. 44. 25. דִּנְפַק מִפּוּמָנָא Quod egressum est ex ore nostro, Jerem. 44. vers. 17. וְאַף עַל פּוּמָהּ Etiam super os ejus, 1. Reg. 7. v. 31. *Plurale,* וְלֵהּ תְּרֵין פּוּמִין Ipsique erant duo ora, id est, duæ acies, Hebr. פיות Judic. 3. v. 16. Sic, מִן סַיְפָא דִתְרֵין פּוּמִין Præ gladio duplicis oris, id est, bicipiti, Proverb. 5. 4. *Apud Rabbinos & Talmudicos,* עַפְרָא לְפוּמֵיהּ *Terra super os ejus, vel in faciem ejus.* Utuntur eo in gravioribus reprehensionibus ob ineptum aliquod responsum. Idem cum eo quod Germani dicunt, *Stercus super nasum ejus vel tuum.* Vulgares Rabbini [illegible] eo dicunt, פרש על פניו ex Malachiæ 2. v. 3. [illegible] ...itur, וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם Et [illegible] ...am stercus (vel, fimum) in faciem vestrâ, fimum festorum (id est, sacrifi[illegible] ...rum. In secunda persona dicun[illegible] ...פרש על ... *Stercus super nasum tuum.*

כפום · לפום *Juxta, Secundum, Pro ratione.* *Chaldaicè dicitur pro eo, quod Hebræi di*[cunt] לפי · כפי: ut, גְּבַר כְּפוּם מֵיכְלֵיהּ Quisque p[ro rati]one cibi sui, Exod. 16. 21. כפום נדריה Juxta [votum] suum, Numer. 6. 21. לְפוּם טַפְלָא Pro ra[tione par]vuli, id est, parvulorum, Genes. 47. 12. לפום מיכליה Quisq; pro ratione cibi sui, Ex[od.] *Cum sequente Infinitivo,* ...ם אסתלקות עננא juxta efferre se nubem, prout efferebat se n[ubes], Numer. 9. v. 17. *Cum Affixo,* ...פורקניה Juxta eos restituet redempturam ejus [Levit. 25.] v. 51. *Huc referri potest,* משתבח בפומא ... דסכלתנותיה Vir laudatur pro ore, id est, [pro ratio]ne intellectus sui, Heb. לפי שכלו Prov. 12.

איפומא · אפומא *Ad, versus os, è regione* [...] *verso,* Tal. חזא חושלא באיפומא Vidit ho[...] regione, scil. fenestræ, Chol. fol. 51. 1.

פון פון *Certè, Utique: Nunc, Quid*[e]m. *est Chaldæis familiarissima, nulli c*[...] *bræa voci in Targum respondens. Quandoque pletivum vocabulum est, & emphasin qu*[...] *cedenti voci addit. Per se & absolutè non* [...]*tur, sed semper cum alia, ut apud Græcos* [...] *Cum Nominibus,* פון כען Juxta hoc vel [...] pus certè, Hebr. עַתָּה Jud. 1. 21. Sic Jud[...] *Cum Particulis sive vocibus indeclinabil*[ib]*us* [...] *quentissimè:* ut, כִּזְעֵיר פּוּן Parum certè nunc [...] fuit, Hebr. כִּמְעַט Genes. 26. 10. ולוי פון E[t utinam] certè Jos. 7. v. 7. מִן צַפְרָא וְעַד כְּעַן פּוּן A mane [...] que nunc certè vel quidem, Ruth. 2. v. 7. [...] Nunc certè 2. Reg. 13. v. 19. 2. Sam. 2. v. 27. [...] Nisi certè, Heb. לולי, Genes. 31. 42. qu[...] tur esse pro אלולאפון, ut & in litera א osten[...] עוד זער פון Adhuc certè parum est, parum c[er]tè abest, Heb. עוד מעט, Exod. 17. 4. ואלופון אכלית Si certè comedissem, Levit. 10. v. 19. ואלופון לא סטית Si certè non declinasset, Hebr. אולי, Numer. 22. v. 33. אלופון אית חרבא Si certè esse[t] gladius in manu mea, ibid. v. 29. מן פון דאנא מחוי Et ex quo quidem ego ostendero tibi, Jer. 12. vers. 5. *Cum Verbis,* וְשַׁלַּחְתָּךְ פּוּן Dimitterem vel, Dimisissem te certè cum gaudio, Gene[s. 31.] vers. 27. ואשלח פון Ut emittam certè pla[gam], Exod. 9. v. 15. אִתְעַכִּיבוּ פוּן זְעֵיר Exspectate qu[...] parum, Cantic. 8. 4. ותסתאבון פון בהון Nam c[er]tè pollueremini eis, Levit. 11. 43. רְעֵינָא פוּן V[el]lem certè, Numer. 11. vers. 29. והוי פון Esset [...]que, Jesa. 48. 18. והות לי פון אמי קברי Fui[sset] certè mihi mater mea sepulchrum, Jere[m.] 20. [...] דכאנש סדום פון אבדנא Sicut homines Sed[o]m [...]nè perissemus, Jesa. 1. 9.

*

... verbum posset ...
... fuerit. Participium, ... פָּצַע Lucere,
... 10.22. Hebr. ... ומפעא חד קבל ... fuerit maximè (scil. terra) est sicut ca-
... rum ortum videtur. וְתֹפַע, a יפע Splendere, un-
... legitur תפע ולא Nam & sine ge-
... Et splendere fecerit, Jobi 37.15. quæ
... Et non splendeat, Jo-

פֵּעֲתָא Lux, Splendor: Jobi 11.17.
... Unde plurale emphaticum, פועתהא
...a, Proverb. 20.30. pro Hebræo פֶּצַע, pro quo
21.25. legitur פורעא vel פֶּרְעָא converso x He-
... ut aliâs sæpè. Legendū ergo omninò פורעתא
... quomodo & id apud Rabbinos Talmudi-
...atum est. Vide פרע.

פוירר Gummi juniperi, Germ. Wernetz. Vide
... פואה.

Apud Rabbinos פַּעְפַּע est Molle, Lene, Tenue red-
... מפעפעין ביעי אסיר Percutere ova (in scutel-
...) prohibitum est (in Sabbatho) Schabb. fol.
... חלב מפעפע Adeps emollit, vel mollescit, li-
... & diffunditur per omnia membra, Cho-
... l. 97.1. פרזל קשה אור מפעפעו Ferrum durum
est, sed ignis mollificat illud, Glossa R. Salomo-
... מרככו Molle reddit illud, quod alii dicunt,
...it, Quassat, Confringit, Dispergit, Dissipat,
Bava basra fol. 10.1. שחמין מפעפען את הידים Aquæ
... dæ molles reddunt manus, Cholin fol. 105.1.
יין העמוני הוא קשה שהוא מפתה את הגוף לזנות והיה ריח... כפעפ... Vinum Ammoniticum est forte, ac inci-
...t hominem ad libidinem, & odor ejus est de-
...c...us.

פִּטְפּוּעִין Fungi, Boleti, Pfifferling/ apud Talmu-
...ut, מערבין בפטפועין ובחלוגלוגות Miscent fun-
gis & fragis prandia, Talmud Jeruschalmi in
fine l...ri Pea, & Tal. Babylonicum libro Erub-
hin fol. 28.1.

פוץ Hinc legitur וְחַפֵּץ Eccles. 12.5. in Venetis, quod mendosum est pro וְיָנֵץ Et germinabit. Vide & נצץ.

פוק הֵפִיק Protulit, Produxit, Eduxit, Expromsit, Hebr. Sic apud Talmudicos, פה שהפיק מרגליות ילחך עפר Os quod profert margaritas, linget pulverem, Kiddusch. fol. 39. col. 2. Hoc est, Quod profert in lucem, publicat, divulgat arcanos sensus Legis, qui sunt pretiosiores margaritis, &c. Convenit aliquo modo cum dicto Christi, Matth. 7.6.

פוקין In Medrasch Tillim, Psal. 103. האשה הזאת עשויה פוקין פוקין Vide infrà פיק.

פור Hiphil הֵפִיר Fregit, Irritum fecit. Hinc formant Rabbini Nomen Verbale, הֲפָרָה Retractatio, Destructio, Abolitio: נדר שיש לו הפרה Votum quod habet abolitionem, retractatio-nem, Gittin fol. 35.2.

פור Sors. Plurale, פורין · פּוּרָיא Usus ejus duntaxat est in historia Esther, & scribunt interpretes esse vocabulum Persicum. In Jalkut ex Jelammedenu: אלא פורין שהטילו עליהן Nisi sortes, quas projecerunt super eos, Jalkut Num. folio 253. col. 4.

פּוּרְדָּה Torcular, Hebr. Jesa. 43.3. Apud Rabbinos in libello מִשְׁל הַקַּדְמוֹנִי fol. 32. col. 2. & fol. 33. legitur pro Muscipula. Ea significatio videtur esse ex lingua Arabica, in qua פאר Mus, ut ponit Schindlerus.

פוש Crescere, Augescere, Multiplicari: Abundare, Redundare. Participium, אִלּוּלֵי פָּשָׁן וְסָגָן Num crescant & multiplicentur, Cantic. 6. v. 10. Hebr. Imperativus, פוש Cresce & multiplicare, Hebr. פרה ורבה, Genes. 35.11. Plurale, פּוּשׁוּ וּסְגוּ Crescite & multiplicamini, Hebr. פרו ורבו, Genes. 1.28. Futurum, וְנִפּוּשׁ בְּאַרְעָא Et crescemus in terra. Heb. וּפָרִינוּ. Sic citat R. Salom. in suis Commentariis, & rectè. Hodiè libri in textu ex Aphel habent וְיַפְשִׁנָנָא Et crescere nos faciet. At cùm in Hebræo sit Verbū in Kal, Elias præfert lectionem R. Salomonis. Aphel, אפיש Crescere fecit, Auxit, Multiplicavit, Magnificavit: Fructuosum reddidit. Præteritum, וְאַפֵּישׁ יַת עַמֵּיהּ לַחֲדָא Et crescere fecit populum suum valdè, Psal. 105.24. אֲרֵי אַפְשַׁנִי יְהוָה Nam multiplicavit me Dominus, Hebr. הִפְרַנִי Fructuosum reddidit me, nempe prole & posteritate generis, Genes. 41.52. Participium. הָא אֲנָא מַפִּישׁ לָךְ Ecce ego crescere facturus sum te; Hebr. הִנְנִי מַפְרְךָ, Genes. 48.4. מַפִּישׁ לְעַמְמַיָּא Multiplicans populos, Hebraicè מַשְׂגִּיא, Jobi 12. v. 23. Plurale, מַפְּשָׁן רִבְבוָתָא בְּאִשְׁקָקָנָא Multiplicantes myriadas in plateis nostris, Psal. 144.13. Infinit. לְאַפּוּשֵׁי קִטְמָא Multiplicare cinerem, Numer. 19.6. Jonath. Futurum, וְאַפִּישׁ לָךְ Et multiplicabo te, Hebr. וְהִפְרֵתִי, Gen. 17.6. אֲרוּם תַּפִּישׁ עוֹבָדוֹהִי Quòd magnifices opera ejus, Hebr. תַּשְׂגִּיא, Jobi 36.24. וְיַפְשִׁנָךְ וְיַסְגִּנָךְ Fructuosum reddat te, & multiplicet te, Genes. 26.3. Apud Talmudicos, דלא הוו פישי Quod non fuerunt multi.

Secundò, Redundare, Remanere, Residuum esse, & sic oppositum habet sibi דַּלֵּל vel דַּל Subtrahere, Detrahere, Diminuere: דל עשרין דלא ענשת ופשו להו חמשים Detrahe viginti annos, quibus non punivisti, & remanent quinquaginta, Schab. fol. 89.2. Sic, ופשו להון תלתין ותלת Et remanserunt triginta tres, Sanhed. 103.1.

Tertiò, פוש Respirare: לפוש פטור Respirare permissum est, Schabbas fol. 5. col 2. עומד לפוש Subsistit ad respirandum, Bava kama folio 31. col. 1. הניח משאו לארץ כדי לפוש Deponit onus

suum

suum in terram respirandi causâ. Sic idem est cum נפש.

פשפש Vide in פשש.

פישון *Pischon, nomen fluvii primi in paradiso, quem scribunt esse Nilum Ægypti fluvium fœcundissimum.* De hujus etymologia in Bereschit rabba sect.16. פישון שהוא מגדל פשתן ומימיו מרלכין בשופי *Pischon* dicitur, quia producit *Pischtan* linum, & quod aquæ ejus fluunt leniter. Vide & R. Salomonem. Scalig. de emend. temporum Græce vocat [illegible], & ita vocari dicit propter paludes ingentes, quas efficit.

פות, פותה *Cardo fœmina, ferramentum cavum in quo cardo circumvertitur*, Talm. Kelim cap.11. הפותה שתחת הציר Ferramentum quod est sub cardine. *Baal Aruch scribit, esse idem quod in Gemara* אבקתא.

פז פזז *Idem quod Hebraicè,* פז *Aurum solidum & purgatum: unde plurale,* כאני פזיא Vasa aurea, Jobi 28.18. in sec. Targum. *Elias judicat, id ibi erroneum esse, & pertinere ad versum præcedentem, pro Hebræo* כלי פז. *Imò totus versus iste pertinet ad vers.17. qui habet triplex Targum.*

מחפה בפזא · פיזא · פזה *Aurum purgatissimum:* Obducta auro, Gittin fol.58.col.1. תרתי מתקלי אכתירי פיזה נחות בעלמא חד ברומי וחדא בכולי עלמא Duo pondera siclorum auri purgatissimi descenderunt in orbem, unum Romæ, alterum in mundum universum, Ibid. הוו מגנין את הפז ביופיין Dehonestabat aurum purgatissimum pulchritudine suâ, Ibid. דוא רפיזא Zus auri purgatissimi, עי fol.11.2.

פזיז · פזיזא *Festinans, Præceps, ab Hebræo* פזז *Roborari, Confirmari, Confirmare se, quòd qui festinat, vires intendit & roborat. Hinc apud Talmudicos:* עמא פזיזא דקדמיתון פומיכו לאודניכו *Populus præceps est, qui præmittitis os vestrum ante aures vestras*, i.e. judicatis antequam audiveritis, Schab. fol.88.1. Kethub. fol.112.1.

פזיזות *Festinantia, Præcipitantia:* אכתי בפזיזותיכו קיימיתו Adhuc vos in præcipitantia vestra persistitis, ibid. In Schabbath autem pro hoc Nomine legitur בפחזותיכו, ut videatur etiam pro פזיזא legendum פחזא. Nam פחז istâ significatione notum est. Sic & alibi (Schabb. fol.55.2.) legitur in Talmud פזתה, id est, פחזת Festinasti, pro פחזת, quod ineptè planè in Aruch & aliis Lexicis explicatur.

פזום פזומא *Liberalitas, Largitio.* In libro Jalkut 2.Sam.22.20. ad verba ויחלצני כי חפץ בי, legitur; פזומא דודיה היא סלקא למיתן לי אוריתא Liberalitas ejus ascendit ad dandum mihi Legem. Sic Exod.19.1. Corruptè hæc videntur legi in Aruch. [illegible] *Græcis* [illegible]parsio. *Hinc alii* red[...]derunt hoc vocabulum Largiti[...] phoram.

פזמונים *Carmina sive Cantiones certæ sunt* [...] *pellatæ.* Tale extat in libro 'היכל ה fol. [...] פזמון לחר"שבי ז"ל לקבלת שבת. Scribit Elias, quo[...]dam adducere Verbum פזם ex Job.3.2. se [...] in nullis libris id reperisse. Legitur aute[m] [...] Regiis ibi פזם *Cecinit*, quod sine dubio e[x] [Com]plutensibus sumptum, quæ illud ex Judæor[um] libris habere, non est dubitandum.

פוזמקין *Calcei lanei, Socci, apud Talmudi[cos]* [...]de, רמי פוזמקי ומבלי, Dat ipsi calceos laneos & [...] Schabb. fol.10.1. Glossa אנפילאות, de qua v[ide] suo loco: item *Calcei ferrei, Tibiæ ferreæ,* [...] Non egreditur homo in die Sabbath [...] calceis clavatis sive cum clavis firmatis, n[eque] cum galea, neque cum thorace ferreo, [...] בכנפיים, quod in Gemara explicatur [...] est, אנפילאות של ברזל Calceis seu tibiis [...] Schab. fol.60.1.

פיזריקון פיסריקון Legitur Psalm.18. in Medr. שלי הוא. In Jalkut pro eo legitur פיסיקון, & exponitur ex præced. signif. כנעל, fol.50.co. 2. in fine libri Geneseos, & 2. Sam. 22. M[...] ponit פיזוריק idem esse quod פומא Donat[io], Donum.

פזר *Dispergere. Participium,* מפזר מן ברמותי Dispergit à se omnia ista mala, Pro[v].20. v.8. *Aliàs semper verbum Hebraicum* פזר *red[ditur] in Targum per* בדר, *inquit Elias. Apud Talmudicos,* בשעת הכבנסים פזר בשעת המפזרים כנס *Tempore c[ol]lectionis sparge: tempore dispersionis col[li]ge*, Berach. fol.63.1. Quando annona collecta est in thesauros, & nullibi prostat, tu eam distribue: sic, quando doctrina & literarum studia suppressa sunt, tu doce. Quando omnes annonam v[en]dunt, legem docendo tu collige ad te. Nam citò contrarium evenit.

פזור *Dispersio*, Habac.3.6. in Kimchi.

פזרא *Baculus:* לינקוט פזרא וליתיב Accipere baculum, & sedere, nempe ad abigendum transeuntes, ne agrum aut vineam transeant, Bava kama fol.28.1. & Bava bathra fol.89.2. Glossa מקל. Hinc פזר Paser *Accentus quidam Grammaticus, quòd sit* זקוף כשבט *erectus instar virgæ vel baculi*, scribit hîc Baal Aruch.

פחא Hinc פחיא *Gallinæ, sic dictæ à clamando, cùm ovum pepererunt, quasi* פעיא, à פעה *Exclamare, Vociferari, per commutationem literarũ gutturalium:* unde apud Talmudicos, ביעי פחיא Ova gallinarum, Betza fol.7.1.

פחא *Laqueus.* Vide suprà in פוח.

פחד *Pavere, Expavescere, Metuere. Particip.* ותהי פחיד Erisque pavens die ac nocte, Deut.28.

... per in ... Pr...

... per alia verba.

... erat ... פַּלְחוּ ... Pavor יְהוּדָאֵי ... Judæorum super eos, אֲרוּם נְפַל פַּחְדָא ... & sic 9.3. נְפַל פַּרְדְּהוֹן עַל כָּל עַמְמַיָּא Cecidit pavor eorum super omnes populos, Esth.

Idem: וּפַחְדוּתֵיהּ ... פַּחְדוּ ... & pavor ejus, Prov.10.24. in Com. מְגוּרַת רָשָׁע Timor impii.

פַּחְדָן Pavidus, Timidus, Meticulosus.

פַּחְדִין Testiculi, quos Rabbini בֵּיצִים, Talmudici vero vocant: מְרִיס פַּחְדִין Attritus testiculis, ... 21.20. Cum Aff. וְגִידֵי פַּחֲדוֹי Nervi testiculorum ejus, Jobi 40.12.

פַּחַר פֶּחָה Dux, Princeps, Præses: דִּי פֶחָה שָׂמֵהּ Quem constituerat principem, Esr.5. 14. פֶּחַת עֲבַר נַהֲרָה Princeps trans flumen, ibid. vers.3. Plurale פַּחֲוָן, & emphaticè, הַדָּבְרַיָּא וּפַחֲוָתָא ... s & principes, Dan.6.7.

פַּ... Subsilire, Exsilire, Insilire: Præteritum, וּפַחוּ ... וְעַתְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל Et divites facti sunt domus Israël, & subsilierunt, Deuter.32.15. in J...h. pro quo in Targum Hierosolymitano legitur וּמְרַדוּ Et rebellarunt. Apud Talmudicos, וּפַחִז עָלַי יִצְרִי Et insiliit in me mala concupiscentia ...a, Nedar. fol.9.2. Idem quod קָפַץ. Deinde ... sic Baal Aruch, ואידך אפחזיהו, ex Sanhed. fol.57.1. pro quo in nostris libris nunc legitur אורחיהו.

פחח פַּחִיח Nudus, i.e. tenuiter vestitus & laceris indutus: אֲזַל פַּחִיחַ וְיָחֵיף Ivit nudus & discalceatus, Hebr. עָרוֹם Nudus, Jesa.20.2. לא ערום ממש non Nudus simpliciter, inquit R. Salom. sed indutus בבגדים קרועים vestibus laceris. Sic vers. . Plurale, פַּחִיחִין וְיחִיפִין Nudos & discalceatos, v.4. Apud Talmudicos: פוחח פורס את שמע Nudus dividit lectionem Audi, Megilla fol.24. col.1. פוחח, id est, Laceris vestibus indutus, ut brachia ejus nuda conspiciantur. In Masseches Sopherim capite 14. פוחח שנראין כרעיו או בגדיו פרומים Nudus ita ut conspiciantur crura ejus, aut vestes ejus sint laceræ. Baal Aruch hæc legit cum He in fine פוחה.

פחל פוחלין Tegumentum reticulatum, quo cameli insternebantur: unde, והפוחלין של גמלים Kelim cap.24. In Talm. Hierosol. Nedarim capite 3. & Schevuoth cap.3. אייתון פחלין של גמלין ומלו יתהון בתבן Attulerunt pelles camelorum, & impleverunt eas stramine. Sumitur hic pro Pelle vel Exuviis cameli. Sic posset derivari à חֵלֶץ. In Aruch explicatur כלי שמשליכין בו זבל Instrumentum quo fimus projicitur.

פָּחַם Nigrescere instar carbonum, Denigrari, Obfuscari, Rab. Hinc in Beresch. rabba sect. 8. ... Israel ... נתפחמו פני הנשים מן השמש ... in captivitate Babylonica, ... denigratæ sunt facies uxorum à Sole, ita ut deseruerint eas, duxerintque uxores alienigenas. Et sect.19. אם מתפחמים קמעא Si obfuscatæ sunt parum. Et sect.36. שיתפחמו פניו Ut denigrentur facies ejus. Item ibid. איש כעור ומפוחם Vir deformis & denigratus.

פֶּחָם Carbo, Pruna: Heb. Item, Fuligo: Hinc, לא יטבול את הקומקום בפחמין Non abluet cucumam cum carbonibus vel fuligine ei adhærescente, Mikvaoth cap.9.

פַּחְמִי Carbonarius: unde apud Talmudicos, מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה Ex parietibus domus tuæ cognoscitur te esse carbonarium, Berach. fol.28. col.1.

II. פַּחֵם Æquare, Æquiparare, Conferre, Comparare, ex usu Syro: ut, לָא פָּחִים לֵיהּ Non æquiparatur ei, Hebr. יִשְׁווּ, Prov.3.15. Sic quoque legendum cap.8.11. Verbū Syrorum est: ut, וּמְפַחְמָא Et conferebat in corde suo, Lucæ 2.19. או בְּלִבָּהּ נְפַשַׁן נְפַחֵם Aut ut comparemus nos ipsos, 2. ad Cor.10.12. פּוּחָמָא Comparatio, 2.Cor.3.10.

פְּחִימָא Simul, Pariter: וְאָמְרוּ לִי פְּחִימָא Et dicite mihi pariter, Esth.3.3. in Targ.sec.

פָּחַס Comprimere, Contundere, Conquassare: פחסה אף על פי שלא חיסרה Quassat eam, etiamsi non mutilet eam, nempe malleo contundit imaginem, ut figuram ejus transformet, non ut in partes cōterat, in Avoda sarah fol.42. col.1. & 53.1. Item, נוטל קרבנם ופוחסו לפניהם Accipit sacrificium ipsorum (quod obtulerunt vitulo) & contudit illud ante eos, Vajikra rabba sect.7.

Deinde, Exundare, Superfluere, vel, Præ plenitudine ejicere & effundere: unde, שפחסתו בורו Quod effuderit illud (mustum) lacus ejus, Avoda sara fol.56.2. Author Aruch exponit נִתְמַלֵּא וְהֱקִיאַתּוּ Præ plenitudine evomuerit illud.

פֶּחָר Figulus: חֲסַף דִּי פֶחָר Luto figuli, Dan.2. v.41. In Targum notatur פְּחַר, & emphaticè פַּחְרָא: ut, כְּמָא רְמִינָא בְּיַד פַּחְרָא Sicut lutum in manu figuli, Jesa.29.16. וְתֵחוּת לְבֵית פַּחֲרָא Et descendes in domum figuli, Jerem.18.2. צַלְמֵי פַּחְרָא Imagines figuli, Jesa.49.9. הַכְּפַחְרָא הָדֵין Nonne sicut figulus iste, Jerem.18.6. item, Testa figulina: ut, וּנְסֵיב לֵיהּ פְּחַר Et accepit sibi testam, Hebr. חֶרֶשׂ, Job.2.v.8. Hæc aliâs dicitur חֲסַף, unde, מָאן דַּחֲסַף דִּפַחְרָא Vas testæ figuli, Jesa.30.v.14. item, יְבֵשׁ הֵיךְ פְּחַר חֵילִי Exaruit velut testa, virtus mea, Psal.22.16. טָעֲוַת פַּחְרָא Idola figulina, Exod.12.12. מָאן דִּפְחַר Vas figulinum, Exod.12.22. Psal.31.13.

פחש פְּחִישׁ Citatur in Aruch ex Targ. Jerusc halmi, או פְּחִישׁ או פְּסִיק pro Hebræo, או חָרוּם או שָׂרוּעַ,

... Levit.21.18. *At isti verba in ... impressis non inveniuntur.*

פְּחַת *Minuere. Minus facere aliquid: & in Niphal,* נִפְחַת *Minui, apud Rabbinos:* unde, הקורא במגלה לא יפחות משלש פסוקים Legens in Megilla (libro Esther) nõ minuet à tribus versibus, i.e. non minùs leget, quam tres versus: אם מוסיף מוסיפין לו ואם פוחת פוחתין לו *Si adjicit, adjiciunt ipsi: si minuit, minuunt ipsi,* id est, si multum dat pauperibus, Deus multum rependit ipsi: si autem parum dat, Deus parcè reddit ipsi. Sic qui in studium Legis divinæ, in præceptores, in cultum Sabbathi, & pietatis, &c. Vajikra rabba sect.30. *Ex Ithpahel,* איפחית דרגא מתותיה Imminuta fuit scala sub eo, id est, *diffracta*, Schab. fol.30.col.2. Sic in Echa rab. cap.1. fol.60.1. וחדא מנהון פחיתא Et una (scil. sponda) ex illis fuit imminuta, i.e. fracta, Glossa שבורה.

פָּחוֹת *Minus:* לא פָחוֹת ולא יוֹתֵר Non minus & non magis. Item, *Homo vilis, humilis, nullius authoritatis, plebejus.* אנשים פחותים Homines plebeji, quibus opponuntur גדולים Magnates, Kimchi in Comment. Judic.9.13. לִפְחוּת *Ad minimum, Saltem. Fœmin.* פְּחוּתָה.

פחיתה *Diminutio, Vilitas.* פְּחַת *Idem,* quod aliter suprà in פחת.

פְּחִיתוּת *Idem:* Item, *Vilitas, Parvitas scientiæ & dignitatis:* hinc, הפתי הוא אשר לא נקבעו הפחיתיות לגמרי Simplex, Fatuus est, in quo non sunt fixæ vilitates totaliter, sed est spes correctionis ejus, Aben Esra Prov.9.4.

פחיתות *Parvitas, Tenuitas, Diminutio:* מצד פחיתותו וחסרונו Propter minutionẽ & defectum ejus, R.Levi Job.10. in fine.

פַּחַת *Fossa, Fovea:* כרו פַּחַת לְמִקְטְלִי Foderunt foveam ad occidendum me, Hebraicè שׁוּחָה, Jerem.18.20.22. *Plurale,* פַּחְתִּין יָרְקָן Fossulæ virides, Levit.14.37.

פטא *Aphel,* אַפְטֵיא *Dilatare, Prorogare:* דמפטיא ליה תריסר ירחי שתא Quòd dilatabit ipsi duodecim menses anni, Schab.fol.140. col.2. ubi in Glossa scribitur דמפתיא per ת, quasi à פתה. *Author Aruch exponit* יַסְפִּיק *Suppeditabit, Sufficiet.*

פוטיתא *Piscis immundi species, juxta Baal Aruch:* אכל פוטיתא לוקה Qui comedit פוטיתא vapulat, Eruv.f.28.1. In glossa notatur, esse *Reptile aquaticũ minimũ.* Sic in Pesach. fol.24.1. Maccoth fol.16.2.

פטיות *Lumina, Lucernæ.* פטיות מאירות ליונה Lumina lucebant Jonæ, Jalkut Proph. fol.80.4. *Est ex Græco* Φῶς φωτός. In Jelammedenu: Et vocavit Moses Hobabum פומיאל, quia luxit operibus bonis. In lingua enim Græca נר vocatur פוטיא Φωτία.

פְּטַט פטפט *Garrire, Blaterare,* ... *instar ebriorũ, obloqui* ... מפטפט ביצרו Qui obloquebatur contra eum, Menach.fol.6 col.1. שמפטפטים תמיד בצפצוף קול Quæ garri... semper cum garritu vocis, R.Salom. Levit.14. de avibus. R.David Jesa.8.19. ad הַמְצַפְצְפִים ... bit: לשון גנאי הוא שאף הדיבור אין אלא כעופות הללו שמפטפטין בקולם hoc est, Verbum צפצף in ma... sumitur: significat enim, quòd etiam non al... loquantur (harioli) quàm sicut aves istæ ... garriunt, pipiunt voce sua: שפטפט ביצרו ... oblocutus fuit pravæ concupiscentiæ suæ, Bava basra fol.109.2. R.Salom. Numer.31.6. de ... sepho, vel, Qui sprevit malam concupiscentiam suam: Sic, פטפט ביצרו יותר מיוסף Ob... tus est, restitit concupiscentiæ suæ magis q... Joseph, Gittin fol.57.1. מפטפט בדברי תורה ... temptim garrit de verbis legis. Hinc Schelomith Levit.24.11. filia דִבְרִי dicta fuit, דהוה פטפטא בשלמא שלם לך שלם לכון eo quòd garrula ... salutando, dicens cuique, Pax tibi, Pax ..., Vajikra rabba sect.32. vel, ut R.Salom. l..., דהוה פטפטה שלם עלך quòd loqueretur, Pax ti..., Pax vobis, מפטפטת בדברים garriens verbis, & unumquemque salutans.

פַּטִּיט *Garrulus, Oblocutor, Blatero:* הוא עושה מעשה פטיט לפיכך אמרה תורה יביא קרבן פטיט Q... fecit opus blateronis, idcirco dixit Lex: Adducat oblationem garrulam, id est, duos passeres, Erchin fol.16.2.

פטט · פַּטְפְּטָא *Locutio, Garrulitas, Loquacitas:* ואין פטפטין אתה בעי Et si verba postulas, ecce Rachel venit cum pecore: Cum ista scil. poteris colloqui, שהדיבור מצוי בנשים quia loquacitas existit in mulieribus, Beres. rab. sect.70. In Talm. Hierosolymitano, in fine libri Berachoth: כל פטפטיא בישין ופטפטיא דאורייתא טבין וכל חרשיא טבין וחרשיא דאורייתא בישין *Omnes garruli sermones mali sunt, sed sermones de Lege boni sunt: contra omnes taciturnitates bonæ sunt, sed taciturnitates de lege, malæ sunt.*

פוטיטי Vide infrà in פטן.

פַּטְפְּטָנִית vel פַּטְפְּטָנִית *Garrula, Loquax:* לא בראה מפה שלא תהא פטפטנית Non creavit eam (Evã) ex ore (Adami,) ne fieret loquax, Tanch. sect. וישב. Vide Deuter. rab. sect. כי תצא.

פִּטְפּוּט *Loquacitas, Garrulitas, Vociferatio* ... פטפוטי דברים Vociferationes, Strepitus verborum, R.Sal. Levit.14.4.

Deinde פטפוט *Tripus luteus culinarius, cui o... vel lebetes imponuntur:* כדי לעשות פטפוט Ad faciendum tripodem, Schab.fol.78.col.2. in Mischna. העושה שלשה פטפוטין בארץ וחבר בטיט להיות שופת עליהן את הקדרה Qui facit tres pedes (tripodem) in ter...

... eos luto, ut imponat eis ol-
... pauper facit קטנה ... tripodem furni par- קני עשה פטפוטי כירה
... ei furnulum, Schab. fol.102.2.
... Petioli, pediculi fructuum, quibus pen-
... vendunt ficus albas בפטוטרותיהם cum
... suis, ne scil. eas suspendant juxta idola,
Avoda sara fol.13.

פטפוטרא Intestinum rectum: ומסניא דיבי לפטטרכא Ex colo in intestinum rectum,
Ex intestino recto forâs, Vajikra rab. sect.3. ubi omnia Nomina intestinorum, per quæ cibus traducitur, recensentur. *Pro eo in Medrasch Koheleth cap.7. v.20. legitur cum uno* ט, פטרוגא, & פטרוכא.

פטל

פְּטִילְיָה *Sportula*: פטיליה טמאה Sportula immunda est, Kelim capite 16. Gl. explicat *Canistrum, sporta ad asservandas ficus aridas*: פטיליא של תמרים Sportula dactylorum, Talm. Hieros. Schab. cap.15.

פְּטַלִין *Massa, Folium, Frustū auri. In Venetis scribitur* פִּיטְלִין, פִּיטְלִין. Regia, פְּטַלִין, פְּטַלִין & פְּטַלִין. *Hæc diversitas arguit, esse vocabulum in lingua Chaldæa peregrinum. Videtur autem esse Græcum* πέταλον *sive* πέταλον, פטלין פְּטַלִין *Folium latum sive amplum, unde Folium auri, pro Massa auri*: In Glossario Arabico Lat. *Petalum, aurea lamina in fronte pontificis*: לָא תִשְׁתַּלְחַף בִּפְטַלִין דְּמִן אוֹפִיר Non permutabitur pro massa auri ex Ophir, Hebr. בְּכֶתֶם אוֹפִיר, & sic in sequentibus pro כתם usurpatur, Jobi 28. v.16. בִּפְטַלִין דְּכֵי לָא תִשְׁתַּלְחַף Cum massa auri puri non permutabitur, Jobi 28.19. Hîc nomen sing. דְּכֵי ostendit, antecedens nomen esse singularis numeri, cui terminatio ין nō competit: וּלְפִטַלִין אֲמָרִית רְחִצְנִי Et massæ auri dixi, fiducia mea est, Jobi 31.24. Regia, פְּטַלִין, Veneta וּלְפִיטַלִין. *His tribus locis respondet Hebræo* כֶּתֶם. *Quid ergo causæ, quòd pro eodem legitur,* אִשְׁתַּנֵּי זִיו פַּלְטִין בְּחִיר Mutatus est splendor palatii electi, Thren.4.1. *pro Hebræo* יִשְׁנֶא הַכֶּתֶם הַטּוֹב *Mutatum est aurum optimum?* Regia פַּלְטִין. *Elias in Methurgeman,* פְּטַלִין, *ut in præcedentibus, pro* פְּטַלִין *per transpositionem duarum literarum, & rectè: nam præcedit auri mentio, cui rectè alia auri electi species, veluti quod est ex Ophir, subjicitur.*

פטלילוס *Nomen propriū loci*, Echa rab. in fine. In glossa monetur in Tal. Maccoth scribi פטולים, quod puto esse *Puteoli, Puteolos oppidū maritimum octavo lapide distans à Neapoli.* Locus ita habet: R. Jehosua & R. Akiba ibant Romam, & audiverunt vocem tumultus ejus מפוטליילוס Puteolis ad centum & viginti milliaria. *Prius* ל *videtur redundare.*

פטיליק *Cibus vel Edulium, Ferculum, Missus.* In Echa rab. cap.3.v.16. בְּרִי פְּטִילִיק דאת מַיְתֵי לָן חַד זמן קדמי לא תייתי לן זמן אחורי Fili, ferculum quod nobis adfers semel, ne iterum adferas tempore alio: Et mox, איתון קדמיהון תמנין פטילקין אכל מכל פטיליק חד פת ומכל פטים חד כס Attulerunt eis edulia vel fercula octoaginta, & comedit de unoquoque ferculo bucceam unam, & de unoquoque dolio poculum unum, &c. Vel פטיליק *est Patina, Patella, in qua cibi apponuntur.* Sic legit etiam Baal Aruch in Beres. rab. sect.74. אין הוה חמי קוקי טבא הוה נסיב פטילקין טב הוא נסיב לרח. In nostris libris legitur literis inversis פטיקלין. Philippus Aquinas explicat וזיום מוהב טוב, respiciens ad præcedens פְּטַלִין: sed locis adductis nō congruit ista expositio.

פָּטַם

פָּטַם, פַּטֵּם *Pinguefacere, Saginare. Participium,* מְפַטַּם. פָּטוּם *Saginatum, Pingue*: בְּלִיל מְפַטַּם יֵיכְלוּן Pabulum pingue comedent, Jesa.30.23. *Plurale,* מִן תּוֹרֵי מְפַטְּמֵי Præ bobus saginatis, Prov.15.17. *Ithpahel, Præteritum,* דְּאִתְפַּטַּם שְׁבַע שְׁנִין Qui saginatus est septem annis, Judic.6. 25. כְּתוֹרָא דְאִתְפַּטַּם Sicut bos, qui saginatus est & recalcitrat, Hos.4.16. *Participium,* דְּמִן אוּלָּא מִתְפַּטְּמִין Qui à principio saginati sunt, Psal.37. vers.20.

פַּטִּים *Pinguis, Saginatus*: גְּבַר פַּטִּים לַחֲדָא Vir pinguis valdè, Jud.3.17. וּלְאִתְּתָא עֵגֶל פַּטִּים בְּבֵיתָא Et mulieri erat vitulus pinguis in domo, 1.Sam. 28.24. וְנָכֵיס תּוֹר וּפַטִּים Et mactavit bovem & pingue quodq;, 2.Sam.6.v.13. וּפַטִּים וְאַלִּים לִבְּהוֹן Et pingue forteque cor eorum, Psal.73.4 *Plural.* וְתָרַב פַּטִּימִין Et adipe pinguiū, Jesa.1.11. וְאָכְלִין פַּטִּימִין מִעָנָא Et comedunt pinguia è grege, Amos 6.4. *Emphaticè,* וְעוֹפַיָּא פַּטִּימַיָּא Et volucres, aves pingues, 1.Reg.4.23. וּשְׁמֵינַיָּא וּפַטִּימַיָּא Et pinguia & saginata, 1.Sam.16.9. *Fœminin. plurale,* פַּטִּימָן וְטָבָן Pingues & bonæ, Genes.41.5. וּפַטִּימָן בְּסַר Et pingues carne, Genes.41.2. *Emphat.* שׁוּבְלַיָּא פַּטִּימָתָא וּמַלְיָתָא Spicas pingues & plenas, Genes.41.v.7. שַׁפִּירָן לְמֶחֱזֵי וּפַטִּימָתָא Pulchras visu & pingues, vers.4.

פִּטְמָא *Saginatio, Pinguedo*: כְּבֵית פִּטְמָא Sicut domus saginationis, saginarium, Jerem.5.v.27. יִתְמַקְמְקוּן מִן פִּטְמָא Liquefient dissolventur præ pinguedine, Psal.73.8. ubi Regia habent מֵרוּטְבָא præ humore.

פַּטָּם *Saginator, qui altilia saginat & pinguefacit*: שוק של פטמים Forum saginatorum, *Saginarium*, Eruvin cap.ult. in Mischna: הולך אדם אצל פטם Siiverit homo ad saginatorem, Beza cap.2. in Mischna.

Secundò, פטם *Miscere, Conficere, Condire, Præparare aromata ad suffitum, vel, Miscere olea*: מְפַטֵּם המפטם את הקטרת Præparans suffitum: המפטם את השמן Miscens

Miſcens oleum, balſama: היו המפטמין לחצאין Miſcuerunt dimidias partes.

פטם *Miſcens aromata, ut pharmacopolæ,* Jalkut fol.78.3.

פִּטּוּם *Mixtura, Conditura, Confectura aromatica:* unde, פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת Conditura aromatica ſuffitus, ſc. cujus uſus olim in ſacris fuit, Hebr. רֶקַח. Hic ſuffitus conſtabat ex undecim aromatibus, quæ deſcribuntur à Talmudicis in libro כְּרִיתוֹת cap.1. & in Libro officiorum, quæ מַעֲמָדוֹת vocantur, in officio diei primi, & Libro precũ, inter preces matutinas (שַׁחֲרִית vocant) diei Sabbathi. Gloſſatores: עֵירוּב הַבְּשָׂמִים Mixtio aromatum & contuſio ipſorum, & præparatio ſuffitus, vocatur פִּטּוּם *Pittum.* Item, פטומי מילי בעלמא הוא *Conditura verborum vulgares ſunt,* id eſt, verba condita & ſuavia, rei nihil aut parum, Bava Metzia fol.66.col.1. ובוּסְמַיָּא לְפִטּוּמָא דִּמְשַׁח רְבוּתָא ולפטומא דקטרת בוסמיא Odoramenta ad mixturam olei unctionis puri, & ad conditu ram ſuffitus aromatici, Exod.25.6. in Targ. Jonath.

פִּטְמָא · פִּטּוּמֶת · פִּטּוּמֶרֶת *Corona, Caput, Circumferentia papillæ rubra vel nigricans.* Hinc inter ſigna maturę ætatis virginum refertur, מִשֶּׁתַּשְׁחִיר הַפִּטּוּמֶת Ex quo nigreſcit corona papillæ, R. Joſe dixit, כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע והוא שוהא לחזור Cùm quis imponit manum papillæ, eaque ſubſidit, & tardat reverti, Nidda f.47. in Miſchna. Papilla ſive capitulum mammæ, quod ori infantis inditur, vocatur עוּקְץ Acumen mammæ, & Corona rubens dicitur פִּיטוּמֶת, id eſt, סביבת העוקץ Circuitus papillæ. In Aruch ſcribitur פִּטְמָא, & exponitur de ipſa papilla, ſed Talmud hæc diſtinguit: *Item Acumen ceparum, malogranatorum, &c.* פִּטְמָא שֶׁל רִמּוֹן Acumen mali punici, id eſt, caput Citri, inſtar papillæ, Oketzim cap.2. Sic, פטמא של בצלים Acumẽ ceparum, פטמא של כרישין caput porri: item, נִטְּלָה פִּטְמָתוֹ Ablatum ſi eſt caput ejus, ſcil. mali citrei, Succa fol.34.2. in Miſna, cap.3.

Deinde פטום eſt *Nervus,* virilis ſc. *Veretrum:* חמי לי פטומיה Oſtende mihi nervum ejus, Gloſſa, גיד שלו, Talm. Hieroſ. Taan. fol.69.1.

פטן פּוּטְמְנָן *Pecoroſus, Dives pecorum.* In Bereſ. rabb. ſect.86. de Potiphare eunucho Pharaonis: פּוֹטִיפַר dicitur, quaſi מפטם פרים לע"ז ſaginans vitulos idolis: פוטיפרע quia fuit פורע עצמו denudans ſe coram idolis: Quamprimùm autem deſcendit eò הַפָּר bos (id eſt, Joſeph, qui vocatur בן פרת) factus eſt פּוּטְמְנָן id eſt, עָשִׁיר dives, hoc eſt, בעל מקנה pecoroſus, poſſeſſor pecudum, ut eſt in Gloſſa. In Jalkut fol.44. col.2. pro eo legitur פוטימי, & in margine explicatur עָשִׁיר Dives. Dubito an hoc ſignificet. Baal

Aruch exponit, *Caſtratus.* Hoc ſenſu exponitur אפוטמיות in Medr. Koheleth cap.1.v.8. in gloſſa: עבר בן אפוטניות Fecit capones, caſtravit, eviravit aves & beſtias. Voces ſunt peregrinæ & corruptæ.

פּוּטְנָק vel פּוּטְנַג *Pulegium,* Schab. fol.109.2.

פטס פִּיטָס *Cadus, Vas, Dolium magnum. Græcum eſt πίθος:* או לתוך הפיטס Aut intra dolium: ומחרא פטיס אישתי Et ex uno dolio bibit, Echa rab. cap.3.v.16. ad ויגרס. *Plural.* בעלי פיטסין Magiſtri doliorum magnorum, qui habent dolia magna, & multum bibunt, Beza fol.15.col.2. שטופלין בה את הפטסין Quo oblinunt dolia, Kelim cap.3. ſect.6. *Baal Aruch legit hoc cũ Daleth* פידסין. עשר פיטסין Decem dolia mala, Bava bathra folio 93.col.2.

פטק פִּטְקָא *Liber, Epiſtola, Literæ:* אִתְכְּתִיבַת מגלתא בפטקא Scriptum fuit volumen in libro, Eſth.9.32. ופטקא דכתב אֱנָשׁ תִּגְרִי Et epiſtolam ſcribit vir litis meæ, i. e. adverſarius meus, Jobi 31.v.35. *Plurale,* וּשְׁלַח פִּטְקִין Et miſit literas, Eſth.1.22. ולשדרא פטקין Et mittere literas, Eſth.3.v.13. *Emphaticè,* לְמַהְדַּר תִּיבִין פִּטְקַיָּא Ut revocent literas, Eſth.8.5.

פטיקלין. Sic legitur in Bereſ. rab. ſect.74. vel פטוקלין, & in Aruch פטילקין. Exponitur in Ber. rab. מנה יפה Pars, portio bona. Tale quid Græcis ſignificat פטלין, ut ſuprà in פטל dictum.

פְּטַר *Liberum dimittere, Permittere, Liberum facere vel pronunciare, Expellere, Repudiare: Diſcedere, Migrare ex hac vita. Præteritum,* וּפַטְרֵיהּ וַאֲזַל Et expulit eum & abiit, Hebr. וַיְגָרְשֵׁהוּ, Pſal. 34.1. דִּי פַטְרַהּ Quam dimiſit, repudiavit, Deuter. 24.v.4. וּפַטְרוּ דְּחִיקִין אֲנִיסִין Et dimittite eos qui vim paſſi ſunt, Jeſa.58.v.6. די פטרתון בני חורין לנפשהון Quos dimiſiſtis liberos ſibi ipſis, Jerem.34.v.16. *Infinitivus,* לְמִפְטַר מִן עָלְמָא Diſcedendi, migrandi è mundo, Cantic.1.v.7. בְּמִפְטְרָךְ יָתֵיהּ בַּר חוֹרִין מִעִמָּךְ Cùm dimittis eum liberum à te, Deuter.15.v.18. לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרַהּ Non eſt ei poteſtas dimittere eam omnibus diebus ſuis, Deut.22.19. וְלָא צְבֵי לְמִפְטְרַהּ Neque voluit dimittere eam, Hoſ.3.v.2. *Futurum,* יִפְטַר גְּבַר יַת אִתְּתֵיהּ Si dimiſerit vir uxorem ſuam, Hebr. יְשַׁלַּח, Jerem.3.1. וְיִפְטַר לְכוֹן יַת אֲחוּכוֹן Et dimittet vobis fratrem alterum, Geneſ.43. v.14. לְבַר חוֹרִין יִפְטְרִנֵּיהּ Liberum dimittet eum, Exod.21.v.26. וַאֲרֵי תִפְטְרִנֵּיהּ בַּר חוֹרִין לָא תִפְטְרִנֵּיהּ רֵיקָן Quum dimiſeris eum liberum, non dimittes eum vacuum, Deut.15.13. וְתִפְטְרִנַּהּ לְנַפְשַׁהּ Dimittes eam ſibi ipſi, Deuter.21.14. *Ex Aphel,* די יַפְטִיר יָתַהּ בְּגֵט פִּטּוּרִין Qui dimiſerit eam cum libello repudii, Eccleſ.7.27. *Ithpehal Præteritum,* וְאִתְפְּטַר מִן קֳדָם שָׁאוּל Et diſceſſit à Saule, Hebr. וַיִּפְטַר, 1.Sam.19.10. וְגַבְרַיָּא אִתְפְּטַרוּ Et viri illi dimiſsi

missi sunt, Hebr. שֻׁלְּחוּ, Genes.44.3. *Particip.* אַרְמְלָא וּמְפַטְרָא Vidua & dimissa, repudiata, Levit. 21.14. in Jon. *Apud Rabbinos,* אֲנוּסָא רַחֲמָנָא פַּטְרֵיה: *Qui vim patitur, Deus misericors eum dimittit, excusatum habet. Necessitatem vel coactionem Deus remittit & excusat*, Bava kama fol.28.2. *In Niphal* נִפְטַר usitatissimum est pro *Dimitti, Liberum esse vel fieri, Discedere, Migrare ex hac vita, Mori. In Pihel,* לא פטרנוהו בלי לויה Non dimisimus eum absque comitatu: ברוך שפטרני Benedictus sit qui dimisit me, liberavit me. *In Hiphil,* הִפְטִיר *Liberum facere, Dimittere:* אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן Non faciunt liberum, permittunt post esum agni paschalis, placentam Aphicomen: מפטיר *Dimittens*, quo nomine vocatur qui in synagogis ultimam lectionem legit, quâ absolutâ populus dimittitur. *Ex Ithpahel,* ליפטר מתוך סעודתו Discere à prandio suo.

פָּטוּר *Liber, Dimissus, Immunis, cujus oppositum* חַיָּב *Reus, Obligatus,* אָסוּר.

פטור · פטור *Dimissio, Repudiatio:* וְכָתַב לָהּ גֵּט פְּטוּרִין Et scribet ei libellum dimissionum, id est, repudii, Deut.4.13. Eccles.7.27. אִגֶּרֶת פְּטוּרִין Epistola repudii, Jesa.50.1. Jerem.3.8.

פְּטִירָה *Discessus, Migratio: Discessus ex hac vita, Mors, obitus:* בשעת פטירתו In hora discessus, id est, mortis ejus.

הַפְטָרָה *Dimissio.* Sic vocant *Lectionem Propheticam, quam in Synagogis legunt.* Vide Eliam in Tisbi.

פִּיטוּרִין *Rudentes, Funes crassiores:* קָשָׁה יְצִיאַת נְשָׁמָה מִן הַגּוּף כְּפִיטוּרֵי בְּפִי וֶשֶׁט *Gravis est exitus animæ ex corpore, ut rudentum per foramen angustum*, Talm. Moed katon in fine. Sic פטורי 1.Reg.6.18. in Targum redditur אֵטוּנִין, ubi R.Salom. פטורי לשון חבלים בלשון תלמוד hoc est, פטורי Significat Funes in lingua Talmudica. Sic in Vajikra rabba, כפיטורין היוצאין מן הושט, sect.4. ושט est *Gula*, metaphoricè *Foramen rotundum instar gulæ*; si funis crassior sit, aut nodum habeat, difficillimè per foramen angustum transit: sic anima ex corpore. *Baal Aruch legit ut duas voces,* פי טורי.

פִּטְרָא *Libertas, Occasio libera:* דלא יהא לון פטרא Ne esset ipsis libertas, occasio loquendi vel calumniandi, quasi Deus cum incircumciso locutus esset, Zohar in Gen. col.243. Et mox, ודלא יהא לון פטרא דקב״ה אתגלי על בר עיל Ne haberent occasionem loquendi, quòd Deus manifestasset se incircumciso. Et mox, ולמימר פטרא אחרא Et proferre occasionem calumniæ aliam.

פטריא *Boletus, Fungus. Plurale,* פטרין *Boleti:* רתולש פטרא Evellens boletum. Sc hab fol.108. col.1. ויצאו העם לשדה והביאו להם כמהין ופטריות Egressi sunt populus in agros, & attulerunt ipsis fungos & boletos, Talm. Taanith fol.23. col.1. שמרקעין ופטריות, Okezim cap.3.

פַּטִּיר *Azymum, Infermentatum:* וְלֶחֶם פַּטִּיר Et panem azymum, Exod.29.v.2. וּפַטִּיר אֲפָה לְהוֹן Et azyma coxit illis, & comederunt, Genes.19.v.3. שִׁבְעָא יוֹמִין פַּטִּירָא תֵּיכְלוּן Septem diebus azymum comedetis, Exod.12.v.15. *Plurale,* וְאֶסְפּוֹגִין פַּטִּירִין Et lagana azyma, Hebr. רְקִיקֵי מַצּוֹת, Levit.2.v.4. *Emphaticè,* יָת חַגָּא דְפַטִּירַיָּא Festum azymorum, Exod.23.v.15. מִסַּלָּא דְפַטִּירַיָּא Ex canistro azymorum, Exod.29.23. *Fœminin.* גְּרִיצְתָא פַּטִּירְתָא חֲדָא Placentam infermentatam unam, Levit.8.v.26. *Plural.* גְּרִיצָן פַּטִּירָן Placentas azymas, Exod.12.39. Sic Exod.29.2.

פַּטִּיר *Liberum, vel Infermentatum: unde metaphoricè,* טִין פַּטִּיר Lutum liberum sive infermentatum, Ezech.13.10.11. id est, purum, nō mixtum paleâ vel arenâ, ideoque fatuum, infirmum, & minimè tenax, facileq; decidens.

פַּטִּירְתָא *Primogenita, quæ matricem primò aperuit, & Hebraicè dicitur* פֶּטֶר רֶחֶם: hinc apud Talmudicos, כנתא דפטירתא Intestinum primogenitæ, Gittin fol.69.1.

פַּטְרוּזָא *Agnus parvus & macer*, Talm. פטרוזא בר רנקא Agnus macer obolaris, valens obolum, Bechor. fol.11.1.

פִּטְרָה־סִילִינוֹן *Petroselinum.* In Talm. Hieros. Kilaim cap.1. Quid est פיטרוסילינון? כרפס שבנהרות Petroselinum. Talm. Hieros. Scheviith cap.9.

פטרפולין *Cives, Incolæ urbis:* יצאו פטרפולי המדינה Exiverunt cives urbis, & laudarunt ipsum, in Jalkut fol.187.4. ex Medrasch pesikta.

פטרכולי *Exercitus:* ראש פטרכולי Dux exercituum, id est, חיילות, Talm. Hierosol. libro Peah cap.1.

פוטירין Ποτήριον, *Poterium*, (unde, *Samiolo poterio vivimus*, apud Plautum) *Poculum: conjungitur cum nomine* פִּיַלִּי *Phiala, ut videatur quasi hoc epitheto distingui ab aliis vasis:* פילי *enim significat etiam Scutellam.* הביאו פילי פוטירין של יין לשתות Adduxerunt phialam poteriam vini ad bibendum illud, Beres. rab. sect.10. Item in R.Salom. Genes.40.1. נמצא זבוב בפילי פוטירי שלו In hujus (præfecti à poculis) phiala potatoria (ut ita dicam) inventa fuit musca. Idem legitur in Beres. rabba sect.88. In Jalkut legitur פושרין, quod corruptum. In Jalkut Psalm. fol.39.3. explicatur סם מר. Vide quoque Talm. Hierosol. Pesachim fol.37.3.

פַּטְרוֹן *Patronus:* בשר ודם יש לו פטרון Caro & sanguis, id est, homo carnalis habet patronum, Medrasch Psal.4. דייך שאני אלהיך · דייך שאני פטרונך Sufficit tibi, quòd ego sum Deus tuus, sufficiat

 tibi,

tibi, quòd ego ſum patronus tuus, Bereſ. rabba ſect.46. וְעֹמֵד עַל פֶּתַח פַּטְרוֹנוֹ Et ſtat ante fores patroni ſui. *Plurale*, פַּטְרוֹנִין, Bereſ. rabba ſect.50. Hinc apud R.Salom. Gen.45.8. לְאָב In patrem, id eſt, חבר ופטרון Amicum & patronum. Vide etiam ſuprà in פטם, in פטמרבא.

פַּאטְרִמוֹנְיָא *Patrimonium, Hæreditas*, R.David Ezech.16.61.

פַּטְרִיקוֹן *Patricius, Patronus: vel, Patrium bonum, Patrimonium:* ואלו מן פטריקון שלו הייתי מבקש Et ſi de patrimonio vel hęreditate ejus petiiſſem aliquid, non denegaſſet mihi, Bereſ.rab.ſect.49. Jalkut fol.24.col.2.

פטש פַּטִּישׁ *Malleus, ut Hebraicè, propriè magnus, juxta Kimchium:* מָחֵי בְפַטִּישָׁא Percutiens malleo, Jeſa.41.17. וּכְפַטִּישָׁא דִמְפַצַּע כֵּיפָא Sicut malleus conterens petram, Jerem.23.29. *Apud Talmudicos,* פטיש החזק *Malleus fortis*, Berach. fol.28. col.2. Dicitur id ibi metaphoricè de Rabban Jochanan F.Zachæi: כל ימיו היה פטיש מכה בירושלם Omnibus diebus ejus erat malleus percutiens in Hieruſalem, id eſt, peragebant fabri operas ſuas, Maaſer ſcheni in fine: בן פטיש *Filius mallei*, id eſt, *Malleolus*, Kelim cap.29.

פַּטְשִׁין *Subligacula:* כְּפִיתוּ בְּסַרְבָּלֵיהוֹן פַּטְשֵׁיהוֹן Vincti fuerũt chlamydibus ſuis & ſubligaculis ſuis, Dan.3.21. Vide & infrà in פשט.

פִּי *Syllaba adjectitia:* לְפִי *Ut*, כְּפִי *Juxta*, אף על פי *Etiamſi*, לְפִי כָךְ *Idcirco, Propterea, Ob id.* Vide & in פה.

פִּינ Hinc פיני *Fons. Eſt Græcum* πηγή, *Judæis Græciſſantibus uſurpatum:* unde, כפיני שהיא נתונה בגנה ומשקה את כל הגנה Sicut fons poſitus in horto, & irrigãs totum hortum, Bereſch. rab. ſect.15. Jalkut fol.6.4. *In Aruch adducitur Targum Hieroſ.* פינין *ex Exod.15.27. vel Numer.33.v.9. Id hodiè in noſtris libris non legitur.*

פִּיר *Roſtratio gallorum vel gallinarum:* אני אפרע מהן בפיר של תרנגולת Ego ultionem ſumam ab ipſis ſecundum roſtrationem gallinæ, id eſt, paulatim, ſicut gallinæ roſtro grana ſingula ſigillatim captant, עז fol.4.1. אפי' אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיר של תרנגולין שמנקרין באשפה Etiamſi Iſraëlitæ non faciant coram me præcepta, niſi paucisſima, ſecundum roſtrationem gallorum fodientium in fimo (id eſt, quantum galli roſtro captant & comprehendunt) אני מצרפן לחשבון גדול להן ego id reputo ipſis pro ſumma magna, Ibidem.

פִּיחַ *Favilla:* פִּיחַ רְאַתּוּנָא Favilla fornacis, Exod. 9.verſ.8.

פִּיּט *Supplicare, Deprecari, idem quod* פִּיֵּס. *Et Nomen* פיוט *Deprecatio, Obſecratio.*

פַּיְטָן · פייטנא *Poëta, carmina & cantiones ligatâ & rhythmicâ oratione ſcribens:* חדין פייטנא כד עביד אלפא ביתא Iſte poëta quãdo facit Alphabeticum carmen, Medraſch Schir haſchirim cap.1. v.1. *Plurale*, פייטנים Poëtæ, Eccl.8.10. in Aben Eſra.

פִּיּוּט *Poëſis, Carmen, Cantio rhytmica. Plurale,* פִּיּוּטִים, *& ſic vocantur certæ quædam cantiones & preces rhytmicæ, quas Judæi in diebus feſtis ad ordinarias preces adjiciunt.*

פִּיל פִּיל *Findere, Diſſecare:* שלשלוהו ופיליה Catenâ demiſerunt ipſum, & diffidit eum, Bereſ. rab. ſect.94. in fine. Idem quod פְּלֵי · פְּלָא, unde rectiùs fortè legeretur ופַלְיֵהּ.

פִּילָא *Elephas ſive Elephantus:* ut, וּבֵית שִׁנָּא דְפִיל Et domum è dente elephantis, id eſt, eburneam, 1.Reg.22.39. Sic ferè in Targum redditur Hebræum שֵׁן, ubi *Ebur* ſignificat: כְּשֵׁן דְּפִיל Sicut dens elephanti, id eſt, ebur, Hebr. עֶשֶׁת שֵׁן, Cantic.5. v.14. מִגְדְּלָא דְשֵׁן דְּפִיל Turris eburnea, Cant.7.4. מְכַבְּשִׁין בְּשֵׁן דְּפִיל Obducta ebore, Ezech. 27.6. Sic Amos 3.15. & Amos 6.4. Pſal.45.v.9. Sic שנהבים in Targum redditur שֵׁן דפיל, 1.Reg. 10.22. *Apud Talmudicos* פִּיל שֶׁבָּלַע הוּצִין וְהֱקִיאָן Elephas qui deglutivit ſentes, & revomuit eas, Menach.fol.69. Hinc etiam eſt *Proverbialis locutio;* Nemo vidit unquam, neque palmam auream, וְלָא פִילָא דְעָיֵיל בְּקוּפָא דְמַחֲטָא neq; *elephantem intrantem foramen acus*, Berach. fol.55.2. Dicitur ſic de re impoſſibili & contra fidem, aut incredibili. Et in Bava metzia f.38.2. דילמא מפומבדיתא את דמעילין פיל בקופא דמחטא Fortè ex urbe Pumbedita es, qui *introducunt elephantem in foramen locus*, i.e. qui poſſunt rem inauditam & incredibilem præſtare. In Commentariis Raſchi explicatur in hunc ſenſum, כמבקש להכניס פיל שהוא חיה גדולה בנקב מחט Sicut qui ſtudet introducere elephantem (quod animal eſt permagnum) in foramen acus. Item in præfatione prima libri Zohar, Mantuanæ editionis, ſcribitur: אנחנו בשם אלהינו ראינו להכניס פילא בקופא דמחטא Nos in nomine Dei noſtri cõmodum judicavimus *introducere elephantem in foramen acus*, ideſt, rem maximè arduam præſtare, vaſtum hujus libri opus in formam minorem & breviorem contrahere. Hoc proverbiũ imitatus eſt Chriſtus, pro פיל Elephanto ponẽdo גמלא Camelum, ubi dixit: דקליל הו לגמלא למעל בחרורא דמחטא Quòd facilius eſt camelo intrare foramen acus, quàm diviti in regnum Dei, Matth.19.24. מאכל לפילין Cibus elephantorum. *Plur.* רָכְבִין עַל פִּילַיָּא Equitabant ſuper elephantis, Cant.6.7.

Secundò, פִּילָא *Porta, Janua. Græcum* πύλη: ולוט יָתֵב בְּפִילֵי דִסְדוֹם Et Lot ſedebat in porta Sodomæ, Hebr. בְּשַׁעַר, Gen.19.1. in Targ. Hieroſ. *Et plur. fœminin.* וְתִפְתְּחוּן לְכוֹן פִּילְוָתָא Et aperuerit tibi por-

tibi portas, Deuter.20.v.11. in T. H. & Jonath. *Sic apud Talmudicos*, דמטין לפילא Qui pervenerunt ad portã: שנולדה בפילי מצרים Quæ nata est in portis Ægypti: סגרון פילי Claudite portas: ואקימתון קורם פילי דפנים Et statuerunt eos ante portas Panjas, Beresch. rabba sect.63. אזיל יומא חד בפילי טיבריא Ambulabat die quadam in porta Tiberiadis, Zohar col.183. in Gen. Postellus reddidit, *In villa*.

פילון *Idem*: אי זה פילון מפולש לחיי העולם הבא Quænam porta sit aperta ad vitam æternam, Vajik.rab. sect.30. Alii פילן.

Tertiò, פִּלֵי *Faces, Tædæ, siquidem idem est, quod suum Hebræum, cui respondet*: ut, בְּאִשְׁתָּא פִּלֵי רְתִיכֵיהוֹן זְמִינִין Cum igne faces curruum ipsorum paratæ sunt, Nah.2.3. Heb. בְּאֵשׁ פְּלָדוֹת, ubi פלדות Hebræi accipiunt pro לפידות, per metathesin literarum. In Aruch non adducitur, & Elias scribit, se ignorare quid sit.

Quartò פילי · פילא *Foramen, Caverna, Fissura, Ruptura, apud Talmudicos*: סתומי פילי שרי Obturare fissuras licitum est, Succa fol.44.1. דהוו ביה פילי בגופיה In cujus corpore erant fissuræ, Schab. fol.33.2. דשדא ליפתא בי פילי דארעא Qui projecit semen-rapæ in fissuras terræ, Bathra 54.1. *Est à* פלח, *de quo infrà*.

Quintò, פִּיל · פִּילָא *Phiala*, φιάλη, *Crater, Patera: Scutella. Scribunt &* פִּילָא *&* פִּיֵלָא, *cum duplici Jod in medio*: פִּיֵלָא דְרוּגְזָא Phiala iræ, Genes. 40.v.12.in Jonath. בְּפִילֵי גִבָּרַיָּא In phiala heroum, Heb. בְּסֵפֶל, quod idem, Jud.5.15. *Interpres Latinus*, In Phialis, *quasi sit plurale constructum, sed terminatio* י *potest esse pro terminatione singulari Græca*: יַת פִּילֵי כָּסָא דְלוּטָא Phialam calicis maledictionis, Heb. קֻבַּעַת Fæcem, quam vocem videtur accepisse pro גְּבִיעַת, Jesa.51.17. יַת פִּילֵי כָּסָא דְחִמְתִּי Phialam calicis furoris mei, ibid.vers.22. פִּילֵי דִכְסַף חַד Scutella argentea una, Hebr. קְעָרַת Scutula, Numer.7.13. in Targ.Hieros. *Fœmininum emphaticum*, מַתְקָלָא דְפִילָתָא חֲדָא דְכַסְפָּא Pondus scutulæ unius aureæ, Heb. הַקְּעָרָה, Num.7. v.85. *Plurale masc. constr.* פִּילֵי דִכְסַף תַּרְתֵּיסַרֵי Scutulæ argenteæ duodecim, Heb. קַעֲרוֹת Num.7. v.84. *Plurale fœminin.* דְשָׁתַן בְּפִילָוָן דִכְסַף חֲמַר Qui bibunt in phialis argenteis vinum, Heb. בְּמִזְרְקֵי, Amos 6.6. *Emphat.* פִּילָוָתָא, Num. 4.6. in Jonath. *Cum Affixo*, וְתַעְבֵּד פִּילְתוֹי Et facies scutulas ejus, Exod.25.29. in Jon. *Apud Talmudicos*, פיילי של חרס חדשה Phiala testacea nova, Sota cap.2. in Misch. Negaim cap.ult.

פיילרא *Figulus, Conficiens phialas*, q.d. *Phialarius*, Medr. Kohel. cap.1. vers.9. Glossa, אומן עושה כלי חרס Artifex qui facit vasa testacea, Figulus.

בר פילי *Nomen proprium viri*, Cholin fol.69.1.

פילון *Species Balsami*: חומרתא דפילון Globulus, Pyxis balsami vel moschi, Schabbas fol.62.1. Glossa; חומרתא דפילון קשר שקשור בו סם ששמו פילון וריחו ערב ובלעז בלסמו ואשה שריחה רע מוענרת עליה hoc est, חומרתא דפילון Est *Alligamentum vel globus* cui includitur aroma certum, cujus nomen פילון. Odor ejus est suavissimus, & vocatur vernaculè Balsamum. Hunc mulieres, quæ malè olent, gestare solent. Legitur & in Gittin folio 69.2. ubi Glossator ita describit: חומרתא דפילון est *Bouton*, id est, globus quem mulieres de collo gestant ex auro vel argento, & includunt ei oleum cum aromate certo, quod פילון vocatur, & similitudinem refert foliorum vitis. *Ego puto* פִּילוֹן *esse Græcum* φύλλον, *quatenus synecdochicè significat Malabathri seu Malobathri folium. Nam id à suavitate odoris commendatur.* Plinius lib.12. cap.26. *Dat & malobathron Syria, arborem folio convoluto, arido colore, ex quo exprimitur oleum ad unguenta, fertiliore ejusdem Ægypto. Laudatius ex India venit, &c.* Et mox. *In pretio quidem prodigio simile est, à singulis ad ccc pervenire libras: oleum autem ipsum in libras LX.* Et lib.23. cap.5. *Oris & halitus suavitatem commendat linguæ subditum folium, sicut & vestium odorem, interpositum.* Vide & Dioscor. lib.1. cap.11. Huc referendum quoque puto פילישון *Foliatum, Ungnentum foliatum*, in Sanhed. fol.108.1. Schab. fol.62.1. *de quo vide Plin. lib.13. cap.1.*

פים פימאי *Publicum, Propatulum. Sic explicat Guido, & videtur idem quod* בפומבי, *de quo infrà.* Hinc, הכי אשכחנא בפימאי Sic invenimus in publico, publicè, Zohar in Exodum, col.140.

פִּין *Pessulus dentatus januæ*, Talmud Kelim cap.11.

פַּיֵּם *Placare, Sedare, Reconciliare, Placatum, Securum, Quietum, Contentum reddere: Supplicare, Supplex rogare, Deprecari aliquem. Præteritum*, וּפַיֵּס דָּוִד יַת גִּבָּרוֹהִי Et placavit David viros suos verbis, Hebr. וַיְשַׁסַּע Et compescuit, 1.Sam.24.8. וּפַיֵּס בְּהוֹן לַחֲדָא Et supplicavit apud eos vehementer, Genes.19.3. Jon. וּפַיְסַת לֵיהּ Et supplex rogavit eum, Heb. וַתִּתְחַנֶּן לוֹ, Esth.8.3. *Participium*, כַּד הֲוָה מְפַיֵּס לַנָא Quum supplex rogaret nos, Gen.42.21. Jon. *Infinitivus*, לְפַיְסָא לֵיהּ Ad rogandum eum, Hebr. לְהִתְחַנֶּן, Esth.4.v.8. *Ithpehal, Participium*, וְלָא מִתְפַּיֵּס Et non erit placatus, contentus, Heb. וְלֹא יֹאבֶה Et non acquiescet, Proverb.6.35. Posit etiam legi ex Quiescentibus secundâ, מִתְפִּיס. *Futurum*, לָא תִתְפַּיֵּס Ne contentus sis, ne acquiescas, Hebr. אַל תֹּבֵא, Proverb.1.10. ubi Veneta vitiosa sunt. Hinc R.

Salomon, illud וַתִּרְצֵנִי Quia benevolus fuisti erga me, Genes. 33. 10. exponit, וְנִתְפַּיַּסְתָּ לִי Quia placatus, reconciliatus fuisti mihi. *Sic Græcè* πείθω *accipitur pro Persuadeo, Placo; Securum & quietum reddo, Paco:* ἔπεισαν τοῖς ὄχλοις *Persuaserunt turbis*, Matth. 27. 20. Syrè אפיסו. Sic Act. 12. 20. ἔπειθον, Syrè מפיסין, Act. 13. 43. ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν *Nos persuadebimus ei, placabimus eum*, Matt. 28. 14. πείσομεν τὰς καρδίας ὑμῶν *Securá reddemus corda vestra*, 1. Joh. 3. 19. Sic Syrè ibidem מפיסינן. *Unde apparet Græci & Syri verbi convenientia. Apud Talmudicos;* צא וחפס עלי סנרת המלך Ito & solve pro me portionem regis, id est, tributum regis, Avoda sara fol. 71. 1.

פיוס *Placatio, Satisfactio, Quietatio, Reconciliatio: Precatio, Deprecatio:* הַגָּשָׁה לְפִיוּס Accessus deprecationis causâ. R. Sal. Genes. 18. 23. Sic idem R. Sal. Psal. 19. 15. hæc verba יִהְיוּ לְרָצוֹן *Sint in beneplacitum*, explicat, לְפִיוּס לְרְצוֹתְךָ In placationem, ad placandum te. Aben Esra ad vocem אַל in אַלְקוּם scribit: אל איננו לשון פיוס id est, אַל non est hîc vocabulum precationis. *In Targ. Jonath.* וּמַלִּיל פִּיּסִין עַל לִבָּא דְרִיבָא Et locutus est blanda & grata ad cor puellæ, Gen. 34. 3.

פְּסִיאוּרין *Persuasoriè, Suppliciter, sedatè*, Proverb. 25. v. 11. Sic præstaret פִּיסְאוּרִין: Vide infrà פסא.

Secundò, פִּיס · פִּיסָא *Sors:* צְבַע פִּיסָא Projecit sortem, Esth. 9. 24. קְרוֹ לְיוֹמַיָּא הָאִלֵּין פּוּרַיָּא עַל שׁוּם פִּיסָא Vocarunt dies istos diem sortium, propter sortem, Esth. 9. v. 26. פִּיסָךְ אַרְמֵה בֵּינָנָא Sortem tuam projice inter nos, Heb. גּוֹרָלְךָ, Prov. 1. 14. pro quo pravè legitur in libris editis כִּיסָךְ Crumenam tuam. At sortem & crumenam hîc distingui, patet ex sequenti membro, in quo distincta crumenæ mentio fit. Patet expressè ex Aruch in פס, ubi citatur פיסך. *Plurale*, ארבע פיסות היו שם Quatuor sortes erant illic, nempe in atrio sacerdotum, quarum prima erat de expurgando altari à cineribus, altera de mactãdo sacrificio jugi, tertia de suffitu faciendo, quarta de portandis partibus agni à gradibus ad altare: Vide Talmud lib. Joma cap. 2. in initio, & ibi Bartenoram. Item, *Tributi genus*, In Bereschith rabba sect. 1. Deus custodiet te מן הפיסין à contributionibus, exactionibus, Glossa, מיני מסים הם. *Ego verò puto esse Græc.* πῆσις *Læsio*, & verto, *À quibusvis læsionibus.* Sic Postellus vertit, *Ab incursionibus.* Citat Aruch quoq; ex Vajikra rab. sect. 33. sed ibi nunc pro eo legitur מסים. Vide etiam Talm. Hier. Peah. fol. 9. 2. Vide & infrà in פסס.

פיס *& in Aphel*, הַפִּיס *Sortiri, Sortem projicere, Sorte decidere, apud Talmudicos:* unde in lib. Tamid cap. 1. מי שטבל יבוא ויפיס הפיסו מי שזכה זכה בו Is qui lavit se, veniat & sortiatur: sortiebantur, quem dignum deprehendit sors, dignus erat, ut scil. primus ingrederetur ad expurgandos cineres ab altari, Talm. lib. Tamid cap. 1. מפיס עם בניו ועם בני ביתו על השלחן Sortiens cum liberis suis & liberis filiæ suæ super mensam, scil. de capiendis partibus hæreditatis, Schabbas fol. 148. 2. נאספו לְפַיֵּס Congregati fuerunt ad sortiendum, לֹא הָיוּ מְפַיְּסִים Non fuerunt sortientes. In Beres. rabba sect. 84. כתנת פסים · שהפיסו עליה איזה יוליכה לאביו *Tunicam Passim* (Ideo sic dicta fuit tunica ista) quia projecerunt sortem super ea, quisnam ex ipsis deberet eam ferre ad patrem. De tunica ista Josephi docent, patrem non debere distinctis vestibus vestire liberos, cùm ista distincta vestis Josephi malè ipsi cesserit. *Quidam volunt* פסים *esse notaricon sive notativum quatuor harum vocum* פוטיפרע סוחרים ישמעלים מדינים *à quibus plurimum mali passus est Joseph.*

פיס *Sortitus; Sortitio.*

Tertiò פִּיס *idem cum* פסס *Violare, Profanare, & respondet in Targum Hebræo* חִלֵּל. *Præteritum,* כָּהֲנַיָּא פַּסּוּ Sacerdotes polluerunt se, profanarunt se, vel profanè egerunt, Hos. 4. 8. *Et in Aphel, Præteritum,* אַפֵּיסְתְּ מַקְדְּשָׁךְ Violasti sanctuarium tuum, Ezech. 28. 18. אַפִּיסוּ דְּבֵית יְהוּדָה Prophanarunt viri domus Jehudæ animam suam, Mal. 2. v. 11. *Participium*, הָא אֲנָא מַפֵּיס Ecce ego profano, Ezech. 24. 21. *Plurale*, מַפְסִין קוּדְשָׁא Profanant sanctum, Soph. 3. 4. וּמַפְסִין קֻדְשַׁי Et profanant sanctuaria mea, Ezech. 22. 26. *Infinitivus*, לְאַפָּסָא קְיָמָא Profanando pactum, Mal. 2. v. 10. לְאַפָּסָא קֻדְשֵׁיכוֹן Ad profanandum sanctitates vestras, Hos. 4. 9. לְאַפָּסָא קְדֻשַּׁתְהוֹן Profanare sanctitatem suam, Numer. 25. v. 1. in Jon. *Ithpehal,* הוּא מתפס Ipse profanatur, Hebr. מִתְחוֹלֵל Dolet, doloribus conficitur, Jobi 15. v. 20. Vide ampliùs in פסס: nam hæ duæ formæ inter se permutantur.

פִּיף *Vinculum, Cingulum, Funis, Talmud.* פיף של צמר בשל פשתן Vinculum laneum pro lineo, Kilaim in fine.

פִּיק פִּיקָא · פִּיקְתָּא *Uva, Gurgulio, Caruncula palati ad fauces dependens*, das Zäpflin. Hinc apud Hebræos Rabbinos, איזהו לחי מן הפרק של לחי עד פיקה של גרגרת id est, Quæ est maxilla? à junctura maxillæ usque ad uvam faucis, Talm. Cholin fol. 134. 2. Mentio de superiori maxilla à temporibus usque ad juncturam, ad fauces, ubi ista caruncula est. Glossa una, טַבַּעַת גדולה שעשויה עגולה כפיקה Annulus magnus, qui factus est instar verticuli. Sic, איזהו זקן מן הפרק של לחי עד פיקה של גרגרת Quænam est barba? à junctura maxillæ

ra maxillæ usq; ad uvam faucis, Negaim cap. 10. in Misna. Glossa Bartenoræ & Majemonis, ראש השפוי כובע חוד בשר חמקיף בשפוי כובע מחוץ קרוי פיקה: פיקה יוצאה מגודלו id est, חתיכת בשר Frustulum carnis exiens è pollice ejus, Bechoroth folio 45.1. בעל הפיקין Magno calcaneo præditus. Alii legunt פיקן, alii בעל הפיקם, Ibid. פיקה של צואר Vertebra prima colli, Negaim cap. 10. Glossa חוליא הא' של צואר. Item *Verticillus, Verticulum:* פיקה של מתכת Verticulum fusum, Kelim cap. 11. הנוגע בפיקה Qui tangit verticillum, Ibid. cap. 21. Bartenora vocat Italicè פוסר'ולו hoc est, Fusajolo: עד שיעגילו ראש כפיקה Donec rotundum habeant caput instar verticilli, Bechoroth fol. 22. t. Oholoth cap. 7. Hinc explico etiam illud in Vajikra rab. sect. 14. מעיה של אשה עשויה קינין קינין פיקין פיקין חבילין חבילין Venter mulieris factus est plenus cellulis cellulis, verticillis verticillis (h. e. carunculis, frustulis carneis foramina rotunda instar verticilli habentibus,) fasciis fasciis. Pro hoc in Medrasch Tehillim Psalm. 103. legitur פוקין פוקין. *Ex his exemplis videtur, primam significationem hujus vocis esse* Verticulum, Verticillum: *deinde metaphoricè aliud quid quod similitudinem verticilli aliquo modo habet. Aliter sumitur* in Schabbas fol. 147. 2. משום פיקא: *Quidam*, Propter vacillationem, nutationem, submersionē: *Alii legunt* ביקה, *& putant idem esse quod* בקערה, *absorptâ gutturali*; Propter vallem, hoc est, quia lutum finditur, & tum in illud quasi in profundam vallem decidit, ac submergitur. Sic author Aruch parvi in פלם.

פִּיר פִּירָא *Fossa:* פִּירָא דְכַוְרֵי Fossa piscium, Tal. Kiddusch in fol. 72.1. לא מצינו שועל שמת בעפר פירו Non invenimus vulpem qui mortuus sit in terra fossæ suæ, Ketubhoth folio 71. 2. פיר של גפרית Fossa sulphuris, ex qua sulphur foditur, Ketubhot fol. 79. 2. *Est ex* חֲפִירָה, *ablatâ gutturali ab initio, ut docet Kimchi Jesa. 2. vers. 20. ubi adducit etiam,* פירא דשופלי Fossa, in quam projiciunt grana dactylorum, ex Basra fol. 11.

פִּירָא Fructus, vide in פרה.

פְּכַח *Attenuari, Imminui, Rarefieri. Infinitivus,* לפכוחי פחדיה קא שתי Ad imminuendum mœrorem suum bibit vinum, Bava metzia folio 66. 2. Taan. fol. 13. 2. דקאמפכח הוא ואזיל Quia attenuatus est & abiit, scilic. sanguis impurus, Nidda fol. 20. 2. יין קשה שנה מפכחתו Vinum forte est, sed somnus attenuat illud, Bava bathra f. 10. t. לפכוחי פחדך Ad fugādum metum tuum, Berach. fol. 56.1. כי פכח מניה חמרא Cùm attenuatum esset ex eo vinum, cùm remisisset ab eo, Megilla 7.2.

פִּכְחוּתָא *Attenuatio, Imminutio:* פכחותא דדיותא Attenuatio atramenti, id est, pallor, color dilutus; nempe, quando in vase crassior & nigrior materia subsidit, & superior attenuatur, & à nigrore deficit, Nidda fol. 20. t. Idem etiam dicitur קְלִישׁוּתָא.

פכך Hinc, אתפכך *Comprehendi, Contineri. Futurum,* וּבְחַבְלֵי חֶטְאוֹי נִתְפְּכֵךְ Et funibus peccatorum suorum comprehenditur, Hebr. יִתָּמֵךְ, Proverb. 5. 22. in Venetis. Regia נִתְפְּכַר, & sic Aruch in פכר, & Elias in Methurgeman. Vide illic in פכר.

פַּךְ *Lenticula: Apud Talm.* הפכים גליליים Lenticulæ Galilææ, Kelim cap. 2. פכים קטנים Lenticulæ parvæ, Bava kama fol. 25. Gr. Φακός.

פכם פַּכְסְמִין *Genus panis. Videtur esse* Πάξαμας, *Paxamas vel Paximas.* Suidas: Παξαμᾶς ὁ δίπυρος ἄρτος i. e. *Paxamas est panis ignem bis expertus, bis coctus.* Addit idē, ἔστι δὲ ἡ λέξις Ῥωμαική *Est autem vox Romana.* Matth. Martin. citat ex Columban. de Regul Monach. cap. 5. *Olera, legumina, farinæ aquis mixtæ cum parvo pane paximate, ne venter oneretur, & mens suffocetur.* In Gloss. Isidor. *Paxamatum panis subcinericius.* In Bemidb. rabba sect. 7. fol. 223. col. 3. היו זכורין אותן הימים שהיינו במצרים בשעה שהיינו מבשלין קדירות קדירות של בשר ויושבין ואוכלין פכסמין ופותין בתוך הזום של בשר לואי מתנו שם וכו' Mementore dierum illorum quibus fuimus in Ægypto, quando nil nisi ollas carnis coquebamus, & paxamatem ac buccellatum panem comedebamus in jusculo carnis; utinam mortui fuissemus illic! &c. *Glossator deducit vocem hanc ex lingua Hebræa, quasi sit composita ex* פַּת *&* כֻּסְמִין, *ac si diceres* פַּכְסְמִין *Panis è spelta:* פותין *deducit glossator à* פת · פתת, *unde id reddidimus* Buccellatum.

פְּכַר *Destruere, Diruere, Evertere, Exstirpare, & ita convenit cum* פְּגַר, *literarum similium commutatione. Præteritum,* וּבִרְגוֹזְהוֹן פַּכָּרוּ שׁוּר Et in ira sua everterunt murum, Hebr. עִקְּרוּ שׁוֹר, Genes. 49. 6. in Jonath. *Infinitivus,* עִדָּן לְפַכָּרָא בִנְיָנָא Tempus ad destruendum ædificium, Hebr. לִפְרוֹץ juxta Eliam, Eccles. 3. v. 3. Veneta aliter. *Futurum,* אֲרוּם מְפַכָּרָא תְּפַכַּר בֵּירַת סְגוּדֵיהוֹן Sed destruendo destrues domum adorationis, id est, templum, fanum ipsorum, Exod. 23. v. 24. Jon. תְּפַכַּר שׁוּרֵי בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן Destrues muros inimicorum populi tui, Hebr. תַּהֲרֹס, Exod. 15. 7. in Jonathane. *Baal Aruch adducit quoque ex Targum Hier. Exod. 32. 2.* פַּכָּרוּ קְדָשַׁיָא Abrumpite monilia aurea, quæ in auribus vestris: *sed id hodiè non extat in libris nostris. Ithpah. Præteritum,* וְאִתְפַּכַּר בְּמוֹי דְטוֹבְעָנָא Et destructum est in aquis diluvii, Genes. 22. 9. in Jon. *Apud Rabbinos:* לב' אילנות שהיו סמוכין זה לזה פכרה רוח את אחד מהן ונפל על חבירו ופכרו Si duæ arbores sint conjunctæ, & ventus

unam

unam prosternat, tum cadit super alteram, & prosternit quoque illam, Beresch.rabba sect.23. פכור תרעיא היך תרעך פכור Destructor portarum, quomodò destructa est porta tua? Ibid.sect.67. פכרין ניביה Destruite, frangite dentes ejus, Ibid. sect.86.

II. פְּכַר *Implicare, Vincire, Ligare, Constringere. Huc referunt,* וּבְחַבְלֵי חַטָּאוֹי נִתְפְּכַר Et funibus peccatorum suorum constringitur, Prov.5.22. Vide suprà in פכך. *Apud Rabbinos,* ופכר ידיה ומצלי Et complicabat manus & orabat, Schab. fol.10.1.

פלא פלח *Pahel* פַּלִּי *Exurere, Expurgare, Tollere, Auferre, Amovere, Removere, Separare, & hac significatione respondet Hebræo* בִּעֵר. *Præteritum,* וְשָׁאוּל פַּלִּי יַת בִּידִין Et Saul removit pithones & ariolos ex terra, 1.Sam.28.v.3. פַּלִּי בַּעֲלֵי דְבָבָךְ Amovit hostes tuos, Heb. פִּנָּה, Soph.3.15. פַּלִּי מִן אַרְעָא Separavit à terra, 1.Reg. 22.v.47. וּפַלִּי נַפְקַת בָּרָא Et abstulit scorta ex terra, 1.Reg.15.12. פַּלִּיתִי מַעְשַׂר קוּדְשָׁא מִן בֵּיתָא Abstuli decimam sanctam ex domo, Deuter.26.v.10. *Futurum,* וַאֲפַלֵּי יַתְכוֹן מִן אַרְעָא Et auferam vos ex terra, 2.Sam.4.11. וְאַתְּ תְּפַלֵּי אָשְׁדֵי דַם זַכַּאי מִבֵּינָךְ Tu autem removebis fundentes sanguinem innocentem è medio tui, Deut.21.9. לָא תְפַלֵּי בַּתְרָךְ Non separabis post te; scilic. olivas, non decuties, auferes eas secundò, Hebr. תְּפָאֵר, Deut.24. v.20. וּתְפַלֵּי עָבְדֵי דְבִישׁ מִבֵּינָךְ Et removebis facientes malū è medio tui, Deut.13.6. וּנְפַלֵּי עָבְדֵי בִישְׁתָּא Et tollemus facientes malum ex Israele, Jud.20. v.13. *Apud Rabbinos & Talmudicos,* לא יפלה את כליו Non expurgabit vestes suas, scilicet à pediculis in sabbatho, Schabbas fol.11.1. אין פולין לאור הנר Non expurgant vestes ad lumen lucernæ sabbathinæ.

II. פַּלִּי *Dijudicare, Discernere, Disquirere: unde Futur.* וִיפַלֵּי בֵּינֵיהוֹן Et dijudicabit inter eos, Hebr. פִּלְלוֹ אֱלֹהִים Judicabit eum magistratus, 1.Sam.2.25. q.d. Tollet; removebit ab eo culpam per judicium. Aliæ editiones habent ex Aphel וְיַפְלֵי.

פְּלָא *Miraculum, Prodigium. Plur.* וְאַעְבַּד פְּלָאִין Et faciam prodigia, Exod.8.18. in Jon. Vide & cap.15.18. in T.Hier.

מַפְלִיא *Mirificans, Mirificus, Admirabilis,* Jesa.9.v.6.

מוּפְלָא *Admirabilis: Summus, Maximus, Excellentissimus:* רופא מופלא Medicus admirabilis, quo nullus magis probatus: במופלא מנך אל תדרוש *Altiora à te ne inquirito,* ובמכוסה ממך אל תחקור *Et quod absconditum est à te, ne investiges,* Talmud Chagiga fol.13.1. quod ibi dicitur scriptum esse in libro Ben Siræ, id est, Syracide. Sic quoque in Bereschit rabba sect.8. Sententia hæc in Syracide Græco sic legitur explicata cap.3.20. χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε. *Difficiliora quàm pro te ne quære, & fortiora viribus tuis ne scrutare.* Sic versus 21. Ἃ προσετάγη σοι ταῦτα διανοοῦ, οὐ γάρ ἐστί σοι χρεία τῶν κρυπτῶν, in eodem loco Talmudico sic expressus legitur, במה שהורשה התבונן ואין לך עסק בנסתרות. Vide Majemon.in More par.1.cap.32. & Ber. rabba sect.8. Ita alibi quoque reperiuntur ejus dicta citata & allegata in Talmud utroque, sub nomine בן סירא, uti ostendit R.Asarias in Meor Enajim cap.2. חכם מופלא Sapiens excellentissimus: מופלא שבבית דין Summus judex, à quo omnes discunt, Sanhedr. fol.87. Horajoth fol.4.2.

פִּלְאָה *emphat.* פִּלְאֲתָא *Interpretatio,* Proverb.1.6. *quomodo respondet Hebræo* מְלִיצָה, *quod sic quidam illic explicant. Intelligitur autem propriè istâ voce Oratio sive Sententia allegorica & parabolica, quomodo præcedit* מַתְלָא *Proverbium, Proverbialis locutio. Est Nomen Syriacum, quod in ipsorum lingua ab initio effertur cum vocali E,* פֶּלְאֲתָא, *ut Matth.24. v.32.* A ficu autem ילפו פלאתא discite parabolam.

Tertiò פַּלִּי *Findere, Discindere, Dividere, Dissecare, Rab.* פלי קורמא דדיותא Discindebat grumos atramenti, scil. exsiccati, Tal. Nidda f.20.1. קא פאלי רמונא Discindebat malogranatum, Sanhedr. fol.108.2. דלמא דפלי ליה ובדיק ליה Fortè diffidit illud (cerebrum) & inspexit, Cholin f.11.1. R. Salom. explicat Gallicè *Partir.* פליה וחזייה Discidit, aperuit eum (libellum divortii) & vidit eum, Bava basra fol.160.2. דפלי פלוה Quod fissum est findendo, Nidda f.21.2. אי כחפלי אתפלוי An findendo fissum sit, an habeat fissuras, Berachoth fol.25.1. *Idem est quod* פָּלַח *Hebraicè, unde authori Aruch deductum videtur, gutturali mutatâ.*

Quartò פַּלִּי *Irridere, Illudere:* מה את מפלה בי Quare irrides me? id est, מַלְעִיג, Beresch. rabba sect.38: למה אפליית בי אמר ליה לא אפליית בך אלא את ממונך id est, Quare irrisisti me? respondit ipsi: Non irrisi te, sed divitias aut pecunias tuas, Tal. Hierosol. Berach. cap.7. Beresch. rabba sect.91.

פיליאות Vide inf. in פרן, in פּוּרְנִי.

פְּלַג פלג *& in Pahel* פַּלֵּג *Dividere, Distribuere, Partiri, Impertiri, Dispertiri, Dimidiare sive in duas partes per medium secare & dividere. Respondet præcipuè Hebræo* חָלַק ,חָצָה *&* בָּתַר. *Rarius ex forma Kal notatum est, & præcipuè in Pahel usurpatur. Præteritum,* פַּלֵּיג לְהוֹן בְּחוּטָא Divisit eis funiculo, scil. terram, Jesa.34.17. וְלָא פַלֵּג לַהּ בְּבִינְתָא Neque impertitus est ei intelligentiam, Job.39. v.17. al.20. וּפַלֵּג יַתְהוֹן בְּשָׁוֵי Et divisit ea æqualiter, Heb.

Heb. וַיְבַתֵּר, Gen.15.10. וּפַלֵּג יַת עַמָּא דִּי עִמֵּיהּ Et distribuit populum qui erat secum, Hebr. וַיַּחַץ Et dimidiavit, in duas partes distribuit, Gen.32.7. וּפַלֵּג לְכָל עַמָּא Et distribuit toti populo, Hebr. וַיְחַלֵּק Partitus est, 2. Sam. 6.19. וּפַלֵּג יַת תְּלָת מְאָה גּוּבְרָא Et distribuit trecentos viros, Hebr. וַיַּחַץ, Jud 7.16. וּפַלְגִנּוּן לִתְלָת מַשְׁרְיָן Et divisit eos in tres exercitus, Hebr. וַיֶּחֱצֵם, Jud.9.43. פַּלְגִית לְכוֹן יַת עַמְמַיָּא Distribui vobis populos, Hebr. הִפַּלְתִּי Fecit ut caderent vobis in hæreditatem, Jos.23.4. דְּלָא פַּלִּיגוּ יַת אַחְסַנְתְּהוֹן Qui non diviserunt hæreditatem suam, Hebr. חָלְקוּ partiti sunt, Jos.18.2. וְיַת אַרְעִי פַּלִּיגוּ Et terram meam distribuerunt, Hebr. חִלֵּקוּ, Joël.3.2. Sic Jos.14.5. וּפַלִּיגוּ לְהוֹן Et diviserunt sibi, 1.Reg.18.v.6. *Participium Kal,* דְּפָלֵיג עִם גַּנָּבָא Qui dividit cum fure, Hebr. חוֹלֵק Partiens, Proverb.29.24. *Ex Pahel,* יְהוֹן מְפַלְּגִין מוֹתַר חוּלָקְהוֹן Erunt dividentes reliquum portionum suarum, Genes.49.27. מְפַלְּגִין בִּזְתָא Divident prædam, Heb. יְחַלֵּקוּ Jud.5.30. מְפַלְּגִין לְבוּשַׁי לְהוֹן Divident vestimenta mea sibi, Psalm.22.19. *Fœmininum,* וּכְנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל מְפַלְּגָא עֲדָאָה Et synagoga Israel dividet spolium, Psalm.22.19. *Infinitivus,* לְפַלָּגָא אַחְסַנְתָּא Ad dividendam hæreditatem, Heb. לַחֲלֹק, Jerem.37.12. מִלְּפַלָּגָא יַת אַרְעָא A dividendo terram, Jos. 19. v.51. *Cum Affixo,* בְּפַלָּגוּתְהוֹן בִּזְתָא In dividendo ipsos, cùm dividunt spolium, Hebr. בְּחַלְּקָם, Jesa. 9.3. *Imperativus,* פַּלֵּג לִישָׁנְהוֹן Divide linguam ipsorum, Hebr. פַּלַּג, Psal.55.10. aliâs rarissimè huic Verbo respondet: פַּלִּיגוּ בִּזַּת בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן Partimini prædam inimicorum vestrorum, Jos 22.8. *Futurum,* אֲפַלֵּג בִּזְתָא Dividam prædam, Exod. 15. vers. 9. אֲפַלֵּג לֵיהּ בִּזַּת עַמְמִין Dividam ipsi prædam populorum, Jesa.53.12. אֲפַלְּגִנּוּן בְּיַעֲקֹב Dividam eos in Jacobo, Gen.49.7. וּתְפַלֵּג דִּבְרְתָא Et divides prædam, Numer.31.v.27. וּתְפַלְּגִנּוּן Et divides eos, Ezech.5.1. יְפַלֵּג עֲדָאָה Dividet prædam, Jes.53 12. *Et cum formativo* נ *loco* י *more Syro,* נְפַלֵּג יְרוּתְתָא Dividet hæreditatem, Hebr. יַחֲלֹק נַחֲלָה, Proverb.17.2. נְפַלֵּג יְקָרָא Dividet gloriam, Pro.29.23. תְּפַלְּגוּן יַת אַחְסַנְתָּא Dividetis hæreditatem, 2.Sam. 19.v.29. וּתְפַלְּגוּן יַת אַרְעָא הָדָא Et dividetis terram hanc, Ezech.47.21. וִיהֵי דִּתְפַלְּגוּן יָתַהּ Eritque cùm dividetis eam vobis in hæreditatem, Ezech.47. v.22. כַּחֲדָא יְפַלְּגוּן Pariter partientor, 1.Sam.30.24. יְפַלְּגוּן נִכְסֵי עַמְמַיָּא Divident facultates populorum, Jesa.33.23. וִיפַלְּגוּן יַת כַּסְפֵּיהּ Dividant argentum ejus, וְאַף דְּמֵי מִיתָא יְפַלְּגוּן etiam pecunias mortui dividant, Exod.21.35. וִיפַלְּגוּן יָתַהּ לְשִׁבְעָא חוּלָקִין Et divident eam in septem partes, Jos.18. v.5. יְפַלְּגוּנֵיהּ בֵּין תַּגָּרַיָּא Divident eum inter mercatores, Job. 40.25. *Aphel, Participium,* מִן הוּ דְמַפְלִיג בְּלִישָׁן Magis quàm ille, qui dividit se linguâ, Prov. 28. 23. id est, qui blanditur, & quasi divisâ linguâ loquitur. *Ithpehal, Præteritum,* אִתְפַּלַּג לִבְּהוֹן מִן אוֹרַיְתָא Divisum est cor eorum à Lege, Heb. חָלַק, Hos.10.2. וְאִתְפַּלַּג עֲלֵיהוֹן לֵילְיָא Et divisit se super eos nox, id est, obruit eos nox, Genes.14.15. אֲרֵי בְּיוֹמוֹהִי אִתְפַּלְּגַת אַרְעָא Nam in diebus ejus divisa est terra, Gen.10.25 וּמִנְיַן יַרְחוֹי אִתְפַּלִּיגוּ Et numerus mensium ejus divisus est, Hebr. חֻצָּצוּ decurtabantur, Job.21.21. מִן קֳדָם אַפֵּי יְיָ אִתְפַּלִּיגוּ A conspectu Domini divisi sunt, Thren. 4.16. וְאִתְפַּלִּיגוּ לְכָא וּלְכָא Et divisi sunt hinc illinc, 2.Reg.2.8.v.14. *Participium,* גַּבְרָא דְּמִתְפַּלַּג עַל חַבְרֵיהּ Vir dividens se à socio suo, Proverb.29.5. id est, qui blanditur. & quasi bifidam linguam habet, ut suprà in Aphel. *Futurum,* יִתְפַּלַּג נְהוֹרָא Dividetur lux, Jobi 38. 24. תִּתְפַּלַּג אַרְעָא Dividetur terra, Numer. 26. v. 53. תִּתְפַּלַּג אַחְסַנְתְּהוֹן Dividetur hæreditas ipsorũ, Num.26. v.56. וְלָא יִתְפַּלְּגוּן עוֹד לְתַרְתֵּין מַלְכְוָן Et non dividentur amplius in duo regna, Ezech.37.22.

Secundò, פְּלֵיג · פְּלַג *Contendere, Disceptare, Litigare, Disputare, Dissentire, Dividere se sententiis, divisis esse animis & opinionibus, apud Rabbinos:* פְּלִיגוּ בֵיהּ רַבָּנָן Dissentiunt, Disputant de eo Magistri. פְּלִיגִין Dissentientes sunt, controvertunt: ופליגי אהדדי Et disceptant de eo inter se: ופליגא דשמואל Dissentit R.Samuel, contrarium est sententiæ R. Samuelis: במאי קאמיפלגי In quo, vel, quare, propter quid dissentiunt? Usurpatur, quando indicare quis vult fundamentum & præcipuum controversiæ statum, de quo litigent doctores isti, dum unus id ait alter negat, unus ratum habet, alter irritum, unus concedit, alter vetat, unus mundum pronunciat, alter pollutum. Videamus ergo במאי קא מיפלגי id est, באיזו סברא פליגי in quánam opinione dissentiât? Vide Halichoth olam cap.1.

פַּלְגָא · פְּלַג *Pars, Media pars, Dimidium, Medium:* פְּלַג לְקָבֵל חַבְרֵיהּ Partem quamque è regione alterius, Hebr בִּתְרוֹ, cujus absolutum בֶּתֶר, Genes.15.10. וּפְלַג עִדָּן Et dimidium temporis, Dan.7. v.25. תַּרְתֵּין אַמִּין וּפַלְגָא Duorum cubitorum & dimidii, Exod.25.10. עַד פַּלְגֵּיהּ Usque ad medium ejus, Hebr. עַד חֶצְיוֹ, Exod.38.vers.4. פַּלְגֵּיהּ דְטוּרָא לְצִפּוּנָא וּפַלְגֵּיהּ לְדָרוֹמָא Media pars montis ad septentrionem, & media pars ad austrum, Zach. 14.v.4. פַּלְגְּהוֹן לְקָבֵל טוּרָא דִגְרִיזִין וּפַלְגְּהוֹן לְקָבֵיל טוּרָא דְעֵיבָל Dimidium earum ad montem Gerisim, & dimidium earum ad montem Ebal, Jos.8.33. Zach.14.8. *Plurale,* וִיהַב פַּלְגַיָּא Et disposuit partes, Genes.15.10. וּנְחַת עוֹפָא עַל פַּלְגַיָּא Et descenderunt aves super partes illas, v.11. *Constructum,* דַּעֲבַרוּ בֵּין פַּלְגֵי עֶגְלָא Qui transiverunt per medias partes vituli, Hebr. בֵּין בִּתְרֵי, Jerem.34.19. *Cum*

Affixo, ויעברו בין פלגוהי Et transiverunt inter partes ejus, v.18.

פלגא · פליג *Divisio, Divisum*: ושוו יהבו ית לבהון פליג Ipsique posuerunt cor suum divisum, Heb. לא זר פליג וחוחות retrorsum, 1.Reg.18.37. אחרוראית לבנא Non retrocessit divisione & elatione cor nostrum, Psal.44.19. Regia legunt, פליג וחוח Divisum elationibus, & sic est Participium Pehil: מטורא פליגא A monte divisionis, Jos.11.17. sed sic rectiùs diceretur דפליגא: emphaticum enim Nomen construi solet intercedente ד. Unde posuit meliùs esse Pehil, A monte diviso. *Plur.* אימתי אתון פליגין Quamdiu vos divisi estis in duas partes? 1.Reg.18.21.

פלגה *Divisio, Diversum*: מלכו פליגה תהוא Regnum diversum erit, Dan.2.41.

פלוג *Pars, Distributio*: ופלוג חד Et partem unam, scil. bovis sive carnis, Heb. אשפר, 2.Sam.6. v.19. למישר פלוג דינא In vallem distributionis judicii, Joel.3.2.12.14. Sic appellatur ibi vallis Jehosaphat, à decisione judicii divini, ejusque distributione inter gentes, Vide Genes.14.7. & ibi Junium. *Apud Talmud.* אהדרוה פלוגי ובלי Circumdederunt eum frustis carnis, & scutellis, Joma fol.83.2. secundum Baal Aruch. In nostra Gemara legitur כלני.

פלגותא · פלוגתא *Divisio, Distributio, Partitio: Dissensio, Discordia, Discrepantia, Controversia, Contentio*: ולא בעא למהוי בעיטת דרא ופלוגתא Non cupivit interesse consilio tempore divisionis, sc. linguarum, Genes.10.v.11. in Jonathane: פתגמי פלוגת דינא Res contentionis judicii, id est, de quibus in judicio contenditur, & de quibus discrepantes sunt sententiæ, Deuter.17.8. וית פלוגת קרתא דדוד חזיתון Et divisionem civitatis Davidis vidistis, Hebr. בקיעי Fissuras, Jesa.22.9. מפלוגת עממיא A contentione populorum, Psal.18.44. *Plurale*, ואקימו כהניא בפלגתהון Et constituerunt sacerdotes in distributiones suas, id est, distributas decurias & classes, Esræ 6.18. אמרי בעלי פלוגתנו Dicunt viri dissensionis nostræ, id est, adversarii nostri in fide à nobis dissentientes, nempe Christiani, Aben Esra Jesa.53.13.

פלגות · פלגותא *Dimidium, Medium, Pars dimidia, Divisio*: פלגות יריעתא Dimidium aulæi, Heb. חצי Exod.26.12. עד פלגות מדבחא Usque ad medium altaris, Exod.27.5. פלגות סלעא Dimidium sicli, Heb. מחצית, Exod.30.13. פלגות דמא Dimidium sanguinis, Exod.24.v.6. והוית פלגותא Et fuit dimidium, Num.31.36. כיף פלגותא Petra divisionis, locus ubi divisum est cor regis ad divertendum aliò, 1.Sam.23.28. ופלגות טורא Et dimidium montis, Deut.3.12. בפלגות ליליא In medio noctis, Exod.12.29. Exod.11.4. לפלגות שבטא דמנשה Dimidiæ tribui Menassis, Deuter.3.13. vide & Numer.32.32. מפלגות סלעא De dimidio siclo, Exod.30.15. ומפלגות בני ישראל Et de dimidio filiorum Israel, Numer.31.42. ולא הוה בלבי פלגו Quòd non fuit in corde meo divisio, Genes.22.14. T. Hierosol. *Cum Affixis*, פלגותיה Dimidium ejus, Exod.30.23. פלגותה בצפרא Dimidium ejus manè, Levit.6.13. כפלגותיהון Secundùm divisiones eorum, Hebr. כמחלקתם, Josu. v.23. מפלגותהון E media parte ipsorum accipitote, Numer.31.29. *Plurale*, לתרין פלגון In duas partes, 1.Reg.18.21.

פלגאי · פלגאה *Contentiosus, Rixosus, Adversarius, Disceptator*, qui alteri contradicit, & cum eo in causa aliqua litigat, quem aliâs vocant בעל מריבה, Eruvin fol.61.2. ומקימה פלגאה ניקום Et coram disceptatore assurgemus? nempe honoris causâ, Gittin fol.62.1.

מפליג *Dividens se, Dissentiens, Diversus, qui diversæ est sententiæ*: על כל דבר חולק ומפליג Super omni re partiens & dividens se, qui de omnibus rebus controversias movet: אל תהי מפליג לכל דבר Ne sis dividens te ab omni re, ne omnibus te opponas.

מופלג *Divisus, Divisum, Separatum, Remotum, & sic opponitur ei* סמוך *Propinquum, Conjunctum, Vicinum*: בין סמוך בין מופלג Sive propinquum sive remotum.

דור הפלגה *Divisio, Separatio*: דור הפלגה *Seculum divisionis.* Sic vocant Hebræi tempus, quo divisæ & confusæ sunt linguæ in ædificatione turris Babylonicæ. *Est autem* הפלגה *nomen ex Hiphil, neque* ה *ab initio est* *hajediah, sive articulus.* Vide & paulò post.

Tertiò הפליג *Excedere, Excellere, Excellenter, In excessu vel summo gradu aliquid agere, Summam diligentiam adhibere in re aliqua*: או להפליג בהסתיר הענין הנמשל Aut ad diligentiam adhibendam in absconsione parabolæ argumenti, More in præf. מרה והפליג בעול Rebellavit & excessum fecit in iniquitate, id est, summam iniquitatem, enormc commisit flagitium, More par.1.cap.2. וכשהפליגו בתשובה Et cùm excelluissent in pœnitentia, excellenter, seriò egissent pœnitentiam, Ibid. cap.41. כי אלו הפליג להתשב ולהזהר לא באה שגגה לידו Nam si diligentiam adhibuisset in continendo se & cavendo sibi, non incidisset in errorem, More p.3.cap.41.&c. Hinc, מופלג *Excellens, Præstans, Præclarus*: לא היה מהם מופלג מחבירו Non fuit ullus ex illis præstantior altero, sed omnes æquales, Berachoth fol.43. כיון דאמפליג אפליג Quia ad summam ætatem pervenit, Gittin fol.28.1. מופלג בחכמה Excellentissimus in sapientia: מופלג בזקנה Excellentissimus in sene-

in ſenectute, quem nemo ſenio ſuperat: ודעהו כי מופלג הוא Scito, notato, obſerva hoc, quia præclarum eſt. *Huc referendum fortè*, וְהִפְלִיגָה סְפִינָתָם בַּיָּם Et excelluit navis ipſorum in mari, hoc eſt, in altum mare abiit, Erubh. cap. 4. in princ. Gloſſa; Quando navis elongatur à littore maris, & ingreditur in medium ejus, dicitur והפליגה, & eſt barbarum vocabulum. Vocant enim foſſam maris *Pelagum*. *Sic erit ex Græco* πλαγίζω.

הַפְלָגָה *Hyperbole, modus loquendi à communi uſu diviſus ac ſeparatus:* דרך הפלגה *Hyperbolicè.* *Idem:* דרך גוזמא והפלגה *Exceſſivè & hyperbolicè*, veluti; Turris exſtructa uſque ad cœlum, & ſimilia. Vide in More par. 2. cap. 47. על צד הפלגה הפלגת השקידה בלימוד Exceſſus invigilationis in ſtudio, indefeſſum ſtudium.

פַּלְגוֹנִין *Deliciæ.* Sic interpretantur locum in Aruch.

פלגם *Species ſerici, vel lini, vel lanæ:* אורני פלגם Talm. Hieroſol. Taan. fol. 69 1. Gloſſa explicat פרגוא, quod vide infrà.

פְּלַגְלִיסָא · פַּלְגִיסָא *Scopus, Signum ad jaculandum propoſitum:* ut, וְשַׁוְיַנִי לְפַלְגִיסָא Et poſuit me ſibi in ſcopum, Hebr. לְמַטָּרָה, Jobi 16.12. הֵיךְ פַּלְגַלִיסָא לְגִירָא Sicut ſcopum ad ſagittam, Thren. 3. v. 12. לְמִמְחֵי לִי לְפַלְגַלִיסָא Ad quatiendum mihi ad ſcopum, 1. Sam. 20. 20. Elias לְפַלְגִיסָא, quam lectionem genuinam puto. *Reſpondet Hebræo* מַטָּרָה, *quod eſt à* נָטַר, *quod Chaldæis & Hebræis ſignificat* Cuſtodio, Obſervo, *& à LXX. Græcis per verbum* φυλάσσω *redditur. Unde exiſtimo, hoc nomen originem ſuam ducere à quopiam ejus derivato: ut,* φύλαξ, φυλακίς, *aut ſimili quopiam.* Sic Cant. 1. v. 6. Poſuerunt me נטרה *Cuſtodem*, LXX. reddunt φυλάκισσαν, quod ferè convenit. 1. Sam. 20. v. 20. retinuerunt ſeptuaginta Hebræum מַטָּרָה, quod expreſſerunt ἀματταρί. Aquila autem, τὴν σκοπὴν ἢ φυλακήν.

פִּילָגוֹס *Pelagus, Æquor:* בְּפִילָגוֹס דְיַמָּא רַבָּא In pelagus maris magni, Pſal. 46. 3. Heb. בלב יַמִּים In cor, id eſt, in medium maris. Similis locutio Matth. 18. 6. ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.

פַּלְגִּים *Vervex:* הֵיךְ יְקַר פַּלְגִּיסִין Sicut optimum vervecum à prima ætate impinguatorum, Pſal. 37. v. 20. *Hebræi dictum volunt ſic, quòd ſit quaſi* פלג בם *medius inter arietem & ovem:* alii, *quaſi* פלג נס *Pars craſſa, pinguis.*

פלד פאלודג. Baal Aruch hac voce utitur in דכר primo, & dicit eſſe vocabulum Arabicum, & ſignificare *Cibum præparatum ex ovis, amygdalis & melle.*

פְּלָדָס *Sindon, Linteum:* אִתֵּן לְכוֹן תְּלָתִין פְּלָדָסִין Dabo vobis triginta lintea, Hebraicè סְדִינִים, σινδόνας, Judic. cap. 14. verſ. 12.

פְּלָדְסִין *Marſupia, Loculi:* וּצְּר תַּרְתֵּין כִּכְּרִין דִּכְסַף בִּתְרֵין פְּלָדְסִין Et ligavit duo talenta argenti in duobus marſupiis, Heb. חֲרִטִים, 2. Reg. 5. 23.

* פְּלְהְדְּרִין · פלה Vide infrà in פרה.

פלז פְּלִיזָא *Aurichalcum*, id eſt, נחושת מוזהב, *Æs inauratum*. Citatur in Aruch locus ex Bava kama fol. 113. Sed non reperio.

פְּלַח *Servire, Colere, Operari, Laborare. Præteritum*, פְּלַח לְטַעֲוָתָא Coluit idola, Ezech. 18. v. 11. וּפְלַח יַעֲקֹב בְּרָחֵל שְׁבַע שְׁנִין Et ſervivit Jacob pro Rachele ſeptem annis, Hebr. וַיַּעֲבֹד, & ſic plerumque huic Verbo reſpondet, Gen. 29 20. וּפְלַח יָת טַעֲוָתָא דִּפְלַח אֲבוּהִי Et coluit idola quæ coluit pater ejus, 2. Reg. 21. 21. *Cum Affixis*, וְלָא פַלְחֵיהּ Neque ſervivit ei, 2. Reg. 18. 7. פַּלְחָךְ שִׁית שְׁנִין Servivit tibi ſex annis, Deuter. 15. 18. חֲלָף דִּי לָא פְלַחְתָּא Pro eo quòd non coluiſti Dominum Deum tuum cum lætitia, Deut. 28. 47. הֲלָא בְרָחֵל פְּלַחִית עִמָּךְ Nónne pro Rachel ſervivi apud te, Geneſ. 29. 25. דִּי פְלַחִית יָתָךְ בְּהוֹן Pro quibus ſervivi tibi, Gen. 30. 26. cum accuſativo, ut & Hebræum שרת conſtruitur: ſic, פְּלַחִית יָת אֲבוּכוֹן Servivi patri veſtro, Gen. 31. 6. כְּמָא דִפְלַחִית קֳדָם אֲבוּךְ Sicut ſervivi coram patre veſtro, 2. Sam. 16. 19. דִּי פְלַחְתָּךְ Quo ſervivi tibi, Geneſ. 30. v. 26. 29. פְּלַחְתָּךְ אַרְבַּע עַסְרֵי שְׁנִין Servivi tibi quatuordecim annis, Gen. 31. 41. פְּלַחוּ יָת כְּדָר־לָעוֹמֶר Servierunt Kedorlaomero, Geneſ. 14. 4. בֵּין דִּפְלַחוּ קֳדָם יְהוָה לְדְלָא פְלַחוּ קֳדָמוֹהִי Tam qui coluerant Dominum, quàm qui non coluerant eum, Mal. 3. 18. וּפְלַחוּנוּן Et ſervierunt illis, 2. Sam. 10. verſ. 19. דִּפְלַחוּנוּן Et quibus ſervierunt, Jerem. 8. verſ. 2. וּפְלַחְתּוּן לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא Et ſerviiſtis idolis gentium, Jud. 10. 13. עַל דִּפְלַחְתּוּן Eo quòd ſerviiſtis, Jer. 17. 3. וּפְלַחְנָא יָת בַּעֲלַיָּא Et coluimus Baalim, Jud. 10. 10. *Participium*, גְּבַר פָּלַח בְּאַרְעָא Vir laborans in terra, id eſt, colens terram, agricola, Geneſ. 4 2. דְּאַנְתְּ פָּלַח לֵהּ בִּתְדִירָא Cui tu ſervis jugiter, id eſt, quem colis, Dan. 6. 17. דְּפָלַח בְּאַרְעֵיהּ יִסְבַּע לַחְמָא Qui colit terram ſuam, ſaturabitur pane, Proverb. 12. 11. דְּפָלַח בְּקַיְטָא Qui laborat in æſtate, Proverb. 10. 5. *Plurale*, לֵאלָהָךְ לָא פָלְחִין Deum tuum non colunt, Dan. 3. 12. דַּהֲוֵיתוּן פָּלְחִין לְטַעֲוָתָא Qui fuiſtis colentes idola, Jerem. 17. 3. וּמִדְּפָלְחִין Et ab iis qui colunt, Jeſa. 28. v. 21. *Conſtructum*, וּפָלְחֵי בֵּית אֱלָהָא דְנָה Et cultores domus Dei hujus, Eſræ 7. 24. פָּלְחֵי טַעֲוָתָא Cultores idolorum, Deut. 28. 36. כָּל פָּלְחֵי בַעֲלָא Omnes cultores Baal, 2. Reg. 10. 21. פָּלְחֵי כִתָּנָא Operatores lini, Jeſa. 19. 9. כָּל פָּלְחֵי פַסְלָא Omnes cultores ſculptilis, Pſal. 97. v. 7. וַאֲמַר לְפָלְחֵי בַעֲלָא Et dixit cultoribus Baal, 2. Reg. 10. 23. *Cum Affixis*, וְכָל פָּלְחוֹהִי Et omnes cultores ejus, 2. Reg. 10. verſ. 19. *Infinitivus*, למפלח

למפלח ית ארעתא Ad colendum terram, Gen.2.5. למפלח ית נבוכדנצר Ad ſerviendum Nebucadnezari, Jerem. 28.v.14. ולמפלח קדם יהוה אלהך Et ad colendum Dominum Deum tuum, Deut.10.12. מלמפלח לכסדאי Ne ſerviatis Chaldæis, Jerem. 40. v.9. *Cum Affix.* מלמפלחנא Ne ſervirent nobis, Exod.14. v.5. למפלחך Servire tibi, Job.39.v.12. למפלחיה Ad ſerviendum ipſi, Jerem.27.verſ.6. למפלחיה Ad colendum eum, Gen.2.15. למפלחהין Ad colendum ea, ſcilic. טעות idola populorum ſive gentium, Deuter.28.14. *Imperativus*, אזילו פלחו Ite, ſervite, Exod.5.18. פלחו קדם יהוה ברחלא Servite coram Domino cum timore, Pſalm.2.11. *Futurum*, קדם מן אנא אפלח Coram quo ego ſerviam, 2.Sam.16.19. ואפלח קדם יהוה Et colam Dominum, 2.Sam.15.v.8. אפלחנך שבע שנין Serviam tibi ſeptem annos, Geneſ.29.v.18. וית אחוך תפלח Et fratri tuo ſervies, Geneſ.27.40. דתפלח עמי Quo ſervies apud me, Geneſ.29.27. ותפלח תמן לעממא Et ſervies ibi populo, Deut.28. v.36. כרמין תצוב ותפלח Vineas plantabis, & coles, Deuter.28.38. ותפלח ית בעלי דבבך Et ſervies hoſtibus tuis, Deuter.28.48. דתפלח עמי Quo ſervies mihi, Geneſ.29.27. ותפלחנני מגן Servies mihi gratis, Geneſ.29.15. ולא תפלחנון Neque coles ea, Exod.20.5. ותסגד להון ותפלחנון Et incurves te illis, & colas ea, Deut.4.19. ופולחנא לא יפלח Et ſervitutem non ſerviet, Numer.8.26. id eſt, miniſterium ipſis non ampliùs præſtabit. ולא יפלח עוד Neque ſerviet ampliùs, Numer.8.25. ויפלח קדמי Et ſerviat mihi, colat me, Exod.4.23. ויפלחנך שית שנין Et ſerviat tibi ſex annis, Deut.15. v.12. יהוא יפלחניה סגי Jehu ſerviet ei plurimùm, 2.Reg.10.18. ויפלחה ויתיב בה Et colet eam & habitabit in ea, Jerem.27.11. מה נפלח קדם יהוה Quomodo colemus Dominum, Exod.10.v.26. ונפלח ית מצראי Et ſerviamus Ægyptiis, Exod.14. verſ.12. ונפלחנך Et ſerviemus tibi, 1.Sam.11.v.1. ומא דין נפלחניה אנחנא Quorſum ſerviremus ipſi, Jud.9.28. ונפלחנין Et colemus ea, Deuteron.13.3. בהון תפלחון Iis ſervietis, Levit.25.46. לא תפלחון ית מלכא דבבל Non ſervietis regi Babyloniæ, Jerem.27.9. ותפלחון ית טעות עממיא Et coletis idola gentium, Deut.11.16. ולא תפלחונון Neque coletis ea, Joſ.23.7. די לא יפלחון Qui non colunt, Dan.3.28. ויפלחון בנכסת קודשין Et colent eum ſacrificiis ſanctis, Jeſa.19.21. דיפלחון בהון Quibus ſervient, Gen.15.14. יפלחונני Colent me, 2.Sam.22.v.44. יפלחונך עממין Servient tibi populi, Geneſ.27.29. ויפלחונך Et ſervient tibi, Deuter.20.11. ויפלחוניה Et ſervient ei, Jerem.28.14. *Ithpehal, Præteritum*, די לא אתפלח בה Quâ nondum ſervitum vel laboratum eſt. Deut.21.3. דאתפלח בך Quâ ſervitum eſt per te, Jeſa.14.3. *Participium* juxta ſignificationem Hebraicam, מתפלחין Diſſecant, diſſindunt ſe, Hebr. תפלחנה, Job.39.6. *Futurum ex prima ſignificatione*, דלא יתפלח ביה In quo nihil laboratum eſt, a[illegible] qui antea non fuit cultus, Deuter.21.4. וארעא דהות צדיא תתפלח Et terra, quæ fuerat vaſta, coletur, Ezech.36.34. ותתפלחון ותזדרעון Et colemini & ſeminabimini, Ezech.36.9. *Pahel, Participium*, דהוא מפלח ביה Quo ſerviebat ei, Jeſa.9.5. ודמפלח בקרתא Et qui ſervit vel miniſtrat in urbe, Ezech.48.19. *Plurale*, דמפלחין בהון Qui ſerviunt per ipſos, id eſt, qui ſervitutem exigunt ab ipſis, ex ipſorum manu liberabo eos, Ezech.34.27. למפלחין בקרתא Servientibus, miniſtrātibus in urbe, Ezech.48. *Conſtruct.* ומפלחי צדקתא ישקטון Et operantes juſtitiam quieſcent, Jeſa.32.17. *Aphel, Præteritum*, אפלח ית משריתיה פלחן רב Servire fecit exercitum ſuum ſervitutem magnam, Ezech.29.v.18. על פלחנא דאפלח עלה De ſervitute quam impoſuit ei, ibid. ואפלחו מצראי ית בני ישראל בקשיו Et ſervire fecerunt Ægyptii filios Iſrael duriſsimè, Exod.1. v.13. דאפלחו בהון בקשיו Quâ ſervitute uſi ſunt in eos duriſsimè, Exod.1.14. *Participium*, ארי הוא מפלח בכל עבר פרת Nam ipſe ſervitutem impoſuerat in omnem regionem trans Euphratem, Hebr. רדה Dominabatur, quomodo & verbum Chaldæum interpres Latinus explicat, 1.Reg.4. v.24. די מצראי מפלחין בהון Quòd Ægyptii ſervire faciunt eos, Exod.6.5. מן קדם מפלחיהון Ab iis qui ſervitutem exigunt ab eis, Hebr. מפני נגשיו Propter exactores ipſorum, Exod.3.7.

פולחנא · פולחן *Servitus, Cultus, Miniſterium, Opus:* ית פולחן משכן זמנא Miniſterium tentorii conventus, Numer.18.v.21. פולחן רב Servitute magnâ, Ezech.29.18. ובכל פולחנא בחקלא Et in omni opere agri, hoc eſt, agreſti, in omni ſervitute ruſtica, Exod.1.14. ויהבו עלנא פולחנא קשיא Impoſuerunt nobis ſervitutē duram, Deut.26.6. ואפלחו ית חייהון בפולחנא קשיא Et ſervire fecerunt vitam ipſorum ſervitutem duram, Exod.1.14. לפולחנא Ad miniſterium tentorii conventus, Numer.4.35. מעיק רוח ומפולחנא Præ anguſtia animi & præ ſervitute dura, Exod.6.v.9. *Cum Affixis*, גבר גבר על פולחניה Unumquemque ad miniſterium ſuum, Numer.4.19. שלימו יומי פולחני Impleti ſunt dies ſervitutis meæ, Geneſ.29.21. את ידעת ית פולחני Tu noſti ſervitutem meam, Geneſ.30.v.26. ואתון שבקתון פולחני Vos autem deſeruiſtis cultum meum, Judic.10.13. עמא דין אתקנית לפולחני Populum hunc aptavi ad cultum meum, Jeſa.43.21. חלף פולחנהון Pro miniſterio ipſorum, Numer.18.21. לענאיהון בפולחנהון Ad affligendum eos in ſervitute ſua, Exod.1.11. וחזא בפולחנהון Et vidit ſervitutem eorū, Exod.2. verſ.11.

verſ.11. Heb. בְּסִבְלֹתָם Onera eorum: וְאֵשֵׁיזֵב יָתְכוֹן מִפּוּלְחָנְהוֹן Et liberabo vos ex ſervitute ipſorum, Exod.6.6. חֲלַף פּוּלְחָנְכוֹן Pro miniſterio veſtro, Numer.18.31. לָא אִתְמְנַע מִפּוּלְחָנְכוֹן Non prohibitum eſt de ſervitute veſtra vel tantillum, Exod.5.verſ.11.

פּלְחָנוּת *Idem*: פּוּלְחָנוּת אַרְעָא Cultura terræ, Eccleſ.5.8.

פּוּלֵחַ *Agricola, Rusticus, cultor terræ*: דרכן של פולחים לובשין סנדלין מסומרין Mos agricolarum ſive ruſticorum eſt, portare calceos clavatos, Aruch ex Jelammedenu: פּוּלֵחַ וּפָגָן Ruſticus & paganus.

II. פְּלַח *Diſſecare, Findere, Diffindere, & ſic affine eſt Verbo* פָּלַג, *unde Judic.9.v.53. Hebræum Nomen* פֶּלַח *Fragmen, Chaldaicè transfertur* פַּלְגוּת, *& ſic 2.Sam.11.21. Participium,* כְּמָה גְבַר דְּפָלַח וּמְבַזַּע בְּכַרְדָּא בְּאַרְעָא Sicut vir qui findit (ligna) & ſcindit palis terram, Hebr. פלח, Pſal.141.7. *Participium, Itpehal,* בְּגִיחוֹן מִתְפַּלְחִין Propter pullos diffindunt ſe, ut ſcil. eos edant ſive pariant, Job.39.v.6.al.3.

פַּלְחָא · פִּלְחָ *Fragmen, Segmentum, Fruſtum: Meta, lapis molaris inferior*: הֵיךְ פַּלְחָא אַרְעִיתָא Sicut lapis-molaris inferior, Hebr. כְּפֶלַח תַּחְתִּית, Jobi 41.15. *Quod alii ſcribunt, etiam* Colum *ſignificare, id vitioſum videtur: nam in Ber.rab ſect.56. unde citatur legitur* פֶּלֶךְ *per Caph in fine, quod ejus ſignificati eſt. Pluraliter,* כָּל פִּלְחֵי וַלְדָא Omnes ſectiones uteri, Hebr. פֶּטֶר רֶחֶם Apertura uteri, id eſt, primogenitum, quod uterum primò ſecat & findit, Exod.34.v.19. in Targum Hieroſol. *Apud Talmudicos,* פלחי דבילה Fruſta ficuum, Demai cap.5.

פְּלַט *Vomere, Evomere, Expuere, Ejicere, quomodo reſpondet Hebræo* קוא: *Præteritum,* וּפְלַט יָת יוֹנָה לְיַבֶּשְׁתָּא Et exſpuit Jonam in aridam, Hebr. וַיָּקֵא Et evomuit, Jon.2.11. וּפְלַטַת אַרְעָא יָת דָּיְרָהָא Et evomuit terra habitatores ſuos, Lev.18.v.25. הֵיכְמָא דִּפְלַטַת יָת עַמָּא דְּקֳדָמֵיכוֹן Sicut evomuit populum, qui fuit ante vos, Levit.18.28. *Participium,* וְהַוָת עֲנָנָא פָּלֵיט יָתֵיהּ Et fuit nubes exſpuens eam, Deuter.25.18. in Targ.Hieroſ. nempe tribum Dan, poſteriore loco proficiſcentem, quæ cùm idolum ſecum tranſportaverit, nubes eam non protexit, ſed exſpuit, & cædi hoſtium expoſuit, ut Targum ibi tradit. *Futurum,* יִפְלְט יָתֵיהּ Evomet illam, Hebr. יְקִיאֶנּוּ, Job.20.15. In Venetis notatum eſt ex Pahel יְפַלֵּט, ſed videtur melius eſſe ex Kal. וְלָא תִפְלוֹט אַרְעָא יָתְכוֹן Et non evomat terra vos, Levit.18.28. in Targ. Hieroſ. Sic Levit.20.22. in Targum Jonathanis.

Apud Talmudicos: נדה שפלטה שכבת זרע Menſtruata quæ ejicit ſemen, Berachoth cap.3. in Miſchna. Sic, נכרית שפלטה שכבת זרע, Mikvaoth cap.8. Vide & R.Salom. ad Exod.19.15. כל מידעם לָא תפלוט קמי רבך Nihil quicquam ejicies (i.e. exſpues ex ore tuo) coram Præceptore tuo, Nedar. fol.49.2. Nam in Eruvin fol.99.1. ſcriptum eſt, הרק לפני רבו חייב מיתה שנ׳ וכל משנאי אהבו מות *Qui exſpuit coram Magiſtro ſuo, reus mortis eſt,* ſicut dicitur; *Omnes odio habentes me, diligunt mortem,* Prov.8.36.

II. פְּלַט *Liberari, Eripi, Evadere. Particip.* וּפָלֵיט צַדִּיקָא מִן עָקְתָא Et evadens eſt, ſive evadit, liberatur juſtus ex anguſtia, Prov.12.13. *Hinc accipi poſſit & illud,* ומודרקא דפלטה סכינא Et caro mortua, quam eripit culter, ſcil. ex vulnere, Job.13.4. quod abeſt ex Regiis. Poſsit & legi דְּפַלְחֵיהּ Quam exſecuit vel excidit. Vix aliâs in Targum hoc uſu invenias.

פְּלַטְיוּתָא · פַּלְטְיוּת, פְּלַטְיָא *Latitudo: Platea, à Latitudine dicta*: וּפַלְטְיוּת מַיָּא Et latitudo aquarū, Hebr. רֹחַב, Job.37.10. אֲרוּם בִּפַלְטְיוּת קַרְתָּא נְבִית Nam in platea urbis dormiemus, Geneſ.19.2. in Targ.Hieroſ. Hebr. בָּרְחוֹב In platea: מִן פַּלְטְיוּתַהּ De platea ejus, Hebr. מֵרְחֹבָהּ, Pſal.55.12. *Græcè* πλατὺς *Latus, Amplus.*

פְּלַטִּיתָא *Idem, quod meliùs legeretur* פְּלַטְיוּתָא, *ut præcedens: vel* פלטיתא *emphaticè à* פְּלַטְיָא: ut, פְּלַטִּית גַּלְלֵי יַמָּא Latitudinis fluctuum maris, Jobi 30.v.14. בִּמְצַע פְּלַטִּיתָא In medium plateæ, Hebr. אֶל תּוֹךְ רְחֹבָהּ In medium plateæ ejus, unde rectiùs eſſet פְּלַטִּיתַהּ cum affixo, Deut.13.17. in Jon. *Plurale,* וַחֲזַרוּ בְּקִרְוִין וּבִפְלַטְיָא Et digreſsi ſunt per urbes & plateas, Cant.3.2. לִפְלַטְיָן קַרְתָּא רַבְּתָא Ad plateas urbis maximæ, Numer.22.39. in Targ. Jonath. ובפלטייתא Et in plateis, Geneſ.42.v.6. in Jonath. בפלטיתנא In plateis noſtris, Hebraicè מִלְמֵיהַךְ לְרוּהֲצַן בִּפְלַטְיָתְנָא, ברחבתינו, Pſal.144.v.14. Ne eamus ſecurè in plateis noſtris, Thren.4.v.18. Hinc pro רחבת urbis nomine, פְּלַטִּיתָא in Targum Hieroſ. & Jonathane. *Apud Rabbinos,* פלטיא זו רחבה ד׳ אמות Platea hæc lata eſt quatuor cubitos.

Baal Aruch adducit hîc quoque פלטיא pro מנוחה *Requie*, ex Peſikta, & addit, alios libros habere אספלטיא.

פלטומיא *Cætus, Conventus, Conſiſtorium*, Schemoth. rabba ſect.30. Sic explicatur in Gloſſa, quamvis dubiè. Philippus Aquinas explicat *Certamen, Pugnam ferarū quæ joci causâ inſtituitur.*

פַּלְטִין · פַּלְטִין *Palatium, Palatia*: אִשְׁתְּנִי זִיו פַּלְטִין בחיר Mutatus eſt ſplendor palatii electi, Thr.4.1. וְאִדַּבְרַת אִתְּתָא לְפַלְטִין דְּפַרְעֹה Et ducta fuit mulier iſta in palatium Pharaonis, Geneſ.12.15. in Targum Hier. ubi Jonathan habet לְבֵית מַלְכוּתָא In domum regiam Pharaonis: וְאוֹתִיבַת יָתְהוֹן בְּפַלְטִין

Et collocavit eas in palatio, Hebr. בֵּית מַלְכוּת In domo regia, Esth.1.9. in secundo Targum: לְבֵית מַלְכוּתָא לְפַלְטִין In domum regiam in palatium, Esth.2.16. in eodem Targum. דִיתְבָא בְפַלְטִין דְמַלְכָּא Quæ manebat in palatio regis, Esth.2.v.19. in eod. Targ. Hebr. בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ In porta regis: & sic sæpiùs in hoc Targum & apud Rabbinos: בָּתֵּי מִדְרָשִׁין וּפַלְטִין Scholas & palatia, Gen.47.27. Jonath. מגסטאר פלטין Magister palatii, Vajikra rab. sect.28. *Scribitur & cum* א *in medio* פלאטין.

פַּלְטִיאָנִי *Palatinus. Plural.* פַּלְטִיאָנֵי *Palatini, Aulici, magnates in palatiis habitantes*, Ruth.1.v.2. in Midrasch. Vajikra rabba sect.2. In Medr. Sam. sect.1. פלאטיני. Postellus explicat πλατύνη, h. e. *Dilatationem.*

פליטון Vide in פלי.

פַּלְטָאנוּס *Platanus, montis in Samaria nomen, quem montem Gerizim quidam esse putant*, Beresch. rab. sect.32. Medrasch Schir cap.4.v.4.

פוליטיקון *Politicum*: unde, מפני שהוא מאכל פוליטיקון Propterea quia est cibus politicus, hoc est, urbanus, civilis, quo homines delicatiores in urbibus habitantes vescuntur, non rustici, Talmud Truma cap.2. Alii legunt פוליטיקים *Politicorum.*

פַּלְטֵירִין פַּלְטֵיר *Palatium, & apud Rabbinos plur.* פַּלְטֵירִיוֹת *Palatia*: מִנְטְרֵי פַּלְטֵירָא Ex custodibus palatii, Esth.2.21. עַד קֳדָם פַּלְטֵירָא דְמַלְכָּא Usque ante palatium regium, Esth.4.2. vide & vers.6. אִטַּלְטָלוּ מִפַּלְטֵרֵיהוֹן Transportati sunt ex palatiis suis, Psal.68.13.

פַּלְטוּרִין *Palatia*: וְאַתְקֵנְתְּ שׁוּקִין וּמַנִּית פַּלְטוּרִין Disposuisti vicos, constituisti palatia, Ezech.23.40. *Græcè* πλινθίον *dicebatur locus, palatium, ubi considebant magistratus Athenis.*

פַּלְטַר *Proxeneta panis, emens panem à pistore & rursum vendens*, Talm. Demai capite 5. מוליכין עמו פת לפלטר Deferunt cum eo panem ad pistorem minorem, qui scil. non coquit, sed emit ac vendit panem, Talm. De idololatria fol.55.2. *Videtur esse ex Græco* πρατὴρ *Venditor, R & L, ut aliâs, inter se commutatis.* Legitur & in Talmud Jerusch. Schekalim cap.ult. Scheviith cap.7.

פוליטריכון *Species herbæ*, Talm. Hieros. Schab. cap.14. *Est Polytrichon vel Polytricha*, de qua vide Plin. lib.22. cap.21. & lib.25. cap.11

פלי

פַּלְיָא בַּיָּארֵי *Aviculæ vel locustæ nomen, quæ aliàs vocatur* צִפּוֹרֵת כְּרָמִים *Avicula vinearum*, Talm. Schab. cap.9. in fine. Glossa aliter ibi legit, transpositis literis, פֵּילֵי בָּיְרֵי *Avicula vel Locusta sylvestris.* Aruch citat hîc, & Elias in ordine פל, ex Targum Hierosolymitano Lev.11. v.30. pro Hebræo וְהָאֲנָקָה, quod Locustæ speciē denotat, וּפַלְיְתָא, vel juxta alios libros, וּפַיְלָא, quam lectionem & R. Salom. in antè citato loco Talmudico adducit.

פילייטון *Balsamum, Foliatum, Unguentum foliatum*: צלוחית של פלייטון Vasculum balsami, Schab. fol.62.1. Sanhed. fol.108.1. Kelim cap.ult. Jalkut fol.244.3. Vide suprà פילן in ordine פל.

פְּלִיוֹן *Pallium, Calyptra, Velum capitis muliebris*, Talm. Kelim cap.29. אנפליא ופליניא Socci & pallia ex sindone, Nedar. fol.55.2. *In Aruch scribitur per Samech* פליוס, *quasi sit Pileus.* Sic legitur in Medrasch Tehillim alicubi. Et in Talm. Hier. Schab. cap.16. פיליון πιλίον.

פֶּלֶךְ

פֶּלֶךְ *Tractus, Regio, Provincia*: כָּל בֵּית פֶּלֶךְ טְרַכוֹנָא Omnem regionem provinciæ Traconæ: Deut.3.4.13. Sic 1.Reg.4.13. לְפֶלֶךְ וּפֶלֶךְ Ad unamquamque provinciam, Hebr. אֶל מְדִינָה וּמְדִינָה, Esth.1.22. *Plurale*, תְּלָתָא פִּלְכִין Tres tractus, Hebr. שְׁלֹשֶׁת הַנָּפֶת, Josuæ 17.v.11. מְאָה וְעֶשְׂרִין וְשִׁבְעָ פִּלְכִין Centum & viginti septem provinciæ, Esth.1.1. & 8.9. *Emphat.* עַל כָּל פִּלְכַיָּא וּפִלְכַיָּא Super omnes & singulas provincias, Esth.3.v.11. שְׁבוּק כַּרְגָּא לְפִלְכַיָּא Remissionem tributi provinciis fecit, Esth.2.18. *Construct.* לְכָל פִּלְכֵי מַלְכָּא In omnes provincias Regis, Esth.4.v.11. וּבְפִלְכֵי דוֹר מַעַרְבָא Et in tractibus Dori versus occidentem sive mare, Hebr. וּבְנָפוֹת דּוֹר, Jos.11.12. בֵּינֵי פִּלְכֵי עַמְמַיָּא Inter provincias gentium, Cantic.2.2. *Aff.* רַבְנֵי פִלְכָהָא Principes provinciarum ejus, Hebr. פִּנַּת שְׁבָטֶיהָ, Jesa.19.13. *Apud Talmudicos*, מושיבין מלמדי תינוקות בכל פלך ופלך Constituūt pædagogos in singulis provinciis, Bava basra fol.21. Sic, אתה מושיב בתי דינין בכל פלך ופלך Cōstitues δικαστήρια in unaquaque provincia, Maccos fol.7.

Secundò, פֶּלֶךְ · פִּלְכָּא *Baculus, Scipio: Colus, de quo mulieres fila ducunt, apud Rabbinos.* Item *Fusus*, ein Spindel: מַחֲזִיק בְּפֶלֶךְ Sustinet se scipione, 2.Sam.3.29. in Hebræo: אין חכמה לאשה אלא בפלך *Non est sapientia mulieri nisi in colo.* Quippe extra colum & domestica, si vulgaris mulier alia tractet, errat & labitur pessimè, aut ineptit. *Sic Hebraicè*, וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ Et manus ejus tractant colum, Prov.31.19. *Apud Talmudicos*, אפילו על פלכה ועל עיסתה Etiam apud colum & massam ejus, hoc est, cùm colum tractat, aut massam subigit, Ketubh. cap.9. in Misna: חדא ידעא אפיא ובשולי וחדא ידעא פילכא ונולא Una sciebat exquisitè coquere & cibos præparare: altera erat perita coli & telæ, Bava bathra fol.13.2. הב לי פלכאי Da mihi colum meam, Sanhed. fol. 95. לאה תפסה פלך הודיה *Leah apprehēdit colum gratiarum actionis vel celebrationis*, hoc est, convertit se ad laudes gratiarum actionis, ita ut hæ fuerint ejus quasi opificium, Ber. rab. sect.71.

פְּלַךְ *Fila ducere de colo, Nere*, Spinnen. *Apud Talmu.*

Talmudicos, איתתא בהדי שותא פילכא Mulier cũ sermone colum tractat, Megilla fol.14.2.

פלכין *Securis. Corruptum est* πελέκυς, *unde* מהו כחנמל יורד כפלכין וקוצץ את האילנות Quid est quod dicitur כַּחֲנָמַל, Psal.78.47? descendit ut securis, & cædit arbores, in Jelammedenu. *Scribendum* פלכין *per Sajin, aut Samech in fine.* Vide & infra in פלק.

פלכין *Rotæ*, גלגלים. Sic ponit Aquinas, & citat ex Zohar. Sed illic reperio pro eo פולסין.

* פלל · פלפל · פלפול Vide suprà in פול.

פלל

פלל, הִתְפַּלֵּל *Precari, Orare, Hebr. quod Chaldaicè transfertur per* צְלָה, *ut suo loco videre est.*

תפלא · תפלין *Precatio, Oratio.* Apud Rabbinos ulteriùs est *Precatorium, Oratorium: Plurale,* תְּפִלִּין *gen. fœmin. Est autem lorum coriaceum duplex, quod precaturi sibi alligant, unum circa caput, alterum brachio sinistro. Illud appellatur* תפלין של ראש, *hoc* תפלין של יד. *In ejus medio est* בית *cellula, cui inclusa est membranula, continens inscriptos hos quatuor versiculos Scripturæ :* Sanctifica mihi omne primogenitũ, quicquid aperit vulvam inter Israëlitas, ex hominibus & ex jumentis, meum enim est, Exod.13.2. *Item,* Eritque cùm introduxerit te Dominus in regionem Chanaan, &c. ibid. vers.5. *Item,* Audi Israël: Dominus Deus noster Dominus unus est, Deuter.6.4. *Item,* Erit itaque si auscultando auscultaveris præceptis meis, quæ ego præcipio vobis hodie, diligendo Dominum Deum vestrum & colendo eum ex toto corde vestro, & ex toto animo vestro, &c. Deuter.11.v.13.14.15. *Cellula ista in Oratorio capitis distincta est in quatuor* בתים *cellulas alias, quibus singulis una membranula convoluta includitur. Hæc cellula arctè consuitur. Lora utrinq; ex hac cellula exeuntia, vocantur* רצועות. *Hæc Tephilla alligatur circa caput, ita ut cellula sit in media fronte, ubi pili desinunt, ut sit quasi ante oculos. Altera, quæ manui applicatur, alligatur brachio sinistro, ubi manui jungitur, quòd ea pars vicinior est cordi, & sic preces judicentur magis ex corde proficisci, aut cor in precibus magis afficiatur & ardeat. In Veteri Testamento Exod.13.16. Deut.6.8. Heb. vocantur* טֹטָפֹת, *pro qua voce Onkelus habet* תפלין. *Sic Jonathan ibidem. Locus capitis & manus, ubi ligatur, designatur à Jonathane* Exod.13.9. ubi scribit: וִיהֵי לָךְ נִסָּא הָדֵין חֲקִיק וּמְפָרַשׁ עַל תְּפִלַּת יְדָא בְּגוֹבְהָא דִּשְׂמָאלָךְ וּלְדוּכְרָן חֲקִיק וּמְפָרַשׁ עַל תְּפִלַּת רֵישָׁא קְבִיעָא בְּלָקֳבֵל עֵינָךְ בְּגוֹבְהָא דְּרֵישָׁךְ Eritq; tibi signum miraculosum hoc sculptum & explanatum in Tephilla (oratorio) manus, in altitudine (superiore parte) sinistræ tuæ, & in memoriale sculptum & explanatum in Tephilla capitis, ligatâ è regione oculorum tuorum in superiore parte capitis. *Et vers.16.* Et erit in signum sculptum & explanatum super manum sinistram tuam, וּלְתְפִלִּין בֵּין רִיסֵי עֵינָךְ & in Tephillin inter angulos oculorum tuorum. *Et Deuter.6.8. in Onkelo :* Ligabis ea in signum super manum tuam, וִיהוֹן לִתְפִלִּין בֵּין עֵינָךְ Eruntque in Tephillin inter oculos tuos. *Jonathan :* Et ligabis ea in signa scripta in manu tua sinistra, eruntque in Tephillin super cerebro tuo, è regione oculorum tuorum. *Item,* דִּי אֲנָא קָטַרְנָא תְּפִלִּין בְּיַד שְׂמָאלִי וּבְרֵישִׁי Quæ ligo Tephillin in manu sinistra mea & in capite meo, Cantic.8.v.3. וּלְאַחָתָא תְּפִלִּין עַל יְדֵיהוֹן וְעַל רֵישֵׁיהוֹן Et demittere Tephillin super manus ipsorum & super capita ipsorum, Esth.8.v.16. מִן לְעֵילָא דִּתְפִלָּא דְרֵישָׁא A' superiore parte Tephillæ capitis, Exod.39.v.31. Jonath. *Rursus in Jonathane :* Et ponetis verba mea ista super cor vestrum, & super animam vestram, & alligabitis ea, כַּד הִנּוּן כְּתִיבִין עַל תְּפִלָּא cùm fuerint scripta super Tephillam, in signum super altitudinem manus vestræ sinistræ, וִיהוֹן לִתְפִלִּין eruntque in Tephillas è regione cerebri inter oculos vestros, Deuter.11.18. *In Novo Testamento, quæ Græcè dicuntur* φυλακτήρια, *Syrè vocantur* תְּפִלִּין *: unde,* כפתין גיר תפליהון Dilatant enim phylacteria sua, Matth.23.5. *Quòd Tephillæ capitis super quatuor membranulas distinctas scribantur, & distinctis cellulis includantur, tradit Majemon Parte primâ, De Tephillin, capite 2. his verbis :* כיצד כותבין את התפלין של ראש כותבין ארבע פרשיות על ארבע קלפין וגוללין כל אחד ואחד לבדו ומניחין אותם בארבעה בתים שהן מחוברין בעור אחד id est, Quomodo Tephillæ capitis scribuntur? Scribunt quatuor istas sectiones Scripturæ sacræ super quatuor membranas, & convolvunt singulas separatim, imponuntque eas quatuor cellulis consutis in corio uno. *At Tephillæ manuum aliter ;* nempe, ושל יד כותבין אותן הד׳ פרשיות בארבעה דפין על קלף אחד וגוללין כמין ספר תורה מסופו לתחלתו ומניחו בבית אחד Tephillas manuum quod attinet, scribunt istas quatuor sectiones in quatuor paginas in membrana una, convoluntque in modum libri Legis à fine ad initium ejus, & imponunt cellulæ uni. Hæc ibi. *Intellige, quamq; sectionem scribendo distingui ad formam paginæ libri, ut una membrana distinctis paginis scribatur. Pluraliter utroque genere dicitur,* תפלין פסולות & תפלין פסולין Tephillæ prophanæ, illegitimæ. *Vide universam de his doctrinam in Majemone, & Schulchan Aruch Parte primâ Orach chajim, Synagog. Judaic. cap.4.* Cæterùm de Precatione legitur in Deuter. rab. sect. 23. in principio : *Decem nomina precum sunt, &c.* תְּפִלָּה בְּלֹא כַּוָּנָה כְּגוּף בְּלֹא נְשָׁמָה *Precatio sine intentione est sicut anima absq; corpore.* Sic, עִיקַּר הַתְּפִלָּה

כַּוָּנַת הַלֵּב *Præcipuum in precatione est intentio*, Aben Esra, Psalm. 78. Item, כָּל הַמַּרְבֶּה בִּתְפִלָּתוֹ נַעֲנֶה *Quicunque multiplicat orationem suam, exauditur.* Item, טוֹב מְעַט תַּחֲנוּנִים בְּכַוָּנָה מֵהַרְבּוֹת בְּלֹא כַוָּנָה *Meliores sunt orationes paucæ cum intentione, quam multæ sine intentione*, Orach chajim num. 1. sect. 4. גָּדוֹל כֹּחַ הַתְּפִלָּה אֲפִילוּ לְשַׁנּוֹת הַטֶּבַע וּלְהִנָּצֵל מִן הַסַּכָּנָה וּלְבַטֵּל הַגְּזֵרָה *Magna est vis precationis etiam ad mutandam naturam, ad liberationem ex periculis, & ad irritum reddendum decretum*, Cad hakkemach fol. 79. 4. הוו זהירין בתפלה שאין לך מדה אחרת יפה הימנה שהיא גדולה מכל הקרבנות *Estote cauti in precatione: nulla quippe est pulchrior virtus hac ipsâ, utpote quæ major est omnibus oblationibus, sicut dicitur*; Ad quid mihi multitudo sacrificiorum vestrorum, &c. Jesa. 1. Ibid. fol. 80. 2. In Tanchuma fol. 85. col. 4. Multis nominibus vocatur התפלה Precatio: תפלה Precatio, תחנה Supplicatio, צעקה Vociferatio, זעקה Clamor, שועה Exclamatio, רנה Cantus, פגיעה Intercessio, נפילה Casus, seu Prostratio, עמידה Statio. Vide de Precatione Majem. parte primâ, in Hilchos Tephillah.

פלולינא, *Id est*, פרת ניפול שנופל מאיליו לפירורין, Talmud Hierosol. Pesachin cap. 3. fol. 30. 1.

פלוליה In Talm. Hierosol. Nedar. fol. 40. 2. ponitur pro Specie cujusdam herbæ.

פלם Hinc, מְפוּלָּם *Recens, Virens, Humens*: אַבְנִין מוּלְמִין Lapides recentes, Jobi 28. 3. Regia reddunt, *Fortes. Vox est Talmudicis usitata*: unde, בהו אלו אבנים המפולמות המשוקעות בתהום שמהן יוצאין מים שנ׳ ונטה עליו קו תהו ואבני בהו id est, *Bohu* Genes. 1. eo intelliguntur lapides recentes demersi in abysso, juxta illud quod dicitur, *Extendit super eo lineam inanitatis, & lapides vacuitatis*, Jesa. 34. 11. Glos. מפולמות לשון ליחלוח Vox מפולמות significat id quod recens & humidum est. Chag. fol. 12. Item, ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות Et affert leves lapides recentes, & fructus unius diei, id est, recentes, eodem die decerptos, Betza fol. 24. 2.

פִּילוּמָא *Palus, locus palustris. Sic adducitur in Aruch: sed pro eo in Talmud hodie legitur* קוֹרְדִּימָא, *quod Fluvii cænosi nomen*, Schab. cap. 22. in Misna fol. 147. *Sed in Mischnajoth in fol. cum notis Bartenoræ legitur sic.* אין יורדין לפולימא, *& sic quoque in Talm. Hierosolymitano. Rambam scribit esse Cisternam, in qua aquæ congregatæ sunt, & si quis ingrediatur, sudorem emittat. qui in die Sabbatho prohibitus. Bartenora explicat Locum palustrem.*

פְּלוּמָה *Pluma*: כְּמִטָּה וְכִפְלוּמָה Sicut lectus, & sicut pluma, Medr. Cantic. cap. 1. v. 17.

פְּלָמִידָא *Piscis nomen aut genus*, Talm. ע״ז folio 40. 1.

פלמניא *Femoralia, id est*, מכנסים. Sic adducitur in Jalkut sect. וישב, ex Beres. rabb. sect. 84. sed ibi aliter legitur. Vide פמל.

פולמוס πόλεμος *Bellum, Exercitus, Miles*: וּפוּלְמוּסִין בְּמָאנֵי זַיְינָא יְדַבְּרוּנֵיהּ Et exercitus instrumentis armorum abducent eum, Job. 5. 5. *Plurale*, אִשְׁבּוּק כְּדוּן עִמָּךְ מִן פּוּלְמוּסִין דְּעִמִּי Relinquam nunc apud te de militibus meis, Genes. 33. v. 15. *Apud Talm.* ראתא פולמוסא דמלכא למתא Quòd veniret exercitus regis ad urbem, Berach. fol. 30. 2. *Dicunt &* פולמוסיות, *ut in Parah cap. 8.*

פולמוסטוס *Bellator, ex Græco πολεμιστής, Talm.* מינו להן פולמוסטוס אחד Constituerunt sibi bellatorem, ducem belli quendam, Menach. fol. 85. 2. Bava basra fol. 144. 2. *In Aruch pravè est* פלמיטוס, *omisso ס in medio, quòd falsò explicatur à Guidone* Nuncius, Legatus. *Rectiùs scriberetur* פולמיסטוס. *Alibi legitur* פולוסמוסטוס.

פלמנטור *Legatus, Nuncius publicus. Sic scribitur in Aruch, & citatur ex Jelammedenu ex sect.* ואתחנן *sed non reperio illic. At in eodem libro sect.* במדבר *in fine legitur*: ואף אני מקרבו ועושה אותו פלמנטרין Etiamq; ego adduco eum, & facio eum legatum. *In Jalkut fol. 203. col. 4. legitur corruptè* עלמנטירין, *& explicatur in margine*, ממונות על ביתי *Præfectos, curatores domus meæ, Oeconomos.* Et in Talmud Hierosolymitano, libro Berachoth cap. 1. legitur: דומין למלך ששלח שני פלמטרין Similes sunt Regi qui mittit duos legatos: Glossa, שְׁלוּחִים.

דפלמנטרין Vide in ordine דפל.

פולימרכוס *Polemarchus*, πολέμαρχος, *Capitaneus, Princeps, Dux exercitus*: שלח המלך פולמרכוס אחד Misit rex polemarchum quendam, R. Sal. Hos. 14. 2. גוּבְרִין פּוּלִימַרְכִין Viri bellatores, Duces belli, Genes. 32. 6. in Targ. Hieros. Sic Gen. 33. 1. in Jon. דַּאֲנוּן פּוּלְמַרְכִין עַל פִּלְכַיָּא Qui erant capitanei super provincias, Esth. 5. 11.

פְּלָן, פְּלָנְיָא *Aliquis, Talis, ὁ δεῖνα, vox quâ innominatum significamus, cujus nomen supprimitur: dicitur & de inanitatis*: בטורא פלן In monte N. *Fœmininum*, פְּלָנִיתָא de muliere: אנא פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנִיתָא Ego N. filius mulieris N. *Hebræi dicunt* פְּלוֹנִי, *ut traditur in Lexicis Hebraicis in Radice* פלה, *cujus fœmininum apud Rabbinos* פלונית: unde, פלוני בר פלוניתא N. filius mulieris N. *Quod Aruch, & inde alii, notant*, פלוני *etiam significare Viam, Locum, Introitum, id error est, & loca, quæ in Aruch adducuntur, pravè lecta & intellecta sunt.* Nam in Bereschit rabba sect. 48. quod citatur, legitur, אהל פלן של אברהם אבינו היה מפולש Tentorium N. Abrahami Patriarchæ nostri patens erat, scil. undequaque, ut omnibus ad illud patens esset via. Et in sect. 66. פולינו של יצחק אבינו מפולש היה Tentorium Isaaci patriarchæ nostri patens

patens erat omnibus. Glossator, אהלו Tentorium ejus. *Hæc postrema vox legenda* פוליונו i.e. *Papilio ejus*, ubi Pronomen more Hebræo pleonasticum est. *Papilio* apud Plinium Tentorium significat, ut notant Lexica Latina, & inde Gallicè *Pavillon*. Pro פלונו ergo in Aruch legendum פפליונו vel פוליונו, ut antè positum, & pro פולין hoc sensu פוליון. Vide & suprà in פיל.

פליניא *Femoralia*, Talm. Nedar. fol.55.col.2. *Alibi pro ista voce scribitur* פמלניא, *quod videtur accedere ad vocem Latinam*. Hinc, מכנסי הכהנים למה הן דומין כמין פמלניא של פרושים Subligacula sacerdotum cui assimilantur? subligaculis Pharisæorum, Nidda fol.13.2.

פלנדרסין *Nomen loci maritimi*: שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים Qui venerunt ex Flandarsin, & divertebat navis ipsorum in mare, Erubhin fol.41.2. *Baal Aruch legit* פרנדסין.

פלנין *Pedilia, Impilia, Socci*, Rab.

פלניקרא *Sic scribitur in Aruch: melius* פילוניקיא, *Lis, Contentio, Dissensio. Est enim Græc.* φιλονεικία. *Pro eo pravissimè legitur in Schemot rabba sect.* 9. פלינקרא. Verba sunt, שמא יש פלינקרא למעלה Fortè est dissensio in superis. Aruch adducit idem ex Jelammedenu.

פלם *Librare, Appendere, Ponderare*, Hebraicè: & Rabbinicè *Frangere*, quod, si fiat dentibus, est *Mandere, Masticare*: ההוא חמרא דאכל נהמא פלמיה לסלא Asinus ille, qui comedit panem, & fregit cophinum, id est, masticavit, mandendo comminuit, contrivit, Bava kama fol.19.2. אורחיה נמי לפלומי סלא Mos ejus est etiam frangere sive masticare cophinum: Et mox, וחדר פלים Et rursus masticat, ibid.

פילם · פלם *Libra, Pondo*: ויהבו ליה פילם דבלתא Et dederunt ipsi libram palathæ ficuum, 1.Samuel.30.12. quod in Elia pravè per Mem in fine legitur.

פלם *Statera, Trutina, Bilanx: Pondus.* Hinc est apud Rabbinos, *Forma vocum, ad quam aliæ similes referuntur, & quasi appenduntur*: ut, Jesa.30. vers.2. in Kimchio: החסות שם בפלם גלות id est, חסות est nomen formæ גלות. Vide & Amos 5. v.11. Kimchio.

פילם *Siclus, ab Appendendo dictus*: עשרין פילם ליום Decem siclos in diem, Hebr. עשרים שקל, Ezech.4.10.

פולסא *Idem*: ut, נסב אלין י׳ פולסין Accepit decem istos siclos, Vajikra rabba sect.37. Glossa שקלים Siclos.

פולסא *Moneta rudis*. Talm. מאי אסימון פולסא Quid est ἄσημον moneta nō signata? idem quod פולסא, Metzia fol.47.2. & 87.2. ubi Glossator, פולסא מחוסר צורה *Pulsa*, id est, carens figurâ.

Quidam putant, alludi ad Græcum φόλλις *Follis, Obolus*, de quo multi scripserunt, Alciatus ad lib.12. Cod. Tit.1. Cujacius, Brissonius, Hotomannus Casaubonus in notis ad Æl. Lampridium. Sed *Asimon* est massa argentea carens omni monetæ formâ. *Polsa* est massa argentea ad monetam jam rotundata, sed absque figura signata. Hinc alibi, ליעבד לה פולסא Ut faciat sibi monetam sive massam argenteam rotundam, ad formam numi, Schab. fol.65.1. In Aruch hîc scribitur פילסא per Jod, quasi sit forma emphatica ex פילס Ezechielis, de quo antè, cujus locum etiam adduxit. Sed in litera כ, in כת secundo פולסא, & explicatur, מטבע של נחשת *Moneta ænea, cuprea*, שכן בלשון ישמעאל קורין למטבע פלוס Sic enim in lingua Ismaelitica vocant Monetam פלוס.

פולסין *Pulsus, Ictus, Plagæ, Percussiones: Flagra, Flagella: Scintillationes, Coruscationes, Radii:* מחוהו שתין פולסי דנורא Percusserunt eum sexaginta ictibus vel flagris ignis, Chagiga fol.15.1. ubi Glossa, מכת מקל Plagis baculi, *Bastonade* Italicè: הוא מפיק לאנפך פולסי דנורא Produxisset in faciem tuam ictus igneos, Metzia fol.87.1. Glossa, Scintillas rotundas, ut פולסא, de quo antè: שתין פולסי דנורא דאתלבש בהו Sexaginta radii ignis, quibus vestitus est, Zohar. col.118. in Exod. *Posset deduci à Græco* πάλσις, *Vibratio, Concussio, Agitatio.*

פילוסא *Balbus, Linguâ hæsitans*. Hinc Hebræi Prophetam Amos dictum volunt, quasi עמוס Oneratum, onustum linguâ, gravem linguam habentem, ac proinde hæsitantem in sermone. R.David in principio Commentarii sui in hunc prophetam ista adducens, scribit, והיו קורין אותו פילוסא *Et vocarüt eum balbum: nam Deus dixerat*, Quem mittam, & quis ibit nobis? *dixit Jesajas*: En me, mittas me. *Regessit Deus*: Imò quem mittam? *misi* מיכה *Micham, & dederunt ipsi alapam: misi Amosum, & vocarunt eum* פילוסא *balbum, id est*, קטיע לשנא *incisum linguâ*. Hactenus. *Cæterùm vox ista corrupta est ex Græco* ψελλὸς, *unde meliùs scriberetur* פסילוסא, *ut notavit Mercerus in Commentario suo.*

פילוסין *Pelusii, Pelusium*: לובש פילוסין Induit se Pelusinis, scil. vestimentis, linteo Pelusino nobilissimo, Talm. Joma fol 34.col.2. *In Targum*, בארעא דפילוסין In terra Pelusiorum, Genes.47.11. pro Hebræo בארץ רעמסס In regione Rameses. Hanc Josephus patri Iacobo, & fratribus suis possidendam in Ægypto dedit, jussu regis sui Pharaonis. Sic Exod.1.11. in Targum Hierosol. Numer.33.3. Item, פילוסאי *Pelusii*, pro Hebræo ואת פתרסים, Genes.10. v.14. in Targ. Hierosol. Pathrosi mentio Jesa.11. v.11. *Baal Aruch adducit*

etiam ex עָ״ז *fol.*39.1. ספילוסא ואאספמייא : *pro eo in nostris libris legitur* ספלמוסא.

פְּלִטּוֹן *Minister, Famulus, Custos.* In Beres. rab. sect. 60. Ecce Dominus somniorum iste הַלָּזֶה advenit, Genes.36. v.19. dixerunt Rabbini, הוא ופילטונו Ipse & famulus ejus venit. R. Salomon de Angelo ministro eum comitante exponit. Nam הַלָּזֶה per Notaricon valet אַלּוֹן זֶה id est, ἄλλος iste, *Iste alter.* Unde colligunt, adhuc unũ cum ipso venisse. Sic dicit Rebecca Gen.24 65. מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה Quis est vir iste? *Puto esse Græcum* φυλάκτωρ *Custos.*

פַּלְסְטוֹן *Fictum, Falsum, Commentitium, Adulterium:* unde, תורתן של אלו פלסטון היא Lex ipsorum commentitium, falsum quid est, falsa est, Bemidbar rab. sect.8. ubi Glossa, שקר · כזב rectè. *Græcum est, à* πλασὸς.

פַּלְסְטִינִי *Palæstina,* Vajikra rab. sect.5.

פַּלְסְלוֹס *Lupinus sylvestris leguminis genus,* Tal. Hieros. Kilaim cap.1.

פַּלְסְמוֹן *Balsamum:* מביאה דבר מעולה או קנמון או פלסמון Adfert aliquid eximium, vel cinnamomum, vel balsamum, Ber.rab.sect.33.

פילוסופוס · פילוסֹפָא · פילוסוף · פלסוף *Philosophus, sic dictus in lingua Græca, quasi* דוד הַחָכְמָה *Amor vel Amicus sapientiæ. Quidam Hebræorum scribunt, sic dictum, quasi* פילא סבא *Risum vel Irrisionem senilem, vel, Senem risu dignum, Stultum senem. Nam* פְּלִי *Ridere, Irridere, ut suprà ex Bereschith rabba traditum. Mentio hujus interpretationis in Glos. Talm.* Schab. *fol.*116.1. *Plur.* פילוסופים.

פִּילוֹסוֹפְיָא vel פילוסופיא פלסופיא *Philosophia:* המדינית Philosophia Politica : האלהית Divina: הָרִאשׁוֹנָה Prima, Metaphysica : כמו שהתבאר בפלסופיא הראשונה Sicut explicatur in Metaphysicis, R.Levi Prov.11.19. אם בפילוסופיא האלהית אם בפילוסופיא המדינית Sive in philosophia divina (theologia) sive in Philosophia politica (humana) R.Levi Prov.6.

פילוסופי *Philosophicus: Fœmininum,* פִּילוֹסוֹפִית. *Plural.* ההקדמות הפילוסופיות Præmissæ, vel principia Philosophica, More lib.1. cap.76.

הִתְפַּלְסֵף *Philosophari: vel* נִתְפַּלְסֵף *more Rabbinico, sumpto* נ *ex Niphal, loco* ה *Hithpahel:* אצל כל מי שנתפלסף Apud quemvis Philosophantem, More libro 1. capite 76. כמו שנוהגים המתפלספים Sicut solent philosophantes, philosophi : liber Akeda fol.125.1.

פַּלְסְתַּר *Falsum, Adulterinum, idem quod* פלסטון *paulò antè positum.* Hinc apud Talmudicos : בשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל ועל קוצצי אילנות טובות id est, Propter quatuor res luminaria eclipsin patiuntur: propter scriptores

falsorum, scilicet contractuum, & propter testificantes testimonium falsum, & propter educantes sive pascentes pecudem tenuem in terra Israëlis (quæ scil. sine damno agri proximi pasci non potest) & propter cædentes arbores bonas, Succa fol.29.1. Glossa, פלסתר שטרות מזויפים *Plaster,* id est, contractus adulterini : ותעשה תורתך פלסתר Et facies sive cõstitues legem tuam falsam, adulterinã, Psal.52. in Midrasch. *Scribitur & per* ט *in medio:* ut, עקרני שלמה ועשאני פלסטר Exstirpavit me Salomon, & fecit me adulterinum, Vajikra rab. sect.19.

פלף פוליפוס *Polypus, anhelitus narium fœtens: & latiùs pro Fœtore oris etiam accipitur;* unde, בעל פוליפוס *Fœtens, olens ex ore aut naribus, qui fœtidum halitum habet.* In Gemara, מאי בעל פוליפוס אמר רבי יהודה ריח החוטם ובמתניתא תנא ריח הפה Quid est Baal polypus? dixit Raf Jehuda, *Fœtor narium:* Sed in Mischna, *Fœtor oris,* Ketuvoth fol.77.col.1. Horatius; *Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis.* In Midrasch Tehill. Psal.7. דומה לאשה כעורה וחוטמה מעלה פוליפוס Similis est mulieri deformi, cujus nasus etiam emittit polypum : יד לפה או לחוטם מעלה פוליפוס Manus (illota manè) ad os vel nares (admota) causatur polypum, Schab. fol.109.1.

פיליפוס *Philippus,* Psal 9. in Medrasch.

פִּלְפְּלְתָא *Piper.* פלפל Vide suprà in פל.

פלץ מְפוּלָּץ *Divisum :* דרך מפולצה לפרשת דרכים Via divisa in separationem viarum, R. Salom. Ezech.21.19.

פְּלִיצוֹר *Corbis ex viminibus, sive Rete ligneum, quo capiuntur aves,* Talm. Kilaim cap.23.

פלק פַּלְקְתָא *vel* פִּילַקְתָא *Concubina: idem quod Hebraicè* פִּילֶגֶשׁ, *unde ortum:* ופִלַקְתֵּיהּ Et concubina ejus, Genes.22.24. in Targum Jon. & Hierosol. וּבַלְבֵּל מַצָּעָא דְבִלְהָה פִּלַקְתֵּיהּ Et miscuit stratum Bilhæ concubinæ ejus, Genes.35.22. in Jonath. *Plural.* וְלִבְנֵיהוֹן דִפַלְקָתִין Et filiis concubinarum Abrahami, Gen.25.6. in Jon.

פליקטא *Idem quod* אפליקתא, *de quo in litera* א, *in ordine* אפל. *Nam pro eo quod ibi adducitur ex Medr. Schir haschir. cap.* 4. v.11. *legitur in Medr. Echa ab initio,* אפקלטורין פליקטא. Voces corruptæ.

פִּילְקִי *Carcer, Custodia. Græcum est* φυλακή: ואתחבש בפילקי Et ligatus fuit in carcere, Vajikra rabb. sect.30. *Plurale,* חִבְשָׁן בְּפִילְקִיּוֹת Ligavit eos in carcerem. Vide & Medrasch Kohelet cap.7. vers.11.

פְּלַק *Custodire, Vincire, Ligare :* ואי לא הדרו ופלקו ליה Si non juvet, redeunt & ligant eum. *Sic citatur ex Gittin fol.69. sed hodiè non legitur in libris nostris.*

פילקין · פילקים πέλεκυς *Bipennis :* כפילקים הזה ירד הברד עליהם

הברד עליהם Sicut bipennis descendit grando super eos, Medrasch Psalm.105. & mox, הירד יורד כפילקין, quod idem. Sic in Schemot rab.sect.12. יורד כפילקין וקוצץ את האילנות Descendit instar bipennium, & abscidit arbores. Suprà fuit in medio scriptum cum ב: Vide in פלך.

פליקניא *Id adducunt hoc loco, sed vox est omninò mendosa. Debet esse* פילונקיא, *de quò suprà in* פלן.

פלר פולר *Monetæ parvæ species: ut Folleralis, Teruncius:* אנא שלחית לך מילה דלית לה טימי ואת שלחת לי מילה דטבא חד פולר Ego misi tibi rem inæstimabilē, & tu misisti mihi rem, quę valet unicum folleralem vel teruncium, Tal. Hier. Peah cap.1. ליטרא דקופר בי׳ פולרין Libra carnis ferinæ pro decem phularin, Beresch. rab. sect.49. Convenit Lat. *Folleralis*, de quo Marcell. comes in Chronico: *Nummis, quos Romani Teruntianos, Græci Follerales vocant, Anastasius, eo nomine figuratis, placabilem plebi commutationem distraxit.*

פלש אתפלש *Conspergi: Futur.* בְּעַפְרָא יִתְפַּלְּשׁוּן Pulvere conspergent se, Mich.1.10.

מְפוּלָּשׁ *Apertum, Patens undequaq;:* מָבוֹי מְפוּלָּשׁ Introitus patens, Talm. Schab. fol.117.1. Hinc Majemon in Tractatu de Sabbatho: *Locus cui sunt duo parietes tantùm, alter scilicet alteri oppositus, & qui ingreditur hinc & egreditur illinc, vocatur* מבוי המפולש, cap.17. בית מפולש לחבירו Domus patens utrinq; socio suo, profana est: עיר מפולשת מארבע צדדין Urbs patens à quatuor lateribus. Hinc illud, מאצליה קראתיך Jesa.41.9. in Ber. rab. sect.43. exponitur, ממפולשין בה Ex urbibus publicis, id est, celebrioribus, selectioribus ejus terræ.

פלת פלְתָא *Squama:* דָּמְיָן לְפַלְתָא דְנוּנֵי Similes sunt squamis piscium. Citatur in Aruch ex Pesikta. *Græcè* φολὶς *Squama; quod affine.*

פמב פּוּמְבֵּי *πομπή Spectaculum & apparatus publicus: hinc,* בְּפוּמְבֵּי In pompa, id est, *Publicè:* כַּשְׁרִין בְּפוּמְבֵּי Recti fuerunt publicè, Psal.68.6. דְאִתְיְהִיבוּ בְּפוּמְבֵּי בְּחַקְלָא Quæ datæ fuerunt publicè in agro, Jobi 5.23. *Apud Talmudicos,* עָשָׂה עִמּוֹ בפומבי ובקש לעשות בצנעה Egit cum illo publicè, & cupiverat agere clàm, Bava basra folio 145.2. Glossa בְּגָלוּי Apertè. *Et sine* ב, עתיר פומבי Dives publicè; veluti qui multas ædes, agros, pecudes, equos, jumenta & similia habet, quæ omnibus indicant, eum esse divitem, Ibidem. Item, לא דיין לרשעים שעושין סלע שלי פומבי quòd faciant monetam meam publicam, (id est, *quod publicè & in propatulo sine rubore peccant:*) sed cogunt me, ut eam obsignare cogar, &c. Avoda sara, cap.4. fol.54.2.

פּוּמְבְּדִיתָא *Pumbedita, urbs Babyloniæ celebris, ubi insignis Schola fuit post destructionem Templi secundi. Inter duo flumina sita fuit, Euphratem & Tigrim.*

פּוּמְבְּדִיתָאָה *Pumbeditanus. Ob latrocinia fuerūt celebres aliquando:* unde illud, פומבדיתאה אלויך אשני אושפיזך *Pumbeditanus si conducat te, muta hospitium tuum,* Cholin fol.127.1. Erant enim גנבים מומחים fures exercitatissimi: אקלקי דסתא מחסיא ולא אפדני דפומבדיתא *Melius est sedere in fimo urbis Machasiæ* (quæ aliâs Sora dicta,) *quàm in palatiis Pumbeditæ*, Kerithut fol.6.1. Quia enim fures & latrones fuerūt, non tutum erat apud eos hospitium. In Sora vigebant maximè studia literarum ac Legis divinæ: Pombeditæ malitia superabat.

פמט פָּמוֹט *Candelabrum*, Tal. פמוט שמדליקו עליו Candelabrum super quo lucem accendunt, Schab.44.1. Glossa, מנורה של מתכת Candelabrum fusum. *Author Aruch scribit,* פמוט *propriè esse Candelabrum simplex unius trunci: quod autem habet calamos, quale fuit Mosis, dici* מְנוֹרָה. Vide Talm. Menach. fol.28.1. *Plurale,* פמוטות *Candelabra*, Schab. fol.121.2.

פמי פַּמְיָס *Phameas, nomen proprium loci, unde in Targum:* Et duxit secum vitulum fusilem, quem posuit Jarobeam improbus in לֶשֶׁם דָּן Leschem Dan, quæ vocata fuit פַּמְיָס, Cant.5.4. Veneta habent פַּמְיָם pravè. Leschem urbs fuit à tribu Dan capta, Josuæ 19.47. R. Salom. scribit Deuter.33.22. Jordanem ex tribu Dan profluere, ממערת פמיאס ex spelunca Pamias, &c. Inde Targum hoc loco; Terra ejus irrigatur à fluminibus quæ profluunt ex Matnan, id est, Basan monte. R. David ad Jos.19.47. Tradiderunt Rabbini: R. Isaac dixit: Leschem est פמיים Phamias. Tradunt amplius: Jarden fluvius egreditur ex spelunca Phamias. Dixit R. Jochanan: Quare vocatur fluvius iste ירדן Jarden? שיורד מדן quia descendit ex Dan. Hæc ille. Alibi, ירדן יוצא ממערת פמיס ומהלך בימה של סיבכי ובימה של טבריה Jordan egreditur ex fossa Pamias, & ingreditur mare Sibhchæum, & in mare Tiberiadis, & devolvitur descendens in mare magnum, Bava basra fol.74.col.2. *Amplius apud Talmudicos,* אם כך יהפכו מי מערת פמיים לדם Si sic, convertantur aquæ speluncæ Pamias in sanguinem, Sanhed. fol.98.1. In libro בכורות Bechor. fol.55. col.1. וכרותיה דירדנא ממערת פמיים Principium Jordanis est ex spelunca Pamias. Eodem hoc loco extant, quæ antea ex Kimchio adducta sunt. In Beresch. rab. sect.63. ויתיב ליה בהדא פניים Et sedit juxta Panias; Et mox, ואקימהון קודם פילי דפניים Et constituit eos ante portas Panias. Bartenora in comentariis in librum Talmudicum Para,

 scribit:

scribit: ומערת פמיס מערה הסמוכה לעיר דן שמשם הירדן יוצא ובלשון ישמעאל קורין לדן בנ״יס Spelunca Pamias, spelunca est vicina urbi Dan, unde Jordanis fluvius egreditur, & in lingua Arabica vocant urbem Dan Banias. Hinc alicubi Josephus Scaliger: *πάνειον est mons, in cujus radicibus sunt fontes Jordanis.*

פמל פַּמַלְיָא *Familia:* מְשַׁבַּח יָתְהוֹן בְּפַמַלְיָא בְּמַלְאֲכַיָּא קַדִּישַׁיָּא Laudat eos in familia, nempe angelorum sanctorum, Cant.1.15. ubi pro במלאכיא meliùs legeretur דמלאכיא. Nam ד inter duo substantiva, est nota Genitivi casus. *Apud Talmudicos,* אין הקב״ה עושה דבר אלא אם כן נמלך בפמליא של מעלה Deus sanctus benedictus non facit rem aliquam, nisi priùs consultaverit cum familia suprema, nempe angelorum, sicut dicitur: *Decreto* עירין *Vigilum,* Dan. 4.14. Sanhedr. fol.38.2. Hos vigiles etiam R.Salomon de Angelis exponit, & R.Bechai in sect. משפטים scribit: בגזרת עירין הם הנקראים פמליא של מעלה *Decreto vigilum:* Illi sunt, qui vocantur familia suprema vel cœlestis. Item, כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה *Quicunque studet Legi divinæ legis causâ, disponit pacem in familia suprema, & in familia infima,* id est, in cœlo & in terra facit ut sit pax, sicut dicitur: *Si prehenderit robur meum* (id est Legem) *faciet pacem mecum: pacem faciet mecum, Jesa.*27.5. Sanh. fol.99.2.

פַּמוּלְנְיָא *Femoralia, aut peculiaris femoralium species; quidam interpretum vult esse femoralia magna & lata. Apud Talmudicos,* אלו נמדדין כפולין אנפליא ופמולניא ומכנסים Hæc mensurantur dupla: socci, femoralia laxa, & femoralia stricta, Kelim cap.27. In Beresch. rabba sect.84. scribitur פמלניא, quod alibi etiam citatur פלמניא, quod pravum: sect.99. פמלליא. *Videtur corruptum esse ex Latino* Feminalia, *per transpositionem literarum.*

פמס פימוסקא Sic adducitur hîc in Aruch & aliis, sed alterius hodiè est scriptionis apud Talmudicos. Vide פרם.

פמף פומפא *Radula,* ein Reibysen. *Plural.* כאילין פומפיא, Talm. Hier. Moed katon cap.2. fol.81.2. Glossa, כלי עשוי מטס של ברזל מנוקב בנקבים בולטים ושוחקים עליו לחם.

פנר אֲפוּנְרָא · פונדה · פּוּנְדְּרָא *Cingulus, Cingulum corporis: & metaphoricè, Cingulum cavum, loculi usum præstans, Loculus, Marsupium oblongum: Apud Talmudicos;* Non ascendet homo in montem Templi cum scipione in manu sua, neque cum calceis qui sunt in pedibus suis, ולא במעות הצרורים לו בסדינו ובפונדתו neque cum pecuniis ligatis in sindone suo, aut cingulo suo, Berach. fol.62.2. *Similis locutio Christi Matth.*10.9. *&c.* Glossa in

loco Talm. אזור חלול שנותנין בו מעות *Cingulum cavum est in quo recondunt pecunias:* כורך עליו פונדא או פסקיא Alligat ipsi, vel, colligat ipsum cingulo, aut fasciis cruralibus, Schabb. fol.113.1. Pesach. fol.11.1. בין פונדתו לחלוקו Inter cingulum & indusium suum, Schab. fol. 92. 1. Ibid. fol.120. col.1. Numeratur inter octodecim vestes, quas in Sabbatho exuere & induere licet. Glossa hîc, אזור חלול מעל למדיו *Cingulum cavum super vestimentis.* Vide & Nedar. fol.55.2. Kelim cap.29. sect.1. *Pluraliter,* פונדאות vel פונדיות Cingula, Savim cap..4. sect.4.

פַּנְדָּא *Manubrium:* שקל פנדא דמרא מחייה Accepit manubrium ligonis & percussit eum, Bava kama fol.27.2. *Baal Aruch legit* פִּדָּא.

פּוּנְדְּיוֹן *Pondion, Obolus, antiquæ monetæ species; unde apud Talmudicos,* כפונדיון האיטלקי וכסלע נרונית Sicut pondio Italicum & siclus Neronis, Bechoroth fol.37.2. Kelim cap.17. R.Salom. Levit.27. v.18. scribit, והשקל ארבעים ושמונה פונדיונין Siclus continet 48. obolos, &c. Vide totum locum: ופונדיון הוא חצי זוז Pondion est dimidius Zuz, Majemon cap.ult. Peah.

פּוּנְדְּק *Avellana nux: Plurale,* פונדקין, Talm. In Talm. Hierosol. Nasir cap.1. in fine legitur פונדקוין. Hebr. לוז.

פּוּנְדְּק *Hospitium, Diversorium, Caupona. Græcum est πανδοκεῖον vel πανδοχεῖον. Diversorium publicum, in quo quilibet excipitur:* מצאו פונדק אחרת Invenerunt cauponam quandam: נכנס בפונדק זה ונאכל Ingrediamur hospitium hoc, & comedamus, Midrasch Psal.4. *Et aliter,* בְּבָתֵּי פוּנְדְּקָתָא In domibus hospitiorum, Genes.4.26. Jonath. *Plurale,* וְיִשְׁרוּן קֳדָם פּוּנְדְּקֵי חִירָתָא Et castrametabuntur ante hospitia Chirotarum, Exod.14.v.2. וְחָזְרוּ לְפוּנְדְּקֵי חִירָתָא Et reversi sunt ad hospitia Chirotharum, Hebr. פִּי הַחִירֹת, Numer.33.7. in Targ.Hieros. זַמִּין פּוּנְדְּקִין Paravit, constituit hospitia, Numer.24.14. in Jonath. *Apud Talmudicos,* הביאוהו לפונדק Duxerunt eum in diversorium, Jevam. cap.ult.

פּוּנְדְּקִי *Caupo, Hospes, vinum & esculenta vendens:* אותו רשע אמר לפונדקי Improbus iste dicebat ad hospitem, Da mihi aviculas, condita, & alias delicias, Midrasch Psal.4. ונתן לפונדקי מעות Et dedit hospiti pecunias, ibid. *Græcè πανδοκεύς.*

פּוּנְדְּקִיתָא · פּוּנְדְּקִית *πανδοκεύτρια, Caupona, Hospita, esculenta vendens, & quoslibet hospitio excipiens:* וְעָלוּ לְבֵית אִתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא Et ingressi sunt in domum mulieris cujusdam cauponæ, Hebr. בֵּית אִשָּׁה זוֹנָה, Jos.2.1. וַחֲזָא תַמָּן אִתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא Et vidit illic mulierem cauponam, apud quam scilicet Schimschon divertit, hospitandi & pernoctandi causâ, cujus amore captus, & ab ea admissus

fuit,

fuit, Judic. 16.1. וְהוּא בַּר אִתְּתָא פּוּנְדְקִיתָא Et ipse (Jiphtach) erat filius mulieris cauponæ, Jud.11.1. Hanc concubinam, non cauponam publicam, aut scortum fuisse Hebræi tradunt: unde R.Davidis in Commentariis ad hunc locum, tale monitum: *Ista olim in Israel consuetudo fuit, ne devolveretur hæreditas ab una tribu ad aliam, ideo non licebat cuiquam ducere uxorem, quæ non esset ex sua tribu. Unde si fortè quis amasset quandam ex tribu alia, exibat illa absque hæreditate, & vulgò appellata fuit* פונדקיתא (ein Wirtin/ ein Köchinne/ non Uxor) *Hospita, curatrix, aut cibatrix, & talis fuit mater Jephtæ.* Hæc ille. *Plurale*, בְּכֵן אֲתָאָה תַּרְתֵּין נְשִׁין פּוּנְדְקָן Tunc venerunt duæ mulieres cauponæ, Hebraicè נָשִׁים זונות, 1.Reg.3.16. Rabbi David ad locum Josuæ scribit; mentem Jonathanis esse, quòd honestâ appellatione mulieris cauponariæ intelligat etiam meretricem, quòd meretrix sit instar cauponæ, se cuilibet prostituens, ut caupona omnibus cibum ministrans. *Apud Talmud.* הנותן לפונדקית מעשר Qui dat cauponæ decimas, Demaj cap.3. אמרו לפונדקיתא איה חברינו Dixerunt hospitæ, ubi est socius noster? Jevam. cap. ult.

פונדקין Vide paulò antè.

פנדר *Pindarus*, in Beresch. rabba.

פַּנְדְּרָא *Nomen proprium viri*, Esth.7.10. in secund. Targ.

פנרורה *Flagellum vel simile quid quo aguntur pecudes.* In Talmud Hierosol. Bava kama cap. ult. in fine: Quid est ברחא (de eo suprà in ברח)? Respondetur, אית דמרין חוטרא אית דמרין פנרורה Quidam dicunt esse virgam: alii dicunt esse flagellum vel lorum. Sic in Bava bathra cap.3. quæritur, Quid est משכוכית (de quo in שכך)? Respondetur iisdem verbis. Iterum in Bava basra fol.15.4. נותן לו כמין פנרור. Sic explicat ibi glossator per רצועה Lorum. Fortè est à *Pandura*, & intelligitur instrumentum aliquod musicum pastorale.

פַּנְדִּירָא *Nomen proprium viri, qui à Judæis statuitur pater, vel ex majoribus Jesu Christi, unde apud Talmudicos mentio* ישו בן פנדירא *Jesu filii Pandiræ.* Vide Talmud Hieros. עז cap.2. & Schab. cap.14. Beth Jacob fol.127.1. In En Israel f.174.2. scribitur in medio per Thau פנתירא. Medrasch Koheleth cap.10. v.5. qui incipit יש רעה. Ex Christianis scriptoribus apud neminem hæc nomina leguntur, præterquam apud Damasc. ubi meminit in genealogia Christi *Pantheræ & Bar Pantheræ.* Causa hujus rei legitur apud Judæos in virulento illo contra Christum scripto תולדות ישו, quam, ut & alias ipsorum contra Christum blasphemias, alibi fortè producemus.

פְּנָה פְּנֵי *Aspicere, Respicere, Vertere se, Divertere, Declinare, Inclinare. Præteritum,* אֲרֵי פְנָא יוֹמָא Nam declinavit dies, Hebr. פָּנָה, Jerem.6.4. Sic Jud. 19.9. דִּי לִבֵּיהּ פָּנֵי יוֹמָא דֵין Cujus cor respicit hodiè, id est, divertit à cultu Domini, Deut. 29.18. Heb. פּוֹנֶה, per Participium, unde præstaret etiam Chaldæum punctari פָּנֵי ex Participii forma. *Infinitivus*, לְמִפְנֵי רַמְשָׁא Dum inclinaret vespera, vel, dum adveniret, Hebr. לִפְנוֹת עָרֶב, Genes.24.63. לְמִפְנֵי צַפְרָא Dum aspiceret, vel accederet matutinum tempus, aurora, Jud.19.16. *Futurum*, וְאֶפְנֵי עַל יַמִּינָא וְעַל שְׂמָאלָא Et respiciam ad dexteram vel ad sinistram, Genes.24.49. *Ithpehal Præteritum*, כַּד אִתְפְּנֵי לְמֵיזַל מִלְּוָת שְׁמוּאֵל Quando respexit ut discederet à Samuele, 1.Sam.10.9 אִתְפְּנֵי לִצְלוֹתֵיהּ Respexit ad orationem vastati, Psal.102.18 וְאִתְפְּנֵי לְכָא וּלְכָא Respexit huc & illuc, & vidit, Exod.2.12. וְאִתְפְּנֵי לַאֲחוֹרוֹהִי Et respexit post se, 2.Sam.1.7. *Fœmininum*, וְאִתְפְּנִיאַת וַאֲזָלַת לְאַרְעַהּ Et vertit se, (reversa est) & abiit in terram suam, 1.Reg.10.v.13. אֲרֵי אִתְפְּנִיתָא עַל גְּבַר הֶדְיוֹט דִּכְוָתִי Quod respexisti ad virum simplicem qualis ego sum, 2. Sam.9.v.8. אֲרֵי אִתְפְּנִיאוּ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא Quod verterunt se ad idola gentiũ, Deut.31.18. אֲרוּם כָּל יוֹמָנָא אִתְפְּנִיאוּ Quia omnes dies nostri diverterunt, declinarunt coram te, Psalm. 90.9. אִתְפְּנִיאוּ עֲרַקוּ כַּחֲדָא Verterunt se, fugerunt pariter, Hebr. הִפְנוּ ex Hiphil, Jerem.46.21. וְאִתְפְּנִיאוּ מִתַּמָּן Et verterunt se, reversi sunt inde viri isti, Gen 18.22. וְאִתְפְּנִיאוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא Et verterunt se ad tabernaculum cõventus, Numer.17.7. וְאִתְפְּנֵינָא וּנְטַלְנָא לְמַדְבְּרָא Et respeximus, vertimus nos, & profecti sumus versus desertum, Deuter. 2. v.1. *Participium*, מִתְפְּנֵי לְגִלְגָּלָא Divertit Gilgalem, Jos.17.v.7. מִתְפְּנֵי לְוָתַנָא תְּדִירָא Divertens ad nos semper, Heb. עֹבֵר עָלֵינוּ Trãsit ad nos, 2.Reg.4.9. דְּמִתְפְּנֵי לְדָרוֹמָא Qui respicit meridiem versus, Jos.15.2. *Plurale*, וְלָא מִתְפַּנַן Neque vertunt se, Hebr. וְלֹא הִפְנוּ ex Hiphil, Jerem.46.5. וְאִנּוּן מִתְפַּנַן Et ipsi vertunt se post idola gentium, Hebr. פֹּנִים, Hose.3.1. *Fœmininum*, מַשִּׁרְיָתָא חֲדָא מִתְפַּנְיָא Turma una respiciebat, vertebat se versus viam Ophra, 1 Sam. 13.v.17. *Infinitivus*, מִדְּלֵית עוֹד אִתְפְּנָאָה לְקוּרְבָּנָא Ita ut non sit amplius respicere ad oblationem, id est, ut non amplius respiciam, Mal.2.13. *Imperativus*, מְחַר אִתְפְּנוּ Cras vertite vos, & proficiscimini, Numer.14.25. sic Deut.1.7. אִתְפְּנוּ לְמֵימְרִי Respicite ad Verbum meum, Jesa.45.22. *Futurum*, וְאֶתְפְּנֵי בְּמֵימְרִי Et respiciam in verbum meũ, Levit.26.9. וּלְמַן בְּנֵי קַדִּישַׁיָּא תִּתְפְּנֵי Et ad quem sanctorum respicis, Job.5.1. לָא תִתְפְּנֵי לְשִׁקְרָא Ne respicias vanitatem, Job.36.21. וְתִתְפְּנֵי בְּצַפְרָא Et vertes te, reverteris manè, Deuter.16.7. וְתִתְפְּנֵי לָךְ

scribit: ומערת פמיים מערה הסמוכה לעיר דן שמשם הירדן יוצא ובלשון ישמעאל קורין לדן בניים Spelunca Pamias, spelunca est vicina urbi Dan, unde Jordanis fluvius egreditur, & in lingua Arabica vocant urbem Dan Banias. Hinc alicubi Josephus Scaliger: *Πάνιον est mons, in cujus radicibus sunt fontes Jordanis.*

פמל פַּמַלְיָא *Familia*: מְשַׁבַּח יָתְהוֹן בְּפַמַלְיָא בְמַלְאֲכַיָּא קַדִּישַׁיָּא Laudat eos in familia, nempe angelorum sanctorum, Cant.1.15. ubi pro במלאכיא melius legeretur דמלאכיא. Nam ד inter duo substantiva, est nota Genitivi casus. *Apud Talmudicos,* אין הקב״ה עושה דבר אלא אם כן נמלך בפמליא של מעלה Deus sanctus benedictus non facit rem aliquam, nisi prius consultaverit cum familia suprema, nempe angelorum, sicut dicitur: *Decreto* עִירִין *Vigilum*, Dan.4.14. Sanhedr. fol.38.2. Hos vigiles etiam R. Salomon de Angelis exponit, & R. Bechai in sect. משפטים scribit: בגזרת עירין הם הנקראים פמליא של מעלה *Decreto vigilum*: Illi sunt, qui vocantur familia suprema vel cœlestis. Item, כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה *Quicunque studet Legi divinæ legis causâ, disponit pacem in familia suprema, & in familia infima,* id est, in cœlo & in terra facit ut sit pax, sicut dicitur: *Si prehenderit robur meum* (id est Legem) *faciet pacem mecum: pacem faciet mecum, Jesa.*27.5. Sanh. fol.99.2.

פַּמוּלַנְיָא *Femoralia, aut peculiaris femoralium species; quidam interpretum vult esse femoralia magna & lata. Apud Talmudicos,* אלו נמדדין כפולין אנפליא ופמולניא ומכנסים Hæc mensurantur dupla: socci, femoralia laxa, & femoralia stricta, Kelim cap.27. In Beresch. rabba sect.84. scribitur פמלניא, quod alibi etiam citatur פלמניא, quod pravum: sect.99. פמלליא. *Videtur corruptum esse ex Latino* Feminalia, *per transpositionem literarum.*

פמס פימוסקא Sic adducitur hîc in Aruch & aliis, sed alterius hodiè est scriptionis apud Talmudicos. Vide פרס.

פמף פומפא *Radula*, ein Reibysen. *Plural.* כאילין פומפיא, Talm. Hier. Moed katon cap.2. fol.81.2. Glossa, כלי עשוי ממס של ברזל מנוקב בנקבים בולטים ושוחקים עליו לחם.

פנר אַפּוּנְדָא · פּוּנְדָה · פּוּנְדָא *Cingulus, Cingulum corporis: & metaphoricè, Cingulum cavum, loculi usum præstans, Loculus, Marsupium oblongum: Apud Talmudicos;* Non ascendet homo in montem Templi cum scipione in manu sua, neque cum calceis qui sunt in pedibus suis, ולא במעות הצרורים לו בסדינו ובפונדתו neque cum pecuniis ligatis in sindone suo, aut cingulo suo, Berach. fol.62.2. *Similis locutio Christi Matth.*10.9. *&c.* Glossa in

loco Talm. אזור חלול שנותנין בו מעות *Cingulum cavum est in quo recondunt pecunias*: כורך עליו פונדא או פסקיא Alligat ipsi, vel, colligat ipsum cingulo, aut fasciis cruralibus, Schabb. fol.113.1. Pesach. fol.11.1. בין פונדתו לחלוקו Inter cingulum & indusium suum, Schab. fol.92.1. Ibid. fol.120. col.1. Numeratur inter octodecim vestes, quas in Sabbatho exuere & induere licet. Glossa hîc, אזור חלול מעל למדיו *Cingulum cavum super vestimentis.* Vide & Nedar. fol.55.2. Kelim cap.29. sect.1. *Pluraliter,* פונדאות vel פונדיות Cingula, Savim cap.4. sect.4.

פַּנְדָא *Manubrium*: שקל פנדא דמרא מחייה Accepit manubrium ligonis & percussit eum, Bava kama fol.27.2. *Baal Aruch legit* פַּרְא.

פוּנְדְיוֹן *Pondion, Obolus, antiquæ monetæ species; unde apud Talmudicos,* כפונדיון האיטלקי וכסלע נרונית Sicut pondio Italicum & siclus Neronis, Bechoroth fol.37.2. Kelim cap.17. R. Salom. Levit.27. v.18. scribit, והשקל ארבעים ושמונה פונדיונין Siclus continet 48. obolos, &c. Vide totum locum: ופונדיון הוא חצי זוז Pondion est dimidius Zuz, Majemon cap.ult. Peah.

פוּנְדְק *Avellana nux: Plurale,* פונדקין, Talm. In Talm. Hierosol. Nasir cap.1. in fine legitur פונדקיין. Hebr. לוז.

פוּנְדָק *Hospitium, Diversorium, Caupona. Græcum est πανδόκιον vel πανδοκεῖον. Diversorium publicum, in quo quilibet excipitur*: מצאו פונדק אחרת Invenerunt cauponam quandam: נכנס בפונדק זה ונאכל Ingrediamur hospitium hoc, & comedamus, Midrasch Psal.4. *Et aliter,* בְּבָתֵּי פוּנְדְּקָתָא In domibus hospitiorum, Genes.4.26. Jonath. *Plurale,* וְיִשְׁרוּן קֳדָם פּוּנְדְּקֵי חִירָתָא Et castrametabuntur ante hospitia Chirotarum, Exod.14.v.2. וְחָזְרוּ לְפוּנְדְּקֵי חִירָתָא Et reversi sunt ad hospitia Chirotharum, Hebr. פִּי הַחִירוֹת, Numer.33.7. in Targ. Hieros. וְזַמִּין פּוּנְדְּקִין Paravit, constituit hospitia, Numer.24.14. in Jonath. *Apud Talmudicos,* הביאוהו לפונדק Duxerunt eum in diversorium, Jevam. cap.ult.

פּוּנְדְּקִי *Caupo, Hospes, vinum & esculenta vendens*: אותו רשע אמר לפונדקי Improbus iste dicebat ad hospitem, Da mihi aviculas, condita, & alias delicias, Midrasch Psal.4. ונתן לפונדקי מעות Et dedit hospiti pecunias, ibid. *Græcè πανδοκεύς.*

פּוּנְדְּקִיתָא · פונדקית *πανδοκεύτρια, Caupona, Hospita, esculenta vendens, & quoslibet hospitio excipiens*: וְעָלוּ לְבֵית אִתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא Et ingressi sunt in domum mulieris cujusdam cauponæ, Hebr. בית אִשָּׁה זוֹנָה, Jos.2.1. וַחֲזָא תַמָּן אִתְּתָא פּוּנְדְּקִיתָא Et vidit illic mulierem cauponam, apud quam scilicet Schimschon divertit, hospitandi & pernoctandi causâ, cujus amore captus, & ab ea admissus fuit,

fuit, Judic.16.1. וְהוּא בַּר אִתְּתָא פּוּנְדְקִיתָא Et ipse (Jiphtach) erat filius mulieris caupone, Jud.11.1. Hanc concubinam, non cauponam publicam, aut scortum fuisse Hebræi tradunt: unde R. Davidis in Commentariis ad hunc locum, tale monitum: *Ista olim in Israel consuetudo fuit, ne devolveretur hæreditas ab una tribu ad aliam, ideo non licebat cuiquam ducere uxorem, quæ non esset ex sua tribu. Unde si fortè quis amasset quandam ex tribu alia, exibat illa absque hæreditate, & vulgò appellata fuit* פונדקיתא (ein Wirtin/ ein Köchinne/ non Uxor) *Hospita, curatrix, aut cibatrix, & talis fuit mater Jephtæ.* Hæc ille. *Plurale*, בְּכֵן אֲתָאָה תַּרְתֵּין נְשִׁין פּוּנְדְּקָן Tunc venerunt duæ mulieres cauponæ, Hebraicè נָשִׁים זֹנוֹת, 1.Reg.3.16. Rabbi David ad locum Josuæ scribit; mentem Jonathanis esse, quòd honestâ appellatione mulieris cauponariæ intelligat etiam meretricem, quòd meretrix sit instar cauponæ, se cuilibet prostituens, ut caupona omnibus cibum ministrans. *Apud Talmud.* הנותן לפונדקית מעשר Qui dat cauponæ decimas, Demaj cap.3. אמרו לפונדקיתא איה חברינו Dixerunt hospitæ, ubi est socius noster? Jevam. cap. ult.

פונדקין Vide paulò antè.

פִּנְדָּר *Pindarus*, in Beresch. rabba.

פַּנְדִּירָא *Nomen proprium viri*, Esth.7.10. in secund. Targ.

פנדורדי *Flagellum vel simile quid quo aguntur pecudes.* In Talmud Hierosol. Bava kama cap. ult. in fine: Quid est ברחא (de eo suprà in ברח)? Respondetur, אית דמרין חוטרא אית דמרין פנדורדי Quidam dicunt esse virgam: alii dicunt esse flagellum vel lorum. Sic in Bava bathra cap.3. quæritur, Quid est משכוכית (de quo in שכך)? Respondetur iisdem verbis. Iterum in Bava basra fol.15.4. נותן לו כמין פנדור. Sic explicat ibi glossator per רצועה Lorum. Fortè est à *Pandura*, & intelligitur instrumentum aliquod musicum pastorale.

פַּנְדִּירָא *Nomen proprium viri, qui à Judæis statuitur pater, vel ex majoribus Jesu Christi, unde apud Talmudicos mentio* ישו בן פנדירא *Jesu filii Pandiræ.* Vide Talmud Hierosol. ע״ז cap.2. & Schab. cap.14. Beth Jacob fol.127.1. In En Israel f.174.2. scribitur in medio per Thau פנתירא. Medrasch Koheleth cap.10. v.5. qui incipit יש רעה. Ex Christianis scriptoribus apud neminem hæc nomina leguntur, præterquam apud Damasc. ubi meminit in genealogia Christi *Pantheræ & Bar Pantheræ.* Causa hujus rei legitur apud Judæos in virulento illo contra Christum scripto תולדות ישו, quam, ut & alias ipsorum contra Christum blasphemias, alibi fortè producemus.

פנה פְּנִי *Aspicere, Respicere, Vertere se, Divertere, Declinare, Inclinare.* *Præteritum*, אֲרֵי פְּנָא יוֹמָא Nam declinavit dies, Hebr. פָּנָה, Jerem.6.4. Sic Jud.19.9. דִּי לִבֵּיהּ פָּנֵי יוֹמָא דֵין Cujus cor respicit hodiè, id est, divertit à cultu Domini, Deut.29.18. Heb. פֹּנֶה, per Participium, unde præstaret etiam Chaldæum punctari פָּנֵי ex Participii forma. *Infinitivus*, לְמִפְנֵי רַמְשָׁא Dum inclinaret vespera, vel, dum adveniret, Hebr. לִפְנוֹת עֶרֶב, Genes.24.63. לְמִפְנֵי צַפְרָא Dum aspiceret, vel accederet matutinum tempus, aurora, Jud.19.16. *Futurum*, וְאֶפְנֵי עַל יַמִּינָא וְעַל שְׂמָלָא Et respiciam ad dexteram vel ad sinistram, Genes.24.49. *Ithpehal Præteritum*, כַּד אִתְפְּנֵי לְמֵיזַל מִלְוַת שְׁמוּאֵל Quando respexit ut discederet à Samuele, 1.Sam.10.9. אִתְפְּנֵי לִצְלוֹתֵיהּ Respexit ad orationem vastati, Psal.102.18. וְאִתְפְּנֵי לְכָא וּלְכָא Respexit huc & illuc, & vidit, Exod.2.12. וְאִתְפְּנֵי לַאֲחוֹרוֹהִי Et respexit post se, 2.Sam.1.7. *Fœmininum*, וְאִתְפְּנִיאַת וַאֲזָלַת לְאַרְעַהּ Et vertit se, (reversa est) & abiit in terram suam, 1.Reg.10.v.13. אֲרֵי אִתְפְּנֵיתָא עַל גְּבַר הֶדְיוֹט דִּכְוָתִי Quod respexisti ad virum simplicem qualis ego sum, 2.Sam.9.v.8. אֲרֵי אִתְפְּנִיאוּ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא Quod verterunt se ad idola gentiũ, Deut.31.18. אֲרוּם כָּל יוֹמָנָא אִתְפְּנִיאוּ Quia omnes dies nostri diverterunt, declinarunt coram te, Psalm.90.9. אִתְפְּנִיאוּ עֲרָקוּ כַּחֲדָא Verterunt se, fugerunt pariter, Hebr. הִפְנוּ ex Hiphil, Jerem.46.21. וְאִתְפְּנִיאוּ מִתַּמָּן Et verterunt se, reversi sunt inde viri isti, Gen.18.22. וְאִתְפְּנִיאוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא Et verterunt se ad tabernaculum cõventus, Numer.17.7. וְאִתְפְּנֵינָא וּנְטַלְנָא לְמַדְבְּרָא Et respeximus, vertimus nos, & profecti sumus versus desertum, Deuter.2.v.1. *Participium*, מִתְפְּנֵי לְגִלְגְּלָא Divertit Gilgalem, Jos.17.v.7. מִתְפְּנֵי לְוָתַנָא תְּדִירָא Divertens ad nos semper, Heb. עֹבֵר עָלֵינוּ Trãsit ad nos, 2.Reg.4.9. דְּמִתְפְּנֵי לְדָרוֹמָא Qui respicit meridiem versus, Jos.15.2. *Plurale*, וְלָא מִתְפַּנַן Neque vertunt se, Hebr. וְלֹא הִפְנוּ ex Hiphil, Jerem.46.5. וְאִנּוּן מִתְפְּנַן Et ipsi vertunt se post idola gentium, Hebr. פֹּנִים, Hose.3.1. *Fœmininum*, מַשְׁרִיתָא חֲדָא מִתְפַּנְיָא Turma una respiciebat, vertebat se versus viam Ophra, 1 Sam.13.v.17. *Infinitivus*, מִדְּלֵית עוֹד אִתְפְּנָאָה לְקוּרְבָּנָא Ita ut non sit amplius respicere ad oblationem, id est, ut non amplius respiciam, Mal.2.13. *Imperativus*, מְחַר אִתְפְּנוּ Cras vertite vos, & proficiscimini, Numer.14.25. sic Deut.1.7. אִתְפְּנוּ לְמֵימְרִי Respicite ad Verbum meum, Jesa.45.22. *Futurum*, וְאֶתְפְּנֵי בְּמֵימְרִי Et respiciam in verbum meũ, Levit.26.9. וּלְמַן בִּן קַדִּישַׁיָּא תִתְפְּנֵי Et ad quem sanctorum respicis, Job.5.1. לָא תִתְפְּנֵי לִשְׁקְרָא Ne respicias vanitatem, Job.36.21. וְתִתְפְּנֵי בְּצַפְרָא Et vertes te, reverteris manè, Deuter.16.7. וְתִתְפְּנֵי לָךְ

 לקרומא

לְקִדּוּמָא Et vertes te, divertea versus orientem, 1.Reg.17.3. וְתִתְפְּנֵי לִצְלוֹתָא דְעַבְדָּךְ Et respicicea ad orationem servi tui, 1.Reg. 8.v.28. דְּתִתְפְּנֵי לְתַמָּן Quò respicies, 1.Reg.2.3. דִּי יִתְפְּנֵי בָּתַר בִּדִין Quæ respexerit ad pythones, Levit.20.6. וְאִם יִתְפְּנֵי לִבָּךְ Et si respexerit cor tuum, Deut.30.17. לָא תִתְפְּנוּן בָּתַר טַעֲוָן Non respicietis post idola, Levit.19.4. גְּבַר לְעַמֵּיהּ יִתְפְּנוּן Quisque ad gentem suam respicient, Jesa.13.14. וְיִתְפְּנוּן Et respicient post idola gentium, Deut.31.20. וְיִתְפְּנוּן לְמִפְלַח עֲלוֹהִי Et vertent se, ut cultum præstent super eo (idolis) omnia regna, Jesa.2.2. *In Pahel*, פַּנִּי *Evacuare, Amovere, Removere, Expedire, Præparare. Præteritum*, פַּנִּיתָא מִן קֳדָמֵיהוֹן כְּנַעֲנָאֵי Amovisti è conspectu eorum Cananæos, Psalm.80.10. וַאֲנָא פַּנֵּיתִי בֵיתָא Et ego evacuavi, expedivi, expurgavi domum, Genes.24.31. *Particip. præteritum*, לְמֵישַׁר מְפַנָּא In valle expedita, Hebr. אֶל עֵמֶק שָׁוֵה, Genes.14.17. *Imperativus*, פַּנּוּ אוֹרַח מִן קֳדָם עַמָּא דַיהוָה Expedite viam ante populum Domini, Jes.40.3. *Futurum*, וִיפַנֵּי אָרְחָא קֳדָמַי Et expediet viam coram me, Mal.3.1. וִיפַנּוּן יָת בֵּיתָא Et expurgabunt, evacuabunt domum illam, Levitic.14.36. *In Aphel*, אַפְנִי *Abducere, Amovere, Avertere, quando cum* מִן *construitur: Inclinare, Præparare, Declinare. Præteritum*, כַּד אַפְנְיֵהּ מִן כִּבְשָׁא Quando amovit ipsum à via, 2.Sam.20.13. Regia legunt אַפְנְיֵהּ Avertit ipsum: וְאַפְנְיֵהּ יוֹאָב לְגוֹ תַרְעָא Et abduxit eum Joab intra portam, ut loqueretur cum eo, Hebr. וַיַּטֵּהוּ, 2.Sam.3.27. Sic 2.Sam.6.10. Vide & 1.Sam.18.13. *Participium*, וְלֵית דְּמַפְנֵי לְמֵקָם Et nemo est qui respiciat ut subsistat, Nah.2.8. *Infinitivus*, לְאַפְנָאָה לְוָתֵיהּ Abducere ad se arcam Domini, Hebr. לְהָסִיר, 2.Sam.6.10. לְאַפְנָאָה לִבָּנָא לִדְחַלְתֵּיהּ Inclinando animum nostrum ad timorem sui, Heb. לְהַטּוֹת, 1.Reg.8.58. *Imperativus*, אַפְנוּ לֵב עַמָּא Præparate cor populi hujus in via recta, Jesa.57.14. אַפְנוּ יָת לִבְּכוֹן Inclinate cor vestrum, Jos.24.23. *Apud Talmudicos*: מפנין אפילו ד' וה' קופות של תבן Expurgant etiam quatuor aut quinq; arcas frumenti &c. Schab. cap.18.

Secundò נִפְנָה & פָּנָה *in Niphal apud Rabbinos, Evacuare se, Exonerare ventrem, Egerere, Cacare, Ejicere excrementum*: ut, נכרי נפנה לדרך וישראל נפנה לצדדין Alienus egerit in via publica, Israelita autem egerit ad latus secedens, nempe להיותו צנוע quia verecundus est, Talm. Sanhedrin folio 104.2. R. David in Commentariis ad vocem לְמַחֲרָאוֹת, pro qua legitur לְמוֹצָאוֹת, 2.Reg.10.27. scribit, הענין שהיו נפנין שם Sensus ejus est, quòd evacuarent se vel ventrem ibi: הנפנה בשדה Qui egerit in agro: נפנין אחורי הגדר Egerunt post sepem. Judic.3.13. מֵסִיךְ אֶת רַגְלָיו Tegit pedes suos, explicat R. David היה נפנה. Sic vult Elias tantùm in Niphal reperiri. *At reperio etiam in Kal apud Talmudicos*: ut, שבניהם יוצאים חוץ לפתח בית הבד ופונים לאחורי הגדר Quando pueruli ipsorum egrediuntur extra ostium domus torcularis, & egerunt post sepem vel parietem; Taharoth cap. 10. Glossa ibidem, כשבניהם רוצים לפנות Quando liberi ipsorum volunt egerere. *Et in Hiphil*, להפנות הנקבים הגדולים Evacuare excrementa majora, R.David & R.Salom. 1.Sam.24 vers. 4.

Tertiò פָּנָה *Otiosum esse, Vacare, apud Rabbinos*: unde illud in Pirke avoth seu Capitulis patrum: אל תאמר כשאפנה אשנה *Ne dicas, cùm otiosus ero discam, fortassè nunquam eris otiosus*: פונה אני מכל עסקי Vacuus sum ab omnibus negotiis meis.

פַּנְיָא *Vesper, Vespera, quando Sol sub terram declinat*: בְּצַפְרָא וּבְפַנְיָא Manè & vesperi, Hebr. וְלָעֶרֶב, Genes.49.27. Levit.7.6. Jon. וּבְפַנְיָא סְמִיךְ לְמִשְׁכְּבְכוֹן Et vesperi propè decubitum vestrum, Deuter.11.v.19. in Jonath. Legitur & in Regiis Psalm.19.6. sed ex Venetis abest. *Apud Talmudicos*, דשתי כסא בצפרא וכסא בפניא Qui bibit poculum vini manè, & poculum vesperi: item, בהדי פניא Juxta vesperam.

פַּנְיָא *Fluvii nomen*, Juchasin fol.75.2.

פָּנוּי *Otiosus, Vacans: Vacuus: Viduus, Celebs*: מקומות פנויות Loca vacua. *Quando Viduum significat, tunc ei opponitur* נָשׂוּי, *q.d. Acceptus, Portatus, Maritatus, quem uxor in maritum accepit. Fœmininum*, פְּנוּיָה *Vidua, cui opponitur* נְשׂוּאָה *Maritata, q.d. Accepta, quam vir in uxorem accepit*: פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה Viduus rem habens cum vidua, non conjugii causâ, facit eam scortum, Jevam. fol. 76.1.

פְּנַאי *Otium*: אין לי פנאי *Non est mihi otium*; quo frequenter in literis scribendis utuntur. *Et in Targum*, אֲרוּם הֲוָה לִי פְּנַאי Nam erat mihi otium, Eccles.2.10.

פְּנֵי · פְּנֵי *Vacans, Immunis*: פְּנֵי יְהֵי לְבֵיתֵיהּ שַׁתָּא חֲדָא Immunia erit domi suæ anno uno, Hebr. נָקִי, Deut.24.5.

פְּנִיוּתָא *Vacatio, Otium*: וְאֶתֵּן יַת פְּנִיוּתָא לְמֵעְסוֹק Et impendum otium ad agendum cum viro illo, id est, à reliquis meis negotiis vacabo, & meum otium huic viro impendam, ad vindictam meam contra eum exercendam, Hebr. וְנָתַתִּי אֶת פָּנַי Et ponam faciem meam, Lev.26.17. & 17.10. & 20.3.5. in Jonathane, quod R. Salomon exponit, פנאי שלי פונה אני מכל עסקי ועוסק בו In otio quod habeo, cesso, vaco ab omnibus negotiis meis, & occupatus sum cum eo, id est, otium meum impendam illi viro. Vide eundem Lev.26.17.

פָּנִים Hebraicè *Facies*, *Vultus Aſpectus*: נְשׂוּא פָּנִים *Efferre vultum*, *Honorare*, *In honore habere*, *Honorem deferre*: לא נשא פנים לתורה Non habuit in honore Legem: המגלה פנים בתורה Qui detegit vultum in Lege, hoc eſt, qui detecto q. vultu, publicè & præfractè Legis præcepta tranſgreditur, quæ eſt ſpecies quædam abnegationis Legis. Vide in Pirke avoth cap. 3. interpretes. *Apud Talmudicos aliquando etiam dicitur de Partibus naturalibus pudendis*: ut, דחזיה לר' אבהו שהניח ידיו כנגד פניו של מטה Vidi R. Abhu, quòd poneret manum ſuam ſuper faciem ſuam inferiorem (verecundiæ nimirum cauſâ cùm lavabat) id eſt, ſuper partes obſcænas: Item, כל־המניח ידיו כנגד פניו של מטה כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו Quicunque ponit manus ſuas è regione faciei ſuæ inferioris, perinde eſt ac ſi negaret fœdus Abrahami, in Schabbas fol. 41. 1. כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה Dum deſcendit è lecto & abſtergit faciem ſuam, Nidda cap. 2. in Miſch. id eſt, מקום התורף. Item *Perſona*: ut, והוא שבאו פנים חדשות Et id quando veniunt (ſc. ad convivium) facies novæ, id eſt, perſonæ novæ, quæ antea non adfuerunt, Ketubh. fol. 7. 2. *Apud Grammaticos* פָּנִים *dicitur Perſona ſecunda, quòd ea ſit in conſpectu & præſens, tertia autem dicitur* שלא בפנים *Non præſens, abſens*: ut, מדבר בפנים ושלא בפנים Loquitur in perſona præſenti, & non præſenti, id eſt, ſecundâ & tertiâ. *Apud Rabbinos etiam*, פָּנִים *Modi*, *Formæ*, *Reſpectus varii*: מכל פנים Omnibus modis: על כל פנים Per omnes modos vel formas: *Hinc eſt fortè illud in Talm.* זו אינה צריכה לפנים אמר ליה אביי צריכה לפנים ולפני לפנים Hæc quæſtio non opus habet modis multis (id eſt, curioſâ & accuratâ conſideratione.) At Avaj dixit, Opus habet modis & modis modorum, id eſt, omnimodâ, diligentiſſimaque conſideratione, Mezia fol. 16. 1. לְפָנִים *Ante*, *In conſpectu*, *Mox*, *Paulò poſt*: מִלְּפָנִים *Antè*, *Antea*, *Olim*: מִבִּפְנִים *Intrinſecus*, cujus oppoſitum מִבַּחוּץ *Extrinſecus*.

מופנה *Evacuatus*, *Vacuus*: במקום המופנה In loco vacuo & mundo: Item *Otioſum*, *Non neceſſarium*: מופנה מצד אחד Otioſum uno modo, מופנה משני צדדין Otioſum duobus modis, Nidda fol. 22. 2. Schabbas fol. 64. 1.

פנח פַּנְחַיָּא *Cuſtodes*, *Conſervatores*, *Talm.* אי נמי לפנחיא שבקיה Etiam cuſtodibus reliquerit eam, Jevam. fol. 115. 2. Gloſſa, לשון שימור ſignificat *Cuſtodiam*.

פנט פנטי *Occurſus*, Ἀπάντησις, *idem quod* אפנטי *ſuprà*: נפק לפנטי דר' יודן הנשיא Exivit obviam R. Judæ principi, Talm. Hieroſ. עז cap. 2. fol. 41. 2.

פֶּנְטָגוֹן Πεντάγωνον *Pentagonum*, Talm.

פַּנְטוֹן *Vox Græca*, πάντων: מעביד רומין פנטון Ex quo factus eſt dominus πάντων omnium, Midraſch Eſther cap. 9. אמטו נבזין ביניכון פנטון Projicite ſortem inter vos omnes, Tal. Hier. Sanh. cap. 6. fol. 23. 2.

פּוֹנְטוּס *Pontus*, *provincia Aſiæ minoris*, *unde fuit ortus Aquila*, *veteris Teſtamenti interpres Græcus*. *Hinc*, ואשכחו בקעא בארעא דפונטוס Et invenerunt vallem in terra Ponti, pro Hebræo בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר In terra Sinar, id eſt, Babyloniæ, Geneſ. 11. 2. in Targum Hieroſol. Sic, קטיספון בארעא דפונטוס Katisbon in terra Ponti, Heb. שִׁנְעָר.

פַּנְטַסְכִינָאֵי *Pentaskenæi populi*, pro Heb. כַּסְלֻחִים, Gen. 10. 14. in T. H.

פֶּנְטַפּוֹלִיטָאֵיָא *Pentapolitani*, *nomen populorum*, Geneſ. 10. 13. in T. H. pro Hebræo עֲנָמִים, & in Targum Jonathanis, פֶּנְטַפּוֹלִיטֵי pro Hebræo כַּסְלֻחִים, ex quibus Philiſtæi prodierunt, verſ. 14. Pentapolis, regio eſt inter Palæſtinam & Arabiam, à quinque civitatibus ſic appellata, in eâ parte, ubi Sodoma & Gomorrha fuit. Fuit & alia Pentapolis, de qua Plinius lib. 5. cap. 5.

פַּנְטֵירִי *Pantherius*, *Jaſpis*, *lapis pretioſus*, Exo. 28. v. 20. ubi Jonathas אַפַּנְטוֹרִין, pro Hebræo יָשְׁפֵה: Vide infrà in פנת.

פַּנֵּךְ *Plaudere*, *Salire*, *Saltare*, *Subſilire*. *De equis tantùm dicitur*, *quorum qui generoſiores ſunt*, *ſonitantes ſaltus & plauſus faciunt*. *Participium*, דַּהֲוָה מְפַנֵּךְ Quo erat ſaliens ante currus fortium bellatorum ejus, Judic. 5. 22. *Plurale*, סוּסָוָתְהוֹן מְפַנְּכִין Equos ſuos ſalientes inſtar locuſtæ coruſcæ, Jerem. 51. v. 27. וְסוּסְוָן מְפַנְּכִין Et equi ſaliunt, Nah. 3. 2. *Reſpondet Hebræo* דָּהַר *Plaudere*, *Quatere terram curſu*, *Salire*, *Subſultim decurrere*, *& de equorum citato curſu dicitur*.

פִּנּוּכָא *Plauſus*, *Curſus equi*, *Inſultus*: מִפִּנּוּכָא Propter plauſum, Jud. 5. 22.

פִּינַךְ · פִּינְכֵי · פִּינְכָא *Scutella*, *Lanx parva*, *propriè lutea ſive figulina*. *Græcum eſt* πίναξ, *quod ſic aliquando ipſis ſignificat*: כָּלְחַךְ פִּינְכֵי *Lingens ſcutellas*, quem Germani dicunt ein Tellerſchlecker. Talmudici dicunt in diſcipulum ſapientû, conviviis nimis indulgentem, Peſachim fol. 49. 1. Item, ההיא פנכא דמלח ביה בשרא *Iſta ſcutella in qua ſaliebant carnem*, Peſachim fol. 111. 2. פינכא דריסא Scutella pulmenti triticei, Peſachim fol. 24. 2. טעינא לה חדא פינך דסולת Portans ſcutellam ſimilâ plenam, Ber. rabba ſect. 38.

פנם פְּנִים *Interius*, *Intimum*: item *Textus libri*, *qui dicitur Interior*, *reſpectu commentarii ſui*, *qui eſt in circuitu ejus*. Hinc Aben Eſra ad vocem לא, Exod. 21. 8. דע כי לא לו קרי וכתוב לא הוא בפנים באלף ובחוץ ויו Scito quòd vocula legitur

legitur לו, & ſcripta eſt in textu cum Aleph, & extrinſecus in margine cum Vav. לִפְנִים *Intra, Intrinſecus:* לפנים משורת הדין Intra menſuram judicii: לִפְנִים מִבֵּן *Interim, Interea.*

פְּנִימִי *Idem. Fœminin.* פְּנִימִית. *Plur.* פְּנִימִיּוֹת *Interiora.* החצר הפנימית Atrium interius. הרגשות פנימיות Senſus interiores.

פְּנִימִיּוּת *Interioritas, Intimum:* בפנימיותם בקדוש מחשבותיהם In interioritate ſua ſanctæ ſunt cogitationes ipſorum.

פנן פִּנְתָא · פִּנָּא *Angulus, Extremitas:* לְקָבֵיל פִּנְתָא Contra angulum, Prov. 7. 8. 12. פִּנּוֹת הַדָּת Fundamenta, Articuli legis, id eſt, religionis.

פֻּנּוּן *Soccus, Calceus laneus, genus calceamenti antiqui.* Talm. וּמִנְעֲלוֹת הַפֻּנּוּן Et calceamenta ſoccorum, Kilaim cap. 9. Quid ſi eſſet Latin. *Pannus,* & מִנְעֲלוֹת הַפֻּנּוּן Calcei ex panno, id eſt, lanei, ſocci?

פִּנְיָתָא Sic ponit hîc Guido, ſed pravè. Legendum פְּנִינוּתִי, de quo ſuprà in פנן.

פנס *Laterna. Græcum eſt φανὸς. Apud Talmudicos,* טול פנס מפניהם והושיבם בחשך Aufer laternam ex conſpectu ipſorum, & pone eos in tenebris, Succa fol. 29. 1. *Plurale,* הדליק נרות ופנסין Incendit lucernas & laternas, Bereſ. rabba ſect. 3. מכבה את הפנסין Exſtinguit laternas, Echa rabba in principio.

פינס *Tunicula: una ex veſtibus Joſephi, quas fratres ipſi extraxerunt,* Ber. rabba ſect. 84. *Aliter:* עד שמכר פינס שלו Donec vendidit equum ſuum, Jalk. fol. 40. 3. Gloſſa סוס. Et ſic in Ber. rabba ſect. 88. pro iſta voce legitur, הסוס שלו. *Prior ſignificatio poſſit deduci à Græco πῆνος, quod Textum, Telam ſignificat: vel à πίνος, q. d. Sordidas & ſqualidas veſtes.*

פִּינוּסִין In Midraſch Pſalm. 19. Quatuor ſunt principales revolutiones (תקופות) ſolis, duo ſolſtitia & duo æquinoctia. A` ſolſtitio hyberno uſque ad æquinoctium vernum nox perſolvit diei: ab æquinoctio verno uſque ad ſolſtitium æſtivum dies mutuo accipit à nocte: à ſolſtitio æſtivo uſque ad æquinoctium autumnale dies perſolvit nocti: ab æquinoctio autumnali uſq; ad ſolſtitium hybernum nox mutuo accipit à die. In æquinoctio verno & autumnali, alter alteri (dies nocti & contrà) nihil quidquam debent, ונטלין זה מזה בפינוסין ופורעין בפינוסין accipiũt alter ab altero in inſtanti ſive in puncto, & ſolvunt in inſtanti ſive in puncto, nec adhibent ullos teſtes, ut homines in ſuis ſolutionibus. Hinc Guido reddit *Punctualiter,* id eſt, in puncto ſive momento.

פנע *Conterere, Diſpergere. Particip.* וּכְפַטִּישָׁא דִּמְפַנַּע כֵּיפָא Et ſicut malleus qui conterit petram, Hebr. יְפֹצֵץ, Jerem. 23. 29. *Nec Aruch nec Elias hoc Verbum adducunt. Regia habent* מְנַפַּע. *Sed nec illud amplius in Chaldaiſmo reperitur. Inde legendum mihi videtur* דִּמְנַפֵּץ, *quod verbum ſatis uſitatum eſt, & pro Hebræo פוץ non rarò in Targum poni ſolet.*

פנק *& ex terminatione Cholem,* פנוק *Delicatè habuit vel nutrivit, Oblectavit, Oblectavit ſe. Præteritum,* כֵּן פַּנְקִנּוּן Sic delicatè nutrivit eos, Cantic. 6. 1. quod pravè in Regiis ſcriptum eſt. פַּנְקִית בְּתוּלָן Delicatè nutrirem puellas, Jeſa. 23. 4. *Participium,* מְפַנֵּק מִן טַלְיוּתֵהּ לְעַבְדָּא Delicatè nutriens à juventute ſua ſervum, Proverb. 29. 21. מְפַנַּק וִיחִידָא קֳדָם אִמִּי Delicatus & unicus coram matre mea, Hebr. וְרַךְ Et tener, Proverb. 4. 3. וּמְפַנֵּק יָת בִּסְרָא Et delicatam reddit carnem, Eſth. 2. verſ. 12. וַאֲתָא לְוָתֵיהּ אֲגַג מְפַנְּקָא Et venit ad eum Agag delicatè nutritus, Hebraicè מַעֲדַנּוֹת In deliciis, 1. Sam. 15. 32. *Plurale,* רַכִּיכִין וּמְפַנְּקִין Teneri & delicati, Jeſa. 44. 4. *Fœmininum,* דְּרַכִּיכָא בִךְ וּדְמְפַנְּקָא Quæ tenera eſt in te & delicatula, Heb. וְהָעֲנֻגָּה, Deut. 28. 56. *Emph.* וּכְעַן שִׁמְעִי דָא מְפַנַּקְתָּא Et nunc audi quæ adeò delicata es, Heb. עֲדִינָה, Jeſa. 47. v. 8. יָאֲתָא וּמְפַנַּקְתָּא Pulchra & delicata, Hebr. הַמְּעֻנָּגָה, Jerem. 6. 2. *Ithpahel,* אִתְפַּנַּק *Deliciis affluere, In deliciis eſſe, Oblectare ſe. Præteritum,* וּבָתַר דַּאֲכָלוּ וּשְׁתוֹ וְאִתְפַּנְּקוּ Poſtquam comediſſent & bibiſſent, & delicatè vixiſſent, Eſth. 1. v. 4. *Participium,* בִּסְגֵי טוּב וְתַפְנוּקִין אַתְּ מִתְפַּנַּק In multitudine boni & deliciarum tu oblectas te, Ezech. 28. 13. וּבֵיהּ מִתְפַּנְּקִין בְּנֵי אֱנָשָׁא Et eò delicias ſibi faciunt filii hominum, Hebr. יְכַבְּדוּ Honorant, Judic. 9. 9. *Plurale,* עַל מַן אַתּוּן מִתְפַּנְּקִין Propter quem vos in deliciis eſtis, Hebr. תִּתְעַנָּגוּ, Jeſa. 57. 4. *Futurum,* בְּכֵן תִּתְפַּנַּק קֳדָם יְהוָה Tunc oblectabis te coram Domino, Jeſa. 68. verſ. 14. וְתִתְפַּנַּק עַל יְהוָה Et oblectabis te in Domino, Pſalm. 37. 4. *Fœminina tertia,* וְתִתְפַּנַּק בִּדְהִין נַפְשְׁכוֹן Et oblectabit ſe pinguedine anima veſtra, Jeſa. 55. v. 2. ubi pravè in libris omnibus eſt בִּרְדְהִין, primo ר redundante: וְתִתְפַּנְּקוּן Et oblectabitis vos, Jeſa. 66. 12. בְּדִיל דְּתִתְפַּנְּקוּן וְתִסְבְּעוּן Ut oblectetis vos, & ſaturemini de præda conſolationum ejus, Jeſa. 66. 11. וּבְבִזַּת מַלְכֵיהוֹן יִתְפַּנְּקוּן Et ſpolio regum ſuorum oblectabunt ſe, Numeror. 24. 8. וְיֵיכְלוּן וְיִסְבְּעוּן וְיִתְפַּנְּקוּן Et comedent, & ſaturabuntur, & oblectabunt ſe, Deuter. 31. 20. וְיִתְפַּנְּקוּן עַל סַגִּיאוּת שְׁלָמָא Et oblectabunt ſe in multitudine pacis, Pſalm. 37. 11. וְיִתְפַּנְּקוּן בְּטוּבָא Et oblectabunt ſe bonis, Jerem. 31. 12.

מְפוּנָּק *Delicatus, Tener.*

פִּנּוּקָא *Oblectatio, Deliciæ:* לָא יָאֵי לְסַכְלָא פִּנּוּקָא Non conveniunt ſtulto deliciæ, Prov. 19. 10.

תַּפְנוּקִין *Deliciæ, Oblectationes:* דְּהָווּ אָכְלִין תַּפְנוּקִין Qui

Qui comederunt delicias, Thren. 4.5. מְלִיָא תַּפְנוּקִין Plena deliciis, oblectationibus, Jesa. 58.11. וְיִתֵּן תַּפְנוּקֵי לְנַפְשָׁךְ Et dabit oblectationes animæ tuæ, Prov. 29.17. דְּפַרְנֵס יַת בְּרֵיהּ רְחִימָא בְּתַפְנוּקִין Qui alit filium suum dilectum rebus delicatis, Cant 6.1. תְּעָרַע לְשַׁבְּתָא בְּתַפְנוּקִין Veneris ad sabbathum cum oblectationibus, Jesa. 58. v. 13. דָמְיָן בְּאַנְפָּיךְ כְּתַפְנוּקִין Habentur in conspectu tuo tamquam deliciæ, Cant. 7.7. וְתַפְנוּקֵי בְּנֵי אֲנָשָׁא Et deliciæ hominum, Eccles. 2. 8. וְיִתְרַבֵּי בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין Et nutrietur deliciis regum, Deuteron. 33. 24. וּרְמָא עַל בְּנֵי תַּפְנוּקָךְ Et projice super filios deliciarum tuarum, Mich. 1.16. בְּבֵית מִשְׁרֵי תַּפְנוּקֵיהוֹן In domo habitationis deliciarum ipsorum, Hebr. בְּהֵיכְלֵי עֹנֶג, Jesa. 13. 22. דְּמִתִּינָן בְּתַפְנוּקֵיהוֹן Quæ morantur in deliciis suis, Esth. 2.12.

פַּנְקְטִין *Tabernacula, Palatia:* מִפַּנְקְטֵיהוֹן יַיְתוֹן לָךְ מַלְכַיָא קוּרְבָּנַיָא Ex palatiis suis offerent tibi reges oblationes, Psal. 68.30. מתוך פניקטיהון Ex palatiis suis, Vajikra rabba sect. 1. fol. 166. col. 1. Glossa, היכליהם.

פְּנִיקֵי *Phænice:* פניקי דסוריא Phænice Syriæ.

פְּנִיקְיָאה *Phænicia.* Alibi scribitur, בפנקיא In Phænicia, Ber. rabba sect. 90.

פינקלין *Peniculamenta telæ*, Talm. Sic scribitur in Bava kama cap. ult. in fine, sed in Aruch legitur פונקין.

פנקס *Tabella, Tabula, Codex, Libellus, Pugillares: Catalogus, Index. Est Græcum* πίναξ: על שני דפי פנקס In duabus paginis pugillarium, Schab. cap. 12. הפנקס פתוחה Tabellę apertę, Avoth cap 3. פנקס הגייסות Catalogus militum, Kriegsrodel: בְּפִנְקְסֵי חוּשְׁבָּנֵיה In tabulis rationum suarum, Genes. 39.11. Jon. Hinc in Targum etiam est *Atramentarium:* וּפִנְקַס סָפְרָא בְּחַרְצֵיהּ Et atramentarium scribæ erat in lumbis ejus, Hebr. קֶסֶת Atramentarium, quod à cingulo versus lumbos pendere solet, Ezech. 9.2. Item, וּפִנְקְסֵיהּ בִּידֵיהּ Et atramentarium ejus erat in manu ejus, Esth. 4.1. in Targ. secund. *Plur. dicitur* פִּנְקְסָאוֹת, Kelim cap. 24.

פַּנְקְרִיסִין *Fructus species, Talmud.* וטעמן יפה כפנקריסין Et fructus ipsorum bonus est, instar פנקריסין, Talm. Hieros. de Sabb. cap. 3. Scholiastes confert cum illo יין קפריסין Vinum Capparinum; quasi sit fructus capparum.

פנר פּוּנְרְיָא *Dissensio, Discordia, Discrepantia:* alii, *Ira, Iracundia: Sic explicatur in Glossa Talmudica, & scribitur esse vox composita ex* פונה & ראויה. *Nugæ. Est Græcum* πονηρία *Malitia, Nequitia, Improbitas:* ג׳ כפרו בנבואתן מפני פונריירה Tres negarunt prophetias suas ex malitia, improbitate, Talm. Hierosolym. Sanhedrin folio 28. col. 1.

פנרת פַּנְתָּא *Obstragulum*, גב המנעל *superior pars calcei, Talm. Oppositum ejus est* גִּלְדָּא *Solea, vel* עקב, Berach. f. 43.2. *Dicitur &* אפנתא *cum* א *ab initio.*

פּוּנְתָּק *Herba, quam aliâs vocant* יוֹעֶזֶר, & *vernaculè, scribit R. Salomon Gallus*, פוליו *vel* פולאל. In Gemara, מאי יועזר פונתק למאי אכלי לה לארקתא Quid est herba Joeser? Pontok. Ad quid comedunt eam? pro vermibus hepatis, Schabbas fol. 109.2.

פַּנְתֵּירִין *Pantherius, Jaspis, lapis pretiosus:* בּוּרְלָא וּפַנְתֵּירִין Beryllus & pantherius sive jaspis, Hebr. שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה, Ezech. 28. v. 13. Sic, וּבוּרְלָא וּפַנְתֵּירֵי, Exod. 39.13. At Exod. 28. 20. in Onkelo scribitur וּפַנְטֵירֵי, & in Jonathane אַפַּנְטוּרִין, & sic 39. 13. quæ idem valent. Pantherius sive Pantherinus, fortè Jaspidis variegatæ species est, à Panthere animali maculoso.

פַּנְתֵּרִין *Pantherium, vel Panther, Panthera, nomen bestiæ immanis.* Hinc legitur in Medrasch Psalm. 78. ad hæc verba v. 45. יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב *Et misit in eos* עָרֹב, R. Chama & R. Jehosua dixerunt, esse speciem animantis cujusdam, ושמו פנתרין cujus nomen est Pantherium, vel, Panther.

פְּסָא פְּסָה *Expandere, Diffundere se*, Hebr. פָּשָׂה.

פְּסִיוֹנָא · פְּסִיוֹן *Extensio, Expansio, Diffusio:* לא הֲלַךְ פסיון מַכְתָּשָׁא Non ivit diffusio plagæ, Levit. 13. 32. פְּסִיוֹן נתקא Extensio porriginis, v. 34. פְּסִיוֹנָא דקלופי Diffusio abscessus vel scabiei, v. 8. פסיוניה Expansio ejus, v. 55. in Jonath. Vide & mox in פסי. *Sic apud Talmudicos*, in Negaim cap. 1. עץ שהוא פוסה על פני כל החיים Arbor quæ diffundit se in facie omnium viventium, Beres. rabba sect. 15. Vide & infrà in פסע.

פְּסִינִיתָא *Idem*, Lev. 13.28. Jon.

פַּסְיָאִית *Diffusè*, Prov. 25. 11. Forma hinc est, sed significatio non videtur conveniens. Vide פסע.

פְּסַג *Dividere, Dissecare, Partiri Præteritum*, וְיַת עוֹפָא לָא פְסַג Et aves non dissecuit, Heb. בָּתַר, Gen. 15. 10. וּפְסַג יָתְהוֹן בִּמְצִיעָא Et divisit ea per medium, Ibidem. *Futurum*, וְיַת דִּכְרָא תִּפְסַג לְפִסְגוֹי Et arietem divides in partes suas, Hebr. תְּנַתֵּחַ, Exod. 29.17. in Jonath. & T. H. ubi tamen partim ex Aphel, partim ex Pahel verbum notatum est. Una forma verbi retineri potest: וִיפַסַּג יָתֵהּ לְפִסְגָהָא Et dividet illud in partes suas, Heb. וְנִתַּח, Levitic. 1.6. Apud Rabbinos in Pahel, *Cædere, Abscindere:* אזוב שיש לו ג׳ קלחים מפסגו ואוגדו Hyssopus si habeat tres caules, discindit eum, & in manipulum colligat eum, Parah cap. 11. מפסגי אילנות Cæsores arborum, Bava kama fol. 119.2.

אין מפסגין באילן Non exſcindunt in arbore, ſcilic. ramos ſuperfluos, quod eſt *Collucare.* Alibi exponitur *Fulcire, Suſtentare arborem teneram ſuppoſito vel appoſito pedamento & ſuſtentaculo*, Moed katon fol.3.1. Alibi exponunt *Perrepere, Germ.* Klettern/ *ut ferè ſit idem ac* פסע, in Bava kama folio 81.2. ſed & hîc prima ſignificatio poteſt retineri.

פְּסוּגָא · פִּסְגָא · פִּסְגָא *Pars, Segmentum:* וְסַדַּר פִּסְגָא דְחַד Et ordinavit partem unam ex adverſo alterius, Geneſ.15.10. *Cum Affixo,* גְבַר פִּסְגֵיהּ לִקְדָמוּת חַבְרֵיהּ Cujuſque partem è regione ſocii ſui, id eſt, alterius partis, Geneſ.15.10. in T. Hieroſol. *Plurale*, וּפְסַג יָתְהוֹן לְפִסְגִין Et diviſit ea in partes, ibidem: וִיסַדְּרוּן יַת פִּסְגַיָּא Et ordinabunt partes illas, Levit.1.8. Jon. בֵּינֵי פְּסוּגַיָּא Inter partes ſectas, Exod.12.v.40. pro quo legitur meliùs פִּסְגַיָּא, Geneſ.15.17. in Jon. לָא הֲוָה קָרֵב לְפִסְגַיָּא Non acceſſit ad partes illas, Gen.15.11. T.H. *Cum Affixis*, אַקְרִיבוּ יָתֵהּ לְפִסְגוֹי In partes ſuas, Exod.29.17. לְפִסְגָהָא Obtulerunt illud per partes ſuas, Lev.9. v.13. & 1.6.

פְּסִיגָה *Sectio, Segmentum:* פסיגה של אשכול Segmentum botri, Okezim cap.1.

פסד נִפְסַד *Perdi, Corrumpi, Deſtrui. Hiphil,* הִפְסִיד vel אַפְסִיד *Perdere, Corrumpere, Damnum inferre:* נִפְסָד *Corruptum, quod formam ſuam amiſit:* הַהֹוֶה וְהַנִּפְסָד Exiſtens & corruptibile, או וְלֹא נִפְסָד aut incorruptibile, Rab. *In Targum,* תַּבַּרְתְּ עַמְמַיָּא וּפְסַדְתִּנּוּן Contriviſti gentes, & perdidiſti eos, Hebr. וַתְּשַׁלְּחֵם Pſal.44.3. אִין פְּסַד כַּסְפָּא Si deficit argentum, Hebr. אָפֵס, Geneſ.47.16. in Targ. Jon.

פְּסֵידָא · הֶפְסֵד *Corruptio, Damnum:* הֶפְסֵד גָּדוֹל Damnum magnum, Rab. רִוְחָא וּפְסֵידָא Lucrum & damnum: הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה Computa damnum operis boni cum mercede ejus, & mercedem tranſgreſſionis כנגד הפסדה cum damno ejus, Pirke abh. cap.2.

פסדיות *Cervicalia, Pulvinaria*, Aruch ex Jelammedenu. Fortè debet eſſe אסדיות.

* פסות Vide ſuprà in פסא.

פסן פסוורום *Angulus:* כגון אותן פסוורום Sicut iſte angulus, Talm. Hieroſol. Avoda ſara cap.1. in fine. Gloſſa, קרן זוית היא. In Maſſech. Berachoth capite 9. folio 13. ubi eadem hiſtoria recitatur, pro eo eſt פומפרים, & gloſſa, בירה שחרוך מסבב בשני צדי הקרן. Voces corruptæ. Baal Aruch ſcribit פומפרים.

פסח פִּסְחָא *Phaſe, Peſach, Paſcha, Tranſitus, ut Hebraicè*, Exod.12. Num.9. Deuter.16. חַגָּא דְפִסְחָא Feſtum paſchatis, Cant.1.1. אִמְּרֵי פִסְחַיָּא Agni paſchales, 1. Sam.15.4. עֶרֶב הַפֶּסַח *Veſpera paſchatis, Paraſceve paſchatis.* Peſach ſive Paſcha duplex fuit, פסח ראשון *Peſach primum*, verum ſcil. & ſolenne, Lege præſcriptum ad diem 15. Martii: alterum, פסח שני *Peſach ſecundum*, quod & פסח קטן *Peſach parvum*, ut in Roſch haſchana cap.1. ſect.3. in Miſna. Hoc fuit ex ſtatutis Rabbinorum in menſem Aprilem rejectum, & duravit unum tantùm diem, pro pollutis & peregrinis remotioribus, qui tẽpeſtivè ad primum venire non poterant. De differentiis inter Paſcha primum & ſecundum, vide Majemonem par.1. in הלכות קרבן פסח cap. ultimo in fine.

פסט פסטון *Inſidiæ militares:* עשו לו סיעה של פסטון Fecerunt ipſi turmam inſidiarum, id eſt, in inſidiis poſitam, Bereſ. rabba ſect.46. & in Jalkut fol. 22. col. 3. Gloſſa, מַאֲרָב. Philippus Aquinas explicat מְצוּר *Munitionem*, Gall. *Baſtion.*

פסטלוס · פסטלין *Paſtillus, Paſtilli.* In Jalkut Samuel. fol.15.2. כהדין פסטלוס ושרשי תאינה שהם רכים ובוקעין בצור ובאבן Sicut iſte paſtillus & radices ficulneæ, quæ ſunt molles, & findunt petras & lapides. *In Schemoth rabba ſcribitur cũ Tzade, ſect.* 41. איני מבקש אלא מן הפיצטלין שבתוך פיך Non peto niſi de paſtillis quæ ſunt in ore tuo. *Pro eo legitur* איפסטלין *eodem ſenſu* in Medr. Cant.cap.1. v.2. Philippus Aquinas exponit *Artocreata.*

פיסטליות *Epiſtylia.* Legitur in Talm. Hieroſ. Peah cap.4. אתא עובדא קומי ר׳ ירמיה בד׳ עמודין ועליהן ארבעה פיסטליות Delatum fuit negotium quoddam ad R. Jeremiam de quatuor columnis, & quatuor epiſtyliis ſuper illis. *Gloſſator non intellexit: apparet autem ex ſenſu, eſſe ipſam vocem Græcam* ἐπιςύλια. Legitur etiam in Jalkut folio 30.2. ubi in gloſſa marginali exponitur כתבים *Epiſtolæ*: ſed & hîc aliter videtur ſumi. *Locus* ille deſumptus eſt ex Talmud Jeruſchalmi Sota cap. 7. ubi pro פיסטליות legitur איסטליות: Verba ſunt; שלשה מיני אבנים הן · אבני המלון · ואבנים שהניח יהושע תחת כפות רגלי הכהנים ואיסטליות שנתן להן משה Tres ſpecies lapidum ſunt, Lapides diverſorii, *(Joſ.4. v.3. & 8.)* & Lapides quos poſuit Joſua ſub plantis pedum Sacerdotum (ibid. v.9.) & Epiſtolæ quas dedit eis Moſes. *Sic Hebræi: ego expono*, Et columnæ quas dedit eis Moſes, *ex Græco* ςύλος, vel ςήλη.

פסטמא *Mos, Conſuetudo, Ritus:* הדא פסטמא דילך טבא Mos iſte tuus bonus eſt, Vajikra rabba ſect.9. *Fortè eſt à Græco* ἐπιςήμη. Aquinas explicat הפה Os. *Sic eſſet à Græco* ςόμα.

פיסטקין Vide in ordine פסת.

פסי פְּסִיוֹנִי *Coturnix. Plur.* פְּסִיוֹנִין *Coturnices, pro Hebræo* שְׂלָו: ut, וּסְלִיקוּ פְּסִיוֹנִין Et aſcenderunt coturnices & operuerunt caſtra, Exod.16. v.13. וְאַיְתִי פְּסִיוֹנִין Et adduxit coturnices, Pſ.105.40.

In Aruch

In Aruch etiam & apud Talmudicos exponitur pro *Phasianis*, quandoque pro *Perdicibus*: כמה פוסיוני אית לי Quot coturnices adhuc sunt mihi? Beres. rabba sect.70. Quatuor species coturnicum sunt, שיכלי קיכלי פיסיוני שליו, postrema omnium optima, prima vilissima, Joma fol. 75. 2. קיכלי *est Græcum* κιχλη *Turdus*. Gesnerus in Historia Avium, ubi de Turdis agit, scribit: *Sunt qui Turdi nomen Græcis hodiè vulgare esse mihi affirmarunt* κύχλα, *alii* τζίχλα. *Ubi videtur utrunq, esse* שיכלי & קיכלי. Plinius lib. 10. cap. 23. nullas species coturnicum facit. Nec Targum videtur inter שליו & פיסיונין distinguere. *Munsterus ponit etiam* פסיוני *pro Placenta*, ex Medr. Tehil. Psalm. 4. sed illic quoque prior significatio potest locum habere.

פסך *Incidere, Abscindere, Excidere. Participium Pahel*, כובין מְפַסְכִין Spinæ excisæ, Hebr. קוֹצִים כְּסוּחִים, Jesa.33.12. Affinitatem habet cum פְּסַק.

פְּסַכְתְּרָא *Olla, Lebes*, Hebr. סִיר. *Plurale*, פְּסַכְתְּרִין, & emphaticè וְיַת פְּסַכְתְּרְוָתָא Et lebetes, Exod.38.3. *Cum Aff.* וְתַעְבֵּד פְּסַכְתְּרְוָתֵיהּ Et facies ollas ejus, Exod.27.3. *Apud Rabbinos*, ובשבת היה כופה עליהן פסכתר Et in Sabbatho operiebat super eas (prunas) ollam: כופין עליו פסכתר Ponunt super eo ollam, Erubhin in fine: ופסכתר היתה כלי גדול מחזקת לתך Psachtar erat vas magnum, capacitatis dimidii Chomer, Tamid cap. 5. Usus ejus fuit triplex. Vide ibi. *In Medr. Kohel. cap.1. v.3. legitur cum Nun*; פסנטרך אנא ואין את מעם לי מתבשילי Olla tua sum, & non præbes mihi gustandum cibum meum. *Pro hoc legitur in Vajik. rabba sect. 28.* מגירסך *Coquus tuus. Græcè* ψυκτὴρ *Psycter genus vasis, in quo vinum & aqua miscentur, & refrigerantur: Item poculi genus, apud Athen. In Aruch scribitur* פסקטר.

פסל *Sculpere, Exsculpere, Excidere, Dolare, Effodere. Præteritum*, ופסל תרין לוחי אבניא Et sculpsit duas tabulas lapideas, Hebr. וַיִּפְסֹל, Exod.34.4. דְּלָא פְסַלְתָּא Quas non excidisti, Heb. חָצַבְתָּ, & sic ferè huic verbo respondet, Deut.6. v.11. ופסלו ארדכלי שלמה Et dolabant structores Salomonis, 1. Reg. 5. v. 18. *Participium præsens*, ולפסלי אבניא Et in sculptores vel dolatores lapidum, lapicidas, 2.Reg.12.13. *Participium Præteritum, sive Pehil*, ונובין פסילן Et in cisternas effossas, Hebr. וּבֹרֹת חֲצוּבִים, Deut. 6. 11. וְאַבְנִין פְּסִילָן Et lapides cæsos vel cæduos, 2.Reg.12.13. *Infinitivus*, דְּלָא לְעִיתָ לְמִפְסַל In quibus non laborasti effodere, ut eas effoderes, Deut.6.11. in Jonath. *Imperativus*, פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא Sculpe tibi duas tabulas lapideas, Exod. 34.1. Deuter. 10.1. *Futurum*, ומטוריא תפסול נְחָשָׁא Et ex montibus ejus effodies æs, Hebr. תַּחְצֹב, Deut. 8. 9. *Ithpehal Præteritum*, כְּפְסוּלָא דְגוּב רֵיקָן אִתְפְּסַלְתּוּן Et sicut est effossio cisternæ vacuæ excisi estis, Jesa. 51. 1. *Futurum*, בְּטִינָרָא יִתְפְּסְלָן In petra exsculpantur, Hebr. יֵחָצְבוּן, Jobi 19.24. *Apud Talmud.* פְּסַל *Excindere*, פוסלין עד ראש השנה Excindunt (vitiosa) usq; ad initium anni, sc. ab arboribus, Schebhiith cap 2.

פסלא · פסילא *Sculptile, Idolum sculptum, Hebr.* פסל: ופסלא ומתכא Et sculptile & fusile, Jud.18.14. כָּל פָּלְחֵי פְּסִלָא Omnes colentes sculptilia, Ps. 97. vers.7. *Cum Aff.* פסליה דמיכה Idolum Michæ, Cantic.2 15. *Plurale*, ובפסיליהון Et per sculptilia sua, Psalm.78 58. Sic vocant quoque Imagines Christi, quas Christiani faciunt. Vide lib. precum Cracoviæ impressum cum Comment. in Jozeros fol.36. col 1. & 2.

פְּסַל *Dolabra*: בפסל וקרדום Dolabrâ & asciâ, Berach. fol. 57. Item, *Postis, Trabs*: נפל בפסלא Incidit in trabem, Gittin fol. 77. פסל היוצא מן הסוכה Postis exiens è tugurio.

פְּסוּלָא *Excisio, Effossio, ut paulò antè ad Præterit. Ithp.*

מַפְסְלָא *Securis, Ascia, Dolabra, Planula*: ומפסלת דיוסער Et asciâ duorum laterum, id est, utrinque scindente, Psal.74.4.

מַפְסוֹלֶת · מַפְסֹלֶת *Idem*, apud Rabbinos, Kelim cap. 13.

Secundò פְּסַל *Prophanare, Prophanum, Illegitimum, Ineptum quovis modo, veluti improbitate, prophanatione, impuritate, falsificatione, vitio, defectu & imperfectione aliquem reddere, Corrumpere, Vitiare, apud Rabbinos*: כָּל הַפָּסוּל פּוֹסֵל *Omnis prophanus prophanat*, id est, Quicquid prophanum, impurum & illegitimum est, tale quoque reddit aliud, cum quo miscetur: כל הפוסל פסול במומו *Omnis profanans, profanus est maculâ suâ*: Qui vitio infectus est, in alterum vitium dicit. Vitio careat, qui in alterum paratus est vitium dicere: וחכמים פוסלים Sed sapientes vitiosum esse pronunciant: כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים ואלה מוסיף על הראשונים In quocunque loco dicitur *Elle*, imperfectionem arguit præcedentium: ubi dicitur *Veelle*, adjicit præcedentibus, Jalkut in princip. Exodi. Niphal, נִפְסַל apud Rabbinos, *Non probum. Non probatum, non rectum, non legitimum, Falsum fieri vel haberi*: נפסלה מטבע זו Prophana est moneta hæc, id est, non proba, illegitima, adulterina, falsa. *Ithpehal*, אִתְפְּסַל *Rejici, Repudiari, Reprobari ut vitiosum aut prophanum. Prophanari, Prophanum haberi. Præteritum*, טוּר תָּבוֹר וְכַרְמֶל אִתְפְּסִילוּ Mons Tabor & Carmel repudiati, prophani habiti sunt, Psal.68 16. *Participium*, וְלָא מִתְפְּסַל בְּמָנָא Et non fuit propha-

natus in vase, 1.Sam.21.5. *Elifo Tau*; בין בעירא דמתכשרא למיכל לדמפסלא למיכל ובין עופא דמיפסל למיכל מדמיכשר למיכל Inter bestiam quæ recta, licita est ad comedendum, & illam quæ prophana, illegitima est ad comedendum: & inter avem quæ recta, & eam quæ illicita est, Levit.20. v.25. in Jon.

פסול *Prophanus, Illegitimus, non aptus aut idoneus, Ineptus, Impurus, Inconveniens, Vitiosus,* ἀδόκιμος: פסולים לכהונה Illegitimi ad sacerdotium, פסולים שבכהונה Profani qui in sacerdotio sunt. Sic spurii, servi, & similes, dicuntur פסולים Vitiosi, rejectitii ad honesta officia. *Opponitur ei* כשר *Rectus, Aptus, Idoneus, Legitimus. Hinc in Targum*, פסול יהי Prophanum erit, Hebr. פגול abominatio, res prophana & prohibita, Lev.7. vers.18. al.8. פסול הוא לא יהוי לרעוא Prophanum est, nec erit ad placitum, Lev.19.7. וישתכח קורבנך פסיל Et inveniatur, fiat oblatio tua prophana, Gen.22.10. in Targ. Hieros.

פסולא · פסול *Idem: Ibid. in Targum Jonathanis:* ראתילידא פסוליא Quæ genita est ex profanis parētibus, veluti spuriis aut incestuosis, Lev.21.14. in T. Jon. Talm. כהן שנמצא בו פסול לובש שחורים Sacerdos in quo reperitur vitium profanum, vestit se nigris.

פסלא *Idem*: והוה פסלא עמהון Quæ (tribus Dan) erat tunc prophana inter eos, nempe inter alias tribus ob improbitatem suam, Numer.11. in Jonathane.

פסולא *Scoria, rejectitium & reprobum argenti. Ponitur pro Hebræo* סיג *in Targum*: אפרשתא זרעיה מכל פסולא Separasti semen ejus (Jacobi) ab omni scoria sive impuritate, 1.Sam.22. vers.27. ככסף פסולא מרחקין Veluti argentum scoriâ plenum, rejectos vocate eos, Hebr. כסף נמאס argentum reprobum, abominandum, Jerem.6.30. כספך הוה לפסולא Argentum tuum reductum est in scoriam, Hebr. לסיגים, Jesa.1.22. הוו קדמי בית ישראל לפסולא Facta est coram me domus Israel in scoriam, Ezech.22.18. *Constructum*, לפסולת כספא הוו In scoriam argenti redacti sunt, Ibid. *Plurale*, פסוליא פסקתא Veluti scorias excidisti & sustulisti omnes improbos terræ, Hebr. סיגים, id est, כסיגים, Psal.119.v.119.

פסיל (formæ בקורת) פסולת · פסולת *idem quod Vitiosum, profanum, corruptum, reprobum, rejectitum alicujus rei, ut sunt fæces, furfures, scoriæ; & similia.* Rabbini eleganter de inepto & inutili scriptore vel libro dicunt, Habet רב הפסולת ומעט הסולת multum furfuris, & parum similæ.

פסלוס *Balbus, Blæsus: Græcum est* ψελλός. Hinc R. David Jesa 6.7. ex Medrasch: שלחתי את עמוס והיו קורין אותו פסלוסא Misi Amosum, & vocarunt eum balbum: Dictus enim fuit עמוס, quia fuit עמוס בלשונו oneratus linguâ suâ. Idem legitur in Raschi Jesa.50.5. Extat autem in Vajikra rabba sect.10. & in Kohel. rabba in princ. Amosi 1. legitur פילוסא, sed pravè, ut jam antea notavit Mercerus. דמגלגלין בגבנותא פסילוסין אקרון Qui balbutiunt, balbi vocantur, Zohar in Levit. col. 473.

פסן פיסונות *Fabri lignarii, Architecti: Murarii.* עריבת פיסונות Mactra murariorum, in qua scil. cæmentum parant, Kelim cap.20.

פסנתמון *Absynthites, vinum absynthio conditum*, Tanchuma sect. וישב: In Talmud Hierosol. Avoda sara fol.41.1. חמר פסינתמון Vinum Absynthites.

פסנתרין · פסנטרין *Psalteria. Vox corrupta ex Græco* ψαλτήριον: פסנטרין וכל זני זמרא Psalteriorum & omnis generis musicæ, Dan.3.7. vers.5. scribitur cum ת in medio. Vide & suprà in פסנטרא.

פסס *Polluere, Prophanare se*, Hos.4.8. *Aphel*, אפס *Violare, Prophanare. Significatio eadem cum* פיס, *quæ duæ formæ hîc confunduntur, ut & apud Hebræos quandoque fit in Quiescentibus & Defectivis secundâ. Præteritum*, אפס קימיה Violavit fædus ejus, Hebr. חלל בריתו, Psalm.55.11. & sic Hebræo חלל communiter respondet: אפסית אחסנתי Profanavi hæreditatem meam, Jesa.47.6. אפיסו משכן Profanarunt habitaculū, Psalm.74.7. אפיסו תלמידיא אוריתך Profanarunt discipuli legem tuam, Psal.119.126. *Participium*, דמפסין שמא דקידים Qui prophanant nomen Domini, Psalm.53.1. *Fœmininum*, אתתא זנו ומפסרה Mulier meretrix & profana, Hebr. חללה, Levitic.21. v.7. in Targ. Hierosol. *Infinitivus*, לאפסא יקר כל חדותא Ad profanandum gloriam omnis lætitiæ, Jesa.23.9. לאפסא קימא Ad profanandum fædus, Mal.2.10. Hinc למפסה, quod Veneta למיפסה Ad profanandum, Levit.21.44. in T.H. cum מ ex more Syro, & ה paragogico loco א. Præstaret לאפסא. *Futurum*, לא אפיס קימי Non violabo fædus meum, Psal.89.31. אין קימי יפסון Si fædus meum violaverint, Psal.89. v.32. ולא יפסון Neque prophanent, Levit.21.6. *Ex Ithpahel*, הוא מתפס Ipse prophanatur, Jobi 15. v.20.

פסא · פסא · פס *Pars, Particula, Frustum, Gleba, Minutum, ex illo Hebræo*, פסו אמונים Imminuti sunt, defecerunt veraces, Psalm.12.2. Ad manum relatum, est *Palma, Vola, vel anterior manus digitorum;* ad pedes, *est Planta*: פס ידא Pars manus, Dan.5.5. Sic, פסא די ידא Particula manus, Dan.5.v.24. כפסת יד גבר Sicut pars manus viri, Hebr. ככף איש, 1.Reg.18.44. id est, Vola, Palma.

Palma. *Plurale masc.* כתונא דפסי Tunica particularum, id est, ex variis particulis versicoloribus consuta. Hebr. כתנת פסים, 1. Sam. 13. 18. Genes. 37. v. 3. *Fœmininum*, ותרתין פסת ידוהי Et duæ partes manuum, Hebr. כפות palmæ, 1. Reg. 5. 4. *Apud Talmudicos*, שקל פיסא שרא בות Accepit glebam (frustum terræ durum) & projecit in eum, Sanhed. fol. 64. 1. רשרא פסא לריקלא Qui projecit glebam in palmam, Maccoth fol. 8. 1. שקיל פיסא Ablata est particula, Bechor. fol. 43. 2.

פסתא · פסא *Panis*: קופרא משלים לפסתא Caro perficit panem, Schab. cap. 7. in fine.

פסין *Asseres, Tabulæ ligneæ*: עושין פסין לבוראות Faciunt asseres ad fontes, Erubh. cap. 2. in initio: לפסי העיר Pro asseribus urbis, nempe ad roborandas partes urbis, Bava basra fol. 8.

פס *Furca fimaria*: כן ראוית ליה פס כן ראוית לירד Cui est furca, cui sunt scopæ, egrediantur, Vajikra rab. sect. 24. Glossa, כלי שחופרין כו האשפה Instrumentum quo fodiunt fimum.

פוסס *Amovere, Removere*: פוסכן כן הצר Semovebat ea seorsim, Ber. rab. sect. 31.

פסים φάσις, *Apparentia*: שטר פסים Contractus apparentiæ, id est, falsus, qui speciem habet, non veritatem. Veluti, Uxorem ducere cupiens, rogat aliquem, ut scribat literas, quòd agrum talem ipsi vendiderit, hoc fine tantùm, ut is videatur sponsæ esse dives, venditio autem vera facta non est. Sic obligatio debiti falsi, dicitur שטר פסים, Ketubh. fol. 79. col. 1. Bava basra fol. 154. 2. *Hebræi deducunt à* פים *q. d.* שטר פויסים *Contractus persuasorius, cùm quis alicui persuadet, ut sibi tradat contractum venditionis, antequam pretium acceperit.*

פספס *Comminuere, Minutū reddere, Frangere, Conterere, Discerpere*: ומפספסין את חכיפין Et comminuunt summitates, scil. manipulorum frugum, Schab. fol. 155. לפספסא Comminuere: יושבין עלי לפספסני Sedent super me ad discerpendum me, Medrasch Psal. 7. & 22. יושב על טרפתו ומפספסו Insidet rapto suo, & comminuit, discerpit illud, Ibid. *Quidam exponunt* פזר *Spargere, prout manipuli vel stramen manipulorum frugum jumento in pabulum datur.*

פספוס *Comminutio.*

פסיפס *Lapillus, Calculus.* Hinc fortè est: ואם מקנח ידיה בפסיפס פסיפס מתפחם ידיה אין מתנקות Et si abstergat manus suas in lapillo, lapillus denigratur, sed manus ejus non mundantur, Deuter. rabba sect. 1. In Jalkut fol. 259. col. 3. explicatur מסר המסיל Mantile. *Plurale*, פספסין *Calculi, Latrunculi lusorii*: המשחקין בפספסין Ludentes calculis, Talm. Sanhed. fol. 25. 2. Vel juxta Aruch *Fritillus, Tabulæ lusoriæ*, ein Bretspil. *Est ex Græco* ψῆφος *vel* ψῆφις *Calculus. Unde melius legitur* פספסין. Sic pro אבני גזית 1. Reg. 5. 17. Aruch hoc hoc loco adducit Targum, אבן פסיפס Lapidem minutum instar calculorum. Sed nostra exemplaria hodie habent פסילן. *Hoc posset ad ordinem* פסף *referri.*

פיסא *Particulæ, Segmenta, Frustula*: פספסין שיש בה פספסין צבועין Vestis æstiva, in qua fuerint frusta colorata, versicoloria, Talm. Negaim folio 86. cap. 11. Glossa, פספס est significationis פס ירא, de quo antè: ראשי פספסין Capita frustorum ligni, discernentia inter sacrum & prophanum, Joma fol. 15. 2. In Middoth capite 1. quod scribitur per ש, sed ex collatione liquet, legendum ש. פספס יחידי Frustum unicum.

פסע *Gradi, Ingredi, Incedere, Incedendo labi & impingere. Præteritum*, והוא אזל ופסע Ipse autem ambulabat, & incedendo cadebat, Hebr. ויפל Et cecidit, impegit, 2. Sam. 20. 8.

פסיעא · פסעא · בפסעא *Gressus, Gradus, Incessus*: כמא חרא בינו ובין מותא Quasi gressus vel gradus unus est inter me & inter mortem, Hebr. כפשע, 1. Samuel. 20. 3. *Affixum*, אפתיא פסיעתי תחותי Dilatasti gressum meum sub me, Heb. צעדי, & sic in sequentibus huic Nomini respondet, 2. Sam 22. v. 37. ותתקן ית פסיעתיה Et disponit gressum suum, Hebr. צעדו, Jerem. 10. v. 22. *Plurale constructum*, מקל פסיעת גברוהי A sonitu incessuum fortium ejus, Heb. מצהלות Hinnituum, Jere. 8. 16. ארום כען פסיעתי תמני Nunc enim gressus meos numerabis, Hebr. צעדי, Jobi 14. 16. Sic Jobi 31. v. 4. מנין פסיעתי אחויא Numerum gressuum meorum indicabo ei, Jobi 31. 37. וכולהון פסיעתי יחמי Et omnes gressus ejus videt, Jobi 34. 21. פסיעתי דגברא מתקנן A Domino gressus viri disponuntur, Psal. 37. 23. *Apud Rabbinos*, פסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של ארם Incessus crassus, sive, amplus gressus aufert quingentesimam partem luminis oculorum hominis, Talm. Berach. fol. 43. 2.

מפסועית *Idem*: מקל מפסועית A sono incessus, Jerem. 47. 3. & sic Jerem. 8. 16. in Regiis.

Apud Talmudicos aliquando elidatur ע, *ut sæpè apud illos gutturales quælibet: unde*, זגתא אוכמתא דמשתכחא בינו עצרי דלא מצי פסא קניא Gallina nigra saginata, quæ reperitur inter torcularia, quæ non potest transgredi calamum; nempe præ pinguedine, ea scil. inter aves optima est, de quo illic quæritur, Bava metzia fol. 86. 2. *Sic esse potest illud in Targum*, מלתא דמתמלל פסיעית, פסיעית pro Verbum quod loquitur aliquis gradatim, id est, oppprtunè, commodè, appositè, Prov. 25. 11. *Perfectè*: דפסעי פסעי Quæ eunt eundo, id est, deficiunt, consumuntur, corrumpuntur, Bava kama fol. 23. 2. In Aruch hîc aliter explicatur,

plicatur: ולא פסעתי על ראש עם קדוש *Neque incessi super capita populi sancti*; Megilla fol.27.2. Quando in Scholis discipuli per distributos ordines in pavimentis ad pedes Doctorum & preceptorum suorum sedebant, tunc serius veniens, & classes illas circumiens, aut mediam aliquam invadens, videbatur per capita condiscipulorum suorum incedere, quod in culpa magna censebatur, cujus se nunquam reum factum, gloriatur. *Et cum* ט, *unde illud:* אל יכנס אחרונה לבית המדרש משום דקרו לידה פוסע *Ne ingrediatur quis postremus in Scholam, quia vocant eum cunctantem, pigrè incedentem*, Berach. fol.43.2.

פסף פסיפון *Calculus*, Græcè ψῆφος. Adducit Aruch ex Pesikta.

פסיפס Vide suprà in פסס.

פְּסַק *Abscindere, Exscindere, Discindere, Disrumpere, Incidere, Decidere, Decernere, Statuere. Respōdet variis Hebraicis, veluti* נתק · כְּרַת *& aliis.* Inde ulteriùs, *Cessare, Desinere, Deficere, Desistere, Finiri, Finem habere, quòd, quæ Abscinduntur & Deciduntur, Cessant à forma sua prima. Præteritum,* עַד לָא פְּסַק Antequam cessaret, vel excisa esset, scil. caro ex dentibus ipsorum, Heb. טֶרֶם יִכָּרֵת Antequam exscinderetur, Numer.11.33. עַד דִי פְּסַק לְמִמְנֵי Ut cessaret numerari, Heb. חָדַל, h.e. ut non posset numerari præ multitudine, Gen.41.49. וּבְבִנְיָמִין פְּסַק Et in Benjamine desiit, Hebr. כִּלָּה, Genes.44.12. Jon. וְלָא פְּסַק Et non cessabat, Deut.5.22. Hebr. וְלֹא יָסָף, quod explicant, *Et non addebat sive pergebat, scil. ulteriùs loqui.* Hæc inter se pugnant: unde Chaldæus Hebræam vocem accepit pro Futuro סוּף à יָסַף Desinere, Deficere. Ideo reddit, *Et non desinebat Deus loqui ex medio ignis & caliginis.* Sequitur enim statim versu seq. *Eritq; cum audiveritis vocem è medio caliginis:* פְּסַק לְמִשְׂכַּל לְאוֹטָבָא Desiit intelligere ut benefaceret, Hebr. חָדַל, Psal.36.4. פְּסַק מִלְּמֶהֱוֵי Desiit esse Saræ juxta viam mulierum, Genes.18.11. *Fœmininum,* פְּסָקַת מִלְּמַלָּלָא לַהּ Et desiit loqui cum illa, Ruth.1.18. *Cum literis servilibus,* וּפְסַק עַמָּא מִלְּאַיְתָאָה Et cessabat populus ab offerendo, Hebr. וַיִּכָּלֵא, Et inhibebatur populus, Exod.36.v.6. וּפְסַק יַת כְּנַף מְעִילָא Et abscindebat alam pallii, Hebr. וַיִּכְרֹת, 1.Sam.24.5. וּפְסַק יַת יְתָרַיָא Et discidit, disrupit restes, Judic.16.9. וּפְסַק יַת חִוְיָא דִנְחָשָׁא Et disrupit serpentē æneum, Hebr. וְכִתַּת Et contudit, 2.Reg.18.4. הֵכְמָא דְפָסַק תְּנָנָא Sicut cessat vel dissipatur fumus, Hebr. כָּלָה עָנָן Consumitur nubes, Jobi 7.9. וּפְסַקִנּוּן מֵעַל דְּרָעוֹהִי כְּחוּטָא Et disrupit istos à brachiis suis quasi filum, Judic.16.12. דִּינָא דִינָךְ וּפְסַקְתָּ Judicasti judicium tuum & decidisti, Hebr. חָרַצְתָּ, 1.Reg 20.v.40. פְּסָקִית חֲנִיקֵיכוֹן Discidi vincula vestra, Hebraicè

וּפְסָקִית עֲלוֹי גְּזֵרְתִי Et rescidi de eo decretum meum, Jobi 38.10. Hebr. וָאֶשְׁבֹּר Et fregi: שְׁלִימוּ פְּסַקוּ Consumptæ, excisæ sunt, Hebr. נִכְרָתוּ, Jos.3.16. דִי פְּסַקוּ מֵי יַרְדְּנָא Quòd excisæ vel discissæ sunt aquæ Jordanis à præsentia arcæ fœderis Domini, Jos.4.v.7. פְּסַקוּ עָדֵי אָרְחָן Defecerunt transeuntes per vias, viatores, Judic.5.6. Sic Jesa.33.8. פְּסַקוּ רְגַז גֵּיהִנָּם Desistunt à commotione gehennæ, Jobi 3.17. פְּסַקוּ קְרִיבַי Defecerunt amici mei, Hebr. חָדְלוּ, Jobi 19.v.14. וּפְסַקוּ מִדְּלֵית סִבְרָא Defecerunt ut non superesset spes, Hebr. וַיִּכְלוּ Et consumpti sunt, Jobi 7.v.6. וּפְסַקוּ תְּלָתָא גַּבְרַיָא הָאִלֵּין Et destiterunt tres isti viri respondere Jobo, Hebraicè וַיִּשְׁבְּתוּ, Jobi 32.1. עֶגְלָא דִפְסַקוּ לְתַרֵין Vitulum quem disciderunt in duas partes, Hebr. כָּרְתוּ, Jerem.34.18. *Particip.* בְּסוּגָאָה דְמִלֵּי לָא פָּסֵיק חוֹבָא In multitudine verborum non deficit peccatum, Hebr. יֶחְדַּל, Prov.10.v.19. לָא פָּסֵיק קְטוֹל Non desinit occisio, Hebr. וְלֹא יָמִישׁ Non recedet, Nah.3.v.1.. *Plurale,* דְלָא פָּסְקִין מוֹהִי Cujus non deficiunt aquæ, Hebraicè, מֵימָיו נֶאֱמָנִים Aquæ ejus fideles sunt, Jesa.33.v.16. הֲלָא קַלִּילִין יוֹמַי וּפָסְקִין Nonne pauci sunt dies mei & deficientes, Jobi 10.20. *Imperativus,* פְּסַק מִנִּי Desiste à me, Hebr. חֲדַל מִמֶּנִּי, Job.7.16. פְּסוֹק מִנֵּיהּ Desine ab eo, Hebr. שְׁעֵה מֵעָלָיו, Job. 14.6. פְּסוּקוּ יַת רַבְיָא חַיָא Discindite puerum vivum in duas partes, Hebr. גִּזְרוּ, 1.Reg.3.25.26. *Futur.* וְחַנִּיקֵיכוֹן אֶפְסַק Et vincula vestra disrumpam, Hebr. אֲנַתֵּק, Abrumpam, Jer.30.8. וְאֶפְסוֹק כְּמָא דְמַפְסְקִין בְּכוּתְלַיָא Et abrumpam (vias tuas) sicut interrumpunt vias interjecto muro, Hos.2.6. לָא יִפְסוֹק מִסְכֵּנָא Non deficiet pauper ex medio terræ, Hebr. לֹא יֶחְדַּל Non cessabit, Deut.15.11. אִין אֲמַלֵּל לָא יִפְסוֹק כֵּיבִי Si locutus fuero, non desinet dolor meus, וְאֶפְסוֹק מָה מִנִּי יֵיזֵל Et si destitero loqui, quid à me abit? Job. 16.6. וְיִפְסוֹק סַחֲתֵיהּ Et cessabit plaga ejus, Hebr. וְיֶחְדָּל, Job.14.6. וְיִפְסוֹק בִּישׁוּתֵיהּ Et cessabit malum ejus, Psal.49.9. וְיַנְקוּתֵיהּ לָא תִפְסוֹק Et tener ramus ejus non desistet, Job.14.7. לָא תִפְסוֹק בִּישְׁתָא מִן בֵּיתֵהּ Non cessabit malum de domo ejus, Hebr. לֹא תָמוּשׁ Non recedet, Prov.17.v.13. מֵי יַרְדְּנָא יִפְסְקוּן Aquæ Jordanis exscindētur, Heb. יִכָּרֵתוּן, Jos. 3.13. וְלָא יִפְסְקוּן מִנְּכוֹן עַבְדִּין Et non exscindentur ex vobis servi, Hebr. וְלֹא יִכָּרֵת Et non exscindetur à vobis serviens, Josuæ 9.23. נִפְסְקוּן מוֹמָתָא Decident exsecrationes, Proverb.29.24. ubi נ est formativa tertiæ personæ, more Syro. *Ithpehal, Præteritum,* עַל תּוּרְנְהוֹן דְאִתְפְּסִיק In malo nautico suo, qui discissus est, Jesa.33.23. אִתְפְּסַקוּ חַנְקֵי צַוְארֵיכוֹן Succisi sunt funes colli vestri, Heb. הִתְפַּתְּחוּ, Jesa.52.2. Vox Hebræa scripta in fine per Vau, ex forma plurali, quam Chaldæus expressit, sed legitur הִתְפַּתְּחִי Solve te à vinculis,

חבלהא

דְאִתְפְּסִיקוּ חַבְלָהָא Cujus abſciſsi ſunt funes, Jeſa.33. v.23. גִשְׁרֵי נַהֲרָוָתָא אִתְפְּסָקָא Pontes fluviorum ſucciſi ſunt, Nah.2.6. *Participium*, כְּמָא דְמִתְפְּסַק חוּטָא דְכִתָּנָא Sicut diſrumpitur filum lineum, Jud.16. v.9. *Futurum*, וְלָא תִתְפְּסִיק עַרְקַת מְסָנֵיהּ Nec rumpetur corrigia calcei ejus, Hebr. וְלֹא נִתַּק, Jeſa.5. v.27. וְכָל אֲטוּנוֹהִי לָא יִתְפַּסְקוּן Et omnes funiculi ejus non rumpuntur, Jeſa.33.20. *Aphel, Particip.* כְּמָא דְמַפְסְקִין בְּכַתְלַיָא Sicut interrumpunt vias per muros interſtructos, Hoſ.2.6. *Futurum*, וְחַנְקֵיהוֹן אַפְסִיק Et vincula veſtra abſcindam, Nah.1.v.13. לָא אַפְסֵיק לָךְ Non ceſſare faciam tibi, Heb. אַכְרִית Et ſcindam, 1.Sam.2.v.33. וְלָא תַּפְסִיק יַת טֵיבוּתָךְ Et non ceſſare facies bonitatem tuam, Heb. תַּכְרִית, 1.Sam.20.v.15. וְיַפְסֵיק יְקַר כָּל מַלְכְוָתָא Et ceſſare faciet, auferet, abolebit gloriam omnium regnorum, Jeſa.53.v.3. *Apud Rabbinos*, כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחות מאכילין לו גחלי רתמים *Quicunq; ceſſat à verbis Legis, & occupat ſe in verbis loquacitatis, cibant eum prunis juniperorum, ſicut dicitur*, Qui carpunt herbas ſanguinis cum ſtirpibus, radices juniperorum erunt ipſi cibo, Jobi 30. verſ.4.

Apud Rabbinos præterea eſt Paciſci: הנושא אשה ופסקה עמו Qui ducit uxorem, & ipſa tranſigit vel paciſcitur cum eo, ut filium ejus alat per annos quinque: תן מה שפסקת Dato quod decreviſti, ſcil. dare, quod promiſiſti: פוסק מצות לצדקה Decernens pecunias pro eleemoſyna: פוסקים מִשׁנתם Abrumpebāt ſtudium ſuum: החתן והכלה פוסקין תנאין Sponſus & ſponſa paciſcuntur pactiones, pactiones ineunt: פסיק רישיה Amputavit, abſcidit caput ejus, decollavit eum: פסקין להדין פסוקא לתלתא פסוקין Diſcindūt, diſtinguunt hunc verſum in tres verſus, Nedar. fol.38. col.1. אנן פסקינן Nos ſtatuimus, decernimus: דבר פסוק הוא Res deciſa, dijudicata eſt. *Niphal*, נִפְסַק *Abſcindi, Abrumpi. Ex Hophal*, מוּפְסָק *Abſciſſum*: חֶבֶל דְלִי שֶׁנִּפְסַק Funis ſitulæ ſi ruptus ſit. *Hiphil*, אלו מפסיקין לפאות Iſta diſtinguunt angulum agri, ut ſcil. videatur duplex ager, cujus quoque duplex angulus conſtituendus, de quo Lev.19.9. *Ne prorſus metito angulum agri tui.*

פְּסִיק *Conciſus, Mutilus membris*, Hebr. חָרוּץ, Levit.22.22.

פוסק *Arbiter, Judex*: פוסקים *Arbitri, Judices, Cauſidici, qui ſententiam in rebus controverſis ferunt, & litigantes dirimunt.*

פְּסוּק · פְּסוּקָא *Verſus biblicus: Textus biblicus, latè*: unde, בַּעַל פָּסוּק Expeditus, Verſatiſsimus in textu Biblico, qui promptè novit textu Biblico uti vel in loquendo vel in ſcribendo: הרבה פסוקים Multi verſus, Talm. בין פסוקא לפסוקא Inter verſiculum & verſiculum.

פְּסוּק; quod ſcribunt פִּיסוּק ad differentiam vocis præcedentis, *Ceſſatio*: & in Grammatica, *Pauſa, Diſtinctio major per accentus*: פיסוק טעמים Pauſæ accentuum, diſtinctio ſententiæ, quæ fit per accentus.

פְּסַק · פִּסְקָא *Decretum, Sententia, Deciſio*: פסקא דדינא Sententia judicii ſive judicialis.

פְּסִיקָא · פְּסִיקְתָא *Deciſum, Statutum, Pactum*: שטרי פסיקתא Literæ pactorū: ואנן עבדין לך פסיקא בצבורא Et nos conſtituamus tibi deciſum in eccleſia, id eſt, deciſam eleemoſynam, de qua ibi ſermo, Vajikra rab. ſect.32. Item *Fruſtum, Pars*: היתה פסוקות Si fuerit (glomus) mera fruſta: אפילו פסיקה אחת וקשרה אינה מטמאה Etiam fruſtum unum ſi fuerit & colligatum, non polluit: Talm. Negaim cap.11.

פִּסְקָא · פִּסְקְתָא *Fruſtum, Pars deciſa*: Talm. הֲוָה לֵיהּ פסקתא דפרדיסא Erat ipſi pars horti: פִּסְקְתָא דקרקע Pars fundi ſive agri.

פְּסִיקְיָא vel פִּסְקִיָא *Faſcia, Faſciæ crurum, Cingulum ventris. Affine Latino eſt*: קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל Ligāt ſitulam (ruptam) faſciis cruralibus, ſed non fune, ſcil. in Sabbatho; Talm. Schab. fol.151.1. Quidam *Cingulum* exponunt, & ſic in Targum, וַאֲתַר דַהֲוָאָה אָסְרָן פְּסִיקְיָא Et in quo loco ligabant cingula, pro Hebr. תַּחַת חֲגוֹרָה Pro cingulo, Jeſa.3.24. מְתוֹתֵי פְּסִיקֵיהוֹן De ſub cingulis, ventralibus ſuis, Numer.25.1. הוציאה דמות של פעו מתחת פסקיא שלה Produxit ſimulachrum Peor de ſub cingulo ventrali ſuo: Rab. Gloſſa חגורתה, Jalkut Tehill. fol.123.4.

פִּסְקָנִית · פסקונית *Deciſorius, Decretorius*. Hinc angelus Gabriel Talmudicis dicitur רוח פסקונית *Spiritus deciſorius*, qui judiciis, decretis & ſententiis ferendis præeſt. Tria ſcribunt huic eſſe nomina, פִּסְקוֹן אִיטְמוֹן סִיגְרוֹן Decernens, Obturans, Claudens; *Piskon* Decernens, שפוסק דברים כלפי מעלה quia decernit ſententias contra ſuperos: *Itmon* Obturans, שאוטם עונותיהן של ישראל quia obturat peccata Iſraëlitarum: *Sigron* Claudens, quòd כיון שסוגר quando ſemel claudit (portas judicii) non iterum aperit, i.e. ſemel latam ſententiam non revocat aut retractat, Sanh.fol.44.2.

פסיקות *Piſcinæ*. Hinc in Moed katon, הפסיקות והברכות, fol.4.1. ubi gloſſator annotat, hęc duo eſſe Synonima.

פסקינוס *Idem*. In Medráſch Kohel capite 2.6. עָשִׂיתִי לִי בְּרֵכוֹת מָיִם *Feci mihi piſcinas aquarum*, פוסקינוס להשקות מהם יער id eſt, Piſcinas, ad irrigandum ex eis ſylvas. *Eſt ipſa vox Latina.*

הֶפְסֵק · הַפְסָקָה *Pauſa accentuum, Accentus pauſans ſive diſtinguens*, quomodo *Accentus reges ſive regentes* à Grammaticis appellantur: *Ceſſatio*, וירושה אין לה הפסק Baſra fol.133.1.

מפסיק *Pauſans, pauſam & ceſſationem faciens, Diſtinguens, apud Grammaticos:* טעם מפסיק Accentus diſtinguens. Aliquando etiam ſic vocatur *Author accentuum*, qui accentuum & diſtinctionum rationem conficit.

פסקטר Sic ſcribitur in Aruch: at in Targum פסכתר. Vide ſuprà in פסך.

פּוּסְקְתִּין *Grana fructuum:* קמורא דפוסקתא Ligamen, vel, faſciculus granorum, id eſt, גרעינין Grana fructuum ſuperiorum cœleſtium, Zoh. in Gen. col.402. Quidam libri, דפוסקרא.

פסת פּוּסְתָּא *Folium libri, quod Rabbini dicunt* דַּף: *unde in Talmud,* כמה ארחיקנא מדוכתא פלן אמר ליה אינגד פוסתא ופלגא Quàm longè abſum à loco iſto (Scripturæ?) Dixit ipſi: parum, folium ſcil. & dimidium, Gittin fol.58.1..

פסתיין *Genus ſtratorum, vel Stragulorum*, Medr. Kohel cap.3.v.9.

פִּיסְתְּקָא · פִּיסְתְּקִין, *& cum Teth,* פִּיסְטְקִין *Piſtacium:* ליתי כפיסתקא דנשדור Sumat quantum eſt piſtacium ſalis Ammoniaci, Gittin fol.69.col.1. Gloſſa, כשעור גלנס Quantitatem glandis, vel, Juglandis: Et in Talmud Hieroſol. Kilaim cap.1. ארם נוטע לוזין ובוטמין מה נפק מניהון פיסטקין Si corylus vel amygdalus quercui vel terebyntho inſeratur, quid prodit ex illis? Piſtacium. Huc puto referendum eſſe, quod in litera א adductum, איפסטקין ואים מרובלין Piſtacia & Strobili, vel, pinei nuclei, Talm. Hieroſol. Maaſeroth cap.1. Demai cap. 2. ab initio. Baal Aruch exponit גלנריא *Glandem*, aut potiùs *Juglandem.* Guido, פִּסְקְתָא, *Nucleus, fructus avellanæ, chryſomela.* Ego ex vocum affinitate & convenientia puto eſſe *Piſtacium.* Plinius lib.13. cap.5. *Syria peculiares habet arbores. In nucum genere piſtacia nota.* Et lib.23.cap.8. *Piſtacia eoſdem uſus & effectus habent, quos pinei nuclei, &c.* Apud Atheneum lib.14. legitur & *Pſittacia*: Verba ſunt: *Reprehenſus ita Syrus, & vehementer compunctus, vobis, inquit, allata ſunt Pſittacia. Tu ſi dixeris, apud quem legatur hæc vox donabo, non aureis decem ſtateribus, ut ait Ponticus garrulus fabulator, ſed hoc poculo. Ubi finem dicendi fecit, Quoniam de hac re dubitas, inquit Democritus, ex me diſces. Nicander Colophonius eorum ſic meminit in Theriacis,* Pſittacia ramis amygdalæ ſimilia. *Scribitur & alio loco:* Piſtacia eſſe videtur amygdalæ. *Poſeidonius Stoicus libro tertio hiſtoriarum*, Gignit, *inquit*, Arabia Perſion, Syria quod Biſtacion vocant, racemoſo fructu, albo cortice veſtito, oblongo, glandibus ſimili, acinorum inſtar ſic coacervato, ut alium incumbens, alius contingat. Quæ intus abduntur, ſapore quidem in nucis pineæ ſtrobilis & nucleis ſunt minus grato, ſed odoratiora. *Authores Georgicorum fratres libro tertio ita ſcribunt:* Et Fraxinum, & Terebinthum, & quæ Syri nunc vocant Piſtacia. *Ita profectò Syri nominaverunt cum litera π. Nicander verò cum aſpirata φ. Poſeidonius autem cum litera β, Biſtacium.* Hæc Atheneus. Vide & Dioſcor. lib.1.cap.179.

פָּעָה *Clamare, Exclamare, Vociferari, Balare, de ovibus. Præteritum,* וְלֵילְיָא לְלֵילְיָא פָּעִית וּמְחַוֵּי מַנְדְּעָא Et nox ad noctem clamat & annunciat ſcientiam, Pſal.19.3. Sic legit illic Elias in פע & in פחת, quò videtur & Aruch reſpicere. Sic לֵילְיָא hîc erit fœmininum, cùm aliâs ſit maſculinum. Veneta habent פָּחִית, nec ex ſignificatione aliquâ, nec ex forma Grammatica. In Pſalterio Aug. Nebienſis legitur פָּחִית Minuit, quia præcedit in antecedenti membro כוסיף Addit. Eliæ lectio melior eſt. *Particip.* אמרין פָּעַן Oves clamant, balant, Eſth 1.2. in ſec. Targ. Hæc, inquit Aruch, ſunt ex illo Hebræo, כַּיּוֹלֵדָה אֶפְעֶה Sicut parturiens exclamabo, Jeſa.42.14.

Apud Rabbinos & Talmudicos ad nomen obſtetricis פּוּעָה, Exod.1.v.14. Quare vocatur nomen ejus פּוּעָה Puah? שֶׁהָיְתָה פּוֹעָה וּמוֹצִיא אֶת הַוָּלָד Quòd exclamaret & educeret infantem, Sota fol.11.2. Vide Medr. Schem. ſect.23. בשכר פְּעִיָּה אחת שפעו בסיני Pro mercede clamoris unius, quo clamarunt in monte Sinai, nempe quando dixerunt: *Quidquid dixerit Deus, faciemus & obtemperabimus*, Exod.24.7. Vajikra rab. ſect.27. מפעי פָּעֵי Vociferando vociferatur, Eruvin fol.75.col.2. Cholin fol.133.1. וּושט שֶׁאָכְלָא בֵּיהּ וּפָעְיָא בֵּיהּ Faux vel Oeſophagus quo comedit, & quo exclamat, Cholin fol.43.1. אכיל ולא מיחזי פעי ומיחזי Comedit & non apparet (vitium oris in primogenito) exclamat & apparet, Talm. Bechoroth fol.35.1. Gloſſa, צועק Vociferatur fortiter ore diſtento. הרי מפעה אחריך Ecce clamat poſt te, Bereſch.rab. ſect.22.

פְּעִיָּה *Vociferatio, Exclamatio: Balatus.*

פַּעְיְתָא *Clamoſa, Vociferabunda, Strepera mulier:* פעיתא היא דא Clamoſa iſta mulier eſt, Talm. Succa fol.31.1.

פִּעְפֵּעַ Vide ſuprà in פוע.

Quæ Baal Aruch ex ſignificatione *Frangendi, Conterendi, Diſſipandi*, ex Targum hîc adducit, hodiè non ſic leguntur.

פעט פעוטות *Parvi, Minorennes, ſeptem, octo, novem vel decem annorum, qui jam in commerciis agere poſſunt, de quibus in jure Hebræorum,* הפעוטות מקחן מקח ממכרן ממכר במטלטלין Parvulorum emptio eſt emptio, & venditio eorum eſt venditio in rebus mobilibus, i.e. poſſunt commercia tractare, emere & vendere, Gittin f.59.1. in Miſna.

פָּעַל *Operari, Agere, Heb.* פועל *Agens, Efficiens, Operarius, Opifex:* פּוֹעֲלָא טָבָא Opifex, operarius bonus. כְּפוֹעֵל בָּטֵל Sicut operarius otiosus, cessans ab opificio suo, vide in Bava metzia, fol. 68.1.2. & 31.

פּוֹעַל *Opus, Opificium, Operatio, Actio, Actus:* פועל אנושי Opus humanum, פועל השכל Operatio mentis; להוציא דבר מכח אל הפועל Ad producendum rem ex potestate in actum: שֵׁם הַפֹּעַל *Nomen actionis,* id est, *Verbale,* quod à Verbo actionem significante, descendit. Aliquando etiam sic *Infinitivus* vocatur, quod sæpè in usum Nominis verbalis transeat: בְּפֹעַל *Actu,* בְּכֹחַ *Potestate.* פֹּעַל הַפּוֹעֵל Actio agentis.

פֹּעַל · פֹּעַל *Verbum, pars orationis Grammaticæ:* פֹּעַל בּוֹדֵד *Verbum solitarium,* vel, פֹּעַל עוֹמֵד *Verbum stans,* vel, פֹּעַל בִּלְתִּי יוֹצֵא *Verbum intransitivum, cujus actio manet in agente:* veluti, הָהֹלֵךְ Ambulans, agit, sed non efficit aliud quàm פֹּעַל הַהֲלִיכָה actionem ambulationis, quæ manet in ipso agente: פֹּעַל יוֹצֵא *Verbum transitivum, activum, cujus actio transit in aliud subjectum patiens.* R. D. Kimchi Nah.1.v.8. הוא פעל יוצא לשלישי Est verbum egrediens ad tertium, scil. subjectum. Vide. פועל יוצא לשנים פעולים Verbum egrediens in duo subjecta patientia; veluti, Ruben האכיל fecit ut comederet Simeon panem, Exod.21.8. Aben Esra. *Idem dicunt etiam* פֹּעַל הַנּוֹדֵד *Verbum vagans:* פְּעָלִים שְׁלֵמִים *Verba perfecta,* נָחִים *Quiescentia,* חֲסֵרִים *Defectiva,* יוֹצְאִים *Transitiva,* עוֹמְדִים *Stantia, intransitiva.*

פָּעוּל *Actum, Factum, Effectum, Subjectum, patiens.*

פְּעוּלָה *Actio, Operatio, Functio: item Verbum, species vocis Grammaticæ:* סוף פעולה Finis Verbi est Pathach, ut in אָמַר, &c. פְּעוּלוֹת הַשְּׁנִיִּם Verba binata, duarum literarum radicalium, quæ secundam radicalem abscondunt, quæ etiam dicuntur עֲלוּמֵי עַיִן Abscondita secundâ radicali: פְּעֻלַּת נפש הצומחת Functio animæ vegetativæ, נדמה פעולתנו כפעולותיו Assimilatur actio nostra actionibus ipsius.

הִתְפַּעֲלוּת · הִפָּעֲלוּת *Passio: Affectio, zelus erga rem aliquam: pluraliter,* הִתְפַּעֲלִיּוֹת Passiones. Nomen, ex Infinito formatum. Vide in More par. 3.cap.46.47. sæpiùs.

מִתְפַּעֵל *Patiens:* unde in libro More lib.1. capite 55. וְכֵן כָּל הַפְּעָלוּת יְרוּחַק מִמֶּנּוּ כִּי כָּל הַהִפָּעֲלִיּוֹת יְחַיְּבוּ שִׁנּוּי וְשֶׁהַפּוֹעֵל לְהִפָּעֲלִיּוֹת הָהֵם בִּלְתִּי הַמִּתְפַּעֵל בְּלֹא סָפֵק וְאִלּוּ הָיָה הוּא יִתְעַלֶּה מִתְפַּעֵל בְּשׁוּם פָּנִים מֵאוֹפַנֵּי הַהִפָּעֲלוּת הָיָה זוּלָתוֹ עוֹשֶׂה בּוֹ וּמְשַׁנֶּה אוֹתוֹ Et sic omnis passio removebitur ab eo (Deo:) nam omnes passiones obnoxiæ sunt mutationibus, & quod agens ad passiones istas erit absque patiente sine dubio, quod si etiam esset ipse Deus patiens ullo aliquo modo ex istis modis passionum, ageret & alia mutabiliter.

נִפְעַל *Agi, Effici, Fieri:* התפעל *Pati, Affici:* התפעל מאד מחלומו Passus est, affectus est graviter à somnio suo. Et apud Grammaticos, *Verbascere, Verbum fieri, Conjugari:* unde apud R. Salomonem, Genes.2.5. ad vocabulum טֶרֶם scribitur, כל טרם שבמקרא לשון עד לא הוא ואינו לשון קודם ואינו נפעל לומר הטרים כאשר יאמר הקדים id est, Omne vocabulum טרם, quod in Scriptura occurrit, significat *cùm nondum, antequam,* neque idem est quod קודם, neque verbascit, ut ab eo dicatur הטרים sicut dicitur (à קודם) הקדים. Sic התפעל *Flecti in conjugationem Hithpahel.* Raschi Genes.44.16. Verbum quod incipit à Samech, כשהיא מתפעלת quando flectitur in conjugationem Hithpahel, litera ת separat literas radicales, ut à סכל fit הסתכל. Vide eundem Josuæ 9. vers.4.

פַּעַם *Vice:* פַּעַם אֶחָד Vice unâ. *Pluraliter,* שֶׁבַע פְּעָמִים Septem vicibus. *Apud Rabbinos,* פעמים sine additione numeri, & repetitum, est, *Aliquando, Quandoq, Nunc. Quandoq cum litera servili* לִפְעָמִים.

פען פַּעְנֵחַ *Revelare, Indicare, Manifestare.* Hinc nomen Josephi à Pharaone vocatum צפנת פענח Occultorum revelator. R. Bechai in Genesin citat ex quadam precatione, הַמְפַעְנֵחַ נֶעְלָמִים Revelans occulta. Vocabulum Ægyptiacum putatur.

* פעפע פעע Vide suprà in פוע.

פָּעַר *Aperire, Solvere, Laxare, Retegere, Nudare.* פוער עצמו לפני בעל פעור Retegens se coram Baal pehor, id est, ventrem laxans ignominiæ & contemtus causâ coram Baal peor, reus est, Sanhed. folio 60. Glossa, מתריז רעי בפניו. *In Targum,* וּלְמִפְעַר גַּרְמֵיהוֹן לְטוּפְסָא דִּפְעוֹר Et retegere se coram imagine Pehoris, Num.25.1. in Jon.

פִּיעוּר *Retectio, Denudatio:* כלום מבקשין ממך אלא פיעור An aliud quid à te postulatur, quàm denudatio, scil. posteriorum, qui erat cultus Baal pehor, Sanhed. 106.1.

פעור *Peor, Phegor, idolum Moabitarum.* Vide More par.3.cap 46.

פפי פִּיפִיר · פַּפִּיר & פיפיר *& plural.* פִּיפִירוֹת, *& cum Aleph servili,* אפיפירות *Papyrus sive Papyrum, arbuscula nascens in Ægypti palustribus, cujus cortex in tenuissimas plagas solvebatur. quæ usum habebant chartæ pro Scriptura, & ad alia varia adhibebantur. Vide Plinium lib.13. cap.11.* In Beres. rabb. sect.37. לובשים כלי פפיר Vestiuntur veste papyraciâ. Ex cortice in tenuissimas plagas soluto, fiebant tegumenta, quæ imponebantur mortuis, ut ibidem

dem dicitur, ומכסים למיתה בכל יוכם. *Cum Aleph ab initio* in Talm. Hierosol. Massech. Sota cap.ult. in fine: עושה הוא אפפיירות Faciebat ipse papyraceas, scil. vestes. Glossa, מין עשב יש לו קליפי ועושין ממנו מלבוש לנוי Species herbæ est, quæ cortices habet, & faciunt ex ea vestimentum ad ornatum. *Fiebant & inde vasa texta, instar corbium, quorum usus fuit in vineis*, Kelim cap.17. *Sic in Targum Jonathæ*, ובפַפִּירָיָא Et in cophinis papyraceis, Deut.26.3.

פיפיורא · פיפיור *Papa, Pontifex Romanus*: נקיט נורא קמי פיפיורא Accipit lucem sive facem, portans coram papa, Avoda fol.11.col.1. Dicitur & אפפיור.

פפל פַּפִּילְיוֹן *Papilio, ut Plinio vocatur lib. 5. Tentorium*, Gallicè *Pavillon*: עשו לו פפיליון Facite ei tentorium, והוא מדבר עמה מתוך פפליון eroque loquens cum illa è medio tentorii, Medrasch in Canticor.3.v.8. Bemidbar rabba sect. 12. ubi scribitur פאפיליון cum Aleph ad indicium vocalis. In Jalkut in Leg. fol.99.col. 4. pro eo legitur אפוליון: & fol.34. col. 2. פולונו Tentorium ejus. Sic fol. 23. col.2. פולונו. *Plurale*, אנו עושין לך פפיליונין Nos faciemus tibi tentoria, neque ullus hominum te videbit, Aruch.

פָּפּוּלְסָמוֹן *Opobalsamum*: ומצא צלוחית של פפולסמון Et invenit urceolum opobalsami, Beresch. rab. sect.34. & sect.39. Est autem Opobalsamum succus balsami: vide in ordine אפף.

פפס פפוסיא In Medr. Schem. paraschâ 5. והוא נותן פפוסיא לתוך ספניו Et ipse ponit in medio instrumētorum suorum calceos, ut Postellus vertit. Dubito an rectè.

פיפסודוס · פופסודוס *Via obliqua, tortuosa, bivium*, Talm. Hierof. Berach. cap.9. fol.13. col.3. *Fortè est ex Græco* ἐπίοδος.

פפק פיפקין, vel פִּיפְקִין *Velum*, Medrasch Ruth. cap.1.v.17. נטל פיפקון Accepit velum, & expandit supra se, ne descenderet Sol, &c. Glossa וילון. Fortè legendum פיפלון πέπλον.

פצר פְּצִירָא · פְּצִיר · פַּצִּיר · פְּצִירָא *Fovea, Fossa aquarum Rivus, Alveus aquæ, Puteus*: ולמִזְלַח מַיָּן מִפְּצִיר Et ut fluant aquæ ex fossa, Hebr. מִגֶּבֶא, Jesa.30.14. *Plurale*, יִתְעֲבֵד נַחְלָא הָדֵין פְּצִירִין פְּצִירִין Fiet vallis hæc meræ fossæ, nempe aquarum, Hebr. גֵּבִים, 2.Reg.3.16. *Emphat.* וּפְצִירַיָּא יִתְמַלּוּן מִנָּךְ Et rivi implebuntur ex te, Hebr. וַאֲפִיקִים, Ezech. 32.6. & sic ulteriùs pro Hebræo אפיק hoc sensu communiter usurpatur: בפְּצִירַיָּא Rivis, Ezech. 34.v.13. ולפְצִירַיָּא ולחִילַיָּא Et alveis & vallibus, Ezech.6.3. *Construct.* בתְקוֹף פְּצִירֵי נַחְלַיָּא In robore rivorum torrentium, Jobi 30.6. בְּכָל פְּצִירֵי אַרְעָא In omnibus alveis terræ, Jesa.31.12. יַבִּישׁוּ פְּצִירֵי מַיָּא

Exsiccabuntur alvei aquarum, Joel.1.v.20. Sic Psal.42.2. ubi Veneta pravè habnet פְּרָצִירֵי, quod alterius significati est: הֵיךְ מַפְּקָנוּת פְּצִירֵי נַחְלַיָּא Sicut egressus rivorum ex fluminibus, Jobi 6.v.15. *Aff.* וְיִסַּק עַל כָּל פְּצִירוֹהִי Et ascendet super omnes alveos suos, Hebr. עַל כָּל גְּדוֹתָיו Super omnes ripas suas, Jesa.8.v.7. בְּצוֹהִי וּפְצִירוֹהִי Paludes ejus & fossæ ejus non sanabuntur, Ezech.47.11. וְתָיְבִין עַל בֵּית פְּצִירֵיהוֹן Et revertuntur in locum alveorum suorum, Jobi 14.11.

פְּצִירִין *Firmitates, Laminæ firmæ*: אֵיבְרוֹי תַּקִּיפִין הֵיךְ פְּצִירֵי נְחָשָׁא Membra ejus robusta sunt, sicut firmitates æris, Jobi 40.13. Hebr. אֲפִיקֵי נְחוּשָׁה, id est, חתיכות חזקות מנחושה Frusta valida æris, juxta R. Levi. גֵּיוְתָנוּת פְּצִירַיָּא תְּרִיסִין לֵיהּ Excellentia, elatio laminarum, Jobi 41.6. Hebraicè אפיקי מגנים, quod R. Levi חזקים interpretatur. Veneta pravè מַתְרִיסִין, quod Regia non malè legunt מְתָרְסִין Scuto-protegunt eum.

פְּצָ"י *Liberare, Eripere, Eruere. In Psalmis & Proverbiis communiter respondet Hebræo* נָצַל: *Præteritum*, וּמִכָּל דַּחֲלָתִי פְּצָא יָתִי Et ab omni pavore meo liberavit me, Psal.34.5. מִכָּל עָקָא פְּצָא יָתִי Ab omni angustia eripuit me, Psalm.54.v.9. וּמִן כּוּלְּהוֹן פָּצֵי לֵיהּ יְיָ Et ex omnibus illis liberat eum Dominus, Psal.34.20. וּמִכָּל עָקְתְהוֹן פְּצִנּוּן Et ex omnibus angustiis ipsorum liberavit eos, Psal.34.18. אֲרוּם פְּצֵיתָא נַפְשִׁי Nam liberasti animam meam, Psalm. 56. v.14. וּפְצֵיתָא נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל Et liberasti animam meam ex sepulchro, Psal. 86.v.13. *Participium*, פָּצֵי עַנְיָא Liberans afflictum, Hebraicè מַצִּיל, Psalm.35.v.10. וְלֵית מִן יְדָךְ פָּצֵי Et non est ex manu tua eripiens, Jobi 10.v.7. Sic Jobi 5.vers.4. דְּפָצֵי יָת דָּוִד Qui liberat Davidem, Hebr. הַפּוֹצֶה, Psal.144.10. *Imperativus*, פְּצֵי יָתִי Libera me, Hebr. פְּצֵנִי, Psal.144.7. Sic vers.11. וּפְצָא יָתִי Et libera me, Psal.7.2. & 69.15. פְּצוֹ יָתְהוֹן Liberate eos, Psal.82.10. *Futurum*, יִפְצֵי אִנּוּן Eripiet illos, Psal.97.10. Sic Psal.106.43. וְלֵית דְּיִפְצֵי Et non est, qui eripiat, Psal.7.3. בְּשִׁית עָקָתִין יִפְצִנָּךְ In sex angustiis liberabit te, Job.5.19. אֲרוּם הוּא יִפְצִנָּךְ Nam ipse eripiet te, Psal.91.3. צִדְקְתָא דְתָרִיצֵי תִּפְצֵי אִנּוּן Justitia rectorum liberabit eos, Prov.11. v.6. *Ithpehal, Participium*, לָא מִתְפְּצֵי בְּסַגִּיעֵי חֵילֵיהּ Non liberatur multitudine exercitus sui, Psal. 33.v.16. *Imperativ.* וְאִתְפְּצָא Et erue te, Prov.6.3. *Futur.* אֶתְפְּצֵי מִן סָנְאַי Liberabor ab osoribus meis, Psal.69.15. דְּתִתְפְּצֵי מִן אִתְּתָא חִלוֹנִיתָא Ut libereris à muliere extranea, Prov.2. v.16. Sic, דְּתִתְפְּצֵי הֵיךְ טַבְיָא Ut eripias te sicut cervus, Prov.6.5. *Pahel, Præterit.* וּפַצֵּית יָתָךְ Et liberavi te, Hebr. וָאֲחַלְּצֶךָּ, Psal.81.8. *Participium*, וְצִדְקְתָא מְפַצְּיָא מִן מוֹתָא בִישָׁא Et justitia liberat à morte maligna, Prov.10.v.2. *Infinit.* לְפַצָּאָה יָתָנָא Ad liberandum nos, Psal.70.2. ubi Veneta

ubi Veneta לִמְצֹא pravè. *Aphel, Particip.* מַפְצֵי לְהוֹן Liberat eos, Prov.12.6. מַפְצֵא נַפְשָׁא Liberat animam testis verax, Prov.14.25. *Apud Talmudicos,* דינא הוא דמפצי ליה מניה Æquum est ut illum ab eo liberet, Bava bas fol.45.1. לא מפצינא לך Non libero te, Ketubh. fol.91.2.

II. פצה *Aperire, ut Hebraicè:* וְאִיּוֹב לְמָא פְּצֵי פּוּמֵיהּ Jobus autem in vanum aperit os suum, Hebr. פָּצָה, Job. 35.16. Aliàs Hebræum פצה Aperiendi sensu per פתח reddi solet. *Apud Talmudicos:* חד פצי לפיהוא רע׳ וחד הוה פצי אפתחא׳ רבי זונה Una (scil. via) aperta erat versus ostium fani, altera aperta erat versus ostium lupanaris, hoc est, una tendebat versus idolejum, altera versus lupanar, Avoda sara fol.17.1.

פְּצִיחוּת *Apertio*, Rab.

פִּצְתָּא · פִּצְתָּא *Sors, sic dicta, quia aperit dubium, aut liberat contendentes à re controversa:* עַל פִּצְתָּא דְצַדִּיקַיָּא Super sorte justorum, Hebr. גּוֹרַל, Psal. 125.v.3. בעֵצָא דְעָקְתָא נַפְלָה פִּצְתָּא In sinum consilii cadit sors, Prov.16.v.33. תִּגְרֵי מְבַטְלָא פִּצְתָּא Lites cessare facit sors.

פצח פִּצִּיחַ פְּצִיחַ *Clarum, Serenum, Nitidum:* כְּשָׁרְבָא פְּצִיחָא עַל שִׁמְשָׁא Sicut æstus serenus propter solem, Hebr. כְּאוֹר צַח, Jesa.18.v.4. Vel, sicut calor scintillans, quòd scintillæ sint in igne, quasi maculæ grandineæ in equo, ex significatione sequentis vocis. *Talm.* ופצות עינא Et claritas oculi vel visus, Abho. fol.28.2.

פְּצִיחָן *Maculosi, maculis vel punctis respersi:* סוּסְוָן פְּצִיחָן Equi maculosi, Hebr. בְּרֻדִּים, grandinati, punctis grandini similibus hinc inde respersi, Zach.6.3. וּפְצִיחִין vers.6. נְמוֹרִין וּפְצִיחִין Varii & maculosi, Genes.31.10.12.

פְּצָחִין · פְּצָחָא *Villæ, Pagi, Vici:* פְּצָחִין תֵּתַב יְרוּשְׁלֵם Per vicos, vicatim habitabitur Jerusalem, Heb. פְּרָזוֹת, Zach. 2. 4. הֲבִפְצָחִין אִם בִּכְרַכִּין Num in villis, an inurbibus munitis, Hebr. הַבְּמַחֲנִים, Numer.13.v.20. וּבָתֵּי פְּצָחַיָּא דְּלֵית לְהוֹן שׁוּר מַקַּף Et domus villarum, quæ non habent murum in circuitu, Hebr. וּבָתֵּי הַחֲצֵרִים, Levit 25.31. קִרְוֵי פְּצָחַיָּא Urbes villarum, Judic.5.11. בַּר מִקִּרְוֵי פְּצָחַיָּא Absq; urbibus villarum, id est, non muratis, vel per hypallagen, Absq; villis urbium. Heb. מֵעָרֵי הַפְּרָזִי Deut.3.5. Sic Esth.9 19. *Cum Aff.* בִּכְרַכְהָא וּפְצָחָהָא Pagi & villæ ejus, Judic.15.47. בִּפְצָחֵיהוֹן וּבִכְרַכֵּיהוֹן In villis ipsorum & urbibus eorum, Hebraicè בְּחַצְרֵיהֶם, Genes.25.v.16. קִרְוַיָּא וּפְצָחָהוֹן Urbes & villæ ipsarum, Josuæ 13.23.28. שַׁוִּיתָא פְּצָחוֹי תְּבִירָא Posuisti villas ejus contritionem, Hebr. מִבְצָרָיו Munitiones ejus, Psal 89 41.

פְּצָחָאֵי *Pagani, Villici:* יְהוּדָאִין פְּצָחָאֵי Judæi pagani, Esth.9.19.

פצל פִּיצוּלִין Vide suprà in ordine פסס.

פצל *Decorticare, Corticem detrahere findendo,* · *Findere, Bifidum, Bifurcatum reddere:* שראש הזנב מפציל את העצם Si caput caudæ findat os, Talm. Bechor. fol.39. in Misna: עמרא איפצולי מיפצלא כיתנא נמי איפצולי מיפציל Lana findendo finditur, linum similiter findendo finditur, Joma f.71.2. Finditur, nempe frangibulo & pectine in varia filamenta: מְפוּצָל *Fissum, Bifidum Bifidatum:* קנים מפוצלים Calami bifidati, bifurci. Aliquando *Decorticatum.* Item ad illud Psal.22. מה אילת זו קרניים מפצילות על אילת השחר notatum; לכאן ולכאן אף שחר זה מפציל לכאן ולכאן Quid est cerva? Habet cornua bifurcata, etiam aurora dividit se huc & illuc, Joma fol.29.1.

פצולין *Partes fissæ vel bifidæ aut decorticatæ, Cortices, Filamenta, ut sunt lini fracti & pectinati, & similia quæ ex fissione fiunt.* Hinc de cornibus cervorum, אילת קרניים מפצילות Cervi cornua bifurcata sunt, id est, ut habet glossa, singulis annis נוסף בה פיצול אחד adjicit ei fissum unum, h.e. ramum unum bifurcatum, Joma fol.29.1.

פצוליא *Cepæ, idem quod* בצלים, Talm. Hier. in יום טוב cap.4. ab initio.

פצם *Perfringere, Discindere, Diffringere, ut Hebraicè. Præterit.* וּפְצִים לֵיהּ חַרְכִּין Et perfringit sibi fenestras, Hebr. וְקָרַע, pro quo aliàs גזע usurpari solet, Jerem.22.14.

פצים *Folium, Pagina libri. Hinc Elias legendum judicat illum locum,* כַּד קְרֵי יְהוּדִי תְּלָת פְּצִימִין Cùm legisset Jehudi tres paginas, Hebr. דְּלָתוֹת Ostia, quòd pagina libri referat ostium aut januā, Jer.26.23. *pro quo in libris impressis legitur* פְּצִין. Vide Eliam in פץ & פצם. *Confirmata ista lectio ex alio Targum,* ואתגוללו פצימיא מאיליהם Et circumvoluta sunt folia à seipsis, וְהוּוּ מִתְקַרְיָן מִלַּיָּא מִן גּוֹ פְּצִימַיָּא Et fuerunt lecta verba ista è medio foliorum, Esth.6.v.1. in Targ. sec. הֲוָה מְהַפֵּךְ יַת פְּצִימֵי סִפְרָא וְלָא הֲוָה צָבֵי לְמִקְרֵי Vertit folia libri, sed non voluit legere, Ibidem.

פצים *Postis januæ,* per Synecdochen: nam propriè est *Ostium, Janua, concavitas illa parietis, quæ januam continet, quasi parietis Ruptura dicta:* Juxta alios, *Asser, Tabula;* פרק את פצימי Rumpit, avellit postes ejus, Talm. Schabb. fol.146. col.2. חרס כדי ליתן בין פצים לחברו Testa sive lapis ponetur inter postem unum & alterum, ut scil. sint ad æquam mensuram dispositi, Schab. fol.82.1. מפני שאין לה׳ פצימין Propterea quòd non sunt ei postes, Succa fol.34.1. בית שאין לו אלא פצים אחד Domus cui non est nisi postis unus, ibid. Vide & in Menach. fol.33.2.34.1.

פצע *Vulnerare, Disrumpere, Contundere, Comprimere, Findere. Præterit.* פצעה מוחיה Contundebat cerebrum ejus, Hebr. מָחֲצָה Contudit,

 Judic.5.

Judic.5.v.26. ומצע קיסין לעלתא Et findebat ligna pro ſacrificio, Geneſ.22.3. Jon. *Apud Rabbinos,* הצד חלזון והפוצעו Qui capit cochleam & cõprimit eam, ſc. manibus, Schab.fol.75.v.1. *Niphal,* נפצע *Contundi, Comprimi:* זיתים פצועים Olivæ preſſæ: בגדים פצועים Veſtes ſciſſæ, laceræ: נוטל אדם קורנס לפצע בו אגוזים Accipit homo malleum, ut contundat eo nuces, Schab.fol.122. *Apud Talmudicos,* הַפְצִיעַ *Bifidum, Biſurcatum reddere, Findere ſe:* unde, של הללו מפציע לכאן ולכאן Iſtorum autem (ſuffitus) findebat ſe hinc & illinc, Bechor. folio 38.1. Suffitus, qui fiebat Hieroſolymis, faciebat columnam fumi ſurſum, rectam & altam, quæ vocatur תְּמָרָה, ab altitudine palmæ. Talem ſuffitum Alexandrini parare non poterant, qui columnam fumi ſurſum emitteret, ſed ipſorum fumus bifidam columnam fecit, hinc inde ſe dividente fumo. Id dicit hoc loco מפציע, pro quo alibi eſt מפַצֵּל. Sic, תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן Columna fumi ſolis findebat ſe hinc & illinc, Joma fol.28.2.

פְּצִיעָה *Compreſsio, Contuſio:* פציעה בכלל דישה Compreſsio eſt ſpecies triturationis, Schabb. fol.75.1.

פַּצִּילִין *Dactyli immaturi:* פצילי תמרה Dactyli immaturi palmæ, Talm. Betza fol.40.1.

פְּצַר *Multiplicare. Præter.* כֵּן חוֹבַת כָּל אֱנָשׁ דִּפְצַר וּמוֹסִיף Sic eſt peccatum omnis hominis, qui multiplicat & addit ad verba prophetarum, 1.Sam.15.23. Hoc ſenſu Hebræum verbum interpretatur R.Salomon hoc loco, eſſe ſcil. לשון תוספת ſignificationis *Additionis & Multiplicationis verborum.* Sed in Targum inuſitatum eſt.

פצירין *Antra,* Schindlerus. Sic videtur ſumi in Zohar in Geneſ. col.205. וטמירו גרמייהו תחות נוקבי פצירין Et abſconderunt ſe ſub foraminibus antrorum: Nam præcedit: Simile hoc eſt Regi, qui ædificavit palatium, ועבר תחות ארעא טמירין פצירין & fecit ſub terra occulta latibula, antra, vel ſpecus.

פְּקַד *Præcipere, Jubere, Mandare: Reſpondet Hebræo* צִוָּה. *Præteritum,* פְּקַד אֱלָהָא עוּשְׁנָךְ Præcepit Deus robur tuum, Pſalm.68.29. וּפְקַד מַלְכָּא יָת יוֹאָב Et præcepit Rex Joabo, 2.Sam.18.5. כְּמָא דִפְקַד יְהוָה יָת נֹחַ Sicut præcepit Dominus Noacho, Gen.7.9. *Cum Aff.* דִּי פַּקְדֵיהּ יְהוָה Quod præcepit ei Dominus, Geneſ.7.5. וּפַקְדֵיהּ Et præcepit ei, Geneſ.28.1. דְּפַקְדֵיהּ Quo præcepit ei, Levit.7.38. דִּי פַּקְדָךְ Quæ præcepit tibi, Deut.4.23. כְּמָא דִי פַּקְדַנִי Sicut præcepit mihi, Deuter.4.v.5. פַּקְדָנָא Præcepit nobis, Deut.6.25. פַּקְדִנּוּן Præcepit eis, Geneſ.50.12. *Tertia fœminina,* כְּכֹל דִּי פַּקְדַת עֲלוֹי אֶסְתֵּר Juxta omnia quę pręceperat ei Eſther, Eſth.4.v.17. פַּקְדַת לֵיהּ Præcepit ei, Eſth.4.v.5.

וּסְרְהֵב לִי דִינָא דִי פַקֵּדְתָּא Et accelera mihi judicium quod præcepiſti, Pſalm.7.7. דְּפַקֵּדְתָּא לְהוֹן Quod præcepiſti eis, Jere.32.23. דִּי פַּקֵּדְתַּנִי Quod præcepiſti mihi, Deut.26.13. כֹּל דְּפַקֵּדְתַּנָא Omne quod præcepiſti nobis, Joſ.1.16. וְיָת יְהוֹשֻׁעַ פַּקֵּדִית Et Joſuæ præcepi, Deuter.3.v.21. וּפַקֵּדִית בָּרוּךְ Et præcepi Barucho, Jerem.32.13. פַּקֵּדְתֵּיהּ Præcepi ei, Deuter.18.20. פַּקֵּדְתָּךְ Præceperam tibi, Gen.3.v.11. פַּקֵּדְתַּהּ Præcepi ei, Judic.13.14. פַּקֵּדְתִּנּוּן Præcepi eis, Deuter.24.8. וּפַקִּידוּ לְוָת יוֹסֵף Et præceperunt Joſepho, Geneſ.50.16. וְעַל נְבִיַּיָא פַּקֵּדְתּוּן Et prophetis præcepiſtis, Amos 2.12. *Participium,* דִּי אֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן Quæ ego præcipio vobis, Deuter.4.2. *Fœmininum,* דִּי אֲנָא מְפַקְּדָא יָתָךְ Quæ ego præcipio tibi, Geneſ.27.8. *Infinit.* לְפַקָּדָא יָת בְּנוֹהִי Ad præcipiendum filiis ſuis, Geneſ.49.23. *Cum Affixo,* בְּפַקְּדוּתֵיהּ Cùm præciperet ipſe, Ezech.10.v.6. *Imperativus,* פַּקֵּד יָת כָּהֲנַיָּא Præcipe ſacerdotibus, Joſ.4.16. וּפַקֵּד Et præcipe Joſuæ, Deuter.3.v.28. וּפַקִּידוּ יָת עַמָּא Et præcipite populo, Joſ.1.11. *Futurum,* וַאֲפַקֵּד יָת בִּרְכְתִי לְכוֹן Et præcipiam ut ſit benedictio mea ſuper vos, Lev.25.21. דַאֲפַקֵּד יָתְכוֹן Quam præcepero vobis, Jere.7.23. כָּל דִּי אֲפַקְּדִנֵּיהּ Quicquid præcepero ei, Deuter.18.18. וַאֲפַקְּדִנֵּיהּ Et præcipiam ei, Deuter.31.14. דַאֲפַקְּדִנָּךְ Quod præcepero tibi, Jerem.1.7. וְאַתְּ תְּפַקֵּד Tu autem præcipito, Exod.27.20. וּתְפַקֵּד יָתֵיהּ Et præcipies ei, Numer.27.v.19. דִּתְפַקְּדִנַּנָא Quæ præcipies eis, Joſ.1.18. ubi vulgò eſt ex forma Aphel, ſed ea in Targum planè eſt inuſitata: יְפַקֵּד עֲלָךְ Præcipiet ſuper te, Pſal.91.11. ſic quoque legendum Pſal.42.v.9. ubi vulgò eſt forma Kal Hebraica, at ea in Targum inuſitata: וִיפַקֵּד כָּהֲנָא Et præcipiet ſacerdos, Levit.14.4. דִּיפַקֵּד רִבּוֹנִי Quæ præceperit Dominus meus, 2.Sam.9.11. וִיפַקְּדִנָּךְ יְהוָה Et præceperit tibi Dominus, Exod.18.23. תְּפַקְּדוּנוּן Præcipietis, Deuter.32.46. cum duplici Nun paragogico: תְּפַקְּדוּנַנִי Præcipite mihi, Jeſa.45.11. *Ithpahel & Ithpehal, Præteritum,* בְּכֵן אִתְפַּקַּד Idcirco mandatum eſt, Cantic.1.14. כְּמָא דְאִתְפַּקַּד Sicut juſſus erat, Hebr. צֻוָּה, Num.3.16. Sic cap.36.2. מַן אִתְפַּקַּד לְמִסְבַּר חוּכְמְתָא Et quis juſſus eſt portare ſapientiam, Jeſa.28.9. פִּקְדוֹנָא דְאִתְפַּקַּד עִמֵּיהּ Depoſitum, quod commendatum fuit apud ipſum, Lev.6.4. Hebr. הַפִּקָּד Depoſitum: כְּמָא דִי אִתְפַּקְּדִית Sicut juſſus ſum, Levit.8.31. אֲרֵי כֵן אִתְפַּקְּדִית Nam ſic juſſus ſum, Lev.8.35. אֲרֵי אִתְפַּקַּדוּ לְמֶעְבַּד אוֹרַיְתָא Nam juſsi ſunt præſtare Legem, Jeſa.28.10. וּמָה דְאִתְפַּקַּדוּ Et quod juſsi ſunt, noluerunt præſtare, Ibid. *Participium,* יָת דִּי מִתְפַּקַּד Quod jubebitur, Exod.34.34. *Ex Aphel,* אַפְקִיד בְּלוּשִׁין Præcipiam exploratoribus, Amos 9.3.4.

פִּקּוּדָא *Præceptum, Mandatum, Juſſum. Reſpondet Hebræo* פִּקּוּדִים & מִצְוָה: ut, פִּקּוּדָא דַיהוָה בְּרִירָא Præceptum

Præceptum Domini mundum est, Hebraicè, מִצְוַת יְהוָה, Psalm.19.v.9. *Plurale emphaticum,* פִּקּוּדַיָּא דַיהוָה תְּרִיצִין Præcepta Domini recta sunt, Psal.19.9. *Cum Affixis,* וְיַת פִּקּוּדוֹהִי אַשְׁנִי Et præcepta ejus mutavit, Numer.15.31. Sic, פִּקּוּדָךְ Præcepta tua, מִפִּקּוּדָךְ A' præceptis tuis, וּפִקּוּדַי Et præcepta mea, &c. *Rabbini numerant* 613. מִצְוֹת, *quæ Chaldaicè vocantur* פִּקּוּדַיָּא, *quorum mentio etiam in Targum, Ruth.1.16.*

פִּקְדָנָא · פּוּקְדָנָא *Idem: Item Commissum, Depositum:* ut, בְּשׁוּל שְׁרָגָא הוּא פּוּקְדָנָא Nam lucerna est præceptum, Hebr. נֵר מִצְוָה Proverb.6.vers.23. וְחַכִּים לְבַּיהּ יְקַבֵּל פּוּקְדָנָא Qui sapit animo, suscipiet præceptum, Prov.10.8. אוֹ יַת פִּקְדָנָא דְאִתְפְּקַד עִמֵּיהּ Aut depositum quod depositum fuerit apud ipsum, Lev.5.23. בְּפִקְדָנָא In deposito, Heb. בְּפִקָּדוֹן, Levit.5.21. *Cum Affixo,* וּפוּקְדָנִי תְּטַשֵּׁי גַּבָּךְ Et præceptum meum abscondes apud te, Prov.2.v.1. וּדְדָחֵיל מִפּוּקְדָנָא Et qui metuit à præcepto, Prov.13.13.

פִּקְדָן *Idem,* Esth.1.15. in Targ. sec.

פִּקּוּדָה *Idem:* שֵׂעָר פִּקּוּדָה Pilus depositi, vide Negaim cap.5.

תַּפְקִידְתָּא *Idem:* וְדָא תַּפְקִידְתָּא Et hoc est præceptum, Heb. מִצְוָה, Deut.6.1. וְתִטְּרוּן יַת כָּל תַּפְקִידְתָּא Et observabitis omne præceptum, Deuter.11.8. וְאוֹרַיְתָא וְתַפְקִידְתָּא Et legem & præceptum, Exod.24 v.12. וּכְאוֹרַיְתָא וּכְתַפְקִידְתָּא Et juxta Legem & juxta præceptum, 2.Reg.17.34.

פְּקִידָה *Visitatio, Inquisitio, Scrutatio, Exploratio,* Rab. *idem quod* בְּדִיקָה, Edajoth cap.1.

תַּפְקִידָה *Idem:* Quando descendit pluvia, jumentum quærit appetit visitationem, Bereſch. rab. sect.13. Glossa תפקידה, hoc est, animus ejus appetit commisceri cum compari sua.

תִּפְקֵד *Defectus,* Rab.

פְּקַח *Aperire. Præteritum,* עֵינוֹי פְּקַח וְלֵיתוֹהִי Oculos suos aperit & amplius non est, Hebr. פָּקַח, Jobi 27.19. & sic in sequentibus pro hoc Verbo usurpatur: עַל דֵּין פְּקַחְתְּ עֵינָךְ Super hunc aperuisti oculos tuos, Job.14.3. *Participium,* יְהוָה פָּקַח אַכְסְנִין דִּמְתִילִין לְסַמְיָן Dominus aperit (oculos, videre facit) hospites qui similes sunt cæcis, Psalm.146.vers.8. *Ithpehal, Participium,* הֵיךְ גַּבְרָא דְמִתְפְּקַח מִן חַמְרָא Sicut vir qui aperitur à vino, id est, cui oculi aperiuntur, qui evigilat à vino, Psalm.78.v.65. Hebr. מִתְרוֹנֵן Cantans. *Pahel Infinitivus,* לְפַקָּחָא דְגוּר אַבְנִין Ad aperiendum cumulum lapidum, id est, להשליך Ad disjiciendum, dissolvendum, Eccles.3.5. *Apud Rabbinos:* אין מפקחין עליו את הגל Non aperiunt, id est, solvunt, disjiciunt propter eam cumulũ, Rosch haschana cap.4. חוץ מן המפקח בגל Excepto eo, qui disjicit cumulum, Pesach. fol.91.1. Homo lapidibus vel ruderibus obrutus, si ab alio vesperâ paschatis eruatur cumulo dissoluto & disjecto, is non tenetur eâ vesperâ pascha mactare, sed alius pro eo mactat, ne pascha polluatur: Vide & in Oholoth cap.16. Sanhedr. fol.72.2. חמרא וריח פקחין Vinum & odorata aperiunt; sc. cerebrum, id est, prudentem reddunt & sagacem, R. David Jud.9.13. Item פקח *Curare, Procurare, Curam habere, Solicitum esse:* הולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי רבים בשבת Eunt in Ecclesias & Scholas, ut curam habeant negotiorum publicorum in Sabbatho, Kethub. fol.5.1. מפקחין פיקוח רבים Ibidem.

פִּקֵּחַ *Sagax, Prudens, Industrius, Solicitus, cujus oppositum* טִפֵּשׁ *Fatuus, Bardus, Stultus, Insipiens. Plurale,* פקחין *Prudentes:* מלך פיקח Rex prudens, מלך טיפש Rex imprudens, stultus, fatuus: פיקחין שבהם קישטו את עצמם Prudentes qui inter eos erant, ornabant se, Schabbas fol.153. Opponitur & Surdo, unde est *Bene-audiens:* שני אחין אחד פקח ואחד חרש Duo fratres, quorum unus audiẽs, alter surdus; vel, unus loquens, alter mutus, Jebham. fol.114.2. *Fœmininum* פִּקַּחַת *Loquax,* vel *Audiens, cui opponitur* חֵרֶשֶׁת *Surda vel muta:* unde, חרש שנשא פקחת ופקח שנשא חרשת Surdus vel mutus qui ducit audientem vel loquacem, &c. Jevam. cap.14. initio.

פִּקּוּחַ *Apertio: Cura, Solicitudo:* פיקוח נפש Apertio animæ, id est, ea quæ ad vitæ conservationem pertinent: פיקוח נפש דוחה את השבת Conservatio vitæ repellit sabbathum, Schab. fol.131.1.

פקט פְּקַט *Ejicere, Exspuere:* hinc corruptè, תּוֹרֵיהּ מְבַטֵּן וְלָא יִפְקַט Bos ejus ingravidat, & non exspuit, sc. semen frustra, Hebr. שׁוֹרוֹ עִבַּר וְלֹא יַגְעִל, Jobi 21.10. Aruch in ordine אפק pro eo habet יִפְקַט Evomit. Inde אפקטווין Vomitoria, quod in Aruch scribitur אפקטפיסן. Vide eum in hac voce. Vox incerta & corrupta, pro qua vox nota substitui potest יפלט.

פיקטינון *Cedri species:* תאשור · פיקטינון hoc est, תְּאַשּׁוּר *Theaschur* cedri species est, פיקטינון hoc est, ut puto πύξινον. Nam תאשור Jes.41.19. communiter interpretantur *Buxum.* Sic rectiùs scriberetur פיקסינון, prout legitur in Beresch. rabba sect.15. vel est à πεύκη Picea, πεύκινος Piceus: unde, ξύλα κέδρινα, καὶ πεύκινα, 1.Reg.19.5.

פִּקְטִין vel פִּקְטִים *Fæces, Fæculenta, Fraces, Amurca:* דּוּרְדְיָהָא וּפִקְטַיָּהָא Fæces ejus & fraces ejus sugent, Psal.75.9. *Apud Rabbinos,* שמן מזוקק בלא פקטים Oleum purificatum absque fracibus. Glossa, פקטין פסולת הגרעינין הצפין על פני שמן Pekatin *est vitiositas quædam granorum natantium in superficie olei. Hinc distinguuntur à* שְׁמָרִים *fæcibus vel amurca:* unde, הרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים

שמרים בלא פקטים Nam accipiens, emens (vas olei) ſuſcipit in ſe logum cum dimidio fæcum abſque fracibus; Metzia fol. 40.2. Aruch exponit, *Turbidum ſupra fæces.* שמא יתנו שמן פקטי' בקנדילים ויקלקלו את הסעודה Fortè indent oleum fæculentum in candelas, & turbabunt convivium, Medr. Eſth. cap.1. v.3.

פָּקַל *Decorticare, Corticem detrahere:* הבצלים משיפקל Cæpæ, donec ſe decorticaverint, corticem malum abjecerint, Talm. maaſeroth fol. 61.1. התחיל לפרק באגוזין ולפקל בבצלים Incipiens frangere nuces, & decorticare cæpas, Okezim cap.2. Idem quod קלף.

פיקיל *Pileus*, Hebr. כובע. In Talm. Hieroſ. Beza cap.ult. אפרח רוחא פיקיליה על קדליה Abſtulit ventus pileum de cervice ipſius. *Gloſſa explicat per* כובע. *Græcè* φακιόλιον *&* φακιόλιον *Suidæ eſt* τὸ τῆς κεφαλῆς φόρημα *geſtamen quoddam capitis.*

פקולין *Goſſypium:* אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורך Non ſcrutantur lectum niſi goſſypio aut lanâ mundâ & molli, Talm. Nidda folio 17.1. Gloſſa קוטון *Cotton* Gallicè. Hinc ר' שמעון הפיקולי Rabbi Simeon *goſſypiarius*, à vendendo goſſypio dictus, ut notat Gloſſa in Talmud Berach. fol. 28.2.

פוקלין *Calami, Culmi:* וְכִתָּנָא עֲבַד פּוּקְלִין Et linum faciebat culmos, Exod. 9.31. in Jonath.

פָּקַם *Frænare:* תקע בפיו ופקמו Transfixit os ejus (Bilhami) & frænavit illud: היה פוקם את פיו Fuit frænans os ejus ſicut homo שנותן כלינוס qui indit frænum (χαλινὸς) ori jumenti, & conſtringit illud, Jelammedenu in Num. ſect. בלק fol. 80. col. 3.

פיקם *Species purpuræ vel lanæ rubræ naturâ ſuâ, non tincturâ.* Sic adducit Baal Aruch ex Torath Kohanim.

פָּקַס *Concinnare, Pectere, Diſcernere, Pandere capillos:* גודלת כוחלת ופוקסת Plicans capillos, fucans oculos, diſcernens capillos in ſabbatho, rea eſt: plicans, quia videtur texere: fucans, quia videtur pingere: diſcernens, quia videtur nere, Talm. Schab. fol. 64.2. ופוקס את פיהו Et pandit, diſtendit os ejus, Schabb. fol. 155.2. שלא אכחול ושלא אפקוס Ne fucem oculos, neque diſcernam capillos. *In Targum Jonathanis,* וְכַחֲלָן וּפַקְסָן Et fucantes, & pectentes ſe, Geneſ. 6.2. *Affine eſt Græcum* πέκω, πέξω.

פיקס · פיקוס *Lanugo cucumerum, & ſimilium fructuum antequam matureſcant.* Græcè πεκὸς Lana carminata, vel carminanda: בעל הפיקס vide ſuprà in פיק.

פקס *Lanuginem abjicere. Iſtius abjectio, ſignum erat olim maturitatis, & tunc tenebantur de iis dare decimas. Hinc illud,* איזהו גורנן למעשרות הקשואים והדלועים משיפקסו ואם אינו מפקס Quando fructus horrei (qui in horreum colligi ſolent ut fruges) tenentur de decimis? cucurbitæ & cucumeres, ex quo lanuginem abjiciunt, & ſi non abjiciunt, &c. Talm. Maaſeroth cap.1. Gloſſa, שֵׂעָר Pilus qui progerminat in illis inſtar plumæ, dicitur פיקוס, & quando excreſcunt, & matureſcunt, decidit ſponte. Amplius de his diſputant in Bava metzia fol. 88.2. & Beza fol. 13.2.

פקוס *Nomen proprium: pro Hebræo* מִגְדַּל חֲנַנְאֵל *A turri Chananel, Targum habet* מִגְדַּל פִּקוֹס, Jerem. 31.38. Zach. 14.10. *Porta erat urbis Jeruſalem, cujus & mentio Nehem. 3.1.*

פְּקוּסְנָא *Stercus bovinum, vel bubulum:* מאני מארמה ומצפיעי הבקר דפקוסנא Vaſa ſtercorea, Gloſ. Ex terra & ex egeſtis boum, Talmud Avoda fol. 33.2.

פקסינון *Buxus, arboris nomẽ, pro Hebræo* תְּאַשּׁוּר, in Bereſchith rabba ſect.15. *Videtur eſſe* πύξινον *Buxeum, ex buxo, aut pro* πύξος *buxus.*

פָּקַע *Findere, Scindere, Rumpere, Frangere: Rumpi, Frangi. Convenit cum Hebræo* בָּקַע, *per commutationem* פ *&* ב, *ut & in aliis:* פקע ארזא דבי רב Rupta eſt cedrus, id eſt, trabs cedrina Scholæ Raf, Metzia fol. 20.2. Gloſſa נשבר. Ex Hiphil, ולא יפקיענה בסודרים Neque franget illud linteis, Talm. Schabbas fol. 38.2. Gloſſa, יְשַׁבְּרֶנָּה Franget illud, ſc. ovum, linteis calefactis involutum: ומהמיניהן היו מפקיעין Et balteos ſuos diſciderunt, Schabbas fol. 21.1. שלא להפקיע השערים Ut non rumpant pretia, ſc. aggravando illa, & caritatem inducendo, Taanith fol. 15.2. כנגד מפקיעי שערים Contra frangentes pretia, id eſt, augentes, Megilla fol. 17.2. Hinc, שהפקעתם עליהם השערים Quod aggravaſtis ipſis pretia, vendendo frumentum cum fænore, R. Salom. Amos 5. v.11. להפקיע דין שממטה Ad rumpendum jus intermiſſionis, quod ſcil. fiebat anno quoque ſeptimo. *Aliter;* רבנן דבקיאין סימנייהו מעיקרא בבאי אפקעינהו Rabbini qui periti erant ſignorum ipſorum *(id eſt, aliorum Rabbinorum, quibus nonnunquam in ſubſcriptionibus literarum loco nominis ſui utebantur,)* quomodo à principio vel primùm rumpebant, id eſt, exercitatos eos reddebant? quomodo illa primùm eis ſignificabant? Gittin fol. 36.1. *In ſimili ſignificatione adducit hoc loco Baal Aruch* פקע, *pro* בקי *Probatus, Exercitatus, ex Bava bathra folio 164. Judæi German. dicunt* Bthawen. *Hophal,* שלא יופקעו נחלתם מהם Ne abrumpantur poſſeſſiones eorum ab eis, Lev. 25.33. R. Sal.

Secundò פְּקַע *Circumire:* מְגַנְּנִין פָּקְעִין Machinæ circumibant, Eſth. 1.2. in ſec. Targum. *In Pahel,* פקע, *Hiphil,* הַפְקַע *Conglomerare, Circumagere:* מְפַקַּע בְּמַנְגְּנִין Circumagens rotis, ibid. Elias

ſcribit

ſcribit in Methurgeman, iſta eſſe, לשון חיקף וסיבוב ſignificationis *Circuitus*, id eſt, ſignificare *Circumagere & Circumire.*

פקועה · פיקעה · פקועה · פקיע *Sciſsio, Fiſsio, Fiſſura:* ובקעתא Fiſſura vallis: פיקעה עילאה Fiſſura ſuperior, פיקעא תתאה Fiſſura inferior, id eſt, fiſtula ſuperior faucis, & inferior ventris, Avoda ſara fol.28. בן פקועה *Sic vocatur beſtia, in qua, dum maſtando finditur venter ejus, fœtus reperitur*, Cholin folio 69.

פיקעא *Nates, fiſſura natium:* חש בפקעא Doluit in natibus, laboravit mariſcis, ע״ז fol.28.2.

פְּקָעָא *Glomus, convoluta fila, Faſciculus convolutus vel colligatus:* פְּקִיעֵי עֲמִיר Faſciculi manipulorum: Licitum eſt hero domeſtico relinquere faſciculum manipulorum coram jumento triturante, ne comedat multum ex tritura, Mezia fol.90.2. הושיט לי פקיע עמיר זה Porrige mihi faſciculum manipuli hujus, Ein büſchlin/ ein bündlin/ Bava kama fol.117.col.1. Gloſſa פקיע id eſt, קשר ligamen: Item *Lorum ſcuticæ, Flagellum, Scutica:* לוקה מן הממונה בפקיע Vapulat à ſatellite flagello vel ſcuticâ, Joma fol.23.1. Hîc פקיע eſt lorum ſcuticæ ex corio, quo Judæi ſe invicem flagellant, quæ pœna ipſis dicitur מלקות Vapulatio, Plaga ſcuticæ. Lorum illud ſic appellabatur, quòd Conglomerari ſoleret, aut quòd Fiſſum eſſet in tria lora, aut in extremitate attenuatum, non latum: Sic, בן בבי על הפקיע Ben Baſi præfectus erat loro, Schekal.cap.5. Gloſſa; Ad percutiendum ſc. ſacerdotes & Levitas, qui dormire deprehendebantur in cuſtodia ſua.

פְּקַעַת *Involucrum, Globus, Glomus:* הכדור והפקעת של גמי שנתנן על פי החבית Globus & involucrum ex junco, quod imponitur ori vaſis, Talm. Kelim cap.10. נטל פקעת של גמי Accepit globum ex junco, & alligavit januæ, Bereſchith rabba ſect.12. *Plurale,* פקעיות של שתי Glomi ſtaminis, Chagiga fol.12.1. Kelim cap.17. *Scribitur & cum* י *in medio:* ut, נטל שתי פקיעיות Accepit duos glomos ſive globos, unum ignis, alterum nivis, & commiſcuit iſtos invicem, Bereſchith rabba ſect.10. פקעיות של טוי Glomi neti vel filorum.

פקעתא *Deciſio, Decretum, Præceptum*, Talm. אפקעתא דמלכא Ad decretum regis, id eſt, מצות המלך.

פקועה · פקע *Colocynthis, Cucurbita ſylveſtris. Plurale,* פְּקָעִין *Colocynthides.* פַּקֻּעֵי חַקְלָא Colocynthides agreſtes, 2.Reg.4.39. שמן פקועות Oleum colocynthidum, Schabbas cap.2. in Miſchna. In Talm. Hieroſ. Scheviith cap.3. מָחוּק explicatur פקועה.

פקק אִתְפְּקַק *Claudi, Obturari, Obſtrui, Operiri. Futurum,* תִּתְפַּקְקָן סִפְוָתֵי שִׁקְרָא Obturabuntur labia mendacia, Hebr. תֵּאָלַמְנָה Obmuteſcent, Pſalm.31.19.

Apud Rabbinos in uſu frequenti eſt in Kal & Hithpahel: פוקק לה זוג בצוארה ומטייל עמה Obturat ipſi (aſino) tintinabulum in collo ejus, & ambulat cum eo: ולא בזוג אע״פ שפקוק Neq; cum tintinabulo, etiamſi obturatum ſit, ne ſcilic. ſonum edat, Tal. Schabbas fol.64.2. ופוקקין לה זוג בצוארה Et obturant ipſi tintinabulum in collo ejus, Schabbas fol.53.1. פקק החלון Obſtruit feneſtram, obturat rimas ejus linteo, lanâ, ſtupâ, aut aliis rebus, Schabbas fol.125. שהתקינו לפקוק בו את המרחץ Quod appararunt ad obſtruendum eo balneum, Kelim cap.28. פוקקין הנקבים Obſtruunt foramina: כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקקין Poſteaquam duxit homo uxorem, iniquitates ejus obturantur, ſicut dicitur, *Qui invenit uxorem, invenit bonum, & educit benevolentiam à Domino, Proverb.*18.22. in Jevamm. fol.63.2. המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה Qui precatur, opus eſt ut ſe incurvet tantum, uſque dum obſtruantur omnes ejus vertebræ, quæ ſunt in ſpina dorſi, hoc eſt, ut promineant & conſpiciantur, quod fit extrinſecùs ipſarum quaſi reſolutione, & intrinſecùs ipſarum obſtructione, Berach. fol.28.2.

פְּקָק *Operculum, Obturamentum:* שהוא מעביר פקק מעל פי צלוחית Quòd removet operculum ab ore lecythi, Ber. rabba ſect.70.

פִּקְפּוּק *Obturatio, Obſtructio, Obſtaculum:* דבריו ישארו בלי פיקפוק Verba ejus relinquũtur ſine obturatione, id eſt, objectio ejus nihil prædictæ ſententiæ officit: יש קצת ספק ופיקפוק על זמן הורדת Eſt aliquod dubium & obſtructio de tempore iſto, quando ſcil. inceperit regnum ejus: והיתה בידו בלא שום פקפוק Fuitq; in manu ejus ſine ullo obſtaculo, R.David 1.Sam.14 47.

Deinde פקפק *contrariâ ſignificatione eſt Solvere, Luxare, q. Deobſtruere, Aperire.* Hinc eſt, מפקפק ונוטל אחד מבינתים Luxat, Solvit & aufert unum ex illis, ſc. aſſeribus, Succa cap.1. in Miſch. Hinc etiam exponunt quidam locum antè citatum ex Berachoth. *Significatio hæc videtur eſſe à* נפק, vel פוק, *q. d. Eximere, Educere, Expromere.*

Tertiò פקפק *Fodere, Perfodere, Perforare. Ithpahel Participium,* גַּרְמַי מִתְפַּקְפְּקִין מִנִּי Oſſa mea perfodiuntur, hoc eſt, quaſi perfoſſa decidunt à me, Hebr. נִקַּר Perforatur, Jobi 30.17. *Apud Rabbinos ulteriùs per Metaphoram eſt Inquirere, Perquirere, Scrutari, ut qui fodiendo ſcrutantur aurum & theſauros:* גזירה חדשה ואין מפקפקין בה Deciſio nova eſt, nec inquirunt in eam, Gloſſa, לשון חפישה בדבר סתום Significat foſsionem in rem occultam, Tal. Avoda ſara fol.35.1.

Quartò

Quartò פַקְפֵק *Vilipendere, Spernere, Deſpicere:* שמפקפק בנטילת ידים Qui vilipendit lotionem manuum, Gloſſ. זְיַלֵּל, Talm. Berachoth fol. 19. 1. אתי לפקפוקי בלולב Venit ad vilipendendum ſpatham ſive frondes palmæ, Talm. Succa fol. 43. 2. הברכות היו מפוקפקות בידו Benedictiones habebantur viles in manu ejus, Bereſ. rabba ſect. 67. & 78. אל תפקפק בפיך ואתה מפקפק בדבר Et tu ſpernis rem: Ne vilipendas ore tuo, ut dicas, &c. Pſalm. 53. in Medraſch.

פִּקְקִין *Nodi in calamo: Vertebræ, ſpondyli ſpinæ dorſi:* Vide R. Salomon in Berach. fol. 28. col. 2.

פְּקוּקַלְתָּא, פְּקוּקְלָא *Ramus nervi.* R. Salomon vult eſſe Pinguedinem nervorum: פקוקלתא דנידא שרי Ramus vel Pinguedo nervi licita eſt, Bereſ. rabba ſect. 78. De nervo femoris luxato, de quo Gen. 32. *Plurale,* זה חלב שעל הפקוקלות Ea eſt pinguedo, quæ eſt ſuper nervos: item, חלב שבין הפקוקלות Pinguedo quæ inter nervos ſeu ramos nervorum.

פָּקַר *Sectarium, Hæreticum, Schiſmaticum eſſe, Errare in doctrina, Erroneam doctrinam propagare. Eſt verbum derivatum à nomine* ἐπίκουρος, אפיקורוס, *ſumpto* א *quaſi ſervili aut formativâ literâ. Apud Rabbinos & Talmudicos,* לא שנו אלא אפיקורוס נכרי אבל אפיקורוס ישראל כל שכן שפקר טפי Non docent id niſi de hæretico alienigena (gentili, Chriſtiano) ſed de hæretico Iſraelita, quanto id magis, cùm is erret vehementiùs? Sanh. fol. 38. 2. Ibidem, כל מקום שפקרו הצדוקים תשובתן בצדן Ubicunque errant Tzadducæi, reſponſio ipſorum eſt in latere ipſorum. Pro צדוקים in Talm. Hieroſolym. libro ברכות cap. 9. ab initio eſt המינים Hæretici, nempe Chriſtiani vel gentiles, qui plures credunt eſſe Deos, ſacram ſcripturam falsè interpretantes: veluti; Scriptum eſt: *Faciamus hominem ad imaginem noſtram,* Geneſ. 1. 26. Ergo plures ſunt Dii. Reſponſio in latere ejus eſt, id eſt, propè aſtat, ubi juxtà ſcriptum, *Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam,* v. 27. Sic, *Deſcendamus & confundamus,* Gen. 11. v. 7. ſcriptum juxtà, *Et deſcendit Dominus,* v. 5. Vide locum citatum ex Talmud Hieroſolymit. פוקרין המינין Errant hæretici, falsò docent hæretici: ויש פוקרין Quidam errant, erroneè docent, R. Sal. Joſ. 7. 14. לתשובת המינים שפקרו בו Ad reſponſionem hæreticorum, qui errant in eo, Pſalm. 21. in R. Sal. אומה מופקרת Populus hæreticus. Item *Stolidè, Præfractè agere, arroganter deſpicere vel calumniari aliquem, quomodo & in Ithpahal uſurpatur:* דאי מתפקר בשליחא דבי דינא Quòd ſi præfractè egerit in nuncium ſive miniſtrum domus judicii: ההוא טבחא דאתפקר ברב טובי Iſte lanio qui probroſè egit in Rabbi Tobiam, Tal. Moed katon fol. 16. 1. שמפקר את התורה Qui arroganter deſpicit Legem.

אַפְקִירוּתָא Vide in אפק.

אַפְקִיר in Aphel, *Profanum, Commune, Liberum reddere, Proſtituere ut publicum:* וְתַפְקֵר פֵּירָהָא Et liberos, communes facies fructus ejus, nempe anni ſeptimi, Exod. 23. 11. in Jonath. אֲרוּם יַפְקֵר גְּבַר חֲקַל אוֹ כַּרְמָא Cùm communem fecerit aliquis agrum aut vineam, Exod. 22. 4. Jon. *Apud Rabbinos in uſu frequenti eſt, & in Hiphil tantùm:* הפקירו בנותיהן לזנות Proſtituerunt, communes fecerunt filias ſuas ad ſcortationem, Num. 25. 18. in R. Salomone: המפקיר את כרמו Communem faciens vineam ſuam, Preiß geben: מפקיר את עבדו Communem faciens ſervum ſuum: *Hophal,* הוּפְקַר *Proſtitui, Commune fieri:* שמא הופקרנו למיתה Fortè proſtituti ſumus ad mortem, R. Salom. Numer. 17. v. ult. מקום מופקר Locus communis, publicus, liber omnibus: אלא מן המופקר Sed ex publico & communi, R. Salom. Levitic. 25. v. 5. בוצר אתה מן המופקרים Vindemians ex publicis & communibus, Lev. 25. 11. in R. Sal.

הֶפְקֵר *Commune, Liberum, Publicum omnibus:* לָא תְהֵוֵי אִתַּת שְׁכִיבָא הֶפְקֵרָא בְּשׁוּקָא לִגְבַר חִילוֹנָאי Non erit uxor demortui libera in foro viro extraneo, Deut. 25. 5. הפקר יהיה לכל Publicum, commune erit omnibus: נשי הכושים הפקר ואין איש יודע מי אביו Uxores Æthiopum communes ſunt, nec quiſquā ſcit, quis pater ſuus ſit, Aben Eſra & R. David Amos 9. v. 7. ארעא דרבנן הפקר לתלמידים *Ager magiſtrorum debet eſſe communis diſcipulis,* id eſt, Schola, Doctrina ipſorum debet eſſe commune paſcuū diſcipulorū: לא הביא אלא מן ההפקר Non attulit niſi de communi & libero: בשדה של הפקר In agro libero & publico: לא מנהג הפקר נהגו בה Non pro communi & libero habent illud.

פּוּקְרִין *Linum pectinatum & molle: vel, Lana detonſa, Vellus:* באותה שעה נטל אבינו יעקוב פוקרין ונתן לו בתוך צוארו In iſta hora accepit Jacob Patriarcha noſter linum, & indidit collo ſuo, Bereſch. rabba ſect. 77. In Gemara legitur: יוצאין בפוקרין ובציפא Egrediuntur cum lino pectinato & lana excuſſa, Schabbas fol. 50. 1. Gloſſa, פִּשְׁתָּן סָרוּק Linum pectinatum. *Aliter,* ומנחינן ליה אבית פוקרי Et imponimus ei in locum fiſſuræ, Jebhamm. folio 76. 1. Sic Aruch: Gloſſa, בית הרעי: *Alibi,* אלו הייתי שם פוקרין הייתי נותן על צוארו Si fuiſſem illic, lanam circūpoſuiſſem collo ejus, Medraſch ad Pſ. 72. Hoc Guido & alii exponunt *Catenam.* Sed in Medr. Koheleth cap. 10. verſu אי לך ארץ, in gloſſa exponitur גיזי צמר *Lana ſecta,* hoc ſenſu, *Strangulaſſem eum lanâ vel lino collo ejus circumdato.* Item, באותה שעה נטל פוקרין וכרכו על צוארו

Eadem

Eadem horâ accepit lanam & circumvolvebat collo suo, Medrasch in Cant. Cantic. cap. 3. 6. *Baal Aruch scribit esse vocem Romanam. Fieri potest ut sit ex Graeco* πόκος *Parvum vellus.*

פקרס *Indusium, Interula, vestis carni proxima, ut explicat author Aruch:* משל למלך שהיה לו פקרס Parabola est de rege, cui erat indusium: Et mox, מכל הפקרסים שיש לך Ex omnibus indusiis tuis, Jalkut in principio ויקרא. In Vajikra rabba sect. 2. legitur פרקסין, & in sect. 24 אפיקרסין, & sic saepius cum א ab initio. *Alibi,* קשרי שבפקרסים Ligulae indusiorum, Mikvaoth cap. 10. fol. 134. 2. מתיר את פורקסו התחתון Solvit indusium suum infimum, Derech erez cap. 9. Vide etiam infrà in פרקס.

פקר פקתא *Vallis. Contractum vocabulum est ... ex forma absoluta* פקעה*, unde emphaticè* פקעתא *(sicut Syriacè* פקעתא *Lucae 3. 4. 5. & 6. 17.) & contractè* פקתא*, literâ gutturali exclusâ, ut saepè. Est autem ab Hebraeo* בקעה *literis homogeneis inter se permutatis,* ת *non est de radice:* הוו קאזלי בפקתא דערבות Fuerunt euntes per vallem Arbhoth, Talm. Schabbas fol. 20. 2. Glossa, בקעה. Sic in Berach fol. 54. 1. *Est ergo* פ *loco* ב*, quomodo alibi scribitur:* מצלי בבקתא Orabant in valle, id est, בבקעתא, per elisionem gutturalis. Vide בקה. Et alibi, דכולה פקתא Totius vallis, Cholin fol. 31. 1. Vide etiam infrà in פתק, in פקתא.

פרא *Currere:* חזא חיויא פרי בתריה Vidit, ... quòd serpens curreret post eum: dixit ipsi, חויא פרי בתרך Serpens currit post te, Talmud Jeruschalmi in cap. במה אשה in fine. Glossa, רץ. Et in Bemidbar rabba sect. 12. חמא חד פרי בתר חברית Vidit quendam currentem post socium suum: חמא מזיק פארי בתריה Vidit spiritum malignum currentem post ipsum: הא מזיקא פארי בתרך Ecce spiritus malignus currit post te, &c. כי פרי Cùm cucurrisset, Vajikra rab. sect. 22. ubi in Glossa scribitur, *esse* לשון ירושלמי *vocem Jerosolymitanam.*

פרא *Parum, Exiguum, Minus. Oppositum ejus* יתיר *Amplius.* In Bereschith rabba sect. 20. in fine legitur: R. Levi dixit: Docet te Scriptura mores terrae: לפום חילך אכול · ופרא ממה דאתיה לבוש ויתיר ממה דאית שרי id est, *Pro viribus tuis comede* (juxta illud, *Ex omni arbore horti comedes:*) *Exiguo vestitor* (juxta illud, *Et fecit Dominus Deus Adamo & uxori ejus tunicas,* Genes. 3. 21.) *Amplè habitato:* Nam erant duo homines, & inhabitabant totum mundum. Hinc פורתא, de quo infrà in פרת. *Conjunctim* פרא זבחר *Paulò minus,* Talm. Hier. Ketubh. cap. 6. fol. 30. col. 4.

פרא פרנן Vide in פרן.

פריא *Fovea, Fossa. Concisum videtur ex Hebraeo* חפירה*, elisâ gutturali, aut esse posset à* פרר: hinc, פירא דכוורי Fossa piscium, piscina, Ketubh. fol. 79. פירא דסופלי Fossa granorum dactylorum, in qua lapides & alia rejectitia dactylorum asservantur in usum jumenti, Bava basra fol. ... פירא של גפרית Fossa sulphuris.

פרב פרובגרין *Vectigal, Tributum capitale,* Bereschith rabba sect. 64. *idem quod* מנדה *sive* מדה *in Esra.* In Jalkut folio 33. 1. legitur פרגורין.

פרובניא *Balnea, id est,* מרחצאות. Sic accipiendum videtur in isto Medrasch in cap. 2. Eccles. vers. 7. ubi dicitur: *Comparavi mihi cantores & cantatrices, & delicias filiorum hominum.* In hunc locum legitur in Medrasch Cantici cap. 3. v. 8. עשיתי לי שרים ושרות זכרים משוררים ונקבות משוררות · ותענוגות בני אדם פרובטיא id est, *Feci mihi cantores & cantatrices;* nempe masculos cantores, & foeminas cantatrices: *& delicias filiorum hominum;* nempe balneas. Sic has delicias etiam explicat author Targum in Ecclesiasten, qui transfert; Thermas & loca balnearum, Siphones effundentes aquas tepidas, & siphones effundentes aquas calidas. Sic etiam in Medrasch Ecclesiastis in hunc locum, *Delicias filiorum hominum,* id est, דימוסיות ומרחצאות Thermas & balneas.

פריבטאות *Idem:* ועדיין לא בנה לה פריבטאות Nondum exstruxit ei balneas, Beresch. rabba sect. 1. וכהן אומרין פריבטאות Et quidam dixerunt, Balneas, Ber. rabba sect. 8. Postellus in priori loco vertit, *Peribata, hoc est, substernenda saxa maxima.* Videtur respexisse ad Graecum βάθρον. In Glossa scribitur per פ in medio, פריפטאות; quod mihi in memoriam revocavit Graecum περίπατος *Ambulacrum.* Sic in loco posteriori exponitur in Glossa, מושבות נאות כחצר המלך. Postellus autem, *Si in exercitus Salarium reponatur.* Quicquid sit, voces sunt corruptae, & peregrinae.

פרבטא *Balneator:* unde in Jalkut in principio sectionis Toledoth Jizchak: כחדין פרבטא שהוא משטף את המרחץ ואחר מרחץ בנו של המלך Sicut balneator iste, qui inundavit balneum, & posteà balneare fecit filium Regis. Desumptum ex Beresch. rab. sect. 63. Ex forma praecedentis vocis videtur legendum פריבטא.

פרכמודין *Fraenum, juxta interpretes. Corruptum est.* Vide infrà in פרם.

פרבר Pars exterior, forâs spectans, Hebr. 1. Chron. 26. 18. Sic apud Talmudicos in Tamid fol. 27. 1.

פרג *Mutare, Commutare, Permutare. Praeteritum,* פרג ית ידיו Mutavit manus suas, Heb. שכל, Genes. 48. 14. in Targ. Jon. & Hierosol. ופרג ית אגרי Et mutavit mercedem meam, Hebr. החליף,

הֶחֱלִף, Genes.31.7. וּפָרְגוּן יָת אִיקָר רִבּוֹנְהוֹן Et mutarunt gloriam Domini sui, Hebr. וַיָּמִירוּ, Psal.106. v.20. *Infinitivus*, וְאִם סְפָרַג יְפָרַג בְּעִירָא בִּבְעִירָא Et si mutando permutaverit bestiam cum bestia, Hebr. הָמֵר יָמִיר, Levit.27.10. Jon. ubi T. Hier. לְמִפְרְגָא cum א paragogico, quod in hac forma inusitatum. *Futurum*, וְלָא יְפָרֵג יָתֵיהּ Neq; commutabit illud, Levitic.27.10. Jon. *Cum Affixo*, וְלָא יְפָרְגִנֵּיהּ Neque commutabit illud, Hebr. יְמִירֶנּוּ, Levit.27.33. וְאִין מִפְרַג יְפָרְגִנֵּיהּ Et si commutando commutaverit illud, ibid.

*Baal Aruch adducit hic etiam ex Psalm.*119.16. בְּגְזֵירָתָךְ אִתְפָּרַג In statutis tuis oblectabo me, pro Hebræo אֶשְׁתַּעְשָׁע. *In nostris libris est* אֶתְפַּרְנַק. *In lingua Arabica Verbum* פרג *habere significationem Oblectandi, Delectandi, notat Schindlerus: unde hæc lectio fortè non prorsus contemnenda.*

פִּרוּג *Commutatio, Permutatio, Pretium:* אֲרוּם שִׁקְרָא תְהֵי פִּרוּגֵיהּ Nam falsitas erit permutatio ejus, Hebr. תְּמוּרָתוֹ, Jobi 15.31. וּפִרוּגֵיהּ יְהֵי קוּדְשָׁא Et permutatio ejus erit res sancta, Heb. ותמורתו, Levit.27.10. וְלָא יִתְקַל סִימָא פְּרוּגָהּ Neque appendetur argentum pro pretio ejus, Hebr. מְחִירָהּ, Jobi 28.15. וּפְרוּגָהּ מָנֵי אוּבְרִיזִין Et permutatio ejus vasa aurea, Job.28.17. וְלָא אַסְגִּיתָא קִנְיָנָא בְּפִרוּגֵיהוֹן Neque multiplicasti possessionem pretiis ipsorum, Hebr. בִּמְחִירֵיהֶם, Psalm.44.v.13. וּבְפִרוּגֵיהוֹן תְּבִית עֵינִי Et in pernoctationibus ipsorum pernoctabit anima mea, Hebr. וּבְהַמְּרוֹתָם In exacerbatione ipsorum, à מָרָה, Chaldæus autem deduxit à מִיר, Job.17.2.

פַּרְגוֹד · פַּרְגּוֹדָא *Cortina, Velum, Aulæum: In Targum*, וְתַעְבֵּד פַּרְגּוֹדָא דִתְכַלְתָּא Et facies velum hyacinthinum, Hebr. פָּרֹכֶת, Exod.26.v.31. in Jon. מִלְּגָיו לְפַרְגּוֹדָא Ab interiore parte veli, ibid.v.33. פְּרַס הֵיךְ פַּרְגּוֹדָא עֲנָנָא דִיקָרֵיהּ Expandit quasi cortinam super eum, nubem gloriæ suæ, Jobi 26.9. Item *Pallium, quod instar veli est, vel, Tunica lata:* יָת פַּרְגּוֹד מְצַיַּר Tunicam figuratam, Hebr. כְּתֹנֶת פַּסִּים Tunicam particularum versicolorum, Genes.37.32. וּנְסִבוּ יָת פַּרְגּוֹדָא דְיוֹסֵף Et acceperunt tunicam Josephi, וּטְבַלוּ יָת פַּרְגּוֹדָא בְּאַדְמָא Et intinxerunt tunicam in sanguine, ibid.v.31. Jon. & sic ibidem sæpiùs. Vide mox inter Talmudica. *Apud Rabbinos*, מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד *Post velum, id est, Secretò, Clanculum:* ut, מה ששמעת מאחורי הפרגוד Quod audivisti de *post velum*, id est, *Clanculum*, Berachoth fol.18.2. כבר שמעתי מאחורי הפרגוד Jam audivi *post velum*, id est, *secretò*, Chagiga fol.15.1. Vide & in Sanhedr. fol.89.2. Locutio frequens. *Apud Talm. legitur quoq; pro Veste quadam, ut antea in Targum. Ego puto* פרגוד *hoc sensu esse* Paragauda *παραγαύδης, qua voce Latini & Græci authores utuntur, sive hi ab Hebræis, sive Hebræi ab illis eam sint mutuati.* In Talm. Schabbas cap.16.fol.120.1. inter octodecim vestimenta sacra numerantur quoque שני פרגודין *duæ paragaudæ.* R. Salom. exponit vernaculè גנוליש (quod puto esse *Genualia*) & Germanicè Knichosen. In Beresch. rabba sect.84. וכתנת פסים זה הפרגוד id est, Et כתנת פסים Tunica versicolor (Josephi, Genes.37.32.) erat *Paragauda*. Glossator hic explicat vernaculè *Camisiam*. אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא כמנעל וכו׳ Siclos separans & reponens, non ingredietur (in illud conclave) cum paragauda manicata, vel, duplicata, aut cum calceamentis, &c. Jevamm. fol.102.2. Schekalim cap.3. De Latina voce *Paragauda* vide Lexicon Matthiæ Martini, ubi vehementer se torquet in ejus Etymologia investiganda. *Iterum pro Cortina, Velo, Aulæo, apud Talmudicos:* שלשה אין הפרגוד ננעל לפניהם אונאה וגזל וע״א Tria sunt, ante quæ aulæum non clauditur, Deceptio vel Defraudatio, Rapina, & Idololatria, Bava metzia fol.59.1. id est, quæ nunquam occultantur vel absconduntur à Dei conspectu, sed perpetuò in oculis ejus manent, donec ea ulciscatur.

פַּרְגִּיּוֹת · פַּרְגִין *Pulli avium, gallinarum, aut columbarum, Pullastri:* ut, ואשכחן בגוה פרגין Invenimus in ea pullos, Beresch. rabba sect.17. אשכח פרגיות שחוטות Invenit pullos mactatos, Bava metzia fol.24.2. In Talm. Berach. cap.6. fol.39.1. explicatur *Perdix*. Vide & Medr. Echa cap.1.1. fol.59. col.3. Legitur & apud Paraphr. Syrum in N.T. Lucæ 2.24. & Matth.23.37.

פרגותא *Species vestimenti vel ornamenti*, in Tal. Hier. Schab. cap.6. ab init. Sic, כל אותן הפרגויות Omnia ista ornamenta, quę fecit tibi mater tua, Ismaelis erunt, Bereschith rabba sect.56. *In Aruch explicatur per* כעסים, *quod pravum est pro* עֲכָסִים, *quod legitur Jesa.3.18. Id non animadvertentes alii, exposuerunt*, פרגותא *Furores, Iræ, Indignationes*, id est, כְּעָסִים.

פרגיתא. Unde, חמרא דפרגיתא Vinum Prugjathinum; Vide in ordine דיו, in דיומס.

פִּרְגִּין *Leguminis genus, Papaveris capita vel semen:* האורז והדוחן והפרגין, Talm. Scheviith cap.2. & Rosch haschana fol.13.2. Græcè μήκων.

פִּרְגּוֹל *Circinus:* יד הפרגול Manus sive pes circini, Kelim cap.29. Glossa, מחוגה Circinus, quo faciunt עגולים circulos. *Græcis* πέργος *est Circinus.*

פִּרְגּוֹל *Flagellum:* מה לך לוקה בפרגול Quid tibi est, quòd verberatus es flagello? Vajikra rabba sect.32. In Medr. Tehill. Psalm.12. legitur pro eo, מה לך לידקר בפוראגין. *Est ex Græco* Φραγέλλιον, *quod legitur Joh.2.v.15. ubi Syrus similiter habet* פְּרַגְלָא.

פְּרַגְמָא πρᾶγμα, *Res, Negotium. Rabbini eo utuntur ad significandum spacium, quod in medio versu occurrit, sententiâ imperfectâ, ubi circulus quandoque notatur, veluti Gen. 4. 8. Extat vocabulum in Pentateucho cum triplici Targum Deut. 2. 8. in margine. Quatuor tales versus sunt in Lege. Itali Judæi omnia talia spacia, quæ sunt inter sectiones clausas & apertas quæ sunt in Lege, vocant* Pregma, *cum Tzere. Hinc videtur omninò esse Græcum* πρᾶγμα, *quod idem est quod Res, Negotium, quòd in talibus locis negotium lectori exhibeatur.*

פְּרַגְמָטוּט · פְּרַגְמָטוֹטוֹס *Pragmaticus, Negotiator, Mercator. Corruptum est ex Græco* πραγματευτής: שמע הפרגמטוטוס Audivit mercator ille, Schemoth rabba sect. 19. *Plur.* פְּרַגְמָטוּטִין.

פְּרַגְמַטְיוֹטָא *Idem:* דמתקרי פרגמטיוטא Qui vocatur negotiator, Vajikra rabba sect. 3. Glossa, עושה פרגמטיא Exercens mercaturam.

פְּרַגְמָטִים *Idem,* πραγματὺς: *Pluraliter abjicitur* ס, *ut in aliis similibus multis:* שנין פרגמטין Duo mercatores.

פְּרַגְמַטְיָא πραγματεία *Mercatura, Negotiatio:* וּמָרֵי פְּרַגְמַטְיָא לָא יִשְׂבַּע לְמִצְבַּר כְּסַף Et dominus negotiationis, id est, negotiator, non saturatur colligere argentum, Eccles. 5. 9. וְיַת אַרְעָא תְּתַגְּרוּן בִּפְרַגְמַטְיָא Et per terram exercebitis negotiationem, Genes. 42. 34. Jon. יְהֹוָה יִנְטוֹר מַפְקָךְ לִפְרַגְמַטְיָא Dominus custodiet egressum tuum ad negotiationem, Psalm. 121. v. 8. בְּמַפְקְכוֹן לִפְרַגְמַטְיָיכוֹן Cùm exitis ad negotiationes vestras, Deuter. 28 19. in Jon. *Apud Rabbinos communiter scribitur per* ק *loco* ג. Vide ergo infrà פרק.

פרינדרין. Vide suprà in פרב.

פרד

פְּרַד *Separare, Abstrahere, Disjungere, Solvere: Secare, Dissecare in partes. Verbum in Targum rarum. Participium Pehil,* וּפְרִידָא שִׁנַתְהוֹן Et donec solvatur somnus eorum, Heb. וְנִגְזְלָה rapiatur, Proverb. 4. v. 16. *Imperativus,* פְּרַדוּ כְּנִישַׁת רִשְׁעָא Solvite cætum improbitatis, Hebr. פַּתֵּחַ Solvendo, Jesa. 58. v. 6. *Participium Pahel,* כְּטַבְיָא מְפָרַד Sicut dama abstracta, Heb. מֻדָּח expulsa, Jesa. 13. vers. 14. *Aphel Participium,* דְּמַפְרְדָא לִבָּא דְעָלִימֵי Quæ disjungit cor juvenum, Prov. 7. 10. *Partic. Ithpehal,* מִתְאַחֲדִין וְלָא מִתְפָּרְדִין Uniuntur & non disjungunt se, Hebr. יִתְפָּרָדוּ, Jobi 41. 8. Item פֵּרֵד *Separare, id est, in partes separatas secare:* הָרִמּוֹן שֶׁפֵּרְדוֹ Malogranatum quod in duas partes secuerit, Okezim cap. 2. הרמונים שנתפרדו Malogranata dissecta.

נִפְרָד *Separatum, Abstractum, Singulare, Individuum. Apud Grammaticos,* שֵׁם נִפְרָד *Nomen absolutum*, id est, absolutæ & primæ formæ Nomen, extra structuram positum. Item, *Nomen singulare*, sive numeri singularis. *Huic verbaliter* הִתְפָּרֵד & נִפְרַד *Separari, id est, in numerum separatum vel singularem deduci:* unde apud Aben Esram in libro מאזני Statera linguæ sanctæ, sect. הרבים, & Levit. 21. 8. ad vocem בִּבְתוּלֶיהָ legitur: יש שמות בלשון הקדש שלא יתפרדו לעולם כמו נעורים חקונים Sunt Nomina in lingua sancta, quæ non separantur (id est separatim vel singulatim usurpantur, sive in singularem numerum deducuntur) in perpetuum; veluti נְעוּרִים Adolescentia, sive, pueritia, זקונים Senectus, פנים Vultus, & alia. Sic Genes. 1. v. 2. ad vocem מַיִם. שכל הנפרד Intelligentia abstracta, *Plur.* שכלים הנפרדים Intelligentiæ abstractæ, scilic. à corpore, quomodo de Deo & Angelis loquuntur Hebræi.

מְפוֹרָד *Separatum, Disparatum, Disjunctum:* מִלָּה מפורדת *Dictio separata, id est, Collectiva, quæ sub forma singulari plura separata significat; veluti* צאן *Ovis, oves,* בָּקָר *Bos, boves.*

פְּרָדִי *Singularis, Abstractus, Individuus:* עצם פרדי Substantia singularis vel individua. *Plurale,* עצמים פרדים Substantiæ individuæ. De his in More lib. 1. cap. 73.

פרוד *Abstractio, Separatio, Disjunctio: Oppositum ejus* קבוץ *Aggregatio, Conjunctio, Collectio, Compositio:* פְּרוּדִים *Abstracta, Separatæ partes, particularia.*

פְּרִידָא *Lapillus, Scrupus, Separatum & disjunctum quid:* וּמַלִּיאוּ יַתְהוֹן מִן פְּרִידָא דְעַל סְפַר פְּרָת Et impleverunt eos lapillis, qui sunt ad littus Euphratis, Thren. 5. 5. *Plurale,* וְרַצַּץ בִּפְרִידִין שִׁנַּי Et confregit scrupis dentes meos, Hebr. בֶּחָצָץ, Thr. 3. v. 16. וּבְנֵי בְנָךְ כִּפְרִידוֹהִי Et filii filiorum tuorum, sicut lapilli ejus, scil. maris, Jesa. 48. 19. Scribitur hoc כִּפְרוּדוֹהִי ex forma superiori, quæ tantùm Rabbinis usitata, unde præstaret per י in medio legi. *Rabbin.* שְׁתֵּי פְּרִידוֹת עָפָר Duo scrupi terræ, Nidda fol. 27. 1.

פְּרִידְתָא *Separata, Separans se, Obstrepens, Rebellis:* מְרָדְתָא הִיא וּפְרִידְתָא Rebellis est & obstrepens, Hebr. הֹמִיָּה וְסֹרָרֶת, Prov. 7. 11. אִתְּתָא סַכְלְתָא וּפְרִידְתָא Mulier stulta & obstrepens, Heb. הֹמִיָּה, Proverb. 9. 13.

פְּרָדָנִית *Obstrepera, Rebellis mulier, in cunctis se à marito sejungens, eiq́; obloquens:* item *Vagabunda:* unde, ולא מן הרגל שלא תהא פרדניתא Neque ex pede (Adami creavit Evam) ne fieret vagabunda, Deut. rabba, sect. כי תצא.

פֶּרֶד *Granum sive Grana malorum punicorum, quæ solent separari & exsiccari ad certos usus,* Maaseroth cap. 1. Uvæ compactæ & exsiccatæ vocantur צִמּוּקִים: ficus compactæ & arefactæ vocantur גְּרוֹגְרוֹת: Mala punica in partes scissa & exsiccata vocantur פֶּרֶד vel פְּרָדִים, quo-

modo & loquuntur נתפרדו הרמונים, ut supra positum.

פְּרִידָה *Pullus turturis vel columbæ:* צריכה עוד להביא פרידה אחרת Opus habet amplius offerre pullum unum, Kinim cap. ult. פרידא אחת יש לי להוציא מכם Columba una est mihi, ut eam educam à vobis, Sanhedr. fol. 108. col. 1. lin. ult. Sic, פרידה אחת יש לי ביניכם Pullus columbinus usus est mihi inter vos, Bava metzia fol. 84. 2. Glossa, גוזל, & sic ubique. *Plur. masc.* חמש פרידין Quinque pullos turturum, Kinim cap. ult. *& fœmin.* שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן Duæ columbæ bonæ adhuc mihi sunt ex eis educendæ, nempe Rutha Moabitis, & Noemi Ammonitis, Bava kama fol. 38. 1.

פְּרִידָא *Herbæ genus:* חמשה כוני פרידא Quinque pugillos herbæ istius, Talm. Gittin fol. 69. col. 1. *In glossa explicatur vernaculè* פרוירשרש, *quod non intelligo. In Aruch magno* פרישת נררא, *pro quo in Aruch parvo legitur* פרושת פירא. *Id puto esse Germanicum* Brustbeer *Zizyphum.*

פרדוכוס *vel ut Aruch legit* פרוכסוס, *quod videtur esse Græcum* θαυμαστὸς *Admirabilis, Incredibilis.* In Bereschith rabba sect. 60. *Et Rebeccæ erat frater, cujus nomen* לָבָן *Laban.* R. Isaac dixit (eum sc. sic vocatum esse) לשבח פרדוכוס propter laudem admirabilem, hoc est, propter summam & admirabilem albedinem. Sic legitur in textu. Sed lectio Aruch præferenda (quamvis non intellexerit originem & etymologiam vocis.) Non enim dubito quin sit vox Græca, quam indicavimus. In Jalkut legitur פרדיכוס. In Medr. Schemuel sect. 1. פראורוכסים, quod legendum פראורוכסוס. In Bemidbar rab. sect. 10. fol. 238. 4. אפראורוכסים, eodem sensu, & de eodem Labane.

פְּרַדִּבְטָא *vel ut Aruch legit,* פְּרַדִּבְכָא *Præfectus lictorum, Lictor.* Glossator Talmudicus exponit סְרָדְיוֹט, de quo vide suo loco, Schabbas fol. 94. 1. Prima forma legitur in Aruch, altera in Gemara dicto loco.

פְּרַרְכַת *Otiosus, à literis & opificiis & ab omni negotiatione civili vacans, & ecclesiasticis operam dans,* Talm. Bava bathra fol. 55. 1.

פרדימס *Currus triumphalis. Sic Munsterus, David de Pomis, & alii.* Legitur in Vajikra rabba sect. 19. נטלו והחזירו בכל ערי יהודה וישב עליו בפרדימס והרגו וקרע את החמור והכניסוהו לתוכו הה״ד קבורת חמור יקבר Accepit (sc. Nebucadnezar) eum (nempe Jehojakimum) & circumduxit eum per omnes urbes Judææ, insidens ei in curru triumphali, & occidit eum, discissoque asino, inclusit eum illic. Atque hoc est, quod dictum est, *Sepulturâ asini sepelietur,* Jerem. 22. 19. In Jalkut libri Regum fol. 39. 1. absunt hæc duo verba וישב עליו, & simpliciter dicitur, והחזירו בכל ערי יהודה בפרדימס Et circumduxit eum per omnes urbes Judææ in curru triumphali. *Vox peregrina, cujus origo adhuc quærenda.*

פַּרְדֵּס · פַּרְדֵּסָא *Hortus, Pomarium: Paradisus,* παράδεισος. *Apud Rabbinos singulariter,* לקנות פרדס Ad comparandum hortum. *In Targum, plur.* גִּנְתְּשַׁקְיָן וּפַרְדֵּסִין Horti irrigui & pomaria, Hebr. וּפַרְדֵּסִים, Eccles. 2. 5. לְמֵישַׁר פַּרְדֵּסַיָּא In vallem hortorum, Hebr. עֵמֶק הַשִּׂדִּים, Genes. 14. 2. Jon. & T. H. חֲמוֹן יָת אִילָנֵי פַּרְדֵּסֵיהוֹן Viderunt arbores hortorum ipsorum, Jobi 2. 11. *Et fœmininè,* שומרי גנות ופרדסות Custodes hortorum & pomariorum, *apud Rabbinos.* Pro *Paradiso, seu loco beatorum in cœlis,* legitur in Talm. Chagiga fol. 14. 2. ארבעה נכנסו לפרדס Quatuor ingressi sunt in paradisum, scilic. על ידי שם per manus Dei, In Gemara. In Tosephos additur, ולא עלו למעלה ממש אלא היה נראה להם כמו שעלו Non quòd ascenderint realiter, sed videbatur ipsis ac si ascendissent. Aruch hîc notat; Locum in cœlis, ubi animæ colliguntur, vocari Paradisum.

פַּרְדְּסִי *Hortensis. Ejus oppositum* מִדְבָּרִי *Sylvestris.*

פַּרְדְּסָאוֹת · פרדסייאות *Custodes:* יום שבטל בו הושע בן אלה פרדסאות Die quo abolevit Hoseas filius Elæ custodes, quos constituerat Jarobeam in viis, ne ascenderent Israelitæ ad festum Hierosolymam, Talm. Bava bathra fol. 121. 2. Gittin fol. 88. 1. *Alibi pro eo legitur* פרוסדיות, *ut est in* פרס. Glossa שומרים. Vide interpretes 2. Reg. 17. v. 2. & infra in פרז in פְּרַוָּאוֹת. Sic Hos. 5. ab initio in Comm.

פַּרְדַּקִין *Columnæ excavatæ cum fenestellis,* Tal. Oholoth cap. 6. Vide & in Tal. Hier. Jom tobh cap. 2. fol. 61. col. 3.

פרדסקי *Nuncius, Legatus:* שדר פרדסקי בתריה Misit nuncium ad eum, Beresch. rabba sect. 94. fol. 106. 4.

פראורון Est vox peregrina & corrupta. Legitur in Schemoth rabba sect. 33. folio 151. col. 4. חתן כל זמן שלא נשא ארוסתא הוא הווה פראורון לבית חמיו משנשאה הרי אביה בא אצלה Sponsus iste, quamdiu non duxit desponsatam suam, subinde itat ad domum soceri sui; posteaquam autem eam duxit, pater illius venit ad ipsam: *Sic explicatur in glossa,* מְהַלֵּךְ תָּמִיד.

פַּרְדְּשְׁנָא *Donum, Munus, Honorarium:* הני פרסאי משדרי פרדשני להדדי Isti Persæ mittebant munera sibi invicem, Abhoda folio 72. 1. שַׁדַּר פַּרְדַּשְׁנֵי Misit honoraria, Megilla folio 13. col. 1. להאי רישנא האי פרדשנא Huicne principi tale donum offertur? Sanhed. fol. 94. 1. Glossa R. Sal. דורון Munus.

פרודוקין *Idem quod* פרוטגמא *πρόσταγμα Edictum, Mandatum*, Esth.6.10. in Targ. sec. Sic ibidem in plurali numero פרותקין Vox corrupta.

פרה *Fructuosum esse, Fructum edere, Fœtare, Fœtificare, Fructum proferre, Crescere fructificando*, Hebr.

פריא *Pueri, Parvuli, à crescendo sic dicti*, Tal. Hieros. Gittin fol.47.2. cap.5.

פריה *Fructificatio, Fœtificatio, Fœtus, Soboles, Fructus, Productio. Socius ejus*, רביה *Multiplicatio, quæ duo apud Rabbinos plerunque conjunguntur, ex illo* פרו ורבו *Fœtificate & augescite, vel, Crescite & multiplicamini, ut vulgò illud exprimunt.* De hoc multa apud Hebræos præcepta, quòd quisque tenetur producere suæ stirpis fructum, & qui illud non facit vinculo legitimi conjugii, sit instar homicidæ: unde, כל יהודי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים *Quicunque Judæus non dat operam liberorum fructificationi & multiplicationi, perinde est ac si effunderet sanguinem, sicut dicitur, Effundens sanguinem, &c. Genes.9.6. & mox, Vos autem, Fructificate & multiplicamini*, v.7. Jevamoth fol.63.2.

פירי *Fructus, Hebr.* פרי. *Est instar* הירה *à* הוי, *Jod insertum ad indicandam vocalem Tzere:* פירי די אילנא In quo est fructus arboris, Gen.1.29. כפירי עובדיכון Juxta fructum operum vestrorum, Jerem.21.14. מפירי אילן גנתא De fructu arboris horti, Genes.3.2. *Plurale*, אילן פירין עביד פירין Arbor fructuum faciens fructus, Genes.1.11. *Cum Affix.* טבין פירי מן דהבא סנינא Meliores sunt fructus mei, quàm aurum purgatissimum, Prov.8. v.19. פירכון Fructus vestros, Ezech.36.8. *Rabbini frequenter etiam dicunt* פירות. *Apud Talmudicos,* פירא רבא ופירא זוטא Fructus magni & fructus parvi, Bava bafra fol.36 2.

איפוריא *Fructus. Plurale*, כל מיני איפוריא Omnis generis fructus, Ber.rab. sect.72.

פוריא, פוריתא *Lectus, Cubile, Sponda*, שפרין ורבין עליה *quòd fructificent & multiplicent se in ea, ut est in Ketubh. fol* 10.2. אשלא דפוריא עתיקא Funis lecti antiqui, Talm. Gittin fol.69.col.1. הויא להו פוריא דהוו מגני עלויה אורחי כי מאריך גוצי כי גוץ מתחין ליה Erant ipsis (Sodomitis) cubilia, in quibus cubare faciebant hospites viatores: si quis longior, decurtabant ipsum: si quis esset brevior, extendebãt ipsum, donec longitudini cubilis responderet, Sanhedr. fol.109.2. גני אפוריא Cuba in lecto; לא גנינא אפוריא Non cubo vel cubare soleo in lecto, ibidem. *Sic in Targum cum Affixo*, דאת משרי בפוריא חבתא Qui facis ut habitet in lectulo nostro amor, Cant.1.6.

Deinde פוריתא *Operculum*, Numer.19.15. in T. Hier. Vox suspecta. Fortè pro כפורתא.

פרין *Fructificatio, Fructus: Cum Aff.* על פרינה Et in fructificatione sua, Jobi 8.16.

אפריון *Lectus, Torus nuptialis, à Fructificando dictus*: הושיבה באפריון Collocavit eam in torum nuptialem, & Aharon & Miriam saltarunt coram ea, Sota fol.12.1. אפריון נמטייה Torum nuptialem exhibebimus ipsi, uxorem dabimus ipsi, q.d. gratiam referimus ipsi, Bava metzia in fine. Usurpant etiam hanc phrasin אפריון נמטייה in clausulis epistolarum, quando alii salutem adscribunt, אפריון נמטייה לאדוני קונה.

פרהגבנא *Exactor tributorum & teloniorum*: vel *Apparitor, Lictor*, Talm. Erubh. fol.36.col.2. Glossa נבאי הכס. *Et cum* ו *in medio, ut & aliàs hæ literæ commutantur*; אשכח להההוא פרהגונא דקא תפיס גנבי Invenit exactorem istum, qui comprehendebat fures, Talm. Bava metzia fol.83.2. פרהגבנא דמלכא Exactor regis, Bava kama fol.117.1.

פרהריא *Mola.* Baal Aruch citat ex Berachoth fol.56.1. ושחני בך קשייתא בפרהריא דדהבא Et molent tecum lapides dactylorum in mola aurea. *In nostris libris legitur* בריחיא *In molis, quod Guido male legit* ברוחיא *Vectes.*

פרהדרין *Paredri, Assessores, Commissarii, Consiliarii regii, qui regi assident*: מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין Separant sacerdotem summum ex domo sua in conclave sive cameram assessorum regiorum, Tal. Joma in principio, Misna 1. *Græcum est* πάρεδροι *Assessores, qui dabantur ἄρχουσι, qui & postea* συνέδροι *dicti fuerunt.* In Gemara ibidem, fol.8.2. Quid לשכת פרהדרין? nunquid ab antiquo dictum fuit לשכת בולוטי conclave τῶν βουλευτῶν cõsiliariorum? principio doctum fuit לשכת בולוטי: ex quo autem sacerdotium pecuniis fuit venale, mutarunt illud singulis duodecim mensibus, sicut assessores hi quoq; mutati fuerunt singulis annis, & tunc vocarunt illud לשכת פרהדרין *Camera Assessorum.* Scribitur & פלהדרין.

פרהגן *Gubernator, Præfectus gentilis, idemq; hostis & angustator, id est,* מציק, *vel, dolo, ac machinationibus alios opprimens*: המוכר עבדו לפרהגן נכרי יצא לחירות Vendens servum suum gubernatori gentili, ipse exit in libertatem: Gittin fol.44.col.1. *In Aruch scribitur* אפרגון.

פרהסיא *παῤῥησία*: unde, בפרהסיא *Publicè, Palàm, Manifestè*, Num.11.10. in Aben Esra. *Oppositum ipsi,* בצנעא *Secretò, Occultè.*

פרן פרוורין *Suburbana, Urbes, pagi, & loca vicina urbi alicui*: הלכה כאנשי גליל בכל וכל פרוזהא נהוג כרב נהרדעא וכל פרוורוהי Consuetudo Galilæorum servatur in omnib. & omnia oppida vicina eorũ sequuntur consuetudinem Rabbi Jehudæ: Urbs Nahardea & oppida vicina ejus se-

quuntur consuetudinem R. Samuelis, &c. Ketubh. fol.54.1. *Sic per* ר *adducit etiam Elias in suo Methurgeman ex Targum, quod hodiè legitur per* ר, *ut mox in* פְּרְוָרִין *Num.* 34.6. *in Jon. legitur* פַּרְכִּידוּי, *quod legendum* פַּרְכִּידוּי *vel* פַּרְוִידוּי. *Aliâs etiam hæ duæ literæ commutantur, ut Rodanim, Dodanim.*

פַּרְוָה *Nomen Magi cujusdam, qui ad structuram templi Hierosolymitani ædificaverat cõclave aliquod, quod à suo nomine denominaverat* לשכת בית הפרוה Talm. Joma fol.30.1. & sæpius.

פַּרְתָּ *Humeri :* עַל פַּרְתָּ יִתְנַטְלָן Humeris portabuntur, Jesa.49.22. Hebr. עַל כָּתֵף.

פְּרוֹנְקָא Vide infrà in פרן.

פְּרוֹנְקָא *Nuncius, Legatus, Tabellarius :* קָרִיָנָא דְאִגַּרְתָּא איהו לִיהֱוֵי פְּרוֹנְקָא *Lector epistolæ sit tabellarius*, Talm. Bava metzia fol.83. quod *proverbiale* esse notat ibidem R.Salomon : Judæi hoc sensu usurpant ; Tabellarius ferens Epistolam, debet quoque ejusdem esse lector, & scire, quid in illa contineatur : האי ענבתא פרונקא דמלאכא דמותא היא Hæc pustula est nuncius angeli mortis. Pustula vel tumor sic dicitur à similitudine botri vel acini : nam עֵנָב Uva, Chaldaicè עִנְבְּתָא, Avoda sara fol.28.1. Sic, האי אסיסטא פרונקא דאשתא Hic tumor est nũcius febris, Ibid. חד יומא שבקוך ושוויך פרונקא Quodam die constituerunt te tabellarium, Succa fol.48.2. Gl. רָץ *Cursorem.*

פַּרְוָר *Suburbium, Suburbanum, oppida & loca vicina urbi. Plurale,* פַּרְוָרִין · פַּרְוָרַיָּא *Suburbia :* יְזוּעוּן פַּרְוָרַיָּא Cõmovebuntur suburbia, Ezech.26.15.18. *Dicitur &* פְּרִיל *vel* פְּרוֹל, *literis* ל *&* ר *commutatis, ut aliâs. Pluraliter,* פַּרְוִילִין, Levit.25.34. & Num. 35.v.2. in Jonath. דִּבְפַרְוָרַיָּא Quæ erant in suburbiis, 2.Reg.23.v.11. Sic Hebr. פַּרְוָרִים ibidem. *Apud Talmudicos :* הקונה שדה בסוריא בקונה בפרוארי ירושלם Qui emit agrum in Syria, est perinde ac si emeret in suburbiis Jerusalem, Gittin fol.8.2. Gl. בהפרכיא In Præfecturis. *Elias citat hæc per* ר, *& sic legitur quoque apud Talmudicos, ut paulò antè dictum.*

פְּרוּתָא *Nuncius, Legatus :* פרותא דגוים הואי Nuncius gentilium fui, Talm. Pesach.fol.95.2. *Videtur corruptum ex Græco* πρεσβευτὴς, *de quo & mox aliud erit.*

Deinde aliter : אול אפרותא דוולטפט, Bava metzia fol.73.2. *In parvo Aruch exponitur etiam* הילוך המים, *Germ.* Bort.

פרן *Unde in Hiphil* הפריז *Ampliare, Magnificare, Augere, Superaddere :* בפני שהפריז על מדותיו של הקבה Eo quòd amplificat super proprietates Dei, Nedar fol.32.1. מפריז על שדהו Superaddit agro, sc. proventum, proventum annuum auget, veluti qui antea accepit duos coros sive modios, meliorato & stercorato agro postea elocat pro tribus modiis, Talm. Bava metzia fol. 69.col.2. אבל אין מפריז לא על חנות ולא על ספינה At non auget neque hospitii neq; navis annuum tributum, ibid. Veluti si hospitium elegantibus imaginibus, figuris & signo pingat & ornet, aut navem suspensis pretiosis velis, ut hospites tantò magis invitentur, tunc licitum est nonnihil augere conductum pretium. Item, ולא כדברי הילל שמפריז על מדותיו Et non juxta verba Hillelis, qui superaddit moribus suis, id est, cujus mos est semper aliquid ad res adjicere, ne quid unquam minus fecisse videatur.

פירוס *Pyrrhus :* פירוס רשיעא Pyrrhus impius, Cholin folio 62.col.2. Glossa, Nomen est proprium hominis, qui impius habitus fuit in oculis ipsorum.

אפרותא · אִפְרִיזָא Vide in lit. א.

פְּרוּזְבִין פְּרוּזְבִין *Nuncii, Legati :* ושלח פרוזבין לפניו Et misit legatos ante se, juxta illud, Et emisit Jacob מלאכים nuncios ante se ad Esavum, Gen.32. v.3. Beresch. rab. sect.74. in fine. *Est Græcum* πρέσβυς, פְּרוּזְבִי, *unde pluraliter abjicitur ultima litera, sicut & in aliis fit,* לסטים *Latro, plur.* לִסְטִין.

פרוזבין *Interpres, Hebr.* מֵלִיץ. In Medrasch Schir hasschirim capite 1. v.2. תעשה את פרוזבין שליח בינותינו Agas tu interpretem & legatum inter nos.

פרוזבוטים · פְּרוּזְבוּטַיָּא · פְּרוּזְבְטִין *Nuncii, Legati, Oratores, Interpretes :* שאם יבואו פרוזבטין של מלך יהיו משיחין עמו בלשונו Quod si venerint legati Regii, loquantur cum iis linguâ ipsorum ; Sic citat Aruch ex Tanchuma in princip. Deutoronomii : משל למדינה ששלחה פרוזבוטים לעטר למלך Parabola de provincia, quæ mittit legatos ad coronandum regem, Schemoth rabba sect. 42. ההוא היום יום פרוזבוטי היה Fuit tum dies legatorum Regis, id est, comitia legatorum tum fuerunt, qui veniebant, & Regi de Imperio gratulabantur, &c. Schemoth rabba sect.5.fol.123.4. *Græc.* πρεσβευτὴς *Legatus.*

פרוסבול · פְּרוּזְבּוּל *Statutum, Constitutio de solvendo. Sic appellatum fuit Statutum peculiare Hillelis senis (qui vixit tempore templi secundi) de solvendo mutuo, nihil obstante jure Divino de eo remittendo in anno septimo.* Hinc in jure Hebræorum Talmudico legitur : פרוסבול אינו משמט וה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן שראה את העם שנמנעו מהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה השמר פן יהיה דבר עם לבבך בליעל · עמד והתקין פרוסבול וזה הוא גופו של פרוסבול מוסרני לכם פלוני ודיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה והדיינין חותמים למטה או העדים *Prosbol* non remittit (debitum.) Hoc unum est ex rebus illis, quas constituit Hillel senex, cùm videret populum detrectantem mu-

tem mutuò dare sibi invicem, ac transgredi id quod scriptum est in Lege: *Cave ne sit in animo tuo ulla res nequam* (Deuter.15.v.9.) Extitit itaque (Hillel) & ordinavit prosbol: Trado sive testificor vobis NN. judicibus in loco N. quòd omne debitum, quod est mihi apud N. exigere velim, quocunque tempore voluero. Judices deinde subscribunt, & obsignant, aut testes. Leguntur hæc in libro Talm. Gittin cap.7. fol.36. & repetuntur in libro שביעית De anno septimo cap.10. ubi scribitur פרוזבול per ז. Ibidem, אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע Non scribunt prosbol nisi super fundo, id est, immobilibus: Item, פרוזבול המוקדם מותר והמאוחר פסול Prosbol antecedens rectum est: consequens profanum: scriptum de solvendo, ante mutuum datum exaratum, valet: quod post mutuum datum confectum, invalidum ac profanum est. *Interpretum alter scribit, esse* שם מורכב *Nomen compositum, & significatum ejus esse* תקון הענין *id est, Aptatio, Accommodatio, Constitutio, Dispositio rei alicujus, Statutum de re aliqua.* *Hinc* R *Obadias de Bartenora inquit, esse compositum ex* פרוז *i.e.* תקנה *Ordinatio, &* בול *id est,* עשירים *divites, quòd sit statutum scriptum pro divitibus. ne quid pecuniarum mutuo datarum perdat, etiam faciliùs eas pauperibus mutuò dent, quando sciunt se à jure remissionis anno septimo liberos esse.* Amplius apud Talmudicos legitur: מאי פרוזבול אמר רב חסדא פרוסבולי ובוטי אלו עשירים דכתיב ושברתי את גאון עזכם ותני רב יוסף אלו בולאות שבירודה בוטי אלו העניים דכתיב והעבט תעביטנו Quid est *prosbol?* Dixit Raf Chasda: *Prosbuli. Bule & Bute. Bule* sunt divites, sicut scriptum est: *Et frangam excellentiam roboris vestri,* (Levit.26.19.) Docuit Raf Joseph: sunt בולאות divites Judææ: *Bute* sunt pauperes, sicut scriptum est: *Mutuando mutuabis ei* (Deut.15.8.) Dixit Rabba ad quendam barbarum: Quid est *Prosbol?* respondit פרוסא דמלתא Dispositio rei, Gittin fol.37.col.1. Glossa פרוזא id est, תקנה *Constitutio, Dispositio.* Vide Chosen hammischpat sect.67. *Fortè est Græcum* προβουλὴ *Provisio, Præconsultatio: aut* προσβολὴ *Adjectio ad Legem Dei.* Philippus Aquinas addit, sic etiam vocari *Ovum, quod alicubi reponitur, ut gallina certum locum habeant ubi ponant ova.*

פרוח *Lapidis pretiosi nomen, cui tribus Ascher insculpta fuit,* Cantic.5.14. in Targum.

פרוזן · פרוזאורי *Custodes, Militum custodiæ, Milites præsidiarii. Prima forma adducitur hic in Aruch, & inde apud alios. Alterum extat in Targum editionis Venetæ:* ומני פרוזין על שבילא Et constituit custodes in via, Eccles.3.11. ובטילו בני פרוזין Cujus filii aboleverunt custodes, quos constituerat Jarobeam Impius super vias, Ruth.4.20. Sed in Echa rabbeti in præfat.fol.57.2. legitur פרוזאות. Talmudici legunt hodiè פרוזאות, & sic in Commentariis Hebræorum 1.Reg.17.2. Vide suprà in פרד.

פרוזדור *Porticus, Vestibulum, Antetriclinium. Interpretes Hebræi notant, esse vocabulum Græcum. Habet ergo affinitatem cum Græco* πρόθυρον *Vestibulum, id est, locus ante januam, stationi vel etiam deambulationi datus.* In Pirke avoth cap 4. R Jacob dicere solitus est: העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין id est, *Mundus hic similis est porticui coram mundo futuro: præpara ergo te in porticu, ut possis ingredi in triclinium:* טרקלין id est, τρίκλινον est ipsum היכל palatium: בית שער est פרוזדור, id est, πρόθυρον Vestibulum, Porticus mundi futuri, id est, vitæ æternæ. Comparanda ergo sunt in hac vita; quæ nos conducant in vitam futuram. Nam *mundus hic* הוא דרך ומעבר לעולם הבא *est via & vadum ad mundum futurum, in quo æternùm vivemus,* scribit Majemon. Vide Abarbinelem in hunc locum fusè. Raschi Genes.43.26. ad, *Et venit Joseph* הביתה *domum;* notat; מפרוזדור לטרקלין ex vestibulo in triclinium. *Item metaphoricè, Collum uteri,* Niddah cap.2. in Misna: ואם הוציא ראשו חוץ לפרוזדור Si protulerit caput suum extra vestibulum, scil. uteri, Schylchan Aruch in Jore deah de circumcis.num.26.2.sect.4. Vide Majem. in הלכות אסורי ביאה cap.5.

פרוזדגמא *Diploma, Epistola, Rescriptum, Decretum diplomate comprehensum. Videtur esse ex* πρόσταγμα*:* hinc, לא יהיו דברי תורה עליך כפרוזדגמא ישנה *Ne sint verba legis in oculis tuis, ut decreti inveterati, sive literarum obsoletarum,* אלא כפרוזדגמא חדשה *sed ut mandati recentis,* Jalkut fol.78.col.2. ex Pesikta Exod.19. Scribitur meliùs פרוסטגמא, ut est infrà in פרס. *Plur.* פורס פרוזדגמאות במדינה Divulgat diplomata per regionē: ג' פרוזדגמאות שלח הושע אצלכם Tres epistolas misit Jehosua ad eos, Vajik. rab. sect.17. משל למלך ששלח פרוזדגמא שלו למדינה Parabola est de rege, qui misit diploma mandati sui in urbem, Vajikra rab.sect.27.

פרזלא · פרזל Ferrum : פרזלא בפרזלא לטיש Ferrum ferro acuitur, Hebr. פרזל, Proverb.27.17. שקוהי די פרזל Crura ejus ex ferro, Dan.3.v.33. על רגלוהי די פרזלא Super pedes ejus ferreos, v.34. תקיפא כפרזלא Durum sive forte ut ferrum, v.40. וכפרזלא די מרעע Et sicut ferrū quod comminuit omnia ista, ibidem. *In Targum Hierosol. plerumq est* פורזלא.

פרזם *Comprimere, Stringere.* Citatur in Aruch ex Gittin fol.69. sed nunc ibi non extat.

פרזומא *Amiculum, Pallium, quo Hebræi in sacris in-*

crisinvolvunt caput, quod aliâs vocant מַלִּית . Hinc in Gemara, רמא תכלתא לפרומא לאינשי ביתיה Projecit fila hyacinthina in amiculum sacrum domesticorum suorum, Talm. Succa fol.11.col.1. Menach. fol.83. *Plural.* שירי פרומיות אסור לטלטלן בשבת Loculamenta amiculorum vetitum est transferre in Sabbatho, Schab. fol.125.1. *Videtur esse à Græco* περίζωμα. Sic legitur in Talm. Hierosol. Schab. cap.6. fol.8.col.2. פְּרוּזְמָא pro Hebræo הַמַּחֲלָצוֹת, Jesa.3. v. 22. *Id possit esse plurale* περιζώματα.

Deinde פירומא *Cerevisia ex hordeo*: פירומא שיכרא תאיני ואטמי Cerevisia ex hordeo, & sicera ficuum & mororum, Pesach. fol.107.1. Alii hinc scripserunt, esse *Siceram ex ficubus confectam*, quasi שיכרא תאיני essent explicatio vocis פירומא: sed exponitur in glossa, שֵׁכָר שְׂעוֹרִין. Alibi videtur sumi pro *Vase cerevisiario*: דקדיש בפרומא דשיכרא Qui desponat aliquam vase cerevisiæ, poculo cerevisiario, Kiddusch. fol.52.col.2. In nostris exemplaribus legitur hîc פירומא, quam lectionem Aruch quoque adducit in פרם, ubi explicat Cerevisiam dulcem. *Sic fortè exponi quoque posset in præcedenti loco. Glossator annotat, hoc sensu extare quoq. in Bava metzia cap.3.*

פרוק *Nomen proprium principis cujusdam tyrannici*, Bava metzia fol.49.2.

פְּרַח *Florere, Efflorescere, ut Hebraicè, sed rariùs in Targû usurpatur. Aphel,* אַפְרַח *Idem. Præteritum fœmin.* וְהִיא כַד אַפְרַחַת Eratque quasi florens, Hebr. כְּפֹרַחַת, Genes.40.10. וּמַשְׁכְּנָא דְתָרִיצֵי מַפְרִיחַ Et habitaculum justorum floret, Prov.14. v.11. Veneta מַפְרַע per verbum Syrum.

II. פְּרַח *Volare, Avolare, Evolare. Participium,* פָּרַח וְטָיֵס בַּאֲוִיר שְׁמַיָּא Volabat & evolabat in aërem cœli, Exod.20.2. Jonath. דִי שְׁלַח וּפְרַח Quæ se emittit & avolat, Hebr. וַיָּעֹף, Nah.3.16. כְּחוּרְמָנָא דְפָרִיחַ Sicut serpens qui volat, Proverb.24.v.32. כָּל עוֹפָא דְפָרַח Omnem avem quæ volat, Gen.1.21. *Fœminin.* מְגִלָּא פָּרְחָא Volumen volans, Zach.5.1. כְּפָרַחְתָּא דְפָרְחָא Sicut volatile quod volat, Proverb.26.2. *In Aphel,* אַפְרַח *Idem: vel Avolare fecit, Abegit, Fugavit, Dispulit, Ventilavit. Præterit.* וְאַפְרַח שְׂלָיו מִן יַמָּא Et avolare fecit coturnices à mari, Hebr. וַיָּגָז Et abripuit, Numer.11.31. וְאַפְרַח יָתְהוֹן אַבְרָם Et abegit eas Abram, Hebr. וַיַּשֵּׁב Et difflavit, Genes.15.11. *Particip.* וּמַפְרַח יַת דוּקָא Et ventilabit paleas, Jesa.28.v.28. דְמַפְרִיחַ גִּירָא בִּכְבָדֵיהּ In cujus jecur volat sagitta, Hebr. יְפַלַּח Secat, Prov.7.v.23. *Plurale,* חוּרְמָנִין מַפְרְחִין Basilisci volantes, Jesa.30.6. כְּמָא דְמַפְרְחִין אַבְנָא בְּקַלְעָא Sicut volare faciunt, dispellunt lapidem fundâ, Hebr. יְקַלְּעֶנָּה Fundâ ejiciet, 1.Sam.25.29. *Futur.* יַפְרְחִנַּהּ Volare faciet eam, 1.Sam.25.v.29. *Apud Talmudicos,* דפרח לביה Cujus cor avolat, id est, qui deliquium patiitur, Gittin fol.69.2. Vide mox פרחא. Præterea adducit Baal Aruch ex Bava kama folio 30. לא שנו אלא במפריח, quod explicat per בְּיָתֵר: sed hodie non sic legitur in nostra Gemara.

Apud Talmudicos per metaphoram, פרחי ופרחי *Iter facientes & volantes*, id est, הוֹלְכִים וְעוֹבְרִים *Euntes & transeuntes*, Ketubh. fol.61. Glossa notat, אורחים esse qui aliquandiu subsistunt in loco aliquo: פרחי esse eos, qui rectà pergunt.

פֶּרַח *Flos: & metaphoricè, Suprema pars candelabri sacri lumen continens. sic dicta, quòd florû figuras contineret: unde,* פֶּרַח שֶׁל מְנוֹרָה, *apud Rabbinos,* Kelim cap.13. *& inde,* פְּרָחֶיהָ Flores ejus, Exod. 25.v.31. in Hebræo. Item *Pubes in juventute:* unde, קָטָן פּוֹרֵחַ *Minorennis pubescens,* שנראה עליו צמר שיער *in quo conspicitur prima lanugo*, ut Baal Aruch scribit. Vide in Berachoth fol. 47. col2. Item, פִּרְחֵי כְהֻנָּה *Germina vel puberes sacerdotii, filii adolescentes sacerdotum, in quibus sacerdotium efflorescit, Sacerdotes juvenes:* פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו Juvenes sacerdotes educunt eum extra atrium, & cōtundunt ipsi cerebrum, Sanhed. fol.81.2. Glossa, כהני בחורים שמתחיל זקנם לפרוח Sacerdotes juvenes, quibus incipit barba progerminare, & proximi sunt fungendo sacerdotio: ופרחי כהונה איש כסתו בארץ Et juvenum sacerdotum quisque habebat pulvinar in terra, Tamid cap.1. in Mischna: Præcedit illic, והרובים שומרים שם Et juvenes custodias agebant ibi. Unde in Gemara legitur, התם קרי להו רובים הכא קרי להו פרחי כהונה Illic vocavit eos pueros, juvenes, hîc vocat eos juvenes sacerdotes, &c. Glossa in Mischna, explicat שהגיעו לעבודה Qui pertigerunt ad cultum divinum, scil. exercendum.

פִּרְחָא *Bruchus, Melolontha, locustæ species:* אֲכַל פִּרְחָא וּמוֹתַר פִּרְחָא Comedebat bruchus, & reliquum bruchi, &c. Hebr. יֶלֶק, Joel.1.3.

פִּרְחָא *Capparis*, apud Talm. Berach. fol.36. col.1.

פִּרְחָא *Defectio, Deliquium:* פרחא דלבא *Deliquium animi*, Ohnmacht/ Talm. Gittin fol.69.2. Sic exponit R.Sal. שלבו פורח Cujus cor avolat, Gallicè *Pasmer.*

פִּרְחָא, *Emph.* פִּרְחֲתָא *Volatile, Volucris, Volucres:* פְּרִיסָא מְצוּדְתָא עַל פִּרְחֲתָא דְגַדְפָּא Expanditur rete volatili alarum, id est, quod alas habet, Hebr. בַּעַל כָּנָף, Prov.1.17. הֵיךְ פִּרְחֲתָא דְפָרְחָא Sicut volatile, volucris quæ volat.

פְּרוּחִין *Capilli muliebres circa tempora capitis vagi & volantes, quæ ligamine non comprehenduntur:* unde apud Talmudicos, כְּלִיא פְּרוּחֵי Vitta constringens capillos vagos, Schab. fol.57.2.

פרדיותא

כפרחייתא *Ligamenta brevia, vel, laqueoli, quales in palliis haberi solent, ut collo alligari queant*, R.Sal. exponit Gallicè, פינרצא, Schab. fol.59.2.

אפרחין · אפרוחין *Pulli, avium propriè à Volatu:* וּבִקְּעָה וְדָגְרָה Et fovet, calefacit pullos, Jerem.17. v.11. אפרחים או ביצים Pulli aut ova, Deuter.22.v.6. *Cum Aff.* וְגַנְתָא עַל אֶפְרֹחֶהָא Et gallinam cum pullis suis, id est, plejadas, Hebr. עיש Arcturum, Jobi 38.v.32. וְאֶפְרוֹחִין יְגַמְעוּן אַדְמָא Etiam pulli ejus sorbent sanguinem, Jobi 39.33. al. 30.

פרט *Particulatim, Speciatim, Singulatim aliquid agere, quod ad varia accommodari potest. Oppositū ejus est* כלל. *Hinc illud de Musicis,* הַפֹּרְטִים *Modulantes, minurientes, vocem quasi in minimas particulas frangentes, Amos 6.5. in Hebræo. Sic apud Rabbinos,* פורט ואוכל Sigillatim legit & comedit, veluti in vindemiis singulos acinos; *de malis Punicis*, singula grana intus contenta, Talm.Maaseroth cap.2. מְגַרֵּר בָּאֶשְׁכּוֹל ופורט ברמון Grana vel acinos singulos colligens botri & comedens, & grana mali Punici, ibid. cap 3. Item, ופרט בשורא דירושלם Et partes fecit, in partes rupit murum Jerusalem, 2.Reg.14.v.3. in Regiis, Veneta, ופרץ, juxta Hebræum. Item, יש פרשה שכולל בתחלה ופורט בסוף Est sectio Biblica, quæ generaliter loquitur in principio, & specialiter in fine. Rursus apud Talmudicos, פרטורי נואף להוצא Particulavit, id est, rupit adulter parietem in partes, Nedar. in fine: פריטא שפותיה Particulatim, in duas partes fissum fuit labium ejus, Bava bathra fol.117.col.1. *Item de monetis,* הפורט סלע In minutos nummos mutans siclum, Talm. Maaser scheni, cap.2. Eleemosynarii, quando non habent pauperes, quibus distribuant nummos, פורטים לאחרים ואין פורטין לעצמן transmutant (monetas parvas argenteas) aliis, sed non transmutant sibi ipsis, Bava metzia fol.38.1. & Bava bathra fol.8. col.2. ne judicentur vilius sibi permutare: אין פורטין לא מתיבת המוכסים ולא מכיס של גבאין Non commutant (Siclos) ex arca publicanorum, neq; ex loculo exactorum publicorum, Bava kama fol.113.1. Habent enim plerumq; varios & malos nummos.

Deinde exponitur in Aruch פְּרַט per שָׂחַק *Ludere, Jocari.* Adducuntur exempla duo: primum ex Bava kama fol.117.1. פריטן ספוותיה Ludebant labia ejus: *In Gemara legitur,* הוא דפריטא, ספוותיה, *& exponitur in glossa,* נקרעה, *Ruptum erat labium ejus ex vulnere. Sic idem esset quod* פְּרַץ. Alterum est in Echa rab. cap.2.v.10. יתבין ופרטין בנבוכדנצר Sedebant & jocabantur de Necucadnezare. *In meo exemplari legitur per Thau,* מפרתין. Sic mox, אף הוא מפרתיה Etiam ipse deludebat eum, deridebat eum.

פרט · פרט *Particulare, Singulare, Individuum, Speciale.* Item, *Aera minor, numerus annorum mundi infra millenarium:* לִפְרַט קָטָן Ad supputationem minorem, omisso sc. millenario, quem brevitatis causâ plerumque solent omittere. בִּפְרָט *In specie, Particulariter, Speciatim, Præsertim. Apud Talmudicos,* פרט *Particularitas, Acini decidui, qui ex lege pauperibus erant relinquendi.* Hinc, איזהו פרט הנושר בשעת הבצירה Quod est particulare (in Bibliis sic appellatum, Levit.19.v.10.)? quod decidit tempore vindemiæ, Peah cap.7. Nempe grana singula, quæ decidunt ab uvis tempore vindemiæ, quin etiam duo grana habentur pro particularibus, juxta illud; שני גרגרין פרט שלשה אינן פרט Duo grana particulare sunt: tria autem non sunt particulare; tria scil. conjuncta adhuc pediculo Ibid. Acini decidui & singulares relinquendi erant pauperibus, juxta præceptum divinum, וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט *Et particularitatem vineæ tuæ non colliges, sed pauperi & advenæ relinques illam*, Levit.19.10. *Sic in Targum Hierosol.* ופרט כרמכון Et particulare, grana singula decidua vineæ vestræ, Ibid.

פריטתא *Idem:* פריטתא דרמונא Particularitas mali punici, Bemidbar rabba sect.12. Jalkut Exod. fol.57.col.1. ubi explicatur, בקלפה Sicut cortex malogranati; sc. interior, ubi grana conspiciuntur.

פרט *Excepto:* הַחֲרֵם אוֹתָהּ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ פרט לנכסי צדיקים שבחוצה לה Devoveto eam & omnes qui sunt in ea (Deuter.13.15.); exceptis facultatibus justorum, qui extra eam sunt, Sanh.112.1. וּשְׁלָלָהּ *Et spolium ejus*, Deut.13.16. פרט לכסף הקדש ולכסף מעשר Excepto argento sancto, & argento decimarum, ibid. pag.2.

פְּרָטִי *Particularis, Singularis, Specialis, Individuus:* ספור פרטי Prædicatio particularis, apud Logicos: עִנְיָנִים פְּרָטִיִּים Res particulares. *Fœminimum,* הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית Providentia particularis. Disputant Hebræi, An detur in Deo Providentia specialis de rebus particularibus & singulis? Vide Majem. in More hannevochim.

פרטין Vide infrà in פרטט.

פרטיות *Particularitas, Singularitas.*

פרוטה *Nummus minor, Numulus, Moneta parva quævis, quæ pro majori & meliori commutari solet. Pruta fuit duplex: alia ex argento, alia ex ære. Ad alia particularia & minima deinceps transfertur. Apud Talmudicos*, Mulier vel uxor acquiritur tribus modis: pecuniâ, literis, congressu. Pecuniâ; secta Schammæi dixit, בדינר ובשוה דינר Denario, aut quod æquivalet denario: Secta Hillelis dixit, בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה היא אחד משמנה באיסר האיטלקי Numulo, aut quod æqui-

valet numulô. Quantum valet pruta? eſt octava pars Aſſarii Italici, Kidduſchin in princip. Gloſſa, פרוטה של נחשת Numulus hîc intelligitur æreus. De Aſsir vide in אסר. Vide & Schulchan Aruch par. 4. numer. 31. כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול *Quando multi oboli coacervantur, tandem etiam fit ſumma magna*, Sota fol. 8. 2. כל מי שנותן פרוטה לעני *Quicunq; dat obolum pauperi unum, Deus reddit ei* פרוטות *obolos multos*, Vajikra rabba ſect. 34. גזל שוה פרוטה Rapina quæ valet obolum, id eſt, minimi pretii, minimâ pecuniâ æſtimanda. פרוטה היא אחד מל״ב במעה כסף שהיא אשפירו אוטומאני ששוקל י״ו גרעיני שעורה, h. e. Pruta eſt (numulus) unus ex triginta duobus numi argentei, Aſperi videlicet Otomanici, qui ponderat ſedecim grana hordei, Jore deah numer. 294. ſect. 6. Ergo pondus Prutæ erit dimidii grani hordeacei. Et ſic ſcribit Rambam in הלכות שקלים cap. 1. הפרוטה חצי שעורה Peruta eſt dimidii grani hordeacei. *Plurale*, פרוטות *Numuli*: מטבע שאינה מתחלקת לפרוטות Moneta quæ nô dividitur in partes minores. Item *Partes, Particularia*: מפני שהוא כמוציא פרוטות Quia eſt quaſi emittens particularia Talm. Kelim cap. 2. De vaſe hortenſi nomen, quo fit irrigatio, & infrà latum eſt, plenum foraminibus, ſuprà oris anguſti, quod cùm patet, exeunt aquæ inferiùs guttatim, quod dicit פרוטות.

פְּרוּקְטוֹת *Nummi minuti ærei vel cuprei, idem quod* פרוטות, Talm. Bava metzia fol. 46. col. 1. Propriè non ſignati numuli, דליכא עליהו צורתא in quibus nulla eſt figura impreſſa, ut ajunt ibi Hebræi.

פְּרִיטִין *Particularia, Minutiæ, Minuti nummi*: פריטין דכספא Minuti nummi argentei, דדהבא aurei, Bav. baſra fol. 165. 2. & 166. 1. *Legitur & in Targum Jon.* Deut. 14. 25. וִיהוֹן פְּרִיטֵי צְרִירִין בִּידָךְ Et erunt nummi ligati in manu tua.

פְּרוּמִיוֹת *Mulæ, ſpecialis mularum ſpecies, ſignis munditiei vel immunditiei carens*, Talm. Kilaim capite 8. Conjungitur ipſi רַקָּבִים, etiam mularum ſpecies.

פִּירָטוֹן *Piratæ*: וספינות של פירטון מקיפות אותו Et naves piratarum circumdabât ipſum, Schemot rabba ſect. 17. *Præſtaret legi* פִּירָטִין *pluraliter, à ſingulari* פִּירָטִיס πειρατὴς, *quomodo dictus fuit primus prædo marinus, unde deinceps omnes tales dicti ſunt Piratæ.*

פּוּרְמִיתָא *Teſtamentum, ultima hominis voluntas ſcripto comprehenſa*: שדא פורמיתא לביתיה Projecit teſtamentum in domum ejus, Talm. Sanhedr. fol. 96. 2. *Baal Aruch legit* פירמא.

פַּרְטוּמִין *Primi, Primores, Primarii*: יצאו פרטומי לקראתו Egreſſi ſunt primores in occurſum ejus.

Corruptum Græcum πρῶτοι, *quaſi dicas* פרוטמין πρῶτοι. *Sic citat Aruch ex Vajikra rab. ſect. 30. Sed illic, ut & in Jalkut, legitur pro eo,* גְּדוֹלֵי *Magnates.* In Tal. Hieroſ. autem legi, ואפרטומות מקיפין את העיר, quod hinc exponi poteſt, *Et primates, duces, capitanei cingentes urbem*, Ketubh. fol. 26. col. 4. Et in Bereſch. rabba ſect. 1. פלן פראטאמא, quod in Jalkut ſcribitur פרוטמא. In Vajikra rab. ſect. 28. פרטוי דיהודאי *Primores Judæorum*, πρῶτοι.

פרוטגמיא. *Vox corrupta videtur, pro* פְּרוֹגַמְיָא, *vel* פרוֹגַמְיָא *id eſt*, προγάμια *Pronuptialia dona, quæ ante nuptias dabantur, Donationes ante nuptias.* *Plurale*, ואותן שבע שנים הן הן פרוטגמיא של צדיקים Et iſti ſeptem anni ſunt pronuptialia juſtorum in futuro ſæculo, Vajikra rabba ſect. 11. in principio: דאכיל פרוטגמיא אכיל משתותא *Qui comedit pronuptialia dona, jam conſumpſit convivium ipſum nuptiale*, Talm. Hieroſol. in Schebhiith cap. 4. Qui deliciis omnibus in hoc mundo fruitur, carebit deliciis ſæculi futuri.

פרוטימוס πρότιμος *Præhonorabilis, Digniſsimus, Præſtantiſsimus vir*, Schem. rab. ſect. 15.

פּוּרְטְעָנֵי *Culices.*

פְּרוּטִיקְטוֹר *Protector.* Sic Guido ex Schemoth rabba ſect. 37. Legitur illic, ועשאו פרוטיקאטור שלא יהי זן מפלטין Et fecit eû protectorem, ne eſſet alens profugos, & abſumerent reliquum regis. Gloſſator inquit, videri legendum פראקוראטור *Procurator*, interpres agens & curans negotium alterius. Philip. Aquinas explicat · מיסב הראשונה *Qui primus accumbit, ſedet.*

פּוּרְטִירָא *Janitor, Oſtiarius*, Italicè, *Portiere, Portinaro*: יתיב קמי פורטירא ועביד גרמיה מתנמנם Sedebat ante janitorem, & fecit ſeipſum quaſi dormientem. Sic citat Aruch ex Ber. rab. ſect. 22. Sed ibi legitur nunc פלטירא.

פְּרוֹטְרוּט *Minutum, Minutiæ, Particularitas cujuſque rei.* Hinc ſcribit R. Salomon ad vocem הַפּוֹרְטִים, Amos 6. 5. שהמשורר על פי כלי זמר מחתך את הדבור בפרוטרוט הכל לפי נקימות הכלי להגביה ולהנמיך Quòd cantor juxta præſtitutum inſtrumenti muſici incidit ſermonem (vocem) in minutias planè juxta ſuavitatem inſtrumenti, exaltando & deprimendo: Item *Minutum monetæ, minuta moneta vulgaris, quæ pro majori transmutatur.* In Medraſch Tillim Pſal. 23. Quantum eſt פרוטרוט? unum de quadringentis & octoginta novem, quaſi פרטר, quæ literæ totidem in numero continent: In Echa rabbeti in præfatione folio 57. col. 3. legitur, ומוציאין עצמן חמשה עשר אלף בפרוטרוט Et educebant ſeipſos (egrediebantur) quindecim millia cum minutiis (id eſt, & adhuc nonnulli pauci ultra illa quindecim millia.)

פרי פריפרין *Ligna polita & eleganti, apta ad lectos & thalamos nuptiales:* להביא פריפרין Ad adducendum ligna, Bava metzia cap.6. in principio Misnæ. Glossa, עצים משופים ונאים לעשות לו אפריון.

פרין · פורין · פורִיתָא Vide supra in פרה.

פְּרַק In Pahel, *Frangere, Rumpere, Abrumpere, Disrumpere*, & ita habet affinitatem cum verbo פרק. Item *Diruere, Exscindere, Succidere. Participium Pehil, sive Passivum,* מתוקדא בנורא ומפרכא Succensa est igne, & dirupta, diruta, Hebr. כסוחה, Psal.80.17. *Infinitivus,* לִפְרָכָא בִּנְיָנָא Addirucdum ædificium, Eccl.3.3. Elias, לִפְרָכָא. *Ithpehal sive Ithpahel, Præteritum,* אתפריכו גופניא Fractæ, Excisæ sunt vites, Hebr. אמללה Languebit, Jesa.24.7. *Particip.* היך עִסְבָא דְמִתְפָּרְכָא Sicut herba quæ exscinditur, Psal.90.6.

Apud Rabbinos, אגוזין שנפרכין ביד Nuces quæ franguntur manu: שתהא נפרכת Ut sit rupta, Tal. Bechor. cap.6. ab initio.

Talmudicis ulterius est, *Quærere, Interrogare, Opponere, Objicere quæstionem contrariam, quâ alterius sententiam Infringere quis conatur:* לפרוכי Ad opponendum: יש למיפרך vel איכא למיפרך Est objiciendum, objici, quæri potest contra illud: פָּרִיךְ Quærit, opponit. מְפָרְכִינַן, Quærimus, objicimus, pro מפרכין אנן.

פירכא *Quæstio, Objectio contraria.*

פריך *Fractum, Fragile:* פריך הֲוָה כקיסא Disrupta, fracta fuit, ut lignum, Hebr. יבש Exaruit, nempe cutis ipsorum, Zerrissen/ gespalten/ Thr. 4.v.8. *Apud Rabbinos,* דַּהֲבָא פְרִיכָא Aurum fragile, Ketubh. fol.67.1.

פרוכין *Tusa, Contusa, Confracta grana aristarum, Far tusum:* פרוכין רכיכין Contusa & tenuia, Hebr. גֶּרֶשׂ, Levit.2.14. ופרוכין לא תיכלון Et tusa non comedetis, Hebr. וְכַרְמֶל Et spicas virentes, Lev.23. v.14. *Aff.* מפרוכה De contuso ejus, Levit.2.16. וְתִקְטוֹף פירוכין Et decerpes spicas manu tuâ, Deuter.23.26. Jon.

מפרכתא *Frangibulum, lignum vel lapis, quo olivæ franguntur in torculari,* Bava basra fol.67.2.

מַפְרַכְתָּא *Fractiones, Rupturæ, Ruinæ:* ומן גברא דְמַלֵּל מַפְרְכָתָא Et viro qui loquitur fractiones, verba scilic. quæ in proximi damnum & excidium tendunt, Hebr. תהפכות Subversiones, perversiones, perversitates, verba perversa, à recto & justo declinantia, Prov.1.2. Singulare posset esse מפרכית. Pravè in Venetis legitur מפרכיתא, & in Regiis, מפרכיתא singulariter. Melius pluralè, ut respondeat Hebræo.

Secundò פרך in Pahel, *Ligare, Colligare in Manipulum. Particip.* וְהָא אֲנַחְנָא מְפָרְכִין פִּרוּכִין בְּגוֹ חַקְלָא Ecce nos ligamus manipulos in agro, Hebraicè מאלמים אלמים, Genes.37.7. in Targ. Jonath. & Hierosol. *Baal Aruch legit* מכרכין כירוכין, *in* כרך *secundo, quæ lectio fortè melior.* יִתְפָּרְכוּן Ligentur, constringantur, Ber.rab.sect.1.

פרוכין *Manipuli, Fasciculi, Gen.37.7. ubi tamen præstaret legi* פרוכן, *formâ fœmininâ, ut apparet ex sequentibus:* קמת פרוכתי Substitit manipulus meus, מְחַזְרָן פְרוּכְתְהוֹן Circuibant fasciculi vestri, וגחנן לפרוכתי Et inclinabant se coram fasciculo meo, *quæ leguntur etiam ex forma* פורכא, *quod pravum videtur.*

פרוכתא *Velum Aulæum:* וְתַעְבֵּד פְּרוּכְתָּא דְתִכְלָא Et facies velum hyacinthinum, Hebr. פרכת, Exod.26.31. מגו לפרוכתא Ab interiori parte veli, vers.33. מִבָּרָא לִפְרוּכְתָּא Ab exteriori parte veli, v.35. *Apud Rabbinos,* פרכות שחורות Vela nigra, פרכות לבנות Vela alba, juxta Baal Aruch, Pirke R.Eliezeris cap.41.

Tertiò פרך *Scabere, Scalpere, Abradere, Abrumpere scabiem. Vicina est significatio primæ: nam scabendo rumpitur cutis aut scabies:* apud Talmudicos, סכין ומפרכין לאדם ואין סכין ומפרכין לבהמה Ungunt & scalpunt hominem, non autem ungunt & scalpunt pecus, scil. in Sabbatho; hominem, oblectationis & voluptatis causâ, quæ homini in sabbatho mandata est, non autem pecori aut bestiæ, Schab.fol.53.2. Glossa, מפרכין Abradunt, scil. גלדי מכה crustas plagæ.

פרוך *Scalptura, Fricatio:* סיכה ופרוך Unctio & fricatio.

פרך *Nomen proprium loci:* אגוזי פרך ורמוני באדן, Talm. Orla in fine. Horum locorum nuces & mala punica in pretio erant, & carius æstimabantur. *Hinc Guido notavit,* פרך *significare Nucem.* Author Aruch scribit, *Nuces istas sic dictas fuisse, quòd Fragiles essent, & manu facilè frangerentur, à prima hujus Radicis significatione.*

פרכין *Rupturæ Minutiæ ruptæ:* מתוך שעשוין פרכין Quòd essent factæ minutiæ minutiæ, Rosch haschana fol.13.col.2. De leguminibus quibusdam mentio, quæ quotidiè Conteruntur & absumuntur, neque in horrea colliguntur, ut frumentum, ut decimæ de iis dari possint.

פרכין *Nomen vasis vel instrumenti culinarii,* Tal. Kelim cap.12. Author Aruch vult esse *Fragmentum lintei, quo ollas & scutellas abluunt:* alii aliud.

פרכריגמא *Nummus adulterinus,* κίβδηλον νόμισμα, vel juxta Aruch, *Nummus prohibitus, non quòd falsus vel adulterinus, sed ut moneta Principis prohibentis propria, meliùs distrahatur.* Legitur in Parah cap.1.

פרכוי *Nomen provinciæ aut populi,* Genes.10.3. in Targ.Hierosol. Sic פרכואי Thren.4.22. quod autem videtur esse pro פרסאי ex vers. seq.

פְּרְכִיתָא Sic adducitur in Aruch, sed in libro citato legitur פרכימא per כ in medio. Vide suprà in פרכ.

פרכוטם · פרכוניס In Echa rabbeti cap.3.17. Mulier quædam duxit filium suum אצל חד פרכוטס. Glossa; לפי הענין קפילא אומן המתקן מאכלים Juxta sensum est Caupo, qui præparat cibos. In Medr. Koheleth cap.1.8. legitur pro eo פרכונים.

פְּרְכִיל *Uva cum racemo, sive etiam parte palmitis:* יד הפרכיל Manus racemi, pars quâ uva à propagine abscinditur & tenetur, der Kamm/ Oketzim cap.1. פרכילי ענבים Racemi uvarum, die Kammen/ vel, pars palmitis, quâ ferri & suspendi solent, Succa fol.10.1. & alibi: ובידו פרכיל ענבים Et in manu sua habebat palmitem uvarum, Schemoth rab.sect.15.

פְּרוֹכִימְמוּס *Dux, Antesignanus in bello. Græcè* πρόμαχος, in Jelammedenu. *Aruch scribit, sic vocari Advocatum in lingua Græca.*

פִּרְכֵּס *Movere, Motitare se, Trepidare, Tremere, ut fit in corpore moribundo. Elias exponit* Zabelen *vel* Zappelen: כְּפוּרֵת יְדַי יָאוּת וְלָא בְּשָׁעַת צַעֲרִי אֶפְרְכֵּס Liga manus meas benè, ne tempore doloris mei trepidem, Genes.22.10. de Isaaco. Pravè illic in Jonathane legitur נִפְרְכֵּס. *Apud Rabbinos,* מְפַרְכֵּס לָצֵאת Tremebat, timebat egredi, Ber.rab.sect.63. R.Salom. Genes.25.v.22. עוף המפרכס Avis trepidans, ut galli vel gallinæ faciunt, abscissâ gulâ: apud Talm. הותזו ראשיהם אעפי שמפרכסין טמאין כגון הזנב של הלטאה שהיא מפרכסת Si abscissa sint capita ipsorũ, etiamsi trepident adhuc, immunda sunt, ut cauda lacertæ, quæ (abscissa) adhuc trepidat, Oholoth cap.1. עד שתפרכס Donec tremorem edat, scil. inter mactandum, Cholin folio37.1. והרוג מפרכס Et occisus trepidabat adhuc, Sanh. fol.37.2. Sic ibi legendum. כיון שפירכסה Postquam trepidaverit, Cholin fol.38.2.

פִּרְכּוּס *Agitatio, Trepidatio, Commotio:* וכשכשה באזנה הרי זה פירכוס Et motitat aure sua, quæ est trepidatio.

II. פִּרְכֵּס *Fucare, Fuco ornare capillos, colore aut alio modo:* לא כחל לא שרק ולא פרכס Non fucavit oculos, neque fucavit faciem, neque fucavit capillos, Sanhed. fol.14.col.1. Item, אין מפרכסין לא האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים Non fucant vel hominem, vel bestiam, vel vasa, Bava metzia, fol.60.1. & 2. כוחלת ופירכסת Quæ fucat oculos, & ornat capillos, Ketubh. fol.54.1. זונות מפרכסות זו את זו Scorta fucãtia capillos invicem, Schab.fol.34.1.

פִּרְכּוּס *Fucus, Fucatio:* פרכוס האדם מאי היא Fucatio hominis qualis est? veluti qui canos capillos fucat colore, ut fiant nigri. Item *Plicatio capillorum.* Sic explicatur in Ketubh. fol.54.1.

פְּרַכְסִים · פרוכסים *Praxis:* לא אתית אלא מיחמי פרוכסין דידכון Non veni nisi ut viderem praxin vestram, quomodo judicetis, &c. Talm.Hieros. Bava metzia cap.2.

פרל פירולין *Berylli, lapides pretiosi, idem quod* בירולין, Exod.25.7. in Jon.

פָּרַם *Dissuere, Discindere suturam, Lacerare, Hebraicè. Hinc apud Rabbinos,* פְּרִימָה *Scissura, Laceratio vestium versus suturam, &* קְרִיעָה *Scissura, Laceratio vestium extra suturam. Id fiebat in luctu, & aliis gravioribus calamitatibus. Apud Talmudicos,* כהן אוחז בבגדיו אם נקרעו נקרעו ואם נפרמו נפרמו Sacerdos apprehendit vestes ejus, si lacerantur, lacerantur: Si verò dissuuntur, dissuuntur, Sota fol.7. col.1. in Misna: Author Aruch dicit ad hunc locum, קריעה fieri בגופו של בגד in ipso corpore vestis, פרימה verò במקום התפר in loco suturæ: בגדיו יהיו פרומים וראשו פרוע Vestes ejus erunt laceratæ, & caput ejus denudatum. *Hinc deinceps latius extenditur, pro Secare, Incidere, Succidere, & in primis de oleribus & herbis dicitur:* פְּרָמִינְהוּ פְּרִימָא רַבָּא Incidit ea scissione magnâ, scilicet olera ad esum, Talm. Berach. fol.39.col.1. האי מאן דפרים סלקא Is qui incidit betam, Schab. fol.74.col.2. ופרומה משני צדדיה Et dissuta ab utroque latere suo, id est, distentis & patẽtibus circa collum & pectus vestibus, כדרך ארומיות שבצרפת juxta morem mulierum Idumæarum, quæ in Gallia sunt, inquit Glossator in Gittin, fol.90.2.

פְּרִימָה *Discissio, Dilaceratio, disruptio, ut antè in exemplo. Item Dilaceratio vestis secundum suturam, cui solet conjungi* קְרִיעָה *Dilaceratio vestis in solido extra suturam:* אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה Non est differentia inter leprosum inclusum & absolutum, nisi retectio (capitis) & laceratio (vestis secundum suturam) Megilla fol.8.col.2. Leprosus absolutus his duobus opus habebat: at leprosus dubiè, & ideo ad examinandum inclusus, iis opus non habebat.

פרומאי *Artifices, qui norunt contignationes q. discindere, dissolvere,* Glossa, שוברי התקרה, Metzia fol.42.1.

פִּירְמָא. Apud Talmudicos in Gemara: מאי קיפה אמר רבה פירמא, Cholin fol.120.col.1. unum por alterum explicatur, קיפה exponunt interpretes תבלין Condimenti speciem. Vide infrà suo loco in קף. Author Aruch deducit ex priori significatione, ut sit *Incisum & minutum carnis, quod coquendo fundum ollæ petit.* Vide Gittin fol.69.1. שבעה בוני מפירמא דסילקא Septem pugillos caulium betæ, ושבעה בוני מפרמא דכרתי & septem pugillos caulium porri, Gl. קני calamos.

שורמי

פרצופי *Larva, Forma vultus ficta ad terrendum pueros & ludendum*: In Gemara, מאי לוקשמן רבא פרצי פלמוסקא : כר רב הונא אמר פרצופ. Glossa, הנקשורת על הפרצוף לשחוק או להבעית הבנים קטנים hoc est, פרצי est larva alligata super faciem ad ludendum, aut terrendū pueros parvos, Schab. fol.66.2. *In Medrasch Psalmorum, Psal.17. & 55. scribitur* פרצופא : ut, פרצופי נתון לפני עיניהן של מזיקן : Larva datur ante oculos spirituum nocivorum istorum: Quod si peccata hominis promereantur, אותה הפרצופא נגלית מעל פניו של מזיק, ista forma vel larva retegitur à facie spiritus mali, ac aspicit hominem, & lædit ipsum. Desumpta sunt ista ex Devarim rabba sect. ראה, ubi vide. *Scribitur &* פרצופי, glossa, מסוה *Velum. Baal Aruch adducit cum Daleth*, פרצופי.

פרוזמא Vide suprà in פרוזמא.

פרומביא *Frænum*: בזממא ופרומביא Camo & fræno, Hebr. בְּמֶתֶג וָרֶסֶן, Psalm. 32. v. 9. בְּכֵפְלָא רְפְרוּמְבִיָא מַן יְעוּל In duplicationem fræni ejus quis ingredietur? Jobi 41. 4. *Eliæ videtur esse corruptum ex Latino. Convenit Græcum Φορβεία. Apud Rabbinos*, תן פרומביה בפיהם כחמורים של טחונין, Inde frænum ori ipsorum sicut asinis molitorum, Psal.9. in Medrasch. In Gemara, ולובדקים בפרומביא Et Lybiani asini, cum fræno egredi die Sabbatho licitum; Schabbas cap.5. in initio. Hi scribuntur fuisse majores & fortiores, in laude & pretio. Proverbium quoddam, in quo occurrit, vide in ארן.

פרמוסקא *Dominatus, Primatus*: הַהֵם גַּבְרֵי דִפְרְמוּסְקָא הוו Ibi viri primatus fuerunt: Glossa, אנשי השלטון Viri dominii, Bava mezia folio 93. 2.

פרמקוס *Pharmacus*, Φάρμακος, *Veneficus, Magus*: אמר לו פרמקוס פרמקוס Dixit ipsi, Magus, magus est, Beresch. rabba sect. 77. Alii citant פרקוס.

פרמשתק *Membrum viri*: ופרכשתקו אמרה ורוח Membrum ejus cubitus & spithama, Moed katon fol.18.1. Glossa פרמשתק. In textu ut & in Aruch, scribitur פרמשתקו, sed in Glossa sine ק, & sic in Tanchuma in Exod. sect.182.

פרן *Dotare, Dotem dare. Infinitivus cum Futuro*, מִפְרְנָא יִפְרַן יָתָהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ Dotando dotabit eam sibi in uxorem, Exod.22.15. in Jonath. & sic T. Hierof. מִפְרְנָא יִפְרַן לֵיהּ לְאִנְתּוּ pro Hebr. מָהֹר יִמְהָרֶנָּה . *Sic apud Rabbinos*, ולא היו מפרנין אלא בפה Neque fuerunt dotantes, id est, neque dotem dederunt nisi ore; verbis scilic. nudè promissam, & non reipsâ præstitam, Beresch. rabba sect.60. & sect.74. ספרנסים *Placebant, Demulcebant*. Sic Glossator in hunc locum exponit, & sic R. Moses ben Nachman in sectione ויחי. Aruch aliter. *Hinc legendum*, בְּמַפְרְנֵי בְתוּלָתָא Sicut dotant virgines, ibid. in Jon. v.16. pro quo legitur בְּמַפְרְנֵי, juxta dotes, & sic in Onkelo, כְּמוֹהַר.

פורן · פורנא *Dos*: פורן וכתובה Dotem & literas dotales, Genes.34. v.12. in Targ. Hierosol. pro Hebræo מהר. *Sic apud Rabbinos*, פורנא רב עלי Dos magna incumbit mihi, id est, magnum incumbit mihi donum propter nuptias ipsi dare, si deseram eam, nec tantum est in facultatibus meis, Ber. rabba sect.17. לית לי מן הן ליתן לה פורנה Non est mihi, unde dem ipsi dotem: אנן יהבינן לה פורנא שבקה סנך Nos dabimus ei dotem, tu dimitte eam: בן פסיק לה פורנא ושבק יתה Sic constituit ipsi dotem, & dimisit eam, ibid. *Corrupta hæc sunt ex Græco* Φέρνη, *unde & verbum apud LXX. Græcos*, Φερνῇ φερνιεῖ αὐτήν, Exod. 22.15. Hinc ulteriùs est *Lucrum*: ut, פורנא ליתמי id est, הריוח ליתומים Lucrum pupillis datur, Talm. Kethubh. fol.54.1. Item, גמלים של ערביא אשה נוטה פרנא מהכה De Camelis Arabiæ mulier levat lucrum, Ketubhoth fol. 67.1.

פאראפרנן παραφέρνα, παράφερνα *Bona, quæ sponsa præter constitutam dotem secum fert, Dotalia dona*, in Talm. Hierosol. Gittin cap.5. folio 47. col.2. נכסים שהכניסה לו פרה פרנן Bona quæ adfert (uxor) ei (marito) παρὰ φέρνην præter dotem, &c. Sic, כפרא פרנן דידה Ex paraphernо ipsius, Ketubhoth Hierosol. fol. 30. col.2. cap.5. Vide & Nasir cap.5. Bava bathra cap. ult. In glossa explicatur rectè, תוספות כתובה. In Bereschith rabba sect.80. corruptè pro hac voce legitur פרא פורן & sect.65. פרפורנין.

פרן *Ædificii regii genus, instar* בסילקי *basilicæ*, Tal. Taharoth cap.6.

פורני *Furnus*: שהרהין פת פורני Qui pignori dedit panem furni, id est, panem majorem in furno coctum, Talm. Pesachim fol.31. 2. אין אופין בפורני חדשה Non coquunt in furno novo, Beza fol. 34.1. הביאו לפניו פת פורני Adduxit ante eum panem furni, Avoda fol.35.2.

פורניתא *Furnaceum, Panis furnaceus*: שפורניתא אפויה לך Quòd furnaceum coctum est tibi, Ber. rabba sect. 67.

פורנה *Foramen, in quod pessulus januæ ingreditur*: הפין והפורנה טמאין Pessulus & foramen immunda sunt, Tal. Kelim cap.11.

פורני · פורנא πόρνη, πορνεία, *Scortatio*, Beresch. rabba sect.40. In Vajikra rabba sect. 33. scribitur; Aquilam, locum illum Ezech. 23. vers. 43. וָאֹמַר לַבָּלָה נִאוּפִים transtulisse, פיליאה פורני id est, παλαιὰ πόρνη Vetula meretrix. Unde meliùs scribitur פליאה, sine Jod priori.

פרנין, *unde*, שִׁירָא מְבָא פְרָנִין Sericum optimum

mum Paringanum, Esth. 5.1. & 6.10. in Targ. sec. Quidam legunt פרנרא.

פרנרא *Epitheton serici, à loco sic dicti.* Vide שירה in שיר.

פרנס *Pascere, Sustentare, Nutrire, Alere, Gubernare. Respondet Hebræo* רעה, *sed ibi tantùm, ubi ad homines refertur, non ad oves aut pecora. Pascuntur autem homines & politicè & ecclesiasticè. Politicè, legibus, jure, justitiâ, per Reges, Magistratus, gubernatores quoslibet summos: Ecclesiasticè, doctrinâ ad salutem pertinenti, per Doctores. Hi propterea in utroque statu Pastores, & Pascere populum dicuntur. Præteritum,* ופרניסו פרנסיא ית נפשהון וית עמי לא פרניסו Et paverunt pastores illi seipsos, sed populum meum non paverunt, id est, gubernarunt, Jesa. 34. vers. 8. *Participium,* ומפרנס יתיה וית מריה Et sustentat se & dominum suum, scilic. bos arans, Cantic. 1. v. 10. *Plurale,* ועמא ליתיכון מפרנסין Et populum meum non pascitis, Ezech. 34. 3. דמפרנסין ית עמי Qui pascunt populum meum, Jerem. 23. vers. 2. *Infinitivus,* דאתמניאו לפרנסא עמא Qui prohibentur pascere populum, Zach. 11. 4. Sic Ezech. 34. 2. מלפרנסא עמא A pascendo populo, Ezech. 34. 10. *Cum Aff.* וחד לפרנסותי בירחא דעבורא Et unus ad sustentandum me in mense embolismico, Eccles. 2. 7. *Imperativus,* פרנס עמך במימרך Pasce populum tuum verbo tuo, Mich. 7. 14. *Futurum,* בפרנוס טב אפרנס יתהון In pascuo bono pascam eos, Ezech. 34. 14. ואפרנס עמי בדינא Et pascam populum meum jure, Ezech. 34. 16. ואפרנסנון בטורי ישראל Et pascam eos in montibus Israel, Ezech. 34. 13. הלא תפרנס לכפנא מלחמך Nónne sustentabis esurientem de pane tuo, Hebr. פרוס Nónne franges, Jesa. 58. v. 7. את תפרנס ית עמי Tu pasces populum meum Israelem, erisque rex in Israele, 2. Sam. 5. v. 2. הוא יפרנס יתהון Ipse pascet eos, nempe David, Ezech. 34. vers. 23. ויפרנס Et pascet, ibid. ולא יפרנסון עוד פרנסיא נפשהון Et non pascent amplius pastores seipsos, Ezech. 34. 10. ויפרנסון יתכון במדע ובחוכמה Et pascent vos scientiâ & sapientiâ, Jerem. 3. 15. ויפרנסונון Et pascent eos, Jer. 23. 4. *Ithpahel Participium,* דפרנוס טב אתון מתפרנסין Quod pascuo bono vos pascimini, Ezech. 34. 18. *Infinitivus,* לאתפרנסא תמן Ut nutriremur illic, Thren. 5. 6. *Futurum,* יתפרנסון על טורי ישראל Pascemini in montibus Israel, Ezech. 34. 14. ויתפרנסון צדיקיא מניכסיהון Et pascentur justi de pecoribus suis, id est, sustentabuntur, nutrientur, Jesa. 30. v. 23. ויתפרנסון בארעא מתנן Et pascentur in terra Matnan & Gilhad, Mich. 7. 14. ואת ובניך תתפרנסון Ut tu & liberi tui sustenteris, 2. Reg. 4. 7. Hebr. תחיי Vivas.

פרנס *Pastor, Gubernator, Princeps, Dominator:* ותתבדרון מבלי פרנס Et dispergemini absque pastore, Ezech. 34. 5. איזיל לות פרנסא הדין Ito ad gubernatorem hunc, Hebr. אל הסכן Ad thesaurarium, vel, Aulæ præfectum, Jesa. 22. 15. פרנסא דישראל Pastor Israelis, Hebr. רעה, Psalm. 80. 2. והוא יהי להון לפרנס Et ipse erit eis in pastorem, Ezech. 34. v. 23. *Pluraliter,* בכן פרנסין Idcirco ô pastores, Ezech. 34. 7. *Emphaticè,* וי על פרנסיא Væ pastoribus, ותימר להון לפרנסיא Et dices ipsis pastoribus; *Constructè,* אתנבי על פרנסי ישראל Propheta contra pastores Israel, Ezech. 34. 2. *Cum Affixo,* מתתבר פרנסיה Atteritur gubernator ejus, Prov. 14. 28. ואמני יניקיא פרנסיהון Et constituam pueros principes ipsorum, Hebr. שריהם, Jesa. 3. v. 4. *Apud priscos & modernos Hebræos,* פרנס *Gubernator Synagogæ sive politiæ Judaicæ, gubernans politicè cætum, ut Consul inter Christianos. In magnis cætibus tales plures possunt esse, in quibus requiritur doctrina & sapientia, ut in sacris & politicis possint jus dicere, & vocantur* פרנסין *Gubernatores, Seniores:* פרנס המתגאה על הצבור Gubernator, Prætor, extollens se super cætum, Chagiga fol. 60. כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם *Omnis gubernator Judaicus projiciens terrorem majorem super cætum non gloriæ Dei studio, non est visurus filium ex se sapientem,* Schabbas fol. 17. 1. כשנתמנה אדם פרנס מלמטה נקרא רשע למלמעלה *Homo quùm fit gubernator hîc inferiùs, vocatur Impius superius* (in cœlo.) Dictum, quo homines volunt deterrere ab ambitione honorum & dignitatum.

פרנוס · פרנוס *Pastio, Pastura, Pascuum; Alimentum, Sustentatio:* ויהי פרנוס לדמשמשין בבית מקדשי Ut sit sustentatio ministrantibus in domo sanctuarii mei, Malach. 3. 10. פרנוס לאנשי ביתיה Pro sustentatione hominum domesticorum suorum, Hebr. מכלת, quod est pro מאכלת Victum, 1. Reg. 5. v. 11. ופרנוס טב יתפרנסון Et pascuo bono pascentur, Heb. ומרעה שמן Et pascuo pingui, Ezech. 34. 14.

פרנסות *Sustentatio:* אושיט לחם פרנסותך לעניי Porrige panem sustentationis tuæ pauperibus, Eccles. 11. 1. נייתי לחם פרנסותנא Afferemus panem sustentationis nostræ, Thren. 5. v. 9. ופרנסותא דאריותא Et alimentum leonum, Jobi 38. 39.

פרנסה *Sustentatio, Victus, Alimonia:* לן נותנין לו פרנסת לינה Si pernoctare cupit, dant ipsi alimentum pernoctationis; veluti lectum, linteamina, pulvinaria, Talm. Peah in fine. *In Targum,* ובר פרנסא Et filius gubernationis, sive sustentationis, id est, Gubernator domesticus, Gen. 15. 2. Jonathan habet, בן פרנסת ביתי.

פרנוס *Pulvinus, Pulvinar, Cervical:* In Bereschith rabba sect. 68. Lapides, quos supposuit Jacob capiti

capiti suo, facti sunt ei כמטה וכפרנוס sicut lectus & pulvinar. Glossa monet, R. Salomonem legere כפרכוס, & exponit, כֶּסֶת Pulvinus. Sic in Jalkut fol. 35.2. explicatur in margine כר וכסת. In Medrasch Schir haschirim cap. 1. v. 17. pro eo legitur כממרה וכפלומרה sicut lectus, & sicut pluma. Baal Aruch legit וכתרנוס sicut Thronus, in litera ת, in תרנס.

פרנק *Oblectare, & respondet Hebræo* שִׁעֲשַׁע, *idemq́ cum* פַּנֵּק. *Futurum*, יְפַרְנְקוּן נַפְשִׁי Oblectabunt animam meam, Psalm. 94. v. 19. *In Ithpahel*, אתפרנק *Oblectare se. Futurum*, בְּגְזֵירָתָךְ אֶתְפַּרְנַק In statutis tuis oblectabo me, Psalm. 119. v. 16. עַל שַׁדַּי תִּתְפַּרְנַק In omnipotente Deo oblectabis te, Jobi 22. 28. אין עַל שַׁדַּי יִתְפַּרְנַק Si in omnipotente oblectaverit se, Jobi 27. 10. *Et in Targum Hierosolymitano Jonathanis*, וְדִמְפַּרְנַק לַחֲדָא Et qui oblectat se nimis, Deut. 28. 54. וְדִמְפַּרְנְקָא Et quæ oblectat se, quæ delicata est, Heb. הָעֲנֻגָּה, Deuter. 28. 56. Baal Aruch legit ודמפרנקיתא. *Plurale*, וַחֲזֵינַן חָמַיִן בְּנָתֵיהוֹן מְפַרְנְקָתָא Et vidimus filias eorum delicatas, Num. 31. 50.

פַּרְנוּקָא *Oblectatio, Oblectamentum, Voluptas. Plurale*, פַּרְנוּקִין *Oblectationes. Aff.* סַהֲדְוָתָךְ פַּרְנוּקָי Testimonia tua sunt oblectamenta mea, Psalm. 119. v. 24. Heb. שַׁעֲשֻׁעָי. Sic v. 70. 77. 91. 143. 173.

פַּרְנִיקָא *Idem*, Deuter. 28. 56. in Targ. Jon. & Hierosol.

פרונקא *Pannus, Panniculus, quo operitur dolium.* Talm. Schabbas fol. 48.1. פרונקא אפלגיה דכובא Panniculus ad medium dolii, licitus est, Schab. fol. 139. 2. פש להו חמרא בכובא וצרונהי כפרונקא Diffluxit illis vinum in cupam, & operuerunt eam panno, ע״ז fol. 30.1.

פרס *Pandere, Expandere, Tendere, Extendere, Explicare. Respondet plerunque Hebræo* פָּרַשׂ, *& quandoque verbo* נָטָה. *Præteritum*, דִּי פְרַס לֵיהּ דָּוִד Quod tetendit ipsi David, Heb. נָטָה, 2. Sam. 6. 17. פְּרַס יָת מַשְׁכְּנֵיהּ Extendit tentorium suum, Hebr. תָּקַע fixit, Gen. 31. 25. וּפְרַס יָתַהּ קֳדָמַי Et explicavit illam (epistolam) coram me, Ezech. 2. v. 10. וּפְרַס יְדוֹהִי בִּצְלוֹ Et expandit manus suas in oratione, 1. Reg. 8. 22. וּפַרְסִנּוּן חִזְקִיָּה Et explicuit illas Chiskija coram Domino, 2. Reg. 19. v. 14. pro quo legitur וּפַרְסֵיהּ Et explicuit illam, Jesa. 37. 14. וּפַרְסִנּוּן כְּמַשְׁכְּנָא Et extendit illos (cælos) quasi tabernaculum, Heb. וַיִּמְתָּחֵם, Jes. 40. v. 22. פַּרְסֵיהּ לַעֲנָנֵי הֵיךְ וִילָתָא Expandit sibi nubes sicut velum, Psalm. 105. 39. דְּפַרְסֵיהּ תַּמָּן לְמַשְׁכְּנֵיהּ Ubi tetenderat sibi tabernaculum suum antea, Genes. 13. v. 3. *Tertia fœminina*, כַּד פַּרְסַת אִידָהָא Quando expandit manus suas versus mare in precibus, Psalm. 68. 15. וּפַרְסַת יָת פְּרָסָא Et explicuit tegumentum super os putei istius, 2. Sam. 17. v. 19. וּפַרְסָתֵיהּ לֵהּ עַל מְעָרְתָּא Et expandit eum sibi super petram, Hebr. וַתַּטֵּהוּ Et extendit illum, 2. Sam. 21. v. 10. פְּרָסִית אִידַי Expandi manus meas, Psal. 143. 6. וּפְרַסוּ יָת כַּנְפֵי Et expanderunt alas, 1. Reg. 6. 27. וּפְרַסוּ עֲלוֹהִי מְצָדַתְהוֹן Et expanderunt contra eum rete suum, Ezech. 19. 8. *Participium*, פָּרֵס עֲלוֹי מִטְרָא Expandit super eum pluviam, Jobi 36. 30. וְסַכְלָא פָּרֵיס לֵיהּ לְשָׁטוּתָא Et stultus expandit sibi stultitiam, Prov. 13. v. 16. מְצָדְתָא פָּרֵס עַל הִלְכָתֵיהּ Rete expandit gressui suo, Proverb. 29. 5. *Plurale*, פָּרְסִין מְצָדְתָא Expandunt rete, Psalm. 140. 6. פָּרְסִין גַּדְפֵיהוֹן Expandunt alas suas, 1. Reg. 8. 7. Sic Exod. 25. 19. & 37. 9. ubi Veneta prave punctata. *Fœmininum*, וּפָרְסָא יְדָהָא Et expandit manus suas, Jerem. 4. v. 31. *Participium Pehil sive passivum*, כִּמְצָדָא דִפְרִיסָא עַל טוּר רָם Sicut rete expansum super montem excelsum, Hos. 5. 1. *Plurale*, וִידוֹהִי פְּרִיסָן בִּצְלוֹ Et manus ejus expansæ erant in oratione, 1. Reg. 8. 54. *Infinitivus*, לְמִפְרַס עֲלוֹהִי קְלַע Extendere super eam velum, Jesa. 33. v. 23. *Futurum*, אֶפְרוֹס עֲלֵיהוֹן מְצָדְתִי Expandam super eos rete meum, Hos. 7. v. 12. וְתִפְרוֹס לְוָתֵיהּ בִּצְלוֹ יְדָךְ Et expanderis ad eum in oratione manus tuas, Jobi 11. 13. וְיִפְרוֹס יְדוֹהִי בִּצְלוֹ Et expanderit in oratione manus suas, 1. Reg. 8. v. 38. יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תִּכְלָא Expandent vestimentum hyacinthinum, Numer. 4. 7. וְיִפְרְסוּן Et expandent, ibid. v. 8. וְיִפְרְסוּן שׁוֹשִׁיפָא Et expandent sindonem, Deuter. 22. 17. *Ex Pahel, Præteritum*, פָּרְסַת צִיּוֹן יְדָהָא Extendit Tzijon manus suas, Thren. 1. 17. *Participium fœminin.* הֵיכְמָה דִמְפָרְסָא Sicut distendit mulier pedes, Thren. 1. vers. 17. *mascul.* כְּמָא דִמְפָרֵס שָׁיָטָא לְמִשְׁטַט Sicut extendit natans (manus) ad natandum, Jesa. 25. v. 11. *Ex Aphel*, אַפְרֵיס יָת רִגְלֵיהּ Extendit pedem suum, Esth. 1. 2. in Targ. sec. *Futurum*, וְאַפְרֵס עֲלָךְ Et expandam super te rete meum, Ezech. 32. 3.

פְּרַס · פְּרָסָא *Tentorium, Aulæum, Velum, Tegumentum latum & Expansum. Sic respondet Hebræo* מָסָךְ, *& quandoque Nomini* אֹהֶל: ut, וּפְרַס יָת פְּרָסָא עַל מַשְׁכְּנָא Et expandit aulæum super tabernaculum, Exod. 40. 19. Hebr. הָאֹהֶל Tentorium: וְתְשַׁוֵּי יָת פְּרָסָא דְתַרְעָא Et pones tegumentum portæ, Exod. 40. 5. פָּרוּכְתָּא דִפְרָסָא Operculum tegumenti, Hebr. מָסָךְ, Exod. 40. 21. Sic Numer. 4. 5. וּפְרַסַת יָת פְּרָסָא Et expandit tegumentum super os putei, 2. Sam. 17. 19. לִפְרָסָא עַל מַשְׁכְּנָא Pro tentorio super tabernaculum, Hebr. לְאֹהֶל, Exod. 26. 7. & 36. 14. *Cum Aff.* יָת פְּרָסֵיהּ Tentorium ejus, Exod. 35. v. 11. הֲוָה פְּרָסָךְ Erat velum tuum, Hebr. מִפְרָשֵׂךְ, Ezech. 27. 7.

בֵּית הַפְּרָס *Locus expansionis: Locus sive ager cultus; in quo antè fuit alicujus hominis sepulchrum, qui idcirco immundus est, & vetitum Naziræo per*

eum

eum transire, Talm. Nasir folio 54.1. החורש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס Arans sepulchrum, is facit agrum immundum, Oholoth cap. 17. Rabbi Salomon ibi notat, sic dici, quasi *Locum expansionis, quòd arando terra sepulchri per totum agrum expandatur.* Bartenora scribit: *Est locus in quo immunditia* פרוסה ומתפשטת *diffusa & extensa est.* Rabbini verò nostri פרס explicant דבר פרוס ושבור *Rem confractam & contritam, quòd ossa mortuorum illic dispersa & confracta sint.* Rabbi Moses ben Majemon in libro Jad parte 3. in הלכות טומאת מת cap. 10. איזהו בית הפרס זה המקום שנחרש בו קבר שהרי נתרקרקו עצמות המת בתוך העפר ונתפרסו בכל השדה: Quidnam est בית הפרס? Est locus; in quo aratum est sepulchrum: nam sic comminuuntur ossa mortui in terra, & dividuntur in totum agrum, &c. Vide ibi plura: שדה בית הפרס Ager sepulchri expansi & dispersi: כיצד מטהרין בית הפרס Quomodo mundum reddunt agrum sepulchro immundum? שלשה בית פרסות הן Tres sunt ejusmodi agri, primò, שדה שנחרש בה קבר Ager in quo aratum est sepulchrum: secundò, שדה שאבד בה קבר Ager in quo interiit sepulchrum: tertiò, שדה בוכים Ager flentium, Moed katon folio 5.2. Ohol. cap. 18. *Dicitur & de Vinea*: unde, כיצד בוצרין בית הפרס Quomodo vindemiant vineam sepulchro immundam? Oholoth cap. 18. הרוצף בית הפרס באבנים Pavimentans locum sepulchralem lapidibus, ibid.

Secundò, פְּרַס *Dividere, Discindere, Partiri, Frangere in partes dimidias, Dimidiare. Præteritum*, פְּרַס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ Divisit, id est, divisum est regnum tuum, Dan. 5.28. Sic Aben Esra per חָלַק hoc loco Verbum exponit: Rabbi Saadias per שָׁבַר Frangere: וְאָתָא וּפְרַס Venitque & discidit, sc. cucurbitas agrestes, Heb. וַיְפַלַּח, 2. Reg. 4. v. 39. *Participium*, וּפָרְסִין Et dividunt, ibid. v. 25. *Et in Targum*, פָּרֵיס מְזוֹנָא Ipse distributurus est cibum, Hebr. יְבָרֵךְ Benedicet: nam cum fractione & distributione panis semper conjuncta est benedictio, 1. Sam. 9.13. Interpretes, פָּרֵיס, id est, בּוֹצֵעַ Discindit. Sic, פָּרֵס לְחַמָךְ Distribuendo, frangendo panem tuum pauperi, Jesa. 58. vers. 7.

Apud Rabbinos: המפטיר בנביא הוא פורס על שמע Qui dimittit (populum) in lectione prophetica, is dividit lectionem Schemah, Megilla folio 24.1. אין פורסין על שמע Non dimidiant lectionem Schema, Ibid. fol. 23.2. Lectio שְׁמַע est textus ex Deut. 6. *Audi* (שְׁמַע) *Israel, Dominus Deus tuus Dominus unus est, &c.* Hanc singulis diebus precibus matutinis & vespertinis Judæi addunt, nec dimidiare, id est, dimidiam tantùm recitare debent: אוכל שנפרס Cibus divisus & comminutus, Tibbul jom cap. 3. לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהן אבל פורס לבניו *Non frangit, sive dividit homo partem panis viatoribus, nisi etiam comedat cum eis: dividit autem liberis suis & domesticis suis; ut assuefaciat eos ad precandum.* Fractio panis non fit nisi adhibitâ benedictione & laude sacrâ, unde viatoribus pauperibus nemo debet panem frangere cum precibus, nisi unà comedat: consecratio enim ista usum comedendi respicit, Talm. Rosch haschana cap. 3. in fine. Sic antea ex 1. Sam. 9.13. ubi R. David: Benedicens pani, sive, precibus consecrans panem ab initio prandii, vocatur בּוֹצֵעַ, Chald. פָּרֵיס, quia frangit panem, & benedictionem dicit super eo.

פַּרְסְתָא · פַּרְסָא *Ungula, scissa propriè, à Divisione sic dicta: Planta pedis. Sic respondet Hebræo* פַּרְסָה *&* כַּף, *quando de pedibus dicitur*: כָּל דִּסְדִיקָא פַּרְסָתָא Quicquid divisum est ungulis, id est, quicquid dividit, juxta Hebr. מַפְרֶסֶת, Levit. 11.3. Sic v. 4. וּמִסְּדִיקֵי פַּרְסָתָא Et ex dividentibus ungulas. *Sic cum Affixo*, וּפַרְסָתְהוֹן לָא סְדִיקָא Et ungula ipsorum non est divisa, Deuter. 14.7. וּפַרְסָתֵיהּ לֵיתוֹהִי מַסְדִיק Et ungulam suam non dividit, Hebr. וּפַרְסָה singulariter, ibid. Libri habent וּפַרְסָתָהּ ubi Kametz esset ex forma plurali, at sic potiùs dicendum fuisset וּפַרְסָתוֹהִי: nam Affixum הּ propriè singularibus convenit. *Constructum*, לְפַרְסַת רִגְלָהּ Plantæ pedis sui, Hebr. לְכַף רַגְלָהּ, Gen. 8.9. וּפַרְסַת רִגְלֵיהוֹן כְּפַרְסַת רִגְלִין Et planta pedum ipsorum sicut planta pedum rotundorum, Ezech. 1.7. מִפַּרְסַת רִגְלָךְ A planta pedis tui, Heb. מִכַּף, Deut. 28.35. *Plurale constructum*, כְּמִנַּח פַּרְסַת רִגְלֵי כַהֲנַיָּא Cùm quiescerent plantæ pedum sacerdotum, Heb. כְּפוֹת, Jos. 3.13. פַּרְסַת סוּסְוָתֵיהּ Ungulæ equorum ejus, Jesa. 5.28. פַּרְסַת גִּבָּרוֹהִי Ungularum fortium (equorum ejus) Jer. 47.3. וּפַרְסַת בְּעִירָא Et ungulæ jumenti, Ezech. 32.13. בְּפַרְסַת סוּסְוָתֵיהּ Ungulis equorum ejus conculcabit omnes plateas tuas, Ezech. 26.11. *Emphat.* תַּרְתֵּין פַּרְסָתָא Ambæ ungulæ, Deut. 14.6.

פַּרְסְתָן *Ungulosus, magnas ungulas habens*: שור כרסתן ופרסתן Bos ventrosus & ungulosus, Cholin fol. 60.1.

הַפְרִיס *Ungulas dividere*: הפריס על גבי קרקע Si dividat ungulas super pavimento, id est, si possit super ungulis suis stare aut incedere, Talm. Cholin fol. 75.2.

פְּרוּסָה *Fragmentum, Divisum sive divisa pars, Pars, Particula, Frustum*: אם יאכל פרוסה אחר פרוסה לא שנייה דוחה את הראשונה Si homo comedat frustum unum post alterum, nónne secundum pellit prius? Vajikra rabba folio 180. col. 4.

הקני שנתנו

העני שנתנו לו פרוסות פת Pauper cui dant frusta panis, Demai cap.5. Item *Nummulus, Obolus.*

פְּרָסוֹת *Fractura:* עור פְּרָסוֹת, vel, עור בית פרסות Pellis fracturarum, id est, pellis quæ incipit à fractura pedis, nempe à genubus & infrà, non vocatur pellis, ut detrahatur in animalibus instar reliquæ pellis, sed abscinditur unà cum pedibus, & comeditur, sicut caro ipsa, propter teneritudinem, Talm. Cholin fol.55.2. & 122.1.

פַּרְסָה *Milliare:* ארץ ישראל ארבע מאות פרסה Terra Israel quadringenta milliaria habet in latitudine, & totidem in longitudine. *Plurale*, פַּרְסִין Milliaria, Jesa.10.32. *in Targum, & apud Rabbinos etiam* פַּרְסָאוֹת. Parsa autem continet quatuor מִילִין, id est, octo mille cubitos sive passus minores, sive 4000. passus majores. Vide מִיל, & Joh. Drusium lib, 1. Animadvers. cap. 44. Terra Babel continet ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה quadringenta milliaria in longitudine & latitudine, Taanis fol. 10.1. Hinc שִׁשָּׁה עָשָׂר מִיל sedecim milliaria, in Talmud Schabb. fol.6.1. Glossa exponit ד׳ פרסאות quatuor parsas: שתא אלפי פרסי הוי עלמא Sex mille parsas continet mundus, Pesach.94.1. Sic in circuitu cursus solis: אנא מטריח שלוש פרסאות Ego molesto illos ad tria milliaria, Joma fol.75.2.

פַּרְסָנִית *Ungulas dividens, quod fit incessu, unde quæ id facit, dicitur Vagatrix.* Hinc in Bereschit rabba sect.18. quæritur, Quare mulier in principio creationis non sit facta ex capite, vel ore, aut lingua, vel manu, pectore, corde &c. viri? & subjicitur, ולא כן הרגל שלא תהי פרסנית Neque ex pede, ne esset ungulas dividens, vagatrix, & hinc inde extra domum per plateas discurrens, ut fecerunt Lea & Dina.

פּוּרְסִין *Exactores publicorum tributorum aut vectigalium:* מנייה בפורסי בבל Constituit eum inter exactores Babyloniæ, qui scil. ab Israelitis tributum exigeret, Talm. Jevamm. fol.45.2.

פּוּרְסָא *Terminus, Articulus temporis, quasi Divisio vel Fractura ejus dicta:* פורסא ודמא כל תלתין יומין Terminus sanguinis (id est, הקזה Venæ-sectionis, commodum est) omnibus triginta diebus mensis, Tal. Schabbas fol.129.2.

פרוס *Idem:* בפרוס הפסח In termino paschatis.

פְּרִיסָה · פְּרִיסָא *Fractio, Divisio, Discissio: Extensio, Expansio: Velum, Cortina:* האי פריסא תשמיש קדושה היא Istud velum sive ista cortina supellex sacra est, quæ scilic. ante arcam sacram, in qua Liber Legis in Synagoga Judæorum continetur, suspensa est, Megilla fol.26.2.

פְּרִישׁוּתָא *Separatio:* וְיַת פְּרִישׁוּתָא דְתַרְבָּא Et separationem adipis, Lev.1.8. in Jon.

פְּרַס · פְּרָס *Dimidium, Dimidia pars, res divisa in duas partes, quarum una sic dicitur. Sic ubi de Monetis sermo, intelligitur dimidia cujusque monetæ pars:* ut, פרס של מנה Dimidium talenti, פרס דינר Dimidius assis: *De Tempore;* פרס החדש Dimidium mensis; nempe quindecim dies ante festum vel terminum certum: בפרס פסח Ad dimidium paschatis, id est, quindecim dies plus minus ante pascha: בפרס עצרת Ad dimidium festi pentecostis, בפרס חג הסוכות Ad dimidium festi tabernaculorum, Talm. Schekalim cap. 3. Ibidem in Talmud Hierosolymitano: כל היכא דתנינא פרס פלגא פלגא שלשים יום קודם לסוגר Ubicunque legimus פרס, est Dimidium, veluti dimidium triginta dierum ante festum solenne: אכילת פרס Comestio dimidii; esus, absumptio dimidii cibi, dimidii panis, dimidiæ tortæ panis, Erubhin fol.29.1. Kerithuth fol.13. &c. In Aruch exponitur חצי חלה. In Mischnajoth in Mikvaoth, cap. ult. ביצה ומחצה Ovum & dimidium. Vide & Majem. in Com. in Mischna in Taharos cap.1. sect. 3. Secundum Raschi sunt duo ova, ut notat Bartenora in Mikvaos.

פָּרַס *Persia:* In Medrasch Esther sect.1. circa finem: Quare vocatur פרס? שקיבלה את המלכות פרוסות פרוסות quia accepit regnum frustulatim.

פַּרְסִי · פַּרְסִי · פַּרְסָאָה *Persa, Persicus:* דקלא פרסאה Dactylus Persica, de arbore: תמרי פרסייתא Dactyli Persici. Hi meliores erant communibus, Schab.fol.29.1. פַּרְסָאֵי *Persæ*, Ezech.27.10. *Apud Talmudicos:* Rabban Gamaliel dixit: בשלושה דברים אוהב אני את הפרסיים הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הכסא וצנועין בדבר אחר *Propter tres res amo Persas; sunt verecundi in cibo, sunt verecundi in loco secreto, verecundi in re alia, id est,* בתשמיש *in lecto*, Berach. fol. 8. 2.

פרסאות *Species ficorum*, Scheviith cap.5.

Tertiò, פְּרַס *Æstimare, Hebr.* הֶעֱרִיךְ. *Futur.* וְיִפְרוֹס כָּהֲנָא יָתַהּ Et æstimabit sacerdos eam, Levit.27.12. vide & v. 8. כְּמָא דְיִפְרוֹס יָתֵיהּ Prout æstimaverit eum, vers. 14. יִפְרְסִנֵּיהּ כָּהֲנָא Æstimabit eum sacerdos, v.8. וְיִפְרְסִנֵּיהּ, v.14.

פּוּרְסָן *Æstimatio:* בְּפוּרְסָן נַפְשָׁתָא Pro æstimatione personæ erunt Domini, Levitic. 27. v. 2. כְּפוּרְסַן כָּהֲנָא Juxta æstimationem sacerdotis sic erit, v.12. *Cum Aff.* פּוּרְסָנֵיהּ דִּדְכָרָא Æstimatio masculi, Lev.27.3. וִיהֵי פּוּרְסָנָהּ Et erit æstimatio ejus, v.4. בְּפוּרְסָנֵיהּ Cum æstimatione ejus, Lev. 5. v.15.18. כְּפוּרְסָנֵיהּ יְקוּם Secundum æstimationem ejus stabit, Levit.27.17. מִפּוּרְסָנֵיהּ Præ æstimatione ejus, Lev.27.8. וְיִתְמְנַע מִפּוּרְסָנֵיהּ Et diminuetur de æstimatione ejus, v.18.

פְּרַס *Donum, Munus, Præmium voluntarium & liberum, Compensatio, Beneficium corporale & temporale tantùm, non ex debito, sed liberâ voluntate;*

veluti cùm dicitur servo, filio, parvulo, uxori: Fac mihi hoc vel illud, & dabo tibi nummum unum vel duos: שָׂכָר *autem est merces ex debito. Abarbinel scribit, significare Epulum, Convivium liberale & honorificum, sic dictum, quòd sit Divisum in prandium & cœnam.* Vide eum in אבות: ut, נֹשְׂאֵי פֶרֶס Adducentes munus, id est, tributum annuum, Heb. נֹשְׂאֵי מִנְחָה, 2.Sam.8.2. Hinc Antigoni Sochei dictum in Capitulis patrum cap.1. אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס *Ne sitis tanquam servi, servientes magistro eo fine, ut recipiant præmium.* Nemo debet servire Deo lucri & mercedis causâ, sed ex amore & timore. Ex amore, ut sponte & libenter faciat, quæ præcipit: ex timore, ne faciat quod prohibuit: דומה לעבד שמבקש פרס מרבו Similis est servo, qui petit præmium à magistro suo, Berachoth folio 34. כעבר שנוטל פרס מרבו Sicut servus qui accipit præmium à magistro suo, Bava basra fol.25.

פְּרוֹסְדָּא *Porticus, Vestibulum domus:* פְּרוֹסְדָּא לְבֵית דִּינָא Porticum domus judicii, Heb. אולם, 1.Reg.7.7. *Idem quod* פְּרוֹזְדוֹר, *de quo suprà. Quidam libri habent* פְּרוֹסְדוֹר, *ut monet R. David. Græc.* πρόδομον.

פְּרוֹסְדָּאוֹת · פרוסְדִיוֹת *Custodes, Custodiæ militum:* פרוסדיות שהושיב ירבעם על הדרכים Custodes quos disposuit Jarobeam in viis, Tal. Taanith f.30.2. Talm. Jerusch. libro Taanith cap. 4. *In Glossa legitur* פרוסראות. *Aliàs sæpiùs dicuntur* פרדסאות, *ut est suprà in* פרד.

פְּרוֹסְטַגְמָא · פְּרוֹסְטִגְמָא πρόσταγμα, *Jussus, Imperium, Edictum, Mandatum publicum regium:* הרא פרוסטגמא דידי Hoc mandatum meum est, Vajik. rabba sect. 27. שלח פרוסטגמא שלו במדינה מה עשו לה בני המדינה: נטלו אותה וקרעו אותה Qui misit mandatum suum in urbem. Quid fecerunt cives? acceperunt illud & lacerarunt illud, & combusserunt illud, Beresch. rab. sect.41. *Plur.* פרוסטגמאות.

פרוסטיגיות *Idem*, Talm. Hierosol. Scheviith cap. 6.

פְּרִיסְקִין *Pelves, Vasa vacua:* דמייתו פריסקי בהדייהו Qui afferebant pelves ipsis, עץ fol. 65.2.

פְּרוֹסְקוֹלִין *Ornamentum muliebre capitis, quod aliâs Talmudicis dicitur* עִיר שֶׁל זהב *Civitas aurea, quòd urbis Jerusalem formam repræsentaret.* Isto in Sabbatho exire illicitum fuit, ne onus portare videretur. *Aliàs scribitur etiam* פרוסטוקסולין, *ut in Aruch ponitur, vel* פרוסטוקסקלין, *ut in Talmud Hierosolymitano legitur, cap.6. de Sabbatho.*

פרוסְטְקוֹסרין *Exactores tributorum:* אם תשלח להם פרוסטקוסרין למדינה שיגבו מהם מאה ליטרין של זהב Si mittas illis exactores in urbem, qui elevent ab eis centum libras auri, Psal.17. in Midrasch.

פורסי שנמג *Sententia judicialis. Persicum vocabulum, quod Glossator explicat* פסק דין *Decretum judicii;* בתר דמיחתם פורסי שנמג Postquam obsignata est sententia judicialis, Cholin fol.28.2. *In Aruch exponitur* הדיין הגדול *Judex summus.*

פַּרְסֵם

Publicare, Manifestare, Divulgare, Revelare in publicum. Præteritum, וְלָא פַּרְסִימוּ יָת פּוּרְעֲנוּתָא Et non publicarunt vindictam, Heb. וְלֹא גִלּוּ, Thren.2.14. *Participium,* וּמְפַרְסֵם בְּדוּחֲקָא Et revelat in oppresione, Hebr. וְיִגֶל, Jobi 36.15. מְפַרְסַם לְכָל עַמְמַיָּא Manifestatum omnibus populis, Hebr. גָּלוּי, Esth.3.v.14. *Infinitivus,* וַעֲתִיד לְפַרְסָמָא Et manifestaturus est, Eccles.12.14. לְפַרְסָמָנוּן Ad manifestandum eos, Cantic.5.11. quod vulgò scribitur לְפַרְסוּמְנוּן, ubi ו contra analogiam est. *Futurum,* יְפַרְסְמוּן אִנְגְלֵי מְרוֹמָא סוּרְחָנֵיהּ Revelabunt angeli excelsi peccatum ejus, Heb. יְגַלּוּ, Jobi 20.27. דִיפַרְסְמוּן יוֹמֵי נִסַּיָּא Ut publicent dies signorum horum, Esth.9.26. *Ithpahel Præteritum,* אִתְפַּרְסַם פִּתְגָמָא Manifesta facta est, Innotuit res, Exod.2.vers.14. in Jon. אֲרוּם אִתְפַּרְסַם קֳדָם יְיָ עַל חוֹבָתִיךְ Nam revelata est coram Domino iniquitas tua, Thren.4.22. *Infinitivus,* כּוֹלָּא עָתִיד לְאִתְפַּרְסָמָא Omne futurum est ut reveletur, Eccles. 12. v. 13. *Futurum,* לָא תִתְפַּרְסְמִי לְגַבְרָא Non manifestaberis viro, Ruth.3. v. 4. שלא יתפרסם דבר Ne divulgetur res, apud Rabbinos.

מְפוּרְסָם *Publicum, Manifestum, Notorium, Probabile:* המפורסם אין צריך ראיה Manifestum non habet opus probatione: מקומות מפורסמים Loca publica: אנשים מפורסמים Viri publici, celebres, famosi.

פִּרְסוּם *Manifestatio, Publicatio, Probabilitas.* בְּפִרְסוּם *Probabiliter, Publicè, Manifestè:* כבר ידעת פרסום זה המאמר Jam nosti manifestationem hujus orationis, id est, expositionem, declarationem: בְּפִרְסוּמֵי עָנְיָא Publicè punitur, vel affligitur, Genes.19. vers. 26. Jonath. וּבְפִרְסוּמֵי עֶרְיָא Et in retectione nuditatis, Levit.18.6. in Jonathane.

פְּרוֹסוּף *Custos, Satelles:* נתן לפרסוף אם בורח ממנו חי Tradidit eum satelliti, si fugit ab eo, vivit. Quidam libri legunt פרצוף, de quo infrà. Citatur à Baal Aruch ex Tanchuma.

פרוספיא *Facies,* πρόσωπον: *Persona,* πρόσωπον, *Species, Larva.* Sic dicunt Syri פרצופא, Psal. 4. vers. 8.

פרספא *Marmor, vel alia quædam species lapidis*, Jalkut fol.33. col. 4. Brachia patris nostri Abrahami fuerunt כתרין עמודין דפרספא sicut duæ columnæ marmoreæ, Glossa שיש. In Bereschith rabba sect.65. scribitur דיפראסיפה.

פְּרוֹסְפִּיטוֹן. *Corruptum videtur pro* פריפוסיטוס *Præpositus,*

Præpositus, Præfectus, Magnas & primarius aliquis: נכנס פרוספיטון לרחוץ וכל עבדיו Ingressus est præpositus ad lavandum & omnes servi ejus, Schem. rabba sect. 15. Paulò post in eodem textu scribitur הפרופיסטון.

פרסק *Persicum pomum:* אגוז ושקד תפוח ופרסק Nux, Amygdala, Pomum & Persicum, Beresch. rabba sect. 41. Sic, הפרסקים והשקדים Persica & amygdalæ, Tal. Kilaim cap. 1.

פרסתן *Dominæ, Heræ:* חַכִּימַת פְּרִסְתְּוָתַהָא עָנְיָן Sapientes dominarum ejus respondebant, Heb. שָׂרוֹתֶיהָ, Jud. 5.29.

פרסתקין *Retia:* אַהֲדַר לֵיהּ רַבָּא פרסתקי וְתַפְסָהּ Restituit ei Rabba retia, & cepit eam, aviculam scil. Talm. Cholin fol. 140. 2. *In Aruch legitur* פרסקי.

פריסתקא *Nuncius; Cursor, Legatus:* אתא פריסתקא עליה Venit legatus ad eum, Tal. Gittin fol. 56. 2. פריסתקא דמלכא Legatus regius: שדר עליה פריסתקא Misit ad ipsum legatum, Berachoth fol. 58. 1. ויביא שני פרסתקין מן השוק Et adducat duos cursores à foro, Bereschith rabba sect. 40. דלמא פרסתקי שדור Fortasse nuncius missus est.

פרע *Solvere, Persolvere, Rependere, Retribuere, Reddere. Respondet verbis Hebræis* גָּמַל · שִׁלֵּם, *quæ tamen etiam aliter pro diverso usu transferuntur. Præteritum*, מטול דפרע עלי טבתא Quia rependit mihi bonum, Hebr. גָּמַל, Psal. 13. vers. 6. *Tertia fœminina cum Affixo*, פָּרְעָתֵיהּ טָבְתָא Rependit ei bonum, Hebr. גְּמָלַתְהוּ, Proverb. 31. v. 12. אִין פָּרְעִית. Si rependi inferenti mihi malum, Hebr. גָּמַלְתִּי, Psalm. 7. 5. *Participium*, פָּרַע טָבְתָא איש חסידא Retribuit bonum vir benignus, Hebr. גֹּמֵל, Proverb. 11. vers. 17. מוזיף רַשִׁיעָא ולא פרע Mutuat improbus, & non persolvit, Hebr. יְשַׁלֵּם, Psalm. 37. 21. ופרע על דורבני Et persolvit superbis, Hebr. וּמְשַׁלֵּם, Psalm. 31. 24. ופרע לבר נָשָׁא היך עוֹבָדוי Et rependit homini secundum opera sua, Prov. 24. 12. אִין לֵית לָךְ דְּפָרַע Si non est tibi unde persolvas, Hebr. לְשַׁלֵּם, Proverb. 22. vers. 27. *Plurale*, פָּרְעִין לִי בִּישְׁתָא תְּחוֹת טָבְתָא Retribuunt mihi malum pro bono, Hebr. יְשַׁלְּמוּנִי, Psalm. 35. v. 12. וּפָרְעִין בִּישָׁא Et rependentes malum, Psal. 38. 21. *Infinitivus*, לְמִפְרַע לְהוֹן אֲגַר טָב Persolvere ipsis mercedem bonam, Psalm. 31. 20. *Imperativus*, פְּרַע לְהוֹן יְיָ הֵיךְ עוֹבָדֵיהוֹן Redde ipsis Domine secundum opera ipsorum, Heb. תֵּן, Psalm. 28. 4. *Futurum*, וְאִפְרַע לְהוֹן Et reddam ipsis, Hebr. וַאֲשַׁלְּמָה, Psalm. 41. 11. *Ithpehal*, אִתְפְּרַע *Ulcisci, Vindicare, quo sensu respondet Hebræo* נָקַם · רִיב · שָׁפַט: Item *Rependi, Persolvi, Retribui. Præteritum*, אִתְפְּרָעָא אִתְפְּרַע יַת עוּלְבָּנְהוֹן Ulciscendo ultus est injuriam eorum, Hebr. רִיב יָרִיב, Jerem. 50. 34. עַד דְּאִתְפְּרַע עַמָּא יִשְׂרָאֵל Donec ultus sit populum Israel ab inimicis ejus, Jos. 10. v. 13. וְאִתְפְּרָעוּ מִנְּהוֹן Et vindictam sumserunt de eis, Hebr. נִקְמוּ, Ezech. 25. 12. *Partic.* וְכָל בַּר נָשׁ הֵיךְ שׁוּבְן אִידוֹי מִתְפְּרַע Et omni homini juxta bona manuum suarum rependitur vel persolvitur, Hebr. יָשִׁיב לוֹ, Prov. 12. 14. מִתְפְּרַע הוּא לְכָל בִּשְׂרָא Ulciscitur ipse omnem carnem, Heb. נִשְׁפָּט Judicio disceptat, Jerem. 25. v. 31. וּמִתְפְּרַע פּוּרְעֲנוּתְהוֹן דְּנַפְשְׁהוֹן Et sumit vindictam animæ ipsorum, Hebr. וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם, Proverb. 22. vers. 23. וּמִתְפְּרַע יַת פּוּרְעֲנוּתָךְ Et ulciscor ultionem tuam, Hebr. וְנִקַּמְתִּי, Jerem. 51. 36. *Infinitivus*, לְאִתְפְּרָעָא מִבַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן Ad vindictam sumendam ab omnibus inimicis ipsorum, Heb. לְהִנָּקֵם, Esth. 8. 13. אֲנָא עָתִיד לְאִתְפְּרָעָא מִנְּכוֹן Ego sumpturus sum vindictam à vobis, Hebr. אָרִיב judicio contendam, Jerem. 2. v. 9. *Imperativus*, אִתְפְּרַע פּוּרְעֲנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Ulciscere ultionem filiorum Israel, Hebr. נְקֹם, Num. 31. 2. וְאִתְפְּרַע לִי מִרָּדְפַי Et ulciscere me de persequentibus me, Jerem. 15. 15. אִתְפְּרָעוּ מִנַּהּ Ulciscimini eam, Jerem. 50. v. 15. *Futurum*, לָא לְעָלְמָא אִתְפְּרַע בְּדִין Non in æternum ulciscar judicio, Hebr. אָרִיב, Jesa. 57. vers. 16. כַּד אִתְפְּרַע מִנְּכוֹן Quando ultionem sumam de vobis, Judic. 15. 7. וְאִתְפְּרַע פּוּרְעֲנוּתָא חֲדָא Et ulciscar ultionem unam, Judic. 16. 28. עַד דְּאִתְפְּרַע. Donec ulciscar me ab inimicis meis, Hebr. וְנִקַּמְתִּי, 1. Sam. 14. 25. יִתְפְּרַע מִנֵּיהּ Ultio sumetur de ipso, Hebr. יֻקָּם, Genes. 4. vers. 15. אֲרֵי פּוּרְעֲנוּת עַבְדוֹהִי יִתְפְּרַע Nam ultionem servorum suorum vindicaturus est, Hebr. יִקּוֹם, Deut. 32. v. 43. וְיִתְפְּרַע Et ulciscetur, Hebr. וְיִשְׁפֹּט, Exod. 5. v. 21. וְיִתְפְּרַע לָנָא מַלְכָּנָא Et vindicet nos rex noster, Hebr. וּשְׁפָטָנוּ, 1. Sam. 8. v. 20. וְיִתְפְּרַע עֶלְבּוֹנִי מִנָּךְ Et vindicet contumeliam meam à te, Heb. וְיִשְׁפְּטֵנִי, 1. Sam. 24. 15. וְנִתְפְּרַע פּוּרְעֲנוּתָנָא מִנֵּיהּ Et vindicemus vindictam nostram ab illo, Hebr. וְנִקְחָה נִקְמָתֵנוּ, Jerem. 20. 10. וְיִתְפָּרְעוּן מִנְּכוֹן פּוּרְעֲנוּתָא Et vindicent à vobis vindictam, Levit. 26. 25. Sic Ezech. 25. 15. *Apud Talmudicos:* דְּפָרַע קִינֵיהּ מַחְרִיב בֵּיתֵיהּ *Qui ulciscitur, id est, sumit vindictam suam, vastat domum suam*, Sanh. fol. 102. 2. Aliud vide suprà in סאה.

Secundò פְּרַע *Nudare, Detegere, Retegere, Aperire, Discooperire. Præteritum*, אֲרוּם פְּרִיעִין אִנּוּן אֲרוּם פְּרִיעוּ עַל יְדוֹי דְאַהֲרֹן Quòd nudati essent: nudati enim erant per manus Aharonis, Hebr. פָּרֻעַ, Exod. 32. v. 25. in Jon. & Targ. Hierosol. רֵישֵׁיהּ יְהֵי פְּרִיעַ Caput ejus erit retectum, Lev. 13. v. 45. *Futurum*, וְיִפְרַע יַת רֵישָׁא Et nudabit caput, Numer. 5. v. 18. *Hinc apud Rabbinos*, ראש פָּרוּעַ Caput apertum, id est, pileo, vel alio tegumen-

 to nuda-

to nudatum: שחיטה פריערת Mactatio aperta, id est, bestia, cujus venter mactando apertus: *Dicitur & de Nudatione membri in Circumcisione:* unde illud Axioma, מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל Qui circumcidit, & non denudat circumcisionem, perinde est ac si non circumcideret, R. Alphes in De Sabbatho, cap. 19. *Item pro, Solvere debitum, usitatissimum est:* פְּרָעְתִּיךָ Persolvi tibi debitum: פורעין מס Solvunt tributum: שטרות פרועים Chirographa, literæ debitorum exsolutæ. *Hinc Talmudici,* בשביל ארבעה דברים נכסי בעלי בתים נמסרים למלכות על משהי שטרות פרועים וכו׳. Vide suprà in נכס.

פֶּרַע *Coma:* מְרַבֵּי פֶּרַע Nutriens comam, Numer. 6.5. Sic Lev. 10.6. & 21.10.

פְּרִיעָה *Denudatio, Retectio:* פריעת הראש Denudatio, retectio capitis, Moed katon folio 27. *Sic in specie vocant etiam retectionem membri infantis, quæ fit post præputium abscissum, quando scilic. remanens cutis, per ungues pollicis acuminatos, à circumcidente retrorsum trahitur, ut caput membri denudetur.*

פֵּרְעוֹן · פרעון *Solutio, apud Rabbinos:* לאו בני פֵּרְעוֹן נִינְהוּ Non sunt filii solutionis, non sunt solvendo, non habent unde solvant, Talm.

פּוּרְעָנוּת *Ultio, Vindicta, Pœna:* פּוּרְעָנוּת דִּין Ultio judicii, per judicium instituta, Jesa. 34.8. יוֹם פּוּרְעָנוּתָא Dies vindictæ, ibid. יְשַׁלֵּם פּוּרְעָנוּתָא לְסָנְאוֹהִי Rependet vindictam inimicis suis, Heb. יְשַׁלֵּם חֵמָה, Jesa. 59.18. פּוּרְעָנוּתָא טָבְתָא מִשְׁתַּלֵּם לֵיהּ Retributio bona persolvetur ei, Hebr. וּגְמֻלוֹ, Proverb. 19.17. *Cum Affixis,* וְאֶתֵּן יַת פּוּרְעָנוּתִי Et dabo ultionem meam in Edom, Hebr. נִקְמָתִי Ezech. 25.14. וְיַת פּוּרְעָנוּתִיךְ Et ultionem tuam ego ulciscar, Hebr. יְרִיבֵךְ, Jesa. 49. v. 25: וְנִתְפְּרַע פּוּרְעָנוּתָנָא Et ulciscemur ultionem nostram ab illo, Jerem. 20.10. אָתִיב פּוּרְעָנוּתְהוֹן לְהוֹן Reddam retributionem ipsorum ipsis, Hebr. גְּמוּלָם, Psalm. 28.4. וּמִתְפְּרַע פּוּרְעָנוּתְהוֹן דְּנַפְשְׁהוֹן Et ulciscitur ultionem animæ ipsorum, Proverb. 22.23. *Plurale,* וְאֶעְבֵּד פּוּרְעָנָן רַבְרְבָן Et faciam ultiones magnas, Ezech. 25.17. אַרְבַּע פּוּרְעָנָן בִּישָׁן Quatuor ultiones sive pœnæ malæ sunt, gladius, fames, &c. Hebr. שְׁפָטַי judicia mea, Ezech. 14.21. aliâs פּוּרְעָנִין, quæ terminatio tamen, à Nominibus in ות finitis, provenire non solet: מָרֵי פּוּרְעָנוּתָא Dominus ultionum, Heb. אֵל נְקָמוֹת, Psalm. 94.1. aliâs פּוּרְעָנוּתָא: sed quia in Hebræo est plurale, rectè quoque in Chaldæo sic reddi potest, cùm eadem forma vocis id patiatur. *Apud Rabbinos,* מרובה מדה טובה ממדת פורענות *Amplior est proprietas bona (gratiæ) quàm proprietas vindictæ & pœnæ, scil. in Deo. Pluralis numerus,* פּוּרְעָנִיּוֹת.

פּוֹרְעָן *Ultor, Vindex:* אֵלָה קַנָּאָן וּפוֹרְעָן וּמִתְפְּרַע בְּקִנְאָה Deus zelotes & ultor, & ulciscens cum zelo, Exod. 20. v. 5. in Jon. *Plurale,* דַּיָּנִין וּפוֹרְעָנִין תְּמַנֵּי לָךְ Judices & vindices constitues tibi, Heb. שֹׁטְרִים, Exactores, Executores, & vindices sententiæ judicialis, Deut. 16.18.

פִּרְעָא *Malleus:* הֵיךְ פִּרְעָא וְסַיְפָא Sicut malleus & gladius, Heb. מֵפִיץ, Prov. 25.18.

בִּפְרִיעַ *Citò, Celeriter, Festinanter, Subitò, Statim:* לָא תִכּוּל לְשֵׁיצָאֽוּתְהוֹן בִּפְרִיעַ Non poteris perdere eas celeriter, Hebr: מַהֵר, Deut. 7.22. וְאוֹבִיל בִּפְרִיעַ Et deducito citò ad ecclesiam, Hebr: מְהֵרָה, Numer. 17. 11. סָטוּ בִּפְרִיעַ מִן אָרְחָא Declinarunt citò à via, Exod. 32. v. 8. אוֹחִי בִּפְרִיעַ לָא תִתְעַכַּב Festina citò; ne moreris, 1. Sam. 20. v. 38. וְלָא לְתָרְכוּתְהוֹן בִּפְרִיעַ. Ad non expellendum eos celeriter, Judic. 2. v. 23.

לְמִפְרַע *Retrò, Retrorsum, Præposterè, Inverso ordine:* הקורא את המגלה למפרע Qui legit librum retrorsum, inverso ordine; sive scripturæ, ut Græcè à sinistra ad dextram, sive temporis, præpostero tempore. *Sic quidam explicant,* וְאַל תִּפְרָעוּ *Et ne faciatis præposterè, contrariè, inverso ordine*, Proverb. 8.33. Item, לא אפרע *Non retrocedam, non ibo retrorsum à decreto meo,* Ezech. 24. v. 14. *Hinc,* לְמִפְרַע *Retrorsum*, scribit R. David in Commentario in hunc locum.

מִפְרַעְתָּא *Locus inferior ventris in animalibus.* In Gemara, מאי מפרעתא היכא דפרעי טבחי Quid est מפרעתא? ubi denudant, id est, aperiunt (ventrem) lanii, Cholin fol. 50.2.

פַּרְעוֹשׁ *Pulex. Hebraicè scribitur* פַּרְעֹשׁ.

פרף

פּוּרְפָּא *Ansa, Ansula, Fibula: Plurale,* פּוּרְפִּין דִּדְהַב Ansulas ex auro, Hebraicè קַרְסֵי זָהָב, Exod. 26. v. 6. פּוּרְפִּין דִּנְחָשָׁא Ansulas ex ære, ibid. v. 11. וְתָעֵיל יַת פּוּרְפַּיָּא Et introduces ansulas, ibid. בְּפוּרְפַּיָּא In ansulas, ibid. v. 6. *Cum Aff.* יַת פּוּרְפּוֹהִי Ansulas ejus, Exod. 35. v. 11. *Græcè* πόρπη *Idem.*

פְּרַף *Annectere, Conjungere, Componere, Connectere:* החיצונה היתה פרופה Exterius velum erat conjunctum sive connexum, Joma folio 52. col. 2. Glossa, פרופה, id est, כפולה Duplicatum. פורפת על האבן Applicans (palliolum טלית) per lapidem; ובלבד שלא תפרוף לכתחלה בשבת modò ne ulla ratione applicet in sabbatho (scil. cum moneta) Schabb. cap. 6. in Misna: מדיות יוצאות פרופות Et filiæ Medæ (id est, Israelitides habitantes in Media) exeunt (in Sabbatho) compositæ, id est, cum composito velo sive palliolo, quod טלית vocant, Ibid.

פרופי. Citat Baal Aruch ex Ber. rabba sect. 85. אמר הקב״ה הוא בני בכורי ואני מורידו פרופי. Sed in nostris libris nunc legitur pro eo, בבזיון. Glossator annotat,

annotat, R. Salomonem legere מורדו פופלא, & explicare id בבוין, ex lingua Græca. Sed nec hęc lectio hodiè extat.

פרפחיני *Portulaca.* Vide in חלגלגות.

פרפלי *Piper, idem quod* פלפלי. *Baal Aruch citat ex Schab. fol.141.1. ubi nunc legitur* פלפלי.

פְּרְפִּסָא *Legioninis species*, juxta quosdam, Juxta alios *Vas perforatum hortense, in quo aliquid seritur:* Schabb. fol.81.2. Vide ibi Glossam, item Aruch hoc loco, & in חתל.

פריפוסיטוס *Præpositus*, *Præfectus*: ואמור לפריפוסיטוס Et dic præposito, præfecto, Midr. rabb. sect.1. *Pluralę,* מלך בשר ודם יש לו פריפוסיטין Regi qui est caro & sanguis, sunt præpositi: etiam Deo sunt præpositi. *Quandoque scribunt ab initio* פרו.

פְּרוּפְסְלִידִּי *Armilla*, Talm. Hierosol. de Sab. cap.6. *In Aruch scribitur* פרפסולה. *In præcedentibus paulò verbis legitur* כרוספלדה, *& in marginali glossa,* כרוספלה.

פורפירדי *Purpura, Vestis purpurea & regia:* אית ברנש לביש פורפירא דמלכא Est homo vestitus purpurâ regiâ, Vajikra rab. sect.28. Bemidbar rab. sect.12. fol.248.col.2. Sic explicant אַדֶּרֶת שִׁנְעָר, Jos.7.21. per פרפרא בבלאה Purpura Babylonica. Vide quoque infrà in פרר.

פַּרְפּוּר Vide infrà in פרר.

פרפרית Ibidem.

פְּרַץ *Perfringere, Perrumpere, Disrumpere. Præteritum*, ופרץ בשורא דירושלם Et perrupit in muro Jerusalem, Hebr. וַיִּפְרֹץ 2.Reg.14. v.13. quod verbum aliâs aliter transferri solet. Hinc tamen etiam legẽdum videtur, היך קִרְתָא דִפְרִיצָה Sicut urbs quæ disrupta est, neque est ei murus, Proverb. 25. v.28. pro quo legitur תְּרִיצָה, quæ vox aliam significationem habet, ac legi posset פְּרִיצָה, quod verbum Hebræo פָּרַץ hoc sensu sæpè respondet.

פְּרִיץ *Protervus, Impudens, Lascivus. Fœminin.* פריצָה *Præfracta, Petulans, Lasciva, Impudica puella vel mulier. Opponitur ei* צנועָה *Modesta, Verecunda.* Vide R.Dav. 2.Sam 13.19.

פְּרִיצוּת · פְּרִיצָה · פרצָה · פֶּרֶץ · פרוץ *Ruptura, Foramen: Protervia, Perversitas, Lascivia proterva:* פִּרְצָה קוֹרְאָה לְגַּנָב *Foramen advocat furem*, Succa fol.26.col.1. *Proverbium vulgare,* idem cum illo, *Occasio facit furem:* פְּרִיצוּתָא דְעַבְדֵי Perversitas servorum.

פָּרִיץ *Effractor, Latro, Fur: metaphoricè apud Rabbinos,* פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים *Improbæ olivæ & uvæ,* id est, immaturæ, quæ non maturescunt, nec comminuuntur sub prælo, Metzia 105.1. גמלא פריצא Camelus insanus, obvia perrumpens & perfringens, Berach.54.1.

פְּרָצִיר · פַּרְצַר *Alveus aquæ:* עַל פִּרְצִירֵי מַיָּא Ad alveos aquarum, Hebr. אֲפִיקֵי, Psal.42.2. וְחָזְרוּ עַל בֵּית פִּרְצִירֵיהוֹן Et reversæ sunt in locum alveorum suorum, Jobi 14.11. Sic & Elias adducit, מֵעִיטוּרֵי פרצירָיָא Jobi 41.6. al.7. At hîc locus in Bibliis legitur פְצִירַיָא, & sic Jobi 40.13. & 6.15. unde & sic Jobi 14. legendum videtur. Omninò pro אפיקים in Targum communius est פְּצִירִין, ut est suprà in פצר, unde ר hîc irreptitiũ & alienum videtur, nisi quis velit hæc esse ut פְּרַנְק & פְּנַק.

פַּרְצִידָא *Bacca, Granum:* עוּרְפִילָא אֲפִילוּ לְפַרְצִידָא דִתְחוֹתֵי קָלָא מְהַנְיָא לִיהּ *Pluvia tenuis etiam grano sub gleba prodest*, Talm. Taanith fol.4. col.1. פַּרְצִידָא דְרוּמָנָא סוּמְקָא Grana mali Punici rubentis, Bava metzia fol.84.1. ומפרצידוהי עָבְרִין מִשְׁחָא Et ex granis ejus faciunt oleum, Schab. fol.21.1. nempe de Kikajon Jonæ, quod vocatum fuit שֶׁמֶן קִיק Oleum kik: האי צורבא מרבנן דמי לפרצידא דתותי קלא כיון דנבט נבט *Iste sapiens similis est grano sub gleba, postquam incipit virescere, virescit, nihil scil. obstante glebâ; sic sapientes inclarescunt, nihil obstante invidiâ malorum:* Taanith fol.4.1.

פְּרַצְמְקִין Sic adducitur in Aruch ex Beresch. rabba, sed ibi sect.40. legitur פרמתקין, de quo in פרס.

פּוּרְצְמָא *Vinum languidum ac fugiens, invalidum, aut acescens, quod colorem & saporem amisit:* פורצמא דמזרבן אקרנתא Vinum languidum quod venditur in compitis urbis, Talm. Bava bathra fol.95.2.

פוּרְצָן *Acinus: Granum: Plur.* מִפּוּרְצָנִין עַד עִצוּרִין Ab acinis uvarum usque ad cortices non comedet, Numer.6.4. Hebr. חַרְצַנִּים. Quando in prælo separantur, dicuntur פסולת עֲנָבִים Fæces, fraces uvarum. *Talm.* וּמִפּוּרְצָנוּהִי עָבְדִין מִשְׁחָ Et ex granis ejus faciunt oleum, Schabb. fol.21.1. Kimchi explicat גַרְעִינִין, Jonæ 4.6.

פַּרְצוּף *Persona, Vultus, Facies, Effigies. Corruptũ ex Græco* πρόσωπον: פַּרְצוּפָא דַיהוָה רְגִיזִין Vultus Domini irati sunt, Ps.34.17, ubi meliùs legeretur פַּרְצוּפֵי propter sequens plurale, & cõveniret Heb. פְּנֵי, quod etiã plurale: וְהֵיךְ פַּרְצוּפֵי דְלָא דָמְיָן חַד לְחַד Sicut vultus, qui non assimilantur sibi invicem, Proverb.27.19. *Cum Affix.* דְאִתְעַר מִן אִיקַר פַּרְצוּפָךְ Cùm evigilavero à gloria effigiei tuæ, Hebr. תְּמוּנָתֶךָ, Psal.17.15. בִּנְהוֹרָא דְפַרְצוּפֵיהּ In lumine vultus ejus, Proverb.16.15. וּכְשַׁבְזִיזָא פַּרְצוּפֵיהוֹן Et sicut sapphirus, vultus eorum, Thren.4.7. *Hinc apud Talmud.* אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם Non testantur (de homine mortuo) nisi viderint personam faciei ipsius unà cum naso, Jebhamot fol.120.col.1. דו פרצופין ברא הקב״ה באדם הראשון שנאמר אחור וקדם צרתני Duplicem vultum creavit Deus in Adamo primo, sicut dicitur: *Antè & re-*

& retrò formaſti me, Pſal.139.5. Berachot. fol.61. col.1. Huc reſpiciunt R. Salom. & Aben Eſra Geneſ.1.27.

פְּרַק *Redimere, Vindicare, Liberare, Servare, Eripere. Reſpondet Hebræis* פָּדָה · פְּרַק, נָּאַל · הוֹשִׁיעַ, *hoc ſenſu uſurpatis. Præteritum,* דִּי פְרַק יַת נַפְשִׁי מִכָּל עָקָא Qui redemit animam meam ab omni anguſtia, Hebr. פָּדָה, 2.Sam.4.9. אֲרוּם פְּרִיק יְהוָה מְשִׁיחֵיהּ Nam ſervavit Dominus unctum ſuum, Hebr. הוֹשִׁיעַ, Pſal.20.7. וּמִכָּל עָקְתוֹהִי פְּרָקֵיהּ Et ex omnibus anguſtiis ejus ſervavit eum, Heb. הוֹשִׁיעוֹ, Pſal.34.7. פְּרָקָךְ מִמּוֹתָא Redemit te à morte, Hebr. פָּדְךָ, Job.5.20. וּדְפָרְקָךְ Et qui redemit te è domo ſervitutis, Deut.13.6. פְּרָקִנּוּן Redemit eos, Hebr. גְּאָלָם, Jeſa.63.9. דִּפְרָקִנּוּן מִן מְעִיקָא Qui redemit eos ab hoſte, Hebr. פָּדָם, Pſalm.78.42. וּפְרָקְנָא מִן מְעִיקְנָא Et redemit nos ab hoſtibus noſtris, Hebr. וַיִּפְרְקֵנוּ, Pſal.136.24. *Tertia fœminina,* יְדָנָא פְּרַקַת לָנָא Manus noſtra ſervavit nos, Hebr. הוֹשִׁיעָה, Judic.7.2. Sic, לָא פְּרַקַת לְהוֹן Non ſervavit eos, Pſal.44.4. דִּי פְרַקְתָּא לָךְ Quem redemiſti tibi ex Ægypto, Hebr. פָּדִיתָ, 2.Sam.7.23. פְּרַקְתָּא בְּאִדְרָע דְּלָא עַשִּׁין Servaſti brachio quod non eſt forte, Job.26.2. פְּרַקְתָּנָא Servaſti nos è manu Midianitarum, Judic.8.22. אֲנָא פְּרַקִית יָתְכוֹן Ego ſervavi vos, Hebr. הוֹשַׁעְתִּי, Jeſa.43.12. וּפְרַקוּ עַמָּא Et redemerunt populus Jonathanem, Hebr. וַיִּפְדּוּ, 1.Sam.14.v.45. וְלָא פְּרַקְתּוּן Et non ſervaſtis me è manu ipſorum, Judic.12.2. *Participium,* וְלֵית בַּר מִנִּי פָּרִיק Non eſt prǽter me ſervans vel ſervator, Hebr. מוֹשִׁיעַ, Jeſa.43.11. פָּרִיק לֵית מִידְהוֹן Redimẽs nemo eſt è manu ipſorum, Thren.5.8. Heb. פֹּרֵק Aſſerens, Liberans: וּפָרִיק הוּא Et ſervator eſt, Zach.9.v.9. פָּרִיקָךְ אֲנָא Redemptor tuus ego ſum, Pſal.35.3. Hebr. יְשׁוּעָתֵךְ Salus tua, ſic Jeſa.43.3. אִתְנְשִׁיאוּ אֱלָהָא פָּרִיקְהוֹן Obliti ſunt Dei redemptoris ſui, Pſal.106.21. *Participium Pehil,* וִיהָכוּן פְּרִיקִין Et ibunt redempti, Hebraicè גְּאוּלִים, Jeſa.35.v.9. וּפְרִיקַיָּא דַּיְיָ יְתוּבוּן Et redempti Domini revertentur, Hebr. וּפְדוּיֵי, Jeſa.35.10. עַל פְּרִיקֵי לֵוָאֵי Super redemptos Levitarum, Hebr. פְּדוּיֵי, Num.3.49. *Infinitivus,* מִפְרַק תִּפְרוֹק Redimendo redimet primogenitum hominis, Hebr. פָּדֹה תִפְדֶּה, Num.18.v.15. לְמִפְרַק לֵיהּ לְעַם Ad redimendum ei in populum, Hebr. לִפְדּוֹת, 2.Sam.7.23. לִי חֲמֵי לְמִפְרוֹק Me vidit ut redimeret, Pſal.116.6. אֲרוּם לֵי חֲמֵי לְמִפְרוֹק Etenim ego non potero vendicare, Heb. לִגְאוֹל, & ſic in loco Ruth hoc verbum transfertur, Ruth.4.6. לְמִפְרְקָךְ Ad ſervandum te, Jere.15.20. לְמִפְרְקִיךְ Vendicare te, Ruth.3.13. לְמִפְרְקַהּ Ad ſervandum eam, Jeſa.37.35. לְמִפְרְקְהוֹן Servare eos, Jerem 11.12. לְמִפְרַקְכוֹן Servare vos, Judic.10.v.14. לְמִפְרְקַנָא Ad ſervandum nos, Jeſa.38.20. *Imperativ.* פְּרוֹק יְהוָה Serva Domine Iſraëlem ex omnibus anguſtiis ejus, Pſal.25.22. פְּרוֹק יַת עַמָּךְ Serva populum tuum, Hebr. הוֹשִׁיעָה, Pſal.28.v.9. וּפְרוֹק יָתָנָא מִטּוּל טוּבָךְ Et redime nos propter bonitatem tuam, Hebr. וּפְדֵנוּ; Pſal.44.27. פְּרוֹקְנִי Serva me ex ore leonis, Pſal.22.22. וּפְרוֹקְנִי מִיַּד מַלְכָּא דַאֲרָם Et ſerva me è manu regis Syriæ, 2.Reg.16.7. פְּרוֹקְנָא כְעַן מִן יְדֵיהּ Serva nos è manu ejus, 2.Reg.19.v.19. רַחֵם עֲלָנָא וּפְרוֹקְנָא Miſerere noſtri & ſerva nos, Jerem.2.27. פְּרוֹקוּ יָתִי Redimite me, Heb. פְּדוּנִי, Jobi 6.23. *Futurum,* וְיַת בֵּית יוֹסֵף אֶפְרוֹק Et domum Joſeph ſervabo, Zachar.10.6. מִנָּן אֶפְרְקִנָּךְ Unde ſervarem te? 2.Reg.6.v.27. וְאֶפְרְקִנָּךְ Et redimam te, Jerem.15.21. וְאֶפְרְקִנּוּן Et ſervabo eos, Hoſ.1.7. וּבְעִירָא תִּפְרוֹק יְהוָה Et jumentum ſervabis Domine, Pſal.36.7. וְתִפְרוֹק יַת יִשְׂרָאֵל Et liberabis Iſraëlem, Judic.6.14. יִפְרוֹק יַת בֵּיתֵיהּ Redimet domum ſuam, Hebr. יִגְאַל, Levit.27.15. וְיִפְרוֹק בְּפוּרְסָנֵיהּ Et redimet pro æſtimatione ejus, Levit.27.27. לָא יִפְרְקִנֵּיהּ Non ſervabit eum, Jeſa.46.v.7. וְאִם מִפְרַק יִפְרְקִנַּהּ Et ſi redimendo redimeret eam, Levit.27.v.13. ſic Exod.21.v.8. תַּמָּן יִפְרְקִנָּךְ Illic redimet te, Hebr. יִגְאָלֵךְ Mich. 4.10. וְיִפְרְקִנָּךְ בְּכָל קִרְוָךְ Et ſervabit te in omnibus urbibus tuis, Hoſeæ 13.v.10. וְיִפְרְקִנּוּן Et ſervabit eos, Pſalm.145.19. וְיִפְרְקִנְכוֹן Et ſervabit vos, Jeſa.35.4 יִפְרְקִנָּנָא Servabit nos, Jeſa.33.22. וְסַיְפִּי לָא תִפְרוֹק יָתִי Et gladius meus non ſervabit me, Pſal.44.7. וְתִפְרְקִנַּנִי יְמִינָךְ Et ſervabit me dextera tua, Pſal.138.7. וְיִפְרְקִנָּךְ Et ſervent te, Jeſa.47.13. *Ithpehal, Præter.* וְאִתְפְּרָקָא לָא אִתְפְּרַקַת בְּכַסְפָּא Et redimendo non redempta fuerit argento, Levit.19.20. *Participium,* לֵית מַלְכָּא מִתְפְּרַק Non rex ſervatur multitudine exercitus ſui, Hebr. נוֹשָׁע, Pſal.33.16. *Plurale,* לֵית אַתּוּן מִתְפָּרְקִין Non vos ſervamini. Jeſa.59.1. וַאֲנַחְנָא לָא מִתְפָּרְקִין Et nos non ſervamur, Hebr. נוֹשָׁעְנוּ, Jerem.8.20. *Infinitiv.* אִתְפְּרָקָא, ut antè in Præterito: לְאִתְפְּרָקָא מִגָּלוּתְהוֹן Ut liberentur ex captivitate ſua, Cantic.7.v.12. *Imperativus,* וְאִתְפְּרִיקוּ Et ſalvamini, Jeſa.45.22. *Futurum,* פְּרוֹקְנִי וְאֶתְפְּרַק Serva me & ſervabor, Jerem.17.14. בְּדִיל דְּתִתְפַּרְקִין Ut ſerveris, Jerem.4.14. לָא יִתְפְּרַק עוֹד Non redimetur amplius, Hebr. יִגָּאֵל, Lev.27.20. יִשְׂרָאֵל יִתְפְּרַק Iſraël ſervabitur, Hebr. נוֹשַׁע, Jeſa.45.v.17. צִיּוֹן תִּתְפְּרַק Tzion redimetur, Hebr. תִּפָּדֶה, Jeſa.1.27. וְנִתְפְּרַק Et ſervabimur, Heb. וְנִוָּשֵׁעָה, Pſal.80.4. וְתִתְפָּרְקוּן מִסָּנְאֵיכוֹן Et ſervabimini ab oſoribus veſtris, Heb. וְנוֹשַׁעְתֶּם, Numer.10.9. תְּנוּחוּן וְתִתְפָּרְקוּן Quieſcetis & ſervabimini, Jeſa.30.15. בְּיוֹמוֹהִי יִתְפָּרְקוּן In diebus ejus ſervabuntur, Jerem.23.v.2. וְלָא יִתְפָּרְקוּן בְּקַשְׁתָּא Et non ſervabuntur per arcum & gladium, Hoſ.1.7.

פָּרוֹק · פָּרוֹקָא *Servator, Liberator, Redemptor, Vindex.* וַאֲמַר פָּרוֹקָא Et dixit vindex, Hebr. גּוֹאֵל, Ruth.4.v.6. וּפָרוֹקָא אֱנָא Et vindex ero, Ruth.4. verſ.4.

verſ.4. וַאֲמַר לְפָרִיקָא Et dixit vindici, ibid. verſ.3. *Cum Aff.* דִי פָרוֹקְהוֹן תַקִיף Quod redemptor ipſorum fortis eſt, Hebr. גֹּאֲלָם, Prov.23.10.

פָרִיק · פָרִיקָא *Idem:* פָרִיק אַתְּ Vindex es, Ruth. 3.verſ.9. וְהָא פָרִיקָא חָלִף Et ecce vindex tranſibat, Ruth. 4.1. וְלֵית בַּר מִנִי פָרִיק Et non eſt præter me ſervator, Hebr. מוֹשִׁיעַ, Jeſa.43.v.11. *Cum Affixis,* יְהוָה תוּקְפִי וּפָרִיקִי Dominus robur meũ & redemptor meus, Hebr. גֹּאֲלִי, Pſal.19.15. פָרִיקְכוֹן קַדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל Servator veſter ſanctus Iſraëlis, Jeſa.41. v.41. Sic ſuprà in Participio.

פּוּרְקָן · פּוּרְקָנָא *Redẽptio, Liberatio, Salus, Auxiliũ: Redemptionis pretiũ, Lytron:* וְיַת פּוּרְקָן Et redẽptionem, i.e. eos qui redimẽdi ſunt, Num.3.46. פּוּרְקָן עַלְמִין Redẽptione æternâ, vel, Salute æternâ, Heb. תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים, Jeſa.45.17. מִן קֳדָם יְיָ פּוּרְקָנָא A Domino eſt ſalus, Pſal.3.v.9. קָל תּוּשְׁבַּחְתָּא וּפוּרְקָנָא Vox laudis & ſalutis, Heb. וִישׁוּעָה, Pſalm.118.15. בְּפוּרְקָנָא דַיהוָה Redemptionẽ Domini, Pſal.50.23. *Cum Aff.* פּוּרְקָנִי Redemptio, ſalus mea, Pſal.51.16. בְּקוּשְׁט פּוּרְקָנָךְ In veritate ſalutis tuæ, Pſal.69.14. פּוּרְקָנֵיהּ Redemptionem ſuam, redempturam, lytron, Pſal.49.8. כְּסַף פּוּרְקָנְהוֹן Argentum redemptionis ipſorum, Num.3.49. אֱלָהָא פּוּרְקָנָנָא Deus redemptio noſtra, Pſal.79.9. Quod autem legitur מִפּוּרְקָנָא הוּא Ruth.2.20. pro Hebr. מִגֹּאֲלֵנוּ הוּא E' vindicibus noſtris eſt, id legendum מִפָּרוֹקָנָא, vel מִפָּרִיקָנָא, quæ Vindiçem, Redemptorem ſignificant.

פּוּרְקָנוּת *Idem:* פּוּרְקָנוּת מְשִׁיחֵיהּ הוּא Salus uncti ſui ipſe eſt, Pſalm.28.8. פַּקֵּד פּוּרְקָנוּת רְבֵית יַעֲקֹב Præcipit ſalutem domus Jacobi, Pſal.44.5.

פרקון *Redemptio, Lytron:* וחייב במזונותיה בפרקונה ובקבורתה Obligatur de alimento ejus, de redemptione ejus (ſi ſcil. captiva fiat) & de ſepultura ejus, Talm. Ketubh. fol.46.2.

Secundò פְּרַק *Rumpere, Abrumpere, Diſrumpere, Perrumpere, Avellere, Divellere, Abſtrahere, Separare. Atq; hæc fortè primaria ejus eſt ſignificatio, unde latè pro Eripere, Servare, ulteriùs ſumitur. Imperativus,* וַחֲטָאָךְ בִּצְדָקָה פְּרֻק Et pecccata tua juſtitiâ abrumpe, Dan.4.v.24. R.Saadias תפדה, Aben Eſra, גְּאַל Redime, ex præcedenti ſignificatione: פָּרִיקוּ קְדָשֵׁי דְדַהֲבָא Abrumpite inaures aureas, avellite, abſtrahite, Hebr. פָּרְקוּ, Exod.32. v.2. פְּרִיקוּ וְהַבוּ לִי Abrumpite & date mihi, ibid. v.24. *Futurum,* יִפְרְקוּן יָתֵיהּ לֵוָאֵי Abrumpent illud Levitæ, ſcil. à cervicibus ſuis, id eſt, deponent, Hebr. יוֹרִידוּ Deſcendere facient, deponent, Numer.1.v.51. וְיִפְרְקוּן יַת פָּרוּכְתָּא Et deponent velum, Hebr. וְהוֹרִדוּ Numer.4.v.5. *Pahel, Participium,* מְפָרֵק רְחָמוֹי Separat amicum, Hebr. מַפְרִיד, Proverb.17.9. מְפָרְקִין טוּרַיָא Qui diſrumpebant montes, Heb. מְפָרֵק, 1.Reg.19.11. *Futurum,* וִיפָרֵק יָתֵיהּ בְּגַדְפּוֹהִי Et diffringet eam cum alis ſuis, Hebr. וְשִׁסַּע Et findet, Lev.1.17. *Ithpehal,* וְאִתְפָּרִיקוּ כָּל עַמָּא יַת קְדָשֵׁי דְדַהֲבָא Et avulſi ſunt univerſus populus ab inauribus aureis, Exod.32.3. Sic ibidem Hebraicè, וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל הָעָם אֶת נִזְמֵי הַזָּהָב, ubi R.Salom. explicat, Exoneramini, Solvimini ab inauribus veſtris: nam quando Avulſerunt eas ab auribus ſuis, inventi ſunt מפורקים מנזמיהם avulſi, ſoluti, exonerati ab inauribus ſuis: *Fœmininum,* וְכָל רָמָתָא אִתְפָּרַקָא Et omnes colles diſrumpebantur, Jerem.4.24. Sic Nah 1.5. Hebr. הִתְמוֹגָגוּ Liquefacti, diſſoluti ſunt: וְטִינָרַיָא אִתְפָּרְקָא Et rupes diſruptæ ſunt, Nah.1.6. Hebraicè נִתְּצוּ Dirutæ. *Participium,* כְּמַשְׁכְּנָא דְלָא מִתְפָּרַק Sicut tabernaculum quod non avellitur, loco dimovetur, Jeſa. 33.v.20. וּמִתְפָּרַק מַשְׁכְּנָא Et avulſum fuit tabernaculum, ſcil. à cervicibus portantium, hoc eſt, הוּרַד depoſitum, Numer.10.17. *Futur.* וְלָא יִתְפָּרַק חוּשְׁנָא מֵעִלָּוֵי אֵפוֹדָא Et non divellitur pectorale ab Ephod, Exod.28.28. & ſic Exod.39.21. פְּרוֹק תִּתְפָּרַק אַרְעָא Rupturâ diſrumpetur terra, Heb. הִתְמוֹטְטָה Commovebitur, Jeſa.24.20.

Apud Rabbinos, מתחין ליה עד דמתפרקי אבריו Extendebant ipſum, donec divellerentur membra ejus: אין מפרקין באילן Non avellunt, removent lapides ab arbore, die profeſto, qui ſcil. ſunt circa radices & iis nocent, Moed katon fol.3.col.1. הִתְחִיל לְפָרֵק בָּאֱגוֹזִין Incepit avellere corticem in nucibus, Oketzim cap.2: מפרקין בהן קליפה החיצונה Avellunt, detrahunt ab eis corticem exteriorem: לפרק טעינה בשבת Abrumpere, Abjicere onus in Sabbatho: מפרק עול שמים Abrumpit, abjicit jugum Dei: מפרק דבר מגידולו Avellens rem à nutrimento ſuo, quo ſcil. creſcit & augetur. *Apud Philoſ.* במות המתפרק Quantitas diſcreta, More fol.38.2.

Methaphoricè etiam eſt *Rumpere, Solvere argumentum aut quæſtionem dubiam objectam,* id eſt, *Explicare, Declarare:* אשכח טעמא לפרוקנהון Invenit rationem ſolvendi ea: והדר ובעי לפרוקי פירוקא אחרינא Reverſus eſt & cupivit explicare (id eſt, afferre, proponere) explicationem aliam: היה מפרק ליה כ"ד פרוקי Attulit ipſi viginti quatuor explicationes, ſive ſolutiones: ולא מפרקינן מיניה Et nihil explicamus inde, nihil inde inferimus ſive concludimus, nullam doctrinam inde exſtruimus: קושיא ופירוקה Objectio & ſolutio ejus.

פְּרַק · פִּרְקָא *Ruptura, Fractio, Fragmentum, Diſruptio: Compoſitum, Bivium, ubi via Diſrumpitur & ſe dividit: Cervix, Junctura cervicis, Vertebrarum compages:* עַל פִּרְקַת צַוְּרָאנָא אִטְעַנְנָא Super juncturam colli noſtri onerati eramus, Thren.5.5. עַל פִּרְקַת קְדַל גִּבָּרֵי אֱדוֹם Super juncturam cervicis fortium

fortium Edom, Psal.60.10. Sic, *Articulus digitorum, manuum, pedum:* וְעַל פִּרְקָא דִידֵיהּ יְמִינָא וְעַל פִּרְקָא מְצִיעָא דְרַגְלֵיהּ יְמִינָא Et super articulum medium manus dexteræ ejus, & super articulū medium pedis ejus dexteri, Levit.14.25. in Jon.

Apud Rabbinos ad varia transfertur, pro diversitate materiæ, de qua sermo. De membris ubi sermo, *est Nodus, Articulus, junctura membrorum, veluti Articuli digitorum, vel ubi digiti manui junguntur, vel ubi manus brachio,* unde: נטילת ידים עד הפרק Lotio manuum intelligitur, quæ fit usque ad articulum, nempe manus cum brachio. *Sic Articuli digitorum pedis, Tali, Malleoli pedis vocantur* פֶּרֶק, plurale, פְּרָקִים. Item, פרק של הזרוע *Junctura, Articulus brachii, ubi scil. corpori jungitur, Scapulæ.* Sic in calamis vel in culmis פֶּרֶק *est Geniculum, Nodus:* Sic in artificialibus *quæ juncturas & articulos habent, hoc nomine appellantur.* Præterea פֶּרֶק est *Tempus certum, Articulus; Terminus, Momentum temporis:* שני נביאים נתנבאו נבואה אחת בפרק אחד Duo prophetæ prophetarunt prophetiam unam tempore uno, R.Salom. Ezech. 38.v.17. בו בפרק מתה שרה Eo ipso tempore vel momento mortua est Sara. Id diversimodè intelligitur pro diversitate materiæ, nempe Tempus maturitatis, vel Tempus menstruæ impuritatis, tempus juventutis, &c. unde: Simile est regi habenti filium, והוא עמד על פרקו qui stabat in ætate matura sua, cupiebatque pater despondére ipsum: והבנות עומדות על פרקן Et filiæ stabant super ætate matura sua, aptæ conjugio, Elias in præfat. rhyt. libri Masoreth. בתו עומדת על פרקה Filia ejus stabat in tempore suo, scil. conjugio idonea erat: בנות ישראל שהגיעו לפרקן Filiæ Israëlitarum, quæ attigerunt tempus suum, scil. maturitatis, quod incipit post annum duodecimum & diem unum, Moed katon fol.9.2. הרוצה שילבין את בתו יאכילנה אפרוחים וישקנה חלב סמוך לפרקה Qui cupit candidam sive albam reddere vel educare filiam suam, nutriet eam pullis, & potet eam lacte circa tempus ejus, scil. adolescentiæ, Ketubh. fol.69.2. בארבעה פרקים בשנה Quatuor temporibus vel partibus anni: זקן ופרקו נאה Qui est senex, & cujus tempus est pulchrum, id est, שלא יצא לו שם רע בילדותו qui in juventute nullâ sinistrâ famâ laboravit, Taan. fol.16.2. לִפְרָקִים *Ad tempora, certis temporibus, quibusdam temporibus:* הלומד תורה לפרקים Qui discit Legem, operam dans studio Legis certis temporibus, divisis scil. & interruptis, non assiduè vel quotidiè. *Deniq; in doctrina Scholastica est Sectio, Caput, Capitulum libri, quo materia in libro tractata, in certas partes Frangitur & distinguitur: Lectio, Professio:* חלש ולא אתא לפרקא דרב יוסף Ægrotus erat, ut nō veniret ad lectionē R.Josephi, Berach. fol.28.2. מאי טעמא לא אתא מר לפרקא Quæ causa fuit, ut nō veniret Dominus ad lectionem, Ibid. בפירקא *In lectione, id est, publicè:* ודרשינן ליה בפירקא Profitemur illud in lectione, id est, ברבים publicè, pro lectione: מותיב פרקי Constituens, habens lectiones, profitens publicè, Eruvin fol.36. col.2. Hinc & בני פירקי *Discipuli, qui discunt capitula, id est,* lectiones suas in Scholis, Talm. ראשי פרקים Summa capita.

פִּרְקָא · פִּרִיקָא *Cervix, ea pars quæ à trunco Abrumpitur, vel quæ multis modis perrupta est:* ואת על פְּרִיקַת צַוְּארֵי מַלְכֵיהוֹן תִּדְרוֹךְ Tu autem super cervicem colli regum ipsorum calcabis, Deut.33.29. juxta Regia, ubi Veneta פְּרִיקֵי ex forma masculina, & Jonathan פּירְקַת. Sic, עַל פִּרִיקַת קְדָל Super juncturam cervicis, Psalm.60.10. in Regiis: עַל פְּרִיקַת צַוְּארֵיהּ In cervicem colli ejus, Gen.46.29. in Jonathane.

פְּרִיקָא *Avulsio, Abstractio, Recessus:* פְּרִיקָא מִן בִּישְׁתָּא Recessus, Abstractio à malo, Hebr. סוּר מֵרָע, Prov.13.19. Sic in Regiis juxta Hebræum: aliâs מִן יְדִיעְתָּא A' scientia. Id mendosum planè videtur. Nam abstractio à scientia non abominatio, sed desiderium stultorum est.

פֵּרוּק *Ruptura*, Jesa.24.20. Apud Rabbinos metaphoricè est *Explicatio, Solutio quæstionis dubiæ vel difficilis, quasi ejus Fractio & disruptio.* Vide exēpla suprà in Rabbinico úsu verbi: לא אשתכח לה פירוקא בהאי שעתא Non invenitur ei solutio hoc tempore.

פִּרְקוֹת *Cervix, Compages, Junctura vertebrarum cervicis:* ואתברת פִּרְקוּתֵיהּ Et fracta est cervix ejus, Hebr. מַפְרַקְתּוֹ, 1.Sam.4.18.

מַפְרֶקֶת *Idem:* unde antecedens מַפְרַקְתּוֹ

פרקד

אַפְרְקִיד · פְּרַקְדָּן *Supinus, qui in dorso cubat, facie sursum versâ:* דגנו אפרקיד Qui cubuerunt supini, Bava basr. fol.74.1. פרקדן לא יקרא קריאת שמע Supinus non recitabit lectionem *Audi Israël* (ex Deuter.6.) Nidda fol.14.1. Berachoth fol.13.2. *Et Verbum,* פְּרַקְדֵי הֲוָה מִפְרַקְדָא Supinando erat supinatus, id est, supinè omninò positus, Menach. fol. 96. 2. *Dicitur* אַפְרְקִיד *quasi* אַפּוּרְיָיה קְדָל *In lectum cervix, scil. posita,* in Nidda fol.14.1. in Tosephos. מתפרקדות Supinæ. Sic adducitur in Aruch ex Beres. rab. sect.45. sed ibi hodiè legitur מתרפקות Pulsantes corda maritorum suorum pulchritudine suâ. Item, וּרְכָבֵיהּ מִתְפַּרְקַד לַאֲחוֹרֵיהּ Et currus ejus in lapsum eversus retrorsum, Genes.49.17. ubi pro eo Targ. Hieros. habet אִתְהֲפִיךְ Subversus.

פּוּרְקְדָן *Leguminis parvi genus, quod Arabicè scribunt vocari* גַּלְבָּאן *vel* גולבינא: Talm. principio Kilaim. Baal Aruch explicat vernaculè *Pisa.*

פורקל

שׁ Plaga, Ictus: פגע ביה חד ליצן ויהב ליה
פו Incidit in eum quidam irrisor, dedit-
ctum unum, Talm. Hierosol. libro Bera-
cap. 2. in fine, ubi Glossa explicat, מכה על
tum super cervicem.

פר Vide infrà in פרקר.

פ פרקמינין Piscinæ, Fossæ aquarũ: כפרקמינין
דמיא Sicut piscinæ aquarum, Cant. 7.
ועבדית לי פרקמינין דמ Et feci mihi piscinas
im, Hebr. ברכות, Eccles 2.6. הוא אתר דמפיק
פרקמ Est locus producens piscinas sive
quarum, easque effundit in mare salis,
14.3. in Jon. Aliâs פרקמונין.

פר Videtur esse nomen proprium, Talm.
Avoda sara fol. 39.3.

פ פרקילה פרקולה Redemptio, Lytron: ואחר
כך הוא נתן לה פרקולה Et postea dat ipsi
, id est, פדיון, ut Author Aruch explicat.
n est quod suprà פרקון, per commutationem ל
Legitur in Jalkut Tehill. fol. 121.1.

פר Præfectus. In Talm. Hieros. Sanhed.
Glossa, ממונה על המלך.

פר · פרקליטא Advocatus, Procurator, Inter-
Interpres. Græcum est παράκλητος, Paracle-
מלאכא חדא פרקליט Angelus unus advoca-
Interpres, Hebr. מליץ, Jobi 33.23. Plural.
פרקלי Advocati mei sunt socii mei, Hebr.
Jobi 16.20. Apud Rabbinos: העושה מצוה אחת
קונה לו פרקליט אחד והעובר עבירה אחת קונה ל
uicunq. facit præceptum unum, comparat sibi
tum unum: qui autem transgreditur transgres-
nam, comparat sibi accusatorem unum, Pir-
ith capite 4. Glossa, פרקליט המליץ טוב על
הא Paracletus est interpres bonus ho-
apud magistratum vel regem: אם יש לו
פרקליטין גדול Si habuerit advocatos insi-
eripitur à morte, Schab. fol. 32.1. Glossa,
judicio cœlesti hominis, advocati sunt
תשובה ומעשים pœnitentia & opera bona.
כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלו
ופרקליטין גדולים בין ישראל לאביהן Omnis ju-
id est, eleemosyna & beneficentia) quam
e faciunt in hoc mundo, sunt pax magna &
ti maximi inter ipsos & patrem ipsorum cœle-
ava basra fol. 10.1.

פרק Vittæ, quibus crines frontis ligantur,
Kelim cap. 26.

פרק Chirothecæ: פרקלינין של צדי חיה Chiro-
venatorum vel aucupum, quas induunt,
ccipitres, falcones & similes aves manibus
dunt Kelim cap. 24. Rambam scribit, Ara-
tari אלקפאז. Id scribit Schindlerus signi-
Chirothecam.

פרק Proclus, Nomen proprium gentilis
cujusdam Philosophi, ע״ז folio 44. col. 2.

פרקם פרקמטיא πραγματεία Negotiatio, Nego-
ciũ, Mercatura: ומתקבלין בכל פרקמטיא
Et accipiuntur in omni mercatura, Genes. 23.16.
Jonath. ועבידו בה פרקמטיא Et exercete in ea mer-
caturam, Genes. 42. v. 34. in Jon. Talm. אינו מועיל
בפרקמטיא שלו כלום Non prodest ad negotiatio-
nem ejus quicquam, id est, ad propositum ne-
gotium, Schab. fol. 6.1. שמא פרקמטיא בזול נזדמנה
לך Fortè negotiatio vilis pretii obtigit tibi,
Schab. fol. 127.2. Vide suprà in פרג.

פרקמטוטא Pragmaticus, Negotiator. Plurale,
פרקמטוטין.

פרקס Indusium, Interula: Subligaculum: ואחר
כך מתיר את פורקסי התחתונה Postea sol-
vit subligaculum inferius, Derech eretz cap. 9.
Antea meminit indusii & superiorum vestium,
ut hîc videatur significari vestis inferior. Plural.
פרקסין Indusia, Lintea. Vide suprà in פקר in פקרס.

אפרקסותא Idem: צורר אדם תפליו עם מעותיו
באפרקסותיו Ligat homo phylacteria sua cum pe-
cuniis suis in indusio suo, Berach. fol. 23.2. Glos-
sa, סודר של ראשו Linteo capitis sui, quod scil. est
quasi indusium exterius. In Jore deah fol. 104.
col. 1. אפרקסותו אינו צריך לקרוע hoc est, Apharke-
suto non opus habet lacerare. Quidam expli-
cant, quòd sit vestis sudoris quæ carni adhæret. Alii
exponunt Vestimentum superius, quod vocatur
Cappa &c.

פרקף פרוקופי Honor, Gloria, Dignitas, Excel-
lentia, Præstantia: הריני נותן לו פרוקופי שלא
תזוז ממנו לעולם Ecce ego tribuo ipsi dignitatem,
quæ nunquam recedet ab ipso, Ber. rab. sect. 12.
מי שהוא תופש אני נותן לו פרוקופי Quicunque capti-
vum ceperit eum, ipsi tribuam honorem, ibid.
sect. 48. בשר ודם נותן פרוקופי וה׳ קב״ה נותן פרוקופי שנ
שאו את ראש Caro & sanguis (id est, homo) im-
pertit dignitatem, sic & Deus impertit dignita-
tem, sicut scriptum est, Tollite caput &c. Num. 1.
v. 2. התחיל מחלק להן פרוקפאות Incepit conferre
ipsis dignitates, Tanchuma fol. 20. col. 3. Author
Aruch scribit significare כבוד Gloriam & honorem.
Videtur Græcum esse προκοπή Progressus, Processio,
Antecessus.

פרקר פרקרים Vendens fructus pretiosos: פרקריסין
Fructus pretiosi, Hebraicè מגדים. Inde
in Jalkut Exod. 19. fol. 78.3. ראה אותה אצל פרקרים
ומילא חיקה פרקריסים Invenit eam apud venden-
tem fructus pretiosos, & implevit sinum ejus
fructibus pretiosis. Baal Aruch legit פקרים, &
פקריסין, & פרקרים פורקריסין, in ordine פרקרם.

פרר פרפר Commovere, Frangere minutim, Con-
fringere: ויפרפרני Et minutim confregit
me, Jobi 16.12. in Hebræo. Sic, פור התפוררה ארץ

Rumpendo disrumpetur terra, Jesa.24.19. Heb. *Ithpehal ex geminata prima radicali* אִתְפַּרְפַּר *Frangi, Conteri, Comminui. Participium,* וּמִתְפַּרְפְּרָן כּוּלְהוֹן גַּרְמַי Et comminuta sunt omnia ossa mea, Hebr. וְהִתְפָּרְדוּ Et divulsa, disjuncta, Psal.22.15. *Apud Rabbinos,* דרכו של תינוק לפרר Mos pueruli est cōminuere, panem in micas frangere, Pesach. fol. 11. col.2. אף מפרר וזורה לרוח Etiam comminuens & spargens in aerem, Pesach. fol.21.col.2. סמידא דמיפרר Simila quæ comminuitur, Pesach. folio 74 2. לאם פרפר ביצה Quod si cōfregerit ovum, Betza fol.17.2.

Deinde adducit Baal Aruch פִּרְפֵּר *pro Movere, Motitare se, Palpitare: in Aruch parvo Germanicè Zablen: Adfert duo exempla: prius ex Talmud Joma fol.23.1.* בא אביו של תינוק ומצאו בשהוא מפרפר Venit pater infantis, & vidit quòd adhuc trepidaret, moveret se: Et mox; עדיין בני מפרפר Adhuc filius meus motitat se. *Posterius ex Targum Hierosolymitano,* Genes.42.21. מְפַרְפֵּר קֳדָמֵינָן Cùm trepidaret coram nobis, pro Hebr. בְּהִתְחַנְנוֹ אֵלֵינוּ. Sed hoc Targum hodiè non extat in libris nostris. Sic idem esset, quod suprà פִּרְכֵּס.

פרור *Fragmentum, Frustulum, Mica, Atomus, Pulvisculus. Plurale,* פֵּרוּרִין: unde R.Levi ad vocem נִקֻּדִים *Micæ,* Jos.9.5. הוא הפת היבש שמתפרר מצד יבשו לפירורים רקים Nikkuddim est panis siccus, qui frangitur propter siccitatem suam in micas tenuissimas. *Pro Atomis sive pulvisculo in aere ex sole radiante conspicuo,* legitur apud R.Saadiam Dan.4.32. ad vocem כְּלָה, quam sic explicat: כלא הוא הפירפור הנראה בעין זריחת השמש באלו פורחין בו באוירו פירורין דקין *Kelo* (Quasi nihilum) est pulvisculus qui conspicitur in ortu solis, ac si volarent in aere ejus atomi minutissimi instar pulveris, quæ est res non subsistens, sed transiens & cessans cum sole, in cujus substantia nihil solidi est: מעבירין מלפני שולחן פירורין Removēt à mensa micas, Schabb. fol.143.1. ומצא פירורין Et invenerit micas panis, opus habet ulteriore inquisitione, Pesach. fol.10.2.

פְּרִידִין *Lapilli minuti, Fragmenta lapidum, Scrupi:* תְּחוֹתוֹהִי פְּרִידִין חַדִּידִין הֵיךְ חַסְפָּא Sub eo sunt lapilli acuti, ut testa, Hebr. חַדּוּדֵי Acuta, Jobi 41.21. ubi Regia habent פְּרִידִין, de quo in פרד. *Emph.* וְשַׁוִּיתִי פְּרִידַיָּא הֵיךְ נַגְרִין דָּשִׁין Et posui lapillos veluti pessulos & januas, scil. mari, Jobi 38.10. Vel *Littora,* sic dicta quasi Fragmēta terræ, quòd terra aquis interlabentibus utrinque fracta sit, vel quòd ab aqua facilè Diffringantur.

פְּרוּרָא *Gluten, Glutinum:* פרורא דאושכפי Glutinum sutorum, Pix, Pesach. fol.42.2.

פְּרוּרְיָא Vid. suprà in פָּרַד.

פרור *Olla:* עץ הפרור Lignum ollæ, id est, Cochlear oblongum, quo coctile ollæ misceatur, Kochlöffel/ Pesach. fol.30.2.

פִּרְפּוּר *Fragmentum, Pulvisculus,* ut paulò antè in פְּרוּר.

פּוּרְפִּירָא Vide suprà in פרף.

פַּרְפֶּרֶת *Deliciæ, Cupediæ, Edulium vel obsonium ex rebus minutis & delicatis, quod vel ante cibum sumitur, excitandi appetitus causâ, vel post cibum voluptatis causâ. Plurale,* פַּרְפְּרָאוֹת & פַּרְפְּרוֹת פַּרְפְּרִין *Partes, Particulæ, Micæ. Frustula, Minutiæ variæ,* ut, בירך על פרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון Qui benedictionem dicit super cupedias ante cibum, liberas facit (à benedictione) cupedias post cibum, Talm. Berach. fol.42.1 Glossa: Ante cibum afferebant פרפראות delicata, ad excitandum appetitum edendi; veluti pullos, pisciculos, & similia, postea ordinarios cibos. Post prandium absolutum rursus afferebant פרפראות delicias secundas, veluti placentas frixas, tostas, aromatarias, crustula mellita, condita, & similia. Super his non opus fuit benedictionem dicere, si ea prandium præcesserint. Item, מונה אדם אורחיו ואת פרפרותיו Numerat homo hospites suos & delicias suas, Schab. fol.148.2. Glossa: מיני מעדנים Species deliciarum: פרפראות לחכמה *Deliciæ ad sapientiam.* Sic vocant subtiles & jucundas quæstiones, quæ animum excitant ad comparandam sapientiam. Hinc in Pirke Avoth, Sententiis Patrum cap.3. legitur: R.Eliéser ben Chasma dixit: תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה *Quatuor revolutiones anni, & geometricæ supputationes, deliciæ sunt ad sapientiam. Per quatuor revolutiones* intelligūt duo solstitia & æquinoctia, ipsorum causas & effecta. Per *Geometrica* intelligunt hîc res cœlestes & nomina divina & ipsorū effecta, quæ sunt פרפראות מהתורה delicias ex Lege, i.e. ex medulla verbi divini, & Theologiæ scientia. Alii interpretes, *Partes minutæ ad sapientiam sunt, non ipsum sapientiæ corpus.*

פורפריא · פרפריא *Tabulæ, Tabellæ memoriales, in quibus Minutiæ scribuntur:* הקבה כותבו בפרפריא שלו Deus scribit ipsum in tabellis suis: מוציא פורפריא שלו ודן אותם Deus producit tabellas suas, & condemnat ipsos, Psalm.9. in Medr. In Jalkut scribitur פורפיר.

אִפְרוּרָא *Aries, machina bellica, sic dicta, quòd muros Diffringeret, & in particulas Comminueret. Pluraliter,* אִפְרוּרִין. *Quidam voluit esse vocabulum peregrinum, &* א *radicale.* Vide אפר.

פָּרַשׁ *Separare, Segregare, Discernere, Distinguere, Dividere: Explicare, Exponere, Explanare, Declarare, Exprimere nominatim, Expressè & decisè nominare sive Designare. Variis verbis Hebraicis respondet, in quibus aliqua Separandi & Distin-*

& Distinguendi significatio est. In Kal varium est. Partic. præsens, ומסכנא פריש חבריה מניה Et pauper separat socium suum à se, Hebr. יִפָּרֵד, Prov.19. v.4. כמא די פריש Sicut quis separationem facit inter paleam & triticũ: כן פריש sic ego separationem facio inter justos & improbos, Jerem.23.28. *Fœmininum,* וביני תקיפי פרשא Et inter fortes dividit, sive dirimit, Prov.18.v.18. *Participium Pehil,* לא פריש אנא מנכון Non sum discretus ego, non differo ego à vobis, id est, non sum vobis minor vel inferior, Jobi 12.3. פריש יתיבית Separatus sedebam, Hebr. בָּדָד, Solus, Solitarius, Jere. 15. v.17. ולגברא פרישא דאחוהי Et super virum segregatum fratrum suorum, Hebr. נזיר אחיו, Genes.49.26. R.Salom. פרישא, id est, מובדל מאחיו Qui segregatus est à fratribus suis. Sunt autem נזיר & פרישא in forma constructionis. Aliam significationem vide infrà. *Plurale,* פרישין מלעילא Divisæ erant supernè, Hebr. פְּרֻדוֹת, Ezech.1.11. *Pahel, Præteritum,* ארום פריש יהוה זכאה ליה Quòd separavit Dominus justum sibi, Hebr. הִפְלָה, Psal.4.4. ופריש ית שמא וארגיז Et expressit nomen illud Dei, & blasphemavit, id est, cum blasphemia, vel, inter blasphemandum & maledicendum Nomen illud magnum & reverendũ Dei proprium & essentiale יהוה expressè protulit & pronunciavit, Heb. וַיִּקֹּב; Levit.24.11. Hic mox ex sententia divina lapidatus fuit, non quòd nudè & simpliciter nomen illud pronunciaverit, sed inter blasphemandum, ut Aben Esra explicat, inquiens: בעת שיקלל אם יפרש השם יומת *In tempore quo blasphemaverit, si pronunciaverit Nomen illud, occidetur.* Hebræum ויקב quidam pro *Execrari* exponunt etiam ex Hebræis, ut monet Aben Esra: alii juxta Chaldæum, *Expresserit, Pronunciaverit,* ut alibi eodẽ sensu dicitur, *Quòd os Domini* יקבנו *expresserit, protulerit,* Jesa.62.v.2. Item, אשר נקבו בשמות *Qui expressi sunt nominibus suis,* Numer.1.17. Hæc expositio Hebræis magis probatur, quòd mox in specie dicit ויקלל Et blasphemavit: דהוה ליה למפרש יתהון ולא פריש Quod separare eos debebat, sed non separavit, Numer.25.8. in miraculo primo: פריש ית אולפן אוריתא הדא Explicavit doctrinam Legis hujus, Hebr. באר, Deuter.1.15. *Participium passivum,* כתב מפרש Scripturâ explanatâ, Exod.28.v.11. מפרש קרי קדמי Explanatũ lectum est coram me, id est, clarè, explicatè, disertè, Esræ 4.18. מפרשן Declaratæ, Ezech.18.25. & 33.17. *Infinitivus,* לפרשא נדרא Exprimendo votum, Hebr. לפלא, id est, להפריש בדבור Proferendo, nuncupando sermone suo & verbis expressis, juxta R.Salom. & Aben Esram, Levit.22.v.21. *Cum Aff.* כפרשותיה שמא יתקטל In expressè proferendo illum, id est,

Cùm expresserit sive disertè pronũciaverit Nomen illud divinum, occidetur, Hebr. בְּנָקְבוֹ, Levit.24.16. כפרשותיה בני אנשא Quum separavit filios hominum, Hebr. בְּהַפְרִידוֹ, Deuter.32.v.8. *Imperativ.* פרש אגרך עלי Exprime, Designa mercedem tuam super me, & dabo, Hebr. נָקְבָה, Genes.30.24. פרש ברי ושמע מרדותא Separa te mi fili, & audi castigationem, Hebr. חדל Cessa, scil. facere, de quibus castigationem audire tenearis, Prov.19.27. *Futur.* ארי יפרש למדר נדר נזירא Qui pronunciaverit sive nuncupaverit vovere votum Nasiræi, Hebr. יַפְלִא, Num.6.2. Hoc sensu & pro hoc verbo Levit.26.v.2. dicitur יפרש ex forma Aphel: ודיפרש שמא דיהוה Et qui expressè profert nomen illud Domini, scil. proprium & essentiale יהוה, occidendo occidetur, Levit.24. 16. nempe, ut paulò antè: די במימריה יהוה יפרשניה Quòd verbo suo Dominus expresserit, Hebr. יִקֳּבֶנּוּ, Jesa.62.2. *Aphel. Prætera.* ארי אפריש יתכון Quod separavit vos Deus Israëlis è cœtu Israël, Heb. הִבְדִּיל, Numer.16 19. Sic v.7 ואמריא אפריש יעקב Agnos autem separavit Jacob, Hebr. הִפְרִיד, Genes.30.40. ואפריש יי בין נהורא Et distinxit Dominus inter lucem & inter tenebras, Heb. וַיַּבְדֵּל, Genes.1.v.4. Sic v.4. ארי את אפרשתנון לך Nam tu separasti eos tibi in hæreditatem, Heb. הִבְדַּלְתָּם, 1.Reg.8.53. די אפרשית יתכון מן עממיא Qui discrevi vel segregavi vos ab omnibus populis, Hebraicè הִבְדַּלְתִּי, Levit.20.24. די אפרשית לכון לסאבא Quæ discrevi vobis ad polluendum, Hebr. לְטַמֵּא, Ad polluendum, ut sciretis, ea vobis immunda & polluta esse debere & haberi, ibid. v.25. אפרשית עלם מן ביני עמא Segregavi adolescentem de medio populi, Hebr. הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם Extuli electũ ex populo, Psal.89.20. חלף דאפרשתך מגו עמא Eo quòd segregavi te ex populo, Hebr. הֲרִמֹתִיךָ Exaltavi te, 1.Reg 14.7. בין קודשא לחולא לא אפרישו Inter sanctum & prophanum non discreverunt, Hebr. הבדילו, Ezech.22.26. ואפרישו בין תרויהון Et separationẽ fecerunt inter utrosq;, Heb. ויפרדו, 2.Reg.2.11. *Participium,* ויהי מפריש בין מיא למיא Et sit distinguens inter aquas & aquas, Heb. מַבְדִּיל, Genes.1.v.16. ארום מותא יהא מפריש ביני ובינך Nam mors separationem faciet inter me & inter te, Hebr. יַפְרִיד. Ruth.1.17. ומפריש להון Et separat eas, scil. oves, Hebr. בתוך צאנו נפרשות In medio oviũ suarũ separatarum, Ezech.34.12. ומפריש ית עבורא Et separat frumentum, Jesa.28.28. *Participium præteritum,* ארי אפרשא מפרשין אנון לי Quoniam separando separati sunt illi mihi. Heb. נתנים Dati, Numer.8.16. *Fœmininum,* וקרויא דמפרשן Et urbes quæ separatæ sunt filiis Ephrajim, Hebr. וְהֶעָרִים הַמִּבְדָּלוֹת, Jos.16.9. *Infinitivus,* אפרשא יפרשנני Separando separavit me Dominus à populo suo,

Hebr. הִבְדִּל יַבְדִּילַנִי , Jesa.56.3. לְאַפְרָשָׁא בֵּין יְמָמָא Ad distinguendũ inter diem & inter noctem, Heb. לְהַבְדִּיל , Genes.1. v.14. וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין נְהוֹרָא Et ad distinguendum inter lucem & inter tenebras, ibid. v.18. בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן In separando vos, Quum separaveritis optimum ejus ab eo, Heb. בַּהֲרִימְכֶם In tollendo vos, Numer.8.30. Sic v.32. *Futurum*, אַפְרֵישׁ בְּיוֹמָא הַהוּא Et separabo in tempore illo terram Gosen, Hebr. וְהִפְלֵיתִי, Exod.8.22. id est, separatum, peculiare & mirabile in terra ista agam, ut preservetur à mixtura insectorum: תְּלָת קִרְוִין תַּפְרֵישׁ לָךְ Tres urbes separabis tibi, Hebr. תַּבְדִּיל, Deuter.19.v.7. וְתַפְרֵישׁ יַת לֵוָאֵי Et separabis Levitas, Numer.8.v.14. לָא יַפְרֵישׁ Non separabit, Levit.1.17. גְּבַר אֲרֵי יַפְרֵישׁ נְדַר Vir cùm separaverit, sive nuncupaverit votum, Heb. יַפְלִא, Levit.27. vers.2. Sic antea in Futuro Pahel: אֲרֵי יַפְרֵישׁ יְהוָה Quòd discrimen ponat Dominus inter Ægyptios & Israëlitas, Hebr. יַפְלֶה, Exod.11.v.7. וְיַפְרֵישׁ יְהוָה בֵּין בְּעִירָא דְיִשְׂרָאֵל Et discernet, discrimen ponet Dominus inter pecus Israëlitarum & pecus Ægytiorum, Hebr. וְהִפְלָה, Exod.9.4. וְיַפְרְשִׁנֵּיהּ Et separabit eum Dominus in malum, Hebr. וְהִבְדִּילוֹ, Deut.29.21. וְתַפְרֵישׁ פָּרוֹכְתָּא לְכוֹן Ut distinctionẽ faciat velum illud inter sanctum, & inter sanctum sanctorum, Heb. וְהִבְדִּילָה, Exod.26.33. כֵּן תַּפְרְשׁוּן אַף אַתּוּן אַפְרָשׁוּתָא Sic separabitis etiam vos separationem coram Domino, Hebr. תָּרִימוּ Elevabitis, i. e. offeretis oblationem separatam, Numer.18.28. וְתַפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ Et separabitis ab eo separatam partem Domino, ibid. v.26. וְתַפְרְשׁוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Et separabitis filios Israël ab immũditia sua, Hebr. וְהִזַּרְתֶּם, Levit.15.31. Vide & Levit.20.25. דִּי יַפְרְשׁוּן Quũ separaverint filii Israël, Hebr. יָרִימוּ Elevaverint, Num.18.19. יַת דִּי יַפְרְשׁוּן Quod separaverint, separatim obtulerint coram Domino, Hebr. יָרִימוּ, Levit.22.v.15. וְיִפְרְשׁוּן מִקּוּדְשַׁיָּא Et separent se à rebus sanctis filiorum Israël, Hebr. וְיִנָּזְרוּ, quod ex conjugatione Niphal, unde rectiùs in Targũ legeretur וְיִתְפָּרְשׁוּן, Levit.22.2. *Ithpehal & Ithpahel*, *Præteritum*, אֲרֵי לָא אִתְפְּרֵשׁ לְהוֹן Non enim erat explanatum illis, quid cum illo facerent, Hebr. פֹּרַשׁ Declaratum, Numer.15.v.34. וְחֶבֶר שַׁלְמָאָה אִתְפְּרֵשׁ Et Cheber Schalmæus separaverat se à Schalmæis, Hebr. נִפְרָד, Judic. 4.11. כַּד אִתְפָּרַשׁ מִנְּהוֹן Cùm separaret se ab eis, id est, cùm discederet, Genes.42.8. Jon. דִּי אִתְרַם וְדִי אִתְפְּרֵשׁ Quod elevatum & quod separatũ fuerit, Hebr. אֲשֶׁר הוּנַף וַאֲשֶׁר הוּרָם Quod agitatum & quod elevatum esset (cæremoniæ oblationum erant,) Exod. 29.27. בָּתַר דְּאִתְפְּרֵשׁ לוֹט מִנֵּיהּ Postquam separasset se Loth ab eo, Hebr. הִפָּרֶד, Genes.13.14. *Plurale*, מֵאִלֵּין אִתְפְּרִשׁוּ Ab illis divisæ sunt insulæ populorum, Hebr. נִפְרְדוּ, Genes.10.v.5. וּבְמוֹתְהוֹן לָא אִתְפְּרַשׁוּ Et in morte sua non separabantur, Hebr. נִפְרָדוּ, 2. Sam.1.23. דְּאִתְפְּרַשׁוּ בִּשְׁמָהָן Qui expressi erant nominibus, Hebr. נִקְּבוּ, Numer.1.v.17. אִתְפְּרַשׁוּ מִן אוֹרְחָן תְּרִיצָן Separarunt se, recesserunt à viis rectis, Hebr. יִתְפָּרָדוּ, Jobi 4.11. וְאִתְפְּרַשׁוּ גְּבַר מִלְּוָת אֲחוּהִי Et separaverunt se quisque à fratre suo, id est, discesserunt à se invicem, Hebr. יִפָּרְדוּ, Genes.13.11. *Feminum*, דְּאִתְפְּרָשָׁא Quæ expressæ sunt, Josu[illegible] *Participium*, מִתַּמָּן מִתְפְּרֵשׁ Inde dividebat se, Hebr. יִפָּרֵד, Genes. 2.10. כְּמָא מִתְפְּרַשׁ Sicut separatur [à] bove, Hebr. יוּרַם Tollitur, Levit.4.10. עַמָּא חַד[א] מְבַדַּר וּמִתְפְּרַשׁ Populus unus dispersus & separatus, Heb. וּמְפֹרָד Esth.3.8. מִתְפְּרַשׁ לְאַרְבְּעָה רֵישֵׁי נַהְרִין Et dividitur in quatuor capita fluviorum Cantic. 4.12. וּמִתְפָּרְשִׁין מִמְּעַתְּהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא Et separabantur à congregatione justorum, Hebr. יִתְפָּרְדוּ Psal.92.10. *Imperativus*, אִתְפְּרַשׁ כְּעַן מִלְּוָתִי Separate nunc (discede) à me, Hebr. הִפָּרֶד, Genes.13.9. אִתְפְּרַשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא Separate vos à cœtu hoc, Hebr. הִבָּדְלוּ, Num.16.21. Sic 17.10. ubi respondet Hebr. הֵרֹמּוּ Tollite vos: אִתְפְּרַשׁוּ אִתְפְּרַשׁוּ פּוּקוּ מִתַּמָּן Separamini, separamini, egredimini inde, Heb. סוּרוּ recedite, Jesa.52.11. *Fut.* עַד דְּיִתְפָּרַשׁ לְהוֹן Donec explicatum fuerit illis, Hebr. לִפְרֹשׁ Explicando, Levit. 24.12. וּתְרֵין מַלְכְוָן מִמְּעַיִכִי יִתְפָּרְשָׁן Et duo regna ex visceribus tuis separabunt se, Hebr. יִפָּרֵדוּ, Genes.25.23.

Apud Rabbinos in usu frequenti est, פָּרַשׁ Separare se, *Discedere*, *Recedere*: פּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה *Qui separat se à præputio, est sicut separans se à sepulchro*, sc. propter immunditiem & pollutionem, Talm. Pesach. fol.92.col.1. בָּעָא דְּיִפְרוֹשׁ Cupiebat, volebat discedere per mare: בְּאִילֵּין פּוֹרְשִׁין An istis diebus solent (homines) discedere? Ber.rabb.sect.6. כִּי הֲווּ פָּרְשֵׁי מֵהֲדָדֵי Quum discederent ab invicem: אִשָּׁה פְּרוּשָׁה *Mulier separata.* Sic etiam vocatur mulier se frequenter [à] domo separans, vicinas visitans, & hinc inde discurrens & garriens. Propter hanc, & alia quædam similia, scribunt consenescere mundum, in Sota fol.20. *Hoc usu frequentiùs in Pihel ipsis usurpatur, mirante id Eliâ, cùm conjugatio ista soleat esse activa. Formam Pihel denotat Jod insertum: nam scribunt hoc sensu* פֵּירַשׁ, *ubi Jod index est vocalis Tzere:* פֵּירַשׁ מִן הָאִשָּׁה Discessit, separavit se ab uxore 130. annis, scil. Adam primus, genuitque interea lemures, lamias, &c. Erubh. fol. 18.2. כְּשֶׁפֵּירַשׁ יַעֲקֹב מֵאָבִיו Quando separaret se sive discederet Jacob à patre suo: מְפָרֵשׁ בַּיָּם Discedit in mare: זֶה פּוֹרֵשׁ לְמִיתָה וְזֶה פּוֹרֵשׁ לְחַיִּים Hîc discedit ad mortem, iste discedit ad vitam, Cholin fol.38.2. veluti quando mater in partu moritur, partu vivente, aut contrà. Item *Explicare*, *Exponere*.

ponere, Interpretari כבר פירשתי Jam explicavi: ורבותינו פירשו Rabbini nostri interpretantur. Id in Commentariis plerumque intelligunt de Talmudicis Doctoribus: מפרש *Interpretans, Interpres:* יש מפרשים Sunt interpretantes, Quidam interpretantur, Quidam interpretes: הוא מפורש Sic hoc explicatum est: כמפורש למעלה Sicut explicatum est supra: שם המפורש *Nomen explicatum.* Id vocant vulgò *Schem hamphorasch* (de quo Lutherus libellum scripsit) & intelligunt de nomine sancto & laudato Dei יהוה, quod explicatum fuit apud priscos per mysticas voces, ex duodecim literis constantes, tum etiam ex quadraginta duabus literis. Vide Lexicon nostrum Hebraicum in Radice הוה, & infrà in שם. In Hiphil הפריש *Separare, Seponere, Tollere, Auferre, Removere:* והפריש אחרת תחתיה Et separavit aliud pro eo, id est, separavit & substituit vel reposuit in locum ejus aliud: להפריש בדיבורו Ut separet sermone suo, id est, separatim exprimat, expressè pronunciet. Item *Pungere, ut Hebraicè:* פָּרָשׁ dicitur Eques, propterea שהוא מפריש הסוס quod pungit equum calcaribus, qui sunt in pede ejus, scribit Kimchi in lib. Rad.

פֵּרוּשׁ *Prolatum, Prolatio, Effatum: Expositio, Declaratio, Explicatio, Interpretatio:* ופרוש שְׂפָתֵיהוּ Et pronunciatum labiorum ejus, Hebr. וַאֲרֶשֶׁת שְׂפָתָיו, Psal.21.3. ופירוש מִלְּיָא Et explicatio verborum, Cantic. 5.11. ופרוש רבות מָרְדְּכַי Et explicatio amplitudinis Mordechai, Heb. וּפָרָשַׁת, Esth.10. v.2. *Apud Rabbinos hoc sensu scribunt cum inserto vocalis Tzere indice,* פירוש *ad differentiam* פָּרוּשׁ *Separatus, estq́; formæ* רִבּוּר · כִּפּוּר. *Pluralit.* פירושים *Commentarii, Glossæ, Explicationes.*

פָּרוּשׁ *Separatus: Abstinens, Continens, Temperans: Pharisæus, vitæ sanctitate, cultu & moribus ab aliis hominibus separatus:* R. David Soph.1.8. ad verba, *Vestientes se veste peregrinâ,* scribit: יש אנשים שמראים עצמם פרושים וחסידים ולובשים מלבוש נכרי וכו׳ *Quidam explicant, esse homines qui ostendunt seipsos separatos* (pios) *& sanctos, ac vestiunt se veste peregrinâ, diversâ ab aliis hominibus, ut agnoscant eos ex vestibus, quod sint* פרושים *separati,* (id est pii, ab aliis hominibus externâ sanctitate separati) *cum tamen vitæ ipsorum sint malæ.* Pharisæi autem tempore Christi inter Judæos fuerunt plurimi, & celebres in oculis populi, at errore crasso reprehensibiles, ut Christus passim in Historia Evangelica ostendit. *Pluraliter,* פרושים *Pharisæi, Separati, scil. sanctimoniâ vitæ.* Hinc Author Aruch in hujus vocis explicatione scribit: פרוש הוא שמפריש עצמו מכל טומאה ומן מאכל טמא ועם הארץ שאינו מדקדק במאכל *Pharisæus est, qui separat seipsum ab omni immunditia, & ab omni cibo immundo, & a populo terræ* (id est, plebejus) *qui non habet accuratam rationem ciborum.* Elias Germanus in Tisbi suo: פרושים והם הפרושים מדרכי העולם הזה כמו שהיו הנזירים *Peruschim sive Pharisæi, sic dicti quod essent separati à viis* (moribus) *hujus mundi, sicut fuerunt Nasiræi.* Post Christum ob nimiam superstitionem & arrogantiam, odio, risui, & ludibrio fuerunt aliis, unde septem ludicris nominibus appellati fuerunt, ut legitur apud Talmudicos, libro סוטה, fol.22.2. שבעה פרושין הן פרוש שיכמי · פרוש נקפי · פרוש קיזאי · פרוש מדוכיא · פרוש מה חובתי ואעשנה · פרוש מאהבה · פרוש מיראה *Septem Pharisæi sunt:* 1. פְּרוּשׁ שִׁכְמִי id est, העושה מעשה שכם *Pharisæus Sichemæus,* qui facit opera שכם Sichemæorum. Hi circumcidebantur in gratiam Israelitarum, non ad gloriam Dei: Sic hoc genus Pharisæorum opera sua faciebat, ut viderentur & colerentur ab hominibus, non ut iis coleretur Deus. Hi ergo fuerunt *Pharisæi arrogantes.* 2. פְּרוּשׁ נִקְפִּי id est, המנקף את רגליו *Impingens pedes suos.* Hi quasi *Reptantes* (Schleicher) dicti, quòd ex nimia humilitate pedes in incessu non elevarent, ac proinde ad obvios lapides & obstacula facilè pedes impingerent & percuterent. 3. פְּרוּשׁ קִיזָאִי id est, המקיז דם לכתלים *Venam secans ad parietes.* Hi quasi Φλεβότομοι *Venæ sectores* dicti, quòd ex inani humilitate & castitate oculis conniventibus & fermè clausis incederent, ne unquam mulierem aut virginem obviam aspicerent, ac impuris afficerentur affectibus, ideoq́ue fronte ad parietes occursabant, & cruenti fiebant, quasi venam capitis secuissent. A' clausis oculis dicti fuêre *Cæcutientes,* Blindschleicher. Hæ plagæ dicuntur in Misna istius loci, מכות פרושים Plagæ Pharisæorum, & numerantur inter ea, quæ senectutem inducũt mundo. 4. פְּרוּשׁ מְדוּכְיָא id est, דְּמִשְׁפַּע כִּמְדוּכְיָא *Qui est depressus & incurvatus instar Pistilli, quod scilic. supernè retusum & quasi duplicatum est.* Hi incurvati dicti fuerunt, quòd capite & dorso versus terram inclinato, quasi duplicati incederent, Krümlinge. Fortè propterea fecerunt, ne capite erecto illiderent & impellerẽt pedes Dei, prout alibi dicunt, המהלך בקומה זקופה אפילו ד׳ אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב מלא כל הארץ כבודו Qui incedit staturâ erectâ, etiam quatuor cubitos, perinde est ac si depelleret pedes præsentiæ divinæ, sicut scriptum est: *Plena est universa terra gloria ejus,* Jesa. 6.3. 5. פרוש מה חובתי ואעשנה id est, מה חובתי עוד ואעשנה *Quod est debitum meum ampliùs, & faciam illud* מִמְּעַלְיוּתָא *ex superabundantia?* Hi fuerunt operarii superabundantes, gloriantes se omnia Legis opera præstare, & ampliùs adhuc præstituros, si doceantur. 6. פרוש מאהבה

מאהבה *Phariſæus ex amore*, id eſt, מאהבת שכר ex amore præmii, quod Lex obſervatoribus ſuis promittit, non ex amore timoris Domini & honoris Legis: 7. פרוש מיראה *Phariſæus ex timore*, ſcilic. של עוֹנְשִׁין *pœnarum*, *quas Lex neglectoribus & contemptoribus minatur*. Hæc ibi. Ibidem: אל תתיראי מן הפרושים ולא ממי שאינן פרושים אלא מן הצבועין שדומין לפרושין *Ne metuas à Phariſæis, neque ab illis qui non ſunt Phariſæi, ſed à pigmentatis, ſive tinctis aut coloratis* (id eſt, hypocritis) *qui ſimiles ſunt Phariſæis*. Hinc apparet, fuiſſe quoſdam bonos Phariſæos, piè viventes, & à vanitatibus mundi ſeparatos, alios extrinſecùs tinctos & hypocritas, שתוכם לא כברם quorum interius non erat ſicut ipſorum exterius, vel, שמראיתם לא כתולדותם quórum externus aſpectus non fuit ſicut interna natura ipſorum. Vide ampliùs de Phariſæis librum Joh. Druſii de tribus ſectis Judæorum.

פָּרָשׁ *Eques*; *ſic dictus Hebraicè à Pungendo, quia equum calcaribus Pungit*. Unde Aben Eſra ſcribit Proverb. 23. 22. ad Verbum יַפְרִשׁ, quod exponit per יִשֹּׁךְ *Pungit*, inquiens: *Ex hac ſignificatione dicitur* פָּרָשׁ *Eques*, בעבור הפרשין שברגליו *propter calcaria quæ ſunt in pedibus ejus, quibus ſcil. pungit equum, ut incitet ad currendum*: vel, *Equitatus, equitum multitudo, Equites, collectivè*: ut, פָּרָשׁ מַסִּיק Equitatum, Equites aſcendere facit, adducit, Nah. 3. 3. *Plurale*, פָּרָשִׁים עִם רַגְלָאִין Equites cũ peditibus, Gen. 49. 17. פָּרָשִׁין רָכְבֵי סוּסָוָן Equites equitantes in equis, Ezech. 23. v. 6. מִקָּל פָּרָשִׁין A' ſonitu equitũ, Ezech. 26. 10. סוּסָוָן וּפָרָשִׁין Equi & equites, Ezech. 27. 14. וְחַפּוּ יָת רְתִיכַיָּא וְיָת פָּרָשַׁיָּא Et operuerunt currus & equos, Exod. 14. v. 28. וּמַשְׁרִית פָּרָשַׁיָּא ארבקוהי Et exercitus equitum aſſecuti ſunt eum, 2. Sam. 1. 6. וּכְפָרָשַׁיָּא כֵּן רָהֲטִין Et ſicut equites ſic diſcurrunt, Joel. 2. 4. וּפָרָשׁוֹהִי Et equites ejus, Exod. 14. v. 9. בִּרְתִיכוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי Cum curribus & equitibus ſuis, Exod. 14. v. 17. וְעַל פָּרָשֵׁיהוֹן Et ſuper equites ipſorũ, Exod. 14. 26.

פְּרַשׁ *Stimulus, quo inter arandum vel vehendum pungiuntur boves, ex ſignificatione* יַפְרִשׁ *Pungit*, Proverb. 23. v. 32. בִּפְרַשׁ תּוֹרַיָּא Stimulo boum, Judic. 3. 31. לְחָרְפָא גְּבַר יָת פְּרָשֵׁיהּ Ad acuendum quiſque ſtimulum ſuum, Hebr. מַחֲרַשְׁתּוֹ Vomerem ſuum, 1. Sam. 13. 20. *Apud Rabbinos*, ונקיט פרשא Qui accepit ſive habet ſtimulum, Schabb. fol. 80. 1.

פַּרְשָׁא · פְּרַשׁ *Fimus, Stercus, Excrementum, tam inteſtinorum, quàm veſicæ gutturis in avibus*: פרש עבה Excrementum craſſum, פרש רכה · פרש דקה Excrementum tenue vel liquidum: פירשא בעלמא הוא Excrementum vulgare, commune eſt, Bechor. fol. 7. 2. Cholin fol. 116. 2.

פְּרִישָׁה *Separatio: Seceſſus, Receſſus*. R. Salomon Levit. 15. 31. ad vocem והזרתם ſcribit: אין נזירה אלא פרישה *Verbum* נָזַר *hi[c] non ſ[ignificat] niſi aliud niſi ſeparationem, id eſt, Separare*. Sic Lev. 22. 2. פרישת העיבור Receſſus ad tranſgreſſionem.

פרישות *Idem: item Sanctimonia, Seceſſ[io à] bus prophanis & immundis: Abſtinentia, Continentia*: פרישות מן העולם Separatio à mundo: *Apud Talmudicos*, רוצה אשה בקב ותפלות מט' קבין ופרישות *Magis expetit mulier cabum unum* (tritici) *&* [*cum*] *conjunctio, quàm novem cabos, & ſit ſeparatio*, Sota fol. 20. 1. id eſt, Magis delectatur uxor tenui cibo & alimento, & frui cõcubitu mariti, quàm habere mágnas divitias & maritum ſeparatum & abſentem, & rariſsimè ipſi cõjunctum; תִּפְלוּת hîc habet ſignificationem à טפל per commutationem ת & ט, litterarum affinium in pronunciatione. Ali[às] aliter ſignificat, ut in Radice תפל videre eſt. In libro Juchaſin de Eſſenis fol. 140. 1. Sunt inter eos homines prædicentes futura, מה לפרישותם ולקדושתם ולשמרם עצמם מטומאה idque ob ſeparationem, & ſanctitatem ipſorum, & quòd conſervent ſeipſos ab immunditia.

פרישין *Calcaria, à Pungendo dicta, quâ ſignificatione Verbum Hebraicè ſumitur*, יַפְרִשׁ *Pungit*, Proverb. 23. 32. ubi R. Abraham ſcribit: פָּרָשׁ *Eques ſic dicitur* בעבור פרישים *propter calcaria, quæ ſunt in pedibus ejus, quibus equum pungit*: & R. David Jud. 3. v. 31. ad vocem מַלְמַד notat: *Malmad eſt inſtrumentum, quod aliâs vocatur* דָּרְבָן *ſtimulus*, שמפריש בו *quo pungit arator bovem, & ſic dicitur, quaſi docens bovem ad arandum* (à Rad. למד) *Ex hac ſignificatione etiam dicuntur qui vehuntur equis*, פרשים *Equites*, שמפרישין בפרישין שברגליהם *quia Pungunt calcaribus, quæ ſunt in pedibus eorum, &c.* Hinc & antè פְּרַשׁ Stimulus, à pungendo.

פְּרִישׁ *Malum Cotonium, vel Cydonium*: לא יביא לא פריש ולא רמון Non afferet neque Cotonium, neque Granatum, Talm. Succa fol. 31. 1. *Plurale*, הפרישין והעוזרדין Cotonia & ſorba ex quo calveſcunt, ſcil. decimari debent, Maaſeroth cap. 1. הפרישים והעוזרדים אינם כלאים זה בזה Cotonia & ſorba non ſunt ſibi heterogenea, Kilaim cap. 1. In Talmud Hieroſolymitano etiam eſt *Aſparagus*: unde legitur in Kilaim cap. 1. פרישין א״ר יונה אספרגלין ולמה נקרא שמן פרישין שאין לך מין אילן פריש לקדירה אלא מין זה בלבד *Periſchin*, dixit Rabbi Jona, eſſe Aſparagos. Quare autem vocatur nomen ipſorum פרישין? quia nulla tibi eſt ſpecies fruticis פריש ſeparati ad ollam, niſi ſpecies hæc ſola.

פְּרִישַׁת *Separatio, Sectio, Diviſio*: דְּכָרֵי שׁוּחָא בְּפָרָשַׁת אָרְחָא Qui fodit foveam in diviſione viæ, in eam ipſe incidet, Eccleſ. 10. 8. Sic Judic. 5. 16. Si[c]

Sic apud Rabbinos, היה יושב בפרשת דרכים Sedebat in divisione viarum. Sic vocatur *Bivium, Compitum, ubi se viæ dividunt, & intersecant*: Item *Sectio, Caput Biblicum*: ut, ובן עשה ישעיה בפרשת קרבו גוים Sic fecit Jesaias in sectione, *Accedite gentes*, id est, Capite 34. quod ita incipit, Kimchi Joel.3.19. In specie, *Distinctio, Sectio totius Legis Mosis, quæ est vel major vel minor. Major* indicatur per tria majuscula פ פ פ in medio paginæ posita, & interdum per tria ס ס ס, ut Gen.28.10. & Genes. 47.28. & alibi. In quibusdam libris pro his literis scribitur integrè פרשה, ut in libro הרקיני. *Sectio minor* indicatur per פ vel ס literas minusculas solitariè in spacio vacuo linearum positas. Notat autem פ vocem פתוחה id est, Aperta sectio, ס vocem סתומה id est, Clausa sectio, vel סמוכה Conjuncta sectio. Vide de his, quæ in Abbreviaturis nostris scripsimus in litera פ, in Abbreviatura פ״ס, & Joh. Mercerum Gen.1.6. & 3.16. & 6.8. item Talm. Menachos fol.32.1. in Tosephos. Quandoque etiam Rabbini per פרשה intelligunt *Versum biblicum*, ut Kimchi Amos 1.1. *Pluraliter dicunt* פְּרָשִׁיּוֹת: ut, פרשיות דבוקות Versus cohærentes, פרשיות פתוחות Sectiones apertæ. *Chaldaicè dicitur* פְּרָשִׁיְּתָא, ut in Berach. fol. 8.2.

פְּרִשׁוּת *Sectio, Divisio*: בְּרֵישׁ פְּרִשׁוּת אורח In capite divisionis viæ, id est, bivio, compito, Ezech.21.19. (al.24.) Vide & Ezech.16.25. בפְּרִשׁוּת עֵינַיָּא In divisione fontium, Gen.38.14.

הֶפְרֵשׁ *Discrimen, Differentia*: אין הפרש ביניהם Non est differentia inter illos, Rab. יש מעט הפרש Est parum differentiæ inter ea.

הַפְרָשָׁה *Separatio. Est ex forma Conjugationis Hiphil.*

אַפְרָשׁוּת · אַפְרָשׁוּתָא *Separatio, Oblatio fructuum, frumenti, olei, vini. Respondet Hebræo* תְּרוּמָה: ut, אַפְרָשׁוּת מַתְּנָתְהוֹם Oblatio donorum ipsorum, Numer.18.11. וְיַפְרְשׁוּן קֳדָמַי אַפְרָשׁוּתָא Et separent mihi separationem, separatam partem, quam mihi offerant, Exod.25.2. ואַפְרָשׁוּתָא יְהֵי Et separatio erit à filiis Israel, Exo.29.28. שָׁקָא דְאַפְרָשׁוּתָא Armum separationis, ibid. v.27. הִיא בְּאַפְרָשׁוּת קֻדְשַׁיָּא לָא תֵיכוֹל Ipsa de oblatione rerum sanctarum non comedet, Levit.22.12. Simili locutione & structurâ ibidem dicitur, אִנּוּן יֵיכְלוּן בְּלַחְמֵיהּ Ipsi comedent de pane vel cibo ejus, & sic Heb. יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ, vers. præcedenti. לְאַפְרָשׁוּת קוּדְשָׁא Ad oblationem sanctitatis, sive rerum sanctarum, Exod.36.6. כְּאַפְרָשׁוּת אַרְעָא De oblatione terræ, Ezech.48.12. *Cum Affixis*, תִּסְּבוּן יַת אַפְרָשׁוּתִי Accipietis oblationem meam, Exod.25.v.2. וְתִתְחַשַּׁב לְכוֹן אַפְרָשׁוּתְכוֹן Et reputabitur vobis oblatio vestra, Numer.18.v.27. אַפְרָשׁוּתְהוֹן קֳדָם יְהוָה Oblatio ipsorum coram Domino, Exod.29.28. *Plurale*, אַפְרָשׁוָן, *& emphaticè*, כָּל אַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָּא Omnes oblationes rerum sanctarum, Num.18. v.19. ubi in Hebræo תְּרוּמֹת, unde præstat in Chaldæo quoque formâ plurali illud efferri, pro qua vulgò est אַפְרָשׁוּת ex forma singulari: יַת מַטְרַת אַפְרָשׁוּתִי Observationem oblationum mearum, Heb. תְּרוּמֹתָי, Num.18.8.

לְאַפְרַשׁ · לְאַפְרַשׁ *In perpetuum, In seculum. Respondet Hebræo* נֶצַח *vel* לָנֶצַח: ut, אִם תִּתְקַף עֲלָךְ מַחָא לְאַפְרַשׁ Num roborabitur super te plaga in æternum, Jerem.3.5. לְמָה הֲוָה כִּיבִי לְאַפְרַשׁ Quare factus est dolor meus in perpetuum? Jerem.15.18. וְלָא לְאַפְרַשׁ יְהֵי רוּגְזִי Neque in perpetuum durabit indignatio mea, Jesa.57.16. וְחֵמְתֵיהּ נְטַרָא לְאַפְרַשׁ Et excandescentiam suam observet in æternum, Amos 1.11. וְלָא נְפַק לְאַפְרַשׁ דִּינָא Neque egreditur in æternum jus, id est, unquam, Abac.1.v.4. הֲלְאַפְרַשׁ תִּקְטוֹל חַרְבָּא Num in perpetuum occidet gladius? 2.Sam.2.26.

II. פְּרַשׁ *Mirum, Mirabile, Admirabile esse, fieri vel videri: Arduum, Occultatum, Occultum esse. Affinia hæc sunt significationi præcedenti: nam quæ admiranda, illa Separata sunt à communi usu, & Occulta separata sunt à notitia nostra. Præteritum*, אֲרוּם דִּדְחִילָן פְּרַשִׁית Nam mirificis modis mirificè factus sum, id est, supra modum mirificè, Heb. נִפְלֵיתִי, Psalm.139.14. Regia פְּרַשְׁתְּ Mirificè egisti, & sic Græci in persona secunda. *Participium Pehil, sive Nomen participiale*, וְהוּא סוּרְחָן פְּרִישׁ Et hæc est iniquitas admiranda, id est, summa, Hebr. פְּלִילִי, quod accepit à פלא per geminationem secundæ radicalis, Job.31.11. *Fœmininum*, הִיא פְּרִישָׁא קֳדָמָנָא Illud mirabile est coram nobis, Heb. נִפְלָאת, Psalm.118.23. *Plur.* פְּרִישָׁן עוֹבָדָךְ Admiranda sunt opera tua, Psal.139. v.14. פְּרִישָׁן מִנִּי וְלָא אֶנְדַּע Ardua sunt à me, ut non cognoscam, Job.42.4. וּבִפְרִישָׁן מִנִּי Et in occultis à me, Hebr. נִפְלָאוֹת, Psalm.131.1. *In Pahel*, פָּרֵשׁ *Mirabile, Mirificum reddere, exhibere vel ostendere. Præteritum*, אֲרוּם פָּרֵשׁ טִיבוּתֵיהּ לִי Quia mirificam exhibuit bonitatem suam mihi, Hebr. הִפְלִיא, Psalm.31.22. *Participium præteritum*, וְהוּא מְפָרַשׁ Et illud est mirabile, vel, Occultum, Arcanum, Hebr. פֶּלִאי, Judic.13.18. Posset fortè meliùs legi מְפָרֵשׁ ex forma sequentis conjugationis. *Imperativus*, פָּרֵשׁ טַבְוָתָךְ Mirificas exhibe vel ostende benignitates tuas, Hebr. הַפְלֵה, quod & Segrega, exponi potest, Psalm.17.v.7. *Aphel, Participium*, וּמַפְרֵשׁ לְמֶעְבַּד Et mirificus est agendo, Hebr. וּמַפְלִא, Jud.13.19. *Fœmininum*, וּמַפְרְשָׁא רְחִמְתָּךְ לִי Et mirabilis mihi factus est amor tuus præ amore duarum mulierum, Heb. נִפְלְאַתָה, 2.Sam.1.26. *Plurale*, מְחָן מַפְרְשָׁן Plagis admiran-

admirandis, Hebr. הפלא ופלא, Jesa. 29.14. *Futurum*, ויפרש יהוה ית מחתך Et mirificas efficiet Dominus plagas tuas, Heb. והפלא, Deut. 28.59.

פרישן *Miracula, Mirabilia*: ויתעבדן לנא פרישן Et fient nobis miracula, Exod. 33. v.16. אעבד פרישן Faciam miracula, Exod. 34.10. והות פרישן Et fuit mirabilia, id est, mirabile summè, Thren. 1. v.9. פרישן עד דלית מנין Mirabilia innumerabilia, Job. 5.9.

פרישות *Miraculositas, Mirabilis operatio, Mirabile opus, Mirabile*: די תודע בחשך גיהנם פרישותך Ut cognoscatur in tenebris gehennæ mirabilis operatio tua, Psal. 88.13. In Hebræo hîc est פלאך, quod singularis numeri, unde & tale Chaldæum esse possit. In Venetis autem corruptè legitur פרישותא sine Pronomine. Deinde ibidem in Venetis legitur Verbum antecedens תודע, quod esset, Notum facies. At Verbum ידע in Pahel non commutat י in ו, sed tantùm in Ithpehal sive Ithpahel, ut ex Grammaticis Hebræis notum. Deinde in Hebræo non est Verbum activum, sed passivum ex Niphal יודע, pro quo rectè poneretur תודע, in persona tertia fœminina, propter sequens Nomen fœmininum. Non malè quoq; poni possint hæc pluraliter, תודעון, & Nomen פרישותך Mirabilia tua. Sic, אדכר מן לקדמין פרישותך Commemorabo ab antiquo mirabile opus tuum, Hebr. פלאך, Psalm. 77. v.12. ויודון שמיא פרישותך Et celebrabunt cæli mirabile tuum, mirabilem operationem tuam, Hebr. פלאך, Psalm. 89. v.6. *Hinc pluralis forma* פרישן, *constructè* פרישות, *emphaticè* פרישתא; *unde sequentia*: ואתבין פרישתא דאלהא Et intellige mirabilia Dei, Heb. נפלאות אל, Jobi 37.14. פרישתא דשלים מנדעא Mirabilia ejus qui perfectus est scientiâ, ibid. vers. 16. *Cum Affixis*, בכל פרישותי Per omnia mirabilia mea, Hebr. נפלאתי, Exod. 3. v.20. אשתעי כולהון פרישותך Enarrabo omnia mirabilia tua, Psalm. 9. v.2. ופרישותיה די עבד Et mirabilia ejus, quæ fecit, Psalm. 78.4. ולא הימינו בפרישותיה Et non crediderunt mirabilibus ejus, ibidem vers. 32.

פרשגן פרשגן *Exemplar, Exemplum*: דנה פרשגן אגרתא Hoc est exemplar epistolæ, Esræ 4.11. Sic Jerem. 10.11. ודנה פרשגן נשתונא Et hoc est exemplar diplomatis, Esr. 7.11. ubi sermo rursus Hebræus est: פרשגן על יד דוד לאלפא Exemplar per manum Davidis ad docendum, Psalm. 60. v.1. pro Hebræo מכתם, quod sic ampliùs non redditur: פרשגן אוריתא Exemplar Legis, Deut. 17.18. juxta quosdam libros.

פרש *Pandere, Expandere, Extendere. Est idem quod* פרס: *nam* ס *&* ש *invicem commutantur. Præteritum*, ופרש ידוהי בצלו Et expandit manus suas in precatione, Heb. ויפרש, Exod. 9. v.33. ופרשו ית כסותא Et expanderunt vestem, Judic. 8.25. ופרשנא בצלו ידנא Et extendimus in precatione manus nostras, Psalm. 44.21. *Participium Pahel*, מפרש גדפוהי Expandit alas suas, Deuter. 32.11. *Futurum*, אפרוש ית ידי Extendam manus meas, Exod. 9.29. יפרוש גדפוהי לדרומא Expandet alas suas versum austrum, Job. 39. v.29. יפרשון לבוש תכלא Expandent vestem hyacinthinam, Numer. 4.11. Sic alia similia retinent ... Hebræum.

פרישן *Extensiones, Expansiones*: פרישתא דעיבא Expansiones nubis, Jobi 36.29. In libris scribitur per ש, sed præstat per ש, ut respondeat Hebræo מפרשי, quod etiam est à פרש.

פרת *Rumpere, Perrumpere, Disrumpere. Participium*, כביעי חיוי חורמנין מפרתין Sicut ova serpentum aspidum disrumpunt, Heb. יבקעו, Jesa. 59. v.5. id est, excludunt testâ perruptâ, ut pulli solent. Sic mox eodem versu. *Sic Syriacè* ואתפרת מן מצעתיה Et disruptus est per medium sui, Actor. 1.18. de Juda proditore: &, מן פרותא De micis, fragmentis, Matth. 15.27.

Apud Talmudicos: אוכלא דאפרת הוא Cibus separatus est, Beza fol. 2.1. Glossa, אכל הנפרד. Alibi, חבורי אוכלין כמאן דמיפרתי דמו Conjuncta cum cibis, habētur pro separatis, Cholin fol. 73.1. Sermo in priori loco de Ovo, quod quidem in Gallina est, & tamen est cibus separatus, peculiaris. Vide etiam suprà in פרש.

פרתא · פורתא *Ruptura, Fragmentum, Frustum*: ארום לא אחד פרתי דליסתי Quare non occlusit rupturas maxillarum mearum? Jobi 3.10. דהנון דשי כריסי Quæ sunt ostia ventris mei. Idem diversis verbis dicit. Pro דליסתי tertia editio habet דלותי. *Apud Talmudicos*, איחמם נפל פורתא פורתא מניה Calefactus fuit: cecidit (pallium) frusta frusta, id est, frustulatim ab eo, Schab. 110.2.

פורתא *Parum, Paucum, Modicum*. In Zohar in Levit. 16.21. colum. 113. ad verba, ושלח אותו ביד איש עתי Et emisit eum (hircum) per virum tempestivum, id est, idoneum, & ad id destinatum: דהוה זמין להאי ורשים להאי וכהנא הוה אשתמודע ביה דהוה עינא יתיר מאחרא פורתא דעל עינא אתחפיא בשערים ומכחלא עינא וכו׳ id est, Qui fuit præparatus & designatus ad illud agendum, fuitque sacerdos, qui animadvertit in eo oculum superfluum, retrorsum parum, qui erat supra oculum, obductus pilis, & fucatus erat oculus, &c. *Hinc judicet Lector, an* פורתא *sit Idoneus, Tempestivus, ut Guido notavit. Apud Talmudicos frequens ejus usus est*: שבק לי רווחא פורתא Permitte mihi respirationis nonnihil, Pesach. fol. 112.2. לא שנא פורתא ולא שנא טובא Non differt parum, neq; differt multum:

טעים פורתא

וניים פורתא Et dormitet parum, Kethubh. fol.121. col.2. טובא גריר פורתא מעיד Multum attrahit, parum corroborat, Berachoth fol.35.2. טפי פורתא Valdè parum: הבו לי פורתא דתיבנא Date mihi parum fæni, Nedar. fol.50.1. בשר שמן טובא לולבי גפנים פורתא Carnis pinguis multum, folia vitis pauca, Joma fol.97.2. שדא פורתא Effudit parum ex poculo in terram, Sanhed. fol.67.2.

פֻּרְתָּה *Umbilicus, sic dictus, quasi Ventris ruptura:* וְתוּקְפֵּיהּ בְּפֻרְתְּ דִכְרֵיסֵיהּ Et robur ejus est in umbilico ventris ejus, Hebr. בְּשְׁרִירֵי, Job. 40.v.11. הֵיכְמָא דְעוּבְרָא מִתְפַּרְנֵס מִן פֻּרְתֵּיהּ בִּמְעַיָּא דְאִמֵּיהּ Sicut infans alitur ex umbilico suo in visceribus matris suæ, Cant.7.3.

פַּרְתָּא · פְּרְתָּא *Stercus, Fimus, Heb.* פֶּרֶשׁ: ut, מִן יַד נָפְקִין נְחִיל דְמוּרְנִין מִגּוֹ פַּרְתָּא דְעֶגְלְתָא Statim prodeunt examen vermium ex stercore vaccæ, Deuter. 21.8. in Jonathane. *Apud Talmudicos,* מטמטם ליה בפרתא Inquinat illum in stercore, Cholin fol.18.1. נקרבינהו בפרתייהו Offeremúsne illa (intestina) cum fimo ipsorum? Zevachim fol.85.1. דם ופרתא Sanguis & excrementum, Sanhedr. fol.67.2.

פְּרָת *Euphrates, fluvius Mesopotamiæ, ex Scriptura notus. Fluvius quartus est* פְּרָת *Euphrates,* Genes.2.14. עַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְרָת Usque ad fluvium maximum, fluviũ Euphratem, Deut.1.7. *Hinc,* אֲרַם נַהֲרַיִם *Aram sive Syria duorum fluminum*, Genes. 24. v.10. transfertur in Targum, וַאֲזַל לַאֲרַם דְעַל פְּרָת Et profectus est in *Syriam, quæ sita ad Euphratem.* Syria duorum fluviorum, id est, Mesopotamia, quasi Interamnis dicta, sita inter Euphratem & Tigrim. *Sic plerumque vocabulum* נָהָר *Fluvius, quando absolutè ponitur, in Targum Synecdochicè de Euphrate explicatur:* ut, כְּגַנֹּת עֲלֵי נָהָר, *Targum,* כְּגִנְּתָא שַׁקְיָא דְעַל פְּרָת, Sicut hortus irriguus ad Euphratem, Num.24. v.6. עַל הַנָּהָר, Jesa.11.15. *Targum,* עַל פְּרָת, & sic deinceps.

Deinde פרת *Nomen proprium loci.* In Talm. Joma fol.10. *Rechobhoth ir* (Genes.10.v.11.) est פרת רמישן, *&* *Kalach* (ibid.) est פרת רבורסיף.

פרותיסמיאה *Terminus, Articulus temporis.* In libro Pesikta: למלך שקידש מטרונה וקבע לה פרותיסמיאה כיון שהגיע פרותיסמיאה אמרו הרי השעה שתכנס מטרונה לחופה id est, Simile est regi, qui desponsavit sibi matronam, & constituit ei terminum: cùm advenisset terminus, dixerunt ei: Tempus est, ut ingrediatur matrona thalamum nuptialem. *Corruptum Græcum est.*

פַּרְתְּמַיָּא *Proceres, Præfecti, Dominatores,* Esth.1. v.3. pro quo in Hebræo פַּרְתְּמִים, quam interpretes scribunt esse vocem Persicam, idem quod שִׁלְטוֹנִים.

* פשג Idem quod פסג suprà.

פְּשַׁח *Findere, Diffindere, Diffringere, Discindere, Dissecare, Dilacerare, Discerpere, Dilaniare. Præteritum,* וּפַשַּׁח שְׁמוּאֵל Et dissecuit Samuel Agagum, 1. Sam. 15. v.33. pro Hebræo וַיְשַׁסֵּף Et dilaniavit. Regia ex Pahel ופשח. *Futurum,* יִפְשַׁח וְלֵית דְּיִפְצֵי Dissecat, & nemo est qui eripiat, Hebr. פֹּרֵק Dilacerans, Psalm.7.vers.3. *Pahel Participium,* וּמְפַשְּׁחִין חִלָּפַנָא Et discindunt salices nostras, Esth 3.8. in sec. Targ. nempe ramos salicis, quibus in festo tabernaculorum utebantur ex Lege, Lev.23.40. Aliter citat hunc locum Elias in Methurgeman, sed sensus eodem redit. *Ithpehal Præteritum,* דְאִתְפְּשַׁט מִנְּהוֹן Quod discissum fuerit ex illis, Levit.11.v.32. in Targum Jon.

Apud Rabbinos Talmudicos, אילן שנפשח קושרין אותו Ramus arboris fissus vel distractus, religant ipsum, ne scilic. amplius findatur, Schebhiit cap. 4. יחור של תאנה שנפשח ומעורה בקליפה Ramus ficus qui diffissus est & nudatus cortice, Okezim cap.3. דפשח דקלא ארעתא דחיותא שרי ארעתא דדיקלא אסיר Qui abscindit ramos dactyli, causâ bestiæ, licitum est; causâ dactyli, prohibitum, Moed katon fol.10.2. Nempe, si diebus festi intermediis (qui semifestivi erant) discerperet quis ramusculos & folia, ut iis bestias pasceret, licitum erat: si arboris causâ, ramos aridos aut folia decerpendo in bonum arboris, id illicitum fuit: ונתלה ביחור תאנה ופשחו Et suspensus fuit in ramo ficus, & diffregit eũ, Jebhamot fol.122.2. כי מטא לפלגא דרגא איפשח Cùm pervenisset ad dimidiam scalam, diffracta fuit, Kidduschin fol.81.1.

מפשיחא · אפשיחא *Fissura:* מפני אפשיחא דדקלא Propter fissuram dactyli, Schabbas fol.109.2. דאכלא דקלא בתפשיחא Quæ comedit dactylos cum fragmentis, discerptis foliis, Bava bathra fol.54.1. Glossa, תפשיחא ברקל בזמור בכרם.

פְּשַׁט *Extendere, Inclinare. Præteritum,* וּפְשַׁט אַבְרָהָם Et extendit Abraham manus suas, Heb. וַיִּשְׁלַח, Gen.22.10. in Targ. Hierosol. יְדָהָא פְּשַׁטָא בְּבוֹשְׁרָא Manus suas extendit ad verticulum, Hebr. שִׁלְּחָה, Proverb.31.19. יְדָהּ פְּשַׁטָא לְעַנְיָא Manum suam extendit pauperi, Hebr. פָּרְשָׂה, Proverb.31.v.20. *Infinitivus,* עֵינֵיהוֹן מְשַׁוְּן לְמִפְשַׁט בְּאַרְעָא Oculos suos disponunt ut inclinent in terram, Heb. לִנְטוֹת, Psal.17.11.

Apud Rabbinos prętereà sumitur ut Hebraicè, pro *Exuere, Abstrahere, Detrahere cutem, Excoriare: Irruere, Grassari, Diffundi:* פְּשׁוֹט נְבֵילְתָא בְּשׁוּקָא וּשְׁקִיל אַגְרָא *Excoriato cadaver in foro (publicè) & accipito mercedem,* Talm. Pesach.113.1. *Proverbiale dictum,* quo monuerunt prisci, po-

tius ſordida officia peragenda eſſe cum fructu, quàm otioſum eſſe ſine fructu, & egere vel mendicare: הפשיט צורתו מחומר Abſtraxit formam ejus à materia: הצורה מופשטת Forma abſtracta, More lib.1. cap.68. Item *Studere, Diſcere, Repetere, quod fit mentis quodam Diſcurſu, & rei propoſitæ Extenſione per diligentem meditationem:* הֲוָה יָתֵיב וּפָשִׁיט בְּחַד בְּנִשְׁתָּא Fuit ſedens & diſcens in quadam Schola, Midbar rabba, ſect.12. והיה למד תורה ביום ופושט אותה בינו לבין עצמו בלילה Et diſcebat Legem interdiu, & repetebat eam noctu apud ſemetipſum, Schemot rabba ſectione 47. חד זמן הוו יתבין פשטין הוא ור' אליעזר Quodam tempore ſedebant & ſtudebant ipſe & R. Elieſer, Bereſch. rabba ſect.17. Gloſſ. חוזרין תלמודן Repetebant lectionem ſuam: נתפשט בכל מקום Diffuſus, publicus ubique locorum: Item פַּשֵׁט *Simpliciter, Literaliter & propriè juxta literam ſcriptam explicare vel interpretari:* ראי מפשטיה Quod ſi literaliter vel ſecundum literam capias vel explices, Sanhedrin fol.100. col.2. *Sic in Ithpahel,* על דרך מתפשטים Secundum viam literaliter exponentium, Amos 6.4. in Raſchi. Item, *Explicare, Decidere ſententiam, ſolvere quæſtionem dubiam:* פַּשְׁטִינַן Explicamus, Solvimus.

פָּשׁוּט *Extenſum (Rectum, æquum) Simplex, cujus oppoſitum* עָקוֹם *Curvum, tortuoſum, ſive* כָּפוּל *duplex, ſive* מוּרְכָּב *Compoſitum:* פשוטי כלים Extenſa vaſorum, id eſt, partes extenſæ, rectæ, nullam capacitatem vel concavitatem habentes, Kelim cap.2. & 15. & alibi: מִנְהָג פָּשׁוּט Conſuetudo ſimplex, id eſt, vulgaris, quæ ubique locorum obſervatur: ſic, דִין פָּשׁוּט Mos ſimplex & vulgaris. Et ſubſtantivè, *Simplicitas, Simplex, Literalis ſenſus ſcripturæ:* unde illud Rabbinic. אין מקרא יוצא מידי פשוטו *Scriptura non egreditur ex ſimplicitate ſua, id eſt, ſimplici & literali ſenſu:* cui opponitur מִדְרָשׁ Allegoricus & myſticus ſenſus: כפשוטו של ענין In ſimplici intellectu textus: סבות פשוטות Cauſæ ſimplices.

פְּשַׁט *Simplicitas, Simplex & literalis explicatio vel ſenſus alicujus loci, doctrinæ, vel textus:* לפי הפשט Juxta ſimplicem ſenſum. *Pluraliter,* פְּשָׁטִים *Explicationes.* Aliâs literalis ſenſus & explicatio dicitur etiam מַשְׁמָע Auditus, ut ſecundum literam auditur.

פּוֹשְׁטִים *Judices, Deciſores ſententiarum.*

פְּשׁוּט *Extenſio, Expanſio:* פשוט ידים *Expanſio manuum,* ein Klaffter.

פְּשִׁיטָא *Obolus, Nummulus, Denarius, Pecunia. Pluraliter,* פשיטין *Denarii:* אַפְּשִׁיטֵי דְסָפְרָא וָיִם לֵיהּ Propter denarios ſcribæ detinet eum, id eſt, propter mercedem ſive pecuniam pro ſcriptione contractûs expoſitam, detinet contractum, donec ea exſolvatur, Bava metzia folio 16.2. מאן ראוזיף פשיטי מחבריה Qui mutuatur denarios (pecuniam) à proximo ſuo, Mezia fol.63.2.

פְּשִׁיטָא *Certum, Clarum, Perſpicuum: Certò, Perſpicuè, Firmè:* פשיטא לך Eſt'ne certum tibi? certus'ne es? פשיטא לי Certum mihi eſt, certus ſum.

פשיטות *Simplicitas, in qua nihil compoſiti eſt.* Sic Judæi credunt in Deo eſſe פשיטות תמורה ſimplicitatem abſolutiſsimam, in qua non ſunt תארים רבים, ut docet Majemon lib.1. cap.50. in More. Item פשיטות *Solutio, Explicatio quæſtionis dubiæ, Reſponſio:* דרך הפשיטות Ratio, Modus ſolutionis, reſponſi.

אִתְפַּשְׁטוּתָא · פְּשִׁיטוּתָא *Diſtenſio, Diffuſio, Productio.*

הַפְשָׁטָה · הֶפְשֵׁט *Abſtractio, Extractio:* הפשט צורה Abſtractio formæ.

פשטינא · פשיטנא *Nomen herbæ, non quidem magnæ, ſed latè ſe diffundentis ſuper terram,* Schabbas fol.110.col.2. Baal Aruch legit פשישנא.

פְּשַׁךְ

פִּשְׁכָא · פּוּשְׁכָּא *Palmus, ſpacium palmæ per tranſverſum:* וְעִינְקְלִין נָפְקִין פְּשַׁךְ חַד Et uncini egrediebantur palmum unum, Ezech. 40. v.43. אַמָּה וּפְשַׁךְ Cubitus & palmus, ibid. v.5. Ex hac forma debebat emphaticè dici פִּשְׁכָּא. Sequentia ergò ſunt ex altera forma: רוּמֵיהּ פוּשְׁכָּא Altitudo ejus erat palmus, Exod. 25. verſ. 26. וְסוּמְכֵיהּ פוּשְׁכָּא Et craſsitudo ejus palmus, 1.Reg.7. v.26. *Plurale,* וּמְשַׁכְלְלִין בְּפוּשְׁכַיָּא Et fundati palmis, 1.Reg.7.v.9. Reſpondet Hebræo טֶפַח. *Apud Talmudicos;* משכן כמה הוי שיתין פושכי Tabernaculum quantum erit? ſexaginta palmorum, Succa fol.5.

פשל

In Hiphil, הִפְשִׁיל *Suſpendere:* הפשיל כליו לאחוריו Suſpendit veſtes ſuas poſt ſe, ſcilic. in dorſo per humeros, Schabb. fol.127.2. אין מפשילין לתוכו חבלים Non ſuſpendunt in eo funes, Megilla cap.4. in Miſchna: והצנועין מפשילין לאחוריהם במקל Et modeſti (probiores) ſuſpendunt eas in tergo ſuo in baculo; nempe, veſtes heterogeneas emptas, non humero vel brachiis portant, ſed de baculo humeris impoſito eas ſuſpendunt, ne corpus attingant, Kilaim cap. ult. היתה קופתו מופשלת לאחוריו Fuit arcula ejus ſuſpenſa in tergo ejus, Bava kama fol.20.1. לא יפשיל את הקופה לאחוריו Non ſuſpendet arcam in dorſo ſuo, Beza cap.4. in princ. Miſnæ: אפשילו לי חבלי מפארי Suſpendite, componite mihi funes ex furfuribus, & faciam, Bechoroth folio 8. col.2. לאחר שסיים מלאכתו הפשיל כליו לאחוריו Poſteaquam abſolvit opus ſuum, ſuſpendit inſtrumenta ſua in tergo ſuo, Menachoth folio 85. colum. 2.

פשע *Defecit, Rebellavit, Prævaricatus est,* Hebraicè. *Apud Talmudicos,* חהוא מקרי דרדקי דהוה פשע בינוקי Præceptor ille parvulorum, qui prævaricatus est in pueros, id est, חובטן יותר מראי Percussit eos, castigavit eos nimiùm, ut Glossa habet, Gitin fol. 36.1.

פשק *Fossæ, Lacunæ aquarum:* וּאֲנִי פִּשְׁקֵי מִשְׁקִין רָבֵי Et in lacunis, vel, ad fossas aquarum crescit, R. David Jonæ 4.6. Glossa, בבצעי המים In stagnis aquarum, vel ad fossas aquarum. Ex Talm. de Sabbatho fol. 21.1.

פושקנצא *Corvus fæmina. Legitur apud Talmudicos in celebri & hyperbolica fabula:* Vidi חחיא אקרוקתא istam ranam, quæ erat tam magna, ut Akra pagus Hagaroniæ. Pagus hic quam magnus erat? sexaginta continebat domos. Venit serpens, & deglutivit ramum: אתא פושקנצא ובלעה לתנינא Venit corvus, & deglutivit serpentem, & consedit in arbore quadam. Vide quantum fuerit robur istius arboris. Tunc dixit Raf Papa. Nisi fuissem illic, non credidissem, Bava basra fol. 73. Quid hæc hyperbole docuerit, vide in libro Caphtor fol. 124.

פשר *Interpretari, Explicare. Respondet Hebræo* פתר, *raro exemplo, quòd* ת *Hebræum convertitur in* ש *Chaldæum, cùm contrà communiter fieri soleat. Aut est à* פרש, *per transpositionem literarum. Præteritum,* אֲרֵי יָאוּת פְּשַׁר Quòd benè interpretatus esset, Hebr. פָּשַׁר, Genes. 40. v. 16. וּפְשַׁר לָנָא יָת חֶלְמָנָא גְּבַר כְּחֶלְמֵיהּ פְּשַׁר Et interpretatus est nobis somnium nostrum, cuique juxta somnium ejus interpretatus est, Genes. 41.12. כְּמָא דִּפְשַׁר לְהוֹן יוֹסֵף Sicut interpretatus erat ipsis Joseph, Genes. 40.22. *Participium,* וְלֵית דְּפָשַׁר יָתְהוֹן לְפַרְעֹה Et non est qui interpretetur illa Pharaoni, Hebr. וְאֵין פּוֹתֵר, Genes. 41.8. וּפָשַׁר לֵית לֵיהּ Et qui interpretetur illud, nullus est, Gen. 40. v. 8. Sic cap. 41.15. *Participium ex Aphel,* מַפְשַׁר יָתֵיהּ Et interpreteris illud, Genes. 41.15. *Infinitivus,* וּפִשְׁרִין לְמִפְשַׁר Et interpretationes interpretari, Dan. 5.16. *Pahel, Particip.* וּמְפַשַּׁר חֶלְמִין Et interpretans somnia, Dan. 5. v. 12. *Futurum,* וְתִפְשַׁר יָתֵיהּ Et interpreteris illud, Genes. 41.15. juxta quosdam libros.

Interpretatio, Explicatio: וּלְמִדַּע פֵּשֶׁר פִּשְׁרָא מִלַּיָּא בִּנְבִיאַיָּא Et scire interpretationem verborum in prophetis, vel פֵּשֶׁר, Eccles. 8.1. וְלָא כָהֲלִין פְּשַׁר מִלְּתָא לְהַחֲוָיָה Neque poterant interpretationem verbi istius indicare, Dan. 5. vers. 15. וּפִשְׁרָא נְהַחֲוֵא Et interpretationem indicabimus, Dan. 2.4. Bis hoc modo legitur cum ה in fine, וּפִשְׁרֵהּ נְהַחֲוֵה, Dan. 2.7. & 5.12. *Cum Affixo,* חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ Somnium & interpretationem ejus, Dan. 2.5. Pro hoc bis scriptum legitur פִּשְׁרָא, nempe cap. 4.15. & 5.8. וְיָת פִּשְׁרֵהּ Et interpretationem ejus, Judic. 7.15. Hebr. שִׁבְרוֹ. *Plurale,* דִּי תִכּוּל פִּשְׁרִין לְמִפְשַׁר Qui possit interpretationes afferre, Dan. 5.16. Et ex terminatione fœminina, הֲלָא מִן קֳדָם יְהוָה פִּשְׁרָן Nonne à Domino sunt interpretationes, Heb. פִּתְרֹנִים, Genes. 40.8. מְלַקְטִין פִּשְׁרֵי טָבָתָא Colligunt interpretationes beneficiorum, Esth. 3.8. in sec. Targum; nempe promissiones Dei de redemptione ipsorum ex prophetis colligunt, & iis superbiunt, nec volunt se humiliare coram rege.

פּוּשְׁרָן *Idem:* גְּבַר כְּפֻשְׁרָן חֶלְמֵיהּ חֲלַמְנָא Quisque juxta interpretationem somnii sui somniavimus, Genes. 41.11. *Cum Affixo,* דֵּין פּוּשְׁרָנֵיהּ Hæc est interpretatio ejus, Genes. 40.12. Respondet Hebræo פִּתְרוֹן.

מַפְשָׁר *Interpretatio,* Cant. 2.5.

II. פשר *Calefieri, Tepescere vel Tepidum fieri, apud Rabbinos:* ut, מביאה אשה פך של שמן ומניחתו כנגד המדורה לא בשביל שיבשל אלא בשביל שיפשר Affert mulier lenticulam olei, & ponit eam juxta focum, non ut coquatur, sed ut tepefiat, Talm. Schabbas folio 40.2. *In Hiphil,* הִפְשִׁיר *Calefacere, Tepefacere:* מפני שמפשיר מים שעליו Propterea quia tepefacit aquam super se: הפשירו זהו בשולו Calefacere ejus, sive calefactio ejus, est ejus coctio, ibid. כדי להפשירן Ut tepefaciat eas, fol. seq. להפשיר מים לצורך שתייה Ad tepefaciendum aquas potus causâ. *Hithpahel,* עשיתי תשובה ונתפשרתי Egi pœnitentiam, & tepidus factus sum, id est, subsidit nonnihil contra me fervor & rigor judicii, propter pœnitentiam, Vajikra rabba sect. 10. מים פושרין Aquæ tepidæ: בימות הגשמים העולם כולו צונן ומעיינות פושרין Tempore pluviarum totus mundus frigidus est, & fontes tepidi, Bereschith rabba sect. 6. *Sic in Targum,* וּמַרְזְבִין דְּשָׁרְיָן מַיָּא פּוּשְׁרֵי Et siphones qui effundebant aquas tepidas, & siphones qui effundebant מַיָּא חַמִּימֵי aquas calidas, Eccles. 2. v. 8. Forma Chaldaica magis hîc postulat פְּשָׁרֵי, ut & Veneta Kametz ab initio habent, sed malè Cholem in medio, פּוּשְׁרֵי, quod Talmudicis, unde forma petita, aliud significat, ut sequitur.

III. פשר *Liquescere, Liquefieri, Dissolvi:* כַּד חַם עִלוֹהִי שִׁמְשָׁא פָּשַׁר Quando calebat super eo sol, liquescebat, Hebr. נָמַס, Exod. 16. v. 21. *Sic apud Rabbinos,* נתפשר השלג Liquefacta est nix: בעא לאשקיי מיא פשר Venit ad bibendum aquam, & dissoluta fuit, scil. magia, id est detecta, Sanhedrin fol. 67.2. ubi scribitur, Magiam, quæ fit retentione & præstrictione oculorum, adhibitâ aquâ, & detegi: אפילו נפשרה Etiamsi liquefiat vel dissolvatur, Bava kama

fol. 28. 2. מי שלגים נפשרים Aquæ nivium diſſolutarum. Has vocant Talmudici פְּשׁוֹרִי, De idololatria fol. 34. 2. vel פְּשׁוֹרִין, Kidduſchin f. 73. 2. *Hinc &* פְּשִׁירָה *Liquefactio:* פשרת שלגים Liquefactio nivium.

פשרא *Stagnum, aqua ex imbribus, aut nivibus diſſolutis, collecta*, Kidduſch. fol. 73. 2.

IV. פְּשַׁר *Ruminare, &* פְּשָׁרָא *Rumen*: ut, וּפְשָׁרָא לָא מַסֵּיק Et rumen ſive ruminatione non ruminat, Hebr. גֵּרָה לֹא יִגָּר, Levit. 11. v. 7. מַסְּקָא פְּשָׁרָא Evehens, revocans rumen, ibid. verſ. 3. ſic v. 5.

V. פַּשֵּׁר *Reconciliare; Componere diſcordiam, Ad concordiam reducere:* מִצְוָה לְפַשֵּׁר Præceptum eſt inire concordiam: אַחַר שֶׁנִּתְפַּשְּׁרוּ Poſtquam reconciliati, concordes facti eſſent.

פְּשָׁרָה · פְּשַׁר *Reconciliatio, Compoſitio, Concordia.*

אֶפְשָׁר *Poſsibile.* Vide in litera א, in qua illud Lexica ponunt.

פשש פְּשׁוּשׁ *Soccus, Pedilium:* חמיתי בחלמא דלית ברגלי פשוש Vidi in ſomnio, quòd non eſſet in pedibus meis ſoccus. *Sic citat Baal Aruch ex Medraſch Echa cap. 1. v. 1. ſed in meo exemplari legitur* פמויש, *quod gloſſator putat eſſe ex ſignificatione* פַּטְּשֵׁיהוֹן, Dan. 3. 21.

Deinde adducitur hîc in Aruch פשוש *pro Ave*, ex Vajikra rabba ſect. 22. חמא תרין פשושין מתכתשן דא עם דא Vidit duas aves certantes invicem: ſed in meo exemplari legitur, תרתין צפרין מתנצין.

פשישנא Vide ſuprà in פשט, in פשיטנא.

פַּשְׁפֵּשׁ *Scrutari, Indagare, Perquirere, Perſcrutari, Contrectare, Palpare. Reſpondet præcipuè Hebræo* חָקַר, *& interdum aliis Perſcrutandi verbis. Præteritum,* וּלְחוּד פַּשְׁפְּשַׁהּ יָתַהּ Atque etiam inveſtigabat eam, Jobi 28. 27. וּפַשְׁפֵּשׁ יָת כָּל מַשְׁכְּנָא Et contrectando perquirebat totum tentorium, Hebr. וַיְמַשֵּׁשׁ, Geneſ. 31. 34. in Jonathane: וּפַשְׁפֵּשׁ Et perſcrutabatur à maximo ad minimum, Heb. וַיְחַפֵּשׂ Geneſ. 44. 12. in Targ. Hieroſol. אֲרוּם פַּשְׁפֶּשְׁתָּא יָת כָּל מָנַי Nam contrectaſti omnia vaſa mea, Hebr. מִשַּׁשְׁתָּ, Geneſ. 31. 37. in Jonathane: פַּשְׁפַּשְׁתַּנִי וִידַעְתְּ Perveſtigaſti me & cognoviſti, Hebr. חֲקַרְתַּנִי, Pſalm. 139. 1. פַּשְׁפַּשְׁנָא יָתַהּ Perveſtigavimus hoc, Hebr. חֲקַרְנוּהָ, Jobi 5. 27. *Participium,* לְכָל סוֹפָא הוּא מְפַשְׁפֵּשׁ Omnem finem ipſe perſcrutatur, Job. 28. v. 3. *Futurum,* אֲפַשְׁפְּשִׁנֵּיהּ Perſcrutabar eam, Hebr. אֶחְקְרֵהוּ, Jobi 29. v. 16. אֲרוּם יְפַשְׁפֵּשׁ יָתְכוֹן Ut perſcrutetur vos, Hebr. יְחַקֵּר Perquiret, Levitic. 13. 36. in Jonathane. Sic cap. 27. 33. עַד תְּפַשְׁפְּשׁוּן Donec perveſtigetis, Hebr. תַּחְקְרוּן, Jobi 32. v. 11. *Apud Talmudicos;* נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו שנברא יפשפש במעשיו *Satius fuiſſet homini ſi non creatus eſſet, magis quàm quòd creatus eſt: nunc verò poſtquam creatus eſt, diligenter ſcrutabitur & examinabit opera ſua*, Eruvin fol. 13. 2. Peccata ſcilic. quæ commiſit, ut ea agnoſcat, confiteatur, & pænitentiam agat.

פִּשְׁפּוּשׁ *Inveſtigatio, Perſcrutatio, Perveſtigatio:* וּפִשְׁפּוּשׁ תְּהוֹמָא Aut perveſtigationem abyſsi perambulaſti, Hebr. וּבְחֵקֶר Jobi 38. 16. אֶפְשַׁר דְּפִשְׁפּוּשׁ אֱלָהָא תַּשְׁכַּח Eſt'ne poſsibile, ut ſcrutationem Dei invenias, Hebr. הַחֵקֶר, Jobi 11. 7. id eſt, penetralia abyſsi, ſecreta Dei, quæ ſcrutatione exquiſitiſsimâ opus habent: וּכַוֵּן לְפִשְׁפּוּשׁ אֲבָהָתְהוֹן Et attentus eſto ad perveſtigationem majorum ipſorum, Jobi 8. 8. *Plurale,* פִּשְׁפּוּשִׁין דְּאַרְעָא Scrutationes terræ, Heb. מֶחְקְרֵי, Pſalm. 95. 4. id eſt, תַּחְתִּיּוֹת Infima penetralia.

פִּשְׁפֵּשׁ *Oſtiolum, Janua, Porta parva:* האיך הוא עושה חדרים והיאך הוא עושה פשפשין Quomodo faciat conclavia & quomodo faciat januas, Ber. rab. in principio. Gloſſa, שערים קטנים. Alibi, נטל המפתח ופתח את הפשפש Accepit clavem & aperuit oſtium, Tamid cap. 1. ושני פשפשין היו לו לשער הגדול Duo oſtiola erant portæ magnæ Tépli, Middoth cap. 4. Vide & in פסם.

פִּשְׁפֵּשׁ *Cimex, animalculum, quod in ſpondarum lignis invenitur:* פשפש זה ארכו כרחבו וטעמו כריחו ברית כרותה לו שכל המוללו מריח בו Cimicis longitudo eſt ſicut ejus latitudo, & ſapor ejus eſt ſicut odor ejus; fædus pactum eſt ei, ut quiſquis confricaverit eum, odore ejus inficiatur, Nidda fol. 58. 2. שטעם טעם פשפש לפיו Quod habet ſaporem cimicis in ore ejus, הרי זה פולט en is id evomet, Terumoth cap. 8.

פשת פִּשְׁתָּן · פִּשְׁתָּה *Linum:* פִּשְׁתָּן יָפֶה Linum pulchrum, פִּשְׁתָּן רָעָה Linum malum.

פִּשְׁתָּנִי *Linarius, linum præparans, pectinans, & aptans ad netum*, Ber. rabba ſect. 32.

פת *Duo, in lingua Africana:* פַּתְבוֹמְרִין Duo ſacrificuli, Amos 5. 25. Vide פט.

פתא פתאום *Repentè, Subitò. Hinc apud Rabbinos,* פתאומי *Repentinus: & fœm.* הביא עליו מות פתאומית Adduxit ſuper ſe mortem repentinam. *Plurale,* רעות נפלאות פתאומיות Mala ſtupenda repentina, Rabbi Levi Proverb. 24. v. 22.

פִּתְאָ Vide in פאה.

פתג פִּתְגָא *Sindon, Linteum, Veſtimentum ex tali materia confectum:* פִּתְגָא עָבְדַת Veſtimentum conficit, Hebr. סָדִין Sindonem, linteum ſubtiliſsimum, Proverb. 31. 24. *Plur. cum Affixo,* וְעַל פִּתְגָי Et ſuper veſtimenta mea projecerunt ſortem, Heb. לְבוּשִׁי, quod eſt ſingulare, at ſcriptio vocis Chaldaicæ פִּתְגָאַי, ut in Venetis eſt,

tis eſt, indicat formam pluralem: nam א, utrobique vocalis A index eſt, & adjectis vocalibus, in ſcriptione redundat. Pathach autem in fine notat formam pluralem, ut notum.

פתגם *Verbum; Res, Cauſa, Negotium, Opus, Aliquid, Quidpiam:* עַל דְּנָה פִּתְגָם Super hoc negotio, Dan.3.16. כְּנֵמָא פִּתְגָמָא הֲתִיבוּנָא Hujusmodi verbum reſpondimus, Eſræ 5.v.11. פִּתְגָמָא שְׁלַח מַלְכָּא Verbum miſit rex, id eſt, reſponſum, Eſræ 4.17. פִּתְגָמָא שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי Verbum miſerunt ad eum, id eſt, epiſtolam, narrationem, Eſræ 5.7. דִּי יְהַשְׁנֵא פִּתְגָמָא דְנָה Qui mutaverit rem hanc, Eſræ 6.11. *In Targum ſimiliter latè ſumitur, ut Hebræum* דָּבָר: ut, הֲיִתְכַּסָּא מִן קֳדָם יְהוָה פִּתְגָמָא An abſconditum eſt à Domino verbum, id eſt, quidpiam, Geneſ.18.14. לָא תַקִּין פִּתְגָמָא Non eſt bona hæc res, quam tu facis, Exod.18.v.17. פִּתְגָמָא אֲנָא מַלֵּלִית Verbum ego locutus ſum. Jere. 34.v.5. פִּתְגָם קְשֵׁי Rem difficilem, פִּתְגָם זְעֵיר Rem parvam, Exod.18.26. וּפִתְגָם לֵית לְהוֹן עִם אֱנָשׁ Et rei nihil erat ipſis cum quoquam, Jud.18.28. הֲפִתְגָם לָא מַלֵּלִית An quicquam locutus ſum, Judic.7.7. תְּקוּף בְּפִתְגָם בִּישׁ Ne perſiſtito in re mala, Eccleſ. 8.3. אַל תַּצְלֵי לִבִּי לְפִתְגָם בִּישׁ Ne inclines cor meum ad verbum malum, Pſal.141.4. כְּפִתְגָמָא הָדֵין Juxta verbum hoc, Geneſ.32.19. מִפִּתְגָם De hac re, Joſuæ 22.v.24. פִּתְגָם דַּיהוָה Verbum Domini, Geneſ.15.1. *Cum Pronominibus,* עָבְדָא פִּתְגָמֵיהּ Faciens verbum ejus, Pſal.48.8. לְמִשְׁאַל בְּפִתְגָמֵיהּ Ad interrogandum verbum ejus, 2.Reg.1.16. לָא הֵימִינוּ בְּפִתְגָמֵיהּ Non crediderunt verbo ejus, Pſal.106. v.24. פִּתְגָמָךְ קַיָּם בִּשְׁמַיָּא Verbum tuum permanet in cœlis, Pſal.119 89. אֲנָא אַעְבֵּד כְּפִתְגָמָךְ Ego faciam ſecundum verbum tuum, Geneſ.47.30. לְפִתְגָמָךְ אוֹרִיכִית In verbo tuo ſperavi, Pſal.119.47. ſic v.114. וּדְפִתְגָמִי עִמֵּיהּ יְמַלֵּל פִּתְגָמִי Et cum quo eſt verbum meum, eloquatur verbum meum, Jerem.23. v.28.&c. *Plurale,* בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין Poſt has res, Geneſ.15.1. כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין Juxta verba hæc, Geneſ.24.28. וְלָא הֵימְנִית לְפִתְגָמַיָּא Et non credidi res has, 1.Reg.10.7. *In regimine,* יַת פִּתְגָמֵי אִתְּתֵיהּ Verba uxoris, Geneſ. 39.v.19. *Cum Pronominibus,* פִּתְגָמוֹהִי Verba ejus, פִּתְגָמָךְ Verba tua, פִּתְגָמַי Verba mea, &c. *Et aliter,* לְפִתְגָם דְּחֶרֶב Acie gladii, Hebr. לְפִי חָרֶב Ore gladii, per metaphoram, Numer.21.25. Deut.13.15. Ut ore mordetur & ſcinditur cibus, ſic acie gladii caro. Sic Joſuæ 6. v.21. At *Verbum* pro *Acie*, eſt abuſivus quidam loquendi modus.

פתותא *Nomen proprium loci, ubi boni vini fuit copia:* Vajikra rabba ſect. 5. Bemidbar rabba ſect.10.

פתח *Dilatari:* פְּתֵי · פַּתְיָא, Vide infrà inter Nomina. *Futurum,* יִפְתֵּי לִבָּךְ Et dilatabitur cor tuum, Hebr. וְרָחַב, Jeſa.60.5. *Aphel,* אַפְתֵּי *Dilatare, & reſpondet Hebræo* הִרְחִיב. *Præteritum,* אַפְתֵּי יְהוָה לָנָא Dilatavit Dominus nobis, id eſt, ex anguſtiis nos expedivit & explicuit, Geneſ.26.v.22. וְאַפְתֵּי יַת תְּחוּמָךְ Et dilatavit terminos tuos, Exod.34.24. דְּאַפְתֵּי כִשְׁאוֹל נַפְשֵׁהּ Qui dilatat ſicut infernus animam ſuam, Hab.2.5. *Fœmininum,* בְּכֵן אַפְתִּיאַת שְׁאוֹל נַפְשַׁהּ Propterea dilatavit ſepulchrum animam ſuam, Jeſa.5 v.14. בְּעִדַּן עָקְתָא אַפְתֵּיתָא לִי In tempore anguſtiæ dilataſti mihi, Pſal.4.2. אַפְתֵּיתָא פְּסִיעָתִי Dilataſti greſſum meum, Pſal.18.37. *Infinitivus,* וּלְאַפְתָּאָה Et ad dilatandum, ut ſcil. eſſet latiſsimus, Jeſa.30.v.33. לְאַפְתָּאָה יַת תְּחוּמְהוֹן Ad dilatandum terminum ſuum, Amos 1.13. *Imperativus,* אַפְתֵּי פּוּמָךְ Aperi os tuum, Pſal.81.11. *Fœminin.* אַפְתָּא אֲתַר בֵּית מַשְׁרָךְ Dilata locum domus habitationis tuæ, Jeſa.54. v.2. *Futurum,* אֲרוּם תַּפְתֵּי לִבִּי Quia dilatabis animum meum, Pſal.119.32. יַפְתְּ יְהוָה לְיֶפֶת Dilatabit Dominus Japhetum, Geneſ.9.27. ubi & in Hebræo idem verbum: יַפְתְּ יְהוָה אֱלָהָךְ יַת תְּחוּמָךְ Dilatabit Dominus Deus tuus terminum tuum, Deuter.12.20.

פְּתֵי *Latum, Spacioſum:* יַמָּא רַבָּא וּפְתֵי תְחוּמִין Mare magnum & latum terminis, Hebr. וּרְחַב יָדָיִם, Pſal.104.25. In Regiis ſcribitur פְּאתֵי, ubi Aleph litera protractionis eſt, vocalis A index; Veneta פתאי, quod refert formam פְּתֵי vel formę זַכֵּי, quæ ſolent addito א ſcribi זַכָּאי. *Fœmininum,* שׁוּרֵי בָבֶל פְּתַיָּא Muri Babylonis latæ, Jerem.51 58. פְּתַיָּא תַפְקֵדְתָּךְ לַחֲדָא Latum eſt præceptum tuum valdè, Pſal.119.96. לְאַרְעָא טָבָא וּפְתַיָּא In terram bonam & latam, Exod.3.8. וּפְתַיָּא יַתִּיר מִנֵּי יַם Et lata magis quàm mare, Job.11.9. *Plur.* עָקְתָן לִבִּי פְּתַיָּן Anguſtiæ cordis mei latæ ſunt, Pſal.25.17.

פְּתוֹי *Latus:* פְּתוֹי רֵאשׁ Latus capite, Latum nimis caput habens, quod deforme: Berach. fol, 58.col.2.

פּוּתְיָא *Latitudo:* פּוּתְיָא דִּירִיעְתָא חֲדָא Latitudo aſſeris cujusque, Exod.26.v.6. וּפוּתְיָא Et latitudo, ibid.v.2. בְּפוּתְיָא In latitudine, Exod.38.18. *Cum Aff.* פּוּתְיֵהּ Latitudo ejus, Exod.25.v.10. fœmininum Pronomen, חַמְשִׁין אַמִּין פּוּתְיַהּ Quinquaginta cubitos latitudo ejus, Geneſ.6.15. וּפוּתְיַהּ עֲשַׂר אַמִּין Et latitudo ejus decem cubitorum, Zach.5. v.2. לְאוּרְכַּהּ וּלְפוּתְיַהּ in longitudinem ejus & in latitudinem ejus, Geneſ.13.17. כֵּן פּוּתְיָהֶן Sic latitudo ipſarum, Ezech.42.11.

פַּתְיָא *Idem:* קַבֵּל צְלוֹתִי בְּפַתְיָא יָהּ Acceptavit orationem meam in latitudine Dominus, Heb. בַּמֶּרְחָב, Pſal.118.5. In Venetis ſcribitur בפתאוא, ubi Aleph medium protractionis eſt, vocalis A index, punctatio autem inconveniens. In Regiis פַּתְיָא, ſed illud propriè adjectivum eſt, ut

ante propositum. *Plurale,* עד פתיי ארעא Usq; ad latitudines terræ, Hebr. עד רחבי Jobi 38.18. Regia פיתוי, quæ forma nullibi aliàs in hoc significato legitur, neque hîc convenit ullo modo. *Huc referatur,* לפתאי ארעא, Hab.1.6. nàm א & נ & י sunt literæ in hac classe permutabiles.

פתיא *Vas testaceum:* פתיא דמונייני Vas plenum pisciculis, Gittin fol.69.2. פתיא אוכמא Urceus, Urna nigra, Pesachin fol.88.1. Metaphoricè id ibi dicitur de Rabbino quodam brevi, crasso, & nigro. *Plurale,* פתיתא *Vasa testacea,* Talm. De Idol. fol.33.2. Hinc R.Sal. Jesa.3.17. פתהן explicat בליהן, & dicit esse לשון ארמי vocem Aramæam seu Chaldæam. Sic בריא דפתיא *Puteus urnæ* vel *haustri,* id est, Fossa aquarum publica, in qua est urna vel haustrum, ex quo bibât viatores transeuntes, Metzia fol.108.col.1. In Glossa notatur, פתיא vocari Aramicè Vas sive Urnam, ex qua bibimus.

פתיות · פתיות *Latitudo:* לארעא פתיות ידין In terram latitudinis spaciorum, id est, latam spaciis, Hebr. רחבת ידים, Jesa.22.18. נהרין שטפין פתיות ידין Flumina inundantia latissima spaciis, id est, latissima, Jesa.33.1. Sic Genes.34.21. ופתיות לבא Et latitudinem cordis, Hebr. ורחב לב, 1.Reg.4.29. ואהך בפתיות אוריתא Et ambulabo in latitudine Legis, Psal.119.45.

פתאה *Vicus, Platea, à Latitudine dicta, ut & Hebraicè* רחוב *vel* רחבה *quibus aliquando respondet:* ut, בפתאה דקרתא Per plateam urbis, Hebr. ברחוב העיר, Esth.6.11. בפתאה אתקין מותבי In platea parabo sedem meam, Jobi 29.7. לפתאה קרתא Ad plateam urbis, Esth.4.6. *Plurale,* ובפתון ולא אשכחו Et per vicos, & non invenerunt, Cant.3.2. *Construct.* בפתאות קרתא In plateis civitatis, Thren. 2.11.12. Hoc meliùs esset à singulari פתאה. Posset etiam dici פתואה ex forma פתון, & א sit litera protractionis. *Ex forma masculina,* ובפתיי טיפי דמיא Et in plateis rivi aquarum, Prov.5.16. *Cum Aff:* בפתיהא In plateis ejus, Hebr. ברחבתיה, Zach.8.5. Libri omnes habent בפתהא, quæ forma à singulari aliqua analoga commodè deduci nequit: unde ante Affixum meliùs inseritur י vel ו, ex formis פתין vel פתון. Literæ autem quiescêtes hîc promiscuè permutantur.

פתיא *Puer, Infans, Hebr.* פתי. In Bereschit rab. sect.87. In Arabia vocant infantem פתיא. Sic in Sanhed. fol.110.2.

פתור *Infringere, Incidere, Attenuare:* פתורירה באוצרי תהומא Infregit eam (aquam) in thesauris abyssi, ne scil. ascenderet & inundaret terram, Esth.3.3. in secundo Targum. Videtur esse significationis פתרן Macilentus, Attenuatus, de quo infrà.

פתח *Aperire. Respondet aliquot Hebræis Aperiendi verbis. Præteritum,* לא פתח תרעא Non aperuit januam, Jesa.14.17. Hebr. פתח, & sic plerumquè pro hoc verbo ponitur: ופתח נח ית בות תיבותא Et aperuit Noa fenestram arcæ, Genes.8.6. ופתחת ארעא ית פומה Et aperuit terra os suum, Numer.16.v.32. ופתחת פומה Et aperuit os suum, Hebr. ופערה פיה, Jesa 5.14. Sic, ופתחת ית פומה, Hebr. פצתה, Genes.4.11. פתחתא פומך Aperuisti os tuum, Hebr. פציתה, Judic.11.36. פתחית פומי בנדר Aperui os meum in voto, Hebr. פציתי, Judic.11.35. פומי פתחית Aperui os meum, Hebr. פי פערתי Psal.119.131. Sic pro פתחתי ponitur Jobi 33.v.2. בפומהון פתחו Os suum aperuerunt, Hebr. פערו, Jobi 29.23. פתחו עלי פומהון Aperuerunt super me os suum, Hebr. פצו, Psal.22.14. ופתחו גבר טועניה Et aperuerunt quisq; saccum suum, Heb. ויפתחו, Genes.44.11. Sic Judic.3.25. ופתחנא ית טוענא Et aperuimus saccos nostros, Gen.43.21. *Participium,* והא ליתוהי פתח Et ecce ipso non aperiente fores, Hebr. איננו פתח, Judic.3.25. פתח ית אידך Aperis manum tuam, Hebr. פותח, Psal.145. v.16. ופתח פומא Et aperiens os, Heb. ופצה Jesa.10. v.14. ולית דפתח Et nemo est qui aperiat, Hebr. ואין פתח, Jere.13.19. *Plurale,* פתחין עלי פומהון Aperiunt super me os suum, Hebr. פערו, Job.16.10. Sic Psal.109.2. *Particip. Pehil,* וכל מן דחסף פתיח Et omne vas testaceum apertum, Hebr. פתוח, Numer.19.15. *Fœmininum,* קרתא כד פתיחא Urbem apertam, Hebr. פתוחה, Jos.8.17. *Infinitiv.* מפתח תפתח ית ידך Aperiendo aperies manum tuam, Hebr. פתח תפתח, Deut.15.8. *Imperativus,* פתח בוא למדנחא Aperi fenestram ad orientem, Hebr. פתח, 2.Reg.13.v.17. פתח עינך Aperi oculos tuos, Heb. פקח, Prov.20.13. פתחו ית פומא דמערתא Aperite os speluncæ, Hebr. פתחו, Josuæ 10.v.22. פתחי פומיך Aperi os tuum, Cantic.5.2. *Futurum,* כד אפתח ית קבריכון Cùm aperuero sepulchra vestra, Ezech.37.13. ואפתח להון Et aperiam illis, Jesa.41.18. תפתח ית ידך לאחוך Aperies manum tuam fratri tuo, Deuter.15.11. ותפתח דשא Et aperies januam, 2.Reg.9.v.3. יפתח יהוה Aperiat Dominus thesaurum bonum cœlorum, Deuter.28.12. וארי יפתח גבר גוב Quum aperuerit aliquis foveam, Exod.21.v.33. ויפתח ספותיה Et aperiat labia sua tecum, Jobi 11.5. ותפתח לך Et aperuerit tibi, Deuter.20.v.11. ונפתח אוצרין Et aperiemus thesauros, Amos 8.5. *Ithpehal vel Ithpahel, Præter.* אפתח פומי Apertum est os meum ad loquendum grandia, 1.Sam.2.1. Sic possit legi meliùs, quàm אפתח in Futuro, quia in Hebræo est רחב Dilatatū est os meum: אתפתחת ארעא Aperta fuit terra, Psal.106. v.17. אתפתחו שמיא Aperti fuerunt cœli, Ezech.1. v.1. וכוי שמיא אתפתחא Et fenestræ cœli fuerunt apertæ,

apertæ, Genes.7.11. וְאִתְפְּתַחָא עֵינֵי תַרְוֵיהוֹן Et aperti fuerunt oculi amborum, Genes.3.7. *Futurum*, וְלָא יִתְפְּתַח Neque aperietur, Ezech.44.2. sic Jobi 12.14. וְיִתְפַּתְחוּן תַּרְעַךְ Et aperientur portæ tuæ, Jesa.60.11. מָאִים יִתְפַּתְחָן אוּדְנֵי חַיָּבַיָּא Si fortè aperiantur aures peccatorũ, Jesa.50.5. וְיִתְפַּתְחָן עֵינֵיכוֹן Et aperientur oculi vestri, Hebr. וְנִפְקְחוּ, Genes.3.v.5. *Pahel, Infinitivus*, לְפַתָּחָא קֳדָמוֹהִי דַּשִּׁין Ad aperiendum coram eo portas, Jesa.45.1. לְפַתָּחָא עֵינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל Ad aperiendum oculos domus Israël, Jesa.42.7. *Ithpahel*, vide paulò antè. *Apud Rabbinos*, פָּתַח, *vel ex Chaldaica forma* פְּתַח, est etiam *Incipere*: נפתח ברבותינו Incipiemus à Rabbinis nostris: לפתוח ראשון בכל דבר Ut incipiat primus in omni negotio. Id dignitatis est, nec cuilibet licitum: ונפתח תחלה Et incipiemus principio. Hinc R.Salomon Psalm.119.v.130. illud, פֵּתַח דְּבָרֶיךָ explicat, תְּחִלַּת Principium verborum tuorum: למחר ליפתח בחברין Cras incipiendum nobis est de sociis nostris, Sanhed.fol.102.col.2. In Hithpahel vel Ithpehal, *Aperiri*: שמן רצפרתא דלא איפתח Adeps capræ, quæ nondũ aperta fuit, id est, quæ nondum peperit, Talm. Pesach. fol. 42.2. Avoda fol.28 2.

פָּתוּחַ *Apertus*: מאמר פתוח ומאמר סתום Dictum apertum, *(id est, facile, perspicuum)* & dictum clausum *(difficile, obscurum)* Schabbas fol.104. *Fœmininum*, פתוחה *Aperta*: פרשה פתוחה Sectio aperta.

פתח · פְּתַח *Janua, Ostium*: לִשְׁכְּתָא וּפִתְחַהּ Cella & ostium ejus, Ezech.40 38. Elias scribit, Hebræum פֶּתַח nunquam alias in Targum sic reddi, unde hic locus possit esse falsus: Item *Initium, Principium, Exordium*. Apud Rabbinos etiam est *Ostium ventris muliebris, quod à pudore nomen habet, cujus causâ & natura illud vestire & tegere voluit*. Hinc apud Talmudicos, ad illud Jesa.3. וּפָתְהֵן יְעָרֶה scribitur: Quidam dixit יְעָרֶה *Effundet*, שנשפכו כקיתון quòd effundentur (pudenda earũ) ut scyphus aquæ: alter dixit, יְעָרֶה id est, *Sylvescet* (à יַעַר) שנעשו פתחיהן כיער, De sabbatho, fol.62.col.2. Item; Inter vitia virginitatis numerant, si sponsus post primum concubitum dicat, פתח פתוח מצאתי *Ostium apertum inveni*. Tunc agit contra eam de non solvendo dono propter virginitatem, de Sabbatho fol.36.2. Vide & Ketubh. fol.10.1. Aben Esra Hag.2.13. R.Salomon Genes.20.18. Hebræum רֶחֶם exponit per פֶּתַח.

פַּתַח *Pathach, vocalis A brevis apud Grammaticos. Miratur Elias hic duo: primò, quare dicatur Pathach* פַּתַח *cum* ח *leni, quod debebat dagessari: secundò, quòd multi Judæi pronuncient Pathach cum accentu in ultima. Cum Dagesch certè esset formæ* פֶּרֶץ · פֶּגַע · שֶׁדִי, *quæ etiam accentum habent in ultima. Hinc etiam dicunt* נִפְתַּח · פָּתוּחַ *Pathachatum, cum Pathach notatum*: פִּתַּח *cum Pathach notare*: unde, יְפַתְּחוּהוּ Notant illud cum Pathach, Aben Esra Exod.15.18. נפתחה הנו״ן מפני העי״ן Pathachatum est Nun propter Ajin, R.David Jesa.7.v.2. פתחות *Pathachatio, Notatio cum Pathach*. Hinc etiam R.David Psal.9.14. ad vocem חָנְנֵנִי scribit: פתחות החי״ת Pathachatio literæ ח indicat, quòd est ex Conjugatione dagessata, & lene est absq; Dages in Nun.

פְּתִיחָה *Apertio: Initium: Præfatio, Prologus, in initiis librorum: Declaratio vel Publicatio sententiæ per scriptum vel edictum*: כתבינן פתיחא עליה Scribimus publicationem super eo, Bava kama fol.112.2. שקול פתיחא עליה Accipe schedam super eo, id est, scribe schedam excommunicationis super eo, Moed katon fol.17.1. Item *Apertus, Videns, aut Visus*, Exod.4.11.

פתחון *Apertio: Initium*: פתחון פֶּה *Apertio oris, id est, causa, occasio loquendi vel calumniandi aut accusandi*: היה פתחון פה לאומות העולם Habuissent occasionem dicendi populi mundi: בכל מקום שאתה מוצא פתחון פה למינין אתה מוצא תשובתה בצדה Ubicunque invenis occasionem calumniandi pro hæreticis, semper invenis responsionem in latere ejus, Beres. rabba sect 8 Sumitur etiam aliquando in bonum, pro *Fiducia, Confidentia loquendi*: פתחון דברים Apertio verborum, id est, ingressus, initium sermonis.

פִּתּוּחַ *Cælatura, Sculptura, quasi Apertio variarum formarum dicta*: והעטרות והפתוחים Coronamenta & cælaturæ januarum, Oholoth cap.14.

פּוֹתֵחַ *Apertura, Foramen intromittens vel emittens aliquid. Est autem formæ* טֶפַח *Palmus. Hinc apud Talmudicos*, ביב שהוא קמור תחת הבית יש בו פותח טפח ויש ביציאתו פותח טפח Fossa sive cloaca obtecta sub domo, si sit in ea foramen magnitudinis palmi, Oholoth cap.3. & ita sæpè in isto libro.

פותחת *Janua, Ostium, Aditus, Sera, Claustrum, Clausura*: ונותנין אותה בפותחת לפתוח Indunt eam in claustrum ad aperiendum: העביר הנגר ואת הפותחות Removit vectem & pessulos, Tamid cap.3. *Item Clavis*: פותחת של מתכת וחפיו כלה של עץ Clavis ex metallo cum dentibus ligneis, Kelim capite 13. Glossa, מַפְתֵּחַ. Vide & in Bava basra cap.6. in Mischna.

מפתח *Apertio, Apertura*: וְלָךְ אֶתֵּן מִפְתַּח־פּוּמָא בִנְבוּאָה Tibi autem dabo apertionem oris in prophetia, Hebr. פִּתְחוֹן פֶּה Ezech.29.21.

מַפְתֵּחַ *Clavis, ab Aperiendo dicta*: וְאֶתֵּן מַפְתַּח בֵּית מַקְדְּשָׁא Et dabo clavem domus sanctuarii, Jesa.22.v.22. וּנְסִיבוּ יָת מַפְתְּחָא Et acceperunt clavem, Judic.3.25.

Judic.3.25. *Amplius in Targum Hierosolymitano,* ארבעה מפתחין דאינון מסירין ביד רבון כל עלמא יי ולא מסר יתהון לא למלאך ולא לשרף מפתח מטרא מפתח פרנסה מפתח קבריא מפתח עקרתא id est, Quatuor claves sunt in manu Domini mundi, quas non tradidit, neque ulli Angelo, neque Seraphino: Clavis pluviæ: Clavis sustentationis: Clavis sepulchrorum: Clavis sterilitatis, &c. postea singula locis scripturæ probantur, Genes.30.v.22. Pro עקרתא in Targum Jonathæ Deuter.28.12. est דחייתא Partus, vel Parturiẽtis: & pro פרנסא, est דמזוני. Desumpta sunt hæc ex Talmudicis libro Taanis cap.1. ab initio, & Sanhedr. fol.113. col.1. Vide & Beres. rab. sect.73. Medrasch Tehillim Psal.78.

תפתיחא *Ager ex nimiâ siccitate fissuris scissus & apertus, ac proinde fructus suos dignè non producens,* Bava basra fol.36.1.

פתך *Miscere, Commiscere. Particip.* פתכין אשתא ומיא Miscebant aquam & ignem, Job.25. v.2. in 2. Targ. *Pehil, quod respõdet Hebræo* בלול. ut, סמידא פתיך במשח Decima similæ mixta oleo, Exod.29.40. Sic Lev.14.21. ותרין דלחם פתיך במשך Et placenta panis mixta oleo, Exod.29.23. in Jonath. *Plurale,* דפתיכין במשח ויתא Quæ mixta erant oleo, Exod.29 2. *Fœminin.* סמידא פתיכא במשח Simila mixta oleo, Lev.2.5. *Plurale,* ופתיכן במשח Et mixtas oleo, Levit.2.4. *Imperativ.* פתוכי ועבידי גריצן Misce & facito placentas, Hebr. לושי Depse, Genes.18.6. in Jonath.

Apud Rabbinos, נטל הקבה אש ומים ופתכן זה בזה ומהן נעשו שמים Accepit Deus ignem & aquam, & miscuit ea inter se, & ex illis facti sunt cœli, Beres. rab. sect.4.

פתוך *Mixtum, mixtus color ex albo & rubro, veluti si lacti immixtum sit parum sanguinis. Hic est unus ex coloribus plagæ lepræ,* Negaim cap.1. Schevuoth fol.6.1.

פתכא *Mixtura; Onus, Sarcina, Fasciculus:* הוה דרי פתכא דאעי Fuit portans fasciculum fissorum lignorum, Metzia fol.30.col.2. Cholin folio 105.1.

פתכיתא *Stannum:* חזוא גברא דהוה קא מזבן חוטרי פתכיתא Vir ille qui vendebat globulos stanni, scil. in filum collectos, quos tamquam torquem ornatus causâ de collo gestabant, Kiddusch. fol.9.1. Glossa de בדיל stanno exponit, etsi etiam aliorum generum sint, ut auri, argenti, coralii, gemmarum, crystalli, &c. Guido & Schindlerus exponunt, *Decoratio, Fucus.*

פתכומרין *Idola, Imagines certæ idololatricæ sic aliquando vocatæ:* במן מחפין פתכומרין Excelsa obtecta idolis, Ezech.16.16. Dictio aut peregrina, aut de errore suspecta: nam diversimodè legitur. Scribitur in libris divisim פת כומרין. R. David sic etiam legit Amos 5.26. תקרין פת כומרין על ריש כל קומה Et faciunt idola in capite omnis loci excelsi, Ezech.13.v.18. ואפסק ית פת כומריכון Et abscindam, abrumpam idola vestra, ibid. vers.21. Quædam exemplaria legũt פתכרין, ut sequitur, quædam פת גומרין.

פתכר *Idolum, Imago, Simulachrum, idem quod Nomen antecedens:* ויבזי שום פתכריה ומעותיה Et despiciet nomen imaginis suæ, & idoli sui, Jesa.8. v.23. pro Hebræo וקלל במלכו Et maledicet regi suo. R. David monet, פתכר esse nomen ע״ז idoli: סכות פתכרכון Tabernaculum idoli vestri, Amos 5.v.26. ויימון בשום פתכריהון Et jurabunt in nomine idolorum suorum, Hebr. הנשבעים במלכם Jurantes per regem suum, Soph.1.6. R. David citat etiam hîc alteram lectionem פת כומריהון. Idem itaque valent hæc duo, & ad hanc postremam accedunt Syri, qui dicunt פלח פתכרא Cultor idolorum, idololatra, 1.Cor.5.v.11. פלחי פתכרא Idololatræ, vers. præcedenti: פולחנא דפתכרא Idololatria, 1.Cor.10.4.

פתל *Et in Pihel* פתל *Contorquere, Pervertere, Duplicare torquendo, ut fila & funes fiunt.* Ithpehal Participium, ומפתלין שביליהון Et perversæ sunt viæ ipsorum, Hebr. נלוזים, Prov.2.v.15. *Apud Rabbinos,* הפותל חבלים Qui contorquet funes: ופותליהון Et contortuplicat illa, sc. fila: ופותלו Et contorquet illud.

פתול *Perversitas, Perversion:* ולית בהון פתולא ועקומא Et non est in eis perversitas aut pravitas, Hebr. נפתל ועקש, Prov.8.8.

פתלן *Perversus:* דרא עוקמנא ופתלנא Generatio prava & contorta, Deuter.32.5. in Targum Hieros. pro Hebr. פתלתל.

פתיל · פתילה *Ellychnium, funiculus candelæ vel lampadis, qui incenditur & ardet: & generaliùs, Funiculus duplicatus & contortus, Fascia filata, ex filis implexis contorta:* פתילת הבגד Fascia vestis implexa & reticulata: מדליק את הפתילה Et incendit ellychnium: פתילה דאספסתא Funiculus pabuli, Bava kama fol.20.1. Baal Aruch explicat, קשרה כל אספסתא שהיא ארוכה. *Plurale,* פתילות & פתילין Fila.

Deinde פתילה *etiam vocant Talmudici plumbum & stannum liquefactum, quod infundebatur ori ejus, qui ad combustionem erat condemnatus, & sic moriebatur. Corpus autem integrum non fuit combustum,* ut traditur cap.7. in Sanhedrin.

Tertiò *apud Medicos* פתילה *est Balanus, Suppositorium, vulgò* ein Zäpflin.

פתם פיתום *Pithom,* πύθων, *Python, Divinator, qui, adminiculo mali spiritus, vaticinia edit. Hebraicè dicitur* אוב, *& Rabbinis* בעל אוב, *de quibus*

de quibus Levit.19.31. & 20.27. & alibi. *Apud Talmudicos,* בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו *Baal obh* est qui aliâs dicitur *Pythom,* & loquitur ex axillis suis, Sanhed. fol.65.1. Glossa: *Pythom* nomen est magi loquentis ex axillis suis. Educit sive evocat mortuum ex terra, & collocat eum sub axillis suis & brachiis suis, & facit loqui mortuum istum arte magicâ. Bartenora in hunc locum addit; quosdam ex pythonibus accipere cranium hominis mortui absumptâ ejus carne, eique suffitum facere. Postea quærit ex eo futura, & cranium illud respondet, nempe per Spiritum in cranium illud arte magicâ adductum. Sed Majemon in libro יד parte pri[illegible] lib. de עבו״ם Idololatria, cap.6. fol.32. proli[illegible] ista describit: האוב זה שהוא עומד ומקטיר קטורת ידועה ואוחז שרביט של הדס בידו ומניפו · והוא מדבר בלאט בדברים ידועים אצלם עד שישמע השואל כאילו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל בדברים מתחת הארץ בקול נמוך עד מאד וכאילו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה מרגיש בו · וכן הלוקח גולגולת המת ומקטיר לה ומנחש בה עד שישמע כאלו קול יוצא מתחת שיחיו שפל עד מאד ומשיבו כל אלו מעשה אוב הן והעושה אחד מהן נסקל id est, Python fuit, qui stabat & adolebat suffitum certum & notum, tenebatque virgam ex myrto in manu sua, & agitabat eam. Ipse verò murmurabat submissè verba quædam nota apud ipsos, donec audiret ea interrogans, quasi aliquis loqueretur cum ipso, & responderet ei ad id, quod quærebat ipse verbis, quasi ex terra voce depressâ admodum, ut ferè auribus percipi non posset, sed cogitatione sentisceret & perciperet eam. Similiter qui accipiebat cranium mortui, ac suffitum faciebat ei, mussitabat eo donec audiretur, voce quasi ex axillis prodeunte submissè admodum, & respondebat ei. Omnia hæc fuerunt opera pythonis, & qui unum faciebat ex illis, lapidabatur. Hæc ibi.

פיתום *Pithom, nomen urbis Ægyptiacæ,* Exod.1. v.11. *Apud Talmudicos,* בי פי תהום בולעו quòd os abyssi absorbuit eam, Sota fol.11.1.

פֶּתֶן פִּתְנָא · פתן *Serpens, aspis vel regulus:* עַל חור חֵיוֵי פֶּתֶן Super foramine serpentis reguli, Jesa.11.v.8. עַל גּור בַּר אַרְיָן וּפִתְנָא תִבעוּן Super leonem catulum leonum & aspidem calcabis, Heb. וָפֶתֶן, Psalm.91.13. וּכְפִתְנָא יִכְמוֹן עַל שְׁבִילָא Et sicut aspis insidiabitur juxta viam, Hebr. שְׁפִיפֹן Cerastes, Genes.49.17. *Plurale,* וּכְרִישֵׁי פִּתְנֵי חִיוָן Et sicut venenum regulorum serpentum, Hebraicè וְרֹאשׁ פְּתָנִים, Deut.32.33. ubi Jonathan פִּתוּנַיָא, quod meliùs legeretur פִּתְנַיָא. & Targ. Hierosol. פִּתְמָנַי, quod similiter videtur mendosum, cùm nunquam aliâs ista forma reperiatur.

פִּתְיָן *Genus lateris, juxta quosdam: vel, Caput* trabis vel lapidis extra murum prominens, apud Tal. in Negaim cap.13.

פְּתוּנְיָא *Nomen proprium viri,* Esth.6.v.9. in T. sec.

פְּתַק פִּתְקָא *Liber, Libellus, Epistola, Literæ, Scheda, Diploma, idem quod* פִּסְקָא, *de quo suprà. Nam* ט & ת *sunt literæ cōmutabiles:* בְּפִתְקָא וְיִתְרַשְׁמוּן In libro (verba mea) scriberentur, Heb. בַּסֵּפֶר, Jobi 19.v 23. Vide & mox iterum. *Apud Rabbinos,* פתקא דהזמנה Libellus citationis: שיצא מפתקא של ירושלם Quòd egressus esset ex diplomate urbis Jerusalem, quod scil. de ejus libertate & salute scriptū erat, Sanhed. fol.101.2. נפל פתקא מרקיעא Decidit diploma cælitùs. קאים מקבל פתקים Stabat & recipiebat literas, Bereſch. rabb. sect.91. Sic, מכאן לנשים צדקניות שלא היו בפתקה של חוה Hinc habemus de mulieribus justis, quòd non sint (scriptæ) in diplomate Chavæ sive Evæ, primæ hominum matris, Sota fol.12 1. Scil. in diplomate decreti divini, *In dolore paries liberos,* Gen.1.16. Quod autem scriptum est, *Concepitque mulier illa* (mater Mosis) & *peperit filium,* Exod.2.2. voluit illic comparare Scriptura conceptionem cum partu. Conceptio sine dolore; & sic partus. Quia autem fuit mulier justa & pia, ideo colligimus inde &c. Item *Pittacium, quod medicinæ causâ de collo suspenditur,* Kidduschin fol.73.2.

Secundò פְּתַק *Ejicere, Projicere, Emittere, Jaculari, Impellere, Depellere, Repellere. Infinitivus,* לְמִפְתַּק גִּירִין Ejaculando sagittas, Genes.49.8. in Jonath. ubi vitiosè in libris impressis est בִּירִין. *Ex hac forma Verbi legitur etiam in Targ. Hierosol.* Genes.8.22. לָא פָּתְקִין pro, Non cessant, ut in Hebræo לֹא יִשְׁבֹּתוּ, & in Jonath. לָא יִתְבַּטְּלוּן, quod idem. Unde ibi pro פָּתְקִין legendum omnino פָּסְקִין, quod Verbum hoc sensu usitatissimum. *Apud Rabbinos Talmudicos Verbum frequens est:* פְּתַק בֵּיהּ גִּירָא Ejaculabatur in ipsum sagittā, Sanhed.fol.95 col.1. פַּתְקֵיהּ בְּרֵישׁ מוֹחֵיהּ וְקַטְלֵיהּ Projecit eum (baculum) in principium cerebri ejus, & occidit eum, ibid. פתקיה ארבע מאה פרסי Impulit sive depulit eum ad quadraginta milliaria, Gittin fol 68.2. פותקין מים לגנה Emittunt aquas (per rivulos) in hortos, Schab fol.18.1. שקל קלא פתק ביה Accepit glebam & projecit in eum, &c. Pesach. fol.62.2. פתק גירא פתקה לחלתא Ejecit sagittam, & ejaculatus est eam in favum mellis, Sanhed. fol.107.1.

Tertiò, *Obturare, Obstruere:* אתה מפתק נהרות שלהן Tu obstruis flumina ipsorum, Jalk. in Leg. fol 261. Glossa, סותם.

פִּתְקָא *Nomen poculi magni apud Persas,* Esth. 1.v.8. in Targ. sec. *In Medrasch hujus libri literis*

transpositis

transpositis vocatur פקתא, *& sic dicit glossator se reperisse in quodam libro antiquo. In Jalkut hoc loco scribitur, Poculum istud appellatum fuisse* פוסקא.

הַפָּתָק. *Apud Talmudicos,* גיזי צמר של הפתק אין מטלטלין אותן Tonsuras lanæ in onus ligatas non circumferunt, Schab. fol. 56.1. החגבים הבאים מן הפתק מותרין Locustæ quę veniunt (venduntur) ex vase, licitæ sunt: De Idololatria cap. 2. fol. 39. col. 2. Sericum, lana, linum, & similia in fasciculos, aut sarcinas ligantur, & ordine disponũtur: carnes salitæ, pisces, locustæ & similia vasis includuntur & comprimuntur, & saliuntur: illud vas sive sarcina aut fascis vocatur הַפָּתָק.

בי מפתקי Vide in נפק.

פְּתַר *Interpretari.*

פִּתְרוֹן · פְּתַר *Interpretatio:* מלתא דא אין לה פתר Huic rei nulla est interpretatio.

פִּתְרָנָא *Idem.*

פָּתוֹר · פָּתוֹרָא *Mensa. Respondet Hebræo* שֻׁלְחָן: ut, וְתַעְבֵּד · פָּתוֹרָא Et facies mensam, Exod. 25.23. עָבְרִין בְּכָל פָּתוֹר Transeuntes per omnes mensas, scilicet numulariorum, am jeden Wechselbanck/ Genes. 23.16. in Targ. J. & H. *Cum Pronominibus,* וּמֵיכַל פָּתוֹרֵיהּ Et cibum mensæ ejus. 1. Reg. 10. v. 5. וּפָתוֹרָךְ מְלֵא דִיהָנָא Et mensa tua plena est pinguedine, Jobi 36.16. חֲזוֹר לְפָתוֹרָךְ Circa mẽsam tuam, Psal. 128.3. תְּחוֹת פָּתוֹרִי Sub mensa mea, Judic. 1.7. יְהֵי פָּתוֹרְהוֹן Sit mensa eorum, Psal. 69.23. וְסַדְּרַת פָּתוֹרְתַהּ Et instruxit mensam suam; Proverb. 9.2. *Plurale,* וּפָתוֹרִין מְלַן כָּל טוּב Et mensas plenas omni bono, Ezech. 23.41. וְעַל פָּתוֹרַיָּא בְּשַׂר קוּרְבָּנַיָּא Et super mensis erat caro sacrificiorum, Ezech. 40. v. 43. *Cum Aff.* וּפָתוֹרֵיהוֹן מְלַן מֵיכַל בְּגֵעַל Et mensæ eorum plenæ sunt cibo abominabili, Jesa. 28.8. Talmudici quandoque sumunt *pro Mensalibus tegumentis, ut sunt lintea, mappæ.* Sic explicatur in Talm. Nidda fol. 20.1.

פָּתוֹרָארָה *Mensarius, Trapezita, Numularius, Collybistes. Hinc quidam dictus* ר׳ חנא פתוראדה R. *Chanina numularius,* Cholin fol. 54.2. Aliâs Hebræâ voce dicitur שֻׁלְחָנִי ut est in שלח.

פְּתַרְן *Macilentus:* וּבִסְרִי פְּתַרְן Et caro mea macilenta est, Psal. 109.24. Hebr. ובשרי כחש Et caro mea emaciatur. *Plural.* הַשְׁמֵנִין אִנּוּן פֵּרוֹהִי אִין פְּתַרְנִין Num pingues sint fructus ejus, an macri, Num. 13.21. in Jonathane.

פְּתַרְנוּתָא *Macies:* וְשַׁדַּר פְּתַרְנוּתָא בְּנַפְשָׁתְהוֹן Et immisit maciem in corpora ipsorum, Hebr. רָזוֹן, Psal. 106.15.

פתש

פַּתְשֶׁגֶן *Exemplar, Exemplum. Idem quod* פַּרְשֶׁגֶן, *de quo suprà:* ut, פַּתְשֶׁגֶן אוֹרָיְתָא דְמֹשֶׁה Exemplar Legis Mosis, Hebr. מִשְׁנֵה, Jos. 8. v. 32. Sic Deut. 17.18. Sic in Hebræo, פַּתְשֶׁגֶן הַכְּתָב Exemplar scripti, Esth. 3.14.

פַּתְשֶׁגֶר *Capitaneus, Dux belli:* פַּתְשֶׁגֶר דְמַלְכָּא Capitaneus Regis, Esth. 10.3. Quædam exemplaria, teste Eliâ, habent אלקפטא, quod videtur esse Arabicum.

פְּתַת *Frãgere, Concidere in frusta,* Heb. פתת

שפתתו פתים מרובה Quod fregit in frusta multá: וכולן פותתן Et omnia ista frangit in frusta magnitudinis olivæ, id est, עושה אותן פתיתין כזיתים, Berach. fol. 37.2. וחדא מנהון פתיתא Et unum ex illis erat fractum: דהוה דמיך על ערסא פתיתא Qui dormiebat in lecto fracto.

פתיתין *Frusta, Segmenta, Fragmenta, Particulæ:* R. Eliefer dixit: כל המשייר פתיתין על שולחנו כאלו עובד ע״א *Quicunq; relinquit fragmenta in mensa sua, [illegible]de est ac si serviret idolis, sicut dicitur:* Qui in[illegible]ruitis, &c. Jesa. 65.11. המים מגלידים ונעשין פתיתין Aquæ congelantur, & fiunt multa frusta, R. Salom. Psal. 147.17.

פִּתְּתָא · פִּתָּא · פַּת *Frustum, Bucella, & synecdochicè Frustum, Orbis; Massa panis, Panis integer:* פִּתָּא דִלְחֶמָא Frustum panis, Hebr. פַּת לֶחֶם, Genes. 18.15. Judic. 8.5. וּפִתָּא דִלְחֶם Et massam panis unam, Exod. 29.23. תְּלָתָא סַלִּין דְּפִתָּא נְקִיָּא עַל רֵישִׁי Tres corbes panis purissimi erant super capite meo, Genes. 40.16. מִפִּתֵּיהּ אָכְלַת De pane ejus (id est, cibo) cõmedebat, & de poculo ejus bibebat, Hebr. מִפִּתּוֹ, 2. Sam. 12.3. Sic Heb. פִּתְּךָ Prov. 23.8. in Targum redditur וְלַחְמָא Et panem. *Plurale,* תְּלָתָא פִתִּין דִלְחֶם Tres orbes panis, 1. Sam. 10.4. *Apud Rabbinos,* אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו *Non est similis is qui habet panem in corbe suo, ei qui non habet panem in corbe suo,* Joma fol. 18.2. Qui uxorem habet, non ita æstuat desideriis, sicut is qui nullam habet. פת עמילה Panis amylus, vide in עמל. Aliter tamen id, & sub specie jocularis proverbii, usurpatur alibi apud Talmudicos, ubi dicunt: אנשי ירושלם אנשי שחץ היו אדם אומר לחברו במה סעדתה היום בפת עמילה או בפת שאינה עמילה ביין גורדלי או ביין חרדלי i. e. Cives Hierosolymitani cives efferati erant: quisq; dicebat socio suo, Quomodo hodie pransus es? an vinum Gordalinum bibisti vel Chardelinum? an in lecto lato vel angusto cubuisti? Schabb. fol. 62.2. Scortatorum hæ fuerũt voces: *Panem laboratum;* id est, mulierem subactam & fornicariam. *Non laboratum;* virginem. *Gordelinum;* id album & limpidissimum erat. *Chardelinon;* id atrum & turbidum erat. An itaque candidam vel nigram habuisti? *An in lecto lato;* id est, an cum pingui; *An verò in angusto;* id est, cum macra concubuisti? Item R. Eliefer dixit: כל שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם *Quicunque non residuum facit panem in mensa sua, non videt signum benedictionis unquam, sicut dicitur,*

dicitur, Non est residuum pani ejus, non &c. Jobi 20.21. item Ruth.2.14. & 2.Paral.31.v.10. מקום פיתא Locus cibi, conclave ubi cibus sumitur, Erubh. fol.73.1. האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר *Qui comedit panem Cuthæi* (id est, Christiani) *perinde est; ac si comederet carnem suillam*; Talm. Schebhi. cap.8. בריך מריה דהאי פתא *Benedictus sit Dominus hujus buccellæ*, Berach. fol.40.col.2. Id in Aruch & Munstero scribitur אפתא, & ponitur in litera Aleph. *Proverbiale est* de quovis dono, quod Deo grato animo acceptum ferendum est.

פַּת *Duo*: פת באפריקי שתים Path in lingua Africana duo significat, Sanh.fol.4.2. In Glossa dicitur *Aphrike* hîc esse nomen peculiaris loci, ubi quando volunt dicere Duo, dicunt פת.

צ

צאן *Ovis, Pecus.* Hinc in Jure veterũ Hebræorum legitur צאן בַּרְזֶל *Pecus ferrea*: נִכְסֵי צאן בַּרְזֶל *Facultates pecudis ferreæ*: עַבְדֵי צאן בַּרְזֶל *Servi pecudis ferreæ.* Forma loquendi deducta à pastoribus ovium, qui quandoque susceperunt summam ovium, eâ conditione, ut bonâ fide in pascendis & custodiendis iis uterentur, &, si quid ex illis periret, se Domino restituturos & soluturos. Quandoq; receperunt summam ovium sine conditione restitutionis, & si quid periret, domino periret. Priori modo dicebatur pecus ista suo Domino צאן בַּרְזֶל, quòd instar ferri domino suo firma & salva maneret. Inde locutio ad facultates, servos, ancillas traducta, quorum usum-fructum maritus vel herus tantùm possidebat, ipsam autem capitalem summam aut personas restituere tenebatur, quando necesse erat. Veluti, אלמנה לכהן גדול הכניסה לו עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל Vidua (quædam ditissima unà cum dote) affert sacerdoti summo servos depilationis & servos pecudis ferreæ: illi non comedunt de oblationibus sacerdotalibus, hi verò comedunt. Illi si moriuntur, moriuntur viduæ: si vixerint, vivunt eidem. Hi si moriuntur, moriuntur sacerdoti: si vivunt, vivunt eidem, &c. Jebhamoth cap.7. in initio. *Servi depilationis* vocantur עַבְדֵי מְלוֹג, qui depilantur sive deplumantur ut gallinæ à coquo, id est, quos uxor in liberum ministerium marito dabat, ut eorum ministerio duntaxat frueretur, personas autem dimittere tenebatur, si uxor vellet, aut si morerentur, sine ipsius damno id fieret, & uxori morerentur. Vide de illis in מלג. *Servi pecudis ferreæ* erant, quos maritus sic suscipiebat, ut, si morerentur, ipse teneretur certâ pecuniæ summâ, in literis matrimonialibus designatâ, eos redimere; & uxori pro iis istam persolvere. Sic erant נִכְסֵי מְלוֹג *Facultates depilationis*, quas uxor liberas sibi servabat, & propterea eas in literis matrimonialibus non consignabat, usum fructum autem marito concedebat, unde si capitale periret; maritus de eo persolvendo non tenebatur. At נִכְסֵי צאן בַּרְזֶל *Facultates pecudis ferreæ* erant, quarum capitale maritus in literis matrimonialibus se restituturum promittebat, ideoq; ut ferrum durabile; uxori incorruptæ permanebant: hinc, אם יאמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל Si loquuntur de facultatibus usualibus, loquuntur de facultatibus capitalibus, Bava kama fol.89.1. Vendebantur etiam servi seu eorum servitia ad certum tempus, quo evoluto, servi erant rursus in potestate primi domini, qui eos vendiderat, & de novo vendere poterant, & ista dicebantur נִכְסֵי מְלוֹג, ut est in מלג. Hinc & illud; אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא ריבית אבל מקבלין צאן ברזל מן הנכרים, Bavâ metzia capite 5. fol.69.col.2. & 70.2.

* צאת Vide in יצא.

צָבָא *Testudo, reptile*, Levit.11.29. Hebraicè est à צָבָה Intumescere.

צָבָא *Militare*, Hebr. Hinc, יְהוָה צְבָאוֹת, & אֱלֹהֵי צְבָאוֹת *Deus exercituum*, quæ omnia sic in Targum manent, ut nomen divinum: In Jalkut fol.5.col.2. ex Bereschit rabbà sect 10. ג' צבאים הן *Triplex est exercitus*, צבא לשמים ולארץ *Exercitus cœli & terræ*, sicut dicitur, *Et perfecti sunt cœlum & terra, & omnis* צְבָאָם *exercitus eorum*, Genes.2.1. צבא לתלמידים *Exercitus discipulorum*: ut, כָּל־יְמֵי צְבָאִי אֲיַחֵל Cunctis diebus exercitus mei exspectabo, Jobi 14.v.14. צבא ליסורין *Exercitus castigationum*; *ut, Annon* צָבָא *exercitus, militia est homini super terram*, Jobi 7. vers.1.

צְבָה *Velle, Acquiescere. Præteritum*, וּצְבִי משֶׁה לְמִתַּב עִם גַּבְרָא Et acquievit Moses ut habitaret cum viro isto, Hebr. וַיּוֹאֶל, Exod.2.21. צְבִי יְהוָה בְּכוֹן Acquievit Dominus in vobis, Heb. חָשַׁק Amavit; Amore propendit, Deuter.7.7. In exemplaribus communiter est צָבֵי, ex formâ Participii, sed præstat esse Præteritum juxta Hebræum, & historiæ contextũ. Sic cap.10.15.

ubi est Præteritum: אֲרוּם צְבִי בִּבְרַת יַעֲקֹב Nam volebat filiam Jacobi, id est, benevolentiâ propendebat, benevolè affectus erat ergà eam, Genes.34.19. in Jonathane, Hebr. חָפֵץ, eodem sensu: אֲרוּם צְבֵיתִי לְזַכָּאוּתָךְ Nam volui justificare, justum pronunciare te, Jobi 33.32. וְלָא צְבֵיתוּן לְמִסַּק Et non voluistis ascendere, Hebr. אֲבִיתֶן, Deuter.1.26. Jonath. *Participium*, כָּל צָבֵי לְמֵילַף Quicunque cupit discere, Hebr. כָּל צָמֵא Omnis sitiens, Jesa.55.1. דִּי הֲוָה צָבֵי הֲוָה קָטֵל Quem erat volens (volebat,) erat occidens; Dan.5.v.19. וְצָבֵי בְּאִלֵּין דִּתְמִימִין Et acquiescit in illis, qui integri sunt, Hebr. ורצונו Et voluntas, beneplacitum ejus, Proverb.11.20. *Cum Pronomine*, צָבֵינָא דְיִתְבְּחַן איוב Cupio ego, volo ego ut probetur Job in æternum, Hebr. יִבָּחֵן, Jobi 34.v.36. Libri habent יִתְבְּחַר, sed præstat retineri Hebræum, quod quater aliàs in hoc libro in Targum manet, ut & alibi. *Plurale*, וְלָא צָבַן לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ שְׁלָם Neq; voluerunt loqui cum eo pacificè, Genes.37.v.4. Jonath. *Infinitivus*, אם מִצְבָּא לָא יִצְבֵי אֲבוּהָא Si volendo non voluerit pater ejus, Hebr. אִם מָאֵן יְמָאֵן Si renuendo renuerit, Exod.22.17. *Cum Pronomine*, וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵד Et secundum velle suum agit, Dan.4.v.32. *Futurum*, וּלְמַן דִּי יִצְבֵּא יִתְּנִנַּהּ Et cui vult, dat illud, Dan.4.14. או דְלָא יִצְבֵי אֲבוּהָא Aut si non voluerit pater ejus, Exod.22.17. in Jonath. Sic paulò antè in Infinitivo: עַל דִּי יִצְבֵי לְאַסְטָיוּתֵיהּ Eo quòd cupit avertere ipsum, Eccles.9.v.14. אֶפְשַׁר דְיִצְבֵי Potestne fieri, ut velit unicornis servire tibi? Hebr. הֲיֹאבֶה, Jobi 39.12. וְלָא תִצְבוּן לְמִשְׁמַע Et si nolueritis audire doctrinam Legis meæ, Hebr. וְלֹא תאבו, Levit.26.v.21. in Jonath. לָא תִצְבוּן לְהוֹן Ne acquiescatis eis, Deuter.13.9. in Jonath.

צְבוּ · צְבוּת *Voluntas*: צְבוּת מִסְכְּנַיָּא Voluntatem pauperum, id quod volebant & cupiebant pauperes, Hebraicè חֵפֶץ דַּלִּים Jobi 31.16. Veneta צְבָאוּת, quod præstat legi צִבְאוּת, vel צְבָאוּת, quæ formæ usitatissimæ sunt: דִּי לָא תִשְׁנֵא צְבוּ Ne mutaretur voluntas à Daniele, Dan 6.18.

צְבִינָא · צְבִיוֹנָא *Idem*: יָדְעוּן צְבִיוֹנָא Cognoscent voluntatem, Hebr. רָצוֹן, Prov.10.32. בָּעֵי צְבִינָא Quærit benevolentiam, Prov.11.v.27. וּבְמַתְקְלָא חְרִיצָא צְבִיוֹנֵיהּ Et sicut pondus justum voluntas ejus, Prov.11.1. וְצִבְיוֹנֵיהּ Et voluntas ejus sicut nubes serotina, Prov.16.15.

צְבִי *Decus, Ornamentum*: אֶרֶץ צְבִי *Terra decoris sive desiderii*: Rabbinis sic vocatur *Terra Israël*, quia decus & corona est omnium aliarum terrarum, scribit Aben Esra, Dan.8.v.9. ad vocem הַצְּבִי.

צְבִי *Capreolus, Caprea*: הניח מעותיו על קרן הצבי *Deponit pecunias suas in cornu capreæ*, id est, perdit eas, Ketubhoth capite ultimo, in Mischna.

צְבָארָה · צְבִיָּא *Mundities, Mundatio, Ornatus. Plurale, cum Aff.* וְאוֹחִי יַת צְבָאתְהָא Et acceleravit mundationes ejus, Hebr. תַּמְרוּקֶיהָ, Esth.2.v.9. יוֹמַיָּא דְצִבְיָתְהֶן Dies mũdationum ipsarum, Hebr. תַּמְרוּקֵי הַנָּשִׁים Mundationes, ornatus mulierum, Esth.2.12. Significatio petita ex Hebræo צְבִי.

צִבְיוֹן *Idem. Apud Talmudicos*; Omnia opera creationis לקומתן in justa sua statura creata sunt, לדעתן in natura sua creata sunt, לצביונן נבראו in ornatu suo creata sunt, Rosch haschana fol.11.1. Sic וְכָל צְבָאָם; LXX. & Hieronymus exponunt, *Omnis ornatus eorum*, Genes.2. Inde & Talmudici hoc loco dicunt, *Ne legas* צְבָאָם, *sed* צִבְיוֹנָם, id est, *Ornatus ipsorum*. Item illud, וְנָתַתִּי צְבִי בְּאֶרֶץ חַיִּים *Et dabo ornatum in terra viventium*, Ezech.26.20. Rabbini exposuerunt, ארץ שצביוני בה *Terra in qua decus meum est, ejus mortui vivunt*, Ketubh. fol.111.1.

צְבִיתָא *Quali viminei, per quos colatur mustum aut alius potus*: לָא לִיסַנֵּי אֱנִישׁ שִׁיכְרָא בִּצְבִיתָא בְּאוּרְתָּא Non colabit homo siceram per qualos ad lumen sive lucernam, Cholin fol.67.1. Baal Aruch explicat *Muscum mollem, Gossypium, vel tale quid.* Glossator Talmudicus, עצים וקשים רקים *Ligna & stipulas tenues*, idem scilic. quod infrà צִיבְן, צִיבְתָא.

צבח צִבְחַר *Parum, Parumper, Paulisper, Pauxillum, Pusillum*: לְמֶחְטֵי צִבְחַר Peccare parumper, Jesa.5.18. עוֹד צִבְחַר כּזְעֵיר Adhuc parum est & perpusillum, Jesa.10.25. Sic Hos.1.v.4. כִּזְעֵיר צִבְחַר הֲוָת Quasi perquam pusillum erat, Cantic.3.4. דִיתֵבָא בְּבֵיתָא צִבְחַר Quod sedit paulisper domi suæ, Ruth.2.7. אוֹרִיךְ לִי צִבְחַר Exspecta me paulisper, Heb. כַּתַּר לִי זְעֵיר, Jobi 36.2. Præcedentia respondent Hebræo מְעַט: *Rabbinis frequens est*, אזל צבחר וקם ליה Ivit paulisper, & mox substitit, Beresch. rab. sect.78.

צבט *Porrigere, Tradere*: unde, וַיִּצְבָּט־לָהּ Et porrexit ei, Ruth.2.14. quod Targum reddit וְאוֹשֵׁיט.

חֲצִבְטָה · צְבִיטָה *Porrectio*: בית הצביטה *Locus porrectionis*, id est, בית אחיזה *Locus apprehensionis, Ansa, manubrium, quo vas prehenditur & porrigitur alii*, Chagiga cap.3. in princ.

צבע Heb. & צְבַע *Tingere, Intingere, Lavare intingendo & immergendo. Participium*, וּבְטַל שְׁמַיָּא לָךְ מְצַבְּעִין Et rore cæli te tingent, Dan.4.22. *Futurum*, יִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי Lavabit vestimenta sua, Heb. יְכַבֵּס, Levit.11.40. & sic sæpiùs: וְיִצְבַּע כָּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ Et intinget sacerdos digitum suum in sanguine, Hebr. וְטָבַל, Levit.4.v.6. in Targ. Hierosol. וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי Et lavabit vestimenta sua, Levit.13.6. *Ithpahel, Futurum*, וּבְטַל

שמיא יצטבע

שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע Et rore cæli tingetur, Dan.4.v.12. וְיִצְטַבַּע תֵּנִינוּת Et lavabitur secundò, Lev.13.58. *Apud Rabbinos*, צובעין אוכלין בחרדל או בחומץ Intingunt cibos in sinapi vel acetum: בגד שצבעו בקליפי ערלה אסור Vestimentum tinctum in corticibus præputii (i.e. fructuum præputiatorum, vide עָרְלָה) prohibitum est, Orla cap. ult. אל תתיראי מן הפרושים ולא ממי שאינן פרושים אלא מן הצבועין שדומין לפרושין *Ne metuas à Pharisæis, neque ab iis qui non sunt Pharisæi: sed ab iis qui pigmentati sunt, qui similes sunt Pharisæis, quorum facta sunt sicut facta Zimri, & qui quærunt mercedem, sicut Pineas*, Sota fol.22.2.

צַבָּע *Tinctor*, Rab.

צֶבַע *Tinctura, Color: Aspectus*: וּצְבַע וְהוֹרִי Color coccineus, Hebr. וְתוֹלַעַת שָׁנִי, Levit. 25.4. דְּלִיצִיל צִבְעֵיהּ Ut limpidus sit color ejus, id est, aspectus, Talmud.

צָבוּעַ *Draco, Basiliscus*: צָבוּעַ זָכָר Basiliscus masculus. *Apud Talmudicos dicitur etiam* אַפְעָא, *pro* אַפְעֶה, *ut est in* אפעא. *Hinc Hebræum* עַל גֵּי הַצְּבֹעִים Versus vallem Tzeboim, 1.Sam.13.18. *in Targum redditur*, לְחֵילַת אַפְעַיָא Ad vallem draconum vel serpentum. In Beresch. rabba sect. 7. הצבוע הזה מטפה של לובן הוא ויש לו שס״ה מיני צבעונין כמנין ימות השנה של חמה hoc est, צבוע iste est ex gutta alba (semine albo) & tamen habet 365. colores, quot nempe sunt dies anni solaris.

צִבְעוֹנִין *Colores, Colorata, Versicoloria*: בִּזַּת צִיוּרֵי צִבְעוֹנִין Prædam vestium versicolorium, Jud.50. v.30. לְבוּשֵׁי צִבְעוֹנִין Vestibus coloratis, 2.Sam.1. v.24. אִם יְהוֹן חוֹבֵיכוֹן כְּתִימִין כִּצְבְעוֹנִין Si fuerint peccata vestra maculata, ut versicoloria, Hebr. כַּשָּׁנִים Ut coccinea, Jesa 1 8. וְעַל לְבִשֵׁי צִבְעוֹנִין Et in indutos versicoloribus, Jer.4 30.

בֵּית צְבִיעָה *Ansa, Capulus, locus quo vas digitis capimus*: כל הכלים יש להם בית צביעה Omnia vasa habent locum prehensionis, id est, ansam, Tal. Kelim cap. 25.

אֶצְבַּע *Digitus*: מְרַמֵּז בְּאֶצְבַּע Indicat digito, Jesa.58.9. כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דַיהוָה Scriptas digito Dei, Exod.31.18. *Plurale*, אַרְבַּע אֶצְבְּעִין Quatuor digitorum, Jerem.52.21. *Et formâ fœmininâ*, אֶצְבְּעָן, *unde constructum*, אצבעת יְדוֹהִי וְאֶצְבְּעָת רִגְלוֹהִי Digiti manuum ejus, & digiti pedum ejus, 2.Sam.21. v.20. *Cum Pronominibus*, לְדַאֲתְקִינָא אֶצְבְּעָתֵיהוֹן Ei quod fecerunt manus ejus, Jes.2.8 וְרָמֵז בְּאֶצְבְּעָתֵיהּ Et indicat digitis suis, Proverb.6.13. עוֹבָדֵי אֶצְבְּעָתָךְ Opera manuum tuarum, Psalm.8. v. 4. אֶצְבְּעָתַי לְאַגָּחָא קְרָבָא Docens digitos meos ad committendum prælium, Psalm.144.1. וְאֶצְבְּעָתֵיכוֹן בְּחוֹבִין Et digiti vestri peccatis, Jesa.59.3. *Apud Rabbinos & Talmudicos dicitur etiam* אצבעתא: ut, אצבעתא בקירא Digitus in cera, Erubh. fol.53.1.

Propter מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתידות *quid digiti hominis similes sunt clavis? id est, acuminati ut clavi?* שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו *ut cùm audit homo verbum inhonestum, imponat digitos suos auribus suis, ne scil. audiat illud*, Ketubhoth fol.5.2. Ibidem nomina digitorum recensentur, זֶרֶת *Minimus*, קְמִיצָה *Quartus*, qui *Annularis* Latinis dicitur, אַמָּה *Medius*, אֶצְבַּע *Secundus* à Pollice, *Index* Latinis, גּוּדָל · גּוּדָל *Pollex*. Item, אין כל אצבעות שוות *Non omnes digiti sunt æquales*. *Proverbiale* à digitis manus, ad membrum quod à viro denominatur, & ejus inæqualem actum, Tal. Pesach, fol.112 2. Nidda fol.66.1. Sæpè prioris mariti membrum uxori gratius quàm secundi mariti, unde causa sumitur eum contemnendi: פחות מבן כנותן אצבע בעין Qui concumbit cum puella infra tres annos, *perinde est ac si quis inderet digitum in oculum*, Nidda cap.5. in Misna, hoc est, non habetur reus læsæ virginitatis: quia judicatur recrescere, quemadmodum oculus ad momētum quidem lachrymatur, cùm quis digitum in illum ingerit, sed mox priorem statum recuperat. *Locutio videtur proverbialis*, de damno levi & momentaneo: אֶצְבַּע הַכָּבֵד *Digitus hepatis*, id est, particula illa, quâ hæret, & quâ abscinditur ex ventre. In Aruch explicatur *Reticulum hepatis*, Tamid cap. 4.

אֶצְבְּעִי *Digitalis scilic. statura vel longitudo*: ננס לא ישא ננסת שמא יצא מהם אצבעי *Nanus non ducet nanam, ne prodeat ab ipsis homo digitalis*, Bechor. fol.45.2. Baal Aruch legit אוצבתא.

צָבַע · הִצְבִּיעַ *Micare, Digitis sortiri, digitorum extensione sortem dubiam indicare, quomodo Varro dixit*: Micandum erit cum Græco, utrum ego illius numerum, an ille meum sequatur. *Apud Hebræos, durante templo secundo & sacrificiis, certabant sæpè de expurgando altari à cineribus. Cursu gradus altaris ascendebant, qui primus superiores quatuor gradus attingeret, hic palmam obtinebat: si qui essent pares, sors fiebat. Tunc plures in orbem ponebantur, & præfectus sortium dicebat*, הַצְבִּיעוּ *Micate, id est, Digitos extollite, quisque numero qui placet. Tunc præfectus unius cujusdam sustulit pileum, & ab eo numerare cæpit, & in quem numerus digitorum desinebat, hic expurgabat. Hinc textus*: בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה ואם היו שניהם שוים הממונה אומר להן הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין אגודל id est, A' principio quicunque volebat decinerare altare, decinerabat. Cùm autem multi accurrerent, & ascenderent gradus, tunc, qui socium suum præcedebat quatuor cubitis, præferebatur:

ferebatur: quòd si duo essent æquales, Præfectus dicebat, הַצְבִּיעוּ Micate digitis. Quomodo id? proferebant unum aut duos digitos, pollicem autem non proferebant: Joma cap. 2. in principio. Vide hîc R. Majemonidem, Bartenoram, & Gemaram Hierosolymitanam. *Hinc ludi genus enatum, quod etiamnum hodiè apud Italos durat. Hujus significati Elias quoque judicat illud esse*, צְבַע פִּיסָא Digitis sortitus est, *pro Hebræo* הִפִּיל פּוּר *Projecit sortem*, Esth. 9. 24. & Esth. 3. v. 7. in secundo Targum.

צְבַר *Colligere, Congregare, Coacervare, Congerere. Præteritum*, וּצְבַר מְלִיתָא Et coacervavit aggerem, Hebr. וַיִּצְבּוֹר עָפָר Et congessit pulverem, Hab. 1. 10. וּצְבִירַת שִׁבְלִין Et collegit aristas, Hebr. וַתְּלַקֵּט, Ruth. 2. 17. דִּצְבִירַת Quas collegerat, ibid. לְאָן צְבַרְתְּ יוֹמָא דֵין Ubi collegisti hodie, Ruth. 2. 19. וּצְבַרוּ מְלִיתָא Et congesserunt aggerem, Heb. וַיִּשְׁפְּכוּ סֹלְלָה Et effuderunt aggerem, 2. Sam. 20. 15. Sic צְבַרוּ, Jer. 6. 6. ex Pahel. *Participium præsens*, תְּהֵי צָבְרָא Erit colligens, Ruth. 2. 15. לְמֶהֱוֵי צָבְרָא Ut colligens sit, colligere possit, Ruth. 2. 16. Hebr. וְלִקְּטָה. *Infinitivus*, בְּמִצְבַּר מְלִיתָא Congerendo aggerem, Ezech. 17. v. 17. לְמִצְבַּר מְלִיתָא idem, Ezech. 21. 27. לְמִצְבַּר שׁוּבְלִין Ad colligendum aristas, Hebr. לִלְקֹט, Ruth. 2. 8. *Futurum*, אֶצְבּוֹר כְּעַן Colligam nunc, Hebr. אֲלַקֳטָה־נָּא, Ruth. 2. 7. וְתִצְבּוֹר עֲלָהּ מְלִיתָא Et comportabis contra eam aggerem, Ezech. 4. 2. וְלָא יִצְבּוֹר עֲלָהּ מְלִיתָא Et non comportabit contra eam aggerem, Jesa 37. v. 33. *Sic ex forma Aphel*, יַצְבַּר, 2. Reg. 19. 32. וְיַצְבּוֹר Et coacervabit contra te aggerem, Ezech. 26. 8. quæ omnia cum aggere respondent Hebræo שָׁפַךְ. *Apud Talmudicos:* צבר הקטרת על גבי גחלים Congregat suffitum super prunis, Joma cap. 5. צבר את הגחלים על גבי הרצפה Coacervat prunas super pavimento, Tamid cap. 1.

צִבּוּר · צִבּוּרָא *Congregatio, Cœtus, Ecclesia:* שְׁלִיחַ צִבּוּר *Nuncius ecclesiæ sive synagogæ, Minister qui pulsando convocat cœtum, & negotia demandata denunciat & expedit.* Elias citat צִבּוּרָא ex Prov. 5. v. 14. sed ibi in libris nunc aliter legitur. *Apud Talm.* שְׁלִיחָא vel שְׁלוּחָא דְצִבּוּרָא. Item, בְּעִדָּנָא דִמְצַלֵּי צִבּוּרָא In tempore quo orat cætus: תַּעֲנִית צִבּוּר Jejunium ecclesiæ.

צְבַת Primò *Instruere, Parare, Apparare, Ordinare:* צַבִּיתוּ לֵיהּ זְוָדְתָּא Ordinate, parate illi viaticum, id est, necessaria ad mortem & sepulturam, Rosch haschana fol. 17. 1. Sic, צַבִּיתִי לִי זְוָדְתָּא Para mihi viaticum, Nidda f. 37. 1. בְּעִינָא דְאִצְבִית לֵיהּ נַהֲמָא לֶאֱלָהֲכוֹן Cupio ut instruam prandium Deo vestro, Cholin fol. 60. 1.

Secundò צְבַת *Ligare, Colligare, Conjungere, Copulare, Consociare. In Aruch citantur exempla, quæ hodie leguntur in Talmud per ו loco ב, ut infrà in* צְוַת. *Citant etiam exemplum ex Vajikra rab. sect. 17. ubi legitur* צְבוּתִים קוֹנוֹת, *quod diversimodè Glossator ibi exponit, & diversimodè legit.*

Tertiò צְבַת *Mordere:* וְאַחֲרִיתְהוֹן הֵיךְ חִוְיָא צָבַת Et postremum ejus ut serpens mordet, Hebr. יִשָּׁךְ, Proverb. 23. 32. Regia habent נָבַת, quod hoc sensu usitatum, & quomodo rectiùs omnino legi videtur, quòd צבת nec Chaldaicè nec Rabbinicè sic aliàs reperiatur.

צְבָת *Manipulus segetum, vel aliarum rerum:* apud Talmudicos, לא יעשה אותן כריכות אבל מניחן צבתים Non faciet istos (fasciculos segetum) ligatos, sed relinquet manipulos, scilic. solutos: Menachoth fol. 71. 1. in Misna. *In Aruch citatur formâ Chaldaicâ* צִבְתִּין, *sed in Talmud legitur forma Hebraica.*

צְבַת · צִבְתָּא *Forceps, vel Hebraicè* צְבָת: ut, פּוֹתֵחַ אֶת פִּיו בִּצְבָת Aperit os ejus forcipe, Sanhed. fol. 52. 1. וְשָׁקִיל בְּצִבְתָּא וְקָלֵי לֵיהּ Et prehendit forcipe, & adurit illud, Kethubh. fol. 77. 2. *Plurale in Targum*, וְצִבְתַיָּא דְּדַהֲבָא Et forcipes erant ex auro, Hebr. וְהַמֶּלְקָחַיִם, 1. Reg. 7. 49. *Cum Affixo,* וְצִבְתָהָא Et forcipes ejus, Exod. 25. 38. *Apud Rabbinos:* Rabbi Jehuda solitus fuit dicere: צבתא בצבתא מתעבר *Forceps per forcipem facta est:* וצבתא קמייתא מאן עבד *Et forcipem primam quis fecit? certè* בריא בידי שמים היא *creatura est manibus Dei facta.* At fortassè fecit eam homo בִּדְפוּס per formam, id est, fundendo ferrum in formam forcipis, ut ærea vel argentea vasa fundi solent, & sic sunt opus humanum. Disputatum in Talmud Pesachim, fol. 54. 1. שקלינן צבתא ותפסינן ליה לדרקון וקטלינן ליה Accipimus forcipem, & apprehendimus eâ serpentem, sicque interficimus eum, Gittin fol. 56. 2.

צִבְתָּא *Species junci*, ע״ז fol. 75. 2. *Vel est idem quod superiùs* צִיבְתָא · צִיבִין.

צרד צְרִידָא *Stibium, Fucus, quo pinguntur oculi & facies: item Lapis pretiosus, stibii colorem referens, Alabastrites:* וְכַחֲלַת בִּצְרִידָא עֵינָהָא Et fucabat stibio oculos suos, Hebr. וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ Et posuit in fuco oculos suos; *per hypallagen, pro,* Imposuit fucum oculis suis, 2. Reg. 9. vers. 30. אֲרֵי תְכַחֲלִין בִּצְרִידָא עֵינָךְ Nam fucabis stibio oculos tuos, Jerem. 4. 30. הָא אֲנָא כָבֵשׁ בִּצְרִידָא אַבְנֵי רִצְפְּתִיךְ Ecce ego straturus sum alabastrite lapides pavimenti tui, Hebr. בַּפּוּךְ, Jesa. 54. 11. In Venetis legitur per literam Resch, צְרִירָא, & צִירָא: sed Regia, Elias & Aruch constanter habent per duplex Daleth.

צַד *Latus: Modus. Elias scribit, Hebræum* צַד *in Targum semper transferri* סְטַר, *excepto uno loco,*

לא תקרבון

לא תקרבון לציד אתתא Non appropinquabitis ad latus mulieris, Exod.19.15. quod meliùs legeretur לצד, pro quo Regia habent לצת: *Huc referri poßit*, ולביה נכל צדך Et cor ejus dolosum est ad latus tuum, id est, apud te, Hebr. עמך tecum, Proverb.23.7. Lectio suspecta. *Et in Daniele*, ומלין לצד עלאה ימלל Et verba contra latus Excelsi loquetur, id est, adversus, contra Excelsum, Dan.7.25. מצד מלכותא E' latere regni, vel, A parte regni, contra regnum, Dan.6.5. *Apud Rabbinos*, חולי הצד Morbus laterum, *Pleuritis*: על כל צד *Ex omni latere, id est, parte*: בצד *In latere, juxta*: באיזה צד *Modo quodam, Quodammodo, quomodocunq;*: כצד *Sicut, Nempe*: מצד *Eo quòd, Ob id, propter, ratione, A' parte*: מצדי *A' parte mea, nomine meo.*

צדדים *Latera, Modi*, Rab.

צדדי *Modalis, Modificatus*: משפט צדדי Enunciatio modificata vel modalis, apud Logicos.

צדד · צדד *Seponere, Collocare seorsim, Secedere, Recedere, Respicere ad latus*: מצדד ידו למטה Collocat manum suam infrà, Tal. Joma fol.55.1. המצדד ארת האבן Collocans lapidem, nempe in muro, instar murarii: Schabbas folio 102.col.2. בעי צדודי Cupiens ponere lapidem, etiam cupit אפרא מציעא calcem intermediam, ibidem. דמצדדי אצדודי Qui ad latus unum se invicem respiciunt: ומצדדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו Et ad latus vertunt faciem suam, ut discipulus discedens à præceptore suo, Bathra fol.99.1. Traditio: המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח ומצדד אחורי *Qui incedit è regione* (juxtà, rectà ad latus) *Rabbini sui, est rusticus sive bardus: qui incedit post Rabbinum suum, est ex crassis spiritu sive stupidis: quia ad latus secedere debet secedendo, &c. id est, ex parte ad latus ire debet, & ex parte post eum, ut neque rectà juxta eum eat, neq; etiam omninò post eum*, Joma fol.37.1.

צדה *Vastari, Desolari: Obstupescere, quòd stupor sit vastatio quædam animi. Respondet Hebræo* שמם *& quandoque Verbo* נתץ. *Præteritum*, ובחוביהון צדיאת Et propter peccata ipsorum vastata est, Hebr. ושממה Et vastata est, & sic Hebræo שמם in sequentibus respondet, Jes.1.7. צדיאת במדברא Vastata est instar deserti, Jer.9.11. כל יומין דצדיאת Omnibus diebus quibus desolata fuit, Levit.26.34.35. כד צדיאת מנהון Cùm vasta fuerit ab eis, Levit.26.43. צדיאו בבשיא Vastæ sunt semitæ, Jesa.33.8. וכל קרוהא צדיאת Et omnes urbes ejus vastatæ sunt, Hebr. נתצו Jer.4.v.26. צדיאה בירניתהון Vastata sunt palatia ipsorum, Soph.3.6. Libri habent אצדיאה, ex Aphel, quæ conjugatio cùm sit activa, legendum erit vel צדיאה ex Kal, ut mox in eodem versu sequitur, צדיאה קרויהון Desolatæ sunt urbes ipsorum, & 4.26. vel אצטדיאה ex Ithpehal, & tertiâ plurali fœmininâ, propter sequens Nomen fœmininum. *Participium*, למדבר צדי In desertum vastum, Jerem.12.10. *Plurale*, הוו בני צדין Fuerunt filii mei desolati, Thren.1.16. צדין Thren.4.18. vide infrà in צור. ובשוקי ירושלם דצדין Et in vicis Jerusalem desolatis, Jerem.33.10. *Fœmininum*, וארעא הות צדיא וריקניא Et terra erat vasta & inanis, Hebr. תהו ובהו, Genes.1.2. דלמא אשוינך צדיא Ne ponam te desolatam, Jerem.6.8. *Plurale*, בגו מדינן דצדין Inter urbes desolatas, Ezech.30.7. *Construct.* צדית קדמאי יקוממון Vastata priorum erigent, Jesa.61.4. *Emphat.* ולחרבתא צדיתא Et ad desolationes vastas, Ezech.36.4. וקרויא חרבתא וצדיתא Et ad civitates vastatas & desolatas, Ezech.36.35. *Futurum*, וארעא תצדי בתריהון Et terra desolabitur post eos, Zach.7.14. ותצדי ארעא Et vastabitur terra, Ezech.32.15. בדיל דתצדי ארעא Propterea quòd vastabitur terra, Ezech.12.19. יצדון ויסופון כחדא Vastabuntur & consumentur pariter, Jesa 42.14. ויצדון כהניא Et obstupescent sacerdotes, Jer.4.9. ויצדון עלך Et obstupescent super te, Ezech.26.v.16. עד דיצדון קרויא מבלי יתיב Donec desolentur urbes ut non sit habitator, Jesa.6.11. קרוהי יצדין מבלי יתיב Civitates ejus desolabuntur ut non sit inhabitator, Jerem.2.v.15. ויצדין אורחתכון Et vastæ sint viæ vestræ, Levit.26.v.22. *Pael, Præteritum*, צדיתא כל סיעתי Desolasti totum cætum meum, Job.16.7. וקרויהון צדיתא Et urbes ipsorum vastasti, Psalm.9.7. *Infinitivus cum Affixo*, ועתיד לצדאותהון Et vastaturus est eos, Esth.1.10. *Aphel, Præteritum*, ואצדינון ואלקי יתהון Et vastavit eos & percussit eos, 1.Sam.5.6. וית בית מקדשיה אצדיאו Et domum sanctuarii ejus vastarunt, Psalm.79.7. *Infinitivus*, ולאצדאה יתכון Et desolare vos, Ezech.36.vers.3. *Futurum*, ואצדי ית מקדשיכון Et desolabo sanctuaria vestra, Levitic.26.31. ואצדי עלך עממין סגיאין Et faciam ut obstupescant super te populi multi, Ezech.32.10. אצדינך על דחטיתא Desolabo te eo quòd peccasti, Mich.6.13. בדיל דאצדינון Ut vastarem eos, Ezech.20.v.26. יצדינני חזור חזור Vastabit me circumquaque, Heb. יתצני Job.19.10. *Ithpehal, Præteritum*, על דין בית מוקדשא דאצטדי Propter hanc domum sanctuarii, quæ desolata est, Thren.5.18. Veneta דאתצדי, formâ in hoc genere Verborum prorsus inusitatâ, quam Regia resolverunt in דהוא צדי, quæ lectio etiam bona est: אצטדיאת ירושלם Vastata est Jerusalem, Thren.1.4. Scribitur in libris, ac si legendum אצדיאת, per syncopen literæ characteristicæ, propter quam perit metathesis, in hac conjugatione fieri solita: אצטדיאו בתראי Desolati sunt posteriores, Job.18.vers.20.

verſ.20. אִצְטְדִיאָה Vide antè ad Præteritum Kal. *Participium*, לְוָת צְלוֹתָא דִמְצַטְדִין Ad orationem deſolatorum, Hebr. אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר, Pſal.102.18. *Infinitivus*, דַּעֲתִיד לְאִצְטְדָאָה Quod futurum eſt ut vaſtetur, Jerem.2.12.

צְדוּ · צְדוּת *Vaſtitas, Deſolatio*: צְדוּ תְהֵי כָל אַרְעָא Vaſtitas erit univerſa terra, Jerem. 4. verſ.27. צְדוּ עָלַם אֶתְּנִנָךְ Vaſtitatem perpetuam diſponam te, Ezech.35.9. וַאֲשַׁוֵּי יָתֵיהּ לִצְדוּת עָלַם Et redigam eam in vaſtitatem perpetuam, Jerem.25.12. ſic לִצְדוּ Jer.10.22. בִּצְדוּ תִשְׁתֵּי In deſolatione bibes, Ezech.12.18.

צְדוּת · צְדִיוּת · צְדָאוּת *Idem*: בִּצְדִיוּת In vaſtitate, Deuter.32.10. in Jonath. וּמַתְקוּלְתָא דִצְדִיוּתָא Et pondus vaſtitatis, id eſt inane, leve, quod æquitatem libræ vaſtat, Hebr. וְאַבְנֵי בֹהוּ Jeſa.34.v.11. בִּצְדָאוּתָא דְבָבֶל In vaſtatione Babel, Eſth.1.v.4. וְצִדְיוּתִיךְ Et vaſtitatis tuæ, vel וּצְדִיוּתִיךְ Et vaſtationum tuarum; nam in Hebræo eſt plurale וְשֹׁמְמֹתַיִךְ, Jeſa.49.19.

צְדִיָא *Veſpertilio, pro Heb.* תִּנְשֶׁמֶת, Deut.14.16. in Jon.

II. אִצְדִי *Subſannare, Irridere*: דְמִצְדֵי בְמִסְכְּנָא Qui irridet pauperem, Heb. לֹעֵג, Proverb.17.5. עֵינָא דְמִצְדְיָא לְאַב Oculus qui irridet patrem, Heb. תִּלְעַג, Proverb.30.17. Veneta דְמִצַּדְיָא per literam Reſch, & ex Pahel. Duplex itaque lectio: utra verior, ex pleniori uſu inquirendum. Elias legit per ד.

III. אִצְטְדִי *Immiſcere ſe, Immiſceri. Bis legitur in Proverbiis pro Hebræo* יִתְגַּלָּע, *quod Hebræi per* הִתְעָרֵב *exponunt. Participium*, וּבְכָל מַלְכְּנָא מִצְטְדֵי Et in omne conſilium immiſcet ſe, Proverb.18.1. וְכָל דְשָׁאטֵי מִצְטְדֵי Et omnis ſtultus immiſcet ſe, ſcilic. litibus, Proverb.20.3. In Venetis legitur מִצְטְרֵי per ר, ſed Aruch, Elias & Regia habent per ד. *At illud*, וְלִפְנֵי הִתְגַּלַּע Et antequam commiſceat ſe contentio, *Targum reddit*, וְקֳדָם קְרְיָא Et antequam exardeſcat, Prov.17. v.14. quod legi poſſit ex forma præcedentium duorum צְדְיָא Miſceat ſe. Nam קרה pro Exardeſcere non eſt Chaldæum.

הַצְדָא *Num verè, An certò, Serióne, Num de induſtria? ſic* ה *eſt interrogandi, & צְדָא idem quod Hebr.* צְדִיָּה *Induſtria, conſilium, propoſitum & ſtudium, quo aliquid fit.* Ab. Eſra הֶאֱמֶת, *Verè*, R.Saadia בְּוַדַּאי *Certè*, exponunt: R.Salomon, *An nihilum & inane vobis eſt?*

צְדַע צִדְעָא *Tempus, Tempora, pars capitis*: וּנְקִישַׁת יָת סִכְּתָא בְּצִדְעֵיהּ Et infixit clavum in tempora ejus, Hebr. בְּרַקָּתוֹ, Judic.4.verſ.21. אַעְבְרַת סִכְּתָא בְּצִדְעֵיהּ Permeare fecit clavum per tempora ejus, Judic.5.v.26. *Apud Talmudicos*, בת צדעא *Filia Temporum*, hoc eſt, Locus temporum vel frontis, ubi capillos, quos non plicant cum cæteris, relinquunt mulieres, & in frontem propendere ſinunt: vel, *Capilli illi ipſi, Antiæ, Capronæ*, Schabbas folio 80.2. Sic explicat Baal Aruch & Aquinas.

צְדַק *Juſtificari, Juſtum eſſe, haberi vel aſſerere ſe, Hebr. In Targum pro eo dicitur* זְכָה, *& in Pahel* זַכִּי *Juſtificare, juſtum aſſerere & pronunciare: Semel Verbum legitur in Aphel*, עַנְיָא וּמִסְכְּנָא אַצְדִיקוּ Afflictum & pauperem juſtificate, Hebr. הַצְדִּיקוּ, Pſal.82.7. *Nominum in Targum frequens uſus eſt.*

צודק *Juſtum, Certum, Verum, Neceſſarium, apud Rabbinos*; demonſtrationis nota, quam Ariſtoteles appellat ex veris & certis, *inquit Genebrardus*: ויקח הצודק מהם ויניח הבלתי צודק Et accipiet certius ex illis, & relinquet minus certum, R.Levi Prov.1. ab initio: Idem, ואחר תברר צודקת מהבלתי צודקת Et poſtea eliget certum, præ eo quod minus certum, Prov.2. in princ. הַקְדָּמָה צוֹדֶקֶת Præmiſſa certa & vera. *Plurale*, הַקְדָּמוֹת צוֹדְקוֹת Præmiſſæ, propoſitiones veræ & certæ.

צֶדֶק *Jupiter planeta, ſic dictus, quia juſtitiæ præeſt.*

צָדוֹק *Tzadocus, diſcipulus Antigoni Sochæi, qui doctrinam præceptoris ſui malè intelligens, ſectæ nomen dedit, qui vocantur* צְדוֹקִים *Tzadducæi vel Tzaducæi. Collega ejus fuit* בייתוס *Bajethus.* זאת היתה תחלת המינות *Hoc fuit principium ſchiſmatis inter Judæos*, ſcribit R. Abraham Levita in Kabala ſua hiſtorica fol.27.col.1. De his in Pirke abhoth capite 1. ubi videantur interpretes Majemon, R.Salomon, Abarbinel, Bartenora & alii: Item Druſii & Scaligeri liber de Tribus ſectis Judæorum. *Frequens horum apud Talmudicos mentio*: מפני תרעומת הצדוקים Propter calumnias Tzaducæorum; Berach. fol.12.1.

צַדִּיק · צַדִּיקָא *Juſtus*: וְצַדִּיק מְחַיֵּס וְיָהֵב Juſtus autem miſeretur & dat, Pſal.37.21. חָשֵׁב רַשִּׁיעָא בִּישׁ עַל צַדִּיקָא Cogitat improbus malum adverſus juſtum, Pſalm.37.12. מְטוּל דְצַדִּיקָא יְהוָה צִדְקוּתָא רָחֵים Nam quia juſtus eſt Dominus, juſtitiam diligit, Pſal.11.7. סַגִּיאָן בִּישָׁן מְעָרְעָן לְצַדִּיקָא Multa mala obveniunt juſto, ſed ab omnibus illis liberat eos Dominus, Pſal.34.20. *Plurale*, צַדִּיקַיָּא בִּסִיעַת In cætu juſtorum, Pſ.1.5. אֲרוּם אַנְתְּ תְּבָרֵיךְ לְצַדִּיקַיָּא Nam tu benedices juſtis, Pſal.5.13. *Conſtructum pro abſoluto*, וְיִשְׁתַּכְלְלוּן צַדִּיקֵי Et ſtabiliantur juſti, Pſal.7.verſ.10. בְּדָרָא דְצַדִּיקֵי In generatione juſtorum, Pſal.14.5. *Aff.* בִּכְנִישַׁת צַדִּיקָךְ In cœtum juſtorum tuorum, Pſal.69.28. *Fœminin.* בְּמִצְעַ נְשַׁיָּא צַדִּיקָתָא In medio mulierum juſtarum, Pſal.68.26.

צִדְקָא *Maſc. Juſtitia*: כְּנִכְסַת צִדְקָא Sicut ſacrificium juſtitiæ, Pſal.4.v.8. קַבֵּל יְהוָה פְּגִיעָתִי בְּצִדְקָא Suſcipe

Suſcipe Domine deprecationem meam in juſtitia, Pſalm.17.1. קִרְתָא דִּצְדְקָא Civitatis juſtitiæ, Pſalm.118.19. *Cum Aff.* תָּבְעֵי צִדְקִי Quærentes juſtitiam meam, Pſalm.35.27. וְיַפּוּק הֵיךְ נְהוֹרָא צִדְקָךְ Et producet ſicut lucem juſtitiam tuam, Pſal. 37. v. 6.

צִדְקָא · צִדְקְתָא *Idem*: item *Eleemoſyna*: *In Venetis ſæpe eſt* צִדְקְתָא, *cujus forma abſoluta eſſet* צִדְקָא, *& ſic* מְצִדְתָא · מְצָדָא Rete: לְמֶעְבַּד צִדְקְתָא Facere juſtitiam, Gen.18.19. וַחֲטָיָךְ בְּצִדְקָה פְרֻק Et peccata tua juſtitiâ redime, Dan. 4. v. 25. quod etiam Eleemoſynam interpretantur: ſic, וּמָמוֹנָא לְצִדְקְתָא Et pecunias pro eleemoſynis, Eſth.9.22. וְצִדְקְתָא מֵאֱלָהָא Et juſtitiam à Deo redemptore ſuo, Pſal.24.5. דְּזָרֵיעַ לְצִדְקְתָא Qui ſeminat ad juſtitiã, Prov.11.18. *Cum Pronominibus*, וִיחַוּוּן צִדְקְתֵיהּ Et annuncient juſtitiam ejus, Pſalm.22.verſ.32. כְּצִדְקְתֵיהּ Secundum juſtitiam ejus, Pſalm.7.18. תְּרַנֵּן צִדְקְתָךְ Meditabitur juſtitiam tuam, Pſal.35. v.28. וְצִדְקְתָךְ Et juſtitiam tuam, Pſalm.36. v.11. בְּצִדְקְתָךְ שֵׁיזֵב יָתִי Per juſtitiam tuam eripe me, Pſal.31.2. וּבְצִדְקְתָךְ יִתְרוֹמְמוּן Et per juſtitiam tuam exaltabuntur, Pſalm.89.17. צִדְקַתְהוֹן דִּתְמִימֵי Juſtitia (ipſorum) rectorum, Prov.11.6. *Plurale*, עָבֵיד צִדְקְתָא Faciens juſtitias, Hebr. צְדָקוֹת, Pſal.103.6.

צִדְקוּת *Juſtitia*: צִדְקוּתָא רָחִים Juſtitiam diligit, Pſalm.11.7. בְּצִדְקוּתָא אִנּוּן כָּל מֵימְרֵי פוּמִי In juſtitia ſunt omnia verba oris mei, Proverb.8.8. *Cum Pronominibus*, צִדְקוּתָךְ רָמָא Juſtitia tua alta eſt, Pſalm.36. v.7. אֱלָהּ צִדְקוּתִי Deus juſtitiæ meæ, Pſalm.4.2.

צְדִיקוּתָא *Idem*: נְתַנֵּי צְדִיקוּתָא Annunciabit juſtitiam, Prov.12.17.

צְדָקָה *Eleemoſyna*, *Rab.* מֶלַח מָמוֹן צְדָקָה *Sal divitiarum eſt eleemoſyna.* Hac ſi divitiæ ſalitæ ſint, conſtantes permanent, ut caro ſale conſervatur à corruptione: גדולה צדקה שמקרבת גאולה *Tam magna eſt eleemoſyna, ut appropinquet redemptionem.* Hoc ſi verum eſt, ſequitur paucas eleemoſynas jam mille ſexcentis annis Judæos dediſſe: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו *Major eſt dans eleemoſynam in occulto, Moſe Doctore noſtro.* Vide de neceſſitate, utilitate, & præſtantia Eleemoſynæ, R. Bechaj in Cad hakkemach in litera Tzade, & Majemon. in lib. Jad par.3. in הלכות מתנות עניים, Sepher muſar cap.1. In Chagiga fol. 5. 2. *legitur de R. Jannæo, quòd cùm vidiſſet quendam eleemoſynam dantem pauperi* בפרהסיא *publicè, dixerit ei*, מוטב דלא יהבת ליה *Satius fuiſſet tibi, ut nihil dediſſes ei.* Convenit id aliquo modo cum doctrina Chriſti, Math.6. *In Targum*, אִין לָא יַעֲבֵיד מִנְּהוֹן צִדְקְתָא Niſi fecerit ex illis eleemoſynam, Eccleſ.5. verſ.9.18. & 7. verſ.13. & 9. verſ.10. Eſth. 9. verſ.22.

צִדְקָנִיּוֹת *Juſtæ, Probæ, piæ mulieres.*

צַדָּר *Scrutarius, Venditor veſtium vilium & tritarum.* His olim pretium deſtinatum, ut quatuor haberent de centum, ut in Gemara: בצדרויי דיהבי ארבע למאה Scrutarii, quibus dabant quatuor de centum, Bava metzia fol.51.2. Gloſſa, *Venditores* בגדים *veſtium ſive lintei ex cannabe. Cannabis aliâs vocatur* צַרְדָא *vel* זְרָדָא, *unde in* צדר *videntur literæ tranſpoſitæ, modò non ſit pravum omninò.*

צידרייא *Species navigiorum*, Talm. Hieroſol. Schabbas cap.4. in fine. In textu quidem ſcribitur נידרייא ſed in gloſſa צידרייא.

צרדא Vide infra in צרד.

צָהַב *Fulgere, Splendere inſtar auri, Coruſcare:* צהבו פניו של ר' יהודה Fulgebat facies R. Jehudæ, Gloſſ. שָׂמַח Hilaris erat, Menach. f. 68.2. Sic in Cholin fol.7.2. Peſach. fol. 113.2. היום פניך צהובים Hodiè vultus tuus eſt ſplendidus, ſerenus, Nedar. fol. 49.2. פניו צהובים ואדומים סימן יפה Si facies ejus ſit fulgens & rubens, eſt ſignum bonum, Ketubhoth folio 103.2. שער צהוב Pilus fulvus, Negaim cap.3. *Hiphil*, הִצְהִיב *Idem*: מאימתי התורים כשרים משיצהיבו מאימתי בני יונה פסולים משיצהיבו Quando turtures ſunt recti ad oblationem? ex quo fulgere incipiunt. Quando pulli columbarum ſunt inconvenientes? ex quo fulgent, Cholin fol.22.2. נחושתן מוצהבת Aes eorum fulgens eſt, Middoth cap.2. Rabbi Salomon ad illud, *Dum non obtenebreſcit Sol*, Eccleſiaſt.12.3. זו פדחת שהיא מאירה ומצהבת באדם בחור Intelligitur eo frons, quæ lucet & ſplendet in homine juvene: quando autem ſeneſcit, מעלה קמטין ואין מצהבת obducit rugas, & non ſplendet ampliùs.

צָהוֹב *Fulgens, Fulvum, Splendens.* Vide antè in Verbo.

צִהִיבוּת · צִיהוּב *Fulgor, Splendor, ut auri. Sic etiam dicitur Fulgor ille aureus, qui circa collum turturum & columbarum conſpicitur*: לתחלת הציהוב שבזה ושבזה In principio fulgoris in his & in illis, ſcilic. aptæ ſunt ad oblationem, Cholin fol. 22. 2.

Deinde צָהַב *Irritare, Ad iram provocare. Hinc in Targum*, וּמַצְהֲבָא לַהּ צָרְתַהּ Et ad iram provocabat eam æmula ejus, Hebr. וְכִעֲסַתָּה, 1.Sam.1.6. *Apud Rabbinos & Talmudicos*: היו צהובים זה לזה Fuerunt irritati contra ſe invicem, id eſt, כעוסים Irati, indignabundi, flaveſcentes aut palleſcentes inſtar auri pallidi, qualis ſolet eſſe vultus iratorum, Sanh. f.105.1. אש וברד צהובים זה לזה Ignis & grando irati, irritati inter ſe, Schemoth rab. ſect.12. מצהיבין עליו Irritant eum, moleſtiam exhibent ei, Moed katon fol.24.2.

מגיד שהצחיבה מביאה צְחִיבָה *Indignatio, Dolor:* לְמיתה Indicat, quòd indignatio adducat eam ad mortem, Glossa צַעַר, Jalkut Exod. f. 87. 2.

צְהֵי *Sitire, Siticulosum, Sitibundum esse. Respondet Hebræo צָמֵא, & sæpiùs cum ח in medio scribitur, unde Elias putat, ea quæ cum duplici ה sunt, mendosa esse. Præteritum,* צְהִית לָךְ נַפְשִׁי Sitit ad te anima mea; Psalm. 63. 2. בְּעִדָּן דְּאַתְּ צְהִית לְמַיָּא Quo tempore sitiveris aquas, Ruth. 2. 9. וּמָרֵיהוֹן אִצְהִיוּ Et domini ipsorū sitiebant, Job. 24. v. 11. ex forma Aphel, vel א per prothesin adjectum, ut in אִשְׁתִּי Bibit.

צְהֵי · צְהָיָא *Sitiens, Sitibundus:* לְאַפֵּי צְהָיָא Coram sitiente, Jesa. 21. 14. וְאַרַע צְהָיָא Et terram siticulosam, Psalm. 107. 35. Sic Job. 30. 3. Jesa. 25. 5. *Plurale,* כְּפַנִין לְחוֹד צְהָיִן Esurientes etiam sitientes, Psal. 107. 5.

צְהָיָא *Siccitas:* צַהְיָא וּלְחוֹד תּוֹקְפָא Siccitas atque etiam æstus, Job. 24. 11. Veneta habent צְהִיָּא, quæ forma Rabbinica est potiùs, quàm Chaldaica. Heb. צִיָּה Siccitas.

צְהוֹתָא · צהותא *Idem:* וּמַפְקָנוּת מַיָּא הֵיךְ צהותא Et scaturigines aquarum sicut siccitatem, Hebr. לְצִמָּאוֹן, Psal. 107. 33. הֵיךְ צַהוֹתָא וחוּמָא Sicut siccitas & æstus, Hebr. צִיָּה גַם חֹם, Job. 24. 19. in secundo ejus versus Targum: בצהותא In siti, Thren. 4. 4. *Cum Aff.* צְהוֹתְהוֹן Sitim suam, Psal. 104. 11. *Plurale,* הַלִּיכוּ בְּצַהְוָתָא הֵיךְ נַהְרָא Iverunt in siccitatibus, id est, locis siccis, instar fluminis, Hebr. בַּצִּיּוֹת, Psal. 105. 41.

צְהַל *Hinnire, Hebr.* מִצְהָלָה · צָהֳלָה · צְהִילוֹת *Hinnitus:* אל ירך לבבכם מפני צהלת סוסים Ne mollescat cor vestrum, propter hinnitum equorum, Sota fol. 42. *In Targum,* צָהֲלָא וַחֲדִיָּא Jubilabat & exultabat, Esth. 8. 15.

צְהַר צְהוֹר *Lucidum, Splendidum:* דְּלָא אִתְמִי כנהורך · צְהוֹרָא Ne videam lumen tuum splendidissimum, Psalm. 88. 15. Glossema est & additamentum ad textum, & pro אתמי corruptè legitur אֶרְחֵי, & Elias אִרְתִּי, unde pravè hoc totum glossema Elias additū censet, & abest etiam ex Regiis, & Psalterio Nebiensi. Pro צהורא legitur etiam נהורא, ut sensus sit, Ne videamus in lumine tuo lumen, id est, splendorem luminis tui. *Hinc verbaliter legitur,* לא צהריתו Non illustrati estis, id est, hi ritus vobis non sunt clarè & perspicuè cogniti, Kiddusch. fol. 29. 1.

צִיהֳרָא *Splendor, Albor, Candor:* תְּוֵיהּ דַּהֲוַת קְלִיף צִיהֲרֵיהּ Videbatur quasi fuisset decorticatus albor ejus, id est, מַרְאִיתוֹ aspectus albus ejus: Beza fol. 14. 2.

צוּד *Venari, Aucupari, Piscari, Capere feram. Præteritum,* דִּצַד צֵידָא Qui venatus est venationem, Gen. 27. 33. *Participium,* צָדִין שְׁבִילָנָא Venantur gressus nostros, Thren. 4. v. 18. pro צָיְדִין, aut est à צְדָה Insidiari, Venari, ut Verbum & significatio Hebræa hîc retineatur. Aliâs צְדָה Chaldæis est Vastari: צָיְדִין Venantur, sectantur, Proverb. 2. 19. pro quo corruptè est צָיְרִין, pro Hebr. יָשׁוּבוּ. *Fœmininum,* נַפְשָׁא יְקִרְתָּא צָיְדָא Animam pretiosam venatur, Prov. 6. 26. *Infinitivus,* לְמֵצַד צֵידָא Ad venandum venationem sive prædam, Gen. 27. 5. *Imperativus,* וְצוּד לִי צֵידָא Et venare mihi venationem, Genes. 27. 3. *Futurum,* הֵיךְ אַרְיָא תְּצוּד יָתִי Sicut leo venaberis me, Job. 10. v. 16. הֲתָצוּד לְלֵיתָא מְזוֹנָא Num venaberis leænæ cibum, Jobi 38. 39. דִּי יָצוּד צֵידָא Qui venabitur venationem, Levit. 27. 13. יְצוּדִנֵיהּ Venabitur eum, Psal. 140. 12. וִיצוּדוּנוּן Et venentur eos, Jer. 16. 16. *Ex Pahel,* וּמְצַדְתֵּיהּ דִּי פְרַס תְּצַיְדֵיהּ Et rete quod expandit, venetur eum, Psalm. 35. 8. Hebr. תִּלְכְּדוֹ Capiat eum. *Ithpehal,* אִתְצֵידַת Venando cepit te, Jerem. 50. 24. אִתְצִדְתָּא Captus es, Prover. 6. 2. *Futurum,* דְּלָא תִתְצַיד Ne capiaris, Hebr. מִלָּכֶד, Prov. 3. 26. וְיִתְצָדוּן Et irretientur, Jesa. 8. 15.

צַיָּד *Venator, Piscator. Plurale,* ספינת צַיָּדִין Navis piscatorum, Jesa. 33. 21. אֶשְׁלַח לְסַגִּיאִין צַיָּדִין Mittam ad multos venatores, Jer. 16. 16.

צֵידָה · צֵידָא *Venatio, Fera, Præda venatione capta, ut antea ad Præteritum & Imperativum:* וְאֵיכוֹל מִצֵּידָא דִּבְרִי Et comedam de fera filii mei, Gen. 27. v. 25. *Cum Pronominibus,* ואכול מִצֵּידִי Et comede de fera mea, Gen. 27. 19. מִצֵּידֵיהּ הֲוָה אָכִיל De fera ejus comedebat, Gen. 25. 28.

מְצַדְתָּא · מְצָדָא · מְצוּדָא *Rete venatorium:* מְצַדְתָּא אַתְקִינוּ לְאִסְתְּוָרַי Rete disposuerūt gressibus meis, Psal. 57. 7. וּכְמְצָדָא דִּפְרִיסָא Et sicut rete quod expansum est, Hos. 5. 1. בִּמְצַדְתָּא דְּנָן כְּמַנוּ In reti isto quod insidiosè posuerunt, Psalm. 9. 16. הוּא יַפֵּיק מִמְּצַדְתָּא רִגְלַי Ipse educet è reti pedes meos, Ps. 25. v. 15. *Cum Affixis Pronominibus,* וּמְצַדְתֵּיהּ דִּי פְרַס Et rete suum quod expandit, Psal. 35. 8. בִּמְצַדְתֵּיהּ In rete suum, Psal. 10. 9. וְאֶפְרוֹס יָת מְצַדְתִּי עֲלוֹהִי Et expandam rete meum super ipsum, Ezech. 12. 13. מְצַדְתְּהוֹן Rete suum, Psal. 35. 7. וּפְרַסוּ עֲלוֹהִי מְצַדְתְּהוֹן Et expanderunt contra eum rete suū, Ezech. 19. v. 8. *Plurale,* וּמְצָדִין וְתַקְלִין Et retia & pedicas, Eccles. 7. 28. במצודין רַבְרְבִין In retibus magnis, Eccles. 9. 14. á sing. מְצוּדָא: nam Schurek & Cholem hîc facilè convertuntur.

צִידָנוּת · צוּרְנוּת *Cœna, Convivium lugubre apud lugentes institutum. Plur.* צוּרְנִין, *& emphat.* צוּרְנָיָתָא vel צִירוֹנִיָּתָא Convivia lugubria: ut, צוּרנייתא בעית למיכל Cœnas lugubres tu quæris comedere, Moed katon folio 20. 2. Pro eo legitur in Schabbas folio 136. 1. צווארנייתא, & explicatur in glossa, מטעמים שמאכילין את האבל Cupediæ, placentulæ, quæ lugentibus dari aut mitti solebant.

lebant. *In Aruch utrumque scribitur per Daleth.*

* צואה צוא Vide in יצא, & in seq. rad. signif. 3.

צוה *Præcipere, Mandare, Imperare, Hebr.* נצטוה *Præcipi, Juberi, Mandari:* נצטווינו Jussi sumus, Mandatum est nobis: מצווה *Jussus:* אינו דומה מצווה ועושה כמי שאינו מצווה ועושה *Non est eadem ratio ejus, qui jussus aliquid agit, & ejus, qui injussus agit;* More pag. 3. cap. 17.

צִוּוּי *Imperium, Mandatum:* & apud Grammaticos, *Imperativus modus.*

צַוָּאָה *Idem:* item *Testamentum, ultimum hominis præceptum de bonorum distributione inter hæredes,* apud Rabbinos: שטר צואה *Literæ, Tabulæ testamenti.* Sic *Præcipere domui suæ,* est *Facere vel Condere testamentum:* unde R. David ad illud Achitophelis, וַיְצַו אֶל בֵּיתוֹ *Et præcepit domui suæ,* 2.Sam. 17.23. scribit: *Præcepit*, scilic. juxta morem hominis, qui morti vicinus, præcipit liberis suis, quid post se de rebus domesticis & hæreditate fieri velit.

מִצְוָה *Præceptum: Opus bonum Lege præceptum, apud Rabbinos: In Targum,* מִצְוַת יִבְמוּתָא Præceptum leviratus, Deut. 25.10. in Targ. Hierosol. *Plur.* מִצְוָן קְלִילָן Præcepta facilia, Deut. 7.10. in T.H. מִצְוָתָא דְאוֹרַיְתָא Præcepta Legis, Deut. 15.11. in T.H. In Pirke avoth cap. 4. מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה *Præceptum trahit præceptum.* Celebre Hebræorum dictum, quo volũt, ut virtutes ex virtutibus, ita vitia ex vitiis nasci: Ibidem, הוי רץ למצוה קלה כחמורה *Curre ad præceptum leve tamquam ad grave.* Et cap. 2. הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה *Esto æquè cautus in servando levi aliquo præcepto atq; in gravi:* העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד *Quicunque facit præceptum unum, comparat sibi advocatum unum: qui autem transgreditur transgressionem unam, comparat sibi accusatorem unum,* Ibid. cap. 4. בַּר מִצְוָה *Filius præcepti*, id est, præceptis Mosaicis observandis subjectus. Talis fit completo decimo tertio anno, & die uno. Vide Aben Esram Gen. 17.14. *Præcepta Mosaica numerant Judæi 613.* תרי״ג. Rationes hujus numeri dant varias. In Tzeror hammor quatern. 10. pag. ult. col. ult. ad verba, *Ego sum Dominus Deus tuus,* initium scil. verborum Decalogi: Ecce in istis decem præceptis cõprehensa est tota Lex, prout eam prisci ordinarũt in numero præceptorum. Propterea dixerunt, quòd sint in decem præceptis 613. litteræ, juxta numerum 613. præceptorum; nam unaquæq; litera est loco unius præcepti. Vide & Caphtor upherach pag. 145. *Ea dividunt in* מצות עשה *Præcepta affirmativa, &* מצות לא תעשה *negativa, &c. De septem præceptis Noæ datis,* quorũ frequens apud Hebræos mentio, vide R. Bechaj in Legem fol. 12. col. 2. *Porrò* מצוה *&* מצותא *quandoque sumitur synecdochicè pro Eleemosyna, maximè in lingua Hierosolymitana.* Hinc Glossator in Schemoth rabba sect. 36. ad vocẽ hanc מצוה scribit: צדקה בן קורא כלשון ירושלמי *Sic vocatur Eleemosyna in lingua Hierosolymitana:* ut, ואפק יתהון למצותא Et expendit ea in eleemosynas: הא אתא מרי מצותא Ecce venit Dominus ille eleemosynæ, Glossa, בעל צדקה: sic, עבד מצוה Faciebat eleemosynam, Glossa צדקה, Vajikra rabba sect. 37. תן לי מצוה Da mihi eleemosynam, Vajikra rabba sect. 34. תרעא דלא פתיח למצותא פתיח לאסיא *Janua quæ non aperta est ad eleemosynas, aperienda est Medicis.* Legitur ut *Proverbiale* in Bemidb. rabba sect. 9.

II. צוה *Arescere, Exarescere:* וצוו רגליו Et exaruerunt pedes ejus, Pesachin fol. 111.1. צוה דקלא Exaruit palma, Ibid. col. 2. צאוי לאלתר Exarescit subitò, Pesach. f. 56.1. *Aphel,* דְּאָתֵי בְּלִבֵּיהּ וּמַצְוֵי לֵיהּ Ingreditur in cor (medullam) ejus, & facit exarescere eam, Bava bathra fol. 24.2.

III. צוי vel צואי *Sordidum, Inquinatum.* Apud Talm. גז מלובן ולא צואי כדי לעשות ממנו בגד Vellus dealbatum & non sordidum vel rude (scil dabit sacerdoti de primitiis tonsuræ) ut ex eo facere possit vestimentum, Cholin cap. 11. in Mischna. Alibi, אין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי Non accipiũt ab eo lanam dealbatam & sordidam, Glossa, מלובן מצואתן Dealbatam à sordibus suis, Bechor. cap. 4. in Mischna. *Sic volunt derivatum esse à* צוֹאָה, *de quo in* יצא. *In Aruch scribitur sine Aleph* צוי: *in Talmud* צואי.

צְוַח *Clamare, Exclamare, Vociferari. Respondet plerumque Hebræo* צָעַק. *Præteritum,* צְוַח לִבְּהוֹן Clamavit cor eorum, Thr. 4.18. וּצְוַח וַאֲמַר Et clamavit, & dixit, 2.Reg. 6.5. וּצְוַח עַמָּא עַל מֹשֶׁה Et clamavit populus contra Mosen, Num. 11.2. דְּלָא צְוַחַת בְּקַרְתָּא Quòd non clamavit in civitate, Deut. 22.24. צְוַחוּ וַאֲמַרוּ Clamarunt & dixerunt, 2.Reg. 4.v.40. וּצְוַחוּ קֳדָם פַּרְעֹה Et clamarunt ante Pharaonem, Exo. 5.15. *Participium,* צָוְחָא עוּלֵמְתָּא Clamabat puella, Deut. 22.27. עַל בֵּן אִנּוּן צָוְחִין לְמֵימַר Idcirco ipsi clamant, dicendo, Exod. 5.8. *Imperativus,* צְוַחוּ יָתְבֵי כַּפְרָנֵי רַבָּה Exclamate habitatores pagorum Rabba, Jer. 49.3. וּצְוַחִי Et exclama, Jerem. 22.20. *Futurum,* לָא יִצְוַח וְלָא יְכַלֵּי Non clamabit neq; vociferabitur, Jesa. 42.2. וְאַתּוּן תְּצַוְחוּן מִכְּאֵב לֵב Et vos exclamabitis præ dolore cordis, Jesa. 65.14. *Pahel Participium,* וְהוּא מְצַוַּח רַבִּי רַבִּי Et ipse clamabit, Rabbi, Rabbi, id est, Præceptor: Elischa enim erat discipulus prophetæ Eliæ, 2.Reg. 2.v.12. *Plurale,* מְצַוְחִין עַל חַמְרָא Clamant propter vinum, Jesa. 24.11. *Fæmininum,* מְצַוְחָא קֳדָם אֱלִישָׁע Clamabat coram Elischa, 2.Reg. 4.1.

Futurum, יִצְוְחוּן בְּמְרִיר Clamabunt amarè, Jesa.33. v.7. *Apud Talmudicos*: חזי דלא מצווחת עלי בבי מדרשא Vide ne clamet contra me in Schola, Eruvin fol.60.1. i'y fol.74.2. *Apud Rabbinos idem etiam est quod* קרא *Vocare*, *Nominare*: בערביא צווחין לתרנגולא סכויא In Arabia vocant gallum סכויא, Ber.rab.sect.25. Item, בגלילא צווחין לחויא אויא In Galilæa vocant serpentem אויא, sect.26. וצווחין לה עקרתא Et vocent eam (Saram) sterilem, sect.47.

צְוָחָא · צְוַחְתָּא vel צְוָחְתָּא *Clamor*: וּצְוַח צְוַחְתָּא Et exclamavit clamore, Gen.27.34. קָל צְוַחְתָּא Vox clamoris, Jerem. 48.3. צווחא אשתמע Clamor in mari algoso auditus est, Jer.49.21. צְוַחַת תְּבִירֵי קְרָב Clamorem contritorum bello annunciabunt, Jerem.48.9. קָל צְוָחַת מַלְכָּא Vocem clamoris regum, Jerem.25.36. צְוָחַת בְּכִיתָא Clamor fletus, Psal.144.14. וּצְוָחַת יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם Et clamor habitantium in Jerusalem, Jerem.14. v.2. *Affix.* וּצְוַחְתֵּךְ אִתְמְלִיאַת אַרְעָא Et clamore tuo repleta est terra, Jer.46.12.

צְוָחְתָּא *Clangor*: נָפְקִין בִּצְוָחַת קַרְנָא Egrediuntur cum clangore cornu, Ezech.7.14. Regia habent בִּצְוָחוּת.

צול מְצוּלָא · מְצוּלְתָּא *Profunditas*, *Profundum*: מַרְתַּח הֵיךְ דּוּדָא מְצוּלְתָּא Fervefacit tàquam ollam profundum, Job.41.22. *Respondet hic & in sequentibus Hebræo* מְצוּלָה, *unde mirum, quis hic sopor Eliam oppresserit, quod scripserit, hoc tantùm loco pro eo poni: aliàs per* עֲמַק *transferri*: לְמִחְפֵּי עֲלַי מְצוּלְתָּא Ut obtegat me profunditas, Psal. 69.16. וּפְרִישָׁוָתֵיהּ בִּמְצוּלְתָּא Et miracula ejus in profundo, Psalm.107.24. הֵיךְ בְּמַיָּא דִמְצוּלְתָּא Sicut in aquis profunditatis, id est, profundis, Psalm. 69. v.3. *Cum Pronomine*, בִּמְצוּלָתֵיהּ דְּיַמָּא In profunditate maris, Psalm. 68.23. *Plurale*, בַּחֲשׁוֹכָא בִּמְצוּלָתָא In tenebris in profunditatibus, id est locorum profundissimorum, Psal. 88.7. In Hebræo est בִּמְצֹלוֹת, ideò & Chaldæum fit plurale, pro quo libri omnes habent מְצוּלְתָּא ex forma singulari. Apud Talmudicos etiam est *Fossa*, *Fovea profunda*, Bafra fol.67.68. מצולה שאין בה דגים Profunditas in qua nulli sunt pisces, Berach. fol.9.2.

צום *Jejunare. Præteritum*, וְצָם דָּוִד צוֹמָא Et jejunavit David jejunium, 2.Sam.12.16. צַמְתָּא וּבְכֵיתָא Jejunasti & flevisti, 2. Sam. 12. v. 21. וְצָמִית עַד Jejunavi & flevi, ibid. v. 22. צָמִית וּבְכֵית רַמְשָׁא Et jejunarunt usque ad vesperam, 2.Sam.1. v.12. וְצָמוּ בְּיוֹמָא הַהוּא Et jejunarunt in die isto, Jud.20 26. *Participium*, לְמָא דְנָן אֲנָא צָאֵם Quorsum ego jejunarem? 2.Sam.12.23. *Plurale*, אַתּוּן צָיְמִין Vos jejunatis, Jesa. 58. 4. לְמָא אֲנַחְנָא צָיְמִין Ad quid nos jejunamus? ibid.vers.3. *Futurum*, אֲרֵי יְצוּמוּן Quando jejunant, Jer.14.v.12.

צוֹמָא · צוֹמָא *Jejunium*: הֲצוֹם תַּעֲנִי An jejunium afflictionis vos jejunatis coram me? Zach.7.5. גְּזַרוּ צוֹמָא Decernite jejunium, 1.Reg.21.9. וּבְצוֹמָא וּבְבְכִיתָא Et in jejunio & fletu, Joël.2.12. בְּיוֹמָא דְצוֹמָא In die jejunii, Jerem.36.6. צוֹמָא רַבָּא *Jejunium magnum*. Sic vocatur *Dies expiationum*, Ber. rabba sect.11.

צַיְמָנִית *Jejunatrix*, *Jejuniis nimium indulgens*: בתולתא צימנית Virgo jejunatrix.

צין צִין *Signare*, *Designare*, *Notare*, *apud Rabbinos*: והוא מציין איזה מקום טומאה Et ipse designabat, quis locus pollutionis esset, Bereschith rab. sect. 79. *Apud Talmudicos*, מציינין את הקברות Signant sepulchra, scil. calce, ut cognoscatur, illic locum esse immundum, & sacerdotes ab eo recedant, Schekal.cap.1. Confer Maaser scheni cap.ult. מציינין אותו בקוזרה Signant eam glebis terræ, Maaser scheni cap.5. אוהב שערים המצוינים בהלכה Diligit Dominus portas signatas traditionibus, Berach. fol.8.1.

צִיּוּנָא · צִיּוּן *Signum*, *Signatura*, *Designatio*, *Nota*, *Monumentum sepulchrale*: מָה צִיּוּנָא הָדֵין Quod est monumentū hoc, quod ego video? 2.Reg.23.17. וְיִבְנֵי לְוָתֵיהּ צִיּוּנָא Et exstruxit juxta illud monumentum sepulchrale, Ezech.39.15. *Sic & Hebraicè, & latiùs*, הַצִּיבִי לָךְ צִיֻּנִים Erige tibi signa, scil. viarum, Jer.31.21. *quod Targum aliter reddit. Apud Talm.* עשו ציונים לתורה Facite signa Legi, Eruvin fol.54.2.

צוף Hebr. *Fluere*, *Effluere*. *Hinc Ithp. Participium*, דְּמִצְטַיְּפָא Qui effluebat, Numer.21. v.20. in T.H. *Deinde apud Talm.* מים המוחים והצפין Aquæ fluentes & effluentes, superfluentes, Machschir. cap. 4.

צוּף אִצְטְפִי *Spectare*, *Respicere*: Vide in צפי.

צְפָה צַפְצֵפָה Vide infrà in צפי.

צוין *Hiphil* הֵצִיץ *Prospicere*, *Prospectare*, *Heb. ut Cant.* 2.9. Apud Talmudicos, בן עזאי הציץ ומת Ben Assaj prospexit & mortuus est, id est, curiosiùs intuitus & scrutatus est Divinam majestatem, Chagiga fol.14.2. Item *Florere*, *Efflorescere*, Eccl.12. 6. מֵצִיץ Efflorescens, Prospectans: בני מציצי עינא Filii prospectantes oculis, id est, volantes & mobiles oculos habentes ob crebrum prospectum, Ketubh. fol.60.2. *Baal Aruch in* סף *primo legit* מטיפי, Stillantes, fluidos oculos habentes.

צִיץ *Nomen loci*: Hinc, תופסני צוציני Turtures Susiani, Cholin fol.69.2.

צוציתא *Scintillæ*, *Coruscationes*, *idem quod* נצוצות. Hinc legitur in Bava basra fol.73.1. האי גלא דמטבע לספינתא מיתחזי כי צוצית דנורא חיוורתי ברישיה ומחינן ליה באלותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה יה ה' צבאות אמן אמן סלה ונייח Quando fluctus aliquis

quis submersurus est navem, conspiciuntur quædam quasi scintillæ ignis albi in capite ejus. Eas si percutiamus baculo, cui inscriptum est, *Ero qui Ero, Jah Deus exèrcituum, Amen Amen Sela*, requiescit fluctus. Glossator explicat אש לבנה ומלאך מזיק הוא *Ignis albus, & est Angelus noxius.*

צוציתא *Cauda*: נקטוה בצוציתא ואפקוה Prehendite eum (murem) caudâ, & educite eum, Betza fol.16.2. Baal Aruch legit בציציתא, & explicat בשערו Pilis suis, ex signif. ציצית.

Deinde צוח *Clamare, Exclamare, secundum Aruch.* In Talmud Nidda fol.42.2. שמעתי ולד רצוח אפניא דמעלי שבתא ולא אתיליד עד שבתא Audivi puerum qui clamavit (in ventre matris) vesperà parasceves Sabbathi, & non in lucem editus fuit usque ad Sabbathum, Gl. צוח, id est, צועק. *Citat etiam Baal Aruch ex Pesikta,* צוחי בקליך Clama voce tuâ, pro Hebræo צהלי קולך Jubila voce tuâ, Jesa.10.30. *Item ex Beres. rab. sect.65.* אם מצאתם תינוקות מצוחים בקולם Si inveniatis ibi pueros ejulantes vel jubilantes voce suâ: *sed illic nunc legitur* מצפצפים. *Huc etiam* refert ex Cholin folio 84.col.2. & Metzia fol.29.2. אבל רצויח ליית לן בה Sed qui (liquor) clamat, (id est, fervet & bullit, ac bulliendo sonum edit) de eo nil nobis negotii. Gl. רותח.

צוק *Fundere, Effundere: Fundi, Effluere. Idem quod Hebraicè יצק, quod ipsum quoque cum צוק formam quandoq; permutat. Niphal* ניצוק *Fundi, Effundi: Fusum, Effusum. Sic à* רון *in Niphal dicitur* נירון. *Hiphil* הציק *Fundere:* שמתחיל להציק Quando incipit fundere: שמציק לכלי שלמטה Quod fundit in vas inferius. *Ex Hophal,* יוצק זהב רותח לתוך פיו Fundatur aurum fervens in os illius, Sanhed. fol 92.2.

צוק *Mons altus & præruptus, præceps, declivis:* עשר סוכות מירושלים ועד צוק Decem tabernacula erant ab Hierosolyma usq; ad montem altissimũ, Joma cap.6. in Misch. Bartenora scribit; כל הר גבוה וזקוף נקרא צוק Omnis mons excelsus & erectus vel assurgens, vocatur צוק. Rambam sumit hîc pro nomine proprio: עלתה לראשי צוקין ונפלה Si ascenderit in cacumina montium altissimorum, & ceciderit, Bava metzia cap.7. in Misch. & cap.3. in Gem. fol.36.2.

ציקין *Fusa, Infusa, Condimenta. Hinc apud Talmudicos frequens mentio cibi cujusdam, qui vocatur* ציקי קדירה. In Pesachin fol.56. col.1. משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה Simile hoc est filiæ Regis quæ odorata est condimenta ollæ. R.Salom. hîc vernaculâ voce explicat ארשדורא. Alibi, מלמד שירד להם לישראל עם המן ציקי קדירה Docet, quòd descenderit Israëlitis cum Manna ציקי קדירה, Glos. תבלין לתבשיל ערב ומבושם Condimenta ad pulmentum dulce & conditum, Joma fol.75. col.1. הללו לציקי קדירה Hæc inserviunt ad cibum qui vocatur ציקי קדרה, Bava metzia fol.86.2. Gl. מין מאכל ששמו ציקי קדירה אשדורא בלעז. Iterum, והיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציקי קדירה Et erant in ea (Tzipporia) 180000. fora vendentium ציקי קדירה, Bava basra fol.75.col.2. נותנין לה לציקי קדירה Dant ei ad ציקי קדירה, Ketubh. fol.65.1. אלא שעשאן ציקי קדרה Nisi fecit ea ציקי קדירה, Gl. בשלן הרבה עם תבלין, Cholin fol.77.2. *Guido hîc malè intellexit Aruch, dum scripsit;* ציקי in Aruch exponitur per קדירה Caldarium: קדירה *non est expositio vocis* ציקי, *sed adjunctum ejus epitheton in Talmud.*

יציקה *Fusio.*

נצוק *Effusum, Effusio, Liquor, qui ex uno vase in aliud effunditur*, Avoda sara fol.72.2. Vide & Jadajim, cap.ultim. Machschirin cap.5. ubi vide Majemonem.

צור *Obsidere. Respondet Hebræo* צור. *Præteritum,* וצר על שמרון Et obsedit Samariam, 1.Regum 20.v.1. וצרו על רבה Et obsederunt Rabbam, 2.Sam.11.1. *Particip.* אנון צירין זרת קרתא עלך Ipsi obsident urbẽ circa te, Judic.9.31. דצירין עליכון Qui obsident vos; Jerem.21.4. *Particip. Pehil,* מסר בנוהי צירין Tradidit filios ejus obsessos, id est, in obsidionem, Numer.21.29. *Infinitivus,* למצר על דוד ועל גברוהי Ad obsidẽdum Davidem & homines ejus, 1.Sam.23.8. *Futur.* לא תצור למואבאי Non obsidebis Moabitas, Deut.2.9. לא תצור עליהון Ne obsideas eos, ibid. v.19. ארי תצור לקרתא Cùm obsederis civitatem, Deuter.20.19. ותצור עלה Et obsidebis eam, ibid.v.12.

צירא · ציר *Obsidio: Munitio, Propugnaculum obsidionale:* ותתן עלה ציר Et dispones contra eam obsidionem, Hebr. מצור, Ezech.4.2. Libri habent בציר, quod constructioni repugnat, & locutioni Hebraicæ: ולציר ירושלם Et ad obsidionem Jerusalem convertes vultum tuum, Ezech. 4.v.7. במשלם יומי צירא Cùm finiti fuerint dies obsidionis, Ezech.5.v.2. דיעול לכרכי צירא Qui ingreditur urbes obsidionis, Ezech.6 12. למעל מן קדמך בצירא Ut veniat propter te in obsidionem, Deuter. 20.19. *Cum Affix.* עד אשלמותך יומי צירך Usque dum absolveris dies obsidionis tuæ, Ezech.4 8.

ציר *Angustum, Arctum:* כחותם ציר Sicut sigillo angusto, Hebr. כחותם צר, Jobi 41.6.

מצרי *Arctum, Angustum, Parvum*, Bava bathra, cap.3. in Misna. Sota cap.1.& 2. in Misna. Ita sæpè exponitur per קטן.

צרתה *Æmula, Zelotypa, quæ aliam odio, invidiâ, & zelo angit:* ומצהבא לה צרתה Et indignabundam

dam reddebat eã æmula ejus, 1.Sam.1.6. Sic Heb. צָרָתָהּ Æmula ejus, nempe Peninna, altera uxor Elkanæ. Hinc R.David ad hunc locum: *Duæ uxores viri unius, vocantur* צָרוֹת *Æmulantes, quia ut plurimùm se zelo & invidiâ invicem prosequuntur. Significatio ab Hebr.* צור *Arctare, Angustiis afficere.*

מְצִירָא *Obsidio.*

צִירָנִין *Turmæ, Exercitus, Cœtus, Societates:* מַפִּיק מִנַּן צִירְנֵי צִירְנֵי Produxit ex eis multas turmas, Kiddusch. fol.72.2. *Est à* צבר *, commutato* ב *in* ו *, quod & aliâs fit.*

Secundò צור *Formare, Efformare, Effigiare sive Effingere, Figurare, sive Figuras effingere & exprimere, Depingere, Pingere variis coloribus. Præterit.* וְצַר יָת תְּרֵין עַמּוּדַיָּא דִּנְחָשָׁא Et formavit duas columnas æreas, 1.Reg.7.v.15. וְצַר יָתֵיהּ בְּזִיפָא Et formavit illud stylo sculptorio, Hebraicè וַיָּצַר, Exod.32.v.4. *Participium,* וְלָא צַיְרִין אָרְחָתָא דְחַיֵּי Et non formant vias vitæ, Hebr. יַשִּׂיגוּ Assequuntur, Prov.2.19. *Apud Talmudicos,* הצר צורה בכלי חייב משום מכה בפטיש Qui effingit figuram in vase aliquo (in Sabbatho) reus est perinde ac si percussisset malleo, Schabb. fol.75.2. Vide & fol.103.2. הצר צורה בנכסי הגר Qui efformat figuram in facultatibus peregrini, Basra folio 53. מן המים צר Si ex aqua format, quantò magis ex luto, Sanhedr. 91.1. *Pahel Præteritum,* יְדָךְ צַיְּרוּנִי Manus tuæ efformarunt me, Hebraicè עִצְּבוּנִי, quod illic idem, Jobi 10.8. *Particip.* וּמְצַיֵּר בִּסְמָמְנִין Et efformat (pingit) sinopide, sive pulchris coloribus, Hebr. וּמָשׁוֹחַ Et inungit sive depingit, Jerem.22.14. *Participium Pehil sive passivum plurale,* כַּלִּידִין מְצַיְּרִין Scyphi figurati, Hebr. מְשֻׁקָּדִים Amygdalati, amygdalæ speciem referentes, Exod.25.34. מְצַיְּרִין עַל כָּתְלָא Expressi in pariete, id est, effícti, depícti, Hebr. מְחֻקֶּה, Ezech.8.10. וַחֲזַת גַּבְרִין מְצַיְּרִין עַל כָּתְלָא וְצַלְמֵי כַּסְדָּאֵי מְצַיְּרִין בִּסְמָמְנַיָּא Et vidit viros efformatos in pariete, & imagines Chaldæorum depictas coloribus, Hebr. חֲקֻקִים מְחֻקֶּה, Ezech. 23.14. ואטונין מצַיְּרִין Et funes coloratos, Esth.1.v.6. *Ithpahel Præteritum,* אִצְטַיַּרִית בִּכְרֵיסָא דְאִמָּא Efformatus sum in utero matris, Hebr. רֻקַּמְתִּי Artificiosè figuratus sum, Psal.139. vers.15. *Apud Rabbinos* צִיֵּר *usitatissimum est:* כֹּחַ הַמְצַיֵּר Facultas, Vis formatrix, quam indidit Deus semini, Rab. Levi Jobi 10.8. לְצַיֵּר Ad formandum: יְצַיֵּר Formabit: הַמְצוּיָּר *Formatum, Figuratum, Pictum:* כרובים מצויירים Cherubini picti: בְּגָדִים מְצוּיָּרִים Vestes figuratæ, acupictæ: רוצה אשה שתהא בבתים מצויירין ובגדים מצויירין מלאכול עגלים מפוטמין *Mavult mulier esse in ædibus pictis, & habere vestes figuratas, quàm comedere vitulos saginatos,* Medrasch. Esth. cap.1.v.9.

צַיָּר *Pictor, Formator, Acupictor, Artifex colorum & figurarum:* עוֹבַד צַיָּר Opere acupictoris sive Phrygionis, Exod.26.36. לְמֶעְבַּד כָּל עֲבִידַת נַגָּר וְאוּמָּן וְצַיָּר Ad faciendum omne opus artificis, opificis & phrygionis, Hebr. וְרֹקֵם, Exod.35.35.

צִיּוּר *Pictura, Figura, Forma, Formatio, Effigies, Color:* עוֹבַד צִיּוּר מַחַט Opere picturæ acus, i.e. phrygiano, Exo.26.36. *Plur.* וְיָת כָּל כּוּתְלֵי בֵיתָא אַקִּיף צִיּוּרִין Et omnes parietes domus circumdedit picturis, Hebr. קָלַע Incisuris, 1.Reg.6.29. דַּחֲשִׁיקָן בְּכָל מִינֵי צִיּוּרִין Quæ (asinæ) instructæ erant omnis generis coloratis, Judic.5.10. חֲפֵי כַנְפִין דִּילֵיהּ צִיּוּרִין Tectus alis figurarum, id est, figuratis, Ezech.17.3. בִּלְבוּשֵׁיהוֹן צִיּוּרִין In vestibus figuratis, Heb. לִרְקָמוֹת Acupictis, Auro intertextis, Psal.45.15. וְאַלְבֵּישִׁית יָתְכוֹן לְבוּשֵׁי צִיּוּרִין Et vestiam vos vestibus figuratis Phrygianis, Hebr. רִקְמָה, Ezech.16.10. בוּץ וּצְבְעוֹנִין וְצִיּוּרִין Et velis byssinis, & coloratis, & figuratis, Ezech. 16. v.13. Hebr. וְרִקְמָה Et phrygionici operis: בוּץ וְצִיּוּרִין Xylinum & figurata Phrygiana, Hebr. שֵׁשׁ בְּרִקְמָה, Ezech.27.v.7. *Constructum,* בִּזַּת צִיּוּרֵי צִבְעוֹנִין Præda figuratarum & coloratarum vestium, Judic.5.30. *Apud Rabbinos etiam* צִיּוּר est *Imaginatio, quâ concipimus & cognoscimus alicujus rei formam, Formalis rei alicujus cognitio & intelligentia.*

צוּרְתָא *Forma, Figura:* דְּמוּת כָּל צוּרָא Similitudinem omnis formæ, Hebraicè תְּמוּנַת כָּל סָמֶל, Deuter. 4.16. *Construct.* צוּרַת בֵּיתָא Formam domus, Hebr. צוּרַת הַבַּיִת, Ezech.43.11. *Cum Affix.* יָת כָּל צוּרָתֵיהּ Omnem formam ejus, ibid. *Plurale constructum,* וְצוּרַת דִּקְלִין Et figuras dactylorum, Hebr. וְתִמֹּרֹת Et palmarum, 1.Reg.6.29. *Emphat.* דַּהֲבָא מְכַבַּשׁ עַל צוּרָתָא Aurum inductum super formas istas, Heb. עַל הַמְחֻקֶּה Super exsculptum, 1.Reg.6.35. *Cum Aff.* וְכָל צוּרָתֵיהּ Et omnes formis ejus, Hebr. וְכָל צוּרֹתָיו, Ezech.43.11. *Apud Rabbinos philosophos,* בַּעַל הַצּוּרָה *Formâ constans, Formatum:* צוּרָה טִבְעִית *Forma naturalis:* צוּרָה מִינִית *Forma specifica:* צוּרָה הָאֲמִתִּית *Forma vera & legitima:* צוּרָה מְלַאכוּתִית *Forma fabrilis, quam opifices faciunt. Apud Talmudicos:* בני אדם הללו אנשים של צורה הם Isti homines sunt viri formæ, id est, Exemplares, Sapientes, Moed katon fol.9.1.

צוּרִי *Formatum, Formale:* הסבה הצורית Causa formalis.

צור *Tyrus, urbis nomen.*

צורי *Tyrius. Fœmininum,* חָצֵר צוֹרִית Atrium Tyrium, quod in urbe Tyro, Maaser. capite 3. כסף צורי Argentum Tyrium: מנה צורי Libra Tyria, Bechor. cap.8.

צורין Vimina: vide נצר.

Tertiò צור *Ligare, Colligare:* וְתָצוּר כַּסְפָּא בִידָךְ Et ligabis argentum in manu tua, Deuter.14.25. Vide & Ezech.5.3.

צור *Rupes*, Num.24.21. in Targ. Hieroſ.

צוּר צַוַּאר *Collum:* א *in ſcriptione redundat, ut & Hebraicè, unde & quandoq; abjicitur: fortè olim fuit vocalis index, ut & aliæ quieſcentes, & Vau ſæpè:* וְאָזְלָן מְרִימָן צַוַּאר Et eunt exaltato collo, Heb. גָרוֹן Gutture, Jeſa.3.v.16. כְּנַחַל מְגַבֵּר עַד צַוַּאר Sicut torrens validè inundans uſque ad collum, Jeſa. 30.v.28. *Cum Pronominibus,* וְעַל שְׁעִיעוּת צַוְּארֵיהּ Et ſuper lævitatem colli ejus, Geneſ.27.16. וּנְפַל עַל צַוְּארֵיהּ Et inſiliit in collum ejus, Geneſ.33.v.4. עַל צַוְּרֵיהּ נִכְסַת עַמְמַיָּא Super collo ejus ſunt divitiæ populorum, Judic.5.30. וְחִסְדָא לְצַוְּרָךְ Et gratia collo tuo, Hebr. לְגַרְגְּרֹתֶיךָ, Prov.3.22. וְתַעְדֵּי נִירֵיהּ מֵעַל צַוְּארָךְ Et removebis jugum ejus à collo tuo, Geneſ.27.40. וְיִתֵּן נִיר דְּפַרְזְלָא עַל צַוְּארָךְ Et imponet jugum ferreum collo tuo, Deuter.28 48. סְלִיקוּ עַל צַוְּרִי Aſcenderunt ſuper collum meum, Thren.1.14. עַל פִּרְקַת צַוְּרָנָא Super juncturas colli noſtri, Thren.5.5. *Plurale, conſtr.* וּנְפַל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִן Et cecidit in colla Binjaminis fratris ſui, Geneſ.45.v.14. דִּי בְּצַוְּארֵי גַמְלֵיהוֹן Quæ erant in collis camelorum ipſorum, Judic.8 v.21. *Cum Pronominibus,* וְשַׁוִּיאוּ יַת רִגְלֵיהוֹן עַל צַוְּארֵיהוֹן Et poſuerunt pedes ſuos ſuper colla ipſorum, Joſuæ 10.24 וְאַעְדֵּיתִי נִיר תַּקִּיף מִצַּוְּארֵיהוֹן Et abſtuli jugum durum à cervicibus ipſorum, Hoſeæ 10.11. אַעִילוּ צַוְּארֵיכוֹן בְּנִיר מַלְכָּא דְבָבֶל Submittite colla veſtra jugo regum Babyloniæ, Jerem.27.11.

צַוְּארָנִיתָא Vide ſuprà in צור.

צוּת *Audire, Auſcultare, Attendere, Advertere. Participium,* גַּבְרָא בִּישָׁא צָיֵת לְסִפְוָתָא דִּשְׁקָרָא Vir malus auſcultat labiis iniquitatis, Prov.17. v.4 תְּהֶוְיָן אוּדְנָךְ צָיְתָן לְקָל צְלוֹתִי Sint aures tuæ attendentes ad vocem precationũ mearum, Pſal. 130 2. אוּדְנִין לְהוֹן וְלָא צָיְתִין Aures ſunt ipſis & non audiunt, Pſal.115.v.17. דְּצָיְתִין לְקָל רֵישׁ מְתִבְתָּא Qui attendunt ad vocem Scholarchæ ſive Rectoris Scholæ, Cantic.8.13. *Infinit.* וְלָא יָכְלִין לְמִצַּת Et non poſſunt audire, Jere.6.10. *Imperat.* צִית לְקָל בָּעוּתִי Attende ad vocem precationis meæ, Pſal.5. v.2. בְּרִי לְחָכְמְתִי צִית Fili mi, ſapientiam meam audi, Prov.5.1. *Aphel, Præteritum,* וְלָא אַצִּית לְמִלֵּיכוֹן Neque advertit ad verba veſtra, Deuter.1.45. אַצִּית בְּקָל צְלוֹתִי Audivit vocem precationis meæ, Pſal.66.19 וְאַצִּית לְקָל חַכִּימַיָּא Et attendit ad verba ſapientum, Ecclеſ.12.8. *Fœmininum,* לָא אַצִּיתַת Non attendit ad verba tremoris, Jeſa.64 v.4. אִלּוּ אַצִּיתְתָּא לְפִקּוּדַי ô ſi attendiſſes ad præcepta mea, Jeſa.48.18. אַצִּיתִית אַצָּתָא Attendi attendendo, id eſt, attentiſsimè, Jeſa.21.7. אַצִּיתִית וּגְלִי Attendi, & fuit manifeſtum coram me, Jerem.8.v.6. וְלָא אַצִּיתוּ לְמֵימְרֵיהּ Et non auſcultarunt verbis ejus, Jerem.23.18. וְלָא אַצִּיתְתּוּן Et non auſcultaſtis, Prov.1.24. *Participium,* וְלֵית דְּמַצִּית Neq; eſt qui

attendit, 1.Reg.18.29. & 2.Reg.4.31. *Infinitivus,* טַב לְאַצָּתָא לְמִלֵּי נְבִיּוֹהִי Melius eſt auſcultare verbis prophetarum ipſius, 1.Sam.15.22. *Imperativus,* מֵימְרִי אַצִּית יְהוָה Verbum meũ. Orationem meam audi Domine, Pſal.5.2. לְמִלַּי אַצִּית Ad verba mea adverte, Prov.4.20. אַצִּיתוּ דְּיָתְבִין בְּלַיִשׁ Auſcultate qui habitatis in Lais, Jeſ.10.30. וְאַצִּיתוּ מַלְכְוָן מֵרָחִיק Et audite regna à longinquo, Jeſa.49 1. ubi Verbum maſculinum refertur ad מלכון, quod fœmininum, quia per Regna intelliguntur Habitatores regni: אַצִּיתוּ אַרְעָא וּמְלֵאָהּ Audi terra & plenitudo ejus, Mich 1.2. אַצִּיתָא לְמֵימְרִי Attendite ad verba mea, Geneſ.4.23. ubi in Venetis pravè eſt אַצִּיתוּ, quod maſculinum eſt, & non convenit cum antecedente fœminino. Sic Jeſa.32.9. *Futurum,* וְתַצִּית לְפִקּוּדוֹהִי Et attendes ad præcepta ejus, Exod.15 26. מַן בְּכוֹן יַצִּית דָּא Quis veſtrum attendit ad hoc? Jeſa.42.23. אֲרוּם יַצִּית לְקָלִי Quòd auſcultaturus eſſet ad vocem meam, Job 9.v.16. וְלָא נַצִּית לְכָל פִּתְגָמוֹהִי Et non attendamus ad omnia verba ejus, Jerem.18.v.18. וְאוּדְנֵי מְקַבְּלֵי אוּלְפָן יַצִּיתָן Et aures aceptantium doctrinam auſcultabunt, Jeſa.32.3.

צַיְתָא *Attentio, Auſcultatio, Auditus:* Deut.31. verſ.ult. in Targ. Hieroſol. Sic quoque legendum Geneſ.25.14. in Jon. pro צְמִיתָא: *reſpondet enim Hebræo* מִשְׁמָע.

מַצְתּוּת *Idem,* Geneſ.2.7. in Targ. Jon.

אַצָּתָא *Idem,* Jeſa.21.7. Hebr. קֶשֶׁב.

צַיְתָנִית *Auſcultatrix, quæ clanculum auſcultat, ut habeat quod deferat vel calumnietur, aut clam expiſcetur:* לא בראה מן האוזן שלא תהא ציתנית Non creavit eam (Evam) ex aure (Adami,) ne eſſet auſcultatrix. Attamen extitit Sara והיתה ציתנית & fuit auſcultatrix, juxta illud: Sara autem auſcultabat ad oſtium tentorii ſui, Geneſ18.v.10. Tanchuma ſect. וישב. Bereſ.rab. ſect.18. *Plural.* צַיְתָנִיּוֹת Auſcultatrices. Vide Deut. rab. ſect. כי תצא, Ber. rab. ſect.45. & infrà in קנא.

צוּת צַוֵּת *Ligare, Colligare, Conjungere, Copulare. Conſociare.* כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה Totus mundus non aliam ob cauſam creatus eſt, quam ut cum hoc conjungatur, Berachoth fol.6.2 & Schab. fol.30.2. ubi R.Salom. vernaculè explicat שילץ, & in priori loco שלוין. Alibi, אורחין רחיקא וצוותין בסימא Via noſtra eſt longinqua, & conjunctio vel cõſociatio noſtra jucunda. Succa fol.52. col.1 אפילו שיבולת דלצוותא Peſachin fol.89 2. *Ex Ithpahel* אמרה דמצטוותא אברתא Foſſa aquarum quæ conjuncta eſt filiæ, id eſt, piſcinæ primæ, Bava bathra fol.80.col.1. *Exempla hæc omnia in Aruch ſcribuntur cum Beth in medio. Unum quod ibi adducitur, ſic quoq; ſcribitur in Talmud:* צבתא דחרש, quod gloſſator explicat,

Apprehen-

Apprehenſio. Retentio, אחיזתו, *ex ſignificatione* צבת *Forceps*, Bava kama fol.9.2. *In Aruch explicatur per* חבר.

צחה *Sitire. Reſpondet Hebræo* צמא. *Præteritum,* וצחי במדברא Et ſitivit in deſerto, 2.Sam.17.29. וצחי לחדא Et ſitivit admodum, Judic.15.18. וצחא תמן עמא למיא Et ſitivit illic populus ad aquas, Exod.17.3. צחת לך נפשי Sitit te anima mea, Pſal.42.3. *Particip.* ארי צחי אנא למשתי Nam ſitio ego ad bibendum, Judic.4.19. ואין צחי אשקי מיא Et ſi ſitit, pota eum aquâ, Prov.25.v.21. וכמא דיחלום צחיא Et ſicut ſomniat ſitiens ſe bibere, Jeſa.29.8. ubi Veneta vitioſa ſunt: בצחיא למיא Sicut ſitiens aquas, Jeſa.41.17. דצחין בכפנא Qui ſitibundi ſunt in fame, Hebr. העטופים Qui animo deficiunt, Thren.2.19. Hinc & Chaldæum in Regiis transfertur, *Deficiunt. Participium Pehil,* במדברא צחי In deſerto ſiticuloſo, Pſal.78.17. *Futurum,* דיצחי למשתי Qui ſitiverit bibere, Amos 8. v.11. ואתון רשיעיא תצחון Et vos impii ſitietis, Jeſa.65.13. לא יכפנון ולא יצחון Non eſurient neque ſitient, Jeſa.49.10. *Aphel, Præteritum,* ולא אצחינון Et non ſivit ſitire eos, Jeſa.48.21. *Apud Rabbinos,* דנפח בכסיה לא צחי *Qui flat in poculum ſuum* (ad abigendam ſpumam) *non ſitit*, Sanhedr. fol. 100.2. *Proverbialis ſententia* in luxurioſos.

צחי · צחיא *Sitis:* ותיבי בצחיא Et ſede in ſiti, Jerem.48.18.

ציחתא · ציחתא *Idem:* באתר ציחתא In loco ſitis, id eſt, ſiccitatis, ſiticuloſo, Pſal.23.2.

צחות · צחותא *Idem:* ובעירי בצחותא Et pecora mea ſiti, Exod.17.3. בכפנא ובצחותא In fame & ſiti, Deut.28.48. *Cum Aff.* ולצחותי אשקין יתי חלא Et in ſiti mea potabant me aceto, Pſal.69.22.

צחונא *Siccitas, Locus ſiticuloſus:* ובית צחונא Et loco ſiccitatis, id eſt, ſicco, in quo non erant aquæ, Deuter.8.15. ובית צחונא לנבועי מיא Et locus ſiccus in ſcaturigines aquarũ erit, Jeſa.35.7. וארע בית צחונא Et terram quæ eſt locus ſiccitatis, Heb. ארץ ציה Terram ſiticuloſam vel ſiccam, Jeſa.41. v.18. Vide & Jeſa.44.3.

צחח צחצח *Nitens, Fulgens, Splendens reddere, Polire, Expolire. Imperat.* צחצחו מורניתא Expolite, nitidas reddite lanceas, Hebr. מרקו, Jere.46.4. וצחצחו זיינא Et expolite arma, Jeſa.21.5. *Apud Rabbinos,* אספקלריא מצוחצחת Speculum nitidum, *cujus oppoſitum,* מלוכלכת Sordidum, Vajikra rabb. ſect.1. משיצחצחן במים Ex quo mundavit vel expolivit eas in aquis, Bava metzia fol. 84.1. מים או יין מותר כדי לצחצחו Aqua aut vinum licet, ad ſplendidiorem reddendam eam, ſcil. buccinam novi anni, Roſch haſch. fol.33.col.1. השמן רך ומצחצחו Oleum molle eſt, & nitidum reddit eum, Nidda fol.25.2.

צחיחין *Loca nitida, avida & ſicca, nitentia præ ariditate,* Pſal.68.7.

צחיחותא *Siccitas, nitor agri vel terræ, in qua dum nihil creſcit, nitere videtur.*

צחצח *Nitor, Splendor, Fulgor. Plurale per metaphoram,* למללא בצחצחן Ad loquendum in nitoribus, id eſt, nitida & elegantia verba, eleganter, diſertè, Jeſa.32.4. Sic Hebraicè, לדבר צחות Loqui elegantia verba.

צחצות *Idem:* וצחצות מורנין Et fulgorem lancearum, id eſt, lanceas fulgentes & coruſcantes, Hebr. וברק חנית, Nah.3.3. Veneta habent Chirek ſub primo צ, quod & tolerari poteſt. *Plur.* בדיל למהוי לה צחצוחין Ut ſint ei ſplendores, Hebr. למען ברק Propter fulgorem, Ezech.21.28. al. 33. *Apud Talmud.* אי אפשר בלא צחצוחי חלב i. e. Non poteſt eſſe (ſcil. caſeus) ſine nitoribus lactis, id eſt, guttulis lactis in recenti caſeo hinc inde in cavitatibus ejus, vel in butyro nitentibus, ע״ז fol. 35.1. צחצוח שמן Nitor olei, Schab. fol.244.2.

צחן *Putor, Fætor: Hebraicè,* ותעל צחנתו Et aſcendit putor ejus; *Targum* סרוחיה, Joel. 2.v.20. *Sic Chaldaicè,* וצחנת סוסון צחנתהון Et fætor equorum eſt fætor ipſorum, ſcil. Ægyptiorum, Ezech.23.20. Hebr. וזרמת סוסים זרמתם Et fluxus equorum, fluxus ipſorum. Sive *Fluxus ſive fætor* vox Chaldæa vertatur, utroque modo periphraſticè innuitur immoderata & fætidiſsima libido ſcortationis in Ægyptiis.

צחנה · צחנתא *Salſamentum, Piſciculi certi ſaliti & in vaſe compreſsi, a Fœtido odore ſic dicti:* הנודר מן הצחנה Vovens à ſalſamento, à piſcibus ſalitis, Nedar. fol.51.2. צחנתא דבב נהרא Piſciculi ſaliti fluvii Debhabh, Succa fol.18.col.1. ר׳ יהודה מתיר בצחנה R.Jehuda permittit cepas in ſalſamentis, Terum.cap.10. ארבא דצחנתא Navicula ſalſamentorum, plena piſciculis ſalitis, ע״ז fol.40.col.1. In Gemara ע״ז fol.39.col.1. dicitur, quòd ſit Piſcis, quem quidam vocant באטי, *quod poſsit fortè eſſe Græcum βάτις, vel βατ⊙, Raja.* Gloſſa autem illic explicat חילק.

צחק *Ridere, Ludere:* צחוק · ציחוק *Riſus: Luſus:* יום צחוק *Dies luſus,* ſumitur pro *die feſto,* ut ſequitur יום איד שלהם, Geneſ.39.11. in Raſchi: מלאכת הציחוק Ars luſoria: צחוק הקוביאות Luſus alearum: צחוק הקלפים Luſus chartarũ: בית הציחוק Locus luſus, in quo luditur: צחקן *Luſor.*

צחר צחור *Candidus, Albus:* ולא עור ולא צחור ולא נחור Non cæcum, non album, non ruſum, Berach. fol.31.2. Gloſſa, רושו בלעז Ruſſo vulgò, i.e. *Rufus. Author Aruch exponit juxta ſignificationem Hebraicam,* צמר צחר *Lana candida, i.e.* לבן, juxta R.Davidem, Ezech.27.18. & ſic, אתנות צחרות Aſinæ albæ, Judic.5.10.

צטר *Latus, Ora, Extremitas, idem quod* סטר, Genef.6.19. in Jonath. Sic, בִּצְטַר *Apud, Juxta, Penes.*

ציב צִיבָא *Currus cameratus, Carpentum:* מַלְכְּתָא יָתְבַת צִיבָא Regina infidens currui, Nah.2. v.7. *Plurale,* וְיַיְתוּן בְּנַיִךְ בְּצִיבִין Et adducent filios tuos in curribus, Jefa.49.22.

ציב *Filum, Segmentum minimum carnis: apud Talmudicos,* עור שיש עליו בזית בשר הנוגע בציב היוצא ממנו ובשערה שכנגדו טמא Pellis (ab animali detracta) in qua adhuc magnitudinis olivæ caro eft, tangens fegmentum egrediens ex illa, vel pilum oppofitum ei, immunda eft, Cholin fol.124.1. שבעה ציבי משבעה בשורי Septem frufta de feptem trabibus, Schabb. fol.67. col.1. ציבי idem quod קִיסְמִין.

ציבין *Ligna, Lignorum fafciculi, Fragmentum, Fruftulum ligni, apud Talmudicos:* כִּי הֲוָה מְנַקֵּט ציבי דָּרֵא ציבי וּמָרָא בחד כַּתְפָּא Cùm collegiffet ligna, portabat ligna & marram in uno humero, Taanith fol.23.2. יַצְלַח צִיבֵי Findet ligna. *Fœmininum,* צִיבְתָּא ׳ צִיבָן: ut, האי דשדי מיא מפומא דחצבא משום ציבתא Qui effundit aquas ex orificio cadi, propter feftucas vel ftipulas, fupernatantes fcil. Gl. קְסָמִין וְקַשִׁין, Cholin fol.105.2.

צִיבְיָא *Condimenta potus, veluti, herbæ, radices, aromata & fimilia, quibus potus redditur gratior:* ולא שדא ביה ציביא In quem non projecit condimenta, Metzia fol.29.2.

* ציל Vide in צלל.

* ציף צִיפָא Vide infrà in צפה.

ציץ צִיצָא *Lamina, Bractea:* וְתַעֲבֵיד צִיצָא דִּדְהַב דְּכֵי Et facies laminam auri puri, Exod.28. v.36. Lamina erat latitudinis duorum digitorum, in fronte facerdotis ab una aure ad alteram ligata, in qua majufculis literis infcriptum erat, קֹדֶשׁ לַיהוָה Sanctitas Domini.

II. צִיצָא *Nomen lapidis pretiofi fplendentis & fcintillantis, quafi à* ניצוץ *Scintilla:* מְשַׁקַּע בְּאַבְנֵי צִיצָא Ornatum infitis lapidibus fcintillantibus, Efth. 1.2. in fecundo Targum.

III. צִיצָא *Etiam eft nomen avis immundæ, refpondens Hebræo* תַּחְמָס, Levit.11.6.

IV. צִיצִין *Pinnæ pifcium:* כָּל דִּי לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין Omne quod habet pinnas & fquamas, Hebraicè סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת, Levit.11.9. כָּל דִּי לֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמַיָּא Quodcunque autem non habet pinnas & fquamas in aquis, abominabile vobis erit, ibid. verf.10. *Apud Talmudicos;* כל שיש לו ציצין בין פרקיו Quicunque habet pinnas, vel, pilos inftar pinnarum in juncturis fuis, ע״ז fol.43.1.

V. צִיצִין *Alæ, quæ funt avibus, ut pinnæ pifcibus:* אִזְקוֹף צִיצִין דְקַרְיָן Si elevavero me alis auroræ, Hebr. כַּנְפֵי שָׁחַר, Pfal.139.9.

VI. צִיצִית *Cincinnus, Villus, pili contorti in fe, & in longum dependentes: Peniculamentum, Extremitas veftis in fila extens: item Fila in telæ extremitate redundantia. De his præceptum extat Num.15. v.38. quæ in Targum Hierofolymitano vocantur pluraliter* צִיצִין*, ut antè dictum. Rabbini autem dicunt pluraliter* צִיצִיּוֹת*, & Chaldaicè* צִיצִיְתָא*, Num.15.38. in Jonath. quâ formâ Talmudici fæpè utuntur.* Ad varia accommodatur. Pro *Cincinnis* fumitur illic, וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי Et accepit me cincinnis capitis mei, Ezech.8.3. quod Chaldæus fimpliciter reddit בִּסְעַר רֵאשִׁי Pilis capitis mei. Pro *Villis lanæ* apud R.Davidem, Judic.4.19 שְׂמִיכָה inquit, eft בסות עב יוצאין ממנו ציצית מן הצמר tegumentum craffum, unde exeunt villæ lanæ per totum tegumentum. *Aliter:* הציצין המעכבין את המילה Fila retardantia circumcifionem; fila fcilic. inftar fimbriarū de præputio remanentia, Schab. fol.137.1. *Aliter:* צפורן שפירש רובה וציצין שפרשו רובן Unguis (digiti) qui feparatus eft, & fila *(fcil. cutis circa unguem, Germani vocant* Nagelwurtzen) quæ abfcefferunt, Schab. fol.94.2. Pro *Peniculamento five filorum textu,* in Numeris, ubi dicitur: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת וגו׳ *Alloquere filios Ifraël, & dicito ad eos, ut faciant fibi* צִיצִת *peniculamentum in oris veftimentorum fuorum per generationes fuas, & adhibeant peniculamento ipfius oræ filum-contortum hyacinthinum. Erit autem vobis peniculamentum illud, ut videatis illud, & recordemini per illud omnium præceptorum Domini, & faciatis ea, &c.* Idem vocabulum retinetur in Targum Jonathanis & Hierofolymitano. Hoc preceptum in miram fuperftitionem apud pofteros converfum eft, quam vel magno libro hodiè fatis explicare nequeunt. Aben Efra fcribit, vocis ציצית effe duplicem interpretationem: primò, ut fignificet *Peniculamentum five extremitatem veftis*, quæ fimilis fit cincinnis capitis, quomodo apud Ezechielem fumitur, והם החוטים היוצאים שאינם ארוגים, funtque fila exeuntia non texta. Secundò, ut fignificet *Fila feparatim veftis extremitati addita*, quæ interpretatio communi Rabbinorum confenfu eft confirmata. Veftem vult effe חָלוּק bipertitam, ut funt מִכְנָסִים femoralia, & ideò dici בִּכְנַפֵי in duabus extremitatibus, ut funt כְּנָפַיִם alæ in avibus. Hinc Rabbini finxerunt hanc veftem ex particulis quadratis ex lino, lana vel ferico, quæ fupernè ligamentis latè connectuntur, & traducto capite humeris injiciuntur, ut una pars à pectore, altera à tergo dependeat. Inferioribus quatuor angulis fila lanea contorta & oblonga annectunt, quæ vifui objecta, de obfervatione omnium

præceptorum, Dei hominem moneant. תכלת, quod nostri Hyacinthinum vertunt, Hebræi scribunt esse בעין השמים coloris cærulei. Fila contorta ex mũda lana fiunt, numero quatuor, quæ in extremitatibus panniculi istius traducta per foramen sive nodum, in medio duplicantur, ut octo dependeant. His quinque nodi singulari artificio innectuntur. Hinc scribit R.Salõm. Vox ציצית literis numeralibus continet 600. his juncta octo fila & quinque nodi, faciunt 613. quot in universum sunt præcepta Legis, & sic hæc Zizis memoriale sunt omnium præceptorum. *Apud Rabbinos,* מנין חוטי הציציות בכל כנף ד׳ כפולים שהם שמונה Numerus filorum peniculamentorum in utroque angulo sunt quatuor duplicata, quæ faciunt octo: ציצית שעשאו גוי פסול Peniculamentum quod fecit gentilis, prophanum est, quia scribitur: *Loquere ad filios Israël, ut faciant, &c. Ipsi* scil. non alius. Vide librum שולחן ערוך Schulchan aruch, parte primâ Orach chajim, sect. 8. & sequentib. Majemonem in libro יד Jad, parte primâ folio 93. & seqq. R. Bechai in Cad hakkemach; literâ צ. *Hinc formant Verbum,*

צַיֵּץ *Fimbriare, Fimbriis ornare.* Unde, טלית שאינה בהלכתא מצויצת Pallium non fimbriatum decenter, filis convenienter ornatum, Menach. fol.37.2. יתיב בסדינין מצויצין Sedet in sindonibus fimbriatis, Schab. fol.25.2.

בן ציצית הכסת *Nomen proprium divitis cujusdam civis Hierosolymitani, qui ita appellatus fuit,* שהיתה ציצתו נגררת על גבי בסתו *quia peniculamentum pallii ejus trahebatur super pulvinaribus;* Nempe non in nuda terra incedebat, sed tapetes & pulvinaria sibi substerni curabat, ubicunq; incedebat, Gittin fol.56.1.

ציק ציקין Vide suprà in צוק.

צִיקָנִין *Avari:* ציקנין שורפין אותו לפני הבירה Avari comburunt istum ante sanctuarium, ut fructum capiant ex lignis publicis, Pesachin fol.81.2.

ציר *Cardo:* הֵיךְ תַּרְעָא דְמִתְכַּרֵךְ עַל צִירְתָהּ Sicut janua quæ vertitur in cardine suo, Prov.26. v.14. *Plurale,* תְּרֵין צִירִין לְדַפָּא חַד Duo cardines asseri uni, Exod.26.17. Hebr. יָדוֹת Manus: תְּרֵין צִירִין דְּדַשָּׁא חֲדָא Duo cardines januæ uni, 1.Reg.6. v.34: Hebr. צְלָעִים Latera. Sic mox ibidem pro Hebræo קְלָעִים Jonathan similiter transfert, צִירִין Cardines. *Cum Aff.* לִתְרֵין צִירוֹהִי Duobus cardinibus ejus, Exod.26.v.19. *Sic frequens est apud Talmudicos.*

ציר *Muria, Salsugo piscium, liquamen salsum, quo pisces condiuntur:* לטבל בצירין Intingere in muriam ipsorum: ציר שיש בה דגים Muria in qua est

piscis, עז cap.2. in Misch. מותר בציר Permissa ei est muria, Nedar. cap 6. in Misch.

צִירָן *Oculos nimis rotundos habens: Plur.* צִירָנִית. Hoc in animali primogenito habitum fuit vitiosum, Bechor. fol.44.1. *In Targ. Jonath.* Gen. 29.17. וְעֵינֵי לֵאָה הֲוָן צִירָנִיָּתָן Et oculi Leæ erant rotundi. *In Psalterio Syriaco* Psal.77.5. אחדוני צירנא בעיני Et occuparũt me vertigines in oculis meis, *ut Sionita reddit: Erpenius,* Caligines.

צִירָא *Bubo,* Levit.11.17. in Jon. Hebr. כוס.

* צית Vide in יצא.

* צְלָא Vide infrà in צלע.

צְלַב *Suspendere. Ponitur pro Hebræo* תָּלָה. *Præteritum,* וְיַת רַב נַחְתּוֹמֵי צְלַב Et magistrum pistorum suspendit, Genes.40.v.22. Sic cap.41.13. וּצְלַבִנּוּן Et suspendit eos, Josuæ 10.26. וְיָתֵיהּ צְלִיבוּ עַל קִיסָא Et eum suspenderũt in ligno, Esth.7.10. וְיַת גּוּפֵיהּ צְלַבוּ בְּשׁוּרָא Et corpus ejus suspenderunt in muro, Hebraicè תָּקְעוּ Affixerũt, 1.Sam.31.10. וּצְלַבוּ עַל בְּרֵכְתָא Et suspenderunt juxta piscinas; 2.Sam.4.12. דִּצְלַבוּנוּן Ut suspenderent eos Philistæi, 2.Sam.21.12. *Particip. Pehil,* וַהֲווֹ צְלִיבִין Et manserunt suspensi in illis patibulis usque ad vesperam, Jos.10.26. *Infinitiv.* לְמִצְלַב יַת מָרְדְּכַי Ad suspendendũ Mordechæum in ligno, Esth 6.4. sic cap.7.9. *Imperativus,* אִזִּילוּ צְלִיבוּ יָתֵיהּ עֲלוֹהִי Ite, suspendite ipsum in eo, Esth.7.9. *Futurum,* וְתִצְלוֹב יָתֵיהּ עַל צְלִיבָא Et suspendes eum in patibulo, Deut.21.22. וְיִצְלוֹב יָתָךְ Et suspendet te, Genes.40.v.19. וְיִצְלְבוּן יָתֵיהּ וְיַת בְּנוֹהִי Et suspendent eum & liberos ejus in patibulo, Esth.9.25. *Ithpehal, Præterit.* אֲרֵי עַל דְּחָב קֳדָם יְהוָה אִצְטְלַב Nam propterea quòd peccavit coram Domino, suspensus est, Deuter.21.23. רַבְרְבַיָּא בִּידֵיהוֹן אִצְטְלִיבוּ Principes per manus ipsorũ suspensi sunt, Thr. 5.v.12. וְאִצְטְלִיבוּ תַּרְוֵיהוֹן עַל קִיסָא Et suspensi sunt ambo isti in ligno, Esth.2.23.

צְלִיבָא *Patibulum, Crux suspensionis:* לָא תְבִית נְבִלְתֵיהּ עַל צְלִיבָא Non pernoctabit cadaver ejus in cruce, Deut.21.23. וְאַחִיתוּ יַת נְבִלְתֵיהּ מִן צְלִיבָא Et deposuerunt cadaver ejus de patibulo, Jos.8.29. *Plurale,* וּצְלַבִנּוּן עַל חַמְשָׁא צְלִיבִין Et suspendit eos in quinque patibulis; & mox, צְלִיבִין עַל צְלִיבַיָּא Suspensi in patibulis illis, Jos.10.26.

צְלוֹב *Idem, apud Rabbinos:* In Schab. cap.6. in Misch. Egredi licet in Sabbatho במסמר מן הצלוב משום רפואה cum clavo de patibulo, medicinæ causâ, scil. appenso. Rambam scribit, *Ejusmodi clavum collo appensum prodesse contra febrem tertianam, ex quorundam sententia.*

צְלוֹפְחָא *Anguilla, piscis Judæis pollutus, tenuis, rotundus, oblongus, serpenti similis, quem cum homo vult prehendere, lubricitate suâ elabitur, nec teneri manu potest, nisi arenâ vel pulvere conspersus. Sic ab authore Aruch*

thore Aruch describitur, & dicit, sic eam Arabicè appellari. In Gemara autem, unde citatur, scribitur per פ *in medio.* Verba ejus sunt: איתו לְקָמֵיה הַהוּא נוּנָא לִצְלוּפְּחָא Afferebant ante eum piscem, qui similis fuit anguillæ. Glossa, דג ושמו אנגווילא Piscis est, cujus nomen Anguilla: Avoda fol.39.1

צְלָה צַלִּי *Orare, Precari, Invocare, Supplicare. Hebraicè* הִתְפַּלֵּל. *Respondet etiam Verbis* צָעַק & שִׁוַּע · קָרָא, *quãdo ad Deum referuntur. Nam clamare ad Deum, nihil aliud, quàm ardenter precari & Deum invocare. Præteritum,* צַלִּי קֳדָם יְהוָה Precatus est coram Domino, Hebr. בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ, Inter invocantes nomen ejus, Psalm.99.6. וְצַלִּי בִּשְׁמָא דַיהוָה Et invocavit nomen Domini, Hebr. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה, Genes.12.8: וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְהוָה Et oravit Moses ante Dominum, Hebraicè וַיִּצְעַק, Exod.8.12. צְלוֹתָא דְצַלִּי דָוִד Oratio quam oravit David, Psal.86.1. וְצַלִּיאַת בִּשְׁמָא דַיהוָה Et ipsa invocavit nomen Domini, Gen.16.13. צַלֵּיתִי קֳדָמָךְ בְּכָל לִבָּא Oravi coram te ex toto corde meo, Hebr. חִלִּיתִי פָנֶיךָ Deprecatus sum faciem tuam, Psal.119. v.58. כַּד עִיק לִי צַלֵּיתִי Quando angustia mihi erat, precatus sum, Hebr. קָרָאתִי, Psal.120.1. עַל רַבְיָא הָדֵין צַלֵּיתִי Pro puero isto supplicavi, Hebraicè הִתְפַּלָּלְתִּי, 1.Sam.1.27. וְצַלֵּיתִי אַף עַל אַהֲרֹן Et oravi etiam pro Aharone, Hebr. וָאֶתְפַּלֵּל, Deut.9.20. וְצַלּוֹ קֳדָם יְהוָה Et orarunt coram Domino, Hebr. וַיִּצְעֲקוּ, Psal.107.6. וְצַלִּיאוּ Et invocarunt Dominum, Hebr. וַיִּקְרְאוּ, Jon.1.14. דְצַלּוֹ בִּשְׁמֵיהּ Qui invocarunt nomen ejus, Psal.99.6. וְצַלֵּינָא קֳדָם יְהוָה Et oravimus coram Domino, Hebr. וַנִּצְעַק, Numer.20.16. *Participium,* אֲרֵי בִּשְׁמָא דַיהוָה אֲנָא מְצַלֵּי Nam nomen Domini ego invoco, Deuter.32.3. ומצלא ומודא Et invocabat & laudabat Deũ suum, Dan.6.11. *Plurale,* מְצַלַּיִן Orant, Psal.99.6. דמצלין קֳדָמָךְ Qui invocant te, Psal.86.5. ומצלין לְחַיֵּי מַלְכָּא Et orabant pro vita regis, Esræ 6.10. *Fœmininum,* ומצליָא קֳדָם יְהוָה Et orabat ante Dominum, 1.Sam.1.10. *Infinitiv.* לְצַלָּאָה קֳדָם יי Orare coram Domino, 1.Sam.1.v.26. לְצַלָּאָה עֲלֵיכוֹן Supplicare pro vobis, 1.Sam.12.23. Sic Jesa.1.15. לְצַלָּאָה בַּחַקְלָא Adorandum in agro, Hebr. לָשׂוּחַ Ad confabulandum, Genes.24.63. צַלּוֹיֵי מְצַלֵּינַן Orando oramus, Esth.3.8. in secundo Targum, quæ est forma Talmudica. *Cum Pronomine,* בְּצַלָּאוּתֵיהּ מְטוּל חַבְרוֹהִי Cùm supplicaret pro sociis suis, Job.42. v.10. *Imperativus,* צַלִּי עַל עַבְדָּךְ Supplica pro servo tuo, Hebr. הִתְפַּלֵּל, 1.Sam.12.19. קוּם צַלִּי קֳדָם אֱלָהָךְ Surge invoca Deum tuum, Hebr. קְרָא אֶל אֱלֹהֶיךָ, Jon.1.6. וצלי קֳדָמַי בְּיוֹמָא דְעָקְתָא Invoca me in die angustiæ, Psal.50.15. צַלּוֹ בִּשְׁמֵיהּ Invocate nomen ejus, Jesa.12.v.4. וְצַלּוֹ בִּרְתִיתָא Et orate in tremore, Hebraicè וְגִילוּ Et exultate, Psal.2.v.11. וְצַלּוֹ עֲלַהּ Et orate pro ea, Jerem.29.7. וְצַלִּיאוּ בִּכְנִשְׁתָּא Et ora in Ecclesia, Thren.2.19. *Futur.* אֲצַלִּי קֳדָם יְהוָה Invocabo Dominum, Hebr. אֶקְרָא, 1.Sam.12.v.17. וַאֲצַלִּי עֲלֵיכוֹן Et orabo pro vobis Dominum, Hebr. וְאֶתְפַּלֵּל 1.Sam.7.15. בְּכֵן תְּצַלִּי Tunc orabis, Jesa.58.9. יְצַלִּי קֳדָמַי Invocabit me, Psal.91. v.15. וִיצַלִּי עֲלָךְ וְתֵחֵי Et orabit pro te ut vivas, Gen. 20.7. וּתְצַלּוֹן קֳדָמַי Et invocabitis me, Jerem.29.12. אֲרֵי יְצַלּוֹן Nam invocabunt Dominum, Jesa.19. v.20. וִיצַלּוֹן קֳדָם יְהוָה Et invocent Dominum, Jonæ 3.8. דִיצַלּוֹן לְאַפֵּי אַתְרָא הָדֵין Quam oraverint in loco hoc, 1.Reg.8.30.

צְלוֹתָא · צלו *Oratio, Precatio, Preces:* לְקַבָּלָא צְלוֹתָא Ad suscipiendam precationem, 1.Reg.8. v.28. וְתִתְפְּנֵי לִצְלוֹתָא Et respicies ad orationem servi tui, ibid. בְּבָעוּ וצלו In petitione & oratione, Jerem.7.16. ubi utrumque est per Apocopam literę Tau, in his Nominum formis frequentem: וְיִפְרוֹס יְדוֹהִי בִּצְלוֹ Et extenderit manus suas in precatione, 1.Reg.8.38. *Cum Aff.* יְקַבֵּל צְלוֹתֵיהּ Suscipiet orationem ejus, Psal.4.4. וּצְלוֹתֵיהּ תְּהֵי לְחוֹבְתָא Et oratio ejus erit peccatum, Psal.190.7. קַבֵּלִית צְלוֹתָךְ Suscepi preces tuas, Exod.14.v.15. וְקַבֵּל צְלוֹתִי Orationem tuam, Gen.16.11. וְקַבֵּל צְלוֹתִי Et exaudi orationem meam, Psal.4.2. ותְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן Et exaudies precationem ipsorum, 1.Regum 8.30. לְקַבָּלָא צְלוֹתְכוֹן Ad suscipiendam orationem vestram, Jesa.1.v.15. קַבֵּל צְלוֹתָן Suscipe orationem nostram, Psal.20.10. *Plurale,* גְּמַרִין צְלוֹתָיָא דְדָוִד Absolutæ sunt precationes Davidis, Hebraicè תפלות, Psal.72.21.

צַלְיָנִית *Oratrix, Precatrix, in precibus assidua ad superstitionem usq.:* בתולה צַלְיָנִית Virgo assiduè orans: *Apud Talmudicos,* בתולה צליינית ואלמנה שובבית וקטן שלא כלו לו חדשיו הרי אלו מבלי את העולם *Virgo assiduè orans, & vidua sæpius vicinas visitans, & parvulus qui non complevit menses suos, ecce ista consenescere faciunt mundum*, Sota fol.22. col.1. Vide quoq; in שבב. Scalig. in Triheræsio cap.28. citat hunc locum, & scribit מצליינית ex Pahel, quod rectius, cùm Verbum in hac conjugatione tantùm sit usitatum.

צלין *Species ficuum*, Talm. Hierosol. Schab. fol.10 1.

II. צְלָה *Inclinare se, Inclinare, Advertere: Declinare: Extendere, Tendere, Hebr.* נָטָה. *Præteritum,* וּצְלָא לְוָתִי Et inclinavit se ad me, Hebr. וַיֵּט אֵלַי, Psal.40.v.2. לָא צְלֵית אֻדְנִי Non inclinavi aurem meam, Hebr. לֹא הִטִּיתִי, Proverb.5.v.13. וְלָא צְלֵית Et non declinavi, Hebr. וְלֹא אֵט, Job.23. v.11. וְקוֹלִין צְלוֹ לְפַרְסַת רִגְלַי Et laqueos tetenderunt plantis pedum meorum, Hebr. וּפַחִים טָמְנוּ Et laqueos absconderunt, Jerem.18.22. *Participium,* הֵיךְ טוּלָא דִי צְלֵי Sicut umbra quæ declinat, Hebr. כְּצֵל נָטוּי Sicut umbra inclinata, Psalm.102. v.12.

Veneta habent וְיַצְלִי ex Aphel, quod legendum divisim, ut positum, vel וְיִצְלִי ex Futuro Kal. Nam in Aphel communiter est activum. *Plurale*, לִנְבִיֵּיהוֹן קוֹלִין צְלָן Prophetis suis laqueos tendunt, Hos.9.8. *Infinitivus*, לְמִצְלֵי אָרְחָא וְדִינָא Ad inclinandum sive pervertendum viam judicii, Hebr. לְהַטּוֹת, Prov.17.23. אַף לָא לְמִצְלֵי דִינָא לְזַכָּאָה Etiam non (est bonum) inclinare jus justi, Proverb.18.5. *Cum Aff.* הֵיךְ טוּלָא כְּמִצְלְיוּתֵיהּ Sicut umbra in declinando ipsam, id est, cùm declinat, Hebr. כִּנְטוֹתוֹ, Psalm.109.23. Similis forma Genes.9.14. Nam aliâs solet habere מ formativum Infinitivi. *Imperativus*, צְלִי אוּדְנָךְ Inclina aurem tuam, Psalm.17.6. Sic Prov.4.20. & 5.1. & 22.17. *Futurum*, וְתַצְלִי אוּדְנִיךְ Et inclina aurem tuam, Heb. וְהַטִּי, Psal.45.11. Est secunda fœminina, unde præstat in fine Chirek, quod terminationi fœmininæ competit, nō Tzere, quod masculinæ formæ proprium: אִן תִּצְלֵי אִסְתְּוֹרִי מִן אָרְחָא Si declinavit gressus meus à via, Heb. תִּטֶּה ex Kal, unde præstat etiam Chaldæum legi ex Kal, pro quo in Venetis תַּצְלֵי ex Aphel: הֵיךְ טוּלָא דְיִצְלֵי Sicut umbra quæ declinat, Hebr. יָמַי כְּצֵל נָטוּי, Psal.102.12. *Ithpehal*, *Futurum*, וְלָא יִצְטְלֵי Quòd non inclinat se, Hebr. לֹא יִמּוֹט Non dimovetur, Jesa. 40. 20. Sic cap. 41. 7. & Jerem.10.v.4. pro Hebr. וְלֹא יָפִיק Et non recedit. *Aphel*, *Præteritum*, אֲרוּם אַצְלֵי אוּדְנֵיהּ לִי Nam inclinavit aurem suam mihi, Hebr. הִטָּה, Psalm.116.2. מֵאוֹרַיְתָךְ לָא אַצְלֵיתִי A' Lege tua non declinavi, Psalm. 119. 51. מִסָּהֲדְוָתָךְ לָא אַצְלֵיתִי A' testimoniis tuis non declinavi, ibid. vers.157. *Imperativus*, אַצְלֵי לְוָתִי אוּדְנָךְ Inclina ad me aurem tuam, Psalm.31.3. sic 71. 2. & alibi sæpiùs: אַצְלוּן אוּדְנֵיכוֹן Inclinate aures vestras ad verba oris mei, Psalm. 78.1. *Futurum*, אַצְלֵי לְמַתְלָא אוּדְנִי Inclinabo ad parabolam aurem meam, Psalm. 49. v. 5. לָא תַצְלֵי דִין מִסְכְּנָךְ Non pervertes causam pauperis tui in judicio ejus, Hebr. לֹא תַטֶּה, Exod.23.6. תַּצְלֵי אוּדְנָךְ Inclinabis aurem tuam, Psalm. 10. 17. אַל תַּצְלֵי בְּרוּגְזָא לְעַבְדָּךְ Ne pervertas in ira servum tuum, Psalm. 27. vers. 9. וְתַצְלֵי אוּדְנָךְ לְחָכְמְתָא Advertes aurem tuam ad sapientiam, Prov.2.2. לִיט דְיַצְלֵי דִין גִּיּוֹרָא Maledictus erit, qui perverterit jus advenæ, Deuter.27.19. יַצְלוּן חֲשִׁיכֵי מִן אָרְחָא Avertunt pauperes de via, Job.24.4. לָא יַצְלֵינָךְ Ne inclinet vel pervertat te, Job. 36. vers. 18. *Apud Talmudicos*; חזינא להו לאביי ורבא דמצלו אצלויי Vidi Abhai & Rabbam, quòd (orantes scilic.) inclinando inclinarent se, (scil. in latus, manus & pedes non extendentes, cùm in faciē prociderent) Berach. fol. 34. 2.

III. צְלָה *Assavit*, Hebr. *Apud Talmudicos*, צְלִי קֵדֵר Assatum in olla, Pesach. folio 41. colum. 2. nempe, sine aqua, aut alio liquore.

צְלַהֵב *Nitere, Nitidum, Fulgens, Tersum, Politum esse, Splendere, Coruscare instar flammæ. A' Nomine לַהַב deductum est, cum Prothesi literæ* צ, *quomodo litera* ש *sæpissimè præponi solet: vel à* צְהַב, *inserto* ל. *Participium*, שְׂעַר מְצַלְהַב כְּחֵזוּ דְהַב Pilus splendens ut aspectus auri, Hebr. שֵׂעָר צָהוֹב, Pilus fulgens, Levitic. 13. 32. in Jon. וּמְנַצְנְצִין כְּעֵין נְחָשׁ מְצַלְהַב Et splendebant instar æris coruscantis, Hebr. כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל Sicut æs politum, Ezech.1.7. כְּזַחֲלָא מְצַלְהַב Sicut locusta coruscans, Jerem. 51. 27. Hebr. כְּיֶלֶק סָמָר Sicut bruchus horrens: הֵיךְ שַׁלְהוֹבִיתָא דִמְצַלְהֲבָא Sicut flamma quæ splendens est, Heb. וּכְלֶהָבָה תְּלַהֵט, Psalm.83.15. *Sic etiam citatur in Aruch*, כְּאִשָּׁתָא דִמְצַלְהֲבָא Sicut ignis splendens, Thren. 2. 3. *ubi nunc in libris legitur* ש *pro* צ: item, וְלִישָּׁנְהוֹן מְצַלְהֲבָא Et lingua ipsorum flammans erat in sanctos terræ, Psalm. 73. 9. וְלָא יְמוּתוּן בְּאִשָּׁא מְצַלְהֲבָא Ne moriantur igne splendente, Numer. 4. v. 15. Jon. *Futurum*, אִשְּׁתָא קֳדָמוֹי תְּצַלְהֵב Ignis coram eo resplendet, Psal.50.3.

צַלְהוֹב *Splendor igneus, Nitor flammans, coruscatio*: וְלַהוֹב וְצַלְהוֹב סַיְפִין Et flamma & coruscatio gladiorum, Nah.3.3.

צְלַח *Prosperari, Secundari, Prosperum, Secundum esse. Respondet Hebræo* צָלַח & כָּמַל *quando hoc sensu usurpantur. Futurum*, בְּכֵן תִּצְלַח לְמִרְכַּב Idcirco prosperaberis equitare, Psal. 45. v. 5. בְּדִיל דְתִצְלַח בְּכָל אֲתַר דִתְהָךְ Ut secunderis in omni loco in quo ambulaveris, Hebr. לְמַעַן תַּשְׂכִּיל Jos. 1. v. 7. דִמְכַסֵּה חוֹבוֹי לָא נִצְלַח Qui tegit peccata sua, non prosperabitur, Proverb.18.13. cum formativo נ loco י, quod in eo libro frequens: גַּבְרָא דְלָא יִצְלַח בְּיוֹמוֹהִי Vir erit qui non prosperabitur in diebus suis; לָא יִצְלַח מִזַּרְעֵיהּ Non prosperabitur de semine ejus quisquam, Jerem.22.30. וְיִצְלַח וְיַעֲבֵד דִין דִקְשׁוֹט Et prosperabitur & exercebit judicium veritatis, Jerem.23.5. הֲיִצְלַח Num prosperabitur? Ezech.17.15. בִּרְעוּתֵיהּ יִצְלְחוּן Per beneplacitum ejus prosperabuntur, Jesa.53.10. אֲרֵי לָא יִצְלְחוּן Nam non prosperabuntur, Hebr. כִּי לֹא הִשְׂכִּילוּ, Jerem. 20. v. 11. *Aphel*, אַצְלַח *Prosperare, Secundare, Prosperum reddere: & interdum, Prosperari. Præteritum*, וַיְיָ אַצְלַח אָרְחִי Et Dominus prosperavit viam meam, Gen. 24. v. 56. וְאַצְלַח יַת אָרְחֵיהּ Et prosperavit viam ejus, Jesa. 48. 15. הַאַצְלַח יְיָ אָרְחֵיהּ אִם לָא Utrum secundasset Dominus viam ejus, necne, Gen. 24. v. 21. Et in Daniele, בֵּאדַיִן מַלְכָּא הַצְלַח Tunc rex prosperari jussit Sadrachum, &c. Dan. 3. v. 30. הַצְלַח בְּמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ Prosper fuit in regno Darii, Dan. 6. v. 29. cum ה characteristico loco א, ex forma Hebraica: וְאַצְלַחְתּוּן Et prosperati fuistis, Ezech.16.

Ezech.16.13. *Participium*, ומצלח בידהם Et prosperè cedebat in manibus ipsorum, Esræ 5. vers. 8. והוה גבר מצלח Fuitque vir prosperè agens, Genes. 39. 2. והוה דוד בכל ארחתיה מצלח Fuitque David in omnibus viis suis prosper, 1. Sam.18.14. ומצלח לדשלחנא ליה Et prosperetur in eo ad quod emisi illud, scilic. verbum meum, Jesa.55.v.11. דמצלח ארחיה Qui prosperam efficit viam suam, Psalm. 37. 7. *Plurale*, מצלחין ארחתיה Prosperas reddunt vias suas, Hebr. יחילו דרכו, quod Chaldæ accepit quasi יחילו Fortificant, Muniunt, roborant, Psalm.10.5. Sic & R. Salomon exponit illud יצליחו. Simile ipsi, יחיל טובו Prosperabitur bonum ejus, Job.20.21. id est, יצליח juxta R. Levi: בנין ומצלחין Ædificant & prosperantur, Esd.6.14. הוו מצליחין Fuissent prosperi, Jer. 5.28. ex forma Hebraica. *Imperativus*, אצלח כען Prosperare nunc, Hebr. הושיעה נא Serva nunc, Psalm.118.25. ואצלח Et prosperare, 1.Reg.22.12. *Futurum*, איכדין אצלחנך בבניא Quomodo prosperam efficiam te inter liberos? Hebr. אשיתך Ponam te, Jerem.3.19. ולא תצלח ית ארחך Et non efficies prosperas vias tuas, Deut.28.29. בדיל דתצלח ית כל דתעבד Ut prosperes quodcunque feceris, Hebr. למען תשכיל, 1. Reg.2.3. דלא תצליחין להון Ut non prospereris in eis, Jer. 2. 37. לא יצלח Non prosperabitur, Jesa. 54. 17. יצלח מלכא Prosperetur rex, Hebr. יחי המלך Vivat rex, 1.Sam.10.24. Sic 2. Sam.16.16. ויצלח ארחך Et prosperam reddet viam tuam, Gen.24.40. התצלח ארחנא Num prosperum sit futurum iter nostrum, Jud.18 5. לא תצלחון Non prosperabimini, Jer.32. vers. 5. בדיל דתצלחון ית כל די תעבדון Ut secundetis quodcunque feceritis, Deut.29.9.

אצלחותא *Prosperitas, Felicitas*: ומשמש באצלחותא Et fruitur prosperitate cælitùs, Eccles.10.6.

הצלחה *Idem, apud Rabbinos*: הצלחה נצחית Felicitas æterna.

II. צלח *Findere, Secare.* *Præteritum*, וצלח אעי לעלתא Et fidit ligna ad holocaustum. Hebr. ויבקע, Gen.22.3. וצלחו אעי עגלתא Et fiderunt ligna plaustri, 1.Sam.6.14. *Participium*, לצלח ימא דסוף לצלוחין Qui secuit mare algosum in segmẽta sive fissuras, Psalm. 136. 13. Sic Hebraicè per Participium, לגזר. *Apud Talmudicos*, נצלחיה לציפי Findimus illud in frusta, Bava metzia fol. 79. 1.

צלוחין *Fissuræ, Fissa, Segmenta, ut in præcedenti loco.*

צלוחית *Patina, Scutella, Gabata: Lecythus, Vasculum, Amphora, Ampulla*: סבלי צלוחית חדא Accipe mihi scutellam unam, Hebr. צנצנת, Exod.16.33. איתו לי צלוחיתא חדתא Afferte mihi scutellam novam, Hebr. צלחית, 2.Reg.2.20. כמא דמתמחיא צלוחיתא Sicut abstergitur scutella abstersione, Heb. הצלחת, 2.Reg.21.13. וצלוחיתא דמשחא לא יחסר Et lecythus olei non deficiet, Heb. וצפחת השמן, 1.Reg.17.14.16. וצלוחיתא דמיא Et ampulla aquæ, Hebr. וצפחת, 1.Reg.19.6. וזעיר משחא בצלוחיתא Et parum olei in lecytho, Heb. בצפחת, 1.Reg.17.12. *Apud Rabbinos*, פי צלוחית Os amphoræ vel vasculi: יורד לצלוחית Descendit (vinum) in vas: נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו Accipit infundibulum & metitur (vinum) in vas, Talm. Avoda sara fol.72.1.

צלחתא *Dolor capitis, Hemicrania, apud Talmudicos*, עטרן למאי חזיא לצלחתא Sebum ad quid utile est? ad hemicraniam: Schabbas folio 90. 1. Glossa, באב חצי הראש Dolor dimidii capitis. *Ex Findendi significatione, quia talis dolor caput videtur findere.* Item, לצלחתא ליתי תרנגולתא ברא Ad hemicraniam afferet gallinam sylvestrem, cujus scil. vivæ discissæ partes capiti applicentur, Gittin fol. 68.2.

צלל · צל *Tinnire, sonum edere instar metalli puri, vel tintinnabuli ex metallo facti.* *Præteritum plurale fœmininum*, צלא ספותי Tinniunt labia mea, i.e. palpitant & clarum sonum edunt. Heb. צללו, Hab.3.v.16. *Futur.* דכל דישמעניה יצלן תרתין אודנוהי Ut omnis qui audierit illud, tinniant ambæ aures ejus, Heb. תצלינה ex eadem Radice, 1.Sam.3.11. Sic 2.Reg.21.12. Jerem.19.3.

צלצל *Cymbalum, Crepitaculum.* *Apud Talmudicos*, בן ארזא על הצלצל Ben Arsa præfectus erat cymbalo, Schekal. cap. 5. מיריחו היו שומעין הצלצל A Jericho audiebant sonum cymbali, Tamid cap. 3. והצלצל לבד Et cymbalum pulsabatur solum, Erchin cap. 2. *Plurale*, צלצלין · צלצלין *Cymbala, Crepitacula*: ותופין וצלצלין Et tympanis & cymbalis, Hebr. וחליל Et tibiis, 1. Sam. 10. v. 5. בתופין בחדוא ובצלצלין Cum tympanis, cum gaudio & cymbalis, Hebr. ובשלשים Et cum panduris, instrumento sc. trium chordarum, quod Hebræa vox innuit, 1.Sam.18.6. *Et ex forma fœminina*: שבחו יתיה בצלצלן Laudate eum cũ tymbalis, Heb. בצלצלי שמע Cum cymbalis sonoris, Psalm.150.v.5. & mox ibidem, בצלצלן דמשמען ביבבא Cum cymbalis, quæ sonum edunt cum clangore.

II. צלל *Subsidere, Fundum, Profundum petere, ut in illo*, צללו בעופרת Profundum petierunt ut plumbum, Exod.15.10. in Hebræo. *Sic apud Rabbinos*, צללת במים אדירים והעלית חרס בידך *Demisisti te in profundum aquarum validarum, & eduxisti testam manu tuâ*, Tal. Bava kama fol.91.1. *Proverbiale* in eos, qui multum laboris in re inani conferunt. *Item*; Quare vocatur nomen ejus צולה Jesa. 44.27? שכל מתי מבול נצטללו כם

quòd omnes mortui diluvü illic in profundum demersi, Zebhach. fol.113.

III. Apud Rabbinos est *Clarum, Limpidum fieri, quod evenit liquidis, quando fæces & turbida subsidunt, & in profundum se demittunt:* כיהכי דציל הא משחא Quando clarum fit illud oleum, ליציל חמריה Ut clarum reddat vinũ ejus, Schab. fol.66.2. נותנים מים על גבי כשביל שיצלו Affundunt aquas (in Sabbatho) super fæces, ut clarescant, Schabbas fol.139.2. דליציל צבעיה Ut nitidum reddat colorem vel aspectum suum, Schabbas folio 75.1. Hoc exemplum in Aruch adducitur sub ordine צלה · דליצלה.

צלול · צליל & *contractè* ציל *Limpidum, Clarum:* יין צלול Vinum clarum, מים צלולים Aquæ limpidæ, Schabbas fol.109.1. *Contractè*, דציל נהוריה Quia clarum est lumen ejus, scil. olei olivarum, Schabbas fol.23.1. דניחא ליה בצילא Quia placet ipsi de limpido (scilic. oleo, sine fæcibus) Bava metzia fol.40.2. *Fœmininum;* ומיהו מספקא ליה אי דעתא צילתא היא אי לאו דעתא צילתא Nihilominus dubium ipsi fuit, an scientia (surdi) clara esset, annon esset clara, Jevam. fol.113.1.2. צילתא vel צילותא, id est, צלולה.

צללא Vide infrà in צלע.

צילותא *Claritas, Puritas.*

צלוליבא *Arboris nomen; quæ similis est ricino Jonæ, ex cujus granis oleum fit*, Schabbas folio 21.1. *Arabicè dicitur* אלברוע, *& oleum ejus vocatur* דהן ברוע. R.David scribit Jonæ 4.6: *Inveni in Responsionibus Geonim, Tzelulibba esse* אילן סרק *arborem infrugiferam, quæ profert grana, ex quibus conficitur oleum, quod bibit, qui magno frigore correptus est.*

צלצל *Fuscina piscaria, ferrum quo pisces figuntur,* Jobi 40.26. in Hebræo; & sic apud Rabbinos.

צלצל *Umbra, Tegmen, Obtectio, Tectum, Heb. & sic apud Talm.* in Bava basra fol.75.1.

צלצלא *Turtur:* Tal. כביעתא דצלצלא לא משכחינן Quantum ovum turturis, non invenimus, Sanhed. fol.100.1.

צלצול *Cingulum, Cinctura, Subligaculum:* מקום שהיו חגורות בצלצול Loco quo fuerunt cinctę cingulo pretioso, erunt dissolutæ, Schab. fol.62.2. ad locum Jesa.3.v.24. צלצול קטן Cingulum parvum, Schabbas fol.105.1. אחגור בצלצול שליבי Cingam me cingulo tuo: כך עושין לאשה צלצלין Sic etiam faciunt mulieri cingula, Ber. rabba sect.2. בקשה ליכנס בצלצול כזונה Volebat ingredi cum subligaculo, instar scorti, Medr. Meg. cap.1.11. Glossa, חגור קטן לכסות בשר הערוה.

צלם צלמא · צלם · צלם *Imago, Sculptile, Idolum, Simulachrum, cultus & honoris causa erectum: Respondet Hebræus* צלם & פסל: ut, צלם חד שגיא וצלמא דכן רב Imago una magna, imago ista ampla, Dan.2.31. לא תעבד לך צלם Non facies tibi imaginem, Heb. פסל Sculptile, Exod. 20.v.4. טעון וצלם וקמא Idola aut imaginem aut statuam, Levit. 26.1. ותסגדון לצלם דהבא Adorabitis statuam auream, Dan.3.5. ולצלם דהבא די הקימית Et imaginem auream quam erexi, ibid. vers.12. וצלמא אתיך Et imaginem fudit, Jesa.44. v.10. ותסגדון לצלמא די עבדת Et adorabitis imaginem quam feci, Dan.3.15. בצלמא דיהוה In imagine Domini creavit eum, Gen.1.27. *Cum Pronominibus*, וברא יהוה ית אדם בצלמיה Et creavit Dominus hominem ad imaginem suam, Gen.1.27. וצלמי ומתכי Et imaginem meam & fusile meum, Jesa.44.5. נעבד אנשא כצלמנא Faciamus hominem ad imaginem nostrã, juxta similitudinem nostram, Genes.1.26. *Plurale*, לפלחי צלמיא Cultoribus imaginum, Heb. לפסילים Sculptilibus, Jesa.42.8. *Constructum*, כל צלמי מתכתהון Omnes imagines fusiles eorum perdetis, Numer.33.52. וצלמי טעותהון תקוצצון Et imagines idolorum ipsorum succidetis, Hebr. ופסילי אלהיהם, Deut.12.3. *Cum Pronominibus*, וית צלמוהי תבירו Et imagines ejus confregerunt, 2.Reg.11.18. ואסער על צלמהא Et visitabo (animadvertam) imagines ejus, Jerem.51.52. וצלמיהון תוקדון בנורא Et imagines ipsorum comburetis igne, Deuter.7.5. וית כיון צלמיכון Et basin sive dispositionem imaginum vestrarum, Heb. וכיון צלמיכם Amos 5.26. *Judæi in familiari sermone* Crucem *vocant* צלם: *& vide* Crucigerum, ein Creutzer/ *vocant* ein Tzalmer.

צלמנא · צלמנא *Idem:* ונסיבו ית צלמנא Et acceperunt imaginem ipsam, Heb. את הפסל, Jud.18.17. *Plurale*, צלמנין עובד אומנין כלהון Imagines opus artificum universa sunt, Hos.13.2. ארע צלמניא היא Terra sculptilium est, id est, plena פסילים sculptilibus, Jer.50.38. ולצלמניא מסקין בוסמין Et sculptilibus offerunt aromata, scil. in suffitu, Hos.11.2. *Cum Aff.* וית צלמניהון הוו פלחין Et sculptilia sua colebant, Hebr. ופסיליהם, 2.Reg.17.vers.41. וצלמניהון מירושלים Et sculptilia ipsorum ex Jerusalem erant, Jerem.10.10. כצלמניהון Sculptilibus suis, Jer.8.19. ובצלמניהון אקנו יתיה Et imaginibus suis ad zelum provocarunt ipsum, Psal.78.58. וכל צלמנהא ירקדון Et omnes imagines ejus perfodient, Mich.1.7.

צלם *Formare, Figurare, Figuram vel imaginem rei inducere, apud Rabbinos:* לצלומי גירי Ad formandum sagittas, ולצלומי דקולי Et ad formandum corbes, Talm. Bava metzia folio 60.2. Vel, Ad figurandum, figuris & coloribus ornandum.

צלמון *Salmon, nomen proprium loci*, Talm. Kilaim cap.4. Jevam. cap.16.

צַלָּע *Coriarius, corium aptans:* צַלְעָא · צַלָּע & *cõtractè, gutturali elisâ,* צַלָּא: *unde in Gemara:* דהוה שכיח בשוקא דצלעי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא Quem invenit in foro coriariorum (vendentium corium) dixit ipsi: Quid est דַּרְגָשׁ, (id est, qualis est lectus qui dicitur דרגש?) respondit: *Dargas* est lectus coriaceus: Nedarim de-Votis,fol.56.2. Glossa: צַלָּעֵי id est, Venditores pellium: ערסא דצלא id est, של עור, Lectus ex corio, in quo dormit. Hic lectus erat vilissimus, unde qui voverat se non dormiturum in lecto, ei licitum erat decumbere in lectulo coriaceo: דָּגְנֵי אַמַּשְׁכָּא דְּצַלָּא Qui dormiebat in pelle coriarii, Pesach.fol.112.2. Item, אמרי אנשי ארבאעה לצלא ארבאעה לצללא Vulgò dicunt homines *in proverbio: Quatuor (asses) pro corio, & quatuor asses pro coriario:* Bava bathra folio 5.1. Pauper quidam sutor erat, qui habebat agrum juxta agrum cujusdam divitis, qui dixit: Vende mihi agrum tuum, aut judicio te cogam. Alius Rabbinus hanc litem audiens, dixit diviti: Pauper iste opus habet, ut se ex agro isto sustentet, nam carè emit corium, & carè aptari curat, unde in eo vendendo parum habet lucri. Facies ergò cum illo, quod æquum fuerit, juxta illud: *Et facies, quod rectum & bonum fuerit in oculis Domini,* Deut.6 18. Alii exponunt: *Quatuor (asses oportet dare) pro corio parvo, & quatuor pro corio magno:* Vel, *Quatuor (panes) pro coriario paupere, & quatuor pro coriario divite;* scilic. requiruntur ad vitæ sustentationem, unde pauperi necessaria vitæ non sunt auferenda. *De* צללא *dubitari possit, an hoc sensu rectè sic legatur.*

צְלַף *Aphel,* אַצְלִיף *Elevare manum ad percutiendum, inquit Elias, Percutere, Contundere. Futurum,* יַצְלִיף בְּקוּרְנְסָא Percutiet malleo, Ps.74. v.5. Hebr. כְּמֵבִיא לְמָעְלָה Sicut elevans sursum, scil. manum ad percutiendum: אַרְבְּעִין יַצְלִיף Quadragies elevabit manum, Deut.25.3. in Jonath. Sequitur ibi, חָסִיר חַד יַלְקְנֵיה Uno ictu minus percutiet eum, ut יצליף ibi non videatur simpliciter significare Percutere. *Apud Talmudicos,* אחת למעלה ושבע למטה כמצליף Semel (spargens sanguinem) sursum, & septies deorsum, sicut percutiens, Joma fol.15.1. ubi R.Salomon scribit, ולשון מצליף לא נודע לי מצליף *Quid vocabulum sit, non constat mihi.* Idem scribit fol.53.2. Majemon exponit כְּמַלְקֶה *Sicut plagas infligens:* id fiebat loro coriaceo, incipiendo à summo humero, & sic gradatim deorsum, uno ictu sub alio incusso. Sic aspersio sanguinis in festo propitiationis. Vide Aruch in litera Mem.

צלף *Nomen fruticis & fructus, Capparis. Apud Talmudicos:* Futurum est, ut arbores ferant fructus omni die, sicut dicitur: *Et proferet ramum & faciet fructum,* Ezech.17.v.23. Quid ramus? durat omni die: & fructus omni die. Tunc irrisit eum alius sapiens, dicens: *Non est ullum novum sub sole,* Eccles.1.9. At, inquit ille, ostendam tibi exemplum in hoc mundo, נְפַק אַחְוֵי לֵיהּ צְלָף Egressus est & ostendit ei arborem Tzelaph: Schabbas fol.30.2. Glossa: צלף *est Species arboris, quæ triplices fructus profert,* אֲבִיּוֹנוֹת *baccas,* קפריסין *putamina,* ולולבין & *spatulas.* Hinc alibi: צלף מתעשר תמרות ואביונות וקפריסין Tzelaph decimas dat dactyliorũ, baccarum, & corticum. R. Akibha dixit: Non decimat nisi baccas simpliciter, quia istæ fructus sunt: Berach. fol.36.1. Glossa: תמרות crescunt inter folia: אביונות baccæ est fructus: קפריסין est קליפה גדולה cortex magnus circa fructum, ut est cortex nucum: Berachoth folio 36.1. Vide hîc ampliùs: *Plurale,* לְאַיְתוּיֵי מֵי צְלָפִין בְּחוֹמֶץ Ad afferendum aquas capparorum in aceto, Schabbas fol.110.1. Glossa, צלפים fructus sunt arboris צלף, vulgò קפריר *Cappar sive Capparis. Hinc in Aruch scribitur, Arabicè hanc arborem dici* אלכבר *Alcobbar, vulgò* קפרא. Vide ampliùs hîc. Alibi apud Talmudicos ei ascribitur Impudentia, ubi recensent tres impudentes; Judæum inter homines, Canem inter animantia, Gallum inter aves. His quidam annumerarunt צלף באילנות Capparem inter arbores, Beza folio 25.2. Glossa: Non novi, מה עזות quæ impudentia sit huic arbori. *Sed & flos à Medicis commendatur.* Unde Talmudici: צלף דנטעי אינש ארעתא דפרחא Capparis, quam plantant homines ratione floris: Berachoth folio 36.1. Raf Nachman dixit, צלף נטעי אינשי ארעתא דשותא Capparem plantant homines propter fructum, Ibid. דשותא id est, לאכול העלין והתמרות ad comedendum folia & dactylos. Vide & in קפריס.

צלופחא *Piscis nomen, qui vocatur* אנגיליא *Anguilla:* ע״ז fol.39.1.

צְלַק *Dividere, Diffindere, Dissecare per medium in duas partes. Est idem cum* צלח. *Apud Talmudicos,* דְּצַלְקֵיהּ מִצְלַק הָבָא דְעָבְדִינָן נִסְמְרָא Quod diffidit eum diffindendo, non secus ac cùm facimus duo frusta, Cholin folio 124.1. *Ithpehal,* עַד דְּאִצְטְלִיק רֵישֵׁיהּ Donec diffinderetur caput ejus, וְאִצְטְלִיק וּנְפַל בִּתְרֵין Et divisus fuit, & concidit in duas partes, Berach. fol.56.2.

צַלֶּקֶת *Fissura, Cicatrix:* וְנַעֲשָׂה מְקוֹמוֹ צַלֶּקֶת Et factus est locus ejus fissura, Kethubhoth fol. 75.1. אַף עַל פִּי שֶׁמְּקוֹמָן צַלֶּקֶת Etiamsi locus ipsarum sit fissura, id est, cicatrix hians, Negaim cap.9. ועלתה צלקתא Et ascendit cicatrix.

צולקא *Idem:* צוּלְקָא דְשִׁיחְנָא Cicatrix ulceris, Exod.2.5.

Exod. 2. 5. in Jonath. צוּלְקָא שְׁחַנָא הִיא Cicatrix ulceris eſt, Levit. 13. 23. Jon. Onkelos רוֹשֶׁם Signum.

* נִצְמַר · צְמַר *Copulari, Conjugari pariter, Heb.* צְמִיר *Copulatus, Conjunctus: Plurale in Targum,* צְמִירִין קֳדָמוֹהִי Copulatorum ante ipſum, Hebr. צְמֻדִים, 1. Reg. 19. v. 19. *Apud Rabbinos,* אצטמיר חַצְבֵּיה דְּרַב נַחְמָן Conjunctum (reſectum & conſolidatum fuit) vas R. Nachmanis, Berachoth fol. 22. 2. Præterea Rabbinis etiam eſt *Conjungi Affixis Pronominibus, Jungi Pronominibus:* יש מלות שלא יצמדו לעולם Sunt voces indeclinabiles, quæ nunquam jungûtur Affixis, ut, כאשר · אף · גם · רק & ſimiles, ויש מהם שיצמדו Et quædam conjunguntur, ut עליך & aliæ: על לשון יחיד לא נצמד In numero ſingulari non jungitur cum Affixis: המלה נצמדת Dictio cum Affixo conjuncta.

צְמַד *Copula, Par, Jugum, quod bobus imponitur:* מכר את הצמד לא מכר את הבקר Vendens jugum, non unà vendit bovem, & contrà, vendens bovem, non unà vendit jugum, Bava bathra folio 77. 2.

צמר *Obligare vulnus, Heb.* חָבַשׁ. *Præteritum,* וְלִתְבִירָא לָא צְמַרְתּוּן Et fractos non obligaſtis, Hebr. לֹא חֲבַשְׁתֶּם, Ezech. 34. verſ. 4. *Futurum,* וְלִתְבִירָא אֶצְמוֹר Et fractos obligabo, Heb. אֶחֱבֹשׁ, Ezech. 34. 16.

צְמַרְ *Abſcindere, Præcidere. Futurum,* וְתִצְמֵי יַת טוּפְרַיְהָא Et præcidet ungues ſuos, Hebr. וְעָשְׂתָה אֶת צִפָּרְנֶיהָ Et faciet ungues ſuos, Deuter. 21. 12. Jon. R. Salomon, תְּגַדֵּלֵם *Alet eos.* Aben Eſra תִּקּוּן *Aptationem ſive Aptabit* explicat: aptatio autem unguium eſt eorum præciſio, ſicut & antecedit, Radet caput ſuum. *Vox non videtur proba. Pro* Alere, *poſſit legi* תִּצְמַח: *pro* Præcidere, תְּצַמֵּית. *Confirmatur tamen ea lectio ex Talmud Hieroſolymitano, Maſſech.* מועד קטן *cap. 3. ubi in Gemara ſimiliter legitur;* והוה יתיב מצמי ספרוי Et ſedebat præcidens ungues ſuos.

צמיא קיטנא *Species fructum.* In Talm. Hier. Maaſeroth cap. 1. זיתים איממי חייבות במעשרות Olivæ quando incipiunt decimari? משיכבר צמיא קיטנא. Gloſſa, מין פרי הוא.

צָמַח *Pullulare, Germinare, Effloreſcere. Præteritum,* עַד לָא צְמַח Antequam germinaret, Hebr. טֶרֶם יִצְמָח, & ſic deinceps pro hoc verbo ponitur, Geneſ. 2. 5. וּשְׂעַר אוּכָם צְמַח בֵּיהּ Et pilus niger effloruerit in ea, Levitic. 13. v. 37. צמח שולטָנָא Germinavit dominator, Hebr. צָץ הַמַּטֶּה Effloruit virga, Ezech. 7. 10. *Participium,* צָמְחָן בַּתְרֵיהֶן Germinabant poſt eas, Geneſ. 41. 6. 23. *Pahel, Infinitivus,* וּשְׂרִי סְעַר רֵישֵׁיהּ לְצַמָּחָא Et cæpit capillus capitis ejus refloreſcere, recreſcere, Hebr. לְצַמֵּחַ, Judic. 16. v. 22. *Aphel,* *Præteritum,* וְאַצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן אַרְעָא Et fecit Dominus Deus ut germinaret ex terra, Geneſ. 2. 9. דְּאַצְמַח לְכוֹן מִן חַקְלָא Quæ germinaverit vobis ex terra, Exod. 10. 5. *Futur.* תַּמָּן אַצְמַח מְלִיךְ יַקִּיר Ibi faciam ut germinet rex excellens, Pſalm. 132. 17. עַד דְּיִצְמַח דִּקְנְכוֹן Donec refloreſcat ſive recreſcat barba veſtra, Hebr. עַד יְצַמַּח זְקַנְכֶם, 2. Sam. 10. 5. כּוּבִין וְאַטְדִין תַּצְמַח לָךְ Spinas & ſentes faciet germinare tibi, Gen. 3. 18.

Apud Rabbinos: נֶפֶשׁ הַצּוֹמַחַת Anima vegetativa.

צְמִיחָה *Vegetatio, Accretio, Augmentatio:* הצומח מאויר קארבי Vegetabile ex aëre nutritur & conſtat.

צֶמַח *Vegetabile:* מיני הצמחים Species vegetabilium.

צִמְחָא · צֶמַח *Germen:* וְצִמְחָא דְאַרְעָא Et germen terræ, Gen. 19. 25. *Cum Pronomine,* כָּל טַרְפֵּי צִמְחָהּ Omnia folia germinis ejus, Ezech. 17. 9. *Plurale,* כְּצִמְחֵי חַקְלָא Sicut germina agri, Ezech. 16. 7. *Cum Affixo,* צִמְחָהָא רַוֵּי Germina ejus inebria, Pſalm. 65. 11.

צְמוּחַ *Germinatio:* בְּאוּל צְמוּחַ לְקִישׁ In principio germinationis fæni ſerotini, וְהָא צְמוּחַ זְעֵרָא Et ecce germinatio exigua erat, Amos 7. v. 1. כִּצְמוּחַ דִּסְלִיק עַל גַּדְפֵּי נִשְׁרִין Sicut germinatio quæ provenit in alis aquilarum, id eſt, primus flos pennarum, ſive plumæ primæ, Jeſa. 40. 31. Elias ſcribit, ſe ignorare quid ſit.

צִמְחִין *Puſtulæ:* עלו בו צמחים Ortæ ſunt in eo puſtulæ, Bava kama fol. 83. 2. נָפְקָן לֵיהּ צִמְחֵי בְּאַפֵּיהּ Oriebantur ipſi puſtulæ in facie, Sanh. fol. 101. 1. העלתה צמחים Si oriantur in eo (pulmone) puſtulæ, Cholin fol. 48. 1.

צִמְחִין *Squamæ tenues, quales ſunt in quibuſdam piſcibus:* חזיוהו ביה צמחי Vidit in eo eſſe ſquamas tenues, יץ fol. 39. 1.

צִמְחָ *Oculos nimis parvos habens, quod in animali primogenito vitium eſt,* Bechor. fol. 44. 1.

צִמְחוּנִים *Virentia:* יאכלו צמחונים Comedent virentia, Tal. Maaſer ſcheni cap. 2. Sic Deut. 32. v. 2. in Jon.

* צְמַטַּם צמם Vide in צמם.

צֶמֶל *Fructus maturus. Metaphoricè dicitur de puella matura viro, quæ omnia pubertatis ſigna habet, unde* צמל *dici volunt, quaſi* יוֹצֵאת מְלֵאָה *Egreditur plena.* Signa maturitatis enumerant Talmudici in Nidda, fol. 47. 1. R. Joſe Galilæus dixit: משיעלה הקמט תחת הדד quando oritur ruga ſub mamma, id eſt, quando duplicant ſe nonnihil propter magnitudinem: R. Akiva dixit, משישו הדדים ex quo inclinant ſe mammæ: Ben Aſſai dixit, משתשחיר הפוטמת ex quo nigreſcit circuitus papillæ: R. Joſe dixit, כדי שיהו נותן ידו על העוקץ והוא

דעוקץ והוא שוקע ושוהא לחזור dum imponit manum vel digitum papillæ (capitulo mammæ) illa fubſidit & tardat reverti. *Hinc illud*, משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל Parabolicè locuti ſunt ſapientes de puella, quòd ſit Groſſulus ſive ficus immaturus, fructus matureſcens, & fructus maturus. Vide בחל.

צמצם צמם *Aures magnas & tumeſcentes habens inſtar ſpongiæ, quod in animali primogenito vitium eſt, & à primogenituræ jure rejicitur*, Bechor. fol. 44.1.

צמם צם צמם *Operire, Tegere:* צמירת יתך באתר טמור Texi te in loco abſcondito domus majeſtatis meæ, Pſalm. 81.8. Regia pro eo habent בית שכנתי עניתך Exaudivi.

צמצם *Tegere, Operire, Velare:* ארום צמצמת אפהא Nam velaverat faciem ſuam, Heb. כסתה, Geneſ. 38. v. 15. in Targum Hieroſolym. *Ithpahel*, ונסיבת רדידה ואתצמצמת בה Et accepit peplum, & velabat ſe eo, Hebr. ותתכס Et operiebat ſe, Geneſ. 24.65. *Apud Rabbinos*, וצמצמה פניה ולא ראתה המלך Et velavit faciem ſuam ut non videret regem, Ber. rabba ſect. 45. in fine. הלכה וצמצמה פניה Abiit & texit faciem ſuam, Medr. Echa cap. 3.1. כשהיו ישראל עומדים על הר סיני היו מצמצמים את עצמם ככלה Quando ſteterunt Iſraelitæ in monte Sinai, velabant ſe inſtar ſponſæ, id eſt, מקשטים *Ornabant ſe*, Jalkut Jeſa. folio 57. col. 4. עשרה הדברות שהיו מצמצמין עליהן ככלה Decem præcepta, quibus velati erant inſtar ſponſæ, Gloſſa מחוברים ומקושטים, *Ornati*, Cantic. 4.10. in Medraſch rabba.

Deinde צמצם *Premere, Arctare, Cogere, Subigere, Stringere, Impellere: Apud Talmudicos*, לרבות את המצמצמו Ad includendum eum qui arctat, conſtringit eum, ne emergere queat, Sanhed. fol. 75.2. אי אפשר לצמצם Impoſsibile eſt poſſe ſtringi in unum, cogi, comprimi, Bechoroth fol. 17.1. ארפו ליה וצמצמו ליה Laxarunt illud, & conſtrinxerunt illud, Jevammoth folio 46.1. אפשר לצמצם Poteſt conſtringi, ſcil. funis menſorius, Sota f. 45.2. אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין יעשה מהן צדקה וכל שכן כשהן מרובין Si videt homo alimenta ſua contrahi, conſtringi, faciet ex illis eleemoſynam, quanto magis quum ſunt ampla, Gittin fol. 7.1. אי אפשר לו לאדם לצמצם מעותיו Impoſsibile eſt homini ſtringere pecunias ſuas, i.e. valorem & pretium minuere: ח' אמות מצומצמות Octo cubiti preſsi, id eſt, non plus neq; minus, abſolutè & præciſè: מרובע מצומצם Quadratum præciſum, perfectum, abſolutum. *Ithpahel*, ברמשא אצטמצמנן *Arctari, Premi, Angi:* אצטמצמנא לבשרא Veſperi angebamur propter carnem, quòd ſcil. caro commoda nobis non eſſet, Med.

Echa cap. 1.1. אצטמצמתון לחמרא Et premebamini propter vinum, quòd ſc. illud non haberetis, & habere deſideraretis, Ibid.

צמצום בצמצום *Conſtrictio, Preſsio, Arctatio:* בצמצום גמור Preſsione abſolutâ, id eſt, æquiſsimè, præciſè & abſolutè omninò: לרכוב בהרווחה ולא בצמצום Ad equitandum latè & non preſsè.

צמע צמע *Aures habens longas & pendulas, vitium in animali primogenito*, Bechor. f. 44.1.

צמק אצטמק *Areſcere, Flacceſcere, Exſiccari, Contrahi:* כשהבשר תמה מעל העצמות והוא מצטמק Quando caro conſumitur ab oſsibus & flacceſcit, contrahitur, R. Salom. Ezech. 24. v. 10. תבשיל שמצטמק Pulmentum quod contractum eſt, Gloſſ. מתמעט Diminutum, Schab. fol. 37.2. In Aruch parvo German. Eyngeprägt. שצמקה ריאה שלה Cujus pulmo areſcit, id eſt, יבשה, Cholin folio 55.2. Nam Hebræum, שדים צמקים *Ubera flaccida*, in Targum redditur תדין כמשן *Ubera arida:* ביצים מצומקות Ova exſiccata, Schab. fol. 38.1.

צמוק *Exſiccatio, Flacciditas, Ariditas:* מתוך צמוק הבשר Propter exſiccationem carnis, R. Salom. Ezech. 24.10. מיום שחרב בית המקדש נעשו גשמים צמוקין לעולם A die quo vaſtata eſt domus ſanctuarii, factæ ſunt pluviæ ariditates in mundo: Taanis fol. 19.2. Baal Aruch legit מקימין.

צמוקין *Uvæ exſiccatæ, Uvæ paſſæ:* ונשתיירו בהן צמוקין Et relinquuntur in illis uvæ paſſæ, licitæ ad comedendum, Nah. 3.12. At Hebræum צמוקים in Targum ſimpliciter redditur ענבין *Uvæ:* ענבין רטיבין ותמיקין Uvas recentes & aridas, Num. 6.3. in Jon. Hebr. ויבשים.

צמר *Lana*, Hebr. צמר גפן Lana vitis, lanugi- noſa mollicies, quæ adnaſcitur ipſis, Kilaim cap. 7. Rambam exponit Arabicè קוטן Coton, *Goſſypium*. Sic Bartenora, qui addit, arborem ejus ſimilem eſſe viti. Plinius lib. 14. cap. 2. *Vitium lanatarum* meminit, quas lanugo veſtit.

צמר *Lanarius, Lanificus, Lanam vendens:* שוק של צמרים הוה Forum lanariorum fuit, Erubh. fol. 101.1. חוט מאזנים של צמרים Filum bilancis lanariorum. Kelim cap. 29.

צמר *Calere, Ardere:* כגון דצמרה צמורי Veluti qui ardebat ardendo, paulatim ignis flatu excitatus ardebat, Tal. Bava kama fol. 60.1.

צמרא *Ardor, Calor, Febris ardens:* לא פרח צמרא מניה Nondum fugerat febris ab eo, Peſachim fol. 55.2. דמעליא לכולהו צמרי Quæ prodeſt omnibus febribus, Gittin fol. 69.2. צמרא ברא Febris externa; צמרא גואה Febris interna: צמרא בעלמא Calor levis, vulgaris, Cholin fol. 51.1.

צמרתא · צמירא *Idem:* ולקה ישמעאל באשא צמירא Et percuſſus fuit Iſmael febri ardente, Gen. 21. verſ. 15.

verſ. 15. Jon. Sic apud Talmudicos, in עי folio 28. 1.

צְמִירְתָא *Calculus renum vel vesicæ:* קַבִּיל עֲלֵיהּ תְּלֵיסַר שְׁנֵי שִׁית בִּצְמִירְתָא וְשַׁבַע בִּצְפַרְנָא Suſcepit in ſe tredecim annos afflictionum, ſex cum calculo, ſeptem cum morbo oris, Metzia fol. 85. 1. לִצְמִירְתָא נַיְתֵי תְּלָת נְטוֹפְיָתָא מִשְׁחָא דְּקוּפְרָא Pro calculo afferimus tres guttas olei Cypri, Gittin fol. 69. 2.

צַמְרְמַר *Horrere, Horrore concuti, ut febricitantes:* לִבִּי צַמְרְמַר Cor meum horret, Heb. סְחַרְחַר Circuit, palpitat, Pſal. 38. 11.

צִמְרְמוֹרֶת *Horror, qualis in febricitantibus, quasi* סַמְרְמוֹרֶת, *juxta illud*, סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי *Horret timore tui caro mea, Pſalm. 119. v. 120.* צמרמורת אוחזין אותה Horrores corripiunt eam, Nidda fol. 63. 1.

צָמַת *Conjungi, Connecti, Aggregari, Congregari, Contrahi, Constringi, ut ea quæ exareſcunt & exſiccantur humore conſumpto: & activè, Constringere.* Apud Talmudicos, צומת הגידים שאמרו מקום שהגידים צומתים בו וממקום שצומתים עד מקום שמתפצלין Conjuctio nervorum, de quibus hîc loquuntur, eſt locus in quo nervi conjunguntur, & à loco ubi conjunguntur uſque ad locum ubi disjunguntur, quatuor digitorum ſpacio, Cholin fol. 76. 1. Vide & mox infrà: הכהו על ידו וצמתה ידו וסופה לחזור Percutit eum ſuper manum ejus, & constricta vel contracta, aut arefacta fuit manus ejus, quæ tamen tandem revertitur, Bava kama fol. 85. 2. *Sic R. Salomon exponit illud*, צָמְתוּ בַבּוֹר חַיָּי *Constrinxerunt in carcerem vitam meam, Thren. 3. 53.* מַיָּא דְצָמְתִי Aquæ quæ conſtringunt, Jevamim. folio 121. 1. מִצְמַת צָמִית Conſtringendo conſtringitur, Ibid. מי שנגפה ידו או רגלו צומתה ביין Si percuſſa ſit manus aut pes alicujus, conſtringit eam plagam vino, ſcil. ad ſedandum & dirigendum ſanguinem, Schabbas fol. 109. 1. ויתיב קא צמית ליה בחלא Sedebat & conſtringebat eam aceto, nempe immergendo vel lavando cum aceto, Ibid. שורן בחומץ וחומץ צומתן Macerat ea in aceto, & acetum conſtringit ea, Peſach. fol. 40. 2. צמותין ומחוברין Congregata & conjuncta. *Pahel*, מצמתן לבתי כנסיות Congregat eos in eccleſias: עד דהוא מצמת להון Dum congregat eos, Talm. Hieroſ. Peah. cap. ult. אבותיך מצמתין ואת מבזבז Patres tui congregant theſauros, & tu prodigis, Bereſ. rabba ſect. 83. *Pyhal*, וכל המצומתין לו Et omnes qui congregati erant cum eo: Vajikra rab. ſect. 28. מרדכי ואסתר וכל המצומתין להן Mardochæus & Eſther, & omnes aggregati ipſis, ibid. *Ithpahel*, אצטמת *Congregari, Conjungi:* דהוו מצטמתין קמיה Quando erant congregati coram eo; citatur in Aruch ex Sanhedr. fol. 110. ſed illic nunc non extat.

צוֹמֶת *Constrictio, Congregatio, Conjunctio, Aggregatio:* צוֹמֶת הַגִּידִים *Congregatio nervorum. Sic vocant tres nervos ſupra genua in animalibus, quorum duo tenues ſunt, unus craſſus & fortior. Hi in oſſe non longè ſupra genu conjuncti ſunt, & mox ſe extendunt & disjungunt, quorum in mactando accurata habetur ratio:* ניטל צומת הגידים Ablata eſt conjunctio nervorum: למעלה מצומת הגידים Supra conjunctionem nervorum: Cholin fol. 76. 1. Vide R. Salom. Thren. 3. 53.

צַנָּא *Caniſtrum, Corbis:* בצנא ופירי De corbe & fructibus: לית לה אוגנין לצנא Corbis cui non ſunt anſæ, manubria, Metzia fol. 25. 1. *Adagium antiquum*, טָבָא חֲדָא פִּלְפַּלְתָּא חֲרִיפְתָּא מִמְּלֵי צַנָּא קָרֵי *Melius eſt unum granum piperis acris, quàm plenum caniſtrum cucurbitarum*, Megilla fol. 7. 1. Chagiga fol. 10. 1. Modicum & hoc bonum, præſtat copioſo inſipido & inutili: unus ſapiens multis ſtultis: & de ſimilibus uſurpatur: ר׳ שמעון שקיל צנא אכתפיה *R. Simeon accepit corbem in humerum ſuum, portavit in ſcholam, & ſedit ſuper eo* (cùm abſque eo terræ ipſi fuiſſet inſidendum.) *Reprehenſus ob id, dixit:* גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה *Præſtans eſt opus, quod honorat dominum ſuum*, Nedarim folio 49. 2. Sic ſuprà in טל הי צנא דמלי סיפרי *En corbem plenum libris*, Megilla fol. 28. 2. Sic luſit quidam in Rabbinum, qui librorum copiâ abundabat, ſed quid illis contineretur, ignorabat. *In Targū Jonathanis*, ותהכון בקלתא וצניא Et abibitis cum corbibus & caniſtris, ſcilic. plenis fructibus primitiarum, Deut. 26. 3. *Ab Hebræo* טֶנֶא.

צִנְּרָה צִינִין צְנִין *Palmæ minores & depreſſiores.* Sunt enim variæ ipſarum ſpecies, teſte Plinio lib. 13. cap. 4. ubi ſcribit de palmarum natura; inquiens: *Plurima earum genera ſunt, & prima fruticem non excedentia:* Apud Talmudicos, ציני הר ברזל כשרות Palmæ montis ferrei (ſic olim nominati) rectæ & legitimæ ſunt, ſcilic. ad tabernaculum autumnale, Eruvin folio 19. 1. Succa cap. 3. in initio. In Bava baſra fol. 69. 2. eodem ſenſu legitur ציני: ſed in Aruch id quoque ſcribitur ציני. *Et formâ fœmininâ*, צִנְתָא, צִנָּא. *Plurale*, צנייתא: unde, ההוא דיו דשקיל בשרא בשוקא ושדיה בין צנייתא דבר מריון Vultur ille accepit carnem in foro, & abjecit eam inter palmas Bar Marion, Bava mezia fol. 24. 2. מפום נהרא עד בי צנייתא דבבל Ab oſtio fluminis, uſque ad locum palmarum Babyloniæ, Berachoth fol. 31. 1. דְּקָא אָסַר לֵיהּ לְחַמְרֵיהּ בְּצִינְתָא Quòd ligaret aſinum ſuum ad palmam in ſabbatho, Erubh. fol. 63. 1. צינייתא צריתא דבבלאי Palmæ infrugiferæ Babylo-

Babylonicæ, quæ ſcil. ad aquas Babyloniæ amaras & acres creſcunt, & propterea corruptę ſunt, ne fructum ferant, Sanh. fol. 96.2.

צִנִּית *Idem:* לאחר שהויה לו מקל וצנית Poſteaquam fuit ipſi baculus & palma: אחזור לאותו מקל ולאותה צנית Redibo ad iſtum baculum, & ad iſtam palmam, Echa rab. cap. 1. v. 17.

צנם צִנְמָא צוּנְמָא *Lapis, Saxum, Petra:* משקלות של צונמא Pondera lapidea, Bava baſra fol. 89.2. Vide ibid. fol. 18.1. & Peſach. fol. 47.2. Nidda fol. 8.2. Gloſſ. סלע *Petra*, ſic dicta ſcil. à ſiccitate, quæ ſignificatio ſequitur.

צָנוּם *Siccum, Aridum:* פַּת צְנוּמָה בִּקְעָרָה Si ſit panis ſiccus in ſcutella, Gloſſa יָבֵשׁ, Berach. fol. 39.1. *In Aruch legitur* צנמא, *quaſi Durus & ſiccus inſtar lapidis.*

צנן אִצְטַנַּן *Frigeſcere, Frigefieri, Refrigeſcere:* כל בשר שהוא חם מצטנן לבסוף Omnis caro quæ calida eſt, frigeſcit tandem. צונן, *& fœmin.* צוֹנֶנֶת *Frigens, Frigidum:* ubi de aqua ſermo, ſignificatur *Aqua frigida*; ubi de pane ſermo, eſt *Panis frigidus*, & ſic ad alia accommodatur. *In Pihel*, צַנֵּן *Frigefacere, Refrigerare.* Inde apud Talmudicos, ubi de Behemoth in montibus mille, ex Job. 8. mentio, legitur: Maſculum & fœminam creavit eam. Si coirent invicem, vaſtarent univerſum mundum. Quid fecit Deus? סירס הזכר וצינן הנקבה Caſtravit marem, & frigidam reddidit (id eſt, ſterilem) fæminam, & ſervavit eam ad convivium juſtorum in futuro ſeculo, Baſra fol. 74.2.

צִינִית · צִנִּית *Puſtula ſub pede:* יוצאה בסלע שעל הצינית Egreditur (mulier in ſabbatho) cum moneta quæ eſt ſuper puſtula, Schabbas fol. 65.1. Curationis enim & protectionis causâ imponitur. Gloſſa Majem. צינית eſt morbus qui vocatur Arabicè סלקא: ſapientes autem (in Gemara) vocant eum בת ארעא propter craſſitiem & duriciem. Fortè, *Clavus.* In Talmud Hieroſ. explicatur פודגרא Podagra.

צִנְתָא · צִנָּא · צִנְּנָא *Frigus:* דִּשְׁחִימִין מִן צִנְּתָא Quæ nigræ ſunt præ frigore, Jobi 6.16. וְצִנְּתָא וְשׁוּרְבָא Et frigus & ęſtus, Gen. 8.22. T. H.

צנון *Raphanus:* צנון מחתך אוכל Raphanus incidit cibum, Abhoda fol. 11.1. *Plurale*, צנונות *Raphani:* אין מדליקין בשמן צנונות Non incendunt lucernas oleo raphanorum, Schabbas folio 24.2. *In Aruch explicatur vernaculè* ארמוֹרשא id eſt, *Armoracea*, vel, *Armoracium*, vide Plin. lib 19 5.

In Aruch citatur hîc quoque ex Targum Hieroſolymitano Gen. 41.23. צְנִינָן רְקִיקָן, *pro Hebræo* צְנֻמוֹת רַקּוֹת: *ſed id hodiè non extat in libris noſtris.*

צנע *Aphel*, אַצְנַע *Ponere, Deponere, Reponere, Collocare. Reſpondet Hebræo* הִנִּיחַ *hoc ſenſu uſurpato. Præteritum*, וְאַצְנַע משה יָת חוּטְרַיָּא Et depoſuit Moſes virgas iſtas coram Domino, Numer. 17.22. דְּאַצְנַע תַּמָּן משה Quas collocaverat ibi Moſes in monte Choreb, 1. Reg. 8.9. וְאַצְנְעִיהּ אַהֲרֹן Et collocavit eam Moſes coram Domino in cuſtodiam, Exod. 16.34. וְאַצְנַעוּ יָתֵיהּ עַד צַפְרָא Et depoſuerunt illud uſq; in craſtinum, Exod. 16.24. אַצְנְעוּהִי בְּבֵית אֲסִירֵי Depoſuerunt eum in carcerem, Numer. 15.34. in Jonathane: וְאַצְנְעוּנוּן תַּמָּן Et collocarunt eos ibi, Joſ. 4. v. 8. *Imperativus*, וְאַצְנַע יָתֵיהּ קֳדָם יְהֹוָה Et depone illud coram Domino, Exod. 16.33. אַצְנַעוּ לְכוֹן לְמַטְּרָא Reponite vobis ad aſſervandum in diem craſtinum, Exod. 16.23. *Futurum*, וְתַצְנַע בְּקִרְוָךְ Et repones in urbibus tuis, Deut. 14.28. וְתַצְנְעִנּוּן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא Et depones eas in tabernaculo conventus ordinarii, Num. 17.19. לָא יַצְלַח מִנֵּיהּ לְצַפְרָא Non reponet de eo in craſtinum, Levitic. 7.15. וְיַצְנַע מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא Et deponet extra caſtra, Numer. 19.9. וְיַצְנְעִנּוּן תַּמָּן Et depoſuit eas ibi, Levitic. 16. v. 23. וְיַצְנְעִנֵּיהּ Et collocavit eum coram altari Domini, Deuter. 26.4. *Ithpehal, Præteritum*, דְּאִצְטְנַע באנבוהי Quod reconditum eſt in uvis ſuis, Cantic. 8.2. הוא לַחְמָא דְּאִצְטְנַע לְכוֹן Iſte eſt panis qui repoſitus eſt vobis à principio in cælis excelſis, Exod. 16.15. in Jonathane.

Apud Rabbinos, *Abſcondere, Occultare, ut ea quæ Reponuntur in theſaurum & aſſervantur quaſi abſcondita:* זִיל אֵימָא לְהוּ לְמָרַיְהוּ דְּלִיצַנְעִינְהוּ Ito, dic dominis ipſorum, ut occultent ipſos, id eſt, moneant, ut domi maneant & occulti lateant, Bava kama folio 23.2. Sic, אֵזִיל צַנְעִנְהוּ Ito, occultato eos, Kidduſchin fol. 25.1. id eſt, dic ut domi ſe contineant. Item, זִיל צַנְעֵיהּ וְאִי לָא צָיֵת גַּרְיֵיהּ Ito occultato eum, & ſi non auſcultaverit, diſſeca eum, Nidda fol. 36.2. id eſt, leviori anathemate domi eum include, & ſi non reſipuerit, planè excommunicato eum. *Hæc author Aruch, & ex eo alii*, Increpare *exponunt, ſed Gloſſa Talmudica per* הַסְתֵּר *exponit, & ſic frequenter apud Rabbinos.*

צִנְעָה *Occultatio, Abſconſio:* בִּצְנְעָה *Clam, Occultè, Secretò, Abſconditè:* oppoſitum ejus בְּפַרְהֶסְיָא *Palam, Publicè*, Eccleſ. 12. v. penultimo.

צְנִיעַ *Verecundus, Modeſtus, qui, quod rectum & bonum eſt, modeſtè agit & ſequitur:* וֶהֱוֵי צְנִיעַ לְהַלָּכָא בִּדְחַלְתָּא דֶאֱלָהָךְ Eſtoq; verecundus ad ambulandum in timore Dei tui, Hebr. וְהַצְנֵעַ Et modeſtè age, modeſtum & ſincerum te præbe, Mich. 6.8. *Plurale*, וּלְאִלֵּין דִּצְנִיעִין חָכְמְתָא Et cum illis qui modeſti ſunt, eſt ſapientia, Heb. וְאֶת צְנוּעִים Pro. 11.2. *Apud Talmudicos*, וצנועי בית הלל היו נוהגין כדברי בית שמאי Et rectiores vel probiores de domo Hillel ſequuntur verba domus Schammaj, Demaj c. 6.

Fœmininum; דָּמְיָא לִנְשֵׁי דְהִיא צְנִיעָא Similis est sponsæ verecundæ, Cantic. 4. 8. דְּהַוְיָן צְנִיעָן Quæ erant modestæ, probæ & fidæ, Exod. 38. v. 8. in Targum Hierosol. גְּבַר דְּצְנִיעָן אָרְחָתֵיהּ Vir cujus modestæ sunt viæ, id est, rectæ & probæ, Ruth. 4. v. 1. נְשַׁיָּא צְנִיעָתָא Mulieres modestę, Exod. 38. 8. in T. Hieros. Heb. צְנוּעַ & fœm. צְנוּעָה.

צְנִיעוּתָא · צְנִיעוּת *Modestia, Verecundia*: אלמלא לא נתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה *Si non fuisset data Lex, potuissemus discere modestiam à fele, rapinam à formica, libidinem à columba, mores à gallo, qui prius blanditur, postea coit*, Erubhin folio 100. 2. Felis excrementa sua semper ab homine tegit: Formica colligit in æstate, nec unquam sociam spoliat. Columba vitat adulterium, cum compari semper coeundo. Gallus expandit pennas, & fæminæ nuditatem tegit. Hinc illud: *Qui docet nos per bestias terræ, & per volatilia cæli sapientes nos facit*, Job. 35. 11. Hæc ibi. בִּצְנִיעוּת *Verecundè, Modestè*: מתוך צניעות גדולה Propter verecundiam magnam. In Mischar happeninim cap. 31. מהו הצניעות שיתבייש ארם מעצמו *Quid est verecundia? Ut pudorem habeat homo à seipso*. Item iterum: מהו הצניעות שלא תעשה בסתר מה שיתבייש ממנו בגלוי *Quid est verecundia? Ut non faciat homo in occulto, unde pudorem habeat in propatulo, publico*.

מִצְנָע *Occultum, Absconditum, Honestum, cui opponitur Turpe*: במקום המוצנע In loco honesto, mundo, & à publicis pollutionibus semoto.

צנף *Volutare, Circumagere, Circumdare, Circumvolvere, Hebr. Jes. 22 18. Hinc in Paraphrasi Chaldaica tribuitur motui volubili avium, quo se in altum agunt*: וקטרו ית אגרתא בכנפוהי דתרנגול ברא וקם וסליק לשמי מרומא וצניף צניפא וזכה נצח ופרח Et ligarunt epistolam in alis galli sylvestris, qui surgens ascendit in aërem summum, volutavit se volutatione, vicit & avolavit, Esth. 1. 3. in secundo Targum. Fertur epistolam Regis Salomonis detulisse volatu ad reginam Sabæ.

מִצְנֶפֶת · מִצְנַפְתָּא · מַצְנְפָא *Cidaris, regum & pontificum capitis tegumentum, à circumvolvendo dictum, ut orientalibus in usu: Infula. Respondet Hebræo* צָנִיף: ut, שַׁוּוּ מַצְנְפָא דַכְיָא עַל רֵישֵׁיהּ: מִצְנֶפֶת & Imponite infulam mundam capiti ejus, Zach. 3. 5. de Jehosua pontifice: דִּיהַב מַצְנַפְתָּא לְרַשִׁיעַיָּא Qui dederit cidarim improbis, Jesa. 28. 4. מִצְנַפְתָּא וְהֶמְיָנִין עֲדֵי מִנָּךְ יַת Cidarim & cingula, Exod. 28. v. 4. מִצְנַפְתָּא Auferet à te cidarim, Jesa. 22. vers. 18. וּמִצְנַפְתָּא דְבוּצָא Et cidaris byssina, Levitic. 16. 4. *Plurale*, מַצְנְפָן וְקַמּוּרִין Cidares & cingula, Exod. 28. v. 4. in Jon.

צִנְפָא *Unde plur.* צִנְפַּת *Alæ, Extremitates, Oræ*, Num. 15. 38. Deut. 22. 12. in Targum Hieros. pro

quo legendum כַּנְפַת, quod pro Hebræo כָּנָף plerumque in Targum manere solet.

צנף *Hinnire, equorum Verbum*: סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים Equus qui hinnit, & asinus qui rudit, ac fregerit vasa quædam, persolvit (dominus ejus) dimidium damnum, Bava kama fol. 18. 2. לָא תְדוּר בְּמָתָא דְּלָא צָנִיף בַּהּ סוּסְיָא וְלָא נָבַח בַּהּ כַּלְבָּא *Ne habitato in urbe, in qua nullus hinniverit equus, aut latrarit canis*, Pesachin fol. 113. 1. Equus enim est custos hostium, canis furum, defensionem ab illis præstans.

צְנִיף *Hinnibundus*: צני קליה בר חמרא צניף קליה בר סוסיא Crassior est vox (muli) filii asini: hinnibunda (i. e. clarior & exilior) vox (muli) filii equi, Cholin fol. 79. 1.

צְנִיף *Hinnitus*.

צנק צִינוֹק *Manica, Vinculum, Nervus*: וְלָצִינוֹק, וְאֶל הַצִּינֹק Et in nervum, Hebr. Jerem. 29. 26. Vide interpretes Hebræos.

צנר I. צִנּוֹר *Fistula, Tubus, Canalis*: לְמִצִּנּוֹרֵי תְהוֹמָא Ad eundum ex canalibus abyssi, Eccles. 1. 7. id est, arcanis terræ meatibus. *Apud Rabbinos*, חֲזָא צִנּוֹרָא דְבִרְקָא Vidit canalem eruptionis aquæ, Cholin fol. 105. 1. תִּגְרָא דָּמְיָא לְצִנּוֹרָא דְבִרְקָא דְּמִיָּא כֵּיוָן דְּרָוַח רָוַח *Contentio similis est canali eruptionis aquarum, quæ cùm crescit, crescit*: Sanhedrin fol. 7. 1. *Canalis*, id est, aqua extra ripas erumpens & quasi per canalem fluens, nisi obstruatur, crescit & augetur: Sic contentio.

II. צִנּוֹרָא *Fuscina, Fuscinula*: *Plurale*, וְיַת צִנּוֹרְיָתָא וְיַת מַחְתִּיתָא Et fuscinulas & forcipes, Hebr. המזלגות Exod. 38. 3. Num. 4. 14. *Cum Pronomine*, וְצִנּוֹרְיָתֵיהּ Et fuscinulas ejus, Heb. וּמִזְלְגֹתָיו Exod. 27. 3. *Apud Rabb.* צנורא שפשטה Fuscina quæ extensa est, non curva est, ablato sc. unco, Kelim cap. 13. *Rabbini pluraliter dicunt* צנורות *Fuscinæ, quæ sunt* כמין אונקלאות כפופין *quasi uncini duplicati, id est, recurvati, qui carnibus in olla infiguntur, iisq́; vertuntur & extrahuntur. Apud Rabbinos*, ומהפך בצנורה צנורות של ברזל Et vertit carnes fuscinâ: Fuscinæ ferreæ.

III. צִנּוֹרָא *Verticulum, Verticillus*: כוש שבלע את הצנורא Fusus qui absorbet verticillum, id est, qui verticillum ex ære vel ferro affusum vel infusum habet, ut ei adhæreat, Talm. Kelim cap. 9.

IV. צִנּוֹרָא *Foramen cardinis, in quo cardo januæ* (qui צִיר dicitur) *volvitur*: ציר והצנור שנשברו Cardo & foramen ejus fracti, reparantur, Moed katon folio 11. 1. Glossa, צִיר est pes sive cardo. צנור Foramen liminis, in quo pes volvitur: דְּשְׁדֵי לֵיהּ אַרְבְּעָה זוּזֵי בְּצִנּוֹרָא דְדַשָּׁא Qui projecit ipsi quatuor asses in cardinem januæ, Tal. Kethub. fol. 67. 2.

fol.67.2. Gloſſa, חור שבמפתן Foramen in limine, in quo volvitur cardo januæ: שקלינהו מתחות צנורא ודשא Accipe illa de ſub cardine januæ, Berach. fol.18.

V. צנורא *Sputum*: שמא נתזה צנורה מפיה על בגדיו Ne fortè ſpargatur ſputum ex ore ipſius ſuper veſtes ejus, Schab. fol.127.2. Vide & in Joma fol. 47.1. ונתזה צנורא מפיו Et ſpargatur ſputum ex ore ejus, Tahar. cap.10. משום צנורא דעם הארץ Propter ſputum hominum plebejorum, Chagiga fol.23.1.

* צנית צנרת Vide ſuprà in צנן.

צנתר *Tubus, Fiſtula, Canalis*: תרין צנתרין דדהב Duo tubi aurei, Eſth.1.v.2. ut Elias adducit.

צער *Stillare. Hinc legitur*, שמיא צעי דמטליא Cœli ſtillant roribus, Hebraicè ירעפו, Prov.3.20. *Locus hic in editis libris inſigniter corruptus eſt: litera* ר *nullum uſum habet, & reliqua forma eo ſenſu planè inuſitata. Nec* צעי *amplius vel in Targum vel apud Rabbinos legitur, unde & de eo non immeritò quis dubitare poſſit. Sed Aruch veriorem lectionem oſtendit in* רס*, ubi hunc locum citans ponit,* ועננין רס טלא *ubi ſi legas* רסו*, ſenſus genuinus eſt,* Et nubes ſtillaverunt rorem.

מצעא Vide in מצע.

צעא *Scutella*: עבדו ליה שיפא בצעא Paraverunt ipſi unguentum in ſcutella, Cholin fol.111.col.2. ובעאי למיכס צעא בתראה Et cupivi tegere ſcutellam poſteriorem; Gloſſa, קערה, Megilla fol.7. col.2. קריבו לי שתין צעי Appoſuerunt mihi ſexaginta ſcutellas diverſorũ ciborum, Gloſſa קערות, ibid. דשתי מיא בצעא קשה לברוקתי Qui bibit aquã ex ſcutella, periculoſum illud eſt ſuffuſioni oculorum, Peſach. fol.111.2.

צעק *Clamare, Exclamare. Præteritum*, וצעיקו קדם יהוה Et clamarunt coram Domino, Hebr. ויצעקו, Joſ.24.7. וצעיקו בני ישראל Et clamarunt filii Iſraël, Judic.4.3. *Rarum in Chaldaiſmo verbum. Apud Rabbinos*: שלשה צועקין ואינן נענין מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו מושלת עליו *Tres ſunt qui clamant & non exaudiuntur* (quia ſcil. malum ſuum ipſimet ſibi ſunt cauſati:) *Qui habet pecunias, & eas mutuo dat ſine teſtibus, qui ſibi ipſi comparat dominum,* (de hoc vide Gemaram) *& is cui uxor dominatur*, Metzia fol.75.2.

צער, צערא *Dolor, Mœror, Anxietas, Solicitudo, Afflictio, & refertur tã ad corpus, quàm ad animum. Reſpondet Hebræo* עצב *hoc ſenſu uſurpato, item Nomini* קלון *Contumelia, Ignominia, ex uſu Syro in Proverbiis*: בצער תלידין בנין In dolore paries liberos, Geneſ.3.16. וסכלי נקבלן צערא Et ſtulti accipient mærorem, Hebr. קלון Ignominiam, Prov.3.v.35. נסיב ליה צערא Accipit (confert) ipſi mœrorem, Prov.9.7. היך דעלא זדנותא עלל צערא Quum venit ſuperbia, venit mœror, Hebr. קלון Ignominia, Proverb.11.2. ומן ליה צערא Et cui eſt mœror, id eſt, mœſtus, anxius, afflictus, Prov. 13.v.18. ויבטל דינא וצערא Et ceſſabit litigatio judicialis & ſolicitudo, Prov.22.10. וקתא דצערא Virga doloris, Hebraicè חטר גאוה Virga ſuperbiæ, Prov.14.3. ובצערא ובחסורא Et cum dolore & cum ignominia, Prov.18.3. *Cum Pronominibus*, ועריםם מכסי צעריה Et aſtutus tegit mœrorem ſuum, Proverb.12.16. אסגאה אסגי צעריכי Multiplicando multiplicabo dolorem tuum, Hebraicè עצבונך Geneſ.3.16. דיניח יהוה לך מצערך Cùm requiem dederit tibi Dominus à dolore tuo, Hebr. מעצבך, Jeſa.14.v.3. שרוי צערהון Principium mœroris ipſorum, Hebr. ראשית אונים Pſal.78.51. *Plurale*, מכתשי וצערי Plagæ ac dolores, Prov.6.v.33. *Cum Pronomin.* כנשית כולהון צערי Coacervavi omnes dolores meos, Hebr. יגרתי Timui, quod Chaldæus accepit quaſi idem cum אגר Colligere, Accumulare, Jobi 9.28. ומסיק אסוכין לצעריהון Et obducit cicatrices (ſanitatem) doloribus ipſorum, Hebr. לעצבותם; Pſal.147.3. *Apud Rabbinos*, לפום צערא אגרא *Pro dolore merces. Proverbiale* in eos, qui prout laborant, ita mercedem labore dignam recipiunt. אין אדם נתפס בצערו *Non capitur homo in dolore ſuo*, hoc eſt, Si quando homo in graviſſimis doloribus & calamitatibus aliquid inconveniens admittat, non imputatur ei pro peccato; quia ſcil. ex dolore, non ex propoſito, id facit, Bava bathra fol.16.col.2. More par.3. capite 23.

צער *Dolore, Mœrore afficere, Affligere, Cruciare: item Ignominiâ, Contumeliâ afficere, ex uſu Syro in Proverbus. Præteritum*, וצערו יתנא Et dolore affecerunt nos, Deuter.26.6. *Participium*, דהוה מצער להון בזמנא ההוא Qui mœrore affecerat ipſos tempore iſto, Ecclеſ.7.20. *Infinitiv.* מן בגלל למצערא יתהון Ut affligerent eos, Exod.1.11. in Jon. *Futurum*, דרא דאבוהי נצער Generatio eſt, quæ patri ſuo maledicit, Hebr. יקלל, Prov.30.v.11. דלא נצערך Ne maledicat tibi, Hebr. יקללך, Prov.30. v.10. *Ithpahel*, אצטער *Dolore, Mœrore affici, vel afficere ſeipſum, Excruciari. Particip.* עלי מצטערא נפשי In me mœrore afficit ſe anima mea, Jobi 30.16. Hebr. תשתפך Effundit ſe. *Plurale maſc.* ומצטערין Et dolore afficiuntur, Pſal.73.4. vide & Jobi 14. v.21. Numer. 11.1. in Jon. *Futur.* בגין כן יצטער בהון Idcirco cruciabitur illis, Ecclеſ.10.9. Hebr. יעצב Dolore afficietur. *Miratur Elias in Tisbi, quare ex his quædam, ut & Hebræum* קלון *in Proverbiis, per* צער *Paraphraſtes reddiderit. At non miratus fuiſſet, ſi linguam Syriacam intellexiſſet. Apud*

 Rabbinos,

Rabbinos, כל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור *Quicunq́ ſe affligit cum Eccleſia, meretur ut videat conſolationem Eccleſiæ*, Taan. fol.11.1. Chagigâ fol.16. שציער עצמו מן היין נקרא חוטא *Qui excruciat ſeipſum propter vinum, vocatur peccator*, Naſir fol.22.1. Scil. ſi voverit abſtinentiam, & propterea in morbum incidat. Scriptum enim eſt; *Eo quòd peccavit in animam iſtam*, Num.6.11.

צָעִיר *Parvus, Exiguus. Apud Talmudicos,* וצעירי הלוים Et parvuli Levitarum, Erchin capite 2. Vide.

צָפַר *Adhærere, Conjunctū, Concretum eſſe, Hebr. idem quod* דָּבַק *Thren.4.8. Sic apud Rabbinos,* מפני שהחומץ צופרן Quia acetum conjungit, conſtringit, aſtringit eos, R.David in libro Radicum.

צפרינא *Dentium doloris ſpecies ſic appellata:* חש בצפרינא Sentit dolorem dentium, Dolet ex dentibus, Joma fol.84.1. Avoda fol.28.1. *In Bava metzia fol.85.1. legitur per Reſch,* קביל עליה תלימר שני שית בצמירתא ושב בצפרנא Suſcepit in ſe 13. annos (caſtigationum) ſex cum calculo, & ſeptem cum dolore dentium. *Sed in Aruch & hoc per* ר *ſcribitur. R.Salom. explicat vernaculè* מיצנא, *quod non intelligo.*

צָפָה *Speculari, Obſervare, Explorare, Exſpectare:* צוֹפִים Speculatores, Prophetæ, juxta illud, צֹפֶה Speculatorem dedi te domui Iſraël, Ezech.3.17. id eſt, Prophetam & Doctorem. צִפָּה Obtegere, Obducere, veluti auro aut aliâ quavis materiâ, Hebr. *Apud Rabbinos:* הכל צפוי והרשות נתונה *Omnia cernuntur* (ſcil. à Deo:) *& poteſtas (libera) data eſt homini*, Pirke avoth cap.3. *In Targ. Hieroſol. Numer.21.21.* וּמִסְתַּכְּיָא מִן כָּל קֳבֵל Et ſpectabat verſus Beth Jeſchimon, pro Hebr. וְנִשְׁקָפָה.

צִיפָּא *Caro dactylorum:* כְּגוֹן דְּעָיְלִין תְּלָת קַשְׁיָתָא בְּצִיפָּא בְּרוּחְקָא בְּלָא צִיפָּא בְּרְוָחָא Veluti cùm intrudunt tria oſſa dactylorum, ſi ſint cum carne, preſsè fit; abſque carne, latè & commodè, Cholin fol.50.col.2. Vide Gittin fol.89.1. in Gloſſa. Gloſſa ציפא eſt אוכל Cibus relictus in circuitu oſsium, ſic dictus, quia obtegit os illud ſive lapidem dactyli.

צִפְּתָא *vel* צִיפְּתָא · צִיפָּא *Matta, Teges, Storea, ſic dicta, quia ejus uſus eſt in obtegendo ſive pavimento, ſive ſcamnis aut ſoliis:* הני ציפי רבי רב Iſtæ ſtoreæ ſcholæ Raf, Berach. fol.25.1. וְקָא שָׁתֵי חַמְרָא תוּתֵי צִיפֵּי בְּבָבֶל Et bibebant vinum ſub ſtoreis in Babylonia, Kidduſch. fol.25.1. Ante ædes, vel aliis commodis locis, supernè expandebantur, ut ſub iis ſedendo umbram & refrigerium à ſole captarent: לִיתֵּיב אַצִּיפְּתָא חֲדַתָּא דִּמְבַלְיָא מָאנֵי Ad inſidendum ſtoreæ novæ quæ corrumpit veſtes, Schabb. fol.140.2. דְּלֵי צִיפְּתָא Elevavit ſtoream, ut ſcil. ſederet ſub ea, Nedar. fol.50.col.1. לָא הֲוָה יָתִיב מַר אַצִּיפֵּי דְבֵי כְנִשְׁתָּא Non fuit dominus ſedens in ſtorea domus congregationis, id eſt, eccleſiæ, Bathra fol.8.2. בציפתא דאסא In ſtorea myrti, Kidduſch. fol.12.2.

צִיפָּא *Penſum lanæ vel lini ad netum paratum, id eſt, lana vel linum excuſſum, pectinatum & extenſum ad penſum componendum, quomodo aſsimilatur storeæ extenſæ:* טוֹמְנִין בְּגִזֵּי צֶמֶר וּבְצִיפֵּי צֶמֶר Abſcondunt in tonſuris lanæ & in penſis lanæ, Talm. Schab. fol.48.1. *In tonſuris*, id eſt, lâna rudi, quomodo detonſa eſt: penſum lanæ eſt lana compoſita ad netum.

צְפִיתָא *Candelabrum.* In Bereſch. rab. legitur, אית אתרא דקריין מנרתא צפיתא Eſt quidam locus, ubi candelabrum vocant צפיתא, Citat R.David & R.Sal. Jeſa.21.5.

מְצוֹפֶה · מְצוּפִית *Os, orificum cornu vel tubæ, quod inflatur, ſic dictum, quòd metallo mundo obtegi ſoleret:* מצופית שלה של מתכת טמאה Orificium ejus (cornu) ſi fuerit ex metallo, immundum eſt, Talm. Kelim cap.11.

צפח צְפוּחַ *Lætitia, Gaudium:* וַחֲדִיתָא בְּכָל צְפוּחַ נַפְשׁ Et lætatus es omni lætitiâ animi, Hebr. בְּכָל שָׁאטְךָ בְּנֶפֶשׁ, Ezech.25.6. וְאִתְפְּרַעוּ פּוּרְעָנוּ בִּצְפוּחַ נְפַשׁ Et ultionem ceperunt cum lætitia animi, Hebr. בִּשְׁאָט בְּנֶפֶשׁ, Ezech.25.v.15. id eſt, inſolentiâ, inſultatione, petulantiâ animi. Sic cap.36.5.

צפן צְפוּנָא צְפוֹן *Septentrio, Aquilo, Septentrionalis, Aquilonaris plaga vel ventus, Hebr.* צָפוֹן, *cui reſpondet. In Targum ſcribitur* ציפונא, *quod fortè melius punctaretur* צְפוּנָא: *nam* י *ſæpiſsimè eſt index puncti Scheva, & Hebræum Kametz ſolet in principio vocis Chaldaicè mutari in Scheva:* לְרוּחַ צְפוּנָא Ad ventum ſeptentrionalem, Exod.26.v.20. id eſt, Ad latus ſept. quod alibi dicitur עַל סְטַר צפונא Exod.26.35. תְּחוּם צְפוּנָא Terminus ſeptentrionalis, Num.34.7. וּצְפוּנָא Et aquilonaris, Ezech.47.v.17. בְּדָרוֹמָא או בִּצְפוּנָא In meridie aut ſeptentrione, Eccl.11.3. לִצְפוּנָא וּלְדָרוֹמָא Ad ſeptentrionem & ad meridiem, Geneſ.13.v.14. וְלִצְפוּנָא Et ad ſeptentrionem, Geneſ.28.14. וּשְׁרוֹ מִצְּפוּנָא Et manſerunt à ſeptentrione, Joſ.8.11. וּמִצְּפוּנָא עַד מַדִּינְחָא Et à ſeptentrione ad orientem, Amos 8.12.

צפוני *Aquilonaris, Septentrionalis. Fœm.* רוח צפונית Ventus Aquilonaris: Talmudici ſcribunt, hunc Ventum flare בכל חצי הלילה ſingulis mediis noctibus. Vide Tal. Jevammoth fol.72.2. Berach. fol.3.2. & Baal Aruch in כִּנּוֹר.

צָפוֹן *Sapo*, Bav.ka.fol.93.2. Aruch legit ספון.

צָפַף *Arctari, Premi, Comprimi, Coarctari; idem quod* דחק: *apud Rabbinos,* עוֹמְדִים צְפוּפִים

Stant

Stant arctati, presſi, ut in magna hominum turba fieri ſolet, Joma fol.21.1. Ber.rab. ſect.5.

צִפְצֵף *Muſsitare, Pipire, Obſcurè & quaſi cum murmure loqui: Ejulare, Ululare:* יורדים לגיהנם ומצפצפים Deſcendunt in gehennam & ejulant, Talm. Roſch haſchana fol.17.1. תינוקות מצפצפים בקולן Pueri ejulant voce ſuâ, Bereſ.rab.ſect.65. כשעה שנפשך מצפצפת לצאת מתוך גופה In hora, quâ anima tua ejulat ad eundum ex corpore, Vajikra rab. ſect.34. Hîc Aruch legit מצחצחת.

צִפְצוּף *Garritus, Pipatus, Pipitatio avium propriè: muſsitatio.* Vide R.Salom. Jeſa 8.19.

צַפְצָפָה *Salicis ſpecies vilis, creſcens inter montes.* Sic explicant hanc vocem, quæ Hebraicè legitur, Ezech.17.5. pro arbore viliſsima, in Succa fol.34.1. Vide Majem. in Jad par.1. fol.262.1.

צפר צִפַּר *Avis, Avicula, Volucris: Paſſer, Hebr.* צִפּוֹר, *ex qua forma Cholem commodè mutaretur in Kametz; ſed ſæpius in Targum ſcribitur per Pathach, quod deinceps in aliis mutatur in Scheva:* כָּל צִפַּר כָּל דִפְרַח Omnis avis cujuſque alitis, Gen. 7.v.14. כָּל צִפַּר גַּדְפָּא Omnis avis alæ, id eſt, alata, Deuter.4.17. וְצִפַּר שַׁחְפָּא Et avis larus, (avis aquatica immunda) Levit.11.16. Deut.14.15. יַת צִפְּרָא חַיְתָא Avem vivam accipiet, Lev.14.6. בִּדְמָא דְצִפְּרָא In ſanguine avis, ibid. קִנָּא דְצִפְּרָא Nidum avis, Deuter.22.6. וּבְצִפְּרָא חַיְתָא Et paſſere vivo, Levit. 14.v.52. הֵיךְ כְּצִפְּרָא Ut avicula quæ evaſit ex laqueo, Pſal.124.6. *Plurale,* תַּרְתֵּין צִפְּרִין חַיִּין Duos paſſeres vivos, Levit. 14. 4. וְטִפְרוֹהִי כְּצִפְּרִין Et ungues ejus ut ungues aviũ, Dan.4.30. דִּי תַמָּן צִפְּרַיָּא Ubi aves faciunt nidos, Pſal.104 17. וְצִפְּרַיָּא מִן עַנְפוֹהִי Et aves ex ramis ejus, Dan.4.11. *Conſtr.* צִפְּרֵי שְׁמַיָּא Aves cœlorum, Dan.4.v.9. וּכְצִפְּרֵי שְׁמַיָּא Et ſicut aves cœlorum, Eccleſ.9 12. *Apud Rabbinos proverbium;* טָבָא צִפּוֹרְתָא בְּפַחָא כְּמְאָה פּוֹרְחִים *Melior eſt avicula una in reti, quàm volantes centum,* Jalkut Eccleſ. fol.184. col.3. In Medraſch Koheleth fol. 94.3. legitur ſic; טבא חדא צפרתא בפיתא Melior eſt avicula una ligata, quàm &c. *Aliud:* דָאֵגַר גִּינְּתָא אָכַל צִפְּרִין דָאֵגַר גִּינִּין צִפְּרִין אָכְלִין לֵיהּ *Qui conducit hortum, comedet aviculas: qui conducit hortos, aves comedent ipſum,* Vajikra rabba ſect. 3. in princip. Medr. Koheleth cap.4.v.2. fol.184. col.3. Adagium de eo qui fruitur modico, ſed certo & bono. Ex horto uno benè culto proveniunt fructus; ex pluribus non cultis, damnum. *Vel:* Propinquam negotiationem comedit dominus ejus: longinqua negotiatio exedit dominum ſuum: Vide ſimilem ſententiam in Ben Syra, in litera ק.

צִפּוֹרֶת *Idem, apud Rabbinos:* צפורת כרמים בין חיה בין מתה Avis vinearum, ſive viva ſive mortua, Schabb. fol.90.2. in Miſchna. In Gemara mox: מאי ציפורת כרמים Quid eſt Avicula vinearum? פליא כיארי. In Cholin fol.65.1. numeratur inter ſpecies locuſtarum. *Ex forma fœminina Chaldaica,* צפורתא Avicula, Temura fol.34.1.

צַפְרָא · צְפַר *Manè, tempus matutinum, Aurora:* וַהֲוָה צְפַר יוֹמָא חַד Et fuit manè dies unus, Hebr. בֹּקֶר, & ſic deinceps huic voci reſpõdet, Gen.1.5. בִּצְפַר בִּצְפַר In manè manè, i.e. unoquoq; manè, Levit.6.5. צַפְרָא נְהַר Mane illuxit, Gen.44.3. עַד צַפְרָא Uſq; ad manè, Exod.12.10. בְּמַטְּרַת צַפְרָא In cuſtodia vel vigilia matutina, Exod.14.24. לְעִדָּן צַפְרָא Tempore matutino, Exod.14.v.27. כְּמִסַּק צַפְרָא Cùm aſcenderet aurora, Heb. כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר, Judic.19.25. Sic Geneſ.19.15. Joſ.6.15. לְמִפְנֵי צַפְרָא Cùm aſpiceret manè, Hebr. לִפְנוֹת הַבֹּקֶר, Judic. 19.26. כִּנְהוֹר צַפְרָא Sicut lux matutina, Heb. כְּשַׁחַר Sicut aurora, Hoſeæ 6.3. Sic Joel.2.2. כַּעֲנַן צַפְרָא Sicut nubes matutina, Hoſ.6.3. וְאַקְדִּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא Et maturavit Abraham manè, Geneſ.19. v.27 וּבְצַפְרָא תִּשְׂבְּעוּן לַחְמָא Et manè ſaturabimini pane, Exod 16.12. וֶהֱוֵי זְמִין לְצַפְרָא Et fuit paratus manè ſive tempore matutino, Exod.34 2. מִצַּפְרָא וְעַד עִדָּן מֵיהֲרָא A' mane uſq; ad meridiem, 1.Reg. 18. v. 26. *Plurale,* דְּאִמְּתִיל לִנְהוֹר צַפְרַיָּא Qui aſsimulatur luci matutinorum temporum, Pſalm. 91.verſ8.

צַפְרִיר *Idem. Plurale abſolutum pro conſtructo,* וּמַכְסְנוּתִי לְצַפְרִירֵי Et caſtigatio mea ſingulis matutinis, Hebr. לַבְּקָרִים, ad matutina, id eſt, unoquoq; manè, Pſal.73.14. Vide & mox.

צַפַּר · צַפַּר *Manè, Diluculo ſurgere, Matutinare:* דמצפר כרך Qui manè ſurgit & edit, hoc eſt, qui jentat. Vide in כרך ſign.4.

צְפִיר · צְפִירָא *Hircus, Hebr.* צָפִיר · שָׂעִיר: ut, ונכיסו צפיר בר עִזֵּי Et mactarunt hircum filium caprarum, Geneſ.37.31. וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ צְפִירָא Et imponet manum ſuam capiti hirci iſtius, Levit. 4.v.24. וּנְסִיב יַת צְפִירָא דְחַטָּאתָא Et accepit hircum peccati, id eſt, pro peccato populi mactandum, Levit.9 15. וִיקָרֵב יַת צְפִירָא חַיָּא Et obtulit hircum vivum, Levit.16.20. וּצְפִירָא Et hircus, Lev.16.10. וּמִדְּמָא דִצְפִירָא Et de ſanguine hirci, Levit.16.v.18. *Plurale,* וְיִסַּב יַת תְּרֵין צְפִירִין Et accipiet duos hircos, Levit. 16.7. *Construct.* יִסַּב תְּרֵין צְפִירֵי עִזִּין Accipiet duos hircos caprarum, Lev.16.5. וּצְפִירֵי עִזִּין לְחַטָּאָה Et hircos caprarum ad peccatum, Eſræ 6.v.17. *Apud Talmudicos,* מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאין Quid moratur hircus iſte, cùm peccata populi (ipſi impoſita) ſint tam multa? Joma fol.66.2.

צְפִירָא · צְפִירְתָא *Capra: Conſtructum,* צְפִירַת עִזִּין שְׁלִימְתָא Capram caprarum integram, Levit.4. v 28. אוֹ צְפִירַת עִזִּין לְחַטָּאתָא Aut capram caprarum ad peccatum, Levit.5.6. id eſt, capram lactentem. *Apud Talmudicos,* צְפִירְתָא דְלָא אִפְתַּח רחמה

רְחֵמָה Capra cujus uterus nondum fuit apertus, id est, quæ nondum peperit, Gittin fol.69.2.

צְפִרִירִין *Dæmones sylvestres, hircorum specie apparentes, vel, spectra matutina:* יְמָם לָא יִמְחוֹנָךְ צְפִרִירֵי Interdiu non ferient te spectra matutina, Psal. 121.vers.6. הֲווֹ עָרְקִין מַזִּיקֵי וּטְלָנֵי וּצְפִרִירֵי וְטִיהֲרֵי מִבֵּינֵיהוֹן Fugiebant spiritus maligni & spectra-nocturna, matutina & meridiana ab ipsis, Cantic.4.6. *Sic Hebræum* שָׂעִיר *Hircus, interdum in Targum redditur* שֵׁידִין *Dæmones hirsuti, instar hirci:* Vide Jesa.13.21. & 34.14.& Levit.17.7.

צפר *In Talm. Hierosol. Sanhedr. cap.6. fol.23.3. est idem quod* צָעַק *Clamavit, Exclamavit:* כד נא צפר לבשו מניכון Quando clamo, induite vestimenta vestra: וכד נא צפר תניינות עולו Et cùm secundâ vice clamo, tum ingredimini. Idem in Chagiga cap.2. fol.77.4.

צְפַר *Circuire, Circumdare, quomodo exponunt quidam illud in Hebræo,* וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד *Et circuibit à monte Gilhad,* Judic.7.3. *id est,* יְסֹבֵב *Circumdabit, circuibit, divertet à monte Gilhad & revertetur,* juxta R.David. in Comment. & Aruch.

צְפִירָה *Cidaris, Diadema, sic dictum quia circumdat & cingit caput,* Jesa.28.v.5. *Hebr. aliâs etiam* מִצְנֶפֶת *dicitur.*

צפירדה *Orbis, Fascia: Talm.* הקופה שיעשה בה שתי צפירות והערק שיעשה בה צפירה אחת Cupa in qua quis fecerit orbes duos, & cupa parva cui fecerit orbem unũ, Kelim cap.16. Vide Kimchi, Jes.28.5.

צְפַר *Præcordia, Cinctus, Cinctura, pars cor cingens. Talm.* ועל מה הכהו על שוקו או על ציפר נפשו Et super quam partem percusserit eum, num super crus, an verò super pectus vel præcordia: Glossa, הנוך שבנגד הלב, Bava kama folio 90.2. *Fortè meliùs legeretur* צפיר *ex præcedenti forma fæm.* צְפִירָה. In Jalkut Exod. fol.87.2. legitur ציפור. Et sic in Aruch, qui explicat *Jugulum, partem quæ est inter collum & pectus.*

ציפורי *Siporum, Tzippore urbs.* Vide Bav.bath. fol.75.2.

צִפֹּרֶן ὄνυξ *Onyx, Unguis manuum & pedum: Plural.* צִפָּרְנִים *Ungues. Apud Rabbinos,* אינו הותך צפורניו Non abscindit ungues suos: הַנּוֹטֵל צִפָּרְנָיו מַתְחִיל בִּקְמִיצָה וּמְסַיֵּם בְּגוּדָל Abscindens ungues suos, incipit à quarto (ab annulari) & desinit in pollice: צואה מתחת הציפורן Excremẽtum sub ungue, Mikvaoth cap.9. Item, שלשה דברים אמרו בצפורנים צדיק נותן חסיד שורפן רשע זורקן *Tres res dicunt de unguibus* (id est, segmentis unguium:) *sanctus comburit eos, justus sepelit eos, impius spargit eos in publicum.* Ratio, quia maleficæ ad maleficia iis abutuntur, si inveniant, Nidda fol.17.1. Moed katon fol.18.1. טובה צפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים *Melior fuit unguis priorum, quàm venter posteriorum,* Talm. Joma fol.9.2. Primorum patrum sub Templo primo sapientia & pietas longissimè superavit pietatem posteriorum sub Templo secundo & deinceps. Primis enim restitutum fuit Templũ, posterioribus non. Hinc desumptum illud in Bereschit rabba sect.45. צפורנן של אבות ולא כריסן של בנים *Unguis patrum, & non venter filiorum.* Item *Stylus:* צפורן של ברזל Stylus ferreus, Schem. rab. sect.51.

Deinde צִפֹּרֶן *Onyx, Onycha; aromatis species, cujus usus olim fuit in suffitu sacro; Hebraicè* שְׁחֵלֶת, *Chaldaicè* טִפְרָא *Onyx, Ungulà, Unguis,* Exod.30. v.34. Propertius libr.3. ecl.10. *Et crocino nares murrheus ungat onyx.* R.David in libro Radicum, שְׁחֵלֶת *est aroma, quod in Mischna vocatur* צפורן, *estq; læve & lucidum, ut unguis, unde & in Targum vocatur* טִפְרָא *Ungula. In Gemarà,* פיטום הקטורת הצרי והצפורן והחלבנה והלבונה Confectio suffitus fuit resina, onyx, galbanum, myrrha, Talm. Kerithut fol.6.1.

* צוֹצִיתָא · צוֹצִי צצרח Vide suprà in ציץ.

צצל

צִיצְלָא · צוּצִילְתָא *Avis parva sic appellata, Turturis species, juxta Aruch, & idem quod aliâs* ריציפי, *de quo in* רצף ׀ כביעתא דצוצילתא Sicut ovum turturis, ut Gerson explicat, Bava basra fol.75.1. Alibi id scribitur צילצלא, Sanhedr. fol.100.1. Schab. fol. 80. col.2. In glossa צלצלתא scribitur.

צרב

נִצְרַב *Aduri, Comburi,* Ezech.21.v.3. Hebr. צִרְבָא *Adustio, Combustio:* וְתִהְיֶה לִצְרִבָא Et erit in combustionem, Hebr. וְהָיְתָה לְבָעֵר Et erit ad comburendum, Jesa.6.13.

צָרֶבֶת *Idem quod Hebraicè* צָרֶבֶת *Levit.13.23.* ונעשו צרבה Et fiant adustio, id est, adustionis signum, cicatrix, quomodo צרבת in antédicto loco R.Salom. exponit, Negaim cap.6.7.&8.

צריב *Durum, Robustum, Forte esse:* ביעי דצריבן Ova quæ dura sunt, i.e. קשים וחזקים. Assando enim indurantur, & ut diuturniori elixatione.

צָרְבָא *Robur, Fortitudo:* בְּדִיל דְּיִשְׁתֵּיצֵי גַּבְרָא דְּבֵיהּ צָרְבָא Ut perdatur vir in quo robur est, ex civitate munita Esau, Obad.9. *Hinc apud Rabbinos,* צורבא מרבנן *Robur sapientum,* id est, חוק תלמידי חכמים ut in Aruch exponitur. Alii, תלמיד חכם מחודד *Sapiens acutus, vel, Subtilis, magister magistrorum. Senex autem sapiens dicitur* הַהוּא מֵרַבָּנָן *Iste sapiens, κατ' ἐξοχὴν.* R.Salom. inquit: בחור חריף *Juvenis, Studiosus, Discipulus acutus, solers & subtilis, acrimoniâ & subtilitate ingenii ipsis Magistris & Doctoribus non cedens, etiamsi ipse ad Rabbinatum nondum accesserit. Hinc apud Talmudicos,* צורבא מרבנן דמי לפרצידא דתותי קלא כיון דנביט נביט *Subtilis discipulus, vel, Candidatus Doctorum similis est grano sub gleba latenti, quod cùm germinat, germinat,* id est,

id est, magis magisque germinare & crescere pergit in altum, Taanith fol.4.1. Hîc notat R. Salomon; תלמיד חכם זקן לא קרי צורבא אלא תהוא מרבנן צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא רקא, Et mox, קרי ליה: מרתחא ליה Robustus discipulus Doctorum est, qui fervidus est Legis scientiâ, & Legis scientia vicissim facit fervere ipsum: אתא ההוא מרבנן Venit iste sapiens senex, Pesachin fol.111. col.2. *Apud Talmudicos tamen* צורבא מרבנן *aliquoties reperitur usurpatum etiam de senibus, qui studiis & officiis suis aliis sapientibus promptè adsunt*, traditur in libro Juchasin fol.101.2. Alibi: צורבא מרבנן הוא שבקוהו Subtilitatis magister est, dimittite eum, nihil vobis cum ipso sit commercii, nam vincet vos disputando, Megilla fol.28.1. משתמען מליה בצורבא מרבנן Audiebantur verba ejus sicut hominis subtilissimi. *Quidam scribunt* דרבנן, *sed non ita in antiquitate. In Kiddufchin fol. 76. col. 2. legitur tamen* צורבא מדרבנן: In R.Sal. Psal.107.32. ותרי מינייהו צורבא מרבנן Et duo ex illis sint Doctores subtilissimi.

צרד צְרִיד *Siccum, Aridum*: יאכלו צריד Comedent siccum, Talm. Maaser scheni capite 2. Glossa, הדבר הטחון העב נקרא צריד Res molita crassa vocatur צריד. Quamdiu scil. aquâ, oleo (ut in oblationibus farinaceis) vel alio liquido vel pingui non est mixta: צריד של מנחות Siccum oblationum farinacearum, Pesachin fol. 20.1. Ista scilicet farina sicca, שלא נגע שם שמן ad quam non pervenit oleum, cum quo misceri debebat. Sic aliunde citant, היה קולו רק או עב או צריד Fuerit sonus ejus (cornu sive buccinæ) tenuis sive siccus. *Hoc tamen legitur* צרור *in Rosch haschana fol.27.2. & Aruch citat* צרור, *pro Raucus. Interterdum legitur & alibi* צריר *per duplex Resch, ut in Cholin fol.36.1. & Menachoth fol.102.2.*

צְרָדָא ، צְרָדָה *Index, digitus proximus pollici*, juxta quosdam: Juxta alios, *Digitus medius*, apud Talmudicos: בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה Si cupiverit (Sacerdos maximus) dormiturire (in Templo) juvenculi sacerdotum percutiebant coram eo digito medio, Joma fol.19.2. Gemara ibidem, מאי צרדא צרתא דדא מאי היא גודל Quid est צרדא? Vicinus istius. Cujus? Pollicis. Vide & Menach. fol.35.2.

צרידא Vide suprà in צרד.

צראדא *Species avis.* Sic citatur in Aruch ex Cholin fol.62.2. ubi nunc legitur צרדא.

צְרָדָא *Hemicrania: Stupor:* apud Talmudicos, מן דמצלי רישיה אגרדא דדקלא אחדא ליה רוח צרדא Qui inclinat caput suum ad corticem palmæ, corripit eum spiritus hemicraniæ, Pesachin fol. 111. col. 2. In Glossa R. Salomonis scribitur צרדא, & exponitur כאב חצי הראש Dolor dimidii capitis: משום דקשי צרוח צרדא Quia grave, sive periculosum est ad spiritum stuporis, Cholin fol.105.2.

צְרָדָא *Cannabis, Vestis cannabina*: והאידנא נהוג עלמא אפילו בצרדא בר זוזא Hodiè autē solet mundus incedere veste ex cannabe unius assis, id est, vili, Moed katon fol.27.2. Ketubh. fol.8 col.2. cùm scil. antea præstantibus lineis incederet. Glossa, קנבוס Cannabis. Id etiam scribitur זרדא. Sic in Bava metzia fol.51. צרדייתא, explicatur in glossa, בגדי קנבוס העומדים לימכר Vestes cannabinæ venales. *Hæc in Aruch literis transpositis leguntur* צרדא צרדייתא.

צְרַח צְרָא & *in Pahel*, צָרַח *Rumpere, Frangere, Findere, Scindere, Lacerare*: צְרָא לְבוּשֵׁיה Laceravit vestimentum suum, Esth.4.1. in secundo Targum. Sic Syrè. *Apud Talmudicos*, וְחַזְיֵיה לְהַהוּא חִוְיָא דְצָרֵי וְאָתֵי Et vidit serpentem findentem aquas (natantem) & advenientem, Abhoda fol.30.col.1. Glossa, מבקע במים. Et ibidem mox: טִלְיָא חֲרִיפָא דְמְצָרֵי זִיקֵי Vinum forte quod rumpit utres, scilicet fortitudine suâ: מַאן דְצָרְיָה לִגְלִימֵיה Qui findit, lacerat pallium suum, Menach. fol.37. *Ithpahel*, מִצְטְרֵי זִיקֵי Rumpuntur utres, Schab. fol.154.2. Glossa, נבקעים Finduntur: בְּנָתָא דְהַהוּא דָרָא אִצְטְרוּיֵי אִצְטְרוּ Filiæ istius seculi (decem tribuum) rùmpendo ruptæ fuerunt, ne scil. possent parere, Jebham fol.17. Vel, *Scindendo scissæ sunt*, id est, castratæ, steriles factæ, ut Martinus Raymundi interpretatus est in Pugione suo: דלא נצטרו זיקי Ne rumpantur utres, Avoda sarah fol.65.2.

צְרִיָא *Fissura, Scissura, Fossula*: הוה צריא בידיה Erat fissura plagæ in manu ejus, Menach.fol.37. col.2. חיטי בין ראית בהו צירא Triticum, postquam fuerit in eo fissura, Pesach. fol.40.1. ויתבה בצריה דחברתה Et insederit fissuræ sociæ suæ, ibid.

צִירְיָא *Foramen, Fissura, Cavitas, in qua pupilla oculi residet*: הא באוכמא הא בציריא Sive in nigro oculi, sive in foramine oculi, Talm. Nidda fol. 23.1. In Bechoroth fol.40.col.1. in glossa marginali scribitur, כל בית מושב הלובן והסירא קרי ציריא Sedes albuginis oculi & iridis, vocatur ציריא.

צְרִי *Resina, cujus olim in suffitu fuit usus.* R.Sal. Genes. 37. scribit esse idem quod נָטָף *Stacte, Gummi præstans*, cujus mentio Exod.30.34. inter aromata suffitus. De istis aromatibus & eorum pondere (quod in Lege non exprimitur) Talmudici agunt prolixè in Kerithuth fol.6. col.1. *Est etiam Theriaca*, quomodo Judæi vulgò exponunt Gen.37.25. Sic R. Salom. Exod.30.34. Item *Opobalsamum*, quo olim Jericho urbs celebris fuit. *Apud Talm.* אין מדליקין בצרי מפני שהוא עף

Non incendunt lucernas resinâ, quia crassa est, Schab. fol 25.2.

צרח *Aphel,* אַצְרִיחַ *Clamare, Vociferari. Partic.* וְדוּבָא מַצְרִיחַ Et ursus clamat, Hebr. שׁוֹקֵק, de quo Verbo R.Salom. scribit Psal.42.v.2. esse clamoris ursorum proprium. *Ex Ithpah.* יִתְצָרְחָן Emittentur, Numer.24.v.24. in Targ. Onk. & Jonath. Aben Esra Dan.2.39. & Genes.27.v.40. pro eo citat יִשְׁתַּלְחָן, quod melius convenit.

צְרִיחַ *Arx, Propugnaculum, Turris munita,* Judic.9.49.

צִרְחָא *Dolor :* מִשּׁוּם צִרְחָא דְּלִבָּא Propter dolorem cordis. *Sic citat Aruch ex Gemara Berachoth cap.6.fol.40.1. sed ibi hodie legitur* משום חולשא דלבא Propter debilitatem cordis. In Gittin autem fol. 69. 2. חמרא חייא לצרחא דלבא Vinum vivum ad dolorem cordis, conducit scilicet, id est, *Cardialgiam.*

צרך אִצְטְרִיךְ *Opus, necesse esse vel habere, Indigus esse, Indigere : Futur.* לָא תִצְטָרְכִין עוֹד לִנְהוֹר שִׁמְשָׁא בִּימָמָא Non opus habebis amplius lumine solis interdiu, Jesa.60.19. *Apud Rabbinos frequentissimũ Verbum est in Niphal, Hophal,* הוּצְרַךְ · נִצְרַךְ, *& apud Talmudicos,* אִצְטְרִיךְ, *sed in Kal, Pihel, & Hiphil inusitatum :* נצרכתי לעשות כך Necesse fuit mihi agere sic: לכך הוצרך לומר Idcirco necesse habuit dicere : הוצרכו מעות Opus habuerunt pecuniis : אצטרך להיות עמו Necesse est esse cum ipso.

צְרִיךְ *Idem, & adjunctis Pronominibus, ad omnes personas accommodatur :* הוּא יְהֵא צְרִיךְ לְכוֹלָּא וְאַף בְּנֵי אֱנָשָׁא יְהוֹן צְרִיכִין לֵיהּ Ipse indigens erit omnium, etiam homines alii erunt indigentes ejus, Gen. 16.12. *Fœmininum,* בְּאַרְעָא דַּהֲוָת צְרִיכָא לֵיהּ In terra quæ indigebat eo, Jesa.53.11. *Apud Rabbinos similiter usitatissimum est.*

צָרְכָא · צֹרֶךְ *Necessitas, Indigentia. Semel legitur in textu Hebræo,* כְּכָל צָרְכָךְ Juxta omnem necessitatem tuam, 2.Par.2.16. *In Targum extat tantùm cum Affixis ;* ut, וְאַתְּ תְּסַפֵּק צָרְכַי Tu autem suppeditabis necessaria mihi, Hebr. חֶפְצִי 1.Reg.5.v.9. מַתְקְפֵי צָרְכִיךְ Suppeditantes necessitatem tuam, id est, vitæ necessaria, Ezech.27 27. לְמֶעְבַּד צָרְכָךְ בְּיוֹמָא דְקוּדְשִׁי Ad faciendum necessitatem tuam in die sancto meo, id est, opera necessaria ; item, מִלְסַפָּקָא צָרְכָךְ Ne suppedites necessitatem tuam, id est, ne quæras sollicitè, ne operam externam impendas ad conquirenda vitæ necessaria ; Jesa.58.13. בְּיוֹם תַּעֲנִיתְכוֹן אַתּוּן תָּבְעִין צָרְכֵיכוֹן In die jejunii vestri vos quæritis necessitates vestras, id est, quæ ad vitam necessaria sunt, Hebr. תִּמְצְאוּ חֵפֶץ Invenitis, invenire studetis desiderium vestrum, Jesa.58.3. & sic sæpiùs Nomini חפץ respõdet : צָרְכֵי הַנֶּפֶשׁ Necessitates animæ : צָרְכֵי הַגּוּף Necessitates corporis. *Dicitur & de Necessitate naturæ in excrementorum egestione :* ut, בְּרַם עָבֵיד הוּא יַת צָרְכֵיהּ Utique facit ipse necessitatem suam in conclavi æstivali, Heb. אַךְ מֵסִיךְ הוּא אֶת רַגְלָיו Certè tegit ipse pedes suos, quæ locutio honestâ periphrasi de eadem re effertur, Judic.3.v.24. וְעַל שָׁאוּל לְמֶעְבַּד צָרְכֵיהּ Et ingressus est Saul ad faciendum necessitatem suam, Hebr. לְהָסֵךְ אֶת רַגְלָיו Ad tegendum pedes suos, 1.Sam.24.v.4. Verecundiores externâ veste longiore obtegebant pedes, ne nuditas appareret transeuntibus. *Rabbini ad utrumq; naturæ opus hoc vocabulum accommodant, sed distinctè :* צְרָכִים הַגְּדוֹלִים Necessitates magnæ, id est, excrementum crassum : צְרָכִים הַקְּטַנִּים Necessitates parvæ, id est, Urina. עֲשִׂיַּית הַצְּרָכִים הַגְּדוֹלִים Opus naturæ, actio sive factio operis naturæ, R.Levi ad præc. locum. Item איש ואשה שעושין את צורכיהן &c. Item, לְצוֹרֶךְ עַצְמָן *Ad necessitatem propriam,* id est, commoditatem, utilitatem. Sic sequens vox. Item, תבשיל שבישל כל צרכו Cibus coctus totam necessitatem suã, id est, quantum necesse : כל צרכן *Quantum necesse ipsis, quantum satis.*

צְרוֹךְ *Commoditas, Utilitas : ut,* דַּבְּחוּ לְשֵׁדִין דְּלֵית בְּהוֹן צְרוֹךְ Sacrificant dæmonibus, in quibus nulla est utilitas, Deut.32.17. בָּתַר בַּעֲלָא דְּלֵית בֵּיהּ צְרוֹךְ Erratis post Baalem, in quo nulla est utilitas, 1.Reg.18.v.21. וְכָל תְּחוּמִיךְ לְאַבְנֵי צְרוֹךְ Et omnes terminos tuos ponam in lapides utilitatis, i.e. utiles & pretiosos, Hebr. לְאַבְנֵי חֵפֶץ, Jesa.54.12. לֵית בֵּיהּ צְרוֹךְ לְכָל מִדַּעַם Non est in eo utilitas ad ullam rem, Hebr. לֹא יִצְלַח לַכֹּל Non prodest ad aliquid, Jerem.13.7. sic vers.10.ibidem : כְּמָנָא דְּלֵית צְרוֹךְ בֵּיהּ Sicut vas in quo nulla est utilitas, Hebr. כְּלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ Jerem. 22. 28. sic Hos.8.8. וְהַלָּא דְלֵית בַּהּ צְרוֹךְ Idolum, in quo nulla est utilitas, Hebr. וְלֹא אֱלֹהִים הוּא, Hos.8.6. לְמֶעְבַּד טַעֲוָן דְּלֵית בְּהוֹן צְרוֹךְ Facere idola, in quibus nulla est utilitas, Hebraicè לַעֲשׂוֹת אֱלִילִים אִלְּמִים Facere idola muta, Hab.2.18. מַה צְרוֹךְ אִית מִן סוּרְחָנִי Quæ utilitas erit ex peccato meo, Hebr. מָה אוֹעִיל, Job.35.3. מַה צְרוֹךְ אִית לָךְ אֶסְתֵּר Quid cõmodi tibi est Esther regina, quod scil. tibi dari aut præstari petis, Hebraicè מַה לָּךְ אֶסְתֵּר, Esth.5.3. הַצְרוֹךְ אִית בִּי An commoditas est in me à Domino, ut possim occidere aut vivificare? Hebr. הַאֱלֹהִים אָנִי Num Deus ego sum, 2.Reg.5.7.

צְרִיכוּת *Necessitas, Necessarium, Indigentia :* וּתְבִירָא דְמִסְכְּנַיָּא צְרִיכוּתְהוֹן Et perditio pauperum est indigentia ipsorum, Prov.10.15.

אִצְטַרְכַיָּא *Necessaria vitæ, Alimentum, Viaticum :* נשתתף באצטרכיא שלנו Societatem communem inibimus cum alimentis nostris ; equaliter scilicet ea dividendo cum iis, qui propriis carent,

carent, ut vitam nostram conservemus, Kohelet rabba Eccles.11.1. אם יצא אדם לדרך ואין אצטרכיא עמו ממתנף הוא *Si egrediatur homo in viam, nec habeat viaticum secum, afflictus est*, Bereschit rabba sect.60.

צָרַם *Scindere, Abscindere, Discindere, Lacerare, Findere:* צורם אזן בבור Scindens aurem primogeniti animalis, id est, particulam abscindens, ut primogenitum vitietur, & ita ex usu sacro cedat in usum privatum; Vitiatum enim comedere licet, Moed katon fol.13.1. Sic, הצורם אזן הפר ואחר כך קבל דמו Abscindens particulum auris juvenci, & postea recipit sanguinem ejus, Sebhach. fol.25.2. הצורם אזן פרתו של חברו Findens aurem vaccæ proximi sui, Bava kama folio 98. צורם באזנו Scindens aut lacerans alteri aurem, dat ei quadringentos asses, Bava kama fol.90.1. in Mischna.

צרע צַרְעֲתָא · צָרַעְתָּא · צָרַעַת *Lepra: pro Hebræo* צָרוּעַ *Leprosus, in Targum legitur* סְגִיר, *& pro* צָרַעַת *Targum reddit* סְגִירוּת. *Legitur tamen etiam in Venetis,* וְילְקֵי בְּצָרַעְתָּא Percutietur lepra, Ps.101. v.5. Est additamentum interpretis textui insertum. וְאִתְאַסִּיאַת מִרְיָם מִצָּרַעְתָּא Postquã sanata esset Miriam à lepra, Num.13.1. in Jon. מְצוֹרָע *Leprosus*, Levit.14.2. in Jon. R.Moses ben Majem. in lib. Jad. par.3. in Hilchos טומאת צרעת scribit: צָרַעַת *est nomen quod homonýμως dicitur, & complectitur species multas, quarum nulla similis est alteri. Nam ecce Albedo cutis vocatur* צרעת: *Casus pilorum quorundam capitis aut barbæ vocatur* צרעת: *Mutatio coloris vestimentorum aut ædium vocatur* צרעת. *Ista autem mutatio in vestibus & ædibus, quam Lex vocat* צרעת *Lepram, non est res ordinaria in mundo, sed miraculum & portentum fuit in Israële, &c.* De hac specie Lepræ vide ibi plura. *Apud Rabbinos Verbum in Hithpahel usitatum:* הִצְטָרַע vel נִצְטָרַע Leprâ percuti vel infici, Leprosum fieri: ששה חדשים נצטרע דוד Sex mẽsibus leprosus fuit David, Sanhed. fol.107.1. ראוי לצטרע Dignus est ut leprosus fiat, Sanhedr. fol.110.1. *Et in Targum,* דְּאִתְחַיְּבַת נְבִיאָתָא לְמִצְטָרְעָא Quòd digna fuisset prophetissa leprâ affici, Num.13.1. Jon.

צִרְעָה *Crabro, Vespa: plurale,* צִרְעִים & צִרְעוֹת, unde דבש צרעים Mel crabronum sive vesparum, Machschir. cap.ult.

צָרַף *Conflare, Purgare, Defæcare. Præteritum,* הָא צְרַפְתָּךְ וְלָא בִכְסַף Ecce conflabo te, sed non cum argento, Hebr. צְרַפְתִּיךָ, Jesa.48. v.10. *Participium,* וְצָרִיף לְהוֹן Et conflo eos, Jerem.9.7. *Plural.* צָרְפִין, ut mox in Futuro. *Participium Pehil sive passivum,* כָּל הוֹן מֵימְרֵי דֶאֱלָהָא צְרִיפָן Omnes sermones Dei puri vel purgati sunt, Prov.30.5. *Infinitivus,* לְמִצְרַף וּלְדַכָּאָה Conflare & mundare, Jesa.53.10. *Futurum,* וְאֶצְרוֹפִנּוּן כְּמָא דְצָרְפִין יַת כַּסְפָּא Et conflabo eos sicut conflatur argentum, Zach.13. v.9. *Pahel Participium,* כִּגְבַר דִּי מְצָרֵף וּמְדַכֵּי יַת כַּסְפָּא Sicut vir qui conflat & purgat argentum, Malach.3.v.3. *Infinitiv.* וְיִתְגְּלֵי לְצָרְפָא וּלְדַכָּאָה Et revelabitur ad conflandum & purgandum, Mal.3.3.

צָרְפָא *Conflatorium, Fusorium vas aurifabri, Catillus:* צָרְפָא נְקֵי לְסָאמָא Catillus mundus argento; scil. purgando adhibetur, Hebr. מַצְרֵף, Proverb.17.3. דְּנִפַּק מָאן מִן צָרְפָא Ut egrediatur vas (purum) ex conflatorio, Prov.25.4. צָרְפָא לְכַסְפָּא וְכוּרָא לְדַהֲבָא Catillus argento, & fornax auro convenit, Prov.27.21.

בי נצרפי *Domus conflatilium, scil. imaginum, idolorum*, Schab. fol.116.1. ע״ז fol.49.1. Vide in אבר, in בי אבידן.

II. צָרַף *Adjungi, Adjungere se, Conjungi vel Conjungere se, Associare: Conglutinare, Componere, Consolidare: In Targum rarum est, apud Rabbinos autem frequentissimum. Futur.* וְיִצְטָרְפוּן עִמְּהוֹן לְגְיוֹנִין סַגִּין Et conjungent se cum ipsis legiones plurimæ, Genes.15.1. in Targ. Hieros. Sic Numer.24.24. in eodem Targum. *Apud Rabbinos,* המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה Educens navem in mare magnum ad conglutinandum eam, id est, ad rimas & fissuras obstruendas, Talm. Machschirin cap.5. המוציא מסמר לגשמים לצרפו Educens clavum ignitum in aquas pluviatiles ad consolidandum eum, scil. per exstinctionem sive immersionem, ibidem. משיצרפן בכבשן A' quo consolidat ea in fornace, T.Metzia fol.87.1. Metalla ignita, ut ferrum, æs, chalybs, in aquam immersa consolidantur & fortificantur, vasa fictilia in fornace succensa consolidantur: מצרפין במים Consolidant in aquis, sc. ferrum ignitum, quod in aqua frigida extinctum, fortificatur. Id vocant etiam מַשְׁקִין Potant, immergunt in aqua, vel מחזקין Fortificant, מחסמין Indurant. ואם צירף Et si combinet, conjungat, conjunctim sumat, T.Maaseroth cap.2. מִצְטָרֵף לָהּ Adjungitur huic, Accedit huc. מְצוֹרָף *Relatum.* שֵׁם מְצוֹרָף *Nomen conjunctum*, id est, *relativum*, quod aliâs etiam dicitur שם לוי Nomẽ sociationis, veluti Vinum, est nomen absolutum, Vinum Ægyptium, est Nomen relationis. Sic מלה מצרפת Dictio relativa, quæ ad certum aliquid associatur, ut Pater associationem habet cum filio. *Ithpahel,* הִצְטָרֵף vel נִצְטָרֵף *Adjungi, Conjungi, Componi, Consociari.*

צָרִיף *Alumen:* מחפורת של צריף Fossa aluminis, ex qua foditur alumen, Kethubh. fol.79.2. סרבלא דצריפא Chlamys aluminis, id est, aquâ aluminis lota, T.Sanh. fol.44.1. In Aruch citatur etiam ex Targum צְרִיפְתָא pro Hebræo בֹּרִית Jere.2.22. sed id hodiè non extat in nostris libris.

צְרִיף *Tugurium, Tuguriolum parvum, quale est aucupum ex frondibus confectum, vel pastorū ovium, quod transferunt de loco in locum:* נבנה צריף אחר Ædificatum est tuguriolum aliquod simile tugurio aucupum, T.Schab. fol.56.2. העושה סוכתו כמין צריף Qui facit tabernaculum suum (quo sc. in festo tabernaculorum Judæi utuntur) instar tugurii aucupum, T.Succa fol.19.2. Glossa, צריף id est, בוך של צוידין Tugurium aucupum, in quo insidiantur avibus: אותבנהו בצריפא דאורבני Collocavit eos in tuguriolo ex salicibus confecto, T.Metzia fol.42.1. עובדא כצריפא דאורבני Opus, Factura est quasi tugurii aucupum ex salicibus, ibid. סוכות הצריפים Tabernacula similia tuguriis aucupum, T. Oholoth cap.ultim. יושבי צריפים והולכי מדברות חייהן אינם חיים Qui habitant in tuguriolis pastorum, & qui iter faciunt per desertum, vita ipsorum est quasi non vita, T.Erubhin fol.55.2. יושבי צריפים כיושבי קברים Qui habitant in tuguriolis, sunt quasi habitantes in sepulchris, ibid.

צירוף *Conflatio, Purgatio, Liquefactio metalli:* צירוף אחר צירוף Conflatio post conflationem, id est, calamitas una post alteram, T.Ketubh. fol. 112. juxta illud, צְרַפְתִּיךָ Conflavi te, sed non cum argento, Jesa. 48.10. id est, non in conflatorio argenti, sed in fornace afflictionum.

צירוף *Consolidatio. Ferrum ignitum molle est: aquâ extinctum, consolidatur & durescit, ut antè dictum: Vasa fictilia dum fiunt, mollia sunt: in fornace ignis consolidantur. Hæc consolidatio vocatur* צירוף *quasi Associatio cum aqua vel igne.* Metallorum צירופן במים consolidatio est in aquis; vasorum fictiliū צירופן בכבשן consolidatio est in fornace.

צירוף *Associatio, Consociatio, Conjunctio, Combinatio: Relatio, apud Logicos. Apud Cabalistas,* צירוף האותיות *Combinatio literarum est, quarum æqualibus numeris vel mutuâ permutatione aliquid occultè & mysticè indicatur.* De hac combinatione videndus liber cabalisticus יצירה De creatione, & alii, ex quibus Johannes Reuchlinus istam proponit juxta totum alphabetum libr. 3. Cabalæ, quem consule.

הִצְטָרְפוּת *Relatio, apud Logicos.* Munsterus in Logica R. Schimeonis punctavit הִצְטָרְפוּת, sed ה quando est ex Hithpahel, solet etiam in Nominibus retinere Chirek.

צָרְפַת *Tzorphat, nomen proprium urbis Tzidoniorum,* 1.Reg.17.9. *ad quam jussus fuit ire Elias, fuitq; Israëlitarum: altera fuit Tzorphat, de qua Obadias propheta loquitur* vers.20. *Hoc Nomine Hebræis communi consensu vocatur Gallia sive Francia.* R.Salom. צרפת הוא המלכות שקורין פרנצא Tzorphat est regnum, quod vocant Franciam. Sic Aben Esra. צָרְפָתִי *Gallus, Francus: plurale,* צָרְפָתִים *Galli. Quidam per transpositionem literarum & interpositionem literæ* נ, *allusionem quærunt in voce Hebræa, ut* צָרְפַת *sit* פְּרַנְצַת *Francia.* Sic סְפָרַד *Hispania, alludit ad* ἑσπερίδα *sive* ἑσπερία, *quo prisci Græci Hispaniam vocabant. Vide in* ספר.

* צָרְצוּר צרץ. Vide mox in צרר.

צָרַר צַר *Ligare, Colligare. Respondet Hebræo* צָרַר & צור, *quando hac significatione usurpantur. Præteritum,* וּמַן צַר מַיָא בְשׁוֹשִׁפָא Et quis ligavit aquas in pallio, Hebr. מִי צָרַר, Prov.30.4. וְצַר תַּרְתֵּין כִּכְּרִין דִּכְסַף Et ligavit duo talenta argenti in duobus marsupiis, Hebr. וַיָּצַר 2.Reg.5.v.23. וְצָרוּ וּמְנוּ יָת כַּסְפָּא Et ligarunt ac numerarunt argentum, Heb. וַיָּצֻרוּ וַיִּמְנוּ 2.Reg.12.10. *Participium præsens,* דְּצָרִיר מֵי מִטְרָא Qui ligat aquas pluviæ in nubibus suis, Hebr. צֹרֵר מַיִם, Job.26.8. *Participium pehil,* צְרִיר בִּלְבָשֵׁיהוֹן Ligatum in vestimentis, Exod.12.34. *Plurale,* וְאוֹקִים מַיָא צְרִירִין הֵיךְ בְּזִיקָא Et statuit aquas ligatas quasi in utre, Psal.78.v.13. *Infinitivus,* דְּלֵית אֶפְשַׁר לְמִצַּר רוּחַ Quod impossibile est ligare ventum in ala, Hos.4.19. *Futurum,* אִין תְּצַר עֵינָךְ בֵּיהּ Si ligaveris oculos tuos in eo, Prov.23.5. וְתָצַר יָתְהוֹן בִּכְנָפָךְ Et ligabis illos in alis tuis, Ezech.5.3. וְתָצַר כַּסְפָּא בִּידָךְ Et ligabis pecuniam in manu tua, Deuter.14.25. quæ duo postrema vulgò sunt punctata תְּצוּר quasi à צור. Sic Hebraicè צרר & צור aliquando hoc sensu sumuntur, & alia plura. *Pahel Partic.* מְבַזְּעִין וּמְצָרְרִין Discissos & alligatos, Jos.9.4. *Apud Talmudicos,* לצור על פי צלוחיתו Ad ligandum super orificium ampullæ suæ, Kama fol.49. הוה צייר זוזי בסודריה Ligabat pecunias in sudarium suum, Ketubh. fol.67. העזים יוצאין צרורות Capræ exeunt *(in Sabbatho)* ligatæ *(circa ubera)* ad exsiccandum, non ad lac excipiendum, Schab. cap.5. in Misch.

צְרָר *Ligamen, Fasciculus, Loculus:* גְּבַר צְרָר כַּסְפֵּיהּ בְּסַקֵּיהּ Cujusque viri fasciculus pecuniæ erat in sacco ejus, Hebr. צרור, Genes.42.35. צְרָרָא דִכְסַפָּא נְסַב בִּידֵיהּ Fasciculum pecuniæ accepit in manum suam, Prov.7.20. *Plurale constructum,* וַחֲזוֹ יָת צְרָרֵי כַסְפֵּיהוֹן Et viderunt fasciculos pecuniarum suarum, Genes.42.35. *Apud Rabbinos,* צְרוֹר הַמָּעוֹת Marsupium pecuniæ, Kelim cap.26.

Deinde צְרוֹר Hebraicè est *Granum, Lapillus.* Hinc citat Baal Aruch ex Talmud Kelim capite 26. צרור שעה quod explicat, *Lapis horæ vel horologii,* & explicationis ulterioris loco addit; *Sapientes gentilium conficiunt coram Regibus imagines, quibus dant in manus suas* 24. *lapides, iisq; supponunt pelvim magnam æream: & finitâ horâ qualibet projicit imago lapidem unum in pelvim istam, cujus sonus per totam civitatem exauditur, unde cognoscunt horas.* Sed Talmudici ibi aliter exponunt צרור שעה & צרור עולם.

& צרור עולם. In Mikvaoth cap. 4. החוטט בצנור לקבל צרורות Qui fodit in canali ad recipiendos lapillos (cursum aquarum sistentes): In Tibbul jom cap. 1. הצרור שבככר Lapillus qui est in massa vel tracta panis.

צַרְצוּר *Baucalium, Bombylius, vitrum oris angusti, quod inter bibendum vel evacuandum edit bombum & sonitum*, Hebr. בַּקְבּוּק: Vel, *Vas aquale oris foraminosi vel reticulati, ne quid mali intret, & ut per multa loca aqua exeat:* מסרק של צרצור, Kel. cap. 2. Per מסרק intelliguntur dentes, crenæ & cæsuræ, ornatus causâ circa orificium adhibitæ: המערה מן הצרצור Qui effundit ex baucalio aquã, Mikvaoth cap. 3. והצרצור שיעורו במים, Kelim cap. 3. וצרצור ריין עמוני מונח אצלו Et baucalium vini Ammonitici depositum erat penes eum, Sanhedr. fol. 106. 1. אפילו היה צרצור של מים לא היה יכול לפשוט את ידו וליטלו Etiamsi fuisset baucalium aquæ coram ipso, non potuisset extendere manum suam, & accipere illud, Beresch. rabba sect. 98.

Deinde צַרְצוּר est *Locustæ immundæ genus:* הצרצור הזה יש לו ארבע רגלים Locusta hæc habet quatuor pedes, Cholin fol. 65. 2.

Tertio צרצרא *Nomen avis*, Medr. Esth. cap. 1. v. 9. Vide infrà in קבר, in בת קבריא.

צתר צִתְרִי *Herbæ genus, apud Talmudicos*, ע״ז folio 29. 1. Schabbas fol. 128. 1. Est *Satureia;* quæ & Arabicè vocatur צעתר. Ita explicant Baal Aruch in נגמא, & glossator Talmudicus vernaculè שרוריא.

צוּתְרָא *Fœdus, Deformis:* vel, *Macilentus, Siccus, Aridus:* מן קדם הדין סבא צותרא אתה קאים Tunc coram deformi isto sene assurgis? Medr. Echa cap. 1. v. 5. Glossa, מָאוּם: alii, יָבֵשׁ וּכָחוּשׁ. In Aruch scribitur ציתורא. *Anne, ut* צִתְרִי *præcedens est* Satureia, *sic hoc* צותרא *erit* Satyrus?

ק

קא *Vocula expletiva apud Talmudicos, ut Græcis γε, & quandoque separatim, quandoque conjunctim ab initio dictionum usurpatur. Servit autem Præterito & Participio, sed huic sæpiùs, & sæpè habet præfixas literas serviles. Cum Præterito,* מֵהֵיכָא קָא אָתוּ Unde'nam venerunt? מִשּׁוּם מִטְרָא קָא אָתוּ Propter pluviam venerunt. *Cum Participio*, וְקָא נָקִיט כָּסָא. Et accipit poculum: דְּקָא תָפֵיס גַּנָּבֵי Qui capit fures. *Conjunctim*, וַאֲנָא מִזַּרְעָא דְיוֹסֵף קָאָתֵינָא pro קָא אָתֵינָא Ego autem ex semine Josephi venio: קָאָמַר Dicit, דְּקָאָמַר Qui dicit: קָאָמְרִינַן Dicimus: דְּקָא *Quoniam*, מִדְּקָא *Quoniam verò, Ex quo quidem.* כִּדְקָא יָאוּת Sicut est rectum, pulchrum, sicut convenit.

קאל קאלוחסין *Vox Græca corrupta, idem quod* καλοκάγαθος, *Pulchrè, Laudabiliter agens.* Legitur in Schemoth rabba, sect. 43. העבד הזה שאתה מוכר קאקנרסין הוא או קאלוחסין הוא Servus quem tu emis, est'ne malus vel bonus? malè vel benè agens.

קאק קאקי *Anseres:* vide infrà in קקא.

קאקנרסין *Vox Græca corrupta, idem quod* κακοῦργος *Malignus, Maleficus, ut in præcedenti voce.*

קאת קָתָא קָאתָא *Platea, avis, vel Pelicanus*, Levit. 11. 18. *Deducunt à* קָאָה *vel* קוא *Vomere. Vide Lexica Hebræa illic. Plurale*, קָתִין *Pelicani*, Jesa. 34. 11.

קבב *Fornicare, Fornicem exstruere:* תנור מקובב Furnus fornicatus: עינו מקובבת Oculus ejus fornicatus, id est, foramen unde fumus furni exit.

קַבָּא *Cabus, mensura frumentaria parva:* וְרִבְעַת קַבָּא Et quarta pars cabi fimi columbarum, Hebr. וְרֹבַע הַקַּב, 2. Reg. 6. v. 25. *Apud Rabbinos*, קַב רשו *Cabus debitorum*, Sanhedrin fol 29. 2. In divitem, qui cabos vel cistas plenas habet literarum censualium. מִשְׁנַת ר׳ אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב קַב וְנָקִי *Doctrina R. Eliesaris filii Jacobi est cabus, isq; purus*, Talm. Erubhin fol. 62. 2. Jevam. fol. 49. 2. Gittin fol. 67. 1. Bechoroth fol. 23. 2. *Sententia* celebris, quâ significant, ejus doctrinam sive sententias legales raras quidem esse, sed solidas & authenticas, quippe juxta quas semper juris decisio sit. Inde, קַב וְנָקִי *proverbiale est*, juxta illud, *Modicum & hoc bonum. Plurale*, קַבִּין vel קַבִּין: unde illud, רוֹצָה אִשָּׁה בְּקַב וְתִפְלוּת מִט׳ קַבִּין וּפְרִישׁוּת *Vult, sive, Expetit mulier magis cabum (tritici) & sit conjunctio, quàm novem cabos, & sit separatio.* Vide in פרש in פרישות. Sex cabi constituerunt סאה Satum: tria sata, unam epham: decem ephæ constituerunt corum in aridis, quæ mensura fuit maxima. Sic, אָדָם רוֹצֶה בְּקַב שֶׁלּוֹ מִתִּשְׁעָה קַבִּין שֶׁל חֲבֵירוֹ *Homo expetit magis cabum proprium quàm novem cabos proximi sui*, Talm. Mezia fol. 38. 1. Gratiora cuique sua, quàm aliena: קַבָּא מֵאַרְעָא וְלָא כוּרָא מֵאִגְרָא *Cabus ex terra utilior est, quam corus ex tecto*, Pesach. fol. 113. 1. Præsentia & parata, utut exigua, longè præstant iis quæ labore adhuc comparanda sunt, ut iis fruamur. Præstat lucrari

lucrari parum in propinquo, quàm multa periculosè in locis longinquis & transmarinis. Item, קַבָּא רַבָּא וְקַבָּא זוּטָא מִינַגֵּר וְאָזִיל לִשְׁאוֹל *Cabus major & cabus minor circumvolvitur & abit in sepulchrum*, Talm. Jebhamoth cap.1. in fine. *Cabus major*, scil. communi & justâ mensurâ, quâ fraudulenter quis sibi ipsi empta admetitur: *Cabus minor*, quo quis fraudulenter vendit & sua emetitur. Citatur *ut vulgare proverbium* in eos, qui injustis mensuris & ponderibus utuntur, qui pariter in sepulchrum & gehennam descendūt. Sic qui parum furatur, & qui multum, in furis crimen & pænam incidit, & ad similia multa accommodari potest. Hinc leguntur etiam aliquot sententiæ in Kiddußchin fol.49.2. עשרה קבין חכמה ירדו לעולם ט׳ נטלה ארץ ישראל ואחד כל העולם כולו *Si decem cabi sapientiæ descenderunt in mundum, decem abstulit terra Israëlis, & unum reliquus mundus:* עשרה קבין יופי ירדו לעולם ט׳ נטלה ירושלם ואחת כל העולם כולו *Si decem cabi pulchritudinis descenderunt in mundum, novem abstulit Hierosolyma, & unam reliquus mundus:* י׳ קבין עשירות ירדו לעולם ט׳ נטלה רומי ואחד כל העולם כולו *Si decem cabi divitiarum descenderunt in mundum, decem abstulit Roma, & unam reliquus mundus totus:* י׳ קבין עניות ירדו לעולם ט׳ נטלה בבל ואחד כל העולם כולו *Si decem cabi paupertatis descenderunt in mundum, 9. abstulit Babel, & unam mundus reliquus:* עשרה קבין גסות הרוח ירדו ט׳ נטלה עילם ואחד כל העולם כולו *Si decem cabi superbiæ descenderunt in mundum, novem abstulit Elam, & unum mundus reliquus:* י׳ קבין גבורה ירדו לעולם ט׳ נטלו פרסיים וכו׳ *Si decem cabi fortitudinis descenderunt in mundum, novem acceperunt Persæ, &c.* י׳ קבין כנים ירדו לעולם ט׳ נטלו מדי *Si decem cabi pediculorum descenderunt in mundum, 9. acceperunt Medi &c.* י׳ קבין כשפים ירדו לעולם ט׳ נטלו מצרים *Si decem cabi incantationum descenderunt in mundum, 9. acceperunt Ægyptii &c.* עשרה קבין נגעים ירדו לעולם ט׳ נטלו חזירים *Si decem cabi plagarum &c. 9. acceperunt porci &c.* עשרה קבין זנות ירדו לעולם ט׳ נטלה ערביא *Si decem cabi scortationis &c. 9. accepit Arabia &c.* עשרה קבין עזות ירדו לעולם ט׳ נטלה מישן *Si decem cabi impudentiæ descenderūt &c. 9. accepit Mischan &c.* עשרה קבין שיחה ירדו לעולם ט׳ נטלו נשים *Si decem cabi garrulitatis descenderunt &c. novem acceperunt mulieres &c.* עשרה קבין שחרות ירדו לעולם ט׳ נטל כושן *Si decem cabi nigredinis descenderunt in mundum, novem abstulit Cuschan sive Æthiopia &c.* עשרה קבין שינה ירדו לעולם ט׳ נטלו כל העולם כולו ואחד נטלו עבדים *Si decem cabi somni descenderunt in mundum, novem abstulit mundus totus, & unam acceperunt servi.*

קַב *Calceamenti sive pedis lignei species & forma, quam sibi applicat, qui unum pedem abscissum habet. Vel simpliciter Baculus abscisso cruri cum mollibus linteis suffixus. Ista applicatio vel incessus cum tali pede, in die sabbatho licitus est, nec pro opere vel onere censetur, quo sabbathum violetur.* Inde, הקיטע יוצא בקב שלו Abscissus pede, egreditur cum calceo vel pede ligneo suo, Talm. Schabb. fol.65.2. Qui hujusmodi pede utuntur, vocantur גַּבְלֵי קַבִּין, Chagiga fol.3.1. חליצה בקב הקיטע Exutio calcei fit in cabo claudi, Jevam. fol.102.2. R. Salom. explicat *Eschasse*, id est, *Gralla*. Sic in Aruch parvo Germ. Stelzen.

קַב *Extremitas buccinæ vel cornu, unde sonus exit; os ejus, quod inflatur, dicitur* מְצוּפִית *Obductum, Tectum, quia communiter metallo obduci solebat, munditiei causâ.* Hinc, קרן עגולה Cornu rotundum, immundum est: פשוטה rectum, mundum est: אם היתה מצופית שלה si fuerit os ejus ex metallo, impurum est: הקב שלה extremitas sive foramen posterius ejus, quidam pro polluto, alii pro mundo habent, Tal. Kelim cap.11.

קוּבָּא · קוּבְּתָא *Tabernaculum, Fornix meretricum, Lupanar. Hebraicè dicitur* קֻבָּה *per Dagesch, & refertur ad* קבב, *unde & Chaldæum ei respondens, posßit similiter huc referri, & scribi* קֻבְּתָא. *Regia habent sine Dages* קֻבְתָא, *unde & ad* קוב *referri posßit. In Targum,* וְעַל בָּתַר גַּבְרָא בַר יִשְׂרָאֵל לְקוּבְתָא Et ingressus est post virum Israelitam in lupanar, Numer.25.8. *Apud Rabbinos,* ועל בתו לישב בקובה של זונות Et super filiam ejus (decrevit) ut sederet in lupanari meretricum, Abhoda sara fol.17.2. Sermo ibi de quodam, qui nomen tetragrammaton divinum, juxta literas & scripturam suam, palàm coram Rabbino pronunciaverat, is propterea ad ignem, uxor ad gladiū, filia ad lupanar condemnati sunt.

קבט קוּבְטָא vel קוּבְטִין *Sella*, juxta Aruch: vide in litera א in ordine אקב.

קוּבְטִית *Species herbarum*, Talm. Hierof. Pesachim fol.30.1. vide.

קוּבְטִירָא *Ornamenti in vestitu genus*: in Talm. Hierosol. de Sabbatho, cap.6. Glossa, חבשים במין צין.

קוּבְטַרְיָא *Qui ejusmodi ornamenta faciunt*, vide Talm. Hier. שק cap.2. ab initio mox.

* קוּבְיָא · קֻבִּי *Alea, Tessera*: vide infrà in קוב.

קַבֵּל *Accipere, Recipere, Suscipere, ut Hebraicè. Respondet Hebræo* לָקַח & נָשָׂא *in hoc significato:* Item *verbo* שָׁמַע, *quando pro Auscultare vel Obtemperare sumitur, & tunc sic reddi potest. Præteritum,* עַל מָה דֵין לָא קַבִּיל לְבוּשֵׁי מַלְכוּתָא Quare non susceperit vestimenta regia, Esth.4.v.5. וְדָרְיָוֶשׁ מָדָאָה קַבֵּל מַלְכוּתָא Et Darius Medus suscepit regnum, Dan.6.v.1. וְקַבֵּיל אַבְרָם לְמֵימַר שָׂרָי Et suscepit Abram verbum Saræ, id est, ejus voci vel ser-

vel ſermoni obtemperavit, Hebr. וַיִּשְׁמַע Et auſcultavit, obtemperavit, & ſic plerunque huic Verbo in hac ſignificatione reſpõdet, Gen.16.2. Sic ſub alia ſtructura, וְקַבִּיל אַבְרָהָם מִן עֶפְרוֹן Et accepit Abraham ab Ephrone, Heb. וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֶפְרוֹן Et auſcultavit Abraham Ephroni, Geneſ.23.v.16. וְקַבֵּל יְיָ בְּרַעֲוָא יַת קֻרְבָּנֵיהּ Et acceptavit Dominus benevolè ſacrificium ejus, Heb. וַיָּרַח Et odoratus eſt, Gen.8.1. *Fœmininum*, קַבִּילַת יַת דְּמֵי אָחוּךְ Recepit ſanguinem fratris tui è manu tua, Hebr. לָקַחַת Ad accipiendum, Geneſ.4.11. אֲרֵי קַבֵּלְתְּ לְמֵימַר אִתְּתָךְ Quia ſuſcepiſti ſermonem uxoris tuæ, Heb. כִּי שָׁמַעְתָּ Quia auſcultaſti voci uxoris tuæ, Geneſ.3.17. חֲלַף דְּקַבֵּלְתְּ לְמֵימְרִי Quia auſcultaſti ſermoni meo, Gen.22.18. *Secunda fœminina cum Affixo*, אַתְּ קַבֵּלְתִּנּוּן Tu obtemperaſti eis, Hebr. נְשָׂאתִים Portaſti ea, Ezech.16.58. קַבֵּלִית לְמֵימְרָא דַּיהוָה אֱלָהִי Auſcultavi ſermoni Domini Dei mei, Hebr. שָׁמַעְתִּי, Deuter.26.v.14. דְּקַבֵּלִית לְמֵימְרָא דַּיְיָ Quòd auſcultavi ſermoni Domini, 1.Sam.15.20. וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה Et non acceperunt à Moſe, id eſt, non attenderunt ad Moſen, non obtemperarunt ipſi, Exod.6.9. Sic, וְקַבִּילוּ מִן חֲמוֹר Et ſuſceperunt à Chamore ſive Hemor, Geneſ.34.24. וְקַבִּילוּ עֲלֵיהוֹן Et receperunt in ſe omnes Judæi, Eſth.9.23. Hebr. וְקִבֵּל Et recepit, ſcil. quiſque Judæorum: קַיִּימוּ וְקַבִּילוּ יְהוּדָאִין Stabiliverunt & ſuſceperunt judæi firmum ſtatutum in ſe & in liberos ſuos, Hebr. וְקִבְּלוּ, Eſth.9.27. וְלָא קַבֵּלְתּוּן Et non ſuſcepiſtis, non obtemperaſtis, Hebr. שְׁמַעְתֶּם, Gen.42.22. וְלָא קַבֵּלְנָא מִנֵּיהּ Neque ſuſcepimus ab eo, Hebr. Non attendimus, וְלֹא שָׁמָעְנוּ, Geneſ.42.v.21. *Participium*, וּמִנִּי אַתּוּן מְקַבְּלִין Et à me vos recipitis, id eſt, ſi mihi obeditis, 2.Reg.10.6. *Infinitivus*, אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּיְיָ Si obediendo obediveris ſermoni Domini, Exod.15.26. ſic 19 v.5. אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ Si obtemperando obtemperaveris ſermoni ejus, Exod.23.verſ.22. כְּקַבָּלָא לְמֵימְרָא דַּיְיָ Juxta recipere ſermonem Domini, id eſt, ſicut in auſcultatione ſermonis Domini, cùm obtemperatur ſermoni Domini, 1.Sam.15.22. immò, קַבָּלָא לְמֵימְרֵיהּ Obedire ſermoni Domini ſacrificiis præſtat, ibid. וְלָא תֵיבוֹן לְקַבָּלָא לְמֵימְרִי Et nolueritis auſcultare verbo meo, Levitic.26.21. לְקַבָּלָא מָמוֹן דְּשִׁקַר Accipere pecunias iniquitatis, Hebr. לֹא יִשָּׂא אֱלֹהִים נֶפֶשׁ Non accipit Deus animam, 2.Sam.14.14. *Et ex forma Kal*, לְמִקְבַּל אַפֵּי Accipere faciem, id eſt, perſonam, habere reſpectum perſonæ, non juris, Pſalm.41.7. *In hac Conjugatione aliter ſignificat, ut in ſequentibus videre eſt, unde præſtaret hic legi* לְקַבָּלָא, *nec aliâs mihi ex hac ſignificatione lectum in Kal:* וּלְקַבָּלָא לְמֵימְרֵיהּ Et auſcultare verbo

ejus, Deuter.26.17. וּלְקַבָּלָא אֲגַר שְׁלִים Et recipere mercedem perfectam, Eccleſ.5.18. *Imperativus*, קַבֵּל מִנִּי Obtempera mihi, Heb. שְׁמָעֵנִי, Gen.23.11. ſic v.13. & 27.13. קַבֵּל מִנֵּיהּ Auſculta ei, Gen.21.12. וְקַבֵּל מַרְדּוּתָא Et ſuſcipe diſciplinam, Hebr. וְקַבֵּל מוּסָר, Proverb.19.20. קַבִּילוּ מִנִּי Suſcipite à me, Obtemperate mihi, Hebr. שְׁמָעוּנִי, Geneſ.23.8. קַבִּילִי אִתְבַּנְעוּתִיךְ Suſcipe ignominiam tuam, Heb. שְׂאִי כְלִמָּתֵךְ Porta ignominiam tuam, Ezech.16. v.52. וְקַבִּילִי ibidem. *Futurum*, דִּי אֲקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ Ut auſcultem verbo ejus, Exod.5.2. יַת דְּתִתְרְמֵי עֲלַי אֲקַבֵּל Quod projeceris in me, ſuſcipiam, Heb. אֶשָּׂא Portabo, 2.Reg.18.14. תְּקַבֵּל מִן יְדִי Accipies de manu mea, Hebr. תִּקַּח, Gen.21.30. לָא תְקַבֵּל שְׁמַע דְּשִׁקַר Non ſuſcipies rumorem falſum, Heb. לֹא תִשָּׂא, Exod.23.1. וְקוּרְבַּן יְדוֹהִי תְּקַבֵּל בְּרַעֲוָא Et oblationem manuum ejus ſuſcipies cum voluntate, Hebr. תִּרְצֶה, Deut.33.11. וּתְקַבֵּל תִּקְרֻבְתִּי מִן יְדִי Et accipies munus meum è manibus meis, Heb. וְלָקַחְתָּ, Geneſ.33.10. וּתְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַּיְיָ Et obtemperabis verbo Domini, Deuter.27.10. דִּתְקַבְּלִין אִתְבַּנְעוּתִיךְ Ut recipias confuſionem tuam, Heb. תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ, Ezech.16.54. Sic 36.15. וּדְיֵיכְלִנֵּיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל Et qui comederit de eo, iniquitatem ſuam recipiet, Hebr. עֲוֹנוֹ יִשָּׂא Levitic.19.v.8. יְקַבֵּל בִּרְכְּתָא Recipiet benedictionem à Domino, Hebr. יִשָּׂא בְרָכָה, Pſalm.24.5. לָא יְקַבֵּל בְּטַרְחֵיהּ Non recipiet pro moleſtia ſua, Hebr. לֹא יִשָּׂא Eccl.5.14. וְאֵיכְדֵין יְקַבֵּל מִנִּי פַּרְעֹה Quomodo ſuſcipiet à me Pharao, id eſt, quomodo obtemperabit, Hebr. יִשְׁמָעֵנִי Exod.6.v.12. וְאִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל אֶת חוֹבָהּ Et mulier iſta recipiet iniquitatem ſuam, Hebr. תִּשָּׂא Numer.5.31. לְחוֹד יַת טָבָא נְקַבֵּל מִן קֳדָם יְיָ וּבִישָׁא לָא נְקַבֵּל Duntaxat bonum recipiemus à Domino, & malum non reciperemus, Heb. נְקַבֵּל, Job.2.8. מַלֵּל אַתְּ עִמָּנָא וּנְקַבֵּל Loquere tu nobiſcum, & obtemperabimus, Heb. וְנִשְׁמָעָה Exod.20.19. וְאִם לָא תְקַבְּלוּן מִנָּנָא Et ſi non auſcultaveritis nobis, Gen.34.17. וְאִם לָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרִי Et ſi non auſcultaveritis verbo meo, Lev.26.14. תְּקַבְּלוּן יַת חוֹבֵיכוֹן Recipietis peccata veſtra, id eſt, peccatorum pœnas, Hebr. תִּשְׂאוּ, Num.14.34. וְחִסּוּדֵי עַמִּי תְּקַבְּלוּן Et opprobria populi mei feretis, Hebr. תִּשָּׂאוּ, Mich.6.verſ.16. *Fœmininum*, וְחֶטְאֵי פּוּלְחַן טַעֲוָתְכוֹן תְּקַבְּלָן Et peccata cultus idololatrici veſtri recipietis, Ezech.23.49. וִיקָר שַׂגִּיא תְּקַבְּלוּן מִן קֳדָמַי Et gloriam amplam recipietis à me, Dan.2.6. וּתְקַבְּלוּן לְמֵימְרֵיהּ Et auſcultabitis verbo ejus, 1.Sam.12.14. אִנּוּן יְקַבְּלוּן חוּלָקְהוֹן Illi recipient portionem ſuam, Hebr. הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם Geneſ.14.v.24. חוֹבֵיהוֹן יְקַבְּלוּן Iniquitatem ſuam recipient, id eſt, iniquitatis pœnam, Levit.20.19. אִתְבַּנְעוּתְהוֹן יְקַבְּלוּן Ignominiam ſuam recipient, Ezech.36.7. וִיקַבְּלוּן לְמֵימְרָךְ Et auſcultabunt verbo tuo,

bo tuo, Exod. 3.18. וִיקַבְּלוּן מַלְכוּתָא Et accipient regnum hoc, Dan. 7.18. וִיקַבְּלוּן עֲלֵיהוֹן עֲוָן Et non suscipient in se iniquitates, id est; iniquitatum pœnas, Hebr. הִשִּׂיאוּם Portare facient, Lev. 22.16. *Ithpahel, Præteritum*, וְאִתְקַבַּל בְּקַדְמֵיתָא דִּילֵיהּ Et acceptum fuit principio quod ejus erat, id est pars ejus, Deuter. 33.21. Regia habent יִתְקַבַּל & Interpretatio Latina, Suscipiet. Eo sensu meliùs legeretur וִיקַבֵּל, ex forma activa: דְאִתְקַבִּלוּ בְּרַעֲוָא Quæ acceptata fuerunt cum beneplacito, Exod. 24.11. *Participium*, דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא Quod acceptatum est benevolè, Num. 15.10. *Fœminini.* וּבָעוּתִי מִתְקַבְּלָא בְאוּדְנוֹי Et precatio mea acceptata fuit in auribus ejus, Psalm. 18. v. 7. *Infinitivus*, לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא Ut acceptetur benevolè, ibid. vers. 3. & sæpiùs sic pro רֵיחַ נִיחֹחַ isto cap.

Apud Rabbinos etiam קַבֵּל *est Accipere ædes vel agrum, & alia, pro certa mercede vel fructu annuo, aut pro tanto tempore, quo accepit utendum aut colendum, id est, Conducere*, Germ. Empfahen.

קבול *Acceptio, Receptio, Receptaculum:* בְּעִדָּן קבול סוּבְתָא Tempore acceptionis immundiciei, id est, quo immundus factus, Numer. 19.18. Jon. כלי שיש לו בית קבול Vas cui est locus *receptionis*, id est, cavitas quæ aliquid recipit: vel *acceptionis*, id est, ansa, quâ aliquid capitur & prehenditur.

קְבָלוֹת *Idem:* קבלות הדם Acceptio, Receptio sanguinis, nempe in venæ-sectione vel mactatione, aut alia emissione sanguinis.

קַבָּלָה *Doctrina à Majoribus tradita & accepta:* קבלה דיסורין שתיקותא ומבעי רחמי *Traditio vel Doctrina afflictionum est silentium, & petitio misericordiæ*, id est, Patienter eas ferendas esse, & Dei misericordiam implorandam à Majoribus nostris didicimus: ubi R. Salomon scribit, Kabbala est מסורת ומנהג שקיבלנו מרבותינו Traditio & consuetudo quam accepimus à Rabbinis nostris. קבלה דבית הכסא צניעותא *Traditio loci secreti est verecundia*, Berach. fol. 62. Baal Aruch explicat קמיעתו המצילתו *Alligamentum, amuletum, pittacium præservans eum*, ne afflictiones ipsi noceant, ne in illo loco quid mali ipsi eveniat. Hinc Guido scripsit, קבלה *Pentaculum, Amuletum, quod collo gestatur*, q. d. *Receptum*, Recept. Sic est etiam *Cabalistica doctrina, Scientia de divino auditu* (ut quidam loquuntur) *id est, divinitùs accepta, & oretenus tradita aliis.* Talis scientia est arcana, mysticè & ænigmaticè quodammodo proposita, de rebus divinis, angelicis, theologicis, cælestibus & metaphysicis, de angelis & spiritibus, miris symbolis & arcanis docendi modis involuta, quam Joh. Picus Mirandulæ Comes, Joh. Capnion sive Reuchlinus, Archangelus de Burgo novo Italus, aliique ex bona parte revelare aggressi sunt. *Dividunt eam in* עִיּוּנִית *Theoricam, &* מַעֲשִׂית *Practicam*, de quibus videantur authores huic studio illustrando occupati. Authoritatem Kabalæ extollit R. David in exordio Psalmi 119. *Summa authoritatis Kabbalæ in illo Talmudico comprehensa:* דברי קבלה כדברי תורה דמו *Verba Cabalæ æquiparantur verbis Legis.* Legitur id apud Talmudicos in libro Rosch haschana folio 19.1. Vide librum עקרים Ikkarim Orat. 4 cap. 44. *Apud Talmudicos sumitur vox* קַבָּלָה *aliquando etiam pro scriptis Prophetarum.* Hinc, דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן, de quo vide Halichoth olam cap. 1. & 2. ubi scribitur: *Verba prophetarum non vocantur nisi* דברי קבלה, *quia* קבלו *acceperunt à Spiritu Sancto unamquamq; prophetiam pro ratione temporis, personarum, rerum, &c.* In Talmud Hierosolymitano Masseches Horajos cap. ult. folio 50.4. וקלו הוא מפורש בקבלה גולמי ראו עיניך וגו׳ Et de eo scriptum est expressè in Cabala, *Massam meam viderunt oculi tui*, Psalm. 139. v. 16. Glossa; *Prophetæ & Hagiographa vocantur* דברי קבלה. Vide quoque glossam in Bemidbar rab. fol. 228. pag. 2.

קַבְּלָן *Acceptor, Receptor, Conductor, qui conducto & deciso pretio à locatore accipit agrum, aut aliud quid, pro certo numero aut mensura fructuum*, Moed katon fol. 11. col. 2. Vide ibi R. Salomon. *Item Receptor furti:* unde, אם אין הקבלן אין גנב *Si non esset receptor, non esset fur:* שלטון אחד היה הורג את הקבלנים ומתיר את הגנבים Dominator aliquis occidit receptores, & dimisit fures. Id cùm improbarent multi, quasi iniquum, ipse convocavit populum in campum, & deposuit ibi multa ova, largiturus ea pauperibus. Venerunt mustelæ, & furatæ sunt ova ista, deportantes ea in cavernas suas. Altero die rursus convocato populo, totidem ova deposuit. Mustelæ reversæ, rursum ova abstulerunt: at cùm interea, obturatis cavernis, ea occultare non possent, retulerunt ea in locum suum, quòd locus ova recipiens & occultans ipsis deesset. Sic probavit factum suum, *Receptorem furti pejorem esse fure:* Legitur in Vajikra rabba sect. 6.

קַבְּלָנוּתָא · קַבְּלָנוּת · קַבּוֹלֶת *Acceptio, Acceptum, Conductum pro certa parte fructuum. Oppositum ejus est* חַכְרָנוּתָא, *de quo in* חכר. *Differt à* שְׂכִירוּת*, quod significat Conductionem pro pecunia; & à* חֲכִירוּת*, quod significat Conductionem pro certo numero aut mensura fructuum; veluti tot vel tot modios frumenti, tot vel tot mensuras vini, olei, & quicquid sit, quod conductor tenetur dare, sive sit cum lucro sive cum damno suo. At* קַבּוֹלֶת *est Conductio pro dimidia tertia aut quarta parte totius proventus, sive is exiguus*

exiguus sit sive amplus, sive perierit multum, sive parum, id utrique commune.

מקבל *Discipulus, accipiens doctrinam à docente sive tradente.* בושת המקבל Verecundia discipuli. Item, *Acceptor, Conductor agri aut vineæ pro tertia vel quarta parte fructuum, quomodocunque convenerit cum locatore, sive parum sive multum creverit. Sic differt à* חוכר*, qui conducit pro certo numero aut mensura fructuum annuorum:* שוכר *Conductor pro pecunia.* De his Majemon parte 4. libri יד, folio 154. cap. 8. Author libri Schulchan aruch, parte חשן המשפט, cap. 320. Vide Moed katon fol. 11. 2. in R. Salom.

מקובל *Kabalæ peritus, Edoctus per cabalam: cum Pronomine:* מְקוּבָּלְנִי Per cabalam edoctus sum ego, Per traditionem cabalisticam accepi vel didici: unde illud, לא נביא ולא בן נביא אנוכי אלא כך מקובלני *Non propheta sum, nec filius prophetæ, sed sic per Kabalam sive Traditionem accepi & didici.* מקובלים *Kabalæ periti, Cabalici, Cabalistæ:* Item *Gratus, Acceptus:* נביא מקובל Propheta acceptus, R. Salom. Mich. 2. 11.

מְקַבֶּלֶת *Receptor, Susceptor. Fœmininum,* וּמְקַבְּלָנָא דְנַפְשֵׁי חָכְמְתָא Susceptrix animarum est sapientia, Prov. 11. 30. id est, capit, occupat & sapientiores reddit, & ad cultum Dei adducit.

מְקַבְּלָנוּתָא *Susceptio*, Prov. 11. 30.

II. קבל *Clamare, Exclamare, Vociferari, Conqueri, Quiritare. Hebraicè* זָעַק צָעַק. *Præteritum,* וּקְבַל קְבָלְתָא רַבְּתָא Et clamavit clamore magno, Hebr. וַיִּזְעַק, Esth. 4. 1. יְמָם קְבֵלִית Interdiu clamavi, Psal. 88. 2. *Participium,* קָבְלִין קֳדָמַי מִן אַרְעָא Clamant coram me ex terra, Hebr. צֹעֲקִים, Genes. 4. 10. *Fœmininum,* ואתתא קָבְלָא קֳדָמוֹהִי Et mulier clamabat coram eo, Hebraicè צָעֲקָה 2. Reg. 6. v. 26. *Infinitivus,* אִם מִקְבַּל יִקְבּוֹל קֳדָמַי Si clamando clamaverit coram me, Heb. צָעֹק יִצְעַק, Exod. 22. 23. ולמקבל עוד קדם מלכא Et clamare amplius coram rege, Hebr. וְלִזְעֹק, 2. Sam. 19. v. 28. *Futurum,* אֶקְבַּל מִן קֳדָם חֲטוֹף Clamabo propter rapinam, Job. 19. 7. קָלִי קֳדָם יְיָ וְאֶקְבַּל Vox mea ad Dominum est, & clamabo, Psalm. 77. 2. וַיִּקְבּוּל, ut paulò antè: אֲרֵי יִקְבַּל קֳדָמַי Quùm clamaverit ad me, Heb. יִצְעַק, Exod. 22. 27. תַּמָּן יִקְבְּלוּן וְלָא אֶעְנֵי Ibi clamabunt, sed non exaudiam, Job. 35. v. 12. *Aphel, Participium,* מִסּוּגְעֵי טְלוּמִין מַקְבְּלִין Præ multitudine oppressorum exclamant, Hebr. יַזְעִיקוּ, Job. 35. 9. *Apud Rabbinos,* קובלים אנו עליכם פרושין Conquerimur nos super vos, Pharisæi, Jadajim cap. ult. קבל עליה, id est, קבליה לרבי זירא Querebatur de eo apud R. Siram, Kiddusch. fol. 59. 1. וקביל עליהו גבי אנטיפטא דקיסרי Et conquestus est de eis apud Proconsulem Cæsareæ, Medr. Kohel. cap. 3. 6.

קבלתא · קבילתא · קבילא *Quiritatio, Clamor, Vociferatio:* קְבָלְתָא דְמִסְכְּנָא Clamorem pauperis, Hebr. צַעֲקַת, Job. 34. 28. קְבָלְתָא רַבְּתָא Clamor magnus, Esth. 4. 1. *Constructum,* קְבֵלַת סְדוֹם Clamor Sodomæ, Hebr. זַעֲקַת, Gen. 18. 20. קְבֵילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Clamor filiorum Israel ascendit in conspectum meum, Exod. 3. 9. sic Exod. 6. v. 5. וְלָא שְׁלִי קְבֵלַת עִנְוְתָנִין Neque obliviscitur clamoris mansuetorum, Psalm. 9. 13. כְּקָל קְבֵלַת כּוּבִין Sicut vox clamoris spinarum, id est, crepitus, Eccles. 7. 8. *Cum Affixis,* קְבָלָא אֶקְבַּל קְבָלְתֵיהּ Suscipiendo suscipiam clamorem ejus, Exod. 22. 23. sic vers. 27. אֲשֶׁר דִּקְבָלְתֵיהּ יִקַבֵּל יְיָ Est ne possibile, ut clamorem ejus recipiat Dominus, Job. 27. 9. וְלָא יְהֵי אֲתַר לִקְבָלְתִי Neque erit locus clamori meo, Hebr. לְזַעֲקָתִי, Jobi 16. 18. אֲרֵי סַגִּיאַת קְבִלְתְּהוֹן Nam multiplicatus est clamor ipsorum, Gen. 19. vers. 13. הַכִקְבֵלְתְּהוֹן An secundum clamorem qui ascendit in conspectum meum, egerunt, Genes. 18. v. 21.

קובל · קובלא · קובלנא *Clamor, Vociferatio; Querela:* מכאן לקובלנא מן התורה *Hinc discimus, querelam esse ex Verbo Dei*, Sanhed. fol. 104. 2. *Hinc,* scil. ex Thren. 1. 12. discimus, Licitum esse conqueri apud proximum suum, de malo suo, levaminis vel solatii causâ. Et quia ibi dicitur לוא אליכם, inde in recensione mali erga proximum, euphemiæ causâ addendum, לא אליך, vel עליך, aut עליכם, q. d. quod absit à te. Vide hîc R. Salom. & 2. Paralip. 33. v. 4. לשון הקובלה Sermo querelæ, per modum querelæ: והכל קובלנא הוא Totum hoc querela est, R. Salom. 2. Reg. 33. v. 3. כל הוי שבמקרא לשון קובל וקינה Omne הוי quod est in Scriptura, est significationis Querelæ & Lamentationis, R. Salom. Jesa. 1. 4.

III. קבל *Obscurum, Tenebrosum, Caliginosum esse, Caligare, Obtenebrari, Obscurari. Præteritum,* וּקְבַל שִׁמְשָׁא בְּמִפְקֵיהּ Et obscurabitur sol in ortu suo, Hebr. וְחָשַׁךְ, Jesa. 13. 10. שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא קְבִילוּ Sol & luna obscurabuntur, Heb. קָדָרוּ, Joel. 2. 10. Sic 3. 15. *Futurum,* וְיִקְבַּל עֲלֵיהוֹן עִדָּנָא Et obtenebrescet super eos tempus, Heb. וְחָשְׁכָה, Mich. 3. 6. *Aphel,* אַקְבִּיל *Obtenebravit, Obscuravit. Præteritum,* וְיוֹמָא לְלֵילֵי מַקְבִּיל Et diem in noctem obtenebrat, Hebr. הֶחְשִׁיךְ, Amos 5. v. 8. *Futurum,* וְאַקְבִּיל לְאַרְעָא בְּיוֹם נְהוֹר Et obtenebrabo terram die lucis, Heb. וְהַחְשַׁכְתִּי, Amos 8. 9.

קבל *Obscurus:* metaphoricè *Humilis, qui se in obscuro ponit.* Inter R. Eliesaris celebria dicta refertur: לעולם הוי קבל וקיים *Semper esto obscurus & vives.* λάθε βιώσας. Glossa ענו Humilis, Sanhedrin folio 92. col. 1. Nam qui se extollit, corruit.

קְבַל · קְבַל *Tenebræ, Obscuritas, Caligo*: קְבַל סַגִּי נְפַלַת Obscuritas magna cecidit super eos, Heb. חֲשֵׁכָה, Gen.15.12. בָּתַר דְיִשְׁרֵי קְבַל לִילְיָא Postquam recesserint tenebræ noctis, Exod.10.v.21. וְהָוָה חֲשׁוֹךְ וּקְבַל Fuitque obscuritas & caligo, Hebr. חֹשֶׁךְ אֲפֵלָה, Exod.10.22. עָקָא קְבַל וּבְדוּר Angustiæ, tenebræ & dispersio, Jesa.8.23. כַּאֲרִימֵי קְבַל Sicut qui vincti sunt in tenebris, Jesa.42.7. אֲשַׁוֵי קְבַל קֳדָמֵיהוֹן לִנְהוֹר Ponam tenebras coram ipsis in lucem, Jesa.42.16. עַל טוּרֵי קְבַל Super montibus tenebrosis, Hebr. עַל הָרֵי נֶשֶׁף, Jerem.13.vers.16. וּקְבַל וְלָא זְהוֹר לֵיהּ Et tenebræ, non autem lux erit ei, Hebr. וְאָפֵל, Amos 5.v.20. וּמִקְּבֵיל וּמֵחֲשׁוֹךְ Et ex caligine & ex tenebris, Heb. וּמֵאֹפֶל, Jesa.29.v.18. יוֹמָא הַהוּא יְהֵי קְבָלָא Dies iste sit tenebræ, Job.3.3. יַרְבְּרִנֵּיהּ קְבָלָא Obducat eam nox, Job.3.5. Veneta קְבָלָא, & sic quandoque aliâs: כְּמָא דִי יְמַשֵּׁשׁ עַוִּירָא בִּקְבָלָא Sicut palpat cæcus in tenebris, Deut.28.29. וְעוּלִי בִקְבָלָא Et ingredere tenebras, Jesa.47.5. כִּגְבַר דִּמְהַלֵּךְ בִּקְבָלָא Sicut vir qui ambulat in tenebris, Jesa.50.v.10. וִיהוֹן כִּדְבִקְבָלָא עוֹבָדֵיהוֹן Et erunt quasi in tenebris opera eorum, Jesa.49.9. דָּמַיִן לִדְמְהַלְכִין כִּדְבִקְבָלָא Similes ambulantibus in tenebris, Jerem.13.16. וְתַחְפֵּי עָקָא כִּקְבָלָא Et operiet angustia instar tenebrarum, terram tuam, Ezech.32.8. Sic Mich.3.6. עֲנָנָא וּקְבָלָא Nubes & tenebræ, Exod.14.20. וּקְבָלָא לְמַלְכְוָתָא Et caligo regna operiet, Hebr. וַעֲרָפֶל, Jesa.60.v.2. יוֹם חֲשׁוֹךְ וּקְבָלָא Dies tenebrarum & caliginis, Hebr. וַאֲפֵלָה, Joel.2.2. עֲנָנִין דִקְבָלָא Nubes obscuritatis, Psal.18.12.

IV. קְבֵיל · קֳבֵיל *Coram, E' regione, Ex adverso, Contra, Versùs, Antè: Respondet Hebræis* נֶגֶד, לְעֻמַּת · נֹכַח: ut, קֳבֵל עֵינָךְ Ante oculos tuos, Heb. לְנֶגֶד, & sic in sequentibus huic respondet, Ps.5.6. כָּל קֳבֵל יָתְבֵי תַרְעָא דְבֵית דִּינָא דְסַנְהֶדְרִין Coram sedentibus in porta domus judicii Sanhedrin, Ruth.4.v.4. קְבֵיל שְׁמַיָּא Versùs cælum, Genes.28.17. וְכָל קְבֵיל סָבַיָּא דְעַמִּי Et coram senioribus populi mei, ibid. וּקְבֵיל שִׁמְשָׁא Et coram sole, 2.Sam.12.v.12. וּקְבֵיל עֵינֵיהוֹן Et coram oculis suis sapientes sunt, Jesa.5.21. לִקְבֵיל אִתְּתֵיהּ Coram uxore sua, Hebr. לְנֹכַח, Genes.25.v.21. לִקְבֵיל אַפֵּיכוֹן Coram oculis vestris, Exod.10.10. וַאֲתָא עַד לִקְבֵיל יְבוּס Et venit usque ad contra Jebus, Judic.19.10. Hebr. עַד נֹכַח Usque coram: לִקְבֵיל טוּרָא E' regione montis, Exod.19.12. וִיהוֹן חַיָּךְ תְּלָן לָךְ מִקְּבֵיל Eritq; vita tua suspensa tibi è regione, Hebraicè מִנֶּגֶד, Deut.28.66. וְלִקְבֵיל אַלְפָּא Et coram mille, Dan.5.v.1. לִקְבֵיל גְּדַנְפָא E' regione teniæ istius, Exod.25.v.27. Hebr. לְעֻמַּת, quod idem: אֲרֵי מִלְּקֳבֵיל תֶּחֱזֵי Nam è regione videbis terram, Deuter.32.v.52. מִלְּקֳבֵיל דִּבְקָא E' regione cohærentiæ, Hebraicè מִלְּעֻמַּת, 1.Reg.7.20. וִיתִיבַת לַהּ מִקְּבֵיל Et sedebat sibi è regione, Genes.21.16. *Cum Pronominibus*, מִן קֳבָלֵיהּ De coram eo, A' conspectu ejus, Psal.10.v.5. כְּקָבְלֵיהּ Quasi coram eo, Hebr. כְּנֶגְדּוֹ, Genes.2.18.20. לִקְבָלֵיהּ תִּשְׁרוּן E' regione ejus manebitis juxta mare, Hebr. נִכְחוֹ, Exod.14.2. מִפְרְסַם שְׁאוֹל לְקוּבְלֵיהּ Retectum est sepulchrum coram eo, Hebr. לְנֶגְדּוֹ, Jobi 26.v.6. וְאֵהָךְ לִקְבָלָךְ Et ibo ante te, id est, præibo tibi, Gen.33.12. קָאֵם לִקְבָלָךְ Stat ex adverso tui, Dan.2.v.31. אֲרֵי כָּל דִּינוֹהִי גְלַן לִקְבָלִי Nam omnia judicia ejus exposita sunt coram me, 2.Sam.22.23. שַׁוֵּיתִי יְיָ לְקוּבְלִי תְדִירָא Posui Dominum coram me jugiter, Psalm.16.v.8. לָא שַׁוּוּ אֱלָהָא לִקְבָלְהוֹן לְעָלְמִין Non posuerunt Dominum coram se unquam, Psalm.54.5. מִתְרְמַיִן לִקְבָלְהוֹן Elevabantur ante se, Hebr. לְעֻמָּתָם, Ezech.1.20. לִקְבָלְהוֹן דְעָנָא Ante gregem, Gen.30.v.38. לִקְבָלְכוֹן Coram vobis, In conspectu vestro, Jesa.1.7. Hinc,

הִקְבִּיל *Opponere, Ex adverso ponere.* מְקַבִּיל *Oppositum, Contrarium.* Hinc R. Nathan in Concordantiis; in Radice קלס scribit; לו שני פנים מקבילים Duo habet significata contraria, sibi invicem opposita. Sic interpretantur in textu Hebræo מַקְבִּילֹת Exod.26.v.5. Opposita sibi invicem, זו לקבל זו istud è regione illius. Vide ibi R. Aben Esram & R. Salom.

הַקְבָּלָה · *Contrarietas, Oppositio*: עבד ואדון הם מתחלפים חוקי ההקבלה Servus & Dominus sunt relata, continentia vel complectentia contrarietatem.

קוּבְלִיּוֹם. In Talm. Hierosol. Joma cap.2. in Gemara; כמין קובליים היו עושין. Glossator explicat; *Quasi oppositionem faciebant*, hoc est, *stabant adversi, unus è regione alterius*; ad hanc significationem procul dubio respiciens: Sed alibi pro hoc dicitur, עומדין בעגולה *Stabant in circulum, in orbem*. Unde קובליים puto corruptum esse vel ex Græco Κύκλος, vel Κοχλίας, quomodo rectiùs scriberetur cum Kaph in medio.

לָקֳבֵיל *Propter*: לָקֳבֵיל מִלֵּי מַלְכָּא Propter verba Regis, Dan.5.10. Aliâs etiam est *Coram*, ut in præcedentibus.

כָּל קֳבֵל דְּנָה · כָּל קֳבֵל דִּי *Quamobrem, Propterea, Propterea quòd, Eo quòd, Quandoquidem, Quamvis*: כָּל קֳבֵל דִּי חֲזֵיתוּן Quandoquidem vidistis, Dan.2.8. כָּל קֳבֵל דִּי כָל מֶלֶךְ Propterea nullus rex, Dan.2.10. כָּל קֳבֵל דְּנָא מַלְכָּא בְּנַס Propter hoc rex iratus, ibid. v.12. כָּל קֳבֵל דְּנָה בֵּהּ זִמְנָא Propterea eo tēpore, Dan.3.8. כָּל קֳבֵל דִּי כָּל דְּנָה יְדַעְתְּ Quamvis totum hoc scires, Dan.5.22.

כָּל קֳבֵל דִּ *Quemadmodum, Sicut, Similiter ut*: כָּל קְבֵיל דַאֲתָא לְעָלְמָא הָדֵין Similiter ut venit in mūdum hūc, כְּדֵין sic &c. Heb. כָּל עֻמַּת שֶׁבָּא, quod hîc idem est cum כאשר vel כנגד aut כמו, Eccles.5.15.

קבן אקבנאות Sic legitur in Aruch, at in Gemara legitur אקיפיא, quod vide in יקף.

קבס *Affligere, Torquere:* קַבְסְתָּן Torques nos, pro קַבְסְתָּנָא, abjecto א, quomodo & Syri loquuntur, Kidduschin fol.26.2. Sanhedr. fol.55.1. Glossator ubique per Affixum singulare explicat צערתני *Torques me*, quærendo à me rem impossibilem: In Aruch explicatur tamquam Nomen, pro מכעים *Irritator, qui ad iram provocat alium, Infestator, Molestator, qui absurdis verbis molestus est, qui absurda, incredibilia, vel impossibilia loquitur, quærit aut petit ab alio.* R. Chananeel idem voluit esse quod קוביוסטוס, & explicavit גנבת דעתינו *Furaris animum nostrum*, id est, fraudulentis & captiosis quæstionibus seducis nos. Alii, *Vomitum moves nobis fædis & absurdis quæstionibus.* Author Aruch inquit, *eum qui voracitate suâ vomitum sibi movet, aut ventris profluvium, vocari Aramicè* קיבסא: sed Verbi קבס nullum præterea Lexicon meminit.

קבע *Figere, Affigere, Infigere. Præteritum,* וּקְבַע סוּרְנִיתָא בְּכוּתְלָא Et infixit hastam in parietem, Heb. וַיַּךְ Et percussit, 1.Sam.19.10. וּקְבַע בְּכִיוֹרָא Et fixit in labrum, Hebr. וְהִכָּה Et incussit, 1.Sam.2.v.14. וְלָא קְבַע בֵּיהּ מְזוּזְתָא Et non infigat ei schedam liminarem, Deut.20.5. Jon. זִמְנָא דִקְבַע לְהוֹן Tempus quod fixerat eis, Exod.32.1. in Jon. וְקַבְעֵיהּ בִּמְעוֹהִי Et infixit eum in ventrem ejus, Hebr. וַיִּתְקָעֶהָ, Judic.3.vers.21. וְקַבְעִנּוּן בְּלִבָּא דְאַבְשָׁלוֹם Et fixit ea in cor Absalomi, Hebr. וַיִּתְקָעֵם, 2.Sam.18.14. *Participium*, וְקָבְעִין רֵישֵׁי יַרְחִין Et figunt capita mensium, & capita annorum, Cantic.7.5. וְקָבְעֵי מִדְרְשָׁא Et figunt, statuunt lectiones, Cantic.6.4. *Participium Pehil,* וַהֲוָה סוּלָּם קְבִיעַ בְּאַרְעָא Et fuit scala fixa in terra, Hebr. מֻצָּב Constituta, erecta, Genes.28.v.12. in Targ. Hierosol. קְבִיעַ עַל לוּחַ לִבִּי רְחִימְתָךְ Infixus est tabulis cordis mei amor tuus, Cantic.4.v.9. ubi meliùs legeretur קְבִיעָא, fœmininè, propter sequens Nomen fœmininum: מִן בְּגַלַּל מְזוּזְתָא דִקְבִיעָא Propter schedam postium fixam, Ps.121. v.5. in Venetis. *Plurale*, בָּתֵּי מִדְרְשָׁא דִקְבִיעָן בְּצִיּוֹן Domus studiorum quæ fixæ sunt in Tzijone, Psalm.87.2. *Infinitivus*, לְמִקְבְּעֵיהּ רֵישׁ יַרְחַיָּא Ad figendum eum in principium mensium, Exod. 12.v.2. *Futurum*, וְתִקְבְּעִנּוּן בְּסִפֵּי בֵיתָךְ Et figes ea in liminibus domus tuæ, Deuter.6.9. *Ex Pahel Particip.* וּמְקַבְּעִין בֵּיהּ מַרְגְלִין Et insiti erant ei uniones, Esth.8.15. מְקוּבַּע בְּאַבְנֵי בוּרְלָא Fixum lapidibus onychinis, id est, cui infixi lapides isti, Esth. 1.v.2. in Targum secund. וּמְקוּבְּעִין בֵּיהּ זְמַרְגְּדִין Et infixi in eo erant smaragdi. Ibid. Forma est Hebræa. *Apud Rab.* המקבעת ביצים בכותל Quæ affigit ova parieti, Schabbas fol.86. Aruch explicat, Posteaquam pulli ex cortice egressi sunt, accipiunt ova, & perforant ea, deinde bacillo figunt in pariete, ut conserventur pulli.

Apud Rabbinos Astronomos frequens est hujus Verbi usus, pro *Figere, Constituere, Determinare principium anni vel mensis, aut diem festi in hunc vel illum septimanæ diem, ut & antea productum ex Cantic.7.* עת קבוע Tempus fixum & determinatum: קבע לו זמן Fixit, statuit ipsi certum tempus. *Niphal*, נִקְבַּע *Figi, Constitui, Determinari:* Veluti, In anno simplici & ordinario principium mensis Septembris quatuor diebus recedere solet: unde, אם תשרי זה הנקבע ביום ג׳ תשרי הבא אחריו יהי נקבע ביום ז׳ Quod si September hîc figatur in diem septimanæ tertium, September sequens erit fixus in die septimo. Item, ידוע שיש לנו לעולם לקבוע תשרי ביום המולד Certum est, quòd semper debemus figere Septembrem in die novilunii: לא קבעינן Non figimus: קבעינן ומעברינן מכח בית דין Determinamus & intercalamus ex authoritate domus judicii, id est, Sanhedrin, consistorii summi. *In Hophal*, הוּקְבַּע *Figi.*

קְבַע, קִבְעָא *Fixio, Fixum tempus, θεσμὸς:* ואתי סיהרא מקמיה קבעא תלתא יומין Et venit luna ante fixionē tribus diebus: תפלת הערב אין לה קבע Precatio vespertina non habet fixum tempus, Talm. Berachoth folio 26.1. in princip. cap. עשה תורתך קבע *Fac legem tuam fixam*, Avoth cap.1. ut certas scilic. & fixas horas ejus studio tribuas.

קְבִיעוּת, קְבִיעָה *Idem:* יהא בין קביעות לקביעות ו׳ ימים Erunt inter fixionem unam & alteram sex dies.

II. קְבַע *Spoliare, Diripere, Heb. Malach.3.8.* קְבַעְנָן Spoliavit me, קְבַעְךָ Spoliavit te. *Et Nomen*, קַבְעָן *Spoliator, Prædo, Direptor*, Rosch haschana fol.26.2.

III. קוֹבְעִין *Pilei, Tiaræ:* קוֹבְעִין דְבוּץ יְהוֹן Tiaræ lineæ erunt in capitibus ipsorum, Hebraicè פארי, Ezech.44.18. וְיַת שְׁבַח קוֹבְעַיָּא דְבוּצָא Et decus pileorum lineorum, Exod.39.28.

קבץ *Colligere, Congregare*, Heb.

קִבּוּץ *Collectio, Congregatio.* Apud Grammaticos & Rabbinos est etiam *Numerus pluralis, in quo significati multiplicis est congregatio.*

מְקוּבָּץ *Plurale factum, in numerum pluralem deductum vel flexum, cujus oppositum* נִפְרָד *Separatum, id est, numeri singularis.* Legitur Jer.25.12. in R.D.Kimchi.

קַבְּצָן *Collector, qui collectam, eleemosynam colligit, Mendicus.*

קֶבֶץ *Codex, Volumen, Liber, Exemplar libri.* In Vajikra rabba sect.12. in glossa: מצאתי בקיבץ ישן

HHHhhh 2 Reperi

Reperi in vetuſto codice. In præfatione Ephodi: עשירים בכל דור ישתדלו בכתיבת הקבצים היפים: Ditiores ſemper operam dant deſcribendis elegantibus codicibus, Biblicis ſcil.

קִבּוּץ שְׂפָתַיִם Collectio labiorum, vocalis Kibbuz ſic vocatur, qui collectis labiis profertur.

הִתְקַבְּצוּת *Syſtole, Conſtrictio cordis.*

קְבַר *Sepelire. Præteritum,* קְבַר אַבְרָהָם יָת שָׂרָה Sepelivit Abraham Saram, Geneſ. 23.19. וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָא Et ſepelivit eum in valle, Deuteron. 34.6. וְתַמָּן קְבָרִית יָת לֵאָה Et illic ſepelivi Leam, Geneſ. 49.31. וּקְבַרְתַּהּ תַּמָּן Et ſepelivi eam illic, Geneſ. 48.7. תַּמָּן קְבָרוּ יָת אַבְרָהָם Illic ſepeliverunt Abrahamum, Geneſ. 49.31. וּקְבָרוּ יָתֵיהּ Et ſepelierunt eum, Joſ. 24. v. 32. בָּתַר דִּקְבָרוּ יָתֵיהּ Poſtquam ſepelivisſent ipſum, 1. Reg. 13. v. 31. וּקְבָרוּהִי בְּבֵיתֵיהּ Et ſepeliverunt eum in domo ſua, 1. Sam. 25. v. 1. וּקְבַרְתּוּן יָתֵיהּ Et ſepeliviſtis eum, 2. Sam. 2.5. *Participium,* וְלֵית דְּקָבַר Et nemo erat qui ſepeliret, 2. Reg 9.10. ſic Jer. 14.16. Pſal. 79.3. *Plurale,* עַד דְּאִנּוּן קָבְרִין גַּבְרָא Donec ſepelirent ipſi virum, 2. Reg. 13. v. 21. *Participium Pehil,* אֲרֵי תַמָּן קְבִיר Nam illic in poſſeſsione ejus Moſes ſcriba magnus in Iſraele, ſepultus erat, Deuter. 33.21. בְּקִבְרָא דִּנְבִיָּא דַיְיָ קְבִיר בֵּיהּ In ſepulchro, in quo propheta Dei ſepultus fuerat, 1. Reg. 13.31. *Plurale,* בְּמוֹתָא יְהוֹן קְבִירִין In morte erunt ſepulti, Job. 27. v. 15. *Fœmininum,* וְתַמָּן אֱהֵא קְבִירָא Et illic ero ſepulta, Ruth. 1. v. 17. *Infinitivus,* מִקְבַּר תִּקְבְּרִנֵּיהּ Sepeliendo ſepelies iſtud die eodem, Deut. 21.23. לְמִקְבַּר יָת מִיתִי Sepelire mortuum meum, Geneſ. 23.8. מִלְּמִקְבַּר מִיתָךְ A' ſepeliendo mortuum tuum, Geneſ. 23. v. 6. *Cum Pronominibus,* וַאֲזָלוּ לְמִקְבְּרַהּ Et iverunt ad ſepeliendum eam, 2. Reg. 9. v. 35. לְמִסְפַּד וּלְמִקְבְּרֵיהּ Ad plangendum & ſepeliendum eum, 1. Reg 13.29. *Imperativus,* קְבוֹר יָת מִיתָךְ Sepeli mortuum tuum, Geneſ. 23. v. 6. vel קְבַר verſ. 11. וּקְבַר יָת אֲבוּךְ Et ſepelito patrem tuum, Geneſ. 50.6. קְבָרוּ יָתִי לְוָת אֲבָהָתַי Sepelite me juxta patres meos, Geneſ. 49.29. סְעָרוּ כְעַן יָת אֲרִירְתָא הָדָא וּקְבָרוּהָא Reviſite nunc maledictam iſtam & ſepelite eam: nam filia regis eſt, 2. Reg. 9.34. *Futurum,* וְאֶקְבַּר מִיתִי Et ſepeliam mortuum meum, Geneſ. 23.4. וְאֶקְבַּר יָת אַבָּא Et ſepeliam patrem meum, Geneſ. 50. v. 5. תִּקְבְּרִנֵּיהּ Sepelies eum, Deuter. 21. v. 23. וְתִקְבְּרִנֵּיהּ כְּעַן, 1. Reg. 2. v. 31. לָא תִקְבְּרִנַּנִי בְּמִצְרָיִם Ne quæſo ſepelias me in Ægypto, Geneſ. 47.29. תַּמָּן תִּקְבְּרִנַּנִי Illic ſepelies me, Geneſ. 50.5. וְתִקְבְּרוּן יָתִי בְּקִבְרָא Tunc ſepelietis me in ſepulchro, 1. Reg. 13.31. וְיִקְבְּרוּן יָתֵיהּ Et ſepelient eum, 1. Reg. 14. v. 13. וְיִקְבְּרוּן בְּתוֹפֶת מִבְּלִי אֲתַר Et ſepeliverunt in Tophet, non exiſtente amplius loco, Jerem. 7.32. עַד דְּיִקְבְּרוּן יָתֵיהּ Donec ſepeliant eum, Ezech. 39. v. 15. וְיִקְבְּרוּנוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל Et ſepelient eos domus Iſrael, Ezech. 39. v. 12. *Pahel, Participium,* וּמִצְרָאֵי מְקַבְּרִין Et Ægyptii ſepeliebant, quemcumque occiderat Dominus inter eos, Numer. 33.4. עַד דִּיקַבְּרוּן יָתֵיהּ דִּי מְקַבְּרִין Donec ſepelirent eos illi qui ſolent ſepelire, Ezech. 39. verſ. 15. *Ithpehal; Præteritum,* תַּמָּן אִתְקְבַר אַבְרָהָם Illic ſepultus fuit Abraham, Geneſ. 25. v. 10. וְאִתְקְבַר תַּמָּן Et ſepultus fuit illic, Deuter. 10 6. *Fœmininum,* וְאִתְקְבָרַת מִלְרַע לְבֵיתְאֵל Et fuit ſepulta ſupra Bethel, Geneſ. 35. verſ. 8. וְאִתְקְבָרַת בְּאוֹרַח אֶפְרָת Et fuit ſepulta (Rachel) in via Ephrat, Geneſ. 35.19. חֲזֵית חַיָּבַיָּא דְאִתְקְבָרוּ Vidi improbos qui ſepulti fuerunt, Eccleſ. 8.10. *Futurum,* תִּתְקְבַר בְּסֵיבוּ טָבָא Sepelieris in ſenectute bona, Geneſ. 15.15. וְתַמָּן תִּתְקְבַר אַתְּ Et illic ſepelieris tu, Jerem. 20.6. וְלָא יִתְקַבְּרוּן Et non ſepelientur, Jerem. 8.2. Sic Hoſ. 9.6. *De ſepeliendi ritu, ceremoniis & legibus,* vide Synagog. Jud. Schylchan Aruch parte 2. & Majemon. in Jad, in הִלְכוֹת אֲבִילוּת. Tradunt etiam Rabbini, *Judæos, qui Piſis ſive Piſæ in Italia ſepeliuntur, triduo conſumi, propterea quòd eò olim vaſculum terræ cœmeterii ſive urbis Jeruſalem allatum ſit, & in eum locum evacuatum, ubi mortui ſepeliebantur, unde poſtea obſervatum, carnem mortuorum tribus diebus fuiſſe conſumptam.* Vide Juchaſin folio 136.1. *Quod attinet in ſpecie eos, qui à ſynedrio morte afficiebantur, illi non ſepeliebantur in ſepulchro patrum ſuorum: ſed duo publica ſepulchra pro illis erant ordinata, in quæ reponebantur, donec caro conſumpta fuerat. Poſtea oſſa effodiebant, & in ſepulchris patrum ipſorum ſepeliebant.* Vide Rambam in Stat. de Syned. cap. 14. *Hac de cauſâ fortè Joſephus Arimathæenſis petiit ſibi dari corpus Chriſti, ne in publicum facinoroſorum ſepulchrū reponeretur, Matth. 27. v. 57. &c.*

קְבַר · קְבַר · קִבְרָא *Sepulchrum:* קִבְרָא דִנְבִיַּיָא Sepulchrum prophetarum Domini, 2. Reg. 23. v. 17. אוֹ בְּקִבְרָא Aut in ſepulchrum, Num. 19.16. לָא תִתְכְּנֵשׁ נְבִלְתָךְ לְקִבְרָא Non colligetur cadaver tuum in ſepulchrum patrum tuorum, 2. Reg. 13. verſ. 22. כְּקִבְרָא פְּתִיחַ Sicut ſepulchrum patens, Jerem. 5.16. *Cum Pronominibus,* יָת קִבְרֵיהּ לָא יִכְלֵי מִנָּךְ Sepulchrum ſuum non cohibeat à te, Geneſ. 23.6. וְאַחֵית יָת נְבִלְתֵּיהּ בְּקִבְרֵיהּ Et demiſit cadaver ejus in ſepulchro ſuo, 1. Regum 13. verſ. 30. תַּמָּן אֲשַׁוִּי קִבְרָךְ Illic ponam ſepulchrum tuum, Nah. 1. v. 14. וְתִתְכְּנֵשׁ לְקִבְרָךְ Et colligeris in ſepulchrum tuum, 2. Reg. 22.20. וְאַתְּ אִתְרְמֵיתָא מִקִּבְרָךְ Tu autem projectus eris ex ſepulchro tuo, Jeſa. 14. v. 19. וַהֲוַת לִי פוּן אִמִּי קִבְרִי Et fuiſſet mihi mater mea ſepulchrum meum, Jerem. 20. verſ. 17. בְּקִבְרִי In ſepulchro meo, Geneſ. 50.5. *Plurale,* הֲמִדְּלֵית קִבְרִין בְּמִצְרַיִם An quòd nulla eſſent ſepulchra

pulchra in Ægypto, Exod.14.11. וַחֲזָא יַת קִבְרַיָא Et vidit ſepulchra iſta, 2.Reg.23.16. וּנְסִיב יַת גַרְמַיָא מִן קִבְרַיָא Et accepit oſſa iſta ex ſepulchris, ibidem: מֵעֲפַר קִבְרַיָא Ex terra ſepulchrorum, Jeſa. 65.v.4. *Conſtructum*, קִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי Sepulchra concupiſcentium, Numer.11.34. וּשְׁרוֹ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי Et manſerunt in loco ſepulchrorum deſiderantium, Numer.33.16. לְקִבְרֵי גָלְוָא In ſepulchra captivorum; 2.Reg.23.7. Sic Jerem.26.v.23. מִקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי Ex caſtris ſepulchrorum concupiſcentium profecti ſunt, Numer.11.35. *Cum Affixis*, סְחַרְתְּהוֹן קִבְרֵיהוֹן In circuitu ipſorum ſunt ſepulchra ipſorum, Ezech.32.v.22. מִקִבְרֵיהוֹן E ſepulchris ſuis, Jerem.8.1. הָא אֲנָא פָּתַחִית יַת קִבְרֵיכוֹן Ecce ego aperio ſepulchra veſtra, וְאַסֵּק יַתְכוֹן מִקִבְרֵיכוֹן Et educo vos ex ſepulchris veſtris, Ezech.37.12. בִּשְׁפַר קִבְרָנָא In optimo ſepulchrorum noſtrorum, Geneſ.23.6.

בת קבריא *Filia ſepulchrorum, Nomen avis, de qua ſcribitur, quòd ſe ornet alienis quoque plumis, ut Gracculus*: בין מן דידיה בין לא מדידיה מתגלגלת, Medraſch Eſther cap.1.v.4. In eodem libro cap.1. v.9. hæc eadem avis vocatur צרצרא. Gloſſa adducit quoq; ex Medr. Eſth.3.6. ex antiquo quodam exemplari, מָשָׁל לְקִבְרִין שֶׁקִנֵּן עַל שְׂפַת הַיָּם, pro quo in noſtris libris eſt, דוֹמֶה לְעוֹף שֶׁעָשָׂה קֵן.

קבר נונא *Species piſcis*, in ע״ז fol.39.1.

קְבוּרָא *Sepultura, ſepulchrum*: לַאֲחְסָנַת קְבוּרָא In hæreditariam ſepulturam, Geneſ.23.v.9 20. דְאִתְמְסַרוּ לִקְבוּרָא Qui traditi ſunt ad ſepulturam, Ezech.32.23. לָא תְהֵי כְּחַד מִנְּהוֹן בִּקְבוּרָה Non eris ſicut unus illorum in ſepulturam, Jeſa.14.19. עִם קְבוּרְתָּא דְרָחֵל Cum ſepultura Rachel, 1.Sam.10.2. אִית לָנָא בֵּית קְבוּרְתָּא Eſt nobis ſepulchrum, Ruth. 1.17. Sic Eccleſ 6.3. לִקְבוּרְתָּא In ſepulchrum, Job. 5.v.26. *Cum Pronominibus*, וַאֲקִים יַעֲקֹב קָמְתָא עַל קְבוּרְתַּהּ Et erexit Jacob ſtatuam ad ſepulchrum ejus, Geneſ.35.20. וְלָא יְדַע אֱנָשׁ יַת קְבוּרְתֵּיהּ Et non ſcivit ullus homo ſepulchrum ejus, Deut.34 6. ſcil. Moſis. *In Talmud Peſachim fol.54.1. numeratur inter ea quæ ante mundum creata ſunt.* בִּקְבוּרְתֵּיהּ In ſepulchro ſuo, 2.Reg.9 28. *Plural.* קְבוּרִן מְתַקְנָן לִי Sepulchra diſpoſita ſunt mihi, Job 17.1. וְהוּא לִקְבוּרָן יִתָּיַל Ipſe autem ſepulchra ingredietur, Jobi 21.32. *Cum Affixis*, סַחֲרָנֵיהוֹן קְבוּרָתְהוֹן In circuitu ipſorum ſunt ſepulchra ipſorum, Ezech. 32.v.26.

Apud Rabbinos קֶבֶר eſt etiam *Uterus muliebris, quia aliquando eſt ſepulchrum infantis, cùm in utero moritur*, Inde, כל זמן שהקבר פתוח Quamdiu uterus apertus eſt, ſcil. in partu, tunc licet adminiſtrare neceſſaria ad partum in Sabbatho, ſine metu violationis Sabbathi: נסתם הקבר Si concluſus eſt uterus, & obſtetrix dicat, neceſſaria

eſſe ſibi hæc vel illa, tunc licet adminiſtrare, & non violatur Sabbathum, ſi autem nihil dicat, tunc non debet violari Sabbathum, Schabb. fol. 128.2. Sic, אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם Impoſſibile eſt aperiri uterum (in partu) ſine ſanguine, Nidda fol.21.2. אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה Non eſt abortibus apertio uteri, donec rotundaverint caput inſtar verticilli vel glomi, Bech. fol.22.1. Oholoth. fol.54.1. cap.7.

קַבָּר · קבוראי *Veſpillo, Sepultor mortuorum*: הנהו קבוראי שמתנהון Iſtos ſepultores excommunicavit, Sanhed. fol.26.2.

קִיבּוּרָא *Glomus, Conglomeratio, Coacervatio in unum. Sic Syris* קבר *est Coacervare, Agglomerare, Conglomerare*: איתבר ליה קיבורא דתכלתא Amiſſus eſt ipſi globus hyacinthinus, Talm. Cholin fol. 95.2. אשכח קבורי Invenit glomos, quibus texunt retia piſcatores, Talm. Metzia fol.24.2. איתו ליה תרין קיבורי Attulerunt ad ipſum duos glomos, dicentes, Uter eſt pro Stamine, & uter pro ſubtegmine? Talm. Avoda ſara fol.17.col.2. Item *Ramus fructibus onuſtus, id eſt, cumulus fructuum conjunctorum inſtar racemi ſive glomi*: גנב קיבורא דאהיני Furatus eſt glomum dactylorum, Sanh. fol.26.2. Sic Glomi nucum, pomorum, ceraſorum, & ſimilium, quæ coacervatim creſcunt. Item, פסק קיבורא בשניה Abſcidit ramum dentibus ſuis.

קְבוֹרֶת *Calamus brachii à cubito ad humerum uſque, ubi eſt* קבוצת בשר *collectio carnis, ubi ſcil. plures muſculi conjuncti ſunt.* Hinc illud Deuter.6.v.8. על ידך *Super manum tuam*, in Talmud exponitur זו קבורת id eſt, *Super calamum brachii tui*, Menach. fol.37.1.

קִיבַּר · קיבור · קיבוריא *Furfur, aut vilior quædam furfuris ſpecies, Fæx farinæ*: unde, סאה סובין סאה מורסן וסאה קיבוריא quæ tres ſunt furfuris ſpecies, in Ketubhoth fol.112.1. Inde fit, פת קיבר vel פת קיבור *Panis furfuraceus, ſive furfuroſus, panis craſſus & impurus*: אוכלי פת קיבור Comedentes panem furfuraceum, Talm. Machſchirin cap.2. Vide & Erubhin fol.56.1. *Quod porrò in Aruch adducitur* קברי נוים *eſſe piſcis nomen, id vitioſum eſt. Nam pro eo in Gemara legitur*, קרבי דגים ועוברן *Inteſtina piſcium & & ova ipſorum*, Avoda ſara fol.40.col.1. *Græcè* Κιβώριον *Ciborium. fructus fabæ Ægyptiæ.*

קברנים *Sepulchrum, vel Cœmeterium, Sepulchrorum locus*: בקברנים של מלכים היה קבור In ſepulchro regum fuit ſepultus, Talm. Sota fol.13.1. In Aruch ſcribitur בקברנטו cum Affixo, & exponitur בית הקברות Locus ſepulchrorum. *Gloſſator Talmudicus ſcribit, eſſe linguæ Græcæ. Videtur ergo eſſe corruptum ex* κοιμητήριον *Cœmeterium.* Legitur & in Jalkut Exod. fol.66.4.

קַבַּרְנִיטָא *Gubernator: Gubernaculum, Clavus in navi*, Græcè κυβερνήτης: Quo die obiit Abraham Pater noster, planxerunt eum omnes gentes mundi dicentes, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קברניטה *Væ sæculo cujus ductor periit, & Væ navi, cujus periit gubernaculum, vel gubernator*, Basra fol.91.2. *Proverbiale* est in omnes status, quorum caput concidit. Tunc enim magnæ mutationes ingruunt, & variæ perturbationes. Legitur & in Jalkut fol.31. col.3. הושיט לו הקברניט את החבל Porrexit ei gubernator navis funem, Tanchuma in fine sect. שלח לך: Item, לעולם יעשה אדם עצמו קברניט *Semper studeat quisque seipsum facere gubernatorem*, Vajikra rab. sect.21. אוחז הקברניט Tenens gubernaculum sive clavum. Sic explicatur Hebræum חובל Ezech.27. v.8. ab Hebræis.

קברת קוּבְּתָא *Urceus major, vas instar cadi vel cupæ*: מן קוּבְּתָא דֶאֱלָהָא דְבִשְׁמַיָא מְלֵיָא מִטְרָא Ex urceo Dei, qui in cœlis repletus est aquis pluviæ, Psal.65.10. Hebr. פֶּלֶג Rivus. מַן מַיְּף לְשַׁטְפָא קוּבְּתָא Quis fluere fecit inundationem in rivũ, Heb. תְּעָלָה Aqualiculus, Job.38.25. בְּקוּבְּתָא דִרְקִיעָא In cupa expansi, Genes.1.7. in Jon. Elias explicat *Fossam, Foveam, Cisternam*.

קְבוּתִין *Urcei, apud Talmudicos, quod fortè est pro* קוּבְּתִין*, ex forma Targum*: קבותין של מוריס Urcei muriæ, in quibus salmuria reponitur, Kelim capite 10. Glossa, קנקן של חרס Cantharus fictilis magnitudinis cabi.

קדד *Perforare, Terebrare.* Vide in כדר.

קִידָה *Casia. Apud Talmudicos*, אין מרכיבין פיגם על גבי קידה לבנה מפני שהוא ירק Non inserunt rutam in casiam albam, quia herba est, Kilaim cap.1. Baal Aruch scribit, קידה לבנה esse speciem arboris: sed קידה absolutè, esse speciem herbæ vel oleris: Casiam albam autem dicit esse Costum.

מְקִידָה *Vas testaceum, fictile. Apud Talmudicos*, במה היא שותה במקידה של חרש Undenam bibit (mulier scil. de adulterio suspecta?) Ex vase testaceo, Sota fol.32.2. Vide & Schab. fol.157.2.

וְקִדְיָא *Vide in* קוד.

קָדְקֹד · קוּדְקוּדָא *Vertex*, Deut.33.16. in T.I.& H. *Apud Rab.* קודקודא דבישרא בעלמא הוא Vertex, i.e. elevatio carnis (frustũ carnis quod gibbositatem reddit in corpore) vulgaris est, Glossa, תַּלְתּוּל, Bechor. fol.43.2. שבא מקדקדו של מדבר Qui venit à vertice deserti, Gl. מעיקר, Ber.rab.sect.62.

קדח קַדְיָא *Bubo, nomen avis immundæ, respondens Hebræo* כּוֹס, Levit.11.17. Deut.14. v.15. Psal.102.7. vocatur כּוֹס חֳרָבוֹת *Bubo locorum vastorum deserti*; unde pro ave domestica sive agrorum accipi non potest, scribit R.Salomon.

Apud Talmudicos, כל מיני עופות יפין לחלום חוץ מן קריא וקפופא Omnes species avium faustæ sunt in somnio, exceptis bubone & noctuâ, Berachoth fol.57.2. In Nidda fol.23.1. scribitur per Resch, קְריא וקיפופא, & dicitur de iis, quòd hæ duæ aves oculos non habeant ad latus, ut cæteræ aves, sed antè in fronte, ut homines. Glossator scribit, esse Avem facie feli similem; & de nocte clamantem:

קַדְיָא Prov.17.14. vide in זרה.

קדח *Flagrare, Conflagrare, Accendi, Inflammari: Acccendere*, Hebr. & sic apud Rabbinos, & in Hiphil, הִקְרִיחַ *Adussit, Incendit, Inflammavit, Exacerbavit*: Item *Corrupit, Perdidit cibum nimiũ saliendo aut condiendo*: ut, ביום שישי הקריחתן במלח Die tertio incendit eas sale, scil. fabas, id est, acriores, acrioris saporis fecit, nimis salivit, Erubhin fol. 53.2. דומה לתבשיל שהקריחתו מלח Similis est edulio quod incendit sal, hoc est, quod sale nimis conditum & conspersum est, Berach. fol.34.col.1. והנחתום מודד תבלין ונותן לתוך קדרתו כדי שלא יקריח תבשילו Coquus mensurat condimenta, & ponit ea in ollam suám; (ne aromatibus vel condimentis) accendat, seu, acre nimis reddat edulium suum. Hinc ulteriùs extenditur, ut *Adurere edulium, vel, Nimis Salire & condire*, proverbialiter dicatur de eo *qui vias & mores suos corrumpit; vel famæ suæ maculam inurit*: ut, In Sanhed. fol.103.1. verba illa Psal.91.10. וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ *Et plaga non appropinquabit tabernaculo tuo*: exponuntur; שלא יהיה לך בן או תלמיד שמקריח תבשילו ברבים Ut non sit tibi filius aut discipulus qui nimiùm saliat, vel saliendo corrumpat edulium suum publicè, hoc est, qui à rectâ via deflectat, degeneret, doctrinam corrumpat, & ad hæresin vel idololatriam desciscat, eamque palàm disseminet & defendat; &c. Gerson explicat, der offentlich Abgötterey treibet. *Nota, in Talmud Veneto, & in Aruch manuscripto addi*, כגון ישו הנוצרי Sicut Jesus Nazarenus; *sed in Basileensi edit. omissum.* In Aruch, in קרח secundo, pro eo legitur כגון ירבעם. Sic in Berachoth folio 17. col.2. in explicatione versus 14. Psalmi 144. ad vocem בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ scribitur: שלא יהי לנו בן או תלמיד שמקריח תבשילו ברבים ubi iterum in editione Veneta & Cracoviensi additur כגון הנוצרי sicut Nazarenus, pro quo in Aruch est כגון מנשה sicut Manasses, qui idola erexit in vicis & plateis. Malitia Judaica. *Iterum ex prima significatione*, שקלתה ואנחתה אגבא דכרעה קדח Accepit eum (torrem) & posuit super pedem suum, & exustus fuit, Chagiga fol.5.1. ההיא אמתה דקדחה לה לעינא Ancilla ista, cui inflammatus fuit oculus, ib. fol.28.2.

קְרַח *Calor, Inflammatio:* קרחא דעינא Inflammatio oculi, ע״ז fol.28.2.

קַדַּחַת *Febris ardens*, sic dicta, שמקדיח את הגוף quia calere facit corpus, Levit.26.16. Deut.28.22. *Apud Rabbinos*, קדחת תדירה vel יומית Febris continua, quotidiana, שלישית Tertiana, רביעית Quartana.

קַדַּחְתָּא *Idem:* כסלי אתמלין קדחתא Ilia mea plena sunt inflammatione, vel adustione, Psal.5. v.8. In Regiis, קְדִיחוּתָא.

מוּקְדָּח *Febricitans, Febre laborans. Plurale,* מוּקְדָּחִים.

II. קְדַח *Perforare, Terebrare:* ובאַשְׁלָא תקדח לִישָׁנֵיהּ Et fune perforabis linguam ejus, id est, hamo funi indito, Job.40.20.

Apud Rabbinos, קדח את החבית Terebrat vas vini: גוי שקדח מינקת והעלה בו Gentilis qui perforat siphonem, & educit eo vinum, &c. ע״ז fol.58. col.1. הקודח כל שהוא חייב Terebrās (in sabbatho) quantulumcunque, reus est violati sabbathi, Talm. Sab. fol. 102. מִקְדַּח קַדְחוּ להו Perforando perforarunt sibi, Rosch hasch. 27.2. ידות חבלים קדוחות במקדח Manubria vasorum exterebrata terebrâ, Para capite ultimo: שרא לאקדוחי נהר Licitum est perforare fluvium, id est, canalem fluvii.

מַקְדֵּחַ *Terebra:* המפסלת והמקדח שנפגמו טמאים Dolabra & terebra, quæ rupturas habent, immunda instrumenta sunt: Talm: Kelim cap.13. היוצא מתחת מקדח Quod egreditur de sub terebra, id est, segmenta terebræ vel ligni, terebrando exeuntia, Bava kama fol.119. מקדח קטן Terebra parva, Oholoth cap.2.

III. קְדַח *Germinare, Provenire, Crescere:* *Talm.* קביל ארעא לאספסתא קדחו בה האלי Accepit agrũ pro pabulo, & germinarunt in eo arbores; Glossa, צמחו בו אילנות, Metzia fol.109.1. אספסתא דקדיח Pabulum quod provenit, Basra fol.28.2. De moribus civium Sodomæ legitur: דפסיק ליה לאודנא דחבריה אמרו ליה הבה ניהליה עד דקדחא Qui absciderat aurem asino proximi sui, ei dicebant: dato ipsi asinum, donec recrescat auris ipsi, Sanhed. fol.109.2. דחזא דקדיחו ביה חלפי Vidit crescere in eo urticas, Metzia fol.23.2. רקדחא חזן רומנא אפום דני Video malum Punicam germinantem in ore vasis, Berach. fol.56.1. Glossa גדלה Crescentem.

קְדַל,

קְדַל *Cervix, Hebr.* עֹרֶף, *cui in Targum respondet. Item Verbum* פָּנָה, *pro Retrospicere, hoc Nomine transfertur, per Cervicem vertere:* ut, יְהוֹן מְחַזְּרִין קְדַל קֳדָמָךְ Erũt vertentes cervicem coram te, Genes.49.8. sic, מְחַזְרֵי קְדַל Exod.23.27. וְהָא עַם קְשֵׁי קְדַל הוּא Sed ecce populus duræ cervicis est, Hebr. קְשֵׁה עֹרֶף, Exod.32.v.9. אֲרֵי אַחְזַרוּ בְּפוּלְחָנִי קְדַל Nam obverterunt cultui meo cervicem, Hebr. פָּנוּ אֵלַי עֹרֶף Jerem.2.27. מִקָּבֵיל קְדָלֵיהּ E regione cervicis ejus, ubi Veneta habent ex altera forma קְדָלִיהּ, Levit.5.8. sic וּמַקְשֵׁי קְדָלֵיהּ Et obdurans cervicem suam, Prov.29.1. וְיָת קְדָלָךְ קַשְׁיָא Et cervicem tuam duram, Deut.31.27. וְקַשֵּׁי כְּבַרְזְלָא קְדָלָךְ Et dura est sicut ferrum cervix tua, Jesa.48.4. בָּתַר דְּאַחְזַרוּ יִשְׂרָאֵל קְדָלְהוֹן Posteaquam verterunt Israëlitæ cervicem suam, Heb. אַחֲרֵי אֲשֶׁר הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף, Jos.7.8. קְדָלְהוֹן יְחַזְרוּן Cervicẽ suam verterunt, Heb. עֹרֶף יִפְנוּ, Jos.7.12. וְאַקְשִׁיאוּ יַת קְדָלְהוֹן בִּקְדָלָא דַּאֲבָהָתְהוֹן Et indurarunt cervicem suam juxta cervicem patrum ipsorum, 2.Reg.17.14. איכדין אַחְזַרוּ קְדָלְהוֹן Quomodo indurarunt cervicem suam, Jerem.48.39. וּקְדָלְכוֹן לָא תַקְשׁוּן עוֹד Et cervicem vestram ne induretis amplius, Deut.10.16.

קְדַם

קְדַם *Antevertere, Anticipare, Prævertere, Præcedere, Prævenire, Maturare, Occurrere, Obvenire, & sic Hebraicè. Præteritum,* דִּקְדִימוּ קַרְנוֹי לְטַלְפוֹי Cujus cornua præcesserunt ungulas ejus, Psal.69.v.32. *Particip.* וִיהוֹן מַקְדְּמִין לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָךְ Eruntque antevertentes quærere de pace tua, id est, primi submissè te salutabunt, Hebr. יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ Incurvabunt se coram te, Gen.49.8. טִיבוּ וּקְשׁוֹט מַקְדְּמִין אַפָּךְ Benignitas & veritas præcedunt faciem tuam, Psal.89.15. וַי דְּמַקְדְּמִין בְּצַפְרָא Væ illis, qui antevertunt matutinum tempus bibere vinum forte, Hebr. מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר Maturantes, Maturè surgentes manè, Jesa.5.11. *Futurum,* וְלָא יְקַדְּמִנַּהּ בִּתְרִיסִין Neque veniet ante eam clypeis, 2 Reg 19.32. & sic Jesa.37.33. טוּבִי יְקַדְּמִנַּנִי Bonitas mea præveniet me, Psal.59.11. וּבְצַפְרָא צְלוֹתִי תְּקַדְּמִנָּךְ Et manè oratio mea præveniet te, Psal.88.14. נְקַדֵּם אַפּוֹי בְּתוֹדְתָא Præveniamus faciem ejus cum gratiarum actione, Psal.95.v.2. ותקדמון בְּצַפְרָא Et maturabitis mane, 1.Sam.29.10. וְתַקְדְּמוּן וְתְהָכוּן לְאָרְחָכוֹן Et anticipabitis, ibitisque viam vestram, Hebraicè וְהִשְׁכַּמְתֶּם, Genes.19.2. בִּמְרְהוֹבְיָא יְקַדְּמוּן לָךְ Cum festinatione occurrent tibi, Psal.79.8. דְּתַקְדְּמוּן בְּצַפְרָא Quod antevertitis matutinum, Psal.127.2. *Aphel Præterit.* וְאַקְדִּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא Et anticipavit Abraham manè, maturavit, Genes.19.27. מַן אַקְדִּימַנִּי Quis prævenit me operibus creationis? Jobi 41.v.2. אַקְדִּימִית בְּשַׁפַּרְפָּרָא Maturavi summâ aurorâ, Psal.119.147. אַקְדִּימוּ עֵינַי מַטַּרְתָּא דְצַפַּר Prævenerunt oculi mei custodiam matutinam. Psalm.119.148. אַקְדִּימוּ יָתִי Anteverterunt me, Psal.18.6. אַקְדִּימוּ לִי בְּיוֹם טַלְטוּלִי Præcesserunt me die vagationis meæ, Psal.18.19. אַקְדִּימוּ יָתִי יוֹמֵי עַנְיוּתָא Prævenerunt me dies paupertatis, Jobi 30.v.27. וְאַקְדִּימוּ בְצַפְרָא Et maturarunt summo manè, Genes.26.v.31. וְאַקְדִּימוּ בְּיוֹמָא דְּבַתְרוֹהִי Et maturarunt die sequenti, Exod.32.6.

ואקדימו

ואקדימו כמסק צפרא Et maturarunt ascendente aurorâ, Jos.6.15. *Participium,* מקדים ומחשיך Maturans & vesperans, id est, à summo manè usque ad vesperam tenebrescentem, 1.Sam.17.16. *Imperativus,* וכען אקדם בצפרא Et nunc maturato manè, 1.Sam.29.10. אקדם אפוי Præveni faciem ejus, Psal.17.13. *Futurum,* תקדים Maturabis, Jud.9.33. נקדם בצפרא Maturemus manè, Cant.7.13.

Apud Rabbinos, הקדים *Præmisit, Priùs, Antè aliquid dixit, scripsit aut fecit;* כאשר הקדמנו Sicut præmisimus, antea scripsimus vel docuimus: מוקדם *Præpositum, Præmissum:* מוקדם ומאוחר Præpositum & postpositum, i. e. Hysteron proteron. אין מוקדם ומאוחר בתורה Vide de eo in אחר.

קדום *Antiquus. Fœmin.* אהבה הקדומה Amicitia antiqua, pristina.

קדם · קדם *Ante, Coram, Hebr.* לפני, *cui in Targum communiter respondet, quandoq; etiam Particulis* נגד *&* נכח: *additur etiam sæpissimè nomini Dei in variis loquendi formis:* ut, ואתחבלת ארעא קדם יי Et corrupta fuit terra coram Domino, Hebr. לפני האלהים Genes.6.v.11. לא יתקים קדם אחנא Non consistet vivus coram fratribus nostris, Hebr. נגד אחינו, Genes.31.32. שוי הכא קדם אחי Pone hîc coram fratribus meis, Hebr. נגד, Genes.31.v.37. וצלי אברהם קדם יי Et precatus est Abraham coram Domino, Hebr. אל האלהים, Genes.20.17. ושמיע קדם יי Et audita fuit coram Domino vox pueri, Hebr. וישמע אלהים, Genes.21.17. וית ליאות ידי גלי קדם יי Et fatigatio manuum mearũ revelata est coram Domino, Hebr. Laborem manuum mearum ראה אלהים vidit Dominus, Genes.31. v.42. קדם עמא דארעא Coram populo terræ, Heb. באזני עם הארץ In auribus populi terræ, Genes.23. v.13. sic ibidem vers.10. & alibi sæpè: למתן זעירתא קדם רבתא Dare minorem ante majorem, Hebr. לפני, Gen.29 26. *Sequente servili* ד, *est Antequam:* קדם דחבל יי Antequam perderet Dominus, Genes.13.10. *Cum servilibus ab initio* ק *habet Scheva simplex:* וקדם מהוי שמשא Et ante esse solem, antequam esset sol, Hebr. לפני שמש Psalm.72.v.17. ארי קדם עינוי דאלהא Quia in oculis Dei, Hebr. נכח, Prov.5.v.21. לקדם יי Ante Dominum, Hebr. אל יהוה, & sic sæpè pro אל, Exod.24.2. וייתי לקדם יי Et veniet ante Dominum, Hebr. לפני, Levit.15. v.14. *Cum Affix.* ואמר קדמוהי Et dixit coram eo, Heb. ויאמר אליו, Exod.33.15. אם כען אשכחית רחמין קדמך Si nunc inveni gratiam coram te, Hebr. בעיניך, Exod.33.v.13. אשכחת רחמין קדמי Invenisti gratiam coram me, Hebr. In oculis meis, Exod. 33.v.12. לקדמיהון Ante eos, Genes.43.34. דיהבית קדמיכון Quæ dedi coram vobis, Jerem.26.v.4. תבירין אנון קדמנא Fracti illi sunt coram nobis, Hebr. לפנינו, Judic.20.32.

מן קדם *A, Ab, Hebr.* מאת · מעם · מלפני *Propter, Hebr.* מפני: *Antequam, Antè, Hebr.* מלפני, *quibus respõdet:* נפק יעקב מן קדם יצחק אבוהי Egressus est Jacob ab ante, id est, à conspectu Isaaci patris sui, Heb. מאת פני, Gen.27.30. ונפק יואב מן קדם דוד Et egressus est Joab ab ante, è conspectu Davidis, à Davide, Heb. מעם דוד 2.Sam.3.26. ומלכותי מן קדם יי עד עלמא Et regnum meum est à Domino usq; in æternum, Heb. מעם יהוה 2.Sam.3.28. מן קדם יי A' conspectu Domini, Heb. מלפני, Num.17.24. *Sic in variis locutionibus de Deo, ejus usus est:* ואתא מימר מן קדם יי Et venit verbum à Domino ad Abimelecum, Hebr. ויבוא אלהים Et venit Deus ad Abimelech, Genes.20.v.3. מן קדם יי A' Domino, Hebr. מיהוה, Genes.24.50. בריכא את מן קדם יי Benedicta es à Domino, Hebr. ברוכה את ליהוה, Ruth.3.10. מן קדם יי יתרחם עלך A' Domino misericordia præstetur tibi fili mi, Hebr. אלהים יחנך, Genes.43.29. דשמע מן קדם אל Qui audit verbum à Deo forti, Hebr. אמרי אל, Numer.24.16. sic plurima alia, cum nomine Dei constructa, efferuntur. Sic, פתגם נבואה מן קדם יי Verbum prophetiæ à Domino, Hebr. דבר יהוה Verbum Domini, quod in Prophetis passim obvium. Pro מפני, *Propter:* מן קדם יי אלהים Propter Dominum Deum, vel, A' conspectu Domini Dei, Hebr. מפני, Genes.3.8. מן קדם מי טופנא Propter aquas diluvii, Genes.7.7. מן קדם שרי רבונתי Propter Saram dominã meã ego fugio, vel, A' conspectu, Genes.16.8. מן קדם שיחנא Propter ulcera, Exo.9.11. מן קדם יי ומן קדם תקוף רוגזיה Propter Dominum & propter fortitudinem iræ ejus, Jere. 4.26. *Sequente* ד *servili, est Propterea quòd, Eo quòd:* מן קדם דאתגלי Eo quòd revelatus erat ei Dominus in igne, Hebr. מפני אשר Exod.19.v.18. מן קדם דאתנבי Propterea quòd vaticinatus erat in nomine Domini, Jon.1.3. *Non tamen semper, sed ratio habenda sensus:* כמקדם דקטלין בחרבא Quasi ab iis qui occidunt gladiis, Hebr. כמפני חרב Quasi propter gladium, Levit.26.37. Pro *Antequam:* דמן קדם דיצין Quod antequam floret, Heb. שקדמת, Psal.129.6. מן קדם דתתוי ארעא Antequam esset terra, Hebr. מקדמי ארץ, Prov.8.23. ומן קדם עלמא Et antequam esset mundus, ante mundum, ibid. ומן קדם עובדוי Et ante opera ejus, Prov.8.22. ומן קדם עלמא Et ante mundum, Prov.8.23. *Cum Pronominibus respondet Nomini* פנים *cum præfixa Præpositione* מ: ut, וערק משה מן קדמוהי Et fugit Moses à facie ejus, ab ipso, Heb. מפניו, Exod.4.3. ונפק מן קדמוהי Et egressus est ab ipso leprosus ut nix, 2.Reg.5.v.27. מן קדמך דיני יפוק A' conspectu tuo judicium meum egredietur, Psal.17.2. למקבר ית מיתי מן קדמי Sepelire mortuum meum à me, Genes.23.v.8. ותריך מן קדמיהון עממיא Et expulit ex

conspectu

conſpectu tuo populos, Pſalm.78.55. וִיתָרֵךְ יְיָ מִן קֳדָמֵיכוֹן Et expellet Dominus omnes populos iſtos ex conſpectu veſtro, Deuter.11.23. מִן קֳדָמָנָא A nobis, Judic.11.24. דִי הֲווֹ לְקֳדָמָנָא Qui fuerunt ante nos, Eccleſ.1.10. וַעֲרַקַת מִן קֳדָמַהָא Et fugiebat illa ab ipſa, Geneſ.16.6. Ex hac forma legitur etiam quandoque plurale in Venetis, ut וּמִלְקַדְמִין Et ab antiquitatibus, Jeſa.23.7. ſed hoc præſtat legi מִלְקַדְמִין, ut videbitur paulo pòſt.

קֳמֵי · קוֹם · קֳם *Ante, Coram, In conſpectu. Per Syncopen contractum eſt ex* קֳדָם, *& Hieroſolymitanâ Dialecto uſurpatum. Inde R. David in Michlol fol.91 2. ſcribit,* קֳמוֹהִי *eſſe idem quod* קֳדָמוֹהִי, *cui affine* גַּפּוֹהִי, *quod idem cum* גַּדְפּוֹהִי. *In Onkelo & Jonathane non reperitur niſi quandoque pro* שִׁלְשׁוֹם, *cum præfixis ſervilibus,* מִקַּמּוֹהִי Ab ante illud, Jam ante, Antea, pro quo aliquando eſt מִקַּדְמוֹהִי, quod Elias in Tisbi vult eſſe erroneum. *Separatim* קָם *&* קוֹם *nunquam, ſed ſemper cum Affixis uſurpatur:* קוֹמוֹהִי · קַמּוֹהִי Ante eum, Coram eo: קַמֵּיהּ דְּרַבָּא Coram Doctore Rabba. *Poſt hanc formam ſemper ſequitur Daleth ſervile, quando ad alium refertur:* אתו לקמיה דרב Venerunt coram Raf Papa: עייל לקמיה דרבא Venit, ingreſſus eſt in conſpectum τῦ Rabba. *Reciprocè,* מסדר אגרתא קמיה Diſpoſuit hiſtoriam ante ſe. עיין לקמן *Vide ante nos, id eſt, vide infrà, paulò poſt;* cùm authorem ad ſeqq. relegant. *Ex altera forma,* נקט נורא קמי ישראל Accipit (id eſt, accipit & portat) facem coram Iſraële, Abho. fol.11.1. ומי איכא ספיקא קמי שמיא Eſtne dubium aliquid coram Deo? Gittin fol.6.2.

קֳדָם *Ante, Antiquitas, Prioritas:* מִיוֹמֵי קֳדָם A diebus antiquitatis, Jeſa.23.v.7. Mich.7.20. כְּיוֹמֵי קֳדָם Sicut diebus antiquitatis, id eſt, antiquis, Jerem.46.v.26. בְּיוֹמֵי קֳדָם In diebus antiquis, Ezech.38.17.

קְדָם *Ante:* קְדָם עַד לָא נִטְבְּעוּן טוּרַיָּא Antè, dum nondum fixi eſſent montes, Hebr. בְּטֶרֶם, cui aliâs reſpondet עַד לָא, unde hîc Pleonaſmus eſt, Prov.8.25.

קַדְמָא · קֳדָם *Antiquitas: Principium, de tempore: interdum de loco, Ortu, Oriente, ſive Orientali parte mundi. Hinc Plurale,* בְּקַדְמִין בְּרָא יְיָ In principio creavit Deus cœlum & terram, Hebraicè בְּרֵאשִׁית, Geneſ.1.1. ad verb. In principiis, ſcil. rerum omnium, ante res omnes creatas: לְמִשְׁאַל בְּקַדְמִין Ut rogent civitatem in principio, id eſt, priùs, Hebr. בָּרִאשֹׁנָה, 2.Sam.20.18. מִלְקַדְמִין Ab antiquitate, Antiquitùs, Judic.5.21. At Geneſ.2.v.8. pro Hebræo מִקֶּדֶם, quidam *A principio*, alii *Ab oriente* explicant, ut & vox Hebræa quandoque de loco, quandoq; de tempore accipitur. De loco accipi præſtat, & ſic, מִלְקַדְמִין לְגִנְּתָא Ab

orientali parte horti iſtius, Geneſ.3.24. לוּז שְׁמָא דְקַרְתָּא מִלְקַדְמִין Lus nomen urbis erat ab antiquis temporibus, à primo tempore, Hebr. לָרִאשֹׁנָה, Geneſ.28.19. *Separatim,* מִן לְקַדְמִין, Hebr. קֶדֶם, Pſal.68.34. חִדִין דְמִן לְקַדְמִין Ænigmata quæ inde ab antiquis temporibus, Pſal.78.2. וּמִלְקַדְמִין Jeſa.46.v.10. מְדוֹר אֱלָהָא דְמִלְקַדְמִין Habitaculum Dei, qui fuit inde à primis temporibus, id eſt, ab æterno tempore, Hebr. אֱלֹהֵי קֶדֶם, Deuter.33.27. מַתְלָא דְמִלְקַדְמִין Proverbium ab antiquitate, i.e. antiquum, 1.Sam.24.14. כְּמִלְקַדְמִין Sicut ab antiquis temporibus, Antiquitùs, Hebr. מִקֶּדֶם, Jeſa.2.v.6. Vel כְּדְמִלְקַדְמִין, Hebr. כְּקֶדֶם, Jerem.30.20. וְאוֹתֵיב יַתְכוֹן כִּדְמִלְקַדְמִין Et habitare faciam vos ſicut antiquis temporibus, Hebraicè כְּקַדְמוֹתֵיכֶם, Ezech.36.11. *Cum Pronominibus,* וּמִקַּדְמוֹהִי Et ab antiquitate ejus, id eſt, Antea, Geneſ.31.2. *Ex forma fœminina conſtructa,* מִקַּדְמַת דְּנָה Ab antiquitate hujus, ſcil. temporis, id eſt, Antehac, Eſræ 5.v.11. ſic מִלְקַדְמַת דְּנָא Ezech.38.7. *Apud Rabbinos Talm.* בְּקַדְמְתָא וּבַחֲשֵׁכְתָא Prima-luce, & veſpertinis tenebris, Manè & veſperi.

קִדּוּמָא · קִדּוּם *Oriens, Orientalis mundi pars, Eurus, Orientalis ventus:* וּשְׁקִיפָן קִדּוּם Et percuſſæ euro, Hebr. קָדִים, Geneſ.41.v.6. ſic verſ.23.27. אֲרֵי קִדּוּם תַּקִּיף כְּאֶשָּׁא Nam ventus orientalis fortis inſtar ignis egreſſus eſt à me, Hebraicè אֵשׁ Ignis, Deuter.32.22. Sic Jerem.15.14. וַיְיָ דְּבַר רוּחַ קִדּוּמָא Et Dominus eduxit ventum orientalem in terram iſtam totâ die, Exod.10.13. קִדּוּמָא לַאֲרַע מַדִּנְחָא Orientem verſus, in terram orientalem, Hebr. קֵדְמָה, Geneſ.25.6. בִּסְטַר מַדִּנְחָא קִדּוּמָא Ad latus altaris orientale, ſive, orientem verſùs, Hebraicè קֵדְמָה, Levit.1.16. Sic Num.34.3. דִּשְׁרַן קִדּוּמָא Qui habitant ad orientem, Numer.10.v.5. וְתִתְפְּנֵי לָךְ לְקִדּוּמָא Et reſpicies tibi verſus orientem, 1.Reg.17.3. Item *Principium, Primus ortus diei:* unde, בְּצַפְרָא בְּקִדּוּמָא Mane, primo ortu diei, ſummo manè, Prov.27.14.

קוֹדֵם · קוֹדֶם *Præcedens, Antecedens:* קודם לכן *Antea, Antehac, Antequam, Priuſquam, Antè:* קודם לכל הנמצאים Antecedens omnia exiſtentia, ante omnes res & creaturas quæ exiſtunt. *Fœmin.* ידיעה קודמת Scientia prima, Notio prima: קודם בריאת עולם Ante creationem mundi: הקודמות אצלנו בידיעה במציאות מאוחרות *Quæ prima ſunt apud nos in cognitione, poſtrema ſunt in exiſtentia.*

קַדְמָאָה · קַדְמַי *Primus, Antiquus, Prior, Antecedens, Præcedens:* בְּעִדָּן קַדְמַי Juxta tempus primum, Jeſa.9.1. קוּרְבָּן קַדְמַי Oblationem primam offeretis ea, Levit.2.12. vel קַדְמַאֵי Primorum, ſcil. fructuum, primitivorum, primitiarum. שְׁאֵיל כְּעַן לְדָר קַדְמַי Interroga nûc generationem priorem, Job.8.v.8. בַּר מִכַּפְנָא קַדְמָאָה Præter famem prio-

 rem,

rem, Genes.26.v.1. דִּן נְפַק קַדְמָאָה Hic egressus est prior, Genes.38.v.28. בְּיוֹמָא קַדְמָאָה In die primo, Exod.12.15. בְּקַדְמָאָה In primo, scil. die septimanæ, Genes.8.13. כְּקַדְמָאָה Juxta (ritum) priorem, Levit. 9.15. *Plurale,* הֵי יַרְחִין קַדְמָיִין Sicut mensibus antiquis, Heb. כְּיַרְחֵי קֶדֶם, Job.29.2. לֵית דָּכְרָנָא לְדָרַיָּא קַדְמָאִין Non est memoria seculorum priorum, Eccles.1.11. אֲשַׁלֵּם לְתִנְיָנִין כְּקַדְמָאִין Persolvam secundis sicut primis, Jerem.16.v.18. בְּיוֹמֵי חֲצָדָא בְּקַדְמָאִין In diebus messis in prioribus, 2.Sam.21. v.9. וְדְכִירְנָא לְהוֹן קְיָם קַדְמָאֵי Et recordor ipsis fœderis priorum, scil. temporum, vel, patrum, Levit.26.v.45. לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי Tabulas lapideas sicut priores, Exod.34.1. עַל לוּחַיָּא קַדְמָאֵי In tabulis primis, ibid. הָא בְּקַדְמָאֵי Num in primis, sc. temporibus, primùm, ab initio, Job.15.7. quod præstaret conjunctim legi הֲבְקַדְמָאֵי, cum ה interrogandi, ut in Hebræo הֲרִאישׁוֹן. *Aliter,* שְׁנֵא מִן קַדְמַיָּא Diversum à prioribus, Dan.7.24. nec sæpiùs sic extat. *Fœmininum,* הִיא שַׁתָּא קַדְמֵיתָא Iste est annus primus, Jerem.25.1. *Et aliter,* קַדְמָיְתָא כְּאַרְיֵה Primum erat ut leo, Dan.7.4. *Adverbialiter,* וַעֲבִידוּ קַדְמֵיתָא Et parate eum (vice) primâ, id est, primùm, 1.Reg.18.25. בְּמַטְּלְהוֹן בְּקַדְמֵיתָא Cùm proficiscerentur priùs, primùm, in principio, Hebr. מִקֶּדֶם Ex oriente, Genes.11.2. Sic 13.11. Levit.5.8. Num.2.9. כְּדִבְקַדְמֵיתָא Sicut primò, principiò, Jos.8.5. *Plurale,* קַדְמָיָתָא מָה אִנּוּן הֲוׄ Priora qualia fuerint. Jesa.41.22. לָא תִדְכְּרוּן קַדְמָיָתָא Non recordamini priorú, Jesa.43.18. וְקַדְמָיָתָא יְבַסְּרוּנָנָא Et priora annnuncient nobis, Jesa.43.9.

קְדִימוּת *Prioritas:* בקדימה ואיחור Cum prioritate & posterioritate, h.e. *Successivè.*

קַמָּאָה · קַמָּא *Primus, ma, mum:* בָּבָא קַמָּא Porta prima. Liber Talmudicus sic vocatus. *In Targum,* מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא קַמָּאָה דְּפִסְחָא Post diem festum primum paschatis, Levit.23. v.11. & 15. in Jonath.

קַמּוֹנֵי · קַמִּין *Idem,* ex dialecto Hierosol.

קַדְמוֹנֵי · קַדְמוֹן *Antiquus, Prior, qui est in tempore, ante quod fuit alius, ut, Noach prior fuit Davide. At de Deo, est Æternus.* Deus enim tempori non est subjectus. Sic disputant Philosophi, an mundus sit קדמון æternus? Sic קדמון & נצחי sunt synonima: נחש הקדמוני Serpens antiquus, qui Evam seduxit.

קַדְמוֹנָאִין *Priores:* וְקַדְמוֹנָאֵי אֲחַדוּ עַלְעוֹלָא Et priores corripuerunt turbinem, Jobi 18.v.20. Regia habent קַדְמָאֵי, quæ forma usitatior est. Cholem autem istius formæ Hebrææ solet mutari Chaldæis in Kametz: ut, אַחֲרוֹן · אָחֳרָן.

קַדְמוּתָא · קַדְמוּת *Antiquitas, Principium, Occursus, Anterior accessus, Antecessus:* לִקְדָמוּת מֵימְרָא דַיְיָ In occursum verbi Domini, Heb. לִקְרַאת אֱלֹהִים, & sic deinceps huic voci respondet, Exod.19.17. לְקַדְמוּת עַמָּא In occursum populi, Judic.20.v.13. *Emphaticè,* יַת בְּנֵיהוֹן קַדְמוּתָא Et filios ipsorum (in) principio, Genes.33.2. ubi deest Præpositio ב ab initio, ut & aliâs. *Cum Affixis,* טוּבָא רָאוּב מִן קַדְמוּתֵיהּ Finis ejus magis quàm principio ejus, Hebr. מֵרֵאשִׁתוֹ, Job.42.12. וּרְהַט עֵשָׂו לְקַדְמוּתֵיהּ Et cucurrit Esau in occursum ejus, Genes.33.v.4. וּנְפַק לְקַדְמוּתֵיהּ Et egressus est in occursum ejus, Num.22.36. וּרְהַט עַבְדָּא לְקַדְמוּתַהּ Et cucurrit servus in occursum ejus, scil. puellæ, Genes.24.17. הוּא נָפֵק לְקַדְמוּתָךְ Ipse egreditur in occursum tuum, Exod.4.v.14. דְאַתְּ מְעַתַּד לְקַדְמוּתִי בְּאָרְחָא Quod tu stas in occursum mei in via, Num.22. v.34. דְשַׁלְחָךְ יוֹמָא דֵין לְקַדְמוּתִי Qui misit te hodie in occursum mihi, 1.Sam.25.v.32. אִתַּקְּפוּ לְקַדְמוּתִי Roborate in occursum meum, & vide, Psal.59. v.5. וְקָם לְקַדְמוּתְהוֹן Et surrexit in occursum ipsis, Gen.19.1. לְקַדְמוּתְכוֹן In occursum vestrum, Deuter.1.v.44. דִּמְהַלֵּךְ בְּחַקְלָא לְקַדְמוּתָנָא Qui ambulat in agro in occursum nobis, Genes.24.v.65. *Apud Talmudicos opponuntur* בקדמותא, & באורתא *Manè & vesperi,* in Bechor. fol.31.2.

קַדְמוּת *Æternitas, apud Rabbinos:* unde, קדמות העולם Æternitas mundi, de qua multa apud eos disputatio contra Aristotelem: Sic קדמות de Deo est *Æternitas;* nihil enim Deum antecessit, sed Ipse antecessit omnia, æternus & immutabilis. Vide librum עקרים Ikkarim Orat. 2. cap.18. Hoc sensu קַדְמוּת & נִצְחִיּוּת sunt synonima.

קָדִים *Eurus, Ventus orientalis. Apud Talmudicos,* בשעת הקדים Tempore euri, quo eurus flat, i.e. calido, sereno, Machschir. cap.3.

מוקדם Vide paulò superiùs mox post verbū.

הַקְדָּמָה *Præmissa, Propositio, apud Logicos:* unde, הקדמה הגדולה Propositio major, הקדמה הקטנה Propositio minor: הקדמות צודקות Præmissæ justæ, certæ, veræ: Item *Præfatio, Proœmium, Prologus in authorum libris: Principia, apud Physicos:* unde, בעלי ההקדמות Authores principiorum, Physici, qui certa principia naturæ præsupponunt, & iis nituntur: Item *Præcognita, Rudimenta.*

קדר *Nigrescere, Atrum, Nigrum fieri:* שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא קַדְרוּן Sol & luna obscurata sunt, Deuter.28.15. in Targ. Jonath. *Ithpahel,* אתקדר *Idem. Præterit.* אתקדרו אפיהון Nigræ factæ, obscuratæ sunt facies ipsorum, tamquam Æthiopum, Cantic.1.5. מַשְׁכָּנָא הֵיךְ תַּנּוּרָא אִתְקַדְּרוּ Cutes nostræ nigræ factæ sunt ut furnus, Thren.5.10. *Futurum,* עַד דְּלָא יִתְקַדְּרוּן Antequam nigrescant, Eccles.12.2. *Apud Rabbinos,* שנקדר קנה שלה Cujus cubitus nigrescit, Cholin fol.57.2.

קידא

קִדְרָא · קְדַר *vel* קִדְרָא *Olla, Lebes; Hebraicè* דוּד · פָּארוּר · קַלַּחַת, *quibus respondet:* ut, וְחִלְקַיָּא לְגוֹ קִדְרָא בִּבְשַׂר בְּתוֹךְ Et partes carnium in olla, Hebr. קַלַּחַת, Mich.3.3. וּמְבַשְּׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא Et coquebant in lebete, Hebr. בַּפָּרוּר, Numer.11.8. אוֹ בְּדוּדָא או בְקִדְרָא Aut in olla, aut in lebete, Heb. בַּקַּלַּחַת, 1.Sam.2.14. וְתַבְשִׁילָא שַׁוִּי בְקִדְרָא Et coctile posuit in ollam, Judic.6.19. אוּכָמִין כְּקִדְרָא Nigri ut olla, Jerem.14.2. מִן לְמִרְמֵי טִינָא לְקִדְרָא A' projiciendo luto in ollam, Hebr. מִדּוּד, Psal.81.7. *Apud Talmudicos,* מעשה קדרה *Opus ollæ,* id est, חטים מבושלים Triticum coctum, fabæ fresſæ, & similia pulmenta ex farina, scribit Rambam, Berachoth cap.6. Nedarim cap.6. in Mischna. רבים קטילי קדר מנפיחי כפן *Plures sunt occisi ollâ, quàm mortui fame,* Schabbas fol 33.1. *Ollâ,* id est, abundantiâ cibi, quam profluvium ventris secutum, & excrementa immodica, quæ effundit podex, ut olla aquam. Vel, *Ollâ,* retentione excrementorum, & obstructione alvi, quæ comparatur ollæ. Rabbini efferunt semper קְדֵרָה. Alibi: אל תבשל בקדירה שבישל בה חבירך *Ne coquas in olla, in qua coxit socius tuus,* Pesachim fol.112 1. Præceptum de non ducenda vidua vel repudiata: בקדרה שבישלו בה נתבשלו *In olla in qua coxerunt, cocti sunt.* Aquinas scribit, eundem habere sensum cum illo, במדה שאדם מודד מודדין לו. Et, *In foveam quam foderunt aliis, ciciderunt,* Sota fol.11.1. Vide & Schemoth rabba sect.1. fol.116.4. *Metaphoricè etiam vocant sic Cranium, in quo situm est cerebrum:* unde legitur, מוח כל מה שבקדירה נדון במוח Cerebrum (si in quæstione sit,) quicquid in olla est, judicatur ut cerebrum, Glossa, Olla, id est, גלגולת, Cholin fol.45.1. At ubi descendit in spinam dorsi, aliud de eo judicium.

. קִדְרָא *Niger, Ater. Fœmin.* קִדְרִיתָא *Nigra,* Cantic.1.6.

קִדּוּר *Atror, Obscuratio: Eclipsis Solis vel Lunæ, apud Rabbinos, ex significatione Hebraica* קָדַר *Obscurari, Atrari. Aliâs etiam vocatur* לְקוּת *Percussio, à* לָקָה, *de quo suo loco.*

קְדִרָה · קְדֵרָה *Idem:* קדירת קנה Atratio calami.

Secundò קָדַר *& in Pihel,* קִדֵּר *Perforare, Terebrare: Perforando eradere & delere:* שמעתי שמקדרים בהרים Audivi, quòd perforent montes, id est, ita metiantur, ac si eos perforarent, & per foramen metirentur, seu funem traherent, Eruvin cap.5. in Misna: וקדור כמין ארובה Et perforata instar fenestræ, Avoda sara fol.32. col.1. שהיה קודר אזכרות Quia eraserat nomina divina, perforaverat, Sanhedr.fol.102.2. נקדרה כסלע Si perforatum sit instar sicli, h.e: si sit in eo foramen rotundum instar sicli, Cholin fol.50. col.2. נקדרה כמין טבעת Perforata est instar annuli, Cholin fol.87. *Baal Aruch hæc citat per geminum Daleth, & refert ad* קדד: *sed in Talmud leguntur cum Resch in fine.*

Tertiò, *Abscindere:* וְאִתְקַדְּרוּ פִּסְרַת כַּף רַגְלֵיהוֹן וְאִתְנְטִילוּ טְחוֹלֵיהוֹן Et ablati fuerunt splenes eorũ, & abscindebantur, præcidebantur particulæ plantæ pedum ipsorum, ut Hebræi explicant, Esth.8.10. Sic in Talmud Sanhed. fol.21.2. ubi explicatur locus 1.Reg.1.5. *Paraverat sibi currum, & equites, & quinquaginta viros præcurrentes sibi,* scribitur: כולן נטולי טחול וחקוקי כפות רגלים היו Omnes privati splene erant, & abscissas plantas pedum habebant. Sic etiam in Avoda sara folio 43.1. Baal Aruch explicat; Non habebant ullam carnem in plantis pedum: abscindebant enim eam usque ad ossa, ut possent currere super sentes & spinas: Per medicamenta autem abscindebant carnem, & auferebant splenem (quia splen aggravat hominem, ut glossa Talmudica loquitur.)

קדרון *Kidron, nomen torrentis propè Jerusalem, vallem transfluens, unde Vallis kidron:* בְּמִישַׁר קִדְרוֹן In planicie kidron, 2.Reg.23.v.5. בְּנַחְלָא דְקִדְרוֹן Per vallem kidron, 2.Sam.15.23. וְתַעְבַּר יַת נַחְלָא דְקִדְרוֹן Et transibis per vallem kidron, 1.Reg.2. v.37. כָּל דְיָתְבִין בְּנַחְלָא דְקִדְרוֹן Qui habitatis in valle kidron, Soph.1.11.

קַדְרִינוֹן *Cedrinum: Græcum est* κέδρινος: תֵּיבוּתָא דְאָעִין דְקַדְרִינוֹן Arcam ex lignis cedrinis. Sic explicatur illud Gen.6.14. עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר, in Bereschith rabba sect.31. Pro hoc in Jonathane legitur, תיבותא דקיסין קדרונין Genes.6.v.14. Onkelos habet קדרוס ut sequitur.

קַדְרוֹס *Cedrus: Græcè* κέδρος: תֵּיבוּתָא דְאָעִין דְקַדְרוֹס Arcam ex lignis Cedri, Genes.6.14. in Onkelo. *Quidam malunt ex forma Græca legere* קֶדְרוֹס. *Hinc corrigendum, quod apud Talmudicos legitur in libro Rosch haschana, fol.23.1.* R. Jehuda dixit: ארבעה מיני ארזים ארז קתרוס ועץ שמן וברוש Quatuor genera cedrorum sunt: Eres, Cedrus, arbor pinguis & abies. Malè hîc ת pro ד & ס pro ס ab imperitis vocis Græcæ scriptum. Ibidem juxta alterius Doctoris sententiam decem genera enarrantur.

קֵדָר *Kedar filius Ismaelis, qui Arabiam Petræam incoluit, unde Kedareni dicti, Genes.25.14.* Hinc, לשון קדר Lingua kedarena, id est, Ismaelitica sive Arabica. Sic vocabulum אבטיחים Aben Esra scribit esse notum מלשון קדר, Num.11.5.

קֵדָרִים *Kedareni, Tartari, populi.*

קַדֵּשׁ *Sanctificare, Consecrare, ut Hebraicè. Præteritum,* קַדֵּשׁ מַלְכָּא יַת גּוֹ דָרְתָא Sanctificavit rex medium atrii, 1.Reg.8.64. וְקַדֵּשׁ יָתֵיהּ Et sanctificavit illum, Genes.2.v.3. וְקַדֵּשׁ יָתְהוֹן Et sancti-

ſanctificavit illa, Levit.8.10. וְקַדֵּשׁ Et ſanctificavit illum, Exod.20.11. עַל דִּי לָא קַדֵּשְׁתּוּן יָתִי Idcirco non ſanctificâſtis me, Deut.32.51. *Participium,* אֲנָא יְיָ מְקַדֵּשׁ יָת יִשְׂרָאֵל Ego Dominus ſanctificans Iſraelem, Ezech.37.v.28. מְקַדְּשֵׁיהּ Sanctificans illum, Lev.21.15. מְקַדְּשְׁהוֹן Sanctificans illos, Levit.21.23. מְקַדִּשְׁכוֹן Sanctificans vos, Exod.31.13. *Infinitivus,* לְקַדָּשָׁא יָתְהוֹן Ad ſanctificandum illos, Exod.29.1. וּלְקַדָּשָׁא יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא Et ad ſanctificandum diem ſabbathi, Jerem.17.24. לְקַדָּשׁוּתֵהּ Ad ſanctificandum eum, Exod.20.v.8. לְקַדָּשׁוּתִי Ad ſanctificandum me, Numer.20.12. לְקַדָּשׁוּתְהוֹן Ad conſecrandum ea, Levit.21.23. *Imperativus,* תְּחוֹם יָת טוּרָא וְקַדְּשֵׁהּ Limita montem hunc, & ſanctifica illum, Exod.19.23. יָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִּילִי קַדִּישׁוּ Dies ſabbathorum meorum ſanctificate, Ezech.20.v.20. *Futurum,* וְאֲקַדֵּשׁ יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא Et conſecrabo tentorium conventus, Exod.29.verſ.44. וַאֲקַדֵּשׁ יָת שְׁמִי רַבָּא Et ſanctificabo nomen meum magnum, Ezech.36.23. וּתְקַדֵּשׁ יָתְהוֹן Et ſanctificabis illos, Exod.28 41. וּתְקַדְּשִׁנֵּיהּ Et ſanctificabis illum, Lev.21.8. וִיקַדֵּשׁ יָת רֵישֵׁיהּ Et ſanctificabit caput ſuum die iſto, Num.6.11. דִּי יְקַדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Quæ ſanctificaverint filii Iſrael, Exod.28.v.38. יְקַדְּשׁוּן שְׁמִי Sanctificabunt nomen meum, Jeſa.29.23. וּתְקַדְּשׁוּן Et ſanctificabitis annũ quinquageſimum, Levit.25.10. *Aphel, Præteritum,* אַף יָתְהוֹן אַקְדִּישׁ Etiam iſta conſecravit Rex David Domino, 2.Sam.8.11. וְאִם דְּאַקְדִּישׁ Et ſi qui conſecravit, liberet domum ſuam, Levit.27.16. אַקְדִּישִׁית קֳדָמַי Conſecravi mihi omne primogenitum Iſraelis, Numer.3.v.13. אַקְדִּישִׁית יָתְהוֹן קֳדָמַי Conſecravi illa mihi, Numer.8.17. *Participium,* דִּי אִנּוּן מַקְדִּישִׁין קֳדָמַי Quæ illi ſanctificant mihi, Levit.22.2. *Infinitivus,* אַקְדָּשָׁא אַקְדִּישִׁית יָת כַּסְפָּא Sanctificando ſanctificavi pecuniam Domino, Judic.17.v.3. *Imperativus,* אַקְדֵּשׁ קֳדָמַי Sanctifica mihi omne primogenitum, Exod 13.v.2. *Futurum,* תַּקְדֵּשׁ קֳדָם יְיָ Sanctificabis Domino, Deuter.15.19. יַקְדִּישׁ Conſecraverit, Levit.27.v.16.17. *Ithpahel, Præteritum,* וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוֹם Et ſanctificavit ſe inter illos, Numer.20.13. דְּאִתְקַדַּשׁ בֵּיהּ חַגָּא In qua ſanctificatur feſtum, Jeſa.30.29. אֲרֵי אִתְקַדָּשָׁא Nam ſanctificata ſunt, Num.17.2. וְאִתְקַדָּשָׁא Et ſanctificata fuerunt, ibid. verſ.3. *Infinitivus,* כְּלֵיל אִתְקַדָּשׁוּת Sicut nocte ſanctificari feſtum Paſchatis, id eſt, quâ ſanctificabatur, id eſt conſecrabatur, Cant.1.1. juxta canticum decimum. *Futurum,* בִּקְרִיבַי אֶתְקַדַּשׁ In propinquis meis ſanctificabor, Lev.10.3. כַּד אֶתְקַדַּשׁ בְּכוֹן Cùm ſanctificabo me in vobis, Ezech.36.23. ואתקדש בהון Et ſanctificer in ipſis, Ezech.39.verſ.27. כָּל דְּיִקְרַב בְּמַדְבְּחָא יִתְקַדַּשׁ Quicunque acceſſerit ad altare, ſanctificabit ſeſe, Exod.29.37. וְיִתְקַדַּשׁ הוּא וּלְבוּשׁוֹהִי

Et ſanctificabitur ipſe & veſtimenta ejus, Exod.29.verſ.21. וְתִתְקַדְּשׁוּן וּתְהוֹן קַדִּישִׁין Et ſanctificabitis vos, eritisq; ſancti, Levit.20.7. יִתְקַדְּשׁוּן Sanctificabunt ſe, Exod.19.22.

Apud Rabbinos præterea קדש *ſynecdochicè dicitur de conſecratione ſponſæ ad conjugium,* pro *Deſponſare, Deſpondere, Spondere. Pater autem ſpondet filiam ſuam alii: alius deſpondet ſibi filiam alterius:* אין מקדשין בפחות משוה פרוטה Non deſponſant ſibi uxorem minus quàm quod valet minimulum prutam (vide פרט): Schulchan Aruch par.4.num.31. Item, שיעור הכסף שמקדשין בו משקל חצי שעורה כסף צרוף Valor argenti, quo deſponſant uxorem, eſt pondus dimidii grani hordei, ibid. num.27. ſect.10. האיש מקדש את בתו כשהיא נערה Vir ſpondet filiam ſuam, quando puella eſt, non autem quando adhuc minorennis eſt, Talm. Kidduſchin cap.2. in initio: אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה Prohibitum viro deſpondere ſibi uxorem, antequam viderit eam, ibid. האשה מתקדשת בשלשה דברים בכסף או בשטר או בביאה Mulier deſponſatur tribus rebus, nummo argenti, ſcripto, & coitu, Schulchan aruch par.4.num.26. Talm. Kidduſch. cap.1. Sapientes tamen poſtea vetuerunt deſponſare per coitum, משום פריצות propter proterviam, protervam laſciviam vitandam. Qui fecerit flagellatur: כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי או הרי את מאורסת לי הרי את לי לאנתו הרי זו מקודשת Quomodo pecuniâ? (ſcilic. comparatur uxor?) Dans ei pecuniam aut æquivalens pecuniæ, ac dicens: Ecce mihi deſponſata es: aut, Ecce mihi deſponſa es: aut, Ecce eris mihi in uxorem, tunc verè deſponſata eſt, Kidduſchin fol.5.2. Item, ſi non expreſsè dixerit, לי Mihi, tunc non eſt deſponſata: ſi dixerit, הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אינה מקודשת En vir tuus ſum, Maritus tuus ſum, Sponſus tuus ſum, tunc non eſt deſponſata, Ibid. המקדש בטבעת שאולה אינה מקודשת Deſponſans annulo commodato, illa non eſt deſponſata, & ſimilia. *In Hiphil,* הִקְדִּישׁ *Sanctificavit, Conſecravit:* גנב והקדיש Furatus eſt & conſecravit, id eſt, quadruplum vel quintuplum pro eo ſolvit, juxta Legem Exo.22. v.1. Bava kama fol.79.1. *Hithpahel,* התקדש *Deſponſari:* אשה מתקדשת *Mulier deſponſata.* Dicens, התקדשי לי בדינר זה של כסף ונמצא זהב אינה מקודשת Deſponſare mihi numo hoc argenteo, & reperiatur eſſe aureus, illa non eſt deſponſata: והיא מתקדשת מטומאתה Et ipſa ſanctificabat ſe ab impuritate ſua, id eſt, purgabat ſe. *In Targum Jonath.* דְּקַדֵּשׁ אִתְּתָא Qui deſponſavit ſibi uxorem, Deuter.20.7. Vide Majemonem par.2. in הלכות אישות.

קדיש *Sanctus, Hebr.* קָדוֹשׁ *, cui respondet:* אתר קדיש הוא Locus sanctus est, Exod.3.5. מְעָרע קדיש Congregatio sancta est, Exod.12.v.16. וְעַם קדיש Et populus sanctus, Exod.19.6. ואלהא קדישא קדיש בזכותא Et Deus sanctus, sanctus est in justitia, Jesa.5.16. וקדיש שמיה ברומא Et sanctum est nomen ejus in excelso, Jes.57.15. ממימר קדישא דישראל A Verbo sancti Israel, Jer.51.5. ולקדישא דיי תיקר Et Sanctum Domini honoraveris, Jesa.58.13. *Cum Affixis*, קדישיה Sanctus ejus, Jesa.49.v.7. וְקדישיה Et sancti ejus, Jesa.10.17. קדישכון Sanctus vester, Jesa.43.15. *Plurale*, ואנשין קדישין Et viri sancti eritis coram me, Exod.22.30. דקדישין Qui sancti sunt, Ezech.48.v.11. *Cum Aff.* וְכָל קדישוהי עמיה Et omnes sancti ejus cum eo, Zach.14.5. *Feminin.* וקדישא שכינתיה Et sancta majestas ejus, Jesa.57.15.

קדיש *Apud Rabbinos est nomen precationis cujusdam, quæ incipit* יתקדש*, cui magnam sanctitatem & efficaciam tribuunt.*

קודש · קודש · קודשא *Sanctitas, Sanctum, Res sancta, & sacris usibus consecrata:* קודש ליי Sanctum Domino, Exod.28.v.36. קודש תושבחן Res sancta laudum, Lev.19.24. בקודש קודשיא Inter sanctum sanctorum, id est, sacratissimum locum, Exod.26.v.33. *Emphat.* לבושי קודשא Vestimenta sanctitatis, id est, sancta, Exod.28.2. לְקָבֵל אפרשות קודשא E regione separatæ-oblationis sanctæ, Ezech.45.6. אדיר בקודשא Magnificus sanctitate, Exod.15.11. לשמשא בקודשא Ad ministrandum in sancto, Exod.29.30. במעליה לקודשא Cùm ingreditur in sanctum, Exod.28.29. ולא יפקון מקודשא Et non egredientur ex sancto, Ezech.42.v.14. כלילא דקודשא Coronam sanctitatis, Exod.29.6. קדם פרוכתא דקודשא Ante velum sancti, Lev.4.6. *Cum Aff.* ית מעשר קודשיה דיליה Decimam sanctitatis suæ, Num.5.10. דרע קודשיה Brachium sanctitatis suæ, Jesa.52.10. בקודשיה Per sanctitatem suam, Amos 4.2. אסתכי ממדור קודשך Respice ex habitaculo sanctitatis tuæ, Deuter.26.vers.15. קרוי קודשך Urbes sanctitatis tuæ, Jesa.64.v.10. לדירא דקודשך Ad habitaculum sanctitatis tuæ, Exod.15.13. דשפיכית ית רוח קודשי Qui effudi spiritum sanctitatis meæ, Ezech.39.29. לאחלא ית שמא דקודשי Ad profanandū nomen sanctitatis meæ, Levit.20.3. בית קודשנא Domus sanctitatis nostræ, Jesa.64.11. *Plurale*, ותכוס ית נכסת קודשין Et mactabis sacrificia sanctitatum, id est, sancta, Deuteron.27.v.7. קודש קודשין Sanctum sanctorum, Ezech.45.3. בין קודשא ובין קודש קודשיא Inter sanctum & sanctum sanctorum, Exod.26.vers.33. בקודשיא לא ייכול De rebus sacris non comedet, Levit.22.4. לקודשיא Ad res sanctas, Levitic.22.3. ויפרשון מקודשיא Et separabunt de rebus sacris, Levit.22.2. *Constructum*, מקודשי קודשיא Ex rebus sanctis sanctorum, Lev.21.22. *Cum Affixis*, בסואבא ית קודשיהון Contaminando res sacras ipsorum, Levit.22.16. ונכסת קודשיכון Et sacrificia rerum sanctarum vestrarum, Deuteron.12.11. ודם נכסת קודשך Et sanguis sacrificiorum sanctorum tuorum, Deut.12.26. על קודשי בסרת Sancta mea sprevisti, Ezech.22.v.8. *Apud Rabbinos*, קדשי קדשים *Sancta sanctorum. Sic vocantur* עולות *Holocausta*, והחטאות *& sacrificia pro peccato*, והאשמות *& reatus*, ושני כבשי שלמים של עצרת *& duo agni pacificorum interdicti, scribit Rambam in Jad, in* הלכות מעשה קרבנות *cap.1.* קדשים קלים *Sacrificia, sancta levia*, quæ mactabātur in quovis loco atrii, & comedebantur extra atrium, per totam urbem, ab omnibus maribus Aharonis, & exteris. Talia erant, שלמים של יחיד pacifica pro unico, והבכור & primogenitum, והמעשר & decima, והפסח & pascha, scribit Majemon ibidem. Vide etiam Talm. Zebhach. cap.5. fol.55.1.2.

In Nomine divino adjectivè usurpatur: עתיד קודשא בריך הוא Futurus est sanctus benedictus ille, id est, Deus benedictus, Jesa.50.vers.11. אמר קודשא בריך הוא Dicit sanctus benedictus ille, Cantic.1.8. *Id abbreviatè legitur in Targum Jonathanis in Legem*, רעותיה דקב״ה Mens Dei sancti benedicti, Genes.25.21. *Rabbini formâ Hebraicâ dicunt*, אמר הקדוש ברוך הוא, & abbreviatè הקב״ה.

קדוש *Sanctificatio, Consecratio, Desponsatio: Item, Res ipsa, per quam fit desponsatio, veluti Annulus aut Donum, quo desponsatur puella: sic per cinerem combustæ vaccæ rufæ, consecrabatur aqua separationis, de qua Num.19.* Hinc, המקדש ונפל הקידוש על ידו Qui consecrat (aquas istas) & ceciderit consecratio super manus ejus; היה קידוש צף על פני המים Si consecratio nataverit super aquas, id est, cinis, quo aqua ista mundationis consecrabatur, Talm. Para cap.6. קדושים *Sanctificationes: item Desponsationes, Sponsalia*, de quibus integer liber extat apud Talmudicos sic vocatus.

קדושה *Sanctitas: Constructum*, ובקדושת שמי רבא Et per sanctitatem nominis mei maximi sanctificavi vos, Ezech.16.11. מקדושת אבוהא היא מתחלא Propter sanctitatem patris sui ipsa profanavit se, Hebr. את־אביה היא מחללת Patrem suum ipsa profanavit, Lev.21.9. *Frequens apud Rabbinos.*

קדשא · קדשא · קדישא *Inauris, Monile, Heb.* נזם*, cui respondet: Utraque forma dagessata hîc aliena est, quippe quæ substantivis concretis vel adjectivis accommodari solet:* ונסיב גברא קדשא דדהבא Et accepit vir inaurem auream, Genes.24.v.22. ושויתי קדשא על אפך Et posui inaurem in faciem

ejus, Genes.24.47. וְאַנְשׁ קְדָשָׁא דְּדַהֲבָא חַד Et quisque inaurem auream unam, Job.42.11. Libri habent קְדָשָׁא, & Veneta Genes.24.47. קְדָשָׁא. At forma Nominum perfectorum cum duplici Kamez, Chaldæis ignota: altera forma cum dages, isti significationi minùs congruit; veluti גַּנָּב Fur, נַגָּר Artifex; at *Furtum*, in abstracto, tali formâ efferri non solet. *Cum Pronominibus*, וְהָבוּ לִי גְּבַר קְדָשֵׁיהּ Et date mihi quisq; inaurem suam ex spolio, Jud.8.24. *Plurale*, קְדָשִׁין וּמַחוֹךְ Inaures & cingulum, Hebr. עָגִיל, Num.31.50. וְיָת קְדָשַׁיָּא דִּי בְּאוּדְנֵיהוֹן Et inaures, quæ erant in auribus suis, Genes.35.v.4. וְקְדָשַׁיָּא Et inaures, Jesa.3.20. pro Hebr. וּבָתֵּי נֶפֶשׁ. *Forma Nominis non bona, cum superiori* קַדִּישׁ Sanctus, *confusa. R. David citat* קִדְשַׁיָּא, *& sic præstat. Constructum*, פָּרִיקוּ קְדָשֵׁי דְּדַהֲבָא Abrumpite inaures aureas, Exod.32.2. אֲרֵי קְדָשֵׁי דְּדַהֲבָא לְהוֹן Nam inaures aureę ipsis erant, Jud.8.24. קְדָשֵׁי דְדַהֲבָא בְּנַחִירֵי דַּחֲזִירְתָא Inaures aureæ in naribus porci, Proverb.11.22. & 25.12. *Cum Pronom.* וְאִתְקִינַת בִּקְדָשָׁהָא Et ornavit se inauribus suis, Hos.2.13.

הַקְדֵּשׁ *Sanctum, Res sancta devota & sacrata usui sacro, & proinde ad profanos & communes usus prohibita:* וּתְרַע יָת בָּתֵּי הַקְדֵּשׁ טַעֲוָתָא Et destruxit domos rerum sanctarum idolorum, id est, colentium idola, 2.Reg.23.7. id est, rerum idolis consecratarum.

מוּקְדָּשׁ · מִקְדָּשׁ *Sanctuarium, Locus sanctus, Heb.* מִקְדָּשׁ *cui respondet:* וְיַעְבְּדוּן קֳדָמַי מַקְדָּשׁ Et facient mihi sanctuarium, Exod.25.8. אֲרֵי מַקְדַּשׁ מַלְכָּא הוּא Nam sanctuarium regis est, id est, palatium sacrum & augustum, Amos 7.13. דִּי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ Quæ erat in domo sanctuarii Domini, Jos.24.v.26. וְכִבְשָׁא לְמַקְדְּשָׁא Et strata via ad sanctuariū, Ezech.45.4. מִבָּרָא לְמַקְדְּשָׁא Extra sanctuarium, Ezech.43.21. וּלְמַקְדְּשָׁא לָא תֵּעוֹל Et in sanctuarium non ingredieris, Levit.12.4. *Cum Aff.* יָת מַקְדְּשֵׁיהּ מִנֵּיהּ Rem sanctam ab eo, Hebr. מִקְדְּשׁוֹ, quod non est à מִקְדָּשׁ, Numer.18.29. Posset melius in Targum legi, juxta formam Hebræam, cum Chirek ab initio, distinguendæ significationis causâ, & sic habent Regia: בְּבֵית מַקְדְּשֵׁיהּ In domo sanctuarii ejus, Psalm.150.1. דְּשׁוּשׁוּ מַקְדְּשָׁךְ Conculcarunt sanctuarium tuum, Jesa.63.vers.18. אַפְמֵרְתְּ מַקְדְּשָׁךְ Profanasti sanctuarium tuum, Ezechiel.28.18. וּלְבֵית מַקְדְּשִׁי Et ad domum sanctuarii mei, Levitic.19.30. עַל טוּר מַקְדְּשִׁי Super montem sanctuarii mei, vel, Sanctitatis meæ, Psalm.2.6. וִיהוֹן בְּמַקְדְּשִׁי מְשַׁמְּשִׁין Eruntque in sanctuario meo ministrantes, Ezechiel.44.v.11. בֵּית מַקְדְּשָׁנָא Loci sanctuarii nostri, Jerem.17.11. לְבֵית מוּקְדְּשֵׁיהּ In domum sanctuarii sui, Thren.1.v.10. *Plurale*, וְאַלֵּיף עַל מַקְדְּשִׁין Et doce contra sanctuaria, ædes sacras, templa, Ezech.21.7. *Constructum*, עַד דְּאֵיתֵי לְוָת מַקְדְּשֵׁי אֱלָהָא Donec veniam ad sanctuaria Dei, Psal.73.17. וּמַקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל יֶחֶרְבוּן Et sanctuaria Israelis desolabuntur, Amos 7.9. *Cum Affixis*, וְיִתַּחֲלוּן מַקְדְּשֵׁיהוֹן Et profanabuntur sanctuaria ipsorū, Ezech.7.24. וְאַצְדֵּי יָת מַקְדְּשֵׁיכוֹן Et vastabo sanctuaria vestra, Levitic.26.v.31. וְלָא יַחֵל יָת מַקְדְּשַׁי Et non profanet sanctuaria mea, Lev.21.23.

מוּקְדָּשִׁים *Sanctificata, scil. sacrificia.* Bartenora scribit in cap.3. Zebhachim: *Ubicunque Talmud utitur hoc vocabulo, loquitur* בנקבות *de animalibus fæminis.* Et R.Salom. solet scribere, המוקדשים sunt בהמות נקבות.

מְקַדַּשְׁתָּא *Prostibulum, Scortum publicum, quasi* מקודשת ומזומנת לזנות *consecratum & destinatum apertæ scortationi, Hebr.* קְדֵשָׁה, *cui respondet:* אָן מְקַדַּשְׁתָּא Ubi est scortum illud? לֵית הָכָא מְקַדַּשְׁתָּא Non est hîc scortum, Genes.38.v.21. Sic v.22.

קרש נונא *Species piscis*, ע״ז fol.39.1.

קְהָא קְהֵה *Stupere, Obstupescere, Stupens, Stupidum, Obtusum, Hebes fieri. Propriè dicitur de dentibus, qui ex acidis stupescunt. Hinc & apud Rabbinos est, Acescere, & activè, Acidum reddere. Præteritum*, וּקְהַת יַרְכֵּיהּ דְּיַעֲקֹב Et obstupuerat femur Jacobi, Hebr. וַתֵּקַע Luxatum fuit, Genes.32.25. in Targ. Hieros. וּקְהָאָה עֵינוֹהִי מִסֵּיבוּ Et hebetes erant oculi ejus præ senio, Hebr. קָמוּ עֵינָיו Subsistebant, rigebant oculi ejus, 1.Reg.14.v.4. *Participium*, עַל דְּקָהָן שִׁנּוֹי Quia hebetes facti erant dentes ejus, Genes.33.4. in T.Hier. *Apud Rabbinos*, צריך לקהוייה Oportet acidum reddere illud, scil. cibarium, aceto vel aliis rebus acidis, Talm. Pesachim fol.116.1. קהה חמרא Acescit vinum: קאוי עסקך כרומנא Acerba erunt negotia tua instar malogranati, Berach.fol.56.1. pro קהוי. הא קהיין En acida facta sunt vina, Vajikra rab. sect.19.

אַקְהָיוּת *Stupor, Hebetudo:* יְהַבִית לְכוֹן אַקְהָיוּת שִׁנִּין Dedi vobis stuporem dentium, Heb. נִקְיוֹן Munditiem, Amos 4.6.

קְיוּהָא · קְיוּתָא *Acor, Aciditas, apud Rabbinos:* תפוחין דאית בהון קיוהא Poma in quibus est aciditas, id est, quæ aciditate suâ stuporem dentium inducunt: חמרא קיוהא בעלמא הוא Vinum acor levis est, Bava bathra fol.97.1. כל דאית ליה ריחא ואית ליה קיוהא Omnis potus, cui inest odor, inest etiam ei quidam acor, Kethubhoth fol.61.1.

קְהוּת · קִיהָיוֹן *Stupor, Hebetudo, tam ferri scindentis, quàm dentium.*

II. קְהֵה *Excutere, Discutere, Considerare, Explicare rem aliquam curiosè, laboriosè & diligenter, & labo-*

& laborando se quasi obtundere, ut ferri acies multo usu obtunditur. Unde in Aruch, דקהי אוזי מיקרי נפש רערה *Qui scrupulosè attendit ad nummos, vocatur anima maligna*; Nempe, qui in nummis, quos ad usus sacros pro decimarum, aut aliarum rerum sacra: ...., collatione debet conferre, sordidum lucrum quærit, minus pejusque confesendo, permutando, aut aliis modis, is malignus & malitiosus est. Sic adducit Aruch: at in Gemara, unde citatur, hodie aliter legitur; nempe, דמוקי אוזי *Qui insistit nummis, non liberaliter, sed fraudulenter eos contribuendo: ubi* מוקי, pro מוקים, à קום, Bava metzia fol. 52. 2. Item, יָתְבֵי וְקָא מַקְהוּ קְהִיתָא Sedent & discutiunt discussione, id est, subtiliter docent, Jebhammoth folio 110.2. Sic Aruch: sed in Gemara & hîc aliter legitur, nempe; דְיָתְבֵי וְקַמְקְוּ אִקְוָתָא בְשׁוּקָא דְפּוּמְבְּדִיתָא Qui sedebant & congrebabant cætus in platea urbis Pombedithæ. Id ex significatione Hebraica, ubi נִקְוָה *Congregari*. Glossa, מקהילים תלמידים Congregabant discipulos & auditores, publicè in plateis docendo. Horum meminit R. Salom. in comment. Genes. 49.10. *In Masora*, וקהינא בהון סגי Et excussimus ea plurimùm, laboravimus in iis diligenter, exquisivimus ea accuratè; in litera ח in חלף. נפשי קוהה בלשון הזה Animus meus excruciat se in locutione hac.

III. קְהָה *Aggregare, Congregare, ut paulò antè ex Talm.* קְהִיָה *Aggregatio, Congregatio*, R. Salom. Gen. 49. 10.

קהל הִקְהִיל *Congregare:* נִקְהַל *Congregari*, Hebraicè.

קְהָלָא *Congregatio, Cætus hominum, maximè ad sacra collectus, Ecclesia, Synagoga, locus & populus in loco congregatus:* חַטַּאת קְהָלָא הוּא Peccatum cætus est, id est, synagogæ, ecclesiæ, Levit. 4. v. 21. קְהָלָא קְיָמָא חַד לְכוֹן Ecclesia, statutum unum esto tibi & peregrino, Num. 15. 15. וְעַל כָּל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל Et super totum cætum Israelis, Levit. 16. v. 17. לְמֵעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ Ad ingrediendum in ecclesiam Domini, Deuter. 23. 1. מַן דְלָא סְלֵיק בִּקְהָלָא Quis est, qui non ascendit cum hac congregatione? Judic. 21. 5. וְהֵימָנוּתָךְ בִּקְהָלָא רַבָּא Et fidem tuam in congregatione ampla, Psal. 40. 11. עִם כָּל קְהָלְכוֹן Cum tota congregatione vestra, Deut. 5. v. 22. Aliàs ferè per כְּנִשְׁתָּא transfertur.

Apud Rabbinos, קְהָלָא קַדִּישָׁא דִירוּשְׁלֵם *Ecclesia sancta Hierosolymitana*, Berachoth folio 9. Beza fol. 27. Sic quando loci, in quo quis vivit aut vixit, mentionem faciunt, non urbem, sed ecclesiam nominant, dicentes, בקהלה קדושה In ecclesia sancta Venetiæ, Francofurti aut alibi. Semper autem sanctitatis titulo eam appellant, etiamsi impietatis omnis sit stabulum. Dicunt & עֵדָה קְדוֹשָׁה, ut in Talm. Hieros. Maaser scheni cap. 2.

קהר קְהַרמנא *Præfectus, Dominator, secundum Baal Aruch: sed in Talmud legitur* הרמנא *sine* ק*: vide ergo illic.*

קוא *Vomere, Heb.* מְקִיאָה *Vomitus*, Rabb. unde illud *proverbiale*; האוכל דבש הרבה סופו מקיאה *Comedens mellis nimium, tandem evomit illud.* Ex Prov. 25. 27. Nimiæ prosperitatis exitus plerumq; tristis est.

קוב קובתא · קובא Vide suprà in קבב. Item קוּבְתָא Vide in קבת.

קוּבְיָא, *vel pluraliter*, קוּבְיָא *Alea. Tessera, Ludus tesseræ. Corruptū est ex Græco* κυβεία, *vel* κύβος. *Apud Rabbinos*, המשחק בקוביא *Ludens aleis.* Hic in jure Talmudico judicatur פסול לדון ולהעיד inidoneus ad judicandum & ad testandum sive testimonium dicendum. Conditionem tamen ei addidit R. Jehuda, שאין לו אומנות אלא הוא Si non sit ipsi opificium aliud, nisi illud, Sanhedr. fol. 24. 2. Alii scripserunt, planè esse prohibitum, quòd sit species rapinæ, quæ in Lege vetita est. Hinc R. Moses Ægyptius, sive Majemon parte quartâ, Tractatu גזילה De Rapina, scribit: המשחק בקוביא הרי זה גזלן *Ludens aleis, raptor est:* Lucrum alearum etiam dicitur גֶזֶל Rapina: מֵסִים אדם עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ובלבד שלא יתכון לעשות מנה גדולה מן קטנה משום קוביא Sortiri potest homo (in Sabb.) cum liberis & domesticis suis in mensa (cui videlicet quæq; portio cedere debeat); modò ne cupiat ex portione parva facere portionē magnam, propter κυβείαν; hoc est, quia id pro lusu aleæ, & proinde pro rapina haberetur, Schabbas cap. 23. in Misch.

קוּבְיוּסְטוּס *Aleator. Videtur & hoc corruptum ex Græco* κυβευτής. *R. Salomon exponit,* גונב נפשות *Furans animas, id est, seducens & corrumpens alios amore lusus. Et sic Majemon, parte quartâ, in juribus De Venditione, cap. 15. Unde Guido & alii exposuerunt Plagiarium, prædonem personarum. Id Eliæ non placet. Unde R. Chananael apud Talmudicos interpretatus est,* משחק בקוביא *Ludens aleâ.* Commentantur Jacobum Angelo dicenti, *Dimitte me, quia aurora ascendit*, Genes. 32. v. 26. respondisse: שמא גנב אתה או קוביוסטוס אתה שמתירא מן השחר An fortè fur es aut aleator, quòd metuas tibi ab aurora? Talm. Cholin folio 91. 2. Nempe, aleatores plerumq; multa hominibus debent, à quibus se interdiu abscondunt, ne debita ab iis exigantur. Sic, וכי משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או אינו בקי בחשבונות An Moses præceptor vester fuit fur, aut aleator, aut non

peritus

peritus supputationum, &c. Bechoroth fol. 5.1. Et alibi, המוכר עבד לחבירו ונמצא גנב או קוביוסטוס Qui vendit servum proximo suo, isque reperiatur esse fur aut aleator, Bava basra folio 92. nempe, hunc emptor non potest restituere venditori, sed venditor הגיעו ללוקח rursus sistit eum emptori retinendum, quòd vitia animi cum corpore vendantur.

קוד קוּדָא *Paropsis, Scutella lignea:* קוד הבבלי Paropsis lignea Babylonica, Kel. cap. 16. *Citat Baal Aruch etiam ex Gittin fol. 68.2. & Sanhedr. fol. 20. 2. ubi in nostris libris pro eo nunc legitur* גונדא*: sed in Medrasch Koheleth cap. 2.10.* חד אמר קודיה וחד אמר קשרתיה Unus dixit, Scutellam suam, alter, Cingulum suum. Idem legitur ibid. cap 9. v. 11.

קוה נִקְוָה *Congregari; Confluere, de aquis, Hebr.*

קַו *Linea: Filum instar lineæ. Plurale,* כְּקוּיִן רְעַכּוּבִיתָא Sicut fila sive telæ araneæ, Jesa. 59.6. וּכְקוּיִן רְעַכּוּבִיתָא מַחְיָא Et sicut fila quæ aranea texit; ibid. vers. 5. Hebr. קוּרֵי עַכָּבִישׁ*: Apud Astronomos,* קו השוה Linea æquatoris, Vide Aben Esram Dan. 8. 9.

קְוָאִין *Textores:* כלי קיואי מותר לטלטלן Instrumenta textorum licitum est circumferre in die Sabbatho, Schab. fol. 113.1. & 140.2. In Aruch scribitur קוואי, quasi קַוָּאֵי legendum.

מִקְוְיָא · מִקְוֵי *Fossa, Conceptaculum aquarum. Plurale,* וּמִקְוַיָא עֲבַדְתּוּן בֵּין שׁוּרַיָא Et fossas aquarum fecistis inter muros, Heb. וּמִקְוָה, Jesa. 22.11. Alibi vocatur בֵּית כְּנִישַׁת מַיָא, ut Exod. 7.19. & Lev. 11. v. 37. in Onkelo & Jonathane. *Rabbini pluraliter dicunt,* מִקְוָאוֹת *Conceptacula aquarum, Lavacra, Lacus, in quibus Judæi & Judææ mundandi causâ juxta Legem suam se abluunt, de quorum munditie vel immunditie in Talmud integer liber est,* מקואות *appellatus.*

מִקְוֵה *Netum, Filatum, quod in Ægypto magni usus & pretii:* וּמִקְוֵה תַּגָּרֵי מַלְכָּא זָבְנִין מִקְוֵה בְּדָמִין Et neti (vectigal) mercatores regii emebant netum pro pecuniis, 1. Reg. 10.28. Sic Heb. R. Salomon ibi accipit מקוה pro אסיפת Collectione, congregatione vectigalis.

קוז הַקִּיז *Venam secare, sanguinem emittere ex vena:* שהקיז דם לא דאכיל דגים *Qui secuit venam, non comedet pisces,* Nedar. 54.2. הקיז דם לא יאכל לא חלב ולא גבינה לא ביצים ולא שחליים וכו׳ *Qui secuit venam, non comedet lac, caseum, ova, &c.* Ibid. המקיז דם בחלום עונותיו מחולין לו *Qui somniat sibi secari venam, peccata ejus remittuntur ipsi,* Berachoth fol. 57.1. *R. Acha, quando ingressus est ad venam secandam, dicebat,* יר׳ מי אלהי להקיז דם שיהא עסק זה לרפואה ותרפאני כי אל רופא אתה ורפואתך אמת *Sit voluntas coram te Domine Deus mi, ut negotium hoc mihi cedat in sanitatem, & sanes me: nam Deus sanans es, & curatio tua est veritas,* Berachoth fol. 60.1. בכור שאחזו דם אפילו מת אין מקיזין לו דם Primogenitum si corripuerit sanguis (fluxus vel abundantia sanguinis) ad mortem usque, non emittunt ipsi sanguinem, scilic. ad sistendum fluxum, Bechor. fol. 33. 2. Quidam dixerunt, יקיז Venam secabit, modò non faciat in eo מום vitium, quo profanetur.

קַוָּאִי *Venæ sector,* φλεβοτόμος, מקיז דם, *Idem.*

הַקָּזָה · הֲקִיז *Venæ sectio:* דם הקזה Sanguis venæ sectionis: סכין דהקזה *Phlebotomum, Scalpellum quo vena secatur:* יומא דהקזא הוא Dies venæ sectionis est: כל המקיל בסעודת הקזת דם מקילין לו מזונותיו מן השמים Quicunque minuit prandium venæ sectionis sive emissionis sanguinis, minuunt ipsi alimentum ejus è cælis, Schab. fol. 129.1.

קוח קוּחִין *Balii, spadicei vel varii coloris epitheton equorum, pro Hebræo* שְׂרֻקִּים*, Zach. 1.8. ubi Hebræi dicunt; se ignorare, quem colorem ista vox propriè denotet. In Venetis scribitur in Targum* קוּחְחִין*. Elias & Aruch legunt* קְהָהִין*. Regia* קֻחִין*, & eam probant Rabbi Salomon & R. David.*

קִיחָה *Lorum vel ligula, quâ marsupium, pera & similia colligantur & clauduntur.* Hinc legitur apud Talmud. התורמל משיתמום וינקב ויעשה קיחותיו Pera pastoralis (recipit immundiciem) ex quo eam occluserit, perforârit, & lora ejus fecerit, Kelim cap. 16. Rambam explicat, ענוים אשר יקבצו בם פי כלי. In Aruch exponitur Italicè אסולי id est, *Asoli*, & scribitur per ה · קהותיו.

קוט קוּטִין *Greges:* וְשִׁים לִבָּךְ עַל קוּטִין Et pone cor tuum ad greges, Hebr. לַעֲדָרִים, quod Nomen aliâs nunquam in Targum sic transfertur, Prov. 27.23. *In Aruch in* קוק *scribitur* קוּקִין*, ut est infrà in* קוק.

II. קוט *Fastidio, Dolore, Molestiâ afficere. Talm.* לא תגנוב על מנת למקט Ne furator eo fine ut fastidio afficias eum, & postea reddas, Mezia fol. 61.2. Hebraicè intransitivè significat, *Fastidire.* Aruch exponit, *Ut irrites, ad iracundiam & commotionem provoces. Ithpahel,* אֲרוּם אִתְקוֹטוּ אַף אִתְטַלְטָלוּ Nam fastidiosi sunt & vagabundi, Thren. 4.15. Regia; *Abominabiles.*

קול *Vox, Sonus, Sonitus, Strepitus, Heb. Apud Rabbinos,* קול באשה ערוה *Vox in muliere libido est, id est, libidinis causa.* Sic, שוק באשה ערוה *Crus in muliere libido est:* שלשה קולן הולך מסוף העולם ועד סופו והבריות בינתיים ואינן מרגישין ואלו הן היום והגשמים והנפש כשהיא יוצאה *Tria sunt quorum vox vadit ab una mundi extremitate ad alteram, & creaturæ sunt intermediæ, nec tamen sentiunt: Sunt autem hæc, Dies, Pluvia, & Anima quando exit, &c.* Joma fol.

ma fol. 20 2. Medr. Schem. fol. 54. 4. תרי קלי לא משתמעי *Duæ voces non exaudiuntur*, citat Drus. in Adag. decur. 13. ex Commentario super Avoth (sed nescio cujus: varii enim habentur) & enarrat, Simul non possumus audire duos loquentes.

קולי *Vocalis, Sonorus, Streperus:* דברים קוליים Verba sonora, res streperæ, R. Levi Job. 4. in fine Com. sui.

קולני *Idem:* צפריא קולנין Aves streperæ, Vajikra rabba sect. 16. Item קלאנין קולנין *Ranæ, à strepero clamore:* in Medrasch Tanchuma in Exod. 8. & ibidem in Jalkut. Et in sect. תצוה, fol. 37. 2. Quid est, Et produxit vermes, & computruit? חיתה קולאנין conversum est (manna) in ranas. *Fœmininum,* קולנית *Clamosa, Strepera mulier. Apud Talmudicos,* ואיזוהי קולנית לכשהיא מדברת בתוך ביתה ושכיניה שומעין קולה? קולנית Quæ dicitur quæ loquitur in domo sua, ut vicini ejus audiant vocem ejus: Kethubhoth folio 72. col. 1. דרכן של בנות ישראל לא קולניות Mos est filiarum Israel, ut non sint clamosæ, vel streperæ, Bemidbar rabba sect. 9.

קָל *Vox, Sonus, Strepitus, Sonitus, Hebr.* קול. *Cum Kametz scribendum, ut* אָת *ex* אות, *& alia similia multa. Pluraliter Tonitrua etiam significat, ut Hebraicè:* ושמעו ית קל מימרא דיי Et audiverunt vocem verbi Domini, Genes. 3. 8. קל שופרא Sonus tubæ, Exod. 19. 19. קל רגלי רבוניה Vox sive sonus pedum Domini ejus post eũ eit, 2. Reg 6. v. 32. ואנא שמע קל רב Et ego audiebam vocem magnam, Ezech. 9. 1. קל תברהון Sonum confractionis ipsorum, Psalm. 92. v. 12. וקל מברכי שמיה בקל מין סגיאין Et vox benedicentium nomini ejus erat, ut sonus aquarum multarum, Ezech. 43. v. 2. מתעני ליה בקל Respondebatur ipsi voce, Exo. 19. 19. ובקל שופרא Et voce tubæ, 2. Sam. 6. 15. בקל משרית Sicut sonitum exercituum angelorum Excelsi, Ezech. 1. 24. אצית יי לקל בעותי Attende Domine ad vocem deprecationis meæ, Psal. 140. v. 7. דציתין לקל ריש מתבתא Qui auscultant voci Rectoris Scholæ, Cant. 8. 13. מקל מלולא Præ sono sermonis, Jesa. 6. 4. *Emphaticè,* קלא קליה דיעקב Vox ipsa vox Jacobi est, Genes. 27. v. 22. וקלא אשתמע Et vox audita est, Genes. 45. v. 16. וקרית בקלא רמא Et clamavi voce altâ, Gen. 39. 14. ברת קלא נפקת מן שמיא Filia vocis egressa est ex cælis, id est, vox cælestis audita est, Gen. 38. 26. de qua locutione vide in בר. *Cum Pronominibus,* וישתמע קליה Et audietur vox ejus, Exod. 28. v. 35. וארים שאול קליה ובכא Et elevavit Saul vocem suam & flevit, 1. Sam. 24. 17. כד אבלי אלהא בקליה Cùm intonuerit Deus voce suâ, Job. 37. 5. אפשר דתרים לעבא קלך Possibile-ne est, ut extollas ad nubem vocem tuam, Job. 38. 34. ולביונא תתן קלך Et ad intelligentiam edes vocem tuam, Proverb. 2. 3. הקלך דין ברי דוד Num vox tua hæc est, fili David, 1. Sam. 24. 17. שמען קלי Audite vocem meam uxores Lemech, Genes. 4. vers. 23. וקלי על בני נשא Et vox mea est ad filios hominum, Proverb. 8. v. 4. דלא משתמע קלהון Quorum non auditur vox eorum, Psalm. 19. v. 4. וקפין נהרותא קלהון Extollunt flumina sonitus suos, Psalm. 93. 4. וזעת ארעא לקלהון Et commota fuit terra ad vocem ipsorum, 1. Reg. 1. vers. 40. ערקו לקלהון Fugerunt ad vocem ipsorum, Numer. 16. 34. מקלהון לא מתבר A' voce ipsorum non contereretur, Jesa. 31. 4. לאשמעא במרומא קלכון Ut faciatis audire in excelsis vocem vestram, Jesa. 58. v. 4. *Affixa fœminina,* וארימת ית קלה Et extulit vocem suam, & flevit, Genes. 21. 16. וקלה לא משתמע Et vox ejus non audiebatur, 1. Sam. 1. 13. ויהי כאוב מארעא קליך Eritque ut pythonis ex terra vox tua, Jesa. 29. 8. ונטלן קלהן Et sustulerunt vocem suam, & flebant, Ruth. 1. 14. & sic legendum vers. 9. *Plurale,* ויי יהב קלין וברדא Et Dominus dedit tonitrua & grandinem, Exod. 9. 23. קלין דלוט Tonitrua maledictionis, ibid. vers. 28. קליא יתמנעון Tonitrua cohibebuntur, ibid. v. 29. ואתמנעו קליא Et cessarunt tonitrua, ibid. vers. 33. מטרא וברדא וקליא Pluvia, grando & tonitrua, ibid. v. 34. מן קלן דמין סגיאין A' sonitu aquarum multarum, Psal. 93. 4.

II. קולא ־קולא ־ קול *Laqueus, Rete, Hebraicè* פח, *cui aliquando respondet:* הישור קולא מן ארעא Num solvetur laqueus de terra, & capiendo nihil ceperit, Amos 3. 5. Hîc הישור legitur in omnibus libris, unde accipiendum eâ significatione, quâ in Daniele שרא legitur, & in Targum Genes. 24. v. 32. Rectiùs autem legeretur הישרי Num solvet aliquis laqueum? vel passivè, Num solvetur? הישתרי ut Jesa. 5. 27. התפול צפרא בקולא Num cadet avis in laqueum in terra sine aucupe? Amos 3. 5. וכצפרי שמיא דמתאחדין בקולא Et sicut volucres cælorum, quæ capiuntur reti, Ecclef 9. 12. יהי פתורהון לקולא Sit mensa eorum in laqueum, Psalm. 69. 23. דאשתזבת מקולא Quæ liberata est ex reti, Psalm. 124. 7. in Regiis. *Plurale,* לנביאיהון קולין צלן Prophetis suis laqueos tendunt, Hos. 9. 8. וקולין צלו Et laqueos tendunt, Jerem. 18. 22.

III. קולא *Pelvis, Hebr.* סף. *Plurale,* קולין דכסף Pelves argentei, Hebr. ספות, 2. Reg. 12. 13. מכבין וקולין Sindones & pelves, 2. Sam. 17. v. 28. וית קוליא Et pelves, Jerem. 52. vers. 19. וקוליא וזמריא Et pelves, & instrumenta musica, 1. Reg. 7. vers. 50.

IV. קולתא ־ קולא *Hydria, Lagena, Hebr.* כד.

Cum Pronomine, ותמלא קולתה Et implevit hydriam suam, Genes.24.16. וְקוּלְתָהּ עַל כַּתְפָהּ Et hydria ejus erat in humero ejus, ibid. vers.15. אַרְכִּינִי כְעַן קוּלְתִיךְ Inclina nunc hydriam tuam, vers.14. זְעֵיר מַיָא מִקוּלְתִיךְ Parum aquæ ex hydria tua, v.17. Vide קָלַל.

קוּלְיָא · קוּלְיָא *Idem.* In Medrasch Esther cap.1. v.8. חמרא דקוליא Vinum hydriæ, id est, in hydria asservatum. In glossa scribitur, esse *Vasa testacea. Deinde ponitur pro Hebræo* פַּנַּג, *quod Balsamum interpretantur*, *Ezech.*27.17. *R. David vult esse Herbas agrestes dulces.*

קוּלָן · קוּלָא *Colla*, κόλλα, *Gluten*, *Glutinum ex farina, quo bibliopegi utuntur*: קולן של סופרים Glutinum librariorum. Prohibitum est illud servare in ædibus in festo paschatis, propter farinam ex qua confectum est, & idcirco inter fermenta computatur à Talmudicis, De paschate cap.3. in initio. In Gemara ibidem: Quare vocatur קולן librariorum? דסופרים מדבקין בהו ניירותיהם quòd librarii eo conglutinant chartas suas.

קוּלִית *Os medullam habens*: ומצא שם קולית אחת והוה מצניע ליה והוה מתגלגלא Et invenit ibi os quoddam, quod cùm absconderet, rursus volvebat & vertebat se, Bereschith rabba sect.10. Et sect.26. מוח קוליתו של אחד מהם היתה נמדדה י"ח אמה Os medullare unius ex illis (scilic. gigantibus) erat mensuræ octodecim ulnarum, Glos. explicat *Os femoris*: קולית המת Os cadaveris: קולית נבלה וקולית השרץ וקולית המוקדשים Cholin cap.9. in Mischna: Majemon & Bartenora scribunt hoc loco; *Quodvis os medullam habens, vocatur* קולית. In Aruch exponitur *Os femoris.* In Compendio Aruch Germanicè קלופבעין.

קוּם *Surgere, Insurgere, Stare: Subsistere, Desistere. Respondet Verbo* עָמַד, *& Verbo* נִצַּב. *Præteritum*, כַּד קָם פְּלִשְׁתָּאָה Quando surrexit Philistæus, Hebr. קָם, 1.Sam.17. vers.48. וּבְאוֹרַחַת חַיָּבִין לָא קָם Et in via peccatorum non stat, Hebr. עָמָד, Psalm.1.1. וְקָם דָּוִד מִן אַרְעָא Et surrexit David de terra, 2. Sam.12. v.20. וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה Et surrexit cum perturbatione, Dan.3. v.24. *Fœmininum*, וְהָא קָמַת אֲסַרְתִּי Et ecce surgebat fascis meus, Genes.37. v.7. אֲרֵי קָמַת מִלְמֵילַד Quòd staret à pariendo, id est, subsisteret, cessaret, Hebr. עָמְדָה Genes.30.9. וְקָמַת זְעֵרְתָּא Et surrexit minor natu, Genes.19.35. וַאֲתַת וְקָמַת Et accessit & substitit, Ruth.2.7. קָמְתָּא וַאֲכַלְתָּא לַחְמָא Surrexisti & comedisti panem, 2.Reg.12. v.21. קָמִית Persto, Hebr. עָמַדְתִּי Job.30.vers.20. וְקָמִית קָמִית בִּקְהָלָא Surrexi in cætu, Job.30.28. וּנְפָקִית Tunc surrexi & egressus sum in vallem, Ezech.3.23. בֵּאדַיִן קָמוּ Tunc surrexerunt, Esræ 5. vers.2. קָמוּ כְּשׁוּר Steterunt sicut murus fluenta, Exod.15.8. קָמוּ עֲלַי Insurgunt contra me testes falsi, Psalm.27.12. לְכֹל דְּקָמוּ עֲלוֹהִי Omnibus qui insurgebant contra ipsum, Judic.6. vers.31. לִדְקָמוּ עַל עַמָּךְ Eos qui insurgunt contra te, Exod. 15.ver.7. וְעֵינוֹהִי קָמָא Et oculi ejus consistebant, id est, præ siccitate rigebant quasi immobiles, 1. Sam. 4. v.15. וְקָמָא קֳדָמוֹהִי Et stabant coram eo, Hebr. וַתַּעֲמֹדְנָה, 1. Reg.3. v.16. קַמְתּוּן בָּתַר אֲבָהָתְכוֹן Surrexistis post patres vestros, Numer.32.14. *Participium præsens*, הָא אֲנָא קָאֵם Ecce ego sto, Hebr. נִצָּב, Genes.24.13. וְגַבְרָא קָאֵם עֲלוֹהִי Et vir aliquis stabat juxta eum, 2. Sam. vers.20.11. וְקָאֵם בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא Et stabat in ostio tabernaculi, Exod.33.10. וּדְקָאֵם עֲלַי Et qui surgit contra me, Job.27.7. *Et per Apocopam Talmudicis Babyloniis frequentem*, או מִדַּעַם דְּקָאֵי Aut aliud quid stans, Exod.22.5. Jon. Sic Prov.24.16. *Plurale*, קָיְמִין עֲלוֹהִי Stabant juxta eum, Genes.18.v.2. קָיְמִין מַלְכֵי אַרְעָא Astant reges terræ, Hebr. יִתְיַצְּבוּ, Psalm.2.2. קָיְמִין בְּגוֹ יַרְדְּנָא Stabant in medio Jordanis, Hebr. עֹמְדִים, Jos.4.10. וְקָאֲמִין לְקֳבֵל צַלְמָא Et stantes coram imagine, Dan.3.3. quod scribitur cum א, sed legitur קָיְמִין, quorum & alia sunt: דְּקָיְמִין עַל תּוּקְפְהוֹן Quæ stabant in robore suo, Jos.11.13. סַגִּיאִין דְּקָיְמִין עֲלַי Multi sunt, qui insurgunt contra me, Psalm.3.2. בְּקָיְמִין עֲלַי In insurgentes contra me, Psalm.92.12. *Emphaticè*, עַל חַד קָאֲמַיָּא Ad unum ex astantibus, Dan.7.16. *Fœmininum*, קָיְמָא לְעָלְמִין Perstat in seculum, Heb. עוֹמֶדֶת, Psalm.19.10. Aliâs adjectivè קָיְמָא. *Infinitivus*, בַּאֲתַר מִקַּם In loco stare pedes sacerdotum, id est, ubi stabant, Jos.4 9. וְלָא יְכִלוּ עוֹד לְמֵקַם Et non poterant amplius stare coram inimicis suis, Judic.2.14. וְלָא אִכּוּל לְמֵקַם קֳדָמָךְ Et non possum surgere coram te, Gen.31.35. לָא תוֹסִיף לְמֵקַם Non addet resurgere, id est, non amplius surget, Amos 5.2. וְלֵית דְּמִפְנֵי לְמֵקַם Et nemo est, qui respiciat ad insurgendum, id est, resistendum, Nach.2.8. וּלְמֵקַם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא Et stare coram cætu, Hebr. וְלַעֲמֹד, Numer.16.9. מִלְּמִקּוּם A' surgendo, Job.22. v.20. *Cum Pronominibus*, וּבְמִקִּימַהּ Et in surgere ipsam, id est, cùm ipsa surgeret, Genes.19.v.33-35. בְּיוֹם מְקִימָךְ מִקָּבֵל In die stare te ex adverso, id est, cùm stares, Obad.11. יֵיעוֹל דִּכְרָן מְקַמִי קֳדָמָךְ Veniat memoria stare me coram te, id est, recordare quòd starem coram te ad loquendum pro illis verba recta, Jer.18.20. *Imperativus*, קוּם הַלֵּיךְ בְּאַרְעָא Surge perambula terram, Genes.13.17. וְקוּם אֱזֵל לָךְ Et surge, ito tibi ad Laban, Genes.27.43. וקום בְּסַעֲדִי Et surge in auxilium meum, Psalm.35.v.2. קוּמוּ Surgite, 2. Sam.17.21. קוּמוּ קוּמוּ State, state, Nah.2.v.8. וְקוּמוּ תוּבוּ לְוַת גַּבְרָא Et surgite, redite ad virum istum,

istum, Genes. 43. 13. קומי טולי ית רביא Surge, accipe puerum, Genes. 21. v. 18. קומי אכלי בשר סגיא Surge, comede carnem multam, Dan. 7. v. 5. קומי בתרע משכנא Stato in porta tabernaculi, Judic. 4. 20. קומא שמעא קלי Surgite, audite vocem meam, Jesa. 32. 9. *Futurum*, אקום Resurgam, Mich. 7. 8. את תקום Tu surges, Psal. 102. 14. ותקום Et surges, Deut. 17. 8. יקום בנהורא Surrexit cum luce, Dan. 6. 20. מן יקום Quis stabit, Heb. כי יעמד, Nah. 1. 6. יקום אבא Surgat pater, Gen. 27. v. 31. ותגזר מימרא ויקום לך Decernes sermonem, & surget tibi, id est, præstabitur, eveniet, ratum erit quicquid decernes, Job. 22. v. 28. ויקום אתרגושא בעמך Et exsurget tumultus in populo tuo, Hos. 10. 14. ויקום וישלוט בתקוף Et stabit, regnabitque fortiter, Hebr. ועמד, Mich. 5. v. 4. ואתתא לא תקום Et mulier non stabit, Lev. 18. 23. וכמא דיעצית היא תקום Et sicut consului, sic erit, Jesa. 14. 24. לא תקום ולא תהוי Non exstabit nec erit, Jesa. 7. 7. נקום כחדא Stemus pariter, Jesa. 50. v. 8. תקום ונסק לבית אל Surgamus & ascendamus in Bethel, Genes. 35. 3. ונקום באתרנא Et stemus in loco nostro, 1. Sam. 14. 9. ואתון תקומון מכמנא Vos autem exsurgetis ex insidiis, Jos. 8. vers. 7. יקומון מן ארעא Surgent ex terra, Dan. 7. v. 17. יקומון כען ויסעדונכון Surgant nunc & auxilientur vobis, Deuter. 32. 38. ויקומון שבע שני כפנא בתריהן Et exsurgent septem anni famis post eos, Genes. 41. 30. ויקומון כל נדרהא Tunc stabunt omnia vota ejus, id est, stata & rata erunt, Num. 30. 12. *Ithpehal passivum, Præteritum*, אתקם משכנא Stare factum, id est, Erectum est tabernaculum, Heb. הוקם, Exod. 40. 17. וביומא דאתקם ית משכנא Et in die quo erectum fuit tabernaculum, Num. 9. 15. יתקם בר חי Statuetur vivus coram Domino, Levitic. 16. 10. *Pahel* קים & קומם *Surgere vel Stare fecit, aut sivit, Stabilivit, Statuit, Constituit, Statum, Stabile, Firmum reddidit, Servavit, Conservavit. Reliquit, Confirmavit, Præstitit, Sustentavit. Præteritum*, קים תחומי עממיא Statuit terminos populorum, Hebr. יצב, Deuter. 32. 8. היכמה דקים Sicut constituerat apud eos Mordochæus, Esth. 9. 31. וקימנה ליעקב לגזירא Et statuit illud Jacobo in statutum, Psalm. 105. 10. ואלו קימתא Et si præstitisti verbum Domini, 1. Sam. 15. 14. קימית צדיתא Restabilivi vastata, Heb. נטעתי Plantavi, Ezech. 36. v. 36. קימית ית פתגמא דיי Præstiti verbum Domini, 1. Sam. 15. 13. אומיתי וקימית Juravi & præstiti, Psalm. 119. 106. בדיל דא קימתך Propter hoc constitui te, Exod. 9. 16. דלא קימו Qui non præstiterunt verba fæderis, Jer. 38. 18. קימו וקבילו יהודאין קימא Constituerunt & receperunt Judæi statutum super se, Esth. 9. v. 27. והיכמה דקימו Sicut constituerunt Judæi super animas suas, Esth. 9.

v. 31. וברעותכון קיתמון Et voluntate vestrâ confirmastis, Jerem. 44. 25. *Participium*, הא אנא מקים קימי עמכון Ecce ego stabilio fædus meum vobiscum, Genes. 9. 9. מקים פתגמי עבדוהי Confirmans verba servorum suorum, Jesa. 44. v. 26. כגובא דמקים מוהי Sicut fossa quæ sustentat aquas, Jerem. 6. 7. ומקים יריעתי Et statuat aulæa mea, Jerem. 10. v. 20. *Plurale*, ומקימין כל מדעם Et stabiliunt aliquid, Ruth. 4. 7. *Infinitivus*, לקימת קים מלכא Ad stabiliendum statutum regis, Dan. 6. 8. לקימא גזרת דינא עלויהון Statuendo decretum judiciale super se, Esth. 9. 21. לקימא ית אגרתא Ad confirmandum literas, Esth. 9. 29. לקימא ית יומי פוריא Ut constituant vel stabiliant dies sortium istos, Esth. 9. 31. לקימא ית קימה Ad præstandum fædus suum, Deuter. 8. 18. לקימא מנהון זרעא Ad statuendum ex se semen, Jesa. 6. 13. ולקימא ית ירושלם Et stabiliendo Jerusalem, 1. Reg. 15. 4. *Imperativus*, קימני כדברך Erige me secundum verbum tuum, Psalm. 119. 28. *Futurum*, גזרית במימרי ואקים Decrevi per verbum meum, & præstabo, Hebr. ועשיתי, Ezech 36. 36. ואקים ית פתגמיכי Et præstabo verba tua, Hebr. ומלאתי Et implebo, 1. Reg. 1. 14. ואקים ליה מלכו קימא Et erigam ipsi regnum stabile, 1. Sam. 2. 35. אמלל פתגמא ואקימניה Loquar verbum, & confirmabo illud, Hebr. ועשיתיו, Ezech 12 25. ברם יקים יי ית פתגמוהי Verumtamen præstet Dominus verbum suum, 1. Sam. 1. v. 23. ויקים ית כל נדרהא Et præstet omnia vota sua, Numer 30. 15. יקימנון Præstabit illa Num. 30. 14. ליה דיקימניה Non est qui erigat eum, Amos 5. 2. אקמא תקימון ית נדריכון Præstando præstabitis vota vestra, Jer 44. 25.

Ex altera forma: Futurum, וחרבתהא אקומם Et vastationes ejus erigam, Jesa. 44. vers. 26. יסודי דר ודר תקימם Fundamenta singularum generationum eriges, Jesa. 58. 12. צדית קדמאי יקוממון Vastationes priorum erigent, Jesa. 61. 4. *Ithpahel*, למתקימא דהיא עיצא Ad confirmandum illud consilium, Eccles. 11. 3. cum formativo מ ex dialecto Hierosolymitana.

II. קים *Specialiter de juramento usurpatur pro Hebræo* נשבע, *& significat Jurare, juramento vel jurejurando Confirmare, Stabilire vel Promittere. Quando sic cum* על *construitur, est Adjurare, juramento obstringere alium, & respondet Hebræo* השביע. *Præteritum*, ודי קים לי Et qui juravit mihi, Heb. ואשר נשבע לי, Gen. 24. 7. די קים לאבהתך Quod juravit patribus tuis, Deuter. 8. 18. קים יי ולא יתוב Juravit Dominus & non revertetur, id est, revocabit illud, Psalm. 110. v. 4. אבא קים עלי Pater meus juravit super me, id est, השביעני Adjuravit me, Genes. 50. 5. כמא דקים עלך Sicut adjuravit te, Heb. השביעך, Genes. 50. 6. וכמא דקים יי להון

Et ſicut juravit Dominus ipſis, Judic.2.verſ.15. דִי קַיֵמְתָּא לְהוֹן Quod juraſti ipſis, Exod. 32. v. 13. Sic, דְקַיֵמְתָּא לֵיהּ בְּיַד יְמִינָךְ Cui juraſti per manum dextram tuam, Hebr. Super virum dexteræ tuæ, Pſalm.80.18. Nam manus dextra in juramentis adhiberi ſolet. *Fœmininum*, מִמּוֹמָתִיךְ דְקַיֵמְתְּ עֲלָנָא A' juramento tuo, quo adjuraſti nos, Hebr. הִשְׁבַּעְתָּנוּ, Joſ.2.20. בְּמֵימְרִי קַיֵמִית Per Verbum meum juravi, Geneſ.22.16. הֲלָא קַיֵמִית עֲלָךְ בְּמֵימְרָא דַיְיָ Nonne adjuravi te per Verbum Domini, 1.Reg.2.42. קַיֵמִית לְדָוִד עַבְדִי Juravi Davidi ſervo meo, Pſalm.89.4. וְקַיֵמִית לֵיהּ Et juravi ipſi per Verbum Domini, 1.Reg.2.8. אֲרֵי תַּמָּן קַיֵמוּ תַּרְוֵיהוֹן Nam illic jurarunt ambo illi, Geneſ.21.31. וְקַיֵמוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי Et jurarunt quiſque fratri ſuo, Geneſ.26.v.31. כְּמָא דְקַיֵמְתּוּן לֵהּ Sicut juraſtis ei, Joſ.6.22. אֲנַחְנָא קַיֵמְנָא לְהוֹן Nos juravimus eis, Joſ. 9. 19. *Participium*, עַד כַּמָּה זִמְנִין אֲנָא מְקַיֵם עֲלָךְ Quot temporibus ego juro ſuper te, juramento obſtringo vel adjuro te, 1. Reg. 22. v. 16. וּדִמְקַיֵם בְּאַרְעָא יְקַיֵם בֵּאלָהָא קַיָּמָא Et qui jurat in terra, jurabit per Deum vivum, Jeſa. 65. v. 16. *Plurale*, וְדִי מְקַיְמִין בִּשְׁמָא דַיְיָ Et qui jurant per nomen Domini, Soph.1.5. *Fœmininum*, וּמְקַיְמָן בִּשְׁמָא דַיְיָ צְבָאוֹת Et jurant per Nomen Domini exercituum, Jeſa. 19. v. 18. *Imperativus*, קַיֵמוּ כְעַן לִי Jurate nunc mihi, Joſ.2.12. *Futurum*, אֲנָא אֲקַיֵם Ego jurabo, Geneſ.21.24. וַאֲקַיֵם עֲלָךְ Et adjuro te, jurejurando obſtringo te, Geneſ.24.3. אִם תְּקַיֵם בִּשְׁמִי Si juraveris in nomine meo, Jerem. 4. verſ. 2. אוֹ יְקַיֵם קְיָם Aut juraverit juramentum, Num.30. v.3. יְקַיֵם לִי כְיוֹמָא דֵין Juret mihi hodie rex Salomon, 1.Reg.1.51. תְּקַיֵם כָּל לִישָׁן Jurabit omnis lingua, Jeſa.45.23.

III. קַיֵם *Vovere. Sic reſpondet interdum, ſed rariùs, Hebræo* נָדַר*, quòd votum debeat firmum & ſtabile eſſe, velut juramento ſancitum.* Vide infrà in Nomine קְיָם.

IV. קַיֵם *Synecdochicè de vita dicitur, pro Vivificare, Vivum, In vita conſervare. Sic reſpondet Hebræo*, חַיֵּה & הַחֲיָה. *Præteritum*, וְיָת כָּל דִילֵהּ קַיֵם יְהוֹשֻׁעַ Et omnia quæ erant ei, in vita conſervabat Jehoſua, Hebr. הֶחֱיָה, Joſ.6. verſ.25. קַיֵם יְיָ יָתִי In vita conſervavit me Dominus, Joſ. 14. verſ. 10. דִזְבְנָהּ וְקַיְמַהּ Quam emerat & vivam conſervarat, ſcilic. alendo, 2. Sam.12. verſ.3. קַיֵמְתַּנִי מִן לְמֵחַת לְגוּבָא In vita conſervaſti me ne deſcenderem in foveam, Pſalm.30. v. 4. אֲרוּם בְּהוֹן קַיֵמְתַּנִי Nam per ea in vita conſervaſti me, Pſalm.119.93. וְאַחֲיֵיתַנִי וְקַיֵמְתַּנִי Et feciſti ut convaleſcerem, & in vita conſervaſti me, Jeſa 38.v.16. וַאֲמַרוּ קַיֵמְתָּנָא Et dixerunt, Conſervaſti nobis vitam, Geneſ.47.25. וְיָתַהּ קַיֵמִית Et eam vivam conſervavi, Numer.22.33. דְקַיֵמוּ מִנְּשֵׁי יָבֵשׁ Quas in vita conſervarant ex mulieribus Jabes Gilhad, Jud.21.14. וְקַיֵמָא יָת בְּנַיָּא Et illæ vivos conſervabant filiolos, Exod. 1. 17. אִלּוּ קַיֵמְתּוּן יָתְהוֹן Si vivos conſervaſſetis eos, Judic. 8.19. הֲקַיֵמְתּוּן כָּל נוּקְבָא Num vivam conſervaſtis omnem fæminam, Numer.31.15. וְקַיֵמְתִּן יָת בְּנַיָּא Et vivos conſervaſtis filiolos, Exod. 1. verſ. 18. *Participium*, וּגְבַר וְאִתְּתָא לָא מְקַיֵם דָוִד Et nec virum nec mulierem in vita conſervabat David, 1. Sam.27.v.11. *Plurale*, אַתּוּן מְקַיְמִין Vos vivos conſervatis, Ezech. 13.19. *Infinitivus*, לְקַיָּמָא זַרְעָא Ad conſervandum in vita ſemen eorum, Geneſ. 7. v. 3. לְקַיָּמָא אִתָּךְ Ad conſervandum in vita tecum, Geneſ. 6. 19. Sic verſ. 20. לְאַבָּדָא וּלְקַיָּמָא Ad perdendum & ad conſervandum in vita, Ezech.13. v. 18. וּלְקַיָּמָא נַפְשָׁן דְלָא חֲזֵי לְהוֹן לְקַיָּמָא Et ad conſervandum in vita animas, quas non decebat in vita conſervare, Ezech.13.19. *Cum Affixis Pronominibus*, לְקַיָּמוּתֵיהּ Ut vivum ſerves eum, Ezech. 3. 18. וּלְקַיָּמוּתְהוֹן בְּאוּלְצָנָא Et ad conſervandum eos in vita tempore famis, Pſalm.33.v.19. *Imperativus*, קַיֵם יָתִי כְּדִבְרָךְ Vivifica me ſecundum verbum tuum, Pſalm.119.28. כְּדִינָךְ קַיֵם יָתִי Secundum judicium tuum vivifica me, Pſalm. 119.v.149. *Plurale*, קַיֵמוּ לְכוֹן In vita conſervabitis vobis, Numeror. 31. 18. *Futurum*, אֲנָא אֲקַיֵם Ego in vita conſervabo, Jerem.49.11. לָא תְקַיֵם כָּל נִשְׁמָא Non conſervabis vivam ullam animam, Deuter.20.16. *Cum Affixo*, אִין אֱהַלֵּךְ בִּמְצַע עָקְתָא תְּחַיֵּינַנִי Si ambulavero in medio anguſtiæ, in vita conſervabis me, Pſalm.138.7. הוּא יָת נַפְשֵׁיהּ יְקַיֵם Ipſe animam ſuam in vita conſervabit, Ezech.18.27. וּנְקַיֵם מֵאֲבוּנָא בְּנִין Et in vita conſervabimus, (vivificabimus) ex patre noſtro ſemen, Geneſ.19.v.32. וּנְקַיֵם יָתְהוֹן Et in vita conſervabimus eos, Joſ. 9. 20. וְאִם בְּרַתָּא הִיא וּתְקַיְמוּנַהּ Et quòd ſi filia fuerit, vivam conſervabitis eam, Exod.1.16. Sic rectè legi poteſt cum Pronomine, quòd & in præcedenti membro Pronomen Verbo ſubjungitur. Aliter vulgò libri habent contra analogiam Grammaticam. Vel, תִּתְקַיֵם *Viva conſervabitur*, quam lectionem paraphraſis Jonathæ habet, & quæ Hebræo conformis, in quo וָחָיָה *Et viva manebit*, quæ forma per Ithpahel in Targum transferri ſolet, ut mox videbitur: וְיָתָךְ יְקַיְמוּן Te autem in vita conſervabunt, Geneſ.12.12. *Ithpehal*, אִתְקַיֵם *Vivere, In vita, vel, vivum conſervari. Reſpondet ſic ſæpe Hebræo* חָיָה. *Præteritum*, אִתְקַיַּמוּ מִן גֻּבְרַיָּא הָאִנּוּן Vivi conſervati fuerunt vel remanſerunt ex viris illis, Heb. חָיוּ, Num.14.38. דְלָא אִתְקַיֵּמְתּוּן בְּהוֹן In quibus non vixiſtis, Hebr. לֹא יִחְיוּ בָּהֶם Ezech. 20.v.25. *Infinitivus*, לָא יָכוֹל לְאִתְקַיָּמָא Non poterit vivere, Hebraicè לִחְיוֹת, Ezech.33. verſ.12.

Imperativus,

Imperativus, דא עבידו ואתקימו Hoc facite & vivite, Genes.42.18. פלחו ית מלכא דבבל ואתקימו Servite regi Babyloniæ, & vivite, Jere.27.17. תבעו דחלתי ואתקימו Quærite timorem meum & vivite, pro, Et vivetis, Amos 5.4. *Futurum,* תבינני ואתקים Intelligentem reddes me & vivam, Psalm.119.144. לא יתקים קדמך Vivat coram te, Genes.17.18. לא יתקים Non vivet, Exod.19.13. יתקים רבוני מלכא דוד לעלם Vivat Dominus meus David in seculum, 1.Reg.1.v.31. At omne יחי המלך *Vivat Rex*, transfertur יצלח *Prosperetur:* לא יחזנני ויתקים Non videbit me homo, & vivet, Exod.33.20. כד יתוב מאורחיה ויתקים Cùm convertetur à via sua, tunc vivet, Ezech. 18.23. Sic vers.24. legi debet, ubi Veneta prava sunt: ותתקים נפשי בפתגמיכי Et vivat anima tua propter verba mea, Genes.12.v.13. Sic cap.19.20. ותתקים נפשך Et vivet anima tua, Jere.38 17. בדיל דתתקימון יומין סגיאין Ut vivatis diebus multis, Jere. 35.v.7. וצדיקיא על קושטהון יתקימון Justi autem per fidem suam vivent, Habac.2.4. לא יתקימון Non vivent, Hebr. לא יהיה Non erit, Ezech.21.v.18. Videtur legisse יחיו: דיתקימון Ut vivant, Ezech. 13.vers.19.

Aphel, אקים · הקים & אוקים vel אוקים *Statuere, Constituere, Præstituere, Confirmare, Stabilire, Suscitare, Exsuscitare, Excitare. Respondet Hebræis* העמיד · הקים · הציב · הציג. *Præteritum,* ותרתא עשרי אבניא אקים יהושע Et duodecim lapides statuit Josua in medio Jordanis, Hebr. הקים, Josuæ 4.9. אקים לנא יהוה מלפין בבבל Excitaverat nobis Dominus Doctores in Babylonia, Jerem.29.v.15. ומן אקים בריתא דארעא Quis statuit fines extremos terræ, Prov.30.v.4. די הקים Quod erexerat Nebucadnezar rex, Dan.3.2. והקים על מלכותא Ut præstitueret vel præficeret regno satrapas, Dan. 6.2. ואקים אברהם Et statuit Abraham, Hebr. ויצב, Genes.21.28. ואקים משה ית משכנא Et erexit Moses tabernaculum, Hebr. ויקם, Exod.40 18. ואקים על כיפא רגלי Et statuit in petra pedes meos, Psal. 40.v.3. *Ex altera forma,* ואוקים מיא Et statuit aquas colligatas quasi in utre, Psalm.78 13. *Cum Affixis,* אקימיה בבקעת דורא Erexit illud in valle Dura, Dan.3.2. ואקימיה קדם פרעה Et constituit eũ coram Pharaone, Heb. ויעמדהו, Gen.47.7. Maléid in libris scriptum ואקימניה: nam litera נ hîc inseri non solet. Sic, ואקימיה Et statuit eum coram Eleasaro, Numer.27.22. ואקימה תמן Et erexit eum ibi sub quercu, Jos.24.26. ואקימנון Et statuit eos coram Pharaone, Hebr. ויצגם, Gen. 47.2. *Ex altera forma,* אוקימנני ליה לפלגסא Statuit me sibi in scopum, Job.16.12. ולצלם דהבא די הקימת Et imaginem auream quam erexisti, non adorant, Dan.3.12. ולא אקימתא יתיה בקרבא Neq; stabilivisti eum in bello, Psalm.89.44. אקימתא לרוותא רגלי Statuisti in lato pedes meos, Hebr. העמדת, Psal.31.9. את אקימתא כל תחומא דארעא Tu statuisti omnem terminum terræ, Heb. הצבת, Psal.74.17. דאקימתא בלחודיהן Quas statuisti solas ipsas, id est, seorsum, Hebr. הצבת, Genes.21. v.29. דא את קים די אקימית Hoc est signum fœderis quod erexi, Genes.19.17. ואף אקימית ית קימי עמהון Quinetiam erexi vel stabilivi fœdus meũ cum ipsis, Exod.6.4. ואקימית מבניכון לנביאין Et excitavi ex filiis vestris prophetas, Amos 2.v.11. כל עתירי נכסיא אקימו מכורסתהון Omnes divites facultatibus excitarunt de soliis suis, Jesa.14.v.9. ואקימו עלוי דגור אבנין רב Et erexerunt super eum cumulum lapidum magnum, Josuæ 7.26. Sic 2.Sam.18.17. והקימו כהניא Et constituerunt sacerdotes, Esræ 6.18. ואקימו יתיה באתריה Et statuerũt eum in loco suo, 2.Sam.6.17. *Participium,* מקים מעפרא מסכנא Excitans vel Erigens ex pulvere pauperem, 1.Sam.2.8. ומהקים מלכין Et constituit reges, Dan.2.21. cum expresso ה characteristico ex Hebraismo. *Plurale,* ומקימין ית משכנא Et erigunt tabernaculum, Numer.10 21. *Infinitivus,* ברם אקמא אקימו ית נטריא Tantummodo constituendo constituerunt custodes, Judic.7. v.19. לאקמא ית משכנא Ad erigendum tabernaculum, Numer.7.1. לאקמא לאחוהי שמא Ad excitandum fratri suo nomen, Deuter.25.7. לאקמא ית בריה תחותוהי Suscitando filium ejus pro eo, 1.Reg.15. v.4. ולאקמא ית כורסי דוד Et stabiliendo solium Davidis, 2.Sam.3.10. *Ex altera forma:* ולאוקמא ית מרדכי Et ad stabiliendum Mordecheum, Esth. 2.v.21. למוקמא תרי עשר שבטין Erigere vel constituere duodecim tribus, Genes.42.36. cum formativo מ ex forma Syra & Hierosol. *Cum Aff.* להקמותיה על כל מלכותא Ad constituendum eum super totum regnum, Dan.6.4. לאקמותיה מן ארעא Ad erigendum eum è terra, 2 Sam.12.17. *Ex altera forma,* ואוקימותי Et erigere meum, Heb. וקומי Et surgere meum, surrectionem meam, Psal.139. v.2. *Imperativus,* אקים קדם יי מדבחא Statue coram Domino altare, 2.Sam.24.18. אקים לעבדך מימרך Præsta servo tuo verbum tuum, Psalm.119.38. אקים סכואה Constitue speculatorem, Jesa.21.6. ואקימני ממרעא Et erige me à morbo, Psalm.41.11. אקימו נטריא Constitue custodes, Jerem.51.12. *Futurum,* וית קימי אקים Et fœdus meum stabiliam cum Isaaco, Genes.17.21. ואקים ית קימי עמכון Et stabiliam fædus meum vobiscum, Genes.9.11. ואקים קדמי כהן מהימן Et constituam mihi sacerdotem fidelem, 1.Sam.2.35. דאקים להון Quem excitabo ipsis, Jerem. 30.9. ואקימניה קדמך Et stitero eum coram te, Hebr. והצגתיו, Gen.43.9. תקים ית משכנא Eriges tabernaculũ, Exod.40.2. ולא תקים לך קמא Et non eriges tibi statuam, Deuter.16.2. תקים יתיה

בלחודיה Statues eum seorsum, Heb. תַּצִּיג, Judic. 7.v.5. ותקים ית מַשְׁכְּנָא Et eriges tabernaculum, Exod.20.30. ותקים אַבנין רברבין Et eriges tibi lapides magnos, Deut.27.2. *Cum Pronomine*, ותקימניה מגו אֲחוהי Et surgere facies eum è medio fratrum suorum, 2.Reg.9.2. תְּקִים אסרא Statues interdictum, Dan.6.9. ושפל אנשים יְקִים עֲלַהּ Et humilimum hominum constituet in eo, Dan.4.14. Et cum expressa characteristica conjugationis; די מַלְכָּא יְהָקִים Quod rex statuerit, Dan.6.16. יְקִים לָךְ Suscitabit tibi Dominus Deus tuus, Deut.18.15. לִיט די לָא יְקִים Maledictus sit, qui non præstiterit verba Legis hujus, Deuter.27.26. יְקִים עַלְעוֹלָא לִשְׁתִיקוּתָא Statuit tempestatem in silentium, Psal. 107.v.29. יְקִים דַּשָּׁהָא Statuat fores ejus, Jos.6.26. *Ex alia forma*, מַלְכָּא בדינָא נוקים ארעָא Rex judicio stabilit terram, Prov.29.4. ubi נ est loco characteristici י ex forma Syra: ויקים כַּהֲנָא דְמַדְכֵי Et statuet sacerdos ille qui purgat, Hebr. וְהֶעֱמִיד, Levit.14.11. ויקים יְיָ Et suscitabit Dominus sibi regem, 1.Reg.14.14. ויקים עֲלָךְ Et statuet contra te arma cos clypeis, Ezech.26.8. *Cum Pronominibus*, ויקימניה קדם כַּהֲנָא Et statuet eum coram sacerdote, Hebr. וְהֶעֱמִידוֹ Levit.27.8. ויקימנה קדם יְיָ Et statuet eam coram Domino, Numer.5.16. יְקִימִנָּךְ יְיָ ליה Constituet vel stabiliet te Dominus sibi in populum sanctum, Deuter.28.9. יְקִימִנַּנִי Statuet me, 1.Sam.22.34. יְקִימִנַּנָא Excitabit nos, Hos.6.2. יקימון יתיה ליואי Erigent illud Levitæ, Numer.1. v.51. דְהָקֵל בְּחוֹבָא יְקִימוּן מִלָּיךְ Qui labitur in peccatum, eum confirmabunt verba tua, Job.4 4. וְקָמָא לָא תְקִימוּן לְכוֹן Et statuam non erigetis vobis, Levit.26.1.

Ophal, הֳקִים *Erigi. Eo usus Daniel ex imitatione Hebraismi. Præteritum fœmininum*, וְעַל רַגְלַיִן כֶּאֱנָשׁ הֳקִימַת Et in pedes instar hominis stare facta est, Dan.7.4. *Et cum Chateph segol ab initio*, לִשְׂטַר חַד הֳקִמַת Ad latus unum constituta, Dan.7.4. Quidam activè ex Aphel illud explicant, sed Aben Esra passivè accipit, & explicat per הוּקְמָה, juxta sensum & locutionem versus præcedentis.

Apud Rabbinos & Talmudicos, כיון דקם קם *Posteaquam ita stat, stet*, id est, cùm ita se res habeat, esto, facta infecta reddi nequeunt, Bava metzia fol.38.2. Sic Elias in fine præfationis secundæ in librum Masoreth, כִּדְקָאֵי קָאֵי *Sicut stat, sic stat*, id est, ita se causa mea & rerum mearum status habet. Dicitur sic ex dialecto Talmudica, pro קָאֵים vel קָאִים per Apocopam, ut & suprà ad Participiū Kal adductum. אכולהו קָאֵי *Ad omnia stat*, hoc est, *ad omnia refertur*. Usurpant, quando volunt docere, Unum verbum ad plures voces referri: תַּנָּא הֵיכָא קָאֵי Tanna sive Doctor ubinam substitit docendo? תַּנָּא אַקְּרָא קָאֵי Doctor ad Scripturam sive Versum istum sub[illegible] ubi scriptum est. מקיימין קוצים בכרם V[illegible] carduos in vinea, i.e. sinunt crescere, nec ev[illegible] metu heterogeneorum, Kilaim [illegible] c 5. [illegible] מקיימין קוצים בשרות לגמליהן Stabiles relinquunt carduos in agris pro camelis suis, Bava metzia fol.156.2. *In Aphel frequenter dicunt Talmudici per Apocopam* אוקי *pro* אוקים *sive* אוקים. *unde Participium*, מוקמינן Constituimus, Ordinamus, Decernimus. Hinc &, לְמוּקְמָא Ad constituendum, quod paulò antè ad Infinitivum Aphel adductum. *Interdum intransitivè pro* קָאֵי *Subsistere, consistere*: ut, רב אשי אוקי אשלשה מלכים Raf Asche [illegible] stitit (in concionando) ad vel juxta tres reges, sive trium regum historiam, Sanhedr. fol.102. col.2. lin.3.

קְיָם *Stabilis, Firmus, Vivus, Superstes*: אֱלָהּ קְיָם Deus vivus, Hebr. אל חַי, Jos.3.10. עַד רַבְיָא קְיָם Dum infans esset adhuc vivus, Hebr. חַי, 2.Sam. 12.v.22. לית לי בַר קְיָם Non est mihi filius vivus, 2.Sam.18.18. יְדַעִית דְּפָרִיקִי קְיָם Scio quod redemptor meus vivus est, Job.19.25. קְיָם הוא יְיָ Per vivum Dominum, Ut vel Quàm certò vivit Dominus, Jerem.4.2. quæ est juramenti formula. *Emphaticè*, יְבָרֵךְ בֶּאֱלָהָא קַיָּמָא Benedicit in Deo vivo, per Deum vivum; sic, יְקַיֵּם בֶּאֱלָהָא קַיָּמָא Jurabit per Deum vivum, Jesa.65.16. *Plurale*, בְּעִדָּן דְּאַתּוּן קַיָּמִין Juxta tempus, cùm eritis vivi, Gen.18. v.14. קַיָּמִין כָּלְכוֹן יוֹמָא דֵין Vivi estis omnes vos die hoc, Deut.4.4. *Fœmininum*, וְאֲקִים ליה מַלְכוּ קַיָּמָא Et confirmabo ipsi regnum stabile, 1.Sam.2.35. דַּחֲלְתָא דַיְיָ דַכְיָא קַיָּמָא לְעָלְמִין Timor Domini mundus est, stabilis in secula, Psal.19.10.

אוקימות *Surrectio*: suprà in Infinit. Aphel.

קְיָם *Pactum, Fœdus, Statutum, Heb.* חֹק, בְּרִית *quibus respondet*: דָּא אָת קְיָם Hoc est signum fœderis, Hebr. וזאת אות הַבְּרִית, Genes.9.12. לְמִדְכַּר קְיָם עָלַם Ad recordandum pacti perpetui, Genes. 9.v.16. לְאַשְׁנָאָה קְיָם Mutando pactum, Ezech.16. v.59. כַּד גְּזַר קְיָם Quando statuit fœdus, 2.Sam. 22.v.8. וּקְיָם דִּיהַב לְהוֹן Et statutum quod dedit ipsis, Hebr. חק, Psalm.99.7. לִקְיָם עָלַם In pactum perpetuum, Genes.17.7.19. יָת פִּתְגָּמֵי קְיָמָא Verba fœderis hujus, Exod.34.28. גְּזַר יְיָ יָת קְיָמָא הָדֵין Pepigit Dominus fœdus hoc, Deuter.5.3. נָטַר קְיָמָא וְחִסְדָּא Observans pactū & benignitatem, Deuter.7.9. אַשְׁנִיאוּ קְיָמָא Mutarunt statutum, Hebr. הֵפֵרוּ חק Irritum fecerunt statutum, Jesa.24.v.5. נָטְלֵי אֲרוֹן קְיָמָא Portantes arcam fœderis Domini, Jos.4.18. *Sic cum litera servili*, נָטְלֵי אֲרוֹנָא דִקְיָמָא Jos.4.9. כָּל פִּתְגָּמֵי סִפְרָא דִקְיָמָא Omnia verba libri fœderis, 2.Reg.23 3. לָא בִקְיָמָא Non secundum fœdus, Jerem.31.32. אִסְתַּכַּל לִקְיָמָא Respice ad fœdus, Psal.74.v.20. דְעָלוּ בִקְיָמָא Qui ingressi sunt fœdus,

fædus, Jerem.34.10. *Cum Pronominibus*, וּדְכִיר יְיָ יָת קְיָמֵיהּ Et recordatus eſt Dominus fæderis ſui, Exod.2.24. וְחַוֵּי לְכוֹן יָת קְיָמֵיהּ Et annunciavit vobis fædus ſuum, Deuter.4.v.13. וּקְיָמֵיהּ לְאוֹדָעוּתְהוֹן Et fædus ſuum, ut notum faciat eis, Pſal.25.14. וְלָא הֵימִינוּ בִּקְיָמֵיהּ Et non crediderunt fæderi ejus, Pſal.78.37. תִּבְאַשׁ עֵינֵהּ בִּגְבַר קְיָמַהּ Magnus erit oculus ejus in virum fæderis ejus, Deuter.28.56. גְּזַר קְיָמָךְ עִמִּי Pange fædus tuum mecum, 2.Sam. 3.v.12. אַשְׁנֵי יָת קְיָמָךְ Muta, vel, irritum redde fædus tuum, 1.Reg.15.v.19. כֹּל אֱנָשֵׁי קְיָמָךְ Omnes viri fæderis tui, Obad.7. וּקְיָמָךְ לָא אַשְׁנִיאוּ Et fædus tuum non mutarunt, Deuter.33.9. וְלָא שַׁקַּרְנָא בִּקְיָמָךְ Et non egimus mendaciter contra fædus tuum, Pſal.44.18. וִיבַטֵּל קְיָמְכוֹן Et irritum fiet fædus veſtrum, Jeſa.28.18. הָא אֲנָא מְקִים יָת קְיָמִי עִמְּכוֹן Ecce ego ſtabilio fædus meum vobiſcum, Geneſ.9.9. וְדָכִירְנָא יָת קְיָמִי Et recordor ego fæderis mei, Geneſ.9.15. וְאֶתֵּן קְיָמִי Et dabo fædus meum Geneſ.17.2. לְאַשְׁנָיוּתְכוֹן יָת קְיָמִי Mutando vel irritum reddendo fædus meum, Levit.26.15. וּקְיָמִי דְשַׁנִּי Et fædus meum quod mutavit, Ezech.17.19. וּקְיָמִי מְהֵימְנָא לֵיהּ Et fædus meum ſtabile vel fidum eſt ei, Pſal.89.29. וּמִתְקְפִין בִּקְיָמִי Et corroborant fædus meum, Jeſa.56.4. *Plurale* Statuta *ſignificat*: דְּאַלֵּפִית יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין Quod docui vos ſtatuta & judicia, Hebr. חֻקִּים, Deuter.4.5.8.14. יָת קְיָמַיָּא וְיָת אוֹרָיְתָא Statuta & leges, Exod.18.20. יָת קְיָמַיָּא דַיְיָ Statuta Domini, Exod.18.v.16. שְׁמַע לִקְיָמַיָּא Obtemperato ſtatutis ejus, Deuter.4.v.1. סָהֲדְוָתָא וּקְיָמַיָּא Teſtimonia & ſtatuta, Deut.4.45. *Cum Pronominibus*, וְתִטַּר יָת כָּל קְיָמוֹהִי Et obſervabis omnia ſtatuta ejus, Exod.15.v.26. Deuter.4.40. וְדִינוֹהִי וּקְיָמוֹהִי Et judicia ejus, & ſtatuta ejus, Deuter.6.11. פִּקּוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי Præcepta ejus & ſtatuta ejus, Deut.28 15. קְיָמַי וְאוֹרָיָתִי Statuta mea & leges meæ, Geneſ.26.5. וְיָת קְיָמַי לָא הֲלִיכוּ בְהוֹן Et ſtatuta mea, in quibus non ambularunt, Ezech. 20.v.16. סְטֵיתוּן מִן קְיָמַי Receſsiſtis à ſtatutis meis, Malach.3.7. בִּקְיָמַי הֲלִיכוּ In ſtatutis meis ambulate, Ezech.20.19. וְאִם בִּקְיָמַי תְּקוּצוּן Et ſi ſtatuta mea ſpernetis, Levit.26.15. וְאִם בִּקְיָמַי תְּהָכוּן Si in ſtatutis meis ambulaveritis, Levit.26.3.

II. קְיָם · קְיָמָא *Juramentum*, *Jusjurandum*: אוֹ יְקִים קְיָם Aut juraverit juramentum, Numer. 30.3. וּמִדְּנָטַר יָת קְיָמָא Et eo quòd ſervat juramentum illud, quod juravit patribus veſtris, Deut.7. v.8. וְתִשְׁבְּקוּן שׁוּמְכוֹן לִקְיָמָא לִבְחִירַי Et dimittetis nomen veſtrum ad juramentum electis meis, Jeſa. 65.15. *Cum Affix.* וּקְיָמֵיהּ לְיִצְחָק Et juramentum ſuum Jacobo, Pſal.105.9. *Plurale*, קְיָמַד רְעַם שִׁבְטַיָּא מֵימְרָךְ קַיִּים Propter juramenta, quæ cum tribubus Verbum tuum juravit, Hebr. שְׁבֻעוֹת, Hab. 3.verſ.9.

קְיָמָא *Stabilitas*, *Firmitas*, *Rabb.* הקושר קשר של קיימא והוא מעשה אומן חייב Ligans (in ſabbatho) nodum firmum, opere artificis, reus eſt, ſcilic. violati ſabbathi, Majemon de ſab. cap.10.

III. קְיָם *Votum. Sic quandoq, reſpondet Hebræo* נֶדֶר: ut, וְקַיֵּים יַעֲקֹב קְיָם Et vovit Jacob votum, Geneſ.28.20. וְדִי קַיֶּמְתָּא קֳדָמַי תַּמָּן קְיָם Et quod voviſti coram me illic votum, Geneſ.31.13. וְקַיֶּמֶת קְיָם Et vovit ipſa votum, 1.Sam.1.11. וְקַיֵּים יִשְׂרָאֵל קְיָם Et vovit Iſraël votum coram Domino, Numer.21.3.

קִיּוּם *Stabilitas, Firmitas, Subſiſtentia, Duratio*: אוכל שמכניסין אותו לקיום Cibus quem colligunt ad durationem, qui diu aſſervari poteſt, ut, frumentum, legumina, nuces, &c. Hæ decimabantur: ירק פטור שאין מכניסין אותו לקיום Olera libera ſunt, quia non colligunt ea ut conſerventur: קיום העולם Subſiſtentia mundi: דבר שאין בו קיום Res in qua non eſt ſubſiſtentia, quæ non eſt ſtabilis, durabilis: Item *Juramentum*: אוֹ אֱסָרַת אֱסָר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם Aut ligaverit ligationem ſuper animam ſuam cum juramento, Numer.30.v.11. *Fœmininum conſtructum*, כָּל נְדַר וְכָל קִיּוּמַת אֱסָר Omne votum aut omne juramentum obligationis, Numer.30.13.

קָמָה *Seges, in culmum Erecta adhuc ſtans, ut Hebraicè: Emphat.* אוֹ קָמְתָא אוֹ חֲקַל Aut ſeges aut ager, Exod.22.v.6. קָמָה לֵית לֵיהּ נוֹב לָא יַעְבֵּד Seges non eſt ei, fructum non faciet, Hoſeæ 8.7. *Plurale conſtructum*, וְשַׁלַּח בְּקָמַת פְּלִשְׁתָּאֵי Et immiſit in ſegetes Philiſtæorum, Judic.15.5.

קוֹמָה · קוֹמָא *Statura, ut Hebraicè*: עַל רֵישׁ כָּל קוֹמָה Ad caput cujuſque ſtaturæ, Ezech.13.v.18. וְרָמֵי קוֹמָא יִתְקַטְּפוּן Et proceri ſtaturâ exſcindentur, Jeſa.10.v.33. חֲלַף דְּרָאֵימְתָּא בְּקוֹמָה Eo quòd exaltatus es ſtaturâ, Ezech.31.10. *Cum Pronominibus*, וְקוֹמַתְהוֹן כְּדִקְלָא Et ſtatura ipſorum eſt ut palma, Cantic.7.8. *Apud Rabbinos*, המהלך בקומה זקופה אפילו ד' אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב מלא כל הארץ כבודו *Quicunque ambulat ſtaturâ erectâ etiam duntaxat quatuor cubitos, perinde eſt ac ſi depelleret pedes divinæ majeſtatis, ſicut ſcriptum eſt: Plena eſt univerſa terra gloriâ ejus, Jeſa.*6.3. Demiſſo ergo capite incedunt, ne gloriam Dei, ſuper ipſos incedentem, lædant. Legitur in Kidduſchin folio 31.col.1.

קָמָא *Statua, Hebr.* מַצֵּבָה *vel* מַצֶּבֶת, *cui reſpondet, ſemel etiam Nomen* נְצִיב: ut, וַהֲוָת קָמָא דְמִלְחָא Et fuit ſtatua ſalis, Hebr. נְצִיב מֶלַח, Gen. 19.26. וְשַׁוִּי יָתַהּ קָמָא Et poſuit eum ſtatuam, Hebr. מַצֵּבָה, Gen.28.18. וְקָמָא לָא תְקִימוּן לְכוֹן Et ſtatuam non erigetis vobis, Levit.26.1. *Emphat.* וְסָהֲדָא קָמְתָא Et teſtis eſt ſtatua hæc, Geneſ.31.52. וְאָקִים יַעֲקֹב קָמְתָא עַל קְבוּרְתַּהּ Et erexit Jacob ſtatuam ſuper ſe-

per ſepulchrum ejus, Geneſ.35.v.20. וַאֲקִים לֵיהּ בְּחַיּוֹהִי יָת קָמְתָא Et erexit ei in vita ejus ſtatuam, 2.Sam.18.18. וּקְרָא לְקָמְתָא עַל שְׁמֵיהּ Et vocavit ſtatuam iſtam de nomine ſuo, 2.Sam.18.18. *Conſtr.* יָת קָמַת בַּעְלָא Statuam Baalis, Hebraicè מַצְּבַת, 2.Reg.10.v.27. *Plurale,* וַאֲקִימוּ לְהוֹן קָמַן Et erexerunt ſive ſtatuerunt ſibi ſtatuas, 2.Reg.17.v.10. *Emphat.* וְתַבַּר יָת קָמָתָא Et confregit ſtatuas, 2.Regum 18.v.4. *Conſtruct.* וִיתַבַּר יָת קָמַת בֵּית שֶׁמֶשׁ Et confregit ſtatuas Beth-ſchemes, Jerem.43.v.13. *Cum Pronominibus,* וְתַבָּרָא תְתַבַּר קָמָתְהוֹן Et confringendo confringes ſtatuas ipſorum, Exod. 23.v.24. Sic 34.13. וְקָמָתְהוֹן מִבֵּינָךְ Et ſtatuas ipſorum è medio tui exſcindam, Mich.5.13. Aliam ſignificationem vide ſuprà in קרם.

קום *Serũ lactis, apud Talm.* unde, הנודר מן החלב מותר בקום Qui vovet ab eſu lactis, ei licitũ eſt ſerum, Nedarim cap.6. in Miſna, f.51.2. In Aruch ſcribitur בקם, R.Sal. exponit Gallicè *Meſgue*, i.e. *laict clair*, Lac clarum, Aqua lactis. Aliàs dicitur נסיובי, ut eſt in נסב. Hinc dicunt; קום אינו בכלל חלב Serum non comprehenditur ſub lacte. Alius interpres inquit: קום היינו מים היוצאים מן החלב וקורין לו סירו id eſt, קום eſt aqua egrediens ex lacte, & dicitur vulgò *Serum*. Alius interpres: Dicitur קום, propterea quòd, cùm faciunt conſiſtere lac in caſeum, illud ſeparatur, וקם לצד אחר & ſtat ad latus unum. Vide R.Davidem Jeſa.7.22.

קוּמָא *Gummi:* קומא אלכסנדריא Gummi Alexandrinũ, quod fluit ex arboribus Alexandriæ, Schabb. fol.110.1. *Dicitur & קומוס in eodem libro fol.*104.2. *Item* גומא, *ut eſt in lit.* ג.

קוּמָא *Comes, dignitatis & principatus nomen:* דוכסא להגמונא הגמונא לקומא Dux tradidit epiſcopo, epiſcopus Comiti, Talm. Avoda ſara fol.11.1.

קומי κόμη *Coma, cæſaries:* התירו לו למפר קומי Permiſerũt ei radere comam. Itẽ, המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי Radens comam imitatur mores Emoræorum, Sota fol.49.2. Bava kama fol.83. col.1. Tres res permiſerunt domui Rabbi, שיהו רואין במראה conteplari ſe in ſpeculo: ושיהו מספרין קומי radere comam: & ושיהו מלמדין את בניהן יונית docere liberos ſuos græcè, Talm. Hieroſolymi. cap.6. in Gemara: ר׳ ראובן בן איסטרובלי סיפר קומי R.Ruben F. Strobili raſit comam, ut ſcil. non agnoſceretur eſſe Judæus, Meila fol.17.2.

יְקוּם · יְקוּמָא *Subſtantia:* אֲמַחֵי יָת כָּל יְקוּמָא Delebo omnem ſubſtantiam quam feci, Geneſ.7.4. וּמְחָא כָּל יְקוּמָא Et delevit omnem ſubſtantiam, quæ erat in ſuperficie terræ, Gen.7.23. וְכָל יְקוּמָא דִּי עִמְּהוֹן Et omnem ſubſtantiam quæ cum ipſis erat, Deut.11 6.

מְקָם *Status, Statio:* וּמְקָם מְשׁוּמְשָׁנוֹהִי Et ſtatus ſervorum ejus, Hebr. וּמַעֲמַד, 1.Reg 10.v.5. מֵאָתַר מְקָם רַגְלֵי כָּהֲנַיָּא A' loco ſtationis pedum ſacerdotum, Hebr. מִמַּצַּב, Joſ. 4.3. Sic verſ.9. וְאֶדְחָנָךְ מִמְּקָמָךְ Et depellam te de ſtatione tua, Hebraicè מִמַּעֲמָדְךָ, Jeſa.22.19.

Deinde מקמתא · מקמרה *Subſtantia, Res, Opus, idem quod* מְלָאכָה, *ſecundum Baal Aruch.* In Vajikra rab. ſect.5. אית לך מקימה פלונית תתנין לי Habes'ne rem iſtam? quæſo dato vel commodato eam mihi, Gl. מלאכה. In Bereſch.rab. ſect 73. מאן אכל הדא מקמתא ברך מאן תבר הדא מקמתא אלא ברך Quis comedit rem iſtam? Filius tuus. Quis confregit rem iſtam, niſi filius tuus? *Adducit etiam Baal Aruch ex Targ. Hieroſolymitano Exod.* 22.8. *&* 11. מקמתא דחברירה, *pro Hebræo* מְלֶאכֶת רֵעֵהוּ. *Sed iſtud Targum hodiè non reperitur in libris noſtris.*

מָקוֹם *Locus, in quo omnia Stant & conſiſtunt: Apud Rabbinos,* אין המקום מכבד ליושבו אלא היושב מכבד את מקומו *Non locus honorat ſeſſorem ſuum, ſed ſeſſor honorat locum ſuum.* Hoc petitum ex libro Talmudico Taanith: R. Joſe dixit: לא מקומו של אדם מכבדו אלא הוא מכבד את מקומו *Non locus hominis honorat ipſum, ſed ipſe honorat locum ſuum.* Adducitur in libro Muſar cap.24. fol.136.1. Contrà Phariſæi putabant ſe honorari loco primi conſeſſus, Mar.12.39. *Præterea habent Rabbini hoc vocabulum inter Nomina Dei.* In Pirke avoth cap.5. Decem tentationibus tentaverunt patres noſtri את המקום Deum in deſerto. Et capite 6. רצה המקום לזכות את ישראל Voluit Deus juſtificare filios Iſraël, ideoq; dedit eis multam Legem, & multa præcepta. In Kidduſch. fol.30.col.2. השוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד המקום : מוראת אב ואם למוראת המקום : ברכת אב ואם לברכת המקום. De hoc uſu ſcribit R. Aben Eſra Eſth.1. in principio: קדמונינו ז״ל קראוהו מקום בעבור שכל מקום מלא כבודו *Priſci noſtri Rabbini b. m. vocaverunt eum (Deum)* מקום, *propterea quia omnis* מקום *locus eſt plenus gloria ejus.* In Medraſch Tehillim fol.40. col.1. Quare vocant nomen Dei benedicti מקום Makom? שהוא מקומו של עולם quia ipſe eſt locus mundi, ſicut ſcriptum eſt: *Et dixit Dominus, Ecce* מקום *locus eſt mecum, vel, in me, vel, apud me,* Exod.33.21. i.e. omnis locus totius mundi in me ſubſiſtit. Alia ratio: שבכל מקום שצדיקים עומדים שם הוא נמצא עמהם quia in omni loco, in quo ſtant juſti, illic ipſe cum eis eſt, ſicut dicitur: *In omni loco ubi memoriam collocavero nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi,* Exod.20.24. Sic in Bereſch.rabb. ſect.68. & capitulis R. Elieſaris capite 35. ויפגע במקום *Incidit vel pervenit in locum quendam, & pernoctavit ibi, quia occumbebat Sol,* Geneſ.28.11. Quare vocatur nomen ejus (Dei) מקום?

מקום? quia in quocunque loco, &c. Kabalistæ dicunt: מקום in numeris continet 186. nomen tetragrammaton sanctum יהוה continet totidem, si quæq; litera toties suum numerum multiplicet, quot unitates continet. Ut י significat per se 10. unde decies decem sunt 100. Litera ה valet quinque: quinquies quinque sunt 25. Litera ו valet sex: sexies sex sunt 36. Litera ה rursus multiplicata facit 25. quæ singula inter se addita faciunt 186. Seneca de Benefic. lib 4. cap. 8. de Deo inquit: *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi: nihil ab illo vacat: opus suum ipse implet.* Aliter: אותו מקום *Iste locus.* Sic Rabbini tectè & honestè loquuntur de partibus naturæ pudendis, maximè mulieris, unde in Talmud, ולישרי לידה לאיש כאמה ולאשה כאותו מקום, Nidda fol.59.col.2. כל הנוגע באצבע קטנה של אשה כאילו נוגע באותו מקום *Quicunq; tangit minimum digitum mulieris, perinde est ac si contrectaret locum illum,* Massech. Kallah. נימא מצא כאותו מקום Pilos invenit in isto loco, Gittin fol.6.2. כנגד אותו מקום לאשה Versus istum locum in muliere, R. Salomon Exod.35.22. מִכָּל מָקוֹם *Ex omni loco, Tamen, Attamen, & sic ante se habet* אף על פי *Quamvis, Etsi, Etiamsi.* מלא מקום אבותיו *Implet locum patrum suorum,* ut v.g. in eruditione, pietate &c. hoc est, eruditione illos æquat, patrissat. *Phrasis* quâ frequenter utuntur. Vide More Nevoch. par.1. cap.8. Ad ejus imitationem dixit Paulus 1. ad Corinth.14.16. ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου *Qui implet locum idiotæ,* h.e. qui idiota est, homo plebejus.

מקומי *Localis:* סדר מקומי Ordo localis: תנועה מקומית Motus localis.

תקומה *Resurrectio, scil. mortuorum in judicio illo magno:* הרשעים לא תהיה להם תקומה Impiis non erit resurrectio, R.David, Psalm.1. Communius ea à Rabbinis vocatur תחיה Revivificatio, revocatio in vitam, nempe salutis æternæ. Improbi autem descendent in gehennam, quorum vivere, torqueri est. Vide חיה.

קוס *Manducare, Mandere, Incidere dentibus. Posset & Radix esse* קסס, *& est affine Verbo* קצץ. *Apud Rabbinos,* קסי טרפיזין *Mandones mensarum, Commensales, Assessores mensarum, Epulones.* Aruch adducit in קס ex Medrasch Echa cap.2. v.22. Ibi tamen hodie legitur קוסי פרפיראן שלי, i.e. אוכלי שולחני. Quidam libri קוממי: At פרפירן Micæ panis, panis.

קוסים *Phialæ, aut certi alicujus vasis culinarii nomen. Apud Talm.* שולי הקוסים הצידוניים Fundum phialarum Sidoniarum, Kelim cap.4.

קוֹסֵר *Scabiosus.* Notatur eâ voce morbus aut vitium aliquod ovium, unde de reliquiis ovium Labanis post divisionem à Jacobo custoditis dicitur in Beresch. rabba sect.73. *Et Jacob pascebat oves Labanis residuas* הנותרת Genes.30.v.36. Resch Lakis dixit, מנחון בישון מנחון עקרין מנחון קוסרין Ex iis erant malæ, ex illis steriles, ex illis scabiosæ, vel macilentæ & defectuosæ ad partum & fructificationem. *In Aruch adducitur hoc loco & in* נתר, *sed non explicatur quid sit.* Guido explicat *Edentulum.* At illud non est hujus vocis interpretamentum, sed vocis הנותרות, ut ibidem in Beresch. rabba sequitur, נותרת כתיב כמ״רא, ונתור כביה ושניה, id est, נתרת scribitur, quasi diceret, defluens aut deciduus grex maxillis & dentibus suis, dentibus majoribus & minoribus. *Decidere, Defluere,* juxta illud, אתרו עפיה *Defluere facite folia ejus, id est, decutite, dejicite,* Dan.4.11.

קוֹעַ *Collum, Guttur: Rostrum in avibus,* idem quod Hebraicè לֹעַ. *Apud Talmudicos,* כי מטנפת קועיה דמא Quod fœdatum esset collum ejus sanguine, Cholin fol.28. col.1. יאי קועך Pulchrum est collum tuum, עי׳ fol.29.1. אריך קועיה Oblongum est rostrum ejus: Item, זוטר קועיה Parvum rostrum ejus, Bava kama fol 55.1.

קוֹעַ *Koæi, populi Assyriæ,* Ezech.23.23.

קוּעֵד. *Hinc legitur in Venetis,* וּרְשִׁיעֵי לָא יְקֻעֲדוּן בְּאַרְעָא, Prov.10.30. *Elias & Regia habent* יְקַעֲדוּן. *Elias post Radicem* קער *adducit, & dicit, se ignorare quid sit. In Hebr.eo pro eo est* יִשְׁכְּנוּ *Habitarunt. Isti verbo in Targum communiter respondet* שְׁרִי, *unde & in quibusdam codicibus Elias scribit, legi pro superiori voce* יִדְּרוּן, *quod esset rectum. Cum autem nulla sit affinitas inter has duas voces, videtur scribendum* יְתוֹעֲדוּן *à* יעד *unde Rabbini dicunt* הִתְוַעַד *Convenire, Congregari certo loco & tempore discendi, consultandi aut certi quid agendi causâ.* Sic, בית הַוַּעַד *Domus conventus, in quo* מִתְוַעֲדִין *conveniunt discendi causâ, id est, Schola. Alioquin hoc Verbum in Targum inusitatum est.*

קוֹף *Simia. Plurale.* שן דפיל וקופין Dentem elephantis & simias, 1.Reg.10.22.

קופא *Foramen acus, caput acus crassius & obtusum, ubi foramen est:* Talm. אי קופא לבר אי קופא לגיו Num foramen acus foras sit, an intrinsecus, Cholin fol.48.col.2. Item, דלמא מפומבדיתא את דמעיילין פילא בקופא דמחטא *Fortè ex urbe Pumbedita es, qui traducunt elephantem per foramen acus,* Berachoth folio 55.2. Bava metzia fol.38.col.2. *Proverbialis sententia* in eos, qui absurda & impossibilia loquuntur. Hinc Christi locutio Matthæi 19.24.

קופא קופה *Pertica, Vectis, Fustis, Baculus:* וִיתְּנוּ עַל קוּפָא Et imposuerunt perticæ, Numer. 4.v.12. וְטַעֲנוּ יָתֵיהּ בְקוּפָא Et portarunt eum in pertica,

tica, Hebr. במוט, Numer. 13. v. 24. in Targum Hierosf. Vide & infrà in קמא & קפף.

קופא *Vitis.* Vide infrà in קפא.

מקוף *Foramen securis, ligonis & similium instrumentorum*, Talm. מקופו טהור Foramen ejus mundum est, Kelim capite 13. נשבר מקופו Si fractum sit foramen ejus, R. David ex eodem libro, 1. Samuel. 13. 20.

תְּקוּפַת *Revolutio, Circuitio, Circulus, Orbis: Solstitium, Æquinoctium, definita solis revolutio ad istos terminos:* כאשר השלימו תקופת ימי השבועות Quando absolvissent orbem dierum septimanæ, Aben Esra, Jobi 1. 5. *In Targum*, דְּרוּעַ בִּתְקוּפַת תִּשְׁרֵי וַחֲצָדָא בִּתְקוּפַת נִיסָן וְקוּרָא בִּתְקוּפַת טֵבֵת וְחוּמָא בִּתְקוּפַת תַּמּוּז Sementis in æquinoctio Septembris, messis in æquinoctio Martii, frigus in solstitio Septembris, & æstus in solstitio Junii, Genes. 8. 22. Jonath. De ratione Tekupharum vide Talmud Erubhin fol. 56. 1. ותקופות שִׁמְשָׁא Et circuitus solis, Genes. 1. 14. Jon. בִּתְקוּפַת תַּמּוּז In solstitio Junii, Cantic. 1. 7.

קוץ *Spernere, Rejicere, Reprobare, Aversari, Detestari. Respondet sæpius Hebræo* מָאַס. *Præteritum*, וְקָץ יְיָ בְּכָל זַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל Et sprevit Dominus totum semen Israëlis, 2. Regum 17. v. 20. חֲלָף דְּקָץ עַמָּא הָדֵין Propterea quod sprevit populus iste regnum domus Davidis, Jesa. 8. v. 6. עַל דְּנַפְשְׁתְהוֹן קָצַת בְּפוּלְחָנִי Quod anima ipsorum rejecit cultum meum, Zach. 11. 8. אֲרֵי קָצְתָא בְּפִתְגָמָא דַיְיָ Nam sprevisti verbum Domini, 1. Sam. 15. vers. 26. אֲרֵי מַדַּע דַּחֲלָתִי קָצְתָא Nam scire cultum meum sprevisti, Hos. 4. 6. הֲלָא דֵין עַמָּא דְקָצְתָא בֵיהּ Nonne iste est populus quem sprevisti, Judic. 9. 38. חֲלָף דְּקָצְתָא Propterea quod sprevisti verbum Domini, 1. Sam. 15. 23. דִּבְדִינַי קָצוּ Quòd judicium meum spreverunt, Levit. 26. v. 43. אֲרֵי בְּפוּלְחָנִי קָצוּ Nam cultum meum spreverunt, 1. Samuel. 8. 7. קָצוּ בְדַחְלְתָא Spreverunt cultum Sancti Israëlis, Jesa. 1. v. 4. קָצוּ בָךְ Spreverunt te, Jerem. 4. 30. וְקָצוּ בִקְיָמוֹהִי Et spreverunt statuta ejus, 2. Reg. 17. 15. ואוריתי וְקָצוּ בָהּ Et Legem meam spreverunt, Jerem. 6. 19. דִּי קְצַתּוּן בָּהּ Quam sprevistis, Numer. 14. 31. קְצַתּוּן בְּפוּלְחָנָא דֶאֱלָהֲכוֹן Sprevistis cultum Dei vestri, 1. Sam. 10. 19. חֲלָף דְּקְצַתּוּן יַת מֵימְרָא דַיְיָ Propterea quod sprevistis verbum Domini, Numer. 11. 20. *Infinitivus*, אֲרוּם אֱלָהֵן מִקָּץ תְּקוּץ בְּנָא Sed rejiciendo rejecturus vel rejecisti nos, iratus super nos vehementissimè, Thren. 5. v. 22. *Futurum*, תְּקוּץ, ut modò. אֵיכְדֵין יְקוּץ יְיָ בִּתְקוֹף רוּגְזֵיהּ Quomodo sprevit Dominus in forti ira sua ecclesiam Zion, Thren. 2. 1. וְאִם בִּקְיָמַי תְקוּצוּן Et si statuta mea spreveritis, Lev. 26. v. 15. עַד דִּי תְקוּצוּן בֵּיהּ Donec fastidiosè spernatis eam, scil. carnem, Numer. 11. 20. *Apud Rabbinos*,

דברים שהנפש קצה בהן Res quas abominatur vel aversatur anima, Bechor. fol. 37.

קוץ *Spina*, Hebraicè.

קַיָּץ *Spinarius, Tractans, Succidens; aut colligens spinas, vel, Colligens fructus spinarum, apud Talmudicos:* חוץ משל קייצים Exceptis (chirothecis) tractantium spinas, Kelim cap. 26. מה דכתיב אל תקוץ בתוכחתו אל תעשם קוצים קוצים Quid est quod scriptum est, אל תָּקֹץ *Ne tædeat te correctionis ejus*, (Prov. 3. 11?) i.e. ne facias eam, קוצים קוצים spinas spinas hoc est, ne averseris eam, quasi læsura sit te instar spinæ.

קַוֵּץ *Spinas auferre, expurgare:* יוצאים לקוץ הדרכים ולתקן הרחובות Egrediuntur ad exspinandum vias, & ordinandas vel digerendas plateas, id est, ad expurgandum vias à spinis, Moed katon fol. 6. 1. In R. Salom. Thren. 3. 11. legitur pro *Spinosum facere, Spinis opplere.* Nam verbû סורר explicat illic, קוץ אותם מפזר קוצים בדרכי Spinis opplet eas, spargit spinas in vias meas. *Passivum* נִתְקַוֵּץ · הִתְקַוֵּץ *A spinis purgari:* שדה שנתקווצה Ager à spinis purgatus, Scheviith cap. 4. *Quæ in Aruch ex* Contrahendi *significato adducuntur, ea in Talmud leguntur per* כ.

קוֹץ *Spinosum:* לולב קוץ Succa fol. 32. 1.

קַוָּץ *Pilosus, cui opponitur* חלק *Lævis:* משל לקוץ וקרח Parabola est de piloso & calvo, Bereschit rab. sect. 65. ex significatione קְוֻצּוֹתָיו, Cantic. 5. 11. Vide Talm. Hierosf. Schekalim cap. 3.

קוצה *Herba tinctoria; cujus usus ad tingendum; Rubeam exponunt*, Schab. fol. 68. 1.

קוֹצִים *Cardui:* מקיימים קוצים בכרם Alunt carduos in vineis, בערביא מקיימים קוצים בשדות לגמליהן In Arabia alunt carduos in agris pro camelis suis, Bava basra fol. 56. 2. Gl. *Chardon.*

קוץ *Apex literæ, virgula instar spinæ acuta super literam notata.* Apud Talmudicos, בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב״ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבונו של עולם מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין של הלכות id est, Quo tempore ascendit Moses in altum, invenit Deum sedentem, & ligantem coronas ad literas (id est, apices quibusdam literis inscribentem,) & dixit ipsi: Domine mundi, quis retardat manum tuam? respôdit Deus: homo quidam, qui venturus est post multa secula, nomine Akiva ben Joseph, qui commentaturus est super unumquemque apicem literæ infinitos cumulos interpretationum, Menach. fol. 29. 2. לא נצרכה אלא לקוצה של יוד Non opus est, nisi apice literæ י ibid. pag. præc.

קוק *Platea, avis, Hebr.* קָאַת. *In Gemara.* קאת זו קוק, Cholin fol. 63. 1.

קוקי In Jalkut Exod. fol.56.3. Ita ut exaudiretur vox earum (ranarum) in ventribus Ægyptiorum, quæ faciebant קוקי κοὰξ. *Vox, seu imitatio vocis ranæ.*

קוקיא Vide infrà in קקה.

קוק *Ignitabulum, vas æreum, quo prunæ continentur, ad calefaciendum aliquid:* הני קְוּאקי היכי יַהֲבִינַן להו Ista ignitabula ubi ponimus illa? Talm. Sanhedr. fol.74. col.2. Glossa: *Vasa ærea alta sunt, in quibus ponuntur prunæ coram mensis regum, ut se calefaciant juxta ea.* Germ. Rauchfaß/ in Aruch parvo. Baal Aruch exponit *Operculum ignis, quod tegitur super prunas, ne ignis damnum aliquod domui faciat.*

קוקין *Greges.* Sic citatur in Aruch ex Prov. 27. sed hodiè libri impressi legunt קִישִׁין. de quo suprà in קוט. Sed in Jalkut in sectione ויצא, folio 38. col.1. אִי הֲוָה חָמֵי קוּקְיָה טָבָא Si fuit videns gregem bonum; Glossa עֵדֶר, ex Beresch. rabba sect.74. Sic sect.64. לשעבר היה לך הדא קוקיא וכדון יש לך קוקיא סגין Antea habuisti tantùm gregem unum, nunc habes greges multos. Hinc confirmatur lectio Aruch in loco Proverbiorum. *Philippus Aquinas exponit in loco primo,* קוקיא טבא *per* כלי טוב *Poculum, vas pretiosum. In Aruch scribitur* קווקיא.

קור

קוּרָא *Molle ac tenerum palmæ, quod in cacumine ejus, & ramorum extremitatibus existit, quod dulce est & comedi potest.* Author Aruch explicat, ראש הדקל כשהוא רך *Cacumen palmæ quando adhuc tenerum & molle est.* Cùm comedebatur, precatiuncula præcedebat vulgaris, Benedictus, &c. creans fructus terræ, Berach. fol.36.1. R. Salom. hîc notat: קורא *id est,* רך של דקל *Teneritas, molle palmæ.* Quando rami ejus quotannis crescunt, ut omnium arborum, tunc quod accrescit hoc anno, molle est & tenerum, & comedi potest, altero anno indurescit in lignum: דקלא לא נטעי אינשי ארעתא דקורא Dactylum non plantant homines propter teneros ramos ejus, ut scilicet eos comedant. Ibid. *Veteres dixerunt in communi proverbio:* תלי ליה קורא לדבר אחר ואיהו דידיה עביד *Appende tenerum palmæ sui, ea quod suum est, facit,* Berachoth fol.43.2. Vide רבר. Glossa קורא id est, רך הגדל בדקל Tenerum quod nascitur in palma. Citatur & aliud *proverbii loco* in Aruch, in קר quarto, quod extat in Vajikra rabba sect.15. & sect.16. מאן דאכיל בחרי קורא ילקי בחרי קורא *Qui comedit tenerum-palmæ, vapulabit per ramum palmæ.* Sic deliciæ & voluptates plerumque morborum & pœnarum causæ sunt, ut qui divellit ramum, ramus resultans facilimè, nisi caveat, oculum lædit. Pro ultimo קורא in Jalkut fol.157. col.3. legitur קולא, quod videtur mendosum. Nam exponitur בקורתו Ramo ejus. Ita tamen quoque legitur in Vajikra rab. sect.16. fol.183.2. & sect.15. in fine, ubi lectio קילא probatur in glossa. vide hoc loco. Vide & Medrasch Tehillim Psal.22.

קור *Frigus.* Vide infrà in קרר.

מָקוֹר *Fons, Scaturigo.* Apud Talmudicos metaphoricè sic vocatur מקור שנוצר בו הולד *Uterus in quo formatur infans,* scribit Rambam in הלכות אסורי ביאה cap 5. Apud Grammaticos, *Modus infinitivus, quasi diversorum significandi modorum Fons.* Apud Philosophos *Metallum,* vel *Minerale,* More fol.39.1.

מַקוֹר Vide in נקר.

* קוש Vide קשש.

קוּא

Grana lanuginis in vitibus, unde olim fiebat ellychnium, quod vocabant משחא דקאוזא. *quo lucernas Sabbathinas accendere vetitum,* Talm. Schabb. fol.21.1.

קוד

קודור *Satelles, Apparitor, Lictor, minister magistratus vel principis:* ראתו קודור אחד Vidit ipsum satelles quidam, Medr. Psalm.103. *Aliâs etiam dicitur* קוסטור, *de quo in* קסט.

קוז

קוּזָה *Frustum, Gleba:* והיה אוכל קוזות אדמה Fuitque comedens glebas terræ, Beresch. rab. sect.41. *Idem quod* קציצות, *juxta R. Sal. Aruch vult esse Speciem terræ rufæ.* In Glossa Talmudica Bava kama fol.69.1. explicatur Gall. *Mottes.*

קוֹטֵף

Radiare, Spargere radios.

קְוֹטִיפִין *Radiationes, Sparsiones radiorum:* קוטיפי דכתרין תתאין Radiationes coronarum inferiorum, Zoh. in Gen. col.382.

קוזם

קוזמוס κόσμος, *Ornamentū, Ornatus, Mundus:* לעשות לאשתו קוזמין Ut fieri curaret uxori suę ornamenta quædam, in libr. Tanchuma Num.10.1. והלא קוזמין של המלך הרי הן בכלי זו Nonne ornatus regis est in vase hoc? Pirke R. Eliez. cap.13.

קוזמירייא *Ornamenta,* Nedarim cap.4. ab initio, in Talm. Hieros.

קוזמיקון *Idem:* κοσμικὸς: *Sic Sigma Græcum in* ז *mutatū in* אותנטין, *quod Græcè* αὐθέντης: וכל קוזמיקון שלו שם הוא Omnia ornamenta, omnis mundus ejus ibi erat, Beresch. rab. sect.19. Et sect.24. ואין לך קוזמיקון אלא של אליהו Sed nullus (ventus) tam fortis fuit sicut Eliæ, de quo 1. Regum 19:11. In Aruch id exponitur חזק. Idem in Talm. Hier. Berachoth cap.9.

קוזמוקרטור κοσμοκράτωρ *Mundi moderator, princeps, sive rector, Monarcha:* שהיה סנחריב קוזמוקרטור Quia Sancherib fuit κοσμοκράτωρ, Glossa, מושל בכל העולם כולו, Midb. rab. in fine. כל המלך שאינו קוזמוקרטור Omnis rex qui non est κοσμοκράτωρ, monarcha universalis, Midr. Esth. cap.1.2. ורדף

אחר ארבע מלכים קוזמוקרטורין Et persecutus est quatuor reges κοσμοκράτορας, Beresch. rabba sect. 58. In Vajikra rabba sect. 18. Quando Israëlitæ steterunt in monte Sinaj, & dixerunt, *Quicquid edixerit Dominus, faciemus*: eâ horâ vocavit Deus Angelum mortis, & dixit ei, אע״פי שעשיתי אותך קוזמוקרטור על הבריות Quamvis fecerim te κοσμοκράτορα inter creaturas, nihil tamen tibi rei sit cum hoc populo. Vide & Midr. Cantic. cap. 8. 6. *Simili sensu de spiritibus malignis hanc vocem usurpat Paulus ad Ephes 6.12.*

קוף *Spargere, Dispergere, Projicere radios.*

קחפא *Dispersio, Projectio*: דשריין בקוּפי דינין על עלמא Qui habitant in dispersione radiorum judicii super mundum, id est, quibus data est potestas cõstituendi judicii, & projiciendi pœnas in mundum, Zohar in Gen. col. 146. מקיפא מלכותא מעילא ותתא Ex dispersione radiorum regni superioris & inferioris, Ibid. col. 382. Postellus reddit, In fortitudine.

קופיתא *Idem*: קופיתא דשמשא Projectio radiorum solis, id est, radiatio, splendor solis. Dicitur & קומפיתא.

קוּפִירָא *Compositio*: קופירא דקיטרא Compositio massæ, Zohar col. 184. in Genesin. Sic explicavit Postellus. קיטרא aliâs est Nodus, Vinculum.

* קָחִין קחרה Vide suprà in קות.

קְטָא *Cucumis. Plurale,* יַת קַטְיָא וְיַת מְלָפְפוֹנַיָּא Cucumerum & melopeponum, Numer. 11. 5. in Jon. & Targ. Hierosol. Altera vox posset rectiùs scribi מלופפוניא.

מִקְטְיָא *Cucumerarium. Absolutum est* מִקְשֵׁי, *idem quod Hebraicè* מִקְשָׁה, *cui respondet*: כִּעֲרסַל מְבָתוּתָא בְּמִקְטְיָא Sicut lectus tugurii in cucumerario, Jesa. 1. 8. Sic legit R. Salomon & Elias. Veneta, בְּמִקְשְׁיָא, quod meliùs legeretur בְּמִקְשְׁיָא ex forma singulari, juxta Hebræum, cujus absolutum est מִקְשֵׁי.

קִיטָאוֹת *Cortinæ, Vela, Aulæa*: In Schem. rab. sect. 29. Rex carnalis cùm ingreditur civitatem, honorant eam, conspergunt eam, coronant eam, ומפריסים קיטאות וכלים נאים & expandunt aulæa & vestimenta pulchra, accendunt denique candelas: Sic & ego, inquit Deus benedictus, ingressurus mundum meum, פירשתי קיטאות expandi aulæa, juxta illud, *Qui extendit sicut cortinam cælos*, Jesa. 40. 22. In Aruch citatur præterea ex Jelammed. sect. בהעלותך ab initio: קיטיות של בוץ קיטיות של פורפירי Aulæa ex bysso, aulæa ex purpura.

קַטְאריקוֹס Vide infrà in קטר.

קָטַב *Excindere, Succidere, Cædere.* Aruch & Elias citant Targum Hierof. לְמִקְטַב Ad succidendum, pro Hebræo לַחְטֹב, Deuter. 19. 5. Sic & R. David ejus loci meminit Hos. 13. 14. Sed hodie libri impressi habent לְמִקְטַע. Jesa. 28. 2. in R. D. Kimchi, שער אומר על רוח סערה שקוטב וכורת הכל Et dicit שַׂעַר de vento procelloso, qui exscindit & succidit omnia.

קֶטֶב *Excisio, Excidium*, Hebr. Psal. 91. 6. Apud Talmudicos sumitur pro *Spiritu maligno*. Hinc, תרי קטבים הם Duo spiritus sunt, qui קטבים vocantur, חד מקמי טיהרא וחד מבתר טיהרא unus potestatem habet ante meridiem, & alter post meridiem, Pesach. fol. 111. 2.

קוֹטֶב *Polus mundi. Pluraliter,* קְטָבִים *Poli, puncta duo, circa quæ, tamquam circa cardines, totum cœlum vertitur.* Unum punctum est לצד צפון ad partem septentrionalem, & vocatur קוטב צפוני *Polus septentrionalis sive arcticus*: alter est לצד דרום ad latus australe, & vocatur קוטב דרומי *Polus meridionalis sive antarcticus.* Qui habitant תחת הקו השוה sub æquatore, vident utrumque polum: Septentrionales tantùm septentrionalẽ vident.

Deinde קוֹטֶב *Torcular, prælum olivarum*: מן עושין זיתים בבד ובקוטב, Schebhiith cap. 7. Aruch vult esse *Lignum magnum & grave, quod olivis imponitur ad premendum.* Sic & R. Salom. *In Aruch parvo exponitur Germanicè* Kelterbaum.

קִטְבְלָיָא · קִטְבְלָא *Vestimenti genus*: *item Culcitra coriacea, Pulvinar ex corio*, Nedar. folio 55. 2. ומתעגל על גבי קטבליא חדשה Et rotundatur, circumvolvit se in culcitra nova, Talm. Hierosol. fol. 23. 1. *Fœmininum plurale,* מחפה בקיטבלאות Tegit eam pulvinari, Schekal. cap. 3. ששרפו על גבי קטבליא Qui combussit eum super pulvinari, Moed katon fol. 25. 1. Legitur & in Kelim cap. 16. ubi glossa explicat *Corium quod in pavimento sternitur*: Sic, פורס קטבליא על גבי רישיה Expandit pulvinar super caput suum, Metzia fol. 50. Aruch scribit; עור *Corium vel Pellis quo se tegunt homines supernè, vocatur Græcè* אנבולי ἀναβολή: *& quod substernunt, vocant* καταβολή. *Alibi eodem sensu legitur* קרטובלא.

קטבלטין Legitur in Midbar rabba sect. 4. fol. 216. col. 3. & videtur significare *Mulctam*, vel *Depositionem ab officio. Nam videtur esse à Græco* καταβάλλω, *quod significat Dejicio, Deturbo*: Item *Solvo, Persolvo, Pendo.* Aquinas exponit λύτρον, פריון *Pretium redemptionis.* Locus ita habet: Similis est hæc res trapezitæ, apud quem nummi quidam falsi sunt inventi, quod cùm Regi innotasset, præcepit præfecto, ut eum dimittat, & alium in officium ejus immittat. Et quamvis inventus fuerit trapezita iste חייב קטבלטין reus mulctæ quam persolvat, tamen dixit rex, Is qui hæres est ejus officii, solvat quod ipse debet.

קטג קְטֵיגוֹר κατήγορος, *Accusator* : מִן בֵּינֵי אֲלַף קְטֵיגוֹרְיָא Ex mille accusatoribus, Jobi 33. v. 23. *Apud Rabbinos*, העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד *Qui transgreditur transgressionem unam, acquirit sibi accusatorem unum*, Tal. Avoth cap. 4. אין קטיגור נעשה סניגור Vide in סנג, in סניגור.

קְטֵיגוֹרְיָא *Accusatio* : דור שבן דוד בא בא קטיגוריא בתלמידי חכמים *Quo seculo filius Davidis veniet, veniet accusatio contra discipulos sapientum*, Ketubhoth in fine: hoc est, multi calumniatores & accusatores exsurgent contra eos.

קטיגמא Vide mox infra in קטז.

קטר קְטֵרִיקִי *Condemnatio*, *Mulcta*. *Est Græcum* Καταδίκη: In Vajikra rabba sect. 30. ותן קטריקי לקרטוס Imposuit mulctam dominatori vel præfecto. Et sect. 18. in fine: בשר ודם גובה קטריקי והקבה גובה קטריקי Rex carnis & sanguinis exigit mulctam, etiam Deus levat mulctam. *Nota, hæc & alia exempla pravè in libris scribi cum Resch in medio*; קטריקי · קטירקי · *&* in *Bemidbar rabba sect. 7.* קטריקים : *sed rectè in Aruch cum Daleth, ut etymologia docet.* Hinc & legitur

קְטְאוֹרִיקוֹס Καταδικος, *Condemnatus*, *Obnoxius è re judicata*, in Bemidb. rabba sect. 9.

קטרז קְטִיתָא *Baculus* : רטעין קטותא חדא ואזל למחי חבריה Qui portabat baculum, abiens ut percuteret socium suum: item, רטעין קטיתא דפרזלא Qui portabat baculum ferreum, Echa rabba cap. 1. v. 3. Bemidbar rabba sect. 12. *In Aruch legitur* קטו, *& explicatur* מַטֶּה *Baculus*, *Virga*, *ex quo Guido & alii fecerunt* מִטָּה *Lectus ferreus vel ligneus.*

קטז קְטִיזְמָה *Titulus honoris*, *Laus*, *Commendatio*, *Encomium* : *Prosapia* : Rex carnalis בתחלה מזכיר שמו ולבסוף קטיזמא שלו primò commemorat nomen suum, postea titulum suum, Beresch. rabba sect. 1. Sic in Jalkut 2. Sam. 22. ubi in glossa exponitur יחס Prosapia. In Medrasch Psalm. 18. legitur hoc idem scriptum קטיגמא. Est corruptum ex Græco quopiam vocabulo. In Lexico Guidonis citatur קטימא in Rad. קטם.

קְטַט *Jurgari*, *Contendere*, *Litigare*, *Rixari*, apud Rabbinos : *Irritare*. *Hithpahel*, הִתְקוֹטֵט *Idem*. *Hinc in Targum Jonath.* וְאִתְקוֹטְטוּ כַּחֲדָא Et rixati sunt invicem, Lev. 24. 10. Vide & suprà in קוט.

קְטָטָא *Lis*, *Contentio*, R. Levi Proverb. 17. 1. *Plurale*, קְטָטִין *Jurgia*, *Lites*, *Dissensiones* : בעל קטטה ומחלוקת Rixosus & contentiosus, author contentionis & dissensionis.

קְטָטִין Inde בֵּית קְטָטֵי *Locus pudendorum*, *pro Hebræo* בִּמְבֻשָׁיו, *Deuter. 25. 11. in Targum Hierof.*

Videtur mendosum : nam Elias adducit in קטן sub forma קוטנוי, quomodo & legitur Exod. 4. v. 4. in T. H.

קְטַל *Occidere*, *Interficere*. *Respondet Hebræis* רָצַח *&* מוֹתֵת · הֵמִית · הָרַג, קָטַל : *quandoque etiam Verbo* נָפַל, *ut quando Cadere gladio dicitur*, *id passivè profertur* אִתְקְטַל *Occidi* : *item sæpè Verbo* הִכָּה. *Præteritum*, וְיָת עַמָּא דִי בַהּ קְטַל Et populum qui in ea erat, interfecit, Hebr. הָרַג, Judic. 9. 45. וּקְטַל יְיָ כָּל בּוּכְרָא Et interfecit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, Exod. 13. v. 15. וּקְטַל יָת אֲחוֹהִי Et interfecit fratres suos, Jud. 9. 5. דִּקְטַל בְּמוֹתֵיהּ סַגִּיאִין מִדִּקְטַל בְּחַיּוֹהִי Quos occidit in morte sua, plures erant quàm quos occiderat in vita sua, Judic. 16. 30. וְקָם קַיִן בְּהֶבֶל אֲחוּהִי וְקַטְלֵיהּ Et insurrexit Kain in fratrem suum Hebel, & occidit eum, Genes. 4. 8. וְקַטְלֵיהּ עוּלֵימֵיהּ וּמִית Et sic interfecit ipsum puer ejus, & mortuus fuit, Jud. 9. v. 54. וּמְחָהִי וְקַטְלֵיהּ Et percussit eum, & occidit eum, Hebr. וַיַּכֵּהוּ וַיָּמֹת Et percussit eum, ita ut moreretur, 2. Sam. 1. 15. וּמְחָא יַת פְּלִשְׁתָּאָה וְקַטְלֵיהּ Et percussit Philistæum istum, & interfecit eũ, 2. Sam. 17. 50. דִּקְטָלֵיהּ קַיִן Quem interfecit Kain, Genes. 4. 25. קֳדָם דִּקְטְלָךְ Coram eo qui interfecit te, Ezech. 28. 9. וְלָא קַטְלִנּוּן Et non occidit eos, Jerem. 41. 8. בִּזְמַן דִּקְטַלִנּוּן Quo tempore interficiebat eos, Psalm. 78 34. וְקַטְלִנּוּן בְּחַרְבָּא Et interfecit eos gladio, 1. Reg. 2. vers. 32. *Fœmininum*, כַּד קַטְלַת איזבל נְבִיַּיָא דַיְיָ Quum occideret Izebel prophetas Domini, 1. Reg. 18. 13. אִתְּתָא קַטְלַתֵּיהּ Mulier interfecit eum, Jud. 9. 45. *Hinc Præteritum Pehil sive passivum*, עַד דִּי קְטִילַת חֵיוְתָא Usque dum occisa esset bestia illa, Dan. 7. 11. Secunda masc. כְּמָא דִי קְטַלְתָּא יַת מִצְרָאָה Sicut occidisti Ægyptium, Exod. 2. 14. וְלָא קְטַלְתָּנִי Attamen non occidisti me, 1. Sam. 24. 19. לָא גַבְרָא קְטָלִית Non virum occidi, Genes. 4. 23. אַף יָתָךְ קְטָלִית Etiam te occidi, Num. 22. 33. וְאַחֲדִית בֵּיהּ וּקְטַלְתֵּיהּ Et prehendi eum & interfeci eum, 2. Sam. 4. vers. 10. וְקָמִית עִלוֹהִי וְקַטַלְתֵּיהּ Et insurrexi in eum & occidi eum, 2. Sam. 1. 10. אֲרֵי כְעַן קְטַלְתִּיךְ Certè jam te interficerem, Numer. 22. 29. אֲרֵי בִרְגְזְהוֹן קְטַלוּ קְטוֹל Nam in ira sua occiderunt occisione, Genes. 49. 6. וּקְטַלוּ יַת עוֹרֵב Et occiderunt Orebum, Jud. 7. 25. וּקְטַלוּ כָּל דְּכוּרָא Et occiderunt omnem masculum, Gen. 34. 25. וְקַטְלוּהִי Et interfecerunt eum, 2. Sam. 4. 7. הֲמִקְטַל קַטְלוּהִי An occidendo occiderunt eum, Jerem. 26. 19. וְלָא קַטְלוּנוּן Et non occiderunt eos, Jos. 9. 26. וּקְטַלְתּוּן יַת בְּנוֹהִי Et occidistis filios ejus, Jud. 9. 18. הֵיכָא גֻּבְרַיָּא דִקְטַלְתּוּן Ubi sunt viri quos occidistis? Jud. 8. 18. *Participium*, חֲוָה קָטֵל Erat occidens, Dan. 5. 19. הָא אֲנָא קָטֵיל Ecce ego occido filium tuum primogenitum, Exod. 4. 23. קָטֵל יַת רִבּוֹנֵיהּ Occidens dominum

 suum,

suum, 2. Reg. 9. v. 31. וְקַטֵל לָה Et occideret eam, Esth. 2. 10. לְקַטָלָא Occisori ad idololatriam filios suos dederunt, Hos. 9. v. 13. *Plurale*, קָטְלִין נַפְשָׁן Occidentes animas, Hebr. יְרַצְּחוּ Hos. 6. vers. 9. וַהֲווֹ קָטְלִין בְּהוֹן Qui interficiebant eos, 2. Reg. 17. v. 25. וְיַת קָטְלִין בְּחַרְבָּא לְמִקְטַל Occisores gladio ad occidendum, Jerem. 15. 3. *Participium præteritum sive Pehil*, בַּהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל In ea nocte fuit interfectus Balthasar rex, Dan. 5. vers. 30. *Plurale*, תְּמְנֵי מְאָה קְטִילִין Octingentos occisos tempore uno, 2. Sam. 23. 8. מִנְיַן קְטִילִין Numerus occisorum, Esth. 9. 11. *Emphat.* חֵילַת קְטִילַיָא Vallis occisorum, Jerem. 7. 32. וְעוּלִי בִּקְטִילַיָא הָאִלֵין וְיֵיחוּן Ingredere occisos hosce, & reviviscent, Ezech. 37. v. 9. *Construct.* תַּבְרֵיהוֹן יְהוֹן קְטִילֵי מוֹתָא Et viri ipsorum erunt occisi mortis, Jerem. 18. 21. *Cum Affixis*, אִם כִּקְטוֹל קְטִילוֹהִי יִתְקְטִיל Num juxta occisionem occisorum ejus occidetur, Jesa. 27. v. 7. וְלָא תְּכַסֵּי עוֹד עַל קְטִילָהָא Neque teget amplius occisos suos, Jesa. 26. 21 מְטוּל דְּסַגִּיאֵי קְטִילַיָא אַפִּילַת וְעַשִּׁינִין כָּלְהוֹן קְטִילָהָא Quoniam multos interfectos dejecit, & potentes fuerunt omnes interfecti ejus, Proverb. 7. 26. מִקָּל מַפַּלְתִּיךְ קְטִילַךְ Præ sonitu ruinæ tuæ occisorum tuorum, Ezech. 26. v. 15. *Fœmininum*, דְּאִתְּתָא קְטִילְתָא Mulieris occisæ, Hebr. הָאִשָּׁה הַנִּרְצָחָה Jud. 20. 4. *Infinitivus*, אֲרֵי מִקְטַל תִּקְטְלִנֵּיהּ Nam occidendo occides eum, Deuter. 13. 9. וּמִקְטַל לָא נִקְטְלִנָּךְ Et interficiendo non interficiemus te, Judic. 15. 13. הֲמִקְטַל קַטְלוּהִי An occidendo occiderunt eum, Jerem. 26. 19. לְמִקְטַל יַת אֲחוּהִי Ad occidendum fratres suos, Judic. 9. 24. *Cum Pronominibus*, וּבְעָא מַלְכָּא לְמִקְטְלֵיהּ Et quæsivit rex occidere eum, Jerem. 26. v. 21. לְמִקְטְלֵיהּ בִּנְכִילוּ Ad occidendum eum per fraudem, Exod. 21. 14. וּבְעוֹ יַת נַפְשִׁי לְמִקְטְלַהּ Et quæsiverunt animam meam ad occidendam eam, 1. Reg. 19. 10. לְמִטְרֵיהּ וּלְמִקְטְלֵיהּ Custodire & interficere eum, 1. Sam. 19. 11. כָּמִין לָךְ לְמִקְטְלָךְ Insidiatur tibi ad occidendum te, Genes. 27. vers. 42. וַאֲמַרוּ אוֹחֲרָנִין לְמִקְטְלָךְ Constitueruntque alii occidere te, 1. Sam. 24. 11. כְּרוֹ פַחְתָּא לְמִקְטְלִי Foderunt foveam ad occidendum me, Jerem. 18. 22. כָּל אִתְמַלְכוּתְהוֹן עֲלַי לְמִקְטְלִי Omnia cõsilia ipsorum sunt contra me ad occidendum me, Jerem. 18. 23. הַלְמִקְטְלִי אַתְּ אָמַר Num ad occidendum me dicis, Exod. 2. 14. לְמִקְטְלַנָא Ad occidendum nos, Exod. 5. v. 21. *Imperativus*, קוּם קְטוֹל יַתְהוֹן Surge, occide eos, Judic. 8. 20. קְטְלְנִי כְעַן קְטוֹל Occide me nunc occisione, Num. 11. 15. וְאִם אִית בִּי חוֹבָא קְטוֹלְנִי Et si est in me delictum, occide me, 1. Sam. 20. 8. שְׁלוֹף חַרְבָּךְ וּקְטוֹלְנִי Extrahito gladium tuum, & interficito me, Jud. 9. 54. קְטוּלוּ גְּבַר גַּבְרוֹהִי Occidite quisque socium suum, Numer. 25. 5. וּקְטוּלוּ גְּבַר יַת אֲחוּהִי Et occidite quisque fratrem suum, Exod. 32. 27. אִשְׁתְּלִיפוּ וּקְטִילוּ Evaginator & occide, Ezech. 21. 21. *Futurum*, וְכָל רַבְרְבָהָא אֶקְטוֹל עִמֵּיהּ Et omnes magnates ejus interficiam cum eo, Amos 2. 3. וְאֶקְטוֹל יַת יַעֲקֹב אָחִי Et occidam Jacobum fratrem meum, Genes. 27. 41. וְאֶקְטוֹל יַתְכוֹן בְּחַרְבָּא Et occidam vos gladio, Exod. 22. v. 23. דְּלָא אֶקְטְלִנָּךְ בְּחַרְבָּא Ne occidam te gladio, 1. Reg. 2. v. 8. לְמָא אֶקְטְלִנָּךְ Quorsum morte afficerem te, 1. Sam. 19. 17. לָא תִקְטוֹל נְפַשׁ Non occides ullam animam, Exod. 20. v. 13. pro Hebræo לֹא תִרְצָח, quod idem: וְעוּלֵימֵיהוֹן בְּחַרְבָּא תִקְטֵל Et juvenes ipsorum gladio interficies, 2. Reg. 8. 12. אִן תִּקְטוֹל אֱלָהָא לְרַשִׁיעַיָא Si occideris, Deus, improbum, Psalm. 139. 19. וְתִקְטוֹל יַת אִתְּתָא Et occides mulierem istam, Levitic. 20. 16. לָא תִקְטְלִנּוּן מִן יַד Non occides eos statim, Psal. 59. 12. לָא תִקְטְלִנַּנָא Non occides nos, Jerem. 41. 8. יִקְטוֹל עַנְיָא וְחַשּׁוֹכָא Interficiet pauperem & egenum, Job. 24. vers. 14. לְפוּם סָהֲדִין יִקְטוֹל יַת קָטוֹלָא Juxta os testium interficiet occisorem, Num. 35. 30. Heb. יִרְצַח אֶת הָרֹצֵחַ, quod idem. וְיִקְטוֹל גָּאֵיל דְּמָא Et interfecerit vindex sanguinis, Hebr. וְרָצַח Numer. 35. vers. 27. דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ Qui interfecerit animam aliquam per errorem, Numer. 35. 11. Heb. מַכֵּה נֶפֶשׁ Percutiens animam: כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא Quicunque interfecturus est aliquem, Hebr. כָּל מַכֵּה, Numer. 35. v. 30. כָּל דְּיִקְטוֹל קַיִן Quicunque occiderit Kainum, Genes. 4. 15. הוּא יִקְטְלִנֵּיהּ Ipse interficiet eum, Numer. 35. 19. לְמָה יִקְטְלִנָּךְ נְפַשׁ Quare percuteret te aliquis, Jerem. 40. 15. כָּל דְּיַשְׁכְּחִנַּנִי יִקְטְלִנַּנִי Quicunque invenerit me, occidet me, Genes. 4. 14. הָא אִין יִקְטְלִנַּנִי Ecce occiderit me, tamen invocabo eum? Job. 13. 15. וְאִם יִשְׁמַע שָׁאוּל וְיִקְטְלִנַּנִי Quod si audiverit Saul, occidet me, 1. Sam. 16. 2. תִּקְטוֹל אִנּוּן Interficiet eos, Prov. 1. 32. תִּקְטְלִנֵּיהּ לִשָּׁן חִוְיָא Interficiet eum lingua serpentis, Job. 20. 16. עוֹד קְטָלָא נִקְטוֹל יָתֵיהּ Etiam occisione occidemus eum, Esth. 5. 14. נִקְטוֹל תּוֹרִין Occidemus boves, Jesa. 22. v. 13. אֲרֵי נִקְטוֹל יַת אֲחוּנָא Nam interficiemus fratrem nostrum, Gen. 37. v. 26. וְנִקְטְלִנֵּיהּ Et interficiemus eum, Jud. 16. 2. דְּנִקְטְלֵיהּ Ut interficiamus eum, Esth. 5. v. 14. הָמָן בָּעֵי דְּנִקְטְלָךְ Haman petit ut interficiamus te, Esth. 6. 1. וּמִקְטַל נִקְטְלִנָּךְ Et occidendo occidemus te, Jud. 15. 13. וְיַת בְּעִירָא תִּקְטְלוּן Et bestiam interficietis, Levitic. 20. 15. וּמִקְטַל לָא תִקְטְלוּנֵיהּ Occidendo autem ne occidatis eum, 1. Reg. 3. v. 26. אַרְמַלְתָּא וְגִיּוֹרָא יִקְטְלוּן Viduam & peregrinum occident, Psal. 94. 6. וְיִקְטְלוּן יָתִי Et interficient me, Gen. 12. 12. וְיִקְטְלוּנוּן Et interficient eos, Amos 9. v. 4. וְיִקְטְלוּנַנִי Et interficient me, Genes. 20. 11. Sic 1. Reg. 12. v. 27. תִּקְטְלוּן יָתֵיהּ Interficient eum, Exod. 1. v. 16. *Ithpehal, vel Ithpahel, Præteritum*, אִתְקְטִיל מַלְכָּא יֹאשִׁיָּה Occisus est rex Josias, Amos 9. v. 1.

9.v.1. אתקטיל בסיפא Interfectus est gladio, Esth. 9.v.14. על בית תקפך אתקטלתא In domo fortitudinis tuæ interfectus es, 2.Sam.1 25. In Regiis legitur ex Ithpehal: ארי אתקטלו בחרבא Quòd occisi essent gladio, Hebr. כי נפלו בחרב, 2. Sam.1.12. איכדין אתקטלו גבריא Quomodo occisi sunt potentes, gladio, ibid. vers.19. ואתקטלו Et interfecti fuerunt, ibid. vers.4. דאתקטילון בשושן Qui occisi sunt in Susan, Esth.9.14. מטולתך אתקטלנא כל יומא Propter te occidimur totâ die, Psalm. 44. v. 23. *Tertia fœminina*, ואתקטילת תמן Et occisa fuit illic, Hebr. ותומת Et mori facta, 2. Reg. 11. v. 16. *Participium*, מחר את מתקטל Cras tu occidêris, Hebr. מומת, 1.Sam.19.11. ומתקטיל בחרבא Aut occisus gladio, Hebr. ונפל בחרב Aut cadens gladio, 2.Sam.3.29. *Cum Aff. Pronomine*, ובינת שוקי מתקטילנא Et in vicis occidor ego, Prov. 22. 13. *Plurale*, וחכימיא מתקטלין Ut sapientes interficerentur, Dan. 2. 13. מגו בני מלכא דמתקטלין E` medio filiorum regis, qui occisi sunt, 2.Reg.11.v.2. *Infinitivus*, אתקטלא יתקטיל Occidendo occidetur, Hebr. מות יומת, Exod. 31. 14. לאתקטלא Ad occidendum, ut occidatur, Psalm. 109. vers. 16. לאתקטלא ולהובדא Ad interficiendum & perdendum, Esth. 7. 4. וחברוהי להתקטלה Et socios ejus occidere, Dan.2 13. דקטלא בר נשא אתבעניה לאתקטלא Qui occiderit hominem, requiram eum ut rursus occidatur, Genes. 9. v. 6. in Jona. *Futurum*, ארי כא אתקטיל Nam hîc interficiar, Hebr. פה אמות, Hîc moriar, 1.Reg.2.30. ודיעול בתרהא יתקטל Et qui ingredietur post eam, occidetur, 2.Reg. 11. vers. 15. יתקטל אדניהו Occidetur Adonias, 1.Reg.2.24. ואף מריה יתקטיל Etiam dominus ejus occidetur, Exod.21.29. לא תתקטל בבית מקדשא דיי Non interficietur in domo sancta Domini, 2. Reg. 11. 15. ואם יקטלוננא ונתקטל Et si interfecerint nos, interfecti erimus, 2.Reg.7.4. אתקטלא יתקטלון Interficiendo interficientur, Levit. 20. v. 11. בחרבא יתקטלון Gladio occidentur, Ezech. 26.v.6. *Pahel, Præteritum*, קטל המון שביבא דנורא Interfecit eos flamma ignis, Dan. 7. vers. 22. אנא קטלית משיחא דיי Ego occidi Messiam sive unctum Domini, 2. Sam. 1. 16. דקטילו בני ישראל בחרבא Quàm quos occiderunt Israelitæ gladio, Jos. 10. v. 11. *Participium*, והא אנון מקטלין יתהון Et ecce illi interficiunt ipsos, 2.Reg.17.26. *Fœmin.* חרבא דמקטלא Gladius occidens, Jud. 7. 18. *Infinitivus*, לקטלא יתהון Ad occidendum eos, Exod. 32.v.12. לשיצאה ולקטלא Ad perdendum & ad interficiendum, Esth.3.13. *Et in Daniele*, לקטלה חכימי דבבל Ad interficiendum sapientes Babyloniæ, Dan.2.14.

קטול · קטולא *Occisio, Interfectio, Cædes, Homicidium*: גבר חיב קטול את Vir reus occisionis es, Hebr. איש מות Vir mortis es, id est; morte dignus, 1.Reg. 2. 26. הוה קטול בזרעית דעמלק Fuit occisio in semine Amalek, Esth.9.17. ביום קטול רב In die occisionis magnæ, Heb. הרג, Jesa. 30. 25. וגברין דחיבין דין דקטול Et viros qui rei sunt judicii occisionis, Hebr. אנשי דמים, Psalm. 139. v. 19. חובת דין דקטול Peccatum judicii occisionis, Heb. חטא משפט מות Judicii mortis, Deuter. 21. v. 22. אם כקטול קטילוהי An juxta occisionem occisorum ejus occidetur, Heb. הרגיו Eorum qui occisi sunt, Jesa.27.7. Sic & Chaldæum debet esse cum Scheva ab initio ex forma passiva Pehil, non cum Kametz, ut habent Veneta: מקטול Ab occisione, à strage, Obad.9. חובת קטולך תהי ברישך Reatus occisionis tuæ erit in capite tuo, 1.Reg.2. v.37. חובת קטוליה Reatus cædis ejus, Hebr. דמו, sic in præcedenti דמם, 1.Reg.2.32.

קטל · קטלא, *vel* קטל · קטלא *Idem*: קטלא חיב Occisionis sive mortis reus est, Hebr. דמיו בו Levit. 20 9. תרויהון קטלא חיבין Ambo occisionis rei sunt, ibid. vers. 11. & sic sæpius: מה עוד קטלא נקטול יתיה Quid amplius occisione occidemus eum, Esth. 5. v. 14. ומתדברין לקטלא Et qui ducuntur ad interfectionem vel necem, Prov. 24. vers. 11.

קטילא *Idem*: מחת קטילת סיפא וקטילת גולמין Percussione occisionis gladii & occisionis hastarum, Esth. 9. 5.

קטול · קטולא *Occisor, Homicida*: ולא תקבלון ממון על אנש קטול Neque accipietis pecunias honorarias pro homine occisore, sive homicida, Hebr. לנפש רצח Num. 35. 31. יקטול ית קטולא Occiderit occisorem, Numer. 35. 30. אתקטלא יתקטל קטולא Occidendo occidetur occisor, Hebr. מות יומת הרצח Moriendo morietur occisor, Numer. 35. 18. לאורתא יקום קטולא Ad lucem surget occisor, Hebr. רוצח, Job. 24. vers. 14. *Plurale*, מן קדם קטולין Ab occisoribus, Jerem.4.31. לממסר יתהון ביד קטולין Ad tradendum eos in manum occisorum, Ezech. 21. 15. תתעבדון קטולין Efficiemini homicidæ omnes vos, Psalm. 62. 4. *Constructum*, קטולי נפשן Occisores animarum sive hominum, Jer. 7. 9. Hos. 4. 2.

קטלן *Idem. Fœmin.* קטלנית *Latro-fœmina. Sic vocatur mulier, quæ tres viros supervixit, quam nemo prudens ulterius ducit.* Vocatur & חבלנית *Perditrix virorum*, ut est in חבל. In Schulchan Aruch par. 4. num. 9. traditur; Quæ duos supervixit, non debet nubere tertio.

II. קטל *Incidere, Succidere, apud Rabbinos*: unde, מן דקטל אספסתא חייב שתים אחת משום קוצר ואחת משום נוטע Qui succidit pabulum (in sabbatho) duplici culpâ tenetur: semel, quia similis est messori, deinde, quia similis est plantanti, Talm.

Talm. Schabbas fol. 73. 2. Metere & Plantare ſimpliciter prohibita ſunt in ſabbatho: gramen pro pabulo pecoris ſuccidere, eſt ſpecies meſsis ſive demeſsionis, & ſimul plantationis, quia ſuccidendo recreſcit, quaſi de novo plantatum. Subtilitas Rabbinica. *Item alibi*; Gentilis quidam dicebat ad Iſraelitam, קטול אספסתא ושדי לחיואי בשבתא ואי לא קטילנא לך Succide pabulum & projice illud beſtiis meis, quod ſi non; occidam te, Talm. Jevammoth folio 121. 2. Item, אמו אנן קטלי קני באגמא אגן Quare ergo nos ſuccidimus calamos in ſtagnis? ſcil. ad colligendum ligna, Sanhed. fol. 33. 1. Gloſſa per קצן, & Aruch per חטב explicat.

קַטְלָא *Pallium ſcapulare mulierum ornatus, quod in ſabbatho portare illis non licet.* Vel potiùs, *Catena, Catella aurea, quæ & Catellum dicitur: Fibula argentea vel aurea, quâ ſcapulare ſub collo colligatur. In Aruch parvo exponitur Germ.* ein Halßband. Aruch citat ex Targum Hieroſol. Exod. 35. 22. pro Hebræo חָח, ſed hodie illud Targum non extat in hoc loco. Legitur autem Num. 31. 50. קַטְלַיָא מִן צַוְרֵיהוֹן Catenas vel Torques à collo ipſorum, in Jonath. שֵׁירִין וְקַטְלָאִין דְדַהֲבָא Catenas & torques ex auro, Geneſ. 49. 22. in Targ. Jon. & Hieroſol. *Apud Talmudicos*, ולא בקטלא ולא בנזמים לא בטבעת Neque cum fibula, neque in auribus, neq; annulo ipſi egredi licitum, Schab. fol. 57. in Miſna. Et fol. 59. col. 2. in Gemara, מאי קטלא מנקטא פארי Quid eſt Katella? Eſt colligens micas, id eſt, decidua cibi, vel micas panis, ne in terram decidant. Hinc ſcribit Scholiaſtes quidam ad locum adductum ex Targ. Jon. & Hieroſolym. Geneſ. 49. 22. quod קטלא ſit רצועה רחבה שתולה בצוארה וכהובר בו בגר שתלוי על לבה שלא יפול מה שאוכלת ותטנף בגדיה. Alibi, קטלא בצוארה וטבעת בידה Catella in collo ejus, & annulus in digito ejus, Talm. Meilah cap. 1. in principio. Gloſſa, ענק Torques ex auro. *Plurale*, היה עליה בלי זהב וקטליאות נזמים וטבעות מעבירין ממנה Si fuerit in ea muliere inſtrumentum vel ornamentum aureum, veluti catellæ, inaures, annuli, auferunt ea ab ipſa, Talm. Sota fol. 7. 2. & Avoda ſara cap. 1. in Miſna, ubi explicatur per שירין quod Catenas ſignificat. Alibi, קטליות נזמים וטבעות, Talm. Kelim cap. 11. Hîc קטליות & נזמים dicuntur habere חוליות membra, partes inſtar fili, unde apparet, eſſe ornamentum aureum, veluti Catella, quæ fit ex auro in filum deducto.

קְטַלְיו *Forum*: הנמכרים בקטליא Quæ venduntur in foro, Talm. Avoda, fol. 40. 2.

קטלפטא Sic adducunt hîc ex Aruch, ubi citatur ex Echa rabbetha, ſed ibi hodiè legitur לוקטא, de quo vide in לקט.

קְטוֹלִית *Coxa, Coxendix*: אחד בירך ושלשה בקטולית Unum (membrum) in femore, tria in coxendice computantur, Talm. Oholoth cap. 1. ubi per partes computantur ducenta quadraginta octo membra in corpore humano. Majemon exponit כף הירך *Acetabulum femoris & quod ei ſuperius adhæret.*

קְטַם *Cinis, Hebr.* אפר, *cui reſpondet*: חֲלָף קְטַם מְשַׁח חֶדְוָה Pro cinere, unguentum lætitiæ, Jeſa. 61. 3. הֵיךְ קִטְמָא יְבַדַּר Sicut cinerem diſperget, Pſalm. 147. 16. וַאֲנָא עֲפַר וּקְטַם Ego ſum pulvis & cinis, Heb. עָפָר וָאֵפֶר Gen. 18. v. 27. וְאִתְמְתִיל בְּעַפְרָא וּקְטַם Et aſsimilor pulveri & cineri, Job. 30 19. כִּקְטַם עַל אַרְעָא Ut cinerem in terra, Ezech. 28. 18. יַת קִטְמָא דְתוֹרְתָא Cinerem vaccæ, verſ. 10. וִיפַלֵּג יַת קִטְמָא Et diviſit cinerem in tres partes, ibid. in Jonathane: מֵי קִטְמָא הַהוּא Aquas cineris iſtius, Numer. 19. verſ. 12. Jonath. וּנְסִיבַת תָּמָר קִטְמָא Et accipiebat Thamar cinerem, 2. Sam. 13. 19. וְשַׁוִּי קִטְמָא עַל רֵישֵׁהּ Et poſuit cinerem in capite ſuo, Eſth. 4. 1. וְהוּא יָתִיב בְּאֶמְצַע קִטְמָא Ipſe autem conſidebat in medio cineris, Job. 2. 8. פַּלְגֵיהּ קִטְמָא Dimidium ejus cinis eſt, id eſt, in cinerem redactum, Jeſa. 44. verſ. 20. וּלְבוּשׁ שַׂק וְקִטְמָא Et veſtimentum ſacci & cineris, Eſth. 4. 1. וְעַל סַקָּא וְקִטְמָא בְּאִית In ſacco & cinere veni, Jeſa. 58. 5. וַחֲפוּ רֵישֵׁיכוֹן בְּקִטְמָא Et operite capita veſtra cinere, Jerem. 6. 26. בְקִטְמָא יְהוֹן חֲפִיפִין Cinere erunt obtecti, Ezech. 27. verſ. 30. כַּנַּע יָתִי בְּקִטְמָא Humiliavit me in cinere, Thr. 3. v. 16. דְּכְרָנֵיהוֹן מְתִיל לְקִטְמָא Memoria ipſorum aſsimilatur cineri, Job. 13. 12.

קִטְמָן *Cinereus: Plurale*, סוּסָוָן פְּצִיחִין קִטְמָנִין Equi grandineis punctis notati & cinerei, Heb. אֲמֻצִּים Zach. 6. 3.

קִטְמִיּוֹת *Cineres*: נתן בהם עפר וקטמיות Poſuit in eis pulverem & cineres, Bereſch. rabba ſect. 90. Alii exponunt *Pulverem tenuem, ac rubrum, qui conſervat fructus.* In Jalkut fol. 46. 1. pro eo legitur corruptè קמאיות.

קְטַם *Cinerare, Cinerem aſpergere*: וקוטמין הנטיעות Et cinerem aſpergunt plantatis arboribus, nempe ad enecandos vermes, Tal. Schebhiith cap. 2. ut explicat Aruch in Radice זבל. Alii aliter, ut ſequitur.

קְטַם *Incidere, Infringere, Excidere.* Sic explicant locum præcedentem in Talmud, pro, *Superfluos ramos exſcindere, vel, Infringere capita ramorum, ne nimium ſurſum, ſed in denſitatem excreſcant*: לולב נקטם ראשו Ramus palmæ cujus caput fractum vel inciſum eſt, Talm. Succa cap. 3. in principio Miſnæ, & in Gemara fol. 31. col. 2. ולא יקטמנו להריח בו ואם קטמו פטור Neque ſuccidet illud

illud (lignum aromaticum vel odoriferum) ad odorandum in eo, quod ſi autem inciderit antea, liber eſt, Tal. Beza fol.33.2. אחת שאינה קטומה Unum ramum non inciſum aut fractum: שלשתן קטומות Tres inciſi, Vajikra rabba ſect.30. Vide Talm. Succa cap.3. in Miſna, & ibi Gemaram.

קְטִימָה · קְטוּם *Inciſio, Inciſura, Ruptura.*

קְטַן *Parvum, Minorem, Imparem, Parum, Minus eſſe vel haberi, Hebr. Id Chaldaicè per* זְעֵר *effertur. Hiphil,* הִקְטִין *Parvum, Minus facere.*

קָטָן · קָטֹן *Parvus, Minor, Minimus, Minorennis, de quo dicunt,* הבן משיולד עד שיהיה בן שלש עשרה שנה קטן ונקרא תינוק Filius ex quo natus eſt, dum fuerit tredecim annorum, vocatur Minor & Puer. Inde à decimo tertio anno vocatur Major & Vir, quod Hebræi efferunt, מבן שלש עשרה שנה ויום אחד ומעלה נקרא גדול ונקרא איש A' quo filius fuerit tredecim annorum & unius diei & ulterius, vocatur Major ſive majorennis, & vir: חרש שוטה וקטן לאו בני דיעה נינהו ואין מעשיהם כלום Surdus, ſtultus, & minorennis non habentur pro ſcientibus, etiam opera ipſorum pro nullis habentur: קְטַנֵּי אֲמָנָה *Parvi fide,* ὀλιγόπιστοι, id eſt, vacillantes in fide, R. Salom. Pſalm.106.7. Idem ſcribit Geneſ. 7. Noachum etiam fuiſſe מקטני אמנה ex parvis fide, crediḋiſſe, & non crediḋiſſe futurum diluvium, nec ingreſſum arcam, niſi aquis impulſum: כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל אינו אלא מקטני אמנה *Quicunque habet panem in caniſtro ſuo, & dicit, Quid edam cras? eſt ex* ὀλιγοπίστοις *exiguâ fide præditis*, Sota fol. 48.2. Id in Tanchuma fol. 29.4. dicitur; כל מי שיש לו מה יאכל היום ואומר מה אוכל למחר הרי זה מחוסר אמנה *Qui habet quod edat hodie, & dicit, quid edam cras, is caret fide.* Nam, *Qui creavit diem, creavit quoque alimentum ejus*, ut ibidem præcedit. Convenit cum dicto Chriſti Matth.6.v.25.&c. *Fæmin.* קְטַנָּה *Minorennis, Minor, Parva.* Hanc definiunt ad 12. annum completum, unde dicunt; Filia à die nativitatis ſuæ, donec fuerit filia tredecim annorum, vocatur קטנה Minor, Minorennis, ונקראת תינוקת & Puella, Majemon par.2. folio 2.1.

קָטִין *Idem:* מליף קטיני מביני אלימי Evellit parvas (cepas) è medio majorum, ut ſcil. tanto melius creſcere poſsint, Mezia fol.89.1.

קַטְנוּת *Parvitas, Minorennitas:* ימי קטנותו Dies minorennitatis ejus. Dicitur & קטנותא apud Talmudicos. Minorennitas etiam eſt diſcipuli tempus uſque ad Rabbinatum ſive Magiſterium: וסמכו ר׳ עקיבה בקטנותו Et promoverunt R. Akivam in minorennitate ſua, Juchas. fol.61.col.1.

קִטְנִית *Legumen, quicquid in ſiliquis naſcitur, ut fabæ, piſa, cicer, lentes, & alia. Plur.* קִטְנִיּוֹת: Legitur in Targ. Jon. Num.15.19.

קוּטְנִים Talm. *Leguminis, vel* מין ערשים *ſpecies lentium*, Maaſeroth in fine. Aruch ſcribit, Arabicè vocari נגיר אלארנב.

קוּטְנָא *Cauda:* וְאַחוּד בְּקוּטְנֵיהּ Et prehende caudam ejus, Exod.4.4. in Targ. Jonath. & Hieroſ. בְּבִית קוּטְנֵיהּ.

קְטִינָא *Agellus, Ager parvus:* שמו דקלא אגב קטינא דארעא Poſuerunt palmam juxta agellum terræ, Bava kama fol.59.1. כמעשה דקטינא דאביי Secundum hiſtoriam quæ contigit circa agellum Abhaj, Gittin fol.30.2. דמי דארעא קטינא Pretium agri parvi, Ketubhoth fol. 91.2. הוו ליה תרי קטיני דארעא Erant ipſi duo agelli terræ, Talm. Succa fol.3.1. Gloſſa, שדות קטנות.

קטינאי Vide infrà in קיט.

קַטַן *Securis:* ובידיה חד קטן Et manu ejus ſecurim, Gloſſa קורדום, Jalkut in Leg. fol.308.col.1. Pro eo in Medr. Echa legitur קטיתא. Vide ſup. קטרה.

קִיטוֹן *Cubiculum, Conclave, in quo cubatur, ſive in quo ſunt cubilia: nam* κοίτη *Cubile, unde* κοιτών. *Interdum punctatum eſt cum Schurck, ſed proprium ipſi eſt Cholem ex forma Græca. Reſpondet Hebræo* חֶדֶר *in locis ſequentibus, & ab Hieroſolymitanis poſterioribus tantum uſurpatum eſt:* אֲתַר קִיטוֹן בֵּית דְמוּךְ Ad locum cubiculi, locum dormitionis, Eſth.1. v.9. ſcilic. cubiculi regii: nam in Hebræo eſt בְּבֵית מַלְכוּתָא In conclavi regni: וּבְקִיטוֹן בֵּי דְמָכָךְ Et in cubiculo loco dormitionis tuæ, Hebr. וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ Exod.7.28. in Jon. וּבְקִיטוֹנָא דִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן Et in cubiculo Joſuæ filii Nun, Cant.3.4. Libri vulgò habent וּבְקִטוֹנָא, ſed reducendum eſt ad formam ſuam genuinam: וְעַל לְקִיטוֹנָא דְבֵי מִדְמְכָא Et ingreſſus eſt in cubiculum locum dormitionis, Hebr. הַחַדְרָה, Geneſ. 43.30. Jon. & T.H. *Plurale*, וּבְדִיעְתָא קִיטוֹנֵי מִתְמַלְיָן Et ſcientiâ cubicula replentur, Heb. חֲדָרִים, Proverb.24.4. בְּגוֹ קִיטוֹנֵי מִדְמְכֵיהוֹן In cubiculis dormitoriis ipſorum, Deuter.32.25. Jon. & T.H. בְּקִיטוֹנֵי מַלְכֵיהוֹן In cubiculis regum ipſorum, Hebr. בְּחַדְרֵי, Pſal. 105. v.30. לְקִיטוֹנֵי דְקִבְרָא Ad cubicula ſepulchri, Prov.7.27.

Apud Talmudicos, סוכה העשויה קיטוניות קיטוניות Tabernaculum factum cubicula cubicula, i. e. quod plenum eſt parvis cubiculis, Succa fol.3.1. ואיהי יתבה בקיטוניות Ipſa autem habitabat in tabernaculis verecundiæ causâ, ibid. כקיטוניות פתוחות לטרקלין Quaſi cubicula parva aperta verſus triclinium, Joma fol.16.1.

קטס קַטְסְפוֹן *Katisbon, nomen proprium loci, reſpondens Hebræo* כַּלְנֵה Gen.10.10. in Jon. & T.H.

& T.H. Vide & Ber. rabba sect.37. Ctesiphon Historicis appellatur, cujus etiam meminit Plinius lib.6. cap.26.

קְטַע *Abscindere, Discindere, Cædere, Findere, Decidere, Incidere, Præcidere, Succidere, Hebr.* קָטַע *Cui in Targum Hierosolymitano & posterioribus paraphrastis, ut & aliis Verbis, interdum respondet. Præteritum,* וּקְטַע קִיסִין Et fidit ligna, Deuter.22.3. Jon. וּקְטַע כָּל רְגוֹגָה Et cæcidit omne desiderabile ejus, Thren.1.v.10. וּקְטַעוּ מִתַּמָּן עוֹבְרָא Et succiderunt inde palmitem, Hebr. וַיִּכְרְתוּ, Num.13.24. וּקְטַעוּ יַתְהוֹן שִׁירִין Et disciderunt eas in filamenta, scilic. laminas auri, Hebr. וְקִצֵּץ Exod. 39. 3. in Jon. *Infinitivus,* לְמִקְטַע קִיסִין Ad cædendum ligna, Deuter.19.v.5. pro Hebræis לַחְטֹב & לִגְדּוֹעַ in Targ. Hierosol. לְמִקְטַע בְּכוּלְבַיָא Ad cædendum securibus, Psal.74.5. *Futurum,* יִקְטַע כָּלְיָתַי Discindet renes meos, Heb. יְפַלַּח Diffindet, Job.16.13. וְתִקְטְעוּן יַת פַּסַּת יְדַהּ Et præcidetis sive amputabitis partem manus ejus, Hebr. וְקַצֹּתָה, Deut. 25.12. וְתִקְטְעוּן וְתִבְנוּן קַרְקוֹמִין Et succidetis (arbores) & ædificabitis munitiones, Hebr. וְכָרַתָּ, Deut. 20.20. *Ithpehal, Præteritum,* אִתְקְטַעוּ יוֹמֵיהוֹן Præcisi sunt dies ipsorum, Ruth.1. v.5. וּשְׁנַיָא אִתְקְטַעוּ Et anni amputati sunt, Cant.2. v.11. *Futurum,* וּבִזְמַן רִיסוּסַן יִתְקַטְעוּן Et in tempore quo consumendi sunt, excidentur, Job.24.24. יִתְקַטְעוּן יוֹמֵי חַיּוֹהִי Præcidentur dies vitæ ejus, Eccles.8.13. Hebr. לֹא יַאֲרִיךְ יָמִים Non prolongabit dies. *Apud Rabbinos,* שנה מקוטעה Annus intercisus, amputatus, imperfectus, non plenus. *In Targum,* תְּרֵין יוֹמִין קְטִיעִין Duo dies mutili, imperfecti, non integri, Exod.21.vers.21. in Jonath.

נִקְטַע *Abscindi;* קָטוּעַ *Incisum.*

קָטוֹעַ *Cæsor, Amputator:* מִקְּטוֹעַ קִיסֵיכוֹן A' cæsore lignorum vestrorum, Hebr. מֵחֹטֵב, Deut. 29.v.10. Targ. Hierosl. מִקְּטוֹעֵי A' cæsoribus.

קָטַע · קִטֵּעַ *Mutilus, veluti cui manus vel pes abscissus est:* הקיטע יוצא בקב שלו Mutilus incedit (in sabbatho) cum fulcro ligneo suo: Vide קב. Glossa, חקיטע id est, שנקטעה רגלו cui pes abscissus. *Hinc literam* ו *in voce* שלום *Num.25.12. vocant Rabbini* ו' קטיע *Vav decurtatum. Est enim una ex literis parvis.* Vide Eliæ Masoret Orat.9.

קְטָעִים *Secta, Incisa, Succisa:* ומן הקוטעים id est, שבולות קטועות Aristæ succisæ & non trituratæ, Talm. Maaseroth cap.1.

קְטַף *Putare, Amputare, Scindere, Abscindere, Decerpere, Succidere, & quandoque respondet sic Hebræo* גָּדַע: Interdum specialiter, *Amputare uvas, Vindemiare, pro Hebræo* בָּצַר: Item *Evellere, Eruere, Exscindere. Præteritum,* וּקְטַפוּ יַת כַּרְמֵיהוֹן Et vindemiarunt vineas suas, Hebr. וַיִּבְצְרוּ, Jud.9.27. *Infinitivus,* לְמִקְטַף שְׁאָרָא דְיִשְׂרָאֵל Ad vindemiandum reliquias Israelis, Hebr. עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ Racemando racemabunt, Jerem.6.9. דָּמְיָן לְכוּבִין דִּבְמִפְקְהוֹן רַכִּיכִין לְמִקְטַף Similes sunt spinis, quæ dum prodeunt, molles sunt ad eruendum, 2.Sam.23.6. *Futurum,* וְאֶקְטוֹף יַת תְּקוֹף זַרְעָךְ Et amputabo fortitudinem seminis tui, Hebr. וְגָדַעְתִּי, 1.Sam.2.31. וְיַת עִנְבֵי שְׁבִקָךְ לָא תִקְטוֹף Et uvas relictionis tuæ non decerpes, Hebr. תִבְצֹר Levit. 25. v. 5. כִּי תִקְטוֹף כַּרְמָךְ Cùm vindemiabis vineam tuam, Deut.24.21. וְתִקְטוֹף מְלִילָן בִּידָךְ Et decerpseris spicas manu tuâ, Hebr. וְקָטַפְתָּ, Deuter.23.26. וְלָא תִקְטְפוּן יַת שְׁבַקְתַּהּ Et non vindemiabitis uvas relictas ejus, scil. vineæ, Levit.25.11. *Ithpehal, Præteritum,* אֵיכְדֵין אִתְקְטִף וְאִתְּבַר מַלְכָּא Quomodo succisus est & confractus rex ille, Hebr. נִגְדַּע Jerem. 50.23. אִתְקְטִף נְבוֹ Succisus est Nebo, Heb. קָרַס Reflexus est, Jesa.46.1. אִתְקְטֵפַת מַלְכוּת מוֹאָב Succisum est regnum Moab, Hebr. נִגְדְּעָה Jerem. 48.25. אִתְקְצִיצוּ אִתְקְטַפוּ כַּחְדָא Excisi, Succisi sunt pariter, Jesa.46.v.2. Malè hæc in Jesaia ab aliis explicantur *Incurvare. Futurum,* וְיִתְקְטַף Et succidetur, Heb. וְנִגְדְּעָה, Jesa.22.v.25. וּכְרֵישׁ שִׁבּוּלְיָא יִתְקַטְפוּן Et sicut summitas spicæ succidentur, Hebr. יִמָּלוּ, Job.24.v.24. וְיִתְקַטְפוּן חֲנִיסְנָסֵיכוֹן Et succidentur statuæ solares vestræ, Hebr. וְנִגְדְּעוּ, Ezech.6.v.6. וְיִתְקַטְפוּן קַרְנַת אַגוֹרַיָּא Et succidentur cornua altarium vestrorum, Amos 3.v.14.

Apud Rabbinos, האשה מקטפת מן העיסה ועורכת את הלחם Mulier abscindit de massa subacta, & disponit in panem: שלשין בו מקטפין בו Quo die depsunt, etiam scindunt massam, Pesachin folio 36.1. הלש והמקטף והאופה Depsens, discindens, & coquens panē è massa formatum, Bava mezia folio 89.1. קוטפין קטופי Abscindunt abscindendo, Avoda fol.72.2. אָמֵן קְטוּפָה Amen discissum, vide in אמן.

קָטוֹף · קָטֹף *Vindemiator:* כִּקְטוֹף עַל סַלְסִלִּין Ut vindemiator super qualos, Heb. כְּבוֹצֵר Jerem.6. vers.9. *Plurale,* אִם חָטוֹפִין כִּקְטָפִין אָתוֹ עֲלָךְ Si raptores quasi vindemiatores veniant super te, Jer.49.9. Obad.5. ubi legitur קְטוֹפִין.

קְטַף *Vindemia:* כְּעוּלְלִין בָּתַר קְטַף Sicut racemi post vindemiam, Hebr. בָּצִיר, Jesa.24.vers.13. sic Mich.7.1. וִיעָרַע לְכוֹן דִּישָׁא לִקְטָפָא וּקְטָפָא Et attinget vobis tritura vindemiam, & vindemia &c. Hebr. וְהִשִּׂיג Et assequetur, Levit.26.5. *Cum Aff.* וְעַל קִטָפִיךְ בָּזוֹזִין נְפַלוּ Et in vindemiam tuam prædatores irruerunt, Hebr. עַל בְּצִירֵךְ Jerem.48.32.

קְטוֹף *Putatio, Abscissio, Vindemiatio:* וְעִדָּן קְטוֹף בִּכּוּרַיָא מְטָא Et tempus vindemiationis primitiarum advenit, Cantic.2.12. Apud Rabbinos etiam est *Abscissio segetis, quæ fit manu, & falce minori,*

minori, potest fieri ante tempus legitimæ messis. Sic distinguitur קְטוּף *à* קָצִיר *Messe, quæ fit falce majori & toto brachio. Sic* קוֹטְפִין *Scissores,* קוֹצְרִים *Messores.* Vide in Pesach. fol.11.1.

קְטִיפָה *Abscissio segetum*, Ibid.

קְטַף *Botrus, Racemus:* חזנהו להנהו קטפי Vidit istos botros; Glossa אשכולות, Talm. Kethubh. fol.112.1.

קְטַף · קַטְפָא *Balsamum, vel Aromatis quædam species excellens:* זְעֵיר קְטַף Parum balsami, Hebr. מְעַט צֳרִי, Gen. 43.10. Sic pro נָטָף quod Stacten reddunt, Exod.30.34. שְׁעַף וּקְטַף Ceram & balsamum, Hebr. נכאות וּצֳרִי, Genes.37.25. *Sic & apud Rabbinos pro Balsamo & Resina accipitur:* קַטְפָא דְּגוֹזָא Resina arboris: קטפא דפירא Resina ipsius fructus, Avoda sara folio 35.2. הוורד והכפר והקטף Rosa, cyprus & balsamũ, Tal.Schebhiith cap.7. *Huc referendum puto*, חומרתא דקטפיתא Globulus balsami, balsamo repletus, Schabbas fol.57.2. Alii aliter explicant.

II. קְטַף *Implectere, Implicare, Implexum reddere; Involvere:* לא בנתר משום דמקטף Non cum nitro, quia implectit, involvit capillos, ut cohæreant, & aquam balnei impediant, ne aqua penetret, Nidda fol.66.2.

קְטַף · קַטְפָא *Cohæsio, Conjunctio, Cohærentia, Unio, veluti quæ implexa sunt:* בקטפוי דקטפין Per cohæsiones unionum, Zohar in Gen. col.80.

קְטִיפוֹת *Stragula, Tapeta.* Citat Baal Aruch ex Siphre, & explicat Arabicè קְטִיפָה, Talmudicè סָגוֹס.

קוטפון *Consensio*, Guido ex Zohar. *Videtur esse à καταφωνέω, quasi καταφων@, unde & συμφων@ Consonus, Consentiens.* Exempla hanc & sequentem vocem illustrarent, sed nulla adducit, nec locum, ubi legantur, indicat, unde relinquuntur lectoris judicio.

קְטִפִירָא *Onus frumenti*, Guido ex Zohar. *Videtur esse à καταφέρω, quasi Onus deprimens*, Vide Zohar in Genes. fol.116. col.4.

קְטַפוּרָא *καταφορά, Ictus, Percussio, Plaga; Allisio, Impetus, Occursus, Occursio, scilic. mala, ut Guido adducit ex Zohar.* In Vajikra rabba legitur cum ס in fine, לקה ה׳ קטפורס Vapulabit quinq; plagis, id est, מכות, sect.30. לקתה כ״ד קטפורס Vapulavit 24. plagis, Ibid.

קטפורא *Urceus:* ומלי קטפורא חד Et replevit urceum quendam, scilic. aquâ, Zohar in Numer. col.299. Vas instar קידרה scribunt Hebræi. Et aliter, בקטפורא דעלייתא In conjunctione superiorum, Zohar in Gen. col.88. Vide קטטר.

קטפורין Vide infrà in קסטיר.

קַטַפְרֵס *Declivis, Declivitas, Præcipitium, Præceps locus, in quo nihil quiescere aut subsistere potest. Est ex Græco κατωφερὴς Declivis. Apud Talmudicos,* אם היה מקומו קטפרס Si fuerit locus ejus declivis, Glossa, מודרון Declivitas, Ohol. cap.3. הנצוק והקטפרס Effusio & declivitas, vel, Canalis & declivis locus, Gittin fol 16.1. idem in Avoda sara fol.52.1. scribitur והקטפרים, quod indicat terminationem Græcam: היתה ידה עשויה כקטפרים Fuit manus ejus facta ut declivitas, id est, non plana, & in rectum extensa, ad recipiendum rem projectam, sed declivis & digitis deorsum protensis, Talm. Gittin fol.78.2. נשפך על הרצפה והיה מקומו קטפרס Aqua effusa in pavimentum, fueritq; locus ejus declivis, Meila fol.17.1.

קַטַפְרֵס *Ictus, Plaga. Corruptum ex Græco καταφορά, quod sic inter cætera usurpatur.* In Vajikra rabba sect.18. in fine usurpatum legitur, בשר ודם נותן קטפרס והקב״ה נותן קטפרס ארבעים יכנו לא יוסיף Homo caro & sanguis dat ictus, & Deus sanctus benedictus dat quoque ictus, sicut dicitur, *Quadraginta ictibus percutiet eum & non amplius*, Deuter.25.2. Item, רשע חייך עשר קטפרס אתה לוקה אלו עשר מכות O improbe Pharao, ut vivis, decem plagis tu vapulabis. Hæ sunt decem percussiones, &c. adducitur in Jalkut ex libro Pesikta, in principio Sectionis Vajehi beschallach, Exod.13. Vide & antea.

קטק

קְטִיקְטוֹן *Parvulus, Exiguus:* שנתנה בו רוח קטיקטון Cui datus est parvus spiritus, exiguus, Glossa, לשון קצר קטון מאד, sicut ארמזים · ירקרק. Vajikra rabba sect.15. In Jalkut pro eo est קְצִירָה, Aruch legit קטריטון.

קטר

Aphel, אַקְטַר *Adolere, Suffire, Suffitum facere, ut Hebraicè, sed rariùs in Targum retinetur, at sæpiùs transfertur per* אַסֵּק*, ut dictum in* נסק. *Præteritum*, וְאַקְטַר עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין Et adolevit in eo suffitum aromatum, Exod.40.27. *Participium*, דָּרְתָא מְקַטְּרָן Atria suffumigata, caminis & fumariis instructa, Ezech.46.22. pro Hebræo קְטֻרוֹת, quod sic quidam explicant. Alii, & sic R. David, מְקַטְּרָן Conjuncta, Coagmentata, ex altera significatione, quæ mox infrà sequitur. *Infinitivus*, לְאַקְטָרָא עֲלוֹהִי Ad suffiendum sive adolendum in eo suffitum aromatum, Exod.30.1. Sic 1.Sam.2.28. וּמְלִיק עַל אַגוֹרָא לְאַקְטָרָא Et ascendit in altare ad suffitum faciendum, 1.Reg.12.33. *Futurum*, וְיַקְטַר עֲלוֹהִי אַהֲרֹן Et suffivit in eo Aharon suffitum aromaticum, Exod.30.1. *Cum Aff.* בְּאַתְקָנוּתֵיהּ יַת בּוֹצִינַיָּא יַקְטְרִנֵּהּ In aptando ipsum, sive, Dum aptat ipse lucernas, adolebit eum, ibid. Sic vers. seq.

קוֹטֶר · קוּטְרָא *vel* קְטַר · קִטְרָא *vel* קִיטוּר *Fumus, Exhalatio, Vapor, Nebula:* סְלִיק זְדוֹנֵיהּ דְּפַרְעֹה הֵיךְ קוּטְרָא Ascendit fastus Pharaonis instar fumi,

Hebr. עָלָה עָשָׁן, Psalm. 18. 9. וְהָא סָלִיק קוּטְרָא דְאַרְעָא הֵי כְּקוּטְרָא דְאַתּוּנָא Et ecce ascendebat fumus terræ sicut fumus fornacis, Hebr. קִיטֹר, Genes. 19. v. 28. in Jon. תַּלְגָא וְקִטְרָא Nix & exhalatio sive vapor, Hebr. וְקִיטוֹר Psalm. 148. v. 8. הֵיךְ זִיקָא דְתָלֵי בְקִטְרָא Sicut uter suspensus in fumo, Psal. 119. vers. 83.

קְטוֹרֶת · קְטֹרֶת · קְטָרְתָּא *Suffitus:* קְטוֹרֶת בוּסְמִין Suffitus aromatum, ex aromatibus variis confectus, Exod. 30. 1. וּקְטוֹרֶת בּוּסְמִין דִי תַעְבֵּד Et suffitum aromaticum quem facies, Exod. 30. v. 36. וּקְטוֹרֶת בּוּסְמַי Et suffitum aromaticum meum, Ezech. 16. 18. & 23. 21. לִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָא Ad suffitum aromaticum, Exod. 40. 5. וְלִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָא Et ad suffitum aromaticum, Exod. 25. 6. וְיַת מַדְבְּחָא דִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָא Et altare suffitus aromatum, Exod. 30. 27. *Emphaticum*, וּגְבַר מַחְתִּיתֵיהּ דִקְטָרְתָּא בִידֵיהּ Et quisque habebat thuribulum suffitus in manu sua, וְעַמוּד עֲנַן דִקְטָרְתָּא סָלִיק Et columna nubis suffitus ascendebat, Ezech. 8. 11. *Apud Rabbinos*, מה קטורת דבר שקוטר ועולה וריחו נודף Quid est Ketoreth? res quæ fumat & ascendit, cujusque odor fragrans est, Talm. Kerithuth cap. 1. fol. 6. 2. Ibidem Rabbini dicunt, Mosen non disertè expressisse, quæ & quot aromata ad suffitum sacrum adhiberi debuerint, quod orali traditione ab ipso didicerint, nempe Undecim. Id occultè Moses verbis indicavit Exod. 30. v. 34. ubi inquit: *Accipe tibi* סַמִּים *aromata, stacten, onychem & galbanum, aromata & thus purum, unumquodque solum.* Hîc, inquiunt, bis dicit indefinitè, *Aromata*, nec exprimit, quæ & quot. Unde docuerunt Rabbini, cùm primò pluraliter dicat *Aromata*, indefinitè, minus numeri pluralis intelligi debet, nempe Duo. Postea exprimit Tres species, quæ cōjunctim faciunt Quinque: rursus indefinitè dicit *Aromata*, quo innuere voluit tot, quot priori membro indicavit, nempe Quinque, & ita sunt decem species. His adjicitur una, Thus purum, quæ faciunt in universum Undecim, quot scilicet species ad suffitum olim adhibitæ fuerunt. At quænam? id per Kabalam posteritati revelatum, nempe הַצֳּרִי Resina præstans, הַצִּפּוֹרֶן Onyx, הַחֶלְבְּנָה Galbanum, הַלְּבוֹנָה Thus, מֹר Myrrha, קְצִיעָה Casia, שִׁבּוֹלֶת נֵרְדְּ Spica nardi, כַּרְכּוֹם Crocus, קוֹשְׁט Costus sive costū, וְהַקִּלּוּפָה Cortex odoratus, וְהַקָּנֶה Calamus odoratus, וְהַקִּנָּמוֹן & Cinnamomum. Hæc adducit R. Salomon in Commentariis, & sunt petita ex Talm. Kerithuth cap. 1. fol. 6. 1.

קוֹטֶר *Diameter:* חֲצִי קוֹטֶר vel מַחֲצִית *Semidiameter:* קוטר חמה Diameter solis: קוטר הארץ Diameter terræ: קָטְרָהּ Diameter ejus: More lib. 2. cap. 23.

II. קְטַר *Ligare, Colligare, Devincire, Redimire*, Heb. קָשַׁר, pro quo usurpatur, ט in ש commutato. *Præteritum*, וּקְטַר דַּנְבָא בְּרֵישׁ דַּנְבָא Et ligavit caudam unam in capite alterius, Jud. 15. v. 4. וּקְטַרַת עַל יְדֵיהּ זְהוֹרִיתָא Et ligavit ipsa super manum ejus coccinum, Genes. 38. 28. *Participium Pehil*, שְׁטוּתָא קְטִירָא בְלִבֵּיהּ דְטַלְיָא Stultitia ligata est in corde pueri, Proverb. 22. 15. *Plurale*, כּוּלְהוֹן קְטִירֵי תָגֵי בְּרֵישֵׁיהוֹן Omnes illi vincti sive redimiti coronis in capitibus suis, Esth. 1. v. 2. *Imperativus*, קְטוֹר אִנּוּן עַל אֶצְבְּעָתָךְ Liga ea in digitis tuis, Proverb. 7. 3. קְטוֹרִנּוּן בְּצַוְרָךְ Liga ea in collo tuo, Proverb. 3. 3. קְטוֹרִנּוּן בְּלִבָּךְ Liga ea in corde tuo, Proverb. 6. 21. *Futurum*, תִּקְטַר בֵּיהּ אַבְנָא Alligabis ei lapidem, Jerem. 51. vers. 63. הֲתִקְטוֹר שֵׁירֵי כִימְתָא Num ligabis catenis Oriona, Job. 38. 31. אֶפְשַׁר דְתִקְטוֹר Est'ne possibile ut liges, Job. 39. 13. וְתִקְטְרִנֵּיהּ לְטַלְיָתָךְ Et ligabis eam puellis tuis, Job. 40. vers. 24. וְתִקְטְרִנּוּן לְאָת עַל יְדָךְ Et ligabis ea in signum super manum tuam, Deuter. 6. 8. תִּקְטְרִי בְּחַרַכָּא Ligabis in fenestra, Jos. 2. v. 18. וְתִקְטְרוּן יָתְהוֹן Et ligabitis ea, Deuteron. 11. v. 18.

קִטְרָא *Ligatio, Ligatura, Nodus, Vinculum. Plur.* קִטְרִין *Ligamina, Nodi:* וּמְשָׁרֵא קִטְרִין Et solvens nodos, id est, res difficiles & implexas, Dan. 5. 12. *Constructum*, קִטְרֵי מַשִׁרְיַת גִּבָּרַיָּא Ligationes, Ligæ exercituum virorum fortium, Jesa. 7. v. 18. וְקִטְרֵי חַרְצֵיהּ Et ligamina lumborum ejus, id est, cingula, vincula, Dan. 5. v. 6. *Apud Rabbinos*, איידי דאית ביה קטרי Quia in eo (ligno) sunt nodi, Pesach. fol. 74. 1. Postellus in Zohar exponit sæpe *Massam, Molem.*

קְטִיר *Idem:* קטיר קחזינא הכא Nodum video hîc, Jevam. fol. 61. 1. *Plur.* קְטִירִין *Ligamina, Colligationes:* Hinc citat Baal Aruch ex Jelammed. sect. אלה תולדות יצחק in principio: הרי אני צר אותו בכל קטירי של אביו שידעו הכל שהוא בנו של אברהם Ecce ego formo eum (Isaacum) secundum omnes ligaturas (id est, articulos vel lineamenta) Patris ipsius, ut omnes cognoscant, ipsum esse filium Abrahami. In Vajikra rabba sectio. 23. הקב״ה צר כל קטורין שלו ברמותו בשביל לפרסמו Deus benedictus format omnia lineamenta (filii spurii) ad similitudinem ejus (adulteri), ad patefaciendum eum. Iterum ex Jelammedenu: היתה מוציאה כל קטירין של פעור מתוך פונדתה ואומרת השתחוה לזה Produxerat omnia simulachra Pehoris de ventrali suo, & dixit, Incurva te isti. *In his exemplis exponitur vox ista* קטירין *in Aruch per* דמות וצלם *Similitudo & Imago: unde est quod alii posuerunt,* קְטוֹרִין *Imago, Figura. Et in Jelammedenu in primo loco pro* קְטִירִין *legitur* אִיקוֹנִין *in mea editione.*

קטרן No-

קטרן *Nodosus, Durus, Fortis:* אגוזים קטרנים Nuces duræ, quasi nodosæ & benè colligatæ & compactæ.

מקטורן Vide in litera מ.

קטרב *Clavus vel Lorum, quo ligna jugi colligantur, aut juxta alios, Lignum quod temoni adjunctum est, & quo boves currum trahunt, Temo autem inter boves duos exiens, vocatur* עול: unde, העול של מתכות, הקטרב, Talm. Kelim cap.14. & 21.

קטרג *pro* קטגר *Accusare. Corruptum ex Græco* κατηγορεῖν, *unde suprà meliori formatione fuit* קטיגור, *Accusator. Futurum,* ארום יקטרג Quum accusaverit, Job.37.20.

מקטרג *Accusator.*

קטרינא *Thronus, Solium.*

קטריטון *Pituitosus, Catarrhosus,* Vajikra rabba sect.15. Græc. καταῤῥυτ⊙.

קטריקי vel קטירקי, Vide suprà in ordine קטר.

קטרקטין In Bereschit rabba sect.31. אלא כמין קטרקטין היה לו פוסטן מן הצד. Glossa, מגריפה Scopæ aut marrha, quâ sordes removentur & colligũtur ad latus. In Jalkut sectione נח, distinct. 54 legitur pro hac voce טרקלין, & pro פוסטן legitur פותחן. Guido *Cataractam* exponit, & legit קרקטון.

קיט

קיטא *Æstas: Formatum ab Hebræo* קיץ, *mutato* צ *in* ט *ut sæpè:* עד לא קיטא Dum nondum est æstas, Jesa.28.4. בית סתוא על בית קיטא Domum hybernam cum domo æstatis, id est, æstiva, Amos 3.15. קיטא וסתוא Æstatem & hyemem tu formasti, Psal.74.17. *Cum literis servilibus,* וקיטא וסתוא Et æstas & hyems, Genes.8.22. היך שרבא דקיטא Sicut siccitas æstatis, Psal.32 4. בקיטא ובסתוא In æstate & hyeme, Zachar.14.v.8. מתקנא בקיטא לחמרה Præparans in æstate cibum suum, Prov.6.8. *Apud Talmudicos* קיטא *sumitur pro Veste æstiva muliebri,* in Negaim cap.11. Bartenora autem scribit, sibi videri esse vocem Romanam vestis muliebris, *Cotte.*

קיטאות Vide suprà in קטא.

קיטנין *Æstivi fructus.*

קטינאי *Idem,* Talmud Hierosolym. Scheviit capite 4.

קיל

קילא *Cella, Cubiculum. Plurale,* קילין. *Rectius* קילא *vel* קלא, Ber. rab. sect.31.

קילון *Canalis, Aquæductus ad irrigandos agros vel prata:* המטלא בקילון עד ג' ימים טמאים, Glossa צינור, Maschkin cap.4. אפילו נתמלאו בקילון Etiamsi repleta fuerit fossa per canalem, Mikva.cap.8. כד דמך ר' הושעיא נפל קלון טבריא Cùm mortuus est R.Hoschaja, corruit aquæductus Tiberiadis, Talm.Hieros. cap.3. Glossa, מקום קבוצת מים. *Videtur esse Græcum* Κῆλον, κηλώνειον, *Latinè* Tolleno, *genus machinæ, quo trahitur aqua, in alteram partem prægravante pondere.* Plinius lib.19. cap.4. *Hortos villæ jungendos non est dubium, riguosq́; maximè habendos, si contingat profluo amne: si minus, è puteo, organisve pneumaticis, vel tollenonum haustu rigandos.*

קין

קין *Testiculosus, prælongos & majores testiculos habens. Id in primogenito animali vitiosum,* Bechor. fol.44.2.

קינא Vide infrà in קנא.

קינאי Vide in קנה.

קיס

קיסא *Lignum: Crux, Patibulum:* היך קיסא דעיליתא Sicut lignum perversitatis, id est, peversum, Hebr. בעץ, *& sic deinceps Hebræo* עץ *respondet,* Job.24.20. ותצלבון יתיה על קיסא Suspendent ipsum in ligno, id est, patibulo, quod aliâs vocant צליבא, Deuter.21.22. in Targum Hieros. לא תבית נבלת גושמיה על קיסא Non pernoctabit cadaver corporis ejus in cruce, Deuter.21.23. in Jonathane: ואצטליבו תריהון על קיסא Et suspendentur ambo illi in patibulo, Esth.2.23. *Cum servilibus ab initio,* כמסמרא בקיסא Sicut clavus in ligno, Deut.25.3. in Jonath. לקיסא סריחא Lignum putridum, Job.41.18. Juxta Regia: ואטל בקיסא סברי Et abstulit quasi lignum spem meam, Jobi 19.10. ארונא דקיסא Arcam ligni, id est, ligneam, Deut.10.1. in Jonathane. *Plurale,* וקטע קיסין Et fidit ligna, Genes.22.3. לעיל מן קיסין Super ligna, Genes.22.9. ויסדרון קיסין על אשתא Et ordinabunt ligna super ignem, Levit.1.7. וקיסין האן Et ligna ubi sunt? Genes.22.7. לצלמיא דקיסין Imaginibus lignorum, Eccles.10.9. היכנא דלית קיסי Sicut cùm desunt ligna, extinguitur ignis, Proverb.26.20. וקיסי לנורא Et ligna ad ignem, Prov.26.v.21. וסדר עילוי קיסיא Et ordinavit super eo ligna, Gen.22. vers.9. בסבך קיסיא In perplexitatem lignorum, Psal.74.5. *Constructum,* ית קיסי רעלתא Ligna holocausti, Gen.22.6. *Cum Affixis,* ית אבנוי וית קיסוי Lapides ejus & ligna ejus, Levit.14.v.45. מקטוע קיסיכון A cæsore lignorum vestrorum, Deuter.29.10.

Ex Talmudicis ut proverbiale refertur hîc in Aruch, תרי קיסי יבישי וחד רטיבא אוקדוה יבישי לרטיבא *Duo ligna arida, & unum viride si fuerint, incendunt arida viride;* Sanhedr. fol.93.1. Disputatur illic de duobus falsis prophetis, Achab & Zedekia, de quibus Jerem.29.20. Hos scribunt solicitasse pudicitiam filiæ regis Sennacherib (ex vers.23.) Achab dixerat ad eam: obsequere Zedekiæ, Zedekias dixerat, obsequere Achabo. Filia id indicavit patri. Tu ergo, inquit ille, eos redeuntes ad me ablegato. Accedentibus illis, rex dixit, Quis'nam ejus rei author est? Deus, ajebant illi. At, respondet rex, quærenti mihi ab Anania, Misaele & Asaria, responderunt, il-

Hebr. עָלָה עָשָׁן, Psalm. 18. 9. וְהָא סְלִיק קוּטְרָא דְאַרְעָא הֵי כְקוּטְרָא דְאַתּוּנָא Et ecce ascendebat fumus terræ sicut fumus fornacis, Hebr. קִיטֹר, Genes. 19. v. 28. in Jon. תַּלְגָא וְקִטְרָא Nix & exhalatio sive vapor, Hebr. וְקִיטוֹר Psalm. 148. v. 8. הֵיךְ זִקָּא דְתָלֵי בְקִטְרָא Sicut uter suspensus in fumo, Psal. 119. vers. 83.

קְטוֹרֶת בּוּסְמִין *Suffitus:* קְטָרְתָּא · קְטוֹרֶת · קְטוֹרְתָּה Suffitus aromatum, ex aromatibus variis confectus, Exod. 30. 1. וּקְטוֹרֶת בּוּסְמִין דִּי תַעְבֵּד Et suffitum aromaticum quem facies, Exod. 30. v. 36. וּקְטוֹרֶת בּוּסְמַי Et suffitum aromaticum meum, Ezech. 16. 18. & 23. 21. לִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא Ad suffitum aromaticum, Exod. 40. 5. וְלִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא Et ad suffitum aromaticum, Exod. 25. 6. וְיַת מַדְבְּחָא דִקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא Et altare suffitus aromatum, Exod. 30. 27. *Emphaticum*, וּגְבַר מַחְתִּיתֵיהּ דִקְטָרְתָּא בִּידֵיהּ Et quisque habebat thuribulum suffitus in manu sua, וְעַמּוּד עֲנַן דִקְטָרְתָּא סָלִיק Et columna nubis suffitus ascendebat, Ezech. 8. 11. *Apud Rabbinos*, מה קטורת דבר שקוטר ועולה וריחו נודף Quid est Ketoreth? res quæ fumat & ascendit, cujusque odor fragrans est, Talm. Kerithuth cap. 1. fol. 6. 2. Ibidem Rabbini dicunt, Mosen non disertè expressisse, quæ & quot aromata ad suffitum sacrum adhiberi debuerint, quod orali traditione ab ipso didicerint, nempe Undecim. Id occultè Moses verbis indicavit Exod. 30. v. 34. ubi inquit: *Accipe tibi* סַמִּים *aromata, stacten, onychem & galbanum, aromata & thus purum, unumquodque solum.* Hîc, inquiunt, bis dicit indefinitè, *Aromata*, nec exprimit, quæ & quot. Unde docuerunt Rabbini, cùm primò pluraliter dicat *Aromata*, indefinitè, minus numeri pluralis intelligi debet, nempe Duo. Postea exprimit Tres species, quæ cōjunctim faciunt Quinque: rursus indefinitè dicit *Aromata*, quo innuere voluit tot, quot priori membro indicavit, nempe Quinque, & ita sunt decem species. His adjicitur una, Thus purum, quæ faciunt in universum Undecim, quot scilicet species ad suffitum olim adhibitæ fuerunt. At quænam? id per Kabalam posteritati revelatum, nempe הַצֳּרִי Resina præstans, הַצִּפּוֹרֶן Onyx, הַחֶלְבְּנָה Galbanum, הַלְּבוֹנָה Thus, מֹר Myrrha, קְצִיעָה Casia, שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ Spica nardi, כַּרְכּוֹם Crocus, קוֹשְׁטְ Costus sive costū, וְהַקִּלּוּפָה Cortex odoratus, וְהַקָּנֶה Calamus odoratus, וְהַקִּנָּמוֹן & Cinnamomum. Hæc adducit R. Salomon in Commentariis, & sunt petita ex Talm. Kerithuth cap. 1. fol. 6. 1.

קוֹטֶר *Diameter:* חֲצִי קוֹטֶר *vel* מַחֲצִית *Semidiameter:* קוטר חמה Diameter solis: קוטר הארץ Diameter terræ: קָטְרָהּ Diameter ejus: More lib. 2. cap. 23.

II. קְטַר *Ligare, Colligare, Devincire, Redimire*, Heb. קָשַׁר, pro quo usurpatur, ט in ש commutato. *Præteritum*, וּקְטַר דַּנְבָא בְּרֵישׁ דַּנְבָא Et ligavit caudam unam in capite alterius, Jud. 15. v. 4. וּקְטַרַת עַל יְדֵיהּ זְהוֹרִיתָא Et ligavit ipsa super manum ejus coccinum, Genes. 38. 28. *Participium Pehil*, שְׁטוּתָא קְטִירָא בְּלִבֵּיהּ דְטַלְיָא Stultitia ligata est in corde pueri, Proverb. 22. 15. *Plurale*, כּוּלְהוֹן קְטִירֵי תָגֵי בְּרֵישֵׁיהוֹן Omnes illi vincti sive redimiti coronis in capitibus suis, Esth. 1. v. 3. *Imperativus*, קְטוֹר אִנּוּן עַל אֶצְבְּעָתָךְ Liga ea in digitis tuis, Proverb. 7. 3. קְטוֹרִנּוּן בְּצַוְּרָךְ Liga ea in collo tuo, Proverb. 3. 3. קְטוֹרִנּוּן בְּלִבָּךְ Liga ea in corde tuo, Proverb. 6. 21. *Futurum*, תִּקְטַר בֵּיהּ אַבְנָא Alligabis ei lapidem, Jerem. 51. vers. 63. הֲתִקְטוֹר שֵׁירֵי כִימָתָא Num ligabis catenis Oriona, Job. 38. 31. אֶפְשַׁר דְּתִקְטוֹר Est'ne possibile ut liges, Job. 39. 13. וְתִקְטְרִנֵּיהּ לְטַלְיָתָךְ Et ligabis eam puellis tuis, Job. 40. vers. 24. וְתִקְטְרִנּוּן לְאָת עַל יְדָךְ Et ligabis ea in signum super manum tuam, Deuter. 6. 8. תִּקְטְרֵי בְּחַרְכָּא Ligabis in fenestra, Jos. 2. v. 18. וְתִקְטְרוּן יָתְהוֹן Et ligabitis ea, Deuteron. 11. v. 18.

קִטְרָא *Ligatio, Ligatura, Nodus, Vinculum.* *Plur.* קִטְרִין *Ligamina, Nodi:* וּמְשָׁרֵא קִטְרִין Et solvens nodos, id est, res difficiles & implexas, Dan. 5. 12. *Constructum*, קִטְרֵי מַשִּׁרְיַת גִּבָּרַיָּא Ligationes, Ligæ exercituum virorum fortium, Jesa. 7. v. 18. וְקִטְרֵי חַרְצֵיהּ Et ligamina lumborum ejus, id est, cingula, vincula, Dan. 5. v. 6. *Apud Rabbinos*, אִידֵי דְאִית בֵּיהּ קִטְרֵי Quia in eo (ligno) sunt nodi, Pesach. fol. 74. 1. Postellus in Zohar exponit sæpe *Massam, Molem.*

קְטִיר *Idem:* קטיר קחזינא הכא Nodum video hîc, Jevam. fol. 61. 1. *Plur.* קְטִירִין *Ligamina, Colligationes:* Hinc citat Baal Aruch ex Jelammed. sect. אלה תולדות יצחק in principio: הרי אני צר אותו בכל קטירי של אביו שידעו הכל שהוא בנו של אברהם Ecce ego formo eum (Isaacum) secundum omnes ligaturas (id est, articulos vel lineamenta) Patris ipsius, ut omnes cognoscant, ipsum esse filium Abrahami. In Vajikra rabba sectio. 23. הקב״ה צר כל קטורין שלו כדמותו בשביל לפרסמו Deus benedictus format omnia lineamenta (filii spurii) ad similitudinem ejus (adulteri), ad patefaciendum eum. Iterum ex Jelammedenu: היתה מוציאה כל קטירין של פעור מתוך פונדתה ואומרה השתחוה לזה Produxerat omnia simulachra Pehoris de ventrali suo, & dixit, Incurva te isti. *In his exemplis exponitur vox ista* קטירין *in Aruch per* דמות וצלם *Similitudo & Imago: unde est quod alii posuerunt,* קְטוּרִין *Imago, Figura. Et in Jelammedenu in primo loco pro* קְטִירִין *legitur* איקונין *in mea editione.*

קֶטֶר *Nodosus, Durus, Fortis:* אגוזים קטרנים Nuces duræ, quasi nodosæ & benè colligatæ & compactæ.

מְקַטּוֹן Vide in litera מ.

קֶטֶרֶב *Clavus vel Lorum, quo ligna jugi colligantur, aut juxta alios, Lignum quod temoni adjunctum est, & quo boves currum trahunt, Temo autem inter boves duos exiens, vocatur* עול: unde, העול של מתכות הקטרב, Talm. Kelim cap.14. & 21.

קַטְרֵג *pro* קַטֵּגר *Accusare. Corruptum ex Græco* κατηγορέω, *unde suprà meliori formatione fuit* קַטֵּיגוֹר, *Accusator. Futurum,* אֵרוּם יְקַטְרֵג Quum accusaverit, Job.37.20.

מְקַטְרֵג *Accusator.*

קַטְרִינָא *Thronus, Solium.*

קַטְרִיטוֹן *Pituitosus, Catarrhosus,* Vajikra rabba sect.15. Græc. κατάῤῥυτος.

קַטְרִיקִי vel קטירקי, Vide suprà in ordine קטר.

קטרקטין In Bereschit rabba sect.31. אלא כמין קטרקטין היה לו פוסטן מן הצד. Glossa, מגריפה Scopæ aut marrha, quâ sordes removentur & colliguntur ad latus. In Jalkut sectione נֹחַ, distinct. 54. legitur pro hac voce טרקלין, & pro פוסטן legitur פותחן. Guido *Cataractam* exponit, & legit קַרְקְטִין.

קיט קִיטָא *Æstas: Formatum ab Hebræo* קַיִץ, *mutato* צ *in* ט *ut sæpè:* עַד לָא קִיטָא Dum nondum est æstas, Jesa.28.4. בֵּית סִתְוָא עַל בֵּית קִיטָא Domum hybernam cum domo æstatis, id est, æstiva, Amos 3.15. קִיטָא וְסִתְוָא Æstatem & hyemem tu formasti, Psal.74.17. *Cum literis servilibus,* וְקִיטָא וסִתְוָא Et æstas & hyems, Genes.8.22. הֵיךְ שַׁרְבָא דְקִיטָא Sicut siccitas æstatis, Psal.32.4. בְּקִיטָא וּבְסִתְוָא In æstate & hyeme, Zachar.14.v.8. מְתַקְנָא בְקִיטָא לַחְמֵיהּ Præparans in æstate cibum suum, Prov.6.8. *Apud Talmudicos* קיטא *sumitur pro Veste æstiva muliebri,* in Negaim cap.11. Bartenora autem scribit, sibi videri esse vocem Romanam vestis muliebris, *Cotte.*

קיטאות Vide suprà in קטא.

קִיטְנִין *Æstivi fructus.*

קטינאי *Idem,* Talmud Hierosolym. Scheviit capite 4.

קיל קִילָא *Cella, Cubiculum. Plurale,* קילין. *Rectius* קִילָא *vel* קְלָא, Ber. rab. sect.31.

קִילוֹן *Canalis, Aquæductus ad irrigandos agros vel prata:* הממלא בקילון עד ג׳ ימים טמאים, Glossa צינור, Maschkin cap.4. אפילו נתמלאו בקילון Etiamsi repleta fuerit fossa per canalem, Mikva.cap.8. כד דמך ר׳ הושעיא נפל קלון טבריא Cùm mortuus est R.Hoschaja, corruit aquæductus Tiberiadis, Talm.Hieros. cap.3. Glossa, מקום קבוצת מים. *Videtur esse Græcum* κήλων, κηλώνειον, *Latinè* Tolleno, *genus machinæ, quo trahitur aqua, in alteram partem prægravante pondere.* Plinius lib.19. cap.4. *Hortos villæ jungendos non est dubium, riguosq; maximè habendos, si contingat profluo amne: si minus, è puteo, organisve pneumaticis, vel tollenonum haustu rigandos.*

קין קַבָּן *Testiculosus, prælongos & majores testiculos habens. Id in primogenito animali vitiosum,* Bechor. fol.44.2.

קִינָא Vide infrà in קנא.

קִינַאי Vide in קנה.

קיס קִיסָא *Lignum: Crux, Patibulum:* הֵיךְ קִיסָא דְעַוִילוּתָא Sicut lignum perversitatis, id est, peversum, Hebr. כָּעֵץ, *& sic deinceps Hebræo* עֵץ *respondet,* Job.24.20. וְתִצְלְבוּן יָתֵיהּ עַל קִיסָא Suspendent ipsum in ligno, id est, patibulo, quod aliàs vocant צְלִיבָא, Deuter.21.22. in Targum Hieros. לָא תְבִית נְבִלַת גּוּשְׁמֵיהּ עַל קִיסָא Non pernoctabit cadaver corporis ejus in cruce, Deuter.21.23. in Jonathane: ואצטליבו תַּרְוֵיהוֹן עַל קִיסָא Et suspendentur ambo illi in patibulo, Esth.2.23. *Cum servilibus ab initio,* כְּמַסְמְרָא בְקִיסָא Sicut clavus in ligno, Deut.25.3. in Jonath. לְקִיסָא סְרִיתָא Lignum putridum, Job.41.18. Juxta Regia: וְאַסֵּל בְּקִיסָא סְבַרִי Et abstulit quasi lignum spem meam, Jobi 19.10. אֲרוֹנָא דְקִיסָא Arcam ligni, id est, ligneam, Deut.10.1. in Jonathane. *Plurale,* וקטע קִיסִין Et fidit ligna, Genes.22.3. לְעֵיל מִן קִיסִין Super ligna, Genes.22.9. וִיסַדְּרוּן קִיסִין עַל אִשָּׁתָא Et ordinabunt ligna super ignem, Levit.1.7. וְקִיסִין הָאַן Et ligna ubi sunt? Genes.22.7. לְצַלְמַיָא דְקִיסִין Imaginibus lignorum, Eccles.10.9. הֵיכְנָא דְלֵית קִיסֵי Sicut cùm desunt ligna, extinguitur ignis, Proverb.26.20. וְקִיסֵי לְנוּרָא Et ligna ad ignem, Prov.26.v.21. וְסַדַּר עִלָּווֹי קִיסַיָּא Et ordinavit super eo ligna, Gen.22. vers.9. בִּסְבַךְ קִיסַיָּא In perplexitatem lignorum, Psal.74.5. *Constructum,* יַת קִיסֵי דַעֲלָתָא Ligna holocausti, Gen.22.6. *Cum Affixis,* יַת אַבְנוֹי וְיַת קִיסוֹי Lapides ejus & ligna ejus, Levit.14.v.45. מִקְטוּעַ קִיסֵיכוֹן A cæsore lignorum vestrorum, Deuter.29.10.

Ex Talmudicis ut proverbiale refertur hic in Aruch, תְּרֵי קִיסֵי יַבִּישֵׁי וְחַד רַטִּיבָא אוֹקְדוּהּ יַבִּישֵׁי לְרַטִּיבָא *Duo ligna arida, & unum viride si fuerint, incendunt arida viride;* Sanhedr. fol.93.1. Disputatur illic de duobus falsis prophetis, Achab & Zedekia, de quibus Jerem.29.20. Hos scribunt solicitasse pudicitiam filiæ regis Sennacherib (ex vers.23.) Achab dixerat ad eam: obsequere Zedekiæ, Zedekias dixerat, obsequere Achabo. Filia id indicavit patri. Tu ergo, inquit ille, eos redeuntes ad me ablegato. Accedentibus illis, rex dixit, Quis'nam ejus rei author est? Deus, ajebant illi. At, respondet rex, quærenti mihi ab Anania, Misaele & Asaria, responderunt, il-

licitâ esse talia. Tum illi: Nos sumus prophetę æquè ac ipsi, nobis id Deus revelavit, illis non revelaverat. Ergò, ait rex, probabo vos, sicut illos. At, responderunt, illi fuerunt tres, nos sumus duo. Eligite vobis tertium, ait rex. Tum illi: Josuam pontificem maximum petimus. (Sperabant se ejus justitiâ à pœnâ immunes futuros.) Conjecti in ignem, isti duo combusti fuêre, Josuæ vestes duntaxat ustulatæ; sicut dictum est, Postea ostendit mihi Jehosuam, &c. nonne hic est titio ereptus ex igne, & vestes Jehosuæ erant sordidæ, Zachar. 3.1. & deinceps. Tum rex: Scio te justum esse, quare ergo ignis in te aliquam vim exercuit, in Ananiâ, Misaele; & Asaria nullam? Illi; responderunt, fuerunt tres, ego solus. At & Abrahamus fuit solus; dicebat rex; nec tamen ignis in ipsum dominatus fuit. Responderunt: Abrahamo nulli adjuncti fuerunt improbi, ideoque ignis nihil in ipsum potuit, mihi verò adjuncti fuerunt improbi, ideo igni aliquid in me permissum. Et illud est, quod homines vulgato proverbio dicunt, תרין אודי יבישי Duo torres aridi, &c. Pro קיסי in Talmud hodiè legitur אודי, quod sensum non mutat. Per Ligna arida, sive Torres aridos intelliguntur Improbi, in quibus nullus pietatis succus est. Ob horum peccata sæpè pii pauciores iisdem pœnis affliguntur, pereuntibus impiis, corpore & animâ, piis externâ corporis veste tantùm ustulatis, sed animâ ipsorum ad æternam beatitudinem servatâ. Sensus ergo, Propter injustos sæpè patitur justus. Vide Adagia Hebraica Johannis Drusij.

II. קִיסָא *Sextarius, Modius, mensura aridorum, Talm.* טָבָא בִיעְתָא מְגַלְגַּלְתָּא מִשִּׁתָּא קִיסֵי סוּלְתָּא *Melius est ovum assatum, quàm sex sextarii farinæ, nempe crudæ*, Berach. fol. 44. 2. Mensura Logi. Scribitur קייסי, unde liquet, י esse consonam mobilem.

קִיסְטוֹר *Scriba, Notarius.* In Aruch citatur ex Medrasch Echa, ubi cap. 2. v. 1. hodie קסנטור legitur: ג׳ דברים היה אותו מלאך משמש קסנטור וספקלטור וכו׳ Tria iste Angelus ministrabat, id est, triplex officium habebat, erat Scriba, Spiculator, & Sacerdos magnus. Scriba, juxta illud, Et atramentarium scribæ, Ezech. 9. 2. &c. Fortè idem est quod סנטור.

קַיִץ *Æstas, Æstivi fructus.* Hebr. Hinc, קִיצוֹנִים *Æstiva, æstivalia:* בְּצָלִים הַקִּיצוֹנִים Cepæ æstivæ, Schebhiith cap. 5.

קַיָּץ *Collector æstivorum fructuum:* צְבִי קַיָּץ *Cervus æstivos fructus colligens.* Nemo vidit cervum metentem vel colligentem fruges, nec tamen propterea unquam fame mortuus est; Kidduschin in fine. Locus integer ita habet in Mischna: Rabbi Meir dicit: *Semper doceat homo filium suum opificium mundum & facile, & oret eum, cujus sunt divitiæ & opes, ut (cùm nullum sit opificium, in quo non sit paupertas & divitiæ*, id est, *pauperes & divites) nec paupertas ipsi eveniat ex illo opificio, neq; divitiæ (nimiæ.) sed omnia pro ejus dignitate ac merito. R. Simeon F. Eleasar dicit,* ראית מימיך חיה או עוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני ומה אלו שנבראו לשמשני הן מתפרנסין שלא בצער אני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעתי מעשי וקפחתי את פרנסתי *Vidistine unquam à diebus tuis bestiam aut volucrem, quæ opificium habuerint? & aluntur sine labore & molestiâ. Illa non creata sunt, nisi ut mihi serviant, ego creatus sum, ut serviam creatori meo. Quid ergo? Illa aluntur sine labore, quæ creata sunt ut mihi serviant; ego, qui creatus sum ad serviendum creatori meo, nonne æquum esset, ut alerer sine dolore & molestia, nisi opera mea corrupissem, & (peccatis meis) alimentis meis me spoliassem?* In Gemara Talmud Hierosolymitani ibid. *Vidistine unquam* ארי סַבָּל *Leonem bajulatorem, onera ferentem,* צבי קַיָּץ *Cervum æstivos fructus colligentem* (Glossa explicat, *Ficus exsiccantem.*) שועל חֶנְוָנִי *Vulpem institorē, merces vendentem,* זאב מוכר קְדֵירוֹת *Lupum vendentem ollas* (ut scil. alimentum habeant?) *& tamen aluntur sine labore. Quare autem sunt creata? Ad serviendum mihi. Ego autem sum creatus ad serviendum creatori meo:* והרי הדברים קל וחומר *A minori itaq; ad majus hunc concludo; Si illa quæ &c. sine labore aluntur, nonne potius ego &c. Quid itaq; in causa est, cur labore victum comparare cogor? Peccata mea.* Hunc locum ideo adduxi, quia convenit aliquo modo cum verbis Christi Matth. 6. 26. & Lucæ 12. *Plurale,* קַיָּצִין *Collectores æstivorum fructuum.*

קַיֵּץ *Æstivos fructus apponere, Æstiva offerre, Talmud.* מוֹתַר הַפֵּירוֹת לְקַיֵּץ הַמִּזְבֵּחַ Residuum fructuum ad æstivandum altare, Ketubh. fol. 106. col. 2. Id est, Residuum quod remanet in mensuris decimationis, colligitur, & offertur ultra debita sacrificia, ut bellaria apponuntur mensæ. Sic, והשכר מקיצין בו את המזבח Et pretio (venditarum reliquiarum in mensuris decimationum) æstivant altare, id est; Emunt eo æstivos fructus, & offerunt eos quasi ex opere supererogationis, Ibid. Vide & Schevuoth fol. 12. 1.

קַיָּצָאִין *Cultrarii, Gladiarii, opifices cultrorum vel gladiorũ:* וְקַיָּצָאֵי דִמְתַקְּנִין סַכִּין דְּפַרְזֶל Et cultrarios, qui pararent cultros ferreos, i. e. instrumenta quævis ferrea, Esth. 5. 14. *Possit referri ad* קצץ, *à Cædendo & scindendo.*

קיק Κίκι, *Ricinus, arbuscula, quæ in historia Jonæ vocatur* קיקיון. Hanc Dioscorides lib. 4. capite 164. *Arborosum fruticem* vocat. Ferebat grana, unde oleum expressum, quod vocatur κίκινον ἔλαιον *Oleum ricinum*. Unde Plinius lib. 15. cap. 7. *Proximum (oleum) fit è Cici arbore in Ægypto copiosa, &c. Nostri eam vocant Ricinum, &c.* Vide ibi amplius. Dioscorides dicto loco de semine Cici scribit; *Ex quo oleum, nomine cicinum, exprimitur, cibis fœdum, lucernis emplastrisq; utile.* Hujus etiam in antiqua Historia Hebræorum mentio, in qua vocatur שמן קיק Oleum Kikinum. Unde in Traditionibus juris ipsorum legitur: Cum quo accendunt lucernas sabbathinas? non cum oleo, &c. ולא בשמן קיק & non cum oleo kikino: מאי שמן קיק Quid est oleum kikinum? Resch Lakis respôdit, קיקיון דיונה kikajon Jonæ: Alii volunt esse nomen avis, &c. Schabbath capite 2. in principio. Vide Notas Drusii in Jonam.

קיקיון *Ricinus*, ut Hebraicè Jon. 4. 6.

II. קיק *Platea, Pelecanus avis, idem quod Heb.* קאת. Legitur in Talm. Hieros. In Targum Jon. dicitur קקא Lev. 11. 18. & in Talmud Babyl. קיק.

III. קיק *Virile membrum*: בעל הקיק *Mentulatus*, qui dicitur in Misna בעל גבר *Virilis, Virilia magna habens*, & נרבתן, quasi נרבתן, Bechoroth fol. 44. 2.

קיר קירא *Cera*, κηρὸς: ut, ומנהון מזבנין קירא Quidam illorum vendunt ceram, Esth. 3. 8. in T. sec. circa fin. *Sic apud Talmudicos*, תלתא קפיזי קירא Tres mensuræ ceræ liquidæ, Schabb. fol. 110. col. 2. מאי אסותיה אהלא וקירא וקלבא Quæ est medela sive curatio ejus? aloe, cera & resina, Bava kama fol. 85. 1. Schab. fol. 133. 2. קירא ליחנו Ut ceram emant, Sanhed. fol. 95. 1. ואנן כאצבעתא בקירא Nos autem sumus sicut digitus in cera, sc. dura, cui nisi difficulter vel parum imprimi potest, respectu nempe priorum, Erubhin fol. 53. 1. Alius dixit, כאצבעתא בבירא. Vide locū, & Aruch in lit. א, in אצבע.

קירותא · קירתא *Idem*. Eo olei loco ad lucernas Sabbathinas uti illicitum erat, ut est in Traditionibus Talmud. cap. 2. in principio. Sic ibi explicatur in Gemara שעוה per קירותא.

קיראין *Ceræ venditores.*

קריונין Κηρίωνοι *Cerei, Candelæ cereæ*. Ipsa vox Græca vel Latina. Exemplum vide suprà in סכב.

Deinde קיר *idem quod* גרנפא *Clausura, Tænia, Peribolus*, Succa cap. 1. in fine.

קירוס · קירי *Dominus, Hebr.* ארון. *Est Græcum κύριος. In Psalmis & Jobo potissimùm usurpatur*: מן קדם קירוס A Domino, propter Dominum, Psal. 114. v. 7. מן קירוס רוגזיה A Domino suo, Hebr. מאויתו, Jobi 3. v. 19. רוגזיה דקירוס Ira Domini, Jobi 3. 5. שמא דקירוס Nomen Domini, Psal. 53. 1. מטול דקירוס נטיר נפשת חסידוי Quia Dominus custodit animas sanctorum suorum, Psal. 97. 10. *Apud Talmudicos*, סך קירי פלסתר Supputatio Domini falsa est, Abhoda sara fol. 11. 2. והוה קרא קירי קירי Et clamavit, Κύριε, Κύριε, Chol. fol. 139. 2. *Plurale*, מתלתא קראי שמיע לי A' tribus Dominis auditum est mihi hoc, id est, Audivi illud á tribus sapientibus & magnificis Dominis, Abhoda sara fol. 40. 1. In Beres. rab. sect. 70. ad illud, *Et ibi tres greges ovium*, Genes. 29: v. 2. אלו שלש' קרויים Isti sunt tres domini, id est, ג' ארונים של בית הכנסת Tres Domini de synagoga sive Ecclesia. Sic legit & explicat Aruch. In textu libri legitur קרואים Vocati ad lectionem libri Legis. Legerim ergo קראים juxta præced. formam Talmudicam, vel קיריים.

* קיש Vide infra in קשש & קשה.

קישן Vide in קשה.

קיתן קיתון *Urceus, Poculum, Scyphus, Calix: Fortè hinc est Lat. Cyathus*: קיתון של זהב Poculum aureum, Joma fol. 43. ושפך הקיתון על פניו Et fudit poculum in faciem ejus, Succa fol. 29. קיתון של מים לפי שאין לו יין Poculum aquæ bibat, qui non habet vinum. *Plural*. רוחצת קיתוניות Lavat, Abluit pocula. Interdum á כוס distinguitur. *In Targum* קתוניא Pocula, Numer. 31. 23. in Jonath. *Græcis* κώθων *Poculum est Spartanorum proprium.*

קכל קכלי vel קיכלין *Coturnicum certa species, apud Talmud.* Joma 75. 2. In Aruch scribitur כיכלי, in Radice שכל, & in כלכי. *Est Græcum* κίχλη *coturnix.*

* קל Vox, Sonus. Vide suprà in קול.

קלא *Vectis, Palanga, Fustis, Baculus*: שקל קלא מחק ביה Accepit fustem & projecit in eum, Talm. Pesachin fol. 62. col. 2. Glossa, מוטא Vectis, Fustis. Author Aruch conjungit cum significatione sequenti. Vide & קלה.

קלא *Gleba*, βῶλος: Talm. שקל קלא שרא בהו Accepit glebam terræ, & projecit contra eos, Gl. Avoda sara fol. 18. 2. עורפילא אפילו פסת רבבים לפרציא רחותי קלא מהניא *Pluvia tenuis etiam grano quod est sub gleba prodest*: Taanith fol. 4. col. 1. Excitat enim illud, ut citò prodeat & germinet: sic sapientum prudenter dicta & monita, in genia juventutis, sub ignorantiæ velo latentia, excitat & expolit ad doctrinam & virtutem. Et mox ibidem; צורבא מרבנן דמי לפרציא דתותי קלא דכיון דנבט נבט *Ingeniosus sapientum discipulus similis est grano sub gleba latenti, quod dum germinat, germinat.* Granum sub terra latens, tenui & moderatâ pluviâ irrigatum, excitatur in germen, & dum

dum progerminare incipit, magis magisque in altum excrescit: sic sapientis nomen, doctrinæ & virtutis humore tinctum; quando semel in publicum prodire cœpit, magis magisque inclarescit & celebrescit. Hinc & *proverbialis sententia antiqua:* בירא דשתית מניה לא תשדי ביה קלא *In fontem, ex quo semel bibisti, ne projicito glebam, scil. ad turbandam aquam ejus:* Talm. Bava kama fol. 92. col. 2. Quæ res nobis semel fuit necessaria, cujusq; usus nobis profuit, non est nobis postmodum superbo vel ingrato animo contemnenda. Sic & amici ac præceptores nunquam despiciendi, quorum studium nobis aliquando salutare extitit. Inde illud præceptum Dei, *Ne abominator Edomæum, nam frater tuus est: ne abominare Ægyptium; nam peregrinus fuisti in terra ejus,* Deuter. 23. 7. In Aruch paulò aliter hoc proverbium citatur, בירא דשתית מניה מיא חוי קלא לא תשדי בירה *Fons ex quo bibisti aquas, vide ut glebam nunquam projicias in eum.* קלא autem exponit אבן *Lapidem.*

קלא אילן *Color cæruleus vel thalassicus, similis hyacinthino, ut notat R. Salomon in Talmud Menach. fol. 40. 1. inquiens,* צבע היא שדומה לתכלת. Et in Gemara fol. 41. col. 2. טלית שכולה תכלת כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן Vestis quę vocatur *Tallis*; si tota fuerit hyacinthina, omnes colores liberos faciunt in ea, excepto cæruleo. In Jalkut fol. 194. 4. exponitur vernaculè Indico. Vide & Bava kama fol. 94. & Bava metzia fol. 61.

קלב

קולב *Lignum cum clavis vel uncinis, quo utuntur vel mercatores ante officinas, ut suspendant in eo varias merces, vel laniones in macellis, ut suspendant in eo carnes,* Talm. Schab. fol. 60. 1. ubi legitur; בקולב הלך אחר מסמרותיו Cum ligno vel tabula officinaria, (si in sabbatho incedat) sequitur (ratione mūdiciei ejus) clavos ejus. Item *Securis*, idem quod כולב, Ber. rab. sect. 38.

קלבא *Pix, Resina:* קירא וקלבא Cera & resina, Talm. Schab. fol. 133. 2. Bava kama fol. 85. 1. Glossa, רשינא והוא זפת של עץ id est, Kâlba est resina, hoc est, pix arboris. Aruch exponit *Butyrum.* R. Salomon in Bava kama exponit *Resinam* שבחביות היין *quę est in doliis vini.* Videtur *Fæcem vini lapideam* intelligere.

קולבאי *Fatuus, Idiota, Simplex. In proverbio antiquo* usurpatum legitur apud Talmudicos: היינו דאמרי אנשי באתרא דכרי ביתא תלא ליה זיניה תמן קולבאי רעיא קולתיה תלאה *Illud est, quod vulgò dicūt homines: Quo in loco suspendebat herus arma sua, illic nunc suspendit fatuus pastor hydriam suam,* vel, juxta alios, *baculum, pedum suum,* Sanhed. folio 103. 1. Metzia fol. 84. 2. ubi scribitur כולבא. Quæ aliquando fuerunt pretiosa, succedentibus temporibus sæpè redduntur vilia. Vide & in Medr. Koheleth cap. 3. v. 16. fol. 93. col. 2.

קלבן *Luxatus. Luxatum femur reddit primogenitum animal vitiosum,* Talm. Bechor. fol. 45. col. 2. Guido *Sciaticum* interpretatur. Κόλοϐος Græcè est *Mutilus.*

קולבון Κόλλυϐον, *Collybus vel Collybum, detrimentum pecuniæ pro permutatione ejus apud numularios sive collybistas. Apud Talmudicos,* האחין השותפין כשחייבין לקלבון פטורים מן מעשר בהמה וכשחייבין מן מעשר בהמה פטורים מן הקלבון Fratres cōmercium agentes, quando tenentur dare collybum, liberi sunt à decimis bestiarum, quando autem tenentur dare decimas bestiarum, tunc liberi sunt à collybo, Bechoroth cap. 9. in Mischna, Betza fol. 39. 2. להיות קולבון לפרוטרוט Ut esset collybus sive detrimentum pro permutatione in nummos minutos. Majemon parte 1. fol. 268. capite 3. de שקלים Siclis, ait: Dimidii sicli necessarii erant omnibus: nam quisque tenebatur dare siclum dimidium. Itaque cùm accederet numularium, permutaturus siclum integrum, addebat aliquid ad siclum, ואותו התוספת נקראת קלבון & illud additamentum vocatur collybum. Cùm duo afferrent siclum unum integrum, quisque tenebatur dare collybum pro permutatione. In Talmud שקלים De siclis, cap. 1. ואלו שחייבין בקלבון Hi autem sunt qui tenentur dare collybum, Levitæ, Israëlitæ, advenæ sive proselyti, servi manumissi: at sacerdotes, mulieres, parvuli sive minorennes exempti sunt. Si quis per hosce tres permutaverit, liber est: si ipsemet permutaverit, aut per socium suum, חייב בקלבון tenetur dare collybum unum, sed R. Meir dixerat, שני קלבונות duo collyba: Qui affert סלע siclum duplum, & accipit siclos dimidios, חייב שתי קלבונות tenetur dare duo collyba. Et mox ibid. sect. seq. כמה הוא קולבון מעה כסף דברי ר׳ מאיר והכמים אומרים חצי מעה Quantum est collybum? obolus argenteus, juxta verba R. Meir: at Sapientes dicunt, Dimidius obolus. Hæc ibi. מעה est idem quod גרה in Mose, quod Interpretes reddunt Obolum, numum scil. minutissimum. R. Salomon hîc scribit: מעה כסף הוא חצי שתות מחצית השקל Obolus argenteus est dimidia sexta ex dimidio siclo, id est, duodecima pars dimidii sicli, ponderis sedecim granorum hordei, & secundum Sapientes, dimidium ejus, octo scilicet granorum, dimidius nimirum obolus. Vide & mox in קלבוס.

קלבס *Sors.* Aruch adducit ex Echa rabbetha, & sic in Jalkut ad illud Ezech. 24. v. 6. *Non cadat super eam sors:* בשעה שהפלתי קלבסים על אומות עולם Quo tempore projeci sortes super populos mundi

mundi & transportandum eos. In Jalkut scribitur קלווסים. Sæpè autem ב & ו sic commutantur apud Rabbinos. Græcè κλῆρος, inde dici posset קלירסים.

קולבין קַלְבוּס *Vestimenti genus*, apud Talmudicos in Schab. fol.120.1. קלבוס של פשתן Numeratur inter octodecim vestium genera, quæ in Sabbatho induere & exuere licitum est. R.Sal. exponit vernaculè גביי"ש, quod non intelligo. Sed Aruch legit קנבוס, & exponit Italicè גונא, Gonna, Palla. *Videtur esse Græcum κολόβιον, Colobium, vestis brevis sine manicis, quasi humero tenus exerta. Hinc scribitur in Talmud Hierosolymitano Schab. cap.16. per Nun in fine, & inserto Vau post Koph*, קולבין. Meminit ejus Epiphanius contra hæres. l.1. cap.15. ubi de Scribis inquit: Ἀλλ' ἢ στολὰς ἅτ' ἂν ἀμπέχοντες ἐν τούτοις καὶ δαλματικὰς, ἅτ' ἂν κολοβίωνας, &c. id est, *Sed quoniam stolas sive pallia tales induebant & dalmaticas, sive colobia*. Latinus interpres reddidit, *sive amicula*. Iterum in Talmud Hierosolym. Schabb. cap.6. fol.8. col.2. Hebræum הַמַּעֲטָפוֹת *Amicula*, explicatur per duas voces Hierosolymitanas, קולבין ומ[...]ין.

קַלַבְרִיאָה *Calabria*, Ber.rab.sect.24.

קליבוסתא · קליבוסת *Coxa, Coxendix*: Talm. Schab. fol.152.1. Glossa, עצם של הנקא שהירך תקוע בו Os est quod Hanka (Gallicè *Hanche*) vocatur, cui femur infixum est. Vide R.Salomon. Eccles.12.5. cujus verba à Sante Pagnino in Thesauro suo adducuntur, in Rad. נוץ. Item, חרבא דקליבוסתא Cholin fol.93.1. ubi Glossa, עצם קטן הוא ומונח על עצם שקורין הנקא ומחובר לחולית האליה שלמעלה ועליו יש חלב תחת הראש המתן שקורין לונביל Est os parvum, situm supra os quod vocant Hanka, & conjunctum juncturæ caudæ supernè, &c.

קְלוּבְקְרִין *Stragulæ laneæ. Aliâs etiam scribitur ab initio per literam affinem* ג, *& singulariter dicitur* גְּלוּפְקְרָא, *ut suo loco dictum. Imò etiam hoc usurpatur ut singulare, in libro Talm. Kelim capite 29.* קלובקרין אחת Stragula una. Unus interpres dicit esse *Vestimentum hyemale ex lana crassa*.

קלנ

קַלְנְסִין *Exercitus, Turmæ: apud Talmudicos*: לא תיראו מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין: Ne timete propter strepitum scutorum, & copiam exercituum, Sota fol.42.1. Interpretes quidā in Mischnajoth exponunt בקלות sive שרביטין *Baculos* שראשיהן עקומין *quorum capita sunt tortuosa, quorum usus in bello fuit*. Rabbi Salomon חיילות *Exercitus*. Aruch המון החיילות *Multitudinem vel Tumultuationem exercituum sive turmarum*.

קוליגריפין *Pala furni*: קוליגריפין שנטלה כפה טמאה מפני שינ[...] Pala furni (sic dicta) cujus manus ablata est, polluta censetur propter dentes ejus, Tal. Kelim cap.13. Instrumentum fuit duplicis usus: Una ejus extremitas lata erat, quâ panem mittebant in furnum, altera dentata, quam infigebant in panes, ad extrahēdum eos. Alii dicunt, altera parte fuisse quasi Verriculum ad everrendas & extrahendas prunas.

קלד

אַקְלִידָא *Clavis. Fit à Græco κλεὶς κλειδὸς, Hebr.* מַפְתֵּחַ *Ap[...]s, Apertor.* א *ab initio est servile. Apud Talm[udic]os*, בעא רחמי ויהבו ליה אקלידא דמטרא Oravit Deum (E[lia]s) & dederunt ei, vel, data fuit ei clav[is] pluvi[æ], Sanhed. fol.113. col.1. ככא דאקלידא Dens clavis, Schabb. fol.89 2. *Plurale*, כולהון אקלידי Omnes istæ claves, Sanh. fol.110.1. למתן ליה אקלידא דתחיית המתים Ad dandum ei clavem vivificationis mortuorum, Sanhedr. fol.113.1.

אִתְקְלַד *Et per syncopen Talmudicam* אקליד *Claudi*: אקלודי מיקליד Claudendo clauditur, Cholin fol.93.2. De nervo, qui profundâ carne clauditur & absorbetur.

קלרהי *Nomen urbis, in Targum Jonathanis, pro Hebræo* לֶשַׁע, Genes.10.19.. In Beres. rab. sect.37. legitur קלרא Callirhoe.

קלה

Torrere, Assare, Comburere, Exurere, Cremare, Ustulare, Comburi, Exuri. Respondet Hebræo קָלָה, *& interdum, sed rarò, verbo* שָׂרַף. *Præteritum*, די קְלָא שָׁרְשֵׁיהּ מִלְּרַע Cujus combusta est radix infernè, Hebr. שָׁרְשָׁם יָבֵשׁ Radix ipsorum exaruit, Hos.9.16. Fortè meliùs & rectiùs legeretur קְלֵא ex Participio Pehil: nam aliâs activè sumitur: דִּקְלָנוּן מַלְכָּא דְבָבֶל בְּנוּרָא Quos torruit rex Babyloniæ igni, Hebr. קָלָם, Jere.29. v.22. וּקְלוֹ יָתְהוֹן Et combusserunt, cremarunt eos, Hebr. וַיִּשְׂרְפוּ, 1.Sam.31.12. *Particip. præsens*, יָת חִיוָן קָלְיָן Serpentes urentes, Heb. הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים Numer.21.6. אֲתַר דְּחִיוָן קָלְיָן Locum serpentium urentium, Deuter.8.15. כְּמָא דְקָלָן עַל מַלְכַיָּא Sicut comburunt super regibus, 1.Sam.31.12. *Participium Præteritum sive Pehil*, אֲבִיב קְלֵי בְנוּר Aristam virentem sive spicam tostam igne, Levit.2.v.14. פְּטִיר וּקְלִי Infermentatum & tostum, Josuæ 5.11. *Plurale*, די קְלַן Tosta, vel וּקְלַיִן, ut regia habent, 2.Sam.17.19. *Fœmininum*, וְהָא קְלִיָא בְנוּרָא Et ecce combusta erat (civitas) igne, Hebr. שְׂרוּפָה, 1.Samuel.30.3. *Apud Rabbinos*, קליה לאלהיה בנורא Combussit Deum suum igne: קלם מלך בבל באש Combussit eos rex Babel igne, Sanh. fol.93.1.

קָלְיָא · קָלִי *Tostum, farina facta ex frugibus, spicis in furno exsiccatis, & tostis, ac mox molitis. Scribitur communiter* קָלִי: ut, וַיִּצְבָּט לָהּ קֶמַח קָלִי Et porrexit ei farinam tostam, Ruth.2.14. וּלְחֶם וְקָלִי Et panem & tostum, Levit.23.14. וְחָמֵשׁ סְאִין קָלְיָא Et quinque modios tosti, 1.Sam.25.v.18.

מִכִּלְּתָא דְּקַלְיָא חִיוּ Menſuram toſti hujus, 1.Sam. 17.17. Vide & קלי.

קַלְיָא · קוליא *Herba, quæ combuſta, ſmegmati conficiendo adhibetur, ſecundum Baal Aruch*, Eruvin fol.28.2. Gloſſa Talmudica explicat קלח של כרוב Caulem. Vide & ſupr. in קול.

קַלְיָא *Serpens urens, Hebr.* שָׂרָף *Preſter:* עבד לך קליא Fac tibi preſterem ſive ſerpentem igniium, Numer.21.8.

מִקְלָא *Adustio, juxta Eliam:* עפר מקלא Cinerem adustionis, Thren.2.10. Quidam, *Cinerem ignominiæ*, ut ſequitur: ſed malè. Frequens enim eſt apud Talmudicos, אפר מקלה *Cinis adustionis, vel combuſtionis*, ad differentiam עפר *Pulveris terræ*, quæ etiam aliquando vocatur *Cinis*, Taanith cap.2. in Miſna, Baſra fol.60. Maccoth fol.21.

קליעין *Vela, Aulæa*, Bemidbar rabba ſect.12. fol.250.1. Gloſſa, קליעות. In Aruch explicatur *Tentoria*.

II. קְלָה *Vilem eſſe, Vilipendi*; & in Hiphil הקלה *Vilipendere, Vilem, Ignominioſum reddere, Hebr. Hinc & in Targum*, ליט דיקלי אבוהי Maledictus qui vilipendit & ignominiâ afficit patrem ſuum, Hebr. מַקְלֶה, Deut.27.16.

קְלָן · קְלָנָא *Ignominia, Vilitas, Contẽptus, Heb.* לְבַהֲתַת קְלָן אִמָּךְ, *quibus reſpondet:* וּבְהִתַת קְלָן Ad confuſionem ignominiæ matris tuæ, 1.Sam.20. v.30. ארי קלנא עבד בישראל Nam ignominiam, flagitium perpetravit in Iſraël, Geneſ.34.7. Sic de fœmina, ארי עבדת קלנא Nam ipſa fecit ignominiam, Deuter.22.21. לא תעבד ית קלנא הדין Ne committas ignominiam hanc, 2.Sam.13.12. עֵסֶק קְלָנָא הָדֵין Opus ignominioſum ſive flagitioſum hoc, Judic.19.24. חֲלָף דַּעֲבַדוּ קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל Pro eo quod fecerunt ignominiam in Iſraële, Jere.29. v.23. שְׂבַעְתָּא קְלָנָא Saturatus es ignominiâ, Hab. 2.v.16. מְלוֹ אַפֵּיהוֹן קְלָנָא Plena eſt facies ipſorum ignominiâ, Pſal.83.17. *Cum Affixis,* וְיִתַּחְזֵי קְלָנִיךְ Et conſpicietur ignominia tua, Jerem.13.v.26. לְכַסָּאָה יַת קְלָנַהּ Ad tegendum ignominiam ejus, Hoſ.2.10. *Apud Rabbinos*, in Medr. Echa cap.1. v.16. Veſpaſianus replevit tres naves ex magnatibus Iſraëlis להושיבן בקלון של רומי ad collocandum eos Romæ in ignominiam, id eſt, ad abutendum iis ad concubitum maſculum, Gloſſa, בבזיון זונות לבשכב זכר. Sic, מעשה בת' ילדים וילדות נשבו לקלון Fuerunt aliquando 400. pueri & puellæ, qui capti fuerunt ad ignominiam, id eſt, ad concubitum illicitum, pueri ad concubitum maſculum: puellæ ad concubinatum, Gittin fol.57.2.

מקלה *Idem, juxta quoſdam, ut paulò antè in privatione dictum.*

הקלה *Viliperſio, Contemptio, Deſpectio*, Rab...

קלן קילון *Præceptum*, ... Ego do decretum, Ber... rab ſect.6... in hiſtoria Diocletiani, qui ... fuiſſe cuſtos porcorum, antequam ad ... niret. *A Græco* κέλευσ..., *unde* κελευ... *Mand...* *Unde fortè olim dixerunt* קילון *Jussum*, ... *Hinc alibi*, קלוונא אנא Jubeo, Mando ego, ... jikra rabba ſect.25. Aliter vide in ... in נקלב.

קלוסין *Idem*, κέλευσις: ... אפיק קלוסין אחרין ... mulgavit mandatum aliud, Echa rab... ap... לא יהיה קלוסין Non fiet hoc mandatum ... fol....3.col.2. Sic in Bereſch. r... ſect.5. ub... tur, נלך ונעשה קילוסין להקב"ה *Eamus* ... *laudes Deo benedicto*; ſcribitur in Gloſſa, ... dam legere, קלוסים hoc eſt, *faciamus* ... *creta ejus.* Vide & ſuprà in קלב, in קלב.

קלח *Fluere, Effluere, Diffluere, Eman...*

... בכרוב מקלחים Aquæ fluentes ... Fluens per fiſtulam: אש קולחת Ignis diff... ſe, Bava kama fol.61.1. ... פרצופות המקלחים מים ... gies perſonatæ, imagines humanæ eff... aquam, ſcil. in fontibus. Vide Majem ... עם fol.28. *Pabel*, קַלַּח *Defluere f...re:* ואילן דְּאַנְבֵי בְרָא יְקַלַּח פֵּירוֹי Et arbor ſuper... agri defluere faciet, abjiciet fructus ſuos, ... v.20. in Jon.

קְלָח · קִלוּח *Fluxus, Defluxio, Decurſus,* ... רב קילוח Sanguis fluxionis, id eſt, copios... dè, non guttatim erumpens & effluens, ... fol.36.1. ... מן הקדרה נתז וספק שהקלח נגע בהדיו ... dubium ſit, num ex olla ſparſi fuerint, an ... fluxus ſive effuſio manuum ejus tetigerit, Tah... cap.2. *Plurale in Targum*, ... מְקַלְּחִין ... Ex defluxionib. montium madefacti ſunt, ... מורם, Job.24.28. Germ. Waſſerſtrom.

קֶלַח · קלח *Caulis, in herbis, oleribus & ... tis: Culmus, in ſegetibus:* קלח הירקות Caulis o... שמואל הוה בדק נפשיה בקלחא Samuel purgabat ſeipſum cum caule, Nedar. fol. 51.1. *Plurale*, קְלָחִין & קלחות: *In Targum*, וְיִסַּב קלחין באסרא חד Et accipiet hyſſopum, tres caules in faſciculum unum, Numer.19.18. Jonath. *Sic apud Talmudicos*, אזוב שיש בו שלשה קלחין Hyſſopus in quo ſunt tres caules, Parah cap.11. ... המוכר קלחי אילן בתוך שדהו Vendẽs caules virgultorum in agro ſuo. Quidam reddunt, *Stipites arborum ſucciſarum*: Talm. Peah cap.3. ... בקנים ובקלחות In calamis & caulibus, Eruvin fol.16.

קלחת *Lebes, Abenezra: Apud Talmudicos,* ... תלתין יומין מהדרא להו גיהנם כבשר בקלחת Singulis triginta diebus vertit eos gehenna, ſicut caro (vertitur) in aheno, Bava baſra fol. 74.col.1.

קְלַט *Colligere, Recipere, Continere receptum,* Annemmen: *Recipi, Adhærescere, Cohærescere, Coalescere.* Guido addit, *Projicere*, ex Psal. 60.v.10. ubi deceptus videtur similitudine radicis טלק, quæ ibi legitur. *In Targum rarum est, Rabbinis usitatissimum. Participiū,* שית קִרְוִין דִקְלְטָן קָטוֹלָא Sex urbes quæ recipiant occisorem, Heb. עָרֵי הַמִּקְלָט Urbes receptus vel refugii, Num.35. v.6. *Participium Pehil,* נפִיחָן וקְלִיטָן Inflati, sive turgentes, aut collecti sive contracti, Lev.21.20. in Jon. *Infinitivus,* לְמִקְלַט קָטוֹלָא Ad recipiendum occisorem, Num.35.12. in Jon.

Apud Rabbinos, קולט אדם מים מן המזחילה Si recipiat quis aquas (ore) ex stillicidio sive defluxu aquæ ex tecto, & bibat, Talm Erubhin fol.99.2. כל הרכבה שאינה קולטת בשלשה ימים שוב אינה קולטת Omnis insitio-rami, quæ non recipitur (adhærescit, coalescit) intra tres dies, ulteriùs non recipitur, Rosch haschana fol.10.col.2. כל שהתיבה קולטתו Quodcunque arca Noæ recipiebat, Sanhed. fol.108.2. אין נטיעה קולטת בפחות משלשים יום Plantatio non recipitur (à terra, non radicescit) nisi ad minimum à triginta diebus; ויקלוט כלי אחר Et simul accipiat vas aliud; nempe si quis vas unum accipiat aliquid expediendi causâ, simul cum eo deferat vas aliud isti priori impositum, censetur unus labor, Schab. fol.117. col.2. R.Sal. Gen.18.8. explicans vocem חמאה, inquit: שקולטין מעל פניו שומן החלב est pinguedo lactis, quàm colligunt de superficie ejus. Ista pinguedo dicitur Flos lactis, unde fit Butyrum, quod vocatur חמאה, quia ex flore lactis factum est.

קָלוּט *Solidas habens ungulas, ut equi, muli, nō fissas. Apud Talm.* קלוט בן פרה אסור Solidis ungulis vaccâ natum, prohibitū est comedere, Cholin fol. 68.2. דאיעבר מקלוט Quod imprægnatum est ex solidas-ungulas-habente, Bava kama fol. 78.2. פרסותיה קלוטות Cujus ungulæ sunt solidæ, Bechor. fol.6.1. Vide & fol.43.1.

קְלִיטָה *Receptio, Exceptio: Cohæsio, Coalitio, quâ una res recipitur ab alia. Sic in plantatione dicitur* קְלִיטָה*, quando radices à terra recipiuntur & coalescunt, ut crescant & augescant.*

קַלְטָא · קלט vel קְלָט · קְלָטָא *Receptus, Refugium, quò aliquis ab eo, ad quem fugit, recipitur, idem quod Hebr.* מִקְלָט*, ubi agitur de urbibus refugii ob homicidium casuale & nō voluntarium:* לִקְרִיתָא דְקַלְטֵיהּ In urbem refugii ejus, Hebr. אֶל עִיר מִקְלָטוֹ Num. 35.25. מִן תְּחוּם קִרְתָּא דְקַלְטֵיהּ Ex termino urbis refugii ejus, ibid. v.26.

קוּלְטָא *Scissura, Fissura:* ויתיב בחד קולטא דתלא דארעא Sedebat in quadam fissura tumuli terræ, Zohar col.446. ונפל ההוא קולטא Et decidit ista fissura, ibid.

קלטור In Vajikra rabba sect.28. in fine; קומוס קלטור Comes collator, nomen officii dignitatis.

קְלַל *Levem, Vilem, Velocem, Celerem; Parum, Paucum, Minutum, Minus esse vel haberi; Minui, Imminui, ut Hebraicè. Præteritum,* וְקַלַּת רִבּוֹנְתַהּ בְּעֵינָהָא Et vilis habita est hera ejus in oculis ejus, Hebr. וַתֵּקַל, Genes.16.4. וְקַלִּית בְּעֵינָהָא Et vilis habita fui in oculis ejus, ibid.v.5. אִם קַלּוּ מַיָּא An minutæ essent aquæ, Genes.8.8. אִם קַלּוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא An minutæ essent aquæ à terra, Gen. 8.v.11. & perfectè, יוֹמַי קַלִּילוּ Dies mei velociores sunt radio textoris, Jobi 7.6. Sic cap.9.25. *Fœmininè,* מִדְקַלִּילָא בְעֵינָהָא מַעֲוָתָהָא Propterea quòd leves sive viles erant in oculis ejus scortationes ejus, Jere.3.9. *Infinitivus,* לְמֵקַל נִירָא מֵעֲלֵיהוֹן Ad minuendum, ut minueretur jugum ab ipsis, Eccles.4. v.16. *In Pahel geminatur prima radicalis,* קַלְקֵל*, quod vide mox infrà. Aphel,* אַקֵּל *Leve reddere, Levare, Alleviare: Vilipendere, Probro, Ignominiâ afficere. Præteritum,* דְאַקֵּל יַת דָּוִד Qui probro affecit Davidem, Esth.2.5. *Imperativus,* וְאַתְּ אַקֵּל כְּעַן פּוּלְחָנָא דַאֲבוּךְ Tu verò allevia nunc servitutem patris tui, 1.Reg.12.4. אקיל מן נִירָא Allevia de jugo, v.9. *Futurum,* לָא בְעֵל דְּבָבִי יָקֵל Non enim hostis meus vilipendet me, Hebr. יְחָרְפֵנִי Ignominiâ, probro afficiet me, Psal 55.13. וְיָקְלוּן מִנָּךְ וִיסוֹבְרוּן עִמָּךְ Et levabūt de te, & portabunt tecum, Exod.18.22. *Infinit.* לְאַקָּלָא כָּל יַקִּירֵי אַרְעָא Ad vilipēdendum, probro afficiendum omnes honoratos terræ, Jesa.23.v.9. לְאַקָּלָא מִנְּהוֹן Ad alleviandum à se, Jonæ 1.5. *Ithpehal Præterit.* אִתְּקַל חֵילִי Imminutum est robur meum, Thren.1.14. *Ithpahel Præteritum,* אין אתקוללו מַיָּא Num alleviatæ, imminutæ essent aquę, Genes 8 8. in Jon. *Apud Rabbinos,* לא יקל אדם את ראשו *Non levabit homo caput suum, id est, non erit elatus, superbus,* ut infrà inter Nomina est קַלּוּת הָרֹאשׁ.

קַלִּיל *Levis, Velox, Celer:* קַלִּיל בְּרַגְלוֹהִי Celer pedib. suis, Heb. קַל בְּרַגְלָיו, 2.Sam.2 18. קַלִּיל הוּא לְמִשַּׁט עַל אַפֵּי מַיָּא Levis est ipse, ut natet super aquas, Jobi 24.18. עַמָּא מוֹחָיָא וְקַלִּילָא Populum festinū & velocem, Hab.1.6. לָא יֶעְרוֹק דְקַלִּיל Ne fugiat qui celer est, Jere.46.6. ודקליל ברגלוי Et qui celer est pedibus suis, Heb. אָץ, Prov.19.2. Sic Amos 2.15. וְיֵיבַד בֵּית עֲרוֹקָא מִדְּקַלִּיל Et peribit locus refugii à veloce, Amos 2.14. *Plurale,* מִנִּשְׁרַיָּא קַלִּילִין Aquilis celeriores sunt, 2.Sam.1.23. Sic Jerem.4.v.13. עַל כְּרוּבִין קַלִּילִין Super Cherubinos celeres, 2.Samuel.22.11. עֲנָנִין קַלִּילִין Nubes veloces, ibid. v.12. Sic Jesa.5.26. מְשַׁוֵּה רַגְלַי קַלִּילִין כְּאַיַּלְתָּא Disponens pedes meos veloces, instar cervorum, ibid.v.34. אִזְגַּדִּין קַלִּילִין Nūcii veloces, Jes.18.2. עַל קַלִּילִין נִרְכּוֹב Super celeres equos equitabimus, Jerem. 30.16. קַלִּילִין הֲווֹ רָדְפָנָא Veloces fuerunt persecutores

nostri, Thren. 4.19. קלילין כנשרין Celeres ut aquilæ, Eccles. 9.11. *Fœmininum*, הוית דמיא לינקא קלילא Fuisti similis camelæ juvencæ veloci, Jere. 2.23.

קליל · קלילא *Leve, Facile, Exile, Vile:* דמיכליה קליל Cujus esus vilis est, Num. 21.5. וקלילא דא קדם יי Et leve hoc fuit in oculis Domini, 2. Reg. 3.18. קלילא דא דיתוב טולא עסר שעין Leve hoc est, ut umbra redeat decem horas, 2. Reg. 20.10. *Et adverbialiter*, קליל בפריע *Leviter*, & in momento, Joel. 4.4. וית אחוכון קלילא Et fratrem vestrum minorem, Hebr. קטן parvum, Gen. 42.20. Jon.

קליל קליל *Parum, Paucum, Paulatim:* קליל קליל אתרכנון Paulatim expellam eos, Hebr. מעט מעט, Exod. 23.20. in Jonath. קליל שנתא קליל נומתא קליל תחבק ידך Parum somni, parum obdormitionis, parum complicabis manus tuas, Proverb. 6.10. טב קליל ברחלתיה ראלהא Bonum est parum cum timore Dei, Prov. 15.16. טב קליל בצדקתא Bonum est parum cum justitia, Prov. 16. v. 8. הא קליל זעיר Ecce quàm minimum abfuit, Gen. 26.10. עד קליל *Propemodum*, Prov. 5.14. quod mendosè in libris כליל. *Apud Talmudicos reperitur hoc sensu cum Apocopa:* ut, ונשקול מניה קלי Et accipiemus ab eo parum, Avoda fol. 35.2. אנני ביה קלי Et dormiam in eo parum, Sanhedr. fol. 93.1. אבל קלי קלי Sed si eat paulatim, lentè, Glossa בנחת, Schab. f. 153.2. ויצבט בה קלי קלי Et collegit in eo parum parum, Vajikra rab. sect. 34.

קלות · קלותא *Vilitas:* אי אפשר דתשתכח בקלותא Non est possibile, ut inveniatur in vilitate, id est, vili pretio, sed in pretiositate, Jobi 28. v. 18. ארום קלותא קדם יי Quid vilitas, contemptus est coram Deo, suspendere hominem, Deut. 21. ult. in Jon. Hebr. קללת, quod hoc sensu etiam exponit Raschi, quem vide.

קלות *Levitas, Velocitas, Celeritas:* בטח בקלותו Confidit in velocitate sua, id est, pedum celeritate, R. David 2. Sam. 2.18. בקלות *Leviter, Facilè:* ילכו בה בקלות Ibunt in ea facillimè, sine impedimento aut offendiculo: קלות ראש *Levitas capitis. Sic Rabbini vocant Elationem capitis ex levitate, superbiâ & lasciviâ, cum magis hominem deceat* בכפיפת הראש *cum demissione capitis incedere. Oppositum ejus* כובד ראש *Gravitas capitis, demissio capitis*, Berach. fol. 31.1. דברי שחוק וקלות ראש Verba jocularia & levia: *Præceperūt sapientes de muliere*, שתהיה צנועה בתוך ביתה ולא תרבה שחוק וקלות ראש בפני בעלה *ut sit verecunda in domo sua, neq; multiplicet risum & levitatem capitis in conspectu mariti sui, id est, ne sit nimis levis & lasciva*, Majem. in הלכות אישות capite 15.

קלילותא *Idem:* ונטל יעקב בקלילותא רגלוי Et levavit Jacob in velocitate pedes suos, Genes. 29.1. in Jonath. Sic in Masora parva ad מקל, Jere. 3.9. notatur, ל׳ חסר בקלילותא Non extat amplius defectivum in (significatione) velocitatis. *Adverbialiter & cum Apocopa*, קלילו *Parum:* זבינו לנא קלילו עבורא Emite nobis parum frumenti, Gen. 43.1. in Jon. Hebr. מעט אכל.

קל *Leve: oppositum ejus* כבד · חמור *Grave:* קל וחומר *Levitas & gravitas, Leve & grave. Frequentissima locutio apud Rabbinos*, quâ utuntur, quando à Levi, id est, argumento à minori, argumentantur ad Grave, id est, majus, aut contrà. Apud Grammaticos *Leve*, id est, *lene, sine Dages:* השין קלה Litera ש levis est, sine Dages, בנין הקל Conjugatio levis, id est, non habens Dages. Sic vocatur prima conjugatio formæ activæ.

קול · קולא *Idem: oppositum ejus* חומרא, *apud Talmudicos frequens in eodē argumentandi genere, ut & in* חמר *dictum:* בין לקולא בין לחומרא קא משמע לן, Tam de levi, quàm de gravi proponit nobis doctrinam audiendam.

חקל *Leve, Facile:* מן ההקל *De facili, facilè*, More cap. 58. ab initio.

נקל *Idem:* בנקל *Leviter, Levissimè, Facillimè.*

II. קלל *Cadus, Vasculum, quo recipiebatur cinis vaccæ combustæ ad conficiendam inde aquam expiatoriam, Olla, Pelvis:* Numer. 19. Vide Para cap. 3. Edajoth cap. 6. *Hinc in Targum Jonath.* Numer. 19.9. ויכנוש גבר כהן דכי ית קטמא דתורתא בקלל דפחר Et colliget vir sacerdos mundus cinerem vaccæ in ollam figuli. *Conferunt cum* קלא *Pelvis, &* קולתא *Hydria, quæ etiam possint esse à* קלל.

III. קלקל *Corrumpere, Depravare, Disperdere, Perdere, Pervertere, Vastare, Destruere, Dissipare. Variis Hebraicis verbis respondet. Præterit.* ואורח שבילך קלקילו Et viam semitarum tuarum dissipant, Heb. בלעו, Jesa. 3.12. ותריץ קלקלת Et rectum perverti, Hebr. העויתי, Jobi 33.27. *Participium præsens*, ודעתהון מקלקל Et scientiam eorum perdit, Heb. יסכל Infatuat, Jesa. 44.25. ומקלקל פתגמין תריצין Et pervertit verba recta, Hebraicè ויסלף, Exod. 23.8. *Fœmininum*, דמקלקלא ארחתהא Quæ depravat vias suas, Hebr. משרכת, Jerem. 2. v. 23. *Participium Pehil sive passivum*, ותברית ניבי מקלקל Et contrivi molares dentes perversi, Hebr. עול, Jobi 29.17. *Plurale*, ועובדוהי מקלקלין Et opera ejus corrupta, Eccles. 4.12. ומעובדיכון מקלקליא Et ab operibus vestris corruptis, Hebraicè הרעים, Zach. 1.4. *Fœmininum*, ומארחתהון מקלקלתא Et de viis suis corruptis, Hebr. ומדרכם הקשה, Jud. 2.19. *Imperativus*, קלקל כען ית מלכא Perde nunc consilium Achitophelis, Hebr. סכל Infatua, 2. Sam. 15. v. 31. *Infinit.* לקלקלא Dissipare, Irritum reddere, 2. Sam. 17.14. Heb. להפר : לקלקלא ית ארחתיך

Corrum-

Corrumpere vias tuas, Hebr. לְשַׁנּוֹת, Jer. 2. 36. *Futurum*, וַאֲקַלְקֵל יָת מְלָךְ Et perdam ſive diſsipabo conſilium virorum Jehuda, Heb. וּבַקֹּתִי Inane reddam, Jerem. 19. 7. וּתְקַלְקֵל לִי יָת מִלְכָא Et diſsipabis mihi conſilium Achitophelis, Hebr. וְהֵפַרְתָּה Et irritum reddes, 2. Sam. 15. 34. לְמָא תְקַלְקֵל Quare vaſtabis hæreditatem populi Domini, Hebr. תְבַלַּע, 2. Sam. 20. 19. *Apud Rabbinos*, האהבה מקלקלת השורה *Amor pervertit lineam*, id eſt, juſtum rerum ordinem. *Ithpahel*, בְּגִין כֵּן אִתְקַלְקֵל Idcirco vaſtatus eſt totus mundus fame, Eccleſ. 10. 10. אִתְקַלְקֵלַת חָכְמַתְהוֹן Putrida, fætida facta eſt ſapientia ipſorum, Jerem. 49. v. 7. נִתְקַלְקֵל *Corrumpi, Vaſtari, Rab.*

קִיקַלְתָּא · קִיקְלָא ׃ קַלְקוּלָא · קִיקְלְתָא · קַלְקַלְתָּא *Corruptum, Fætidum: Stercus, Fimus, Sterquilinium*: דִקְדָם תְּרַע קַלְקַלְתָּא Quæ eſt ante portam fimi, Heb. חַרְסִית, Jer. 19. 12. מִקִיקַלְתָּא יָרִים חֲשִׁיכָא E ſtercore erigit pauperem, Pſalm. 113. 7. Sic Eſth. 6. 11. in Targ. ſec. *Plur.* גַּפּוּ קִקַּלְתָּן Amplexati ſunt ſtercora, Thren. 4. verſ. 5. *Apud Talmudicos*, שְׁמַעְתְּכוֹן אַקִּיקְלֵי דְמָתָא מְחַסְיָא וְלָא אַפַּדְנֵי דְפוּמְבְּדִיתָא *Lectio ſive ſtudium veſtrum potius ſit in ſterquilinio urbis Mechasja*, (aliâs Sora,) *quàm in palatiis urbis Pumbeditha*, Keritut fol. 6. 1. Prima vox deeſt in Aruch, & pro ea in medio legitur תיבו Sedete, diſcendi ſcil. causâ: pro אקיקלי in Gemara legitur אקילקי, quæ vox alterius eſt ſignificationis: ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא Vir iſte qui exſtruxit palatium juxta ſterquilinium, Bava kama fol. 21. 1. וניכלנהו בקלקולי דמתא Et comedet ea in ſterquiliniis urbis, Gittin fol. 69. 1. Aruch legit אקיקלי.

קִלְקוּל *Vaſtatio, Corruptio, Perditio, Depravatio.* Oppoſitum ejus, תקון *Aptatio, Reparatio, Accommodatio*, Schabbas fol. 71.

קַלְקָלָה *Idem.* Vide in Horajoth cap. 3.

קִלְקְלִין *Aulæa, Cortinæ*: כל שהוא לפנים מן הקלקלין Quodcunque eſt intra vela ſive aulæa, (quibus idola tecta ſunt) prohibitum eſt: חוץ לקלקלין Extra aulæa, ſi ad ornatum idoli pertineat, prohibitum, ſi non ad ornatum, licitum, Talm. Abhoda ſara fol. 51. 2. Idem quod קלעין, quæ in uſu Templi ſacro erant, idolis autem adhibita, vocabulo corrupto appellata ſunt. Vide etiam infrà in קנק, in קנקלין.

קִלְקְלִין *Leguminis genus, ut ſunt lentes*, Talm. Maaſeroth fol. 64. 2. Legitur & in libro Jalkut fol. 40. 1. in alia ſignificatione, ſed mendoſè pro קינקלין, de quo in קנק. Vide & infrà in קלק.

קלם קַלְמָא *Pediculus, vermis capitis & corporis. Plurale*, לְאַנְפָּקָא יָת קַלְמִין Producere pediculos, Exod. 8. 18. וַהֲוָת מְחַת קַלְמֵי Et fuit plaga pediculorum, v. 17. וּמְחָא יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וַהֲוָה לְקַלְמֵי Et percuſsit pulverem terræ, & fuit, ſive redactus eſt in pediculos, v. 16. in Jonathane.

קַלְמְתָא · קַלְמָא *Idem, vel, Pediculorum multitudo, pedicularis morbus, in Onkelo locis præcedentibus*: ut, וִיהֵי לְקַלְמְתָא · לְאַפָּקָא קַלְמְתָא · וַהֲוָת קַלְמְתָא. *Et alibi*, קַלְמְתָא בְּכָל תְּחוּמֵיהוֹן Pediculorum copiam in omnibus finibus ipſorum, Pſal. 105. 31. Vide Fagium in Exodum.

קלומית Vide in קרם in קרומית.

קַלְמִיטָה *Magnes, lapidis ſpecies*: במשוך הקלאמיטה הברזל ושלשול האשקמונא Cùm attrahit magnes ferrum, & purgationem Scammonia: legitur in libro Ikkarim Orat. 1. cap. 17. Eſt Italicum *Calamita*.

קַלְמִין *Nobilis. Oppoſitum ejus* פָּגָן *Paganus, Villicus*, in Bereſch. rabba ſect. 50. & Vajikra rabba ſect. 26. עד שלא הגיע לבירת אורין שלו היה מהלך כפגן כיון שהגיע לבירת אורין שלו היה מהלך בקאלמין Antequam perveniſſet ad aulam ſuam, incedebat ut paganus: poſteaquam perveniſſet ad arcem ſuam, inceſsit ut nobilis. *Videtur eſſe à* קולמוס, *ut ſit quaſi Calamum tractans*, סופר *Scriba & Juriſperitus aut Doctor, qui decore externo differunt à ruſticis, vel eſt à* κάλλιμος, *quod idem ac* καλὸς *Pulcher: Honeſtus, Decorus, Egregius &c.*

קוּלְמוֹס *Calamus ſcriptorius*: הֵיךְ קוּלְמוֹס סַפְרָא רְגִיל Sicut calamus ſcribæ velocis, Pſalm. 45. 2. קוּלְמוֹס דְשִׁקַר Calamus falſitatis, Hebr. עֵט שֶׁקֶר, Stylus mendacii ſive falſi, Jer. 8. 8. כָּתְבִין בְּקוּלְמוֹס דְסָפַר Scribentes calamo ſcribæ, Heb. בְּשֵׁבֶט סוֹפֵר, Jud. 5. 14. בְּקוּלְמוֹס דְפַרְזְלָא Calamo ferreo, Jobi 19. v. 24. *Apud Talmudicos*, לא יצא הלבלר בקולמוסו Non exibit ſcriba cum calamo ſuo, ſcil. in Sabbatho, Schabbas cap. 1. אוי לי מקולמוסן Væ mihi à calamis eorum, Peſach. fol. 57. אם יהיו כל הימים דיו ואגמים קולמוסין ושמים יריעות וכל בני אדם לבלרין אין מספיקין לכתוב חללה של רשות *Si fuerint omnia maria atramentum, & omnes junci calami, & totum cælum pergamenum, non ſufficerent ad deſcribendum profunditatem cordis principum ſive regum*, Schab. fol. 11. 1. Hoc loquendi genus Talmudici didicerunt à glorioſiſsimo Rabbino Rabbi Jochanan ben Zacchai, qui vixit tempore Veſpaſiani, & ab eo captæ urbis Hieroſolymorum, quem etiam tradunt fuiſſe Præceptorem Joſephi hiſtorici Judaici. Is de ſeipſo fertur dixiſſe & ſcripſiſſe, אם כל השמים יריעות וכל בני אדם לבלרין וכל עצי היערים קולמוסים אינן יכולין לכתוב מה שלמדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא ככלב המלקק בים id eſt, *Si omnes cæli eſſent pelles vel pergamena, & omnes filii hominum libellarii ſive ſcribæ, & omnes ſylvæ arbores calami ſcriptorii, non poſſent ſcribere ea quæ didici à præceptoribus meis, quibus non ſum inferior, niſi quantum canis lambit in mari.* Hæc ille. Extant

hæc in libro Jalkut fol.7. col.1. & in Chronico Schalſcheleth folio 26.2. cujus author ſcribit: Hinc diſce, quanta fuerit ſapientia & eruditio præceptorum ejus, cùm tanta fuerit diſcipuli. De iſto R. Jochanan vide in Juchaſin folio 22. נעור בחית שבל מעשיה נכתבין בקולמוס אחר *Increpa beſtiam* (ex Pſal.68.31. i.e. Amalek): quia omnia opera ejus ſcripta ſunt calamo uno; nempe ad malefaciendum Iſraëlitis, Peſach. fol.118.2.

קְלַמַסְמְסָא *Vocabulum eſt, in cujus ſcriptione libri variant. Veneta*, קוֹל מַוּמְסָא. *Regia*, קוֹלְמוֹמְסָא. *Aruch* קְלַמְזִכְסָא. *R. David* קול משמכאי. *Legitur Jeſa.3.v.20. pro Hebræo* הַקִּשֻּׁרִים, *pro ornamento capitis ad ligandos capillos muliebres, ut R. Salomoni placet.*

קַלְמָרִין vel קַלְמָרִין *Calamarium, Graphiarium, Theca calamorum ſcriptoriorum*: Item *Atramentarium: ſolent enim conjuncta eſſe*: קלמרים המתואמות Calamaria gemellata, id eſt, bifida, duplicata, ut ſolet thecá calamorum eſſe, vel duplicata, calamarium ſcilic. & atramentarium conjuncta, Tal. Kelim cap.2. קלמרין של יוסף הכהן היתה נקובה בצדה Calamarium Joſephi ſacerdotis fuit perforatum à latere ſuo, Talm. Mikvaoth cap.10. קלמרין הדיוטות Calamaria plebeja, vulgaria, ibid.

קלן קְלָנָא Vide ſuprà in קלה.

קְלָאנִין · קוֹלָן · קוֹלָנִית Vide ſuprà in קול. Ibidem.

קילון Vide in קיל.

קְלַנְיָא *Colonia, locus ad habitandum liberè conceſſus, vel, Hominum certa turba in aliquem locum liberè inhabitandum emiſſa. Apud Talmudicos*, מקום היה למטה מירושלים ונקרא מוצא Id eſt, Locus erat infra Jeruſalem, qui dictus fuit Motza, Egreſſus. Gemara addit, מקום קלניא הוה Locus coloniæ erat: Gloſſa, קלניא בן חורין מן המס של מלך Colonia ſunt homines liberi à tributo regis. Item, בעינא דתתעביד טיבריא קלניא Peto ego ut fiat Tiberias Colonia, Avoda ſara folio 10.1. Gloſſa, קלניא ברת חורין שלא תתן מס לעולם דאירת בה רבנן Colonia, id eſt, urbs libera, quæ non det tributum unquam, quia multi in ea ſunt Doctores: הורודוס קלוניא מתעביד Herodes coloniam fecit ſeipſum, id eſt, בן חורין hominem liberum, Bava bathra fol.4.1.

קְלַנִיתָא *Avis macilentæ & vilis ſpecies*, Talm. Bava bathra fol.20.1. Cholin fol.102.2. *Græcè* Κηλὸν *Heſychio idem eſt quod* ξηρὸν *Siccum, Aridum.*

קלוניתא *Terſum, Politum, idem quod* קָלָל *in Biblis*, Joma fol.38.1.

קַלַנְדָא *Calendæ, apud Talmudicos*: ואלו הן אידיהן של גוים קלנדא סטורנליא וקרטסים Hæc autem ſunt feſta Chriſtianorum, Calendę, Saturnalia, Quadrageſima, Avoda ſara fol.8.1. Gemara mox, קלנדא שמונה ימים אחר התקופה Calendæ celebrantur octo diebus poſt ſolſtitium hybernum. Origo hujus feſti mox ſcribitur ab Adamo primo profecta. Is cùm videret diem imminui, tres dies jejunii inſtituit, ſaccos induit, ſuis peccatis culpam imminutionis diei tribuens. Cùm verò ad ſolſtitium טבת ſive Decembris cognoſceret, diem rurſus incremẽtum ſumere, octiduò pòſt feſtum octo dierum inſtituit, gratias Deo agẽs. Hoc feſtum ipſe ad gloriam Dei inſtituit. Chriſtiani autem ſive Romani in honorem idolorum, ut R. Salomon loquitur. De aliis vide ſuo loco. Horum etiam mentio in Debhar. rabba ſect. כי תצא. Vide & Talm. Hieroſol. ubi alia etymologia affertur, קלנדס quaſi קלון דיאו καλὸν vel καλὸς (bonus) dies, ut ſit idem, quod Hebr. יום טוב.

קלונטרין *Fines lecti, vel ſpondæ*, Talm. Hieroſ. Nedarim cap.7.

קלונס *Idem quod* כלונס *Vectis, Pertica, Signum militare.* Vide Jeſa 30.17. in R. Salomone.

קַלֵּס *Laudare, Celebrare, Glorioſè proclamare*: item *Deridere, Ludificare, Illudere, Vituperare. Præteritum*, וְקַלֵּס קֳדָמוֹי Et laudavit coram eo, id eſt, cum laude vel ad laudem ejus proclamavit, Hebr. וַיִּקְרָא, Eſth.6.11. וְקַלְּסוּ לְהוֹן Et laudarunt eos, Cantic.6.v.8. *Participium*, מְקַלֵּס יָתְהוֹן Laudat eos, Cantic.4.v.7. *Plurale*, וַהֲווֹ מְקַלְּסִין קֳדָמוֹי Et laudabant, id eſt, proclamabant coram eo, Hebr. וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו, Geneſ.41.43. in T. Hieroſ. *Imperativus*, קַלְּסוּן לְיָתֵיב Celebrate eum qui inſidet ſolio gloriæ ſuæ, Hebr. סלו Exaltate, Pſalm.68.5. *Futurum*, וִיקַלְּסוּן קֳדָמוֹי Et proclamabunt coram eo, Heb. וְקָרְאוּ, Eſth.6.9. *Ex altera ſignificatione*: התחיל לקלסה ואמר לו במדה נאה בריחה Cœpit ludificare eum, & dicere, Quàm bella eſt fuga tua! Schem. rabba ſect.27. *Huc pertinet*, דקולסא גברא לא בעי טלפחי לקידרא *Quæ vilem & abjectum maritum habet, non opus habet lentibus in ollam*, Ketubhoth folio 75.1. hoc eſt, tamen ab eo ſuſtentatur, & alimenta ſua accipit.

קוֹלְסָא · קוֹלַס · קוֹלָס *Galea, Caſſis. Fortè ex Græco* Κόρυς: וִיהַב קוֹלַס דִּנְחָשׁ עַל רֵישֵׁיהּ Et impoſuit galeam æream capiti ejus, Hebr. כּוֹבַע, & ſic deinceps huic reſpondet, 1.Sam.17.38. וְקוֹלַס דִּנְחָשׁ Et galea ærea, ibid. v.5. *Plurale*, קוֹלְסִין מַחְתִּין בְּרֵישֵׁיהוֹן Deſcendere faciunt, id eſt, imponunt galeas capitibus ſuis, Ezech.23.15. דִמְזַיְּנִין בִּעְגִילִין וְקוֹלְסִין Qui armati ſunt ſcutis & galeis, Ezech.23. v.24. Sic Ezech.38.5. עְגִילִין וְקוֹלְסִין תְּלוֹ בִיךְ Scuta & galeas ſuſpenderunt in te, Ezech.27.10. *Emphaticè*, וְיִתְעַתְּדוּן בְּקוֹלְסַיָּא Et parati ſtent cum galeis, Jer.46.4. *Apud Rabbinos*, קולסי הכרוב Capita braſſicæ, Okezim cap.1.

קלוס

[illegible] tto, Cribrat [illegible] ⊕. Item [illegible], *Ludificatio, Illusio*. בית קוליס [illegible] in מרקולים.

קאלים *Græcum est* καλος, *vel* καλῶς, *Pulchre*, [illegible] אמר ליה קאלים Dixit, respondit ipsi pulchre, Schabbas fol.108.2. vel קלוס id est, משובח [illegible] laudabiliter, sed in Kal verbum non [illegible] icatum.

קלס *Sors*: בשעה שהפלתי קלסים Eâ horâ, quâ [illegible] sortem super populos, in præf. Medr. [illegible] ossa גורלים. *Corruptum ex Græco* κλῆρ⊕. [illegible] supra in קלב, in קלבס.

קו[illegible] *Nomen Piscis. Frequens ejus mentio apud* [illegible]. In Schabbas cap.22. in Mischna: [illegible] quid coctum fuit vesperâ Sabbathi in a[illegible] calidis, id licitum est iterum macerare in [illegible] calidis in ipso Sabbatho: quod verò non [illegible] coctum in aqua calida ante Sabbathum, id [illegible] in aquis in Sabbatho, excepto salsamen[illegible] vetusto, & pisciculis salitis parvis, & קוליים האיספנין *Colia Hispano*: quia lotio horum, est per[illegible] [illegible] sarum coctio & præparatio. Rambam [illegible] rtenora annotant hic, קוליים האיספנין *esse* [illegible] *em* דק הקליפה *tenues & raras squamas habentem*. In Machschirin cap.6. Omnes pisces habentur pro immundis. R. Jehuda autem dixit: [illegible] stum piscis אלתית, & pisciculi Ægyptii qui [illegible] culis solent includi & vendi, וקוליים האיספנין *Colias Hispanus* habentur pro mundis. Iidem [illegible] hores notant hîc; קוליים האיספנין *est species pis*[illegible] *qui teneram habent cutem valdè, & vocantur* אלש נוס. In Schabbas fol.39.1. R. Salomon dicit esse טונינא *Thynnum*. In Beza fol.16. col.2. scribit idem R. Salom. קוליים האיספנין *est Piscis* [illegible] *& deluatus, qui crudus prout est comeditur*, [illegible] *aqua calidâ eum abluant, quod ipsi loco co*[illegible]*ctionis est*: Hæc Hebræi. *Est Græcum* Κολίας, *Co*[illegible], *de quo apud Græcos & Latinos quædam etiam* [illegible]*tur, & his similia*. Rondeletius lib.8. de piscibus cap.8. scribit, quòd *Colias squamis integatur parvis & tenuibus*. Et mox: *Rarus est apud nos piscis, in Hispania & quibusdam aliis locis frequens*. Athenæus lib.3. *Colias verò glutinosior, acrior sive mordacior, deterioris succi, multùm nutriens*: κρείσσων [illegible] *melior autem Amyclanus, & Hispanus, qui sexitanus dicitur*: [illegible] *gracilior enim est & dulcior*. Ex his clarè liquet, quòd קוליים האיספנין sit *Colias Hispanus*. Meminit ejus & Plin. lib.32. cap.ult. Aristot. de hist. Animal. lib.8. cap.13.

קוליאס. In Jelam. sect. תשא fol.41.2. הרי משה מהלך ברקיע כקוליאס הזה עד שעלה אצל הכ"ד. Aruch adducit, sed non explicat.

מקולס *Galcatus. Apud Talmudicos epithetum est* *Agni pasch*[illegible], [illegible] Exod.12.9. *cum capite, cruribus* [illegible] *autem & intestina ad latera l*[illegible] *dum, & circa caput, unde Agnus iste* [illegible] גדי מקולס *Agnus galeatus, & quasi armatus*, [illegible] *hominis galeâ in capite, & ense in femore muni*[illegible]. Sic Hebræi explicant in Berachoth fol.19.1. Pesach. fol.53.2. Beza fol.22.2. *Hinc l*[illegible]*ge* [illegible]*bit Guido Fabricius in Lexico Operis Regii, qui scribit, significare Hædum plenum ovis, cas*[illegible]*o, herbis, & aliis rebus, quibus infartus fuerit*.

קלסטרא · קלסטר *Latrunculator*, [illegible]*tor, Prætor, vel præfe*[illegible]*us rerum capitalium*. [illegible]tat hoc Aruch ex Sanhedr. fol.105. sed eo loci non legitur. At fol.104.2. in R. Salom. legitur: Rebellarunt isti Judæi contra istum dominum suum ipsos captivos abducentem, שהוא בן קלסטר, qui fuit filius quæsitoris cujusdam spurius. Adducit etiam exemplum ex ע"ז fol.18.1. ubi hodie aliter scriptum legitur: רב חנניה בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא Rabbi Chananias & præfecti ejus dispositi sunt ad vitam futuri seculi. In Aruch scribitur קלסטורי per ס quod fortè melius. *Videtur enim esse ex Græco* Κολαστης *Punitor, Castigator, Tortor*: Κολαστήριον *Locus supplicii, &c.*

קלוסטור *Corbis, qui ori jumentorum applicatur, ut inter eundum ibi pabulum habeat. Alias etiam dicitur* קרסטל. Talm. Kelim cap.20. *Plurale*, יוצאין בקלסטירין Exeunt (Sabbatho) cum corbibus ori appositis, Talm. Hierosl. Schabbas cap.5. Vide Ariam Montanum de Mensuris sacris.

קלסטר *Species, Effigies*. Vide mox in קלסתר.

קלוסטרא *Repagulum, Vectis januæ*: vel, *Sera*. In Aruch exponitur Italicè *Catenaccio*. Kelim cap.11. *Est Græcum* κλεῖθρον, *unde & Latin*. Claustrum. *Alibi scribitur & cum* ג *ab initio*.

קלוסנתר *Præfectus*: לסלקא תרין קלוסנתרין Removere duos præfectos, Esth.2.21.

קלוסקין · קלוסקאות *Idem quod* גלוסקאות *Tortæ panis*, Talm. Hierosl. Pesachim fol.29.col.3.lin.5. Berachoth fol.10.2.

קלוסקום · קלוסקמא *idem quod* גלוסקום. Vide illic.

קלסריקין *idem quod* קלוסנתרין. Legitur in Medrasch Esther cap.2.v.21.

קלסתר · קלסתור *Species, Effigies, Forma, Vultus, Aspectus: Splendor. Dicitur semper de vultu sive facie*: ut, וקלסתור אפי לא יסתבלון Et splendorem vultus mei non intuebuntur, Hebr. ואור פני, Job.29.24. מתני קלסתורידה Immutans aspectum suum, Hebr. פניו, Job.14.20. Regia קלסטורידה per Teth in medio: וקלסתורי היך טולא כולהון Et vultus mei instar umbræ toti sunt, Hebr. ויצרי, Job.17.7. *Hæc tria sunt ex Targum Jobi, nec simile*

ipsi reperi, inquit Elias, in toto T[illegible] pro. In Aruch scribitur קלסטר *per* ט *, sed non reperi, sic in omnibus libris probatis, scribit idem Elias. Apud Talmudicos & Rabbinos:* כיד נהפך קלסתר פנים של יצחק ונדמה לאברהם Derepentè mutata fuit species faciei Isaaci, & similis factus fuit Abrahamo, Mezia fol.87.1. והקב״ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וכו׳ Deus benedictus indit ei (homini) spiritum, animam, & formam faciei, Nidda fol.31.1. R.Sal. ad illud, וִיפַת מַרְאֶה Genes.29.17. הוא זיו קלסתר Splendor vultus. Sic Gen.13.8. ad כי אנשים אחים אנחנו, notat, in Medrasch Aggadah explicari hoc: דומין בקלסתר פנים Qui similes sibi sunt invicem in forma faciei.

קָלַע קְלַע · קַלְעָא *Funda, instrumentum ejaculandi lapides:* גְּלֵי אִתְחֲשִׁיבוּ לֵיהּ אַבְנֵי קַלְעָא Instar stipulæ reputâtur ipsi lapides fundæ, Jobi 41.19. וְקַלְעָא דְּמַטְלָא אַבְנָא Et funda quæ projicit lapidem, ibid. vers.17. דִּשְׁדָן אַבְנָא בְקַלְעָא Qui projiciunt lapidem fundâ, Judic.20.16. Sic Jer.10.18. בְּקַלְעָא וְאַבְנָא Fundâ & lapide, 1.Sam.17.v.50. כְּמָא דִמְפָרְחִין אַבְנָא בְקַלְעָא Sicut volare faciunt lapidem fundâ, 1.Sam.25.vers.29. *Cum Pronom.* וְקַלְעֵיהּ בִּידֵיהּ Et funda ejus erat in manu ejus, 1.Sam.17.40.

קַלָּע *Funditor. Plurale,* וְאַסְחַרוּ קַלָּעַיָּא Et circumiverunt funditores, Hebr. הַקַּלָּעִים, 2.Reg.3.v.25. וְקַשָּׁתַיָּא וְקַלָּעַיָּא Et sagittarii & funditores, 2.Sam.20.23. 1.Reg.1.38.44. pro Hebræo וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי.

אַקְלַע *Fundâ jacere vel projicere. Præterit. cum Affixo,* וְאַקְלְעֵיהּ בְּקַלְעָא Et projecit eum fundâ, 1.Sam.17.49.

II. קְלַע *Plicare, Implicare, Implectere, Intricare: Sculpere, Excidere, Incidere opus implexum. Apud Rabbinos,* חוּטִין שֶׁקּוֹלַעַת בָּהֶן לִשְׂעָרָהּ Fila quibus implicat capillos suos. Hinc Talmudici scribunt in illud, וַיִּבֶן *Et extruxit Dominus Deus ex costa illa mulierem, & adduxit eam ad Adamum,* Genes.2.22. מלמד שקלעה Docet nos iste locus, quòd plicavit eam Deus Benedictus, Evam scilicet, adduxitque eam ut paranymphus ad Adamum. Nam in urbibus maritimis vocant vulgò לְקַלְעִיתָא Plicaturam capillorũ muliebrium בניתא quasi *Structuram* dicas. Nempe à בָּנָה, unde dicitur וַיִּבֶן Et plicavit, Nidda folio 45.2. קְלָעָן בְּמִקְלָעוֹת Implicavit eas implicationibus, ut scilic. capilli & funes intorqueri solent, Joma cap.6. עץ שבנפיו קלועים כעבותות Arbor cujus rami implexi sunt instar funium, R.Sal. Lev.23.40. קולע שלש נימין Intricat, contorquet tria fila, Schabbas fol.64.1.

קְלִיעָה *Implicatio, Intricatio, Plicatura, Opus implexum & variè figuratum, Sculptura, pictura, aut alii artibus [illegible] modis: Cælatura [illegible]* קְלִיעַת הַשֵּׂעָר *Plicatio capillorum m[illegible]* *apud Rabbinos:* קליעת חנימין I[illegible] *In Targum,* עוֹבַד קְלִיעָא Opere im[pli]cationi[s] plexo, quale est Catenarum, [illegible], & [illegible] Heb. מַעֲשֵׂה עֲבֹת, Exod.28.14.22. & al[illegible] ית תרתין קליען דדהב Duas istas [illegible] as [illegible] auri, Heb. עֲבֹתֹת Exod.28.24.25. & [illegible] kelos addit גדילן, quod i[de]m: [illegible] קליען [illegible] Et insculpsit illis cælaturas [illegible] 1.Re[g.] 6.v.32. & forma ma[illegible] קליען [illegible] & cap. [illegible] v.31.

קְלִיעְתָא *Idem. Apud Talmudi[cos]* In [urbibus] maritimis vocant לְקַלְעִיתָא Pli[caturam capil]lorum בניתא Structuram capillor[um, Bera]chot fol.61.1.

III. קְלַע · קִלְעָא · קְלִיעָא *Velum, A[ulæum, Cor]tinum.* לִמְפָרַס עֲלוֹהִי קְלַע Ad exp[an]den[d]um eo velum, Jesa.33.23. *Plurale,* [illegible] פְּרִיסָן vela eorum extensa sunt, Jesa.18.1. [illegible]רְשָׁא קִלְעֵיהָא Manus extendit vela ipsorum, J[illegible]

קִלּוּעַ 1.Reg.14.3. Vide in וְלַע.

קִלְעָא *Tentorium, quod ex V[e]lis c[onstat, Por]ticus:* הוה עוברא בקילעא דרב אושעיא Co[ntigit casus] quoddam, sive res gesta in porticu Kas[illegible] Berachoth fol.22.2. אקילעא דר׳ יצחק נפחא [illegible] Sedebat in porticu R. Isaaci fabri, Jebha[moth] fol.48.2. זיל לקילעך Redi in tentorium t[uum, id] est, domum, Nedarim fol.22.2. בקילעא [illegible] Quicunque dormit in porticu, Hebr. חור [illegible] clavi, Erubhoth fol.63.2. [illegible] קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים Sancta sanctorum com[edeban]tur intra vela, Megilla cap.1. Sevach[im illegible] עשה להן קלעים Fecit ipsis tentoria, id est, [tabér]nas mercatorias, pannis lineis circumd[atas, ut] sunt mercatorum vulgarium in mercatibus publicis, Sanhedr. fol.106.1.

IV. אִקְלַע · אִתְקְלַע *Advenit, Dev[enit, Diverti]t, Recepit se:* אקלע להתוא אושפיזא Perven[it ad] illud hospitium, sive istum hospitem. *S[æpe fre]quenter apud Talmudicos:* אקלע לבי רבי יוסי [illegible] venit, recepit se, ivit in domum R. Jos[e]. אקלע [illegible] להתוא אתרא Pervenit ad istum locum [illegible] מיקלעי שתי שבתות Et si adveniant, incurran[t, in]cidant duo sabbatha in festum: [אק]לע יום שלשים [illegible] Quòd incidit dies trigesimus in primum [diem] septimanæ, Rosch haschana fol.20.1.

קלעילין *Leguminis genus, quod triturando e[xcu]titur:* הדש קלעילין בשדה Triturans pisa [illegible] Meila fol.13.1. In Aruch notatur, in alio e[xem]plari esse מלען, quod possit esse *Milium.*

קָלַף *Decorticare, Corticem, pellem, cut[em, ex]terius tegumentum detrah[ere] vel a[illegible] Unde & ad luxuriam parietis traducitur, qu[illegible]*

quasi Cortex e… *Præteritum cum Infinitivo*, מְקַלֵּף קָלֵף וּרְמָא Decorticando decorticavit atque abjecit corticem, Hebr. חָשֹׂף חֲשָׂפָהּ, Joel.1.7. חוטְרַיָּא דִּי קָלֵיף Virgas quas decorticaverat, Gen. 30.38. קָלֵיף חִזְקִיָּה יָת דָּשֵׁי הֵיכְלָא דַיהוָה Decorticavit Chiskias portas Templi Domini, id est, abrasit aurum, quo erant obductę, Heb. קִצֵּץ, 2.Reg.18.16. וּקְלַף בְּהוֹן Et decorticavit in illis, Genel.30.37. וּקְלַף בְּבַרְדָּא גּוּפְנֵיהוֹן Et decorticavit grandine vitis ipsorum, Hebr. יַהֲרֹג Occidit grandine, Psal. … v.48. יָת עַפְרָא דִּקְלִיפוּ Pulverem quem abraserant, scilic. à pariete, Levit.14.41. וּבָתַר דִּקְלִיפוּ יָת בֵּיתָא Et postea quam decorticaverunt domum, id est, lituram parietum abraserunt, ibid. v. 43. *Particip. pehil*, מְקַלַּף Decorticatum, Exod.16.14 … manna. *Futurum*, וְיָת בֵּיתָא יְקַלְּפוּן Et domum … orticabunt, lituram abradent intrinsecus, Hebr. יַקְצִיעַ, Levitic.14.41. *Apud Talmudicos*, יקליף את החיצון Decorticabit exterius, Pesach. cap.7. המקלף בשעורים Qui decorticat hordeum, Maaser. cap. 4.

קְלָפָא · קְלָף · קְלַף *Cortex: inde & Cutis, Pellis, Pergamenum ex pelle præparatum: Scheda: Squama & cutis piscium: Crusta scabiei vel Abscessus, ut Levit.13.2. pro Hebræo* סַפַּחַת. *Plurale*, קִלְפִין חִוָּרִין Decorticationes albæ, loca à cortice detracto alba, Genes.30.37. ציצין וקלפין Pinnæ & squamæ, Levit. 11.9. *Apud Rabbinos* קְלָף *est Pergamenum, Membrana.* Vide suprà in litera Daleth, in voce דוכסוסטוס. *Latiùs deinde usurpatur pro Charta, Scheda, in qua scribitur, unde in exordiis epistolarum usurpare solent;* שלומים אלף על מעט הקלף Salutes mille in pauco chartę: קלפי של עץ Cortices ligni. *Sic ad alia transfertur, quæ tegumentum instar corticis habent:* וקלפי של שבטים וקלפי של תחומים מונחים לפניו Et schedæ tribuum, & schedę terminorum repositæ erant coram ipso, id est, arca, in qua erant schedæ tribuum & partium terræ cuique tribui attributæ hæreditariò, Bava bathra folio 122.1. Item קְלָפִים *Chartæ lusoriæ*, In libello מור מרק quod cōtinet Dialogum duorum, quorum unus laudat, alter vituperat lusum, sæpè occurrit: על הקלפים והקוביאות יאמר אשרי מי שלא ראה *De chartis & aleis dicitur, Beatus qui non vidit ea.* Ibidem inter alia à quibus lusus commendatur, dicitur, acui eo ingenium, addisci posse arithmeticam sine præceptore, exerceri ingenium in logica, rhetorica, geometria, &c. tandem additur: סוף המצחק ובפרט בקלפים ובקוביאות ידו בכל ויד כל בו בכל בגימטריאה נ״ב והקלפים הכי הוו ו״ד עם המלה כ״א ונקודות הקוביאות כך הוה hoc est, Summa; Qui ludit chartis & tesseris, *manus ejus est* בכל *in omnes*, ויד *& manus omnium sunt in eum*, Genes.16.12. בכל (In omnes) in Gematria valet 52. Totidem sunt chartæ lusoriæ: ו״ד (& manus) hujus vocis literæ, unà cum ipsa voce faciunt 21. & totidem quoque sunt puncta in aleis.

קְלִיפָה *Decorticatio, Testa, Putamen:* קליפי אגוזים Cortices, Putamina nucum: קליפי רמונים Cortices citriorum, Schabbas cap.9. in Mischna. קליפת השום Cortex allii, הבצלים ceparum, הביצה ovi: אפרוח בקליפתו Pullus in testa sua.

קְלוּף *Idem*, Genes.30.37.

מַקְלוּפִין *Cortices uvarum*, Num.6 4. in Jonath.

קילופרון *Cortex quidam odoratus, cujus usus olim quoque fuit in confectione suffitus sacri*, Kerithut fol. 6.1.

קוּלְפָא *Fustis, Clava, Baculus*· יהבו ליה קולפא Dabant ipsi clavam sive fustem, Berach.fol.58.1. מחייה בקולפא וקטליה Percussit eum clavâ vel fuste, & occidit eum, Ibid. וְיָת בְּעִירָא תִּקְטְלוּן בְּקַלְפֵי Bestiam autem occidetis fustibus, Levit.20.15. in Jonath.

קוּלְפָא *Colaphus*, Κόλαφος, *Alapa:* קולפי טאבי בלעית עלה Colaphos bonos devoravi propterea, Erachin fol.22.1. Glossa, הכאות גדולות Plagas magnas: תרין קולפי בלעת Duos colaphos devoravit, Berach. fol.56.1.

קוּלְפָא *Pessulus, fusti similis, Sera:* פמחתה לה בקולפי דתיבא Percussit eam pessulo arcæ, Glossa, בכנעיל של ארגז Ketubhoth folio 65. col.1. וכולהו אקלידי וקולפי דגלידא Et omnes istæ claves & seræ erant ex corio, Sanhedr. fol.110 1. Pesachim fol. 119.1. Glossa מנעולים. *Tres hæ significationes inter se conveniunt, unde & in Aruch conjunguntur.*

קַלְפָא · קלפי *Arcula, Pyxis:* וקלפי היתה שם בה שני גורלות Et arcula erat illic, in qua erant duæ sortes; nempe quæ imponebantur hircis, pro peccato offerendis, Levit.16.8. Tal. Joma fol.37.1. טרף בקלפי והעלה את שני גורלות Disrupit arculam, & deprompsit duas istas sortes, ibid. fol.39. in initio capitis. Arcula ista scribitur primò fuisse ex buxo, quam postea Jehosua ben Gamla, cùm esset Pontifex maximus, fecit ex auro, ut priori loco traditur.

קְלוּפְסִין *Olivarum magnarum species, quæ esui magis serviunt quàm ut inde fiat oleum.*

קְלַק *Projicere: idem quod* טלק. *Præteritum*, וּקְלַק בְּגוֹ מַיָּא Et projecit in aquas, Exod. 15. v. 25. Hebr. וַיַּשְׁלֵךְ, in T. Hierosol. Jonathan pro eo habet וטלק. *Apud Rabbinos*, בכל יום היה נסב חד עיגול ומקלק בימא רבא Singulis diebus accepit rotundum panem, & projecit in mare magnum. Quodam die emit piscem, quo discisso, invenit in eo thesaurum margaritarum. Inde vulgò de ipso dictitabant: Iste est vir cui semper perstitit panis in aquā projectus. Id nempe

ipsi reperi, inquit Elias, in toto Targum reliquo. In Aruch scribitur קלסטר *per* ס, *sed non reperi sic in omnibus libris probatis, scribit idem Elias. Apud Talmudicos & Rabbinos:* כיד נהפך קלסתר פניו של יצחק ודמה לאברהם Derepente mutata fuit species faciei Isaaci,& similis factus fuit Abrahamo, Mezia fol.87.1. 'והקבה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וכו Deus benedictus indit ei (homini) spiritum, animam,& formam faciei, Nidda fol.31.1. R.Sal. ad illud, ויפת מראה Genes.29.17. הוא זיו קלסתר Splendor vultus. Sic Gen.1.8. ad כי אנשים אחים אנחנו, notat, in Medrasch Aggadah explicari hoc; דומין בקלסתר פנים Qui similes sibi sunt invicem in forma faciei.

קלע · קְלָע · קְלָעָא *Funda, instrumentum ejaculandi lapides:* גלי אתחשיבו ליה אבני קלעא Instar stipulæ reputatur ipsi lapides fundæ, Jobi 41.19. וְקַלְעָא דִמְטַלְּא אַבְנָא Et funda quæ projicit lapidem, ibid. vers. 17. דישדן אבנא בקלעא Qui projiciunt lapidem fundâ, Judic.20.16. Sic Jer.10.18. בקלעא ואבנא Fundâ & lapide, 1.Sam.17.v.50. כמא דמפרחין אבנא בקלעא Sicut volare faciunt lapidem fundâ, 1. Sam. 25. vers. 29. *Cum Pronom.* וְקַלְעֵיה בִּידֵיה Et funda ejus erat in manu ejus, 1.Sam.17.40.

קַלָּע *Funditor. Plurale,* קַלָּעַיָא ואסתחרו Et circumiverunt funditores, Hebr. הַקֹּלְעִים, 2.Reg.3. v. 25. וְקַשְּׁתַיָא וְקַלָּעַיָא Et sagittarii & funditores, 2.Sam.20.23. 1.Reg.1.38.44. pro Hebræo וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי.

אַקְלַע *Fundâ jacere vel projicere. Præterit. cum Affixo,* ואקלע בקלעא Et projecit eum fundâ, 1.Sam.17 49.

II. קְלַע *Plicare, Implicare, Implectere, Intricare: Sculpere, Excidere, Incidere opus implexum. Apud Rabbinos,* חוטין שקולעת בהן שערה Fila quibus implicat capillos suos. Hinc Talmudici scribunt in illud, ויבן *Et exstruxit Dominus Deus ex costa illa mulierem, & adduxit eam ad Adamum,* Genes.2 22. מלמד שקלעה Docet nos iste locus, quòd plicavit eam Deus Benedictus, Evam scilicet, adduxitque eam ut paranymphus ad Adamum. Nam in urbibus maritimis vocant vulgò לקלעיתא Plicaturam capillorũ muliebrium בניתא quasi *Structuram* dicas. Nempe à בָּנָה, unde dicitur ויבן Et plicavit, Nidda folio 45.2. קלען במקלעות Implicavit eas implicationibus, ut scilic. capilli & funes intorqueri solent, Joma cap.6. עץ שבנופיו קלועים כעבותות Arbor cujus rami implexi sunt instar funium, R.Sal. Lev.23.40. קולע ש"ש נימין Intricat, contorquet tria fila, Schabbas fol.64.1.

קִלְעָה *Implicatio, Intricatio, Plicatura, Opus implexum & varie figuratum, sculpturâ, picturâ, aut aliis artibus & modis: Calatura im[...]* קליעת השער *Plicatio capillorum mul[ierum] apud Rabbinos:* קליעת חנימין In[...] *In Targum,* עוֹבַד קְלִיעָא Opere i[m]plicat[o ...] plexo, quale est Catenarum, retis, & si[m...] Heb. מַעֲשֵׂה עֲבֹת, Exod.28.14.22. & a[...] ארת תרתין קליען דדהב Duas istas [c]atenas [...] auri, Heb. עֲבֹתֹת Exod.28.24 25. & [...] .17 O[n]kelos addit גדילן, quod idem [...] קליען Et insculpsit illis cælaturas [...] 1. Reg 6. v.32. & formâ mas[...] קליען & cap. 7. v. 31.

קְלִיעְתָא *Idem. Apud Talmudic[os ...]* maritimis vocant לקליעתא Plicat[uram capil]lorum בניתא Structuram capillor[um ...] chot fol.61.1.

III. קְלִיעָא · קְלָעָא · קְלַע *Velum, A[...] ium* למפרס עלוהי קלע Ad expanden[dum ...] eo velum, Jesa.33.23. *Plurale,* פריסן [...] vela eorum extensa sunt, Jesa.18.1. [...]א קלעהא Manus extendit vela ipsorum.

קלוע 1.Reg.14.3. Vide in ולע.

קְלָעָא *Tentorium, quod ex V[e]lis con[...]ticus:* הוה עובדא בקילעא דרב אושעיא Con[...] quoddam, sive res gesta in porticu Ra[b ...] Berachoth fol.22.2. אקילעא דר' יצחק נפחא Sedebat in porticu R. Isaaci fab[ri], J[...] fol.48.2. זיל לקילעך Redi in tentorium t[uum ...] est, domum, Nedarim fol.22.2. קילעא [...] Quicunque dormit in porticu, Hebr. חדר [...] clavi, Erubhoth fol. 63. 2. קדשים נאכלים לפנים מן הקלעים Sancta sanctorum com[edun]tur intra vela, Megilla cap.1. Sevach. [...] עשה להן קלעים Fecit ipsis tentoria, id est, [ta]nas mercatorias, pannis lineis circumd[atas ...] sunt mercatorum vulgarium in mercatibus publicis, Sanhedr. fol.106.1.

IV. אתקלע · אקלע *Advenit, Devenit, [...]nit, Recepit se:* אקלע להוא אושפיזא Pe[r ...] illud hospitium, sive istum hospitem. *Si[...]quenter apud Talmudicos:* איקלע לבי רבי יוסי Pe[r]venit, recepit se, ivit in domum R. Josei: איקלע להוא אתרא Pervenit ad istum locum [...] מיקלעי שתי שבתות Et si adveniant, incurrant, [in]cidant duo sabbatha in festum: [...] יום שלשים Quòd incidit dies trigesimus in primum [...] septimanæ, Rosch haschana fol.20.1.

קלעלין *Leguminis genus, quod t[...]tur:* הדש קלעלין בשדה Triturans pisa in a[gro ...] Meila fol.13.1. In Aruch notatur, in alio e[xem]plari esse מלעין, quod possit esse *Milium.*

קלף *Decorticare, Corticem, pellem, cut[em, ex]terius tegumentum detrahe[re] vel [...] Unde & ad lituram parietis traducitur, qu[...]*

quasi Cortex est. Præteritum cum Infinitivo, מִקְלַף קְלַף וּרְמָא Decorticando decorticavit atque abjecit corticem, Hebr. חָשֹׂף חֲשָׂפָהּ, Joel.1.7. חוטריא די קליף Virgas quas decorticaverat, Gen. 30.38. קליף חזקיה ית דשי היכלא דיהוה Decorticavit Chiskias portas Templi Domini, ideſt, abraſit aurum, quo erant obductæ, Heb. קִצֵּץ, 2.Reg.18.16. וקלף בהון Et decorticavit in illis, Genes.30.37. וְקַלֵּף בברדא נצוחות Et decorticavit grandine vites illorum, Hebr. יַהֲרֹג Occidit grandine, Pſal. 78.v.48. ית עפרא דקליפו Pulverem quem abraſerant ſcilic. à pariete, Levit.14.41. ובתר דקליפו ית ביתא Et poſteaquam decorticaverunt domum, id eſt, lituram parietum abraſerunt, ibid. v.43. *Particip. pehil,* מְקַלַּף Decorticatum, Exod.16.14. de manna. *Futurum,* וְיַת ביתא יִקַלְּפוּן Et domum decorticabunt, lituram abradent intrinſecus, Hebr. יַקְצִעַ, Levitic.14.41. *Apud Talmudicos,* יקלוף את החיצון Decorticabit exterius, Peſach. cap.7. המקלף בשעורים Qui decorticat hordeum, Maaſer. cap. 4.

קְלָפָא · קְלַף · קְלִיף *Cortex: inde & Cutis, Pellis, Pergamenum ex pelle præparatum: Scheda: Squama & cutis piſcium: Cruſta ſcabiei vel Abſceſſus, ut* Levit.13.2. *pro Hebræo* סַפַּחַת. *Plurale,* קְלָפִין חִוָּרִין Decorticationes albæ, loca à cortice detracto alba, Geneſ.30.37. צִיצִין וְקַלְפִין Pinnæ & ſquamæ, Levit. 11.9. *Apud Rabbinos* קְלָף *eſt Pergamenum, Membrana.* Vide ſuprà in litera Daleth, in voce דוכסוסטוס. *Latiùs deinde uſurpatur pro Charta, Scheda, in qua ſcribitur, unde in exordiis epiſtolarum uſurpare ſolent;* שלומים אלף על מעט הקלף Salutes mille in pauco chartę: קלפי של עץ Cortices ligni. *Sic ad alia transfertur, quæ tegumentum inſtar corticis habent:* וקלפי של שבטים וקלפי של תחומים מונחים לפניו Et ſchedæ tribuum, & ſchedę terminorum repoſitæ erant coram ipſo, id eſt, arca, in qua erant ſchedæ tribuum & partium terræ cuique tribui attributæ hæreditariò, Bava bathra folio 122.1. Item קְלָפִים *Chartæ luſoriæ*, In libello סור מרע quod cōtinet Dialogum duorum, quorum unus laudat, alter vituperat luſum, ſæpè occurrit: על הקלפים והקוביאות אמר אשרי מי שלא שחק בהן *De chartis & aleis dicitur, Beatus qui non vidit ea.* Ibidem inter alia à quibus luſus commendatur, dicitur, acui eo ingenium, addiſci poſſe arithmeticam ſine præceptore, exerceri ingenium in logica, rhetorica, geometria, &c. tandem additur: סוף המצחק ובפרט בקלפים ובקוביאות ידו בכל וי״ד כל בו בכ״ל בגימטריא נ״ב הקלפים הכי הוו וי״ד עם המלה כ״א ונקודות הקוביאות כך הם hoc eſt, Summa; Qui ludit chartis & teſſeris, *manus ejus eſt* בכל *in omnes,* וי״ד *& manus omnium ſunt in eum,* Geneſ.16.12. בכל (In omnes) in Gematria valet 52. Totidem ſunt chartæ luſoriæ: וי״ד (& manus) hujus vocis literæ, unà cum ipſa voce faciunt 21. & totidem quoque ſunt puncta in aleis.

קְלִיפָה *Decorticatio, Teſta, Putamen:* קליפי אגוזים Cortices, Putamina nucum: קליפי רמונים Cortices citriorum, Schabbas cap.9. in Miſchna. קליפת השום Cortex allii, הבצלים cæparum, הביצה ovi: אפרוח בקליפתו Pullus in teſta ſua.

קְלוּף *Idem,* Geneſ.30.37.

מְקְלוּפִין *Cortices uvarum,* Num.6.4. in Jonath.

קילופרין *Cortex quidam odoratus, cujus uſus olim quoque fuit in confectione ſuffitus ſacri,* Kerithut fol. 6.1.

קוּלְפָא *Fuſtis, Clava, Baculus* יהבו ליה קולפא Dabant ipſi clavam ſive fuſtem, Berach. fol.58.1. מחייה בקולפא וקטליה Percuſsit eum clavâ vel fuſte, & occidit eum, Ibid. ויַת בְּעִירָא תִּקְטְלוּן בקלפי Beſtiam autem occidetis fuſtibus, Levit. 20.15. in Jonath.

קוּלְפָא *Colaphus,* Κόλαφος, *Alapa:* קולפי טאבי בלעית עלה Colaphos bonos devoravi propterea, Erachin fol.22.1. Gloſſa, הכאות גדולות Plagas magnas: תרין קולפי בלעת Duos colaphos devoravit, Berach. fol.56.1.

קוּלְפָא *Peſſulus, fuſti ſimilis, Sera:* מחתרה ליה בקולפי דתיבא Percuſsit eam peſſulo arcæ, Gloſſa, בכנעל של ארגז Ketubhoth folio 65. col.1. וכולהו אקלידי וקולפי דגלדא Et omnes iſtæ claves & feræ erant ex corio, Sanhedr. fol.110.1. Peſachim fol. 119.1. Gloſſa בנקולים. *Tres hæ ſignificationes inter ſe conveniunt, unde & in Aruch conjunguntur.*

קַלְפִּי · קַלְפָּא *Arcula, Pyxis:* וקלפי היתה שם בה שני גורלות Et arcula erat illic, in qua erant duæ ſortes; nempe quæ imponebantur hircis, pro peccato offerendis, Levit.16.8. Tal. Joma fol.37.1. טרף בקלפי והעלה את שני גורלות Diſrupit arculam, & deprompſit duas iſtas ſortes, ibid. fol.39. in initio capitis. Arcula iſta ſcribitur primò fuiſſe ex buxo, quam poſtea Jehoſua ben Gamla, cùm eſſet Pontifex maximus, fecit ex auro, ut priori loco traditur.

קְלוּפְסִין *Olivarum magnarum ſpecies, quæ eſui magis ſerviunt quàm ut inde fiat oleum.*

קְלַק *Projicere: idem quod* טלק. *Præteritum,* וּקְלַק בְּגוֹ מַיָּא Et projecit in aquas, Exod. 15.v.25. Hebr. וַיַּשְׁלֵךְ, in T. Hieroſol. Jonathan pro eo habet וּטְלַק. *Apud Rabbinos,* בכל יום הוה נסב חד עגול ומקלק בימא רבא Singulis diebus accepit rotundum panem, & projecit in mare magnum. Quodam die emit piſcem, quo diſciſſo, invenit in eo theſaurum margaritarum. Inde vulgò de ipſo dictitabant: Iſte eſt vir cui ſemper perſtitit panis in aquâ projectus. Id nempe

est quod scriptum legitur, *Projice p[illegible]em tuum* [illegible] *superficiem aquarum*, &c. Koheleth rabba Eccles.11.1. Item, ומקלק בשוק Et projecit in forum, Ber. rabba sect.79.

קלקי *Cilicia; Hinc apud Talmud.* גופא של בהרת כגרים הקלקי Si corpus papulæ fuerit instar fabæ Ciliciæ, Negaim cap.6. Kelim cap.17. גריסים הקליקים Fabæ fressæ Ciliciæ, Maaser. cap. ult.

קלקלי · קיליקי · קלקי *Cilicium, Saccus, id est, vestis ex pilis*: לרבות הקלקלי ואת החבק Ad multiplicandum cilicium, & cingulum ventrale, Schab. fol.64.1. Vide & in Talm. Hieros. Schekalim cap.3. Kelim cap.29. Interpres vulgatus Apoc. 6.v.14. Græcum σάκκος τρίχινος *Saccus pilorum*, reddit, *Tanquam saccus cilicinus*. Item *Antilena*, vel juxta Aruch, *Postilena*: unde, חמור וכליו אני מוכר לך הרי זה מכר את האוכף ואת המרדעת ואת הקלקלי וחבק Vendo ego asinum & instrumenta ejus tibi: Ecce iste vendit ephippium, lorum, antilenam, cingulum & reliqua, Bava bathra fol.78.1. Item *Crines, Pili torti & intricati, quasi Ciliciati, in modum cilicii texti, intricati.* Hinc, קלקי הראש Crines torti capitis, quomodo etiam vocantur plicæ capillorum in puellis: קלקי הזקן barbæ, בית השחי axillarum, קלקי הלב pectoris, בית הסתרים &c. Mikvaoth cap.9. Pro Sterquilinio vide in קלל. *In Aruch parvo explicantur hæc exempla per, Excrementa in istis locis inter pilos,* Germ. Schüpen.

קלקנתום χάλκανθος *Chalcanthum, Atramentum sutorium, vel Vitriolum, ut vulgò vocant, ad atramentum conficiendum. Sic scribit & exponit hoc ordine author Aruch. Talmudici scribunt* קנ*, commutatis* נ *&* ל*, unde vide infra in* קנק.

קולקס קולקסייא *Herbæ certæ species. Fortè Colocasia, quod nomen est planè affine.* In Talm.Hier. Schevi.c.2. in fine: באילין עלי קולקסייא שאסור לגמות בהם מים מפני שצבאין אוכלין אותן Sicut ista folia colocasiæ, quibus vetitum est sorbere aquam, quia capreæ eam comédunt. Plinius lib.21. cap.16. *In Ægypto nobilissima est Colocasia, quam cyamon aliqui vocant. Hanc Nilo metunt, caule cum coctus est arenoso in mandendo, thyrso autem qui inter folia emicat spectabili foliis latissimis, etiam si arboreis comparantur, ad similitudinem eorum quæ personata in nostris amnibus vocamus. Adeoque Nili sui dotibus gaudent, ut implexis colocasiæ foliis in variam speciem vasorum, potare gratissimum habeant.* Vide & Tal. Hier. Nedar. fol.40. col.2. Peah cap.1.

קלר קולרין · קולר κολλάριον, *Collare, Vinculum colli*, Halßeisen: וִיהַבוּהִי בְּקוֹלָרִין Et posuerunt eum in vincula, Heb. בַּסּוּגַר In clausuram, Ezech.19.9. מְסַרְתּוּן בְּנֵיכוֹן בְּפִיתִין בְּקוֹלָרְיָא Tradidistis filios vestros ligatos in vincula, Num.21.30. in T. Hieros. *Apud Rabbinos*, [illegible] קולר תלוי בצואר כולן *Decem qui* [illegible] *lare impendet collo omnium*, id est, [illegible] sint, aut judicium pervertant, Talm. Sa[illegible] fol.7.2. חס בראשו רומה במי שנתנוהו בקולר [illegible] *capite est sicut is quem imposuerunt vinculis*, [illegible] fol.32.1. אסורין בקולרין Vincti collaribus, [illegible] Eccles.10.7.

קולר *Collegium, Cœtus, Societas, Tal.* [illegible]ל קולר של בני אדם Væ cætui hominum, Gl[o]ssa Jebham. fol.122.1. מעשה בקולר של שני בני אדם R[illegible] gesta accidit in quodam collegio hom[inum] Ibidem.

קולריא · קילוריא · קלרין *Cellarium, Cella*, Va[jikra] rabba sect.5. ולא חסר קילורין שלו בלום Et non ullius rei defectus in cellario ejus, Bere[schith rabba] sect.52. & 54. & 11. & 59.

קולריתא · קילור · קילוריא · קילורין Col[lyrium] בקילוריא אדומה Collyrio rubro, Vajikra r[abba] sect.16. in initio: כדי לשוף בהם את הקילור A[d] stergendum cum illis collyrium, Schab. ca[p].8. in initio. *Id potiùs scribendum esset* קוליר. [illegible] *cedens* קולירא. *In Aruch scribitur* קילורית [illegible] *rectiùs diceretur* קולירית. Sic in Talm. Hieros. ע״ז cap.2. קילוריתא בר טבא Collyrium, qua[si] bonum est, בר, id est, בר היא. Item, [illegible] מר מהנך קילורין Mittat nobis Dominus de [illegible] collyrio, Schabbas fol.108.2. In Medrasch T[e]hillim Psalm.19. ad v.9. verba Legis inter a[lia] vocantur quoq; קילורית לעינים *Collyrium ocu[lis]* quomodo videtur vox *Collyrii* sumi Apoc.3.18.

Deinde קילורית · קילורין Κολλύρα, Κολλύρις, *Placenta, Collyra*. In Vajikra rabba sect.20. ומי קילורין עלת עמהן לסיני An collyra ascendit cum ipsis in montem Sinaj? *Sic explicatur in Aruch.*

קָלִיר *Idem. Hinc dictus R. Eliezer* הקליר [Pla]*centarius, quòd placentas quotidiè comederit.* In li[bro] bro Juchasin folio 34.2. vocatur ר׳ אליעזר הקליר הפייט R. Eliesar kaliri poeta. Sed hic distin[gui]tur à priori. Vide locum. Vel, *R. Elies[er Cel]larius.*

קלש אתקלש *Attenuari, Tenerescere, Rare[scere,] Rarum, Tenue fieri. Præteritum,* אתקליש בשרידה Attenuata est caro ejus, Jobi 33. v.25. i[n] Regiis. Veneta habent אתחליש Infirmata e[st] אתחריך ואתקליש בשריה Ambusta & attenuat[a e]st caro ejus, Genes.21.v.15. in Jonathane. *Rabbinos*, בעל מיגז גיז או מקלש קליש Maritu[s] scindendo abscindit (partem aliquam d[e v]oto uxoris) aut attenuando attenuat, Nedar. fol. מקלשין אותו ביין Attenuant illud in vino [illegible] אקלושי Tegunt ea tenuiter, Moed katon [f]ol.13. קליש · קלוש *Tenue, Tenerum, Rarum:* [illegible] קלוש Introitus tenuis, Eruv. f.3.1. [illegible] קלישתא הוא

sive exigua est, id est, שׁוּפְתָּא, fol.113.1. עִיבָא קְלִישְׁתָּא Nubes te-Taanith fol.9.2.

קְלִישׁוּת *tio*. קְלִישׁוּתָא דְּדִיוּתָא Attenuatio ti, id est, color utus & debi is, non is.

Furca t dens, ut Hebraicè. Plurale, כְּתִילִין לוּקְתִּין Assimilantur stimulis & us, Eccles.12.v.11. In Regiis redditur,

קרט · קַרְתָּה · קְלַת *Calathus, Quasillus, Corbis. Apud Talmudicos*: עֲשִׁירִים מְבִיאִים בִּכּוּרֵיהֶם בְּקַלְתוֹת שֶׁל כֶּסֶף וְשֶׁל Divites afferunt primitias in calathis argenteis vel aureis, id est, o vel auro ornatis, Biccurim in fine cap., Bava kama fol.92. *Aliàs ponitur pro Cor-, in quo mulieres pensa, neta, fusos, glomos, a ponunt*, ein Spindelkorb: חֹרֶק לָהּ גֵּט בְּתוֹךְ חֵיקָהּ אוֹ בְּתוֹךְ קַלְתָּהּ Et projecerit ipsi literas-re-in sinum ejus aut calathum ejus, Talm. fol.9.2. Pro *Arca pollinaria* legitur in Sa-cap 4. Bartenora scribit hic; *Est Orbis li-circa molam inferiorē ad recipiendum farinam, terram decidat.* Item קַלְתּ *Basis, Pes furni.* *al.* קַלְתוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים Bases furni patrum domesticorum, Kelim cap.7.

קִילְתָּא · קַלְתָּא *Cella, conclave, Cubiculum*: בָּרְחוּ לָהֶם לְתוֹךְ קַלְתוֹתִים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ Fugerunt in cellis domus sanctuarii, Talm. Hierosol. Taanith fol.69 2. Glossa, בָּתִּים קְטַנִּים סָבִיב הַמִּקְדָּשׁ.

קוּלְתָּא Vide suprà in קוֹל.

קם קָמֵי *Coram, Ante*, Vide suprà in קדם. Ibidem קום · קָמָא · קָמָן, quæ hinc descendunt.

קמן Hinc est, נִקְמִי, quod volunt idem esse quod נִקְמַן, in Eruvin folio 102.1. Vide Aruch in litera Nun.

קֶמַח קִמְחָא *Farina, ut Hebraicè*: תְּלָת סְאִין קִמְחָא דְּסוּלְתָּא Tria sata farinæ similagineæ, Genes.18.6. וְקִמְחָא וְקַלְיָא Et farinam & polentam, 2 Sam.17.28. מָנָא דְּקִמְחָא Vas farinę, 1 Reg.17.14. *Apud Rabbinos*, אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה וְאִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח *Si non est farina, non est Lex: & si non est Lex, non est farina*, Pirke abhot cap.3. *Farina*, id est, vitæ necessaria. *Lex*, id est, Legis divinæ sacrarum literarum studium.

Farinare, Tundere, Molere in farinam vel rem tenuem instar farinæ: אֶלָּא דְּאִיקְּמוּהִי אִיקְּמַח quod pulverisando pulverizatum est, id est, pulverem instar farinæ redactum, Tal. Na-fol. 53.2.

קְמִיחַ *Farinatum, Farina conspersum vel præpa-* דְּמָלִיחַ וּקְמִיחַ Megil. fol. 19.1.

קִמְחוֹן *Flos, Mucor vini, qui farinæ similis* אֵינוֹ מֵבִיא לֹא מִפִּיהָ מִפְּנֵי הַקְּמָחִים וְלֹא מִשּׁוּלֶיהָ מִפְּנֵי הַשְּׁמָרִים Non adfert vinum de ore dolii, propter flores: neque de fundo, propter fæces, Menachoth cap. 9. in Mischna.: עָלוּ בְּיַיִן קְמָחִים פָּסוּל לִנְסָכִים Si ascenderint in vino flores, profanum vel illegitimum est ad libamina, sicut scriptum est: *Integra sunto vobis & libamina eorum*, Num.28.31.

קְמַט *Prehendere, Comprehendere, Capere. Participium*, חוֹבֵי דְּרַשִׁיעָא קָמְטִין לֵיהּ Peccata improbi capiunt eum, Hebr. יִלְכְּדֻנוֹ, Prov.5 22. *Futurum*, יִקְמַט מִלַּי לִבָּךְ Apprehendat verba mea cor tuum, Heb. יִתְמָךְ, Prov.4.4. Quidam, *Constringunt*, ex significatione sequenti.

II. הִתְקַמֵּט · קָמַט *Contrahi, Rugas contrahere, Corrugari, Astringi, Constringi*, Talm. דְּקָמִיט מַרְפֵּי לֵיהּ וּדְרָפֵי קָמִיט לֵיהּ Qui astrictus est, id est, astrictam habet alvum, laxat eam, & qui laxam, eam astringit, Schab. fol.110.1. כַּפְתֵיהּ קַמְטֵיהּ Vinciebat eum, constringebat eum, Sanhed. fol. 95.1. *Ex Pahel*, בְּעֵינָא כִּקְמַטִינְכוּ Cupio ut constringat, liget vos, Gittin fol.47.1.

קֶמֶט · קְמָט *Ruga, Plica. Plur.* הַקְּמָטִים שֶׁבַּצַּוָּאר Rugę. Plicaturæ colli, Negaim cap 6. בֵּית הַסְּתָרִים וּבֵית הַקְּמָטִים אֵינָן צְרִיכִין שֶׁיָּבֹאוּ בָהֶן מַיִם Loca abscondita & loca rugosa non necesse habent, ut ad illa ingrediatur aqua, scilic. in lotione, Mikvaoth cap.8. מִשֶּׁיַּעֲלֶה קֶמֶט תַּחַת הַדַּד Ex quo ascenderit ruga sub mamma, Nidda folio 47. נִתְעַדֵּן הַבָּשָׂר נִתְפַּשְּׁטוּ הַקְּמָטִים וְחָזַר הַיּוֹפִי לִמְקוֹמוֹ Delicata facta est caro, explicatæ fuerunt rugæ, & rediit pulchritudo pristina, Basra fol.120.1.

קִמּוּט *Corrugatio, Constrictio, Contractio.* Vide R. David. Nah.3.v.ult.

קוּמֶט *Rugatio, Locus rugosus*, Nidda fol.42.2. Item *Pupilla Oculi*: In Derech erez cap. 5. in fine: Mundus hic similis est oculo humano: Album oculi est Oceanus, qui circumdat totum mundũ: Nigrum est mundus ipse: קוּמֶט שֶׁבַּשָּׁחוֹר Pupilla quæ est in nigro, est Jerusalem: Imago quę conspicitur בְּקוּמֶט in pupilla, est sanctuariũ.

קָמִיט *Hirsutus, Crispus, Asper pilis*, Guido ex Zohar.

III. *Discindere, Exscindere, Decidere*, Talm. שֶׁקּוּמְטוּ לְהִבָּרְאוֹת קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם Quæ decisa sunt ut crearentur, antequam crearetur mundus, Chagiga fol.13.2. Glossa, נִגְזְרוּ, & sic explicant illud, אֲשֶׁר קֻמְּטוּ, Jobi 22.16.

קוּמְטוֹן *Comes, Dominus, Dominator, id est*, שִׁלְטוֹן, Talm. Schabbas fol.145.2.

קוּמִיטְטוֹן *Comitatus, Dominatio, Dominium*: בְּכָל קוּמִיטוּן דִּידִי מְהֵימָן הוּא In toto comitatu meo fidelis est, Num.12.7. in Targ. Hierosf. Glossator quidam putat significare הַנִּסְתָּרוֹת *Abscondita, Occulta*.

Occulta. In Medrasch Esther [illegible] שושן [illegible] חבורה כבית קו[illegible]מון היה מאכל ומשתה מצוי בה Su[illegible] ista regia fuit quasi domus com[illegible]ibus & potus reperiebatur in ea. Vel potius, Quasi *D[o]mus Commeatus*, ein Proviantha[u]ß/Magasin. Sic קומימון hîc esset ex Lat. Commeat[u]s.

קוֹמְטָר · קומטר *Arca vesti[ari]a, Scrinium. Plurale,* דְמַחְתִּין בְקוּמְטְרִין Quæ reposita sunt in arcul[i]s, E[ze]ch.27.24. Regia fœmini[n]e בְּקוּמְטְרוֹן. *Imp[eri]t.* דִי מְמַנָּא עַל קוּמְטְרַיָּא Qui præfectus erat arcis ve[s]tiar[i]is, Hebr. עַל הַמֶּלְתָּחָה, 2. Reg.10.22. Regia קְמַטְרַיָּא, quod prestaret scribi קְמַטְרַיָּא vel קְמַטְרַיָּא. *Apud Rabbinos scribitur cum* ו *&* *sine* ו, *quasi* קְמַטְר, *ut apud Talm.* וקמטרי דספרי [illegible] arculæ librorum, Megilla fol. 26. 2. גלימא אקמטרא Pallium in arca, Berach. fol. 26. 1. כסוי של קמטרא Operculum ar[c]æ, Kelim cap.16. עשוה כמין קמטרה Facta instar [a]rculæ vestiariæ, Oh[o]l. cap. 9. Matth. Marti[ni]us in Lexico in voce *Campsa*, adducit ex Vet. Lex. Græcol. de supellectile: *Capsa* καμπτέρα, pro quo ipse legit καμπτρα. Id huc referri posset.

* קומי Vide supra in קום.

קמל קִמוֹלְיָא *Cimolia, scil. creta, vel terra, eluendis vestium maculis vel sordibus commoda. Apud Talm.* נתר ובורית קמוליא ואשלג לכבס כנר קטון Nitrũ & smegma, Cimolja & aschleg ad abluendam vestem parvam, Schab. fol.89.2. in Mischna. Interpretes dicunt, קמוליא ואשלג esse voces Arabicas, קמוליא Herbę nomen cujus cinis eluẽdis manuum sordibus conducit. Hinc interpretatio Munsteri & aliorum. Gemara interpretatur per שלוף דוץ, quod quid sit, ignotum plerisq; interpretibus. Bartenora scribit, Arabice vocari אלקלי *Alkali.* Alibi etiã scriptum legitur קימוניא, Nidda fol.62.1. *Vera lectio per* ל. *Nam est* Cimolia, sc. creta, *de qua Plin. hist. nat. lib.35. cap.17.* Cretæ plura genera. Ex iis *cimoliæ* duo ad medicos pertinentia, &c. *Et mox.* Est & alius *Cimoliæ* usus in vestibus. Nam Sarda, quæ adfertur è Sardinia, candidis tantùm assumitur, inutilis versicoloribus, & est vilissima omnium *Cimoliæ* generum. *Et mox.* Ergo ordo hic est: primum abluitur vestis Sardâ, dein sulphure suffitur, mox desquamatur cimoliâ, &c. Dicitur à Cimolo insula in mari Cretico, unde Ovid. *Hinc humilem Myconem cretosaq; rara Cimoli.* De Aschleg vide in litera א.

קָמִילְיָא *Camella, vasis genus*, apud Ovidium: *Dum licet apposita veluti cratere camella Lac niveum potes, purpureamq; sapam*, 4. Fast. Hinc in Bereschrab. sect.79. vox קְשִׁיטָה, per notaricon explicatur: Abb[a] bar Ca[h]ana dixit, ק notat אונקיות, quod va[si]s [g]enus, non [u]ncias (ut Guido) Hebræi in[terpr]et[a]ntur, [illegible] a Græco ἄγγος vel

[illegible] in [illegible] notatu[r] [illegible]
p[illegible] re[illegible] *[illegible]um m[illegible]*, q[illegible]

קמן קָמִין *Caminu[s]*, κάμ[ινος] [illegible]

את הקמין Obstr[u]erun[t] [illegible]
[illegible] usch. Schab.cap.3. שעה אחת [illegible]
[S]i moretur homo in cam[ino] per [illegible]
an non morietur? Siccitatur [illegible] A[illegible]
k[r]a ra[b]ba sect.14. pro [illegible]
נותן אותן בקמין Ponit eas [i]n ca[mino] [illegible]
[fo]lio 105.3. Glossa מקום העשן בלעז [illegible]

קימוניא *Fo[ss]a, vel jux[ta]* [illegible]
[T]alm[u]d[ic]os, [illegible] מלכא שדי ליה לקימוניא חלילא
Q[ui]cunq; vincit regem (co[m]l[a]uland[o] [illegible]
ta[n]do, dictis) projiciunt eum [i]n fo[ss]am [illegible]
pulvere: Gloss[a]tor, קימוניא id est [illegible] פר
L[ocus] ple[n]us pulvere: al[i]i Camin[um] [illegible]
terpretantur, A[bo]da sara fol.1[illegible].2 In [illegible]
Ex[o]di fol.104.4. explicatur ex præced[illegible]
cato, כבשן האש. Aliter קמוניא idem [illegible]

קומנטרסין *Judices criminales. Ap[ud]* [illegible]
ישיאו את אשתו קומנטרסין של נכרים, Gl[oss]a [illegible]
ליהרג, Gittin fol.28.2. Vide & in T[al]m[ud] [illegible]
Jevammoth cap. ult. *A Guidone red[ditur]* [illegible]
ternio. *Deceptus fuit voce affini* ק נגרם, *quæ sequitur. Videtur esse Latinum* Commenta[riensis] [illegible]
vel Græcum Κομενταρήσιος, *quod H[esychius]* [illegible]
ὁ τὰς ἐγγραφὰς τῶν ἐγκλημάτων δεχόμενος.

קומניתא *Putrefactio, Muciditas* · את הגוף [illegible]
כשום קומניתא דאומא Emaciat corp[us] propt[er] [pu]trefactionem aut muciditatem panis, [illegible]
cap.3. in initio. Glossa, עיפוש הפת.

קמס קומוס · קומיס *Comes, dignitatis nom[en]* [illegible] de in Vajikra rabba sect.28. [illegible]
דקביד קומוס קלמור קומוס בנרון אתקביד בלנאי [illegible]
Græca corrupta: מינהו קומוס תיסברין Co[illegible]
eum comitem sive præfectum thesaurorum [illegible]
Talm. Hieros. Sanhed. cap. ult. [illegible]איסטבלאות
Comes, præfectus stabuli, Stallmeister [illegible]
Esth. cap.1. v.12. קומים פנשון Κόμης [illegible].

Deinde קומים *Vicus, ex Græco* κώμη · Rex c[illegible]
& sanguis יוצא לקומסין כמה נאים exit in vic[o]s [illegible]
chros, Jalkut fol.80. col.3. Glossa [illegible]רול [illegible] שוק
כלשון לעז קמפו.

קימוס. In Aruch, [illegible]לאחר ו שנים נעשה קימוס
Guido putat Noctuam esse. *Locus in Ar[uch]* [illegible]
tatus mendosus est.

קומוס *Gummi. Idem scribitur* קוּמָא [illegible] מא [illegible]
fus l[o]cis dictum: כתב בריו בסם בסיקרא בקומוס [illegible]
bens atramento, auripigmẽto, mini[o], a[illegible]
mi, Talm. Schab. fol. 104. 2.

קמע *Ligare, Alligare. Apud Talm[udicos]* [illegible]
[illegible] א[illegible]שאת לחבר והיתה קומעת לו תפלין
Hi[sto]r[i]a accidit cum qu[illegible]

[illegible] Rabbini sive Magistros, & [illegible] qui [illegible]-precum, Bechor. fol.30.2. [illegible]

[illegible] *Pittacium, Amuletum, ab A[illegible]gando di[illegible] da e [illegible] [illegible], literis, notata, quæ vel valetudinis, vel fortunæ causa, [illegible]llo vel pe[illegible]tori appenditur.* [illegible] *[illegible]udicos,* לא יצא האיש במגדל המומחה ולא בתפלין ולא [illegible] Non egreditur vir (die Sabba[illegible]m [illegible] calcei clavatis [illegible]lavis conjunctis sive [illegible] neque cum loro [illegible], neque cum [illegible], Schab. fol.60.1. *[illegible] ab [illegible], [illegible], [illegible] putat, ex [illegible] [illegible] parva & tenuis est, & scriptu[illegible], vel [illegible] certis, & abbre[illegible] notatam, commun[illegible]* קמיע כ מומחה Pittacium [illegible] & certum: Hinc Majemon in De Sab[illegible].19. איזהו קמיע מומחה זה שריפא לשלשה בני [illegible] Quodnam est pittacium probatum? illud [illegible] sanavit tres homines.

קמעא *Parum, Pauxillum, Paulatim, Sensim:* [illegible] אוכל הרבה ומוציא Comedens multum, & e[illegible]s parum, Pesachin fol.112. אילך לביתי ואוכל קמעא ואשתה קמעא ואישן [illegible] Ibo domum & co[illegible]am parum, bibam parum, & dormiam pa[illegible], Berach. fol.4.2. אם כהפחכין קמעא הן אבודין [illegible] grescant parum, perdita sunt, Bereſch. rab. [illegible]19. in princ. אין הגאולה באה בבת אחת אלא קמעא קמעא Redemptio non venit momento uno, sed [illegible]latim, Psal.18. in Medrasch.

קמפ קַמְפּוֹן *Campus, planicies lata & ampla, inter alia etiam certaminibus destinata, unde illud [illegible] l 12. Æneid.* Campum ad certamen magnæ [illegible] mœnibus urbis—Parabant. *Apud Rabbinos [illegible] etiam* קומפון: ut, טפיטן של סוס טמא משום מושב מפני שעומדין עליו בקמפון Tapes equi immun[illegible]st propter sessionem, quia stant super eo in [illegible]campo, Kelim cap.23. הוציא ברוז למדינה ואמר כל עמא יפקון לקמפון Produxit proclamatorem per [illegible]bem, qui dixit: Universus populus in cam[illegible] conveniat, Vajikra rab. sect.6. מחזירין אותה בקמפון והיתה [illegible] Reduxerunt eam in campum, [illegible]abatque, ibid. sect.31. *In quibusdam libris scri[illegible] Nun,* קונפון.

קומפרומיסין *Compromissum.* In Talm. Hierosol. Moëd katon cap.3. in Gemara. Vide & infrà in קפ, in קפרמסא.

קמץ *Manipulare, Manipulum sive pugillum sumere vel colligere. Futur.* וִיקְמוֹץ מִנִּיה מְלֹי [illegible] Et sumpsit ex eo plenum pugillum suum, [illegible], Levit.2.2. & 5.12. Num.5.26.

Apud Rabbinos simpliciter etiam est *Collige[illegible] [illegible]egare:* unde, הַמְקַמֵּץ צוֹאַת כְּלָבִים Colligens [illegible]uscanum, Ketubh. fol.77.1. Eo usi fuerunt Coriarii ad aptandum [illegible] [illegible] [illegible]riarius a quibusdam exponitur.

קוּמְצָא · קוֹמֶץ · קוֹמֶץ *Pugillus, [illegible]*. [illegible] *Ast. ut in præcedenti loc[illegible]:* וְיַפְרֵישׁ מִנֵּיהּ בְּקוּמְצֵיהּ Et se[illegible]paravit inde pugillo suo, Levit.6.8.

Deinde קמץ *Claudere:* קמיץ *Clausum* · בְּעִדָּן דְּדָמִיךְ עֵינֵהּ חֲדָא קָמִיץ Quo tempore dormit, oculus ejus unus tantum clausus est, alter apertus, Cantic 8. v.ultim. *Sic apud Rabbinos,* פותחין אחת וקומצין אחת Aperiunt unum, & claudunt unum, Jalkut Jesa. fol.57.col.4.

קָמֶץ *Kametz. Vocalis A longa sic vocatur a Grammaticis,* שבהברתו צריך לקמוץ שפתיו יחד *quod in ejus pronunciatione necesse est colligere labia simul, ut [illegible]quiunt Grammatici.*

קְמִיצָה *Collectio. Digitus quartus, minimo proximus, quod eo sacerdos potissimum uteretur in capienda sive colligenda mensura incensi aromatici, de quo Levit 2.* Nomina digitorum vide in צבע.

קַמְצָן *Collector: Avarus, Tenax, qui omnia colligit & retinet.*

קַמְצָנוּת *Parsimonia, Avaritia, Tenacitas.*

קְמִיצָאָה *Collectio: Tusio, Percussio.* Sic explicatur *in sententiis quibusdam Ben Syræ* ab ipso Scholiaste Hebræo, quæ sic legitur, דַּהֲבָא צְרִיךְ לְקַמְצָאָה וְטַלְיָא לְאַלְקָאָה *Aurum opus habet percussione, & puer flagellatione:* Scholiastes, מה הזהב צריך הלקאה אף הנער צריך הלקאה Quid est aurum? opus habet percussione, etiã puer opus habet percussione. Item, ומה הזהב אם תלקה אותו מצהיב יפה Et quæ est natura auri? si percusseris illud, magis splendescit, sic puer castigationibus fit tractabilior.

II. קַמְצָא *Locusta, Bruchus:* יְחַפּוּנָךְ בְּקַמְצָא Operient te ut bruchus, Hebr. כילק. Nah.3.15. *Plurale,* וְקַמְצֵי דְּמַלְכָּא לֵית לְהוֹן Et locustæ, quibus rex nullus est, Hebr. אַרְבֶּה, Prov.30 27. וַהֲוֵינָא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין Et fuimus in oculis nostris quasi locustæ, Hebr. כַּחֲגָבִים, Numer.13.v 34. חֲשִׁיבִין קֳדָמוֹהִי כְּקַמְצִין Æstimantur coram ipso quasi locustæ, Jesa.40.22. *Apud Talmudicos,* איל קמצא Vide in איל.

III. קַמְצָא *Limax:* מאי טעמא קרנא דקמצא רכיכא משום דדייר בחלפי Quare cornu limacis molle est? quia habitat inter urticas vel salices, id est, ערבה, ut R. Salomon explicat, Schabbas fol.77.col.2. Quia si essent dura cornua, frangerentur & extirparentur objectis duris, ut ibidem additur.

IV. קוּמְצָא *Fovea, idem quod* גומצא & בומצא *per commutationem literarũ affinium:* לְגוֹ קוּמְצָא רַבָּא In foveam magnam, Hebr. הַפַּחַת, 2.Sam.18.17. *Plurale,* בַּחֲדָא מִן קוּמְצַיָּא In quandam fovearum, Hebr. בְּאַחַת הַפְּחָתִים, 2.Sam.17.9.

קמק קוּמְקְמוֹס · קוּמְקְמָא · קוּמְקוּם *Cucuma, Cocu[illegible]lum,*

... *ad faciendæ aquæ commodum*, ... *Italice* Co... ma, *scribit* Ar... *Græca or...* is eit à ... ראתנן כווא רמיא אפומא דקומקמא Qui fumare, id est, fervere fecit urceolum aquæ (frigidæ) in ore cucumæ, Talm. Schabb. fol.48.1. Pro אתנן in Aruch mendosè legitur ארנה. Item, קומקום שניקב ועמאו בזפת Cucuma quæ foramen accepit, reficit vel opplet illud pice, Kelim cap.3. ... קומקם ... שמחמין לו י Qui calefaciunt ipsi decem cucumas vice una in cupa parva, scil. ad lavandum mortuum, Schab. fol.151.1. Lapides appen... Gewichtstein. כמיחם קומקומא רמיא Sicut calefaciunt cucumam aquarum, Bava bathra folio 73.2. *In Targum*, והוו תמן קומקמי וכסי Et fuerunt ibi cucumæ & pocula Esth.1.7. in Targum sec. Glossa, קיתוניות ובוסות: *Ex altera forma*, כסיא קתוניא קומקיכיא Numer.31.23. in Jon.

קמקמא *Species serpentis*: In Talm. Hierosol. Schab. cap.1. fol.3.2. Singulis septem annis mutat Deus semel mundum suum קמקמא מתעביד חו *Kamkama* fit *Chev*, alia scil. serpentis species.

קמר *Accingere*, *Alligare*. *Præteritum*, קמרו סקין על בסריהון Accinxerunt saccos super carnem suam, Hebr. חגרו, Thren.2.v.10. *Futurum*, וחידא גלמתא תקמרן להון Et gaudio colles accingent se, Hebr. תחגרנה, Psal.65.13.

קמר · קמור *Cingulum*, *Balteus*: חרזתא לי חילא היך קמור Et accinxisti me robore quasi cingulo, Psal.18.40. מזרז קמור בגבורתא Accingens cingulum cum potentia, Psal.65.7. ואזר קמור בחרציהון Et accinxit cingulum in lumbos ipsorum, Jobi 12. v.18. Hebr. אזור. *Plurale*, ועבדו להון קמורין Et fecerunt sibi cingula, Hebr. חגרת, Genes.3.7. Jonath. *Apud Rabbinos*, נהי ראהני לך קמרא דאבוך להוי אב בית דין Esto quod profuerit tibi cingulum patris tui, ut factus sis caput consistorii, Talm. Horajoth in fine. *Cingulum*, id est, dignitas, authoritas, cujus externum symbolum erat balteus latus auro & argento ornatus: קמרא עלוי המינא Balteus super communi cingulo, Schab. fol.59.col.2. Baal Aruch scribit; קמרא *est* חגורה שחוגרין אותה באבנט *cingulum quod accingunt cum* אבנט, *sed est latius quàm* אבנט, *& inserunt ei argentum & aurum, ferúntque regum gestant illud.* Et in primo scribit; *in lingua Græca idem esse quod* קמריא *Hebr. & Chald.* אבנט.

II. קמר *Tegere*, *Obtegere*, *Fornicare*, *Fornicis modo operire*: *Claudere*: מבחוץ צריך לקמור מבפנים אין צריך לקמור Extrinsecus sive extra domum oportet obtegere, intrinsecus non est necesse obtegere, Erubhin fol.88.1. ... כיב שהוא קמור Fossa quæ est obtecta sive fornicata supernè, ibid. תנור שהוא עומד בתוך ועינו קמורה להוץ Fornax sive furnus stans intra domum, & oculus ejus (foramen furni) clausus fuerit ... capite 5.

קמרון *Camera*, καμάρα, ... *Tectum cameratum aut fornicatum* ... צב ... *id est*, *currus camerat*... והקמרון ש... Solium sub arca sacra & ... fornicatum ejus, Talm. K... cap... עליה והיא הכסוי של היבה, והק...ון, id est, ... שהוא עשוי כמין קובה שם עגלות צב fornix qui est super eam est ... arcæ sacræ factum instar cameræ, ... juxta illud, Sed plaustra ... N... Hinc intelliges Guidonem.

... קרוסתא · קמדותא · קמרוטא Beres. rab. sect.31. In Medr. Cantic. cap.6 ... gitur קמירות · : במין קמריסמין alibi ... In Talmud Hierosol. Schabb. cap.1. ... 2. scribitur קמרסא.

קמרין *Calamarium*. *Sic Aruch & a...* pro קלמרין, *de quo suprà*.

קן In Gemara, קן קלמוסא וקן מגלתא ... audivit apparatum calami & apparatum chartæ, Gittin fol.6. col.1. *Puto* ... תיקון *Apparatum*, vel, קל *Sonitum*, ut ... *explicant*.

קנא *Zelotypum esse*, *zelo duci*, *as... sequi aliquem.* Cum Præp. ל ... structum, sumitur in bonum, *zel...* ... *quo*: cum ב in malum, pro *Æmulari* ... *dere*. *Præteritum*, חלף די קני קדם אלהיה E... zelotypus fuit coram Deo suo, vel, pro D... Numer.25. v.13. דקני גבר לחבריה Q... fuit quisque pro altero, sive socio aut am... Eccles.4.4. בדקני לבני ישראל ויהודה E... q... ctus zelo esset pro Israële & Jehuda, 2 S... בדקני ית קנאתי ביניהון Quum zelaret z... meam, id est, Quum zelo mei affectus e... ter eos, Numer.25.11. *Fœmin.* ... ית באחתה Quòd æmularetur Rachel sorori suæ ... videret, Genes.30.v.1. *Plurale*, ביה פלשתאי Idcirco invidebant ei Philistæi, Genes.26. וקניאו ביה אחוהי Et invidebant ei fratres ejus ... nes.37.v.11. *Participium*, הקנאתי את מקני לי zelum meum tu zelas pro me, num z... o... ceris? Numer.11.29. דאנא מקני קדם יהוה Quo... ego afficior pro Domino, 2.Reg.10.16. דעמא מקנאן לך Quo zelo afficiuntur po... stri causâ, vel, pro nobis, Cantic.8.6. ... ויקני ית אתתיה Et æmuletur uxori ... N... v.14. לא יקנאון בבית יהודה Non invidebu... mui Jehuda, Jesa.11.13. *Aphel Præt.* ... Ad zelotypiam provocarunt e... De... vers.16.21.

קנאי · קנאי · קנאן ... *Zel*...

Deus zelotes, Exod.20.5. ארי יי קנא שמיה אל קנא הוא Nam Dominus zelotes est nomen ejus, Deus zelotes ipse est, Exod.34.14. אלה קנאן ופורען Deus zelotes & ultor, Exod.20.5. in Jon. *Apud Talmudicos,* הבועל ארמית קנאין פוגעין בו Qui rem habet cum muliere gentili, zelotypi irruunt in eum, Sanh. fol.81. *Zelotypi;* ut fuit Pineas.

קנאה *Zelotypia, zelus, Invidia:* ויעבר עלוהי רוח קנאה Et transiverit vel invaserit eum spiritus zelotypiæ, Numer.5.v.14. ולציון קנאה רבא Et erga Sionem zelotypia magna, Zach.1.14. *Emphat.* קנאתא בגרמי Invidia in ossibus, Proverb.14.30. ומנו קאים קדם קנאתא Et quis consistet coram invidia, Prov.27.4. *Cum Affixis,* בדקני ית קנאתי Quum affectus esset zelotypiâ mei, Num.25.11. ותעדי קנאתי מנך Et recesserit zelotypia mei à te, Ezech.16.42. הקנאתי Num zelotypiam meam tu zelas, Numer.11.v.29. חזי בקנאתי Et vide zelum meum, 2.Reg.10.16. אף קנאתהון Etiam zelum eorum, Eccles.9.6. *Plurale.* מנחת קנאתא הוא Oblatio zelotypiarum est, Hebr. קנאות, Num.5.15. דא אוריתא דקנאתא Hæc lex est zelotypiarum, Numer.5.29.

קנאנית · קנאתנית *Zelotypia.* In Beresch. rab. sect.18. לא בראתי מן הלב והרי היא קנאתנית שנאמר ותקנא רחל באחותה Non creavi eam (mulierem) ex corde (Adami,) nam zelotypa est, sicut dicitur: *Et æmulata est Rachel sorori suæ,* Genes.30.1. *In Aruch scribitur* קנתנית. *Plural.* קנאניות Zelotypæ. Est una ex quatuor proprietatibus mulierum, quas vide in צות.

קונין *Zelotes, Æmulus:* אברהם זה קונין הוא Abrahamus hic zelotes est, vindictæ cupidus, Beresch. rab. sect.41.

קני · קנוי Vide mox in usu Rabbinico.

אקניותא *Invidia:* מסני אקניותי Propter multitudinem invidiæ mei, 1.Sam.1.16.

Apud Rabbinos ulterius est, *Ex zelotypiâ monere commonefacere, Præmonere suspectam personam,* Verwahrnen/ unde & קנוי *Præmonitio, Commonefactio de eo quod causam zelotypiæ facit.* Inde Raf Nachman dixit, אין קנוי אלא לשון התראה *Kinuius* nihil aliud est quàm *Præmonitio.* In Talm. libro סוטה capite 1. ab initio legitur in Misna: המקנא את אשתו ר' אליעזר אומר המקנא לה על פי שנים Qui æmulatur uxori suæ, R.Eliesér dixit, æmulatur ipsi coram duobus testibus. Et mox: כיצד מקנא לה אומר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני Quomodo æmulatur ipsi? dicit ipsi coram duobus: Ne loquaris cum viro N. &c. Vel, לא תסתתרי בהדי פלוני Ne clàm sis, vel latenter converseris apud virum istum N. Id est, ut zelotypus monet, ne amplius zelotypiæ causam præbeat. *Hæc monitio vocatur* קינוי, *& si mulier post hanc monitionem peccet, certa ipsi [illegible] a est.* מתקנאים Ad invidiam excitantur, Invidi fiunt, Invidiâ laborant invicem. Item, היינו דאמרי אינשי דפרע קניה מחריב ביתיה Hoc est quod vulgò *in adagio* dicunt homines; *Qui ulciscitur invidiam (iram & æmulationem) suam, vastat domum suam,* Sanhed. fol.102.2. קניה contractè pro קנאה sive קנאתו, id est, חמתו Iram suam, ut Aruch & glossator Talmudicus explicant. Christianus Gerson in interpretatione Germanica hujus capitis explicat, *Nidum suum,* Sein Nest. Exemplum adducunt Nabothi, qui vineam regi Achabo denegans, vitâ privatus fuit, 1.Reg.21.

קינא *Arbor sylvestris.* Usus in *proverbio* antiquo, quod legitur apud Talmudicos, מטייל ואזיל דקלא בישא לגבי קינא דשרכי *Deambulat & abit dactylus mala juxta arbores otiosas sive steriles,* Bava kama fol.92.2. Simile illi, *similis simili gaudet,* ut Esau Ismaele, Genes.28 9. homines nequam Iiphtacho, Judic.11.3. aves similes similibus, Psal. 104.12. *Inde Rabbini dicunt,* כל המחובר לטמא טמא *Qui socius est polluti, fit pollutus:* & contrà, כל המחובר לטהור טהור *Quicunque socius est mundi, fit mundior.* Item, לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו *Non de nihilo versatur sturnus cum corvo, nempe quia est de specie ejus.* Hæc ibi. *Alibi,* תלתא תאלי בחד קינא Tres dactyli in arbore una, hoc est, ramo uno, ramulo & loco uno. Plinius libro 12. cap.11. arboris *Cynæ* meminit: *Arabiæ arbores ex quibus vestes faciunt, cynas vocari folio palmæ simili.* Vide Nebrissensis Quinquagenam capite 11.

קינאה Vide infrà in קנה.

קנב *Incidere, Succidere. Apud Talmudicos,* כאן דקנב סלקא חייב שתים אחת משום קוצר ואחת משום זורע Qui succidit (in sabbatho) betam, bis peccat, semel propter metentem, & semel propter serentem: Schabbath fol.73. col.2. Videtur quippe vel serere vel metere, quæ omninò in sabbatho prohibita sunt. Item, המלין של עץ משיחסום ויקנב Corbes ex ligno, quando perfecit, abscindit extrema, Kelim cap.16.

קנוב · קניבה *Abscissio, Succisio, Incisio:* Majemon in הלכות שביתת עשור *cap.* 1. Quid est קנוב? Quando quis aufert folia putrida, ויקצץ & abscindit reliquum, atque id præparat ad comedendum.

קנבמון Vide in ordine אקב.

קנבוס *Cannabis,* κάνναβις, *Cannabum. Scribitur & קנבום: unde,* היתה שדהו זרועה קנבוס Si fuerit ager ejus satus cannabo, Kilaim capite 2. הפשתן והקנבים Linum & cannabis, Negaim cap.11. Vide & in קלבום.

קנבק *Mustaceus, vel Mustaceum, libi genus: Plurale,*

Plurale, קַתְבְּאוֹת, Challa cap.1. *In Talm. Hieros. in Gemara scribitur*, הַקְנוּקְאוֹת.

קנג קִינוּנְיָא *Venatio*, *Venatus*. *Græcum est* κυνηγία, *unde* κυνηγέω *Venor*, *à* κύων *&* ἄγω *quòd Venatio fiat ductu & actu canum. Apud Talmudicos*, עתיד גבריאל לעשות קינוניא עם לויתן Futurum est ut Gabriel instituat venationem cum Leviathan, sicut dictum est: *An extrahes Leviathan hamo, aut fune in lingua ejus*, Job.40.20. Bava bathra fol.74.2. & 75.1. ubi tota historia de Leviathan seu balæna marina describitur. In Jalkut Numer. fol. 219.1. Cui rei hæc res est similis? לארי שהיה רועש בקינוניא Leoni rugienti in venatione, Glossa בצידה.

קִינִיגְיוֹן · קִנִיגוֹן Κυνήγιον *Idem. Apud Talmudicos*, ובדרך חטאים לא עמד זה שלא עמדתי בקיניגיון *Et in via peccatorum non stetit*, *Psal.*1. Illud est, quòd non steti in venatione, id est, non institui venationes more gentilium, Abhoda sara fol.18.2. In Vajikra rabb.sect.13. הן קניגיון של צדיקין לעתיד לבא Behemoth & Leviathan venatio futura sunt justorum in seculo venturo. Alibi legitur קיניגיום.

קִינִיגִי Κυνηγός *Venator*: וכי משה רבכם קניגי היה או בליסטרי היה Et quid? num Moses præceptor vester venator fuit aut balistarius? quòd scil. tam bene novit discrimen & fissuras pedum in animalibus, Cholin fol.60.2.

קִינִיָּא *Opifices*, *Operarii*: וְאַיְתִּין כָּל אוּמָּנֵי עָלְמָא וְקִינִיָּא לְמִתְקְנָא יַת בְּרִעֵיה Et adduxerunt omnes artifices mundi & operarios ad reficiendum pedem ejus, nempe solii fracti, Esth.1.2. in secũdo Targum, circa finem versus. *Elias exponit* בעלי צחוק, *quod huic loco non convenit.*

קנר קוּנְרָא *Acies*. In Beresch. rab. sect.8. קונרא מכירין נתנו בתוך מנעליהם Aciem gladiolorum posuerunt in calceis suis. *Aruch vult esse ex lingua Græca, idem quod* קצר. *Corruptum puto: nam & R.Sal.legit pro eo* קיטרא. In Jalk.fol.45.2. קונרא מכיראה, & exponitur, סכין מלוטש Culter acutus.

קנרי *Vox magica, quæ scribitur in scheda superstitiosa sive pitacio, ad curandum morsum canis rabidi vel serpentis. Apud Talmudicos*: Quem momorderit canis, ut moriatur, מאי תקנתיה quæ est curatio ejus? Respondit Abbaj, Afferat cutem basilisci masculi & scribat in ea, אנא פלניא בר פלניתא אמשכא ראפא דיכרא כתיבנא עלך כנתי כנתי קלירוס ואמרי לה קנדי קנדי קלורוס יה יה ה׳ צבאות אמן אמן סלה תשלחינהון למאניה וכו׳ Ego N. filius mulieris N. super pelle basilisci masculi scribo super te Kante Kante Kaliros (Quidam autem dicebant Kande Kande Kaloros) Jah Jah adonaj Zebaoth Amen Amen Selà, & expandet vestes suas, &c. Joma fol 84.1. Abusus nominum divinorum.

· קוֹנְדִּיטוֹן *Conditũ*, *Confectio*, *potus factitius dulcis ex vino, melle, & pipere*: דברי תורה [illegible] לקונדיטון מה קונדי[illegible] הזה יש בו יין יש בו פלפל אף דברי תורה יש בו יין וכ׳ Verba legis similia sunt Condito. Quid est Conditon hoc? Est in eo vinũ [illegible] & pi[illegible] sic quoq; in verbis legis est vinum, sicut dici[illegible], *Meliores sunt amores tui præ vino*, Cant.1 2. Est in eis mel sicut dicitur, *Et dulciora sunt melle*, Psal. [illegible] v.11. Est in eis piper, sicut dicitur, *Verbum d[illegible] purgatum*, Psal.18.31. Jalkut in Legem fol.78[illegible] ערוב בשמים ביין לקונדיטון Misce aromata in v[illegible] pro condimento, R.Sal. Eccles.2.1. [illegible]השקה אותה קונדיטון Potavit eam vino cõdito, Jalkut [illegible] *Guido notat, in Zohar etiam inveniri pro Con[illegible]centia, Deliciis*: מקונדיטון קאתינא Ex condimento malo venimus, i.e. cogitatione & concupiscen[illegible]tia mala, Zohar in Gen. col.275.

קַנְדִּיל *Candela*: פאשיתא דקנדילא Ellych[illegible] candelæ, Bemidbar rabba fol.248. col.3. Vide & Medr. Esth. cap.1. v.3. Talm. Hi[illegible] Maaser scheni cap.5.

קוּנְדִּילִין *Calami scriptorii*. Aruch in כל [illegible] timo ex Beresch. rabb. sect.1. sed nunc non [illegible]tur ibi amplius.

קוּנְדָּס *Contus*, *Sudes*, *Bacillus*, *Baculus* [illegible] *Pertica*, *Palus*: נתנו בראש הקנה או הקונדס Si [illegible] fuerit summitati calami aut perticæ, Erub[illegible] fol.34.2. קונדסין עגולין Pali rotundi: [illegible]ארבעה קונדסין ומיכך על גבן Si fixerit quatuor pa[illegible] terram, & fecerit umbraculum super eis, [illegible] fol.4.2. Vide R.Sal. Exod.27.10. Item *Cardu[illegible] cies, de qua vide infrà in* קנר.

קוּנְדְּרִיקוֹן *Crepida*. In Vajikra rab. sect[illegible] aliqua fuit brevis staturæ, assumebat duas [illegible] viores, & induebat קונדריקון עבה Crepi[illegible] crassam, ut videretur longa. In Glossa scribitur קונדיקון, & dicitur in Aruch explicari מנעלים.

קָנָה *Acquirere*, *Comparare*, *Emere*, *Possidere*. *Præterit.* וּקְנִי לֵיהּ Et emit sibi, Ruth.4.8. וְיַת כָּל קִנְיָנֵיהּ דִּקְנָא Et omnem substantiam quam acquisierat, Gen.31.18. *Fœmininum*, [illegible] דין די קנת יְמִינֵיהּ Montem hunc quem acquisivit dextera ejus, Psal.78.54. אַנְתְּ קְנִיתָא כּוּלְיָתַי Tu possides renes meos, Psal.139.13. דִּקְנִיתָא מִלְּקַדְמִין Quam acquisivisti ab antiquis temporibus, Psal.74.[illegible] קְנִיתִי גַּבְרָא מִן קֳדָם יי Acquisivi virum à Domino, Genes.4.1. קְנִיתִי לִי לְאִנְתּוּ Acquisivi mihi in uxorem, Ruth.4.10. *Huc referri possit illud*, דִּקְנַיִ עוּתְרָא Quæ compararunt divitias, Prov.31.29. ex forma Syra tertiæ plur. fœmininæ Præteriti, pro quo in Venetis legitur דִּקְנַיִ. Basileense דִּקְנַיִ, pro דִּקְנַן Quæ possident, ex participio plurali. *Particip.* קָנֵי חוּכְמְתָא Comparat sibi sapientiam, Prov.15.32. קָנֵי לִבָּא Possidet animum, Prov.19.8. דְּקָנֵי חָכְמְתָא Qui acquirit sapientiam Prov.[illegible] verso.

…16. וּדְקָנֵי בִּינָא Et qui comparant sibi prudentiam, ibid. *Cum Affixo* די קָנֵיהוֹן Qui emit eas, Zachar.11.5. *Imperativus,* קְנָה חָכְמְתָא קְנֵה בִּינְתָא Acquire sapientiam, compara tibi intelligentiam, Prov.4.5. וּקְנֵי לָךְ Et eme tibi, Ruth.4.8. קוּשְׁטָא קְנֵי וְלָא ת… Veritatem eme & ne vendito, Prov. …v.23. *Futurum,* מְדַבְּרָנוּתָא יִקְנֵה Sagacitatem acquiret, Prov.1.5. לִבָּא דְכַתְבַן נִקְנָא יִדִיעְתָּא Cor intelligens comparabit sibi scientiam, Prov.18.15. … more Syro est loco י formativi. *Aphel,* … אִנָשָׁא אַקְנְיַנִי מִנְּעָרַי Nam homo possessorem fecit me (culturæ terræ) à pueritia mea, Zach.11.5.

קִנְיָן *Emptio, Acquisitio:* קִנְיַת קַרְקַע Emptio fundi.

קִנְיָן *Possessio, Substantia empta vel acquisita quovis modo, Acquisitio, Emptio:* אֲרֵי יִקְנֵי נְפַשׁ קִנְיַן כַּסְפֵּיהּ … emerit animam emptione pecuniæ, Levit. …v.11. אוֹשִׁיט יְדָךְ לְקִנְיָנָא Extende manum tuam … possessionem hanc, Ruth.4.8. *Cum Affixis,* … יַת כָּל קִ… Et omnem substantiam suam, Gen. …8. וְשַׁלִּיט בְּכָל קִנְיָנֵיהּ Et dominatorem in universam possessionem suam, Psal.105.21. וְקִנְיָנֵיהּ די קְ… Et substantiam suam quam acquisiverat in Paddan Syriæ, Genes.31.18. דִּקְנָיְנֵיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא Cujus possessio sunt cœlum & terra, Gen.14.19. וּבְכָל קִנְיָנָךְ קְנֵה בִּינְתָא Et in tota possessione tua acquire prudentiam, Prov.4.7. וְקִנְיָנְהוֹן וְכָל בְּעִירְהוֹן Et possessionem ipsorum & jumenta ipsorum, Genes.34.v.23. *Plurale,* דְאַצְלַחוּ בְּנִכְסִין וְקִנְיָנִין Qui prosperabantur facultatibus & possessionibus, Ezech.38.12. לְמִשְׁבֵּי נִכְסִין וְקִנְיָנִין Ad deportandum facultates & possessiones, ibid. vers.13. *Cum Aff.* וּלְקִנְיָנֵיהוֹן Et pro facultatibus suis, Jos.14.4.

קִנְיָן *Apud Rabbinos, Habitus animi acquisitus.* קנין בינה Habitus intellectus: קנין החכמה Habitus sapientiæ: קנינים העיונים Habitus speculativi, המעשים practici.

הַקְנָאָה *Acquisitio, Emptio:* שטרי הקנאה Literæ, instrumenta emptionis, acquisitionis.

קֵינִי *Aurifaber, Flator, Conflator metallorum, maximè auri & argenti. Communiter scribitur cum* ק *post* ק. *Regia scribunt* קֵינִי. *Affine est Græco* χώνη, χῶνος, χοάνη *Vas fusorum sive conflatorum, in quo liquantur metalla.* χοανεύω *Fundo, Liquo.* χωνεύω *In vas fusorium mitto.* χωνευτής *Conflator, Flator, Heb.* צוֹרֵף: ut, עוֹבַד נַגַּר וִידֵי קֵינָי Opus fabri & manuum aurifabri, Hebr. צורף, Jerem.10.9. *Emphaticè,* הֵיךְ קֵינָאָה דְּמַתִּיךְ סִימָא Sicut aurifaber, qui fundit argentum, Psalm.66.10. אַגְרִין קֵינָאָה Conducunt aurifabrũ, Jesa.46.6. דִּמְתַקֵּף נַגָּרָא עִם קֵינָאָה Quod fortificat faber cum aurifabro, Jesa.41.7. וִיהַבְתֵּיהּ לְקֵינָאָה Et dedit illud aurifabro, Jud.17.4. וְקֵינָאָה בְּדַהֲבָא מְחַפֵּי לֵיהּ Et aurifaber auro obtegit illud, Jesa 40.19. *Plurale,* וְאַיְתִי יַת נַגָּרַיָּא וְיַת קֵינָאֵי Et adduxit fabros & aurifabros, Esth.5.14.

קַנְיָא · קְנֵי · קָנֵי · קָנֶה *Canna, Calamus, tam mensorius quam odoratus sive aromaticus, Culmus, Ramus, Arundo. item Calamus artificialis, ut est Scapus in candelabro, & in statera, unde bilances dependent dicitur & de osse oblongo brachii à … d… us… ad juncturam humeri:* … קְנֵי וְתוּמְיָא לָא יִסְקֵי… Calamus & juncus non prodibunt sive crescent, Jesa.19.6. … תְּמָן יִסְקוּן קְנֵה וְתוּמְיָא … prodibunt arundo & juncus, Jesa.35.7. מִן קְנֵה הַתְּבַר De calamo distringatur, Job.31.22. Scribitur in Regiis קְנֵה ut & in Hebræo, unde posterius Kametz putatur indicare Mappik, quod sequi debebat, de quo vide mox infrà. קְנֵי בְסַם Calamum aromaticum. Jesa.43.24. וּקְנֵי טַבְתָּא מֵאֲרַע רְחִיקָא Et calamum bonum (aromaticum) ex terra longinqua, Jer.6. v.20. קְרָה וּקְנַת בֹּשֶׂם Casia & calamus aromaticus, Ezech.27.19. וּקְנֵי מְשַׁחְתָּא Et calamum mensuræ sive mensorium, Ezech.40.3. בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא In calamo mensorio, Ezech.42.16. *Emphaticè,* כְּמָא דְנָאִיד קַנְיָא בְּמַיָּא Sicut movetur arundo in aquis, 1 Reg.14.15. עַל סְמִיךְ קַנְיָא רְעִיעָא In fulcimento arundinis fractæ, 2.Reg.18.21. וְרוּמָא קַנְיָא חַד Et altitudo calamus unus, Ezech.40.5. מְשׁוּחַת קַנְיָא Mensura calami, Ezech 41.v.8. … וַעֲרָקָא In abscondito calami aut carecti, Jobi 40. v.16. תְּרַע יַתְהוֹן הֵיךְ קַנְיָא Confringe eos ceu calamum, Psal.68.31. סָלְקָן בְּקַנְיָא חַד Ascendebãt in calamo uno, Genes.41.5. מְצַיְּרִין בְּקַנְיָא חַד Figuratæ in calamo sive ramo uno, Exod.25.v.33. דָּמַן אִנּוּן לְקַנְיָא רְעִיעַ Similes sunt arundini confractæ, Jesa.42.3. *Cum Affixo Pronomine,* שִׁדָּהּ וּקְנָהּ Scapus ejus & ramus ejus, Exod.25.31. Sic, מִן קְנָהּ De cannâ sua, calamo, acetabulo, ulna sua distringatur, Job.31.22. In Regiis non est Mappik in ה, ut nec in Hebræo, juxta sensum tamen Mappicatum esse debet, ut Hebræi tradũt, quod etiam terminatio Kametz videtur indicare. Nam aliâs desinit in Sægol & Tzere. Masora tamen nõ numerat inter octodecim ista, quæ ob Mappik absens, lectorem seducunt, & numerantur in Masora magna in litera ה. *Plurale,* שִׁתָּא קְנִין נָפְקִין מִסִּטְרָהָא Sex calami sive rami egredientur ex lateribus ejus, Exod.25.32. תְּחוֹת תְּרֵין קְנִין Sub duobus calamis, vers.34. חֲמֵשׁ מְאָה קְנִין Quingenti calami mensorii, Ezech.42.v.17. *Constr.* תְּלָתָא קְנֵי מְנַרְתָּא Tres rami candelabri, Exod.25. v.32. *Cum Affixo,* חֵזוּרֵיהוֹן וּקְנֵיהוֹן Mala eorum & rami ipsorum, Exod.25.36. *Apud Rabbinos,* קנה של סיידין Calamus cæmentariorum, Schabbas fol.47. col.1. קנה של ציידין Calamus aucupum, ein Vogelrohr: קנה של מאזנים Calamus stateræ, unde fila dependẽt, Scapus, Bavabasra fol.89.1.

Kelim cap.17. קנה של שבולת Calamus ſpicæ, Oketzim cap.1. ג׳ קני הוו חד פריש לריאה וחד פריש לליבא וחד לכבדה Tres ſunt fiſtulæ (ſcil. in animantibus;) una ſeparata eſt & defertur ad pulmones, altera ad cor ſive ſtomachum, tertia ad hepar, Cholin fol.45.2. Hinc etiam ſumitur pro *Aſpera arteria, vel Fiſtula gutturis in animantibus.* Inde in ritibus Mactationis frequenter conjunguntur, הקנה והוושט Aſpera arteria & gula. *Sententia:* לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז *Perpetuo ſit homo lenis inſtar calami, nec ſit durus inſtar cedri:* Taanith fol.20.1. Præceptum de lenitate ſervanda, & vitanda auſteritate.

קנוי Vide in קְנָא.

קוּנְיָא *Plumbum:* Hinc, מאני דקוניא Vaſa vitreata vel plumbata, id eſt, vaſa teſtacea aut fictilia, vitreo vel plumbeo colore inducta, R. Sal. interpretatur התוך אֶבֶר Fuſio plumbi: Aruch, *Vitrum.* Talmud Peſach. fol.30. col.2. Ketubh. fol.107.2. Avoda ſara fol.33.2. ומביא טיד וקוניא וזפת וטמחח Et adducit calcem, plumbum & picem, & compingit iſta, Zevach. fol.54.1.

קָנַח *Tergere, Abſtergere, Extergere, Expiare, apud Rabbinos:* מקנח ידיו במפה Abſtergit manus ſuas mantili ſive mappâ, Berach. fol.51.2. in principio capitis: טיט שעל גב רגלו מקנחו בקרקע ואין מקנחו בכותל Lutum quod eſt in pede, abſtergit illud in ſolo, nec abſtergit ad parietẽ, Schab. folio 141.1. ויקנחו בסדינו Abſtergat eum ſindone ſuo: אין מקנחין בימין אלא בשמאל Non abſtergunt ſe (in loco ſecreto) manu dexterâ, ſed ſiniſtrâ, Berachoth fol.62.1. Ibidem variæ rationes proponuntur, cur id fiat? Unus dixit, quia manu dexterâ data eſt Lex: alius, quia ea propior eſt ori: alius, quia eâ alligantur Tephillin: alius, quia eâ monſtrantur accentus Legis.

קְנוּחַ *Abſterſio:* קינוח הפה Exterſio oris, הידיים manuum: ביומא דכפור דאיהו קנוחא דכל חובין In die expiationis qui eſt abſterſio ſive expiatio omnium peccatorum, Zohar in Exod. ſect. תצוה. קנוח סעודה *Abſterſio prandii vel cœnæ. Sic vocantur Bellaria ſecundæ menſæ, quibus primæ menſæ cibus quaſi abſtergitur:* שהיה אוכל הרבה גוזלות בקנוח סעודה Qui fuit comedens multos pullos columbinos loco bellariorum, Sanhedr. fol.94. col.2. In antiquis manuſcriptis pro הרבה ſcriptum lectum fuit ארבעים סאה quadraginta ſata vel modios pullorum, & ſic expreſſum in Talmud Veneto. Dicuntur hæc de Pekah ben Remaljahu, cujus voracitas & prodigalitas opponitur parſimoniæ regis Zedechiæ, qui oluſculo contentus, operam præterea dedit Legis divinæ ſtudio, vide R. Salom. Jeſa.8.6.

קנט *Tædere, Faſtidire, idem quod* נקט *per transpoſitionem literarum. Præteritum,* וקנטת נַפְשָׁא דְעַמָא בְאוֹרְחָא Et tædio affecta fuit anima populi in itinere, id eſt, populus pertæſus fuit [illegible], Hebr. וַתִּקְצַר, Numer.21.5. Jon. [illegible] קִנְטַת בְּמַנָא הָדֵין Et anima noſtra faſtidivit mannam hanc vilem, Hebr. קָצָה, ibid. v.6. *Aphel,* אַקְנֵיט *Irritare, Incitare, Concitare, Solicitare. Parti*[illegible] תקפו מַקְנִיטַי Roborati vel robuſti ſunt ſoli[illegible]tes me, Pſal.69.5. id eſt, iniquâ perſecutione ad indignationem & mœrorem concit[illegible] *Futurum,* לָא תַקְנִיטִי בִי Ne irrites, ſolicite[illegible] Ruth.1.6.

קְנִיטָה *Vexatio, Irriſio: Irritatio.*

קינטא *Æquitas, Æquilibrium,* Gui[illegible] Zohar.

קוּנְטָס · קונטיס *[illegible], Contus: [illegible]* קונטרס, *ut ſuprà poſitum:* קונטיסים גדולים [illegible] rab. ſect.4. idem quod קונדיסין: העמיד ד׳ קונטיסים Erant ipſi ſtatuendi quatuor [illegible] & extendendũ tentorium ſuper eos, Ibi[illegible] Sic in Medr. Schemuel fol.57.4.

קְנְטַר *Vexare, Divexare falsè vel irriſoriè, [illegible]dere, Illudere, juxta Eliam in Tisbi. Au[illegible] ſcribit* קנתר, *& exponit per* בעס *Iraſci, In[illegible] Altercari, Rixari, ut iracundi faciunt. Tal[illegible] ſæpius per* ט *ſcribunt, quandoque etiam per* ת. מקנטרין בדברים Vexant, Rixantur verbis.

קַנְתְּרָן · קַנְטְרָן *Vexator, Irriſor, Illuſor, [illegible]cundus, rixoſus:* מִפְּנֵי שֶׁקַנְטְרָנִין הֵן Quia rixoſi [illegible] Naſir fol.49. col.2. אנשי גליל קנטרנין היו Ho[illegible] Galilæi vexatores, illuſores erant, Nedarim [fo]lio 48.1. אגוזים קנטרנין Nuces rixoſæ vel vexatrices, id eſt, duræ, quæ lites aut vexationes [mo]vent, dum franguntur, Medr. Cant.6. *Fœm.* קנטרנית Mulier rixoſa.

קַנְטוּרִין *Vexationes: Rixæ:* דברי קנטורין Ver[ba] vexationum vel rixarum.

קוּנְטְרִין *Saccus ex calamis confectus.* Talm. H[ier.] Schab. cap.7. Gloſſa, כמין שק העשוי מקנים.

קַנְטַר *Inſtrumentum aliquod ferreum arc[illegible]rum ad findendos parietes, ut author Aruch [illegible]* הקנטר של בנאי Kelim cap.14. Arabicè [illegible] juxta Majemon. quod Schindlerus explicat [illegible]ctis. *Videtur eſſe Græcum* κέντρον, *vel ſimile [illegible]*

קִנְטְרָא · קִנְטְר *Quintale, Centenarius, Cent[um]pondium, Centum libræ, centum aſſes, centum [illegible] diverſitate materiæ & tractationis. In Gemar[a]:* כסף האמור בתורה סתם סלע דנביאים ליטרין דכתובים קינטרין Argentum in Lege commemoratum, ſimpliciter eſt ſiclus: in Prophetis libra, in hagiographis centarii, Bechor. fol.50.1. *In Aruch ſcribitur etiam* קנתר. [illegible]תא דקרו ליה לחיקלא קנטירא Eſt ubi pondus vel centumpondium appel[l]ant קנטירא Centenarium, Bava metzia fol.87.1. [illegible]

Tergere

Targum, וַהֲוָאָה מְאָה קַנְטִינְרִין דִּכְסַפָּא Et fuerunt centum centenarii argenti; item, כָּל קְבֵל קַנְטִינְרִין קַנְטַר רחופ׳ Pro centenis (stylobatis) centenarium, centumpondium pro stylobata quaque, Exod. 38.27. in Jonath. In Hebræo est כִּכַּר, quod redditur Talentum. *Apud Rabbinos*, וכמה הוה טימי דידיה׳ כ׳ קנט׳ Et quanta fuit æstimatio ejus? duorum centenariorum; Et mox, עשרת אלפים קנטריא דכסף Decem mille centenaria, Germanicè Centner/ Vajikra rab. sect.28.

קונטרס *Quinternio, Quaternio, & folium quodvis, q. duplicatum libri,* ein Bogen. *Plural.* קוּנְטְרִיסִין. *Quandoq; Pagina, seu facies unius folii.*

קונטרינק *Moneta vel Nummus, Italicè* Quattrino. In Gemara, מוממס שני קונטרניקין קנטרינק שתי פרוט׳, Kidduschin fol.12.1. ubi plures monetæ antiquæ commemorantur. Vide in ordine קרד, קרדנטס.

קנימרופים *Nomen certi cujusdam morbi,* κυνάνθρωπος: היוצא בלילה קניטרופים Qui ambulat noctu, est קניטרופים, Talm. Hierosol. Gittin cap.7. ab initio. In Terumoth capite 1. pro eo legitur קניטרוכו׳. In Talmud Babylonico Chagiga folio 3.col.2. scribitur per Gimel, גנדריפוס. Vide in ordine גנר.

קונטרוקום *Nomen alicujus principis,* Bechor.fol. 5.1. *Aut fortè corruptum est ex Græco* ἱκανὸς ἄρχων. Vide & Beres. rab. sect.100.

קנך

קוּנְכִי *Colus, juxta Aruch,* כלי מטוה שטוה בו האשה: vel *Concha, Vasculum conchæ in modum concavum.* Legitur in Beresch. rab. sect 60. ad illud Genes.24.v.53. *Et produxit servus vasa argentea*; רב הונא אמר קונכי Raf huna dixit Conchas. Ex conchis olim bibebant, & deliciosius habebatur conchâ bibere, quàm calice. D.Hier. Epist. ad Nepotianum: *Sed sorbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumq; succum non calice sorbere sed conchâ.* Vergil. *Ut conchâ bibat & sorrano dormiat ostro.* In meo exemplari legitur per ס, קונכי. In Jalkut per פ, קונפי, & additur in margine à glossatore, נראה לי שהוא קונפאטי Videtur mihi, quod sit *Confetti*, Tragemata. Et aliter, מנורה של ברזל קונכי של נחשת Candelabrum ex ferro, & concha ærea, in Jelammedenu. In Tal.Hieros. Joma cap.5. fol.41.1. Helena mater ejus fecit candelabrum aureum super januam templi. Duo Amorei disputabant super eo: Unus dixit מנרתא candelabrum, alter dixit קונכיתא Concham. vide glossam.

קַנְכִּירֵי *Lyncurius, lapis pretiosus ordinis tertii in pectorali Aharonis, Exod.*28.19. *Hebr.* לֶשֶׁם, *quem Hebræi Germ. interpretantur Jaspidem,* ein Türckis. *Regia, Ligurius, Græcè* λιγύριον. *Lexica Græca* λυγκούριον, *à* λύγξ *Lince animali.* Unde Plin.lib.8. cap.38. scribit: *Lyncum humor (urina) ita redditus ubi gignuntur, glaciatur, arescitq; in gemmas carbunculis similes, & igneo colore fulgentes, Lyncurium vocatas. Quidam* λίγυριον *&* λιγούριον *appellant, à loco Liguria videlicet, in qua inveniri author est Theophrastus in libro de Lapidibus.* Vide Thes. Stephani.

קַנְכִּיתִירִין In Aruch adducitur hæc vox ex Vajikra rab. sect.32. sed in meo exemplari verba illa non reperio. Quidam explicant *Familiam, Genealogiam,* alii *Figuram, Similitudinem.*

קנם

קונם *Voveo. Vox in votis abstinentiæ usurpari solita, Tabu.* In Misch. קונם אם איני מגרשך, ad quod Gemara: מאי קונם אמר רב הונא כאומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם איני מגרשה Quid est קונם? Dixit Raf Huna, idem ac si diceret, Prohibiti mihi sint omnes fructus in mundo, si non expellam eum, Gittin folio 46. Frequens in libro de Votis. R.Salomon in עז fol. 27. col.1. קונם הוא לשון הקדש Vocabulum קונם significat vovere sanctè, sanctè promittere vel jurare. *Est vocabulum corruptum ex* קרבן, *quod propriè adhibetur. Sic dicitur pro eo* קונם · קונה · קונם, *quæ vocantur* כנוי הנדרים *Cognomina votorum, quia pro vero nomine ponuntur.* Vide Talm. Nedar. ab initio.

קוּנְמֵי *Juramenta, Vota cum execrationibus.* In libro precum: כל חרמי וכל קונמי Omnia anathemata & omnes execrationes, in Machsor, precum libro, in Orat. quæ incipit כל נדרי, quam in principio anni dicunt, ubi Glossa inquit, poni in T.Hieros. pro אָלָה, Numer.5.21. ubi nunc legitur וְיֻמְתָא & in Onkelo מוֹמְתָא.

קוּנְמָא *Cinnamum vel Cinamum,* κίναμον, *aliâs etiam Cinamomum* · מוֹרָא וְכוּרְקְמָא וְקוּנְמָא Myrrhâ, aloe & cinamo, Prov.7.17.

קִינָמוֹן *Idem:* וּקְנֵה בוּסְמָא וְקִנְמוֹן Et calamus aromaticus & cinnamomum, Cant.4.14. וְקִנְמָן־בֶּשֶׂם Et cinamomi aromatici, Exod.30.23. Vide Schab. fol.63.1. ועצי ירושלים של קנמון היו Et ligna Hierosolymæ ex cinamomo erant, &c. In Tal. Hierosol. Peah cap.7. קנמון מאכל עזים היה Cinnamomum olim cibus caprarũ fuit; dum nempe terra Israëlis adhuc in suo flore & vigore erat. Sic in Medr. Cantic. cap.4.14.

קִנְמִירָה *Abstinentia, Prohibitio,* juxta Guidonem.

קונמיתא *Necessitas, Indigentia: Appetitus.* Guido ex Zohar.

קנן

קִנֵּן *Nidificare:* קֵן *Nidus, Hebr. Plural.* קִינִין *Nidi:* Item *Cellulæ, Conclavia:* מעיה של אשה עשויה קינין קינין Uterus mulieris est plenus cellulis, Vajikra rab. fol.180.4. Metonymicè, *Turtures, par turturum unius nidi.* De his est integer

Tractatus Talmudicus. Hinc, קיני זבים וקיני זבות וקיני היולדות Turtures fluxu laborantium, & puerperarũ, Nedar. cap.4. אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן Non separantur paria turturum (quinam sc. sint offerendi in holocaustum aut sacrificium pro peccato) nisi vel ex mente dominorum, vel ex ordinatione sacerdotis, Joma fol.41. Kerith. fol.28.1.

קנון *Cribri genus, quo expurgantur legumina, id est,* כלי שבוררין בו הקטניות*, ut inquiunt Glossatores. R.Salomon scribit, esse Vas instar infundibuli, supernè latum, infernè angustum, unde legumina decidunt, manentibus in summo paleis. Videtur esse à Græco* χων, χῶνος*, quod significat Vas conflatorium, aut à* κανοῦν *Canistrum. Alii notant esse Panum, involucrum subtegminis vel tramæ, respicientes ad Græcum* κανὼν*, quod eam significationem habet; sed locis Talmudicis ista significatio non accommodari potest. Apud Talmudicos,* הבורר קטנית ביום טוב וכו' בורר כדרכו בחיקו בקנון ובתמחוי Purificãs legumen in die festo, &c. purificat more suo, in sinu suo, infundibulo vel scutellâ, Betza cap.1. in Misna. לא באסקוטלא ולא בקנון Non scutellâ neque infundibulo, Moed caton fol. 27.1. בקנון ובתמחוי לא יברור Infundibulo vel scutellâ non purificabit, Schab. fol.74. col.1. ויקנב את הקנונים הגדולים, Kelim cap.16.

קְנוּנְיָא *Communio, conventio fraudulenta & dolosa, Deceptio, Dolus, Fraus. Videtur esse* κοινωνία. In Gemara, שמא יעשו קנוניא על נכסים Ne faciant fraudem in facultatibus, Bava bathra fol.173.2. & metzia fol.13.

קְנַס *Mulctare, Mulctam imponere, Irrogare mulctam, Condemnare ad mortem: Pahel,* דִמְקַנְסִי לְחַיָּבַיָּא Et mulctas, quibus mulctant reos, Exod. 15.25. in Jonath. *Ithpehal,* אֲנָא מִתְקְנִס לִמְמָת Ego (Moses) condemnor ad moriendum, ad mortem, Deut.32.50. in Jon. וְאִתְקְנַס דִין קְטוֹל Et condemnatus fuit judicio mortis, mulctatus fuit vitâ, Ibid. יִתְקְנַס הֵי בְמִפְרוֹנֵי בְתוּלָתָא Mulctetur juxta dotem virginum, Exod.22.16. in Jon. מִתְקְנָסָא יִתְקְנַס וַלְדָא Mulctando multabitur puer, Exod.21. v.22. in Jonath. *Apud Rabbinos,* לקנוס על העובר Mulctare transgressorem: לא קנסינן ליה Non mulctamus ipsum.

קְנָס · קְנָסָא *Mulcta:* אִין קְנָסָא דְסָמוּנָא יִשְׁתְּוֵי עֲלוֹי Si mulcta pecuniæ imponatur ei, Hebr. כֹּפֶר, Exod.21.30. in Jon. וּקְנָסִין Et mulctas quas irrogat reis, Exod.15.v.25. in Jon. *Apud Talmudicos,* לשלם קנס Persolvere mulctam: נותן חצי קנס לרבו וחצי כופר ליורשיו Dat dimidium mulctæ hero ejus, & dimidium lytri hæredibus ejus, Gittin fol.42.1. Disputatio de servo per bovem occiso, qui ex parte servus fuit, ex parte liber. Quatenus servus, dabat dimidiam mulctam servi, quatenus liber, dimidium lytri pro libero, Exod. Qui seducit puellam, קונסין אותו mulctant pondere quinquaginta siclorum argenti דיני קנסות, & hoc vocatur קנס והוא הנקרא קנס *Judicia mulctarum, Causæ mulctatitiæ*, ut Ang. Caninius reddit. Scaliger contra Serarium capite 10. interpretatur, *Judicia criminalia*. Sic Cunæus de Rep. Heb. cap.9. Intelliguntur tales causæ, quibus mulcta pecuniaria in lege est cita, ut sunt rapti, depositi, redditionis d & quadrupli, vi vel blanditiis seducentis vi nem, &c. Vide Majem. in Sanh. cap.5. par R.Salomon in ע"ק fol.8. col.2. & Tosephos Possunt etiam vocari *Causæ pœnales*: ל לא דייני דיני קנסות In Babylonia non judicabant causas pœnales, Sanhed. in fine cap.3. In Babylonia enim non erat סמיכה creatio summorum judicum, quibus duntaxat competebat de istis judicare.

קִנְסָא *Ramentum, Frustulũ, fragmentum quovis modo à ligno decisum, rasum aut dolatum, festuca,* Schab.fol.22.2. Cholin fol.105.1. ע"ק fo *Plurale,* והא קא נתרי קנסי בגודרא Et ecce dec festucæ de ramo, nempe arescente vel ar Erubhin fol.100. col.2. Aruch citat etiam hoc exemplum in קסן, legens קסני, & explicat האילן Folia arboris. *Videtur idem esse quod* קסם *per quod in gl. Talm. explicatur.*

קנסן Adducunt hic pro *Urceo*, ex M Psal.12. malè: nam legitur ibi קנקן.

קנסורס *Genus calceamenti*, Talm. Hieros. vammoth cap.12. fol.12.3.

קנע קוּנְעָה *Mulier, Uxor. Scribitur etiam* In Beresl.rab.sect.32. & 38. הסיר קונעתו ממנו Removit uxorem ejus ab ipso. *Fortè corruptum à Græco* γυνὴ.

קנף קנוף *Conopeum, Tentorium. Plurale,* לְאַבְשָׁלוֹם קְנוֹפִין עַל אִגְרָא Tetenderunt Absalomo conopeum super tectum, Hebr. אהל, 2.Sam.16.22. *Græcè dicitur* κωνωπεῖον*, unde melius scriberetur singulariter* קוּנוֹפִיוֹן. *Apud Rabbinos,* הוא יושב בקנוף שלו Ipse sedebat in conopeo suo, Sanhedr. cap.7. in fine: או שפירס על גבי קנופות Aut si expansum sit super tentoria, Succa fol.10.2.

קונפון Vide suprà in קמפון

קנק קַנְקַל · קַנְקַל *Cancelli,* κιγκλίδες*, Opus ad similitudinem retis, crebris foraminibus incisum & distinctum, Opus cancellatum reticulatum, sunt Cribrum, Crates ferrea vel ærea, Craticula:* ותעבד ליה קַנְקַל עוֹבַד מְצַדְתָא Et facies ei crates vel craticulam opere retis ex ære, Hebr. מִכְבָּר Cribrum, Exod.27.4. & 38.4. וְיָת קַנְקַל דִנְחָשָׁא דִי לֵיה Et craticulam æream ejus, Exod 35.16. & 38.30. ubi קַנְקַלּ in Jonathane & T.H.

Apud Rabbinos idem, ut; דרך קנקלין שלשלוה Per cancellos demiserunt eam, Vajikra rabba sect.19. in fine. Item, *Sacellum, Conclave cancellis undique munitum & instructum. Scribitur quandoque* י *post* ק *primum, quasi legendum* קנקלין: unde, כאלו אתה נתון לפנים משבעה קנקלין Ac si esses positus ante septem sacella, Bereſch. rabba ſect. 78. Hoc in Jalkut fol. 40.1. legitur קלקלין. Locus fuit ubi judicia exercebantur. Item, נתנן לניו מן שבעה קנקלין Posuit eos in ſeptem diverſa conclavia cancellata, Echa rabba fol. 77. 4. Item, מי שהיה מקריב עוף היה נכנס בקנקל הראשון Qui obtulerat aviculam, ingrediebatur in conclave vel cellulam primam: Et paulò antè, והיה לו שבע קנקלין והוא לפנים מהם Et fuerunt ipſi ſeptem ſacella, ipſum autem (idolum Moloch) erat ante ea, Jalkut Jerem. cap. 7. fol. 61. col. 4. ex libro Tanchuma ſive Jelammedenu. In Jalkut Schemuel. fol. 23. col. 4. ſcribitur קנקיליא, & explicatur in gloſſa marginali Italicè וילוזיארה hoc eſt, Gelosia. In præcedenti verò loco exponitur per חדרים.

Deinde קנקילין *Craticula, Opus reticulatum, cui imponuntur veſtimenta, & ſubjicitur ignis cum odoriferis, ad faciendum ſuffitum, ut veſtes odoratæ fiant*, Talm. Kelim cap 22. in fine.

קַנְקַן *Cantharus, Urceus, Vas, Amphora*: המשאיל קנקנין למעשר שני Qui mutuat cantharos ſuos ad decimas ſecundas, ad dandas decimas ſecundas de vino ſeu muſto, Talm. Maaſer ſcheni cap. 3. In Pirke abhoth cap. 4. אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו יש קנקן חדש מלא ישן ויש ישן שאפילו חדש אין בו *Ne inſpicias cantharum, ſed id quod in eo eſt. Eſt enim cantharus novus quandoq; repletus vino veteri. Eſt etiam quandoque cantharus vetus, in quo ne novum quidem vinum eſt.* Dicitur id parabolicè in juvenes & ſenes. Illi ſapientiâ ſenes ſæpè ſuperant, ut & pauperes ſæpè divites antecellunt prudentiâ: Senes ſæpe ſtultitiâ juvenes vincũt, aut planè omni ſapientiâ vacui ſunt. Et olitor ſapienter loquitur, & ſordidum pallium tectam fovet ſapientiam. Externa internorum fallacia ſymbola ſunt. Vide Adagia Hebraica Joh. Druſii: נודות הגוים וקנקניהן ויין ישראל בנום בהן אסורין Utres gentilium (Chriſtianorum) & canthari (vaſa) ipſorum, in quibus vinum Iſraelitarum continetur, prohibiti ſunt, Tal. Avoda ſara fol. 29 2. קנקנין של מימי תלים Matulæ, vas lotii, Bereſch. rabba ſect.19.

קנקן *Vomer, Culter aratri: apud Talmudicos*, השוכר את הפרה לחרוש בהר וחרש בבקעה אם נשבר הקנקן פטור Si quis conducat bovem ut aret in monte, & aret in valle, ſi fractus fuerit vomer, liber eſt à ſolutione; in valle, & aret in monte, ſi fractus fuerit vomer, reus eſt, id eſt, tenetur ſolvere damnum, Mezia fol. 80.1.

קינקן *Anſa, manubrium: Stiva, Baſis aratri, cauda quæ tenetur manu, & qua dirigitur*: וקנקן הנגרר, Erubh. fol. 101.1. בקינקן לכלים Sicut anſa in vaſis.

קנקנתום *Vitriolum, cujus uſus in conficiendo atramento: Chalcanthum*, χάλκανθον. *Pro* ם *ſcribitur etiam* ת: unde, הכותב בגומם ובקנקנתום Scribens cum gummi & chalcantho, Schab. fol 104.2.

קנוקנות *Capreoli, Claviculæ vitis*: קנוקנות שבה אלו ריקנים שבישראל Capreoli ejus, illi ſunt homines vani & inanes in Iſraele, Cholin fol. 92. col. 1. Item, *Fibræ in corpore & ejus partibus*: קנוקנות שבריאה Fibræ pulmonis.

קינוקום *Nomen certi cujuſdam morbi*: In Talm. Hieroſ. Gittin cap. 7. ab init. Qui pernoctat in ſepulchris, & qui adolet dæmonibus, qui lacerat veſtimenta ſua, & perdit id quod ipſi datur, is eſt קינוקום. *Videtur eſſe Græcum* Κυνικὸς. *Sed in Terumoth cap. 1. legitur pro eo* בוליקום χωλικὸς *Cholicus, quod corruptum puto ex* Μελαγχολικὸς *Melancholicus.*

קנר קִנָּרס Κυνάρα & κινάρα, *ſive* κυνάρα, *Cinara, Carduus ſativus, vulgò Articoclus,* Artiſchock/ *cujus capita ſunt in deliciis mẽſarum, quod alii dicunt, eſſe Carduum comeſtibilem. Scribitur & quandoque* קונרס, *per* ו *in medio. Apud Talmudicos*, עוקץ קינרס Pediculus cinaræ, Okezim cap. 1. והקינרס כלאים בכרם Cinara heterogeneum eſt in vinea, Kilaim cap. 5. מתקנים את הקונרס ואת העכביות Præparãt carduos hortenſes & ſpinoſas herbas, Beza folio 34.1. Gloſſa, *Herbarum ſpecies ſunt, quas laborioſum eſt præparare ad cibum. Græcum* κινάδες *plur. Sentes canini*, κυνόσβατα *eſſe videtur.* In Bereſchit rabba ſect. 20. in illud, וקוץ ודרדר, Gen. 3.18. קוץ אלו עכביות · ודרדר זה קינרס שהיא עשויה דרין דרין id eſt, קוץ ſunt ſentes: דרדר eſt cinara, quæ facta eſt cellulæ cellulæ, h. e. quæ plena eſt quaſi cellulis quibuſdam. Columella, — *in horto*

Hiſpida ponatur cinara, quæ dulcis Iaccho
Potanti veniat, nec Phœbo grata canenti.
Hæc modo purpureo ſurgit glomerata corymbo
Myrtiolo modo crine viret: deflexaq; collo
Nunc adaperta manet, nunc pinea vertice pungit,
Nunc ſimilis calatho, ſpiniſq; minantibus horret:
Pallida nonnunquam tortos imitatur acanthos.

Meminit quoq; Atheneus lib. 14. Arborum, quas *Comaros & Paliuros vocant Alexandrini.* Poſſet & id huc referri. Deſcriptionẽ vide illic.

קונאריתא *Fundamentum.* In Zohar Deuter. fol. 129.4. בעמורא דקונאריתא, id eſt, בעטרה של היסוד, ut author libri *Imre binah* explicat.

קנש קונשוברינין *Conſobrini.* Citatur in Aruch ex Tanchuma.

קְנִישְׁקְנִין *Crateres. Talmudici in illud*, הַשּׁוֹתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן Amos 6.6. Quidam dixit esse קנישקנין; Glossa, כלי זכוכית Vas vitreum duplicati oris, והיין נזרק מזה לזה unde vinum spargitur ex hoc in illud. Et mox: ושתה בקנישקנין Et bibens ex crateribus, Schabbas fol. 62.2. Alibi scribunt, *esse Vas unde bibitur, habens duas, tres, vel quatuor fistulas, ut plures simul ex eo bibere possint.* Tales aliquando urcei testacei sunt, & possunt fieri ex quavis materia. Prohibitum ex hujusmodi vase simul bibere Judæum & Christianum, Abhoda sara fol. 72.2.

קנת קַנְתָּא *Ansa, Manubrium, Capulus. Hinc citat Aruch*, נשמט הברזל סקנתו Si deciderit ferrum de capulo suo, & occiderit aliquẽ, is pellitur in exilium, juxta sapientes, Maccoth fol. 7. *In Talmud & duabus aliis editionibus Mischnajoth legitur* מקתו, *sine* נ. Item, בקנתות של רמחים Manubriis hastarũ; ex Tanchuma, sect. קדושים. *Sic autem scriptum reperitur in Talmud Hierosol. Nedarim cap. 1. fol. 36. col. 4.*

קַנְתַּל *Asinus, ex lingua Arabica. Apud Talmudicos*, סלים שבקנתל Cophini qui in asino, nempe colligati ex asini tergo ab utroque latere impositi sunt, Parah cap. ultimo. R. Salom. סלים Cophini vel Corbes, qui facti sunt, ut deferantur in illis super asino fructus, ficus, palathæ & similia, ולחמור קורין בלשון ישמעאל קנתל. *Malè ergo ab aliis explicatur Cophinus, quæ est significatio vocis præcedentis* סלים.

קנתנית Vide sup. in קנא.

קַנְתַּר *Atrium, Triclinium magnum in domibus magnatum:* מאי קנתר תרבץ אפדני Quid est קנתר? atrium palatiorum, Bathra fol. 98.2. *In Aruch in* תרבץ *scribitur* קנטר.

קַנְתַּר *Irritare, Ad iram provocare, idem quod* קנטר. *Utroq. modo scriptum legitur:* התחיל סקנתרן בדברים Incepit eos provocare verbis, Pesach. fol. 66. שהנביא מקנתר את ישראל Quod Propheta irritat Israelitas, dicens: Inveniet Dominus &c. Beresch. rab. sect. 76. שלא יעמוד לקנתר Ne stet ad irritandum, divexandum, Rab. Sal. Hab. 3.5. & vers. 1. קנתר אחר מדת הדין.

קַנְתְּרָן *Rixosus, Contentiosus:* אל יכנסו תלמידי ר' מאיר לכאן מפני שקנתרנין הן Ne ingrediantur huc discipuli R. Meir, quia contentiosi sunt, Nasir fol. 49.2.

קַנְתְּנַר *Centenarium, Centumpondium:* aliâs קנטנר.

קַנְתְּרוֹס *Cithara*, Jesa. 5.12. Sic legitur in Venetis. Aruch קתרוס de quo infrà.

קסד קַסִּידָא · קַסְדָא *Cassida sive Cassis, Galea: Apud Talmudicos:* Non egredietur vir (in Sabbatho) בקסדא ולא במגפיים cum casside, neque cum tibialibus ferreis, Schabbas fol. 60.1. קסדה טמאה Cassida polluta est, Kelim cap. 11. Item, ללבוש קסדה ושריון Ut induat casside & lorica, Schemoth. rab. sect. 11. Pluraliter קַסְדִין.

קוסדור · קַסְדּוֹר *Apparitor, Satelles, Lictor, ... ster magistratus sive urbis. Apud Talmudicos*, יצא לשוק ראהו קסדור אחד Egressus fuit in forum, ... dit eum apparitor quidam, Schabbas fol. 49. & 130.1. *Plur.* ... שהיה דוד משלח קוסדוריות ... misit David post ipsum apparitores, Jalk... Thillim Psalm. 51. Pro eo in Medrasch Sche... sect. 25. legitur קורסיות. *Scribitur & per* ס *m... dio*, in Bechoroth fol. 35.1. in Mischna, sed ... exemplaria habent קסדור. In Aruch exp... Italicè *Castellano*.

קסה קְסוֹת *Patera, Poculi vel canthari ... Plur.* וְיַת קְסוֹת נִסּוּכָא Et pateras li... nis, Hebr. קְשׂוֹת הַנָּסֶךְ, quod Hebræi in... tantur plerique, *Scutellas tegumenti*, quibus tegebantur panes faciei sive propositionis, ... mer. 4.7. Vide Rab. Salomonem Exod. 25. Fuerunt etiam pateræ vel crateres, quibus l... batur. Vide קשה. *Apud Rabbinos*, הגונב את הקסוה Furans pateram sacram, Sanhedrin fol. 81. ... שני קסאות היו שם אחד של מים ואחד של יין Duo canthari fuerunt ibi, unus pro aqua, alter pro vino, Succa fol. 48.2. *In Aruch scribitur* קשואות.

קַסְיָא · קְסִירָה *Chirotheca:* קסירה של הולכי דרכים Chirotheca peregrinantium operãtium linum (nempe sudoris causâ) immunda est, Kelim cap. 16. Et latiùs, *Tegumentum, Operimentum:* קסיא של שולחנות Operculum mensarum, Machschirin cap. 5. quo nempe tegebantur mensæ, ne impuri quid in cibum vel patinas incideret.

קסט קוסטא · קִיסְתָא · קִסְטָא *Sextarius, qui olim Romanus continebat duas heminas, sive uncias mensurales viginti: Atticus verò duas ...las, id est, uncias octodecim. Græcè ξεστὴς, quod Nomen voluit unà cum Imperio Romano primum in Græciam devenisse, ut deductum videatur à Romano, Sextus vel Sextarius.* Et generaliùs, *Mensura, Vas. ...gitur in Targum Jonathanis*, וּמְשַׁח זֵיתָא מְלֵי קִסְטָא דִּסְכוּמֵיהּ תְּרֵיסַר לוּגִין Et olei olivarum plenum sextarium, qui continet duodecim logos, Heb. ושמן זית הין, Exod. 30.24. וְקִיסְטִין דִּקְשׁוֹט Et sextarios justitiæ sive justos, Hebr. וְהִין צֶדֶק, Lev. 19. v. 36. Sic Deut. 25.15. ubi punctatum קַסְטִין, ... prior forma melior est. *Syriacè*, ...א וְדִקְסְטָא Poculorum & sextariorum, Marci 7.4. Tremellius, *Lagenarum:* alii, *Urceorum*, Strig... Item, קִסְטָא דְדַהֲבָא Urna aurea, ad Heb. 12.4. Hebraicè dicitur צִנְצֶנֶת, Exod. 16.33. *Apud Rabbinos*, קיסתא דמיא Sextarius vel urceus aquæ, Tal. Avoda sara, fol. 30.1. Item, ...סתא דמורייסא ... בציפורי היא הוית בסין לוגא דבקיסטא וכו'

מעשרין רכיעית של פסח Sextarius muriæ Siporiensis erat sicut Logus in sanctuario, ipsoque mensurabant quartarium Paschatis, Pesach. fol. 109. 1. Logus itidem sextarius erat, ut est in Lexico Hebræo. Quartarius paschatis, continebat quatuor cyathos, quibus consecrabant primam cænam Paschatis, quorum usus adhuc hodiè apud Judæos est. Porrò in Aruch adducitur hic locus per ט in medio, קיסטא רמורייסא. Alibi, קיסטא רחמרא Sextarius vini. Huc etiam refert Aruch illud, קסתות המלבים vel קסטות, ut alii libri habent, Kelim cap. 15. quod tamen interpretes aliter ibi explicant. *In Aruch explicatur* לגין *Lagena, quæ Arabicè dicatur* קסט. *Aut ulterius fieri ex quacunque materia, testâ, metallo fusili, ligno vel vitro.* Et alibi, עשרה קיסטין אשתית Decem sextarios bibisti, Vajikra rabba sect. 12. בקיסטא דענבא Mensurâ uvarum, Zohar in Gen. col. 83. id est, mensurâ rigidâ, rigoris judicii: נוקבא דקיסטא דחמרא Foramen mensuræ vini, unde sc. vinum effunditur, Zoh. in Gen. col. 372. Id dicitur ראש הכלי Caput vasis: בקסטייהו קיימי In mensuris suis subsistunt, id est, proprietatibus, Zohar in Gen. col. 88. קודם דאשתלים קיסטא Antequam impleta est mensura, לבתר דאשתלים קיסטא Postquam impleta est mensura, Zoh. in Gen. fol. 74. col. 3.

קסיתא, קְסִיּמָא *Idem*, Psal. 75. in Medrasch, cum quo confer Jalkut in hunc Psalmum.

קוסטא *Quæstio, Tortura:* שליחי דקוסטא דנזפטרא Nuncii torturæ, pœnarũ, Zoh. in Gen. col. 459. Guido, Nuncii justitiæ depositionis.

קסטולין *Castellum.* In Talm. Hier. עז cap. 3. Glossa, בנין מפואר של מלכים.

קסטל *Castellanus, Oeconomus.* Citat Aruch ex Vajik. rab. sect. 19. sed ibi nunc aliter legitur.

קיסטון. In Medrasch Psal. 25. מעשה בקיסטון אחר Historia cum quæsitore vel carnifice quodam. *Est spiculator, Satelles, Custodiæ regiæ miles, miles vel custos præsidiarius, qui solent suspectas aut maleficas personas capere & ad carceres trahere, qualis historia ibi in Medrasch refertur.*

קוסטונָא *Quæstio, Occasio, Experimentum*, Guido ex Zohar: Item *Tributum personale:* למיסב מנה קוסטונא Ad accipiendum ab ipsa tributum, id est, מֶכֶס, Zohar in Gen. col. 231.

קוסְטַנְטִינָא *Constantina, Constantinopolis:* בְּרִיחִי קוסְטַנְטִינָא קַרְתָא רַאֲדוֹם רְשִׁיעָא Lætare Constantina urbs Edomi impii, Thren. 4. 21. in Ven.

קוסְטַנְטִינוּס *Constantinus.*

קוסטינר *Quæstor, Quæsitor, Quæstionarius, Prætor rerum criminalium: Carnifex, Lictor:* לסטים שהיה נדון לפני קוסטינר Latro qui fuit condemnatus coram quæstionario sive prætore criminalium. Ex libro Pesikta adducit Aruch: מסרו לקוסטינר להרגו Tradiderat eum (Mosen carnifici ad occidendum eum, sed gladius non habebat vim in eum, unde Exod. 18. Moses dicit, Eripuit me (Deus) de gladio Pharaonis: R. Salom. Exod. 2. 15. כאדם שאומר לקוסטינר סב רישיה Sicut homo qui dicit carnifici, aufer caput ejus, Midbar rab. sect. 1. Glossa, לקוסטנר, id est, ההורג את המחוייבים מיתה Afficiens sontes morte. *Legitur & קסטונרא pro Græco,* τὴν κουστωδίαν, Matt. 27. 65. & 28. 11. Vide Full. in Misc. lib. 4. cap. 17.

קסטירא · קסטור · קוסטרא · קוסטיר · קוסטור *Quæstor sive Quæsitor, Tortor, Apparitor, Carnifex, suppliciorum criminalium executor, Hebr.* שׁוֹטֵר: ut, ויראהו קסטור אחד Et cõspexit eum apparitor quidam, Bechor. fol. 35. 1. בקוסטרא דפלגא קסטירא שכיח In compositione dissidii carnifex præsens est, Zohar in Genes. col. 113. וקוסטיר על רישיהון דחייביא Et carnifex est super capita improborum, Ibid. col. 146. כל אינון קסטירין דלתתא Omnes hi carnifices inferiores, inferioris mundi, ibid. סריקתא דקוסטרים Inanitas carnificum, Carnifices, quæsitores inanes & viles, Ibid. col. 402. *Convenit cum præcedenti voce.*

קִסְטְפָא *Frustulum, Frustum, Fragmentum:* נפק קיסטפא דנורדנא וקטיל ליה לחויא Egressum est frustum ligni & occidit serpentem, Zohar in Gen. folio 446.

קְסְטִיפָא *Splendor, Lux:* קסטיפא דשמשא Splendor solis, id est, זהרת ניצוץ השמש splendor radiationis solis, Zohar in Deut. col. 549.

קַסְטְרָא · קַסְטַר *Stannum, Plumbum album. Corruptum ex Græco* κασσίτερος: יָת פַּרְזְלָא וְיָת קַסְטִירָא Et ferrum & stannum, Heb. וְהַבְּדִיל, Num. 31. 22. Jon. *Ex Græca origine melius scriberetur* קסיטרא. *Targum Hier. habet* קִיסְטְרָא. *In Talmud Hierosolymitano corruptius*, אבר וקסטיטירון מעורבין Plũbum & stannum commixta, Sanh. cap. 7.

קוסטרא · קַסְטְרָא · קסטירא · קיסטרא *Castrum, Tabernaculum, Habitaculum, Palatium, Hospitium, Domus, Mansio, Locus in quo quis manet & habitat:* הוו לו מעות בקסטרא Si fuerint ipsi pecuniæ in castro, Bava kama fol. 98. 1. לא תחתון בקוסטרא Non deorsum in tabernaculum, id est אהל, Zohar in Gen. col. 363. Item, בקוסטרא דקיסטא חבירין שכיחי In tabernaculo mensarum socii inveniuntur, id est, in hospitio, ubi cuiq; cum mensura res venduntur, hospites & viatores divertunt, Ibidem col. 237. קוסטרא דקוטרא Tabernaculum fumi, id est, אֹהֶל · מָדוֹר, Zohar in Genes. fol. 4. col. 2. בגו קסטירא דיליה In tabernaculo, habitaculo ejus, Ibid. col. 147. מתגלפא קוסטרוי Exsculptum in palatio ejus, Zohar in Exod. col. 306. *Plurale,* קסטרין ידיעין Tabernacula cognoscuntur, Zoh. in Gen.

in Gen. fol. 3. 5. אהליות וקסטריות Tentoria & tabernacula; Vajikra rabba sect. 1. Bemidb. rabba sect. 1.

קַסטְרִין *Castella, Palatia. Cum Pron.* בְּטוּפְרָנֵיהוֹן וּבְקַסטְרָוָתֵיהוֹן Cum villis suis & castellis suis, Genes. 25.16. in T. Jon. & Hier.

קיסטרא *Questura, Dominatus, Dominium, Potestas, Facultas:* בקיסטרא דקימורי Facultate vinculorum, Zohar in Gen. col. 83.

קְסְטִירִין *Vestigia:* קסטירוי Vestigia ejus, Guido ex Zohar.

קְסטִירָא *Laqueus aucupis, vel Catapulta*, Guido ex Zohar.

קוסטורין *Metalla: Res abditæ, secreta, causæ*, Guido ex Zohar.

קֹסטִיר *Plur.* קסטירין *Procellæ:* והוא מתתקן למדורי רוחי וקסטירי ועלעולי תקיפין Et iste locus est dispositus habitaculis ventorum & procellarum & tẽpestatum gravissimarum, Zoh. in Gen. col. 119. *Alibi pro eo legitur;* רוחין בישין ועלעולין וקטפורין Spiritus maligni, tempestates, & procellæ, id est, סופה וסערה, ibid. col. 81.

קסטר. Hinc in Zohar in Gen. col. 383. מקסטר בקוספוי id est, מקושט מלבושיו Ornatus vestimentis suis. Pro altera voce legitur ab aliis בקוטפוי, & קוטפא Vestimentũ. Fortè legendum מקפטר. Vide קפטר. Guido reddit, *Connectitur cum circulatione vel gyro suo*, id est, cum mente superiori. Et קסטר *Contignare, Tigna conjungere.*

קסל

קסילופנוס *Lucerna magna. Sic explicat Baal Aruch.* Legitur in Medrasch Koheleth cap. 1. v. 9. Citatur etiam ex libro Pesikta, sed in Jalkut Jesa. 60. 1. legitur simpliciter פנוס, quod est Græcum φανὸς Lampas, Lucerna. Vide supra. *Videtur esse* ξυλοφανὸς; *sicut dicitur* ξυλολυχνοῦχος.

קְסַם

Divinare, ut Hebraicè. Præteritum, וּקְסַמוּ קִסְמִין Et divinarunt divinationes, 2. Reg. 17.17. *Infinitivus,* לְמִקְסַם קְסַם Ad divinandum divinationem, Ezech. 21.21. *Imperativus,* קְסַמִי כְעַן לִי בְּבִידִין Divina nunc mihi per pythones, 1. Sam. 28.8. *Participium,* קָסֵם קִסְמִין Divinans divinationes, Deut. 18.10. Scribitur vulgò ex forma Hebraica קוסם.

קָסֵם · קוֹסֵם *Divinus:* וְיַת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קָסְמָא Et Bilhamum filium Behor, divinum, Jos. 13.22. *Plurale,* גְּבַר דְּנָטַר חֲרָשִׁין וְקָסְמִין Vir observans hariolos & divinos, Eccles. 11.4. *Emphat.* וּמִן קָסְמַיָּא שָׁמְעִין Et à divinis auscultant divinationes, Deuter. 18.14. וְקָסְמַיָּא מִתְנַבָּן שְׁקַר Et divini prophetant mendacium, Zach. 10.2. לְכוּמְרַיָּא וּלְקָסְמַיָּא Sacrificulos & divinos, 1. Sam. 6.2. *Cum Affixo,* וּמִן קָסְמֵיכוֹן Et à divinis vestris, Jerem. 27.9. וְקָסְמֵיכוֹן Et divini vestri, Jer. 29.8.

קְסָם · קִסְמָא *Divinatio, ut [illegible]* וּקְסַם בַּדְבִין אֲמַרְתּוּן Et divinationẽ mendaciorum dixistis, Ezech. 13.7. בִּימִינֵיהּ הֲוָה קִסְמָא In manu dextera ejus erat divinatio, Ezech. 21.22. קִסְמָא עַל סִפְוָתֵיהּ דְּמַלְכָּא Divinatio est in labiis regis, Proverb. 16.10. דְּשָׁאֲלִין בְּקִסְמָא Qui quærunt [di]vinationem, 1. Sam. 15.23. *Plurale,* קסמין, *ut* [...] *tea in Verbo:* וְלָא קִסְמַיָּא רָעַן Neque divinationes cupiunt, Num. 23.23. וְקִסְמַיָּא בִּידֵיהוֹן Et di[vinatio]nes erant in manibus ipsorum, Num. 22.7. *Pronomine,* בְּתְקוֹף קִסְמַךְ לַחֲדָא In divinatio[num] tuarum multitudine plurimùm, Jesa. 49.7.

קסום *Idem. Hinc legitur,* וְקִסּוּמִין מְשַׁבֵּשׁ legendum וְקוּסְמִין Et divinos perturbat, Hebræum וקסמים, Jesa. 44 25. *Sic sæpè in* [...] *tis per* ו *juxta formam Hebraicam scribitur,* [...] *facta transpositio. Cum Pronomine,* [...] לְהוֹן קִסוּמֵיהוֹן כְּדִיבִין Et fuerunt ipsis divinationes ipsorum mendaces, Ezech. 21.23.

קוּסְמָא *Idem:* וְאִמְּתַנִּית קוּסְמִין Et expertus su[m] cognovi divinationibus, Gen. 30.27.

קְסוּמָא. *Elias scribit, se ignorare quid sit. A*[...] *adducit, sed non explicat.* Mercerus notat: [...] propiùs expensâ, non dubium quin à Ce[nsu] flectatur. *Scaliger in Fragmentis ad librum* [...] *mendat. Temporum, pag. 24. similiter vult esse vocem Latinam* Census, *quod sensu benè conve*[nit] וִישְׁתֵּיצוּן רוֹמָאֵי וְלָא יִגְבוּן קְסוּמָא מִירוּשְׁלֵם Et delebuntur Romani, nec exigent censum ampli[us] à Jerusalem, Hab. 3. v. 16. In Aruch & Elia legitur בירושלם In Jerusalem. Judæâ à Romanis sub[]actâ, Judæi in singula capita pendebant Romanis didrachmum, ut testatur historia Evangelica Matth. 17.24. *Munsterus* Stabulum *reddit, malum sensui diversorium.*

קְסַם *Nomen proprium urbis, Heb.* עַצְמוֹן, Numer. 34.4.5. in Jonath. & Targ. Hieros.

קְסַם *Regula lignea, Norma, lignum longum & re*[*ctum*] *fabrorum lignariorum:* ולא נגר בקסם Neque faber lignarius cum regula, sc. egredietur circa vesperam accedentis Sabbathi, Schab. fol. 11. [...]

קִיסָם *Festuca, Fragmen parvum ligni. In ad*[*agio*] *veteri ejus usus*, quod & ex sermone Christi [no]tum, [...]ול קיסם מבין עיניך אמר לו טול קורה מבין עיניך *Tolle festucam ex oculo tuo. Respondit ipsi: Tolle trabem ex oculo tuo*, Erachin fol. 16.2. Qui arguit alium ob delictum exiguum, cavere debet, ne ipse longè majori sit obnoxius. Aliena reprehendens, sua nec ignoret, nec dissimulet. Eâdem hac loquendi parabolâ Christus usus est Matth. 7. ab initio, in hypocritas, qui in alienis vitiis dijudicandis oculos habebant lynceos, in propriis cæci magis quàm talpæ: [...]כם של תורת [...] Festuca mori, Schab. fol. 67. 2. [...]ל אית קיסמין

Tolle

Tollit fragmenta, frusta, scil. feretri putrefacti, Nasir fol. 65. 1.

קיסמיה *Idem.* In Berach. fol. 15. 1. Qui non habet aquam, abstergat manus suas in terra, vel in fasciculo, aut בקיסמיה in fragmento ligni. Rambam pro eo habet, בקורה in trabe, in Jad par. 1. fol. 62. 2.

קוסמא · קיסמא *Ornamentum. Forte est Græcum* κόσμος: ואפילו בקיסמין שבאזניהם Etiam cum ornamentis aurium, Schabbas fol. 65. 1. *Aut est Particula fili argentei instar festucæ, quod auris foramini indebant ne concresceret aut coalesceret, antequam ornamentum adhiberent.*

קוסמוגרפיא *Cosmographia, mundi descriptio.*

קסן קסנא *Folium arboris.* In Talmud hodie legitur קנסי. Vide illud supra.

קסנִיתא. In Gemara, דמטללא בנוריא קסניתא Ludens catulis teneris sive parvis. Glossa, משחקת בגלבים רקים, Ketubh. fol. 61. 2. *Hic* נוריא *est Catulus, & alterum, ejus epitheton. Alius exponit illud* ווטרי *Parvis. Vox peregrina. Male ergo* קסנא *alii Catulum interpretantur.*

קסנטר *Scriba, Notarius,* Echa rabba cap. 2. v. 1. quod supra in קס. In Jalkut pro eo legitur קריסטור.

קסס *Acre, Acerbum, Acidum fieri, Acescere:* קוסס *Acescens. Affine Græco* ὀξὺς *Acidum.* In Ber. rab. sect. 30. ופתח חבית שלישית ומצאה קוסס Aperuit vas tertium (vini) & invenit illud acidum; Glossa, קיהא Aciditas: עשר קוססות Decem (dolia) acida, Bava bathra folio 93. 2. נוטל את הקיסמין ואת הקוססות Tollit fragmenta & acidata, id est, glebas terræ ex humore cadaveris coagulatas & conglobatas, Nasir folio 65. 1. Glossa, הקהות.

קסוס *Hedera. Græcum est* κισσός: קסוס ושושנת המלך Hedera & lilium regis, id est, rosa, non sunt heterogenea in vineis, Kilaim cap. 5. Oholoth cap. 8.

קסוטבן Legitur in Talm. Hierosol. Tract. Bava mezia fol. 10. col. 2. in fine. דמפרשין לריסין מתרתין קסוסטבן או משלש קסוסטבן אין זו רבוית אלא טרטיא.

קסף קוסף *Gyrus, Circulatio,* Guido: in Zohar, קסטר מקסטר בקוספוי. Vide in קסטר.

קוספיתא *Coruscatio, Radiatio, Projectio radiorum solis:* unde, קוספיתא דשמשא Radiatio, Scintillatio radiorum solis.

קוספתא *Funda:* כאבנא בקוספתא Sicut lapis in funda, Zohar in Exod. col. 177.

קוספיתא *Idem,* Zohar in lib. Num. col. 353. quidam libri habent קרטיא.

קספיטין *Mallei,* Guido ex Zohar.

קסר קיסר *Cæsar, Imperator:* קיסר ופלגי קיסר Cæsar & dimidius Cæsar, id est, secundarius, vice-Cæsar, Sanhed. fol. 98. 2. אגוסטוס קיסר Augustus Cæsar. *Hinc Verbum,*

נתקסר *Cæsar factus est:* apud historicos.

קיסרין · קיסריא · קיסרִיון *Cæsareum, Regium:* In Megillath Echa cap. 1. v. 5. Antequam vastaretur Jerusalem, non fuit urbs præstans: Sed *ex* quo vastata est, facta est קיסרין urbs Cæsarea. Item *Cæsarea, urbs Palæstinæ:* מדן עד קסרין A'Dan Cæsaream usque, Genes. 14. 14. in T. H. עד קיסרין, Num. 34. 8. in T. Jon.

קסרקיטון *Habitaculum regium, Cæsareum:* In Medrasch Echa sive Threnorum, folio 56. 2. in præfatione, קריה שעשאה דוד לקסרקיטון שלו Urbs quam fecit David Cæsareum, regium habitaculum suum, Glossa, חדר ומשכן לקיסר Conclave & habitaculum regium. *Compositum est ex* קיסר & קיטון, *de quo supra.* In Medr. Schir cap. 8. v. 13. per צ legitur: נטל כל קצרקיטון Sustulit, vel removit omnem cæsareum suum apparatum. Glossator explicat שרים Principes, ex lingua Arabica.

קסרטל *Corbis, Saccus, qui cum pabulo applicatur ori bovis, ut eundo comedat.* Aliâs קרטסל.

קסרת קיסתא *Mensura:* קיסתא דמורייסא Mensura muriæ, Cholin folio 109. 1. Vide supra קסט.

* קועה קעה Guttur. Vide supra קע.

קעל קעילה. Quæ Aruch hujus formæ affert, vide supra in קלע. Sic enim scripta in Talmud reperi. Sed קעילה *est nomen proprium oppidi in tribu Judæ,* Jos. 15. v. 44. Inde, קעילית *Keilæa:* דבילה קעילית Palatha keilæa, Bechor. fol. 45. 2.

קעע קעקע *Stigma, notam, signum inurere, imprimere, incidere vel pungendo indere,* στιγματίζειν, *Stigmate notare. Apud Talm.* כתב ולא קעקע Inscripsit & non inusit: עד שיכתוב ויקעקע בידו Donec inscribat & inurat in manum suam, tunc reus fit, juxta illud, וכתובת קעקע *Et scriptura stigmatis,* Levit. 19. 28. Maccoth fol. 21. col. 1. גזל מריש ובנאו בבירה מקעקע כל הבירה כולה *Qui rapit trabem, & ædificat eam in ædificio, stigmate notat universum ædificium,* Taan. fol. 16. 1.

קעקע *Nota inusta vel incisa, Stigma, Signum.*

II. קעקע *Scalpere: Fodere, Suffodere, Subvertere:* unde, וקעקע להם כתרנגולין Et scalpeillis sicut gallinæ scalpunt, Kiddusehin folio 31. 1. Et in Schemoth rabba sect. 35. והרי בבל אף היא החריבה אותו אלא שלא קעקעה אותו Et ecce etiam Babel vastavit eam, sed non suffodit eam, scil. Domum primam. At de Edom dictum, ערו ערו *Diruite, diruite, quamdiu fundamentum aliquod in ea est,* Psalm. 137. 7.

קִיעְקוּעַ *Sonitus:* יִשָּׁמַע לָהֶם קִעְקוּעַ עָצוּם Auditur ipſis ſonitus validus, ſcil. ex ſubito motu, Majemon in More lib.2. cap.8.

קער קְעָרָה *Scutula, Scutella:* בִּקֵּשׁ אִיּוֹב לַהֲפוֹךְ קְעָרָה עַל פִּיהָ *Quæſivit Job vertere ſcutellam ſuper os ejus*, in Bava bathra fol.16.1. Vide More par.3. cap.23. *Dictum proverbiale*, cujus ſenſus; Voluit fundamentum Legis planè ſubvertere, & apertè in blaſphemiam & contumeliam contra Deum erumpere. Hoc ſenſu alibi etiam legitur, כאדם שאומר לחבירו נירפתח הקערה ולא חימרת Kerithut fol.7. col.2. Vide Aruch in גרף.

קְפָא *Conjungi, Cohærere, Coaleſcere, Congelare, Concreſcere, Condenſari, Coagulari.* Semel etiam ponitur pro Hebræo צוף, unde & *Natare, Supernatare* ſignificat. *Præteritum*, וּקְפָא בַּרְזְלָא Et cohæſit ferrum, ſcilic. cum ſuo manubrio in aquam projecto, 2.Reg.6.6. Et natavit ferrum, vel, Natare fecit (Propheta) ferrum, juxta Heb. וַיָּצֶף. Hîc miracula Hebræi ponunt, & hæc ſupernatatio unum fuit miraculum. Alterum, cùm vir cædens ligna, projeciſſet manubrium in aquam eodem loci, ubi ferrum deciderat, ſtatim conjunctum fuit manubrium cum ferro. Eò paraphraſtes reſpexit, vertens וּקְפָא *Et coaluit, conjunctum fuit ferrum:* קְפוֹ תְהוֹמֵי בְּלִבָּא דְיַמָּא Concreverunt abyſsi in corde (id eſt, intimo) maris, Hebr. וְקָפְאוּ, Exod.15.8. *Apud Rabbinos*, סאה תרומה שנפלה על פי מגורה וקפאה Si inciderit ſatum ſeparatæ oblationis in ſuperficiem acervi, & ſupernatet ſive ſupernè cohæreat, conjungatur & coaleſcat cum eo, Trumoth cap.4. ימא דקפאו מימוי Mare cujus aquæ congelatæ fuerunt. Item, אחר כן יקפיאהו ויעמידהו החום הטבעי Poſtea coagulat & conſiſtere facit illud (ſemen) calor naturalis, Jobi 10.10. in R.Levi; היין משיקפה אף על פי שקפה קולט מן הגת העליונה Vinum ex quo natat, & etiamſi natet, fluit tamen ex torculari ſuperiori in lacum, Maaſeroth ab initio, Abhoda fol.56.1. Bava mezia fol.92.2. Natat, ſcilic. nucleos ſupernatantes habet, tunc indicium eſt, operis preſsionis abſoluti, ut decimæ inde ſumi poſsint, quas ſumpſerunt nucleis primùm ablatis. Vel משיקפה Ex quo condenſatur, coagulatur, nempe per fervorem, quando fæces & muſtum commiſcentur, & craſſam ſpumam efficiunt. Item, שכן דמא דכבדא קפי Nam ſic ſanguis hepatis ſupernatat, id eſt, צף, Cholin fol.111. 2. איידי דמייא יקירי שכני לתתאי ופירא קפי מלעיל Poſtquam aquæ graves ſunt, & ſubſidunt in imo, fructus autem natant ſupernè, Cholin fol.26.2. הקפה את הדם Condenſat, coagulat ſanguinem: כיון דאקפיה Poſtquam condenſavit eum, Cholin fol.120.1. Item *Alleviare, Allevare, Leve reddere, ſicut res quæ aquæ innatat:* אקפו ידייכו Alleviate manus veſtras, id eſt, הקלו Leves reddite, ac ſi ſupernatarent, Chagiga fol.16.2. מדדין בהמה חיה עוף בחצר אבל לא את התרנגולת משום דמקפיא נפשה Ducunt beſtiam, animal, & volucres in atrio, ſed nō gallinam, propterea quia allevat ſeipſam, id eſt, מגביהה elevat ſe pedibus ſublatis, & ſic ducens aut apprehendens videbitur eam portare in ſabbatho, Schabbas fol.128.2. Diſputatio eſt de gallina, quę fugit ex gallinario, an liceat eam, manu impellendo, reducere in ſabbatho? negatur, quia &c. *Malè Aruch explicat per* מכברת, *inde Munſterus fecit Honorandi, Venerandi ſignificatum. Rurſus ex prima ſignificatione,* בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למשטפיה לעלמא Quâ horâ fodit David fundamenta (Templi,) natavit abyſſus, quærens inundare mundum, Maccoth fol.11.1. Succa folio 53.1. Gloſſa, שיתין, id eſt, יסודות, à שות Ponere: קפא, id eſt, צף Natavit: דמקפי אגמי בכוורי Quòd natarent ſtagna piſcibus, id eſt, flumina exundarunt extra ripas ſuas, & natabant ibi piſces multi, at exſiccatis aquis, piſces multi in ſicco & ſtagnis reperti, & capti, Bava mezia fol.12.2. Sic alibi, דאקפי פירא דכוורי בשבתא ואזיל וצדו בהון בשבתא Quod cùm nataret vivarium piſcibus, iverunt & piſcati ſunt eos in ſabbatho, Kiddufch. fol.72.1. אבל להקפות פות Sed natare facere (ellychnium) licitum eſt, nempe, ne ſubmergatur oleo, & exſtinguatur, Schab. fol.21.1. Aruch iſtud explicat, *Condenſare, Denſum facere ellychnium*, ut lumen tanto ſit clarius.

קִפּוּי · קִפָּאוֹן · קְפוּאָה *Concretio, Coagulatio, Condenſatio, Natatio:* קיפוי המים Concretio, congelatio aquarum.

קִיפָא · קִיפָה *Coagulum, Concretum, Condenſatum. In Aruch ſcribitur* קופה. *Significat Decoctum craſſum illud & condenſatum, quod in fundo ollæ ex elixatis carnibus ſubſidit:* לאסור ציר ורוטב וקיפה שלהן Ad prohibendum juſculum &c. Chol. fol.112.2. העור הרוטב והקיפה Cutis, jus & decoctum, Cholin cap.9. in principio. Gloſſa, רק שבבשר שצולל ליסוד הקדירה id eſt, קיפה eſt tenerum carnis, quod ſubſidit in fundo ollæ: לאכול בזית מן העור מן הרוטב ומן הקיפה Zebhachim fol.35.1. Gloſſa, קיפה תבלין ורק שבשולי הקדירה *Kepha* decoctum eſt, tenerum ſcil. quod eſt in fundo ollæ.

מִקְפָּה *Idem: item Decoctum ſive Pulmentum craſſum & condenſatum ex farina:* הנודר מן הגריסים אסור מן המקפה, Nedar. cap.6. in fine: המקפה של תרומה Pulmentum ex truma, ſive frumento ſeparato, Tibbul jom cap.12. Gloſſa, מקפה eſt תבשיל קפוי ועב Coctura concreta & craſſa, veluti pulmentū ex farina aut polenta: לצוק לתוכן מקפה Ut effun-

Ut effundat in ea coagulatum, craſſum aliquid, Schab. fol. 124.2.

קַפּוּי *Leve, quod ſuâ levitate natat in ſummo: Vile, Vilis pretii.* In Gemara: Quid eſt, quod dicitur, אור יקרות קפאון Zachar. 14.6? זה אור שיקר כעולם הזה וקפוי לעולם הבא Eſt lux, quæ pretioſa eſt in mundo vel ſeculo hoc, & eſt vilis in ſeculo altero, Peſachim fol.50.col.1. in fine capitis. Gloſſa קפוי id eſt קל Levis, & omnis res levis vocatur קפוי, quia leve natat in aqua, & Hebræum צוף in Targum redditur קפא.

קוּפְיָא *Leve:* unde, כפרה קופיא *Propitiatio ſive victima propitiatoria levis, alterius victimæ conjuncta & ei quaſi ſupernatans:* unde, אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי או דלמא בקופיא מתכפרי Fratres ejus ſacerdotes num fixo (ordinariâ victimâ) expiantur, aut fortè levi (victimâ) expiantur? id eſt, victima ipſorum non eſt ordinaria, ſed in victima ſacerdotis magni incluſa, quæ pro ipſo & fratribus ſacerdotibus offertur, unde dicitur קופיא Levis & Supernatans ſacerdotis magni victimæ: Joma fol.50.2.

קַפָּא. In Gemara Berachoth fol.56.2. קפא כשורא דיקה עשרה hoc eſt, קַפָּא idem eſt quod כְּשׁוּרָא Trabs: דיקה *δέκα* id eſt, עשרה Decem. Gloſſator dicit, in lingua Perſica & Græca Trabem vocari קַפָּא.

קפא. In Gemara, האי חמא צריך לשקועיה למה לי משום קפא Hanc lactucam quare neceſſe eſt intingi (in intritum paſchale, quod חֲרוסת vocant)? propter קפא: Peſachim fol.115.2. R. Salomon & R. Samuel interpretes hujus loci exponunt ארס *Venenum, venenatam qualitatem quæ eſt in ſucco lactucæ, quæ intinctione aufertur. Unde & in acetariis ex aceto vulgò comeditur.* R. Chananael expoſuit תולעת *Vermiculum, qui lactucæ cauli aliisq; herbis ſæpiſſimè innaſcitur.* Aruch exponit *Flatulentam qualitatem, quæ flatus in ventre hominis generat, at intingendo ea tollitur.* Id ſecutus eſt Munſterus. Et fol. ſeq. col.1. ואי חרוסת לאו מצוה משום מאי מייתי לה אמר רבי אמי משום קפא אמר רב אמי קפא דחמא חמא קפא דחמא כרתי קפא דכולהון חמימי Id eſt, Si intritum charoſeth non eſt præceptum divinum, ut quid affertur? Rabbi Amme reſpondit, propter virulentum ſuccum lactucæ. Dixit Raf Aſſe: Virulentum ſuccum lactucæ (curat) raphanus: virulentum ſuccum raphani curat porrum: virulentum ſuccum omnium iſtorum curant aquæ calidæ potæ.

קוּפָא *Vitis, idem quod Chald.* גופן. In Gemara: קופא סבא Vitis vetula, id eſt, גפן שהזקינה, Bava mezia folio 109.2. *Plurale,* הנהו זקי חמרא דאשתכחו בי קופאי שרנהו רבא Iſtos utres vini, qui reperti fuerant inter vites, permiſit Rabba, Bava bathra fol.24.1. Vide & in קפף & in קוף.

קפר *Ithpehal,* אתקפר *Abſcindi, Amputari, Præcidi, Decurtari, Abbreviari. Præteritum,* הַאִתְקְפָרָא אִתְקְפַרַת גְבוּרְתִי Num præcidendo præciſa eſt potentia mea? Heb. הֲקָצוֹר קָצְרָה Jeſa.50. v.2. אִתְקְפַרוּ כִּנוּל גַּרְדָּאִין חַיַּי Præciſæ ſunt inſtar telæ textorum vitæ meæ, id eſt, dies vitæ, Heb. קִפַּדְתִּי Præcidi, Jeſa.38.v.12. *Futurum,* הֲיִתְקְפַר מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ Num præcidetur, decurtabitur verbum aliquod à Domino? Hebr. הֲקָצַר, Mich.2.v.7.

קְפִירוּת *Præciſio, Amputatio, Abbreviatio:* מִקְפִירוּת יְדָא מִן קֳדָם יְיָ Non propter abbreviationem manus Domini vos non redimimini, Heb. לֹא קָצְרָה, Jeſa.59.1.

אִתְקְפָרָא *Exciſum, Exciſio, Succiſio:* אִתְקְפָרָא מְטָת Exciſio advenit, Hebr. קְפָדָה, Ezech.7.25. Sic ibi legendum.

II. קְפַר הקפיד *Curare, Curioſum, Anxium, Solicitum eſſe de re aliqua, Attendere, Attentum eſſe: Iraſci, Iracundum eſſe:* כל המקפיד עליו חוצץ Propter quodcunque quis curioſus & ſollicitus eſt (ad illud ſcilic. tollendum & removendum) id diſcriminat, Mikvaoth cap.9. ושאינו מקפיד עליו Et propter quod non eſt ſollicitus, quod non curat, Ibid. התם לא קפיד עילויה הכא קפיד עילויה Illic non erat ſolicitus de eo, hîc verò erat ſolicitus, Schabbas fol.48.1. קפריתו אמנא Solliciti eſtis de vaſe, ut ſcil. ſit integrum, Chol. fol.107.1. אשה אינה מקפדת Mulier non eſt attenta, non curat, non eſt ſolicita de illo: לא הקפיד Non curavit, es lag jhm nichts daran: ומקפיד להסירו Et ſolicitus eſt, operam dat ut removeat illud: ומקפידין זה על זה Et attenti ſunt alter in alterum: לא יקפיד Non curabit, non iraſcetur: ולא יהיה מקפיד Neque iraſcetur.

הַקְפָּדָה *Attentio, Cura, Solicitudo.*

קְפָדָא · קְפִידָה · קְפִידָא *Idem: item Ira, Iracundia:* וּדְקַר יַת תַּרְוֵיהוֹן בִּקְפָדָא Et perfodit ambos iſtos in ira, Numer.25.8. in T. H. Munſterus *Umbilicum* exponit: בקפידא תליא מילתא Ab attentione dependet res, in attentione & cura totum ſitum eſt. *Frequens apud Talmudicos:* קפידת המלמד Iracundia docentis.

קַפְּדָן · קַפִּיד *Præceps, nimis curioſus, Bilioſus, Iracundus.* In Gemara, לעולם יהא אדם ענותן כהלל ואל יהא קפדן כשמאי *Perpetuò ſit homo manſuetus ſicut Hillel, nec ſit iracundus ſicut Schammaj,* Schab. fol.30.2. Hillel dicere ſolitus fuit. לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד *Verecundus non benè diſcit, & iracundus non benè docet,* Pirke avoth cap.2. Inde & alibi, אין התורה מתפרשת אלא כמי שאינו קפדן *Lex non explicatur rectè, niſi per eũ, qui non eſt iracundus:* קפדן קרית לי Iracundum vocaſti me.

קְפֵרְנוּת *Iracundia*: In Gemara, קפרנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם ענותנותו של הלל קירבנו תחת כנפי השכינה Iracundia Schammæi quærebat nos expellere ex mundo: mansuetudo sive humilitas Hillelis promovit nos sub alas Divinæ Majestatis, Schabbas fol.31. col.1. קפרנותן של אבות ולא ענותנותן של בנים Iracundiam patrum (eligo ego) & non humilitatem filiorum, Bereschith rabba sect.74. ad illud, *Et excanduit Jacob*, Genes.31.v.36. Sic in Medr. Schemuel. sect.22.

קִפֹּד · קפוד *Ericius*, juxta quosdam: alii *Noctuam*: alii *Merulam* exponunt: תַּמָּן קִנְּנַת קוּפְּדָא Ibi nidificabit merula, avis solitaria, Jesa.34.15. Græci ἐχῖνος Ericius. R. Salomon, Est avis volans noctu, *Noctua*. *Plurale*, וַאֲשַׁוֵּינַהּ לִירוּתַת קוּפְּדִין Et redigam eam in hæreditatem ericiorum, Jesa.14.v.23. אַף קָתִין וְאַף קוּפְּדִין Etiam onocrotali, etiam ericii, Tzephan.2.14. Jesa.34.11. *Apud Talmudicos*, ולא פרה בעור הקופד Neque vacca (egreditur in Sabbatho) cum pelle ericii, Schabbas fol.54.col.2. Solebant eam mammis alligare, ne lac exsugeretur. Scribitur קופר per Resch: כל מיני חיות יפות לחלום חוץ מן הפיל והקוף והקפוד *Omnes species animantium bonæ sunt ad somnum, exceptis elephante, simiâ, & ericio*, Berach.57.2.

קוּפְרָא · קופר *Caro*, & *interdum in specie*, *Caro ferina*: על מיני קופרא Et super species varias carnis ferinæ, Berachoth folio 44.2. R. Salomon simpliciter exponit *Carnem*. *In editione Basileensi legitur* קופרא *per* ר, *sed in Aruch & alibi apud Rabbinos per* ר. In Bereschith rabba, איתי לי קופר צלי ופית נקיה וחמר טב Affer mihi carnem assatam, panem purum, & vinum optimum, sect.70. Glossa בשר. Item, קופרא טבא לפומיה וכמא טבא לפומיה Caro optima in ore ejus, & poculum bonum in ore ejus, Bereschith rabba sect.63. Sermo hîc de Esau venatore, ad illud, *Et dilexit Jacob Esavum, quòd venatio esset in ore ejus*, Genes.25.v.28. Unde Munsterus explicavit *Venari*, & קופר *Venatio*, *fera venando capta*, *fera*. Postremum hoc citatur ex Targum Hierosolymitano, sed in impressis libris non extat. קופרא משלים לפסתא פסתא לא משלמא לקופרא Caro perficit panem, sed panis non perficit carnem, id est, qui comedit carnem, judicatur etiam simul comedere panem, non contrà, Tal. Hier. Schabbas cap.7. in fine. מאי תשאל קופר Quid petis? carnem.

קַפְרָן *Carnosus*, *Corpulentus*, *Pinguis*: חמי כרסון חמי קפרן Vidit ventrosum, vidit carnosum sive pinguem, Vajikra rab. sect.34. *In Aruch citatur* קפרן *per Resch*.

קפודקיא *Cappadocia*: קפודקאי [...] *pius scribitur* קפוטקאי *per* ט *l*[...] ר.

קְפַז *Insilire*, *Subsilire*: *Exsultare* [...] *gaudio*: אפזים בו קפזים בו Gesti[...] liunt in ea, scil. scala Jacobi, Beresch[...] sect.68. גבר קפוז Vir exultabundus & præ [...] dio gestiens ac vociferans: דקפיז עליה נסיב ליה מה דעליה Quicunque insilierit in ipsum, [...] cipiet quicquid in ipso est, Bereschith ra[...] sect.86. *Idem quod* קפץ, *commutatus* ז & צ, [...] *aliàs*. *Unde & Aruch alium locum ex eod*[...] *adducit*, קפז בזכות אבות, *pro quo in editione* [...] *coviana legitur* קפץ. *Sic ex Targum*, *pro* על ההרים, Cant.2.8. *Aruch citat*, וקפז Et tran[...] finem, id est, abbreviavit terminum *pr*[...] וְקָפוּ *in Venetis & Regiis legitur*, *sed mendose*. [...] de Regia juxta sensum reddunt, *Et abbre*[...] *est tempus præfinitum*.

קפיזא *Mensura*, *Modius trium logorum*, *ut* [...] *bit R. Salomon in fine libri Talmudici Sota*, [...] *in Pesachim fol.84. col.2. ubi legitur*. קפיזא למיפא Ad pinsendum modium farinę ad pascha: תלתא קפיזי תמרי פרסייתא Tres modios dactylorum persicorum, Schabbas fol.110.2. R. David in [...] bro Radicum notat, Logum con[tinuisse] sex ova, unde Mensura trium logorum, continebit octodecim ova. Aruch scribit, esse כלי שאינו מחזיק מ״ג ביצים Vas quod non contineat ultra tria ova. Hinc deceptus Munsterus, qui inquit: *Est genus mensuræ*, *continens 43. ova*: accepit nempe מ״ג pro 43. cùm legendum מן ג. Idem error apud Ariam Montanum in Tubal-Cain, sive de mensuris sacris. Sed pro ביצין videtur legendum לוגין. Alibi, רב שמואל תקין כיילא בר תלתא קפיזי Raf Samuel ordinavit mensuram trium קפיזי, Bava basra fol.90.2. Glossa, תלתא קפיזי id est, ט׳ לוגין novem logorum. Nam קפיזא continebat cabum. Kabus autem continebat quatuor logos. Ergo קפיזא continuit tres logos.

קפח *Excidere*, *Exscindere*. *In Targ*. וּבְמַדְבְּרָא בִּימָמָא קָפְחִין Et in deserto interdiu exscindunt, id est, grassantur, vastant omnia, Hos.7.1. Tremel. *Cædes perpetrant*.

Apud Rabbinos frequens ejus usus est p[ro] *Truncare*, *Amputare*, *Succidere*, *Præcidere*, *Exc*[i]*dere*, *Gladio ferire vel amputare*, Hawen/ Abhawen. *Inde* Kippen *Germanicè est Monetam præcidere*. אקפח את בני שזו הלכה מקופחת *Exscindam* (vel Sepeliam) *filios meos*, *nisi hoc jus excisum* (vel Sepultum) *est*, Schabbas fol.17. col.1. & Oholoth cap.16. *Exsecrandi formula fuit*, quasi dicat, Perdam vel sepeliam filios meos, nisi hæc sententia vel lex juris aut statutum oblivioni datum sit & perierit.

אקפ, id est, אקברה Sepeliam, ...tionis חיתוך וקיצור Excisionis & ...mputationis. Sic, שהיה מקפח את בניו Qui fuit ... filios suos, id est, solitus fuit jurare, אקפח את בני, Metzia fol.85.1. Item, אקפח את ... שאם יבא לידי שאני אשרוף Exscindam (vel se...) liberos meos, quod si inciderint in ma... meas (libri isti) comburam ipsos, Schab. ...6.1. הרשות בידו לקפח את שוקיו Potestas fuit in ... ejus amputare vel succidere pedes ejus, ...ientis, Sota fol 44.1. קיפחו עשרת השבטים ... מישראל Amputarunt decem tribus ab Israële, ...ab. fol. 147. col. 2. ארבעה מלכים הללו קפח בימיו ...tuor prophetas istos exscidit in diebus suis, ...alom. in principio Hoseæ, id est, supervixit, ... suâ ipsorum vitam quasi amputavit: אין לך כל נביא ונביא שלא קיפח ארבעה מלכים ... Non est ... ullus propheta, qui nô exciderit (sepelierit) quatuor reges, sicut dicitur: *Visio Jesaiæ filii ...mos, &c.* Jesa.1. אין הקב״ה מקפח שכר כל בריה *Deus ... amputat mercedem ullius hominis*, Pesach. fol. ...8.1. Bava kama fol. 38. 2. quod adducit R. Sal. Exod.22 30. Majemon in More par.3. cap.17. כל מקפח מזונותיו של אדם נקרא רשע *Quicunque amputat* (aufert, & injustè ad se rapit) *alimentum ullius hominis, vocatur Improbus sive scelestus.* Veluti qui alterius lucrum injusto modo ad se transfert, qui alterum ab emptione commodâ, aut commercio, aut officio depellit, & vel majori pretio, aut aliis iniquis artibus, ad se transfert, & sic alteri necessarium alimentum præcidit & præripit: מקפחין פרנסתן Præcidunt ipsis alimẽta sua: שקפחתי את פרנסתי Quod præcidi mihi alimenta mea, scilicet peccatis meis, Kiddusch. in fine: הסמא את עינו והמצבה את בטנו והמקפח את שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבוא לידי כך *Quicunq; cæcum facit oculum suum, & qui inflat ventrem suum, & amputat pedem suũ, non migrat ex hoc mundo, donec fiat talis, i. e.* Qui perinde facit ac si cœcus esset, qui simulat cæcitatem, aut quasi inflatum ventrem haberet, aut contractũ & præcisum pedem, &c. Ketubh. fol.68.1. אלא לקפחני בהלכות הן באין Sed ad excidendum me juribus ipsi veniunt, id est, ut me sententiis variis juris superent & vincant, meq; affligant, quasi exciderint & prorsus refutarint, Nasir fol.49 2. קם שרי מקפח ביה Surrexit, incepit, & gladio feriit illum, Beres. rab. sect.75. קפח על ראשו של נמרוד Amputavit caput Nimrodi, & dixit, Hic rebelles eos fecit mihi, Beresch. rab. sect. 26. *Item Deprædari, Spoliare:* הב לי מה דקפחתני Redde mihi, quod mihi abstulisti, Vajikra rab. sect.30.

קִיפֵחַ *Procerus, altæ staturæ. Est idem quod* גְּבִיהַּ, *quod legitur in Targum Hieros. & id idem quod* גָּבוֹהַּ *per commutationem literarum affinium:* הקיפח והננס Procerus & nanus, Bechor. fol. 45.2.

קפט קִיפְטָא. In Zohar col.197. in Genes... ומסך ליה ביניהו דקופטא Et u ahebat se (sensim proripiebat, irrepebat) inter cõjunctionem vel societatem. Glossa קופטא id est, התחברקות *Conjunctio, Copulatio, Cohæsio, Societas. Sic et pro* קוּפְטְרָא, *à sequenti* קפטר.

קפיטלירין *Capitella columnarum:* ראשו מגיע עד קפיטלירין של עמודים Caput ejus pertingit ad capitella columnarum, R.Bechai in Genes. folio 49.col.2.

קַפּוּטְקְיָא *Cappadocia.*

קַפּוּטְקָאִין *Cappadoces. Pro* ט *in quibusdam ... scribitur* ד, *ut & suprà positum:* וְיַת קַפּוּטְקָאֵי Et Cappadoces, Genes.10.14. pro Hebr. ואת כפתרים. Sic & alibi pro isto Nomine ponitur: קַפּוּטְקָאֵי דִנְפַקוּ מִקַּפּוּטְקְיָא Cappadoces qui egressi sunt ex Cappadocia, Deuter.2.23. Legitur ibi vulgò מִקַּפּוּטְקָיֵא E Cappadocibus, sed quia in Hebræo est מִכַּפְתֹּר, ideò & in Targum rectiùs legetur singulariter pro Nomine loci, non pro personis. Sic Amos 9.v.7. שְׁאָר נְגָוַת קַפּוּטְקָאֵי Reliquias insulæ Cappadocum, Jerem.47.4.

קַפְטַר *Conjungere, Connectere, Colligare:* בולהו דרגין קפטירן אלין באלין וקשירן אלין באלין Omnes isti gradus cohærent & colligati sunt invicem, Zohar in Gen.col.402. ושליחי דקיטמא דקופטרא בהו Et nuncii carnificũ adhærebant, adjuncti erant ipsis, ibid. col.159. *Scribitur* דנופטרא *cum* נ *loco* ק, *quæ duæ literæ sæpè in hoc libro permutantur. Commentator legit per* ק, *& ait,* נופטרא *esse significationis* רבוק.

קוּפְטוּרָא *Vehementia, Conflagratio.* Guido ex Zohare.

קפל קפל *Volvere, Circumvolvere. Ithpahel Præteritum,* אִתְקְפַלוּ Circumvoluti sunt, Jesa. 38.v.12. Id videtur legendum אִתְקְפַרוּ vel אתקפרו Præcisi sunt sicut tela textorũ, pro Hebr קִפַּדְתִּי, quod verbum etiam in Targum legitur Jesa. 50.v.3. & Mich.2.7. At קפל in Targum rarissimum est. In Targ. Hierosol. Jonathanis, הֲוָת עֲנָנָא מְקַפֵּל וְקָאִים Fuit nubes duplicata & stans, Numer.10.35. *Sic idem est quod* כְּפַל, *literis affinibus inter se permutatis.*

קִפֵּל Rab. *Duplicare, Complicare, duplâ vel duplari formâ Componere, Concinnare, Circumvolvere, ut lintea, vestes, & charta componi & complicari solent:* שבעה בני אדם הם שקיפלו את העולם בולו Septem homines sunt, qui universum mundum volvunt, Adamus primus, Mathusalem, Sem, Jacob, Amram, Abhaja Schilonites & Elias: פקחים שבהם קיפלום והניחום בקופסא Prudentiores ipsorum complicabant ea (vestimenta) & de-

 ponebant

ponebant ea in arcam vestiarium, Schab. folio 152.2. פתילת הבגד שקיפלה Peniculamentum vestis vel telæ quod duplicatum, ex duplo contortum, ut ellychnii vice esse posit, Schab. fol.28. col.2. in Misna: מקפלים את הכלים Complicant vestimenta linea, lintea, scil. vesperâ Sabbathi, Schab. fol.113.1. in Misna: היוצא בטלית מקופלת Qui egreditur cum velo duplicato sive convoluto circa caput, & elevaverit alam ejus dependentem in humeros, peccatum committit, quòd scil. laboris aliquid fecerit in Sabbatho, Schab. fol.147.1.

קיפול · קפל · קופלא *Duplicatio, Duplum, Complicatio, Repetitio*: קיפול הבגדים Complicatio vestiū, indusiorum, linteorum.

II. קפל *Fodere, Perfodere*: הנהו קפולאי דהוו קפלי בארעא Isti fossores qui erant fodientes in terra, Schab. fol.152.2 מקפל ליה חבריה דידי ודידיה הוא קיפולא מידע ידיע Si illud perfodiat socius ejus, & dicat, meum est & ipsius, quod perforatio indicat, Bava basra, fol.4.2. מקפל ליה לטינא Perfodit lutum.

קפול *Perfossio, Perforatio*.

קפולאין *Fossores*.

קפל · קיפלא · קיפלוס *Columna, Capitellum columnæ*: אלף קפל מגדלים Mille columnas turrium sive propugnaculorum, Bava bathra fol.75.2. *Plur.* קפלין, & קיפלאות. Vide Aruch in נפף & hîc: כארזין ראשיהן מגיעין לקפלי עמודים Instar cedrorum capita ipsorum pertingunt usque ad capitella columnarum: בעמוד הזה שיש לו בסיס מלמטה וקיפלוס מלמעלה Sicut columna ista quæ habet basin infernè, & capitellum supernè, Vajikra rabba sect.25. Glossa explicat כתר נזר רחב לקבל עליו הבניין Coronam latam, ut recipere posit ædificium, & קיפלוס וקיפלוס לשון חוזק significat Fortitudinem, Robur: *In Aruch scribitur hoc* קפלון. *Est à Græco* κεφα η. κεφαλαιον.

קפילא · קפילין κάπηλα καπηλεῖον *Macellum, Taberna, Forum carnarium; Caupona, Popina*: & κάπηλος *Caupo, Pistor*: קפילא ארמאה Caupo Syrus, Cholin fol.111.2. סמכינן אקפילא ארמאה Nitimur caupone Syro, Cholin fol.97.1. אזל גבי קפילא א״ל הב לי מההוא חמרא Ivit ad cauponem, inquiens: Dato mihi de isto vino quod bibimus hesternâ vesperâ, Echa rab. fol.60.col.1. שני בני אדם נכנסין לקפילין Duo homines ingrediebātur tabernam, unus dicebat: affer mihi carnes assatas, &c. Beresch. rabba sect.19. in principio. Et alibi ad id, *Qui moras trahunt in vino*, Prov.23.v.30. זה שנכנס לבי קפילא קדמאי ונפיק בתראי Is est, qui ingreditur domum cauponis vel cauponam primus, & egreditur postremus, Vajikra rabba sect. 12. Medrasch Esth. capite 1. v.23. Hinc Guido & alii extruxerunt *Coquenda* [illegible] radici קפל.

III. קפל *Decorticare, Detrahere, Abradere*. *Per methathesin literarum idem est quod* קלף. In Gemara, ראיקפל איקפולי Quod decorticando vel detrahendo detracta est, vel soluta & abstracta est, scil. maxilla à carne, Glossa נקלף, Cholin fol.44.1. In Aruch refertur ad *Fodiendi* significatum. וקפלו את האבנים Et detraxerunt, abraserunt lapides.

קופל *Clava*. Sic legitur in Aruch, sed in Gemara, unde adducitur, hodiè scriptum est מה באלה קולפא Quid est cum *Ala*? Clava, Germanicè ein Kolb. Gallicè מצוקה une Massue, [illegible] R.Sal. Schab. fol.63.1. Vide אלה.

קופלאה *Catena, Sera*: Rab. משל לאחד שהיו בידו שתי קופליות הוליכן אצל נפח Parabola est de quodam, qui habebat in manu sua duas catenas ferreas, quas deportabat ad fabrum, inquiens Potes'ne eas reparare mihi? Beres. rab. sect.48. in fine. Sic in Vajikra rab. sect.21. מלמד שנתן הק״בה קופליות של ברזל על רמ״ח איברים Docet, quòd dederit Deus 248. catenas ferreas, juxta 248. membra corporis hominis. Author Aruch inquit: In lingua Arabica vocant לקטנצו *Catenaccio* קפל *Kafal*. Mirum quare Munsterus *Cathedram* explicet. Glossa notat, in Medrasch Schemuelis pro eo legi כבלים Compedes. Legitur idem in Jalkut in Proph. fol.18.col.1. ubi Glossa marginalis habet בל ערבי קורין לחוק קופל.

קפליטא *Capitium, Tegumentum capitis, Græcè* κεφαλις, Talmud Hierosolym. Schab. cap.6. ab initio.

קפלוט *Porrum capitatum, certa porri majoris species, quæ in terra Israëlis crescebat. Volunt esse à Græco* κεφαλωτος, κεφαλιον: שנתבשלו עם הקפלוטות Quę cocta sunt cum porro, Maaser scheni cap.2. או שרסק הקפלוטות ונתן לתוך הדג Aut si comminuerit porrum, indideritque piscibus, Betza fol.17. col.2. Glossa, הקפלוטות, id est, הכרתי · הכרשים. *Distinctum fuit à vulgari porro*: unde, הנודר מן הכרישים מותר בקפלוטות Qui votum facit à porro, ei licitum est porrum capitatum, Nedarim capite 6. Targum, וְיַת קַפְלוֹטַיָא pro Hebr. הֶחָצִיר, Num.11.5. in T.Jon.

קִיפְלוֹס Vide paulò antè, in קְפַל · קוֹפְלָא.

קפלא רניא Baal Aruch adducit hanc vocem ex Jelammedenu, sect. ויהי ביום השמיני: sed ego eam in meo exemplari non reperio. Guido explicat, *Repetitio, Replicatio*.

קפן

קוּפִינָא *Foramen securis vel instrumenti, cui inditur manubrium, Græcis* στελεα *vel* στελεον: מְעַיל שִׁיפְתָא בְקוּפִינָא דְמָרָא Immittens clavum in foramen marræ, Schab. fol.102. col.2. Sic alibi קופינא

לקופינא דמרא, Bava kama fol.27.2. Clavum; scil. ad firmandum manubrium.

קוּפַנְדר · קְפוּנְדר In Tanchuma in Levit. in sect. קדושים legitur: Accepit corbem grandem, implevitque omnis generis fructibus, ficubus, pomis & aliis, ac imposuit humeris, וקרב לפני המלך בקופנדר & asportavit ad regem compendiosè, viâ brevissimâ, celerrimè. Sic volunt idem esse quod sequens קפנדריא.

קְפַנְדְּרְיָא *Compendiū viæ, via brevis.* In Mischna, ולא יעשנו קפנדריא *Neq; faciet eam,* (Ecclesiam, Synogam sacram) *compendium,* id est, nō pertransibit eam compendii viæ causâ, ut viam abbreviet, ingrediendo ab hac parte, & rectà egrediendo ab altera parte, dum liceret circuire, Megilla fol. 28. & 29.1. מאי קפנדריא מאן דאמר איניש אדסקיפנא אדרי איעול בהא Quid est Kappandria? Perinde ac si quis dicit, Dum circumeo muros ingrediar hâc. Veluti cùm via communis est circa ædes, homo autem, ut viam abbreviet, transit per medias ædes, ut facilè fit tempore pluviarum & aliâs לקצר דרכו brevioris viæ causâ. Ibidem mox: הנכנס לבית הכנסת על מנת שלא לעשותו קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא Qui ingreditur ecclesiam eo fine, ne faciat eam compendium, licitum est ei facere eam compendium, id est, rectà per oppositam januam exire, non per eam quam ingressus est. Et mox, הנכנס לבית הכנסת להתפל מותר לעשותו קפנדריא שנ׳ ובבא עם הארץ לפני יי׳ במועדים וגו׳ Qui ingreditur synagogam precum causâ, ei licitum est eam facere compendium, sicut dictum est; *Sed cùm veniret populus terræ ante Dominum in solennitatibus, qui venerit viâ portæ aquilonaris ad procumbendum sive adorandum, abito viâ portæ meridianæ, Ezech.* 46 9. Eadem leguntur in Berach. fol.62.2. *Author Aruch vult esse vocabulum Græcum. Munsterus & alii dicunt, significare Domum, cui sunt duo ostia, anterius & posterius. Addendum fuerat,* Et homo ingreditur per hoc, & egreditur per illud compendii viæ causâ, cùm circuire domum istam debuisset. Vide interpretes Ezech.46.v.8.9. *Tanta autem apud antiquos fuit reverentia synagogarum sive Ecclesiarum, ut prophanum judicarint, aliud quid in iis peragere, quàm precari & munera sacra obire. Sic prohibitum erat transire per Ecclesiam* לקצר דרכו *viæ brevioris causâ, non precum aut sacrorum causâ. Hinc specialis alia Traditio legitur in Megilla dicto loco:* בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן ואין שותין בהן ואין ניאותין בהן ואין מטיילין בהן ואין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ואין מספידין בהן הספד של יחיד אבל קורין בהן ושונין בהן ומספידין בהן הספד של רבים *In ecclesiis non est usitata levitas capitis (id est, denudatio) non comedunt in eis, nec bibunt in eis, non ornant se in eis, non deambulant in eis (otii vel colloquii causâ) non ingrediuntur eas in æstu propter æstum, neq; in pluviis propter pluvias, non lugent in illis luctum unici, sed legunt & discunt in eis, etiam lugent in eis luctum publicum.* Hæc ibi. *Reverentia non tantùm non improbanda, sed & imitanda. Est enim Ecclesia Domus Dei, Domus precum, Domus sancta, talibus & similibus minimè profananda.* Majemon parte 1. in Hil. Tephilla, cap.11. היה לבית הכנסת או לבית המדרש שני פתחין לא יעשנו קפנדריא כדי שיכנס בפתח זה ויצא בפתח שכנגדו לקרב הדרך Si fuerint synagogæ aut scholæ duæ januæ, non faciet eam compendium, ingrediendo per januam hanc, & egrediendo per januam oppositam, ad approximandum viam. In Gemara Jebham fol.6. col.2. לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו בפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשנו קפנדריא Nō ingredietur homo in montem Domus (Templi & arcis Hierosol.) cum scipione suo, cum calceo suo, cum cingulo suo, aut cum pulvere pedum suorum, neque faciet eam compendium viæ. Glossa, *cingulo suo,* Sacculo, in quo fert munera sua. *Compendium,* Ut abbreviet viam suam, & non opus habeat circumire, ingrediendo hîc & egrediendo per rectà oppositum, non cultus sacri causâ, sed לעשות צרכיו ad facienda necessaria sua. In Bemidbar rab. sect.11. Discipuli R. Eleasaris interrogarūt ipsum: *Quomodo prolongasti vitam tuam hucusque? respondit,* מימי לא עשיתי בית הכנסת קפנדריא *Per vitam meam non feci ecclesiam viæ compendium:* והלך לו בקפנדריא Et discesserit per compendium, Glossa, דרך קצרה per viam brevem, ת״י fol.69 1. in Mischna cap.5.

קיפונוס *Nomen portæ in monte domus,* Middoth cap.3.

קפס קוּפְסָא *Capsa, Arca, Scrinium:* קופסא מליאה פיקדון שבתן דינרים Arca repleta numis; קיפלום והניחום בקופסא Qui erant prudentes inter ipsas, complicabant ea, (vestimenta) & imposuerunt capsulæ, Schab. fol.152.col.2. נותן לאשתו טבעת שיש עליה חותם להוליכה לקופסה Dabat uxori suæ annulum, cui insculptum erat sigillum, ut deportaret eum in arcam, Schab. fol.62. col.1. ודומה כמו שמונח בקופסא Et videbatur repositum esse in capsa, Joma fol.72.2. quâ locutione etiam utitur R.Sal. Exod.16.13. כיסוי של קופסא Operculum capsæ, Kelim cap.16. כלי קופסא Vestimentum arcæ, Menach. fol.41. vide. *Plurale,* ארגזים וקופסאות Arculæ & capsæ, R Sal. 2.Reg.10 22.

קפיס *Tignum, Trabs, idem quod Hebr.* כפיס, *quod legitur Hab.*2.11. קפיסין אדחי נינהו Trabes latitudo sunt, Bav.bath. fol.3.1.

קַפְסוֹרָא *Dominator:* ובכל עטרת ועטרה חד קפסורא Et in unaquaque corona sive zona, aut unoquoque

quoque circulo erat unus dominator, Zohar in Genes. col.402. קפּשורי דעלמא Dominatores mundi, planetæ scilicet & signa cœlestia prædominantia.

קפף קפופא · קפוף *Noctua.* Sic usurpatur Lev. 11.v.17. Deut.14.16. pro Hebr. יַנְשׁוּף: Item *Bubo, avis deserti*: היך קפופא די בְּאַרְעָא נְגוּבְתָּא Sicut bubo in terra sicca, Hebr. כְּכוֹס חֳרָבוֹת Psal.102.7. *Plurale*, וְקפופין וְעוֹרְבִין Et noctuæ & corvi, Jesa. 34.11. *Apud Talmudicos triplex hujus vocis usus est*: באות שבעופות קיפוף Cum aliquo signo avium est *Vespertilio*, Cholin fol.63.1. Hebr. תִּנְשֶׁמֶת. Secundò *Noctua, pro Hebræo* יַנְשׁוּף: paulò antè in Targum. Inde & Talmudici, כל מיני עופות יפין לחלום חוץ מן קריא וקיפופא *Omnes species volucrum pulchræ pulchræ sunt ad somniandum, exceptis bubone & noctuâ*, Berach. fol.57.col.2. Tertiò, *animal quoddam est, sive bestia, Cercopithecus, Simia caudata*, ein Meerkatz: inde ibidem, כל מיני חיות יפין לחלום חוץ מן הפיל והקוף והקיפוף *Omnes species bestiarum bonæ sunt ad somniandum de iis, excepto elephante, simiâ & cercopitheco.* In Gemara edit. Basileensis hîc legitur קפור, sed in Tosephos Cholin fol.63. col.1. adducitur hic locus, & legitur קיפוף. Alibi, הרואה פיל קוף וקפוף אומר ברוך משנה את הבריות *Qui videt elephantem, simiam, & simiam caudatam, dicet: Benedictus sit, qui variavit creaturas*, Berach. fol.58.2. והפיל והקוף והקיפוף לשלש שנים Bechor. fol.8.2.

קְפִיפְּה *Idem quod* בְּפִיפָה *Corbis Canistrum. Sic adducitur per* ק *in Aruch, sed in Gemara legitur per* ב *ab initio.* Vide illic.

קפיפום *Sic adducitur hoc loco in Aruch ex libro Talmudico Bechoroth, sed ibi hodiè in edit. Basileensi legitur* טפיפיות, de quo in טפף.

קוּפָּה *Arca, Capsa, Scrinium, idem quod* קוּפְסָא. In Gemara, אין הארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר *Leo non rugit propter capsam fœni, sed propter arcam carnium*, Berach. fol.32.1. Glossa, נוהם, id est, שמח משתגע ומזיק Rugit, id est, exultat, ferocitat, & lædit. Fœno enim non pascitur, sed carnibus, quibus fit ferocior. Sic Israël saginatus recalcitravit. *Proverbiale est.* Alibi enim dicitur, *Plenus venter omne genus mali est*: מנא יאות אילין טחונייא אמרין כל בר נש ובר נש זכותיה גו קופתיה Quàm scitè dicunt molitores; *Quilibet homo habet dignitatem, vel meritum suum in arca sua*, Talm. Hieros. Peah cap.1.fol.15.col.3. Allegatur quoque *ut proverbium.* קופה של תבן Arca fœni: קופה מטה Arca lanæ, Schab.fol.48.1. קופה של כובין על צדה Arcam inclinat in latus suum, fol.49.1. אדם מלא קופתו עפר Homo implens arcam suam terrâ, Schab.fol 50.col.1. קוּפָּה שֶׁל צְדָקָה *Arca eleemosynæ*: unde in Gemara, קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה Arca eleemosynæ levatur sive colligitur per duos, & distribuitur per tres, Bava bathra fol.8. col.2. Majemon par.3. in הלכות מתנות עניים cap.9. §.1. scribit: Unaquæque urbs, in qua sunt Israëlitæ, tenentur ex se invicem constituere Collectores eleemosynę, viros notos & fideles, qui hebdomadatim circumeãt, & ab unoquoque accipiant, quod ipsi conveniens & præscriptũ est: ipsi autem distribuunt postea numos hebdomadatim, & dant unicuiq; pauperi alimenta, quantum pro septem diebus sufficit, & hoc vocatur קופה: & sect. ult. Pauper qui dat obolum unicum in scutellam magnam (לתמחוי, vide de eo in תמח) vel in arcam eleemosynariam (לקופה,) ab illo accipiũt eum, &c. Hinc quidam R. Jochanam ben Nuri vocatus fuit קופת הרוכלים *Capsula apothecariorum*, Gittin fol.67.1. In libro Abhoth R Nathanis id similitudine explicatur. *Quid est* רוכל? *Is quem advenientes interrogant, Estne tibi opobalsamum? respondet, Ita. Habesne balsamum? Sic. Habesne cinamomum? ita. Talis fuit sapiens iste, & talis quilibet alius esse debet, ut si studiosus adveniens quærat ex eo aliquid ex textu biblico, promptè respondeat ipsi, sic ex Gemara, ex Medraschim, ex Aggadoth, & omnibus aliis sapientiæ partibus, ut sit instar apothecæ, in qua omnis generis præstantissima aromata & odorata unguenta reperiuntur.* Ita R. Eliescer ben Asariæ fuit appellatus קופת בשמים *Capsula aromatum*, id est, moschi odoris suavissimi.

קוּפָּא *Dorsum, pars lata mallei, securis vel acus*: קופא דמחט dorsum acus, id est, pars obtusa & cava cui filum inditur. Sic, קופא דנרגא Dorsum securis, cui lignum inditur. קופה של פטיש Dorsum mallei.

קָפַץ קְפַץ *Salire, Exsilire, Subsilire. Præteritum*, קְפַצַת אַרְעָא קוּמוֹי Saliebat terra coram eo, Genes.28.10. in Targ. Jonath. *Participium Pahel*, עַל רֵישֵׁי טוּרַיָּא מְקַפְּצִין Super cacuminibus montium saliunt, Hebr. יְרַקֵּדוּן, Joël.2.5. *Plur.* וּרְתִיכִין מְקַפְּצִן Et currus saliunt, Hebr. וּמֶרְכָּבָה מְרַקֵּדָה, Nah.3.2. *Infinitivus*, לְקַפָּצָא בְהוֹן עַל אַרְעָא Ad saliendum eis in terra, Levit.11.21. Heb. לְנַתֵּר. *Propriè est Exsilire utroq; pede in altum.*

Talmudici tradunt; שלשה קפצה להם הארץ Tres sunt, in quorum occursum exsiliit terra, Abhischai filius Zerujæ, Eliescer servus Abrahami, & Jacob patriarcha, &c. Sanhedr. folio 95. col.1.

קפיץ *Exsilitio, Saltus, qui fit utroque pede,* כשתי רגליו כאחד *quando duo pedes ejus sunt sicut unus: at* רקוד *est saltus, altero pede in terra fixo, scribit author Aruch in* פסק.

קְפִיצָה vel קְפָצָה: *Idem.* בקפיצה *Cum saltu, saltuatim*:

tuatim: וְקָאזִיל בִּקְפִיצָה Qui progreditur saltuatim, Erubhin fol.43.1.

II. קְפַץ *Claudere, Occludere, ut Hebraicè. Futurum,* לָא תִקְפּוֹץ יָת יְדָךְ Non concludes manum tuam, Deuter.15.v.7. *Sic apud Rabbinos,* חרש רומז ונרמז קופץ ונקפץ Surdus annuit & annuitur ipsi, claudit labia, & clauduntur ipsi, id est, labiorum motitatione quasi sermone significat vel annuit aliquid, & vicissim ipsi significatur, id ratum est in mobilibus, Gittin fol.59.col.1. in Misna capite 5. *Id Munsterus simpliciter explicavit* Annuere. *Sed id antecedenti verbo significatur, & sequens significat ut illic,* וכל עולה קפצה פיה *Psal.*107. v.42. *Illud manibus, hoc ori tribuitur.*

קְפִיצָה *Motus vel nutus oris:* חרש לא הלכו בו אחר רמיזותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין Non eunt (in jure vel judiciis) post surdi nutus & oris motus, aut post scripturam manus ejus, nisi in mobilibus, Gittin fol.71.

קוּפִּין *Securis:* וְתִנְקְפִיהּ בְּקוּפִּין Et decollabis eam securi, Exod.34.20. in Jonath. וְתִנְקְפוּן יַת עֶגְלְתָא בְּקוּפִּין Et decollabunt illic vitulam sive juvencam securi, Deuter.21.4. Jonath. בְּקוּפִּין וּמְפַסְלָת Securibus & asciis, Psal.74.6. *Respondet Hebræo* כַּשִּׁיל. *Apud Talmudicos;* קוצץ בקופין Discindit securi, Pesach. cap.7. עורפין אותה בקופין מאחריה Decollant eam securi, Sota fol.45. *Convenit Græcum* κόπις *Copis, quod significat Gladium seu cultrum aptum ad cædendum; nonnullos tamen etiam Securim interpretari, observat Henr. Steph. in Thesauro Græc.*

קפק

קְפוּקְלִיטוֹר *Nuncius, Legatus:* אֲעַפִּי שמניתיך קפוקליטור קוזמוקרטור Etiamsi constituerim te nuncium vel legatum, & κοσμοκράτωρ, Medrasch Cantic.8.6. In Vajikra rab. sect.18. ubi idem legitur, hæc vox abest.

קְפוּקְלַמְרִיָא *Pistores vel Coqui,* hoc est, אופים או טבחים. *Sic ponit Aquinas ex Targum Jon. Genes.*36. *Sed in nostris exemplaribus non legitur.*

קפר

קְפָרָן Sic adducitur hoc loco in Aruch ex Vajikra rab. sed ibi legitur קפרן.

קוּפְרָא *Caro, Talm.* על ביעא ועל מיני קופרא Super ovum, & super genera carnium, Glossa, בשר Berach. fol.44.2. ליטרא דקופר Libra carnis.

קופירא *Corona:* דלהוי קופירא דדהבא ברישא Ut sit corona aurea in capite ejus, Zohar in Exod. fol.78.col.1. *In Commentariolo explicatur* עטרת, *sed legitur* קספורא.

קפירותי *Legitur in Medr. Samuelis paraschâ* 28. *ubi explicatur locus Job.*36.7. לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו *Nõ subtrahit à justo oculos suos;* עיניו *i.e.* דוגמא דידהון. *Dicit R. Levi,* עינייהון קפירותי. *Vox est corrupta. In Ber. rab. sect.*71. *id ita legitur* כאיניש דאמר עינוהי דפוריא, *quod in Glossa explicatur, sicut homo qui dicit, species hujus fructus similis est illi, quia est ejusdem coloris.*

קַפְרִים *Capparis, propriè putamen sive cortex capparis fructus. Capparis fructus inter folia producit baccam, quæ fatiscẽs emittit florem, unde emanat glans semine acinoso plena.* In Gemara: על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ Super species (id est, varios fructus) capparis, veluti folia & dactylos (latentes adhuc inter folia) dicit, (Benedictus sit Deus) creans fructus terræ: at super baccas & cortices dicit: (Benedictus Deus) creans fructum arboris, Berach. fol.36. col.1. Dactylos appellant baccas capparis inter folia extuberantes & crescentes, sicut sunt baccæ in oleis, quæ appellantur propriè תְּמָרוֹת. Glossa, קפריסין sunt קליפה גדולה cortex magnus circa fructum, ut est putamen crescens circa nucem: זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין Abjicit baccas, & comedit cortices, למימרא דאביונות פירא וקפריסין לאו פירא quasi dicerẽt, quòd baccæ fructus sunt, cortices autem non sunt fructus: Item, אשכחיה למר בר רב אשי דקא זריק אביונות וקאכיל קפריסין Invenit dominum, filium Raf Assei abjicientem baccas, & comedentem cortices, ibidem. Hinc celebre vinum apud antiquos, יין קַפְרִיסִין *Vinum capparinum.* Ejus usus fuit olim in confectione suffitus aromatici sacri: unde in libro Kerithuth fol.6.1. legitur: יין קפריסין סאין תלתא Vini capparini mensuræ tres: אם אין לו יין קפריסין מביא יין חיור Et si nõ habuerit vinum capparinum, afferat vinum album: בורית כרשינה שפין בה את הצפורן כדי שתהא נאה · יין קפריסין שׁורין בו את הצפורן כדי שתהא עזה Sapo Karsinensis usurpatur, ut emacerent in ea onychen aromaticam, ut fiat pulchra: vinum capparinum, ut emacerent in eo onychen, ut fiat odor ejus fortis. Talmud Babylonicum hîc mancum est: sic autem legendum esse, docet R. Joseph Karro, in Constitutionibus נשיאות כפים sect.133. ut tradit liber מעמדות, circa finem officiorum diei primi. R. Salomon tradit hîc, Vinum capparinum esse, in quo cappares conditæ sunt: alii volunt, Kapparis esse nomen proprium loci, ubi vinũ provenit generosissimum & fortissimum. Alibi, הצלף מתעשר תמרות ואביונות וקפרס Capparis fructus decimatur dactylis, baccis & corticibus, id est, dat triplices decimas, quia triplicem fructum profert. At R. Akiva dixit: Non dat decimas nisi de baccis, Maaseroth capite 4. in fine. Vide צלף.

קופרמסא *Compromissum:* קופרומסאות נתנו ביניהם שאינו כופר בהן והם אינם כופרים בו Compromissa dederunt inter se, quòd ipse non abnegaturus sit eos, & vicissim, Vajik. rab. sect.6. Glossa, הבטחות ואמונה. *Est Latinum. Vide & in ordine* קמפ.

קפש *Rapere, idem quod* חטף*, juxta Aruch,* Challa capite 2. *Rambam vult idem eſſe quod* כבש.

קָצַב *Cædere, Incidere, Succidere, Præcidere: Præcisè exprimere, Expreſſè nominare:* לפי שאין קצובין Quia non ſunt pręciſi, præcisè nominati & expreſsi Gittin fol.50.2. לקצב עליו בשר Ad ſuccidendum in eo carnes: שאם קצב עליו בשר Quod ſi ſucciderit in eo carnes, Betza fol.11.1.

קָצוּב *Præciſum, Definitum, Determinatum:* מקבל שדה ברמים קצובים Accipiens, conducens agrum definitis pecuniis.

קַצָּב *Lanius vel Lanio, Mactator,* Rab.

קִצְבָה *Præciſio, Præciſum, Definitum, Determinatum, Finitio:* רבר שיש לו קצבה Res cui eſt terminus præciſus: מוכס שאין לו קיצבה Telonarius cui non eſt deciſum vectigal, id eſt, certum, deciſum, & in ſingula determinatum, Bava kama fol.113.1.

קצר *Hinc deducit Elias* קַצְרִיָא *pro Hebræo* מזלג *Fuſcina. Sed hodiè legitur* קַצְרִיָא*, de quo infrà in Radice* קצר.

קָצָה *Abſcindere, Præcidere extremum, Amputare, Decurtare à fine, ſicut* חצה *Per medium ſecare: In Aruch citatur ex Targ. Hieroſol.* מִיקְצָא תִיקְצֵי יָתָהּ קְצִיָּן Diſcindendo diſcindes eam in partes, Levit.2.6. pro Hebr. פָּתוֹת אוֹתָהּ פִּתִּים*: ſed non extat hodiè in noſtris libris.* Item *Finire, Perficere, Abſolvere fructus, & expedire omnes labores ipſorum: Exponere, Expandere in agro vel atrio exſiccandi cauſſà:* המעביר תאנים בחצרו לקצות Qui transfert ficus in atrium ſuum ad abſolvendum eos, licitum eſt liberis comedere de illis (etiamſi nondum decimatæ ſint) Maaſeroth cap.3. Ad abſolvendum, id eſt, expandendum & poſtea in maſſas & palathas conficiendum. Tunc primùm decimantur, & ad eſum publicum conceduntur. *Sic,* לקצות בתאנים Ad perficiendum ficos, nempe expandendum, ſiccandum, conficiendum in palathas, &c. מקצין בחצר Exponunt, expandunt in atrio: לקצות Ad expandendum exſiccandi causâ: וקוצה לה חלה Et abſcindit ſibi placentam, Nidda fol.71.col.2. תאנים שביעית אין קוצין אותן במוקצה אלא קוצה אותם בחרבה Ficos anni ſeptimi non abſcindunt falculâ ficariâ, ſed cultro, Schebhiith cap.8. האוכל על מנת לקצות בשר Comedens ficos ea lege ut expandat eos in latere agri, Para cap 7. in fine. Nempe, ſi herus dicat, Dabo tibi licentiam comedendi ficos, eo fine ut juves me in abſcindendo & expandendo eos, tunc licitum eſt comedere, etiam ante decimationem vel conſecrationem.

קְצָת · קְצָת · מקצת *Pars abſciſſa, Finis, Pars finalis: Particula, Aliquid, Quiddam:* מִן קְצָת מַלְכוּתָא תֶּהֱוֵא תַקִּיפָא Ex parte regnum futurum eſt durum, Dan.2.42. לִקְצָת יַרְחִין Ad finem menſium duodecim, Dan.4.26. וַאֲלִיפַת אוּדְנִי קְצָת Et didicit auris mea aliquid, Jobi 4.12. וּמִקְצָת מִן אֲחוּהִי דְּבַר Et aliquos ex fratribus ejus abduxit, quinq; ſcil. viros, Hebr. וּמִקְצֵה, Geneſ. 47.2. Jonathan ſimpliciter habet, וּמִקְצָת אֲחוּי Et partem fratrum: קְצָת מִן עַמָּא Partem, quoſdam, aliquos ex populo, Hebr. קְצֵה הָעָם, Numer.22.41. *Apud Rabbinos partitivè ſumitur:* קְצָתָם · מִקְצָתָם Quidam illorum: קצתם עם קצתם Alii ad alios, hi illos: במקצת הספרים In quibuſdam libris: נתן לו מקצת רמים Dedit ei aliquid pecuniæ.

קְצוֹת *Finis, Extremitas:* והוא מנחי הקצוות Et eſt ex quieſcentibus extremitatum, id eſt, ex verbis quieſcentibus extremâ ſive tertiâ radicali ה, R. David, Ezech.16.13.

מוּקְצֶה *Extrematum, Ad extrema ſitum vel poſitum, Locus ſepoſitus, ſeparatus, certo uſui deſtinatus, ut ſunt ſolaria, tabulata, contignationes, atria, ubi expanduntur fructus, exſiccandi & perficiendi cauſâ, ut edi poſſint: Finitum, Abſolutum, Perfectum, & de frugibus ac fructibus labore omni abſolutis dicitur: Platea, vicus exterior aut poſterior, in quo inceſſus rarior eſt:* דלת שבמוקצה Janua ſeparata, poſtica, in extremo ędium, vel ad poſteriorē plateam ſita, cujus non eſt ordinarius & quotidianus uſus: eam non licet in Sabbatho aperire vel claudere, Erubhin fol.101. Sic, סהר מוקצה Feneſtra ſeparata, Erubhin fol.22.1. המוקצה והנעבד Separatum & cultum, id eſt, pecus cultui idololatrico ſeparatum & deſtinatum, profanum & illicitum eſt in altari offerri, aut aurum, argētum, quo idola fuerunt ornata, quibus jam cultus exhibitus eſt, Temura cap.6. ubi ampliùs legitur, איזה הוא מוקצה המוקצה לעבודת אלילים Quid eſt Muktze? ſeparatum ſive deſtinatum idololatriæ: Vide & in Avoda ſara fol.22.col.2. Item, מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת אבל לא על גבי מוקצה בשבת Conſtituit homo pecus ſuum ſuper herbas (virentes & creſcentes adhuc) ſed non ſuper (pabulum) abſolutum, nempe in Sabbatho, Schab. fol.122.1. Abſolutum, id eſt, ſiccatum & aridum fœnum, שנגמרת מלאכתו cujus labor abſolutus eſt. Sic מוקצה idem hoc loco eſt, quòd aliâs dicunt נגמר. Melius enim eſt, ne homo manipulum capiat, & pecori præbeat, quod eſſet laborem aliquem præſtare in die Sabbatho, & Sabbathum violare: עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית ואומר מכאן אני אוכל למחר Stans quidam ſuper ſolario veſperá Sabbathi in anno ſeptimo (à decimis libero) dicat, De his fructibus comedam cras, Betza fol.34. Frumentum non dat decimas, donec ſit trituratum, & vannatum,

natum sive ventilatum, operâ ejus omni completâ: sic quidam fructus arborũ, maximè qui exsiccatione opus habebant, antequam in cibum justum cederent. Ita fiebat in solario, tecto strato, atriis, & aliis commodis locis eò destinatis, quem locum מוקצה vocabant: היה אוכל והותר וזרק מה שבידו לתחת התאנה או לתוך המוקצה Comedens (ficos) & reliquum faciens aliquid, projiciatque id quod remanet in manu ejus, sub ficum vel intra locum destinatum, id est, expansioni & siccationi determinatum, Para cap.7. in fine: אוכלין אחת אחת מן התאנה אבל לא מן הסל ולא מן הקופה ולא מן המוקצה Comedunt (conducti operatores) ficum unum post alterum (inter decerpendum) sed non ex corbe, neque ex arca, neque ex solario, in quo scil. expositi sunt ad exsiccandum, Maaseroth cap.3. Aruch in voce מוקצה in litera מ scribit: המוקצה הוא המקום המוכן לחקצות בו פירות כדי ליבשן כדי שתגמר מלאכתם *Muktze est locus destinatus ad expandendum in eo fructus, exsiccandi causâ, ad perficiendum operas ipsorũ.* Alii interpretes, המקום ששוטחים בו הפירות קרוי מוקצה *Locus in quo expandunt vel exponunt fructus exsiccandi causâ, vocatur Muktze.* Ampliùs legitur, אבטיח משישלק ואם אינו משלק עד שיעשה מוקצה Pepo (ecquando dat decimas?) ex quo quis lanuginem defricaverit, aut si non defricaverit lanuginem, quando facit eos solarium, id est, exposuerit in solario vel tabulato, Maaseroth in princip.

מוקצה *Falcula ficorum, ficis abscindendis propria:* תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה אלא קוצה אותם בחרבה Ficos anni septimi non abscindunt falculâ, sed gladiolo sive cultro recto, Scheviith capite 8.

הַקְצָאָה *Abscißio, Decisio, Separatio, Destinatio.*

קֶצַח קִצְחָא *Nigella, vel Fœniculum:* כְּקִצְחָא וּכְכַמּוֹנָא Sicut fœniculum aut cyminum, Hebr. בְּקֶצַח, Jesa.28.25. *R. Salom. scribit,* קצח *esse semen simile Cymino, nisi quod nigrum sit, unde Nigellam quidam exponunt, quæ Græcè dicitur Melanthium. Sic & Aruch. Vocatur etiam Germanicè* Römisch Coriander. *Apud Talmud.* הקצח והשמשום והפלפל Nigella, Sesamum, & piper, Tibbul jom cap.1. הקצח בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין Nigellam domus Schammai immũdam pronunciat, sed domus Hillel, mundam, Oketzim cap. ult. קצח וכמון Nigella & cuminum, Berachoth folio 39.

קָצִין קָצִין *Princeps, Dux. Plur.* קְצִינִים.

קְצִינוּת *Principatus*, Rab.

קצע קְצִיעֲתָא · קְצִיעָא *Casia, odoris suavißimi. Sic appellata fuit una ex filiabus Jobi,* וְשׁוּם תִּנְיֵיתָא קְצִיעָא Et nomen secundæ fuit Ketzia, Jobi 42.14. *Ratio nominis,* קְצִיעָא הֲוַת קְרֵי לַהּ דַּהֲוָת יְקִירָא כְּעֵין קְצִיעֲתָא *Ketzia vocavit illam, quòd esset pretiosa instar casiæ:* וּקְצִיעֲתָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה Et casiæ libras quingentas, Exod.30.24. וּקְצִיעֲתָא מְתַנְמְרִין כָּל לְבוּשָׁךְ Et casiâ perfumata sunt omnia vestimenta tua, Psal.45.9.

קְצִיעָה *Massa, Cumulus ficorum abscissorum, & ad siccandum expansorum, Stratura, Lectus ficorum expansorum, ut exsiccentur:* Aruch scribit; *Ficos ex quibus faciunt* קציעות*, ponunt in mortario & tundunt eos, faciuntq́ ex eis massas, quasi* ככרות *Orbiculatos panes.* Hinc Seneca Epist.87. *Illæ, si panem habeo, pro pulmentario sunt:* על מנת שאוכל בשעת הקציעה ולאחר הקציעה Eâ conditione, ut comedat tempore abscißionis, & post abscißionẽ, Maaser.cap.2. ליטרא קציעות Libra caricarum, ficorum abscissorum & siccatorum, palathæ, Truma capite 4. מחפין את קציעות בקש Obtegunt abscissos ficos stramine, Moed katon fol.13.2. Alius interpretum exponit, *Ficos expansos, Straturam ficorum exsiccandi causâ:* ליטרא קציעות שדרסה על פי העיגול Libra ficorum siccatorum, quam calcarit super palatham sive globum compressorum ficorum, Betza fol.3.

קָצַע *Abscindere, Amputare, Abradere, Resecare, Discindere:* קוצע מכולם ועשה מהן בגד Abscindit ab omnib. illis, & facit ex illis vestem. המקצע מכולם טפח Abscindens ab omnibus illis palmum, Kelim cap.27. שחשב עליה לקצעה Quod cogitabat discindere, Zebhach. fol.91.1. שניהם חולצין שניהם קוצעין Ambo extrahunt (lapides ex pariete) ambo abradunt cæmentum, Negaim cap.12.

קִצּוּעַ *Scißio, Discißio, Abrasio.*

מַקְצוּעַ *Angulus:* Item *Dolabra, vel simile quodpiam instrumentum:* מקצוע של דבילה Dolabra palathæ ficuum, Tal. Hieros. Schab. cap.17. Glossa explicat איזמל Novaculam, quâ discinditur palatha ficuum. Hoc sensu exponitur à quibusdam Hebræum מַקְצֻעוֹת, Jesa.44.13.

קְצַף *Effervescere, Spumare irâ, Hebr. Sic Chald.* וּקְצַף שַׂגִּיא Et efferbuit vehementer, Dan. 2.12. *Hiphil,* הקציף הקב״ה הוא מלך על עבדיו Effervescere fecit Deus regem super servos suos, Ber. rab. sect.88.

קְצַף · קְצָף *Fervor iræ, Ira fervens: Spuma:* לְהֱוֵי קְצַף Ut esset ira, Esr. 7.v.23. קצף על פני המים Spuma in superficie aquarum.

קְצַץ *Cædere, Succidere, Præcidere, Truncare, Amputare, Discindere, Exscindere. Affine est Verbo* קצה*, & respondet Hebræo* כרת*, quoties de lignis dicitur, & aliis Succidendi Verbis, ut* קצב*,* קטע · גדע · חטב. *Præterit.* וַאֲרֵי קַץ אֲשֵׁרְתָא Et quia succidit lucum, Hebr. כָּרַת, Judic.6.30. וְקַץ סוֹכַת אָעִין Et amputavit ramus arborum, Hebr. וַיִּכְרֹת, Judic.9.

Judic.9.48. וּקְץ אָעָא Et amputavit lignum, Heb. וַיִּכְרֹת, 2.Reg.6.6. וְקַצּו אַף כָּל עַמָּא גְּבַר סוֹכֵיהּ Et succiderunt universus populus quisque ramum suum, Hebr. וַיִּכְרְתוּ, Judic.9.49. וְקַצּו מִתַּמָּן עוּבַרְתָּא Et succiderunt inde palmitem, Hebraicè ויכרתו, Numer.13.24. *Particip. præsens:* אֲרֵי אָעָא מחוּרְשָׁא קָיֵץ לֵיהּ Nam lignum ex sylva succidit sibi, Hebr. כְּרָתוֹ, Jerem.10.3. *Et formâ perfectâ* כְּמָרֵי דְקָצְצִין אָעֵי חוּרְשָׁא Sicut cædunt ligna sylvæ, Jerem.22.7. Vide & mox ad Præteritum Pahel. *Participium præteritum,* וַאֲשֵׁרְתָּא דִּי עֲלוֹהִי קְצִיצָה Et lucus qui erat juxta ipsum, fuit succisus, Hebr. כָּרְתָה, Judic. 6.v.28. *Plurale,* וְתַרְתֵּין פִּסַּת יְדוֹהִי קְצִיצָן Et ambæ palmæ manuum ejus præcisæ erant, Hebraicè כרתות, 1.Sam.5.4. *Infinitivus,* לְמִקַּץ אָעִין Ad cædendum ligna, Hebr. לַחְטֹב, Deuter.19.5. דְּיָדַע לְמִקַּץ אָעִין Qui scit cædere ligna, Hebr. לִכְרָת, 1.Reg.5.v.6. לְמִקַּץ אָעֵי חוּרְשָׁא Ad succidendum ligna sylvæ, Jerem.46.22. *Futurum,* וְיָתַהּ לָא תִקּוֹץ Eam autem ne exscindito, Deuter.20.19. Libri impressi habent תִקּוֹץ ex forma quiescentium secundâ, & sic sæpissimè hæ duæ formæ confunduntur: sic, יָתַהּ תְּחַבֵּל ותקוץ Eam perdes & exscindes, ibid. vers.20. ותקוץ יַת יְדַהּ Et amputabis manum ejus, Deuter.25.12. Hebr. וקצתה ex defectivis secundâ: אֲשֵׁרְתָּא דִּי עֲלוֹהִי תקוץ Lucum juxta illud exscindes, Judic.6.25. Analogia postulat תקוץ. Sic vers.26. *Futurum: huc revocari posset,* וְלָא יִקְצוּן מִן חוּרְשָׁא Neque exscindent ex sylva, Ezech.39.10. quæ forma est à קצה. Si legas יִקְצוּן, erit à קָצַץ quæ duo idem significant, ut בוה & בז etiam confundi solent. *Ithpehal, Futurum,* אִין יִתְקַץ תּוּב יִשְׁבְשַׁב Si succidatur, rursus virescet, Hebr. יִכָּרֵת Jobi 14.7. *Pahel, Præterit.* קַצֵּץ שׁוּלְשְׁלֵי רַשִׁיעַיָּא Discindit catenas improborum, Hebr. קִצֵּץ, pro quo meliùs in Targum legeretur קָצֵץ ex forma Participii Kal, Psal.129.4. וְעַבְרֵי פַּרְזְלָא קַצֵּץ Et vectes ferreos disrumpit, dissecat, Hebr. גִּדֵּעַ, Psal. 107.16. קַצֵּץ בִּתְקוֹף רְגַז Discidit in vehementia iræ, Hebr. גָּדַע, Thren.2.v.3. וְקַצֵּץ מַלְכָּא אָחָז Et discidit rex Achas, Hebr. וַיְקַצֵּץ, 2.Reg.16.v.17. וְקַצֵּץ יַת כָּל מָנֵי דַהֲבָא Et discidit omnia vasa aurea, Hebr. וַיְקַצֵּץ, 2.Reg.24.13. וְקַצִּיצוּ יַת קַרְסוּלֵי יְדוֹהִי וְרַגְלוֹהִי Et succiderunt talos manuum ejus, & pedum ejus, Judic.1.vers.6. *Participium præteritum,* קַרְסוּלֵי יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן מְקַצְצִין Tali manuum ipsorum & pedum ipsorum amputati, Judic.1.7. *Futurum,* וְעַבְרִין דְּבַרְזֶל אֲקַצֵּץ Et vectes ferri discindam, Hebraicè אֲגַדֵּעַ, Jesa.45.2. וַאֲשֵׁירֵיהוֹן תְּקַצְצוּן Et lucos ipsorũ succidetis, Deuter.7.5. *Ex forma analoga,* וְיָת אֲשֵׁירֵיהוֹן תְּקַצְצוּן Et lucos ipsorum exscindetis, Exod.34.13. וִיקַצְצוּן לִי אַרְזִין Et cædant mihi cedros, 1.Reg.5.6. *Ithpahel vel Ithpehal Præteritum,* אִתְקַצִּיצוּ Succisi sunt & migrarunt à me, Jesa.38.12. אִתְקַצִּיצוּ וְאִתְקַטִּיפוּ Succisi & resecti sunt pariter, Jesa.46.2. Hebr. קָרְסוּ reflexi sunt.

Apud Rabbinos, *Decidere, Decernere, Pacisci:* ולא קצץ עמו לאכול פירות לשם רבית Neq; pactus est cum eo comedere fructus agri pro usura: משום דלא קץ ליה Eo quod non decidit ipsi, pactus est sic cum ipso, Metzia fol.67.1. קצץ עמו Pactus est cum ipso.

קְצוּץ *Ex pacto determinatum:* רִבִּית קְצוּצָה *Usura ex pacto determinata, de qua contrahentes convenerunt inter se.* Veluti; Israëlita accipiens mutuo pecunias à Christiano, eique eas reddere cupiens, audiat hoc alius ac dicat: Dato eas mihi, ego dabo tibi tantum, quantum Christianus, הרי זה רבית קצוצה ea est usura ex pacto & conventione. Contrà, Christianus qui mutuò accepit pecunias à Judæo pro usura, cupiatque ei reddere: audiens hoc Judæus alius, dicat ipsi: dato eas mihi, daboque tibi tantum, quantum tu dedisti Judæo, id licitum est. Quod si Christianus ille Judæum istum stiterit Judæo creditori suo, dederitque scitu ejus ipsi pecunias, הרי זה רבית קצוצה, Majemon in Statutis de מלוה ולוה cap.5. Ibid. in Com. cap.6. in initio: כל שהתנה בשעת הלואה הוא רבית קצוצה Quicunque paciscitur tempore mutuationis, illud dicitur *Ribbis Ketzuza.*

קַיָּץ *Cæsor lignorum:* וְקַיָּצֵי וּמְתַקְּנִין סַפִּין דְּפַרְזֵל Et cæsores, ut aptarent cultrum ferreum, id est, securem, Esth. 5.14. Item *Cæsor ficorum:* מטפחות של קייצים Succinctum eorum qui ficos abscindunt, Mikvaoth cap. 8. Aruch קייצים, i.e. קוצצי תאנים Abscindentium ficos. Succincto vestes tegunt, ne commaculentur. Vide & in קיץ.

קִצָּא ׳ קֵץ *Finis, Extremum, Extremitas, ubi quid Abscissum est:* קִצָּא כָּל בִּשְׂרָא עַל לִקְדָמַי Finis universæ carnis devenit ante me, Genes.6.13. קִצָּא מָטֵי מָטַת פּוּרְעָנוּת קִצָּא Finis advenit, advenit vindicta finis sive finalis, Ezech.7.v.2. וּמְתַקַּן קִצָּא Et destinatus est finis, Habac.2.v.3. *Apud Rabbinos,* לְקֵץ *Tandem, Ad extremum:* הַבָּא לְקֵצִין Qui venit tandem, tempore definito, certo termino, ע״ז fol.61. כיון שבא קצו של אדם הכל מושלי׳ בו *Quando advenit finis hominis, omnes dominantur in eum, juxta illud; Et erit quicunq; invenerit me, occidet me, Genes.4.* Nedar. fol.41.

קְצִיצָא *Idem:* וְכוּלְהוֹן בְּנֵי קְצִיצָא חֲדָא Omnesq; illi erant filii finis unius, vel, Excisionis, Constitutionis & formæ ejusdem, Esth.1.3. Malè Elias notavit versum 2. addens, se ignorare quid sit.

קִיצוּתָא *Decisio, Pactio, Conventio:* ניכול בקיצותא Comedet per pactum, jure pacti, Metzia fol.67. col.2. Vide & in Bava basra fol.8.2.

קְצָצָא *Idem,* Kethuth. fol.28.2.

קוצצא *Cecilia, reptile cæcum ex serpentum genere*, Levit. 11. v. 30. in Jonath. *Respondet Hebræo* חמט, *quod alii Chamæleonem, alii Limacem exponunt.*

קציצין. Baal Aruch adducit ex Tosephos Scheviith, אם עשה קציצין גומרין לפני ראש השנה; & explicat, תרמילין *Peræ.*

קציצה · קציצתא *Nodus, Cellula alligamenti precum* (תפלין *vocant*) *cui schedæ sacræ inclusæ sunt:* לא קשיא הא ברצועה הא בקציצתא Non est contrarietas, sive (quis suspendat Tephillin) de loro, sive de nodo, Berach. fol. 24.1. חיישן בתפלין וראוי קרי אוחז ברצועה ואינו אוחז בקציצה Dormiens cum Tephillin, si experiatur fluxum seminis, tangere potest lorum, sed non tangit nodum: Et mox, שכח ושמש מטתו בתפלין אינו אוחז לא ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו Qui oblitus fuerit (deponere) Tephillin, & exercet opus conjugale lecti, non tanget neque lorum, neque nodum, donec abluerit manus suas, Succa fol. 26. ארבעים סאין קציצי תפלין נמצאו בראשי הרוגי ביתר Quadraginta modii nodorum Tephillin inventi sunt in capitibus interfectorum in urbe Bitter, Gittin fol. 58.1. התיר קציצה ראשונה Si solverit nodum primum, Kelim cap. 18.

קציצות *Fructus ab arbore abscissi vel decerpti, & in agro ad exsiccandum expositi, quæ significatio & supra in* קצץ *fuit:* מצא קציצות בדרך Si invenerit fructus in via, Maaseroth cap. 3.

קצוציתא *Segmenta, Asseres, Tabulæ sectæ:* עבדינהו קצוציתא Fecit ex illis asseres, Glossa, קרשים, Bava kama fol. 96.1.

קצר *Abbreviare, Decurtare, ut Hebraicè. Præteritum*, קַצַּרְתָּא יוֹמֵי עַלִימוּתֵיהּ Abbreviasti dies adolescentiæ ejus, Psalm. 89.46. *Ithpehal vel Ithpahel Præteritum*, אתקצר חילהון Abbreviatum est robur ipsorum, Hebr. קצרי יד, 2. Reg. 19.25. & Jesa. 37.27. אתקצרו יומי Abbreviati sunt dies mei, Psalm. 102.24. *Futurum*, ארי יתקצר חילהון Nam decurtabitur robur ipsorum, Jesa. 28.20.

קצר *Brevis, Curtus, Contractus. Fœmininum*, קצרה: unde, רעתו קצרה Animus ejus est contractus, id est, melancholicus, qui ex omni accidenti curas sibi facit & tristitiam. *Oppositum ejus*, רעתו רחבה Animus ejus latus est, id est, hilaris, leichtsinnig.

קצור · קוצר · קצרה *Brevitas: Compendium:* קוצר הדעת *Brevitas scientiæ, Inscitia, Imperfectio:* דרך קצרה *Via brevitatis, Breviter, compendiosè, ellipticè, per ellipsin:* בקצרה *Idem.*

קצור *Brevis, Curtus: vel Brevitas:* וַהֲוֵיתִי לקצור עַרְסָא Et ambulator fui ei qui curtus fuit lecto, id est, egeno, qui breviorem habet lectū, quàm ut extendere se possit in eo, Jobi 29.15. Hoc sensu melius diceretur לְקַצִּיר, quæ forma est Adjectivorum. Elias legit לקצור Brevitati.

קוצרא *Idem, ex dialecto Hierosolymitana:* גופנא אָמַר קוּצְרָא אֲנָא וְלֵית אֲנָא יָכִלָא יִתְּלֵב בְּרֵישִׁי Vitis ajebat, brevior sum ego, nec possum pati, ut suspendatur (Haman) in capite meo, cùm sumatur ex me vinum libaminum, Esth. 7. v. 10. in Targ. sec.

קצרא · קַצָּר *Fullo, lotor pannorum, quasi Decurtator pannorum dictus:* וַהֲווֹ מַפְקָנוֹהִי לְעֵין קַצְּרָא Et fuerunt exitus eius usque ad fontem fullonis, Jos. 15.7. *Plurale*, וּלְמְצַלַּת קַצְּרַיָּא Et in fuscinam fullonum, 1. Sam 13.21. בְּכִבְשׁ חֲקַל מְשׁטַח קַצְּרַיָּא In clivulo agri effossionis fullonū, Heb. שדה כובס, Jesa. 7.3. *Apud Rabbinos*, הוה יהיב לההוא מנא לקצרא Dederat pannum istum fulloni, Schab. fol. 19.1. קצרא שמיה וקצרא שקיל לויה Decurtator est nomen ejus, & fullo accepit istum, scilic. pannum, Bava kama in fine. Fullo dicitur *Kazra*: hic, ut sartor, solebat aliquid decurtare & furari de panno, ideò dicitur, *Rectè Fullo vocatur* Kazra, *quia est* Mekazer *decurtans & abscindens aliquid de panno.*

קצירו · קצירא *Morbus, Ægrotatio, Ægritudo, Infirmitas, sic dicta, quòd in ea spiritus vitalis & vires Abbrevientur:* שוי אבא לכולי עלמא קצירי Imposuit pater toti mundo infirmitates, Berach. fol. 62. במאן מצלינן האידנא אקצירי Quomodo precamur hodie in morbis? Schabbas fol. 16.1. Rabbini fabulantur, Abrahamum patriarcham gestasse in collo lapidem pretiosum, quem cùm ægrotus aspiceret, statim convaluit. At cùm moreretur Abraham, Deus lapidem istum imposuit sphæræ solis. Inde natum proverbium, אדלי יומא אדלי קצירי *Levàto sole, levatur morbus*, id est, cùm sol oritur, ut homines eum aspicere possint, morbus fit levior, & homo nonnihil confortatur, unde & noctu, sole submerso, morbi sunt graviores, Bava basra fol. 16 2.

קצרות · קצרות *Infirmitas, Angustia, Contractio, Abbreviatio:* רוח קצרות באה עליו Spiritus angustiæ invadit eum, id est, qui ob spirituum angustiam aut obstructionem concidit, ut jaceat sine sensu, ut deliquium animi passi, Bechor. 44.2. in Misna: Id in primogenito vitiosum est. Gemara explicat רוח נפלים, id est רוח שטות Spiritus amentiæ vel dementiæ, qui vel quod primogenitum per spiritum malignum sive רוח שיד per spiritum dæmonis in talem affectum cōjectum est. *Hinc Munsterus scripsit*, קצר *Dæmon.*

Deinde קצר *Metere, Demetere.*

קציר · קצירה *Messis, Demessio:* וקוצר בשעת קצירה Et demetit tempore messis.

קצרה *Caput sive superior pars lecti, vel pes sive inferior*

inferior aut posterior pars lecti. Lectus quia longior est quàm latior, inde latera ejus dicuntur ארוכות *Longa, & latus unum* ארוכה, *partes autem latæ, ut superior capitis, & inferior pedum* קצרות *breves, angustæ, & pars quælibet* קצרה. *Inde in Talmud,* מטה שהיתה טמאה מדרס ניטלה קצרה ושתי כרעים טמאה ארוכה ושתי כרעים טהורה Lectus pollutus contactu, si ablata fuit pars angusta ejus & duo crura, immundus est: pars longa ejus cum duobus cruribus, mundus est, id est; capitalia sive pedalia vel lateralia ejus, Kelim cap.18.

קצרה *Nomen urbis parvæ prope Tzephoriam, urbem Palæstinæ:* קצרה של ציפורי Kazera antiqua Tziphoriæ, Erach. fol.32.1.

קצרקטין Vide suprà in קסרקיטון.

קקא קָקָתָא *Platea: Pelicanus:* וְיָת קָקָא Levit.11.18. in Jon. לְקָקָתָא דְמַדְבְּרָא Pelicano deserti vel plateæ, Psal.102.7. *Apud Talmudicos legitur,* קואי וקקואי אסירי קקואתא שריא, Cholin fol.63.1. *Aves immundæ fuerunt, & nocturnæ, ut Ululæ, Noctuæ, & similes.* Alibi explicatur *Anseres:* דמיין באפי כי קקי חיורי Apparent in oculis meis velut anseres albi, Glossa אווזין, Berachoth fol.20.1. Item, קקי חיורי משלחי גלימי דאינשי *Anseres albi detrahunt pallia hominum,* Gittin fol.73.1. Anseres albi, id est, senes, judices cani & avari decernunt causas in suum commodum, hominum bona ad se pertrahunt. Scribunt קאקי.

קָקְיָא *Collum.* Sic legitur in Aruch: sed in Gemara Taanith fol.24. pro eo scriptum ורמו ליה סודרא בצואריה Et projecerunt ipsi linteum in collum ejus.

קקב קַקְבְּטוֹן. *In Targum Hierosolymitano,* תְּלָתָא סַלִּין וְרִיפְתָּא קַקְבְּטוֹן עַל רֵישִׁי Tres panes corbis calidi vel recētis super capite meo, Genes. 40.16. *In Aruch scribitur* קקביטין, *& explicatur* לחם חם. *Elias scribit* קַקְבְּטוֹן, *addens;* Videtur mihi, quòd Aruch explicat ilud לְשׁוֹן כִּסֵּא significationis Solii. *Id certè in Aruch non extat. Jonathan pro eo habet* ריפתא נקיא *Panis mundi, optimi, purissimæ farinæ, candidi.* In Jalkut Numer. fol.248.col.3. ex Pesikta: Quidnam est לְחֶם הַפֶּחָה (Nehemiæ 5.14.18.)? קקבטון. Glossa, לחם חם Panis calidus (ut nempe פֶּחָה idem sit quod פחם Carbo).

קקה קוקיא *Grex:* Vide suprà in קוק. Gloss. עֵדֶר, Ber. rab. sect.73.

קוקיאנין *Vermes intestinorum, Lumbrici:* למאי אכלי ליה לקוקיאני Ad quid comedunt illud? propter lumbricos, Schabbas fol.109.2. קוקיאני אסירי Vermes intestinorum sunt vetiti, Chol. f.67.2. Gloss. explicat *Vermes hepatis & pulmonis:* הואיל וקשי לקוקיאני Postquam grave est lumbricis, Berach. fol.36.1.

קקל קְקוֹל *Olus. Apud Talmudicos,* מתלא מתלין במערבא דאכיל אליתא טשי בעליתא דאכיל קקולי אקיקלי דמתא שכיב hoc est, *In proverbio* dicunt in Occidente (id est, Palæstina) *Qui comedit caudam, latet in cænaculo: qui comedit olera, in sterquilinio urbis cubat,* Pesachim fol.114.1. *Caudam,* id est, carnem pinguem; præpinguis enim cauda est. Qui quotidie pinguioribus vescitur, latere cogitur in intimis penetralibus; cùm solutio petitur: at cui *olera* cibus sunt, vel in mediis plateis cubat, à creditoribus & exactoribus tutus. R. Salomon in Gloss. Talm. Kiddușchin fol.66.1. scribit, מלוחים esse herbas, quæ aliâs dicuntur קקולי in linguâ Aramæa: & in Gittin scribit, אקיקא quoq; esse herbam quæ aliâs vocatur קיקולי. In Talmud Hierosolym. Peah cap. ultim. explicatur פטפוטין *Fungi,* per קקולי. *Græcè* Καυκαλὶς *Caucalis; est herba ex olerum genere, apud Theophr. Hist. plant. lib. & cap.7.*

קִיקְלָא · קִיקְלְתָא · קִיקְלִית *Stercus, Sterquilinium, Fimetum; ut in præcedenti voce:* אלא יתיב אקיקלית Sed sedet super fimo; id est אשפה. Vide suprà in קלל.

קקר קוקרין *Nassæ, Corbes viminei, qui in aquam ponuntur ad capiendos pisces:* בלחי וקוקרי Cum hamo & corbibus; Schabbas fol.18. col.1. Glossa, Corbes sunt oris patuli, & exitus angustissimi, unde piscis ingrediens exitum per os strictum quærit, & caput cum maxillis implicat, & loco hæret. Arabicè קוקלא, ut notatur in Aruch.

קקן קוקניתא *Vox peregrina. Extat in Talmud Hierosol. Eruvin cap. ult. in fine.*

קְרָא *Vocare, Advocare; Accersere: Nominare, Appellare: Clamare, Proclamare: Legere, Prælegere, propriè clarâ & altâ voce, clamori simili. Præteritum,* וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא לֵילְיָא Et tenebras vocavit noctem, Gen.1.5. קְרָא יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא Legit omnia verba Legis, Jos.8. vers.34. כַּד קְרָא יָת אִגַּרְתָּא Cùm legisset rex Israelis epistolam, 2. Reg.5.7. עַל כֵּן קְרָא שְׁמַהּ בָּבֶל Idcirco vocavit nomen ejus Babel, Genes.11.9. וּקְרָא יְהוָה לִנְהוֹרָא יְמָמָא Et vocavit Dominus lucem, diem, Genes.1.5. וּקְרָא אָדָם שְׁמָהָן Et vocavit Adamus nomina, id est, nomina imposuit, nominibus suis appellavit, Genes.2.20. וּקְרָא אָדָם שׁוּם אִתְּתֵיהּ Et vocavit Adamus nomen uxoris suæ Chavva, Genes.3.20. וּקְרָא קֳדָם עַמָּא Et legit coram toto populo, Exod.24.7. *Cum Affixo,* וּקְרָהִי שָׁפָן Et prælegit eum Schaphan, 2.Reg.22.10. וּקְרָנוּן Et legit eas, 2. Reg.19.v.14. quod legendum וּקְרָנֻן. וּקְרָתָא יְהוּדִי קֳדָם מַלְכָּא Et prælegit illud coram rege, Jerem.36.21. וּקְרַת יָת שְׁמֵיהּ שֵׁת Et vocavit ipsa nomen ejus Seth, Gen. 4.25. וּקְרָאת אֶסְתֵּר לְדָנִיאֵל

Et vocavit

Et vocavit Efter Danielem, Efth. 4.5. בְּרִיל מַה לָא קְרֵיתָא לָנָא Quamobrem non accerfivifti, vocafti nos, Jud. 8.1. אֲרֵי קְרֵיתָא לִי Nam vocafti me: מְגִלְּתָא דִקְרֵיתָא בַהּ Volumen in quo legifti, Jerem. 36.14. לָא קְרֵיתִי Non vocavi, 1. Sam. 3. v. 5. וּמִמִּצְרַיִם קְרֵיתִי לְהוֹן בְּנִין Et ex Ægypto vocavi ipfos filios, Hof. 11.1. וּקְרֵית לָךְ בִּשְׁמָךְ Et vocavi te nomine tuo, Jefa. 45.4. וּקְרֵית חוֹרְבָא עַל אַרְעָא Et advocavi ficcitatem fuper terram, Hag. 1. v. 11. לְמֵילַט סָנְאַי קְרֵיתָךְ Ad maledicendum inimicis meis advocavi te, Numer. 24.10. מִן עוּמְקַיָא קְרֵיתָךְ יְהוָה Ex profundis clamavi ad te Domine, Pfal. 130.1. קְרוֹ לְהוֹן Vocarunt eos, Jerem. 6.30. וּקְרוֹ לְלוֹט Et vocarunt Lothum, Genef. 19.5. *Ex forma Hierofolymitana cum ן paragogico,* וּקְרָאוֹן לֵיהּ שִׁיבָבְתָן שׁוּם Et vocarunt five indiderunt ipfi vicinæ nomen, Ruth. 4.17. *Contractè,* וּמוֹאֲבָאֵי קְרַן לְהוֹן Et Moabitæ vocabant eos Formidabiles, Deut 2.11.20. צִידוֹנָאֵי קָרְאַן לְחֶרְמוֹן שִׂרְיוֹן Tzidonii vocabant montem Chermon, Schirjon, Deuter. 3. v. 9. וּקְרָאָה לְעַמָּא לְדִבְחֵי טַעֲוָתְהוֹן Et accerfebant populum ad facrificia idolorum fuorum, Num. 25.2. *Participium præfens,* וִיהֵי קָרֵי בֵיהּ כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי Eritq; legens in illo omnibus diebus vitæ fuæ, Deuter. 17.19. וְכָרוֹזָא קָרֵא בְחַיִל Et præco proclamabat fortiter, Dan. 3. v. 4. לִתְהוֹמָא אַרְעָאָה קָרֵי Ad abyffum inferiorem clamat, Pfal. 42.8. מִפּוּמֵיהּ קָרֵי לִי Ex ore fuo prælegebat mihi omnia verba ifta, Jerem. 36.18. וְקָרֵי לַהּ בִּשְׁמָא Et vocat eam nominatim. Efth. 2.14. מַן דְּקָרֵי בֵיהּ Qui legerit in eo, Hab. 2.2. *Plurale,* וַהֲווֹ קָרַיִן בֵּיהּ קֳדָם מַלְכָּא Et fuerunt legentes in eo coram rege, Efth. 6. verf. 1. לָא תְהוֹיִן קָרְיָן לִי Non erunt vocantes, (vocabunt) me Noomi, Ruth. 1.20. לְמָא דֵין אַתּוּן קָרְיָן לִי נָעֳמִי Quare vos vocatis me Noomi, Ruth. 1.21. *Participium Pehil,* מְפָרַשׁ קְרֵי קֳדָמַי Explicatè lectum fuit coram me, Efræ 4.18. fic verf. 23 *Infinitivus,* עַד לָא יְדַע עוּלֵימָא מִקְרֵי אַבָּא וְאִמָּא Antequam noverit puer ifte vocare, Pater aut mater, Jefa. 8. v. 4. *Rariffima forma abfque præfixo* ל *extra reduplicationem ejufdem Verbi:* וְאוֹחִי פַרְעֹה לְמִקְרֵי לְמֹשֶׁה Et feftinavit Pharao vocare Mofen & Aharonem, Exod. 10.16. אִם לְמִקְרֵי לָךְ אֲתוֹ גֻבְרַיָּא Si ad vocandum te venerunt viri ifti, Numer. 22. v. 20. וְאוֹסִיף יְיָ לְמִקְרֵי עוֹד Et perrexit Dominus vocare ulterius Samuelem, 1. Sam. 3. v. 6. לְמִקְרֵי בְּסִפְרָא Legere in libro, Jer. 36.8. וְלָא כָהֲלִין כְּתָבָא לְמִקְרָא Et non poterant fcripturam iftam legere, Dan. 5. v. 8. *Imperativus,* קְרִי יָת יְהוֹשֻׁעַ Vocato Jehofuam, Deut. 31.14. קְרִי שְׁמֵיהּ Voca nomen ejus, Jefa. 8.3. קְרִי כְעַן דֵּין Lege nunc iftum, Jefa. 29.11. תִּב כְּעַן וּקְרָהִי קֳדָמַנָא Sede nunc & lege illum coram nobis, Jerem. 36.15. קְרוֹ לִי מְרִירַת נַפְשָׁא Vocate me Amaram-animâ, Ruth. 1.20. וּקְרוֹ לְאִלְיָתָא

Et vocate lamentatrices, Jer. 9.17. קְרַן לֵיהּ וְיֵיכוֹל לַחְמָא Vocate eum, ut comedat prandium, Exod. 2. v. 20. *Futurum,* בְּרַם כְּתָבָא אֶקְרָא לְמַלְכָּא Verùm fcripturam iftam legam regi, Dan. 5.17. וְאֶקְרֵי לִיךְ אִתְּתָא מֵינִקְתָּא Et advocabo tibi mulierem lactantem, nutricem, Exod 2.7. לָא תִקְרֵי יָת שְׁמַהּ שָׂרָי Non vocabis nomen ejus Sarai, Genef. 17.15. וְתִקְרֵי יָת שְׁמֵיהּ יִצְחָק Et vocabis nomen ejus Ifaac, Genef. 17.19. וְתִקְרֵי לַהּ מִלִּין דִּשְׁלָם Proclamabis ad eam verba pacis, offeres ei pacem, Deuter. 20.10. וְתִקְרֵי יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין Et leges omnia verba ifta, Jerem. 51. v. 61. וְתִקְרֵי בִמְגִלְּתָא דִכְתַבְתְּ מִפּוּמִי Et leges in volumine quod fcripfifti ex ore meo, Jerem. 36.6. וְתִקְרֵי שְׁמֵיהּ עִמָּנוּאֵל Et vocabis nomen ejus Immanuel, Jefa. 7. v. 14. וְתִקְרִין שְׁמֵיהּ יִשְׁמָעֵאל Et appellabis nomen ejus Ifmael, Genef. 16.11. לְמֶחֱזֵי מָה יִקְרֵי לֵיהּ Ad videndum quomodo vocaret illud, Genef. 2. v. 19. דִּי יִקְרֵה כְּתָבָא דְנָה Qui legerit fcripturam hanc, Dan. 5.7. נִקְרֵי לְעוּלֵימְתָּא Advocemus puellam, Genef. 24.57. וְתִקְרוֹן חֵירוּתָא בְּאַרְעָא Et proclamabitis libertatem in terra, Levit. 25.10. דִּי כְתָבָה דְנָה יִקְרוֹן Qui fcripturam hanc legant, Dan. 5. v. 15. וְיִקְרוֹן לָךְ Et vocent te, Exod. 34. v. 15. וְיִקְרוֹן לָךְ Et vocabunt te, Jefa. 58.12. וְיִקְרוֹן לְהוֹן Et vocabunt eos, Jefa. 61.3. וְיִקְרוֹן לָךְ שְׁמָא חֲדַתָּא Et vocabunt te nomine novo, Jefa. 62.2. *Ithpehal, Præteritum,* אֲרֵי שְׁמָא דַייָ אִתְקְרֵי עֲלָךְ Quod nomen Domini invocatur in te, Deut. 28.10. לְהוֹן אִתְקְרֵי גַלְגַּלָּא Ipfis vocabatur orbis, id eft, vocabantur, nominabantur orbes, Ezech. 10.13. דְּאִתְקְרֵי שְׁמִי עֲלֵיהוֹן In quibus invocatur nomen meum, Jefa. 43.7. וְאִתְקְרִיאוּ לַבְלָרִין דְמַלְכָּא Et vocati funt fcribæ regis, Efth. 3.12. דְּאִתְקְרִיאוּ עַם קַדִּישׁ Qui nominati funt populus fanctus, Jefa. 1. v. 4. *Participium,* אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ מִתְקְרֵי לְרַבְיָא Quòd à Domino vocatus fuiffet puer ifte, 1. Sam. 3.8. דִּי לָא מִתְקְרֵי עַל פּוּמֵיהּ דְּהָמָן Qui non effet vocatus per os Hamanis, id eft, per mandatum, Efth. 4.11. דְּמִתְקְרֵי הֲתָךְ Qui vocatur Hathach; Efth. 4. v. 5. *Plurale,* דְּמִתְקְרָן בִּשְׁמָא דְיִשְׂרָאֵל Qui vocantur nomine Ifraelis, Jefa. 48.1. *Futurum,* לְדָא יִתְקְרֵי אִתְּתָא Huic vocabitur viræ, hæc vocabitur mulier, Genef. 2.23. וְלָא יִתְקְרֵי עוֹד Neque vocabitur ampliùs nomen tuum Abram, Gen. 17.5. לְחוֹד יִתְקְרֵי שְׁמָךְ עֲלָנָא Tantummodò vocetur nomen tuum fuper nos, id eft, vocemur nos de nomine tuo, Jefa. 4.1. וּמָרוֹד מִמְּעִין יִתְקְרֵי לָךְ Et rebellis ab utero vocabitur tibi, Jefa. 48.8. וּבָתַר כֵּן יִתְקְרֵי לִךְ קַרְתָּא דְקוּשְׁטָא Et poftea vocabitur tibi (vocaberis) urbs juftitiæ, Jefa. 1.26. כְּעַן דָּנִיֵּאל יִתְקְרֵי Nunc vocetur Daniel, Dan. 5.12. וְיִתְקְרֵי בְהוֹן שְׁמִי Et vocetur in ipfis nomen meum, Genef. 48. verf. 16. וְיִתְקְרֵי שְׁמֵיהּ בְּיִשְׂרָאֵל Et vocabitur nomen ejus in Ifraele,

Iſraele, Deut.25.10. וְיִתְקְרֵי יְרוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְקוּשְׁטָא Et vocabitur Jeruſalem civitas juſtitiæ, Zach.8. v.3. וְאַתּוּן כָּהֲנַיָא דַיְיָ תִּתְקְרוּן Vos autem Sacerdotes Domini appellabimini, Jeſ.61.6. אֲרֵי בְיִצְחָק יִתְקְרוּן לָךְ בְּנִין Nam in Iſraele vocabuntur tibi filii, Geneſ.21.12. עַל שׁוּם אֲחֵיהוֹן יִתְקְרוּן Per nomen fratrum ſuorum vocabuntur, Gen.48.6.

Rabbini ex forma quieſcentium tertiâ רי *dicunt* קְרִיתָ Legiſti, קְרִיתִי Legi: *in Infinito*, לִקְרוֹת Legere: *in Participio plurali*, קוֹרִין pro קוֹרְאִין, & Maſorethæ קָרִין Legunt. Sic, קרי Legitur, pro Hebræo קָרוּא: & כְּתִיב Scribitur, pro Hebræo כָּתוּב. *Apud Talmudicos*, דקרי לה אמאי קארי לה Qui hoc legit, quare legit illud? id eſt, Qui hanc ſcripturam nobis objicit, quare objecit eam? quidnam vidit, quod hoc objecerit? Annon vidit nullam eſſe objectionem? Halich. olam cap.1. *Talmudici per Syncopam ſcribunt* איקרי *pro* אִתְקְרִי, *& in Part.* מיקרי *pro* מתקרי.

קְרָא · קְרָיָא · קְרָאָה *Scriptura ſacra, ſic dicta, quaſi Lectura, quòd legi debeat. Kamez primum eſt loco Pathach & ſequentis Dageſch, formæ* קַנָּא *zelotes,* גַּנָּב, *& ſimilium. Denotat autem vel Scripturam totam, vel ejus partem, veluti verſum aliquem, vel verſus alicujus membrum, & locum, quo aliquid certi ſignificatur vel probatur. Hinc in Targum,* וְאִין לָא כְתִיב הָדֵין קְרָא לָא הֲוָה אֶפְשַׁר לְמֵימְרֵיהּ Et niſi ſcripta eſſet hæc ſcriptura, non fuiſſet poſsibile dicere illud, Eſth.6.1. nempe, eâ ipſa nocte receſsiſſe ſomnum à Deo (ut de rege Aſſuero dicitur) ac vigilaſſe pro ſalute populi Judaici, juxta illud, Evigila, quare dormires, ô Deus, ut legitur Pſalm.44.24. quod membrum verſus hic in Targum vocatur *Scriptura*: לְמִקְיָמָא קְרָיָא Ad confirmandum Scripturam, Eſth.8.v.15. *Apud Maſorethas præterea ſumitur pro magna aliqua aut certa parte Scripturæ, à qua unus aut plures libri excipiuntur;* veluti cùm dicitur, וְנִשָּׂא duodecies legitur, ſexies in Jeſaia, & ſexies in Scriptura, ſcil. tota reliqua. *Apud Talmudicos*, מאי קראה Quæ eſt Scriptura, quem habes locum Scripturæ, in quo verſiculo illud ſcriptum eſt? Vide Halich. olam cap.1. מאי קְרָא idem: במאי קרא מפלגי אי בעית אימא קרא Propter quid contendũt? ſi velim, poſſum dicere, propter verſiculũ quendam, Berach. fol.4.2. אם כן נימא קרא Si ita eſt, diceret verſiculus, nempe ſic vel ſic, Berachoth fol.11.1. אמר קרא Dicit verſus Scripturæ, dicit Scriptura: אם כן לכתוב קרא Quod ſi ita eſt, ſcribere poſſet verſiculus, Sanhed.fol.90.2. כתב קרא אחרינא Scribit verſiculus alius: כי מטי להאי קרא Quum perveniſſet ad hunc verſiculum, ad hũc Scripturæ locum.

קְרָאִי *Karræus, q. d. Scripturarius, Biblicus, Bibliſta, Scripturiſta, Textualis, Legalis. Plurale,* קְרָאִים *Karræi. Secta fuit prima inter Judæos, quæ rejicit omnes Traditiones & Conſtitutiones majorum & ſeniorum in Eccleſia Judaica, & ſoli textui, qui vocabatur* קְרָא, *mordicùs inhæſit, unde dicti* קְרָאִים *Textuales. Iidem fuerunt cum* צדוקים *Sadducæis, ut plerique Hebræorum tradunt, de quorum origine vide in* צדק. Hinc R. Moſes ben Majemon in Comment. אבות cap.1. ſcribit de Tzaducæis & Bajetoſæis: ומאז יצאו אלו הכתות הארורות של מינים ויקראו באלו הארצות ר״ל במצרים קראים ושמותם אצל החכמים צדוקים וביתוסים והם אשר התחילו להשיב על הקבלה ולפרש על הפסוקים כפי מה שיראה להם סכלתי שישמעו חכם כלל *Ab iſto tempore egreſſæ ſunt iſtæ ſectæ maledictæ hæreticorum, & vocabantur in hiſce terris, nempe in Ægypto, Karræi. Nomina autem ipſorum ſunt, id eſt, nominantur apud Sapientes Tzaducæi & Bajetoſæi, & ipſi inceperunt reſpondere contra Kabalam, id eſt, opponere ſe Traditionibus ſeniorum, & explicare verſiculos (id eſt inhærere ſoli Textui biblico) prout conveniens ipſis videbatur, nec audiebant ullum Sapientem omninò.* Sic R. Abraham in libro זכות fol.15.1. ובזמן אלו המלכים התחילה גם כן כת הקראים ונקראו גם כן צדוקים וביתוסים id eſt, *Et tempore horum regum initium ſumpſit etiam ſecta Karræorum, qui vocantur quoque Tzaducæi & Bajetoſæi.* Abarbinel in Com. in cap.1. אבות ubi de Tzadoko & Bajethoſo agit, ſcribit: ומהם נעשו כת הקראים עד היום הזה *Et ex ipſis facti ſunt Karræi, uſq; in diem hodiernum.* Joh. Druſius in Præteritis, Matth.22.23. *Nam Legem ita recipiebant (Tzadducæi) ut expoſitionem Sapientum omnino rejicerent. Quocirca Caræi vocati ſunt, quaſi Lectionarii aut Scripturarii, quòd textui (ſacro) mordicùs inhærentes, traditiones omnes repudiarent.* Idem tradit lib.1. Quæſtionum, quæſt.44. & in lib. De tribus ſectis Judæorum, cap.7. ait: *Vocantur etiam Saducæi* קראים *id eſt, Caræi. Cauſa nominis ab eo, quòd Legi ſcriptæ mordicùs adhærentes, eam quæ* ἄγραφος *dicitur, penitus rejicerent.* Rurſus apud Talmudicos, העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זו דרך הקראים Qui facit ligamentum-oratorium ſuum rotundum, periculoſum eſt, nec eſt de eo ullum præceptum (quadratum enim requiritur): ſi poſuerit illud in frontem ſuam, aut ſuper articulos manus ſuæ, habetur illud pro ritu Karræorum: Megilla fol.24.2. Gloſſa: *Karræi enim ſpernebant Traditionem ſapientum, (quæ aliter de illis ſtatuit in Menachoth fol.37.1.2) & ſequuntur ſenſum literalem ſimpliciter, veluti,* Super manum tuam, Inter oculos tuos, Deut.6.8. *ſecundum ſimplicem ſenſum ſuum. At Rabbini aliam ſuper eis explicationem faciunt. Pro* קראים *hoc loco in Talmud Hieroſolymitano*

tano legitur, המינות *Hæreseos: in Mischnajoth parvis in octavo*, האפיקורוסות, *quæ vox idem significat quod præcedens* מינות: *In Mischnajoth Bartenoræ*, המינאים *Hæreticorum. Hinc apparet, karræum dici, idem esse quod Hæreticum vocari, & karræismum fuisse Hæresin.* Bartenora hîc scribit; *Minæi sunt, qui spernunt verba Sapientum*, והולכים אחר משמעות המקרא *& eunt post simplicem intellectum Scripturæ.* Inter hos & Pharisæos maxima fuerunt odia & dissidia, tum in religione, tum in politia. Tempore Alexandri regis, qui & ינאי Jannæus cognominatus fuit, octingenti Pharisæi, spectantibus & lætis karræis, fuerunt suspensi. Meminit Author Kabalæ historicæ folio 40. ubi ita scribitur: *Et cepit rex octingentos ex magnatibus Pharisæorum, & vincivit eos catenis ferreis, adduxitq; eos Hierosolymam. Apparavit autem convivium omnibus ministris suis super tecto palatii sui, in loco excelso, ubi comederunt, biberunt & inebriati sunt cum eo* גדולי הקראים *magnates karræorum. Cum verò hilariori esset animo, præcepit produci octingentos illos vinctos è magnatibus Pharisæorum, suspenditq; eos omnes in conspectu suo, videns, bibens ac lætus.* Hæc ibi. *Post mortem Alexandri regnavit uxor ejus Alexandra, quæ habuit duos filios, Hircanum & Aristobulum. Hircanus vir probus & rectus fuit, amator Pharisæorum, Aristobulus vir bellicosus, Karræorum amator. Regina mater Pharisæorum protectrix fuit, voluitq; omnem Israelem ipsorum religionem amplecti. Sic Hircanum constituit Sacerdotem summum, Aristobulum autem ducem exercitus*, והרשה את הפרושים על הקראים ואמרה הנם בידכם כטוב בעיניכם עשו להם וכו׳ *Dominium autem dedit ipsa Pharisæis super Karræos, dixitq; ipsis: En ipsos in manu vestra, agite cum ipsis, ut placuerit in oculis vestris. Egredientibus ipsis ex conspectu ejus, inciderunt in Dogerum magnatem Karræorum, interfecerunt eum gladio, populumq; multum ex magnatibus Karæorum simul trucidarunt, ita ut pessimè tunc hæreticis istis fuerit, &c.* Vide ibi plura. Karræi soli textui inhærentes, non tamen eodem modo textum omnes intellexerunt & explicarunt, sed hic ita, alter aliter, & ita textum in varios sensus distraxerunt, & quasi multiplicem Legem divinam sibi constituerunt. Id arguit Cosri Orat.3. sect.38. ubi dicitur: *Quæcunque hactenus protulisti, vera sunt, ipsaq; Lex nonnisi de una Lege nos monet, & judicio uno*: והקראים כפי סברתם ירבו התורות *Karræi autem juxta opinionem suam multiplicant Leges pro opinione cujusq; ipsorũ, & quotidie innovat quisq; sententiam suam, &c.* Et sect.39. *Quicunque vult infringere scripturam hanc*, יראה ענין הקראים *videbit sectam Karræorum, id est, incidet in sectam ipsorum, & amplectetur eam.* Et sect.40. *Non dicitur id nisi propter plebem, ne ea quid novi ex ingenio suo sibi fingat, aut plus justo sapiat, constituendo sibi Legem variam*, כמו שעושים הקראים *sicut faciunt Karræi, &c.* Vide ibi plura. Porrò suprà dictum ex sententia Majemonis, Tzaducæos Bajethosæos, Karræos fuisse eosdem, & Karræorum nomen in Ægypto natum pro iis, quos Sapientes Israelitarum vocabant Tzaducæos. Author libri Cosri Orat.3. sect.61. diversum videtur sentire. Nam primò originem Tzaducæorum & Karræorum diversam tradit, deinde in dogmatibus differentiam aliquam. Quoad originem, post Simeonem justum, qui ultimus fuit ex viris synagogæ magnæ, primum Scholæ caput ponitur communiter ab omnibus Antigonus (qui floruit Anno mundi 3460. trecentis annis ante Christum, ut est in Juchasin fol.19.2.) cujus discipuli fuerunt Tzadok & Bajethos, autores sectæ Tzaducæorum, vel ut author iste scribit שהיו ראש לכופרים ובהם נקראו הצדוקים וביתוסים *qui fuerunt caput hæreticorum, & ab illis vocati sunt Tzaducæi & Bajethosæi.* Hos secuti sunt Joseph ben Joeser, & Joseph ben Jochanan, annis quadraginta pòst. Prioris celebris & laudata est apud Talmudicos memoria in libro סוטה cap.ult. fol.47.1. *Ex quo mortuus est Jose ben Joeser vir Tzaridæus*, בטלו האשכולות *cessarunt botri. Juxta illud: Non superest botrus ad comedendum*, Mich.7.1. *Botri*, id est, Sapientes, אשכול id est איש שכל בו Vir in quo omnia sunt. Huic successit annis sexaginta post, Josua ben Perachja, & Nittæus Arbelita. Rursus post annos sexaginta successit Jehuda ben Tabbai & Schimeon ben Schetach. *Sub hoc*, scribit author Cosri, התחילה דעת הקראים *initium accepit opinio Karræorum, propter historiam quæ accidit cum rege Jannæo, &c.* de qua in libro קדושים cap.3. fol.66. Et paulò pòst: וכבר השרישו הקראים שורש עם אנשים שהיו דוחים את התורה שבעל פה ומתחכמים בטענות כאשר אתה רואה שעושין היום אבל הצדוקים והביתוסים אינם כי אם אפיקורוסים מכחישים העולם הבא אך הקראים הם משתדלים בשרשים מתחכמים בתולדות *Et jam radices egerant Karræi cum hominibus rejicientibus Legem oralem (id est, Traditiones seniorum ore traditas) & sapientes se ostentabant rationibus sive argumentationibus, sicut vides eos adhuc hodie facere. At Tzaducæi & Bajethosæi non sunt nisi hæretici, negantes seculum futurum, sed Karræi occupati sunt in radicibus sive fundamentis, & sapientes se præstant in rebus naturalibus.* Hæc ibi. Et sect. 23. *Peto, ut de Karræis, quantum tibi de illis constat, me nonnihil instruas*: כי אני רואה אותם משתדלים בעבודה יותר מהרבנים ואני שומע טענותם יותר מבריעות ויותר מסיקות לפשט התורה *Nam video illos studio-*

studiosiores esse in cultu quàm Rabbinos (qui scilic. Pharisæos sequebantur) audiõq; ipsorum rationes magis esse ponderosas, propiusq; adducere ad simplicem sensum Scripturæ. Hinc apparet, Karræos multis annis post Tzaducæos ortos esse, & hos quidem simpliciter Hæreticos dici, quòd negent seculum futurum & resurrectionem mortuorum, illos veros Karræos non item, sed in eo tantùm differre, quòd negent Kabalam & Traditiones. At verò apparet, hunc authorem non tantùm loqui de priscis Karræis, sed & de hodiernis, qui in eo differunt à priscis, quòd confiteantur resurrectionem & seculum futurum. Id innuit Commẽtator in librum Cosri Orat. 3. sect. 65. ubi scribit: ולפי ועתם הוצרכנו לומר שאם היורת הקראים בלתי מכחישים היום הע״הב כבר היתרה ראשיתם שרש פורה ראש לענת הרעת הנפסר הזה Id est, *Juxta sententiam ipsorum cogimur dicere, quòd etsi Karræi non negent hodiè seculum futurum, invaluerat tamen olim venenata ista & pestifera opinio inter ipsos, nisi quòd non fuerit inter tam multos propagata & disseminata, ut secta Pharisæorum,* ut docet Majemon in Pirke abhoth, in Mischna de Antigono, ubi scribit: והיו לזה החכם שני תלמידים שם האחד צדוק ושם השני ביתום וכאשר שמעו זה המאמר יצאו מלפניו וכו והניחו התורה וכו׳ id est, *Et fuerunt ipsi (Antigono) duo discipuli: nomen unius Tzadok, alterius Bajethos. Cùm autem audirent ab ipso hanc doctrinam (quæ ibi in Mischna traditur) digressi sunt ab ipso, &c. & reliquerunt Legem, & adhæsit uni secta una, & alteri secta altera, vocaruntq; eos Sapientes nostri Tzadokim & Bajethosim. Cùm autem non possent congregare Ecclesias magnas in fide & religione hac (quòd religio falsa dissipat ecclesias, quantò minus colligit discipulos) inclinarunt credere rem, quam non poterant coram plebe negare: Si enim protulissent eam ex ore suo (id est, publicè professi fuissent eam falsam religionem) occidissent ipsos. Unde quoque dicebat socio suo, se credere verbis Legis & dissentire à Kabala (Traditionibus seniorum) quæ non est vera. Idq; propterea, ut se liberos facerent à præceptis receptis ex Kabala, alisq; decretis & constitutionibus, posteaquam non possent rejicere omne quod scriptum & acceptatum esset.* Hactenus Majemon. Periculosum ergò antiquitùs fuit negationem seculi futuri publicè docere, unde & pauciores approbatores ea pars doctrinæ invenit, & tandem planè evanuisse & intercidisse videtur. Unde factum, ut Karræi hodierni seculum futurum, præmia bonorum & pænas malorum in seculo futuro credant. Id apertè docet R. Abraham in libro Juchasin, in titulo libri his verbis: ומשם מתבאר כי הצדוקים אינם הקראים שבזמננו כי אלו מודים בשכר ועונש ותחיה מת׳ שאין בן הצדוקים *Inde etiam patebit, quòd Tzaducæi non sunt Karræi isti nostri temporis: hi enim confitentur præmium, & pænas, & resurrectionem, quod non faciunt Tzaducæi.* At priscos illos Tzaducæos etiam Karræos fuisse vocatos, idem hic Author tradit fol. lib. 15. ut suprà allatum. Hæc de Karræis sufficiant.

קְרוי *Textualis, biblicus:* אלא דהוה קרוי ותנוי ופיוטן Propterea quod fuit Biblicus, Talmudicus, & Poeta, Vajikra rabba sect. 30.

קְרִי *Lectum, legitur. In Masora passim obvium, de voce diversæ lectionis:* קְרִי וכתיב Lectum & scriptum, vox quæ sic legitur, & scribitur sic: קְרִי *idem quod Hebraicè* קְרוּא, *&* כתיב *idem quod* כְּתוּב.

קָרְיָנָא *Lector:* קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא *Lector epistolæ ipse quoque sit tabellarius,* Sanhedr. fol. 96. 1.

קְרִיאָה *Lectio, Vocatio: Clamor:* לְשׁוֹן קְרִיאָה Locutio vocationis, id est, *Nomen vocativi casus:* לְתִפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה Ad decus lectionis, decoræ pronunciationis causâ, *Euphoniæ gratiâ.* Sic dicunt de vocibus, quæ Dagesch habent præter necessitatem, & de aliis quæ euphoniam spectant: קְרִיאַת הַגֶּבֶר *Cantus galli, Gallicinium:* היוצא קודם קריאת הגבר דמו בראשו *Qui egreditur ante cantum galli, sanguis ejus in capite ejus,* Joma fol. 21. 1.

קוּרָא · קוּר *Molle ac tenerum palmæ.* Vide in קוּר.

קוּרְאָה · קוּרָא, vel קוּרְאָה *Perdix:* כְּמָא דמִתְרְדִיף קוּרְאָה בְּטוּרַיָּא Sicut quis persequitur perdicem in montibus, 1. Sam. 26. 20. כְּקוּרְאָה דִמְכַנֵּשׁ בִּיעִין Sicut perdix colligit ova, Jer. 17. 11. וְקוּרְיָהוֹן יְנַצְפוּן בְּטוּלָּא Et perdices ipsarum pipient in umbra ejus, Jesa. 34. 15. *Apud Rabbinos legitur pro Ave quadam Ægyptiaca, oblongum rostrum habente.* Unde in Bereschith rabba sect. 64. in fine, legitur de leone devorante prædam, quòd cùm ossiculũ in gutture ejus hæserit, dixerit ad alia animalia: Quicunque exemerit mihi hoc ossiculum, dabo ei mercedem magnam: אתא הדין קורא מצראה דמקוריה אריך Venit perdix ista Ægyptiaca, cujus rostrum oblongum erat, indiditque rostrum suum gutturi ejus, & eduxit illi os, dicens: Dato mihi nunc mercedem meam. Respondit Leo, Ito & gaudeto te ingressum esse os leonis cum pace, & exivisse cum pace. Sic sæpe accidit iis, qui magna beneficia à potentibus hujus mundi pro præstitis officiis expectant. *Hinc Munsterus & alii, posuerunt ad hanc radicem:* מַקְרָא *Rostrum. Malè: vide de eo in* נקר.

קְרָא · קְרִי *Cucurbita. Hinc apud Talmudicos proverbiale,* מאה קְרִי בְּמָתָא בזוזא תותי כַּנְפִיךְ נִיהוּ *Si fuerint centum cucurbitæ in urbe venales pro uno asse, tamen sub brachiis tuis sunto,* Pesachim fol. 113. 1. Sensus: Etiamsi victualiorum copia & vilitas in urbe

urbe fuerit, tu tamen ingressurus iter ad istam urbem, victualia semper tecum sumito. Nam carere possis, dum copia & vilitas facilimè mutatur. Vel: Victualia propter vilitatem nunquam contemnenda, sed maximè tum coemenda sunt. Experientia id multos cum damno docet. Vide Aruch in בנף primo. *Item aliud proverbium:* מְבָא פִּלְפְּלָתָא דַּחֲרִיפְתָּא מִמְּלֵי צַנָּא דְקָרֵי *Melius est granum piperis acris, quàm plenus corbis cucurbitarum*, Chagiga fol.10.1. Vide de eo in פול. *Rursus alind:* שניהם בדבר עבירה נתכוונו היינו דאמרי אינשי איהו בקרי ואיתתיה בבוציני Ambo in rem peccati intenti sunt, juxta id quod vulgò dicunt homines: *Ipse cucurbitis, & uxor ejus cucumeribus, scilic. delectatur*, Chagiga fol.10.1. Sota fol.10.1. Nam R. Jochanan dicere solitus est, כל המזנה אשתו מזנה עליו *Quicunque scortatur, uxor ejus quoque scortatur juxta eum, secundum illud; Si allectus fuit animus meus ad mulierem, &c. molat alteri uxor mea*, Jobi 31.9. Sic pari otio, commessationibus, negligentiâ, aliisque studiis & vitiis, conjugati quandoque delectantur, in quos hoc adagium convenit. *Author Aruch impurè & ineptè explicat.*

קִרְיָא *Perdix, à Clamando.* Vide & in קרה.

קִירָא Vide suprà in קיר.

אקראי *Accidentale, Fortuitum:* בי דינא דאקראי Domus judicii fortuita, extraordinaria; Locus ubi non est curia fixa & stata, Rosch haschana fol.29.2. Est à קָרָה.

מִקְרָא *Scriptura sacra, tota vel ejus pars aliqua, veluti Liber aliquis, ut quandoque apud Masorethas, vel Versiculus aliquis, ut apud Rabbinos passim:* כי בן דרך המקרא Nam sic est mos Scripturæ, Rab. *Hinc illud vulgatum*, אין המקרא יוצא מידי פשוטו *Scriptura sacra nunquam egreditur ex simplicitate sua*, id est, extra simplicem vel literalem sensum suum, id est, etiamsi quis inde alium quendam sensum mysticum eliciat, habet tamen & retinet semper suum sensum literalem, Vide Schab. fol.63.1. Item, R. Tanchuma bar Hanilaj dixit: לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד מי ידע אינש במה חיי *Semper triplicet, id est, in tres partes distinguat homo annos suos, tertiam partem consumat in Scriptura, tertiam in Misna, tertiam in Talmud sive Gemara. Quis enim homo scit, quanta sit vita?* Abhoda sara fol.19.2. *Mischna*, est Textus Talmudicus, *Gemara*, est textus explicatio, & sententiarum omnium decisio. In Pirke avoth cap.5. ætas hominis distinguitur in tredecim partes, quibus singulis studium conveniens tribuitur: בן חמש שנים למקרא *Filius quinque annorum ad Scripturam sacram sive Biblia destinetur: filius decem ad Mischnam: filius tredecim ad præcepta Legis observanda: filius quindecim ad Talmud: filius octodecim ad nuptias, &c.* חזרנו על כל המקרא Percurrimus totam Scripturam: מכן לתחיית המתים מן התורה ויש אומרים מן המקרא זה Hinc probatio est vivificationi mortuorum ex Lege sive Bibliis, quidam etiam dixerunt, ex versiculo hoc, Sanhedrin folio 90.2. הרי ארבע מקראות מכחישין זה את זה Quatuor versus sunt (scilic. in lib. Reg. & Paralip) qui sibi invicem contradicunt, R. Salomon 1. Reg.5. vers.16. *Plurale*, פתרון שני מקראות הללו נופל זה על זה Explicatio duorum horum versiculorum concidit una in alteram, Rabbi Salomon Psal.59.7.8. שלש המקראות הללו לא למדנו Tres hos versiculos non didicimus, Talm.

קָרַב *Appropinquare, Accedere, Propinquum, In propinquo, Propè esse. Respondet Hebræo* קרב *& ejus synonimis* נגע · נגש. *Præteritum*, כַּד קְרֵיב לְמֵעַל לְמִצְרַיִם Cùm appropinquasset ingredi Ægyptum, Hebr. הִקְרִיב, Gen.12.11. לָא קְרֵיב לְוָתַהּ Non accessit ad eam, Hebr. קרב, Genes.20.4. וּקְרֵב אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא Et accessit Aharon ad altare, Levit.9.8. וּקְרֵב בְּאַרְבַּע זָוְיָן רְבֵיתָא Et invasit quatuor angulos domus, Hebr. וַיִּגַּע, Job.1.vers.19. וּקְרֵיב אַבְרָהָם Et accessit Abraham, Hebr. וַיִּגַּשׁ, Genes.18.23. לְאַרְעָא בְּנֵי עַמּוֹן לָא קְרֵבְתָּא Ad terram Ammonitarum non appropinquasti, Deut.2.v.37. קְרִיבַת שַׁתָּא שְׁבִיעֵתָא Accessit annus septimus, Hebr. קָרְבָה, Deut.15.9. מַחֲתָא דַיְיָ קְרִיבַת בִּי Plaga Domini accessit ad me, invasit me, Hebr. נָגְעָה, Job.19.21. וּקְרִיבַת אַף לֵאָה Et accessit etiam Lea, Heb. וַתִּגַּשׁ, Genes.33.32. קְרִיבוּ יוֹמָךְ Appropinquarunt dies tui, Hebr. קרבו, Deuter.31.14. קְרִיבוּ בִּלְבוּשֵׁיהוֹן Accesserunt, tetigerunt vestimenta ipsorum, Hebr. יִגְּעוּ, Thren.4.14. וּקְרִיבוּ לְוָת גַּבְרָא Et accesserunt virum istum, Hebr. וַיִּגְּשׁוּ אֶל הָאִישׁ, Genes.43.19. וּקְרִיבוּ לְמִתְבַּר דַּשָּׁא Et accesserunt ad diffringendum januam, Hebr. וַיִּגְּשׁוּ, Genes.19.9. וּקְרִיבוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא Et accesserunt universus cætus, Hebr. וַיִּקְרְבוּ Levit.9.5. וּקְרִיבָא לְחֵינָתָא Et accesserunt concubinæ, Heb. וַתִּגַּשְׁןָ, Genes.33.6. וּקְרִיבָא בְּנַת צְלָפְחָד Et accesserunt filiæ Tzelophchad, Hebr. וַתִּקְרַבְנָה, Numer.27.1. וּקְרֵבְתּוּן לְוָתִי Et accessistis ad me, Deuter.5.v.23. *Participium*, אָזֵל וְקָרֵב לְוָת דָּוִד Abiens & accedens ad Davidem, 1.Sam.17.41. וַאֲזַל מֵיזַל וְקָרֵב Et abiit abeundo & accedebat, 2.Sam.18.25. כָּל מַן דְּקָרֵב בַּהּ Quicunque accedit ad eam, Proverb.6.29. *Plurale*, דְּקָרְבִין מִבְּנֵי לֵוִי Qui appropinquant è filiis Levi, Ezech.40.v.46. *Infinitivus*, בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא In accedendo filios Israel ad sanctum, Heb. בְּגֶשֶׁת, Num.8.19. לְמִקְרַב לַעֲבִידְתָּא Accedere ad opus, Exod.36.v.2. לְמִקְרַב בַּיְיָ לִי טָב Accedere ad Dominum, mihi bonum est, Ps.73. vers.28.

verſ.28. סְרִיבַת לְמִקְרַב נַפְשִׁי Renuit accedere anima mea, Hebr. לִנְגּעַ Job.6.verſ.7. *Cum Affixis*, עַד מִקְרְבֵיהּ לְוָת אֲחוּהִי Uſque dum accederet, appropinquaret ad fratrem ſuum, Geneſ.33.v.3. וִיהֵי כְּמִקְרַבְכוֹן Eritque accedentibus vobis, Deut. 20.v.2. בְּמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא Accedentibus illis ad altare, Heb. בְגִשְׁתָּם Exod.28.44. בְּמִקְרַבְהוֹן לְקוֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא Accedentibus illis ad ſanctum ſanctorum, Num. 4.19. וּבְמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא Et cùm accedent ad altare, Hebr. וּבְקָרְבָתָם Exod. 40.32. *Imperativus*, קְרַב לְמַדְבְּחָא Accede ad altare, Levitic.9.7. קְרַב אַתְּ וּשְׁמַע Accede tu & audito, Deuter.5.27. קְרַב עַד הָכָא Accede huc, 2. Sam.20.16. קְרַב בְּטוּרַיָּא Accede ad montes, Hebraicè גַּע, Pſalm.144.5. קְרִיב לְהַלְאָה Accede huc, Hebr. גֶּשׁ, Geneſ.19.v.9. וּקְרִיב בְּכָל דִּי לֵיהּ Et accede in omnia quæ ſunt ejus, Hebr. וְגַע Job.1.verſ.11. וּקְרַב לְגַרְמֵיהּ Et accede ad oſſa ejus, Job.2.v.5. קְרִיבוּ כְעַן לְוָתִי וּקְרִיבוּ Accedite nunc ad me, & acceſſerunt, Geneſ. 45.v.4. קְרִיבוּ קֳדָם יְיָ Accedite ante Dominum, Exod.16.9. *Futurum*, לָא תִקְרַב הַלְכָא Ne propiùs accedas huc, Exod. 3.verſ.5. לְאִתְּתֵיהּ לָא תִקְרַב Ad uxorem ejus ne accedas, Levit.18.14. לָא תִקְרַב בִּי Ne appropinques ad me, Jeſa.65.5. וְלָא תִקְרַב לִתְרַעָא דְבֵיתָהּ Et non accedas portam domus ejus, Proverb.5.8. וּבְכֵן יִקְרַב לְמֶעְבְּדֵיהּ Et tunc accedet apparare illud, Exod.12. v.48. דִּי יִקְרַב בְּכָל מִדַּעַם מְסָאַב Qui acceſſerit ad quodcunque immundum, Levit.5.3. וְיִקְרַב וְיֵיתֵי מִלְכֵיהּ Et accedet venietq; conſilium ejus, Jeſa.5. v.19. וְחִלּוֹנַי דְיִקְרַב יִתְקְטֵל Et extraneus qui appropinquaverit, occidetur, Num.1.51. וּדְיִקְרַב בִּבְסַר דּוֹבָנָא Et qui appropinquaverit ad carnem fluxu laborantis, Levit.15.6. וְאִתְּתָא דִי תִקְרַב Et mulier quæ appropinquaverit, Levitic.20.v.16. תִּקְרַב לְבָתֵּין Appropinquabit per domos ſuas, Joſ.7.v.14. וְנִקְרַב בְּחַד מִן אַתְרַיָּא Et accedamus ad quendam ex his locis, Judic.19.v.13. לָא תִקְרְבוּן Non appropinquabitis, Levit.18.6. לָא תִקְרְבוּן לְצַד אִתְּתָא Non appropinquabitis ad latus mulieris, Hebr. אַל תִּגְּשׁוּ, Exod.19.15. לְוָתָךְ לָא יִקְרְבוּן לְמִנְזַק Ad te non appropinquabunt ut noceant, Pſal.91.7. דְלָא יִקְרְבוּן בָּךְ Ut non appropinquent ad te, Ruth.2.9. *Pahel*, קָרֵב *Appropinquare facere, Admovere, Adducere, Afferre, Offerre. Præteritum*, קָרֵב יַת קוּרְבָּנֵיהּ Obtulit ſacrificium ſuum, Levit.7.19. וְקָרֵב יַתְהוֹן לְוָתֵיהּ Et accedere fecit eos ad ipſum, Geneſ.49.10. וְקָרֵב יַת קָרְבַּן עַמָּא Et obtulit oblationem populi, Lev.9.15. קָרִיבַת לְקָדָמוֹהִי Ipſa obtulit coram ipſo adipem caſeorum, Judic.5.25. קָרִיבוּ יַת חֲטָוָתְהוֹן Obtulerunt peccata ſua, id eſt, ſacrificia pro peccatis, Levit.10.v.19. וְקָרִיבוּ Et obtulerunt filii Aharonis ſanguinem ipſi, Lev.9.9. אֲרֵי קָרִיבוּן קֳדָם יְיָ Nam obtulerunt ea corā Domino, Num.17.3. וְקוּרְבָּנִין קָרֵבְתּוּן קֳדָמַי Et num ſacrificia obtuliſtis coram me in deſerto, Amos 5.25. וְקָרֵבְנָא יַת קוּרְבָּנָא Et obtulimus oblationem coram Domino, Numer.31.v.50. *Participium*, אִם מִן תּוֹרֵי הוּא מְקָרֵב Si ex bobus ipſe offerat, Levit.3.v.1. דִּמְקָרֵב יַת עֲלַת גְּבַר Qui offert holocauſtum viri alicujus, Levit.7.8. *Plurale*, וַאֲרֵי אַתּוּן מְקָרְבִין דְּעַוִּיר Et quando vos offertis quod cæcum eſt, Mal.1.verſ.8. וּמְקָרְבִין Et admovetis, Mich.1.11. דִּמְקָרְבִין קוּרְבָּנָא עַל חוֹבֵיהוֹן Qui offerunt oblationem pro peccatis ſuis, Eccleſ.4.v.17. מְקָרְבֵי קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא Offerentes ſuffitum aromatum, Numer.16.35. *Infinitivus*, לְקָרָבָא יַת קוּרְבָּנַיָּא דַייָ Ad offerendum oblationes Domini, Lev.21. v.21. בְּדִיל דְלָא לְקָרָבָא Ad non offerendum, Numer.9.v.7. *Cum Affixis*, בְּקָרִיבְכוֹן Offerentibus vobis, Ezech.44.verſ.7. Rectiùs id legeretur בְּקָרָבְכוֹן, nam י in Pahel ſolet eſſe index vocalis Tzere, quod hîc propter Affixum corripitur. Pro ea alibi etiam legitur בְּקָרוֹבֵיכוֹן ubi Cholem omnino eſt extra uſum formæ Pahel. Eodem referendum, בְּקָרוֹבֵיהוֹן Offerentibus ipſis. Communiter Infinitivus hic cum Affixis ex terminatione וּת effertur, unde meliùs diceretur בְּקָרוּבְתְהוֹן & ſic alia. *Imperativus*, וְאַתְּ קָרֵב לְוָתָךְ Tu autem, admove ad te Aharonem fratrem tuum, Exod.28.1. קָרֵב יַת שִׁבְטָא דְלֵוִי Admove tribum Levi, Numer.3.6. וְקָרֵב קֳדָם יְיָ Et offer coram Domino, Lev.9.2. קָרְבִנּוּן כְּעַן לְוָתִי Admove eos nunc ad me, Geneſ.48.9. קָרִיבוּ לְוָתִי Admovete ad me quiſque juvencum ſuum, 1.Sam.14. v.34. קָרִיבוּ דִינְכוֹן Adducite cauſam, litem veſtram, Jeſa.41.21. *Futurum*, דִּכְמַת אַרְכוֹנָא אֲקָרְבִנֵּיהּ Veluti principem admovebo illum, Job.41.37. וַאֲקָרְבִנּוּן Et admovebo eos, Jerem.30.verſ.21. וְיַת אַהֲרוֹן וְיַת בְּנוֹהִי תְּקָרֵב Aharonem & filios ejus admovebis, Exod.29.4. וּתְקָרֵב יַתְהוֹן בְּסַלָּא Et offeres ea in caniſtro, Exod.29.3. אֲרֵי יְקָרֵב Quum obtulerit ex vobis oblationem, Levitic.1.v.2. וִיקָרֵב כַּהֲנָא Et offeret ſacerdos, Levit.1.13. דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ Maſculum integrum offeret illud, Levit.1.3. וִיקָרְבִנֵּיהּ כַּהֲנָא Et offeret illud ſacerdos, Levit.1.15. וִיקָרְבִנַּהּ לְוָת כַּהֲנָא Et adducet illud ad ſacerdotem, Lev.2.8. כָּל מִנְחָתָא דִי תְקָרְבוּן Omnia munera quæ offeretis, Levit.2.11. וּתְקָרְבוּן קוּרְבָּנָא Et offeretis oblationem, Levit.23.v.8. וִיקָרְבוּן בְּנֵי אַהֲרוֹן Et offerent filii Aharonis, Levitic.1.v.5. דִּיקָרְבוּן Quæ offerent filii Aharonis coram Domino, Levit.6.7. *Ithpehal vel Ithpahel*, וּלְפוּלְחַן דֶּאֱלָהָא לָא אִתְקָרְבַת Et ad cultum Dei non appropinquavit, Sophon.3.2. וְלָא אִתְקָרְבוּ דֵין לְוָת דֵּין Et non appropinquabant unus ad alterum, Exod.14.20. *Infinitivus*, כְּאִלּוּ לְאִתְקָרָבָא Quaſi appropinquare ad timorem Domini deſiderent, Jeſa.58.2.

Jeſa.58.2. לְאִתְקָרָבָא לְפָלְחָנִי Accedere ad cultum meum, Jerem.30.21. מִלְאִתְקָרָבָא לְוָתֵיהּ Ab accedere ad eum, Exod.34.30. *Participium*, אַתּוּן מִתְקָרְבִין יוֹמָא דֵין Vos appropinquatis die hoc ad ineundum prælium, Deuter.20.3. *Imperativus*, אִתְקָרַבוּ עַמְמַיָא לְמִשְׁמַע Accedite populi ad audiendum, Jeſa.34.1. חַוּוּ וְאִתְקָרַבוּ Annunciate & accedite, Jeſa.45.[illegible] *Futurum*, וְתִתְקָרֵב Et accedes ad filios Ammon, Deut.2.19. יִתְקָרֵב לְקֳדָמֵיהוֹן Accedet ad eos, Exod.24.14. יִתְקָרֵב לְוָתִי Accedat ad me, Jeſa.50. v.8. וְיִתְקָרֵב כַּהֲנָא Tunc accedet ſacerdos, Deuter. 20. v.2. וְתִתְקָרֵב יְבִמְתֵּיהּ Tunc accedet glos ejus, Deuter.25. v.9. נִתְקָרֵב לְקַרְתָּא Accedamus ad urbem, Joſ.8.5. וְתִתְקָרְבוּן בְּצַפְרָא Et accedetis mane, Joſ.7.14. *Aphel*, אַקְרֵב *idem quod in Pahel, ſed rarius ex hac forma punctatum eſt. Participium*, לָא יְהֵי לֵיהּ מַקְרֵב קוּרְבָּנָא Non erit ipſi offerens oblationem, Mal.2.12. קֻרְבַּן אֱלָהֲהוֹן אִנּוּן מַקְרְבִין Oblationem Dei ſui ipſi offerunt, Lev.21.6. *Futurum*, תְּקָרֵב צְפִיר Offeres hircum, Ezech.43.22. וְתְקָרֵב יָתְהוֹן Et admovebis ea unum ad alterum tibi, Ezech.37.17. וּתְקָרֵב יָת תּוֹרָא Et offeres juvencum, Exod.29.10. וּתְקָרְבִנּוּן Et offeres ea coram Domino, Ezech.43.24. דִּי יְקָרֵב קוּרְבָּנֵיהּ Qui offeret ſacrificium ſuum, Levit.22.18. דִּי יְקָרְבוּן Quæ offerent, ibid.

קָרוֹב *Propinquus, Proximus: Propinquum, Proximum, Propè, Heb.* והקרוב אל רעת Et proximum ad ſententiam, hoc propius ad ſententiam accedit, Rab. אדם קרוב אצל עצמו *Homo proximus eſt ſibimet ipſi, Proximus quiſq; ſibi*, Jevam. fol.25.2.

קָרִיב · קָרִיבָא *Idem: Eſt & loci & temporis & cognationis:* ותהי קָרִיב לִי Et eris propinquus mihi, Geneſ.45.v.10. לְכָל קָרִיב בִּסְרֵיהּ Ad omnem propinquum carnis ſuæ, Hebr. שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ Levit.18.6. וְקָרִיב לְמֵיתֵי Et propè eſt ut adveniat tempus contritionis ejus, Jeſa.13.22. דְּקָרִיב לְבֵיתֵיהּ Qui propinquus eſt domui ejus, Exod.12.v.4. אֱלָהֵן לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ Niſi proximo ſuo propinquo ſibi, Levit.21.2. וּדְקָרִיב בְּחַרְבָּא יִתְקְטֵל Et qui propè eſt, gladio occidetur, Ezech.6.12. לָא תִתְרַחֲצוּן בְּקָרִיב Ne confidatis in propinquo, Hebr. בְּאַלּוּף, Mich.7. v.5. לָא בְקָרִיב Non in propinquo eſt, Ezech.11.3. מִקָּרִיב E propinquo effundam excandeſcentiam meam, Ezech.7.v.8. דְּמִקָּרִיב אִתְעֲבִידָא Quæ è propinquo facta ſunt, Deut.32.17. *Cum Affixis Pronominibus*, קָרִיבִי וּבִסְרִי אַתְּ Propinquus meus & caro mea es tu, Hebr. עַצְמִי, Geneſ.29.v.14. Sic 2.Sam.9.13. הָא אֲנָא קָרִיבָךְ Ecce ego propinquus tuus ſum, Hebr. עַצְמְךָ, 2.Sam.5.1. וֶאֱנָשׁ יָת קָרִיבֵיהּ Et quiſquis proximū ſuū, Exod.32.27. וּבְסוּפָה לָא סוֹבַר עַל קָרִיבֵיהּ Et ignominiam non portat ſuper proximum ſuum, Pſal.15.3. *Plural.* אֲרֵי קָרִיבִין אִנּוּן לֵיהּ Nam propinqui ipſis ſunt, Joſ.16. דְּקָרִיבִין לָךְ Qui propinqui ſunt tibi, Deuteron.13.7. דִּרְחִיקִין וּדְקָרִיבִין Qui longinqui ſunt & qui propinqui, Jere.48.23. *Cum Aff.* פְּסַקוּ קָרִיבַי Ceſſarunt propinqui mei, Jobi 19.14. וְקָרִיבַי מֵרָחִיק קָיְמִין Et propinqui mei è longinquo ſtant, Pſal.38.12. בִּקְרִיבַי אִתְקַדַּשׁ In propinquis meis ſanctificabor, Levit. 10.v.3. בָּתַר בְּנֵי אַתּוּר קָרִיבָהָא Poſt Aſſyrios propinquos ſuos, Ezech.23.5. *Fœminin.* אֲרֵי קָרִיבָא הִיא Nam propinqua eſt, Exod.13.17. קַרְתָּא הָדָא קָרִיבָא Civitas hæc proxima eſt ad fugiendum eò, Geneſ.19.20. קָרִיבָא זְכוּתִי Propinqua eſt juſtitia mea, Jeſa.46.13. דִּקְרִיבָא לִקְטִילָא Quę propinqua eſt occiſo, Deuter.21.3 בְּתוּלְתָּא דְקָרִיבָא לֵיהּ Virgo quæ propinqua ipſi eſt, Levit.21.3.

קריפה Pro Carmine rhythmico, vide paulò poſt in קְרוֹבָץ.

קֵירוּב *Appropinquatio, Propinquitas:* לפי קירוב בתים Propter propinquitatem ædium: וישן עמי בקירוב בשר Et dormivit mecum propinquitatē carnis, id eſt, nudo corpore, Schab. fol.13.2.

קירבות *Idem.*

קָרְבָה *Appropinquatio, Acceſſus.*

קרבין *Inteſtina, viſcera:* קרבי דגים Inteſtina piſcium pinguia, pinguedo piſcium.

קֻרְבָּן · קָרְבָּן · קוּרְבָּן *Oblatio, Sacrificium, quod offertur vel offerri debet:* קוּרְבָּן דְּמִתְקַבַּל Oblatio eſt quæ acceptatur cum beneplacito, Levit.1.13. אֲרֵי יְקָרֵב מִנְּכוֹן קוּרְבָּנָא Quum obtulerit ex vobis oblationem, Levit.2.1. כְּקוּרְבָּן דְּכֵי Ut oblatio munda, Mal.1.11. *Cum Aff* אִם עֲלָתָא קוּרְבָּנֵיהּ Si holocauſtum fuerit oblatio ejus, Levit.2.v.3. וְקוּרְבָּנֵיהּ Et oblatio ejus, Numer.7.13. וּבְקוּרְבָּנֵיהּ Et in oblatione ejus, Geneſ.4.4.5. קוּרְבָּנָךְ Oblatio tua, Levit.2.5. יָת קוּרְבָּנִי Oblationem meam, Num.28.2. יָת קוּרְבָּנְהוֹן Oblationem ſuam, Numer.7.10. יָת קוּרְבַּנְכוֹן Oblationem veſtram, Lev.1.2. יָת קוּרְבָּנַהּ Oblationem ſuam, Numer.5.15. *Plurale*, וְקוּרְבָּנִין Et oblationes, Amos 5.25. קוּרְבָּנַיָּא דַייָ Oblationes Domini, Hebr. אשי Ignita, Deut.18.1. לְקָרָבָא יָת קוּרְבָּנֵיהוֹן Ad offerendum oblationes ſuas, Lev. 7.38. וְקוּרְבָּנֵיכוֹן Et oblationes veſtræ, Amos 5.22: *Apud Rabbinos*, כל הקרבנות בטלים וקרבן תודה אינו בטל לעולם *Omnia ſacrificia ceſſabunt, ſed ſacrificium laudis non ceſſat in æternum*, Medr. Pſal.100. Vide Kimchi Jere.33.11. אלמלא קרבנא לא הוו קיימי עילאי ותתאי *Niſi eſſet oblatio, non poſſent conſiſtere ſuperiora & inferiora.* Zohar col.186. in Gen. Oblatio iſta fuit Chriſtus.

קְרָב · קְרָבָא *Prælium, Bellum, armorum Appropinquatio & Concurſus, Conflictus. Reſpondet Hebræo* מִלְחָמָה. *Et verbū* לְחַם *&* נִלְחַם *per* אַגִּיחַ קְרָבָא *Movere, Inferre bellum, transferri ſolet:* סַדַּר קְרָב Diſpone bellum, Hebr. לְחַם Impugna, Pſal.35.1: נִסַּק וּנְגִיחַ קְרָב Aſcendemus & inferemus bellum;

 commit-

committemus prælium, Deuter.1.41. עֲבַדוּ קְרָבָא Fecerunt bellum cum Bera, Gen.14.2. מְגִיחֵי קְרָבָא Bellum gerentes, Bellatores, Psal.76.4. זֵינֵי קְרָבָא Arma bellica, Psal.76.6. עָבְדֵי קְרָבָא Præliatores pervenerunt usq; ad Bethaven, 1.Sam.14.v.23. יִתְקְטֵל קְרָבָא תַקִּיפָא Bellum grave, forte, Jesa.30.32. וּבִקְרָבָא בִּקְרָבָא Occidetur in bello, Deuter.20.5. Et in bello, Deuter.4.34. בִּקְרָבָא קַדְמָאָה Sicut bellum primum, Judic.20.39. וְאִם לִקְרָבָא נְפַקוּ Et si ad bellum egressi sunt, 1.Reg.20.18. *Cum Affixis*, לְמֶעְבַּד מָאנֵי קְרָבֵיהּ Ad præparandum instrumenta bellica, 1.Sam.8.12. אַתְקֵיף קְרָבָךְ Roborato bellum tuum contra urbem istam, 2.Sam.11.v.25. מְזָרְזִין בְּמָנֵי קְרָבְהוֹן Accincti armis bellicis suis, Judic.18.v.16. גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָךְ Viri facientes bellum tuum, Ezech.27.10. *Plurale*, בִּסְפַר קְרָבִין In libro bellorum, Num.21.14. *Construct.* יַת כָּל קְרָבֵי כְנַעַן Omnia bella Canaan, Judic.3.1. *Cum Aff.* וִיגִיחַ יַת קְרָבָנָא Et perficiet bella nostra, 1.Sam.8.20. *Ex forma fœminina*, קְבֵל בַּעֲלֵי קְרָבְתִי Contra authores belli mei, Psal.35.1.

תְּקְרוּבָא · תִּקְרוּבְתָּא *Munus. Respondet Hebræo* מִנְחָה, *quando ad homines refertur, seu de munere, quod hominibus offertur. Pro munere divino transfertur* קוּרְבָּנָא, *ut Genes.4.v.3.* תִּקְרוּבְתָּא לְעֵשָׂו אֲחוּהִי Munus pro Esavo fratre, Hebr. מִנְחָה, Genes.32.v.13. סַב בִּידָךְ תִּקְרוּבְתָּא Accipe munus in manu tua, 2.Reg.8.8. וַעֲבַרַת תִּקְרוּבְתָּא עַל אַפּוֹהִי Et trāsivit munus ante faciem ejus, Genes.32.21. בְּתִקְרוּבְתָּא Cum dono quod abit ante me, Genes.32.v.20. בְּתִקְרוּבְתָּא ייתון Cum munere venient, Psal.45.13. *Cum Aff.* קַבֵּל כְּעַן יַת תִּקְרוּבְתִי Accipe nunc munus meum, Genes.33.10.

תּוּקְרְבָא · תּוּקְרֻבְתָּא *Idem*: יַיְתְנֵיהּ בְּתוּקְרֻבְתָּא Adducet illud cum munere, Jesa.18.7. רַב תּוּקְרֻבְתָּא Princeps muneris, id est, Præfectus munerum, eorum, scil. hominum, qui munera regi offerebant, & per ipsum accessum haberēt ad regem, Jerem.51.59. R.Salom. legit juxta antecedentem formam, תִּקְרוּבְתָּא. Veneta in forma absoluta, תּוּקְרְבָא.

תִּקְרוֹבֶת *Idem*, apud Rabbinos.

קַרְבִּיט *Lorum, Ligula, Laqueolus, Talm.* מתיר קרביטיו והוא נופל מאיליו Solvit lora ejus, & ipse (lectus) concidit sponte suâ, Sanhedrin fol.20.1. Glossa לולאות Laqueoli. Sic in Nedarim fol.56. col.2. Item ibidem, אם ערסא דגדא הוא קרביטין מי אית ליה Si lectus Fortunæ iste est, quomodo sunt ipsi laqueoli? *Solebant veteres Deæ Fortunæ bonæ mensam in domo perpetuam sternere, cum culcitra juxtà paratâ. Hæc laqueolis ligata, à terra nonnihil elevata erat, & suspensa, ne à terra corrumperetur. Huic culcitræ David rex in luctu Abneri insedit, sed laqueolis solutis, culcitra depressa fuit in terram, pro more lugentium, qui in terra sedebant.*

קְרֻבָץ · קְרוּבָץ. *Sic vocant Judæi, qui in Germania degunt, cantiones rhytmicas, quas in Sabbatho, & festivis diebus in Synagogis suis cantillant. Rationem vocis ignorant, nisi quòd quidā dicunt, esse symbolicum verborum, quæ Psal.118.15. leguntur,* קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים Vox jubilationis & salutis in tabernaculis justorum. *Hoc Eliæ in suo Tisbi non placet, putatq́; denominationem istam à Judæis Gallis primùm devenisse, qui inter* ץ *&* ת *raphatum sive aspiratum in pronunciatione non distinguunt. Galli autem aliiq́; Judæi hæc Carmina vocant* קרובות, *unde* ת *malè pronunciatum Germani indoctiores in* ץ *mutarunt:* קרובות *autem vocant, quasi Adjectitias, à* קרב, *propterea* שמקרבין אותם *quia Adjungunt & applicant eas ordinariis precibus.* Sic meminit horum Carminum Rabbi David in Rad. עתר, ubi conqueritur de nimia licentia poëtarum recentiorum, qui usu sermonis biblici abutuntur, & nova longeque petita significata vocibus multis affingunt, dum inquit; כמו שעשו קצת בני עמינו הנקראים בשם פייטים בקרובות אשר חברו *Sicut fecerunt quidam ex populo nostro, qui nominantur Poëtæ, in cantionibus* קרובות, *quas composuerunt, quod est peccatum magnum, & qui precatur iis, commemorat iniquitatem ipsorum, & novum committit peccatum in seipsum.* Hæc ibi. Meminit & eorū R. Ascher in cap.5. libri Talmudici Berachoth, circa finem, ubi dicit, quòd R.Eliesar Kalir, ex terra Israëlis oriundus, ex civitate Kirjath sepher, de qua Jos.15.15. & Judic.1.11. fecerit & ordinarit קרובץ. *Sic, inquit Elias, hic Author scripsit, quia & ipse Germanus fuit.* Sic in Tosephos, ר״ה cap.1.fol.8. שנהגו קרובץ בג׳ ראשונות Qui solent legere Kerubhos in tribus prioribus diebus. De isto autem Eliesare ibi refertur, quòd fuerit ab omnibus vocatus אַבְקַת רוֹכֵל Pulvis aromatarii, (ex Cant.3.6.) דהוא תנא קרובץ דרשן ופייטן quòd fuerit Tanna, Kerobhaz, insignis concionator, & Poëta. *Hinc scribit Elias, duplex ratio, quòd hæc vox non sit abbreviatura superioris versus, 1. quòd primum* ו *non pertineat propriè ad dictionem istam, cum sequens litera* ב *sit Dagessata, 2. quòd scribatur cum secundo Vau, & dicatur* קרובץ *& non* קרובץ, *& sic Vau illud posterius non habet vocem correspondentem in isto versu.* Hinc corigendus & intelligēdus locus in Aruch citatus ex Vajikra rabba paraschâ 30. in voce פיט & קרוב, unde קרוב explicatur per דרשן, cùm legendum sit; קריי תניי קרובץ דרשן ופייטן Biblicus sive textualis, Doctor Talmudicus, Kerubhaz, concionator, & poëta, quibus laudibus Eliesar iste afficitur. Scriptum fuerat sine dubio קרוב׳

cum

ıpice in fine, refectæ literæ indice. In meo
ı exemplari Cracoviæ edito, vox ista om-
abest. In Juchasin f.34.2. disertè scribitur
קרובה הוה תנא קרובו דרש. *Legitur ibidē etiam*
ulari, pro Carmine tali. Vide. In Medrasch
· cap.3.v.6. legitur וקריבוי, quod in Glossa
catur, ובעל לשון ליסר קרובץ Et vir eloquens
mponenda Kerubhos.

ג *Strigilare, Radere, Abradere strigili sordes,*
' *ut equisones faciunt. Convenit cum* נָרַר, *li-*
ıffinibus permutatis. Talm. אין מקרדין את
הבהמה ביו Non strigilant jumentum in die
, Beza fol.23.1. מפני שעושה חבורה propterea
facit vulnus.

קי *Strigilatio.*

מַקְרֵד *Strigilis, propriè ferrea,* ששניו קטנים *cujus*
s tenues sunt & acuti, ac facilè cutem vulnerant.

קרו *Vermis: vel Vermiculorum species aliqua.*
ajikra rabba sect.18. Midbar rabba sect.7.
Abijathar dixit, מאי לְזָרָא Quid est Num.11.
Et fiat vobis לְזָרָא? Resp. לקרדא In vermes.
xplicat Baal Aruch ex lingua Arabica, in qua
Vermis. Schindlerus id scribit קַרְם.

קר · קַרְדוּ *Kardu, montes Armeniæ altissimi, in*
um vertice arca Noæ cessante diluvio subsedit.
Ptolemæus vocat Gordæos, *Q. Curtius* Cor-
:: על טורי קרדו Super montes Kardu, Hebr.
עַל הָרֵי, Genes.8.4. in Onkelo. Jonathan
על טורי דְקַרְדוּן שום טוּרָא חַד קַרְדּוּנְיָא וְשׁוּם טוּרָא m,
חַד אַר Super montes Kardon: nomen mon-
nius Kardonia, nomen montis alterius Ar-
ıia, & ibi ædificata est urbs Armenia in ter-
rientis. *Hinc populos in istis locis habitantes,*
rici vocarunt καρδοῦας, Gordęos, Cordionos,
·denos, Cordyæos. Vide Josephum lib.1.
:iq. cap.4. Junium, Mercerum, & alios in
:caput. Item Fullerum in Miscel. Theolog.
ı. cap.4. וְאִנּוּן אִשְׁתְּזִיבוּ לְאַרְעָא דְקַרְדוּ Et isti pro-
ıerunt se in terram Kardu, Jesa.37.38. 2.Reg.
:37. מַלְכְוָת אַרְעָא דְקַרְדוּ Regna terræ Kardu,
:m.51.27.

קַרְדּוּנָא · קוֹרְדַּיְנָא *Kardyanum, Armenia-*
:Tal. ובעא מני דינרא קורדינאה Et petiit à me
num Kardyanum, id est, ex montibus sive
ntanis Ararat sive Armeniæ, ut in glossa ex-
catur, Cholin fol.54.2. דינר והב קורדיקיני Me-
h.fol.29.1. Vide in נרד, in נַרְדִּין: חיטי קורדניתא
:ticum Cordonium, Armenicum, Pesach.
7.1.

קרדינטס *Genus monetæ*, Talm. Hierosolym.
ldusch. cap.1. *Est ex Latino* Quadrans, *unde*
Græcè Κοδράντης: שני מסומסין איסר שני קרדינטס
מסומס · שני פרוטות קרדי Duo semisses faciunt
ırium: duo quadrantes semissem: duo oboli
quadrantem. Mentio hujus Matth.5.28. *Pro*
hac voce in Talmud Babylonico Kiddusch. fol.12.1.
legitur קונטרינק. *Rectius scriberetur* קרדנטים, *ut*
Græcè Κοδράντης.

קַרְדִּיקוֹס *Cardiacus dolor sive morbus, oris ventri-*
culi affectus, à corde nomen habens, quod veteribus
Græcis dictum καρδία, *unde* καρδιακὸς *Cardiacus,*
qui isto morbo laborat, & cui propter consensum cor
facilè deficit, & in deliquium concidit. Interdum est
Affectio ipsa stomachalis vel cordialis. Sic apud Tal-
mudicos, מי שאחזו קורדייקוס Quem comprehen-
dit cardiaca affectio, Gittin cap.7. in principio,
ubi Gemara addit: מאי קורדייקוס אמר שמואל דנכתיה
חמרא חדתא דמעצרתא Quid est Cardiacus? dixit
Samuel, is quem mordet sive pungit vinum no-
vum torcularis. Alii dixerunt, esse spiritum ma-
lignum superfluæ potioni & ebrietati præfe-
ctum, cujus nomen Cardiacus. Hi non intelle-
xerunt vocem Græcam. Vide & sequentem
vocem.

קורדקסין · קורדיקון *Crepidæ, calceamentum latius*
& liberius: יוצאין בקורדקסין בשבת Egrediuntur
cum crepidis in sabbatho, Pesachim fol 51.col.1.
לא ישייל אדם בקורדקיסין בתוך ביתו אבל מטייל הוא
באנפיליא Non ambulabit homo cum crepidis
in domo sua, sed ambulabit cum soccis, Jebham.
fol.102.2. Interpres exponit *Calceos tenues, quos*
induit homo sub calceis crassioribus, ut tutior sit ab
aqua, Germanicè Underschuch. His in die Propi-
tiationis incedere domi, prohibitum, at soccis
laneis licitum. Item, טפחתה בקורדקיסין על פניה
Percussisti eam crepidâ in faciem ejus, Beresch.
rabba sect.45. Baal Aruch adducit in litera Sa-
mech, & legit סקורדקין. In Jalkut fol.21.col.4.
על ידי שהיתה מסטרתו בקורדקין. Et aliter, בקורדיקין
שלה על פניו Quia verberaverat eum crepidâ suâ
in faciem ejus, Medrasch Esther cap.1.v.16. Va-
jikra rabba sect 12. *Scribitur etiam* קורדקיסון. In
Talmud Hierosol. illud; *Auferet Dominus decus*
העכסים Jesa.3.18. exponitur קורדקייה Crepida-
rum. Scholiastes exponit, מנעלים של עץ Calcei
ligni, Schabbas cap.6. In Jalkut Echa, num.
תתרל״א 1031. eodem sensu legitur קורדיקין. Vide
infrà in קרק, in קַרְקִסִּין.

קָרָה *Accidere, Evenire, Contingere, Occurrere,* Hebr. Pihel קֵרָה *Contignare, Contabu-*
lare. Hinc apud Talmudicos, ומקרין את הפרצה במועד
Et reparant, restaurant rupturam (sepis) in fe-
sto, interpositis scilic. & interseptis lignis quasi
tignis, Moed katon fol.6. כיצד מקרין בהוצא ודפנא
Quomodo reparant? ramis palmæ aut lauro,
non autem luto vel cæmento: מקרה את בתים
Contignat domos.

קְרִי · קֶרִי *Accidens, Casus: synecdochicè, Casus*
nocturnus,

nocturnus, Fluxus seminis viri: בעל קרי *Seminifluus. Plurale,* בעלי קריין Seminiflui: נעשו כולן בעלי קריין Facti sunt omnes seminiflui, coacti fuerunt semen emittere, Sanh. fol.106.1. בעל קרי אסור תורה Qui fluxum seminis passus est, non debet operam dare Legi, nempe antequam aquâ purificatus sit, Berach. fol.22.1. בעל קרי שנתנו עליו תשעה קבין מים טהור Seminifluus, si effundant super eum novem cabos aquæ, mundus est, ibid. ראה קרי Vidit, expertus est fluxum seminis. De his plurimæ Traditiones extant Rabbinorum: בְּקֶרִי *Accidentaliter.*

קורות *Accidentia, Contingentia, Casus, Eventus vel Eventa.*

קוֹרָה *Trabs, Tignum,* Tal. בעל הקורה יכנס בעביה של קורה *Possessor trabis ingreditur densitatem trabis,* Berachoth in fine. Pater feret curam & onera liberorum: patrifamiliâs incumbit cura familiâs, agricolæ agri, &c. Citatur à R. Davide Psal. 20.2. טול קוֹרָה מִבֵּין עֵינֶיךָ. Vide in קסם. In alio significato vide mox iterum.

קְרוִיא *Contignatio, Tabulatum,* Schemoth rab. sect.13. ab initio. Glossa, בנין על הקורה.

קְרִיָּא · קְרִי · קִרְיָא · קִרְיְתָא · קַרְתָּא, *& in Jonathane* קוּרְיָא, *emphat.* קוּרְיְתָא *Urbs, Civitas:* קְרִי בִּקְרִי Civitatem contra civitatem, Jesa.19.v.2. מִקְּרִי לִקְרִי De civitate in civitatem, Genes. 47.21. קוּרְיָא דְדַהֲבָא Civitatem auream, Num.31.50. in Targum Hierosol. Fuit ornamentum capitis mulierum vel virginum, coronamentum ab urbis forma appellatum, unde Jonathan pro eo habet כְּלִילַיָּא Coronas. Vide עיר: Iterum, קִרְיְתָא דָךְ קִרְיָא מָרָדָא Civitas ista civitas rebellis est, Esræ 4.15. בְּפוּמָּא דְקִרְיָא In ore, id est, ingressu urbis, Proverb.8.3. וַהֲוָה בָּנֵי קַרְתָּא Et fuit ædificans urbem, Genes.4.17. וְקִרְוָא Et civitas ulla ab ipsis non liberabitur, Jerem. 48.8. וְתָבוּ לְקַרְתָּא Et reversi sunt in urbem, Genes.44.13. וְכָל דִּי לָךְ בְּקַרְתָּא Et quicquid tibi est in urbe, Genes.19.12. לָא אֶחְלֵף תַּר מִקַּרְתָּא Non trâsibo in urbem, Hos.11.9. בְּקִרְיָא Unus ex urbe, Jerem.3.14. *Cum Affixis,* וְשׁוּם קַרְתֵּיהּ Et nomen civitatis ejus, Genes. 36. v.32. בְּקַרְתֵּיהּ In civitate sua, Judic. 8.27. גְּבַר לְקַרְתֵּיהּ Quisque in civitatem suam, 1. Sam. 8. vers. 22. מִקַּרְתֵּיהּ De civitate sua, 1. Sam.1.3. הוּא יִבְנֵי קַרְתִּי Ipse ædificabit civitatem meam, Jesa. 45. v.13. וְאָמוּת בְּקַרְתִּי Et moriar in civitate mea, 2. Sam.19. v.37. לִתְרַע קַרְתְּהוֹן Ad portam civitatis ipsorum, Genes.34.20. וְיִרְגְּמוּנַהּ אֲנָשֵׁי קַרְתַּהּ Et lapidabunt eam viri civitatis ejus, Deuter. 22.21. *Plurale,* קִרְוִין *&* קוּרְוִין, *& in Jonathane:* קוּרְיָן *&* קִרְוִין בְּנוֹ לְכוֹן קִרְוִין Ædificate vobis civitates, Numeror. 35. 2. וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא Et civitates parvulis nostris, Num.32.16. קִרְוַיָּא לְשֵׁיזָבָא Civitates refugii, Numer.35.v.12. וְקִרְוַיָּא דִּי תִתְּנוּן Et civitates quas dabitis, ibidem v.13. כְּקִרְוַיָּא Sicut civitates, Jerem. 20. vers.16. מִקִּרְוַיָּא הָאִלֵּין Ex urbibus istis, Jos. 20. 4. שִׁית קִרְוֵי שֵׁיזָבוּתָא Sex urbes refugii, Numeror. 35. v.13. וְקִרְוֵי לֵוָאֵי Et civitates Levitarum, Levit. 25. 32. בְּקִרְוֵי גִלְעָד In urbibus Gilhad, Judic.12.7. וּבְקִרְוֵי טוּרָא Et in urbibus montanis, Jerem. 32.44. בַּר מִקִּרְוֵי פַּצְחַיָּא Exceptis urbibus paganorũ, Deuteron.5.3. *Cum Affixis,* כָּל קִרְווֹהִי Omnes urbes ejus, Deut. 2.34. בַּחֲדָא מִקִּרְוָךְ In aliqua urbium tuarum, Deut.13.12. וְיָת קִרְוֵיהוֹן Et urbes ipsorum, Numer. 21.3. וְתִתְכַּנְּשׁוּן לְקִרְוֵיכוֹן Et congregabitis vos in urbibus vestris, Lev.26.25. וְכָל קִרְווֹהָא Et omnes urbes ejus, Jos. 13.17. לְקִרְוָיִךְ אִלֵּין Ad urbes tuas istas, Jerem.31.21. *Apud Rabbinos,* טובי לקריה דמלכא שושבינירה *Felicem civem, cujus paranymphus sit Rex ipse,* Bereschith rabba sect.18. קריה *Civitas,* sumitur pro *Incola civitatis.*

קַרְתָּנִי *Urbanus, Oppidanus: vel Kartanus, ab urbe sic dictus, ut Hierosolymitanus ab urbe Jerusalem:* הקרתני שקיבל שדה מירושלמי Kartanus qui accepit agrum ab Hierosolymitano, Demaj cap.6.

קְרִיתָא *Velum, Peplum muliebre.*

קוֹרֶת *Occursus, Objectum: Scopus, in quem sagittæ occurrunt:* Unde קורת החצים Scopus sagittarum, quem omnes impugnant, in quem omnes incurrunt, sed ipse perstat, ut Aruch exponit: alii, *Pharetra sagittarum:* Talm. Kelim cap.12. קורת אסירים Compedes vinctorum, locus in ligno excavatus, cui pedes captivi imponuntur, ut sagitta in pharetra, ibid.

קְרִית · קְרִיּת *Accidens, Casus:* מִקְּרִיּת הִרְהוּר לֵילְיָא Ex accidête cogitationum nocturnarum, Heb. מִקְּרֵה, Deut.23.11. in Jon.

קְרִי · קְרָיָא *Vermis, Vermiculus fructuum vel leguminum: Talm.* זונתא בביתא כקריא בשומשמא *Meretrix in domo est quasi vermiculus in sesamo,* qui scilic. consumit illud, Sota fol.3.2. Alius dixit, תוקפא בביתא וכו׳ *Ira, id est, iracunda mulier in domo, quasi vermis in sesamo.*

קְרָא · קְרָיָא *Urceus, Amphora, vas quo hauritur & petitur aqua:* וּנְסֵיב לַחְמָא וְקִרוּיָא דְמַיָּא Et accepit panem & urceum aquę, Genes.21.14. Jon. Heb. וְחֵמַת מַיִם Et utrem aquarum. Sic, עַד דִּי שְׁלִימוּ כָּל מַיָּא מִן קְרוּיָה Donec consumptę essent aquæ ex urceo, vers.15. In Targum Hierosolym. est מִן קַרְנֵהּ. Et sic legit Elias קַרְנְתָא, quem secutus est Munsterus. *Apud Talmudicos,* האבן שבקרויה Lapis qui in urceo, si inter hauriendum non excidat, hauriunt eo, scilic. in sabbatho, Schab. cap.17. in Misna. R. Salomon, Rambam, & Bartenora scribunt, fuisse *Cucurbitam siccam & excavatam, quæ lapide aggravabatur, ut mergi posset, respicientes ad* קְרִי *Cucurbita,*

de quo

de quo suprà. Alius putat, *fuisse aliud vas figulinum leve*: הרוק של קרווה Frustum cucurbitæ siccæ, Cholin fol.57.2. קרויה שהטבילה במים Amphora quam immergunt in aquas, Parah cap.5.

קרוגא *Vinum dulce confectum.* Vide in קרן.

קוריים · קרויים Vide infrà in קרי.

מקרה · מקרה *Accidens, Contingens:* מקרה הגשם Accidens corporis: מקרה קיים Accidens stabile, firmum, inseparabile: מקרה נפרד Accidens separabile: מקרה הכמות Accidens quantitatis: מקרה האיכות Accidens qualitatis: מקרה אנה Accidens Ubi: מקרה המצב Accidens Situs: מקרה העצם Accidens Substantiæ: במקרה Per accidens: מקרים משונים Accidentia varia.

תקראה · תקרה · מקרה *Contignatio, Tabulatum, Conclave.* Hinc Aben Esra Psal.90.1. scribit, מעון idem illic esse, quod alibi מְעוֹן קָדְשְׁךָ De habitaculo sanctitatis tuæ, Deuter.26.15. והיא התקרה העליונה estq; tabulatum illud supremum, nempe cœleste: שתי תקראות Duo tabulata, R. Sal. 1.Reg.6.9.

קרז

קרז. Munsterus interpretatur *Sepulchrū.* Aruch producit קרזים, sed non explicat. Citat autem ex Beresch. rabba, ubi sect.86. hodie ita legitur: מה יוסף תבן לעפרים אתה מכנים קרזים כפכר חנינא נזרן כדמשק חרשים במצרים *Quid ita ô Joseph? Stramen in Aphrajim tune infers? ollas in pagum Chanina? tonsuras lanæ in Damascum? incantatores in Ægyptum?* Verba sunt Potiphera heri ad Josephum, quêm putabat ex arte Magica omnia peragere, quæ cùm in Ægypto esset abundantissima, frustra putabat, ipsum eam ibi venditare, q.d. túne ligna in sylvam importas? Sic reliquorum in suis locis fuit copia. *Pro* קרזים *ergo est* קררים, *quod idem cum* קדרות *Ollæ, quæ in isto pago ingenti copiâ conficiebantur. In Jalkut folio 44.col.3. hic idem locus citatur, & pro hac voce legitur* קרח *Glacies.*

קָרַל *Conterere, Confringere:* אבנים מקורזלות Lapides confracti, fragmenta lapidum, Schab. fol.81.1. Succa fol.36.2. צרור מקורזל Lapillus minutus, contritus; Schab. capite 8. in fine: נוטלו ומקנח בו את רגליו Tollit eum & abstergit eo pedes.

קרח

קָרַח *Glabrare se, Calvescere, Calvefieri, Calvitium sibi inducere*, Hebr. *Rabbini ad fructus transferunt, quando maturi, putamina aut tegumenta sua abjiciunt, & quasi calvescunt:* unde, הפרישין והעוזררין משיקרחו Coronia mala, & sorba, ex quo calvescunt, scil. matura sunt, & decimas dant, Maaseroth cap.1.

קריח · קרחא *Calvus:* קריח הוא Calvus est, Hebr. קֵרֵחַ, Levit.13.40.Jonath. קרחא. *Emphat.* סק קרחא Ascende calve, Hebr. קֵרֵחַ, 2.Reg.2.23. *Apud Talmudicos,* הקרח פסול Calvus est vitiosus, Bechor. fol.43.1. Ibid. איזהו קרח כל שאין לו שיטה של שער מוקפת מאוזן לאוזן Quisnam est calvus? quicunque non habet ordinem pilorum ab una aure ad alteram.

קרחן *Idem*, Bechor. fol.43.2.

קרחה · קרחה *Idem. Apud Talmud.* רבי יהושע בן קרחה Rabbi Josua filius Calvi, id est, R.Akibæ, quia Calvus fuit R.Akibha. Hinc dixit R.Eliefer ben Asaria de ipso: כל חכמי ישראל לפני כקליפת שום חוץ מן הקרח הזה Omnes sapientes sunt sicut cortex allii, ad me comparati, excepto calvo isto, id est, Rabbi Akibha, Bechor.fol.58.

קרחא · קרחא *Calvitium:* ולא תשוון קרחה Neque ponetis calvitium, Deuter.14.1. in T.Hier. *Apud Rabbinos metaphoricè,* קרחת הכרם *Calvitium vineæ,* id est, locus à vitibus nudus, Kilaim capite 4. Hinc & apud Catonem & Plinium *Vinea calvata* dicitur, quæ vites raras habet. *Aff.* בקורחתיה In calvitio, hoc est, recalvo ejus, Levit. 13.43. Jonath. *Apud Rabbinos,* שמש רבינו קרחי Sol inter calvitia, Talm. Taanith fol.3.2. id est, ex diversis nubium partibus emicans, relictis partibus obnubilatis, quasi locis calvis à sole.

קרחותא *Idem:* יהי בקרחותא Si fuerit in calvitio, Levit.13.42. בקרחותיה In calvitio ejus, ibid. Jonathan, בקורחתיה.

קרחינאי · קרחינאה *Calvus.* Hinc quidā Raf Ada קרחינאה Calvus, dictus, Sanhed. fol.92.1.

קרחא *Gelu, Glacies:* Verbo Domini יְהִיבַ קַרְחָא datur gelu, Jobi 37.10. מְכַרְסָא מַן נְפַק קַרְחָא E cujus ventre egressa est glacies, Jobi 38.v.29. *Cum Affix.* מַטְלֵק קַרְחֵיה Projicit glaciem suam, Psal.147.17.

קרוח *Punctatū, Punctis respersum, Maculatum, Heb.* נָקֹד *vel* טָלוּא*: sic dictū, quòd puncta & maculæ sint latioris coloris quasi Calvities quædam:* כָּל אִימַר נמור וקרוח Omnem ovem punctatā & maculatam, id est, punctis minoribus, & maculis latioribus respersam, Hebr. כָּל שֶׂה נָקֹד וְטָלוּא, in Jonathane: at in Targum Hierosol. invertuntur. Genes.30.32. כל דליתוהי נמור וקרוח Quicquid non est maculatum & punctatum, v.33. *Plur.* קְרוּחִין Punctata erunt merces tua, Hebr. נְקֻדִּים, יהי אגרך Gen.31.8. וילדן כל ענא קרוחין Et pariebant omnes oves punctata, Hebr. נְקֻדִּים, ibid. וקרוחין & punctatas, vers.10. & 30. 39. וקרוחיא Et maculatas, Hebr. וטלואים, Genes.30.35. *Fœmininum plurale,* כל עזיא נמורתא וקרוחתא Omnes capras maculatas & punctatas, ibidem. Hæc omnia meliùs ex forma Chaldaica קְרִיחַ notarentur.

Deinde קרח *Oriri, Recrescere, Regerminare.* Hinc in Gemara: Qui amputat aurem asini proximi sui, dato eum ipsi עד דקרחא donec recrescat,

crescat, Sanhedr. fol.106.2. Vide קרח, ubi hoc exemplum quoq; citatur.

קרט *Quiescere, Respirare:* יתבין למקרטא באורחא Sedebant ut quiescerent vel respirarent in via, Glossa, לנוח, Vajikra rab.sect.22. Et mox ibidem: סליק מן בבל יתיב למקרטא באורחא Ascendit ex Babylonia, sedebatq; ut quiesceret in via.

קֻרְטָא · קורטא · קוֹרֶט *Granum, Grumus, Gutta:* וקורט של חלתית Et granum laseris, Avoda fol.35. col.2. היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו עליו Qui exit ut occidatur (ex sententia judicis) potant eum grano thuris in poculo vini, ut distrahatur mens ejus, Sanh. fol.43.1. Id in Christo etiam fuit usurpatum: כקורטא בכורא Quasi granulum in coro, mensurâ scil. maximâ, Erubhin fol.17.2. קורט של דם Gruma, gutta sanguinis, ע״ז fol.32. דאית ביה קרטין In quo sunt grana, Schab. fol.47.1. ואשכח עליה תרי קורטי דמא Et invenit in eo duas guttas sanguinis, Cholin fol.43. פלי קורטא דדיותא Discindebat grumum atramenti, idest, frustulum instar grani, atramenti sicci, Nidda fol.20.1. Aliter vide infrà in קורטור.

קָרְטָא · קָרְט *Quarta, Quadrans sicli. Est ex Latino, & idem valet quod* דִּינָר. Hinc in Talm. Hieros. Massecheth Schekalim cap.2. ubi in Mischna dicitur, בקשו לשקול דינרין Volebant appendere *denarios*; id explicatur in Gemara קרטין *Quartas*. Sic etiam videtur sumendum in Talm. Hier. ב״מ cap.4. ab initio.

קְרָטִיתָא *Parũ, Frustulum:* דאשתקל קרטיתא מניה Ex quo ablatum erat parum, Cholin fol.77.1. *Huc & illud referri possit,* כלבא אחת קורטית Canis quædam parva (q. curta) ascendit in summitatem petræ, Medrasch Echa cap.1.v.4. Pro hoc in textu libri hodie legitur קופרית Cypria.

קִרְטָא *Funda ad ejaculãdum lapides:* צריך למעבד ליה קירטא Opus est facere ei fundam, Zohar in Gen. col.106. Alibi pro eo est קרטפא. Item, כד שוי לון בקירטא Quando ponit eos in funda.

קרטוב · קורטוב *Mensuræ minimæ nomen:* קורטוב יין Quartula vini, קורטוב חלב Quartula lactis, Cholin fol.26.1. ואחד משמונה בשמינית והוא קורטוב Una ex octo (partibus) octavæ (Logi) nempe קורטוב Bava basra fol.90.1. Sic scribit quoque R.Sal. in Rosch haschana, fol.13.1. Hinc Rambam & Bartenora scribunt in Mikvaoth cap.3. esse partem sexagesimam quartam Logi. *In loco Talmudico expressè sermo est de Logo, non de Sea: unde non videtur esse* σφάλμα μνημονικόν *in Aruch, qui scripsit, esse octavam octavæ Logi; ut arbitratus est Jacobus Capellus in de Mensuris p.62. In eodem errore hac ratione versati quoq; fuissent summi viri R. Sal. Rambam & Bartenora, quod non est probabile.*

קורסבלא · קרשובלא *Pulvinar oblongũ coriaceum, in quo sedetur,* Schab.fol.79.1. *Baal Aruch scribit, esse* עור שאינו עשוי לכתיבה *pellem nondum aptatã ad scribendum, & idem quod* קַטְבְּלִיא, *de quo suo loco.*

קַרְטָגִינָא *Carthago, urbis nomen:* קרטגינאה *Carthaginensis:* ר׳ בא קרטיגנא R.Abba Carthaginensis, Talm.Hieros. Taan. fol.65.3.

קַרְטַל *Cartallus,* κάρταλλος, κάρταλος, *Corbis, Cophinus:* שלח ליה קרטיל של תאינין Misit ipsi cartallum ficuum, Beresch. rab. sect.60. דתפנון הדין קרטל דידיה ותמלון יתיה דינרין Ut evacuetis canistrum hoc ejus, & repleatis aureis. Et paulò antè, מלא קרטלא תינין Implevit cartallum ficubus, Vajikra rabba sect.25.

קַרְטַלִיתָא *Arca, Capsa:* אותביניהו בקרטליתא Posuit ea in arca, Metzia fol.42.1. Glossa ארנו. Et alibi, וחזינן ההיא קרטליתא דמקבעי בה אבנים טובות ומרגליות Et vidimus quandam arculam, in qua reconditi erant lapides pretiosi & margaritæ, Basra fol.74.1. Et mox, מאי אית בהדי קרטליתא Quid est in arcula ista?

קָרְטַם *Abscindere, Avellere, Decidere:* ירק מקרטם עלה עלה ואוכל Olus, avellit quodque folium & comedit, Maaseroth cap.3. Item in Jelammedenu, בהמה רועה היא מקרטמת אחד אחד Bestia pascens depascit, avellit quodque sigillatim. *Convenit cum* קָטַם.

קוּרְטְמִי *Crocus sylvestris, juxta Hebræos:* תלתא חיטי ותלתא קורטמי Tertiam partem tritici, & tertiam croci, Schab. fol.110.1. Sic, תלתא שערי ותלתא קורטמי, Pesach. fol.42.2. ליתי ג׳ קפיזי קורטמי דחרי Afferat tres modios croci fimati, qui crescit in in loco fimato, sive stercorato, Gittin fol.70. col.1. Crocum orientalem communiter vocant כרכום.

קַרְטִים *Erectus, Superior, supra alios constitutus & elevatus.* De serpente Paradisi R. Hoseas dixit, דקרטים היה עומד בקנה ורגלים היו לו quòd erectus steterit instar calami, & pedes fuerint ei, Beres. rab. sect.19. Glossa, קרטים id est, ראשו זקוף Caput ejus erectum erat, & dominus omnium bestiarum. In textu scribitur קרטי, quod legi posset קרטין vel קרטים κρατύς.

קוּרְטְמָן *Callidus, Astutus:* דליקן קורטמן עברקן סכסן Raram habẽs barbam, callidus est: densam, stupidus, Sanhed. fol.100.2. Vide דקן.

קִירְטוֹן · קַרְטוֹן · קַרְטוֹן *Imperator, Dominator, Potens,* κρατύς, κρατηρὸς & κραταιὸς *Validus, Viribus potens;* ועל כל קרטון וקרטון Et super quemlibet dominatorem creavi ipsi præfectum, Tal. Berach. fol.32.2. Jalkut Proph. fol.52.3.

קִרְטִין Sic aliquando legit Aruch: hodiè in libris, unde citatur, est קורטין, quam & author Aruch adducit. Vide infrà in קרט.

קְרִטִים · קְרָטוֹס *Decretum, Statutum, Lex.* In Pe-sikta Exod.19. Simile est regi desponsanti filiam suam: קבע קרטיסין fixit leges in mari inquiens: Romani ne descendant in Syriam, ne ascendant Romam, וכיון שהשיא בתו והתיר קרטיסין Postquam autem despondisset filiam suam, relaxavit legem istam. Citatur in Jalkut folio 78.3. Glossa marginalis, נימוסי מלוכה Leges regiæ.

קְרִיטִים *Κριτὴς, Judex. Hinc citatur in Aruch ex Beresch. rab. sect. 50.* ולוט היה ארכי קריטים שלהם Et Lot fuit ἀρχικριτὴς ipsorum; pro quo in nostris libris legitur ארכי דיינים.

קְרָטִיסִין · קַרְטִיסִין *Festum fuit, ut Hebræi tradunt, triumphale Romanis, eo die quando victores facti sunt Græcorum, & ipsorum regnum Romanis fuit subjectum. Illud magnis solennitatibus quotannis fuit celebratum: unde Judæis prohibitum fuit à suis Rabbinis, triduo ante illud festum quidquam cōmercii cum Romanis habere.* De eo in libro ע״ז vel ע״א cap.1. in Mischna prima: לפני אידיהן של גוים Ante festa Christianorum prohibitum est cum ipsis aliquid commercii habere, mutuo dare vel mutuo accipere, solvere vel solutionem accipere, &c. Et Mischnâ tertiâ, fol.8. ואלו אידיהן של גוים קלנדא סטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכים וכו׳ Hæc autem sunt festa Christianorum, Calendæ, Saturnalia, & Kartesima. De duobus prioribus vide suo loco. De tertio Gemara inquit, מאי קרטיסים יום שתפסה בו רומי מלכות והתניא קרטיסים ויום שתפסה בו רומי מלכות Quid est Kartesima? dies quo assecuta est Roma regnum. Nunquid per aliam Traditionem didicimus, Kartesima & dies, &c. ut sint diversa, festum scil. victoriæ primæ, & secundæ, quâ Græcos subegerunt, & ipsorū regnum sibi subjecerunt, quod Gemara refert ad tempora Cleopatræ reginæ Alexandri. *In Tosephos ibidem scribitur, esse vocabulū è lingua Græca petitum. Nam Græcis* קרט (κρατέω) *est* לשון תפיסה *significat Apprehendere, Arripere, Capere, &* סים *idem quod* שתי *duo* (puto illum respicere ad σύν*cum*, quod ν in compositione mutat in μ) *ut* קרטיסים *sit quasi Captura, Apprehensio duplex. vel altera aut secunda.* Hoc suo loco relinquo. Alius interpres dicit, fuisse hæc tria festa priscis temporibus nota. De duplici autem occupatione Regni, Gemara amplius dicit: Raf Joseph dixit, שתי תפיסות תפסה רומי אחת בימי קלפטרא מלכתא ואחת שתפסה בימי יונים Duas occupationes occupavit Roma: unam diebus Cleopatræ reginæ, alteram diebus Græcorum. In horum memoriam volunt fuisse institutum festum קרטיסים.

קִרְטְסַיָּא *Sindones,* Hebr. הַסְּדִינִים, *Jesa.3.v.23. lintea tenuissima, quibus ad tegumenta & ornamenta capitis, mulieres utebantur.*

קְרָטִיס χάρτης *Charta, Scheda:* הא קרטסיא קרטך אזיל קרי וחשב En chartam tibi, ito, legito, & computato; *Sic citatur in Aruch ex Vajikrarabba sect.34.* pro quo in meo exemplari legitur הא כתבא. In Talm. Hierosolym. Kidduschin cap.3. חד בר נש הוה חייב לחבריה ק׳ דינרין בקרטיס שלח חמשים גבי שליחא אל אין לא יהב לך קרטיסא לא תתן ליה כלום Quidam debebat socio suo 100. denarios datâ chartâ, (i.e. schedâ seu chirographo.) Misit ei 50. per nuncium, dicens ei, Si non dederit tibi chartam, ne des ei quicquam. *In eodem Talm. Ketubh. cap.9. scribitur per* כ.

קוּרְטְסָא *Charta, Papyrus,* נייר של עשב, *ut Aruch exponit, vel* נייר של מוכין, *ut R. Sal.* קורטסא ומוריקא, Gittin fol.69.1.

קִרְטֵם *Aptare, Expolire, Defricare, Abradere:* קרטמן או שפן Si expoliverit aut defricarit ea, Tal. Kelim cap.30. Glossa תקנם. Quidam libri habent קירסמן.

קַרְטַע *Saltare, Subsilire:* והיו מקרטעים Et saliebant ibi totâ nocte, id est, intrepidè sua peragebant, Beresch. rab. sect.74. in fine: דג דמתקרטע Piscis subsiliens, Cholin fol.75.1. Glossa דמקרקר. Item, ut Aruch adducit ex Beresch. rabba, מקום שאתה מוצא אכילה ושתייה ארכיליסטים מקרטע *In quocunq; loco invenis commessationem & potationem, ibi archilatro saltat.* Id hodiè extat sect.38. & pro ultimis verbis legitur השטן מקטרג Satan accusat, Sic etiam adducitur in Jalkut in Gen. fol.16.4. Et ex libro ילמדנו Jelammedenu, מיד הוא שמח ומקרטע Continuò lætatur & subsilit.

קַרְטִיפָא · קרטף *Funda ad lapides projiciendos:* דאקלע אבנא בקרטיפא Qui jacit lapidem fundâ, id est, בקלע, Zoh. in Num. col.353. Quidam libri בקוספתא. Alibi pro eo legitur קירטא.

קַרְטוּפְנָא Talm. *Fissura, Rima, Vulnus:* דאית ליה קרטופני ברישיה Cui est fissura in capite suo; וצווחי מהנהו קרטופני Et clamarunt propter istas fissuras, nempe propter dolorem, Bava kama fol.86.1. Glossa, חטטין · בקעים fossæ, fissuræ: אלא דאית בהו קרטופני דאית בהו קרטופני אסירי Nisi in quibus (vasis) sunt fissuræ, in quibus autem sunt fissuræ, prohibita sunt, Ketubh. fol.107.2. דאית בהון קרטופני לא תבעי לך In quibus sunt rimæ, non petes tibi: certò enim prohibita sunt, Pesach. fol. 30.2. ע״ז fol.33.2.

קרטקי In Jalkut Prophetarum fol.63.1. lin.7. לכלם נתתי קרטקי שעשו להם ערלה Omnibus dedi, imposui mulctam vel pœnam, quòd fecerint sibi præputium. *Legendum* קְטִרִיקֵי.

קרטיקון *Idem quod* גרתיקן, *de quo in litera Gimel, Pulvis argentariorum quo defricant & dealbant argentum.* In Talm. Hierosol. Beza cap.4. שפין את הכסף בקרטיקון Polire licet argentum cum pul-

vere קרטיקן (ſcil. in die feſto:) alii dicunt, non licere. Confer Talmud Babyl. Schab. fol.50.2. Unde & apud Majem. in Hilch. Schabb. cap.23. אסור לחוף כלי כסף בגרתקן מפני שהוא מלבנן Vetitũ eſt defricare vaſa argentea cum גרתקן (ſcil. in Sabbatho:) quia dealbat illa. *Scriptio per Koph ab initio indicare videtur eſſe à Latino* Creta, *q.d.* Cretico *vel* Cretaceo ſcil. *pulvere, vel linimento. Nam ejus uſus eſt ad expoliendum argentum.* Plin. lib.35.cap.17. *Alia creta argentaria appellatur, nitorem argento reddens.* Meminit ejus & lib.17.cap.8.

קורטור *Theſaurus: Domus:* in *Jonathane*, Si dederit mihi Balak מְלֹא קֻרְטוֹר ביליה כסף וְדְהַב plenum theſaurum ſuum argenti & auri, Hebraicè מְלֹא ביתו, Num.24.13, *Plur.* רעלתא לקורטורי תַלְגָא Ut ingreſſus ſis theſauros nivis, Hebr. אוצרות, Jobi 38.v.22. *In Aruch eſt* לקורטי *ſive Res poſteriori.* דמַמְלִין קורטוריהון סִימָא Qui implent theſauros ſuos argento, Hebr. בָּתֵּיהֶם, Jobi 3.15. *Baal Aruch legit* קורטיהן.

קרי קורייטא *Fructus palmæ, ſeu dactylorum ſpecies, Caryota.* Sic in Gemara עז Talmudis Babylonici fol.14.2. quidam dixit, נקלם (quod in Miſchna ibi loci legitur) eſſe קורייטי. Regeſsit alius; In Miſchna legimus נקלם & neſcimus quid ſit: Tu vocas קורייטי: id æquè ignotum nobis eſt: quid ergo utilitatis affers nobis hac tuâ explicatione? Reſpondit, Imò prodeſt hęc mea explicatio; nam cùm venirem huc (in terram Iſraëlis) & dicerem נקלם non intelligebant, cùm dicebam קורייטי intelligebant. Hæc ibi. Extat idem, ſed breviùs, in Talm. Hieroſ. ubi ſcribitur קורייטא. *De* נקלם *vide ſuo loco:* קורייטא *tum ex ſenſu, tum ex convenientia vocum liquet eſſe Græcum* καρυωτὸς, *vel* καρυωτὶς, *Caryota Latinè:* unde apud Aetium, καρυωτὶς φοῖνιξ *Caryota palmula.* Plinius lib.15. cap.28. *Carne palmæ placent, cruſtâ Thebaicæ, ſucco uvæ & caryotæ.* Et lib.13. cap.4. *Ab his (ſcil. palmis) Cariotæ maximè celebrantur, & cibo quidem, ſed & ſucco, uberrimæ. Ex quibus præcipua vina Orienti, iniqua capiti, unde pomo nomen. Sed ut copia ibi atq; fertilitas, ita nobilitas in Judæa, nec in tota, ſed Hierichunte maximè.* Quod hîc ſcribit, generoſa vina ex Caryota in Oriente facta fuiſſe, ejus rei quoque veſtigium apparere videtur apud Talmudicos in Berachoth fol.50.2. ubi hęc vox קורייטי *pro Vini ſpecie* uſurpatur, q. d. *Caryotum vinum.* R. Salomon exponit per אלונתית & אינומלין, de quibus ſuo loco, & vernaculè פוישן. Aruch פוצוני *Potio.* Munſterus, Guido & alii planè impertinenter explicant *Theriacam.*

קורים · קוריס ; קורים *Liciatorium jugum & clavus, inſtrumenta textorum: Textum:* In Bereſ.rab. ſect.49. in principio: שמות של רשעים דומים לכלי קוריים מה כלי קוריים כל מה שאתה משתמש בהם הם עומדים הנחתם הם מתרפים Nomina improborum ſimilia ſunt inſtrumentis textorum. Quid ſunt inſtrumenta textorum? quamdiu uteris illis, intenſa perſtant, quum deſeris, laxantur. Pro hoc in Medr. Schem. ſect.1. ab initio legitur לכלי קורים. Item alibi, אף הנשים מאחורי הקוריים היו סונטין בה Etiam *mulieres poſt textoria* deridebant eam, ibid. ſect.71. *Sic citat Aruch, ſed in textu libri hodiè legitur* נתיות *Torculares mulieres, calcantes in torcularibus, & pro* קורים *eſt* קורים, *quod interpres accipit pro* קורות *Trabibus torcularis.* In Talm. Hieroſol. Peſach. cap.6. in Gemara: Tres fuerunt qui reliquerunt coronam ſuã in mundo hoc, & poſſederunt vitam æternam, nempe Jonathan filius Saulis, Elieſer filius Aſariæ, & Seniores in Lege. Dixit Rabbi: Jonathan non, כי אפילו נשים מאחורי הקוריין יודעות היו שדוד עתיד למלוך nam etiam *mulieres poſt textoria* noverant, futurum ut David regnaret. Gloſſa, Mulieres ſedentes poſt cortinas & texentes, noverant, &c. q.d. Lippis & tonſoribus fuerat notum, non Jonathanem, ſed Davidem futurũ regem. Quomodo ergo Jonathan reliquit coronam? Videtur proverbialiter uſurpari, נשים מאחורי הקוריין ut apud Latinos, *Leppis & tonſoribus.* In Medr. Koheleth cap.2. v.17. פעם אחת נתעטף כלי קוריים שלו Vice quadam induebat ſe veſtibus textis ſuis, vel, Operiebat ſe, ſive Onerabat ſe inſtrumentis textoriis ſuis, aſcendit in tectum, & præcipitavit ſe, & concidit mortuus. Nam voluerat in ſe confirmare dictum illud Salomonis: *Et odi hanc vitam.* Ratio ibi redditur, quòd per ſex dies ſeptimanæ ſemper laboraverit, & tamen in die Sabbathi nihil haberet, quod comederet: כלי קוריים יצאו עם ישראל למדבר Veſtibus textis egreſsi ſunt populus Iſraël in deſertum, Medraſch ſchir haſchir. cap.4. v.11. Medraſch Tehillim Pſal.23. In Jalkut fol.98. col.2. pro eo legitur קוראים: Vide mox rurſus. מהו לטלטל כלי קוריים בשבת Quid? circumferendæne ſunt veſtes textæ in Sabbatho? Talm. Hieroſol. de Sabb. cap.17. Et paulò antè, קנים וחבלים של קוריים מטלטלין אותן בשבת. Ex his colligere eſt, num Munſterus rectè *Corium* interpretatus ſit. Pro illo tamen eſt, quod in Jalkut legitur folio 269.1. Quidnam eſt quod ſcriptum eſt: *Veſtimentum tuum non veteravit?* שמא בלי קורית היו מהלכין עם ישראל במדבר Fortè veſtimenta ex corio ibant cum Iſraëlitis in deſerto. Gloſſa בגדים עשויים מעור Veſtimenta facta ex corio. *Scribitur promiſcuè cum* ס *&* ם *in fine.*

קרך קרוך קְרוּבָא *Currus cameratus nobilium & principum, Carruca,* καρόυχα, *Rabbot.* משל למלך ואיפרכוס שהיו בקרוכין Simile eſt regi & eparchis,

cho, qui fuerunt in curru, & quærebant ho-
s, Uter eſt rex? quid fecit rex? רחפו והוציאו
חוץ ל extruſit & ejecit eum ex carruca vel
ſcio, & ſtatim cognoverunt eum, Bereſch.
a ſect.8. אני יוצא בקרובין שלי Ego egredior in
ù meo, vel, curribus meis, Schemot rabba
43. Eſt Latinum *Carruca.*

ג קורלין *Corallium:* מאן דגוז ספוגא גומי וקרולין
Qui abſcindit ſpongiam, gummi, & co-
um, Talm. Hieroſ. Schabbas cap.7. Vide
m.

קָרַם *Obtegere, Obducere, Superindere, Superinducere aliquid, Incruſtare, Incruſtari,* Rabbinos. *Præteritum,* וּקְרַם עֲלוֹי מַשְׁכָּא וּמְלֵי Et obduxit eum pelle, & implevit
בְּ יְתֵיהּ
e & ſanguine, Geneſ.1.v.27. in Jon. וּקְרַם
עֲלֵיהוֹן מַשְׁכָּא מִ Et ſuperindidit iis cutem de-
r, Hebr. ויקרם, Ezech. 37.8. ובקרמא מצראה
קְרַ Et tegumento Ægyptiaco obtexi illum,
verb.7.16. *Participium,* אִם בְּשָׂרִי קְרִים בִּנְחָשָׁא
n caro mea obducta eſt quaſi ære? Jobi 6.11.
algò legitur קריס per Samech, nullo ſenſu:
דִּקְרִים עַל Quod obductum eſt teſtæ, Heb.
, Prov.26.23. *Futurum,* וְאֶקְרוֹם עֲלֵיהוֹן מַשְׁכָּא
bducam ea cute, Ezech.37.6. *Apud Talmu-*
, אלא שיקרמו פניה Niſi ut incruſtetur facies
; & mox, כדי שיקרום התחתון Ut incruſtetur
dum ejus, Schabbas fol.19.2. in Miſna: מכה
שיק Plaga quæ cruſtam ducit.

I. קרם · הקרים *Aceſcere, Acidum fieri:* חמרא
רא Vinum quod aceſcit, id eſt, החמיץ, Bava
ra fol. 95.2. יין שקרם ופירות שהרקיבו Vinum
d aceſcit, & fructus qui putreſcunt, Maaſer
ni, cap. 4. Item, חמרא דאקרים עד תלתא יומי
um quod aceſcit, uſque ad tertium diem eſt
o periculum, 17 fol 30.1.

קרום · קְרוּם *Cruſta, Tegumentum, Cutis, Membra- Pellicula: Teſta ovi:* קרום שעלה מחמת מכה
uſta quæ aſcendit propter plagam, ſive, quam
it plaga, Talm. Jebham. fol.76.1. Mikvaoth
. 9. ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה Pulmo
tabeſcit, ſed tegumentum (membrana, cu-
ejus ſanum eſt, rectus habetur, Cholin fo-
47.2. ניקב קרום של מוח Si perforata ſit mem-
na cerebri, Cholin cap.3. in principio Miſnæ:
ופורעין את הקרום Et diſtendunt pelliculam
eram, reliquam ſcil. à præputio abſciſſo, di-
dunt eam acuminatis unguibus pollicis u-
uſque, donec denudetur glans membri ſive
ut, R. Majemon cap. 2. de מילה Circumci-
ne. In Concord. Hebraicis Hebræum רַק
vit.21.20. explicatur per קְרוּם. In Medraſch
ther fol.122. col.1. ad illud, *Ut ſcirent Iſraelitæ,*
id ſibi faciendum eſſet, 1. *Paralipom.* 12. *verſ.* 32.
שהיו יודעים לרפאות את הקירום Ut ſcirent curare
cruſtam vulneris. Gloſſa, קליפה Cortex, cruſta
quæ venit propter plagam. Sic in Medraſch
Cant. Cantic. cap.6.v.4. fol.31. col.4.

קְרָמָא *Idem:* קְרָמָא מִצְרָאָה Tegumentum
Ægyptiacum, Proverb. 7.16. *Apud Rabbinos,*
קרמא עליונה של מוח Membrana ſuperior cerebri,
Cholin fol.46.1.

קִרְמִין *Linea indumenta, Lintea tenuia & ſubtilia inſtar membranæ: Cortinæ, vela ſerica vel byſſina.* Tal. שרא לסכסוכי קירמי Permiſit confricare
lintea, Gloſſa, בגדים, Moed katon folio 10. 2.
עיטרה בקרמין ובסדינין Ornat illud (tabernaculum
סוכה) cortinis, linteis & ſindonibus, Schabbas
fol.22.1. Gloſſa, יריעות Velis, tapetibus figuratis.

קֻרְמִין · קִרְמִין *Olera, Herbæ ſic vocatæ:* מי שלימו
קורמי באגמי *Quid? num deſunt junci in ſtagnis?* q.d.
olera in pratis ad ſuſtentationem vitæ, Eruvin
fol.22.1. In lib. Muſar f.98. legitur קרמי. Aruch
adducit in קרם.

קַרְמִיד *Calculus, Later, Tegula, Lapillus:* ולקחו
אבנים אחרות יכול אפילו קרמידים אפילו לבנים Et acci-
piant lapides alios, ſi poſſit, etiam calculos aut
lateres, Aruch ex libro Siphra: עד שידחו פני הקרמיד
Donec impellatur facies tegulæ, hoc eſt, donec
decidat ſtillicidium, quando pluit ut tegulæ ſtil-
lent, Bereſchith rabba ſect. 13. Talm. Hieroſol.
Taanith cap. 1. *Corruptum eſt ex Græco* κέραμος, κεραμὶς. Hinc Gloſſa, שדיח ושטוף פני הלבנה
שקורין קרמוס. In Aruch explicatur, *Canaliculi.*

קרמיון *Nomen fluvii in terra Iſraelis:* מי קרמיון
ומי פיגה פסולים, Sanhed. fol. 5.2.

קרמול *Species oleris vel herbæ: Plurale,* קרמולין
פטורין מן המעשר Karmulin libera ſunt à decimis,
Talmud Hieroſ. Scheviith cap.2. in fine. & Ne-
dar. cap.7. ab initio.

קַרְמָן *Loci nomen in Babylonia:* מטה קרמנאי Le-
ctus Karmanenſis, Schabbas fol 138.1. Alibi vo-
catur מטה של טרסיים. Lectus fuit per membra
aut partes plicatilis, quem licebat Sabbatho ten-
dere, Schabbas fol. 47.1. Circumferebatur de
loco in locum: תורא דקרמינאי Bos Carmanen-
ſium hominum. Hi optimi erant ad arandum,
Naſir fol. 31. col. 1. Munſterus *Carminatores* ex-
plicat, qui lanam vel etiam linum pectunt &
purificant.

קרומית *Friſtulum, Fragmentum deciduum, reliquiæ deciduæ, veluti mattæ, floreæ, & ſimilium, quæ ex cannis aut calamis confecta ſunt & contrita.* Tal.
קרומית של מחצלת מותר לטלטלה Deciduum ſto-
reæ licitum eſt exportare, Sabbatho ſcil. Schab.
fol. 125.1. Et aliter, קרומיות של קנה, Schabbas
fol.8.1. בכל שוחטין בין בצור בין בזכוכית בין בקרומית
של קנה Quocunque inſtrumento mactant, vel

rupe acuta, vel vitro, vel latere cannæ, Glossa, ועבו לה קרומית של צלע של קנה, Cholin fol.15.2. קנה וחיתה, Cholin fol.57.2. In Talm. Hieros. Schab. cap.8. in fine: חמשה דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה ואין מוהלין בה ואין מחצין בה את השניים ואין מחתכין בה את הבשר על גבי השולחן ואין מקנחין בה. Hinc apparet, esse partem acutam, quâ scindi possit. Scribitur vitiosè קְלוּמִית pro קְרוּמִית; ut legitur in Beresch. rab. sect.56. Vide R. Sal. Jesa.36.6.

קַרְמִית *Frumenti species, unde farina & placentæ:* קרמית חייבת בחלה, Pesach. fol.35.1. Et mox, מאי קרמית אמר אביי שיצניתא Quid est Karmis? dixit Abbai, שיצניתא id est, קצח Nigella. Alius, דמשתכחת ביני בלניתא.

קֶרֶן קֶרֶן · קַרְנָא *Cornu:* בִּמְגַד בְּקֶרֶן דִּכְרַיָּא Cùm protraxerit cornu arietino, Jos.6.v.5. יָת קַרְנָא וְמִשְׁחָא Cornu olei, 1.Sam.16.v.13. מַלִּי קַרְנָךְ מִשְׁחָא Imple cornu tuum oleo, 1.Sam.16. v.1. *Duale*, קַרְנַיִן עֲשַׂר Cornua decem, Dan.7.7. *Forma dualis notat, quòd naturâ tantùm sunt bina cornua. Emphat.* מִן קַרְנַיָּא Ex cornibus, Dan.7.8. *Plurale masculinæ formæ*, קַרְנִין דְּבַרְזֶל Cornua ferrea, 1.Reg.22.11. בְּקַרְנִין דְּיַעְלִין In cornibus rupicaprarum, Ezech.27.15. *Cum Aff.* וְתַעְבֵּד קַרְנוֹהִי Et facies cornua ejus, Exod.27.2. מִנֵּיהּ הֲוָאָה קַרְנוֹהִי Ex ipso fuerunt cornua ejus, Exod.38.2. דְּקַדִּימוּ קַרְנוֹי לְטִלְפוֹהִי Cujus cornua præcesserunt ungulas ejus, Psalm.69.32. אֲחִיד בְּאִילָנָא בְּקַרְנוֹהִי Comprehensus in arbore cornibus suis, Genes.22.13. *Forma fœminina*, עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא Super cornua altaris, Exod.29.12. וְיִתְקַטְּפָן קַרְנַת אֱגוֹרָא Et succidentur cornua altaris, Amos 3.14. קַרְנָתָא אַרְבַּע Cornua quatuor, Ezech.43.15. בְּקַרְנַת מַדְבְּחָא In cornibus altaris, 1.Reg.1.50. וּלְקַרְנַת אֱגוֹרֵיכוֹן Et in cornibus altarium vestrorum, Jerem.17.v.1. עַל קַרְנָתֵיהּ Super cornua ejus, Exod.30.10. Vide & mox in קַרְנָא.

Apud Rabbinos: עשרה קרנות הם *Decem cornua sunt* (in Scriptura scil.) קרנו של אברהם *Cornu Abrahami*, Jesa.5.1. קרנו של יצחק *Cornu Isaaci*, Genes.22.13. קרנו של משה *Cornu Mosis*, Exod.34.29. קרנה של תורה *Cornu Legis*, Habac.3.4. *Cornu Josephi*, Deuter.33.17. *Cornu sacerdotii*, Psalm.112.9. *Cornu Leviticum*, 1.Chron.25.5. *Cornu prophetiæ*, 1.Sam.2.1. *Cornu domus sanctuarii*, Psalm.22.v.22. *Cornu Israelis*, Psal.148.14. Medrasch Schemuel. fol.52.2. Alibi: Dixit R. Samuel, שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה במצחו Bos quem obtulit Adamus primus, habebat unicũ cornu in fronte sua, sicut dicitur; *Et melior videbitur Domino, bove, juvenco, cornuto, & ungulam scissam habente*, Psalm.69.32. Talm. Avoda sara fol.8.1. *Præterea est apud Rabbinos Cornu Musicum: Tuba, Buccina:* *Radius splendens, splendor: Cucurbitula, Cornu scarificatorium: Extremitas, Angulus: Sors principalis, Capitale elocatarum pecuniarum:* קרן פשוטה *Cornu simplex & rectum:* קרן עגולה *Cornu rotundum.* Hæc erant מכלי שיר ex instrumentis musicis: illud naturale, hoc artificiale ex membris conjunctum, Schabbas fol.47.col.1. Kelim cap.11. קרנא קריא ברומי בר מובן תאני תאני ראבוך ובין Cornu clamabat Romæ (id est, Solebant Romæ buccinâ proclamare); *Fili vendentis ficus, vende ficus, sicut pater tuus, neque muta vel contemne opificium ejus*, Berach. fol.62.2. Sic explicatur in Aruch: R. Salomon aliter. קרן של כליבה *Cornu feretri.* Uncus erat instar cornu in feretro mortuorũ, ad quem alligabant mortuum, ne caderet aut moveretur inter sepeliendum, Talm. Para in fine: קרנים של יוצאי דרכים *Cornua viatorum.* Cornua erant majora jumentorum, in quibus circumferebant aquam bibendi causâ, Ibidem. וכקרן כרכום Et sicut *cornu croci*, id est, radius, splendor croci, color croceus, Nidda cap.2. קרני ראומני *Cornua balneatorum sive scarificatorum*, id est, *Cucurbitulæ*, Talm. Schabbas fol.154.2. Sic, דשתי בקרנא דאומנא Qui bibit ex cucurbitula scarificatoris, Maccoth fol.16.2. יתבי קמיה אומנא שקלי ליה קרנא Sedebant coram ipso scarificatores, accipiebant cucurbitulam, Nidda fol.20.1. שירת יומא בקרנתא קאי Sextâ horâ dies sive sol in cornibus consistit, id est, intra cornua, in puncto medio duorum cornuum, quę comprehendũt in meridie orientem & occidentem Solem, hoc est, in ipso puncto meridionali, Pesachim fol.12.2. Glos. באמצע הרקיע In medio firmamenti: קרן זוית Cornu anguli, intimum aut extremitas anguli: קַרְנָא דְּעָצְרֵי Cornu calcantium torcularia, Bava kama fol.27.2. גובה את הקרן אבל לא גובה את הרבית Tollit *capitale*, sed non tollit fœnus, Bava kama fol.30.2. *Hinc apud Talmudicos*, ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן הכנסת אורחין וביקור חולין ועיון תפלה והשכמת בית המדרש והמגדל בניו לתלמוד תורה והדן את חבירו לכף זכות Id est, *Sex res sunt, quarum res homo comedit in mundo hoc, & sors capitalis stabilis manet ipsi in mundo altero, quæ sunt; Introductio sive susceptio hospitum peregrinantium, Visitatio ægrotorum, Attentio in precibus, Matutina frequentatio Scholæ, Educatio liberorum ad studium Legis Divinæ, & Judicans proximum suum æquo animo*, Schabbas fol.127.1. Idem alibi ad quatuor restringitur, quæ sunt, כיבוד אב ואם *Honoratio patris & matris*, Deut.5.16. וגמילות חסדים *Beneficentia*, Proverb.21.21. והבאת שלום שבין אדם לחבירו *Conciliatio pacis inter discordes*, Psalm.34.vers.15. ותלמוד תורה כנגד כולם *& Studium Legis æquipollent*

lens omnibus, Deut.32.47. Kiddufchin fol. 40.1. Peah cap. 1. Item, חובות יש לה קרן ויש לה פירות *Bona opera habent fortem capitalem, & habent fructus:* עבירה יש לה קרן ואין לה פירות *Transgressioni est fors capitalis, fed nulli funt ipsi fructus*, R.David Jefa.3.11. *In Targum Jonath.* וְיִתֵּן קַרְנָא וְחוּמְשָׁא Et dabit capitalem fummam & quintam ejus illi cui reus factus eft, Numer.5.7. Elias vult Hebræum אשם in Targ. Hierof. femper fic transferri. Ego nullum præter hoc unicum inveni: *Iterum aliter*, משום יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת Propter *fessores angulorum*; id eft, homines ociofos, confidentes aut verfantes in angulis & compitis viarum, ubi tranfeunt venientes & abeuntes, ut nova ab illis explorent, Bava kama fol.82. Hinc oratio ifta cujufdam Rabbini: *Gratias tibi ago Domine Deus*, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות *quòd posuisti partem meam ex illis, qui confident in Scholis, & non posuisti partem meam ex sedentibus in angulis viarum, ad confabulandum scil. de rebus vanis & futilibus*, Berachoth fol.28.2. אנשים בטלים יושבי קרנות Homines ociofi fedentes in angulis viarum, R. David Pfalm.1.1. ad מושב לצים *Sedes irrisorum*: יושבים בקרנות העיר ועוסקים בדברי שיחה Sedentes in angulis urbis, & operam dantes confabulationibus. *Hinc Munsterus & alii scribunt*, קרנות *significare* Otiofum. *Hujus quoque sensus est illud in Targum*, יְמַלְּלוּן עֲלַי יָתְבֵי תַּרְעָא בֵּית קְרָנָתָא Loquuntur de me, qui fedent in portis, in loco angulorum, Pfalm. 69. v. 13. נקטיה בקרנא דגלימיה Prehendit ipfum angulo, orâ pallii ejus, Kethubhoth in fine: Simile illi: וְקָרְבַת לְקַרְנָא דַלְבוּשֵׁהּ Et tetigit angulum veftimenti ejus, Matt.9.20. in Syr. Græc. τοῦ κρασπέδου. *Metaphoricè*, קרני מלחמה *Duces, Capita belli vel exercitus*: גדע בחרי אף כל קרן ישראל Difcidit in æftu iræ omne cornu Ifraelis; & mox, אלו שמונים קרני מלחמה Ifti fuerunt octoginta duces belli, qui ingrefsi funt urbem Bitter, Gittin folio 57. col. 1.

קְרִינוּת · קְרִינָה · קִירוּן *Radiatio, Splendor radians*: קרינת פני משה Radiatio vultus Mofis.

קְרוֹנָה · קָרוֹן *Carrus, Carrum, Carruca, Currus, Carpentum*: היושב בקרון Infidés currui, Kilaim cap.8. יושבים בקרונות של זהב Sedent in curribus deauratis, Kiddufchin fol.76. הושיבה עמו בקרונין שלו Collocavit eam fecum in curru: משליכין אותן לארץ מעל בקרונות שלהן Projiciebant eas in terram ex curribus fuis, Rab. Salom. Jefa.3.verf.17. ורחץ בקרונה של ציפורי Et lavit fe in curribus Siporii, id eft, tempore mercatus publico, quando accedebant omnes curribus ad mercatum, Megilla fol.5.2. Aruch exponit, *In frigidis aquis scaturientibus*, & fic eft à קרר. Sic, נבעלת בקרונות id eft, בשעת קרונות Tempore curruum commeantium, Ketubh. fol.15.

קְרוֹנְתָא · קְרוֹנָא *Coronamentum, Corona, Capitellum, Globus ornatus causâ ædificio vel columnæ impositus, Capitulum*: עַל קְרוֹנְתָא תִנְיֵיתָא Super capitellum fecundum, Hebr. הַכֹּתֶרֶת, 1.Reg.7.v.20. וְקְרוֹנְתָא עַל תְּרֵין עַמּוּדַיָּא Et capitulum fuper utramque columnam, ibid. לְקְרוֹנְתָא חֲדָא Capitulo uni, verf.17. וְקְרוֹנְתָא חֲדָא Capitelli unius, verf.16. *Aff.* עַל קְרוֹנְתְהוֹן Super corona ipfarum, 2.Reg.25. v.17. וְרוּמָא דִקְרוֹנְתְהוֹן Et altitudo coronæ ipfarum, ibid. וּקְרָנְתְהוֹן עֲלֵוֹהִי Et capitellum ipfarum fuper eis, ibidem. *Plurale*, וְתַרְתֵּין קְרוֹנְתָן עֲבַד Et duo capitella fecit, 1.Reg.7.16. וּקְרוֹנְתָן Et capitella, verf.19. לִקְרוֹנְתָן Capitulis, verf.17. *Huc referendum videtur*, וְקָרְנָתְהוֹן, pro וּקְרוֹנְתְהוֹן vel וּקְרָנְתְהוֹן Et capitella cedrorum erant fuper columnis, Hebr. כְּרֻתוֹת, quod exponunt *Trabes, Tigna*. Jonathan pro *Exciso opere*. Aut קְרָנָת funt *Trabes, per metaphoram*.

קוֹרָנִית *Origanum herba. Aruch vult esse Hyssopi speciem.* Talm. Schebhiith cap.8. Sic Rambam in Okezim cap. 2. Rafchi exponit vernaculè שדריאה *Satureia*.

קְרִינָא *Vinum dulce confectum.* In Gemara, מאי קרינא חמרא חליא בעסיא Quid eft קרינא? Vinum dulce ex Afia, עי fol.30.1. Eft à Latino *Carenum*, quod itidem vini dulcis genus. Ifidorus lib. 20. cap. 3. *Carenum* dici putat, eo quòd fervendo parte Careat. *Tertiâ enim* (Inquit) *parte musti amissâ, quod remanserit, Carenum est.* Turnebus autem lib.13. cap. 23. ait; *Ego vinum velut Caricum esse ferè crediderim.* Et iterum: *Genus ergo tale vini, ut credibile est, primi Cares decoxère, & nomine de se affecère.* Hanc fententiam juvat authoritas Talmudicorum, qui dicunt, effe vinum dulce veniens ex Afia. Caria enim Afiæ minoris regio eft.

קַרְנְגוֹל · קרגויל *Diagonius*: פלגי לה בקרגויל Dividunt eum (agrum) per diagonii vel diagonalem lineam, Talm. Mezia fol.108.2. *R. Salomon hic scribit*, קרגויל *dici, quasi* זיל בה לקרנות *Ito per eum juxta angulos*: חד ניסא נגרא וחד ניסא נהרא פלגין לה בקרגויל Ab uno latere greffus, ab altero flumen, tunc dividunt agrum per diagonium, Bathra fol.13.1. Greffus, id eft, ager ficcus, per quem datur greffus & inceffus: בקרגויל id eft, באלכסון מקרן זו לקרן זו per tranfverfum, ex angulo hoc in angulum iftum.

קְרִינְתּוֹן Κήρινθον, *Cerinthum, the, Herbæ vel floris species.* In Talmud Hierofol. Kilaim cap. 5. in Gemara: שושנת המלך קרינטון h.e. *Schoschannath hammelech* (cujus in Mifchna fit mentio) *est cerinthon.* Apud Theophraftum de Hift. plantarum

rum lib. 6. cap. 7. Κήρινθον *Cerinthum* numeratur inter flores æstivos. *Cerinthes* meminit Plinius lib.21.cap.12. & inter apum pabula numerat. Vide eundem lib.11. cap.7. & Aristotelem de historia Animalium lib.9. cap.40.

קוּרְנָסָא · קוּרנס *Malleus*: יַגְלֵף בְּקוּרְנָסָא Contundit malleo, Psalm.74.5. דְמַטַּפַּח בְּקוּרְנָסָא Qui percutit malleo, Jesa.41.7. בְּקוּרְנָסָא תְּהֵא מִתְעַבְדָא Cum malleo perficietur, Numer. 8. 4. in Jon. *Talm.* יד הקורנס Manubrium mallei, *Kelim cap. 29. אף המכה בקורנס על הסדן Etiam percutiens malleo super incudem, Schabbas cap.12. in princip. R.Salomon vult esse *Malleum majorem, ad extendendum & dilatandum ferrum*: פטיש *est Malleus communis*: קורנסא דבקא Malleus muscæ vel vespæ, hoc est, aculeus, Cholin fol.58.col.2. Baal Aruch exponit קַרְנוֹ Cornu ejus. *Sed est etiam minor*: ut, נוטל אדם קורנס לפצוע ארת האגוזין Accipiens homo malleum ad quassandum nuces, Schabbas fol.122. in princip. cap.17. Hinc scribit Rabbi David Jesa.41.7. *Malleus parvus vocatur apud Rabbinos nostros p m* קורנס.

Deinde קרנס *Sors*, Hebr. גּוֹרָל. In Jalkut in Genes. fol.29.3. שהוא עולה בקרנסין של ארבע Quia ipse ascendit in sortem quatuor (virorum.) In Beresch. rabba sect. 58. legitur בקרסין. Sed in glossa בקרנסין.

קורנית Vide paulò antè.

קרם הִקְרִים *Acescere, Acidum, Acetosum fieri*: ועל היין שהקרים Et super vinum quod acescit, Berach. fol 40.2. *At in Bava bathra legitur cum Mem in fine. Aruch utrumque citat cum Samech, & rectè. Nam in Targum legitur* קַרְסִי, *ut sequitur. Rursus per* ם *in fine*, חַמְרָא רְאַקְרִים Vinum quod acescit, עז fol.30.1.

קַרְסִי *Acetum*: בַּר סַכְלָא קַשְׁיָא הוּא לַאֲבוּי הֵיךְ קַרְסִי Filius stultus gravis est patri suo ut acetum, Prov.19.13.

II. קְרַם *Findere*: התקרס · נקרס *Findi, Fissuram, Rupturam consequi*: אם אני נותן לתוכן חמים הם מתבקעים צונן הם נקרסים Si infudero in eos aquam calidam, disrumpuntur in partes; frigidam, finduntur, Ber. rab. sect.12. in fine.

קַרְסָא *Tempus statum, Solennitas. Græcè* Καιρὸς. Hinc ad illud, יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים *Habentes intelligentiam temporum*, 1.Par.12.32. מהו לָעִתִּים Quid est לעתים? R. Tanchuma dixit לְקִירְסִין, id est, למועדים Solennitatum, Medrasch Esther folio 122. col.1. Beresch. rabba sect.72. R. Jose dixit לעיבורים Embolismorum: אם הגיע קרסו של תלמיד חכם Si advenerit tempus discipuli sapientis, Medras Kohelet 11.3. Glossa, קירסו i.e. שעתו וזמנו Hora & tempus statutum ejus.

קרסיות *Vox, Sonus: Clamor, Vociferatio. Idem quod* קול *Hebraicè*: In Medr. Koheleth cap.10. v.ult. יש קרסיות לטובה ויש קרסיות לרעה Est clamor seu vociferatio in bonum, & in malum: קרסיות טובות Vox seu vociferatio in bonum: ut, *Et audivit Dominus* את קול דבריכם *vocem verborum vestrorum*, Deut.5.28. Et mox: *Benè dixerunt quæcunque loquuti sunt*: קרסיות לרעה Vox seu vociferatio in malum; ut, *Et audivit Dominus vocem verborum vestrorum, & iratus est, & juravit*, Deuter.1.34. Idem hic locus extat in Vajikra rabba sect.32. hoc pacto, יש קול יוצא לטובה ויש קול לרעה. *Videtur esse ex Græco* Κράζω *Clamo. Baal Aruch legit* קריאסות.

קורסיות Vide suprà in קסרור.

קַרְסִין *Ansæ, Ansulæ.*

קִירוֹס *Tela, Textura ex musco palmarum*: העושה שני בתי נירין בנירים בקירוס וכו' Qui facit duas commissuras filorum in licio, in cortina, &c. Schab. cap.13. in princip. Glossa קירוס id est, יריעה ארוגה מסיב דקל.

קִירוֹס *Scapus, Pecten textorũ*: הנוגע בנירים ובקירוס Attingens stamina & scapum textorium, Kelim cap.21. Glossa, קירוס est quasi מסרק pecten, quo percutiunt texturam & conjungunt fila.

קִירִיס *Dominus.* Vide suprà in קר.

קַרְסְטַל *Cartallus, Canistrum*: אין תולין קרסטל לבהמה בשבת Non appendunt canistrum bestiæ in die sabbatho, Schabbas fol.53. *In Gemara legitur* טְרַסְקַל, *de quo suo loco. Sic & alter locus, quem Aruch citat, in Gemara legitur, quem vide in* טרס. *Adducit & locum ex Bereschit rabba eadem formâ, sed pro eo hodiè legitur* קרטיל, *quæ forma genuina est. Nam corrupta vox est ex Græco* κάρταλλος: In Medrasch Schemuel. sect.5. fol.52. col.4. לקרסטל נקוב Similis est hæc res canistro perforato. In Vajikra rabbà sect. 19. pro eo legitur לטרקסל, sed in Glossa לטרסקל: Alibi, קרסטל של תאנים Corbis ficuum.

קְרִיסְטַלִינוֹן *Crystallinus, Crystallinum, quod est ex crystallo*: קְרִסְטַלִּין וּמַרְמְרִין Crystallina & marmorea, Esth.1.6. Sic קְרִיסְטַלִּין *Crystallus.*

קְרוּסְטוּמְלִין *Chrysomela. Græcum est* χρυσόμηλον, *mala parva aurei coloris, quæ & Mala Armeniaca vocantur.* Gallicè, inquit R. Salomon, vocantur *Abricots*: אגסין והקרסטומלין Pira & chrysomela non sunt heterogenea in arbore, Kilaim cap. 1. Okezim cap.1. *Sic exponunt ferè omnes. Scribitur & cum* ת *in medio, in quibusdam libris. Rambam explicat Arabicè* כמתרי, *&* אגאץ, *vernaculè* Pyra. In Mischnajoth parvis, אגסים קטנים. Fortè sunt *Crustumina*, L & N commutatis. Plinius lib.15. cap.15. *Cunctis autem* (scilic. pyris) *Crustumina gratissima.*

קריסטור *Scriba, Notarius*: Tria officia obibat ille

ille Angelus, ספיקלטור ſpiculatoris, וכהן גדול & ſacerdotis maximi, וקריסטור & ſcribæ, ſicut dicitur, וקסת הסופר במתניו *Et calamarium ſcribæ in lumbis ejus*, Ezech.9.3. Jalkut Proph. folio 70.1. ex Medr. Echa cap.2.v.1. ſed ibi legitur pro eo, קסנטור, quod vide ſupra.

קַרסוּלִין *Tali, Malleoli pedum & digitorum, Crura. In Targum*, מֵי קַרסוּלִין Aquæ talorum, quæ ſcil. tantùm ad talos pedum pertingebant, Heb. מֵי אַפְסָיִם, Ezech.47.3. וְקַצִּיצוּ יַת קַרסוּלֵי יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן Et amputarunt talos manuum & pedum ipſorum, Hebr. בְּהֹנוֹת Pollices, Jud.1.6. ſic verſ.7. דְלֵיהּ קַרסוּלִין Cui ſunt crura, Hebr. כְּרָעַיִם, Levit.11.21. *Apud Talmudicos*, עשרה בקורסל Decem (ſcil. membra) ſunt in talo, Ohol. cap.1. *Eſt & ſpecies Feræ:* unde, קַרסוּלִין יִשְׁרוֹן בְּהוֹן Feræ habitabunt in eis, Hebr. קִמּוֹשׂ, Hoſ.9.6. Sic mox conjungit his חֲתוּלִין Feles ſylveſtres.

קְרַסֵּם · קְרַסַּם *Abſumere, Conſumere: Excindere, Incidere, Succidere:* יְקַרְסֵם יָתֵיהּ גּוֹבָא Succidet illud locuſta, Hebr. יַחְסְלֶנּוּ Deuter.28.38. in Jon. & T.H. *Sic apud Talmudicos*, קירסם וזורד Succidit (ramos aridos) & folia arida aufert, Avoda ſara fol.49.2. in Miſna: קרסמוה הנמלים Exciderunt eum formicæ, Peah cap.2. infernè ſcil. radicibus excisis & vaſtatis. Sic convenit cum יְכַרְסְמֶנּוּ *Vaſtabit, ſuffodiet eum porcus ſylveſtris, Pſalm.*80. שאין מקרסמין ואין מזרדין ואין מפסגין באילן Quòd non ſuccidunt ramos, neque ſuſtentaculum adjiciunt arbori, Moed katon folio 3.1. מקרסמין מזרדין מפסלין עד ראש השנה, Schebhi. cap.2.

קירסום *Exciſio, Abſumptio, Vaſtatio radicitùs.*

קוּרְסָם. *Sic adducit Aruch & alii ex eo, & exponunt* ברזל, *Ferrum.* Legitur in Talmud Hieroſolymitano, lib. Berachoth cap.2. in Gemara, circa finem: ר׳ זעירא כד סלק להכא אקיז דם אזל בעי מיזבן חדא ליטרא דקופד מן מבחא א״ל בכמה הדין ליטרתא א״ל בחמשין מנין וחד קורסם · א״ל סב לך שיתין ולא קבל עליו וכו׳ id eſt, Rabbi Seira cùm aſcenderet huc, ſecabat venam. Abivit cupiens emere unam libram carnis à lanione, inquiens: Quanti hæc libra? reſpondit: quinquaginta minis argenti, & uno ictu. Dixit: Cape ſexaginta libras pecuniæ, ſed noluit accipere, &c. (Sic obtulit ipſi uſque ad centum minas, modò non acciperet ictum) Tandem dixit: עביד כמנהגך Fac juxta cõſuetudinem tuam. Circa veſperam intravit ſynagogam, dixitq; Rabbinis: Hem quàm mala eſt conſuetudo hujus loci, דלא אכיל בר נש ליטר׳ דקופד עד דמחו ליה חד קורסם ut non comedat homo libram carnis, quin impingant quoque ipſi alapam, &c. Hæc ibi. *Hæc hiſtoria ſermone Hebræo expreſſa eſt in* עין יעקב, *& pro hac voce legitur* קוּרְסִין, *addens, in Aruch id explicari* מַלְקוּת *id eſt, Plaga, Ictus. At verò in Aruch explicatur* ברזל *Ferrum. In paraphraſi transfertur,* בחמשין מנה ומכה אחרת. *Eſt ergò, Ictus, Plaga, Alapa.*

קַרְסֵף *Scalpere, Radere. Ithpahel Infinitivus,* וּנְסַב לֵיהּ פַּחַר לְאִתְקַרְסָפָא בֵיהּ Et accepit ſibi teſtam, ut ſcalperet eâ, Jobi 2.8.

* קְרַע *Lacerare, Hebraicè.*

קְרִיעָה · קְרַע *Laceratio:* קריעת הבגדים *Laceratio veſtium.* Hæc fiebat apud Hebræos diverſimodè propter diverſas cauſas. Cauſa principalis eſt Luctus ob mortem patris aut matris, propinqui, ſapientis, aut Doctoris populi, Regis aut principis, ſummi prætoris & ſimilium. Item, ſi quis audiat vel videat verba Legis flammis abſumi, aut ſi quis audiat Nomen Dei blaſphemari; vel Urbes, Templa, Scholas vaſtari aut comburi; aut populum Judaicum armis, ferroq; trucidari. Laceratio fit ſtando: à collo anteriùs, non poſteriùs, non ad latus neque ad fimbrias inferiores veſtis. Longitudo rupturæ palmus eſt. Laceratio non fit in interula ſive induſio linteo, quod vocatur בגד הזיעה veſtis ſudoris, nec in פרגל pallio exteriori. In reliquis veſtibus corpore accommodatis omnibus fit, etiamſi decem fuerint. Laceratio ſtatim fit ad egreſſum animæ, ſi quis præſens ſit: aut intra ſeptem dies primos, ad primam famam de mortuo: aut intra dies triginta, de lata fama ex terra longinqua. Propter patrem aut matrem, principem, prætorem ſummum, laceratio fit uſque ad denudationem pectoris. Laceratio vel ſutura propter parentes nunquam reſuitur: propter alios fieri poteſt vel poſt trigeſimum diem, vel intra pauciores, pro ratione perſonarum mortuarũ, &c. Vide Majemonem in Hilchos אבל cap.9. & Jore deah fol.103.

קרף

קוּרְפִיוֹת *Vaſa culinaria infernè acuta, non plana, quæ dum cocturæ adhibentur, tripodi aut alii vaſi, aut ſuſtentaculo imponuntur. A loco quodam ſic dicta volunt:* שולי קורפיות אע״פי שאינם יכולין לישב אלא מסומכין טמאים Vaſa Kurphæa etiamſi non poſsint ſubſiſtere niſi ſuffulta, immunda ſunt, Kelim cap.4.

קוּרְפְרַאי *Talpa:* באות שבשרצים קורפראי Cum ſigno reptilium, talpa, Cholin fol.63.1. *Alibi legitur cum* ר *duplici, pro Veſpertilione, ut Hebræum* תִּנְשֶׁמֶת, *quandoque Talpam, quandoque Veſpertilionem ſignificat:* כל מיני עופות יפין לחלום חוץ מן קריא קפופא וקורפראי Omnes ſpecies avium pulchræ ſunt ad ſomniandũ, exceptis perdice, noctuâ & veſpertilione, Berach. fol.57.2. קריא fortè aliam quandam infauſtam avem ſtreperam & clamoſam ſignificat, ut eſt corvus, cornix aut alia ſimilis. R. Salomon exponit vernaculè יובנך.

קורפריא *Hydriæ, Urceoli parvi:* כאילין קורפריא דקיקתא דמיטענן תרתיי תלת בנו יר״א Sicut isti urceoli parvi, quorum duo aut tres in manu portari possunt, Talmud Hierosol. in יום טוב cap.4. ab initio. Glossa, מיני כדים. Videtur idem esse quod præcedens קורפיות.

קְרָפִיתָא · קְרָפִיטָא *Sella:* יתיב מר אקורפיטא Sedeat Dominus in sella, Kidduschin folio 70.1. Vide in אקר.

קְרפולין *Merces pretiosæ,* Guido ex Zohar.

קרופינוס *Clarus, Illustris, Pretiosus:* איהו דהוה מלכא קרופינוס דכל עלמא Ille qui fuit princeps illustrissimus totius mundi, Zohar in Exod. col. 119. de Jethro.

קְרַפַּס *Apium, Color apii.* Guido.

קְרָפְּסִינוֹן *Carbasinum, quod ex Carbaso factum, Ornamenta ex lino tenuissimo & pretiosissimo,* Esth.1.8. in Medrasch, ad Hebræum כַּרְפַּס.

קַרְפֵּף · קַרְפִּיף *Septum, locus patens, lapide, fossâ, aut alio signo vel sepimento circumclusus, & notatus, & ab alio distinctus:* אלא לגנה או לקרפף Nisi de horto aut septo, Erubh. cap.2. in Misna. Glossa, הקף גדול חוץ לעיר Septum magnum extra urbem, id est, caula vel septum ovium, quod uno die hîc, altero die illic figitur ad agrum stercorandum: הגינה הקרפף שהיא שבעים אמה Hortus & septum quod est septuaginta cubitorum, Ibid. נותנין קרפף לעיר Addunt septum urbi, ibid. cap.5. scil. in commixtione terminorum ad conficiendum longius iter Sabbathi. Illud septum constabat LXX. cubitis, & adjudicabatur urbi, ab illo septo deinceps metiebantur bis mille passus, ut liceret sabbatho terminum constitutum attingere. Vide ערב. *Plurale,* קַרְפִּיפוֹת *Septa, loca circumclusa.*

קָרַץ Heb. *Excindere, Incidere, Occidere, ex illo,* קֹרַצְתִּי *Excisus sum,* Jobi 33.6. & קֶרֶץ *Excidium:* unde, *Excidium ab Aquilone venit,* Jer.46. v.20. quod Chaldæus transfert, עַמְמִין קָטוֹלִין Homines occisores. *Sic apud Talmudicos,* הביאו לו את התמיד קרצו Adduxerunt ad eum agnum officii jugis, occidit vel mactavit eum, Joma cap.3. in Mischna. Vide Gemaram. אם נקרצת מן האשכול Si abscindatur à botro, Peah cap.7. quod Aruch exponit *Adhærere,* sed malè: אם התקינו להיות קורץ עליו Si preparaverit illud, ut discindat super eo; scil. massam, Kelim cap.15. *Aliter,* קרצה שפתותיה Si compresserit labia sua, ut scil. aqua non possit ingredi, Mikvaoth cap.8.

קַרְצָא · קורצא *Accusatio, Criminatio, Delatio, quasi Excidium dicta. Hoc sensu semper ante se habet verbum* אֲכַל *vel* אֲכַלִי, *ut ibi videre est copiosius:* Sic, אכיל קרצא גלי רזא Divulgat criminationem (id est, criminatur, calumniatur) qui revelat secretum, Proverb.11.13. & sic 20.19. גֻּבְרִי אָכְלֵי קַרְצָא הֲווֹ Viri criminantes sunt, Ezech.22.v.9. *Plurale,* לָא תֵיכוּל קוּרְצִין בְּעַמָּךְ Non proferes criminationes in populo tuo, Levit.19.16. *Cum Affixis,* וַאֲכַלוּ קַרְצֵיהוֹן Et divulgarunt criminationes ipsorum, Dan.3.8. דִּי אֲכַלוּ קַרְצוֹהִי Qui protulerant criminationem ejus, Dan.6.24. *Elias in suo Methurgeman, & R. Salomon Levit.19. volunt* קֶרֶץ *esse Nutum, à* קָרַץ *Annuere, quòd delatores & calumniatores soleant blando nutu crimina prolata confirmare iis, quibus ea divulgant.* Vide ampliùs in אכל.

קְרִיצָא · קְרִיצְתָא · קריץ *Manè, Matutinum tempus: Aurora. Respondet Hebræo* שַׁחַר *in Jobo, Psalmis, Targum Hierosolymitano, & posterioribus paraphrastis istis:* אִתְּעַר לִצְלוֹתָא דִקְרִיץ Excitabo me ad precationem auroræ, id est, matutinā, Psal.57.9. אֱזוֹקִיף גַּדְפִּין דִקְרִיץ Si elevavero me alis auroræ, Psal.139.9. עַד מִסַּק עַמּוּד קְרִיצְתָא Usque ad ascendere columnam aurora, Genes.32.24. וְלָא יֶחֱמֵי בְּתִיסוּרֵי קְרִיצְתָא Et non videbit palpebras auroræ, Jobi 3.9. עַל תְּקוֹף קוּרְבַּן תְּדִירָא דִקְרִיצְתָא Super virtute sacrificii jugis auroræ, id est, matutini, Psalm. 22.1. קוּרְבָּנָא תְּדִירָא דִקְרִיצְתָא Sacrificii jugis matutini, Psal.50.12. וִידַעְתָּא לִקְרִיצְתָא אַתְרֵיהּ Et scis auroræ locum ejus, Jobi 38.12. כְּמָה זְוִתָנִין עוֹבָדֵי עַמָּא הָדֵין כִּקְרִיצְתָא Quàm pulchra sunt opera populi hujus instar auroræ, Cant.6.9.

קְרַץ *Manè aliquid agere, Manè occupatum esse vel laborare:* אי קרצת לא חשכת *Si manè laborasti, non laborabis in tenebris,* Vajikra rabba sect.25. *Manè,* id est, in juventute. *In tenebris,* id est, in senectute: נקרוץ ונסדר לאילין בוביא Surgemus manè, & disponemus (insidias) juxta illas spinas, Talm. Hierosol. ע״ז cap.5. Et mox: קרץ ונפק Surrexit manè & abiit.

קַרְצִין *Exciditum, ut suprà: item Interstitium, Paries mediastinus, locum unum ab altero dividens & quasi discindens:* שרץ בתוכו והקרץ בינתים Si reptile aut vermis fuerit in eo, & paries in medio, Kelim cap.8. *Baal Aruch vult esse idem quod* גְּרִיצָה.

מְקָרְצוֹת · *Orbiculi, Frusta massæ farinaceæ,* חֲתִיכוֹת בָּצֵק Tahor. cap.1. Tibbul jom cap.1.

קַרְצוּבִין *Tribuli, Cardui:* אָרְחָהוֹן דְּעַטְלָנֵי קַרְצוּבֵי וְכוּבֵי Via pigrorum tribuli sunt & spinæ, Prov.15.19.

קרצמיונא *Trutinæ, Bilances,* Megillat echa cap.1. v.5. Baal Aruch legit כרסמייתא, & dicit, Arabes vocare Trutinam קרסטון.

קַרְצוּלִין *Crura, Genua:* דְּקַרְצוּלוֹהִי שָׁרְיָן בְּאַרְעָא Cujus crura consistunt in terra, caput autem pertingit ad cælum, Psal.50.11. *Idem quod* קַרְסוּלִין: *Sic etiam Aruch citat locum Ezech.47.3. Sed ibi libri impressi habent* ס *in medio. Locus præcedens in Targum Psal. 50. malè consutus est ex fabulosa narratione Talmudica, in qua avis quædam istius stupēda magnitu-*

magnitudinis describitur, quæ in Targum vocatur תרנגול ברא *Gallus sylvestris.* Verba Talmud: זימנא-חדא הוה אזלינן בספינתא וחזינן ההיא ציפרא דקאים עד קרסוליה במיא ורישיה ברקיע וכו׳ Tempore quodam ivimus in navi, & vidimus avem quandam, quæ stabat usque ad crura sua in aquis, & caput ejus erat in firmamento, &c. Bava bathra fol.73.2.

קַרְצוּף · קִרְצֵף *Strigilis crassior lignea, Pecten ligneus ad crassiores sordes leviter abradendas, qualibus equisones utuntur:* איזהו קרוד ואיזהו קרצוף Quænam vocatur strigilis & quis pecten? Strigilis est cujus dentes sunt tenues & acuti, unde facilè cæsuras inducit aut vulnus: קרצוף Pecten est, cujus dentes sunt majores & crassiores, & non faciunt vulnus, Beza fol.23.1. in Mischna.

קִרְצֵף *Pectinare, Pectine radere, leviter abradere:* אין מקרדין אף לא מקרצפין Non strigilant neq; pectinant, id est, nec strigili tenuiori aut crassiori ligneâ equum die festo radunt, Beza folio 23.1. Pesach. fol.11.2.

קִרְצוּף *Pectinatio, Rasio cum pectine vel strigili.*

קַרְצִית *Musca major:* קרצית שבעמר Musca quæ est in manipulo, Gittin fol.87.2. מאי קרצית רדבתא רבימי כיפי Quid est קרצית? musca quæ inter petras latitat, ibid.

קרק קוּרְקָא *Vinculum, Ligamen.* Aliis *Suber, Cortex levis, qui calceis & crepidis intra soleas includitur*, Jebham. fol.102.2.

קוּרְקְבָן *Ingluvies, Vesicula gutturis in avibus, Stomachus:* וְיַעְבַּר יַת קוּרְקְבָנֵיהּ בְּגֻמְשֵׁא Et removebit ingluviem ejus cum sordibus, Lev.1.16. in Targ. Hieros. וְקוּרְקְבָנֵיה לִיתוֹי מְקַלִּיף Et ingluviem suam non nudat, Levit.11.13. in Jon. *Apud Rabbinos*, ניקב הקרקבן Perforata ingluvies, Cholin fol.56. טחול שוחק קורקבן טוחן Splen ridet, ingluvies molit, id est, concoquit cibum, Berachoth fol.61.2. בשביל קורקבן שאינו טוחן Propter stomachum qui non molit, Schab. fol.152.2.

קַרְקוֹזַאי *Carcosanus, à loco sic dicto:* קרי קורקוזאי Cucurbita Carcosana, Nedar. fol.51.1.

קְרוּקִיתָא *Rana:* חזיית לההוא קרוקיתא דעקרבא יתיבא על אקרוקתא Vidit istam ranam, & scorpionem insidentem ranæ, Nedar. fol. 41.1.

קַרְקוֹם *Munitio, Propugnaculum:* וְתִבְנוּן קַרְקוֹמִין עַל קַרְתָּא מָרְדָא Et ædificabunt munitiones contra urbem rebellem, Hebr. מָצוֹר, Deut. 20.20. Jon. Aliâs dicitur etiam כַּרְכּוֹם.

קַרְקֵן *Infundere, Propinare potum.*

קַרְקָנָא *Infusio, Propinatio:* לְמָחָר שָׁתֵינָא חַמְרָא בְרְקוּדָא דְאָבוּךְ וּבְקַרְקָנָא דְאִמָּךְ Cras bibiturus sum vinum, cum saltatione patris tui, & infusione matris tuæ, hoc est, patre saltante & matre infundente sive propinante. *Affine ipsi* קַנְקַן *Cantharus, poculum, quasi* ר *&* ל *commitentur, ut aliâs sæpe.* Alii, *Cum saltatione, quasi* ובקרקנא, *ut* קִרְקֵר *sit Saltare, pro Hebræo* כרכר, *commutatis* ק *&* כ. Legitur in Nedarim fol.51.1.

קוּרְקָס *Brassicæ, vel juxta alios, Fabæ species, Arab.* קלקאס, *ut notant interpretes Hebræi. Unde videtur idem esse quod* קולקסיא *suprà, Colocasia.* Voluerunt eam à decima esse liberam, Maaseroth in fine. Alii aliter explicant.

קוּרְקְסִין *Ansæ, Ansulæ:* קורקסין של זהב Ansulas aureas fecit ipsi, Ber.rab.sect.18. ופורקין את קורקסין Et rumpunt ansulas, Bemidb. rab. sect.4. Alibi, קורקוסי השמים במי אוקינוס הם אחוזים, Pirke R. Eliez. cap.3.

קוּרְקְסָא *Tabula lata dentata, cujus usus ad triturandum, ut exponitur in Menach. f.22.1.* עיזא דקרקסא *Capra tabulæ tritoriæ*, i.e. ferrum formam capræ referens, quod adhibebatur in trituratione gravandi causâ. In Sevachim fol. 116.2. paulò aliter. Aliter iterum in ע״ז fol. 24.2. Vide etiam suprà in טרב, in טרכל.

קוּרְקְסִין · קורקסייא *Arculæ:* קורקסייא דאפותיקי Arculæ apothecarum, Talm. Hier. Nedar. cap. 10. Arcæ corio tectæ.

קַרְקִיסִין *Crepidæ vel Calcei crassi & elati, ut in Italia adhuc moris est:* וכשהיתה אחת מהן קצרה היתה לובשת קרקיסין עבים שתראה ארוכה Cùm quædam illarum esset brevis staturæ, induebat calceos altos, ut appareret procera, Echa rab. cap.4.v.15. Glossa, סנדלים גבוהים. *In Jalkut hoc eodem loco pro eo legitur* קורדיקין. *Vide suprà in* קרד, *in* קורדקסין.

קַרְקְסָאוֹת *Spectaculorum, Ludorum publicorum domus; Circi. Puto enim esse à Latino* Circus, *quomodo olim dicebatur locus, in quo populus, ludos publicos spectans, considebat. In Targum*, לִיטִין אַתּוּן בְּמֵעָלְכוֹן לְבָתֵּי תֵיאַטְרוֹנֵיכוֹן וְקוּרְקְסָתְכוֹן לְבַטָּלָא פִתְגָמֵי אוֹרַיְתָא Maledicti sitis, quando ingressi fueritis domus theatrorum vestrorũ & domus spectaculorum vestrorum, ut irrita reddatis verba Dei, Deut. 28.19. in Jon. דְאָזְלִין לְמִשְׁתֵּי מְרָוַת בְּבֵית קַרְקְסָוָן Qui eunt ut bibant vinum merum in circis, Psal.69.12. *Vel*, In œnopoliis, tabernis vinariis. *Apud Talmudicos:* הולכין לטרטיאות ולקרקסאות Eunt in theatra & circos, Ketubh. fol.5.1. Schab. fol.150.1. In Megilla fol.6.1. ad locum illum Zacharię cap.9.v.7. *Eruntq; tamquam dux in Jehuda, & Ekron velut Jebusæus:* אלו תראטריות וקרקסיות שבאדום Hæc sunt theatra & circi in Edom, in quibus principes Jehudę publicè aliquando docebunt Legem: Alibi, אשרי האיש אשר לא הלך לטרטיאות ולקרקסיאות של גוים Beatus est vir qui non abit in theatra & circos gentilium, ע״ז fol.18.2.

קַרְקַע · קַרְקַעִיתָא · מִקַרְקַע *Solum, Fundum, Pavimentum: Fundus, Ager, Terra, Bonum immobile:*

 Talm.

Talm. אסתר קרקע עולם היתה Esther solum vel pavimentum mundi fuit, Sanhedr. fol. 74.2. Instar soli immobilis erat, ut non moveretur aut declinaret ad ullum peccatum. *Fœmininum*, קַרְקָעִית הַנָּהָר Fundum fluminis. *In Targum*, וַאֲפִילוּ קַרְקָעִיתֵיהּ Etiam fundum, imum vel pavimentum ejus, Numer. 19. v. 14. *Apud Rabbinos*, מטלטלין נקנין עם הקרקע ואינן נקנין עם העבדים Mobilia bona acquiruntur cum immobilibus, & non acquiruntur cum servis, Bava kama fol. 12. col. 1. נוטל רביע בקרקע ורביע במעות Accipit quartam partem in agris sive bonis immobilibus, & quartam in pecuniis, ibid. fol. 9.1. *Plurale*, קַרְקָעוֹת · קַרְקָעִים מְקַרְקְעִים *Bona immobilia, Agri, Fundi, Domus*: מכר לו עבדים וקרקעות Vendidit ipsi servos & fundos, Bava kama fol. 12.1. עבדין כמקרקעי דמין Servi bonis immobilibus similes sunt: שניהם עמוקים בקרקע Utraq; profunda sunt in terra: אחד הבור ואחד הדות הקרקע Tam puteus quàm cisterna in terra sunt, Bava bathra fol. 64.1. כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם *Omnis homo cui nullus est fundus, non est homo*, Jebham. fol. 63. 1. כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע *Quicquid conjunctum est cum terra, habetur tamquam terra*, Ibid. fol. 65.2. Regula ista in venditionibus usum magnum habet: תבואה תלושה מן הקרקע Frumentum vel seges evulsa ex terra, ibid. fol. 68.2. Contrà, תבואה מחוברת לקרקע Seges adhuc stans: מס הקרקע Tributum terræ: גדלי קרקע Nascentia terræ.

קַרְקֵף · קַרְקְפִי *Caput*: אקרקפי דארי In caput leonis, Schabbas fol. 67.1. כרגא אקרקף דגברי מנח Tributum in caput singulorum imposuit, Bava bathra fol. 55. 1. *Aruch legit fœmininè* אקרקפתא, *id est*, על גולגולת, *quomodo Syrè legitur Matth. 27. 33. pro* Cranio capitis, *Græc.* Κρανίον: *&* *ad Rom.* 12. 20. Carbones ignis coacervabis על קרקפתה super caput ejus, Gr. κεφαλὴν αὐτοῦ: קרקפתא דלא מנחא תפלין Caput quod non applicat Tephillin, Rosch haschana fol. 17.1.

קַרְקְפָן *Capitosus*, id est, בעל הגולגולת, ut R. Salomon scribit, *Magnum cranium habens*: קרקפנא חזיתי לראשך Capitosum vidi caput tuum, id est, vidi te habere caput longè majus solito vel humano capite, Erubh. fol. 22. 2. *Aruch & hîc legit* קרקפתא.

קַרְקָפֵל *Cranium, Cutis à capite vel cranio humano detracta*: ומניחין לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל Et imponunt capiti ejus cutem capitis R. Ismael, De idololatria fol. 11. 2. R. Ismael iste fuerat quondam Pontifex maximus inter Judæos, filia autem Imperatoris Romani venustissimo vultu ejus delectata, cupivit cutem capitis ejus detrahi, & balsamo condiri, & inter thesauros sacros servari, quam adhuc Romæ asservatam suo tempore, Baal Aruch & R. Salomon tradunt. Videtur tamen ex Talmud hoc citari: nam Aruch ex Gemara adducit: שהרי קרקפלו של ר׳ ישמעאל מונח ברומי Nam cutis vultus R. Ismaelis adhuc deposita erat Romæ, Cholin fol. 123.1. Et sic R. Salomon in Glossa ad locum præcedentem. Pro ברומי in editione Basileensi legitur בראש מלכים inter capita regum. *Author Aruch vult esse vocabulum Græcum.*

קַרְקֵר *Gracillare, quod proprium gallinarum, quando ova pepererunt*: vel, *Cucurire, quod gallorum proprium, ut in illo Ovidii, vel ejus qui Philomelam operibus Ovidii adjecit*: Cucurire solet gallus, gallina gracillat: vel *Glocitare, quod gallinarum ovis incubare cupientium proprium*: *In Targum*, טַוָּסִין מְיַלְּלִין תַּרְנְגָלִין מְקַרְקְרִין Pavones ululant, galli cucuriunt, Esth. 1. v. 2. in secundo Targum circa finem. *In Gemara*, מקרקר עליהם כתרנגולת שמקרקרת על בניה Glocitat super eos, sicut gallina glocitans super pullos suos, Taanith fol. 29.1. *Sic adducit Aruch: at quia hoc Deo ibi tribuitur, in editione Basileensi id correctum est.* In libro עין ישראל legitur, ואף הקב״ה מקרקר עליהם כתרנגולים Etiam Deus glocitat super eos instar gallinarum, id est, gemit, gemitus & querelas edit super Jerusalem. *Alibi*, איהו קא מעוי ואינהו קמקרקרין Ipse rugiebat, & illa glocitabant vel cucuriebant, Cholin fol. 53.1. In Schemot rabba, sect. 9. באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומקרקר אחריהם כתרנגולת Isto tempore incepit Pharao irridere ipsos, & gracillabat super eos instar gallinæ, vel, sibilabat post eos per contemtum. Glossa, שורק ומרנן ומצפצף דרך לעג וקלס. *Videtur esse à* קָרָא *geminatis radicalibus.*

קִרְקוּר · קוּרְקוּר *Crocitatio corvorum, Vociferatio querula*: אתו עורבי ואכלי דמא וכו׳ אפיקו לי קורקור מהכא Venerunt corvi absumentes sanguinem, &c. dicebat R. Joseph: Abigite hinc crocitationem corvorum, Bava bathra fol. 23.1. Item *Coaxatio, Vociferatio ranarum*: צפרדעים קרקורן היה קשה להם יותר מהשחתתן Ranarum coaxatio gravior erat ipsis quàm vastatio ipsarum, Jelammed. f. 26.2.

קַרְקֵר *Vastare, Diruere, Destruere, Hebr.* Sic, היו מקרקרין בו כל הלילה Destruebant in ea totâ nocte, Ber. rab. sect. 74. in fine.

קַרְקוּרָא *Vastatio, Destructio*: קרקורא דקיר Destructio parietis, Zoh. in Gen. col. 483.

קַרְקָרָה *Fundum, ima pars rei*: קרקרותיהן ודפנותיהן Fundum ipsorum & latera ipsorum, Kel. cap. 2. *Aliâs dicuntur etiam* שולים *&* קַרְקָעוֹת.

קַרְקוֹרֶת · קוּרְקוֹרֶת *Idem*: כנגד קרקורותה Versus fundum ejus, id est, קרקעיתה, Oholoth cap. 9. עד שיגמור את קורקורותה Donec perficiat fundum ejus, Kelim cap. 28.

קַרְקָרִין *Lecticæ*, Schindlerus.

קרקס

קַרְקֵשׁ *Pulsare, Ictum incutere, Ictu sonum edere*: וּמְקַרְקֵשׁ לֵיהּ וזוזי Et pulsabat ipsi numulis, Gitun fol.40.col.2. Ketubh. fol.85. כִּקַרְקְשָׁא לֵית בַּת רַב חסדא אמגוזא בלקנא Pulsabat, sonum edebat ipsi filia Raf Chasdæ, cum nuce in lagena, Berach. fol.62.col.1. מקרקש זגי דפילתא Pulsabat tintinabula thalami vel cubiculi, Nidda fol.17.1. scil. ad abigendum homines tempore coitus. Pro זגי legitur נגי Muscas, in Aruchin נג octavo.

קַרְקַשְׁתָּא *Tintinabulum*: מאי משכוכית הכא תרגמו קרקשתא Bava kama fol.52.1. Glossa, קרקשתא i.e. זוג שמקרקש בה לפני העדר Tintinabulum quo sonum edunt ante gregem.

קַרְקְשִׁיאָ *Genus ornamenti, idem quod Hebr.* הַקִּשֻּׁרִים Talm.Hierof. Schab.cap.6.fol.8.2.

קְרַר *Ithpahel*, אִתְקְרַר · נִתְקָרַר *Frigescere, Refrigerare se. Infinitivus*, לְאִתְקָרָרָא עַל נַהֲרָא Ad refrigerandum se juxta aquam, Exod.2.5. in Jonath. לְמִתְקוֹרְרָא עַל מַיָּא, Exod.7.v.15. in Targ. Hierosol. Sic מ in ista dialecto sæpè in Infinitivo servit. Apud Talmudicos super illud: *Hoc est os ex ossibus meis, & caro ex carne mea*, Genes.2. מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה Docet quòd venerit Adamus ad omnes bestias & animantia, sed nō refrixit mens ejus, donec coivit cū Eva vel Chavva, Jebhammoth fol.63.col.1. Id vulgò sinistrè interpretantur contra Judæos, quasi Adamus priùs cum omnibus animalibus coierit, antequam Evam uxorem attigisset. Est autem in editione Basileensi explicatio in margine posita, שבא ברעתו והתבוננותו על טבעיהם quòd animo & intellectu considerarit naturam ipsorum, sed cùm non satisfieret ipsi, convertens se ad Evam dixit, Hoc est hac vice os ex ossibus meis, &c. טְלָל מֵקֵר Umbra refrigerans: שתהא מקירו Ut sit refrigerans ipsum, Kilaim cap.1.

קְרִיר *Frigidum*: דְשָׁרְיָן בְּכוֹתְלַיָּא בְּיוֹם קְרִיר Quæ habitant in parietibus in die frigido vel frigoris, Hebr. בְּיוֹם קָרָה, Nah.3.v.17. מַיָּא קְרִירֵי Aquæ frigidæ, Hebr. מַיִם קָרִים, Prov.25.25.

קְרִירוּת · קְרִירוּתָא *Frigus*: אֵיךְ קְרִירוּתָא דְתַלְגָּא בְּיוֹמָא דְחַצְרָא Sicut frigus nivis in die messis, Heb. כְּצִנַּת שֶׁלֶג, Prov.25.13.

קוֹרָא · קַרְתָּא *Idem*: דְמִן קוֹרָא מִתְאַחֲדִין Quæ à frigore constringuntur, Jobi 38.30. וּמִכְּנַת מְזָרִים קוֹרָא Et ex cataractis Arcturi frigus, Jobi 37.v.9. וְקוֹרָא בִּתְקוּפַת טֵבֵת Et frigus in solstitio mensis Decembris, Gen.8.22. Jon דְלֵית לְהוֹן חוֹפָאָה בְּקוֹרָא Quibus non est tegumentum in die frigoris, Hebr. בַּקָּרָה, Jobi 24.7. בְּיוֹמָא דְקַרְתָּא In die frigoris, Prov.25.20 דְמִן קֳדָם קוֹרֵיהּ Quòd à frigore ejus, Hebr. לִפְנֵי קָרָתוֹ, Psa.147.17. *Apud Rabbinos*, קוֹרַת רוּחַ *Refrigeratio, refrigerium, recreatio, sedatio animi*. In Pirke avoth cap.4. *Melior est una hora* קורת רוח *refrigerii animi in seculo futuro, quàm tota vita seculi præsentis*.

מְקַרְתָּא · *Refrigerium, Refrigeratio*: וּבְנָא יָת בֵּית מְקָרַת מַלְכַיָּא Et ædificavit domum refrigerii regum, Hebr. יָת בֵּית יַעַר Domum sylvæ Libanon, 1.Reg.7.2.

קרירטון *Potus factus ex herbis refrigerantibus*, q. קריר טן *refrigerans corpus*, Talm.Hierof. Schab. capite 14.

קָרָר *Auriga*: *Cisiarius*, Karier/ Bava metzia cap.6. à princip. in Mischna, Glossa, בעל הקרון. Sic in Talmud Hierosol. Kiddusch in cap. ult. in Mischna.

קרקר Vide in serie קרק.

קְרַשׁ *Coagulare, Condensare, Congelari*: וְהֵיךְ גוּבְנִין קְרַשְׁתְּ יָתִי Et sicut caseum coagulasti me, Hebr. תַּקְפִּיאֵנִי, Jobi 10.10. *Participium passivum*, כְּאַבְנָא מַיָּא קְרִישִׁין Ut lapis aquæ, condensantur, scil. à frigore, id est, congelantur, Jobi 38.30. *Ex Ithpahel*, דְאִתְקְרִישׁ אִדְמְהוֹן Quòd coagulatus est sanguis eorum, Numer 25.8. in Jon. *Apud Rabbinos*, ויקרש הדם Et condensetur sanguis, Pesachin fol.64. יין קרוש Vinum condensatum sive congelatū, Succa fol.12. שנקרשו המים Quòd congelatæ essent aquæ.

קֶרֶשׁ. *Unicornis*: *Tal.* וקרש אעפי שאין לו אלא קרן אחת Et unicornis vel animal unicorne, etiamsi non habeat nisi cornu unum, Cholin fol.59.2. Et mox: קרש טביא דבי עילאי טיגרים אריא דבי עילאי h.e. קרש est Capreolus sylvæ Elaj; *Tigris* est leo sylvæ Elaj. Baal Aruch scribit ad hunc locum: *Sunt inter feras creaturæ magnæ, ut gigantes inter homines, & inveniuntur in loco illo. sc. Elaj.* R.Salomon explicat vernaculè דיין, quod puto esse *Dain*, Dama. *Vocabulum autem* קרש *videtur esse ex Græco* Μονόκερως *decisum*: Hinc tertia filia Jobi dicta fuit קֶרֶן הַפּוּךְ propterea שדומה לקרנא דקרש quòd similis fuerit cornu unicornis, Bava bathra fol.16.2. id est, quòd præ pulchritudine radios splendoris emiserit longos, ut est cornu unicornis animalis.

קְרִישָׁא · קְרוּשָׁא *Frigus, Gelu*: אַכְלַנִי שַׁרְבָא וּקְרוּשָׁא Consumpsit me æstus & gelu, Genes.31.40. Jon. Possit & legi קוּרְשָׁא.

קְרִשִׁינִין *Glebæ, idem quod* כרשינין, *de quo suo loco.*

* קרת · קַרְתָּא · קַרְתָּנִי. Vide suprà in קרה.

קְשַׁב קַשְׁבָּא *Palmæ genus*: *Dactylus, fructus palmæ*: מלא טסקא דקשבי Saccus plenus dactylorum, Megilla fol.7.2. דקץ קשבא Qui succidit palmam, Bava kama fol.58.2. ע fol.14.col.2. *Aruch scribit esse Palmæ Persicæ speciem pretiosiorem quàm sunt palmæ in Palæstina.*

קשה קְשִׁי *Durum, Grave, Difficile, Molestum esse. Futurum,* לָא יִקְשֵׁי בְעֵינָךְ Ne grave videatur in oculis tuis, Hebr. eodem modo, & sic in sequentibus suo Hebræo respondet, Deuter.15.18. וּפִתְגָּמָא דְיִקְשֵׁי מִנְּכוֹן Et verbum sive res quæ difficilior sit vobis, Deuter.1.17. *Aphel,* אַקְשִׁי *Aggravare, Indurare, Grave, difficile reddere: Difficultatem movere vel objicere, obfirmare. Præteritum,* אֲרֵי אַקְשִׁי יְהוָה אֱלָהָךְ יַת רוּחֵיהּ Nam induravit Dominus Deus tuus spiritum ejus, Deuter.2.31. כַּד אַקְשִׁי פַרְעֹה לְשַׁלָּחוּתַנָא Cùm grave reddiderit Pharaò dimittere nos, Exod.13.15. אֲבוּךְ אַקְשִׁי יַת נִירָנָא Pater tuus aggravavit jugum nostrum, 1.Reg.12.v.4. מַן אַקְשִׁי לְוָתֵיהּ Quis obdurabit (animum) contra eum, Jobi 9.v.4. אַקְשִׁיתָא לְמִשְׁאַל Difficultatem movisti petendo, Rem difficilem petiisti, 2.Reg.2.10. וְאַקְשִׁיאוּ יַת קְדָלְהוֹן Et obfirmarunt cervicem suam, 2.Reg.17. v.14. *Futurum,* וַאֲנָא אַקְשֵׁי יַת לִבָּא דְפַרְעֹה Et ego indurabo cor Pharaonis, Exod.7.3. וּקְדַלְכוֹן לָא תַקְשׁוּן עוֹד Et cervicem vestram ne induretis amplius, Deut.10.16. לָא תַקְשׁוּן לִבְּכוֹן Ne induretis cor vestrum, Psal. 95.v.8. *Pahel,* קַשִּׁי *Idem. Præterit.* וְקַשִּׁיאַת בְּמֵילְדַהּ Et difficilem reddebat partum suum, Gen.35.16. הֲוַת בְקַשְׁיוּתַהּ בְּמֵילְדַהּ Et erat cum difficilem redderet partum suum, ibid. vers.17. *Ex Ithpahel,* דְמִתְקַשֵּׁי לְהוֹן Quæ difficilis fuit ipsis, Levit.24.12. in Jonath. *Apud Rabinos,* התקשי *Obdurescere, Rigescere;* רואין אותו בעת שיתקשה Inspiciunt quo tempore durum est, riget erectũ, nempe membrum virile, R Majemon de Circumcisione capite 2. ex Schabb. fol.137.2. *Ex Hophal,* דהוקשו ונעשו כמו אבנים Quòd duræ factæ fuerint instar lapidum, R.Sal.Exod.15.8.

Præterea apud Rabbinos, אַקְשִׁי · הִקְשָׁה *Objicere, Opponere, Quærere, Interrogare quæstionem contrariam, objectione quæstionis contrariæ alterius sententiam gravare, Argumẽtari, Disputare in contrarium:* דלא תקשי שמואל אשמואל Ut non opponas Samuelem Samueli, nempe quasi sibi contrarium. מַקְשָׁן · מַקְשֶׁה *Objiciens, Opponens, Interrogans quæstionem contrariam.* Hinc, כשמקשה על אמוראה מכח משנה Quando opponens respondet Emoræ ex vi & authoritate Misnæ seu textus juris: כשמקשה פסוקים זה על זה Quando opponit versus hos istis, quando locos Scripturæ repugnantes inter se adducit: שאינו מקשה לשום אדם אלא לעצמו Qui non opponit se vel disputat cum ullo homine, nisi cum seipso: כה עלתה על רוחו להקשות Quodcunq; venerit ipsi in mentem opponere..

קְשֵׁי · קָשֵׁי *Durum, Grave, Difficile, Molestum:* מִפּוּלְחָנָא דַהֲוָה קְשֵׁי עֲלֵיהוֹן Et propter servitutẽ quæ erat gravis super eos, Exod.6.v.9. יַת פִּתְגָּם קְשֵׁי Rem difficilem afferebãt ad Mosen, Exod.18.26.

עַם קְשֵׁי קְדַל הוּא Populus durus cervice est, Exod. 32.9. בְּיַד רִבּוֹן קְשֵׁי In manus Domini duri, Jesa.19. v.4. וְגַבְרָא קְשֵׁי וּבִישׁ עוֹבָדִין Et vir durus ac pravis moribus, 1.Sam.25.3. בְּפוּלְחָנָא קְשְׁיָא Servitute istâ durâ, Exod.1.14. וְיַת קְדָלָךְ קְשְׁיָא Et cervicẽ istam tuam duram; Deuter.31.27. לִקְשֵׁי יוֹמָא Propter durum diei, id est, cui erant dura tempora, Jobi 30.25. *Famin.* וְחֵמַתְהוֹן אֲרֵי קְשְׁיָא Nã ira ipsorum erat gravissima, Genes.49.7. אַחְמֵיתָא עַמָּךְ קְשְׁיָא Videre fecisti populum tuum dura, id est, Tractasti populum tuum duriter, Psal. 60.5. *Plural.* אוֹ דִלְמָא יְתִיבִנָּךְ אֲבוּךְ פִּתְגָּמִין קְשִׁין Aut utrũ responderit tibi pater tuus verba dura, 1.Sam.20.10. קְשַׁן מִנִּי Duriores sunt me, 2.Sam.3.39. לְאִתְנַבָּאָה עֲלָךְ פִּתְגָּמִין קְשַׁן Prophetare contra te res duras, 1.Reg.14.6. וּמַלִּיל עִמְּהוֹן קְשַׁיָן Et locutus est cum ipsis dura, Genes.42.7. Sic vers.30. *Apud Rabbinos,* קָשֶׁה הוּא עָלַי Durum, grave, molestum id mihi est: Difficile id mihi est, id est, objectio, vel quæstio contraria id mihi videtur, repugnare id mihi videtur ei: הא לא קשיא Hoc non est contrarium, Lauft nicht wider einander/Gerson.

קַשְׁיוּת, *& per apocopam,* קַשְׁיו *Durities, Asperitas:* לָא תִתְפְּנֵי לְקַשְׁיוּת עַמָּא הָדֵין Ne respicias ad duritiem populi hujus, Deut.9.27. וְאַפְלְחוּ מִצְרָאֵי יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַשְׁיוּ Et servire coegerunt Ægyptii Israëlitas cum duritie, id est, duriter, asperè, Exod.1.13.14. pro Hebræo בְּפָרֶךְ.

קושי *Idem, Jobi* 15.26. *Hebr.* בְּעָבִי Item *Gravitas, Difficultas, Rigor: Apud Rabbinos,* דם הקושי Sanguis asperitatis, difficultatis. Majemon in הלכות אסורי ביאה cap.7. §.1. Mulier gravida, quum incipit sentire dolores partus, & egredi incipit sanguis, antequam pariat, iste sanguis vocatur דם הקושי Sanguis difficultatis, scilic. partus: בכל מיני קושי Omnibus modis gravitatis, id est, *gravissimè, acerrimè.*

קִשּׁוּי *Idem:* בעת קישוי Tempore duritiei, quãdo membrum riget, durum est & erectum, R. Majemon de circumcis. cap.2.

קַשְׁיָא · קוּשְׁיָא *Objectio, Argumentum, Quæstio contraria, quæ alii sententiæ refragatur. Sic apud Talmudicos, vocabula* מֵתִיבִי · מתקיף · וּרְמִינְהִי, *sunt* לשון קושיא *vocabula objectionis contrariæ. Sic plerumq; quando dicunt* וְהָתְנַן, *vel* וְהָתַנְיָא, *indicatur* קושיא *Objectio ex Mischna, & tunc* בִּתְמִיָּה *cũ admiratione & interrogatione legẽdæ sunt voces istæ, quãdoq; etiam confirmationẽ præcedentium denotant, & tunc legendæ sunt* בְּנִיחוּתָא *placidè:* קַשְׁיָא פְּשׁוּטָה Quæstio, Objectio simplex: שאין הקושיא כלום Quod objectio illa nullo modo est objectio, quòd quæstio illa non repugnat huic sententiæ, quòd argumentum invalidum est. לא קשיא Non est argumentum contrarium, non obstat nobis.

אקשא

אקושא *Durum, Induratum:* ברכיכא או באקושא Molli aut durâ, ſcil. maſsâ panis, Sota fol.4.2. Vide & Cholin fol.105. כנהמא אקושא בחינבי *Sicut panis durus in gingivis dentium*, Ketubh. fol.39.2. *Locutio proverbialis.*

קשואים · קשורת *Cucumeres, à difficili concoctione ſic dictæ: Hinc apud Talmudicos,* למה נקרא שמן קשואים מפני שקשין לגופו של ארם כחרבות Unde vocatur nomen ipſorum קשואים? propterea quòd graves ſunt corpori hominis ut gladii, Abhoda fol.11.1.& 29.1. הקשות והמלפפון Cucumeres & melopepones, Kilaim cap.1. ab initio.

מִקְשְׁיָא *Cucumerarium*, Jeſa.1.8. Hebr. מִקְשָׁה.

קְשִׁיתָא *Oſſa, Lapides dactylorum:* תרי קבי חד קבא רקשיתא וסריח *Duo cabi dactylorum, unus cabus in illis eſt oſsium, & amplius*, Joma fol.79. col.2. Citatur *ut proverbium commune*, quando ſignificare volumus, bonis malos immixtos, inutilia ſæpè ſub utilibus latere, ſub ſpecie virtutis vitia occultari: כר מעיילין תלת קשיתא Quandò intrudunt tria oſſa dactylorum, Cholin fol.50.2.

מַקְשָׁה *Seta, Setæ porcorum:* מקשה של חזיר אחת Setam porci unam extrahens in Sabbatho, peccat, Schab. fol.90.2. Setæ ſunt נימין קשים pili duri & rigidi in dorſo ſuis.

קְשׁוּאוֹת Vide in קשה.

קשט קוּשְׁטָא · קְשׁוֹט *Veritas. Reſpondet Hebræo* אמת, *ſæpè etiam pro* צֶדֶק *ponitur:* ut, דִּי דַבְּרַנִי בְּאוֹרַח קְשׁוֹט Qui duxit me in via veritatis, id eſt, vera & recta, Hebr. בְּדֶרֶךְ אֱמֶת Geneſ.24. verſ.48. דִּי כָל מַעְבָדוֹהִי קְשׁוֹט Cujus omnia opera ſunt veritas, Dan.4.34. מִן קְשׁוֹט Ex veritate, verè, Dan.2.47. בְּלָא קְשׁוֹט Sine veritate, Hebraicè בלא צדק, Jerem.22.13. אם שְׁלָם וּקְשׁוֹט Si pax & veritas, 2.Reg.20.19. הַקְשׁוֹט אַתּוּן אָמְרִין Num veritatem vos dicatis, Geneſ.42.v.16. טִיבוּ וּקְשׁוֹט Benignitatem & veritatem cum Domino meo, Geneſ.24.v.29. אִם בִּקְשׁוֹט Si in veritate vos ungitis me, Judic.9.15. גֻּבְרִין דִּקְשׁוֹט Viros veraces, Exod. 18.v.21. וְאִם קוּשְׁטָא הֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין Et ſi veritas fuerit res hæc, id eſt, vera, Deuter.22.v.20. לְאוֹדָעוּתָךְ קוּשְׁטָא Ut ſcire faciam te veritatem, Hebr. קֹשְׁטְ Prov.22.21. וַהֲווֹ עָבְדִין קוּשְׁטָא מִטַּמְרִין Et erunt exercentes veritatem abſconditi, Jeſa.59.15. וְקוּשְׁטָא לָא מְמַלְּלִין Et veritatem non loquuntur, Jere.9. v.4. קַרְתָּא דְקוּשְׁטָא Civitas veritatis, Zachar.8.3. לְקוּשְׁטָא יַפֵּיק דִּינָא Ad veritatem producet jus, Jeſa.42.3. בְּקוּשְׁטָא שָׂרָה אִתְּתָךְ תְּלִיד לָךְ בַּר Verè Sara uxor tua pariet tibi filium, Hebr. אֲבָל, Gen. 17.v.19. Sic, בְּקוּשְׁטָא חַיָּבִין אֲנַחְנָא In veritate, Verè, Profectò rei ſumus, Geneſ.42.21. בְּקוּשְׁטָא אֲחָתִי בַּת אַבָּא הִיא Verè ſoror mea filia patris mei ipſa eſt, Hebr. אָמְנָם, Geneſ. 20.12. Sic pro eodem, Joſ.7.20. בְּקוּשְׁטָא יְדַעִית Verè ſcio, Hebr. אָמְנָם, Jobi 9.v.2. & ſic ſæpiùs pro eodem: בְּקוּשְׁטָא אֲרֵי אֲמַר יְיָ Verè quia dixit Dominus, Hebr. אַף כִּי, Geneſ.3.1. nec ampliùs, juxta Eliam, pro hac locutione אף uſurpatur: מַתְקְלֵי דְקוּשְׁטָא Pondera veritatis, Hebr. אַבְנֵי כִיס, Prov.16.11. הַבְקוּשְׁטָא הֲוֵיתָא אָמַר Num in veritate, verè dixiſti, Hebr. הַאֻמְנָם, Numer.22.37. בִּשְׁלֵמוּתָא וּבְקוּשְׁטָא In integritate & in veritate, Joſ.24.14. הַבְקוּשְׁטָא אֲמָרִית Num verè dixi, Hebr. הֲכִי, Jobi 6.v.22. לְקוּשְׁטָא יִמְלוֹךְ מַלְכָּא Ad veritatem regnabit rex, Hebr. לְצֶדֶק, Jeſa.32.1. *Cum Aff.* מִן בְּגַלַל קוּשְׁטֵיהּ דְאַבְרָהָם Propter veritatem Abrahami, Pſal.60.6. טִיבוּתֵיהּ וְקוּשְׁטֵיהּ Benignitatem & veritatem ſuam, Gen. 24.27. קוּשְׁטָךְ וּפוּרְקָנָךְ Veritatem & redemptionem tuam, Pſal.40.11. וְהַלְּכִית בְּקוּשְׁטָךְ Et ambulavi in veritate tua, Pſalm.26.3. בְּקוּשְׁטָךְ Per veritatem tuam, Hebr. בֶּאֱמֻנָתְךָ, Pſal.143.1. וְקוּשְׁטִי וְטוּבִי עִמֵּיהּ Et veritas mea & benignitas mea cum eo erit, Hebr. וֶאֱמוּנָתִי, Pſal.89.25.

Deinde קוּשְׁטָא *idem eſt quod* קַשְׁתָּא *Arcus*, Eſth.1.3. in Targ. ſec. Sic ferè Pſal.61 4. קוּשְׁטָא דְעֻשְׁנָא Arcus fortitudinis: Arx, Turris, munitio. *Reſpondet Hebræo* מִגְדָּל. *Aruch legit* קושקא. *Vide notas noſtras.*

קְשׁוֹט · קְשִׁיט *Verus, Fidus, Verax, Rectus:* וְזַכַּאי וּקְשִׁיט הוּא Qui juſtus & rectus eſt, Hebr. וְיָשָׁר, Deuter.32.v.4. יְיָ אֱלָהָא קְשִׁיטָא Domine Deus verax, Hebr. אֵל אֱמֶת, Pſal.31.6. *Plurale*, אִין מָיְתְנָא מוֹתָא דִּקְשִׁיטִין Si moriar ego morte rectorum, Hebr. מוֹת יְשָׁרִים Numer.23.10. in Jonath. quod Onkelus cum Pronomine reddit, מוֹתָא דִקְשִׁיטוֹהִי Rectorũ ejus: וְדִינִין קְשִׁיטִין Et judicia vera, Hebr. מִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם, Deut. 4.8. דַּיָּנִין קְשִׁיטִין Judices veraces, Deut.16.18. Jon.

קְשִׁיטוּת *Veracitas, Veritas, Rectitudo, Integritas:* בִּקְשִׁיטוּת לִבָּךְ עֲבַרְתָּא דָא in integritate cordis tui feciſti hoc, Hebr. בתם, Geneſ.20.6. Sic v.5. וּבִקְשִׁיטוּת לִבָּךְ Et in rectitudine cordis tui, Hebr. וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ, Deut. 9.5. בקשיטות לִבָּא וּבְתְרִיצוּתָא In integritate cordis & rectitudine, Hebr. בְּתָם־לֵבָב וּבְיֹשֶׁר, 1.Reg 9.4.

Secundò קְשַׁט *Ornare, Comparare, Præparare cum ornatu, Exornare, Adornare. Apud Rabbinos,* קְשׁוֹט עַצְמְךָ וְאַחַר כָּךְ קְשׁוֹט אֲחֵרִים *Orna priùs teipſum, poſtea orna alios*, Sanhedr. cap.2. fol.19.1. Omni culpâ vacet, qui vult culpare alium. Etenim *Turpe eſt Doctori, cùm culpa redarguit ipſum.* Vide Adagia Hebraica Druſii. Meminit hujus ſententiæ proverbialis R.David Soph.2.1. ad illud, הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשּׁוּ *Inquirite in vos, etiamq; inquirite:* Inquirite, inquit, primùm מומיכם maculas veſtras, poſtea inquirite in maculas aliorum. *Quidam legunt ex Kal* קְשׁוֹט, *ſed in Pahel uſitatum plerumq; reperitur.* R.David ibidem citat & aliam ſententiam in

tiam in eundem ſenſum, נקשט נרמין עד לא נקשט אחרנין *Ornemus nos ipſos, antequam ornemus alios.* Pro eo Druſius legit נִקְשֹׁשׁ Inquiramus. Item, Dixit R.Samlaj, מצינו שהקב"ה מברך חתנים ומקשט כלות וכו Invenimus (in Scriptura) quòd Deus Sanctus & benedictus benedicit ſponſis, & ornat ſponſas, &c. Benedicit ſponſis, ſicut dicitur: *Et benedixit ipſis Deus*, ſcil. Adamo & Evæ, Gen. 1.v.28. Quòd ornat ſponſas, unde id probatur? inde quod dicitur: *Et exſtruxit Dominus Deus coſtam, Geneſ.*2.22. Hæc ibi. Ornatum iſtum intelligunt de plicaturis capillorum, ut ſponſis fieri ſolet. Vide קלע. Item, פיקחין שבהן קישטו ארת עצמם וישבו על פתח בית המלך Prudentes ipſorum ornabant ſe & conſidebant ad portam aulæ regiæ: & mox, פיקחין שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין Prudentes ipſorum ingrediebantur quando erãt ornati; & mox, הללו שקישטו את עצמם לסעודה Illi qui ornarunt ſeipſos ad prandium, aſſidebunt, comedent & bibent, Schab. fol.153. *Ithpahel in Targum, Imperativus*, אתקשט לקבלא אולפן אוריתא Præpara te ad recipiendum doctrinam Legis Dei tui Iſraël, Hebr. הִכּוֹן, Amos 4.v.12. *Participium fœmininum*, וּכְכַלְּתָא דְמִתְקַשְּׁטָא בְּתִקּוּנָהָא Et ſicut ſponſa quæ ornat ſe mundo ſuo, Hebr. תַּעְדֶּה, Jeſa.61.10.

קשוט *Ornatus, Ornamentum, Mundus muliebris:* כקשוט כַּלְּתָא Sicut ornatus ſponſæ, Jeſa.49.v.18. כַּלְּתָא קִשּׁוּטְהָא Sponſa ornatus ſui, ſcil. obliviſcatur, Jerem.2.v.32. *Affine huic eſt* תַּכְשִׁיטִין *de quo in* כשט.

III. קְשַׁט *Jaculari, Ejaculari:* יש מזיק שהוא פורח באויר כעוף וקושט כחץ Sunt quidam dæmones qui volant in aëre ſicut avis, & jaculantur ſicut ſagitta, Bemidbar rab. ſect.12. fol.246.col.4. & Devarim rabba paraſchâ כי תצא. *Ithpahel*, אתקשט *Jaculari, Ejaculari:* או גירי דאשא יתקשטון ביה Aut ſagitttas ignitas jaculabuntur in eum, Exod.19.13. In Targ. Hieroſol. ubi meliùs pro ט ſcriberetur ת.

קַשְׁטְנִית *Arcus, inſtrumentum curvum inſtar parvi arcus*, Kelim cap.21.

קושט *Coſtus vel Coſtum, radix odoratiſſima*, de qua Plinius lib.12.cap.12. *Radix coſti guſtu fervens, odore eximio, frutice aliâs inutili.* Et lib.22. cap.24. in fine: *Quoniam thure ſupplicamus & coſto.* Sic & cum thure in ſacro ſuffitu Judæis olim uſurpatum fuit, unde apud Talmudicos: הקושט שנים עשר Coſti duodecim libræ, Kerithuth fol.6.1. ubi confectio ſuffitus deſcribitur. הקושט והחמם ראשי בשמים Coſtus & gingiber præcipua aromata, Oketzin cap.ult.

קְשִׁיטָה *Nunus aut numi ſpecies quædã, ab impreſſa figurâ agni dictus. Apud Talm.* כשהלכתי לאפריקי הוו קורין למעה קשיטא למאי נפקא מנאי לפרושי מאה קשיטה דאוריתא id eſt, Qando iter feci in Aphricam, audivi quòd numum vocarint קשיטה. Quid inde fructus provenit? ad explicandum id quod in Lege dicitur: Centum קשיטה id eſt, numis, Geneſ.33.19. Vide Ber. rab. ſect.79. in fine.

קוּשְׁטַנְטִינָא *Conſtantina, Conſtantinopolis:* וְיֵחַבֵּר וִישֵׁיצֵי שֵׁיזָבוּתָא דְמִשְׁתַּיַּר מִן קוּשְׁטַנְטִינֵי קַרְתָּא חַיַּבְתָּא Et perdet & conficiet profugos ſuperſtites ex Conſtantina urbe ſcelerata, Numer.24.19. Jonath. דְיִפְּקוּן מִן קוּשְׁטַנְטִינֵי Qui egredientur ex Conſtantinopoli, Numer.24.24. Jonath. עַד קוּשְׁטַנְטִינָא דֶאֱדוֹם Uſque ad Conſtantinopolin in Edom, Pſal.108 11.

קשק קַשְׁקוּשָׁא *Turris, Arx, Palatium:* בקשקושי ואברורי לית לן בה Sed in palatiis & urbibus nihil nobis poteſtatis, Schabb. fol.11. col.1. Gloſſa, קשקושי id eſt, בירניות. *Aruch legit* קושקי, *& ſic citat Targum Pſal.61.4. ubi hodiè in libris eſt* קושטא, *Arabicè* אל גואסק *& ſingulariter* גוסק.

קְשַׁר *Ligare, Alligare: Ligari, Ligatum eſſe: Conſtruere, Conſtrui, apud Grammaticos.* Unde Aben Eſra ad illud, יַלִּיגוּ לִי Pſal. 22.v.8. לעג נזרת לעג קשורה לעולם עם למ"ד Verbum לעג conſtruitur ſemper cum litera ל.

קְשׁוּרִים *Ligamenta, Redimicula, Fila ſerica, quibus capilli puellarum ligantur.* Item *Gallæ*, apud *Talmudicos.* Item *Alligamenta medicinæ cauſâ*, Schab. cap.8. in Miſna.

קְשִׁירָה · קֶשֶׁר *Nodus, Vinculũ, Ligamen:* נתקשר קשר Ligatur nodus: קשר של קימא Nodus firmus & ſtabilis: קשר עולם Nodus perpetuò manens, durabilis. Talem in Sabbatho ligare, prohibitum. Item *Nodi, Juncturæ membrorum, Articuli:* ut, קִשְׁרֵי אצבעות, Nidda fol.52 2.

קשש *Seneſcere, Incaneſcere:* וַאֲנָא קְשִׁית וְסָבִית Ego autem incanui & ſenui, Hebr. זָקַנְתִּי וָשַׂבְתִּי, 1.Sam.12.2. Sic quidam libri habẽt. Regia, וְקָשִׁית ex forma Quieſcentium ſecund[illegible]. Alii, קְשִׁישׁ Senex ſum vel canus.

Apud Rabbin. כד הוינן זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי *Cùm eſſemus parvi, (id eſt, juvenes) pro viris habebamur, nunc quando ſenuimus, habemur ut pueri*, Bava kama fol.92.2. *Defectivè* קש: ut, משכן פרדיסא לחבריה לעשר שנין וקש לחמשה שנין Oppigneravit hortum amico ſuo ad decem annos, & conſeneſcit ad quintum annum, Bava metzia fol.109. 2. Ketubh.95.2. *Conſeneſcit*; nullos ſcil. ampliùs proferendo fructus: דקשה ליה ובגר ליה קלא Quia ſenuit, & pubuit ei vox, id eſt, craſſa facta eſt vox ejus, Bava baſ. fol.167.2.

קְשִׁישׁ *Senex, Decrepitus:* וַאֲנָא קְשִׁישׁ וְסָבִית Et ego decrepitus ſum & conſenui, 1.Sam.12.v.2. וְיִצְחָק דְקָשִׁישׁ Et Iſaac qui eſt ſenex, Jobi 15.v.10.

אֲרֵי הוּא אָחִי קְשִׁשׁ מִנִּי Nam ipſe eſt frater meus ſenior me, Hebr. גָּדוֹל מִמֶּנִּי, 1.Reg.2.22. *Plur.* וְאַתּוּן קְשִׁשִׁין Vos eſtis ſenes, Hebr. יְשִׁישִׁים, Jobi 32.v.6. וְקַשִּׁישַׁיָּא יְקוּמוּן Et ſenes aſſurgent, Jobi 29.v.8. בְּקַשִּׁישַׁיָּא חָכְמְתָא In ſenibus eſt ſapientia, Job.12.12.

קַשִּׁישׁוּתָא *Senectus:* וְשָׁיִט קַשִּׁישׁוּתָא דְאִמָּא Et ſpernit ſenectutem matris, Prov.30.17.

קוֹשׁ *Quærere, Conquirere, Colligere:* וּבִמְקוֹשְׁשָׁא דְחַלֵּיל שַׁבְּתָא בְּזָדוֹן Et cum conquirente (ligna) qui violavit Sabbathum præfractè, Levit.24.10. idem Numer.9.8. in Targ. Hieroſ. De iſto legitur Numer.15.32.

הֶקֵּישׁ *Aſsimilare, Æquiparare, Comparare inter ſe, Comparationem inſtituere:* מקיש יציאתם ממצרים לביאתן לארץ Comparat exitum ipſorum cum ingreſſu in terram, Sanh. fol.111.1. מקיש עברי לעבריה Comparat Hebræum cum Hebræa, R.Salom. Exod.21.7. להקיש מאכל אביון למאכל חיה Ut compararet cibum egeni cum pabulo animantis, R.Salom. Exod.23.11. *In Targũ,* אַקְשׁוּ יָתִי לְאָדָם דְאִתְבְּרָא מִן טִינָא Aſsimilarunt me Adamo, qui creatus fuit ex luto, Jobi 30.19. *Ithpehal,* אִתְקַשׁ *Comparari, Aſsimilari. Hophal,* הוּקַשׁ *Idem.*

הֶקֵּשׁ *Syllogiſmus, Comparatio, Proportio, Analogia:* ספרי ההקש Libri de Syllogiſmo, id eſt, libri priorum Analyticorum Ariſtotelis: הקש מטעה Syllogiſmus Sophiſticus: והוא ההקש בעצמו Et eadem eſt proportio vel ratio, &c. in More ſæpè, ut p.62.2.

Deinde הִקִּישׁ *Tinnire, tintinabulo ſonum edere:* והקיש בצלצל Et tinniit tintinabulo, Tamid cap.7.

קַשְׁקֵשׁ *Idem: Particip. in Targum,* מְקַשְׁקֵשׁ בִּמְנַהֵשׁ Tinnitum edit inſtar auguris, Geneſ.43.22 in Jonathane: זוג המקשקש Tintinabulum tinniens, ſonans. *Apud Talmudicos,* באגוז המתקשקש בקליפתו Sicut nux tinniens in cortice ſuo, Cholin folio 74.col.2. לא ילך אדם לבית האבל וכידו לגין המתקשקש Non ibit homo in domum luctus cum lagena tinniente (id eſt, vacua) in manu ſua, Cholin fol.94.col.1. כזית מוח המתקשקש Sicut oliva medullæ tinnientis, crepitantis, Cholin fol.125.1. משיתקשקשו הדדין Ex quo ſe collidunt mammæ, Nidda fol.47.1.

קִשְׁקוּשׁ *Tinnitus, Sonitus, Strepitus tintinabuli æris aut alterius materiæ ſonoræ.*

קִישׁ *Idem:* אסתירא בלגנא קיש קיש קריא *Stater in lagenâ (ſcilic. vacua) Kis kis clamat, id eſt, magnum edit ſtrepitum,* Bava metzia fol.85.2. Vide אסתירא in אסתר. Item, עביד קיש קיש ולא קרי, Zohar in Exod. col.177.

קִשְׁקֵשׁ *Sarrire, Sarculis fodere & expurgare noxias herbas. Dicitur de olivetis & vineis:* לא יקשקש תחת הזיתים Non ſarriet ſub oleis, Moed katon fol.3.1. & mox ad illud: *Et anno ſeptimo intermittes*

eam, Exod.23.11. ſcil. מִלְּקַשְׁקֵשׁ à ſarriendo. Rabbi Salomon ad illud, וּנְטַשְׁתָּהּ *Et relinques eum,* ſcil. מלזבל ומלקשקש à ſtercorãdo & ſarriendo, Exod. 23.v.11. ומקשקשין בכרמים Et ſarriunt in vineis, Succa fol.44.2.

קִשְׁקוּשׁ *Sarritio, Sarculatio:* וקשקוש בשביעית מי שרי Et ſarritionem in anno ſeptimo quomodo permiſit? Moed katon fol.3.col.1. תרי קשקושי הוו Duæ ſarritiones ſunt, Ibid. ותן פריטיא לקשקושי כרמיא Expendito numos (ex crumena tua) pro ſarritionibus vinearum, Succa dicto loco.

קַשׁ · קַשְׁקַשׁ *Stipula, Palea, Quiſquiliæ:* צנור שעלו קשקשין Aqualiculus, in quem aſcenderunt quiſquiliæ (effluxum ſcil. aquæ impedientes) Ketubh.fol.60.1. שוב על גבי קשקשין Quod fluit ſuper ſtipulas, Bava baſra fol.80.2.

קִישׁוּשִׁין *Idem: vel, Scandulæ, aut ſimilia ligna tenuia:* קישושין על גבי השבר Stipulæ, vel, Scandulæ quæ ſunt ſuper fractura (pedis ſcil. animantis) Schab.fol.53.1. *In Aruch & hoc ſcribitur* קשקשין.

קַשְׂקַשׂ · קַשְׂקֶשֶׂת *Squama: Apud Talmudicos,* תדע שהרי עופות יש להן קשקשת ברגליהם כדגים Scito, quòd ſint quædam aves, quæ habent ſquamas in pedibus ſicut piſces, Cholin fol.27.2. Vide & fol.66.1.2.

קַשְׁקוּשִׁין *Arces, Palatia, idem quod* בירניות, Tal. Schab.fol.11.1.

קֶשֶׁת

קַשְׁתָּא *Arcus vel materialis vel cœleſtis, Iris:* וּמִן קֳדָם קֶשֶׁת מְתִיחָא Et ab arcu extenſo, Jeſa.21.v.15. בְּקֶשֶׁת נְחָשָׁא Arcu chalybeo, 2.Sam.22.35. וְתִתְחֲזֵי קַשְׁתָּא בַּעֲנָנָא Et videbitur arcus in nubibus, Gen.9.14. וַהֲוָה רָבֵי קַשְׁתָּא Et fuit ejaculans arcu, Gen.21.20. כְּחֵיזוּ קַשְׁתָּא דַהֲוֵי בַעֲנָנָא בְּיוֹמָא דְמִטְרָא Sicut viſio arcus exiſtentis in nubibus tempore pluviæ, Ezech.1.28. *Hinc & Germani Arcũ hunc vocant Pluviæ arcum,* Regenbogen; הֵיךְ קֶשֶׁת נְחָשָׁא Sicut arcum chalybeum, Pſal.18. v.35. Job.24.v.14. וְקַשְׁתָּא וְחַרְבָּא Et arcum & gladium, Hoſ.2.18. כְּמִנְגַד בְּקַשְׁתָּא Juxta tractum arcus, Geneſ.21.16. בְּקַשְׁתָּא נְכִילָא Sicut arcus doloſus, Jerem.9.2. *Cum Aff.* יָת קַשְׁתִּי יְהָבִית בַּעֲנָנָא Arcum meum dedi in nubibus, Geneſ.9.13. וְקַשְׁתִּי בִּידִי מִשְׁתַּלְחֲפָא Et arcus meus in manu mea immutatur, Jobi 29.20. לָא בְקַשְׁתִּי אֲנָא רָחִיץ Non in arcu meo ego confido, Pſal.44.7. בְּנֵי קַשְׁתָּךְ Filii arcus, i.e. ſagittæ, tela tua, Pſal.45.6. וְאַרְמֵי קַשְׁתָּךְ Et projiciam arcum tuũ, Ezech.39.3. סַיְפָךְ וְקַשְׁתָּךְ Gladium tuum & arcum tuum, Geneſ.27.3. לָא בְחַרְבָּךְ וְלָא בְקַשְׁתָּךְ Non gladio tuo neq; arcu tuo, Joſ.24.v.12. וְעַד קַשְׁתֵּיהּ Et uſque ad arcum ejus, 1.Sam.18.v.4. מְתַח קַשְׁתֵּיהּ Tetendit arcum ſuum, Thren.2.4. *Plurale,* תַּמָּן תְּבַר גִּירִין וְקַשְׁתִּין Ibi confregit ſagittas & arcus, Pſal.76.4. קַשְׁתַּת דְגִבָּרֵי יְוָנָאֵי יִתַּבְרוּן Arcus fortiſsimorum Græcorum confracti

fracti

fracti sunt, 1.Sam.2.4. בגירין ובְקַשְׁתָּן Telis & arcubus, Jesa.7.24. וַהֲוָה רָבֵי קַשְׁתָּא Et fuit jaculans arcubus, Genes.21.20. Jonath. *Cum Aff.* וְכָל קַשְׁתָּתֵיהּ מְתִיחָן Et omnes arcus ejus tensi sunt, Jesa.5.v.28. וְקַשְׁתָּתְהוֹן עוּלֵימִין יְבוֹעוּן Et arcus ipsorum pueros diffindent, Jesa.13.18. אִתְּבָרָא קַשְׁתָּתֵיהוֹן Confracti sunt arcus ipsorum, Jerem.51.56. *Et aliâ formâ,* וּמְתַחוּ קַשְׁוָתְהוֹן Et tetenderunt arcus suos, Psal.37. v.14. וְקַשְׁוָתְהוֹן יִתַּבְרוּן Et arcus ipsorum confringentur, ibid. v.15.

Apud Rabbinos: המסתכל בקשת Qui contemplatur Iridem, scil. sine timore & reverentia, Kiddusch. fol.8. *Quando Judæus arcum cœlestem videt, debet dicere:* ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם זוכר הברית נאמן בבריתו וקיים במאמרו *Benedictus sis Domine Deus noster, memor fœderis, fidelis in fœdere suo, & stabilis in sermone suo: Aliter:* כל המסתכל בערוה קשתו ננערת Quicunque intuetur nuditatem (mulieris,) ejus arcus excutitur, Sanhedr. folio 92. id est, אבר שלו מתחסרת להוריע. *Aliter:* ההוא גברא דדר בקשתא דעליתא Vir ille qui sedit in arcu cœnaculi, Bava bathra fol.41.2. Glossator scribit, esse Nomen loci.

קַשָּׁר *Sagittarius, Arcitenens, Jaculator:* עַל קַשָּׁתַיָּא וְעַל קַלָּעַיָּא Super jaculatores & funditores, 2.Sam.20.23. Sic vers.7. וְקַשָּׁתַיָּא pro Hebr. הַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי. *Apud Talmud.* וְשִׁתָּא אַלְפֵּא קַשָּׁתוֹיֵ Et sex mille sagittariorum, Jevam.fol.16.2. Item, קֶשֶׁת *Sagittarius, signum cœleste, apud Astronomos.*

אַקְשִׁית · קַשָּׁרת *Jaculari, Ejaculari, Ferire, Petere, Jacere arcu:* קָשֵׁת בְּגִרְרַיָּא Feriebat sagittis, jaculabatur tela, Hebr. קִלְקַל בַּחִצִּים, Ezech.21.v.21. *Ex Aphel,* וְלָא יַקְשִׁית תַּמָּן גִּיר Neq; jaculabitur eò sagittam, 2.Reg.19 32. Idem Jesa.37.33. ex forma Kal יִקְשַׁת scribitur.

קַתָּא *Platea avis, Ibis, Onocrotalus, Pelicanus. Variant interpretes:* קָתִין וְקִפּוֹדִין Plateæ & ericii, Jesa 34.11.

קַתָּא *Manubrium, Capulus:* קתא דמגלא Manubrium falcis, Schevuoth fol.43. קתא דבורמיא Manubrium lanceæ, Sanh. fol.27.2. קתא דנרגא Manubrium asciæ: קתייהו בטינא סכינא Manubrium ipsorum luto obducitur, Pesachin fol.30.2. בתר קתא Culter post capulum, Metzia fol.26.1. *Plur. Emphat.* קַתַּיָּא. *Targum,* וְיִשְׁמוֹט פַּרְזְלָא מִן קַתָּא Et delabatur ferrum de manubrio, Deuter.19.5. in Jonath.

קתדר קַתֶּדְרָא *Cathedra, Sedes,* καθέδρα, Kelim cap.7. & 24. יָשְׁבַת בְּקַתֶּדְרָא Sedens in cathedra, Kethub. fol.59.2. *Plurale,* קתדראות ועא של זהב היו שם Et 71. cathedræ aureæ fuerunt illic pro 71. assessoribus synedrii magni, Succa fol.51.2. יושבין ע״ג ספסלין ועל גבי קתדראות Sedent in scabellis & cathedris, Berach. fol.43.1. *Legitur & masculinè* קָתֶדְרִין.

קתל קוּתְלָא *Perna, Petaso:* קותלי דחזירי Pernæ porcorũ. *Sic legit Aruch: in Gemara* קדלי *Cervices,* Megilla fol.13.1. *Alibi legitur* כתלי, *vernaculè* בקונש Cholin fol.17.1.

קָתוֹלִיקוֹס *Catholicus: Thesaurarius,* Talm. Hieros. in Schekal cap.5. Glossa, ממונה על האוצרות. In Tanchuma par. חקת fol.78.col.1 Similis est res ista Regi, שהיו לו שני קתוליקין qui habuit duos Catholicos, qui sine ipsius voluntate nihil faciebant, &c. *In veteribus Gloss. verb. Juris,* καθολικιανοί *Catholiciani, Rationales, rationum præfecti.* In Bemidb.rab.sect.14. fol.271.col.1. קרח היה קתולקוס לביתו של פרעה והיו בידו ספתחות האוצרות שלו Korach fuit catholicus domus Pharaonis, erantque in manu ejus claves thesaurorum ipsius.

קתן קָתוֹן · קיתון *Urceus, Poculum, Calix, Scyphus.* Vide suprà in קית.

קתק קְתִיקוֹלִין *Subvicarii. Hi erant duo, qui ministrabant summi pontificis vicario, qui vocabatur* סְגַן, *præstabantq; ipsi id quod ipse præstabat summo pontifici,* Majemon par.3. capite 4. de כלי המקדש.

קתר קְתַר *Rupes, Petra. Plurale,* וְעָבְרִין לְהוֹן בֵּיתָא בִּקְתָרֵי Et faciunt sibi domicilium in petris, Prov.30.26.

Deinde exponunt קתרין pro *Spinæ aliqua specie:* Exemplum adducitur in Aruch ex Jelammedenu.

קִתְרוֹם *Cedri species, quæ & אורדא vocatur,* Rosch haschana, fol.23.1. *Aruch legit* קִתְרוֹם. *Citrus fortè.* Vide Jalkut fol.73 2.

קִתְרוֹס *Cithara,* κίθαρις, κιθάρα: *Tympanum:* קָל קִתְרוֹס Sonum citharæ, Dan.3.5. Jesa.5.v.12. est pro Hebræo תוֹף, sed in Venetis pravè scriptum קַנְתְּרוֹס. *Plurale,* וְקִתְרוֹסִין וְאַבּוּבִין לְזַמְּרָא בְּהוֹן Citharas & organa ad psallendum illis, Eccles.2.8.

קתת קַתָּתָא *Manubrium, Capulus, contractè* קַתָּא, *de quo antè. Possit & ejus esse plurale,* קַתָּתָא.

ר

ראה *Videre, Prævidere, Providere, Aspicere, Respicere, Perspicere, Circumspicere: Experiri, Animadvertere, Percipere, Frui. In Targum insuetatum est. Apud Rabbinos,* כְּפִי הַנִּרְאֶה *Secundum vi-*

dum visum, Sicut videtur, Ut apparet. יֵרָאֶה היוד *Videbitur* י, *i.e. pronuntiabitur, exprimetur. Locutio Ab. Esræ frequens. Oppositum ejus* יֵעָלֵם *Occultabitur, i.e. non pronunciabitur, occultum erit in pronunciatione. Sic de litera* י *in fine dictionis. scribit in libro* צחות *his verbis:* ואם היה פתוח הנו לשון רבים וְיֵרָאֶה היוד יְדֵי רַגְלֵי ואם אחריו ואו יֵעָלֵם היוד Si fuerit patachatum, est numeri pluralis, & videbitur (id est, pronunciabitur) Jod, ut in רַגְלֵי יְדֵי: quod si post se habuerit literam ו, occultabitur י id est, quiescet, non pronunciabitur: ut רַגְלָיו יָדָיו. *Sic eidem* נָח נִרְאֶה *vocatur Scheva quiescens, sive expressum sive subintellectum, sub consona mobili: unde in libro Tzachuth:* In שָׁמַר litera Mem est cum Pathach, בעבור שאחריו נח נראה שהוא השוא propterea quòd post se habet נח נראה quod est Scheva, i.e. Scheva quiescens sub consona mobili. *Item,* רובי הפתח הקטון להיות אחריו נח נראה שהוא השוא Multa de Pathach parvo, (id est, Sægol) sunt, quæ post se habent נח נראה quod est Scheva, veluti אוֹצָר. *Item,* ו in fine dictionis antecedente י numeri plur. indice, הנה הוא נראה illud mobile est, id est, pronunciatur: ut, יָדָיו וְרַגְלָיו. Item, גם יבוא בקמץ קטון וָאו נראה Etiam venit cum Kametz parvo, i.e. Tzere, ו mobile, ut שָׁלֵו. Contrà, נח נעלם est Litera quiescens, ut: Quandoque invenitur cú Cholem ה״א נח נעלם He quiescens. ut שְׁלֹמֹה.

רָאוּי *Dignum, Decens, Conveniens:* יותר מן הראוי Magis quàm decet vel conveniens est: אין כהראוי Non est de digno vel convenienti, Non convenit: הראוין להעיד Digni ad testificandum.

רְאִיָּה *Visus, Visio.* מקדשין הלבנה על פי הראיה Sanctificant vel consecrant lunám juxta visionem, id est, cùm eam primùm novam conspiciunt. בִּרְאִיַּת עֵינֵיכֶם Per visionem oculorum vestrorum. אין זו ראיה Non est ea vera visio. *Item, Apparitio, Comparitio:* עוֹלַת רְאִיָּה *Oblatio, sacrificium apparitionis.* Præceperat Deus ter quotannis comparere coram se in Templo cum dono & oblatione aliqua, Exod. 23.17. Donum illud vocatur עוֹלַת רְאִיָּה & simpliciter רְאִיָּה. De isto peculiaris est liber in Talmud, qui חֲגִיגָה inscribitur, & incipit, הכל חייבין בראיה Omnes obligati sunt ad apparitionem, omnes tenentur observare præceptum illud: *Tribus vicibus quotannis* יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ *apparebit omnis masculus tuus coram facie Domini, Exod. 23.* Talmudici hinc quosdam excipiunt. Quantum afferre quisq; debebat, non est Lege definitũ, unde Talmudici statuerunt, non esse minus cuiq; offerendũ, quàm שתי כסף duos numos argenteos, ponderis 32. granorum hordei. Nemo autẽ debebat comparere vacuus, Exod. 23.15. ראיית פנים *Visio vultus, præsentia.*

רְאָיָה *Ratio, Probatio:* אין מביאין ראיה מן השוטים Non adducunt probationem à fatuis, Ab. Esra, Genes. 38.15. המוציא מחבירו עליו הראיה *Eliciens aliquid à socio suo, ei incumbit probatio.* Idem cũ illo: *Actori incũbit probatio:* ראיות גמורות וחזקות Probationes perfectæ & firmissimæ. חכמי הראיות Sapientes probationum, id est, Physici, probationes suas ex rerum naturalium causis afferentes, Aben Esra Eccles. 7.5.

רֵאָיוֹן *Apparitio, Comparitio. Apud Talmudicos,* אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמילות חסדים ותלמוד תורה Istæ sunt res quibus non est mensura (in lege data) nempe Angulus agri, Primitiæ, Cõparitio in festis, Beneficentia, & Studium Legis. מאי הראיון Quid est comparitio? R. Jochanan dixit, ראיית פנים בעזרה Comparitio vultus in atrio, i.e. præsentia, comparitio: Resch Lakis dixit, ראיית פנים בקרבן Præsentia corporalis cum oblatione, Pea cap. 1. Chagi. fol. 7. 1. Nempe in tribus festis anni principalibus debebãt singuli comparere in atrio Templi cũ oblatione, quæ erat שתי כסף duorum argenteorum. Illud vocabatur עולת ראיה Oblatio præsentiæ.

רְאוּת *Visus:* כְּלֵי רְאוּת Organa visus: Item *sensus visus.*

רֵיאָה *Pulmo:* הריאה שניקבה או שחסרה Pulmo qui perforatus est aut defectuosus, Chol. cap. 3. in princ.

רֵוא · רֵו *Aspectus, Vultus:* וְרָחֵל הֲוָת שַׁפִּירָא בְּרֵיוָא Et Rachel erat pulchra aspectu, Hebr. יְפַת תֹּאַר, Genes. 29.17. וַהֲוָה יוֹסֵף שַׁפִּיר בְּרֵיוָא Et erat Joseph pulcher aspectu, Genes. 39.6. אִתְּתָא שַׁפִּירַת רֵיוֵי Mulier pulchra aspectu, Deuter. 21. v. 11. in Jonath. וְרֵוֵהּ דְּחִיל Et aspectus ejus erat terribilis, Dan. 2.31. וְרֵוֵהּ דִּי רְבִיעָאָה Et aspectus quarti, Dan. 3.25. דְּשַׁפִּיר בְּרֵיוֵהּ Quæ pulchra est aspectu suo, Jerem. 11.16. *Plurale,* רֵיוֵיהוֹן לָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ Vultus ipsorum non fuerunt agniti, Thren. 4.8.

רֵיוּ · רֵיווּת *Idem:* וְאִתְּתָא חַכִּימַת מַדַּע וְשַׁפִּירַת רֵיוּ Mulier sive uxor erat prædita sapientià, & pulchra aspectu. Hebraicè, וִיפַת תֹּאַר 1. Sam. 25. v. 3. וְעוּלֵמְתָּא שַׁפִּירַת רֵיוּ Et puella ista erat pulcherrimi vultus, Esth. 2.7.

מַרְאָה *Speculum:* מראה שנשברה Speculũ quod confractum est, Kelim cap. 14.

מַרְאֵה מָקוֹם *Index, indicans locum Scripturæ sacræ vel aliorum authorum concordantium, Concordantia. Pro eodem etiam dicunt* מוֹרֵה מָקוֹם.

רְאֵם

Hebr. רְאֵם · רֵימָא · רֵימָנָא vel רֵימָנָא רִימָנָא *Unicornis, Monoceros:* vel juxta quosdam, *Rhinoceros, Naricornis. Elias hoc loco illud ponit, quia* י *frequenter pro* א *ponitur. Legitur &* *pro Hebræo* וְהַדִּישֹׁן *Deuter. 14. 5.* וְרֵימָנָא, *Jonathan pluraliter* וְרֵימָנִין. An unicornis inter animalia ad esum licita fuerit, ex historia antiqua indagan-

dum? Apud Talmudicos in Cholin fol.59. legitur: *Hæc sunt signa animalium, quorum adeps est licitus; quæcunq; scil. habent cornua & ungulas fissas. Si cornua habet, non opus habet redire ad ungulas:* (nam quodcunque habet cornua, habet etiam ungulas fissas, ut est in Nidda fol.51.col.2.) *Sed si habeat ungulas fissas, opus est, ut habeat quoq; cornua* (nam non est contrà:) וקרש אף על פי שאין לו אלא קרן אחת מותר *Unicornis autem licet unicum tantum cornua habeat, licitus est.* Hinc videtur colligi, animal licitum fuisse. Eodem facit quod legitur in Massech. Schab. fol.28.col.2. ex sententia Rabbi Meir: תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה הוא אם מין בהמה הוא וקרן אחת היתה לו במצחו ולפי שעה נזדמן לו למשה ועשה ממנו משכן ונגנז מדקאמר קרן אחת היתה לו במצחו ש״מ טהור הוה דאמר ר׳ יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו שנ׳ ותיטב לה׳ משור פר מקרין ומפריס מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב וליפשוט מנה דמין בהמה הוא כיון דאיכא קרש דמין חיה הוא ולית ליה אלא קרן חדא איכא למימר מין חיה הוא hoc est, תחש *Taxus qui fuit tempore Mosis, creatura fuit per se & peculiaris, neq; deciderunt de ea sapientes, utrum species fuerit feræ, an bestiæ? Habuit autem cornu unicum in fronte, & eo tempore obtulit sese Mosi, fecitq; ex ea tabernaculum; sed statim iterũ occultata fuit & ex oculis sublata. Ex eo quod dicitur, Cornu unum habuisse in fronte, inde colligimus, quòd munda fuerit. Unde etiam R. Jehuda dixit; Bos quem obtulit Adam primus, cornu unicum habuit in fronte, sicut dicitur;* Gratius erit Domino, quàm bos aut vitulus cornua habens, & ungulas findens, Psal.69.32. *Quod dicitur absolutè* מקרין Cornua habens, *id videtur innuere, duo cornua intelligenda esse: sed Raf Nachman dixit,* מקרן *scriptum est* (defectivè scil. sine Jod, & proinde etiam de uno cornu intelligitur.) *Inde autem videtur dici posse, fuisse speciem bestiæ!* (Nequaquam:) *quandoquidem enim fuit* קרש, *quæ est species feræ, & unicum duntaxat habet cornu, dicendum est, fuisse speciem feræ.* Hæc ibi. De voce קרש vide suo loco. Eadem hæc ex parte leguntur quoque in ע״ז folio 8.1. & in Cholin fol.60.col.1. *Veniamus nunc ad exempla ex Targum:* ותקפתא היך רימנא תוקפי Et exaltasti quasi unicornis robur meum, Hebr. כראם, Psalm.92.11. אפשר דיצבי רימנא למפלחך An possibile est ut velit unicornis servire tibi? Heb. רים, Jobi 39.12. אפשר דתקטור רימנא בתלמא באשליה An possibile est, ut liges unicornem in sulco cum fune suo? ibid. vers.13. היכמא דרימנא מנגח בקרנוי ית חיות ברא Sicut Rhinoceros petit cornibus suis bestias agri, Deuter.33.17. in Jonathane. Targum Jeruschalmi hoc loco, ולא למשעבדא בקרני ראימא Nec in servitutẽ redigi possunt cornua unicornis; & mox, היך תורא ורימנא Sicut bos sylvestris & rhinoceros feriunt cornibus suis. Plin. scribit lib.8.cap.20. *Rhinocerotem cum elephanto dimicare, & cornu ad saxa limato, se ad pugnam præparare.* Pausanias author est, *Rhinocerotem duo habere cornua, alterum majus ex naribus prodiens, alterum supernè, minus quidem, sed validum:* דתקיפין ורמין כרימנא Qui fortes sunt & excelsi instar unicornis, Psal.22.22. היך קרנא דרימנא Sicut cornu unicornis, Psal.78.69. In Hebræo est רמים quod videtur legisse aut accepisse pro ראמים etsi sine א vel י post ר in Hebræo non legatur. *Plural.* היך בר רמיא Sicut pullum unicornium, quod Regia legunt רמנין, Psal.29.6.

ראש רישא ריש ראש *Caput; Vertex: Summitas: Principium, Initium, Primarium, Præcipuum, Primitiæ:* וסגיד ישראל על ריש ערסא Et decubuit Israël ad caput lecti, Genes.47.v.31. ירחא הדין לכון ריש ירחיא Mensis hic vobis erit principium mensium, Exod.12.2. ריש חצדכון Primitias messis vestræ, Hebr. ראשית, Levit.23.v.10. ריש אצותכון Primitias massæ farinaceæ vestræ, Numer.15.20. חילי וריש תוקפי Robur meum & principium fortitudinis meæ, Genes.49.3. בריש טורא In vertice montis, Exod.24.v.17. בריש או בדקן In capite vel barba, Levit.13.29. בריש יואב ובריש בנוהי In caput Joab & caput filiorum ejus, 1.Reg.2.33. מריש אצותכון De primitiis massæ farinaceæ vestræ, Numer 15.21. מריש טוריא De vertice montium, Numer.23.9. ותסב מריש כל אבא Et accipies de primitiis omnium fructuum, Deuter.26.v.2. לריש בית אבהתהון In caput domus paternæ, Numer.17.18. וכריש שבולא יתקטפון Et sicut summitas spicæ abscindentur, Jobi 24.24. *Emphat.* הלא רישא דכלבא אנא Numquid caput canis ego sum, 2.Sam.3.8. סב לך בוסמין רישא Accipe tibi aromatum præcipuum sive præstantissimum, Exod.30.v.23. דלא יהודע לגבר מן רישא Quòd non indicat homini ab initio, quid futurum sit in fine, Eccles.3.v.11. ואחידת ברישא דתגרא Et apprehendit summitatem sceptri, Esth.5.2. יהון כל אלין לרישא דיוסף Erunt omnia ista in capite Josephi, Genes.49.v.26. מרישא דשתא A principio anni, Deut.11.v.12. *Cum Affixis Pronominibus,* שוי ימינך על רישיה Pone dexteram tuam super caput ejus, Gen.48.v.18. ורישיה מטי על צית שמיא Et caput ejus pertingat usque ad summitatem cœlorum, Genes.11.4. וישלם יתיה ברישיה Et rependat ei in caput ejus, Levit.5.24. מרישיה ועד רגלוהי A capite ejus usque ad pedes ejus, Levit.13.12. ותגלח ית רישה Et rades caput ejus, Deuter.21.12. ואריק משחא על רישה Et fudit oleum in caput ejus, Genes.28.18. יעדי פרעה ית רישך מנך Auferet Pharao caput tuum à te, Genes.40.v.19. חוברת קטולך תהי ברישך Reatus cædis tuæ erit

וּבַהֲתַת חוֹבָךְ עַל ... tuæ erit in capite tuo, 1.Reg.2.37. ... רֵישָׁךְ Et pudor culpæ tuæ erit in capite tuo, Jerem.3.37. הָא תְלָתָא סַלִּין דְּחִוָּרוּ עַל רֵישִׁי Ecce tres corbes panis candidi super capite meo, Gen.40. v.16. מִן סַלָּא עִלָּאָה דְעַל רֵישִׁי Ex corbe super capite meo, vers.17. נָטַר לְרֵישִׁי אֲשַׁוִּינָךְ Custodem capitis mei constituam te, 1.Sam.28.2. לָא תַקְפוּן פָּאתָא דְּרֵישְׁכוֹן Ne circumtondatis angulum capitis vestri, Levit.19.27. בִּפְרִיעַ אָתִיב גְּמוּלְכוֹן בְּרֵישְׁכוֹן Citò repedam retributionem vestram in caput vestrū, Joel.3. v.4. אַרְכֵּבְתָּא מָרֵי מְזוֹפִיתָא עַל רֵישָׁנָא Imposuisti fæneratores super caput nostrum, Psalm. 66. v.12. נְפַלַת כְּלִילָא דְרֵישָׁנָא Cecidit corona capitis nostri, Thren.5.16. חוֹבַת קְטוֹלֵיהּ בְּרֵישָׁנָא Culpa cædis ejus erit in capite nostro, Jos.2.v.19. *Plurale,* וַאֲמַנֵּינוּן רֵישִׁין עֲלֵיכוֹן Et constituam eos capita super vos, Deut.1.13. Sic Exod.18.25. *Constructum,* לְאַרְבְּעָה רֵישֵׁי נַהֲרִין In quatuor capita fluminum, Genes.2.10. אִתְחֲזִיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָּא Visa sunt cacumina montium, Genes.8.5. וְרֵישֵׁי אֲבָהַת שִׁבְטַיָּא Et capita patrum tribuum, Jos.14.1. הֲלָא בְּרֵישֵׁי גֻבְרַיָּא הָאִנּוּן Nónne per capita virorum istorū, 1.Sam. 29.v.4. וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן Et in principiis mensium vestrorum, Numer.10.10. וַחֲפֵי רֵישֵׁיהוֹן Et obtexit capita ipsarum, Exod.36.38. וְסַפָּרָא יְסַפְּרוּן יָת שְׂעַר רֵישֵׁיהוֹן Et tondendo tondebunt pilos capitum ipsorum, Ezech.44.20. וְרֵישֵׁיהוֹן לָא יְגַלְּחוּן Et capita sua non radent, ibid. לָא יִמְרְטוּן מְרַט בְּרֵישֵׁיהוֹן Non depilabūt depilationem in capitibus suis, Levit.21.5. לְסָבוֹהִי לְרֵישׁוֹהִי וּלְדַיָּנוֹהִי Seniores suos, capita sua & judices suos, Jos.23.2. רֵישָׁהָא בְּשׁוֹחֲדָא דָּיְנִין Capita ejus pro munere judicant, Mich.3.2. *Apud Rabbinos:* הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הָרֹאשׁ *Omnes sequuntur caput suum.* Errante pastore, errat grex: Qualis rex, talis grex: בְּרֵישָׁא *In capite,* i.e. In summitate, in vertice: Item, *Antè, Anterius, Heb.* לְפָנִים: ut, פַּרְצוּף הֵי מִנַּיְהוּ סַנֵּי בְּרֵישָׁא Cujúsnam facies ambulavit in capite, i.e. anterius? דְּגַבְרָא סַנֵּי בְּרֵישָׁא Viri, scil. caput, ambulavit anterius, Berachoth fol. 61.1. Sermo ibi de Adamo bicipite creato. Tale est, הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ *Sapientis oculi sunt in capite, hoc est, in fronte ejus,* Eccl.2.14. רֵישׁ מְעַיָּא Caput viscerum, i.e. principale viscus, Cholin fol.93.1.

II. רֵישָׁא · רֵישֵׁי *Venenum, Toxicum:* מְרִירַת רֵישֵׁי חוּרְמַנִּי Amarum venenum serpentum, Hebr. ראש, Psalm. 69.22. גִּידִין וְרֵישֵׁי חִוְיָן Absynthio & veneno serpentum, Thren.3.19. כְּרֵישֵׁי חִוְיָן בִּישִׁין Sicut venenum serpentum pessimorum, Hos. 10.v.4. בִּישׁ כְּרֵישֵׁי חִוְיָן Pessimum sicut venenum serpentum, Jerem.8.14. וּכְרֵישֵׁי פִּתְנֵי חִוְיָן אַכְזְרָאִין Et sicut venenum aspidum, serpentum crudelissimorum, Deut.32.33.

רֵישָׁנָא *Caput, Capitaneus, Princeps:* הָאִי רֵישָׁנָא לְהַאי פּוּרְשָׁנָא Hiccine princeps tali munere afficiendus? Sanhedr. fol.94.2. *Sic Syriacè,* רֵישָׁנֵא *Principes, Primores,* Luc.18.vers.18. *In Targum,* בְּנִגְדוּת רוּחָא מִשְׁתַּדַּל רֵישָׁנָא In protractione spiritus persuadetur princeps, Prov.25.15.

רֵישְׁתָנָא *Idem.* Hinc, אַמְרָה לִי רֵישְׁתִּינְהִי דְּנָשִׁים כַּשְׁפָנִיּוֹת Dixit mihi Domina mulierum veneficarum, Pesach. fol.11.1. Glossa, גְּבִירְתָּן Domina ipsarum.

רָאשִׁי · ראשי *Capitalis, Principalis;* אֵבָרִים הָרָאשִׁים Membra principalia.

רֵאשִׁית *Primitiæ:* רֵאשִׁיתְהוֹן דְּיִתְּנוּן קֳדָם יְיָ לָךְ יְהַבְתִּנּוּן Primitias eorum, quas daturi essent Domino, tibi dedi eas, Heb. רֵאשִׁיתָם Num.18.12.

בְּרֵאשִׁית *Initium, Principium:* אֲנָא יְיָ בְּרֵית עָלְמָא מִבְּרֵאשִׁית Ego Dominus creavi mundum à principio, Jesa 41.4. & 66.9. & 40.21.

בְּרֵאשִׁית *Initium, Principium creationis mundi, Creatio, quia historia creationis mundi incipit à voce* בְּרֵאשִׁית *in principio libri primi Mosis:* מַן אַקְדִּימַנִּי בְּעוֹבָדֵי בְּרֵאשִׁית Quis prævenit me operibus creationis, Job.41.2. אַסְגֵּי עוֹבָדֵי בְּרֵאשִׁית Multiplicavit opera creationis per multiplicem sapientiam suam, Jesa.28.29. כְּמָא דְקַיָּמִין סִדְרֵי בְּרֵאשִׁית Sicut stabiles sunt ordines creationis, 1.Sam.23.5. *Sic Rabbini scribunt & dicunt, arietem Isaaci creatum esse* מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית *à sex diebus creationis:* מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית *Opus creationis.*

ראת

רָאתָן *Ulceris maligni genus.* א *fortè protractionis litera est, vocalem primam indicans. R.Salomon scribit, esse morbum perturbati cerebri ob innatum ipsi verniculum:* הָקִיז שְׁנֵיהֶן וְשִׁמְּשׁוּ הָוְיָין לְהוּ בָּנִים בַּעֲלֵי רָאתָן Si venam secuerint ambo (maritus & uxor) & coïerint, erunt ipsis liberi ulcerosi, Gittin fol.70.1. Glossa R. Salomonis: Liberi debiles valdè, propterea quòd habent שֶׁרֶץ reptile aut vermiculum in cerebro, ut dicitur in libro כְּתוּבּוֹת cap.7. in fine. Idem in Nidda fol.17.1. מִפְּנֵי מָה אֵין בַּעֲלֵי רָאתָן בְּבָבֶל מִפְּנֵי שֶׁאוֹכְלִין תְּרָדִין וְשׁוֹתִין שֵׁכָר שֶׁל הִיזְמֵי Quare non sunt ulcerosi in Babylonia? propterea quòd edunt blitum (vel, betam) & bibunt siceram veprium, id est, ex herba quam vocant כְּשׁוּת sive הוּמְלִין Lupulum, qui crescit in vepribus, Kethubh. fol.77.2. Et ibidem in præcedentibus: Narravit mihi senex quidam Hierosolymitanus: Viginti quatuor מוּכֵּי שְׁחִין percussi ulcere Ægyptiaco sunt, quibus gravis est coïtus, וּבַעֲלֵי רָאתָן קָשָׁה מִכּוּלָּן & tali ulcere laborans gravissimus omnium est. Hinc in Vajikra rabba sect.16. Dixit R. Schimeon Gamalielis filius: Aliquando iter feci Tiberiade Siporium, ubi incidit in me senex quidam, dicens mihi: כ״ד מִינֵי שְׁחִין הֵן Viginti quatuor genera ulcerum sunt, וְאֵין לָךְ קָשָׁה לְתַשְׁמִישׁ

המטה הוץ מבעל ראתן כלבר Dixit amplius Rabbi: Eo genere percussus fuit Pharao,&c. vide ibidem amplius, & in Ber. rab. sect. 40.

רבב אִתְרַבְרַב אִתְרַבְרַב *Magnificari, Magnificare se, Extollere, Evehere; Efferre se: Magnificentiam, Principatum sibi arrogare. Præteritum,* עַל עַמֵּיהּ דַיהוָה אִתְרַבְרַב Super populum Dei se extulit, Hebr. הִגְדִּיל, Jerem. 48. 42. אֲרוּם אִתְרַבְרַב עֲלַי בְּעֵל דְבָבָא Nam extulit se contra me inimicus, Heb. הִגְדִּיל, Thren.1.9. אִתְרַבְרַב עֲלַי לְחַכְּמָא Magnificavit se contra me astutè agendo, Psalm.41.10. וְאִתְרַבְרַב עִם מַלְאֲכָא וִיכִיל Et de principatu contendit cum angelo, & prævaluit, Hos.12.v.4. חֲלָף דְאִתְרַבְרַב עַמָּא הָדֵין בְּפוּמְהוֹן Eo quòd magnificat se populus hic ore suo, Jesa. 29.13. דְאִתְרַבְרַב כְּפַרְעֹה מַלְכָּא קַדְמָאָה Qui magnificavit se ut Pharao rex primus; Jesa 27.1. וְעַל מַן אִתְרַבְרַבְתָּא Et cōtra quem extulisti te, Hebr. וְגַרֵּפְתָּ Jesa.37.23. אֲרוּם אִתְרַבְרַבְתָּ עִם מַלְאֲכַיָא דַיהוָה וְעִם גֻּבְרַיָא Nam principatum impetrasti, vel, De principatu contendisti cum angelis Domini, & cum hominibus, & prævaluisti eis, Hebr. שָׂרִיתָ Genes. 32. 28. in Jonathane. אֲרֵי אִתְרַבְרַבְתְּ עֲלָנָא אַף אִתְרַבְרְבָא Nam principatum arrogasti tibi super nos, etiam principem agendo, Heb. כִּי תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ גַּם הִשְׂתָּרֵר, Numer.16.13. עַל עַמָּא דַיְיָ אִתְרַבְרַבוּ Contra populum Domini magnificè extulerunt se, Hebr. עַל יְהוָה הִגְדִּיל Jerem.48.26. עֲלַי אִתְרַבְרַבוּ Contra me extulerunt se, Psalm. 38.17. וְאִתְרַבְרַבוּ עַל תְּחוּמְהוֹן Et magnificarunt se contra terminum ipsorum, Soph.2.8. אֲרוּם חַסִּידוּ וְאִתְרַבְרַבוּ עַל עַמֵּיהּ דַיְיָ Quia probris affecerunt, & magnificarunt se contra populum Domini, Hebr. וַיַּגְדִּלוּ ibid. vers.10. חֲלָף דְאִתְרַבְרַבוּ Pro eo quòd magnificarunt se, Ezech. 36. v.3. בְּטוּל דְאִתְרַבְרַבוּ Propterea quòd extulerunt se, Psalm. 49.12. וְאִתְרַבְרַבָא וַעֲבַדָא תוֹעֵבָא קֳדָמַי Magnificè extulerunt se, & fecerunt abominationem coram me, Hebr. וַתִּגְבְּהֶינָה, Ezech.16.vers.50. דְאִתְרַבְרַבָא בְּנַת צִיוֹן Quod superbè extulerunt se filiæ Tzionis, Hebr. גָּבְהוּ, Jesa.3.16. וְאִתְרַבְרַבְתּוּן עֲלַי בְּמִלֵּי פּוּמְכוֹן Et extulistis vos contra me verbis oris vestri, Ezech. 35. vers.13. *Participium,* דְמִתְרַבְרְבִין עֲלַי Qui magnificè efferunt se contra me, Psalm.35.26. *Fœmininum,* מִתְרַבְרְבָא בְּעַמְמַיָא Principatum gerens in populos, Thren.1. v.1. Heb. שָׂרָתִי Dominatrix. *Infinitivus,* אַף אִתְרַבְרְבָא Etiam dominando, principatum gerendo, Numer.16.13. לְאִתְרַבְרְבָא עוֹד בְּטוּרָא דְקוּדְשִׁי Magnificè efferre vos in monte sanctitatis meæ, Soph.3.11. *Futurum,* אֲרוּם יִתְרַבְרַב אֱלָהָא מִן בַּר נָשׁ Nam major est Deus homine, Hebr. יִרְבֶּה Job.33.12. אִם יִתְרַבְרַב מַסָּרָא עַל דְנָגֵיד בֵּיהּ Num extollet se serra contra eum qui trahit eam, Jesa. 10. 15. וְיִתְרַבְרַב מַלְכוּתֵיהּ דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא Et extolletur regnum regis Messiæ, Numer. 24. 7. in Targum Hieros. דִלְמָא יִתְרַבְרְבוּן קֳדָמַי יִשְׂרָאֵל Ne efferant se coram me Israelitæ, Judic. 7.2. לָא תִתְרַבְרְבוּן Ne extollatis vos, Heb. אַל תִּגְבָּהוּ, Jerem.13.15. הֲבִקְשׁוֹט עֲלַי תִתְרַבְרְבוּן Num verè vos contra me magnificabitis, Job.19.5.

רַב *Magnus, Amplus, Major sive ætate, sive corpore, sive dignitate, tam civili quàm ecclesiasticâ, sive doctrinâ. Primo modo respondet sæpè Hebræo* גָּדוֹל *& Hebræo* רַב *quando Magnum significat:* וְחֶזְוַהּ רַב מִן חַבְרָתַהּ Et aspectus major quàm socii sui, Dan. 7.20. הֲוָת לְטוּר רַב Fuit in montem magnum, Dan.2.35. עֲבַד לְחֶם רַב Fecit convivium magnum, Dan.5.1. לֵיתוֹהִי רַב בְּבֵיתָא הָדֵין מִנִּי Non est major in domo hac quàm ego, scilic. dignitate, Genes.39.9. מִסְפַּד רַב וְתַקִּיף Luctu magno & gravi, Genes.50.10. אַף גַּבְרָא מֹשֶׁה רַב לַחֲדָא Etiam vir ille Moses magnus erat valdè in terra Ægyptiorum, id est, maximæ dignitatis & existimationis, Exod. 12. 3. אֲרֵי רַב יְהוָה Nam magnus est Dominus, Exod.18.11. כָּל פִּתְגָם רַב יַיְתוּן לְוָתָךְ Omnem rem magnam, id est, difficilem, afferent ad te, Exod.18.22. בְּחֵיל רַב וּבִיד תַּקִּיפָא Virtute magnâ & manu forti, Exod. 32. 11. בְּיוֹם קְטוֹל רַב In die occisionis magnæ, Jesa.30 25. עַם רַב וְתַקִּיף Populus magnus & fortis, Deut.1.28. וּבִתְקוֹף רַב Et in fervore magno, Deut.29.28. מַדְבְּחָא רַב לְמֶחֱזֵי Altare maximum aspectu, Jos.22.10. בְּקָל רַב Sono magno, 1.Sam.7.10. *Emphaticè,* נְהוֹרָא רַבָּא Lumen magnum, Genes.1.16. אֲחוּהִי דְיֶפֶת רַבָּא Frater Japheti major natu, Genes.10.21. עַד נַהֲרָא רַבָּא Usque ad flumen magnum, Genes.15.18. מִזְּעֵירָא וְעַד רַבָּא A' minimo usque ad maximum, Gen.19. v.11. וּקְרָא יָת עֵשָׂו בְּרֵיהּ רַבָּא Et vocavit Esavum filium suum natu majorem, Genes.27.1. אֱלָהָא רַבָּא יְיָ וּמַלְכָּא רַבָּא עַל כָּל אֱלָהַיָא Deus magnus est Dominus & rex magnus super omnes Deos, Ps.95. v.3. בְּיוֹמָא רַבָּא In die illo maximo, Cantic.5 10. וְרַבָּא יִשְׁתַּעְבַּד לִזְעֵירָא Et major serviet minori, Genes. 25.23. בְּרַבָּא שָׁרֵי וּבִזְעֵירָא שֵׁצִי A' maximo incepit, & in minimo desiit, Genes.44.12. מִלֵּי זְעֵירָא כְּרַבָּא תִּשְׁמְעוּן Rem minimam ut maximam audietis, Deut.1.17. *Cum Affixo,* מִזְּעֵירְהוֹן וְעַד רַבְּהוֹן A' minimo ipsorum usque ad maximum ipsorum, Jerem.6.13. מֵרַבְּהוֹן וְעַד זְעֵירְהוֹן A' maximo usque ad minimum ipsorum, Jonæ 3.5. *Plurale ex hac forma defectiva non reperitur, sed pro eo per geminationem duarum literarum dicitur* רַבְרְבִין: ut, מַכְתָּשִׁין רַבְרְבִין Plagas magnas, Gen. 12. 17. וּבְדִינִין רַבְרְבִין Et judiciis magnis, Exod.6.6. אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין Signa ejus quam magna sunt, Dan.3.32. וּמַלְכִין רַבְרְבִין Et reges magni, Jerem. 27. v.7. דְרַבְרְבִין מִלְכַיָּא Cujus magna sunt consilia, Jer.32. v.19. *Emphat.* תְּרֵין נְהוֹרַיָא רַבְרְבַיָא Duo luminaria magna.

ria magna, Genes. 1.16. תניניא רברביא Cetos maximos, ibid. vers. 21. ותלתא רברביא Et tres majores, 1. Sam. 17.14. *Construct.* ית רברבי קרתא Majores urbis, 2. Reg. 10.6. *Aff.* וכל רברבוהי Et omnes majores ejus, 2. Reg. 10.11. וכל רברבהא Et omnes magnates ejus, Nah. 3.10. *Fœmininum singulare,* חובא רבא Peccatum magnum, Genes. 20. v. 9. תוהא רבא Pavore magno, Gen. 27.33. וצוח צוחתא רבא Et exclamavit clamore magno, Gen. 27.34. קנאה רבא ורגז רב Zelo magno & irâ magnâ, Zach. 8.2. *Emphat.* הלא דא היא בבל רבתא Nonne hæc est Babel ista maxima, Dan. 4.27. ואמרת רבתא לזעירתא Et dicebat major natu ad minorē, Genes. 19.31. ועלת רבתא Et ingressa est major, ibid. vers. 33. כנשתא רבתא Synagoga magna, Cant. 6.4. ואבנא רבתא Et lapis magnus, Gen. 29. v. 2. איכדין אעביד בישתא רבתא הדא Quomodo faciam malum hoc magnum, Genes. 39.9. לשיזבא רבתא Liberatione maximâ, Genes. 45.7. קרתא רבתא Civitas maxima, Genes. 10.17. *Plurale & hic ex geminatis literis est,* וארבע חיון רברבן Et quatuor bestiæ magnæ, Dan. 7.3. וקרויא כריכן רברבן לחדא Et civitates istæ erant munitæ & magnæ valdè, Numer. 13.29. למעבד לכון רברבן Ad præstandum vobis res maximas, 2. Sam. 7. vers. 23. למללא רברבן Ad loquendū magnifica, Obad. 12. *Emphat.* מן קל מליא רברבתא A voce verborum grandium, Dan. 7.11. אשתעי כען לי ית כל רברבתא Narra nunc mihi omnia ista grandia, quæ fecit Elischa, 2. Reg. 8.4. ית אתיא וית רברבתא האלין Signa ista & res maximas istas, Josuæ 24.17.

ר׳ ה *Multum, plurimum:* דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו Generatio diluvii in maximo perditè egerunt, & in maximo judicati sunt, id est, maximâ pœnâ affecti, Sanh. fol. 108.1.

רבים *Multi, Plures. Apud Rabbinos,* לשון רבים *Locutio plurium, de pluribus, id est, Dictio numeri pluralis,* cujus oppositum, לשון יחיד *Locutio vel vocabulum de unico, id est, numeri singularis:* הנון והמם משרתים בסוף המלה סימן רבים ורבות Literæ Nun & Mem serviunt à fine dictionis in signum pluralis numeri masculini & fœminini, Aben Esra Thren. 1.4. רשות הרבים *Potestas, Licentia plurium, id est, locus publicus & communis, plurium potestati expositus, ut est platea publica.* Oppositum ejus, רשות היחיד *Potestas unius, id est, locus privatus, in quo unus tantùm jus & potestatem habens, ut est cujusq. domus.* ברבים *In multis, id est, in turba, in publico hominum conspectu, publicè, palàm, apertè.* Item, *In numero plurali, ubi Grammaticè vox explicatur.*

רבן *Magni, magnæ, magna. Emph.* נפתח ברברבתא Incipiemus à magnis istis dominis, à magnatibus istis, Sanh. fol. 102.2.

רב · רבא *Princeps, Præfectus, Dux, Dominus, Magister, Doctor, Præceptor. Multa Hebraica per hoc Nomen transferuntur, ut in exemplis patebit:* לאריוך רב טבחיא די מלכא Arjoco præfecto satellitum (quidam, Magistro equitum) regis, Dan. 2. v. 14. ורב סגנין Et præfectum antistitū omnium Babyloniæ sapientum, ibid. vers. 48. רב חרטמיא Princeps magorum, Dan. 4.6. רב קטוליא Præfecto spiculatorum, qui scil. fontes supplicio afficiebant, magistro criminalium causarum, Heb. שר הטבחים Genes. 37. v. 36. Jonathan & Targ. Hierosol. pro קטוליא habent ספוקלטוריא id est, Spiculatorum, id est, satellitum Regis, qui à spiculis gerendis sic fuerunt dicti. Per hos etiam sontes plectebantur, unde Onkelos habet קטוליא. Non ergo טבחים significat in hac locutione Coquos vel Laniones. Nam & Nebhusaradan archistrategus regis Nebhucadnezaris, vocatur רב טבחים, & in Targum, רב קטוליא 2. Reg. 25.8. על רב שקי ועל רב נחתומי Super præfectum pocillatorum, & super præfectum pistorum, Hebr. שר, Genes. 40.2. רב רעיא דלשאול Præfectus pastorum Saulis, Hebr. אביר הרועים, 1. Sam. 21. v. 7. רב ושליט נפל ביומא הדין Princeps & dominator cecidit die hoc, 2. Sam. 3.28. רב חיליה Dux exercitus ejus, Hebr. שר צבאו, Gen. 21.22. רב קדם יי את בינגא Princeps ante Dominum, id est, Dei vel divinus, tu es inter nos, Hebr. נשיא, Genes. 23.6. & sic sæpè hoc vocabulum transfertur. הוי רב לאחוך Esto dominus fratrum tuorum, Hebr. גביר, Genes. 27.29. Sic, הא רב שויתיה עלך Ecce dominum constitui eum supra te, Hebr. גביר, Genes. 27.37. ורב חיליה סיסרא Et dux exercitus ejus erat Sisera, Jud. 4.2. ורב על משמעתך Et præfectus super omnem obedientiam tuam, id est, omnes tuæ obedientiæ subjectos, super totam familiam regis, Hebr. סר, quod lectum & acceptum pro שר, 1. Sam. 22.14. רב דאלפתני Præceptor qui docuisti me, Heb. אלופי, Psal. 55. v. 14. הוה רב לדוד Erat princeps (id est, unus ex principibus & consiliariis) Davidis, 2. Sam. 20. v. 16. Hebr. כהן, quod R. David hîc interpretatur, גדולו ובעל עצתו. Sic sæpiùs כהן redditur, quando primarium officium politicū aut Principem regis ministrum denotat. Neque enim hic Hira unquam vero sacerdotio functus est. Talis & Zabhud fuit, ut mox in sequentibus. *Emphat.* רבא קרח Princeps korach, Heb. אלוף, Genes. 36.15. *Sic omnia* אלוף *in ea historia redduntur, & pluralia,* רברבין, *ut sequitur in plurali:* רבא דפרעה Princeps Pharaonis, Heb. סרים Gen. 37. v. 36. רבא דאון Princeps vel satrapa civitatis On, Hebr. כהן, Genes. 41.45. וזבוד בר נתן רבא Et Zabhud filius Nathanis, satrapa, Heb. כהן, 1. Reg. 4. vers. 5.

v. 5. רַבָּא דְאַרְעָא Præfectus terræ, Hebr. נשיא Genes. 34. 2. דִמְשַׁמְּשִׁין קֳדָם רַבָּא Qui ministrant coram principe, Hebr. נָדִיב, Proverb. 19. v. 6. רַבָּא דְבֵית יְהוּדָה Princeps domus Jehudæ, Hebr. פַּחַת, Hag. 1. 1. וְרַבָּא בְעַמָּךְ לָא תְלוּט Et principi in populo tuo ne maledicas, Hebr. וְנָשִׂיא, Exod. 22. v. 27. וַהֲוָה עֲלֵיהוֹן לְרַבָּא Et fuit super eos princeps, Hebr. לְשָׂר, 1. Sam. 22. 2. לְרַבָּא יְהֵא Princeps erit, Hebr. נָשִׂיא, Ezech. 44. 3. וּלְרַבָּא דְמִדְיָן שְׁבַע בְּנָן Et principi Midjanitarum erant septem filiæ, Heb. וּלְכֹהֵן Exod. 2. 16. וּלְרַבָּא מִכָּא וּמִכָּא Et pro principe hinc & inde, Hebr. וְלַנָּשִׂיא, Ezech. 45. 7. *Cum Affixis*, וֶאֱלִישָׁע חָזֵי וְהוּא מְצַוַּח רַבִּי רַבִּי Elischa autem videns id, exclamavit: Magister mi, Magister mi, Hebr. אָבִי אָבִי, Pater mi, 2. Reg. 12. 12. Patrem vocat Præceptorem & doctorem sive magistrum suum, ut contrà Discipuli præceptorum vocantur Filii, ut eodem capite: Tunc egressi filii prophetarum, vers. 3. quod Targum reddit תַּלְמִידַיָּא Discipuli: בְּחוּטְרָא דְמשֶׁה רַבְּהוֹן Virgâ Mosis doctoris ipsorum, Psalm. 78. v. 13. וּמשֶׁה רַבְּהוֹן סְלִיק לִרְקִיעָא Et Moses Magister ipsorum ascendit in firmamentum, Cantic. 1. 5. וְעוֹד דַּהֲוָה משֶׁה רַבְּהוֹן בִּרְקִיעָא Præterea dum esset Moses Magister ipsorum in firmamento, ad accipiendum duas tabulas lapideas & Legem, ibid. vers. 12. וְהוּא רַבְּהוֹן דִּיהוּדָאֵי Et ipse (Mardochæus) fuit Doctor Judæorum, Esth. 10. 3. *Plurale ex geminata literarum forma effertur, ut in superiori:* unde, אֲרֵי לֵית לָךְ רַבְרְבִין וְעַבְדִין Quòd tibi nec principes nec servi curæ sint, Heb. שָׂרִים, 2. Sam. 19. v. 6. וּבְנֵי דָוִד רַבְרְבִין הֲווֹ Et filii Davidis principes erant; Hebr. כֹּהֲנִים, 2. Sam. 8. 18. R. Levi vocem Hebræam hîc interpretatur שָׂרִים ומושלים Principes & gubernatores. עֲלָךְ הֲווֹ רַבְרְבִין Super te erant principes, Hebr. אַלֻּפִים, Jerem. 13. vers. 21. וְרַבְרְבִין יָתְבִין עַל כּוּרְסֵי דָוִד Et principes sessuri sunt in solio Davidis, Hebr. וְשָׂרִים, Jerem. 17. v. 25. וִיהוֹן כְּרַבְרְבִין דְבֵית יְהוּדָה Eruntque sicut principes domus Jehudæ, Hebr. כְּאַלֻּף יְהוּדָה Zach. 9. v. 7. *Emphat.* וַחֲזוֹ בְנֵי רַבְרְבַיָּא Et viderunt filii principum, id est, procerum & magnatum, Hebr. בְּנֵי הָאֱלֹהִים Gen. 6. 2. וְרַבְרְבַיָּא Et principes, Heb. וְהַנְּשִׂיאִים Jos. 22. 32. מִן לְמִרְחַץ בְּרַבְרְבַיָּא Quàm confidere in principibus, Hebr. בנדיבים Psal. 118. 9. וְלִבָּא דְרַבְרְבַיָּא Et cor principum, Heb. וְלֵב הַשָּׂרִים Jerem. 4. 9. תְּמַנֵּינוּן לְרַבְרְבַיָּא Constitues eos principes in universa terra, Psalm. 45. 17. וּלְרַבְרְבַיָּא Et principibus, Hebr. וּלְשָׂרִים Numer. 22. v. 40. *Constr.* רַבְרְבֵי אֱדוֹם Principes Edom, Heb. אַלּוּפֵי, Exod. 15. v. 15. וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל Et principes Israel, Numer. 1. 44. וְרַבְרְבֵי מַלְכָּא Et principes regis, Hebr. וְרַבֵּי, Jer. 41. 1. וְיָת כָּל רַבְרְבֵי יְהוּדָה Et omnes principes Jehudæ, Hebr. וְכָל חֹרֵי, Jerem. 27. 20.

Affixa, כָּל רַבְרְבֵיהוֹן מָרְדִין Omnes principes ipsorum rebelles sunt, Hebr. כָּל סָרֵי סוֹרְרִים, Jer. 6. 8. ubi סָרֵי accepit paraphrastes pro שָׂרֵי, quod & aliâs factum: רַבְרְבוֹהִי Principes ejus, Jesa. 30. 4. עַבְדוֹהִי וְרַבְרְבוֹהִי Servi ejus & principes ejus, 2. Reg. 24. vers. 12. וְכָל רַבְרְבָהָא Et omnes principes ejus, Jesa. 34. 12. לְרַבְרְבָהָא Principibus ejus, Jerem. 1. 18. מַלְכֵיכוֹן וְרַבְרְבֵיכוֹן Reges vestri & principes vestri, Jer. 44. 21. וְרַבְרְבַי Et principes mei, Jud. 5. 15. מַלְכָּנָא וְרַבְרְבָנָא Reges nostri & principes nostri, Jerem. 44. 17.

Apud Rabbinos, רבא דעמיה מדברנא דאומתיה Princeps populi sui, gubernator nationis suæ, Sanhed. fol. 14. 1.

רִבִּי רָבָא רָב רַב. *Apud Rabbinos hæc differunt.* רבא רב רב *Doctorum in Babylonia fuit nomen, & Kametz pronunciatum penè ut O,* Rof, Rovo. *Postea etiam in commune pronunciari solitum,* Rav, Rabba. רַבִּי Ribbi *Doctorum in Palæstina nomen fuit, ex dialecto Hierosolymitana, quomodo etiam dixerunt* בִּיר *sive* בַּר, *pro* בַּר *Filius.* Unde, שמעון בירבי יצחק Schimeon bir Ribbi Isaac: אליעזר ברבי קלירי Eliesser bir Ribbi Kaliri. *Est autem* בירבי *contractè pro* בר רבי. *Sic,* בר *pro* בַּר sæpe in Targum Hierosolymitano in Legem & Estheræ historiam invenitur. *Babylonii pro* רַב *dixerunt etiam* מָר Mor, *Dominus, quod aliâs dicitur* מָרִי. *Post vastationem ultimam urbis mansit* Rav, Rabba, Rabbi *inter Judæos.* In Apophteg. Patrum R. Gamalielis dictum est, cap. 1. עשה לך רב והסתלק מן הספק *Fac tibi magistrum, & abstrahe te à dubio.* Nempe in causa dubia nihil temerè pronunciandum, sed consulendi doctiores. Vide & cap. 4. R. Eliesaris ben schammua dictum. *In pluralem numerum hæc non deducuntur absolutè, sed cum Affixo Pronomine Judæi dicunt* רַבּוֹתֵינוּ Rabbini, Magistri, Doctores nostri: הַמְבַעֵט בְּרַבּוֹתָיו Qui recalcitrat magistris suis. *Sic alii populi de ipsis dicere possunt,* רַבּוֹתֵיכֶם Rabbini, Magistri vestri, רַבּוֹתֵיהֶם Rabbini vel Magistri ipsorum. *In singulari numero etiam cum Pronominibus dicunt,* יְהוּדָה רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ Jehuda Magister noster sanctus: בִּפְנֵי רַבּוֹ Coram Magistro suo: רַבְּכֶם Magister vester. משֶׁה רַבֵּנוּ Moses Magister noster. *Differunt etiam dignitate: nam* רבי Rabbi vel Ribbi *excellentior est quàm* רַב Rav, *& his duobus præstantior est* רַבָּן *de quo postea.* Vide Abbreviaturas nostras in principio literæ ר. & Tisbi Eliæ in voce רב. *Denique pro* רבי Rabbi, *Judæi vulgares pronunciant* Rebbi, *quasi* רֶבִּי, *quod pravum.*

רַבָּן *Princeps. Titulus summæ dignitatis, circa tempora nati Christi ortus in Hillelis filiis, qui principatum gesserunt in populo Israelis per ducentos circiter annos. Septem tantùm hoc titulo appellati fuere, qui*

præter

præter doctrinam & prudentiam, etiam fuerunt נְשִׂיאִים *Principes, & hujus status respectu appellati fuere singuli* Rabban. *Post hos præcipuus titulus fuit* Rabbi *vel* Ribbi, *& post hunc* Rav. Vide de his Abbreviaturas nostras in principio literę ר. *Apud Talmudicos etiam legitur* רַבָּנָא *quales de domo David fuisse Aruch scribit*; ut, בי דינא דרבנא אשי Domus judicii Doctoris Asse: item, אמר לנא רבנא אשי Dixit nobis doctor Asse: Kethubh. fol.22.1. Non videtur is fuisse, qui aliâs vocatur רב אשי Raf Asse: nam contrariam ibi à Raf Asse sententiam tenet. Sic, רבנא נחמיה Doctor Nehemias, רבנא עוקבא Doctor Ukba. Rarum tamen hoc nomen. *In Targum duntaxat legitur plurale hujus*, רַבְּנִין *Principes, Duces, Magistri, Doctores, Præceptores*: רַבְּנִין אָמְרִין אֲלִימִין Doctores docent grandia, Psal.80.11. וּלְמֶהֱוֵיהוֹן מִתְמַנַּן רַבְּנִין עֲלֵיהוֹן Et ut constituantur magistri super eos, Eccles.5.v.7. רַבְּנִין מִן בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה Doctores ex Bethlehem Juda, Ruth.1.2. רַבְּנֵי אַלְפִין וְרַבְּנֵי מָאוָתָא Duces millenorum & duces centenorum, idest, tribunos & centuriones, 1.Sam.22.vers.7. וְרַבְּנֵי רְתִיכוֹהִי וּפָרָשׁוֹהִי Et magistri curruum & equitum, Heb, וְשָׂרֵי 1.Reg.9.22. אִלֵּין רַבְּנֵי אִסְטְרַטִּיגַיָּא Isti sunt principes strategorum, 1.Reg.9.23. וְכָל רַבְּנֵי פִּלְכַיָּא Et omnes principes provinciarum, Hebr. שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת Esth.9.3. רַבְּנֵי עַמְמַיָּא אִתְכַּנַּשׁוּ Principes populorum congregati sunt, Hebr. נְדִיבֵי עַמִּים Psal.47.10. *Cum Affixis*, שַׁוִּי יַתְהוֹן וְרַבְּנֵיהוֹן Pone ipsos & principes ipsorum, Heb. נְדִיבֵימוֹ, Psal.83.v.12. אַסְחַרִי רַבָּנַיִךְ חַכִּימַי Fac ut in circuitū accumbant Doctores tui sapientes, Cant.6.4.

Talmudici frequenter utuntur terminatione fœmininâ, ut cùm dicunt; תְּנוּ רַבָּנָן Docuerunt Magistri vel Rabbini. וְרַבָּנָן סָבְרֵי Sed Doctores censent. אבל התם כרבנן סבירא ליה Sed illic juxta Doctores sententia ipsi est. מַאי טַעֲמַיְהוּ דְּרַבָּנָן Quæ est ratio Doctorum? אִי כְּרַבָּנָן Si juxta Doctores sic statuit. ורבנן אמרי Sed Doctores dicunt, & similia. *Hoc usu non est paris dignitatis cum singulari* Rabban, *sed qui in Talmud vocantur* Rabbanan, *eos Rabbini in Commentariis citantes, dicunt*, אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ Dicunt Rabbini, Magistri nostri.

רַבָּנִים · רַבָּנָאִין *Rabbanæi, factio Judæorum, cui opponitur alia factio, quæ dicitur* קָרָאִים *Karæi.* Vide Elenchum trihæresii Scaligeri, cap.2. Eorum mentio aliquoties in Itinerario R. Binjaminis, & apud Talmudicos: לְכְרַבָּנָאֵי Juxta Rabbanæos, דאמרו רבנאי Quod dicunt Rabbanæi, הא דרבנאי Ista Rabbanæorum sententia unde prodit, Bava mezia fol.27.1.

רַבָּנָתָא *Principes fœminæ, Primariæ mulieres, Heroinæ.* אָמְרָן רַבָּנָתָא דְפָרְסָאֵי וּמָדָאֵי Dicturæ sunt heroinæ Persarum & Medorum, Hebr. שָׂרוֹת, Esth.1.18.

רַבְּתַן *Magnificus, Maximus*: כִּדְנַן אָמַר מַלְכָּא וְרַבְּתָנָא מַלְכָּא דְאַתּוּר Sic inquit rex maximus rex Assyriæ, Hebr. מֶלֶךְ הַגָּדוֹל 2.Reg.18.vers.19. שְׁמַעוּ פִתְגָמָא דְמַלְכָּא דְרַבְּתָנָא מַלְכָּא דְאַתּוּר Audite mandatum regis maximi regis Assyriæ, ibid. vers.28. Idem repetitur Jesa.36.v.4.13. *Elias scribit, se huic Nomini non invenisse similem formam, nempe in derivatione à sua Radice* רבב.

רַבָּנוּת *Rabbini, Magistri aut Doctoris dignitas & titulus, Magisterium, Magistralis dignitas: Magnificentia, Amplitudo, Præstantia, Principatus, Magistratus sive officium & potestas magistratus*: וּבְשָׁלְטָנוּתָא וְרַבָּנוּתָא הוּא Et in imperio ac magistratu constitutus fuerit, Eccles.6.3. וְקַבִּילוּ רַבָּנוּתָא בַּתְרֵיהוֹן Et acceperunt principatum vel magistratum post eos, Psalm.68.v.28. *Cum Affixo*, תִּרְדּוֹף כְּזַעֲפָּא רַבָּנוּתִי Persequeris quasi tempestas dignitatis statum meum, Job.30.15. וְרַבָּנוּתָךְ יִשְׁתָּעוּן Et magnificentiam tuam enarrabunt, Psal.145.v.6. *Apud Rabbinos*, וְלֹא נֶאֶמְרָה רַבָּנוּת בִּשְׁמוֹ Neque nominatus fuit magistralis titulus cum eo, Aruch in voce אביי. *Rabbi Schemajæ celebre dictum est*, אֱהוֹב אֶת הַמְּלָאכָה וּשְׂנָא אֶת הָרַבָּנוּת *Ama opus, & odi magistratum*; vel juxta Fagium, *magisterium*, Pirke abhoth cap.1. רַבָּנוּת id est, שְׂרָרָה *Potestas superior*, vel שַׁלְטָנוּת *Dominatio, Imperium, magistratus.* His officiis adhærent sua onera & pericula, corruptiones, odia, libidines, tyrannis, & alia, quibus à recto sæpè abducuntur. Testis regum sapientissimus & felicissimus rex Salomon, & alii. Inde & alibi Hebræi scribunt: כיון שנתמנה אדם פרנס על הצבור מלמטה נעשה רשע מלמעלה *Quando constituitur homo gubernator civium in inferioribus, fit improbus in superioribus.* Beatiùs est opere & labore manuum vivere, non quidem coactè, sed cum amore & oblectatione & sedulitate, unde Sapiens iste dixit, אֱהוֹב *Ama opus.* Scribunt Talmudici in libro סוטה Sota: *Quare mortuus fuit Joseph ante fratres suos? Quia dominator fuit.* מפני שהנהיג עצמו ברבנות Et in libro Pesachim fol.87 2. אוי לרבנות שמקברת את בעליה *Væ potestati, quæ sepelit dominos suos.* Nullus enim propheta fuit, sub quo non excisi fuerint quatuor reges. Pœnæ indicum est, quando magistratus citiùs & maturiùs è vivis abripiuntur. Et, *Væ terræ cujus rex puer est.*

רִבּוֹנָא · רִבּוֹן *Dominus, Herus. Respondet Hebræo* אָדוֹן: ut, מן רבון דילנא Quis dominus noster est? Psalm.12.5. קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְהוָה Coram domino mundi Domino, Exod.23.17. קֳדָם רִבּוֹן כָּל עָלְמָא Coram domino totius mundi, Mich.4.13. שַׁוְיַנִי יְיָ לְרִבּוֹן כָּל מִצְרָאֵי Constituit me Dominus

dominatorem totius Ægypti, Genef. 45. v. 9. ולרבון לכל אנש ביתיה Et dominum omnium domesticorum suorum, ibid. v. 8. ואם כרבון אנא Et si tanquam dominus ego sum, Malach. 1. 6. ארון קימא דרבון כל עלמא Arca fœderis domini totius terræ, Jos. 3. 11. רבונא דארעא Dominus terræ, Genes. 42. 30. אם בישא בעיני רבונא Si mala videatur in oculis domini, id est, displicuerit domino, Exod. 21. 8. *Cum Pronominibus*, כד שמע רבוניה Cùm audiret dominus ejus, Genes. 39. vers. 19. תלתין סלעין יתן לרבוניה Triginta siclos dabit domino ejus, Exod. 21. 32. אתתא ובניא תהי לרבונה Uxor & liberi ejus erunt domino ejus, Exod. 21. vers. 4. עבדא כרבוניה Servus sicut herus ejus, Jesa. 24. 2. והא רבונהון טריף Et ecce dominus ipsorum percussus, projectus erat in terra mortuus, Judic. 3. 25. לרבונהון Domino suo regi Ægypti, Genes. 40. 1. ותהי אתתא לבר רבונך Eritq; in uxorem filio domini tui, Gen. 24. 51. ארום הוא רבונך Nam ipse est dominus tuus, Psalm. 45. vers. 12. דלא נטרתון על רבונכון Quia non observastis dominum vestrum, 1. Sam. 26. 16. רבוני Domine mi, Genes. 23. 15. *Item*, רבוני *pro Heb.* אבי Jerem. 3. 4. ורבוני סיב Et dominus meus consenuit, Gen. 18. v. 12. לא אושיט ידי ברבוני Non extendam manum meam in dominum meum, 1. Sam. 24. vers. 11. לחואה לרבוני Ut indicarem domino meo, Genes. 32. 5. אלהיה דרבוני אברהם Deus domini mei Abraham, Genes. 24. 12. קבל מננא רבוננא Audi nos domine noster, Gen. 23. 6. ורבוננא דוד לא ידע Et dominus noster David non scit illud, 1. Reg. 1. v. 11. *Plurale*, לית רבונין לאלין Non sunt domini istis, 1. Reg. 22. 17. *Cum Aff.* בבעו כען רבוני Quæso nunc domini mei, Genes. 19. v. 2. *Fœmininum*, רבונתא *Hera, Domina. Cum Aff.* מן קדם שרי רבונתי A Sara hera mea, Genes. 16. 8. תובי לות רבונתיך Revertere ad heram tuam, ibid. vers. 9. וקלת רבונתה בעינהא Et vilis fiebat hera ejus in oculis ejus, ibid. vers. 4.

רברבין · רברבן Vide suprà in רב.

רברבנין *Principes, Duces, Præfecti, Gubernatores:* רברבנין בידיהון אצטליבו Principes per manus ipsorum suspensi sunt, Thren. 5. 12. *Construct.* ומן רברבני ישראל Et è ducibus Israelis, Esth. 1. v. 3. ורברבני מדינתא Et præfecti provinciarum, ibid. לא רברבני חכימין Non principes sunt sapientes, Job. 32. 9. *Cum Aff.* ותשתלט ברברבניה Ut imperet dominis suis, Prov. 19. 10. על תרין רברבנוהי Contra duos præfectos suos, Hebr. סריסיו Aulicos, nobiles officiarios vel cubicularios suos, Genes. 40. 2. Pro eodem 1. Reg. 24. 15. מלכא ורברבנוהי Rex & principes ejus, Dan. 5. 2. Sic Jonæ 3. v. 7. עבד לחם רב לרברבנוהי Fecit convivium magnum principibus suis, Dan. 5. 1. ומשתיא לרברבנוהי Et epulum principibus suis, Esth. 1. 4. מלכתא ורברבנהא Regina & principes ejus, Thren. 2. vers. 9. אנון ורברבניהון Ipsi & principes ipsorum, Jer. 17. v. 25. ורברבניך Et principes tuos, Eccles. 10. 16.

רברבנותא *Magnificentia, Res magna vel magnifica:* לישנא דממללא רברבנותא Linguam proloquentem res magnificas, Psal 12. 4.

רברבותא *Idem.* מלילו ברברבותא Loquuntur cum magnificentia, id est, magnificè, Hebr. בגאות Cum elatione, elatè, superbè. Regia id legunt ex forma antecedenti.

אתרברבא *Idem:* לחסודין ולאתרברבא In opprobrium & magnificentiam, quâ scil. gentes se de te magnificent, Hebr. חרפה וגדופה Ezech. 5. vers. 15.

אתרברבות *Idem:* דלא תסגי אתרברבות בית דוד Ne crescat magnificentia domus David, Zach. 12. 7. ואתרברבות בני עמון Et magnificentia Ammonitarum, Hebr. וגדפי, ut paulò antè, Sophon. 2. 8. ביום אתרברבותיך In die magnificentiæ tuæ; Heb. גאונך Elationis, superbiæ tuæ, Ezech. 16. v. 56. חלף אתרברבותהון Pro magnificentia ipsorum, Heb. תחת גאונם Pro elatione ipsorum, Soph. 2. 8. ומאתרברבותהון Et à magnificentia ipsorum, Heb. ומגדפתם Et à contumeliis ipsorum, Jesa. 51. 7.

רבו · רבוא *Myrias, decem millia. Plurale,* ומקסיה על רבוא רבון מלאכין Et vexillum ejus est super myriadem myriadum angelorum, qui ministrant ante ipsum, Cantic. 5. 10. ורבו רבון קדמוהי יקומון Et myrias myriadum coram ipso stabunt, Dan. 7. 10. יהבו לדוד רבון Dederunt Davidi myriadas, 1. Sam. 18. 8. סגי מתרתא עסרי רבון אנשא Plus quàm undecim myriades hominum, Jon. 4. 11. תרין רבבן Duæ myriades, Psalm. 68. 18. ודוד ברבון Et David myriadas, 1. Sam. 18. 7. לאלפין ולרבון In millena & myriadas, Gen. 24. 60. בגו רבות אלפיא דישראל In medio myriadum millium Israel, Numer. 10. 36. ועמיה רבבת קדישין Et cum eo sunt myriades sanctorum, Deuter. 33. 2. רבבת כצמחי חקלא Myriadas ut germina agrorum disposui vos, Ezech. 16. v. 7. ברבבת נחלין דמשח In myriadibus torrentium olei, Mich. 6. vers. 7. *Emphaticè,* ואנון רבבתא רבות אפרים Et isti sunt myriades Ephraimi, Deut. 33. 17. מפשן רבותא באשקקנא Proferunt myriadas in plateis nostris, Psal. 144. 13. ורבותא בימינך Et myriades à dextera tua, Psal. 91. v. 7. לרבותא ירדפון Myriadas persequentur, Lev. 26. v. 8. Deut. 32. 30. ואלפא לרבותא Et mille ad myriadem, Jud. 20. 10.

רוב *Magnitudo:* ברובי ירדנא In magnitudine Jordanis, Hebr. בגאון הירדן In elatione Jordanis, Jerem. 12. 5. יבש רוביה דנהרא Exsiccabitur magnitudo (id est magna vel major pars) fluminis, Jesa. 19. 6. *Vel*, Exiccabitur germen fluvii, id est, gramine-

graminetum herba, crescens juxta fluvium. Respondet enim Hebræo עָרוֹת, quod hoc sensu exponunt Hebræi. Sic pertinebit ad רְבָרה, & forma erit רוביא · רוביא.

II. רבב *Hinc ex Aphel legitur*, בְּעִירָךְ לָא תַּרְבִּיב עִרוּבִין Jumentum tuum non facies ut coeat cum mixtis, i. e. diversi generis alio jumento, Hebr. תַרְבִּיעַ, Levit. 19. 19. Sic videtur & in Targum Onkeli hoc loco legendum, quod optimè Jonathanis Targum demonstrat, in quo legitur לָא תַּרְבְּעִינֵיהּ עִרְבוּבִין. Pentateuchus parvus cum triplici Targû habet תַּרְבֵּיב, quod fortè melius. Vel תַּרְבֵּב est pro תְּעָרְבֵב commiscebis. Certè רבב isto sensu nusquam legitur.

רְבָב *Pinguedo, Adeps, Cera, Sebum, aut similis materia pinguis*: המוציא רבב כדי לסוך תחת אספתין קטנה Exportans adipem, ut inungat inferius laganum aliquod parvum, Schabbas fol. 78. 2. Glossa, רבב id est, שומן או שמן. Et alibi, תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה *Homo sapiens & doctus, in cujus veste reperitur (in die sabbatho) adeps, reus est mortis*, Schabbas fol. 114. 1. Nam in sabbatho tenetur quisque mundis esse vestitus, juxta illud: *Exuet vestes suas, & induet alias*, Levit. 6. 11. אלמלא תפילתו של דוד היו כל ישראל מוכרי רבב *Nisi precatio Davidis fuisset, omnes Israelitæ facti fuissent vendentes sebum*, Sota fol. 49. 1. Glossa, רבב est materia sordida, ut adeps, pinguedo, & adhæret vestimentis, inquinanturque illis, & nemo circa illam occupatur, vel cum ea negotiatur, nisi pauper. *Hinc Munsterus scribit significare Maculam, sordes nempe, ex adipe vel pinguedine, oleo & simili materia.*

רַבֵּב *Pinguedine vel Pice obducere aut inungere.* In Gemara: נודות הגוים גרודים Utres gentilium rasi & novi, liciti sunt Judæo, veteres & picati, prohibiti: נוי ריבבן עיבדן Si autem gentilis inunxerit & aptaverit eos, indideritque eis vinum, &c. Abhoda fol. 33. 1.

רבובית. Sic adducitur hic in Aruch & aliis, sed in Gemara legitur רבובה, ut & in Aruch in ארוס. Vide רבב.

רבג מְרִיבָג *Lapidis pretiosi nomen, cui Josephi nomen inscriptum*, Cantic. 5. v. 14. *Fortè* מ *est radicale.*

מְרִבָּג. *Sic adducitur hic in Aruch & aliis. In Gemara legitur* נרבך *&* מרבך *de quibus in* רבך. *Sed ex principio libri* תורת כהנים *etiam citat*, יכול יהא מרבג של אבנים. *Et in Ohaloth cap. 3.* זורק ורובג. Strues, Structura lapidum instar muri aptatorum. Sic רוֹבֵג *Ordinans, Struens, Aptans.*

רבד רִבְדָא *Cæsio, Cæsura, Incisura, Incisio cutis cum scalpello chirurgico, Scarificatio.* Exempla vide in כסל.

רוֹבֵד *Pavimentum sive Stratum, lineatim tabulis sive scamnis lapidum distinctum, cujus quæque series sive quisque ordo dicitur* רובד: שורה על הרובד הרביעי שבהיכל Super strato quarto pavimenti Templi, Joma fol 43. 2. Erant in בית המוקד domo foci tabulata quatuor lapidea distincta, quorum unum altius altero instar scamnorum in theatris, in quibus noctu sacerdotes & ipsorũ ministri qui sacrificiis mactandis & igni struendo erant destinati, cubabant, substratis sibi vestimentis. Etiam ipsum pavimentum erat ordinibus lapidum distinctum, ubi in atrio serie quartâ stabant, qui sanguinem victimarum miscebant, ne citiùs coagularetur: מוקף רובדין של אבן circumdatum tabulatis lapideis, Tamid cap. 1. Quidam explicant אצטבאות Scamna è muro prominentia, per quæ custodes ascendebant in lectos suos in crassitie muri dispositos cubandi causâ: non enim licebat illis in loco patenti Templi dormire, quia sanctus erat. Vide & in Middoth cap. 3.

רבה רְבִי *Plura significat. Primò, Magnum esse vel fieri, Crescere, Educari, & sic respondet Hebræo* גָּדַל: *item Germinare, Provenire, & sic respondet Hebræo* צָמַח. *Præteritum*, עַד דִּי רְבָא לַחֲדָא Donec excresceret valdè, Hebr. גָּדַל, Genes. 26. 13. אֲרֵי רְבָא שֵׁלָה Quòd jam crevisset Schela, Genes. 38. 14. רְבָה אִילָנָא Crevit arbor, Dan. 4. 8. וּרְבָא גַבְרָא Et crevit vir ille, Gen. 26. 13. וּרְבָא רַבְיָא וְאִתְחֲסִיל Et crevit puer & ablactatus fuit, Genes. 21. v. 8. וּרְבוּתָךְ רְבָת Et amplitudo tua crevit, Dan. 4. 19. וּרְבַת עִמֵּיהּ Et educabatur cum eo, 2. Sam 12. 3. אַנְתְּ מַלְכָּא דִּי רְבַיְתְּ וּתְקֵפְתְּ Tu rex es, qui crevisti & roboratus es, Dan. 4 19. Irregularis & inusitata forma, pro רְבִית, quæ forma in Daniele sæpiùs usurpatur: וּרְבִיאוּ עוּלֵימַיָא Et creverunt pueri isti, Gen. 25. 27. עוּלֵימַיָא דִּרְבִיאוּ עִמֵּיהּ Pueri qui educati fuerant cum eo, 1. Reg. 12. 10. *Participium Pehil*, רַבְיָן בְּטַלְיוּתְהוֹן Educatæ benè in pueritia sua, Hebr. מְגֻדָּלִים Psalm. 144. v. 12. *Infinitivus*, וּלְמַרְבְּיָא אַפְקָנוּת דִּתְאָה Et ut progerminet proventus herbæ, Job. 38. 27. *In Hebræo est* וּלְהַצְמִיחַ Ad facere germinandum, Ad producendum, *cui melius responderet* וּלְמַרְבָּיָא Et ad producendum. *Futurum*, לָא יִרְבֵּי לְעוּת Non progerminat molestia, Hebr. יִצְמַח, Job. 5. v. 6. Malè in Venetis ex Pahel notatum est: ibi enim activè sumitur. עַד דְּיִרְבֵּי שֵׁלָה Donec crescat Schela, Genes. 38. 11. עַד דִּי יִרְבוּן Donec crescant, Ruth. 1. 13. *Pahel*, רַבִּי *Educare, Nutrire, Magnificare, Amplificare, Ad magnificentiam & dignitatem evehere, Exaltare, Evehere, Extollere: Progerminare facere, pro Hebræo* הִצְמִיחַ. *Præteritum*, אֱדַיִן מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל רַבִּי Tunc rex Danielem

 magni-

magnificavit, Dan.2.v.48. מן רבי יהוה שמך Sic magnificavit Dominus nomen tuum inter populos, Hebr. קרא Vocavit Dominus nomen tuum, Jerem.11.16. *Sic sæpius in hac locutione Verbo* קרא *respondet.* לא פשחור רבי יי שמך Non Paschur magnificavit Dominus nomen tuum, id est, Paschuris magno nomine te vocavit, Heb. קרא שמך Jerem.20.3. מן רבי לי ית אלין Quis educavit mihi istos, Hebr. ילד Jesa.49.21. וית מה דרבי יתיה מלכא Et quocunque magnificaverat eum rex, Esth.5.11. ורבי יי אלהים מן ארעתא Et progerminare fecit Dominus Deus ex terra omnem arborem speciosam visu, Heb. ויצמח Genes.2.9. in Jonathane. די רביה מלכא Quâ magnificavit ipsum rex, Esth.10.2. רביאת בנהא Educavit liberos suos, Ezech.19.2. ורביאת חד מבנהא Et educavit unum ex filiis suis, ibid.vers.3. מכל בנין דרביאת Ex omnibus liberis, quos educaverat, Hebr. ילדה, Jesa.51.18. ולא רביתי עולימין Neque educavi adolescentes, Jesa.32.v.4. חזי דרביתי בשום בצלאל Ecce quòd magnificavi nomine Betzaleelem, vel, nomen Betzaleelis, Hebr. קראתי, ut paulò antè, Exod.31.2. Sic, אנא יהוה דרביתי בשמך Ego Dominus, qui magnificavi nomen tuum, Heb. הקורא Jesa.45.v.3. דרביתי בתפנוקי מלכין Et quos educavi in deliciis regum, Thren.2.22. *Malè hoc in libris ex Kal notatum est: nam in Hebræo est* ורביתי *ex Pihel, & activum:* ולא רביתיה Neque educasti eum, Jon.4.10. אף רביתיה Etiam magnificavi ipsum, Jesa.48.15. רביתך בקשוט Magnificavi te in veritate; Hebr. קראתיך ut in præcedentibus, Jesa.42.6. Sic, רביתך בשמך Magnificavi te nomine tuo, effeci ut magnum & celebre esset nomen tuum, Heb. קראתי, Jesa.43.v.1. רביאו ולא מרעותי Magnates vel Magnificos constituerunt, sed non ex voluntate mea, Hebr. השירו Principes elegerunt, Hos.8.v.4. *Participium*, והוה מרבי ית הדסה Et educabat Hadassam, id est, Estheram, Esth.2.v.7. אפילו חורשא די מרבי קיסין Etiam sylvam, quæ producit arbores, Eccles.2.v.6. דמרבי עסבא לבעירי Qui facit progerminare herbam pro jumentis, Hebr. מצמיח, Psalm.104.14. דמרבי טוריא עסבי Qui facit ut producant montes herbas, Psalm.147.v.8. וכגנת שקיא דזרעהא מרביא Et sicut hortus irriguus qui semina sua progerminare facit, Jesa.61.vers.11. *Infinitivus*, ולמרביא Et ad faciendum progerminare, Jobi 38.27. Heb. ולהצמיח, cui meliùs forma activa responderet, quàm ex Kal ולמרביא, ut antè notatum. Sic eodem versu pro למסבע meliùs legeretur למסבעא vel ex Aphel לאסבעא. Nam in Hebræo est להשביע ex Hiphil. יומא הדין אשרי לרביותך Die hoc incipiam magnificare te, Jos.3.7. *Futurum*, וארבי שמך Et magnifica-

bo nomen tuum, Gen.12.2. ואשבחיה בתודתא Et magnificabo, magnificè celebrabo eum gratiarum actione, Psalm.69.v.31. וירבי מלכות משיחיה Et evehet regnum Messiæ sui, Hebr. וירם, 1.Sam.2.10. אם ירבון ית בניהון Si educaverint liberos suos, Hos.9.12. *Ithpael*, אתרבי *Magnificari, Magnificare, Extollere se: Educari, Enutriri; Crescere, Progerminare. Præteritum*, אתרבא בגוה Educatus est in ea, Hebr. ילד Psalm.87.vers.5. קשוט מן ארעא אתרביית Veritas ex terra progerminabit, Hebr. תצמח ex Kal, Psalm.85.12. Sic ibi legendum, aut ex forma Kal רבית. Malè autem libri habent ארביית, ex Aphel. דאתרביאו על צבע זהורי Qui educati sunt in colore coccineo, Thren.4.5. *Participium*; דמתרבי עם בני בלהה Qui educatus fuit cum filiis Bilhæ, Genes.37.2. in Jonathane. כד מתרבא Quando magnificat vel extollit se, Psalm.89.vers.10. Veneta pravè במתרבן. *In Hebræo est Infinitivus*, בשוא In extollendo, quando extollunt se, *& refertur ad sequens*, Fluctus ejus. *Ei respondere posset* במתרביא In magnificando se, scilic. mare, *quod præcedit. Nam aliud Verbum sequitur, quod ad fluctus refertur, nempe*, מתנטלין גלוי Extolluntur fluctus ejus. *Rectè quoque legitur per Participium, ut positum*, כד הוית מתרביא עמיה Quando educabatur cum eo, Esth.2.20. *Infinitivus*, אתרבא אתרבא קומי ירושלם Magnifica, magnifica te, exsurge Jerusalem, Hebr. התעוררי, Jesa.51.v.17. *Futurum*, ואתרבי ואתקדש Et magnificabo me & sanctificabo me, Ezech.38.v.23. משיחא מבני בנוהי יתרבי Et Messias ex filiis filiorum ejus progerminabit, Hebr. יפרה Jesa.11.vers.1. עתיד דיתגלי ויתרבי Futurum est ut manifestetur & magnificetur, Zach.6.12. וכהנא דיתרבא מאחוהי Et sacerdos qui magnificabitur ex fratribus suis, Levitic.21.v.10. יתיר מברין תתרבון Magis præ illis magnificabimini, 1.Sam.23.4. יתרבון Ad magnificam dignitatem extollentur, Jesa.32.v.1. ואף יתרבון בארעא בניהון Etiamsi magnificentur in terra filii ipsorum, Jesa.40.24. ויתרבון צדיקיא Et progerminabunt justi, Hebr. צמחו, Jesa.44.4. ויתרבון בעממיא בניהון Et magnificabuntur in terra filii ipsorum, Hebr. ונודע בגוים זרעם Jesa.61.v.9. *Aphel*, ארבי. *Quædam ex hac forma notata fuit, quæ fortè meliùs ad Pahel, quod usitatissimum, referrentur. Participium*, מרבי פרוע Crescere sinens comam, Numeror.6.5. ומרבי לה Et facit ut producat illa, Jesa.55.vers.10. *Futurum*, וארבי שמך Et magnificabo nomen tuum, Genes.12.v.2. juxta quosdam libros. וכובין ודרדרין תרבי לך Et spinas & tribulos producet tibi, Genes.3.v.10. in Targ. Hierosolym. ומטרא ירבי Et pluviam producet, Jesa.44.v.14.

רַבֵי · רְבֵי · רַבְיָא *Puer crescens, Adolescens usque ad decimum tertium annum. Respondet Hebræis* יֶלֶד *&* נַעַר, *sed non semper* : וְהוּא רַבֵי Erat enim puer adhuc, Hebr. נַעַר, Genes.37.2. אֲרֵי רְבֵי אִתְיְלִיד לָנָא Nam puer natus est nobis, Jesa.9.6. pro Hebræo יֶלֶד Puer, infans. הֲלָא רְבֵי רְחִים הוּא Nonne puer dilectus est, Hebr. יֶלֶד שַׁעֲשׁוּעִים Puer deliciarum, Jerem.31.20. וּרְבָא רַבְיָא Et crevit puer ille & fuit ablactatus, Genes.21.v.8. וַחֲזָא יַת רַבְיָא Et vidit infantem, Exod.2.v.6. פְּסוּקוּ יַת רַבְיָא חַיָא Concidite infantem vivum in duo frusta, 1.Reg.3.v.24. דִי הוּא רַבְיָא מִסְכֵּן Qui est puer pauper, Eccles.4.13. וּקְרָאת יַת אִמֵּיהּ דְּרַבְיָא Et vocavit matrem pueri, Exod.2.8. הֲשְׁלָם לְרַבְיָא Rectene est puero? 2.Regum 4.26. *Plural.* עִם רַבְיָא דִי לִי תִּתּוֹסְפִין Ad pueros meos te recipies, Ruth.2.21. *Cum Pronomine,* רַבְיָהָא אֲזַלוּ בְּשִׁבְיְתָא Pueri ejus iverunt in exilium, Thren.1.5.

רובא *Idem. Apud Talmudicos,* והרובא שנשא עקרה וזקינה Et juvenis qui ducit sterilem aut vetulã, Sota fol.26.1. *Plur.* רובין *Pueri, Juvenes: Forma hujus & sequentis Nominis est ex Quiescentibus secundâ radicali, sed eas hîc posuimus propter Nomen antecedens, quod hujus loci est.* לִמְהָךְ בָּתַר רוּבִין Ire post pueros, Hebr. אַחֲרֵי בַחוּרִים Post juvenes, Ruth.3.10. רוּבִין רֵיחַיָא נְטַלוּ Juvenes molas portarunt, vel, ad molas, Hebr. בַּחוּרִים Thren.5.v.13. וְרוּבִין מִן בֵּית זְמָרֵיהוֹן Et juvenes è domo psalmodiæ ipsorum, ibid. vers.14. וְרוּבַי נְפַלוּ קְטִילִין בְּחַרְבָּא Et juvenes mei occubuerunt cæsi gladio, Thren.2.v.21. *Sic apud Talmudicos,* והרובים היו שומרים שם Et pueri sive juvenculi custodias ibi agebant, Tamid cap.1.

רִיבָא *Puella. Ejus usus præcipuè est in Targum Hierosolymitano:* ותהי רִיבָא דְאֵימַר לַהּ Eritq; puella cui dixero, Hebr. הַנַּעֲרָה, Genes.24.14. וְרִיבָא שַׁפִּירָא לְמֶחְמֵי לַחֲדָא Et puella ista erat pulchra aspectu valdè, ibid. vers.16. תֵּיתֵב רִיבָא עִמָּנָא Maneat puella ista nobiscum per dies anni unius, ibid. vers.55. וְהַבוּ לִי יַת רִיבָא לְאִנְתּוּ Et date mihi puellam istam in uxorem, Genes.34.v.12. לְאֵידִין אוּמָּא רִיבָא הָדָא Ex quonam populo sit puella hæc, Ruth.2.v.5. רִיבָא מִן עַמָּא דְמוֹאָב הִיא Puella ista est ex populo Moabitico, vers.6. וְרִיבָא: ut paulò antè. וּמַלֵּיל פִּיסִין עַל לִבָּא דְרִיבָא Et locutus est blanda verba animo puellæ, Genes.34.3. נִקְרֵי לְרִיבָא Advocemus puellam, Gen.24.57. דְמִתִילָא לְרִיבָא שַׁפִּירְתָא Quæ assimilatur puellæ pulchræ, Ruth.1.v.8. *Plurale,* וְקָמַת רִבְקָה וְרִיבָתְהָא Et surrexit Rebecca & puellæ ejus, Gen.24.61.

רַבְיוּת *Pueritia, Juventus, Adolescentia: Magnificentia, Magnitudo* : יַתִּיר מִן רַבְיוּתֵיהּ Magis quàm in pueritia, Hebr. מִנֹּעַר, Job.33.25. Sic ibi legendum puto. כְּרַבְיוּתַהּ Sicut in adolescentia sua, quod Jonathan plenius exprimit, הֵי כְּיוֹמֵי טַלְיוּתַהּ Sicut diebus adolescentiæ suæ, Hebr. כִּנְעוּרֶיהָ, Levit.22.v.13. *Cum Affixis,* רַבָּא כְּרַבְיוּתֵיהּ Major juxta magnitudinem suam, id est, majorem ætatem suam, Gen.43.33. Hebr. הַבְּכוֹר כִּבְכֹרָתוֹ Primogenitus juxta primogeniturã suam: בְּרַבְיוּתַהּ In juventute sua, Hebr. בִּנְעֻרֶיהָ, Numer.30.4. Sic vers.17. בְּיוֹמֵי רַבְיוּתָךְ In diebus juventutis tuæ, Hebr. בִּימֵי בְחוּרוֹתֶךָ, Eccles.11.v.9. Sic cap.12.1. תַּסְגֵּי רַבְיוּתִי Amplificasti magnificentiam meam, Hebr. גְּדֻלָּתִי, Psal.71.v.21. Legerim רְבוּתִי, quod Nomini גְּדֻלָּה respondere solet, ut sequitur.

רִבּוּי *Multitudo, Pluralitas, Exaggeratio, Copia: Numerus pluralis.* R.David ad vocem וְתָאָו Ezec.40.v.21. כל אלו חסרין יוד הרבוי כבתוב Omnia hæc (nempe תָּאָו · ואֵילָמָו · וְחַלּוֹנָו,) carent Jod numeri pluralis, id est, literâ Jod, notâ numeri pluralis. Sic ad בִּזְנוּתַיִךְ Jere.3.2. scribit, בסימן רבוי אחד Est cum signo numeri pluralis uno tantùm. Sic Hoseæ 2.1. scribit, esse לבד כרבוי אחד cum multitudine unâ duntaxat, id est, signo unico numeri pluralis, nempe literâ Jod, quæ affixum solet præcedere, & debuit dicere בשני רבויים cum duplici signo plurali, nempe אחיותיכם, ut alibi dicitur אחיותי, nempe Jos.2.v.13. Vide & Ezech.16.55.

רְבוּת · רְבוּ · רְבוּתָא *Magnificentia, Amplitudo, Excellentia; Dignitas* : וַאֲבַטֵּל רְבוּת פְּלִשְׁתָּאֵי Et abolebo magnificentiam Philistæorum, Hebr. גְּאוֹן, Zach.9.6. ופרוש רְבוּת מָרְדְּכַי Et explicatio amplitudinis Mordechæi, Hebr. גדלת Esth.10.v.2. סַגִּי רְבוּ לְעָבְדֵי אוֹרַיְתָא Multitudo amplitudinis est præstantibus legem, Jesa.9.v.7. וְיָתִיב שָׁמְרִין בִּרְבוּ וּבְתֻקַּף Et sedet Samaria in magnificentia & potentia, Jesa.9.9. Hebr. בְּגַאֲוָה In superbia vel excellẽtia: לִרְבוּ וּלְתוּשְׁבְּחָא In amplitudinem & laudem, Hebr. לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת Jesa.4.2. וּלְשׁוּם וְלִרְבוּ Et in nomen & in magnificentiam, Hebr. וּלְשֵׁם וּלְתִפְאָרֶת; Deut.26.19. הַבוּ רְבוּתָא קֳדָם אֱלָהָא Date magnificentiam Deo, Hebr. הָבוּ גֹדֶל, Deut.32.3. וּמִן רְבוּתָא דִי יְהַב לֵיהּ Et propter amplitudinem quam dederat ei, Dan.5.19. וּרְבוּתָא דִי מַלְכְוָת Et amplitudo regnorũ, Dan.7.27. מַה אִתְעֲבִיד יְקָרָא וּרְבוּתָא לְמָרְדְּכַי Quid præstabitur honoris & amplitudinis Mordechæo, Esth.6.3. *Cum Affixis,* יַת יְקָרֵיהּ וְיַת רְבוּתֵיהּ Gloriam suam & magnificentiam suam, Heb. גָּדְלוֹ, Deut.5.24. הֵיךְ סוּגְעֵי רְבוּתֵיהּ Secundum multitudinem excellentiæ ejus, Psal.150.v.2. וְלִרְבוּתֵיהּ לֵית סוֹף Et amplitudinis ejus non est finis, Psalm.145.3. וּרְבוּתָךְ Et amplitudo tua crevit, Dan.4.19. יַת רְבוּתָךְ Magnificentiam tuam, Deuter.3.24. Aliam significationem vide infrà. *Apud Rabbinos,* מַאי רְבוּתֵיכוּ מִנָּן Quæ est præstantia vestra præ nobis? וְאַחְנֵי לָךְ רְבוּתָא Et indi-

indicabo tibi præstantiam meam, Gittin fol.68. col.2. Item, מַאי רְבוּתָא Quæ præstantia? quæ novitas, quid novi hoc est: מַאי רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לָן Quid egregii, quid novi facit hîc nos audire, quid novi proponit nobis? Tal.

תַּרְבּוּת *Educatio, Soboles, Progenies, Indoles, Mores. In Targum,* עַל עוּלֵימָא דִי נָפֵק מִתַּרְבּוּתָךְ Propter puerum, qui egreditur ex educatione tua, Genes.21.12. in Targum Jonath. *Apud Rabbinos frequenter in malum sumitur:* Rabbi Salomon Genes.21.11. ad verba illa; *Et displicuit Abrahamo res ista valdè propter filiũ suum,* notat; שיצא לתרבות רעה Eo quòd *procedebat in indolem malã;* id est, quòd *degeneraret in malitiam, in mores malos.* Et versu 14. ad verba; *Panem & utrem vini:* ולא כסף וזהב לפי שהיה שונאו שיצא לתרבות רעה Et non aurum & argentum, quia odio habebat eum, *quòd procederet in indolem malam.* Sic cap.25. v.30. de Esavo, יוצא לתרבות רעה & ita sæpè. *Rursus:* Quare Doeg vocatus fuit דואג & דויג 1.Sam.22. Principiò vocatus fuit דואג, quòd Deus tũc דָּאַג solicitus erat, *ne abiret* לְתַרְבּוּת רָעָה *in mores malos:* dicebat Deus, וָי Væ ei, jam abivit, Sanhedr. fol. 106.col.2. *Nempe in* דויג *literæ* וי *in medio denotant* וָי *Væ, quod Doego conveniebat, cùm jam degenerasset:* אפיק בני לתרבות רעה *Exire fecit filium meum ad indolem malam,* id est, *seduxit eum.* Alia phrasis: נַעֲשָׂה תַּרְבּוּת *Fit educatio,* id est, *Cicur, mansuetum fieri, mansuescere:* ut, המלך הורדוס הביא יונים מן המדבר וגדל אותם ביישוב ונעשו תרבות Rex Herodes adduxit columbas ex deserto, & educavit eas in terra habitabili, & factæ sunt cicures, mansuetæ, Baal Aruch in יון primo. Sic, כמה חיות שנעשות תרבות וגדלות עם בני אדם ובהמות ולא מזיקין Quot sunt feræ, quæ fiunt educatio (id est, *cicures, mansuetæ, mites*) & educantur cum hominibus & jumentis, nec tamen lædunt ea? Citatur à Raschi in Cholin folio 53. בני תרבות *Filii educationis,* id est, *animalia cicurata, mansuefacta,* Bava kama cap.1. in Misna. Vide & in Nidda cap.ult. in fine in Misna. *In Biblis:* תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים Progenies hominum peccatorum.

מְרַבִּיתָא *Nutrix:* מְרַבִּיתָא דְרִבְקָה Nutrix Rebeccæ, Hebr. מֵינֶקֶת, Genes.35.8. in T.H. דְרִבְקָא מְרַבִּיתָא דְטַלְיוּתָהּ Quæ relinquit nutricem juventutis suæ, Proverb.2.v.17. In Hebræo est Masculinum אַלּוּף *Ducem,* i.e. maritum primum, unde putarim legendum מְרַבְיָא *Nutritum.* Nam mariti est nutrire uxorem. *Apud Talm.* מרביתיה הואי Nutrix ejus fui, Kiddusch. fol.31.2.

מְרַבְּיָין *Nutriti, Educati, Domi-nati:* מְרַבְּיֵי בֵיתֵיהּ Educatos domi suæ, Heb. יְלִידֵי בֵיתוֹ, Gen.14.14. מְרַבְּיֵי בָתֵּיכוֹן Nutriti domuum vestrarum, Gen. 17.v.12. יָת כָּל מְרַבְּיֵי בֵיתֵיהּ Et omnes nutritos domus suæ, Genes.17. 23. *Item Sulci agrorum, quòd pluviam recipiendo sata nutriant:* מְרַבְּיֵי צִמְחָהָא רַוִּי Sulcos germinum ejus irriga, Hebr. תְּלָמֶיהָ, Psal.65.11.

מוֹרְבִיוֹת *Rami, Frondes:* הוו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז Erant assueti uti ramis ficuum & nucum, Tamid cap.2.

מוֹרְבִיוָתָא Vide in מרך.

תּוּרְבָּן · תּוּרְבִּינָא · תּוּרְבִּינָא *Nutritius, Nutritor, Educator:* כְּמָא דִמְסוֹבַר תּוּרְבִּינָא יָת יַנְקָא Sicut portat nutritius puerum, Hebr. הָאֹמֵן Numer.11.12. Sic Cantic.2.v.6. דְאִתְקְבִיר לָהּ לְתוּרְבִּינָא Qui factus erat ipsi nutritius, Esth.2.v.7. *Plurale,* לְסָבַיָּא וּלְתוּרְבְּנַיָּא Ad seniores & nutritios, Hebr. חֹרִים Nobiles, 1.Reg.21.8. Veneta hîc pravè habent ex numero singulari. סָבַיָּא וְתוּרְבִּינֵי Seniores & nutritii, 1.Reg.21.11. וּלְתוּרְבְּנַיָּא דְאַחְאָב Et ad nutritios Achabi, Hebr. וְאֶל הָאֹמְנִים 2.Reg.10.1. Regia habent formam præcedentem, quod rectius; nam mox sequitur, וְסָבַיָּא וְתוּרְבְּנַיָּא Et seniores & nutritii, vers.5. *Constr.* תּוּרְבְּנֵי מַלְכָּא Nutritii regis, Esth.6.v.9. וִיהוֹן מַלְכַיָּא תּוּרְבְּנָךְ Et erunt reges nutritii tui, Hebr. אֹמְנַיִךְ Jesa.49 23. Sic ibi legendum. *Fœmininum,* תּוּרְבַּנְתָּא · תּוּרְבִּנְתָּא *Nutrix, Educatrix:* וּנְטַלְתֵּיהּ תּוּרְבַּנְתֵּיהּ Et accepit eum nutrix ejus, Hebraicè אֹמַנְתּוֹ, 2.Sam.4.4. וַהֲוָת לֵיהּ לְתוּרְבַּנְתָּא Et fuit ipsi nutrix, Ruth.4.16.

II. רַבִּי רְבָה *Ungere, Inungere. Respondet Hebræo* מָשַׁח. *Præter.* וְרַבִּי יָת מַשְׁכְּנָא Et unxit tabernaculum, Levit.8.10. וְרַבִּי יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ Et unxit eum ad sanctificandum eum, ibid. vers.12. דִּירַבִּי יָתֵיהּ Quem unxerit, Levit.16.32. דְּרַבִּי יָתִי יְיָ Quod unxit me Dominus, Jesa.61.1. בְּדִיל כֵּן רַבְּיָךְ יְיָ Propterea unxit te Dominus, 1.Sam.15.17. דִּי רַבֵּיתָ תַּמָּן Ubi unxisti statuam, Genes.31.13. in Jonathane. רַבֵּיתָא יָתִי בִּמְשַׁח רְבוּתָא Unxisti me oleo unctionis recentis, Psal.92.v.11. כְּמָא דְרַבֵּיתָא יָת אֲבוּהוֹן Sicut unxisti patres ipsorum, Exod.40.15. וַאֲנָא רַבֵּיית מַלְכִּי Et ego inunxi regem meum, Hebr. נָסַכְתִּי Psalm.2.6. בְּיוֹמָא דְרַבִּיו יָתֵיהּ In die quo unxerunt eum, Num.7.10. *Participium pehil,* אַתְּ מַלְךְ מְרַבָּא לְמַלְכוּ Tu rex unctus es in regnum, Ezech.28.14. וּמְרַבֵּי לְמַלְכָּא Et unctus in regem, Heb. וּמָשׁוּחַ מֶלֶךְ, 2.Sam.39.v.3. *Infinitivus,* יָתִי שְׁלַח יְיָ לְרַבָּיוּתָךְ Me misit Dominus ad ungendum te, 1.Sam.15.v.1. *Futurum,* וּתְרַבֵּי יָתְהוֹן Et unges eos, Exod.28.41. וּתְרַבֵּי בֵיהּ יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא Et unges eo tabernaculum conventus, Exod.30.26. בְּיוֹמָא דִירַבּוּן יָתֵיהּ In die quo unxerint eum, Levit.6.13. בְּיוֹמָא דִירַבּוּן יָתְהוֹן In die quo unxerint eos, Levit.7.v.36. *Ithpahel, Præteritum,* וְכָהֲנָא דְאִתְרַבָּא Et sacerdos qui unctus fuerit, Levit.6.15. כָּהֲנַיָּא דְאִתְרַבִּיאוּ Sacerdotum qui uncti fuerint, Numer.3.3. *Participium,* אִם כָּהֲנָא רַבָּא דְמִתְרַבֵּי בִּמְשַׁחָא Si sacerdos magnus, qui

qui unctus fuerit oleo, Levit.4.3. in Jonathane. *Futur.* וְכָהֲנָא דְיִתְרַבָּא מֵאֲחוֹהִי Et sacerdos qui ungetur ex fratribus suis, Levit.21.10.

רבות · רְבוּתָא *Unctio:* מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא Oleum unctionis sacræ, Exod.30.25. דָא רְבוּת אַהֲרֹן וּרְבוּת בְּנוֹהִי Hæc est unctio Aharonis & unctio filiorum ejus, Levit.7.v.36. לָךְ יְהַבְתִּנּוּן לִרְבוּ Tibi dedi ista pro unctione, Numer.18.8. לִמְשַׁח רְבוּתָא In oleum unctionis, Exod.35.8. וְאָרִיק מִמִּשְׁחָא דִרְבוּתָא Et effundam de oleo unctionis, Levit.8.12. לְמֶהֱוֵי לְהוֹן רְבוּתְהוֹן Ut sit ipsis unctio ipsorum, Exod. 40.vers.15.

III. רַבִּי רַבָּה *Fœnerare, in usuram dare. Futurum,* לָא תְרַבֵּי לַאֲחוּךְ Non fœnerabis fratri tuo, Hebr. לֹא תַשִּׁיךְ, Deut.23.19. לְבַר עַמְמִין תְּרַבֵּי וְלַאֲחוּךְ לָא תְרַבֵּי Filio populorum in usuram dabis, sed fratri tuo non dabis in usuram, Deuter.23.v.20. *Ithpahel, Participium,* רִבִּית כָּל מִדַּעַם דְּמִתְרַבֵּי Usuram ullius rei, quæ in usuram dari possit, Deuter.23.19.

מַרְבִּית · רִבִּית *Usura, Fænus:* וְרִבִּית כְּסַף רִבִּית עֲבוּר Usuram argenti, usuram frumenti, Deut.23.19. וְרִבִּיתָא לָא נְסִיב Et usuram non acceperit, Hebr. וְתַרְבִּית, Ezech.18.8.13.17. וּלְאֲחוּךְ לָא תוֹזִיף בְּרִבִּיתָא Sed fratri tuo non mutuabis pro usura, Deuter. 23 v.20. in Jonath. בְּנִכְתָּא וּבְרִבִּיתָא Fœnore aut usurâ, Prov.28 8. וּבְרִבִּיתָא לָא תִתֵּן מֵיכְלָךְ Et in usuram non dabis victualia tua, Levit.25.37. *Plurale,* בְּרִבְּיָן Pro usuris, in Jonathane & Targ. Hierosol. in loco præcedenti, pro quo vers.36. ibidem mendosè legitur רִפִּין.

רְבִיָא · רִבְיָא *Idem:* לָא שְׂעָרִין וְלָא רִבְיָא Neque hordeum, neq; fœnus, Hebr. נֶשֶׁךְ, Exod.22.24. Targ. Hierosol. Sed Jonathan hîc habet רִבְיָן Usuras.

תַּרְבִּית *Idem:*

Apud Rabbinos multa passim de Usuris leguntur. Apud Talmudicos in Bava metzia cap.5. Rambam par.4. in juribus מַלְוֶה וְלֹוֶה Mutuo dantis & accipientis, Jore dea num.159. & seqq. R.Samuel in libro התרומות cap.46. & alios: כל הלוקח רבית נכסיו מתמוטטין *Quicunq; accipit usuras, facultates ejus dilabũtur.* Alius dixit, מתמעטין *Minuuntur.* Melior est qui habet 10. florenos & iis negotiatur & se sustentat, ממי שהולך ולוה ברביתיה quàm is qui mutuò dat pro usuris. *Nam proverbiũ antiquum dicit,* דיזוף ברביתיה מאבד דיליה ודלא דיליה *Qui mutuo accipit pro usuris suis, perdit suum & quod non suum est,* Vajikra rab. sect 3. in princ. id est, proprias suas facultates, & eas pecunias quas mutuo accepit, & quæ sunt alterius. Item, בעון הרבית נכסן בעלי בתים יורדין לטמיון *Propter iniquitatem usurarũ, facultates herorum domesticorum abeunt in ærarium,* id est, pereunt domino suo, & occultantur in thesauris alienorum, qui usuras accipiunt: רבית קְצוּצָה, & אבק רבית duæ species usurarum sunt, de quibus vide Hebræos dictis locis, & suprà in אבק, & קצץ. Item, רִבִּית מוּקְדֶּמֶת *Usura antevertens,* quando scil. mutuò accipere cupiens, mittit pecuniam aliquam, ut creditor mutuò det: רִבִּית מְאוּחֶרֶת *Usura posteriorata,* i.e. quando debitor pro exiguo aliquo tempore, unà cum solutione principalis summæ, mittit pecuniam aliquam dono, quòd creditor tam diu pecunias crediderit, Bava metzia cap.5. in fine. *Porrò distinguunt Hebræi inter* תַּרְבִּית & נֶשֶׁךְ. *De* נֶשֶׁךְ *vide ibi:* איזהו תרבית המרבה בפירות *Quodnam est* Tarbis? *quando multiplicantur fructus, veluti, quando quis emit triticum, modium pro tot nummis. Antequam persolvit, augetur pretium in duplum. Venditor dicit: redde mihi triticum meum, &c.* Metzia capite 5. ab initio.

IV. רְבָה *Jaculari, Sagittare. Participium,* וַהֲוָה רָבֵי קַשְׁתָּא Et fuit jaculans arcu, Hebr. רֹבֶה, Gen. 22.v.20. Jonathan, וַהֲוָה יָלִיף רָבֵי קַשְׁתָּא Et erat discens jaculari arcubus.

רבז יַרְבּוּזִין *Asparagus hortensis,* Talm. Schebhi. cap.9. in princ.

רבך רְבִיךְ *Frixum, Bullatum:* רְבִיכָא תַּיְתִנֵּהּ Frixum adduces illud, Hebr. מֻרְבֶּכֶת Levit. 6.v.14. al.21. וְסוֹלֶת רְבִיכָא Et similam frixam, Levit.7.12. al.2.

רְבִיכָה *Frixio, Ebullitio:* Tal. להחם חמין לרביכה Ad calefaciendũ aquam ad frixionem, Tamid cap.1. in fine.

תַּרְבּוּכָה *Strepitus, Tumultus, Sonitus, qualem edunt quæ friguntur aut bulliunt.* Baal Aruch citat exemplum ex Echa rab. cap.1.v.2. sed in nostris libris hodiè non legitur.

רַבֵּל *Cribrare. Aphel,* אַרְבֵּל *Idem:* דאייתי ארבלא וקא מרבל Quòd adduceret cribrum & cribraret, Talm Bava metzia fol.26.2. *In Aruch scribitur* כארבל *quasi* מְאַרְבֵּל, *ut* א *sit radicale, sed id potest etiam legi* מְרַבֵּל, *ut* א *sit index vocalis:* מירביל הוא דרביל ליה Cribratum est: nam cribravit eam, Cholin fol.49.1. סאה ארבלית Seah tritici cribrati, Talm. Hieros. Peah cap.7. in Gemara. Alii volunt esse nomen proprium.

אַרְבְּלָא *Cribrum, ut in loco præcedenti.* Pro eo in Targum legitur עַרְבְּלָא Amos 9.9.

רבס תַּרְבּוּס *Saccus coriaceus, Arca corio obducta:* שלש תרבוסין הן של ספרים Tres arculæ corio obductæ sunt tonsorum, Kelim capite 24.

רַבַּע *Primò, Quadrare, in quadrum redigere, Quadripartiri, in quatuor partes dividere. Participium præsens,* חֲמֵית רִבּוֹן כָּל עָלְמָא יְיָ מְרַבַּע יוֹמָא לְאַרְבְּעָא חוּלָקִין Vidi Dominum totius mundi

DOMINUM quadripertientem diem in quatuor partes, Deut.32.4. in Jon. & Targ. Hieroſol. *Participium præteritum*, מְרַבַּע יְהֵי מַדְבְּחָא Quadratum erit altare, Hebr. רָבוּעַ, Exod.27.v.1. Alibi hoc ſcribitur ex forma Hebraica, מְרֻבָּע סְחוֹר סְחוֹר Quadratum erit undequaque, Ezech.45.2. וְכָל תַּרְעַיָּא וְסִפַּיָּא מְרַבְּעִין Omnes portas & poſtes quadrati ſunto, Hebr. רְבֻעִים, 1.Reg.7.5. מְרַבְּעִין וְלָא סַגְלְגְלִין Quadrati & non rotundi, 1.Regum 7.31. דְּסִפּוֹהִי מְרַבְּעִין Cujus poſtes quadrati, Ezech.41.21. *Fœmininum*, בְּאַרְבַּעְתֵּי מִילִין מְרַבְּעָן Ad quatuor milliaria quadrata, ſcil. מַשְׁרְיָתָא Caſtra, Numer.2. v.3. Jonath.

רְבַע · רִבְעָא *Quarta pars*: וְרִבְעַת קַבָּא Et quarta pars cabi, Hebr. וְרֹבַע, 2 Reg.6.25.

רִבְעוּת *Idem*: רַבְעוּת הִינָא Quarta pars menſuræ Hin, Numer.15.5. וְרַבְעוּת הִינָא לְאִמְּרָא Et quarta hinis in agnum, Num 28.14. בְּרַבְעוּת הִינָא מִשְׁחָא Cum quarta hinis olei, Numer.15.4.

מְרַבַּע · רִבּוּעַ *Quadratum*: צוּרָה רְבוּעָה Figura quadrata.

רְבִיעַי · רְבִיעָאי *Quartus*: וַהֲוָה צְפַר יוֹם רְבִיעָאי Et fuit manè dies quartus, Hebr. רְבִיעִי, Geneſ.1.19. וְעַל דָּר רְבִיעַי Et in generationem quartam, Exod. 20.v.5. *Emphat.* וְנַהֲרָא רְבִיעָאָה הוּא פְּרָת Et fluvius quartus eſt Perath, id eſt, Euphrates, Gen.2.14. וּבְדָרָא רְבִיעָאָה Et in generatione quarta revertentur huc, Geneſ.15.v.16. וּרְבִיעָאָה אֲדוֹנִיָּה Et quartus fuit Adonia, 2.Sam.3.4. *Plur.* בְּנִין רְבִיעִין יְתִבוּן לָךְ Filii quarti ſive quartæ generationis ſedebunt tibi in ſolio regio, 2.Reg.10.30. alibi pro eo legitur רְבִיעָאִין, 2.Reg.15.12. *Fœminin.* וּבְשַׁתָּא רְבִיעֵתָא Et in anno quarto, Levit.19.24. וּמַלְכוּ רְבִיעָאָה Et regnum quartum, Dan.2.40. *Scribitur in textu* רביעיא, *quod eſſet legẽdum juxta literas ſuas*, רְבִיעָיָא, *ſed Maſora tradit legendum, ut poſitum cum* א & ה *in fine. Ex ſcriptione illa cum* י *eſt forma emphat.* וְחֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא Et beſtia illa quarta, Dan.7.19.

אַרְבַּע *Quatuor*, fœmin. & אַרְבְּעָא vel אַרְבְּעָה *Quatuor*, maſculinè, *ſed in Targ. non ſemper id accuratè obſervatur.* אַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא Quatuor venti cœlorum, Dan.7.2. אַרְבַּע מְאָה Quadringenti, Eſr. 6.v.17. וְהָא אַרְבַּע מַלְכָוָן Et ecce quatuor regna, Zach.1.18. וְאַרְבַּע מְאָה גֻּבְרִין עִמֵּיהּ Et quadringenti viri erant cum ipſo, Geneſ.32.6. אַרְבַּע עִזְקָן דִּדְהַב Quatuor annulos aureos; עַל אַרְבַּע זָוְיָתָא in quatuor angulis; דִּי לְאַרְבַּע רִגְלוֹהִי qui erunt in quatuor pedibus ejus, Exod.25.26. אוֹ חֲדָא מֵאַרְבַּע מַשִּׁרְיָתָא Aut unum ex quatuor exercitibus Iſraëlis, Num.23.10. כְּאַרְבַּע מְאָה גֻּבְרָא Quaſi quadringenti viri, 1.Sam.22.2. *Conſtr.* עַד אַרְבְּעַת עֲסַר יוֹמָא Uſque ad decimum quartum diem, Exod.12.6. *Maſc.* אַרְבְּעָה מַלְכִין Quatuor reges, Geneſ.14.v.9. גֻּבְרִין אַרְבְּעָה Viros quatuor, Dan.3.25. Gen.14.9.

וְאַרְבְּעָה גַּלְגְּלֵי נְחָשָׁא Et quatuor rotæ æreæ, 1.Reg. 7.v.30. וַהֲוָה לְאַרְבְּעָה רֵישֵׁי נַהֲרִין Et erat in quatuor capita fluminum, Geneſ.2.10. לְאַרְבְּעָה עֲסַר אִמְּרִין Ad quatuordecim agnos, Num.29.15.

אַרְבֵּיסַר *Quatuordecim. Compoſitum ex* ארבע & עסר. *Sic,* חֲמֵיסַר *Quindecim, & alii ſimiles numeri.*

אַרְבְּעִין *Quadraginta*: אַרְבְּעִין יְמָמִין Quadraginta diebus, Geneſ.7.4. בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין Filius quadraginta annorum, Gen.25.20. תְּמָנֵי מְאָה וְאַרְבְּעִין שְׁנִין Quadringentorum & quadraginta annorum, Geneſ.5.v.13. וַהֲוָה בְּאַרְבְּעִין שְׁנִין Et fuit quadrageſimo anno, Deuter.1.v.3. כְּאַרְבְּעִין אַלְפִין Quaſi quadragies mille accincti ad militiam, Joſ.4. verſ.13.

אַרְבַּעְתֵּי *Quatuor*; בְּאַרְבַּעְתֵּי מִילִין Ad quatuor milliaria, Numer.2.3. in Jonath. וְאַפֵּיהוֹן וְגַדְפֵּיהוֹן שַׁוִּי לְאַרְבַּעְתְּהֶן Et facies ipſorum & alas ipſorum poſuerat quatuor illis, ſcil. animalibus, Ezech.1. v.8. וְאַפֵּי אַרְיָא עֲבִיד מִימִינָא לְאַרְבַּעְתְּהֶן Et vultus leonis factus erat à dextra quatuor ipſis, Ezech.1.10. Sic mox bis. וּדְמוּת חַד לְאַרְבַּעְתְּהֶן Et ſimilitudo eadem erat quatuor ipſis, v.16. מְלָן עֵינִין סְחוֹר סְחוֹר לְאַרְבַּעְתְּהֶן Pleni erant oculis circumquaque quatuor ipſis, verſ.18.

רביעית *Quartale, Quadrimeſtre, Germanicè* Fronfaſten. *Hinc apud Talmudicos*, in Peſachin fol.112.2. לא יצא יחיד בלילה לא בלילי רביעיות ולא בלילי שבתות *Non ègredietur homo ſolus, neq; in noctibus quartalium, nec in noctibus Sabbathorum, &c.* Rationem ibi adjunctam vide; quia ſcil. dæmones & ſpectra illis noctibus graſſantur, & ſingularem poteſtatem habent.

רְבִיעַ *Quarta pars*; רביע השדה Quarta pars agri. מחזיר רביע במעות Reſtituit quartam partem in pecuniis. רְבִיעִית *fœmin. Idem. Plurale,* רְבִיעִיּוֹת *Quartæ.* רִבְעָתַיִם *Duæ quartæ.* ועמדו קינין ביום ההוא ברבעתים Et ſtabant (id eſt, conſtabant, vendebantur) nidi turturum tempore iſto duabus quartis, id eſt, dimidio ſiclo, Kerituth fol.8.1. Nidi, ſcil. duo, id eſt, paria turturum. *Par turturum erat ſacrificium mulieris ab immunditie liberatæ, & conſtabat quartâ parte ſicli argentei. Eſt ergò* רִבְעָתַיִם *idem quod* שְׁנֵי רְבִיעִים *Duæ quartæ, id eſt, dimidium: nam quatuor quartæ faciunt totum vel integrum,* רביע דינר בסף Quarta pars thaleri.

רִבּוּעַ · רִבּוּעָא *Quadratura, quarta pars*: איכא בינייהו ריבועא Eſt inter eos diſcrimen quartæ partis. רִבּוּעַ הָעִגּוּל Quadratura circuli.

רוֹבַע · רוֹבְעָא *Idem*: חצי הרובע Dimidium quartæ, dimidia quarta: רובע הקב Dimidium cabi, dimidius modius. ולא על רובעא Neq; ſuper quartam partem, Eſth.4.1. in 2. Targum.

רְבִיעָן *Tabulæ, Aſſeres quadrati*: רביעין של ארז

Afferes cedri quadrati erant ſuper columnis, Middoth cap.3.

רְבִיעִית Talm. *Inſtrumentum muſicum fœminarum, quo olim uſæ fuerunt in luctu faciendo:* ורביעית של אלית Et quadrāgulum luctus, Kelim cap.16. *Dictum ſic fuit, vel à forma quadrata, vel à quatuor nervis: Plur.* וּבִרְבִיעִין וּבְצִלְצְלִין Et quadris & cymbalis, Hebr. וּבִמְנַעַנְעִים וּבְצֶלְצְלִים, 2.Sam.6.5. *Vide Aruch in* אלית *ſive* אילת.

מְרַבַּע *Quadrum, quadratum:* מְרַבַּע תַּפְרְשׁוּן יָת אַפְרָשׁוּת Quadratam (in quadrum) ſeparabitis ſeparationem, Hebr. רְבִיעִית, Ezech.48.20.

II. רְבַע *Cubare, Accubare, Recubare, Incubare, Incumbere, Decumbere, Succumbere. Sic reſpondet Hebræo* רָבַץ, *unde derivatum, commutato* צ *in* ע, *ut & in aliis fit. Præteritum,* וּמְעַיָּא דִּרְבַעְתְּ בְּהוֹן Et viſcera in quibus recubuiſti, Deuter.49.25. in Jon. & Targ. Hieroſol. וּרְבַעַת תְּחוֹת בִּלְעָם Et ſuccubuit ſub Bilhamo, Numer.22.27. *Participium,* וְעַל תַּרְעֵי לִבָּךְ חַטָּאָה רְבִיעַ Et ad portas cordis tui peccatum recubat, Geneſ.4.7. רְבִיעַ תְּחוֹת מוֹעֲנֵיהּ Succumbentem ſub onere ſuo; Exod.23.5. Poſtremam vocem Jonathan per ſyncopen reddit מוֹנֵיהּ, eliſâ gutturali, ut aliâs. *Plur* וְהָא תַּמָּן תְּלָתָא עֶדְרִין דְּעָן רְבִיעִין Et ecce illic tres greges ovium recubant, Geneſ.29.2. וּלְבֵית מְדוֹרְהוֹן רָבְעִין Et in loco habitaculorum ſuorum cubant, Pſal.104.22. *Fœmininum,* וְאִמָּא רָבְעָא עַל אֶפְרוּחִין Et mater incubuerit pullis aut ovis, Deuter.22.6. *Futur.* וְתִרְבַּע וְלָא רָמֵיט Et recubabis, nec erit qui exterreat, Jobi 11.19. *Aphel, Præteritum,* וְאַרְבַּע גַּמְלַיָּא Et fecit ut recubarent cameli, Hebr. וַיַּבְרֵךְ Et genua flectere fecit, Geneſ.24.11. וְיַרְבְּעִנֵּיהּ דַּיָּנָא Et procumbere faciet eum judex, Hebr. וְהִפִּילוֹ Deuter.25. v.2. Jon.

Apud Rabbinos רִבַּע *Succumbere facere, Proſternere. Hinc apud Talmudicos;* ירבעם Jeroboam dictus fuit ſic, שרבע עם quia proſtravit populum, Sanhed. fol.101.2. Proſtravit, dejecit, humiliavit ſævo imperio.

רִבְעוּת *Cubitus, Decubitus, Recubitus, Cubatus, Cubile.* וּבִרְבְעוּתִי לְמֶעְסַק בְּאוֹרָיְתָא Et in recubitu meo ad ſtudendum in Lege, Pſal.129.3.

אַרְבָּעָה *Idem:* וּמֵישַׁר עָכוֹר לְבֵירַת אַרְבָּעַת בַּקְרָן Et vallis Achor in locum cubitus boum, Jeſa 65. v.10. *Bubile.*

מַרְבְּעוּת *Idem:* אִי לָא חֲזֵי לְכוֹן אַרְיָא אַתּוּן חָזָן מַרְבְּעוּתֵיהּ Si vobis non eſt viſus leo, vos videbitis nunc cubatum ejus, Eſth.1.3. in ſec. Targum.

מַרְבְּעָתָא *Idem: cum Pronominibus,* הֲיִרִים בַּר אַרְיָן קָלֵיהּ מִמַּרְבְּעָתֵיהּ Num catulus leonum edet vocem ſuam è cubili ſuo? Heb. מִמְּעֹנָתוֹ Amos 3. verſ. 4.

מַרְבַּעְתָּא · מַרְבְּעָא *Idem. Tal.* עַד דְּחָזֵינַן מַרְבַּעְתֵּיהּ דְּכוֹכְבָא זוּטָא Donec videremus decubitum (ſitum) ſtellæ cujuſdam parvæ, Bavabath. fol.73.1. וּבֵי מַרְבַּעְתָּא דְרֵישֵׁיהּ פַּרְסָא וּפַלְגָא Et locus recubitus capitis ejus erat milliare & dimidium, pag.2.

III. רְבַע *Coire, Inire, Rem habere. Propriè de quadrupedibus dicitur, ut vult Aben Eſra Lev.18.23. vel ab* אַרְבָּעָה *Quatuor, quòd quatuor pedibus innixa rem invicem habeant, quaſi Quadrupedare dicas: vel à præcedenti ſignificatione, ab Incubando. Nam mas prioribus pedibus & dimidio corpore fœminæ incubat. Aphel* ארבע *Inire fecit. Coire ſivit. Præteritum,* הוּא עֲנָה דְּאַרְבַּע יָת עֶדְרַיָּא עִם אֲתָנֵי Iſte eſt Ana, qui fecit ut coirent greges cum aſinis, Geneſ.36.v.24. Greges, ſcil. equarum, quas commiſit in coitu cum aſinis, unde nati fuerunt muli. *Futurum,* בְּעִירָךְ לָא תַרְבְּעִנֵּיהּ עִרְבוּבִין Jumentum tuum ne facias ut coeat cum mixtis ſive diverſis generibus, Hebr. תַּרְבִּיעַ Levit.19.19. *Apud Talmudicos,* שהרביעו בהמה על חיה Quòd commiſerunt inter ſe coire jumentum cum fera, Sanhedr. fol.108.1. דרכו של אותו עוף להרביע כל הבריות Mos eſt iſtius avis, inire omnes alias creaturas avium. Avis iſta dicta fuit תושלמי Tuſalmi, R.Salom. ibid. *Apud eoſdem etiã latiùs uſurpatur: ut,* הרובע והנרבע בעשרים ושלשה Iniens & initum coram viginti tribus judicibus judicatur, Sanhedr. ab initio. Judicium triplex erat: Majus, ex centum & viginti judicibus, Medium, ex viginti tribus: Infimum, ex tribus, de quibus alibi. Sic *Iniens*, id eſt, bos aut ſimile jumentum, iniens fœminam humanam; aut *Initum*, veluti jumentum fœmineum initum à viro. *Item de coitu maſculo:* אמר ר׳ יוסף פלוני רבעו לאונסו Dixit R. Joſeph: N. coivit cum eo (ſcil. concubitu maſculi:) לאונסו ſi per vim ejus factum ſit, & הנרבע concubitum paſſus conqueratur & teſtetur de ſeipſo, vim injuſtè ſibi factam, & magis, ſi alius adhuc teſtis ipſi adſit, tunc occiditur הרובע concumbens, juxta teſtimonium ipſorum, Sanh. fol.9.2. Idem alibi in perſona prima effertur, פלוני רבעני, Jebham. fol.25.1. Vide & Maccoth fol.6.1.

רְבִיעָה *Pluvia prima, quæ poſt jactam ſementem decidit menſe Octobri, ſic dicta,* שמרביעה את הארץ *quòd facit ut coëat terra cum ea; ad producendum concepta ſemina. Apud Talmudicos,* מאי לשון רביעה דבר שרובע את הקרקע כדרב יהודה דאמר רב יהודה מיטרא בעלה דארעא הוא שנאמר כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה id eſt, Quid eſt vocabulum רביעה? res quæ init terram, juxta Raf Jehuda. Nam dixit Raf Jehuda: Fluvia eſt maritus terræ, ſicut dicitur: *Nam cùm deſcendit pluvia aut nix de cœlo, rurſus illuc non revertitur, ſed inebriat terram ipſam, facitq́ue ut pariat ipſa & producat germina, Jeſa.56.10.*

Taanith fol.6.2. *Pluvia hæc tripliciter censebatur, primigenia, mediana & serotina. Hinc apud Talmudicos,* איזו היא רביעה ראשונה הבכירה בשלשה במרחשון בינונית בשבעה בו אפילה בשבעה עשר בו id est, Quænam est pluvia prima? primigenia est; quæ cadit tertio Octobris: mediana, quæ septimo: serotina, quæ decimo septimo descendit. Sic fuit sententia Rabbi Meir. At R. Jehuda dixit: septimo & vigesimo tertio. R. Jose dixerat: decimo septimo, vigesimo tertio, & primo Novembris: Taanith fol.6.1. *Ibidem fol* 5.1. Exierat Februarius, & nondum descenderant ipsis pluviæ, (scilicet ab initio anni, mense Septembri) ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן descendebat ergò ipsis pluvia prima primo Martii. Dicebat propheta (Joel) ipsis: Ite & seminate fruges. Responderũt ipsi populus: Qui habet modium tritici aut duos modios hordei; præstat'ne ut comedat illos & vivat, aut ut serat & moriatur? Dicebat prophetá; etsi ita sit, tamen exite & serite. Tunc factum est ipsis miraculum: revelatum ipsis fortè est frumentum in rimis parietum & foraminibus formicarum. Exiverunt & seminarunt illud die secundo, tertio & quarto. Die quinto ירדה להם רביעה שניה descendit ipsis pluvia secunda, &c. Eodem mense per miraculum satæ fruges, & maturæ factæ; demissâ scil: pluviâ primâ, quæ Octobri cadere debuisset, & pluviâ serotinâ, quæ mense Martio cadere solet. Hæ conjunctim datæ uno mense, unde & eodem mense sementis jacta maturuit. Et illud est, quod propheta Joel dixit: *Demittet vobis pluviam primam & serotinam in primo, Joel.2.23.* Propter hoc miraculum tribuitur hîc רביעה ראשונה mensi Martio, quæ propria est mensis Octobris. Figmentum Talmudicum. Vide R. Davidem Joel.2.

רְבִיעוּת *Idem: in Targum,* כִּרְבִיעוּת רוּחֵי מִטְרָא Sicut pluvia ventorum pluviosorum, qui flant super herbas mense Octobri, Deuter.32.v.2. in Jonathane.

רבץ *Hinc legitur Participiũ Aphel,* מְרַבְיָנֵי בֵיתֵיהּ pro Hebræo יְלִידֵי בֵיתוֹ Natos domi suæ, id est, vernas, Genes.14.14. Onkelos יְלִידֵי, Jonathan מְרַבְיָנֵי Nutritos, educatos. *Hæc lectio vera est: nam & alibi* יליד *sic transfertur: ut,* יְלִיד בָּיִת, Targum מְרַבְיָנֵי בְּתֵיתוֹן, Genes.17.12. Sic vers.23. *Facilis confluxus literarum* י *in* צ. *Idem accidisse videtur in Psalterio Nebiensis Psal.65.11. ubi legitur* מְרַבְצוֹ *pro quo libri alii omnes habent* מְרַבְיָנֵי. *Nam* רבץ *Chaldæis inusitatum vocabulum est.*

רַבֵּץ · חַרְבֵּין *Recumbere facere.* Id de doctrina acceptum apud Rabbinos est, *Docere:* רב הונא רִבֵּץ תורה בישראל Rav Huna docuit Legem in Israële, ורבי חייא ריבץ בישראל & Rabbi Chaia docuit Legem in Israële, Moed katon fol.25.col.1. *Similiter in Hiphil,* הרבין תורה ברבים Docuit Legem publicè: העמיד תלמידים הרבה והרבין תורה בישראל Constituit discipulos multos & docuit Legem in Israële. *Elias in Tisbi notat, Præsides Academiarum vocari* מרביצי תורה, *reliquos doctos & sapientes simpliciter* חכמים *(non autem* רבנים *vel* רבותינו*) quòd non fuerint vel sint inter eos per impositionem manuum legitimè ad Rabbinatum creati vel promoti, quòd talis promotio non fiat extra terram Israel.*

רַבְצָן *Recumbere, Succumbere assuetus.* In Lege dicitur: *Si fortè videris asinum proximi tui* רובץ *succumbentem sub onere suo, Exod.23 5.* Gemara explicat, רובץ ולא רבצן *Succumbentem, (scil. per accidens) & non succumbere-assuetum vel solitum,* Bava metzia fol.33.1. *Fœmininum,* פרה רבצנית Bos succumbere solens, Metzia fol.80.1.

תַּרְבִּיצָא *Schola, Gymnasium, locus* שמרביצין בו התורה *in quo docent Legem Dei:* ובתרביצא אמור Et in schola idem docetur, Menach. fol.32.2.

II. רבץ *Aspergere; Conspergere aquâ conclave vel pavimentum, ut decumbere faciat pulverem. Sic oritur hoc significatũ ex priori:* המכבד והמרבץ Everrens & conspergens aquâ, Schab. fol.65.1. Et mox: הרוצה לרבץ את ביתו בשבת Qui vult aquâ conspergere domum suam in sabbatho, adducat pelvim plenam aquæ, & lavet manus in angulo hoc, manus in angulo isto, faciem in angulo altero, ונמצא הבית מתרבץ מאליו & erit domus conspersa à seipsa. Conspergere per se illicitum, at manus & alia membra lavare concessum, & sic conspersio peragitur; non fine conspergendi, sed lavandi manus fine. Sic mox: אשה חכמה מרבצת ביתה בשבת Mulier prudens conspergit domum suam in Sabbatho. *Glossa,* Lavando pocula hinc inde.

תַּרְבִּיצָא · תַּרְבֵּץ *Conspersio:* item *Atrium, Triclinium, sic dictum, quòd sæpè aquâ conspergi soleat, ut pulvis subsidat:* תרבץ אפדני Atrium palatiorũ, Bava bathra fol.98.2. ולא בידי תרביצי Quia non desolata fiunt triclinia, Taanith fol.6 2. Vide & Bava bathra fol.7.1. Item *Hortus, sic dictus à crebra irrigatione:* להדי תרביצא דביתיה Propè hortum domus suæ, Erubh. fol.88.2.

תּוּרְבֵּץ · תַּרְבֵּץ *Gula, Oesophagus, sive principium gulæ, orificium gulæ:* תורבץ הוושט Orificium gulæ, Cholin fol. 43. 2. Glossa, מקום דבוקי כלחי Locus ubi maxillæ adhæret, proximus capiti; ubi initium deglutitionis est. Vide Majem. in Hilch. Schechitah cap.1. & 6.

רַבְצָל *Pera viatoria, cui viaticum imponitur, Sacculus coriaceus viatorum,* Kelim cap.20.

רבק רִבְקָא *Saginarium, locus ubi saginantur pecora vel aves:* כְּעֶגְלֵי רִבְקָא Sicut vituli saginarii, Jerem. 46.21. Sic Mal. 4.2. וְעֶגְלִין מִגּוֹ רִבְקָא Et vitulos è medio saginarii, Amos 6.4. Hebr. מַרְבֵּק. *Apud Rabbinos,* הכניסה לרבקה Introducit illud in saginarium. Hoc sensu adducit illud R. David Jerem. 46. Alii exponunt illud קופלא *Copulam duorum triumve boum, ad triturandum. In Gemara legitur,* הכניסה לרבקה ודשה כשירה Introducit eam in copulam, & triturat, id rectum est, Bava metzia fol. 30.1. Pesach. fol. 26.1. Sic, פרה שהכניסה לרבקה על מנת שתינק ותדוש Vacca quam introducit in saginarium, ut sugat & trituret, Gittin fol. 53.1. וביניהם כמלא שתי רבקות של שלש שלש בקר Si sit inter ea quasi locus duorum saginariorum trium boum, Eruvin capite 2. ab initio.

רגג *Concupiscere, Desiderare, Expetere, Hebr.* כָּסַף · חָמַד · אוה *quibus sæpius in Targum respondet. Præteritum,* רגגת ולחיר תְּאִיבָא נַפְשִׁי Concupivit atq; etiam expetit anima mea atria Domini, Hebr. נִכְסְפָה, Psal. 84.3. רְגִיגַת נַפְשִׁי לִרְגִגְתָא Desiderat anima mea desiderio, Hebr. גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה Frangitur anima mea propter desiderium, Psal. 11.20 וְנַפְשֵׁיהּ רְגִגַת Et anima ejus expetivit, Hebr. אִוְּתָה, Job. 23.13. אֲרוּם רְגִגְתָּהּ Nam expetivi eam, Psal. 132.14. מַמְקָנוּתָא רגיגו לְהוֹן Irrisionem expetunt sibi, Hebr. חָמְדוּ, Prov. 1.v.22. *Particip.* רָאֵג רַשִּׁיעָא Desiderat improbus, Hebr. חָמַד, Proverb. 12.12. Veneta hîc mendosa sunt, כָּל הַיּוֹם רָאֵיג רִגְתָא Toto die concupiscit concupiscentiâ, Prov. 21.26. נַפְשֵׁיהּ דְּרַשִּׁיעָא רָגְנָא Anima improbi concupiscit, Heb. אִוְּתָה Proverb 21.10. *Futurum,* וְלָא תֵרוֹג בֵּית חַבְרָךְ Nō concupisces domum proximi tui, Hebr. תַחְמֹד, Deuter. 5.v.21. וְלָא יֵרוֹג חַד מִנְּכוֹן Neq; concupiscet quisquam ex vobis domum proximi sui, ibid. in Jonathane. אֲרוּם תֵּרוֹג נַפְשָׁךְ Nam desiderabit anima tua comedere carnem, Deuter. 12.20. *Pahel,* רַגֵּג · רַגְרֵג *geminata primâ radicis. Præteritum,* רַגֵּג מֵימְרָא דַיְיָ Expetit verbum Domini, Psalm. 68.17. רַגְרֵג יְהוָה לְמוֹתַב לֵיהּ Expetivit eam in sedem sibi, Psal. 132.13. Alii libri רגג: רַגְגִית לְמִתַּב Desideravi habitare, Cantic. 2.3. וְרַגְגְתִּנוּן Et desideravi, Expetivi eos, Jos. 7.21. Quidam libri hæc duo ex forma Kal habent. *Participium præsens,* דִּמְרַגֵּג לְמִתְבַּר Qui concupiscit confringere, Psal. 17.12. *Participium pehil sive passivum,* וּמְרַגַּג אִילָנָא Et desiderabilis est arbor ista, Genes. 3.6. דִּמְרַגַּג לְמֶחְזֵי Quæ desiderabilis est ad contemplandum, sive aspectu, Gen. 2.9. *Plurale,* וְכָל דִּמְרַגְּגִין לְמֶחֱזֵי עֵינָא Et omnes qui desiderabiles erant ad aspectum oculi, Thr. 2.v.4. לְבוּשֵׁי עֵשָׂו מְרַגְּגִין Vestes Esau desiderabiles, id est, pretiosas & mundas, Genes. 27.15. Jon.

Futurum, יְרַגֵּג מַלְכָּא שׁוּפְרָךְ Concupiscet rex pulchritudinem tuam, Psal. 45.12. *Geminatâ primâ radicali,* לְעוֹבָדֵי אִידָךְ תְּרַגְרֵג Opera manuum tuarum expetes, Hebr. תִכְסֹף, Job. 14.v.15. *Ithpahel,* אִתְרַגַּג & אִתְרַגְרַג. *Particip.* מִתְרַגְּגָא נַפְשֵׁיהּ דְעַטְלָא Concupiscit, desiderio afficitur anima pigri, Prov. 13.4. *Futurum,* לָא תִתְרַגַּג לְבִשּׁוּלוֹי Non concupisces delicias ejus, Proverb. 23.3. idem vers. 6. *Geminatum,* וְלָא תִתְרַגְרַג לְמֶהֱוֵי עִמְּהוֹן Neq; concupisces esse cum illis, Prov. 24.1.

רְגִיגָא *Desiderabile:* וְנַפְשֵׁיהּ מֵיכְלָא רְגִיגָא Et anima ejus cibū desiderabilem, scil. respuit, Job. 33. v. 20. דִּי הִיא רְגִיגָא מִדְּהַב טָב Quæ desiderabilior est auro optimo, Cant. 5.11. *Emphat.* סִימָתָא רְגִיגְתָא Thesaurus desiderabilis, Hebr. אוֹצָר נֶחְמָד, Prov. 21.20. *Plural* דִּרְגִיגִין מִדַּהֲבָא Quæ desiderabiliora sunt auro, Psal. 19.v.11. פִּקּוּדוֹי רְגִיגִן Præcepta ejus desiderabilia sunt, Cant. 5.16.

רְגָגָא *Desiderium, Concupiscentia:* וִיהִי כָּל רְגָגָא בְּעֵינָךְ Eritque quicquid desiderium (id est, desiderabile) est in oculis tuis, Hebr. מַחְמַד, 1. Regum 20.v.6.

רְגָגָא · רְגִיגָא. *Idem:* רְגִגַת נַפְשֵׁיהּ יְהַבְתְּ לֵיהּ Desiderium animæ ejus dedisti ipsi, Psal. 21.3. לִרְגִגְתָא antè ad Præteritum. *Cum Affixo,* לְקָבְלָךְ כָּל רגגתי Coram te est omne desiderium meum, Ps. 38.10. *Huc revocandum,* וְנִעְסֹק חַד לְחַד בִּרְגָגְתָא Et occupemus alius alium rebus desiderabilibus, Hebr. בָּאֳהָבִים amoribus, Prov. 7.v.18. Libri habent בִּרְאָגְתָא, quod scriptum fuisse puto ברגאתא i.e. כרגאתא cum א vocalis præcedentis indice, ex forma contracta seu defectiva, quæ sequitur.

רְגָא · רִגְתָא *Idem:* רִגְתָא דְעִנְוְתָנֵי Desiderium humilium, Psal. 10.17. רִגְתָא דְצַדִּיקֵי בְּטַבְתָא Desiderium justorum in bono est, i.e. bonum, Prov. 11.v.23. אִילָנָא דְחַיֵּי רִגְתָא מֵיתְאָ Arbor vitæ est desiderium adductum, Prov. 13.12. רִגְתָא רְאַיָא תְבַסֵּם נַפְשָׁא Desiderium pulchrum (i.e. honestum) jucunditate afficit animam, Prov. 13.19.

רְגוֹג · רִגְרוּג · רְגוֹג *Idem:* בְּכָל רְגוֹג נַפְשָׁךְ Cum toto desiderio animæ tuæ, Deuter. 12.20. Jonath. רְגוֹג רַשִּׁיעֵי תֵיבַד Desiderium improborum peribit, Psal. 112.10. עַל רִגְרוֹג נַפְשֵׁיהּ Pro desiderio animæ suæ, Psal. 10.3. *Cum Aff.* הָא רגוגי Ecce desiderium meum, Jobi 31.35. וְרִגּוּגְהוֹן אַיְתִי לְהוֹן Et desiderium ipsorum adduxit ipsis, Psal. 78.10. וְקָטַע כָּל רְגוֹגַהּ Et præscidit omne desiderium ipsorum, Thren. 1.10. *Plurale,* רְגוֹגֵי דֹאֵג רַשִּׁיעָא Desideria Doegi improbi, Psal. 140.v.9. *Cum Affixo,* יְהַבוּ רִגּוֹגֵיהוֹן Dederunt desideria sua, Thren. 1.11. וְכָל רִגּוֹגַהָא Et omnia desideria ejus, Thren. 1.7.

אֲרַג · אֲרֵג *Idem:* אֲרַג נִכְסֵי מַלְכֵי Desiderium sive desiderabile facultatum provinciarum, Psal. 45. vers. 14.

רגרח רְגִיא *Statera:* רְגִיא וּמַסְחָא דְתְרִיצוּתָא Statera & libra recta judiciũ Domini sunt, Hebr. פֶּלֶס, Prov.16.11. *Apud Talmudicos est genus monetæ, quæ valebat tres quadrantes tetradrachmi, id est, Tridrachmon.* עין יפה בסלע עין רעה בשקל בינונית ברגיא Oculus pulcher (id est, liberalis) tetradrachmum dedit: oculus malus (id est, avarus) siclum communem sive didrachmum: medius tridrachmum sive trea quadrantes. Dixit Rabba: jus commune obtinebat tridrachmum dare. Quantum valebat Tridrachmum? תלתא זוזי tres denarios sive quadrantes sicli tetradrachmi, Bechor. fol. 11. 1.

רְגַז *Commoveri: Commoveri irâ, Irasci, Indignari, Effervescere irâ. Respondet Hebræis Verbis* כָּעַס · רָגַז · הִתְעַבֵּר · אָנַף · קָצַף. *Præterit.* וּפַרְעֹה רְגַז עַל עַבְדוֹהִי Et Pharao efferbuit contra servos suos, Hebr. קָצַף, Genes.41.v.10. וּרְגַז פַּרְעֹה Et efferbuit Pharao, Gen.40.2. וּרְגַז וְאוֹחִיךְ Sive commoveatur, sive rideat, Hebr. וְרָגַז, Prov.29 9. וּרְגַז מַלְכָּא Et efferbuit rex valdè, Esth.1.12. וּרְגַז מַלְכָּא לַחֲדָא Tunc commotus rex, Hebr. וַיִּרְגַּז, 2.Sam.18.33. רְגֵזְתָּא עֲלָנָא עַד לַחֲדָא Efferbuisti contra nos admodum, Thren.5.22. רְגֵזִית עַל עַמִּי Efferbui contra populum meum. Jesa.47.6. Zach.1.15. וּרְגִיזוּ עֲלוֹהִי Et efferbuerunt contra eum, 2.Sam.29.4. *Participium,* וּרְגַז רַב אֲנָא רָגִיז Et fervore magno ego efferveſco contra gentes, Zach.1.15. *Futurum,* דִּלְמָא יִרְגַּז Ne fortè irascatur, Hebr. פֶּן יֶאֱנַף, Psal.2.v.12. דִּלְמָא יִרְגְּזוּן בְּכוֹן Ne fortè irascantur vobis, Genes.45.24. Jon. *Ithpehal, Futurum,* לְחוֹד יִתְרַגְּזוּן תְּהוֹמַיָּא Etiam commovebuntur abyssi, Psal.77.v.17. שְׁמַעוּ עַמְמַיָּא יִתְרַגְּזוּן Audiverunt populi, & commoti sunt, Exod.15.14. Jonath. *Aphel,* אַרְגִּיז *Commovere, Irritare, Ad iram provocare. Præterit.* דִּי אַרְגְּזֵיהּ קָרְבוֹהִי Quibus iritaverat eum Menasses, 2.Reg.23.v.26. *Intransitivè,* וּבְאַחְסַנְתֵּיהּ אַרְגִּיז Et in possessionem suam excanduerat, Hebr. הִתְעַבָּר, Psal.78.62. וּפָרֵשׁ בַּר אִתְּתָא בַת יִשְׂרָאֵל יָת שְׁמָא וְאַרְגִּיז Et expressit filius mulieris Israëlitidis nomen Dei, & irritavit (eum,) Hebr. וַיְקַלֵּל Et blasphemavit, Lev.24.11. וְאַרְגִּיז קֳדָם יְהוָה Et ad iram provocavit Dominum Deum Israëlis, 1.Reg.22.v.54. אַפֵּיק יָת דְּאַרְגִּיז Educito eum qui irritavit sive blasphemavit, Heb. וַיְקַלֵּל, Lev.24.14. עַל דְּאַרְגִּיזַת בָּבֶל קֳדָם יְיָ Eo quòd ad iram provocavit Babel Dominum, Jerem.50.13. עַל אַרְגָּזוּתָא דְּאַרְגֵּזְתָּא Propter indignationem quâ irritasti me, 1.Reg.21.v.22. חֲלָף דְּאַרְגֵּזְתָּא עַל מֵימְרִי Pro eo quòd irritasti Verbum meum, Hebr. יַעַן הִתְרַגֶּזְךָ, 2.Reg.19.28. idem Jesa.37.29. בְּתוֹעֲבָתְהוֹן אַרְגִּיזוּ קֳדָמוֹהִי Per abominationes provocarunt me, Deut.32.16. וְאַרְגִּיזוּ קֳדָם יְיָ Et provocarunt Dominum, Judic.2.v.12. עַל דְּאַרְגִּיזוּ Propterea quòd ad iram provocarunt Dominum, 2.Reg.24.20. מַרְגְּזִין קֳדָמוֹהִי Quia provocarunt eum filii & filiæ, Deut.32.19. וּבְחוֹרֵב אַרְגֵּזְתּוּן Et in Choreb ad iram provocastis Dominum, Deut.9.8. *Participium,* קֳדָם יְיָ הוּא מַרְגִּיז Dominum ipse ad iram provocat, Hebr. מְגַדֵּף Probro afficit, Num.15.30. מַן מַרְגִּיז קֳדָם יְיָ אֱלָהָא Et qui irritat Dominum Deum, Hebr. זְעוּם יְהוָה Detestabilis Domino, Prov.22.14. דְּמַרְגִּיז אַרְעָא מֵאַתְרַהּ Qui commovet terram è loco suo, Hebr. הַמַּרְגִּיז, Jobi 9.v.6. *Plurale,* מַרְגְּזִין קֳדָם יְיָ Irritant Dominum, Hebr. מַכְעִיסִים, 1.Reg.14.v.15. עַמָּא דְּמַרְגְּזִין עַל מֵימְרִי Populus qui irritat Verbũ meũ, Hebr. הַמַּכְעִיסִים Jesa.65.3. דְּמַרְגְּזִין אֱלָהָא Qui irritant Dominum, Hebr. לְמַרְגִּיזֵי, Jobi 12.6. *Fœmininum,* אַף מַרְגְּזָא לַהּ Etiam commovet eam, 1.Sam.1.6. וַהֲוֵית מַרְגְּזָא קֳדָמַי Et irritasti me, Hebr. וַתִּרְגְּזִי, Ezech.16 v.43. *Plurale,* וּבְרַגְלֵיהוֹן מַרְגְּזָן Et pedibus suis irritant me, Hebr. וּבְרַגְלֵיהֶם תְּעַכַּסְנָה, Jesa.3.16. ac si nempe esset תְּכַעֵסְנָה. *Infinitivus,* לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי Ad provocandum eum, Hebr. לְהַכְעִיסוֹ, Deut.4.25. דְּלָא לְאַרְגָּזָא קֳדָמַי Ne ad iram commoveatis me, Jerem.25.7. *Futurum,* בְּעַמָּא טַפְשָׁא אַרְגֵּזִנּוּן Per populum stultum commovebo ipsos, Deuter.32.21. וְלָא תַרְגְּזוּן קֳדָמַי Ne irritetiame, Jerem.25.6.

Sumitur etiam apud Rabbinos pro *Tremere, Contremiscere, Trepidare, præ metu scil. vel ira*: ut, רגזו ידיו וכהו עיניו Tremuerunt manus ejus, & caligarunt oculi ejus, Talmud Hierosol. Kilaim capite 9.

רוגז · רוּגְזָא *Ira, Indignatio, Commotio: furor, excandescentia. fervor iræ. Pro variis Hebraicis usurpatur, unde quandoq; lenius, quandoq; gravius, explicari debet:* פסקו רוּגְזַ גֵהִנָּם Absciderunt commotionem gehennæ, Hebr. רֹגֶז, Jobi 3.17. עַד דִּינוּחַ רוּגְזָא דְאָחוּךְ מִנָּךְ Donec quiescat ira fratris tui à te, Hebr. אַף, Genes.27.45. וַאֲתָא רוּגְזָא Et advenit commotio, Hebr. רֹגֶז, Jobi 3.26. וּשְׂבַע רוּגְזָא Et satur commotione, Jobi 14 v.1. בִּרְתִיחָא וְרוּגְזָא Cum fervore & commotione, Hebr. בְּרַעַשׁ וְרֹגֶז, Job.39.v.27. בְּרוּגְזָא קָלֵיהּ Cum commotione vocem ejus, Job.37.2. *Cum Aff.* וּתְקֵיף רוּגְזֵיהּ Et invaluit ira ejus, Deut.32.19. וְרוּגְזֵיהּ דְּשַׁטְיָא Et indignatio stulti, Prov.27.3. אֲנִיחֵיהּ לְרוּגְזֵיהּ בְּתִקְרוּבְתָּא Quietum vel pacatum reddam ipsum pro ira ejus munere, Hebr. אֲכַפְּרָה פָנָיו, Genes.32.v.20. לְסוֹבָרָא רוּגְזֵיהּ Portare indignationem ejus, Hebr. זַעְמוֹ, Jere.10.10 מֵרוּגְזֵיהּ תְּזוּעַ אַרְעָא Ab excandescentia ejus commovetur terra, Hebr. מִקִּצְפּוֹ, Jerem.10 10. לְעִדָּנֵי רוּגְזָךְ Tempore iræ tuæ, Hebr. לְעֵת פָּנֶיךָ, Psal.21 10. & sic aliâs quando פנים pro Ira sumitur. אֶתֵּן יָת רוּגְזִי Dabo iram meam, Heb. אֶת פָּנַי, Lev.20.3. לָא אֶשְׁלַח רוּגְזִי בְּכוֹן Non mittam iram meam in vos, Hebr. לֹא אַפִּיל פָּנַי, Jerem.3. vers.12.

vers.12. מתקל יתקל רוגזי Utinam appendendo appenderetur ira mea, Hebr. כעשי Job.6.vers.2. אשבק רוגזי Relinquam iram meam, Hebr. פני, Job.9.27. ברוגזי אלקיתך In fervente ira mea plagis affeci te, Heb. בקצפי In fervore meo, Jesa.60. ליט רוגזהון Maledicta sit ira ipsorum, Hebr. אפם, Gen.49.7. ברוגזהון קטלו קטול In ira sua perpetrarunt cædem, Gen.49.6.

רגז *Idem:* וכהית מן רגז עיני Et caligavit præ indignatione oculus meus, Hebr. מכעש, Job.17.7. טב רגזו דרגז מרי עלמא Melior est ira quâ irascitur Dominus mundi super justos in mundo hoc, quàm risus &c. Eccles.7.3. כמסת חוך דין ורגזיה Sufficientiam risus hujus & excandescentiam, Heb. וקצף, Esth.1.v.18. ברגזיה In fervore vel fremitu, Job.39.27.

רגז *Idem:* הוה רגז מן קדם יי Erat ira à Domino magna, Deuter.9.20. ברגז ובחמתא In ira & excandescentia, Heb. באף ובחמה, Deuter.29.v.28. וברגז Et in ira, Jerem.21.5. הברגז תשיצי Num in ira perdes innocentem cum nocente, Gen.18.23. ברגז וחמא In ira & excandescentia, Dan.3.13.

ארגזא · ארגזא *Irritatio:* ויהבו תמן ארגזא קורבניהון Et dederunt ibi in irritationem oblationes suas, Ezech.20.28.

ארגזותא *Idem:* על ארגזותא Propter irritationem, 1.Reg.21.22. על כל ארגזותא Propter omnem irritationem, quâ irritavit eum, 2.Reg.23.v.26. מסגי אקניותי וארגזותי Præ multitudine zelotypiæ meæ & indignationis meæ, Heb. וכעסי 1.Sam.1. vers.16.

ארגזות *Idem:* בארגזותית דארגיז In irritatione sua quâ irritavit Dominum, 1.Reg.15.30. Alii libri בארגזותיה ex forma præcedenti.

רגזן *Iracundus, Indignabundus:* גברא רגזן מגרי תגרי Vir iracundus excitat lites, Proverb.29.v.22. Veneta habent גברא רוגזא quod pravum. Nam duo absoluta substantiva postulant notam constructionis, unde posset legi דרוגזא. Sed quia mox sequitur חמתנא, ideo & in priori membro rectiùs legitur רגזן ex eadem terminatione. *Apud Rabbinos,* רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותא *In iracundi manus nihil ascendit nisi iracundia,* Kiddu-schin cap.1. in fine. Iracundus nihil pro mercede habet nisi iracundiam, animo & corpori noxiam.

רגזנית · מרגזנית *Iracunda, indignabunda:* מן אתתא תגרניתא ומרגזניתא Quàm cum muliere contentiosa & iracunda, Hebr. מאשת מדונים וכעס Proverb.21.v.19.

רגזנות *Ira, Iracundia, ut paulò antè.* Item: *Precatio sive oratio justorum invertit affectus Dei* מסדת רגזנות למדת רחמנות *ab affectu iræ ad affectum misericordiæ,* Jebham. fol.64.1.

רגל רגלא *Pes:* ודחקת ית רגל בלעם Et premebat pedem Bilham ad parietem, Num.22. v.25. in Jonath. ויהי ביה תביר דרגל In quo sit fractura pedis, Levit.21.v.19. לרגל עובדתא די קדמי Ad pedem operis quod est ante me, ולרגל יניקיא & ad pedem puerorum, Genes.33.14. רגלא חלף רגלא Pedem pro pede, Exod.21.24. רגלא דאנשא ורגלא דבעירא Pes hominis aut pes jumenti, Ezech.29.11. *Cum Aff.* וית רגליה Et pedem suum, Genes.41.v.44. לפרסת רגליה Plantæ pedis sui, Genes.8.9. מפרסת רגלך A planta pedis tui, Deuter.28.35. ורגלך לא תתקל Et pes tuus non impinget, Prov.3.23. מנעי רגליך Cohibe pedem tuum, Jerem.2.25. רגלי קם בתריצא Pes meus consistit in recto, Psalm.26.12. אתאחדת רגלהון Captus est pes ipsorum, Psalm.9.16. פרסת רגלכון Planta pedis vestri, Jos.1.3. לאזדעזעא רגלנא Dimoveri pedem nostrum, Psalm.66.9. *Duale sive plurale,* ועל רגלין Et super pedes, Dan.7.4. עד כל סגיות רגלין Usque ad omnem multitudinem pedum, id est, ad omne quod multos pedes habet, Levit.11.42. ברגלין יתדש Pedibus conculcabitur corona superbiæ, Jesa.28.3. *Emphat.* ודי חזיתה רגליא Quòd autem vidisti pedes, Dan 2.41. אלהן גלגלתא ורגליא Nisi cranium & pedes, 2.Reg.9.35. *Construct.* רגלי כהניא Pedes sacerdotum, Jos.4.vers.9. לאסחאה רגלי עבדי רבוני Ad lavandum pedes servorum domini mei, 1.Sam.25.41. ורגלי גבריא דעמיה Et pedes virorum qui tecum sunt, Genes.24.31. *Aff.* ונטל יעקב רגלוהי Et levavit Jacob pedes suos, Gen.29.1. רגלוהי Pedes ejus, Dan.2. v.33. ולא שטף רגלוהי Et non laverat pedes suos, 2.Sam.19.v.24. כל קבל רגלוהי E' regione pedum ejus, Ruth.3.8. קליל ברגלוהי Levis pedibus suis, 2.Sam.2.18. רגלהא נחתן למותא Pedes ejus descendunt ad mortem, Prov.5.5. ושטוף רגלך Et lava pedes tuos, 2.Sam.11.8. ועפר רגליך ילחכון Et pulverem pedum tuorum lingent, Jesa.49.v.23. רמשוי רגלי קלילין Qui ponit pedes meos leves, Psalm.18.v.34. אידי ורגלי Manus & pedes meos, Psalm.22.17. ברגלי אעבר Pedibus meis transibo, Numer.20.19. Deut.2.28. ואסחו רגליהון Et laverunt pedes suos, Genes.43.24. וברגליהון מרגזן Et pedibus suis irritant, Jesa.3.16. ברגלה רפסה Pedibus suis conculcat, Dan.7.v.7. לא יתנגפון רגליכון Non impingent pedes vestri, Jerem.13.vers.16. מסניכון ברגליכון Calcei vestri erunt in pedibus vestris, Exod.12.11. יכבוש תחות רגלנא Subjiciet pedibus nostris, Psal.47.4.

רגלין *Crura. Respondet Hebræo* כרעים: ut, עם רגלוי Cum cruribus ejus, Heb. על כרעיו Exod. 12.v.9. וכריסא ורגלוי Et intestina & crura ejus, Heb. והכרעים, Levit.1.13. Jon. Sic בני גוה ורגלוי, Exod.29.17. Targ. Hierosl.

Apud Rabbinos, הַשֶּׁקֶר אֵין לוֹ רַגְלַיִם *Mendacium non habet pedes*, id eſt, inconſtans & evanidum eſt: *Proverbium:* רגלוהי דבר אנש אינון ערבין ביה לאתר דמתבעי תמן מובילין יתיה *Pedes hominis dulces* (i.e. commodi) *ſunt ipſi: in locum in quem cupit, ferunt eum*, R.D. Kimchi Jeſa.23.7. Vide & Kaſvenaki Proverb.5.v.22. Legitur etiam, ſed paulò aliter, in Talmud Hieroſol. כלאים, cap. ult. רגלוי דבר נשא ערבתיה למיקמתיה כל הן דהוא מתבע: Nempe, deferunt eum in locum illum, in quo mori debet.

רַגּוֹל, רְגוֹל *Varium cruribus, Variegatum, Maculoſum:* יַת כָּל דְּרַגּוֹל Omne maculoſum, Hebr. עָקוֹד, Geneſ.30.40. in Jonath. וִילִידָן עָנָא רְגוּלִין Et pepererunt oves variegatas cruribus; ibid. verſ.39.

רְגוֹל *Ligatus, Conſtrictus anteriori pede. Dicitur de quadrupede, cujus anterior pes unus recurvus, alligatus eſt ſcapulis, ne poſsit fugere.* Prohibitum eſt, ſabbatho ſic conſtrictum animal exire: לא יצא גמל לא עקוד ולא רגול Non exibit camelus (in ſabbatho) neque conſtrictus pede anteriore cum poſteriore, neque pede uno anteriore ligato ad ſcapulas, Schab. cap.5. in Miſchna.

רַגְלָאָה, רַגְלָאָה, רַגְלִי *Pedes, pedeſtri itinere utens:* גְּבַר רַגְלִי Vir pedes, Viri pedites, Hebr. אִישׁ רַגְלִי 1.Sam.4.20. Jud.20.2. Veneta habent רַגְלִי, Regia רַגְלִי. Præſtat ut poſitum, ut patet ex forma emphatica & plurali. Sic quoque legendum 1.Sam.15.4. שִׁית מְאָה אַלְפִין גַּבְרָא רַגְלָאָה Sexcenta millia virorum peditum, Num. 11. 21. ubi Jonathan pluraliter גַּבְרִין רַגְלָיִין. Sic Exodi 12.verſ.37. *Et;* דִּרְהַט עִם רַגְלָאָה וְלָאֵי Qui currit cum pedite, & delaſſatur; מַלְכָּא דְבָבֶל רַגְלָאָה Nebucadnezari regi Babyloniæ pediti, Jerem.13.v.5. *Plurale,* פָּרָשִׁין עִם רַגְלָאִין Equites cum peditibus, Jud.15.8.

הרגיל Apud Talmudicos in materia Mactationis eſt, *Beſtiam vel pecus excoriare à pedibus, ut nempe cutis integra maneat, & uter vel ſimile quid ex ea confici queat.* Vide in Cholin cap. 9. in Miſchna, Bechor. fol.33.1. Temura fol.24.

Deinde הַרְגִּיל *Aſſuefacere, Exercere, ut Hebraicè in illo*, תִּרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם *Aſſuefeci Ephraimum*, Hoſ. 11. 3. *quod ſic dicitur pro* הִרְגַּלְתִּי; *id eſt, ab incunabulis aſſuefeci eum ad inceſſum, docui ipſum pedibus rectè incedere. Hinc latius ad quoſvis alios uſus, mores & exercitia extenditur:* מרגילים הנער לילך מעט בלי טורח Aſſuefaciunt puerum incedere paulatim ſine moleſtia, Rab. David Hoſ.11. הרגלתיו ללכת על רגליו Aſſuefeci eum incedere pedibus. המרגיל ששונה בכל יום ו׳ שעות Qui aſſuefacit ſe, ut ſtudeat quotidiè per ſex horas: והו מרגילה Ipſe aſſuefacit eam, id eſt, allicit & perſuadet ut nubat, והי מרגילתו Ipſa aſſuefacit ipſum, id eſt, invitat & ſolicitat ad conjugium, Jebhammoth fol.85.2. הורגל *Aſſuefieri*, מוּרְגָּל *Aſſuefactus, Aſſuetus, Exercitatus: Uſitatum, Conſuetum:* כאשר הורגל הנער Quando aſſuefit puer: *Ex forma Chaldaica,* מְרַגְּלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב Tritum, uſitatum erat in ore Magiſtri, Berachoth fol.17.1. aliquoties, Sevach. fol. 36.2. *Ex Niphal*, נִרְגָּל *Aſſuefieri.* Hinc in Gemara ex libro Ben Syræ: *Tria odi, immò quatuor non diligo; primum,* נשיא הנרגל בבית המשתאות *Principem (Doctorem) aſſuetum in domo epularum ſive Oenopolis, &c.* Nidda fol.16.2.

רָגִיל *Aſſuetus, Exercitatus, expeditus, promptus:* הֵיךְ קוּלְמוּס סַפְרָא רָגִיל Sicut calamus ſcribæ exercitati, Hebr. סוֹפֵר מָהִיר, Pſalm. 45. v.2. *Plurale;* רְגִילִין לְמִשְׁכַּב עַל בְּרִין דְּמִילַת Qui erant aſſueti cubare in culcitris ſericis, Thren.2.21.

רְגִילוּת *Exercitatio, Uſus, Conſuetudo, Converſatio. Plurale,* שונה הוא ברגילותיו Studet in aſſuetis, in quibus jam exercitatus eſt, Berach. f.22.1. כרגילותו Juxta conſuetudinem ſuam.

רַגְלִיּוֹת *Vites depreſſæ & humiles, pedis conculcationi expoſitæ; vel pedis longitudine, à* רֶגֶל, *ſcribit R. Salomon:* וברגליות משיעבור היסנה, Pea cap.7. in fine. Item, אין מביאין מן הדליות אלא מן הרגליות Non adducunt uvas ex vitibus jugatis, ſed ex depreſsis vel humilibus, Menach. fol.86.1. In Talm. Hieroſolym. eodem ſenſu legitur רגלות Peſach. fol.31.2.

רְגִילָה *Portulaca:* כרישין והרגילה Porrum & portulaca, Schebhi. cap.7. אוכלין ברגילא Comedunt cum portulaca, ibid. cap.9.

הרגל *Uſus, Conſuetudo, Exercitatio:* הַהֶרְגֵּל יַשֶּׁה *Uſus facit artificem:* הַהֶרְגֵּל עַל כָּל־דָּבָר שִׁלְטוֹן אוּמָן *Uſus omnium rerum magiſter eſt.*

רִגְלָא, רֶגֶל *Feſtum, propriè majus & ſolemnius, quæ tria ſunt, Peſachim ſive Paſchatis, Succoth ſive Tabernaculorum, Schebhuoth ſive Septimanarum ſeptem aut meſſis, quod quinquageſimo die poſt Paſcha celebratur.* Hæc tria intelliguntur iſto loco, שלש רגלים *Tribus vicibus* (Chald. זמנין Temporibus) *feriaberis, feſtum celebrabis mihi quotannis,* Exod.23.14. *Dicuntur* רְגָלִים, *quia omnes Iſraelitæ maſculi tenebantur* לעלות ברגליו *aſcendere ad ea pedibus ſuis. Unde claudus, cui pes vel pedes abſciſſi fuerunt, ab iſto præcepto exceptus fuit.* Item, Tria præcepta mandata ſunt Iſraelitis בַּעֲלוֹתָם לְרֶגֶל cùm aſcenderent ad feſtum, nempe רְאִיָּה Apparitio in atrio Templi, וְשִׂמְחָה Lætitia, Lætari in feſto, וַחֲגִיגָה & Feriatio cum oblatione muneris, quod munus per metonymiam etiam vocant חגיגה ſimpliciter. Item, כמה נאים רגליהם של ישראל בשעה שעולים לרגל Quàm pulchri ſunt pedes Iſraelitarum in tempore, quo aſcendunt ad feſtum, juxta illud Cantic.7.2. *Quàm pulchri*

ſunt

sunt pedes tui, &c. Sic in Targum, וּפְסַקוּ סָלְקֵי רִגְלָאִין Et cessabant ascendentes ad festa, Eccles. 3. v. 11. ubi סָלְקֵי dicitur ex usu Hebræorum, pro quo Chaldaicè diceretur סָלְקֵי, etsi illud Verbũ Chaldæis rarum. *Apud Talmudistos,* סִקְבָּא רִשְׁתָּא רִגְלָא *Ulcus anni festum est:* Vide סקב.

רְגָלוּתָא · רִגְלְתָא · רִגְלָא *Vide in* רגל. *Nam per* ר *hæc in Venetis scripta esse, Elias in* רגל *scribit esse* טעות מפורסם *errorem manifestissimum. Eliæ astipulantur lingua Syriaca & Talmudica, in quibus per* ר *efferuntur.* : *Legitur tamen,* רִגְלָא בַּחֲבְרֵיהּ יָדַע Mendax sive obtrectator aut calumniator socium suum novit, Abhoda sara fol. 22. 2. Glossa, רַגִּיל Obtrectator, ex locutione לא רגל על לשנו *Non obtrectat linguâ suâ, Psalm. 15. 3. Aruch & Rabbi Tam legunt* דגלא *per Daleth.*

רִגְלָא *Furca, Furcula:* דדרו ברוחקא לדדרו ברגלא דדרו ברגלא לדדרו באנרא Qui portant cum molestia, ut portent cum furca, qui portant cum furca, ut portent cum vecte, nempe discriminis causâ, ut aliter portent onus die profano, quàm die festo, Beza fol. 30. 1. Glossa, ברגלא id est, בעתר, quam vocant פורקא Furcam, quæ facta est quasi cum duobus pedibus, כמין רגל instar pedis. *Alibi legitur cum* ר *ab initio, ut est in* רגל. *Aruch in* נר *tertio, legit* דִגְלָא.

רְגַם *Lapidare, Lapidibus obruere & cædere: Saxis petere, impetere. Respondet Hebræo* סָקַל *&* רָגַם. *Propriè est Jacere, Projicere sive lapides sive aliud, unde & de sagittis dicitur, pro Ejaculari. Præteritum,* וּרְגַם עֲלַי גִּירִין Et projecit sive ejaculatus est in me sagittas, Thren. 2. vers. 4. רְגַמוּ יָתְהוֹן שִׁבְטַיָּא אַבְנִין Obruerunt ipsos tribus istæ lapidibus, Psalm. 68. 28. רְגַמוּ רַגּוֹמַיָּא גִּירִין Projecerunt, ejaculati sunt ejaculatores sagittas, Thr. 1. v. 18. וּרְגַמוּ יָתֵהּ אַבְנָא Et lapidarunt ipsum lapide, id est, obruerunt, cæciderunt eum lapidibus, Hebr. וַיִּרְגְּמוּ Levit. 24. 23. וּרְגַמוּ אַבְנָא בִּי Et projecerunt lapides in me, Hebr. וַיַּדּוּ אֶבֶן Thren. 3. 53. וּרְגַמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל יָתֵיהּ בְּאַבְנַא Et obruerunt universus Israel ipsum lapidibus, 1. Reg. 12. 18. בָּתַר דִּרְגַמוּ יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Postquam obruissent ipsos lapidibus, Heb. וַיִּסְקְלוּ Jos. 7. 25. *Aff.* וּרְגַמוּהִי בְּאַבְנַיָּא וּמִית Et obruerunt ipsum lapidibus, & fuit mortuus, Heb. וַיִּסְקְלֻהוּ 1. Reg. 21. 13. *Infinitivus,* מִרְגַּם יִרְגְּמוּן בֵּיהּ Projiciendo projicient in eum lapides totus cætus, Heb. רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ Lev. 24. 16. Subintelligitur אֲבָנִים, quod alibi exprimitur: לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Obruere ipsos lapidibus, Num. 14. v. 10. *Cum Aff.* אֲמַרוּ עַמָּא לְמִרְגְּמֵיהּ Proposuerant populus lapidare ipsum, 1. Sam. 30. 6. הֲלָא יֵימְרוּן לְמִרְגְּמַנָא Nonne constituent lapidare nos, Exod. 8. v. 26. *Futurum,* וְתִרְגְּמִנּוּן בְּאַבְנַיָּא Et lapidabis eos lapidibus, & morientur, Deuter. 17. vers. 5. וְתִרְגְּמִנֵּיהּ בְּאַבְנַיָּא וִימוּת Et obrues eum lapidibus ut moriatur; Deut. 13. 10. וְתִרְגְּמוּן יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Et lapidabitis eos lapidibus & morientur, Deut. 22. v. 24. יִרְגְּמוּן יָתְהוֹן Lapidabunt eos, Levit. 20. 27. יִרְגְּמוּן יָתֵיהּ Lapidabunt eum lapidibus totus cætus, Num. 15. 35. Sic ibi legendum ex simili locutione Levit. 20. 27. & Lev. 20. 2. וְיִרְגְּמוּן יָתֵיהּ Et lapidabunt eum, Levit. 24. v. 14. יִרְגְּמוּנֵיהּ בְּאַבְנָא Obruent eum lapidibus, Levit. 20. v. 2. וְיִרְגְּמוּנַהּ Et obruent eam cives urbis istius lapidibus, Deut. 22. 21. וְיִרְגְּמֻנַּנִי Et lapidabunt me, Exod. 17. v. 4. *Pahel, Præterit.* כְּבַר רַגֵּים דָּוִד יָת גָּלְיַת פְּלִשְׁתָּאָה Jam lapidavit, lapide obruit David Goliathum Philistæum, Esth. 5. 14. Veneta רַגְמֵיהּ cum Pronomine pleonastico. *Participium,* וּמְרַגֵּם בְּאַבְנַיָּא יָת דָּוִד Et saxis petebat Davidem, 2. Sam. 16. v. 6. וּמְרַגֵּם בְּאַבְנַיָּא לָקֳבְלֵיהּ Et jaciens lapides in eum vel adversus eum, ibid. vers. 13. *Ithpehal, Præteritum,* אֲרֵי אִתְרְגֵים נָבוֹת וּמִית Nam lapidatus est Nabot & mortuus est, Hebr. סֻקַּל 1. Reg. 21. v. 14. *Infinitivus,* אֲרֵי אִתְרְגָמָא יִתְרְגֵם Sed lapidando lapidabitur, Hebr. סָקוֹל יִסָּקֵל Exod. 19. 13. אִתְרְגָמָא יִתְרְגֵם תּוֹרָא Lapidando lapidabitur bos ille, Exod. 21. v. 28. *Futurum, ut in præcedentibus exemplis, &c.* יִתְרְגֵם תּוֹרָא Lapidabitur bos ille, ibid. vers. 29.

רָגוֹם · רַגּוֹמָא *Lapidator. Plurale,* רַגּוֹמַיָּא ut suprà ad initium Præteriti.

רְגוֹמָא *Lapidatio:* נִתֵּב יָתֵיהּ לִרְגוֹמָא Si dabimus eum ad lapidationem, Esth. 5. 14.

רְגִימַת *Idem. Constructum,* רְגִימַת אַבְנָא Projectio lapidum, Lapidatio, Ruth. 1. 17.

רגן רַגֵּן *Explorare, idem quod* רגל *Hebraicè; commutatis literis homogeneis inter se. Futurum,* וְרַגְּנוּ יָתַהּ Et explorarunt eam, Hebr. וַיְרַגְּלוּ Deut. 1. 24. וִירַגְּנוּן לַנָא יָת אַרְעָא Et explorent nobis terram, Hebr. וְיַחְפְּרוּ Deut. 1. 22. in Jon. In libris editis legitur וְיִתְרַגְּנוּן ex Ithpehal, quod pravum judico, cùm significatio requiratur activa, cui etiam structura hîc respondet.

מְרַגְּגִין Vide in lit. מ.

רגס תּוּרְגְּסִין *Rates:* וַאֲשַׁוִּינוּן תּוּרְגְּסִין בְּיַמָּא Ego ponam ea rates in mari, Hebr. דֹּבְרוֹת, 1. Reg. 5. 9. *Fortè* ת *est radicale.*

רגע רְגַע · רִגְעָא *Momentum, ut Heb.* דְּגִעָא חֲדָא Momento uno, Eccles. 9. 12.

מַרְגּוֹעָא *Idem:* וּבְמַרְגּוֹעָא לְבֵי קְבוּרְתָּא יָחֲתוּן Et in momento in sepulchrum descendẽt, Heb. וּבְרֶגַע Job. 21. 13.

רגף אִתְרְגֵף *Contremiscere, Concuti, Commoveri. Præteritum,* וְאִתְרְגִישַׁת וְאִתְרְגִישַׁת אַרְעָא Et contremuit & commota est terra, Heb. וַתִּגְעַשׁ Et commovisti, 2. Sam. 22. 8. Psalm. 18. 8. ubi legitur in Hebræo וַתִּגְעַשׁ ex Kal, quomodo utroq; loco

Apud Rabbinos; הַשֶּׁקֶר אֵין לוֹ רַגְלַיִם *Mendacium non habet pedes*, id eſt; inconſtans & evanidum eſt: *Proverbium*: רגלוהי דבר אנש אינון עָרְבִין ביה לאתר דמתבעי תמן מובילין יתיה *Pedes hominis dulces* (i.e. commodi) *ſunt ipſi: in locum in quem cupit, ferunt eum*, R.D. Kimchi Jeſa. 23.7. Vide & Kaſvenaki Proverb. 5. v. 22. Legitur etiam, ſed paulò aliter, in Talmud Hieroſol. כלאים, cap. ult. רגלוי דבר נשא עָרְבתיה למיקמתיה כל הן דהוא מתבע: Nempe, deferunt eum in locum illum, in quo mori debet.

רָגוֹל · רָגוּל *Varium cruribus, Variegatum, Maculoſum*: יַת כָּל דְּרָגוֹל Omne maculoſum, Hebr. עָקֹד, Geneſ. 30. 40. in Jonath. וִילִידָן עָנָא רְגוֹלִין Et pepererunt oves variegatas cruribus; ibid. verſ. 39.

רָגוּל *Ligatus, Conſtrictus anteriori pede. Dicitur de quadrupede, cujus anterior pes unus recurvus, alligatus eſt ſcapulis, ne poſsit fugere.* Prohibitum eſt, ſabbatho ſic conſtrictum animal exire: לא יצא גמל לא עקוד ולא רגול Non exibit camelus (in ſabbatho) neque conſtrictus pede anteriore cum poſteriore, neque pede uno anteriore ligato ad ſcapulas, Schab. cap. 5. in Miſchna.

רַגְלָאָה · רִגְלָאָה · רגלי *Pedes, pedeſtri itinere utens*: גְּבַר רַגְלִי Vir pedes, Viri pedites, Hebr. אִישׁ רַגְלִי 1.Sam. 4.20. Jud. 20.2. Veneta habent רַגְלִי, Regia רַגְלִי. Præſtat ut poſitum, ut patet ex forma emphatica & plurali. Sic quoque legendum 1.Sam. 15.4. שִׁית מְאָה אַלְפִין גְּבַרָא רִגְלָאָה Sexcenta millia virorum peditum, Num. 11.21. ubi Jonathan pluraliter גַּבְרִין רגליין. Sic Exodi 12. verſ. 37. *Et*; דְּרָהֵט עִם רַגְלָאָה וְלָאֵי Qui currit cum pedite, & delaſſatur; מַלְכָּא דְבָבֶל רִגְלָאָה Nebucadnezari regi Babyloniæ pediti, Jerem. 13. v. 5. *Plurale*, פָּרָשִׁין עִם רִגְלָאִין Equites cum peditibus, Jud. 15.8.

הרגיל Apud Talmudicos in materia Mactationis eſt, *Beſtiam vel pecus excoriare à pedibus, ut nempe cutis integra maneat, & uter vel ſimile quid ex ea confici queat.* Vide in Cholin cap. 9. in Miſchna, Bechor. fol. 33.1. Temura fol. 24.

Deinde הַרְגִּיל *Aſſuefacere, Exercere, ut Hebraicè in illo*, תִּרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם *Aſſuefeci Ephraimum*, Hoſ. 11.3. *quod ſic dicitur pro* הִרְגַּלְתִּי, *id eſt, ab incunabulis aſſuefeci eum ad inceſſum, docui ipſum pedibus rectè incedere. Hinc latiùs ad quoſvis alios uſus, mores & exercitia extenditur*: מרגילים הנער לילך מעט בלי טורח Aſſuefaciunt puerum incedere paulatim ſine moleſtia, Rab. David Hoſ. 11. הרגלתיו ללכת על רגליו Aſſuefeci eum incedere pedibus. המרגיל ששונה בכל יום ו׳ שעות Qui aſſuefacit ſe, ut ſtudeat quotidiè per ſex horas: והו מרגילה Ipſe aſſuefacit eam, id eſt, allicit & perſuadet ut nubat, והי מרגילתו Ipſa aſſuefacit ipſum, id eſt, invitat & ſolicitat ad conjugium, Jebhammoth fol. 85.2. הוּרְגַּל *Aſſuefieri*, מוּרְגָּל *Aſſuefactus, Aſſuetus, Exercitatus: Uſitatum; Conſuetum*: כאשר יורגל הנער Quando aſſuefit puer: *Ex forma Chaldaica*, מְרַגְּלָא בְּפוּמֵיהּ דְּרַב Tritum, uſitatum erat in ore Magiſtri, Berachoth fol. 17.1. aliquoties; Sevach. fol. 36.2. *Ex Niphal*, נִרְגַּל *Aſſueſieri*. Hinc in Gemara ex libro Ben Syræ: *Tria odi, immò quatuor non diligo; primum*, שר הנרגל בבית המשתאות *Principem (Doctorem) aſſuetum in domo epularum ſive Oenopolis, &c.* Nidda fol. 16.2.

רָגִיל *Aſſuetus, Exercitatus, expeditus, promptus*: הֵיךְ קוּלְמוֹס סָפְרָא רָגִיל Sicut calamus ſcribæ exercitati, Hebr. סוֹפֵר מָהִיר, Pſalm. 45. v. 2. *Plurale*: רְגִילִין לְמִשְׁכַּב עַל בְּרִין וּמִילָת Qui erant aſſueti cubare in culcitris ſericis, Thren. 2. 21.

רגילות *Exercitatio, Uſus, Conſuetudo, Converſatio. Plurale*, שונה הוא ברגליות Studet in aſſuetis, in quibus jam exercitatus eſt, Berach. f. 22.1. ברגילותו Juxta conſuetudinem ſuam.

רַגְלִיּוֹת *Vites depreſſæ & humiles, pedis conculcationi expoſitæ; vel pedis longitudine, à* רֶגֶל, *ſcribit R. Salomon*: והרגליות משיעבור היפנה, Pea cap. 7. in fine. Item, אין מביאין מן הדליות אלא מן הרגליות Non adducunt uvas ex vitibus jugatis, ſed ex depreſsis vel humilibus, Menach. fol. 86.1. In Talm. Hieroſolym. eodem ſenſu legitur רגלות Peſach. fol. 31.2.

רְגִילָה *Portulaca*: כרישין והרגילה Porrum & portulaca, Schebhi. cap. 7. אוכלין ברגילא Comedunt cum portulaca, ibid. cap. 9.

הרגל *Uſus, Conſuetudo, Exercitatio*: הֶרְגֵּל יַפֶּה הֶרְגֵּל עַל כָּל־דָּבָר שִׁלְטוֹן אוּמָן *Uſus facit artificem*: *Uſus omnium rerum magiſter eſt.*

רִגְלָא · רֶגֶל *Feſtum, propriè majus & ſolennius, quæ tria ſunt, Peſachim ſive Paſchatis, Succoth ſive Tabernaculorum, Schebhüoth ſive Septimanarum ſeptem aut meſsis, quod quinquageſimo die poſt Paſcha celebratur.* Hæc tria intelliguntur iſto loco, שלש רגלים *Tribus vicibus* (Chald. זִמְנִין Temporibus) *feriaberis, feſtum celebrabis mihi quotannis*, Exod. 23.14. *Dicuntur* רְגָלִים, *quia omnes Iſraelitæ maſculi tenebantur* לעלות ברגליו *aſcendere ad ea pedibus ſuis. Unde claudus, cui pes vel pedes abſciſsi fuerunt, ab iſto præcepto exceptus fuit.* Item, Tria præcepta mandata ſunt Iſraelitis ſ. בְּשָׁלֹשָׁה לְרֶגֶל cùm aſcenderent ad feſtum, nempe רְאִיָּה Apparitio in atrio Templi, וְשִׂמְחָה Lætitia, Lætari in feſto, וַחֲגִיגָה & Feriatio cum oblatione muneris, quod munus per metonymiam etiam vocant חגיגה ſimpliciter. Item, כמה נאים רגליהם של ישראל בשעה שעולים לרגל Quàm pulchri ſunt pedes Iſraelitarum in tempore, quo aſcendunt ad feſtum, juxta illud Cantic. 7.2. *Quàm pulchri ſunt*

sunt pedes tui, &c. Sic in Targum, וּפְסַקוּ סָלְקֵי רִגְלָאִין Et cessabant ascendentes ad festa, Eccles. 3. v. 11. ubi עוֹלֵי dicitur ex usu Hebræorum, pro quo Chaldaicè diceretur סָלְקֵי, etsi illud Verbũ Chaldæis rarum. *Apud Talmudistos,* סִקְבָא רֵשְׁתָא רִגְלָא *Ulcus anni festum est:* Vide סקב.

רִגְלָא · רִגְלְתָא · רִגְלוּתָא *Vide in* רגל. *Nam per* ר *hæc in Venetis scripta esse; Elias in* רגל *scribit esse* טעות מפורסם *errorem manifestissimum. Eliæ astipulantur lingua Syriaca & Talmudica, in quibus per* ר *efferuntur. Legitur tamen,* רִגְלָא בְחַבְרֵיהּ יָדַע Mendax sive obtrectator aut calumniator socium suum novit, Abhoda sara fol. 22. 2. Glossa, רָכִיל Obtrectator, ex locutione לא רגל על לשנו *Non obtrectat linguâ suâ, Psalm. 15. 3. Aruch & Rabbi Tam legunt* דגלא *per Daleth.*

רִגְלָא *Furca, Furcula:* דדרו ברוחקא לדדרו ברגלא דדרו ברגלא לדדרו באגרא Qui portant cum molestia, ut portent cum furca, qui portant cum furca, ut portent cum vecte, nempe discriminis causâ, ut aliter portent onus die profano, quàm die festo, Beza fol. 30. 1. Glossa, ברגלא id est, בעוד, quam vocant פורקא Furcam, quæ facta est quasi cum duobus pedibus, כמין רגל instar pedis. *Alibi legitur cum* ר *ab initio, ut est in* רגל. *Aruch in* גר *tertio, legit* רִגְלָא.

רגם *Lapidare, Lapidibus obruere & cædere: Saxis petere, impetere. Respondet Hebræo* סָקַל *&* רָגַם. *Propriè est Jacere, Projicere sive lapides sive aliud, unde & de sagittis dicitur, pro Ejaculari. Præteritum,* וּרְגַם עֲלַי גִּירִין Et projecit sive ejaculatus est in me sagittas, Thren. 2. vers. 4. רְגַמוּ יָתְהוֹן שִׁבְטַיָּא אַבְנִין Obruerunt ipsos tribus istæ lapidibus, Psalm. 68. 28. רְגַמוּ רָגוֹמַיָּא גִּירִין Projecerunt, ejaculati sunt ejaculatores sagittas, Thr. 1. v. 18. וּרְגַמוּ יָתֵהּ אַבְנָא Et lapidarunt ipsum lapide, id est, obruerunt, cæciderunt eum lapidibus, Hebr. וַיִּרְגְּמוּ Levit. 24. 23. וּרְגִימוּ אַבְנָא בִּי Et projecerunt lapides in me, Hebr. וַיַּדּוּ אֶבֶן Thren. 3. 53. וּרְגַמוּ כָל יִשְׂרָאֵל יָתֵהּ בְּאַבְנָא Et obruerunt universus Israel ipsum lapidibus, 1. Reg. 12. 18. בָּתַר דִּרְגִימוּ יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Postquam obruissent ipsos lapidibus, Heb. וַיִּסְקְלוּ Jos. 7. 25. *Aff.* וּרְגַמוּהִי בְּאַבְנַיָּא וּמִית Et obruerunt ipsum lapidibus, & fuit mortuus, Heb. וַיִּסְקְלֻהוּ 1. Reg. 21. 13. *Infinitivus,* מִרְגַּם יִרְגְּמוּן בֵּיהּ Projiciendo projicient in eum lapides totus cætus, Heb. רָגוֹם יִרְגְּמוּ בוֹ Lev. 24. 16. Subintelligitur אֲבָנִים, quod alibi exprimitur: לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Obruere ipsos lapidibus, Num. 14. v. 10. *Cum Aff.* אֲמַרוּ עַמָּא לְמִרְגְּמֵיהּ Proposuerant populus lapidare ipsum, 1. Sam. 30. 6. הֲלָא יִמְרוּן לְמִרְגְּמַנָא Nonne constituent lapidare nos, Exod. 8. v. 26. *Futurum,* וְתִרְגְּמִנּוּן בְּאַבְנַיָּא Et lapidabis eos lapidibus, & morientur, Deuter. 17. vers. 5. וְתִרְגְּמִנֵּיהּ בְּאַבְנַיָּא וִימוּת Et obrues eum lapidibus ut moriatur, Deut. 13. 10. וְתִרְגְּמוּן יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא Et lapidabitis eos lapidibus & morientur, Deut. 22. v. 24. יִרְגְּמוּן יָתְהוֹן Lapidabunt eos, Levit. 20. 27. יִרְגְּמוּן יָתֵיהּ Lapidabunt eum lapidibus totus cætus, Num. 15. 35. Sic ibi legendum ex simili locutione Levit. 20. 27. & Lev. 20. 2. וְיִרְגְּמוּן יָתֵיהּ Et lapidabunt eum, Levit. 24. v. 14. יִרְגְּמוּנֵיהּ בְּאַבְנָא Obruent eum lapidibus, Levit. 20. v. 2. וְיִרְגְּמוּנַהּ Et obruent eam cives urbis istius lapidibus, Deut. 22. 21. וְיִרְגְּמֻנַּנִי Et lapidabunt me, Exod. 17. v. 4. *Pahel, Præterit.* כְּבַר רַגֵּים דָּוִד יָת גָּלְיַת פְּלִשְׁתָּאָה Jam lapidavit, lapide obruit David Goliathum Philistæum, Esth. 5. 14. Veneta רַגְמֵיהּ cum Pronomine pleonastico. *Participium,* וּמְרַגֵּם בְּאַבְנַיָּא יָת דָּוִד Et saxis petebat Davidem, 2. Sam. 16. v. 6. וּמְרַגֵּם בְּאַבְנַיָּא לְקִבְלֵיהּ Et jaciens lapides in eum vel adversus eum, ibid. vers. 13. *Ithpehal, Præteritum,* אֲרֵי אִתְרְגִים נָבוֹת וּמִית Nam lapidatus est Nabot & mortuus est, Hebr. סֻקַּל 1. Reg. 21. v. 14. *Infinitivus,* אֲרֵי אִתְרְגָמָא יִתְרְגֵם Sed lapidando lapidabitur, Hebr. סָקוֹל יִסָּקֵל Exod. 19. 13. אִתְרְגָמָא יִתְרְגֵם תּוֹרָא Lapidando lapidabitur bos ille, Exod. 21. v. 28. *Futurum, ut in præcedentibus exemplis, &c.* יִתְרְגֵם תּוֹרָא Lapidabitur bos ille, ibid. vers. 29.

רָגוֹם · רָגוֹמָא *Lapidator. Plurale,* רָגוֹמַיָּא ut suprà ad initium Præteriti.

רְגוּמָא *Lapidatio:* נִתֵּן יָתֵיהּ לִרְגוּמָא Si dabimus eum ad lapidationem, Esth. 5. 14.

רְגִימַת *Idem. Constructum,* רְגִימַת אַבְנָא Projectio lapidum, Lapidatio, Ruth. 1. 17.

רגן רַגֵּן *Explorare, idem quod* רגל *Hebraicè, commutatis literis homogeneis inter se. Futurum,* וְתַרְגְּנוּ יָתַהּ Et explorarunt eam, Hebr. וַיְרַגְּלוּ Deut. 1. 24. וִירַגְּנוּן לָנָא יָת אַרְעָא Et explorent nobis terram, Hebr. וְיַחְפְּרוּ Deut. 1. 22. in Jon. In libris editis legitur וְיִתְרַגְּנוּן ex Ithpehal, quod pravum judico, cùm significatio requiratur activa, cui etiam structura hîc respondet.

מְרַגְּנִין Vide in lit. מ.

רגס תּוּרְגְּסִין *Rates:* וַאֲשַׁוֵּינוּן תּוּרְגְּסִין בְּיַמָּא Ego ponam ea rates in mari, Hebr. דֹּבְרוֹת, 1. Reg. 5. 9. *Fortè* ת *est radicale.*

רגע רְגַע · רִגְעָא *Momentum, ut Heb.* בְּרִגְעָא חֲדָא Momento uno, Eccles. 9. 12.

מִרְגוֹעָא *Idem:* וּבְמִרְגוֹעָא לְבֵי קְבוּרְתָּא יָחֲתוּן Et in momento in sepulchrum descendet, Heb. וּבְרֶגַע Job. 21. 13.

רגף אִתְרְגִיף *Contremiscere, Concuti, Commoveri. Præteritum,* וְאִתְרְגִישַׁת וְאִתְרְגִיפַת אַרְעָא Et contremuit & commota est terra, Heb. וַתִּגְעַשׁ Et commovisti, 2. Sam. 22. 8. Psalm. 18. 8. ubi legitur in Hebræo וַתִּגְעַשׁ ex Kal, quomodo utroque

loco

loco accepit paraphrastes. Sic Psalm. 77. v. 19. pro Hebr. ותרעש Et concussa est. Sic etiam legitur Jesa. 1. v. 2. in Regiis, דאתרגישת מן קדם פתגמי Quæ contremuit à verbis meis. *Participium*, דין סיני מתרגיף ומתרגיש Iste mons Sinai contremiscit & concutitur, Jud. 5. 5. דמתרגיף לקצויא Quod concutitur sive commovetur terminis suis, Job. 7. 12. in secundo Targum. דמסתכל לארעא ומתרגפא Quo intuente terram, contremiscit illa, Psalm. 104. v. 32. *Plurale*, מתרגפין טוריא Contremiscunt montes, Hebr. ירעשו Psalm. 46. v. 4. מתרגפין מצראי Contremuerunt Ægyptii, Hebr. יגעשו Job. 34. 20.

רגש *Tumultuari, Strepitum edere, Perstrepere, Exclamare cum ejulatu. Respondet diversis verbis. Præteritum*, רגישית מנהמותא דלבי Tumultuatus sum præ rugitu cordis mei, Hebr. שאגתי Rugii, exclamavi Psalm. 38. v. 9. Regia רגושית ex terminatione Cholem. Posset & ex communiori forma legi רגשית, etsi & terminatio Chirek usitata sit, in qua tamen litera י potiùs terminationem Tzere olim indicavit. *Futurum*, אתרעם במלי וארגוש Perstrepam verbis meis & tumultuabor, Hebr. ואהימה Psalm. 55. 3. אדכר אלהא וארגוש Memor ero Dei & perstrepam, Hebr. ואהמיה Psalm. 77. 4. ותרגושי עלי Et tumultuaris in me, Heb. ותהמי עלי Psalm. 42. 6. *Ithpehal vel Ithpahel*, אתרגש · אתרגש *Tumultuari, Tumultuosè concurrere, Convenire: Commoveri, Contremiscere: Fremere, Personare, Perstrepere. Præteritum*, ארעא אתרגישת Terra commota fuit, Hebr. רעשה Psalm. 68. 8. אתרגיפת ואתרגישת ארעא Concussa fuit & commota terra, Hebr. ותרעש Psalm. 18. v. 8. אתרגשנא על טוריא Concurrimus in montibus, Jer. 3. 23. Regia habent ex Ithpahel. *Participium*, דכאתרגושית מין תקיפין מתרגשין Qui sicut sonitus aquarum validarum personant, Hebr. ישאון, Jesa. 17. v. 12. למה מתרגשין עממיא Ad quid tumultuantur populi, Heb. רגשו, Psal. 2. 1. מתרגשין ומשקשקין מוהי Personant & conturbantur aquæ, Heb. יהמו Psal. 46. 4. מתרגשין היך כלבא Fremunt instar canis, Hebr. יהמו Psalm. 59. 7. Sic vers. 15. In Venetis utroque loco legitur ab initio cum א, quod vel in מ mutandum, ut sit Participium, vel pro Jod Chirek ponendum י, ut sit Præteritum plurale. הא בעלי דבבך מתרגשין Ecce hostes tui infremunt, Hebr. יהמיון Psal. 83. 3. *Aphel*, ארגיש *Commovere se, Commovere, Congregare, Concurrere vel convenire facere: Perstrepere, Personare. Præteritum*, ארגשתא ארעא דישראל Commovisti terram Israel, Hebr. הרעשתה, Psalm. 60. 4. הרגישו על מלכא Convenerunt apud regem, Dan. 6. v. 7. וארגישו כל יתבי קרתא עליהון Et turmatim accurrerunt omnes habitatores urbis ad eas, Hebr. ותהם כל העיר, Ruth. 1. 19. *Futurum*, אצלי וארגיש Precabor & perstrepam, Heb. אשיחה ואהמה Psalm. 55. 18. אל תרגיש לתמן ית כל עמא Ne congreges illuc totum populum, Hebr. אל תיגע Ne fatiges, Jos. 7. v. 3. התרגשיניה היך גובאי Num commovebis eam ut locustam, vel, An facies ut contremiscat ea, Hebr. התרעישנו Job 39. v. 23. ומה תרגישי עלי Et quid commovebis te, quid tumultuaris in me, scil. נפשי anima mea, Psal. 42. vers. 12. Pro eo vers. 6. legitur תרגושי ex Kal. ירגיש היך כלבנן Commoveat se, personet instar Libani fructus ejus, vel, Commoveat fructum ejus, faciat ut personet fructus ejus instar arborum montis Libani, Hebr. ירעש Psalm. 72. vers. 16.

רגשא · רגש *Cœtus, Societas, Conventus hominum:* דמפנא הוית לרגשא Quod vertens me fui ad turbam vel cætum, Prov. 7. 15.

רגוש · רגוש *Tumultus, Motus, Commotio, Fremitus, Strepitus:* ארי יום רגוש Nam dies tumultus est, Hebr. יום מהומה Jesa. 22. v. 5. משאיך רגוש ימיא ורגוש גליהון Compescens fremitum marium & fremitum fluctuum ipsorum, Heb. שאון ימים Psal. 65. v. 8. יגחך לרגוש קרתא Ridet tumultum civitatis, Hebr. להמון Job. 39. 10. יגחך לרגוש רומחא Ridet strepitum vel motum hastæ, Hebr. רעש Job. 41. v. 20. ולרגוש עקא Et ad tumultum tribulationis è longinquo venturæ, Hebr. ולשואה Et ad vastationem, Jesa. 10. 3.

רגישות *Sensus, mentis conceptus, ex usu Syro & Rabbinico:* ומטול דרגשתי בי Et quia adhuc sensus meus est in me, Heb. חושי, id est, הרגשי Sensus meus, juxta R. Levi, Job. 20. 2. Regia, דחישותי בי quod Versio Latina reddit, *Sensus meus.* Sic vel scriptio vocis Chaldaicæ prava, vel interpretatio. Nam חישות est Festinatio, à חוש Festinare. Et sic Aben Esra Hebræum חושי exponit מהירותי להשיבך Festinatio mea ad respondendum tibi. Vel si interpretatio bona, tunc חישות deducendum à חוש Sensus, ut sit Sensatio, facultas sentiendi aut sensuum. Hæc tamen significatio hujus Radicis Chaldæis inusitata est. Vide mox in usu Rabbinico.

אתרגושתא · אתרגושא *idem quod* רגוש, *Tumultus: Turba, Vulgus, Multitudo. Quædam notantur* אתרגושית, *quædam etiam ex forma dagessata* אתרגשות, *quæ secundum diversos libros distingui possunt:* מן קדם אתרגושא Propter tumultum quo repleta erat urbs celebris, Heb. תשאות Jesa. 22. 2. Regia אתרגושא Jesa. 22 2. מטא אתרגושא Pervenit tumultus, Heb. שאון Jerem. 25. 31. ויקום אתרגושא בעמך Et exsurget tumultus in populis tuis, Heb. שאון, Hos. 10. 14. אתרגושתא דרדי לא ישמע Tumultum exactoris non audiet, Hebr. תשאות, cui

rectius

rectiùs reſponderet forma pluralis אתרגושתא Job.39.10. *Conſtructum*, אִתְרְגוּשַׁת עַמְמִין Tumultus populorum, Hebr. הָמוֹן, Pſalm. 42. verſ. 5. אִתְרְגוּשַׁת דְקָיְמִין לְקִבְלָךְ Tumultum adverſariorum tuorum, Heb. שְׁאוֹן Pſal.74.23. קָל אִתְרְגוּשַׁת מַלְכְוָן Sonitum tumultus regnorum, Jeſa.13.verſ.4. אִתְרְגוּשַׁת תּוּשְׁבְּחַת זְמָרָךְ Strepitum laudatæ muſicę tuæ, Hebr. הֶמְיַת נְבָלֶיךָ Jeſa.14.11. עַל אִתְרְגוּשַׁת אַלֶכְּסַנְדְרִיָא Tumultum Alexandriæ, Hebr. אֶל אָמוֹן מִנֹּא, ubi אמון eſt pro הָמוֹן, Jeremiæ 46.25. אִתְרְגוּשַׁת זְמָרָךְ Strepitum inſtrumentorum muſicorum tuorum, Hebr. הֲמוֹן שִׁרֶיךָ, Amos 5.23. אֲרֵי קָל אִתְרְגוּשַׁת מִטְרָא Nam ſonus eſt ſtrepitus pluviæ, 1.Reg 18.41. יִתְרִימוּן בְּאִתְרְגוּשַׁת קָלְהוֹן Et extollant ſe ſonitu tumultuoſo vocis ſuæ, Jer.51. v.55. מֵאִתְרְגוּשַׁת עָבְדֵי שְׁקַר A' tumultu operantium falſitatem, Hebr. מֵרִגְשַׁת פֹּעֲלֵי אָוֶן, Pſalm.64.v.3. וְאִתְרְגוּשַׁת מַלְכְוָן דְכְאִתְרְגוּשַׁת מַיִן תַּקִיפִין Et tumultui regnorum, qui eſt quaſi tumultus aquarum validiſſimarum, Jeſa.17.verſ.12. *Cum Affixis*, וְכָל אִתְרְגוּשְׁתֵיהּ Et omnis turba tumultuoſa ejus, Hebr. וְכָל הֲמוֹנֹה, Ezech.31.18. Sic וְכָל אִתְרְגוּשְׁתֵיהּ Et omnem turbam ejus, Ezech.39.11. קָלְהוֹן כְּיַמָּא בְּאִתְרְגוּשְׁתֵיהּ Vox eorum eſt ſicut mare in fremitu ſuo, Hebr. קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה Jerem.6.v.23. Sic 50.42. וּלְאִתְרְגוּשְׁתֵיהּ Et turbæ ejus, Ezech.31. v.2. וְיִשְׁבֵּי אִתְרְגוּשְׁתַהּ Et captivam abducet turbam ejus, Hebr. הֲמוֹנָהּ Ezech.29.v.19. וְאִתְרְגוּשְׁתְהוֹן Et turbam eorum, Jeſa.5.14. וְקָל אִתְרְגוּשְׁתְהוֹן Et ſtrepitum turbæ eorum, Ezech.23.verſ.42. עַל כָּל אִתְרְגוּשְׁתְהוֹן Super univerſam turbã ejus, Ezech. 7.v.14. וְלָא מֵאִתְרְגוּשְׁתְהוֹן Neq; ex turba ipſorum, Ezech.7.11. *Plurale*, אִשְׁתֵּיצוּ מִן אִתְרְגוּשַׁיָן Perditi ſunt propter tumultus, Hebr. מִן בַּלָּהוֹת, Pſal.73. v.19. *Et ex forma maſculina*, אִתְרְגוּשַׁיָא בִּמְצִעֲתַהּ Tumultus ſunt in medio ejus, Hebr. הַוּוֹת, Pſalm.55.v.12. *Cum Pronom.* דְסַגִיאִין אִתְרְגוּשְׁתְהָא Cujus multi ſunt tumultus, Ezech.39.16. יָתְהוֹן וְיָת כָּל אִתְרְגוּשְׁתְהוֹן Ipſos & omnes turbas eorum, Heb. וְאֶת כָּל הֲמוֹנֹה, Ezech.32.20.

הִרְגִישׁ *Sentire, ſenſu percipere: Animadvertere, deprehendere, cognoſcere. Senſus Tactus organum proprium nullum habet, ut reliqui quatuor ſenſus, ſed* בו ירגיש האדם הלח והיבש *eo ſentit homo humidum & ſiccum,* הקר והחם *frigidum & calidum,* הרך והקשה *molle & durum. Omnia itaque membra corporis ejus organa ſunt.* הַחַי הַמַּרְגִּישׁ Animal ſentiens: נֶפֶשׁ הַמַּרְגֶּשֶׁת Anima ſenſitiva.

מוּרְגָּשׁ *Senſitivum, Senſibile, quod ſenſu percipitur, Senſui objectum, Senſu præditum:* הוא המרגיש כאב בראשו Ipſe ſentit dolorem in capite ſuo: שלא ירגיש יצחק ויברח Ne ſentiret illud (id eſt, animadverteret, deprehenderet) Iſaac & fugeret. שלא היה מרגיש בדבר Ne ſentiret vel animadverteret rem, ſcil. mactationis, R.Sal. & Aben Eſra Geneſ.22.8. הַחֲלוֹמוֹת רוּבָּם מִן הָעִנְיָנִים שֶׁכְּבָר הִרְגִּישׁ בְּהָקִיץ Somnia plerumque obveniunt ex rebus, quas quiſque ſenſit (ſenſibus objectas habuit) vigilans: הַכְּאֵב שֶׁהִרְגִּישׁ בְּחוּשׁ הַמִּשּׁוּשׁ Dolor quem ſenſit ſive percepit ex ſenſu tactus.

הֶרְגֵּשׁ *Senſus:* כֹּחַ הַהֶרְגֵּשׁ Facultas ſenſus. ההרגש החיצון Senſus exterior, הַהֶרְגֵּשׁ הַפְּנִימִי Senſus interior. בְּעֵת הַהֶרְגֵּשׁ Tempore ſenſus, quo res ſentiuntur. ההרגש הפנימי הוא הדמיון משיג הענין ההוא ומציר אותו Senſus interior eſt phantaſia ſive imaginatio apprehendens rem objectam eamq; delineans ſive ſibi imprimens.

הַרְגָּשָׁה *Idem.* Aben Eſra Exod.5.21. דע כי החמש ההרגשות מתחברות במקום אחד למעלה מן המצח על כן אמרו הרגשה אחת תחת חברתה כמו ומתוק האור Scito quinque ſenſus eſſe conjunctos in loco uno ſupra frontem, idcirco dicunt ſive uſurpant in dicendo ſenſum unum pro altero: ut, *Dulcis eſt lux*, Eccleſ.11.7. ההרגשות אינם מרגישות המקריים Senſus non percipiunt niſi accidentia, Aben Exod.22. Idem ad Geneſ.42.v.1. *Et vidit Jacob quòd eſſet annona in Ægypto;* בעבור היות ההרגשות נחברות במקום אחד יחליפו זו בזו כמו ראה ריח בני · ומתוק האור Propterea quòd ſunt ſenſus conjuncti in loco uno, permutant unum pro altero, veluti, *Vide odorem filii mei*, Gen.27.27. *Et dulcis eſt lux*, Eccleſ.11.7. Item, כל ההרגשות שבות אל מקום אחד והוא המוח Omnes ſenſus concurrunt in loco uno, qui eſt cerebrum. בעת בטול ההרגשות Tempore ceſſationis ſenſuum, quando ſcil. munere ſuo non funguntur, ut in ſomno. ההרגשות מהם פנימיות ומהם החיצוניות Senſuum alii ſunt interiores, alii exteriores.

הַרְגָּשִׁי *Senſibilis, Senſibile, Senſitivum:* כח ההרגשי Facultas ſenſitiva. *Plur.* כחות הרגשיות Facultates ſenſitivæ.

רדד *Extendere, Expandere, Diducere, Attenuare. Participium præſens*, לְרָדִיד אַרְעָא עַלַוֵי יַמָּיָא Eum qui expandit terram ſuper mare, Hebr. לְרוֹקַע, Pſal.136.6. *Pahel*, רַדִּד *Idem:* item, *Sternere, Subſternere, Subjicere. Præteritum*, וְרַדִּידוּ יָת טַסֵּי דַהֲבָא Et extenderunt ſive diduxerunt laminas aureas, Hebr. וַיְרַקְּעוּ Exod.39.verſ.3. וְרַדִּידוּנִין Et diduxerunt eas, Num.16.39. al.17.4. pro eodem Hebræo. *Participium*, דִּי מְרַדֵּד עַמְמִין תְּחוֹתַי Qui ſternit populos ſub me, Hebr. הָרוֹדֵד, Pſalm.144.2. *Apud Rabbinos*, ורדדן בשולי המחתה Et expandit eos (ſcil. carbones) fundo ſive extremitate forcipis, Tamid fol.33. שמימיו מרודדין Cujus aquæ expanſæ ſunt, Mikvaoth cap.7. שכן מרדדין טסי המשכן עושין כן Quòd ſic extendentes laminas tabernaculi (quibus ſcil. obducunt ligna) facere ſolent, id eſt, *Bractearii*, Schabbas fol.103.1.

fol.103.1. עֲנָבִים נמי כי מדרדן מיקצצן בידא Uvæ etiam cùm tenues ſunt (i.e. benè maturæ) manu abſcinduntur (ut ficus ſine cultro) Nedarim fol.61.2.

רְדָא רְדָד *Tenue, ut fiunt tenuia, quæ ex craſſo deducuntur & extenduntur; metaphorice Tritum, Calvum, Glabrum:* או בִרְדַדִיה או בְלַבְּנִיה Aut in tenui latere ejus, aut in villoſo, Levit.13.55. in Jon. Tenui, id eſt, trita parte veſtis ſive panni, quæ ex longo uſu quaſi calva eſt, floccis abſumptis, unde reſpondet Hebræo בְקָרַחְתּוֹ In calvitie ejus.

רְדִיד *Diductum, Extenſum, Extenſio:* יַעְבְדוּן יָתְהוֹן רְדִידֵי טַסִין Facient eas extenſiones laminarum, id eſt, ductiles laminas, laminas diductas & extenſas, Hebr. רִקֻּעֵי פַחִים, Numer.16.38. al.17.3. Sic præſtat legi juxta locutionem Hebræam, vel רְדִידִין וְטַסִין. Nam duo abſoluta pluraliter conſtrui non ſolent ſine nota conſtructionis intercedente,

מרודד *Idem*, Cholin fol.124.

רְדִיד רְדִידָא *Velum, Peplum, Tegumentum capitis expanſum:* וּנְסִיבַת רְדִידָא Et accepit peplum, Hebr. הַצָּעִיף Gen.24.65. in Jon. Targum Hieroſol. רְדִידָה cum Affixo Pronomine. וּבַסִּיַת בִרְדִידָא Et obtexit ſe peplo, Hebr. בַצָּעִיף, Geneſ.38.14. וַעֲדִּית רְדִידָה מִנָּהּ Et removit peplum ſuum à ſe, Hebr. צְעִיפָהּ, ibid. verſ.19. *Plurale,* וְהָבוּ רדידין עַל צַוְּארִי Et date velamina ſuper collum meum, Cant.2.5. *Huc revocandum videtur, ut & Elias illud ad hanc Radicem citat,* וּתְרֵין רְדִידִין דִלְבוּשְׁהוֹן Et duo velamina veſtimentorum ipſorum, veſtimentorum regiorum margaritis ornatorum, Eſth. 6.10. in Targum ſecundo. *Libri editi habent, ut & Elias adducit* רדינין*, quæ vox eſt nullius uſus. Cùm autem Elias in* רדד *illud adducat, veriſimile eſt ipſum reſpexiſſe ad* רדידין. *Apud Talmudicos,* נימי מנום והרדיד Fila ſagi & pepli, Kelim cap.29.

מְרִידָא *Extenſum, Diffuſum*, Jeſa.17.6. Vide & infrà in רדה.

רְדָה רְדֵי *Caſtigare, Erudire. Sic reſpondet Hebræo* יָסַר. *Præteritum,* אַבָּא רְדָא יָתְכוֹן בְּשַׁרְבִיטִין Pater meus caſtigavit vos ſcuticis, Hebr. יִסַּר, 1.Reg 12.11. Regia reddunt, Dominatus eſt, ſed paraphraſtes hîc & alibi Hebræam locutionem exprimere voluit. דִרְדָאַתִּיהּ אִמֵּיהּ Quâ caſtigavit eum mater ejus, Proverb.31.v.1. *Participium,* דְרָדֵי בְרוּגְזֵיהּ Qui caſtigat in ira ſua, Thren.3.v.1. רָדֵי לֵיהּ Eum caſtigat, Hebr. יוֹכִיחַ Prov.3.12. *Plurale fœm.* רָדְאָן לִי כָלְיָתִי Erudiunt me renes mei, Pſalm.16 7. Sic legendum: Veneta mendoſa ſunt. *Infinitivus,* וְאוֹסֵף לְמִרְדֵי יָתְכוֹן Pergam caſtigare vos ſeptem plagis, Levit.26.18.

Imperativus, רְדֵי בְרָךְ Caſtiga filium tuum dum eſt ſpes, Proverb.19.v.18. רְדֵי בְרָךְ וְיָנִיחָךְ Caſtiga filium tuum & quietum reddet te, Prov.29.17. *Futurum,* וַאֲנָא אֶרְדֵי יָתְכוֹן בְּעַקְרַבִּין Ego autem caſtigabo vos ſcorpionibus, 1.Reg.12.11. וְאֶרְדֵי יָתְכוֹן אַף אֲנָא Et caſtigabo vos etiam ego, Levit.26.v.28. וְלָא בִרְתְחָךְ תִּרְדֵי יָתִי Neque in fervore tuo caſtiges me, Pſalm.6.2. Sic Pſalm.38.2. דְרָדֵי מְמִיקָנָא Qui caſtigat irriſorem, Proverb. 9.7. *Ithpehal vel Ithpahel, Participium,* בְמִלֵּי לָא מִתְרְדֵי עַבְדָא Verbis non caſtigatur ſervus, Proverb.29.v.19. *Infinitivus,* לְאִתְרְדָאָה בְיִסּוּרֵי Ad caſtigandum caſtigationibus, Levit.20.5. in Jonathane. *Imperativus,* אִתְרְדָא יְרוּשְׁלֵם Caſtigator Jeruſalem, Jerem.6.8. *Futurum,* יִתְרְדֵי Caſtigetur, Job.39.35. יִתְרְדֵי בַר נָשָׁא Caſtigabitur filius hominis, Pſal.39. v.12. לָא תִתְרְדוּן קֳדָמַי Non caſtigabimini coram me, Levit.26.23. in Jonathane. וְיִתְרְדוּן כָּל מְדִינָתָא Et caſtigabuntur omnes civitates, Ezech.23. verſ.48.

מַרְדוּתָא *Caſtigatio, Correptio, Eruditio:* קַבִּילוּ מַרְדוּתָא Suſcipite eruditionem principes terræ, Hebr. הִוָּסְרוּ, Pſalm.2.10. וְרָחֵם מַרְדוּתָא רָחֵם יְדִיעְתָא Qui amat caſtigationem, amat ſcientiam, Proverb.12.1. לְמִדַּע חָכְמְתָא וּמַרְדוּתָא Ad ſciendum ſapientiam & eruditionem, Proverb.1.2. חָכְמְתָא וּמַרְדוּתָא סַכְלֵי שָׁטְיָן Sapientiam & caſtigationem ſtulti contemnunt, Proverb.1.7. תַּתְקִיף בְמַרְדוּתָא Apprehende caſtigationem, Proverb.4.verſ.13. אָעִיל לִבָּךְ לְמַרְדוּתָא Intromitte cor tuum in caſtigationem, Prov.23.12. וְגָלֵי מַשְׁמַעְהוֹן לְמַרְדוּתָא Et vellit aurem vel auditum eorum ad caſtigationem, Job.36.10. וּבְמַרְדוּתְהוֹן יַחְתּוֹם Et eruditionem ipſorum obſignat, Job.33.16. *Plurale,* וְאִין בָּתַר אִלֵּין מַרְדְוָתָא Et ſi poſt iſtas caſtigationes nolitis obedire doctrinæ Legis meæ, Lev.26.18. וְאִין בְאִלֵּין מַרְדְוָתָא לָא תִתְרְדוּן קֳדָמַי Et ſi iſtis caſtigationibus non caſtigemini coram me, Lev.26.23. in Jonathane.

II. רְדָה · רְדֵי *Arare, Heb.* חָרַשׁ. *Præteritum,* עַל גּוּשְׁמִי רְדוֹ רָדָיָא Super corpus meum ararunt arantes, Pſalm.129.3. *Participium,* וְהוּא רָדֵי Et ipſe arabat duodecim jugis boum, 1.Reg.19.v.19. *Emphat.* וְיַעֲרַע רָדְיָא לַחֲצוֹדָא Et obveniet arans ſive arator meſſori, Amos 9. verſ.13. *Plurale,* דְלָא רָדַיִן וְלָא חָצְדִין Quibus nihil arant, neque metunt, Geneſ.45.6. in Jon. לָא תִהְווֹן רָדִין בְתוֹרָא Non arabitis bobus, Deut.22.10. in Jonathane. תּוֹרַיָא הֲוָאָה רָדְיָן Boves fuerunt arantes, Job.1.14. *Emphat.* רָדְיָא ut paulò antè. *Futurum,* לָא תִרְדֵי Non arabis bove & aſino ſimul, Deuter.22.10. *Ithpehal vel Ithpahel, Futurum,* אִם יִתְרְדֵי בְתוֹרַיָא Num arabitur bobus, Amos 6.12. צִיוֹן חֲקַל תִּתְרְדֵי Tzion in agrum arabitur, Jerem.26.verſ.18. Sic

Sic Mich.3.12. *Apud Talmudicos*, כי רדו יומא Locus arationis diei, quantum quis die uno arare solet, Bava basra fol.12.1.

רִדְיָא *Aratio:* בִּרְדִיָא וּבִחְצָדָא תְּנוּחַ In aratione & messe feriaberis, Exod.34.21. *Et apud Talmudicos*, תורא חיורא לרדיא Bos albus ad arationem, Nasir fol. 31.2. ורובא לרדיא Plerique ad arationem, scilic. emunt boves, Bava basra folio 92.2. *Est & nomen proprium angeli, pluviis & irrigationi terræ præfecti, sic dicti, quòd habeat formam bovis arantis*, Joma fol.21.1. Taan. fol.25.2.

רְדִיָּה *Idem*, apud Rabbinos.

רָדִי · רַדְיָא *Arator*, ut antè.

רַדְיָנִית *Aratrix, assuefacta vel edocta ad arationem:* פרה רדיינית היא Vacca aratrix est, Medr. Ruth. cap.1.20. Glossa, חורשת מלומדת לחרוש.

מוֹרְדִּיָּת *Aratio, Sulcus. Possit legi* מוֹרְדִית, *unde plurale*, אוֹרִיכוּ לְמוֹרְדְיָתְהוֹן Prolongarunt arationes suas, vel, sulcos suos, Heb. לְמַעֲנוֹתָם, Psal.129. v.3. Veneta, לְמוֹרְנִיתְהוֹן quod sine dubio mendosum est.

מַרְדְיָא *Ligones, Sarcula:* דְּפָלַח וּמְבַזַּע בְּמַרְדְיָא בְּאַרְעָא Qui fodit & findit sarculis in terra, Psal. 141.v.7. Posset etiam legi singulariter בְּמַרְדְיָא Aratro. *Regia habent* בְּעֻשְׁנֵיהּ Robore suo.

מוֹרְדְיָא *Remus: Clavus, Gubernaculum.* In Talmud Bava mezia cap.7. ab initio in Mischna legitur, פת וקטנית. De eo disputant in Gemara fol.87.1. an legendum sit cum Vav, פת וקטנית *Panis & Legumen*, vel sine Vav, פת קטנית Panis leguminis? Raf Chasda dixit, האלהים צריכה וו כי מורדיא דלברות *Per Deum, necessarium est Vav, sicut remus in fluvio Lafros.* In hunc sensum exponit Baal Aruch. Et R. Salomon scribit, לברות esse שם הנהר Nomen fluvii: & מורדיא esse Lignum quo nauclerus navem regit & gubernat, vernaculè *Gouvernail.* Videtur itaque כי מורדיא דלברות *Sicut remus in Lafros*, esse *proverbiale* de re summopere necessaria. *Ceterùm* מורדיא *est ex significatione Verbi* רְדָא *Syriaca, quâ* Arare vel Sulcare æquor, Remigare *significat.* Vide Aruch in מרדיא.

III. רְדָה *Dominari. Participium*, וֶהֱוֵי רָדֵי כְּמִצַּע בַּעֲלֵי דְבָבָךְ Et esto dominans sive dominator in medio inimicorum tuorum, Hebr. רְדֵה Dominare, Psalm. 110.v.2. *Futurum*; וְיִרְדוֹן בְּכוֹן סָנְאֵיכוֹן Et dominabuntur vobis osores sive inimici vestri, Hebr. וְרָדוּ Levit.26.17. *Apud Rabbinos*, אל תתנו מקום לאפיקורוס לרדות Ne detis locum sive occasionem hæretico ad dominandum, id est, ut insultet nobis, Para cap.3. Joma fol.40.2.

IV. רְדָא · רְדִי Idem quod רְדַד *Extendere, Expandere, Diducere:* מביא תבן ומרדה בה Accipit stramen, & expandit illud in eo (scilic. atrio:) וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה Et cùm expandit, non expandit nec in corbe, nec in canistro, sed in fundo canistri, Eruvin fol. 104.1.

V. רָדָה Heb. *Accipere, Desumere, Arripere, Extrahere*, Judic.14.9. *Rabbini scribunt ibi, esse propriè Divellere id quod cohæret, ut panes in furno, & mel in favis, & sic divellendo capere & accipere.* Unde, הדביק פת בתנור התירו לרדותה קודם שיבוא לידי חיוב חטאת Si cohæserit panis in furno, permiserunt extrahere eum antequam veniat in culpam peccati, scilic. propter inchoatum sabbathum, quo extrahere eum prohibitum est, Schabbas fol.4.1. הרודה פת חמה Extrahens panem calidum, Machschirin cap.3. הרודה ונותן לסל Qui extrahit panem, & in corbem ponit, Challa cap. 2. הרודה חלות דבש Qui extrahit placentas mellitas, Pesachim fol.65.1. הרודה ממנה בשבת חייב Qui extrahit vel desumit ex eo (scilic. alveari) in Sabbatho, reus est; Scheviith cap.ult. Okezim cap. ult.

רְדִיָּה *Acceptio, Extractio, Avulsio:* רְדִיַּת הַפַּת Extractio panis ex furno. Quidam dixerunt, hanc sabbatho licitam esse, cùm non reputetur opus, & serviat vitæ necessitati, unde apud Talmudicos: *Non facies ullum opus, Exod.*20.v.10. יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה Excipitur clangor buccinæ & extractio panis ex furno, quæ est ars vel sapientia, non autē opus, Schab. fol.117.2.

מַרְדֶּה *Pala, quâ panis è furno extrahitur:* וכשהוא רודה לא ירדה במרדה אלא בסכין Quando extrahit, non extrahet palâ, sed cultro, scilic. in sabbatho, Schab. fol.117.2.

רְדָא · רְדָתָא *Sartago, Cacabus:* וְאִם מִנְחַת רְדָתָא קוּרְבָּנָךְ Et si munus sartaginis sit oblatio tua, Hebr. מַרְחֶשֶׁת, Levit.2.v.7. Sic legendum, vel מִנְחָא רְדָתָא propter structuram: וְכָל דְּיִתְעֲבֵד בִּרְדָתָא Et omne quod factum fuerit in sartagine, Lev.7.9. al. 6.32.

VI. רְדָה *Fluere, apud Syros*; unde,

רַדְיָא · רְדַיָּא *Fluenta, Flumina:* וְרַדְיָא מִן בֵּירָךְ Et fluenta ex fonte tuo, Heb. נוֹזְלִים Prov.5.15.

רְדוֹן *Currus, Rhedæ:* וּנְסַר יַת גִּלְגְּלֵי רְדְוָתְהוֹן Et diffregit rotas curruum ipsorum, Exod.14.25. in Targ. Jon.

רְדַם *Somno, Sopore obrui. Particip.* וְאִנּוּן רְדִימִין Et ipsi somno erant obruti, Jesa.15.6.

רדע. מַרְדְּעַת · מַרְדַּע Vide in מרד. *Est tamen fortassis* מ *ab initio servile, ut in* מַלְמַד.

רְדַף *Sectari, Insectari, Insequi, Persequi, ut Hebraicè. Præteritum*, וּבָרָק רְדַף בָּתַר רְתִיכַיָּא Et Barak persecutus est currū, Jud.4.16. וּרְדַף עַד חָן

Et insecutus est eos usque ad Dan, Genes.14.14. וּרְדַף בַּתְרוֹהִי Et persecutus est eum itinere septem dierum, Genes.31.23. עַל דִּרְדַפִּית בְּחַרְבָּא אֲחוּהִי Eo quòd persecutus est gladio fratrem suũ, Amos 1. v.11. כְּקַשָּׁא רְדַפְנוּן Quasi stipulam insectatus est eos, Jesa.41.2. וּרְדַפְנוּן עַד חוֹבָה Et persecutus est eos Chobam usque, Genes.14.15. וּרְדַפְתָּנָא בְּגָלוּתָא Et persecutus es nos in exilio, Thren.3.vers.43. חֲלוּפֵי דִּרְדַפִית טָב Pro eo quòd sectatus sum bonum, Psal.38.21. וְלָא רְדַפוּ Et non sunt insecuti, Genes.35.5. וּרְדַפוּ מִצְרָאֵי בַּתְרֵיהוֹן Et persecuti sunt Ægyptii eos, Exod.14.9. דִּי רְדַפוּנוּן בֵּיהּ In quo persecuti fuerunt eos, Jos.8.24. וּרְדַפוּנוּן קֳדָם תַּרְעָא Et persequebantur eos ante portam, Jos.7.v.5. וְעַל סָנְאָךְ דִּרְדַפוּנָךְ Et super hostes tuos qui persecuti fuerunt te, Deuteron.30.7. *Participium*, קוּשְׁטָא קוּשְׁטָא תְּהֵי רָדִיף Veritatem, veritatem sectator, Deut.16.20. וְרָדִיף לֵית Et persecutor nullus est, Lev.26.37. וְלֵית דְּרָדִיף יָתְכוֹן Et non est qui persequatur vos, Levit.26.17. וּדְרָדִיף בָּתַר סְרִיקוּתָא Et qui sectatur vanitatem, Proverb.12.11. וּדְרָדִיף בִּישְׁתָּא נְטִיר לְמוֹתָא Et qui sectatur malum, asservatur ad mortem, Prov.11.19. *Emphat.* אִתְהֲוַר עַל רָדְפָא Convertitur ad persecutorem, Jos.8.20. *Plurale*, חֲמַר עַתִּיק רָדְפִין Vinum forte sectantur, Jesa.5.11. כַּד מִשַּׁלְהַן וְרָדְפִין Quasi defatigati & insequentes, Jud.8.4. *Emph.* דִּלְמָא יְעָרְעוּן בְּכוֹן רָדְפַיָּא Ne fortè incidant in vos persecutores, Jos.2.16. *Construct.* רָדְפֵי זְנוּ Sectatores scortationis, Psalm.119.v.150. *Aff.* פְּרוֹק יָתִי מִכָּל רָדְפַי Eripe me ab omnibus persequentibus me, Psalm.7.v.2. בְּרָדְפַי In persequentes me, Psalm.119.84. פְּצֵי יָתִי מֵרָדְפַי Libera me à persecutoribus meis, Psalm.142.7. וּמֵרָדְפַי Et à persecutoribus meis, Psalm.31.v.16. יְהוֹן קַלִּילִין רָדְפֵיכוֹן Erunt leves persecutores vestri, Jesa.30.v.16. קַלִּילִין הֲווֹ רָדְפָנָא Leviores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli, Thren.4.v.19. לְמִרְדַּף בַּתְרֵיהוֹן Persequi eos, Jos.8.16. מִלְמִרְדַּף בָּתַר דָּוִד A' persequendo Davide, 1.Sam.23.v.28. וְקָם אֱנָשָׁא לְמִרְדְּפָךְ Et surrexit quidam ad persequendum te, 1.Sam.25.v.29. בְּמִרְדַּפְהוֹן בַּתְרֵיכוֹן In persequendo eos, dum persequerentur ipsi vos, Deuter.11.4. *Imperativus*, קוּם רְדוֹף בָּתַר גֻּבְרַיָּא Surge, insequere viros istos, Genes.44.4. בְּעֵי שְׁלָמָא וּרְדַף בַּתְרוֹהִי Quære pacem & sectator eam, Psal.34.15. רְדִיפוּ בַּתְרַי Insequimini me, Jud.3.28. *Futurum*, אֶרְדּוֹף אַרְבִּיק Persequar, assequar, dividam prædam, Exod.15.9. וְאֶרְדּוֹף בָּתַר דָּוִד בְּלֵילְיָא Et persequar Davidem hac nocte, 2.Sam.17.1. וְאֶת נְלָא יָבֵשׁ תִּרְדּוֹף Et stipulam aridam persequeris, Job.13.25. הֵיכְנָא תִּרְדְּפִנּוּן Sic persequeris eos tempestate tuâ, Psalm.83.v.16. דִּלְמָא יִרְדּוֹף Fortè persequetur, Deuter.19.6. וְיִרְדּוֹף יָתְהוֹן קָל טַרְפָּא Et persequetur eos sonitus folii impulsi, Lev.26. v.36. לְחַטָּאֵי תִּרְדַּף בִּישְׁתָּא Peccatores persequetur malum, Prov.13.21. וְתִרְדַּף שְׁלָם Et sectabitur pacem cum populis amantibus eam, Hos.2.v.7. מָה נִרְדַּף לֵיהּ Quid persequemur eum, Job.19.28. וְתִרְדְּפוּן Et persequemini hostes vestros, Lev.26. vers.7. לְמָא תִּרְדְּפוּנַנִי Quare persequemini me, Job.19.22. וְיִרְדְּפוּן מִנְכוֹן חַמְשָׁה מְאָה Et persequentur ex vobis quinque centenos, Levit.26.v.8. וּדְקָטְלִין בְּחַרְבָּא יִרְדְּפוּנָךְ Et qui occidunt gladio, persequentur te, Ezech.35.6. וְיִרְדְּפוּנָךְ עַד דְּתֵיבַד Et persequentur te donec pereas, Deut.28.v.22. טָבְתָא וְחִסְדָּא יִרְדְּפוּנַנִי Bonum & benignitas insequentur me, Psalm.23.6.

Apud Rabbinos: הרודף אחר חברו להורגו Qui persequitur socium suum ad occidendum eum, Sanhedr. fol.73. *Paulò aliter*: הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה Quæ solet ire in domum patris sui (nova scilic. nupta), Jevammoth fol.42.2. Glossa רדופה id est, רגילה. Sic; כאן ברדופה כאן בשאינה רדופה Hoc intelligitur de ea quæ subinde & frequenter ad ædes paternas ire solet: illud de ea, quæ non &c. Et mox, כלה שנמצאת שלימה בבית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה Sponsa (id est, nova nupta) quæ perfecta (i.e. accepta) est in domo soceri sui, solet ire & indicare gloriam suam in domo patris sui, Pesach. fol.87.1. Ketubhoth folio 71.2. In hoc postremo loco vide etiam Talmud Hierosolymitanum. Dicitur etiam de rapido aquarum decursu; *Celeriter & cum impetu ire, fluere*: ut, נחל רדיפו מיא Torrens cujus aquæ celeriter eunt, Glossa, הולכים מהר ושוטפים Joma folio 77. col.2.

רְדִיפָה *Persecutio.* Apud Logicos, *Consecutio, consequens, consequentia, Conclusio.* Apud Grammaticos, רְדִיפַת הַשֵּׁמוֹת *Synonymia, quando diversa Nomina eandem significationem sequuntur.*

הַרְדָּפָה *Idem*, Rab. *Apud Talmudicos*: מנלן דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה Unde habemus quòd ligare, constringere, & omnia subitò vel confestim peragere debeamus? Et mox: מאי הרדפה? הרדפה מנדין לאלתר Quid est הרדפה? Excommunicare subitò, id est, significatur hac voce, statim & sine mora talem esse excommunicandum, & q. persequendum, Moed katon folio 16. col.1.

שֵׁם הַנִּרְדָּף *Nomen synonymum.* שֵׁמוֹת נִרְדָּפִים vel שֵׁמוֹת מוּרְדָּפִים Nomina synonima: ut, אָדָם אִישׁ אֱנוֹשׁ Homo, Vir, Mortalis.

רָהַב *Subsannare, siquidem idem significat quod suum Hebræum: vel Superbire, Efferre, Extollere se, ut Hebraicè.* *Futurum*, כָּל דְּחָמַן לִי יִרְהֲבוּן עָלַי Quicunq; vident me, extollunt se super me, vel, Subsannant me, Ps.22.8. Respondet

Hebræo

Hebræo יַלְעִגוּ, pro quo etiam legitur Psalm.35. ut mox sequitur. Elias in רחך legit, יְרַהֲכוּן עֲלַי Subsannant, irrident me. Hoc Verbum etiam pro Hebræo לָעַג legitur Jobi 11.3. & 21.3. (& Jobi 9. v.23. יִרְחַךְ per commutationem ה & ח) & Psal 2.4. unde Eliæ lectio satis confirmatur.

רְהָבָא · רְהַב *Superbus:* שְׁפִיתָא הֵיךְ קְטִיל דְחַרְבָּא רַהֲבָא Tu contrivisti velut interfectum gladio, superbum, qui est Pharao improbus, Heb. רַהַב, Psal.89.11.

מְרַהֵב *Superbus, Elatus*; vel *Subsannator. Plurale,* בְּמִלֵּי שְׁעִיעוּתָא וּמְרַהֲבַיָא Verbis blanditiei & superborum, vel, subsannatorum & irrisorum, Hebr. בְּחַנְפֵי לַעֲגֵי מָעוֹג, Psal.35.16.

רְהַט *Currere, Accurrere, Hebr.* רוץ *permutatis in medio literis quiescentibus, & ץ in ט ut sæpè. Præteritum,* וּלְוָת תּוֹרֵי רְהַט אַבְרָהָם Et ad boves accurrit Abraham, Gen.18.7. וּרְהַט לְקַדְמוּתְהוֹן Et cucurrit ipsis obviam, Genes.18.2. וּרְהַטַת עוֹד לְבֵירָא Et cucurrit amplius ad fontem, Genes.24. v.20. וּרְהַטַת וְחַוִּיאַת לְבַעְלַהּ Et cucurrit ipsa & nunciavit marito suo, Judic.13.10. וּרְהַטוּ לְמַשְׁכְּנָא Et cucurrerunt ad tabernaculum, Jos.7.22. *Participium,* לְמָא דְנַן אַתְּ רָהֵיט בְּרִי Quare tu curris fili mi, 2.Sam.18.22. וְהָא גַּבְרָא רָהֵיט בִּלְחוֹדוֹהִי Et ecce vir accurrebat solitarius, 2.Sam.18.v.24. מִן טוּל עוֹפָא דְרָהֵיט Præ umbra avis quæ currit, id est, evanescit citò, vel, avis currentis, id est, volantis, Job.9.25. *Plurale,* עַד לָא עֲוָן רָהֲטִין Dum nullæ adsunt iniquitates, currunt, Psal.59.v.5. מְטוּל דְרַגְלֵיהוֹן לְבִישְׁתָּא רָהֲטָן Propterea quòd pedes ipsorum ad malum currunt, Prov.1.v.16. וּמַנֵּי עַל רַבָּנֵי רְהָטַיָא Et constituit super præfectos cursorum, 1.Reg.14.27. וַאֲמַר מַלְכָּא לְרָהֲטַיָא Et dixit rex cursoribus, 1.Sam.22.17. *Infinitivus,* לְמִרְהַט בְּאוֹרְחָא Ad decurrendam viam, Psal.19.8. לְמִרְהַט לְבִישְׁתָּא Ad currendum ad malum, Prov.6.18. *Imperativus,* רְהַט אַיְתָא כְעַן יָת גִּירַיָא Curre, adducito sagittas, 1.Sam.20.36. וַאֲמַר לֵיהּ רְהוֹט Et dixit ipsi, curre, 2.Sam.18.23. רְהוֹט כְּעַן לְקַדְמוּתַהּ Curre nunc obviam ei, 2.Reg.4.26. *Futurum,* אֶרְהוֹט בָּתְרוֹהִי Curram post eum, 2.Reg.5.20. אוֹרַח פִּקּוּדָיךְ אֶרְהוֹט Viam præceptorum tuorum decurram, Psal.19. v.32. וְאִין תִּרְהַט לָא תִתְקַל Et si cucurreris, non impinges, Prov.4.12. יִרְהוֹט לְוָתֵיהּ בְּתוּקְפָא Curret ad eum fortiter, Job.15.26. יִרְהוֹט עֲלַי הֵיךְ גַּבְרָא In curret sive irruet in me ut vir potens, Jobi 16.v.14. בְּנֵי דְכוּשׁ יִרְהֲטוּן Filii Cusch current, Psalm.68.32. יִרְהֲטוּן וְלָא יִלְאוּן Current & non defatigabuntur, Jesa.40.v.31. הֲיִרְהֲטוּן בְּכֵיפָא סוּסְוָן Num decurrent in petra equi, Amos 6.v.12. *Aphel Præteritum,* וְאַרְהִיטוּהִי מִן בֵּירַת אֲסִירֵי Et fecerunt ut curreret ex carcere, id est, dimiserunt eum, Genes.41. vers.14.

רִיהֲטָא · רִיהֲטָה *Cursus: Festinatio:* אֲנָא חָזֵי יָת רִיהֲטָא דְקַדְמָאָה כְּרִיהֲטָא דַאֲחִימַעַץ Ego video cursum prioris quasi cursum Achimaatz, 2.Samuel.18. v.27. *Apud Rabbinos,* לְפוּם רִיהֲטָא *Propter cursum, cursus sive festinationis causâ, cursim, obiter, breviter, brevitatis causâ:* nam festinatio facit rem breviorem.

רִיהֲטוֹן · רִיהֲטוֹן *Cursor, Veredarius:* רִיהֲטוֹנִין נְפַקוּ זְרִיזִין Veredarii excurrerunt accincti, id est, celeriter, Esth.3. v.15. לְשַׁדְּרָא פִּטְקִין בִּידָא דְרִיהֲטוֹנִין Mittere epistolas per manus veredariorũ, Esth. 3.v.13. וּשְׁלַח פִּטְקִין בִּידָא דְרִיהֲטוֹנִין רָהֲטֵי סוּסָוָן Et misit epistolas per veredarios currentes equis, Esth.8.10. רִיהֲטוֹנִין דִּרְכִיבִין עַל רִכְשָׁא עַרְטוּלְיָנֵי Veredarii equitantes veredis Artulianis, Esth.8.14.

רַהֲטוֹן *Gubernator, Præfectus.* Sic *Veredarius,* apud Latinos, in illo: *Singula metuunt veredadarum urbis offendere,* id est, Præfectum, qui sic dictus fuit, quòd rhedâ & curru magnifico veheretur: על כל לגיון ולגיון בראתי לו שלשים רהטון Super quamque legionem creavi ipsi triginta gubernatores, Talm. Berach. fol.32.2.

רָהִיט · רָהִיט *Cursor, ut suprà ad Participium. Apud Rabbinos,* רָהִיטֵי מַכְסָא *Cursores telonii,* ministri, qui transeuntes persequebantur telonii neglecti causâ, Schab. fol.78.2.

רָהִיט · רִיהוּט *Tignum, Tigillum.* רהיטי ביתו מעידין עליו Tigna domus suæ testantur super eum; Sic citat Baal Aruch ex Taanith fol.11.1. & Chagiga fol.16.col.1. Sed pro רהיטי legitur קורות in nostris libris. Prior autem lectio extat etiam in R. Salom. Cant.1.17.

רִיהֲטָא *Pulmentum ex oleo, melle & farina:* ריהטא דחקלאי Pulmentum rusticorum, Berach. fol.37.2.

רְהִיטְנֵי *Planula, Dolabra:* במלקט וברהיטני Forcipe & dolabrâ, Schab. fol.97.1. היוצא מתחת מקדח ומתחת רהיטני Quod egreditur è terebro & dolabra, Bava kama fol.119.2.

רהן רהן *Pignus, in lingua Arabica.* Nam author Aruch in הרהן scribit, Rabbinicum מַשְׁכּוֹן *Pignus,* Arabicè dici רהן. *Hinc ergò erit Rabbinorum* הִרְהִין *Oppignerare, Pignori dare, Pignori obligare. Passivè,* הוּרְהַן *Oppignerari. Hinc,* בשהרהינו אצלו Quando oppigneravit illud apud ipsum, Pesach. fol.31.1. & p.2. נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל Alienus (id est, gentilis sive christianus) qui oppigneravit panem furni (id est, majorem domesticum) apud Israëlitam. Item, בת ישראל שהורהנה באשקלון Filia Israelitica si oppignerata fuerit in Ascalon, scilicet in urbe Philistæorum, Ketubh. fol.26.2. Edijoth cap.8.

* רְוָא · רִיוּ Vide suprà in רְאָה.

* רוּבִין · רִיבָא Vide suprà in רבה.

רוה *Inebriari, Irrigari. Respondet Hebræis* שכר *&* רוה. *Præteritum,* ושתי מן חמרא ורוי Et bibit ex vino, & inebriatus fuit, Hebr. וישכר, Genes. 9. 21. ואף אלין בחמרא רוו Etiam illi vino inebriati sunt, Hebr. ביין שגו, Jesa. 28. 7. כהנא וספר רוו Sacerdos & scriba inebriati sunt, de vino forti, ibid. רוו ולא מן חמר Inebriati sunt & non ex vino, Jesa. 29. 9. ושתיאו ורויאו עמיה Et biberunt & inebriati sunt cum eo, Genes. 43. 34. Libri illud pravè legunt ex Pahel. *Participium,* שתן ולא רון Bibunt, sed non inebriantur, Hag. 1. 6. *Imperativus,* שתו ורוו Bibite & inebriamini; Jerem. 51. 7. *Futurum,* תרוי ותתרוקני Inebriaberis & evacuaberis, Thren. 4. 21. ותרוי מדמהון Et inebriabitur sanguine ipsorum, Hebr. ורותה; Jesa. 46. 10. *Pahel,* רוי *Inebriare, Irrigare. Præterit.* ושתי ורויה Et bibit, & inebriavit ipsum, Hebr. וישכרהו, 2. Sam. 11. 13. *Participium,* אלהן מרוי ית ארעא Sed irrigat terram; Hebr. הרוה, Jesa. 55. 10. דלקישא דמרוי ארעא Sicut pluvia serotina quæ irrigat terram, Hos. 6. v. 2. *Plurale,* דמרוין צמחוני ארעא Quæ irrigant virentia terræ, Deuter. 32. 2. in Jonathane. *Pehil sive passivum,* כגנת שקיא דמרויא Sicut hortus irriguus, qui affatim irrigatus est, Jesa. 58. 11. *Imperativus,* מרביני צמחהא רוי Sulcos germinum ejus irriga, Hebr. תלמיה רוה, Psal. 65. v. 11. *Futurum,* ואֲרוי רברבהא Et inebriabo principes ejus, Jere. 51. v. 57. ארוינך דמעתא Inebriabo te lachrymis, Jesa. 16. 9. *Ithpahel, Particip.* וכמא דמתרון מחמר מרית Et sicut inebriantur vino mero sive musto, Jesa. 49. v. 26. *Infinitivus,* לאתרואה מן עתיק Inebriari vino forti, Jesa. 5. 22. *Futurum,* בדיל דישתי ויתרוי Ut bibat & inebrietur, Habac. 2. 15. כן חיות ברא מדמהון תתרוי Sic bestia agri ex sanguine ipsorum inebriatur, Jes. 49. 26. ונתרוי מן עתיק Et inebriabimus nos vino forti, Jesa. 56. 12. יתרוין כדהן ברכתא דביתך Inebiabunt se quasi pinguedine benedictionum domus tuæ, Hebr. ירוין, Psalm. 36. 9. דיתרוון מנה Ut inebrientur ex eo, Jer. 51. 7. *Aphel,* ארוי *Inebriare. Præteritum,* ארוני גידא Inebriavit me absynthio, Thren. 3. 15. *Apud Rabbinos,* לא תרוי ולא תחטי *Noli inebriari, & non peccabis,* Berach. fol. 29. 2.

רוי · רויא · רוא · רוי *Ebrius, ebriosus, temulentus:* והוא רוי עד לחדא Eratque ebrius valdè, Hebraicè שכר, 1. Samuel. 25. 36. והוא בתרצא שתי רוי Et ipse in Tirza bibebat, & ebrius fiebat, 1. Reg. 16. 9. Sic 1. Reg. 20 16. ותטעינון היך רוי Et facies ut errent sicut ebrius, Job. 12. 25. כמא דטעי רויא Sicut errat ebrius, Jesa. 19. 14. ינועון היך רויא דחמר Movebunt se sicut ebrius ex vino, Psal. 107. 27. כובא סליק בידא דרויא Spina ascendit in manum ebrii, Prov. 26. 9. תטלטל ארעא כרויא Disjicietur terra instar ebrii, Jesa. 24. 20. ויהון דמן לרויא Eruntq; similes ebrio, Jerem. 48. 26. Sic cap. 51. 39. *Plurale,* אתערו רויא Evigilate ebrii & flete, Joel. 1. 5. רוו כל מלכי עממיא Ebriosi omnes reges populorum, Jerem. 51. v. 7. *Fœmininũ,* כאתתא רויא Quasi mulierem ebriam, Hebr. לשכרה, 1. Sam. 1. 13. דרויא מן עקא ולא מן חמר Quæ ebria est angustiis, & non ex vino, Jesa. 51. v. 21. *Apud Rabbinos,* שבקיה לרויא דמנפשיה נפיל *Dimitte ebrium: nam à se ipso corruet,* Schab. fol. 32. col. 1. *Proverbium vulgare* in eos, qui suis vitiis sibiipsis pœnas inferunt, vel quibus ipsa vitia pœnæ loco sunt. Sic ebrietas ebrium præcipitat, ut alio eversore opus non habeat. Sic, *Nulla avaritia sine pœna est, quamvis satis sit pœnarum ipsa,* scribit Seneca in Epistolis.

רויא *Irrigatio:* ותחות כל אילן דרויה שפיר Et sub omni arbore cujus irrigatio pulchra est, Deuter. 12. 2 in Jonathane. In Hebræo est, עץ רענן. Alibi זית רענן in Targum transfertur, זיתא דשפיר ברויה Olea pulchra aspectu, Jere. 11. 16. Unde & illic legendum puto, ברויה Cujus aspectus. Sic & suprà hic locus adductus in רוי, in רוה.

רויא · רויתא *Inebriatio:* ורויתא שכרא Et inebriatio est sicera, id est, potus inebrians, qui facilè inebriat, Prov. 20. 1. זנותא וחמרא ורויתא Scortatio, vinum & inebriatio, Hos. 4. 11.

רוית · רויו *Ebrietas:* ומלפן להון לחמר ולרויו Et docent vel assuefaciunt eos ad vinum & ebrietatem, Mich. 2. 11.

מרוי · מרוי *Potus inebrians, Sicera:* חמר ומרוי לא תשתי Vinum & potum inebriantem non bibes, Hebr. יין ושכר Vinum & siceram, Levit. 10. 9. Sicera potus fortis fuit, qui hominem citò inebriabat, unde & sæpiùs in Targum transfertur עתיק Potus fortis: כס מלי מרוי Poculum plenum potu inebriante, Hebr. סף רעל, Zach. 12. 2.

מרות *Legitur Psal.* 69. 13. למשתי מרות Ad bibendum merũ, vel, Ad bibendam siceram, Heb. שותי שכר. *Regia habent* מרות. *Psalterium Nebiense* מרית. *Pathach in fine denotat formam fœmininam sing. constructam: Kametz formam pluralem constructam, quæ hîc nullo modo conveniunt.* מרית *etiam alibi reperitur, idem cum* מרת *vel* מרת, *quod solet respondere Hebræo* עסיס, *& interdum Nomini* שכר *Sicera, ut Deuter. 29. 5. Possit ergo legi* למשתי מרת, *vel* מרוא *aut* מרוא, *ex qua forma extat* מרוי *pro Hebræo* שכר, Levit. 19 9.

רון *Lætari, Exultare. Verbum Syrorum proprium est, quorum plura in Proverbiis occurrũt. Elias fatetur, se hanc Radicem non intelligere, & Syra lingua ipsi fuit ignota. Hinc pravè ubiq; in textu Chaldæo scribitur. Futurum,* נהורא דצדיקי נרון Lux justorum exultat, Hebr. ישמח Læta est, Prov. 13. 9. Litera נ ab initio est loco Characteristicæ, ex usu Syro: & sic mox in plurali בשבחהון דצדיקי ירונון

תִּרְוַח קִרְיַתְהוֹן In benignitate justorum exultat civitas ipsorum, Hebr. תַּעֲלֹץ, Proverb.11.10. וְתִרְוַזְן כָּלְיָתִי Et exultabunt renes mei, Hebr. וְתַעְלֹזְנָה, Prov.23.16. Sic hæc loca restituimus. *Hinc & apud Syros,* רָוְזָא *Exultatio, Luc.1.14.*

רְוָזָא *Hinc legitur,* וְקָם רוּמְחָא בַּאֲתַר בִּרְוָזָא וְלָא אִשְׁתְּמִיט *ubi legendum,* בַּאֲתַר בִּרְזָא, *hoc sensu,* Et stetit lancea in loco foraminis, neque excidit, Numer.35.8. Verbum mox præcedit, וּבַרְזִנוּן בִּתְרָא Et confodit eos sive perforavit eos pariter; ita scil. violenter, ut hasta in vulnere hæserit firmiter, nec egressa fuerit. בְּרַז *Perforare, Perfodere.* בְּרָזָא *Foramen punctim factum, non cæsim. Posset & legi* בִּרְזָא *sed prior lectio Talmudicis familiaris est, qui dicunt etiam cum Chirek ab initio* בִּרְזָא.

רוז *Mensura:* וקרו ליה רוז פפא Et vocarunt eam (scilicet mensuram quam Raf Papa ordinavit) mensuram Papæ, Bava basra fol.90.2. Glossa, רוז לשון מדה הוא באותו המלכות *Ros* significat mensuram in illo regno. Alii, *Secretum, Consilium* Raf Papæ.

רְוַח *Respirare: respiratio dilatat & relaxat, unde est etiam Dilatari, Latum esse vel fieri,* & metaphoricè, *Recreari, Refocillari: & in Pahel & Aphel Dilatare, Latum, spaciosum efficere: Recreare. Futurum,* אֲמַלֵּל וְיִרְוַח לִי Loquar & respiratio erit mihi, vel recreatio, ut scil. me recreem & animum dilatem, Hebr. וְיִרְוַח לִי, Job 32.v.20. *Aphel, Præteritum,* אֲרֵי כְּדוּן אַרְוַח יְיָ לָנָא Quia nunc dilatavit Dominus nobis, id est, latitudinem, latum locum concessit, Hebraicè הִרְחִיב, Genes.26.22. *Participium passivum,* וַהֲוָה אַתְרָא דְדָוִד מְרוַּח Et fuit locus Davidis latus, id est, vacuus, Hebr. וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד, 1.Sam.20.27. *Infinitivus,* לְאַרְוָחוּתַנִי בְּגִין בָּעוּתִי Ad dilatandum mihi propter petitionem meam, id est, ut facias me respirare, ut me recrees, Hebr. לְרַוְחָתִי, Thren.3. v.56. *Pahel,* רַוַּח *Dilatare, Latum, Spaciosum reddere, Recreare. Particip.* מוֹהַבְתֵּיהּ דְּבַר נָשָׁא מְרַוְּחָא לֵיהּ Donum hominis dilatat ipsum, id est, recreat, explicat ipsum, Hebr. יַרְחִיב לוֹ, Prov.18.16. *Plurale,* וְעִלִּין מְרַוְּחָן Et cœnacula lata, vel respirata, perflabilia, ventis exposita, Jerem.22.v.14. *Ithpahel Præteritum,* ואתרוַח Et recreabatur, Genes.25.v.21. in Jonath. אַף הִיא אִתְרַוְּחַת Etiam ipsa recreata est, Genes.22.20. in Jonath. וְאִתְרַוְּחוּ Et respirabant, Genes.26.31. in Jonath. *Participium,* וּמִתְרַוַּח לְשָׁאוּל Et respiratio, recreatio accidit Sauli, respirabat, 1.Sam.16.23. *Futur.* יִתְרְוַח לְכוֹן Et respiratio erit vobis, Hebr. אָז תֵּרָפְאוּ Tunc remissi eritis, 1.Sam.6.3. *Apud Talmudicos,* מירווח רווח Dilatatur spacium, Cholin fol.8.1. ubi מִירְוַח pro מִתְרְוַח.

הַרְוִיחַ *Lucrari, Lucrifacere, Rab. Nam lucrari*

est sortem principalē dilatare: כדי שירויח התגר מורתא Ut lucretur mercator parum. In Chosen hammischpat, sect.231. חייבים בית דין להעמיד ממונים על השערים שלא ירויח כל אחד מה שירצה שאין לו לאדם להרויח בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות אלא השתות id est, *Debet judicium sive senatus constituere præfectos super mensuras, ne lucretur quisq; tantum quantum vult. Non enim debet homo lucrari in rebus, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, ut sunt vinum, oleum & farina, nisi sextam partem; nempe quando simul universum vendit sine labore & molestia: at caupo & alii, qui minutim & particulatim vendunt, aliud jus possident.* Idem docet Majemon de venditione cap.14. & petitum hoc jus ex Bava bathra fol.90.col.1. ubi scribitur, המשתכר אל ישתכר יותר משתות *Lucrans ne lucretur ultra sextam partem,* משתכר id est, מרויח. Synonyma.

רֶוַח · רְוָחָא *Lucrum:* ריוח גדול Lucrū magnum. חצי הריוח Dimidium lucri. שליש הריוח Tertia pars lucri: שתות הריוח Sexta pars lucri: דלא ליהוי ליה רווחא Ne sit ipsi lucrum. Oppositum ejus est פסידא vel הֶפְסֵד Damnum. Talm.

רְוַח · רְוַח · רְוָחָא · רְוָחָא *Latitudo, Latum: Spacium, Interstitium, locus latus & amplus: Suburbium t.* וַחֲקַל רְוַח קִרְוֵיהוֹן Et ager suburbii (id est, suburbanus) civitatum ipsorum ne venditor, Hebr. וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ, Levit.25.34. וּרְוַח לְקִרְוַיָּא Et suburbia civitatum, Numer.35.2. וּרְוָחָא תְּשַׁוּוֹן Et spacium ponetis inter quemque gregem, Genes.32.v.16. לְמוֹתַב וּלְרְוַח In habitationem & suburbia, Ezech. 48.15. וִיהֵי רְוָחָא לְקַרְתָּא Eritque suburbium civitati, Ezech. 48.v.17. וְחַמְשִׁין אַמִּין רְוָחָא לֵיהּ Et quinquaginta cubitorum suburbium erit ipsi, Ezech.45.2. Hæc duo melius legerentur רְוָחָא ad differentiam alterius רְוָחָא quod sequitur. Sic alia ex forma duplicis Kametz. *Plurale,* רְוָחֵי וּרְוָחֵי קִרְוַיָּא Suburbia civitatum. Num.35.5 וְיַת רְוָחֵיהֶן Et suburbia civitatum, ibid.vers.4. וּרְוָחֵיהֶן Et suburbia ipsarum, Jos.21.v.3. vers.29. וְיַת רְוָחָהָא Et suburbia ejus, vers.11.

רְוָח *Respiratio:* וְסַגִּי קֳדָמוֹהִי רְוָח Nam multa coram ipso est respiratio, Exod.9.28. רְוָח בָּתַר עָקָא Respiratio post angustiam, Nah.1.9.

רְוָחָא · רוּחָתָא *Respiratio, Recreatio, Dilatatio:* רְוָחָא וְשֵׁיזָבוּתָא Respiratio & liberatio, Esth.4. v.14. וְכַלִּידִי רְוָחָא Et poculum meum latitudo est, id est, latum, amplum, Hebr. רְוָיָה, quod eodem modo quidam Hebræorum exponunt, ut & Psal.66. quod sequitur. וְאַפֵּק יָתִי לִרְוָחָא Et eduxit me in latitudinem, Hebr. לַמֶּרְחָב, Psal.18.v.20. אקמתא לרְוָחָא רגלי Statuisti in lato pedes meos, Hebr. בַמֶּרְחָב, Psal.31.9. וַחֲזָא פַּרְעֹה אֲרֵי הֲוַת רוּחָתָא Et vidit Pharao, quòd esset respiratio aliqua, Hebr.

Hebr. הָרְוָחָה, Exod.8.15. וְאַפֵּקְתָּנָא לִרְוָחְתָא Et eduxiſti nos in latitudinem, Pſal.66.12. Heb. לָרְוָיָה, quod Aben Eſra exponit לָאֲוִיר In aërem, id eſt, in locum vacuum, liberum & latum.

רְוָחְתָא · רְוִחְתָא *Nomen propriũ loci*, Heb. רְחֹבוֹת, Geneſ.26.22. in Jonathane.

מְרַוַּחְתָא *Flabellum, ventum & reſpirationem faciens*, Rab.

רוּחָא · רוּחַ *Spiritus, Ventus: Animus, Mens: Plaga mundi*: רוּחַ נְבוּאָה Spiritus prophetiæ, Geneſ. 41. 38. מְתִיבָא קָל רוּחָא דְקוּדְשָׁא Reſpondit vox Spiritus ſancti, Pſalm.137.5. וּשְׁרַת רוּחַ קוּדְשָׁא Et quievit Spiritus ſanctus ſuper Jacobum patrem ipſorum; Geneſ.45.27. מְעִיק רוּחַ Præ anguſtia ſpiritus, Exod.6.9. רוּחַ חוּכְמְתָא Spiritum ſapientiæ, Exod.28.3. דְּבַר רוּחַ קִדוּמָא Adduxit ſpiritum ſive ventũ orientalem, Exod.10.13. יַת רוּחַ דָּרוֹמָא מְשַׁח Plagam meridianam menſus eſt, Ezech.42. v.18. רוּחַ מַעַרְבָא Ventum occidentalem, Exod.10. v.19. וְרוּחַ קִדוּמָא נְטַל יַת גוֹבָא Et ventus orientalis apportavit locuſtas, Exod.10.13. וְרוּחַ נִשְׁמְתָךְ Et ſpiritus animæ tuæ, Eccleſ.12.7. בְּרוּחַ קִדוּמָא תַּקִּיף Per vẽtum orientalem vehementẽ, Exod.14 21. וּבְרוּחַ נְבוּאָתֵיהּ Et ſpiritu prophetico, Eccleſ.12.v.9. וְאֶהֱוֵי לְרוּחַ שְׁקַר Eroque ſpiritus falſus in ore omnium prophetarum ejus, 1.Reg.22.22. אַסְחַר לְרוּחַ מַעַרְבָא Circuivit ad plagam occidentalem, Ezech. 42. 19. Sic, רוּחַ קִדוּמָא Plaga orientalis, verſ.16. רוּחַ צִפּוּנָא Plaga ſeptentrionalis, verſ.17. דִּי בֵיהּ רוּחָא רְחַיֵּי In quo eſt ſpiritus vitæ, Geneſ.6. v.17. וְאַעְבַּר יְיָ רוּחָא עַל אַרְעָא Et tranſire fecit Dominus ventum ſuper terram, Geneſ.8.1. וְקֳדָם תַּקְלָא רָמַת רוּחָא Et ante ruinam eſt elevatio ſpiritus, Prov.16.18. וְרוּחָא דְמִטְרָא לֵאוִית Et ventus pluviæ non eſt, Proverb.25.14. וְרוּחָא מִן קֳדָם יְיָ מְנַשְּׁבָא Et ventus à Domino flabat, Gen.1.2. כְּרוּחָא אִתְנְטַלְנָא Sicut ventus ſublati ſumus, Jeſa.64.6. *Cum Aff.* וּמִטְּרְפָא רוּחֵיהּ Et diſtracta fuit mens ejus, Gen.41. v.8. דְּלָא הֲוַת בְּרוּחֵיהּ נִכְלָא Quòd non fuit in animo ejus dolus, Pſal.32.2. מָה דֵין רוּחָךְ סַטְיָא Quare animus tuus averſus eſt, 1.Reg.21.5. אֲרוּם תְּתִיב לֶאֱלָהָא רוּחָךְ Nam reſtitues Deo ſpiritum tuum, Job.15.13. אַבַּע לְכוֹן רוּחִי Declarabo vobis ſpiritum meũ, Prov.1.23. בְּאִידָךְ אֲמַנֵּי רוּחִי In manus tuas depono ſpiritum meum, Pſal.31.6. וְאֶתֵּן רוּחִי בְּכוֹן Et dabo ſpiritum meum in vobis, Ezech.37.14. בְּכֵן נָחַת רוּחְהוֹן מִנֵּיהּ Idcirco quievit ſpiritus ipſorum ab eo, Judic.8.3. תְּכַנּוֹשׁ רוּחְהוֹן וּמִתְנַגְּרִין Congregabis ſpiritum ipſorum, & exſpirant, Pſal.104.29. *Plurale*, אֱלָהּ רוּחַיָּא Deus ſpirituum, Num.16 22. מֵאַרְבַּע רוּחַיָּא אִתַּאי רוּחָא A` quatuor ventis (id eſt, plagis mundi) adveni ô ſpiritus, Ezech.37.v.9. לְאַרְבַּע רוּחַיָּא מְשַׁחֵיהּ Ad quatuor plagas menſus eſt eam, Ezech.42.20. *Conſtr.* מֵאַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא A` quatuor ventis ſive plagis cœlorum, Jerem.49 v.36. Et ex terminatione fœminina, וְאֶבַדְּרִנּוּן לְכָל רוּחָתָא הָאִלֵּין Et diſpergam illos ad omnes plagas iſtas, Jerem. 49. v.36. *Apud Rabbinos*, רוח רעה Spiritus malus, id eſt, dæmon malus, Schabb. fol.29.

רוּחָנִי · רוּחָנִי *Spiritualis, Spiritalis*: תַּעֲנוּג רוּחָנִי Voluptas ſpiritualis: הַחַיִּים הָרוּחָנִיִּים Vitæ ſpirituales, cui opponitur החיים הגשמיים Vita corporalis. *Fœmin.* רוּחָנִית *Spiritualis, Spiritualiter.*

רוּחָנִיּוּת *Spiritualitas: Virtus ſpiritualis*: להוריד רוחניות Ad demittendam ſpiritualitatem aliquam.

רום *Altum, Elatum, Excelſum eſſe, Efferre ſe, Efferri, Exaltari, Elevari, Extolli, Extollere ſe. Interdum pro media radicali reperitur א expreſſum, quod & in Hebræo fit. Reſpondet ſuo Hebræo* רום *& quandoq. verbis* גָּבַהּ *&* נָשָׂא. *Præteritum*, וּכְדִי רָם לִבְבֵיהּ Et cùm elatus eſſet animus ejus, Dan.5.20. cum Chirek, quod & in aliâs in his verbis reperitur, ut, מִית Mortuus fuit: וְרִם מִכָּל עַמָּא Et altior fuit omni populo, Hebr. וַיִּגְבַּהּ, 1.Sam.10.23. רָמַת קַרְנִי בְּמַתְּנָתָא Exaltatum eſt cornu meum dono, Heb. רָמָה, 1.Sam.2.1. וְקֳדָם תַּקְלָא רָמַת רוּחָא Et ante ruinã exaltatur Spiritus, Hebr. גֹּבַהּ רוּחַ Eſt exaltatio ſpriritus, Prov.16.v.18. חֲלַף דִּרְאֵמְתָּא בְּקוֹמָא Eo quòd extuliſti te ſtaturâ, Heb. גָּבַהְתָּ, Ezech.31.10 דָּרָא דְּרָמוּ עֵינוֹי Seculum cujus elati ſunt oculi, Prov.30.13. *Participium*, רָאֵם לִבָּךְ בְּתוּקְפָּךְ Elatum eſt cor tuum in fortitudine tua, Hebr. גָּבַהּ, Ezech.28.17. Sic, עַל כֵּן רָאֵים בְּתוּקְפֵיהּ Idcirco elatus eſt in fortitudine ſua, Ezech.31.10. וְרָאֵים בְּתוּקְפֵיהּ עַל מַלְכְוָתָא Et elatus eſt in fortitudine ſua ſuper regna, Ezech.19.v.11. וְרָאֵים לִבָּךְ בְּמַשִּׁרְיָתָךְ Et elatum eſt cor tuum in exercitibus tuis, Ezech.28.5. חֲלַף דְּרָאֵים לִבָּךְ Pro eo quòd effert ſe cor tuum, Ezech.28.2. Et ſine Aleph, כָּל דְּרָם בְּלִבֵּיהּ Quicunque elatus eſt in animo ſuo, Hebr. כָּל גְּבַהּ לֵב, Prov.16.5. *Plurale*, כְּמָא דְרָמִין שְׁמַיָּא מִן אַרְעָא Sicut altiores ſunt cœli à terra, Jeſa.55.9. Vide ampliùs mox inter Nomina. *Futurum*, בְּדִיל דְּלָא יְרוּם לִבֵּיהּ Ut non efferat ſe cor ipſorum, Deuter.17.20. יְרָאם וְיִסְגֵי Exaltabitur & multiplicabitur & confortabitur valdè, Jeſa.52. v.13. Sic Veneta: aliâs יְרוּם regulariter. יְרוּם מַשְׁרֵיהּ Extolletur habitaculum ejus, Prov.18.11. Libri vulgò habent יוּרַם ex forma Hophal Hebræa, quæ in Targum inuſitata eſt. תְּרוּם יְמִינָךְ Extolletur dextera tua, Pſal.89 14. תְּרוּם קַרְנְהוֹן Exaltabitur cornu ipſorum, Pſal.89.18. וְיִרוּם לִבָּךְ Et efferat ſe cor tuum, Deut.8.14. Sic ibi legendum. בְּדִיל דְּלָא יִרְאֲמוּן Ut non efferãt ſe in fortitudine ſua, Ezech.31.14. וְכַבְשַׁיָּא יְרוּמוּן (vel יִרְאֲמוּן) Et divi extollentur, Jeſa.49.11. Sic cap.40.4. *Ithpehal paſſivum*,

passivum, Præter. די אתרם ודי אתפרש Quod elevatum est & quod separatum, Hebr. הונף Agitatum, scil. inter offerendum, quod peculiari ceræmoniâ fiebat, Exod.29.27. ואתרמת מעל ארעא Et sublata fuit super terram, Genes.7.17. ואתרמו כרוביא Et extulerunt se Cherubim, Ezech.10.15. ואתרמו במלרע Et extulerunt se sursum, Ezech.10. v.19. *Participium,* מתרמין גלגליא Attollebãt se rotæ istæ, Ezech.1.19. Sic legendum vers.20. & 21. מתרמין עמהון Attollunt se cum eis, Ezech.10.v.17. *Infinitivus,* ובאתרמא בריתא Et cùm attollerent se creaturæ istæ, Hebr. ובהנשא החיות, Ezech.1.19. ובאתרמהון Et cùm attollerent se, Hebr. ובהנשאם, Ezech. 21. v.19. vel ובאתרמותהון, Ezech.10. v.17. לאתרמא Ad efferendum se, Ezech.10.16. *Futur.* עד אן יתרם Quousq; efferet se, Psal.13.3. לא יתרמון לחון Non efferant se, Psal.66.7. *Pahel,* רומם vel רמם *geminatâ primâ radicali, Levare, Elevare, Efferre, Extollere. Participium,* מרומם לי ממעלני מותא Exaltans me ab accessibus mortis, Ps.9.14. משבח ומרומם Laudo & extollo & glorifico regem cœlorum, Dan.4.34. *Plurale,* ומרוממין יתיה Et extollunt ipsum in cœtu populi, Psal.107.32. *Particip. pehil sive passivum,* ומרומם אלהא Et exaltatus est Deus robur redemptionis nostræ, 2.Sam.22. v.47. ימינא דיי מרוממא Dextera Dei exaltata est, Psal.118.16. ודרע מרוממא תתבר Et brachium elatum confringetur, Job.38.15. *Futurum,* ארוממנך אלהי מלכא Exaltabo te Deus meus & rex, Ps.145. v.1. ארוממנך אודי שמך Extollam te, celebrabo nomen tuum, Jesa.25.1. לא תרומם לחום Non exaltabis eos, Jobi 17.4. דנן ימאיך ודנן ירומם Hos deprimit & hos extollit, Psal.75. וטר אורחיה וירוממנך Custodi vias ejus & exaltabit te, Psalm. 37.34. חבבה די תרוממנך Dilige eã & extollet te, Prov.4. vers.8. ונרומם שמיה Et extollemus nomen ejus, Psal.34.v.4. *Et ex altera forma,* ירורם יתי Extollet me, Psal.27.5. צדקתא תרורם אומה Justitia extollit gentem, Proverb.11.v.11. *Ithpahel, Præteritum,* ולא אתרוממו עיני Et nõ sunt elati oculi mei, Ps.131. v.1. ואתרוממו גללוי Et sublati fuerunt fluctus ejus, Psal. 107. 25. ועל מרי שמיא התרוממת Et supra Dominum cœli extulisti te, Dan.5.23. *Imperativus,* אתרומם עלוי שמיא Exalta te supra cœlos, Deus, Psal.108.6. *Futurum,* כען אתרומם Nunc exaltabor, Jesa.33.10. ובשום מימרי יתרומם יקריה Et in nomine Verbi mei extolletur gloria ejus, Hebr. תרום קרנו Exaltabitur cornu ejus, Psal.89.25. Sic ibi legendum. ובצדקתך יתרוממון Et in justitia tua extollũt se, Psal.89.17. יתרומם תקוף רומחון דצדיקיא Exaltabitur autem robur celsitudinis justorum, Psalm.75.11. ubi Veneta legunt יתרוממן & Regia יורקמון pravè utrumque. *Ex altera forma, Imperativus,* אתרורם על מלאכי שמיא Exaltare supra angelos cœli ò Deus, Psal.57.6. *Futur.* לא תתרורם דלא תטפש Ne extollaris ut nõ desipias, Prov.30. v.32. Ante contritionem יתרורם effert se animus hominis, Prov.18.12. וכשתא יתרורם רישי Nunc autem extolletur caput meum, Psal.27.6. תתרורם מרינתא Extollitur urbs, Prov.11.11. *Aphel,* ארים *Exaltare, ut in Pahel. Respondet hîc etiam Hebræo* הניף *Agitavit. Præteritum,* די ארים ארמות דהבא Qui elevaverit, id est, obtulerit elevationem auri, Hebr. הניף, Exod. 35. 22. ארים תהומא קליה Sustulit abyssus vocem suã, Hebr. נשא, Hab.3.9. וארים בחוטרא Et elevavit virgam, Exod.7.v.20. וארים טבחא ית שקא Et levavit coquus armum, 1.Sam.9.24. וארים ידא במלכא Et sustulit manum contra regem, 1.Reg.11.26. דארים Quòd sustulit manum contra regem, ibid. vers.27. וארימת ית קלה ובכת Et sustulit illa vocem suam & flevit, Hebr. ותשא, Genes.21.16. וארימיה ארמא Et elevavit illud elevationem Domino, Levit.8.29. קדם מן ארימתא קלא Coram quo extulisti vocem, 2.Regum 19.22. ארימתא ימינא Extulisti dexteram hostium ejus, Psalm.89.43. ארימית ידי בצלו Elevavi manum meam in precib. coram Domino Deo excelso, Genes.14.22. R.Salom. & Aben Esra volunt esse juramenti formulam, ut aliâs, pro Juravi: ארי ארימית קלי וקרית Nam elevavi vocem meam, & clamavi, Genes.39.15. אין ארימית על יתם ידי Si elevavi contra pupillũ manus meas, Hebr. הניפותי Agitavi, Jobi 31.21. וארימו קלהון ובכו Et sustulerunt vocem suam & fleverunt, Hebr. וישאו, Job.2.12. דארימו ית ידיהון Qui sustulerunt manus sunt contra dominum meum regem, 2.Sam.18. v.28. *Participium,* הוה מרים Fuit exaltans, Dan.5. v.19. cum Kametz inusitatè, quod ne quis pravum existimaret, Masora notavit, bis eam vocem sic inveniri, sed in duplici significatione, hîc sc. & ubi legitur כי מרים הם Quia amaræ erant, Exod.15.23. כד מרים משה ידוהי Cum attolleret Moses manus suas, Exod.17.11. משפיל אף מרים Deprimit & extollit, 1.Sam.2.7. מרים חשיכא Attollit pauperem, ibid. vers.8. דהוא מרים עליהון Quam ipse elevat super eos, Jesa.19.16. Hebr. מניף Agitat: ומרים רישי Extolleris caput meũ, Psal.3.4. *Et ex secunda forma Quiescentium,* ומורים תרעיה Et exaltans portam suam, Prov.17.19. *Plurale masc.* דמרימין קלהון Qui attollunt vocem suam, Hebr. נשאו קול, Jesa.52.8. *Fœmininum,* מרימן צואר Extollentes collum, Jesa.3.v.16. *Infinitivus,* ותרים יתהון ארמא Et elevaveris illud elevando coram Domino, Exo.29.24. כארמא חוטרא למחי Juxta attollere, id est, cùm quis attollit virgã ad percutiendum, Heb. כהניף, Jesa.10.15. לארמא עממיא Ad agitandum populos agitatione vanitatis, Hebr. להנפה, Jesa.30.28. ביום ארמותכון In die quo

elevabitis illum, Hebr. ביום הניפכם, Levit.23.12. *Imperativ.* בְּקָל שׁוֹפָרָא אֲרִים קָלָךְ Juxta sonum buccinæ attolle vocem tuam, Jesa.58.1. אֲרִים אַמְתּוּךְ Attolle gressus tuos, Psal.74.3. וַאֲרִים יַת יְדָךְ Et attolle manus tuas, Hebr. ונטה, Exod.14.16. אֲרִימוּ קָלָא Attollite vocem, Jesa.13.2. אֲרִימוּ בְּחֵילָא קָלְכוֹן Attollite fortiter vocem vestram, Jesa.40.v.9. אֲרִימוּ אָתָא Elevate vexillum, Jes.62.10. וַאֲרִימוּ לְכוֹן גְּבַר אַבְנָא חֲדָא Et attollite vobis quisque lapidem unum, Jos.4.5. *Futur.* אֲרִים נסי Attollam vexillum meum, Jes.49.22. דִּלְמָא תְרִים חַרְבָּךְ עֲלַהּ Ne forte eleves cælum tuum super illud, Heb. הנפת, Exod.20.25. וּתְרִים יַתְהוֹן אֲרָמָא Et elevabis eos elevatione Domino, Heb. והנפת אותם תנופה Exo.29. v.24. אֶפְשַׁר דִּתְרִים לְעֵנָנָא קָלָךְ Est'ne possibile ut attollas usq; ad nubes vocem tuã, Job.38.34. לָא יְרִים גְּבַר יַת יְדֵיהּ Non levabit ullus manum suam, Genes.41.v.44. יְרִים שַׁרְבְּפֵיהּ Extollet nidum suum, Job.39.30. יְרִימְנֵיהּ כַּהֲנָא Elevabit eum sacerdos, Hebr. והניפו, Levit.23.v.11. אֲרֵי תְרִים כְּנִשְׁרָא מְדוֹרָךְ Cùm extuleris quasi aquila habitaculum tuum, Jesa.49.v.16. לָא תְרִימוּן אִיקַר Non extolletis gloriam, Psal.75.5. אִנּוּן יְרִימוּן קָלְהוֹן Ipsi attollent vocem suam, Hebr. ישאו קולם, Jesa.24.v.14. Sic Jesa.42.12.

רָמָא · רָם *Altus, Celsus, Excelsus, Elatus, Sublimis:* קָל רָם Voce elatâ, Deuter.27.14. רָם מִכָּל עַמָּא Altior erat universo populo, 1.Sam.9.v.2. בְּמִגְדָּל רָם In turri alta, Jesa.2.15. עַל טִנָּר רָם מִנִּי In rupem altiorem me, deducito me, Psal.61.3. רָמָא בְּעַמְמַיָּא Excelsus inter populos, Psal.46.11. וְאַתְּ רָמָא וְעִלָּאָה Tu autem elatus es & excelsus, Psalm.92.v.9. עַל כּוּרְסְיֵהּ רָמָא Super solio suo celso, Proverb.9.14. וְרָמָא הוּא עַל כָּל עַמְמַיָּא Et elatus est super omnes populos, Psal.99.2. דִּמְתִּיל בְּאַרְזָא רָמָה Qui similis est cedro excelso, Ezech.17.22. *Plural.* שְׁמַיָּא רָמִין Cœli excelsi, Prov.25.3. עַל טוּרַיָּא רָמַיָּא Super montibus excelsis, Deut.12.2. וְתַרְעָהָא רָמַיָּא Et portæ ejus excelsæ igni comburentur, Jerem.51.58. עַד דִּיכְבּוֹשׁ שׁוּרָךְ רָמַיָּא Donec subigat muros tuos celsos, Deuter.28.52. עַל כָּל נוּתְנַיָּא וְרָמֵי לִבָּא Super omnes superbos & elatos animo, Jesa.2.12. *Fæmin.* עֵינֵי רָמְתָא Oculos elatos, Prov.6.17.

רוּם · רוּמָא *Altitudo, Celsitudo, Elatio: Altum, Excelsum:* מִן רוּם לִבְּהוֹן יְמַלְּלוּן Ex elatione cordis sui loquuntur, Psal.73 8. קָלָא בְּרוּם עָלְמָא אִשְׁתְּמַע Vox in altitudine mundi audita est, Jerem.31.15. לְרוּם שְׁמַיָּא Ad altitudinem cœlorũ, Ezech.10.19. וַחֲזֵית לְבֵיתָא רוּמָא Et vidi domui esse altitudinem circum circa, Ezech.41.8. יָתְבֵי רוּמָה Habitatores excelsi, sive, in excelsis locis, Ezech.26.5. וְרוּמָא לְהוֹן Et altitudo erat ipsis, Ezech.1.18. אַתְקֵן בְּרוּמָא אַתְרֵיהּ Præparavit in excelso locum suum, Jesa.22.16. לְרוּמָא אֶסַּק In altum ascendam, Jesa.14. v.14. רוּמֵיהּ אַמִּין שִׁתִּין Altitudo ejus erat cubitorũ sexaginta, Dan.3.1. Esræ 6.3. וְרוּמֵיהּ יִמְטֵא לִשְׁמַיָּא Et altitudo ejus pertingebat ad cœlos, Dan.4. v.8. וְרוּמֵיהּ שַׂגִּיא Et altitudo ejus maxima erat, Dan.4.7.

רָמָא · רָמְתָא *Collis, Excelsum, Ara. Respondet Hebræis* רָמָה *&* גִּבְעָה *quando appellativa Nomina sunt.* וְעַל כָּל רָמָא מִנַּטְּלָא Et super omnem collem elevatum, Jesa.30.25. Ezech.6.13. Ezech.20. v.28. וְכָל טוּר וְרָמָא יִמְאֲכוּן Et omnis mons & collis deprimentur, Jesa.40.4. וְרָמְתִּךְ עֲבַדְתְּ בְּכָל רְחוֹב Et excelsum tuum fecisti in omni vico, Ezech.16. v.31. Sic vers.25. *Plurale,* וַעֲבַדְתְּ לִיךְ רָמִין Et fecisti tibi excelsa in omnibus vicis, Ezech.16.v.24. *Emphat.* וְעַל כָּל רָמָתָא מִנַּטְּלָתָא Et in omnibus collibus elevatis, Heb. הנבעות, Jesa.2.14. בְּרֵישׁ רָמָתָא In summitate collium, Prov.8.2. וְעַל רָמָתָא מַסְּקִין בּוּסְמִין Et in collibus offerunt aromata. Hos.4.13. וְרָמָתָא יִתְפָּרְקוּן Et colles disrumpentur, Jesa,54.10. וּמִנַּטַּל מֵרָמָתָא Et excelsior collibus, Jesa.2.2. וְיִתַּרְעוּן רָמָתִיךְ Et frangentur excelsa tua, Hebr. רמותיך, Ezech.16.39. רָמָתוּהִי וְחֵילוּהִי Colles tuos & valles tuas, Ezech.35.8.

רָמוּת *Elatio, elatum, excelsum, celsitudo, Altitudo:* עֵינֵי רָמוּת אֱנָשָׁא יִמְאֲכוּן Oculi elationis (id est, elati) hominum deprimentur, Hebr. גבהות, Jesa.2.11. וְיִמְאַךְ רָמוּת אֱנָשָׁא Et deprimetur elatio hominis, ibid.17. וְעַל תּוּשְׁבַּחַת רָמוּת עֵינוֹהִי Et super gloriam elationis oculorum ejus, Jesa.10.v.12. רָמוּת עֵינֵי Elatio oculorum, Prov.21.4. וְרָמוּת לִבְּהוֹן Et elatio cordis ipsorum, Jerem 48.29. גֵּיוְתָא וְרָמוּתָא Superbiam & elationem, Hebraicè גאון, Prov.8.13.

אֲרָמָא · הֲרָמָה *Elevatio, Agitatio, sacrificium vel oblatio elevationis:* וַאֲרִים יַתְהוֹן אֲרָמָא Et elevavit vel agitavit ea elevationem, id est, in sacrificium agitationis, Hebr. תנופה, Levit.8.27. Num 8.13. לַאֲרָמָא In elevationis sacrificium, Hebr. לתנופה, Levit.14.21. הֲרָמָה *Rabbinicum est.*

אֲרָמוּת *Idem:* דִּי אֲרִים אֲרָמוּת דַּהֲבָא Quicunq; elevabat elevationem auri Domino, id est, offerebat oblationem sive munus auri, Hebr. הניף תנופת זהב, Exod.35.22. מִן קֳדָם אֲרָמוּת גְּבוּרְתָא Propter elevationem sive agitationem manus potentiæ Domini exercituum, Jesa.19.16. לַאֲרָמָא יָתֵיהּ אֲרָמוּתָא Ad elevãdum illud elevationem coram Domino, Levit.7.v.30. אֲרֵי יַת חַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא Nam pectus elevationis, Levit.7.v.34. *Plurale constructum,* לְכָל אֲרָמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Cum omnibus elevationibus filiorum Israël, Hebr. תנופת Agitationibus, id est, donis & oblationibus quæ agitando offeruntur, Num.18.11.

מַרְמְתָא · מַרְמָא *Collis:* תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מַרְמְתָא Sub effusione collis orientem versus, Heb. תחת אשדת הפסגה

הפסגה, ubi Pisga quidam pro nomine proprio accipiunt, Deuter.3.17. ומשפך מרמתא Et effusionem collis, id est, declivitatem, Jos.10.40.

מרומא *Altum, excelsum, altitudo, celsitudo:* וצדקתך אלהא עד שמי מרומא Et justitia tua, ô Deus, usque ad cœlos excelsi, id est, excelsos, Hebr. עד מרום, Psal.71.v.19. והוא שמי מרומא דאין Et ipse cœlos excelsos judicat, Job.21.22. עביד שלם בשמי מרומא Faciens pacem in cœlis excelsis, Job 25.2. כעדן במרומא מיסא Tempore quo in altum evolat, Job.39.21. די כורסיה במרומא Cujus solium est in excelso, Psal.56.3. לא תרימון למרומא איקרכון Ne attollatis in altum gloriam vestram, Psalm.75.6. *Plurale,* ומסהיד עלי במרומיא Et testificans supra me in excelsis est, Jobi 16.19. וכהין עינוי מן מרומיא Et caligarunt oculi ejus ab excelsis, Genes.12.42. in Targ. Hieros.

רוממותא *Celsitudo:* תוקפא ורוממותא Robur & celsitudo, Numer.23.22. in Jonath. & Targ. Hieros. *Apud Rabbinos* רוממות frequens est in titulis hominum præstātissimorum & principum, pro *Excellentia, Celsitudo, Majestas.*

רומיתא · רומית *Genus spinarum vel veprium,* Schab. fol.110.2.

רומא · רומי *Roma, urbs Italiæ, cujus Imperator Vespasianus, quia Judæam subjugavit, urbē vastavit, Templum incendit, Judæos à cæde superstites deportavit, idcirco ista urbs cum toto Imperio Romano Judæis semper invisa mansit, quo nomine etiam Impia Roma communiter ab ipsis cognominata fuit. Hoc nomine etiã, maximè posteriores paraphrastæ Chaldæi, ejus in Targum meminerunt, quæ loca Elias omnia se annotasse gloriatur, etsi unũ præterierit, qui mox indicabitur:* ומלכא משיחא מן גו רומא Et rex Mesſias (egredietur) ex medio urbis Romæ, Genes.12.42. in Targum Hierosolymitano. וישיצי ית כל מה דישתיר מן כרכא חייבא דהיא רומי Et perdet omnem qui reliquus fuerit ex urbe impia Roma, Numer.24.19. *Sic adducit Elias, & legitur in libris antiquis. In Pentateucho cum triplici Targum postrema verba* דהיא רומי *omissa sunt ex censura Christianorum, quæ post primos editos Hebræorum libros in Italia demum instituta fuit.* ארי סגיאין יהון בני ירושלם צדיתא מבני רומי יתיבתא Nam plures erunt liberi Hierosolymæ vastatæ, quàm liberi Romæ habitatæ, Jesa.54.1. *Sic Veneta & Regia, sed in Latina versione tantum redditur,* Quàm urbis habitabilis. *Tertia editio Veneta vocem* רומי *omisit. Editio Basileensis,* מבני כרכא יתיבתא Quàm liberi urbis habitatæ. *Id omni præjudicio caret. Dubitari etiam potest, an Jonathan sic scripserit. Nam ejus tempore Jerusalem nondum fuit vastata, nec odium Judæorum in Romanos tantum erat, quantum postea ortum, quando Romani urbem & totam Judæam vastarunt & occuparunt.* ואף לתמן יתרמון קטילי רומי קרתא דסגיאין אתרגשתהא Etiam eò projicientur interfecti Romæ, cujus urbis maximę sunt cõmotiones, Ezech.39.16. ותחזי רומי בעל דבבותי Et videbit eam Roma inimica mea, Hebr. ותרא איבתי, Mich.7.v.10. Sic vers.8. אל תחדין רומי בעיל דבבותי Ne læteris Roma inimica mea, Heb. איבתי ut antè. Rabbi Salom. vocem Hebræam איבתי explicat, בבל ורומי חייבת Inimica, id est, Babel & Roma impia. *Vox* רומי *in posterioribus editionibus omissa est, & quidam libri pro ea substituerunt* פרס Persia: וכדון דחבית מן יוביל יתי עד כרכא דרומי רשיעא Nunc autem postquam peccavi, quis deducet me usque ad urbem Romam impiam, Hebr. מי יובילני עיר מבצר, Psal.108.11. *Vox Roma & hic in posterioribus expuncta est, & editio Basileensis,* עד כרכא תקיפא Usque ad urbem munitam, *quod Hebræo proximè respondet.* ובההיא זמנא אסער עויתיך רומי רשיעא דמתבניא באיטליא ומליא אוכלוסין מבני אדום Isto tempore visitabo iniquitatem tuam Romam impia, quæ ædificata es in Italia, & repleta es turbis hominũ ex posteris Edom, Thren.4.22. pro Hebræo פקד עונך בת אדום Visitavit iniquitatem tuam filia filia Edom. *Sic editiones duæ primæ Venetæ. In posterioribus,* Roma impia, *& sequentia verba, omissa sunt declinandæ invidiæ causâ, relicto spacio exiguo, cui Judæi manu inscribere solent omissa, ut factum in exemplari quod apud me est, & à Judæo carè emptum. In Regiis Hispanicis similiter expressa leguntur. Basiliensis editio pro* רומי רשיעא *simpliciter habet* כרתא דאדום Filia Edom, *juxta Hebræum.* כן ירושלם דהוית באתתא עקרא עתידא דתתמלי מעם גלותהא ורומי דמליא סגי עממיא יסופון משריתהא תצדי ותחרוב Sic Jerusalem, quæ est veluti mulier sterilis, futurum est ut impleatur populo exiliorum suorum: at Roma, quæ plena est gentium multitudine, perdentur exercitus ejus, & ipsa vastabitur & desolabitur, 1.Sam.2.5. pro Hebræo, ורבת בנים אמללה Et quæ plurimos habet liberos, languefacta est. *In Regiis, quæ de Roma, omissa sunt. Tertia editio Veneta pro* ורומי *habet* וכוש *Et Æthiopia: alii ponunt pro eo* וארם *Et Syria.* ויתהפכון נחלהא דרומי לזפא ועפרה לגופריתא ותהי ארעא לזפא בערא Et convertētur flumina Romæ in picem, & terra ejus in sulphur, eritque terra in picem ardentem, Jesa.34.9. pro ונהפכו נחליה לזפת Et convertuntur flumina ejus in picem. *R. Salomon Pronomen* Ejus *exponit,* של אדום Ejus *scil. Edom, quo Rabbini Romam & Romanum imperium intelligunt.* Sic & apud Christianos quosdam interpretes: *Ejus,* scil. *Edom, & per consequens Romæ. Posteriores editiones vocem Romæ omiserunt:* תשיעאה דרומי Nonum regnum erit Romanum, Esth.1.1. in Targ. secundo. Enumerantur illic decem regna, quæ partim fue-

runt, partim futura ſunt uſque ad finem mundi, ubi nonum tribuitur filio David Meſsiæ, decimum regi regum Domino Deo exercituum: שְׁדָא גִירָא לְרוֹמִי חַיַּבְתָּא וְתִתְעֲקַר בְּעַגְלָא Ejaculatus eſt ſagittam ad Romam improbam, quæ eradicetur velociter. Adducit id Elias ex eodem Targum Eſth.1.1 ſed in libris editis omiſſum video.

רוֹמָאָה · רוֹמָאֵי *Romanus. Plurale,* יִשְׁתֵּצוּן רוֹמָאֵי Perdentur Romani, Hab.3.16. הְנוּן רוֹמָאֵי דַעֲלוּ עִם טִיטוּס וְאַסְפַּסְיָאנוּס Iſti ſunt Romani, qui aſcenderunt cum Tito & Veſpaſiano, & exſtruxerunt munitiones contra Jeruſalem, Thr.1.19. אִתְעֲנִיאוּ מִן רוֹמָאֵי Afflictæ (compreſſæ) fuerunt à Romanis, Thren.5.11. *Editiones poſteriores habent pro eo* נוּכְרָאֵי *Alienigenæ.* דַהֲוֵינָא מְתִינָן לְרוֹמָאֵי Qui fuimus exſpectantes (ſperantes) ad Romanos, Thr. 4.v.17. *Regia,* לִבְנֵי עַמְמַיָּא Filios gentium, gentes: *editio tertia Veneta,* לְנוּכְרָאֵי Alienigenas. Et mox ibidem, דְאִסְתַּכֵּינָא לְרוֹמָאֵי דְאִנוּן עַמָּא דְלָא יִפְרוּק Qui reſpeximus Romanos, qui ſunt populus nō ſalvans. Regia לַאֲרוּמָאֵי Edomæos. Editiones poſteriores לְנוּכְרָאֵי Alienigenas. וְיִצְטָרְפוּן עִמְּהוֹן לִגְיוֹנִין סַגִּיִּין מִן דְּרוֹמָאֵי Et conjungent ſe cum illis legiones multæ ex Romanis, Numer.24.v.24. in Targum Hieroſ. ſed Jonathan pro eo habet מִן קוּסְטַנְטִינִי Ex Conſtantina.

Apud Rabbinos crebra etiam hujus mentio, ſed malo ſæpè cum omine. R.Salomon Num.24.19. ad verba, *Et perdet ſuperſtitem ex urbe:* מעיר החשובה של אדום והיא רומי *Ex urbe,* ſcil. celeberrima Edomeæ, quæ eſt Roma. Per אדום intelligitur Regnum Romanum ſive Chriſtianorum. R.Bechai in libro כד הקמח Cad hakkemach, cap.ult. literæ Nun נ circa finem: כן תמצא למושיע האחרון שיגלה במהרה בימינו שהוא עתיד לצאת מתוך מטרופלין של רומי ומחריבה id eſt, *Sic invenies de Salvatore poſtremo, qui egreſſurus eſt ex metropoli Roma, & vaſtaturus eſt eam.* R.Abraham in lib. צרור המור Zeror hammor, in Sectione שופטים & alibi ſæpè: בחרבן רומא מיד תהיה גאולתנו *In vaſtatione Romæ illicò erit redemptio noſtra.* R.David in principio Obadiæ, in editione prima majori & aliis libris priſcis: ומה שאמרו הנביאים בחרבן אדום באחרית הימים על רומי אמרו כמו שפי׳ בישעיה בפרשת קרבו גוים לשמוע כי כשתחרב רומי תהיה גאולת ישראל Id eſt, *Quod autem dicunt prophetæ de vaſtatione Edom in extremitate dierum, de Roma dixerunt, ut explicavi in Jeſaja, in verſu,* Accedite gentes ad audiendum, Jeſa.34.1. *Etenim quando vaſtabitur Roma, erit redemptio Iſraëlitarum.* Hic locus in poſterioribus editionibus Venetis mutilatus eſt, & vox רומי omiſſa. Robertus Stephani in editione ſua prophetarum minorū cum hujus authoris Commentariis, editionem primam ſecutus eſt.

R.Bechai in lib. כד הקמח in litera ג. in cap. quod incipit גאוה, folio 17.4. editionis Cracovienſis, ſcribit: היא העולה על מוקדה · זו מלכות רומי הרשעה שהיא מתגאה ומעלה את עצמה סופה שתדון באש שנ׳ היא העולה, id eſt, *Illud aſcendit ſuper aduſtionem,* (Lev.6.2. al.9.) *Illud eſt regnum Romanum improbum, quod ſuperbit & effert ſeipſum, finis ejus erit, ut judicetur per ignem, ſicut dictum eſt:* Illud aſcendit in aduſtionem, Levit.6. R.Salomon ad verſum, *Et aſcendent Servatores in montem Sion, ad judicandum montem Eſau, eritq; Domino regnum,* Obadiæ verſ. ultim. ſic ſcribit: *Docet te, quòd regnum ejus non eſt perfectum, donec vindictam ſumpſerit de monte Eſau, id eſt,* juxta paraphraſten Chaldæum, ית כרכא רבא דעשו Urbem magnam Eſau, היא רומי quæ eſt Roma. Idem ad verba iſta, *Percute paſtorem, & diſpergentur oves,* Zach.13.7. *Paſtorem,* id eſt, את מלך רומי הרשעה Regem Romæ impiæ ſeu Romani imperii improbi. R.Abraham in libro צרור המור ad illa verba: Tempore quo nutabit pes eorum, Deuter.32.35. כלו׳ כשתמוט היתד והיסוד שלהם שהיא רומי הרשעה quaſi diceret, quando nutabit clavus & fundamentum ipſorum, quod eſt Roma impia. Hinc agnoſcitur affectus Judæorum erga regnum Romanum & Chriſtianos. Similia plurima paſsim reperiuntur, quæ tamen in quibusdam libris curâ Chriſtianorum ſublata ſunt, vel correcta. De *Origine urbis Romæ* legitur apud Talmudicos in Sanh. fol.21.2. editionis Venetæ: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים והעלה שירטון ועליו נבנה כרך גדול שברומי *Eâ horâ quâ Salomon duxit filiam Pharaonis, deſcendit Gabriel, & fixit calamum in mare, qui aſcendere fecit vel attraxit cœnum, & in eo ædificata eſt civitas magna quæ eſt Roma.* In Maſſech. Schab. fol.56.2. idem legitur, & ulteriùs additur: אותו היום שהכניס ירבעם שני עגלי זהב אחד בביתאל ואחד בדן נבנה צריף אחד וזהו איטליא של יון *Eo die quo introduxit Jeroboam duos vitulos, unum quidem in Dan, & unum in Bethel, ædificatum fuit tugurium quoddam, quod eſt Italia Græciæ,* id eſt, Roma. Nam in Maſſech. Megilla cap.1. legitur, איטליא של יון זה כרך גדול של רומי *Italia Græciæ eſt urbs magna Romæ.* Idem legitur in Talm. Hieroſol. עז cap.1. *Die quo erexit Jeroboam duos vitulos, venerunt Remus & Romulus, & ædificarunt duo tuguria Romæ, &c.* Plenius & pluribus circumſtantiis legitur hæc fabula in Medr. rabba Cantici Cantic. cap.1. v.6. fol.93. *Dixit R. Levi, eo die quo deſponſatus fuit Rex Salomon cum filia Pharaonis-Necho, deſcendit Michael princeps magnus de cœlo, ac fixit calamum in mari, ut cœnum vel lutum undiq; aſcenderet in eo, eiq; adhæreret, qui locus poſtmodum factus fuit inſtar ſilvæ,* והוא היה מקומו

היה מקומו של רומי *estq; is ipse, qui locum urbi Romæ ædificandæ præbuit. Nam cùm Jeroboam ben Nebat duos vitulos aureos erexisset, exstruxerunt Romæ duo tuguriola, quæ mox corruerunt, & cùm denuò ædificarent ea, conciderunt iterum. Aderat ibi tum vir senex, cui nomen erat* אבא קולון *Abba Kolon, qui dixit illis; Nisi attuleritis huc aquas ex fluvio Euphrate, easq; cum hoc luto commiscueritis, & ex eo ædificaveritis illa, nunquam subsistent. Dixerunt ei; ecquis autem adferet nobis? Respondit, Ego. Profectus ergo, fecit seipsum tanquam* οἰνοπόλην, *qui vinum vendendum ex uno loco in alium deferret, atque ita ab una urbe ad alteram, ab una regione ad alteram profectus est, donec tandem ad Euphratem pervenit. Eò cùm venisset, sumsit aquam ex Euphrate, eamq; ipsis attulit, quam cum luto suo commiscuerunt, ac sic iterum tuguria illa exstruxerunt, quæ firma tum persliterunt. Ab eo tempore dixerunt homines in proverbio,* כל מדינה ומדינה דלית אבא קולון לא תתקרי מדינה *Omnis provincia, in qua non est Abba Kolon, non meretur ut vocetur provincia,* והוו קורין ליה רומי בבלון *& vocarunt locum illum Roma Babylon.* Hæc ibi. Et ne quis arbitretur de alia Roma hæc dici, ad ista verba מקומה של רומי notat glossator; שעליה נבנה רומי המצירה לישראל *Locus in quo ædificata fuit Roma angustiis afficiens Israelem.* In Medrasch Psalm. 10. *Mortuâ matre Remi & Romuli, lupa sese obtulit, quæ eos lactavit, qui deinde surrexerunt; & duo magna tuguria Romæ exstruxerunt.* Vide & in Medrasch Esther cap. 1. v. 9.

* רוס Vide in רִיס.

רוף רופף *Tremere, Vacillare:* עד שלא נתן מסו בתוכו החלב רופף Antequam coagulum ponatur in eo, lac tremit, agitatur huc illuc, Beresch. rabba sect. 14. *Inde Participium Ithpael,* וְעַמּוּדֶיהָ מִתְרוֹפְפִין Et columnæ ejus tremunt, Heb. יִתְפַלָּצוּן, Jobi 9. v. 6. *Affine Hebræo* רָפָה *Remitti, Laxari, remissum vel laxum esse. Talia levi motu tremunt & vacillant, aut huc illuc agitantur.*

רְוַק *Cælebs, juvenis. Sic videtur scribendum, quòd Hebræis in medio semper per duplex Vau scribatur* רווק: *sed possit etiam designare ista scriptio simplicem Vau consonam,* רְוַק, *ad differentiam* רוק *cum Vau quiescente:* וְרַוְקֵי רַשִׁיעַיָּא Et juvenes improborum, Heb. וּבַחוּרִים Et juvenes, Jesa. 40. 30. *Apud Rabbinos,* רווק הדר בכרך Cælebs habitans in urbe, id est, פָּנוּי Cælebs, Talm. Pesachim folio 113. 1. לא ילמד אדם רווק סופרים Non discet homo cælebs ut sit inter scribas, id est, ut fiat scriba & præceptor puerorum; לא ירעה רווק בהמה Non pascet cælebs bestias; item, לא ישנו שני רווקים בטלית אחת Non cubabunt duo cælibes sub pallio uno, Kiddusch. fol. 82. 1. Causa, ne moveantur pravis cupiditatibus.

Secundò, *Fæx vini:* האי בדרווקא הא בדפורצני Hoc intelligitur de (vino) ex fæcibus (id est, aquâ fæcibus affusa) facto: illud de (vino) ex acinis, Pesachim fol. 42. 2. Item *Saccus vel Linteum colatorium,* ע״ז fol. 75. 1.

רוק *Spuere, Despuere, Inspuere. Futurum,* וְאִרֵי יָרוֹק דָּבוֹנָא Et cùm spuerit fluxu laborans, Hebr. יָרֹק, Levit. 15. v. 8. *Apud Talmudicos,* ad illud Eccles. 12. 14. *Omne opus Deus adducet in judicium,* על כל נעלם *super omne occultum &c.* Rabbi Jehuda dixit, זה ההורג כנה בפני חבירו ונמאס Hic est is qui occidit pediculum in conspectu socii sui, ut nausea ipsi moveatur: Schemuel dixit, זה שרק בפני חבירו ונמאס *Hic est qui exspuit coram socio suo, & nauseam ei movet,* Chagiga fol. 5. Turpe & ignominiosum hoc erat. Vide in כיח.

רוק · רוקא *Sputum:* מֵאִתְכַּנְעוּ וְרוּק A depressione & sputo, Jesa. 50. 6. לָא מְנַעוּ רוּקָא Non averterunt à me sputum, Jobi 30. 10. עַד דְּאַבְלַע רֻקִּי Donec deglutiero sputum meum, Jobi 7. 19. *Apud Rab.* רוק תָפֵל Sputum insipidum; id est, jejunum: Majemon par. 2. in הלכות אסורי ביאה capite 9. §. 38. איזהו רוק תפל Quódnam est sputum insipidum? Si quis nihil gustaverit ab initio noctis, & dormiverit, à media nocte posteriore usque in crastinum antequam comedat, vocatur רוק תפל &c. ורוק תפל אפילו על גב העין אסור *Sputum jejunum vetitum est ponere super oculum in Sabbatho (multò minus in oculum indere),* Talm. Hieros. Schab. cap. 14. & Majem. in הלכות שבת cap. 21. *Hinc dicebant Pharisei, Christum sabbathum violasse, cùm Sabbatho oculos cæci sputo inunxisset, Johan. 9. v. 16. quia id directè huic traditioni ipsorum repugnabat.*

רוש Hinc videri posit אָרִישׁ ex Aphel, & פְּרִישׁ Proverb 13. 18. & 15. 32. Si hinc sunt, erit hoc verbum, *Abstrahere, Deserere,* Heb. פרע.

רָז *Secretum, Arcanum. Diversis locutionibus Hebraicis respondet:* רָז אֲגַר לְצַדִּיקַיָּא Secretum mercedis justorũ visum est mihi: רָז פּוּרְעָנוּת לְרַשִׁיעַיָּא Secretum pœnæ improborum revelatum est mihi; Jesa. 24. 16. וְכָל רָז לָא אָנֵס לָךְ Neq; ullum arcanum est difficile tibi, Dan. 4. vers. 6. וְכָל רָז לָא יִתְכַּסְּיָא מִנָּךְ Et ullum secretum non est absconditum à te, Hebr. כָּל סָתוּם Ezech. 28. 3. מְאַלְלִין בְּרָז Explorantes in secreto, id est, secretò, clam, exploratores secretos, Heb. חֶרֶשׁ in silentio, Jos. 2. v. 1. וּשְׁלַח אִזְגַּדִּין לְוָת אֲבִימֶלֶךְ בְּרָז Et misit nuncios ad Avimelecum secretò, Hebr. בְּתָרְמָה In calliditate; Jud. 9. 31. וְעַלַּת לְוָתֵיהּ בְּרָז Et ingressa fuit ad eum in secreto, Hebr. בַּלָּט, Judic. 4. 21. Sic pro eodem Ruth. 3. 7. & 1. Sam. 18. 22. & 24. 5. בְּרָז לְמֵימַר In secreto, dicendo, Heb. בַּסֵּתֶר, Deuteron. 13. 7. in Jonathane. עַל רָזָא דְּתוֹרָה Super se-

creto hoc, Dan. 2.18. רָזָא גְלִי Secretum manifestatum fuit, Dan. 2.19. רָזָא דִי מַלְכָּא שָׁאֵל Arcanum quod rex petit, Dan. 2.27. לְמִגְלָא רָזָא דְנָה Revelare arcanum hoc, Dan. 2. 47. גְלָא לֵיה רָזָא דְנָה Revelavit ei secretum hoc; Esth. 6.1. בְּרָזָא עִלָּאָה In secreto excelso, Hebr. בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן, Psalm. 91. v. 1. *Plurale*, גָלֵי רָזִין Revelans arcana, Esth. 6. vers. 1. Dan. 2. 28. 47. וְגָלֵא רָזַיָּא הוֹדְעָךְ Revelans arcana notum fecit tibi, Dan. 2.29. מַן מִדִּילָנָא גָלֵי רָזֵי Quis ex nobis revelaturus est secreta regi, 2. Reg. 6.11. בְּרָזֵיהוֹן לָא חָזַרת נַפְשִׁי In secretis ipsorum non sit anima mea, Gen. 49.6.

רזב אַרְזוּבָא *Malleus, Hebr.* מַקֶּבֶת: ut, וְאַרְזוּבִין וְחוּלִילִין Vel mallei vel secures, 1. Reg. 6.7. *Dicitur &* אַרְזַפְתָּא, ut mox infrà.

הַרְזַבְנִית *Locustæ species*, Cholin fol. 65.1.

מַרְזְבָא · מַרְזֵב *Canalis, tubus, fistula aquam effundens. Quidam volunt dici sic à* מַר *Gutta, stilla, &* זב *Fluens, quòd guttas pluviæ excipiat & effundat, vel quasi Guttarum confluxus:* לְמַרְזְבָא דְמַיָּא In canalem aquarum, Job. 38.25. מַרְזְבִין דְשָׁרְיָין מַיָּא פְּשׁוֹרֵי וּמַרְזְבִין דְשָׁרְיָין מַיָּא חֲסִימֵי Canales qui effundunt aquas tepidas, & canales qui effundunt aquas calidas, Eccles. 2.8. די מודלח מַרְזְבָא Qui diffluit in canales, Job. 28. v. 4. לְקָל זַלְחֵי מַרְזְבַיִךְ Ad sonum fluentium canalium tuorum, Psalm. 42.8. *Apud Talmudicos*, אותבוה תותי מַרְזִיבָא Collocarunt illud sub canali tecti, Cholin fol. 105. col. 2. שפעי מרזבי דצפורין דמא Effundebant canales Sipuriæ sanguinem, Sanhedrin fol. 109.1.

מַרְזוּבְלִין Storeæ.

מרזבני *Duces, Principes.* Apud Talmudicos, ש׳ מלכי קטירי תגי איכא בגרממיא של ארום וש״סה מרזבני איכא בבבל Trecenti reges coronis redimiti sunt in Germania Idumææ, & 365. duces sunt in Babele, Megilla fol. 6.2. Pro של ארום in En Jisrael est של רומי, & pro בבבל itidem ברומי. In glossa autem מרזבני exponitur per רוזנים Duces. *Baal Aruch exponit* אֲרוֹנִים Domini. *Pro eo Schindlerus videtur legisse* אֲרוֹנִים *Arcæ. Hinc posuit;* מַרְזְבָנִין *Arcæ.*

רזד Hinc רִזְדִין Proverb. 24. v. 5. in Venetis. Vox prava, pro דִזְדִין.

רזח רִזְיָא *Vis, robur, fortitudo, Talm.* וְתֵיתֵי מִרְזְיָא Ut venias cum fortitudine, id est, fortiter, velociter. Glossa, מכח גדול, Sanhedr. fol. 45.2. *Opponitur ei* בניחא *placidè, quietè, leniter:* ut, הא דאתא ניחא הא דאתא רזיא Hæc est (pluvia) quæ venit placidè; illa, quæ venit impetuosè, Taan. fol. 3.2.

רָזִיאֵל *Rasiel, angelus*, Cant. 10.20.

רזח מַרְזְחָא · מַרְזֵחָא *Lugens, Luctus:* aliis, *Convivium:* aliis, *Designator, Curator funebrium:*

לָא תֵעוֹל לְבֵית מַרְזְחָא Ne eas in domum luctus vel lugentis. R. Salom. *Convivii*, Jerem. 16. v. 5. וְיֶעְדוּן מִנְהוֹן מַרְזְחִין Et recedent ab eis lugubria, Amos 6. 7. R. Salom. מִשְׁתָּאוֹת *Convivia:* וַאֲכַלוּ עַמָּא בְמַרְזְחֵיהוֹן Et comederunt populus in conviviis ipsorum, Num. 25.5. in Jonathane. R. Salomon adducit locum ex libro Siphre, וחזרו לעשות להם מרזחים והיו קוראים להם ואוכלים Reversi fuerunt ad parandum ipsis convivia; invitarunt ipsos & comederunt. Hoc sensu certè legitur in Medrasch Esther cap. 1. v. 2. בית המקדש חרב ורשע זה יושב ועושה מרזיחין Domus sanctuarii est vastata, & impius iste facit convivia. De convivio Ahasveri. Sic iterum ibid. v. 9.

Apud Talmudicos, מַאי מַרְזֵחָא אָבֵל Quid est Marsecha? Lugens. Unde sic dicitur? מר וזח, id est, quòd מר amaritudine repletus sit, וזח & recesserit mens ejus, Kethubh. fol. 69.2.

רזם *Spectare, Collimare, vel Designare, Innuere, idem quod* רְמַז *apud Rabbinos. Partic. Pahel*, וּמָה מְרַזְמִין עֵינָךְ Et quodcunque designaverint oculi tui, vel, quocunque collimarint, Job. 15.12.

מוּרְזְמָא *Avis nomen, quæ longis pedibus, corpore rufo.* Aruch vult esse Persicum.

רזן רוזינקא. Hinc citatur in Aruch ex Taan. fol. 23. 2. איזיל ואזבון לכו רוזינקא. Pro eo in nostro Talmud legitur, איזיל ואייתי לי בזוזא עיבורא Ibo & comparabo mihi pro denario frumentū; Guido & alii exponunt, *Mensuram quatuor digitorum.* Vide quoq; infrà in רסן.

רזף מַרְזְפִין *Mallei:* וְיִמְחוּנוּן בְּמַרְזְפִין Et percutient eos malleis, Psal. 73.10. מָחְיָין כְּבְמַרְזְפִין Percutiunt quasi malleis, Psal. 74.16.

אַרְזַפְתָּא *Idem:* וְשַׁוִּיאַת יַת אַרְזַפְתָּא בִּידַהּ Posuit malleum in manum suam, Heb. מַקֶּבֶת, Jud. 4.21. *Apud Talmudic.* חֲלַף אַבָּבָא דְבֵי נַפָּחָא שְׁמַע קָל אַרְזַפְתָּא Transivit januam domus fabri cujusdam, audivitq; sonum mallei, Gittin fol. 56.2.

מַרְזַפְתָּא *Idem, Talm.* מחינן ליה במרזפתא דנפחא Percutimus ipsum malleo fabri, Berach. f. 34.1. *In Aruch scribitur* מרזבתא.

רחב *Latum, amplum esse. Hebræum* רחב *in Targum per* רוח *&* פתח *efferri solet, & insolens est* רחב *Chaldæis. Legitur tamen,* גַבְרָא רְחַב נַפְשָׁא מְגָרֵג תִגְרֵי Vir lati animi excitat lites, Hebr. רְחַב נֶפֶשׁ, Prov. 28.25. Locus hic in libris corruptè legitur.

רְחוֹבָא · רְחוֹב *Platea, lata propriè, ut Hebraicè.* רָמַן בְּכָל רְחוֹב Excelsa in omni platea, Ezech. 16. v. 24. אֱלָהֵן בִּרְחוֹבָא נְבִית Sed in platea pernoctabimus, Gen. 19.2. לְחוֹד בִּרְחוֹבָא לָא תְבִית Tantummodò in platea non pernoctabis, Judic. 19.20.

Plurale,

Plurale, עוליםין מרחובין Adolescentes ex plateis, Jerem.9.21. בְּכָל רְחוֹבַיָּא מִסְפְּדָא In omnibus plateis planctus est, Amos 5.16. *Constructum*, ורחובי קִרְתָּא Et plateæ urbis, Zach.8.5. בִּרְחוֹבֵי קִרְוַיָּא In plateis urbis, Nah.2.5. וּבְעוּ בִּרְחוֹבָהָא Et quærite in plateis ejus, Jerem.5.1. וּבִרְחוֹבֵיהוֹן Et in plateis ipsorum, Jer.48.38.

חַרְחָבָה *Dilatatio, Amplificatio*: הרחבת הלשון Dilatatio, Amplificatio sermonis.

רחל רְחֵלָא *Ovis, agnus*: וּכְרַחֲלָא לִקְדָם גָּזְזָהָא Et sicut ovis coram tonsoribus suis, Hebr. וכרחל Jesa. 53. v.7. וְאִמְּרֵי בְּנֵי רְחֵילִין Et agni filii ovium, Deut.14.4. in Jonathane, pro quo Onkelos habet, אִמְּרִין וּרְחֵלִין Agni ovium. רְחֵילֵי מָאתַן Agni ducenti, Gen. 32.14. רחלך וְעִזָּךְ Agni tui & capræ tuæ, Genes. 31.38. *Apud Rabbinos proverbiale*, רְחֵילָא בָּתַר רְחֵילָא אָזְלָא *Ovis post ovem it*, id est, Ovis ovem sequitur. Sic socius socium, fur furem. In malum propriè, quando vel ex simplicitate, vel ex temeritate alius alium sequitur, & maximè in societate. Est verò etiam imitatio in virtutibus, & ea quidem honestissima. Vide Drusium Adagiorum Hebraicorum classe 3. Adag. 3. Legitur in Kethubhot folio 63.1. ubi aliud ejusdem generis sequitur, כְּעוֹבָדֵי אִמָּא כָּךְ עוֹבָדֵי בְּרַתָּא *Ut sunt opera matris, sic opera filiæ*, quod breviùs apud Ezech.16.v.44. כְּאִמָּהּ בִּתָּהּ Qualis mater, talis filia. Vide ibi R. Davidem. *Plurale fœminin.* רְחֵלוֹת Oves fœminæ: רחלות יוצאות שחוות Oves femellę exeunt (in sabbatho) ligatæ, Schab. cap.5. in princ.

רַחֵם *Misereri. Hebraicis* רחם · חנן · חמל *hoc sensu plerumque respondet. Quædam ex forma primæ conjugationis Kal punctantur, pleraq. autem ex Pahel. Præteritum*, אֲרֵי רְחֵם עֲלַי יְיָ Nam misertus est mei Dominus, Heb. חַנַּנִי, Gen.31.11. הֵיךְ דִּי רָחֵים אַבָּא עַל בְּנַיָּא Sicut miseretur pater super filios, Hebr. כְּרַחֵם Psalm. 103. v. 13. וְרַחֵם עֲלֵיהוֹן Et misertus est eorum, Hebr. וַיְרַחֲמֵם, 2.Reg.13.23. וְרַחֵים עַל עַמֵּיהּ Et misertus est populi sui, Hebr. וַיַּחְמֹל Joel.2.v.18. Rariùs tamen huic Verbo respondet: vide in Futuro. *Participium*, וֵאלָהַנָא מְרַחֵם Deus noster miseretur, Psal.116.5. דִּמְרַחֵם עַל מִסְכֵּינֵי Qui miseretur pauperum, Heb. לְחוֹנֵן דַּלִּים, Proverb.28.8. Sic pro eodem Hebræo, וְעַל יַנְקָא לָא מְרַחֵם Et juvenis non miseretur, Deuter.28.v.50. *Plurale*, ידי נְשַׁיָּא דַּהֲוָן מְרַחֲמָן Manus mulierum quæ fuerunt misericordes, Thren. 4.10. *Infinitivus*, רַחֲמָא אֲרַחֵם עֲלֵיהוֹן Miserendo miserebor ipsorum, Jerem. 31. vers. 20. רַחֲמָא יְרַחֵם עֲלָךְ Miserendo miserebitur tui, Heb. חָנוֹן יָחְנְךָ, Jesa.30.v.19. לָא אוֹסִיף עוֹד לְרַחֲמָא Non pergam amplius misereri, Hos.1.6. *Imperativus*, יְיָ רַחֵים עֲלָנָא Domine miserere nostri, Heb. חָנֵּנוּ

Jesa.33.2. *Futurum*, וּבִרְעוּתִי אֲרַחֵם עֲלָךְ Et pro benevolentia mea miserebor tui, Jesa. 60. vers. 10. וְאַף אֲנָא לָא אֲרַחֵם Etiam ego non miserebor, Hebr. אֶחְמוֹל Ezech. 5.8. וַאֲרַחֵם עַל מַן דַּאֲרַחֵם Et miserebor ejus, cujus miserebor, Exod.33.v.19. תְּרַחֵם צִיּוֹן Misereberis Tzionis, Psalm. 102. v. 14. וְלָא תְרַחֵם עֲלֵיהוֹן Neque misereberis eorum, Heb. וְלֹא תְחָנֵּם, Deut. 7. 2. וְלָא תְרַחֵם Neque misereberis, Heb. תַחְמֹל, Deut.13.9. עַל אַרְמְלָתוֹהִי לָא יְרַחֵם Viduarum ejus non miserebitur, Jesa.9.vers.16. נְרַחֵם עֲלוֹי אֱלָהָא Miserebitur ejus Deus, Prov.28. v.13. cum formativo נ loco י more Syro. וִירַחֵם עֲלָךְ Et miserebitur tui, Deuter.13.17. וִירַחֵם יָתָךְ Et misereatur tui, Hebr. וִיחֻנֶּךָּ, Numer. 6. v. 25. דִּירַחֵם עֲלֵיכוֹן Ut misereatur vestri, Jesa. 30. v.18. וְלַד מְעִין לָא יְרַחֲמוּן Pueri ex visceribus nati non miserebuntur, Jesa.13.18. וִירַחֲמוּן עֲלֵיהוֹן Et miserebuntur eorum, 1.Reg.8.50. *Ithpehal, Præteritum*, דְּמִן קֳדָמָךְ אִתְרַחַם עַל אֲבָהָתָנָא Per te enim misertum est (id est, misericordia affecti sunt) patres nostri, Hos.14.4. מִן קֳדָם יְיָ יִתְרַחַם עֲלָךְ A Deo misertum est super te fili mi, id est, misericordiâ affectus es, Genes.43.v.28. Hebr. אֱלֹהִים יָחְנְךָ בְּנִי Deus misereatur tui, fili mi. *Infinitiv.* לְאִתְרַחָמָא Misericordiâ affici, Exod.33.19. T.H.

רְחִים *Misericordiâ affectus. Plurale*, דְּלָא רְחִימִין בְּעוֹבָדֵיהוֹן Qui non sunt misericordiâ affecti propter opera sua, Hos. 1.6. דְּלָא הֲווֹ רְחִימִין Qui non fuerunt misericordiâ affecti, vers.8.

רַחֲמוּתָא *Misericordia, Tar.* וִיתִיב עַל כּוּרְסֵי רַחֲמוּתָא Et sedit in solio misericordiæ, Psal.29.10.

רְחִים *Nixus, Fultus, Talm.* דכולא חיילא דכרעא עליה רחים Quòd totum robur tibiæ vel cruris super eo nititur, Gloss. נסמך, Jevam. fol.102.1.

רַחֲמָן · רַחֲמָנָא *Misericors*: אֱלָהָא רַחֲמָנָא וְחַנָּנָא Deus misericors & gratiosus, Heb. רַחוּם Exod. 34. v. 6. חַנָּנָא וְרַחֲמָנָא יְיָ Gratiosus & misericors Dominus, Psalm.111.4. *Hinc absolutè apud Rabbinos, & maximè apud Kabalistas, pro nomine proprio Dei*; ut, הָאוֹנֶס רַחֲמָנָא פַּטְרֵיהּ *Vim vel necessitatem Deus remittit, excusatam habet.* Unde & illud, *Necessitati non est lex posita.*

רַחֲמִין *Misericordiæ, num. pluralis tantùm*: וְאֶתֵּן לְכוֹן רַחֲמִין Daboque vobis misericordias, Jer. 42. v.12. וְנֹחַ אַשְׁכַּח רַחֲמִין קֳדָם יְיָ Noah invenit misericordiam coram Domino, Hebr. מָצָא חֵן, Gen.6. v. 8. & sic hæc locutio semper redditur. *Cum apocopa*, יַת חִסְדָּא וְיַת רַחֲמֵי Gratiam & misericordiam, Jerem. 16. 5. בְּרַחֲמִין תִּדְכַּר In misericordia recordaberis, Hab. 3. 2. וּבְחִסְדָּא וּבְרַחֲמֵי In gratia & misericordia, Hos. 2. v. 19. אתגוללו רַחֲמַי עֲלֵיהוֹן Convolutæ sunt misericordiæ meæ super eos, Jerem. 31. v. 20. אִדְכַּר רַחֲמָךְ יְיָ Recordare misericordiarum tuarum Domine, Psalm. 25. vers. 6.

ארי אתגוללו

ארי אתגוללו רחמוהי Nam convolvebantur viscera misericordię ejus, Genes. 43.29. ורחמוי על כולהון Et misericordia ejus est super omnes, Psal. 144. v.9. כרחמוהי Juxta misericordiam ejus, Jesa. 63.7. ורחמיהון דרשיעי Et misericordiæ improborum, Prov. 12.10. ארי אתגלגלו רחמהא על ברה Nam convolutę erant misericordię ejus super filiũ suum, 1.Reg. 3.27.

Apud Rabbinos, רחמנית *Fœmina misericors, benigna & pia: & plenè*, נשים רחמניות Fœminæ misericordes, benignæ. מדות רחמניות Affectus, mores, proprietates ad misericordiam & benignitatem inclinantes.

רחמנות *Misericordia, benignitas*, Talm. תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב״ה ממדת אכזריות למדת רחמנות *Oratio justorum convertit mentem Dei benedicti ex affectu severitatis in affectum misericordiæ*, Succa folio 14.1. Pleniùs hanc sententiam vide in עתר.

רחם *Pica. Hebraicè legitur Levit. 11.18. ubi quidam nostrorum Meropem reddunt, quæ à Plinio commendatur à pietate & benignitate erga parentes, ut sic ista etymologia cum Verbo* רחם *conveniat. At Judæi communius Picam interpretantur, quam Talmudici* שרקרק *vocant, & Jonathan Lev. 11.* שרקרקא, *à* שרק *Sibilare, & Pica sic dicta à sibilosa & strepera voce. Sed aliam etiam etymologiam afferunt.* Dixit R. Jochanan, למה נקרא שמו רחם כיון שבא רחם באו רחמים Quare vocatur nomen ejus רחם *racham?* quando venit רחם pica, veniunt רחמים, id est, מטר pluvia, Cholin fol. 63.1.

רחמים *Pluviæ*, ut præcedit. בעא רחמים *Petebat pluvias, rogabat Deum, ut demitteret pluvias*, sæpè apud Talmudicos.

II. רחם *Amare, Diligere, Hebr.* אהב *cui respondet. Præteritum*, וישראל רחים ית יוסף Israel autem amabat Josephum, Gen. 37.3. ואבוהי רחים ליה Et pater ejus dilexit eum, Genes. 44.v.20. ורחם יצחק ית עשו Et dilexit Isaac Esavum, Genes. 25.28. בדרחים יתיה Pro eo quòd amavit ipsum, 1.Sam. 20.17. Sic 2.Sam. 18.v.3. ארי רחימך Nam diligit te, Deut. 15.16. ארי רחמת נפשיה רחמיה Nam amore animæ suæ amabat ipsum, 1.Sam. 20.v.17. ורחמיה לחדא Et amabat ipsum valdè, 1.Sam. 16.21. ועבדך רחימה Et servus tuus diligit eum, Psalm. 119.140. ורחימה Et amavit eam, Genes. 24.67. מרחמתא דרחמה Præ amore quo amaverat ipsam, 2.Sam. 13.15. ורבקה רחימת ית יעקב Et Rebecca amabat Jacobum, Genes. 25.v.28. ורחימת מיכל Et diligebat Michal, 1.Sam. 18.v.20. ומיכל בת שאול רחמתיה Et Michal filia Saulis amabat ipsum, 1.Sam. 18.28. ית יחידך די רחימתא Filium unicum tuum quem amas, Genes. 22.v.2. ולא רחמתני Neq; amas me, Jud. 14.16. במה רחמתנא In quo dilexisti nos, Mal. 1.2. רחמת אתר בית משכבהון Dilexisti locum tabernaculi ipsorum, Jesa. 57.8. רחימית יתכון Dilexi vos, Mal. 1.2. ורחימית ית יעקב Et dilexi Jacobum, Mal. 1.2. חלף דרחימית Pro eo quod dilexi, Psalm. 109.5. ואנא רחמתך Et ego dilexi te, Jesa. 43.4. איכדין תימר רחמתך Quomodo dicis, diligo te, Jud. 16.15. ורחמתיה Et amavi ipsum, Hos. 11.v.1. ועמי רחימו כן Et populus meus amant sic, Jerem. 5.31. ביד עממיא דרחימו In manus populorum, quos amant, Hos. 8.9. ארי כן רחמתון Nam sic dilexistis, Amos 4.5. *Participium præsens*, אנא רחם Ego amo, 2.Sam. 13.4. ורחם גיורא Et amãs peregrinum, Deut. 10.18. דרחם ליה אלהא Quem amat Deus, Proverb. 3.12. רחמי Amans me, Jesa. 41.8. *Plurale*, רחמין ית דוד Amant Davidem, 1.Sam. 18.16. *Constructum*, ורחמי שמך Diligentes nomen tuum, Psalm. 5.12. לרחמי ולנטרי פקודי Diligentibus me & custodientibus præcepta mea, Exod. 20.6. *Fœmininum*, אנא רחמא רחמי Ego diligo diligentes me, Proverb. 8.17. *Participium Pehil*, דרחימא על בעלה Quæ erat dilecta à marito suo, Hos. 3.1. חדא רחימתא Una dilecta, Deuter. 21.15. *Plurale*, דרחימין וחביבין Qui erant dilecti & amici inter se in vita sua, 2.Sam. 1.23. רחימי Dilectos meos, Hos. 2.5. In Hebræo est מרחמי, quod activum est, unde meliùs ipsi respondet רחמי Amantes me, amicos meos qui me amant. Sic בתר רחמהא Post amicos suos, Ezech. 23.5. Hebraicè, מאהביה, cui similiter meliùs convenit אהבהא Amantes ipsam. *Infinitivus*, צבי יי׳ למרחם יתהון Placuit Deo diligere eos, Deuter. 10.15. ולמרחם ית שמא דיי׳ Et diligere nomen Domini, Jesa. 56.6. ולמרחם גמילות חסדא Et diligere gratuitam beneficentiam, Mich. 6.v.8. *Imperativus*, רחימו ית יי׳ Diligite Dominum, Psalm. 31.24. *Futurum*, לא תרחם שנתא Non diliges somnum, Prov. 20.13. *Ithpehal, Futurum*, ודרדף צדקתא נתרחם Et qui persequitur justitiã, diligetur, Proverb. 15.v.9. *Pahel, Participium*, קריתי למרחמי Vocavi amantes me, Thren. 1.19. *Infinitivus*, לא אוסיף לרחמא עליהון Non addam amare ipsos, Hos. 9.15. *Futurum*, ארחמנון Diligam eos, Hos. 14.5. ותרחמיה לחברך כותך Et diliges proximum tuum sicut teipsum, Levit. 19.18. כען ירחמנני בעלי Nunc diliget me maritus meus, Genes. 29.32. וירחמנך Et diliget te, Deuter. 7.13. תרחמון מריקותא Diligetis inanitatem, Psalm. 4 v.3. ותרחמון ית גיורא Et diligetis peregrinum, Deut. 10.19.

מרחם · רחם *Amans, amator, amicus qui amat.*

רחים · רחימא *Amatus, dilectus, amicus qui diligitur:* לא תתחמון ברחים Ne respiciatis in amicum, Hebr. ברע, Jerem. 7.5. In sententiis Ben Syræ, רחימא קדמאה לית את כפר ביה *Amicum priorem ne esto ab-*

esto abnegans ipsum, id est, Amicum veterem ne deserito. Vide interpretes in istas sententias, Drusium & Fagium. Cicero alicubi scribit: *Veteres amicitias pro consequentium novitate ne fastidias. In Targum*, רחימי וחברי Amici mei & socii mei, Psalm.38.12.

רחים · רחימא *Amor, dilectio, amicitia, caritas:* ואנת מקבלא יתהון ברחים Et tu recipis eas cum caritate, Cant.7.7. אף רחימתא די רחמנון Etiam amor, quo amat ipsos aliquis, Eccles.9.1. Opponitur ipsi ibidem סנאתא odium: כן רחימת יי Sic est amor Domini erga filios Israel, Hos.3.1. ברחימת יי ית ישראל Propter amorem Domini erga Israelem, 1.Reg.10.9. מפרשא לי רחמתך מרחימת תרתין נשין Mirabilior mihi est amor tuus quàm amor duarum mulierum, 2.Sam.1.v.26. ברחמתיה ירון In amore ejus exultabit, Soph.3.17. אף רחמתהון אף סנאתהון Etiam amor ipsorũ, etiam odium ipsorum, Eccles.9.6.

רחמא · רחמתא *Idem:* בתקוף רחמא Fortitudine, Vi amoris, Hos.11.4. ארי רחמת נפשיה Nam amore animæ suæ, id est, intimo & ardenti, 1.Sam.20.v.17. נתבסם ברחמתא Hilares erimus in amore vel amicitia, id est, amicè, Proverb.7.v.18. מרחמתא דרחימיה Præ amore quo amavit ipsam, 2.Sam.13.15. ברחמתיה Pro amore ejus, Jesa.63.9. *Plurale masc.* למטפי ית רחמי מנך Extinguere amores meos à te, Cant.8.7.

רחמותא *Idem:* מכסא רחמותא Obtegit dilectio, Proverb.10.12. ורחמותא תמן Ubi est dilectio, Prov.15.17. אילתא דרחמותא Cerva amoris, Proverb.5.19. וברחמותא Et in amore, Proverb.5.19. In Hebræo est, ובאהבתה Et in amore ejus; ideóque præstat & in Targum legi וברחמותה cum pronomine.

רחימותא *Idem:* דמכסי חובה בעי רחימותא Qui tegit peccatum, quærit amorem, Prov.17.9.

רחץ רחיץ *Fisus, Confisus est, Sperare, Spem, fiduciam collocare vel reponere. Respondet Hebræis* בטח *&* חסה *in Lege & Prophetis, rariùs in aliis libris. Participium*, די את רחיץ Qui tu confidis, Deuter.28.52. דעל מימריה אנא רחיץ Qui in Verbo ejus confido, Hebr. אחסה 2.Sam.22.v.3. ודרחיץ על מימרי Et qui confidit in verbo meo, Jesa.57.13. *Particip. Pehil*, רחיץ במימרא דיי Confisus in verbo Domini, Hebr. בטח Psalm.112.7. *Plurale*, דהוו רחיצין ביה In quo confisi erant, Deuter.32.37. ובני ישמעאל דרחיצין Et filii Ismael qui fidentes vel securi sunt, Job.12.6. דרחיצין על מימריה Qui confisi sunt in verbo ejus, Hebr. חוסי בו, Nah.1.v.7. *Infinitivus*, מן למרחץ בבר נש Quàm confidere in homine, Psalm.118.v.8. מן למרחץ ברברביא Quàm confidere in principibus, Ps.118.v.9. *Imperativus*, רחיץ במימרא דיי ועבד טב Confide in verbo Domini & fac bonum, Psalm.37.v.3. רחיצו במימרא דיי Confidite in verbo Domini, Psal.115.10.11. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum*, במימרא דיי אלהא דישראל אתרחיץ In verbo Domini Dei Israelis confisus est, 2.Reg.18.vers.5. ליט גברא דאתרחץ באנשא Maledictus vir qui confidit in homine, Jerem.17.5. בריך גברא דאתרחץ במימרא דיי Benedictus est vir qui confidit in verbo Domini, Jerem.17.7. במימרא דיי לא אתרחיצת In verbo Domini ipsa non confidit, Soph.3.2. ארום במימרך אתרחיצת נפשי Nam in verbo tuo confidit anima mea, Psalm.57.2. על מן אתרחצתא In quo confisus es, 2.Reg.18.20. ואתרחצת לך על מצראי Et confisus es tibi in Ægyptios, 2.Reg.18.v.24. דאתרחיצתא In qua tu confidis, 2.Reg.18.vers.19. ואתרחצת בבשתיך Et confisa es in malitia tua, Jesa.47.v.10. חלף דאתרחצת באוצרך Pro eo quòd confisa es in thesauris tuis, Jerem.48.v.7. אלהי בך אתרחצית Deus mi in te confisus sum, Psal.25.2. ארי אתרחיצו על כמנא Nam confisi sunt in insidiis, Jud.20.26. די אתרחיצו עלוהי Qui confisi sunt in eo, Dan.3.28. ואתרחיצו עלוי Et confisi sunt in eo Sichemitæ, Judic.9.26. ואתרחצתון בשקרא Confisi estis in mendacio, Jesa.30.12. על מימרא דיי אלהנא אתרחצנא In verbo Domini Dei nostri confidimus, 2.Reg.18.v.22. *Participium*, כל די מתרחץ עליהון Omnis qui confidit in eis, Psalm.115.v.8. דמתרחץ במימרך Qui confidit in verbo tuo, Ps.84.v.13. דמתרחצא בבית גנזתא Quæ confidit in domo thesaurorum suorum, Jerem.49.v.4. *Plurale*, הא אתון מתרחצין Ecce vos confiditis, Jerem.7.8. ומתרחצין על רתיכיא Et confidunt in curribus, Jesa.31.1. לכל דמתרחצין עלוי Omnibus qui confidunt in eo, 2.Reg.18.21. לאלין דמתרחצין ביה Illis qui confidunt in eo, Hebr. לחסים בו Prov.30.5. *Infinitivus*, לאתרחצא עליהון Confidere in eos, Ezech.29.16. טב למתרחצא Bonum est confidere in verbo Domini, Psalm.118.8.9. quod est cum formativo מ ex usu dialecti Hierosolymitanæ. ולאתרחצא בטלל מצרים Et confidere in umbra Ægypti, Jesa.30.2. *Futurum*, ואנא אתרחץ במימרך Et ego confidam in verbo tuo, Psalm.55.v.24. ותתרחץ Et confides, Job.11.v.18. והוא יתרחץ על זכותיה Et ipse confidet in justitia sua, Ezech.33.v.13. ויתרחץ במימריה Et confidat in verbo ejus, Psal.64.11. על סוסון לא נתרחץ In equis non confidemus, Hos.14.4. אל תתרחצון ברברביא Ne confidatis in principibus, Psalm.146.3. ובה יתרחצון Et in ea confident pauperes in populo, Jesa.15.5. ויתרחצון בשמא דיי Et confident in nomen Domini, Sophon.3.12. וארמלתכון על מימרי יתרחצון Et viduæ vestre in verbum meum confident, Jer.49.vers.11. *Aphel, Præteritum*, ואדרחיץ יתכון על שקרא Et confidere fecit vos in mendacio, Jerem.29.vers.31.

verſ.31. ארחצתא ית עמא הדין Feciſti confidere populum hunc in mendacio, Jerem.28.15. ולא ירחץ יתכון Neque confidere faciat vos Chiskia, 2.Reg. 18. verſ.30.

רוחצן · רוחצנא *Fiducia, Confidentia:* מה רוחצנא הדין Quæ eſt fiducia iſta quâ confidis, 2.Reg.18.19. ברוחצן כדביכון In fiduciam mendaciorum veſtrorum, Jeſa.28.17. קרתא דיתבא לרוחצן Urbs quæ habitat confidenter, Geneſ.34.25. רוחצני Fiducia mea, 2.Sam.22.3. רחצני בעדן עקא Fiducia mea in tempore anguſtiæ, Hebr. מחסי Jerem.17.17. רחיק יי׳ רוחצנך Elongavit Dominus fiduciam tuam, Jerem.2.37. ארי שוינא כדיב רוחצננא Nam poſuimus in mendacio fiduciam noſtram, Jeſa. 28.v.15. ושוי בסרא רחצניה Et poſuit carnem fiduciam ſuam, Jerem.17.5. והיך בי מטיאתא רחצניה Et ſicut domum telæ aranearum fiduciam ejus, Job.8.14. מבית אל רחצנהון De Bethel fiducia ipſorum, Jer.48.13.

אתרחצא *Fiducia:* ואתרחצא בטלל מצרים Et fiducia in umbra Ægypti erit in depreſsionem, Jeſa.30.3. Similis formæ eſt אתבהלא Dan.2.25. Poſſet etiam legi אתרחצות, quę forma frequens eſt in derivatis ex Ithpeal.

II. רחץ *Lavare, Abluere, Lavare ſe, Lavari. Apud Rabbinos,* מכאן שמרחיצין את הולד בשבת Hinc habemus, quòd lavant infantem in ſabbatho, R. David Ezech.16.4.

רחיצה *Lotio, Ablutio:* טעונין רחיצת ידיים Opus habent lotione manuum, Rab.

מרחץ *Balneum*, vel; בית המרחץ *Domus vel locus balnei, ubi convenitur ſudandi, & aquis calidis ſe abluendi causâ. Pluraliter* מרחצאות.

רחק רחיק *Elongare ſe, Elongari, Longè, longinquum eſſe, abeſſe vel diſtare, longè abire vel recedere. Rarum eſt in Conjugatione Pehal vel Kal, pro quâ Ithpehal uſurpatur. Latiſsimi uſus eſt, & pro diverſis Verbis Hebraicis uſurpatur, maximè in Pahel & Aphel, ut videbitur. Præteritum,* היך דרחיק מדנחא ממערבא Quàm longè diſtat oriens ab occidente, Pſalm.103.2. מלכת רשיעי רחקת מני Conſilium improborum longè abeſt à me, Job.21.16. & 22.18. רחקו מני ומן קדמי Longè recedunt à me & à conſpectu meo, Job.30.10. Poteſt & legi רחיקו ex terminatione Chirek. *Participium præſens,* ואף חברוי רחקין מניה Etiam ſocii ejus longè recedunt ab ipſo, Prov.19.7. *Futurum,* דנטר נפשיה ירחק מנהון Qui ſtudioſus eſt animæ ſuæ, longè recedit ab eis, Prov.22.5. *Ithpehal,* אתרחק *Idem. Quædam notantur ex forma Ithpahel, quæ promiſcuè hîc ſubjicientur. Quandoq; alius quàm Hebræo* רחק *reſpondet. Præteritum,* על כן אתרחק דינא מיננא Idcirco longè receſsit judicium à nobis, Jeſa.59.9. ואתרחיקת נפשהון Et tædio affecta

eſt anima ipſorum propter terram deſiderabilem, Hebr. וימאסו, Pſalm.106.24. Hinc Verbo מאס ſolet in Pahel vel Aphel activè reſpondere, unde meliùs legeretur pro eo ארחיקת Longè rejecit, reſpuit, ſprevit terram deſiderabilem. קרתא דלא אתרחקת Urbs quæ non eſt rejecta, Hebr. נעזבה, Jeſa.62.12. ואתרחקת מניה Sed longè receſsit ab eo, Pſalm.109.17. דאתרחקת Quòd longè rejecta ſis vel ſpreta, Hebr. כי תמאס, Jeſa. 54.v.6. ארי אתרחקו מדחלתי Quia receſſerunt à timore mei, Jerem.2.v.5. דאתרחיקו מדחלתי Qui receſſerunt à timore mei, Ezech.44.verſ.10. אתרחיקו מקרויהון Receſſerunt ex urbibus ſuis, vel paſsivè, Rejecti ſunt; Hebr. מאס ערים Sprevit civitates, Jeſa.33.v.8. *Participium,* מתרחק מממון דשקר Recedens à divitiis malè partis, Hebr. מאס Spernens, Jeſa.33.15. מתרחקין בנוי מפורקנא Longè abſunt filii ejus à liberatione, Job.5.4. *Infinitivus,* לאתרחקא מעל מקדשי Ad longè recedendum, ut recedam ex ſanctuario meo, Ezech.8.6. *Imperativus,* אתרחקי מעושקא Procul abeſto ab oppreſsione, Jeſa.54.4. אתרחקו מדחלתא דיי׳ Recedite à timore Domini, Ezech.11.v.15. *Futurum,* לא תתרחק מני Ne longe abſis à me, Pſal.22.12. ארי יתרחק מנך אתרא Quum longiùs abfuerit à te locus, Deut.12.21. ויומה לא יתרחקון Et dies ejus non prolongabuntur, Hebraicè לא ימשכו Non protrahentur, Jeſa.13.verſ.22. ויתרחקון מסלעמיך Et longè aberunt qui abſorbeant te, Jeſa 49.19. *In Pahel fit activum, & diverſis Verbis reſpondet. Primùm Verbo* גאל *Polluendi ſignificatione, quia polluta Rejiciuntur & longè removentur; Secundò Verbo* געל, *pro Faſtidire, cum faſtidio rejicere. Tertiò Verbo* מאס *Spernere, Aſpernari, Reſpuere, Rejicere, Reprobare tanquam fœdum. Quartò pro* נדה *Procul removere, ſeparare, elongare, ejicere, expellere ut immundum. Quintò* פגל *ſive Abominandum, abominabile & rejectitium eſſe. Sextò* תעב *Abominari, & ſimilibus, quæ ſignificant, propter fœditatem aliquid longè à ſe removere & rejicere. Pahel Præteritum,* ואם יתבי ציון רחק מימרך Et ſi habitatores Tzionis faſtidierit, vel cum faſtidio removerit verbum tuum, Hebr. געלה, Jer.14.19. ארי רחק יי׳ רוחצנך Nam ſprevit, contemptim rejecit Dominus fiducias tuas, Hebr. מאס, Jerem.2.37. ויי׳ רחקני Sed Dominus rejecit me, Hebr. שכחני Oblitus eſt mei, Jeſa.49.14. רחקך מלמהוי מלכא Sprevit, rejecit te, ne eſſes rex, Hebr. וימאסך, 1.Sam.15. verſ.23. ורחקך Et rejecit te, 1.Sam.15.verſ.26. ארום מימרא דיי׳ רחקנון Nam verbum Domini rejecit eos, Hebr. מאסם Pſalm.53.v.6. ית קימי רחקת נפשהון Et ſtatuta mea rejecit anima ipſorum, Hebr. געלה Faſtidivit, Levitic.26.v.43.

ארום

ארום רחקתא Quia rejeciſti, Job. 34. verſ. 33. ואת שבקתא ורחקתא Tu autem reliquiſti & rejeciſti, Pſalm. 89. 39. די רחקית אבהתהון Qui rejecit patres ipſorum, Job. 30. 1. תועבתא הדא דרחקית Abominationem hanc quam longè rejeci, Heb. שנאתי Odi, Jerem. 44. 4. שקרא סניתי ורחקית Falſitatem odi & rejicio, Pſalm. 119. v. 163. Hebr. ואתעבה Et abominor. ואנא רחקתיה Ego autem rejeci ipſum, Heb. מאסתיו Sprevi ipſum, 1. Sam. 16. v. 1. ארי תמן רחקתנון Nam ibi rejeci eos, Hebr. שנאתים Odi eos. ארי לא יתך רחיקו Non enim te rejecerunt, 1. Sam. 8. 7. רחקו יתי כל אנשי רזי Rejecerunt me omnes conſiliarii mei, Hebr. תעבוני Abominati ſunt me, Job. 19. v. 19. רחקונני Rejecerunt me, Heb. תעבוני, Job. 30. 10. *Participium præteritum*, קרבן מרחק Oblationem rejectitiam, Hebr. לחם מגאל Panem pollutum, Mal. 1. verſ. 7. *Plurale*, מכסף פמולא מרחקין Magis quàm argentum reprobum ipſi reprobi ſunt vel rejecti, Jerem. 6. 30. דמיא לאתתא מרחקא Aſsimilata eſt mulieri ſeparatæ ob immundiciem, Hebr. לנדה, Thren. 1. 17. *Participium præſens*, אנון מרחקין יום ביש ואתון מקרבין Ipſi elongant, longè removent diem mali, vos autem propè admovetis, Hebr. המנדים Amos 6. 3. ומרחקין יתי כסותי Et rejiciunt me veſtes meæ, Heb. ותעבוני Abominantur me, Job. 9. 31. מרחקיכון Separantes, rejicientes vos, Hebr. מנדיכם Jeſa. 66. v. 5. *Infinitivus*, ורחקא תרחקניה Sed rejiciendo rejicies illud, Hebr. ותעב Et abominando abominaberis illud, Deuteron. 7. 26. לרחקא מגפפא Removere amplectentem uxorem, Eccleſ. 3. 5. Sic habent libri. Meliùs legeretur למרחק מגפפא Recedere ab amplectendo, juxta Hebræum לרחק מחבק, recedendi ab amplectendo. לרחקא בישא ולקרבא טבא Rejicere malum & admovere bonum, Jeſa. 7. 15. 16. *Imperativus*, אין שקר בידך רחק יתיה Si eſt res falſa in manibus tuis, remove eam, Job. 11. v. 14. *Futurum*, לא ירחק בכל זרעא דישראל Non reprobabit totum ſemen Iſraelis, Jerem. 31. verſ. 37. לא ירחק יי ית עמיה Non elongabit Dominus populum ſuum, Hebr. יטש deſeret, 1. Sam. 12. 22. וירחק מימרי יתכון Et rejiciet verbum meum vos, Hebr. וגעלה faſtidiet, Levit. 26. 30. ואם ית דיני תרחק נפשכון Et ſi judicia mea rejecerit anima veſtra, Hebr. תגעל, Levit. 26. 15. לא תרחקון למיזל Non elongabitis eundo, non longè recedetis, Exod. 8. 28. כען ירחקון טעותהון Nunc ergo removeant idola ſua, Ezech. 43. 9. *Aphel* ארחיק *idem quod in Pahel, & interdum intranſitivum, ut & Hebraicè in Hiphil* הרחיק *ſumitur. Præteritum*, אחי מעלוי ארחיק Fratres meos à me removit, Job. 19. v. 13. Hebr. הרחיק Elongavit: ארחקתא מידעי מני Elongaſti familiares meos à me, Pſalm. 88. v. 9.

ארחקתינון לביני עממיא Expuli eos inter populos gentiles, Ezech. 11. verſ. 16. אנון ארחיקו מבית מיכה Ipſi longinqui erant à domo Michæ, Jud. 18. 22. *Participium*, מרחיק נפשה מן אנוסין Separans ſe ab oppreſsionibus, Jeſa. 33. 15. *Infinitivus*, ארחיק מן משריתא Procul recedendo à caſtris, Exod. 33. v. 7. לחוד ארחקא לא תרחקון Solummodò elongando non elongabitis ire, Exod. 8. verſ. 28. לארחקותהון מעל תחומהון Ad ejiciendum eos ex terminis ſuis, Joel. 4. v. 6. *Imperativus*, ועתא ושפותא ארחיק מנך Et iniquitatem labiorum remove à te, Proverb. 4. 24. *Futurum*, ארחיק חיי Rejicio vel ſperno vitam meam, Job. 9. verſ. 21. וארחיק ית קרתא הדא Reprobabo, ſpernam urbem hanc, 2. Reg. 23. 27. ולא ארחיקנך Neque reprobabo te, Jeſa. 41. 9. ואריחיקנך מלשמשא קדמי Et rejiciam te, ne miniſtres mihi, Hoſ. 4. verſ. 6. ולא ארחיקנון לשיציותהון Neque rejiciam eos, ut perdam eos, Levit. 26. 44. תרחיק עולתא ממשכנך Elongabis iniquitatem à tentorio tuo, Job. 22. v. 23. וירחיק יי ית בני אנשא Et procul removebit Dominus homines, Jeſa. 6. v. 12. מימרי לא ירחיקנך Verbum meum non rejiciet te, Hebr. לא אשכחך Non obliviſcar tui, Jeſa. 49. v. 15. לא תרחיקון מן קרתא לחדא Ne longè recedatis ab urbe, Joſ. 8. 4.

רחיק · רחיק *Longinquus, Longinquum, Longè, Procul remotum & diſtans, Hebr.* רחוק: ut, רחיק יהי ביניכון Longum, longinquum ſpacium erit inter vos & illos, Joſ. 3. v. 4. דרחיק במותא ימות Qui longinquus eſt, morte morietur, Ezech. 6. v. 12. למה יי תקים ברחיק Quare Domine conſiſtes in longinquo, Pſalm. 10. 1. וחזא ית אתרא מרחיק Et vidit terram è longinquo, Geneſ. 22. v. 4. *Plurale*, רחיקין אנחנא מנכון Longinqui ſumus nos à vobis, Joſ. 9. v. 22. ורחיקין אנון Et longinqui illi ſunt à Tzidoniis, Judic. 8. 7. דרחיקין מן יבשתא Quæ longè diſtant à terra, Pſalm. 65. verſ. 6. דקריבין ודרחיקין Qui propinqui & qui longinqui ſunt, Jerem. 25. 26. *Fœmininum*, דייתי מארע רחיקא Qui venerit de terra longinqua, Deuter. 29. 22. ורחיקא דחלתך Longè abeſt timor tui, Jerem. 12. 2. מן ארעא רחיקתא De terra longinqua, Proverb. 25. 25.

ריחוק *Elongatio, res elonganda, rejicienda, abominanda, Abominatio, Separatio; rejectio, remotio, Hebr.* נדה: ut, כיומי ריחוק סובתה Juxta dies ſeparationis propter immundiciam ejus, Lev. 12. 2. בריחוק סאובתה In ſeparatione propter immunditiam ejus, Levit. 18. v. 19. וריחוקא דשפותי רשעא Et rejectio labiorum meorum eſt improbitas, Hebr. תועבת, Proverb. 8. v. 7. כסואבת ריחוקה Juxtam immundiciam ſeparationis ſuæ menſtruæ, Levit. 15. verſ. 26. שבעא יומין תהי בריחוקה

Septem diebus erit in ſeparatione ſua, Levit. 15. v. 19. כְּנִדַּת דְּוֹתָהּ Juxta ſeparationem ſuam, Levit. 12. v. 5. *Plurale*, שַׁוִּיתַנִי רִיחוּקִין לְהוֹן Poſuiſti me rejectiones ipſis, id eſt, rejectamentum abominandum, Hebr. תּוֹעֵבוֹת Abominationes, Pſalm. 88 9.

הַרְחָקָה *Remotio: Abſurdum, Inconveniens*, apud Philoſophos. In More ſæpè.

מְרַחַק *Abominabile, abominandum, abominatio, rejectio abominabilis, res deteſtanda, rejicienda & procul removenda*: ut, כָּל דְּכֵן מְרַחַק וּמְסָאַב Quanto magis abominabilis eſt & impuriſsimus, Hebr. נִתְעָב Job. 15. 16. Sed hoc ſit potiùs Participium: מְרַחַק יְהֵי Res abominabilis erit, Hebr. פִּגּוּל, Levit. 7. 18. Sic pro eodem legitur cap. 19. 7. וְלָא אֲכָלִית בְּסַר מְרַחַק Neque comedi carnem abominabilem, Hebr. בשר פגול Ezech. 4. v. 14. דִּבְחָא דְּרַשִּׁיעֵי מְרַחַק הוּא Sacrificiũ improborum res abominabilis eſt, Heb. תּוֹעֵבָה Prov. 21. 27. וְלָא תַּעֵיל דִּמְרַחַק לְבֵיתָךְ Neque inferes quod abominabile eſt, in domum tuam, Hebr. תּוֹעֵבָה, Deut. 7. 26.

מְרַחֲקָא · מְרַחַקְתָּא *Idem*: מְרַחֲקָא הִיא Res rejicienda & exterminanda eſt, Hebr. נִדָּה הִיא; Levitic. 20. 21. אֲרֵי מְרַחֲקָא הִיא קֳדָם יְיָ Nam res abominabilis eſt coram Domino, Hebr. תּוֹעֵבָה, Deuteron. 24. v. 4. אַף צְלוֹתֵיהּ מְרַחֲקָא הִיא Etiam precatio ejus abominatio eſt, Hebr. תּוֹעֵבָה, Prov. 28. 9. וּמְרַחֲקָא דְסַכְלֵי Et abominatio ſtultorum, Prov. 13. 19. וּמְרַחַקְתָּא דְּצַדִּיקֵי גַּבְרָא עַוְלָא Abominatio juſtorũ eſt vir iniquus; וּמְרַחַקְתָּא דְּרַשִּׁיעֵי Et abominatio improborum eſt vir cujus viæ rectæ ſunt. Prov. 29. 27.

Apud Rabbinos, רִחוּק *Diſtantia, Dimenſio*: *ut cùm dicunt*, Corpus eſt שיש לו שלשה רחקים cui ſunt tres dimenſiones, longitudo, latitudo, & profunditas.

רְחַשׁ רְחַשׁ *Repere, Reptare: Repere facere, Progignere, Producere: & generaliùs, Movere ſe, Moveri hinc inde, ut ea quæ repunt & corpus promovent ſine pedibus. Præteritum*, רְחַשׁ אַרְעֲהוֹן עוּרְדְּעָנַיָּא Produxit terra ipſorum inſecta, vel, ranas, Hebr. שָׁרַץ Pſalm. 105. verſ. 30. *Participium*, בְּנִבְלַת רָחֵשׁ מְסָאַב In cadaver repentis immundi, Hebr. שֶׁרֶץ reptilis, Levitic. 5. 2. הֲוָה רָחֵשׁ בְּסִפְוָתֵיהּ Fuit movens labia ſua, Threnor. 1. v. 18. וְכָל דִּי רָחֵשׁ עַל אַרְעָא Et quicquid repit ſuper terram, Hebr. רֹמֵשׂ Geneſ. 7. verſ. 8. דְּרָחֵשׁ עַל אַרְעָא Quod repit ſuper terra, Hebr. הָרֹמֵשׂ Geneſ. 1. v. 26 30. & 7. verſ. 21. *Fœmininum*, וְיָת כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא דְּרָחֲשָׁא Et omnem animam viventem quæ repebat, Hebr. הָרֹמֶשֶׂת, Gen. 1. v. 21. 28. *Futurum*, יִרְחֲשׁוּן מַיָּא רְחֵשׁ Producant aquæ reptile animæ viventis, Hebr. יִשְׁרְצוּ Geneſ. 1. verſ. 20. *Aphel Præteritum*, וְאַרְחֵשׁ מוֹרְנִין Et produxit vermes, Hebr. וַיָּרֻם תּוֹלָעִים Exod. 16. v. 20. in Targum Jonathanis. דְּאַרְחִישׁוּ מַיָּא לִזְנֵיהוֹן Quæ produxerunt aquæ juxta ſpecies ſuas, Geneſ. 1. 21. *Participium*, נִסִּין חַדְתִּין מַרְחֵשׁ Signa nova producit ſingulis matutinis, Thren. 3. 23. *Futurum*; אַרְחֵישׁ שֵׁיזְבוּתָא לִי Commovebo, procurabo, producam liberationem mihi, Hebr. אָחִישָׁה Accelerabo, Pſalm. 55. 9. Lectio ſuſpecta eſt: nam רחש pro חוש nunquam uſurpatur, חוש autem per ſe uſitatum legitur Deuter. 32. 11. & Pſalm. 141. 1. pro ipſo Hebræo חוּשָׁה. Unde fortè rectiùs & hîc legeretur אָחִישׁ Accelerabo. מַן יַרְחֵשׁ מִצִּיּוֹן Quis producet ex Tzione liberationem Iſraelis? Heb. מִי יִתֵּן Quis det? Pſal. 14. 7. בְּכָל דִּי תַרְחֵשׁ אַרְעָא In omnia reptilia quæ prorepere facit, quæ producit terra, Hebr. תִּרְמֹשׂ Geneſ. 9. 2. *Ithpehal*, אִתְּרְחֵשׁ *Produci, Progigni, Fieri, accidere, evenire. Præteritum*, וְאִתְּרְחֵשׁ לֵיהּ נִסָּא Productum fuit ipſi ſignum miraculoſum à Domino mundi, id eſt, accidit, evenit, factum eſt, Eccleſ. 4. v. 13. עַל נִסַּיָּא דְּאִתְּרְחִישׁוּ לְעַבְדָּא דַּיְיָ De miraculis quæ facta ſunt ſervo Domini Davidi, Pſalm. 18. v. 1. *Apud Rabbinos*, גבי גברא דמתרחיש ליה ניסא Apud virum, cui ſolebat fieri miraculum, Berachoth fol. 56. 1. מאן עובד דהוא קֻבה רחיש לך אילין תרין ניסין Quódnam eſt opificium tuum, quòd Deus benedictus produxit vel fecit tibi iſta duo miracula? Zoh. ודלמא רחושי מרחשן שפותיהו בעלמא Num fortè movendo moventur labia ipſorum in hoc mundo, nempe in ſepulchro, Sanh. fol. 90. 2. לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא *Non quavis horâ accidit miraculum*, Megilla fol. 7. 2. חֲזָא דְקָא מְרַחֲשָׁן שִׂפְוָתֵיהּ Vidit quòd moverent ſe labia ejus, Sanhedrin fol. 67. col. 2.

רְחֵשׁ · רִחֵשׁ *Reptile, Vermis, Heb.* רֶמֶשׂ · שֶׁרֶץ · רִמָּה *quibus reſpondet*: יִרְחֲשׁוּן מַיָּא רְחֵשׁ Producant aquæ reptile, Geneſ. 1. 20. בְּעִיר וּרְחֵשׁ Beſtiam & reptile, Geneſ. 1. v. 24. אִתְבְּסִימוּ לְרִחֲשָׁא Dulces facti ſunt vermi ſive vermibus, Heb. מְתָקוֹ רִמָּה, Job. 24. 20.

רִיחֲשָׁא *Idem*: וְיָת כָּל רִיחֲשָׁא דְּאַרְעָא Et omne reptile terræ, Geneſ. 1. 25. וּרְחֵשׁ רִיחֲשָׁא Et produxit vermes, Hebr. וַיָּרֻם תּוֹלָעִים Exod. 16. 20. מִכָּל רִיחֲשָׁא דְמַיָּא De omni reptili aquarum, Levitic. 11. v. 20. כָּל רִיחֲשָׁא דְעוֹפָא Omne reptile volucris, Levit. 11. v. 20. וְעִיל מִנָּךְ רִיחֲשָׁא Et ſupra te vermes, Hebr. תּוֹלֵעָה, Jeſa. 14. v. 11. בַּר נָשׁ דִּבְחַיּוֹי רִיחֲשָׁא Filius hominis qui in vita ſua vermis eſt, Job. 25. 6. וְרִיחֲשָׁא לָא הֲוַת בֵּיהּ Et vermis non erat in eo, Exod. 16. 24. וְרִיחֲשָׁא תַּחְפֵי עֲלֵיהוֹן Et vermis obtegit eos, Job. 21. 26. דִּמְסָאַב בְּרִיחֲשָׁא Quod pollutum eſt in reptili, Levit. 11. 29. כְּרִיחֲשָׁא Sicut reptile,

reptile, Habac.1.14. אִמִּי וַאֲחָתִי לְרִיחֲשָׁא Matrem & ſororem meam vermem, Job.17.14.

רִחִיקָא *Motus, vel, Acceleratio:* וּמְטוּל דְּרְחִישְׁתִּי בִּי Propterea etiam, quòd adhuc motus meus eſt in me, Hebr. חושי, Job.20.2.

רִיחוּשׁ *Reſpondet Hebræo* מִנִּית, *Ezech.27.v.17. Baal Aruch in* חוש *tertio legit* ריחוש. *Vide Caſtigationes noſtras in Targum.*

רְחִישׁוּתָא *Reſpondet Heb.* סְבַךְ *Denſitas, perplexitas ramorum:* אחִיד בִּרְחִישׁוּתָא דְאִילָנָא בְּקַרְנוֹי Detentus in perplexis ramis arboris cornibus ſuis, Geneſ.22.13. in Targum Jonathanis. *Legendum* חֲרִישׁוּתָא *à* חֹרֶשׁ *quod Hebræo* סבך *etiam reſpondet Job.8.17. Sic quod in Aruch* רחישה *citatur ex Bereſ. rabba pro Sylva, id ibi loci legitur* חרישה *ab Hebræo* חֹרֶשׁ *Sylva, virgultum denſum & implexum, ut eſt in* חרש.

רְטַב *Madere, Humidum, Succoſum eſſe, Hebr. Hiphil apud Rabbinos,* מרטיבין אותו במים Humectant illud in aquis. *Et in Targum Hieroſ.* וּסְנְיָא מַרְטִיב וְלָא יָקִיד Rubus autem humorem emittebat, & non ardebat, Exod.2.2.3.

רַטִּיב · רְטִיב · רְטִיב *Succoſum, Humidum, Madens, Viride, Virens, Recens:* רַטִּיב הוּא קֳדָם מִדְנַח שִׁמְשָׁא Virens eſt ante ortum ſolis, Jobi 8.v.16. תְּקִיפָא כְּאָעָא רַטִּיב Forte ut lignum vel arbor virens, Hebr. לַח, Ezech.17.v.24. כָּל אִילָן רַטִּיב Omnem arborem virentem, Ezech.20.47. *Plurale,* חוטרין דִלְבַן רטיבין Virgas populeas recentes, Geneſ.30.v.37. וְעִנְבִין רַטִּיבִין וְיַבִּישִׁין לָא יֵיכוּל Et uvas recentes vel aridas non comedet, Numer.6.v.3. בְּשִׁבְעָא יַתְרִין רַטִּיבִין Septem funibus recentibus, Judic.16.7.8. וְעַד כְּעַן אִנּוּן רַטִּיבִין Hactenus ipſi virentes, id eſt, vegeti ſunt, ad excitandum ex ſe ſemen, Jeſa.6.13. *Apud Rabbinos,* תמרים רטובות Dactyli recentes & ſuccoſi, Tibbul jom cap.3. גלעינה של רוטב Granum recētis (dactyli,) Oketzim cap.2.

רוֹטַב *Succus, Humor, Humidum, Viror:* אִתְהַפַּךְ רוטבי Converſus eſt humor meus in ardorem æſtatis, Hebr. לְשַׁדִּי, Pſal.32.4.

רְטִיבוּת · רְטִיבָה · רוֹטַב *Idem:* רְטִיבוּת הַטֶּבַע Humidum naturæ, humidum radicale. נטף מרוטבו Si ſtillet aliquid de humore ejus, id eſt, pinguedine, agni ſcil. paſchalis, Talm. Peſachin folio 75. in Miſchna.

רְטִיבָא *Viridarium, Pratum, paſcuum virens:* אשְׁרַאי לְהוֹ בִרְטִיבָא Emiſi eos in paſcuum virens, Sanhed. fol.105.2.

רוטב *Jus, Juſculentum, Decoctum, liquor ciborum coctorum:* העור והרוטב Cutis & jus carnis: צירן ורוטבן Muriam & jus ipſorum. Sic R. Salomon Jeſa.65.4. Hebræum וּמְרַק *Et jus,* exponit per ורוטב. Aruch ſcribit, pro eo in Targum in quibuſdam libris legi ורטב, quod hodie legitur ורטף.

רטוב *Inſtrumentum venatorum vel aucupum quo aves capiunt,* Kelim cap.23.

רוטְבָא *Ruga, Striga:* וַעֲבַד רוטְבָא עֲלָוַי כִּפְלָא Fecitque ſtrigas ſuper ilia, Hebr. פִימָה, Job.25.27. Quidam *Arvinam* interpretantur, quaſi *Succum pinguem.*

רטר רְטִירָה *Emplaſtrum. Apud Talmudicos,* מחזירין רטיה במקדש אבל לא במדינה Auferunt emplaſtrum in Sanctuario, ſed non in provincia, Erubhin fol.102.2. in Miſchna. Aufert ſcil. illud ſacerdos à plaga vel vulnere, ut ritè poſſit ſacra peragere, idq; in ſabbatho, in quo alias id prohibitū eſt. Ibidem in Gemara, רטייה שפרשה מעל גבי מכה Emplaſtrum eſt, quod expanſum eſt ſuper plagam. *Apud Rabbinos,* אֲכִילָה בְלֹא שְׁתִיָּה כְּמַכָּה בְלֹא רְטִיָּה *Cibus abſq; potu, eſt ſicut vulnus abſq; emplaſtro.*

רְטַט *Tremere, Contremiſcere. Pahel Particip.* קָל דַיְיָ מְרַטֵּט מַדְבְּרָא Vox Domini contremiſcere facit deſertum, Pſal.29 8. Hebr. יָחִיל. *Idem eſt cum* רתת, *quod etiam pro* חול *uſurpatur. Vide illic. Ithpah.* אִתְרַטְּטָא וַאֲמָרַת Contremuit & dixit, perterrita dixit, Eſth.5.v.4. in ſec. Targ.

רְטֵט *Tremor:* מַשְׁכִּי רְטֵט Cutis mea (induit) tremorem, Job.7.5.

מַרְטוּטִין Vide in מרט.

רטל ריטלין *Species ficuum minus præſtantium,* Talm. Hieroſ. Ketubh. cap.5. fol.30.2.

רְטַן *Incantare, Incantatione uti. Participium,* וְרָטֵן רְטָן Et incantans incantationem, Hebr. וְחֹבֵר חָבֶר, Deuter.18.11. וּמִן רָטְנֵי רְטָן Et ab incantantibus incantationem, Hebr. חֹבֵר חֲבָרִים, Pſal.58.6.

רַטָּן *Incantator.* רְטָן · רִטְנָן *Incantatio, ut antè.* Talmudici dicunt רטין idem eſſe quod מגושא Magus, in Sota fol.22.1.

רוטְנָנִי *Murmurans. Fœmininum,* מַטְרוֹנָה רוטְנָנִית Matrona murmurās, Moroſa, ein murriſch Weib. In Bammidbar rabba fol.248.2.

רַטְנִין *Curſores.* הרטנין היוצאין בסודרא Curſores exeunt (in Sabbatho) cum linteo in humeris ſuis, Schab. fol.147. col.1. *Contractum eſt pro* רַהֲטָנִין *à* רהט.

רטע *Subſilire:* היא רטעת וצווחת Ipſa ſubſilit & vociferatur. *Citatur in Aruch ex Jelammedenu, & dicitur eſſe idem quod* קרטע.

רטף *Jus, Juſculū:* ורטף פגול במניהון Et jus carnium fœtentium eſt in vaſis ipſorum, Jeſa.65.4. Idem quod רטב literis פ & ב commutatis, ut in הבקר & הפקר.

רְטַשׁ *Deſerere, Dimittere, Relinquere: Idem eſt quod Hebr.* נטש *pro quo poni ſolet. Quando*

doq; etiam, *sed rariùs, pro* עזב *usurpatur. Præteritum,* וְעַל מַן רְמַשְׁתָּא Et apud quem reliquisti paucas istas oves, 1.Sam.17.28. רְמִישִׁית יַת אַחְסַנְתִּי Deserui hæreditatem meam, Jerem.12.v.7. וּרְמַשׁוּהִי עַל טוּרַיָּא Et deseruerunt eum supra montes, Ezech.31.12. *Infinitivus,* וְאַרְמוֹשׁ יַתְכוֹן מִרְמַשׁ Deseramque vos deserendo, Hebr. וְנָשִׁיתִי Et obliviscar, Jerem.23.39. לָא אַרְמְשִׁנּוּן Non deseram eos, Hebr. לֹא מְאַסְתִּים, Levit.26.44. הֲמִרְמַשׁ רְמַשְׁתָּא Num deserendo deseruisti domum Jehudæ, Jerem.14.19. *Futur.* וְאַרְמוֹשׁ יַת שְׁאָרָא Et deseram reliquum hæreditatis meæ, 2.Reg.21.14. וְאַרְמוֹשׁ יַתְכוֹן Et dimittam vos, Jerem.23.33. *Pahel, Præteritum,* וְרַמֵּשׁ יַת עַם Et deseruit populum, Jere.7.v.29. וּכְעַן רַמְּשָׁנָא יְיָ Nunc autem deseruit nos Dominus, Judic.6.13. *Futurum,* וְאַרַמְּשִׁנָּךְ לְמַדְבְּרָא Et dimittam te in desertum, Ezech.29.5. וְאַרְמְשִׁנָּךְ בְּאַרְעָא Et deseram te in terra, Ezech.32.4. *Aphel, Futurum,* וְתַרְמְשִׁנַּהּ Et deseres eam, Exod.23.v.11. *Ithpehal vel Ithpahel, Præterit.* הֲלָא אִתְרְמַשׁ Nonne desertus est, Hos.4.14. אִתְרְמִישַׁת עַל אַרְעָא Deserta est in terra, Amos 5.v.2. וְאִתְרְמִישׁוּ עָבְדֵי קְרָבָא Et deserti sunt bellatores, 1.Sam.4.2. וְאִתְרְמִישׁוּ עַל לְחִי Et demissi fuerunt in Lechi, Judic.15.9. *Futurum,* וְאַרְעָא תִּתְרְמַשׁ מִנְּהוֹן Et terra deseretur ab ipsis, Hebr. תֵּעָזֵב, Levit.26.43. תִּתְרְמַשׁ אַרְעָא Deseretur terra, Hebr. תֵּעָזֵב, Jesa.7.16.

רְמִישׁ *Dimissus. Plurale,* רְמִישִׁין עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא Dimissi in totam terram, 1.Sam.30.v.16. וְאֶשְׁוִנּוּן רְמִישִׁין Et ponam eos desertos, desolatos, Hebr. וַאֲשִׁיתֵהוּ בָתָה, Jesa.5.6.

II. רְמַשׁ *Allidere, Collidere, Illidere, ut ipsum Verbum Hebræum* רָטַשׁ. *Præterit.* עַל אַרְעָא רְמַשְׁתָּךְ In terram allisi te, Hebr. הִשְׁלַכְתִּיךָ, Exod.28.17. כַּד אוּדְנוֹי מְרַמְּשָׁן Quando aures ejus erant collisæ, Esth.6.11. in sec. Targum. זָעוּ וְאִתְרְמִישׁוּ Cõmota sunt & collisa, Psal.18.8. אִתְרְמַשְׁתָּא לְאַרְעָא Allisus es in terram, Jesa.14.12.

Apud Rabbinos, נכסים רטושים Facultates desertæ, quas quis deserit sponte, cùm hæres cedit hæreditatẽ aliis ex certa causa. Sic, נכסים נטושים Facultates desertæ, quæ per vim & coactionem desertæ manent, ut cùm hæres abducitur in captivitatem, Bava metzia fol.38.2.

ריח אָרַח & אַרִיחַ *in Aphel, Odorari, Olfacere. In Targum sub* א *solet poni Kametz. Præteritum,* וַאֲרַח יָת רֵיחָא דִלְבוּשׁוֹהִי Et odoratus est odorem vestimentorum ejus, Gen.27.27. דַּאֲרַח בֵּיהּ נוּרָא In quem odoratus est ignis, Judic.16.9. *Particip.* דְלָא אָכְלִין וְלָא מְרִיחִין Quæ nihil comedunt, & nihil odorantur, Deuter.4.28. נְחִירֵי לְהוֹן וְלָא מְרִיחִין Nares sunt ipsis & nihil odorantur, Psal.115.v.6. *Infinitivus,* לַאֲרָחָא בֵּיהּ Ut odoretur illud, Exod.30.vers.38. *Futurum,* וּמִן רְחִיק יְרִיחַ קְרָבָא Et à longinquo odoratur prælium, Jobi 38.v.28.

רֵיחַ · רֵיחָא *Odor, Odoramentum, Odoratus:* וְרֵיחַ לְבוּשֵׁי כָהֲנַיָּא Et odor vestimentorum sacerdotum, כְּרֵיחַ אוּלְבָּנָן sicut odor Libani, Cantic.4.vers.11. כְּרֵיחַ בַּלְסְמִין Sicut odor Balsami, Cantic.7.4. חֲזִי רֵיחָא דִבְרִי כְּרֵיחַ חַקְלָא Ecce odor filii mei sicut odor agri, Genes.27.27. *Aff.* וְרֵיחֵיהּ לָא פָג Et odor ejus non recessit, Jerem.48.11. הֲוָה נָפֵק רֵיחְהוֹן Fuit egrediens odor ipsorum, Cant.1.12.

Apud Rabbinos, רֵיחַ *Odor, Odoratus, Olfactus, unus quinq; sensuum.*

רֵיחָתָן *Odorifer, Odoriferum. Apud Talmudicos,* שיתין מיני חמרא הוו מעליא דכולהו סומקא ריחתנא *Sexaginta genera vini sunt,* מעליא דכולהו סומקא ריחתנא Optimum omnium est rubrum odoriferum, Gittin fol.70.col.1. וְחַמְרָא רֵיחָתָנָא Et vinum odoratum.

רֵיחַיָּא · רֵיחַיִם *Molæ, ab odore farinæ sic dictæ:* דִּי בָתַר רֵיחַיָּא Qui est post molam, Exod.11.v.5. רֵיחַיָּא וְרִכְבָּא Molas & catillum, Deuter.24.6. molas, id est, inferiorem lapidem, quæ dicitur Meta. טָחֵין בְּרֵיחַיָּא Molit in molis, Numer.11.8. Jon. fœmininè בְּרֵיחַיְתָא, quod tamen pravè scribitur בְּרֵיחוּתָא. *Apud Talmudicos,* ריחים דידא Mola manuaria, Ketubh. fol.59.2. ריחים בצוארו יעסוק בתורה *Etsi quis lapidem molarem suspensum habeat in collo suo, tamen operam dabit Legi,* Kiddusch. fol.29.2. Sensus est; Si quis in tenui re constitutus uxorem duxerit, neque mediis commodis ad vitam sustentandam instructus fuerit, adeò ut uxor ei non minori sit oneri, quàm si molarem lapidem de collo suspensum haberet, tamen operam dabit Legi.

רים רימים *Mora rubi, fructus rubi, Arabicè* אל נבק, *scribit Aruch,* Demai cap.1. Kilaim cap.1. Berach. fol.40. In Aruch exponitur vernaculè פולצא ראקי.

רים רִיסָא *Stadium, Curriculum, locus in quo equi regii cursu exercebãtur:* עַד זָוִית תְּרַע בֵּית רִיסָא דְמַלְכָּא Usque ad angulum portæ stadii regis, Jerem.31.40. Hebr. שַׁעַר הַסּוּסִים Portæ equorum. Hujus portæ etiam mentio Nehem.3.28. R.Davidis glossa hîc est, בֵּית רִיסָא דְמַלְכָּא id est, מְקוֹם מְרוּצַת הַסּוּסִים id est, *Locus cursus equorum,* Hoc est, porta fuit, ex qua rex egrediebatur cum equitibus suis, ubi via plana erat in valle, commodissima ad cursum equorum. Erat autem stadium illud mensura unius רים, & רים continebat septuaginta calamos mensorios, calamus autem sex cubitos & palmum. Alibi vocatur עמק שוה *Vallis plana, & Vallis regis,* & in Targum, הוּא אֲתַר בֵּית רִיסָא דְמַלְכָּא Iste est locus, locus stadii regis, Exod.14.17. Sed hîc R.Salomon scribit בית רים continuisse duntaxat שלשים קנים Triginta calamos mensorios.

Apud Talmudicos legitur pro *Spatio terræ, quod continebat ſeptimam & dimidiam partem miliaris.* Exempla Talmudica in Aruch ſcribuntur per ו in medio: רחוק מן הישוב שלשים ריס Diſtans à loco habitabili triginta ſtadiis, Bava kama fol.79. col.2. Gloſſa, ארבע מילין quatuor miliaria. Quid ſit מיל vide ibi. *Septem & dimidium* ריס *faciebant unum* מיל *id eſt, bis mille paſſus minores ſive iter ſabbathinum*, ut legitur in Joma fol.67.1. in princ. Metzia fol.33.1.

רִיסִין *Palpebræ, pelliculæ quibus oculi obteguntur. Pluraliter aut dualiter ferè ſemper uſurpatur:* וְלִתְפִלִּין בֵּין רִיסֵי עֵינָךְ Et in frontalia ſigna inter palpebras oculorum tuorum, Exod.13.16. in Jon. רִימֵי עֵינָךְ Palpebræ oculorum tuorum ſtillabunt lachrymas, Eccleſ.12.2. Scribitur ריסי in libris impreſsis. *Cum Aff.* או דְרִיסוֹי לְקַן Aut cujus palpebræ læſæ ſunt, Levit.22.22. in Jonathane. *Sic apud Talmudicos,* ריס של עין שניקב Palpebra oculi quæ perforata eſt, Bechor. cap.6. in Miſchna. Item *Cilia, id eſt, pili palpebrarum:* ובוכה כנגדה עד שנשרו ריסי עיניו Et flebat contra eam adeò, ut exciderent pili oculorum ejus, Sanhed. fol.104.2. Gloſſa, שער שבברת העין. Sic, ונשרו ריסי עיניו, Bechor. fol.44.1. מבין ריסי עיניך אתה ניכר שבן אלמנה אתה Ex palpebris oculorum tuorum cognoſceris, quòd ſis filius viduæ, Kidduſch. fol.31.1. Vel, *Ex ſuperciliis tuis*, quia ſcil. à lachrymis exciderunt.

ריס *Idem quod* אֶרֶס *Venenum.* In Bereſch. rab. ſect. 98. fol.11.2. הנחש ריסו מתלהל אחר המיתה Serpens venenum ſuum ejicit poſt mortem.

ריק *In Aphel,* אַרִיק *Evacuare, Fundere, Infundere, Effundere, Hebr* יָצַק & הריק, *quibus hoc ſenſu reſpondet. Præteritum,* וְיַת דְּמָא אֲרִיק Et ſanguinem effudit ad fundum altaris, Levit.8.v.15. וְאָרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא Et effudit ſuper illum oleum, Geneſ.35.14. ואריקת קדמוהי Et effudit coram ipſo, 2.Sam.13.9. וַאֲרִיקוּ לְגֻבְרַיָּא לְמֵיכַל Tunc infuderunt viris iſtis, ut cibum ſumerent, 2.Reg.4. v.40. *Particip.* אִנּוּן מְרִיקִין סַקֵּיהוֹן Ipſis evacuantibus ſaccos ſuos, Geneſ.42.35. דמריקין מנהון מִשְׁחָא Qui effundebant ex ſe oleum, Zach.4.12. *Imperativus,* אָרִיק לְעַמָּא וְיֵיכְלוּן Infunde populo iſti, ut comedant, 2.Reg.4.41. וַאֲרִיקוּ עַל עֲלָתָא Et fundite ſuper holocauſtum, 1.Reg.18.v.34. *Futurum,* וּתְרִיק עַל רֵישֵׁיהּ Et fundes ſuper caput ejus, Exod. 29.7. וּתְרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא Et fundes ſuper eam oleũ, Levit.2.v.6. וּמִן מִשְׁחָא יְרִיק כָּהֲנָא Et de oleo fundet ſacerdos, Levit.14.26. *Ithpehal, Futurum,* דִּי יִתְרִיק עַל רֵישֵׁיהּ מִשְׁחָא Super cujus caput fundetur oleũ, Levit.21.10.

רֵיקָן *Vacuus, Inanis:* אֲרֵי כְעַן רֵיקָן שַׁלַּחְתַּנִי Jam enim vacuum dimiſiſti me, Hebr. רֵיקָם, Gen.31.

v.42. וְגוּבָא רֵיקָן Et foſſa erat vacua, Hebraicè רֵק, Geneſ.37.24. לָא פִתְגָם רֵיקָן הוּא Non eſt verbum ſupervacuum, Deut.32.47. נַפְּצַנִי כְּמָן רֵיקָן Disjecit me ſicut vas vacuum, Jerem.51.34. *Plurale,* לָא וְלָא יִתְחֲזוּן תְהָכוּן רֵיקָנִין Non ibitis vacui, Exod.3.21. קֳדָמַי רֵיקָנִין Neque apparebunt coram me vacui, Exod.23.15. *Fœmininum,* לָא תְהָכִין רֵיקָנְיָא Non ibis vacua ad ſocrum tuam, Ruth.3.18. וְאַרְעָא הֲוָת צַדְיָא וְרֵיקַנְיָא Terra autem erat vaſta & vacua, Hebr. תהו ובהו, Geneſ.1.2. וְרֵיקַנְיָא אֲתִיבַנִי יְיָ Et vacuam reduxit me Dominus ab illis, Ruth.1.v.21. לְאַרְעָא צַדְיָא וְרֵיקַנְיָא In terram vaſtam & inanem, Cantic.3.5. *Rab.* כל כלי שהוא ריקן סופו להתמלאות *Omne vas vacuum tandem repletur,* in Medr. Echa in præfat. fol.51. lin.ult. Item *Jejunus, q. vacuus à cibo:* ממאי הויא מאומצא ומיא אליבא ריקנא Unde provenit morbus ille? A` carne cruda & aqua, corde (id eſt, ſtomacho) vacuo ſive jejuno ſumptis: item, ex carne pingui אליבא ריקנא ſtomacho jejuno (comeſta.) Schab. folio 109 2. Vide ibi. Gl. קודם אכילה Ante cibum ſumptum.

רֵיקָנוּת *Vacuitas, Inanitas: per apocopen* רֵיקָנוּ, *unde,* לְרֵיקָנוּ *Vacuè, Inaniter; fruſtra:* וְיָסוּף לְרֵיקָנוּ חֵילְכוֹן Et conſumetur inaniter robur veſtrum, Levit.26.v.20. ubi pravè in libris legitur לְרֵיקָנִין: לָא לְרֵיקָנוּ בְרָאַהּ Non inaniter creavit eam, Hebr. תהו, Jeſa.45.v.18. לְרֵיקָנוּ תְבַעוּ דַחְלְתִי In vanum, inaniter quæſiverunt timorem mei, Hebr. תהו, Jeſa.45.19.

רֵיק · רֵיקָא *Vacuus, Inanis:* ריקי מוח אמרו Vacui cerebro, id eſt, Vani, Amentes, Fatui, Stulti dicunt, Exod.31.18. & 34.8. Levit.19 31. & 22.7. in Aben Eſra, qui frequentiſsime hac locutione utitur. *Hinc* ריקא *apud veteres Babylonios vox convitii erat pro Stulto, Fatuo, qui cerebro caret, & inde in N.T. apud Syros* רֵקָא, *de quibus prolixæ ſunt virorum doctorum explicationes. Fuit convitium vulgare, non ex iracundia aut malitioſo conviciandi affectu profectum, ſed à quavis cauſa levi, etiam joculari. Apud Talmudicos paſsim ejus uſus eſt, & ſæpè cum malitia convitii, unde Judæi Germani illud nunc interpretantur* du Böſswicht.

רֵיקָם *Idem quod* רֵיקָן, *quæ forma propria eſt Chaldæorum, altera Hebræorum:* כְּדוּן רֵיקָם שַׁלַּחְתַּנִי Nunc vacuum dimiſiſſes me, Gen.31.42. in Jon.

רֵיקוּת *Vacuitas, Inanitas.*

אֲרָק *Aqualis, vas hortenſe irrigatorium, ſuprà ore anguſto, infrà perforatum, unde aqua guttatim inſtar pluviæ, ſtillat,* Erubhin fol.104.1. *In Aruch ſcribitur* ארק *cum* ר *in medio: at in Gemara cum* ר, *ab Evacuando.*

רֵיקָה *Evacuatio: Purgatio,* apud Medicos.

ריר *Salivare, Expuere, Expumare.* בר רשריוה זרת רוכיה Si ſalivaverit, id eſt, quaſi ſalivam exſpuerit

exſpuerit caro ejus fluxum ejus, Hebr. רָר, Levit.15.v.3. Pro hoc in Jonathane pravè legitur חַרִיר pro אֲרִיר ex Aphel.

רִיר · רִירָא *Saliva, Sputum*: וּמַחִית רִירֵיהּ עַל דִּקְנֵיהּ Et demiſit ſalivam ſuam per barbam ſuam, 1.Samuel.21.13. Item *Albumen ovi, ſalivæ ſimile*: הֵיכְדֵין לֵית טַעֲמָא בְּרִירָא Sic non eſt ſapor in albumine, Jobi 6 6. *Apud Talmudicos*, ואתי ליה רירא מפומיה Venit ſaliva ex ore ejus, Ketubh. fol 77.2.

Apud Rabbinos etiam generaliùs uſurpatur, ut in illo; עלי בצלים ובני בצלים אם יש בהן ריר Folia ceparum, & filii ceparum, id eſt, novæ progerminantes, ſi eſt in iis ſaliva, id eſt, להלוהית humor craſſius inſtar ſalivæ, & Oketzin cap.2. *In Aruch citatur etiam ſic ex Cholin fol.77.2. ſed illic legitur in noſtris libris* רירית.

רִישׁ Vide ſuprà in ראשׁ.

רירת ריתא *Virgultum tenue, vel Junci ſpecies*: רב הונא אסר ריהא Raf Huna colligabat virgulta, Megilla fol.27.col.2. In gloſſa dicitur eſſe Junci ſpecies. In Sepher Maaſe redditur germanicè נרשין Aruch in תר nono ſcribit idem eſſe quod תורין Virgulta, Stolones.

רַךְ רִכָּא vel רִיכָא *Rex. Non communiter hoc ſenſu uſitatum, ſed certo modo & certâ locutione*: לא רכא ולא בר רכא הורדוס קליניא סתעבד Non rex fuit, neque filius regis Herodes, liberum ſe fecit per ſeipſum, Talm. Bava bathra fol.4.1. Gloſſa, לא מלך ולא בן מלך. Gemara, מאי רכא Quid eſt Recha, מלכותא Regnum, id eſt, Rex regno præfectus. Probat hanc locutionem inde, וְאָנֹכִי הַיּוֹם רַךְ וּמָשׁוּחַ מֶלֶךְ, 2.Sam.3.39. aut ſi quis malit ex illo, וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ, Geneſ.41.13. Eò alludit & paraphraſtes Chaldæus ibi, dum vocem אַבְרֵךְ paraphraſticè reddit, דֵין אַבָּא לְמַלְכָּא Hic eſt pater regni, id eſt, rex.

רְכַב *Equitare, equo inſidere, equo uti, ſed non de equo tantùm, verùm etiam de aſino vel aſina & camelo & curru dicitur, quibus quis inſidet vel vehitur. Præteritum*, דִּי רְכַב עֲלוֹי מַלְכָּא Cui inſedit rex, Eſth.6.8. ורכיב עֲלֵיהּ Et inſedit ei, 1.Reg.13.13. ורכיבת על חֲמָרָא Ipſa inſedit aſino, 1.Sam.25 42. דִּרכבת עֲלַי Cui inſediſti antea, Numer.22.v.30. וּרְכִיבוּ אֱנָשׁ על כוּדַנְתֵּיהּ Et inſederunt quiſq; aſinæ ſuæ, 2.Sam.13.29 דרכיבו עַל גַּמְלַיָּא Qui vehebantur camelis, 1.Sam 30.17. ורכיבא על גמליא Et inſederunt camelis, Geneſ.24 61. *Participium præſens*, וְהוּא רָכִיב עַל אֲתָנֵיהּ Is autem inſidebat aſinæ ſuæ, Numer.22.22 וְאַבְשָׁלוֹם רְכִב על כוּדַנְתָּא Abſalon autem inſidebat aſinæ, 2 Sam.18.v 9. וּרְכַב עַל חֲמָרָא Et inſidens aſinæ, Zach.9 9. *Cum Pronom.* סוּסְיָא וּרְכִבֵיהּ Equum & equitem ejus projecit in mare, Exod 15.1. לְסוּסָא וּלְרָכְבֵיהּ Equum & ſeſſorem ejus, Job.39.21. *Fœminin.* הִיא רְכִיבָא עַל חֲמָרָא Ipſa vehebatur aſino, 1.Sam.25.20. *Plurale*, וְעַל סוּסְוָתָא רָכְבִין Et equis inſidebant, Jerem.50.v.42. רָכְבִין עַל תְּלָתִין עִילִין Vecti triginta pullis, Jud.10.v.4. דִּרְכִיבִין עַל רִכְשָׁא Qui vehebātur mulis velocibus, Eſth.8.v.14. פָּרָשִׁין רָכְבֵי סוּסְוָן Equites equitantes in equis, Ezech.23.6. וְרָכְבֵי רִכְשָׁא Et equitantes in mulis, Eſth.8.10. וּמַגַּר רָכְבֵיהוֹן אֲחוֹרָא Et depulit equites ipſorum retrorſum, Gen.49.7. וְרָכְבֵיהוֹן בְּשַׁעֲמְמוּתָא Et equites ipſorum amentiâ, Zach.12.4. רְתִיכִין וְרָכְבֵיהוֹן Currus & ſeſſores ipſorum, Jerem.51.21. *Infinit.* חֲמָרַיָּא לְבֵית מַלְכָּא לְמִרְכַּב Aſinos pro domo regis ad equitandum, 1.Samuel.16.2. לְמִרְכַּב עַל סוּסֵי מַלְכוּתָא Ad equitandum in equo regio, Pſal.45.5. *Futur.* וְאֶרְכּוֹב עֲלַהּ Et equitabo in ea, 2.Sam.19.26. דִּי יִרְכַּב עֲלוֹהִי דּוֹבָנָא Cui inſederit fluxu laborans, Lev.15.9. וְעַל קְלִילִין נִרְכּוֹב Sed levibus equis inſidebimus, Jeſa.30.16. *Aphel, Præteritum*, וְאַרְכֵּיב יָתֵיהּ בִּרְתִיכָא תִּנְיָנָא Et vehi fecit eum in curru ſecundo, Geneſ.41.v.43. וְאַרְכְּבֵיהּ בִּפְתָאָה דְּקַרְתָּא Et equitem vexit eum per plateam urbis, Eſth.6.11. וְאַרְכְּבִנּוּן עַל חֲמָרָא Et vexit eos aſinis, Exod.4 20. אַרְכֵּבְתָּא מָרֵי מוֹפִיתָא עַל רֵישָׁנָא Impoſuiſti dominos duros ſuper caput noſtrum, Pſal.66.12. וְאַרְכִּיבוּ יַת שְׁלֹמֹה Et vehendum impoſuerunt Salomonem in mulo regis, 1.Reg.1.38. *Futurum*, תַּרְכֵּיב Levit 19 19. Vide de eo ſuprà in רבב. וְתַרְכְּבִינַנִי Et equitare feciſti me, Jobi 30. 22. וְתַרְכְּבוּן יַת שְׁלֹמֹה Et facietis equitare Salomonem, 1.Reg.1.33. וְיַרְכְּבוּנֵיהּ עֲלוֹי סוּסְיָא Et fecerũt ut equitaret in equo, impoſuerunt eum equo, Eſth.6 9.

Apud Rabbinos, הִרְכִּיב *Componere, Imponere, Conjungere.* מוּרְכָּב *Compoſitum*: גשמים מורכבים Corpora compoſita, concreta, mixta. הַרְכָּבָה *Compoſitio*: unde, ספר הרכבה *Liber Compoſitionis*, id eſt, omnium vocum compoſitarum, ſcil. ex diverſis accidentibus, veluti conjugationibus, temporibus, numeris, perſonis, generibus, & aliis irregularibus formis, quem conſcripſit & edidit Elias Levita.

Secundò, *Conjungere & componere diverſi generis arbores inter ſe, ramis diverſis ſibi invicem inſitis, quod dicitur Inſerere, Inoculare, Emplaſtrare, Implantare*: ut, אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין Nõ plantant arbores, neque propagant vites, neq; inſerunt ramos, &c. Propagare eſt vitem ejuſque propagines in terram incurvando demittere, ut ex una plures naſcantur, quod Hebræi dicunt הִבְרִיךְ ab Incurvando & genua flectendo. Inſerere eſt ramum ramo implantare, & quaſi emplaſtro obligare, donec in unum corpus concreſcant & coaleſcant, quod dicunt Hebræi הִרְכִּיב à Componẽdo & conjungendo. Inde הַרְכָּבָה *Inſitio, emplaſtratio, implantatio*: ut,

כל הרכבה

כל הרכבה שאינה קולטת מטלשים יום שוב אינה קולטת Omnis insitio, quæ non coalescit triginta diebus, ampliùs non coalescit, Talm. Schebhiith capite 2. *Eadem dicitur etiam* רִכְבָּא : *unde*, ריכבא דדיקלא Insitio palmarum, vel, הרכבת דקלים Bava basra fol.62. & 82. & 104.

רְכוּב · רְכוּבָה *Currus* : אִתְרְכִינַת מִן רְכוּבָה Inclinabat se de curru suo, Esth.1.v.3. in secundo Targum, ubi vulgò scribitur רכובארה, in qua scriptione א duntaxat lectionem Kametz antecedentis significat, ad meliùs cognoscendum Affixum: לְמָה אִתְרְכִנְתְּ מִן רְכוּבָךְ Quare inclinasti te de curru tuo? ibid.

רַכָּב · רַכָּבָא *Eques, ut Hebr.* דְּבַר רַכָּבָא וּשְׁלַח לִקְדָמוּתְהוֹן Accipe equitem, & mitte eis obviam, 2.Reg.9.17.

מַרְכְּבָא *Sedile, Sella. Stratum, cui equitans insidet: Currus, Quadriga*: כָּל מַרְכְּבָא דִי יִרְכַּב עֲלוֹי Omne sedile super quo equitaverit fluxu laborās, Hebr. כָּל הַמֶּרְכָּב, Levit.15.9. *Præter hunc locum,* מֶרְכָּב *pro Curru semper transferri per* רְתִיכָא, *vult Elias. Alibi tamen legitur,* כְּעוֹבַד גַּלְגַּלֵּי מַרְכְּבַת יְקָרָא Sicut opus rotarum currus gloriæ divinæ. (de quo in princ. Ezechielis,) 1.Reg.7.33. אִתְגְּלֵיתָא עַל מַרְכְּבַת יְקָרָךְ Apparuisti in curribus tuis pretiosis, Hebr. מַרְכְּבוֹתֶיךָ, Hab.3.8.

מַרְכַּבְנָא *Auriga, Vector currus*: וַאֲמַר לְמַרְכַּבְנֵיהּ Dicebatque aurigæ suo, Hebr. לְרַכָּבוֹ, 1.Reg.22. vers.34.

רִכְבָּא *Catillus, superior lapis molaris, qui inferiori, id est, metæ insidet, & super eo vehitur*: רֵיחַיָּא וְרִכְבָּא Molas & catillum, Hebr. וָרָכֶב, Deut.24. v.6. Targ. Hierosol. dualiter, רִכְבַיָּא. R.Salom. vult רחים esse inferiorem lapidem, רכב superiorem.

רְכוּב *Genu, Genua, sic dicta quòd corpus iis quasi curru vehatur. Usurpatur duntaxat pluraliter sive dualiter*: וְעַל רְכוּבִין תִּתְרַכּוּן Et super genua educabuntur, Jesa.66.12. מֵי רְכוּבִין Aquæ genuum, quæ ad genua duntaxat pertingunt, Ezech.47.v.4. וּרְכוּבִין וְנָקוֹשׁ רְכוּבִין Et collisio genuum, Nah.2.11. וְרֶכֶּיעָלָן חַסִּינוּ Et genua trementia, roborate, Jesa.35. v.3. מָה דֵין אַקְדִּימוּ יָתִי רְכוּבַיָּא Quorsum prævenerunt me genua, Job.3.12. רְכוּבַיָּא דְלָא כְרַעוּ לְבַעְלָא Genua quæ non incurvaverunt se Baali, 1.Regum 19.v.18. *Cum Pronomine,* רְכוּבַי אִתְקְלוּ מִצּוֹמָא Genua mea labant præ jejunio, Psalm.109.24. *Apud Rabbinos etiam est Cubitus, curvatura brachii, quòd cubitus in brachio sit, quod genu in pedibus.* Hinc R. Salomon explicans, quid sit זְרוֹעַ Armus, Deut.18.3. dicit esse id quod est מן הפרק של ארכובה עד כף של יד שקורין אשפלדין Gall. Espaule, à cubito ad scapulas.

רְכוּבְתָא · אַרְכוּבָא *Idem*: וְלָא אִזְדַּעְזְעוּ רְכוּבָתִי Neque commotum est genu meum, Psalm.18.37. 2.Sam.22.37.

אַרְכוּבָא *Idem*: בָּל קֳבֵל אַרְכוּבְתֵיהּ Ante genua ejus, Esth.5.9. וְאַרְכוּבַיָּא דְחַמְשָׁן Et genua se incurvantia, Job.4.4. וְאַרְכֻבָּתֵיהּ דָא לְדָא נָקְשָׁן Et genua ejus se invicem collidebant, Dan.5.v.6. דִי יְזוּעַן אַרְכוּבָתָךְ Quo commovebuntur genua tua, Eccles.12.3.

מֶרְכָּבָה *Currus, Quadriga. Hinc Hebræi vocant principium Ezechielis,* מעשה המרכבה *Opus quadrigæ.* Hoc opus mysteriis plenum est, ideoque non quibuslibet explicandum, de qua re Traditio in Talmud Chagiga folio 13. Vide & præfationem R.Davidis in Ezechielem.

אַרְכַּבְתָּא *Agger, aggesta terra circa agrum,* Metzia fol.103.2.

מַרְכּוֹב *Manubrium, instrumento impositum, ut apprehendi possit.* Rab.

רְכוּבָה · אַרְכוּבָה *Fossa, Cavitas non procul ab altari fuit, in quam projiciebantur sordes & rejectamenta avium*: וּרְכוּבָה הָיְתָה לוֹ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִים פְּסוּלֵי חַטַּאת הָעוֹף Talmud Middoth cap. 3. *Quidam libri habent* ארכובה. *Et aliter,* מפתח של ארכובה Clavis aut pessulus similis curvaturæ genu, Kelim cap.14.

רכז

מַרְכָּז *Centrum* מרכז הארץ Centrum terræ, R.Lev. Job. 26.7. Aben Esra Prov.8.27. שני המרכזים Duo centra. מרכז הכידור Centrum circuli. Vide in More p.2. cap.24.

רַכַּךְ

Molle, Tenerum esse, Mollescere, Molliri. Pahel, רַכֵּךְ *Emollire, Molle reddere*: אֱלָהָא רַכֵּךְ לִבִּי Deus emollivit cor meum, Hebr. הֵרַךְ, Job.23.v.16. מְרַכֵּךְ בְּמִלּוֹי Leniens verbis suis, leni sermone utens, Genes.44.19. in Targ. Hierosol. *Ithpehal vel Ithpahel, Participium,* טַעֲוַת מַתְּכָא הֲווֹ מִתְרַכְּכִין Idola conflata vel fusa fuerunt emollita, Numer.33.v.4. in Targum Jonathanis. וְאִתְרַכִּיךְ כְּלִפְתָּא בִּסְרֵיהּ Et emollita fuit instar rapæ caro ejus, Ruth.3.8.

רַכִּיךְ *Mollis, Tener*: וּנְסַב בַּר תּוֹרֵי רַכִּיךְ וְטָב Et accepit vitulum tenerum & bonum, Genes.18.7. *Plurale,* אֲרֵי יַנְקַיָּא רַכִּיכִין Nam pueri adhuc tenelli sunt, Genes.33.13. רַכִּיכִין וּמְפַנְקִין Teneri & delicati, Jesa.44.4. *Fœminin.* רַכִּיכָא וּמְפַנְקָא Tenera & delicata, Jesa.47.1. דְּרַכִּיכָא בִךְ וּדְמִתְפַּנְקָא Quæ tenera est in te & delicata, Deut.28.56. *Fœminin.* מִלְּתָא רְכִכְתָא Verbũ molle avertit iram, Prov.15. v.1. וּמִלְּתָא רְכִכְתָא תְּבַרָא גַרְמָא Et verbum molle frangit ossa, Prov.25.15. *Plurale,* רַכִּיכָן מִלּוֹי יַתִּיר מִן מְשַׁח Molliora sunt verba ejus oleo, Psalm.55. v.22. פֵּירוּכָן רַכִּיכָן Manipulos teneros, Levit.2.14. אִין יְמַלֵּל לְוָתָךְ רַכִּיכָן Si loquatur ad te mollia, Jobi 40.v.22.

רַכִּיכוּת *Mollities, Lenitas, Teneritas, Teneritudo.*

tudo. *Hinc per Apocopen,* בְּאִתְפַּנְקָ וּמִרְכִיכוּ Præ deliciis & mollitie, Deut.28.56.

רַכּוּת *Mollities.*

מוֹרֶךְ *Idem.*

רכל רוֹכֵל *Aromatarius, vendens aromata: & generaliùs,* סוחר *Negotiator:* אַבְקַת רוֹכֵל Pulvis aromatarius. קופת רוכלים Pyxis aromataria, Schab. fol.81. הרוכלין המחזרין בעיירות Aromatarii circumeuntes per urbes, Maaser. cap.2.

רָכִיל *Detractor, Calumniator, qui de alterius honore & existimatione detrahit.*

רְכִילוּת *Detractio, Calumnia, Obtrectatio.*

רְכַן *Inclinare se, vel simpliciter, vel simul Cadere, Desilire, vel activè, Inclinare. Hoc sensu multa à* נטה *&* נפל *per hoc Verbum transferuntur, rariùs tamen in Pehal. Præterit.* ורְכַן עַל פְּרִיקַת צַוְרֵיהּ Et inclinavit se, vel, cecidit in juncturam colli ejus, Hebr. ויפול, Genes.46.29. in Targum Jonathanis. *Futurum,* וּלְאֲתַר דְּצָבֵי נִרְכַּן לֵיהּ Et quocunque vult, inclinat illud, Heb. יַטֶּנּוּ, Prov.21.1. ubi נ est loco Characterici י more Syro. *Ithpehal, Præteritum,* וְאִתְרְכִין אַבְרָהָם עַל אַפּוֹי Et inclinavit se Abraham in faciem suam, Hebr. ויפל, Genes.17.17. in Targ. Hieros. וְאִתְרְכִין עַל צַוְרֵיהּ Et inclinavit se in collum ejus, Hebr. ויפול, Gen.33.4. וְאִתְרְכִין מִן רְתִיכָא Et inclinavit se, id est, cecidit de curru, 2.Reg.5.21. וְאִתְרְכִינַת מֵעַל גַּמְלָא Et inclinavit se de camelo, Hebr. Et cecidit, demisit se, desiliit, Genes.24.64. ואִתְרְכִינַת מֵעַל חֲמָרָא Et desiliit de asino, Jud.1.14. איכְדין אִתְרְכִנְתָּא מִן רוּמָא Quomodo decidisti ex alto, Hebr. נָפַלְתָּ, Jesa.14.12. וְאַתְּ אִתְרְכִנְתָּא מִן קִבְרָךְ Tu autẽ ejectus es ex sepulchro tuo, Hebr. הָשְׁלַכְתָּ, Jesa.14.19. *Aphel, Præterit.* וְארְכִין שְׁמַיָּא Et inclinavit cœlos, Hebr. ויט Psal.18.10. לָא אַרְכִנְתְּ אוּדְנָךְ Non inclinavisti, advertisti aurem tuam, Hebr. פִּתְּחָה Aperuit se, Jesa.48.8. וְלָא אַרְכִנְתּוּן יַת אוּדְנֵיכוֹן Et non inclinastis aures vestras, Hebr. הִטִּיתֶם, Jerem.25.v.4. *Participium,* מַרְכַן עַל רֵישֵׁיהוֹן Inclinans super capita ipsorum, Hebr. נָטוּי, Ezech.1.22. Extensum, expansum, unde potiùs legendum מִרְכַן ex forma passiva, Inclinatum. מַרְכְּנִן לֵיהּ Inclinant ipsum, dejiciunt & prosternunt ipsum, Prov.18. v.8. & 26.22. Locus hic depravatus est & variè in libris legitur. Hanc lectionem adducit author Aruch in שגש, quæ cõvenientior videtur. *Imper.* אַרְכִין שְׁמַיָּא Inclina cælos, Psal.144.5. וְאַרְכִין יַת יְדָךְ Et inclina, vel, extende manũ tuam, Hebr. וּנְטֵה, Exod.14.16. T.Hieros. אַרְכִינִי בְּעַן קוּלְתִיךְ Inclina quæso hydriam tuam, Hebr. הַטִּי, Gen.24. v.14. *Futur.* וְלָא תַרְכִין בֵּית מִשְׁרֵיהּ Neque inclines vel dejicias domum mansionis ejus, Prov.24.15. Hebr. תְּשַׁדֵּד Vastabis. *Sic apud Rabb.* הרכין השמים Inclinavit cœlos, Raschi Exod.19.20.

רִכּוּנָא *Casus, Lapsus, Ruina:* רִכּוּנָא דְרַשִׁיעֵי יְשַׁלְּנוּן Lapsus improborum tollet eos, Proverb.21.7. מְטוּל דְּרִכּוּנָא רָגֵי לִבְהוֹן Quia ruinam meditatur cor ipsorum, Prov.24.2. In Hebræo utrobique est שד Vastitas, & sic תְּשַׁדֵּד redditur per תַרְכִין; ut paulò antè positum. Mendosè itaq; & sine sensu est in libris רִיכוּנָא.

תַּרְכוּנְתָּא *Idem:* וּפוּמֵיהּ דִּפְלִיג עָבֵד תַּרְכוּנְתָּא Et os rixantis facit lapsum, Hebr. מִדְחֶה, Proverb.26. vers.28.

רְכַס *Triturare, non spicas, sed fruges jam triturando elaboratas. Hordeum excussum macerabant in aqua, & in fornace exsiccatum, rursus triturabant bobus, ad detrahendum corticem, quo detracto, reliquum dicebatur* חוּשְׁלָא. Inde in Gemara, פרות המרכסות בתבואה Boves triturantes fruges, Bava metzia fol.89. & 90.

אִירְכַס pro אִתְרְכַס *Perdi, Amitti:* איידי דזוטר מירכס Posteaquam parvus est, facilè perditur, Bava basra fol.14.2. אירכס כתובתה Amissum est scriptum ejus, Ketubh. fol.57.1. אירכסו ליה מפתח רבי מדרשא Perditæ sunt (literæ) ipsi inde à janua scholæ, Jevam. fol.113.2

רִכְסָא *Lapillus, Scrupus,* Bava basr. fol.3.1.

רִכְסָא *Mulus, idem quod* רֶכֶשׁ*, de quo mox:* רָכְבֵי רִכְסָא Equitantes mulum sive in mulo, Esth.8. 10.14. Elias legit רִכְשָׁא.

רכף רִכְפָּא *Fremitus, Strepitus, Sonitus: Usurpatur duntaxat in forma constructa:* רִכְפַּת עֲנָנֵי Strepitum nubium, Hebr. תְּשֻׁאוֹת, Job.36. v.29. רִכְפַּת מַיִין בִּשְׁמַיָּא Sonitum aquarum in cœlis, Heb. הֲמוֹן מַיִם, Jere.10.13. וְרִכְפַּת גְּבוּרָתֵיהּ מַן יִתְבְּיַן Et strepitum virium ejus quis intelligit, Hebr. וְרַעַם, Job.26.14. וְרִכְפַּת מַיָּא Et sonitus aquarum, Hebr. וְשִׁפְעַת מַיִם, Job.38.34. וְרִכְפַּת אוּמַיָּא Et strepitum populorum, Hebraicè וַהֲמוֹן, Psal.65.8. מֵרִכְפַּרת עֲנָנִין קְלִילִין Propter sonitum nubium levium, 2.Sam.22.12. מֵרִכְפַּת רַשִׁיעִין סַגִּיעִין Præ strepitu improborum multorum, Hebraicè מֵהֲמוֹן, Psal.37.16. Strepitu, scil. divitiarum & facultatum, quas improbi tumultuosè per vim, rapinas, injurias, fraudes congerunt, & cum strepitu curarum, actionum & litium possident.

רִכְפָּא *Radix herbæ cujusdam, cujus decoctum potu haustum, occidit vermes in ventre,* Scheviith capite 7.

רִכְפָּא *Connexio, Conjunctio, Contabulatio:* וְעִילָּא מִנְּהוֹן סִדְרָא דְרִכְפַּת רֵישֵׁי שָׁרִית אַרְזַיָּא Et suprà illas erat ordo contabulationis trabium cedrinarum, 1.Reg.6.9. R.Salomon scribit ibi רִכְפַּת esse idem quod חֲבִישַׁת Connexionem, & sic quoque significare 2.Sam.22.v.12. qui locus anteà adductus est.

מַרְכוּף *Equus ligneus ad lusum & ludicra factus.* Item

Item *Inſtrumentum muſicũ ex ligno cedrino*, Kelim cap.15. & 16. Vide.

רכש רִכְשָׁא *Equus levis, Mulus celer & velox. Elias vult Cameli velocis ſpeciem eſſe*: רְמוֹ עַל רִכְשָׁא Conjicite vos in mulos celeres, nẽpe ad fugiendum, Micheæ 1.13. לְסוּסָוָתָא וּלְרִכְשָׁא Pro equis & mulis, 1.Reg.4.28. Elias Cameli velocis ſpeciem definit, qui aliis Dromas vocatur. Tal. ארכביה אתרי רכשי Impoſuit eum duobus equis, Ketubh. fol.79. Bava baſra fol.152.

רמא רְמִי · רְמָה *Jacere, Abjicere, Conjicere, Dejicere, Ejicere, Ejaculari, Injicere, Projicere. Reſpondet hoc ſenſu Hebræo* הִשְׁלִיךְ רָמָה *&* הִפִּיל*, & quandoq; Verbo* שָׁלַח. *Præterit.* סוּסְיָא וְרָכְבֵיהּ בְּיַמָּא Equum & ſeſſorẽ ejus dejecit in mare, Hebr. רָמָה, Exod.15.1. אוֹ רְמָא עֲלוֹהִי בְּכִמְנָא Aut projecerit in eum per inſidias, Heb. הִשְׁלִיךְ, Numer.35.v.20. וּרְמָא יְיָ אֱלֹהִים Et injecit Dominus Deus Adamo ſomnum, Hebr. וַיַּפֵּל, Geneſ.2.21. וּרְמָא אַהֲרֹן יָת חוּטְרֵיהּ Et projecit Aharon virgam ſuam, Exod.7.10. וּרְמָא לוֹעָא מִן יְדֵיהּ Et abjecit maxillam de manu ſua, Judic.15.17. וּרְמָא מַלְכָּא דְאַתּוּר Et conjecit rex Aſſyriæ in Chiskiam regem Jehudæ trecenta talenta argenti, id eſt, impoſuit mulctam trecent. &c. 2.Reg 18.14. וּרְמָהִי לְאַרְעָא Et dejecit eam in terram, Exod.4.3. אִתְּתָא רְמַת עֲלוֹהִי Mulier projecit in eũ dimidium catillum molæ, 2.Sam.11.21. וּרְמֵיתַנִי בְּעוּמְקַיָּא Ejeciſti me in profunditates, Jonæ 2.4. וּמִבֵּכוֹי רְמֵיתִי עֲדָאָה Et ex dentibus ejus ejeci prędam, Job.29.17. וּרְמֵיתִי יָתֵיהּ לְבֵית מַקְדְּשָׁא Et injeci illud in ſanctuarium, Zachar.11.13. וּרְמֵיתֵיהּ בְּנוּרָא Et projeci illud in ignem, Exod.32.24. וּרְמֵיתִנּוּן Et abjeci eas ex duabus manibus meis, Deut.9.17. רְמוֹ גְּבַר אַבְנֵיהּ Projecerunt quiſque lapidem ſuum, 2.Reg.3.v.25. וּרְמוֹ יָתֵיהּ לְגֻבָּא Projeceruntque eum in foveam, Gen.37.24. וּרְמוֹ לְגֻבָּא דִי אַרְיָוָתָא Utq; projicerent in foveam leonum, Dan.6.17. וּרְמִיו לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא Et projecerunt in medium fornacis ignis ardentis, Dan.3.21. דִּרְמוֹ אֱנָשׁ אֲרָם Quæ abjecerant homines Syri, 2.Reg.7.15. וּרְמוֹהִי לְגֻבָּא Quem dejecerunt in foveam, Jerem.38.9. וּרְמוֹנוּן לִמְעַרְתָּא Et abjecerũt eos in ſpeluncam, Joſ.10.27. הֲלָא גּוּבְרִין תְּלָתָא רְמֵינָא Nonne viros tres projecimus in ignem ligatos, Dan.3.24. *Participium præſens,* בְּכָל זְמַן תִּגְרֵי רָמֵי Quovis tẽpore rixas ejicit, Hebr. יְשַׁלֵּחַ emittit, Prov.6.v.14. וְדָרְמֵי תִּגְרֵי בֵּין אַחֵי Qui conjicit rixas inter fratres, Hebr. וּמְשַׁלֵּחַ, Proverb.6.19. *Plurale,* דַּהֲווֹ רָמָן בְּנַהֲרָא חַכְּתָא Qui fuerunt projicientes in flumen hamum, Jeſa.19.v.8. וְרָמָן בְּנוּרָא Et projiciunt in ignem, Jerem.22.7. *Fœmininum ſing.* הֵיךְ קַשְׁתָּא דְרָמְיָא גִירִין Sicut arcus qui ejicit, id eſt, ejaculatur ſagittas, Hebr. בְּקֶשֶׁת רְמִיָּה Sicut arcus doloſus, Pſal.78.57. *Participium pehil ſive paſſivum,* וַהֲוַת נְבִלְתֵּיהּ רְמֵא בְּאוֹרְחָא Fuitque cadaver ejus projectum in viam, Hebr. מֻשְׁלֶכֶת, 1.Reg.13.24. *Plurale,* רְמַן בִּשְׁוָקֵי יְרוּשְׁלֶם Projecti in plateis Jeruſalem, Hebr. מֻשְׁלָכִים, Jere.14.16. *Infinitivus,* לְמִרְמֵי דְכוּרֵיכוֹן בְּנַהֲרָא Projicere maſculos veſtros in aquam, Ezech.16.v.5. לְמִרְמֵא לְאַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא Ad projiciendum in fornacem ignis ardentis, Dan.3.v.20. *Imperativus,* רְמִי וּסְלִיק Projice (cadaver) & abi, Amos 8.v.3. וּרְמִי קֳדָם פַּרְעֹה Et projice corã Pharaone, Exod.7.v.9. רְמֵיהִי לְאַרְעָא Projice eam in terram, Exod.4.v.3. רְמוֹ יָתֵיהּ לְגֻבָּא Injicite eum in foveam iſtam, Geneſ.37.22. רְמוֹ עַדְבָא Jacite ſortem, 1.Sam.14.v.42. וּרְמוֹנִי לְיַמָּא Et projicite me in mare, Jonæ 1.v.12. *Futurum,* וְתַמָּן אֶרְמֵי לְכוֹן עַדְבָא Ibique projiciam vobis ſortẽ, Joſ.18.18. וְאֶרְמֵי קַשְׁתָּךְ מִיַּד סְמָאלָךְ Projiciamq; arcum ex manu ſiniſtra tua, Ezech.39.v.3. וְאֶרְמֵי עֲלָךְ שִׁקּוּצִין Conjiciam in te abominabilia, Nah.3.6. וְאֶרְמִנֵּהּ לְאַרְעָא Dejiciamque eam in terram, Ezech.13.14. וְאֶרְמִנּוּן תַּמָּן Et projiciam eos ibi, Hebr. וְנִפַּצְתִּים Et diſsipabo eos vel collidam, 1.Reg.5.9. וְתִרְמֵי יָתְהוֹן לְגוֹ נוּרָא Et projicies eos in ignẽ, Ezech.5.4. יָת דְּתִרְמֵי עֲלַי אֲקַבֵּל Quod conjicies in me ſuſcipiam, id eſt, quodcunque vel quamcunque mulctam impones mihi, Hebraicè אֲשֶׁר תִּתֵּן עָלַי, 2.Reg.18.14. וְתִרְמִנֵּיהּ לְגוֹ פְרָת Projiciesq; eum in medium Euphratis, Jere.51.v.63. וְיִרְמֵי יָתַהּ Et projiciet eam, Levit.1.16. וְיִרְמֵי לְעוּמְקֵי יַמָּא Projicietque in profundum maris omnia peccata Iſraëlis, Mich.7.19. וְלְבִינְתָא תִּרְמֵי קָלַהּ Et ad intelligentiam projicit vocem ſuam, Heb. תִּתֵּן קוֹלָהּ, Prov.8.1. אֱתוֹ וְנִרְמֵי עַדְבִין Venite & projiciemus ſortem, Jonæ 1.v.7. וְנִרְמִנֵּיהּ בְּחַד מִן גֻּבַּיָּא Sed projiciemus in unam harum foſſarum, Geneſ.37.20. לְכַלְבָּא תִּרְמוֹן יָתֵיהּ Cani projicietis eam, Exod.22.30. בְּנַהֲרָא תִּרְמוּנֵיהּ In flumen projicietis eum, Exod.1.v.22. כַּסְפְּהוֹן בְּשׁוּקִין יִרְמוֹן Pecuniam ſuam in plateas abjicient, Ezech.7.v.19. *Apud Talmudicos,* תרנגולתא דרמיא יומא Gallina quæ ovum parit uno die, hoc eſt, הטיל, Niddah fol.39. col.2. *Ithpehal,* אִתְרְמָא *Projici, &c. Præteritum plural. fœmin.* אִתְרְמִיאָה עֲלֵיהוֹן אַבְנִין Dejecti fuerunt in eos lapides magni, Joſ.10.11. *Particip.* רֵישֵׁיהּ מִתְרְמֵי לָךְ מִן שׁוּרָא Caput ejus mox projicietur ad te de muro, 2.Sam.20.21. *Fut.* יִתְרְמֵא לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא Projicietur in medium fornacis ignis, Dan.3.6. & 6.8. בַּהּ שַׁעֲתָא תִּתְרְמוֹן Eadem horâ projiciemini in fornacem ignis, Dan.3.15. וְקַטִּילֵיהוֹן יִתְרְמוֹן Et occiſi ipſorum projicientur, Jeſa.34.3. כַּד יִתְרְמוֹן קְטִילִין בְּגַוִּיךְ Quando projicientur occiſi in medio tui, Ezech.26.15. יִתְרְמוֹן בְּגוֹ יַמָּא Projicientur in mare, Ezech.27.v.27. *Aphel rariſsimo in uſu eſt. Participium,* וּמַרְמָן בְּבִינְתָא שַׂעֲרָא Et ejaculantur in pilum, Judic.20.v.16. *Imperativus,*

פִיסָךְ אַרְמֵה בֵינָתָנָא Sortem tuam projice inter nos, Hebr. תַּפִּיל, Prov.1.14.

מִתְרַמְרְמוּתָא *Vilissima abjectio, Rejectamentum:* מתרמרמותא וְעַמְמֵי Et rejectamētum populorum, Hebr. וּבְזוּי Et despectissimus populorum, Psal. 22.vers.7. Literarum geminatio auget significationem.

II. רַמֵּי *Decipere, Defraudare. Participium,* וּמְרַמֵּי בְחַבְרֵיהּ Qui fraudulenter agit in socium suum, vel, Defraudat proximum suum, Hebr. רִמָּה, Prov.26.19.

רַמָּיָא · רַמָּאָה · רַמָּאֵי *Fraudulentus, Dolosus, Deceptor, Defraudator:* ארום גְבַר רַמָּאֵי הוּא Etenim vir dolosus est, Gen.29.12. in Jon. אֲנָא רַמָּאֵי וְחַכִּים יַתִּיר מִנֵּיהּ Ego magis dolosus & astutus sum quā ipse, ibid. רַמָּאָה כְּתַעְלָא Fraudulentus ut vulpes, Genes.14.1. in Jonath. וְסַהֲדוּתָא דִשְׁקְרָא רַמָּאָה הוּא Sed testis falsus deceptor est, Prov.12.18. מְמַכְּכָא לְגַבְרָא רַמָּיָא Atterit hominem fraudulentum, Prov.10.4. וּמְמַלֵּיל כַּדְבוּתָא רַמָּיָא הוּא Et qui loquitur mendacium, deceptor est, Proverb.14.25. *Plural.* וְרַמָּאֵי יְהוֹן לְמִסָּא Sed fraudulenti erunt in tributum, Prov.12.24. *Fœmin.* וְנַפְשָׁא רַמָּיְתָא תִּכְפַּן Sed anima fraudulenta esuriet, Prov.19.15.

רַמְיוּתָא · רַמָּיוּת · רַמָּאוּת *Defraudatio, Deceptio, Dolus, Fraus:* מְדַבְּרָנוּתָא דְרַשִׁיעֵי רַמְיוּתָא Solertia improborum fraus est, Hebr. מִרְמָה, Prov.12.v.5. רַמְיוּתָא בְלִבְּהוֹן Fraus est in corde eorum, Prov.12.v.20. בְּשַׁטְיוּתָא דְסַכְלֵי רַמְיוּתָא In stultitia stultorum fraus est, Prov.14.8. וּבְגַוֵּיהּ מְאַם רַמְיוּתָא Intra se autem disponit dolum, Prov.26.v.24. נִכְלֵי וְרַמְיוּתָא Astutia & dolus est sub lingua ejus, Psalm.10.7. מְסָאתָא דְרַמְיוּתָא Statera fraudulenta, Prov.20.23. *Talmud.* נהג בו מנהג רמאות Egit cum eo dolosè, Kiduſch. fol.59.1.

III. אתרמי · אִתְרְמָא *Ire, Venire, Pervenire, Accedere, q.d. Projicere vel Proripere se aliquò vel ad aliquem, quod Latini à Ferendo dicūt Conferre se. Hoc sensu semel in Targū inveni,* אִתְרְמָא לְשׁוּמְשְׁמָנָא עַטְלָא Confer te ad formicam ô piger, Hebr. לֵךְ Ito, Prov.6.6. *Apud Talmudicos autem frequentissimum est,* אליעזר עבד אברהם אתרמי התם Eliesér servus Abrahami advenit eò: כי הוה מתרמי להו עניא Cùm accederet eos pauper quidam: אתרמי ליה ההוא אושפיזא Pervenit ad istud hospitium.

IV. רמי *Verbum est apud Talmudicos inter duos disputantes usitatum, pro Objicere aliam quæstionem vel aliud argumentum, proponere novam objectionem, quâ formâ dici solet* ורמינהי *quod vulgò efferunt* Veraminhi, *id est, Sed quæro ego hoc, Sed objicio ego hoc.* Gerson Germanicè reddit, Jch will dich aber darumb fragen. *Est autem, ut videtur Participium cum Pronomine;* pro וְרָמֵינָא אִיהוּ Sed objicio ego illud. רָמֵינָא pro רָמֵי אֲנָא. In Halichoth olam cap.1. scribitur, adhiberi hoc verbum de locis contradictoriis in Mischna, & in Scriptura: ut, רמו אהדדי קראי כהרבה מקומות Contrariantur sibi scripturæ in multis locis.

רְמַז *Annuere, Innuere, Indicare, Designare aliquid oculis, manibus aut pedibus, Hebr.* קָרַץ. *Præteritum,* רְמַז יוֹסֵף לִמְנַשֶּׁה בּוּכְרֵיהּ Annuit Josephus Menassi primogenito suo, Genes.44.19. in Targ.Hieros. *Participium,* רָמֵז בְּעֵינוֹי Annuens oculis, Hebr. קֹרֵץ בְּעֵינָיו, Prov.6.13. Sic Prov.16. v.30. sed ibi Hebraicè est עֹצֶה עֵינָיו Connivens oculis: וְרָמֵז בְּאֶצְבְּעָתֵיהּ Et innuens oculis, Hebr. מֹרֶה docens, Prov.6.13. דְּרָמֵז בְּעֵינוֹי Qui annuit oculis suis, Proverb.10.10. *Plural.* רָמְזִין בְּעֵינֵיהוֹן Innuunt oculis suis, Hebr. יִקְרְצוּ, Psal.35.19. *Pahel,* רַמֵּז *Idem. Participium,* מְרַמֵּז בְּאֶצְבַּע Annuentem digito, Jesa.58.9. In Hebræo est שְׁלַח אֶצְבַּע Emittere digitum, id est, eum qui emittit digitum ad aliquid indicandum. Sic Veneta habent מִרְמַז ex forma Infinitivi Pehal, *Annuere*, pro, *Annuentem.* Regia autem habent מְרַמֵּז, quæ lectio clarior & convenientior, maximè cùm & alibi Participium hoc legatur, ut sequitur: וּמָה מְרַמְּזִין עֵינָךְ Et quid designent oculi tui, Hebr. יִרְזְמוּן per literarum transpositionem, Jobi 15.v.12. *Apud Rabbinos,* חרש רומז ונרמז Mutus annuit, & annuitur ipsi: דקמרמזי רמוזי Annuendo annuunt sibi invicem, Bava kama fol.24.2. ונרמז כהו רמוזי Et nutu indicamus eis, Ketubh. fol.33.1.

רְמִיזָה *Nutus, indicium. In sententiis proverbialibus Ben Syræ legitur:* לְחַכִּימָא בִרְמִיזָא וּלְשַׁטְיָא בְּכוּרְמִיזָא *Sapienti nutus, stulto fustis convenit.* Iste nutu, hic fuste monendus & corrigendus.

רְמִיזוֹת *Idem:* רְמִיזוֹת הַפֶּה Nutus, indiciū oris.

רמח רוּמְחָא *Hasta, Lancea:* וּנְסֵיב רוּמְחָא בִּידֵיהּ Et accepit lanceam in manum suam, Hebr. רֹמַח, Num.25.7. לְרָגוּשׁ רוּמְחָא Ad strepitum lanceæ, Hebr. כִּידוֹן: sic deinceps hisce duobus Nominibus respondet, Job.41.20. מוּרְנִיתָא וְרוּמְחָא Hasta & lancea, Job.39.26. אֲרֵים בְּרוּמְחָא Eleva lanceam tuam, Jos.8.18.26. *Plurale,* אֲחִידֵי מוּרְנִין וְרוּמְחִין Gestantes lanceas, Judic.5.8. בְּמוּרְנִין וּבְרוּמְחִין Hastarū & lancearum, Ezech.39.9. Glidais & lanceis, 1.Reg.18.28.

רַמָּךְ *Equa. Plurale,* רַמָּכִין Equarum, Esth.8. v.10. Aben Esra scribit hoc loco רַמָּכִים esse הַסּוּסוֹת *Equas,* & בני הסוסות pullos equarum esse robustiores, quàm בני אתונות pullos asinarum. *Apud Rabbinos etiam Pullos equarum vel asinarum significat:* חזא לחמריה דאתילידא ליה רמכי רמכי Vidit asinam suam, cui nati erant pulli pullorum, Taanith fol.23.1.

* אִתְרוֹמַם רמם Vide suprà in רום.

מִתְרַמְרְמוּתָא Vide suprà in רמה.

רמן רמונא *Malogranatum, Malus punica, vel Malum punicum:* זגא דדהבא ורמונא Tintinabulum aureum & malogranatum, Exod. 28. v.34. מלי פקודיא כרמונא Repletus est præceptis divinis, sicut malogranatum, Cantic. 4.3. מלין פקודיא כרמונא Repleti sunt præceptis instar malogranati, Cantic.6.6. sic 7.13. *Plurale,* רמונין אף דקלין Mali punicæ & palmæ, Joel.1.vers.12. וגופנין ורמונין Etiam vites & mali punicæ, Numer.20.5. תרין סדרין דרמונין Duo ordines malogranatorum, 1.Reg.7.v.42. עולימיך מלין פקודיא הי כרמונין Adolescentes tui repleti sunt præceptis divinis sicut malogranatum, Cantic. 4. vers.13. מלין עובדין טבין הי כרמונין Repleti sunt operibus bonis sicut malum punicum, Cant 6.10. בגו רמוניא In medio malogranatorum, Exod.39. vers.25. ותאניא ורמוניא Et ficus & mali punicæ, Hag.2.19. רמוני תכלא Malogranata hyacinthina, Exod. 39. v.24. ומרמוני פירי Et de malogranatis & fructibus, Cant.8.2.

רומנא · רומנא *Idem:* כרומנא Sicut malogranatum, Cantic.7.13. & 7.vers.10. in secundo Targum. תופנין ורומנין Vel vites vel malos punicas, Num.20.5. in Targ. Jonathanis. במציעות רומניא In medio malogranatorum, Exod.39. vers.25. רומנין דתכלא Malogranata hyacinthina, Exod. 39.v.24. in Jonath. *Apud Rabbinos,* עשיך עסקך כרומנא Pretiosum erit opus tuum instar malogranati, קאוי עסקך כרומנא Obtusum erit opus tuum, ut malogranatum, id est, קהה à קהוי, Berach. fol.56.1. Malogranatum bonum pretiosè venditur, sic negotiatio tua omnibus grata & pretiosa erit; contrà, Ut malogranatum austerum, stupidos & obtusos reddit dentes, sic tua negotiatio omnes stupidos reddet, ingrata & infelix erit. Sermo est de quodam somniorum interprete, qui pro mercede huic semper somnium in bonum interpretabatur, alteri qui nullam mercedem dabat, omnia in malum explicabat.

רימונקי Vide in רמן, in רימוניקי.

רמס *Occidere, Talm.* אם אתה שומע עצתי רומסם Si tu audies me, occide eos, id est, הרגם, Kiddușchin fol.66.1.

רמס *vel in Pahel* רמס *Conculcare, Proculcare, Diripere:* רמסון יתיה כל עברי ארחא Diripuerunt vel conculcarunt eum omnes viatores, Hebr. שסהו, Psal.89.42. *Alii libri,* רמסין *Diripiunt.*

רמץ *Tessellatum, Ocellatum, Intertextum opus facere, Heb.* שבץ. *Futurum,* ותרמץ כתונא דבוצא Et opere ocellato, vel, tessellatam facies tunicam byssinam, Exod.28 39.

מרמץ *Ocellatum, Tessellatum:* וכתונא מרמצא Et tunica ocellata, Hebr. וכתנת תשבץ Tunica ocellationis, Exod.28.4. דמרמצין ברתנא סניגא לבושיהון Quorum vestimenta sunt ocellata auro puro, quorum fundus scilic. est aurum purum, intertexta autem fila ex serico vel bysso, Psalm.45.14.

מרמצא *Pala, Funda, cui lapis pretiosus insitus & inclusus est:* מרמצן דדהב Fundis aureis, Exod. 28. v.11.13. ועבדו תרתין מרמצן דדהב Facientque duas palas aureas, Exod.39.16. ותתן ית תביא גדילתא על מרמצתא Imponesque catenas istas plicatiles palis istis, Exod. 28.14. על תרתין מרמצתא Duabus istis palis, Exod.28 25.

רמץ *Carbo cum cinere, Cinis ignitus:* נכוה בגחלת ברמץ בסיד רותח Adusta carbone, cinere, calce fervente, Talm. Cholin fol.8.1. Glossator scribit esse Arabicum. אלא שיפתח על גבי רמץ Sed posuerit eam super cineres, Nidda fol.49.

רמוץ *Incineratum, in cinere reconditum vel cinere adustum, adeoq; acerbum.* דלעת הרמוצה Cucurbita cinere adusta vel incinerata & acerba, Kilaim cap.1. Pesachim fol.39. col.1. Vide Talm. Nedar. fol.51. col.1. in Gemara, ubi explicatur quid sit.

רמצא *Clavus, Stylus:* דבזעיה ברמצא דפרזלא Qui perfodit eum clavo ferreo, id est, במסמר דברזל, Schabbas fol.103.1. Alibi, ומפקי לה ברמצא דפרזלא Et educunt, eximunt illud stylo ferreo, Nidda folio 62.1.

רמש רמשא *Vesper, Vespera:* והוה רמש והוה צפר יום חד Et fuit vespera, & fuit manè dies primus, Hebr. ערב Genes.1.5. למפני רמשא Appetente vespera, Genes. 24. 63. מן צפרא עד רמשא A manè usque ad vesperam, Exod.18. vers.14. לעדן רמשא Tempore vespertino, Jesa.17.v.14. וית מנחת רמשא Et oblationem vespertinam, 2.Reg.16.15. כדיבי רמשא Sicut lupi vesperæ, Jerem.5.6. מפקני צפר ורמש Ad exitus vel ortus mane & vesperæ, Psalm.65.9. Libri habent ורמש, quæ forma aliàs inusitata est vel rara & impropria. ומתקרב ברמש Quod offertur vespere, Psal. 141.v.2. מצפר לרמש A mane usque ad vesperam, Job.4.20. ברמשא במערב Vespere in occasu solis, Hebr. בנשף בערב, Prov.7.9. וברמשא הוי על משכנא Vespere autem erat super tabernaculo, Num.9. vers.15. יתובון לרמשא Revertentur ad vesperam, Psalm.59.7. מרמשא עד צפרא A mane usque ad vesperam, Exod.27.21. מרמשא עד רמשא A vespera una ad vesperam alteram, Lev.23.32.

* ראומתיקום רמת. Vide in ordine ראם.

רנג רונגר *Mercenarius, indies mercede suâ vivens,* Talm. רונגר כעלמא Mercenarius vulgaris, Bava bathra fol. 122.1. Volunt Persicum esse.

רנה *Meditari. Sic Syriacè usurpatur pro eo quod est Hebraicè* הגה. *In Targum Prover-*

Proverbiorum reperitur scriptum per ר *ab initio, quod videtur mendosum esse, vel revocanda ad hujus Verbi Syriaci formam, ut plurima sunt in isto Targum ex pura dialecto Syra. Legerim ergo* רָנֵא *Meditatur, Proverb.*8.7. רָאנֵי *Prov.*15.28. *ubi* א *duntaxat indicat vocalem A, id est, Kamez, & sic cap.*24.2. *In Psalmis pro* הגה *solet poni* רנן. *In Proverbiis verò istud Verbum est ex quiescente tertia radicali, unde fit Verbum Syrum* רנה.

רְנַן *Cantare præ lætitia, Exultare, Decantare, animi concepta hilari & libero animo Meditari vel Eloqui, quomodo Hebræis* גיל *&* הגה *respondet, sed in Psalmis tantum. Pauca notantur ex forma conjugationis Pehal, sed videntur omnia potius referenda ad Pahel. Præteritum,* וְרַנֵּית בְּכָל עוֹבָדָךְ Et decantavi omnia opera tua, Psal.77.13. רַנֵּית בְּכוּלְהוֹן עוֹבָדָךְ Idem, Psalm.143.5. *Participium,* פּוּמָא דְצַדִּיקָא רָנֵן חוּכְמְתָא Os justi decantat vel eloquitur sapientiam, Psalm. 37.30. *Pahel, Præteritum,* וְרַנֵּן אִיקָרִי Et cantat gloria mea, Psal. 16.v.9. *Participium,* וְאוּמַיָא מְרַנְנִין סְרִיקוּתָא Et populi decantant, meditantur inanitatem, Psal.2.1. וּנְכִלָא כָל יוֹמָא מְרַנְנִין Et fraudulentiam omni die meditantur, Psalm.38.13. לָא מְרַנְנִין בְּעִנְקֵיהוֹן Nihil eloquuntur ex faucibus suis, Psalm.115.v.7. *Futurum,* יְרַנֵּן לִבִּי Cantabit, exultabit cor meū, Psalm.13.6. יְרַנֵּן יַעֲקֹב יֶחְדֵי יִשְׂרָאֵל Cantabit Jaacob, gaudebit Israel, Psalm.14.7. כְּמָא יְרַנֵּן לַחֲדָא Quàm cantabit valdè, Psalm. 21.2. וְלִישָׁנִי תְּרַנֵּן צִדְקָתִי Et lingua mea decantabit justitiam meam, Psal.35. v.28. & 71.24. יְרַנְּנוּן צַדִּיקַיָא לְעָלְמִין Cantabunt justi in secula, Psalm.9.17. מְעִיקַי יְרַנְּנוּן Hostes mei cantabunt, Psal.13.5. בִּשְׁמָךְ יְרַנְּנוּן In nomine tuo cantabunt, Psal.89.17. יְרַנְּנוּן עַל דְמִכֵיהוֹן Cantabunt in cubilibus suis, Psal.149.5. *Aphel, Participium,* מְרַנֵּין Meditatur, Psal.1.2.

II. *Murmurare ex fastidio & indignatione, quasi contrariâ significatione: unde,* וְרַנֵּנְתּוּן בְּמַשְׁכְּנֵיכוֹן Et murmurastis in tabernaculis vestris, Hebraicè וַתֵּרָגְנוּ Deut.1.27. in Jonathane. *Nunquam aliâs Hebræum* רגן *in Targum sic transfertur, &* רגן *in Targum significat Explorare.*

רנון *Murmuratio, Querela, Rab.* רינון ותרעומות אומות Murmuratio & querela populorum.

רנון *Meditatio:* אַתְבִּין רנוני Intellige meditationem meam, Hebr. הֲגִיגִי, Psal.5.2. vel pluraliter רִנּוּנַי meditationes meas.

רִנְנָא · רִנְנְתָא *Cantus, Meditatio, Exultatio:* רִנְנָא שֶׁל תַּרְנְגוֹל Cantus galli sylvestris, Job.3.7. בְּרִנּוּנִי תִּדְלַק אֶשָּׁתָא In meditatione mea accensus est ignis, Hebr. בַּהֲגִיגִי, Psal. 39.4. *Fœmininum,* עֲלֵי רִנְנַת כִּנָּרַיָא Super cantu cithararum, Psal.92. vers.4. וְרִנְנַת רַעְיוֹנַי Et meditatio animi mei, Psalm.19.vers.15. וְרִנְנַת לִבָּא בִּינְתָא Et meditatio cordis est intelligentia, Psalm. 49.vers.4.

רִנְנָא. *Infamia, Diffamatio, Hebr.* דִּבַּת, *quasi Decantatio infamis:* וְאִתְמְסַרְתּוּן עַל סְפַת לִישָׁן וְרִנְנַת עַם Et sermone traducti estis per labia variarū linguarum & diffamationem populi, Heb. דִּבַּת עָם Ezech.36.3.

רנק רוּנְקִי *Olus leviter maceratum & coctum, quod dum in vas perforatum conjicitur, ad educendum omnem humorem, vocatur* רונקי. *Maimon vult esse Græcæ originis. Author Aruch monet, in quibusdam libris legi* רומקי. Legitur in Talm. Kelim cap.2.

רוּנְקִי *Runcina, Dolabra, aut lignum vel manubrium dolabræ:* חוץ מן המקדח והרונקי Præter terebram & dolabram, Kelim cap.13. *Sic legit Aruch, sed non videtur rectum. Libri habent* רוקני, *& rectè. Vide ibi.*

רונקין *Volunt esse vestis cujusdam genus.* In Aruch citatur ex Siphre, הרונקין אין חייבין בציצית Vestis ista, aut, vestimenta ista non opus habent fimbriis filatis.

רסט רסטורין. Unde רסני ליה ברסטורין, in Jalkut Levit. fol.200.2. Glossa explicat, שהיה אצלו באריכות, pro quo Philippus Aquinas habet אריסת. Vide in litera Daleth in דסת.

רסן רִסְנָא *Frænum:* וַאֲחַד בְּרִסְנֵיהּ דְסוּסְיָא Et accepit frænum equi, Esth.6.v.11. in Targum secundo.

הַרְסִין *Frænare. Apud Rabbinos,* הרסין לפרעה רסן Frænavit Pharaonem fræno.

רוֹסְנִין Sic adducit Aruch, & aliam etiam lectionem רוזינקא. Talmud Basileense pro eo habet רום כיתבא Altitudo duorum palmorum, Menach. fol.69.2. In Jalkut Levit. fol.185.4. ubi hic locus adducitur, legitur רוסני, & explicatur in glossa קבין. Aquinas exponit Mensuram quatuor digitorum.

רסס רְסִיס *Imber, Pluvia, Stilla, Gutta pluviæ. Plurale,* לָא יִתְּנוּן רְסִיסִין Non dederint pluviam vel imbres, Jerem.14.22. וְאִתְמְנַעוּ רְסִיסַיָא Et cohibiti sunt imbres, Hebr. רְבִיבִים, Jer.3.3. וְכִרְסִיסֵי מַלְקוֹשָׁא Et sicut imbres vel guttæ pluviæ serotinæ super herbam, Deuter.32.2. Mich.5.7. הֵיךְ רְסִיסֵי מַלְקוֹשָׁא Sicut guttæ pluviæ serotinæ, Psalm.72.

רְסַס · רַס *Stillare, Perstillare. Præteritum,* רְסֵית עַל עַרְסִי מוֹרָא Perstillavi lectum meum myrrhâ, Heb. נַפְתִּי Prov.7.17. רַסִּין לְהוֹן טַלִּין Stillant ipsis rores, Deuteron.33.28. in Jon. וּשְׁמַיָּא רְסוּ טַלָּא Et cæli stillant rorem, Proverb.3.20. secundum Aruch.

רְסַס *Contundi, Quassari, Collidi. Participium Pehil,* וּדְרְסִיס וּדְרְסִיס Aut quod compressum aut contusum est, Hebr. וּמָעוּךְ וְכָתוּת Levit.22.24.

Ex Pahel Participium, בִּמְחָא מְרַסְּקָא Sicut plaga contusa, Jesa.1.6.

רְסַס *Confringi in minutas partes, Rumpi, Disrumpi, & sic idem est quod Hebr.* רָצַץ. *Hinc in Jonathane,* וּתְהֱווֹן בְּרַם מְלִימִין וּרְסִיסִין כָּל יוֹמַיָא Eritisque duntaxat direpti & confracti omnibus diebus, Hebr. עָשׁוּק וְרָצוּץ, Deuter. 28.33. *Apud Talmudicos,* מרוסס *Ruptum, Confractum, Comminutum*, Schabbas fol. 80. 2. עד שירסס Donec ea comminuat, contundat, Okezim cap.2. הִתְרוֹסֵס Confringi, Comminui, Vide Cholin fol.77.1.

רסיסְרה *Ruptura major & patens, cui opponitur* בקיקה *Fissura:* רסיסה *est unde remanent frustula & fragmenta, fissura autem non relinquit talia ex se.* Deinde רסיסְרה *legitur pro Instrumento Musico*, in Talm. Hieros. Sota in fine. Vide.

רְסִיסִין *Fragmenta parva*, Vide Beza fol.14.2.

רסף

רְסַפַּק *Currus, propriè cameratus:* אתבר שוקא דרספק Fractus fuit pes currus, Gittin folio 57.1. אי מעיילת לי כודנייתא בריספק Si attuleris mihi mulos ad currum, Cholin fol. 79.1. Vide Gittin fol.57.1.

רְסַק

Confringere, Comminuere, Contundere: Discindere in frusta: רְסֵק יָתֵהּ רְסוּקִין Confringite illud in fragmenta, Hebr. פָּתוֹת Frangendo, Levit.2.v.6. in Targ. Jonathanis, pro quo Targum Hierosol. habet Futurum וְתִרְסֵק. *Et Participium,* מְרַסְּקָא מִנְחַת רְסוּקִין Confractum vel contusum, oblationem contusorum offeres, Hebr. מִנְחַת פִּתִּים, Levit.6 14. in Jon. & Hieros. Idem quod כָּתַת vel כָּתַשׁ.

Apud Talmudicos: תפוח שרסקו ונתנו לתוך עיסה Pomum quod contuderunt, & in massam farinaceam indiderunt, Terumoth cap.10. חלות רבש שריסקן Placentæ mellitæ, quas confregit, Schabbas cap.22. אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין Non discindunt pabulum, neque siliquas, Glossa מחתבין, Schabbas cap. ult. חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה משירסק Favus mellis quando fit immundus tamquam liquor? Ex quo discinditur, Okezim cap. ult. אין מרסקין לא את השלג ולא את הברד בשבת Non conscindunt in frustra nivem neque glaciem in Sabbatho, Schab. fol.91.2. ריסק ט׳ נמלים Qui contudit novem formicas, Maccoth fol.16.2.

רְסוּקִין *Frusta, Fragmenta, Buccellæ, ut in præcedentibus:* מַטְלֵק קַרְחֵיהּ פְּלִיג הֵיךְ רְסוּקִין Ejiciens glaciem suam divisim quasi frusta, Hebr. כְפִתִּים Psalm.147.17.

רִסְקָא *Pars terræ, Præfectura minor, majoris quasi fragmentum:* מַנִּי יָתֵיהּ עַל מְדִינְתָּא חֲדָא אוֹ עַל רִסְקָא חֲדָא Præfice eum provinciæ uni aut præfecturæ cuidam, Esth. 6. vers.10. in secundo Targum.

רְסוּקָא *Cingulum, Cinctura ex corio.* Sic exponit illud Aruch in נסך primo. At R. Salomon explicat חֲתִיכָה Frustum vestimento ornamenti causâ adhærens, Schab. fol.59.2.

רסת

רִסְתְּנָא *Ossiculum acetabuli femoris, quod quidam R. Scheschet cæcus, non animadvertens deglutivit, & fuit suffocatus*, Talm. Gittin fol. 67. 2.

רִסְתְּקָא *Platea publica, Forum:* דהוה קאי ברסתקא דמחוזא Qui stabat in platea urbis, Bava bathra fol.12. col. 2. חזוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא ברסתקא דמחוזא Vir quidam vehebat vas vini per plateam urbis; ברסתקא דמחוזא שכיחי ביה אנשי In platea urbis inveniuntur homines, Bava mezia folio 83. in fine capitis. כי מטא לרסתקא דמחוזא Quum pervenisset in plateam urbis, Berachoth fol.54. col.1.

רע

אֲרַע · לְרַע · מִלְּרַע *Sub, subtus, infra, infernè.* א *est servile ab initio, ut* ל, *& est hæc particula indeclinabilis, ut aliæ plures, quæ sine litera servili non usurpantur:* מַלְכוּ אָחֳרִי אֲרַע מִנָּךְ Regnum aliud infrà præ te, id est, inferius tuo. Dan.2.39. דְנָחֲתָא הִיא לְרַע לְאַרְעָא Qui descendit infra terram, Hebr. לְמַטָּה Eccles.3.v.21. דְאִשְׁתְּאָרוּ מִן לְרַע לִשְׁמַיָא Quæ relictæ erant sub cælo, Genes.1.9. in Targum Jonathanis. *Ex hac forma* מִן לְרַע *contracta est sequens forma* מִלְּרַע, *& Dagesch ex* ל *euphoniæ causâ omittitur:* וּלְרַע חֲזֵיתִי Et infrà vidi, Hebr. וּלְמַטָּה, Ezech.1.v.27. מִמַּבּוּעֵי אַרְעָא מִלְּרַע Ex profundis terræ subtus, Genes.49.v.25. יְסוֹדֵי אַרְעָא מִלְּרַע Fundamenta terræ infernè, Heb. מלמטה, Jer.31.37. דְמִלְּרַע לִרְקִיעָא Quę sunt sub firmamento, Genes.1.7.

אַרְעַאי · אַרְעָאָה *Inferior, Infimus:* עַל טוּרָא דְמִדָּרוֹם לְבֵית חוֹרוֹן אַרְעָאָה Versus montem australem Choronis inferiorem, Jos.18. vers.13. *Plurale,* אַרְעָאִין תִּנְיָנִין Infima secundana conclavia facies illa, Hebr. תַּחְתִּיִּם, Genes.6.v.16. וּבֵין מַיָא אַרְעָאֵי Et inter aquas inferiores, Genes.1.6. in Targ. Jonathanis. *Fœmininum,* וְלָא מְטוֹ לְאַרְעִית גֻּבָּא Neque pervenerunt ad infimum foveæ, Dan.6 24. לְאַרְעָא אַרְעִיתָא Ad terram infimam, Hebr. לְאֶרֶץ תַּחְתִּית, Ezech.31.14. מְחִצְתָּא אַרְעִיתָא Paries infimus, Hebr. היצוע Stratum, 1. Reg.6.v.6. מִשְּׁאוֹל אַרְעִיתָא Ex sepulchro infimo, Hebr. תַּחְתִּיָּה Psal. 86.vers.13. רִצְפְּתָא אַרְעִיתָא Pavimentum inferius, Ezech.40.18.

רְעַב

Esurire, Famescere, Hebr. רְעַב · רַעֲבוֹן *Fames.* Decem fames venerunt in mundum: Vide Bereschith rabba sect. 25. & 64. רעב בעיר פזר רגליך *Si sit fames in civitate, disperge pedes tuos*, Kama fol.60.2. Vide in דָּבָר.

רַעַבְתָּן *Famelicus, Rab.* לא יראה אדם עצמו על הבריות ברעבתן *Non ostendet homo seipsum aliis hominibus*

minibus tanquam famelicum, scilic. voracitate nimiâ. Item, *Non comedet homo allium & cepas à capite ipsorum, sed à folliculis*, ואם אכל הרי זה רעבתן *& si comederit sic, habetur famelicus, devorator*, Beza fol. 25. col. 2. *Fœmininum*, רַעַבְתָּנִית *Famelica, voratrix.*

רַעַבְתָּנוּתָא *Esuritio, Esuries, fames ad intempestivam voracitatem hominem adigens*, Talm. משום דמיחזי כרעבתנותא Propterea quòd speciem habet nimiæ famis, Cholin fol. 105 2.

רְעַד *Tremere*, Hebr. Hiphil הִרְעִיד *Tremere facere, Concutere, Commovere.* המרעיד את האילן Qui tremere facit arborem, i. e. concutit, commovet, Machschir. cap. 1.

רְעָדָה *Tremor. Apud Talm.* רְעָדוֹת *Ligna remissè conjuncta, ut facili motu tremant, quorum certus fuit usus.* Expositio quæ in Aruch est, rejicitur ab Hebræis, Para cap. 11.

רְעָה *Velle, Benè velle vel cupere, benevolum esse, benevolè prosequi, Gratum, acceptum esse vel habere, Acquiescere in aliquo, Delectari. Hebr.* רָצָה *(Cui respondet per commutationem צ in ע ut sæpè)* חָשַׁק חָפֵץ בָּחַר אִוָּה. *Præteritum Pehal*, יְצַלֵּי קֳדָם אֱלָהָא וְרַעֲיֵיהּ Precatus est Deum, & benevolè acceptavit eum, Heb. וַיִּרְצֵהוּ, Job. 33. 26. רְעִיתָא יְיָ אַרְעָךְ Gratam habuisti terram tuam, Psalm. 85. 2. Facere voluntatem tuam אֱלָהִי רְעֵיתִי Deus mi, cupivi, Hebr. חָפָצְתִּי, Psalm. 40. v. 9. אֲרוּם רְעוֹ עַבְדָּךְ יַת אַבְנָהָא Nam grati fuerunt servis tuis lapides ejus, scil. Tzionis, Psal. 102. 15. *Participium*, אֲרֵי רָעֵי אַתְּ לְבַר יִשַׁי Nam benè cupis tu filio Isai, Hebr. בֹּחֵר Eligis, 1. Sam. 20. v. 30. רָעֵי יְיָ יַת דַּחֲלוֹי Benevolè prosequitur Dominus timentes eum, Hebr. רוֹצֶה Psalm. 147. vers. 11. אִם רָעֵי אַתְּ אֶתֵּן לָךְ Si vis, dabo tibi, Hebr. חָפֵץ, 1. Reg. 21. v. 6. וְרָעֵי בְּסַגִּיאוּתְהוֹן דַּאֲחוֹי Benequè vult multitudini fratrum suorum, Esth. 10. vers. 3. דְּרָעֵי מְקָרֵיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ Qui vult, offerat oblationem suam, Hebr. הֶחָפֵץ 1. Reg. 13. v. 33. הֲמִרְעָא רָעֵינָא בְּמוֹתֵיהּ דְּרַשִׁיעָא Nunquid volendo volo mortem improbi, Hebr. הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ, Ezech. 18. v. 23. תַּעֲנִיתָא דְּרָעֵינָא בַהּ Jejunium quod volo ego, Hebr. אֶבְחָרֵהוּ Jesa. 58. 5. *Infinitivus*, הֲמִרְעָא ut antè in Participio. *Futurum*, בְּכֵן תִּרְעֵי אַרְעָא Tunc grata habebit terra sabbatha sua, Levit. 26. v. 34. וְתִרְעֵי ibid. וּבְכֵן יִרְעוּן יַת חוֹבֵיהוֹן Tunc quoq; gratas habebunt pœnas iniquitatum suarum, id est, justè sibi illatas agnoscent, Levit. 26. 41. *Ithpehal Præteritum*, אֲרֵי אִתְרְעִי בְּבַת יַעֲקֹב Nam delectationem habebat in filia Jacobi, Heb. חָפֵץ, Genes. 34. v. 19. בָּךְ אִתְרְעִי יְיָ אֱלָהָךְ Te delectatur Dominus Deus tuus, Hebr. בָּחַר, Deuter. 7. 6. דִּי בְמֵימְרִי אִתְרְעִי Quia in Verbo meo oblectationem habuit, Hebr. חָשַׁק Psalm. 91. v. 14. אִתְרְעִי

קֳדָם יְיָ עוֹבָדָךְ טָבָא Jam acceptatum est coram Domino opus tuum bonum, Hebr. רָצָה, Eccles. 9. 7. וְאִתְרְעִי יַת שִׁבְטָא יְהוּדָה Et delectatus fuit tribu Jehudæ, Psalm. 78. v. 68. דְּאִתְרְעִי בֵיהּ מֵימְרִי Quo delectatum fuit verbum meum, Hebr. רָצְתָה נַפְשִׁי Jesa. 42. 1. אִתְרְעִיאַת נַפְשֵׁיהּ בִּבְרַתְּכוֹן Delectionem capit anima ejus in filia vestra, Hebr. חָשְׁקָה Genes. 34. v. 8. וּבְשִׁקּוּצֵיהוֹן נַפְשְׁהוֹן אִתְרְעִיאַת Et in abominationibus ipsorum anima ipsorum oblectationem habuit, Hebr. נַפְשָׁם חָפֵצָה, Jesa. 66. 3. וְאַתְּ אִתְרְעִיתָא בְּחַיַּי Tu autem voluisti vitam, Jesa. 38. 17. אִתְרְעִיתָא בְּהוֹן Oblectationem habuisti in eis, Hebr. רְצִיתָם, Psalm. 44. v. 4. לָא אִתְרְעֵיתִי בְקַרְתָּא Non fui delectatus urbe ista, 1. Reg 8. 16. וְאִתְרְעֵיתִי בְדָוִד Sed delectatus fui Davide, ut esset rex, 1. Reg. 8. 16. קַרְתָּא דְּאִתְרְעֵיתִי בַהּ Urbem quâ delectatus fui, 1. Reg. 11. v. 32. אִנּוּן אִתְרְעִיאוּ בְּאָרְחָתְהוֹן Ipsi autem delectati fuerunt viis ipsorum, Jesa. 66. 3. מִכֹּל דְּאִתְרְעִיאוּ Ex omnibus quas voluerunt, Genes. 6. v. 2. דְּאִתְרְעֵיתוּן בְּהוֹן Quibus delectati fuistis, Hebr. אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם, Jud. 10. 14. מַלְכָּא דְּאִתְרְעֵיתוּן Rex quo delectati fuistis, 1. Sam. 12. 13. *Particip.* וּבִצְלוֹתְהוֹן דְּתָרִיצֵי מִתְרְעֵי Et in oratione rectorum sive justorum oblectationem habet, Hebr. רְצוֹנוֹ Proverb. 15. 8. וְדַהֲבָא לָא מִתְרְעַן בֵּיהּ Et auro non delectantur, Hebr. לֹא יַחְפְּצוּ Jesa. 13. 17. וּמִתְרְעַן דְּצָבֵינָא Et volunt quæ ego volo, Jesa. 56. vers. 4. *Infinitivus*, וְלָא יוֹסֵיף לְאִתְרְעָאָה תוּב Et non perget benè velle amplius, Psalm. 77. 8. *Imperativus*, אִתְרְעִי יְיָ לְשֵׁיזָבוּתַנִי Velis benevolè, ô Domine, liberare me, Hebr. רְצֵה, Psalm. 40. 14. *Futurum*, גַּבְרָא דִּי אֶתְרְעֵי בֵיהּ Vir quo delectatus fuero, Heb. אֶבְחַר, Num. 17. v. 20. וְאֶתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה Et delectabor ponere in ea Majestatem meam, Hag. 1. 8. וְיַת דְּיִתְרְעֵי בֵיהּ Et quodcunque voluerit, offeret, Numer. 16. v. 5. וְיִתְרְעֵי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל Et benè volet amplius Israeli, Jesa. 14. 1. הֲיִתְרְעֵי יְיָ בְּאַלְפֵי דִכְרִין Num oblectationem habebit Dominus in millibus arietum, Mich. 6. 7. אֲרֵי תִתְרְעֵי נַפְשָׁךְ Quum desideret animus tuus, Heb. תְאַוֶּה Deuter. 12. 20. דִּין נִתְרְעֵי לָנָא Jure nos oblectabimus, jus expetemus nobis, Job. 34. 4. יִתְרְעוּן בְּמוֹתָא מִדִּבְחַיָּא Volent mortem magis quàm sacrificia, Jer. 8. 3.

רַעֲוָא *Voluntas, Benevolentia, Oblectatio, Desiderium, Hebr.* רָצוֹן · חֵשֶׁק · חֵפֶץ, *pro quibus in Targum hoc sensu ponitur:* שְׂבַע רַעֲוָא Satur benevolentiæ, Hebr. רָצוֹן, Deut. 33. 23. קֳדָם יְיָ לָא רַעֲוָא בְהוֹן Domino nulla est voluntas aut oblectatio in eis, Hebr. לֹא רָצָם Jerem. 14. 10. בְּעִדָּן רַעֲוָא Tempore benevolentiæ, Psalm. 69. 14. רַעֲוָא טָבָא תְּכַלְּלִנֵּיהּ Voluntate bonâ, benevolentiâ coronabis eum, Psalm. 5. v. 13. לְרַעֲוָא לָא אֲקַבֵּל מִידְכוֹן Ad voluntatem non accipiam è manibus vestris,

ſtris, Mal.1.10. לָא יְהֵי לְרַעֲוָא Non erit ad voluntatem, id eſt, non erit gratum & acceptabile, Levit.7.18. יְהוֹן לְרַעֲוָא מֵימְרֵי פוּמִי Sint ad placitum verba oris mei, Pſal.19.15.

רְעוּת · רְעוּתָא *Idem:* בְּכָל רְעוּת נַפְשָׁךְ Cum toto deſiderio animæ tuæ, Hebr. אַוַּת Pſalm.2.15. וְכָל רְעוּת שְׁלֹמֹה Et omne deſiderium Salomonis, Hebr. כָּל חֵשֶׁק 1.Reg.9.2. רְעוּת דַּחֲלוֹי יַעְבֵּד Voluntatem timentium ipſum faciet, Hebr. רְצוֹן, Pſal. 145.v.19. וּרְעוּת מַלְכָּא Et voluntatem regis, Eſræ 5.v.17. לְמֶעְבַּד כִּרְעוּת גְּבַר וּגְבַר Ad faciendum ſecundum voluntatem cujuſque viri Iſraelitæ, וְכִרְעוּת גְּבַר & ſecundum voluntatem cujuſque viri ex aliis populis & linguis, Eſth.1.8. וּתְהֵי לֵיהּ רְעוּתָא Eritque ei benevolentia coram Domino, Heb. וַיָּפֶק רָצוֹן Proverb.8.verſ.35. *Cum Pronominibus,* בְּעִדָּן דְּאַתּוּן עָבְדִין רְעוּתִי Quo tempore vos facitis voluntatem meam, Hebr. בְּעֵת רָצוֹן Jeſa.49.18. עָבְדֵי רְעוּתִי Facientes voluntatem meam, Hebr. רֹעִים כְּלִבִּי Jerem.3.15. כָּל רְעוּתִי טָבָא בְּהוֹן Omnis voluntas mea bona erga ipſos eſt, Hebr. כָּל חֶפְצִי בָם, Pſalm.16.3. וּבִרְעוּתִי אֲרַחֵם עֲלָךְ Et pro benevolentia mea miſerebor tui, Jeſa.60.verſ.10. רַבִּיאוּ וְלָא מֵרְעוּתִי Principes fecerunt, ſed non ex voluntate mea, Hebr. וְלֹא יָדָעְתִּי, Hoſ.8.verſ.4. לְמֶעְבַּד רְעוּתָךְ Facere voluntatem tuam, Pſal.40.9. יי׳ בִּרְעוּתָךְ Domine, pro voluntate tua firmaſti montes, Pſalm.30.8. וּבִרְעוּתָךְ תְּרוּם קַרְנְהוֹן Et pro voluntate tua exaltabitur cornu ipſorum, Pſal. 80.v.18. בְּנִימוּסָא דַיְיָ רְעוּתֵיהּ Sed in Lege Domini eſt voluntas ejus, Hebr. חֶפְצוֹ, Pſalm.1.verſ.2. דִּקְבֵּל רְעוּתֵיהּ Qui recipit voluntatem ejus, Heb. יָפִיק רָצוֹן Proverb.12.2. בִּרְעוּתֵיהּ יַצְלְחוּן In voluntate ejus proſperabuntur, Jeſa.53.10. יַת כָּל רְעוּתַהּ Omnem voluntatem ſuam, 1.Reg.10.v.13. חַיֵּי רְעוּתְהוֹן Vitâ voluntatis ſuæ, Pſal.145.16. וּבִרְעוּתְהוֹן Et voluntate ſuâ, Geneſ.49.6. כִּרְעוּתְהוֹן Juxta voluntatem ſuam, Eſth.9.5.

רִיעוּת Vide mox infrà.

רַעְיָא *Idem:* לִמְחוֹז רַעְיָתְהוֹן Ad terminum voluntatis ipſorum, Hebr. אֶל מְחוֹז חֶפְצָם, Pſal.107. v.30. Poſſet fortè meliùs legi ex præcedenti forma רְעוּתְהוֹן, nam forma רַעְיָא aliud ſignificat, ut in ſequentibus.

II. רְעָה · רְעָא · רְעֵי *Paſcere, ut Hebraicè, ſed de ovibus ſive gregibus tantùm dicitur, non etiam de hominibus, niſi rariſſimè, & quidam apud poſteriores paraphraſtas. Aliâs enim per פַּרְנֵס transferri ſolet, ut ibi dictum. Præteritum,* דִּרְעָא בִלְחוֹדוֹי יַת עַמָּא בֵית יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא Qui pavit ſolus populum domus Iſrael in deſerto, Eccleſ.12.verſ.11. עֶדְרָא אַנְסוּן וְרַעוּן Gregem diripuerunt & paverunt, Job.24.2. *Participium eſt Paſcens & Paſtor:* וְיַעֲקֹב רָעֵי יַת עָנָא דְלָבָן Jacob autem paſcebat oves Labanis, Geneſ.30.36. כַּד הֲוָה רָעֵי חֲמָרַיָּא Cùm eſſet paſcens aſinas, Geneſ.36.24. הֲוָה רָעֵי עִם אֲחוֹהִי בְּעָנָא Erat paſcens cum fratribus ſuis oves, Geneſ.37.2. כְּעָנָא דְלֵית לְהֵין רָעֵי Sicut oves quibus non eſt paſtor, Numer.27.17. וְהָא רָעֵי בְעָנָא Qui paſcit oves, 1.Sam.16.11. רַעְיָא הֲוָה עַבְדָּךְ לַאֲבוּהִי בְּעָנָא Paſtor fuit ſervus tuus patris ſui ovium, 1.Sam. 17.v.34. וַאֲבַדַּר בָּךְ רַעְיָא וְעֶדְרֵיהּ Et diſpergam in te paſtorem & gregem ejus, Jerem.51.23. כְּרַעְיָא דְעֶדְרֵיהּ רָעֵי בִדְרָעֵיהּ Sicut paſtor, qui paſcit gregem ſuum brachio ſuo, Jeſa.40.11. כְּרַעְיָא לְעָנֵיהּ Sicut paſtor gregem ſuum, Jeſa.63.11. *Plurale,* הֲלָא אַחָךְ רָעַן בִּשְׁכֶם Nónne fratres tui paſcunt in Sichem, Geneſ.37.13. אֵיכָא אִנּוּן רָעַן Ubinam illi paſcant, Geneſ.37.16. וְאַתָּנָן רָעַן Et aſinæ paſcebant juxta eos; Job.1.14. בְּמַשְׁכְּנָא דְרָעֵי In tentorio paſtorum, Jeſa.38.12. דִּיר רָעַן Caula paſtorum, Jeſa.31.4. וְגוּבְרַיָּא רָעַן דְּעָאן Et viri iſti paſtores ovium erant, Geneſ.46.verſ.32. in Jon. וְרָעַן לָא יִשְׁרוֹן תַּמָּן Et paſtores non habitabunt illic, Jeſa.13.20. וְרָעַן בְּאַחְוָא Et paſcebant in ulva, Geneſ.41.2. וַאֲתוֹ רַעְיָא וְטָרְדוּנִין Venientes autem paſtores abegerunt eos, Exod.2.v.17. בְּמָן רַעְיָא In peram paſtorum, 1.Sam.17.40. רַב רַעְיָא דְשָׁאוּל Præfectus paſtorum Saulis, 1.Reg.21.verſ.7. מִידָא דְרַעְיָא E manu paſtorum, Exod.2.verſ.19. וְרָעֵיהוֹן לָא חַיְסִין עֲלֵיהוֹן Et paſtores ipſorum inclementes ſunt erga ipſos, Zach.11.5. *Et ex forma fœminina plurali,* רָעָן *: unde emphaticè,* רָעֲוָתָא וּנְצוֹ רָעֲוָתָא דִגְרָר עִם רָעֲוָתָא דְיִצְחָק Et rixabantur paſtores Geraris cum paſtoribus Iſaaci, Geneſ.26.20. *Et cum* י *in medio,* רָעֲיָתֵי דְיִשְׂרָאֵל Paſtores Iſraelis, Cant.1.8. *Cum Pronominibus,* וּבֵין רָעֲוָתִי וּבֵין רָעֲוָתָךְ Inter paſtores meos & paſtores tuos, Gen.13.8. *Fœmininum ſingulare,* אֲרֵי רָעֲיָתָא הִיא Nam paſtor erat illa, ſcilic. Rachel, Geneſ.29.9. *vel participialiter,* Paſcebat enim illa gregem: Veneta habent רָעֵיתָא. *Infinitivus,* לְמִרְעֵי יַת עָנָא דַאֲבוּהוֹן Ad paſcendum gregem patris ſui, Geneſ.37.v.12. *Imperativus,* וְאִזִּילוּ רְעוֹ Abite, paſcite, Gen.29.7. *Futurum,* אֲתוּב אֶרְעֵי Revertar & paſcam, Gen.30. v.31. אַף עָנָא וְתוֹרֵי לָא יִרְעוֹן Etiam oves & boves non paſcent, Exod.34.3. וְתוֹרְתָא וְדוּבָא יִרְעוֹן כַּחֲדָא Boves & urſi paſcent ſimul, Jeſa.11.7.

רַעְיָא *Paſcuum:* אֲרֵי לֵית רַעְיָא לְהוֹן Nam nullum eſt paſcuum ipſis, Hebr. מִרְעֶה Joel.1.v.18. לֵית רַעְיָא לְעָנָא Non eſt paſcuum ovibus, Gen.47. v.4. וְעַסְרִין תּוֹרִין דְּרַעְיָא Et decem boves paſcui; id eſt, paſcuales, 1.Reg.4.v.23. *Conſtructum,* וְעָן רַעְיַת אִידֵיהּ Et oves paſcui manuum ejus, Pſal.95. verſ.7. *Cum Pronominibus,* בְּעָן רַעְיָתָךְ In oves paſcui tui, Pſalm.74.1. וְעָאן רַעְיָתָךְ Et oves paſcui tui, Pſalm.79.13. וְעָן רַעְיָתֵיהּ Et oves paſcui ejus, Pſalm.100.3.

מרעדה *Idem:* יְאַלֵּל טוּרַיָּא מַרְעִידֵהּ Explorat in montibus pascuum suum, Job.39.11. וְלָא אַשְׁכַּחוּ אֲתַר כָּשֵׁר לְמַרְעֵהוֹן Neque inveniunt locum commodum pro pascuo suo, Thren.1.6.

III. רַעְיוֹן · רַעְיָנָא · רַעְיָן *Cogitatio, Mens cogitans, Animus:* וַחֲסַר רַעְיָנָא Qui deficit mente, Hebr. חֲסַר לֵב, Proverb.10.13. וְחַסִּיר רַעְיָנָא Et deficientem mente vocat ipsum, Prov.9.4.14. & 6.32. & 7.v.7. בַּחֲסִירוּת רַעְיָנָא גְמוּתוּן In defectu mentis morientur, Proverb.10.21. *Sic* חֲסַר לֵב *in Proverbiis semper transfertur, uno loco excepto, Proverb.*15.21. וְרַעְיוֹנֵי לִבְבָךְ תִּנְדַע Et cogitationes cordis tui cognoscas, Dan.2.30. *Cum Pronominibus,* רַעְיוֹנַי אִתְבַּטִּילוּ Cogitationes meæ cessant, Hebr. זִמֹּתַי, Job.17.v.11. מְטוּל וְרַעְיוֹנַי מְתִיבָן לִי Propterea cogitationes meæ respondent mihi, Heb. שְׂעִפַּי Job.20.2. רַעְיוֹנָךְ עַל מִשְׁכְּבָךְ סְלִיקוּ Cogitationes tuæ in cubili tuo inciderunt tibi, Dan.2.29. וְרַעְיוֹנוֹהִי יְבַהֲלוּנֵּהּ Et cogitationes ejus perturbarunt eum, Dan.4.16. וְאַרְגִּיזוּ קֳדָם יְיָ בְּרַעְיָנֵיהוֹן Et ad iram concitarunt Dominum in animis suis, Heb. בִּלְבָבָם, Job.1.5.

תַּרְעִיתָא *Cogitatio, Consultatio, Consilium mente conceptum, solertia:* מָרֵי תַרְעִיתָא בִישְׁתָא Dominum vel authorem cogitationis malæ vocant eum, Hebr. בַּעַל מְזִמּוֹת Prov.24.8. תַּרְעִיתָא רְשַׁטְיָא חַטָּאָה Cogitatio stulti peccatum est, Hebr. זִמַּת אִוֶּלֶת Proverb.24.9. יְדִיעְתָא וְתַרְעִיתָא Scientiam & solertiam, Hebr. דַּעַת וּמְזִמָּה, Proverb.1.4. מַדְעָא וְתַרְעִיתָא idem, Heb. תֻּשִׁיָּה וּמְזִמָּה Proverb.3.21. וְתַרְעִיתָא מַשְׁכַּחְנָא אֲנָא Et solertiam invenio ego, Prov.8.12. דְתִזְדְּהַר בְּתַרְעִיתָא Ut monearis cum solertia, solerter, prudenter, Prov.5.2. בְּתַרְעִיתָא דְנַפְשֵׁיהּ Solertiâ animi sui, Proverb.27.vers.9. וְאִתְחַשְׁבַת בְּתַרְעִיתָא Et cogitabat solerter, Prov.31.v.16. רְעִיעָא תַּרְעִיתֵהּ Diffracta est cogitatio vel consultatio ejus, Prov.12.2. דַּאֲרִיכָא תַרְעִיתֵיהּ Cujus cogitatio prolixa est, Prov.14.17.

IV. רְעוּתָא *Socia:* וּמַלְכוּתֵהּ יִתֵּן מַלְכָּא לִרְעוּתָהּ Regnumque ejus dabit rex sociæ ejus, Esth.1.19. in secundo Targum. In Targum communi est לְחַבְרְתָהּ, & sic in lingua Chaldaica propriè vocatur Socia, ut est in חבר.

ריעות *Societas amica, qualis est inter pascentes simul pecudes:* ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם Illi (antediluviani homines) colebant amicitiam, fuitque societas amica inter eos. At דור המבול Homines diluvii fuerunt גזלנים prædones, eratque contentio & lis inter eos, R. Sal. Genes.11.

V. רְעִי · רְעִי *Stercus, Fimus, Excrementum:* הֵיךְ רְעִי דְדָמִיס לְאַרְעָא Sicut fimus, qui conteritur in terra, Hebr. דֹּמֶן Psal.83.11. כְּרַעְיֵהּ לְעָלְמָא יְהוֹבֵד Sicut stercus ipsius, in perpetuum peribit, Heb. כְּגֶלְלוֹ Job.20.v.7. וְיַת רַעְיֵהּ תּוֹקִיד בְּנוּרָא Et fimum ejus combures igne, Hebr. פִּרְשׁוֹ, Exod.29.14. in Jonathane. Levit.8.17. Num.19.5. וְרַעְיֵהּ Et fimum ejus, Levit.4.11. וְיַת רַעְיֵיהוֹן Et excrementa ipsorum, Hebr. פִּרְשָׁם Lev.16.27. omnia in Jonathane pro פֶּרֶשׁ.

VI. רְעִים *Tubi, Canales, Rab.* קול שני ריעים אני שומע Sonitum duorum canalium ego audio, juxta illud: *Abyssus abyssum advocat ad sonum canalium tuorum, Psalm.*42.8. Taanith fol.25. ubi disputatio de aquis superioribus in firmamento & aquis inferioribus oceani.

רעט Hinc in Venetis legitur, מַרְעוּטִיה, mendosè pro מרטוטיה de quo vide in מרט.

רְעַל *Tremere, Contremiscere, Labascere. Participium,* וּרְכוּבִין דְּרָעֲלָן חַסִּינוּ Et genua trementia confirmate, Hebr. וּבִרְכַּיִם כּוֹשְׁלוֹת, Jesa.35.v.3.

רְעוּל *Tremulum.* Vide Schab. cap.6. in Misna.

מַרְעֵל *Saccus magnus, Rab.* ומלא מרעליה תינין Et implevit saccum suum ficubus, Vajikra rabba sect.25. Medr. Koheleth cap.2.v.19. Baal Aruch explicat ביסטי. Id in Aruch parvo scribitur צישטי *Cista.*

רעם אִתְרְעֵם *Murmurare, Conqueri, Querulum esse, Heb.* הֵלִין נִרְגַּן, *quibus hoc sensu respondet. Præteritum,* וְלָא אִתְרְעֵם עֲלַוַי Et non murmuravit contra me, Numer.21.7. in Targ. Jonathanis. וְלָא אִתְרְעַם עַל מְזוֹנָא Et non murmuravit contra cibum istum, ibid. in Targ. Hierosolym. וְאִתְרְעַם עַמָּא בְּמֵימְרָא דַיְיָ Et murmuravit populus contra Verbum Domini, Numer.21.6. Hebr. וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים Et locutus est populus contra Deum, וְאִתְרְעַם עַמָּא עַל מֹשֶׁה Et murmuravit populus contra Mosen, Hebr. וַיָּלֶן Exod.17.v.3. וְעַמִּי אִתְרְעַמוּ עַל מְזוֹנְהוֹן Sed populus meus murmuraverunt contra cibum suum, Numer.21.7. in Jonathane. וְאִתְרְעַמוּ Et murmurarunt populus contra Mosen, Exod.15.v.24. וְאִתְרְעַמוּ בְּמַשְׁכְּנֵיהוֹן Et murmurarunt in tabernaculis suis, Heb. וַיֵּרָגְנוּ, Psal.106.25. דְאִתְרְעַמְתּוּן עֲלַי Quod murmurastis contra me, Numer.14.29. *Participium,* וְעַל אֱלָהָא מִתְרְעֵם לִבֵּיהּ Et contra Deum murmurat cor ejus, Hebr. יִזְעַף indignatus fuit, Proverb.19.3. דְאַתּוּן מִתְרַעֲמִין עֲלוֹהִי Quòd vos murmuratis contra eum, Exod.16. vers.8. חֲזַרוּ עַמִּי לְמִתְרַעֲמִין קֳדָמַי Reversi sunt populus meus in murmurantes contra me, id est, rursus murmurarunt contra me, Num.21.7. in Targ. Hier. *Futurum,* אֶתְרְעֵם בְּמִלַּי Murmuro in verbis meis, id est, querulâ voce utor in precibus meis, Heb. אָרִיד Psal.55.3. *Aphel, Præteritum,* וְאַרְעִימוּ עֲלוֹהִי Et fecerunt ut murmurarent contra eum, Numeror.14.v.36.

תורעמא *Murmur, murmuratio, querela:* לית מימר דתורעמתא Non eſt ſermo murmuris, ſcilic. cœlorum, id eſt, tonitru, Pſalm.19.4. שמיע קדמי ית תורעמת בני ישראל Audita eſt à me murmuratio filiorum Iſrael, Hebr. plur. תלונות, Exod.16.12. Numer.14.27. *Plurale,* כד שמיען תורעמתכון Cùm auditæ fuerint murmurationes veſtræ, Exod. 16.v.7. לא עלנא תורעמתכון Non contra nos fuerunt murmurationes veſtræ, Exod. 16.8. ויסופן תורעמתהון Et finiantur murmurationes ipſorum, Num.17.25.

תורעמות *Idem*, Exod.16.12. Numer.17.20. in Jonathane.

תרעומת · תרעומה *Idem.* Vide Bava mezia cap.6. ab initio, Berachoth fol.12. Aruch in litera ת.

רעם *Tonitru, quod eſt Murmur cœli:* תתפקיד ברעם ובזיע Viſitabitur cum tonitru & terræ-motu, Jeſa. 29.6. *Nunquam aliâs pro Hebræo* רעם *uſurpatur.*

II. ארעם *Elevare, Extollere, in Aphel. Præteritum,* וארעים משה Et elevavit Moſes manum ſuam, Hebr. וירם Numeror.20.11. כד ארעימית קלי Cùm elevarem vocem meam, Gen.29.18. Hebr. בהרימי in Targ.Hieroſ. *Participium,* מתרעם שטיא בחכמתא Extollit ſe ſtultus in ſapientia, Hebr. ראמות לאויל חכמות, Proverb.24 7. *Imperativus,* ארעים ית חוטרך Extolle virgam tuam, Heb. הרים, Exod.14.16. in Targ.Hieroſ.

רען Hinc רענן per geminationem tertiæ radicalis, *Vireſcere*, Job.15.32. Heb.

רענן · רענן *Virens.* ורענן בהיכלי Et virens in palatio meo, Dan.4.1.

רעע *Frangere, Confringere, Conterere,* Heb. רצץ *unde ortum, commutatis inter ſe* צ *&* ע *ut ſæpè. Participium Pehil,* דמן אנון לקני רעיע Similes ſunt calamo confracto, Hebr. קנה רצוץ, Jeſa. 42.v.3. עשיק ורעיע Oppreſſus & contritus, Heb. עשוק ורצוץ, Deut.28.33. קניא רעיעא Calami confracti, 2.Reg.18.21. Jeſa.36.v.6. ותהי רעיעא מוקרא דרישך Eritq; confractum cerebrum capitis tui, Hebr. ותרץ, Eccleſ.12.6. הין גודא רעיעתא Sicut paries confractus, Pſalm. 62.4. Heb. נטוי inclinatus. *Futurum,* תדק ותרע Comminuet & confringet, Dan.2.v.40. *Pahel,* ארום רעע עסקא דמסכן Quia confregit cauſam pauperis, Hebr. רצץ Job.20.19. *Participium,* וכפרזלא די מרעע כל אלין Et ſicut ferrum, quod confringit omnia iſta, Dan.2.v.40. בנוי ירעען מסכנין Filii ejus conterunt pauperes, Job.20.10. *Ithpahel,* בתר דאתרעת קרתא Poſtquam diffracta eſſet urbs, Hebr. הכתה Ezech.40.v.1.

Apud Rabb. חבית שנתרועעה Vas quod confractũ eſt: שמתרועעת הספינה Quòd fracta eſſet navis.

ריעוע *Fractura, Ruptura, Fractio.*

רעף רעפים *Tegulæ, Lateres, lapides coƈti vel pro teƈtis vel pro contignationibus obtegendis, de quibus tantùm Aruch accipit.* Talm. אין מלבנים הרעפים לצלות בהן Non candefaciunt lateres, ut aſſent juxta eos carnes, Beza cap 4. in Miſchna. מאפה רעפים Coƈtile laterum, ad lateres ignitos coctum vel calidum aſſervatum, Menach.fol.6. Item *Silices, ex quorum attritu ignis primum inventus, quod Rabbini Deo attribuunt, unde apud eos legitur:* מה עשה הקב״ה וזמן לו שני רעפים והקישן זה לזה ויצא מהן אור id eſt, Quid fecit Deus benedictus? ordinaverat ſibi duos ſilices, quos mutuò colliſit, unde exiit ignis, ſuper quo benedixit, ſicut ſcriptum eſt: *Et noctu fuit lux circa me, Pſal.*139. v.11. Quam autem benedictionem dixit ſuper eo? Benedictus, &c. qui creavit lucem ignis. Supervenit Samuel quidam, dicens: Quare benedicunt ſuper lumen in exitu ſabbathi? quia finis ejus fuit principium creationis ejus, &c. Vide Bereſch. rabba ſect.11.

רעץ *Confringere, Hebr. Elias adducit hoc verbum ex Targum pro Hebræo* ותרץ *Et confregit, Conquaſſavit, Targum,* ורעץ, *ſed ibi aliter nunc in Venetis legitur, ut ſequitur. Aruch etiam adducit illud pro Hebræo* ויצג *Gen.* 30 38. *Targum* ורעץ, *ſed & ibi libri hodie habent* ורעץ *Et infixit. Apud Talmudicos legitur,* ונהפך להם לרועץ Et converſa eſt ipſis in confractionem, Sanh. fol.22.1. ex ſignificatione Hebræa, ut gloſſator inquit. Aruch exponit, לצער *In dolorem*, per metatheſin literarum.

רעת *Confringere, Conquaſſare:* ורעתת ית גלגלתיה Et conquaſſavit cranium ejus, Judic.9.v.53. Hebr. ותרץ à רצץ, quod ſolet transferri per רעע unde poſſet legi ורעעת, vel ורעיעת juxta Eliam, vel ורעצת à רעץ quod etiam idem quod רצץ. Solent autem צ Hebræum & ע Chaldæum inter ſe permutari.

רפא *Mederi, Sanare, Curare, Sanari, Hebr. Hujus Verbi in Targum nullus eſt uſus, ſed pro eo Chaldæi dicunt* אסי, *ut eſt ſuo loco.*

רופא *Medicus.* Medici judæi merita feſtivè à Talmudicis deſcribuntur, quod illis Chriſtianis notandum, qui infidelem medicũ Judæum, medico fideli Chriſtiano præferunt. Scribunt enim expreſsis verbis, טוב שברופאים לגיהנם והכשר שבטבחים שותפו של עמלק id eſt, *Optimus medicorum meretur gehennam, & rectiſsimus laniorum ſocius eſt impii Amalek*, Kidduſchin fol.82.1. Gloſſator: Multos incautè occidit medicus, quos per artem ſervare potuiſſet: multos pauperes mori patitur, quos in vita per medicamenta ſervare poſſet, multis potum & cibum ſanorum per-

mittit, quibus morbum potiùs ipsis auget, donec tandem succumbant: multos à spe in Deum avertit, & fiduciam in se transfert. Lanius, quia ex avaritia, carnes pollutas & Lege vetitas, pro mundis sæpè vendit, & alios peccare contra Legem facit. *Judæis prohibitum est medicamentis, vel Medicis Christianorum uti & curari*, Ammude golah fol.37. num.100.

רְפוּאָה *Medicina, Medicamentum:* חָכְמַת הָרְפוּאָה Scientia medicinæ. Item *Sanitas, salus.*

רְפוּאִי *Medicinalis, Medicinale:* דברים הרפואיים Res medicinales.

רִפּוּי *Sanatio, Curatio. Apud Talmudicos,* מתרפאין מהן ריפוי ממון ולא ריפוי נפשות Curari possunt (Judæi) ab illis (scil. Christianis) curatione pecuniæ, non curatione animarum, ע״ז cap. 2. in Mischna. Gemara explicat; *Curatione pecuniæ*, id est, pro mercede; *Non curatione animarum*, id est, gratis. Alii; Possunt curari ab illis ubi nil est periculi; sed nequaquam ubi periculũ subest. Glossatores; *Curatione pecuniæ*, id est, Curæ illorum possunt committere jumenta, pecudes, & servos: sed non *Animas*, id est, seipsos, corpora sua. Vide & Nedar. cap.4. fol.41.2.

רְפָאֵל *Raphael, nomen proprium angeli:* vide in Rad. אור in אוריאל.

מַרְפֵּא *Medela, Sanitas, Salus:* Sternutanti primitùs responderunt, מַרְפֵּא, postea Babylonii, & sic hodiè vulgò dicunt, אַסוּתָא *Salus, sanitati prosit.*

רפד רְפִידִים *Rephidim, nomen proprium loci, ubi decima fuit Israelitarum castrametatio, & ubi defecerunt ipsis aquæ ad potum*, Exod. 17. 1. Quare dictus est locus iste רפידים? idcircò שרפו ידיהם מדברי תורה quia laxarunt ibi vel remiserunt manus suas à verbis Legis, Tal. Bechoroth fol 5 2. Inde & in Targum Jonathanis ibi legitur: Manserunt in רפידים, loco ubi cessarunt manus ipsorum à præceptis Legis, ideo exsiccati fuerunt fontes, & defuerunt ipsis aquæ ad potandum.

רְפַה *Remittere, Remitti, remissum, laxum esse vel fieri, desistere, deficere. Futurum,* אתחזק במרדותא תלא תִרְפֵא Confirma te castigatione, nec fias remissus, Heb. אַל תֶּרֶף Prov. 4. 13. *Aphel, Præteritum,* וְכַד אַרְפִּי מְחַבְּלָא מִנֵּיה Quando autem desistebat angelus vastator ab ipso, Exod. 4. v. 26. in Targ. Jonathanis. *Ithpahel, Participium,* וְאַף דְּמִתְרַפֵּא בַּעֲבִדְתֵּיהּ Etiam qui remissus est in opere suo, Proverb. 18. vers. 9. *Futurum,* וְאִן תִּתְרְפֵי בְּיוֹמָא דְעָקְתָא Si remissus fias tempore angustiæ, Proverb. 24. vers. 10. *Dicitur etiam de remissione mentis vel animi per stuporem, pro Obstupescere:* ut, אִתְרְפוּ שְׁהוּ Obstupescite admiramini, Jesa. 29. v. 9. Hab. 1. vers. 5. Hebr. הִתְמַהְמְהוּ.

רְפוּה *Remissus.*

רִפְיוֹן *Remissio, Laxatio.*

רִפּוּי *Idem.*

Deinde רְפִיוֹן *Aër:* unde de Kaino scribitur, quòd non fuerit sepultus, sed תלוי ברפיון suspensus in aëre, donec diluvio inundatus fuerit, Schem. rab. sect. 31. Item, תלאו ברפיון ובא המבול ושטפו Suspendit eum in aëre, venitq; diluvium & submersit ipsum, Bereschith rabba sect. 22. תלאין ברפיון Suspendit ea in aëre, Schem. rabba sect. 12. in fine. Vide & Beresch. rabba sect. 98. fol. 109. col. 4.

רפח *Ex hac Radice adducit Aruch* רְפַחַן רוּחַ *pro Hebræo* מֹרַת רוּחַ Amaritudo spiritus, Genes. 26. vers. ult. in Targ. Hierosol. *Sed hodie in libris editis legitur*, אַפְחוּת רוּחַ *Exsufflatio spiritus, à* נפח.

רְפִיחַ *Nomen proprium loci*, Numeror. 34. 15. in Targ. Hierosol.

רָפַט *Discindere; Diffindere, Dilacerare, Dissecare, Rab.* לא תצא אשה במנעל המרופט Non egredietur mulier cùm calceo dissecto, vel lacero, Schabbas fol. 141. 2. שפתותיהם של זקנים מתרפטות Labia senum dissecta, Schabbas folio 152. col. 1. תיבותא דאירפט Arca fissa vel vastata, Megilla fol. 26. 2.

רופיטון *Sorbile*, Græc. ῥοφητόν. Talm. Hieros. Nedar. cap. 6. in Gemara.

רפל רוּפִילָא *Præses, Præfectus, Vicarius regis vel principis, Comes. Apud Talmudicos,* רופילא וריש גלותא Eparchus & princeps exulum, Schebhuoth folio 6. 2. *Plurale in Targum*, והוו תַמָּן רוּפִילִין Erantque ibi præsides provinciarum, Ruth 1. 2. כלהון רופילין Omnesq; erant præfecti ex domo Amalek, Esth. 9. v. 6. חֲמֵשׁ מְאָה גַבְרִין רופילין Quingentos viros præfectos provinciarum, Esth. 6. 12.

רְפַס *Calcare, Conculcare. Præteritum,* וּרְפַס בְּמְסָאנֵיהּ Et calcabat calceo suo, Gen. 44. v. 19. in Targ. Hierosol. וּרְפַסְתָּא בְּרַגְלָךְ Et calcasti pedibus tuis, Hebr. וַרְקָעֲךָ Ezech. 25. vers. 6. רְפַסְתִּינוּן Conculcavi eos, Heb. אֶרְקָעֵם 2. Sam. 22. v. 43. *Participium,* וּשְׁאָרָא בְּרַגְלַהּ רָפְסָה Et reliquum pedibus suis conculcabat, Dan. 7. vers. 7. *Imperativus,* וּרְפוֹס בְּרַגְלָךְ Et calca pedibus tuis, Ezech. 6. 11. *Ithpahel ex alia significatione, Futurum,* וְיִתְרַפְּסוּן ספוותך למימר שירתא Et remissa erunt labia tua, ne possint proloqui cantica, Eccl 12. 4. Alius interpres, *Et deficient. Elias legit per* ט *in medio, de qua Radice infrà.*

רְפוּס *Calcatio, Calcatum, succus calcando expressus:* מְדַמֵּי לִרְפוּס עִנְבִין Similis calcato uvarum succo, Genes. 49. 11. in Targ. Hieros.

רְפָסָא *Calcatio:* מִרְפַּסַת סוּסְוָתֵיהּ Præ calcatione equorum ejus, Ezech.26.10.

II. רְפַס · רַפֵּס & *in Aphel,* אַרְפֵּס *Frangere, Effringere, Violenter aperire: Apud Talm.* ארפסינהו לעיניה Effregit, id est, per vim aperuit ipsi oculos in conspectu ejus, Bechor. fol. 36. col. 2. תני שמעתתא דידי מרפסן אגרי Istæ lectiones meæ rumpunt tecta, id est, difficiles sunt intellectu auditoribus, ut nõ possint eas intelligere, Kiddusch. fol.63.2.

רִפְסָתָא *Fractura, Ruptura:* משום רפסתא דספינתא Propter fracturam navis, Bav. metzia fol.79.

III. רְפַס *Molle esse:* מקום מוחו של תינוק רופס Quo loco cerebrum infantis adhuc molle est, id est, רך. Menach fol.37.1.

IV. מִרְפֶּסֶת *Porticus.* אנשי החצר ואנשי מרפסת Viri atrii & viri porticus, Erubhin fol.83.2.

V. רפוסא *Princeps, vel, Judex, ut ex circumstantia loci colligitur.* Schemoth rab. sect.37.

רפף אִתְרוֹפַף Vide suprà in רוף. *In Pihel,* רִפֵּף & רוֹפֵף *Commovere, motitare, agitare, Concutere, idem quod* רוף.

רְפָפוֹת *Tabulæ reticulatæ, instar retium vel clathrorum conjunctæ & compactæ,* Ohol. cap.13. Sic explicatur quoque in Parah cap.11. sed Aruch, *Locus cœnosus, paluſtris.*

רִפְרֵף *Nictare, motitare palpebras oculorum, vel alas, & nictu vel motu tali aliquid certi innuere vel conari:* והעוף אפילו לא רפרף אלא גפו Avis autem etiamsi non motitet nisi alas suas, Cholin fol.38. col.2. כעוף הזה שמרפרף בכנפיו Sicut avis ista quæ verberat alis suis, Beresch. rab. sect.2. *Ithpahel,* אִתְרַפְרֵף. Et, מְרוּפְרָף *Mobilis, vagus.*

רִפְרוּף *Ictus, Nictus, Nictatio, motitatio.*

רפק *Fodere, Sarrire:* אשכחוה דהוי קא רפיק Invenerunt eum fodientem in agro, Taan. fol.23.1. אתא ההוא גברא רפק בה פורתא Advenit vir iste & fodit parumper in eo, Erubhin fol. 25.col.1.

רְפוּקָא *Fossor, qui in agris vel hortis fodit.* Extat in *adagio communi,* קמי דשתי חמרא חמרא קמי רפוקא גרידא דדובלא *Coram bibentibus vinum, datur vinum: coram fossore, corbis olerum,* Tal. Sota fol.10.1. Cui quisque assuetus pro vitæ suæ statu, id ei magis allubescit, eoque sustentandus. *Similes lactucas, similia labra quærunt.* Legitur in Bemidbar rab. sect.9.

מַרְפֵּק *Axilla, Humerus, junctura brachii cum humero vel axilla:* ברגלו בפיו ובמרפקו Pedibus suis, brachio vel axillâ suâ, Schab. fol.92.1. ומכניסה על מרפקו Et importat illud axillâ suâ. והיו אוחזין אותו במרפקו Erantque tenentes illum axillis suis, ne caderet, R.David Ezech.13.v.18. המרפק הוא בית השחי Beres. rab. fol.7.3. *In Targum,* עַל כָּל מַרְפְּקֵי יְדַיִן Pro omnibus axillis manuum, Ezech.13.18. Hebr. אַצִּילֵי. Sic quoque videtur legendum Jerem 38.12. pro מַרְגְּקֵי.

רָפַשׁ *Extendere,* Munst. Hinc, אל תרפישני קמיה Ne extendas me ante illum, ut vertit Postellus, Medr. Schem. par.2.

רֶפֶשׁ *Cœnum, Lutum:* לא יהי אלא ברפשו Non erit nisi ut projiciens excrementa sua, sordes suas, Gl. זבלו, Bava kama fol 30.1.

רֶפֶת *Bovile,* Hebr. Hab.3.16. *Sic apud Talmudicos,* מצאה ברפת Si invenerit eã in bovili, Bava metzia cap.2. *Videtur & pro Stercore bubulo sumi.* Hinc Rambam in Comment. Kelim cap.10. §.1. dicit כלי גללים esse Vasa facta ברפת הבקר והעפר ex stercore bubulo & terra. Nam Bartenora pro eo dicit, צפיעי בקר: Alibi רפת בקר, Pesach. fol.5.1.

II. רִפְתָּא · רִפְתָּה *Panis, Panis integer, orbiculatus,* ein Leib Brodt. *In Targum,* תְּלָתָא סַלִּין דְּרִפְתָּא Tres corbes panis, Genes.40.16. in Targ.Hier. *Apud Talmudicos frequens est:* ורפתא לא הוו מטטי ליה Et panem non porrigebant ei: לא נפישא רפתה Non aderat multum panis: יהבא רפתא לעני Dabat panem pauperi: יתיב וכרך רפתא Sedebat & comedebat & panem: תרתי ריפתא אכריתא Duo orbiculati panes agricolarum, quales scil. solent secum sumere agrum culturi, Erubh. fol.82.2.

רָצָה *Velle. Benè velle, benevolum esse. In Targum inusitatum. Apud Rabbinos in Pihel* רִצָּה *Benevolum reddere, Placare, Conciliare:* הִתְרַצָּה vel נִתְרַצָּה *Placari, Conciliari, Benevolum reddi, Adduci ut quis velit, Consentire, benèvolè gratificari:* אפשר דמתרצה הקב״ה Fortassè placabitur Deus. Item, נתרצית ללכת עמו Factus es velle ire cum ipso, consensisti cum ipso commercium habere, R. Sal. Psal.50.18. להתרצות במעשיך הרעים Ad benè volendum, quasi benè velim tuis malefactis, aut iis delecter, R.Sal. ibid. vers.21. *Apud Talmudicos in Hiphil* הִרְצָה *Numerare, Persolvere numeratas pecunias.* אסור להרצות מעות כנגד נר של חנוכה Prohibitum est numerare pecunias ad lumen vel lucernam festi dedicationis templi, Schab. fol.22. col.1. הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן *Multæ pecuniæ sunt mihi, sed non habeo nummularium cui eas numerem, nempe permutandi causâ,* Sanhedr. folio 48. in fine capitis, Quasi diceret, multas quæstiones & objectiones dubiaque habeo, sed deest qui solvat. המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה כו׳ *Qui numerat pecunias mulieri de manu sua in manum ejus, ut eam aspiciat; etiamsi in manu ejus fuerint Lex, & opera bona ut Moses, non liberabitur à judicio gehennæ, sicut dicitur,* יד ליד לא יִנָּקֶה, *Prov.*13. Berach. f.61.1. Præterea הִרְצָה אַרְצֵי *Acceptum, acceptatum reddere vel facere, ut quis quid*

velit, ratumq́ habeat: Item, *Explicare vel concionando vel aliâs perorando & docendo in Scholis & Collegiis:* ut, רבי יהושע הרצה דברים לפני רבן יוחנן R. Josua explicabat res quasdam coram Rabban Jochanan: רבי עקיבא הרצה לפני רבי יהושע R. Akiva explicabat coram Rabbi Jehosua, חנניה בן חכינאי הרצה לפני רבי עקיבא Chanania filius Chachinæ explicabat coram R. Akiva, Rabbi Eliesér לא קא חשיב דארצי non putabat quòd aliquis explicasset, וארצו קמיה Et explicarunt coram ipso, &c. Chagiga fol. 14.2. *Hinc apud Lexicographos, & alios qui vocum sensa explicant, in Conjugatione Niphal* נִרְצָה *Explicari, Significare:* מה שנרצה בו Quod explicatur, significatur eo: vel מה שהורצה ממנו.

הַרְצָאָה *Explicatio:* שלשה הרצאות Tres explicationes.

רַצְיָא *Oblectatio:* ותתעיר היא תְּהֵוי רַצְיָךְ Cùm expergisceris, ipsa erit oblectatio tua, Heb. תְשִׂיחֶךָ confabulatio tua, Prov. 6.22.

רָצוּי *Gratum, Acceptum.*

רְצוֹן *Voluntas, benevolentia: Apud Rabb.* רצונו של אדם היא כבודו *Voluntas hominis est honor ipsius.* Is in conviviis optimè vivit, cui juxta proprium arbitrium conceditur vivere. Sic legitur in Tal. Hierosol. Peah cap. 1. הואיל והוא רצונה הוא כבודה *Quia sic est voluntas ejus, sic quoq́ honor ejus est.* Volenti non fit injuria. Apud Lexiographos, *Significatum, Significatio.*

רצוני *Voluntarium.* מצות רצונית Præceptum voluntarium. תנועה רצונית Motus voluntarius.

רְצַח *Interficere, occidere. Futurum,* וִיתָמִי יְרַצְחוּן Et pupillos occidunt, Psal. 94.6. *Alias semper Hebræum* רָצַח *per* קטל *reddi, vult Elias.*

רַצְחָן רוצח *Occisor, Interfector.*

רצם Hinc leguntur quædam in Aruch pro *Rumpere, Corrumpere, Comprimere:* sed in Gemara plerunque scribuntur per ף in fine.

רצן רְצִינְתָא *Vermis fruges absumens, Curculio:* Et comedetis proventum veterem, Levit. 25.22. Raf Nachman dixit, בלא רצינתא Absq; verme, Bava bathra fol. 91. col. 2. In Jalkut Lev. fol. 192.4. scribitur ריצעתא.

רְצַע *Perforare:* וְיִרְצַע רבוניה יַת אודניה Et perforabit dominus ejus aurem ejus, Exod. 21. vers. 6.

מַרְצְעָה *Subula:* וְתִסַּב יַת מרצעא Et accipiet subulam, Deut. 15.17. בְּמַרְצְעָא Subulâ, Exod. 21.6.

רצועא *Corrigia, Lorum, Ligula:* אִם מְחוּטָא וְעַד רְצוּעָה דְסַנְדְלָא Si à filo usque ad corrigiam calcei accepero, Genes. 14.23. Hebr. שְׂרוֹךְ. *Apud Rabbinos,* ולא ברצועה שברגלו Neque cum loro quod est in pedibus ejus, ולא ברצועה שבקרניה Neq; cum loro quod est inter cornua ejus, Schab. fol. 54.2.

ולא ברצועות שבראשה Neq; cum ligulis capitis sui, quibus scil. capilli vel plicæ capillorum ligantur, Schab. fol. 57.1.

רַצְעָן *Sutor, Calcearius, sic dictus quòd utitur* מַרְצְעָא *subulâ: Cerdo:* בעא מניה ההוא רצענא Quæsivit ab eo iste sutor, Schab. fol. 60.2. *Plurale,* רַצְעָנִין *Sutores,* Cerdones, Pesach. fol. 25.

ריצעתא Vide paulò antè in רצן.

רְצַף Primò, *Sternere pavimentum, Pavimentare:* Talm. הרוצף בית פרס באבנים Qui sternit sepulchretum lapidibus, Ohol. cap. ult.

רִצְפָּא *Pavimentum, Stratum: In Targum,* וְקֳבֵל רִצְפְּתָא Et è regione pavimenti, Ezech. 42. v. 3. וְרִצְפְּתָא עֲבִיד לְדַרְתָּא Et pavimentum factum atrio, Ezech. 40.17. רִצְפְּתָא אַרְעִיתָא Pavimentum inferius, Ezech. 40.18. וִיהַב יָתֵיהּ עַל רִצְפַּת אַבְנַיָּא Imposuitq; illum pavimento lapideo, Heb. עַל מַרְצֶפֶת אֲבָנִים, 2. Reg. 6.17. *Apud Talmudicos,* מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה את הרצפה משונה מחברותיה Fuit sacerdos quidam, qui dum opus suum peragebat, vidit pavimentum (id est, lapidem pavimenti unum) diversum à reliquis, Schekal. cap. 6. רצפה של אבנים Pavimentum lapideum, Megil. fol. 22.

Secundò רְצַף *Conjungere, Continuare:* רָצוּף *Conjunctum, Continuum:* ימים רצופים Dies continui: והשתי אם היה רצוף מיטמא Stamen si fuerit continuum, polluitur, Negaim cap. 11. אכלן רצופין Si comederit ea conjunctim, Bava bath. fol. 37.2.

Tertiò רְצַף *Corrumpere, Comprimere: Apud Talmudicos,* דאשתכח מאכולת רצופה Quòd inventus sit pulex compressus: Et mox, שמש רצפה Famulus compressit eum, Gl. מְעוּכָה, Nidda fol. 4.1. דרצפינהו מרצף Si confringendo confregerit ea, Gl. הריקן ושיברן Si effuderit & confregerit ea, Schab. fol. 16.2. דרציף ליה מירצף, Sevach. fol. 95.1. *Alibi,* שפוד שנרצף Veru incurvatum, compressum, Beza fol. 28.2. Gl. נמעך שדרסו עליו ונעקם אבל לא נשבר Compressum, quod pedibus conculcatum est, ut inflexum vel incurvatum fuerit, non autem fractum: שפוד שנרצף אסור לתקנו ביום טוב Veru quod incurvatum est, non licet rectificare in die festo, Ibid: אלא שנרצף Nisi quod compressus est, Gl. נתמעך, Nidda fol. 25. col. 2. *In Aruch hæc postrema exempla leguntur cum* ם *in fine* נרצם.

רְצָפוֹת *Fasciculi olerum:* הסיג של רצפות Scoria, id est, pulvis olerum, oleribus & herbis aspersus & adhærens, Oketzim cap. 1.

מַרְצוּף *Saccus mercium, Marsupium: Apud Talmudicos,* כחותם המרצופין Sicut sigillum saccorum, Gl. *Sunt sacci magni quibus feruntur merces navium, & obsignant eos,* Schabb. capite 8. Ohol. cap. 17. הכסתות והסקים ואת המרצופים, Kelim capite

pite 20. *Fortè est à Græco* μάζουτ@, μαρσύπιον, *ut* ם *sit radicale.*

רַצַץ *Confringere, Conterere, Collidere. In Targum rarum est, & communiter per רעע explicari solet. Præteritum,* וְרַצַּץ בִּפְרִירִין שִׁנַּי Et contrivit scrupis dentes meos, Hebr. וַיַּגְרֵס, Thren.3.v.16. וְרַצִּיצוּ רֵישֵׁי גִבָּרֵיהוֹן Confregerunt capita fortium ipsorum, Numer.21.16. in Targ. Hierosf. *Participium,* וּמְרַצְּצָא שׁוּרֵי בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן Et confringens muros hostium ipsorum, Exod.15.6. in Targ. Hierosol.

רְצוּצָא *Pullus, Pullaster: Apud Talmudicos,* רצוצא רמית בביעתא מהיכא נפיק רוחיה מהיכא דעל נפיק Sapiens quidam interrogatus; Si pullus in ovo moriatur, undenam anima ejus egrediatur? Respondit, unde ingressa est, iterum egreditur, Bechor. fol.8.2.

רַק *Tantùm, Tantummodò, Duntaxat:* πληθυντικῶς *assumit numerum pluralem:* unde, כל אכין ורקין שבתורה למיעוט Omnia אך & רק quæ in Lege extant, ad diminutionem valent, vide R.Sal. Levit.23.17.

רְקַב רְקָבָא *Putredo.* אָעָא דְלָא אַחִיד בֵּיהּ רִקְבָא Lignum quod nulla invasit putredo, Hebr. עֵץ לֹא יִרְקַב, Jesa.40.20. Hinc, הִרְקִיב · רְקַב *Putrescere.*

רַקְבָא *Idem:* וּכְרִקְבָא לְבֵית יְהוּדָה Et sicut putredo domui Iehudæ, Hebr. וְכָרָקָב, Hos.5.12.

רִקְבוּבִית *Idem:* הֵיךְ רִקְבוּבִית יִתְבְּלֵי Sicut putredo veterascit, Job.13.28. *Apud Rabbinos,* רקבובית תעלת בשמותן Putredo ascendet in nomina ipsorum. Item, *Tinea:* בְּנָה הֵיךְ רִקְבוּבִיתָא בֵּיתֵיהּ Ædificat sicut tinea domum suam, Jobi 27. v.18. Hebr. בָּעָשׁ.

רוּקְבָא *Blatta:* וּכְעַמְרָא דְאָחִיד בֵּיהּ רוּקְבָא Et sicut lana, quam occupat blatta, Hebr. סָס, Jesa.51.8.

רוּקְבָא *Uter, utris:* וּשְׁלִימוּ מַיָּא מִן רוּקְבָא Et consumptæ fuerunt aquæ ex utre, Hebr. מִן הַחֵמֶת, Genes.21.15. ונסיב לַחְמָא וְרוּקְבָא רמיא Et accepit panem & utrem aquæ, Genes.21.14. ויקומון רוקבא חַד Et stabunt in utrem unum, Hebr. נד *Acervum,* quod paraphrastes accepit pro נאד, Jos.3.13.16. Sic eadem vox נד alibi transfertur per וְיִקְאָ, Psal.78.13. & 33.7. *Apud Talmudicos,* רוקבאות של גוים Utres gentilium, Avoda sara fol.32.1. Glossa scribit, והן של עור sunt ex corio.

תַּרְקְבָא Vide in תרק.

רְקַד *Saltare, Tripudiare, Exsilire, Subsilire. Pahel Participium,* מְרַקֵּד וּמְשַׁבַּח Saltantem & laudes canentem, Hebr. מְפַזֵּז, 2.Sam.6.16.

רַקְדָן *Saltator, Cursor:* יַת קָל דְרַקְדָנִין Sonum saltantium, Hebr. הָרָצִים Cursorum, citato suo cursu quasi saltantium, 2.Sam 11.13.

רִקּוּדָא · רִקּוּד *Saltatio. Rabbini scribunt,* ריקוד esse saltationem, quâ unus pes est elevatus, alter fixus in terra. Sed קיפוץ est exilitio utroq; pede elevato.

II. רְקַד *Cribrare, Vannere:* הטוחן והמרקד Molens & vannens, Schab. fol.73.1. ומרקדת עמה Et vannit cum ea, Gittin cap.5. in Mischna, *Hiphil,* הִרְקִיד *Idem:* הרקיד ולש ואפה, Berach. fol.58.1.

הַרְקָדָה *Vannatio, expurgatio per vannum, Ventilatio.*

רְקַם רְקָם · רִקְמָא *Pictura acus, opus Phrygianum:* וּרְקָם וּבוּץ Phrygianum & byssinum, Ezech 27.16. Item *Maculæ variegatæ pardi, quæ sunt quasi pictura quædam:* וְנִמְרָא שַׁלְטֵי רִקְמָתֵיהּ Et pardus scuta maculatæ-picturæ suæ, Hebr. חֲבַרְבֻּרֹתָיו, Jerem.13.23. *Est &* רקם *Nomen proprium loci, pro Hebræo* קָדֵשׁ, Genes.14.7.&c. *Sic apud Talmudicos,* מרקם ומהגרא, Gittin ab initio. *Et* רְקַם גֵּיאָה *ponitur pro Hebræo* קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ, Deuter.1.v.19.

רְקַם *Acupingere, arte scil. vel opere Phrygionico: Figurare, Delineare,* Hebr. *Hinc apud Talmudicos,* שאם ריקמה וניקבה Si pictum vel figuratum sit (scil. ovum) & perforatum; Cholin fol.64.1. hoc est, Si pullus in ovo sit formatus, ita ut illius delineatio exterius in putamine conspiciatur, ut ovum q. pictum aut figuratum videatur. Sic, ביצת השרץ המרוקמת טהור ניקבה כל שהוא טמא Ovũ reptilis figuratum, mundum est; si verò quantulumcunque sit perforatum, immundum est, Cholin fol.126.2. in Mischna. המפלת שפיר והיה מרוקם Quæ abortit molam, siquidem figurata sit, (id est, delineationem formæ humanæ habeat, nec tamen signa habeat vel masculi vel fœmellæ, tum numerat puerpera dies immundiciei suæ pro mare & fœmella) Nidda fol.24.2. in Mischna.

רִיקּוּם *Delineatio, Figuratio.*

רִקֵן *Evacuare, Deplere, Ejicere, Evomere, Expuere, quomodo pro Hebræo* הֵקִיא *ponitur: Spoliare, Abripere, Eripere, Auferre: quomodo pro Hebræo* הציל *in isto significato usurpatur, Videtur ortum à* רֵיקָן *Vacuus, quod est à* רִיק *cum* נ *formativo: inde* רוקן *ubi Cholem indicat mediam quiescentem, &* ן *formativum, factum radicale, quod & in aliis quibusdam fit. Præterit.* וְרוֹקֵין יְיָ יַת גֵּיתָא דַאֲבוּכוֹן Et abstulit Dominus pecudes patris vestri, Heb. וַיַּצֵּל, Genes.31.9. in Jon. כָּל עוּתְרָא דְרוֹקֵין יְיָ מִן אֲבוּנָא Omnes divitiæ, quas abstulit Deus à patre nostro, Genes.31.16. in Jonath. וְרוֹקְנַת לְגִינְתָא Et evacuavit lagenam, Hebr. וַתְּעַר, Genes.24.v.20. in Jonath. וְרוֹקְנַת אַרְעָא יַת יָתְבָהָא Et evacuavit terra habitatores suos, Hebr. וַתָּקִא Et evomuit, Levit.18.25. וְרוֹקִינוּ יַת מִצְרָאֵי מִנִּכְסֵיהוֹן Et spoliarunt Ægyptios divitiis suis, Heb. וַיְנַצְּלוּ, Exod.12.36. *Futur.* לָא תְרוֹקֵן נַפְשִׁי Ne auferas animam meam, Hebr.

Hebr. אַל תְּעַר, Psalm.141.8. וְלָא תְרוֹקֵן אַרְעָא יַתְכוֹן Ne expuat terra vos, Hebr. תָקִיא, Levit.18.v.28. & Levit.20.v.22. וּתְרוֹקְנוּן יַת מִצְרַיִם Et spoliabitis Ægyptios, Hebr. וְנִצַּלְתֶּם, Exod.3.22. *Ithpahel Præteritum,* אִתְרוֹקָנַת מִנְּהוֹן Evacuata fuit illis, Thren.1.1. וְאִתְרוֹקָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Et spoliati sunt filii Israël, Hebr. וַיִּתְנַצְּלוּ, Exod.33.6. Cantic.2.7. *Futurum,* וְתִתְרוֹקַן אַרְעָא Et evacuata fuit terra, Jesa.3.v.26. תִּרְוִי וְתִתְרוֹקְנִי Inebriaberis & evacuaberis, Hebr. וְתִתְעָרִי, Thren 4.21.

רוֹקְנִי *Dolabra, dolatorium, quo ligna dolantur & lævigantur,* Kelim cap.13. Videtur esse à Latino *Runcina*: vel Græcum Ρυκάνη Suidas: Ρυκάνα. τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Hadrian. Jun. in Nomencl. *Runcina dolatorium majus, quo lævigantur poliunturq́ asseres, &c.* Vide Lexica Latina.

רְקַע *Expandere, Extendere. Verbum in Targum rarum est. Futur.* תִּרְקַע עִמֵּיהּ לִשְׁחָקַיָּא Expandes-ne cum illo nubes superiores, Jobi 37.v.18.

רְקִיעָא *Expansum, Firmamentum cœlorum:* יְהִי רְקִיעָא Sit expansum, Genes.1.6. יְהוֹן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִּשְׁמַיָּא Sint luminaria in firmamento cœlorum, Gen.1.14. בִּרְקִיעָא דְעוּשְׁנֵיהּ In firmamento potentiæ ejus, Psal.150.1. בֵּין מַיָּא דִּי מִלְּרַע לִרְקִיעָא Inter aquas sub firmamento, Genes.1.7. יַנְהַר כְּזִיו רְקִיעִין Lucet sicut splendor cœlorum, Num.24.6.

Septem רְקִיעִין *firmamenta Hebræi numerant, de quibus vide R. Salomonem, Psal.19.7.*

רְקוֹעַ *Maculosum, maculis respersum:* כָּל אִמַּר נְמוֹר וּרְקוֹעָא Omnem ovem punctis respersam & maculosam, Hebr. נָקוֹד וְטָלוּא, Genes.30.v.32. וּרְקוֹעַ וּנְמוֹר בְּעִזַּיָּא Et punctis parvis respersam & maculis latis, ibid. *Plurale,* תֵּישַׁיָּא רְגוֹלַיָּא וּרְקוֹעַיָּא Hircos pedibus varios & latè maculosos, Genes.30.v.35. עִזַּיָּא נְמוֹרָתָא וּרְקוֹעָתָא Capras punctis parvis & latis maculis notatas, ibid. *Apud Talmudicos,* מודה רב ברוקעתא Concedit Raf de (ovibus) maculosis, Bava kama fol.118.2.

II. רְקַע *Resarcire, Assuere, assuto frustò rupturam reficere. In Targum,* וּמְסָנִין בָּלְיָן וּמְרַקְּעִין בְּרַגְלֵיהוֹן Calcei veteres & resarti in pedibus ipsorũ, Hebr. מְטֻלָּאוֹת, Jos.9.5. *Apud Talmudicos, secundum Baal Aruch,* מטלניות חוו ליה למירקע לכותא Veteramenta prosunt ad sarciendam vestem, Bava bathra fol.20.1. In Talmud legitur, לקרעא דלבושא Ad rupturam vestis. *Citatur etiam in Aruch ex Medrasch Echa cap.1.v.1.fol.61.col.3.* קמיץ שחיק אית לך ואירת בה כ״ד רקען אכס חיים מן הכא ומתקטע מן הכא *quod explicat,* Vestis trita est tibi cum 24. veteramentis assutis, si assuas ex hac parte, rumpitur ex altera. *In meo exemplari sic pro eo lego:* פרדעא אית ליה ובה כ״ד מרקען חייט ליה מן הכא ומתבזע הכא.

רְקִיעַ · מְרַקַּע *Reartum, Restauratum. Apud Talmudicos,* מאן חשיב מפין מאן רקיע *Quis habetur pro honorato? quis pro resarto?* (scil. in hora mortis) id est, Pro compto, ornato ut mors ei parcat, vel, ut mortem ipse vincere & superare possit, ב״ק fol.28.1.

רְקִיעִין *Pulvilli, Cervicalia: Frusta quibus resarciunt vestes:* דִּמְחַטְּטָן רְקִיעֵי חֲשׁוּךְ Quæ consuunt pulvillos, vel, frusta inopis, Hebraicè כְּסָתוֹת, Ezech.13.v.18. עַל רְקִיעֵי חֲשׁוּכֵיהוֹן Super pulvillos inopum vestrorum, Ibid.vers.20. Vel, Consuta frusta.

מרקוע · מרוקעא · מְרַקְעָא *Veteramentum, Frustum rupturæ aut fissuræ assutum,* vide paulò antè in verbo. *Item,* הוה מפיק תלת מאוון גרבין דמרקוע Proferebat 300. canistra frustulorũ panis, Gl. פתיתי לחם, Talm. Hieros. Taan. cap.4.fol.69.1.

רְקוּעִין *Laminæ diductæ & expansæ:* ריקועי זהב Laminæ auri, Schekal. cap.4. לרבות את הריקועין Ad multiplicandum laminas, ע״ז fol.47. Temura fol.30.

Quod Guido addit ex Aruch, רְקַע *idem etiam esse quod* Prædatus est, Spoliavit, &c. *ejus rei nullum vestigium reperio in Aruch.*

רְקַף *Pulsavit, Percussit: Intumuit. Sic ponunt hoc loco ex Aruch, qui in litera* ם *ex Vajikra rabba sect.5. adducit,* דידעא למשאל אלא לגבי מגירתא תרעא פתיחא מרקפא ליה Mulier quæ cautè novit mutuo vel commodato petere, veniens ad vicinam suam, & ostium apertum inveniens, tamen pulsat, & dicit, שלמא עלך מגרתי Salve mea vicina, מה את עביר ut vales? מה בעליך עביר quid agit maritus tuus? מה בנייכי עבידין quomodo liberi tui valent? &c. *Sed in meo exemplari nunc lego:* מַרְפֵּק, *à* רְפַק. *Guido ex Zohar etiam apponit;* לזמנין ימא רבלע לכל שאר מימין איקרי ימא רקפא Aliquãdo mare quod absorbet cætera omnia maria, vocatur intumescens, turgidum.

רְקַק *Spuere, Despuere, Expuere. Futurum,* וַאֲרֵי יְרוֹק רוֹבְנָא בִּדְכֵיָא Quum etiã despuerit fluxu laborans in mundum sive purum, Levit.15.v.8.

Apud Talmudicos, לא כן וכן אזילת להכא עד ראולת ורוקת באנפי דרושא Nullo pacto ingredieris hîc, nisi prius abiveris & spueris in faciem concionatoris, Vajikra rabba sect.9. Vide in כיח, & in פלט.

רוֹקָא · רוק *Sputum:* מֵאִתְכְּנָעוּ וְרוּק A submissione & sputo, Jesa.50.6. וּמִן קֳדָמַי לָא מְנָעוּ רוּקָא Et à me non abstinuerunt sputũ, Job.30.10. עַד דְּאֶבְלַע רוּקִי Donec absorbeam sputum meum, Job.7.19. *Apud Rabbinos,* עד שהרוק בתוך הפה Dum adhuc sputum est in ore, Nidda folio 16. Vide Sota fol.47.col.2.

רָקָק *Lacuna, fossulæ aquarum tenuium, quæ facilè exsiccantur: Palus, paludis:* עוף שנברא מן הרקק Avis quæ creata est ex palude, Cholin fol.27. id est, ex limo vel cœno palustri. Sic, ללמד על העופות שנבראו מן הרקק Ut doceat, aves creatas esse ex paludibus, R.Salom. Genes.2. רקק מים Lacuna aquarum, Schabb. cap.11. in Mischna. *Sic in Targum,* יַרְחֲשׁוּן רְקָקֵי מוֹי רְחִישׁ Producant paludes aquarum reptile animæ viventis, Genes.1.v.20. in Jonath.

רְקִיק *Laganum, Placenta tenuis aut contorta & implexa,* Bava basra fol.19.2.

רְקִיקָה *Sputum, idem quod* רוק, *Talm.*

רַקְרֻקֶת *Jus fæculentum carnium in fundo ollæ.*

רַקָּה *Tempus, pars capitis ad latera oculorum, Hebr. Hinc legendum,* וְלוֹחַיָא וְרַקָּתָא Et maxillas temporis, vel וְרַקָּתָא temporum, Deuter.18.3. in Jonath.

רַקַּת, רַקְתָא *Ripa, Littus:* גנו ארקתא דסורא Cubabant juxtam ripam Soræ, Succa fol.26.1. *Est &* רַקַּת *Nomen proprium urbis in tribu Naphtali,* Jos.19.35. *De ista legitur apud Talmudicos,* רקת זו ציפורי ולמה נקרא שמה רקת משום דְמִדַּלְיָא כְּרַקְתָא דְנַהֲרָא *Rakkat* est *Tziporia.* Et quare vocatur nomen ejus *Rakkat?* ideò quia sita est in ripa fluminis, Megilla fol.6.1. אֲנַן אַרְקְתָא דִפְרָת סָמְכִינַן Nos autem ripâ Euphratis nitimur, Betza fol.32.2.

ררב Vide suprà in רבב.

ררם Vide suprà in רום.

רשב רישבא *Auceps:* לוי איקלע לבי יוסף רישבא Levi veniebat in domum Josephi aucupis, Cholin fol.116.1. Schab. fol.130.1. Glossa explicat צייד עופות, & adducit aliunde, אין פורסין רשתות ליונים Non tendunt retia vel laqueos columbis.

Deinde citatur in Aruch רישבא *pro* ראש בית אַבָא, *ex Taan. fol.3. & Bava bathra fol.128. sed in neutro loco reperio.*

רְשָׁה *Facultatem, Licentiam, Potestatem habere, Posse. Futurum,* מַן יִרְשֵׁי לְאִשְׁמָעָא Quis potest audiendum proponere omnes laudes ejus, Psal.106.2. *Hiphil,* הַרְשָׁה *Facultatem, Licentiam, potestatem dare, concedere vel tribuere, apud Rab.* הרשה את בן ביתו Licentiam dedit filio domestico suo. מַרְשֶׁה *Potestatem dans.* מוּרְשֶׁה *Qui potestatem accepit, potestatem habens,* Gewalthaber. *Hinc Participium passivum in Targum,* תְּהוֹן מַרְשָׁן לְמֵיכוּל פַּטִּירֵי Eritis licentiâ-donati, id est, erit vobis licitum comedere infermentata, Deut.16.8. in Jonathane.

רַשַּׁאי *Facultatem, licentiam, potestatem habens:* לָא אִית בַּר מִנָּךְ תְּהוּא רַשַּׁאי לְמִפְרוֹק Non est ullus præter te potestatem habens redimendi, nulli præter te licitum est, Ruth.4.v.4. *Plurale,* רַשָּׁאִין אַתּוּן רַשָּׁאִין לְמֶחֱמֵי Non estis vos licentiam habentes, id est, non est licitum vobis videre Deum vestrum vacuis manibus, Exod.34.20. in Targ. Hierosol. Sic vers.26. *Apud Rabbinos,* אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה *Non est prophetæ licitũ quidquam innovare in Lege Mosis deinceps,* Megilla fol.2.2. Schab. fol.104.1. Joma fol.80.1. רשאין בני העיר לעשות קופה תמחוי ותמחוי קופה Potestatẽ habẽt cives mutandi arcam in scutellam, & scutellam in arcam (Eleemosynariam) Basra fol.8.2.

רשאי *Nomen proprium. Hinc in Aruch ex Cholin fol.* 80.1. בית רשאי Domus, familia Raschæi; *sed in Talmud nostro est* בית רושאי.

רְשׁוּת, רְשׁוּתָא *Facultas, Licentia, Potestas, Libertas, Liberum arbitrium:* וַאֲבַטֵּל רְשׁוּת חֵיוַת בָּרָא Et irritam reddam potestatem animaliũ agrestrium, Levit.26.6. in Jonath. *Per Apocopen,* לֵית רְשׁוּ לֵיהּ רְשׁוּ Non est ei potestas, Deuter.21.16. לֵית רְשׁוּ לִגְבַר Non est potestas ulli, Eccles.3.14. *Sic omne* לא יוכל *in Ecclesiaste, transfertur per* לֵית לֵיהּ רְשׁוּ. Sic, לֵית לָךְ רְשׁוּ Non est tibi potestas, Hebr. לא תוכל, Deuter.17.15. לֵית לִי רשו Non est mihi potestas ducendi aliam, Hebr. לא אוּכַל, Ruth.4.6. *Apud Rabbinos,* הרשות בידו *Facultas est in manu ejus, Liberum ipsi est:* דבר רשות *Res licentiæ, potestatis,* id est, libera, quam licet agere vel intermittere: הרשות נתונה *Libertas data est homini,* id est, Libera potestas, Liberum arbitrium ad bonum & ad malum, Pirke avoth cap.3. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים *In potestate plurium,* id est, in loco publico, qui patet & licitus est omnibus: בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד *In potestate unius,* id est, in loco privato, qui in unius jure & potestate tantùm est. ברשות אדוני *Cum licentia domini mei.* Cùm inferior aliquis à superiori discedit, sic honoris causâ loqui solet. Sic, בִּרְשׁוּתָךְ *Cum licentia tua,* vel בִּרְשׁוּת כְּבוֹדְךָ *Cum licentia excellentiæ tuæ.* In Pirke sive Capitulis Patrum scribunt cum Kametz ab initio, cap.2.

Deinde רָשׁוּת *est Potestas, Dominium, Magistratus, Regnum. Hinc,* הֱווּ זְהִירִין בָּרָשׁוּת *Estote moniti sive cauti cum potestate,* id est, cum principibus & regibus aliisque superioribus, qui sic dicuntur, quia הכל ברשותם omnia sunt in potestate ipsorum. Etsi enim באור פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים *In luce vultus regis sit vita,* ut loquitur Rex Salomon Prov.16. v.15. tamen sereno ipsius vultui, hoc est, favori ejus non est fidendum nimiùm. Facilè enim mutantur & favorem mutant in iram. Ideò rursus Salomon dixit ibidem ver.14. חֲמַת מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי מָוֶת *Ira regis angelus mortis est.* Cautè ergo cum iis versandum. Additur & alia ratio in Pirke: Non enim adjungunt sibi hominem, nisi propriæ necessitatis causâ, &c. Ideo etiã Schemaja

FFFffff dixit,

dixit, לָא תִתְוַדַּע לִרְשׁוּת *Ne innotescas potestati*, i.e. ne nimiùm familiaris fias principib. ut legitur in Pirke cap.1. מינות והרשות Hæresis & potestas, vel dominium, ע״ז fol.17.1. והרשות מקברת בעליה ערום נכנס וערום יצא ממנה ולואי יציאה כביאה Et potestas sepelit dominos suos: nudus ingressus est, & nudus egreditur. Utinam autem egressus ejus esset, sicut ingressus (scil. sine peccato) Joma fol.87.2. *Pluraliter,* רְשׁוּוֹת *Potentiæ, Potestates, Licentiæ, Licita. Forma pluralis est à præcedenti* רְשׁוּת, *quâ utuntur Rabbini etiam in locutionibus de Deo, ut cùm dicunt:* Suprà (in cælo) neque sessio est, neque contentio, non cervix, non lassitudo, שמא חס ושלום שתי רשויות הן ne fortè, quod absit, duæ potentiæ constituantur, id est, duo principia divina, duæ personæ divinæ intelligentes, volentes, disponentes, Chagiga fol.15.col.1. אל תאמרו שתי רשויות הם Ne dicatis, duæ potentiæ divinæ sunt, Ego sum qui eduxi te ex Ægypto, R.Salom. Exod.20.2. Item, ארבע רשויות לשבת Quatuor licentiæ sabbathi sunt, Schab.fol.6.1.

רְשָׁנָא *Potestate præditus, In potestate constitutus, Princeps:* בְּנִיחוּת רוּחָא מִשְׁתְּרַג רְשָׁנָא Lenitate spiritus pellicitur sive demulcetur princeps, Hebr. קָצִין, Prov.25.15. Alii libri, רִישָׁנָא quod idem à רֵישׁ.

הַרְשָׁאָה *Licentia, Potestas, Facultas:* שטר הרשאה Literæ datæ potestatis, exigendi debitum aut aliud efficiendi nomine principalis, potestatem ipsi dantis. כותבין הרשאה Scribunt literas potestatis.

II. רְשָׁה *Mutuare, Mutuo dare, Fœnore dare & fœnore accipere, fænerare & fænerari, Heb.* נָשָׁה. *Participium,* דִּי אַתְּ רָשֵׁי בֵיהּ Cui tu mutuas, Hebr. נֹשֶׁה, Deuter.24.11. רָשָׁא כְּמָן דְּרָשֵׁי בֵיהּ Fœnore accipiens sicut is qui fœnerat ipsi, Jesa.24.v.2. לָא רְשַׁן בִּי וּמָה דְּאֵנָא רָשֵׁינָא Non mutuãt mihi, & quod mutuo ego, & repeto ab illis, ideo maledicunt mihi, Jerem.15.10. *Futurum,* אֲרֵי תִרְשֵׁי בְּחַבְרָךְ רְשׁוּת מִדְּעַם Quum mutuaveris proximo tuo mutuum aliquod, Deuter.24.10. דִּי יִרְשֵׁי בְּחַבְרֵיהּ Qui mutuaverit proximo suo, Deuter.15.2. *Apud Talmudicos,* ליכיל לי מר מ׳ גריוי דרשינא בך Metiatur mihi Dominus quadraginta modios frumenti, quos mutuo dedi tibi, Nedar.fol.51.1.

רְשִׁיָא *Creditor, Mutuans, Fœnerator:* לָא תְהֵי לֵיהּ כְּרְשִׁיָא Non eris ipsi tanquam fœnerator, Exod.22.24

רְשׁוּת · רְשׁוּ *Mutuum, Debitum:* כָּל גְּבַר מָרֵי רְשׁוּ Omnis vir dominus debiti vel mutui, qui scil. mutuo dedit, Deuter.15.2. רְשׁוּת ut paulò antè in Futuro. וְכָל גְּבַר דִּי לֵיהּ מָרֵי רְשׁוּ Et omnis vir cui erat dominus crediti, i.e. creditor, 1.Sam.22.2.

רְשׁוּת *Idem,* Rab.

רשת רוּשְׁתָּן, *emphat.* רוּשְׁתְּתָא *Nates:* לרושתתא ליתי אקיקא ואילווא Ad nates, id est, morbum natium, afferat acaciam & aloen, Talm. Gittin fol.69.col.2. Glossa, תחתוניות. *In Aruch adducitur hoc in* שחת, *& scribitur* לשיחתא. *Hinc Guido & alii ponunt,* שחתא *Hæmorrhois, ficus morbi genus.*

רְשַׁל *Remissum, Pigrum, Segnem esse, Heb.* רָפָה. *Participium,* תַּקִּיפוּ יְדַיִן דִּרְשִׁלָן Confortate manus quæ remissæ sunt, Jesa.35.v.3. Alii libri דִּמְרַשְּׁלָן ex Participio passivo Pahel. *Pahel* רַשֵּׁל *Remissum reddere. Participium,* הוּא מְרַשֵּׁל יָת יְדֵי Ipse remissas reddit manus omnium virorum bellatorum, Jerem.38.4. *Participium pehil,* וִידוֹהִי מְרַשְּׁלָן Et manus ejus remissæ sunt, 2.Sam.17.2. *Futurum,* לָא תְרַשֵּׁל יָת יְדָךְ מֵעַבְדָךְ Ne remittas manus tuas à servis tuis, Hebr. אַל תֶּרֶף, Josuæ 10.6. *Ithpahel, Præteritum,* אִתְרַשְּׁלוּ יָתְבֵי דַמֶּשֶׂק Remissi facti sunt habitatores Damasci, Jerem.49.v.24. אִתְרַשְּׁלָא יְדָנָא Remissæ factæ sunt manus nostræ, Jerem.6.24. וְאִתְרַשְּׁלָא יְדוֹהִי Et remissæ factæ sunt manus ejus, Jere.50.43. *Participium,* אִימָתַי אַתּוּן מִתְרַשְּׁלִין Quamdiu segnes estis? Josuæ 18.3. *Futurum,* לָא יִתְרַשְּׁלָן יְדָךְ Non remissæ fient manus tuæ, Soph.3.v.16. *Apud Talmudicos,* מרושלין *Remissi, Laxi,* Sevach. fol.18.2.

אִתְרַשְּׁלוּת *Remissio, Pigritia:* בְּאִתְרַשְּׁלוּת יְדַיִן Præ remissione manuum, Hebraicè מֵרִפְיוֹן, Jerem.47.3.

רִשּׁוּל *Idem, apud Rabbinos.*

רְשַׁם *Signare, Consignare, Designare, Exarare, Conscribere, Describere. Præteritum,* רְשַׁם כְּתָבָא וֶאֱסָרָא Exaravit scriptum & interdictum, Dan.6.10. הֲלָא אֱסָר רְשַׁמְתָּא Nonne interdictum exarasti? Dan.6.12. *Participium præsens,* וַי דְּרָשְׁמִין Væ qui consignant signaturas iniquas, Hebr. הַחֹקְקִים, Jesa.10.v.1. *Participium pehil,* דִּי רְשִׁים כְּתָבָא Quòd exaratum esset scriptum illud, Dan.6.11. *Futurum,* וְתִרְשׁוֹם כְּתָבָא Et exarabis scriptum, Dan.6. v.9. וְתִרְשׁוֹם רוּשְׁמָא עַל בֵּית עֵינֵי גֻּבְרַיָּא Et consignabis signum super oculos virorum istorum, Ezech.9.4. *Ithpehal, Præteritum,* אִתְרְשִׁימוּ אַפֵּיהוֹן Signati fuerũt vultus ipsorum, Ezech.27. v.35. *Pahel, Participium,* כַּד מְרַשְּׁמִין בִּקְרָבָא Quum consignati essent in bello, Judic.5.14.

רְשָׁמָא · רוּשְׁמָא · רוּשַׁם *Signum, Signatura, Nota, descriptio, Vestigium, quod pedum vel gressus est signum:* וְלָא רוּשַׁם בְּרֵישֵׁיהוֹן Neque signum in capitibus suis, Hebr. קָרְחָה, Levit. 21. v. 5. in Jonath. *Plurale,* רִשְׁמִין דְּמִינַס Scripta iniquitatis, Hebr. חִקְקֵי אָוֶן, Jesa.10.1. רוּשְׁמִין דְּמַחָא Notæ percussionis, Jesa.3.24. וְרוּשְׁמִין חֲרִיתִין Et signaturas excisas, Hebr. וּכְתֹבֶת, Levit.19.v.28. *Forma fœminina,* רוּשְׁמַת רִגְלֵי מְשִׁיחָךְ Vestigia pedum Messiæ tui, Hebr.

Hebr. עִקְּבוֹת, Psal.89.52. וְרוֹשְׁמַת פְּסִיעָתָךְ Et vestigia gressuum tuorum, Psal.77.20.

רוֹשֶׁם *Idem, apud Rabbinos.* Item, *Descriptio, locus inventionis Logicæ. In Targ.* רוֹשֶׁם שִׁיחְנָא Nota ulceris, Levit.13.23. רוֹשֶׁם בִּיאָרָה Nota ustionis, Lev.13.24. כְּרוֹשֶׁם כְּתָבְהָא Secundum signaturam scripturæ ejus, Esth.3.12.

רְשׁוּם *Idem.* רְשִׁימָה *Idem.*

רָשׁוּם *Scriptum, Scriptura. Hinc frequens apud Rabbinos,* דורשי רשומות Explicatores, Interpretes Scripturarum, sacrarum scil. id est, מקראות, & ex iis subtilitates & allegoricas expositiones sciscitantes, Bava kama fol.82.1. Sanhedr. fol.105. Berach. fol.24.

רשן רְשׁוֹנָא · רְשׁוֹן *Bruchus, locustæ species:* וְיַת רְשׁוֹנָא לִזְנוֹהִי Et bruchum juxta speciem suam, Hebr. סָלְעָם, Levit. 11. 22. וּרְשׁוֹנָא לֵית מִנְיָן Et bruchi non erat numerus, Hebraicè וְיֶלֶק, Psal. 105. v. 24. *Apud Talmudicos,* סלעם זה רשון hoc est, סָלְעָם (in Bibliis Levit. 11. vers. 22.) est רשון, Cholin folio 65. *In altero exemplo, quod in Aruch adducitur ex Nidda fol. 38. col.1. pro* ברשון, *legitur* מראשו. In Vajikra rabba sect.14. תחלת ברייתו דומת לרשון.

רשע *Aphel.* אַרְשַׁע *Impiè, improbè agere. Verbum in Targum rarum est, pro quo communiter usurpatur* חוב. *Præter.* אַרְשַׁעְנָא Improbè egimus, Psal.106.v.6. וְאַרְשִׁיעוּ הֵיךְ אֲבָהָתְהוֹן Et impiè egerunt sicut patres ipsorũ, Hebr. וַיִּבְגְּדוּ, Ps.78. v.57. *Ithpahel, Futurum,* וּכְעַן לָא תִתְרַשְׁעוּן Et nunc ne fiatis improbi, Jesa.28.22.

רַשִׁיעָא *Impius, Improbus:* וְתוּב כִּזְעֵיר וְלֵית רַשִׁיעָא Iterum quàm minimũ, & non erit amplius improbus, Psal 37.10. *Hoc titulo hostes quidam Israëlitarum in Targum insigniuntur:* זְדוֹן דְּפַרְעֹה רַשִׁיעָא Arrogantia Pharaonis improbi, 2.Sam.22.v.9. Psalm. 89.11. נְבוּכַדְנֶצַּר רַשִׁיעָא Nebucadnezar improbus, Thren.4.12. קוּשְׁטַנְטִינָא קַרְתָּא דֶאֱדוֹם רַשִׁיעָא Constantina urbs Edomeæ impiæ, Thren.4.21. רוֹמִי רַשִׁיעָא דְמִתְבַּנְיָא בְאִיטַלְיָא Roma impia quæ ædificata est in Italia, Thren.4.22. יְהַב יְיָ יַת אֱדוֹם רַשִׁיעָא וְשַׁטְיָא Dedit Dominus Edomum impium & stultum, Eccles.10.v.6 הָמָן רַשִׁיעָא Haman impius, Esth.3.1. בַּר עֲמָלֵק רַשִׁיעָא Filius Amaleki impii, Esth.3.v.1.&c. וְרַשִׁיעָא אֲרֵי יְתוּב Et improbus quum conversus fuerit ab omnib. peccatis suis, Ezech.18.21. אוצרי דרשיעא Thesauri hominis improbi, Prov.10.2. דִמְזַכֵּי לְרַשִׁיעָא Qui justificat improbum, Proverb.17.15. וּלְרַשִׁיעָא Et improbo, Psal.50.16. *Plurale,* בִּמְלָכַת רַשִׁיעִין In consilio improborum, Psal.1.1. מִרַשִׁיעִין תִּפּוֹק חוֹבַתְהוֹן Ex improbis egreditur improbitas ipsorũ, 2.Sam.24. v.14. גַּבְרִין רַשִׁיעַיָא Viri improbi, 2.Sam.4. v.11. וְרַשִׁיעַיָא בְגֵהִנָּם Et improbi in gehenna judicabuntur, 1.Sam.2.9. אַתְקֵין גְּהִנָּם לְרַשִׁיעַיָא Præparavit gehennam improbis, 1.Sam.2.8. יִשְׁתּוֹן כָּל רַשִׁיעֵי אַרְעָא Bibent omnes improbi terræ, Psal.75 9.

רְשַׁע · רִשְׁעָא *Impietas, Improbitas:* וְלָא הֲלָכִית בִּרְשַׁע Et nõ ambulavi in improbitate, 2.Sam.22. v.22. מֵאָרְחֵיהּ דְרִשְׁעָא A via sua impia, Ezech.3. v.18. מַחְשְׁבָן בִּרְשְׁעָא Cogitationes in improbitate, Psal 141 4.

רִשְׁעוּת *Idem:* וְאַטְעֲיַנִי בְּרִשְׁעוּתֵיהּ Et seduxit me improbitate suà, Gen.3.13. in Jonath.

רשף רְשַׁף *Pruna:* וְנִיתֵיהוֹן לִרְשְׁפִין דְנוּר Et greges ipsorum prunis ignis, Psal.78.48.

רְשַׁק רִשְׁקָא *Nardus:* רְשַׁק וּמוֹרִיקָא Nardus & crocus, Cant.4.14. כְּפוּרִין עִם רִשְׁקִין Camphora cum nardis, Cantic.4.v.14. *Aliter apud Rabbinos,* כּוּרְכְּמָא רִישְׁקָא Crocus hortensis, id est, של גן, nempe orientalis, qui in hortis crescit. Vide in כרכום.

רשש רְשׁוּשׁ *Gleba:* קרקע שמעלה רשושין Fundus vel ager qui producit vel habet glebas, Nidda fol.8.2.

Hinc possint etiam esse אֲרִישׁ Abstrahete, Desere, Prov.4.15. & מריש Deserens, Rejiciens, Proverb.13.18. & 15.32. תַּרְשׁוּן Deseretis, Prov.8.v.33. pro Hebr. פרע. *Sed Lexica hanc Radicem ignorant, & Aruch in* רש *ponit ea, ut & Elias.*

רתה רְתִיָה *Currus. Plurale,* וּפְרַק יַת גִּלְגְּלֵי רְתִיְתְהוֹן Et confregit rotas curruum ipsorum, Exod.14.25. in Targ. Hieros. pro quo in Jonathane est רְדִוְתְהוֹ.

רְתָה *Dimittere, Remittere ex gratia & clementia: ut,* Eliezer & Itamar filii ejus reliqui, digni fuissent qui comburerentur, אלא שריתה הכתוב לאהרן nisi quòd gratiosè remisit id Scriptura Aharoni, Aruch ex Siphra. Et in Beresch.rabba sect.20. על דעתיה דזכרי בן לוי ריתה עליו Sed juxta sententiam Sisdi filii Levi remisit ei, id est, חָנִיתָ, ut Aruch exponit.

רָתוּי *Idem quod* רָאוּי *Dignum, Conveniens, Bonum, melius: Qui non parcit gloriæ creatoris sui,* רתוי לו שלא בא בעולם *melius fuisset ei, si non venisset unquam in mundum,* Chagiga cap.2. in Misna, ab initio. *Similis locutio ei, quâ Christus utitur Matth 26. v 24. Bonum erat illi homini, si natus non fuisset.* רתוי לו שיפול שנים עשר חדש בבטה Conveniens ipsi est, ut decidat 12. menses in lectum, Rosch haschana fol.25.1. *Quidam libri habent* ראוי.

רְתַח *Fervere, Effervescere, Ebullire.* Metaphoricè *de fervore sanguinis in ira dicitur, Excandescere, Irâ fervere. Præteritum,* רְתַח לִבִּי בְּגוּשְׁמִי Fervet cor meum in corpore meo, Hebr. חַם, Psalm. 39. 4. Alii libri רָתַח ex forma Participii præsentis. וְחֵימְתֵיהּ רָתְחַת בֵּיהּ Et excandescentia ejus fervebat in eo, Hebraicè בָּעֲרָה, Esth.1.v.12.

Infinitivus, למרתח ולמימר Ad effervefcendum irâ, & dicere verba rebellionis, Eccles.7.vers.10. *Pahel, Participium*, ואין את מסרב ומרתח Si autem rebellis fueris & effervefcens, Eccles.7.v.10. *Aphel, Participium*, מרתח היך דודא Fervet inftar ollæ, Hebr. ירתיח, Job.41.23. *Apud Rabbinos*, עד דרתחא קידרך שפוך *Dum fervet olla tua, effunde*, Berachoth fol.62.2. *Proverbiale eft*: Dum fuppetunt tibi facultates, largire & da pauperibus: dum facultas eft benefaciendi amico, benefaciendum, & non differendum: dum valetudo & facultas docendi datur, docendum, & doctrina ex gratia Dei conceffa, non peffundanda. Sic ad omnia media accommodari poteft: לא תרתח ולא תחטי *Ne excandefcas, & non peccabis*, Berach. fol.29.2.

ושבוק · רתחא רותחא *Fervor, Spuma fervoris*: רתחא Et relinque fervorem, Heb. חמה, Pfal.37. v.8. ואתמלי המן עלוי דמרדכי רתחא Et repletus fuit Haman fuper Mardochæum fervore, Efth.3.5. רותחא, Efth.5.9. ורתחא דמלכא אשתדיכת Et ira fervens regis placata fuit, Efth.7.10. ברתחא Fervore, Pfalm.78.49. כרותחא על אפי מיא Sicut fpumain fuperficie aquarum, Heb. כקצף, Hof.10.7. *Cum Aff.* אתיב ית רתחי Avertit fervorem iræ meæ, Numer.25.11. in Jonath. ולא ברתחך תרדי יתי Neque in fervore tuo caftiges me, Pfalm.6.verf.2. ולית דמטמר מן רתחיה Et non eft qui abfcondi pofsit ab ira ejus, Pfalm.19.v.7. בכן קם ברתחיה Tunc perrexit in fervore fuo, Efth.7.7.

רותח · רותח *Fervens, Bullieus*.

מרתחא *Frixum, Bullitum*: מרתחא תעל יתה Frixum afferes illud, Levit.6.24. in Targ. Hierof. Scribitur vulgò מרתחא ex forma Hebraica cum Kibbuz.

מרתחא *Cacabus*: מנחת מרתחא Munus cacabi, in cacabo coctum, Levitic.2.7. in Jon. דיתעבד במרתחא Quod paratum fuerit in cacabo, Lev.6. v.32. Jon.

רתחן *Fervidus, Iracundus, qui omnia faftidiosè & cum ira accipit & habet. Hinc illud*: שלשה חייהן אינם חיים הרחמנין והרתחנין ואנוני הדעת *Tres funt, quorum vita non eft vita, mifericordes, iracundi, & mœfti animo, id eft, melancholici*, Pefach. fol.113.2. *Mifericordes*, fcilic. nimium & femper, quorum mifericordia, crudelitas eft, & virtutum ac vitiorum confufio, unde peccatorum impunitas enafcitur. *Iracundi*, qui cum faftidio & ira omnia audiunt, accipiunt & peragunt. *Mœfti mente*, qui femper triftes funt, & nullo hilarioris mentis motu quicquam vel agunt vel moventur.

הרתיח *Spumare, in fpumam fervere, fpumam emittere*.

רתיחה *Fervor, Effervefcentia*: S[illegible] *o, ejectio fpumæ*: רתיחת היין [illegible] quando fæces ut fpumam emittit, quas poftea reforbet, & in fundum demittit, Tibbul jom cap.1.

רתך *Currus, Quadriga*: ברתך אנש Cum curru, id eft, curribus hominum, Jefa.22.6.

רתיכא *Idem*: ונחת סיסרא מעל רתיכא Et defcendit Sifera de curru, Judic.4.15. ברתיכא תנינא In curru fecundo, Gen.41.43. ית כל רתיכיה Omnem currum fuum, id eft, omnes currus fuos, Jud.4. v.13. *Plurale*, אף רתיכין אף פרשין Etiam currus etiamque equites, Genef.50.9. וחפו ית רתיכיא Et operuerunt currus, Exod.14.v.28. וכל רתיכי מצראי Et omnes currus Ægyptiorum, Exod.14. v.7. בסגיאות רתיכי In multitudine curruum meorum, Jefa.37.24. ואדליק באשתא רתיכך Et incendam igne currus tuos, Nah.2.13. ועבד יוסף רתיכוהי Et paravit Jofeph currus fuos, Genef.46.v.29. על רתיכיהון ועל פרשיהון Currus & equites ipforu, Exod.14.26. סוסוון ורתיכוהון Equos & currus ipforum, Jerem.51.21.

ארתכא *Idem*: ית ארתכיה וית עמיה Currum fuum & populum fuum, Exod 14 6. Jon. ארתכין ופרשין ארתכי פרעה Currus & equites, Pfal.76.7. Currus Pharaonis, Exod.14.v.9. ארתכוי דפרעה Currus Pharaonis, Exod.15.4.

רתך *Confolidare, Reparare, Ferruminare, Rab.* נתנן לצורף ורותכן Dat ea aurifabro & ferruminat ifta, id eft, מחבר כסף במקום שבר argento confolidat locum fracturæ, Schabbas fol.16.2. רתך כלי לכן Qui reparat inftrumentum aliquod idolo, עז fol.52.1.

מרתכא *Scoria argenti*, λιθάργυρος. Tal. Gittin fol.69.2. & 86.2. *R. Salom. exponit Gal[illegible] קתיילין. Baal Aruch fcribit effe lapidem quem vocant* ליטוצו, *quod eft ex Græco* λίθος.

רתם תחות רתמא חד · רתמא *Juniperus*: Sub junipero quadam, Hebr. רתם, 1.Reg.19.v.4. עקרי רתמין מזוניהון Radices juniperorum funt cibus ipforum, Job.30.4. עקרי רתמיא Radices juniperorum comburuntur, & fiunt prunæ ad cibum ipforum, ibid. in altero Targum. גומרי רתמין Carbones juniperorum, Pfal. 120.verf.4.

רתע *Averti, Avertere fe, Recedere, Retrocedere, Reverti: Præteritum*, ורתעת לאחורא Et recefsit retrorfum, Heb. וישב אחור, Thren 1.v.8. ורתען וקמו תריסר מילין מרחיק Et retrocefserunt fteteruntque duodecim milliaria eminus, Exod.20.18. in Jonathane, Hebr. וינעו Et m[illegible] funt. זעית ורתעית בתראי Commotus fum & recefsi retrorfum, Cant.2.5. *Futurum*, ארום ירתע לביה Nam retrocefsit animus ejus, Deut.19 6. in Targum Hierof. In Hebræo eft יחם, quod per [illegible] reddi-

redditur Psalm. 39.4. & sic hoc loco Onkelos, quomodo fortasse etiam in Targum Hierosol. legendum. יִרְתְּעוּן לְאָחוֹרָא Recedant retrorsum, Hebr. יִסֹּגוּ אָחוֹר, Psalm. 35.4. *Pahel, Præteritum,* וְרַתְּעִנוּן בְּלָמָא וְלֵית אוֹרְחָא Et recedere fecit eos, avertit vel abduxit eos in vastitatem, ubi nulla est via, Job. 12. v. 24. In Hebræo est וַיַּתְעֵם pro quo mox vers. sequenti ponitur וַיַּתְעֵם, & sic fortè etiam pro illo legendum, vel ex Præterito וְאַתְעוּנוּן. Nam רתע pro תעה nunquam in Targum legitur, quod sciam. *Aphel, Præteritum,* אַרְתַּע לְאָחוֹרָא יַד יְמִינֵיהּ Recedere fecit, reduxit retrorsum manum dexteram suam, Hebr. הֵשִׁיב, Thren. 2.3. *Futurum,* יַרְתְּעוּנִי קְדָל Obvertere fecit me cervicem coram hostibus meis, Hebr. הִקִּיבַנִי Thren. 1.13.

Apud Rabbinos, רב חסדא מרתען שפוותיה ממתניתא דרב ששת ורב ששת מרתע כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא Raf Chasdæ labia recedebant à traditionibus Raf Scheschet: & Raf Scheschet retrocedebat toto corpore suo à subtilitatibus Raf Chasdæ, Eruvin fol. 67.1. ונרתע לאחוריו Et retroactus est retrorsum.

רתף מַרְתֵּף *Cella, Cellarium:* שהיה מונחת במרתף חומץ Quod repositum erat in cella aceti. מרתף של יין Cella vinaria.

רתק *Sepire, Sepimento munire & claudere.* In Vajikra rabba sect. 21. לעולם ישקיע אדם עצמו במשניות שאם ירתק יפתחו לו אם לתלמוד לתלמוד אם לאגרה לאגרה.

רִיתְקָא, רתוקא *Sepes, sepimentum, propriè ex ramis implexis instar catenæ, à* רָתוֹק *Catena.* שורא וריתקא Murus & sepes, Mezia fol. 107.2.

מַרְתּוּקָא *Pugnus, siquidem idem significet, quod suum Hebræum:* בְּאַבְנָא אוֹ בְמַרְתּוּקָא Lapide vel pugno, Hebr. בְּאֶגְרֹף, Exod. 21. v. 18. Onkelos, בְּחוּטְרָא, quod Fustem, Baculum potiùs significat. In Bereschrab. sect. 51. כמרתוק מן גבר Sicut pugnus à viro; *Glossa,* Sicut lapis vi emissus à viro.

רתת *Tremere, Contremiscere, Horrere, Metuere. Præteritum,* וְלָא רָתַת מִנֵּיהּ Neque metueret ab eo, Esth. 5.9. Heb. זָע Commoveret se. רְתִיתוּ מַיָּא Tremuerunt aquæ, Hebr. יָחִילוּ, Psal. 77.17. *Participium,* וְרָתְתִין מִן מוֹפִיתֵיהּ Et contremiscunt ab increpatione ejus, Job. 26. v. 11. *Imperativus,* רְתוּתוּ מִן קֳדָמוֹהִי Contremiscite ab eo, Hebr. חִילוּ Psalm. 96. vers. 9. *Futurum,* לִבִּי יִרְתַּת בְּגַוִּי Cor meum contremiscit in me, Heb. יָחִיל Psal. 55.5.

רְתִיתָא *Tremor, Horror:* ארי אחדני רתיתא Nam comprehendit me horror, Hebr. הַשָּׁבָץ 2. Sam. 1. v. 9. רְתִיתָא הֵיךְ אִתְּתָא יָלְדָה Tremor sicut mulieris parientis, Hebr. חִיל Dolor, Psalm. 48. v. 7. רְתִיתָא אֲחִיד לְהוֹן Tremor invasit eos, Heb. רְתֵת, Hos. 13.1. רְתִיתָא וּתְבִירָא Horror & confractio, Hebr. הַשְּׁאת וְהַשָּׁבֶר Thr. 3.47. דְּלוּחָא עַרְעַנִי וּרְתִיתָא Pavor obtigit mihi & tremor, Hebr. וּרְעָדָה Job. 4.14. וְאָבוּעַ בִּרְתִיתָא Et lætabor in metu, Hebr. בְּחִילָה, Job. 6.10. וְצַלּוֹ בִּרְתִיתָא Et orate cum tremore, Heb. בִּרְעָדָה Psal. 2.11.

רֶתֶת. In Berach. fol. 57.2. הקיבה והרת והזוהרת, Glossa explicat, וורדליא שחלל כתובה. Aruch, קיבה לא הקיבה שבבהמה גדולה אלא שבבהמה קטנה שמעמידין בה את הגבינה:

Vide & הרת.

ש

שאב *Haurire aquam, aërem vel ventum,* Heb. *Attrahere, Extrahere,* Rab. Unde, אֶבֶן שׁוֹאֶבֶת *Lapis attrahens,* id est, *Magnes, de quo vide in* אבן. *Talmudici mediam radicalem* א *quandoque abjiciunt, quandoq. in* י *convertunt:* ut, מֵישַׁב שָׁיִיב Hauriendo exhaurit, vel, trahendo extrahit, scilic. sanguinem, pro מִשְׁאַב שָׁאַב Pesach. fol. 74. col. 2.

שׁוֹאָב *Anhelitus.* שׁוֹאָבוֹ ורוחו של פי היא קבצן Anhelitus & spiritus oris, ipse colligit vel tollit eos, R. Sal. Jesa. 34.16.

שַׁאוּבְתָא *Fistula, ab Attractu aëris sic dicta:* וְתֶחְדוּן בְּחֶדְוַת חַגֵּיכוֹן בְּשַׁאוּבְתָא וְחֲלִילָא Et lætabimini in gaudio festorum vestrorum fistulâ & tibiâ, Deut. 16.14. in Jonathane.

בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה *Locus erat certus in atrio mulierum sic appellatus, in quo in Tabernaculorum festo solemnem quandam celebrabant festivitatem:* Hinc; כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו *Qui non vidit lætitiam domus haustus vel hauriendi, nullum unquam vidit gaudium,* Succah cap. 5. in Mischna, ab initio: Majemon annotat; *Bethhasschoavah* est nomen loci, quem lætitiæ destinarant, & hoc nomine appellarunt, propter illud; *Et haurietis aquas cum gaudio,* Jesa. 12. vers. 3. Bartenora; *Lætitia domus hauriendi.*) Propterea quòd omnis hæc lætitia fiebat propter aquam libaminis quæ hauriebatur, ideo vocarunt eam Letitiam, vel Gaudium domus hauriendi, juxta illud, *Et haurietis aquas cum gaudio.* In Talmud Hierosolymitano legitur; Dixit R. Jehosuah ben Levi: *Quare vocatur nomen ejus* בית שואבה?

Propterea quòd inde hauriebant (שואבים) *spiritum sanctum, juxta illud, Et haurietis aquas, &c.* Codice Succah, fol.55.col.1. De ritibus gaudii sive festi illius potest ulteriùs consuli citatum caput Talmudicum. Hoc festum celebrabatur, quando Christus ad Judæos dixit Joh.7. *Si quis sitit, veniat ad me, &c.* Vide notas Tremellii.

שְׁאַל שִׁיל *Rogare, interrogare, postulare, petere, expetere, Quærere, requirere.* Hinc *Petere panem*, est *Mendicare*, ut Proverb.20. *Interrogare aliquem consilii causâ*, est *Consulere aliquem*, ut Num.27. *Convertitur sæpè* א *in* י. *Præteritum*, מִלָּה כִּדְנָה לָא שְׁאַל Verbum hujusmodi non petiit ab ullo mago, Dan.2.10. מַיָא שְׁאַל מִנַהּ Aquam petiit ab illa, Jud.5.25. יַת קַרְתָּא דִי שְׁאַל Civitatem quam postulavit, Jos.19.50. רִבּוֹנִי שְׁאַל יַת עַבְדוֹהִי Dominus meus interrogavit servos suos, Genes.44.19. וּשְׁאַל יַעֲקֹב וַאֲמַר Et rogavit Jacob, & dixit, Genes.32.29. מַתְקַל קְדָשֵׁי דְדַהֲבָא דִשְׁאַל Pondus monilium aureorum quæ petierat; Jud.8. v.26. וּשְׁאַלֵיהּ גֻּבְרָא Et interrogavit eum vir iste; Genes.37.15. כְּכֹל דִי שְׁאֶלְתָּא Juxta omnia quæ petiisti à Domino, Deuter.18.16. חֲלַף דִשְׁאֶלְתָּא יַת פִּתְגָמָא הָדֵין Pro eo quod petiisti rem hanc, וְלָא שְׁאֶלְתָּא לָךְ יוֹמִין סַגִיאִין Neque petiisti tibi annos multos, וְלָא שְׁאֶלְתָּא לָךְ עַתְרָא Neque petiisti tibi divitias, וְלָא שְׁאֶלְתָּא לָךְ נְפַשׁ בַּעֲלֵי דְבָבָךְ Neque postulasti tibi animam inimicorum tuorum, וּשְׁאֶלְתָּא לָךְ סָכְלְתָנוּתָא Et petiisti tibi intelligentiam, 1.Reg.3.11. *Cum* י *in medio*, לָא שְׁיֶלְתָּא Non petivisti, Psalm. 40.7. תַּרְתֵּין שְׁאֵלֵת מִנָךְ Duo petii à te, Proverb.30.7. הֲשְׁאֵלִית בְּרָא Num petivi filium à Domino meo? 2.Reg.4.28. וּמִן קֳדָם יְיָ שְׁאֶלְתֵּיהּ Et à Domino expetivi eum, 1.Sam.1.20. וּשְׁאֶלְתִּינוּן Et interrogavi eos, Jesa.41.28. שְׁאִילוּ שְׁאֶלְתָּא Petiverunt petitionem, Heb. הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה Num.11.4. וְיַת בָּרוּךְ שְׁאִילוּ Et Baruchum interrogarunt, Jerem.36.17. וּשְׁאִילוּ אֱנָשֵׁי אַתְרָא Et interrogarunt viri loci istius, Genes.26.7. דִי שְׁאֶלְתּוּן Quem petivistis, 1.Sam.12.13. שְׁאֶלְנָא לְשָׂבַיָא אִלֵּךְ Interrogavimus senes istos, Esr.5.v.9. *Participium*, שָׁאֵל אֲנָא יָתָךְ פִּתְגָמָא Rogo ego te verbum, Jerem.38.4. פִּתְגָמָא חַד אֲנָא שָׁאֵל מִנָךְ Rem unam peto ego abs te, 2.Sam.3.v.13. וְשָׁאֵל בִּבְדִין Et interrogans, consulens pythones, Deuter.18.11. וְשָׁאֵל בַּחֲצָדָא וְלֵית Et petit, mendicat in messe, & nihil invenit, Proverb.20.4. כְּמָא דְשָׁאֵל גֻּבְרָא Sicut requirit quispiā Verbum Domini, 2.Sam.16.v.23. *Plurale*, שָׁאֲלִין מִן קֳדָמַי דִין Petunt à me judicium vel jus, Jesa.58.2. מִן דְלָא חַכִּימַת שָׁיְלִין לִי Id quod nescio, rogant me, Psalm.35.vers.11. דְשָׁאֲלִין מִנֵיהּ מַלְכָּא Qui petunt ab ipso regem, 1.Sam.8.v.10. *Fœmininum*, אֲנָא שָׁאֲלָא מִנָךְ Ego peto abs te, 1.Reg.2.v.20. *Infinitivus*, לְמִשְׁאַל בְּקַרְתָּא בְּקַדְמִין Interrogare urbem primò, 2.Sam.20.v.18. לְמִשְׁאַל בְּמֵימְרָא דַיְיָ Requirere, consulere Verbum Domini, 1.Sam.23.v.4. *Imperativus*, שְׁאַל אֲבוּךְ וִיחַוֵי לָךְ Interroga patrem tuum & indicabit tibi, Deut.32.7. שְׁאַל לָךְ אָתָא Pete tibi signum, Jesa.7.v.11. שְׁאִילִי אִמִי Pete, mater mea, 1.Reg.2.20. וְשַׁאֲלִי לוֹ מַלְכוּתָא Imò pete pro ipso regnum ipsum, 1.Reg.2.v.22. שְׁאִילוּ כְעַן בְּעַמְמַיָא Interrogate quæso gentes, Jerem.18.vers.13. וּשְׁאִילוּ לִשְׁבִילִין Et interrogate de semitis antiquis, Jerem.6.v.16. *Futurum*, לָא אֶשְׁאַל Non petam, Jesa.7.v.12. וְתִשְׁאַל יָאוּת Et interrogabis benè, Deut.13.14. וְיִשְׁאַל לֵיהּ בְּדִין אוּרַיָא Et roget, consulat ipsum de judicio Urim, Numer.27.v.21. אֲרֵי יִשְׁאֲלִנָךְ בְּרָךְ Cùm interrogaverit te filius tuus, Exod.13.14. וְיִשְׁאֲלִנָךְ לְמֵימַר Et interrogaverit te dicens, Genes.32.17. אִם אֱנָשׁ יֵיתֵי וְיִשְׁאֲלִנָךְ Si vir quidam venerit, & interrogaverit te, Jud.4.20. כָּל דִי יִשְׁאֲלִנְכוֹן Quicquid interrogaverit vos, Esræ 7.21. וְתִשְׁאֲלוּן לֵיהּ בִּשְׁמִי לִשְׁלָם Et interrogabitis eum nomine meo de pace, id est, salutabitis eum à me, 1.Sam.25.5. לְצִיוֹן יִשְׁאֲלוּן De Tzione interrogent, Jerem.50.5. וְיִשְׁאֲלוּן לָךְ לִשְׁלָם Et salutabunt te amicè, 1.Sam.10.4. *Pahel, Præteritum*, שַׁאֳלָא שְׁאֵל גֻּבְרָא לָנָא Interrogando interrogavit nos vir iste, Genes.43.7. תַּמָן שַׁיִלוּ יָתָנָא Illic rogarunt nos Babylonii, Psalm.137.v.3. וְשַׁיִלוּ שְׁאֶלְתָּא בְּמַדְבְּרָא Et petiverunt petitionem in deserto, Heb. וַיִתְאַווּ תַאֲוָה Et concupiverunt concupiscentiam, Psalm.106.14. וִישַׁאֲלוּן Et petent sive mendicabunt, Hebr. וְשִׁאֲלוּ Psal.109.10. שַׁיִל כְּעַן לְדָרַיָא Interroga quæsò generationes priscas, Deuter.4.32. Jon. *Ithpehal, Præteritum cum Infinitivo*, אִשְׁתְּאָלָא אִשְׁתְּאַל מִנִי דָוִד Petendo, sive petitionem expetivit à me David, id est, veniam sive copiam impetravit à me David eundi Bethlehemum, 1.Sam.20.6.28. אִשְׁתְּאֵלִית בְּמֵימְרִי Requisitus sum in verbo meo, Hebr. נִדְרַשְׁתִּי. *Participium*, וְסָפַר וּמִשְׁתְּאַל Et scriba & rogans sive rogator aut sciscitator divinationum, Hebr. וְקֹסֵם, Jesa.3.2. *Talmudici* א *sæpe convertunt in* י: ut, שָׁיֵיל Petens, שְׁיוֹלֵי Petere. *In Ithpehal*, אִשְׁתֵּיל *Rogari, Interrogari, quasi à* שׁוּל, *vel* שִׁיל: ut, אִשְׁתֵּיל עַל עִנְיַן טוּמְאָה Interrogatus est de negotio immunditiei, Cholin fol.52.2. In glossa legitur אִשְׁתִּיל. *Item*, נִיתְשִׁיל id est, נִשְׁאַל, Nedar. fol.90.2. אִיתְשִׁיל אַשְׁבוּעָתָא Interrogatus est per juramentum.

שְׁאֶלְתָּא · שִׁילָא · שְׁאֵלָא · שְׁאֵלְתָא *Interrogatio, Petitio, Quæstio, postulatio, postulatum:* שְׁאֵלָא חֲדָא אֲנָא שָׁאֵל מִנָךְ Petitionem unam ego peto abs te, 1.Reg.2.16. שָׁאֵל אֲנָא מִנְכוֹן שְׁאֵלָא Peto ego à vobis petitionem, Jud.8.24. שְׁאִילוּ שְׁאֶלְתָּא Petiverunt petitionem, Hebr. הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה, Numer.11.v.4

ושילו שאלתא idem, Pſalm.106.14. למתן ית שאלתי Concedere petitionem meam, Eſth.5.verſ.8. בשאלתי Petitione meâ, Eſth.5.v.7. כלהון שילתך Omnes petitiones tuas, Pſalm.20.6. מה שאלתיך אסתר מלכתא Quæ eſt petitio tua Eſther regina? Eſth.5.verſ.6. *Apud Rabbinos*, ה׳ השאלה He interrogationis.

שילות *Idem:* ויהב להון שילותהון Et dedit ipſis petitionem ipſorum, Pſalm.106.verſ.15. pro שאלות.

משילא *Idem:* ויתן לך משילי לבך Et dabit tibi petitiones cordis tui, Pſalm.37.4. קברי רמשאלי Sepulcra petitionum, Hebr. קברות התאוה Sepulchra concupiſcentiæ, Num.11.34.

II. שאל *Petere mutuo vel commodato, Accipere commodato. Præteritum,* ושאילו ממצרים כלי מנין דכסף Et petiverunt commodato ab Ægyptiis vaſa argentea, Exod.12.35. *Futurum,* וארי ישאל גבר Quum petitierit commodato quiſpiam à proximo ſuo, Exod.22.14. ותשאל אתתא מן שבבתה Et commodato accipiet quæq; mulier à vicina ſua, Exod.3.22. וישאלון גבר מן חבריה Et commodato petent quiſque à proximo ſuo, Exod.11.2. *Aphel, Præteritum,* ואשאלנון Et commodato dederunt ipſis, Exod.12.36. *Apud Rabbinos,* השאיל *Mutuare, mutuo dare, commodare, Locare:* אין השואל להשאיל *Commodato aliquid accipiens, non debet illud commodare alteri.* המשאיל *Locator.* המושאל *Locatum: mutuo vel commodato ſumptum: Apud Philoſophos,* מושאל *Metaphoricum:* שמות המושאלים *Nomina commodato ſumpta, id eſt, translata, metaphorica. Talmudicè* אושיל, *unde contractè* אושלן Commodato mihi. אושלן גלימך Commoda mihi pallium tuum. חלוק שאול Pallium commodato acceptum.

שיול *Sepulchrum: Hebr.* שאול, *commutatis Jod & Aleph. Talmudici,* שיולא איצטלא רמילתא לבר חורין דשלימו זוודיה *Sepulchrum eſt quaſi ſtola melotæ homini nobili, cujus viaticum abſumptum eſt,* Moed katon fol.28.col.2. Senſus: Mors pulchra eſt ei cujus opes ſunt abſumptæ (homini diviti ad paupertatem redacto) ut veſtimentum pretioſum ex lana melota. *Targum:* יתובון רשיעי לשיול Revertentur impii in ſepulchrum, Pſalm.9.v.18.

השאלה Rab. *Accommodatio, commodati datio.* Item *Metaphora, locutio commodato ſumpta ab uno, & translata ad aliud.* דרך השאלה *Metaphoricè.*

שאם *unde in Pahel* שאמם *Turbare, Perturbare, Conterere, Profligare. Idem eſt quod* שעמם, *de quo in* שעם. *Præteritum,* ושאמם ית משריית מצראי Et perturbavit ſive profligavit caſtra Ægyptiorum, Hebr. ויהם Exod.14.24. in Targ. Jonathanis.

שאף *Haurire, Attrahere, Anhelare, Aſpirare. Rarum in Chaldaiſmo Verbum eſt. Participium,* היך עבדא דשאף טולא Sicut ſervus qui aſpirat ad umbram, nempe confecto labore diurno, Hebr. ישאף Job.7.2.

Talm. שאפו שכרא ממנא למנא Hauſerunt vinum de vaſe uno in aliud, i.e. fuderunt, Schab. fol.139.col.2.

שאר אשתאר vel אשתאר *Reliquum, reſiduum eſſe vel fieri, Relinqui, remanere, ſupereſſe:* א *ſæpè convertitur in* י, *ut aliâs, maximè in Pahel* שיר *& Ithpahel* אשתיר. *Præteritum,* עוד אשתאר זעירא Adhuc reliquus eſt minimus, 1.Sam.16.11. ואשתאר אנשא כזעיר Et reliqui facti ſunt homines pauci, Jeſa.24.6. משריתא דאשתאר Acies quæ reſidua fuerit, Geneſ.32.v.8. *Fœmininum,* וארעא אשתארת Et terra relinquitur multa admodum, Joſuæ 13.1. ואשתארת היא ארמלא Superſtes relicta eſt ipſa vidua, Ruth.1.3. דאשתארת לכון מן ברדא Quod relictum eſt vobis à grandine, Exod.10.5. ואשתארית אנא Quum reliquus eſſem ego, Ezech.9.v.8. ולא אשתארו בהון תרין Neque relicti ſunt ex ipſis duo; והוו דאשתארו Eruntque qui reſidui fuerunt, 1.Sam.11.11. ודאשתארו לטורא ערקו Et qui reſidui fuerunt, in montana fugerunt, Gen.14.v.10. דאשתארון Qui remanſerunt, 2.Reg.19.v.30. כל זרעיתא דאשתארא Omnes familiæ quæ remanſerunt, Zach.12.14. ארי אשתארנא זעיר Nam relicti ſumus pauci ex multis, Jer.42.2. *Futurum,* ודישתאר Et qui reſiduus fuerit, Ezech.6.verſ.12. ותשתארון בעם זעיר Et reliqui eritis homines pauci, Deuteron.28.62. די ישתארון בהון Qui reſidui fuerint inter ipſos, Zach 9.verſ.7. וישתארון ביה Relinquentur in eo, Jeſa.17.6. *Aphel Præteritum,* ית כל די אשאר ברדא Omne quod reliquum fecerit grando, Exod.10.12. לא אשארו כל נשמא Non fecerunt reliquam ullam animam, Joſ.11.v.14. לא אשארנא משזיב Non fecimus reliquum, qui evaderet, Deut 2.34. *Futurum,* ואשאר בגויך עם ענותן Et relinquam in te populum humilem, Sophon.3.12. לא ישאר בך עבורא Non faciet reliquum tibi frumentum, Deuter.28.51. לא נשאר מניה מדעם Non relinquemus ex eo quicquam, Exod.10.26. לא ישארון מניה Non relinquent ex eo, Num.9.12. *Pahel,* שיר *Reliquit,* Gen.10.12. in Jon. *& ſic Ithpahel* אשתיר.

שאר · שארא · שיר *Reliquum, reſiduum, reliquiæ:* שאר דלא חטו Reſidui qui non peccaverunt, Jeſa.10.21. ושאר עברי קרביה Et reliqui ſervi prælii ejus, Jeſa.10.19. בשאר מדינתי דמלכא In reliquis provinciis regis, Eſth.9.12. in ſecundo Targum. שארא דישראל Reliquiæ Iſraelis, Jeſa.10.v.20. לשארא דעמיה Reliquiis populi ſui, Jeſa.11.v.16. ושאריה Et reliquum ejus, Jeſa.44.17. ושארהון לחרבא

לְחַרְבָּא Et reſiduum ipſorum gladio dabo, Jerem.15.v.9.

שְׁאָרוּת *Idem:* וּשְׁאָרוּת גַּבְרָא חַיָּבָא Et reliquum ſunt homines peccatores, Eccleſ.3.19.

מִשְׁאָר *Idem:* שְׁיָר בִּזְּתָא Reſiduum prædæ, Numer.31.32. Jon. בְּמִשְׁאָר פִּלְכֵי מַלְכָּא In reliquis provinciis regis, Eſth.9.12.

שְׁיוּר *Idem:* וְשָׁבְקִין שְׁיוּרְהוֹן לְטַלְיֵהוֹן Et relinquẽt reſiduum ſuum liberis ſuis, Pſalm.17.14. cum י loco א, ut paulò antè notatum: לְשַׁוָּאָה לְכוֹן שְׁיוּרָא Ad ponendum vobis reſiduum, Geneſ.45.v.7. in Jonath.

שְׁיָר · שְׁיָרָא *Reſiduum, reliquum, reliquiæ:* וּבִשְׁיָר בְּנוֹי דְּיַשְׁיַר Et in reliquos liberos ſuos quos reliquerit, Deuter.28.54. in Jon. Item *Turba, Multitudo, Exercitus:* שְׁיָרָא עַרְבָאֵי Turba Arabum; Heb. שִׁפְעַת, Jeſa.60.6.

נִשְׁוָרִין *Reliquiæ, Micæ panis*, Rab. ו eſt loco א.

שְׂאֹר *Fermentum. Apud Rabbinos,* שְׂאוֹר שֶׁבְּעִסָּה *Fermentum in maſſa. Sic vocant* יֵצֶר הָרַע *Concupiſcentiam malam, ſeu innatam nobis vitioſitatem.* Hinc Rabbi Alexander poſt preces dicere ſolebat; *Domine mundi, notum tibi eſt, quòd voluntas mea ſit, ut faciam voluntatem tuam. Quis autem me retardat?* שְׂאוֹר שֶׁבְּעִסָּה *Fermentum quod eſt in maſſa, id eſt,* יצר הרע, *interprete Rabbi Salomone.* Ad hęc verba ſcribitur in libro נוה שלום, fol.191. col.2. *Rabbini noſtri vocant Figmentum malum* שְׂאוֹר שֶׁבְּעִסָּה ideò; שכאשר השאר המועט תחמיץ עסה גדולה ומפסידה *quòd ſicuti paululum fermenti magnam maſſam fermentat & corrumpit, ſic figmentum malum corrumpit totum hominem.* Similis eſt locutio Apoſtoli, 1. ad Corinth.5.6. & ad Galat.5. verſ.9.

* שְׁבָא-שַׁב Vide in שבע & שבת.

שְׁבָא *Scheva, punctum vocale Grammaticum:* שְׁבָאִי & *fœmin.* שְׁבָאִית *Schevatum, cum Scheva notatum:* פא הפועל שבאית Prima radicalis ſchevata.

שבב שְׁבִיבָא *Scintilla:* קַטֵּל הִמּוֹן שְׁבִיבָא דִּי נוּרָא Occidit illos ſcintilla ignis, Dan.3.22. *Plurale,* שְׁבִיבִין דִּי נוּר Scintillæ ignis, Dan.7.9. *Apud Talmudicos,* לישלקיה בי שבבי Elixandum illud inter ſcintillas, id eſt, בין השמשות inter ſoles, circa veſperam, ut Gloſſator explicat, Schabbas fol.109.2. Alii, *In domo alicujus vicini.*

שְׁבָב *Vicinus, Hebr.* שָׁכֵן, *pro quo ponitur.* הוּא וְשִׁבָבֵיהּ Ipſe & vicinus ejus, Exod.12.4. *Plurale,* וּלְשִׁבָבַי שַׁוִּיתָנָא Et vicinis meis, Pſalm.31. v.12. שַׁוִּיתָנָא קְלָנָא לְשִׁבָבָנָא Poſuiſti nos ignominiam vicinis noſtris, Pſalm.44.14. & 80.7. הֲוָה קְלָנָא לְשִׁבָבוֹי Fuit opprobrium vicinis ſuis, Pſalm.89.v.42. *Fœmininum,* שְׁבַבְתָּא *Vicina.* אִתְּתָא מִשְּׁבַבְתַּהּ Quælibet mulier à vicina ſua, Exod.3.22. *Plurale,* וּקְרָאָן לֵיהּ שַׁבְבָתָן שׁוּם Et vocabant, id eſt, imponebant ipſi vicinæ nomen, Ruth.4.17. *Apud Rabbinos,* שְׁבָבֵי בִּישֵׁי Vicini mali. אתאי שיבבתיה Veniebat vicina ejus.

שַׁבְבוּת *Vicinia:* וּלְעַנְיֵי שִׁיבָבוּתְכוֹן Et pauperibus viciniæ veſtræ, Deuteron.15.11. in Jonathane. Rab. דַּהֲוָה בְּשִׁיבָבוּתֵיהּ Qui erat in vicinia ejus. בית הכנסת בשיבבותיך Eſt'ne ſynagoga in vicinia tua?

שׁוֹבְבִית · שׁוֹבְבָה *Viciniam viſitans, per viciniam diſcurrens, vicinas viſitans confabulandi causâ: Diſcurſatrix, qualis deſcribitur 1. ad Timoth.5.13.* בְּתוּלָה צַלְיָנִית וְאַלְמָנָה שׁוֹבְבִית Virgo orans juguer, & vidua vicinas viſitans, Talm. Sota folio 22.1. Officium iſtarum ſuſpectum eſt, ſub quo aucupium Veneris latet, unde dicuntur ibi, perdere mundum. Superſtitiosè enim virginitatem & ætatem procreandis liberis commodam perdit, & ſic mundum perdit.

שַׁבְבִין *Armillæ:* שֵׁירִין וְשַׁבְבִין Catenas & armillas, Hebr. וְצָמִיד Numer.31.50. Sic legit Elias. Vulgata exemplaria habent וְשִׁבְבִין. Inter ornamenta mulierum ponitur. Simile eſt Jeſa.3.18. סְבָבַיָּא quod ibi pro Hebræo שַׂהֲרֹנִים ponitur.

שְׁבַב *Frangere: Idem eſt quod aliquando Hebr.* שׁוֹבָב. *Apud Talmudicos,* דברים משבבין דעתו של אדם Verba quæ frangunt animum hominis, Schab. fol.78.1. id eſt, מְשַׁבְּרִין, ſecundum Baal Aruch. Gloſſa explicat *Avertere*, & dicit, משבבין *eſſe ſignificationis ejus, ubi dicitur* וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב Et receſsit averſus, Jeſa.57.17. *Item,* בָּנִים שׁוֹבָבִים Filii averſi, Jerem.3.14.

שְׁבָבָא *quod ſcribunt* שיבא *Fragmentum, Fruſtum diffractum, Segmentum:* שיבא מכשורא Fragmentum de trabe, Sanhedrin fol.8. Horajoth fol.3. כל שיבא ושיבא דכרבא Unumquodq; fragmentum aratri, Bava bathra fol.36.2. אידי דאית ליה שיבי Quia ipſi ſunt ſegmenta, cæſuræ. מתבר ליה שיבי Confringit ſive conficit ipſi ſegmenta. *Hebraicè* שְׁבָבִים Hoſ.8. Item *Striæ, canaliculi, ligni quaſi fracturæ aut cæſuræ.* דאית ליה שיבי Cui ſunt ſtriæ, Peſach. fol.74.1.

שְׁבָה *Captivum capere, ducere vel abducere, deportare. Præteritum,* כָּל עַמָּא דִּשְׁבָא יִשְׁמָעֵאל Totus populus quem captivum abduxit Iſmael, Jerem.41.14. בְּאַנְפֵּי כָּל דִּשְׁבֵי יָתְהוֹן In oculis omnium quos captivos duxit, Pſalm.106.46. וּשְׁבָא מִנֵּיהּ שִׁבְיָא Et captivam cepit ex iis captivitatem, id eſt, captivam turbam, Numer.21.1. שְׁבִיתָא שִׁבְיְתָא Captivam duxiſti captivitatem, Pſ.68.19. דִּשְׁבֵיתָא בְּחַרְבָּךְ Quem captivum cepiſti gladio tuo, 2.Reg.6.22. וְיָת נְשֵׁיהוֹן שְׁבוֹ Et uxores ipſorum captivas ceperunt, Geneſ.34. verſ.29. וּשְׁבוֹ יָת נְשַׁיָּא Et captivas ceperunt mulieres iſtas,

istas, 1. Sam. 30. 2. ושבו יתהון Quos captivos abduxerunt, 1. Reg. 8. v. 48. *Participium*, ושבין ut mox: וישבונון שביהון Et captivos abduxerint eos captivantes eos, id est, victores ipsorum, 1. Reg. 8. v. 46. בארעא רשביהון In terra captivantium eos, 1. Reg. 8. v. 47. ושבין לשביהון Et captivos ceperint captivatores suos, Jesa. 14. 2. *Participium passivum*, שבית כנשתא דישראל Captiva synagoga Israelis, Jesa. 52. v. 2. כשבית חרבא Sicut captas gladio, Genes. 31. v. 26. *Imperativus*, ושבי שביך Et captivam duc captivitatem tuam, Jud. 5. 12. *Futurum*, ותשבי שביהון Et captivam duces captivitatem ejus, Deuter. 21. 10. עד מה אתוראה ישבנך Quousque Assyrius captivum abducet te, Numer. 24. 22. ויוקדנון וישבנון Et comburet eos & captivos abducet eos, Jerem. 43. 2. וישבונון Et captivos ducent eos, 1. Reg. 8. v. 46. *Ithpehal*, *Præteritum*, ארי אשתבי אחוהי Quod captivus esset frater ejus, Genes. 14. 14. ובנתיהון אשתביאו Et filii & filiæ ipsorum captivæ abductæ sunt, 1. Sam. 30. vers. 3. דאשתביאו לתמן Quò abducti sunt captivi, 1. Reg. 8. v. 47. *Apud Talmudicos*, פריון שבוי מצוה רבה היא *Redemptio captivorum magnum præceptum est*, Bava bathra fol. 8. 2.

שבאי *Captivator, qui captivum abducit aliquem*; כשהיו השבאים מוליכים אותם Quando captivatores captivos ducebant eos, R. Salom. Threnor. 1. v. 19.

שביא · שבי *Captivitas, captiva turba*: ית שבי מצרים Captivitatem Ægypti, Jesa. 20. vers. 4. וכנש כחלא שביא Et collegit quasi arenam, captivitatem, Hab. 1. v. 9. עד בוכרא דשביא Usque ad primogenitum captivitatis, Exod. 12. vers. 29. בשביא אזלו In captivitatem iverunt, Jesa. 46. 2. ודי לשביא לשביא Qui ad captivitatem, ad captivitatem, Jerem 15 v. 2. *Emphaticum fœmininum*, שביתא שביתא Captivam duxisti captivitatem, Psalm. 68. 19. אזלו בשביתא Iverunt in captivitatem, Thren. 1. 5. ומסר לשביתא Et tradidit in captivitatem Legem tuam, Psalm. 78. 61. ושבי שביך Et captivam duc captivitatem tuam, Judic. 5. 12. ית כסות שביה Vestem captivitatis suæ, Deut. 21. 13. ותשבי שביהון Et captivam duxeris captivitatem ipsorum, Deuter. 21. 10. ושבין Et captivæ turbæ ipsorum, Deut 32. 42.

שבהר *Glorificari, gloriâ vel honore aut decore impleri aut fulgere, Glorificare se. Videtur esse à* בהיר *per additionem literæ* ש, *ut sæpè. Præteritum*, ארום אשתבהר זיו איקונין דאנפוי Quòd gloriosus esset splendor effigiei vultus ejus, Hebr. כי קרן Quòd radiaret, Exod. 34. 29. 30. 35. in Jonath. אפי שמיא אשתבהרו Facies cælorum decore fulgent, Job. 26. 13. *Participium*, גברא דמשתבהר Vir qui gloriatur in dono falso, Proverb. 25. 14. *Futurum*, תשתבהר קדם מלכא Ne glorifices te coram rege, Hebr. תתהדר Prov. 25. vers. 6. לא תשתבהר ביומא דלמחר Ne glorifices te in diem crastinum, Hebraicè אל תתהלל Proverb. 27. v. 1.

שבהורא · שבהור *Gloria, Decor, Laus, Honor. Non raro in Venetis scribitur per* ד *loco* ר, *sed vera lectio per* ר, *quam confirmat Aruch*: שבהור איקר זיוך Decus gloriæ splendoris tui, Hebr. הדר, Psal. 145. v. 5. & sic plerumq; Hebræum הדר transferri solet, ut & תפארת in Psalmis & Proverbiis. Sic vers. 12. שבהורא הוא לכל חסידוי Laus est omnibus sanctis ejus, Psalm. 149. v. 9. שבהורא דעולימיא תוקפהון Decus adolescentum est robur ipsorum, Proverb. 20. v. 29. זיוא ושבהורא תלבש Splendore & gloriâ vestieris, Job. 40. vers. 5. קלא דיי שמיע בשבהורא Vox Domini audita est cum gloria, Psalm. 29 4. כלילא דשבהורא סיבותא Corona gloriæ sive gloriosa est senectus aut canities, Proverb. 16. 31. *Constructum*, בשבהורת קודשא In decore sanctitatis, Psal. 29 2. & 96. 9. *Cum Affixis*, כל יומא שבהורך Omni die gloriam tuam, Psal. 71. 8. הודך ושבהורך Majestatem tuam & gloriam tuam, Psalm. 45. 4. ושבהוריה ביד מעיקא Et gloriam suam in manum hostis, Psal. 78. 61. ושבהוריה דתעבר על חובא Et gloria ejus, ut transeat vel prætereat peccatum, Proverb. 19. 11. *Plurale*, בשבהורי קודשא In decoribus sive decoris locis sanctitatis, Psalm 110 3.

שבו שבו *Putredo, Caries*: ותוקפהון כשבו יהי Robur eorum ut putredo erit, Hebr. כמק, Jesa. 5. v. 24.

שבזיז *Sapphirus*: *Respondet nomini* ספיר *in Onkelo*: שבזיז וסבהלום Sapphirus & adamas, Exod. 28. v. 18. בבירולין יקר ושבזיזא Berillo pretioso aut sapphiro, Job. 28. v. 16. אתר דשבזיזא אבניהא Locus est, cujus lapides sunt sapphirus, Job. 28. v. 6. וכשבזיזא פרצופיהון Et sicut sapphirus sunt facies ipsorum, Threnor. 4. 7. *Plurale*, שבזיזין תמרגדין Sapphiri & smaragdi, Ezech. 28. v. 13. In libris vulgò legitur שבזיז, sed pluraliter legendum censet Elias, quia antecedit & sequitur Nomen plurale. ונהיקין כשבזיזין Et lucidi sunt ut sapphirus, Cant. 5. 14.

משבוג *Sella corio obducta, sella coriacea. Sic adducit Aruch in litera* מ, *quæ tamen hic est formativa. In Gemara scribitur*, בעי ליה למושב וג Petit sibi sellam coriaceam, Cholin fol. 124. 1.

שבח *Laudare, Collaudare, Laudibus celebrare, Laudes canere vel decantare. Verbum latissimi usus est, ac variis Hebraicis Verbis respondet Laudandi usu sumptis, veluti*, פאר · רנן · שור · הלל · שבח *& similibus, ut videbitur. Præteritum*, בכן שבח משה Tunc laudes cecinit Moses, Hebr. ישיר Exod. 15. 1.

Exod.15.1. וְשַׁבַּחַת דְבוֹרָה Et laudes cecinit Debora, Hebr. וַתָּשַׁר, Jud.5.1. שַׁבַּחְתָּ Laudaſti,Dan.5. v.23. וּלְחַי עָלְמָא שַׁבְּחֵת Et Deum-vivum æternum laudavi, Dan.4.31. שְׁבַע זִמְנִין בְּיוֹמָא שַׁבַּחַת יָתָךְ Septem vicibus in die laudavi te, Hebr. הִלַּלְתִּיךָ, Pſalm.119.164. וְשַׁבַּחַת אֲנָא Laudavi ego lætitiam Legis, Hebr. וְשִׁבַּחְתִּי, Eccleſ.8.v.15. וְשַׁבַּחוּ לֵאלָהֵי דַהֲבָא Et laudarunt deos aureos, Dan.5.4. *Participium*, מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם Laudo & extollo, Dan.4. v.34. בַּעְלָהּ מְשַׁבְּחָהּ Maritus ejus laudat eam, Proverb.31.28. *Plurale*, אֲנַן מְשַׁבְּחִין כָּל יוֹמָא Nos laudamus toto die, Hebr. הִלַּלְנוּ, Pſalm.44.9. *Fœmininum*, אֲנָא מְשַׁבְּחָא Ego laudo, Heb. אָשִׁירָה Judic.5.3. *Participium paſſivum*, מְשַׁבַּח שְׁמָא דַיְיָ Laudatum eſt nomen Domini, Hebraicè מְהֻלָּל Pſalm.113.verſ.3. וּמְשַׁבַּח לַחֲדָא Et laudatus valde, Pſalm.48.2. *Fœmininum*, קַרְתָּא מְשַׁבַּחְתָּא Urbs laudata, Hebr. הַהֻלָּלָה, Ezech.26.17. *Infinitivus*, לְשַׁבָּחָא Ad laudandum, Pſalm.4.1. & paſſim in titulis Pſalmorum. *Imperativus*, שַׁבַּחוּ וְאוֹדוּ Laudate & confitemini ſive celebrate, Exod.15.v.21. *Cum nun paragogico*, שַׁבַּחוּן יָת יְיָ Laudate Dominum, Pſal.148.7. וְשַׁבַּחוּ כָּל תְּרִיצֵי לִבָּא Et laudate omnes recti corde, Hebraicè וְהַרְנִינוּ Et cantate, Pſalm.32.v.11. *Fœmininum*, שַׁבַּחִי נַפְשִׁי Lauda ô anima mea, Pſalm.146.1. *Futurum*, וַאֲנָא אֲשַׁבַּח עוּשְׁנָךְ Et ego laudibus decantabo potentiam tuam, Pſalm.59.17. וּבֵית תּוּשְׁבַּחְתִּי אֲשַׁבַּח Et domum laudis meæ laudibus celebrabo, Hebr. אֲפָאֵר Glorificabo, Jeſa.60.7. אֲשַׁבְּחִית כְּעַן לְיִשְׂרָאֵל Laudabo nunc Iſraelem, Hebraicè אָשִׁירָה Jeſa.5.1. יְשַׁבַּח עוּבָדָךְ Laudabit opera tua, Pſalm.145.4. כָּל נִשְׁמְתָא תְּשַׁבַּח יְיָ Omnis anima laudet Dominum, Pſalm.150.6. תֵּחֵי נַפְשִׁי וּתְשַׁבְּחִנָךְ Vivat anima mea & laudet te, Pſalm.119.v.175. נְשַׁבַּח וְנוֹדֶה Laudabimus & celebrabimus Dominum, Exod.15.1. וּתְשַׁבְּחוּן יָת שְׁמָא דַיְיָ Et laudabitis nomen Domini, Joel.2.26. וִישַׁבְּחוּן קֳדָם יְיָ Et laudes dicent coram Domino, Jeſa.62.v.9. כְּנֵין בְּכֵן סִפְוָתִי יְשַׁבְּחוּנָךְ Propterea labia mea laudabunt te, Pſalm.63.4. נְשַׁבְּחִנָךְ חִלוֹנָאֵי Laudent te extranei, Proverb.27.2. quod eſt cum נ ab initio loco י more Syro. Sic Prov.31.31. *Ithpahel*, *Præteritum*, מְטוּל דְּאִשְׁתַּבַּח רַשִּׁיעָא Propterea quòd laudatur improbus, vel, laudat ſe, Pſalm.10.verſ.3. וּבְתוּלָתֵיהּ לָא אִשְׁתַּבְּחָן Et virgines ejus non fuerunt laudatæ, ſcilic. laudibus & canticis nuptialibus, Hebr. הוּלָּלוּ, Pſalm.78.63. *Participium*, בְּרָא יִשְׁתַּבַּח דְּמִשְׁתַּבַּח In hoc laudet ſe, qui laudare ſe cupit, Jerem.9.24. וּבְסַגִּיאוּת עַתְרְהוֹן מִשְׁתַּבְּחִין Et in multitudine divitiarum ſuarum laudant ſe, Pſalm.49.7. דְּמִשְׁתַּבְּחִין בְּטָעֲוָתָא Qui laudant, jactant ſe in idolis, Pſalm.97.verſ.7. *Infinitivus*, לְאִשְׁתַּבָּחָא עִם אַחְסַנְתָּךְ Ad laudandum me cum poſſeſſione tua, Hebr. לְהִתְהַלֵּל Pſalm.106.v.5. עוֹבַד גְּבוּרְתִּי לְאִשְׁתַּבָּחָא Opus potentiæ meæ ad laudandum me, Hebr. לְהִתְפָּאֵר Jeſa.60.verſ.21. *Futurum*, מָה תִּשְׁתַּבַּח כְּלִשָּׁנָא בִּישָׁא Quid laudas te in lingua mala ô potens? Pſalm.52.verſ.3. מָה אַתְּ תִּשְׁתַּבְּחִי Quid tu jactas te, Jerem.49.4. Veneta habent מִשְׁתַּבְּחִי pravè. Poſſet eſſe ex Participio fœminino מִשְׁתַּבְּחָא, ſed Hebræo Futuro תִּתְהַלְלִי rectiùs reſpondet Futurum, ut poſitum. לָא יִשְׁתַּבַּח חַכִּימָא בְּחוּכְמְתֵיהּ Ne jactet ſe ſapiens in ſapientia ſua, Jerem.9.23. וּבֵיהּ יִשְׁתַּבְּחוּן Et in eo laudent ſe, Jerem.4.v.2. וְיִשְׁתַּבְּחוּן כָּל תְּרִיצֵי לִבָּא Laudibus efferent ſe omnes recti corde, Pſalm.64.verſ.11.

שְׁבַח · שִׁבְחָא · שְׁבַחְתָּא *Laus, Laudatio*: וְסַדַּר בְּפוּמִי שְׁבַח חַדְתָּא Diſpoſuit in ore meo laudem novam, Hebr. שִׁיר חָדָשׁ Canticum novum, Pſal.40.v.4. לִתְרִיצֵי יָאֵי שְׁבַחְתָּא Rectos decet laudatio, Pſalm.33.1.

שְׁבוּחָא *Idem*: אֲצִית שְׁבוּחִי Audi laudationem meam, רִנָּתִי Pſalm.17.1. *Plurale*, וּשְׁבוּחַי בִּבְנֵי נָשָׁא Et laudes meæ ſunt cum filiis hominum, Heb. וְשַׁעֲשֻׁעַי Et oblectationes meæ, Proverb.8.verſ.31. וּכְדִשְׁבוּחִין הֲוֵית Et quaſi ſuaves laudes fui quotidie, Hebr. שַׁעֲשֻׁעִים, Proverb.8.30. Veneta hîc mendoſa ſunt.

תּוּשְׁבְּחָא · תּוּשְׁבַּחְתָּא *Idem*: תּוּשְׁבְּחָא וְשִׁירָא Laus & canticum, Hebr. מִזְמוֹר שִׁיר Pſalm.68.verſ.1. תּוּשְׁבַּחְתָּא Paſſim in titulis pſalmorum. תּוּשְׁבַּחַת שִׁירָא Laus carminis, Laudatorium canticum, Pſalm.30.v.1. בְּתוּשְׁבַּחְתָּא דַיְיָ De laude Domini confabulabuntur, Jeſa.60.verſ.6. In Hebr. eſt תְּהִלּוֹת, unde & in Targum meliùs legeretur בְּתוּשְׁבְּחָתָא De laudibus. וּבֵית תּוּשְׁבַּחְתִּי Et domum laudis meæ, Hebr. תִּפְאַרְתִּי Jeſa.60.7. בֵּית קֻדְשָׁנָא וְתוּשְׁבַּחְתָּנָא Domum ſanctitatis & laudis noſtræ, Hebr. וְתִפְאַרְתֵּנוּ, Jeſa.64.11. שַׁבַּחוּ תּוּשְׁבַּחְתֵּיהּ Laudibus decantarunt laudem ejus, Pſalm.106.12. *Plurale*, דְּחִיל תּוּשְׁבְּחָן Tremendus laudibus, Exod.15.11.

II. הִשְׁבִּיחַ *Melius reddere vel efficere aliquid quovis modo, quod dicunt Meliorare*, Verbeſſeren/ *facere ut aliquid melius creſcat, augeſcat, & melius efficiatur*: השביח את הקרקע בזבל Meliorem fecit agrum fimo vel ſtercoratione: אינו עושה להשביחן אלא לקיימן Non facit hoc ad meliores reddendas (arbores) ſed ad conſervandum, ne ſcilic. moriantur & pereant. קרקע מושבחת Ager melioratus, melior redditus, ſcil. ſtercorando, ſepiendo, plantando, aut quâvis culturâ. *Et intranſitivè*, והאילן משביח Et arbor creſcit, ſi ſcil. juxta radices benè curetur & colatur: להבריא את האילן ולהשביחו Pinguefacere arborem & creſcere facere eam.

שבחא · שבח

שבחא · שְׁבַח *Lucrum, incrementum, melioratio rei, melior status & excellentior bonitas, quàm quæ fuit ab initio:* השביחה נוטל שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך Si meliorem reddidit eum, capit meliorationem ejus: si emaciavit eũ (agrum scil.) dicit ipsi, ecce quod tuum est, est ante te, Kama fol. 94.1. אם השבח יותר על היצאה נותן לו את היצאה Si lucrum majus sit sumptibus, restituit ipsi sumptus: ואם היצאה יותר על השבח נותן לו את השבח Quod si verò sumptus majores sint ipso lucro, dat ipsi lucrum, Bava kama cap. 1. in Misna. Veluti, dedit quis tinctori lanam, ut tingeret rubram, tinctor autem tingit eam nigram. Pro librâ pollicetur quinque asses. Tinctor tingit eam nigram. Qui tingendam dederat, inquit, Si tinxisses rubram, potuissem libram vendere quindecim assibus: compensabis ergo damnum. Totum id quod est supra lanæ pretium & mercedem tincturæ, dicitur שְׁבַח Lucrum. Sic de aliis rebus, quæ meliores culturâ vel arte redduntur, excedens illa bonitas dicitur שְׁבַח, quasi Commodum aut lucrum laudabile. שבח המגיע לכתפים Commodum quod pervenit ad humeros, Bava bathra fol. 42. col. 2. id est, Fructus perfectè maturi, ut nil amplius restet, quàm ut humeris domum reportentur; veluti Uvæ maturæ ad vindemiandum, seges ad messem.

שבט שׁוּבְטָא · שִׁבְטָא *Virga, Baculus. Hoc sensu tantùm in Proverbiis Salomonis redditur Hebræum* שֵׁבֶט: ut, שִׁבְטָא דְמַרְדּוּתָא Virga castigationis, Hebr. שֵׁבֶט מוּסָר, Prov. 22. vers. 15. שִׁבְטָא וּמַכְסְנוּתָא יָהֲבִין חָכְמְתָא Virga & increpatio dant sapientiam, Prov. 29. 15. וְשִׁבְטָא לְפַגְרָא דְחַסִּר רַעְיָנָא Et virga convenit corpori ejus, qui caret ratione, Proverb. 10. 13. וְשׁוּבְטָא לְגוּשְׁמְהוֹן דְסַכְלֵי Et baculus corpori stultorum, Proverb. 26. vers. 3. וְשִׁבְטָא דְרוּגְזֵיהּ Et virga furoris ejus consumetur, Proverb. 22. 8. לָא מָאִית לֵיהּ בְּשִׁבְטָא Quod si percusseris tu ipsum virgâ, non morietur inde, Prov. 23. 13. 14. דְחָסֵיךְ שִׁבְטֵיהּ Qui parcit virgæ suæ, Prov. 13. 24.

שַׁבִּיט *Virgam habens, q. d. Virgatum, Caudatum:* כוכבא דשביט Stella quæ habet virgam, id est, Cometa, Berachoth fol. 58. 2. Glossa, id est, Stella quæ projicit instar sagittæ fulgura ex uno loco in alium, quæque longa est instar virgæ, quam à se spargit.

II. שִׁבְטָא · שֵׁבֶט *Tribus:* וּבְשִׁבְטָא אֶפְרַיִם לָא רְעָא Et in tribu Ephraim nulla ipsi erat voluntas, Psalm. 78. 67. שִׁבְטָא דְלֵוִי שִׁבְטָא דְאָבוּךְ Tribus Levi tribus patris tui, Numer. 18. 2. וְשִׁבְטָא חַד יְהֵי לֵיהּ Et tribus una erit ei, 1. Reg. 11. vers. 32. גַּבְרָא חַד מִשִּׁבְטָא Virum unum de tribu. *Plurale,* שִׁבְטַיָּא שִׁבְטִין דַיְיָ Tribus tribus Domini, Psal. 122. v. 4. בְּחַדָא מִשִּׁבְטָךְ In aliqua tribuum tuarum, Deut. 12. 14. וְתִתְקָרְבוּן בְּצַפְרָא לְשִׁבְטֵיכוֹן Et accedetis manè ad tribus vestras, Jos. 7. 14. גְּבַר לְשִׁבְטֵיהּ Quisque ad tribum suam, Jud. 21. v. 24. לְשִׁבְטֵיהוֹן Tribubus ipsorum, Ezech. 45 8.

III. שְׁבָט *Schebat, nomen mensis undecimi, qui Januario nostro respondet:* לְחַד עֲשַׂר יַרְחִין הוּא יַרְחָא שְׁבָט Undecimo mense, qui est mensis Schevat, Zach. 1. 7. Esth. 3. 7. in secundo Targum, ubi numerantur omnes menses, & hic שבט dicitur ריש יַרְחֵי שַׁתָּא לְאִילָנַיָּא primus mensis sive initium anni arborum, à quo supputatio fit fructuum arborum, quo mense maturi sint, & quo mense conveniat de ipsis dare decimas. De quadruplici anni distinctione vide infrà in שנה.

IV. שבט *Excutere lanam, Rab.* השובט והמדקדק Excutiens (lanam) & mundans sive separans; אוחזין את הברבר ושובטין Apprehendunt bacillum sive virgam & excutiunt. R. Salomon priori loco exponit, משוה השתי בכרכר Applicans stamen ad liciatorium sive jugum textorium, Schabbas fol. 75. 2. Stamine obtegitur jugum, unde Gemara ibi dicit, שובט esse speciem מיסך Obtectionis; & מדקדק Componens, dirigens, rectificans stamen, esse speciem אורג Texentis. Disputatio ibi est, An ista duo sint opera in sabbatho prohibita? Operum istorum numerantur ibi triginta novem אבות patres, id est, summa genera, ad quæ omnia referantur sabbatho prohibita. Quidam R. Jehuda istis 39. adjecit duo ista, השובט והמדקדק. Gemara respondet, non esse distincta, sed comprehendi sub istis dictis duobus, quæ sunt inter patres operum.

שבטוטין *Palmites, Rami:* משבטוטין שבארץ ישראל הביאתו Ex palmitibus terræ Israelis adduxit illud; nempe columba Noachi, ramulum sive olivæ folium referens in arcam. Sic adducitur in Aruch ex Bereschith rabba sect. 34. Sic quoque adducitur in Jalkut ex eodem loco, & in margine explicatur נטעים יבשות Vites, palmites vitis aridæ. At in Bereschith rabba hodiè illud legitur sect. 33. scriptum שִׁבְשׁוּשִׁין, de quo infrà in שבש. Exponitur autem זמורות *Palmites.*

שבוטא *Piscis magni marini nomen. Baal Aruch in* אספנן *scribit, esse eum qui aliàs* קולייס האיספנין *Colias Hispanicus vocatur. Hoc verò loco scribit esse Piscem magnum, instar magnæ bestiæ in mari.* In Talmud Cholin fol. 109. col. 2. חזיר טעמא דשבוטא hoc est, Sapor carnis piscis Schibbutæ est dulcis sicut sapor carnis porcinæ, ut R. Salomon explicat. In Talmud Hierosol. Taanith cap. 4. fol. 69. 2. Septingentæ species piscium mundo-rum,

rum, & 800. species cicadarum mundarum, innumeræq; aves in exilium abiverunt cum Israëlitis in Babyloniam: & cũ revertebãtur, omnia redierunt cum ipsis, חוץ מן הדג הנקרא שיבוטא excepto pisce qui vocatur שיבוטא *Schibbuta.* Glossa; שיבוטא est piscis qui aliâs vocatur טוניגא Thynnus; Ratio autem cur non redierit, est fortè hæc; quia sapor ejus est sicut sapor porcinæ, ideò non par erat ut esset in terra sancta. In Schabbas fol.119.col.1. & Kiddusch in fol. 41. רבא מלח שיבוטא Rabba saliebat piscem Schibbutam, ad honorem scil. sabbathi. Vide & Bava kama fol.55.1. Sanhedrin fol.59. *In Aruch MS. scribitur:* נ"ל שקורין אותו דג בורבוטא בלע"ז *Videtur mihi, quòd sit piscis quem vernaculè vocant Borbote, id est, Barbota, vel, Borbota.*

שבך שׁוֹבָךְ · שׁוֹבְכָא · שׁוֹבְכָא *Columbarium: Nidus columbarum:* וּכְיוֹנָה דְיָתְבָא לְגוֹ שׁוֹבְכָא Et sicut columba sedens in columbario, Hos.11. v.11. Meliùs fortè legeretur דְתָיְבָא לְגוֹ שׁוֹבְכָא Quę revertitur ad columbarium suum, ut in seq. loco, Jesa. 60. 8. כְּיוֹנָה דִשְׁבְקָא פּוּם שׁוֹבְכַהּ Sicut columba relinquens os columbarii sui, Jer.48.28. כְּיוֹנִין דְתָיְבָן לְגוֹ שׁוֹבְכֵיהוֹן Sicut columbæ quæ redeunt in columbarium suum, Jesa.60.8. *Dicitur de columbariis tantùm. Quod autem in Aruch adducitur ex Pesach. fol. 55. col. 2.* משיבין שובכין לתרנגלין *ibi est legendum* ותרנגולין Reducunt columbaria & gallinaria, id est, columbas & gallinas redire faciunt ad ova, quæ fovere ceperant. *Plur. fœm.* והשובכות Et columbaria, Ohol. cap.8.

שֵׁבְכִין *Armillæ:* שֵׁירִין וְשֵׁבְכִין Catenas & armillas, Num.31.50.

סַבְּכָא · שַׁבְּכָא *Sambuca, instrumentum musicum, quod Græcis dicitur* σαμβύκη. *Quidam interpretantur* עוּגָב *Organum, & sic R. Saadias.*

שבל שְׁבִיל · שְׁבִילָא *Via, Semita:* הַדְרִיכֵנִי בִּשְׁבִיל פִּקּוּדָךְ Deduc me in semita præceptorum tuorum, Psalm.119.35. וְאוֹחַדְתָּהּ עֲלוֹי שְׁבִילָא Et apprehendisti ipsum in via, Job.18.10. *Plurale,* בִּשְׁבִילִין דְלָא מְכַבְשִׁין In semitis non tritis, Jerem.18.15. וּבֵינַת שְׁבִילֵי קָיְמָא Et in semitis consistit, Proverb.8.2. ועל שְׁבִילַי Et in semitis meis tenebras disponit, Job.19.8. וְלָא אִתְיַתְּבוּ בִּשְׁבִילוֹי Et non consistunt in semitis ejus, Job. 24. v.13. וּמְפַתְּלִין שְׁבִילֵיהוֹן Et distortæ sunt viæ ejus, Proverb.2.15.&c. *Apud Talmud.* שביל הרבים והיחיד Via publica & via privata, Peah cap.2. שבילי הרשות Viæ liberæ, Bava kama fol.81.

דְּכָל שׁוּבַל. שׁוּבְלָא · שׁוּבַל · שְׁבוּלָא · שִׁבְּלָא *Spica:* עֲבַד תְּרֵין קוֹמְצִין Ut quælibet spica faceret duos pugillos, Gen.41.47. in Jon. וּכְרֵישׁ שְׁבוּלָא יִתְקַטְפוּן Et sicut caput spicæ abscindentur, Job.24.24. *Plurale,* וְהָא שְׁבַע שִׁבְּלִין סָלְקָן Et ecce septem spicę ascendebant, Genes.41.5. שְׁבַע שִׁבְּלִין לָקְיָן Septem spicæ percussæ, id est, tenues, Genes. 41. vers. 6. שִׁבְּלַיָּא פַּטִּימָתָא Spicæ pingues, Genes.41.7. וּבְלָעָא שִׁבְּלַיָּא לַקְיָתָא יַת שְׁבַע שִׁבְּלַיָּא טָבָתָא Et devorarunt spicæ tenues istę, septem spicas bonas illas, Genes. 41. 24. Sic vers. 26.27. ubi Jonathan habet שׁוּבְלַיָּא, in præcedentibus autẽ versibus תּוּבְלַיָּא: וְאֶכְנוֹשׁ בְּשׁבוּלִין Et colligam spicas, Ruth. 2. v. 2. וּדְרָעֵיהּ שׁוּבְלִין יַחְצוֹד Et brachium ejus spicas demetet, Jesa.17.5.

שׁוּבְלִין *Baccæ:* תְּרֵין שׁוּבְלֵי זֵיתַיָּא Duæ baccæ olivarum, Zach. 4. 12. Sic Hebr. שִׁבְּלֵי. *Et aliter,* וְתַרְתֵּין שִׁבְּלִין דְדַהֲבָא Et duæ baccæ aureę, Esth.1.2. in secund. Targ. quod meliùs legeretur שִׁבְּלִין. Et mox ibidem, וּבְגוֹ שִׁבְּלִין דִי דַהֲבָא Et in medio baccarum aurearum.

שׁוּבַלְתָּא *Fluxus, fluentum:* אֵמַר כְּעַן שׁוּבַלְתָּא Dic nunc *Schubbalta:* וַאֲמַר סוּבַלְתָּא Et dixit *Subbalta,* Judic.12.v.6. Est autem שׁוּבַלְתָּא pro Hebræo שִׁבֹּלֶת, quod ibi Fluxum sive fluentum tenue significat, ubi transiri potest, vel ubi vadum & transitus est. Ad vadum enim illud ibi stabant Gilhaditæ, ut impedirent transitum Ephratęis, qui seipsos ex blæsa pronunciatione literæ ש Hebræorum ipsis prodebant, & sic fuerunt ibi occisi. Pro fluento vel vado etiam sumitur Jesa.27.12. *Apud Talmudicos,* הנותן פירותיו בשבולת הנהר Qui fructus suos projicit in fluxum vel cursum fluminis, Machschir. cap.1.

שׁוּבְלָא *Onyx sive Onyche. Respondet Hebræo* שְׁחֵלֶת *quod sic interpretantur Exod.30.34. in Targ. Hieros. Refertur inter aromata, ex quibus fiebat suffitus odoratus. Elias scribit esse odoratum, quod vocatur Spicanardi. Sic & Aruch. Talmudici vocant* שיבולתנרד, Kerithuth fol.61.

שבולת נֵרְד *Spicanardi,* Kerith. cap.1.

שבולת שׁוּעָל *Hordeum sylvestre, sic dictum, quòd habeat spicam instar caudæ vulpis:* vel *Avena,* juxta quosdam, Vide in שׁוּעָל.

בִּשְׁבִיל *Propter, Propterea quòd; & sic solet post se habere* שֶׁ, *ut aliæ similes multæ particulæ:* בִּשְׁבִילִי Propter me, בִּשְׁבִילְךָ Propter te. ב *primum est servile, ut* ב *in* בַּעֲבוּר, *sed absq; eo nunquam usurpatur.*

שַׁבְּלוּל *Limax.*

שִׁבְּלְתָּא שַׁבְלוֹלִיתָא *Fænumgræcum, herbæ species, quam etiam Siliquam vocant,* Talm. וזרעא דשבלילתא Et semen fænigræci, Avoda sara folio 38.2. In Glossa est פנגרייא Fænumgræcum: בונא דשבלילתא Fasciculus fænigræci, Schabbas fol.110.col.2.

שבס שְׁבִיס *Vitta, Reticulum capitis, ornamentum muliebre. Plurale,* וּשְׁבִיסַיָּא Et vittas, Jesa.3.vers.18. Aben Esra vult esse communes vittas, sed speciem ornatiorem. *Apud Talmudicos,*

dicos, ושבים של סבכה Et ornamentum vittæ, Negahim cap.11. ושבים שלה Et ornamentum ejus, scil. vittæ, וחוטין שלה Et fila ejus, Kelim cap.28. Agitur ibi de vittis virginum vel mulierum, quomodo polluta censeri possint. Ibi שבים explicatur Ornamentum peculiare vittæ ad frontem adjunctum, pertingens ab una aure ad alteram, & sic quoq; in Jesaja intelligendum. חוטין sunt fila serica diversi coloris à vitta, quibus vitta capiti & capillis alligatur. Si vitta fuerit rubra, fila sunt vel nigra aut alba aut viridia, ad gratiorem ornatum.

שְׁבַע, שִׁבְעָא · שׁוּבְעָא · שִׁבְעָא *Septem*: שְׁבַע מְאָה Septingentos annos, Genes.5.25. תְּמְנֵי מְאָה וּשְׁבַע שְׁנִין Octingentos & septem annos, Genes.5.7. בִּשְׁבַע שְׁנֵי שָׂבְעָא In septem annis saturitatis, Genes.41.34. לְשֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא Ad septem annos famis, Genes.41.36. תִּסַּב לָךְ שִׁבְעָא שִׁבְעָא Accipies tibi septem septem, id est, septenas, marem & fœminam, Genes.7.v.2. לְלֶמֶךְ בְּרֵיהּ שַׁבְעִין וְשִׁבְעָה Lemeco filio ejus septuagies septies, Genes.4.v.24. בְּשִׁבְעָא יַתְרִין רְטִיבִין Septem restibus recentibus, Judic.16.7. *Pro hac forma Hierosolymitanè dicitur* שׁוּבְעָא, *& sic in sequentibus formis. Plurale,* שַׁבְעִין *vel* שׁוּבְעִין *Septuaginta.* וַחֲיָא קֵינָן שַׁבְעִין שְׁנִין, *(Hierosolymitanè* שׁוּבְעִין*)* Et vixit Kenan septuaginta annos, Genes.5.v.12. H. וְשׁוּבְעִין מְאָה וְשַׁבְעִין Centum & septuaginta, Genes.25.7.

שַׁב *Per Apocopam pro* שְׁבַע *apud Talmudicos & Hierosolymitanos*: שַׁב שְׁנִין אָחֳרָנִין Septem annos alios, Genes.29.27.29. עֲבִיד לִי מְסָאנֵי לְשַׁב שְׁנֵי Fac mihi calceos ad septem annos, Gittin fol.68.2. הָא שַׁב שְׁנֵי וְלָא קָא מָטְיָא אַאַרְעָא Jam sunt septem anni, neque dum pertigit ad terram sive fundum, Bava bathra fol.68.2.

בנות שבע *Species ficorum alborum & optimorum*, Maaseroth cap.2. In Beres.rab. sect.15. scribitur, Arborem illam de qua primi parentes comederunt, fuisse ברת שבע talem ficum: & sic appellari, eò quod intulerit שבע septem dies luctus in mundum: In Talm. Hierosolym. Bava bathra capite 2. in fine, אילן דברת שובעין חיוורין Arbor ficuum alborum.

שְׁבַסְרֵי *Septendecim*: בִּשְׁבַסְרֵי יוֹמִין לְיַרְחָא Decimoseptimo die mensis, Genes.7.11. *Vox composita ex* שְׁבַע עֲסַרֵי, *quomodo & reliqui numeri componuntur in lingua Hierosolymitana*: יוֹסֵף בַּר שְׁבַסְרֵי שְׁנִין הֲוָה Joseph filius septendecim annorũ erat, Genes.37.2.

שְׁבִיעָאָה *Septimus*: וְשֵׁיצֵי יְיָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה Et absolvit Dominus die septimo opus suum, Gen.2.v.2. וְצוֹמָא שְׁבִיעָאָה Et jejunium septimũ, Zach.8.v.19. בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה In mense septimo, Jerem.41.1. בִּשְׁבִיעָאָה In septimo, Ezech. 45.v.25. בַּחֲמִשָׁא

וּבִשְׁבִיעָאָה In quinto & septimo, Zach.7.5. *Fœmininum*, שְׁבִיעֲתָא & שְׁבִיעָיְתָא *Septima*: שַׁתָּא שְׁבִיעֲתָא Annus septimus, Deut.15.9. מִבָּתַר שְׁבוּעֲתָא שְׁבִיעָיְתָא Post septimanam septimam, Lev.23.16. וּשְׁבִיעָיְתָא תַּשְׁמִטְנַהּ Et septimũ liberum relinques, Exod.23.v.11. וּבִשְׁבִיעֲתָא לָא יִקְרַב בָּךְ בִּישׁ Et in septimo non perveniet ad te malum, Job.5.19.

שׁוּבְעָתִין *Septem*: *Septuaginta*: סַנְהֶדְרִין שׁוּבְעָתֵי חַכִּימַיָּא Sanhedrin septuaginta sapientum, Numer.21.19. in Targ. Hieros. *Scribitur &* שִׁבְעָתֵי *pro Septem*: שִׁבְעָתֵי יוֹמֵי מִשְׁתְּיָא Septem dies convivii, Genes.29.27.28. pro Hebr. מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת Imple septimanam hãc. שִׁבְעָתֵי יוֹמִין תְּקָרְבוּן Septem diebus offeretis oblationem, Hebr. שִׁבְעַת יָמִים, Levit.23.36. Jon.

שְׁבוּעֲתָא *Septimana*: אַשְׁלֵם שְׁבוּעֲתָא דְדָא Comple septimanam hanc, Hebr. שְׁבֻעַ, Genes.29.v.27. מִבָּתַר שבועתא שביעיתא Post septimanã septimam, Hebr. מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת, Levit. 23.16. *Plurale*, שבועין & שְׁבוּעָן, *Hebdomadæ, Septimanæ*: שְׁבַע שְׁבוּעָן שַׁלְמָן יְהוֹיָן Septem septimanæ integræ erunt, Hebr. שַׁבָּתוֹת Sabbatha, id est, septimanæ, quibus singulis celebratur sabbbathum, Levit.23.16. שִׁבְעָא שבועין תִּמְנֵי לָךְ Septem septimanas numerabis tibi, Hebr. שָׁבֻעוֹת, Deuter.16.9. *Emph.* וְתַעְבֵּר חַגָּא דְשָׁבוּעַיָּא Et facies festũ septimanarum, Deut.16.v.10. קְיָם שְׁבוּעַיָּא Fœdus septimanarum, Jer.5.24.

שבועאי *Hebdomadarii, Sebuæi. Secta fuit inter Judæos, quæ festum septimanarum, id est, Pentecostes, diversimodè computabat.* Vide Scaligeri Trihæreseon cap.1.

II. שְׁבַע *Jurare. Infinitivus*, מִשְׁבַּע אַשְׁבַּע יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Jurando adjuravit filios Israëlis, Exod.13.v.19. in Targ. Hierosol. *Aliàs in Kal sive Pehal hoc Verbum inusitatum est, & ut Hebraicè formâ passivâ dicitur* נשבע*, sic Chaldaicè dicitur* אִשְׁתְּבַע. *Præteritum*, וְאִשְׁתְּבַע עַל שִׁקְרָא Et juraverit falsò, Lev.5.v.22. דְאִשְׁתְּבַע עֲלוֹהִי לְשִׁקְרָא Super quo juraverit falsò, Levit.5.24. *Particip.* דְמִשְׁתְּבַע בִּשְׁמֵיהּ עַל מַגָּן Qui juraverit per nomen ejus in vanum, Exod.20.v.7. in Jonath. *Plural.* בְּכֵן לְשִׁקְרָא אִנּוּן מִשְׁתַּבְעִין Idcirco falsò ipsi jurant, Jere.5.2. וּמִשְׁתַּבְעִין לְשִׁקַר Et jurantes falsò, Jerem.7.9. וּבִדְמִשְׁתַּבְעִין לְשִׁקְרָא Et in eos qui jurant falsò, Jere.3.5. *Futurum*, לָא יִשְׁתְּבַע חַד מִנְּכוֹן Non jurabit quisquam ex vobis, Exo.20.7. in Jon. וְלָא תִשְׁתַּבְעוּן בִּשְׁמִי לְשִׁקְרָא Et nõ jurabitis in nomine meo falsò, Levit.19.12. וְלָא תִשְׁתַּבְעוּן לְשִׁקַר קַיָּם הוּא יְיָ Et non jurabitis falsò, Ut vivit DOMINUS, Hos.4.15. *Aphel, Præteritum*, אַשְׁבַּע ut antè ad Infinitivum Pehal: אַשְׁבַּעִית יָתְכוֹן Adjuravi vos, Cant.2.7. *Participium*, מַשְׁבַּע אֲנָא עֲלֵיכוֹן Adjuro ego vos, Cant.8.4.

Porrò variæ olim apud Hebræos Jurandi erant species: Jurabant *Per vitam Regis.* In Rosch hascha-

h aschana fol.17.2. נשבע בחיי המלך Juravit per vitam Regis. Sic jurabant olim Ægyptii, unde est, quod Aben Esra scribit Exod.20.v.7. Consuetudo Ægyptiorum est in hunc usque diem, ut qui juraverit בראש המלך per caput Regis, & illud non servaverit, filius sit mortis. Ac licet auri pondus tantum, quantum ipse pendet, daret, non relinqueretur vivus, quia Regem palam sprevit. Jurabant *Per coronam Regis*, hac formulâ, תָּנָא דְמַלְכָּא, Kiddusch. fol.9.1. *Per caput proprium*: In Sanh. fol.24.1. דור לי בחיי ראשך Jura mihi per vitam capitis tui. *Per Templum*, hac formulâ, הַמָּעוֹן הַזֶּה, de qua vide in מעון: vel היכל cujus exemplum vide in היכל. *Per Altare*. Hinc legitur in Echa rab. cap.2.10. כמה השבעיתו ר' יוסי בר חנינה אמר בכובח הפנימי Quomodo jurare fecit eum? Per altare interius. *Per cultum Dei*, vel, *Per fidem*, hac formâ, העבודה, de qua vide in עבד. *Per cœlum*, cujus exemplum vide in שמים. Sic jurabant per *Terram*, *Solem & alia similia*, Majemon. in הלכות שבועות cap.12. Talm. Schevuoth cap 4. *Per Prophetam aliquem, Per Libros sacros, Per Legem Mosis, Per Decalogum*, Majem. dicto loco. Hinc legitur etiam in Aruch, in שבע secundo; הנשבע בעשרת הדברים ובספר התורה אין לו הפרה לעולם Qui jurat per decem verba, & per librum Legis, nunquam in perpetuum id revocare potest. *Per Mosen*; cujus exemplum est in Talm. Hierosol. Megilla cap.ult. fol.75.3. משה דאנא מסתכל ולא מסע דעתי Per Mosen, ego aspexi (sacerdotes benedicentes) & non avocatus fuit animus meus, Glossa, משה לשון שבועה. Aliud est in Horajoth cap.3.fol.47.col.4.lin.4. משה דינין מייתין ליה עימיה דו קטיל ליה Per Mosen, si adjungant ei alium, occidet eum. *Per vitam Rabbinorum*: In Pesachin fol.113.col.2. וכי משתבעי משתבעי הכי בחייהון רבנן קדישי דבארעא דישראל Et cùm jurabant, jurabant sic: Per vitam Rabbinorum sanctorum in terra Israëlis, &c. Prætera apud Rabbinos, ד' מיני שבועות הן Quatuor sunt species juramentorum: שבועת בטוי Juramentum leve & temerarium, שבועת שוא Juramentum falsum, שבועת הפקדון Juramentum depositi, שבועת העדות Juramentum testimonii. De his singulis vide Majem. par.3. in הלכות שבועות. De שבועת הדיינין hoc est, solenni juramento judicii, quod alicui à judice imponitur, vide eundem dicto libro cap.11. & Chosen hammischpat num.87. Fagium in Paraph.Chald. in Exod. cap.23. Christianum Gerson in Talmud lib.1. cap.25. Tractatum R.Isaaci ben Ruben, qui extat in Alphesi, par.3. in fine.

שבועא · שבועתא *Juramentum*: וְקַיְמִית בִּשְׁבוּעָא יָת יְדִי Elevavi in juramento manus meas, Deut.32.

v.40. שְׁבוּעְתָא רַבְּתָא הֲוָת Juramentum maximum fuerat, Jud.21.5. וּשְׁבוּעַת שִׁקְרָא Et juramentum falsum ne diligitote, Zachar.8.17. ארי דחיל עמא משבועתא Nam timebat populus propter juramentum, 1.Sam.14.26. *Construct.* קַיֵּם שְׁבוּעַת יְדָךְ Confirma juramentum manus tuæ, Psal.10.v.2. *Cum Pronomine*, לָא אֲבַטֵּל קְיוּמֵי לְעָלְמִין Non faciam irritum juramentum meum in æternum, Deuter.32 40.

שבע Satiari, Saturari. *Scribitur & cum* ס *ab initio, quæ vide suo loco. Præterit.* שְׂבַעַת בְּבִישָׁן נַפְשִׁי Saturata est malis anima mea, Psalm. 88.v.4. ואכלת ושבעת Comedit & satiata fuit, Ruth.2.v.14. שְׂבַעְתָּא קְלָנָא Satiatus es ignominiâ præ gloria, Hab.2.16. שְׂבַעֵית מִסַּת עֲלָוַת דִּכְרִין Satiatus sum abundantiâ sacrificiorum arietum, Jesa.1.v.11. ושבעת נדדת שנתא Et saturatus sum vagationibus somni, Jobi 7.4. ואכלו ושבעו לחדא Comederunt & saturati sunt valdè, Psalm.78 v.29. שְׂבַעְנָא בסירותא Satiati sumus cōtemptu, Psal.123. v.3. *Particip.* שָׂבְעִין אִילָנַיָּא Saturantur arbores, Psal.104.16. *Fœmin.* וְאַרְעָא לָא שָׂבְעָא מַיָּא Et terra non satiatur aquis, Prov.30.v.16. וְשָׂבְעָא נַפְשֵׁיהּ Et saturatur anima ejus, Proverb.13.25. נַפְשָׁא דְשָׂבְעָא Anima quæ saturatur vel satiata est, Prov.27.7. *Plurale*, תְּלָת אִנּוּן דְּלָא שָׂבְעָן Tria sunt, quæ non satiantur, Prov.30.15. *Infinitivus*, וְתֵיכְלוּן לְמִשְׂבַּע Et comedetis ad satiari; id est, satietatem, Levit.25. 19. & 26.5. *Imperativus*, וּשְׂבַע לַחְמָא Et saturare pane, Prov.20.13. *Futurum*, דְּלָא אֶשְׂבַּע ואכפר Ne satur fiam & abnegem, Prov.30.9. דְּלָא תִשְׂבַּע Ne satur fias, & revomas illud, Prov.25.v.16. ותיכול ותשבע Et comedes & satiaberis, Deut.6.11. מן פירי פומיה ישבע De fructu oris sui saturabitur, Proverb.12.14. נִשְׂבַּע בְּטוּב בֵּיתָךְ Saturabitur bono domus tuæ, Psal.65.5. וּבְצַפְרָא תִשְׂבְּעוּן לַחְמָא Et manè saturabimini pane, Exod.16.v.12. וְתִשְׂבְּעוּן מִבִּזַּת תַּנְחוּמְתָא Et saturabimini ex præda consolationum ejus, Jesa.6.v.11. וְיֵיכְלוּן וְיִשְׂבְּעוּן Comedent & saturabuntur, Deut.14.29. דְּלָא נִשְׂבְּעוּן נוכראי חילך Ne saturentur alieni facultatibus tuis, Prov.5. v.10. quod est cum נ loco י, more Syro. *Pahel Præteritum*, שַׂבַּעַת עַמְמִין סַגִּיאִין Saturasti populos multos, Ezech.27.33. Sic legendum, non ex forma Pahel, ut vulgò est in libris. שבעית יתהון טבתא Satiavi ipsos bonis, Jerem.5.7. *Imper.* שַׂבַּע יָתַנָא Satia nos, Psal.90.14. *Aphel Præterit.* ארום אשבע נפש סריקא Nam satiat animam vacuam, Psl.107. v.9. אַשְׂבְּעַנִי מְרִירַת חִוְיָן Satiavit me amaritudine aut felle serpentum, Thren.3.15. *Futurum*, דבשא אשבענך Melle satiabo te, Thren.3.15, ולחמא דשמיא ישבענון Et pane cœlorum saturavit eos, Psal.105. vers.40.

שִׂבְעָא רַבָּא : *Satietas, Saturitas*: שָׂבְעָא שִׂבְעָא Satietas

tietas magna erat in tota terra Ægypti, Gen.41. v.29. ויתנשי כל שבעא Oblivioni dabitur omnis ſatietas Ægypti, Gen.41.30. Quædam exemplaria habent שובעא ex forma ſequenti.

שבע · שבעא · שובעא *Idem:* זוודין שלח להון לשבעא Viaticum miſit ipſis ad ſatietatem, Pſal.78.v.25. בנפשך שובעך Pro deſiderio tuo ad ſatietatē tuam, Deut.23.24. Legitur etiam שבעך ex forma præcedenti. דאשתארת לה משבעה Quod reliquum erat ipſi de ſatietate ſua, Ruth.2.18.

שבענא *Idem:* ומתמלין אוצרך שבענא Et replebuntur theſauri tui ſatietate, Prov.3.10.

שבע *Satur:* סיב ושבע יומין Senex & ſatur dierum, Geneſ.25.8. & 35.29.

שבץ *Spaſmus*, der Krampf/ *apud Rabbinos, ex 2.Sam.1.9.*

שבק *Relinquere, Derelinquere, Deſerere, Sinere, Dimittere, Permittere. Reſpondet Hebræo* עזב *Ceſſare, deſiſtere, & ſic conſtruitur cū Præpoſ.* מן. *Præteritum,* דלא שבק טיבותיה Qui non dereliquit benignitatem ſuam cum vivis & cum mortuis, Ruth.2.20. שבקני חילי Reliquit me robur meum, Pſal.38.11. אלהא שבקיה Deus deſeruit ipſum, Pſalm.71.11. לא שבקת Non deſeruit ipſa, Ezech.23.8. מיומא דשבקת ית ארעא A tempore quo reliquit terrā, 2.Reg.8.6. דלא שבקתא תבעיך Quòd non dereliquiſti quærentes te, Pſal.9.11. מטול מה שבקתני Quare dereliquiſti me, Pſalm 22.2. ארי שבקת אלהא פורקניך Nam dereliquiſti Deum redemptorem tuum, Jeſa.17.v.10. לא שבקית פקודיך Nō reliqui præcepta tua, Pſal.119.87. שבקו בארעא דגשן Reliquerunt in terra Goſen, Geneſ.50.v.8. כל דשבקו פולחנך Omnes qui dereliquerunt cultum tuum, Jerem.17.13. כמא דשבקתון פולחני Sicut reliquiſtis cultum meum, Jerem.5 19. למה דנן שבקתין Quare deſeruiſtis virum iſtum, Exod.2. v.20. וארי שבקנא Nam reliquimus cultum Domini, Jud.10.10. *Particip.* בפלגות יומוהי שביק להון In medio dierū deſerit eos, Jere.17.11. דמודי חטאוי ושביק Qui confitetur peccata ſua, & derelinquit ea, Prov.28.13. ודשביק מכסנותא תעי Qui autem deſerit caſtigationem, errat, Prov.10.17. *Plurale,* דשבקין ארחתא תריצתא Qui relinquunt vias rectas, Proverb.2.13. *Fœmininum,* דשבקא מרביא דטליותה Quæ deſerit nutritium (maritum) adoleſcentiæ ſuæ, Prov.2.17. *Participium pehil,* ושביק בישראל Et derelictum in Iſraële, 1.Reg.14.10. *Plurale,* לא שביקין בית ישראל Nō ſunt relicti domus Iſraël, i. e. Iſraelitæ, Hebr. לא אלמן ישראל, Jerem 51 5. *Fœmininum,* ארי באתא שביקא Nam ſicut mulier derelicta, Jeſa.54.v.6. מטלטלא ושביקא Vagam & derelictam, Hebr. ערם ועריה, Ezech.23.29. *Plurale,* ולקרויא שביקתא Et ad urbes deſertas, Ezech. 36.v.4. *Infinitivus,* למשבק ית אבוהי Relinquere

patrem ſuum, Geneſ.44.22. למשבק עקר שרשוהי Relinquendam eſſe ſtirpem radicū ejus, Dan.4. v.23. מלמשבק פולחנא דיי Relinquere cultum Domini, Joſ.24.6. למשבקיך Relinquere te, Ruth.1. v.16. *Imperativus,* שבוק מני Deſiſte à me, Hebr. הרפה, Judic.11.37. ושבוק רתחא Et relinque fervorem iræ, Pſal.37.8. שבוקו מנכון Dimittite à vobis defectum cogitationum veſtrarum, Prov.9 6. שבקו לעבידת בית אלהא Relinquite opus Dei, Eſræ 6.7. שבוקו מני Deſiſtite à me, dimittite me, Hebr. שעו, Jeſa 22.v.4. שבקוהא וניזיל Relinquite eam & eamus, Jerem.51.9. *Futurum,* אשבק רוגזי Dimittam iram meam, & recreabo me, Jobi 9. v.27. כד אשבוק לך Cùm condonavero tibi, Heb. בכפרי, Ezech.16.63. ארי לא אשבקנך Non enim derelinquam te, Geneſ.28.15. כמה לא תשבוק מני Quamdiu non deſiſtis à me, Heb. תשעה, Jobi 7. v.19. מטול דלא תשבוק נפשי לשיול Propterea quòd non relinques animam meam in ſepulchro, Pſal.16.10. כד יפסוק חילי לא תשבקנני Quando deficiet robur meum, non derelinques me, Pſ 71.9. על כן ישבוק גבר Idcirco relinquet vir, Gen.2 24. תשבוק לארעא ביעהא Relinquet in terra ova ſua, Job.39.v.17. תשבקון ית פולחנא דיי Relinquetis cultum Dei, Joſ 24. v.20. מטול דאבא ואמא ישבקו יתי Quum pater & mater dereliquerint me, Pſal 27. v.10. וישבקון דחלתי Et relinquent timorem mei, Deuter. 31.16. וישבקונך Et relinquent te vagam, Ezech.23. v.29. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* די אשתבק Quæ deſerta eſt ab Iſraëlitis, Jeſa.17.9. איכדין לא אשתביקת Quomodo non eſt derelicta, Jerem. 49 25. *Futurum,* דאמטולך תשתביק ארעא Quòd propter te relinquetur terra, Jobi 18.v.4. לא תשתבקון יתמיכון Non relinquetis pupillos veſtros, Jerem. 49.11. ישתבקון כחדא Relinquetur ſimul, Jeſa.18.6.

שבקא שביקה *Deſertio, Derelictio. Apud Talmud.* יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שיבקיהו Pupilli qui comedunt non ſua, ibunt poſt deſertiones ſuas, id eſt, parentes qui deſeruerunt ipſos, hoc eſt, morientur, Metzia fol.70.1.

II. *Condonare, Remittere, quæ ſignificatio ex Relinquendi ſignificato oritur. Sic in Targum reſpondet Hebræo* סלח *&* נשא *quando hoc uſu ſumitur. Præteritum,* כמא די שבקת Sicut condonaſti populo huic, Heb. נשאתה, Num.14.19. ואת שבקתא עויתי Et tu remiſiſti mihi perverſitatem meam, Hebr. נשאת, Pſal 32.5. אנת לא שבקת Tu nō condonaſti, Hebr. סלחת, Thren.3 42. שבקית כפתגמך Condonavi juxta verbum tuum, Numer.14.20. *Participium præſens,* שביק לעוין Remittens iniquitates, Exod.34.7. דשביק לכל עוייבי Condonans omnes perverſitates tuas, Pſal.103.3. *Participium Pehil,* שביקין ליה מרודוי Cui remiſſæ ſunt rebelliones,

liones, Psal.32.v.1. *Infinitivus*, לָא יֵיבֵי יְיָ לְמִשְׁבַּק לֵיהּ Non velit Dominus condonare ipsi, Deuter.29. v.20. סַגִּי חוֹבִי מִלְּמִשְׁבַּק Majus peccatū meum, quàm ut remitti posſit, Geneſ.4.13. *Imperativus*, שְׁבוֹק כְּעַן Condona nunc peccatum populi hujus, Numer.14.19. שְׁבוֹק כְּעַן לְחוֹבֵי אַחָךְ Condona quæſo peccata fratrum tuorum, Geneſ.50.17. וּשְׁבוֹק לְכוּלְהוֹן חוֹבַי Et remitte omnia peccata mea, Pſal. 25.v.18. *Futur.* עַל אֵידָא אֶשְׁבּוֹק לְכוֹן Propter quidnam condonabo vobis, Jerem.5.v.7. וְאֶשְׁבּוֹק לְכָל אַתְרָא בְּדִילְהוֹן Et condonabo univerſo loco propter ipſos, Geneſ.18.26. וְלָא תִשְׁבּוֹק לְאַתְרָא Et non condonabis loco huic? Gen.18.24. אֲרֵי לָא יִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיכוֹן Non enim condonabit peccata veſtra, Exod.23.21. *Ithpehal, Futurum*, יִשְׁתְּבֵק לָךְ Remittetur tibi, Hebr. שְׂאֵת Remiſſio erit, Geneſ.4.7. וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵיק לְהוֹן Et à Domino remittetur ipſis, Num.30.6. וְיִשְׁתְּבֵיק לְהוֹן Et remittetur ipſis, Levit.4.20.

שְׁבוֹק *Remiſſio*: שְׁבוֹק כְּרָגָא Remiſſio tributi, Eſth.2.18.

שְׁבוּק *Remiſſio, Condonatio.* שְׁבוּק חוֹבַת עֶגְלָא Remiſſio peccati vituli, Numer.19.9. in Jonathane. יוֹם שְׁבוּק סוּרְחָנַיָּא Dies remiſſionis peccatorum, Job.2.1.

שְׁבִיקוּתָא *Idem*: גַּבָּךְ שְׁבִיקוּתָא Penes te eſt remiſſio, Pſal.130.4.

שִׁבְקִין *Rami, Propagines craſſiores*: וַעֲבַד שִׁבְקִין Et fecit propagines ſive ramos produxit, Hebr. וַתַּעַשׂ בַּדִּים, Ezech.17.6. *Sic inveni, inquit Elias, & videtur mihi legendum* שִׁבְשִׁין *quod eſt Chaldæum pro Hebr.* שָׂרִיגִים.

מְשַׁבַּקְתָּא *Derelicta, expulſa, repudiata mulier*: פגעה ביה משבקתיה Obviam venit ei expulſa ejus. דמשתעי למשבקתיה Qui confabulabatur cum expulſa ſua. פגעת בי משבקתי Incidit in me expulſa uxor mea, Vajikra rab. ſect.34.

שָׁבַר Hebr. *Frangere.* *Apud Rabbinos*, לשבר את האזן, vide in שְׁכַךְ.

שַׁבְרָא · שַׁבְרָא *Fatuus, ſimplex*: מַן דִּשְׁבַר נֵאתֵא לְוָתִי Qui ſimplex eſt, veniat ad me, Hebr. פֶּתִי, Prov.9.4. שַׁבְרָא מְהֵימַן לְכָל מִלֵּי Simplex credit omni verbo, Prov.14.15. מְחַכְּמָא שַׁבְרָא Sapientem reddens ſimplicem, Pſal.19.v.8. וְשַׁבְרָא תְּמִית טְנָנָא Et fatuum occidet invidia, Job.5.2. *Pluralis numerus*, עַד אֵימַת שַׁבְרֵי Quouſq; ô fatui, Prov.1.22. דְּתַהְפְּכָנוּתָא דְשַׁבְרֵי Quod perverſio fatuorum, Prov.1.32. וַחֲוֵית בְּשַׁבְרֵי Et inſpexi fatuos, Prov.7. v.7. לְמִתַּן לְשַׁבְרֵי עֲרִימוּתָא Ad dandum ſimplicibus aſtutiam, Prov.1.4.

שַׁבְרוּתָא *Simplicitas, Fatuitas*: עַד אֵימַת שַׁבְרֵי רָחְמִין שַׁבְרוּתָא Quouſque ô fatui, amatis fatuitatem, Prov.1.22.

שַׁבַּרְתָּא *Idem*: שַׁבַּרְתָּא וְלָא יָדְעָא טָבְתָא Fatuitatis mulier eſt, & non novit bonum, Prov.9.13. In Hebræo eſt פְּתַיּוּת, & inde vox Chaldæa videtur legenda שַׁבַּרְתָּא ex forma præcedenti. Exemplaria Veneta in hac Radice ſæpè in medio habent כּ pro ב, ſed Aruch, Elias & Regia conſtanter legunt per ב.

מַשְׁבֵּר *Sella parturientis.* *Apud Talm.* משבר של חיה, Kelim cap.22.

שַׁבְרִירִין *Scotomata, ſubitæ oculorum tenebræ cum vertigine, quaſi Fatuitates oculorum ſeu fatuus viſus oculorum, vel Fracturæ viſus, à* שבר *Frangere: Emphat.* מְחוֹ בְשַׁבְרִירַיָּא Percuſſerunt ſubito ſcotomate, Hebr. בַּסַּנְוֵרִים, Geneſ.19.11. מְחֵי כְעַן יָת עַמָּא הָדֵין בְּשַׁבְרִירַיָּא Percute nunc populum iſtum ſubito ſcotomate וּמְחָנוּן בְּשַׁבְרִירַיָּא Et percuſſit eos ſcotomate. *Apud Talmudicos*, שברירי דליליה Cæcitates nocturnæ, & שברירי דיממא cæcitates diurnæ, in Gittin fol.69.1. ubi & remedia hujus morbi. In Peſachin fol. 112.1. & Avoda ſara fol.12.col.2. Ne bibat quiſquam aquam tempore nocturno: ſi bibat, ſanguis ejus ſit ſuper caput ejus propter periculum. Quale periculum? סכנת שברירי Periculum cæcitatis. Quod ſi ſitiat, & bibat, quæ eſt curatio ejus?

שברירי
ברירי
רירי
ירי
רי

Dicebantur ſcil. verba quædam magica, & vox hæc magicè ſcripta, appendebatur de collo, quòd ut hæc vox ſingulis diebus minuitur literâ unâ, donec tandem in nihilum abeat, ſic quoq; morbus cæcitatis. Simile remedium adducit Corn. Agrippa lib.3. cap.11. in voce *Abracadabra*, quæ ſimili modo ſcripta & collo appenſa, tot diebus febrem minuit & depellit. In Avodá ſara dicitur שברירי eſſe Princeps ſive præfectus cæcitatibus, Angelus ſcotomatis, qui magicâ arte adjurari poſſit, ut ſcotoma curet. Alibi, שברירי דשמשא קשו משמשא *Fracturæ ſolis graviores ſunt ipſo ſole*, Joma fol.28.2. Fractus ſolis ſplendor per nubes, gravior eſt pleno ſplendore. Sic fucata amicitia periculoſior eſt apertâ amicitiâ, Joma fol.28.2.

שׁוֹבֵר *Apocha, Quietantia vulgò, Scriptum quo creditor debitorem de ſoluta pecunia quietum reddit*: ut, Creditor dicit, non eſt chirographum tuum nunc apud me, ſed eſt in urbe iſta, אכתוב לך שובר ſcribam tibi apocham, donec accepero chirographum. *Plurale*, שוברים. Hebræi ſic deſcribunt: שובר eſt שטר contractus ſive literæ, quas mutuò dans dat debitori, שנפרע ממנו, quòd ſolutionem acceperit ab ipſo.

תשבורת · שְׁבַר *Fractio, Fractura Arithmetica:* קצירת השברים Fractura fracturæ: שבר השבר Compendium fractionum.

שְׁבַר *Nomen vocalis I brevis, quæ aliàs dicitur* חירק בלי יוד *Chirek parvum, i.e. breve, vel,* חירק קטן *Chirek absq; Jod, quo distinguitur à Chirek cum Jod, id est, magno sive longo.* Frequens in Aben Esra, ut Numer. 35.19. ad vocem בְּפִגְעוֹ scribit, בשבר חפה כמו בשברי לכם cum Chirek sub Pe, ut est in voce בשברי In frangere me vobis, Lev.26 26.

שוברא *Urtica, Talm. quæ aliàs dicitur* חחילא המדבר *Ellychnium sylvestre, quòd ex ea siccata possit ellychnium fieri*, Schab. fol.20.2. Aruch explicat vernaculè פירולא Ferula.

אשבורן *Fractura, Fissura:* שופכין במקום האשבורן Effundunt in loco fissuræ, ubi terra fissa est, Pesach. fol.42.1. In Jalkut Levit. fol.149.1. legitur אישבוריא & explicatur, *Locus profundus, ubi congregantur aquæ.*

שבור *Schavur, Sapor, rex Persarum, cujus frequens mentio apud Hebræos. Apud Talmudicos sic per cognomentum appellatur R. Samuel, ob summam authoritatem, quam obtinebat in suis decisionibus.* Hinc, אמלא מילתא דלא אמרה שבור מלכא ומנו שמואל Dico ego rem, quam non dixit Sapor rex. Et quisnam ille est? Samuel, in Bava basr. fol.115.2. Glossa; *Quia consuetudo obtinebat secundum ipsum in judiciis, idcirco sic vocatur, & est nomen Regis Persiæ.* Idem legitur in Pesach. fol.54.col.1. ubi Glossa; *Samuel vocatur à Rabba Sapor rex, quia exercitatus fuit in judiciis, & consuetudo secundum ipsum in iis obtinebat, quemadmodum judicium egrediens à Rege, quod ratum habetur. Sapor autem fuit Rex Persarum in diebus Rabbæ.* Sic in Halich. olam cap.3. Baal Aruch in שבור: Samuel inter Israëlitas æstimatus fuit, ut Sapor Rex inter gentiles.

שבש *Persuadere: Implicare, Perplexum reddere, Perturbare. Præterit.* שַׁבְּשַׁת שַׁבְשִׁין Implicavit ramos, id est, implicatos ramos suos emisit vel extendit, Psalm.80.12. In Hebræo est תְּשַׁלַּח, quod potest esse secūdæ personæ masculinæ, vel tertiæ personæ fœmininæ. Unde qui dam libri legunt שַׁבַּשְׁתָּא Implicasti, & tunc sequens Nomen rectiùs legetur cū Affixo, שִׁבְשָׁהָא ramos ejus, juxta Hebræum, קְצִירָהּ. Quod autem in libris hîc vulgò sequitur שְׁדַרַת תַּלְמִידַהָא *Emisit discipulos suos*, glossema Rabbinicum est ex sensu allegorico vel mystico petitum, quod ex margine in textum irrepsit, ut aliis locis plurimis accidit. Præterea meliùs hoc verbum legitur ex forma Pahel, quam Pehal. שַׁבַּשְׁתַּנִי Perplexum reddidisti me Domine, Hebr. פִּתִּיתַנִי Persuasisti mihi, sive, seduxisti me, scil. promissione auxilii, quod ego mea perversitate à me depuli, Jerem.20.7. *Participium pehil,* וְחַיָּא רְפַחְדוֹהִי מְשַׁבְּשִׁין Nervi testium ejus implexi sunt, Hebr. יְשֹׂרָגוּ, Job. 40. v.12. *Ithpahel, Præteritum,* אִשְׁתַּבַּשׁוּ כְּשַׁבְשִׁין דְגוּפְנָא Implexæ sunt ut propagines vitis, Thren.1.v.14. וְאִשְׁתַּבַּשִׁית Et perplexus redditus sum, Jere. 20.7. *Participium,* וְרַבְרְבָנוֹהִי מִשְׁתַּבְּשִׁין Et principes ejus perplexi redditi sunt, Dan. 5.vers.9. *Futurum,* יֵיתוֹן עַל קָסָמַיָּא וְיִשְׁתַּבְּשׁוּן Venient super divinos ejus & perplexi fient, Jerem.50.36.

Apud Talmudicos, שבשוה ואנסבוה אתתא Persuasit ei ut duceret uxorem, Nedar. fol.89.2.

Apud Rabbinos, ספרים משובשים Libri confusi, perturbati, erronei, depravati in scribendo.

שבוש *Perplexitas, confusio, error*, Rab.

מְשַׁבַּשְׁתָּא *Idem.*

שבשב *Frondescere, frondes, ramos emittere. Futurum,* אִין יִתְקַץ תּוּב יִשַׁבְשֵׁב Si succidatur, iterum frondescit, Job.14.7.

שבשבת *Frondes, ramuli, calami cum glutino ad capiendas aves.*

שִׁבְשִׁין · שַׁבְשִׁין *Rami, frondes, propagines:* ובגופנא תְּלָתָא שִׁבְשִׁין Et in vite erant tres rami, Hebr. שָׂרִיגִם, Genes. 40.10.12. כשבשין ut paulò antè ad Ithpahel. חַוְּרוּ שִׁבְשָׁהָא Albuerūt propagines ejus, Joel.1.7. *Apud Talmud.* לא יהיב מר שבשין לארימיה Non dedit Dominus frondes hortulano suo, Berach. fol.5.2. In Bereschr. rab. sect.33. משבשושין שבארץ ישראל הביאו אותו De palmitibus terræ Israël attulerunt ipsum. Item Vajikra rabba sect.31. circa fin.

שַׁבְשְׁתָּא *Ramus:* שַׁבְשְׁתָּא דְהֲוַת בְּאָעֵי חֻרְשָׁא Ramus, qui est inter ligna sylvæ, Hebr. הַזְּמוֹרָה, Ezech.15.2. יָת רֵישׁ שַׁבְשְׁתֵיהּ נְסִיב Summitatem rami ejus accepit, Heb. יְנִיקוֹתָיו, Ezech.17.4. *Rabbini dicunt* זבין שבישתא מאריסא *unde plurale,* חבילי זמורות Emit ramos ab hortulano, id est, fasciculos ramorum colligatos.

שַׁבְשְׁבַךְ Vide infrà in שוך.

שבת *Quiescere, Cessare, Feriari ab operibus. Verbum in Targum rarum est. Præteritum.* וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת וְנָח In die autem septimo cessavit & quievit, Hebr. שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ, Exod.31.17. *Participium.* וְשָׁבְתִין שׁוּבָתְכוֹן Et sabbathisantes, i.e. celebrantes sabbathum vestrum, Exod.2.32. in Jon. Aliàs pro eo ponitur נח vel בטל.

שַׁבָּת · שַׁבְּתָא *Sabbathum, Quies, Cessatio ab opere: item Septimana, quòd in qualibet septimana unum sabbathum est. Forma emphatica scribitur etiam* שַׁבְתָּא *Hierosolymitanè, ut in isto Targum passim videre est. Quædam notantur* שַׁבָּתָא שַׁבָּת, *quæ præstaret revocari ad formam præcedentem:* אֲרֵי שַׁבְּתָא יוֹמָא דֵין Nam sabbathū est dies hic coram Domino,

Exod.16.25. וְיִטְּרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת שַׁבְּתָא Et observabunt filii Israëlis sabbathum; לְמֶעְבַּד יָת שַׁבְּתָא Ad faciendum sabbathum, Exod.31.16. בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא In die sabbathi, Exod.31.15. דְּתִתְעֲבֵד בְּשַׁבְּתָא Quæ fiet in sabbatho, Numer.28.v.10. וְתַעְרַע לְשַׁבְּתָא בְּתַפְנוּקִין Tunc celebrabis sabbathum in deliciis; אִם תְּתִיב מִשַּׁבְּתָא רִגְלָךְ Si retraxeris pedem tuum à sabbatho, Jesa.58.13. *In altera significatione,* שְׁבַע יוֹמֵי דְשַׁבְּתָא Septem dies septimanæ; בְּחַד בְּשַׁבְּתָא In primo die septimanæ, Esth.2.9. *Sic in novo Testamento*, Cùm lucesceret prima sabbathi, Matthæi 28.1. id est, septimanæ. *Item*, Jejuno bis in sabbatho, id est, septimana, Luc.18.12. *Plurale*, יַרְחָהָא וְשַׁבְּתָהָא Menses ejus & sabbatha ejus, Hoseæ 2.11. *Apud Rabbinos*, שַׁבָּת הַגָּדוֹל *Sabbathum magnum.* Sic vocatur sabbathum proximum ante Pascha, Orach chajim num.430. idque propter miraculum, quod accidit Patribus ipsorum in Ægypto. Vide Minhagim in ritibus Paschatis.

שַׁבָּא *Per resectionem literæ* ת *idem est:* וּבִזְמַן שַׁבָּא בְּשַׁבָּא Et in tempore sabbathi in sabbatho, Jesa.66.23. *Plurale*, יַרְחִין וְשַׁבִּין Menses & sabbatha, Jesa.1.13. יָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִי לִי Dies sabbathorum meorum observabitis, Exod.31.13. בְּשַׁבַּיָּא וּבְיַרְחַיָּא In sabbathis & mensibus sive noviluniis, Ezech.46.v.3. בַּר מִשַּׁבַּיָּא דַיְיָ Præter sabbatha Domini, Levit 23.38.

שֶׁבֶת *Cessatio ab opere.* Qui alium læserat aut vulneraverat, ut chirurgo opus habuerit, & in lecto decubuerit, & ab opere suo cessaverit, persolvebat cessationem & intermissionem operæ ejus & mercedem curæ medicæ, Exo.21.19 Hæc cessatio à Rabbinis postea distincta fuit in Magnam & parvam. Si quis in manu aut pede læsus esset, ut membrum vel exaruerit vel abscissum esset, tenebatur dare שבת גדולה Cessationem magnam. Nam ad laborem fuit inutilis postea. Qui autem læsus esset, ut curari potuerit, dabat שבת קטנה cessationem parvam, id est, solvebat damnum intermissæ operæ, & mercedem curæ: Gittin fol.42.2.

שְׁבוּת *Sabbathismus, Statutum Rabbinorum de sabbathi vera observatione. Forma est à* שבה, *sed significatio hinc: analogia posset esse* שַׁבּוּת. *Hinc apud Talmudicos:* כל שחייבין עליו משום שבות משום רשות משום מצוה בשבת חייבין עליו בי"ט ואלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מטפחים ולא מספקין ולא מרקדין De quocunque tenentur vel obligati sunt propter sabbatismum, vel propter licentiam, vel propter præceptum, de eodem etiam obligati sunt in alio die festo. Illa autem sunt propter sabbatismum: non ascendunt in arborem, non equitant super aliquo animali, non nant in aqua, non complodunt manus, non percutiunt manu femur, non saltant. Hæc leguntur in libro Betza cap.5. in Misna. Est autem hîc משום שבות *Propter sabbatismum*, nihil aliud, quàm, *Propter statutum Rabbinicum, quo statuerunt ab hoc vel illo opere, de quo etsi non extet expressum mandatum divinum, tamen ab eo in sabbato abstinendum & quiescẽdum esse, ne ex ejus occasione aliquid agat quod in sabbatho prohibitum est.* Veluti, non ascendunt in arborem, ne avellat ramum aliquem: non equitant, ne causa sit abscindendæ virgæ, quâ equum regat: non saltãt, ne causa sit componendi instrumenti musici, &c. Vide & in Eruvin fol.105.1. *Et generalius est Statutum, decretum Rabbinicum:* ut, לעולם אל תהא שבות קלה בעיניך שהרי סמיכה אינה אלא משום שבות i.e. *Nunquam sit statutum Rabbinicum vile in oculis tuis, nam ecce manuum impositio non est nisi statutum Rabbinicum, & tamen dissenserunt de ea magnates seculi*, Chagiga fol.16.2. His convenit, quæ Scaliger notat in Elencho Trihæresii Serrarii cap.3 דִּבְרֵי שְׁבוּת Verba statuti Rabbinici, statutum Rabbinicum: תַּבְלַת שְׁבוּת Aspersio sive condimẽtum aut pigmentum doctrinæ Rabbinicæ, aut statutorum vel decretorum magistralium. Hinc etiam

מְשַׁבְּתָאֵי *Sabbatharii, qui profitebantur veram sabbathi observationem juxta Christi doctrinam. Hi ab Eusebio libro 4. Hist. Eccles. capite 22. vocantur* μασβωθαῖοι, *& inter hæreticos referuntur.*

שְׁבִיתָה *Cessatio, feriatio ab opere in sabbatho vel festo:* מקום שביתה Locus ubi in sabbatho quiescitur, Maaser cap.2. שְׁבִיתַת הָרְשׁוּת Cessatio ab opere libero, quod peragi vel non agi potest, sed ex statuto Rabbinico ab eo cessatur in sabbatho.

שַׁבְּתָאִי *Sabbathæus, id est, Saturnus planeta, qui diei sabbatho præest, ut alii planetæ suis diebus.*

שַׁבְּתָא *Nomen spiritus immundi & maligni, insidentis hominũ manibus noctu, ob noctis impuritatem, aut interdiu quando manè manus non sunt aquâ bene lotæ, unde quicquid tum manibus agunt, periculosum est.* Vide in Joma fol.77.2. Cholin fol.107.col.2. Taan. fol.20.2.

שֶׁבֶת *Anethum* ἄνηθον, *de cujus decimatione disputant Talmudici* in Oketzim cap.3. Maaser. capite 14. Peah cap.3. ע"ז fol.7.2.

שְׁבוּתָה *est* כנוי *sive cognomen pro* שְׁבוּעָה. Vide Nedar. fol.10.

שְׁנָא

Deesse, deficere, desiderari. Hoc sensu respondet Hebræo נִפְקַד *&* פָּקַד. *Præteritum,* וְלָא שְׁנָא מִנַּנָא אֱנָשׁ Et non defuit ex nobis ullus, Numer.31 49. וְלָא שְׁנָא לָנָא מִדְּעַם Et non defuit nobis quicquam 1.Sam.25.15. חֲדָא מִנְּהוֹן לָא שְׁנָת Unum ex illis non defuit, Jesa.34 16. ושנו שבעי דוד

מְעַבְדֵי דָוִד Et desiderati fuerunt ex servis Davidis, 2.Sam.2.30. *Infinitivus*, אִם מִשְׁנֹא יִשְׁנֵי Si desiderando desiderabitur, 1.Reg.20.39. לְמִשְׁנֵי יוֹמָא דֵין מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְטָא Ut desideretur hoc die ex Israele tribus una, Jud.21.3. ubi לְמִסְנֵי pravè in libris legitur. *Futurum*, אֱנָשׁ לָא יִשְׁנֵי Ullus ne desiderator, 2.Reg.10.19.

שְׁנָא *Abies, arbor*: צלחו ליה תכתקא רשאנא Diffiderunt ipsi sellam abietinam, Schabbas fol.129.1. Hebr. תִּדְהָר, quod per שאנא explicatur in Rosch haschana fol.23.1. Bava bathra fol.80. ubi R.Sal. monet, Gallicè dici *Sap.*

שְׂגָא *Multum, numerosum esse, multiplicari, crescere, augeri. Futurum*, שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא Pax vestra multiplicetur, Dan.3.31. לְמָה יִשְׂגֵּא חֲבָלָא Ad quid cresceret perditio, Esr.4.22.

שַׂגִּיא *Amplus, multus, & adverbialiter, Plurimùm, vehementer*: וִיקָר שַׂגִּיא Et gloriam multam, Dan.2.6. שַׂגִּיא מִתְבְּהַל Vehementer fuit perturbatus, Dan 5.9. שַׂגִּיא בְּאֵשׁ עֲלוֹהִי Plurimùm displicuit ipsi, Dan.6.v.14. *Plurale*, וּמַתְּנָן רַבְרְבָן שַׂגִּיאָן יְהַב לֵהּ Et dona ampla & multa dedit ipsi, Dan.2.48.

שַׂגֵּב *Roborare, Corroborare, juxta Chaldæum & Hebræos, ut scil. quis tutus sit ab aliquo malo, unde per Protegere vulgò redditur Hebræum* שגב. Vel *Attollere, elevare aliquem in locum tutum. Præteritum*, שַׂגֵּב חֲשׁוּכָא מִמִּסְכֵּנוּתָא Roborat egenum ab egestate, vel, Sublevat, protegit, Psalm.107.41. *Futurum*, אֲשַׂגְּבִנֵּיהּ מְטוּל דִּידַע שְׁמִי Roborabo vel protegam eum, propterea quòd cognoscit nomen meum, Psalm.91.v.14. יְשַׂגְּבִנָּךְ שְׁמָא דֶאֱלָהָא דְיַעֲקֹב Roborabit vel proteget te nomen Dei Jacobi, Psalm.20.2. רַחֲמָהּ וּתְשַׂגְּבִנָּךְ Dilige eam, & roborabit te, Proverb.4.6. Sic præstat ex Pahel legi, ut præcedentia: Libri vulgò habent ex Pehal, quod non convenit, ibi enim esset intransitivum sive passivum, *Roborari, Protegi.* Sed inusitatum est ibi, & Chaldaicè per תקף reddi solet.

שְׁגַג *Errare, Aberrare*: שוגג *Errans*: *Error*, בשוגג Per errorem, Rab.

שְׁגַד שגדא *Amygdala vel amygdalum. Factum ex Hebræo* שָׁקֵד *commutatis* ק *&* ג, *literis homogeneis. Significat arborem & fructum*: מִן כְּחִישׁוּתָא כְּשִׁגְדָא Præ macie sicut amygdala, Eccles.12.v.5. *Plurale*, וּכְפִית שִׁגְדִין Et produxit amygdala, Num.17.8. al.23. בּוּטְנִין וְשִׁגְדִין Nuces & amygdala, Gen.43.11.

שִׁגְרוּנָא *Spasmus: aliis, Dolor coxendicum, quam Sciaticam vulgò vocant*: שִׁגְרוּנָא נַקְטֵיהּ Spasmus corripuit eum, Talm. Cholin fol.51.1. R.Sal. vernaculâ voce exponit קְרַנְפא Krampff/ id est, *Spasmus.* Alibi est, לשגרונא ליתי פתיא דמוניני Ad Ischiaticam afferat vasculum plenum salsuginis pisciculorum, Gittin fol.69.2. Hîc idem R.Sal. scribit esse חולי הירכים morbum femorum & coxendicis.

שְׁגָה *Errare, Aberrare, Oberrare. Participium*, וְכָל דְּשָׁגֵי בֵיהּ Et quisquis oberrat in eo, id est, se eo oblectat, eo capitur, Proverb.20.1. *Futurum*, וְלָא תִשְׁגֵּא Neque aberres à præceptis oris mei, Prov.19.27. *Aphel, Participium*, אַשְׁגֵּי *Errare facere, Seducere. Participium*, דְּמַשְׁגֵּי תְּרִיצֵי Qui errare facit rectos in via mala, Prov.28.10.

שְׁגִיאוּת *Error.*

שְׁגַח *Aphel*, אַשְׁגַּח *Providere, Prospicere. Præteritum*, וְאַשְׁגַּח מִן כַּוְּתָא Et prospicit ex fenestris, Cantic.2.9. *Participium*, אֱפְשַׁר דַּעֲלֵיהוֹן מַשְׁגַּח An'ne super eos prospicit, Job.22.v.2. id est, eorum curam vel rationem habet, Heb. מַשְׂכִּיל.

הַשְׁגִּיחַ *Attendere, Curare, Curam & rationem habere, Providere, quomodo illud Verbum de Deo usurpatur, suâ providentiâ omnia moderante. juxta illud: In omni loco oculi Domini speculantur bonos & malos*, Prov.15.3. Inde R.Levi scribit Job.4. Jobum fuisse in ea sententia ab initio, pœnitentiam & preces ad Deum esse inanes & sine fructu, להיותו בלתי משגיח בזה העולם השפל quòd ipse non prospiceret in mundum hunc inferiorem. Item quòd fuerit נבוך ומבולבל perplexus & confusus in materia providentiæ divinæ. *Apud Talmudicos*, לָא הִשְׁגִּיחוּ עֲלֵיהּ Non attenderunt ad istud, non curarunt istud. לא הוה קא משגח ביה Non curavit istud, non fuit respiciens illud.

הַשְׁגָּחָה *Providentia*: השגחת השם Providentia Dei. הַשְׁגָּחָה כּוֹלֶלֶת vel כְּלָלִית Providentia Dei generalis. השגחה פרטית Providentia specialis. השגחה אלהית Providentia divina. R.Levi scribit Job.3. Jobum sensisse, שההשגחה האלהית איננה באישי האדם כלל כל שכן בשאר ב״ח Providentiam divinam non extendere se ad singularia hominis, multo minus ad singularia reliquorum animantium, quæ reguntur partim naturalibus, partim cælestium influentiarum motibus & inclinationibus. Idem Proverb.15.3. ad illud: *Oculi Domini sunt in omni loco*, כל הדברים שופעים מידיעתו והשגחתו Omnes res promanant ex scientia ejus & providentia ejus. *Speculantur bonos & malos*; nempe, מצד ההשגחה הכוללת ex parte providentiæ generalis, ומצד הפרטית תדבק השגחתו בטובים at ex parte providentiæ specialis, adhæret providentia ejus bonis. De providentia vide librum Akedas Iizchak fol.145.col.2. More nevochim par.3. cap.17.18.

שְׁגַל *Vitiare, Violare virginem aut mulierem. Verbum fuit olim in cõmuni sermone obscœnum,*

num, unde ubi in ſacro textu Hebræo occurrit, ibi pro eo legitur Verbum שָׁכַב. Vide Lex. Hebr. in Rad. חרר.

שֵׁגָל *Conjux, Uxor, auguſta propriè vel regis.* Hinc R. Salom. Pſalm.45.10. שֵׁגָל exponit per מַלְכָּה Regina. & Nehem.2.6. legitur: *Dixit mihi rex,* וְהַשֵּׁגָל יוֹשֶׁבֶת אֶצְלוֹ *uxore aſſidente ipſi.* Talmudici ajunt in Roſch haſchana fol.4.1. לעולם שגל מלכתא היא Semper Schegal regina eſt. *Plurale,* שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ Uxores ejus & concubinæ ejus, Dan.2.5. שֵׁגְלָתָךְ וּלְחֵנָתָךְ Uxores tuæ & concubinæ tuæ, Dan.2.v.23. *Apud Talmudicos,* ועמהן שגלונות Et cum illis erant reginæ, Sanh. fol.95.col.2.

שגם *Ligare, Colligare, Conjungere, Compingere, Rab.* הריני משגמן בייסורין Ecce ego ligo eos inter ſe caſtigationibus: הריני משגמן אלו באלו Ecce ego ligo eos inter ſe invicem: שלא שיגמתי אותם בייסורין Quod non ligavi eos caſtigationibus, Bereſch. rabba ſect.26. Quidam exponunt *Perturbare,* & legunt משעמן, ut idem ſit quod המם. *Apud Talmudicos,* הנסרין שבמרחץ ששגמן Aſſeres qui in balneo ſunt, quos colligarunt inter ſe, Kelim cap.22. R. Salom. exponit, שפיסלן quos dolabrâ poliverunt.

שׁוּגְמִין *Cortices tenues, quos commiſſuris aſſerum in dolio vinario immittunt, ne perſtillet:* ועשאן בסנין או בשוגמין Et conjungit eos corticibus rubi vel corticibus ligni שגמין, Kelim cap.10. *Quidam volunt idem eſſe quod* שֶׁעֶם *Suber.*

שְׁגַר *Dejicere, Demittere ſe. Futurum,* תִּשְׁגַּר עֵינִי דִמְעִין Demittit ſe oculus meus lachrymis, Heb. וְתֵרֵד Et deſcendit, ſubſidit quaſi liquefactus, Jerem.13.17. וְיִשְׁגְּרָן עֵינָנָא דִמְעִין Et dejiciunt ſe oculi noſtri præ lachrymis, Hebr. וְתֵרַדְנָה Jerem.9.18. *Vel,* Et emittunt oculi noſtri lachrymas; *ſi ex Pahel legatur. Pahel,* שַׁגַּר *Abjicere, Ejicere, Projicere. Participium paſſivum,* וּתְהֵא נְבִלְתָךְ מְשַׁגְּרָא לְמֵיכַל Eritque cadaver tuum projectum in cibum omnibus volucribus cæli, Deuter.28.26. וּנְבִלְתֵּיהּ תְּהֵי מְשַׁגְּרָא Et cadaver ejus erit projectum æſtui diurno, Hebr. מֻשְׁלֶכֶת Jerem.36.30. וַהֲוָאָה נְבִלְתְּהוֹן מְשַׁגְּרָן Fueruntque cadavera ipſorum projecta, Jeſa.5.25. *Participium activum,* כְּמָה דִמְשַׁגְּרִין יָת נְבֵלַת חֲמָרָא Sicut projiciunt cadaver aſini, Jerem.22.19. *Futurum,* כֵּן יְשַׁגְּרוּן נְבִלְתֵּיהּ Sic projicient cadaver ejus, Jeſa.22. verſ.19.

שִׁגֵּר *Mittere, emittere, Rab.* שגר שני תלמידי חכמים אצלו Miſit duos ſapientes ad ipſum. Idem quod שלח. *In Targum Jonathanis,* אֲנָא מְשַׁגַּר מַלְאָכָא Ego mitto angelum ante te, Exod.23.20. Jon.

שָׁגוּר *Emiſſum, promptè ſcil. & expeditè ſine offenſione, hæſitātia vel perturbatione:* שם שמים שגור בפיו Nomen Dei promptum eſt in ore ejus. אם שגורה תפלתי בפי Si prompta eſt precatio mea in ore meo, certus ſum eam exaudiri, Berachoth folio 34. col.2.

שֶׁגֶר *Emiſſio:* מלא שגר היונה Plena emiſſio columbæ, id eſt, plenus volatus, Bava bathra cap.2. in Miſch.

שַׁגְרִיר *Legatus,* Talm. Hieroſol. Schevuoth cap.1.

II. שְׁגַר · שַׁגַּר *Accendere, Succendere, Incendere; Comburere: Calefacere. In Targum,* וִיהוֹן שָׁגְרִין וּמוֹקְדִין Eruntque incendentes & comburentes arma, Ezech.39.9. Sic legendum ibi eſſe poſtulat ſenſus. *Apud Talm.* תנור דשגר גוי ואפה ישראל Furnus quem accendit, calefecit Chriſtianus, & coxit panem Iſraelita, ייי folio 38.2. שגר תנורא Calefecit fornacem, Schabbas fol.109.2. תַּנּוּרָא שְׁגִירָא Furnus accenſus, Joma fol.29.1. *Oppoſitum ejus,* תַּנּוּרָא קְרִירָא Furnus frigidus, Ibid.

שְׁגָרָא *Botrus:* שיגרא דתמרי Botrus dactylorum, id eſt, multorum ſive plurium junctura & compreſſura, ut ficus comprimi ſolent, Kethub. fol.80.1.

שגרונא *idem quod* שִׁגְרוֹנָא *de quo ſuprà: Diverſimodè enim ſcripta hæc vox occurrit, ſed prior per* ר *magis probata.*

שְׁגַשׁ *Perturbare, Diſſipare, Profligare, Perterrere, terrorem incutere. Reſpondet Hebræo* הָמַם. *Præteritum,* וְשַׁגֵּשׁ יָת מַשְׁרִיתָא דְמִצְרָאֵי Et perturbavit caſtra Ægyptiorum, ſive, terrorem ipſis incuſſit, Heb. וַיָּהָם Exod.14.24. וְשַׁגְּשִׁנּוּן Et perturbavit eos, 1.Sam.7.v.10. *Participium,* וְקָסוֹמִין מְשַׁגֵּשׁ Et divinos perturbat, Hebr. יְהוֹלֵל infatuat, dementat, Jeſa.44.verſ.25. *Infinitivus,* לְשַׁגָּשׁוּתְהוֹן וּלְהוֹבָדוּתְהוֹן Ad profligandum & perdendum eos, Hebr. לְהֻמָּם, Eſth.9.24. *Futurum,* וַאֲשַׁגֵּשׁ יָת כָּל עַמְמַיָּא Et perturbabo omnes populos, Exod.23.27. in Jonathane. שְׁדַר גִּירָךְ וּתְשַׁגְּשִׁנּוּן Emittes ſagittas & profligabis eos, Pſalm.144.6. וִישַׁגְּשִׁנּוּן שִׁגּוּשׁ רַב Et profligabit eos profligatione magna, Deut.7.23. *Ithpehal vel Ithpahel,* אִשְׁתַּגַּשׁ *Perturbari, Tumultuari, Perſtrepere. Præteritum,* מָא דֵין קָל קַרְתָּא אִשְׁתַּגְשַׁת Quis eſt iſte ſtrepitus, quo civitas tumultuatur? Heb. הוֹמָה, 1.Reg.1.41. וְאִשְׁתַּגְשַׁת קַרְתָּא Et tumultuabatur civitas, 1.Reg.1. v.45. וְאִשְׁתַּגְשַׁת אַרְעָא Et perſtrepebat vel perturbata fuit terra, 1.Sam.4.5. *Participium,* וְעַלְעוֹל מִשְׁתַּגַּשׁ Et tempeſtas perſtrepens, Hebr. וְסַעַר מִתְחוֹלֵל Jerem.23.19. בְּרַם לְמָא מִשְׁתַּגְשִׁין Utique in vanum tumultuantur, Hebr. יֶהֱמָיוּן Pſal.39.7. *Imperativus,* אִשְׁתַּגִּישׁוּ Perturbamini, Jeſa.29.9. שתו ורוו וְאִשְׁתַּגִּישׁוּ Bibite & inebriamini & perſtrepite, Jerem.25.27. *Apud Talmudicos,* שליא משגש אורחתיה דאמיה Infans perturbans vias matris

matris suæ, Bava bathra fol.9.1.2. Sic vocatur ibi Raf Scheschet, ob rationem quam vide.

שְׁגוּשׁ *Tumultus, Strepitus, Conturbatio, Perturbatio:* אֲרֵי הֲוָת שְׁגוּשׁ קְטָלָא בְּכָל קַרְתָּא Nam erat perturbatio occisionis in tota urbe, Hebraicè מְהוּמַת מָוֶת 1.Sam.5.11. Zach.14.13. שְׁגוּשָׁא רַבָּא לַחֲדָא Perturbatio magna valdè, 1.Sam.5.9. וְלֵית מִלִּין דִּשְׁגוּשָׁא Non sunt verba strepitus, id est, sonora vel strepera, Psalm.19.4. *Plurale*, וַחֲזוֹ שְׁגוּשְׁיָא סַגִּיאִין בְּגַוַּהּ Et videte tumultus maximos in ea, Amos 3.9.

שְׁגוּשְׁיָא *Idem:* יָת מְאֵרְתָא וְיָת שְׁגוּשְׁיָא Maledictionem & conturbationem, Deuteron.28.20. מָא קָל שְׁגוּשְׁיָא הָדֵין Quæ est vociferatio tumultus hujus? 1.Sam.4.14. שְׁגוּשְׁיָא רַב לַחֲדָא Tumultus magnus valdè, 1.Sam.14.20.

שְׁגוּשָׁא · שְׁגוּשָׁא *Tumultuosus. Schurck in medio est ex forma Syriaca, quæ in Targum Proverbiorum frequens est:* מִלּוֹי דִּשְׁגוּשָׁא מַרְכְּנָן לֵיהּ Verba tumultuosi hominis inclinant sive prosternũt ipsum, Proverb.26.22. Vulgò hîc legitur שִׁיגוּשָׁא quod est substantivum, ut antè. Unde meliùs pro eo legetur שְׁגוּשָׁא, ut קְטוֹלָא, ex forma Targumica, vel שְׁגוּשָׁא ex forma Syriaca. In Hebræo est דִּבְרֵי נִרְגָּן, quæ etiam leguntur Proverb.18.8. sed ibi in Venetis ponitur vox corrupta דְּחֲבִינָנָא quod videtur esse pro דְּחַרְתְּנָא Contentiosi, rixosi, qui rixis tumultus excitat, quæ vox legitur Proverb.16.v.28. At Regia Biblia legunt שְׁגוּשָׁא, ut cap.26. & sic Elias & Aruch. Sic rursus pro Hebræo נִרְגָּן legitur, וְהֵיכָא דְּלֵית שְׁגוּשָׁא יִשְׁתֹּק תִּגְרָא Sic etiam ubi non est tumultuosus, ibi silet contentio, Prov.26.20.

שְׁגַשְׁתָּא *idem quod* שְׁגוּשׁ *suprà:* מַלְאֲכָא דִּשְׁגַשְׁתָּא Angelum tumultus, Esth.1.10.

שְׁגוּשְׁתָּא *Idem:* וּפַקֵּד לְמַלְאֲכָא דִּי מְמַנָּא עַל שְׁגוּשְׁתָּא Et præcepit angelo qui præfectus est perturbationi, qui descendit, וְשַׁגֵּשׁ יָת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ & perturbavit Assuerum, Esth.6.1. in Targum secundo.

שְׁגַשְׁגַּשׁ *idem quod* שְׁגַשׁ. *Ithpahel*, אִשְׁתַּגְשַׁג *Conturbari, Perturbari ad insaniam, Insanire. Participium*, בְּשׁוּקַיָּא מִשְׁתַּגְשְׁגִין רְתִיכַיָּא In plateis insaniunt currus, tumultuoso cursu agitantur, Hebraicè יִתְהוֹלְלוּ, Nah.2.v.4. *Posset hoc etiam esse à* שְׁגַג *quod idem cum Hebr.* שקק *Discurrere cum tumultu. Inde* שְׁגַשַׁג *repetitâ primâ radicali ut in multis. Futurum*, עַל כֵּן יִשְׁתַּגְשְׁגוּן עַמְמַיָּא Idcirco perturbabuntur vel insanæ fient gentes, Hebr. יִתְהֹלְלוּ Jerem.51.v.7. Sic præstat legere, juxta formam præcedentis loci, quàm יִשְׁתַּגְּשׁוּן ut habent libri vulgati. Probat id Elias. וְיִשְׁתּוֹן וְיִשְׁתַּגְשְׁגוּן Bibent & perturbabuntur, Hebr. וְהִתְגֹּעֲשׁוּ Jerem.25. vers.16.

* שר *Dæmon. Plur.* שֵׁדִים. Vide infrà in שור.

שְׁדָא *Fundere, Effundere. Hebr.* שָׁפַךְ. *Præteritum*, שְׁדָא כִּבְעוּר אִשָּׁא רוּגְזֵיהּ Effudit sicut incendium ignis iram suam, Thren.2.4. שְׁדָא עַל יְרוּשְׁלֵם Effudit super Jerusalem robur iræ suæ, Thren.4.11. שְׁדוֹ דִּמְהוֹן הֵיךְ מַיָּא Effuderunt sanguinem ipsorum quasi aquam, Psal.79. v.3. וּשְׁדוֹ אֲדַם זַכַּאי Et effuderunt sanguinem innocentem, Psalm.106.v.38. *Participium*, שָׁדֵי בְּסִרְנוּתָא Effundit contemtum super principes, Psal.107.40. Job.12.21. *Plurale*, דְּשָׁדְיָן מַיָּא פְּשׁוֹרֵי Qui effundunt aquas tepidas: & sic mox, דְּשָׁדְיָן מַיָּא חֲמִימֵי Qui effundunt aquas calidas, Eccl.2.9. *Imperativus*, שְׁדֵי עֲלֵיהוֹן רוּגְזָךְ Effunde super eos iram tuam, Psalm.69.25. שְׁדֵי חֵימְתָךְ עַל עַמְמַיָּא Effunde iram tuam super gentes, Psalm.79.v.6. שְׁדָאִי הֵיךְ מַיָּא Effunde sicut aquam, Thren.2.19. שְׁדוֹ קֳדָמוֹהִי Effundite coram eo elationes cordis vestri, Psal.62.9. *Futurum*, יִשְׁדֵּי לְאַרְעָא Effundet in terram, Job.16.13. *Aphel*, וַוי עַל קַרְתָּא דְּאַשְׁדִּי עַל דַּם זַכַּאי Væ civitati quæ effudit sanguinem innoxium, Ezech.24.9. *Ithpehal, Præteritum*, עַל דַּם זַכַּאי דְּאִשְׁתְּדִי בַהּ Propter sanguinem innocentem, qui effusus est in ea, Numer.35.33. in Jon. *Participium*, מִשְׁתַּדְיָן מַרְגְּלָן קַדִּישִׁין Quomodo diffusæ sunt margaritæ sanctæ, Thren.4.1. *Apud Rabbinos*, איכרפו דדיך לא הדרת בך אשתדו דדיך נמי לא הדרת בך Quando cœperunt extuberare ubera tua, non convertisti te: quando diffusa fuerunt ubera tua (in justam scil. magnitudinem) etiam tunc non convertisti te, Nidda f.48.2. in Ezech.23.3. Aruch legit אשתררו.

שְׁדִיוּת · שְׁדִיוּת *Effusio:* וְשַׁדְיוּת אֲדַם זַכַּאי Et effusio sanguinis justi, Genes.49. vers.12. in Jon. ובשדיות אדם זַכְּיָא Et effusione sanguinis justi, Numer.35.25. בְּשַׁדְיוּת אֲדַם דְּמַן דְּשַׁדְיֵיהּ Per effusionem sanguinis ejus qui effudit eum, Num.35. vers.33.

II. שְׁדָא *Jacere, Ejicere, Ejaculari, Projicere. Præteritum*, וּמַשְׁרִיתֵיהּ שְׁדִי בְּיַמָּא Et exercitum ejus projecit in mare, Exod.15.4. אוֹ מַן שְׁדָא אֶבֶן זָוִיתַהּ Aut quis jecit lapidem angularem ejus? Hebr. יָרָה, Job.38.6. וּשְׁדָא וַאֲמַר Et ejaculatus est & dixit, 2.Reg.13.17. וּשְׁדוֹ קַשָּׁתַיָּא Et ejaculati sunt sagittarii in servum tuum, Heb. וַיֹּרוּ 2 Sam.11.24. *Participium*, יָת גִּירַיָּא דַּאֲנָא שָׁדֵי Sagittas quas ego ejaculor, Hebr. מוֹרֶה, 1.Sam.20.36. *Imperativus*, וַאֲמַר אֱלִישָׁע שְׁדִי Et dixit Elisa, jaculator, 2.Reg.13.17. שְׁדוֹ בַהּ Jaculamini in eam, Jer.50. v.14. *Futurum*, בְּקַשְׁתָּא אֶשְׁדֵּי Arcu jaculabor, Hebr. אוֹרֶה, 1.Sam.20.20. *Pahel, Præteritum*, גִּירָא דִּי שַׁדִּי יְהוֹנָתָן Sagittæ quam ejaculatus fuit Jehonathan, 1.Sam.20.37. *Aphel, Participium*, וּמַשְׁדֵּי עַפְרָא Et projiciebat pulverem, Hebr. וְעִפַּר עָפָר, 2.Sam.16.vers.13. *Ithpehal*, אִשְׁתְּדִיאוּ יִשְׁתְּדֵי

Aut jaculando perimitor, Exod. 19. vers. 13.

שׁוּרָא *Conjectura:* שורא ודייני Conjectura judicum, id est, dijudicatio juxta bonum & æquum, Tal.

III. *Volare, Advolare, Convolare. Participium,* וְלָא הֲוָה נְמִיל מִכָּא וְשָׁרֵי כָּא Neque fuit aliquis proficiscens hinc & avolans illuc, Hebr. נֹדֵד כָּנָף Jesa. 10. 14. דְשָׁרֵי בִּימָמָא Qui volat interdiu, Heb. יָעוּף יוֹמָם Psalm. 91. vers. 5. *Ithpehal, Præteritum,* וְאִשְׁתְּרִי לְוָתִי Et advolavit ad me unus ex ministris, Hebr. וַיָּעָף Jesa. 6. v. 6. *Participium,* כְּמָא דְמִשְׁתְּרֵי נִשְׁרָא Sicut volat accipiter, Hebr. יִדְאֶה, Deuteron. 28. 49. Jerem. 48. 40. בְּעוֹפָא דְמִשְׁתְּרֵי כֵּן יִתְכַּנְשׁוּן Sicut avis volans, sic congregabuntur adversus eam, Jerem. 12. 9. מִשְׁתְּרָן כְּנִשְׁרָא Advolant instar aquilæ, Hebr. יָעֻפוּ כְּנֶשֶׁר Habac. 1. 8.

IV. אִשְׁתְּרִי *Agitari, Moveri, Commoveri. Futurum cum Infinitivo,* אִשְׁתְּרָאָה תִשְׁתְּרֵי אַרְעָא Movendó movebitur terra, Hebr. מוֹט הִתְמוֹטְטָה Jesa. 24. 19.

אִשְׁתְּרִיוּת *Motio, Commotio, Agitatio:* כְּאִשְׁתְּרִיוּת אִילָנֵי חוּרְשָׁא Secundum agitationem arborum sylvæ, id est, sicut agitantur & commoventur, Hebr. כְּנוֹעַ, Jesa. 7. v. 2.

V. שְׁרָא *Nere, fila ducere, idem quod* טָוָה *Hebraicè. Hinc apud Talmudicos,* שרינהון בשורין Nevit illa in fila, Eruvin cap. ult. חוטא דזהוריתא דשרתיה זומרה Filum coccineum quod nevit mulier suspecta, Gittin folio 69. 2. ולמישרא אשלי Et nere funes, id est, cannabem ut inde fiant funes, Succa fol. 16. 1.

שַׁרְיָא *Ventus australis, ut docet Aruch in* אסתנא, *vel, Ventus orientalis, ut idem explicat in* שר *tertio:* שריא נשיב Ventus orientalis flat, Gittin fol. 31. 2.

שַׂדֵּד

Occare, glebas agrorum occâ sive crate comminuere & coæquare. Futurum, אִין יְשַׂדֵּד נִלְמָתָא בַּתְרָךְ An occabit valles post te, Job. 39. v. 13. Idem cum Hebræo.

שׂדר

שִׂדְרָא *Latus, idem quod* צִדְרָא, *& sic idem est quod Hebraicè* יָרֵךְ: item, *Scapus candelabri:* עַל שִׂדְרָא דְמַשְׁכְּנָא In latere tabernaculi, Exod. 40. 22. 24. שדרא דצפונא Latus aquilonis, Psalm. 48. 3. עַל שִׂדְרָא דְבֵיתָךְ In latere domus tuæ, Psal. 128. 3. לְאַרְעִית שִׂדְרָא דְאִילְפָא In fundum lateris navis, Hebr. אֶל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה, Jon. 1. 5. *In altera significatione,* שִׂדְרָהּ וּקְנָהּ Scapus ejus & calamus ejus, Exod. 25. 31. & 27. 17.

שַׁדַּי *Omnipotens, Præpotens. Nomen divinum, Deum à potentia summa denominans:* אֲנָא אֵל שַׁדַּי Ego sum Deus omnipotens, Genes. 17. 1. *R. Salomon vult esse compositum ex Pronomine* שֶׁ *&* דַי, *vide;* Ego sum Deus שַׁדַּי *idem est ac si diceret,* שיש די באלהותי לכל בריה *quod est sufficientia, id est, sufficiens potestas in omnem creaturam:* וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ יָתָךְ Et Deus omnipotens benedicet tibi, Gen. 28. v. 3. וְחֵזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי חֲזִי Et visionem ab omnipotente vidit, Numeror. 24. 4. וְשַׁדַּי לָא יְקַלְקֵל דִּינָא Et omnipotens non pervertit judicium, Job. 34. v. 12. וּמוּסַר דְשַׁדַּי אַל תִּמְאַס Et castigationem omnipotentis ne spernas, Job. 5. 17. הַאִסְפְּקָא אִית לְשַׁדַּי Num est negotium omnipotenti? Job. 22. v. 3. מְדִין מִשַּׁדַּי לָא אִתְטְמַרוּ עִדָּנַיָא Quare ab omnipotente non sunt abscondita tempora, Job. 24. 1.

שִׁדְּה *Arca, Capsa:* השידה והתיבה Arca & capsa, Mikvaoth cap. 6. בקולבי של שידא Cum pessulo arcæ, Kethubhoth folio 65. 1. פורסין עור של גדי על גבי שידה Expandunt pellem caprinam super arcam, Schabbas fol. 120. 1. Item *Currus ligneus pro equitatu mulierum, instar arcæ,* Erubhin fol. 30. col. 2.

שָׂדֶה

Ager: שדה אילן *Ager arborum, Pomarium:* שדה לבן *Ager albus,* in quo nullæ sunt arbores, sed frumentum, legumina, & similia, Scheviith cap. 1. & 2.

שְׁדַךְ

Quiescere, Requiescere, quietum, tranquillum, pacatum, sedatum esse. Respondet Hebraico שָׁקַט. *Præteritum,* וְאַרְעָא שְׁדוּכַת מִלְּמֶעְבַּד קְרָבָא Et terra quieta erat à gerendis bellis, Jos. 11. v. 23. וְקַרְתָּא שְׁדוּכַת Et civitas quieta erat, 2. Reg. 11. v. 20. וּשְׁדוּכַת אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל Et quieta erat terra Israelis, Judic. 3. 11. וְלָא שְׁדוּכִית מִן בְּסוֹרְתָא דִיקַדְתָּא Neq; quietus fui à nuncio incendii, Job. 3. v. 26. *Futurum,* הַשְׁתָּא שְׁכִיבִית וְאֶשְׁדוּךְ Nunc jacerem & quiescerem, Job. 3. v. 12. וְלָא תִשְׁדוּךְ אֱלָהָא Neque quiescas ô Deus, Psalm. 83. 2. *Pahel,* שַׁדֵּךְ *Quietum, tranquillum reddere. Participium,* כַּד מְשַׁדֵּךְ אַרְעָא מִן דָּרוֹמָא Cùm quietam reddit terram à meridie, Job. 37. 17. מְשַׁדְּכִין רוּגְזָךְ Pacatam reddunt iram tuam, Psalm. 90. vers. 11. *Infinitivus,* לְשַׁדָּכָא לֵיהּ מִן יוֹמֵי בִישָׁא Ad præstandum quietem ipsi à diebus mali, Psalm. 83. 2. *Aphel, Futurum,* וְהוּא יַשְׁדּוּךְ וּמַן יְחַיֵּב Ipso tranquillum reddēte, quis culpabit? Job. 34. v. 29. *Ithpehal, Præteritum,* כַּד פָּג וְאִשְׁתְּדִיךְ Cùm cessasset ac tranquillior factus esset à potu vini, Esth. 2. 1. וְחִמְתָא דְמַלְכָּא אִשְׁתְּדִיכַת Et fervens ira regis sedata erat, Esth. 7. 10.

שְׁדִיךְ *Quietus, Tranquillus:* כּוּלֵיהּ שְׁדִיךְ וְשָׁלֵיו Totus ipse quietus est & tranquillus, Job. 21. vers. 23.

שַׁדְּךְ *Idem. Apud Talm.* בשדכא פשיטא De viro tranquillo hoc simplex & clarum est, Bava bathra cap. 8. *In Aruch scribitur* שַׁדְּךְ *esse Virum otiosum, qui nihil negotiatur aut lucratur cum facultatibus suis.*

שְׁדוּכְיָא *Quies, tranquillitas:* וְשַׁלְוָא וּשְׁדוּכְיָא Et tranquillitas & quies erat ipsi, Ezech. 16. v. 49. *Sic legendum: nam libri habent* שְׁלוּבָא, *quod Too est. Pro* שְׁדוּכְיָא *etiam meliùs legeretur* שְׁדוּכָא.

שַׁרְכָן *Quietus, tranquillus, otiosus; Rab.* Hinc *Elias legit illud*, וַהֲוָה עֵשָׂו גְּבַר נַחְשִׁירְכָן Et fuit Esau vir quietus (&) ociosus, pro Hebr. איש יודע ציד Vir peritus venationis, Genes.25.v.27. in Onkelo & Jonathane. Rectiùs legeretur divisim, נַח וְשַׁרְכָן, id est, אדם של מנוח והשקט Homo quietis & otii, id est, otiosus, otio deditus, quales sunt venationi dediti, qui præter venationem in aliis rebus otium agunt. Vulgò libri habent נַחְשִׁירְכָן, de qua vide in נחש & שרך per Resch in medio.

שַׁרְכָא Vide in שְׁרַךְ.

II. שדך *Desponsare, Conjungere, Copulare, affinitatem contrahere, matrimonio jungi, Rab.* לשדך הבנות Desponsare filias; id sabbatho licitum esse, Talmudici tradũt. משדכין התינוקות Desponsant pueros. המשדך בתו לחבירו Desponsans filiam suã proximo vel socio suo: ראובן שידך בתו לשמעון Ruben desponsavit filiam suam Simeoni. נערה משודכת Puella desponsata. אם קלקל המשודך מעשיו Si corruperit desponsatus mores suos.

שדוך *Desponsatio, Copulatio:* נתבטלו השדוכין Irritæ factæ sunt desponsationes.

שַׁרְכְנוּת *Affinitas, Desponsatio.* שַׁרְכָן *Affinis, desponsator.* שַׁרְכוּן *Desponsatio.*

שדל *Persuadere, Allicere, Pellicere. Sic sæpè respondet Hebræo* פִּתָּה. *R. Salom. scribit Exod.22.16.* שדול בלשון ארמי כפתוי בלשון עברי *h.e.* שדול *in lingua Aramæa idem significat quod* פתה *in lingua Hebræa. Imperativus,* שַׁדֵּלִי יָת בַּעְלִיךְ Persuade viro tuo, Pellice maritum tuum, Hebr. פַּתִּי Judic.14.15. שַׁדְּלִי יָתֵיהּ Pellice eum, Jud.16.5. *Futurum,* וַאֲשַׁדְּלִנָךְ Et alliciam te, persuadebo tibi, Ezech.38.4. Sic hoc loco Hebræum וְשֹׁבַבְתִּיךָ transfert, & cap.39.2. וַאֲנִי אֲשַׁדֵּל גְּבַר בְּתוּלְתָא Et si pellexerit quis virginem, Exod.22.15. אִין יְשַׁדְּלוּ לָךְ חַטָּאֵי Si allexerint te peccatores, Prover.1.10. cum נ formativo loco י, more Syro. Veneta hîc mendosa sunt, in quibus legitur נְשַׁדִּי.

שדול *Allectio, persuasio.*

אִשְׁתַּדַּל *Conari, Operam dare; Desudare, Occupari, Occupatum esse. Includit studium, curam & solicitudinem cum labore, unde & pro Luctari sumitur, quasi Omnibus viribus laborare. Præteritum,* וְאִשְׁתַּדַּל גַּבְרָא עִמֵּיהּ Et luctabatur vir cum eo, Hebr. וַיֵּאָבֵק. וְאִשְׁתַּדַּל עִמֵּיהּ Qui luctatus fuit cum eo, donec ascenderet aurora, Cantic.3.6. וּלְאָן אִשְׁתַּדַּלְתְּ לְמֶעְבַּד Et ubinam occupata fuisti operando? Ruth. 2.20. *Participium,* דְּמִשְׁתַּדַּל לְמִשְׁכַּח יָתְהוֹן Qui operam dat ut inveniat ea, Eccles.1.v.17. *Infinitivus,* בְּאִשְׁתַּדָּלוּתֵיהּ עִמֵּיהּ In luctando eo cum ipso, cùm luctaretur cum ipso, Hebr. בְּהֵאָבְקוֹ Genes.32.v.25. Pro hoc in Targ. Hierosol. legitur בִּשְׁדְּרוּתֵיהּ, quod mendosum est: nam Verbum שְׁדַר aliam significationem habet. Legendum autem; ut in Onkelo est. *Apud Rabbinos frequentissimum Verbum est:* המתאמץ להשתדל Obstinatè operam impendens, omnibus viribus contendens; הוי משתדל עם אדם שהשעה משחקת לו *Esto occupatus cum homine cui hora arridet, cui tempus favet, qui prospero gaudet rerum successu:* לעולם תשתדל האשה להיות צנועה *Semper dabit operam mulier, ut sit verecunda.* Hillelis dictum est capite 2. in Pirke abhoth: במקום שאין אנשים השתדל להיות איש *In loco ubi non sunt viri, da operam ut tu virum te præbeas.*

הִשְׁתַּדְּלוּת *Opera, Studium; conatus, labor.*

שדף שְׁדַף, נִשְׁדַף, *& in Ithpehal,* אִשְׁתְּדִיף, *Aduri, Uredine tangi: vel Ithpahel,* אִשְׁתַּדַּף: ut, שדה שנשתדפו ארבע שנשדפה Ager qui adustus est: שדות ארבע רוחותיו שנשדפו Quòd uredine tacti essent quatuor agri à quatuor ventis ipsorum, id est, quatuor angulis sive partibus; ואשתדוף רובה באגא Et adusta fuerit pleraque pars vallis, Mezia fol.105. & 106. של כל העולם כלו נשדף ושלך לא נשדף Totius mundi seges erat adusta (corrupta, perdita) tua verò non fuit perdita, Berach. fol.18.2. *In compendio Aruch manuscripto legitur ad marginem, in litera Aleph:* אשתדוף אילן זקן שלא נשא פירות יותר h.e. אשתדוף *est arbor vetula, quæ nullos amplius profert fructus.*

שִׁדְפוֹנָא *Adustio, Uredo segetum, ut Hebraicè:* ארי יהי שדפונא Nam erit uredo, 1.Reg.8.vers.37. מְחֵית יָתְכוֹן בְּשִׁדְפוֹנָא Percussi vos uredine, Amos 4.v.9. Hag.2.v.17. וּבְשִׁדְפוֹנָא Et uredine, Deuteronom. 28. v. 22.

II. אִשְׁתַּדַּף *Commercium habere, Negotiari, negotiis implicari vel implicatum esse:* או אשתדפא אשתדף Aut negotiando negotiatur, Hebr. וְכִי שִׂיחַ לוֹ 2.Reg.18.27. *Elias vult idem esse quod* שתף, *literis* ת *&* ד *inter se permutatis, q.d.* שותפות *Commercium est ipsi cum aliis.*

שדר *Mittere, Emittere, Hebr.* שָׁלַח. *In Mose & Prophetis rarum est, at in Hagiographis & Targum Hierosolymitano frequens. Frequentius etiam in Pahel quàm Pehal occurrit. Elias vult bis tantum in Onkelo inveniri. Præteritum,* וּשְׁדַר לְבִלְעָם Et misit ad Bilham, Numer.22.40. *Pro hoc in Venetis magnis legitur* וּשְׁלַח, *unde miratur Elias, quare in Aruch hic locus adducatur. Sed editio cum triplici Targum habet* וּשְׁדַר, *& sic quoque Author Aruch tunc in libris scriptum invenit:* ושדר אגרתא Et misit literas, Esth.1.3. וּשְׁדַר וּקְרָא יָת רָחְמוֹי Misitque vocatum amicos suos, Esth. 5. vers. 10. ושדר פטקין Et misit literas, Esth.9.v.20. הָא שַׁדְּרִית גַּדְיָא הָדֵין Ecce misi hædum hunc, Genes.38.23. Sic legit Elias ex Pehal, sed alii libri ex Pahel. *Imperativus,* וּכְדוּן שְׁדַר וּכְנוֹשׁ יָת גֵּיתָךְ Nunc ergo mitte

mitte & congrega gregem tuum, Exod. 9. v. 19. *Pahel Præteritum*, כד שדר שאול Quando miserat Saul, Psalm. 59. 1. שדרני לותכון Misit me ad vos, Exod. 3. 13. Jonath. עם אזגדיך דשדרת לותי Cum nunciis tuis quos misisti ad me, Numer. 24. 12. לארעא דשדרתנא Ad terram ad quam misisti nos, Numer. 13. 28. *Participium*, דמשדר מלי ביד סכלא Qui mittit verba per manus stulti, Prov. 26. 6. *Plurale*, ומשדרין דורון Et mittebant munera, Esth. 9. v. 19. דתהפיך מלתא דקושטא למשדריך Ut convertas sive respondeas verbum verum mittentibus te, Proverb. 22. 21. *Infinitivus*, הלא שדרא שדרית לותך Nónne mittendo misi ad te, Num. 22. 37. למשדרא רברבין Mittere principes, Numer. 22. 15. Quod autem ex hujus Verbi forma legitur in Targ. Hierosol. בשדרותיה, id mendosum est, & legendum ut in Onkelo, באשתדלותיה In luctando ipsum. *Futurum*, אנא אשדר גדי Ego mittam hædum, Genes. 38. v. 17. נשדר גוברין קדמנא Mittemus viros ante nos, Deuteronom. 1. 22. וישדרון חכימי קרתיה Et mittent sapientes urbis suæ, Deut. 19. 12. *Ithpehal vel Ithpael, Præteritum*, ואשתדר במצדתא Quod immissus est in rete pedibus suis, Job. 18. 8. *Futurum*, ומלאכא נוכריא ישתדר עלוי Et angelus sive legatus peregrinus mittetur in eum, Prov. 17. 11.

אשתדור *Rebellio, sic dicta à Mittendo, quia rebellare cogitantes crebrò mittunt ad eum, à quo auxilium flagitant, scribit Kimchi in libro Radicum:* ואשתדור עבדין בגוה Et rebellionem faciunt in ea, Esdræ 4. 15. Et cùm Chirek ab initio, על סגיאות חובת אשתדור Propter multitudinem culpæ rebellionis, quæ erat in ea, Thren. 1. 1. Libri hîc pravi sunt. Legi etiam potest, חוברי ואשתדור Culpę & rebellionis: על חובין מרודין ואשתדור Propter peccata, contumacias & rebellionem, Cantic. 5. v. 17.

שודרא *Funis:* שודרא ברקא Funis splendidus, ex pilis scil. caudæ animalis factus, Tal. Gittin fol. 69. col. 1.

שדריא *Fæces: Sic citatur in Aruch ex Bava mezia fol 40. 2.* גולפי ושדריא Cantharos & fæces: *sed in Talmud legitur* ושמריא.

שדרין *Glebæ:* שדרי דארעא Glebæ terræ, Bava bathra fol. 103. 1. Erchin fol. 25. 1.

שדרא *Spina dorsi:* דליה תרין רישין ותרתין שדראין Cui sunt duo capita & duæ spinæ dorsi, vel, duo dorsa, Deut. 14. 7. in Jon. *Est ab Hebræo* שדרה. *Apud Talmudicos*, הבריה שיש לה ב' גבין וב' שדראות Creatura habens duo dorsa & duas spinas dorsi, Nidda fol. 24. 1. שדרה של שבולת Spina dorsi spicę, *Gluma, Utriculus*, Okezim cap. 1. Vide Rambam, & in Cholin fol. 119. 2.

II. אשתדר *idem quod* אשתדל *Conari, Contendere.* *Participium*, הוה משתדר להצלותיה Fuit contendens liberare eum, Dan. 6. 15. *Sic in Aruch citantur quædam ex Gemara, quæ tamen hodiè leguntur per* ל *in fine.*

שה *Pecus, Agnus, Hædus. Hinc pluraliter dicunt* שיות, *quia* שה *est pro* שיה. Occurrit in Aben Esra Jesa. 7. 21.

* שהר Vide infrà in שהר.

שהה שהא *Morari, Cunctari, Tardare, Exspectare. Sic respondet quandoque Verbo* התמהמה *maximè Hierosolymitanè. Præteritum*, ארום אלולפון שהינא Nam nisi cunctati fuissemus, Genes. 43. 10. in Jon. *Infinitivus*, ולא יכילו למשהי Et non poterant cunctari, Exod. 12. v. 39. Jonath. *Ithpehal Præterit.* אשתהי מן האל לנחלא Detentus fuit ultra flumen, usque ad columnam auroræ, Genes. 32. 24. ואשתהי Et cunctabatur, Genes. 19. 16. Jon. ואשתהיית עד כדון Et detentus sum ibi, commoratus sum ibi usque nunc, Heb. ואחר Genes. 32. 4. Jon. *Aphel, Participium*, ולא משהי למשלמא Neq; differt compensare vel reddere inimicis suis mercedem, Deut. 7. 10. in T. Hier. לא תשהוניה עד דתיליד Non differetis ipsum donec ipsa pepererit, q. d. statim, sine mora ipsum vitâ mulctabitis, Deuteron. 22. v. 22. Jon. *In jure Hebræorum legitur:* נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל וכו' *Si quis duxerit uxorem, & moratus fuerit cum ea decem annos, & non pepererit; non est ei permissum otiari, &c. scilic. à procreandis liberis, sed expellet eam, vel ducet juxta eam aliam. Expulsa potest duci ab alio, qui potest etiam* לשהות עמה *morari cum ea per decem annos.* Mischna est in Jebhammoth cap. 6. Confirmatio est ab exemplo Abrahami, qui, elapsis decem annis cum Sara sterili, duxit Hagaram, Genes. 16. v. 3. ubi R. Salom. & Aben Esra hujus meminerunt.

שהייה, שהות *Mora, Tardatio, tarditas*, Rab. *In specie quoque sic vocatur Mora quædam in mactando, quæ Mactationem reddit illegitimam.* Vide de ea Aruch in גרם quinto, & Rambam par. 2. in הלכות שחיטה, cap. 3.

II. שהה *Vastari:* Item *Mirari cum stupore, Stupere, Obstupescere, Hebr.* שאה. *Præteritum*, כאתרגושת גלין דשהו Sicut strepitus fluctuum, qui vastati sunt, 2. Reg. 19. 25. *Variant hîc libri. Aruch in* שח *quinto, legit* דשחו *per Chet: Elias autem legit per* ה, *ut sit idem quod* שאה *commutatis gutturalibus, quæ lectio magis proba videtur.* Jesa. 27. 26. idem. *Participium*, וגברא שהי בה Et vir ille stupebat de ea, Heb. משתאה Gen. 24. 21. *Imperat.* אתריפו שהו Languescite animo, obstupescite, vel, Admiramini, Hebr. ותמהו Jesa 29. 9. Habac. 1. 5. *Ithpahel*, אשתהי Obstupefactus est, Gen. 32. 24.

שהוא

שְׁיָא *Vastitas, Desolatio. Plurale,* דְמִיתְנּוּן לְשְׁיָוָתָא Projecisti eos in vastitates, Heb. לְמַשׁוּאוֹת Psalm.73.18.

שַׁתִי *Adjunctum est ipsi* פַּתִי. *Non sunt per se voces significativæ, sed symbola aliarum vocum, nempe* שַׁתִי *id est,* שַׁבָּת הַיּוֹם *Sabbathum est hodie:* פַּתִי *id est,* פֶּסַח הַיּוֹם *Pesach sive Pascha est hodie.* In Gemara, ad illud; וְדָתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים *Et leges Regis ipsi non faciunt*, Esth.3.v.8. scriptum legitur: דמפקין לכולא שתא בשתי ופתי Quod proferunt sive proloquuntur & excipiunt toto anno; Sabbathum est hodie; Pascha est hodie, &c. Megilla fol.13.2. nempe, quando monentur ad præstanda officia & obeundas operas pro rege, semper excusant se dicentes, Sabbathum nostrum hodie est, Pascha est hodie, & prohibitum nobis est his diebus opus servile quodcunque facere. Prolixè hoc explicatur in Targum secundo libri Esther cap.3.v.8. Unde inter cætera hoc Talmudicum quoque adducitur iteratâ vice: וּמַן דִמְדַבַּר מִנְּהוֹן לְמֶעְבַּד עִבִידְתֵיהּ דְמַלְכָּא מַפִּיק לְיוֹמָא הַהוּא בְּשִׁיתִי פִּיתִי Et quicunque ex ipsis ducitur ad faciendum opus regis, producit isto die illud שִׁיתִי פִּיתִי Sabbathum est, Pascha est, non licet nobis operari. Et iterum ibidem: Subsiliunt & saltant (in festo tabernaculorum) instar hædorum: neque scimus, num maledicant nobis, an verò benedicant, vocantque illud, Festum tabernaculorum, neque faciunt opus regis, dicentes nobis: Dies prohibitus est nobis, ומפקין לכולא שתא בשתי פתי & producunt toto anno illud, Sabbathum hodie est, Pascha hodie est, neque faciunt in eo opus aliquod regis, &c.

שחיא. *In Aruch adducitur hîc etiam ex Schab. fol.106.2. & Beza fol.24.1.* וממי ליה בחד שחיא Et pervenit ad eum cursu uno, i. e. ריצה אחת; *sed in Talmud legitur* בשחיא אחת id est, Natatione unâ, tractu, impetu uno.

שְׁהַר *Vigilare:* דַהֲוָה שָׁהִיר וְלָא דָמִיךְ Qui fuit vigilans & non dormiens, Esth.6.1. *Elias scribit, se nescire quid sit. Scribitur autem in Venetis cum Daleth in fine, sed ex lingua Syriaca Novi Test. verbum satis notum est:* שהרין חלף נפשתכון Vigilant pro animabus vestris, ad Hebr.13.17. ושהרו עמי Et vigilate mecum, Matth.26.38.

שׁוּב *Reverti, Redire: Referri, apud Rabbinos, ut cùm dicunt;* וה שב אל מה שאמר Hoc refertur ad id quod antea dixerat, vel, quod dicturus est, &c. Item: *Reverti à peccatis, Resipiscere,* unde illud R.Elieseris, שוב יום אחד לפני מיתתך *Resipisce die uno ante mortem tuam*, Avoth cap. 2.

תְּשׁוּבָה *Reversio à peccatis, Conversio:* item *Responsio,* ab הֵשִׁיב *Respondere:* בעל תשובה *Resipiscens,* cui pœnitentia imposita est per castigationem

aliquam: לבעל תשובה אל תאמר זכור מעשיך הראשונים ולבן גר אל תאמר לו זכור מעשה אבותיך *Resipiscenti ne dicas, Memento operum tuorum priorum: & filio proselyti ne dicas; Memento operum patrum tuorum*, Bava mezia fol.58.2. Peccatori resipiscenti non exprobranda vita anteacta, & peregrino seu proselyto majorum suorum status & conditio, juxta illud, *Peregrinum non affliges, neq. opprimes*, Exod.22.21. *Septem res sunt, quæ creatæ sunt antequam creatus esset Mundus, Lex,* תשובה *Pænitentia, Hortus Eden, Gehenna, Solium gloriæ, Domus sanctuarii, & Nomen Messiæ:* גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד *Magna est pænitentia, quæ adducit hominem ad solium gloriæ,* sicut dicitur: *Revertere Israel ad Dominum Deum tuum*, Hos.14.2. Sic, גדולה תשובה שמקרבת הגאולה *Magna est pænitentia, quæ appropinquare facit redemptionem*, sicut dicitur; *Sic dicit Dominus, Custodite judicium, & facite justitiam, quia propinqua est justitia mea ut veniat*, Jes.56.v.1. Item, סמוכה תשובה לגאולה *Conjuncta est pænitentia redemptioni*, secundum illud Jesa.59.20. Alibi, *Magna est pænitentia*, שזדונות נעשין לו כשגגות *quia superbiæ fiunt ei tamquam errores*, secundum illud Hos.14.2. Alibi, *Magna est pænitentia, nam propter unum qui facit pænitentiam, condonatur ipsi, & toto mundo*, &c. Item, התשובה היא יסוד העולם ועמודו ואין העולם עומד אלא על התשובה *Pænitentia est fundamentum mundi, & columna ejus, nec consistit mundus nisi propter pænitentiam.* Talia plurima dicunt in commendationem Pænitentiæ, quæ qui nosse cupit, videat Talm. in Massech. Joma fol.86.1.2. Lib. Musar cap.2. & Rambam par.1. in Statutis תשובה.

שוב *Amplius, Præterea, Porrò, idem quod* עוֹד. *Chaldaicè pro* שוב *sæpè dicitur* תוב, *de quo suo loco.*

הַשָּׁבוֹן · הֲשָׁבָה *Restitutio, Redditio:* השבת העבוט Restitutio pignoris.

שׁוּר *Vastare, Perdere. Unde,* יָשׁוּר Vastat in meridie, Psalm.91.6.

Deinde שור *Effundere, idem quod* שרה *vel* שרי, *vel* אשר. *Ithpehal Præteritum,* עַל דַם זַכַּי דְאִתְשִׁיד, Propter sanguinem innocentem qui effusus est, Jesa.26.v.21.

שֵׁר · שֵׁיד *Dæmon, spiritus malignus, quasi Vastator & Perditor dictus: nihil enim magis satagit, quàm genus hominum perdere. Forma est, ut* עֵר *à* עוּר *Testari. Poni solet in* שֵׁיד, *quòd illud verbum usitatius sit, quàm* שר. *Sed ad formam Quiescentium pertinet. Sic Hebraicè,* יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים Sacrificant dæmonibus, Deuteron.32.17. *In Targum,* מִסִּיעַת שֵׁידִין A cætu dæmonum, Hebr. מִקֶּטֶב Ab excidio, Psalm.91.v.6. אֲתַר דִמְיַלְלִין שֵׁידִין Loco in quo ululant dæmones, Deuter.32.10. in Jonathane, וְשֵׁידִין יְחַיְכוּן תַּמָּן Et dæmones ludent ibi, Hebr.

וְשֵׂעִירִים Jesa.13.21. וְשֵׁידִין חַד עִם חַבְרֵיהּ יְחַיְכוּן Et dæmones quisq; cum socio suo ludent, Jesa.34.14. דִּבְּחוּ לְשֵׁדִין Sacrificarunt dæmonibus, *Targ. Hierosol.* לְשֵׁידַיָא, *Jonathan*, Idolis quæ similia sunt לְשֵׁדִין, Deuter. 32.17. Sic, דִּבְחֵיהוֹן לְטַעֲוָן דְּמַתִילִין לְשֵׁידֵי Sacrificia sua idolis, quæ assimilantur dæmonibus, Lev.17.7. וְשַׁדַּר לְוָתֵיהּ אַשְׁמְדַי מַלְכָּא דְּשֵׁידֵי Et misit ad eum Asmedæum, regem dęmonum, Eccles.1.vers.12. *Apud Rabbinos singulari numero,* שֵׁם שֶׁל שֵׁד Nomen dęmonis: פגע ביה שידא אשמדון רבהון דרוחתא Obvenit ipsi dæmon Asmedon, princeps spirituum malorum, Bereschith rabba sect. 36. *Apud Talmudicos:* ששה דברים נאמרו בשידים שלשה כמלאכי השרת ושלשה כבני אדם *Sex proprietates dicuntur de Dæmonibus, in tribus similes sunt Angelis, & tribus assimilantur hominibus: Habent Alas sicut Angeli, & Volant ab una extremitate mundi ad alteram sicut Angeli, & sciunt futura sicut Angeli. Edunt & bibunt sicut homines, Gignunt & multiplicantur sicut homines, & moriuntur sicut homines.* R. Salomon Psalm.89 v.33. scribit, השדים בני אדם הראשון היו *Dæmones filii Adami primi fuerunt.* Hoc didicit à Magistris Talmudicis qui scribunt, Adamum primum, cùm à Deo reprehenderetur quòd comedisset de arbore vetita, fuisse à Deo excommunicatum per centum & triginta annos, & tunc primùm generasse liberos ad similitudinem suam. Verba Talmudica sunt: אמר ר׳ ירמיה בן אליעזר כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין שנא׳ ויחי אדם שלשים ומאת שנה וגו Dixerat R. Jeremias filius Eliesaris: Omnibus istis annis, quibus fuit Adam in anathemate excommunicationis, genuit spiritus, dæmones & spectra nocturna, sicut dicitur: *Et vixit Adam triginta & centum annos, & genuit liberos in similitudine sua & in imagine sua,* מכלל דעד האידנא לא אוליד id docet, quòd ad hoc usque tempus non genuerat in similitudine sua. Hactenus Talmud. Adjicit hîc R. Salomon, spiritus istos & dæmones fuisse generatos ex fluxu seminis nocturni interea temporis, quo excõmunicatus & ab uxore separatus fuit. In Bereschith rabba sect.20. & 24. legitùr: R. Simon dixit אֵם כָּל חָי, Genes.3. 20. id est, אמן של כל החיים Mater omnium viventium. Dixerat enim R. Simon: כל מאה ושלשים שנה שפירשה חוה מאדם היו רוחות זכרים מתחממים ממנה והיא יולדת מהם ורוחות נקבות מתחממות מאדם ומולידות ממנו הה״ד אשר בהעותו והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם id est, Omnibus centum & triginta annis, quando separata fuit Eva ab Adamo, fuerunt spiritus masculi incalescentes ab ea (id est, concubuerunt cum ea) ipsaque pariebat ab illis: & spiritus fœminæ incaluerunt ab Adamo, & pariebant ex illo. Illud est quod scriptum legitur: *Quum perversè egerit, castigabo eum virgâ hominum, & plagis filiorum hominum,* 2.Sam.7.v.14. ubi R. Salomon idem scribit. Vide quoque eundem Psalm 89 33.

שׁוּדָא *Arbitrium.* אינמי לשודא דדייני Aut etiam ad arbitrium judicum. *Volunt esse ex significatione* שְׁדָה *Projicere, q.d. Conjectura.* Schebhuoth fol.30.2. Ketubh. fol.94.1. Bava bathra fol.62.2. Ketubh. fol. 85.2.

שְׁוָה *Æquari, æquum esse, utile esse, Prodesse, convenire:* וְלָא הֲוָה שָׁוֵי לִי Neque fuerat utile mihi, Heb. שָׁוָה, Job.33.27. לָא שָׁוֵי לְהוֹן Non profuerat ipsis, Jesa.16.6. דְּלָא שָׁוְיָא Quod non esset æquum, Esth 2.v.1. in sec. Targ. *Plurale,* הֵיךְ חֲשׁוֹכָא הֵיךְ נְהוֹרָא שָׁוְיָן Sicut tenebræ sic lux æquales erunt, Psalm.139.12. *Talmud.* דִּילְמָא אָתֵי לְאַשְׁוּוֹיֵי גוּמּוֹת Fortasse venit ad æquandas fossas, id est, terrâ implendas & æquandas.

II. אַשְׁוֵה *Assimilare, Comparare, Æquiparare, Æstimare. Præteritum,* אַשְׁוִיָּתִי לְטִינָא Compararunt me luto, Job.30.19. אַשְׁוֵינוּ יְיָ טוּבָךְ Æstimavimus ô Domine benignitatem tuam, Psal.48. v.10. *Futurum,* לְמַן תְּדַמּוּן קֳדָמַי וְתַשְׁווּן Cui assimilabitis me & ęquiparabitis, Jesa.46.5. sic Jesa.40. v.25. *Ithpehal,* הֵיךְ בְּעִירָא אִשְׁתְּוִיאוּ Veluti jumentum æstimatur, Psalm.49 v.13. וְאִשְׁתְּוִי לְהֶבְלָא Et æquiparatur vanitati, Psalm.49. v.21. *Participium,* דְּמִשְׁתְּוֵי לַיְיָ Qui æquiparetur Domino, Psalm.89.7.

שְׁוֵי *Æquum, æqui pretii, q.d. vilis aut exigui pretii:* דשוי חמרא Quod vinum esset vilis pretii, ע״ז fol.34.2. Glossa בזול. Sic in illo proverbiali, עַתִּיק לְגַבָּךְ וְשָׁוֵי לְכָרִיסָךְ, vide עשק.

שְׁוִוּי *Æquitas, æquum, æquale, pretium, quod rei æquatur, Rab.* יִתֵּן שׁווי Dabit pretium ejus.

אַשְׁוָיָה *Fusus, quo æquatur lana vel linum in filum.* Talm. Kelim cap.21.

הַשְׁוָאָה *Comparatio, adæquatio: Conciliatio.* וי השוואה *Vav comparationis. Sic vocatur litera Vav ab initio vocum, quando in apodosi similitudinis ponitur, quod in Proverbiis Salomonis frequenter occurrit.* הַשְׁוָאַת דֵּעוֹת Conciliatio sententiarum.

שְׁוָיוּת *Æquitas, æquum:* כָּל דְּמִזַּבְּנִין מְזַבְּנִין בְּעִיסְקָא וְלָא זָבְנִין בְּשָׁוְיוּ Quicunque vendunt, vendunt per pressuram (eruptoris) & non vendunt cum æquitate, id est, æquè, justè, Esth.3.8. in secundo Targ. in fine versus. *Nomen est per Apocopam usitatam.*

III. שַׁוֵּי *Ponere. Apponere. Componere, Disponere. Respondet Hebræis* שׁוּת & שׂוּם. *Præteritum,* שַׁוֵּי עַל כַּתְפַהּ Imposuit humeris ejus, Genes.21.14. וְלָא שַׁוֵּי לִבֵּיהּ אַף לְדָא Neque apposuit cor suum etiam ad hoc, Hebr. וְלֹא שָׁת Exod.7. vers.23.

verſ.23. ולבבה עם חיותא שוי Et animum ſuum cum beſtiis poſuit, Dan.5.v.21. ושוי ליה עדרין Et poſuit ſibi greges ſeorſum, Geneſ.30. verſ.41. רשוי ענניו Qui poſuit nubes currum ſuum, Pſal. 104.v.3. שויני יי לרבון Poſuit me Dominus in dominatorem totius Ægypti, Geneſ.45.9. מן שויך Quis poſuit te in virum principem, Exod.2.14. ולא שויאת על לבה Et non poſuit ſuper cor ſuum, vel, neque animum advertit, 1.Sam.4.verſ.20. מלכא שויתיה Regem conſtituit eum. Ezech.19.5. כולא שויתא תחות רגלוה Omnia poſuiſti ſub pedes ejus, Pſalm.8.7. תחום שויתא Terminum poſuiſti finibus maris, Pſalm.104.v.9. אפשר דשויתא לבך Num poſuiſti cor tuum, Job.1.v.8. למא שויתני Quare diſpoſuiſti me ſcopum tibi, Job.7.v.20. שויתנא למדנא Poſuiſti nos in contentionem vicinis noſtris, Pſalm.80.v.7. אין שויתי על דהב סבוי Si poſui in auro ſpem meam, Job.31.24. דשויתי בידך Quæ poſui in manibus tuis, Exod.4.v.21. הא שויתיכון Ecce poſui vos, Jeſa.41.15. הא רב שויתיה Ecce principem conſtitui eum ſuper te, Gen.27. v.37. ואף שויאו במניהון Etiam impoſuerunt vaſis ſuis, Jeſ.7.11. ושויאו קדמוהי למיכל Et appoſuerunt ei ut comederet, Geneſ.24.33. ואחסנתי שויתון Et hæreditatem meam poſuiſtis ad cultum idolorum, Jere.2.7. ארי שויתא Nam poſuimus in mendacio fiduciam noſtram, Jeſa.28.15. *Participium præſens*, הא אנא משוי אפי בכון Ecce ego pono faciem meam contra vos, Jerem.44.11. דמשוי רגלי קלילין Diſponens pedes meos leves ſicut cervorum, Pſal.18.34. *Infinitivus*, אם אתון שואה תשוון Si vos ponendo poſueritis faciem veſtram, Jerem.42.15. לשואה ארעך לצדו Ad ponendum terram tuam in vaſtitatem, Jerem.4.v.7. בשויתיה In ponendo eum, Jeſa.27.9. ולשויתיה Et ad ponendum eum, Jeſa.10.6. *Imperativus*, שוי כען ידך Pone nunc manum tuam ſub femore meo, Geneſ.24.2. שויה בפומהון Pone illud in ore ipſorum, Deuter.31.19. שוו לחמא Apponite panem, Geneſ.43.v.31. *Futurum*, ואשתא לא אשוי Et ignem non ponam, 1.Reg.18.v.23. ואשוי ית בנך סגיאין Et ponam liberos tuos multos, Geneſ.13.16. ואשוינך Et ponam te, Exod.33.22. תשוי בפום טוענא Pones in ore ſacci, Geneſ.44.2. לא ישוי עלה משחא Non ponet ſuper illud oleum, Levitic.5.v.11. ונשוי לבנא Et apponemus cor noſtrum, Jeſa.41. v.22. ותשוון ית משריתא Et ponetis caſtra Iſraelitarum, Joſ.6.18. ואשתא לא ישוון Et ignem non apponent, 1.Reg.18.verſ.23. *Ithpehal, Præteritum*, דאשתוי בר נש Quo poſitus eſt homo ſuper terram, Job.20.4. *Participium*, גלגל חד משתוי Rota una poſita fuit, Ezech.1.v.15. דמשתוי ליי Qui diſponi, id eſt, comparari poſſit cum Domino, Hebr. יערך Pſalm.89.v.7. *Futurum ex Ithpahel*, ובייתיה נולי ישתוון Et domus ejus ſterquilinium ponetur, Dan.3.29.

IV. שוי *Admirari cum ſtupore, Obſtupeſcere, idem quod* שחה *ſive* שוה *& Hebr.* שאה, *commutatis literis quieſcentibus :* אתרפו שוהו Langueſcite, admiramini, Hab.1.5. Heb. תמהו. *Vau medium omninò tranſpoſitum videtur, pro* ושהו *à* שהה. *Eadem enim iſta locutio legitur Jeſa.29.9. & ſic adducitur ab Elia in ſuo Methurgeman. Ithpehal, Participium,* ותהוון משתוין Eritiſque obſtupefacti propter calamitates, Hebr. משגע Mente privatus, Deut.28.32. in Jon.

V. אשתוי *Metuere, Trepidare, Hebr.* חרד. *Participium*, ומשתוי לקבל פתגמי Et metuentem propter verbum meum, Hebr. וחרד Jeſa.66.2. *Plurale*, דמשתון לקבל פתגמי רעותיה Qui trepidant propter verba voluntatis ejus, Jeſa.66.5. *Aliàs pro Hebr.* חרד *ſolet poni* תוה.

שוי · שויא *Lectus, Stratum, à Ponendo, quòd homo ſe in eo ponat quieſcendi causâ :* על שוי מרעיה Super lectum morbi ejus, Heb. על ערש, Pſal.41. v.4. וסגיד מלכא על שויא Et incurvabat ſe rex in ſtrato, 1.Reg.1.v.47. לשויי ברי סלקתא Lectum meum, fili mi, conſcendiſti, Heb. יצועי Gen.49. v.4. בביתיה על שויה In domo ſua in lecto ſuo, 2.Sam.4.11.

שויא *Idem :* הא שויה שויא דפרזלא Ecce lectus ejus eſt lectus ferreus, Hebr. ערשו Deuter.3.11. ואסחר מלכא על שויה Et ſedebat rex in lecto ſuo, על שויה דמתקן ליה Super lecto qui paratus erat ipſi ad latus parietis, Hebr. מושבו, 1.Sam.20.25. ועל שוין דמשכון Et in lectis pigneratitiis, Amos 2. v.8. מאכית שויי Depreſſi ſtrata mea, Hebr. יצועי Job.17.v.13.

שוות *Idem :* וצלו על שוותכון Et orate in lecto veſtro, Pſalm.4.5.

תשויתא · תשוית *Stratum ornatum, Tapes, tapetum vel tapete : item Baſis, fundamentum :* ותשויתא אמתא Et baſis erat cubiti unius, Hebr. וחיק Et ſinus, Ezech.43.13.17. ומתשויית ארעא Et à baſi terræ, Ezech.43.14. תשויתא עבדת לה Tapetia facit ſibi, Hebr. מרבדים, Proverb.31.verſ.22. בתשויתא שויית ערסי Cum tapetibus poſui lectum meum, id eſt, tapetibus ſtravi, Proverb.7.v.16. תשויתך מתחתך Lectum tuum de ſub te, Proverb.22.v.27.

תשיתא · תשיתא. *Vox videtur prava. Pro* תשיתא *legi poſſit* תשויתא, *ex forma præcedenti, unde;* תמסנני בתשויתא Liquefacis me in fundamento, id eſt, funditùs, prorſus, totaliter, Job.30. v.22. *Sic reſponderit voci Hebrææ* תשוה, *quæ formam habet à* שוה. *At Maſorethæ pro eo legendum notarunt* תשיה, *quomodo aliâs nunquam cum defectu literæ Vau ſcribitur, & eſt ab inuſitato* ישה *ſive* יש.

Ejus Radicis respectu possit legi בתשיתא *In essentia, id est, essentialiter, ut tota essentia pereat, totaliter & omninò. Sed Hebræum* תושירה *nunquam in Targum retinetur.*

שויתא *Cubatus propter morbum & ægritudinem: vel, Stupor, ex quarta significatione:* ימחינכון מימרא דיי בשויתא Percutiet vos verbum Domini cubatu, qui infatuat cerebrum, id est, morbo cubatum efficiente, Deut.28.28. vel Stupore.

שוח שוחתא · שוחא *Fovea, fossa. Quædam scribuntur cum* ו *mobili,* שוחתא · שותא, vel שוחתא*: sed præstaret omnia esse ex forma Quiescentium:* שוח חפר ותפצירה Foveam fodit & effodit eam, Hebr. בור, Psal.7.16. עד דיתכרי לרשיעא שוחא Donec fodiatur improbo fovea, Hebr. שחת Psalm 94.v.13. לשוחא קראתי אבא אנת Foveam vocavi; pater meus es tu, Job.17.v.14. id vulgò scriptum לשחיא: לאתבא נפשיה מן שוחא Ad educendum animam ejus ex fovea, Hebr. שחת, Job.33.v.30. Veneta habent שוחתא quod pravum. Sic, ימנע נפשיה מן שוחתא Cohibet animam ejus à fovea, Job.33.v.18. מלמיחת בשוחתא A descendendo, ne descendat in foveam, Job.33.v.24. מלמעבר בשוחתא Ne transiret in foveam, Job.33. v.28. טבעו עממיא בשוחתא Demersi sunt populi in foveam, Psalm.9.16. ונפל בשוחתא די עבד Et cecidit in foveam quam fecerat, Psalm.7.16. Sic quoque legendum, בשוחתא תטמשנני In foveam demerges me, Job.9.31. pro בשחותא, quomodo in libris scriptum. Item, קריבת לשוחתא נפשיה Appropinquat ad foveam vita ejus, Job.33.22. quod, ut & alia in hoc capite, scribitur לשויחתא per ו mobile in medio. Pravè scriptum videtur, לםחמי בשחיותא pro בשוחתא Videre foveam aut corruptionem, Psalm.16.10. *Plurale,* כרו לי זדונין שוחין Foderunt mihi superbi foveas, Hebr. שיחות, Psalm.119.85. *Rabbini etiam accipiunt pro* מצודה *Rete.*

שיחא · שיח *Idem. Præstaret & hîc* י *esse quiescens, ut in Hebræo:* פרסן לותי שיח מצודהון Expandunt mihi in fovea rete suum, Psalm.35.v.7. כרו קדמי שיחא Foderunt ante me foveam, Veneta שיחא, meliùs esset שיחא, ut Hebr. שיחה, Psalm.57.v.7. *Plurale,* עד שיחי מלכא Usque ad foveas regis, Hebr. יקבי המלך Usque ad lacus torcularium regis, Zach.14.10. *Sic apud Rabbinos ex forma quiescentium,* הבורות והשיחין והמערות Cisternæ, foveæ & speluncæ: היה חופר בור שיח ומערה Fuit fodiens cisternam, foveam & speluncam. Talmudici distinguunt inter hæc. בור Cisterna est rotunda. שיח fossa est longa & angusta. מערה Spelunca, quadrata & tecta tabulato, cui tamen inest orificium. חריצין foveæ quadratæ & latæ ut מערות, sed undequaque apertæ: נעיצין foveæ, angustæ infrà & la[tæ] suprà, R. Salom. in Bava kama fol.50.2. ad Mischnam.

שחיותא · שחותא, quæ sunt tanquam à שחה vide in præcedenti שוח.

שותא *Vastatio, desolatio. Usus ejus est pro H[e]bræo* שאה*, pro qua Radice Elias vult ess[e]* שחה *[v]el* שהא*, unde suprà fuit* רשתו. *Sed Aruch illud* [...] רשתו*, ex qua forma etiam hoc Nomen est* אתר שותא ורגושתא Locus vastationis & tumultus, H[ebr.] שאה ומשאה, Job.30.3.

בנות שוח *Ficus albæ, quæ tribus quibusq[ue annis] proveniunt ad maturitatem aliquam in [...]lvis:* [...] שוח ובנות שקמה Demai in princip. Vide & [...] fol.14.1. De altera specie vide i[n] ש[...]ם

שוח *Oriri, Germinare, Provenire:* [...] עמירא ואתחזי דתאה Germinat seges, & cons[pic]itur h[er]ba, Hebr. נגלה חציר Proverb.27.v.25. *Elias [...] bit, se ignorare quid sit, neque adduci in [...] Mirum cur hoc scribat, cùm Aruch illud ad[...] שוח tertio. Est autem Verbum Syriacum, ut ibi,* [...] שעתה שוח Et filius horæ, id est, eadem h[ora] exortum est, nempe semen, Matth.13.5. [...] *autem Tremellius ibi notat, Authorem Aruch [ali]quot exemplis hanc significationem probare* [...] *intelligendum, ut duo afferantur* שוח *&* שוח [...] *ex Proverbiis Salomonis. Prior locus ex Bere[schith] rabba & Vajikra rabba hodie sic in libris editis non legitur, sed* שני *&* שאני *idq; in alia signifi[c]at[ion]e. Alter adducitur ex Targum Hierosf. ex Exod 16. v.21. pro Hebræo* וחם השמש *Et incaluit sol, [Tar]gum* ושיח. *Hoc falsum. Nam textus Hebræus* וחם השמש ונמס Et cùm caleret sol, liquesceb[at] scilic. manna, *Targum,* [...] שמשא עלוי והוית שיח Incaluit sol super illud & factum est liquid[um]. *Tertius locus ex Proverbiis adducitur quidem [sed] non explicatur. Explicandus autem est ex lingua [Sy]riaca Novi Testamenti, ut alia plura in isto Tar[gum] quæ meritò Elias semper scribit se ignorare, quid s[int] cùm Syriacam linguam non intellexerit.*

שוח *Incurvari, Deprimi, Dejici,* Hebr. [...] *ex qua forma & hîc esse possit, sed Elias hæc [...]re maluit. Præteritum,* שחית עד לחדא Depr[es]sus sum valdè, Hebr. שחותי Psalm.38.7. חכיר שחית Atratus incurvavi me, Heb. קדר שחותי P[sa]l.3[8] vers.14. *Participium,* שחיא לעפרא נפשנא [De]jicit se in pulverem anima nostra, Psalm.4[4] vers.26. תחותוי שיחן רשיעיא Sub eo incurva[nt] se improbi, Job.9.vers.13. Veneta mend[osè] pro eo habent דייתן, quæ vox nullius usûs [...] אריום שיחן במדורתא Quum incurvant s[e in ha]bitaculis suis, Job.39.v.2. *Futurum,* ושיח [...] ויפול Atterit se, dejicit se, & concidit grav[iter] Psalm.10.v.10.

שַׁח · שִׁיחַ *Depressus, dejectus, demissus*: וְשׁוּחַ בְּסוּרְחָנָא תִפְרוּק Et dejectum in iniquitate, redimes, Hebr. שַׁח עֵינַיִם Demissum oculis, Jobi 22. v 29. Ven. שְׁוַח. Melius ex forma passiva Chaldaica, שְׁיחַ, ut in forma fœminina rectè Veneta, ארום שִׁיחָא לְעַפְרָא נַפְשָׁנָא Nam depressa est in terram anima nostra.

שׂוּחַ *Meditari, loqui, colloqui, confabulari, idem quod Hebraicè, sed in Targum rarum est.* *Futurum,* אֲשִׂיחַ בְּמְרִיר נַפְשִׁי Loquar in amaritudine animæ meæ, Job. 7. v. 11. דְּמִתְעַר וּמְשִׂיחַ בְּאוֹרַיְתָא Qui excitat se & meditatur in Lege, Numer. 21. 28. in Jonath. שח בין תפלה לתפלה Si locutus fuerit inter precationem unam & alteram, Sota fol. 44.

שׂוּתָא · שִׂיחָא *Sermo, Colloquiũ, confabulatio, loquacitas*: לְמַן שׂוּתָא Cui est loquacitas? Prov. 23. v. 29. Hebr. שִׂיחַ quod sic in Targum retineri potest, cùm & Verbũ in Jobo extet. *Vox* סִירְנָא *quæ in Venetis legitur, corrupta est & nullius usus.* Hebræi de Johanne יוחנן בן זכאי Johanne Zacchæo referunt, שמעולם לא שח שיחת חולין quòd nunquam aliquod profanum verbum elocutus sit. Baal Aruch in ordine סח adducit, שִׂיחַת דְּקָלִים *Sermo palmarum*: locum non indicat; sed explicationis loco subjungit sequentia: *Die tranquillo, quo nullus planè venti flatus animadvertitur, solent in iis locis, ubi in hac re sunt exercitati, inter palmas linteum expandere, quod si commoveatur, stant inter duas palmas vicinas & aspiciunt, quomodo rami illarum agitentur erga se invicem. In hac re certa habent signa, ex quibus periti multas res possunt cognoscere. Sic dicunt de Mar sive Domino Abrahamo Gaon, qui vixit anno* 1140. *Aera Contractuum,* שהיה מכיר בשיחת דקלים *quòd cognoverit sermonem palmarum.* Hæc Baal Aruch.

שׁוּט שׁוּטָא *Baculus, virga, scipio*: וּמְחָא יָת אַתָּנָא בְּשׁוּטָא Et percussit asinam baculo, Heb. בַּמַּקֵּל, Num. 22. 27. in Targ. Jonathanis. *Unde & שוט Scutica, flagellum, ad equos regendos.*

שׁוּטִיתָא *Idem*: יָת רֵישׁ שׁוּטִיתָא דִּי בִּידֵיהּ Summitatem virgæ, quam habebat in manu sua, Hebr. קְצֵה הַמִּשְׁעֶנֶת, Judic 6 21. 1. Sam. 14. 27. בריש שוטיתא Summitate virgæ, Hebraicè בִּקְצֵה הַמַּטֶּה 1. Samuel. 14. 43.

Apud Talmudicos aliquando in specie dicitur de Ramo myrti, cum quo olim solebant ante sponsam saltare. Hinc legitur in Schabb. fol. 77. 2. שוטיתא שטות hoc est, *Ramus myrti qui dicitur* שׁוּטִיתָא *est* שְׁטוּתָא *stultitia*, vel, *dicitur quasi* שטותא *stultitia; quia saltans hoc pacto stultus videtur*, ut R. Salomon notat. שוטיתא autem explicat בַּד שֶׁל הֲדַס Baculum myrti, cum quo ante sponsam saltant. Ita cùm senex quidam Rabbi cũ ejusmodi ramo myrteo saltasset aliquãdo, indignat' sunt, quòd honorem Rabbinorum prostitueret. Unde cùm sinistrum aliquod omen in morte ipsius appareret, dixit unus אהנייא ליה שוטיתא לסבא Hic est fructus rami myrtei senis (cum quo [illegible] saltavit;) alius dixit, שטותא לסבא stultitiæ senis: alius, שיטתיה לסבא Consuetudinis (pravæ) senis, Ketubh. fol. 17. 1. Sic, דאקדיש בשוטיתא דאסא Qui desponsat cum virga myrti, Kiddusch in fol. 12. 2.

שׁוֹטָא *Scutica, flagellum, sic dictum, quia baculo sive virgæ alligatum est*: שׁוֹטָא לְסוּסְיָא Scutica equo, Prov. 26. 3. Libri habent שְׁוֹטָא, sed præstat ex forma Hebraica שוט scribi, quæ & Rabbinis passim usitata est. איתחזי ליה שוטא דנורא Apparuit ei virga ignea, id est, Angelus mortis, מ״ק fol. 28. col. 1. הא במילי הא בשוטי Illa (castigatio) fit verbis, ista, baculis vel flagris, Ketubh. fol. 77. 1.

II. שוט *Spaciari, Deambulare, vagari, divagari, peragrare. Participium,* שָׁיְטִין עַמָּא וְלָקְטִין Deambulabant populus & colligebant manna, Hebr. שָׁטוּ, Numer. 11. 8. *Infinitivus,* מִן שׁוּט בְּאַרְעָא Ab exspaciando per terram, Jobi 1. 7. quod cap. 2. 2. dicitur מִן לְמִשְׁטַט quod melius esset מִן לְמִשָׁט. *Ex Pahel,* עֵינוֹי דְּאַבְרָהָם הֲווֹ מְשׁוֹטְטִין Oculi Abrahami erant vagantes, id est, huc usque circumspicientes, Genes. 22. 10. in Targ. Hierosol. *Apud Talmudicos,* לשוט דברי הכל אסור למזונות דברי הכל מותר Peragrare orbem (citra necessitatem) ex omnium sententia est prohibitum; alimentorum causâ, ex omnium sententia concessum, מ״ק fol. 14. 1.

שְׁיָאטָא *Deambulatio*: מאי שיאטיה דמר הכא Quare huc est deambulatio Domini, quare huc venit? Kiddusch. fol. 70. 2.

III. שוט *Natare, quæ est deambulatio in aquis pronâ. Præteritum,* שָׁטוּ מַיָּא עַל רֵישִׁי Natant aquæ super caput meum, Hebr. צָפוּ, Thren. 3. v. 54. *Infinitivus,* כְּבָא דִמְפָרֵיס שַׁיָּטָא לְמִשָׁט Sicut expandit (manus) natator ad natandum, Jesa. 25. 11.

שַׁיָּט *Natator, ut in præcedenti loco. Apud Rabbinos,* חבירת של שייטין *Vas natatorum*; nempe cavum & clausum, ne possit submergi, ut sunt vesicæ inflatæ, quibus pueri discunt natare, Tal. Kelim cap. 2. *Scirpea ratis* vocatur à Plauto tale instrumentum.

שָׁיָּט *Remex, remos agens & faciens natare navim*: יָתְבֵי צִידוֹן וְאַרְוַד הֲווֹ שָׁיְטִין Habitatores Tzidonis & Arvad fuerunt remiges, & adducebant merces in te, Ezech. 27. 8.

מְשׁוֹט *Remus, instrumentum natationis navium*; כָּל אָחֲדֵי מְשׁוֹט Omnes tractantes remos, Ezech. 27. 29. וְהוֹרֵדְתִּי בִמְשׁוֹטִין כֻּלְּהוֹן Et feci ut descenderent remis omnes isti, Jesa. 43. v. 14. עַבְרוּ מְשׁוֹטֵי

סְפִינָךְ Fecerunt remos navium tuorum, Ezech. 27.v.6.

IV. שוטין *Asparagi agrestes, qui differunt ab hortensibus.* Asparagi anni septimi liberi sunt usus absque decimis, Schebhuth cap.9. in initio. Quidam explicant *Fœniculum.*

V. שוט *Contemnere, Despicere, Spernere, Hebr.* בזה. *Præterit.* וְשָׁט עֵשָׂו יַת בְּכֵרוּתָא Et sprevit Esau primogenituram, Genes.25.34. וְשָׁטֵיהּ Et sprevit illum, 1.Sam.17:42. וְשָׁטוּהִי Et spreverunt eum, 1.Sam.10.27. *Participium præsens,* שָׁאֵט ליה Spernit eum, Prov.14.2. וְלָא שָׁאֵיט צְלוֹתְהוֹן דְעַנְיֵי Neq; spernit orationem pauperum, Hebr. וְלֹא שִׁקַּץ, Psal. 22.25. *Plurale,* סַכְלֵי שָׁיְטִין Stulti spernunt, Prov.1.v.7. לְמֶהֱוֵי שָׁיְטִין בַּעֲלֵיהוֹן Ut sint spernentes maritos suos, Esth.1.v.17. in secundo Targum. דְשָׁיְטִין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא Qui spernunt velut pulvisculum terræ, Amos 2.7. & 8.4. *Ithpehal,* וְדִמְבַסְּרִין יַת שְׁמִי יִתְשָׁטוּן Et qui spernunt nomen meum, spernentur, Hebr. יֵקַלּוּ Leves fient, 1.Sam.2.30. *Aphel, Præteritum,* וּמָא דֵין אֲשֵׁיטְתַּנִי Et quare me sprevisti? 2.Sam. 19. v. 43 חֲלַף דְאַשֵׁיטְתַּנִי Pro eo quòd despexisti me, 2.Sam.12.v.10. *Participium,* וּבְרָא סַכְלָא מְשֵׁיט אִמֵּיהּ Et filius stultus, despicit matrem suam, Proverb.15.v.20. וּדְמוֹשֵׁיט אָרְחָתֵיהּ Et qui sprevit vias suas, morietur, Prov.19.16.

שיט · שָׁט *Spretus, Despectus:* דְשָׁט באנפוי Qui despectus est in aspectu suo, Psal.15.4. וַהֲוָה שִׁיט בְּעֵינוֹהִי Et fuit contemptum sive vile in oculis ejus, 1.Reg.16.31. וְכָל מִדַּעַם דְשִׁיט Quicquid autem spretum erat, i. e. vile & abjectum, 1.Sam.15.9.

VI. *Adducitur in Aruch* שוט *pro Linere, Illinere:* ואין שטין אותן בסמלות Neque illinunt eos frustis panni vel linteis, Betza fol.34.1. אין שטין את התנור בגלילא ex Bava metzia fol.91.1. *Sed in Talmud legitur in his exemplis* טשין *& sic in Pesachim fol.30.2.*

שוך *Inde* שָׁךְ *quod scribunt* שייך *Conveniens, Pertinens:* לא שייך למימר *vel* לומר Non convenit dicere: אלו ב׳ ענייני שייכי Istæ duæ significationes conveniunt. בגדים שייכין לגופו Vestes convenientes corpori: לא שייך לכאן Non pertinet huc. כי שם שייך Nam eò pertinet: שייכות *Convenientia, Decentia.*

שוכא *Muscus, lanugo arborum. Apud Talmudicos,* אין מדליקין בלכש, ubi Gemara vocem לכש explicans scribit, לכש שוכא דארזא Leches, id est, muscus cedri. Sensus ergo, Non accendunt (lucernas sabbathinas) musco cedri, Schabb. cap.2. in initio, nempe ut ex musco ellychnium fiat.

שוך · שוכה *Ramus arboris, idem quod* סוכה, *vide;* סוֹכַת עָאִין Ramum arboris, Judic.9.v.48. Sic, שוכי אילן, Rab.

שוכתא *Pus, humor saniosus* [illegible] *aut plagæ, à* סוך *Inungi, quod videatur quasi* [illegible] *plagæ.* Vide Schab. fol.65.1.

שול *Fundũ, Imum rei:* שול קערה ושולי האיסקוטלה Fundum paropsidis, & fundum [illegible]læ, Kelim cap.ultim. לזו יש לה שולים Hæc (arca) habet fundũ, Nidda fol 3. הטומאה יוצאה דרך שוליו Immundities exit per fundum ejus, Ohol.cap.11. כאותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדרה Eâ hora conversæ fuerunt facies osorum Davidis, & f[a]ctæ ut fundum ollæ, Schab. fol.30.1. *In Targum,* כְּמָה דִמְהַלְּכִין עַל שׁוּלֵי גֻפַן Sicut qui [e]unt ad fund[um] id est, radices vitis, scrutantes nimirum [reli]quias uvarum, Jesa.6.9.

שוליא · שוּלְיָא *Scholaris, Discipulus:* [שוליא] דנגרי Discipulus fabri lignarii, Pesach. fol.108.1. G[it]tin fol 58.1. שוליא דנפחי Discipulus fabri ferr[arii], Bava kama fol. 32. 2. *In Aruch scribitur cum [du]plici* ו, *sed Talmudici ubiq; per unum* ו. *Vi[de]tur [dic]tum ex* שואל *quòd discipuli sit Interrogare mag[istrum] & ab eo quærere, quæ ad artem discendam faciunt. Nam alibi in Gemara scribitur,* ארגי יריעות זורקין בוכיאר לשואליהן Texentes cortinas sive au[læ]a, projiciunt radium textoriũ ad discipulos suos, Schab. fol.96.2. *quod ex superiori forma esset scribendum* לשוליהן. *In Aruch scribitur* לשוליהן.

שֵׁוִילְנַאי *Epithetou infamis mulieris Midianiticæ Cosbi, quam cum Simri scortantem Pinchas trucidavit:* unde dicunt, לא כזבי שמה אלא שוילנאי Non fuit Cosbi nomen ejus, sed Sevilna, Sanhedr. fol.82.col.2. Eo nomine inter Midianitas scortum maximum & infame fuit vocatum. Vide Drusium in Adagiis Hebraicis Dec.10.

שום *Nomen, quod & שֵׁם dicitur, de quo infrà. Hæc autem forma non assumit* א *emphaticum, nec affixa Pronomina nisi unum aut alterum, nec pluralem numerum:* שׁוּם חַד פִּישׁוֹן Nomen unius erat Pischon, Genes.2.11. שוּם אִתְּתֵיהּ Nomen uxoris suæ, Genes.3.20. וְשׁוּם נַהְרָא תְּלִיתָאָה Et nomen fluvii tertii, Gen.2.13. בְּשׁוּם דָּן אֲבוּהוֹן Nomine Dan patris sui, Jud.18.29. בְּשׁוּם אֱלָהּ יִשְׂרָאֵל Nomine Dei Israëlis, Esræ 5.v.1. כְּשׁוּם בְּרֵיהּ חֲנוֹךְ Juxta nomen filii sui Hanoch, Genes.4.17. כְּשׁוּם אֱלָהִי Juxta nomen Dei mei, Dan.4.5. וִיהֵי קֳדָם יְיָ לְשׁוּם Eritq; coram Domino in nomen, Jesa.55. v.13. וִיהוֹן קֳדָמַי לְשׁוּם חֶדְוָא Eruntque coram [me] in nomen lætitiæ, Jerem.33.9. *Cum Pro[nomine]* וּקְרָא יַת שׁוּמְהוֹן Et vocavit nomen ipsorum, Genes.5.2. Sic quoque legendum Deuter.7.24. & 12.3. vel שְׁמָהוֹן, ut Deut.9.14. *Apud Masoret[h]as* שׁוּם בַּר נָשׁ Nomen filii viri, id est, nomen proprium hominis.

שום *Aliquid; cum negatione, Nihil, ubicunque quam:* משום *Propter.* מִשּׁוּם שֶׁ vel Chald. משום ד

Propterea quòd : עַל שׁוּם מָה *Quamobrem? qua de causa?* משוח הכי *Quamobrem* : אין שום אדם Nullus homo. משום שנאמר Propterea quòd dictum est. משום כבוד אשתו Propter honorem uxoris ejus: עַל שׁוּם שֶׁלֹּא Propterea quòd non: לָא שׁוּם מִדַּעַם Nihil quicquam, nihil omnino, scil. honoris & beneficii ipsi relatum est, Esth.6.3.

שׁוּם *Allium, Hebr.* Quia autem illud est acris saporis & odoris, ideò Rabbini vocant illud in Talmud שׁוּם בַּעַל בְּכִי *Allium author vel causa fletus*, in Maaseroth cap.ult. Odore enim suo provocat lachrymas: השום והשומנית, Kilaim cap.1. De allii virtutibus legitur in Bava kama folio 82.1. חמשה דברים נאמרים בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כינים שבבני מעיים ויש אומרים מכנים אהבה ומוציא את הקנאה *Quinq; res dicuntur de allio; saturat, calefacit, splendidam reddit faciem, multiplicat semen, & occidit vermiculos in intestinis. Alii dicunt etiam, Gignere amorem, & tollere zelotypiam.*

שׂוּם *Ponere, ut Hebr. Rariùs verò in Targum occurrit, quod plerumq; per שַׁוִּי illud transfert, ut suprà dictum:* כַּד שָׂם לְיַמָּא תְּחוּמֵיהּ Quando posuit mari terminum suum, Job.8.v.29. וְשָׂמִית לִבִּי Et apposui cor meum, Prov.24.v.32. וְשָׂמוּהִי בַּאֲרוֹנָא Et posuerunt eum in loculum, Genes.50.v.26. וְלִבָּךְ שִׂים לְיִדִיעְתָא Et cor tuum appone ad scientiam, Proverb.22.17. יְשִׂים מַלְכָּא טְעֵם Ponat rex mandatum, Esth.6.8. *Ithpeh.* סַק וְקִטְמָא הֲוָת מִתְּשָׂם Saccus & cinis fuit positus super justos, Esth.4. vers.3. עַד לָא יִתְּשָׂם נִדְבָּךְ Dum nondum ponatur strues, Hag.2.15.

שׂוּמָה *Positio, Impositio* תְּשׂוּמָה *Idem.*

שׁוּם · שׁוּמָא · הֶשְׁמֵד *Positio.* מצא אגרות שום Si quis invenerit literas positionis, positionales, Bava metzia cap.1. in Mischna ult. Sunt literæ judiciales, quas judex dat creditori, iisque ponit bona debitoris in manum & potestatem creditoris, securitatis causâ. Vide Chosen hammischpat sect.103.

שׁוּמָא · שֻׁמְתָא *Idem.* שטר שמתא Literæ immissionis in bona debitoris, Bava kama fol.112.2.

שׁוּמָא *Tumor, inflatio:* שׁוּמָא וְקִימָא Tumor elevatus, Hebr. שְׂאֵת, Levit.13.2. Jon. Exemplaria vulgò habent ש, sed Targ.Hierosol. סוּמָא, quod lectionem per ש arguit. Sic & idem Jonathan מוּמָא vers.10. וְרוֹשֶׁם בִּסְרָא חַיָּא בְּשׁוּמָא Et indicium carnis vivæ in tumore, Levit.13.v.10. וּלְשׁוּמָא Et tumoris, Levit.14.56. שׁוּמַת כְּוָאָה הִיא Tumor adustionis est, Levit.13.28. שׁוּמַת מַכְתְּשָׁא Tumor contusionis, Levit.13.43.

שׁוּמָא *Nota, Signum apparens & vitiosum, Macula:* דְּלֵית בֵּיהּ מוּמָא וְשׁוּמָא מִשְּׂעַר חִוָּר In quo non sit macula, aut nota sive vitium notabile ex pilo albo, Numer.19.2.Jonath. In Hebræo simpliciter est מוּם, cui respondet מוּמָא, unde alterum est additamentum & quasi explicatio præcedentis maculæ, ut possit etiam manere præcedens significatio; Macula, id est, Tumor ex pilo albo, cum albicante pilo, vel, Macula & tumor cū pilo albo, quod summè vitiosum, ut est Levit.13. *Sed Syriacè quoq; Maculam significat:* ut, בְּשׁוּמָתֵהּ Maculis ejus (sive vibicibus sanguineis) sanati estis, 1.Pet.2.24.

שׁוּמָא *Angulus, extremitas, latus:* יַת שׁוּמַת דִּקְנְכוֹן Extremitatem barbæ vestræ, Hebr. פְּאַת, Levit.19.27. Jon.

שׁוּמָא *Verruca, Talm.* מר סבר שומא סימן מובהק הוא ומר סבר שומא לאו סימן מובהק הוא Dominus hic sentit, Verrucam signum evidens esse, dominus autem iste sentit, verrucam non esse signum evidens, Metzia fol.27.2. Glossa. שומא ורואה בלעז, *Suma* vernaculè sive Gallicè vocatur *Verrue*, Verruca: אין מעידין על השומא Non perhibent testimonium de verruca, Ibid. nempe Maritus cujusdam mulieris fertur mortuus, testatur quidam se vidisse eum mortuum, & fuisse maritum istius mulieris. probat signo externo, verrucâ scil. quam in isto vel isto membro corporis habuerit. Hoc testimonium de tali signo nihil valet ad probandum.

שׁוּמָא *Summa, Summatio, Supputatio, Æstimatio:* כפי שומא juxta summam: נדוניא שהכניסה לו כשומא בית אביה Dos quam affert ipsi in summa ex domo patris sui: עבד ליה שומא Fecit ei summam, id est, æstimationem, quantum scil. pro perceptis fructibus dare debeat, Bava kama folio 30.2. Hinc in Concordantiis Hebraicis in Radice ערך, secunda ejus significatio ponitur שווי או שומא Appretiatio vel æstimatio. אם קדשה בדבר שאין בקיאין בשומתן Si desponderit eam sibi re aliquâ, in cujus æstimatione non sunt exercitati. Veluti si dicat: Desponsata esto mihi per hunc lapidem pretiosum, qui valet quinquaginta drachmas, צריך שומא opus est æstimatione.

שׁוּם, *& in Pahel* שַׁיֵּם *Summare, In summam conjicere, Summam alicui imponere dandam; æstimare:* כיצד שמין Quomodo vel quātum summant? quantam summam ei dandam imponunt vel adjudicant in re scil. dubia? שמין id est, אומדין æstimant, Talm. Maccoth.fol.3.1. לשיימיה מר חיבי שוו Ad æstimandum illa, ut æstimet ea Dominus, quanti sint pretii, Taanith fol.22.1. Vide Chosen hammischpat sect.103. אלא שמין נזק בפני עצמו Sed æstimāt damnum per se. שמין את האשה Æstimāt mulierem, qualis sc. fuerit ante partū, ושמין את הולדות & æstimant partum, qualis scil. mater post partum fuerit, Bava kama fol.49.1.

שום שׁוּמְקֵי *Caro assata in veru, Assatura:* in Gemara, דלא שוּמקי עֲבִיד Est'ne assatura factus? Pesach. fol.96.1.

שׁוּמְקָל *Assata comedens, Assivorus,* ein Bratenfresser/ *q. d. Comessator, gulosus:* מאן יהודה בר שומקאל Quis est iste Jehuda assatorum devorator? Talm. Kiddusch fol. 70.1. ὀπτόφαγος, ut ὠμόφαγος. *Fortè legendum* שׁוּמְקָאִי.

שוע *Linere, Oblinere, calce obducere. Præter.* אָן שִׁיעָא דְשַׁעְתּוּן Ubi est tectorium istud quod obduxistis? Heb. הַטִּיחַ אֲשֶׁר טַחְתֶּם Ezech.13. v.12. *Fut.* וְישׁוּעַ יָת בֵּיתָא Et cæmento obducat domum istam, Levit.14.42. ותשועון יָתְהוֹן בגירא Et obducetis eos calce, Deuter.27.2. in Jonath. sic vers. 4. *Ithpehal, Præteritum,* וּבָתַר דְאִתְּשַׁע Postquam cæmento obducta fuerit, Heb. וְאַחֲרֵי הִטּוֹחַ, Levit.14.43.48.

שִׁיעַ · שִׁיעָא *Cæmentum, Tectorium, lutum, calx:* דְלֵית מְגוּפַת שִׁיעַ Cui nõ fuit operculum luti sive ex luto conjunctum ipsi, Numer.19.15. וְחֵימָרָא הֲוַת לְהוֹן לְשִׁיעַ Et bitumen fuit ipsis pro cæmẽto, Hebr. לַחֹמֶר, Gen.11.3. שִׁיעָא ut in princ. Radicis.

שִׁיעְתָא *Semen apii, petroselini,* Avoda sara folio 38.2. In glossa scribitur שעיתא.

שׁוּעָא *Rupes, Petra:* וְאוֹרְחָתֵיהּ דְחִוְיָא עַל שׁוּעָא Et via serpentis super petra, Hebr. עֲלֵי צוּר, Proverb.30.19.

שׁוּעָא *Liberalis, dives, nobilis:* וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע שׁוּעָא Neque cognoscit divitem præ paupere, Hebr. שׁוֹעַ, Job.34.19.

שִׁיעַ *Compes:* וּתְשַׁוִּי כְּבַר בְּשִׁיעַ רִגְלַי Et ponis quasi in compede pedes meos, Hebr. בַּסַּד, Job.13.27. & 33.11. Item *Linimentum:* מְגוּפַת שִׁיעַ Operculum linimenti, Num.19.15.

שִׁיעָא · שׁוּעַ *Læve, molle,* Kilaim cap.ultim. In Aruch explicatur *Carminato.*

שׁוּעֵי · שׁוּעִית *Colloquium.* Vide שעה.

שוף *Ungi, Inungere, Linire se, Hebr.* סוך. *Præteritum,* וּמְשַׁח וְשָׁף Et inunxit & linivit se, 2.Sam.12.v.20. *Futurum,* וּמִשְׁחָא לָא תְשׁוּף Et oleo non inunges te, Deuter.28.40. Quædam exemplaria habent תסוך juxta Hebræũ. וְלָא תְשׁוּף מְשַׁח Et non inunges te oleo, Mich.6.15. וְלָא תְשׁוּפִין מִשְׁחָא Et non unges te oleo, 2.Sam.14.2.

II. שׁוּף *Terere, Atterere, conterere, comminuere: Scalpere, Radere, Limare: Fricare. Sic convenit cum* שפף *&* שפה*, quorum formæ propter communem significationem confunduntur. Futurum,* עַמְּךָ יְיָ יְשׁוּפוּן Populum tuum Domine conterunt, Heb. יְדַכְּאוּ, Psal.94.5. *Possent & alia huc referri, quæ vide in* שפף. *Apud Rabbinos,* נישופת בשופינא Limatum limâ. Limare est terendo aut radendo expolire & redundantiã abradere. משישופם *Ex quo fricuerit ea pelle piscis.*

שִׁיפָא *Limatio, Abrasio cum lima:* Schab. folio 52.2. vide & שפף.

שִׁיפָא · מְשִׁיפָה · שִׁיפוּרָה *Unctio, Inunctio, Unctura:* עבדו ליה שיפא בצעא Fecerunt ipsi uncturam vel unguentum in patina, Cholin fol.111.2. In N.T. Syr. Apoc.3.18. שיפא ponitur pro Collyrio.

שופי *Pinguedo, Talm.* גוממו עם השופי Abscindit illum (nervum femoris) cum pinguedine, Cholin fol.92.2. Vide & in שפה.

שופין *Species seminis exigui, secundum Baal Aruch:* חרדל ואפונין השופין Kilaim cap.3. Glossa explicat, *Cicere læves, lævigati, ac si limati & expoliti essent.*

שוץ שׁוּצְרִין *Oleris genus, Gal.* ארניא. *Fuit & arboris species, cujus ramis utebantur in tegendis scœnis.*

שוק שׁוּקָא *Platea, Vicus, Forum:* עָבַר בְּשׁוּקָא Transiens per vicum, Hebr. בַּשּׁוּק, Proverb.7.8. מִלְּמִפַּק בְּשׁוּקָא Ne transeas per plateam, Eccles.12.4. דִמְסַחֲרִין בשוקא Qui circumeunt per plateam; Eccles.12. v.5. וְחַוִּי לִתְרֵין אֲחוֹהִי בְּשׁוּקָא Et narravit ambobus fratribus suis in platea, Hebr. בַּחוּץ id est, foras, Genes.9. v.22. Sic Exod.21.19. יִפּוֹק לְשׁוּקָא Cùm egrederetur in plateam, id est, forâs, Psal.41.7. *Plurale,* כְּטִין שׁוּקִין Sicut lutum platearum, 2.Sam.22.43. Zach.9.3. וְשׁוּקִין תְּמַנֵּי לָךְ Et vicos constitues tibi, 1.Regum 20.34. כַּסְפְּהוֹן בְּשׁוּקִין יִרְמוֹן Argentũ suum in plateas projicient, Ezech.7.19. מְצַוְחִין עַל חַמְרָא בְּשׁוּקַיָּא Vociferantur propter vinum in plateis, Jesa.24.11. בְּשׁוּקֵי אַשְׁקְלוֹן In plateis Askelon, 2.Sam.1.20. בְּשׁוּקֵי יְרוּשְׁלֵם In plateis Jerusalem, Hebr. ברחבות, Zachar.8.v.4. אַרְיָא בֵּינַת שׁוּקֵי Leo est in plateis, Hèb. בֵּין הָרְחֹבוֹת, Proverb.26.13. Sic שְׁוָקִים, Cantic.3.2. in Hebr. יְדוּשׁ יָת כָּל שׁוּקָךְ Calcabit omnes vicos tuos, Ezech.26.11. וּמַלֵּיתוּן שׁוּקָהָא Et implevistis plateas ejus, Ezech.11.6. אַחְרְבִית שׁוּקֵיהוֹן Vastavi plateas ipsorum, Hebr. חוּצוֹתָם, Soph.3.6.

Apud Rabbinos: מי שאין לו דמים לא יצא בשוק *Cui non sunt pecuniæ, non exeat in forum.* Dum enim non potest emere, tristatur, vel pravè appetit.

II. שׁוּקָא · שָׁקָא *Armus, Crus:* וְיָת שָׁקָא דְיַמִּינָא Et armum dexterum, Exod.29.22. שָׁקָא דְאַפְרָשׁוּתָא Armum separationis, Exod.29.27. וּכְשָׁקָא דְיַמִּינָא Et sicut armus dexter, Numer.18.18. *Plurale,* עַל רְכוּבִין וְעַל שׁוּקִין In genubus & cruribus, Deut.28. v.35. בְּשׁוּקֵי גוּבְרִין In cruribus virorum, Psal.147. v.10. שָׁקוֹהִי Crura ejus, Dan.2.33.

Apud Rabbinos, בָּתֵּי שׁוֹקַיִם *Domus crurum, i.e. Caligæ:* Item, שׁוֹקָא בְּאִשָּׁה עֶרְוָה *Crura in muliere, res pudenda sunt,* Berach. fol.24.1. nempe crura nuda, unde Judææ mulieres & puellæ longioribus vestibus crura tegunt, aut certè rarissimè nudis cruribus incedũt, ne viris libidinem moveant.

Sic quoque dicunt, טפח באשה ערוה, ibidem. Item, קול באשה ערוה *Vox mulieris res pudenda est.* Movet enim viros ad pravam concupiscētiam.

Deinde השיק Hebræis est *Exundare, Redundare, Effluere:* vel activè, *Infundere, Effundere. Sic apud Talmudicos,* מי החג שנטמאו השיקן Aquæ diei festi si immundæ factæ fuerint, effundunt eas, Pesach. fol.34.2. Id quomodo fiat, docetur in Masseches Betza cap.2. fol.17. משיקין את המים בכלי אבן לטהרם Effundunt aquas (quæ immunda factæ sunt) in vas lapideum, ad puras faciendas illas: nam vasa lapidea non recipiunt immundiciam. Quando nempe in die festo aquæ (quas pro festo asservarāt) immundiciam contraxerunt, cùm non auderent novas haurire, effundebant illas in vas lapideum, illudque vas demittebant in conceptaculū aquarum, donec aquæ mundæ ingrederentur, quibus ingressis, ea quoque quæ immunda erat, munda reddebatur. Hinc alii explicant per שקע *Immergere.* Vide Kimchium Joel.2.14.

הַשָּׁקָה *Infusio, vel Immersio.*

שוק Unde שוקק *Appetere, Concupiscere,* Hebr. *Apud Rab. etiam in Hithpah. usurpatur:* unde ad illud, ואל אישך תשוקתך *Et ad virū tuum erit appetitus tuus.* scribunt: מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שהוא יוצא לדרך Docet, quòd mulier sit appetens virum suum, quo tempore egreditur in viam, peregrè scil. Jevam. fol.62.2.

שׁוֹקָה *Appetitus, desiderium.* Sic adducitur in Aruch prro תשוקה. Sed in Beresch. rab. sect.20. non legitur שוקה sed תשוקה. *Docetur ibi, Quadruplicem esse appetitum: Uxoris erga maritum, juxta illud;* Et ad virum tuum erit appetitus tuus, Genes.3.16. *Concupiscentiæ pravæ erga Cainum & socios ejus, juxta illud:* Et ad te (Cainum) erit appetitus ejus (peccati scil.) Genes.4.7. *Pluviarum erga terram, juxta illud:* Visitasti terram & appetivisti eam, Psal.65.v.10. *Dei erga Israëlitas, juxta illud:* Erga me est appetitus ejus, Cant.7.10.

שוק *Unde* לְמַשּׁוּק, *Psal* 74.3. *Elias in* שהה *legit* לְמַשּׁוּת. *Regia & Nebiense Psalterium* לְמַשּׁוּח *quod reddunt,* Ad humiliandum. *Meminit & Elias hujus lectionis, sed putat esse mendosam. Legi posse fortè* לְמַשּׁוֹת *Ad desolationes, à* שהה *Desolare, vel* לְמַשְּׁאֹת *ex Hebræo* לְמַשּׁאוֹת.

שור *Murus:* תְּרָעוּ שׁוּר סְנָאָה Disruperunt murum hostis, Genes.49.v.6. בְּשׁוּר מַתְקַף In muro forti, Jesa.30.13. וּכְשׁוּר נְחָשׁ Et sicut murus æreus, Jerem.1.18. בְּכוּתַל שׁוּרָא In pariete muri, Jos.2.15. מַקְפָנָא וְשׁוּרָא Ambitus & murus, Thr.2.v.8. בְּשׁוּרָא דִירוּשְׁלֵם In muro Jerusalem, 1.Reg.14.v.13. *Plur.* וּמַיָּא לְהוֹן שׁוּרִין Et aquæ erant ipsis muri, Exod.14.22. בֵּין שׁוּרַיָּא Inter muros, 2.Reg.25.v.4. שׁוּרֵי יְרוּשְׁלֵם Muros Jerusalem, Psal.51.v.20. וְעַל שׁוּרָךְ רָמַיָּא Muros tuos excelsos, Deut.28.52. כָּל שׁוּרָהָא Et super omnes muros ejus, Jere.1.15. *In Esra,* וְשׁוּרַיָּא שַׁכְלִילוּ Et muros perficiunt, capite 4.13. *Apud Talmudicos explicatur* חֵיל וְחוֹמָה Thren.2. *per* שורא ובר שורא *Murus & filius muri,* hoc est, parvus murus, antemurale, Pesachin fol.86. Sic in R.Sal. Nah.3.8.

שור *Bos, Hebr.* Apud Talmudicos: *Quinq; res dicuntur de bove: Qui comedit (in somnio) de ejus carne, fit dives: quem ferit, ei erunt liberi cornigerantes in Legem: quem mordet, ei obvenient tribulationes, &c.* Berach. fol.56.2. שור בר Bos sylvestris, Kilaim cap.8.

שׁוּרָה *Linea, Ordo, Series; ex significatione muri, qui ad lineam ædificatur. Est lineata series varia, in areis hortorum, in agris, in vineis & aliis similibus. Fiut ordo in luctu vel eductione mortui ad sepulturam: Ordo primus vel* שׁוּרָה ראשׁוֹנָה *fiut proximorum, ut mariti vel uxoris, liberorum, & ipsis cognatorum: ordo secundus, bonorum amicorum: ordo tertius, communis cætus ecclesiæ,* Aruch hoc loco. Hinc, העומדין בשורה הפנימין פטורין Stantium in ordine (lugentium) anteriores sunt liberi (à lectione *Audi &c.*) Berach. cap.3. אין עושין שורה פחותה מן עשרה Nō faciunt ordinem ex paucioribus quàm decem, Sanhed. fol.19. *Sic Lineæ librorum, epistolarum & scriptorum dicuntur* שׁוּרָה. *Plurale,* שורות *& dualiter* שׁוּרוֹתַיִם. Sic R.Levi explicat illud בֵּין שׁוּרוֹתָם Inter lineas ipsorum, id est, lineas & ordines torcularis, Job 24.11. *Hinc apud Rabbinos,* הֶחָסִיד הוּא הָעוֹשֶׂה לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין *Sanctus est, qui facit antea, extra lineam vel ordinem judicii,* id est, qui sponte suâ benè agit, antequam judex illud decernat, ipsique sic agere imponat. Qui coacti bene faciunt, non sunt sancti vel pii. Vide Fagiū in Pirke avoth cap.6. in princ. & Eliam in Tisbi in שורה. Item, שִׂנְאָה מְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה, &, אַהֲבָה מְקַלְקֶלֶת הַשּׁוּרָה *Inimicitia destruit sive vastat, hoc est, egreditur lineam:* vel, *Amor sive amicitia egreditur lineam.* Odium & inimicitia, ut & amor & amicitia, sæpè faciunt, quæ communis usus & ordo vel non pateretur, vel dissuaderet, ut plura fiant quàm deberent. Sic matrū amor erga liberos, sæpè pervertit ordinem, & transgreditur lineam.

שׁוּר *Saltare, Exsilire, Subsilire: Exsilire facere. Præteritum,* וְשָׁר בְּלֵילְיָא הַהוּא Et saltavit nocte istâ אֲלַף וְשִׁית מְאָה מִילִין mille sexcenta milliaria, nempe Amalek ad oppugnādum Israëlitas, Exo.17.8. in Jon. Egregius saltus commenti Rabbinici: וְשָׁר מִן אַתְרֵיהּ Et exsilit de loco suo, Hebr. וְיִתַּר, Jobi 37.1. וְשָׁר עַל זְמַן שַׁעְבּוּדָא Et transiliit tempus servitutis 199. annis, Hebr. מְקַפֵּץ, Cantic.2.v.8.

Ex forma hujus Radicis est, שִׁירַת, Psal.107.v.42. *quod omnino mendosum est, ut & Regium & Nebiense exemplar nihil sani habent.* וְשַׁוְּרִנּוּן הֵיךְ עֶגְלָא Et fecit exsilire eos, ut exsilirent tanquam vitulus, Hebr. וַיַּרְקִידֵם, Psalm 29.6. *Particip.* וּמְשַׁוְּרִין וּמְרַקְּדִין הֵיךְ גַּדְיָן Et subsiliunt saltantque ut hœdi, Esth.3.8. in secundo Targum. *Apud Rabbinos,* שַׁוָּר בַּר שַׁוָּר נְבוּזַר אֲדָן שַׁוַּר Saltator filius saltatoris Nebusar Adan, salta, id est, qui unum insultum fecisti in Jerusalem, nunc secundò impetum in eam facias, Sanhedr. fol. 96. col. 2. שׁוּר עֶשֶׂר אַמִּין Exsiliit decem cubitos, Berach. fol. 54. לִישְׁוַור נַהֲרָא Ad transiliendum flumen, Schab. fol.110.1.

מְשַׁוֵּר · שַׁוָּר *Saltator, qui saltus facit, qui transilit fossam, vel exsilit in altum, aut de uno loco in alium,* ע״ז fol.70.

מְשַׁוַּרְתָּא *Saltus :* כִּמְשַׁוַּרְתָּא דְפוּרְיָא Sicut saltus (puerorum) in festo Purim, id est, sortium, quando Haman fortes misit de excidio Judæorum, Sanhedr. fol.64. Author Aruch hoc loco: *Moris est in toto mundo, quòd pueri & juvenes, in festo Purim sive sortium faciūt effigiem Hamanis, eamq; primò ponunt in tectis ædiū (in memoriam alti patibuli, in quo fuit suspensus) deinde faciunt rogum, & projiciunt istam effigiem in ignem, lætiq; circumstantes vociferantur, canunt, & hilaria instrumentis musicis agunt. Habent etiam latum annulum in igne suspensum, per quem saliunt ab una parte ignis ad aliam, qui annulus vocatur* משוורתא q.d. בירת קפיצה *Locus saltus.* Vide & Jalkut in Legem folio 171. *Hinc etiam* מְשַׁוַּרְתָּא *est Stapes, annulus cui pes unus infigitur, ad saliendum in equum.*

שׁוּר *Solvi, idem quod* שְׁרָא. *Futurum,* הֲיִשּׁוּר קוֹלָא מִן אַרְעָא Num solvetur laqueus à terra? Amos 3. v.5. *Ex eadem forma est, Habitare, pro* שְׁרָה. *Futur.* בִּטְלַל שְׁכִנְתָּךְ יְשׁוּרוּן In umbra majestatis tuæ habitabunt, Psal.36.8.

שׁוּר *Umbilicus :* דְּלָא אִתְפְּסַק שׁוּרֵיהּ Cujus umbilicus non est præcisus, Ezech.16.4.

שׁוּר, *& in Hiphil* הֵשִׁיר, *in Pihel* שׁוֹרֵר *Canere, Cantare, Hebr.*

שִׁיר · שִׁירָא · שִׁירְתָא *Canticum.* שִׁיר לְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא Canticum ad diem sabbathi, Cantic.1.v.1. שִׁירָא תּוּשְׁבַּחְתָּא Canticum laus, Psal.66.1. תּוּשְׁבַּחְתָּא וְשִׁירָא Laus & Canticū, Psal.68.1. אֲשַׁבַּח שׁוּם אֱלָהִי בְּשִׁירָא Laudabo nomen Dei cum cantico, Psal.69.v.31. תּוּשְׁבַּחְתָּא תּוּשְׁבַּחַת שִׁירְתָא Laus cantici, Psal.30.v.1. תּוּשְׁבַּחְתָּא וְשִׁירְתָא Laus & canticum, Psal.67.1. *Plurale,* שִׁירִין תּוּשְׁבְּחָן Cantica & laudes, Cantic.1.1. לְמֵימַר מִלִּין דְּשִׁירָיָא Ad dicendum verba cantici, Psal.137.v.3. עַסְרָתִי שִׁירָתָא Decem cantica dicta sunt in hoc mundo, Cantic.1.v.1. Apud Rabbinos, *Carmen, Canticum, Carmen rhythmicum, versus poëticus:* מְשׁוֹרְרִים *Cantores, Poëtæ :* אצל המשוררים Apud Poëtas: שִׁיר פָּשׁוּט Carmen simplex & vulgare, ex unius literæ rhythmo constans : שיר מחובר Carmen compositum, ex diversis scil. metris: מְלָאכֶת הַשִּׁיר Ars poëtices: במלאכת שירית In arte poëtica.

שוש שׁוּשִׁין *Oleris genus,* Talm. פּלייא Gallicè. *Fuit & arboris species, cujus ramis utebantur in faciendis scænis,* Succa fol.13.

שׁוּסְקִין · שׁוּשְׁקִין *Amygdalæ,* Talm.

שות שׁוּתָא *Meditatio, colloquium, sermo, dicterium. Formam habet contractam ex dialecto Hierasolymitana, pro* שׁוּעֲתָא, *quomodo etiam Hierosolymitanè dicitur* טוּנָא, pro טוּעֲנָא *Onus, sarcina, de quo vide* טען. *Eadem quoq; contractio est in dialecto Babylonica Talmudica :* אֲרוּם בַּחֲדָא שׁוּתָא יְמַלִּיל אֱלָהָא Nam quando unum verbum elocutus est Deus, aut etiam alterum, non opus habet denuò considerare illud, Job.33.14. אֲרוּם סָהֲדְוָתָךְ שׁוּתָא לִי Nam testimonia tua sunt colloquium meum, vel, meditatio mea, Heb. שִׂיחָה, Psal.119. v 99. וַהֲוֵיתִי לְהוֹן לְשׁוּתָא Et fui ipsis in dicterium, Hebr. לְמִלָּה, Jobi 30.9. *Cum Affixo Pronomine,* כָּל יוֹמָא הִיא שׁוּתִי Totâ die illa est colloquium meum, Hebr. שִׂיחָתִי, Psal.119 97. יִבְסַם קֳדָמוֹי שׁוּתִי Dulce sit ipsi colloquium meum, Psal.104.34. אֲשׁוּד קֳדָמוֹי שׁוּתִי Effundam coram eo sermonem meum, Psal 142.3. *Apud Talmudicos,* אִתְּתָא בַּהֲדֵי שׁוּתָא פִּילְכָה *Mulier etiam inter colloquia colum tractat,* id est, etiam garriendo sua curat, Megilla fol.14.2. לא תיפוק לכו שותא Non egreditur à vobis verbum, Bava bathra fol.39.1.

שׁוּתָא *Fructus sive foliola teneriora capparis, quæ in condimentorum genere in deliciis sunt, apud Talmudicos :* צלף נטעי אינשי ארעתא דשותא Capparim fruticem plantant homines propter foliola, id est, ut foliola comedāt. Fert triplicem fructum, vide in Rad. צלף.

שׁוּתָא *Ventus australis, Talm.* ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלי Raf Sifda in die venti australis nunquam egressus fuit inter dactylos arbores; Glossa ביומא דשותא id est, die quo flabat ventus fortis meridionalis, רוח דרומית qui dejicit muros & arbores, fol.22.1. Item, מר עוקבא ביומא דשותא לא הוה נפיק לבי דינא Mor Ukba die venti australis non egrediebatur in domum judicii, Glossa רוח דרומית Eruvin fol.65.1. Item, Die nubiloso, ויומא דשותא & die quo ventus australis flat, neq; circumcidunt (infantes) neque secant venam, Jevam fol.72.1. Glossator rursum, רוח דרומית *Author Aruch exponit Eurum, ventum orientalem, & sic Munsterus aliiq; post eum.*

שׁוּתָא *Lignum, nempe quadratum & oblongum, quod pedibus vel alii rei supponitur, Germ.* ein Bloch vel

vel Blöchlin. *Aruch scribit* שיתא. In Gemara איתו ליה שותא לכהנא ליתיב עליה Afferte lignum sacerdoti, ut sedeat super eo: Et mox: שקולו שותא מקמי כהנא Tollite lignum ab ante sacerdotem, Schab. f.124.2. *Citatur & in Aruch ex Eruvin, sed ibi hodie pro eo legitur* שריתא *Trabem, id est, particulam trabis*, ein Blöchlin. *Est ergo Syncopa lit.* ר. *R. Salom. interpretatur* מצודה *Rete, & sic in Bava kama fol.117.col.1. Aruch hoc vult esse pro* שוחתה *vel* שיחתא *absorptâ gutturali.*

שוּת *Ponere. Hoc significato per* שׁוּי *vel* שׁוּי *semper transferri solet, ut & suprà ad* שום *dictum, quod quidem aliquando, etsi rarissimè, retinetur, sed* שות *hactenus mihi non observatum est in Targum.*

שִׁתִין *Fundamenta:* יֵרְדוּ לְשִׁתִין Si descenderint (libamina) ad fundamenta altaris, Meil. cap.3. *Formam habet ex Quiescentibus secundâ, ut Hebræum* שָׁתוֹת *Psal.11.3. Singulare est* שִׁית *Positum, positio, & inde est idem quod* יְסוֹר *Fundamentum. Vide & infrà in* שית.

שִׁתְיָא *Fundamentum.* אבן שתיא Lapis fundamenti, id est, fundamentalis. *Formam habet à* שתה, *ubi vide.*

שֵׁיזֵיב שֵׁזֵב *Eruere, Eripere, Liberare. Forma specialiter est anomala, pro* שֵׁזֵב *in Pahel. Similis forma est* שֵׁיצִי *de quo infrà. Literæ Jod adhibitæ ad indicandum vocales Tzere vel Chirek. nam pro posteriore Tzere in Daniele est etiam Chirek, ut videbitur. Verbum est Chaldæis usu frequentissimum, pro Hebræis* הציל · פלט · פָּרַד *& eorum passivis. Præteritum,* וית בָּתַּנָא שֵׁיזֵיב Et domus nostras liberavit, liberas reliquit, Hebr. הִצִּיל, Exod.12. v.27. וְשֵׁיזֵיב לְעַבְדוֹהִי Et liberavit, eripuit servos suos, Dan.3.28. יְיָ דְשֵׁיזְבַנִי Dominus qui liberavit me à leone & de potestate ursi, 1.Sam.17.v.37. וְשֵׁיזָבָא לָא שֵׁיזֵבְתָּא יַת עַמָּךְ Et liberando non liberasti populum tuum, Exod.5.23. וַאֲנָא שֵׁיזֵבְתָּךְ Et ego erui te de manu Saulis, 2.Sam.12.7. דְשֵׁיזִבוּ יַת אַרְעֲהוֹן Qui liberarunt terram ipsorum de manu mea, Jesa.36.20. *Tertia pluralis fœminina,* הֲשֵׁיזָבָא יָתְהוֹן דַחֲלַת עַמְמַיָא Num liberarunt eos dii populorum? 2.Reg.19.v.12. vide & cap.18. vers.32. בְּכֵן שֵׁיזֵבְתּוּן Tunc liberastis filios Israëlis de manu Verbi Domini, Jos.22.v.31. שֵׁיזֵבְנָא Vide mox in Ithpehal. לָא נִתֵּן לְהוֹן מֵעֲדָאָה דְשֵׁיזֵבְנָא Non dabimus ipsis de præda quam eripuimus, 1.Sam.30. v.22. *Participium,* וְלֵית מִן יְדִי מְשֵׁיזֵיב Neq; est qui de manu mea eruat, Deuter.32.v.39. מְשֵׁיזֵב וּמַצִּיל Eripiens & liberans, Dan.6.v.28. אַנְתְּ מְשֵׁיזְבִי Tu es liberator meus, Hebr. אַתָּה מַחְסִי, Psal.142.6. *Plurale*, vide infrà inter Nomina. *Participium præteritum passivum,* כְּאוּד מְשֵׁיזַב מִיקְדָא Sicut torris ereptus ex incendio, Hebr. מֻצָּל. Amos 4.11. Sic legendum, non מְשֵׁיזֵב, ut & Zach.3.2. *Infinitiv.* שֵׁיזָבָא יְשֵׁיזְבִנָנָא יְיָ Liberando liberabit nos Dominus, Jesa.36.v.15. לָא יִיכוּל לְשֵׁיזָבָא יָתְכוֹן Non poterit liberare vos, Jesa.36.14. אִתְרְעֵי יְיָ לְשֵׁיזָבוּתַנִי Velis, ô Domine, liberare me, Psal.40.14. הֲיִכִיל לְשֵׁיזָבוּתָךְ Num potest eripere te? Dan.6.vers.20. וְאִתְגְּלֵיתִי לְשֵׁיזָבוּתְהוֹן Et apparui, præsens adfui ad liberandum eos, Exod.3.v.8. *Imperativus,* שֵׁיזְבִנִי בְעַן מִידָא דַאֲחִי Eripe me nunc de manu fratris mei, Genes.32.11. *Futur.* וַאֲשֵׁיזֵב יָתְכוֹן מִפּוּלְחָנְהוֹן Et liberabo vos de servitute ipsorum, Exod.6.v.6. וַאֲשֵׁיזְבִנָךְ Et liberabo te de manu maleficorum, Jer.15.21. וְתַדְבֵּיק וְלָא תְשֵׁיזֵב Assequeris, nec tamen erues, Hebraicè וְלֹא תַפְלִיט, Michea 6.14. וִישֵׁיזֵב וְלֵית דְמַצִּיל Eripiet sed non liberabit, Jesa.5 v.29. הוּא יְשֵׁיזְבִנַנִי Ipse liberabit me de manu Philistæi istius, 1.Sam.17 37. וּתְשֵׁיזְבוּן יַת נַפְשָׁתָנָא Et liberabitis animas nostras, Jos.2.13. יְשֵׁיזְבוּן נַפְשְׁהוֹן Liberabunt animam suam, Ezech 14.v.14. *Ithpehal,* אִשְׁתֵּיזֵב *Liberari, Erui, Eripi, Elabi, Evadere, eripere se. Præteritum,* וְאִשְׁתֵּיזִיב Et evasit, 1.Sam.19. v.18. וְאִשְׁתֵּיזְבַת נַפְשִׁי Et liberata fuit anima mea, Gen.32.30. וּמְשֵׁיזְבַיָא אִשְׁתֵּיזִבוּ מִנְּהוֹן Et residui evaserunt ex eis, Hebr. שָׂרְדוּ מֵהֶם Reliqui facti sunt, Josuæ 10.20. *Particip.* וְאָמְרִין אַתּוּן אִשְׁתֵּיזֵבְנָא Et dicitis, liberati sumus, Jere.7.10. Libri vulgò habent שֵׁיזֵבְנָא activè, sed Hebr. est נִצַּלְנוּ passivè ex Niphal, & sic passivè in Targum legendum. *Participium,* וּבְסוּגְעֵי תּוּקְפֵיהּ לָא מִשְׁתֵּיזֵב Et multo robore suo non eripit se vel evadit: In Hebræo est יְמַלֵּט activè, Eripit, sc. equitem suum, Psal.33. v.16. Sic Amos 2 15. Jobi 20.20. idem verbum passivè redditur. לָא יִשְׁתֵּיזֵב לְהוֹן דְמִשְׁתֵּיזֵב Non liberabitur ipsis qui evadit vel elabitur, Hebr. לֹא יִמָּלֵט לָהֶם פָּלִיט, Amos 9.1. *Infinitivus,* וְאַתְּ מְדַמֵּי לְאִשְׁתֵּיזָבָא Tu autem imaginaris tibi te ereptum iri, 2.Reg.19 11. *Futurum,* תַּמָּן תִּשְׁתֵּיזְבִין Illic liberaberis, Mich 4.10. יִשְׁתֵּיזֵב ut paulò antè דְיִשְׁתֵּיזֵב לְוָתָךְ Qui eripuerit se ad te à domino suo, Deuter.23.16. וְאֵיכְדֵין נִשְׁתֵּיזֵב אֲנַחְנָא Et quomodo liberabimur nos? Jesa.20.6. אִנּוּן בִּלְחוֹדֵיהוֹן יִשְׁתֵּיזְבוּן Ipsi soli eripient se, Ezech.14.16.

מְשֵׁיזִיב *Ereptus, Qui evasit aut eripuit se, Qui elapsus est, profugus: Residuum, turba residua, quæ evasit, elapsa est, & superest. Respondet Hebræo* פָּלִיט, *quod passivæ est significationis, ut & in Targum redditur* דְמִשְׁתֵּיזֵב, *Amos 9.v.1. ut antè Participium, &* וּמִשְׁתֵּיזְבִין *Et elapsorum, ereptorum, Jerem.50.28. Libri vulgò habent* מְשֵׁיזֵב *quod est Participium præsens activum, Liberans, eripiens, Liberator. Id sensui Nominis* פָּלִיט *minimè convenit. Loca demonstrabunt usum & sensum:* אִם יֵשׁ נַפְשְׁכֶם אַל יֵצֵא פָלִיט מִן הָעִיר Si placet animo vestro, ne egrediatur aliquis profugus ex urbe, qui id Israëli nunciatum eat, *Targum,* אִם רְעוּת נַפְשְׁכוֹן אַל יִפּוּק מְשֵׁיזְבָא מִן קַרְתָּא

Si est voluntas animæ vestræ, ne egrediatur elapsus ex urbe, ut eat id nunciatum Israeli. Hæc est forma emphatica à forma passiva משיזב deducta, 2.Reg.9.15. At, שאר ומשיזב pro Hebr. פליט ושריד, pravum est, pro, ומשיזב Reliquiæ & residuum, Jerem.44.14. Similiter legendum Josuæ 8.22. Jerem.42.17. *Plurale*, ואשלח מנהון משיזבין Et emittam ex illis residuos, Heb. פליטים, Jesa.66.v.19. ולא יתובון אלהין משיזבין Et non redibunt nisi elapsi, id est, pauci qui effugerunt, Jerem.44.14. משיזביא מחרבא Elapsi à gladio, Jerem.51.50. ממשוזביא דבית אפרים E`profugis domus Ephraim, Judic.12.5. משיזבי עממיא Profugi populorum, Jesa.45.20. משיזבי חרבא Elapsi à gladio, Ezech.6.8. ומשיזבי חרבא Jerem.44.v.28. משיזביכון Profugi vestri, residui qui effugerunt, Ezech.6.9. משיזבוהי Profugos ejus, Obad.v.14.

שיזבא *Effugium, Evasio, Residuum, Reliquiæ elapsæ: Liberatio:* לא תהי לנא שיזבא Non erit nobis effugium, Hebr. פליטה, 2.Sam.15.vers.14. ואף שיזבא לית לה לרשיעא Neque etiam effugium ullum erit improbo, Joel.2.v.3. לא יהא לה שיזבא Non erit ei effugium, Jerem.50.29. לשיזבא רבתא Liberatione magna, Genes.45.v.7. *Construct.* ושיזבת בית יעקב Et qui evadet, in domo Jacob, Jesa.10.20. לשיזבת ישראל Evasioni, profugis, elapsis ex Israel, Jesa.4.2.

שיזבא · שיזבתא *Idem:* תהי שיזבתא In monte Tzionis & in Jerusalem erit evasio, effugium, Joel.2.32. Sic Jud.21.17. Ezech.14.22.

שיזבותא *Idem:* ארחיש שיזבותא לי Maturabo effugium mihi, Hebr. מפלט Psalm.55.v.9. בחדות שיזבותא Gaudio liberationis vel evasionis, Ps.32. v.7. שית קרוי שיזבותא Sex urbes refugii, Hebr. ערי המקלט Num.35.6. רוחא ושיזבותא Respiratio & evasio sive liberatio, Hebr. רוח והצלה Esth.4. vers.14. *Per Apocopen,* חובד שיזבו מני Periit effugium à me, Heb. מנוס, Psal.142.5.

שזג *Lavare, Abluere. Verbum est in Targum Hierosolymitano præcipuè usitatum, & respondet sæpè Hebræo* רחץ. *Præteritum,* ושזגית בברירו ידי Et lavi in puritate manus meas, Hebr. וארחץ Psalm.73.13. Libri vulgò habent ושזבית Et eripui, liberavi. Sed priori modo legendum esse, ipse sensus & usus Verbi רחץ satis evincit. Nam per שזג etiam redditur Psalm.58.vers.11. & 60.10. & alibi. ושזגו רגליהון Et abluerunt pedes suos, Genes.43.23. *Participium pehil sive passivum,* שזיג אנא ולא סורחנא לי Ablutus sum ego, nec est in me iniquitas, Hebr. חף אנכי Nitidus ego, Job.33.9. *Infinitivus,* במשזג אסתורי In lavando me, quando lavabam gressus meos butyro, Hebr. ברחץ Job.29.6. ומוי למשזג רגלוי Et aquas ad lavandum pedes ejus, Genes.24.32. in Jonathane, qui dialecto Hierosolymitanâ usus est. *Imperativus,* ושזגו רגליכון Et abluite pedes vestros, Gen.19.2. Jon. *Futurum,* ותשזג בני גוייה Et lavabis intestina ejus, Exod.29.17. in Targ. Hierosolym. ובשריה לא ישזג Et carnem suam non laverit, Levit.17.16. in Targ. Hieros. Sic Lev.1.9. in eodem Targum. אסתורין ישזג Gressus, pedes suos lavabit in sanguine improbi, Psalm.58.11. *Ithpehal, Præteritum,* ומצואתיה לא אשתזג Et à sordibus suis non abluitur, Hebr. רחץ Proverb.30.v.12. *Pahel,* ושזג אפוי מן דמען Et lavit faciem suam à lachrymis, Genes.43.v.31. in Jonath. Pravè autem in T.H. legitur ושזי pro ושזג.

שזיג *Lotum, maceratum, madefactum:* וכל שזיג דענבין לא ישתי Et ullum maceratum uvarum non bibet, vel, ullum liquorem, Hebr. וכל משרת ענבים Num.6.3.

שזוג *Lotio:* היך דוד שזוגי Sicut olla lotionis meæ, Psalm.60.10. & 108.10.

שזף Hebr. *Intueri, Aspicere. Sic apud Rabbinos.*

שזיפה *Aspectus.* מפני שזיפת השמש Propter aspectum solis.

שזפין *Fructus nascentes ex olea insertâ malo punico: unde hi fructus cum malis Punicis veris, heterogenei sunt, etsi sibi simillimi, de qua re apud Talmudicos in lib.* כלאים De heterogeneis cap.1.

שזר *Contorquere, Contorquendo duplicare, Contortuplicare, ut fila duplicari solent. Participium pehil sive passivum,* דבוץ שזיר Ex bysso duplicato, vel, contorto, Heb. שש משזר, Exod.26. vers.1. & sic semper hæc locutio transfertur. Von weisser gezwirneter seiden/oder faden/auß Egyptischem flachs gespunnen. Sic, שזיר חוטא דתכלתא Contortum filum hyacinthinum, Hebr. פתיל תכלת Exod.39.v.21. Jonathan & T.H. habent שזיר דתכלא. *Apud Rabbinos,* חוטין שזורין Fila duplicata, contorta, gezwirnet/ Eruvin fol.96.2.

שזרתא *Spina-dorsi:* ריש שזרתך Caput spinæ dorsi tui, Eccles.12.5. לקביל שזרתא יעדנה Versus spinam dorsi auferet eam, Hebr. לעמת העצה Levit.3.vers.9. *In Aruch adducitur quasi ex forma absoluta* שיזרה *vel* שזרה, *sed in Talmudicis locis, unde citatur, legitur* שדרה *ex forma Hebraica. Explicatur tamen pro Spina dorsi:* נשברה השדרה Si fracta fuerit spina dorsi, Cholin cap.3. ויורד עד השדרה Et descenderit usque ad spinam dorsi, Tamid cap.4. Hæc in Talmud pro ז habent ד.

שחד *Munerare, munera dare vel exhibere. Imperativus,* שחדו אמטולתי Munera date propter me, Job.6.22. ושחדת יתהון Et munerata es eos, munera dedisti eis, Ezech.16.33.

ושוחרא לא תקבל שוחד · שוחדא Munus, donum: אֲרֵי שׁוּחֲדָא מְעַוֵּר חַכִּימִין Et munus non accipies: nam munus excæcat sapientes, Exod.23.verſ.8. רֵישָׁהָא בְּשׁוּחֲדָא דָיְנִין Capita ejus pro munere judicant, Mich.3.11. *De Munere, quod corruptelæ loco datur, accipitur; unde,* ארור לוקח שחד *Maledictus, qui accipit munus*, Deutēr.27.25. *Talmudici ſcribunt,* שחד *dici, quòd faciat, ut ſit unus, dans & accipiens, nempe ut judex accipiens pronunciet id quod litigans dans petit.* Rex judicio ſtabilit terram, (*ſcribit Salomon Proverb.29.4.*) at qui munera accipit, vaſtat eam. *Ad hunc locum ſcribunt Talmudici:* Quando ſimilis eſt judex regi, qui nullâ re indiget, ſtabilit terram: quando autem ſimilis eſt ſacerdoti, mendicanti ad horrea, vaſtat eam. Dixit Rabba bar bar Schela: הא דיינא דשאיל שאילתא פסול למידן דינא Judex mutuo aliquid accipiens, illegitimus eſt ad judicandum judicium, &c. Dixit Rabba: מאי טעמא דשוחדא כיון דקביל ליה שוחדא מנית איקרבא ליה דעתיה לגביה והוי כגופיה ואין אדם רואה חובה לעצמו מאי שוחד שהוא חד id eſt, Quæ eſt ratio Nominis שחד? poſteaquam accepit ſibi (judex) munus, ab ipſo, accedit animus ejus ad ipſum dantem, ut fiat ſicut ille ipſe: homo enim non condemnat ſeipſum propter debitum. Sed quid eſt שחד? quòd ipſe (accipiens) ſit unus (cum dante.) Kethuvoth fol.105. col.2. *Hoc præceptum de non accipiendo munere, eſt unum ex ſex monitis judici cavendis, de quibus Deuteron.16.19. & deinceps.* Habebat autem tribunal Solomonis ſex gradus, juxta ſex præcepta, quæ Deut.16. deſcribuntur. Cùm primum gradum aſcenderet, præco publicus proclamabat, לֹא תַטֶּה מִשְׁפָּט *Ne pervertito judicium:* cùm ſecundum, לֹא תַכִּיר פָּנִים *Ne dignoſcito perſonas:* cùm tertium, לֹא תִקַּח שֹׁחַד *Ne accipito munera:* cùm quartum, לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה *Ne conſerito locum arborum* (ſcil. id idolatriæ causâ:) cùm quintum, לֹא תָקִים לְךָ מַצֵּבָה *Ne erigito ſtatuam.* cùm ſextum, לֹא תִזְבַּח לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ *Ne mactato Domino Deo tuo bovem aut agnum.* Cùm in ſupremo ſolio eſſet, conſidendi causâ, præco rurſus clamabat, דַּע לִפְנֵי מִי אַתָּה יוֹשֵׁב *Scito coram quo tu ſedeas*, &c. Quidam Hebræorum ſcribunt, ſex iſta monita, ſex leones utrinque ad gradus diſpoſitos, unâ manu oſtendiſſe, & alteram expanſam habuiſſe ad dilacerationem. Ultimum autem monitum de confeſſu, indicaſſe duos leones ad ſuſtentacula manuum poſitos. Solium deſcribitur 1.Reg.10. verſ.18. Rabbinorum placita in Commentario Rabboth diverſis locis, in ſect. 12. נשא libri Num. & in ſect. שופטים Deut.16. In Comment. Eſth. cap.1. Inde eorum meminit R. Bechai in Comment. Deuter.16. ſed pravè citat Vajikra rabba: in eo enim libro nihil hac de re.

שחל

צַלְחָא · שַׁחְלָא *Gabata, Scutella:* מִמְּשֵׁי יְדֵיהּ בְּשַׁחְלָא Piger abſcondit manum ſuam in ſcutella, Hebr. בַּצַּלַּחַת; quod Hebræi ſic interpretantur. Quidam, *In manica, vel, ſinu*, quod pigrorum & otioſorum eſt, Prov.19.24. & 26.15.

שֶׁחִי *Axilla:* בית השחי Locus axillæ, cavitas nimirum ubi pili naſcuntur, R. Salom. Deuter.22.v.5.

שְׁחַרִין *Vaſtari, Deſtrui:* גלין די שחו Acervi qui vaſtati ſunt, 2.Reg.19.24. Jeſa.36.26. idem quod שאה.

שְׁחַח *Incurvari, incurvare, deprimere ſe, decumbere, idem quod* שחח, *ex qua forma etiam eſſe poſſit.* *Præteritum,* שָׁחִית חֲפֵי Atratus incurvarem me, atratus, more lugentium, & incurvatus incederem, Hebr. שַׁחֹתִי, Pſal 35.14. עֲקִימִית שְׁחִית עַד לַחֲדָא Torqueo, incurvo me pervaldè, Pſalm.38.7. Hæc etiam ſuprà in שוח adducta. *Participium,* אֲרוֹם שָׁחַן בִּמְדוֹרְתָא Cùm curvati decumbunt (leunculi) in habitaculis ſuis, Hebr. כִּי יָשֹׁחוּ Job.39.2. vide & cap.9.13. *Apud Rabbinos,* שוחח id eſt, כופף עצמו Incurvans, deprimens ſe, Schabbas fol.5.

שח *Curvus, incurvus, demiſſus, depreſſus:* ממקום שח A loco depreſſo. Rab. Hoc propriè eſt à שחח, ut & Hebraicè.

שחיתא Vide infrà in שחת. At שחיתא ſuprà in שות.

שחה

שחו *Natare, ut Heb. Jeſa.25.11.* שחו *Natatio,* pro שחות. שחייה *Idem, apud Rab.*

שחז

Ligare: רחלות יוצאות שחוזות Oves fœminæ exeunt (in ſabbatho) ligatæ, Schab. cap.5. in princip. Caudam ovium ligabant ad dorſum, ut mares ardentiùs eas inirent, & implerent. Vel, שחוזות Nudatæ, detectæ, pudendo ſcilic. per caudam elevatam. Sic ibi Gemara explicat.

השחיז *Acuere, Exacuere, aciem excitare.* *Apud Talmudicos,* אין משחיזין את הסכין ביום טוב אבל משיאה על גבי חברתה Non acuunt cultrum in die bono, id eſt, feſtivo & ſacro, feſtivo traducit eum aliquis ſuper ſocium ſuum, id eſt, ſuper alium cultrum acuendi causâ, Beza cap.3. in Miſchna: הסכין משישחיזנה Et culter (pollutionem recipit) ex quo eum aliquis exacuerit, nempe die feſtivo, Kelim cap.14. *Targum,* סייפיה שחיז Gladius ejus exacutus eſt, Hebr. חַרְבּוֹ יִלְטוֹשׁ Pſalm.7. verſ.13.

משחז · משחזת *Cos, lapis vel lignum ad acuendum:* משחזת בה בית קיבול Cos in qua eſt receptaculum aliquod, in quo ſcilic. ſordes vel aqua ſubſidunt, profana eſt ut in ea culter acuatur,

Kelim cap. 17. במשחות אפילו להעביר שמנוניתה אסור In cote, etiam duntaxat ad auferendam pinguedinem ejus, prohibitum est (die festo) traducere cultrum, Beza fol. 28. 1.

הַשְׁחָזָה *Expolitio, exacutio, actus acuendi.*

שחח Quæ hinc esse possint, vide in שוח & שחוח.

שָׁחַט *Jugulare, mactare. Propriè de istorum mactatione dicitur, quorum collum abscinditur, sed inde transfertur etiam ad jugulationem hominum, ut 2. Reg. 25. 7. Jerem. 39. 6. & alibi. Fit hæc mactatio* להוליך ולהביא הסכין *ducendo & reducendo cultrum mactatorium, sive, ductu & reductu, tractu & retractu cultri, scissione expeditâ, non per rupturam aliquam aciei, impeditâ aut retardatâ: tunc enim mactatio est illegitima. Hinc volunt, hoc Verbum esse significationis* מְשִׁיכָה *Tractionis vel tractus: unde dicitur* זָהָב שָׁחוּט *aurum tractum sive ductile;* quod trahendo expanditur, & illud est molle & probatissimum, 2. Par. 9. 15. 16. & חץ שחוט *Sagitta tracta*, quæ tractu arcus emittitur, & emissa rem objectam discindit, Jerem. 9. 8. *In Targum non est in usu, sed transfertur per* נְכַס. *Judæi Germaniæ dicunt* Schächten/ *Hebræo Verbo in terminationem Germanicam traducto, quod ipsis familiarissimum.* Omnibus judæis mactare licitum; חוץ מחרש שוטה וקטן exceptis surdo, stulto, & minorenni, ut est in lib. Talm. חולין in principio.

שְׁחִיטָה *Jugulatio, Mactatio, quæ fit tractu & retractu cultri, quæ duo conjunctim dicuntur* דְּרָסָה. *Apud Rabbinos,* שחיטתם שחיטה Mactatio ipsorum mactatio est, id est, recta & legitima. De Mactationibus agit præcipuè liber Talmudicus חולין & peculiaris libellus quidam, qui vocatur שחיטה ובדיקה Mactatio & inquisitio, scilic. rei mactatæ, utrum aliquid vitii habeat nec ne. Hunc quilibet tenere cogitur, qui mactandi artem profiteri annititur.

שָׁחַל שַׁחְלָא *Leo. Respondet partim Nomini* שַׁחַל *partim Nomini* כְּפִיר, *quæ duo ab Hebræis distinguuntur, ut illud Immanem leonem, hoc Leunculum significet:* אָמַר עַטְלָא שַׁחְלָא בְּאָרְחָא Dicit piger: leo est in via, q. d. periculosum est exire ad operas agri, Hebr. שַׁחַל Proverb. 26. 13. וּכְשַׁחְלָא דְּיָתִיב בְּטוּמְרַיָּא Et sicut leo, qui sedet in latibulis, Hebr. וְכִכְפִיר, Psal. 17. 12. וְקָל אֱדוֹם דְּמָתִיל לְשַׁחְלָא Et vox Edom, qui similis est leoni, Job. 4 v. 10. Hebr. וְקוֹל שָׁחַל.

שְׁחַל *Trahere, Extrahere, Educere, Evehere. Præteritum,* מִן מוֹי דְנַהֲרָא שְׁחִילְתֵּיהּ Ex aquis fluminis extraxi eum, Hebr. מְשִׁיתִהוּ quod idem, unde & Mosis Nomen derivatum, Exod. 2. 10. in Jon. Targ. Hierof. דְלִיתֵיהּ Evexi eum. Onkelos שְׁלַחְתֵּיהּ Emisi eum: id videtur pravum.

R. Salomon priorem lectionem adducit, eamq; confirmat usu Rabbinorum, qui dicunt כְּמַשְׁחִל בְּנִיתָא מֵחַלְבָא Sicut qui extrahit pilum ex lacte. Hoc legitur in Berachoth fol 8. 1. Aruch adducit, sed locum non citat. Item, משחילין פירות דרך ארובה Trahunt fructus per fenestram in die festo, sed non in sabbatho. השחול והכסול Extractum & levatum, id est, primogenitum habens femur unum quasi luxatum & extractum de loco suo, & unum femur levatum, id est, altius altero & prominens. Id in primogenito vitiosum habetur, & illud propterea rejicitur, Bechoroth fol. 40. col. 1. Beza cap. ult. in Misna. משום דמשחל שחיל Propterea quia attrahendo attrahit, aquam scilic. vel humorem, Joma folio 78. col. 1.

שְׁחִיל *Obba, vas ligneum, quo trahitur & hauritur aqua, unde etiam bibitur, ut sunt cantbari lignei intus picati, unde cerevisia bibitur:* חצבא ושחיל בר ממטללתא Urceus fictilis & obba lignea extra scenam debent esse, Succa fol. 29 1.

שַׁהְלָא *Corbis, Canistrum:* חמרא דשפיה בשחלא דחוצי Vinum sive mustum colatum per corbem viminosum. Aruch explicat, כפיפה מצרית id est, corbis ex virgultis factus.

שִׁיחְלָא *Dolor aurium:* Tal. יוצאין בביצת התרנגול ועברי לשיחלא Exeunt in sabbatho cum testiculo galli (auri appenso) quod faciunt pro dolore aurium sedando, Schabbas fol. 67. 1. Glossa, לשיחלא id est, כאב האוזן Dolor auris est, & suspendunt in aure.

שִׁיהְלִים *Ficus immaturæ, aliâs* תיחלים, *Grossi, fici qui non maturescunt, serotinæ. Scribitur cum duplici* י *in Gemara quæ indicat formam dualem.* כפר שיחליים Pagus ficuum, in quo erat abundantia ficuum, Gittin fol. 57. 1. Glossa scribit, esse מין מאכל cibi genus. Est & *Herba quædam, cujus semen decimatur.* Arab. חבאל שאר, Maas. cap. 4. *R. Sal. vernaculè passim exponit* קרישון, *quod videtur esse Gall. Cresson, Nasturtium*, Erubh. fol. 28. 1. Joma fol. 18. 1.

שיחלא *Conceptio, juxta Munsterum.* Apud Talmudicos, הא טעונה חדא ביעתא בשיחלא והא טעונה כמה ביעתא בשיחלא Iste fert tantùm unum ovum in positione; iste autem fert multa ova in positione vel partu ovi, Bava kama fol. 55. 1. Sic videtur exponendum. Disputant ibi de avibus quibusdam, quæ heterogeneæ inter se sunt, ac proinde non commiscendę species illarum, veluti pavo, gallus, & phasianus, anser domesticus & sylvestris, & similes. Anser sylvestris non ponit nisi unum ovum, postea concipit aliud: domesticus, post positum primum ovum multa alia ex eodem conceptu ponit, quæ deinde

fovet

fovet & excludit.. בֵּיעֵי דִטְרֵפָה דְשִׁיחַלְא קַמָּא Ova reproba positionis primæ, Cholin fol. 58. col.1. *Hoc in Aruch exponitur* הריון ראשון *conceptio prima, nempe ovorum, hoc est, ovorum sive seminis ovorum congeries & multitudo conjuncta, unde singula ad magnitudinem perfectam perducta, postea excluduntur & ponuntur*, der Eyerstock/ *Germ.*

שְׁחַלְנִית *Locustæ species*, Talm. Cholin.65.2. ubi de esu, usu & differentia variarum locustarum agitur.

שְׁחֵלֶת *Species una materiæ, ex qua fiebat suffitus aromaticus in Templo*, Kerithut fol. 5.

Quod Munsterus, & alii ex ipso, addunt significare etiam Pullum in ovo contentum, *de eo in Aruch nihil invenitur, nec quicquam tale apud Rabbinos vel Talmudicos reperi.*

שְׁחַם *Nigrescere, nigrum esse vel fieri. Præteritum*, מַשְׁכִּי שְׁחַם מִלְּוָי Cutis mea denigrata est à me, Hebr. שָׁחַר, Job.30 30. *Affine Verbo* חמם.

שְׁחִים · שְׁחוּם *Nigrum, atrum, fuscum ut calore adustum*: וְכָל אִימַּר שְׁחוּם Et omnem pecudem fuscam, Hebr. חום, Genes.30.32. וּשְׁחוּם בְּאִמְּרַיָּא Et fuscam pecudem inter oves, Genes.32. vers. 33. וְכָל דִשְׁחוּם בְּעָנָא Et omne quod est fuscum inter oves, Genes.30.40. Hæc præstaret legi ex forma Chaldaica שְׁחִים, ut alibi rectè scriptum, וּבְרִיה סוּמַק שְׁחִים וְחִיוַּר Et creavit eum rubrum, nigrum & album, Genes.2.7. in Jonathane. *Plurale*, דִשְׁחִימִין מִן צִנְּתָא Qui nigri sunt, id est, tetri, à frigore, Hebr. הַקֹּדְרִים, Job. 6. v.16. Sic apud Rabbinos: הצבי שחימי דארמאי Hydriæ fuscæ Gentilium, ע״ז fol.33.2. Glos. רותא.

שְׁחַמְתִּי *Rubrum, Triticum rubrum, adustum à calore solis.* Fœm. שחמתית, Bava basra cap.5. in Misna. Glossa אדום.

שמתית *Idem, in Talmud Hieros. Maaser scheni cap. 4. pro* שחמתית, *elisâ gutturali pro more illius dialecti.*

שִׁיחַמָא *Calor, æstus, quasi à* חמם, *ut sit* ש *addititium, ut sæpè*: כָּל הֵיכָא דְסָלִיק בֵּיהּ שִׁיחַמָא In quocunque loco oritur ipsi calor: Glossa, חמימות, Talm. Bava kama fol.49.1. *Hoc Munsterus explicat Locum vacuum.* Pro Calore melius esset שיחנא, quæ Radix hoc sensu usitatissima. In Jalkut fol.88.1. explicatur ההכאה Percussio.

שְׁחַן שְׁחִין *Calescere, calidum esse vel fieri, calefieri. Præteritum*, וּלְמֵאל שְׁחִין שִׁמְשָׁא עֲלוֹי Et quando incaluit sol super ea, liquescebat, Hebr. וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ Exod.16.21. וְלָא שְׁחִין לֵיהּ Et non incaluit ipsi, non calefiebat, vel, non erat calor ipsi, Hebr. וְלֹא יִחַם, 1.Reg.1. v.1. וּשְׁחִין Et calefit, Heb. וַיָּחָם Jesa.44.15. אַף שְׁחִין Etiamque calescit, & dicit, אָה שְׁחִינִית חֲזֵיתִי נוּר Ah, concalui, vidi

vel sensi ignem, Hebr. חַמּוֹתִי, Jesa.44.16. *Futurum*, וּלְחַד אֵיכְדֵין יִשְׁחַן Uni autem quomodo calescet? Eccles.4.11. *Pahel*, שַׁחֵן *Calefacere. Huc referendum videtur, quod legitur*, שִׁיחֲנָא עַל בְּנַיָּא דְלָא דִילָהּ Calefacit pullos non suos, Job.39.19. *Ex hac Verbi significatione legendum esset ex tertia fœminina Præteriti* שַׁחֲנַת *vel ex Participio fœminino* מְשַׁחֲנָא, *ut mox in simili sensu & locutione sequitur in Participio.* עַל *pro* יַת. *Vel si retineatur* עַל, *tunc legi possit ex Pehal*, שָׁחֲנָא *Calescit, Incalescit, pullos scilic. fovendo & illis incubando: tunc enim matres summè calent. In Hebræo est* הִקְשִׁיחַ *quod Hebræi aliter exponunt, pro Indurare, Obdurare, Durum, crudelem esse. Sic* שחן *aliter explicari hic etiam posset, ut mox infrà. Participium*, Sicut perdix quæ congregat ova non sua, וּמְשַׁחֵן אֶפְרוֹחִין דְבַתְרוֹהִי לָא יְהַכוּן & calefacit, id est, calefaciendo & fovendo excludit pullos, qui eam non sequentur, Jerem.17.11. *Participium passivum*, דִי לְבוּשָׁךְ מְשַׁחֲנִין Quod vestimenta tua sint calefacta sive calida, Hebr. חַמִּים Job.37.17. *Fœmininum*, וּמְשַׁחֲנָן Et si calefacta fuerint, id est, calefaciendo exclusa, scilic. ova aspidum, Jesa 59. vers 5. *Futurum*, וּתְשַׁחַן לְרִבּוֹנִי מַלְכָּא Et calefaciat dominum meum regem, 1.Reg.1.2. Sic legendum esse, sensus docet. Præcedunt enim tria Verba tertiæ fœmininæ, quæ de puella virgine dicuntur, quæ regi seni adjungebatur, ut ejus calorem languidum excitaret. *Ithpehal, Futurum*, וּמִגִּזְתָּא דְאִמְּרַי יִשְׁתְּחַן Et de vellere ovium mearum calefit, Hebraicè יִתְחַמָּם, Job. 31. 20. *Apud Rabbinos*, שנה שחונה וגשומה Annus calidus & pluviosus, Joma fol.53. col. 2. *Item*, Quinq; virtutes dicuntur de allio, Saturat, ומשחין Calefacit, nitidam reddit faciem, auget semen virile, & occidit pediculos pubis, Bava kama fol.82.1. Sic dactylis suæ sunt virtutes, de quibus legitur in כתובות fol.10.2. & in גיטין fol.70.1. nempe Saturant, משחנן calefaciũt, laxant alvum, corroborant corpus, sed non oblectant cor ægrotantis.

שְׁחִין *Calor, Æstus*: לָבְשִׁין וְלָא שְׁחִין לְהוֹן Vestiunt se, sed nullus calor est ipsis, non calefiunt vestibus, Hag.1.6. וּשְׁחִין לְהוֹן בְּסִתְוָא Et calor est ipsis in hyeme, concalescunt invicem, Eccl.4.11. כִּשְׁחִין פְּצִיחַ עַל שִׁמְשָׁא Sicut æstum serenum solis, כַּעֲנָן טַל בִּשְׁחִין חֲצָד Sicut nubem roris in æstu messis, Jesa.18.4.

שַׁחַן · שָׁחוּן. Utrumque legitur in veteri quodam & communi adhuc adagio, diversimodè lecto & accepto. שָׁחוּן *Calidus, Calens.* Sic legit & accepit illud Author Aruch, qui Radici שחן id apposuit, his verbis: משל הדיוט · עֶבֶד מֶלֶךְ כְּמֶלֶךְ דְבוֹק לְשָׁחוּן וְיִשְׁחוּן לָךְ *Proverbium vulgare: Servus regis est quasi rex: adhære calido & calor erit tibi:*

ad verbum

ad verbum *& calefcet tibi.* Servi regi proximi, aliquid dignitatis & splendoris à conversatione cum rege accipiunt, ut sint & ipsi quasi reguli quidam, respectu inferiorum & vulgarium servorum. Quali quis socio gaudet, talis habetur. Sicut qui calido se tempore frigoris associat, calefit & ipse, caloris aliquid à calente accipiens: sic qui cum viris honoratis & in dignitate positis conversatur, aliquid quoque ipsi honoris & dignitatis affricatur, ut & alii ipsum honorent. Author Aruch adducit illud ex Bereschith rabba, sect. 17. Sic olim liber iste distinctus fuit: hodie legitur sectione 16. verbis quibusdam parum mutatis, מָשָׁל הֶדְיוֹט אוֹמֵר עַבְדָּא דְמַלְכָּא מַלְכָּא וּדְבוֹק לְשַׁחַן וִישַׁחוּן לָךְ *Proverbium vulgare dicit: Servus regis est & ipse rex: adjunge te calenti, & cal. fcet tibi.* Prius membrum formâ Chaldaicâ effertur, alterum Hebraicè. Glossator ejus libri: ודבוק id est, הִדָּבֵק adhæresce, adjunge te. Sic & Elias legit in Radice שחרר in suo Tisbi. לשחין id est, לאיש חם Viro calido. ויחמם לך id est, וישחן לך & calefcet, id est, calor erit vel accedet etiam tibi. Sic Glossator ille hunc locum ex mente Aruch explicat, unde & in Aruch in שחן Calendi significato adductus, & ex Targum cōfirmatus. In aliis libris paulò aliter citatur, sensu tamen in idem redeunte. In libro ילקוט Jalkut, fol. 7. col. 2. ad Genes. 2. ubi quatuor fluminū paradisi mentio fit: עֶבֶד מֶלֶךְ מֶלֶךְ הִדָּבֵק לְשַׁחוּר וְיִסְגְּדוּן לָךְ. Rabbi Salomon Genes. 15.18. eodem modo, nisi quòd pro ויסגדון habet וְיִשְׁתַּחֲווּ, quæ idem significant, Et incurvabunt se tibi, id est, honorem tibi incurvatione corporis exhibebunt. Sic & R. Bechai, Genes. 5. Rursus R. Salomon Num. 16.15. scribit שחוור. Drusius pro שחן aut שחור, mavult scribere שַׁחֲוָן Augustus, Princeps adoratione & honore dignus, cui honor corporis incurvatione exhibetur, à שחוה unde השתחוה, quod noti usus est. Litera ן autem in fine Nominum frequenter in tali formatione usurpatur, ר verò nunquam servilis est. Sic & Elias in Tisbi, in Rad. שחרר legit שַׁחְוָר & exponit Dominatorem in potestate constitutum. Item R. Isaac Abarbenel in Pirke avoth cap. 3. At verò שַׁחְוָר Hebræis est idem quod שר · קצין Princeps, præfectus, moderator. *Sic apud Talmudicos,* הורה ממשי ליה ולחמריה לשחוור Tradidit ipsum asinumque ejus principi, sive, לפקיד præfecto, Bava bathra fol. 47.1. שַׁחַן verò nunquam mihi lectum, sed constanter apud Hebræos in adagio isto legitur לשחוור, Aruch excepto, qui aliter illud adagium accepit, nempe, Accede ad calidum & calefces. Vide Drusium dicto loco: & suprà in Rad. עבר. Munsterus in שחר ponit, שַׁחְרָן Obsequium regium, id est, angaria regia, opera servilis quæ regi aut principi à subditis præstatur, Frondienst. Id puto esse שַׁחַן Drusii, aut שחוור quod R. Salom. Num. 16.15. Angariam exponit, ut & Aruch in שחר postremo.

שְׁחִין *Ulcus, apostema cum inflammatione & calore excedente:* וַהֲוָה שְׁחִין וְשַׁלְפּוּקִין Et factus est (pulvis iste) ulcus & pustulæ, Exod. 9. vers. 10. in Jon. לִשְׁחִין סַגִּי In ulcus plurimum, vers. præc. in Jon.

שִׁיחְנָא *Idem,* Exod. 9.10. in Onkelo: מִן קֳדָם שִׁיחְנָא וְעַל בְּעִירָא לְשִׁיחְנָא סַגִּי Propter ulcera, ver. 11. vers. 9.

שִׁיחְנָא *Onus, Sarcina.* Hinc vulgatissimum apud Hebræos *proverbium,* לְפוּם גַּמְלָא שִׁיחְנָא *Juxta camelum erit onus; Pro camelo sarcina:* Ut sunt cameli & cujusque vires, ita imponendum ei onus, ne scilic. sit dorso aut humeris gravius, eoq; opprimatur. Nec etiam suscipienda viribus majora. Qui autem ingenii corporisque viribus amplè valet, ipsis quoque tanto plus imponendum, aut etiam suscipiendum, ne vel ocio torpescant, aut viribus ferociant. Vide Adagia Hebraica Drusii, Decur. 5. Apud Talmudicos legitur in Sota fol. 13.2. Ketubhot fol. 67.1. & fol. 104.1. & alibi sæpè. Item in Bereschith rabba sect. 19. in princip. non 2. ut in Drusio notatum ex Aruch, Medr. Schem. par. 7. Aruch vult esse Arabicum. *Hinc posset esse illud Jobi,* שִׁיחְנָא עַל בְּנַיָּא דְלָא דִילַהּ Onerosa, gravis, dura, crudelis est erga pullos non suos, id est, quasi non sui sed alieni essent. Vide in princip. hujus radicis.

שְׁחַף

Ire, incedere rependo & serpendo, ut faciunt quæ serpentinæ speciei sunt: Proripere se. Participium, וּלְאַתְרֵיהּ שָׁחִיף Et in locum suum paulatim proripit se (sol) & it versus abyssum, oriturque rursus ex eo loco, unde antea ortus fuerat, Eccles. 1.5. כָּל דְּשָׁחִיף עַל מְעוֹהִי Quicquid it in ventre suo, Hebr. כֹּל הוֹלֵךְ עַל גָּחוֹן, Onkelos & Jonathan מְהַלֵּךְ, Levit. 11.42. in Targ. Hierosol. Sic ex forma Participii illud legendum juxta Hebræum & Onkelum. Sic & Elias ponit cum Kametz ab initio. Aruch & Elias adducunt quoque Targum Hierosol. ex Genes. 3.14. עַל מְעָךְ תְּהֵי שָׁחִיף In ventre tuo eris serpens vel incedens, Heb. עַל גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ. Sed id in impressis libris hodie non extat, quantum ego vidi.

שחפין *Cortices ramorum, juxta Aruch. In Gemara,* וליתי שחפי ולישדי התם Et afferat cortices, projiciatque illic: Schabbas fol. 110.1. In Glossa scribitur שיחפי. Explicatio, עָנָפִים וקיסמים folia & fragmenta ramorum, & quicquid se invicem col-

cem collidit & ſonum edit, quando quis per illa incedit. In Aruch legitur שחפי קניא, id eſt, קליפות הקנים.

שְׁחַף *Evellere, Everrere, Extrahere:* לִשְׁחוֹפֵי נַהֲרָא Ad everrendum fluvium, id eſt, extrahendum herbas & folia fluviis tenuioribus innaſcentia, Moed katon fol.4.2. וּמְשַׁחֵיף לידה Et expellit eum, Nidda fol.26.1. *Sic citatur in Aruch: in Talmud eſt* משלחיף. *Prior lectio melior.*

שחף *Tabere, Tabeſcere, conſumi carne & viribus.* נִשְׁתַּף *Tabidum fieri.* שָׁחוּף *Tabidus. Hic ut ad omnia languidior aut impotentior, ſic quoque ad Venerem, ut eâ vel non utatur, vel ſiccam exerceat. Hinc Munſteri interpretatio intelligitur, quæ ex Aruch deſumpta.* Legitur in Sota folio 26.2. שַׁחֵף *Tabefacere.*

שַׁחֶפֶת *Tabes, phtiſis, conſumptio & corruptio corporis. Chal.* שְׁחֵיפוּתָא · שַׁחַפְתָּא *idem*, Levit. 26.16. Deuter.28.22. R. Salomon *Tumorem, Inflationem* exponit, & ſic Judæi Germaniæ ein Geſchwulſt. *Et Verbum* שחף *Tumeſcere, inflari.* שַׁחֵף *Tumidum, inflatum reddere.*

שַׁחְפָּא *Avis immundæ genus*, Levitic.11.v.16. Deut.14.v.15.

שַׁחַץ *Leo ferox & ferus, fera beſtia.* Regia Biblia pro כפיר Pſalm.17.v.12. habent שַׁחְצָא Veneta שַׁחְלָא, & Targum בְּנֵי אַרְיָון Catuli leonum, pro Heb. בני שַׁחַץ Job.28.8. *Apud Rabbinos,* שַׁחַץ Ferocia, Superbia, Arrogantia. *Hinc Talmudici,* אנשי ירושלים אנשי שחץ היו אדם אומר לחבירו במה סערת היום בפת עמילה או בפת שאינה עמילה ביין גורדלי או ביין חרדלי וכו׳ Viri ſive cives urbis Jeruſalem, viri feri, leonini, id eſt, ſuperbi, irriſores, ſcoptici, præfracti erant: alter alteri dicebat, quid comediſti hodie? (quo cōcubitu hac nocte uſus es?) num panem amylum (vide rad. עמל) an panem non-amylum? (an cum vidua, an verò cum virgine) num bibiſti vinum Gordalinum (à loco ſic denominatum, & album erat) an verò Chardelinum (id ſubnigrum erat ex rubro id eſt, num albâ aut nigrâ, pulchrâ vel deformi muliere uſus es?) num decubuiſti in lecto lato vel anguſto, &c. Scoptica erant & דברי זנות, ut loquitur ſcholiaſtes, Schabbas folio 62.col.2. שַׁחֲצִין *Homines feri, inſolentes, ſuperbi, arrogantes,* Jalkut Tehil. fol.115.1. Gloſſa גאים.

שַׁחְצָן *Superbus, elatus, arrogans. Fœmininum,* שַׁחְצָנִית: unde, נָשִׁים שַׁחְצָנִיּוֹת Mulieres ſuperbæ & arrogantes, Talm. Hieroſol. Schab. cap.6.

שָׁחַק *Contundere, Conterere, Comminuere.* וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק Et contundes ex eo & comminues, Exod.30.36. הִשְׁתַּחֵק *Contundi, In pulverem redigi, à Nomine* שַׁחַק *Pulvis, qui ex contuſione oritur*, R. Sal. Jeſa. 40.15.

שחוק טמיא, vel שחיק עצמות vide in טמא.

שְׁחָקִין *Detrita veſtimenta:* וּבְלוֹאֵי סְחָבוֹת וּשְׁחָקִין Et veteramenta lacera & detrita, Jerem.38.verſ.11. וְשַׁחֲקֵיהוֹן לָא נִזְכְּרוּן תוב Et detritorum ſuorum non recordabuntur amplius, Proverb.31.v.7. *Apud Talmudicos,* הָא בְּחַדְתֵי הָא בְּשַׁחְקֵי דְכִיתָּנָא Illud de novis, hoc de tritis fruſtis lintei intelligendum, Nidda fol.17.1.

שְׁחִיקָה · שְׁחִיקוּת *Contuſio, Contritio. Comminutio; calvitium, glabretum, locus calvus ſive glaber. Ponitur ſemel pro Hebræo* קָרַחַת: ut, בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ, Targum בִּשְׁחִיקוּתֵיהּ אוֹ בְּחַדְתוּתֵיהּ In attritione ſua, ſcilic. veteri, & novitate ſua, id eſt loco glabro & quaſi novè attrito, Levit.13.55. קָרַחַת Volunt eſſe glabritiem in capitis parte poſteriori, quæ in panno aut veſte eſt pars interior, גַּבַּחַת glabrities anterior, ſive in anteriori parte capitis, quæ in veſte eſt pars exterior, ob certam cauſam, veluti lepram, glabrâ facta. Vide R. Sal. Levit.13.

שְׁחָקִים, *Nubes ſupremæ, Cœli:* וְעַד שְׁחָקִים קוּשְׁטָךְ Et uſque ad nubes ſupremas veritas tua, Pſal.57. verſ.11. וְאִסְתַּכֵּי שְׁחָקַיָּא Intuere nubes ſupremas, quàm altæ ſint ſuper te, Job.35.v.5. תַּרְקִיעַ עִמּוֹ לִשְׁחָקִים Expandiſtine cum eo nubes ſupremas vel cælos, Job.37.18. הֵימָנוּתָךְ עַד שְׁחָקֵי Fides tua uſque ad cælos vel ſupremas nubes, Pſalm.36.6. קָלִין יְהַבוּ שְׁחָקֵי Voces emittunt nubes ſupremæ, Pſalm.77.18. וּפַקֵּיד שְׁחָקֵי מִלְּעֵיל Et præcepit nubibus ſupernè, Pſalm.78.verſ.23. *Et ſingulariter,* וְסָהִיד בִּשְׁחָקָא מְהֵימַן Et teſtis eſt in cælo fidelis, Hebr. בַּשַּׁחַק, Pſalm.89 38.

שְׁחוֹק · שׁוֹחֵק *Extenſum:* טפח שוחק Palmus extenſus, id eſt, paullò major communi & recto; quando ſcilic. digiti non conjunguntur arctè; tunc pauxillo palmus fit latior: Talm. Succa fol.7.1. *Ab Hebræo* שָׂחַק *Ridere, amplè ſcilic. & pleno ore atque diſtento.*

שַׁחַר *Aurora, Heb. In Targum eſt rariſſimum.* אֲרוּם סָלֵיק עַמּוּד שַׁחֲרָא Nam aſcendit columna auroræ, Geneſ.32.26. in Targ. Hieroſol. *Aliâs ferè per* קְרִיצְתָּא *transferri ſolet:* עַמּוּדָא דְשַׁחֲרָא Gen.19.15. in eodem Targum.

שַׁחַר *Manè, tempus matutinum:* תפלת השחר Precatio matutini temporis. הִשְׁחִיר *Matutinum eſſe, Manè aliquid agere. Sic,* הֶעֱרִיב *Veſpertinum eſſe, Veſpere & ad ſeram noctem aliquid agere.* משחיר ומעריב בתורה Diu noctuque ſtudet in Lege ſive Verbo divino.

הַשְׁחָרָה *Vigilatio, actio matutina:* דברי תורה צריכין השחרה והערבה Verba Legis opus habent ſtudio matutino & veſpertino, diurno nocturnoque, Vajikra rabba ſect.19.

שַׁחֲרִית *Idem.* תְּפִלַּת שַׁחֲרִית Precatio matutina.

tina. Sic, תְּפִלַּת עַרְבִית Precatio nocturna, quæ accedente nocte post occasum solis dicitur: תְּפִלַּת מִנְחָה Precatio vespertina, quæ sub vesperam, id est, tertiam vel quartam horam dicitur, quæ tria sunt solennia tempora precum sacrarum.

II. שְׁחַר *Petere, Expetere, Desiderare, Requirere, Postulare, Exigere. Futurum,* לֵית מַן דִישְׁחַר וִיבְעֵיה Non est ullus qui requirat aut roget ipsum, Jesa.8.21. *Participium,* כָּל דַהֲווֹ מְשַׁחֲרִין לְמִינַס Quicunque expetebant rapere, Jesa.29.20. *Huc & illud revocari potest, quod aliter explicant alii,* יַת תּוֹרָא דְמַן דַבְרִית וַחֲמָרָא דְמַן שַׁחֲרִית Cujus bovem accepi, aut cujus asinum petii? Hebr. לָקַחְתִּי 1.Sam.12.v.3. לָא חֲמָרָא חַד מִנְהוֹן שַׁחֲרִית Nullius asinum unquam petii, Hebr. נָשָׂאתִי Num.16.15.

III. שְׁחַר *Angariare, Cogere, Adigere ad operas serviles regi aut principi præstandas.* Eo sensu quidam exponunt duo præcedētia loca, ad quorum postremum R. Sal. scribit: שחרית *est linguæ Aramicæ sive Syriacæ, & sic vocatur* אנגריא של מלך *Angaria regis* שחוור, hoc est, שחר in lingua Aramæa sive Chaldaica aut Syriaca est Angariare, cogere, adigere subditos ad serviles & gratuitas operas regi aut principi præstandas, unde etiam est in eadem lingua שַׁחֲוָר *ἄγγαρος* Princeps, qui angarias postulat, qui angariare facit, qui ad operas serviles adigit. Vult autem R. Salomon, non intelligi hîc rapinam vel prædam, sed Mosen dicere, se, cùm ex Midjan in Ægyptum proficisceretur, aut postea ex Ægypto migraret, nullum adegisse, ut asinos, mulos aut camelos sibi gratuitò daret ad itineris sui impedimenta, uxorem, liberos, supellectilē, aliaq; onera ferenda, sed se suis usum esse, idque paraphrasten Chaldæum rectè explicare per שחרית, q.d. Nullum angariavi vel adegi, ut sua animalia mihi gratis ad meos usus exhiberet. *Sic apud Talmudicos:* חזית דמשחרי לך פרסאי Vidisti in somnio, quòd angarient te Persæ, Berachoth folio 56.col.1. Glossa, עושין בך עבודת המלך Faciunt per te operas regias.

IV. שָׁחַר Hebr. *Nigrescere, Nigrum, Atrum esse vel fieri.* הִשְׁחִיר *Idem, &, Nigrum facere.* מוּשְׁחָר *Atratum, Nigrum factum. Apud Talmudicos,* מכי משחרי כותלי *Ex quo nigrescunt parietes*, id est, ex quo dies inclinat, vesperum appropinquat; quia tum parietes, qui versus oriētem spectant, quasi nigrescunt, Joma fol.28.2.

שָׁחוֹר · שָׁחוֹר *Niger, Ater, Nigrum, Nigricans:* הנודר משחורי הראש Qui vovet (se abstenturum) à nigris capite, Nedar. cap.3. עד שירבה השחור Donec multiplicetur nigrum, id est, donec pilis locus ille nigrescat, Niddah cap.6. in Mischna. Sic alibi, עד שירבה השחור על הלבן Donec multiplicetur nigrum super albo, Ketubhoth fol.36.col.1.

שְׁחוֹר · שִׁיחוֹר *Nigredo, Atror: Carbo: In Targum,* וְנָפַח נוּר בְּשִׁיחוֹרִין Et sufflat ignem in carbonibus, Jesa.44.12.& 54.16. Hebr. פֶּחָם. *Apud Talmudicos,* כתבו באבר בשחור ובשיחור כשר Si scribant plumbo, carbone, aut atramento (scil. in Sabbatho) id rectum est, Schabbas fol.104.col.2. Gittin fol.19.1. שחור שיש בו אפר כותשין אותו Carbo in quo est cinis, contundunt eum, Parah cap.3.

שַׁחֲרוּת · שַׁחֲרוּתָא · שְׁחוֹרְתָא · שְׁחוֹרָה *Atror, Nigredo: Melancholia:* בעלי השחורה *Melancholici:* שחורתא דאשיתא Nigredo parietum, Bava kama fol.20.col.2.

שְׁחוֹר *Forfex minor, forficula: major dicitur* זוג. Quidam *Novaculam* exponunt, Kelim cap.13.

תִּשְׁחוֹרֶת *Nigredo: Juventus, à nigredine capillorum sic dicta, unde & Juvenis dicitur* שחור השֵׂעָר *Niger capillus, aliâs* בָּחוּר *quasi Electus ad quælibet peragenda: vel, quia juventus ætatis viribus aurora est, ut senectus vespera:* מלאך התשחורת *Angelus nigredinis, id est, mortis,* qui facit nigrescere faciem hominis, aut, ut omnia nigra & obscura ipsi sint. In Medr. Echa cap.2.v.11. בן התשחורת *Filius nigredinis, id est, juvenis.* In Pirke avoth sive Capitulis patrum cap.3. הֱוֵי קַל לְרֹאשׁ וְנוֹחַ לְתִשְׁחוֹרֶת *Esto levis sive velox erga caput, & facilis erga juventutem sive juvenem.* Magnati, regi, principi alacriter officia præstanda sunt, & ad nutum ejus: ne tarditatem aut difficultatem obsequii, sævitia ejus mulctet. Non sic erga juvenem, ne si nimis facilem & familiarem te deprehendat, te contemnat: aut in se insolescat, & modestiæ, quę juventutis singulare est decus, obliviscatur. Vide Fagii & Drusii in eum librum Notas. נוֹחַ *&* נִיחָא *non significant propriè Lentum aut tardum, ut Fagius hîc explicat, sed Facilem, expeditum ac promptum, aut id quod facilè & expeditum est, ideoq; etiam gratum, ut ea quæ per quietem quasi & sine omni molestia expediuntur. Vide* נוּחַ.

שַׁחֲוָר *Princeps, præfectus, dominator, ad angarias sive operas serviles subditos adigens & cogens. Author Aruch videtur accipere pro ipsa Angaria sive Opera servili. Apud Talmudicos,* הוה ממטי ליה ולחמריה לשחור Fuit tradens ipsum & asinum ejus principi sive prefecto, Bava bathra fol.47.1. Id Aruch exponit, היה מוסרו לעבודת המלך כגון אנגריא Tradidit ipsum operæ, sive, ad opus regium præstandum, id est, angariam. Ad hunc sensum adducit quoque משחוורין. Unde Don Isaac Abarbenel in Pirke avoth scribit ex Rabbinis aliis: ונוח לתשחורת, scil. לפרוע המס ad exsolvendum tributum. At שחוור accipit pro eo, qui

qui tributis & angariis regiis exigendis præfectus est: ait enim; כי הממונה על זה נקרא שחוור Nam præfectus huic rei (tributis & operis exigendis) vocatur שחוור. *Eò adducit etiam adagium illud,* הרבק לשחוור ושחוחו לך *Adhære præfecto, & honorem exhibebunt tibi.* Sic Hebræi omnes, quātum hactenus vidi, legūt שחור non שַׁחַן, & deducunt à שחר ex Chaldaica significatione שחרית, ut suprà explicatum est.

שַׁחְרַר *Manumittere, liberum dimittere, libertate donare. Elias in Tubi suo vult esse à* שחר *per geminationem tertiæ radicalis, sicut dicitur* סגריר *à* סגר. *Possit etiam esse à* חרר *per prosthesin literæ* ש, *ut sæpe. Præteritum Pahel,* וְשַׁחְרְרַת לֵיהּ יַת אַמְתַהּ בִלְהָה, Et ipsa liberam dimisit eam ipsi nempe ancillam Bilha, Hebr. וַתִּתֶּן לוֹ Et dedit ipsi Bilha ancillam suam, Genes. 30. v. 4. 9. in Jonathane. *Passivum Ithpahel Participium,* רְמִשְׁתַּחְרְרִין כְּנַעֲנָא וְעֵינָא Qui (sc. servi Cananæi) liberi dimittuntur cum dente & oculo, Exod. 21. 7.

Apud Rabbinos Talmudicos, בִּתָּךְ בָגְרָה שַׁחְרֵר עַבְדָּךְ וְתֵן לָהּ *Ubi filia tua adulta vel pubes fuerit, manumitte servum tuum, & dato eam ipsi,* Pesach. f. 113. 1. Monuerunt eo, filias ultra pubertatis annos non esse diu à conjugio detinendas, ne ad scortandum alliciantur.

מְשׁוּחְרָר *Manumissus, liber dimissus. Heb.* חָפְשִׁי *Liber, Chald.* בַּר חוֹרִין, Exod. 21. Deuter. 15. in Targum.

שִׁחְרוּר שִׁחְרוּרָה *Libertas, in libertatem dimissio:* לָא אִתְיְהַב לַהּ Dimissio ejus non fuerit data ipsi, Levit. 19. 20. in Jonathane. *Apud Rabbinos,* מצא גיטי הנשים ושחרורי עבדים Invenit aliquis literas repudii uxorum, aut manumissionis servorum, Bava mezia fol. 18. 1.

* שַׁחְתָּא שחרת Vide suprà in שחת.

שׁוּחָא · שׁוּחָתָא · שׁוּחְתָא vide in שׁוּחַ.

שַׁחַת *Pabulum recens detonsum vel refectum demessum pro jumentis, idem quod* גז *Hebraicè. Apud Talmudicos,* הקוצר לשחת Qui demetit pabulum, Talm. Pea cap. 2. תבואה שניתנה לשחת Herba tritici sive frumenti quæ data est in pabulum, Pea cap. 6. Nempe triticum sive frumentum in herbam primam excrescens, solet luxuriare, unde in multis regionibus detondunt & depascunt eam. Glossator hîc dicit, שחת est גז הקצור לאכילת הסוסים id est, herba resecta pro pabulo equorum. Vide & in Schab. fol. 155. 1. Bava bathra fol. 36. 1. Kiddufchin fol. 62. 2.

שַׁחְתָּא *Idem. Targ.* בָּתַר דְאִתְגְּזִיזַת שַׁחְתָּא דְמַלְכָּא Postquam esset abscissum pabulum herbarium regis, id est, pro usu equorum regiorum, quibus prima sectio cedebat, Heb. אַחַר גִּזֵּי הַמֶּלֶךְ Amos 7. v. 1. Prima autem sectio fiebat, antequam triticum ascenderet in culmum. Hæc dicitur גז: altera similiter luxuriosè renascens, cùm abscinderetur, dicebatur לֶקֶשׁ in herbis, in pluvia מַלְקוֹשׁ. Aben Esra hoc loco.

שְׁחַת *Corrumpi, perdi.* וְשַׁחִית, Et quod corruptum est, Levit. 22. 24.

שְׁחִיתָא *Corruptio, Corruptum, Corruptela. Formam habet à* שחת, *sed in eo Verbo Corrumpendi significatio non invenitur. Est autem ab Hebr.* שָׁחַת, *Corrumpere, Perdere quod per se Radicem constituit:* סְנַנְתָּא לִי לָא אַשְׁכַּחְתָּא שְׁחִיתָא Percolasti me, sed non invenisti corruptionem, sive, corrupti aliquid, Psalm. 17. 3. וְלָא אִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ עִילָא וּשְׁחִיתָא Quòd non inveniretur in illo machinatio aliqua aut corruptio, Ruth 4. 22. מִלָּה כִדְבָה וּשְׁחִיתָה Verbum mendax & corruptum, Dan. 2. 9.

שְׁחִיתָא *pro Corruptione hic poni posset, sed pro Fovea positum suprà in* שׁוּחַ.

שִׁיחְתָא *Nates, vel, Morbus natium.* Vide in רשח.

שְׁטָה אִשְׁטִי · אִשְׁתַּטִי *Stultescere, Insanire, Stultè vel Stultum aut insanum agere vel fingere se. Præteritum,* וְאִשְׁתַּטִּי בְּגוֹ בֵיתָא Et insani more agebat domi, Hebr. וַיִּתְנַבֵּא Et prophetabat, id est, putabat se prophetare, sed הֲוָה מְרַבֵּר דִּבְרֵי שְׁטוּת loquebatur verba stultitiæ, 1. Sam. 18. 10. Sic, וְאִשְׁתַּטּוּ עַל אֲגוֹרָא Et insaniebant circa vel super altare, insanorum more saliebant, 1. Reg. 18. 26. וְאִשְׁתַּטִּיאוּ עַד לְמִסַּק מִנְחָתָא Et insanos agebant usque dum adveniret vespera, Hebr. וַיִּתְנַבְּאוּ Et prophetas agebant, stultitiam proloquebantur, 1. Reg. 18 29. *Participium,* וּתְהֵי מִשְׁתַּטֵּי Fiesq; insanus, amens, propter visionem oculorum tuorum, Hebr. מְשֻׁגָּע Deuter. 28. 34. וּכְגַבְרָא דְמִשְׁתַּטֵּי Et sicut vir qui insanit propter vinum suum, Jer. 23. 9. *Fœmininum,* עַד אֵימָתַי אַתְּ מִשְׁתַּטְיָא Quousque tu insanam agis? Hebraicè תִּשְׁתַּכָּרִין Ut ebria agis, 1. Sam. 1. 14. *Infinitivus,* לְאִשְׁתַּטָּאָה קֳדָמַי Ut insanum agat coram me, Hebr. לְהִשְׁתַּגֵּעַ 1. Sam. 21. 15. *Hiphil* הַשְׁטָה *Stultè agere, Ludere, Jocari:* משטה אני בך Jocatus sum tecum, Bava kama fol. 117. Jevam. fol. 107. Gittin fol. 78. Vide. לא כוין אלא להשטות Non intendit nisi jocari. Vide Choschen hammischpat num. 81. ubi disputatur, Quando quis dicere possit משטה אני בך, cùm ad proximum suum dixit, se hoc vel illud ab eo mutuo accepisse; hoc est, quando se excusare possit, se hac confessione tantùm lusisse, seu jocatum esse: אין אדם משטה בשעת מיתה *Non jocatur homo in hora mortis,* Bathra fol. 175. 1.

שְׁטֵי *Stultus, Insanus, amens:* וְגַבְרָא שְׁטֵי הוּא Nam vir stultus est, 1. Sam. 21. 14. *Emphat.* מָה דֵין אָתָא שַׁטְיָא הָדֵין לְוָתָךְ Quare venit stultus hic ad te? 2. Reg. 9. v. 11. אֲמַר שַׁטְיָא בְּלִבֵּיהּ Dixit stultus in corde

corde ſuo, Hebr. נבל, Pſalm.14.1. בפומא דשטיא In ore ſtulti, Hebr. אויל Proverb.14.3. אין סחרית ליה לשטיא Si contundas ſtultum in mortario, Proverb.27.22. *Plurale*, חסר שטיא אנא Num careo ſtultis ego? Hebr. משגעים 1. Sam.21.15. ועם שטיי אל תתחלט Et cum ſtultis ne commiſceas te, Heb. עם שונים Prov.24.21. *Fœmininum ſingulare*, ושטיתא בידהא עקרא ליה Sed mulier-ſtulta manibus ſuis evertit eam, Hebr. ואולת Et ſtultitiæ mulier, Prov.14.1.

שוטה *Idem, apud Rabbinos:* השוטה אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר *Emptio ſtulti non habetur pro emptione, neque ejus venditio pro venditione.* In Gemara vocatur בר שטיא, Ketubhoth fol.20. v.1. In Chagiga cap.1. איזהו שוטה כל שעושה מעשה זר דרך שטות *Quiſnam eſt ſtultus? quicunque facit aliquid inconveniens ex ſtultitia.*

שטות *Stultitia, inſania, dementia:* ולאחדא בשטות עולמיא Et apprehendere, ſectari ſtultitiam juvenum, Eccleſ.2.3. *Emphat.* מן שטותא Præ ſtultitia, Eccleſ.2.13. *Et alia forma* ושיטותא Prov.26. v.9. in Venetis. Legendum שטותא vel שטיותא. *Apud Rabbinos*, דברי שטות Verba ſtultitiæ, verba ſtulta, res ſtultæ: נתעסקו בדברי שטות Occupati ſunt rebus ſtultis & inanibus: רוח שטות Spiritus inſaniæ. *Proverbium*, הדר שטיא לאורח שטותיה *Redit ſtultus in viam ſtultitiæ ſuæ*; ut ſcil. canis ad vomitum, & ſus ad volutabrum: Vajikra rabba ſect.16. ad Proverb.26.11. Ut canis redit ad vomitum ſuum, ſic ſtultus oberrat in ſtultitia ſua, eamque ſubinde iterat & repetit, quod vult verbum שונה.

שטיותא *Idem:* שטיותא חדותא לחסיר לבא Stultitia gaudio eſt vecordi, Hebr. אולת Prov.15.v.21. ושטיותא דסכלי רמיותא Stultitia ſtultorum deceptio eſt, Hebr. ואולת Prov.14.8. *Cum Affixis*, לא מעביר מניה שטיותיה Non removet ab eo ſtultitiam ejus, Prov.27.22. ובסוגאי דשטיותיה נטעי Et in multitudine ſtultitiæ ſuæ errat, Prov.5.v.23. וסכלא בשטיותיה נפיל Stultus autem in ſtultitia ſua corruit, Prov.17.12.

הטמאה *Luſus, Jocus, Jocatio:* שוב אינו יכול לטעון טענת הטמאה Non amplius poteſt uti argumento vel probatione jocationis, hoc eſt, non poteſt ſe amplius excuſare, quòd, dicendo hoc vel illud, tantùm jocatus fuerit, Choſen hammiſchp. num. 81.

שטה Hebr. *Declinare, Decedere, Recedere. Hoc in Targum dicitur* סטה, *quod vide ſuo loco:* שוטה *Declinans mulier, à lecto mariti declinans ad lectum alterius:* בשתטות *Declinare, decidere, concidere ſub onere, declinare à ferendo.* שטה *Declinans, recedens: Plurale*, ושטין מן פקודיא Et declinantes à præceptis, Pſalm. 101. v.3. סטות *Declinatio, receſſio:* לא ידבק בי סטות Non adhærebit mihi receſſio à præceptis tuis, Aben Eſra ad præcedentem locum.

שטח *Expandere, Extendere, ut Hebr. Reſpondet etiam Verbo* נפל, *quando cum Nomine* פנים *conſtruitur, unde eſt* אשתטח *Proſterni, proſternere ſe, projicere ſe pronum in faciem honoris exhibendi causâ. Non ſemper tamen; ut Gen.17.3.17. Hebræum* נפל *in Targum retinetur. Sic Joſ. 7.10. per* רמי *transfertur, & alibi per* אתרכין. *Hoc propter Eliam monetur, qui ſcribit* כל לשון נפילת פנים *Omnem locutionem Verbi* נפל *cum* פנים *transferri per* שטח, *in Targ. Hieroſol. Id nequaquam verum eſt. Confer & videbis. Præteritum*, ושטחת עלוהי דקילן Et expandit ſuper illud molam, ſive, grana contuſa, Hebr. ותשטח 2.Sam.17.v.19. ושטחו להון שטיחין Et expanderunt ſibi expanſiones (coturnicum) circa caſtra, Num.11.32. id eſt, coturnicum acervos collectos hinc inde expanderunt, ne conjunctæ corrumperentur. *Futurum*, וישטחון על שיחנא Et expanderunt ſuper ulcus, Hebr. וימרחו Jeſa.38.21. Sic legunt ibi Regia: aliter Aruch & Veneta. וישטחונון Et expandent eos ſoli, Jerem.8.v.2. *Aphel Participium*, משטח מצודתא לאומיא Expandens rete populis, Hebr. שטח Job.12.23. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum*, ואשתטחית קדם יי' Et proſtravi me coram Domino, Hebr. ואתנפל, Deut.9.25. Sic ibid.verſ.18. ואשתטחית על אפי Et proſtravi me in faciē meam, Hebr. ואפול על פני Ezech.1.29. Sic Ezech.43.3. *Participium*, הוה משתטח על אנפוי Fuit proſternens ſe in faciem ſuam, Num.24.4. in Jonathane. *Futurum*, וישתטחון למבעי מניך Et proſternent ſe ut ſupplices petant à te, Heb. והשתחוו Jeſa.60. verſ.14.

שטיחין *Expanſiones, res expanſæ, ut antè* Num.11.

משטיחין *Idem.* Sic Elias Num.11. legit, & R. Sal. ibidem ad Verbum וישטחו ſcribit: עשו אותן משטיחין משטיחין Fecerunt eas expanſiones expanſiones, id eſt, variè hinc inde eas expanderunt in circuitu caſtrorum, ne conjunctæ fœtorem contraherent.

Apud Rabbinos, שוטחן בחמה Expandit, exponit ea ſoli, ut ſcil. exſiccentur, Schabbas cap.22. נשתטח *Expandi, diſtendi.*

שטיח *Expanſum: Pellis ſtrata in terra, loco mappæ lineæ, vel loco pulvinaris, cùm olim, in terra discumbentes, pranderent:* Kelim cap.24. & 28. *Plurale*, שטיחין *Clitellæ, ephippia ſarcinarum, pulvinaria mulis inſtrata, quibus onera ferunt, ne dorſum rodatur vel vulneretur: Apud Talmudicos*, שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין לחמור Ne fortè faciat homo pelles patris vel matris ſuę clitellas aſini, Nidda fol.55.1. In Medr. Thren. fol.62.3.

ad illud Ezech. 12. עֲשֵׂה לְךָ כְּלֵי גוֹלָה scribitur: *Quid sunt* כלי גולה *Vasa transmigrationis, exilii?* חמרת ושטיח וקערה *Uter, Stratum vel Culcitra, &* *Scutella.*

מִשְׁטַח *Expansio:* בִּבְכִישׁ חֲקַל מִשְׁטַח קַצְרַיָּא In via-strata agri expansionis fullonum, 2.Reg.18. v.17. Pannos scil. lotos solebant in agro expandere soli, inde vocatur Ager expansionis. Vide etiam Aruch in litera ח, משמח.

משטיחין. Apud Talmudicos, Quare (Num.11. v.32.) dicitur primò וישטחו & mox שטוח? Docet, שירד להם משטיחין משטיחין quòd descenderit ipsis (coturnix) extensiones extensiones, id est, ordine & serie per lineas & areolas quasi distinctæ: Joma fol.75.col.2. Eò respicit R Salomon ad locum Numerorum, ut antè adductum. In Glossa Talmudica scribitur; משטיחין vernaculè sive Gallicè dicitur ליטוירש *Lictieres.*

שֶׁטַח · שִׁימוּחַ · שְׁטִיחָה *Extensio: Linea, quæ est puncti extensio: Superficies: circumferentia:* שטח ישר Linea, extensio recta: שטח הארץ Superficies terræ. Hinc in Comment. R.Levi, איך יעש׳ שטח מרובע שורה לשטח עיגול ישר Quomodo faciat extensionem, id est, descriptionem, figuram quadrati recti in figuram circuli recti, Proverb.30. ad finem. שטח העיגול Circumferentia circuli. *Sic;* In conjunctione plurium sexangulorum יתמלא כל השטח והפנוי impletur omnis circumferentia & vacuitas: sic & quadrangula plura implent כל השטח omnem circumferentiam: non sic plures circuli.

שִׁטְחִי *Superficiarium, Expansum, Latum:* כמו שנראה בהבנה שטחיית Sicut videtur ex superficiaria consideratione, Abarb. in Dan. fol.71.2.

שטט שִׁטָּא שִׁיטָּא *Arboris nomen, cujus ligna ad ædificia, tam ad necessitatē, quàm ad ornatum, sunt selectissima. Hebræi volunt cedri esse speciem præstantissimam. Cedro annumeratur Esajæ 41. v.19. Ibi septem genera arborum enumerantur, quibus addiderunt Talmudici tres alias species, ita ut decem cedrorum species enumerent in libro* ראש השנה *Rosch haschana fol. 23.1. Istæ hodie sunt incertæ, & non satis notæ, unde suis authoribus relinquantur. Decem illæ species repetuntur in Bava basra fol.80.2. & Taanis fol.25.2. Septem species apud Jesaiam sic explicantur:* ארז id est, ארזא *Cedrus per se,* שִׁטָּה id est, תורניתא id est, *Pinus.* הֲדַס id est, אסא *Mirtus.* עֵץ שֶׁמֶן, id est, אפרסמא *Balsamum cujus oleum dicitur opobalsamum vel oleum balsaminum:* תִּדְהָר id est, שָׁאגָא *Abies,* Gallicè *Sap. sapin.* בְּרוֹשׁ id est, ברתא *Buxus:* תְּאַשּׁוּר id est, שרבינא, *quod fortè est Sorbus, arbor procera* Ita Talmudici & R Salom. *Variant interpretes alii. His postea adjecerunt tres alias species,* אלונים · אלמונין · אלמונים ׀ אלונים · id est, בוטמי *Ulmus:* אלמונים id est, בלוטי *Quercus:* אלמונין id est, כמיתא *Coralium.* R. Salomon scribit: *Species* עץ *ligni est, crescens in fundo maris, cujus nomen est* קוראלו. *Porrò* שִׁטָּה *in singulari numero rarum est, nisi fortè in Targum Hierosolymitano:* ut, אֲרוֹנָא דְקִיסֵי שִׁטָּא Arcam ex lignis Sittim, Exod.25.10. in Jonathane. Sic, אֲרִיחֵי דְקִיסֵי שִׁטָּא Vectes è lignis Sittim, ibid. ver.13. *Scribitur per* י *post* ש, *quasi per vocalem longam, sed legitur & effertur ab Hebræis per Dages, more Hebræo. In Onkelo plurale est* שִׁיטִין *pro* שִׁטִּין; ut, פָּתוּרָא דְאָעֵי שִׁיטִין Mensam de lignis Sittim, ibid. vers. 23. *Apud Talmudicos.* כל שיטה ושיטה שנמלו נכרים מירושלים עתיד הקב״ה להחזירן לה *Unamquamq; cedrum, quam tulerunt alienigenæ ex Hierosolyma, restituet Deus ei tempore futuro,* Rosch hatchana fol 23.1. Huc refert Baal Aruch etiam *Proverbiale* illud, quod legitur in Jelamuedenu, sect. וארא, in principio; מן שטיא לית הנייא אלא בן קציה *Ex cedro nulla utilitas, nisi ex succisione ejus,* hoc est, ut ipse enarrat; Ex cedris nulla homini est utilitas (propterea quòd non proferant fructum) nisi succidantur & ex iis omnis generis vasa fiant, aut succendantur: Sic Pharao non fuit aptus, nisi ad verbera: hoc est, Ab eo nihil, nisi plagis & verberibus, impetrari potuit. Convenit cum illo Salomonis, *Verbis non eruditur servus,* Proverb.29 19.

שִׁטָּה · שִׁיטוּת *Linea: Ordo, Stylus, modus & usus loquendi, Structura verborum, consuetudo linguæ & sermonis in libro vel authore aliquo:* וְעַל שִׁיטִין דְסֵפֶר רְשׁוֹם Et in lineas libri describito, Hebr. וְעַל סֵפֶר חֻקָּהּ, Jesa.30.8. Item; Duæ tabulæ lapideæ, quas dedit populo suo, כְּתִיבִין בְּעֶשֶׂר שִׁיטִין scriptæ erant decem lineis, דָּמְיָן לְשִׁטֵּי גִנַּת בּוּסְמָא similes ordinibus vel areolis horti aromatici, Cant.5.13. Vide ampliùs Tiberiadem nostram, in Clavi Masoræ vocem שִׁטָּה circa finem cap.12. Nam & Masorethis peculiari in usu est. *Apud Rabbinos,* אין שיטת המקרא נופלת על המדרש *Stylus scripturæ non cadit in medrasch sive expositionem allegoricam, sed ut aliàs loquuntur,* אין המקרא יוצא מידי פשוטו *Non egreditur Scriptura extra simplicem & literalem sensum suum.* שטפוה רבנן לרבי אליעזר ואוקמוה לשיטתייהו Obruerunt eum Rabbini, nempe R. Eliesarem (suis argumentis & rationibus) & redegerunt eum in ordinem suum, id est, sententiam suam, Nazir fol.32.2. in Gemara: מחלפה שיטתיה דר׳ לעזר Diversa est sententia R.Elieser.

שִׁטִּים *Nomen proprium loci,* Numer.25.v.1. *Apud Talmudicos,* מהו לשון שטים ר׳ יהושע אומר על שנתעסקו בדברי שטות Quid significat שטים? R. Jehosua dixit, quia illic operam dederunt rebus stultis, Bechor. fol.5.2.

שָׂטַם Heb. *Odio habere. Elias adducit exemplum unum ex Targ. Hierof. pro Hebr.* וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו. *Sed illud Targum in libris nostris impressis hodiè non extat.*

שָׂטַן Hebr. *Adversari alicui ex odio, Odio habere. Quæ hujus significationis sunt, scribuntur ab initio per* ס, *& explicata sunt in* סטן, *ubi vide. Celebre hîc est Rabbinorum monitum de vitanda dirarum imprecatione:* לעולם לא יפתח אדם פיו לשטן *Nunquam aperiat homo os suum ad Satanam.* Legitur in Berachos fol. 60.1. Non tantùm Satanam compellando, advocando, vel nominando, (per se enim semper præstò est & promptus in exitium hominis) sed etiam in diris simplicibus, cùm infaustum quid & dirum homo vel sibi vel alii imprecatur. Unde cùm quidam incautè dixisset: Si ista in me culpa deprehendatur, תהי מיתתי כפרה לכל עונותי sit mors mea propitiatio pro omnibus peccatis meis, id est, moriar; objurgabatur graviter ab astante Doctore, qui illicò regessit ipsi, לָא לֵימָא אִינִישׁ הָכִי Non sic loquendum homini est, דְּלָא לִפְתּוֹחַ פּוּמֵיהּ לְשָׂטָן Non enim est aperiendum os Satanæ. Legitur ibidem. Citatur à R. Salomone Jesa.1.10. Horrendum Satanæ nomen est, at non illis, quibus illud in diris nimis quàm familiare est.

לֵית שָׂטָן וְלֵית פֶּגַע בִּישׁ *Raro cum* ש *invenitur:* שָׂטָן Non est adversarius neque est occursus aliquis malus, Hebr. אֵין שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע רָע, 1. Regum 5. v. 4. *Verbum,* עשו הוה שוטם ומשטין את יעקב Esau fuit odio habens, & odiosum reddens Jacobum, vel, Adversarius Jacobi. שְׂטַן *Adversari.* שָׂטָן *Adversarius, Satan.*

שְׁטַף *Inundare, Exundare: Immergere, Intingere in aquam, immergendo Lavare, Abluere, Eluere. Sic respondet partim Hebræo* שָׁטַף *partim Verbo* רָחַץ. *Præteritum,* וִידוֹהִי לָא שְׁטַף בְּמַיָּא Et manus suas non immerserit in aquam, Hebr. לֹא שָׁטַף, Levit. 15.11. וְלָא שְׁטַף רִגְלוֹהִי Neque abluerat pedes suos, Hebr. וְלֹא עָשָׂה רַגְלָיו Neq; fecerat, id est, curaverat, uti par erat, pedes suos, 2. Sam. 19. v. 24. R. Salomon scribit, per Hebræum עשה intelligi תקון Aptationem, veluti lotionem, abrasionem pilorum: addit R. Levi, Præsectionem unguium: וּשְׁטַף יָת רְתִיכָא Et immersit currus, Heb. וישטף, 1. Reg. 22.38. וּמָנֵי זֵינָא שְׁטַפוּ Et instrumenta armorum laverunt, Hebr. רָחָצוּ, 1. Reg. 2. v. 38. בכן מַיָּא שְׁטַפוּ יָתַנָא Tunc aquæ inundassent, submersissent nos, Hebr. שְׁטָפוּנוּ, Psal. 124. v. 4. *Particip.* נַהֲרִין שָׁטְפִין Flumina inundantia, Hebr. מְקוֹם־נְהָרִים, Jesa. 33.21. לְנַהֲרִין שָׁטְפִין מִתְגַּבְּרִין In flumina inundantia validissima, Numer. 21.20. in Targum Hierof. *Imperativus,* וּשְׁטוֹף רִגְלָךְ Et lava pedes tuos, Hebr. וּרְחַץ, 2. Sam. 11.8. *Ithpehal, Præteritum,* וּבְמַיָּא לָא אִשְׁתְּטִיף Et in aquis non est lotus, Hebr. לֹא רֻחַצְתְּ, Ezech. 16.4. *Participium,* וַחֲזָה אִתְּתָא מִשְׁתַּטְפָא Et vidit mulierem lavantem se, Hebr. אִשָּׁה רֹחֶצֶת, 2. Sam. 11.2. *Futur.* יִשְׁתְּטֵיף בְּמַיָּא Lavabitur in aqua, Lev. 15.11. וְיִשְׁתְּטֵיף בְּמַיָּא, Levit. 6.21.

Apud Rabbinos, ושוטפין הכוסות Et eluunt pocula, calices, vasa, vasa, è quibus bibitur, Man schwencket die Bächer.

שְׁטוֹף *Inundatio:* כְּמַיָּא דְּנָחֲתִין שְׁטוֹף לְיַרְדְּנָא Sicut aquæ descendunt inundationis instar in Jordanem, id est, impetuosè & affluenter, Jere. 12.5.

שְׁטִיפָה · שִׁיטוּף · שְׁטַף *Immersio, lotio, ablutio:* כלי שֶׁטֶף Vasa immersionis, quæ immersione in aquam, à pollutione eluuntur, ut vasa culinaria ex ligno & ære, Savim cap. 5. Sevachim folio 3. Cholin fol. 25. שטיפה במאכל ומשתה Inundatio in cibo & potu, hoc est, *Intemperantia, Heluatio.*

שַׁטְפָא *Inundatio:* מַן עֲבַד שַׁטְפָא לְמַרְזִיבָא דְמַיָּא Quis fecit inundationem in canalem aquarum, ut scil. rectà quasi per canalem fluat, nec erumpat impetuosè, Job. 38.25. in tertio ejus versus Targum. Idem sensus in præcedentibus duobus versibus, vocibus parùm mutatis: מַן שַׁוִּי לְשַׁטְפָא קוּבְתָא Quis fluere fecit inundationem quasi rivum lenem? Quis facit ut fluat inundatio quasi per fossas aquarum?

Apud Rabbinos שְׁטַף *etiam est, Festinare, currere cum impetu, ut aqua exundans:* שטופי זמה Immersi in scelere & vitiis, sceleribus dediti, & iis quasi diluvio obruti. שַׁטְפָא *Festinatio, cursus, acceleratio:* אגב שיטפך אתיא לך Propter festinationem tuam evenit tibi hoc: דִּלְמָא אַגַּב שִׁיטְפָךְ רְהִיט לָךְ גְּמָרָא Fortè propter festinationem tuam accurrit tibi doctrina ista, Schabb. fol. 130.2. Nidda fol. 53.2. כשהייתה שטוף בגרסתך Quando fuisti immersus in lectione tua, studiis tuis: שַׁטְפוּהוּ רַבָּנָן לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר Obruerunt (q.d. submerserunt eum, scil. suis argumẽtis & rationibus) Rabbini R. Eliesarem, & adduxerunt eum in sententiam suam, Nasir fol. 32.2. *Sententia proverbialis,* בְּשַׁעַת עָקְתָא נִדְרָא בְּשַׁעַת רְוָחָא שִׁיטְפָא *Tempore angustiæ, votum: tempore respirationis, inundatio:* Bereſch. rab. sect. 81. Ægrotus votum facit pietatis: liberatus à morbo, voti obliviscitur, & diluvio scelerum & vitiorum, quasi inundatione, abripitur. Exemplo Jacobi id afferunt, qui, iter in Syriam ingressus, vovit votum, Genes. 28 20. Itinere prosperè cõfecto, voti fuit oblitus, aut tardavit reddere, unde Deus ipsum monuit: *Surge, ascende in Bethel, &c.* Genes. 35.1. Da der Kranck genas/ ward er böser alß er zuvor was/ dicunt Germani.

שְׁטַר *Dominatus, dominium, id est,* מֶמְשָׁלָה, *ut Elias exponit:* וְלִשְׁטַר חַד הֲקֵימַת Et dominatum

natum unum erexit, Dan.7.v.5. Sic redundat ל in voce שטר. R.Saadias & Aben Esra legunt שְׂטַר, quod exponunt סטר vel צַד Latus, Et ad latus unum constituit, scil. regnum, non toti regno dominabatur, sed parti: וְאִדְּרוֹנֵי שִׁטְרֵי מַזָּלַיָּא Et cubicula pro dominio planetarũ vel signorum cœlestium, Job.9.9. הֲתַפִּיק שִׁטְרֵי מַזָּלַיָּא Num produces dominia planetarum? Heb. הֲתוֹצִיא מַזָּרוֹת, Job.38.32. אִין תְּשַׁוֵּי שִׁטְרֵי גַּלְגַּלֵּיהּ בְּאַרְעָא Num pones dominia sphærarum ejus (cœli) in terra? Heb. מִשְׁטָרוֹ, Job.38.33. Veneta habent שטריה Dominium ejus. Id si retineatur, tunc abesse potest vox sequens, & est שטריה ut מִשְׁטָרוֹ.

II. שְׁטָר *Scriptum obligationis vel contractus, instrumentum literarum vel contractus. Emph.* ונסבית יַת שְׁטָרָא זְבִינַיָּא Et accepi literas vel contractum emptionis, Hebr. אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה, Jerem.32.v.11. שְׁטָרָא פְּתִיחָא Contractus erat apertus, explicatus, scil. ad legendum, ibid. וִיהָבִית יַת שְׁטָרָא דִזְבִינַיָּא Et dedi literas emptionis, Jere.32.12. וּכְתָבִית בִּשְׁטָרָא וְחַתְמִית Et scripsi in contractum & obsignavi, Jerem.32.10. *Plurale,* סַב יַת שְׁטָרַיָּא Accipe literas contractus hujus, Jerem.32.14.

Apud Rabbinos generalius sumitur: המוכר שטר חוב לחבירו Vendens literas debiti socio suo, id est, chirographum; שְׁטַר כְּתוּבָּה Literæ matrimoniales: כתב ליה שטרא אחרינא Scripsit ipsi literas alias, chirographum aliud. שטרי חליצה Literæ juris affinitatis. שטר שכתב בו ריבית קונסין אותו Literæ, in quibus scripta est usura, illæ mulctātur. שְׁטַר צַוָּאָה Literæ preceptionis sive mandati, de ultima scil. voluntate, id est, Testamentum. שטרי חוב המוקדמין פסולין Chirographa debiti quæ antevertuntur (alio antiquiore chirographo) reproba sunt, Bava metzia fol.72.col.1. *Pluraliter fœmininè effertur* שְׁטָרוֹת: unde, שטרות מזויפים Literæ falsæ, adulteringe. Instrumenta literarum falsata, R.Salom. Jesa.10.1. שטרות מחילה Literæ remissionis debiti, id est, Apocha, confessio solutionis: שטר הרשאה Literæ licentiæ, quibus plena potestas alicui datur exigendi debitum, Gewaltsbrieff. *Et masculinè,* שטרי הודאות *Literæ confessionis debiti.* Rursus, כל השטרות שחותמים גוים פסולים חוץ משטרי מקח וממכר ושטרי חוב וכו׳ Omnes contractus subsignati per gentes (id est, Christianos) irriti sunt, exceptis contractibus empti & venditi, & contractibus debiti, &c. Hinc fuit מִנְיַן שְׁטָרוֹת *Numeratio contractuum.* Nempe cùm Alexander Macedo, deleto Persarum regno, & Græcorum novè instituto, urbem Jerusalem bello aggredi & delere paratus esset, egressus ad eum Simeon, qui justus cognominatus fuit, Pontifex maximus, habitu sacro pontificali, eum à bello dehortatus est, ac planè avertit. In ejus rei memoriam eo anno omnibus Sacerdotum filiis Alexandri nomen datum est, & literas contractuum concludebant non ab annis creationis, sed ab Alexandro, quam supputationem appellarunt מִנְיַן שְׁטָרוֹת.

III. שטר *Inungere vulnus aut partem aliquam corporis læsam:* או אשטר לך משטר Aut inungã tibi (oculum) unguento, Glossa אמשה Bava metzia fol.85.2. Hinc est *Intingere panem in jure carnis aut edulio liquido, quod dicunt Intingere panem:* או מישטר קאשטר ואכיל Aut intingendo intingit (panem) & comedit, Pesach. fol.44.1. Nasir fol.36. col.2. *Hinc Aruch legit locum istum in Targum,* וְיִשְׁטְרוּן עַל שִׁיחְנָא Et inungent super ulcus, pro Hebræo וְיִמְרְחוּ, Jesa.38. v.21. Veneta male sine dubio habent, וְישׁוּרְטוּן. Regia, וְיִשְׁמְחוּן commodè.

* שיב · שיבא Vide suprà in שבב.

* שיר Vide suprà in שור.

* שיח · שיחא Vide suprà in שוח.

* שיט · שיטא · שיטין Vide suprà in שטט.

* שין Vide suprà in שון.

* שיל Vide suprà in שאל. שילו *Schilo: nomen proprium viri, quod in adagio veteri extat:* שילו חֲטָא וְיוֹחָנָא מְשַׁלֵּם *Schilo peccavit, & Johanni solutio imponitur,* Beres. rab. sect.25. Pro passivo משתלם potest etiam dici מְשַׁלֵּם Persolvit. Simile vide in טוב in voce חוביה.

שין *Mejere, Mingere. Verbum erat olim prolatione obscœnum & turpe, unde & non multùm fuit usu tritum.* Nomen inde remansit,

שִׁינָא *Urina, aqua vesicæ. Apud Talmudicos,* שִׁינָא בְּעַמּוּד הַשַּׁחַר כְּאֻמְטְמָא לְפַרְזְלָא Mictio sive urinæ emissio ad ortum auroræ, est (corpori) sicut chalybs ferro, Berachoth fol.62.2. Sic mox pro שינא dicitur יציאה Egressus, exitus manè, sc. ad evacuandum ventrem, idem corpori præstat. שִׁינָיו נוֹשְׁרוֹת Aquæ ejus effluunt, sponte scil. & ex morbo, Schab. fol.82.2. Hinc in textu sacro bis scriptum שיניהם quod regulariter punctandum & legendum fuisset שֵׁינֵיהֶם: sed quia hoc usu communi in vocibus obscænis erat, pro eo legerunt & pronunciarunt מֵימֵי רַגְלֵיהֶם Aquas pedum suorum, ut à Masorethis notatum, 2.Reg.18.27. & Jesa.36.12. ubi R.Salomon שיניהם exponit צואה לחה excrementum humidum sive liquidum, id est, urina, aqua excrementitia. Sic Germani Urinam honestatis causâ vocant Aquam, & sic Hebræi Aquas pedum, quia è medio pedum emittuntur. Aruch in שן primo horum meminit. Item, שיני דכרכשא Urinæ vesicæ: R.Salomon in forma emphatica adducit apud Jesajam, דְּכַרְכַּשְׁתָּא. Id aliàs significat etiam Intestinum rectũ, quod & dicunt חלחולת, quod

quod majoribus excrementis, ut Hebræi vocăt, egerendis destinatum est.

* שיקא · שיק Vide supra in שוק.

* שיפא · שיף Vide in שוף & in שפף.

* שיצין Vide שץ.

שיר שֵׁיר · שֵׁירָא *Catena, catenula, sive ad ornatum sive ad vinciendum: Monile, ornamentum, tam brachiorum, quæ Armillæ, quàm pedum, quæ Periscelides vocantur, ex auro confectæ ut armillæ, formâ catenæ:* שֵׁיר בִּדְהַב טָב דְאוֹפִיר Cum catena ex auro optimo Ophir, Esth.8.15. שֵׁיר דְפַרְזֶל עָלַת בְּנַפְשֵׁיהּ Catena ferrea invasit corpus ejus, id est, catenâ corpus ejus ligatum fuit, Psalm.105.v.18. *Plurale,* וּתְרֵין שֵׁירִין יְהַב עַל יְדָהָא Et duas catenas vel armillas dedit super manus ejus, Heb. וּשְׁנֵי צְמִידִים, Genes.24.v.22. שֵׁירִין וְשַׁבְּכִין Catenas & armillas, Hebr. הַצְעָדָה וְצָמִיד quod reddunt, Periscelides & armillas, & sic Fagius quoque in Targum interpretatus est, Numer.31.50. Jonathan habet, שֵׁירַיָא מִן אֶדְרָעֵיהוֹן Catenas à brachiis ipsorum. לְמֵיסַר מַלְכֵיהוֹן בְּשֵׁירִין Ad vinciendum reges ipsorum catenis, Hebr. בְּזִקִּים, Psal.149.8. וְשֵׁירַיָא עַל יְדָהָא Et catenulas armillares sive armillas in manus ejus, Hebr. וְהַצְּמִידִים, Genes.24.47. *Constr.* וְשֵׁירֵי יְדַיָא Et armillas manuum, Hebr. וְהַשֵּׁרוֹת, Jesa.3.v.19. וְשֵׁירֵי רִגְלַיָא Et catenas pedum, Hebr. וְהַצְּעָדוֹת, Jesa.3.20. Catenulæ istæ erant periscelidum loco.

Apud Talmudicos: Cum quibus rebus jumentum (in sabbatho) egreditur, & cum quibus non egreditur &c? ומוס בשיר וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר Et equus cum catena, & omnia quibus catenæ competunt, egrediuntur cum catena, & trahuntur cum catena: Schab. cap.5. in princ. Catena intelligitur, quæ equis, canibus, aliisque parvis similibus animalibus ad collum inditur, cui orbiculus inest cum loro sive fune ad ducendum animal illud. Hæc catena, quia facit ad custodiam animalis, non censetur pro onere, ideoque licitum, ut animal cum ea in sabbatho egrediatur. Onera autem, quâ onus sunt, in sabbatho portare prohibitum est, tam homini quàm animali.

שִׁיר *Canticum.* Vide in שור.

שֵׁירִין *Hami. Sic respondet Hebræo* חַח: ut, וְאֶשֵּׁוֵי שֵׁירִין בְּלִיסָתָךְ Et imponã hamos in maxillas tuas, Hebr. חַחִי Hamum meum, 2.Reg.19.28. Jesa.37. v.29. וְאֶתֵּן שֵׁירִין בְּלִיסָתָךְ Et dabo sive ponam hamos in maxillis tuis, Hebr. חַחִים, Ezech.29.4. & 38.4.

שֵׁירָא · שִׁירְאָה *Sericum:* הוא שִׁירָאָה פַּרְנְגָן טָבָא Est sericum Parnaginum optimum, Esth.5.v.1. & 6.10. Libri vulgò habent שִׁירְאָה quasi sit idem cum superiori שֵׁירָא Catena. Pro פרנגן cap.6. est פרנגן. Videtur pravum esse, aut idem cum eo, quod Talmudici פרנדא vocant: unde, משחרב מקדש ראשון בטל שירא פרנדא Ex quo vastatum fuit Templum sive Sanctuarium primùm, cessavit sericum Parnadinum, Sota fol.48.col.2. in Gemara. Glossa שירא est מין משי species serici. Baal Aruch hoc exemplum adducit in שרה, & legit שירה. Item, אנא שירא פרנדא קרינא ליה Ego sericum Parnadinum voco illud, Schab. cap.2. in princ. Species fuit certi serici: שירא לחוד ושירא פרנדא לחוד Sericum seorsum, & sericum Parnadinum seorsum: ibidem.

שִׁירָאִים *Vestimenta sive pallia serica:* השיריים הכלך הסיריקון חייבין בציצית, ibidem in Schab. Nominantur hîc tres serici species, ex quibus si vestimentum sit confectum, illud tenetur habere filamenta sacra, quæ dicuntur ציצית, de quibus suo loco agitur. חכך דשיראי Vermis sericorum, Schabb. fol. 90.1. בכולהון שיראי In omnia serica, Berach. fol.56.1.

שִׁירָה *Turma, turba, exercitus, caterva:* בְּשֵׁירוֹת *Catervatim,* Rab.

שִׁירַיִם *Duæ tertiæ cubiti,* Eruvin cap.2. & 5. in Mischna.

שִׁירַיִן *Residuum, reliquum, extremitas reliqua. Sic quandoq; apud Talmudicos reperitur cum uno* י *in medio, & est idem quod* שְׁיָר, *quod scribi solet cum duplici* י *in medio* שייר: ut, כרכן בשירי הלשון Si circumvolverit ea in reliquo, id est, extremitate linguæ, (id est, particulæ lanæ) Parah capite 3. למי שמשים עצמו כשירים *Ei qui ponit seipsum tamquam reliquum*, id est, tamquam adventitium, minimum, indignum, ר״ה fol.17.2. ושירים ניגהו Quia sunt reliquiæ, Sevach. fol.112.1.

שירוי · שירת · שירן Vide infrà in שרה.

שיש שִׁישָׁא *Marmor, ut Hebraicè:* בְּאַבְנֵי צִיצָא וְשִׁישָׁא Lapidibus lucentibus & marmoris, Esth.1.2. in Targum secundo. טבלא של שיש Tabula marmorea, Rab. אבני שישא Lapides marmorei.

שישא pro *Phiala, Lagena*, quod adducit Aruch, legitur in Talmud אַשִּׁישָׁא.

שית שִׁיתָא Vide infrà in שת.

שִׁיתָא · שֵׂית *Agnus:* תּוֹרְתָא או שִׁיתָא Aut bovem aut agnum, Heb. שֶׂה, Levit.22.28. Aliâs transferri solet אִימַר vel אִמְּרָא.

שִׁיתִין *Ficuum malarum species,* Talm. Erubh. fol.18.1. Demaj cap.1.

שִׁית *Fundamentum:* בשעה שכרה דוד שיתין Quo tempore fodit David fundamenta (Templi sancti) natabat abyssus (aquarũ supra terram) Talm. Maccoth fol.11.1. Succa fol.53.col.1. שיתין id est, יסודות. Hinc & illud, ירדו לשית Descendunt ad fundamentum, scil. altaris, ubi erat cavitas

vitas rotunda, in quam descendebant affusa libamina, quam cavitatem vocant שית, Meila cap.3. in Misna: Succa fol.49. col.1. Significatio à שות.

שְׁכַב *Jacere, Cubare, Decumbere, quietis & somni causâ, unde per Dormire sæpè explicatur, ut Hebraicè: item Concumbere, concubitu scil. maritali. Decumbit etiam qui ægrotat, sed hoc usu plerumq; plenè dicitur* שְׁכִיב מְרַע *Decumbit ex morbo, propter morbum, id est, ægrotus est, ægrotat. Decumbit deniq; qui mortuus est, & dormit somnum perpetuum. Unde est Occumbere, Mori, &, Dormire cum patribus dicitur, Qui mortuus est sicut patres. Præteritum,* כִּזְעֵיר־פּוּן שְׁכִיב Penè concubuisset aliquis ex populo cum uxore tua, Genes.26.10. אִם לָא שְׁכִיב גְּבַר יָתִיךְ Si non concubuit aliquis tecum, concubitu te vitiavit, Numer.5.19. וּבְהַהִיא עֵילָא שְׁכִיב יִשַׁי צַדִּיקָא Et propter istud peccatum (Evæ) mortuus est Iischai justus, Ruth.4.22. וּשְׁכִיב עַל אַרְעָא Et cubabat in terra, 2.Sam.12.16. וּשְׁכִיב חִזְקִיָּהוּ Et dormivit, decubuit Chiskias cum patribus suis, 2.Reg.20.21. הֵיכְמָא דִשְׁכִיב אַהֲרֹן אָחוּךְ Sicut occubuit, id est, mortuus est Aharon frater tuus, Deuter.32.50. דִּשְׁכִיבַת עֲלוֹהִי Eò quòd jacuit in ipso, incubuit ipsi, 1.Reg.3.19. אֲנָא שְׁכִיבִית וּדְמֵכִית Ego decubui & dormivi, Psal.3.6. מֵעִידָן דִּשְׁכַבְתָּא A quo tempore dormivisti, Jesa.14.8.&c. *Participium,* דְּאַתְּ שְׁכִיב עַל סִטְרָךְ Quibus tu cubas in latere tuo, Ezech.4.9. *Plurale,* נָיְמִין שָׁכְבִין Dormitant, cubant, Jesa.56.10. שָׁכְבֵי בֵית קְבוּרְתָא Cubantes in sepulchro, Psal 88.6. &c. *Infinitivus,* וְאִם מִשְׁכַּב יִשְׁכַּב גְּבַר יָתַהּ Et si concumbendo concubuerit aliquis cum ea, Levit.15.24. Est activum, pro, Cõcubitu vitiaverit eam, &c. לְמִשְׁכַּב בְּשׁוּוְיֵהּ Ad decumbendum, dormiendum in lecto suo, 2.Sam.11.13. *Imperativus,* וּשְׁכוּב בְּטוּרָא Et morere in monte, Hebr. וּמֻת בָּהָר, Deut.32.50. Sic antea ad Præteritum: וְאַתְּ שְׁכוּב עַל סִטְרָךְ Tu autem cubato in latus tuum, Ezech.4.v.4. *Fæmininum,* שְׁכִיבִי עִמִּי אֲחָתִי Concumbe mecum soror mea, 2. Sam. 13.11. *Futur.* אֲרוּם כְּדוּן לְעַפְרָא אֶשְׁכּוּב Nunc enim in pulvere cubabo, id est, mox moriar, Job.7.21. וְתִשְׁכּוּב עִם אֲבָהָתָךְ Et dormies cum patribus tuis, 2.Sam.7.12. וְיִשְׁכּוּב בִּכְסוּתֵיהּ Et jacebit sive dormiet in vestimento suo, Deuter.24.v.13. וּגְבַר אוֹחֲרָן יִשְׁכְּבִנַּהּ Et vir alius concubitu vitiabit illam, Deut.28.30. נִשְׁכּוּב בִּכְהָתַת חוֹבָנָא Jacemus in pudore peccatorum nostrorum, Jerem.3.25. *Ithpahel, Futurum,* וּנְשַׁיָּא יִשְׁתַּכְבָן Et uxores concubitu vitiabuntur, Zach.14.2. וּנְשֵׁיהוֹן יִשְׁתַּכְבָן Et uxores ipsorum vitiabuntur, Jesa.13.16. *Aphel, Præterit.* לְזִקַּיָּא דִשְׁמַיָּא מַן אַשְׁכֵּיב Utres cœli quis facit ut decumbant in terra, id est, quis demittit, dejicit? Job.38.37. וְאַשְׁכְּבֵיהּ עַל עַרְסֵיהּ Et decumbere fecit eum in lecto suo, 1.Reg.17.19. וְיַת בְּרַהּ מִיתָא אַשְׁכִּיבַת לְוָתִי Et filium suum mortuum cubare fecit, id est, deposuit apud me, 1.Reg.3.20. וְאַשְׁכִּיבְתֵּיהּ לְוָתַהּ Et deposuit eum apud se, 1.Reg.3. ver.20. וְאַשְׁכְּבַתֵּיהּ עַל עַרְסָא Et deposuit eum in lectum prophetæ Domini, 2.Reg.4.21. וְאַשְׁכְּבַתֵּיהּ עַל בִּרְכָהָא Et fecit cubare eum vel dormire in genua sua, Jud.16.19.

Apud Rabbinos, לָא שְׁכִיב אִינִישׁ בְּלָא זִמְנֵיהּ *Non moritur homo absq; tempore suo,* id est, ante tempus suum, quod à Deo ipsi constitutum, Bava metzia fol.85.1. & sicut suprà in exemplis Targum. דְּלָא לִשְׁכּוּב ר׳ אֱלִיעֶזֶר Ut nõ moreretur R.Eliezer, Ibidem.

שְׁכִיב *Decumbens, Cubans. Quando de ægrotante dicitur, additur ipsi plerumq;* מְרַע: ut, הָא אֲבוּךְ שְׁכִיב מְרַע Ecce pater tuus cubans est ægrotus, cubat, decumbit ex morbo, vel, propter morbum, Hebr. חֹלֶה Ægrotat, Genes.48.1. in Jonathane. שְׁכִיב מְרַע הוּא Decumbit ægrotans, Hebr. חֹלֶה, 1.Sam.19.14. Veneta habent שְׁכִיב ex forma Participii: לְאַסָּאָה שְׁכִיב מְרַע Ad sanãdum ægrotum, Hebr. וְעֵת לִרְפּוֹא, Eccles.3.3.

שְׁכִיב · שְׁכִיבָא *Mortuus:* עִדָּן לְמִבְכֵּי עַל שְׁכִיבָא Tempus est deflendi mortuum, Heb. עֵת לִבְכּוֹת, Eccles.3.4. לְמֵיקַם שׁוּם שְׁכִיבָא Ad erigendum nomen mortui, vel, mortuo, scil. sine liberis, Ruth. 4.v.10. אִתְנְשִׁית הֵיךְ שְׁכִיבָא Oblivioni datus sum sicut mortuus, Hebr. כְּמֵת, Psalm.31.13. *Plurale,* כְּמָא דַּעֲבַדְתּוּן עִם בַּעֲלֵיכוֹן שְׁכִיבַיָּא Sicut fecistis cum maritis vestris mortuis, Heb. עִם הַמֵּתִים, Ruth.1. v.8. וְשַׁבַּחַת אֲנָא יַת שְׁכִיבַיָּא Et laudavi ego mortuos qui jam demortui sunt, Eccl.4.2. Malè in Ven. legitur שְׁכִיבָא singulariter, contra structuram.

שְׁכִיבָה *Dormitio, Cubatus, sive somni naturalis causâ, aut morbi, aut mortis.* Unde R.David ad illud, לְמַעֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן *In dolore jacebitis, Jesa.*50.11. scribit, השכיבה הזאת שאמר כמו שכיבת חולי או המות Cubatio vel dormitio hæc de qua dicit, est vel cubatus morbi vel mortis.

שְׁכַב · שִׁכְבָא *Cubatus, cubitus, concubitus. Constr.* גְּבַר אֲרֵי יִשְׁכַּב יַת אִתְּתָא שְׁכְבַת זַרְעָא Vir cùm concubuerit cum muliere concubitu seminis, Levit.19.v.20.

שׁוּכְב · שׁוּכְבָא *Idem:* גְּבַר בִּי תִפּוֹק מִנֵּיהּ שִׁכְבַת זַרְעָא Vir à quo egrediatur concubitus seminis, i.e. semen propter concubitum, per hypallagen locutionis, Lev.22.4. Sic Num.5.13.

שְׁכִיבָא · שְׁכוּבְתָא *Idem:* שְׁכוּבַת זַרְעָא Concubitus seminis, Levit.15.16. Jonathan habet שׁוּכְבַת. *Cum Aff.* לָא תִתֵּן שְׁכוּבְתָךְ Non dabis concubitum tuum, id est, semen concubitus, Levit.18.23. וּגְבַר דִּי יִתֵּן שְׁכוּבְתֵּיהּ Et vir qui dederit (semen) concubitus sui, Levit.20 15.

מִשְׁכַּב · מִשְׁכְּבָא *Idem:* item *Cubile, Cubiculum, locus cubandi, Stratum, Lectus:* כְּמִשְׁכַּב נִדְּתָהּ יְהֵי לַהּ Sicut ſtratum ſeparationis ſuæ menſtruæ erit ipſi, Levit.15.verſ.26. כָּל מִשְׁכְּבָא דְּיִשְׁכּוּב עֲלוֹהִי Omne ſtratum in quo cubuerit, Levit.15.4. בְּמִלֵּי בֵּית מִשְׁכְּבִי In verbis ſtrati mei, Job.7.v.13. חֶזְוֵי רֵאשָׁךְ עַל מִשְׁכְּבָךְ Viſiones capitis tui in cubili tuo, Dan.2.28. בֵּירַת מִשְׁכַּבְהוֹן Locus cubatus, cubile ipſorum, Ezech.32.25. *Plurale,* מִשְׁכְּבֵי אִתְּתָא Concubitu mulieris, Lev.18.20. & 20.13. מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא Concubitus maſculi, Num.31.18.

מַשְׁכּוּבִיתָא Geneſ.30.40. in Jonathane, vide in מסך.

שְׁכַב · שְׁכָב *Meta, pars molæ inferior, quaſi Cubans infra ſuperiorem, quæ dicitur* רְכַב *vel* רְכָב *quaſi Vehens ſuper inferiorem, Latinè Catillus.* Sic interpretes ſcribunt Deut.24.6. Apud Talmudicos legitur in Bava baſra cap.2. in princ.

אִשְׁכַּבְתָּא *Macellum. Posuit illud in* אשך, *etſi* א *ſit ſervile. Sed videtur hujus loci eſſe, ut Macellum dicatur, quia laniones faciunt, ut ibi Cubent & Moriantur animalia mactanda:* סַכִּינָא דְאִשְׁכַּבְתָּא Culter macelli, i.e. mactationis, quo laniones utuntur in mactando: Schab. fol.123.2. Non licet eum ferre in die Sabbatho. Gloſſa, אשכבתא i.e. בית מקלין Domus macelli. *Sic* אִשְׁכָּב *poſſit eſſe Lanio, qui aliâs dicitur* קַצָּב.

שכח *Infinitivus,* דְּמִשְׁתַּדַּל לְמִשְׁכַּח יָתְהוֹן Qui occupatus eſt invenire ea, Eccleſ.1.17. Sic cap.8.17. Pſal.36.3. *Notantur & alia quædam ex forma Pehal, ut infrà declaratur, ſed pleraq; ſunt ex Aphel,* אַשְׁכַּח *Invenire, Reperire, Aſſequi, Conſequi. Præteritum,* ולְאָדָם לָא אַשְׁכַּח סמך Adamo autem non invenit ſubſidium præſens ipſi, Hebr. מְצָא, Geneſ.2.4. Sic deinceps huic verbo Hebræo reſpondet. וְלָא אַשְׁכַּחַת יוֹנָה Sed non invenit columba, Geneſ.8.9 כָּל עָקְתָא דְאַשְׁכַּחְתַּנָא Omnem anguſtiam quæ invenit nos, i.e. evenit, accidit, Num.20.14. אם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ Si nunc inveni, i.e. obtinui gratiam coram te, Gen.18. v.3. דִּי הַשְׁכַּחַת גְּבַר Quod inveni virum ex exulibus Judæis, Dan.2.25. Eſt cum ה characteriſtico, ex forma Hebraica: deinde ultimum Pathach irregulare eſt, pro Tzere. וּבַקַּרוּ וְהַשְׁכַּחוּ Inquiſiverunt & invenerunt, Eſræ 4.19. Rurſus cum ה characteriſtico loco א, ut ſæpè in Daniele & Eſra. Nam inter loquendum & ſcribendum Chaldaicè, ſubinde ipſis Hebraiſmus occurrit. Sic, לָהֵן הַשְׁכַּחְנָא עֲלוֹהִי Idcirco invenimus in eo, Dan.6.6.&c. *Infinitivus,* לְהַשְׁכָּחָה Ad inveniendum, ut invenirent, Dan.6.5. לְאַשְׁכָּחָא, Geneſ.27.20. *Sine* א *in fine,* לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִשְׁכַּח Non eſt ipſi poteſtas invenire, non poteſt invenire, Eccleſ.8.17. Forma Hieroſolymitana eſt, poſterioribus paraphraſtis familiaris, quâ, etiam extra Pehal, aſſumitur מ characteriſticum ad formationẽ Infinitivi. In Pehal eſſet לְמִשְׁכַּח. Sed hoc Verbum in Aphel ſuam formam & uſum præcipuum habet. *Imperativus,* וְאַשְׁכַּחוּ נְיָח לְנַפְשְׁכוֹן Et invenite requiem animabus veſtris, Jerem.6.16. *Futurum,* אִם אַשְׁכַּח בִּסְדֹם Si invenero in Sodoma quinquaginta juſtos, Gen.18.26. וּתְהַשְׁכַּח בִּסְפַר דָּכְרָנַיָּא Et invenies in libro memoriarum, id eſt, rerum memorabilium, in libro Annalium, Eſræ 4.15. לָא נְהַשְׁכַּח לְדָנִיֵּאל Non invenimus in Daniele ullam cauſam, Dan.6.v.5. כַּד תַּשְׁכְּחוּן יָתֵיהּ Cùm inveneritis illum, Geneſ.32. v.19. *Ithpehal vel Ithpahel,* אִם אִשְׁתַּכָּחָא יִשְׁתְּכַח בִּידֵיהּ Si inveniendo invenietur in manu ejus furtum, Exod.22.3. וְהִשְׁתְּכַח בְּאַחְמְתָא Et inventum eſt in tablino, Eſræ 6.2. זָכוּ הִשְׁתְּכַחַת לִי Juſtitia inventa eſt in me, Dan.6.v.22. גַּבְרָא דְאִשְׁתְּכַח כַּלִּידָא בִּידֵיהּ Vir in cujus manu, id eſt, penes quem, inventus fuerit ſcyphus, Gen.44.17.&c.

שְׁכִיחַ *Inventum, præſens, idem quod* הַמְּצֻא *Quod exiſtit & invenitur:* דְּלָא שְׁכִיחַ *Quod non ampliùs invenitur & exiſtit.*

Ceterum Elias in Methurgeman vult, ea quæ ſunt ſingularis numeri, ex ſuperiori forma activa, ſcribi ab initio cum Pathach, ex forma Aphel: ſingularia autem cũ Chirek ex forma Pehal: ut, וְלָא יִשְׁכְּחוּן Neq; invenient, Amos 8.12. מֵאֲתַר דְּתִשְׁכְּחוּן In quocunque loco inveneritis, Exod.5.11. אֲרוּם יִשְׁכְּחוּן בֵּית קְבוּרְתָּא Nam invenient locum ſepulturę, Job.3. v.22. Sic Jerem.5.1. Hoſ.5.6. Amos 8.12. *At verò hæc obſervatio non eſt univerſalis, & quidem pleraq; Tempora ad Futurum uſq;, ex forma Aphel, ſive ſingularia, ſive pluralia ſint, efferuntur: rariùs ex Pehal,* לְמִשְׁכַּח, Eccl.1.17. וּתִשְׁכַּח Et invenies, Prov.3.4. *Futurũ plurale promiſcuè notatur, nunc ex Aphel nunc ex Pehal cum Chirek ab initio. Ex Aphel,* וְתַשְׁכְּחוּן, Judic.14.12. יִשְׁכְּחוּן, 1.Sam.25.8. & ſic alia multa. *Exemplis multis patet, Conjugationem Chaldæam Aphel, & Hebræam Hiphil, ſæpè ſignificationem ſimplicem Conjugationis Kal ſive Pehal obtinere.*

Apud Talmudicos, ut & Syros, præterea eſt idem quod יָכוֹל *Poſſe, & tunc abſolutè uſurpatur ſine Pronomine aut Nomine, quod ab eo regatur.*

Deinde שָׁכַח Hebraicè *Oblivisci.* Unde

שִׁכְחָה *Oblivio, Oblitũ.* Præceptum Divinum eſt Deuter.24.19. *Quando metes meſſem tuam in agro,* & obliviſceris *manipuli in agro, non reverteris ad accipiendum eum: peregrino, pupillæ & viduæ relinques, &c.* Ejuſmodi *Manipulũ oblivione relictum,* vocant Rabbini שִׁכְחָה, & conjungere ſolent hæc tria, לקט פאה ושכחה. Vide Talm. Peah & Majem. in Hilchos mattanos anijim cap.1.

שְׁכַךְ Hebr. *Poni, Ponere se, Sedari, Quietari, Quietum reddi, vel, reddere. Pihel,* שַׁכֵּךְ *Ponere, Componere: Sedare, Placare, Mitigare. Ejus usus singularis est in Phrasi quadam Rabbinica.* Exodi 19.v.18. legitur in textu Hebræo, וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן *Et ascendit fumus ejus sicut fumus clibani.* Ad hæc verba scribit Rabbi Salomon; יכול ככבשן הזה ולא יותר Itáne ascendit fumus ejus sicut fumus clibani tantùm, nec amplius? ת״ל בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם Quomodo ascenderit, docet locus alius, ubi dicitur, *Ardebat igni usque ad medium cæli, Deut.* 4.11. ומה תלמוד לומר כבשן Quid ergo sibi vult, quod hîc dicitur *Clibani?* כדי לשכך את האוזן שהיא יכולה לשמוע נותן להם סימן הנכר להם Ad componendum aures, ut rem possint audire (id est, comprehendere, intelligere) proponit ipsis signum vel similitudinem, quæ eis est cognita. Sic dicitur alibi, *Sicut leo rugit*, Hos. 11.10. Ecquis verò largitur leoni robur illud præter Deum, quomodo ergo assimilat eum (Deum) scriptura Leoni? Ideò quia nos cognominare & assimilare solemus Eum creaturis suis לְשַׁכֵּךְ אֶת הָאֹזֶן ad demulcendum aures, id est, ad accommodandum se captui aurium, &c. Sic adhuc bis in seqq. *Ergò* לְשַׁכֵּךְ אֶת הָאֹזֶן *est idem quod, Accommodare se ad aures, sive captui aurium vel auditorum, quod aliâs dicere solent*, Loquitur Scriptura linguâ filiorum hominum. *Nota, pro* לשכך, *in editionibus Venetis omnibus & Basileensi, legi* לשבר: *sed prior lectio extat in antiquo exemplari Constãtinopolitano, & in Medrasch Tanchuma fol 31. col.3. & in Jalkut fol.80. col.1. Unde ea omninò videtur præferenda.* Eadem etiam phrasis occurrit in libro Halichoth olam fol.31. col.1. edit. Mant.

שַׁכְשֵׁךְ *Lavare, Abluere, Eluere:* ומשכשך ליה מסאניה Et abluebam ipsi calceos ejus, Sevach. fol.94. משכשכן במים Abluunt ea in aquis, ibid. fol.33.2. ושכשך בידו Et abluit in eo, ibid. fol.57.2.

מַשְׁכּוֹכִית *Dux gregis, bestia prima, reliquas post se trahens, à verbo* מָשַׁךְ. *Inde in Gemara;* Vendens alicui עֵדֶר Gregem, si tradiderit ipsi משכוכית ducem gregis, illicò emptor קָנִי acquirit sibi totum gregem, Kama fol.52.1. Vide ibi. *In Targum*, וִיהַב בְּרֵישׁ עָנָא מַשְׁכּוֹכִיתָא Et posuit in principio gregis ducem pecoris, Genes.30 40. in Jon. Glossa; Est bestia vel pecus, quod antecedit gregem, gestans tintinabulum, & cætera sequuntur eam. Dux gregis ipse caper, quem tota armenta sequuntur.

שכל *Aphel,* אַשְׂכֵּל *Intelligentiam habere, Intelligere, ut Hebraicè: Intelligentem reddere. Præteritum,* לָא אַשְׂכִּילוּ פְרִישָׁוָתָךְ Non intellexerunt miracula tua, Psalm.106.7. Sic Job.34. v.27. *Participium,* אִין אִית מַשְׂכִּיל An sit aliquis intelligens, Psalm.14.2. טוּבוֹי דְמַשְׂכִּיל לְעַנְיֵי O' felicem illum, qui intelligẽtiam habet pauperum, Psalm.41.2. *Infinitivus,* פְּסַק לְמִשְׂכַּל לְאוֹטָבָא Cessat intelligentiam adhibere ad benefaciendum, Psalm.36.4. *Similis forma suprà in* שכח *quoque notata. Ex Pehal esset* למשכל: *sed in ea Conjugatione Verbum inusitatum est. Sit ergo pro* לְאַשְׂכָּלָא: *nam quandoque, etsi rariùs, Infinitivus Aphel sine* א *paragogico invenitur:* ut, אַרְבִּיק 1.Sam.30 8. item אצלח 1.Sam.26.25. *Imperativus,* וּכְדוּן מַלְכַיָּא אַשְׂכִּילוּ Nunc ergo, ô reges, intelligentes estote, Psal.2. vers.10. *Futurum,* אַשְׂכְּלִנָךְ וְאַלְפִנָךְ Intelligentem reddam te & docebo te, Psal.32 8. אַשְׂכְּלִנָךְ בְּאוֹרַח שְׁלִים Intelligentem reddam te in via perfecta, Psalm.101.2. הַאִית דִּי יִשְׂכֵּיל An sit aliquis qui intelligat, Psalm.53.3. אֵימָתַי תַּשְׂכִּילוּן Quando intelligentes eritis, Psalm.94. vers.8. *Ithpahel,* מִשְׂתַּכַּל הֲוֵית Intelligentiam adhibens fui, consideravi, animum adverti, Dan.7.8. *Pleraq. hujus significati scribunt ex forma* סכל.

שְׂכַל, שִׂכְלָא *Intellectus, Intelligentia, Instructio, Institutio ad intelligentiam. Sic pro Hebræo* מַשְׂכִּיל *usurpari solet in titulis Psalmorum:* לְדָוִד שִׂכְלָא טָבָא Davidis intelligentia bona, id est, prudens institutio ad intelligentem reddendum lectorem, Psal.32.1. שִׂכְלָא טָבָא יְהִיב חִסְדָא Intellectus bonus dat gratiam, Proverb.13.15. וְתַשְׁכַּח חִסְדָא וְשִׂכְלָא Invenies gratiam & intelligentiam, Prov.3.v.4. וּפִתְגָמוֹי לָא בְשִׂכְלָא Et verba ejus non sunt cum intellectu, Job.34.35. בְּשִׂכְלָא טָבָא Cum intellectu bono, Psalm.47.8. שִׂכְלֵיהּ דְבַר נָשָׁא Intellectus hominis, Proverb.19.v.11. *Apud Rabbinos,* שֵׂכֶל *Intelligentia:* שכלים הנפרדים *Intelligentiæ abstractæ.* De his vide R. Mosen in More par.2. cap.4.

שׂוּכְלָא *Idem:* מַרְדּוּתָא דְשׂוּכְלָא Castigatio cum intellectu, Prov.1.3.

שְׂכוּל, שְׂכוּלָא *Idem:* לְכָל אֲתַר דְּמִתְפְּנֵי שְׂכוּלָא Ad quemcumque locum respicit intelligentia, id est, vir intelligens, Hebr. יַשְׂכִּיל, vel, ibi intelligentia erit, id est, prosper successus, Proverb.17.v.8.

שׂכלתנות *Intelligentia. Per apocopam in hac forma usitatam:* נַהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ Lumen & intelligentia, Dan.5.11.

שׂוּכְלְתָן *Intelligens: emphaticè,* וּדְחָשֵׂךְ שִׂפְוָתֵיהּ שׂוּכְלְתָנָא Qui cohibet labia sua, intelligens est, Proverb.10.19.

שִׂכְלִי *Intellectualis, Rab.* מִצְוֹת שִׂכְלִיּוֹת Præcepta intellectualia: illis opponuntur מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת Præcepta practica.

שִׂכְלוּת *Intellectus, Intellectio.*

הַשְׂכָּלָה *Intelligentia, prudentia. Nomen ex Hiphil efformatum, ut multa apud Rabbinos.*

מוּשְׂכָּלוֹת *Intellectualia, Scientiæ, Disciplinæ intellectua-*

tellectuales: Notiones intellectus: מושכלות ראשונות Notiones primæ, מושכלות שניות Notiones secundæ, קִנְיַן הַמּוּשְׂכָּלוֹת Habitus notionum, habitus intellectualis.

מְשִׁיכְלָא *Mensuræ genus. Aruch & R. Salom. exponunt* סֵפֶל *quod explicant Simpulum: Paraphrastes Chaldæus nunc Lagenã, nunc Phialam:* במשיכלא דמיא In simpulo aquæ, Kidduschin fol. 52.2. *Hîc videtur esse Pelvis, Pelluvium, vas lavandis pedibus aptum.* Agitur enim ibi de muliere pedes in vase isto lavante. דמפקי ליה משיכלי Proferebãt ipsi pelves, Glossa ספלים, Moed katon fol.18.2. In Schabbas fol.77.2. משיכלא מאשי כולא משיכלתא מאשי כלתא hoc est, מְשִׁיכְלָא dicitur q. מאשי כולא Lavans omnes (Vas sc. vel pelvis in quo omnes lavant:) משיכלתא dicitur, משיא כלתא Lavans sponsam (hoc est, Vas singulare & minus, unde sponsæ & aliæ honoratiores personæ se lavant.) Vide & in עי׳ fol.39.1. Gittin fol.69.2. *Et aliter, Stragula aut Tegumentum lecti speciale & pretiosum:* unde in Levit. rabba, sect.23. de Jael & Sisera, ex Jud.4.18. *Et operuit illum* בַּשְּׂמִיכָה. Quid est שְׂמִיכָה? בסודרא Linteo: Alii dixerũt, במשיכלא. Vide R. Davidem Jud. 4.

שִׁיכְלֵי · שִׁיכְלִין *Coturnicum certa species & vilior:* vide in פסי · פסיון.

שַׁכְלֵל *Absolvere, Consummare, Finire, Perficere: Fundare, fundamenta ponere. Ortum est ex Hebræo* כלל*, assumptâ literâ* ש *ab initio, ut in aliis multis. Pahel Præteritum,* שַׁכְלִיל אַרְעָא וְדַיָּרַהָא Fundavit terram & inhabitatores ejus, Hebr. רקע Expanderis, firmans, Jesa.42.vers.5. דְשַׁכְלִיל אַרְעָא Qui fundavit terram, Hebr. יֹצֵר Formans, Jesa.45.18. בְּנָהִי וְשַׁכְלְלֵהּ Ædificaverat eam & perfecerat eam, Esræ 5.11. שַׁכְלְלִית אַרְעָא בִּגְבוּרְתִי Fundavi terram potentiâ meâ, Hebr. רקע Jesa.44.24. וְשׁוּרַיָּא שַׁכְלִלוּ Et muros absolverunt, Esræ 4.12. שַׁכְלִילוּ בִּנְיָנָךְ Perfecerunt ædificia tua, Ezech.27.4. Hebr. כָּלְלוּ, unde apparet ab Hebræo esse deductum. Sic, שַׁכְלִילוּ שׁוּפְרֵיךְ Absolutam reddiderunt pulchritudinem tuam, ibid. vers.11. *Participium,* וּמְשַׁכְלַל בְּשׁוּפְרֵיהּ Et consummatum est pulchritudine suâ, id est, & absolutæ ac perfectæ est pulchritudinis, Heb. וכליל יפי Ezech. 28.12. In Venetis est וּמְשַׁכְלַל ex forma Hebraica. *Est autem Participium præteritum passivum. Activum,* וּמְשַׁכְלֵל קַרְיָא בִּנְכְלִין Et fundans sive absolvens urbem per dolos, sive, in dolis & fraudibus, Hebr. וְכוֹנֵן Hab.2.12. *Fœmininum passivum,* אֲנָא מְשַׁכְלְלָא בְּשׁוּפְרָא Ego consummata sum pulchritudine, Hebr. כְּלִילַת יֹפִי Ezech.27.3. *Infinitivus,* לְשַׁכְלָלָא בֵּיתָא Ad fundandum domum, Hebr. לְיַסֵּד 1.Reg.5.17. וְשׁוּרַיָּא דְנָה לְשַׁכְלָלָה Et murum hunc vel istum perficiendi, Esræ 5.3. *Futurum,* תְּשַׁכְלֵל שׁוּרֵי יְרוּשְׁלֵם Perficies muros Jerusalem, Hebr. תִּבְנֶה Psal.51. v.20. אֲרוּם הָיְכְנָא תְּשַׁכְלְלִנַּהּ Nam sic perficis eam, Heb. תְּכִינֶהָ Psalm.65.10. הוּא יְשַׁכְלְלִנַּהּ Ipse perficiet eam, Hebr. יְכוֹנְנֶהָ Psalm.87.5. *Ithpahel, Præteritum,* אִשְׁתַּכְלַל בֵּיתָא Absoluta fuit domus, Heb. כָּלָה 1.Reg.6.38. דְאִשְׁתְּרֵי וְאִשְׁתַּכְלַל Quod inceptum & absolutum est, Heb. לְכָל תִּכְלָה Omni absolutioni, Psalm.119.96. לְמִן יוֹמָא דְאִשְׁתַּכְלְלַת A' die quo fundata est, Hebr. לְמִן הַיּוֹם הִוָּסְדָה Exod.9.18. וְאִשְׁתַּכְלְלוּ שְׁמַיָּא Et absoluti fuerunt cæli, Heb. וַיְכֻלּוּ Exod.2.1. *Infinitivus,* לְאִשְׁתַּכְלָלָא Fundari, Hag.2.18. *Futur.* וְתִשְׁתַּכְלַל קַרְתָּא דְסִיחוֹן Et perficietur restauratio urbis Sichonis, Heb. וְתִכּוֹנֵן Numer.21.28 וְשׁוּרַיָּה יִשְׁתַּכְלְלוּן Et muri perficientur, Esræ 4.16. ubi שׁוּרַיָּה est pro שׁוּרַיָּא. Sic hæ duæ literæ sæpè in hujus libri Chaldaismo permutantur.

שַׁכְלוּל *Fundatio, fundamentum:* דְהוּא רֵישׁ שַׁתָּא לְשַׁכְלוּל עָלְמָא Qui est principium, id est, primus mensis anni à fundatione terræ, Genes. 7.11. in Targ. Hierosol. שַׁכְלוּלֵי שְׁמַיָּא זָעוּ Fundamenta cælorum commota sunt, 2.Sam.22.8. Pro hoc Psalm.18. est וְאֻשַּׁיָּת quod idem est.

שכם שְׁכֶם *Sichem, nomen proprium filii Hamoris, qui Dinam, filiam Leæ, violavit, ob cujus delictum, alii ejus contives omnes, pœnas luerunt.* Unde *Proverbium* enatum, שכם נְסִיב וּמִגְבָּאֵי קְטִיעַ *Sichem rapuit, & Migbai fuit succisus.* Legitur in Bereschith rabba, sect. 80. in illud: *Et obediverunt Hamoro & Sichemo filio ejus omnes egredientes per portam urbis istius,* Genes.34.v.24. Nempe Hamor pater & Sichem filius, post violatam Dinam, & pactum de circumcisione, iverunt ad portam urbis, & ingredientibus persuaserunt pactum de circumcisione, & de opulento commercio cum Jacobo & ejus familia. Tandem adveniens civis quidam de agro מִגְבָּאֵי portans onus suum, nomine מוּבִילְתֵּיהּ cùm intellexisset historiam de Sichem & Dina, dixit: שְׁכֶם נְסִיב וּמִגְבָּאֵי קְטִיעַ *Sichem accepit* (scilic. uxorem) *Migbai exscinditur.* Id in commune proverbium mox tractum, quando quis alienæ culpæ pœnas persolvit. Sæpè enim *Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.* Sæpè posteri luunt pœnas, quas meruere Majores. Sæpè aliquis de plebe ob minorem culpã ad supplicium trahitur, ut graviores culpas eluat istorum, quos vel metus offensionis, vel opulentia, vel amicorum authoritas, à supplicio publico occultat & abstrahit. Nam juxta Juvenalem, *Dat veniam corvis, vexat censura columbas. Apud Talmudicos,* שכם נסיב ומגבאי גזיר Maccoth fol.11.col.1. *Hîc* גזיר *idem quod* קְטִיעַ *quod est pro* קְטִיעַ*: Sic in*

Jalkut

Jalkut in Gen. num.134. Sic etiam adducitur in Comment. in Bereſch. rabba ſect.25. Sunt ergo hic plures authores, apud quos legitur מנבאי. *Aruch in litera* מ *ab initio, legit* מבנאי, *& deducit à* בנא, *quaſi* מבנאי *ſit Agricola, cultor terræ: quomodo etiam ſcribitur in Talmud Eruvin fol. 64. 2. ubi in Toſephos ſcribitur, quòd hoc Nomen admodum familiare & frequens fuerit inter gentes. Eodem modo reperitur in Talm. Hieroſol.* יץ *cap.1. Interpres in Bereſchith rabba, dicit eſſe nomen proprium civis Sichemitani. Hoc probum. Nam & alia nomina propria virorum ſic in adagia traducta ſunt, & quidem in ſimilem ſenſum. Veluti,* טוביה חָטָא וְזִגוּד מִנְגִיד *Tobias peccavit, & Sigod vapulat: Vide* טוביה *in* טוב. *Item* שילו חטא ויוחנא משתלם *Schilo peccavit, & Jochana ſive Johannes perſolvit debitum.* Vide ſuprà in שיל. Vide etiam Druſii Adagia, Decuria 5. & decur.10.

שכם *Hiphil,* הִשְׁכִּים *Conſentire, Convenire, idem quod* סכם *hoc ſenſu:* לא השכימו Non conſentiunt inter ſe. *Paſſivum,* הוּשְׁכַּם: & inde, שֵׁם מוּשְׁכָּם *Nomen conveniens ſenſu cum alio Nomine, id eſt, Synonimum.* Item הִשְׁכִּים *Manè, matutino tempore, diluculo ſurgere vel aliquid agere,* ut Hebr.

הַשְׁכָּמָה *Conſenſus, Conventum:* item *Manè, matutinum, diluculum:* משה בהשכמה עלה ובהשכמה ירד Moſes ipſo manè aſcendit, & manè deſcendit, ſcil. in montem, & de monte Sinai.

שְׁכַן *Habitare, Cohabitare, Inhabitare. Heb. In Targum transferri ſolet per* שְׁרָה, *rariſſimè manet:* דְשָׁכִין שְׁמֵיהּ בִּירוּשְׁלֵם Cujus nomen habitat in Jeruſalem, magis quàm in ulla alia urbe terræ Iſrael: vel ex Pahel, רַשְׁכֵּין Qui habitare fecit, Cant. 3.10.

שְׁכֵין *Vicinus, qui alteri cohabitat, vel juxta alium habitat:* טָב שְׁבָבָא קָרִיב מֵאַח רָחִיק Melior eſt vicinus propinquus, quam frater lõginquus, Prov. 27.v.10. Veneta pravè habent שִׁיכְנָא, quod puto olim fuiſſe ſcriptum שכינא pro שְׁכִינָא, etſi analogia in medio poſtulet Scheva. הֲוֵינָא קְלָנָא לְשִׁכְבָנָא Fuimus opprobrium vicinis noſtris, Pſal.79.4. וַאֲתֵיב לְשִׁכְבָנָא Et redde vicinis noſtris ſeptuplũ, Pſalm.79.12. Veneta habent לְשִׁיכְנָנָא quod puto legendum לְשִׁיבְבָנָא quod idem, & ita ſæpiùs per שִׁבָב transferri ſolet, ut eſt videre in שבב. מִן כָּל שִׁבְבָיִךְ Ab omnibus vicinis tuis, 2.Reg.4.3: *Apud Rabbinos;* הרחק משכן רע *Elonga te à vicino malo,* Avoth cap.1. אוי לרשע ואוי לשכנו *Væ improbo & væ vicino ejus,* Succa in fine. Vide Ralbag, Prov.29.6. Nam ſemper aliquid mali propter vicinum malum: איזהו חלי רע יותר שכן רע *Quænam eſt ſumma ægritudo? Vicinus malus.* In Miſchar, happeninim.

שְׁכוּנִין *Tabernacula, tecta caſtrenſia:* דְשָׁרָן בִּשְׁכוּנִין בְּמַדְבְּרָא Qui (Arabes) habitant in tabernaculis in deſerto, Judic.8.v.11. Sic Jerem.32. & 9.26. Apud Rabbinos, *Cubilia, Cubicula:* בשכוני גואי הואי In cubiculis interioribus ego fui habitans, tu autem בשכוני בראי in cubiculis exterioribus, Bava baſra fol.30.2. & 159.

שְׁכוּנָה *Vicinia: Platea, Vicus urbis, ubi homines cohabitant:* משכונה לשכונה De vico in vicum, vicatim, Rab.

שְׁכִינָא · שְׁכִינְתָּא *Habitatio, Cohabitatio. In ſpecie dicitur de præſentia, gloria & majeſtate divina aut Divinitate, quando dicitur hominibus eſſe præſens, aut cum eis converſari, auxilio ſuo, gratiâ & ſalutari præſentiâ adeſſe.* Communiter explicatur, *Gloria vel Majeſtas divina, divinitas glorioſa;* Chriſtianus Gerſon in Verſione Germanica cap.11. Sanhedrin, reddit, die Göttliche beywohnung/ *Divina cohabitatio vel præſentia.* Elias in Tisbi & Methurgeman monet, *Spiritum ſanctum eâ locutione deſignari. Id tamen non ubique convenit, ſed rarius fortè. Is enim ſolet propriè nominari* רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. *Idem ſcribit, Hebræum* שָׁכַן *quando ad Deum refertur, transferri per* שְׁרָה, *ſed cum additamento* שְׁכִינָא, *ne putetur Deus corporaliter habitare vel verſari cum hominibus. Nec tantùm de hoc Verbo illud verum, ſed & quando actiones, paſſiones, qualitates corporales, aut partes & membra corporis Deo tribuuntur, tunc periphraſticè per* שְׁכִינָא *illa transferuntur, ut omnis corporeitas à Deo removeatur. De quâ re Onkelos inſigniter commendatur à Majemonide in libro More nebhochim cap.27. immò per totum librum primum illud argumentum argutè & ſolerter ab iſto Authore pertractatur. Vide etiam Druſium ad loca difficiliora Pentateuchi, in Exodo, cap. commentarii 54. Sic ubi textus Hebræus dicit* שָׁכַנְתָּ בּוֹ Habitaſti in eo; *Targum,* שְׁרִיתָא שְׁכִנְתָּךְ בֵּיהּ Habitare feciſti majeſtatem tuam in eo, Pſal. 74.2. וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם *Targum,* וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי בֵּינֵיהוֹן Et habitare faciam majeſtatem meam inter eos, Exod. 25. verſ. 8. אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם *Targum,* דִשְׁכִנְתִּי שָׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן Inter quos habitat divina mea majeſtas, Num.5. v.3. הַסְתֵּר Abſcondendo me, *Targum,* סַלְקִית שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן Abſtuli majeſtatem vel glorioſam præſentiam meam ab eis, Jeſa.57.17. וְלֹא תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ Neque egredieris cum exercitibus noſtris, וְלָא תַשְׁרֵי שְׁכִנְתָּךְ בְּחֵילְוָנָא Neque habitare facies majeſtatem tuam, vel glorioſam aut divinam præſentiam tuam inter exercitus noſtros, Pſalm.44.10. וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ Et ipſi à manu tua exciſi ſunt, *Targum,* וְהִנּוּן מִאַפֵּי שְׁכִנְתָּךְ אִתְפְּלִגוּן Et ipſi à conſpectu majeſtatis tuæ divinæ diviſi vel divulſi ſunt, Pſalm.88.6. לָמָה פָּנֶיךָ תַּסְתִּיר Quare faciem tuam abſcondis? *Targum,* לְמָה שְׁכִינְתָּךְ

יְקָרָךְ תְּסַלֵּק Quare majestatem glorię tuę aufers? Psal.44.25. Sic, שְׁכִינַת יְקָרֵיהּ Præsentiam gloriæ suæ, Jesa. 40.22. וְיֵשׁ יְהוָה עִמָּנוּ Et est Dominus nobiscum, וְאִית שְׁכִנְתָּא דַיְיָ בְּסַעֲדָנָא Et est majestas divina in auxilium nostrum, Judic. 6. 13. לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם Ut habitare faciat nomen suum ibi, *Targum*, לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן Divinam majestatem suam, Deut.12.11. כִּי מִימִינִי Nam à dextera mea est, *Targ.* מְטוּל דִשְׁכִנְתֵּהּ שָׁרְיָא עֲלַי Propterea quia ejus majestas habitat vel quiescit super me, Psalm. 16.8. וַאֲשֶׁר הִסְתַּרְתִּי פָּנַי מֵהָעִיר Et quòd abscondi faciem meam ab urbe, *Targum*, וְדִסַּלְּקִית שְׁכִנְתִּי מִן קַרְתָּא Quòd abstuli divinam præsentiam vel majestatem meam ab urbe, Jerem.33.5. *Cæterùm pro Majestate, vel Majestate gloriæ, ut antè ex Psalm.44. alibi simpliciter est* כָּבוֹד *Gloria: nam Gloria Dei est majestas ejus, & majestas Dei est gloria ejus*: ut, לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ Ut habitet gloria (ejus) in terra nostra, Psalm.85.10. Aben Esra hîc plenè habet כבודו Gloria ejus, scil. Dei, id est Majestas ejus, שְׁכִינָתוֹ vel שְׁכִנְתֵּיהּ, quomodo tamen Targum hîc non habet, sed simpliciter juxta Hebræum יְקָרָא id est, כָּבוֹד. Item, גָּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל Migravit gloria ab Israele, *Targum*, גְּלָא יְקָרָא מִיִּשְׂרָאֵל 1.Sam.4.21. id est, propter ablatam & captivam arcam sacram ab Israele, migravit gloria sive gloriosa præsentia divina, cujus signum & testimonium erat arca sacra fœderis, & cum cujus præsentia erat gratia Dei conjuncta, ab Israele. Item, וְאֶכָּבְדָה Et glorificabor, Hag.1.8. *Targ.* לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתִּי בֵיהּ בִּיקָר Ut quiescere vel habitare faciam ibi majestatem meam in gloria.

Apud Rabbinos multa passim de שכינה *mentio.* אין השכינה שורה מתוך צער אלא מתוך שמחה *Divina præsentia non quiescit in tristitia, sed in lætitia, id est, super homines tristes & melancholicos, sed super lætos & alacres.* Pro צער quidam legant עצבות, quod idem. Inde dicunt, divinam majestatem discessisse à Jacobo, quando Josephum à feris dilaniatum (ut putabat) nimio plus lugebat, Genes.34. Postea verò, cùm intellexisset, Josephum adhuc in Ægypto vivere, & quidem in maxima dignitate, exhilaratum fuisse, & divinam majestatem ad ipsum rediisse. Id innui, ubi dicitur: *Et revixit spiritus Jacobi patris ipsorum, Genes.45.v.27.* R. Salomon ibi scribit: *Et revixit spiritus*, שרתה עליו שכינה Quievit super eo divinitas, quæ discesserat ab ipso; nempe propter luctum & mœrorem. Onkelus ibi vertit, וּשְׁרַת רוּחַ קוּדְשָׁא Et quievit spiritus sanctus super Jacobo. Jonathan: וּשְׁרַת רוּחַ נְבוּאָה Et quievit spiritus prophetię, qui discesserat ab ipso, quando vendiderunt Josephum. Dicunt etiam, השכינה שורה עם הענוים והשפלים ובורחת מגאים וממכעסנים *Divina gratia habitat cum mansuetis & humilibus: fugit autem à superbis & iracundis.* Item, אין הקבה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו *Deus non habitare facit divinitatem suam, nisi super forti, divite, sapiente, & humili*, Nedar. fol.38.1. Probantur ibi singula ab exemplo Mosis. R. Bechai in sect. ויגש, Gen.45. מיום ששרתה שכינה בהר סיני וכו' A' die quo quievit divinitas in monte Sinai in datione Legis, non recessit ab Israele, usque dum vastata esset domus sanctuarii prima. A' quo autem tempore vastata fuit domus prima, non habitavit divinitas in Israele: nam in Domo sanctuarii secunda non habitavit Divinitas. Sed non est sensus, quòd non habitaverit divinitas in domo secunda ullo modo: invenimus enim, quòd habitaris divinitas (in Domo secunda) in duabus myriadibus, sicut scriptum est: *Revertere Domine ad myriadas Israelis*, Num. 10.36. Rursus scriptum est: *Currus Domini sunt duæ myriades*, Psalm.68.18. In Pirke avos, cap.3. legitur: עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרויה ביניהם *Decem qui sedent & operam dant Legis studio, divinitas habitat inter illos.* Divinitas habitat inter illos, id est, שכינה עמהם Divinitas est cum ipsis, vel, שכינה האלהית שרויה ביניהם Majestas divina habitat inter eos, juxta illud, *Deus in medio judicum judicat, Psalm.82.v.1.* In priori membro hujus versus dicitur: אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל *Deus stat in cœtu Dei*, Targum, אֱלֹהִים שְׁכִנְתֵּיהּ שָׁרְיָא *Majestas ejus habitat.* Est ergo אֱלֹהִים & שְׁכִינְתָּא idem, Deus scilic. & Majestas Dei, vel, Deus, & Gloria Dei, ut paulò antè dictum: & אלהים vel שכינה האלהית Deus & majestas divina. Sic loquitur Abarbenel in cap.3. Pirke abhot. Elias in suo Tisbi: *Rabbini nostri vocant spiritum sanctum* שְׁכִינָה, *eò quòd Quiescit super prophetas.* Sic fortè apud Rabbinos communes: non autem in Targum, ut patet ex superioribus. *Rabbini quandoque* שכינה & רוּחַ הַקֹּדֶשׁ *promiscuè usurpant.* R. Salomon 1. Sam. 1. vers.15. scribit ad Verba Hannæ sacerdoti Eli respondentis: לֹא אֲדֹנִי *Non mi domine*, scil. ebria sum, *sed mulier amaro animo*, id est, mæsta & tristis, q.d. Non tu es dominus (judex) in causa hac, sed prodis teipsum, שאין רוח הקדש שרתה עליך quòd spiritus sanctus non habitat apud te, ut scire possis, num ego ebria sim. Glossa hęc petita est ex Talmud, ubi legitur, לא אדון אתה בדבר זה לאו איכא שכינה ורוח הקדש גבך שדנתני לכף חובה ולא לכף זכות Non tu es dominus in causa hac: non est divinitas & spiritus sanctus apud te, quòd judicasti me tanquam culpabilem, non autem ut insontem: Berachoth fol.31.2. Sic Genes.45.27. ubi in Heb. legitur, וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב *Et revixit spiritus Jacobi:*

R. Salomon,

R.Salomon, שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו Quievit ſuper eo divinitas, quæ diſceſſerat ab ipſo, nempe propter luctum, ut antè dictum: *Onkelos,* וּשְׁרַת רוּחַ קוּדְשָׁא Et quievit ſpiritus ſanctus ſuper Jacobo: *Jonathan*: Et quievit רוּחַ נְבוּאָה ſpiritus prophetiæ. Tria hîc pro eodem ponuntur. Vide & 1. Sam. 16. 12. 13. R. Davidem. *Sed alibi* שכינה *&* רוח הקדש *distinguuntur*: unde apud Talmudicos in libro יומא Joma, cap. 1. in fine, ubi quærunt, *Quare Hag. 1. 8. ſcribatur defectivè* וְאִכָּבְדָ, *& legatur* וְאִכָּבְדָה? Reſpondetur: אלו חסרו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים, Iſtæ ſunt quinque res (id eſt, defectu iſtius literæ ה quæ quinque ſignificat; ſignificantur quinque res iſtæ) quæ fuerunt in ſanctuario primo (id eſt, Templo primo) & non fuerunt in ſanctuario ſecundo, nempe; Arca ſacra cum operculo propitiatorio & Cherubim, Ignis cęleſtis, Majeſtas divina, Spiritus ſanctus, Urim & Tummim. Hæc ſic adducuntur quoque in Jalkut in hunc locum: à Paulo Fagio in Pirke abhoth cap. 6. ſect. Dicit R. Jehoſua: ab authore libri לקח טוב in Haggęum prophetam: à R. Salomon in Comment. Rabbi Davide in Comment. & aliis. Nemo enim ſciens authoritati Gemaræ facilè adverſatur. Si ergo Gemara hîc enumerat quinque res diverſas, quæ defuerunt in Templo ſecundo, tunc שכינה & רוח הקדש non ſunt idem: ſi autem ſunt idem, tunc enumerat tantùm quatuor res, & interpretatio iſta non reſpondet ſcripturæ vocis iſtius cum defectu literæ ה, quatenus illa quinque in numero denotat. Aliud tamen R. Bechai in Commentario ſuo in Pentateuchum videtur innuere, qui in ſect. ויגש paulò aliter iſtam gloſſam Talmudicam citat, inquiens: וארצה בו ואכבדה. Scriptum eſt ואכבר cum defectu literæ ה, quia defuerunt ibi quinque res, ארון ושמן המשחה · ואש · ושכינה · ואורים ותומים Arca, Oleum unctionis, Ignis cæleſtis, Divina majeſtas, Urim & Tummim. Pro ſpiritu ſancto ponit Oleum unctionis, quo inunctus fuit Aharon ad ſacerdotium, Exod. 29. 7. & reges, ut ex hiſtoria regum notum. Lapſus hic memoriæ hujus authoris fuit, ex qua illud citavit, non ex authoritate Gemaræ, à qua non receſsiſſet, ſi eam inſpexiſſet. Sed de authoritate Gemaræ Author Aruch non patitur quemquam errare, qui, quaſi digitis, quinque iſtas res enumerat & recenſet in Radice כבר hoc modo: Scriptum eſt ואכבר & legimus ואכברה. Quid docet nos iſta diverſitas? Quinq; res, quæ defuerunt in Templo ſecundo ex Templo primo; nempe hæ,

ארון כפורת וכרוב אחד · שכינה שני · רוח הקודש שהוא נבואה שלישי · אורים ותומים רביעי · אש מן השמים חמישי id eſt, Arca operculum & Cherubim, una res: divina majeſtas, res ſecunda: ſpiritus ſanctus, qui eſt prophetia, res tertia: Urim & Tummim, res quarta: Ignis de cælo, res quinta. Hinc liquidò res iſtæ quinque patent. Quæritur tamen, *An in Templo ſecundo ſpiritus ſanctus vel ſpiritus prophetiæ non fuerit, cùm tamen habuerint prophetas, quorum ultimi fuerunt Haggæus, Zacharias & Malachias?* Reſpondet R. Bechai in loco antè dicto: Scriptura dicit ואכברה, quaſi dicat אשרה בו הכבוד שהוא שכינה אלא שלא שרתה בו תדיר כמו בבית ראשון Habitare faciam in eo Gloriam, quæ eſt ipſa שכינה majeſtas mea: ſed non habitavit in eo ita jugiter ut in Templo primo. Et mox: Propterea dicit ואכברה Et glorificabor: לבאר כי הכבוד היה שם שהוא השכינה ad declarandum, quòd Gloria Dei fuerit ibi quæ eſt ipſa שכינה. *Hoc ſenſu uſurpat Johannes Græcum* σκηνή *in Apocal. cap. 21. v. 3. quando ait;* Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης; Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν, θεὸς αὐτῶν. Sed pergendum nunc ad alia Radicis שכן derivata, & ſignificata.

שְׁכַן · שְׁכַן *Subſidère, Subſidere ut fæces ſubſident, vel undæ ſubſidunt. Hoc ex Cubandi ſignificato devenit, quod à Munſtero & aliis dicitur Submergi:* דמא דבשרא שכן דמא דכברא קפי Sanguis carnis iſtius ſubſidet, ſanguis hepatis ſupernatat, Cholin fol. 111. 2. אַיְידֵי דְמַיָא יַקִּירֵי שָׁכְנֵי תְתָאֵי וּפִירָא קָפֵי מִלְעֵיל Poſtquam aquæ graviores ſubſidunt, fructus autem (pinguedo) natat in ſummo, Cholin fol. 62. col. 2.

Munſterus & alii ex eo, שכן *Conſervare, Cuſtodire.* Falsò. *Error natus ex Aruch, ubi locus ex Targum pravè allegatur. Locus eſt,* יִצְרִנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ Cuſtodivit eum ut pupillam oculi ſui, Deuter. 32. 10. *Targum Jonathanis,* נַטְרִינוּן חַכְמָא דִשְׁכִינְתָא נָטְרָא בָבָא דְעֵינוֹי Cuſtodivit eos ſicut divina majeſtas conſervat pupillam oculi ſui. *Poſtremæ duæ voces pravè hodie in iſto Targum leguntur,* בְבֵי דְעֵינוֹי *citra ullam formam Grammaticam. Targum Hieroſol.* נְטַר יַתְהוֹן וְעֵינֵי יַתְהוֹן הֵיךְ דְשִׁיכְנְתָא נָטְרָא עֵינָא Cuſtodivit eos, curavit eos, ſicut divinitas cuſtodit oculum. *Aruch:* שְׁכִנְתָא בָבָא דְעֵינָא. *Omiſit Verbum* נטר *quod Cuſtodire ſignificat, & ſchinna poſuit pro* שכינא *ut rectè in Jonathane eſt, & pravè in T. Hier.* שיכנא *tranſpoſitis duabus mediis literis. Poſsit tamen fortè alius quoque eſſe verborum Targum iſtius ſenſus.*

מִשְׁכַן *Habitaculum, Tabernaculum, Tentorium:* וְאַשְׁרִיאוּ תַמָּן יַת מִשְׁכַן וּמְנָא Et fecerunt ut habita-

tet ſive

ret five maneret ibi tentorium aut tabernaculum conventus, id eſt, conſtituerunt, collocarunt ibi tabernaculum eccleſiæ, Heb. אֹהֶל מוֹעֵד Joſ.18.1. *Emphat.* רְמוּת מַשְׁכְּנָא Figuram, ſimilitudinem tabernaculi, Heb. תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן Structuram, modum, formam ſtructuræ tabernaculi, Exod.25.9. Sic deinceps pro אֹהֶל & מִשְׁכַּן uſurpatur. כְּמַשְׁכַּן יְקָרָא Sicut tabernaculum gloriæ, Jeſa.40.v.22. לְמַשְׁכַּן זִמְנָא In tabernaculum conventus-ſacri, Exod.28.v.43. יַת מַשְׁכְּנִי Tabernaculum meum, Levit.15.31. לְמִידַר בְּמַשְׁכְּנָךְ Habitare in tabernaculo tuo, Pſalm.15.1. *Plurale,* דְּיָתְבֵי מַשְׁכְּנִין Habitantium in tentoriis, Hebr. אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל Geneſ.4.v.20. מַשְׁכְּנַיָּא לְתַקִּיפָא דְּיַעֲקֹב Tabernacula forti Deo Jacobi, Hebr. מִשְׁכָּנוֹת Pſalm.132.verſ.5. תַּרְחִיק עַוְלְתָא מִמַּשְׁכְּנָךְ Procul removebis iniquitatem à tabernaculis tuis, Hebr. מֵאָהֳלֶךָ Job.22.23. נֵעוֹל לְמַשְׁכְּנוֹי Ingrediemur in tabernacula ejus, Pſal.132.7. &c.

מְמוּשְׁכָּן *Tabernaculatus, In tabernaculo repoſitus aut locatus:* Talmud. גְּדָיִים הַמְּמוּשְׁכָּנִין עַל הָרוֹעִים Hædi tabernaculati ſunt apud paſtores ſuos; Schabbas fol.53.2. Hædorum & ovium patroni & tutores ſunt paſtores, qui tabernacula ſua habent propè eas: ſic familiæ tutor eſt herus domeſticus, civium magiſtratus: ſubditorum princeps, &c. Vide Cant.1.8. & ibi Par. Chal.

מַשְׁכּוֹן · מַשְׁכּוֹנָא *Pignus, ſic dictum, inquit Elias,* שֶׁהוּא שָׁכֵן *quia Habitat & commoratur in manu creditoris ſeu mutuo dantis, donec redimatur. Eſt ergo à* שכן*, etſi Elias illud ponat in litera* ם*, quaſi ea ſit radicalis:* אִם מַשְׁכּוֹנָא תִסַּב Si pignus acceperis veſtimentum proximi tui, Exod.22.verſ.25. Hebr. אִם חָבֹל תַּחְבֹּל Si pignerando pigneraveris. מַשְׁכּוֹנָא לָא אָתֵיב Pignus non reſtituerit, Ezech.18.12. מַשְׁכּוֹנָא לָא נְסִיב Pignus non acceperit, Ezech.18.16. וְעַל שְׁוִין דְּמַשְׁכּוֹן Et pro lectis pignoris ſive pignoratitiis, Amos 2.verſ.8. מַשְׁכּוֹן דְּחוֹבְתָא אָתֵיב Pignus pro debito reſtituit, Ezech.18.v.7.

מַשְׁכֵּן *Pignerari, In pignus accipere, Oppignerare, in pignus dare. Verbum eſt ex præcedenti Nomine factum, & literâ primâ* ם *ſervili & formativâ, in radicalem commutatâ, ut à Nomine* תְּחִלָּה *Initium, factum eſt* הַתְחִיל *Incipere. Participium,* וְעַל עֲנִיָּא מְמַשְׁכְּנִין Et à paupere pignus accipiunt, vel, Et quod eſt ſuper paupere, id eſt, Veſtem pauperis in pignus accipiunt, ut R. Levi interpretatur, Hebr. יַחְבֹּלוּ Job.24.9. *Infinitivus,* אִין מְמַשְׁכְּנָא תְּמַשְׁכֵּן כְּסוּת חַבְרָךְ Si pignerando pigneratus fueris, id eſt, in pignus acceperis veſtimentum pauperis, Exod.22.v.25. Jon. *Imperativus,* וְעַל אַפֵּי נוּכְרִיתָא מַשְׁכְּנֵיהּ Et coram alienigena pignerator eum, Proverb.20.16. & 27.13. *Futurum,* אֲרוּם תְּמַשְׁכֵּן אֲחוּךְ Quum pignus acceperis à fratre tuo immeritò, Job.22.6. לָא יְמַשְׁכֵּן גְּבַר רֵיחְיָא וְרִכְבָּא Non accipiet quiſquam in pignus molam inferiorem cum ſuperiori, metam & catillum, Deuter.24.6. Jon. T. Hieroſ. pluraliter, לָא תְּמַשְׁכְּנוּן. Non accipietis, &c. יְמַשְׁכְּנוּן תּוֹר אַרְמַלְתָּא Pignerabuntur bovem viduæ, Job.24.v.3. *Ithpahel,* וּתְמַשְׁכְּנוּן עַמְמִין סַגִּיעִין וְאַתּוּן לָא תִתְמַשְׁכְּנוּן Et pignerabimini populos multos, vos autem pignori non dabimini, id eſt, accepto pignore multis populis mutuo dabitis, at vos nō habebitis opus dato pignore mutuo accipere ab aliis, Deut.15.6. Heb. הַעֲבַטְתָּ · תַּעֲבֹט, unde & Nomen עֲבוֹט idem quod מַשְׁכּוֹן Pignus.

Apud Rabbinos, שָׂדֶה מְמוּשְׁכֶּנֶת Ager oppigneratus. R. Salomon in princ. ſectionis פקודי Exod.38.21. ad verba הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן ſcribit: Duabus vicibus dicitur מִשְׁכָּן, ad indicandum, quòd ſanctuarium נִתְמַשְׁכֵּן oppignerabitur duabus vaſtationibus propter peccata Iſraelitarum. Petitum hoc eſt ex Medraſch Tanchuma ſive Jelammedenu; legitur etiam in Exodo rabbi ſect. ult. Oppignerabitur, id eſt, quaſi pignus occupabitur ab hoſtibus. Hinc rurſus in Exodo rabba ſect.31. Si peccaverint Iſraelitæ, הָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִתְמַשְׁכֵּן עֲלֵיהֶם erit domus ſanctuarii oppignerata propter ipſos, ſicut dicitur: *Ponatur* מִשְׁכָּנִי *tabernaculum meum in medio veſtri,* Lev.26.11. Ne legas hîc unquam aliter quam משכוני Pignus meum. Sic & Bilham dixit: *Quàm bona ſunt* אֹהָלֶיךָ *tentoria tua Jacob,* מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ *tabernacula tua Iſrael.* Duo hæc ſunt מִשְׁכּוֹנוֹת pignora. Vocantur אהליך quando ſunt exſtructa: & משכנותיך quando ſunt deſtructa & vaſtata. Non quòd ego debeam aliquid gentibus, אני ממשכן להם משכני ego oppignero ipſis tabernaculum meū, ſed propter peccata ſua ipſi promeruerunt & effecerunt, שֶׁאֲמַשְׁכֵּן לָהֶם ut oppigneraverim ipſis ſanctuarium meum. Et paulo pòſt: Si tranſgrediamini præcepta hęc, אני ממשכן שתי משכונות ego pignori dabo duo pignora, id eſt, bis in pignus dabo ſanctuarium meum, ſicut dicitur, אִם חָבֹל תַּחְבֹּל Exod.22.25. (nempe idem Verbum bis poſitum, duplicem oppignerationem denotat, ut ſuprà המשכן משכן.) Tum dixit Moſes: ולעולם הם ממושכנים Anne in perpetuum manebunt oppignerata? reſpondit Deus, Non, ſed donec adveniat ſol, id eſt, Meſſias, ſicut dictum eſt: *Exorietur vobis, qui timetis nomen meum, ſol juſtitiæ & curationis,* Mal.3.20. Hactenus ex Medraſch rabba.

שכף אוּשְׁכַּף *Species locuſtæ, quæ Hebr. dicitur* סָלְעָם Lev.11. Cholin fol.65.2.

אוּשְׁכְּפָא *Calcearius, Sutor, Cerdo, Græcè* σκυτεύς:

חַרְבָּא רָאוּשְׁכְפֵי Culter sutorum, sive, sutorius, Schabbas fol. 123. 2. Guido perperam adducit ut singulare. Glossa, סַכִּין שֶׁל רַצְעָנִין Culter calceolariorum. Alibi, פירורא ראושכפי Pix sutorum, Pesach. fol. 42. 2.

שכר שֵׁכָר *Sicera, Potus fortis & inebrians, à* שָׁכַר *Inebriari. Vide Lexica Hebræa. Rarum est in Targum:* ורויתא שִׁכְרָא Et inebrians est sicera, Proverb. 20. 1. דְשָׁתֵן שִׁכְרָא Qui bibunt siceram, Prov. 31. 4. הָבוּ שִׁכְרָא לַאֲבִילֵי Date siceram lugenti, Prov. 31. 6. *Apud Rabbinos etiam est Cerevisia, potus ex hordeo coctus.* Cerevisia etiam Medorum tempore fuit commendata; unde in Gemara, שכר המדי ורמו ביה מי שערי Sicera vel cerevisia Medæa, in quam projecerunt aquas hordei, Pesach. fol. 42. col. 2. Glossa, מדי עושין שכר ממי שעורים כמו שכר שלנו Medi faciunt cerevisiam ex aquis hordeorum, ut est cerevisia nostra.

הִשְׁתַּכַּר · שְׁכַר *Inebriari, Inebriare se, Heb.*

שַׁכָּר *Ebrius:* איזהו שכור Quis est ebrius? Is qui non potest loqui coram rege: שתוי Potus potest loqui coram Rege & non confunditur, Majem. in Jad p. 1. 63. 2.

שִׁכְרוֹן *Ebrietas, Intemperantia.*

שִׁכְרוּת *Idem.*

Apud Rabbinos, המשתכר מיין מפסיד גופו ומאביד שכלו *Qui inebriat se vino, perdit corpus suum, & perdit animum sive mentem & ingenium:* שנשתכר ווי לו ווי לאבותיו *Qui se inebriat, væ ipsi, væ majoribus ejus.*

שָׂכַר *Mercede conducere, quod & simpliciter Conducere dicitur: mercedem dare vel solvere. Id in Targum per* אֲגַר *transferri solet, ut suo loco dictum. Apud Rabbinos similiter,* השוכר את הפועלים Conducens operarios.

שָׂכִיר *Mercenarius, operarius mercede conductus.*

שָׂכָר *Merces, non tantùm pro conducto, sed & generaliùs usurpatur.*

שְׂכִירוּת *Conductio.* שְׂכִירָה *Idem.*

הִשְׂכִּיר *Locare, Elocare domum, agros & similia pro certa mercede:* השכיר בית לחבירו Locavit aliquis domum proximo suo: השכיר בהמתו לילך למקום פלוני Elocavit quis jumentum suum ut iter faciat ad locum N. אין אדם רשאי לדוש בפרתו ערבית ולהשכירה שחרית Non est homini licitum triturare bove suo vesperi, & elocare eum manè.

מַשְׂכִּיר *Locator:* נפל בית המשכיר Si ceciderit domus locatoris. *Et participialiter,* המשכיר העליה Elocans cænaculum.

הַשְׂכָּרָה *Locatio.* שְׂכִירוּת · שְׂכִירָה *Conductio, mercedis persolutio.*

הִשְׂתַּכֵּר *Lucrari. Regula juris est Hebræorum,* המשתכר לא ישתכר יותר משתות *Qui lucratur, ne lucretur ultra sextam partem:* Bava bathra fol. 90. 1. Ut qui emit vinum vel frumentum quinq; florenis, potest vendere florenis sex. Unde in libro Juris Chosen hammischpat, sect. 231. legitur: Debent judices constituere præfectos frumento, ut non lucretur quisque quantum voluerit. Non enim decet hominem lucrari in rebus, quibus vita sustentatur, veluti est vinum, oleum, farina & similia, ultra sextam partem. Quod tamen intelligendum, במוכר סחורתו ביחד de eo qui vendit merces suas simul: at qui paulatim & minutim vendit per partes, ei licitum pro mora temporis aliquanto amplius lucrari, maximè si commune pretium interea auctum fuerit. Secus, si ipse auxerit. Hactenus ibi. Hoc certè Christiani multi non observant.

שכר. Hinc in Gemara, יומא חד נפק לשבור בזאי Die quodam exibat (David) ad capiendam prædam, id est venatum, ad venationem, Sanhed. fol. 95. 1. R. Sal. vult esse Persica vocabula: alii nomen proprium loci. Aruch לשבור vult esse ex significatione שְׂבָר *Rete*, & בזאי ex lingua Arabica, *Falco, Accipiter*, q. d. Exivit cum retib. ad venandum aves vel feras, שֶׂכֶר *Jesa. 19. v. 10. Clausuram propriè significat, ex significatione Verbi* סכר*, commutato* ס *&* ש *ut sæpe.*

שבכ שַׂבְּכָא Vide suprà in שבך.

שכת שוכתא Vide supra in שוך. Nam ת est formativum fœminini emphatici, à שוכא: *Minsterus hic ponit* שכתא *Lamina: nihil minus significat. In Gemara legitur* שוכתא*, de quo in* שוך.

של *Vocula est per se nihil significans, sed apud Rabbinos ante Nomina usurpatur, & denotat Genitivum casum, ut* את *apud Hebræos, &* יַת *apud Chaldæos, Accusativum:* קופה של בשמים Capsula aromatum. ממון של בית אביך ושל בית חמיך Facultates domus patris tui & domus soceri tui: רבש של כל ארץ ישראל Mel totius terræ Israel. כוס של זהב Poculum auri, sive ex auro, &c. *At cum Pronominibus Affixis,* ש *fit Pronomen antefixum, pro* אשר *Qui, quæ, quod:* ut, סֵפֶר שֶׁלִּי Liber qui mihi, id est, qui ad me pertinet, qui meus est, Liber meus: sic שֶׁלְּךָ vel שֶׁלָּךְ Tuus, שֶׁלּוֹ Ejus, suus: שֶׁלָּנוּ noster, שֶׁלָּכֶם vester: Rursus, שֶׁלָּהֶם ipsorum. *(Nunquam dicitur* שֶׁלָּם *vel* שֶׁלָּן*.)* עָלִין שֶׁלָּהֶן Folia ipsarum, scil. arborum.

שלב *Cohærere, Conjunctum esse:* שַׁלֵּב *Conjungere, Connectere:* מְשֻׁלָּב *Conjunctum: Plurale* מְשֻׁלָּבִין*, Hebr.* מְשֻׁלָּבֹת, Exod. 26. 17. & 36. 22. Vide interpretes.

שלבין · שליבין *Gradus scalæ, id est, ligna transversa in scala, per quæ gradimur sursum, dicta quasi Junctura*

Eturæ ſcalæ: בין שליבייא Inter gradus; vel, inter juncturas, commiſſuras, Hebr. שלבים, 1.Reg.7. verſ.28. In R. Davide hîc legitur, שלבים ſunt בריחם במין חונקני הסולם vectes inſtar graduum ſcalæ. Pro חונקי legendum puto חווקי: nam ſic aliâs gradus ſcalæ vocantur. Vide חוק. ועושה אותם כמין שלבין Et facit ea inſtar graduum ſcalę, Rab. *Ab hoc Nomine quidam deducunt præcedens Participium* מְשַׁלְבִין *Gradatim conjuncti, ſcil. aſſeres per tranſverſos vectes.*

שליברה *Idem.* סולם ששליבותיו פורחות Scala cujus gradus ſunt volantes, id eſt, longiùs à ſe diſtantes, Erubh. fol.77.2. שליבה תחתונה Gradus inferior, עליונה ſuperior. הית עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחתיו Aſcendit per ſcalam, & declinavit gradus unus ſub eo; cecidit & occidit aliquem lapſu ſuo, Talm. Maccoth fol.7.2.

שלביות *Sagittæ, id eſt,* חצין, Talm. Hieroſol. Succa cap.1.

שלבְּא Epiſtomium, vide in שלך.

שַׁלְבוּקִין *Puſtulæ,*Heb. אֲבַעְבֻּעוֹת, Exod.9.9. T.H.

שַׁלְבֵשׁ *Juxta Aruch idem eſt quod* שַׁלֵּב. *Nam pro Hebræo* מְשֻׁלָּבוֹת *vult in Targum Jonathanis eſſe* מְשַׁלְוְשָׁן, *quod tamen hodie in noſtris libris non extat. Ponitur autem pro Hebræo* מַבְרִיחַ *Transfugit, pervadit, tranſcurrit: ut,* Vectis medianus in medio tabularum ſive aſſerum, מְשַׁלְבֵשׁ pervadit מִן סִיפֵי לְסִיפֵי ab extremitate una ad extremitatem alteram, Exod.26.28. & 36.33. in Jonathane. *Munſterus* שַׁלְוֵשׁ *interpretatur Incaſtrare, quod eſt Verbum alienæ linguæ.*

שלג אַשְׁלְגָא · אַשְׁלַג Vide in lit. א, etſi א putem eſſe ſervile. Peregrinum vocabulum eſt. Rambam Arabicè explicat אלצרון.

שלד *Torus, pulpa carnis muſculoſa & firmior:* שַׁלְדֵי בִּסְרֵיהּ מִתְאַרְקִין Tori carnis ejus cohærent, compacti ſunt, Hebr. מַפְּלֵי Job.41.14. בשלדיה In toroſam carnem ejus, Hebr. בלחומו quod R. Levi exponit בבשרו, Job.20.verſ.23. *Apud Talmudicos eſt Corpus mortuum, Cadaver, quomodo & Syriacè ſumitur:* מת שנשרף ושלדו קיימת Mortuus qui combuſtus, ſed cadaver ejus vel oſſa ejus adhuc conſiſtunt, Nidda fol.28.1. בשאין שלדו קיימת Quando oſſa ejus non ampliùs ſunt firma, Moed katon fol.25.1. Gloſſa utrobique, גויו Corpus ejus, שרץ שיבש ושלדו קיימת Reptile aridum, cujus corpus adhuc ſolidum eſt, Nidda fol.56.1. Gloſſa, ושלדו id eſt דפוס צורתו ſpecies formæ ejus. דפסקה לאורחיה בשלדא Si extenderit ſe in via inſtar ſceleti, hoc eſt, ſi manus & pedes ſuos in latitudinem expanderit, ne quis tranſire queat, Bava kama fol.31.2. Gloſ. נבלה Cadaver. Aruch, השדרה וצלעותיה הן שלדו Spina dorſi cum coſtis ejus eſt שלדו. *Sic videtur eſſe Sceleton, exſtructio vel ſtructura oſſium corporis. Syrè,* ואתפני לות שלדא Et converſus ad cadaver, (corpus mortuum) dixit: Tebhita ſurge, Actor.9.40.

שְׁלָה *Errare, Aberrare. Participium,* דִּי לֵיהּ שָׁלֵי וּמַשְׁלֵי Ejus eſt errans & in errorem inducens, Hebr. שֹׁגֵג וּמַשְׁגֶּה, Job.12.verſ.16. עַד לָא אִסְתַּגַּף אֲנָא שָׁלֵי Antequam affligerer ego, errabam, Pſalm.119.verſ.67. *Præteritum,* וּבְרַם בְּקוּשְׁטָא שְׁלֵיתִי Et certè erravi, Hebr. שָׁגִיתִי Job.19. v.4. וּמָה דִשְׁלֵיתִי אַסְבִּילוּ לִי Et in quo erravi, docete me, Job.6.24. *Ithpehal, Præteritum,* וִיהוֹן דָּמַן לִגְבַר דְּאִשְׁתְּלִי Eruntque ſimiles viro qui erravit, Hoſ.3.1. דְּאִשְׁתְּלִי וְהוּא לָא יְדַע Qui erravit & neſcivit ſe errare, Levit.5.18. מִדְאִשְׁתְּלִי Ne alicubi erretur, 2 Reg.11.6. דְּאִשְׁתְּלִיו מִפִּקּוּדָיךְ Qui aberrant à præceptis tuis, Pſalm.119.21. ואם יִשְׁתְּלוּן Et ſi totus cœtus Iſraelis erraverunt, Levit.4.13. *Aphel Participium,* וּמַשְׁלֵי ut paulò antè. *Futurum,* לָא תַשְׁלְנַנִי מִפִּקּוּדָיךְ Ne ſinas aut facias ut aberrem à præceptis tuis, Pſalm.119.10.

שָׁלוּ · שָׁלוּתָא · שָׁלוּת *Error:* אֲרֵי שָׁלוּתָא הִיא Nam error eſt, Hebr. שְׁגָגָה Delictum ex errore & imprudentia ſive ignorantia commiſſum, Num.15.v.25. Eccleſ.5.5. חַטָּאֵי שָׁלוּתָא Peccata erroris ſive ignorantiæ, Deuter.29.v.18. בִּפְתְגָמָא דְשָׁלוּתָא Per verbum erroris, Eccleſ.10.v.5. הָא כְּשָׁלוּתָא Quaſi erroris delicta, Hab.3.1. וְכָל שָׁלוּ וּשְׁחִיתָא Et ullus error aut corruptio, Dan.6.5. *Et Dan.3. v.29. ſcribitur* שָׁלָה, *& legitur* שָׁלוּ *Error.* דִּי לָא שָׁלוּ Ut nullus error committatur, Eſræ 6.9. דִּלְמָא בְשָׁלוּ הֲוָת Forte error fuit; Jon. שָׁלוּ הֲוָת Geneſ.43.11. די ייכול קודשא בשלו Qui comederit rem ſanctam per errorem, Levitic.22.verſ.14 אֲרֵי יְחוֹב בְּשָׁלוּ Cùm peccaverit per errorem, Levitic.4.v.2. גַּבִּי תְּבִית שָׁלוּתִי Mecum pernoctabit error meus, Job.19.4. Veneta, שְׁלִיתִי pravè: nam ea forma aliam ſignificationem habet, ut mox infrà. עַל שָׁלוּתֵיה דְאִשְׁתְּלִי Pro errore ejus quo erravit, Lev.5.18. *Plurale,* שָׁלְיָתָא מַן יְחַכֵּם Errores quis cognoſcit? Pſal.19.13.

II. שְׁלָה *Tranquillum, quietum eſſe, quieſcere. Præteritum,* לָא שְׁלֵית מִבְּסוּרְתָּא דְתוֹרֵי Non fui tranquillus à nuncio boum & aſinarum, Job.3. v.26. Poſſet & legi שְׁלֵית vel שְׁלֵיתִי, quam lectionem forte unum Jod tranſpoſitum indicat: אֲסִירֵי מִדְרְשָׁא שְׁלִיאוּ Vincti, aſsiduè verſantes in ſcholis, nunc tranquilli, otioſi ſunt, Job.3.v.18. *Participium,* שְׁלַן שְׁלְיָא Tranquillâ utuntur tranquillitate, Jerem.12.v.1. שְׁלַן מוֹאֲבָאֵי Tranquilli ſunt Moabitæ inde à pueritia ſua, Jerem.48.11. דִּשְׁלַן שְׁלְיָא בְחוֹן Qui tranquilliſsimè vivunt in ea, Ezech.23.v.42. Sic, וַי דִּשְׁלַן שְׁלְיָא בְצִיּוֹן Væ tranquillè agentibus in Tzion, Amos 6.1.

שְׁלֵיו *Tranquillus, quietus, pacatus,* Job.12.v.5.

כוליה

כוליה שְׁלֵיו וְשָׁלֵיו Totus quietus est & tranquillus, Job.21.23. *Emphaticè*, שְׁלֵיוָא הֲוֵיתִי Tranquillus fui, Job.16.12. *Plurale*, דִשְׁלֵיוִין בְּמַשְׁכְּנֵיהוֹן Qui tranquilli sunt in tabernaculis suis, Job. 12. v. 6. דִשְׁלֵיוִין, vel דִשְׁלֵיוִין Qui tranquilli sunt, Psal.123.4. *Fœmininum*, כָּל אַרְעָא יָתְבָא שְׁלֵיוָא וְשָׁקְטָא Universa terra ista residet tranquilla & quieta, Zach.1. v.11. יְרוּשְׁלֵם יָתְבָא וּשְׁלֵיוָא Jerusalem deses & tranquilla, Zach. 7. 7. *Plurale*, דְיָתְבָן שְׁלֵיוָן Provinciæ quæ resident tranquillæ, vel ut habent Veneta, שְׁלֵיוָא pro בִּשְׁלֵיוָא In tranquillitate, tranquillè, Jesa.32.9.11.

שְׁלֵה *Idem:* שְׁלֵה הֲוֵית בְּבֵיתִי Tranquillus eram in domo mea, Dan.4.1.

שְׁלֵיוָא · שְׁלֵיוָא *Tranquillitas, quies:* דִי שָׁרְיָן שְׁלֵיוָא Quæ habitant tranquillè, Zach. 1. 15. Sic Jesa. 32.v.9.11. וּשְׁלֵיוָא וְשַׁרְוָיָא Et tranquillitas & quies erat ipsi, Ezech.16.49. *Emph.* בְּאַצְלָחוּתָא בִּשְׁלֵיוָתָא In prosperitate (&) tranquillitate, Hos. 9. v. 13. Sic Jesa.33.v.20. הֵן תֶּהֱוֵא אַרְכָה לִשְׁלֵוְתָךְ Ecce erit prorogatio tranquillitati tuæ, Dan. 4. vers. 24. וּשְׁלֵוָתֵיהּ דְעֵדֶן Et tranquillitas horti Eden, Genes. 49.v.1. in T. H.

שְׁלוּתָא *Idem:* בְּמֶהֱוֵיהוֹן בִּשְׁלוּתְהוֹן Quando erunt in tranquillitate sua, Thren.4.15. Posset ex precedenti forma legi בִּשְׁלֵוָתְהוֹן.

שְׁלֵוָא *Idem:* כַּד הֲוַת יָתְבָא שְׁלֵיוָא Quando desidebat tranquilla, Jerem.21.22.

שְׁלֵוָא *Idem:* הֲווֹ יָתְבִין בִּשְׁלֵוָה Desidebant in trãquillitate, Thren.1.5. *Emphat.* דְיָתְבִין בִּשְׁלֵוָתָא Qui residebant in tranquillitate, tranquillè, Psal.73. v.12. Sic Psal.122.6.

III. שְׁלָה *Cessare, desistere ab aliquo: Dimittere aliquem: Hæc significatio oritur ex præcedenti. Tranquillus est ejus respectu, à quo quis cessat:* אַשְׁלֵי מִנִּי Desiste à me, Hebr. הָשַׁע מִמֶּנִּי Psalm.39. v.14. לָא תַשְׁלְנַנִי Non dimittis me, Heb. לֹא תַרְפֵּנִי Job.7.v.19.

IV. שְׁלָה *Oblivisci:* וְלָא שְׁלֵי קְבִלַת עִנְוְתָנִין Neque oblitus est, obliviscitur clamoris pauperum, Hebr. שָׁכַח Psalm. 9. vers.13. *Participium*, כָּל דְשָׁלְיָן אֱלָהָא Quicunque obliviscuntur Dei, Hebr. כָּל שֹׁכְחֵי אֵל Job.8.13. *Infinitivus*, אֱלָא אִם מִשְׁלָא תִשְׁלֵין בְּעִדָּנָא הָדֵא Sed si obliviscendo obliviscеris tempore hoc liberationis ipsorum, Esth. 4. 14. in secundo Targum. *Aphel, Præteritum*, לְמָה אַשְׁלֵיתַנִי Quare oblitus es mei? Psal. 42.v.10. דְאַשְׁלִיו דַחֲלְתָא דַיְיָ Qui obliti sunt timoris Domini, Psal.9.18. *Participium*, דְמַשְׁלִין אֱלָהָא Qui obliviscimini Dei, Psalm. 50. vers. 22. vel דְשָׁלְיָן, ut paulò antè in simili phrasi. Veneta דְאַשְׁלִין, quod pravum est: אִין אַשְׁלֵינָא שׁוּם אֱלָהָנָא Si obliti sumus nominis Dei nostri, Psal.44.21. *Fœmininum*, וְשָׁלְיָא Et obliviscitur quòd pes dispergеt ea, Jobi 39.18. *Futurum*, [illegible] Quare obliviscеris opprobrii nostri? Psal. 44. v.25. עַד אֵימָתַי יְיָ תַשְׁלְנַנִי Usquequò, ô Domine, obliviscéris mei? Psalm.13.2. *Ithpehal, Participium*, דְלָא לְעָלְמָא מִשְׁתְּלֵי חֲשׁוּכָא Quòd non in perpetuum oblivioni datur pauper, Psalm.9.v.19. *Talm.* אִשְׁתְּלַאי Oblitus sum.

V. שְׁלָה *Spernere, Aspernari, Rejicere. Futurum*, אֲרוּם לָא יִשְׁלֵי יְיָ Nam non spernet Dominus, Hebr. לֹא יִזְנַח, Thren.3.31. *Aphel, Præteritum*, אַשְׁלֵי יְיָ מַדְבְּחֵיהּ Rejecit Dominus altare suum, Hebr. זָנַח, Thren. 2. 7. אַשְׁלֵיתָא וְאַכְסֵפְתָּנָא Sprevisti & opprobrio affecisti nos, Hebraicè אַף זָנַחְתָּ, Psal.44.v.10. וְאַשְׁלִיו כָּל מַכְסְנוּתָא Et spreverunt omnem castigationem, Hebr. נָאֲצוּ, Proverb.1.v.30.

VI. שְׁלָה *Absolvere, Finire:* כַּד יִשְׁלֵה עָלְמָא קִצָּא Cùm absolverit mundus hic finem suum, Jesa.10.32. Sic Elias hoc vult esse לשון סוף, unde & vox sequens apud Rabbinos.

שִׁלְהֵא *Finis: Plurale*, שִׁילְהֵי · שִׁלְהִין *Fines, Extremitates:* בשילהי פירקי דרב In fine capitis (id est, concionis, prælectionis) Robhi, Mezia fol.64. col.1. Sic sæpè in Glossis Talmudicis, בשילהי מתניתין קאתני In fine Mischnæ hoc docet: בשילהי נדרים In fine libri Nedarim: שילהי קייטא קשין מקייטא *Finis æstatis gravior est ipsâ æstate.* Sic quoque Finis hyemis molestior est ipsâ hyeme, Joma fol.29.col.1. בשילהי אדר In fine Februarii, Rosch haschana fol.2. בשילהי הלולי In fine nuptiarum, Jevam. fol.115. גופני שילהי Vites serotinæ, id est, quæ uvas hyemales ferunt, Berach. fol.40.2. בשלהי כפלי In fine iliorum, Cholin folio 52.2. Vide & paulò post in שִׁלְהֵי.

VII. שְׁלָה *Extrahere, Educere, ex significatione*, שַׁל נַעֲלֶיךָ *Extrahe calceos tuos, Exod.* 3. v. 5. *quod tamen est à* נָשַׁל, *ut & alia ejus significationis: Apud Talmudicos;* שָׁלָךְ (Mergus, avis, Lev.11.17.) est avis, השולה דגים מן הים extrahens pisces ex mari, in Cholin fol.63.1.

שְׁלֵי נוּנָא *Mergus, avis projiciens se in aquas captandi cibi causâ: cibus autem ipsi pisces sunt: Levit.11.17. in Onkelo, in quo scribitur ut una vox, in Targ. Hierosolym. ut duæ voces, & sic quoque in R. Salomone. Aben Esra scribit, juxta quosdam Hebraicè dici* שלך, *quòd sit consuetudo naturæ ejus* להשליך ילדיו *Abjicere pullos suos. Quidam* שלינונא *esse compositum ex* שלל *Prædari, &* נונא *Piscis; quasi Prædo vel Prædator piscium. Talmudicorum ratio verior est.*

שְׁלִיָא · שְׁלִיָא *Vastitas, vasta & subita pernicies:* תֵּיתֵיהּ שְׁלִיָא לָא יִתְחַכַּם Eveniat ei vastitas ut non sciat, id est, ex improviso, antequam eam præsentiscat, Psalm.35.v.8. Hebr. תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאָה. Et

Veneta מִשְׁלְהָן pravè ut dictum: דִּמְשַׁלְהַיִן לְפִתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא Qui fatigant se ad verba Legis, qui jugiter & ad lassitudinem incumbunt Legis divinæ studio, Genes.40.29. Sic legendum etiam Jesa.50.v.4. *Infinitivus*, לְשַׁלְהָאָה נְפַשׁ צַדִּיקַיָּא Ad fatigandum animam justorum, Jesa.3.26. א est loco tertiæ radicalis sive ה sive י, nam hæ tres literæ promiscuè hîc permutantur. *Ithpahel*, אִשְׁתַּלְהִי *Fatigari, Lassum, fessum esse vel fieri. Præteritum*, וּכְנִשְׁתָּא דְאִשְׁתַּלְהִיַת Et ecclesiam, quæ defessa erat, tu restaurasti, Hebr. וְנִלְאָה, Psal.68.10. וְהוּא דְמִיךְ וְאִשְׁתַּלְהִי Nam ipse sopitus erat & fessus, Judic.4 v.21. וְאִשְׁתַּלְהִי Et lassus factus fuit, Hebr. וַיִּתְעַלָּף Et animo defecit, Jonæ 4. vers.8. דְּאִשְׁתַּלְהִי חֵילֵיהוֹן בְּאוֹרָיְתָא Quorum defessa erat virtus in Legis studio, Job.3.17. אִשְׁתַּלְהִית בְּתַנְחָתִי Defatigatus sum in gemitu meo, Hebr. יָגַעְתִּי, Psal.6.7. וְאִשְׁתַּלְהִיו לְאַשְׁכָּחָא תַּרְעָא Et fatigabantur invenire januam, Hebr. וַיִּלְאוּ, Genes.19.11. in Jonathane. *Particip.* בְּגִין כֵּן מִלֵּי מִשְׁתַּלְהִין Idcirco verba mea deglutiuntur, id est, dimidiata proferuntur, more titubantium, ebriorum, aut gravi morbo languentium, Jobi 6.v.3. Veneta pravè habent אִשְׁתַּלְהִין. *Et singulare*, אֲרוּם מִשְׁתַּלְהִי Quum fessus est animo, Hebr. כִּי יַעֲטֹף, Psal.102.1. *Futurum*, תִּשְׁתַּלְהִי Num fatigaberis, num ægrè feres? Jobi 4.2. תֵּיתֵי לְוָתָךְ וְתִשְׁתַּלְהִי Evenit hoc tibi, & fatigaris, ægrè & impatienter fers, Job.4.v.5. לָא יִשְׁתַּלְהִי Non fatigabitur, Hebr. לֹא מוּעָף, Jesa.8.v.22. בָּעֲתָא לָא יִשְׁתַּלְהוּן Quærentes eam non fatigantur, Jerem.2 24. Sic cum י legendum, Jesa.40.31. Amos.8.12. Jerem.51.58. Habac.2 13. & semper ubi deest. יִשְׁתַּלְהִיָן כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל Fatigabuntur ecclesiæ Israëlis, Amos 8.13.

שַׁלְהִי *Fessus, Defessus*: בִּרְכֵי דְשַׁלְהֵי Genua defessa, Berach. fol.6. Vide & suprà in שלח VI.

שַׁלְהֲיָא *Repentè, Citò, Subitò*: מִן שַׁלְהֲיָא מִתְרַכִין De repente expellentur, Hebr. מִן גֵּו De medio, scil. urbis vel hominum, Job.30. v.6. Fortè legendum מִן שַׁלְיָא, ut communiter Targum loquitur.

אִשְׁתַּלְהָיוּת *Lassitudo, mæror, anxietas animum lassum reddens*: בְּאִשְׁתַּלְהָיוּת לִבִּי In lassitudine animi mei, cùm anxietate delassatus esset, Hebraicè בַּעֲטֹף לִבִּי, Psalm. 61.3. בְּאִשְׁתַּלְהָיוּת עֲלַי נַפְשִׁי Cùm fessa esset in me anima mea, Hebraicè בְּהִתְעַטֵּף, Jonæ 2.8.

שַׁלְהִי *Idem*: כְּפַן וְשַׁלְהֵי Fames & lassitudo animi, Jesa.8.22.

שׁלו

שְׂלָו *Coturnix, ut Hebraicè*: וּסְלִיקַת שְׂלָו Et ascendit coturnix, Exod. 16. v.13. וּכְנַשׁוּ יַת שְׂלָיו Et collegerunt coturnices, Numer. 11. v. 32. וְאַפְרַח שְׂלָיו מִן יַמָּא Et advolare fecit coturnices, Numer. 11. vers. 31. In Hebræo שַׂלְוִים numero plurali. De quatuor speciebus vide in פסא.

שלויש Sic Author Aruch hoc loco adducit pro Hebr. מִשְׁלָבוֹת: sed in nostris libris hodiè non legitur, ut suprà in שלב.

שְׁלַח

Mittere, Emittere, Dimittere, ablegare. In Targum non est ita frequens, ut Hebraicè, sed sæpiùs per שַׁדַּר transfertur, ut suprà dictum est. Quandoq; etiam per פטר *&* תרך *transfertur, quando significatur Dimissio vel cum expulsione vel sine reditu. Cum Nomine* יד *Manus constructum, transfertur per* אושיט *Extendere: cum Nomine* אש *Ignis, ut Mittere in ignem, per* אוקיד *Combussit. Sic pro diversa locutione diversimodè exprimitur. Præteritum*, דִּי שְׁלַח מַלְאֲכֵהּ Qui misit angelum suum, Dan.3.v.28. שַׁלְחַנִי לְוָתְכוֹן Misit me ad vos, Esr.3.13. הֲלָא מִשְׁלַח שְׁלַחִית Nonne mittendo misi ad te? Numer.22. vers.37. כִּי אֲנָא שְׁלַחְתָּךְ Nam ego misi te, Exod.3.12. פִּתְגָּמָא שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי Verbum (id est, epistolam) miserunt ad eum, Esr.5.7. עַל דְּנָא שְׁלַחְנָא Propterea misimus, Esræ 4.14.&c. *Participium*, הָא אֲנָא שָׁלַח מַלְאֲכָא Ecce ego mitto angelum, Exod.23.v.20. דִּי אֲנַחְנָא שָׁלְחִין Nos mittimus te, Jerem.42.6. In Venetis est Cholem ab initio, contra Chaldaismum. *Participium pehil*, וְאִזְגַּר בְּעַמְמַיָּא שְׁלִיחַ Et nuncius ad gentes missus est. *Infinitiv.* מִשְׁלַח, ut paulò antè: וְאוֹסִיף עוֹד בָּלָק לְמִשְׁלַח Perrexit amplius Balak mittere principes, Numer. 22. v. 15. *Imperativus*, שְׁלַח לְוָת כָּל בְּנֵי גָלוּתָא Mitte ad omnes exules, Jere.29.31. שְׁלַחוּ וְאִסְתַּכָּלוּ לַחֲדָא Mittite & agite prudenter, Jerem.2. v.10. *Futurum*, יַת מַן אֶשְׁלַח Quem mittam? Jesa.6.v.8. וְאֶשְׁלְחִנּוּן Et mittam eos, Josuæ 18. 4. עַל דְּנָה יִשְׁלַח עֲלַיְנָא Super hoc mittat ad nos, Esr.5.17. *Pahel, Præteritum*, וְלָא שַׁלַּח יַת עַמָּא Et non dimisit populum, Exod.8.28. &c. *Participium*, אִם לֵיתָךְ מְשַׁלַּח Si non dimiseris populum meum, Exod.8.v.17. *Participium passivum*, דִּמְשַׁלְּחָא לְרִבּוֹנִי Quod missum est, mittitur domino meo, Genes.32.v.18. *Infinitivus*, בְּדִיל דְּלָא לְשַׁלָּחָא יַת עַמָּא Ad non dimittere populum, Exod.8.25. וּמְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחוּתֵיהּ Et renuis tu dimittere eum, Exod.4.v.23. בְּדִיל דְּלָא לְשַׁלָּחוּתְהוֹן Ad non dimittere eos, Exod.9.17. *Imperativus*, שַׁלַּח אֶת בְּנִי Dimitte populum meum, Exod.4.vers.23. שַׁלְּחַנִי וְאֵיזֵיל Dimitte me & ibo, Genes.30.v.25. *Futurum*, וְאַף יַת יִשְׂרָאֵל לָא אֲשַׁלַּח Etiam Israëlem non dimittam, Exod.5.2. *Ithpahel. Præteritum*, אִשְׁתַּלְּחִית לְאִתְנַבָּאָה Missa sum ad prophetandum, Judic 5.v.7. דְּאִשְׁתַּלְּחִית ibid. *Participium*, מִשְׁתַּלְּחִין בְּקִרְוֵי מֵישְׁרָא Emittuntur in urbes planitiei, Judic.5.15. דְּנַפְשָׁתְהוֹן מִשְׁתַּלְּחִין לְגַוֵּיהּ Quorum animæ mittuntur, deferuntur in eum per angelos, Cant.4.12.

II. שְׁלַח *Detrahere, Extrahere: ita respondet*

quandoque verbo Hebræo פָּשַׁט *, quando de vestibus hominis aut pelle animalium dicitur. Hæc significatio ex priori nata est. Nam Extractio vestimenti est ejus à corpore Dimissio. Imperativus,* שְׁלַחוּ וְאִתְעַרְטִלוּ Exuite vos , nudate vos, Hebr. פָּשֹׁטָה וְעֹרָה , quę sunt Infinitivi modi, & explicantur per Imperativum, Jesa.32.v.11. Sæpiùs usurpatur in Aphel, quorum tamen etiam quædam notantur ex Pahel. *Præteritum,* וְאַפְשַׁח אַף הוּא לְבוּשׁוֹהִי Et exuit etiam ipse vestes suas, Hebr. וַיִּפְשַׁט, 1.Sam.19.24. אִיקָרִי מֵעֲלַי אַשְׁלַח Gloriam meam à me detraxit, Job.19.9. In Venetis, אַשְׁלַח pravè: וְאַשְׁלַחוּ יַת יוֹסֵף יַת כִּתּוּנֵיהּ Et extraxerunt Josepho tunicam ejus, Genes.37.23. *Futurum,* וְיַשְׁלַח יַת עֲלָתָא Ex extrahet holocaustum, id est, pellem animalis ad holocaustum destinati, Levit.1.6. וְיַשְׁלַח יַת לְבוּשׁוֹהִי Et extraxit vestimenta sua, Levit.6.4. *Sic apud Talmudicos,* הֲווּ מְשַׁלְּחֵי מָנַיְהוּ Extraxerunt vestimenta sua, Schab. fol.33.col.2. שלח חד ולבש חד Exuit unum (indusium) & induit alterũ, Talm. Hieros. מועד קטן cap.3.

שִׁלּוּחַ *Missio, Dimissio.*

שְׁלִיחַ *Nuncius, Legatus, Apostolus:* שְׁלִיחַ מְיֻחָד Nuncius proprius, expressè alicujus certi negotii causâ missus. *Plurale,* שְׁלִיחִין *Nuncii, Apostoli in Nov.Test.* שְׁלִיחַ צִבּוּר *Nuncius cætus ecclesiastici, Minister Synagogæ, Levitis, Sacerdotibus, ac Capiti Synagogæ operam præstans: Æditimus, negotiorum ædis sacræ sive synagogæ Judæorum curator.* Item, שליח *Exutus vestibus:* שליח וערטלאי Exutus & nudus, Kethub. fol.65.2. Glossa שליח id est, הופשט. Sed hic usus rarus est. Vide aliud exemplum in ערסל. *Fœmin.* שְׁלוּחָה *Nuncia.*

שְׁלוּחַ · שְׁלוּחָא *Idem:* שלוחו של אדם כמותו *Nuncius hominis mittentis est sicut ipsemet mittens.* Nam quod quis facit per alium, per seipsum facere dicitur, Kiddusсhin fol.41.2. Gemara id dicit alibi, שלוחא דמלכא כמלכא *Legatus Regis est sicut rex ipse*, Bava metzia fol.113.2.

שְׁלִיחוּת *Missio, Legatio, ablegatio:* שְׁלִיחוּת *Idem.*

אִשְׁתַּלְחוּת *Idem:* וּבְרִיתָא בְּאִשְׁתַּלְחוּתְהוֹן Et animalia ista in legatione sua, (quâ missa sunt) ad faciendum voluntatem domini sui, Ezech.1.14.

תּוּשְׁלַחְתָּא *Idem:* בְּתוּשְׁלַחְתֵּיהּ אָזְלִין In legatione sua eunt, Judic.5.15. Est formæ תּוּשְׁבַּחְתָּא Laus, à שבח.

שֶׁלַח *Missile, telum, gladius, arma bellica,* Hebr.

שִׁלְחָא *Idem:* מִן לְמֶעְבַּר בְּשִׁלְחָא Ne transeat per gladium, vel, arma bellica, Hebr. מֵעֲבֹר בַּשָּׁלַח, Job.33.18.

שִׁילְחָא · שְׁלַח *Pellis extracta ab animali, sive sit recens sive aptata:* החובט על השלח Excutiens virgâ pellem, Machschirin capite 5. טומנין בשלחין Operiunt eas pellibus, Schab. cap.4. in Misna. הביאו שלחין Adducite pelles, Ibid. in Gem. *Hic intelliguntur pelles aptatæ, sed cum pilis adhuc, ex quibus pulvinaria fiunt, tegumenta arcarum, & similia.*

שַׁלְחָא *Aptator pellium, Coriarius:* אבא שלחא הוה Dominus pater coriarius fuerat: in Schab. dicto loco.

שְׁלָחוֹת *Emissura, quâ res in latum se emittit & extendit, Latitudo:* י״ג מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה Tredecim gradus erant ibi: altitudo unius gradus (quâ unus gradus distabat ab altero) erat dimidius cubitus: latitudo unius gradus (eines trittes) erat dimidius cubitus: Middoth cap.2. Per hosce gradus ascendebatur in Templo Hieros. ad atrium mulierum, quod erat distinctum ab atrio virorum. Glossa רוחב.

שִׁילוֹחַ *Siloa, rivus erat lentè fluens & quasi clàm serpens, unde sunt qui putant istum designari appellatione* עֵין הַתַּנִּין *Fons serpentis: id est, qui lentè fluit & serpit instar serpentis, Nehem.2.13.* In Hebræo legitur, *Propterea quòd sprevit populus iste aquas Siloæ, euntes sensim, & gaudium est apud Retzinem & filium Remaliæ,* Jesa.8.6. Adhunc locum legitur apud Talmudicos: Dixit Raf Joseph: Nisi esset Targum hujus versiculi, non intellexissem sensum ejus. Dicit autem Targum: *Eo quòd sprevit populus hic regimum domus Davidis, quod gubernat eos placidè,* כְּמֵי שִׁילוֹחָא דְּנָגְדִין בְּנִיחַ *sicut aquæ Siloæ quæ fluunt quietè, id est, sensim & leniter, &c.* עַל כֵּיף מַיָּא דְשִׁילוֹחַ Ad littus aquarum Siloæ, Eccles.2.5. וְתַחֲתוּן יָתֵיהּ לְשִׁילוֹחָא Et deducetis eum ad Siloem, Hebr. אֶל גִּיחוֹן, 1.Reg.1.33.

בֵּית הַשְּׁלָחִים *Ager siticulosus, qui, aquis pluviis non contentus, opus habet perpetuâ irrigatione.* De hoc multa disputatio, quando licitum sit eum irrigari: unde in principio libri מועד Moed legitur: משקין בית השלחין במועד Potant, id est, irrigant agrum siticulosum in festo, &c. Nam si non irrigetur תדיר תדיר jugiter, נפסדת perditur & corrumpitur funditùs. In Gemara ibidem dicitur: מאי משמע דהאי בית השלחין Quis est sensus hujus בית השלחין? nempe לישנא דצחותא הוא est significationis sitis, ex eo quod scriptum est: וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ quod Targum reddit, וְאַתְּ מְשַׁלְּהֵי וְלָאֵי Tu fessus es & lassus, Deuter.25.18. Sensus; השלחין *idem significare quod* מְשַׁלְּהֵי *Fessus, lassus, quod cùm de terra dicitur, intelligitur terra fessa propter sitim & defectum humoris, sicut homo ex itinere aut labore fessus & sitibundus, ac propterea laborare renuens. Sic est commutatio gutturalium literarum* ה *&* ח. *Sic visum ipsis, quod tamen non est ad palatum omnium.* בית השלחים *Locus missionum, Emissarium,*

rium, Lacus unde aqua emittitur, vel, Locus in quem aqua de fossa ad irrigandum immittitur, aut per quem mittitur, juxta illud, השלח מים על פני החוצות *Mittens aquam in superficiem platearum, Qui aquas in vicos mittit, Job.5.10.* Vide Bava basr. fol.68.1. & R.Sal. Cantic.4.13.

שלחן *Mensa, sive cibaria, sive alia quævis, ut Numularia, permutandis pecuniis serviens. Apud Rabbinos,* האוכל על שלחנו צריך שלא יהי גרגרן ובלען אלא כאוכל לפני המלך *Qui comedit in mensa sua, non debet esse gulosus, vel vorax, sed edere tanquam in conspectu Regis:* in Reschis chochma fol.69.1. בני הוי זהיר בדברי תורה על השלחן וכל שלחן שאין עליו דברי תורה נקרא קיא צואה בלי מקום *Mi fili, esto memor verborum Legis in mensa. Nam omnis mensa, in qua non agitur de verbis Legis, de ea dicitur,* Vomitus & sordes sine loco, Jesa.28.8. in Orchoth chajim. הרי כתובתיך מונחת על השלחן Ecce dos tua vel pecuniæ dotis tuæ collocatæ sunt ad mensam numulariam, ut scil. numularius illis negotietur & lucretur aliquid, Ketubh. fol.80.2. *Sic Græcis* τράπεζα *Mensa nummulariorum.*

שלחני *Numularius, Argentarius, Trapezita, Mensarius, sic dictus, quia negotiationem pecuniæ in Mensa peragit: Collybista.* שולחן השלחני Mensa nummularii. De his vide Majemon. par.1. in הלכות שקלים.

שלחף *Mutare, Commutare, Permutare. Factum Verbum ex Hebræo* חלף *transpositis duabus literis, ac assumpto* ש *ab initio, ut in aliis. Præterit.* ושלחיף את אגרי Et mutavit mercedem meam, Hebraicè והחליף, Genes.31.v.7. in Jonath. Onkelos ואשני. T.H. ופרג quæ sunt synonima. ושלחפתא אגרי Et mutasti mercedem meā decem vicibus, Gen.31. v.41. *Participium,* לאבאשא לגרמיה ולא משלחף Malefacere sibi ipsi, & non mutat, scil. juramentum suum, Hebr. ולא ימר, Psal.15.4. *Futurum,* דלא אשלחיף עמא הדין Quòd permutaturus sum populum hunc cum populo alio, Exod.34.10. in Jon. דלא תשלחפננא בעם אוחרן Quòd non permutabis nos cum populo alio, Exod.34.9. in Jonathane. משלחפניה קשתא דנרבומא Permutat eū arcus chalybeus, id est, cùm fugerit arma ferrea, pro his mutatâ vice excipit eum arcus chalybeus, Jobi 20.24. Hebr. תחלפהו quod diversimodè exponunt, sensu tamen in idem recurrente. לא ישלחפניה Non commutabit eam, scil. malam pro bona substituendo, Hebr. לא יחליפנו, Lev.27.10. *Ithpahel,* בעדן דאשתלחיפו אבהן Eo tempore quo permutati sunt (recesserunt, translati sunt) patres ex terra, Hebr. בהמיר ארץ, Psal.46.3. *Particip.* וקשתי בידי משתלחפא Et arcus meus in manu mea mutat se, id est, roboratur, innovat se & vigescit, Hebr. תחליף, Job.29.20. לא תשתלחף Non permutabitur, Heb. לא תסלה, Job.28.16.19. *Apud Talmudicos,* ודלמא שלחופי הוו שלחפי ידייהו Num fortè permutando permutarunt manus suas? Bava bathra fol.99.1. משלחפי שלחופי חייב להכריז Si (nummi quos quis invenit) fuerint permutando permutati, tenetur eos proclamare, hoc est, si non fuerint ordinatè in cumulum dispositi, unus suprà alterum, sed partim in terra, partim suprà invicem, Bava metzia fol.28.1. Vide & in Schab. fol.96.2. Aliter vide suprà in שחף.

שלחופא *Permutatio, res, pretium, quod alterius rei est permutatio,* λύτρον, *redemptio.* שלחופיה דצדיקא רשיעא Redemptio justi est improbus, Heb. כפר, Prov.21.18. ושלחופא דתריצי בוזזי Et redemptio rectorum sunt prædones, ibid. Veneta, שלחיפא. Præstat præcedentem formā retinere, quæ est usitatior: vel pluraliter, ושלחופי. Item, מתיהיב שלחופיה Datur permutatio ejus, Hebr. תמורתו, Job.20.18.

שלחת Vide in שלך.

שלט *Dominari, Dominium habere vel exercere; ut Hebraicè. Sic etiam respondet sæpè Verbo* משל. *Præteritum,* ולא שלט בהון Neque dominata fuit in eis concupiscentia mala, Eccles.7.21. די לא שלט נורא בגשמהון In quorum corpus non fuit dominatus ignis, Dan 3.vers.27. ושלטתון בכל מלכותא Et dominati estis omnib. regnis, Ezech. 16.v.13. די שלטו בהון אריותא In quos dominati fuerunt leones, Dan.6.25. *Participium,* הי שליט על כל עלמא Num Dominus dominatur super universum mundum, Eccles.5.v.1. Sic, דשליט, Eccles.8.4. דשלטין בדחלתא דיי Qui dominabantur in timore Domini, i.e. qui magno timore Domini erant præditi, Eccles.7.v.21. *Infinitivus,* למשלוט בהון Dominium exercere in eos, Esth.9.1. לא תקום קדם בעירא למשלט בה Non stet coram jumento, ut dominari possit in eam, scil. coeundo cum ipsa, Levit.18 23. & 20.16. ית שמשא למשלט בימכא Solem ad dominādum in nocte, Psal.136. v.8 *Futurum,* ותלתא במלכותא תשלט Et tertius in hoc regno dominaberis, Dan. 5.16. די תשלט בכל ארעא Quod dominabitur in universa terra, Daniel.2.39. די ישלוט אנש באנש Quo dominabitur homo in hominem, ut malefaciat ei, Eccles.8.9. וישלח בכל מרחותי Et dominaturus sit in omnem laborem meum, Eccles.2.19. די ישלטון יהודאין Ut dominarentur Judæi ipsimet in hostes suos, Esth.9.1. ולא ישלטון בי Ne dominium habeant in me, Hebr. אל ימשלו בי, Psal.19.14. ותשלום בעממין סגיאין ובך לא ישלטון Tu dominaberis populis multis, tibi autem nulli dominabuntur, Hebr. ומשלת בגוים רבים ובך לא ימשלו, Deut.15.6. *Pahel* שלט *non satis in libris à Pehal distinguitur. Aphel,* אשלט *Dominari fecit vel sivit, Dominatorem constituit,*

ſtituit, Dominium conceſsit, poteſtatem fecit. *Præteritum,* אַשְׁלַטְתֵּיהּ בְּעוֹבָדֵי יְדָךְ Dominari feciſti eum in opera manuum tuarum, Hebraicè תַּמְשִׁילֵהוּ, Pſal.8.7. וְאַשְׁלְטֵיהּ לְמֵיכַל מִנֵּיהּ Et poteſtatem conceſsit ipſi comedere ab illis, Eccleſ.5.18. וְהַשְׁלְטָךְ בְּכוּלְהוֹן Et dominatorem conſtituit te in omnibus illis, Dan.2.v.38. וְהַשְׁלְטֵהּ Et dominatorem conſtituit eum in omnes provincias Babyloniæ, Dan.2.v.48. *Imperativus,* אַשְׁלְטוּנָא וְנִבּוֹ Dominium concedite nobis & prędabimur, Amos 4.v.1. וְלָא תַשְׁלֵיט בִּי כָּל שְׁקַר Et non dominetur in me ulla falſitas, Pſal.119.133. *Ithpah.* עַבְדָּא סוּכְלְתָנָא יִשְׁתַּלַּט Servus prudens dominus conſtituetur ſuper filium pudendum, Prov.17.2.

שַׁלִּיט · שַׁלִּיטָא *Dominator, dominium vel poteſtatem habens:* לָא שַׁלִּיט Non eſt dominator vel poteſtatem habens, imponere ipſis cenſum vel tributum, Eſr.7.24. לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא דִּי מַלְכָּא Arjoco dominatori regis, Dan.2.v.15. דְשַׁלִּיט עַל כָּל עָלְמָא Qui eſt dominator, qui habet dominium ſuper totum mundum, Eccleſ.8.4. Legi etiam poteſt דְּשָׁלֵם vel דְּשַׁלִּיט Qui dominatur. כָּל מֶלֶךְ רַב וְשַׁלִּיט Ullus rex, princeps vel dominator, Dan.2.v.10. *Plural.* וְשַׁלִּיטִין Et dominatores, Eſræ 4.20. לְמֵיכַל עִם שַׁלִּיטֵי Ad comedendum cum dominatoribus ſive principibus, Hebr. אֶת מוֹשֵׁל, Proverb.23.1. יִשְׂרָאֵל לְשַׁלִּיטוֹי Iſraël fuit inter dominatores ejus, Hebr. מַמְשְׁלוֹתָיו Dominia ejus, Pſal 114.2.

שִׁלְטוֹן · שִׁלְטוֹנָא *Idem:* שִׁלְטוֹן דַּהֲוָה מַפְלַח בֵּיהּ Dominator, qui ejus ſervitute utebatur, Jeſa.9. verſ.4. וְיֵיתֵי שִׁלְטוֹנָא קַדְמָאָה Et veniet dominator prior, Mich.4.8. וְלֵית שִׁלְטוֹנָא Neq; eſt dominator, vel poteſtatem habens die mortis ſe eripere, Eccleſ.8.8. *Plurale,* וְאַף יָת שִׁלְטוֹנַיָּא Etiam omnes dominatores ad unum perdidit, Jeſa.7.20. וְכָל שִׁלְטוֹנֵי מְדִינָתָא Et omnes dominatores provinciarum, Dan.3.2. וְשִׁלְטוֹנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל Et dominatores domus Iſraël, Mich.3.v.9. אִתְּבָרוּ שִׁלְטוֹנַיִךְ Confracti ſunt dominatores tui, Jeſa 47.verſ.2. וְשִׁלְטוֹנַיִךְ בְּזָכוּ Et dominatores tuos in juſtitia, Jeſa.60.17. וְשִׁלְטוֹנוֹהִי Et dominatores ejus, Jeſa.31. verſ.9.

שָׁלְטָן · שׁוּלְטָן *Dominium, Dominatus, poteſtas. Quandoq; in concreto, Dominium, poteſtatem habens, dominator, Imperator, unde Imperator Turcicus dicitur Sultan:* אִם שׁוּלְטָן אַתְּ סְבִיר Num dominatorem te eſſe putas, ut dominium ſis habiturus in nos, Hebr. אִם מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ, Geneſ.37.8. שׁוּלְטַן חַיָּבִין Dominatum peccatorum, Jeſa.14.5. דִּי בְּכָל שָׁלְטָן מַלְכוּתִי Ut in toto dominatu regni mei, Dan.6.27. וְלֵהּ יְהִב שָׁלְטָן Ipſiq; dedit dominatum, Dan.7.v.14. וּמִן קֳדָם שׁוּלְטָן Et à dominatore, Eccleſ.10.5. שׁוּלְטָן עָקְתֵיהּ Dominium anguſtiæ ejus, Jeſa.9.v.3. שׁוּלְטָן יְדֵיהּ Dominatum manus ejus, Heb. מֶמְשַׁלְתּ, Jerem.34.1. צְמַח שׁוּלְטָנָא Germinavit dominatus, Ezech.7.v.10. שׁוּלְטָנָא וּדְלְחָא Dominatus & metus, Job.25.2. *Cum Affix.* וְשׁוּלְטָנָךְ אֶתֵּן בִּידֵיהּ Et dominatum tuum dabo in manum ejus, Hebr. וּמֶמְשַׁלְתְּךָ, Jeſa.22.21. וּבְכָל אֲרַע שׁוּלְטָנֵיהּ Et in tota terra dominii ſui, Hebr. מֶמְשַׁלְתּוֹ.

שׁוּלְטָנוּת · שָׁלְטָנוּת *Idem:* וּבְשָׁלְטָנוּתָא וּרְבוּתָא הוּא Et in dominatu & principatu ſit, Eccleſ.6.v.3. וּבְשׁוּלְטָנוּתֵיהּ וּבִדְחַלְתֵּיהּ Et dominatu ſuo, & reverentiâ ſuâ, Job.25.v.2. in ſec. Targum. וְשׁוּלְטָנוּתָךְ Et dominatus tuus in omnem generationem durat, Pſal.145.13.

II. שְׁלַם *Irruere in aliquem, vi aliquem opprimere, quod eſt, Per vim in aliquem dominium & poteſtatem obtinere, per vim alicujus dominus fieri. Sic reſpondet Hebræo* פָּגַע *quando hoc ſenſu uſurpatur. Quandoq; notatur ex forma Pahel, quandoque, & ſæpius, ex Pehal. Elias dicit, pro* פגע *eſſe* לשון רציחה, *id eſt, ſignificationem habere occiſionis. Huic expoſitioni uſus repugnat. Præteritum,* וּשְׁלַט הוּא בְּכָהֲנַיָּא וְקַטֵּל Et irruit in ſacerdotes, & occidit eo die &c. 1.Sam.22.18. וּשְׁלַט בֵּיהּ וְקַטְלֵיהּ Et irruit in eum, occiditque ipſum, 1.Reg.2.25.v.34. דִּשְׁלַט בִּתְרֵין גֻּבְרַיָּא Qui irruit in duos homines, 1.Reg.2.32. *Infinit.* לְמִשְׁלַט בְּכָהֲנַיָּא דַיְיָ Ad irruendum in ſacerdotes Domini, 1.Sam.22.17. *Imperativ.* שְׁלוֹט בֵּיהּ וּמְחֵהִי וְקַטְלֵיהּ Irrue in eum, percute eũ, & occide eum, 2.Sam.1.v.15. אֵיזִיל שְׁלוֹט בֵּיהּ Ito, irruito in eum, 1.Reg.2.29. קוּם אַתְּ וּשְׁלַט בָּנָא Surge tu, & irrue in nos, Judic.8.21. וּשְׁלוֹט בְּכָהֲנַיָּא Et irrue in ſacerdotes, 1.Sam.22.18. *Futurum,* וְתִשְׁלוֹט בֵּיהּ וְתִקְבְּרִנֵּיהּ Et irruito in eum, ſepelitoq;, 1.Reg.2.31. *Hic vis illa Irruendi includit cædem.*

III. שְׁלָט *Scutum, Clypeus, Umbo:* מוּרְנִיתָא וְיָת שִׁלְטַיָּא Haſtam & ſcuta, 2.Reg.11.v.10. מְלוֹ שִׁלְטַיָּא Implete clypeos, id eſt, plene, pleno numero omnes congregate clypeos, Jerem.51.11. יָת שִׁלְטֵי דְדַהֲבָא Clypeos aureos, 2.Sam.8.v.7. שִׁלְטֵיהוֹן תְּלוֹ Clypeos ſuos ſuſpenderunt ad murum tuum, Ezech.27.11. Metaphoricè *Macula lata inſtar ſcuti:* וְנִמְרָא שִׁלְטֵי רִקְמְתֵיהּ Et pardus maculas varietatis ſuæ, Jerem.13.23.

שלמוניא *Ornamẽtum quoddam variegatum, idem quod* שביסים Talm. Hieroſ. Schab. cap. 6. fol.8.2. Gloſſator explicat, מצנפת מרוקמת בגוונים.

שלך *Hinc ponunt* שָׁלֵךְ *Vicinus:* שלוכה *Divinitas. Nugæ. Vox* שלונה *in Aruch, à noſtris lecta* שְׁכִינָה *Divinitas (ut ſuprà in* שכן *explicatum) & inde ulterius à Davide de Pomis ſive Pomario, explicata per* אֱלֹהוּת, *legi debuit* שְׁכֵנָה *Vicina mulier.* שלוכה *eſt vox barbara & corrupta, inde originem habens, ut tradunt Talmudici. Galilæi præ omnibus depravatiſsimam habebant linguam, & pronunciationem horridam, ut Judæis barbari habiti, &*

ſtulti,

stulti, quoad sermonem. Hinc mulier quædã Galilæa, cum invitaret vicinam suam ad comedendum lac cum illa, dicebat, שלוכתי תוכליך לבא id est, Vicina, veni, comedendum dabo tibi lac. *Pro eo Chaldaicè sive Babylonicè ipsi dicendum fuerat,* שלובתי תאי דאוכליך חלבא. Hinc voces inter se connexæ & depravatæ. Legitur in Erubhin fol. 53. col. 2. *R. Salomon scribit, pro* שלובתי *ipsi dicendum fuisse* שליבתי *cum Beth, quòd id Galilæis idem fuerit quod Hebraicè* חברתי *Socia, proxima, amica mea, vel* שכינתי *Vicina mea:* תאי *est secunda fœminina Imperativi, quam etiam efferebant* תי *& contractè* תי. *Pro* תוכליך *in Aruch legitur* תיכליך. *In utraq; forma est contractio pro* תי אוכליך *Veni cibabo te, comedendum dabo tibi. Pro* חלבא *abjectâ aspiratione, dicebat Galilæa ista* לבא. *Alia similia corruptæ pronunciationis exempla ibidem leguntur in Gemara. Inde audiebant,* גלילאה שוטה *Galilæe stultè. Tantæ molis erat, devitatem ex hac Radice exstirpare.* Vide in גלל.

שלברת *Idem quod* ברת *Bathus mensura liquidorum, secundum Baal Aruch, qui id adducit in ordine* שלח, *& scribit* שלחרת, Kelim cap. 25. Quidam libri legunt divisim של בת קורסים, & aliter Glossatores.

שלבא *Epistomium, vel foramen per quod jusculum ex olla emitti potest.* In Gemara, קדרה של בשר דאית ליה שלבא Olla carnis habens epistomium, per quod scil. liquor emitti potest. Glossa ברצן. Amplius ibidẽ, דאית ליה הרי שלאכי. *Aruch adducit in* שלב *per Beth,* שלבא, *& dicit esse* כגון דרי הכור *instar mammarum, id est, epistomiorum labri. In Talmud scribitur per* כ, *quam vis lectio Aruch melior videatur.* Item, ומוציא מה שבתוכו דרך שלאכא Et emittit quod in olla est, per epistomium, in Glossa R. Salomonis ad priorem locum.

שׁלל *Spoliare, Prædari: Auferre, Abstrahere. Ad animum relatum, est Spoliari vel spoliare mente, Vesanum, Insanum fieri vel reddere, quomodo in Hithpahel Rabbi Salom. & alii exponunt Psal. 76. 6. Jesa. 59. 15. Et Nomen* שולל *Spoliatus bonis corporis & animi,* Job. 12. 17. 19. *Hebr. In Targum per* בז *reddi solet, quomodo &* שלל *Præda, Spolium, & Chaldaicè* בזא *sibi respondent:* שללו ממנו החיבור והפירוד Abstrahunt ab ipso (Deo) omnem compositionem & divisionem.

שולל . שׁוֹלָל *Prædator, Spoliator:* יְהַכוּן בִּשְׁלָלָא עַרְטִלָאִן Ibunt inter spoliatores nudi, Mich. 1. 8. Cholem est ex forma Hebraica.

שׁוֹלִי *Abstractivum, Abstractum:* בדרך שוללי Per viam abstractam, per modum abstractionis, abstractè.

שׁלל *Præda, Spolium:* וּשְׁלָלְהוֹן לַעֲדָאָה Et prædã, i. e. bona & facultates ipsorũ diripere, Esth. 3. 13.

שׁוֹלָא *Embryo:* שלולא דליה תרין רישין Embryo cui sunt duo capita, Deut. 14. 7. in Jonath.

שְׁלִילָא . שְׁלִיל *Abortus, Abortivum:* שְׁלִילָא דְלָא חֲזָא עָלְמָא הָדֵין Abortus qui non vidit mundum hunc, Eccles. 6. v. 3. Hebr. נֵפֶל Cadivum, quod tempore non suo cadit, à נפל Cadere.

שׁליל *Embryo, fœtus maturus adhuc in utero existens tam mulieris quàm jumenti:* ונוהג בשליל Et solet observari (nervus femoris) in embryone, Cholin cap. 7. in principio in Mischna. *Definiunt* שליל *Hebræi, ut sit* בן תשעה *Fœtus novem mensium, id est, qui jam vicinus sit partui, & vivus:* השוחט את המוקדשין לאכול שליל או שליא Mactans sacrificia sanctificata, ut comedat de embryone vel secundinis, Zebhachim fol. 35. 1.

שׁלל *Consuere crasso & rudi modo:* דרכן של כובסין לשלול הבגדים זה עם זה Mos fullonum est cõsuere pannos invicẽ, magnũ cum parvo, ne quid perdatur. *In materia de Luctu, hujus verbi usus frequens est: ut,* Post omnes mortuos שולל לאחר שבעה crassè consuit rupturam vestis post diem septimum, ומאחה sed rectè resuit post diem trigesimum: Propter patrem aut matrem שולל crassè consuit post diem trigesimum, nũquam autem rectè resuit. האשה שוללת לאלתר Mulier crassè resuit statim post lacerationem, Moed caton fol. 22. 2. Cùm vultum averterint à feretro, שוללין, ibid. fol. 25. 1. סבור דלא למשלל קרעיהו Putabat non esse resuendam fissuram, fol. 26. 1. Vide Chosen hammischpat num. 340.

שְׁלָל *Sartura, Sarcimen, Sutura lata, crassa & tenuis sive laxa:* שלל של כובסים Sartura fullonum, & pannus filis heterogeneis consutus, conjuncta manent, usque dum perfecto colore dissolvantur, id est, licitum est pannos ex lana, cum filis lineis consuere, coloris recipiendi causâ, cùm aliàs sit prohibitum, linum & lanam consuere. Oketzim cap. 2. Schabb. fol. 48. col. 2. Parah cap. ultim. *Hinc intelligitur, quid in Munstero hic sit* Punctum longum quod fit in panno, *id est, Sutura rudis ex longis sive latis filorum gressibus.* mit weiten Stichen, Sarcimen tenue *vocat Apulejus.*

שְׁלָל *Nidus, conglobatio ovorum in ventre gallinæ,* der Eyerstock. *Dicitur autem de ovis majoribus ad plenitudinem & maturitatem vergentibus, de quibus dicitur* שלל של ביצים; *At,* אשכול של ביצים *Botrus ovorum, de ovis minoribus ex semine primùm conglobatis,* Betza fol. 7. 1. Munsterus, *Ova multa simul.* Nimis id generale est. *Significatio est ex præcedenti usu, quasi dicas Collectio, Conjunctio, Junctura ovorum. Sic R. Salomon scribit, Hebræum* שלל דבר המקובץ *Rem collectam.*

שָׁלָל *Præda, Spolium, sic dictum, quòd sit Collectio, Congregatio rerũ à devictis relictarum:* ומחלקת שלל לאנפיה Et dividit spolium in brachia sua, Bava kama fol.61.1. *Dicitur de* אַמַּת הַמַּיִם *Fossa aquarum, unde agri irrigantur, quæ quando repleta est, dividit prædam suam, id est, aquas suas in vicinos ad latera agros, ut fructuosiores fiant.*

שָׁלַל *Congregare se, Congregari, colligi vel colligere. Hanc R. Salom. vult generalem esse hujus Verbi significationem, unde & Spolii significatio nata, ut anteà dictum.*

שְׁלוּלִית *Fossa, conceptaculum aquarum, unde rivuli & aquæductus ducuntur ad irrigandum agros:* הנחל נהר או שלולית Fluvius aut fossa aquarum: הנחל והשלולית Flumen & fossa aquarum, Peah cap.2. מאי שלולית Quid est שלולית? Dixit R. Jehuda, מקום שמי גשמים שוללין בם Locus, ubi aquæ pluviæ se congregant: Glossa, מתקבצים, Bava kama fol.61.1. Alius dixit: שלולית est Fossa aquarum, quæ distribuit שלל לאנפיה prædam in brachia sua; Prædam, id est, collectionem aquarum: In brachia, id est, in agros & prata vicina, ut fructus ferant. ibid. Aruch exponit, שוללין, id est, יורדין ונקוין Descendunt & congregantur. הגיע לנחל או לשלולית Perveniens ad flumen vel fossam aut aquæductum, Ohol. cap.ult.

II. שְׁלוּלִית *Exundatio, quando de aquis dicitur: tunc enim obvia queq; Deprædatur & secum rapit. Apud Talmudicos,* בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר In fluctu maris & exundatione fluminis, Bava metzia fol.21.2. Glossa, Quando flumen erumpit extra ripas suas, שולל שלל prædatur prædam. Inde dicitur שלוליתא Exundatio.

שָׁלַל *Negare, apud Logicos Hebræorum:* שולל *Negans, Negativa propositio:* ut cùm dicis, Nullus homo est lapis, vocatur שולל הַכְּלָלִי Negativa universalis, מִשְׁפָּט הַשּׁוֹלֵל, vel simpliciter הַשּׁוֹלֵל, Propositio negativa: או תִּשְׁלוֹל בו דָבָר מִדָּבָר Sive neges rem de re, ut si dicas, Ruben non est sapiens; ea vocatur משפט השולל Propositio negativa. שישלול הנשוא מכל הנושא Ut cùm quis negat prædicatum de toto subjecto: ut cùm quis dicit, Nullus homo est lapis. לִפְעָמִים יִהְיֶה הַשּׁוֹלֵל Quandoq; est negans sive negativa, in qua ישלול הנשוא negat quis prædicatum de aliquo subjecto, ea propositio vocatur הַשּׁוֹלֵל חֶלְקִי Particularis negativa, vel, שולל חֶלְקִי Negativa particularis. תואר שׁוֹלְלִי Forma negativa, id est, abstracta, cui opponitur חִיּוּבִי affirmãs, id est, concreta. עִנְיָן הַשּׁוֹלֵל Ens negativum, abstractum, q.d. negans materiam, nullam habens materiam.

שְׁלִילָה · שלילות *Negatio:* תוארי הַשְּׁלִילָה Formæ negationis, i.e. abstractæ; oppositum, תוארי הַחִיּוּב Formæ concretæ. שלילה החלקית Negativa particularis, הַכְּלָלִית universalis. בֵּין שֶׁיִּהְיֶה הַסִּפּוּר חִיּוּב או שְׁלִילָה Sive sit narratio ista affirmatio aut negatio, id est, affirmativa aut negativa. המסופר ממנו הוא חיוב או שלילה Quod narratur de ipso, est affirmatio vel negatio, affirmativè vel negativè. מענין החיוב והשלילות De quæstione vel propositione affirmationis vel negationis, affirmativa vel negativa. איכותו הַשְּׁלִילָה Qualitas ejus est negativa. שְׁלִילַת הַגַּשְׁמוּת Negatio corporeitatis.

שַׁלְשֵׁל *Mittere, Transmittere:* בימי מלכות יון היו משלשלין להם שתי קופות של זהב Tempore regni Græcorum miserunt ipsis duas arcas plenas auri, & obtulerunt duos agnos: Alio tempore שלשלו להם miserunt ipsis duas arcas auri, & obtulerunt duos hœdos: dixit R. Levi: Tempore impii istius regni היו משלשלין להן fuerunt mittentes ipsis duas arcas auri, & obtulerunt duos hœdos: tandem שלשלו להן miserunt ipsis duas arcas auri, & obtulerunt duos porcos. Quum nondum pervenissent Græci ad dimidium murum, prosiliit porcus, & exsiliit ex terra Israëlis ad quadraginta milliaria. Tunc iniquitate populi Israëlis factum, ut cessaverit sacrificium juge, & vastata fuerit domus templi, &c. Tal. Jeruschalmi in libro תענית de jejunio cap.4.

שַׁלְשֵׁל *Demittere deorsum, Hebr.* הוריד. *Præteritum,* וְשַׁלְשֵׁלַת מִיכַל יַת דָּוִד Et demisit Michal Davidem per fenestram, Hebr. וַתֹּרֶד, 1.Sam.19. v.12. וְשַׁלְשֵׁלְתִנּוּן בְּאַטְוָא Et demisit eos fune ex fenestra, Hebr. וַתּוֹרִדֵם, Josuæ 2.15. דְּשַׁלְשֵׁלְתְּנָא בֵיהּ Per quam nos demisisti, Jos.2.18. *Sic apud Talm.* המשלשל דפנות מלמעלה למטה Demittens asseres de super deorsum, Succa capite 1. in Mischna. שִׁשַׁלְשֵׁל את ידו למטה Qui demisit manum suam deorsũ, Schab. fol.5.1. משלשלין את הפסח בתנור עם חשכה Demittunt agnum paschalem in furnum, quando tenebrescere incipit, Schab. fol.19. col.2. Os furni in superiori parte erat, ideoque assanda demittebant in furnum. משלשל החבית Demittens dolium de tecto vel superiori loco deorsum, si ceciderit super aliquem, eumq; occiderit, Maccoth cap.2. in initio. *Hic locus pravè citatur in Aruch in primo* של, *nempe* משילה בחבית, *unde Munsterus posuit,* מְשִׁישְׁלָא *Dolium, Veges. Hæc significatio est sequentis nominis* חבית. *Quid autem Veges?*

שִׁלְשׁוּל *Demissio: descensus, locus declivis, demissus & in profunditatem declinans:* להוי בשלשול ולוה בשלשול Hinc per descensum sive declivitatem, & illinc per descensum, Erubhin fol.83.2.

שִׁלְשֵׁל *Purgare. Laxare alvum, quasi alvum Demittere:* מאכילין אותו בדברים המשלשלים Cibant cũ rebus purgantibus: כסא קמא מרפי אירך משלשל

Poculum

Poculum primum (istarum aquarum) emollit alvum, alterum purgat, tertiũ ut intrat sic exit: Schab. fol.110.1. *Dicitur de purgatione vehementiori, veluti in diarrhœa vel dysenteria.*

שִׁלְשׁוּל *Purgatio, Laxatio: Diarrhœa, fluxus alvi.* Item *Cæcilia*, ut Columella vocat, sive *Serpens cæcus*, Germ. ein Blindschleyche. In Gemara ad illud: *Quod graditur super pectus*, Levit.11.42. זה נחש Id est, Serpens, & quicquid ejus specie comprehenditur, ut est שלשול Cæcilia, & quicquid cæciliæ simile est: Cholin fol.67.2. *Munsterus simpliciter dicit* Vermis. *Sed R. Salomon ait,* תולעת ארוכה ודומה לנחש *Vermis longus similis serpenti, gaudens fimo. Vocatur autem* שלשול *à lubricitate.* Alibi vocatur לשום שלשול קטן Propter vermem parvum, Cholin fol.40.1. Hîc simpliciter explicatur תולעת. Vide Beres. rab. sect.51. ab initio, ubi videtur esse *species Limacis.*

שַׁלְשֶׁלֶת *Catena, Hebr.* שַׁרְשֶׁרֶת, *unde plurale,* שַׁרְשׁרוֹת, *Exod.*28.14. שַׁלְשֶׁלֶת הַקַּבָּלָה Catena kabalæ. Liber est historicus, historiam temporum connectens instar catenæ. *Plural.* וְשַׁלְשְׁלִין דִּכְסַף Et catenas argenteas, Hebr. וּרְתֻקוֹת, Jesa.40.19. Veneta habẽt Chirek ab initio, & sic, עֲבִיד שִׁלְשְׁלָן Fac catenas, Hebraicè עֲשֵׂה הָרַתּוֹק, Ezech.7.23. וְאַיְתִיאוּהִי בְּשַׁלְשְׁלָן Et adduxerunt eum catenis, Ezech.19.4. Sic Nah.3.v.10. *Alia forma,* שַׁלְשְׁלָן דְּפַרְזֶל Catenæ ferreæ, Esth.1.1. in sec. Targum בְּשַׁלְשְׁלָן Catenis, Hebr. בַּעֲבֹתִים, Psalm.118.27. וְשַׁלְשְׁלָוָתְהוֹן Et catenas ipsorum, Heb. וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם, Psal.107.v.14.

שׁוּלְשְׁלָא *Idem:* שׁוּלְשְׁלֵי רַשִׁיעַיָּא Catenas improborum, Psal.129.14. שְׁרִיתָא לְשׁוּלְשְׁלָוָתִי Solvisti catenas meas, Heb. פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי, Psal.116.16.

שׁוּשִׁילָא · שׁוּשַׁלְתָּא *Idem. Videtur ex præcedenti forma esse contractum, excluso* ל, *siquidem hoc benè factum sit, & non potius sit cum eo legendum. Emph.* שׁוּשַׁלְתָּא דְמַלְכַיָּא מַשְׁרֵי Catenam regum solvit, Hebr. מוּסַר מְלָכִים, Job.12.18. עַנִּיאוּ בְשׁוּשַׁלְתָּא רִגְלוֹי Afflixerunt catenâ pedes ejus, Hebr. בַכֶּבֶל Compede, Psal.105.19. *Plurale,* וְתַרְתֵּין שׁוּשְׁלָן דִּדְהַב Et duas catenas aureas, Exod.28.14. in Jonath. ubi Targ. Hieros. habet שׁישְׁלָן, quod potiùs legendum שֻׁשְׁלָן: nam י sæpè solet esse index vocalis Kibbutz, propter affinitatem soni. Sic, שׁוּשְׁלָן מְתַחְמָן Catenas terminatas, Hebr. שַׁרְשֹׁת, Exod. 28.22. in Jonathane. *Emphat.* שׁוּשִׁילָתָא קְלִיעָתָא Catenas implexas, Hebr. שַׁרְשְׁרֹת הָעֲבֹתֹת, Exod. 28.14. וְשׁוּשְׁלֵי עֲרוֹדָא Et catenas onagri quis dissolvit? Hebr. וּמֹסְרוֹת, Job.39.8.

שַׁלְשֵׁל *Catenare, Connectere:* הִשְׁתַּלְשֵׁל *Catenari, catenis vinciri vel constringi. Participium.* דִּמוֹבִיל מָרֵי מַלְכַיָּא כַּד מִשְׁתַּלְשְׁלִין Qui ducit consiliarios quasi catenatos, Hebr. שׁוֹלָל, Job.12.v.17. *Apud Talmudicos:* החרובין משישלשלו Siliquæ arbores ex quo catenatæ fiunt, id est, ex quo incipiunt grandescere, & rami instar catenæ dependere, Scheviith cap.4. Item, *Ordine catenato & continuo procedere, consequi:* וזה משתלשל אל מה שאין לו תכלית Et hoc catenaretur, id est, procederet in infinitum.

הִשְׁתַּלְשְׁלוּת *Catenatio, ordinata conjunctio & tractatio:* השתלשלות הסבות Catenatio, conjunctio causarum.

שְׁלַם שְׁלִים *Absolvere, Absolvi, Complere, Compleri, Impleri, Perfici, Consummari: Consumi, Absumi, Deficere. Diversis verbis Hebraicis in diversis Conjugationibus respondet. Præteritum,* אֱלָהֵן שְׁלִים כַּסְפָּא Sed absumptam esse pecuniam, Hebr. כִּי אִם תַּם הַכֶּסֶף, Genes. 47.18. וּשְׁלִים כַּסְפָּא Et absumpta fuit pecunia è terra Ægypti, Hebr. וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף, Genes. 47.15. עַד דִּשְׁלִים כָּל פִּתְגָמָא Donec completum vel absolutum esset omne verbum, quod præceperat, Hebr. עַד תֹּם, Jos.4.10. *Fœminin.* וּשְׁלִימַת עֲבִידַת עַמּוּדַיָּא Et absolutum fuit opus columnarum, 1.Reg.7.22. וּשְׁלִימַת Et absolutum fuit totum opus tabernaculi, Hebr. וַתֵּכֶל, Exod.39.32. וּשְׁלִימַת שַׁתָּא הַהִיא Et absolutus cùm esset annus iste, exacto isto anno, Hebr. וַתִּתֹּם, Genes. 47.18. וַהֲוָה כַּד שְׁלִימוּ כָּל עַמָּא לְמִעְבַּר Fuitq; cùm absolverent universus populus trajicere Jordanem, Hebr. כַּאֲשֶׁר תַּמּוּ, Josuæ 4.1. עַד דִּשְׁלִימוּ Donec consumerentur, Jos.8.24. הֲשְׁלִימוּ עוּלֵימַיָּא Num absolverunt pueri, num omnes transiverunt? Hebr. הֲתַמּוּ, 1.Sam.16.v.11. אֲרֵי שְׁלִימוּ יוֹמֵיכוֹן Nam completi sunt dies vestri, ut mactemini, Hebr. מָלְאוּ, Jerem.25.34. *Participium pehil,* עַד כְּעַן מִתְבְּנֵא וְלָא שְׁלִים Hucusq; ædificatur, nec dum est absoluta, Esræ 5.v.16. *Plurale,* כְּדֵין שְׁלִימִין יוֹמֵי מְטוּרֵיהוֹן Sic complebantur dies mundi earum, Esth.2.12. בָּתַר דִּשְׁלִימִין Postquam completi fuissent duodecim menses, Esth.2.13. *Infinitivus,* עַד יוֹם מִשְׁלַם Usque ad diem compleri, quo completi fuerint dies consecrationum vestrarum, Levit.8.33. לְפוּם מִשְׁלַם לְבָבֶל Quum completi fuerint Babyloniæ septuaginta anni, Heb. לְפִי מְלֹאת, Jerem. 29.v.10. עַד מִשְׁלַם יוֹמֵי שַׁבְעָא Donec exacti fuissent dies septem, Jobi 1.4. *Futur.* וְיִשְׁלְמוּן יוֹמֵי אֶבְלָךְ Et complebũtur dies luctus tui, Jesa.60 20.

שַׁלֵּם *Perficere, Complere, Persolvere, reddere, rependere, retribuere, compensare. Præteritum,* כְּמָא דַעֲבַדִית כֵּן שַׁלֵּם לִי יְיָ Sicut feci, sic rependit mihi Dominus, Hebr. שִׁלַּם, & sic plerumq; hoc verbum redditur, Judic.1.7. וְשַׁלֵּם יָת בֵּיתָא Et perfecit domum, 1.Reg 9.25. יוֹמָנָא שַׁלֵּמִית יָת נִדְרַי Hodie persolvi vota mea, Prov.7.14. וְלָא כְּעַוְיָתָנָא שַׁלֵּם לָנָא Neque juxta iniquitates nostras rependit nobis, Hebr. גָּמַל, Psal.103.10. Sic ex Pahel pro

hoc verbo semper legendũ est. לְמָא שַׁלֵּמְתּוּן בִּישָׁא Quare rependistis malum pro bono? Hebraicè שִׁלַּמְתֶּם, Genes.44.4. *Participium*, מְשַׁלֵּם גְּמֻלָא Qui reddit retributionem omnibus inimicis suis, Jesa.66.6. הֲגְמֻלָא אַתּוּן מְשַׁלְּמִין קֳדָמַי Num retributionem vos rependitis mihi? Joel.4.v.4. *Infinitivus*, שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם תּוֹרָא Persolvendo persolvet bovem, Exod.21.36. *Imperat.* שַׁלֵּם טַב עַל עַבְדָּךְ Repende bonum servo tuo, Hebr. גְּמֹל, Psal.119. v.17. *Futur.* וַאֲנָא אֲשַׁלֵּם Et ego rependam, Deuter.32.35. עֲבֵד לִי וַאֲשַׁלֵּם לָךְ Fac mihi aliquid, & rependam tibi, Mich.7.3. אֲרוּם תְּשַׁלֵּם עֲלַי Quum rependeris vel contuleris in me beneficium, Psal.142.v.8. יְשַׁלֵּם ut paulò antè ad Infinitivum. וִישַׁלֵּם יָתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ Et reddat sive rependat illud in caput ejus, id est, in solidum, Levit.6.5. al.5.24. וִישַׁלֵּם יָאוּת צִדְקָךְ Et perficiet pulchritudinem justitiæ tuæ, Job.8.v.6. וּלְמָה יְשַׁלְּמִנַּנִי מַלְכָּא Et quorsum rependat mihi rex beneficium hoc? Hebr. יִגְמְלֵנִי, 2.Sam.19.37. וִישַׁלְּמוּן Et persolvent, Jesa.19. v.21. *Ithpehal vel Ithpahel, Participium*, וּפוּרְעֲנוּתָא טָבְתָא מִשְׁתַּלַּם לֵיהּ Et beneficium optimum rependitur ipsi, Prov.19.17. *Infinitiv.* עֲתִידִין לְאִשְׁתַּלָּמָא Futuri sunt ad persolvendum, futurum est ut persolvatur ipsis pœna iniquitatis ipsorum, Jesa.42.19. *Futurum*, אֲרֵי פֵּירֵי עוֹבָדֵיהוֹן יִשְׁתַּלְּמוּן Nam fructus operum ipsorum persolventur ipsis, Heb. Fructus operum suorum יֹאכֵלוּ comedent, Jesa.3.10. וְלָךְ יִשְׁתַּלְּמוּן נִדְרַיָּא Et tibi persolventur vota, Psal.65.2.

אַשְׁלִים *Implere, Complere, Absolvere, perficere: Reddere.* *Præteritum*, וְלָא אַשְׁלִים Neque implevit, id est, plenè ivit post timorem Domini, sicut David pater ejus, Hebr. מִלֵּא, 1.Regum 11.6. וְהַשְׁלְמַהּ Et perfecit illud, id est, perfectè numeravit, Dan.5.26. ה ex forma Hebraica loco א characteristi. וַיָי אַשְׁלֵימִנּוּן Dominusque perfecit cum eis, id est, prorsus eos consumpsit & hostibus tradidit, Deuter.32.30. pro Hebr. הִסְגִּירָם, Inclusit eos in manus hostiũ. אַשְׁלֶמְתָּא מֵימַר רְעוּתָךְ Perfecisti verbum voluntatis tuæ, 2.Sam.22.26. וַאֲנָא אַשְׁלֵמִית Ego autem implevi post timorem Domini Dei mei, id est, quàm potui plenè & integrè Deum colui, Hebr. מִלֵּאתִי, Josuæ 14. v.8. *Participium*, וּמִלַּךְ שְׁלִיחוֹהִי מַשְׁלִים Et consilium legatorum suorum perfecturus, Jesa.44.26. אִם מַשְׁלְמִין Num perfecerint, 2.Sam.20.18. *Imperat.* הַשְׁלֵם קֳדָם אֱלָהּ יְרוּשְׁלֶם Redde coram Deo Jerusalem, Esræ.7.19. *Futurum*, וְאַשְׁלֵם קֳדָמוֹהִי כָּל שְׁנַיָּא Et complebo corã ipso omnes annos, Jesa.38.15. וְתַשְׁלִים בֵּיהּ אַשְׁלָמוּת אַבְנָא Et implebis in eo impletione lapidum quatuor ordines, Hebr. וּמִלֵּאתָ, Exod.28.v.17. אֲרוּם יַשְׁלִים Nam perficit sicut in principio statutum de me, Jobi 23.v.14. *Apud*

Rabbinos proverbiale est, שִׁילוֹ חֲטָא וְיוֹחָנָא מִשְׁתַּלֵּם *Schilo peccavit, & Johanni persolvitur illud*, id est, Johannes persolvit illud, plectitur, punitur, Beres. rab. sect.25. & 64. Simile vide in נגר.

אַשְׁלֵים *Pacem inire, pacem facere vel pangere: Pacem habere, Pace vel prosperitate frui.* *Præteritum*, וְאַשְׁלֵם יְהוֹשָׁפָט Et pacem iniit Josaphat cum Israële, 1.Reg.22.v.45. בְּרַם אַקְשֵׁי לְוָתֵיהּ וְאַשְׁלֵים Quis durior fuit erga ipsum, & prosperitate usus? Hebr. וַיִּשְׁלָם, Job.9.4. וְאַשְׁלֵמַת עִם יְהוֹשֻׁעַ Nam pacem fecit cum Jehosua, Josuæ 10.v.4. וְאַשְׁלֵמַת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Et pacem fecit cum filiis Israël, Jos.11. v.19. אֲרֵי אַשְׁלִימוּ Nam pacẽ inierant habitatores Gibeon cum Israële, Jos.10.1. וּכְנַעֲנָאֵי Et Chananæi, qui assimilantur bestiis agri, pacem habent tecum, Job.5.23. וְאַשְׁלִימוּ עִם יִשְׂרָאֵל Et pacem fecerunt cum Israële, 2.Sam.10.19. *Ithpehal, Præteritum*, וְאִשְׁתְּלֵם Et pacem habeto, Job.22.21.

שְׁלָם *Pacatus, pacificus, pacem colens. Plurale*, שְׁלָמִין אִנּוּן עִמָּנָא Pacifici sunt nobiscum, pacem colunt nobiscum, Genes.34.21.

שְׁלָם · שְׁלָמָא *Pax, salus, prosperitas. Latè patet, ut Hebraicè*: שְׁלָם לְכוֹן *Pax sit vobis*, Hebraicè שָׁלוֹם לָכֶם, Genes. 43.22. Sic Judic.19.20. & 6.23. pro *Salvete, Salvi sitis. Rabbini pro eo dicunt* שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם *Pax sit super vos. Christus Syrè dixit*, שְׁלָמָא עַמְּכוֹן *Pax vobiscum*, Johan.20.19.21. *Et sine Pronomine*, וַאֲמַר לְמַלְכָּא שְׁלָם Et dixit ad regem, *Pax*, id est, *Salve rex*, 2.Sam.18.28. וְאַתְּ שְׁלָם וּבֵיתָךְ שְׁלָם וְכָל דִּילָךְ שְׁלָם *Tu salve, salva sit domus tua, salvi sint omnes tui*, 1.Sam 25.6. *Doctoribus, magnatibus & principibus duplicata est salus*: שְׁלָמָא לְמָר שְׁלָמָא לְמָר *Pax domino, pax domino*: שְׁלָמָא עֲלֵיכוּ מַלְכֵי שְׁלָמָא עֲלֵיכוּ מַלְכֵי *Pax vobis reges, pax vobis reges*: Gittin fol.62.1. Sic vocantur ibi Rabbini magni. Duplicationem probant ex 1.Par.12.18. Quod Rabbini vocentur Reges, ex Prov.8.15. *Per me Reges regnant.* הֲשְׁלָם לֵיהּ וַאֲמַרוּ שְׁלָם Num pax ipsi est, id est, num salvus & incolumis est? & responderunt, Salvus est, Genes.29.6. וְתִשְׁאֲלוּן לֵיהּ בִּשְׁמִי לִשְׁלָם Rogabitis in nomine meo de pace, id est, eumque nomine meo salutate, וּשְׁאֶלְתֶּם לוֹ בִשְׁמִי לְשָׁלוֹם, 1.Sam.25.5. וַאֲמַר הֲשְׁלָם יֵהוּא וַאֲמַר מָה הֲשְׁלָם Et dixit: Num pax est, ô Jehu, id est, num prosperè se res habent? & respondit: Quid pax, id est, quorsum quæris, num prosperè se res habeant, tot stupris & maleficiis matris tuæ Izebel adhuc durantibus? 2.Sam.9.v.22. לְדָרְיָוֶשׁ מַלְכָּא שְׁלָמָא כֹלָּא Dario regi pax omnis, id est, salutem plurimam, Esræ 5.7. וְעַל כָּל שְׁלָמָא Et de omni pace, quâ ego ipsum affecero, Jerem.33.9. וּקְשׁוֹטָא וּשְׁלָמָא רְחִימוּ Veritatẽ & pacem diligite, Zach.8. v.19. לְמִשְׁאַל לִשְׁלָמָא לָךְ Qui te salutet, Jere.15.5. *Cum Pronominib.* וּקְיָם שְׁלָמִי Et fœdus pacis meæ non di-

non dimovebitur, Jesa.54.10. שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא Pax vestra multiplicetur, Dan.3.31. *Formula salutandi est in exordio epistolæ*, pro, *Salutem plurimam.* Sic Dan.6.26. בְּאֱנָשֵׁי שְׁלָמֵיהּ In viros pacis ejus, id est, qui fœdus pacis cum ipso habebant, Psal. 55.v.21. אֲרֵי בִשְׁלָמֵיהּ יְהֵי לְכוֹן שְׁלָם Nam in pace ejus erit vobis etiam pax, לָא תִתְבַּע שְׁלָמְהוֹן Non quæres pacem ipsorum, Deut.23.7. *Apud Rabbinos:* הוי מקדים בשלום כל אדם *Esto præveniens pace* (hoc est, salutatione) *quosvis homines*, Avoth cap.4. ולא יתן שלום לרבו או יחזיר לו שלום כדרך שנותנים לריעים ומחזירים זה לזה *Neque dabit pacem præceptori suo* (id est, salutabit eum,) *aut reddet ei pacem* (hoc est, gratias ei salutanti aget) *sicut salutantur amici, & sibi invicem respondent*, Majem. in הלכות יסודי תורה cap.5. *Dare salutem* i.e. salutare: *Reddere salutem*, i.e. respondere.

שְׁלִים *Completum, perfectum, integrum, integer, salvus, incolumis:* וִיהֵי לִבְּכוֹן שְׁלִים Eritque cor vestrum integrum, Heb. שָׁלֵם, 1.Reg.8.61. & 1.Reg. 11.v.4. & 15.3. וְיַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים Et Jacob erat vir integer, Heb. אִישׁ תָּם Gen.25.27. שְׁלִים הֲוָה בְּדָרוֹהִי Integer erat seculo suo, Hebr. תָּמִים Genes.6.9. דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִנֵּיהּ Arietem integrum offeret, Levit.1.v.3. כְּיוֹם שְׁלִים Quasi die integro, Hebr. תָּמִים, Josuæ 10.13. דִשְׁלִים מַנְדְּעָא Qui perfectus est scientiâ, id est, perfectæ scientiæ, qui omnia perfectè scit, Job.37.16. *Et cum Tzere in medio,* וִיהֵי אַגְרָךְ שְׁלֵימָא Sitque merces tua perfecta in seculo futuro, Hebr. שְׁלֵמָה, Ruth.2.v.12. Posit etiam esse שְׁלִימָא cum Chirek. Masculinum emphaticum est: nam אֲגַר substantivum, masculinum est. *Plurale*, וְדִכְרִין תְּרֵין שְׁלִימִין Et arietes duos integros, Hebr. תְּמִימִם, Exod.29.v.1. Scribitur id in libris vulgò שְׁלֵמִין vel שְׁלִמִין, sed omninò legendum cum Chirek in medio. Altera ista forma est à שְׁלֵם, quod quidem Hebraicè eum sensum habet, sed non æquè Chaldaicè. Sic 2.Sam.20.19. שְׁלִימִין בְּהֵימָנוּתָא Perfecti, integri in fide sumus, integræ fidei homines. Item, מַתְקְלִין שְׁלִימִין Pondera integra & perfecta, Deuter.25.15. מְכִילָן שְׁלִימִין Mensuræ perfectæ, ibid. בְּנֵי שְׁנָא שְׁלִימִין Anniculos integros, Lev.9.3. וּשְׁלִימֵי יַרְתוּן טָבְתָא Et integri hæreditabunt bonum, Proverb.28.10. Pravè in Venetis legitur ושילמי literis duabus transpositis. טוּבֵיהוֹן דִשְׁלִימֵי אָרְחֵיהוֹן Beati, qui integri sunt viâ suâ, Psalm.119. v.1. *Fœmininum*, שְׁלֵמָא vel שְׁלִימָא *Integra, perfecta:* גָּלוּ שְׁלִימָא Migratione perfectâ, Amos 1.6. צְפִירַת עִזֵּי שְׁלֵמְתָא Capellam caprarum integram, Levit.4.28. Possunt hæc etiam cum Chirek in medio legi, ut in forma masculina. *Emphaticè*, שְׁלֵמְתָא vel אַלְיְתָא שְׁלֵמְתָא Caudam integram, Levit.3.9. Jonathan שְׁלִימְתָא ut mox: אוֹרַיְתָא דַיְיָ שְׁלִימְתָא Lex Domini perfecta est, Psalm.19.8. *Plurale*, שְׁבַע שָׁבוּעָן שַׁלְמָן Septem septimanæ perfectæ erunt, Levit.23.15. אַבְנִין שַׁלְמִין תִּבְנֵי Ex lapidibus integris ædificabis, Deuter.27.6. Sic Josuæ 8.v.31. & alibi.

שִׁלּוּם *Solutio, Exsolutio, Persolutio.* שילום הכסף Exsolutio pecuniæ, Rab.

שלימרה *Arcula, Capsula, idem quod* בוורת, Kelim cap.8.

שְׁלִימוּת · שלימות *Perfectio, integritas, sinceritas animi:* שְׁלִימוּתָא וְתְרִיצוּתָא יִטְּרוּנַנִי Integritas & rectitudo custodient me, Psalm.25.20. ושלמות אָרְחָתָךְ Et integritas viæ tuæ, Job.4.v.6. בִּשְׁלִימוּת שְׁנָךְ In perfectione annorum tuorum, Job.5.v.26. בִּשְׁלִימוּת לִבֵּיהּ In integritate animi ejus, Psal.78. v.72. Sic Psalm.101.v.2. ubi Veneta sunt prava. וִידַע אֱלָהָא שְׁלִימוּתִי Novit Deus integritatē meam, Job.31.6. בִּשְׁלִימוּתִי אֲנָא הֲלָכִית In integritate mea ego ambulavi, Psalm.26.1. בִּשְׁלִימוּתָךְ In integritate tua, Job.2.9. בִּתְקוֹף שְׁלִימוּתֵיהּ In robore integritatis suæ, Job.21.23. *Apud Rabbinos*, שלמות הראשון Perfectio prima, id est, Temperamentum, Constitutio hominis: שלמות האחרון Perfectio ultima, hoc est, Intellectus, Mens, More par.3.cap.33. שלימות הפעולה מורה על שלמות הפועל *Perfectio operis, docet de perfectione efficientis, authoris.*

תַּשְׁלוּמָא *Retributio, Compensatio:* וּלְמָה יְשַׁלְּמִנַּנִי מַלְכָּא תַּשְׁלוּמָא הָדָא Quare redderet mihi rex retributionem hanc, id est, quare me rex tanto afficeret beneficio? Heb. הַגְּמוּלָה הַזֹּאת 2.Sam.19. v.36. *Plurale*, תַּשְׁלוּמִין *Retributiones, compensationes. Inde induit naturam Præpositionis* Pro, *ut in Targum Jeruschalmi:* תְּבַר תַּשְׁלוּמֵי תְבַר עֵין תַּשְׁלוּמֵי עֵין וְשֵׁן תַּשְׁלוּמֵי שֵׁן Fractura pro fractura, oculus pro oculo, dens pro dente, Levit.24.20. Sensus; Fractura sit retributio fracturæ, pro fractura reddatur vel retribuatur æqualis fractura, & sic reliqua. Volunt Talmudici, ut & R.Salomon in loco Levitici meminit, retributionem istam fuisse תשלומי ממון retributionem per pecuniam. Et R.Salomon ibidem vers 21. אם אין חבלה אין תשלומין Ubi nulla est læsio, ibi nulla est compensatio. Sic, חובל בחבירו לתשלומין Lædens socium suum, ad compensationem condemnatur. Vide Kethubhoth fol.32.2. תשלומי נזק Compensatio damni. פטור מתשלומין Liber, immunis est à compensatione. Sic Rabbinis sæpiùs pluraliter usurpatur.

תּוּשְׁלְמָא · תּוּשְׁלְמָא *Idem. Aliquando etiam* תּוּשְׁלִימָא *invenitur:* שְׁנַת תּוּשְׁלִימָא Annus retributionis est, Jesa.34.8. אֲתוֹ יוֹמֵי תוּשְׁלְמַת חוֹבִין Venerunt dies retributionis peccatorum, Hebraicè יְמֵי הַשִּׁלֻּם Hos.9.v.7. וְתוּשְׁלְמַת עוֹבָדֵיהוֹן בְּמְרוּתְהוֹן

Et retributio operum ipſorum erit juxta amaritudinem ipſorum, Deuteron. 32. v. 32. אִתְקַבְּלוּ תוּשְׁלֻמַת עוֹבָדֵיהוֹן Receperunt retributionem operum ſuorum, Jerem. 13. 19. עִדָּן תוּשְׁלֻמַת חוֹבוֹהִי Tempus retributionis peccatorum ejus, Ezech. 21. verſ. 25.

תּוּשְׁלְמוּת *Idem. Plurale* תּוּשְׁלְמָן. *Constructè*, תּוּשְׁלְמְוַת *ex qua forma in Jonathane legendum*, כֵּן תְּהוֹן תּוּשְׁלְמְוָתְהוֹן Sic erũt retributiones ipſorum, Deut. 32. v. 32.

אַשְׁלְמוּת *Impletio, completio, complementum, abſolutio:* אַשְׁלָמוּת אַבְנָא Impletionem lapidis, Heb. מִלֵּאת אֶבֶן Exod. 28. 17. In Targum Hieroſol. eſt אַשְׁלִימוּ per Apocopam: וְאַבְנֵי אַשְׁלְמוּתָא Et lapides impletionis, Exod. 25. v. 7. id eſt, qui implebantur lapidibus pretioſis: וּבְאַשְׁלָמוּת יוֹמֵי מִשְׁתְּיָא Et in complemento dierum cõvivii, cùm completi eſſent, Eſth. 1. 5. Item, *Conſecratio, Initiatio, de ſacrificiis & oblationibus, quæ ſic dicebantur, quòd iis Implerentur manus ſacerdotum, quando eis tradebantur ad offerendum:* קָרְבַּן אַשְׁלְמוּתָא הִנּוּן Oblatio conſecrationis ſive initiatoria ſunt, Hebr. מִלֻּאִים הֵם Levit. 8. 28. דְּכַר אַשְׁלְמוּתָא Arietem initiatorium, Levit. 8. v. 22. in Jonathane. וּלְאַשְׁלְמוּתָא Et de conſecratione, Levitic. 7. 37. al. 27.

אַשְׁלְמָנוּת *Idem:* בָּתַר יוֹמֵי אַשְׁלְמָנוּתָא Poſt dies initiationis, Levit. 8. 34. in Jon. עַד יוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי אַשְׁלְמָנוּתְכוֹן Uſque dum abſolvantur dies initiationis veſtræ, Lev. 8. 33. Jon.

שְׁלַף *Educere, Extrahere, Detrahere, Exuere, Evaginare. Præteritum,* אֲרֵי לָא שְׁלַף חַרְבָּא Non enim extraxit gladium è ventre ejus, Jud. 3. v. 22. וּשְׁלָפַהּ מִנִּדְנַהּ Et extraxit eum èx vagina ſua, 1. Sam. 17. 51. בָּתַר דִּשְׁלִיפוּ אַבְנַיָּא Poſteaquam extraxerunt lapides, Heb. אַחַר חִלֵּץ, Lev. 14. 43. *Participium,* שָׁלְפֵי סַיְפָא Extrahentes gladium, Jud. 20. 2. *Participium Pehil,* בֵּי שְׁלִיף סַנְדָּלָא Domum exuti calceum, id eſt, diſcalceati, Deut 25. verſ. 10. in Jon. Heb. חֲלוּץ הַנָּעַל. Rariùs pro hoc Verbo ponitur. זְנוּתָא וְחַמְרָא וְרַוְיָתָא שְׁלִיף Scortatio, vinum & inebriatio ſunt quaſi extractus gladius, ſcil. ad nocendum, Hoſ. 11. 4. Sic habent Veneta. Ex ſtructura ſermonis potiùs eſt Participium præſens activum, שָׁלֵיף Educit, extrahit gladium, id eſt, armat hominem ad peccandum, וּמַטְעֵי יָת לִבְּהוֹן & ſeducit cor ipſorum, nempe hominum, qui iis indulgent. Sic duo participia activa copulantur. וּדְשְׁלִיף Et quod extractum eſt virilibus, ſcil. non offeres Domino, Hebr. וְנָתוּק Et avulſum, Levit. 22. 24. R. Salomon explicat de eo, cui virilia manu extracta vel avulſa ſunt à nervo ſuo, ita ut in ſacco ſuo adhuc incluſa, id ſummè vitioſum eſt, & ad ſacrificia profanum. *Fœmininum,* וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ Et gladius ejus evaginatus erat in manu ejus, Numer. 22. 23. 31. *Plurale,* גִּירָךְ שְׁלִיפִין לְמִקְטַל Sagittæ tua extractæ ſunt ad occidendum, Heb. שְׁנוּנִים Acutæ factæ ſunt, Pſal. 45. 6. *Infinitivus,* בְּעָא לְמִשְׁלְפֵיהּ מִן רֵישֵׁיהּ Cupivit eum detrahere de capite ſuo, Num. 21. 36. in Jonathane. *Imperativus,* שְׁלוֹף מְסָנָךְ Extrahe calceum tuum, Exod. 3. 5. in Jonathane. Pro מסנך Targum Hieroſ. habet סַנְדָּלָךְ quod idem. *Futurum,* וּמְסָנָךְ תִּשְׁלוֹף Et calceum tuum extrahes de pedibus tuis, Jeſa. 20. 2. וְתִשְׁלוֹף סַנְדָּלֵיהּ Et extrahet calceum ejus de pedibus ejus, Deut. 25. 9. וְיִשְׁלְפוּן יָת אַבְנַיָּא Et extrahent lapides, Hebr. וְחִלְּצוּ Levit. 14. 40. *Paſſivum Ithpehal vel Ithpahel, Præteritũ,* וְאִשְׁתְּלִיף בַּרְזְלָא Et extractum fuit ferrum, ſcil. de ſuo manubrio, 2. Reg. 6. 5. בְּדִיל לְמִקְטַל קְטוֹל אִשְׁתְּלִיפַת Ad edendam ſtragem extractus eſt, ſcil. חַרְבָּא gladius, quod Nomen præcedit, Ezech. 21. 10. Hebraicè הוּחַדָּה Acutus factus eſt. אִשְׁתְּלִיפַת לְמִקְטַל Extractus eſt ad occidendum, Hebr. עֲשׂוּיָה לְבָרָק Factus eſt ad coruſcationem. Extráctus gladius dicitur coruſcare: Ezech. 21. 15. & v. 28. אִשְׁתַּלְּפַת ex forma Pahel. וְלָא אִשְׁתַּלִּיפוּ מִנֵּיהּ Et non fuerunt extracti ab eo, nempe duæ perſonæ in ſcortatione à Pinchaſo interfectæ, Numer. 21. 8. in miraculo nono iſtius verſus in Jonathane. בְּכֵן אִשְׁתַּלְּפָא Tunc extractæ fuerunt calces vel ungues equorum ipſorum, Judic. 5. 22. Hebr. עִקְּבֵי Calces. *Participium,* וְלָא מִשְׁתַּלְּפָן מְבוּתִי Neque extrahuntur, excidunt clavi ejus, Jeſa. 33. 20. *Imperativus,* אִשְׁתְּלִיפִי וְקַטִּילִי Evaginator, occide à meridie, Ezech. 21. v. 16. *Futurum,* וְיִשְׁתְּלִיף בַּרְזְלָא Et excuſſum fuerit ferrum de ligno ſive manubrio ſuo, Hebr. וְנָשַׁל, Deut. 19. 5. *Uſitatiſſimum eſt Verbum apud Rabbinos & Talmudicos.*

שְׁלוֹף דּוֹץ *Herbæ nomen, cujus uſus in eluendis ſordibus & maculis. Aliâs vocatur* קמוניא *apud Talmudicos. Herba iſta exſiccata, in pulverem contunditur, quo eluuntur ſordes. Vide* אשלג.

שלפים · שלפי *Finis. Sic Munſterus & alii.* In tractatu Talmudico Jebhamoth folio 116. col. 1. שלפי קציר חטים היו Finis meſsis tritici fuit, Gloſſa, שלפי סוף קציר חטין ושלפי לשון שלף איש id eſt, שלפי idem eſt quod סוף, & eſt ex ſignificatione שלף איש *Detraxit vir calceum ſuum*, Ruth. 4. v. 7. Meſsis enim tum jam detracta erat, & prætererat. In Aruch parvo ſimiliter explicatur, בוצאי קציר חטין. Sic in Schabbas fol. 60. שלפי הגזירה היו Finis perſecutionis fuit, quod io Aruch & Gloſſa Talmudica explicatur, נמלטין היו מן הגזירה Liberati fuerunt à decreto. In R. Alphes pro הגזירה legitur hîc השמד, & שלופי, pro שלפי. In Schir Haſchirim rabba cap. 6. v. 11. Simile hoc eſt filiæ Regis שהיתה

שהיתה מלקטת בשלפים quæ erat colligens (ſpicas) in fine, exitu meſsis, (quod pauperum olim erat beneficium.) In Gloſſa explicatur בלקט חשבלים אחר הקוצרים, & dicitur, שלפי eſſe לשון אחורים.

שְׁלִיף *Onus, Sarcina*: בשליף שעליה Cum onere quod in ipſo eſt; Gloſſa, שליף id eſt, משאוי, Kidduſchin fol.22.2. בשליפי זוטרי Cum oneribus parvis, ſarcinulis levioribus, Schab. fol.154.2. Bava bathra fol.86.

שלופפין *Flores dactylorum, palmæ florentes.* In Gemara, שלופפי וחוו תמרי Palmas florentes, & facti ſunt poſtea dactyli, maturi ſcil. Gloſſa, רקלים Bava baſra fol.124.1.

שִׁלְפוּחָא *Veſica piſcis*, שמליאה רוח *quæ plena eſt ſpiritu*: וחד משכחת לה בשילפוחא Et unum invenitur in veſica, Avoda ſara fol.40.2.

שִׁלְפוּחִית *Matrix, Uterus*, מקום שהולד מונח בו *locus in quo fœtus quieſcit: In Gemara*, ניטלה שלפוחית שלה Si ablata fuerit matrix ejus, Cholin fol.48.1. Pro eodem poſtea in Miſchna dicitur, ניטלה האם שלה, fol.54.1. ubi הָאֵם Mater, matrix, idem eſt quod שלפוחית, & rurſus האם in Gemara exponitur per alia Synonima, האם היא טרפחת היא שלפוחית fol.55.2. & 56.2. *Alibi etiam eſt* זפק *Ingluvies, veſicula gutturis in avibus.* unde שלפוחית של תרנגול Ingluvies galli. Citatur in Aruch ex Vajikra rabba ſect.16.

שְׁלְפוּקִין *Puſtulæ*: שלפוקין בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם Puſtulæ in tota terra Ægypti, Heb. אֲבַעְבֻּעוֹת Exod. 9.9. שַׁלְפוּקִין סַגִּי בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא Puſtulæ multę in hominibus & jumentis, ibid. verſ.10. in Jonath. *In priori loco Targum Hieroſ. habet* שלבוקין: *nam & aliàs* ב *&* פ *inter ſe commutantur.*

שלץ שִׁלְצִיּוֹן *Nuncius Tzionis, qui quotidie ſolebat Hieroſolymam ire.* Sic adducit Aruch ex Gemara, ſed ibi hodie legitur plenè שליח ציון, Beza fol.25.2. *Alibi verò* שִׁלְצִיּוֹן *eſt nomen proprium loci*: unde, עָרְבֵי שלציון *Fidejuſſores Schalzion*, Jevam.fol.109.2. ubi ſcil. debitor principalis dimittebatur, & fidejuſſor capiebatur. Inde monuerunt, à fidejuſsionibus longè eſſe recedendum. Sponſio enim non eſt ſine noxa. *Munſterus hîc addit*, Lilium. *Id non eſt in Aruch, ideoq; ſuſpectum.*

שלק *Aduri, uredine tangi*: כְּעִסְבָּא אִגָּרָא דְּשָׁלוּק Sicut herba tectorum, quæ aduritur à ſole, antequam perveniat in ſpicam vel culmũ, Hebr. חֲשֵׁדֵפָה לִפְנֵי קָמָה 2.Reg.19.26. Pro eodem legitur דְשָׁלוּק Jeſa.37.27.

שְׁלַק *Elixare, in aqua coquere*, Eruvin fol.28.2. *Metaphoricè etiam tribuitur Soli, qui calore ſuo fructus coquit, ut ignis carnes vel alios cibos*: מִשֶּׁיִּשָּׁלֵק Ex quo coctus fuerit, id eſt, maturuerit, Maaſeroth cap.1.

שָׁלוּק · שְׁלָק *Elixum, Coctum*: פריק ליה בשלקי Redimit illud (primogenitum) oleribus elixis, pro ejus valore, Bechoroth fol.9. אכל שלק Comedit elixum. זיתים שלוקין Olivæ maturæ. ביצה שלוקה Ovum elixum. ירקות שלוקין Olera elixa.

שְׁלָקוֹת *Elixa, cocta*, עָץ cap.2. in Miſchna.

שלש שְׁלֹשָׁה vel שָׁלֹשׁ *Tres, tria*: שְׁלֹשִׁים *Triginta.*

מְשֻׁלָּשׁ *Triangulum.* צורת משולש Figura trianguli.

שִׁלּוּשׁ *Trinitas, tres perſonæ divinæ.*

שָׁלִישׁ *Trinus.* Deus eſt שליש trinus in unitate ſeu una eſſentia, ſed non שלשה Tres.

Peculiaris etiam hujus Radicis uſus eſt apud Jureconſultos Hebræorum, ubi de jure mutui, crediti vel debiti agunt. In libro Choſen hammiſchpat, numer.55. שָׁלִישׁ *Tertius*, id eſt, *Depoſitarius, Sequeſter, in cujus fidem vel apud quem rem vel litem deponunt.* הִשְׁלִישׁ *Deponere in fidem vel cuſtodiam tertii.* הֻשְׁלַשׁ *Deponi.* שְׁלִישׁוּת *Tertiatio*, id eſt, *Depoſitio in fidem tertii*: שליש בזמן ששלישותו בידו נאמן בשני עדים Depoſitarius quando depoſitio ſeu depoſitum eſt adhuc in manu ſua, fidem habet duorum teſtium. Etiamſi alter litigantium dicat, שלא עשאו שליש quòd non fecerit eum depoſitarium; tamen השליש נאמן depoſitario iſti fides habetur: etiamſi ambo negent, tamen adhuc ei fides habetur. שטר שהיה ביד שליש Literæ contractus vel Obligationis, quæ fuerint in manu depoſitarii, ac dicat coram judice, illam obligationem exſolutam eſſe, fides ei habetur, &c. על תנאי זה היית שליש Cum hac conditione fuiſti depoſitarius: אין לו ליתן השלישות אלא בפני ב״ד Non debet reddere (de manibus ſuis) depoſitũ, niſi coram judicio, illiſque expreſsis verbis explicare ענין השלישות rationem depoſiti, quo ſcil. jure & quâ conditione illud ſuſceperit. שליש שהושלש שטר בידו Depoſitarius, in cujus manum depoſita fuerit Obligatio.

שַׁלְשֶׁלֶת · שלשל Vide ſuprà in שלל.

שם שֵׁם *Nomen, plur.* שֵׁמוֹת *Nomina.* אשריו של אדם שיצא בשם טוב מן העולם *Beatus homo qui exit cum nomine bono ex hoc mundo*, Medraſch Ruth cap.1.v.3. In Bereſch. rabba ſect.71. ד׳ מדות נאמרו בשמות Hoc eſt, *Quatuor proprietates dicuntur de nominibus. Sunt, qui nomina habent pulchra; & ſimul opera pulchra. Alii nomina habent turpia; & eorum opera quoque ſunt turpia. Aliorum nomina ſunt turpia, ſed opera pulchra. Aliorum denique nomina pulchra, ſed opera turpia, &c.* Illuſtratur ibi exemplis. In Pirke R. Elieſer, cap.32. Sex nominati ſunt בשמותם Nominibus ſuis, antequam naſcerentur; Iſaac, Iſmael, Moſes, Salomon, Joſias, & Nomen Meſsiæ, &c. *Porrò ſingulare* שֵׁם

apud

apud Rabbinos latioris usus est, unde variis nominum appellationibus adjungitur. Est Nomen per se, quo quis nominatur, & est Nomen Grammaticum vel Logicum, unde hæ Nominum sunt differentiæ: שֵׁם הָעֶצֶם Nomen substantię, id est, nomen propriũ, quo unam substantiam appellamus, ut Ruben, Schimeon. שֵׁם הַדָּבָר *Nomen rei,* id est, *Nomen substantivum & appellativum.* שֵׁם הַתּוֹאַר *Nomen formæ, id est, adjectivum, nomen concretum.* שֵׁם הַמִּקְרֶה *Nomen accidentis, id est, Nomen abstractum.* שֵׁם הַקּוֹדֵם *Nomen primitivum.* שֵׁם הַנִּגְזָר *Nomen derivatum.* שֵׁם פָּשׁוּט *Nomen simplex, sive simplicis figuræ.* שֵׁם מוּרְכָּב *Nomen compositum.* שֵׁם הַלִּוּוּי *Nomen societatis, id est, conjugatum:* ut דָּבָר Verbum, דְּבָרִים Verba: item *Nomen sociatum, id est, adjunctum sive adjectivum:* ut, אזוב Hyssopus, est Nomen simplex, אזוב רוֹמִי Hyssopus Romanus, est Nomen sociatum. Sic יָרָק Olus est שֵׁם סְתָם Nomen absolutè & simpliciter, & יֶרֶק הַשָּׂדֶה Olus agri, est Nomen sociatum. שֵׁם הַמִּצְטָרֵף *Nomen relativum.* שֵׁם הַנִּרְדָּף *Nomen consecutivum, id est, synonimum, quod alterius sensum & significatum sequitur.* שֵׁם הַפּוֹעַל *Nomen Verbale:* שֵׁם הַנִּצְמָד *Nomen conjunctum, id est, constructum, in structura cum altera voce positum.* סָמוּךְ *idem.* שֵׁם מְשׁוּתָּף *Nomen communicativum, æquivocum.* שֵׁם הַמּוּשְׁאָל *Nomen aliundè accommodatum, id est, metaphoricum.* שֵׁם הַמְּסוּפָּק *Nomen analogum.* שֵׁם המוּסְכָּם *Nomen univocum.* שֵׁם הַמּוּעְתָּק *Nomen translatitiũ.* שֵׁם מְפוֹרָד *Nomen dispersum, id est, collectivum, quod singulari numero in multa dispergitur, sive multa comprehendit, &c.*

בְּשֵׁם *Sicut. Sequi solet* שֶׁ *in sequenti voce:* כשם שאי אפשר Sicut impossibile est: כשם שמקדישין Sicut sanctificant. In consecratione circumcisionis dicunt: כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים Sicut ingressus est fædus (circumcisionis) sic ingrediatur in Legem, in nuptias, & opera bona, *Dicendum* כְּשֵׁם, *non* כַּשֵּׁם, *ut indoctiores Judæi pronunciant. Nam* כַּשֵּׁם *est pro* כְּהַשֵּׁם *quod est nomen divinum.*

לְשֵׁם · עַל שֵׁם *Propter.* עַל שֵׁם שֶׁ *Propterea quòd:* ut, ועל שם שמימיו מתברכין Et propterea quòd aquæ ejus benedictę sunt, & exundantes irrigant terram, vocatur nomen ejus פִּישׁוֹן Genes.2.v.13. R.Salom. בן סורר ומורה נהרג על שם סופו Filius contumax & rebellis occidetur propter finem suum, R.Sal. Deut.21.20. כל מעשיך יהיו לשם שמים *Omnia opera tua fient propter Deum,* Pirke abhoth cap.2. Et breviùs: הכל לשם שמים *Omnia propter Deum, propter nominis divini gloriam.* כל העוסק בתורה לִשְׁמָהּ *Quicunque vacat Legi propter eam, non verò lucri causâ.*

מִשּׁוּם *De nomine, Propter. idem quod* בְּשׁוּם.

שֵׁם · הַשֵּׁם *Deus, DOMINUS:* item Nomen, *quod per synecdochen generis pro nomine isto glorioso & maximo, quod per quatuor literas, Jod, He, Vav, He, scribitur, & Tetragrammaton vocatur, sumi solet: unde,* קול יהוה *Vox Dominĩ;* Gen.3. v.8. & קול השם in Aben Esra, pro eodem sumuntur. ביראת השם In timore Domini. *Apud Talmudicos:* Docet quòd maledicens patri aut matri suæ, non fit reus mortis, עד שיקללם בשם nisi quando maledixerit eis per Nomen illud proprium Dei, Schevuoth fol.36.1. על קדוש השם Propter sanctificationem Dei. מפני חלול השם Propter profanationem nominis divini. השם הראה לו עץ הדעת Deus monstravit ipsi arborem vitæ. *Sequi solet reverentiæ causâ* יִתְבָּרֵךְ *Benedictus sit, vel abbreviatè* ית׳, *aut* ה״שי *pro* השם יתברך *Deus, qui sit benedictus.* האם לך חכמה כחכמת ה״שי Num tibi est sapientia, juxta sapientiam Dei, qui sit benedictus? מה״שי A Deo benedicto. שהשם ית׳ Quòd deus, qui sit benedictus, &c.

שֵׁם שֶׁל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת vel שֵׁם שֶׁל אַרְבַּע *Nomen quatuor literarum. Eo intelligunt Hebræi Nomen Dei proprium quatuor literarum* יהוה, *quod Græcorum appellatione vocatur Tetragrammaton. Vocatur & passim apud Kabalistas* שֵׁם בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת *Nomen filius quatuor literarum, id est, quod constat ex quatuor literis:* שֵׁם הַמְיוּחָד *Nomen appropriatum, scilic. propriè Deo conveniens, ab æterna essentia eum denominans:* שֵׁם הַנִּכְבָּד *Nomen gloriosum, quo nullum honorificentius est: vel* שֵׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא *Nomen honorandum & reverendum:* item, שֵׁם הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ *Nomen maximum & sanctissimum, quod Chaldaicè in Zohar dicitur,* שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא: item, שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא *Nomen magnificum & pretiosum.*

שֵׁם יְהוָה *Nomen Domini, idem quod Dominus.* Hinc R.David ad illud: *Et scient* כִּי שְׁמִי יְהוָה *quòd nomen meum est Dominus, Jesa.16.21.* scribit: כמו כי אני יהוה כי הוא שמו ושמו הוא. Idem est cum illo; *Quia ego sum Dominus.* Nam Ipse est nomen ejus, & nomen ejus est ille Ipse. Sic, ליראה את שם הנכבד והנורא את יהוה אלהיך Timendo nomen illud gloriosum & reverendum, nempe Dominum Deum tuum, Deuter.28.59. *Timere nomen Dei & Timere Deum* idem sunt. Sic, בָּרוּךְ יְהוָה Benedictus sit Dominus, Ruth.4.14. *Targum,* בְּרִיךְ שְׁמֵיהּ דַּיָי Benedictum sit nomen Domini.

שֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ *Nomen expositum, vel Nomen separatum. Nostri Hebræam appellationem sæpè retinent,* Schem hamphorasch, *ut & Lutherus scripsit libellum Germanicum contra Judæos de* Schem hamphorasch. *Intelligitur autem eo Nomen illud divinum Tetragrammaton* יהוה, *gloriosum, reverendum & maximum, Deo proprium, & nulli alii commune.*

mune. Expoſitum, id eſt, explicatum, explanatum, declaratum, prolatum & pronunciatum per Nomen ארני Adonai, Dominus, vel per duodecim alias literas, vel etiam quadraginta duas, ex quibus diverſa alia nomina facta fuêre, quæ per modum myſterii & ſanctiſsimi arcani, ſapientibus tantùm apud priſcos oretenus tradebantur & explicabantur, cum quibus tandem etiam fuêre ſepulta. Fuit verò etiam per ſeptuaginta duo alia nomina myſtica explicatum, quæ recenſet Petrus Galatinus lib.2. De arcanis catholicæ veritatis, cap.18. Separatum, id eſt, ſejunctum & diſtinctum ab aliis omnibus Dei nominibus, & ſoli Deo propriè conveniens. R.Salomon ad illa Jeſa.42.8. אֲנִי יְהֹוָה הוּא שְׁמִי Ego ſum יהוה, illud eſt nomen meum, id eſt, הוא מפורש בלשון ארנות וכוחו עלי להראות שארון אני Illud nomen expoſitum eſt in ſignificatione dominii, eſtq́; virtus ejus apud me, ad oſtendendum, me eſſe dominum. Id eſt, Nomen יהוה exponitur, profertur & pronunciatur per nomen ארון: legitur enim ſemper pro eo אֲרֹנָי, cujus vocalibus יהוה notatum eſt. R. Levi ben Gerſon, R.Bechai in Commentariis ſuis in Legem, ad illud: כה תְבָרְכוּ Sic benedicetis, Numer.6.23. ſcil. בשם המפורש In nomine vel per nomẽ Schembamphoraſch, id eſt, nomen יהוה, quod poſtea in ſingulis benedictionis iſtius ſacerdotalis membris exprimitur. Benedictio iſta vocatur ברכת כהנים Benedictio ſacerdotum, quâ ſacerdotes populo benedicebant. Summus ſacerdos ſemel in anno, in feſto ſcilic. Expiationis, quod vocant יום כיפור, nomen illud reverendum tetragrammaton יהוה juxta eas literas, quibus ſcriptum eſt, proferebat in Templo ſive Sanctuario, cum ſumma reverentia. Ultimus ſacerdos, qui illud pronunciavit, fuit שמעון הצדיק Schimeon juſtus. Urbe & Templo vaſtatis per Veſpaſianum, totaliter iſta pronunciatio deſiit (non enim licitum erat extra Templum Hieroſolymitanum illud pronunciare) & ſic quoque vera & genuina ejus pronunciatio ex omnium Judæorum cognitione ſublata eſt, non ſine ſingulari Dei judicio, ut Deum ſuum, qui ſe proprio ſuo nomine cognoſcendum ipſis manifeſtaverat, jam ne nominare quidem vel appellare proprio ſuo nomine poſsint. De hoc videatur Tetragrammaton Joh. Druſii. R. Salomon, Num.6.27. Et ponent nomen meum, id eſt, יברכום בשם המפורש Benedicẽt ipſis per Schembamphoraſch. In libro עקרים Ikkarim, Orat. 2. cap.28. ab initio: שם הַנִּכְבָּר Nomen illud glorioſum cum Jod, He, Vav, He, vocatur שֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ Schembamphoraſch, id eſt, הַשֵּׁם הַנִּבְדָּל Nomen ſeparatum, quæ locutio uſitata eſt in libris Rabbinorum, ut quando dicunt de re, quæ ab alia ſeparata & diſcreta eſt, פורש: ut, בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי Caro ſeparata à vivo: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה Separatus à præputio. Sic homines, qui à ſe invicem dignitate aut ſanctitate ſeparati & diſcreti ſunt, vocantur פרושים. Sic quoque explicant Rabbini noſtri in libro Siphre & in Talmud, illud: Sic benedicetis filiis Iſrael, Num.6.v.23. nimirum, בשם המפורש per Schem hamphoraſch. Diciſne ſimpliciter per Schembamphoraſch, aut etiam per cognomen ejus Adonai? textus me docet in ſequentibus, ubi dicitur verſ.27. Et ponent nomen meum ſuper filios Iſrael. Nomen meum, ſcilic. המיוחד לי proprium meum. Quibus declarant, quòd nomina quæ dicuntur de ipſo Deo & de aliis, impoſita ſunt ipſi ſive ab effectis, ſive à qualitate alia, citra affirmationem eſſentiæ ipſius; veluti Nomen אלהים denotat potentiam, ideoq́; dicitur de ipſo & de aliis, veluti de angelis & judicibus. Sic ארני denotat Dominium, ideoq́; dicitur de ipſo, & de aliis. Idem de aliis nominibus judicium eſt, quæ de ipſo & aliis per communicationem & homonymiam dici poſſunt. Sed nomen quatuor literarum Jod, He, Vav, He, nullo modo alii rectè convenire poteſt, quia eſt nomen, quod de Deo tantùm dicitur ratione æternæ ipſius eſſentiæ. Sic quoque ſcribit Rambam, id eſt, R Moſche ben Majemon cap.61. parte 1. libri מורה More nevochim. Atque hac in re nihil quicquam communicatur cum eo ex cæteris entibus: unde vocatur שם המפורש Nomen ſeparatum. Inter ea tamen etiam invenitur, quòd accommodatur hoc nomen aliis exiſtentibus per metaphoram. Dicit enim Scriptura: Et יהוה Dominus præcedebat eos interdiu in columna nubis, deducendo eos per rectam viam: nocte verò in columna ignis, &c. Exod.13.21. Scriptura etiam alia dicit: Præfectus eſt itaque angelus Dei præcedens caſtra Iſrael, & fuit à tergo ipſorum, & profecta eſt columna nubis ante eos, & ſubſtitit à tergo ipſorum, Exod.14.19. Hactenus ex libro Ikkarim, qui deinceps fusè in iſto capite explicat, quomodo ſanctiſsimum hoc Nomen aliis etiam per ſimilitudinem accommodetur. In libro Cabaliſtico שערי אורה Schaare ora, in principio, legitur: Scito, quòd omnia nomina ſancta, quorum fit mentio in Lege, pendent à nomine quatuor literarum יהוה. Deinde ſcito, כי שם בן ד׳ אותיות quòd nomen quatuor literarum eſt inſtar rami arboris: nomen אהיה autem eſt radix iſtius arboris, unde oriuntur plures radices, quæ extendunt ſe circumquaq; in frondes. Reliqua autem nomina ſancta ſunt inſtar frondium & palmitum qui emittuntur ex ramo arboris, quorum quiſque producit fructum juxta ſpeciem ſuam, &c. Ibidem in lit. ב folio 4. col.1. Scito quòd nomen proprium יהוה denotat eſſentiam Creatoris noſtri, omniaq́; ab ipſo dependent. Vide de his etiam fusè in libro נוה שלום fol.202.col.1. In Talmud Sota fol.38.1. & in Bemidbar rabba, ad

illud Numer. 6. כה תברכו *Sic benedicetis*, *scilic.* בשם המפורש *Per nomen Schembamphorasch. Tu dicis, per Schembamphorasch: aut fortasse tantùm* בכינויו *per cognomen ejus? textus dicit* (mox vers. 27.) *Et ponetis nomen meum super filios Israel, egoq́ benedicam eis, scilic.* בשם המיוחד לי *per nomen appropriatum mihi.* Et paulò post: מכאן אמרו במקדש בשם המפורש ובמדינה בכנוי *Hinc dixerunt sapientes: In sanctuario* (Templo Hierosolymitano) *per Schembamphorasch benedicetis: in provincia* (extra urbem) *per cognomen ejus.* Et mox: שם המפורש אסור לומר בגבולין *Probibitum est pronunciare nomen Schembamphorasch in locis extra urbem.* In Capitulis R. Eliesaris, cap. 47. *Quando descendit Deus ut daret Legem Israelitis, descenderunt cum ipso sexaginta myriades angelorum, juxta numerum virorum Israelis, erantq́ in ipsorum manibus ornamenta & coronæ,* ועטרו את ישראל בכתר שם המפורש *& coronarunt Israelitas coronâ Schembamphorasch. Quamdiu eas gestarunt, erant probiores angelis coram Deo: non dominabatur eis angelus mortis: non faciebant opus naturæ. At quando fecerunt opus vituli &c.* R. Bechai in Parascha נשא Numer. 6. vers. 23. *Præterea comprehendit illud,* אמור להם *Dic illis,* בסתם לא במפורש *simpliciter, non expressè* (id est, simpliciter, absolutè & generaliter sunt ista verba intelligenda, *Dic eis*, id est, tali benedictione benedicito ipsis, non quòd jubeat expressè juxta scripturam suam nomen illud Dei proprium & essentiale tetragrammaton, in ista benedictione esse proferendum.) *Sunt enim tempora, quibus sacerdotes proferunt illud nomen cum elevatione manuum* בפרסום *expressè* (& publicè ut ab omnibus audiatur) *& sunt tempora,* שאין מפרסמין *quando non pronunciant illud publicè & clarè,* אבל מבליעין אותו *sed deglutiunt illud* (id est, obscurè, cum murmure vel mussitatione proferunt illud, quasi absorberent.) *Sic porrò inquiunt Rabbini nostri,* משרבו הפריצים מבליעין אותו *Ex quo aucti fuerunt homines perversi, absorbuerunt illud nomen.* R. Salomon Levitic. 24. vers. 11. ויקב; *Sensus ejus est juxta Targum ejus,* ופריש *Et expressit, expressè pronunciavit,* שנקב שם המיוחד, *qui pronunciavit nomen illud Dei proprium & blasphemavit,* והוא שם המפורש *eratq́ nomen illud Schembamphorasch, quod audiverat in monte Sinai.* In Cap. R. Eliesaris, cap. 47. *Extitit Pinchas & anathematisavit Israelitas* בשם המפורש *per Schembamphorasch & per scripturam sacrarum tabularum Legis, &c.* R. Bechai Levit. 24. 10. Et rixati sunt in castris filius mulieris Israelitidis, & vir alius Israelita. *Quæri potest, si rixati fuerunt inter se, & iste filius blasphemaverit, quare non accusavit eum apud Mosen, aut quare non percussit eum, aut occidit*

eum? Rectum est ut dicatur, virum istum Israelitam indicasse ipsi negotium patris ejus, quòd occisus fuerit, & qualis fuerit mors ipsius: כי משה הרגו בשם המפורש *nam Moses occiderat eum per nomen Schembamphorasch.* Idem scribit R. Salomon Exod. 2. Et amplius ad ista verba: Erat filius viri Ægyptii: *Erat Ægyptius iste quem occiderat Moses, Exod. 2.* Idem scribit R. Bechai hoc loco. Moses ergo adhuc juvenis, occidit Ægyptiū istum virtute Schemhamphorasch, operatione arcanâ sanctissimi istius nominis super ipsum pronunciati. Hæ blasphemæ sunt fabulæ Judæorum, quòd & Christus virtute & scientiâ istius nominis miracula sua fecerit. Eam historiam Latinè recitat Michael Neander in Collectaneis ad Grammaticam suam Hebræam ex Victoria Porcheti contra Judæos, & Germanicè Lutherus in libello suo de Schemhamphorasch. In libro שערי אורה *Schaare ora*, fol. 1. col. 2. *Etiamsi verè fuerint penes sapientes primos nomina sancta per traditionem oralem accepta à prophetis,* כגון שם של ע״ב · ושם של מ״ב · ושם של י״ב *veluti nomen 72. nomen 42. nomen 12. literarum, aliaq́ nomina sancta plurima,* והיו יכולים לחדש בהם אותות ומופתים בעולם, *potuerintq́ per ea signa nova & miracula edere, non tamen usi fuerunt ipsis ad quamvis necessitatem, sed duntaxat tempore persecutionum & calamitatum publicarum, &c.* Vide Tetragrammaton Joh. Drusii, & Lexicon nostrum Hebraicum in Radice הוה. Cæterùm historia ista de occiso à Mose Ægyptio per Schemhamphorasch, ab Hebræis sic explicatur, angustiùs à Mose tacta. R. Bechai sect. 1. in Exodum scribit: *Scito quòd percussio ista linguâ facta fuerit: occidit enim ipsum spiritu labiorum suorum, unde Rabbini nostri dicunt,* שהרגו בשם המפורש *quod occiderit ipsum per Schembamphorasch. Cujus ratio dependet ex eo quod mox dicitur,* An ad occidendum me istud dicis? Exod. 1. 14. *nempe* באמירה בלבד *sermone vel verbis duntaxat. Fuerat autem Schembamphorasch quadraginta duarum literarum. Ejus probatio aut certè indicium est ex Scriptura. Nam David dicit;* Per te hostes nostros feriemus, & per *Nomen tuum* conculcabimus adversarios nostros, Psalm. 44. vers. 6. *Dicitur id de nomine 42. literarum. De eodem dictum est:* Nam exaltatum est nomen ejus לבדו solius, Psalm. 148. 13. (Vox לבדו valet in numeris 42. Ergo intelligitur eo nomen expositum quadraginta duabus literis.) *Huc quoque pertinet:* Suspendens terram על בלימה, Job. 26. 7. &c. *Item virtute hujus nominis quadraginta duarum literarum factum, ut Elischa pueris per ludibrium acclamantibus ipsi,* Ascende calve, ascende calve, ויקללם בשם יהוה *maledixerit ipsis per nomen Domini,*

mini, (nempe per nomen quadraginta duarum literarum) *unde & factū ut duo lupi quadraginta duos ex ipsis dilaniarint*, 2.*Reg*.2.23.24. *Venit autem locutio ista*, Et percussit Ægyptium istum, Exod.2. *in eadem locutione quâ dicitur*, Et egressus est angelus Domini,& percussit in castris Assyriorum, 2.Reg.19. vers.35. שאין הכונה הבאת יד כ״א הבאת כח *ubi non est intentio vel sensus de percussione manus, sed de percussione per virtutem.* Hactenus ex R.Bechai, quæ adducta sunt, non ut amentia Judæorum, quâ ex divina comminatione percussi sunt, robur aliquod accipiat, sed ut nuditas pudenda sapientiæ ipsorum prudentioribus detegatur. Ostensum illis fuit, quâ virtute aut vi Moses Ægyptium istum interfecerit, Elisæi quoque maledictione per nomen Domini factum sit, ut quadraginta duo pueri vel juvenes per lupos fuerint interfecti. Pari authoritate explicant, quam occasionem habuerit Moses Ægyptium istum percutiendi. Ea traditur in Medrasch rabba in Exodum, sect.1. hoc sensu: נוגשים *Exactores erant ex Ægyptiis*, ושוטרים *& curatores ex Israelitis. Exactor Ægyptius præfectus erat decem curatoribus Israeliticis: curator Israeliticus præfectus erat decem Israelitis. Exactores Ægyptii quotidie ibant in domos curatorum Israeliticorum, tempore matutino, ut provocarent eos ad operas sub gallicinium. Vice quadam venit exactor Ægyptius in domum curatoris Israelitici, oculosq́; suos conjecit in uxorem ejus formâ præstantem vitioq́; omni carentem. Ad gallicinii tempus adfuit, & egredi jussit ad operas maritum istum. Mox reversus exactor iste, intrepidè ad mulierem istam properavit, & sine omni alloquio cum ea concubuit. Unde ista sine mali suspicione credens, maritum esse, ejus appetitui paruit, & gravida facta est ex ipso. Maritus similiter domum revertens, animadvertit Ægyptium istum domo exeuntem. Maritus mox uxorem rogavit, an tetigerit eam! illa respondit* הן *Ita, & putavi te esse. Exactor Ægyptius cognoscens, rem marito innotuisse, exegit Israelitam istum crudelius ad operas, percussit ipsum, & quæsivit eum morti tradere. Moses id animadvertens, cognoscensq́; per spiritum sanctum, quid in domo Israelitæ istius factum esset, & quid porrò contra ipsum tentaturus esset in agro, dixit apud se: Certè vir iste mortis reus est, juxta id quod scriptum legitur*: Percutiens hominem, & ipse occidetur, Levitic. 24.21. *Neque ob hoc tantum, sed etiam, quia rem habuit cum uxore Dathanis, mortis reus est, sicut dictum est*: Morte morietur adulter & adultera, Levit.20.21. Et respexit (Moses) huc atq; illuc, Exod. 2.12. *id est, cognovit, quid fecerit Ægyptius iste domi, & quid facturus esset foràs in agro.* Et videns neminem adesse. *R. Nehemias dixit: Vidit Mosen, neminem adesse, qui commemoraret nomen illud sanctum super ipso, ipsumq́; interimeret.* Et percussit istum Ægyptium. *Cum quo instrumento occidit eum? R. Ebjathar dixit: Percussit ipsum pugno. Alii dixerunt: Glebis terræ excussit ipsi cerebrum. Rabbini verò dixerunt: Commemoravit super eo* את השם *nomen illud sanctum, & occidit eum, sicut dictum est*: Num ad occidendum me tu loqueris? Exod.2.14. Hactenus ex Medrasch rabbâ in Exodum, unde rursus patet, quòd virtute nominis istius Moses Ægyptium istum occiderit, ac proinde magnam esse efficaciam nominis istius tersancti.

שם מלא *Nomen plenum. Sic vocant nomen tetragrammaton conjunctum cum nomine* אלהים: ut; ויטע ה׳ אלהים Et plantavit Dominus Deus hortum in Eden, Genes.2.8. Inde dicunt ad illud; ביום עשות ה׳ אלהים Gen.2.4. שם מלא על עולם מלא Vide Ber. rabba sect.15.

שם ، שמא *Nomen. Absoluta forma in Targum rara est: pro ea enim communiter dicitur* שום, *ut supra dictum est*: וְקַרֵיית בשם טב Et vocavi nomine bono Bezalaelem, Exod.31.2. in Targ. Hierosol. In Onkelo & Jonathane בשום quod melius. *Forma emphatica sæpius de Nomine divino & tetragrammato dicitur, cum additione* דמתפרש *vel* מְפָרַשׁ *Quod expositum vel separatum est, quod vulgo dicitur à Rabbinis Schemhamphorasch. Id verò intelligo non de expositione illa ficta per 12. aut 42. literas, sive etiam 72. nomina cabalistica arte efficta, sed de expositione sive pronunciatione, quæ fit per nomen vicarium* ארני *quod per se etiam est nomen divinum. Rariùs autem de nomine communi & profano*: יתלעבון בִךְ מְסָאבַת שְׁמָא Ludificabuntur te, ô polluta nomine, vel, irridebunt te polluto, hoc est, infami nomine, Hebr. טמאת השם, Ezech. 22. vers. 5. אֱנָשִׁין דִשְׁמָא Viri nominis, id est, viri celebres, Genes. 6.4. לכולהון בִשְׁמָא קרא Omnes nomine suo vocat, Psal.147.4. דְבהון חָקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא In quibus sculptum est & expositum nomen maximum & sanctissimum, per quod creati sunt trecenti & decem mundi, estque exsculptum & expositum in lapide fundamentali, quo obsignavit Creator mundi os abyssi magnæ à principio, & quicunque commemorat nomen hoc sanctissimum tempore angustiæ, ille liberatur ex angustiis, Exod.28.30. in Jonathane fabuloso isto. דַהֲוָה שְׁמָא מְפָרְשָׁא חָקִיק עֲלֵיהוֹן In quibus erat nomen expositum insculptum inde à monte Chorebh, Exod.32.v.25. in Targ. Hierosol. pro quo in Jonathane legitur: Nam abstraxerant coronam sanctam, quam habebāt in capitibus suis, וַהֲוָה שְׁמָא רַבָּא וִיקִירָא חָקִיק וּמְפָרַשׁ בֵּיהּ fuitq; nomen magnum & pretiosum scul-

PPPpppp 2 ptum

ptum & explicatum in ea: פרש וחרף בר אתתא בת ישראל ית שמא רבא ויקירא דמתפרש Pronunciavit & blaſphemavit filius mulieris Iſraeliticæ nomen illud magnum & glorioſum expoſitum, quod audiverat in monte Sinai, Levit.24.11. in Jonathane, ubi Onkelos ſimpliciter habet ית שמא Nomen illud, & Targum Hieroſolymitanum ית שמא מפרשא Nomen illud explicatum: ודי מפרש ומחרף שמא דיי Et qui pronunciaverit blaſphemando nomen illud Domini, occidendo occidetur, ibid. verſ.16. למדחל ית שמא יקירא ודחילא הדין Ad timendum nomen illud glorioſum & reverendum, Deut.28.58. דחקיק ביה שמא רבא מפרש בשבעין שמהן In quo ſculptum eſt nomen illud magnum, expoſitum ſeptuaginta nominibus, Cantic.2.17. Ubi Septuaginta dicitur, numero ſimplici, pro Septuaginta duobus: tot ènim aliis nominibus explicatum *eſt* à Cabaliſtis, ut ſuprà etiam dictum. אף ית שמא דהוה כתיב ומפרש על אבן שתיא Etiam nomen illud, quod fuit ſcriptum & expoſitum in lapide fundamenti, (nempe Templi Hieroſolymitani) Eccleſ.3. v.11. וביה חקיק ומפרש ית שמא רבא ויקירא Et in eo (baculo Moſis) ſculptum & expoſitum erat nomen illud magnum & glorioſum, Exod.14.21. in Jonathane. וכתב עלוי שמא רבא ויקירא Et ſcripſit in eo nomen magnum & glorioſum, projecitque in aquas iſtas amaras, unde dulces factæ ſunt aquæ iſtæ, Exod.15.verſ.25. in Jonathane. *Cum Pronominibus,* שמי Nomen meum, שמך nomen tuum, שמיה nomen ejus, שמהון nomen ipſorum, quod tamen etiam dicitur שומהון à forma שום ſuperiùs poſitâ. *Plurale,* וקרא אדם שמהן Et vocavit Adam nomina, id eſt, nomina impoſuit ſingulis propria, Geneſ.2.20. *Conſtruct.* אלין שמהת בני עשו Iſta ſunt nomina filiorũ Eſau, Geneſ.36.10. *Cum Affixis,* ואלין שמהתהון Et iſta ſunt nomina ipſorum, Geneſ.25.16. ושמהתהן Et nomina ipſarum, Ezech.23.4.

שמאבר *Nomen regis Tzevojim,* Geneſ.14.2. dictus quaſi שם אבר quòd habuerit nomen alæ, potens volatu ad colligendum opes, ut eſt in Ber. rabba ſect.41.

שמא *Fortaſsis, fortaſſe, Si fortè, an fortè. Rabbinicum eſt, unde illud,* כי תאמר *à R. Salomone exponitur,* שמא תאמר *Si fortè dixeris, Deuter.7.v.17.* Inter Apophtegmata Patrum legitur capite 2. אל תאמר כשאפנה אשנה שמא לא תפנה *Ne dicas: Cùm otioſus fuero, diſcam; fortaſsis non eris otioſus.* Quo monuerunt, in mora eſſe periculum & damnum, nec eſſe in craſtinum differenda, quæ hodie commodè fieri poſſunt. Fortaſſis, *aliquando in interrogando uſurpatur, pro* Nunquid?

שמאי *Schammæus. Caput Phariſæorum fuit, paucis annis ante Chriſtum, antagoniſta perpetuus Hillelis:* Vide הלל.

שימאי. *Diſſentiunt interpretes.* Legitur פתחי שימאי. Alius dixit, Portæ ſunt *Schemmæorum*, id eſt, terræ Iſrael, cujus incolæ ſunt à Schem orti. Alius, *Portæ deſolatæ*, quaſi à שמם, alius dixit *Portæ apertæ*, ſine tegumento aut tecto. Erubhin fol.11.1.

שמיא *Cælum, Cæli. Conſtructè* שמי. *Singulari & plurali abſolutâ forma caret:* הא דיי אלהך שמיא ושמי שמיא Ecce Domini Dei tui ſunt cęli, & cæli cælorum, & quicquid in eis eſt, Deuter.10.14. ככוכבי שמיא למסגי Sicut ſtellas cæli multitudine, Deuter.10.v.22. אסתכי כען לשמיא Reſpice nunc verſus cælum, Geneſ.15. verſ.5. בשמי שמיא In cælis cælorum, Pſalm.68. verſ.34. ואחמי שמיך Quum intueor cælos tuos, Pſalm.8. verſ.4. Item, *Deus, cælos inhabitans, per metonymiam:* די שלטין שמיא Quòd dominantur cæli, id eſt, Deus cæleſtis, Dan.4.23.

שמים *Cælum.* Vide notificationem ejus in Lexico Hebraico. Per metonymiam *Deus, quia Cælum propriè dicitur habitaculum ejus. Apud Talmudicos celebre eſt,* הכל לשם שמים *Omnia ad cælum, i. e. Deum, vel, propter Deum,* id eſt, Omnia dicta & facta debent referri ad gloriam Dei, vel gloriam nominis Dei. In Medraſch Koheleth cap.5.v.6. *Qui venit viſitatum ægrotum, dicit,* השמים ירחמו עליך *Cæli miſereantur tui, i. e. Deus miſereatur tui.* In Pirke abhoth cap. 4. כל כנסיה שהיא לשם שמים סופה להתקים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקים *Omnis congregatio quæ fit propter cælum, i. e. Deum, finis ejus, ut maneat ſtabilis: quæ autem non fit propter Deum, tandem non manet ſtabilis.* Ibidem: *Eſto honor diſcipuli tui æquè carus tibi, ut tuusipſius, & honor ſocii tui ut timor præceptoris tui,* ומורא רבך כמורא שמים *& timor præceptoris tui, ut timor cæli, i. e. Dei.* In eodem lib. cap.1. נמצא שם שמים מתחלל Invenitur nomen cæli, i. e. Dei profanatum. Hinc illa in Novo Teſtamento: *Baptiſmus Johannis unde erat, è cælo vel ab hominibus?* Matth.21.v.25. Item, *Peccavi in cælum & coram te*, Luc.5.18. & 20.v.4. In Medraſch Koheleth cap. 9. v.12. יש לך אדם שחוטא בארץ ואינו חוטא בשמים בשמים ואינו חוטא בארץ *Eſt qui peccat in terram, ſed non peccat in cælum, & eſt qui peccat in cælum, ſed non peccat in terram. Qui verò loquitur linguâ malâ, peccat in cælum & in terram.* In libro precum quotidianarum, לעולם יהי אדם ירא שמים Semper ſit homo timens cæli, i. e. Dei. Ampliùs in Pirke abhoth cap.5. כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקים *Omnis contentio, quæ fit propter cælum, i. e. Deum, ea tandem*

tandem perstabit: quæ autem non fit propter Deum, ea non perstabit. Quæ autem est contentio שהיא לשם שמים, *quæ fit propter Deum? est contentio Hillelis & Schammæi: quæ autem non est propter Deum, ea est contentio Korachi & ejus cœtus*, Num.16. Hæc ibi. *Contentio*, id est, disputatio. *Propter Deum*, id est, propter verbum ejus & dogmata verbi divini. *Hillel & Schammai* duo celebres Doctores fuerunt ante Christum, centum circiter annis ante vastationem Templi secundi. Hillel Babylonius fuit: ejus discipuli & sectatores dicti fuerunt בית הלל Domus Hillelis. Alterius, בית שמאי Domus Schammæi. Hillel iracundus fuit: Schammai mansuetus. De his alibi dixi. Semper docendo sibi contradicebant. *Jurabant etiam per cœlum.* Ejus exemplum est in Medrasch Koheleth capite 1.8. השמים הזכרתני *Per cœlum*, in memoriam hoc revocasti mihi, &c. *Exemplum temerarii juramenti, quod Christus prohibuit Matth.* 5 34. Sic in Berachoth fol.55.col.2. השמים כן הוא *Per cœlum*, res ita habet.

שְׁמַיְמִי *Cælestis:* גרמים שמימיים Corpora cœlestia: באמצעות הגרמים השמימיים In medium corporum cœlestium, R Levi, Job.26.

שִׁמְגִּז *Nomen civitatis, quæ à forti aceto commendata fuit.* Unde, לישקיה רביעתא דחלא שמגז Bibēdum dabitur ipsi quartale aceti Schamgasæi, Gittin fol.69. Abhoda sara fol.12.2. *Alibi est nomen Angeli cujusdam, aut vox magica*, Schabbas fol.67.1.

שמד *Hiphil*, הִשְׁמִיד *Perdere, Disperdere, Profligare, Delere, Destruere, apud Rabbinos, ut Hebraicè. In Targum* אַשְׁמֵד, unde *Infinitivus*, לְהַשְׁמָדָה וּלְהוֹבָדָה Profligando & perdendo, Daniel.7.26.

שְׁמַד *Deficere à religione, apud Rabbinos, quasi seipsum delere, abolere, destruere, perdere. Judæi in Germania corrumpunt verbum Hebræum in formam Germanicam, dicentes,* Sich schmadden/ Er hat sich geschmaddet/ id est, Er hat sich vertilget/ pro, *Defecit à fide Judaica, & animam suam perdidit.* Elias in Methurgeman citat locum ex Targum Hierosolymitano, ex hac significatione, או בַּר יִשְׂרָאֵל דְּאִשְׁתְּמַד וְלָא הֲדַר Aut Israëlita qui defecerit (à religione Judaica) & non fuerit reversus, Exod.12. v.43. Pro eo hodie in libris legitur וְאִסְתַּלַּק Et recesserit.

מְשׁוּמָּד *Apostata, Defector sui ordinis & fidei desertor, dictus quasi Perditus. Scaliger in trihæresio cap.27. vult* משומד *tantùm esse qui coactus à fide deficit, metu scil. mortis & persecutionis:* At זָקֵן מַמְרֵא *qui voluntariè deficit.* Rabbi Levi scribit 2 Reg. 23.v.22. מתנאי פסח שלא יאכל ממנו ישראל משומד Ex conditionibus sive articulis de agno paschali est, ne quisquam Israëlita apostata de eo comedat. R.David 2.Reg.18.17. רבשקה ישראל משומד היה Rafsake Israëlita apostata fuit. *Contra apostatas à fide Judaica, Judæi quotidiè precationem dicunt, orantes, ne unquam habeant spem salutis. Eidem annexa est imprecatio contra Christianos. Hæc cùm paucis Christianis nota sit, placet eam divulgare. Ita autem se habet ipsorum verbis, ut quidem hodie in libris legitur:* וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה וְכָל הַמִּינִים כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכָל אוֹיְבֵי עַמְּךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ וּמַלְכוּת זָדוֹן תְּעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְמַגֵּר וְתַכְנִיעֵם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ *Et omnibus apostatis nulla sit spes: omnes hæretici quasi momento pereant: omnesq; inimici populi tui citò excindantur: regnum superbiæ eradicato, confringito & destruito: subigito eos omnes citò in diebus nostris:* ולמלשינים Delatoribus, calumniatoribus, detractoribus, à Rad. הִלְשִׁין quod est à Nomine לָשׁוֹן Lingua. Pro hac voce in libris antiquis & manuscriptis lectum fuit, וְלַמְשׁוּמָּדִים Et apostatis, Judæis scil. qui à religione Judaica ad aliam defecerunt. Sic lectum fuisse olim, docet Antonius Margarita in suo contra Judæos libro. Legitur etiam sic etiamnum hodie in Commentario ad librum precum ex editione Cracoviana in quarto: in textu autem est ולמלשינים. Verba Glossæ sunt: ופירוש למשומדים אותם החוטאים בנפשותם · והזכיר ד׳ משומדים מינין אויבים וזדים וכנגדם אמר תעקר · ותשבר · תמגר · ותכניעם: Apostatis, id est, illis qui peccant in animam suam. Commemorat autem quatuor peccatores, Apostatas, Hæreticos, Inimicos & Superbos, contra quos totidem Verbis dicit, Eradicato, Conterito, Destruito, Subigito vel humiliato. Hæc ibi. Cæterùm substituerunt Judæi vocem למלשינים inde à centum annis, quando Christiani cæperunt libros ipsorum pervolvere, & censuram suam in quibusdam locis ipsis adjicere. Vocant autem apostatas מלשינים Delatores, proditores, quia solent malitiam Judæorum Christianis detegere. Metu ergo Christianorum, & alia quædam in hac precatiuncula mutarunt. In editione quadam Veneta Precum juxta ordinem Hispanorum: ולמלשינים בל תהי תקוה וכל הזדים כרגע יאבדו וכל אויביך וכל שונאיך יי׳ מהרה יכרתו והרשעים במהרה תעקר ותשבר ותכלה ותכניעם במהרה בימינו: ברוך אתה יי׳ שובר רשעים ומכניע זדים · In alia editione Veneta juxta ritum Romanensium Judæorum: ולמלשינים בל תהי תקוה וכלם כרגע יאבדו וכל אויביך כרגע יכרתו ותכניע אותם במהרה בימינו · בא״י שובר אויבים ומכניע זדים · . Hæc variatio facta est, ne Christiani ipsorum diras animadverterent. Per מינים Hæreticos, plerunque intelligunt Christianos, ut & per אויבים Inimicos, quos etiam vocant שונאים Osores: per מלכות זדון Regnum superbiæ,

biæ, ſive ורים Superbos ſimiliter intelligunt Chriſtianos ſive regnum Romanum. Quid ergo iſtis fidendum, qui tale excidium & exitium nobis quotidie optant? quorſum tantis privilegiis tutandi; ut illis robur tanta ipſorum impietas nanciſcatur? משומר שנשא משומרת Apoſtata ſi ducat apoſtatam juxta ſtatuta ipſorum, ac poſtea ad Judaiſmum ſe receperint, conjugium ipſorum reputatur nullum, ac ſine libello repudii diſſolvi poteſt: Schulchan aruch par.4. num.26. *Apud Talmudicos*, ישראל משומר הוה ופלח לה Iſraëlita apoſtata fuit & coluit illud, ſcil. idolum, Avoda ſara fol.54. col.1. המשומר לע״ז מותר להלוותו ברבית Apoſtatæ deficienti ad Idololatriam, licitum eſt mutuo dare in uſuram. Corpus ejus liberum eſt, cur non potiùs facultates ejus? Item, המשומדים Apoſtatas deſcendere faciunt in foveam, ſed non aſcendere, non educunt, vel extrahunt, Bechai fol.214.1.

שְׁמָד · שְׁמָדָא *Perditio, Profligatio, Exitium, perſecutio:* גזרו שמד Decreverũt (reges & magiſtratus Chriſtianorum) perſecutionem contra Judæos. *Pro hoc frequentius dicunt* גָּזְרוּ גְּזֵרָה *Decreverunt decretum. Inde Author Aruch pro explicanda hac Radice* שמד, *adducit duntaxat exempla de Radice* גזר, *docetq́ quid ex hujuſmodi quibuſdam perſecutionum decretis apud Judæos contrà ſtatutum ſit de exercitiis precum, jejuniorũ & univerſalis reſipiſcentiæ.* In Medraſch Kohel. cap.10. fol.111.col.1. R.Schimeon ben Jochaj, & R.Elieſer filius ejus latebant in quadam ſpelunca 13.annis בשמדא in perſecutione quadam.

שמדע *Ithpahel*, אִשְׁתְּמוֹדַע *Notum fieri, Cognoſcendum ſe exhibere vel dare, Innoteſcere: Agnoſcere, Cognoſcere. Verbum eſt ex* ידע, *ſive ejus Participio* מוֹדַע *formatum, cum additione literæ* מ *ab initio, ut in aliis pluribus in hac litera. Sub forma paſſiva habet etiam uſum Verbi activi, regendo Affixa Pronomina & caſum accuſativum. Præterit.* וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע שׁוֹעָא Neque agnoſcitur apud ipſum nobilis præ paupere, Hebr. נִכַּר, Job.34.v.19. אִין אִשְׁתְּמוֹדַע Si notum factum fuerit, bovem petulcum eſſe, Hebr. או נודע, Exod.21.v.36. in Jonathane. דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ Qui tibi notus non fuit antea, Heb. אֲשֶׁר לֹא יָדַעַתְּ, Ruth.2.v.11. וְאִשְׁתְּמוֹדַע יוֹסֵף יַת אֲחוֹהִי Et agnovit Joſeph fratres ſuos, Hebr. וַיַּכֵּר, Geneſ.42.8. יְהִי גַּבְרָא דְאִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ מְבוּרָךְ Vir qui ſe cognoſcendum exhibuit tibi, ſit benedictus, Hebr. יְהִי מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ, Ruth.2.19. וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעֵיהּ Neque cognovit eum, Hebraicè וְלֹא הִכִּירוֹ, Geneſ.27.v.23. וְאִשְׁתְּמוֹדְעֵיהּ Et cognovit eum, prociditque in faciem ſuam, Hebr. וַיַּכִּרֵהוּ, 1.Reg.18.7. וְאִשְׁתְּמוֹדְעַהּ Et cognovit eam, Geneſ.37.v.33. וְאִשְׁתְּמוֹדְעִנּוּן Et cognovit eos, Geneſ.42.7. לָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ בִּמְחוֹזִין

Non fuerunt agniti in plateis, Hebr. לֹא נִכְּרוּ, Thren.4.8. וְאִנּוּן לָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּהִי Ipſi verò non agnoverunt eum, Geneſ.42.8. *Particip.* וְלֵית לִי מִשְׁתְּמוֹדַע Non eſt qui agnoſcat me, Hebr. וְאֵין לִי מַכִּיר, Pſal.142.5. *Infinitivus*, לָא יְדַעִית לְאִשְׁתְּמוֹדָעָא Non novi me notum reddere, i.e. oſtentare me, Hebr. וְאֶל אָדָם לֹא אֲכַנֶּה, Job.32.22. לְאִשְׁתְּמוֹדָעוּתַנִי Ad agnoſcendum me, ut me agnoſcas & me irationem habeas, cùm ſim alienigena, Ruth.2.10. *Imperativus*, אִשְׁתְּמוֹדַע כְּעַן Agnoſce nunc, num tunica iſta ſit filii tui, Hebr. הַכֶּר נָא, Gen 37.32. אִשְׁתְּמוֹדְעוּן וְחָמוּ Cognoſcite & videte, Pſal.34.10. *Futurum*, וְלָא אִשְׁתְּמוֹדַע חֵיזוּהּ Neque agnoſco vultum ejus, Job.4.16. לָא תִשְׁתְּמוֹדַע אַפִּין Non agnoſces vultus perſonarum, id eſt, perſonas, ut alias aliis præferas ex favore perſonæ, non ex juſtitia cauſæ, Deuter.16.19. לָא תִשְׁתְּמוֹדְעוּן אַפִּין Non agnoſcetis perſonas, Deut.1.17. יִשְׁתְּמוֹדְעוּנוּן Cognoſcent eos, Jeſa 66.9.

אִשְׁתְּמוֹדְעוּת *Agnitio, Cognitio, notitia:* וְאִשְׁתְּמוֹדְעוּת אַפֵּיהוֹן Et agnitio vultuum, id eſt, perſonarum in judicio, teſtatur contrà ipſos, Hebr. הַכָּרַת פְּנֵיהֶם, Jeſa.3.9. Item *Cognatio*, ut ſequitur.

II. אִשְׁתְּמוֹדַע *Agnatum, cognatum eſſe vel fieri:* vel Nominaliter, *Cognatus, quaſi notus & familiaris.* וּלְנָעֳמִי אִשְׁתְּמוֹדַע לְגַבְרַהּ Ipſi Naomi autem erat cognatus quidam mariti ejus, Hebr. מְיֻדָּע, Ruth.2.1. בּוֹעַז דְאִשְׁתְּמוֹדַע לָנָא Boaz qui eſt cognatus noſter, Hebr. מֹדַעְתָּנוּ, Ruth 3.2.

אִשְׁתְּמוֹדְעוּת *Cognatio, familiaritas:* לְמִשְׁצֵף הִיא אִשְׁתְּמוֹדְעוּתְהוֹן Ad exſcindendum cognationem ſuam, familiares ſuos, Geneſ.49.5.

שמח שַׁמְחְזַאי *Nomen angeli qui cum ſocio ſuo ex cœlo fuit deturbatus:* שַׁמְחְזַאי וְעוּזִיאֵל Samgaſai & Uſiel qui de cœlo ceciderunt, verſabantur temporibus iſtis in terra, Geneſ.6.4. in Jonathane, pro Hebræo, ונפילים Et gigantes tunc erant in terra. Gigantes iſti fuerunt dicti נפלים quaſi Decidui, quòd è cœlo eſſent dejecti in terram.

שְׁמַט *Dimitti, Excidere, Exilire, Dilabi, Elabi, Decidere:* וְיִשְׁמוֹט פַּרְזְלָא מִן קַתָּא Et elapſum fuerit ferrum de manubrio, Hebr. וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל, Deut.19.5. in Targum Jonathanis & Hieroſol. *Aphel*, אַשְׁמֵיט *Dimittere, Intermittere, Remittere. Futurum*, דַּרְגְשִׁי אַשְׁמֵט Lectum meum dimitto, Pſalm.6.7. Sic habent Veneta. Elias in Rad. מטש legit אַטְמֵישׁ Immergo, pro Hebræo אַמְסֶה Madefacio, liquefacio, quæ lectio videtur melior: תַּשְׁמֵיט יְדָךְ Intermitte manum tuam, Deuter.15.v.3. וּשְׁבִיעֵיתָא תַּשְׁמְטִנָּהּ Septimo autem anno intermittito eam, id eſt, ne colito terram, ſed quieſcere ſines, Exod.23.11. יַשְׁמֵיט כָּל גְּבַר מָרֵי רְשׁוּ Ut intermittat vel dimittat quiſq; dominus crediti,

crediti, Deuter.15.2. *Ithpehal, Præteritum*, בִּמְחִי בְּרָזָן וְלָא אִשְׁתְּמִיט In loco foraminum, neque elapsa fuit, scil. lancea, Numer.25.8. in miraculo quarto, in Jonathane. Scribit enim, duodecim miracula edita fuisse Pinchaso in facto isto transfixionis viri Israëlis & mulieris Midianitidis. אִשְׁתְּמִיטוּ מִבֵּית מִדְרָשָׁא Elabuntur, subtrahunt se ex domo studii, id est, ex Schola, Psal.141.v.6. *Participium*, אוֹ דְמִשְׁתְּמֵיט יַרְכֵיהּ Aut cui elapsum, dimotum, luxatum est femur ejus, Levit.21.18. in Jon. *Sic apud Talm.* in Cholin fol.57.

שְׁמִטְּתָא *Dimißio, Intermißio, Remißio, tam agrorum & terræ colendæ, quàm etiam hominum ex servitute, & debitorum. Fiebat id septimo quoq; anno, qui dicebatur Annus dimißionis vel intermißionis. Quandoq; significat Septennium, septem annorū complexum, sicuti Sabbathum significat diem septimum & Septimanam integram:* וְדֵין פִּתְגָם שְׁמִטְּתָא Hoc est negotium intermißionis, ut intermittat quisq; creditor exigere debitum à proximo suo, neque petat à proximo suo, vel à fratre suo; אֲרוּם קְרָא שְׁמִטְּתָא קֳדָם יְיָ nam vocatur intermißio coram Domino, Deut.15.1. וּשְׁמִטְּתָא Et intermißionis annus quando veniet, ut aperiamus thesauros frumenti, Amos 8.v.5. שַׁתָּא דִשְׁמִטְּתָא Annus dimißionis, Deut.15 9. & 31.10. וּתְהֵי צַדְיָא בִּשְׁמִטְּתָא Eritque vasta, desolata in anno dimißionis, Jerem.17.4. *Hinc Munsterus scribit, significare Desolationem. Id verò non est per se, sed ex consequenti, quatenus ager incultus manet. Plurale in forma masculina, & significat Septennium:* וְיוֹמַיָּא דִיתִיבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם תְּלָתִין שְׁמִטִּין דִשְׁנִין Dies quibus habitarunt Israëlitæ in Ægypto, fuerunt triginta dimißiones annorum (id est, triginta septennia) quorum numerus est ducenti decem anni: numerus autem quadringentorum & triginta annorum est ab eo tempore, quo locutus est Dominus cum Abrahamo, nempe die decimoquinto mensis Nisan sive Martii, inter partes sectas (Genes.15.) usque ad diem egressus ex Ægypto, Exod.12.40. in Jonathane. Vide hoc loco R.Salomonem.

הַשְׁמָטָה *Dimißio*, Rab.

Apud Rabbinos & Talmudicos, intricata & prolixa est disputatio de jure remißionis: שביעית משמטת את המלוה Septimus-annus dimittit creditorem, id est, facit ut creditor cogatur intermittere exactionem debiti. פרוזבול אינו משמט Statutum (de anno septimo) nō dimittit debitum. המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני Qui restituit chirographū in anno septimo, dicet debitori: Remitto ego debitum, &c. Scheviith cap.10. דמדאורייתא משמטא שביעית Ex Lege dimittit debitum annus septimus, & Hillel senex fecit statutum, ut annus septimus non dimittat debitum, Gittin folio 36.1. Respondet Gemara, non fuisse generale statutum Hillelis, sed speciale de anno septimo in isto tempore. Quod autem dicit Scriptura, וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט וכו׳ *Hoc autem est jus remißionis, remittito, &c. Deuter.5.2.* illud innuit, שבשתי שמטות הכתוב מדבר quòd de duabus remißionibus Scriptura loquitur, אחת שמטת קרקע una scil. est intermißio culturæ terræ, ואחת שמטת כספים & altera est remißio pecuniarum, &c. Plura de juribus hisce ibidem in Gittin.

II. שְׁמַט *Rapere, Abripere, Diripere, Eripere: Avellere, Evellere, Divellere, Extrahere:* דהוה שמיט ביפי דכיתנא Qui fuit rapiens manipulos lini, Nedar. fol. 48.2. שומטו מעל בניו Rapit illud à filiis ejus, Metzia fol.114.col.2. משמט הוה שמיט ואכיל Rapiendo rapuit illud & comedit, Bava basra folio 28.

משמוטא *Raptor, Prædo*, Avoda sara fol.15.2. Baal Aruch scribit, non significare eum qui occidit homines, sed raptorem vulgarem, qui vestimenta hominibus spoliat, & aufugit:

שְׁמִיט · שמוט *Prælongum, promissum, ex significatione Coma promissa. Una forma Hebraica est; altera, Chaldaica:* צואריו שקוט ושמוט Collum ejus declive est antrorsum & prælongum, Bechor. fol.43.2. Gemara explicat שמוט id est, אָרִיךְ וּקָנִים Longum & promissum. Duo vitia sunt in primogenito. Aruch exponit, ארוך ורך Longum & tenerum *Plurale*, דמשמשה על ארעא הוו לה בני שמיטי *Quæ (fœmina lactans) utitur Venere super terra, ei erūt liberi cum prælongo collo, id est*, ארובי צואר, *quod vitiosum est*, Ketubh. fol.60.2.

שְׁמוּטָא *Bruchus, locustæ species:* שְׁמוּטָא אֲרֵי יְהֵי Bruchus cùm fuerit in terra, Hebr. חָסִיל, 1.Reg. 8.v.37. וּמוֹתַר פַּרְחָא אֲכַל שְׁמוּטָא Residuum melolonthæ absumpsit bruchus, vel, comedit attelabus, Joel.1.4. Legitur etiam hoc Nomen Ezech. 23.v.21. sed in nullo sensu, unde R.David illic de alia lectione monet.

מִשְׁמָט *Locus intermissus vel dimissus à cultura & satione:* מִשְׁמַט מְלוּחִין Locus incultus pro urticis aut herbis salsuginosis, Hebraicè מִמְשַׁק, Soph.2.9.

שמך

שְׁמִיכָה *Stragula villosa*, Judic. 4:18. in Hebræo. In Vajikra rabba ad hunc locum, וְתְכַסֵּהוּ בַשְּׂמִיכָה *Et operuit eum stragulâ villosâ, Judic.*4. Quid est בַשְּׂמִיכָה? Rabbini qui hîc sunt (in Babylonia) dixerunt, idem est quod במודיא linteo vel linteamine. Rabbini autem qui illic sunt (in terra Israëlis) dixerūt, במשיבלא Stragulâ. Dixit Resch Lakis: Discurrimus per totam Scripturam, neque ullibi invenimus vas aut instrumentum, quod vocetur שמיכה. Quid

autem

autem est שמיכה? perinde est ac si dicas שמי כדין Nomen meum sic est, quasi dicas, שמי מעיד עליה Nomen meum testatur de ea, quòd non tetigit eam impius iste, nempe Sisera Jaelem. Hactenus ibi. Meminit horum R. David in Commẽtariis. *Emphaticè* שְׁמִיכְתָא *apud Talmudicos, quod est res crassa, villosa & magni pretii, inquit R. David. De hoc intelligendum est, quod Munsterus hoc loco scribit,* שְׁמַךְ *idem esse quod* עָב *Spissum.*

שַׁמְכִין *Cepæ:* ההוא אריסא דקדיש במוא דשמכי Iste hortulanus, qui desponsavit sibi mulierem pugillo ceparum, Glossa מלא יד של בצלים, Kidduschin fol.52.2. שדי חומי או שמכי Si quis projiceret porrum vel cepas, Sanhed. fol.109.2. Projiceret, id est, spargeret vel expanderet in solo ad exsiccandum. Glossa, שמכי id est, בצלים. Item, באתרא דתקלי שמכי In loco ubi ponderãt cepas, Erachin fol.19.1. *Hanc significationem Munsterus omisit, quia in Aruch quidem exemplũ adducitur, sed non explicatur. Contrà* שַׁמְכָא *scribit esse genus minuti piscis saliti. Malè. Nam quod in Aruch adducitur* אפילו במכא *pro eo hodie in Gemara legitur* שמכא והרסנא *& aliud significat. Alterum autẽ vocabulum* הרסנא *genus minutorum piscium significat. Ita sæpè significationes vocum inter se permutavit, quando in Aruch expressam interpretationem non habuit. Præterea* שְׁמַךְ *ponit significare Basin. De eo in Aruch nihil invenitur. Error est, qui ortus ex* סַמְכָא *Basis, quod est interpretamentum Nominis Hebraici* אֶדֶן*, Exod.38. v.27. & 26. v.19.21. & alibi.*

שמל

שְׂמָאלָא *Sinistra manus. Sæpiùs scribitur cum* ס *ab initio, ut est suo loco:* וְאִפְנֵי עַל יַמִּינָא אוֹ עַל שְׂמָאלָא Et respiciam ad dexteram vel ad sinistram, Genes.24.49. לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא Ad dextram vel ad sinistrã, Deut 5.32 עַל יְדָא דְכַהֲנָא דִשְׂמָאלָא Super manum sacerdotis sinistram, Levit.14.15.26. in Jonath. דְהוּא שְׂמָאלֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל Quæ est sinistra manus Israelis, Gen.48.13. Jon.

שְׂמָאלִי *Sinister, sinistra, sinistrum. Fœm.* שְׂמָאלִית *& emphaticè,* עַל רוּם יְדְכוֹן שְׂמָאלִיתָא Super summam manum vestram sinistram, Deuter.11.18. in Jonathane.

שמם

Ithpehal, אשתמם *vel* אִשְׁתּוֹמַם *Desolari, Vastari: Obstupescere, cùm ad animum refertur. Nam stupor animi est ejus quædam desolatio. Rariùs in Targum usurpatur, & sæpiùs per* צְדָא *transfertur. Præteritum,* אִשְׁתּוֹמַם כְּשָׁעָה חֲדָא Obstupescebat quasi per horam integram, Dan.4. v.16. וְאִשְׁתְּמַם בִּידֵיהוֹן Et stupidum vel obstupefactum se ostendit sub manibus ipsorum, Hebr. וַיִּתְהוֹלֵל Et insanum se finxit, 1.Sam.21.13. אִשְׁתְּמַמוּ בִּמְחוֹזִין Desolantur per vicos, Heb. נָשַׁמּוּ, Thren. 4.vers.5.

אִשְׁתְּמָמוּת *Desolatio, Vastitas: Stupor:* אִשְׁתְּמָמוּ אַחֲדַתְנִי Stupor comprehendit me, Jerem.8.v.21. וְאִשְׁתְּמָמוּ מִבְּלִי יָתִיב Et desolatio absq; habitatore, Jerem. 51.37. וְאֶתֵּן יָת אַרְעָא לְצָדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ Et redigam terram in vastitatem & desolationem, Ezech.33.v.28. וּמִשְׁתְּיְהוֹן בְּאִשְׁתְּמָמוּ יִשְׁתּוּן Et potum suum in desolatione bibent, Ezech.12. vers.19. וּבְאִשְׁתְּמָמוּ תִּשְׁתֵּי Et in desolatione bibes, Ezech.12. v.18. וַאֲשַׁוֵּינוּן לְצָדוּ וּלְאִשְׁתְּמָמוּ Et ponam eos in vastitatem & desolationem, Jerem.25.9.

שְׁמָמִיתָא *Stellio, reptile immundum,* Levit.11.30. in Jonathane, pro Hebræo לְטָאָה, quod R.Sal. scribit esse *Lacertam.*

שְׁמַן

Pinguem esse vel fieri: metaphoricè *Opulentum fieri.*

שְׁמַן *Pinguis, opulentus:* בְּאַרְעָא שְׁמֵינָא In terra pingui, Jesa.5.1. וְתוֹרֵי שְׁמֵינַיָּא וּפַטִּימַיָּא Et boves pingues & saginati, 1.Sam.15.v.9. וּשְׁמִינֵי עָאן Et pingues ovium, Deut.32.14. ושמיני תורין Et pingues boum, ibid. in Jonath. עָאנִין שְׁמֵנִין Oves pingues, ibid. in Jon.

שְׁמַן *Oleum*, Hebr. שמן שריפה *Oleum combustionis*: Oleum erat pollutum, cujus usus ad cibos vetitus fuit, ut & ad usum sabbathi, ideoque vulgariter in lucernis absumebatur: Schabb. cap.2. in princ.

שְׁמַן *Butyrum: Pinguedo:* וּנְסֵיב שְׁמַן וַחֲלַב Et accepit butyrum & lac, Hebr. חֶמְאָה, Genes.18.v.8. שְׁמַן דְתוּבְנִין Butyrum caseorum, Judic.5.25. שְׁמַן וּדְבַשׁ יֵיכוּל Butyrum & mel comedet, Jesa.7.v.15. אֲרֵי שְׁמַן וּדְבַשׁ יִתְפַּרְנְסוּן: יֵיכוּל שְׁמַן Comedet butyrũ: Nam butyro & melle sustentabuntur, Jes.7.22.

שׁוּמָן *Idem:* שומן של חזיר Pinguedo porci, *Lardum*, Rab.

שַׁמְנִינִין *Pingues:* מִבְּכִירֵי עָנֵיהּ וּמִשַּׁמְנִינֵיהוֹן De primitiis ovium suorum, & de pinguioribus ipsarum, Genes.4.4.

שׁוּמָן *Pinguedo, Adeps: emphat.* וּסְתַם שׁוּמְנָא Et obstruxit adeps ipsam aciem gladii, Jud.3.22. שְׁנָא מִן שׁוּמְנָא פַּרְצוּפֵיהוֹן Mutavit se præ pinguedine vultus ipsorum, Hebr. מֵחֵלֶב, Psal.73.7.

שַׁמְנוּנִית · שַׁמְנוּנִיתָא *Idem:* וְתֵיכְלוּן יָת שַׁמְנוּנִיתָא דְאַרְעָא Et comedetis pinguedinem terræ, Genes.45.18. in Jonathane. Sic etiam legendum Levit.7.20.

שׁוּמְנִית *Allium sylvestre, hortensi allio minus, quod dicitur* שׁוּם. Kilaim cap.1.

שְׁמָן · שמין *Nummulus minutus æreus antiquus Hebræorum. Teruncius, Quadrans, Latinis pro nummo minutissimo sumuntur, ut in illo:* Mihi crede, non exibis inde, donec ultimum teruncium vel quadrantem solveris, Luc.12. *Nummulus hic propter parvitatem fuit ex ære.* Pruta *quandoq; augebatur, quandoq; minuebatur. Inde duplex ejus supputatio apud Talmudicos legitur, quòd fuerit vel octonarius vel*

rius vel ſextarius Aſſarii. *Aſſarii mentio fit Matt.10. v.29.* Nonne duo paſſerculi aſſario veneunt? *Aſſarium valebat quandoque ſex numulos, quorum quiſq, dicebatur* פרוטה Pruta. Prutâ *poterat diſpenſatto fieri. In diſputationem tractum fuit, quis ſit valor prutæ? Alii dicebant,* פרוטה אחד משמנה באיסר האיטלקי Pruta eſt una ex octo partibus Iſſar ſive Aſſarii Italici. *Alii dicebant* פרוטה אחד מששה באיסר האיטלקי Pruta eſt una ex ſex partibus Iſſar ſive Aſſarii Italici. *Ad ſupputationes has conficiendas, variæ monetæ nominantur, quæ ad drachmam ſive quadrantem ſicli tantùm reducuntur. Quatuor autem drachmæ conſtituebant ſiclum. Pro octonarii ſupputatione hæc afferuntur:* שש מעה כסף דינר · מעה שני פונדיונין · פונדיון שני איסרין · איסר שני מוסמסין · מוסמס שני קונטרינקין · קונטרינק שני פרוטות · נמצא פרוטה אחת משמונה באיסר האיטלקי id eſt, Sex Main argenti faciunt denarium ſive drachmam, aut quadrantem ſicli. Maa facit duo Pondion. Pondion facit duo aſſaria. Aſſarium facit duo muſmeſin. Muſmes facit duo kontrinek. Kontrinek facit duo Pruta. Sic invenitur quòd unum pruta ſit octava pars Aſſarii Italici. *Hactenus Gemara,* in Kidduſchin cap.1. fol.12.1. Supputatio ita conſtat: Siclus valet quatuor Dinarim ſive drachmas: Dinar ſex Main, qui faciũt duodecim pundion, qui faciunt viginti quatuor aſſaria, qui faciunt quadraginta octo muſmeſin, qui faciunt nonaginta ſex Kontrinckin, qui faciunt centum nonaginta duas prutas. Hic poſtremus numerus ſi dividatur per viginti quatuor aſſaria, invenitur unum aſſarium valere octo pruta. *Altera ſupputatio, quâ pruta eſt ſexta-rius ſive ſexta pars Aſſarii, ita à Talmudicis conſtituitur:* Rabban Schimeon ben Gamaliel dixit: שלשה הדרסין למעה · שני הנצין להדרס · שני שמינין להנץ · שתי פרוטות לשמין נמצא פרוטה אחת מששה באיסר האיטלקי id eſt, Tres hadreſin conſtituunt Maam, duo hanitzin conſtituunt unum hadres, duo ſcheminin conſtituunt unum hanitz, duo prutoth conſtituunt unum ſchemin. Sic invenitur, quòd pruta eſt una de ſex partibus aſſarii. *Hactenus Gemara.* Senſus: Siclus valebat quatuor dinarim ſive drachmas, drachma ſex maas, quæ valebant octodecim hadreſin, qui valebant triginta ſex hanitzin, qui valebant ſeptuaginta duo Scheminin, qui valebant centũ quadraginta quatuor prutas. Hic numerus diviſus per viginti quatuor aſſaria, invenitur aſſarium unum conſtare ex ſex prutis. Vidua ergo iſta, quæ λεπτὰ δύο minuta duo, (id eſt, duos minimi valoris numulos) vel תרין מנין ut Syriacè vocantur, injecit in gazophylacium, ſive, קופה של צדקה Arcam eleemoſynæ, ut Rabbini loquuntur, (Germani vocant Arcam Dei, Gotteskaſten) ex ſuperiori illa Traditione, injecit duo pruta, duos numulos, quorũ centũ quadraginta quatuor conſtituebant unum Dinar ſive quadrantem ſicli ſacri, & quorum duo conſtituebant alium numulum, qui vocabatur Syriacè שמונא, Babylonicè שמין, quorum ſeptuaginta duo valebant quadrantem ſicli. Hinc expreſsè de duobus iſtis מנין dicitur דאיתיהן שמונא, qui ſunt unum שמונא, & in Talmud vocantur שמין. *Idcirco etiam* שמן, *ut in Aruch ſcribitur, vel* שמין, *ut Gemara ſcribit, vel* שמונא *ut Syrus habet, non eſt vocabulum ab Hebræo* שמנה *octo, derivatum, quòd octo tales unum integrum conſtituerint, ſed eſt nomen monetæ per ſe, ut alia monetarum nomina, quæ tunc in uſu fuerunt, quorum certa originatio non habetur.* Quod ſi autem duo iſta Lepta Græca, vel duo מנין Syriaca, fuerunt duæ octavæ vel duo octonarii, tum ipſorum totum non fuit dictum שמונא Syriacè, nec שמן vel שמין Babylonicè, ſed קונטרינק quod eſt corruptũ à κοδράντης Græco, ut vocatur Actor.12. quod etiam explicatur Quadrans. *Cæterùm in Aruch in Rad.* הדרס *poſterior Traditio Talmudica aliter citatur, duobus numeris diſcrepantibus, nempe* ב׳ הדריסין *pro* ג׳ הדריסין, *&* ג׳ שמינין *pro* ב׳ שמינין. *Tranſpoſitæ omnino ſunt literæ* ג׳ *&* ב, *ut ex textu Talmudico evidenter perſpicere licet.*

שמן *Æſtimare. Sic ponit in hoc ordine, tanquam Radicem, David Pomarius. malè. nam in Aruch rectè explicatur* שמין *id eſt,* אומדין *Æſtimant. Eſt enim Participium plurale à* שום *Ponere, conſtituere pretium alicujus rei, æſtimare.* Vide ſuprà in שום. *Ex ſimili tamen ſignificatione producuntur duo exempla in* שם *tertio in Aruch: Primum ex Bava metzia fol.87.1.* השוכר את הפועל ואמר לו כאחד וכשנים מבני העיר נותן לו כפחות שבשכירות דברי ר׳ יהושע וחכמים אומרים משמנין ביניהן Qui conducit operarium, & dicit ei, ſicut unius vel duorum civium (erit ſc. merces tua) is dat ei ſummam minorem in conductione expreſſam, ſecundum R. Jehoſuam; ſed Sapientes dicunt, Æſtimationem inter utramque faciendam, id eſt, ut Gloſſator explicat; Æſtimationem intermediam faciunt, ut nec ſecundum minimum, nec ſecundum ſummum ei det. Sic Baal Aruch; Supputant majorem & minorem ſummã, & dant ipſi medium. *Alterum exemplum eſt in Bechor. cap.2. in Miſchna, ubi ab interpretibus quibuſdam aliter explicatur. Significatio hæc quoq, à* שום *petita videtur.*

שָׁמַע *Audire, exaudire, attendere, auſcultare, obtemperare, obedire, ut Hebraicè. Sæpius tamen in Targum per* קבל *redditur. Præter.* בַּר שְׁמַע Quando audivit ſervus Abrahami, Geneſ.24. verſ.52.

verſ.52. וּשְׁמַע יִתְרוֹ Et audivit Jethro princeps Midianitarum, Exod.18.1. בְּיוֹמָא דִשְׁמַע כָּל נִדְרָהָא In die quo audivit vel percepit omnia vota ejus, quicquid voverat, Numer.30.v.6. וּשְׁמָעִית יָת Et audivi quicquid locutus eſſet mecum, Ezech.2.v.2. דִשְׁמָעוּ יָת שֵׁמַע גְבוּרְתָךְ Qui audiverunt famam potentiæ tuæ, Num.14.15. *Particip.* דִי אֲנָא שָׁמַע Quòd ego audiam ſermones veſtros malos, 1.Sam.2.23. דְלָא נְחַסְדָךְ מַן דְשָׁמַע Ne probro afficiat te quiſquis audiverit, Prov.25.10. עַל אוּדְנָא דִשָׁמְעָא Apud aurem auſcultantem; Prov.25.12. כְּדִי שָׁמְעִין Quando audiunt omnes populi, Dan.3.7 יָת שָׁמְעַיָא Auſcultantes, obedientes, Hebr. וְאֵת הַנֹּפְלִים Et decidentes, defectores, qui ſcil. deficiunt ab uno, & obediunt alteri, 2.Reg 25.v.11. *Infinitivus*, וַהֲוָה בְּמִשְׁמַע לָבָן Fuitque cùm audiret Laban, Geneſ.29.v.13. in Jon. וְלָא תִצְבוּן לְמִשְׁמַע Et nolueritis audire, Levit.26.v.21. מִלְּמִשְׁמַע Ab audiendo, auditu, Eccleſ.1.8. בְּמִשְׁמְעָךְ In audiendo te, cùm audiveris, 2.Sam.5.24. בְּמִשְׁמַעְכוֹן In audiendo vos, cùm audiveritis vocem tubæ, Joſ.6.v.5. *Imperativus*, שְׁמַע בְּרִי מַרְדוּתָא דַאֲבוּךְ Audi fili mi caſtigationem patris tui, Prov.1.v.8. וּבְאוּדְנָךְ שְׁמַע Et auribus tuis percipito, Ezech.3.10. שְׁמַעוּ צַדִּיקַיָא Audite juſti, Jeſa.33.13. *Fœmin.* שְׁמַעִי כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל Audi eccleſia Iſraël, Pſal.45.11. שְׁמַעְנָא קָלִי קִרְוַן Audite vocem meam urbes, Jeſa.32.9. *Futur.* וְקָל סַגִּיעִין אֶשְׁמַע Et vocem plurium audiam, Job.4.16 וְיָת בָּעוּתְהוֹן יִשְׁמַע Et orationem ipſorum exaudiet, Pſ.145.19. וְיִשְׁמַע מִלֵּיהוֹן Et exaudiet verba ipſorum, 1.Sam.2.25. &c. דִי תִשְׁמְעוּן קָל Cùm audietis ſonum, Dan.3.5. *Ithpehal*, *Præteritum*, וְקָל אִשְׁתְּמַע Et ſermo hic auditus fuit in domo Pharaonis, Geneſ.45.16. הַאִשְׁתְּמַע דִכְוָתֵיהּ Num auditum eſt ſicut hoc? Deuter.4.32. אַף אִשְׁתְּמַעוּ Etiam obedientes ſe præbuerunt, ſcil. deficiendo, nam Hebr. גַם נָפַל, Jerem.46.16. דְאִשְׁתְּמַעוּ עַל מַלְכָּא דְבָבֶל Qui obedientes ſe præbuerint regi Babyloniæ, 2.Reg 25.11. *Participium*, לְכַסְדָאֵי אַתְּ מִשְׁתְּמַע Chaldæis te obedientẽ exhibes, ad Chaldæos tu deficis, tu Chaldæis te ſubjicis, Hebr. אֶל הַכַּשְׂדִּים אַתָּה נֹפֵל, Jerem.37.13. לֵית אֲנָא מִשְׁתְּמַע לְכַסְדָאֵי Ego me non præbeo obedientem Chaldæis, non ego ad Chaldæos deficio, Jere.37.14. *Futurum*, לָא יִשְׁתְּמַע עַל פּוּמָךְ Ne audiatur in ore tuo, Exod.23.v.13. וְיִשְׁתְּמַע לְכַסְדָאֵי Et audietur à Chaldæis, Jerem.21.9. וְנִשְׁתְּמַע לְמַשְׁרִית אֲרָם Et morigeros nos præbeamus caſtris Aſſyriorum, Hebr. וְנִפְּלָה Et deficiamus, 2.Reg.7.v.4. וּבְנֵי עַמּוֹן יִשְׁתַּמְעוּן לְהוֹן Et Ammonitæ obedient illis, Jeſa.11.v.14. לְשֵׁמַע אוּדְנָא יִשְׁתַּמְעוּן לִי Ad auditum auris obedient mihi, 2.Sam.22.45. Pſalm.18.45. וְלָא יִשְׁתַּמְעוּן לֵיהּ Et non obedient ei ampliùs gentes, Hebr. וְלֹא יִנְהֲרוּ Et non confluent ampliùs, Je-

rem.51.v.44. *Apud Talmudicos*, אִם אוֹרְחָךְ לְבַעַל דְבָבָךְ אִישְׁתְּמַע *Dũ es in via, obedito inimico tuo.* Sanhed. fol.95.2. Adducitur ut *vulgare proverbium*, unde præfigitur, הַיְינוּ דְאָמְרִי אִינְשֵׁי. *Idem cum dicto Christi Matth.5.25.* ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῇ ὁδῷ μετ᾽ αὐτοῦ. *Aphel*, אַשְׁמַע *Audire vel audiri facere, proclamare, promulgare, pronunciare, audiendum proponere, &c. ut Hebraicè.* *Præteritum*, יְיָ אַשְׁמַע לְסִיפֵי אַרְעָא Dominus proclamat ad extremitates terræ, Jeſa.62.v.11. מִן שְׁמַיָא אַשְׁמְעָךְ De cœlis audire fecit te vocem verbi ſui, Deut.4.36. לָא אַשְׁמְעָנָנָא כְּהָדָא Non feciſſet ut audiremus talia, Judic.13.23. מִן שְׁמַיָא אַשְׁמַעְתָּא דִין De cœlis promulgaſti judicium, Pſalm.76.9. וַאֲנָא אַשְׁמָעִית Ego audiendum propoſui vobis doctrinam Legis meæ de monte Sinai, Jeſa 43.12. *Particip.* מַשְׁמַע שְׁלָם Promulgantis pacem. מַשְׁמַע פּוּרְקָן Proclamantis redemptionem, Jeſa.52.7. *Infinitivus*, לְאַשְׁמָעָא בְּקָל תּוּשְׁבְּחָא Proclamãdo voce laudis, Pſal.26.7. *Imperativus*, אַשְׁמְעִינִי בְּצַפְרָא טוּבָךְ Fac ut audiam manè benignitatẽ tuam, Pſal.143.v.8. *Futurum*, וְאַשְׁמַע לְרַבַּת Et faciam ut audiat Rabbat Ammonitarum clangorem belli, Jerem.49.v.2 &c. *Talmudici*, שָׁמַע מִינֵיהּ Audio, percipio inde.

שְׁמִיעָה *Auditus, Auditio* : אֵין חַיָּבִין עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל Non ſunt rei de auditione vocis, Horajoth cap.2. Cùm quis ſcil. à ſocio ſuo adjuratus ad dicendum teſtimonium, non perhibet teſtimonium, cùm tamen ſciat, ſicut dicitur; *Quum autem anima peccaverit,* וְשָׁמְעָה קוֹל *& audiverit vocem juramenti, &c.* Levit.5.1.

שֵׁמַע *Auditus, auditio, rumor, fama, ſermo, nuncium* : כַּד שְׁמַע לָבָן יָת שֵׁמַע יַעֲקֹב Cùm audiret Laban nuncium de Jacobo, Geneſ.29.13. יָת שֵׁמַע גְבוּרְתִי Famam potentiæ meæ, Jeſa.66.19. לְשֵׁמַע אוּדָן Ad auditum auris, Pſal.18.45.

שָׁמוֹעָא *Audiens* : וְגַבְרָא שָׁמוֹעָא Et vir audiens, Hebr. שׁוֹמֵעַ, Prov.21.28.

שְׁמוּעַ *Auditus* : לִשְׁמוּעַ אוּדָן Ad auditum auris obedient tibi, Hebr. לִשְׁמוֹעַ, 1.Sam.22.45.

שְׁמוּעָא *Fama, rumor, ſermo, auditio* : מְחַדֵּת שְׁמוּעָן חַדְתִּין Innovans auditiones novas, id eſt, res novas & inauditas, Cantic.5.v.10. לָא תַקְנָא שְׁמוּעֲתָא Non eſt recta fama iſta quam ego audio, 1.Sam.2.v.24. בְּמַשְׁמַעְנָא שְׁמַעְנָא שְׁמוּעֲתָא Auditu noſtro audivimus rumorem, Job.28.22. מִשְׁמוּעֲתָא בִּישָׁא A rumore malo non timebit, Pſal.112.7. *Apud Rabbinos* præterea eſt *Hiſtoria, narratio, Fabula, quæ audienda proponitur.*

שִׁמְעָא *Fama* : וַהֲוָה שִׁמְעֵיהּ סַגִּי Eratque fama ejus magna in tota illa terra, Hebr. שָׁמְעוֹ, Joſuæ 6.verſ.27.

שׁוּמְעָן *Idem.* דִסְנוּ שׁוּמְעָנֵיהּ Odio habebant famam

mam ejus, odiosum de ipso spargebant rumorem, Moed caton fol.17.col.1. Vide & Megilla fol.25.2.

שְׁמַעְתָּא *Lectio, qualis in Scholis audienda discipulis proponitur & prælegitur, dicta quasi Auditio, quia auditur ab auditoribus. Sic quam nos dicimus Scripturam sacram, Hebræi dicunt* מִקְרָא *Lecturam sacram. Debet enim legi ab omnibus, sicut omnibus à Deo proposita & oblata est.* לא שמיע לי הא שמעתא Non est audita mihi hæc lectio, non audivi, non didici unquam hanc lectionem, Talm. Sic vocantur explicationes, quas à Majoribus suis Hebræi acceperunt & didicerunt, & tandem in doctrinale suum Talmudicum retulerunt. ונפלה ליה שמעתא ברוכתא אחריתי Et incideret, in mentem veniret ipsi lectio in loco alio audita. לא מיבריא שמעתא Non fuit clara, perspicua lectio ista ipsis, non benè perceperant, intellexerant lectionem istam. וקאמר להא שמעתא Et recitabat istam lectionem. וגמר שמעתתא מפומיה Et didicit lectionem ex ore ejus.

מִשְׁמַע *Auditus, auditio, obedientia:* וְלָא לְמִשְׁמַע אוּדְנוֹהִי Et non ad auditum aurium judicabit, Jesa.11.3. לְמִשְׁמַע אוּדְנָא שִׁמְעִית יָתָךְ Ad auditionem auris audivi te, Iob.42.5.

מִשְׁמַעַת *Obedientia:* ורב עַל מִשְׁמַעְתָּךְ Et primarius est obedientiæ tuæ, id est, præfectus servis obedientibus tibi, qui tibi obediunt, & ad nutũ tibi parent, 1.Sam.22.14. וּמַנְיֵיהּ דָּוִד עַל מִשְׁמַעְתֵּיהּ Et constituit eum David obedientiæ suæ, id est, satellitibus & aliis officiariis, qui suis officiis Davidi semper præstò erant & parebant, 2.Samuel.23.23.

מַשְׁמַע Apud Talmudicos quandoq; est Nomen, *Auditio, auditus, id est, Sensus simplex & literalis vocis vel locutionis alicujus:* משמעות דורשין איכא בינייהו Sensus diversi concionatorum sunt de hoc loco: unus exponit sic, alter ita, Sanhed. folio 106.2. Schevuoth fol.19.col.1. quandoque Participium, *Audire faciens, proponens, docens:* קָמַשְׁמַע לָן Docet nos, proponit nobis: מַא מַשְׁמְעֵיהּ Quis est simplex sensus ejus, quomodo possumus hoc inde audire, cognoscere vel percipere? מַאי מַשְׁמַע Quis sensus, quem sonum vel sensum id exhibet? Aliquando idem valet, quod apud Latinos, *Subaudiendum*, q.d. *Subaudire facit hic nos, &c.* ut in Medr. Echa cap.1.v.5. שלח ואייתי אסוותא *Misit & adduxit medicos.* Ad hæc verba glossator scribit. שלח משמע אספסיאנוס *Misit*, subaudiendum, Vespasianus. Sic alibi.

II. שַׁמַּשׁ *Ministrare, servire:* כל יומא הוה משמש לרבי מאביל ליה משקי ליה Quotidie erat ministrãs ipsi Rabbi Jehudæ, cibum & potum ei præbendo, id est, ministrabat ipsi ad mensam, Avoda zara fol.10.col.2. מאן יהיב לן נגרי דפרולא ונשמעינך Quis det nobis pedes ferreos, & serviemus tibi, eundo scilicet post te & tibi serviendo? Berach. fol.41.2.

שַׁמָּשׁ *Minister, Servus:* אמר ליה שמעיה Dixit ipsi servus ejus. אמר שמעי Dixit, respondit minister meus. שמעיה דרבא Minister ipsius Rabba.

שמף שׁוּמְפּוּזִין *Nomen lapidis pretiosi secundi in pectore Aharonis pro nomine Schimeonis: Hebraicè dicitur* פִּטְדָה*, Chaldaicè* יַרְקָן *vel* יַרְקְתָא. Hoc autem legitur in Schemoth rabba sect.38. in fine.

שמץ שִׁמְצָה · שֶׁמֶץ Hebr. *Parum, Pauxillum, Minimum:* שמץ פסול Parum vitii, Megilla fol.25. Kidduschin fol.71. משום שמצה, Avoda sara fol.31.1.

שָׁמַר *Custodire, Servare, Observare,* Hebr. *In Targum transfertur per* נְטַר *ut ibi dictum.*

שְׁמִירָה *Custodia, observatio, conservatio,* Rab.

שׁוֹמֵר *Custos.*

מִשְׁמֶרֶת *Custodia, Vigilia.*

מְשַׁמֶּרֶת *Reconditorium, in quo aliquid asservatur.* Item, *Saccus colatorius, per quem vinum turbidum & fæcatum colatur,* Schab. cap.20. in princ. תולין את המשמרת ביום טוב Suspendunt saccum colatorium in die festo. Glossa, משמרת id est, שק שמסננין בו היין · משמרת שמוציאה את היין וקולטת את השמרים *Saccus fecinaceus emittit vinum & retinet fæces,* Pirke avoth capite 5. Sic memoria, quæ falsa & vitiosa servat, vera ac bona transmittit.

מִשְׁמָר · מִשְׁמָרָה · מִשְׁמֶרֶת · אַשְׁמוּרֶת *Custodia, Vigilia, Excubiæ, tempus quo custodes urbis vigilant, in excubiis sunt. Antiquitùs nox distributa erat in tres vigilias, quarum quæq; quatuor complectebatur horas. Textus est in libro* ברכות *Berachos fol.3.col.1. Rabbi Eliezer dixit:* שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב״ה ושואג כארי שנאמר האל ממרום ישאג וגו׳ Tres vigilias habet nox, & in unaquaq; vigilia sedet Deus sanctus & benedictus, ac rugit instar leonis, sicut dicitur: *Dominus de excelso rugit, & de habitaculo suo edit vocem suam, rugiendo rugit propter habitaculũ suum, Jerem.25.30.* Et rursus paulò pòst: R. Isaac Samuelis filius dixit: שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב״ה ושואג כארי ואומר אוי לבני שבעונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם id est, Tres vigiliæ noctis sunt, & in unaquaque sedet Deus sanctus benedictus, ac rugit instar leonis, dicitque: Væ filiis meis, quòd propter peccata ipsorum vastavi domum meam, & combussi templum meum, ac deportavi eos inter populos mundi. Alii tamen etiam docuerunt, Quatuor esse vigilias noctis, ibid. in seqq.

שומר *Custos. Apud Talmud. sic vocatur id quod aliquid protegit, custodit, conservat, ut, cutis in carne, putamina in nucibus, malogranatis, amygdalis, & similibus, vocantur* שומר, Oketzim cap.1.

שומירה *Custodia, domus vel locus custodiæ aut custodum: Tugurium:* ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה Et in primis si fuerit in eo domus custodiæ vel domus habitationis, Erubhin capite 2. in Mischna. Glossa, שומירה id est, בית שומרים ein Wachtheußle / ein Bannwartheußle. שומירה שבכרם Domus custodiæ in vinea, Kilaim cap.5. ואת השומירה שאינה עשויה בטיט Et tugurium custodum, quod non est obductum luto vel cæmento, Bava basra fol.68 2.

שְׁמָרִים *Fæces, ut Hebr. sic dictæ, quòd vinum aut alium suũ liquorem conservent, donec purificetur:* כְּחַמְרָא דְנָטִיר עַל שְׁמָרוֹהִי Sicut vinum quod conservatur super fæcibus suis, Jere.48.11. In Hebræo est plurale שְׁמָרָיו. Elias legit שמריה, quod est à forma שֶׁמֶר: prior ista forma est à שְׁמַר. Pluraliter diceretur שְׁמָרוֹהִי vel שִׁמְרוֹהִי. Alibi pro Hebræo non legitur.

אִשְׁתְּמַר *In fæcibus residere vel conservari. Imperativ.* אִשְׁתְּמַר וְנוּחַ In fæcibus tuis reside & quiesce, vel, quietus esto, Jesa.7.v.4. Sic Hebræum הִשָּׁמֵר eodem modo Hebræi hoc loco exponunt, cujus significationis indicium volunt esse Accentum in ultima syllaba: nam aliâs semper dicitur הִשָּׁמֵר cum accentu in penultima.

שָׁמִיר *Adamas, Petra durissima, Lapis qui duritie suâ adamanti similis est, ut Silex:* מִן שָׁמִיר טִינָרָא Ex lapide durissimo rupis, Hebr. מֵחַלָּמִישׁ, Deuter.32.13. in Targ. Hierosol. בְּטֻפַר שָׁמִיר Ungue (id est, acumine) adamantis, Hebr. בְּצִפֹּרֶן שָׁמִיר, Jesa.17.1. שָׁמִיר לְמַעֲן דְמַיִן Petram durissimam in fontem aquarum, Hebr. חַלָּמִישׁ, Psalm.114.v.8. בְּשָׁמִיר אוֹשִׁיט יְדֵיהּ In petram durissimam extendit manum suam, Hebr. בַּחַלָּמִישׁ, Jobi 28.v.9. רְאַפִּיק לָךְ מוֹי מִשָּׁמִיר טִינָרָא Qui produxit tibi aquam è lapide durissimo rupis, Deuter.8.15. in Jonathane. *Emphat.* כְּמָא דְשָׁמִירָא תַּקִּיף מִטִּינָרָא Sicut adamas durior est rupe, Hebraicè כְּשָׁמִיר, Ezech.3.v.9. תַּקִּיף כְּשָׁמִירָא Durum ut adamas, Zach.7.12.

שָׁמִיר *Schamir. Scribunt Talmudici, fuisse vermiculum instar grani hordeacei, cujus virtute fissi & scissi fuerunt lapides durissimi. Unde volunt Mosen eo usum fuisse ad aptandos lapides pretiosos Ephodi: Salomonem etiam eo diffidisse lapides ad ædificationem Templi, cùm lapide integro, lapidibus quadratis & devolutionis, prout è monte scissi & advecti fuerunt, sine usu ferramenti alicujus, templum exstruxisse legatur, 1.Reg.6.7.* In Pirke avoth capite 5. refertur inter decẽ illa, quæ Deus creasse scribitur vesperâ sabbathi sub crepusculum. In Talmud גטין Gittin, fol.68. col.1. prolixa & impia fabula refertur, quâ arte rex Salomon Templum ædificaturus, cum consilio & ope Sapientum ab Asmodæo, dæmoniorum principe, impetrarit. In Talmud סוטה Sota, folio 48. in Mischna scribitur: משחרב בית המקדש בטל השמיר *A quo tempore vastatum fuit Templum sanctum, desiit esse vermiculus Schamir.* In Gemara deinde explicatur, qualis ejus usus fuerit ad lapides findendos. R.Salomon scribit Jesa.5.v.6. *Ego verò dico* שמיר *significare* תולעת חזק *vermiculum fortem, qui diffindit lapides. Eo usus fuit rex Salomon ad ædificationem Templi sancti, juxta id quod dicitur:* כשמיר חזק מצור *Sicut Schamir fortior est rupe, Ezech.3.9.* R.David scribit 1.Reg.6.v.7. ad verba, אבן שלמה Lapide integro. *Quomodo scilicet advexerunt eos de monte, ubi cædebant eos sicut decebat. Posteaquam verò eos advexerant ad Templum, nihil quicquam amplius ab eis cædebant, sed integris utebantur ad structuram; prout eos adduxerunt de monte. Sunt ex Rabbinis nostris, qui asserunt, etiam in monte non fuisse cæsos ullo instrumento ferreo,* אלא בתולע אחת שנקרא שמיר *sed per vermiculum quendam qui vocatur Schamir. Eum si adhiberent ad lapides, statim per se fuerunt fissi & dolati. Aiunt etiam vermiculum istum fuisse* כמין שעורה *instar grani hordei. Posuerunt eum & conservarunt in arcula plumbea, cum furfuribus hordeaceis. Si ponerent eum etiam supra montem, diffindebat eum. Eo divisit Salomon omnes lapides Templi. Quis autem dedit eum regi Salomoni? aquila adduxit eum ex paradiso, sicut dictum est:* Et locutus est Salomon ad jumenta & ad aves, 1.Reg.4.v.33. *Quid locutus est ad aves? quæsivit ex eis, ubinam esset Schamir vermiculus. Confestim avolavit aquila, & attulit eum, adduxitq; ad Salomonem ex paradiso. Estq; hoc unum ex iis, quibus dedit Deus dominium, ut tenerum & molle dominaretur in durum. Eo dolavit Moses lapides pretiosos Ephodi: eo dolavit lapides Tabularum primarum & secundarum Legis. Hæc verò per Cabalam habuerunt Rabbini nostri inde à diebus Mosis, quæ nostrum non est in dubium vocare, aut de iis disputare.* Hæc R. David. Postremum illud de aquila, adducitur in Jalkut, 1.Reg.6. ex Medrasch שוחר טוב. Aliter autem de eo tradunt Talmudici, ut dictum.

שמירמית *Semiramis,* Medr. Esther. cap.1.v.9. Uxor Nebucadnezaris, Vajikra rabba sect.19. in fine.

שְׁמַרְקִין *Cepæ acerrimæ genus, cujus usus est in medicina:* Talm. Oketzin cap.3.

שַׁמֵּשׁ *Ministrare. Respondet in Targum Hebræo* כִּהֵן *&* שֵׁרֵת *Sacerdotio fungi, & sæpè Verbo*

Verbo עמר*, quando cum* לפני *conſtruitur, & denotat Stare coram aliquo miniſtrandi gratiâ. Præteritum,* ושמש יתיה Et miniſtravit ipſi, Hebr. וישרת אתו, Geneſ.39.4. ושמש קדמוהי Et miniſtravit coram ipſo, Hebr. ויעמוד לפניו 1.Sam.16.21. ושמשיה Et miniſtravit ipſi, 1.Reg.19. verſ.21. *Participium,* הוה משמש קדם יי Erat miniſtrans coram Domino, Hebr. היה משרת 1. Sam. 2. verſ. 11. *Plurale,* ויהון במקדשי משמשין Eruntque in ſanctuario meo miniſtrantes, ומשמשין ית ביתא Et miniſtrantes domui meæ, Ezech.44.11. *Construct.* משמשי ביתא Miniſtratoribus domus meæ, Ezech. 45. v. 5. *Fœmininum,* ומשמשא ליה Et (puella iſta) miniſtrabat ei, 1.Reg.1.4. משמשא קדם מלכא Miniſtrabat coram rege, 1.Reg.1.15. *Infinitivus,* לשמשא Ad miniſtrandum, Exod.28.v.35. לשמשא קדמי Ad miniſtrandum coram me, Exod.29. verſ.1. מלשמשא קדמי Ne miniſtrent mihi, Hoſ.4.v.6. ולמשמשא ביממא Et ad miniſtrandum diei, Heb. ולמשל Geneſ.1.18. in Jon. לשמשותיה Ad miniſtrandum ei, Jeſa.56.6. בשמשותהון In miniſtrando ipſos, dum miniſtrant ipſi in portis atrii, Ezech.44.v.17. לשמשותהון Ad miniſtrandum ipſis, Ezech. 44. 11. *Futurum,* קדמי תשמש Coram me miniſtrabis, Hebr. לפני תעמוד Jer.15.19. וקדם אלעזר כהנא ישמש Et coram Eleaſare ſacerdote miniſtrabit, Hebr. יעמוד, Numer.27.21. in Jonath. וישמש קדמי Et miniſtrabit coram me; Hebr. וכהן Et ſacerdotis miniſterio fungetur; Exod.40.13. וישמש עם אחוהי Et miniſtrabit cum fratribus ſuis, Hebr. ושרת Numer.8.verſ.26. ישמשון שמיא Miniſtrabunt cæli deſuper, Hebr. הרעיפו Stillate, Jeſa.45.8. ושמיא ישמשונון Et cæli miniſtrabunt rorem ſuum, Zach. 8. verſ. 12. וישמשון יתיה Et miniſtrabunt ei, Numeror.3.6. דישמשון בהון In quibus miniſtrabunt, Ezech.42. v.14. וישמשונך Et miniſtrabunt tibi, Num.18.2. ואנון ישמשתיה Ipſique miniſtrabunt ei, Numerorum 1.v.50.

משמש · שמש *Miniſter, propriè ſacrorum, Diaconus, ſubdiaconus. Sacerdotis vicarius, vocatur* חזן*: hujus vicarii miniſter dicitur* שמש: ut, ושמשיה בר נון Et miniſter ejus Jehoſua filius Nun, Exod.33.11. in T.H. *Plurale,* שמשין קדישין ברומא Miniſtri ſancti in excelſo ſtant coram ipſo, Heb. שרפים Seraphim, Jeſa.6.2. שמשיא Miniſtri, Jeſa.6.v.6. הוא יקום עם שמשי Ipſe ſtabit cum miniſtris meis, Hebr. ישרתני Miniſtrabit mihi, Pſalm.101.v.6. חדות בית שמשי Gaudium domus ſervorum meorum, Pſal.137.6. יקום עם שמשי Stabit cum ſervis meis, Pſalm.101.6.

משומשן *Idem:* משומשניה דמשה Servus Moſis, Num.11.28. Joſ.1.1. משומשנוהי Miniſtrorum ejus, 1.Reg.10.v.5.

שמוש *Miniſterium, Officium: Uſus: Emphat.* ית כל מני שמושא Omnia vaſa miniſterii, Num.4. v.12. יתי אתיב על שמושי Me reſtituit ad miniſterium meum, Hebr. על כני Geneſ.41.13. ויתיבנך על שמושך Et reſtituet te ad miniſteriũ tuum, Hebr. על כנך Geneſ.40.13. ומשמושך ימגרנך Et de officio tuo depellet te, Hebr. וממעמדך Et de ſtatu tuo, Jeſa.22.19. *Apud Rabbinos,* שימוש תהלים Uſus, officium libri Pſalmorum. Liber eſt ſic vocatus. *Apud Grammaticos,* ב׳ השימוש Litera ב miniſterii, id eſt, ſervilis.

תשמיש Vide mox infrà.

משמשנית *Miniſtra, Famula.* In Bereſchith rabba, ſect.18. Deus non creavit mulierem ex manu Adami, שלא תהא משמשנית ne fieret miniſtra, manibus ſemper famulans. Sic legitur in Jalkut fol.8. col.2. Sed in Bereſchit rabba ſcriptum ממשמשנית contrectans manibus, ſcil. furandi causâ. Vide משש.

II. שמש · שמש *Concumbere, miniſterio mariti fungi, miniſterium lecti vel thori conjugalis miniſtrare: Coire, Rem habere. Sic quandoque reſpondet in Targum Hebræo* בוא *quando hoc ſenſu ſumitur, quandoque Verbo* שכב*, quandoq; Verbo* ענה*. Hieroſolymitanis & Babyloniis fuit uſitatiſſimum. Præteritum,* אלו שמש חד עליא עם אתתך Si concubuiſſet adoleſcens quiſpiam cum uxore tuâ, induxiſſes ſuper nos peccatum maximum, Geneſ.26.10. in Targ. Hieroſol. מן בגלל דשמש עם אתת חבריה Propterea quòd concubuit cum uxore proximi ſui, Deut.22 24. Jon. דשמש עמה בלחודוי Qui concubuit cum ea ſolitariè, Deut.22.25. Jon. *Fæm.* ושמשת עם אבוהא Et concubuit cum patre ſuo; Hebr. ותשכב Geneſ.19.33. Jon. Sic & mox de juniore filia dicitur, ושמשת עמיה Et concubuit cum eo, verſ.35. Jon. ושמשית עמה Et concubui cum illa, nec inveni in ea teſtimonia virginitatis, Deuter. 22.14. Jon. בתר דשמשת עמה Poſteaquam concubuiſti cum ea, Deuter.21.14. דלא שמשו עם גבר Quæ nunquam concubuerunt cum viro aliquo, Hebr. לא ידעו איש Quæ non cognoverunt virum, Geneſ.19.v.8. Jon. *Participium;* גבר משמש עם אתתא Vir concumbens cum uxore alicujus, Deut. 22. verſ.22. Jon. *Imperativus,* שמשי עמיה Concumbe cum ipſo, Geneſ.19.34. *Futurum,* גבר די ישמש עם אתת אבוי Vir qui concubuerit cum uxore patris ſui, Levit.20.11. וישמש עמה Et concubuerit cum ea, Deuter. 22. v. 25. לא תשמש עם אבתא Non concumbet cum patre ſuo, Levit. 18. verſ. 7. Jon. תשמש עם חורן אנתתי Concumbat cum alieno uxor mea, Hebraicè תטחן Molat, Job.31.verſ.10. תשמש עמהון Et concumbemus cum ipſis, viris ſcilic. concubitu maſculi, Gen.19.v.5. נשמש עמיה Concumbe-

mus cum eo, scilic. patre nostro, Genes.19.v.32.

תַּשְׁמִישׁ *Ministerium, Officium: Usus: Ministerium lecti, Concubitus maritalis, reihabitio. Rabbini nomen Lecti sæpè, immò communiùs, adjungunt, unde sæpiùs in specie sic usurpatur.* Et in Targum, דְּלָא יְדַעוּ תַּשְׁמִישׁ לִגְבַר Quæ non cognoverunt concubitum ullius viri, Genes.19.v.8. in Targ. Hierosol. בְּתַשְׁמִישׁ עַרְסָא Ministerio lecti, Lev.18. v.14. id est, concubitu conjugali: nam inter conjuges duntaxat debet fieri. Præterea quod fit, scortatio est, aut majus delictum. לָא תִקְרְבוּן לְתַשְׁמִישׁ דְעַרְסָא Non appropinquabitis ad ministerium lecti, Exod.19.15. לָא תִתֵּן תַּשְׁמִישָׁךְ Ne des concubitum tuum, scil. seminis virilis, Lev.18. v.20. וּגְבַר דִּי יִתֵּן תַּשְׁמִישֵׁיהּ Et vir qui dederit concubitum suum, id est, qui rem habuerit aut coiverit, Levit.20.15. *Plurale*, תַּשְׁמִישִׁין דְאִתְּתָא Concubitu mulieris, id est, prout viri cum uxoribus concumbere solent, Levit. 20. v.13. *Emphaticè*, בְּתַשְׁמִישַׁיָּא דְאִתְּתָא Concubitu mulieris, id est, quomodo cum uxore vel muliere vir coire solet, Lev.18.21. *Fœmininum emph.* בְּתַשְׁמִשְׁתָּא אוֹ בְּפַרְסוּמֵי Concubitu aut nudatione pudendorum, Levit.18.6. תַּשְׁכִּבְתָּךְ Concubitum tuum, Lev.18.23. לָא תִתֵּן בְּתַשְׁמִשְׁתַּהּ Ne des in concubitu ejus, id est, dum ea concumbit, Levit. 18. v. 21. *Rabbini quandoque de aliis etiam usurpant:* ut, תשמישי מצות Officia vel ministeria præceptorum, quæ scil. circa observationem præceptorum divinorum versantur, Megilla fol.26 2. Item *Supellex, vasa, quæ ad alicujus rei usum & ministerium adhibentur:* לָא תַעֲלוּן רִיחוּקֵי טַעֲוָתָא וְתַשְׁמִישַׁהָא Non inseretis abominationes idolorum & vasa ipsorum in domos vestras, Deut.7.26. Jon. כלי תשמיש *Utensilia*, Ramb. in הלכות אישות cap.18.

Apud Talmudicos & alios Rabbinos varia de concubitu monita leguntur. In Tal. כתובות fol.60.2. דמשמשה בי ריחיא הוו לה בני נכפי *Quæ coit in mola, ei erunt liberi epileptici.* דמשמשה על ארעא הוו לה בני שמוטי *Quæ coit super terram, ei erunt liberi longi colli.* In סנהדרין Sanhedrin fol.108.col.2. שלשה שימשו בתיבה וכולם לקו כלב ועורב וחם *Tres coiverunt in arca Noæ, & omnes vapularunt, nempe canis, corvus & Cham. Canis*, qui post coitum נקשר alligatur fœminæ-cani. *Corvus*, qui semen per fauces evomit. *Cham*, qui cute nigros posteros genuit, Æthiopes scil. quorum pater fuit Chusch Chami filius. Prohibitum autem erat, in arca coire invicem. Nam scriptum est: *Ingredieris in arcam, tu & filii tui, uxor tua & uxores filiorum tuorum tecum*, Genes. 6.18. Dixit R. Jochanan: מכאן אמרו שנאסרו בתשמיש המטה Hinc dixerunt Rabbini, quòd prohibitum ipsis fuerit ministerium lecti, id est, concubitus. Hæc ibi. Causam reddit R. Salomon Genes.6. quòd jusserit Deus separatim ingredi, האנשים לבד והנשים לבד viros seorsum, & mulieres seorsum. Quando autem postea dictum, Genes.8.16. *Egredere ex arca, tu & uxor tua, & filii tui & uxores filiorum tuorum tecum:* conjunctim scilic. *Tu & uxor tua*, כאן התיר להם תשמיש המטה hic permisit ipsis rursus ministerium lecti, scribit R. Salom. Gen.8. In Bechoroth cap. 1. fol.8.1. הכל משמשין פנים כנגד עורף חוץ משלשה שמשמשין פנים כנגד פנים ואלו הן דג אדם ונחש ומאי שנא הני תלתא בי אתא רב דימי אמרי במערבא הואיל ודברה עמהם שכינה *Omnia (animantia) coeunt facie obversâ cervici, exceptis tribus, Pisce, Homine, & Serpente. Et quare hæc tria aliter coeunt? Quia, ut in occidente ajunt, Majestas Divina locuta est cum eis.* In נדה Nidda fol.16.2. המשמש מטתו לאור הנר הרי זה מגונה *Administrans officium lecti ad lumen lucernæ, id turpe est.* Et mox: Dixit R.Jochanan, אסור לאדם שישמש מטתו ביום *Vetitum est homini obire officium lecti sui interdiu. Dixit R. Hammenunne: quam habes Scripturam de hoc? dicitur:* Perditus sit dies, in quo genitus sum: noctu autem dixit pater: conceptus est vir, Job.3. *Nox ergo data est ad conceptum, dies autem non.* Et fol.11.2. Dixit Samuel: אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק *Vetitum est mulieri cohabitare, quæ non patitur (ordinariè) menstrua sua, nisi prius se scrutata fuerit, an scil. munda vel polluta sit.* Et in principio libri: והמשמשת בעדים *Quæ coit cum testibus*, id est, per linteum purum prius, tanquam testem, loco pudoris explorato, num à sanguine purus vel pollutus sit. Sic linteum testis est, nō quòd testes vivi astent. Sic alibi duo testes requiruntur ad coitum, id est, duæ explorationes, una ante coitum, altera post coitum, nempe exploratio de sanguine polluto menstruo. In גיטין Gittin fol. 70.1. הקיז דם ושימש מטתו הווין לו בנים ויתקין הקיזו שניהן ושימשו הווין להן בנים בעלי ראתן *Qui emiserit sanguinem* (per venæsectionem) *& concubuerit* (cum muliere) *erunt ei liberi debiles: si ambo venam secuerint & coiverint, habebunt liberos ulcerosos.* Idem legitur in כתובות cap. 7. in fine. Ibidem in Gittin: בא מן הדרך ושימש מיטתו הווין לו בנים ויתקין *Veniens de via* (rediens ab itinere fessus) *& obiens officium lecti, erunt ipsi liberi debiles.* Item ibid. בא מבית הכסא אל ישמש מיטתו עד שישהא שיעור חצי מיל *Veniens de loco secreto, ne coeat, donec exspectaverit quasi dimidium milliare.* Ratio: quia angelus loci secreti comitatur ipsum, &, si ipso præsente adhuc coiverit, הוין לו בנים נכפין habebit filios epilepticos. Item ibid. המשמש מיטתו מעומד אחותו עוית מיושב אחותו דלריא *Qui obit officium lecti stans, corripit eum spasmus: sedens, corripit eum delirium.*

In

In תענית Taanis, fol. 11. 1. אסור לאדם לשמש מיטתו בשני רעבון שנאמר וליוסף ילד וגו׳ *Prohibitum est homini obire officium lecti sui in annis famis, sicut dictum est:* Josepho nati sunt duo filii antequam veniret annus famis, Genes. 41. 50. Hoc repetitum est à R. Salomone hoc loco in Commentario. Ibid. חסובי בנים משמשין מטותיהן בשני רעבון *Prole-carentes obeunt officium lectorum suorum annis famis.*

III. שמש *Frui, Uti, Usurpare:* השתמש *Usurpari, quasi dicas, Usurpare ad servitium, Servire sibi & in suum usum & commodum:* השמיש · שמוש *Usus, Servitium, ministerium. Sic apud Masorethas* in Notis masorethicis frequentissimè usurpatur, ut ostensum in Commentario nostro masorethico. *Sic in Targum,* ומשמש באצלחותא Et fruatur prosperitate de cęlis excelsis, Eccles. 10. 6. *Apud Rabbinos & Talmudicos;* שקרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים *Qui legit Scripturam, & Mischnam, & non utitur discipulis Sapientum, is vocatur* עם הארץ *Populus terræ, Idiota,* id est, qui non simul quoque discit opiniones & decisiones doctorum in Gemara, de rationibus Mischnę &c. Sota fol. 22. col. 1. Berachoth fol. 47. 2. Econtrà; כל מי שקורא ושונה ושימש תלמידי חכמים עליו הכתוב אומר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך *Quicunque legit Scripturam, & discit Mischnam, & utitur quoque discipulis Sapientum* (in Gemara,) *de eo dicit Scriptura; Laborem manuum tuarum comedes, beatus eris, & benè tibi erit, Psal* 128. In Cholin fol. 44. 2. *Ex Ithpahel,* משתמשת במדור כדרך שהשתמשת בחיי בעלה Utitur (vidua) habitatione (mariti defuncti) sicut eâ usa fuit vivente ipso, Ketubh. f. 103. 1.

IV. שמש · שמשא *Sol:* שמשא בגבעון אוריך Sol in Gibeon subsiste, Jos. 10. v. 12. ואתו מבדנח שמשא Et venerunt ab ortu solis, Judic. 11. 18. סיהרא ושמשא Lunam & Solem, Psalm. 74. v. 16. ולשמשא ולסיהרא Soli & lunæ, 2. Reg. 23. 5. *Caret plurali, ut notavit Elias, scil. in propria significatione. Est enim tantùm unicus sol. Plurale reperitur pro Luce declinantis diei, & accedentis noctis:* בין שמשיא *Inter soles,* Hebr. בין הערבים *Inter duas vesperas,* Exod. 12. 6. Numer. 9. v. 11. id est, vesperæ lucem duplicem: unam declinantis lucis, alteram accedentium tenebrarum noctis. Communiter exponunt pro luce occidentis solis, & obscurâ luce ad occultatum solem, quod tempus vocatur crepusculum vespertinum. Vide Lexicon nostrum Hebraicum in Nomine ערב *Rabbini hanc locutionem formâ fœmininâ exprimunt,* בין השמשות, *Intersolarium tempus, Crepusculum,* die Tagscheidung. Vide Berachos fol. 2. 2. in infima pagina. *Amplius apud Rabbinos,* שמשא רביני קרחי *Sol inter calvitia,* id est, sol per nubem micans, lucem in terra præbet hîc & ibi, & circumcircà obscuritates nubis sunt, quæ comparantur calvitiei, in qua parte una glabrities est, in alia particula quædam pilorum: Taanis fol. 3. 2.

שמשאי · שמשאי *Samsæi,* Σαμψαῖοι *Epiphanio dicti, Solarii, Solis & syderum cultores.*

שמשא *Sol,* metonymicè *Nigredo, atror ex solis ardore contractus, aut Morbus aliquis veluti Capitis dolor & gravedo, aut catharrus ex sole:* אם לשמשא בת יומא Si sit pro nigredine unius diei; בת תרי יומי duorum dierum, בת תלתי יומי trium dierum; לשימשא עתיקתא Pro nigredine veteri, multorum dierum, Gittin cap. 7. in princ. Gemaræ. *In Aruch explicatur* קדחת *Febris.*

שימשוק *Hyssopus, de qua in Lege, & dicitur* אזוב. *Scribitur &* שומשוק *quod legitur* שמשוק *vel* שמשוק. Extat in Schabbas fol. 109. 2. Usus ejus ad expellendos lumbricos ventris. *Ex vocum affinitate videri possit esse* Σάμψυχον *Sampsuchum, vel, Samsucus herba, de qua vide Dioscor. lib. 3. cap. 47.*

שומשמא *Sesama, æ, vel Sesamum, genus frumenti æstivi Indici, vel Leguminis genus, unde oleum præstans fiebat:* זנותא בביתא כקרא לשומשמא *Scortatio in domo, est sicut eruca in sesamo,* Sota fol. 3. col. 2. *Scortatio,* id est, זניתא Meretrix, mulier scortans. Alius dixit, תוקפא בביתא כקרא לשומשמא *Ira,* id est, *iracunda & rixosa mulier in domo, est sicut eruca sesami;* nempe, ut vermis granum perdit & consumit, sic mulier talis domum suam, & maritum. Vide Adagia Hebr. Drusii dec. 1. והפרגין והשומשמין Papaveres & sesama, Rosch haschana fol. 13. 2. Scheviis cap. 2.

שומשמן *Sesaminum:* שמן שומשמן Oleum sesaminum. Quidam, *Oleum papaveris.* Vajik. rabba sect. 31. circa finem.

שומשמנא *Formica:* אתרמא לשומשמנא Confer te ad formicam, Hebr. לך אל נמלה, Prov. 6. v. 6. *Plurale,* שומשמני לא עשין עזהון Formicarum non est fortis populus, Prov. 30. 25. *Apud Talmudicos reperitur etiam,* שומשנא גמלא Formica magna, Jevam. fol. 76. 1. Pravum videtur pro שומשמנא. Alibi: דשומשמנא גברא כורסיה בי חראתא רמי לה *Quæ formicam maritum habet, solium suum inter heromas collocat,* Ketubhoth fol. 75. 1. Glossa dicit משל הדיוט *proverbio vulgari* שומשמנא גברא dici de ea, quæ maritum exiguæ staturæ habet instar formicæ. Sensus est, eam etiam, quę pusionem maritum habet, inter matronas numerari, & præstare talem habere, quàm sine marito vivere. Simile vide in נפס. קינא דשומשמני Nidus formicarum, Nedar. fol. 25. 2. *Baal Aruch in his & aliis exemplis legit* שומשנא.

שמת *Excludere, expellere, segregare, separare à communitate & societate hominum, à republica,*

republica, ab ecclesia totaliter & finaliter, & quasi à vitæ communione, ut Dei judicio commissus, à reconciliatione hominum sit exclusus. Excommunicare Theologorum scholæ dicunt. Est autem tertia & gravissima exclusionis species. Prima dicitur נִדּוּי *Separatio simplex ad certum tempus, de qua in Rad.* נדה. *Secunda dicitur* חֵרֶם *Anathema, id est, separatio cum diris, maledictionibus & imprecationibus. Tertia est schammata, sine spe reditus ad communionem reipublicæ vel ecclesiæ. Sic Elias in suo Lexico Tisbi, & communiter Hebræi. Videtur tamen aliquando generaliùs apud Rabbinos sumi pro Excludere, Excommunicare simpliciter, unde Munsterus voluit esse idem cum* נדה. In Talmud Moed katon fol.16.1. בי תלתא דשמיתו לא אתו תלתא אחריני ושרו ליה Domus trium judicum, qui schammatizarunt, non veniunt posteà alii tres judices & solvunt eum, scil. ex anathemate schammatha. *Hic pro communi separatione vel excommunicatione sumitur, cùm liberari possit.* Ibidem: Dixit illa: בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק Quadringentis tubis schammatizavit eum Barak, scil. Merosam urbem, de qua Jud.5.v.23. *Solebant buccinas & cornua inflare in synagogis, quando anathematizarunt vel schammatizarunt, ad majorem horrorem tum ipsis reis, tum cœtui ecclesiæ incutiendum.* Idem legitur in Schevuoth fol.36.1. Et in Sanhedr. fol.107.2. in edit. Veneta: אפיק ארבע מאו' שיפורי ושמתיה Produxit quadringentas buccinas, & schammatisavit eũ, nempe Jesum Nazarenum. *Historia ista plenè extat in edit. Veneta, sed in edit. Basileensi omissa. Hîc autem adducitur hæc particula, ad probandum usum buccinarum cum hoc anathemate.* Ampliùs in Moed katon fol.16.col.1. מנלן דמשמתינן Unde nobis constat, quòd licitum nobis sit schammatizare? Ex eo quod scriptum est: אורו מרוז *Maledicite Merosæ urbi*, Judic.5.23. Hæc maledictio fuit excommunicatio sive schammatizatio, quâ Dei judicio & maledictioni, sive divinæ ultioni & totali exitio urbem istam committebat & devovebat Barak legatus Dei. Et fol.17.1. זיל שמתיה Ito, excommunicato ipsum. Et fol.14.2. ואי לא ציית דינא משמתינן ליה Et si non obtemperat judicio, schammatizamus eum. Si scil. rebellis sit & refractarius judicum sententiæ, excommunicari debet. In Schulchan Aruch, parte Jore dea, num.334. sect.44. Qui habet querelam aliquam de proximo suo, & tradit ipsum regi vel judici, משמתין ליה schammatisant ipsum. In Pesachim fol.50. col.2. Qui vesperâ sabbathi & aliorum dierum festorum operas serviles facit, infaustum illud quidem est, neque videt signum benedictionis, אבל שמותי לא משמתינן ליה sed non schammatisamus eum: at qui vesperâ paschatis operas serviles facit, הכא שמותי נמי משמתינן ליה hîc verò omninò schammatisamus eum. In libro Tanchuma, sect. וישב fol.16. col.1. & 2. Quando ascendit Esra ex Babylonia, & Sorobabel & Jehosua filius Jehozedeki cum eo, inciperentque ædificare Templum, sicut dicitur: *Tunc surrexerunt Sorobabel filius Schealtielis & Josua filius Johotzadak, cæperuntq; ædificare domum Dei quæ est Hierosolymis, &c.* Esræ 5.2. tunc aggressi sunt eos השמרונים Samaritæ bello centum octoaginta millibus hominum. Fuerunt ne שמרונים? immò כותים Kutæi fuerunt, qui ab urbe שמרון dicti fuerunt שמרונים Samaritæ. Quæsiverunt autem interficere Nehemiam per fraudẽ, sicut dictum est: *Veni, consilium capiamus invicem, &c.* Nehem.6.7.8.9.10. In vicis & vallibus violenter impediverunt opus domus Dei per annos duos, sicut dicitur: *Tunc impeditum fuit opus domus Dei in Jerusalem, cessavitq; usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum*, Esræ 4.v.24. Quid tum fecerunt Esra, Sorobabel & Jehosua? congregabant universum cœtum populi in templum Dei, & adducebant trecentos sacerdotes & trecentas buccinas, & trecentos libros Legis & trecentos adolescentes, & clangebant buccinis: Levitæ autem cantabant & psallebant, ומחרימין ומשמתין ומנדין את הכותיים בסוד שם המפורש & anathematisabant, & schammatisabant & excommunicabant Kuthæos per Schemhamphorasch, & per scripturam divinam scriptam in tabulis Legis, & per anathema domus judicii superioris, & per anathema domus judicii inferioris, ut non comedat ullus homo ex Israelitis panem Kuthæorum. Unde statutum, האוכל פת כותי כאוכל בשר חזיר Quicunque comedit panem Cuthæi, perinde est ac si comederet carnem porci. Sic exscriptum & obsignatum miserunt anathema illud ad omnes Israelitas, qui in Babylonia vivebant, qui superaddiderunt anathema unum super aliud: Rex autem Cyrus fixit super eos חרם עולם anathema perpetuum, sicut dictum est: *Deus qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet omnem regem & populum, qui miserit manum suam, ut mutet & destruat domum Dei istam quæ est in Jerusalem*, Esræ 6.v.12. *Hæc ibi.* Desumpta autem sunt ex Capitulis R. Eliesaris, cap.38. Majemon. p.1. in lib. מדע Madda, in Statutis Talmud thora, de studio Legis divinæ, cap.7. Sapientem, principem vel præsidem judicii, qui nefandum quid commisit, אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם non excommunicant ipsum publicè unquam, nisi deliquerit ut Jaroboam filius Nevat & socii ejus. Si alia quædam delicta

licita commiserit, flagellant eum secretò (clàm, clanculùm, privatim, occultè, non publicè) sicut dictum est: *Si corrueris interdiu, & corruerit tecum propheta noctu*, Hos.4.5. id est, etiamsi lapsus sit in peccatum aliquod, teges illud quasi noctu quid tectum est. Dicent autem ipsi, הָכְבֵד וְשֵׁב בְּבֵיתֶךָ Fruitor honore tuo, & conside domi tuæ. Sic omnis תלמיד חכם discipulus sapientis (id est, sapiens, Doctor) qui dignus est excommunicatione (נדוי) prohibitum est judicibus prosilire & statim ipsum excommunicare (ולנדותו במהרה) sed fugiunt ab hac causa, & ab ea declinant. Nam probiores sapientum (חסידי החכמים) applaudebant sibi, quòd nunquam ipsis esset impositum לנדות excommunicare sapientem, etsi quandoque ad flagella eum adjudicarint, si promeritus fuisset. *Hactenus Majemon.* Contra hanc Traditionem Majemonis citat Censor ipsius R. Abraham exempla duo ex Gemara, fuisse quandoque Rabbinos vel sapientes excommunicatos. Nam in libro Moed katon, cap. ואלו מגלחין fol.17. col.1. legitur: Mar Sutra sanctus, quando זורבא מרבנן aliquis insignis Rabbi promeruisset excommunicationem Schammata, ברישא משמת נפשיה ipse seipsum primò schammatisabat, והדר משמת לדידיה postea schammatisavit ipsum. Reversus in hospitium, solvit primùm se ipsum ex isto anathemate, deinde solvit alterum istum. De eo dixit Rabbi Giddel: Dixerat Raf: תלמיד חכם מנדה לעצמו ומיפר לעצמו Sapiens potest seipsum excommunicare, & liberare seipsum ab excommunicatione. Idem legitur in libro נדרים Nedarim fol.7.2. Et in præcedentibus ibidem: ההוא צורבא מרבנן Erat quidam Sapiens, de quo odiosus sparsus erat rumor. Dixit R. Jehuda: היכי ליעביד לישמתיה Quomodo ipsi faciendum? Schammatizare debent eum Rabbini. Nisi Schammatisent eum, prophanabitur nomen Dei. Quidam ergo sapientes fuerunt etiam olim excommunicati, contrà quàm Majemon statuit. Id tamen Hierosolymis & in terra Israelis insolitum fuit. Legitur enim ibidem: Dixit Raf Papa: Utinam eveniat mihi, דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם ne unquam cogare schammatisare sapientem. Quod si autem necesse sit schammatisare aliquem sapientem, quid faciendum? faciendum ut in occidente (in terra Israelis, quæ Babyloniæ erat occidentalis) ubi sapientes adjudicantur מנגדי ad flagellationem, ולא מחמו אשמתא & non disponuntur ad schammata. Idem repetitur in Pesach. folio 52.1. Porrò quòd Majemon dicit, אין מנדין אותו וכו׳ Non excommunicant eum publicè unquam: sensus ejus est, non proclamari vel promulgari publicè in cætu synagogæ ipsius excommunicationem; sed privatim ipsi id indicari, & quidem verbis honestioribus, veluti הכבד ושב בביתך Honore tuo fruitor; & reside domi tuæ, ex 2.Reg.14.10. &c. Vide Tal. Hierosol. in Moed caton cap.3.

שַׁמְתָּא *Anathema, Execratio, res exsecrabilis, res sacrata & dicata vel Deo & divino usui, ideòq; profano usui illicita, vel exitio & perditioni divinæ sive à Deo mandatæ. Unde qui de talibus rebus sive clàm sive manifestè surripiebat, factus est & ipse exsecrabilis sive anathema, ut Achanis exemplum demonstrat Josue 7. Sic idem est quod* חרם *in lingua Hebræa. Quando ad hominem refertur, tunc adjunctam habet excommunicationem à societate hominum & cætu ecclesiæ, quæ ideò gravissima judicatur esse excommunicationis species, quòd adjunctam habeat exsecrationem, quâ homo coram hominibus & coram Deo fit exsecrabilis, exitio divino destinatus. Sic olim de hoc anathemate sive excommunicatione dira & exsecranda fuit judicatum, quâ homo post omnia humana media totaliter & finaliter soli divino judicio destinabatur, ut eo periret, nec ampliùs ad ecclesiam rediret. Sic voluit illud anathema Maranatha, cujus Apostolus Paulus meminit, esse idem cum hoc Schammata. Nam* מָרָן *Dominus, &* אתא *venit: sic* שַׁמְתָּא *quasi* שם *vel* שמא *Dominus, &* אתא *Venit. Inde*, Si quis non amat Dominum Jesum Christum, esto anathema Maranatha, 1.ad Cor. 16.v.22. *id est, sit divino exitio adjudicatus. Vide ibi Tremellii, Drusii & aliorum explicationes. Postea tamen mitiùs aut latiùs fuit acceptum, ut mox ex Talmudicis patebit. Videtur tantùm esse allusio ad ejus vocem, non vera etymologia, sicut & apud Talmudicos. Nam apud eos legitur in libro* מועד קטן Moed caton, fol.17.1. מאי שמתא אמר רב שם מיתה ושמואל אמר שממה יהיה ומהניא בה כמיחא בתנורא id est, Quid est Schammata? Dixit Raf: dicitur quasi שם מיתה Ibi est mors. Et Samuel dixit, שממה Desolatio erit; quæ proderit ipsi sicut pinguedo fornaci calenti. *R. Salomonis glossa hic est:* Erit כשומן sicut pinguedo illita fornaci, quę absorbetur, nec unquam ex ea egreditur: sic consumtus est & perditus, דמשמתינן ליה ולא נפקא מניה לעולם quem schammatizamus, neque unquam ex eo ampliùs egreditur. Hæc R. Salomon. Contra hanc tamen sententiam videntur quædam Talmudica exempla esse, ut mox videbitur. *Schammata gravius esse sive anathema sive excommunicationis genus, patet ex Glossa R. Salomonis in Talm. Pesachim, fol.52. col.1. ubi scribit:* Sapientem, qui fœdum quid commiserat, adjudicabant ad flagellationem, ולא לנדות & non

ad excommunicandum ipſum, משום דשמתא חמורה propterea quòd Schammata res graviſſima eſt, & rationem habebant honoris legis divinæ. Hęc ibi. ubi notandum, quòd לנדותו ponitur pro לְשַׁמְּתוֹ, & ita cōmodè ſequitur, quod שמתא excommunicatio Schammata ſit res gravior, quàm ut ſapienti & Legis divinæ perito & profeſſori conveniat. R. Aſcher in Summario hujus libri, fol. 130. col. 2. ait: אין משמתינן אלא על דבר חמור Non ſchammatizamus aliquē niſi propter rem graviſſimam. *Cæterùm in Targum ſcribitur* שַׁמְּתָא, *quod eſt formæ* שַׁבְּתָא *ab abſoluto* שַׁבַּת: *ſed* שַׁמַּת *non invenitur, ut puto. Videamus exempla quædam.* לָא יִדְבַּק בִּידְכוֹן מִדְּעַם מִן שַׁמְּתָא Non adhærebit manibus veſtris quicquam de anathemate, ſive rebus exitio & perditioni devotis aut Deo dicatis, Deuter. 13. v. 18. in Jon. *Plurale,* ודלא תֶהֱוֹן שַׁמְּתִין כְּוָתְהוֹן Ne fiatis anathemata ſicut ipſa; מְטוּל דְשַׁמְּתִין אִנּוּן Propterea quòd anathemata ſive res devotæ ſunt, Deut. 7. 26. in Jonathane, pro quibus Onkelos habet חֶרְמָא, ex Hebræo חֵרֶם. Et aliter: יַת תְּרֵין בְּנַי תִּקְטוֹל בְּשַׁמְּתָא Duos filios meos occides per anathema Schammata, ſi non reſtituero eum tibi, Geneſ. 42. v. 37. In Hebræo ſimpliciter eſt תָּמִית Occides. וּמְחוֹהִי יִשְׂרָאֵל בְּשַׁמְּתָא דַיְיָ Et percuſſit eum Iſrael per anathema ſchammata Dei, Hebr. וַיַּכֵּהוּ Et percuſſit eum Iſrael acie gladii, Numer. 21. verſ. 25. גְּמָרָא תְּגַמְּרוּן יָתְהוֹן בְּשַׁמְּתָא דַיְיָ Perdendo perdetis eos per anathema Domini, Hebr. הַחֲרֵם תַּחֲרִים אוֹתָם Devovendo devovebis eos, Deuter. 7. 2. וְתַבָּרוּ יַת עֲמָלֵק וְיַת עַמֵּיהּ בְּשַׁמְּתָא דַיְיָ Et confregerunt Amalekum populumq; ejus per anathema Dei, Cant. 2. 16. Quidam interpres iſtius Targum reddit illud, Propter excommunicationem Dei. In Regiis, In nomine Domini. *Apud Rabbinos,* במערבא ממנן אנגדתא דבר בי רב ולא אשמתא In occidente (id eſt, terra Iſrael) conſtituunt vel adjudicant ad flagellationem Rabbinum, & non ad Schammata, Peſachim fol. 52. 1. In Cholin fol. 132. 2. האי כהנא דלא מפריש מתנתא ליהוי בשמתא Hic ſacerdos (id eſt, lanio ex genere ſacerdotali) non ſeparans (de oblationibus mactatis) dona (pro ſacerdote alio) dignus eſt, ut ſit in excommunicatione. Iſta eſt decima cauſa excommunicationis Niddui, & tamen de ea dicitur hîc בשמתא quod idem eſt hoc loco quod בנידוי. Sic mox infrà. Ibidem, הני טבחי דהוצל קיימי בשמתא Iſti laniones Hutzalenſes ſtant in excommunicatione R. Chaſdæ his viginti duobus annis. Quid juris porrò eſt? אלימא דהו לא משמתינן להו num dicendum, quòd non ulteriùs excommunicamus illos? id eſt, non ampliùs relinquere debemus ipſos in excommunicatione. In Moed

caton fol. 16. 1. Quidam lanio fuit, qui profanè contempſit R. Tobiam: præfecti ſunt ipſi Avai & Rabba, ושמתוה & excommunicarunt ipſum. Tandem abiit (lanio iſte) & placavit ſive contentum reddidit adverſarium ſuum. Tum dixit Avai: Quid ergo nunc faciendum? לישרי ליה eſt'ne ſolvendus ex excommunicatione? לא חל שמתא עליה תלתין יומין לא לישרי ליה Si non manſit ſuper eum excommunicatio per triginta dies (id eſt, ſi non duravit ſuper eo excommunicatio triginta dies) non eſt ſolvendus. Et mox: In ea ergo ſententia eſt Avai הני בי תלתא דשמיתו Tres qui excommunicarunt aliquem, non veniunt tres alii & ſolvunt eum: יחיד מומחה שרי שמתא Unicus probatus poteſt ſolvere excommunicationem Schammata, Nedar. fol. 8. col. 2. *Ex his apparet, quòd Schammata non eſt excommunicatio perpetua ſoli judicio & exitio divino commiſſa, ita ut ex ea liberari & cum eccleſia reconciliari ampliùs non poſſit, ſed potiùs quòd inde ſolvi & liberari poſſit. At hoc modo Schammata videtur eſſe idem quod* נידוי, *niſi quòd plures exſecrationes adjunctas habet. Nam de* נידוי *ibidem traditur,* אין נידוי פחות משלשים יום Non durat Niddui minùs quàm triginta dies. Sic & Schammata poſt triginta dies poteſt ſolvi & laxari. In Bava mezia fol. 70. 1. ולא מקבל שמתא דרבנן Et non acceptat excommunicationem Rabbinorum. *Suprà in Targum fuit,* שמתא דיי׳ Excommunicatio Domini: *ſic & Talmudici quandoque loquuntur,* שמתא דאלהי ישראל Anathema vel excommunicatio Dei Iſraelis. *Quærendum ergò aliis aliquandò fuerit, num hæc divina excommunicatio ſit ea, quâ homo totaliter & finaliter ab eccleſia ſegregatus, ſoli judicio divino ſit devotus, cumq; ea ſit mors & exitium, ut ſuprà dictum: Excommunicatio autem Rabbinorum ſit ea, ex qua quis rurſus ſolvi & liberari poſſit, de qua paulò antè exempla adducta ſunt?* בַּר שַׁמְּתָא *Filius excommunicationis,* id eſt, reus excommunicationis. *Excommunicatio fiebat quandoque Verbis expreſſis, quando excommunicandus erat præſens: quandoq; ſcripto publicè affixo, quando abſens erat.* Hinc legitur in Majemone, in libro מדע Madda, cap. 7. ſect. 2. כיצד הוא הנידוי אומר פלוני יהיה בשמתא · ואם נידוהו בפניו אומר פלוני־זה בשמתא Quomodo fit Niddui? dicit: N. eſto in excommunicatione. Si excommunicant eum in faciem, id eſt, præſentem, dicit: N. hic eſto in excommunicatione ſive banno. *Hæc ibi. Interrogatio eſt de Niddui, & reſponſio de Schammata. Aut interrogandum fuiſſet, Quomodo fit Schammata? aut reſpondendum ad quæſtionem de Niddui; N. eſto in Niddui ſive excommunicatione. Alternant ergo hæc inter ſe, & unum*

pro

pro altero ſumitur. Sic ubi tertia cauſa excommunicationis Niddui ponitur, de eo qui alterum ignominiosè vocat עבד *ſervum, de eo tamen Gemara loquitur,* שמתיה *pro* נדוהו *Excommunicavit eum, propterea quòd ſolitus eſſet alios homines vocare* עבדי *ſervos, ut legitur in Kidduſchin fol.70.1. Secunda cauſa excõmunicationis Niddui eſt, Qui contemnit miniſtrum publicum, vel* שליח ב״ד *nuncium conſiſtorii judicialis.* De eo Gemara dicit: מאי טעמא שמתיה מר לההוא גברא ציער שליחא דרבנן Propter quid excommunicavit dominus virũ iſtum? quia moleſtiâ affecerat nuncium Rabbinorum judicum, Kiddusch. fol.70. col.2. *Talia plura obſervare paſsim licet, ubi* שמת & נדה *ſe invicem permutant, quod ſine dubio etiam Munſterus obſervavit, quando ſcripſit* שמת *eſſe idem quod* נדה. *Scripto publicabatur Schammata contra abſentem, quod vocabatur* פתחא של שמתא, *Scheda Excommunicationis.* Hinc in Schulchan Aruch, parte Choſen hammiſchpat, num.11. ſect.1. legitur: Nuncius vel miniſter publicus judicii eâ fide habetur, ut, ſi dicat, N. à me citatus ad judicium, contempſit me, aut vilipendit Judicem, aut dixit ſe nolle comparere in judicio, ומשמתין אותו על פיו tunc ſchammatiſent ipſum ad verba ejus, אבל אין כותבין עליו פתחא של שמתא ſed non ſcribunt ſuper eo ſchedam excommunicationis Schammata, donec venerint duo, qui teſtẽtur, ipſum noluiſſe comparere ad judicium. Miniſter tamen ille propterea non habetur ut calumniator aut qui falſum retulerit. Et mox ſect.2. Miniſter vel nuncius judicii qui dicit: Ruben miſit me nomine unius ex judicibus, (citans te ad judicium) ipſe autem nolit comparere, אין כותבין עליו פתחא של שמתא non ſcribunt ſuper eo ſchedam excommunicationis, donec dicat nuncius, In nomine trium ex judicibus ſive judicum. Eadem eſt ratio de excommunicatione Niddui, quæ ſimiliter ſolebat ſchedâ publicari, unde ibidem ſect.4. legitur: מי שכתבו עליו נידוי Is ſuper quo ſcripſerunt Niddui, quòd noluerit comparere, ſi dixerit poſtea, Comparebo, nõ lacerant כתב הנידוי ſchedam excommunicationis, donec comparuerit. At is ſuper quo exſcripſerunt excommunicationem, quòd noluerit parere mandato judicum, quamprimùm autem dixerit, Recipio me pariturum mandato judicii, lacerant כתב הנידוי ſchedam excommunicationis, ipſeq́; dat mercedem ſcribæ. In Moed katon. fol.17.1. Quidam contempſerat לההוא צורבא מרבנן Rabbinum quendam inſignem, qui acceſsit R. Joſephum, ipſique dixit, זיל שמתיה Ito ſchammatiſato ipſum. Reſpondit ipſe: metuo mihi ab ipſo, (ſi ſcilic. verbis ipſum excommunicem.)

Dixit ipſi Rabbinus iſte: שקול פתיחא עליה Fac ſchedam ſuper ipſo: Gloſſa, כתוב עליו שמתא Scribe ſuper eum ſchammata, ſcriptâ ſchedâ eum excommunicato. In Bava kama fol.112.2. ſimile exemplum legitur de quodam citato contumaciter emanente, ואי לא אתא כתבינן פתיחא עליה Quod ſi non venit, tunc ſcribimus edictum excommunicationis ſuper eo. פתיחא hîc eſt שטר שמתא Literæ publicæ, edictum publicum excommunicationis, publicatio excommunicationis per ſcriptum. *In his omnibus* שמתא & שמת *eſt idem quod* נדוי & נדה. *Nam cauſæ hujus pœnæ recenſentur in cauſis Niddui.* Hæc ſufficiant de שמת.

שמתיה Vide ſuprà in שחם.

שְׂנֵא *Odiſſe.* Pauca ſcribuntur per ש, communiùs per ס, unde ibi conjunguntur. Vide illic.

שְׁנָה שְׁנֵי שְׁנָא *Mutari, mutare ſe, mutatâ vice aliquid agere, Iterare, Variari. Præteritum,* וְלָא שְׁנָא זִיו יְקָרָא דְאַפּוֹהִי Neque mutatus fuit ſplendor honorabilis vultus ejus, Deu: 34. verſ.7. וְסַרְבָּלֵיהוֹן לָא שְׁנוֹ Et chlamydes ipſorum non eſſent mutatæ, Dan.3.27. זִיוֹהִי שְׁנוֹהִי Splendores vultus ejus erant mutati, Dan.5.6. *Participium,* וְדְשָׁנֵי מִלְּתָא Et qui iterat verbum, Proverb.17.9. *Fœmininum,* דִּי הֲוָת שָׁנְיָה Quæ erat mutata, id eſt, diverſa ab omnibus iſtis, Dan.7. v.19. *Plurale, Maſculinum,* וְזִיוֹהִי שָׁנַיִן עֲלוֹהִי Et ſplendores vultus ejus erant alterati, mutati in eo, Dan.5.9. *Ex fœminina forma,* אִשְׁתְּעוּ לָנָא שָׁנְיָן Enarrate, prædicate nobis alia, de aliis rebus conciones inſtituite, Jeſa.30.10. grata ſcilic. & blanda, non minas & terrores Legis nobis ſemper proponite. שָׁנְיָן דָּא מִן דָּא Diverſæ erant una ab altera, Dan.7.3. שָׁנְיָן מִן כָּל עַמָּא Diverſa ſunt ab omnibus populis, Eſth.3.8. *Futurum,* וְהוּא יִשְׁנֵא מִן קַדְמָיֵא Idq́ue diverſum eſt à prioribus, Dan.7.24. דִּי לָא תִשְׁנֵא צְבוּ Ne mutaretur voluntas de Daniele, Dan.6.18. *Pahel Præteritum,* כַּד שַׁנִּי יָת מַדְעֵיהּ Cùm mutaſſet mentem ſuam, Pſalm.34.1. וְשַׁנִּי בְּסוּתֵיהּ Et mutavit veſtimentum ſuum, Hebraicè וַיְחַלֵּף 2. Sam.12. verſ.20. וְשַׁנִּי יָת לְבוּשֵׁי אֲסוּרֵיהּ Et mutavit veſtimenta carceris ſui, Jerem.52.33. 2. Reg.25.29. וּמִלַּת מַלְכָּא שַׁנִּיו Et verbum regis mutarunt, Dan.3.verſ.28. *Participium,* דִּמְשַׁנֵּי דוּכְתֵיהּ Qui mutat locum ſuum, Proverb.27.v.8. וְהִיא מְשַׁנְּיָה מִן כָּל חֵיוָתָא Eratq́ue diverſa ab omnibus beſtiis prioribus, Dan.7.v.7. *Futurum,* וּמַפְּקָנוּת סִפְוָתִי לָא אֲשַׁנֵּי Et prolatum labiorum meorum non mutabo, Pſalm.89.35. וּתְשַׁנֵּה דִינְהוֹן Et mutabis judicium omnium hominum, Prov.31.5. לִבְבֵהּ מִן אֲנָשָׁא יְשַׁנּוֹן Animũ ejus ab homine mutabunt, Dan.4.

 verſ.13.

verſ.13. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* אִשְׁתְּנִי זִיו פַּלְטִין בְּחִיר Quomodo mutatus eſt ſplendor palatii electi? Thren.4.v.1. וּצְלֵם אַנְפּוֹהִי אִשְׁתַּנִּי Et ſpecies vultus ejus mutatus eſt, Dan.3. verſ.19. וְאִשְׁתַּנֵּי שָׁאוּל Et mutata fuit Saul, 1.Sam.28.v.8. וְלָא אִשְׁתַּנּוּן זִיוְתָן רְאַפּוֹי Neque mutati ſunt ſplendores vultus ejus, Deut.34.7. in Targ. Hieroſ. וְאִשְׁתַּנִּיאוּ Et mutati ſunt, Deuter.32.5. Jonathan ſingulariter habet, Et ordo judiciorum mundi אִשְׁתְּנִי mutatus fuit. Sic quoque Targ. Hieroſ. *Participium,* וְהִיא מִשְׁתַּנְּיָא Et ipſa mutata erit, id eſt, aliam ſeu extraneam ſe finget, Hebr. מִתְנַכֵּרָה 1.Reg.14.v.5. *Futurum,* קוּמִי כְעַן וְתִשְׁתַּנַּן Surge quæſo & mutatam, id eſt, aliam te ſimula, 1.Reg.14.v.2. עַד דִּי עִדָּנָא יִשְׁתַּנֵּא Uſque dum tempus mutetur, Dan.2.9. זִיוָיךְ אַל יִשְׁתַּנּוֹ Et ſplendores vultus tui ne mutentur, Dan.5.10. וְזִיוַי יִשְׁתַּנּוֹן עֲלַי Et ſplendores vultus mei mutati fuerunt, Dan.7.v.28. *Aphel Præteritum,* וְאַשְׁנִי יָת טַעֲמֵיהּ Et mutavit mentem ſuam ante oculos ipſorũ, 1.Sam.21.v.13. אַשְׁנֵיתָא קְיָם Mutaſti fædus cum ſervo tuo, Pſal.89.40. לָא אַשְׁנֵיתִי קְיָמִי Non mutavi fædus meum, Mal.3.6. אַשְׁנִיאוּ קְיָמָא Mutarunt fædus quod initum eſt cum eis, Hoſ.6.10. דְּאַשְׁנִיאוּ עוּבָדוֹהִי Qui mutarunt opera ſua, Deuter.32.v.5. *Participium,* וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא Et ipſe mutaturus eſt tempora, Dan.2.21. *Infinitivus,* דִּי לָא לְהַשְׁנָיָה Quam nemo debet mutare, Dan.6.9. *Futurum,* דִּי יְהַשְׁנֵא פִּתְגָמָא דְנָה Quiſquis mutaverit rem hanc, Eſr.6.11.

Apud Talmudicos, שָׁאנֵי רבי יוחנן Diverſus, diverſæ ſententiæ eſt R. Jochanan, alia ratio eſt de R. Jochanane, mit R. Jochanan iſt es ein anders. מאי שׁנא Quid mutat, quid facit differentiam? quid diverſi proponit? quam diverſitatem facit? Quid ſibi vult ſic loquendo? Vide in Schabbas folio 130.1. in fine pagine de R. Eliſa. לא שׁנא Nihil mutat, nihil diverſi docet, nullam diverſitatem facit, Er machet kein änderung. לָא הֲוו מְשַׁנּוּ Nihil mutarunt vel alterarũt, nullam alterationem inſtituerunt. לֹא יְשַׁנֶּה אָדָם מִן הַמִּנְהָג *Nihil mutabit homo de conſuetudine,* R. Sal. Geneſ.18.8. Exemplo angelorum & Abrahami, qui comederunt unà ſub arbore. מְשֻׁנֶּה *Diverſum, alteratum, variatum.* שׁוֹנִים *Diverſa, varia:* כפל ענין במלות שׁונות Duplicat ſenſum verbis diverſis. Frequens in Com. מְשׁוּנֶּה *Alteratum, Variatum, Diverſum.* זו מְשׁוּנָה מזו Hoc diverſum eſt ab illo. טעמי אמת הם משׁונים Accentus librorum Jobi, Prov. & Pſalmorum ſunt diverſi, ſcil. ab aliis libris biblicis. מִיתָה מְשׁוּנָּה Mors variata, ſcilic. à communi ſorte, mors repentina, inopinata, horrenda, violenta, qualis à magiſtratu ſontibus infertur. Unde illud, המרעיב עצמו בשׁני רעבון ניצל ממיתה משׁונה Qui ſibi ipſi famem inducit annis famis, liberatur à morte violenta, ſicut dictum eſt: *In fame cùm eſſes, redemit te à morte,* Job.5.v.20. Taanis fol.11.1. Gloſſa, מיתה משׁונה eſt Mors per gladium vel famem, omniſque mors, quæ non eſt in poteſtate angeli mortis, ut cùm quis moritur in lecto ſuo. Sic ſcribunt, viros iſtos exploratores terræ, & calumniatores, mortuos fuiſſe מיתה משׁונה, Sota fol.35. col.1. *Quandoque Rabbinis* מְשׁוּנֶּה *eſt, Mirum, admirandum, mirabile, qualia ſæpè inopinata ſunt. Alibi,* דבר זה כתוב בתורה ושׁנוי בנביאים ומשׁולשׁ בכתובים Res hæc ſcripta eſt in Lege Moſis, & iterata ſive repetita in prophetis, & tertiata in hagiographis, Avoda ſara cap.1. fol.19 2.

II. שְׁנָה *Diſcere: Docere, ut &* למד *Rabbinis ſumitur: Legere:* בעלי ששׁנה הרבה וקרא הרבה Maritus meus, qui didicerat multa, & legerat multa, & ſervierat ſapientibus multùm, quare mortuus eſt in medio dierum ſuorum? Schab. folio 13. col.1. In Pirke avoth cap.2. אל תאמר כשׁאפנה אשׁנה שׁמא לא תפנה *Ne dicas: Cùm otioſus ero, diſcam: fortè non ſuppetet tibi otium.* Monent eo, moram & dilationem in ſtudio bonarum literarum eſſe vitandam: non enim caret periculo & damno. לא שׁנינו Non diſcimus. Alibi: כל השׁונה לתלמיד שׁאינו הגון נופל בגהנם *Qui docet diſcipulum non honeſtum, cadet in gehennam.* Item, כל השׁונה לתלמיד שׁאינו הגון כאלו זורק אבן למרקולים *Quicunque docet diſcipulum inhoneſtum, perinde eſt ac ſi projiceret lapidem ad ſtatuam Mercurii,* id eſt, quaſi idololatriæ ſerviret, Cholin fol.133. col.1. השׁניני פרק אחד והשׁנהו Doce me caput aliquod; & docuit ipſum verſiculum iſtum. שְׁנוּיָה · שָׁנוּי *Perceptum, Apprehenſum, q. d. paſſivè, Diſcitum eſt. Ex Pahel,* וּרְמִינָן קְרָאֵי אַהֲדָדֵי וּמְשַׁנֵּינָן Interrogamus ſcripturas inter ſeſe, & reſpondemus ſive docemus & explicamus, id eſt, Scripturæ loca inter ſe opponimus, & reſpondemus ad ipſa, Talm.

שַׁתָּא *Annus, ſic dictus, quòd ab eodem puncto ſemper iteretur, & ad primum veſtigium redeat. Monet Elias, Hebræum* הַשָּׁנָה *quod emphaticæ formæ eſt, Chaldaicè ſemper dici* שַׁתָּא. *Eſt ergo hoc emphaticum, ſed formæ fœmininæ per eliſionem literæ Nun, ut & in aliis fit. Sed & pro ſimplici* שָׁנָה *ſæpè eſt* שַׁתָּא. *Item ſingulare* שָׁנָה *cum Nomine numerali multitudinis, in Targum ſemper transfertur pluraliter* שְׁנִין, *ut videbitur:* דְּנָפֵק חַקְלָא שְׁנָא שְׁנָא Qui provenit in agro annuatim, Heb. שָׁנָה שָׁנָה Deuter.14.v.22. אִמְּרִין בְּנֵי שַׁתָּא Agni filii unius anni, id eſt, anniculi, Numer.28.3. כִּשְׁנָא בִשְׁנָא Sicut *quotannis,* 2.Reg.17.v.4. *Conſtruct.* שְׁנַת שְׁמִטְתָּא Annus dimiſſionis erit terræ, Lev.25. verſ.5.

versf.5. יַת־שְׁנַת חַמְשִׁין שְׁנִין Annum quinquaginta annorum, id eſt, quinquageſimum, Levit.25.10. וּשְׁנַת פּוּרְקָן עַמִּי Et annus redemptionis populi mei advenit, Jeſa.63.4. בִּשְׁנַת חֲדָה לְבֵלְאשַׁצַּר Anno primo Balthaſaris, Dan.7.1. בִּשְׁנַת חֲדָה לְכֹרֶשׁ Anno primo Cyri regis, Eſræ 5.13. לְיַרְחֵי שַׁתָּא Inter menſes anni, Exod.12.v.2. וּבְשַׁתָּא רְבִיעֲתָא Et in anno quarto, Hebr. וּבַשָּׁנָה, Levit.19.24. בְּכָל בְּאַנִיר שַׁתָּא וְשַׁתָּא In unoquoque anno, Eſth.9.21. שַׁתָּא בְּשַׁתָּא Sicut mercenarius anni in anno, id eſt, annuus, Hebr. שָׁנָה בְּשָׁנָה, Levit.25.53. מִשַּׁתָּא דְאִזְדַּבַּן לֵיהּ Ab anno quo eſt venditus ipſi, Lev.25. verſ.50. *Cum Aff.* תַּיְתֵי אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ Adducet agnum filium anni ſui, id eſt, agniculum, Lev.12. v.6. *Pluralis forma maſculina*, שְׁנִין סַגִּיאָן Annis multis, Eſræ 5.v.11. שֵׁם בַּר מְאָה שְׁנִין Schem filius centum annorum, Gen.11.10. תַּרְתֵּין שְׁנִין בָּתַר טוֹפָנָא Duobus annis poſt diluvium, Hebr. שְׁנָתַיִם, Geneſ.11.10 *Emphat.* שְׁנַיָּא טָבַיָּא דְמִן עָלְמִין Annos bonos qui fuerunt inde à ſeculis, Pſal.77.6. וּשְׁנַיָּא דְחַיֵּי Et annos vitæ, id eſt, vitam annoſam, Proverb.3.2. *Conſtruct.* שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה Anni vitæ Saræ, Geneſ.23.1. וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי Et anni vitæ Levi, Exod.6. v.16. *Cum Aff.* אִתּוֹסַף עַל שְׁנַי Adjicietur ad annos meos, Jeſa.38.10. אִין שְׁנָךְ הֵיךְ יוֹמֵי גַבְרָא Num anni tui ſunt ut dies viri? Job.10.v.5. כְּפוּם שְׁנוֹהִי Juxta annos ejus, Levit.25.52. תּוֹסִיף שְׁנוֹי Augebis annos ejus, Pſalm.61.v.7. וּשְׁנֵיהוֹן בְּמוּמוֹסִין Et annos ſuos in deliciis, Job.36.v.11. *Ex forma fœminina*, יוֹמֵי שְׁנָתָנָא בְּעָלְמָא הָדֵין שׁוּבְעִין שְׁנִין Dies annorum in mundo vel ſeculo hoc ſunt ſeptuaginta anni, Pſal.90.10. בְּדָרֵי דָרַיָּא שְׁנָתָךְ In generationes generationum ſunt anni tui, Pſal.102.25. וּשְׁנָתָךְ לָא מִשְׁתַּלְמִין Et anni tui non abſolvuntur, Pſal.102.28. וּשְׁנָתְהוֹן בְּבַהוּלְתָּא Et annos ſuos in perturbatione, Pſal.78.33.

שָׁנָה פְּשׁוּטָה *Annus ſimplex, communis ſcil. conſtans duodecim menſibus:* שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת *Annus emboliſmicus vel intercalaris, conſtans tredecim menſibus, duodecimo duplicato.* שְׁנַת הַחַמָּה *Annus ſolis ſive ſolaris.* שְׁנַת הַלְּבָנָה *Annus lunæ ſive lunaris.*

שְׁנָיָא *Terror, pavor. Sic in Venetis legitur ter pro Hebræo* מְחִתָּה *quod ſic ſignificat. Videtur omninò pravum eſſe, pro* שְׁצָיָא *Perditio, conſumptio, quod pro eodem* מְחִתָּה *legitur Prov.10.v.29. Depravatio nata ex ſimilitudine literarum* צ *&* נ, *dextro ſcilicet apice in litera* צ *obliterato aut ablato, quod in manuſcriptis libris facilè contingit. Extat autem Prov.10. v.14. & 13.3. & 21.15.*

שְׁנוּ · שְׁנוּת *Res horrenda vel abominabilis, horrendum & mirabile. Per Apocopam,* תִּמְהָא וּשְׁנוּ הֲווֹ בְּאַרְעָא Stupenda & mirabilia fiunt in terra, Heb. שַׁמָּה וְשַׁעֲרוּרָה, Jerem.5.30. שְׁנוּ עֲבַדַת לַחֲדָא Abominabile admodum fecit eccleſia Iſraëlis, Hebr.

שַׁעֲרוּרִת, Jerem.18.13. בְּבֵית יִשְׂרָאֵל חֲזֵיתִי שְׁנוּ In domo Iſraëlis vidi horrenda, Hebr. שַׁעֲרוּרִיָּה, Hoſeæ 6.v.10.

שְׁנוּ *Diverſitas, contrarietas, contrarium:* וַהֲוָה בִיךְ שְׁנוּ Fuitque in te contrarium, Hebr. הֵפֶךְ, Ezech.16.34. וַהֲוֵית לִשְׁנוּ Et fuiſti in contrarium, Hebr. לְהֶפֶךְ ibid.

שִׁנּוּי *Alteratio, diverſitas:* R. איכא שינוי Eſt diverſitas, frequens in Talmud. שִׁנּוּי רַע Mutatio mala, id eſt, magna, quæ ſolet eſſe periculoſa & damnoſa.

שׁוֹנֶה *Diſcens, nempe à ſe & per ſe, legendo, meditando, ſtudendo. Is ſæpè errat ac Mutat lteratq; ſtudium, quod denotat verbum* שנה. *At diſcens à docente vocatur* תַּלְמִיד *Diſcipulus docentis, ſcribit Abarbinel in cap.ult. Pirke avoth.*

שְׁנִיָּה *Secunda. Plurale,* שניות. Majemon in הלכות אישות cap.1. ſcribit: *Sunt deinde mulieres aliæ, quæ prohibitæ ſunt ex ore Kabbalæ, & quarum prohibitio eſt ex verbis Scribarum, & illæ vocantur* שניות, *eò quòd ſint* שניות לעריות *ſecundæ à congreſſu illicito in Lege, & unaquæq; illarum vocatur* שניה. *Quænam illæ ſint, poſtea recenſentur.*

שְׁנִיִּם *Duplicata, geminata, binata.* Aben Eſra in libro ſuo Grammatico צחות Verba dividit in שניים *Duplicata*, quæ duabus tantùm conſtant literis radicalibus, qualia ponit, quæ vocantur Quieſcentia ſecundâ radicali: vel שלישים *Triplicata*, quæ tribus conſtant literis radicalibus, ut communiter: vel רביעים *Quadruplicata*, quæ quatuor conſtant radicalibus literis, quæ pauca ſunt. Litigant tamen ipſorum Grammatici, an Quieſcentia ſecundâ radicali ſint duarum vel trium literarum? Hinc idem Exod.15.v.24. ad vocem וַיִּלֹּנוּ ſcribit, eſſe ex Niphal, ad formam וְיִכֹּנוּ, Prov.16.3. מהפעלים השניים ex Verbis duarum literarum. Sic ſæpè in Commentariis.

שְׁנַיִם *Duo.* לְשׁוֹן שְׁנַיִם *Locutio duorum*, id eſt, *numeri dualis ſive in numero duali:* שֵׁם שְׁנַיִם *Nomen duale*, Aben Eſra, Deuter.24.6. *Fœmininum ejus eſt*, שְׁתַּיִם שְׁתֵּי. Paſſim iſta in Targum obvia.

שְׁנִיּוּת *Dualitas, forma numeri dualis.*

מִשְׁנֶה *Repetitio, Iteratio.* מִשְׁנֵה תוֹרָה *Repetitio Legis.* Sic in Maſora vocatur liber quintus Moſis, à qua ratione dicitur & Deuteronomium: *Exemplar, Copia, Formula:* משנה התפלה Formula precationis.

מִשְׁנָה *Deuteroſis. Sic dicitur Textus Talmud. quaſi Legis divinæ repetitio & latior explicatio:* In Aruch in lit. מ in מִשְׁנָה ſcribitur: למה נקראת משנה *Quare vocatur Miſchnah? propterea quòd eſt* שנייה *ſecundaria Lex, vel ſecunda à Lege. Nam Lex illa, quam audivit totus Iſraël in monte Sinai, eſt Lex ſcripta. Moſes autem audivit Miſchnam ex*

ore Potentiæ (Dei) שניה *vice secundâ, & hæc est Lex oralis. Manifesta igitur res est, quòd sit* שניה לראשונה *Secundaria prioris; vel secunda à priore. Pluraliter,* מִשְׁנָיוֹת. Hæc pars textus separatim excusa est in minori forma cum glossa difficiliorum vocum; & in majori forma cum commentario Majemonis & R. Obadiæ de Bartenora. Altera pars Textus Talmudici dicitur גמרא Gemara (quidam dicunt Gammara) continens disputationes & decisiones variarum sententiarum super Mischnajoth, de qua voce est in גמר. Est & מִשְׁנָה *Studium, discendi opera:* פוסקין ממשנתם Cessant, ociosi sunt à studio suo. Porrò מִשְׁנָה & שְׁנָא *est Lectio textus Talmudici:* קְרָא *&* מִקְרָא *Lectio textus sacræ scripturæ:* הֲלָכָה *lectio Gemaræ, discursus, disputatio, decisio alicujus sententiæ in Gemara alterâ parte Talmud. Hinc apud Targumistas, qui Opere Talmudico fuerunt posteriores, legitur:* Et interdiu studet in viginti quatuor libris Legis divinæ sive biblicis, in verbis scil. prophetiæ & hagiographorum, ובליליא הוא עסיק בשתא סדרי משנה noctu autem studet in sex partibus Mischnæ, Cant.5.10. nempe Mischna sive textus Talmudicus est distributus in sex generales Partes, quæ vocantur סדרים Ordines.

הִשְׁתַּנּוּת *Mutatio:* דרך השתנות הנקודות Ratio mutationis punctorum vocalium.

שׁוּנִית · מְשׁוּנִית · מְשׁוּנִיתָא *Scopulus*, vide in Radice שנן.

שנרף שַׁנְרְפִין *Ligni pretiosi genus, ex quo fuit sponda Jacobi, quando Joseph filius ejus in faciem ipsius procubuit, ac finem vitæ ejus deflevit.* Unde pro eo quod legitur: *Et procidit Josephus super faciem patris sui & flevit*, Genes.50.1. Targum Jonathanis habet, וְאַרְבַּע יוֹסֵף יַת אֲבוּי בְּעָרַס דְשַׁנְרְפִין Et decũbere fecit Josephus patrem suum in lecto cedri præstantissimæ *(reddatur sic donec veriùs innotescat)* qui obductus erat auro optimo, insitis etiam lapidibus pretiosis, &c. *Targum Hieros.* וארבע יוסף בערס וגו', &c. Conveniũt cætera, nisi quòd omittit ית אבוי Patrem suum. Hoc autem optimè appositum est, quia ארבע est activum. *Quid si* שנרפין *esset pro* שֵׁן רְפִיל *Dens Elephantis, Ebur?*

שׁנן *Acuere, Expolire, propriè gladios & cultros, quæ expoliendo acuuntur & flammescunt. Imperativus,* שַׁנִּינוּ גִּרְרַיָּא Acuite vel expolite sagittas, Hebr. הָבֵרוּ Expurgate, Jerem.51.11. אִין אֲשַׁנֵּי כְּבַרְקָא חַרְבִּי Si exacuero veluti fulgur, gladium, Hebr. אם שנותי, Deuter.32.41. in Targ. Hieros. *Ithpahel, Præteritum fœminin.* בְּדִיל לְמֶעְבַּד פֻּרְעָנוּת אִשְׁתַּנִּינַת Ut exerceat vindictam, exacutus est gladius, Ezech 21.10. אִשְׁתַּנִּינַת לִשְׁצָאָה Exacutus est ad perdendum, Hebr. מְעֻטָּה לְטָבַח, Ezech.21.15.28. *Apud Rabbinos,* משונן וממורט Acutus & expolitus gladius.

שְׁנִינָא *Acutus:* אִין שְׁנִינָא הִי כְּבַרְק סַיְפִי Si exacutus fuerit instar fulguris, gladius meus, Deut.32. v.41. Jonath. דִּי שְׁנִינָא הֵיךְ סַיְפָא לִישָׁנְהוֹן Quorum lingua instar gladii acuta est, Psal.64.4. וְגִרְרָא שְׁנִינָא Et sicut sagitta acuta, Prov.25.18. *Plurale,* גִּרְרִין דְגִבָּרָא שְׁנִינִין Sagittæ potentis acutæ sunt instar fulguris, Psal.120.4.

שִׁנְנָא *Acies, acumen:* בָּתַר שִׁנְנָא Post aciem, Judic.3.v.22. וְשִׁנְנָא דְמוּרְנִיתֵיהּ Et acies hastæ ejus, 1.Sam.17.7. *Apud Rabbinos,* שלף שננה והניח אונקלי Extrahe aciem hastæ, & pone in vestimẽto tuo, baculoq; innitere, Sanh. fol.82.1.

שֵׁן · שִׁנָּא *Dens: unde Dens petræ, id est, scopulus, & Dens elephanti, id est, Ebur:* שֵׁן דְּפִיל וְקוֹפִין Dentem elephanti & simias, id est, ebur, 1.Reg.10. v.22. וְשֵׁן־בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח בָּם Et dentes bestiarum immittam in eos, Deuter.32.v.24. שִׁנָּא חֲלַף שִׁנָּא Dentem pro dente, Exod.21.24. שִׁנָּא דְעַבְדֵיהּ או שִׁנָּא דְאַמְתֵיהּ Si dentem servi sui aut dentem ancillæ suæ excusserit, Exod.21.27. וּבֵית שִׁנָּא דְפִיל Et domus è dente elephantis, id est, eburnea, quam exstruxit, 1.Reg.22.39. וְשִׁנָּא דְכֵיפָא Et dens petræ, id est, scopulus ab una parte hinc, id est, scopulus, 1.Sam.14.4. Sic mox, שִׁנָּא חֲדָא Scopulus unus respiciebat aquilonem, vers.5. יִשְׁרְיִנֵיהּ חֲלַף שִׁנֵּיהּ Dimittet eum pro dente ejus, Exod.21. v.27. בֵּין שִׁנֵּיהּ Inter dentes ejus, Dan.7.5. *Plurale,* אַקְהָיוּת שִׁנִּין Stuporem dentium, Amos 4.v.6. דִּי לֵיהּ תְּלָת שִׁנִּין Cui erant tres dentes, 1.Sam.2.13. כּוּלֵיהּ גְּמִיר בְּשֵׂעַר רֵישָׁא וְדִקְנָא וְשִׁנִּין וּכַכִּין Totus fuit obductus pilis, caput, barba, dentes & molares, Genes.25.25. de Esau. *Et sub forma duali,* וְשִׁנַּיִן דִּי פַרְזֶל לַהּ Et dentes ferrei erant ipsi, Dan.7.7. הֵיךְ חוּמְצָא לְשִׁנֵּי Sicut acetum dentibus, Prov.10.26. דְּיָשְׁרֵי בְּשִׁנֵּי כֵיפָא Quæ habitat in dentibus petræ, id est, scopulis, Jere.49.16. *Constr.* שִׁנּוֹהִי שִׁנֵּי אַרְיָא Dentes ejus dentes leonis sunt, Joel.1.6. *Cum Aff.* וְרַעַץ בְּפִרְיָן שִׁנַּי Et confregit scrupis dentes meos, Thren.3.16. שנוהי ut paulò antè. וְשִׁנּוֹי נְקָן מִן חַלְבָּא Et dentes ejus nitidiores lacte sunt, Genes.49. v.12. in Jonath. בִּסְרָא עַד כְּעַן בֵּין שִׁנֵּיהוֹן Caro adhuc erat inter dentes ipsorum, Numer.11.33. הֵיךְ תְּבִירָא לְשִׁנֵּיהוֹן Sicut fracturã dentibus ipsorum, Psalm.124.6. *Apud Rabbinos & Talmudicos;* שן דחלב Dens lactis, i.e. infantis lactẽtis, Kiddusch. fol.24.col.2. שן של מעדר Dens sarculi vel aratri. כל שבמת טמא חוץ מן השינים והשער והציפורן Omnia in mortuo sunt immunda, præter dentes, pilos & ungues; (quando scil. sunt à corpore separata) Ohol. cap.3 שן של שועל טב לשינה Dens vulpis conducit ad somnum; & quidem dens vulpis vivi appensus veternoso, ad eum excitandum;

dum; dens vulpis mortui שֵׁן תַּעֲלָא, ut dormire possit, Schab. fol.67.1. הוא כנותן אצבע בין שניה *Est sicut ponens digitum inter dentes ejus*, Ketubhoth fol.71. col.1. Baal Aruch dicit esse *locutionem proverbialem*, de eo qui sibi ipsi malum aliquod caussatur, ac proinde sibi quoque solùm imputare debet, sicut homo, qui socio suo digitum in os ingerit, si ab eo mordeatur, audire cogitur, quare digitum ipsi in os indiderit? Ita maritus, si uxorem voventem audierit, neque illud irritum reddiderit, ratum est votum ejus, nec potest deinceps ei quicquam ideo de suâ dote detrahere, sed habetur ac si sponte suâ digitum inter dentes ejus indidisset, & ab ea morsus fuisset, de qua materia illic sermo.

שִׁנְנָא *Dentatus, magnos dentes habens. Vox convitii videtur fuisse, ut per se deforme illud est. Ideoq; absolutè & per se in initio sermonis ponitur apud Talmudicos:* ut, שִׁנְנָא לָא תֵימָא לְיה לַאֲבוּךְ הָכִי O dentate, ne dicas patri tuo sic, Sanh.fol.80.2. שיננא אחוז באמתך והשתן Dentate, prehende membrum tuum ac minge, Nidda fol.13. col.1. Item *Acutus, Ingeniosus*: In Halichos olam fol.5. col.2. Schemuel solebat vocare R. Jehudam discipulum suum שיננא, in Ketubhos & alibi. ור״ל שיננא חכם מחודד, hoc est, שיננא autem idem est quod *Sapiens acutus*.

שְׁנָנִים *Scopuli, dentes petrarum eminentes & acuti*, Ohol. cap.8.

שׁוּנִיתָא · שׁוּנִית *Scopulus maris, dens petræ, acies, acumen petrarum mari imminens: Littus, Portus: Apud Talmudicos:* Qui ambulat in terra gentium, in montib. ac petris, immundus est, (quia terra gentium, quæ per se polluta est, eò devolvitur) ambulans autem בים ובשונית in mari & scopulis (sive portu maris) mundus est, ואיזהו השונית כל מקום שהים עולה בזעפו, & quid est שונית? nempe omnis locus, in quem illidit mare in æstu sive furore suo, Ohol. cap.18. Et in Koheleth rabba cap.5. vers.8. ומטייל על שוניתא דימא דקיסרין Et deambulabat in littore maris Cæsareæ urbis, pro quo in Beresch.rab. sect.18. legitur משוניתא.

מְשׁוּנִיתָא · מְשׁוּנִית *Idem*: אהדריה ליה משוניתא Circumdabat ipsum petra vel scopulus, id est, circa ipsum excrevit interea petra ingens, ut ipse à nullo conspici amplius posset, Taanis folio 23. col.1. דדמו כמשוניתא Quæ similes sunt scopulo vel petræ, Eruvin fol.100.1. nempe ut inter scopulos alii sunt majores & eminentiores, alii minores & contractiores: sic inter radices arboris alicujus, aliæ sunt majores, quæque magis eminent & arborem sustinent, aliæ minores, quæ majoribus adnascuntur, & inspersæ sunt, ut succum majoribus undequaque subministrent. אפסיק משוניתא Distinguit petra, id est, lapis eminens, agrum unum ab altero disterminans, Metzia fol.108.2. Glossa ubique משוניתא explicat per שן הסלע Dens petræ. *Munsterus malè ponit hanc vocem in litera* מ, *quasi ea ibi radicalis sit, eamq; pravè notat* מְשָׁנִיתָא, *& malè explicat, pro Ramis humi hærentibus. Magis etiam Pomarius errat.*

שִׁנְעָר *Schinar. Nomen proprium Babyloniæ.* In Beresch.rabba, ad verba, *In terra Schinhar, Genes.*10.10. Ea est Babylonia. Quare vocatur nomen ejus שִׁנְעָר? Dixit R.Levi, ששם ננערו quòd eò excussi sunt cadavera diluvii: (est enim terra valdè plana.) Vel שנער dicitur שהיא מנוערת המצוות quòd esset excussa sive divulsa à præceptis divinis, veluti quòd nō essent ipsi data præcepta de decimis, de anno septimo & aliis rebus, quæ tantùm Israëlitis fuerunt data. Nam præcepta circa terram, tantùm Israëlitis competunt, quippe quæ solummodò de terra Israëlis data & lata fuerunt. Vel שנער sic dicta ששריה נערים quòd Principes ejus pueri fuerunt. Plura vide ibi.

שְׁנָץ שִׁנְצָא · שְׁנָץ *Corrigia, lorum vel ligula, ligamentum, Loramentum:* וּבְפוּם סַנְדַּלָא שִׁנְצֵי קְטִירָן Et in orificio calcei corrigiæ erant ligatæ; וְתִשְׁרֵי שִׁנְצֵי Et solvet corrigias, exuetq; calceum, Deuter. 25.9. in Targ. Jonath. *Rabbini dicunt* שְׁנָצוֹת & שנצין. Sic, בים של שנצות Loculus sive Marsupium cū loris, Kelim cap.26. שנץ של סנדל Corrigia calcei, Mikvaoth cap.ult.

שְׁנַק *Excutere, Projicere: Suffocare, Strangulare, Angustare, Angere. Præteritum,* וְשַׁנֵּק פַּרְעֹה וְחֵילוֹתֵיהּ Ex excussit Pharaonem, exercitumque ejus in mare Suph. Hebr. וְנִעֵר, Psal.136. v.15. וְשַׁנֵּק יְיָ יַת מִצְרָאֵי בְּגוֹ יַמָּא Et excussit Dominus Ægyptios in mare, Hebr. וַיְנַעֵר, Exod.14. v.27. וְשַׁנַּקְתְּ מִצְרָאֵי עַל יַמָּא Et projecisti Ægyptios in mare; vel, suffocasti, submersisti, Psal.74.13. *Infinitiv.* בְּמַיָּא לָא תֵיכוּל לְשַׁנּוֹקֵיהּ In aquis non poteris suffocare eum, ex quibus liberatus est per Mosen, Esth. 5.14. in secundo Targum. וּבְעָא לְשַׁנָּקוּתְהוֹן בְּמֵי Et cupivit suffocare eos in aquis maris, Cantic.1.9. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* וְאִשְׁתַּנְקַת וּמִיתַת מִן אֲנִיקָא Et angustata vel suffocata fuit, & mortua præ angustia, Gen.22. v.20. in Jon. וְאִשְׁתַּנַּק בִּמְצוּעֵיהּ Qui suffocatus est in medio ejus, Jobi 7.12. וְאִשְׁתַּנִּיקוּ בִּמְצוּלָתֵיהּ דְיַמָּא Qui suffocati sunt in profundo maris, Ps.68.23. הֵיכְמָה דְאִשְׁתַּנִּיקוּ Sicut suffocati sunt Pharao & exercitus ejus, Cant.1.9.

שְׁנוּקָא · שְׁנוּק *Suffocatio, Strangulatio, Angustia suffocans:* אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּשְׁנוּק סוּדָרָא Occidendo occidetur

occidetur ſtrangulatione cum linteo, Levit.20. v.10. in Jon. Sic, בְּשִׁנוּקָא דְסוּדָרָא, Exod.21.v.15. Deuter.22.22.in Jonathane. עָקְתָא וְשִׁנּוּקָא Preſsio & anguſtia, Hebr. צָרָה וְצוּקָה, Prov.1.27. *Plurale*, מִשִּׁנוּקַי אַפֵּיק יָתִי Ex anguſtiis meis eduxit me, Pſal.25.27. In Venetis, מִשִׁנוּקַי, ſed cùm in Hebræo ſit cum Pronomine, מִמְּצוּקוֹתַי, meliùs eſt & in Targum ſic legi.

תַּשְׁנִיק ׳ תַּשְׁנוּק *Suffocatio:* שנער שהם מתים בתשניק Schinhar (id eſt, Babylonia) ſic dicitur, quòd mortui ſint (principes ejus) ſuffocatione, ſine lumine & ſine lotione, Bereſch. rabba ſect.37. מית מתוך תשנוק Mortuus eſt ſuffocatione, R.Sal. Pſal.88.16.

שנר שׁוּנְרָא *Felis:* שׁוּנְרָא דְדַהֲבָא Felis aureus, Eſth.1.2. in ſec. Targum. *Plur. ibidem*, שׁוּנְרִין טָיְסִין טוֹסִין מְיַלְּלִין Feles vociferabantur, Pavones ejulabant. Sic ſine dubio Participium illud de felibus hoc loco interpretãdum, quod aliâs Volare ſignificat. Ponuntur autem ibi plura avium & animalium verba, quæ naturalem ipſorum vocem aut vociferationem ſignificãt, unde & טיסין felium clamorem denotat, modò lectio genuina ſit. *Apud Talmudicos*, לַיְתֵי שִׁלְיְתָא דְשׁוּנַרְתָּא אוּכַמְתָּא Afferat (accipiat) ſecundinam felis nigræ fœminæ primogenitæ, comburatque in cinerem, &c. Berach. fol.6.1. Magicum. Alibi, הרואה חתול בחלום במקום שקרו ליה שונרא נעשת לו שירה נאה Qui videt felem in ſomnio, in loco ubi ea vocatur שונרא, ibi fiet ei שירה נאה canticum pulchrum, Berach. fol.56.col.2. Baal Aruch legit נעשה לו שנוי רע contingent ei mutatio mala.

שנרת שנתות *Dentes, ſed metaphoricè, artificiales, ſcil. quales ſunt in rotis, horologiis, & ſimilibus inſtrumentis, item in lignis, quæ appellantur à Germanis* Kerbholz/ *ubi eminentiæ inter cæſuras vocantur Dentes.* Hinc in Aruch explicatur סימניות שעשו בחתיכות עץ זכרון Signa quæ faciunt in cæſuris ligni memorialis. *Aruch vocem adducit, ſed non authorem uſus. Legitur autem in Jalkut Num. fol.250.col.1. ex libro Siphre,* שנתות היו בהין Dentes fuerunt in Hin, *& explicatur in Gloſſa,* סימני׳ כמו שנים שהיו בולטין בתוך ההין Signa inſtar dentium, quæ prominebant in (menſura) Hin.

שׁוּנִיתָא ׳ שׁוּנִית Vide ſuprà in שן.

שׁסה *Commovere, Incitare, Suſcitare:* שיסה בו את הכלב Suſcitavit contra ipſum canem: שיסה בו את הנחש Incitavit in ipſum ſerpentem, Sanhed.fol.76.2. Gloſſa גֵּרָה.

שׁסע *Diſcerpere, Diſcindere, Concidere. Præteritum,* אָרְחַי סוֹרִיד וְשַׁסְעַנִי Vias meas pervertit & me diſcerpſit, Hebr. וַיְפַשְּׁחֵנִי, Thren.3. verſ.11.

שׁסק שַׁסְקִין *Pruna: vel, Amygdala, vel, Perſica.* קאמפלגינא אמגוזי ואת פליג אשיסקי Ego diſputo de nucibus, tu verò diſputas de amygdalis, Bava baſra fol.21.1. R.Salom. explicat per שקדים, alibi פרונש Pruna, Bava metzia fol.60.1.

שִׁסְתָּג *Fruſtum panni:* ונצריריה בשיסתג Et liget ſive obliget fruſtulo panni ſive lintei, Gittin fol.69.2

שַׁסְתַּם* *Claudere. Idem quod* סתם, *cum protheſi literæ* ש *ut in aliis pluribus.* Sic adducit Aruch ex Gemara Gittin fol.68.col.1. Sed ibi hodie legitur סתמיה Clauſit eam: ſcil. catenam, ſerâ nimirum.

שַׁעְבֵּד, שַׁעְבֵּד *Servire facere, Subjicere ſervituti, Servire. Eſt ab Hebræo* עָבַד *cum protheſi literæ* ש. *Præterit.* דְשַׁעְבִּידוּ לְאוֹרַיְתָא בְּחָרָן Qui ſervierant Legi in Charan, Gen.12.5. *Participium*, קֳדָם מְשַׁעְבְּדֵיהוֹן Propter exactores ipſorum, qui eos ſervire faciebant, Hebraicè נֹגְשָׂיו, Exod.3.7. in Jonath. אֲרֵי אַתּוּן מְשַׁעְבְּדִין וּמְעַנַּן Nam vos nunc in ſervitutem redacti eſtis & afflicti, Hebr. עֵרֹם וְעֶרְיָה, Ezech.16.7. *Ithpahel, Præteritum,* וּכְעַן לָא אִשְׁתַּעְבְּדוּ לֵיהּ Nunc autem non ſerviunt ipſi, Eſth.1.1. *Particip.* וְלַאֲחוּךְ תְּהֵי מִשְׁתַּעְבַּד Et fratri tuo eris ſerviens, Geneſ.27.40.in Jon. & T.H. וְרַבָּא יְהֵי מִשְׁתַּעְבַּד Et major ſerviet minori, Gen.25.23. in Jonath. *Imperativus,* וְאִשְׁתַּעְבְּדִי תְּחוֹת יְדָהָא Et ſubjice vel ſubmittito te manibus ejus, Geneſ.16.9. *Futurum,* וְרַבָּא יִשְׁתַּעְבַּד לִזְעֵירָא Et major ſerviet minori, Geneſ.25.23. וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן לָךְ מַלְכְּוָן Et ſervient, vel, ſubjicient ſe, aut, ſubjicientur tibi regna, Geneſ.27.29.

Apud Rabbinos in materia juris, *Cavere venditori vel creditori de futuro damno, Obligare & quaſi in ſervitutem juris dare.* הִשְׁתַּעְבֵּד *Obligari, Obligatum eſſe:* Veluti, creditor non poteſt trahere bona debitoris, quæ tempore contractus non habuit. Si ea quæ poſt contractum acquiſivit, vendat, id ei licitum, nec creditor ea impedire poteſt, שלא נשתעבדו לבעל חוב quòd non fuerint obligata creditori.

שִׁעְבּוּד *Servitus, Submiſsio, Subjectio:* יָת שִׁעְבּוּד עַמִּי Servitus populi mei qui in Ægypto eſt, Exod.3.7. פְּרִיק נִיר שִׁעְבּוּדֵיהּ Rumpe jugum ſervitutis ejus à collo tuo, Geneſ.27.40. Jon. שִׁעְבּוּדְהוֹן Servitus ipſorum, Exod.4.31. *Apud Talmudicos,* אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד *Non eſt (diſcrimen) inter mundum hunc & dies Meſsiæ, niſi ſervitus regnorum duntaxat,* id eſt, quòd in hoc mundo ſervimus regibus exteris, in diebus autẽ Meſsiæ nulli ſerviemus, niſi regi Meſsiæ, Sanh. fol.91.2.

שיעבוד *Cautio, obligatio, in materia juridica.* Elias in Tisbi in voce אחריות.

שקבו

שַׁעֲבוּ *Inde Participium,* מְשׁוּעֲבָּו *Teſticulatus, magnos teſticulos habens,* Id iſt animali primogenito vitioſum eſt. Sic citat Aruch ex Talmud Bechoroth folio 44.2. ſed ibi hodiè aliter legitur, nēpe משׁובן ubi ע omiſſum, quòd aliâs frequens, & pro ו eſt ן finale. Lectio per ו tamen confirmatur per Targum. Expreſsè autem משׁועבו dicitur בביצים de teſticulis, qui ſcil. magnos teſtes habet, & בעל הגבר eſt Mentulatus, ſive בעל הגיד. Non ſunt ergo hæc cum Munſtero confundenda.

שַׁעֲבוּ *Teſticulus: unde Plur.* וְיבִישׁוּ שַׁעֲבוֹהִי וְאִסְתְּרַס Et arefacti fuerunt teſticuli ejus & eunuchus factus fuit, Geneſ.39.1. in Jon

שׁעה אִשְׁתְּעֵי *Narrare, Enarrare, Enumerare: Loqui, Proloqui: Sic reſpondet Hebræo* סִפֵּר, *quandoq; etiam, ſed rariùs, verbo* בִּשֵּׂר. *Præteritum,* וְאִשְׁתְּעֵי לֵיהּ Et narravit ipſi totum negotium, 1.Reg.13.v.11. וְאִשְׁתְּעֵי לְהוֹן הָמָן Et explicavit ipſis Haman præſtantiam divitiarum ſuarum, Eſth.5.11. בְּסִפְוָתִי אִשְׁתְּעֵיתִי Labiis meis enarravi omnia judicia oris tui, Pſal.119.13. דְּלָא אִשְׁתְּעִיאוּ לְהוֹן Quòd non enarrarunt ipſis viſionem, Jeſa.52.13. דְאִשְׁתְּעִיאוּ לָנָא Quæ enumerarunt nobis, Jud.6.13. וְאִשְׁתְּעוּנוּן לַאֲבוּהוֹן Et narrarunt ea patribus ſuis, 1.Reg.13.v.11. *Participium,* דִּמְשַׁתְּעֵי לִישָּׁן תְּלִיתַי Qui narrat linguâ tertiâ, id eſt, qui calumniatur, Hebr. מְלָשְׁנִי, Pſal.101.v.5. יְהוֹן מִשְׁתַּעַן Erunt enarrantes, enarrabunt, Jeſa.60.6. וְלָא יְהוֹן מִשְׁתַּעַן עוֹד Neque enarrabunt ampliùs, Jere.16.14. וּמִשְׁתַּעַן פְּרִישְׁוָתֵיהּ Et enarrabunt mirabilia ejus, Pſal.107.v.31. *Infinitivus,* וּלְאִשְׁתְּעָאָה כָּל פְּרִישְׁוָתָךְ Et enarrare omnia mirabilia tua, Pſal.26.v.7. לְמִשְׁתְּעֵי קְיָמִי Ad enarrandum fœdus meum; Pſalm.50.v.16. לְמִשְׁתְּעֵי בְּשִׁבְחָא Enarrare laudem, colloqui de laude Domini, Cantic.5.10. לְאִשְׁתְּעֵי בְּהָלֵין מִלַּיָא Narrare, loqui talia verba cōtra Moſen ſervum meum, Numer.12.v.8. Forma eſt Talmudica. *Imperativus,* אִשְׁתְּעֵי אַתְּ Narrato tu, Jeſa.43.v.26. עֲלָהּ לִבְנֵיכוֹן אִשְׁתְּעוּ De eo filiis veſtris narrate, Joel.1.3. *Futurum,* וְאִשְׁתְּעֵי עוֹבָדֵי אֱלָהָא Et enarrabo opera Domini, Pſal.118.v.17. אֶפְשַׁר דְּיִשְׁתְּעֵי לֵיהּ Num enarraturus eſt ipſi, Job.37.20. אֲרֵי יִשְׁתְּעוּן לְכוֹן Cùm enarrabunt vobis, Habac.1.v.5. יִשְׁתְּעוּן Narrant, Pſal.69.27.

שׁוּעֵי · שׁוּעִית *Narratio, enarratio, Sermo, colloquium, confabulatio:* יַת שׁוּעִית חֶלְמָא Enarrationem ſomnii, Hebr. אֶת מִסְפַּר הַחֲלוֹם, Judic.7.15. *Per apocopam,* דִּלְמָא שׁוּעֵי לֵיהּ Fortaſsis colloquiū, confabulatio eſt ipſi cum aliquo, 1.Reg.18.v.27. Veneta שׁוּעֵי, ſed præſtat eſſe ex præcedenti forma per apocopam, & ſic legit Elias. לְמַתַל וּלְשׁוּעֵי In proverbium & confabulationem, Heb. לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה, Deut.28.37. *Cum Aff.* יַת גַּבְרָא וְיַת שׁוּעִיתֵיהּ Virum & colloquium, ſermonem ejus, 2.Reg.9.verſ.11. וְעִם תְּרִיצַיָּא שׁוּעִיתֵיהּ Et cum rectis eſt colloquium, ſermo ejus, Hebraicè וְאֶת יְשָׁרִים סוֹדוֹ, Prov.3.32.

אִשְׁתְּעוּת *Narratio, recitatio, prolatio:* בְּאִשְׁתְּעוּת מִלַּיָא Pro prolatione verborum, Lev.16.5.11. & verſ.16. בְּאִשְׁתְּעוּת מְסוֹאֲבוּת Pro prolatione verborum immundorum filiorum Iſraël, quando ſcil. murmurarunt contra Moſen. Sic verſ.20. & 33. in Jon.

שַׁעְתָּא · שַׁעְתָּה *Hora, momentum. Sic reſpondet Hebræo* רֶגַע. *Quandoq; etiam pro* עֵת *ponitur:* ut, שַׁעְתָּא חֲדָא קְלִילָא Horulam unam parvam, vel, Ad momentum breve auferam majeſtatis meæ præſentiam à vobis, Exod.33.v.5. הֲשַׁעְתָּא הִיא לָךְ Num hora vel tempus nūc fuit accipiendi argentum? Heb. הַעֵת, 2.Reg.5.26. וְאֲשֵׁיצֵי יָתְהוֹן כְּשַׁעְתָּה Et perdam eos quaſi horâ unâ, Hebr. כְּרָגַע, Numer.16.v.21. ubi Jonathan habet כְּשַׁעְתָּא זְעֵירָא Quaſi horâ brevi. יִבְהֲתוּן כְּשַׁעְתָּא Confundâtur quaſi momento, Pſal.6.11. אֶשְׁתּוֹמַם כְּשָׁעָה חֲדָא Obſtupuit quaſi horam unam, Dan.4.v.16. *Emphat.* בַּהּ־שַׁעְתָּא תִּתְרְמוֹן In iſta hora projiciemini in fornacem ignis, Dan.3.v.15. דְּתֵיתֵי לֵיהּ שַׁעְתָּא Quæ eveniet ei per horam unā, Ezech.21.23. הֵכְדֵין הֲווֹ לְצָדוּ כְּשַׁעְתָּא Quomodo redacti ſunt in deſolationem quaſi momento? Pſal.73.19. דְּאִתְהֲפִיכַת כְּשַׁעְתָּא Quæ eversa eſt quaſi momento, Thren.4.6. *Plurale,* הֵיךְ טוּלָא עֲסַר שָׁעִין Num proceſſura ſit umbra decem gradibus, אִם יְתוּב עֲסַר שָׁעִין num verò retroceſſura ſit decem gradibus? 2.Regum 20.9. וְתָב לַאֲחוֹרוֹהִי עֲסַר שָׁעִין Retrorſum decem gradus, שִׁמְשָׁא עֲסַר שָׁעִין Et retroceſsit ſol decem gradus, Jeſa.38.8. *Emphat.* בְּצוּרַת אֶבֶן שָׁעַיָּא In forma lapidis horarum, id eſt, in ipſo horologio, 2.Reg.20.v.11. מְתִיב יָת טוּל אֶבֶן שָׁעַיָּא Ego reduco umbram lapidis horarum, id eſt, horologii, Jeſa.38.v.8. ubi Veneta pravè habent שַׁעִיָּא. *Apud Rabbinos,* לא כל שעתא מתרחיש ניסא *Non quavis horâ accidit miraculum,* Megilla fol.7.2. *Proverbialis ſententia eſt* de felicitatis raro ſucceſſu, ut & inconſtanti. Item, יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה *Melior eſt una hora refrigerii in mundo futuro, quàm tota vita mundi hujus,* Pirke avoth cap.4. Item ibid. אין לך אדם שאין לו שעה *Nullus eſt homo, cui non ſit ſua hora,* id eſt, qui non aliquando vel nocere vel prodeſſe poſsit, ideoq́ue nullus eſt contemnendus. לפי שעה *Secundum horam, Quandoq;, interdum.* Item, *Ex tempore, Eâ horâ.* חיי שעה *Vita horæ,* id eſt, vita temporalis: מניחין עולם הבא ועוסקין בחיי שעה *Homines relinquunt vel negligunt vitam æternam, & occupantur circa vitam horæ, id eſt, circa vitam hanc temporalem,* Schab. ſol.33.2.

הַשְׁתָּא *Nunc, Hebr.* עַתָּה. *Videtur compositum esse ex* הָא שַׁעְתָּא *q. hac hora. Inde & Syri dicunt* הָשָׁא *Nunc.* הַשְׁתָּא אֵקוּם Nunc ſurgam, Pſal.12.v.6. אֲרוּם הַשְׁתָּא אֶשְׁתּוֹק Nunc enim tacebo, Job.13.19. יָדְעוּן הַשְׁתָּא Scient nũc, Job.19 6. וְהַשְׁתָּא לָא אִשְׁתַּבְּלוּ Nunc verò non attenderunt ad Legem, Job.37. v.21. מֵהַשְׁתָּא וְעַד עָלְמָא A'nunc uſque in ſeculum, Pſal.113.2. Sic apud Talmudicos, & præterea, *Quia, Quandoquidem*, Sintemahl.

שַׁעֲוָה · שַׁעֲוָא *Cera, Hebr.* דוֹנַג: ut, טָעִינִין שַׁעֲוָה Portabant ceram, Geneſ.37.25. in Jon. Onkelos habet שְׁעַף, pro quo R.Salomon adducit שעוה, ut hæc duo idem ſint, aut quòd ſic olim in Onkelo fuit ſcriptum. מִתְמְסֵי הֵיךְ שַׁעֲוָא Liquefactum eſt ſicut cera, Pſal.22.15. היכמא דיתמסי שעוא Sicut liquefit cera ab igne, Pſalm.68.3. טוּרַיָּא הֵיךְ שַׁעֲוָא יִתְמַסּוּן Montes inſtar ceræ liqueſcent, Pſal.97.5. *Talm.* והיה ליבו רפה כשעוה Et cor ejus fiebat remiſſum inſtar ceræ, ſcil. præ ſtupore, vel metu, Ber. rab. ſect.65.

שַׁעֲוִיתָא *Idem:* יִתְבַּזְעוּן כְּשַׁעֲוִיתָא Findentur inſtar ceræ ab igne, id eſt, diffluent, Mich.1.v.4. Elias monet, fortè eſſe mendum ſcriptoris, pro כְּשַׁעֲוִיתָא.

שעט

שַׁעַטְנֵז · שַׁעַטְנְזָא *Heterogeneum, mixtum ex diverſis ſpeciebus, maximè in veſtitu, quo Deus veſtiri vetuit:* וּלְבוּשׁ עֲרוּבִין שַׁעַטְנְזָא Et veſtimentum mixtorum ex Schatnes, Levit.19.v.19. לָא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנְזָא עֲמַר וְכִתָּנָא מְחוּבָּר כַּחֲדָא Non veſties te mixto, veluti lanâ & lino conjũctis, Deuter.22.11. *Ad explicandam vocem in textu Hebræo* שַׁעַטְנֵז, *veteres Hebræi alluſionibus vocum uſi ſunt: non enim judicatur eſſe vox Hebræa, ſed peregrina.* Veteres Talmudici in Tractatu Nidda fol.61.2. מאי טעמא דאורייתא שעטנז כתיב Quare in Lege ſcriptum eſt שעטנז? Quia eſt quaſi שוע טווי ונוז pectine lævigatum, netum aut contortum ſive duplicatum. Nempe ſi tria hæc diverſa conjungantur, ut inde fiat veſtis, ea eſt heterogenea & prohibita. שוע *idem quod* שעיע *Lene, Læve, molle, &* חליק במסרק *lævigatum pectine,* Gehechlet: טווי *Netum, filatum,* Geſpunnen: נוז *contortum, duplicatũ vel textum,* Gezwirnet oder Gewäbt. *Linum & lana pectine lævigatur & netur, ſi deinde ex lino & lana pectinatis & netis fiat tela ad uſum veſtis, dicitur veſtis heterogenea, facta ex* שעטנז. Sic in libro Tal. כלאים Kilaim cap.ult. אין אסור משום כלאים אלא טווי וארוג שנאמר לא תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז Non eſt prohibitum propter heterogenea, niſi netum & textum, ſicut dictum eſt: *Non veſties te* שעטנז (Deuter.22.) *quod eſt res lævigata, neta & texta.* Hinc textum eſt Targum Jonathanis Deut.22.11. לָא תְהוֹן לָבְשִׁין וּמִשְׁתַּחֲנִין בִּכְסוּ דְשִׁיעַ וְעָזִיל וְגִיז עֲמַר וְכִיתָּן מְעָרְבִין כַּחֲדָא Non veſtietis vos & calefietis veſtimento quod pectinatum, netum & textum eſt, ex lana ſcil. & lino commixtis in unum. R.David in libro Radicum: שעטנז eſt בגד כלאים צמר ופשתים veſtis ſive pannus ex diverſis, lana ſcil. & lino. Rabbini noſtri volunt vocem שעטנז eſſe ex tribus vocibus compoſitam, nempe שוע טווי ונוז. Quodlibet iſtorum eſt prohibitum propter כלאים heterogenea. שוע eſt ſignificationis שעיעות quod in Targum ponitur pro Hebræo חלק Læve, lene, molle, eſtque quando pectinant & nent lanam & linum ſimul, & faciunt inde pannum. טווי Netum, quando linum ſeparatim & lanam ſeparatim nent, & deinde iſta duo inter ſe conjungunt & contorquent (Zwirnen.) נוז quando lanam cum lino texunt. Hæc conjuncta, in Lege ſunt prohibita. In hũc ſenſum reliqui omnes interpretes eunt.

שעל

שַׁעַל *Pugillus, quantum pugnus vel manus comprehendere poteſt:* בְּשַׁעֲלֵי סְעָרִין Pro pugillis hordei, ut Hebr. בְּשַׁעֲלֵי שְׂעוֹרִים, Ezech.13.19.

שְׁעוֹלָא *Idem:* כְּטִפָּא בְּשְׁעוֹלָא Sicut guttula in pugillo, Hebr. בְּשָׁעֳלוֹ Pugillo ſuo, manu aut volâ manus, Jeſa.40.12. *Plurale,* לְמִסַּב בִּשְׁעוֹלֵי פַּרְסַת רַגְלֵי עַמִּי Ad deportandum pugillis plantarum pedum populi mei, id eſt, ut quiſque tantum pulveris deportet, quantum ſub planta pedis hærere poteſt. Menſura pugilli ſive volæ manus & plantæ pedis eodem vocabulo nominantur.

שׁוּעָל *Vulpes, Hebr. Sic apud Rabb. unde illud,* לא מצינו שועל שמת בעפר פירו *Nõ invenimus vulpem, qui moritur in pulvere foſſæ ſuæ,* Nedarim fol.81.2. Ketubh. fol.71.2. Terra foſſæ, in qua vulpes educatus eſt, ei non nocet: ſic homini res, quibus à pueritia aſſuefactus eſt, & quæ in naturam ejus tranſierũt, rarò damnoſæ ſunt. *Locutio proverbialis,* de qua vide etiã Aruch. *Apud Talmudicos,* מימי לא ראיתי ארי סבל ושועל חנוני Per dies vitæ meæ nunquam vidi leonem bajulum, aut vulpem mercatorem, Kidduſchin fol.82.2. nempe ut labore vel opificio aliquo ſe ſuſtentent, & tamen inveniunt unde vivant. Quid ergo homo tantopere pro victu ſolicitus erit?

שִׁבֹּלֶת שׁוּעָל *Spica vulpis, i. e. Avena,* cujus ſpica caudę vulpis ſimilis eſt: Peſach. f.35.1. in Miſchna. In Pirke avoth cap.4. הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים *Eſto cauda leonum, nec ſis caput vulpium.* Fagius: præſtat eſſe poſtremum inter ſapientes, quàm primum vel præcipuum inter malos.

שִׁעוּל *Tuſſis, excreatio cum tuſſi. Elias in Lexico ſuo Tisbi vult eſſe vocem Arabicam, & in libris medicinalibus Hebræorum frequenter reperiri. Meminit ejus Author Aruch in Rad.* חנג, *ubi adducit locum*

locum ex Beres. rabba pro expositione illius: וַיִּשָּׁאֶר אַךְ נֹחַ Et remansit tantummodo Noah, Genes. 7. v.23. Glossa, אך מיעוט אף הוא גונח דם מפני הצנה id est, Vocula אַךְ diminutionem denotat, quod etiam ipse Noah expuerit sanguinem propter frigus. Hoc est, ut Aruch explicat, מוציא קול כעין שועל ומשליך דם Emisit vocem instar tussientis, & ejecit sanguinem. *Elias vult, formam* שועל *in quibusdam libris esse* טעות סופר *errorem scribæ (si scil. legatur* שׁוּעָל *Vulpes.) At* שׁוֹעֵל *Tussiens, optimè ad sensum convenit. Inde* שְׁעוֹל *vel* שׁעוּל *Tussis.*

שַׁעַם *Suber, ligni vel corticis levis genus, cujus usus est in calceatu hyberno:* שיצא בסנדל של שעם ביום הכיפור Qui egressus fuit cum sandalio suberis, (id est, subere munito) in die festi propitiationis, Joma fol. 78.2. מחצלות של שעם ושל גמי Storeæ ex subere vel junco, Succa cap.1. in fine.

שׁעמם *Turbare, Conturbare, Perturbare: Ad animum relatum, est Amentem reddere, perturbatione & quasi vertigine stupidum reddere vel obstupefacere. R.Salomon scribit, esse* לשון עירבוב*, id est, significare Mixturam. Præteritum,* וְשַׁעְמֵם יַת מַשְׁרִית מִצְרָאֵי Et perturbavit castra Ægyptiorũ, Exod. 14.v.24. in Jonathane. Loco ע hic vulgò in libris est א. Gutturales quidem sæpè inter se permutantur, hîc tamen ea permutatio videtur esse non satis conveniens. *Plurale,* וּמְשַׁעַמְמִין לְהוֹן נְבִיאֵי שִׁקְרָא Et dementarunt eos prophetæ falsi, Hoseæ 9.7. *Futur.* וַאֲשַׁעְמֵם יַת מוּקְדְּשֵׁיכוֹן Et conturbabo sanctuaria vestra, i. e. desolabo, vastabo, Lev 26.31. in Jonath. *Ithpah.* אִשְׁתַּעְמֵם *Turbari, Conturbari, Perturbari, Dementari. Præterit.* וְהָמָן אִשְׁתַּעְמֵם Et Haman perturbatus fuit corã rege, Hebr. נִבְעַת Terrore perculsus, Esth.7.6. *Futur.* יִשְׁתַּעְמֵם לִבִּי Perturbatum fuit cor meum, Hebr. יִשְׁתּוֹמֵם, Psal. 143. 4. וּנְבִיֵּי שִׁקְרָא יִשְׁתַּעַמְמוּן Et prophetæ falsi conturbabũtur, Heb. יִתְמָהוּ, Jer.4.9.

שיעמום *Conturbatio, Perturbatio, Stupor mentis:* שיעמום ומירוף הדעת Perturbatio & abreptio mentis, R. Salom. Eccles.1. v.17. *Et in Targum,* תְּהֵוֹן לְשִׁיעְמוּם Eritis in stuporem, Hebr. לְשַׁמָּה In desolationem, Deuter.28.37. in Jonath. *Apud Talmudicos,* הבטלה מביאה לידי שיעמום Otium inducit eam (mulierem) ad amentiam, Ketubh. cap.5. in Mischna. Gl. שגעון.

שִׁיעַמְמוּת *Idem:* וּבְשִׁיעַמְמוּת לִבָּא Et stupore cordis, Deut.28.28. in Jon. *Emph.* וְרִכְבֵיהוֹן בְּשַׁעַמְמוּתָא Et equites ipsorum stupore mentis, Heb. בְּשִׁגָּעוֹן amentiâ, Zach.12.4.

מְשַׁעַמְמוּת *Idem:* וּבִמְשַׁעַמְמוּת לִבָּא Et stupore cordis, Deut.28.28. in Onkelo.

שַׁעֲמוּמִיתָא *Idem.* Citat id Aruch ex T.Hieros. Deut.28.20. sed id hodiè in nostris libris nõ est.

שַׁעַן *Plaudere. Futurum,* וְכָל אִילָנֵי חַקְלָא יְשַׁעֲנוּן בְּעַנְפֵּיהוֹן Et omnes arbores agri plaudent ramis suis, Hebr. יִמְחֲאוּ כָף Plaudent manibus, Jesa.55.12. Manus arborũ ergo sunt rami, juxta Chaldæum.

מִשְׁעֶנֶת *Fulcrum:* משענת ידיו Fulcrũ manuum sive brachiorum, Germ. Krucken.

שְׁעַע *Linere, Oblinere, calce vel cæmento obducere. Sic convenit cùm* שוע *de quo suprà.* Item *Læve, lene, molle reddere:* metaphoricè, *Blandiri, blandè, & molliter loqui. Præterit.* אֲרוּם שְׁעַע לֵיהּ בְּעֵינוֹי Nam blanditur ipsi oculis suis, Hebr. הֶחֱלִיק, Psal.36.3. שְׁעַעוּ יַתִּיר מִן חַלְבָּא Lenes sunt magis quàm lac pingue, Hebr. זַכּוּ Nitent, nitidiores sunt lacte, Thren.4.7. Flos lactis sive pingue lac, lenitate commendabile est, ut omnes aliæ pinguedines, olea, unguenta & similia. Eò magis verbũ Chaldæum inclinat, quàm ad nitorem vel candorem. Posset fortè commodiùs legi שְׁעִיעוּ ex terminatione Chirek. At à principio cum Chirek legere, ut est in Venetis, quasi ex Pahel, id sensui non convenit. *Participium,* דָּמָן לְדִבְנֵי מְחִיצָא וְשָׁעַע לֵיהּ מִן טִּינָא דְּלָא תֶבֶן Similes sunt ædificanti parietem, & oblinit eum luto puro sine paleæ mixtura, Ezech.13.10.11. & 22.28. *Pahel, Particip.* לִישָּׁנְהוֹן מְשַׁעֲעִין Linguâ suâ blandiuntur, Hebr. לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן, Psal.5.10. *Legitur & cum* ש *repetito: unde,* מְשַׁעְשַׁעַת Lenit: vide infrà in שְׁעוּעִית.

שְׁעִיעַ *Lævis, lenis, mollis, glaber:* וַאֲנָא גְּבַר שְׁעִיעַ Ego autem sum vir glaber, id est, asperitate pilorum lenis, Genes.27.11. וּשְׁעִיעַ מִן מִשְׁחָא חִכֵּיהּ Et lenius oleo est palatum ejus, Hebr. חָלָק, Proverb.5.3. *Plurale,* חַמְשָׁא שְׁעִיעֵי אַבְנַיָּא Quinque lenes lapides, id est, læves & quasi politos, Hebr. חַלֻּקֵי, 1.Sam.17. v.40. סִפְוָתָא שְׁעִיעָן Labia blanda, Hebr. שְׂפַת חֲלָקוֹת Labium blanditiarum, Psal.12. v.3. שְׁעִיעָן יַתִּיר מִן מִשְׁחָא Lenia sunt magis quàm oleum sive pinguedo verba oris ejus, Psal.55 22.

שְׁעִיעוּת *Lævitas, lenitas, glabrities, Blandities:* וְעַל שְׁעִיעוּת צַוְּארוֹהִי Et glabritiem colli ejus, Hebr. וְעַל חֶלְקַת צַוָּארָיו, Gen.27.16. בִּשְׁעִיעוּת כֵּיף נַחְלָא In lævitate lapidum, id est, inter leves lapillos torrentis est pars tua, Jesa.57.6. Jerem.13.4. וְאֶתְּנִינָךְ לִשְׁעִיעוּת כֵּיף Et ponam te in lævitate petræ sive rupis, Hebr. לִצְחִיחַ סֶלַע, Ezech.26.14. *Emphat.* בְּמִלֵּי שְׁעִיעוּתָא Verbis blanditiei, verbis blandis, Hebr. בְּחַנְפֵי, Psal.35.16. וּמִן שְׁעִיעוּתָא Et à blanditiis linguæ mulieris extraneæ, Proverb.6.v.24. וּבִשְׁעִיעוּתָא דְּסִפְוָתָהָא Et à blanditie labiorum ejus, Prov.7.21.

שַׁעְשִׁיעָא *Idem:* vide in seq. voce.

שְׁעוּעִית · שעשועית *Faseolus, Phaseolus, leguminis genus. Affinitatem quandam habet cum fabis,*

unde apud Talmudicos: ופול הלבן והשעועית אינן כלאים זה בזה Et faba alba & phaseolus, non sunt heterogenea invicem, Kilaim in princ. In Talmud Hierof. exponitur פסולתא, quod R. Salom. scribit פסילותא. Aruch in פול comodiùs פסולי, Phaseolus. Præterea in Talmud. Hierof. Dixit R. Jona: Quare vocatur nomen ejus שעועית? quia משעשעת lenit cor & laxat viscera. A. Gellius lib.1.cap.11. ex Aristoxeno refert, *nullo sæpius leguminento Pythagoram usum quàm fabis; quoniam is cibus & subduceret sensim alvum & lævigaret.* Pro משעשעת in Comment. R. Salomonis in Kilaim legitur משעעת à superiori Radice: quod si autem משעשעת rectum est, tunc quoque in Targum Hierof. Gen. 33. 4. rectè legitur על שעשית צוריה Propter glabritiem colli sui. In Majem. in כלאים cap.3. legitur שעשועית.

שַׁעַף *Cera*, Genes. 43.11. *Pro eo in Jonathane est* שַׁעֲוָה, *quod communiter Ceram significat. Videntur ergo idem esse* שַׁעֲפָה *&* שַׁעֲוָה *per commutationem affinium in pronunciatione literarum. In Hebræo est* נכאת *quod Judæi Germaniæ Ceram interpretantur. Sic R. Salomon hoc loco, ex Bereschit rabbâ sect.91. Vel est Balsamum, ut in sequenti.*

שעף *Balsamum, Opobalsamum:* וּסְבוּ שְׁעַף Et cape opobalsamum, Hebr. צרי, Jerem. 46. v. 11. סְבוּ שְׁעַף לְחַבִּירַהּ Accipite balsamum ad vulnus ejus, Hebr. צֳרִי, Jerem. 51. 8. וּמְשַׁח וּשְׁעַף Cum oleo & balsamo, Hebr. וְשֶׁמֶן וָצֳרִי, Ezech. 27. 17.

שַׁעַר *& in Pihel* שִׁעֵר *Æstimare, putare, conjectare. Apud Rabbinos,* כח המשער Facultas animæ æstimativa, conjecturalis, divinatrix.

שַׁעַר *Mensura: Æstimatio, Taxatio, pretium rei æstimatum vel transactum. In Targum,* לָא תִסְּבוּן שַׁעְרִין וְלָא רִבְיָן Non accipietis neq; æstimata pretia neque additamenta rerum, Hebr. Non accipietis ab ipso נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית usuram aut fœnus, Levit. 25. v. 36. in Jonath. כַּסְפְּכוֹן לָא תִתְּנוּן לֵיהּ בִּשְׁעָרִין Pecuniam vestram non dabitis ei pro pretiis, id est, בְּנֶשֶׁךְ pro usura, Levit. 25. v. 36. in Jonath. ubi Targum Hierof. habet בְּשִׁעוּרִין pro eodem. וְאַשְׁכַּח בְּשַׁתָּא הַהִיא עַל חַד מְאָה בִּשְׂעָרוֹהִי Et invenit anno isto pro uno (modio) centum in mensuris suis, Genes. 26. v. 12. In libris ibi est בְּדִשְׁעָרוֹהִי, ubi ד omninò videtur irreptitium & superfluum. Propterea à Fagio verbaliter est explicitum, Plus quam æstimaverat. Si esset בְּדִשְׁעָרִיהּ, tolerari versio posset; at והי est Affixum Nominum. *Apud Rabbinos,* פודהו בשער מקומו Redimit, id est, solvit illud (decimas secundas carè venditas) juxta æstimationem loci sui, ubi scilicet degit, & unde eas avexit. Ut pretium ibi est, sive vilius sive carius, ita solvit: Maaser scheni cap.4. Et mox ibidē: פודין את מעשר שני בשער הזול

Redimunt decimas secundas æstimatione viliori: ut, חנוני Mercator aliquis officinarius eas accipit, non ut cariùs vendűntur. נוטל מהן בשער הזול Accipit de illis pro æstimatione viliori. ופוסק עמו בשער הגבוה Et transigit cum ipso æstimatione altiori, id est, majori & rariore. אם יעברו שער הפירות Si ascenderit æstimatio fructuum, si cariores fructus fiant, Bava metzia fol.74.2.

הַשְׁעָרָה *Conjectura, Divinatio, Æstimatio.*

שַׁעַר *Porta*, Hebr. *Hinc apud Rabbinos,* בית שער *Porticus*, in quo etiam erectum erat solium judiciale sive tribunal ad jus dicendum. vide 1.Reg.7.6.7. & ibi R. Davidem, & eundem 1.Regum 6. 3. Hebr. אולם, & Targum 1.Reg.7. v.7. *Apud Rabbinos,* שַׁעַר *Porta, Caput libri.*

שער *Siliqua.* Vide in seq. Radice שער.

שִׁעוּר שִׁעוּרָא *Æstimatio:* בשיעורין Pro æstimationibus, sive pretiis æstimatis, hoc est, pro usuris juxta cujusq; æstimationem & judicium, nunc majoribus, nūc minoribus, Heb. בְּנֶשֶׁךְ, Lev. 26. v. 36. in Targ. Hierofol. לָא תְשַׁוּוּן עֲלוֹי לָא שַׁעְרִין וְלָא רִבְיָנִין Non imponetis ei neque æstimationes, neq; usuras, Hebr. לא תשימון עליו נשך, Exod. 22. v. 24. Aliàs pro Fœnore vel Usuris simpliciter non reperitur.

שִׁעוּר שִׁיעוּרָא *Mensura, æstimatio, conjectura propriè, & inde pro Mensura plus minùsve æstimatâ.* יותר מכשיעור Magis quàm secundum mensuram, ultra mensuram, ultra modum. *In Targum,* דין שִׁיעוּרָא אַחְמֵי לְמשֶׁה בְּטוּרָא Hæc ferè mensura ostensa fuit Mosi in monte, Exod. 30. 13. in Jon. כְּשִׁיעוּר מֵיגַד קַשְׁתָּא Quasi mensura tractus arcus, i. e. teli arcu jacti, Genes. 21. 16. נס תשיעאה דאתעגיר פרזלא בשיעור תרויהון Signum miraculosum nonum fuit, quòd protractum fuit ferrum (hastæ in ipso ictu) ad mensuram amborum, Num. 25. v. 8. Numerantur ibi duodecim miracula, quæ Pinchaso in executione zeli sui propter scortationem viri Israelis & mulieris Midianitidis contigerunt. Inter ea nonum fuit, quòd Pinchas, postquàm cognovisset scelus istud, arreptâ hastâ in lupanar sive tabernaculum irrupérit, & virum & mulierem simul confoderit. In isto ictu ferrum hastæ ad quantitatem amborum corporum prolongatum fuit, ut utrumq; corpus adeò penetrarit, ut extrahi ampliùs non posset. וַהֲוָה שִׁיעוּרְהוֹן כִּתְלָת סָאִין סְעוֹרִין Fuitq; mensura ipsorum (quæ collegerat Rutha interdiu) quasi trium modiorum hordei, Ruth. 2. vers. 17. *Apud Rabbinos,* שיעור *Conjectura: Apud Grammaticos,* כ׳ף השיעור, *Litera Caph Conjecturæ*, quòd docet על שיעור מספר או מדה כמה conjecturam numeri aut mensuræ alicujus: ut, כאלפים איש *Quasi duo mille*

duo mille viri, Jof.7.3. id eft, כשיעור אלפים juxtà æftimationem duorum millium, bis mille viri plus minus æftimati. וּכְאַמָּתַיִם *Et quafi duorum cubitorum*, Num.11.31. Hoc ergò Caph eft idem quod *Quafi*, *Ferè*, *Quodammodo*. Sic, כְּשִׁיעוּר *Quafi, plus-minus, tantum*. R.Salomon Exod.11. ad illud כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה *Juxta mediam noctem*, Exod.11.4. Rabbini noftri explicant illud, quòd idem fit, ac סמוך לו או לפניו או לאחריו propè, paulò antè vel paulò poft, non autem כחצות in ipfa media nocte.

שער סְעַר *Pilus*: אֲרֵי יִתַּר סְעַר רֵישֵׁיהּ Cùm effluxerit, exciderit pilus capitis fui, Levit.13.40.41. ושער אוּכָם Et pilus niger effloruerit in ea, Levit.13.37. לִשְׂעַר סוּמָק De pilo ifto fulvo, Levit.13.36. כִּגְלִים רִשְׂעַר Sicut pallium pilofum, Genef.25.v.25. *Emphat.* וְהִיא הַפְכַת שַׂעֲרָא לְמִחַוַּר Ipfaq; mutaverit pilum in album, Lev.13.v.10. in Jonathane, & fic legendum in Onkelo, ut patet ex multis fequentibus. וִיגַלַּח אֶת כָּל שַׂעֲרֵיהּ Et radet omnem pilum ejus, Levit.14. verf.8. וְשַׂעֲרַהּ אִתְהֲפַךְ לְמִחַוַּר Et pilus ejus mutatus fuerit in album, Lev.13.20.

הַשְׂעִיר Videtur fumi pro *Depilare*, *Pilos evellere*, in Cholin fol.44.1.

סְעִיר *Pilofus*. *Plur.* הֲווֹ יְדוֹהִי כִּידֵי עֵשָׂו אֲחוּהִי שְׂעִירִן Fuerunt manus ejus, ficut manus Efau fratris fui, pilofæ, Genef.27.23.

שַׂעֲרָן *Idem*: הָא עֵשָׂו אֲחִי גְּבַר שַׂעֲרָן Ecce Efau frater meus vir eft pilofus, וַאֲנָא גְּבַר שְׁעִיעַ ego autem fum vir lævis five glaber, fine pilis, Gen.27.v.11. *Plurale*, יְדוֹי כִּידֵי עֵשָׂו אֲחוּי שַׂעֲרָנִין Manùs ejus ficut manus Efau, pilofæ, Gen.27.23.

שְׂעִירוּת *Pilofitas, hirfutia*. Rab.

שְׂעוֹרִין *Hordea five hordeum*. דִּלְחֵם שְׂעוֹרִין Panis hordeorum, id eft, hordeacei, Jud.7.13. דַּהֲוָה מִן שְׂעוֹרִין Quæ erat hordeorum, Ruth.2.v.22. חֹמֶר דִּשְׂעוֹרִין Menfura hordeorum, Lev.27.16. in Tar. Hierofol.

שַׂעֲרִין *Idem*: קִמְחָא דְשַׂעֲרֵי Farinæ hordeorum, Num.5.15. Præftaret ex priori forma legi. Quę hujus fignificationis funt, communiùs fcribuntur cum ס, *vide illic*.

שֵׂעָר *Siliqua, folliculum, five tegumentum, aut theca leguminum*: שער אונים ושער עדשים Siliqua cicerum, & filiqua lentium, Schabbas fol.143.1. *Baal Aruch fcribit cum* י *in medio* שיער, *& adducit in litera* ס, *docens legendum* שֵׂיעָר. Sic fcribitur per ס in Talmud Hierof. Peah cap.2. in Gemara. In Bava bafra fol.82.2. explicatur per ענפים *Rami, Propagines*. Sic in Peah cap.2. שער כותש ubi Gloffatores: ענפי אילן Rami arbores, qui cômifcentur inter fe ficut piftillum in mortario, vocantur שער כותש. Sic in Kilaim cap.5.

שפר שְׁפוֹד *Veru, ferrum cufpidatum, quo carnes ad ignem affantur vel torrentur*. *Apud Talmudicos*, שפוד שנרצף אסור לתקנו ביום טוב Veru ruptum, vetitum eft reparare die fefto; item, שפוד שצלו בו בשר אסור לטלטלו ביום טוב Veru in quo affarunt carnem, vetitum eft portare illud die fefto, Beza fol.28.2. In Mifchna: Quomodo affant agnum pafchalem? מביאין שפוד של רימון תוחבו מתוך פיו Afferunt veru de ligno malogranati, figuntque illud per os agni ad nates ufque, ponuntque crura ejus & pedes intra eum, Pefachim cap.7. in princip. Rationem affert Gemara, quòd veru ferreo non utantur, caufa fit, quòd ferrum unâ parte calefcens, calefcit totum, & fic ferrum calens coquit interiora agni. Lex autem dicit, צלי אש *Affatum igne*. Quod fi ferro interiora coquũtur, non eft affatus agnus igne. Veru autem ligneum, & maximè ex malogranato, non calefcit ab igne, neq; facilè aduritur, propter abundantiam humoris innati. שפוד של מתכת Veru ex metallo: שפוד של עץ Veru ligneum. *Plurale in Targ.* שְׁפוּדַיָּא וְאַסְכַּלָּתָא Verua & crates, Num.31.23.

שְׁפַד *Infigere veru, ad veru carnes affigere*. *In Gemara*, שפדיה בשפודא Figit eum ad veru, Pefachim fol.74.2. דְּקָא שפיד כבדא עילוי בשרא Qui ad veru affigebat hepar fuper carnem aliam, Cholin fol.111.2.

Quod hic alii addunt, שפוד *Solum, Fundum, Latifundium, error eft. Nam pro* שפוד *legitur in Talmud in loco adducto in Aruch ex Bava bath. fol.37.2.* שפולי, *de quo fuo loco*.

שְׁפִיד *Acutum vel acuminatum inftar veru*: Hinc adducitur in Aruch ex Bechoroth fol.40.col.1. ופיו דומה לחזיר לא תימא דשפיד ופריס Cujus os fimile eft ori porci: Ne exiftimes autem, neceffe effe ut fit acuminatum & protenfum &c. *In Talmud legitur* שפיר, *vide gloffam*.

שְׁפַף *Teri, Atteri, Conteri, Comminui*: *Comminuere, Conterere, Contundere*. *Præteritum*, אֲרוּם שַׁפְתַּנִי תְּחוֹתוֹי Nam attrivit me, five depreffit & humiliavit, fub fe vir improbus, Hebr. שְׁאָפַנִי אֱנוֹשׁ Pfalm.56.1. וְשַׁפִּית יָתֵיהּ Et contudi illum, fcilic. vitulum, Hebr. וָאֶכֹּת Deuter.9.21. *Participium*, שָׁפִין גַּרְמַי מְעִיקַי Conterunt offa mea hoftes mei toto die, Hebr. שָׁאֲפוּ Pfalm.56.v.3. *Particip. paffivum Pehil*, וְלִבִּי שְׁפֵי בְקִרְבִּי Et cor meum contritum eft intra me, id eft, humiliatum, Hebr. חָלַל Vulneratum, Pfalm.109.v.22. לֵב תְּבִיר וּשְׁפֵי Cor fractum & contritum, Hebr. וְנִדְכֶּה Pfal.51.19. וְאוֹרְחָא דְתָרִיצֵי שְׁפֵיָא Via autem rectorum trita eft, id eft, plana & recta, Hebr. סְלֻלָה Proverb.15.19. וְשָׁפָן גַּרְמוֹי Et conteruntur offa ejus, Heb. ושפו Job.33.21. לִיתְנוּן שְׁפָן לְקִבְלֵיהּ

Quòd non essent triti erga se, id est, vultum ipsius non esse solito modo dispositum erga se, ut antea, Genes.31.2.5. Vel juxta Aruch, Paratum, hoc est, hilarem; lætum; serenum, benevolum. Sic adducitur hic locus in Aruch in שף secundo. De hac significatione posteà. *Pahel, Præteritum*, אַתְּ שַׁפִּירְתְּ Tu contrivisti quasi occisum gladio, Hebr. אַתָּה דִכִּאתָ Psalm.89.11. אֵבְרַיָּא דְשַׁפִּיתָא Membra quæ contrivisti, Psal.51. v.10. *Infinitivus*, וּלְשַׁפָּאוּתְהוֹן Et ad conterendum eos, Esth.1.10. *Apud Rabbinos*, נִשְׁתַּפָּא Teri, Terendo moveri & devolvi de loco uno in alium. *Hinc citatur in Aruch exemplum ex Bava metzia fol.23.col.1.* דמשתפאי, *& explicatur* מתגלגל *: sed in Talmud legitur* מינשתפא *à* נשף.

II. *Pacatum; Quietum, securum, tranquillum esse.* Hoc significato adducitur ab Aruch ex Targum Genes.31.2.v.5. *Apud Rabbinos sæpè*, זיל שפי ליה Ito securè sistito te ipsi, vel, humiliato, deprimito te coram ipso, Gittin fol.73. col.1. כשפתה מן הצער Cùm quieta esset ipsa à doloribus, Nidda fol.37.2. גברא דמשפו נכסוהי Vir cujus facultates securæ sunt, nempe à litibus aut debitis, Mezia fol.70.1. Participium Aphel est ex terminatione tertiæ pluralis Præteriti, ut sæpè apud Talmudicos. Sic alibi, דלמא לא משפין Fortè non erunt securæ facultates ejus. *Aliter*, שוטה ונשתפה Fatuus, & tranquillæ mentis postea factus fuerit: שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה Tranquillæ mentis, & postea fatuus factus, ac rursus tranquillatus, Gittin fol.23.1. Disputatur ibi, an tali committi possit libellus repudii deferendus? הרבה סומים נתפתחו הרבה שוטים נשתפו Multi cæci aperti fuerunt, id est, videntes facti: multi fatui tranquillati, id est, tranquillam & compositam mentem receperunt, Bereschith rabba sect.53.

III. *Leniter, sensim Fundere, Effundere*, cùm de vino dicitur, *Percolare:* ושפי ליה Et effundit illud, Kama fol.115.2. השופה יין לחבירו Qui fundit, emittit vinum socio suo, Mezia fol.60. col.1. Glossa, Omne limpidum, quod de vase uno in aliud sensim effunditur, ne fæces cum eo commisceantur, vocant illud שפיה, i.e. exprimunt illud verbo שפה. Vide & in שאף. Vide & in Cholin fol.67.1. & fol.110.

שפאי Οἰνοπώλης, *Qui vinum fundit, & vendit. Plurale*, עברו שפאין Transiverunt œnopolæ, Medr. Esth. cap.1.23. & Vajikra rabba sect.12.

IV. *Radere, Abradere, Scalpere, Limare, Limâ expolire, Polire, Fricare. Hæc significatio ex prima oritur, & Rabbinis usitata est, ut & ex forma* שפף, *ut ibi videbitur:* שפאה שאין לה חלודה Limavit, limâ expolivit illud, ne haberet rubiginem: שפאה כל צרכה Si poliverit vel fricuerit illud satis, ע״ז fol.49. שפן בשופין Si limaverit, aut limâ expoliverit vel raserit, Kelim cap.ult.

שְׁפִירָה · שְׁפָאוּת *Expolitio, rasio:* שפירה לצורכה אסורה Rasio sufficiens prohibita est, Avodas elilim cap.3. in fine Mischnæ. Item *Claudicatio, Luxatio pedis.* Unde scribunt Hebræi, Schimschonem fuisse claudum utroque pede, Bilhamum uno tantum pede. Vide mox in שפי.

שְׁפוּי *Declivitas, Talm. Hoc contractum est pro* שִׁיפּוּעַ. *Sic enim sæpe literæ gutturales ejiciuntur:* Item *Epiglottis:* משיפוי כובע ולמטה A declivitate id est, acumine uvæ colli & inferiùs, Cholin fol.19. col.1.

שְׁפוּי *Ramentum dolabræ vel runcinæ, Hobelspän:* Tal. Meila cap.3. in ult. Mischna.

שְׁפִי *Contritum: Luxatum, Claudum, ex significatione Verbi* שף *de quo vide in* שפף: וַהֲלִיכוּ תַּרְוֵיהוֹן כַּחֲדָא בְּלֵב שְׁפִי Et iverunt ambo isti simul corde contrito, id est, humili & solicito propter sacrificium, Genes.22.8. in Targ. Hierosol. ubi Jonathan habet בְּלֵב שְׁלִים corde integro, pacato & trãquillo. Onkelos, כַּחֲדָא Simul, ut Hebraicè. Sic, וַאֲזַל בִּלְעָם בְּלֵב שְׁפִי Et abiit Bilham corde contrito, id est, humili & abjecto animo, Numer.23.3. In Hebræo ibi est, וַיֵּלֶךְ שֶׁפִי quod diversimodè interpretes reddunt: Onkelos, יחידי, *Solitarius:* Jonathan, נחין כחויא *Demissus instar serpentis.* Aben Esra, אל שפי *In clivum*, quomodo alibi dicitur, קול על שפיים *Vox super clivos audita est, Jerem.3.21.* R. Sal. *Solus, lentè & quietè.* Talmudici, *Claudus.* Scribunt enim: Bilham claudus fuit uno pede sicut scriptum est de ipso, וילך שפי. Schimschon claudus fuit utroque pede. Nam de eo scriptum est, שפיפון Gen.49.17. Tal. Sota fol.10.1. Id de Schimsone intelligendum, docet etiam expressè Targum Hierosol. ibi, & Targum Jonathanis. שפיפון est quasi שפיה כפולה claudicatio duplex.

שׁוּפִי *Tranquillitas, Quies:* בשופי *Tranquillè, quietè, facilè.* Quod enim facilè fit, quasi cum quiete fit: ומימיו מהלכין בשופי Et aquę ejus eunt sive fluũt quietè, lentè, Beresch. rabba sect.16.

שׁוּפִי *Acetabulum femoris*, Tal. שופי עליה דשוק קאי Acetabulum super os coxæ stat, Avoda sara fol.25.1. In Aruch exponitur *Pulpa*, & Germ. קלופבעין. Vide & in Cholin fol.92.2.

שׁיפא *Nomen monetæ antiquæ, quæ sic dicta fuit, quòd vetustate sic attrita fuerit, ut figura vix agnosci ampliùs posset*, ע״ז fol.52.2.

שׁיפא *Scirpus:* מחצלת של שיפא ושל גמי Storea ex scirpo vel junco. Hæc humi sternitur, ne lapides aut pavimentum polluatur. Sic dicta, quòd pedibus pręcipuè Teratur, Succa folio.20.

והשיפא של לבנים Et storea laterum, id est, lateribus sive coctis lapidibus pavimenti instrata, Machschirin cap. 5. Vide etiam hujus formæ in שפף.

שְׁפוּין *Placentæ mellitæ sive in melle frixæ:* וְטַעֲמֵיהּ כְּשְׁפוּין בִּדְבַשׁ Et gustus sive sapor ejus erat sicut placentæ frixæ in melle, Exod. 16. 31. Elias explicat מְטוּגָנִין Frixæ, gepräglet/ Heb. בְּצַפִּיחִית.

שְׁפִיתָא · שְׁפוּתָא *Contritio, Conculcatio:* לְמֶעְבַּד שְׁפִיתָא בְּעִקְבָא Facere conculcationem in calcaneo in diebus regis Messiæ, Genes. 3.15. in Jonathane. In Targum Hieros. pravè, ut puto, est שְׁפוֹיָתָא, quæ est forma pluralis. Hebraicè וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב. *Sic* שפה *&* שוף *Radices affines sunt, & ut formas, sic significationes affines habent.*

שִׂפְתָּא *Labium: Ora: Communius scribitur per* ס *ab initio, ut ibi videre est:* עַל שִׂפְתָא דִירִיעֲתָא In ora cortinæ, Exod. 26. v. 4. וְכֵן תַּעְבֵּד בְּשִׂפְתָא דִירִיעֲתָא Et sic facies in ora cortinæ, ibid. *Plurale,* שִׂפְוָן, *unde emphaticè,* שִׂפְוָתָא דְנוּכְרֵיתָא Labia mulieris extraneæ, Proverb. 5. vers. 3. שִׂפְוָתָא דְצַדִּיקָא Labia justi pascunt multos, Prov. 10. v. 21. וְעַתָּא דְשִׂפְוָתָא Et perversitas labiorum, Prov. 4. 24. *Cum Affixis Pronominibus,* וְדַעְתָּא שִׂפְוָתָךְ נִנְטְרָן Et scientiam labia tua custodient, Prov. 5. 2. שִׂפְוָתֵיהּ דְצַדִּיקָא Labia justi norunt benevolentiam, Prov. 10. 32. וְשִׂפְוָתֵיהּ Et labia ejus, Prov. 18. 7. &c.

שְׂפַח שִׂפַּח In Pesikta legitur ad illud, וְשִׂפַּח Jesa. 3. 16. Deus percussit eas (filias Jerusalem) בצרעת scabie lepræ, sicut scriptum est, שאת או סַפַּחַת: & alibi scriptum est, וְשִׂפַּח אֲדֹנָי Lev. 13. 2. (מפחרת species lepræ est: sic שפח Leprâ affecit.) R. Dusa dixit: Adduxit super eos משפחות משפחות של כנים plurimas familias pediculorum. (allusio inter שפח & שפח unde מִשְׁפָּחָה Familia.) Rabbi Chaija dixit, עשה אותן שפחות מכודנות Fecit eas servas serviles, id est, אַמְהָן מְשַׁעְבְּדָן Ancillas servituti subjectas. (rursus allusio est inter שפח & שׂפח unde est שִׁפְחָה Ancilla, serva, quasi שפח sit Servire.) Rabbi Berachja dixit, ושפח scriptum est, quia שמר משפחותיהן custodivit familias ipsarum, ne commisceretur semen sanctum cum gentibus terrarum, &c. Adducuntur in Jalkut Jesa. 3. & leguntur in Vajikra rabba sect. 16. Meminit eorum R. Salomon in Com. ibi.

שְׁפַט *Judicare, jus dicere, Hebr.* מִשְׁפָּט *Judicium, ratio, modus, ritus.* Hinc apud Logicos est *Propositio, certus & definitus loquendi modus:* המשפט יש לו שני חלקים הנושא והנשוא Propositionis duæ sunt partes, Subjectum & prædicatum. מִשְׁפָּט מְחַיֵּב Propositio affirmativa. משפט השולל Propositio negativa. משפט חֶלְקִי Propositio particularis. מִשְׁפָּט סְתָמִי Propositio absoluta sive indefinita. מִשְׁפָּט הָאִישִׁי Propositio singularis aut individui. המשפטים המתנגדים Propositiones oppositæ sive repugnantes. המתהפכים Contrariæ. סותרים Contradictoriæ. ההכרחיים Necessariæ: הנמנעים Impossibiles. המשפט המוחלט Propositio absoluta: מִשְׁפָּט מְהוּפָּךְ Propositio conversa.

שׁוּפְטָא. Sic legitur Proverb. 10. 13. pro Hebræo שֵׁבֶט Virga, Baculus. Lego שִׁבְטָא vel שׁוּבְטָא. Vide suprà in שבט.

שִׁפּוּט. In Medr. Kohel. cap. 1. v. 13. שיפוטו של ממון Vide. Mox ibidem שיפוטו של גזל. Mox, שיפוטה של תורה.

שׁוּפְטָן · שַׁפְטָא *Insanus, Stultus. Formam quæ est in* א, *ponit Aruch ex Targum Hierosol. Deut. 32. 6.* Pro quo nunc per transpositionem literarum legitur עַמָּא טַפְשָׁא Populus stultus, Heb. עַם נָבָל. *Alteram formam in* ן *ex Talm. Bava kama fol. 85. 1.* בשופטני עסקינן De stultis vel amentibus agimus hîc; *pro quo, Aruch monente, in quibusdam exemplaribus est* בְּשׁוֹטִים.

שְׁפַךְ *Fundere, Effundere,* ut Hebr. Elias scribit in suo Methurgeman, Hebræum שפך quando de דם & מים dicitur, in Targum transferri per שְׁדָא. Id de דם verum non reperio, ut ex exemplis patet. *Præteritum,* שְׁפִיכִית חֵמְתִי עֲלֵיכוֹן Effudi excandescentiam meam super vos, Ezech. 22. v. 22. ושפיכית עֲלֵיהוֹן חֵמְתִי Et effudi super eos excandescentiam meam, Ezech. 22 31. וּשְׁפַכוּ טַעֲוָתְהוֹן עֲלַהּ Et effuderunt scortationem suam in eam, Ezech. 23. v. 8. בִּדְרָע מְרוֹמָם שְׁפַכְתֵּיהּ Brachio elato effudit eum, Ezech. 24. vers. 7. לָא שְׁפַכְתֵּיהּ בְּשָׁלוּ Non effudit eum per errorem, ibidem. וּבְרוּגָז שְׁפִיךְ Et irâ effusâ, Ezech. 20. 33. 34. *Infinitivus,* וּלְמִשְׁפַּךְ דַּם זַכַּאי Et ad effundendum sanguinem innocentem, 1. Sam. 25. v. 31. יִתְבַּהֲלוּן לְמִשְׁפַּךְ Perturbantur ad effundendum se, ut effundant se (aquæ) extra terminos suos, Psal. 104. v. 7. לְמִשְׁפַּךְ דַּם זַכַּאי Ad effundendum sanguinem innocentem, Jesa. 59. 7. Ezech. 22. 6. 9. 12. 27. לְמִשְׁפַּךְ חֵמְתִי עֲלֵיהוֹן Effundere excandescentiam meam super eos, Ezech. 20. vers. 21. *Futurum,* וְאֶשְׁפּוֹךְ עֲלֵיהוֹן יַת בִּישַׁתְהוֹן Et effundam super eos malitiam suam, Jerem. 14. 16. וְאֶשְׁפּוֹךְ עֲלָךְ חֵמְתִי Et effundam super te æstum iræ meæ, Ezech. 21. 31. וְאֶשְׁפּוֹךְ עַל דְבֵית דָוִד Et effundam super domum David, Zach. 12. 10. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum,* וְאִשְׁתְּפֵיךְ קִטְמָא Et effusus fuit cinis de altari, 1. Reg. 13. 5. אַדְם עַבְדָךְ דְאִשְׁתְּפֵיךְ Sanguinis servorum tuorum qui effusus est, Psalm. 79. v. 10. *Participium,* וּמִשְׁתְּפֵיךְ קִטְמָא Et effundetur cinis qui est super eum, 1. Reg. 13. 3. *Fut.* וְיִשְׁתְּפֵךְ דִּמְהוֹן Et effundetur sanguis ipsorum, Soph. 1. v. 17.

שְׁפוּךְ *Effusio : decursus, defluxus.* וְשִׁפּוּךְ נַחְלַיָּא Et decursus fluminum, Num.21.15.

שְׁפִכוּת *Decursus, defluxus:* וְשִׁפְכוּת נַחֲלַיָּא Et decursus fluminum, Numer.21.15. in Jon. תְּחוּם שִׁפְכוּת מַיָּא Terminus decursus aquarum, Deuter.3.17. Jon. Hebr. תַּחַת אַשְׁדֹּת Sub Asdod, ubi erat decursus aquarum, unde nomen sumptum.

שְׁפִיכוּת *Effusio :* לַאֲתַר בֵּית שְׁפִיכוּת קִטְמָא Ad locum effusionis cineris, Levit.1.16. Deuter.3.17. in Targ. Hieros. מִשְּׁפִיכוּת אֲדַם זַכָּאי Ab effusione sanguinis justi, Genes.28.v.20. Rab. מי שכיכות Aquæ effusionum, aquæ pollutæ, Machschir. cap.2.

שְׁפִיכָה *Idem.*

שְׁפָכִין *Canales, sic dicti, quòd in locum unum Effundant:* Talm. אחזיק לנטפי אחזיק לשפכי Qui possidet stillicidium, possidet etiam canales, jus canalium ponendorum: Bava basra folio 6. col.1. עד דמתקין שפיכי Donec reficeret ei canales, Bava basra fol.3.2.

שְׁפוּכָאי *Effusores, operarii Israelitæ qui solebant vinum ex uno dolio in aliud infundere, inquit glossa Talmudica* in Avoda sarah fol.72.2. Dixit Rabba Effusoribus, quando funditis vinum (Christianis) cavete, ne accedat Christianus & vos juvet, &c.

שׁוֹפְכִין *Matulæ, ab effundendo dictæ.* Has non licet effundere ad parietem vicinum, nisi ad spacium שלשה טפחים trium palmorum, Bava basra fol.19.2. Vel, Effusiones aquarum quales ex canalibus delabi solent: לא יתבי תותי מרזיבא משום שופכין Non sedent (homines) sub canalibus propter effusiones aquarum, Cholin fol.105.2.

שפכונין *Nomen olivarum pinguium, oleum præ copia effundentium.* R. Salomon putat à loco sic dictas, ejusque bonitate & fertilitate. Talm. Peah cap.7.

מַשְׁפָּךְ *Effusio : decursus, defluxus.* תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ Infra decursum fluminis, Deuter.3.17. Vide & Jos.10.40. & 12.3. & 15.20. & Deut.4.49. *Ponitur pro Hebræo* אַשְׁדוֹת.

מַשְׁפֵּךְ *Infundibulum.* Tal. נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של נכרי Accipiens infundibulum & metiens (vinum) in amphoram Christiani, Avoda sara fol.72. ליתן על פי משפך קטן לסנן את היין Ut ponatur super os infundibuli parvi ad colandum vinum, Schabbas fol.78.2. Item *Clepsydra, instrumentum horologicum, quod olim aquâ implebatur, postea arenâ tenuissimâ, ut etiamnum hodiè.* De aqueæ usu vide Thesaurum linguę Gręcæ Henrici Stephani. In Pirke abhoth cap.5. Quadruplices conditiones sunt eorum, qui sedent ad pedes Doctorum (id est, discipulorum) nempe ספוג ומשפך משמרת ונפה Spongiæ & clepsydræ, sacci fæcinacei sive colatorii, & cribri. Spongia attrahit omnia: (sic discipulus sine discrimine & judicio bona & mala apprehendens) Clepsydra ex una parte attrahit, quod ex altera emittit. (Sic discipulus, qui quæ apprehendit semel, eadem mox ex memoria dimittit) Saccus colatorius effundit vinum & retinet fæces. (Sic discipulus bona & mala capiens, bona dimittit & mala retinet) Cribrum pollinarium emittit farinam tenuiorem cujus nullus est usus, & retinet similam sive meliorem. (Sic discipulus mala dimittens & meliora retinens.)

שְׁפַל

Humiliari, Humile, demissum, submissum, depressum esse, Heb. Aphel Chald. אַשְׁפֵּל *Humiliare, deprimere. Præteritum,* וַעֲל דְּאַשְׁפֵּל מֹשֶׁה גַרְמֵיהּ Et quia humiliaverat Moses se ipsum, Levit.10.25. in T.H. לָא הַשְׁפֵּלְתְּ לִבְבָךְ Non humiliasti cor tuum, Dan.5 vers.22. *Participium,* וְדִי הֲוָא צָבֵא הֲוָא מַשְׁפִּיל Et quem volebat, deprimebat, Dan.5.19. מַשְׁפִּיל אַף מְרִים Deprimit & extollit, 1.Sam.2.v.7. *Infinitivus,* יָכִל לְהַשְׁפָּלָה Potest deprimere, Dan.4.34. *Et aliter,* מִן דְמַשְׁפְּלָךְ קֳדָם שַׁלִּיטָא Quàm humiliare te coram dominatore, Proverb.25.7. מ est formativum Infinitivi ex usu Hierosolymitano. *Futurum,* וּתְלָתָה מַלְכִין יְהַשְׁפִּל Et tres reges deprimet, Dan.7.vers.24. רָמוּתָא דְבַר נָשָׁא מַשְׁפַּלְתֵּיהּ Elatio hominis deprimit ipsum, Proverb.29.v.23. *Apud Talmudicos,* מיא הוא דאשפלוה Aquæ sunt quæ abripuerunt eum, quæ in declive eum abduxerunt, Cholin fol.21.2. Sic, גלי אשפלוה Fluctus abduxerunt eum, Jevam. fol.121.1. Vide similiter in Basra fol.99. col.2.

שְׁפַל *Humilis, Depressus, submissus:* שְׁפַל רוּחַ Depressus spiritu, Proverb.16.v.19. וּשְׁפַל אֲנָשִׁים Et humillimum inter homines constituat super illo, Dan.4.14.

שָׁפֵל *Humilis, Demissus, Submissus, Depressus, Abjectus:* עולם השפל Mundus hic inferior, in quo nos vivimus. Opponitur ei עולם העליון Mundus superior, qui est beatarum animarum. *Apud Talmudicos,* שפיל ואזיל בר אווזא ועינוי מטייפי *Humilis est & ambulat (hinc inde) anas, oculiq; ejus circumspectant, scilic. ad quærendum cibum: Adagium est antiquum,* quod & adducitur in אוז, ubi vide.

שְׁפֵילָא *Planities, locus planus, humilis & depressus. Emphat.* וְיַת שְׁפֵלְתָא וְיַת מֵישְׁרָא Et planitiem & compestria loca, Josuæ 11.v.16. וּשְׁפֵלְתָא וּמַשְׁפָּךְ Et planitiem & locum declivem sive vallem, Jos.10.v.40. בִּשְׁפֵלְתָא In planitie, Jos.15.v.33. בְּטוּרָא וּבִשְׁפֵלְתָא In montana & planitiem vel loca depressa & humilia, Deut.1.7. וְיַת טוּרָא וּשְׁפֵלְתֵיהּ Et montem Israelis & planitiem ejus, Jos.11.16.

שְׁפוּל · שִׁפּוּלָא *Declivitas, locus declivis, imum vel ima extremitas rei.* Inde est etiam *Ora, Fimbria vestimenti:* בְּשִׁפּוּלֵא דְטוּרָא In declivitatem montis Sinai, Cantic. 1. 4. Quidam reddit, In locum campestrem. עַל שִׁפּוּלֵי גְּלִילָא In ora pallii, Heb. עַל שׁוּלֵי הַמְּעִיל Exod. 28. 34. שִׁפּוּלֵי טוּרָא דְחֶרְמוֹן Ad declivitates montis Chermon, Jos. 11. v. 17. עַל שִׁפּוּלֵי מַדְבְּחָא Ad declivitates altaris, ad imum altaris, Lev. 1. 11. Jon. & vers. 15. in Targ. Hieros. ubi Jon. habet עַל כּוֹתֵל מַדְבְּחָא Ad latus altaris. בְּשִׁפּוּלֵי מֵישְׁרָא In declivitate seu loco depresso planiciei, Genes. 35. 8. בשפולי טורא In declivitate, id est, loco imo montis, Heb. מִתַּחְתִּית הָהָר Exod. 19. vers. 17. בשפולי רִמּוֹן In declivitate Rimmonis, 1. Sam. 14. v. 2. וְחַעֲבַר עַל־שִׁפּוּלוֹהִי Et facies in fimbriis ejus, Hebr. עַל שׁוּלָיו Exod. 28. 33. בְּשִׁפּוּלָהָא In fimbriis ejus, Hebr. בְּשׁוּלֶיהָ Thren. 1. 9. *Apud Rabbinos,* חוששת בפי כריסה ובשפולי מעיה Dolorem sentiens circa os ventri (id est, umbilicum) & declivitatem ventris inferioris, quæ scilic. est ad locum pubis instar literæ Caph vel semicirculi, ut loquitur R. Salomon, in Nidda fol. 63. 1. in Mischna. כל שאין לה שפולי מעים כנשים Cuicunque (fæminæ vel puellæ) non sunt declivitates ventris instar mulierũ, i. e. quæ non habet declivitatem pubis, ut solent mulieres habere, ea judicatur esse sterilis, Jevammoth fol. 80. 2. הוית נקיט בשפולי רגלימך Fuisses prehendens oram togæ tuæ, & cucurrisses, id est, sustulisses togam aut pallium in altum, ne cursum impedivissent. Sic enim ad cursum longæ vestes tolli solent, ne pedes iis involvantur, ut in mulieribus videre est: Sanhedrin fol. 102. 2. נקטי ליה בשפולי גלימיה Prehendebant ipsum orâ pallii sui, Taanis folio 23. 2. מאן דזבין דיקלא לחבריה קני ליה משיפוליה ועד תהומא Qui emit palmam à socio suo, emit eam à fimbriis ejus usque ad abyssum, Bava metzia folio 37. 2. id est, emit eam cum toto fundo ab ejus extremitatibus, usque ad imam profunditatem. *In Aruch adducitur hoc exemplum in* שפר · בשפוריה.

שִׁפְלוּתָא *Humilitas, humilis & depressus status ob vastationem:* שִׁפְלוּתָא אַחֲדַתְנוּן Humilitas comprehendit eos, Heb. רֶטֶט Horror, Jer. 49. 24.

שִׁפְלוּת *Humilitas. Virtus cui opponitur* הַגָּאוָה *Elatio, Superbia.* Illa Deo amata: hæc eidem exosa est, ut inter alios complures docet R. Bechai in libro כד הקמח Kad hakkemach, cap. quod incipit גַּאֲוָה. Medium inter הגאוה & השפלות est הָעֲנָוָה Modestia, Mansetudo. Inde, ubi de Mose dicitur, quòd fuerit עָנָו מְאֹד *Mansuetus valdè,* Numer. 12. 3. sensus est, quòd fuerit Humilis, quod designatur per additamentum מְאֹד. Propterea etiam à R. Salomone עָנָו explicatur per שפל וסבלן id est, Humilis & patiens: היו בתכלית הדלות והשפלות Fuerunt in extrema paupertate & humilitate, R. Levi 1. Sam. 14.

הַשְׁפָּלָה *Humiliatio, humilitas.* R. Levi, Proverb. 29. 23. ad illud, גאות אדם תשפילנו *Elatio hominis deprimit vel humiliat ipsum,* id est, גאות האדם תביאהו אל ההשפלה Elatio hominis adducit eũ ad humilitatem. Magnates enim eum de summo dejiciunt in gradum imum & indignum. Contrà, *Humilem spiritu sustentat gloria,* ibid. apud Salomonem.

מִשְׁפֶּלֶת · משפל *Arca, Cista magna ad res humiles, viles, & abjectas asservandas, ut Arca fæni, paleæ, fimi: vel potius Canistrum, Corbis, Crates:* Sic Hebræi ubique exponunt קופת הזבל, & ipse Baal Aruch. In Kelim cap. 19. & cap. 24. שלש משפלות הן Tria canistra sunt, של זבל fimi (ad fimum exportandum in agros & vineas) של תבן fæni, והפוחלץ של גמלים & canistrum cameli. Vide & Scheviit cap. 3. Oholoth cap. 8. In Schir rabba cap. 7. v. 2. Quemadmodum paterfamiliâs non curat לא על משפלות של זבל ולא על משפלות של תבן neque cistas vel canistra fimi, neq; canistra fæni, neque paleas, neque glumas, למה שאין נחשבים לכלום quia nihil quicquam æstimantur: sic Deus non curat populos mundi, &c. *Baal Aruch scribit, in lingua Ismaelitica quoque vocari* אלמשפל. *Schindlerus,* אלמספל *Canistrum, Cista magna. Rambam in Kelim cap. 24. scribit esse vas quod vernaculè appellatur* שורׅיאש. *Vide Ar. Montanum de Mensuris Sacris.*

שָׂפָם *Mystax, barba sive pili labri superioris: Labrum superius:* וְעַל שָׂפָם בְּאַבְלָא יִתְעֲטֵף Et super mystacem instar lugentis fit obvelatus, Levit. 13. 45. וְלָא תִתְעֲטֵף עַל שָׂפָם Neque obvelatus eris super mystace, Ezech. 24. v. 17. עַל שָׂפָם לָא תִתְעַטְּפוּן Super mystace non obvelabitis vos, Ezech. 24. 22. וְיִתְעַטְּפוּן עַל שָׂפָם בְּאַבְלִין Et obvelabunt se super mystace instar lugentium, Mich. 3. 7. וְעַל שִׂפְמֵיהּ Et super mystace suo, Levit. 13. 45. in Jon. Sic, וְלָא סְפַר שִׂפְמֵיהּ Et non rasit mystacem suum, 2. Sam. 19. 24. cùm ם loco ש. *In eodem Jonathane legitur etiam pro Labio sive Limbo & extremitate rei, quæ Hebraicè dicitur* שָׂפָה *Labium:* unde, בְּשִׂפְמֵיהּ Exod. 28. vers. 32. pro quo in eadem locutione legitur עַל שִׂפְתֵיהּ Exod. 39. v. 19. in eodem Jonathane. Hinc corrigendum in eodem Jonathane, quod legitur Exod. 28. 26. שִׂכְמֵיהּ pro שִׂפְמֵיהּ vel שִׂפְתֵיהּ. Item, כָּל אַפָּקוּת שִׂפְמְהָא Omne prolatum labiorum ejus, Numer. 30. 13. idem quod שִׂפְוָתְהָא ut legitur ibidem vers. 6. & vers. 9. vel סִפְוָתְהָא, prout in Onkelo ibi legitur. *Apud Talmudicos,* האידנא יומא דשפמי הוא Hodie dies est eorum qui aptant vel curant mystacem sive barbam, Schab. fol. 129. 2.

Hoc otioſorum eſt, & tempus perdentium. Vide ibi Com.

שפן שׁוּפִינָא *Lima:* וַהֲוֵי לְהוֹן שׁוּפִינָא Eratq; ipſis lima, 1.Sam.13.21. וְשָׁפִית יָתֵיהּ בְּשׁוּפִינָא יָאוּת Et polivi illum limâ benè, Deuter.9.21. In Regiis redditur: Et contrivi eum in pilo vehementer.

שִׁיפוֹן *Secale, frugis genus,* Germ. Rocken. *Speltam Aruch vocat,* Talm. in principio Kilaim, ubi diſputant de frugibus heterogeneis. *Græcè* σιφων *vocatur quibuſdam, quæ aliâs* αιγίλωψ *ut eſt in Appendice Dioſcoridis: & σιφώνιον adducunt ex eodem Dioſcor. pro Herba quæ aliâs* βρῶμος *dicitur, id eſt, Avena.*

שַׁפְנִינָא *Turtur:* אוֹ בַּר יוֹנָה אוֹ שַׁפְנִינָא Aut pullum columbæ, aut turturem, Levitic.12.verſ.6. וְשַׁפְנִינָא אוֹ בַּר יוֹנָה Aut turturem aut pullum columbinum, Geneſ.15.v.9. *Plurale,* תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין Duos turtures, Levit.5.7. *Emphat.* מִן שַׁפְנִינַיָּא De turturibus, Lev.1.15. *Reſpondet Hebræo* תּוֹר; *& ſemel pro Hebræo* דְּרוֹר: ut, וְשַׁפְנִינָא שַׁרְכָּפָא לִיהּ Et turtur (invenit) nidum ſibi, Pſal.84.2.

שׁוּפְנָר *Planipes, vitium pedis, quando cavum ejus carne repletum eſt, unde & convexitas ſive pars ſuperior, quæ debebat eminere, fit plana,* Tal. Bechoros fol.45.1.

שְׁפַע *Affluere, Diffluere, Abundare, Redundare: Futurum,* תִּשְׁפַּע עַל אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא Redundato verſus poſterius tabernaculi, Hebr. תִּסְרַח Exod.26.12. נִשְׁפְּעוּן מַעֲיָנָךְ לְבָרָא Diffluent fontes tui forâs, Heb. יָפֻצוּ, Proverb.5.26. וּמַעֲצַרְתָּךְ חַמְרָא נִשְׁפְּעָן Et torcularia tua vino diffluent, Hebr. יִפְרֹצוּ Prov.3.10. Item *Effundere, apud Rabbinos:* שׁוֹפַעַת דָּם טָמֵא מִתּוֹךְ דָּם טָהוֹר Effundens, copiosè emittens ſanguinem pollutum cum ſanguine puro, Nidda fol.63.2. *Pahel, Participium paſſivum,* יְהֵי מְשַׁפַּע Sit redundans ad latera tabernaculi, Hebr. סָרוּחַ Exod.26.13. *Sic & apud Rabbinos, & in Hiphil,* הִשְׁפִּיעַ *Affluenter adducere, afferre vel ſuppeditare:* דּוֹר הַמַּבּוּל נִתְגָּאוּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל טוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם הַקָּבָ״ה Diluviani homines non extulerunt ſe niſi propter bonum, quod affluenter dederat ipſis Deus: Item, בְּטוֹבָה שֶׁהִשְׁפַּעְתִּי לָהֶם Per bonum, quod affluēter dedi ipſis, per idem ad iram provocant me, & per illud ego judico ipſos, Sanhed. fol.108.1. אֵלּוּ הֵן שֶׁמַּשְׁפִּיעִין בַּמִּדָּה Iſti ſunt, qui affluentiam faciunt in menſura, id eſt, accumulatam, non raſam dant menſuram, Demaj cap. 2.

שֶׁפַע · שִׁפְעָה *Affluentia, Abundantia, Redundantia: Emanatio:* כְּשֶׁפַע נְהַר פְּרָת שְׁלָמָךְ Velut affluentia fluvii Euphratis pax tua, Jeſa.48.18. & 59.v.19. Apud Rabbinos etiam eſt, *Influxus, Influentia cæleſtis. Dicunt &* שׁוֹפַע, *unde* בְּשׁוֹפַע *Affluenter, abundanter, accumulatè.* Vide More Nevochim par.2. cap.12.

שְׁפוֹעַ *Affluentia, ſuperfluitas, redundantia:* וּשְׁפוֹעַ מוֹתָרָא Et ſuperfluitas quæ redundat in cortinis tabernaculi, Exod.26.12. in Jon. ubi in Tar. Hieroſ. וְשִׁפּוּעָה pravè pro וְשִׁפּוּעָה vel potiùs וְשִׁפּוּעָא.

הַשְׁפָּעָה *Influxus, Influentia, Effuſio:* הַהַשְׁפָּעָה אֱלֹהִית Influentia divina ac cæleſtis.

שִׁפְעָה *Idem:* שִׁפְעַת־מַיִם Affluentia aquarum. Item, *Agmen; affluens numerus militum:* שִׁפְעַת חַקְלְנִין Agmen exercituum, Sota cap.8. in princ.

II. שָׁפַע *Declinare, deſcendere, declive, depreſſum, ſubmiſſum fieri vel eſſe, apud Rabbinos:* אֹהֶל שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ Tabernaculum humile; demiſſum & declive eſt, Ohol. cap. 7. כּוֹתֶל מְשׁוּפָּע Paries declivis, רֹאשׁ מְשׁוּפָּע Caput depreſſum aut declive. אֵיזוֹ הִיא קָרַחַת מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לְאַחֲרָיו עַד פִּיקַת צַוָּאר Quænam eſt calvities קרחת? à vertice declinans vel deſcendens poſterorſum uſque ad vertebram colli: אֵיזוֹ הִיא גַּבַּחַת מִן הַקָּדְקֹד הַשּׁוֹפֵעַ לְפָנָיו Quænam eſt calvities גבחת? à vertice declinans antrorſum, Negaim cap.10. מָקוֹם מְשׁוּפָּע וְיוֹרֵד Locus declivis & deſcendens.

שִׁפּוּעַ *Declivitas, deſcenſus, locus declinans vel declivus:* וְתִמְנָה בְּשִׁפּוּעַ הָהָר הָיְתָה Et Timna urbs in declivitate mōtis erat: וְשִׁפּוּעוֹ מַגִּיעַ כְּנֶגֶד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ Et declivitas ejus vergebat verſus domum ſanctuarii, Bereſch. rabba ſect.69. de Scala Jacobi, unde & ejus meminit R. Sal. Gen.28. Hebraicè מוֹרָד, Chald. מוֹרְדָן per tranſpoſitas literas, Mich. 1.v.4. שִׁפּוּעֵי אֹהָלִים Declivitates tentoriorum, Ohol. cap.7. *In Aruch citatur ex Targum Hieroſolymitano,* שִׁפּוּעַ בֵּית רָמְתָא, pro Heb. אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה *pro quo in noſtris libris legitur* מַשְׁפַּךְ.

שְׁפַף שַׁף *Atterere, Conterere, Contundere, Comminuere: Radere, abradere: Polire, expolire. Præteritum,* וְשַׁף יָת עֶגְלָא Et contrivit vitulum iſtum, & ſparſit pulverem ejus in flumen, Cant.1.14. וְשַׁף עַד דַּהֲוָה דְקִיק Et contrivit eum uſq; dum eſſet pulvis minutus, Exod.32.v.20. Hebr. וַיִּטְחַן Et commoluit. *Participium,* אַבְנַיָּא שָׁיְפָן מַיָּא Lapides comminuunt aquæ, Job.14.19. Vulgò legitur שַׁיְפָא, ſed requiritur forma pluralis, ut & in Hebræo eſt שָׁחֲקוּ, propter ſequens Nomen plurale, cum quo convenire debet. *Futurum,* וְאֵשׁוּף מִן קֳדָמוֹי מְעִיקוֹי Et conteram à facie ejus hoſtes ejus, Heb. וְכַתּוֹתִי Pſal.89.24. *Pahel, Futurum,* וְאֶדְרָעַת יָתוֹמֵי תְשַׁפֵּף Et brachia pupillorum contriviſti, Job.22.9. *Ithpahel, Futurum,* יִתְשַׁפְּפוּן מִן אַרְעָא Contriti de terra, Hebr. נִכְּאוּ, Job.30.8. Veneta hîc mendoſa ſunt. וְיִשְׁתַּפְּפוּן בְּמַעֲלָנָא דְגֵיהִנָּם Et conterentur in ingreſſu gehennæ, Hebraicè וְיִדַּכְּאוּ Job.5.v.4.

Apud Rabbinos idem: item Fricare, Affricare, Confricare:

Confricare: Limare, Limâ radere vel polire. Formæ hîc confunduntur ex שוף · שפה *&* שפף, *ut & ibi dictum:* שפף את הקרקע Qui raſerit terram inter columnas, ut plana fiat. ושפפה אותן Et fricuit aut polivit ea, contrivit vel contudit ea, &c. הסכין שפפיה Cultrum polivit, acuit eum.

שפשף *Idem:* וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף Et lavat ſe more ſolito, excepto ne ſe defricet: ולערב ישפשף Et ad veſperam defricabit ſe: מצוה לשפשף Præceptum eſt ad defricandum, Joma in fine. קא משפשף ליה לבריה אגבא דחמרא Fricabat filiolum ſuum ad dorſum aſini, ſcil. in die ſabbatho, Schabbas fol.154.2.

שפשפת · שפשף *Arundo aucupatoria, Pertica cum glutino, Leimrût/ calamus glutini ad capiendas aves,* Schab. fol.78.2. *Quidam libri* שבשבת. *In Aruch explicatur vernaculè* בישקטא, i.e. *Viſcata.*

שפשוף *Frictio, confrictio, comminutio:* מאי מהני ליה שפשוף Quid prodeſt ipſi frictio?

שפוף *Humile, depreſſum,* Bereſ. rab. ſect.53.

שפופרת *Calamus, fiſtula cava, per quam flari poteſt, aut per quam videmus ad aliquid dimetiendum, Catheter:* הרואה דם בשפופרת Quæ videt ſanguinem in cathetere, Nidda fol.21. נפל בין השפופרת לשוקת Si ceciderit ex calamo in aqualiculum, Parah cap.6. Succa fol.37.1. שפופרת שחתכה לחטאת Calamus quem concidit pro aquis ſacrificii pro peccato, Parah cap.5. Sic ferè in Kelim cap.17. in fine. שפופרת משמעת את הקול Calamus edens ſonum, citatur in Aruch ex Kelim cap.11. ſed illic non extat: תרנגולת שנשמטה ירך שלה ועשו לה שפופרת של קנה Gallina cujus luxatum eſt femur, ei faciunt calamum ex junco, Cholin folio 57. לא יקוב אדם שפופרת ביצה Non perforabit homo calamum ovi, id eſt, teſtam ovi, Schabb. cap.2. in Miſchna.

שפא *Segmentum, fruſtum de ligno ſectum:* ושפא מנו מרישא Et ſegmentum de medio trabis reſpondebit ei, Hab. 2.v.11. *R. Salomon ſcribit hîc* שיפא *eſſe idem quod* קיסם *Feſtuca: ut in illo,* טול קיסם מבין עינך Tolle feſtucam è medio oculi tui.

שפא *Frictio, Confrictio, ut cùm quid manibus confricatur:* שיפה ובעיטה בחיטין Confrictio & tritura fit in tritico, Menachos fol.67.1. Gloſſa, שיפה eſt, שמשפשף בידו Quando confricat (triticum) manibus ſuis, nempe שמוליך ומביא בפיסת ידו עליהן quando ducit & reducit volam manus ſuæ ſuper illud. Vide & ſuprà in שוף & שפה.

II. שף *Recedere:* בוקא דאטמא דשף מדוכתיה Os femoris quod receſsit de loco ſuo, Cholin folio 42. 2. דשף דעתיה Cujus mens receſsit, qui amens factus.

שפא *Pyxis, Capſa:* יהב ליה שיפא דדינרי Dedit ipſi capſulam plenam pecuniâ, Kidduſch.f.40.1.

Hinc eſt & Acetabulum, cavitas, cui tanquam pyxidi, os femoris inſeritur, & in ea vertitur, quam propterea Medici & anatomici Pyxidem vocant: על איבריה לשפא Ingreſſum eſt membrum ejus in capſam ſuam, id eſt, locum unde exilierat ſive receſſerat, Sota folio 7.2. R. Salomon ſcribit, שפא eſſe ſignificationis ejus, quod alibi dicitur דשף מדוכתיה. Inde & שפאה Claudicatio, luxatio pedis vel membri de loco ſuo, quaſi Receſſionem dicas: vide ſuprà in שפה.

שפץ *Roborare, fortificare, reſtaurare, reparare, Talm.* אתא אסא שפצנהו Venit rex Aſa & reſtauravit eas, ſcil. urbes. Gloſ. החזיק את בדקיהן Reparavit rupturas ipſarum, Megilla folio 4.1. In Affixo eſt uſitata Apocope pro שפצינהו. Item, טום ולא תשפין שפץ *Obturato, nec reſtaurato reſtaurando,* Jevam.fol.63.1. *Proverbiale eſt,* quo monuerunt, principiis morborum vel damnorum obſtandum eſſe, antequam ingraveſcant. Veluti ſi videris foramē in pariete vel tecto domus, id ſtatim obſtrue, ne, ſi majus fiat, calce & lapidibus, id eſt, majoribus ſumptibus, id reparare neceſſe habeas. Sic principiis morborum obſtandum eſt ſalutari medicinâ, quæ difficiliùs admittetur vel operabitur, ſi vires validiùs ſumpſerint.

שפק *Plaudere, Complodere. Sæpiùs cum* ס *ab initio ſcribitur, ut & Hebraicè. Præteritum,* ספקו עליך ידיהון Comploſerunt ſuper te manus ſuas, Thren.2.15. *Futurum,* יספוק עליהון ידיהון Complodit ſuper eum manibus ſuis, Job.27.23. Sic lego juxta Hebræum, & pro ידהון præſtaret, aut debet legi ידוי.

שפר *Pulchrum eſſe vel videri, Placere. Reſpondet Hebræo* טוב *&* יפה *quando ipſi* עינים *adjungitur, & Bonum eſſe in oculis alicujus,* eſt, *Placere. Præteritum,* דלית אפשר די שפר קדם יי Non eſt poſsibile, ut hoc placeat Domino, Lev.10.19. in Jonath. ושפר קדמוי Et pulchrum fuit coram ipſo, id eſt, & placuit ipſi, ibid. verſ.20. in Jon. vel ושפר בעינוהי Pulchrum fuit in oculis ipſius, ut habet Onkelos. שפר קדמי להחויה Pulchrum eſt coram me, placet mihi indicare ea, Dan.3.32. שפר קדם דריוש Placuit Dario, Dan.6.2. ית מה דשפר בעינוי Id quod placebat ipſi, Geneſ. 40.18. Jon. ושפירת עולמתא בעינוי Et pulchra viſa fuit puella iſta in oculis ipſius, id eſt, placuit ipſi, Heb. ותיטב Eſth. 2. v. 9. ושפרו פתגמיהון Et placuerunt verba ipſorum, Hebr. וייטבו Geneſ.34.v.18. *Futurum,* מלכי ישפר עליך Conſilium meum placeat tibi, Dan.4.24. די תשפר קדם מלכא Quæ placuerit regi, Eſth.2.4. ותשפר צלותי Et placeat oratio mea Domino, Pſalm.69.32. *Ithpahel; Participium,* מה את משתפרא באורחתיך Quomodo te ornas in

viis tuis? vel, Places tibi, Jer.2.33. *Aphel, Futurum*, יַשְׁפַּר יְיָ תְּחוּמֵיהּ דְיֶפֶת Pulchrum efficiat Dominus terminum Japhet, Genes.9.27. in Jonathane. In Hebræo est יַפְתְּ quod communiter deducunt à פָּתָה: hic verò author interpretatus est à יָפָה.

שְׁפַר *Pulchrum, pulchritudo: Pulcherrimum, optimum:* כָּל שְׁפַר אֲרַג Omne pulchrum & desiderabile, Psal. 45.14. שְׁפַר גִּבָּרַיךְ Pulcherrimum potentium tuorum, id est, pulcherrimi quiq; potentes tui, Jesa.3.25. שְׁפַר חַקְלֵיהּ וּשְׁפַר כַּרְמֵהּ Optimum agri ejus, optimumq; vineæ ejus, Exod.22. v.4. וְעַל שְׁפַר עָנָא Et super optimum gregis, Heb. עַל מֵיטַב הַצֹּאן 1. Sam.15.v.9. יִתְנְסִיב מִנְּכוֹן שְׁפַר אַרְעֲכוֹן Auferetur à vobis optimum terræ vestrę, Mich. 1.v.11. דַהֲוָת יָתְבָא עַל שְׁפַר אַרְעָא Quæ habitavit in optimo terræ, Mich.1.12.

שַׁפִּיר *Pulcher, Pulchrum, optimum:* עֲפִיהּ שַׁפִּיר Ramus ejus pulcher est, Dan.4.vers.9. שַׁפִּיר טְעָם Optimum rationis, Psalm.119.66. וְלֵית גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שַׁפִּיר מִנֵּיהּ Et non erat vir aliquis ex Israelitis pulchrior ipso, scilic. Saule, Hebr. טוֹב מִמֶּנּוּ Melior ipso, 1.Sam.9.2. לָא הֲוָה גְבַר שַׁפִּיר Non erat vir pulchrior inter omnes Israelitas, 2.Sam.14. vers.25. וְשַׁפִּיר בְּרֵיוֵיהּ Et pulcher aspectu, Hebr. וְטוֹב רֹאִי 1.Sam.16.v.12. עוּלֵם וְשַׁפִּיר Juvenis & pulcher, Hebr. בָּחוּר וָטוֹב 1. Sam. 9. 2. וּדְשַׁפִּיר לְהוֹן Et quod pulchrum est ipsis facere in mundo hoc, Eccles.5.17. בִּדְשַׁפִּיר בְּאַרְעָא In optimo terrę, Heb. בְּמֵיטַב הָאָרֶץ Gen.47.6. *Fœmininum*, אֲרֵי שַׁפִּירָא הִיא לַחֲדָא Nam pulchra erat valdè, Genes.12.v.14. אַף אַחְסַנְתָּא שַׁפִּירָא עֲלַי Etiam hæreditas pulchra obtigit mihi, Psalm.16.6. *Emphat.* דִּמְתִילָא לְרִיבָא שַׁפִּירְתָּא Quæ similis est puellæ pulchrę, Cant.1.8. שַׁפִּירְתָּא מִכָּל עַמְמַיָּא Pulchrior omnibus populis, Cant.5.9. *Constructum*, אִתְּתָא שַׁפִּירַת חֵיזוּ אַתְּ Mulier pulchra aspectu tu es, Genes.12.11. וְשַׁפִּירַת רֵיוּ Et pulchra aspectu, Hebr. וִיפַת תֹּאַר 1.Sam.25.3. וְשַׁפִּירַת עוֹבָדִין Et pulchra operibus, Cantic. 2. 10. *Plurale masculinum*, שַׁפִּירִין עוּלֵימָהָא Pulchri sunt juvenes ejus, Cantic. 6. 9. כְּמָה שַׁפִּירִין עֲלַי Quàm pulchri sunt mihi amores tui? Cant.4.10. *Plur. fœm.* כְּמָה שַׁפִּירָן רִגְלֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל Quàm pulchri sunt pedes Israelitarum? Cantic.7.2. *Emphat.* נְשַׁיָּא שַׁפִּירָתָא Mulieres pulchrę, Job.42.15.

שׁוּפְרָא *Pulchritudo:* וּסְרִיק הוּא שׁוּפְרָא Et vana est pulchritudo, Prov.31.30. שׁוּפְרָךְ מַלְכָּא מְשִׁיחָא Pulchritudo tua ô rex Messias, Psal.45.3. גְּמִיר שׁוּפְרֵיהּ Perfecta est pulchritudo ejus, Psal. 50. 2. מְשַׁכְלַל בְּשׁוּפְרֵיהּ Consummatus pulchritudine suâ, Ezech.28.v.12. לָא תֵירוֹג שׁוּפְרַהּ Non concupisces pulchritudinem ejus, Prov. 6.25. לְמַחְמֵי שׁוּפְרַהּ Ad videndum pulchritudinem ejus, Esth. 2.10. אֲרֵי טְעָאָה בְשׁוּפְרְהֶן Quia errarunt in pulchritudine suâ, Jesa.3.24. Sic legendum ex Amos 8.13.

שְׁפִירוּת *Pulchritudo:* וּבִשְׁפִירוּת לִבָּא Et in pulchritudine cordis, id est, sinceritate, bonitate, ut habet Hebræum, וּבְטוּב לֵבָב Deut.28.47.

Apud Rabbinos in Pihel sæpè usurpatur, pro *Pulchrum reddere, Aptare, Concinnare. Talmudici,* הקב״ה שולח משמי מרום מי שמנקי ומשפר אותן כחיה Deus mittebat de cælis excelsis aliquem (angelum) qui mundabat & concinnabat eos (infantes mulierum Israeliticarum, in agris clàm parientium) instar obstetricis. Et paulò post de nomine *Schiphra* obstetricis, cujus mētio Exod. 1.v.15. שפרה זו יוכבד ולמה נקרא שמה שפרה שמשפרת את הולד ד״א שפרה ששפרו ורבו ישראל בימיה *Schiphra:* ea fuit Jochebhed (mater Mosis.) Quare autem vocatum fuit nomen ejus שפרה? quòd concinnaret infantes; post partum scil. mundando, ungendo, lavando, dirigendo, &c. Alia ratio: Schiphra vocata fuit, quòd pulchrè se haberent, & multiplicarent se Israelitæ in diebus ejus, Sota fol.11.2. אם שפרתם מעשיכם Si pulchra effeceritis opera vestra.

שׁוֹפָר · שׁוֹפְרָא · שִׁיפּוּרָא *Buccina, tuba. Ea quòd communiter esset ex cornu arietis, ideò explicatur Cornu. Usus ejus multiplex erat, ad convocandum cætum ecclesiæ, ad indicandum festum sabbathi, novilunii, paschatis & alia. Artis erat, benè posse inflare: felicitatis indicium, si benè sonaret. Unde & Deum ipsum ejus sono commotum scribunt, ut de solio juris rigidioris, se in solium misericordiæ locaret, &c.* וְתַעֲבַר שׁוֹפַר יַבָּבָא Et facies transire tubam clangendo mense septimo, decimo mensis, in die expiationum תַּעְבְּרוּן שׁוֹפְרָא transire facietis tubam in terra vestra, Lev.25.9. id est, Inflabitis tubam, sonum tubâ edetis ad convocandum cætum ad celebrandum festum expiationis. בְּמִנְגַּד שׁוֹפְרָא In protrahendo, quando protrahitur sonus tubæ, Exod. 19. v. 13. In Hebræo est הַיֹּבֵל, quod Arietem quandoque significat, & inde pro Cornu arietis sumitur, quod aptabatur, ut inflari & sonare posset. R.Salomon exponit, הַיֹּבֵל id est, שופר של איל Cornu arietis. Etenim in Arabia arietem vocant יובלא: cornu autem hoc de ariete Isaaci fuit. Prima pars glossæ hujus ex Talmudicis petita est: apud eos enim legitur: יובלא לישנא דדכרא הוא Vox יובל significationem habet arietis. Nam alibi traditum est: Dixit Rab. Akiva: Cùm peregrinarer in Arabia, הוו קרין לדכרא יובלא vocabant arietem יובלא, Rosch haschana fol.26 1. Hinc & in Targum Hebræum יובל per דִּכְרָא redditur, וַהֲוָה בְּמִנְגַּד בְּקֶרֶן דִּכְרַיָּא Fuitque cùm protraheretur sonus cornu arietum, Hebr. בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל, Josuæ 6.5. & vers.4. שִׁבְעָא שׁוֹפְרַיָּא דְקֶרֶן דִּכְרַיָּא Septem tubæ de cornu arietum.

arietum. Sic verſ.6.& 8 יִתְקְעוּן בְּשׁוֹפְרַיָּא Clangent tubis, Joſuæ 6.4. וְתָקְעוּן בְּשׁוֹפְרַיָּא Et clangebant tubis, Judic.6.9. וְיַת שׁוֹפְרֵיהוֹן Et tubas ipſorum, Judic.7.8.

Apud Talmudicos, שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב Tuba feſti novi anni de rupicapra fuit recta, orificio auro obducto, Roſch haſchana fol.26.2. in Miſchna. Ibidem in præcedenti Miſchna: כל השופרות כשרים חוץ משל פרה Omnes tubæ corneæ legitimæ ſunt, excepto cornu vaccino: והלא כל השופרות נקראו קרן Nonne omnes tubæ vocantur cornu? In Gemara ratio redditur, quare ex cornu vaccino aut taurino non fiat, nempe propter vitulum aureum, propter quem graviter puniti fuerunt. Etenim אין קטיגור נעשה סניגור Accuſator non fit procurator ſive defenſor. Vitulus fuit accuſator: ex eo ergò nō debet fieri tuba, quæ eſt quaſi procurator Iſraëlitarum, cauſam ipſorum agens in articulo ſanctitatis & pietatis, &c. In Vajikra rabba ſect. 29. Jehuda filius R. Nachmanis incepit concionari & explicare hoc dictum, עלה אלהים בתרועה יי׳ בקול שופר *Aſcendit Deus cum clangore, Dominus cum clangore tubæ, Pſal* 47.6. Quâ horâ Deus (ut judex) reſidet, aſcendit in ſolium juris. Quâ horâ autem Iſraëlitæ accipiunt tubas ſuas, & clangunt corā Deo, ſurgit de ſolio juris, & conſidet in ſolio miſericordiæ, ſicut ſcriptum eſt, *Cum ſono tubæ, Pſal.*47. & impletur ſuper eos miſericordiâ, & miſeretur eorum, & convertit ſuper eos affectum juris in affectum miſericordiæ. Quando id fit? in menſe ſeptimo, Septembri ſcil. Et in ſequentibus: Dixit Deus ſanctus Iſraëlitis אם שיפרתם מעשיכם הריני נעשה כשופר Si pulchra, i.e. bona effeceritis opera veſtra, ego ero vobis veluti tuba. Qualis eſt tuba? intromittit ab una parte, & emittit ex altera parte. Sic ego ſurgo à ſede juris, & colloco me in ſedem miſericordiæ. Quando id? in menſe ſeptimo. שיתא אלפי שיפורי Sex mille tubę, Ketubh. fol.17.1.

שִׁיפּוּרָא *Clangor, Claſsicum.*

שְׁפִיר *Abortus, Mola. Apud Talmudicos,* המפלת שפיר Quæ abortit Schaphir ſive molam, plenam aquâ aut ſanguine, aut vermiculis, ea non habetur pro infante, ſed ſi fuerit figurata, habetur tamquam maſculus & fœmella, Nidda capite 3. in Miſchna. Bartenora ſcribit: שפיר *eſt fruſtum carnis, quod ſi figuratum ſit, vocatur* שפיר מרוקם. *Audivi autem ego, quòd ideò vocetur* שפיר, *quòd ſit* כשפופרת של ביצה *ſicut teſta ovi.* In eundem ſenſum explicat & Majemon. In Vajikra rab. ſect.14. ad verba Jobi 38.9. בְּשׂוּמִי עָנָן לְבוּשׁוֹ, ſcribitur; זה השפיר hic eſt abortus, qui vocatur Schaphir. Gloſſator notat; *R. Salomonem in Nidda ſcribere,* שפיר *eſſe humorem inſtar ſeminis virilis.* Ita explicant quidam hanc vocem Mich.1. v.11. עִבְרִי לָכֶם יוֹשֶׁבֶת שָׁפִיר עֶרְיָה בֹשֶׁת. Unde R. Salomonis gloſſa; *Vocatur* נלויה בית בושת *retecta pudendis,* כאשר נקראת שפיר שהוא שם נפל היוצא מרחמה של אשה *quemadmodum vocatur Schaphir, quod eſt nomen abortus egredientis ex utero mulieris.* Hinc eſt quod Munſterus ponit, שָׁפִיר *Fœtus, embryo.*

שׁוֹפָר *Arca pro pecuniis eccleſiæ. Plur.* שׁוֹפָרוֹת. *Sic appellatæ olim fuerunt Arcæ pecuniariæ in Templo Hieroſolymitano, quarum tredecim fuerunt, & habuerunt formam cornu. ſuperiori parte anguſtæ, ne per fraudem aliquid eximi poſſet, & infrà latæ. Talmudici,* שלשה עשר שופרות היו במקדש Tredecim arcæ eleemoſynariæ fuerūt in ſanctuario, Schekalim cap.6. in initio. Gloſſa, שופרות *id eſt,* תיבות *Arcæ: vocarunt eas* שופרות, *propterea quòd fuerunt* בצורת שופר *ad formam tubæ vel cornu, rotundæ, curvæ, latæ infrà, anguſtæ ſuprà, leutè ad ſummum ſe arctantes.* Eſt poſt: שופרות הללו עקומות היו קצרין מלמעלה רחבין מלמטא מפני הרמאין Arcæ iſtæ curvæ fuerunt, anguſtæ ſuprà, latæ infrà propter homines fraudulentos. Item ibid. מביאה דמיהן ונותנת בשופר Afferebat pecunias iſtorū, & poſuit eas in arcam. Et cap.2. כשם שהיו שופרות במקדש כך היו שופרות במדינה Sicut fuerunt arcæ pecuniariæ in ſanctuario urbis: ſic quoq; fuerunt arcæ pecuniariæ in agro, i.e. in eccleſiis extra urbem. Item, האשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה מעות ונותנת בשופר Mulier ob partum aut fluxum affert pecunias (duorum turturum) & mittit in arcam, Eruvin fol.32.1. Et mox ibidem, אין בית דין של כהנים עומדים משם עד שיכלו כל המעות שבשופר Conſiſtorium ſacerdotum non diſcedebant inde, donec exemptæ eſſent omnes pecuniæ, quæ erant in arca. *Arcæ hæ diverſis uſibus collectarum pecuniarum inſerviebant, & quælibet ſui uſus inſcriptionem habebat, veluti Arca pro pecunia partus muliebris, habebat inſcriptionem* קינים Aves nidorum, *i.e. pecunia pro oblatione turturum & ſimilium, juxta præceptum Legis.*

שִׁפְרְנוּ *Equi regii nomē, qui adductus fuit ex Africa, & poſtea datus Mardochæo, ut eo veheretur per urbem honoris regii causâ,* Eſth.6.10. in ſec. Targ. *Dictus videtur ſic à* שפר *&* רנו *à generoſis motibus.*

שׁוּפְרְזִין *Vitra potatoria, oblonga inſtar cubiti,* Talm. ומשקי ליה בשופרזי Et bibendum dabant ipſi ex vitro oblongo, ein hohen Myel/ Kethuvos fol.65.1. *In Aruch ſcribitur* שפר זיני *&* שפר זיינא, *ut duæ voces.*

שְׁפַרְנוּנָא *Piſcis genus,* Tal. עָ״ז fol.39.1.

שְׁפַרְפָּרָא *Aurora, ſtella auroræ, Lucifer:* וְלָא יַחְפֵּי עֲלוֹי שְׁפַרְפָּרָא Neque illuceſcat ſuper eo aurora, Hebr. נְהָרָה, Lux, Jobi 3.4 בִּשְׁרוּי בִּשְׁפַרְפָּרָא

In principio auroræ, Hebraicè לְראשׁ אַשְׁמוּרוֹת, Thren.2.19. בְּשַׁפְרְפָּרָא יְקוּם בְּנָגְהָא In aurora surgens ad lucem diei; Dan.6.20. אַקְדָּמִית בְּשַׁפְרְפָּרָא Præveni auroram, Psalm.119.147. יִתְגְּלֵי כְּשַׁפְרְפָּרָא נְהוֹרָךְ Revelabitur sicut aurora lux tua, Jesa.58.8. עַד דְּיִתְגְּלֵי כְּשַׁפְרְפָּרָא נְהוֹרָא Donec reveletur ut aurora, lux, Jesa.62.1. דָּמֵי לְשַׁפְרְפָּרָא Similis est auroræ, quæ oritur tempore matutino, Esth.10.3.

Deinde adducitur in Aruch ex Vajikra rab sect.12. ad locum Proverb.23.v.31. יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישָׁרִים id est, סוֹף שֶׁעוֹשֶׂה בֵּיתוֹ שַׁפְרְפָר Tandem faciet domum suam planitiem, id est, vacuam instar planiciei planæ, ut nihil in ea remaneat: *In nostris libris legitur pro eo,* מֵישְׁרָא.

שְׁפַת *Disponere, Ordinare. Hinc apud Talmudicos,* שופתות ב׳ קדירות Disponunt duas ollas, Sota fol.11. ישפתו לו קדירה בכל יום Disponent ei ollam quotidie, i.e. ponent ad ignem, super focum, Zusetzen Germ. Cholin fol.84.1.

שׁוּפְתָּא *Frustum, Segmentum:* שופתא דתומא Frustum porri, Schab. fol.140.col.1. עייל שופתא בקופינא דמרא Indidit frustum ligni in foramen marræ, Schab. fol.102.2. id est, Clavum infixit manubrio, quod oculo marræ inditum est, ut magis firmè hæreret & non excideret. Hoc tamen R.Salomon scribit מופתא ad indicandum, quod per ש sit legendum. *Alibi simpliciter explicatur Manubrium,* ut: שופתא בקופינא דמרא רפיא Manubrium in oculo marræ vacillat, remissum est, Gittin fol.32.1. in fine capitis.

שֶׁן שַׁצָּא *Pinna piscis:* בין שיצא לשיצא דכוורא Inter pinnam unã & alteram piscis, Bava basra fol.73.col.2. Navis quædam ivit in dorso piscis alicujus inter pinnam unam & alteram per triduum, unde magnitudo istius piscis dijudicanda.

שִׁיצִין *Stolones, Spinæ è radicibus palmæ provenientes,* Moed katon fol.25.2.

שְׁצָה שֵׁיצֵי, שַׁצָּא *Perdere, Consumere, Exscindere: Absolvere, Perficere. Sic usurpatur in Pahel cum Tzere ab initio loco Pathach. Quæ sub hac forma passivè significant, prava esse judico, & legenda ex Ithpahel, ex communi usu, ut in exemplis videbitur. Respondet in Targũ verbo* כלה *&* כרת *aliisq́. Præteritum,* כַּד שֵׁיצָא לְמַלָּלָא Cùm absolvisset loqui, Heb. כַּאֲשֶׁר כִּלָּה, Gen.18.33. שֵׁיצֵי יְיָ לָא חָס Perdidit Dominus nullâ usus clementiâ, Hebr. בִּלַּע Absorpsit, Thren.2.v.2. שֵׁיצֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁיצֵי כָּל בִּרְנְיָתְהָא Perdidit Israëlem, perdidit omnia palatia ejus, Hebr. בִּלַּע, Thren.2.5. וְשֵׁיצֵי יְיָ מִיִּשְׂרָאֵל Et exscidit Dominus ex Israël, Heb. וַיַּכְרֵת, Jesa.9.14. דְּשֵׁיצֵי יַתְהוֹן Qui exscidit eos, Heb. אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם Deuter.31.4. שֵׁיצְיֵהּ יְיָ Exscidit eũ Dominus Deus tuus è medio tui, Hebr. הִשְׁמִידוֹ, Deut.4.3. גַּבְרָא דְּשֵׁיצְיָנָא Vir iste qui consumpsit nos, Hebr. כִּלָּנוּ, 2.Sam.21.5. וְשֵׁיצִנּוּן יְיָ Et exscidit illos Dominus, Hebr. וַיַּשְׁמִדֵם, Deuter.2.22. שֵׁיצִיתָא כָּל Exscidisti omnes errantes à timore tuo, Hebr. הִצְמַתָּה, Psal.73.27. בַּעֲלֵי דְבָבַי שֵׁיצִאוּנוּן Inimici mei consumpserunt eos, Hebr. אֹיְבַי כִּלָּם, Thren.2.v.22. וַאֲמַרוּ שֵׁיצֵינָא Et dixerunt, perdidimus, Thren.2.v.16. שֵׁיצֵינָא יוֹמֵי חַיָּנָא Consumpsimus dies vitæ nostræ, Hebr. כִּלִּינוּ, Psalm.90.9. *Tria sequentia ex forma Ithpahel omninò videntur legenda, cùm in forma Pehal hoc verbũ inusitatum sit, & Hebræum* כָּלָה *in Kal, per Ithpahel in Targum transferri soleat.* Loca sunt, שֵׁיצִיתִי pro אִשְׁתֵּיצִיתִי Consumptus sum, Psal.39.11. שֵׁיצִיאוּ pro אִשְׁתֵּיצִיאוּ Consumpti sunt, Psal.31.11. עַד דִּי שֵׁיצֵי pro אִשְׁתֵּיצֵי Usquedum absoluta esset messis hordeorum, Ruth.2.23. *Participium,* וְחַיָּב הוּא מְשֵׁיצֵי Et improbum ipse perdit, Hebr. מְכַלֶּה; Job.9.22. *Infinitiv.* וְשֵׁיצָאָה לָא אֲשֵׁיצֵנָּךְ Et perdendo non perdam te, Heb. וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ Jerem.46.28. לְשֵׁיצָאָה יַת תּוֹקְפָהָא Ad perdendum munitiones ejus, Hebr. לַשְׁמִד, Jesa.23.11. לְהוֹבָדָא יַתְכוֹן וּלְשֵׁיצָאָה Ad perdendum vos, & ad exscindendum vos, Hebr. וּלְהַשְׁמִיד, Deut.28.63. Jon. hîc habet, וּלְמְשֵׁיצָא יַתְכוֹן, ubi מ est formativa litera Infinitivi in Pahel, ex usu Hierosolymitano. לְשֵׁיצָאוּתָנָא Ad perdendũ nos, Heb. לְהַשְׁמִידֵנוּ, Deuter.1.27. עַד שֵׁיצָיוּתֵיהּ לְמֵיכַל Dum absolvisset edere & bibere, Hebr. עַד כַּלֹּתוֹ, Ruth.3.v.3. לָא תִּיכוּל לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן Non poteris exscindere eos uno momento, Hebr. כַּלֹּתָם, Deuter.7.22. *Imperat.* שֵׁיצֵי יַתְהוֹן בְּבַלּוּ Consume eos consumptione, שֵׁיצֵי יַתְהוֹן עַד דִּי לֵיתְנוּן Consume eos donec non sint amplius, Hebr. כַּלֵּה, Psalm.59.14. *Futurum,* עַד דַּאֲשֵׁיצֵי יַתְהוֹן Donec consumpsero eos, Jere.9.16. וְשֵׁיצָאָה לָא אֲשֵׁיצֵנָּךְ Et perdendo non perdam te, Jerem.30.v.11. הֲבִרְגַז תְּשֵׁיצֵי Num in indignatione consumes justum cum injusto? Hebr. תִּסְפֶּה, Genes.18.23. חַטָּאַיָּא וְחַיָּבַיָּא תְּשֵׁיצֵי Peccatores & improbos consumet, Hebr. תֹּאכַל, Jesa.9.v.18. וְחֶרֶב לָא אֱנָשׁ תְּשֵׁיצְנֵיהּ Gladius & non homo consumet illum, Hebr. תֹּאכְלֶנּוּ, Jesa.31.8. וּנְשֵׁיצְנֵיהּ מֵאַרְעָא Et perdamus eum de terra, Hebr. וְנִכְרְתֶנּוּ Et exscindamus eum, Jere.11.19. בְּעַלְעוֹלָא יְשֵׁיצֵנּוּן Sicut tempestas perdet eos, Hebr. יִשְׂעָרֶנּוּ, Psalm.58.v.10. עַד זְמַן דִּיְשֵׁיצוּן Usque ad tempus quo absolverint totam messem meam, Hebraicè עַד אִם כִּלּוּ Ruth.2.21. *Passivum Ithpahel, Præterit.* אִשְׁתֵּיצָא בִשְׂרִי Consumptum est corpus meum, Heb. כָּלָה & sic deinceps hoc Verbum transferri solet, Psal.73.26. וְאִשְׁתֵּיצֵי בָזוֹזָא Et consumptus est prædator, Heb. וְכָלָה, Jesa.29.20. אִשְׁתֵּיצִיאוּ הֵיךְ תְּנָנָא יוֹמָי Consumpti sunt ut fumus dies mei, Hebr. כָלוּ, Psal.102.4. אִשְׁתֵּיצִיוּ חֵילְוָתֵיהּ Consumpti sunt exercitus ejus, Hebr. תַּמּוּ, Psal.9.7. אִשְׁתֵּיצִיוּן מִן אַתְרִגְשָׁתְךָ

Consumpti

Consumpti sunt præ terroribus, Hebraicè תַּמּוּ, Psal.73.19. אִשְׁתֵּיצָנָא מִן תּוּקְפָךְ Consumpti sumus ab ira tua, Heb. כָּלִינוּ, Psal.90.7. אִשְׁתֵּיצִינָא Quod excisi simus, Hebr. נִשְׁמַדְנוּ, 2.Sam.21.5. *Infinitivus*, בְּאִשְׁתֵּיצָאוּת רַשִׁיעַיָא In exscindendo, quòd exscindentur improbi, videbis, Hebraicè בְּהִכָּרֵת, Psal.37.34. *Futurum*, וְאִשְׁתֵּיצֵי אֲנָא Et exscindar ego & familia mea, Hebr. וְנִשְׁמַדְתִּי, Genes.34.30. Veneta hîc corrupta sunt. יִשְׁתֵּיצוּן Exscindentur, Heb. יִכָּרֵתוּ, Psal.37.22. וּבְנֵיהוֹן דְּרַשִׁיעַיָא יִשְׁתֵּיצוּן Et liberi improborum exscindentur, Hebraicè נִכְרָת, Psal. 27. 28. כּוּלְהוֹן יִשְׁתֵּיצוּן, רְשָׁעִים Omnes illi consumentur, Hebr. יִכְלָיוּן, Jesa.31.3. וְיִשְׁתֵּיצוּן דְּשָׁרַן בְּמִישְׁרָא Et exscindentur qui habitarunt in planitie, Hebr. וְנִשְׁמַד הַמִּישֹׁר, Jerem.48.8. עַד דְּיִשְׁתֵּיצוּן Donec sint consumpti, Hebr. עַד כְּלוֹתָם, Jer.44. v.27. וְעֵינֵי דְרַשִׁיעַיָא תִּשְׁתֵּיצוּן Et oculi improborum consumentur, Hebr. תִּכְלֶינָה, Job.11.20.

שֵׁיצָא *Consumptio, Perditio, Excisio*: שֵׁיצָא קְרִיב Excisio propinqua est, Hebr. מְחִתָּה Contritio, Proverb.10. vers.14. Veneta hîc sunt corrupta: sic autem legendum esse, patet ex vers.29. ejusdem hujus capitis, ubi legitur וְשֵׁיצָא pro eodem Hebræo.

שֵׁיצָאָה *Idem*: כִּרְנוּ לְשֵׁיצָאָה In commotione ad consumptionem, Hebraicè לְכָלָה, Ezech.13.13. גְּמִירָא וְשֵׁיצָאָה Consumptionem & excidium, Jesa.10.v.23.

שֵׁיצָאוּת *Idem: item, Absolutio*: עַד שֵׁיצָאוּת סַנְיָתָא Usque ad absolutionem odii, id est, absolutissimo odio odi, Hebr. תַּכְלִית, Psal.139.22.

שֵׁיצָאוּתָא *Idem*: עַד שֵׁיצָאוּתָא Usque ad consumptionem, Hebr. עַד כַּלֵּה, 2.Reg.13.19. *Per apocopam*, וְתִרְדּוּנוּן עַד שֵׁיצֵי Et depulerunt eos usque ad consumptionem, Hebr. עַד הַחָרְמָה, Num.14.45. in Jonathane.

שׁוּנִיצָא *Nigella, melanthium*, Talm. Pesach. fol.35.1.

שׁוּנִיצָא *Adducitur hîc in Aruch ex Bava metzia fol.99.2. & explicatur* אֲמִיר *Ramus*. In Talmud legitur pro eo הביצא דתמרי.

שַׂק, שַׂקָּא

Saccus: אוֹ מְשַׁךְ אוֹ שַׂק Aut pelle, aut sacco, Levit.11.32. וּלְבוּשׁ שַׂקָּא Et vestimentum sacci, Esth.4.3. וְאַסַּר שַׂק בְּחַרְצֵיהּ Et ligavit saccum in lumbis suis, Gen.37. vers.34. לְבוּשׁ דְּשַׂק Vestimentum sacci, Esth.4.1.2. וּפְתַח לֵוִי יָת שַׂקֵּיהּ Et aperuit Levi saccum suum, Genes.42.27. in Jonath. וּלְמֶעְדֵּי יָת שַׂקֵּיהּ Et ad removendum saccum ejus ab ipso, Esth.4.4. *Plurale*, וּנְסִיבוּ שַׂקִּין בָּלָן Et acceperunt saccos veteres, Josuæ 9.2.

שְׁקַד

Vigilare, Invigilare, Sedulum, assiduum & diligentem esse in re aliqua, ut Hebr. Præteritum, שְׁקַדִית כָּל לֵילְיָא Vigilavi totâ nocte, Psal.102.8. *Futurum*, וְנִשְׁקוֹד עַל אִסְקוּפָתִי Et vigilat ad limina mea, Prov.8.34. R. David passim notat, significare hoc Verbum השתדלות *Diligentiam*, & התמדה *Assiduitatem*. *Apud Talmudicos*, הוי שקוד ללמוד תורה מה שתשיב לאפיקורוס *Esto assiduus ad discedam Legem Dei, ut habeas quod respondeas epicuro, id est, hæretico*, Pirke avoth capite 2. *Ithpehal*, אִשְׁתְּקִיד *Idem*. הוה משתקיד למסמכינהו Erat vigil, sedulus, solicitus, ad promovendos eos, Sanhed.fol.14.1. לשקוד על דלתי תורתי Ut diligenter invigilem studiis meis.

שְׁקִידָה *Vigilantia, Assiduitas, Diligëtia indefessa, Alacritas*: רוב העסק עם הנשים ישיר האדם מהשקידה על החכמה *Frequens conversatio cum mulieribus, depellit hominem à studio sapientiæ*, R.Levi Prov.31. vers.4.

שַׁקְדָן *Vigil, assiduus, industrius, sedulus*: Talm. משמת בן עזאי בטלו השקדנים A quo tempore mortuus fuit Ben Assai, cessarunt vigiles in literis, qui scil. diu noctuque studiis literarum propagandis, in Scholis advigilabant, Sota fol.49.1.

שָׁקוֹד *Idem*. Sic vocatus fuit quidam R.Samuel, in Ketubh. fol.43.2.

שְׁקֵדִין *Amygdala*, Genes.43.11. scribitur עַיִין per commutationem literarum ejusdem organi ג &ק. שקדים המרים Amygdala amara, המתוקים dulcia, Maaseroth ab initio.

משקרי חלזוני. Legitur in ע״ז fol.28.col.2. Baal Aruch in litera Mem legit per Resch משקרי & explicat, *Ranas fissas ex quibus rana egreditur*. Sed hæc expositio non videtur quadrare: חלזוני sunt Limaces non Ranæ.

אִשְׁתְּקַד, אִשְׁתָּקַד Vide in litera א.

שְׁקָא

אַשְׁקֵי *Potum præbere, Potare, Bibendum dare, Bibere facere: Adaquare, Irrigare. Præteritum*, וְאַשְׁקֵי יָת עָנָא דְלָבָן Et adaquavit pecudes Labanis, Gen.29.10. וְאַשְׁקְיָנָא כָּס דְּלוּט Et bibendum dedit nobis poculum maledictionis, Jerem.8.14. וְאַף גַּמְלַיָּא אַשְׁקְיַאת Etiam camelis bibendum dedit ipsa, Genes.24.46. וְאַשְׁקֵיתִי יָת כָּל עַמְמַיָּא Et bibendum dedi omnibus istis populis, Jer.25.v.17. *Particip.* וּמַשְׁקֵי יָת כָּל אַפֵּי אַרְעָא Qui irrigabat totam superficiem terræ, Genes.2 6. דְּמַשְׁקֵי טוּרַיָּא Qui irrigat montes, Psal.104 13. הוי דְמַשְׁקֵי לְחַבְרֵיהּ Væ ei qui potum præbet proximo suo, Habac.2.15. *Plural.* מִן בֵּירָא הַהוּא מַשְׁקַן עֶדְרַיָּא Ex puteo isto adaquant pecudes, Genes.29.v.2. וּמַשְׁקַן יָת עָנָא Et adaquabant pecudes, Gen.29.3. *Infinitivus*, וּפַקֵּיד לְאַשְׁקָאָה יָתְהוֹן Et præcepit bibendum dare ipsis, Esth.1.v.7. וְשֵׁיצִיאַת לְאַשְׁקָיוּתֵיהּ Et cùm absolvisset ipsa dare bibendum ipsi, Genes. 24.v.19. *Imperativus*, אַשְׁקֵי מַיָּא Potum dato ipsi aquæ, Prov.25.21. אַשְׁקִינִי כְּעַן זְעֵיר מַיָּא Bibendum dato mihi parum aquæ. אַשְׁקוּ עָנָא Adaquate gregem,

gregem, Genes.29.v.7. *Futurum,* וְאַף נַמְלָךְ אַשְׁקֵי Etiam gregi tuo bibendum dabo, Gen.24.v.46. וְתַשְׁקֵי יַת כְּנִשְׁתָּא Et bibendum dabis cœtui, Numer.20.8. וְתַשְׁקֵי יַתְהוֹן חַמְרָא Et bibendum dato ipsis vinum, Jerem.35.2. וְיַשְׁקֵי יַת אִתְּתָא Et faciet ut bibat mulier ista aquas istas amaras, Num.5. vers.24. וְיַשְׁקִנָּהּ יַת מַיָּא Et potabit eam aquis istis, Num.5.27. נַשְׁקֵי יַת אֲבוּנָא Bibendum demus patri nostro, Genes.19.32. וְנַשְׁקֵי עָנָא Et adaquabimus gregem; Genes.29.7.

שַׁקְיָן *Bibulus, potator,* Rab.

שָׁקֵי · שָׁקְיָא *Pocillator, pincerna, â poculis.* שָׁקְיָא דְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם Pincerna regis Ægyptiorum, Genes.40.1. שָׁקְיָא וְנַחְתּוֹמָא Pincerna & pistor, Genes.40.5. *Plurale,* רַב שָׁקֵי Præfectus pincernarum, Hebr. שַׂר הַמַּשְׁקִים, Genes.40.20.21.

שַׁקְיָא *Irrigatio:* אֲרֵי כוּלָּא בֵּית שַׁקְיָא Quod tota ipsa esset locus irrigationis, i. e. irriguus, Hebr. כֻּלָּהּ מַשְׁקֶה, Gen.13.10. אֲתַר בֵּית שַׁקְיָא דְמַיָּא Locum irrigationis aquarum, id est, irriguum, Jos.15. v.19. וּכְגִנַּת שַׁקְיָא Et sicut hortus irrigationis, Jesa.61.11. & 1.30. Item *Adaquatio:* unde, בֵּית שַׁקְיָא Locus adaquationis, Hebr. שֹׁקֶת, Genes.24.20. id est, *Aqualiculum, Canalis unde bibunt pecudes,* ut explicatur Genes.30.v.38. *Plurale,* עֲבָדִית לִי גִנַּת שַׁקְיָן Feci mihi hortos irrigationum, id est, irriguos, Eccles.2.5.

שִׁיקְיָא *Stagna:* וְעַל שִׁיקְיָא Et super stagna, Hebr. הָאֲגַמִּים, Exod.8.5. דְּאַתּוּן דָּמַן לְדָזָרְעִין עַל שִׁיקְיָא Qui similes estis iis qui seminant juxta stagna, id est, loca irrigua, Jesa.32.20. וְעַל שִׁיקְיֵיהוֹן Et super stagna ipsorum, Hebr. וְעַל אַגְמֵיהֶם, Exod.7.v.19. in Jonathane.

שַׁקְיָן *Potus, liquor potui serviens vel ad cocturam:* כַּד בְּשִׁילָא בַּחֲמַרָא בִּמְשַׁחָא וְשַׁקְיָנֵי Quando coctum est in vino, oleo sive pinguedine, aut alio liquore, Exod.12.9. Jonath. וְכָל שִׁיקְיָינֵי דְאִיתְרוּ בֵיהּ עִנְבֵי Aut ullos liquores, id est, ullum liquorem, in quo dissolutæ sunt uvæ, non bibes, Numer.6.3. in Jonathane.

שָׁקוּתָא *Potus:* וְשִׁקוּתָא כְּהִלְכְתָא Et potus juxta consuetudinem dabatur, Esth.1.v.8. וְשִׁקוּתֵיהּ Et potus ejus, 1.Reg.10.5.

שַׁקְיוּתָא *Idem:* וְשַׁקְיוּתִי בִּבְכוּתָא מְזַגִית Et potum meum fletu miscui, Psal.102.10. עַל שַׁקְיוּתֵיהּ Super potum suum, id est, officium præbendi potus, Genes.40.21.

בֵּירַת שַׁקְיוּתָא *Locus irrigationis, locus irriguus:* וּבֵית שַׁקְיוּתְהוֹן סַגִּי Et loca irrigua ipsorum multa erant, Genes.29.22. in Jonath. Lectio prava est. Targ.Hieros. habet pluraliter שַׁקְיָתָן Loca irrigua, id est, puteis aut fontibus scatentia.

מַשְׁקֵי *Pincerna, à poculis:* דַּהֲוֵיתָא מַשְׁקֵי לֵיהּ Quando fuisti à poculis ipsi, Genes.40.13.

מַשְׁקֵי · מַשְׁקְיָא *Potus, liquor potabilis: Convivium, Compotatio.* וְכָל מַשְׁקְיָא דְיִשְׁתְּתֵי Et omnis potus qui bibi solet, Levit.11.34. בְּמֵיכְלֵיהּ וּבְמַשְׁקְיֵיהּ In cibum ejus & in potum ejus, Genes.40.1. Jon. עֲבַד מַשְׁקְיָא Fecit convivium, Heb. מִשְׁתֶּה, Esth.1. v.3. & sic sæpius. *Plurale,* מַשְׁקְיָא *Convivia, Compotationes:* יוֹמְמָא דְמַשְׁקְיָא Dies conviviorum, Esth.9.22. in sec. Targum.

מַשְׁקֶה *Humor, Liquor. Plurale,* מַשְׁקִין *Humores, liquores, humida, aqua:* משקים טמאים Aquæ pollutæ. ספק משקין Dubium liquidum, an scil. mundum vel pollutũ sit. שבעה משקין הן Septem liquores sunt generales, qui enumerantur in Machschirin cap.6. Ad eos alia liquida revocantur, de quorum immunditia disputatur, vel munditia, si cibum attingant. A pollutis abstinendum Lex docet. Fundamentum disputationis est ex Levit 11.34. & 11.38. ubi legitur: וְכִי יֻתַּן־מַיִם עַל זֶרַע *Et si data fuerit aqua super semen sive frugem, &c. polluta esto.* R.Salomon hîc notat ad מַיִם; nempe Aqua, ושאר משקין & reliqua liquida. Super semen, vel si semẽ evulsum in aquam inciderit. *Semen*; & super omnes fructus aut edulia, quæcunq; homini in usum cibi cedunt, sive super ea ceciderit aliquis liquorum istorum, sive ea ceciderint in aliquem liquorum, tunc ea rectificanda, id est, à pollutione vindicanda sunt. Septem isti liquores suprà dicto loco sic enumerantur: שבעה משקין הן הטל והמים והיין והשמן והדם והחלב ודבש דבורים Septem liquores sunt, ros, aqua, vinum, oleum, sanguis, lac & mel apum. Videndi hîc interpretetes, & inter eos Bartenora cum Majemone, & R.Salomon ad vers.34.

שקז שקוזי. Legitur in Talmud Hierosol. Berach. fol.10.4. & explicatur in glossa, מין מליח *Species saliti, vel sale conditi cujusdam, aut fructus dulces admodum.*

שְׁקַט *Quiescere, quietum, tranquillum esse, ut Hebr. Sæpius tamen Hebræum per* שדך *transferri in Targum solet. Participium,* וְשָׁקְטִין אִנּוּן עַל נִכְסֵיהוֹן Et quiescunt super divitiis suis, Jerem. 48.v.11. דְּשָׁקְטִין וְשָׁרָן לְרַחְצָן Qui quieti sunt & habitant securè, Judic.18.7.27. *Futur.* תִּשְׁקְטוּן וְתִשְׁרוּן לְרַחְצָן Tranquilli eritis & habitabitis securè, Jesa.30.15. יִשְׁקְטוּן Tranquilli erunt & habitabunt securè, Jesa.32.17. וְיִשְׁקְטוּן Et quieti erunt habitabuntq; securè, Jerem.30.10. *Aphel,* אַשְׁקֵיט *Quietum reddere, quietem vel tranquillitatem alicui præstare vel largiri. Futurum,* לָא אַשְׁקֵיט לְמַלְכְוָתָא Non præstabo quietem regnis, Jesa.62.1.

שָׁקִיט · שְׁקִיט *Quietus, tranquillus:* יָתְבָא שְׁלֵיָא וּשְׁקִיטָא Habitat tranquilla & quieta, Zach.1.11.

שְׁקַט *Quies, tranquillitas.*

שקטנאי Sic adducitur hîc in Aruch. In Gemara hodie legitur שקיטנא, estq́ nomen Avis, cujus duæ sunt species: ea cujus crura sunt oblonga & corpus rubens, licita est ad esum, Cholin fol.63.1.

שקוט *Breve, depressum, Talm.* שמא צוארה נאה Fortassis est collum ejus pulchrum? breve est, e.d. humile, depressum, & humeris quasi innitens, in iisque Quiescens, Nedarim cap.9. in fine. שראשו שקוט Cujus caput depressum est: וצוארו שקוט Et collum ejus depressum, Bechor. fol. 43. col. 2. Id in primogenito vitiosum est, adeò ut à sacerdote non recipiatur, cui de jure cedebat.

משקט *Masket.* Elias in Tisbi scribit de hac voce: *Scripturam parvam, id est, eam quæ non est quadrata, vocant* משקיט. *Et ante multos annos indicatum mihi fuit, esse vocabulum Arabicum, & significare Macilentum & Extenuatum. Sed postea iterum intellexi, non esse Arabicum, unde interrogavi multos Judæos, Italos, Gallos, Hispanos, Græcos & Arabes, qui omnes quidem sic vocabant, sed ignorabant ejus interpretationem. Ceterùm nos Germani vocamus* כשיט, *sed nescimus quid sit. Inveni autem, quòd eam vocent Scripturam rotundam. Est porrò & alia scriptura ab Arabibus profecta, quam vocant* כתיבה של חצי אותיות, *in qua ponunt Jod & Vau in medio Daleth, Resch, & Beth, atq; omnes literæ cohærent inter se invicem. Atque hæc scriptura valdè usitata est apud Rabbinos.* Hactenus Elias.

שקל *Librare, ponderare, pendere, appendere,* Hebr. *Metaphoricè, Examinare, Considerare, Æstimare. In Targum pro eo dicitur* תקל, *commutatis pro more* ש & ת.

שקול *Ponderatum, libratum, æquo scil. pondere: inde est Æquale, in neutram partem inclinans: æqualis vel ejusdē juris, rationis, analogiæ & proportionis.* Unde illud: אין עושין בית דין שקול, vel, אין בית דין שקול *Non faciunt judiciū vel consistorium judiciale libratum,* i.e. ex paribus personis, ut sententia utrinq; quasi in equilibrio constet, sed imparitas personarum requiritur, ut sit unus minimum מכריע unam lancem deprimēs. Hinc Talmudici in illud: *Et exibūt seniores tui & judices tui,* Deut. 21.v.2. Rabbi Jehuda dixit, Quinq; fuerunt, eo quod dicitur, *Seniores tui,* scil. duo: *& judices tui,* scil. duo: ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד Sed quia judicium nō potest esse ex paribus, adjiciebant ipsis unum adhuc, ut essent quinq;, Sanh. fol.14.1. Sota fol.44.2. in princ. capitis 9. Quintus scil. æquales duorum sententias augebat, ut una sententia præponderaret. Hinc & minimum consistorium constat ex tribus, medium ex viginti tribus, maximum ex septuaginta & uno. Id necessitas postulabat. Nam si duorum judicum unus diceret, justus est: alter diceret, reus est; requirebatur tertius, qui unius sententiam augeret, & lancem deprimeret. In eam sententiam superiorem locum ex Deuteronomio, Jonathan Hierosolymitanus transfert: *Et exibunt ex consistorio magno duo sapientum tuorum, & tres ex judicibus tuis.* Sic etiam scribunt confirmari illud, quod Scriptura alibi dicit, אחרי רבים להטות *Post plures ad inclinādum, Exod.23.2.* Debent ergo plures esse, non pares. שקלי זהב מוכרין נבורות Ponderatores auri, Sevach. fol.74. הגשמים בתחיית המתים מתוך ששקולה כתחיית המתים *Commemorant virtutem pluviarum in precatione pro resurrectione mortuorum; quia æstimatur, ut ipsa vivificatio mortuorum,* Berach. cap. 5. fol.33. col.1. Nam, ut est ibid. in Talmud Hierosol. Quemadmodum vivificatio mortuorum vitam affert mundo: sic descensio pluviæ vita est mundi, &c. שקולה כנגד התורה כולה Æstimatur sicut tota Lex.

שקול *Libramen, ponderatio: Examen:* שקול הדעת Libramen, examen mentis, libra rationis: אנשי שקול הדעת אמרו Viri libratæ rationis dicūt, id est, viri cordati, prudentes, cum ratione rerum momenta pensitantes, R. Aben Esra Genes. 22.v.1. & Numer.20.8. & 22.28. Frequens locutio apud hunc authorem. Et Exod.20. in principio explicationis decem præceptorum: Non est in decalogo, nisi Sabbathum duntaxat (id est, solum præceptum de Sabbatho) שאינה בכלל שיקול הדעת quod non est ad libram rationis. Munsterus reddidit, *De dictamine rationis.* Et mox ibidem, שהם נטועים בשיקול הדעת Quæ implantata examini rationis, rectæ rationi. Munsterus: *Impressa conscientiæ.* Mox ibidem: וחלילה חלילה שתהיה מצוה אחת מהן משכחת שקול הדעת Absit, absit, ut sit præceptum unum ex illis abnegans libramen rationis, id est, quod sit rectæ rationi contrarium. Munsterus: *Quod acies mentis nostræ velit floccipendere.* Et mox: Quod si inveniamus unum præceptum ex illis, משכחת שקול הדעת abnegans libram mentis. Munsterus: *Quod rationi non sit consonum.* Et mox: Scimus scientiâ planâ, quòd omnia illa præcepta, שאינם חיבורת משקול הדעת quæ non sunt subjecta examini rationis, ea mysterium quoddam continent, etiamsi illud nobis sit incognitum. Munsterus: *Quæ rationi absurda videntur.*

שקל · משקל *Pondus: apud Grammaticos, Forma, analogia vel anomalia vocis Grammatica:* ut, Quædam veniunt על משקל שנים ad formam Nominis שנים; veluti מים · רחים · שמים & similia, etsi numero singulari sint inusitata. Sic

R.David scribit, Ezech.4.10. ad vocem במשקול: *Est cum Cholem* בשקל מזמור *ad formam Nominis* מזמור.

משקלתא · משקלתא · משקולת *Perpendiculum, pondus sive plumbum à filo pendens, quo rectitudo aut obliquitas perpenditur & examinatur:* כאבן בר משקולתא Sicut lapis perpendiculi, Jesa.28.17. יחזי ית אבן משקולתא Cùm videret lapidem perpendiculi in manu Zerubabelis, Zachar.4.v.10. ומשקלתא דצדיותא Et perpendiculum vastationis, Jesa.34.v.11. במשקולתא Cum perpendiculo, Jesa.44.v.13. *Apud Rabbinos,* חוט המשקולת Filum perpendiculi.

II. שקל *Accipere: cum Præpositione* מן A' vel Ab, est *Auferre. Præteritum,* די שקל יעקב מן עשו Quam abstulit Jacob ab Esau, Cantic.2.15. *Participium,* והוה ממוכן שקל אתתא דפרסיתא Fuitque Memuchan accipiens uxorem è Persis, Esth.1.16. in secundo Targum, דשקל מרטוטא מן חבריה Qui aufert vestem à socio suo tempore frigoris, Proverb.25.v.20. *Sic apud Talmudicos communissimè.* דשקלן ומארן בהון Qui accipiunt & dant illis, id est, qui negotiantur illis, occupati sunt in illis, scil. verbis Legis, Cant.3.8.

III. שקל *Ferre, Portare, Bajulare. Apud Talmudicos,* אמרי ליה יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים אמר להו אמרי אינשי במתא דירקא ירקא שקול *Dicebant ipsi Jochana & Mamre, nempe Mosi: Paleam tu infers in Aphrajim (admirativè!) respondebat ipsis Moses: dicunt vulgò homines, In urbem olerum olera importa,* Menach fol.85.1. *Locus notabilis.* Cùm Moses inciperet signa edere in Ægypto ante liberationem Israëlitarū, vulgò Ægyptii putabant, על ידי כישוף per magiam ista fieri, quæ tūc in Ægypto mirè vigebat. Accedentes ergò duo insignes magi, Jochana sive Johannes (contractè Jannes) & Mamre, per ludificationem dicebant Mosi: *Paleam tu infers in Aphrajim?* Proverbialis ista fuit locutio, quâ irridebant Mosen, quasi eò deferret paleam, fænum aut pabulum jumentorum, ubi pabuli maxima esset copia, quâ laude celebris fuit locus Aphrajim. q.d. Tune vis magicas artes in Ægypto ostentare, ubi magia est celebratissima, & ubi longè nobiliores sunt magi, quàm tu? respondebat ergo Moses ipsis simili proverbio: *In urbem olerum olera importato.* Immò ubi rerum communiter copia est, eò res devehendæ plures. Nam eò hominum multitudo confluit, ut emant sibi necessaria, tum etiam copia facit pretiì vilitatem. Vide suprà in ordine ירק.

שקולאין *Bajuli, portantes onera pro mercede, Tal.* הנהו שקולאי דהוו דרו חביתא דחמרא Isti bajuli, qui portabant vas vini, Chol.f.105.2. Bav.metz.f.99.

שקם שקמין *Sycomori:* ושקמין לי בשפלתא Et sycomori sunt mihi in planicie, Amos 7.v.14. *Emphat.* כשקמיא די בשפלתא Sicut sycomori in planicie, 1.Reg.10.27. *Et fœminìnè,* ושקמתהון בברוזא Et sycomoros ipsorum grandine majori, Psal.78.47. בנות שקמה Ficus instar castaneis, ficus heterogeneæ, Talm. Demai in princ. Glossa, תאנה המורכבת בערמון.

שקע אשתקע *Submergi, in profundum deprimi, profundum petere, in profundo subsidere, considere. Præteritum,* ושקעו היכאברא Et profundum petiverunt instar plumbi, Exod.15.v.10. in Jon. ubi Onkelos habet אשתקעו passivè: ואשתקעת אשתא Et subsidit, depressus fuit ignis, Numer.11. v.2. *Futurum,* כדין תשתקע בבל Sic submergetur, deprimetur Babel, Jerem.51.vers.64. תשתקע היך תהפכנותא דסדום Submergetur juxta eversionem Sodomæ, Deuter.29.22. in Jonath. Libri vulgò habent ex forma Ithpahel. Præstat unicam formam manere. ותשתקע Et submergetur, Amos 9. 5. & 8.8. *Pahel, Participium,* כד יהוין כהניא משקעין Quando erunt sacerdotes submergentes vasa sancta, Numer.4.20. In Hebræo est כבלע Juxta sorbere, quando absorbent. Id Onkelos reddit, כד מכסן Quando obtegunt. Tegebant autem vasa sancta Templi, unumquodque includendo לתוך נרתק שלו in thecam suam, ut interpretatur R.Salomon. Sic apud Rabbinos securis, marra aut simile instrumentum, dicitur absorbere manubrium suum, quando illud foramini ferri inditur. Sic theca absorbet rem quæ ei includitur, simulq; eam tegit, ובילועו הוא כסוי & absorptio ejus est tectio sive tegumentū ejus. *Pehil sive Participium præteritum,* משקע באבני ציצא Submersa (scil. corona) lapidibus carbunculi, Esth.1.2. in secundo Targum, id est, immersos, hoc est, in fundū insitos habebat carbunculos. משקעין Immersi i.e. insiti, profundè inditi cum figuris suis in calamo sive ramo uno, Exod.25. v.33.34. *Fœmininum,* משקעא בארעא Immersa, id est, infixa terræ, Esth.9.14. in secundo Targum. *De sole apud Rabbinos dictum,* est *Occumbere. Videtur enim, quasi in aquas Sol se mergat, dum occumbit:* כששקעה עליו החמה Cùm occumberet super eo sol, ע״ז fol.8.1. *Et aliter,* נשתקע הדבר Submersa fuit res ista, id est, occultata non divulgata, suppressa: שהשקיע הקב״ה חמה Quòd occumbere fecit Deus solem, scilicet præter tempus. השקעתי לך גלגל חמה Feci ut occūberet tibi sphæra solis.

שקוע *Immersio: Depressio, Insitio in fundum: Obtectio.*

בירת שקע *Locus sedimenti: dicitur sic apud Talmudicos Receptaculū parvum, lampadis aut lucernæ flammæ*

flammæ subditum, ad recipiendum sordes defluentes, ne iis solum subjectum polluatur. Item, *Capulum ferreum in lucerna, cui candela imponitur*, Kelim capite 2. in fine.

שקעא *Emphat.* שקעתא *Sedimentum aquæ aut cujuscunq; liquoris: aqua subsidens, aquæ imminutio & absorptio in terram.*

שקוען *Infusiones, id est, Decocta medicinalia, quibus herbæ, aromata & alia immerguntur, & percoquuntur, ut curis medicorum serviant.* Hinc legitur, כל שקוען שאתון עבדין בחולא הוון עבדין בשבתא, Omnes infusiones medicas quas facitis die profano (non sacro, in quo licitum est operari) eas facite etiam in sabbatho, Beresch. rabba sect. 80. Verba sunt duorum Rabbinorum ad obstetrices, ut omnia ea quæ ad curandos infantes recens natos faciant die operario, ea etiam in sabbatho, si necesse sit, faciant, ne infantum cura & salus negligatur. Est qui idem adducit ex Talm. Hierosolymitano, sed in eo legitur שלוקין Decocta.

שקיעא *Mersa, profunda:* מטול רזורעא שקיעא היא Propterea quia lepra profunda est, Lev. 13. v. 55. in Jon.

שקיעה *Immersio:* שקיעת מקומות Submersio locorum, cùm loca vel oppida quædam à terræ hiatibus absorbentur, More par. 3. cap. 12. *Occasus, de Sole:* שקיעת החמה *Occasus solis.* Ad vesperam orant Judæi: *Sit voluntas tua, ô Deus, quòd ut largitus es mihi videre solem* בזריחתו *in ortu suo, sic quoq; largiaris mihi* לראותו בשקיעתו *videre occasum ejus.*

שקף

Percutere, Pulsare, Impellere, Dispellere, Discutere: Particip. שֹׁקֶפֶת עַל לִבְהוֹן Percutiunt super pectus suũ, Esth. 6.1. כְּזַרְמִית דְּשָׁקְפָא בְּכוֹתָל Sicut inundatio, quæ impellit murum, sive irruit in murum, ut eum dejiciat vel dispellat, Jesa. 25. 4. *Participium Pehil sive præteritum passivum,* קָל טַרְפָּא דְשָׁקִיף Sonus folii impulsi, Levit. 26. 36. הַטַּרְפָּא דְשָׁקִיף תִּתְבַר Num folium impulsum confringes? Job. 13. 25. הֵיכְמָה דְשָׁקִיף תְּנָנָא Sicut dispellitur fumus, dispellunt eos, vel, Dispelluntur, Psal. 68. 3. לְקַן וּשְׁקִיפָן קִדּוּם Percussæ & tactæ vento orientali urente, id est, uredine, Genes. 41. 6. *Futurum,* ut paulò antè. *Aphel, Futur.* מִן שְׁמַיָּא בְּקָל רָם יַשְׁקִיף De cœlo voce altâ ictum faciet, nempe tonitruo aut fulmine, tonabit, 1. Sam. 10. 2. אֱלָהָא יַשְׁקְפִנֵּיהּ Deus impellet eum, non homo, Jobi 32. 13. די תַשְׁקְפִנֵּיהּ עַלְעוֹלָא Quam dispellit tempestas aut turbo, Psal. 1. 4. *Apud Talmudicos,* אודרא דגרא דלא משקף Particula lanæ hyacinthinæ non excussæ, עז fol. 28. 2. Glossa, נחבט · מנופץ.

שקוף *Superliminare, idem quod* מַשְׁקוֹף, *quod sic dicitur, quia à janua subinde Percutitur, Talm. Plurale,* שקופות, Middoth cap. 2.

שְׁקִיף *Rupes, Petra:* בִּשְׁקִיף עוֹרֵב In petra Oreb, Judic. 7. 25. Jesa. 10. 26.

שקיפין *Fissuræ, scissuræ, cavernæ, scopuli petrarum:* תְּחוֹת שְׁקִיפֵי כֵּיפַיָּא Sub scopulis petrarum, Jesa. 57. 5. וּבִשְׁקִיפֵי כֵּיפַיָּא Et sub scopulis petræ, Jesa. 2. vers. 21. & 7. 19. & 1. Sam. 13. 6. וּמִשְּׁקִיפֵי כֵּיפַיָּא Et è fissuris petrarum, Jerem. 16. 16. Dictæ sunt sic à perpetua percussione, illisione & allultu aquarum, quæ quidem rupturæ petrarum ad aquas sunt, aut si aëri expositæ, ab impetu ventorum & tempestatum. Sic apud Talmudicos in Oholoth cap. 3.

שקפא *Superliminare,* Exod. 12. 7. Num. 25. 8.

משקופי *Plaga livens,* Exod. 21. 25.

שקיפס *Vitium quoddam animalis primogeniti.* Aruch dicit: *Cujus caput multũ prominet,* Bechor. fol. 43. 2. *In Talmud legitur per* ס *ab initio.*

שפק

Plaudere, Complodere. Sæpiùs cum ס *ab initio scribitur, ut ibi videre est.* וְשַׁפְקִין לִידוֹהִי Et complosit manibus suis, Numer. 24. versi. 10.

שקץ

Abominari, detestari, abominabile reddere. Infinitivus, שַׁקָּצָא תְּשַׁקְּצִנֵּיהּ Abominando abominator eum, Deuter. 7. 26. *Futurum,* וְיַת נִבְלַתְהוֹן תְּשַׁקְּצוּן Sed cadaver ipsorum abominemini, Levit. 11. 11.

שקצא *Abominabilis res, abominatio:* שַׁקְצָא אִנּוּן לְכוֹן Abominabilis res sunt illa vobis, Levit. 11. 10. וְאִם תַּעְדֵּי שִׁקּוּצָךְ מִן קֳדָמַי Et si removeris abominationes tuas à conspectu meo, Jerem. 4. 1. *Judæi per contemptum vocant pueros Christianorum* שקץ, *& in plur.* שקצים.

שקוץ *Idem:* שִׁקּוּץ עַמּוֹנָאֵי Abominationẽ Ammonitarum, id est, idolum detestabile, 1. Reg. 11. v. 5. *Plurale,* שִׁקּוּצִין *Abominabilia,* Ezech. 8. v. 10. יַת שִׁקּוּצֵי עֵינֵיהוֹן Abominationes oculorum suorum, Ezech. 20. 8. וְיַת כָּל שִׁקּוּצַיָּא Et omnes abominationes, 1. Reg. 23. 24. בְּכָל שִׁקּוּצָךְ Omnibus abominationib. tuis, Ezech. 5. 11. גְּבַר יַת שִׁקּוּצֵי עֵינוֹהִי יִרְחִיקוּ Quisque abominationes suas longè amovear, Ezech. 20. 7. שַׁוִּיאוּ שִׁקּוּצֵיהוֹן Posuerunt abominationes suas, Jerem. 7. 30.

משקץ *Idem:* מֵיכַל מְגַעַל וּמְשַׁקַּץ Cibo pollutionis & abominationis, Jesa. 28. 8. *Forma hæc potius Abominabilem significat: Abominatio esset* מַשְׁקַץ *ad formam Nominis præcedentis.*

משקצא *Idem:* יַת מְשַׁקְּצֵיהוֹן Abominationes ipsorum, Deut. 29. 16. in Targ. Hieros.

שקק

Platea, Vicus: בְּעִדָּנָא בִשְׁקָקֵי Interdum in plateis, Hebr. בָּרְחֹבוֹת, Proverb. 7. 12. Sic quoque legendum Prov. 1. 20. ubi in libris est מִשְּׁקָקֵי De plateis. *Apud Talmudicos,* חבוש אנא בשקקי

בשקקי דשמיא כשקקי דנהרדעא Novi ego plateas cœli, ſicut plateas Nahardeæ, Talm. Hieroſol. Berach. cap.ult.

אשקק · אשְׁקָק *Idem* : באשְׁקָק דקרתא In platea, per plateam urbis, Eſth.6.9. in ſecũdo Targum. הֵיך סֵין אשְׁקָקֵי Sicut lutum platearum, Pſal.18.43. עַל אַנְפֵּי אשְׁקָקֵי In publicis plateis, Job.18.v.17. *Et aliter*, דרמִין באושְׁקָקֵי Quæ projecta ſunt per plateas, Deuter.29.16. in Jonath. לְאשְׁקָקֵי דְקִרתָּא In plateas urbis, vel potiùs לְאשְׁקָקָא In plateam urbis, quæ eſt è regione portæ regiæ, Eſth.4.6. in Jon. בְּאשְׁקָקָנָא In plateis noſtris, Hebr. בִּרְחוֹבֹתֵינוּ, Pſal.144.13.

שקשק *Rigare, Irrigare, Macerare.* In Bereſch. rab. ſect.14. ab initio. Similis eſt hæc res mulieli, שהיא משקשק quæ rigat frequentiusque potitat maſſam ſuam in aqua. Sic Poſtellus: quomodo referendum eſſet ad שקה. Vide & Talm. Hieroſ. cap.2. in fine.

שַׁקַר *Mentiri, Mendaciter, fallaciter dicere vel agere. Præteritum,* וְלָא שַׁקַרְנָא בִּקְיָמָךְ Neque fallaciter egimus in fædus tuum, Pſal.44. v.18. שַׁקַרוּ דְבֵית יְהוּדָה Mendaciter egerunt Judæi, Malach.2.v.11. *Futurum,* וְלָא אֲשַׁקַּר בְּהֵימָנוּתִי Neque mendaciter agam contra fidem meam, Pſal.89.34. אִם תְּשַׁקַּר לִי Si mentitus fueris mihi, Geneſ.21.23. אַל תְּשַׁקְּרוּן גְּבַר בְּחַבְרֵיהּ Ne fallaciter agite alter in alterum, Levit.19.v.11. דִּי לָא יְשַׁקְּרוּן Qui non mentiuntur, Jeſa.63.8. מָא דֵין נְשַׁקַּר Quare fallaciter agemus quiſque in fratrem ſuum? Malach.2.10.

Apud Rabbinos legitur Babylonii fuiſſe mendaciis celebres. Cùm quidam celebris Rabbi videret nubes volitantes (de quibus Zach.10.1.) dicebat ad collegam: Diſcedamus hinc, veniet pluvia. Cùm non veniret, dicebat: כי היכי דמשקרי בבלאי היכי משקרי מטרייהו *Sicut mentiuntur Babylonii, ſic quoque mentiuntur pluviæ ipſorum*, Jalkut Zachar.10. הרוצה לשקר ירחיק עדיו *Qui vult mentiri procul removeat teſtes ſuos.* In die weite iſt gut zu liegen. אין אדם מצוי לשקר בשעת מיתתו *Haud facilè deprehenditur homo mentiri in articulo mortis ſuæ*, Tal. Hieroſol. Bava kama fol.7.1. Unde fides adhibenda illis, quæ illo tempore dicit & teſtatur.

שְׁקַר · שִׁקְרָא *Mendacium, falſitas, falſum:* נְבִיֵּי שִׁקְרָא מִתְנַבַּן שְׁקַר Prophetæ falſitatis prophetant falſitatem, Jerem.5.31. וּמְהַלְּכִין בִּשְׁקַר Et ambulant, id eſt, vivunt mendaciter, Jere.23.14. חֶלְמָא דִשְׁקַר Somnium falſum, Jere.23.32. סָהֲדֵי שִׁקְרָא Teſtes falſitatis, id eſt, falſi, Pſalm.27.12. מִפִּתְגָּמָא דְשִׁקְרָא A' verbo mendaci longè abeſte, Exod.23.verſ.7. לְשִׁקְרָא פְּלַחְנָא Falsò ſervivimus idolis, Jerem.3. v.23. *Plurale,* דִּי מְמַלֵּל שִׁקְרִין Qui loquitur mendacia, Pſalm.101.7. וּמַטְעַן יָת עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהוֹן Et ſeducunt populum meum mendaciis ſuis, Jere.23.32.

שַׁקָּר *Mendax, Falſus:* הֲווֹ שַׁקָּרִין Fuerunt mendaces, Jeſa.26.ver.10. גֻּבְרִין שַׁקָּרִין Viri mendaces, Soph.3.4.

שַׁקְרָן *Idem, apud Rabbinos. Fœmininum,* שַׁקְרָנִית *Mendax fœmina.*

שַׁקְרָאִין *Mendaces,* Talm.

שַׁקְרוּרָאִין *Incitantes ad mendacia, Talm.* ארבעה דייני הוו בסדום שקראי ושקרוראי זייפי ומצלי דינא id eſt, Quatuor judices erant Sodomæ, mendaces & incitantes ad mendacia, falſarii & inclinantes judicium, Sanhed. fol.109.2.

שְׁרַב *Ardere, Comburi:* וְהָא סַנְיָא מְשָׁרֵיב בְּאֶשָּׁתָא Et ecce rubus iſta ardebat igne, Exod.3. v.2. Jon. מָדִין לָא שָׁרֵיב סַנְיָא Quare non eſt combuſta rubus? Exod.3.3. in Jonathane. *Ithpehal,* אשתרב *Exſiccari:* וְאִשְׁתְּרַבוּ מַיָּא Et exſiccatæ fuerunt aquæ, Geneſ.8.1.

שָׁרָב · שְׁרַב *Calor, Æſtus, Ardor: Siccitas, quæ æſtum ſolis ſequitur, vel ex defectu pluviæ oritur:* כִּשְׁרַב בְּאַרְעָא צַחְיָא Sicut æſtum in terra ſicca, Hebr. כְּחֹרֶב, Jeſa.25.5. כטלל משרב Sicut umbra ab æſtu, Heb. צֵל מֵחֹרֶב, Jeſa.25.4. לְאַטְלָלָא עֲלַהּ בִּימָם מִשְּׁרַב Ad umbram faciendam ſuper eo interdiu ab æſtu, Jeſa.4.6. שַׁרְבָא וּגְלִידָא Æſtus & glacies, Geneſ.31.40. הֵיךְ שַׁרְבָא דְקַיְטָא Sicut calor vel ſiccitas æſtatis, Pſalm.32.4. לְשַׁרְבָא בִּימָמָא Æſtui diurno, Jerem.36.30. *Plurale,* בְּשַׁרְבֵי שִׁמְשָׁא Æſtibus ſolis, Exod.12.37. Jon. וּכְשָׁרְבֵי שִׁמְשָׁא Et ſicut ardores ſolis, Cant.1.7.

שְׁרוּבָא *Siccitas:* וִיהֵי שְׁרוּבָא לְאַגְמִין דְמַיִן Eritque ſiccitas in ſtagna aquarum, Jeſa.35.7.

שׁוּרְבָא *Ardor, calor:* וְצִנְּתָא וְשׁוּרְבָא Et frigus & calor, Geneſ.8.22. in Targ. Hieroſ.

שְׁרִיבָא · שְׁרִיבְתָא *Siccus:* לַחְמָא שְׁרִבְתָא Panis ſiccus, Hebr. פַּת חֲרֵבָה, Prov.17.v.1. *Præſtaret legi* שְׁרִיבָא *formâ emphaticâ maſculinâ: nam* לַחְמָא *eſt generis maſculini.*

מִשְׁרְבָא *Calor:* מִשְּׁרְבָא וּמִמִּטְרָא Calor aut pluvia, Num.14.14.

שַׁרְבֵּב *Demittere deorſum:* וְשַׁרְבִּיבוּ יָת יִרְמְיָה בְּאַטּוּנַיָּא Et dimiſerunt Jeremiam deorſum funibus, Hebr. וַיְשַׁלְּחוּ, Jerem.38.6. וְשַׁרְבְּבִנּוּן לְוָת יִרְמְיָה Et demiſit ea ad Jeremiam in foveam funibus, Jere.38.11. *Sic & apud Rabbinos,* שרבבו להו למטה מכתפים Demittite eas (veſtes) infra humeros, Schab. fol.147.2. ואשתרבובי אשתרבבו למטה ונחיתו Et demittendo demiſerunt ſe deorſum, & deſcenderunt, Betza fol.11.1.

אִשְׁתַּרְבַּב *Augeri, Creſcere. Hoc poſſit eſſet à* רבב *per prothesin literæ* ש*, ut ſæpè fit:* בְּעִדָּן דְּחָבוּ דָּר טוֹבְעָנָא אִשְׁתַּרְבַּבוּ Quo tempore peccarunt homines diluvii, creverunt, ſcil. מַיָּא vel נַחְלַיָּא Aquæ & flumina, de quibus in præcedẽtibus loquitur, Job.6.17

Job.6.17. In Regiis redditur, *Dissipati sunt*, scil. homines istius seculi. *Apud Talmudicos*, שרוע שׁשתרבב לו יריכו *Redundans* (de quo Lev.22.23.) dicitur, cujus unum femur majus est altero, crevit, auctum est, prominet, Bechoroth fol.40.1. *Et simpliciter*, שרביב גלימיה טפח, Glossa הארוך נשתרבב לשונם ונפל על טיבורם Eruvin fol.102.2. Crevit lingua ipsorum, & cecidit, protensa fuit usque ad umbilicum ipsorum, Sota fol.35.1. de exploratoribus terræ, ad Num.14.37.

שַׁרְבִיט *Baculus, Virga, flagellum, scutica: propago, ramus. In textu Hebræo legitur tantùm in historia Esther, sed in Targum istius historiæ transfertur per* תִּגְרָא. *Alibi autem*, כָּל דְיֶעְבַּר תחות שַׁרְבִיטָא עַשִׂירָאָה Omne quod transit sub virga decima, Levit. 27.32. in Targ. Hierosol. בשרביטא Baculo, Exod.21.v.20. in Jon. *Plurale*, רְדָא יַתְכוֹן בְּשַׁרְבִיטִין Castigavit vos scuticis, Hebr. בשוטים 1.Reg.12.11. תְּלָתָא שַׁרְבִיטַיָא Tres propagines tres patriarchas significant, Genes. 40.12. in Targ. Hierosol. *Apud Rabbinos*, שרביט של תמרה Ramus palmæ, Okezim cap.1. שַׁרְבִיטִין שֶׁל קְטָנִית Siliquæ leguminum.

שַׁרְבֵּט *Demittere, Præcipitare deorsum, Talm.* ועוף שמשרבטי נפשיהו Et aves quæ præcipitant seipsas, Schab. fol.94.1. Item *Extendere, diducere instar baculi:* פשתן מסריח את הפה ומשרבט השפתים Linum putrefacit os, & extendit labia, Kethubh. fol.61.2. Vide aliter in Bava mezia fol.60.2.

שׁוּרְבָן *Cedri præstantis species:* שְׂנִי וְשׁוּרְבָנֵי Cantic.1.v.17. R. David scribit Jesa.41.19. In verbis Rabbinorum nostrorum תְּאַשּׁוּר idem est quod שׁוּרְבִינָא. Vide eum hîc, & in lib. Radicum in Rad. אשר.

שְׁרַג *Lucerna, Lumen:* היך שְׁרָגָא דִמְנַהֲרָא לְרַגְלַי Sicut lucerna quæ lucem præbet pedibus meis, est Verbum tuum, Psalm.119.v.105. סַדַּרִית שְׁרָגָא לִמְשִׁיחִי Ordinavi lucernam uncto meo, Psalm.132.v.17. שְׁרָגָא דְרַשִׁיעֵי יִטְפֵי Lucerna improborum exstinguetur, Job.21.17. שְׁרָגָא הוא פִקוּדָא Lucerna est præceptum, Proverb.6.23. כְּאַנְהָרוּתֵיהּ שְׁרָגֵיהּ Quando accendit lucernam suam super me, Job.29.3. *Usus hujus Nominis est apud Rabbinos in antiquo proverbio;* שְׁרָגָא בְטִיהֲרָא לְמַאי מְהַנְיָא *Lucerna in meridie quid utilitatis præstat?* In supervacua & non suo tempore facta usurpatum fuit, Cholin fol.60.2. Sic, דהוה שרגא בטיהרא *Quod est lucerna in meridie*, Schabbas fol.43. col.1.

שְׁרַג *Ordinare, disponere ad lineam, quod sæpiùs dicitur* סרג. *Hinc apud Talmudicos*, שרגתהו Si disposuerit eos, scilic. lapides, ordinatè, Beza fol.31.2. שרגא דלבני Strues ordinata lapidum, Sanhed. fol. 64.

שְׁרַת *Salire, Subsilire:* לְמִשְׁרַת בְּהוֹן עַל אַרְעָא Ad saliendum cum eis super terram, Hebr. לְנַתֵּר, Onkelos לְקַפָּצָא, Levit.11.21. in Jon. *Apud Talmudicos*, שרוגי שריג Exsiliendo exsiliit, Nasir fol.29. col.1.

שַׁרֵג *Persuadere, Allicere, pellicere, seducere, Hebr.* פִּתָּה. *Præteritum*, וְשַׁרֵג בְּטוּמְרָא לִבִּי Et pellexit in occulto animum meum, Jobi 31.vers.27. וְשַׁרְגוּן לֵיהּ בְּפוּמְהוֹן Et allexerunt eum ore suo, Psalm. 78.36. מְשַׁרֵג חַבְרֵיהּ Allicit socium suum, Proverb.16.29. דִמְשַׁרֵג בְּשִׂפְוָתֵיהּ Qui pellicit labiis suis, Prov.20.19. *Futurum*, יְשַׁרֵג גְּבַר בְּתוּלְתָא Si pellexerit aliquis virginem, Exod. 22.15. in Jon. & Targ. Hierosol. וְלָא תְשַׁרְגִנָּךְ Neq; alliciet te superciliis suis, Prov.6.v.25. לָא נְשַׁרְגָא בְּתוּלָן Non alliciemus virgines, Numer.20.17. in Jon. *Ithpahel, Præteritum*, אִין אִשְׁתְּרַג לִבְבִי Si pellectus fuerit animus meus, Job.31.vers.9. *Participium*, מִשְׁתְּרַג רַשְׁנָא Allicitur princeps, Proverb.25.15. *Futurum*, וְתִשְׁתְּרַג בְּשִׂפְוָתָךְ Et allicieris labiis tuis, Proverb.24.28.

שַׁרְגְּנָא *Simplex, qui facilè allicitur & seducitur:* נָטִיר שַׁרְגְּנַיָא יי Custodit simplices Dominus, Psal.116.6. יִתְבַּיַּן שַׁרְגְּנֵי Intelligens redditur simplicium quisque, Psalm.119.130.

שַׁרְגוּשָׁא *Cochlear:* תרי שרגושי ביסאני Duo cochlearia furfuris, Glossa תרורין Erubh. folio 29. 2. *Aruch in genere exponit, fuisse quoddam mensuræ genus.*

שָׁרֵי *Incipere, Ordiri, exordiri*, Hebr. הֵחֵל. *Sunt autem omnia in Targum conjugationis Pahel, unde ex ejus forma omnia quoque legi & notari debent, prima scilic. radicalis cum vocali longa Kametz vel Tzere. Præteritum*, הוּא שָׁרֵי לְמֶהֱוֵי גִבָּר Ipse incepit esse potens valdè in terra, Gen.10.8. דְשָׁרֵיתִי לְמִמְסַר קֳדָמָךְ Quod cæpi tradere tibi Sichonem & terram ejus, Deuter.2.v.32. כַּד שָׁרִיאוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא Quando inceperunt filii hominum, Genes.6.1. וְעֵינוֹהִי שָׁרִיאוּ לְמִכְהֵי Et oculi ejus cæperunt caligare, 1.Sam.3.v.2. *Participium*, אֲנָא מְשָׁרֵי לְאַבְאָשָׁא Ego incipio malo afficere, Jer.25. v.29. *Infinitivus*, מִשְׁרֵיוּת חֲצַד Ab incipiendo, quando incipit messis manipulorum, Deut.16. v.9. *Futurum*, אֲשָׁרֵי לְמִתַּן Incipiam dare pavorem tuum, Deuter.2.25. תְּשָׁרֵי לְמִמְנֵי Incipies numerare, Deuter.16.9. דִישָׁרֵי לְאַגָּחָא קְרָבָא Qui incipiat bellum gerere, Jud.10.18. וּמִבֵּית מַקְדְּשִׁי תְּשָׁרוֹן Et à domo sanctuarii mei incipietis, Ezech.9.6. *Ithpahel*, לְכָל מָה דְאִשְׁתְּרִי Omnis rei quæ incepta est & absoluta, ejus vidi finem, Psal.119.96.

שֵׁרוּי · שֵׁרוּיָא *Initium, principium, Principale: Caput, capitale: Primitiæ:* שֵׁרוּי חָכְמְתָא Principium sapientiæ, Proverb.9.10. בְּשֵׁרוּי שַׁפְרָא In principio auroræ, Thren.2.v.19. רְעַכַּר תַּמָּן בְּשֵׁרוּיָא

Quod fecit ibi in principio, Gen.13.3. סַב יַת שֵׁרוּי בִּזַּת שִׁבְיָתָא Accipe capita prędæ captivorum, Num.31.26. Jon. שֵׁרוּי חֲצָדְכוֹן Principium messis vestræ, Hebr. רֵאשִׁית Lev.23.10. שֵׁרוּיְהוֹן Primitias ipsorum, Hebr. רֵאשִׁיתָם, Numer.18.v.12. מִן שֵׁרוּיָא בְּכָל אִבָּא De primitiis omnium fructuũ, Deut.26.2. Jon.

שֵׁרוּת ׳ שֵׁרוּ *Idem:* וּבְשֵׁרוּ חֲצַר עֹמֶר Et juxta principium messis manipulorum, Jerem.2.3. וַהֲוָה שֵׁרוּתָךְ זְעֵיר Fuitque principium tuum tenue, Job.8.v.7.

שֵׁרְיוּת *Idem:* בְּשֵׁרְיוּת חֲצַר סְעוֹרִין In principio messis hordeorum, 2.Sam.21.v.9. מִשֵּׁרְיוּת חֲצָדָא A principio messis, 1.Sam.21.v.10. מִן שֵׁרְיוּתָךְ A principio tuo fuisti spretus, 1.Sam.15.17.

II. שְׁרָה *Habitare, pro Hebr.* שָׁכַן*: Manere, Quiescere, commorari, quomodo Hebræis* הֵנִיחַ & נוּחַ *sæpe respondet.* Item *Castrametari, castra ponere, residere, pro Hebr.* חָנָה. *Hæ significationes sibi affines sunt. Nam Habitare est diu in aliquo loco manere & commorari: & Castrorum metatio est Habitatio militaris. Præteritum,* אֲרֵי שְׁרָא עֲלוֹהִי עֲנָנָא Nam habitabat super eo nubes, Hebraicè שָׁכַן, Exod.40.35. דִּי שְׁרָא תַמָּן שָׁאוּל Ubi castra habebat Schaul, Heb. חָנָה 1.Sam.26.5. וּשְׁרָא בְּכֹל תְּחוּם מִצְרַיִם Et mansit, resedit in toto termino Ægypti, Hebr. וַיָּנַח Exod.10.14. כִּזְעֵיר שְׁרָת Ferè habitasset in silentio anima mea, Heb. שָׁכְנָה Psal.94. v.17. דִּי שְׁרָת תַמָּן שְׁכִנְתֵּיהּ Ubi habitabat divina majestas ejus, Psalm.78.60. שְׁרִית Habitò quasi in tabernaculis Arabum, Psalm.120.5. *Participium,* וְהוּא שָׁרֵי בְּמֵישְׁרֵי מַמְרֵא Ipse habitat in planicie Mamre, Hebr. שֹׁכֵן, Gen.14.13. דְּהוּא שָׁרֵי תַמָּן Ubi ipse castra habuit, Hebr. חוֹנֶה Exod.18.5. *Plurale,* כְּמָא דְשָׁרַן כֵּן נָטְלִין Sicut castra habent, ita proficiscentur, Hebr. כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ Numer.2.17. דְשָׁרַן בִּקְבוּרַת טִינָא Qui habitant in sepulchris luti, Job.4.19. *Infinitivus,* לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהִי Ad habitandum super eo, Numer.9.22. וּבְמִשְׁרֵי מַשְׁכְּנָא Et in castrametando, cùm castrametaturum erit tabernaculum, Numer.1.v.51. וּבְמִשְׁרוּהִי Et cùm quiesceret ipsa (arca scil.) Hebr. וּבְנֻחֹה Num.10. v.36. *Imperativus,* שְׁרִי בְּאַרְעָא Habitato in terra, Genes.26.2. וּשְׁרוּ בְּכֵיפָא Et habitate in petra, Jerem.48.v.28. וְאַתּוּן שְׁרוֹ Vos autem castrametamini extra castra, Numer.31.vers.19. *Futurum,* וְאִשְׁרֵי כְּמַלְכָּא Et habitabo sicut rex in exercitu, Job.29.25. אִין תִּשְׁרֵי עֲלַי Si metarentur contra me castra improborum, Psal.27.3. וְלָא תִשְׁרֵי עַד דָּר וְדָר Neq; habitabis in omnes generationes, Jesa.30. v.20. אוּף בִּסְרִי יִשְׁרֵי Etiam caro mea habitabit securè, Psal.16.9. תִּשְׁרוּן עַל יַמָּא Castrametabimini juxta mare, Num.14.2. וְיִשְׁרוּן בְּגוֹ יְרוּשְׁלֵם Et habitabunt intra Jerusalem, Zach.8.8. סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוּן Extra tabernaculum castra habento, Numer.1.50. *Pahel, Præteritum,* דִּי שָׁרִיתָא שְׁכִנְתָּךְ בֵּיהּ In quo habitare fecisti majestatem tuam, Psalm.74.v.2. *Aphel, Præteritum,* דְּאַשְׁרֵיתִי שְׁכִנְתִּי תַמָּן Ubi habitare feci majestatem meam, Jer.7.12. וְאַשְׁרִיאוּ תַמָּן Et manere fecerunt ibi, id est, collocarunt ibi tabernaculum conventus, Jos.18.v.1. *Infinitivus,* לְאַשְׁרָאָה יַתְכוֹן בַּהּ Ut habitare vos faciam in ea, Num.14.30. וְיַשְׁרִינוּן עַל אַרְעֲהוֹן Et habitare faciet, reponet eos in terram suam, Hebr. וְהִנִּיחָם Jesa.14.1.

מַשְׁרְיָא ׳ מַשְׁרֵי & *fœmininè* מַשְׁרִיתָא, *unde constructa forma* מַשְׁרְיַת, & מַשְׁרִית, *emphat.* מַשְׁרִיתָא, *quæ forma communissima est, etsi in Venetis prava sit punctatio.* Est autem idem quod *Castra, Exercitus, Turma, Acies, Copiæ. Pro diversis Hebraicis ponitur, veluti* מַחֲנֶה ׳ גְּדוּד ׳ חַיִל & *similibus aliis hoc sensu usurpatis:* אִין יֵיתֵי עֵשָׂו לְמַשְׁרֵי דַּחֲדָא Si venerit Esau ad castra unius ex illis, Genes.32.8. in Jon. מַשְׁרִית כַּסְדָּאֵי Copię Chaldęorum, Heb. חֵיל כַּשְׂדִּים 2.Reg.25.5. לְמַשְׁרִית רְאוּבֵן In castris Ruben, Numer.2.16. אֲרֵי תִּפּוֹק מַשְׁרִיתָא Cùm egreditur exercitus, Deut.23.10. בְּמַשְׁרִיתָא In castris, Gen.32.21. לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא Extra castra, Deuteron.23.v.11. לְכָל מַשְׁרְיַת פַּרְעֹה Cum omnibus copiis Pharaonis, Hebr. לְכֹל חֵיל Exod.14.28. Possis & plurale constructum esse, sed tunc scribendum in fine cum Kametz. בְּגוֹ מַשְׁרִיתָךְ In medio castrorum tuorum, Deut.23.15. וְכָל מַשְׁרִיתֵיהּ אִתְּבַּרַת Et totus exercitus ejus contritus fuit, Hebraicè וְכָל חֵילוֹ 2.Reg.25.v.5. *Plurale,* לְתַרְתֵּין מַשְׁרְיָן In duas acies, Genes.32.7. נְפַקוּ בְּמַשְׁרְיָן Egressi cum turmis, 2.Reg.5.2. וּלְאַטָּלָא יַת מַשְׁרְיָתָא Et ad proficisci faciendum castra, Numer.10.2. *Construct.* מַשְׁרְיַת חַיָּבִין אַקְפוּנִי Turmę improborum circumdederunt me, Hebr. חֶבְלֵי שְׁאוֹל Psal.18.6.

שרויים *Eremitæ,* More par.3.cap.43.

מַשְׁרָא *Metatio:* בֵּית מַשְׁרִי Locus metationis meæ, Heb. תַּחֲנוֹתִי 2.Reg.6.8.

מַשְׁרְוִי *Habitaculum, Mansio:* לְשִׁמְשָׁא שַׁוִּי מַשְׁרְוִי דִּנְהוֹרָא בְּהוֹן Soli posuit habitaculum lucis in ipsis, scil. cælis, Psalm.19.5. בֵּית מַשְׁרְוִי Locum mansionis, Deut.1.33. in Jon. Onkelos, בֵּית מֵישְׁרֵי Locum planiciei, id est, planum.

אַשְׁרָיוּת *Habitatio, Habitaculum:* בֵּית אַשְׁרָיוּת שְׁכִנְתִּי Locum habitationis majestatis meæ honorabo, Jesa.60.13. Sic Ezech.43.7. Item *Mansio militaris, castrorum metatio:* unde, לְאַשְׁרָיוּתְכוֹן Pro castrorum metatione vestra, Heb. לַחֲנֹתְכֶם, Deut.1.v.33.

III. שְׁרָא ׳ שְׁרָה *Solvere, Dissolvere, Resolvere, quod ligatum, clausum, compactum aut conjunctum fuit.* Inde apud Rabbinos, *Solutum, liberum, licitum, permissum reddere, permittere. Promiscuè* ex forma

ex forma Pehal & Pahel notatur: videtur tamen forma Pahel ei potiùs convenire. Præteritum, וְנִימֵי אַטוּנַי שְׁרָא Et fila funium meorum resolvit, Heb. פִּתַּח Job.30.11. וּשְׁרָא גַמְלַיָּא Et solvit camelos, scil. à funibus & vinculis expedivit, vel, ut Jonathan habet, Solvit capistra camelorum, Genes.24.32. שְׁרִיתָא סַקִּי Solvisti saccum meum, Hebr. פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי, Psalm.30.12. שְׁרִיתָךְ יוֹמָא דֵין Solvi te hodiè à catenis, Hebr. פִּתַּחְתִּיךָ Jer. 40. 4. *Participium,* שְׁרַיִן מְהַלְּכִין Soluti ambulant in medio ignis, Dan.3.v.25. *Infinitivus,* וְקִטְרִין לְמִשְׁרֵא Et nodos solvere, Dan.5.16. *Imperativus,* שְׁרֵי סִינָךְ Solve, exue calceos tuos, Hebr. שַׁל נְעָלֶיךָ Exod.3.v.5. שְׁרֵי בְנַיָּא Solve filios, qui traduntur morti, Psal. 79.v.11. Veneta שְׁאָרֵי Reliquos, superstites fac, in Pahel à שאר. *Futurum,* וְחַרְצֵי מַלְכִין אֲשָׁרֵי Ut lumbos regum dissolvam, Heb. אֲפַתֵּחַ Jesa.45.1. וּמִשְׁרֵי סִינֵיהּ Et solvet calceum suum de pedibus suis, Hebr. וְחָלְצָה Deut.25.9. *Huc revocari potest,* הֲיִשְׁרוּ קוֹלָא מִן אַרְעָא Num solvet aliquis laqueum de terra, antequam capiendo aliquid ceperit? Amos 3.v.5. pro הֲיִשְׁרֵי Num solvet, scil. הַצַּיָּד Auceps laqueum vel rete suum. *Pahel, Participium,* וּמְשָׁרֵא קִטְרִין Et solvens nodos, Dan.5.12. *Ad hanc formam revocari possit & illud,* שׁוּשְׁלְתָא דְמַלְכַיָּא מְשָׁרֵי Catenam regum dissolvit, Hebr. פִּתַּח Job. 12. v.18. *Ithpahel,* וְקִטְרֵי חַרְצֵיהּ מִשְׁתָּרַיִן Et cingula lumborũ ejus dissoluta fuerunt, Dan.5. v.6. *Futurum,* וְלָא יִשְׁתְּרֵי זְרָז חַרְצֵיהּ Etiam non solvetur zona lumborum ejus, Jesa.5.27.

Apud Talmudicos aliquando etiam sumitur pro *Absolvere, Remittere, Condonare, Ignoscere:* ut, שרא ליה מריה לפלניא *Absolvat Deus hunc N. condonet, ignoscat ipsi.* Sic vulgò solebant olim dicere de eo qui sinistrâ famâ laborabat, cùm ejus mentio fiebat, Joma fol.86.1. Frequenter quoque hac phrasi utuntur Rabbini, quando mentionem alicujus faciunt, qui aliquid minus rectè vel dicit, vel scripsit, vel egit.

Huc referri possit & ista significatio, ubi sumitur pro *Velle, id est, Solvere nodos & dubia, quibus animus quasi ligatus & intricatus fuit, & ad unum se expedire, idq; Velle & in eo Acquiescere. Sic sumitur pro Hebræo* הואיל. *Præteritum,* שְׁרֵי משֶׁה פָּרֵישׁ Voluit Moses explicare doctrinam Legis, Deuter.1.5. וּשְׁרֵי כְנַעֲנָאָה Et voluit Cananæus inhabitare terram hanc, Josue 17.12. Jud.1. v.27. וּשְׁרֵי אֱלָהָא Et voluit Deus ad paupertatem me redigere, Hebr. וְיֹאֵל Job.6.9. הָא כְעַן שְׁרֵיתִי לְמַלָּלָא קֳדָם יְיָ Ecce nunc velim loqui cum Domino, Genes.18.27.31. in Jonathane. וּלְוַי פוֹן דִשְׁרֵינָא Sed utinam voluissemus, & habitassemus trans Jordanem, Jos.7.v.7. *Imperativus,* שְׁרֵי כְעַן וּבִית Velis quæso & pernoctato hîc, Jud.19.6. Sic 2.Sam.7.29. 2.Reg.5.23. & 6.3. וּכְעַן שְׁרוֹ Et nunc velitis quæsò, Job.6.28.

שְׁרֵי · שְׁרְיָא *Solutum, liberum, licitum, Permissum.* In Targum secundo Estheræ, cap.3. v.8. Quo die volunt (Judæi) emere à nobis, יוֹמָא שְׁרְיָא הוּא dies solutus, liber est, sc. nobis ad vendendum, quo die autem nos (Persæ) volumus emere ab illis, ligant super se saccos, dicentes nobis, יוֹמָא אֲסִירָא הוּא Dies prohibitus est. *Sunt ergo opposita,* שְׁרְיָא *&* אֲסִירָא. *Pro* שְׁרְיָא *vulgares Rabbini dicunt* מוּתָּר *Licitum.*

שְׁרָה *Solvere, Dissolvere, Macerare, Humectare aliquid in aqua, vino vel alio liquore:* אין שורין דיו Non macerant (in sabbatho) sufficiẽter, Schabbas cap.1. אין שורין את המורסן לתרנגולין Non macerant, humectant furfures pro gallinis, Pesachim folio 39.

שְׁרִיָּה *Maceratio, Humectatio, Madefactio.*

מִשְׁרָה *Maceratum, maceratio:* מי המשרה Aquæ macerationis, in quibus aliquid maceratum est, aut humectatum. Item *Locus humectationis:* unde, מרחיקין את המשרה מן הירק Elongant locum humectationis ab oleribus, Bava bathra cap. 2.

IV. שְׁרוּ · שְׁרוּתָא · שֵׁרוּת *Convivium, Epulum. Verbum pro Convivari apud Rabbinos nondum legi: Syri in N. Testamento eo usi sunt, ut:* Venite אֶשְׁתַּרוּ Vescimini, Joh.21.v.12. *Nomen Hebræum* מִשְׁתֶּה *in historia Esther & Targum Hierosol. per* שְׁרוּתָא *transferri solet, aliâs rarò. Sed alia quædam eò transferuntur, ut videbitur:* כַּד דֵין אֶשְׁתַּרִיו Cùm autem prandissent, ibid. vers.15. דְּיִשְׁתְּרֵא לְוָתֵיהּ Ut pranderet apud se, Luc.11.vers.37. *Targum,* אֲרֵי שֵׁרוּ נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא Nam convivium mactationum sacrorum est populo hodiè, Hebr. כִּי זֶבַח הַיּוֹם לָעָם 1.Sam 9.12. שֵׁרוּ רַבָּא Convivium maximum, 2. Reg.6.23. Hebr. כֵּרָה גְדוֹלָה quod alibi sæpiùs non legitur: יַעַבְדוּן עֲלוֹי חַכִּימַיָּא שֵׁרוּתָא Facient super eo sapientes convivium, Job. 40. 25. וַעֲבַד מַלְכָּא שֵׁרוּתָא רַבְּתָא Et fecit rex convium maximum, Esth.2.18. in sec.Targ. טָבָא שֵׁרוּתָא דְיַרְקָא Melius est convivium oleris cum amore, quàm &c. Proverb.15.17. Hebr. אֲרֻחַת יָרָק Prandium oleris. וְאָתָא מַלְכָּא וְהָמָן לְשֵׁרוּתָא Veniatque rex & Haman ad convivium, quod instituit Esther, Esth.5.5. in sec. Targ. אֲרֵי עִמִּי יֵיכְלוּן גוּבְרַיָּא בְּשֵׁרוּתָא Nam comedent mecum viri isti in meridie, id est, prandebunt mecum, Genes.43.15. לְשֵׁרוּתָא דְעַבְדִית לְכוֹן Ad convivium, quod feci vobis, Esth.5.4. וְיָת שֵׁרוּתִי Et convivium quod paravi tonsoribus meis, 1.Sam.25.11. וְתֶהֱוֵי שֵׁרוּתָנָא Eritque convivium nostrum crastinum, Jesa.56.12. וְשֵׁרוּתֵיהּ שֵׁרוּת תְּדִירָא Et convivium ejus erit convivium perpetuum, Hebr: וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד 2.Reg.25.30.

2.Reg.25.30. & Jerem.52.34. *Apud Talmudicos,* ר׳ זירא הוה בוצע שירותא *R. Sira fuit scindens (panem) pro toto prandio*, Berachos fol.39.2. In prandio aut cœna paterfamiliâs aut persona dignior, vel-uti Rabbi aliquis, primò preces dicit voce clarâ: deinde integrum panem accipit cum singulari precatiuncula, & particulam scindit: postea singulis particulam distribuit, quod Christus ex communi loquendi Judæorum ratione dixit *Frangere panem.* Postmodum comedere de omnibus appositis cibis licitum. R. Sira sic unâ scissione consecravit totum prandium. De poculo similis cerimonia, de qua alibi. *Item inter proverbiales quasdam sententias laudatur*, סלקת לאגרא שירותך בהדך *Ascendisti in tectum, prandium tuum sit apud te*, Pesach fol.113.1. Si iter aliquò facturus es, etiam perbreve, sume viaticum tecum. Facillimè enim periculum, difficultas, aut obstaculum leve aliquod tibi id præriperet, & in famis necessitatem adigeret. Ad expeditionem rerum, consiliis & subsidiis necessariis primò instructum esse decet, ne expeditioni obstet impeditio.

שרא *Scindere panem prandendi causâ. Ad præcedentem classem hæc significatio referri potest. Nemo enim in prandio cibum sumit, nisi primarius in mensa, veluti Rabbi aliquis extraneus, aut paterfamiliâs, panem cum solenni precatione primò sciderit, buccellam scil. primò pro se, deinde singulis similiter particulam dederit. Hinc apud Talmudicos:* עבד סעודתא לכולהון רבנן כי מטא למשרי אמר ליה לרבי זירא לישרי לן מר Fecit convivium omnibus Rabbinis. Cùm pervenisset tempus ad scindendum (panem) dixit (paterfamiliâs) ad R. Siram: Scindat nobis dominus, der Herr schneide an. Respondit ipsi: Nonne memor est dominus ejus quod R. Jochanan dixit: Paterfamiliâs solet scindere panem: שרא להו Tunc scidit ipsis, Berachos fol.46.1. *Et alibi:* In schola Raf Asse subsistebant concionando ad tres reges (damnatos, Jeroboam, Achabh, Menasse) dicentes: cras incipiemus (concionem habere) de sociis nostris. Venit Menasse (unus istorum trium) apparuitq; ipsi (Raf Asseo) in somno, inquiens: Socios tuos & socios patris tui vocas nos, מהיכא בעית למישרא המוציא unde, id est, in quo loco velles scindere panem? respondebat ipsi, nescio. Dicebat ipsi Menasse: מהיכא דבשיל למשרא המוציא לא גמירת Unde velis scindere panem nòdum didicisti, & socios tuos vocas nos? dicebat ipsi: doce ergo id me, & cras id in concione tuo nomine laudabo: אמר ליה מהיכא דקרים בישולא Dicebat ergo ipsi: Inde (incipies scindere) ubi primò optimè coctus est, da es am braunesten gebachen ist. Sanhedr. fol.102.2. Christianus Gerson Germanicè reddidit: an welchem ort wiltu das Brot auffschneiden? Item: und hast noch nicht gelehrnet/ wo du das Brot auffschneiden solst. *Sic alter glossatorum Verbum* למשרא *interpretatur per* לבצע. *At verò* המוציא *non significat Panem, sed est vox prima benedictionis, quæ ad scissionem panis dici solet, nempe* המוציא לחם מן הארץ *Producens panem ex terra, ex Psalm.104.14. Præmittitur exordium commune:* Benedictus sis ô Domine Deus noster, rex totius mundi. *Unde consecrationis vocabulum ponitur pro ipsa scissione. Communiùs Verbo* בצע *ad scissionem utuntur, ut ibi dictum.*

V. שרית · שריתא *Trabs, Tignum:* והוה חד מהון רמי שריתא Fuitque cùm unus percuteret tignum, Hebr. מפיל הקורה, 2.Reg.6.5. על בן עלו בטלל שריתי Idcirco venerunt in umbram tigni mei, Hebr. בצל קורתי Genes.19.8. רישי שרית ארזיא Capita trabium cedrinarum; vel, שריתא דארזיא, 1.Reg.6.9. או טלק עלוי בלונין ושריתא Aut projecerit in eum vectes aut trabes, Num.35.20. Jon. *Et cum Tzere ab initio:* שׂירותוהי Et trabes ejus, Cantic.1.v.17. *In Aruch legitur* שריתא *pro Hebr.* קורה. *Est etiam Particula trabis*, ein Bloch/Blöchlin/ *cui aliquid imponitur.*

VI. שרין · שרינא *Lorica:* ושרין גלבין Et loricâ squamarum ipse indutus est, 1.Sam.17.vers.5. ובין שרינא Et inter loricam, 1.Reg.22.34. Aut lorica, Job.41.17. *Et cum Cholem in medio, quod non est de Chaldaismo*, ואלבש יתיה שריונא Et induit eû loricâ, 1.Sam.17.38. Sic, מלובשין שריונין Induti loricis, Cant.6.7. Locutio Hebraica, in Targ. aliena.

VII. שרא *Auster, ventus meridionalis, sic dictus à Resolutione nubium in aquas, unde & Latinis poëtis dicitur* aquaticus, humidus, nebulosus, nubilus, madens, pluvius, &c. *& Græcis νότος ab humore. Aruch hoc nomen ponit in Rad.* אסתנא.

תשרי *Mensis Septembris nomen. Quidam ad* שרה *Incipere, revocant, quòd novus annus Hebræorum ab eo Incipiat. Vide de eo in lit.* ת.

שרולין *Chirothecæ vel Manicæ arctiores, quæ induuntur ab operariis, ne laxioribus brachiorum manicis in opere impediantur:* Tal. Kelim cap.26.

שרח שריח *Mœrens, tristis. Fœm.* שריחתא כיונה Sicut columba tristis, gemens. Hos.7.11. *Elias scribit, illud esse* לשון בכיה ואבלות *significationis Fletus & luctus.*

שרט *Obligare vulnus, In cataplasmate vulneri imponere:* ויתרטון על שחנא ואתסי Et in cataplasmate ulceri imponent, & sanabitur, Hebraicè וימרחו Jesa.38.v.21. Vulgò libri habent וישורטון, quæ forma non est de Chaldaismo.

Vox

Vox non videtur genuina. *Aruch in* שטר *legit* ויסטחון: *Regia*, ויסטחון. Vide ſupra in שטר.

שָׂרַט *Cædere, Incidere, cæſuram indere.*

שֶׂרֶט *Cæſura.*

שְׂרִיטָה *Inciſio.*

שׂוֹרְטָא *Idem.* וְשׂוֹרֶטֶת חֲבוּל Et cæſuram corruptionis, Lev.19.28. in Jon.

שרטט *Lineas ducere, idem quod* סרטט & סרגל *apud Talmudicos & Rabbinos communes:* הוה משרטט Fuit lineas ducens & ſcripſit ſequentes verſiculos, Jevam. fol.39. & 106. Lineæ ducuntur, ut ſcriptura recta perficiatur. Id Hebræis uſitatum, quando figurâ biblicâ ſcribunt, quam vocant מרובע quadratam, vel כתב אשורית Scripturam beatam ſive Aſſyriacam. כל מזוזה שאינה משורטטת פסולה Omnis meſuſa non lineata, illegitima eſt, Menach. fol.32.2.

שִׂרְטוּט *Lineatio:* וכתב לה בלא שרטוט Et ſcripſit ei ſine lineatione, Kidduſchin fol.12. שרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני Lineatio meſuſæ, traditio eſt Moſis de monte Sinai, Menach. ibid. שאר כתובות אין צריכות שירטוט Reliquæ ſcripturæ (præter ſcripturam biblicam) non habent opus lineatione. Majemon in Statutis de Tephillin, cap.7. כל כתבי הקדש אין כותבין אותן אלא בשירטוט אפילו בותבין אותן על הנייר ומותר לכתוב שלש תיבות בלא שרטוט יותר על זה אסור Omnia ſcripta ſancta, non ſcribunt iſta niſi cum lineatione, etiam ſuper charta: licitum autem eſt ſcribere tres voces (ex textu biblico) ſine lineatione: ultrà, prohibitum. Vide in Gittin fol.6.2.

שירטון *Limus, lutum, cœnum mollius, quod mare ejicit ad littus, quod induratum, fit terra ſtabilis.* Inde Munſterus *Cumulum terræ* interpretatus eſt, nimis generaliter. *Sic aquarum copia in agris facit limum, qui agris loco fimi fit*, Talm. ועלה הים שירטון Et educit mare limum, Erubhin fol.99.2. ארעא אסיק שירטון Agrum (reliquit) qui produxit limum, quo ſcilic. ſtercoratus fuit, Bava baſra fol.124.1. דמסקא ארעא שירטון Quòd producit ager limum, Berachoth fol.60.1. Vide & Bava bathra fol.82. & 124. Tamid fol.32.

שׂוּרְקָן *Maculæ.* אי אירע בהשוריקי חיורי Quando ſunt in eo maculæ albæ, Cholin fol. 47. שוריקי סומקי Maculæ rubræ, Mezia fol 83.2. שוריקי דמא Maculæ ſanguinis, Peſach. fol.74.2. R. Salom. גוונים *Colores* interpretatur, & Gallicè טאק״ש *Tache.* כל שעתא הוו ביה שוריקי סומקי Omnibus horis ſunt in eo maculæ rubræ, Gloſſa exponit גידין Nervi rubri, in Jalkut. Hinc forte expoſuit Munſterus, *Vena*.

שרך שרכא *Stylus longior & fortior in fructibus majoribus, veluti in cucumeribus & cucurbitis & ſimilibus. In minoribus dicitur* עוקץ *Petiolus, pediculus, pes quo prehenditur, vel de quo pendent fructus, ut pyra, poma, pruna & ſimiles:* Talm. Eruvin fol.100.2. Schabbas fol.85.2. Bava mezia folio 91.2. *Quid vidit Pomarius, quod reddidit* Corrigiam? *Baal Aruch legit cum Daleth* שרכא, *in* שרך *ſecundo.*

שְׂרָכָן, שִׂרְכָא *Otioſus, quieſcens. Vide* שרך: *nam Elias putat, literam Reſch in medio eſſe vitioſam. Talmudici tamen hac voce ſic utuntur, ut in proverbiali iſta ſententia,* מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי *Ambulat & palma mala juxta arbores otioſas, id eſt, ſteriles & infrugiferas, quæ à ferendo fructu otioſæ ſunt*, Bava kama fol. 92. 2. Similis ſimili gaudet: bonus bono, malus malo, ut palma ſterilis gaudet ſterili. *Pro* מטייל *legit Baal Aruch* שייך, *& pro* דשרכא, *legit* דשרכא. *R. Salomon adducit hîc & alıud,* גברא דשרכא *Vir otioſus. Sint ergo idem* שרך *&* שרך. *Prius exemplum fortè legendum per* ש, *ut ſit idem quod* סרק, *unde* אילן סרק *Arbor ſterilis, cui opponitur* אילן פירי *Arbor fructifera. Id in Targum & apud Rabbinos ſatis uſitatum*, *&* ק *&* כ *inter ſe permutari, notiſſimum eſt.*

שִׂרְבְּפָא *Nidus. In Targum,* וְשַׁפְנִינָא שִׂרְכְּפָא לִירהּ Etiam turturi eſt nidus, Hebr. ודרור Pſal.84.4. אִי אִזְדַּמַּן שִׂרְכְּפָא Si occurrerit nidus fortè, Deuter.22.6. in Jonathane. עִם תּוּקְפִּי בְּשִׂרְכְּפִי Cum robore meo in nido meo, Job.29.18. יָרִים שִׂרְכְּפִיהּ Extollet nidum ſuum, Job 39.30. *Ex forma fœminina,* וְשִׂרְכְּפָתֵיהּ עַל אַרְעָא Et nidus ejus ſuper terram, Geneſ.1.20. Jon. לְשִׂרְכְּפָתֵיהּ Nidum ſuum, Deuter.32.11. Jon. *Plurale,* עָבְדִין שִׂרְכְּפִין Faciunt nidos, pro קננו Pſalm.104.17. *Apud Talmudicos in Cholin fol.93. col.2. legitur per* ק, שרקפא *ſed rectiùs eſſet* שרכפא, *prout etiam adducitur in Aruch.*

שרן שרון *Nomen proprium loci, qui à fertilitate paſcuorum & generoſi vini commendatiſſimus: unde,* יין שרוני Vinum Scharoniticum, *cujus crebra apud Talmudicos mentio.*

שְׂנַק *Strangulare, Suffocare, idem quod* חָנַק.

שׂרוּנְקָא *Strangulatio, Suffocatio:* וּבְחֶרַת שִׂרוּנְקָא נַפְשִׁי Et elegit ſuffocationem anima mea, Heb. מַחֲנָק Job.7.15.

שוּרְנִקָא *Avis nomen, apud Talmudicos, apud quos tamen ſcribitur* שורינקא, Cholin fol.63.1.

שרע שְׁרוּעִין *Lubricitates, loca lubrica:* כְּמַשְׁרוּעִין בְּקַבְלָא Sicut lubricitates in tenebris, Hebr. כַּחֲלַקְלַקּוֹת Jer.23.12.

מַשְׁרוּעִיתָא *Lubricitas, via lubrica & præceps,* 1.Sam.14.4. ubi R.David hoc Nomen interpretatur מקום חלקלק Locus lubricus.

שִׂרְעָתָא *Idem:* דרך שרעתא דנהרא Per lubricam viam fluminis, id eſt, in littore, quod decreſcentibus

tibus aquis aut ab eo descendentibus solet esse lubricum, Bava kama fol.29.1.

שרע שָׂרֻעַ *Prælongus, redundans membro, Heb.* שָׂרֻעַ *Lev.21.18. Jon. habet* דְמִשְׁתְּמִיט יַרְכֵיה Cujus femur excidit, in majus excrevit.

שָׂרַף *Urere, Comburere*, Hebr. Hinc in Targum, חִוְיָא שָׂרְפָיָא Serpentes urentes, Numer.21.8. Targ. Hierosol.

שְׂרֵיפָה *Combustio. Apud Talmudicos*, כל מיתה שיש בה שריפה יש בה ע״ז *Omnis mors, in qua fit combustio, in ea est Idololatria*, Avoda sara cap.1. in Mischna. Deinde שריפה *Combustio, est ex quatuor suppliciis capitalibus Hebræorum.* Ejus ratio describitur in Talm. Sanhedr. cap.7. fol.52.1. & apud Majem. in Hilch. Sanhed. cap.15.

שָׂרָף *Seraph. Plur.* שְׂרָפִים *Seraphim, Angeli peculiares. In Targum:* Quatuor claves sunt in manu Dei, quas nulli tradidit, לָא לְמַלְאַךְ וְלָא לְשָׂרָף neque Angelo, neq; Seraphico Angelo, Gen.30. v.22. in T.H.

שְׂרַף *Sorbere, Attrahere. Apud Talmud.* בשעה שהנפש יוצאה משרף שריף Quâ horâ anima exit, trahendo attrahit, nempe cor sanguinem, Kerith. fol.22.1. דקא שריף ליה משרף Quòd sorbendo sorbet, Nasir fol.36.2. אי שריף מר פינכא דדייסא Num sorpsit Dominus scutellam pultis triticeæ? Taanith fol.24.2.

אִשְׁתְּרַף *Liquidum fieri, Stillare:* קירא דנשתרופי Cera quæ liquefacienda, Schab. fol.110.2.

שְׂרָף *Aromatis species:* vel, *Gummi, Resina, Succus, Lachryma, humor arborum vel herbarum*, Genes.37.25. in Jon. Sic cap.43.10. *Apud Talmudicos*, כל שיש לו שרף Omne (olus) quod habet succum, Pesach. fol.39.1. Gloss. Quando exprimunt herbam, in loco ubi resecta est, egreditur humor albus instar lactis, quem vocāt *Lacton:* הפוצע זתים שיצא שרף Qui premit olivas ut egrediatur succus, Maaser. cap. 4. שרף ערלה Succus vel gummi arborum præputii, שרף העלין gummi foliorum, שרף העקרין succus radicum, שרף הפגין succus grossulorum, Orla cap.1. Nidda fol.8.2. שרף היבש Succus siccus, aridus, שרף הלח Succus humidus, Mikvaoth cap.9.

שְׂרַף · שִׂירְפָא *Fluxus menstruus mulieris aut virginis*, Nidda fol.10.2. *Hujus significationis adducitur aliud exemplum in Aruch ex Vajikra rabba sect.16.* וְהֵסִיר ה׳ מִמְּךָ כָּל חוֹלִי זוֹ שִׂירְפָה *Et auferet Dominus à te omnem morbum*, Deuter.7.v.15. nempe שירפה: *sed hanc glossam in meo exemplari non reperio.*

שְׂרִיף *Edulium liquidum sive cum jure, Talm.* כל סעודה שאין בה שריף אין סעודה Omne prandium in quo non est edulium Seriph, non est prādium, Berach. fol.44.1.

שַׁרְפְרַף *Scabellum pedum*, Chagiga fol.14. col.1. Kelim cap.22.

שָׁרַק *Sibilavit, Exsibilavit. Præt.* שָׁרִיקוּ בְּסִפְוָתְהוֹן Sibilarunt labiis suis, Thren.2.15.16.

שְׁרִיקָה *Sibilus, Sibilatio.*

שִׁרוּק *Idem.*

שְׁרוּקִים *Sibilata:* אותיות שרוקות Literæ sibilatæ, quæ cum sibilo proferuntur, ut סשץ.

שְׁרַק *Incrustare parietem, Oblinere, Obducere cæmento, Talm.* שרקין ליה תנורא ביומא טבא Oblinunt (orificium) fornacis die festo, ne sc. calor exeat, Beza fol.32.2. Gloss. שרקין, id est, טחין. Sic, בין שריק בין לא שריק Sive oblitum sit, sive non oblitum, Schab. fol.20.1. וההוא דשריק ההוא משלי Illud quod oblitum vel obturatum est, est de meo, Bava mezia fol.92.2. שרקיה טינא Illivit faciem ejus cæmento, ne sc. agnosceretur, Nedar. f.90.1. הביתא שריקא וחתימא Dolium oblitum est & obsignatum, ע״ז fol.31.1. אמר ליה לשמעיה זיל שרקיה Dixit ad famulum suum, Ito cras & calce oblinito eum, Bava kama fol.81.2.

שְׁרַק *Labare, Labascere, Lapsare, Dilabi*, glitten/schlypffen. *Pedum propriè est, in lubrico loco ad lapsum dimoveri, necdum labi. Nullum enim subsidium promptius est, quàm pedis firmi pedi lapsanti. Talm.* רב אבהו אכל עד דהוה שריק ליה דודבא מאפותיה Raf Abhu epulabatur, donec labaret ipsi musca de fronte ejus, Berach. fol.44.1. nempe donec facies, vini calore æstuans, ita delibuta & pinguis redderetur, ut musca in faciem involans, hærere aut pedem figere nō posset: משום דמשרקי Quia sunt lubrica, Bava kama fol.30.2. שריק ונפיל Dimovetur pes & cadit, Nidda folio 26.1. דמא משרק שריק Sanguis lapsando dilabitur, destillat, nec manet super carne assata, Cholin folio 111.1. In Aruch hoc exemplum adducitur in שרג. שלא נשתרקו רגלי הכהנים Ne dimoverentur vel lapsarent pedes sacerdotum, Sevach. fol.62.1.

שְׁרִיקָה · שִׁירְקָא *Lubricatio, Lubricitas, cùm quid pinguedine lubricum redditur, ut assaturæ ad ignem butyro vel aliâ pinguedine delibutæ redduntur, quæ est quasi illinitio aut cæmentatio:* שירקא טויא Lubricatio assaturæ, id est, delibutio cum pinguedine, Schabbas fol.109.1. Alii tamen aliter explicant. שירקא דמעיא Lubricitas viscerum, Humor viscosus in visceribus, Vide Pesach. fol.68.1. Cholin fol.50. col.1.

שְׁרַק · סרק *Stibium, fucus, color ad fucandam faciem:* לא תעביר אשה סרק על פניה מפני שצובעת Non trāsire faciet mulier stibium super faciem suam, quia tingit, Schab. f.95.1. Moed katon fol.9.2.

שְׁרוּקִים *Colorata, Fuscata:* נעשו שרוקים Facti sunt fusci, braun.

שרקפא Vide in שרכפא.

שִׁרְקְרְקָא *Merops, avis nomen, pro Hebr.* הָרָחָם *Levit.11.v.18. Jon. Consentit hæc interpretatio cum Talmudicis, apud quos legitur:* רחם זו שרקרק א״ר יוחנן למה נקרא שמה רחם כיון שבא רחם באו רחמים לעולם Racham (avis) est quæ dicitur (in Babylonia) שרקרק. Dixit R. Jochanan: Quando advenit avis Racham, veniunt *rachamim* (misericordiæ) in mundum, Cholin fol.63.1. Misericordiæ, id est, pluviæ. Eas enim communiter per singularem Dei misericordiam homines pii precibus impetrabant, ut multis in locis apud Hebræos legitur. *Fuit ergo Racham avis pluviarum præco.* שרקרק *autem sine dubio dicta sunt à sibilo vocis. Sequitur enim ibidem:* Dixit R. Bise, Abbæi filius: Est ista avis, quæ cùm sedet in aliqua re, (arbore vel ramo) sibilat, (id est, vocem edit quasi sibilosam) unde docent ampliùs: cùm sedet in terra, (præter morem) & sibilat, statim venit Mesias, sicut dictum est: Sibilabo eis & congregabo eos, Zach.10.8. &c.

מַשְׁרוֹקִיתָא *Fistula, Tibia, à Sibilãdo dicta,* Dan.3.5.

שְׁרִיקְרוּק *Sibilatio, Sibilus.*

שְׁרַר *Firmare, Confirmare, Firmum, ratum, stabile reddere. Id in literis contractuum fit subscribendo, testificando, obsignando.*

שְׁרִיר *Firmum, ratum, stabile, constans:* הַכֹּל שְׁרִיר וְקַיָּם *Totum, omne firmum & stabile esto.* Sic literis contractuum subscribi solet. *Sic in Targum,* לָא שְׁרִיר Non est firmum, Proverb.19.7. *Apud Talm.* חיטי דשרירן Grana tritici constantia, id est, dura, benè exsiccata: כיון דלא שריר שדריה Quia non est firma spina dorsi ejus, Schab. fol.145.

שְׁרִירוּתָא *Firmitas, Veritas:* מטול דשרירותא מְמַלְּלָא Propterea quia firmitatem, id quod firmum & stabile est, eloquitur, Prov.8.6.

שְׁרִירָאִית *Firmiter, constanter:* שְׁרִירָאִית מְמַלֵּל Firmiter loquitur, Prov. 21.28. *Forma est Adverbii Syriaca, aliâs etiam in isto Targum usurpata.*

שָׂרַר *Principatum tenere vel gerere aut administrare.*

שְׂרָרָה *Principatus. Hinc apud Rabbinos,* אין להיות לאדם שני שררות *Non debent esse homini duo principatus*, id est, duo principes aut domini: nemo debet aut potest duobus dominis simul servire.

שַׂר *Princeps:* פגע ביה שידא שרהון דרוחתא Occurrit ei dæmon, princeps spirituum malignorum, Vajikra rabba sect.5.

שְׁרַשׁ שָׁרֵשׁ *Radicari, radices agere: & per contrarium, Eradicare, Hebr. In Targum, Pahel, Præteritum,* וְשָׁרַשְׁתָּא שָׁרְשֵׁיהוֹן Et fecisti ut agerent radices suas, Heb. וַתַּשְׁרֵשׁ, Psalm. 80.10. לְשָׁרָשָׁא אִילָן נְצִיב Ad eradicandum arborem plantatam, Eccles.3.2. *Apud Rabbinos,* מפני שנשתרש בחטא Quia radicatur in peccato, id est, confirmatur, corroboratur, Bava kama fol.67.2.

שֹׁרֶשׁ *Radix:* מְדַמֵּי לְשֹׁרֶשׁ קְבִיעָא בְּאַרְעָא Similis est radici infixæ in terra, Deuter.29.17. in Jon. אִין יִתְסַב בְּאַרְעָא שָׁרְשֵׁיהּ Si consenescit in terra radix ejus, Job.14.8. דְּמַשְׁלַּח שָׁרְשׁוֹהִי Quæ emittit radices suas, Jesa.53.v.2. שָׁרְשׁוֹהִי יִתְיַבְּשׁוּן Radices ejus exarescent, Job.18.16. יָת שָׁרְשָׁהָא יִפְסוֹק Radices ejus exscindet, Ezech.17.9. שָׁרְשׁוֹהִי ut paulò antè. *Apud Grammaticos,* שֹׁרֶשׁ *Radix, Thema, Vox primitiva, unde voces derivatæ, instar ramorum, expullulant.* Item, *Principale rei alicujus, Fundamentum:* שרש דבר Radix rei, fundamentum negotii. שרש שכחתי Principalis rei oblitus sum. *Sic pluraliter,* שרשים *Radices, Principalia puncta, Articuli principales, ut sunt Articuli fidei in Deum.*

שָׁרְשִׁי · שָׁרְשִׁית *Radicalis:* אוֹתִיּוֹת שָׁרְשִׁיּוֹת Literæ radicales, quibus opponuntur שימושיות Serviles.

שְׁרֹשִׁית *Eradicatio. Hinc per Apocopam,* לִשְׁרֹשִׁי Ad eradicationem, Esræ 7.26.

שַׁרְשְׁרוֹת, *& apud Talmudicos,* שַׁרְשְׁרָאוֹת *Catenæ.* Hinc R. Salomon illud בִּזִקִּים Psalm.149.8. exponit בשרשראות Cum catenis: שרשרות של זהב Catenæ aureæ, Middoth cap.3.

II. שָׁרַשׁ *Lucrum, commodum, utilitatem afferre:* שרשוי קא משרשי ליה Lucrando lucrantur ipsi, lucrum afferunt ipsi, Moed caton fol.12. col.1. אִשְׁתָּרַשׁ *Lucrum, commodum percipere, In lucro esse, Lucrari:* דאשתרש ליה מקום דינר Quòd in lucro fuit ipsi locus pecuniæ, id est, occasionem habuit lucrandæ alicujus pecuniæ, Gittin fol.35.1. דקא משתרשי ליה Nam in lucrum cedebant ipsi, Gittin fol.44.1. Bava mezia fol.42.2.

שַׁרְשִׁפָּא *Sella: Scabellum,* Schab. fol.129.1. Pesach. fol.27.2. Berachoth fol.24.1. Basra fol.59. Glossa ubique explicat per ספסל.

שָׁרֵת שָׁרֵת *Ministrare.* מְשָׁרֵת *Ministrans, Minister, Hebr.* אותיות מְשָׁרְתִים *Literæ ministrantes, serviles, quæ Radici serviunt ad formanda accidentia.*

שֵׁרוּת · שֵׁירוּתָא *Ministerium, & maximè sacrum, veluti sacerdotum, qui vocantur Ministri altaris,* Joel. 1.v.13. *& Ministri Domini, quia Domino in altari ministrabant,* Joel.1.9. *Vide ibi R. Davidem.* R. Salomon ad illud, לַעֲמֹד לְשָׁרֵת *Ad standum & ministrandum, Deut.*18.5. scribit: מכאן שאין שירות אלא מעומד Hinc (habetur) quòd nõ est ministerium (sacerdotum) nisi erectum, id est, ut sacerdos stando ministerium suum obeat. Vide ibidem, & in textu, & in Glossa, & apud Talmudicos in Sota fol.38.1. מַלְאֲכֵי דְשֵׁירוּתָא *Angeli ministerii*, id est, ministratorii, hominum ministerio & saluti addicti & à Deo ordinati. *Rabbini dicunt,* מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת.

שַׁרְתּוּעַ *Veru.* In Medrasch Tanchuma, sect. וישב legitur: Quando volebat (uxor Potiphera) amicè colloqui cum ipso (Josepho) ipse demittebat faciē deorsum, ne intueretur ipsam. Quid fecit ipsa? עָשְׂתָה לוֹ שרתוע של ברזל Fecit ipsi veru ferreum sub mento, ut quādo inclinaret faciem deorsum, יהא השרתוע מכהו esset veru istud lædens ipsum, sicut dictum est: *Ferrum venit in animam ejus, vel, corpus ejus, Psalm.* 105.18. ubi R. Salomon hanc historiam citat, & שרתוע explicat per שפוד. Vide etiam Beresch. rab. sect. 87. ad finem.

ששב שׁוֹשִׁבָא *Locustæ mundæ & pinguis species cum capite oblongo*, Schabbas folio 90. col.2. in fine cap. & ע״ז fol.37.1.

שׁוֹשְׁבִינָא · שׁוֹשְׁבַן *Socius, Sodalis, Amicus, societatem amicam cum aliquo colens, ut Jonathan cum Davide, Jonadabh cum Amnon, & similes alii:* וּלְאַמְנוֹן שׁוֹשְׁבִינָא Et Amnoni erat socius vel amicus, nomine Jonadabh, Hebr. וּלְאַמְנוֹן רֵעַ 2. Sam. 13. v.3. וַאֲתָא חוּשַׁי שׁוֹשְׁבִינָא דְדָוִד Venitque Schusai amicus socius Davidis in urbem, Hebr. רֵעֵה דָוִד 2.Sam.15.v.37. & 2.Sam.16.v.16 שׁוֹשְׁבִינָא דְמַלְכָּא Amicus singularis regis, Heb. רֵעֶה הַמֶּלֶךְ, 1.Reg. 4.v.5. דַּהֲוָה שׁוֹשְׁבִינֵיהּ Qui fuerat amicus socius ejus, nempe Schimschonis in nuptiis, in ducenda sponsa, ut Hebræi putant, Jud. 14. vers. 20. זַמִּין לֵיהּ שׁוֹשְׁבִינֵי Ordinavit ipsi socios (nuptiarū:) ובעו שושביני למברך רפתא Et cupiverunt socii nuptiales consecrare panem, ut scilic. liceret prandere, nam ante consecrationem solennem nemini comedere licitum, Deuter.32.50. in Jon. *Apud Rabbinos strictius etiam est Pronubus, Paranymphus vel Pronuba. Græcis interpretibus, Jud* 14. v.20. νυμφαγωγὸς, *Sponsæ ductor, unde & vulgata Latina ibi habet:* Uxor autem ejus accepit maritum unum de amicis ejus & pronubis. *Sed non tantùm Pronubi aut Paranymphi sic dicuntur, sed & proximi amici & hospites nuptiarum, qui Matth.* 9.15. *dicuntur Filii Thalami nuptialis.* Triginta ergo isti juvenes, Samsoni singularis honoris & amicitiæ causâ additi, vocantur Hebræis שׁוֹשְׁבִינִים *Socii, sodales sponsi*, ex quibus tamen unus tantùm pronubi officio functus fuit, aut fortè etiam plures & diversi diverso tempore: convivium enim nuptiale durabat per dies septem. Unde omnes isti sodales vocantur *Pronubi, sive Hospites nuptiales.* Sic R. Salom. istud לְמֵרֵעֵהוּ explicat לְאֶחָד מִשּׁוֹשְׁבִינָיו Uni sodaliū nuptialium ejus. In Beresch. rabba sect.8. in fine: מיכאל וגבריאל הם היו שושבינים של אדם הראשון Michael & Gabriel fuerunt pronubi Adami primi. לאו שושביניה הוה Non fuit sodalis ejus, Moed caton fol.28.1. In Schem. rabba sect.46. in illud: *Dola tibi duas tabulas lapideas ad formam priorum, Exod.*34.1. Simile est regi, qui, ductâ uxore, aut fide conjugii datâ sponsæ, scribit ipsi literas matrimoniales, ונתנה ביד השושבין easque tradit in manum paranymphi. Post tempus aliquod spargitur mala de sponsa fama: מה עשה השושבין quid facit paranymphus? Lacerat literas matrimoniales, dicens, melius est, ut condemnetur tanquam vidua, & non tanquam alterius viri scortum. Sic fecit Moses, inquiens: nisi ego fregero tabulas, populus Israel non poterit consistere, sicut dictum est: *Sacrificans diis aliis, ut anathema perditor, Exod.*22.20. תנו לי שושביני ואשמח עמו Reddite mihi sociū vel amicum meū nuptialem, ut me oblectem cum ipso, scil. in nuptiis, Bava basra fol.144.2. & fol.145.1. Miserat quidam ex proximis agnatis, per filium juvenem, donum nuptiale, ut pro eo prandiis nuptialibus interesset, seq; cum sponso ac sponsa reliquisq; amicis oblectaret. Moritur amicus, antequam nuptiæ finiantur, vel antequam ipse etiam ducat uxorem. Repetitur donum nuptiale, ut quibusdam locis fieri usitatum fuit. Recusat sponsus dicens: Immò vos mihi restituite amicū meum hospitem nuptialem, ut me cum ipso oblectem & exhilarem. R. Sal. ad illud, *Dola tibi duas tabulas lapideas ut fuerunt primæ, Exod.*34.1. Simile est regi, qui profectus ad urbes maritimas, reliquit desponsatam sibi cum puellis gynæcei. Propter puellas istas malus interea de ipsa sparsus fuit rumor, עמד שושבינה prodiit socius ejus (pronubus, cujus curæ commissus fuerat) & laceravit literas matrimoniales ejus, inquiens: Si jusserit rex eam morte plecti, dicam ipsi: ô rex, nondum ipsa est uxor tua. Rex re diligentiùs inquisitâ, comperit, puellas mali rumoris causam fuisse. Regi placato, אמר לו שושבינה paranymphus dixit: Scribe ei literas alias, nam priores dilaceratæ sunt. Respondit ipsi rex: Tu lacerasti priores literas, dato ipsi chartam aliam, & ego scribam ipsi meâ manu. Sic Deus est rex: desponsata ejus, multitudo populi Israelitici: והשושבין paranymphus ejus fuit Moses. In Beresch. rab. ad illud: *Et adduxit eā ad Adamum, Gen.*2.22. טובה לקריה דמלכא שושבינה Felix est ista civitas, cujus pronubus est rex; קריה id est, בן העיר Filius urbis, civis, Ber. rab. sect.18.

שׁוֹשְׁבִינוּתָא · שׁוֹשְׁבִינוּת *Societas, Sodalitium, amicitia sodalis vel socia in moribus, studiis, conversatione, conviviis, & similibus, non autem est societas in commerciis & negotiationibus, de qua alia appellatio est, ut infrà est in* שתף. *Inprimis verò est Societas nuptialis, ut &* שׁוֹשְׁבִין *de socio nuptiali sæpiùs dicitur, ut antè ostensum.* Item *Donum nuptiale*, quod

quis

quis offert, ut pro eo Societate nuptiali gaudeat, libereq́; conviviis & gaudiis nuptialibus intersit. Talmudici ad illud, *Et adduxit eam ad Adamum, Genes.2.22.* מלמד שעשה הקב״ה שושבינות לאדם הראשון · מכאן לגדול שיעשה שושבינות לקטן Docet, quòd Deus sanctus & benedictus fecit societatem nuptialem Adamo primo: Hinc quoque colligitur, quòd magnus (magnæ authoritatis vir) debet facere societatem nuptialem minori, Erubhin fol.18.2. Societatem, tam in comitando & ducẽdo sponso, quàm etiam in procurandis ad convivium nuptiale necessariis. Majemon parte 4. fol.103. col.2. in princ. cap.7: Consuetudo communis est in plerisque nationibus, ut cùm quis ducit uxorem & nuptias celebrat, proximi agnati & amici mittant dono pecunias quasdam, ad sublevandos sumptus nuptiarum. Veniunt etiam plerumq; amici isti dona mittentes ad nuptias, & convivantur cum sponso, hilariter comedendo & bibendo, vel septem nuptiarum diebus, vel aliquot tantùm, pro cujusque commoditate. Isti autem, qui mittunt dona, edunt bibuntque cum eo, vocantur שושבינין *Socii, hospites nuptiarum.* Dona autem sive pecuniæ istæ transmissæ vocantur שושבינות *Donum societatis nuptialis.* Et mox: השושבינות אינה מתנה גמורה Donum nuptiale non est donum absolutè, sed mittitur eo animo, ut si offerens donum, & ipse postea ducat uxorem, tantundem ipsi remittatur & rursus ab eodem donetur. Adeo ut si Simeon (qui antea Rubeni donum miserat) ducat & ipse uxorem, & Ruben ipsi tantundem non restituat, Schimeon possit id jure exigere. Hoc autem intelligitur tantùm in simili casu. Veluti Ruben duxit virginem, misitque ipsi Schimeon שושבינות donum nuptiale. Postea Schimeon ducit viduam; & sic à Rubene non potest repetere donum nuptiale. Et cõtrà. Aut si Ruben habuerit convivium publicum, Schimeon autem privatùm vel quasi occultum, aut contrà: nec tunc potest repeti donum, &c. Vide ibi Majemonem ulteriùs, qui in fine capitis istius addit, לא נאמרו דיני שושבינות אלא במעות בלבד Non intelliguntur jura donorum nuptialium, nisi de pecuniis tantùm. De hoc intelligendum est illud Talmudicum: השושבינות נגבית בבית דין Donum nuptiale exigi potest in domo judicii; scil. pecuniarium donum: אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בבית דין Sed mittens amico suo vascula vini aut vascula olei, ea non repetuntur in domo judicii, שהן גמילות חסדים quia sunt dona gratuita, Bava basra capite 9. ubi vide ulteriùs. Vide & Schulchan Aruch parte tertiâ, num.59.

ששט שושטא. In Vajikra rabba sect.5. משל לשושטא של דוב. In glossa dicitur, juxta sensum denotare מנהיג הדוב הממונה לפרנסו Gubernatorem, magistrum ursi, qui ei nutriendo & cibando præfectus est. In Jalkut fol.124.2. legitur לשושנה.

ששל שׁוּשְׁלָא · שׁוּשַׁלְתָּא *Catena, Compes, Vinculum. Idem cum* שַׁלְשֶׁלֶת *de quo suprà. Ex forma masculina,* וְשׁוּשְׁלֵי עֲרוֹדָא Et vincula onagri, Hebr. מוֹסְרוֹת, Job.39.v.8. *Fœmininum.* שׁוּשַׁלְתָּא דְמַלְכַיָא מְשָׁרֵי Vinculum regum solvit, Heb. מוּסַר, Job.12.18. בְּשׁוּשַׁלְתָּא דִי דַהֲבָא Cum catena aurea, Esth.1.v.2. in secundo Targum, in fine versus. בְשׁוּשַׁלְתָּא אֲסַר Cum catena ligavit, Esth.1.3. in sec. Targum, in principio versus. עַנִּיאוּ בְשׁוּשַׁלְתָּא Affixerunt compede pedem ejus, Hebraicè בַּכֶּבֶל, Psal.105.18. *Affix.* שׁוּשַׁלְתִּי אֲרוּם Nam vinculum meũ solvit, Hebr. יִתְרִי Chordam meam, Job.30. v.11. *Plural.* וְתַרְתֵּין שׁוּשְׁלָן Et duas catenas aureas facies, Exod.28.14. Targ. Hierosol. שִׁישְׁלָן, quod potiùs legendum שִׁשְׁלָן. Sic vers.22. in Jonath. *Aliter,* וְאִין אֲסִירִין רַשִׁיעַיָא בְּשׁוּשְׁלָן Quod si vincti sint improbi catenis, Hebr. בַּזִּקִּים Compedibus, Job.36.8. *Emphat.* שׁוּשְׁלָתָא קְלִיעָתָא Catenas tortiles, Heb. שַׁרְשְׁרוֹת עֲבֹתוֹת, Exod.28.14. in Jon. *Apud Talmudicos,* תן לי שושלתא דרבן גמליאל Da mihi catenam (majorum) Rabban Gamalielis, Gittin fol.56.2.

ששם שׁוּשְׁמָנָא *Formica. Sic Aruch, hic ponit ex Talmudicis: sed hodie in Gemara legitur* שׁוּמְשְׁמָנָא *de quo suprà in* שמש.

ששן שׁוּשַׁן *Lilium, rosa, flos:* חִזּוּר וְשׁוּשַׁן Pomum & flos, Hebr. כַּפְתּוֹר וָפֶרַח, Exod.25.v.33. יְהֲרוּן כְּשׁוּשַׁנָּא Florebunt sicut lilium, Hebraicè כַּשּׁוֹשַׁנָּה, Hoseæ 14.6. עוֹבַד שׁוּשַׁנְתָּא Opere lilii, id est, liliaceo, 1.Reg.7.19.22. לְקִיט בְּשׁוּשַׁנְתָּא Comprehensum in lilio, 1.Reg.7.26. *Plurale,* שׁוּשַׁנִּין *Flores, Hebr.* צִצִּים, 1.*Reg.*6.18.29. יְהֲרוּן כְּשׁוּשַׁנַּיָא Florebũt sicut lilia vel rosæ, juxta Heb. כַּחֲבַצָּלֶת, Jesa.35.v.1. וְשׁוּשַׁנְּתָא Et flores ejus, Exod.25.v.31. Hebr. וּפְרָחֶיהָ. Sic vers.34. & alibi. שושנת המלך *Lilium Regis,* Königskron/ Kilaim cap.5.

ששף שׁוּשִׁיפָא *Pallium, Toga, Vestimentum: Velum, Peplum, vel Palliolum muliebre: Linteum, Sudarium:* וְיִפְרְסוּן שׁוּשִׁיפָא Et expandent vestimentum coram senioribus urbis, Hebr. הַשִּׂמְלָה, Deuter.22.17. Intelligitur Linteum, super quo sponsus & sponsa primâ nocte cubaverint, unde signa virginitatis sponsæ petebantur. Sic Judæi Germaniæ interpretãtur הַשִּׂמְלָה daß Leinlachen. Talmudici: *Et expandent vestimentum:* Docet quòd advenerint testes hinc (*à parte sponsi, negantis se reperisse virginitatem in sponsa*) & testes illinc (*à parte sponsæ & ejus patris, asserentis*

serentis

serentis virginitatem ex signis) וכוררין הדבר בשמלה quae explicarint rem ita purè, ut est vestimentum lineum novum, Ketubhoth folio 46. col.1. Hinc sumpta est R.Salomonis glossa. ונסיב שושיפא דאליהו Et accepit pallium Eliæ, Hebr. אדרת, 2.Reg.2.14. וְשׁוֹשִׁיפָא וְחוּטְרָא Et linteum sive sudarium, & scipio iste, Hebr. וּפְתִילְךָ, Gen.38. vers.25. מְכָרְכָא בְּשׁוֹשִׁיפָא Involutus est pallio, sive panno aut vestimento, Hebr. לוּטָה בַשִּׂמְלָה, 1.Sam.21.9. מַן צַר מַיָּא בְּשׁוֹשִׁיפָא Quis ligavit aquas veluti in vestimento aut pallio? Hebr. בַּשִּׂמְלָה, Prov.30.4. עִזְקְתָךְ וְשׁוֹשִׁיפָךְ Annulum tuum & linteum sive sudarium tuum, Heb. וּפְתִילֶךָ, Gen.38. v.18. ורמא שושיפיה עלוהי Et abjecit togam suam ad eum, Hebr. אדרתו, 1.Reg.19.v.19. ונסיב אליהו ית שושיפיה Et accepit Elias togam suam, Heb. אדרתו, 2.Reg.2.8. ובריך אפוהי בשושיפיה Et involvit faciem suam pallio suo, Hebr. באדרתו, 1.Regum 19.13. *Plurale,* וְשׁוֹשִׁיפַיָּא Et amicula, vel vela, aut pepla, Heb. הַמִּטְפָּחוֹת, Jesa.3.22. R.Salomon Hebræam vocem exponit מצעות ממשה *Strata lecti,* id est, *Lectisternia.* Alii, *Palliola muliebria, pretiosa & ornatiora.* Nomen Hebræum ab Obtegendo desumptũ est. *Cum Pronomine,* קְטִירִין בְּשׁוֹשִׁיפֵיהוֹן Ligata in vestimentis suis, Hebraicè בְּשִׂמְלֹתָם, Exod.12.34. in Targ.Hieros.

שׁשׁר שִׁישׁוּרָא *Sic adducitur hoc loco in Aruch, sed in Gemara legitur* שרשרא *Catena, funis, vinculum. Bava kama fol 96.1. At in Pesachim fol.82.1. legitur* ששורא *Fiuus.*

ששרת שושרתי *Sistre, nomen loci. Sic adducitur in Aruch ex Sanhedrin fol.95. col.1. sed legitur fol.94.1.*

שְׁשִׁיתָא *Ellychnium lucernæ vel candelæ:* ששיתא דקנדילא Ellychnium candelæ, Aruch ex Pesik. 12. Legitur quoque in Bemidbar rabba sect. 12. fol.258.col.3.

שתה שְׁתֵי · שְׁתָא *Bibere, Combibere, Compotare, Convivari. Sæpè admittit prothesin literæ Aleph ab initio in prima conjugatione Pehal. Præteritum,* וְלָא שְׁתָא מַיָּא Neque bibit aquas tribus diebus, 1.Sam.30.v.12. ומיא לא אשתי Et aquas non bibit, Exod.34.28. כסא דלווטא שתית Calicem maledictionis bibisti, Jesa.51.17. ומיא לא שתיתי Et aquas non bibi, Deut.9.9. אשתיו חמרא Biberunt vinum, Dan.5.4. ואשתיו בהון Et biberunt in iis, id est, ex iis, Dan.5.v.3. *Et aliter,* ואכלו ושתיאו Et comederũt & biberunt, Gen.26.30. ובתר דשתיאו Et postquam bibissent, 1.Regum 13.23. וְחַמַר עַתִּיק לָא שְׁתֵיתוּן Et vinum vetus non bibistis, Deuter.29.6. מֵימַנָא בְּכַסְפָּא שְׁתֵינָא Aquas nostras pro pecunia bibimus, Thren.5.4. *Fœmininum,* שְׁתִית רוּחִי Ebibit spiritus meus, Job.6.4. ובתר דשתיאת Et postquam biberat ipsa, 1.Sam.1.9. *Participium,* דְּשָׁתֵי

שָׁתֵה Vinum bibebat, Dan.5.v.1. וְהוּא שָׁתֵי Et ipse bibebat, 1.Reg.20.12. וּמִכָּסֵיהּ שָׁתְיָא Et de poculo ejus bibebat ipsa, 2.Sam.12.3. *Plural.* כָּל שָׁתֵי חֲמַר Omnes potatores vini, Joel.1.5. חַמְרָא שָׁתַן בְּהוֹן Vinum bibebatis ex eis, Dan.5.23. אַתּוּן שָׁתַן Vos bibitis, Ezech.34.18. הֵיךְ אָכְלִין וְהֵיךְ שָׁתָן Quasi comedentes & q. bibentes, Gen.19.3. in Targ.Hieros. מְרַר עַתִּיקָא לִשְׁתוֹהִי Amarum erit vinum vetus potatoribus ejus, Jesa.24.v.9. *Infinitivus,* משתא למשתי חמרא Bibendo bibent, Jerem.49.12. ישתון Ad bibendum vinum, Jerem.35.8. למשתהי עוד Ad bibendum illud ulterius, Jesa.51.22. למשתיהון. Bibere ista, 2.Sam.23.16. *Imperativ.* אִשְׁתְּ וְאַף גַּמְלָךְ אַשְׁקֵי Bibe, etiam camelos tuos potabo, Gen.24. v.14. אִשְׁתִּי רִבּוֹנִי Bibe domine mi, Genes.24.v.18. אשתה מיא מן גובך Bibe aquas ex puteo tuo, Prov.5.15. ושתי בלב טב חמרא Et bibe animo hilari vinum, Eccl.9.7. שתו ורוו Bibite & inebriamini, Jerem.25.27. *Futurum,* וְלָא אֶשְׁתֵּי מַיָּא Neque bibam aquas in loco hoc, 1.Reg.13.8. ואשתי Et bibam, 1.Reg.17.10. וּמַיִם בִּמְכִילָא תִּשְׁתֵּי Et aquas cum mensura bibes, Ezech.4.11. Sic reliqua. *Ithpehal,* וְכָל מַשְׁקְיָא דְיִשְׁתְּתֵי Et omnis potus qui bibi potest, Levit.11.34.

שָׁתוּי *Potus,* adjectivè: minus est quàm שכור Ebrius. שתוי חמר Ebrius vino, Medrasch Kohel. cap.8. v.1. Vide Majemonem in Hilch.tephilla cap.4.

שַׁתְּאי *Potator:* וְשַׁתַּאי בְּחַמְרָא Et potator vini est, Deut.21.20. in Jon.

שְׁתִיָּה *Potus, Rab.* אכילה בלא שתיה כמכה בלא רטיה *Cibus absq; potu est sicut vulnus sine emplastro.* Vide & mox infrà.

מִשְׁתְּיָא *Convivium:* עֲבַדַת מִשְׁתְּיָא לְנָשַׁיָּא Fecit convivium mulierum, sive, לִנְשַׁיָּא mulieribus, Esth.1.9.

מִשְׁתֵּה *Idem:* מִמִּשְׁתֵּה דַחֲמַרָא A' convivio vini, Esth.1.7.

מִשְׁתֵּי · מִשְׁתְּיָא *Idem: item Potus:* ומותר משתי ומשתי Et residuum potus bibunt, Ezech.34.v.19. מַתְקַן Et potum ordinatũ vos bibitis, Ezech.34. v.18. וְהָא לֵיהּ מִשְׁתְּיָא בְּבֵיתָא כְּמִשְׁתֵּי מַלְכָּא Et ecce ipsi erat convivium domi instar convivii regii, 1.Samuel.25.36. לבית משתיא In domo convivii, Dan.5.v.10. לְעַרְבָּלָא מִשְׁתֵּיהוֹן Ad conturbandum convivium ipsorum, Esth.1.10. *Convivia publica & solennia, ut nuptialia & alia, solebant durare per dies septem:* Assuerus rex instituit proceribus regni & aliis legatis convivium septemdierum, Esth.1.5. Idem fecit regina Vasti pro gynæceo, de cujus convivio ibidem legitur vers.10. in Targum: *Et Mardochæus justus oravit coram Domino à die primo convivii, usq; ad diem septimum, qui erat sabbathum.* Jonathan paraphrastes in Legem,

gem, Geneſ.29.27. *Comple nunc etiam ſeptem dies convivii (nuptialis) pro hac, & dabimus eam tibi.* Et verſ.28. *Fecitq; Jacob ſic, & complevit ſeptem dies convivii pro Lea.* Sic & luctus dies erant ſeptem, Job.2.13. Geneſ.50.10. Eccleſ.22.13.

מִשְׁתּוּתָא *Idem:* דאכיל פרוטגמיא אכיל משתותא *Qui abſumit proprandialia, abſumit convivialia:* Talm. Hieroſol. Scheviis cap.4. *Proverbiale eſt* in eos, qui malè decoquunt dona Dei, ad ſuſtentationem hujus vitæ temporalis benignè & largiter data, illi quoque carebunt cibo cœleſti in vita futura. Aruch in litera מ ſcribit משתיתא. De voce פרוטגמיא vide in פרט.

שְׁתִיָּה · שְׁתִיָא *Fundatio. Apud Talmudicos,* Ex quo ſublata fuit arca ſacra, lapis fuit illic inde à temporibus priorum prophetarum, ושתיה היתה נקראת, & שתיה fuit vocatus, altus à terra tres digitos, &c. Joma fol.53.col.2. Mox in Gemara, fol.54.2. Sic fuit vocatus, שממנה הושתת העולם quòd ex eo fundatus eſſet mundus. Et mox: Dixit R. Iſaac Faber: אבן ירה הקב״ה בים וממנה נשתת עולם Lapidem projecit Deus in mare, & ex eo fundatus fuit mundus, ſicut dictum eſt: *Super quo ejus baſes fixæ ſunt, aut quis ejus lapidem angularem demiſit?* Job.38.v.6. *Forma eſt à* שתה, *ſed ſignificatio à* שתת *de quo infrà.* In libro blaſphemo תולדות ישו: *Et fuit eo tempore in domo ſanctuarii* אבן שתיה, *qui eſt ille ipſe lapis, quem inunxit Jacob pater noſter oleo, Geneſ.28. In hoc lapide ſcriptæ erant literæ Nominis Tetragrammati: & quicunque ex ſtudioſis Iſraëlitarum illud diſcebant, ii vaſtabant mundum. Propterea fecerunt conſtitutionem, ne quis illud diſceret, & fecerunt illic duos canes, impoſitos duabus columnis ferreis, ante ſanctuarium. Si quis ergò didicerat literas illas, eum exire volentem, canes allatrabant, ut præ timore iterum oblivisceretur illarum. Venit Jeſus, & ingreſſus, didicit, & ſcripſit eas in pergameno, diſciditq; carnem femoris ſui, & indidit illud ei, ſtatimq;, prolato nomine, cutis concrevit, &c.* In Targum Jonathæ, Exod.28.30. וְהָקִיק וּמְפוֹרַשׁ בְּאֶבֶן שְׁתִיְּיָה דְּבָהּ חָתַם מָארֵי עָלְמָא פּוּם תְּהוֹמָא רַבָּא מִן שֵׁירוּיָא *Inſculptum & explicatum erat (Nomen Tetragrammaton) in Lapide fundationis, quo obſignavit Dominus mundi os abyſſi magnæ à principio, &c.*

II. שְׁתָה *Texere. Futurum,* אם תִּשְׁתִּין Si texueris ſeptem cincinnos capitis mei ad jugum textoris, Hebr. אם תַּאַרְגִי, Judic.16.v.13. Malè in Venetis legitur תִּשְׁתַּן, unde pejus quidam fecerunt radicem שְׁתַן Texere. אַשְׁתִּיתַ לִי בִּכְרִיסָא דְאִמִּי Texuiſti me in ventre matris meæ, Pſal.139.13. q.d. Tu mirificè in ventre matris, ſicut textor telam, membra mea, mixtim artificioſè texuiſti & compoſuiſti, Hebr. תְּסֻכֵּנִי Texuiſti. Veneta & hîc depravata ſunt. Vide & in שתם infrà.

וּבְגַרְמִיא וְגִידַיָא אַשְׁתִּיתַנִי Ex oſſibus & nervis texuiſti me, Hebr. תְּשֹׂכְכֵנִי Texiſti me, Job.10.11. א ab initio eſt addititium, ut in שתה primo.

שְׁתִי · שְׁתְיָא *Stamen textoris ſive texturæ, filum ſcil. procedens per longitudinem telæ:* או יַת שִׁתְיָא Aut ſtamen, Levit.13.52. או מן שתיא Aut de ſtamine, Levit.13.56. או בְשִׁתְיָא Aut in ſtamine, Levit.13.48.49. *Apud Rabbinos,* שְׁתִי וְעֵרֶב *Stamen & ſubtegmen. Occultè ſic vocatur Crux, forma crucis, & ſic denominant Crucem, in qua Chriſtus pependit.* קרוע שתי וערב Laceratum ad formam crucis.

מַשְׁתִּיתָא *Tela, textum:* עִם אַכְסְנָא בְמַשְׁתִּיתָא Cum jugo textoris in tela, Judic.16.verſ.13. אַכְסַן דְגַרְדָאִין וְיַת מַשְׁתִּיתָא Jugum textorum & telam, Judic.16.v.14.

שִׁיתָא · שׁוּתָא *Rete, ſic dictum quaſi Textum, quia inſtar telæ per formam crucis texitur, Talm.* ההוא שותא דהוו מנצו עלה Iſtud rete, ſuper quo litigabant duo: Bava kama fol.117.1. Sic & alibi R. Salom. per מצודה exponit: איתו ליה שותא ליתיב עליה בהנא Afferte ipſi rete (loco pulvinaris) ut ſedeat ſuper eo ſacerdos, Schabb. fol.124. col.2. *In Aruch citatur & aliud exemplum, ſed pro eo hodie in Gemara legitur* שְׁרִיתָא *vel* שְׁרוּתָא *Trabs, id eſt, Particula trabis,* ein Bloch/Blöchlin. *Aruch reducit ad Texendi Verbum, quod ſub forma* שרת *proponit.*

שַׁתָּא *Annus.* Vide ſuprà in שְׁתִים ; שְׁתֵי · שנה ibidem.

שתך שתך *Rubiginem facere, id eſt, contrahere, aſſumere.* ביון דמשתכי Quia rubiginem contrahunt, Schabb. fol.102.2. דשתך טפי Quia vehementer rubiginem contrahūt, Bava metzia fol.26.1. אם ראית דור שהשמים משתכין כנחשת מלהוריד טל וממר Si videas generationem in qua cœli ſunt rubiginoſi inſtar æris, ut nec pluviam, nec rorem deſtillent, Taanith. fol.8 col.1. Semel eſt *Frangere*, ſi lectio vera eſt: משום דמשתכי לה לקדירה Propterea quia frangunt ollam, Bava baſra fol.19.col.1. *Aruch monet, in quibuſdam libris legi* דמשברי.

שתל *Plantare:* עַל מַיִן סַגִּיאִין הִיא שְׁתִילָא Juxta aquas copioſas ipſa plantata eſt, Ezech.17.v.8. In Venetis legitur שְׁתוּלָה ex forma Hebraica contra uſum Targum. דִשְׁתִילָא בְמַדְבְּרָא Quæ plantata eſt in deſerto, Ezech.19.13. דִשְׁתִילָא עַל מַבּוּעַ דְמַיִן Quæ plantata eſt juxta fontem aquarum, Ezech.19.10. *Plur.* שְׁתִילִין בְּבֵית מַקְדְּשָׁא Plantati in domo ſanctuarii, Pſal.92.14.

שְׁתִילִין *Plantæ, plantulæ:* בְּנָךְ הֵיךְ שְׁתִילֵי זֵיתַיָא Filii tui erunt ſicut plantulæ olearum, Pſal.128. verſ.3.

שַׁתָּלָא *Plantator, Rab.* שַׁתָּלָא טַבָּחָא וְאוּמְנָא Plantator, Lanio, & Venæ-ſector, Bava bathra fol.21.2.

fol.21.2. *Vel* שתלא, *ex qua forma legendum videtur illud*, זובו שתלין Plantate plantatores, Heb. נטעו נטעים Plantabunt plantatores, Jerem.31.v.5. In libris scriptum est שתלין sine י in medio, unde potiùs punctandum שתלין ut sit Participium juxta Hebræum.

שתם *Hinc Verbum apud Rabbinos*, אנשתים *Halitum ducere:* האי ינוקא דלא מינשתים Iste puer qui nullum ampliùs ducebat halitum, לינפפיה בנפוותא excitandus est vanno, vento scil. frigidiusculo agitato, quo anima redit & se movet per halitum, Schab.fol.134.1. *Est à* נשמה *Halitus, Flatus. Baal Aruch explicat*, שאין יכול להשתין Qui nō potest mingere; *respiciens fortè ad sequentem significationem*, q.d. Qui non est perforatus.

שתם *Perforare:* סכרי שישתום ויסתום ויגוב Dū perforet, & rursus obturet & exsiccet, ע״ז cap. ultim. in Misna. Glossa ויקוב. Sermo de vase vini à gentili perforato, ut vinum inde hauriat, & foramen rursus obturet, & circa foramen exsiccet, ne furtum animadvertatur.

אשתיתא Vide in litera א. Vox peregrina.

שתן השתין *Mingere. Hebr. unde tantùm legitur*, משתין בקיר Mingētem ad parietem, 1.Samuel.25.22.34. Eo quidam Hebræorum, teste R.Davide in hunc locum, intelligunt canem, cujus proprium est mingere ad parietem. At, inquit Elias, הכלבה אינה משתנת בקיר canis fœmina non mingit ad parietem. Unde satiùs est intelligi marem, masculum quemvis, etiam infimæ & vilissimæ conditionis. *Apud Rabbinos verbum usitatius est: Talm.* כל האוחז באמה ומשתין כאלו מביא מבול לעולם *Quicunq; (manu) prehendit membrum & mingit, perinde est ac si adduceret diluvium in mundum*, Nidda fol.13.1. יעמוד אדם במקום גבוה וישתין Si steterit homo in loco alto & mingat, או ישתין בעפר aut mingat in pulverem, ut scil. absorbeatur urina, ibid. צריך אני להשתין Necesse habeo ego mingere, ibid.

שתן · שתן *Urina:* שתן היוצא מפי האמה Urina exiens ex ore membri, Rab.

השתנה *Mictio, Commictio.*

שתם *Fundere, Firmare, Stabilire solido substrato fundamento. Hanc Radicem author Aruch ponit, sed conjugata & derivata ejus ita variè & confusè scribuntur, ut vera radicis forma vix appareat. Litera* ם *plerunq; exprimitur, unde ea indubiè radicalis est.* א *in medio videtur duntaxat vocalis fuisse index, ut sæpissimè. Ea, accedentibus vocalium notis, tollenda erat: semel tantùm sublata est, & ibi radix in propatulo est. Conabor analogiam restituere, quantum in tanta confusione fieri potest. Respondet autem in Targum Hebræo* יסד. *Præteritum*, אלהא בחכמתא שתאסיא ארעא Deus in sapientia fundavit terram, Hebr. יסד, Prov.3.19. *Thema est* שתם *quòd primitùs scriptum* שתאם *pro* שתם*: inde cum* י *paragogico* שתסי *& ad euphoniam & commodiorem pronunciationem cum epenthetico Aleph*, שתאסי, *unde demum formâ quasi emphaticâ à Nomine insolenter ad Verbum translatâ*, שתאסיא. *Talia in Nominibus sunt*, דחלי *emphat.* דחליא *Timor*, כורסי *emphat.* כורסיא *Solium*, משתי *emphat.* משתיא *Convivium, & similia. Veneta habent* שית אסיה דארעא *quod speciem habet ac si esset, Posuit fundamentum terræ. Id pravum ac omnino falsum. Primò, quia* שית *hoc sensu non est Chaldæum: secundò, quia Ponendi verba propria Nomini* שתאסיא *in specie apponuntur, ut infrà patebit.* Hinc eluendum & illud mendum, שויתיתאה, pro שוי שתסה Posuit fundamentū ejus, vel שתאסה Fundavit eam, Psal.24.2. *Infinitiv.* האן הויתא במשתסי ארעא Ubi eras in fundando me, cùm fundarem terram? Hebr. ביסדי, Job.38.4. *Hîc nuda radix est, excluso* א, *cujus tamen indicium quoddam in Venetis est, in quibus legitur* במשתאסי *quasi scriptum fuisset* במשתסי. *Ithpehal*, כד אשתאס ארעא Cùm fundaretur terra, Heb. בצקת עפר, Jobi 38.38. *Anomalia ex euphonia, pro* אשתתם. *Aphel*, אשתסתא עושנא Fundasti robur, Hebr. יסדת, Psal.8.3. *Veneta* אשתיתא, *ubi pravè* ס *omissum ex Scriptura.*

שתאסא · שתאסיא *Fundamentum. Prima forma analoga videtur fuisse* שתם, *formæ* כתב *Scriptum*, אסר *Vinculum*, אנש. *Emphaticè* שתסא *quod scriptum fuit* שתאסא *& pravè* שתאסא *vel* שתאסא, *pro* שתאסא. *Adjectis autem figuris vocalium, litera index vocalis abjici debuit, ut suprà factum in Infinitivo:* עד דשתאסא ברה Quantisper fundamentum est in ea, Hebr. עד היסוד בה Psalm.137.7. *pro* עד דשתסא בה. *Sic*, לשתאסא In fundamentū, Job.38.v.38. וצדיקא שתאסא בעלמא Justus autem est fundamentum in hoc mundo, vel דעלמא mundi, Prov.10.25. *Veneta mendosè* שתאסין *quod possit legi* שתאסיא *ut antè positum, à forma* שתאסי *cum* י *paragogico & epenthetico* א, *ut suprà ad principium radicis dictum. Plurale*, שם שתאסיא דארעא Posuit fundamenta terræ, Hebr. מוסדי ארץ, Prov.8.29. שתאסיא דתבל Fundamenta mundi, Hebr. מוסדות תבל, Psal.18.v.16. pro שתסיא. *Veneta mendosissimè habent* שיתא מיא. *Non dissimile mendum & illud*, בית שתי סהא, pro בית שתאסהא Locus fundamentorum ejus, juxta Hebræum שתתיה, Jesa.19.v.10. Vel magis analogicè שתסהא Ejus scil. terræ. די בעפרא שתאסיהון Quorum in pulvere sunt fundamenta ipsorū (Pleonasmus Pronominis) vel שתסיהון, Hebr. יסודם, Job.4.19. Plura de hac radice non puto inveniri.

שתף *Sociare, Associare, Consociare, Adjungere, Conjungere in societatem. Infinit.* במשתפותן שעותהון

מעותהון לאיקרך In fociando eos, dum aſſociant idola ſua glorioſæ majeſtati tuæ, Pſalm.69.v.10. *Pabel Participium*, די משתפין לך טעותהון לחבריא Qui adjungunt tibi idola ſua in ſocios, Cant.1.7. *Ithpabel*, ובנימין לא אשתותף Et Binjamin non fuit conſociatus cum fratribus ſuis, Eſth.3.14 in ſecundo Targum, ex forma Hieroſolymitana. *Participium*, ונוכראי לא נשתתפון עמך Et alieni non conſociantur tecum, Prov.5.v.17. *Participium*, משתתפין, Job.4.20. *Id mendoſum eſt, pro* משתפפין: *ex capite* 5.4. ישתתפון, Job.30.8. *mendoſum eſt, pro* ישתפפון, Job.30.8.

שותף *Socius*: די אנא שותף עם אתרונא Quia ego ſocius ſum mali Citrii, Eſth.7.v.10. in ſecundo Targum. *Plurale*, ארי ידיכון שותפין בדם Nam manus veſtræ ſociæ ſunt ſanguinis, Jeſa.59.3. לא חברין ולא שותפין Non ſocii neque participantes, Deuter.5.21. in Jonathane. ושותפין לגנבין Et ſocii furum omnes eſtis, Jeſa.1.23. *Fœm.* והיא שותפתך Ipſaq; eſt ſocia tua, Malach.2.14.

משותף *Idem*: *& apud Grammaticos*, שם משותף *Nomen cum alio ſociatum, id eſt, æquivocum, homonymon, ambiguũ.* חוש משותף Senſus communis: מלה משותפת Vox æquivoca.

משתתף *Idem.*

שותפות *Societas, negotiatio communis, commercium*: או בשותפות ידא Aut ſocietate manus, Levit.5.v.21.

*Baal Aruch citat hîc etiam ex Targum Geneſ.*38. v.18. שתפך ותוטרך, *pro Hebræo*, חתמך ופתילך ומטך: *ſed in nullo Targum hodiè ſic legitur.*

שתק

Silere, Tacere. Præteritum, ושתיק אהרון Et ſiluit Aharon, *Hebr.* וידום, Lev.10. v.3. *& ſic ſæpiùs Verbo* דמם *vel* דום *reſpondet, ut & aliis Silendi verbis.* אתאלמית שתקית Obmutui, tacui, Pſalm.39.3. ושתיקית Et ſilui, Job.31.34. ארום שתקון Quòd ſiluerunt, Hebr. כי ישתקו, Pſal.107. verſ.30. Legitur vulgò ex forma Participii, ſed Præteritum meliùs ſententiæ convehit. שתיקו Tacent, Amos 5.13. *Participium*, שתקין צדיקי Silent juſti, Pſal.58.2. שתקין סבי Tacent ſeniores eccleſiæ Tzionis, Thren.2.10. *Fœmin.* תבי שתקא Sede ſilens, Heb. שבי דומם, Jeſa.47.5. והיא שתקא Ipſeq; (lapis) ſilens eſt, Hebr. לאבן דומם, Hab.2. v.19. *Imperativus*, שתוק קדם יי ואוריך ליה Sile coram Domino, & expecta eum, Hebr. דום, Pſal. 37.v.7. אתנק שתוק Ingemiſce, tace, Ezech.24.17. אתפנו אלי ושתוקו Reſpicite ad me & ſilete, Hebr. והשמו, Job.21.5. *Futurum*, חמיתא יי לא תשתוק Vidiſti ô Domine, ne ſileas, Hebr. אל תחרש, Pſal. 35.v.22. אלהים לא תשתוק O Deus ne ſileas, Hebr. אל דמי לך, Pſal 83.2. ישתוק תגרא Silebit contentio, Hebr. ישתק, Prov.26.20. יתיב בלחודוהי וישתוק Sedebit ſolitarius & ſilebit, Thren.3.28. ונשתוק תמן Et ſilebimus illic, Hebr. ונדמה, Jerem.8.14. ולא ישתקון Nec conticeſcent, Pſal.30.13. ישתקון כאבנא Siluerunt inſtar lapidis, Exod.15.16. ישתקון תריצי על דא Conticeſcent recti ſuper hoc, Heb. ישמו, Job.17.8. וישתקון גלליהון Et ſilebunt fluctus ipſorum, Hebr. ויחשו, Pſal.107.29. *Fœmininum*, ולא תשתוק עינך Nec ſilebit oculus tuus à lachrymis, Thren.2.18. ולא תשתוק מלמבכי Nec ſilebit à flendo, Thren.3.49. ולא ישתקן Neque ſilebunt; ſcil. עיני oculi mei, Hebr. ואל תדמינה, Jerem.14.v.17. *Ithpabel*, ישתתקון הי כאבניא Conticeſcent inſtar lapidum, Exod.15.16. in Jon. *Pabel*, ושתקית נפשי Et ſilere feci animã meam, Heb. ודוממתי, Pſal.131.2. *Apud Rabbinos*, שתק eſt *Silentium imponere, Tacere facere, vel jubere. Aphel*, משתקן גפיהן Silebant, quieſcebant alæ ipſarum; Ezech.1.24. לא תשתיק מננא Ne ſileas à nobis, Hebr. אל תחרש, 1.Sam.7. verſ.8.

שתוקי *Puer ſpurius, certæ matris ſed incerti patris, cujus mater non poteſt nominare certum patrem. At* אסופי *collectitius eſt, qui ex platea colligitur, patre matreq́ incertis*, Kidduſch. cap.4. Miſch.1. *Fœmininum*, שתוקית *Puella ſpuria incerti patris*: שתוקי שתוקית לא ישא Puer ſpurius, puellam ſpuriam ne ducat, Kiddusch. fol.73.col.1. Vide Jevam. 100.2. De Eſthera ſcribitur, quòd non habuerit patrem, Eſth.2.v.7: quærit Medraſch ובי שתוקית היתה An ſpuria fuit? quòd dicatur fuiſſe abſque patre, &c. Vide Medraſch illic.

שתוקא *Silens*: דמתילא ליונה שתוקא Quæ ſimilis eſt columbæ ſilenti, Hebraicè על יונת אלם, Pſal.56.1.

שתקן *Silens, Taciturnus*, Rab.

שתיקה *Silentium*, Rab. שתיקה כהודאה דמיא *Silentium confeſſioni ſimile eſt.* Qui tacet, conſentire videtur: יפה שתיקה לחכמים קו לטפשים *Laudabile eſt ſilentium in ſapientibus; quanto magis in ſtultis?* En Iſraël fol.177.2. ex Talm. Hieroſ.

שתיקותא *Idem*: ובליליא לא שתיקותא לי Et noctu non eſt ſilentium mihi, Pſal.22.v.3. מתחשבא היך שתיקותא Reputatur quaſi ſilentium, Pſalm.65.2. כזער שרת בשתיקותא נפשי Propemodum habitaſſet in ſilentio anima mea, Hebraicè, שכנה דומה, Pſal.94.17. יקים עלעולא לשתיקותא Convertit tempeſtatem in ſilentium, id eſt, tranquillitatem, Pſal.107.29. *Apud Rabbinos*, אגרא דיסורין שתיקותא *Merces, id eſt, optimum caſtigationum eſt ſilentium*, vel, קבולה דיסורין שתיקותא, ut in Berach.fol. 62.1. id eſt, Patientia, ut patienter eas homo ferat, neque Deo obmurmuret.

משתוקא *Idem*: וקבל אגר טב על משתוקיה Et accepit mercedem bonam pro ſilentio ſuo, Lev.10. v.3. in Jonath. *Talmudici ad illud*, Tibi ſilentium laus eſt, Pſal.65.2: סמא דכולא משתוקא *Selectiſſi-*

mum

mum aroma omniũ eſt ſilentiũ. De Deo multa tacere, maxima ejus laus eſt, & illud dixit David rex iſtis verbis: *Tibi ſilentium laus eſt.* Advenit R. Dime dixitque: In occidente (i.e. terra Iſraëlis) dicunt vulgò: מלה בסלע משתוקא בתרין *Si verbum ſiclo uno carum eſt, tunc ſilentium duobus conſtabit*, Megilla fol. 18.1. Medraſch Kohel cap. 5. v. 5. Tal. Hieroſol. Berach. cap. 9. Si vis tibi comparare הדיבור loquendi facultatem pretio ſicli unius, tunc certè השתיקה ſilentium comparabis ſiclis duobus. Nunquã etenim tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum. Aliter hoc proverbium adducit Joſephus Scaliger p.m. in Trihæreſio capite 14. quod non puto apud ullum authorem ſic legi. In Vajikra rab. ſect. 16. R. Jehoſua dixit: מלה בסלע ומשתוקא בשתים *Verbum ſiclo, ſilentium duobus ſiclis emito.* Schimeon dixit: Omnibus diebus meis educatus fui inter ſapientes, neque inveni corpori quicquam melius ſilentio. Hæc ibi.

שְׁתוּק *Idem*: Item Ἀφωνία, *Apoplexia*, More par. 1. cap. 42.

שתר *Ithpahel,* אִשְׁתּוֹתַר · אִשְׁתַּתַּר *Relinqui, reliquum, reſiduum eſſe vel fieri, remanere. Præteritum,* אִשְׁתַּתְּרִית בִּמְשַׁךְ כַּכַּאי Reſiduus factus ſum cum cute dentium meorum, Job. 19.20. *Participium,* וּדְלָא מוּם מִשְׁתּוֹתְרִין בַּהּ Qui ſunt abſque macula, ſupererunt, relinquentur in ea, Heb. יִוָּתְרוּ, Proverb. 2. 21. *Futurum,* לָא יִשְׁתַּתַּר בִּידֵיהוֹן טוּבְהוֹן Non relinquetur in manibus ipſorum bonum ipſorum, Job. 21.16.

שְׁתַת *Fundare, Rab. Apud Talmud.* שממנה הושתת העולם De quo vel ſuper quo (lapide) fundatus eſt mundus: Dixit R. Iſaac faber: אבן ירה הקב״ה בים וממנו נשתת העולם Lapidẽ projecit Deus ſanctus benedictus in mare, de quo fundatus eſt mundus: Joma fol. 54.2. Lapis iſte dictus fuit אבן שתייה Lapis fundationis. Meminit ejus R. David in libro Radicum in rad. שות & in Comment. Pſal. 11.

מַשְׁתִּית *Fundamentum*: שמשם משתיתו של עולם Unde (ex Tzione) eſt fundamentum mundi, ſicut dictum eſt: *Ex Tzione perfectio pulchritudinis*, Pſal. 50. v. 2. Citat R. Salomon Eccleſ. 2.5. ex Medraſch Tanchuma.

שְׁתַת *Stillare, guttatim fluere vel effluere, Rab.* לא היה דמי שותת Non exſtillaſſet ſanguis meus, Sanh. fol. 107.1. שותת מבית שחיטה Et fluit è loco mactationis: כאן בשותתת כאן במתרת Hîc de guttatim, illic de copiosè effluente ſive egerente intelligendum, Chol. fol. 38.1.

שְׁתִיתָא *Edulii ſpecies ex frugibus in fornace exſiccatis, vel ex farina lentium facta, mixta cum ſale.* Diſputant Talmudici, quâ oratiunculâ hoc edulium ſit conſecrandum, antequàm quis de eo comedat? Berach. cap. 6. fol. 38.1. מייתו ליה בונא רשתיתא רשלפוחי Afferũt ei pugillum vel cochleare edulii שתיתא ex lentibus, Gittin fol. 70.1.

שתיתאה *Idem*: תרי מיני שתיתאה שדר ברזלי הגלעדי לדוד Duas ſpecies hujus edulii miſit Barſillai Gileadita Davidi, ib. fol. 38.2.

שִׁית · שִׁתָּא *Sex. Hæc forma defectiva eſt, ut apparet ex ſequentibus, ubi duo* ת *exprimuntur*: וְנֹחַ בַּר שִׁית מְאָה שְׁנִין Et Noach erat filius ſex & centum annorum, Geneſ. 7. v. 6. כָּל נַפְשָׁתָא שִׁתִּין וְשִׁית Omnes animæ erant ſexaginta & ſex, Gen. 46. v. 26. בְּשִׁית מְאָה כַּסְפָּא Pro ſexcentis argenteis, 1. Reg. 10. 29. כְּשִׁית מְאָה גַבְרָא Quaſi ſexcẽtos viros, 1. Sam. 13. 15. יְלֵדִית לֵיהּ שִׁתָּא בְנִין Peperi ipſi ſex filios, Geneſ. 30. 20. שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין Tres & decem baſes, Exod. 26. 25. חַד מִן שִׁתָּא בְהִינָא Unam de ſex (partibus menſuræ) Hin, id eſt, unam ſextam, Ezech. 4. 11. Similis locutio Ezech. 45. v. 13. כֵּן לְשִׁתָּא קְנִין Sic ſex calamis, Exod. 25. 33.

שִׁתִּין *Sexaginta*: וְיִצְחָק בַּר שִׁתִּין שְׁנִין Et Iſaac filius ſexaginta annorum, Geneſ. 25. 26.

שְׁתִיתָאִי · שְׁתִיתָי *Sextus*: וַהֲוָה צְפַר יוֹם שְׁתִיתָי Et fuit manè dies ſextus, Geneſ. 1. 31. וִילֵידַת בַּר שְׁתִיתָאִי Et peperit filium ſextum Jacobo, Geneſ. 30. v. 19. *Emphat.* בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה In die ſexto, Ezech. 16. 5. וּשְׁתִיתָאָה Et ſextus erat Iitheham, 2. Sam. 3. v. 5. בִּשְׁתִיתָאָה In ſexto, &c. *Fæminin.* שְׁתִיתָא *Sexta*: יָת יְרִיעֲתָא שְׁתִיתָאָה Cortinam ſextam, Exod. 26. 9. בְּשַׁתָּא שְׁתִיתָא In anno ſexto, Levit. 25. 21.

שִׁיתְסַר *Sedecim, Decimus-ſextus. Compoſitum ex* שית *Sex &* עֲסַר *Decem. Frequens apud Talmudicos & in Targ. Hieroſ.*

שְׁתוּת *Sexta pars, Rab. Apud Talm.* אל מוסיפין על המדות יותר משתות Non addunt ad menſuras magis quàm ſextam partem: ולא על המטבע יותר משתות Neque ad monetam ultra ſextam partem: והנשתכר לא ישתכר יותר על השתות Et qui lucratur, ne lucrator ultra ſextam partem, Bava baſra fol. 90.1. Id etiam proponitur in Bava metzia fol. 40.2. Vide ſuprà in שכר. Majemon par. 4. in Statutis de furto: בני מדינה שרצו להוסיף על המדות או על המשקלות לא יוסיפו יותר על השתות Cives cupientes augere menſuras vel pondera, non augebunt ultra ſextam partem: שאם היה הקב מכיל חמש ועשאוהו מכיל ששה הרשות בידן יותר על ששה לא יעשו Veluti ſi Cabus contineat quinque, ſi velint ut contineat ſex, id illis licitum eſt: ultra ſextam autem non adjicient.

ת

תָּא *Thalamus, Cubiculum,* κοιτών, *Procœton, Excubitorium, Atrium stipatorũ regum & principum, Hebr. Plurale,* תָּאִים *&* תָּאוֹת. *Rabbini ponunt illud extra domum principalem, ut sit quasi appendix, & exterioribus lateribus annexum. Tribus nominibus Talmudici dicunt illud appellari,* unde in Bavabathra cap.4. in principio Gemaræ: שלש שמות יש לו יציע צלע תא Tria sunt nomina ipsi, Jazia, Tzela, Ta. De *Jetziah* vide 1.Regum 6.5. Vocatur *Substructio, Stratum.* De *Tzelah* Ezech. 41.6. De *Ta*, Ezech.40.7.10. & sæpius, & 1.Reg. 14.28. Vide & Aruch in יציע.

תָּאַב *Desiderare, Concupiscere. Præterit.* רִגְגַת וְלָחוּר תָּאֲבַת נַפְשִׁי Desiderat & tantummodò concupiscit anima mea, Heb. כָּלְתָה Consumitur desiderio, Psal.84.3. Vulgò habent libri תְּאִיבָא, pro quo possit legi תָּאִיבָא ex Participio, sed quia antecedit Præteritum, רִגְגַת, & in Hebræo sunt quoque Præterita, præstat legi similiter ex Præterito. *Participium fœmin.* ארום תָּאֲבָא אֲנָא לְאִתְגַּיְּרָא Nam desidero ego proselyta fieri, ad Judaismũ assumi, Ruth.1.16. וְנַפְשִׁי תָּאִיבָא לְקָל מִלּוֹי Et anima mea cõcupiscit vocem verborũ ejus, Cant.5.6. *Plur. masc.* בְּאַרְעָא דַּהֲוֵיתוֹן תָּאֲבִין בָּהּ לְכָל מִדְּעַם In terra in qua fuistis desiderantes nihil omninò, Hos.13.5.

תְּיאוּבָא · תְּיאוּבְתָּא *Desiderium, Concupiscentia, Appetitus. Cum Affixo Pronomine,* וּלְוַת בַּעְלִיךְ תְּהֵי תְּאוּבְתִּךְ Et erga maritum tuum erit appetitus tuus, Hebr. תְּשׁוּקָתֵךְ, Gen.3.16.

תַּאֲבוֹן *Idem,* Rab.

תאדר *Ad hanc formam revocat Aruch locum ex Gemara,* תָּאֵי דְּאוֹכְלָךְ חַלְבָּא Veni, & comedendum dabo tibi lac. *Est Imperativus analogus ab* אתה*, unde* א *in Imperativo excidit. Alterum legitur in Targum,* וּמְרָכָךְ וְתָאֵי, Genes.27.v.40. in Jonathane. *Locus corruptus est. Postremum accipio* וְתָאֵי *Et thalamos, conclavia. Quidã Hebræorum exponunt* וּבָא Et venit. *At id sensum commodũ nullum ibi refert. De priori voce vide in* רכד.

תְּיאוּרִית *Laseris herbæ species:* התיאורית והחלתית ופלפלין, Oketzim cap.3. *In Aruch scribitur* תיירת. *In Cholin fol.*58.2. *scribitur* תיקה*, quod in Aruch adducitur* תיקה. Huc fortè respexerunt LXX. Jesa. 51.20. תוא vertentes *Betam.*

תאט, תֵּיאַטְרוֹן · תֵּיאַטְרוֹ θέατρον *Theatrum:* יום תיאטרון היה והלכו הכל לראות Dies theatri erat, ibantq; omnes spectatum, Beres. rabb. sect.87. *Locus est, in quo ludi jucundi & spectacula publica exhibentur. Plurale,* הולכין לתאטריות Eunt in theatra: יושבין בבתי תיאטריות Consident in domibus theatrorum. *In Talmud Hierosol. fol.*7.4. *corruptè pro eo legitur* תרטיות. *Scribitur & cum* ט *ab initio. In Targum cum addito* א *ab initio,* בֵּית חוּפָאָה לְאַתֵיאַטְרוֹן Tectum theatri, Ezech. 27.6. R.David hîc notat; לא הבנתי מלת לאתיאטרון *Non intelligo vocem* אתיאטרון*, & in quibusdam exemplaribus legitur* לאתר נטרין. Non mirum id, quia non omnes Hebræi Græcas aut Romanas voces cognitas habebant. *Plurale cum Affixo ex forma analoga,* לִיטִין אַתּוּן בְּמֵעַלְכוֹן לְבָתֵּי תֵּיאַטְרוֹנֵיכוֹן Maledicti eritis, cùm iveritis in domos theatrorum vestrorum, Deut.28.19. in Targum Jonathanis.

תאל תָּאלִין · תָּאֲלִין *Palmæ parvæ & novellæ, aut certæ species arborũ.* קרחו בה תאלי Crescebant in eo arbores; Glossa אילנות, Metzia fol. 109.1. עִנְבֵי תאלא Uvæ vitis crescentis in palma, Gittin f.70.1. דמזבן ארעא לחבריה צריך למכתב קני לך דקלין ותאלין הוצין וציצין Vendens agrũ socio suo, opus habet scribere (in literis venditionis:) Posside tibi palmas robustas, palmas-novellas & [illegible] quæque: Bava bathra folio 69. col.2. [illegible] in [illegible], דקלין *esse palmas justæ ætatis &* [illegible], תאלין *plantas palmarum novellas. Ali*[illegible] *legitur,* תרתי תלאי במערבא Duæ [illegible] palmæ [illegible] in occidente, scilicet terra [illegible] fol.110.1. הוה ליה הנהו תאלי Erant [illegible] teneræ, Bathra fol.22.2. ותלתא תאלאתא בקי[illegible] Et tres novellæ palmæ in [illegible] stabant, id est, conjunctim, hæc juxta [illegible], Bava kama fol.58.2.

תארבם *Non est vox significativa. sed symbolica, cujus quatuor literæ denotant quatuor plagas, quibus vapulat, qui comedit de reptili immundo, sive terrestri, sive aquatico: unde illud,* אכל פוטיתא לוקה ארבע Comedens reptile illud aquaticum, vapulat quatuor plagis, Pesach. fol.24. col.1. Erubhin fol.28.1. Idque propter quatuor præcepta de reptilibus: veluti de aquatilibus, Lev.11. v.10. 11. 12: de terrestribus, Levit.11.42. de utrisque vers.43. Item Deuter.14.v.10. Vide Aruch in פטיתא.

תאם תְּיוֹם *Plural.* תְּיוֹמִין תְּאוֹמִים *Gemini, Gemelli: Res gemellæ, combinatæ, geminatæ:* וְיָלְדָן תְּיוֹמִין בְּכָל עִדָּן Et pariebant gemellos omni tempore, Cantic.4.v.2. & 6.5. *Sæpiùs pro* א *est* י *apud Rabbinos. In Masora sumitur pro Gemellis vocum, quæ in uno versu continuò repetuntur:*

ut, נבים גֵּבִים, 2 Reg.3.16. Item תְּאֹמִים *Gemini, signum cœleste*, apud Rabbinos.

תְּיוֹמֶת *Gemellatum, Gemellum, bifidum, duplum:* נחלקה התיומת Si divisa sit, i.e. à se separata, summitas bifida, Succa fol.32.1. De ramo palmæ, cujus media folia gemella sive bina eminent.

הִתְאִם · אִתִּים *Gemellari, Gemellum, Geminum esse vel fieri.*

מַתְאִימוֹת *Dentes molares, Dentes majores, quorum unus videtur ac si duo essent*, Bechor. cap.6. in Mischna.

תאן תְּאֵינָתָא · תְּאֵינָא *Ficus, arbor & fructus. In Prophetis scribitur contractè* תִּינָא: ut, וַאֲמַרַת לְהוֹן תִּינְתָא Et dixit ipsis ficus, Jud.9.11. דְּנָטַר תֵּינְתָא אָכַל פֵּרֵיהּ Qui custodit ficũ, comedit fructũ ejus, Prov.27.18. וַאֲמַרוּ אִילָנַיָּא לְתֵינְתָא Et dixerunt arbores ficui, Judic.9.10. כְּבִכּוּרָה בְּתֵינְתָא Sicut primitivus fructus in ficu, Hos.9.10. *Cum Affixo,* וְתֵינְתְהוֹן לְמַפַּחַת נְפַשׁ Et ficum ipsorum in exsufflationem animæ, id est, enecuit, Joel.1.7. *Plurale,* טַרְפֵי תְאֵינִין Folia ficuum, Gen.3.7. לָא תְאֵנִין וְגוּפְנִין Non ficus aut vites, Numer.20.5. יִסְּבוּן דְּבֵלַת תֵּינִין Accipiant palatham ficuum, 2.Reg.20.7. תֵּינִין טָבָן Ficuum bonarum valdè, Jerem.24.2. תֵּינִין בִּישִׁין Ficus malæ, ibid. דְּמַתִילָא לְבִכּוּרֵי תְאֵנִים Quæ assimilatur primitiis ficuum, Cant.2.13. Forma est Hebræa. וְגוּפְנִין וּתְאֵינִין Et vitium & ficuum, Deuter.8.8. דָּמָן לְתֵינִין בַּכִּירָן Similes sunt ficubus primitivis, Nah.3.12. כְּתֵינִין בַּכִּירִין Sicut ficus primitivæ, Jerem.24.2. *Emphat.* וּמִן תְאֵנַיָּא Et de ficubus, Num.13.24. תֵּינַיָּא וְגוּפְנַיָּא יְהַבוּ פֵירֵיהוֹן Ficus & vites tulerunt fructus suos, Joel.2.22. וְתֵינַיָּא נְתַרָא Et ficus emarcuerunt, Joel.1.12. תֵּינַיָּא טָבָתָא טָבָן לַחֲדָא Ficus bonæ, bonæ erant valdè, Jere.24.3. כְּתֵינַיָּא טָבָתָא הָאִלֵּין Sicut ficus bonæ istæ, Jere.24. vers.5. *Cum Affixis Pronominibus,* פֵּרִי גוּפְנָךְ וְתֵינָךְ Fructus vitis tuæ & ficus tuæ, Jerem.5.17. ותחות פֵּרֵי תְאֵנוֹהִי Et sub fructibus ficuum ejus, 1.Reg.4. v.25. וּגְבַר פֵּרֵי תֵינוֹהִי Et quisque fructus ficuum suarum, 2.Regum 18.31. וְתֵינֵיכוֹן וְזֵיתֵיכוֹן Et ficus vestras & oleas vestras, Amos 4.9. גוּפְנֵיהוֹן וְתֵינֵיהוֹן Vites vestras & ficus vestras, Psalm.105.v.33. גַּפְנַהּ וְתֵיתְתַהּ Vitis ejus & ficuum ejus, Hoseæ 2. v.12. Legitur id in libris וְתֵינָהּ quasi ex forma masculina תין, sed fœmininum est, & in Prophetis semper plurale, unde legendum, ut positum.

תָּאַר *in Pihel* תֵּיאֵר *Definire, Delineare, Formare, Describere, Denominare, maximè à forma:* וְכֵן יְתָאֲרוּ הַדִּבּוּר Et sic denominant vel formant locutionem. הִתְאַר *Formari, Describi, Denominari:* בְּעֵת שֶׁיִּתְאַר אוֹתוֹ In tempore, quando informatur eâ formâ, quando denominatur. *Idem* in Pyhal. וכאשר יְתוֹאַר הדבר בתאר תוֹאַר Quando res aliqua denominatur à forma: לֹא יתואר שם העדר Non denominatur nomine privationis.

מְתוֹאָר · מְתוֹאָר *Denominatum, Formatum, Paronymum, Conjugatum.*

תּוֹאַר *Forma. Apud Grammaticos,* שֵׁם הַתּוֹאַר *Nomen formæ, formale, concretum, Adjectivum, Nomen denominans:* ut, רְאוּבֵן חָכָם. Hic רְאוּבֵן est שֵׁם הַמְתוֹאָר Nomen denominatum, חָכָם est שֵׁם הַתּוֹאַר Nomen formæ, adjectivum. Sic enim denominatur à sapientia quæ est in eo. Item *Nomen appellativum & commune, quomodo opponitur Nomini proprio, quod vocant* שֵׁם הָעֶצֶם. Unde Ab. Esra scribit Exod.3. Quatuor modis distinguitur שֵׁם הָעֶצֶם à שֵׁם הַתּוֹאַר nomen propriũ à nomine appellativo. *Apud Theologos* תּוֹאַר est *Attributũ, Epitheton:* תוארי השם *Attributa, Proprietates Dei:* כל תואר הנמצא בספרי האלהים ית' הוא תואר פעולות לא תואר עצמו או מורה על שלמות מוחלט וכו' Omne attributũ quod in libris sacris de Deo reperitur, vel est attributum operum, non Attributum essentiæ ipsius: vel docet de absoluta ejus perfectione, &c. תוארים עצמיים Attributa essentialia. Talmudici hæc appellant מִדּוֹת אֱלֹהִים *Mensuras Dei:* תארי השם בשלילות הוא התואר האמתי Denominationes Dei per negationẽ (hoc est, Attributa negativa) sunt denominatio vera: תוארי בחיובים Denominatio ejus per affirmationes (Attributa affirmativa.) תְּאָרֵי הַחִיּוּב Attributa affirmativa. תּוֹאֳרֵי הַשְּׁלִילָה vel תּוֹאָרִים שׁוֹלְלִים Attributa negativa. De his vide Majemonidem in More par.1. cap.52.53.54.55. & seqq.

תּוֹרִיתָא *Figura, forma, species, idem quod* תּוֹאַר, *elisâ gutturali:* תוריתא דנהמא Forma panis, Berach. fol.37.2.

תַּבַב *Vibrare, Contorquere. Sic ponitur per metaphoram pro Hebræo* עוֹרֵר *Excitare, Suscitare.* Item, *Fudit, Prostravit, Diffluere fecit, Confecit, Interfecit, Hebr.* נָגַר à הִגַּר. *Præteritum,* וְהוּא תַּבַּב יַת מוּרְנִיתֵיהּ Et ipse excitavit, vibravit lanceam suam, Hebr. עוֹרֵר, 2.Sam.23.v.18. Veneta תַּבֵּירַת quod est mendosum. וְתַבְּבְתָּא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי קָטוֹלֵי חַרְבָּא Et diffluere facies filios Israël per manus occidentium gladio, Hebraicè וַתַּגֵּר. R.David scribit hoc loco, *hoc Verbum Hebræum habere* עִנְיַן הַהַתָּכָה *significationem Effusionis: nam sanguis hominis effunditur per plagam gladii. Particip.* ומתבב עַל יְדֵי מוּרְנִיתֵיהּ Et fudit, prostravit, interfecit per lanceam suam octingentos occisos tempore uno, 2.Sam.23.8. *Imp.* וְתַבְּבִנּוּן עַל יְדֵי קָטוֹלֵי חַרְבָּא Et interfice eos per occidentes gladio, Hebr. וְהַגִּרֵם Diffluere fac eos, funde, prosterne. *Futur.* וְאֶתַבֵּב עַל יְדָךְ Et fundam per manus tuas ad torrentem Kischon Siseram, Hebr. ומשכתי,

וּמְשַׁבְּחִי Jud.4.v.7. *Cum Affixo*, וַאֲתַבְּבִנָּהּ לְשִׁיצָאָה Et fundam, prosternam eam in internecionem, Jesa.14.23. Veneta hîc mendosa sunt.

תבר תֵּיבוּתָא · תֵּיבוּתָא *Arca, Capsa, Hebr.* אֲרוֹן · תֵּבָה, *quibus in Targum respondet*: ut, עֲבֵד לָךְ תֵּיבוּתָא דְאָעִין Fac tibi arcam ligno rum, id est, ligneam, Genes.6.14. וּמְהַלְּכָא תֵּיבוּתָא Et ibat arca in superficie aquarum, Genes.7.18. וּנְטַלוּ יַת תֵּיבוּתָא Et portabant arcam, ibid. v.17. וּנְחַת תֵּיבוּתָא Et quievit arca, Genes.8. vers.4. יַת כַּוַּת תֵּיבוּתָא Fenestram arcæ, Genes.8.v.6. תֵּיבוּתָא דְגוֹמָא Arcam scirpeam, Exod. 2. v.3. וַחֲזָת יַת תֵּיבוּתָא Et vidit arculam illam in media alga, Exod.2.6. וְיַת תֵּיבוּתָא Et capsulam cum muribus aureis, 1.Sam.6.11. אוּרְכָּא דְתֵיבוּתָא Longitudinem arcæ, Genes.6.15. יַת חוּפָאָה דְתֵיבוּתָא Operculum arcę, Genes.8.13. וְתֵעוֹל לְתֵיבוּתָא Et ingredieris in arcam, Gen.6.18 דִּי עִמֵּיהּ בְּתֵיבוּתָא Quæ cum ipso in arca erat, Genes.8.v.1. תְּשַׁוּוּן בְּתֵיבוּתָא Ponetis in capsula ad latus ejus, Hebr. בָּאַרְגָּז, 1.Sam.6.8.

תֵּיבוּתָא תֵּיבָה *Dictio, Vox, Vocabulum, apud Grammaticos Rabbinorum. Pluraliter*, תֵּיבִין, & תֵּיבוֹת. *Hinc*, רָאשֵׁי תֵּיבוֹת *Capita dictionum*, id est, *Abbreviaturæ ex initialibus diversarum vocum literis factæ*: סוֹפֵי תֵּיבוֹת *Fines vocum, id est, abbreviaturæ ex ultimis vocum literis desumptæ. Elias vult, fuisse aliquando discrimen inter* תֵּיבָה & מִלָּה, *ut* תֵּיבָה מִלָּה *fuerit vox pronunciata, à* מִלֵּל *Loqui*: תֵּיבָה *Vox scripta. Hodie id apud authores non videtur, sed promiscuè usurpantur. Masorethæ pro* תֵּיבָה *dicunt etiam* תֵּיבוּתָא, *& pluraliter* תֵּיבוּתָן *Voces.*

תֵּבֵל *Orbis, præcipuè habitabilis*: שַׁכְלֵיל לְהוֹן תֵּבֵל Fundavit ipsis orbem, 1.Sam.2. vers.8. שַׁכְלִילֵי תֵבֵל Fundamenta orbis, 2.Sam.22.v.16. שַׁוִּי תֵבֵל כְּמַדְבְּרָא Posuit orbem sicut desertum, Jesa.14.17. וְיִתְמַלְיָן אַפֵּי תֵבֵל Et replebuntur facies orbis inimicis, Jesa.14.21. חֲרוּבַת תֵּבֵל Vastatus est orbis, Jesa.24.4. וְכָל דָּיְרֵי תֵבֵל Et omnes habitatores orbis, Thren.4.12. עַל דְּדָיְרִין בְּתֵבֵל Super eos qui habitant in orbe, Jesa.13.11. כָּל דְּיָתְבִין בְּתֵבֵל Omnes habitatores terræ, Jesa.18.3. *De hoc Nomine legitur in Jalkut* Proverbiorũ, cap 8. v.31. למה נקרא שמה תבל שהיא מתובלת מכל ארצו Quare vocatur nomẽ ejus תֵּבֵל? quia est מתובלת condita præ omni terra. Omnes enim aliç terræ ita sunt comparatç, ut, quod in una est, non sit in alia: sed in terra Israelis nihil desideratur, sicut dititur, *Non indigebis in ea ullâ re*, Deut.8.9. Vel, נקרא שמה תבל על שם תבל שבתוכה ואיזה זה תורה vocatur nomen ejus תֵּבֵל propter תֶּבֶל condimentum quod in ea est. Quod nam autem est illud? Lex, sicut dicitur; *In gentibus non est Lex*, Thren.2.9. Hinc enim concluditur, Legem esse in terra Israelis, &c. Hinc scribit etiam R. Salomon Jesa.24.v.4. ad vocem תֵּבֵל *Orbis*: היא ארץ ישראל שהיא מתובלת במצות הרבה Intelligitur terra Israelis, quæ est condita præceptis multis.

תִּבְלָא *Confusio. Respondet Hebræo* תֶּבֶל, *quod Grammatici deducunt á* בלל *Confundere.* Quidam exponunt, *Flagitium, Dedecus, Turpitudo*: תִּבְלָא הִיא Turpitudo est, Lev.18.23. תִּבְלָא עֲבַדוּ Confusionem vel Turpitudinem commiserunt, Levit.20.12. עָבְדֵי תִבְלָא Committentes dedecus, pro Hebr. עַל תַּבְלִיתָם Jesa.10.25.

תַּבֵּל *Condire, sapidius aliquid reddere additâ pinguedine, aromatibus aut aliis rebus suavibus gustu. Metaphoricè etiam ad alia transfertur, quæ sunt extra sensum gustus, ut Verbum Latinum, quando dicitur*, Condire hilaritatem tristitiâ: *Apud Talmudicos*, כל המחמץ והמתבל Quodcunque fermentat aut condit, Orla cap.2. מתבל בהן התבשיל Condit ipsis cibum: כדי לתבל ביצה קלה Ad condiendum ovum exiguum, Schabbas fol.89.2. in Misna. מְתוּבָּל *Conditum.* בין מתובלת ובין שאינה מתובלת Sive conditus sit, sive non sit conditus. Vide & paulò antè *in* תַּבֵּל.

תֶּבֶל *Condimentum. Plural.* תַּבְלִין *Condimenta, Conditiones, Conditur æ.* Talm. ברא הקב״ה יצר הרע ברא לו תורה תבלין Creavit Deus concupiscẽtiam malam, creavit etiam ipsi Legem in condimentum, Bava bathra fol.16 1. *Item*, Adolescentuli Levitæ non canebant nablio, neque citharâ, sed ore, כדי ליתן תבלין בנעימה ut darent condimentum suavitati, id est, ut graciliori suâ voce condirent graviorem Levitarum seniorum cantum, Erachin fol.13. col.2. כמו התבלין המנעימין את המאכל Sicut condimenta suavem reddunt cibum.

תּוּבְלָא *Spica, Hierosolymitanè*; *pro Hebræo* שִׁבֹּלֶת: ut, שִׁבְעָה תוּבְלֵי Septem spicæ ascendebant in calamo uno, Gen.41.5. שִׁבְעַת תּוּבְלֵי לַקְיָן Septem spicæ tenues, ibid. vers.6. וּבְלַעָן תוּבְלַיָּא לַקְיָתָא Et deglutiebant spicæ tenues שִׁבְעַת תּוּבְלַיָּא פַּטִּימָתָא וּמַלְיָתָא septem spicas pingues & plenas, vers.7. תּוּבְלַיָּא טָבָתָא Spicas bonas, ver.24. Versu 26. dicitur שׁוּבְלַיָּא.

תּוּבְלָיָא *Funis, Talm.* רָהִיט בְּנַפָּא וְתוּבְלַיָּא וְלָא מָצֵי לְמִיתְנָא *Currit per scalam & funem, nec potest quicquam discere*, Nedarim fol.89.2. *Proverbium vulgare est de iis, qui nullo labori parcunt, nihilque intentatum relinquunt, ut doctrinę fructus consequantur, sed in vanum laborant, nihil deportantes.* Per scalam ascendebant in arbores, & per funes fructus decerptos demittebant. Nullos fructus reperientes, vacua canistra demiserunt: מַאן דְּנָקִיט מַגְּלָא וְתוּבְלַיָּא Qui accipit falcem & funem, dicens: ibo & decerpam

palmam ejus, Bava bathra fol.33.2. Quidam volunt, per funem etiam ipſos conſcendiſſe arbores altiores, & ſe demiſiſſe unà cum fructibus. Tales ſcribuntur fuiſſe palmæ in Babylonia. Quidam explicant, fuiſſe Pannum ſubſtratum palmis, cui incidebant dactyli, ne contaminarentur aut rumperentur. Vide Aruch.

תבן תבנא *Stramen, Palea:* טין פטיר דלא תבן Luto infermentato abſque ſtramine, Ezech.13.v.10.11. אף תבנא אף כסתא Etiam ſtramen etiam pabulum, Gen.24.25. ויהב תבנא Et dedit ſtramen, verſ.32. למתן תבנא לעמא Dare ſtramen populo, Exod.5.7. כד מתיהב לכון תבנא Cùm daretur vobis ſtramen, verſ.14. היך תבנא קדם זעפא Sicut palea coram tempeſtate, Job.21.verſ.18. אריא כתורא ייכול תבנא Leo ſicut bos comedet ſtramen, Jeſa.11.7. כמא דמדש תבנא בטינא Sicut conculcatur ſtramen in luto, Jeſa.25.10. ותבנא לא מתיהב לכון Et ſtramen non dabitur vobis, Exod. 5.verſ.18. ותבנא לסוסותא Et ſtramen pro equis, 1.Reg.4.verſ.28. לנבבא נלי לתבנא Ad colligendum ſtipulas pro ſtramine, Exod.5.v.12. *Apud Talmudicos,* תבנא סריא Stramen mucidum, corruptum & fætidi odoris, Bava bathra fol.19.2. Alibi, אמרי ליה יוחנא וממרא למשה תבן אתה מכניס לעפריים אמר להו אמרי אנשי למתא דירקא ירקא שקול Dicebant Jochane & Mamre ad Moſen: *Stramen tu importas in Aphraim? dicebat ipſis: dicunt vulgò homines, In urbem olerum, olus importa,* Menachoth fol.85.1. *Duo ſunt adagia, quæ alibi explicavimus.*

התבן *Stramine conſpergi, quaſi Straminari dicas:* בעינא דתיתבן לי ארעי Cupio ego, ut ſtramine conſpergatur terra mea, ſive, ager meus, id eſt, ſtramen aliquod relinquatur mihi in agro quem emi, quod ſit ipſi pro ſtercoratione, Metzia fol.103.col.2.

מתבן *Straminarium, locus in quo reponitur ſtramen:* ורפת בקר ומתבן ולולין Et ſtabulum boum, & ſtraminarium, & gallinaria, non habent opus inquiſitione fermenti, Talm. Peſachim fol.8.1.

תבונה *Imago, ſimilitudo. Non eſt Rabbinicum, ſed Hebræum: unde,* כתבונם Ad ſimilitudinem ipſorum, Hoſ.13.v.2. quod Chaldæus explicat כדמותהון, & quidam Hebræi כתבניתם. *Sic eſſet forma irregularis à* בנה *idem quod* תבנית. *Præſtat cum aliis Hebræis deduci à* בין, *ut ſit* כתבונם *pro* כתבונתם *Pro ingenio, intellectu ſuo. Aruch & ex eo alii hîc adducunt, quaſi* ת *ſit radicale. At ex ea forma nihil ſimile uſitatum.*

* תבוסה · תבס Vide in בוס.

תבע תבע *Quærere, Requirere, Inquirere, Poſtulare. Reſpondet in Targum Hebræo* דרש, *quandoque Verbo* בקש, *pro quo ſæpiùs ponitur* בעא.

Præteritum, מן תבע דא מידכון Quis quæſivit illud de manibus veſtris? Hebr. בקש, Jeſa.1.verſ.12. מתבע תבעיה משה Quærendo requiſivit Moſes, Levit.10.16. *Fœmininum,* לא תבעת צרוך לכל מדעם Non quæſivit neceſſitatem ullius rei, Hebraicè לא בקשה, Eſth.2.v.15. תבעת עמרא וכתנא Quærit lanam & linum, ſcil. mulier ſtrenua, Prov.31.13. תבעית אולפן מן קדם יי Requiſivi doctrinam à Domino, Pſalm.34.5. בכל לבי תבעית אולפנך Ex toto animo meo requiſivi doctrinam tuam, Pſal.119. v.10. תבעית שכינת יקריה Perquiſivi majeſtatem gloriæ ejus, Cant.5.6. ודלא תבעו ית דחלתא דיי Et qui non requiſiverunt timorem Domini, Heb. בקשו Sophon.1.6. ותבעו יתיה Tunc requiſiverunt eum, Pſal.78.34. דתבעו דחלתי Qui quæſiverunt timorem mei, Jeſa.65.10. ודתבעונון Et quos requiſiverunt, Jerem.8.v.2. *Participium,* דיי אלהך תבע יתה Quam Dominus Deus tuus perquirit, Heb. דרש, Deut.11.12. ולית תבע לנפשי Et non eſt requirens animam meam, Pſalm.142.verſ.5. ותבע טבתא לעמיה Et quærit bonum populi ſui, Eſth.10.v.3. ותבע מן מיתיא Et requirens aliquid à mortuis, Deuter.18.11. ותבע בישתא אתיא עלוי Et qui quærit malum, venit illud ſuper eum, Proverb.11.27. דתבע דמא דזכאה Qui quærit ſanguinem innocentis, Proverb.9.verſ.13. *Plurale,* דתבעין ליה Quem requirunt, Pſalm.22.verſ.27. דתבעין בישתהון Qui quærunt malum ipſorum, Eſth.9.2. ועבדו פחין תבעי נפשי Fecerunt laqueos quærentes animam meam, Pſalm.38.verſ.13. ותבעי אולפנא דיהוה Et requirentes doctrinam Domini, Pſalm.34.10. ודלא שבקתא תבעיך Quia non dereliquiſti quærentes te, Pſalm.9.11. *Participium Pehil paſſivum,* ולך יתקרי תביעתא Et tibi vocabitur Requiſita, Hebr. דרושה, Jeſaiæ 62.12. *Infinitivus,* ארי מתבע יתבעניה Nam requirendo requiret eum, Deut.23.22. ואזלת למתבע Et ibat ad requirendum doctrinam Domini, Gen.25. v.22. אתיא למתבע פתגם מנך Jaroboam venit ad quærendum aliquid à te, 1.Reg.14.v.5. הלמתבע Num ad quærendum doctrinam à me vos venitis? Ezech.20.3. *Imperativus,* תבע כען Quære nunc die hoc, 1.Reg.22.5. תבעו בבעל זבוב Requirite nunc Baalzebub, 2.Reg.1.2. תבעו דינא Requirite judicium, Jeſa.1.17. ותבעו ית שלם קרתא Et quærite pacem urbis, Jerem.29.v.7. *Futurum,* אתבע ית נפשא דאנשא Requiram animam hominis iſtius, Geneſ.9.5. ואתבע ית עמי מידיהון Et requiram populum meum ex manibus ipſorum, Ezech.34.10. מיד כל חיתא אתבעניה E potestate cujuſque animantis requiram illum, Geneſ.9.5. ודלמא תתבע לטעותהון Ne fortè requiras deos ipſorum, Deut.12.30. ולחובי תתבע Et peccatú meum requires, Job.10.v.6. ותתבע ותבדוק ותשאל יאות Et inquiſi-

inquisiveris & pervestigaveris ac interrogaveris pulchrè sive benè, Deuter.13.14. וְתִתְבַּע יָאוֹת Et inquisiveris benè, Deut.17.4. מֵימְרִי יִתְבַּע מִנֵּיהּ Verbum meum requiret ab illo, Deuter.18.19. לָא יִתְבַּע אֱלָהָא Non requiret Deum, Psalm.10.4. עַד דְיִתְבַּע אֲחוּךְ יָתֵיהּ Donec requirat frater tuus eum, Deut.22.2. אֲרֵי מִתְבַּע יִתְבְּעִנֵּיהּ Nam requirendo requiret illud Dominus Deus tuus à te, Deut.23.22. לָא יִתְבְּעִנֵּיהּ אֱלָהָא Non requirat eum Deus desuper, Job.3.4. וְנִתְבַּע מִנֵּיהּ Et requiremus ab eo, 1.Reg.22.7. תִּתְבְּעוּן Requiretis, Deuteron.12.5. וְתִתְבְּעוּן מִתַּמָּן Et requiretis inde, Deuter.4.v.29. וְתִתְבְּעוּן דַּחַלְתִּי Et requiretis timorem meum, Hebr. וּבִקַּשְׁתֶּם, Jer.29.13. יִתְבְּעוּן רִשְׁעֵיהוֹן Requirent impietatem suam, Psalm.10.vers.15. יִתְבְּעוּן אוּלְפָנֵיהּ Requirent doctrinam ejus, Psal.119. v.2. וְיִתְבְּעוּן מִן טַעֲוָן Et requirēt ab idolis, Jesa.19.3. וְיִתְבְּעוּן דַּיָּנַיָּא יָאוֹת Et inquirent judices benè, Deuter.19.v.18. *Ithpehal, Præteritum*, וְאִתְבְּעִ פִּתְגָּמָא וְאִשְׁתְּכַח קְשׁוֹט Et inquisita fuit res, & inventa veritas, Hebr. וַיְבֻקַּשׁ Esth.2.23.

Apud Rabbinos frequens hujus Verbi usus est, pro *Exigere, Petere, Repetere, Reposcere, Postulare debitum, depositum, mercedem, aut aliud quid ab alio. Inde illa juris sententia*, אין המפקיד יכול לתבוע את הפקדון *Depositor non potest repetere depositum, nisi in loco ubi deposuit illud.* Veluti si deposuerit illud in urbe Tiberiade, אינו יכול לתובעו non potest illud repetere in Siporio, &c. באו לתבוע שכרן מבעל הבירה Venerunt ut peterent mercedem suam ab hero domestico. וְאִי אִינְהוּ לָא תָּבְעֵי לֵיהּ Et si non exigant ipsi sive ab ipso: ונתרשל המלוה מלתבוע חובו Et segnis fuerit commodator à repetendo debito suo. *Sic in Targum*, לָא תָּבַע מִנְּהוֹן Non repeto ab eis, Jer.15.10.

תְּבִיעָה *Exactio, Petitio, Repetitio debiti aut alterius rei.*

תבק תבקין · תביקין *Cubitus sanctuarii*, Beres. rabba sect. 31. Sic explicatur in glossa, & additur, sic vocatos fuisse *Cubitos sanctuarii*, quòd fuerint מתבוארות, hoc est, שוות æquales cubitis Noachi. *Aruch adducit, sed non explicat. Aquinas dicit fuisse cubitum medium, sex videlicet palmarum.*

תְּבַר *Frangere, Confringere, Effringere, Diffringere. Respondet Hebræis* שָׁבַר · עָרַץ · חָתַת. *Quandoque etiam pro* פָּתַר *&* חָרַד *ponitur. Præteritum*, וְלָא תְּבַר יָת חֲמָרָא Neq; diffregerat asinum, *Hebr.* שָׁבַר, *commutato* ש *in* ת, 1.Reg.13.vers.28. וּתְבַר יָת קָמְתָא Et confregerat statuam, 2.Reg.18. v.4. וּתְבַר אִילָנֵי תְּחוּמֵיהוֹן Et fregit arbores terminorum ipsorum, Psalm.105.33. בָּתַר דִּתְבַר Postquam effregerat, Jerem.28.12. וּתְבָרֵיהּ Et diffregit eum, 1.Reg.13.26. ותברה Et confregit eam, Jesa.30.14. תַּבְרִיךְ בְּגוֹ יַמַּיָּא Confregit te in medio marium, Ezech.27.26. *Fœmininum*, קְלָנָא תַּבְרַת לִבִּי Opprobrium perfregit cor meum, Psal.69. v.21. דִּי תַּבַּרְתָּא Quas fregisti, Exod.34.vers.1. כַּכֵּי רַשִׁיעֵי תַּבַּרְתָּא Dentes improborum fregisti; Psalm.3.8. נִירִין דְּאָע תַּבַּרְתָּא Vectes ligni confregisti, Jerem.28.13. תַּבְּרִית יָת נִיר Confregi jugum, Jerem.28.2. וְתַבְּרִית נִיר עַמְמַיָּא Et confregi jugum populorum, Lev.26.13. וְתַבְּרִית נִיבֵי מְקַלְקֵל Et confregi dentes vastatoris, Job.29.v.17. דְּתַבְּרִית יָת לִבְּהוֹן טַפְשָׁא Qui confregi cor ipsorum stultum, Ezech.6.v.9. וְתַבַּרְתִּנּוּן לְעֵינֵיכוֹן Et confregi eos in oculis vestris, Deut.9.17. תַּבַּרוּ כַּסְדָּאֵי Confregerunt Chaldæi, 2.Reg.25.13. וְיָת צַלְמוֹהִי תַּבִּירוּ יָאוֹת Et imagines ejus confregerunt benè, 2.Reg.11. v.18. וְתַבַּרוּ כַּדַּיָּא Et fregerunt vasa, Judic.7.20. *Participium præsens*, הָא אֲנָא תָּבַר Ecce ego frango fortitudinem Elam, Jerem.49.35. הָא אֲנָא תָּבַר סְעִיד מֵיכְלָא Ecce ego frango fulcrum cibi, Ezech. 4.v.16. מִלְּתָא רְכִיכְתָּא תָּבְרָא גַּרְמָא Verbum molle frangit os, Proverb.25.15. *Participium Pehil*, עֲוִיר אוֹ תְּבִיר Cæcum aut fractum, Levit.22.v.22. לֵב תְּבִיר וּשְׁפִי Cor fractum & contritum, Psal.51. vers.19. כְּמָן דְּפֶחָר תְּבִיר Sicut vas figuli fractum, Hebr. כִּכְלִי אֹבֵד Sicut vas periens vel perditum, Psalm.31.13. דִּתְבִיר לָא יְשַׁלֵּם Quod fractum est, non persolvet, Exod.22.v.13. *Plurale*, חֲזֵיתִי אִנּוּן תְּבִירִין Quare vidi ipsos fractos; וְגִבָּרֵיהוֹן תְּבִירִין Et fortes ipsorum fracti sunt, Jerem.46.v.5. כְּגוּבִין תְּבִירִין Sicut fossæ fractæ, Jer.2.13. לָא יִתְבַּע דִּתְבִירִין Non requiret fractos, Zach.11.v.16. וְלִתְבִירַיָּא לָא צְמַרְתּוּן Et fractos non obligastis, Ezech.34.4. וְלִתְבִירַיָּא אֶצְמוֹד Et fractos obligabo, Ezech.34.16. צְוָחַת תְּבִירֵי קְרָב Clamorem fractorum bello denunciabunt, Jesa.15.10. & 48.5. לְתַקָּפָא לִתְבִירֵי לִבָּא Ad roborandum fractos corde, Jesa.61.1. Psal.34. v.19. & 147.v.3. *Fœmininum*, וּמִנַּהּ תֶּהֱוֵא תְּבִירָה Et ex eo erit fractum, fragile, Dan.2.vers.42. *Infinitivus*, וּקְרִיבוּ לְמִתְבַּר דַּשָּׁא Et accesserunt ad effringendum januam, Gen.19.9. לְמִתְבַּר רַשִׁיעֵי אַרְעָא Ad frangendum improbos terræ, Jesa.2.19. *Imperativus*, תְּבַר אֶדְרָעֵהוֹן דְּרַשִׁיעֵי Frāge brachium improborum, Psalm.10.15. *Futurum*, דָּשִׁין דִּנְחָשׁ אֶתְבַּר Januas æreas diffringam, Jesa.45.vers.2. וְאֶתְבַּר יָת יְקָר תּוּקְפְכוֹן Et frangam gloriam fortitudinis vestræ, Lev.26.19. וְאֶתְבַּר לְכוֹן סְעַד מֵיכְלָא Et frangam vobis sustentaculum cibi, Ezech.5. v.16. בְּרְאֶתְבַּר לְכוֹן Cùm fregero vobis, Lev.26.26. תִּתְבַּר אִלְפַיָּא Confringes naves, Psalm.48.v.8. וְתִתְבַּר זְלוּעַ Et franges lagenam, Jerem.19.v.10. וּבִזַּת עַמֵּיהּ תִּתְבְּרִינָךְ Et præda populi ejus confringet te, Habac.2.17. קַשְׁתָּא יִתְבַּר Arcum confringet, Psalm.46.10. וְיִתְבַּר יָת קָמַת Et franget statuas Bethschemes, Jerem.43.13. יְתַבְּרִנַּנִי Confringet me;

me, Job.31.34. וְיְתִיהּ תְּתַבְּרוּן Illud autem confringetis, Levit.11.33. וְגַרְמָא לָא תְתַבְּרוּן בֵּיהּ Et os non confringetis in ipso, Exod.12.46. וְגַרְמָא לָא יְתַבְּרוּן Et os non confringent in eo, Numer.9.12. *Pahel, Præteritum*, וְיַת כָּל אִילָנֵי חַקְלָא תַּבַּר Et omnes arbores agri confregit, Exod.9.25. וְתַבַּר יַת קָמְתָא Et fregit statuas, 2.Reg.23.14. וְתַבַּרְתַּנִי בְּחֶלְמַיָא Et fregisti me somniis, Job.7.v.14. יַת תְּקוֹף פַּרְעֹה תַּבְּרִית Fortitudinem Pharaonis cõfregi, Ezech. 30.vers.21. תַּבְּרִית נִיר עַמְמַיָא Fregi jugum populorum, Jeremiæ 2.vers.20. תַּבַּרוּ יָתִי Fregerunt me, Psal. 88.8. עַד דְּתַבְּרוּנוּן Donec confregissent eos, Jos.7.v.5. *Participium præsens*, מְתַבַּר אַרְזַיָא Confringit cedros, Psalm.29.5. Vulgò scribitur ex Aphel, sed præstat ex Pahel legi, cùm in Aphel non reperiatur usitatum. וּמְתַבְּרִין כֵּיפַיָא Et confringunt petras, 1.Reg.19.vers.11. *Infinitivus*, תַּבָּרָא תְּתַבַּר קָמַתְהוֹן Confringendo confringes statuas ipsorum, Exodi 23.24. לְתַבָּרָא חֵיל עוּלֵמַי Ad frangendum exercitum juvenum meorum, Thren.1.v.15. In libris legitur לְתַבְרָא, quæ est forma Nominis, sed quia in Hebræo est Infinitivus לִשְׁבֹּר, præstat & in Chaldæo ex forma Infinitivi legi. תַּבָּרָא תַּבְּרִנּוּן Confractione confringito ipsos, Jerem.17.18. *Futurum*, דִּלְמָא אֲתַבְּרִנָּךְ Ne confringam te ante eos, Jerem.1.vers.17. תְּתַבַּר Vide paulò antè in Infinitivo. וְיַת קָמַתְהוֹן תְּתַבְּרוּן Et statuas eorum confringetis, Exod.34. v.13. Deut.7.5. וּתְתַבְּרוּן Et confringetis statuas ipsorum, Deut.12.3. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum*, אוֹ אִתְּבַר אוֹ אִשְׁתְּבִי Aut fractum aut abductum, Exod.22.v.10. אִתְּבַר לִבִּי בִּמְעַי Fractum est cor meum in visceribus meis, Jerem.23.vers.9. פַּחָא אִתְּבַר Laqueus fractus est, Psalm.124.v.7. וְאִתְּבַר מַלְכָּא Et fractus est rex, Jerem.50.23. *Fœmininum*, אִתְּבַרַת קִרְיַתְהוֹן Fracta est urbs ipsorum, Jesa.24.10. אִתְּבַרַת גְּבוּרַתְהוֹן Fracta est virtus ipsorum, Jerem.51.v.30. אִתַּבַּרוּ כָּל רָחֲמָךְ Fracti sunt omnes amatores tui, Jerem.22.v.20. אֲרֵי אִתְּבַרוּ סְפִינָתָא Nam fractæ sunt naves, 1.Reg.22.v.49. וְאִתַּבַּרוּ וּדְחִילוּ לַחֲדָא Et fracti sunt & timuerunt valdè, 1.Sam.17.11. אִתְּבָרָא קַשְׁתָּתְהוֹן Fracti sunt arcus ipsorum, Jerem.51.v.56. *Participium*, מִתְּבַר אַתּוּרָאָה Fractus est Assyrius, Jesa.30.v.31. מִתְּתַבַּר פַּרְנָסֵיהּ Frangitur cibarium ejus, Prov.14. v.28. כְּמָא דְמִתְּבַר יַת מָנָא דְפַחָרָא Sicut frangitur vas fictile, Jerem.19.11. חַד מִנְּהוֹן לָא מִתַּבְּרָא Unum ex eis non confringetur, Psalm.34.vers.21. נַפְשָׁא מִתַּבְּרָא Anima fracta, Psalm.51.19. *Plurale*, כֵּן מִתַּבְּרִין Sic franguntur, Jesa.38.13. *Infinitivus*, אִם אִתְּבָרָא יִתְּבַר Si frangendo frangetur, Exod.22. v.13. וְאִלְפָא בְּעָיָא לְאִתְּבָרָא Et navis quærebat frangi, Jonæ 1.4. *Imperativus*, אִתְחַבַּרוּ עַמְמַיָא וְאִתַּבַּרוּ Congregamini populi & frangimini, Jesa.8.9.

Futurum, לָא תִתְּבַר Non frangeris, Heb. לֹא תַעֲרֹץ, Deuter.7.21. לָא תִרְחַל וְלָא תִתְּבַר Ne metuas neque frangitor, Hebr. וְאַל תֵּחָת Deuter.1.21. & 31.v.8. מִן שְׁלְיָא נִתְּבַר Derepente rumpetur, Prover.6.15. ubi נ est loco י ex usu Syro. יִתְּבַר Confringetur, Levit.6.21. וְאֶדְרָעִי מִן קַנַּהּ תִּתְּבַר Et brachium meum de calamo suo frangatur, Job.31.vers.22. וְתִתְּבַר הֵיךְ קֵיסָא עַוְלְתָא Et frangetur veluti lignum iniquitas, Job.24.v.20. וְקַשְׁתָּתְהוֹן יִתַּבְּרוּן Et arcus ipsorum confringentur, Psalm.37.v.15. וְיִתַּבְּרוּן Et confringentur, Jesa.31.9. וְיִפְּלוּן וְיִתַּבְּרוּן Et cadent & confringentur, Jesa.8.v.16. יִתַּבְּרָן נְשַׁיָא Frangentur mulieres, Jesa.27.v.11. וְיִתַּבְּרָן וְיִבַּטְּלָן טַעֲוָתֵיכוֹן Et confringentur & abolebuntur idola vestra, Ezech.6 6. לָא תִדְחֲלוּן וְלָא תִתַּבְּרוּן Ne consternemini neque frangamini, Jos.10.v.25. Deut.1.29.

תְּבַר · תַּבְרָא *Fractio, Fractura, Confractio, Contritio, Ruptura*: ut, תְּבַר רִגְלָא Fractura pedis, Levit.21.19. תְּבַר אֱלָהָא Contritio Dei, Heb. אֵיד אֵל, Job.31.23. וּמִתְּבַר רוּחַ תְּיַלְלוּן Et præ fractione spiritus ejulabunt, Jesa.65.15. תַּבְרָא חֲלָף תַּבְרָא Fractura pro fractura, Levit.24.20. קֳדָם תַּבְרָא גֵּיוְתָנוּתָא Ante fractionem precedit elatio, Proverb.16.18. דְּאִתְמְסַרוּ לִתְבַר Qui traditi sunt fractioni, Ezech. 32.v.23. יֵיתֵי תַּבְרֵיהּ Veniet fractio ejus, Jesa.30.13. וַי לִי עַל תַּבְרִי Væ mihi propter fractionẽ meam, Jerem.10.19. *Plurale*, מִן תַּבְרַיָא Propter confractiones, Job.41.v.16. וּמִתַּבְרָנָא קַדְמָיָא Et à confractione nostra prima non fuimus sanati, Esth.6. vers.1. תְּקִיף תַּבְרִיךְ Fortis est fractura tua, Jeremiæ 30.v.12.

תְּבָרָא *Idem*: תְּבָרָא עַל תְּבָרָא יִתְעָרַע Contritio super contritionem veniet, Jerem.4.vers.20. חֲמִיתוּן תְּבָרָא Vidistis contritionem, Job.6.v.21. בִּזָּא וּתְבָרָא Prædatio & confractio, Jesa.51.19. Sic 59.v.7.

תְּבִיר · תְּבִירָא *Idem*: בִּזָּא וּתְבִירָא Prædatio & confractio, Jesa.60.18. עַל תְּבִיר כְּנִשְׁתָּא דְעַמִּי Propter contritionem ecclesię populi mei, Thren.2. v.11. הֵיךְ תְּבִירָא לְשִׁנֵּיהוֹן Sicut fractionem dentibus ipsorum, Psal.124.6. שַׁוִּיתָא מַצְּיוֹהִי תְּבִירָא Posuisti munitiones ejus confractionem, Psalm.89.41. וּתְבִירָא רַבָּא Et contritionem magnam, Jer.4.6. רְתִיתָא וּתְבִירָא Terror & confractio, Thren.3.47. אֵימְתָא דְמוֹתָא וּתְבִירָא Terrorem mortis & contritionem, Exod.15.16. pro Heb. וָפַחַד Et pavorem. וּמִתְּבִירָא Et à confractione, Jesa.54.vers.14. *Affix.* עַל תְּבִירֵיהּ דְיוֹסֵף Propter confractionem Josephi, Amos 6.vers.6. *Plurale constructum*, תְּבִירֵי יַמָּא רַבָּא Confractiones, id est, fluctus maris magni, Hebraicè מִשְׁבְּרֵי, Psalm.93.v.4. *Aff.* מִן קֳדָם תְּבִירֵיהוֹן Propter confractiones suas, Ezech.26.16.

תבירות

תבירות *Idem:* תִּתֵּן לְהוֹן תְּבִירוּת לִבָּא Dabis ipsis confractionem cordis, Thren.3.65.

תְּבוּר *Idem:* כִּתְבוּר מָן רְחַסַף Secundum fractionem vasis testacei, Jesa.30.14.

תְּבָרָא Apud Talmudicos & Rabbinos est *Objectio, Quæstio contraria, quâ responsio vel sententia alicujus Infringitur:* In Bereschith rab. sect.30. אף היא לא תברא Neque illud est objectio contraria, id est, קוּשְׁיָא, ut aliâs vocant. In Talmud Bava kama fol.48.2. א״ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו Dixit R. Eliezer, Contrarietas hîc est, qui docet hoc, non docet illud: vel, Fractura, i.e. Discrepantia, divisio sententiarum, una sententia infringit alteram. R.Chananael vult esse formulam juramenti; *Per fracturam,* id est, *per Schammata, excommunicationem;* quo sensu in Moed katon fol.17.col.2. legitur; מאי תברא תברי בתי רמי Quid est תברא? confringit vel diruit, dejicit domos altas. Hîc per תברא intelligitur Excommunicatio, quia in ea solebant tubâ clangere, & sonum subinde infringere. Melior est prior interpretatio. Nam & in Halichoth olam, portâ 3. cap.2. scribitur de hac voce: ר״ל תברא משנה מוחלקת היא לשתי דעות ומי ששנה רישא לא שנה סיפא ומי ששנה סיפא לא שנה רישא hoc est, *Ubi dicitur* תברא, *sensus est; Mischna est divisa in duas sententias, qui docet finem, non docet principium, & qui docet principium, non docet finem.*

תּוֹבָר *Laqueolus, Foramen, per quod traducitur ligula in femoralibus, aut lorum in saccis coriaceis & similibus, q. Fractura. Quidam scribunt* תּוֹפָר, *quasi Sutura. Plurale* תּוֹבְרוֹת, vel, תּוֹבְרִיּוֹת. Majemon cap.3. de Tephillin: ומניחין מן העור של מטה מקום שתכנס בו הרצועה כמו בתובר Et relinquunt de corio inferiori locum vacuum, in quem ingrediatur lorum, quasi in laqueolum. *Hinc secundum Baal Aruch est Verbum,* משיתבר Ex quo fecerit laqueolos, Kelim cap.20.

מְתַבְּרִין *Fluctus:* מְתַבְּרָךְ וְגַלָּלָךְ Fluctus tui & undæ tuæ super me transiverunt, Psalm. 42. vers. 8.

מַתְבַּר מַתְבְּרָא *Sella parturientis, ut Hebræum* מַשְׁבֵּר: ut, וְתֶחֱזֶן עַל מַתְבְּרָא Et videbitis in sella, Exod. 1. v. 16. pro Hebr. אָבְנָיִם, quod R. Salomon explicat, מושב האשה היולדת id est, Sella, Sedes mulieris parturientis: כְּאִתְּתָא דְיָתְבָא עַל מַתְבְּרָא Sicut mulier sedens in sella parturientis, 2.Sam.22.5. Sic 2.Reg.19.3. Hos.13.13.

תְּנָא *Corona, Coronamentum:* וִיהַב תְּנָא דְמַלְכוּתָא בְּרֵישַׁהּ Et dedit sive imposuit coronam regni in caput ejus, Esth.2.17. in secundo Targum. Sic vers.19. ubi pro וִיהַב ponitur וְשַׁוִּי Et posuit. בִּתְנָא וּבְכְלִילָא Cum corona & diademate, Cantic.3.11. נְטַלוּ תְּנָא דְמַלְכוּתָא מֵעַל צַוְּארֵיהּ Abstulerunt coronam regiam à collo ejus, Cantic.5.7. *Plurale,* וְכוּלְהוֹן קָטְרִין תָּנֵי בְּרֵישֵׁיהוֹן Et omnes illi ligabant coronamenta in capitibus suis, Esth.1.vers.3. *Sic apud Rabbinos frequenter,* תגא דמלכא Corona regis. Vocatur & Lex *Corona,* unde illud, דְאִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתָגָא חֲלַף *Qui serviliter* (lucri causâ) *operam dat Legi, transit,* id est, moritur, Abhoth cap.1. Item *Apex, Virgula super literam notata ornatus causâ:* מאי טעמא אית ליה תאגא Propter quam rationem est ipsi apex? scilic. literæ ה, Menach. fol.29.2. Septem literæ sunt, quæ singulæ tribus apicibus, ג׳ תגין, supernè notantur, de quibus vide תגן. Genes. 46. vers. 2. ad vocem לישראל in Pentateucho cum triplici Targum notatur: *Septem* תגין *habet litera* ש, *ad innuendum, quòd septies in die cadit justus, & resurgit, eo quòd septem afflictiones veniunt super eum, & liberatur ex illis.* Majemon de Tephillin cap. 2: צריך להזהר בתגין של אותיות Necesse est cautum esse de apicibus literarum. Monet ibidem, quæ literæ in Tephillin apicibus notari debeant? תגין דספר תורה Apices libri Legis. Inde, אותיות המתוגות Literæ apiculatæ, apicibus notatæ: וִיהֵא מְתוּיָג כְּהִלְכָתוֹ Sitque coronata juxta consuetudinem suam. De his Coronamentis sive apicibus literarum scribit Ephodi in præfatione Grammaticæ suę: וביתור הקפידו בזה בצורת כתיבת התורה למעלתה עד שבכתרי האותיות וקראו להן תאגין היו מקפידים · וכתוב בספר התאגין הרין ספר. תאגי דאסיק עלי הכהן משתים עשרת אבנים שהקים יהושע בגלגל ומסרו לשמואל ושמואל לפלטי בן ליש וכו׳ עד עזרא וממנו עד ר׳ נחום הלבלר שמסרו לרבי הקדוש וכו׳ *Inprimis solliciti fuerunt prisci de forma scriptionis Legis, ob ejus dignitatem & præstantiam, ita ut & de coronamentis literarum, quæ* תאגין *vocarunt, anxii fuerint. Scriptum extat in libro* תאגין *sive Coronamentorum:* Hic est liber Coronamentorum, quem Eli Sacerdos attulit ex duodecim lapidibus, quos Jehosua erexit in Galgal: *is tradidit eum Samueli,* Samuel Palti filio Laisch, &c. usque ad Esram, & ab eo usque ad R. Nahum scribam, qui tradidit eum Rabbino Hakkadosch. *Et de his dicunt, quod cùm Moses ascenderet ad Deum, invenerit Deum coronis sive apicibus his literas coronantem. Unde prisci curiosissimi hîc fuerunt, &c.*

תגד תְּגְרָא *Sceptrum, Scipio, Baculus:* ut, וְאוֹשֵׁיט לֵיהּ מַלְכָּא יַת תִּגְרָא דְדַהֲבָא Porrexit ei rex sceptrum aureum, Hebraicè שַׁרְבִיט הַזָּהָב, Esth. 4.11. Sic 5.2. & 8.4. וְאַחִידַת בְּרֵישָׁא דְתִגְרָא Et apprehendit caput sceptri, Esth. 5. vers. 2. *Cum Affixo,* תִּגְרָךְ תְּרִיצָא Baculus tuus rectus, Hebr. שִׁבְטְךָ, Psalm.23.v.4. Legitur ibi in Venetis תְּגְרָאָךְ, pravè pro תִּגְרָךְ, per ר, & א litera

 pro-

protractionis sive vocalis index est : ` vide in seq. Rad.

תַּגַּר תְּגַר *Negotiari, Mercaturam exercere. Futurum*, לָא תִתְגַר בַּהּ Non negotiaberis cum ea, Deut.21.14. וְיַת אַרְעָא תִּתְגְּרוּן בְּפַרְגְּמַטְיָא Et in terra negotiabimini cum pragmatia, id est, mercatura, Hebr. אֶת הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ Gen.42.34. in Jonathane.

תַּגְרָא · תַּגַּר *Negotiator, Mercator* : גְּבַר תַּגַּר Vir mercator, Eccles.5.v.9. בַּת גְּבַר תַּגְרָא Filiam viri mercatoris, Hebr. אִישׁ כְּנַעֲנִי, Genes.38.v.2. In Jonathane est תַּגַּר in forma absoluta : הֵיךְ אַלְפָא דְתַגְרָא Sicut navis mercatoris, Heb. כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר, Proverb.31.14. In libris vulgò legitur תַּגְרָא, sed ea forma aliud significat. *Plurale*, בְּקִרְיַת תַּגָּרִין In urbem negotiatorum, Hebr. רֹכְלִים, Ezech. 17.vers.4. תַּגָּרִין בְּעַמְמַיָּא Mercatores populorum, Ezech.27.v.36. תַּגָּרִין וְאוּמָנִין Mercatores & opifices, Hebr. אֲשׁוּרִים, Genes.25.v.3. in Targum Hierosol. גַּבְרֵי מִדְיָנָאֵי תַּגָּרֵי Viri Midjanitæ mercatores, Hebr. סֹחֲרִים Gen.37.28. וְסָחוֹרַת תַּגָּרַיָּא Et negotiationem mercatorum, Hebr. וּמִסְחַר הָרֹכְלִים, 1.Reg.10.15. בְּאוֹרַח תַּגָּרַיָּא In via mercatorum, Eccles.7.vers.20. וִיפַלְגוּנֵיהּ בֵּין תַּגָּרַיָּא Divident eum inter mercatores, Hebr. בֵּין כְּנַעֲנִים, Job.40.25. *Constructè*, וְעַל תַּגְרֵי יַמָּא Et super negotiatores marinos, Esth.10.1. תַּגְרֵי מַלְכָּא Mercatores regis, 1.Reg.10.28. *Cum Affixo*, אִנּוּן תַּגָּרִיךְ Isti fuerunt mercatores tui, Ezech.27.vers.13. אַסְגֵּית תַּגָּרַיִךְ מִכּוֹכְבֵי שְׁמַיָּא Multiplicasti mercatores tuos præ stellis cæli, Nah.3.v.16. דִּי תַּגָּרַהָא רַבְרְבִין Cujus mercatores sunt principes, Hebr. כִּנְעָנֶיהָ, Jesa.23 8.

תַּגְרָא *Mercatura* : וְלָא יְהֵי עָבֵד תַּגְרָא עוֹד Neque erit exercens mercaturam ampliùs, Zach. 14. vers.21.

תַּגְרוּתָא · תִּגְרוּתָא *Negotiatio, Mercatura* : *Quadam habent Chirek ab initio, sed ea forma huic significato minus commoda est.* אֲזַלַת לֵיהּ תִּגְרוּתָא Abit sibi mercatura, Hebr. מְחִיר Pretium, Proverb.17.16. *Cum Aff.* וְגַרְיָא לְתַגְרוּתָךְ Et agous ad negotiationem tuam, Proverb.27.v.26. אֲרוּם טָבָא תַּגְרוּתַהּ מִן תַּגְרוּתָא דְסִימָא Quia melior est negotiatio ejus quàm negotiatio argenti, Hebraicè טוֹב סַחְרָהּ Proverb.3.14. Libri Veneti in his habent insertum · post ת primum, quo indicatur vocalis Chirek, aliâs præstaret legi cum Pathach ab initio. Nam cum Chirek aliter significat, ut sequitur mox : דְטָבְתָא תִּגְרוּתַהּ Quia melior est negotiatio ejus, Prover.31.18. ubi legendum טָבָא ut Prov.3.14. & alibi.

II. תְּגַר תַּגַּר *Litigare, Contendere, Rixari. Imperativus Aphel*, אַתְגַּר vel *Ithpeal*, אִתְגַּר יְיָ בְּגַבְרֵי תִּגְרָתִי Litigato, Litem instruito, vel אִתְגַּר Litem fac cum authoribus litis meæ, id est, cum adversariis litigantibus contra me, Psal.35.1. pro Hebr. רִיבָה יְהוָה אֶת יְרִיבַי.

תִּגְרָא · תִּגְרְתָא *Lis, Contentio, Rixa* : מְגָרֵי תִגְרָא Excitat litem, Hebr. יְגָרֶה מָדוֹן, Proverb.15.v.18. שָׁתִיק תִּגְרָא Conticescit lis, Proverb.26.vers.20. וְתִגְרָא דְלָא יְדָעִית Et litem quam nesciebam, scrutabar, Job.29.16. *Construct.* מִתִּגְרַת לִישָׁנַיָּא A contentione linguarum, à linguis contentiosis, Hebraicè מֵרִיב Psalm.31.21. *Cum Affixo*, בְּגַבְרֵי תִגְרָתִי ut paulò antè. לְתִגְרָתִי In litem meam, scilic. evigila, Hebr. לְרִיבִי, Psalm. 35. v.23. *Plurale masc.* בְּכָל זְמַן תִּגְרֵי רָמֵי Omni tempore lites projicit, Hebr. מְדָנִים, Proverb.6.14. וּמַן דְּרָמֵי תִגְרֵי בֵּין אַחֵי Et is qui projicit lites inter fratres, Prover.6.19. מְגָרֵי תִגְרֵי Excitat lites, Hebr. מָדוֹן, Proverb.16.28. תִּגְרֵי מְבַטְּלָא מְצוּתָא Lites tollit sors, Hebr. מִדְיָנִים, Proverb. 18.18 תִּגְרֵי דְאִתְּתָא Lites mulieris, Proverb.19.13. וּלְמַן תִּגְרֵי Et cui sunt lites? Prov.23.29. *Apud Talmudicos*, צורבא מרבנן אנא שרו לי תגראי ברישא *Philosophus, Doctor ego sum : solvite, expedite vel decernite litem meam primò*, Nedarim folio 62.col.1. שרי ליה תגריה Solve ipsi causam ejus, id est, Expedito eum, Absolve eum, Kiddusch. fol.70. col.2. *Mos Gemaræ*, inquit R.Salomon, *est, dicere*, Solvere, vel Expedire litem alicujus, *cùm quis alicujus petitioni illicò satisfacit*, & *eum absolvit.* מנגיא ליה אארעא ומרמיא ליה תגריה Cubare facit eum in terra, & causatur ipsi lites, Jevam. fol.63. col.1.

תִּיגוֹר תָּגַר *Idem*, apud Rabbinos.

תַּגְרָנָא · תַּגְרָן *Litigiosus, Rixosus, Contentiosus* : וְגַבְרָא תַּגְרָנָא Et vir litigiosus, Proverb.26.v.21. וְאַפֵּק לְתַגְרָנָא Producit contentiosum, Prov.22. v.10. *Fœmininum*, מִן אִתְּתָא תַּגְרָנִיתָא Præ muliere litigatrice, Prov.21.10. Sic vers. 19. מִלְמִשְׁרֵי עִם אִתְּתָא תַּגְרָנִיתָא Quàm habitare cum muliere contentiosa, Proverb.25. 24. הֵיכְנָא אִתְּתָא תַּגְרָנִיתָא דְנָצְיָא Sic mulier rixosa quæ litigat, Prov.27. vers.15.

תגרא *Vasis nomen, Amphora* : שרנהו בתגרא Funde ea in amphoram, Talm. Bechoroth folio 9. col.1. Quidam libri legunt אגרא, alii תיגארא.

תַּגְרָא *Scipio, Baculus* : *Apud Talmudicos*, סָבֵי אָזְלֵי אַתִּיגְרָא Senes euntes ad scipionem, Taanith fol.6.2. & Bava mezia fol. 21. 2. *Sic in Targum*, תִּגְרָךְ תְּרִיצָא וְאוֹרַיְתָךְ Baculus tuus rectus & Lex tua consolantur me, Psalm.23.4. *Est pro Hebræo* שֵׁבֶט *quod* & *Sceptrum* & *Baculum significat. Pro Sceptro in libro Esther dicitur in Targum* תִּגְרָא *per* ר *in medio : sic etiam pro Baculo quidam legunt, ut author Aruch in* גר *tertio citat præcedentem locum Psalmi.*

תַּד *Uber, Mamma, Mamnilla. Usurpatur tantùm pluraliter sive dualiter:* וְתַדַּיִן יָבְשִׁין Et ubera flaccida, Hebr. וְשָׁדַיִם צֹמְקִים, Hos. 9.14. Vulgò scribitur תַּדִּין. *Meliùs dualiter legitur, ut positum, quod liquet ex sequenti forma constructa, quæ scribitur per duplex* י. *At à* תַּדִּין *constructa forma est* תַּדֵּי *cum* י *unico:* עַל תַּדֵּיי אִמִּי Super ubera matris meæ, Psalm.22.10. וְיָנְקֵי תַּדַּיָא Et sugentes ubera, Joel.2.v.16. וּמַה תַּדַּיָא אֲרוּם אוֹנִיק Et quid ubera, ut sugerem? Job.3.11. בְּתַדַּיָא דְאִמֵּיהּ In uberibus matris suæ, Cantic. 8. v. 1. *Cum Affixo,* שַׁלְּפָן תַּדֵּיהֶן Extrabunt mammas suas, Thren.4.3. וּמְעוּכַיָּא מִן בֵּית תַּדֵּיהֶן Et monilia de loco uberum ipsarum, Numer.31.50. in Targ. Jeruschalmi. Pro בית in Aruch scribitur בֵּי quod etiam potest esse pro בין Inter. *Est ex Hebræo* שַׁד, *commutato* ש *in* ת. *Semel pro eo usurpatur Hebræum* דַּד, *ut suo loco videre est. Quæ in Jesaja & Ezechiele sunt, aliter redduntur.*

* תודס תודוס *Theudus, Theudas, nomen propriũ viri.* Ejus mentio apud Talmudicos in Pesach. cap.4. fol.53.1. & Beza cap.2. fol.23.1. אמר ר׳ יוסי תודוס איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדיים מקולסים בלילי פסחים שלחו לו אלמלא תודוס אתה גוזרנו עליך נידוי שאתה מאכיל את ישראל קדשים בחוץ Dixit R. Jose; Theudas vir Romanus *(Israelita)* assuefecit Romanenses *(scil. Israelitas)* ut comederent hœdos galeatos *(de hac voce vide in* קלס*)* in noctibus Paschatum. Miserunt ad ipsum *(Sapientes, & dixerunt ei;)* Nisi Theudas esses, decerneremus contra te anathema, eo quòd comedere facias Israelitas sancta extra terram (Israelis scil. quod prohibitum.) Glossa; *Theudas fuit Israelita præstantissimus Romæ.* Alia glossa; *Fuit Sapiens magnus & celebris.* Eadem historia legitur etiam in Talmud Hier. Pesach. cap.7. & Beza cap.2. ubi additur; מהו תודס אמר ר׳ חנניה היה משלח פרנסתהון דרבנן לא נמצאת מביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ שכל המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ צריך נידוי Quis igitur fuit Theudas? *(hoc est, quænam ergo fuerint ejus merita; quòd non excommunicarint eum?)* Fuit mittens vel subministrans alimenta Rabbinis. Sed annon fuit adducens multos, ut comederent sancta extra terram? Omnis autem qui hoc facit, est excommunicãdus *(Proinde, adjicit glossa, nisi fuisset Theudas, vir ille insignis & eximius, excommunicassent eum.)* In Talmud Babyl. Pesachim folio 53. col. 2. sequitur; איבעיא להו תודוס איש רומי גברא רבא הוה או בעל אגרופין הוה Quæsitum fuit, an Theudas Romanus fuerit vir magnus *(ut honoris causâ eum non excommunicarint)* aut robustus & potens *(ut ex timore illud non fecerint?)* ת״ש Veni & audi *(quòd scilicet vir magnus & sapiens fuerit:)* Nam & hanc insuper Theudas Romanus quæstionem enodasse fertur; Quid viderint Mischael, Chananias & Asarias, quòd seipsos morti exposuerint in fornace ignis pro sanctificatione nominis Divini? Argumentati sunt nempe à minori ad majus, à ranis ad semetipsos. De ranis, quibus sanctificatio nominis Divini nõ est imperata, scriptum est; *Et venient in domum tuam, & in furnos tuos, & in mactras tuas*, Exod.8.3. Nam quo tempore reperiuntur mactræ juxta furnos? quando furnus est calidus; Nos ergo quanto magis id agere decet, qui mandatum habemus de sanctificando nomine Divino? Rabbi Jose bar Abin dixit; היה מטיל מלאי לכים של ת״ח Injecit negotiationem in crumenam sapientum, *(hoc est, subministravit ipsis media, quibus aliquid lucrari & se inde sustentare possent.)* Quicunq; autem hoc facit, meretur ut sedeat in Academia superiore, &c. *Hoc est quod aliis verbis suprà ex Talmud Hierosolymitano adductum fuit;* Fuit mittens alimenta Rabbinis. *Hactenus Talmud.* In Juchasin fol.105. col. 2. refertur hic Theudas inter Amorræos. *Videant nunc alii, an hîc sit Theudas vel Lucæ in Actis cap.5.v.36. vel Josephi, Antiq. Judaic. lib.20. cap.2. vel alius ab utroque?*

תדר תְּדִירָא *Jugiter, Continuò: Juge, Perpetuum, Continuum:* לְאַדְלָקָא בּוֹצִינָא תְּדִירָא Ad accendendum lucernam perpetuam, Hebr. נֵר תָּמִיד, Exod. 27. 20. עֲלַת תְּדִירָא Holocaustum juge, Exod.29.42. קְטוֹרֶת בּוּסְמִין תְּדִירָא Suffimentum aromaticum juge, Exod.30.8. אֶשָּׁתָא תְּדִירָא Ignis perpetuus, Levit. 6. 6. וְלַחְמָא תְּדִירָא Et panis continuus, Numer. 4.7. וּמִנְחָתָא תְּדִירָא Et oblatio jugis, Numer.4.16. קֳדָם יְיָ תְּדִירָא Coram Domino jugiter, Exod.28.30. שַׁוִּיתִי יְיָ לְקוּבְלִי תְּדִירָא Posui Dominum coram me jugiter, Psalm.16.8. וְטָב לִבֵּיהּ מִשְׁקְיָא תְּדִירָא Animus bonus est convivium juge, Prov.15.15. בִּתְדִירָא Jugiter, Hab.1.17.

Rabbini hinc formant verbum הִתְדִּיר *Continuare, jugiter & continuò aliquid facere.* Similiter à תָּמִיד dicunt הִתְמִיד.

תהב. Quæ Aruch ex forma hac adducit, scribuntur apud Talmudicos in medio per ה. Vide תהב.

תְּהֵה *Pænitere; Pænitentiâ duci, Dolere ob facta priora. Præteritum;* תְּהֵית עַל עוֹבָדַי Pænituit me operum meorum, vel, Pænitentiâ ductus sum, Cant.5.5. וְתָהֵית בְּלִבִּי וְתָבִית Et pænitentiâ ductus sum in animo meo, & reversus sum, Eccles.2.19. וְלָא תְהַת עַל תּוֹבְתָּא Neque pænitentiâ ducta fuit propter peccata sua, Thr.1.9. *Participium,* וּבָתַר כֵּן תָּהֵא Et postea pænitens fuerit, pænitentiâ ductus fuerit, Lev.5.5. in Jonathane. וִיהֵי תָּהֵי מִן קֳדָם יְיָ Et pæniterit Dominum,

num, Hebr. וַיִּנָּחֶם, Genef.6.6. in Targ. Jerufchalmi. In editis libris legitur הָוֵית pravè. יְהִי תְּהֵי Eſt pænitens, Deuter.32.36. in Jonathane, pro Heb. יִתְנֶחָם, & ſic Targum Hieroſ. מִתְנַחֵם. Pravè in libris legitur תהו. *Apud Talmudicos*, כדו תהית אמר ליה לא Jamne pænitentiâ duceris, pænitet te, doles? reſpondit ipſi, non, Nedarim fol.21.2. תוהא על הראשונות Pænitet eum de prioribus, Kiddufch. fol.40.2. Hinc in R. Davide Jer.31.v.19. in Comment. בעל תשובה אין תשובתו תשובה שלמה אם לא תהיה תוהא ונחם על הראשונות *Qui pænitentiam agit, pænitentia ejus non eſt perfecta, niſi doleat & pæniteat eum priorum delictorum.*

תהו · תוהו *Pænitentia, Dolor facti ſive ob dictum vel factum. Sic editum in libris, cùm tamen hæc forma in Chaldaiſmo ſit inuſitata. Præſtaret legi* תהו *per Apocopam pro* תהוה, *quæ forma frequens eſt:* וַהֲוָה תוהו קֳדָמַי עַל בִּישְׁתָא Sitque pænitentia apud te ſuper malum, quod prolocutus es inferre populo tuo, Exod.32.12. pro Heb. וְהִנָּחֵם, in Jonathane. וַהֲוָה תוהו מִן קֳדָם יְיָ Et fuit pænitentia apud Dominum, pænituit Dominum mali, Hebr. וַיִּנָּחֶם, ibid. verſ.14.

II. תהה *Stupere, Obſtupeſcere, Expaveſcere, Pavore & ſtupore corripi; Item Mirari, Admirari valdè & cum ſtupore. Apud Talmudicos*, תהו בירה נהרדעאי תהי בית ר׳ אליעזר Obſtupuerunt, vel, Mirati fuerunt de eo Nahardeenſes, obſtupuit de eo R. Elieſer, Eruvin fol.66.col.1. בשהן תוהין נודרין Quando pavore aliquo corripiuntur, naziræatus votum faciunt: *vel juxta alios*, Quando pænitentiâ ducuntur malorum operum, Nedarim fol.9.2. תהו בית אנשי Quia mirantur de iis homines, Peſachim fol.50.2. שאדם תוהה ומשתומם Quòd homo miratur & obſtupeſcit de vaſtitate ejus, R. Salom. Geneſ.1.v.2. *Sæpiùs hoc uſu dicitur* תוהה.

III. תהה *Vaſtum, rude, inane, informe, nihili & nullius uſus eſſe, quomodo* תהו *Hebræum, in Targum per* לְמָא *Nihili & nullius uſus, explicatur*, 1.Sam.12.v.21. & Job.12.24. & 26 v.7. & alibi. *Sic terra dicitur fuiſſe in initio* תהו ובהו *Res vaſta & rudis, informis & inculta.* Hinc in Bereſchith rabba ſect.2. Simile eſt regi, qui emit duos ſervos, unū ut aleretur ex theſauro regis, alterum ut labore victum ſibi pararet, ישב לו אותו תוהא ובוהא ſedebat ſibi iſte vaſtus & vacuus, ſic erat והיתה הארץ תוהא ובוהא terra vaſta & inanis. Item, מניקתו תוהא ובוהא Erat nutrix ejus inanis & nihili fœmina.

תהי *Vaſtum, Inane, rude & informe:* הֲוָה עָלְמָא תְּהֵי וּבְהֵי Fuit mundus informis & inanis, Gen 12. verſ.42. in Targ. Hieroſolymit. *Fœmininum*,

וְאַרְעָא הֲוָת תְּהִיָא וּבְהִיָא Et terra erat vaſta & inanis, Hebr. תהו ובהו, Geneſ.1.2. in Targum Jonathanis & Hieroſolymitano. Prius mox explicatur צַדְיָא Vaſta ab hominibus; alterum, רֵיקַנְיָא Inanis & vacua à beſtiis & animantibus. Sic תהו Jeſa.24.v.10. in Targum redditur per צְדִיאַת Vaſtata, vaſta. Et תהו ובהו Jerem.4.23. Targum, צַדְיָא וְרֵיקַנְיָא.

IV. תהה *Odorari, odorando Deguſtare, ut vini bonitas vel pravitas odore percipiatur. Apud Talmudicos*, תהי חמרא באסבראי דחמרא Fuit deguſtans in cellis vinariis, Kethubboth fol.105.col.1. Fiebat id odore, naribus ad os ſupremum vaſis appoſito, an vivum vel languidum, num acetoſum vel corruptum vinum eſſet. Gloſſa, תהי, id eſt, מריח Odorans: פוק תהי ליה בקנקניה *Prodi, odorator ipſi cantharum ejus*, num ſcilic. vinum ant acetum contineat, Bava bathra fol.22.col.1. *Metaphoricè pro*, Explorato ipſum propoſita aliquâ queſtione, num Rabbi ſive Doctor ſit, an verò plebejus. Sic זיל תהי ליה אקנקניה, eodem ſenſu, Schabbas fol.108.1.

תִּיהָא וְרֵיחָא · תיהי · תיהא *Odor:* תיהא Odor vini: בית תיהא Domus, locus odoris. Sic appellatur os ſupremum vaſis vinarii: רב יוחנן שתה עד דנפיק תיהיא מאוניה Raſ Jochanan bibebat (eo ſcil. die, quo venam ſecabat) donec odor vini egrederetur ex auribus ejus, Schabbas fol.129.1.

תהם *Abyſſus, Vorago:* עַל אַפֵּי תְּהוֹמָא In ſuperficie abyſſi, Geneſ.1.2. כָּל מַבּוּעֵי תְּהוֹמָא רַבָּא Omnes fontes abyſſi magnæ, Geneſ.7.11. תְּהוֹמָא עִלָּאָה לִתְהוֹמָא אַרְעָאָה קָרֵי Abyſſus ſuperior ad abyſſum inferiorem clamat, Pſalm.42.8. *Plurale*, מַבּוּעֵי עֵינִין וּתְהוֹמִין Scaturigines fontium & abyſſorum, Deuter.8.verſ.7. קְפוֹ תְהוֹמֵי Concreverunt abyſſi, Exod.15.v.8. תְּהוֹמֵי אִתְבְּזִיעוּ Abyſſi ſinduntur, Proverb.3.20. תְּהוֹמַיָּא חֲפוֹ עֲלֵיהוֹן Abyſſi operuerunt eos, Exod. 15.v.5. בְּאַפּוֹתִיקֵי תְּהוֹמַיָּא In apothecis abyſſorum, Pſalm.33.7. יִתְרַגְּזוּן תְּהוֹמַיָּא Commovebuntur abyſſi, Pſalm.77.17. כְּמִן תְּהוֹמַיָּא רַבְרְבָן Quaſi in abyſſis maximis, Pſalm.78.15. וּמִתְּהוֹמַיָּא אַרְעִיתָא Et ex abyſſis infimis, Pſalm.71.v.20. Quidam illud legunt ſingulariter, מִתְּהוֹמָא אַרְעִיתָא. *Apud Talmudicos*, נטמא טומאת התהום Si immundus fuerit immunditiâ abyſſi, id eſt, immunditiâ occultâ & incognitâ propter mortuum, Peſach. cap.7. & Naſir cap 9. ubi vide Gemaram fol. 63.1.

תוא תָּא *Thalamus, Conclave, Cubiculum. Reſpondet Hebræo* תָּא, *& interdum pro* חדר *ponitur. Legitur tantùm Ezechielis 40.* וְתָא קַנְיָא הֲוָה אוּרְכָא Et thalamus calami unius longitudine erat, Ezech.40.7. *Plurale*, וּבֵין תַּיָּא Et inter thalamos,

thalamos, ibidem. וְכַוִּין כְּתִימָן לְתַוַּיָּא Et fenestræ clausæ erant thalamis, v.16. *Constr.* וְתַוֵּי תַרְעָא Et thalami portę, v.10. *Cum Aff.* תַּוּוֹהִי Thalami ejus, v.36. וְתַוּוֹהִי תְּלָתָא Et thalami ejus tres, vers.21.

תַּוָּן · תַּוָּן *Idem:* וְעָל לְקַרְתָּא תַּוָּן בְּגוֹ תַּוָּן Et ingressus est in civitatem, (& abdidit se) in conclave intra conclave, id est, in intimum & abditissimum, Hebr. חֶדֶר בְּחֶדֶר, 1.Reg.20.30. רְאַתְּ עָלֵל תַּוָּן בְּגוֹ תַּוָּן לְאִטְּמָרָא Quum tu ingredieris de conclavi in conclave ut occultes te, 1.Reg.22.v.25. *Plur.* וּמִתַּוָּנַיָּא חֲרָגַת מוֹתָא Et è conclavibus erit horror mortis, Deuter.32.v.25. *Apud Talmudicos,* יהודאי בתווני דליבא יתבין Judæi in penetralibus cordis sedent, Nidda fol.20.2. q.d. Omnia etiam occultissima ipsis sunt cognita, omnis sapientia in illis reperitur.

תּוּב *Redire, Reverti; Convertere se, Converti; Avertere se, Averti, quando cum Præpositione* מן *sive* מ *construitur. Respondet Hebræo* שׁוּב. *Præteritum,* וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ Et Abrahamus reversus est in locum suum, Genes.18.v.33. וְתָב לְאַרְעָא דְמִצְרַיִם Et rediit in terram Ægypti, Exod. 4.v.20. בָּתַר דְּתָב Cùm reverteretur, Gen.14.17. וְהָא תָּבַת Et ecce reversa fuit, eratque ut reliqua caro ejus, Exod.4.7. וְתָבַת לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא Et revertebatur ad eum in arcam, Gen.8.9. דְּתָבַת וְאִתְגַּיְּרַת Quæ reversa est & cõversatur, sive Judaismum profitetur cum Noomi, Ruth.2.6. תַּבְתָּא מִן תְּקוֹף רוּגְזָךְ Avertisti te ab accerbitate iræ tuæ, Psal.85. v.4. וְתַבְתָּא וַאֲכַלְתָּא לַחְמָא Et rediisti & comedisti panem, 1.Reg.13.22. וְתָבִית וּזְקָפִית עֵינַי Et redii & elevavi oculos meos, Zach.5.v.1. תָּבוּ לְחוֹבֵי אֲבָהַתְהוֹן Reversi sunt, converterũt se ad peccata patrum suorum, Jere.11 10. וְתָבוּ מַיָּא Et redierunt, avertetrunt se aquæ à terra, Gen.8.3. דְּתָבוּ עֲלַהּ In quam reversi sunt, Ezech.38.8. תַּבְתּוּן מִבָּתַר פּוּלְחָנָא דַיְיָ Avertistis vos à cultu Domini, Num.14.43. וְתַבְתּוּן וּבְכֵיתוּן Et conversi flevistis corã Domino, Deuter.1.45. תַּבְנָא דְנַן תַּרְתֵּין וּמְנַן Rediimus his duobus temporibus, Genes.43.10. *Participium,* וּנְפַק מִפַּק וְתָאֵב Et egressus est egrediendo, & revertebatur, Genes.8.7. אִם בְּכָל לִבְּכוֹן אַתּוּן תָּיְבִין Si cum toto animo vestro vos revertamini, 1.Sam.7.3. אָזְלִין וְתָיְבִין Ibant & revertebantur, Genes.8.v.3. הֲוָת תָּיְבָא לְבֵית נְשַׁיָּא Fuit revertens, revertebatur in gynæceum, Esth.2.14. *Infinitivus,* מִתָּב אֲתוּב לְוָתָךְ Revertendo revertar ad te, Genes.18.10. וְלָא אוֹסִיפַת לְמִתַּב לְוָתֵיהּ עוֹד Et non pergebat reverti ad eum ulterius, Genes.8.12. וּלְמִתַּב Et redire ad terram Jehudæ, Jerem.44.14. וּבְמִתָּבֵיהּ לְרָמְתָא Et in redeundo ipsum, cùm rediret Ramam, 1.Sam.7. v.17. *Imperativus,* תּוּב לַאֲרַע אֲבָהָתָךְ Redi ad terram patrum tuorum, Genes.31.v.13. וְתוּב Et revertere, ibid. vers.3. תּוּבוּ וּבוּנוּ לָנָא Revertimini, emite nobis parum frumenti, Genes.43.2. וְתוּבוּ מִתְּרַע לִתְרַע Et revertimini de porta una in alteram, Exod.32.27. תּוּבִי כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל Revertere Synagoga Israël, Jere.31.21. תּוּבִי נַפְשִׁי Revertere anima mea in domum requiei tuæ, Psal.116.v.7. תּוּבְנָא אִתְּתָא לְבֵית אִמַּהּ Revertimini quæq; ad domum matris suæ, Ruth.1.8. *Futur.* מִתָּב אֲתוּב לְוָתָךְ Revertendo revertar ad te, Genes.18.v.10. וַאֲתוּב בִּשְׁלָם לְבֵית אַבָּא Et revertar in pace ad domum patris mei, Genes.28.21. וְלָא תְתוּב בְּאָרְחָא דַאֲזַלְתָּא Et non reverteris per viam per quam accessisti, 1.Reg.13.9. וּתְתוּב לְדַחֲלְתָא דַיְיָ Et reverteris ad cultum Domini, Deut.4.30. דִּתְתוּב לְאַרְעָא Quia reverteris in terram, Genes.3.19. וּתְתוּבִין לְקִרְוָךְ אִלֵּין Et reverteris ad civitates tuas istas, Jerem.31.21. וְזִיוִי יְתוּב עֲלַי Et splẽdor meus reversus fuit in me, Dan.4.v.33. מַן דְּדָחֵיל וְזָע יְתוּב Qui timidus est & pavidus, revertatur, Judic.7.v.3. וִיתוּב לְבֵיתֵיהּ Revertatur domum suam, Deut.20.5. עַד דִּיתוּב רוּגְזָא דְאָחוּךְ Donec convertat se, avertatur ira fratris tui, Gen.27.44. תְּתוּב כְּעַן נַפְשָׁא Revertatur nunc anima pueri hujus in viscera ejus, 1.Reg.17.v.21. וּתְתוּב לְבֵית אֲבוּהָא Et revertatur in domum paternam suam, Levit.22.13. עַד דִּי נְתוּב לְוָתְכוֹן Donec revertamur ad vos, Exod.24.14. וּנְתוּב לְוָתְכוֹן Et revertemur ad vos, Genes.22.5. וּגְבַר לְזַרְעִיתֵיהּ תְּתוּבוּן Et quisque ad familiam suam revertimini, Levit.25.10. וּתְתוּבוּן גְּבַר לִירוּתְּתֵיהּ Et revertemini quisque ad hæreditatem suam, Deuter.3.20. דִּתְתוּבוּן לְאוֹרַיְתָא Ut revertamini ad Legem, Jesa. 30.v.15. יְתוּבוּן הָכָא Revertentur huc, Gen.15.16. וִיתוּבוּן Et revertantur, Exod.14.v.2. *Aphel,* אֲתִיב *Redire, Reverti fecit, quod deinceps per varia exponi potest, nempe Reducere, Reddere, Restituere, Referre, Reponere: Convertere.* Ad verba vel sermonem relatum, est *Respondere*, Hebr. עָנָה · הֵשִׁיב *quando pro Respondere sumuntur.* Ad cibum relatum, est *Vomere, Evomere.* *Prætērit.* וְקִנְיָנֵיהּ אֲתִיב Et possessionem suam, facultates suas reducebat, Genes.14.v.16. מָה אֲתִיב יְיָ Quid respondit Dominus? Hebr. עָנָה, Jerem. 23.35. הֲתִיב עֵטָא וּטְעֵם Respondit consilium & rationem, Dan.2. vers.14. אֲתִיב יָת חֲמָתִי Avertit excandescentiam meam, Numer.25.11. וַאֲתִיב יָת כָּל קִנְיָנָא Et reduxit omnem possessionem, Genes.14.16. וַאֲתִיב עוּלֵימָא Et respondit juvenis ille, Ruth.2.vers.6. וַאֲתִיבֵיהּ Et reduxit illud, 1.Regum 13. vers.29. דַּאֲתִיבֵיהּ Quem reduxerat, ibid. vers.20. וַאֲתִיבָהּ לְבֵית יְהוּדָה Et restituet eam domui Jehudæ, 2.Regum 14. vers.22. וַאֲתִיבַנִי לִתְרַע Et reduxit me ad portam domus, Ezech.47.vers.1. מָה אֲתִיבָךְ יְהוָה Quid respondit tibi Dominus? Jeremiæ 23. vers.37. וְלָא אֲתִיבַת Et nihil respondit, 1.Samuel.4.20. וַאֲתִיבַת רָחֵל Et respondit Rachel, Genes.31.v.14.

אתבתא שביתא Reduxisti captivitatem Jacobi, Psal.85.2. ואתיבית יתיה פתגמא Et respondi ei verbum, retuli ipsi responsum, Jos.14.v.7. ולא אתיבו עמא יתיה פתגם Et non responderunt ei populus verbum ullum, 1.Reg.18.21. אתיבו פלשתאי Reduxerunt Philistæi arcam, 1.Sam.6.21. ואתיבו יתהון פתגמא Et responderunt eis verbum, Num.13.27. ואתיבוהי Et responderunt ei, 1.Sam.17.vers.30. ואתיבונון מארחתהון בישתא Et averterint eos à viis suis malis, Jer.23.22. Sic legendum. וכנמא פתגמא התיבונא Et hujusmodi verbum responderũt nobis, Esræ 5.11. ואתבתון גבר ית עבדיה Et reduxistis quisque servum suum, Jere.34.16. דאתבתון Quæ reddideritis, 1.Sam.6.8. ואתיבנא יתיה בידנא Et retulimus eam manibus nostris, Genes.43.vers.21. אתיבנהי לך Reduximus eam tibi ex terra Canaan, Genes.44.8. *Participium,* ואם ליתך מתיב Et si non restitueris tu, Genes 20 7. מתיב רשיעיא לאוריתא Reducens improbos ad Legem, Jesa.58.12. מתיב פתגמא Respondebat verbum, Ezech.9.11. ולחמא דאכלתא מתיבת ליה Et cibum quem comedisti, evomes eum, Proverb.23.8. pro Hebr. תקיאנה Evomes eum. Vomere enim est cibum reddere. *Plurale,* ומתיבין ית אבנא Et reduxerunt lapidem super os putei, Genes.29.v.3. *Fœmininum,* היא בחוכמא מתיבא Etiam ipsa sapienter respondebat, Judic.5.v.29. מתיבא נפש Convertens animam, Psalm.19.8. *Plurale,* מטול דרעיוני מתיבן לי Propterea cogitationes meæ respondent mihi, vel, reducunt me ad loquendum, Job.20.2. *Infinitivus,* אם אתבא יתיבנני יי Si reducendo reduxerit me Dominus Hierosolymam, 2.Sam.15.v.8. אתבא תתיב ליה Reddendo reddes ei pignus, Deuter.24.v.13. לאתבא Ad convertendum domum Jacob ad cultum ejus, Jesa.49.5. ולאתבא כספהון Et ad restituẽdam pecuniam ipsorum, Gen.49. v.25. מלאתבא ית איוב A' respondendo Jobo, Jobi 32.1. האתבא אתיב ית ברך Num reducendo reducam filium tuum? Genes.24 5. באתבותי גלות עמי In reducendo me, cùm reduxero captivitatem populi mei, Hos.6.11. לאתבותיה לות אבוהי Ad reducendum eum ad patrem suum, Gen.37.22. לאתבותה להתבותה Ad reducendũ eam, Judic.19.3. בדיל דלא לאתבותי Ad respondendũ tibi, Dan.3.16. Ad non reducendum me, ut non reducas me, vel, reducar, Jere.38.26. לאתבותהון בשלם לבתיהון Ad reducendum eos in pace in domos suas, Jesa. 28.v.6. *Imperativ.* אתיב אתת גבר Redde uxorem viri, Genes.20.7. אם איתי מלין אתיב יתי Si habes verba, respondeto mihi, Job.33.32. אתיב יהוה ית גלותן Reduc Domine captivitatem ipsorum, Psal.126.4. ואתיב לי פתגמא Et responde mihi verbum, Genes.37.14. אתבהי עמך לביתך Reduc eum tecum domum tuam, 1.Reg.13.18. ואתיבהי לות אמון Et reduc ipsum ad Amon, 1.Regum 22.26. ואתיבו מרודין על לב Et reducite vos rebelles in animum, Jesa. 46.8. *Futurum,* מה אתיב שלחי פתגמא Quid respondebo mittenti me verbum? 2.Sam.24.13. ואתיב יתכון פתגמא Et respondebo vobis verbum, Numer.22.8. ואתיב ית ישראל Et reducam Israëlem in locum ipsorum, Jere.50.19. ואנא אתיבניה לך Et egò restituam eum tibi, Gen.42.37. אתיבנך Respondeo tibi, Job.33.12. ואתיבנך לארעא הדא Et reducam te àd terram hanc, Genes.28.15. ואתיבנון Et reducam eos, quemque in terram suam, Jerem.12.15. דלמא תתיב ית ברי לתמן Ne reducas filium meum eò, Genes.24.6. לא תתיב ית אפי Ne avertito faciem meam, 1.Reg.2.20. תתיבניה ליה Reddes ei, Exod.22.25. ותתיבניה ליה Et restitues eum ipsi, Deuter.22.2. אם תוכל תתיבנני Si potes, respondeto mihi, Job.33.v.5. ולא תתיבנני Neque facias ut redeam in domum Jonathanis, Jere.37. vers.20. ותתיבנון לארעא Et reduces eos in terram, 1.Reg.8.33. לא תתיבין ית אפי Non avertes faciem meam, id est, nolito mihi denegare, 1.Reg.2.16. ואתבא יתיב לנא Et reddendo reddet nobis omne malum; id est; rependet, ulciscetur omne malum sibi à nobis illatum, Genes.50.v.15. כד יתיב שכנתיה לציון Quando reduxerit majestatẽ suam Tzionem; Jesa.52.v.8. ויתיב יי לי טבתא Et reddet Dominus mihi bonum, 2.Sam.16.12. לא יתיבניה Non respondebit ei unum ex mille, Job.9.3. מן יתיבניה Quid faciet restituere eum? Jobi 9.v.12. ויתיבנך על שמושך Restituet te ad officium tuum, Genes.40.13 אתבא יתיבנני יי Reducendo reducet me Dominus in Jerusalem, 2.Sam.15.8. יתיבנני Utiq; reducet me, ibid. v.25. דנתיב קדמוהי Quod reddamus coram ipso, 1.Sam.6.4 אתבא תתיבון קדמוהי Reducendo reddetis ipsi, 1.Sam.6.3. ואדין יתיבון Tunc retulerunt, Esræ 5.5. יומא דין יתיבון לי Die hoc restituent mihi, 2.Sam.16.3. ויתיבון ללבהון Et reducent ad animũ suum, 1.Reg.8.47. יהתיבון Restituunto, Esræ 6.5. ubi ה characteristicum conjugationis, ex forma Hebræorum, est expressum. ויתיבון לחמכון במתקלא Et reddent panem vestrum cum pondere, Levit.26.v.26. *Ithpehal Præterit.* אתותב כספי Restituta est pecunia mea, Genes.42.28. ואתותב ית משה Et reductus est Moses & Aharon, Esræ 10. v.8. דאתותב בפום טעניכון Quæ restituta est in ore saccorum vestrorum, Genes.43.12. sic vers.18. אתותבתא הלכא Adductus es huc, Ezech.40 4. Veneta hîc mendosa sunt. Possit etiam legi אתיתיתא vel אתותיתא, quomodo ab אתא in Ithpehal alibi reperitur, ut illic videre est. *Participium,* בעי והוא מתותב Orans, ipse responsum accipit, exauditur, Hebr. נענה, Jesa. 53.v.7. *Plurale,* מתותבין מבבל Reducuntur ex Babylonia, Jerem.27.16. *Futur.* ולא אתותב Nec respondebor,

ſpondebor, reſponſum accipiam, exaudiar, Hebraicè אֶעָנֶה, Job.19.7. לָא יִתּוֹתַב Non reſponſum accipiat, Jobi 11.2. Alia hujus formæ, & alterius ſignificationis vide in יתב.

Apud Talmudicos, אוֹתִיב *Dare, Reddere:* דעבר במברא ניתיב חד ודא דלא עבר במבר ניתיבא תרי Qui trâſit (naviculâ) vadum, dabit unum florenum: qui non tranſit naviculâ vadum, dabit duos, Sanhedr. fol.109. col.2. Fortè eſt radix ejus יתב aut alia: מאי קא מחיב לה למיתב Quid tenetur ipſi dare?

תְּיוּבְתָּא · תְּיוּבָא *Reverſio, Reditus: Pœnitentia, Reſipiſcentia, converſio à malo ad bonum: Reſponſio:* ארום לית תְּיוּבְתָּא בְּפוּם Quòd non eſſet reſponſio in ore trium iſtorum virorum, Hebr. מַעֲנֶה, Job.32.v.5. וְלָא אַשְׁכַּחוּ תְּיוּבְתָּא Quòd non invenirent reſponſum, ibid. verſ.3. וּנְתוּב בִּתְיוּבְתָּא שְׁלֵמְתָא Et convertemur converſione perfecta, Thr.5. v.21. וְלָא יָתֵב בִּתְיוּבְתָּא Neque reſidet in reſipiſcentia, Eccleſ.1.18. מְטוּל תְּיוּבְתָּא בְּאֱנָשֵׁי שִׁקְרָא Propter reſponſionem hominum falſorum, Job.34.36. In Hebræo eſt תְּשֻׁבֹת plurale, cui rectè reſponderet תְּיוּבְתָּא. Sed ablatis punctis vocalibus, potuit in Hebræo etiā legi תְּשֻׁבַת ex forma ſingulari, quomodo paraphraſtes ille accepit. וּתְיוּבְתֵיכוֹן Et reſponſiones veſtræ, Hebr. וּתְשׁוּבֹתֵיכֶם, Job.21. v.34. אֲקַבְּלִנּוּן בִּתְיוּבְתְהוֹן Recipiam eos in pœnitentia ipſorum, Hoſ.14.5. Vocem Hebræam מְשׁוּבָה accepit in bonum, quæ aliâs in malum accipitur, pro Averſione.

תְּיוּבָא *Averſio. Reſpondet Hebræo* שׁוֹבֵבָה *Averſa, Rebellis, quod Nomen eſt ex Pihel, unde & Chaldæum ſimiliter ex Pahel cum Dages rectè notatum, ad differentiam antecedentis ſignificationis. Plurale,* דִּסְגִיאִין תְּיוּבְתְהָא Quòd multæ ſunt averſiones ejus, Jerem.31.22. תַּקִּיפִין תְּיוּבְתְהוֹן Validæ ſunt averſiones ipſorum, Jere.5.6.

תְּיוּבָא *Vomitus, quaſi cibi Reductio & ejectio ex ſtomacho, cibi Redditio:* וּמִתְרַשְׁרֵשׁ בִּתְיוּבֵיהּ Et volutat ſe in vomitu ſuo, Jeſa.19.14. Veneta hîc mendoſa ſunt: הֵיךְ כַּלְבָּא דְהָפֵיךְ עַל תְּיוּבֵיהּ Sicut canis qui redit ad vomitum ſuum, Prov.26.11.

תְּתוּבָא *Pœnitentia, Reſipiſcētia, Converſio:* דִּלְמָא דְיַעַבְדוּן תְּתוּבָא Si fortè egerint pœnitentiam, Geneſ.6.3. וְאִין בְּעוֹ לְמֶעְבַּד תְּתוּבָא Neque quæſiverunt agere pœnitentiam, Gen.18.21. in Targ. Hieroſ. אַתְקֵנְתָּא תְּתוּבָא Ordinaſti reſipiſcentiam, Pſal 90. v.2. רַשִׁיעַיָּא דַּעֲבַדוּ תְּתוּבָא Impii qui egerint pœnitentiam, Job.3.17. דְּלָא עָבֵד תְּתוּבָא Qui non agit pœnitentiam, Pſal.50.16. *Eſt pro Hebræo* תְּשׁוּבָה, *commutatis* ש *&* ת.

מְתוּבָא Unde מְתוּבַת, Jud.5. quod vide in יתב.

II. תּוּב תּוּ *Ampliùs, Iterum, Denuò, Rurſus, Adhuc, Deinceps, Ulteriùs. Porrò Hieroſolymitanè ſic dicitur pro* עוֹד *cui in paraphraſtis Hieroſolymitanis reſpondet, & aliâs abſolutè uſurpatur:* לִזְמַן יוֹמִין תּוּבְעָא Ad tempus dierum adhuc ſeptem, Gen.7. v.4. in Jonath. וְלָא יִתְקְרֵי תוּב יָת שְׁמָךְ Et non vocabitur ampliùs nomen tuum, Hebr. וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד, Geneſ.7.5. Jon. וְיֵחֵי תוּב לְחַיֵּי עָלְמָא Ut vivat adhuc vitam æternam, Pſal.49.10. אַלֵּף לְחַכִּימָא וְיִתְחַכַּם תוּב Doce ſapientem & ſapiet ampliùs, Proverb.9.9. לָא יְתוּב תוּב לְבֵיתֵיהּ Non revertetur ampliùs domum ſuam, Job.7.v.10. *Sic notat Elias Hebræum* עוֹד *in Jobo, Pſalmis & Proverbiis hoc ſenſu ſemper transferri. Sic & Talmudicis frequentiſſimum eſt, & ſæpiſſimè per Apocopam* תו *pro* תוב: ut, תו לָא מִידי Ampliùs nihil eſt. ותו Et ampliùs, præterea. *Compoſitum, in lingua Hieroſolymitana,* תובן Iterum, Amplius propter nos, id eſt, תוב בָן, Talm. Hieroſol. Bava metzia cap.2. לית את צריך לעי תובן Nō habes opus laborare vel defatigari amplius propter nos. *Rabbini dicunt* שוב, *quia Verbum* שוב *ſic aliquando Adverbialiter uſurpatur: ut,* Redierunt & fleverunt, Numer.11. id eſt, *rurſum fleverunt.*

Porrò apud Talmudicos ex ſuperiori radice frequentiſsimè invenitur מְתִיבְנָא *Reſpondeo ego, Inſto, Regero, Excipio.* Uſus ejus eſt, quando opponens ſive interrogans ad datam reſponſionem aliam authoritatem vel Miſchnæ, vel Baraitæ, vel loci Scripturæ regerit, cui Reſpondens ſe opponere non poteſt. Judæi Germanicè explicant, Jch will dich aber davon fragen/ Interrogabo autem te de eo, & oppono id. Sic, איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש Regerebat R. Jochanan Reſch Lakiſcho, Interrogabat eum opponendo: רב יוסף מתיב Raf Joſeph interrogabat, regerebat. *Et pluraliter,* מְתִיבִי *Reſpondent, Inſtant, Urgent.* Hinc &,

תְּיוּבְתָּא *Reſponſio: Inſtantia, Quæſtio alia contra datam ſolutionem & explicationem.* תְּיוּבְתֵּיהּ תְּיוּבְתָּא *Inſtantia ejus eſt inſtantia, quæſtio ejus manet quæſtio,* id eſt, Objectioni ejus nondum eſt ſatisfactum, quæſtio ejus non eſt diſſoluta vel ſatis explicata, manet adhuc inſtantia ejus firma. Vide Halich. olam, cap.ult.

תְּוַהּ *Pavere, Expaveſcere, Trepidare, Heb.* חָרַד.

In Targum quandoq; occurrit ſine Mappik, & literâ ה *commutatâ in* א. *juxta cōmunem quieſcentium* ה *formam, ſed præſtat ex forma Mappikata ſemper notari. Præteritum,* תְּוַהּ וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה Trepidavit & ſurrexit cum perturbatione, Dan.3. v.24. תְּוַהּ לְצַפְרָא Pavebat manè, Eſth.5.14. לְחוֹד לַחְדָא לִבִּי תְּוַהּ Utique vehementer animus meus pavet, Hebr. יֶחֱרַד לִבִּי, Job.37.1. in ſecundo ejus verſus Targum. *Veneta habent* תְּוָה, *ſed meliùs, ex Danielis forma ſcribi cum Mappik, ut ex ſequentibus*

tibus liquet, in quibus ה *servatur:* וּתְוַהּ גַּבְרָא וּרְתַת Et expavit vir ille & perterritus fuit, Heb. וַיֶּחֱרַד, Ruth.3.v.8. תְּוַהוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ Expaverunt, pavidi fuerunt quisque erga alterum, Hebr. פָּחֲדוּ, Jerem.36.16. וְלָא תְוַהוּ Et non expaverunt, ibid. vers.24. וּתְוַהוּ גְּבַר אֶל אֲחוּהִי Et trepidarunt, perterriti fuerunt quisque erga alterum, sive, inter se, Hebr. וַיֶּחֶרְדוּ, Genes.42.28. וּתְוַהוּ וְקָמוּ Et expaverunt & surrexerunt, Hebr. וַיֶּחֶרְדוּ, 1.Reg.1.49. *Participium,* דִּתְהֵי תָּוֵהּ Quo eris pavens, quo pavebis, Hebr. תִּפְחַד, Deuter.28.67. Malè in libris legitur תְּוַהּ per Præteritum, propter antecedens verbum Substantivum, quod cum Participio construendum. Jonathan hîc legit pluraliter, דִּתְהֲוֹן תָּוְהִין, quod melius legetur תָּוְהִין. Sed forte promiscuus ejus literæ in hoc verbo fuit usus. *Futur.* לְדָא יְתוּא לִבִּי Ad hoc trepidabit cor meũ, Hebr. יֶחֱרַד, Job.37.1. in primo ejus versus Targum, ubi in Venetis scribitur יְתַוְוא ex Pahel, pravè. Rectè יְתוּהּ, ut servetur analogia cum antecedentibus exemplis.

תְּוָהָא · תִּוְהָא *Pavor, Terror, Trepidatio:* וּתְוַהּ יִצְחָק תִּוְהָא רַבָּא Et pavit Isaac pavore magno, Hebraicè חֲרָדָה, Genes. 27. v. 33. *Apud Talmudicos,* בשעה שמהלך בדרך נעשה לו תוהים Quando se confert in viam, fit ipsi in terrores, Schabb. fol.152.1.

תְּוֹהוּת *Idem:* מִתְּוֹהוּת לִבָּךְ Præ pavore cordis tui, Hebr. מִפַּחַד, Deut.28.67.

תְּוֹהֶה *Idem, apud Rabbinos:* נעשה לו תוהים Faciamus ei pavores.

תיוהא *Scissura, Fractura, Ruptura, Rima:* דלא חזי בידה תיוהא אבל חזי בידה תיוהא סתרי ובני Quia non viderunt in eo scissuram, sed si viderint scissuram, destruunt & reædificant, Bava bathra fol.3.2. Glossa ביקוע.

תְּוָהָא *Mirum, Admiratio:* ליכא תיוהא Non est mirum.

תָּוַי *Fluminis nomen in Babylonia:* In Beresch. rabba sect.13. כמין תווי נהר בבל ושמו תווי ולמה קורין אותה תווי שהוא חוזר ומשקה א' למ' שנה Instar Tavai fluminis Babyloniæ, nominis ejus. Quare autem vocatur תווי? quia quadraginta annis semel irrigat terram. *A stupore ergo & admiratione sic dictum fuit, quòd pro stupendo id habebatur. Convenit hoc verbum* תוה *sæpè cum* תהה.

II. תְּוָה *Signare, Designare, Limitare, signis & limitibus circumscribere, ut Hebraicè. Præteritum Aphel,* וְקַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל אַתְווּ תְּוָהָא Et sanctum Israëlis limitarunt limite, Hebr. הִתְווּ, Psal.78.41. id est, circumdederunt ipsi limites, dicentes, ipsum hoc posse, & illud non posse, hoc velle, & illud nolle. Rectè Hebræum הִתְווּ, quod est in Hiphil, convertitur in אַתְווּ Chaldaicè. Veneta, אַיְתִיו, quod si sit אַיְתִיו est *Attulerunt.* Sic & Regia. Prius sine dubio bonum.

תְּוָהָא *Signum, Terminus, agri vel terræ finitæ signum, ut in præcedenti exemplo.*

תָּוָא · תָּו *Idem:* וְתִרְשׁוֹם תָּוָא Et notabis signum, Hebr. וְהִתְוִיתָ תָּו, Ezech.9.4.

III. מַתְוְרָה *Desiderium, Appetitus, Concupiscentia. Significatione est à* תָּאַב *& convenit cum Hebræo* אַוָּה. *Hinc ex dialecto Hierosolymitana contractum est, quasi ex* מַתְאֲבָה. *Sæpiusculè autem* ב *&* ו *inter se commutantur. Cum Affixis,* עֲלַי מַתְוֵהּ Et super me est appetitus ejus, Hebr. תְּשׁוּקָתוֹ, Cantic.7.v.11. וּלְוָת בַּעְלִיךְ תְּהֵי מַתְוִיךְ Et erga maritum tuum erit appetitus tuus, Hebr. תְּשׁוּקָתֵךְ, Gen.3. v.17. in Targum Jonathanis. וְלִוָּתָךְ יְהֵי מַתְוְיֵהּ Et apud te erit appetitus ejus, Hebr. תְּשׁוּקָתוֹ, Genes.4.7. in Jonathane. Videntur hæc dici pro מַתְאֲבִיךְ & מַתְאֲבֵיהּ elisâ gutturali.

* התיו תתו Vide infrà in תתו.

תּוֹךְ תוך *Medium, Intimum, In, Intra.* תוך כדי דבור כדבור דמי *Dimidium sermonis pro toto sermone habetur, excepto blasphemante, idololatriam committente, desponsante, & repudiante.* Hos non verbis dimidiatis, sed plenis & disertis, oportet mentem suã explicare, Nedar. fol.87.1. Bava kama fol.73. Bava bathra fol.130.&c. כלי שיש לו תוך Vas quod habet intimum, capacitatem, Kelim capite 27. תוך זמן *Medium tempus*, id est, *Ipsum tempus*, quo puer vel puella fiunt majorennes, & tempus suum compleverunt, Nidda fol.46. col.1. תוכו כברו *Medium, Intimũ ejus est ut exterius ejus. De viro integro & syncero.* בְּתוֹךְ *In medio, in medium;* & simpliciter *In, Intra;* עייל בתוך שלו Ingressus est in id quod suũ est, in suum: בתוך ביתו In domum suam. לְתוֹךְ *Idem.* נתן לתוכו שמן Dedit in eo, indidit ei oleum. מִתּוֹךְ *De medio, mediante; De, Propter.* מתוך כך *Interea, Interim, Propterea, Idcirco.* מתוך צער Propter mœrorem, dolorem. ומתוך שאין מכירין Et propterea quòd non cognoscunt. *Plurale,* תוכות Gittin fol.20.1.

תוך תוך *Vox ficta de sonitu lebetis bullientis:* דיתיב אבי תפי ועביד תוך תוך Qui sedet vel stat ad focum, faciens toch, toch, bulliendo, scil. Berach. fol.39.1.

תווך *Nomen loci, apud Talmudicos:* נפק לאפיה עד תווך Exivit in ejus occursum Tavach usque, Bava bathra fol.77.2. & 150.2. Alii, Ad medium, scil. viæ.

תּוּם *Allium. Plural.* וּבוּצְלֵי וְתוּמֵי Et cæparum & alliorum, Hebr. וְשׁוּמִים, Num.11.5. Targum Jeruschalmi, וְתוּמַיָּא. *Apud Talmudicos,* ליתי תומא יחידאה ונמרסיה במשחא Afferat allium solitarium (cui plura capita nõ sunt conjuncta) & contundat illud cum oleo, Gittin fol.59.col.1.

שופתא

שופתא דתומא Frustulum allii, Schabb. fol.140.1. דהוו שדו תומי Qui fuerunt expandentes allium, Sanhed. fol.109.2.

תומן *Segmentã, Peniculamenta:* לסרמא תומי לסרבלא Adjicere peniculamenta ad saraballum, ornatus scil. causâ, Bava metzia fol.60.2.

* תָּוֶן תוון Vide suprà in תוא.

תוס *Maculare, Inquinare, Inficere:* קאמיתווסי בגויה Nam inquinantur iis, Pesachin fol.65.2. דליתווס בית שחיטא דמא Ut inquinetur locus mactationis sanguine, Schab. f.75.2. איתווסא מסאנה טינא Inquinatus fuit calceus ejus luto, Schab. folio 124.2. Glossa habet אתווס מגורד מיא. רמתווסין Inquinantur illis aquæ, Schabb. fol.113.2. *Baal Aruch hæc adducit in litera* ו, *in* וס.

תוף *Exspuere, Excreare. Apud Talm.* מיא רעקרי לך תוף שדיא Aquas molestiam afferentes tibi (in ore) exspue & ejice, Ketubh. fol 61.2. Gl. רקקי. Alibi, כולכם ברוקא חדא תפיתו Omnes vos sputum unum exspuistis, Nidda fol.42.1.

תוף *Tympanum*, ad תפף.

תור תיר *Explorare, Scrutari, Speculari, Investigare, Hebr. & apud Rabbinos Vigilare, quia vigilando homo aliquid speculatur aut scrutatur: unde apud Talmud.* היכי דמי מתנמנם נים ולא נים תיר ולא תיר Cui similis est dormitas sive dormituriens? dormit & non dormit, vigilat & non vigilat, Taanith fol.12.2. Megilla folio 18.2. Glossa, תיר id est, ער.

תַּיָר *Explorator, Speculator, Observator: Ductor, Conductor viæ: In Targum:* תַּיָר הֲוֵיתִי לְמִסְכְּנָא דְּדָמֵי לְסַמְיָא Conductor fui pauperi, qui similis est cæco, pro Heb. עינים Oculi fui cæco, Job.29. vers.15. in secundo ejus versus Targum. *Apud Talmudicos,* כמאזיל תיירא דתורי והדר Quantum procedit ductor boum, & redit, Bava bathra folio 54.2. Ductor boum, id est, agricola, arator arans sulcum unum hinc, & redeundo alterum inde ab altera parte agri. In Aruch explicatur צמד בקר Par, jugum, copula boum, juxta sensum, non literam, ut videtur. ואם שכרו תייר ההולך לפניהם Et si conduxerint conductorem euntem ante eos, Bava kama fol.116.2. Glossa תייר id est, מראה להם הדרך Qui monstret ipsis viam, qui salvum conductum ipsis præstat. קול תתייר הגדול Vox speculatoris summi, R.Salom. Cantic.2.12.

תיירת · תייר *Salvus conductus, Deductio in via.*

תור *Turtur. Apud Talmudicos,* תורין של רחבה Certa species turturũ sic appellata fuit, in Cholin fol.62.1. Ibid col.2. dicuntur esse quæ aliâs vocantur בופשני צוציני.

תור · תורא *Bos, Juvencus. Respondet Hebræis* שור *&* פר *:* בקר *at sæpius pluraliter trãsfertur* תורין:

ut, וַאֲרֵי יִגַּח תּוֹר יָת גַּבְרָא Cùm cornibus petierit bos virum, Exod.21.28. וְתוֹר בַּר דְּרָעֵי בְּכָל יוֹמָא טוּרִין אַלְפָא Et bos sylvestris, qui depascit unoquoque die montes mille, Psal.50.10. יִתְרְגֵם תּוֹרָא Lapidabitur bos iste, Exod.21.28. וְתוֹר תִּנְיָנָא דְּאִתְפְּטַם Et bos secundus saginatus, Judic.6.25. כָּל דְּמָא דְּתוֹרָא Omnem sanguinem bovis, Levit.4.v.7. בְּתוֹרָא וּבַחֲמָרָא Cum bove aut cum asino, Deuter.22.10. כְּדֵין יִתְעֲבֵד לְתוֹרָא Sic fiet bovi, Numer.15.11. כְּתוֹרָא יֵיכוֹל תִּבְנָא Sicut bos comedit stramen, Jesa.11.7. כְּתוֹרָא דְּאִתְפְּטַם Sicut bos saginatus, Hoseæ 4.16. מִתּוֹר עַד חֲמָר A bove usq; ad asinum, Exod.22.3. תּוֹרֵיהּ וַחֲמָרֵיהּ Bovem ejus, vel asinum ejus, Deuter.5.v.21. תּוֹרֵיהּ מְבַטֵּן Bos ejus inventrat, id est, gravidat, gravidam facit, Jobi 21.10. וְתוֹרֵיהּ Et bovem ejus, Exod.20.17. יְנוּחַ תּוֹרָךְ Ut quiescat bos tuus, Exod.23.12. וְאַמְהָךְ וְתוֹרָךְ Et ancilla tua, & bos tuus, Deuter.5.14. כֵּן תַּעֲבֵד לְתוֹרָךְ Sic facies bovi tuo, Exod.22.30. *Plurale,* וּבְנֵי תוֹרִין וְדִכְרִין Et filii boum, id est, juvenci & arietes, Esr.6.9. וַהֲווֹ לִי תוֹרִין וַחֲמָרִין Fueruntque mihi boves & asini, Genes.32.5. תּוֹרִין לְטַעֲוָן דַּבְחוּ Boves idolis immolabant, Hoseæ 12.11. וְתוֹרִין עַסְרָא Et boves decem, Genes. 32. v.15. בְּתוֹרִין תְּלָתָא Cum bobus tribus, 1.Sam.1.24. וְעִשְׂבָּא כְּתוֹרִין לָךְ יְטַעֲמוּן Et herbam ut bobus tibi comedendam dabunt, Dan.4.v.22. & 5.21. לְתוֹרִין In juvencos, Numer.29.18. סַב יָת תּוֹר בַּת תּוֹרֵי Accipe juvencum natum bobus, id est, adultum, Judic.6.25. מִן תּוֹרֵי מְפַטְּמֵי בִּסְנִיאוּתָא Præ bobus saginatis, cum odio, Proverb.15.16. וְתוֹרֵי בַר Et boves sylvestres, Heb. ותאו, Deut.14. v.5. Jonath. עַל רֵישׁ תּוֹרָיָא Super caput boum, Numer.8.v.12. *Fœmininum,* תּוֹרְתָא, *Vacca, Junix:* לְנוֹ תּוֹרְתָא סוּמַקְתָא Vaccam rufam, Numer.19.2. לִיקֵדַת תּוֹרְתָא In incendium vel rogum istius junicis aut vaccæ, Numer.19.6. וְיִסְרוּן יָת תּוֹרְתָא Et ligabunt vaccam, 1.Sam.6.7. וְתוֹרְתָא אוֹ שִׂיתָא Aut vaccam aut agnam, Levit.22.28. וְתוֹרְתָא וְדוּבָּא Et vacca & ursus pascentur simul, Jesa.11.7. יָת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא Cinerem vaccæ, Num.19.9. תְּשִׁיב תּוֹרְתֵיהּ Enititur vacca ejus, Job.21.v.20. תּוֹרִין שַׁפִּירָן לְמֶחֱזֵי וּפַטִּימָן בְּסַר Vaccæ pulchræ visu & pingues carne, Genes.41.2. תּוֹרִין אוּחֲרָנִין חֲסִיכָן וּבִישָׁן לְמֶחֱזֵי לַחֲדָא וַחֲסִירָן בְּסַר Vaccæ aliæ, macilentæ & pessimæ aspectu valdè & deficientes carne, id est, macilentæ, Genes.41.18. וְתַרְתֵּין תּוֹרִין מֵינְקָן Et duas vaccas lactantes, 1. Sam. 6. 7. וְגוּבְנִין דְּחָלַב תּוֹרִין Et caseos de lacte vaccarum, 2.Sam.17.29. ubi libri omnes habent תוֹרִין, pravè. יָת שְׁבַע תּוֹרָתָא קַדְמָיָתָא פַּטִּימָתָא Septem vaccas priores pingues, Gen.41. vers.20. לְקִבְלֵיהֶן דְּתוֹרָתָא In conspectu vaccarum istarum, Genes.41.3.

Apud Talmudicos proverbium: נְפַל תּוֹרָא חַדֵּד לְסַכִּינָא *Si cadat bos, acue cultrum,* Schab. fol.32.1.

 Occasio

Occasio hostis opprimendi non negligenda, ne, si elabatur, novas difficultates novaque pericula nobis exhibeat. In Medrasch Echa cap.1. v.1. *In Palæstina dicunt,* נְפַל תּוֹרָא סַגִּין טַבָּחוֹי *Quum cadit bos, multi fiunt mactatores ejus;* de Israëlitis, qui à Deo afflicti, ab omnibus deserti fuerunt. Sic accommodari quoq; potest ad eos, qui cùm affliguntur, ab omnibus impetuntur, & opprimuntur. *Hic (scil. in Babylonia) dicunt,* נְפַל תּוֹרָא מַחְדְּדִין סַכִּינוֹהִי *Quum cadit bos, acuunt suos cultros.* תורא דימא *Bos marinus,* piscis, Avoda sara fol.39.1. Sic ibid. חמרא דימא *Asinus marinus.*

תּוֹרָא *Filum, Lorum, Funiculus: Videtur esse ex Hebræo* תור *Ordo, dispositio, series recta quasi ad lineam facta, item* תּוֹרָה, *ex eo,* תּוֹרַת הָאָדָם *Dispositio hominis, id est,* תְּכוּנַת, *ut R. David exponit. Et Rabbini Lineam vocant* שׁוּרָה, *quòd linea sit instar fili.* יַת תּוֹרָא דְחוּט זְהוֹרִיתָא הָדֵין Funiculum fili coccinei hujus ligabis in fenestra, Josuæ 2. v.18.21. Hebr. תִּקְוַת הַשָּׁנִי.

תּוֹרִין *Virgulta tenera circa radices arboris enascentia:* תורי דקל Virgulta palmæ, Schab.fol.90.2. *Stolones* Latini vocant.

תּוֹרָא *Limbus, ora exterior quasi loro aut funiculo rem continens & constringens:* תּוֹרָא יְהֵא מַקַּף לְפוּמֵיהּ Limbus erit circumdans os ejus, Heb. שָׂפָה Labium, Exod.28.32. *Apud Talmudicos,* תּוֹרָא בָּרָא דְעֵינָא Limbus exterior oculi, id est, *Palpebra,* oculum sive pupillam obtegens, Bechor. fol.38. col.2. In his si ruptura quædam aut foramen exiguum fuisset, id in primogenito animalis habebatur vitiosum, ut primogenitum sacerdoti non cederet.

תּוֹרִיתָא Vide in תאר.

תּוּת *Morus arbor:* קיסם של תות Fragmētum mori, Schab. f.67.2. תּוּתִים *Mora, fructus arboris mori:* וְהַתּוּתִים וְהַשְּׁאָרִים Et mora, ex quo rubescũt, scil. dant decimas, Tal. Maaseroth cap.1. וליקט תותין Et colligebat mora, Beresf.rab. sect.22. In libris precum sumitur etiam pro *Fragis & Moris rubi,* Brombeer.

תּוּתֵי Vide infrà in תחת.

תזז תְּזִיזִית *Spiritus maligni nomen, Rab. Rabbi David in libro Schoraschim, in Rad.* תזז *scribit, esse Spiritum malignum, qui aufert mentem hominis, ex eo,* הֵסִיר הֵתַז *Aufert, amputat,* Jesa.18.v.5. *in Hebræo:* מכניס בה רוח תזזית Ingredi facit in eam spiritum Tasasith, Medr. Samuelis sect.9.

תזז *Amputare, Abscindere, Exscindere, Incidere, Resecare, Auferre secando. Rabbi David scribit antè dicto loco, Rabbinos communiter pronunciare* הִתִּיז, *quasi à* נתז, *sed R. Jehuda maluit referre ad* הֵתַז *unde Spiritus ille denominatus* תְּזִיזִית, *& inde* תָּז *apud Jesajam, quod R. Sal. explicat* כָּרַת וְקִצֵּץ. *Hinc apud Rabbinos,* התיז את הראש בבת אחת Amputavit caput ictu uno. *Talmudici,* שלשה דברים מתיזין גופו של אדם ואלו הן אכל מעומד ושתה מעומד ושמש מטתו מעומד *Tria incidunt corpus hominis, nempe, comedens stando, bibens stando, & officium lecti præstans stando,* Gittin fol.70.1. Item, ראשו בסייף התיזו את Amputarunt caput ejus gladio, Sanhed.fol.52.2. in Misna. כשתי מקלות המתיזות זו את זו Ut duo baculi, qui inter se collisi, seipsos diffringunt & dissipant, Sanh. fol.102.1.

תזק, תּוּקְסָא *Insidiæ:* נפק לסטא ותקין תוקסא בתרויהון Exivit latro, & struxit insidias illis, Medrasch Kohel. cap.7.v.27. *Vox est ignota & peregrina. Sic autem videtur juxta sensum significare.*

תחב *Infigere, Figere. Niphal,* נִתְחַב *Figi, Infigi. Hinc illud Rabbinorum,* נתחב לו קוץ בפני ע"ז לא ישחה ויטלנו *Si infigatur ipsi spina (in pedem) coram idolo aliquo, non incurvabit se, ut tollat eam, scil. ne videatur idoli causâ se incurvare, ad honorem idolo præstandū. Apud Talmudicos de agno paschali:* Quomodo assant agnum? Afferunt veru ligneum ex malogranato נקובתו תוחבו מתוך פיו עד בית figit illud per os usque per locum foraminis sui, scil. posterioris, & ponit crura ejus & viscera ejus לתוכו intra eum, Pesach. cap.7. in initio.

תְּחִיבָה *Fixio, Infixio.*

תחח תּיחוּחַ *Fragilitas, Mollities:* ומעלין עפר תיחוח Et producunt terram mollitiei, id est, mollem, fragilem & dissolutam, Bava bathra fol.19.2. נוטל עפר תיחוח Accipit terram mollem, Nazir fol.65.1. אף האשפתות ועפר התיחוח Et fimeta (scrutantur) & terram mollem, Oholoth cap.ult. Glossa, עפר תחוחה הוא אפר בלתי קשרה Sic terra fit mollior & rarior propter arationem agrorum, fossuram vinearum, sepulchrorum, & similium, de quibus ibi Talmudici disputant.

תחל תַּחְלָא *Nasturcium. Tal.* לִיבְלַע תחלי חיורתא Deglutiendum nasturcium album, Schab. fol.109.2. Vide & Gittin fol.69.1. in medicinalibus: דאכל תחלי וקרחו לה תחלי בלביה ומית Qui comedebat nasturcium, & perforabat nasturcium cor ejus, ut moreretur, Schab. fol.113. col.2. דאכלה תחלי הוו לה בני דולפני Lactans fœmina, quæ comedit nasturcium, habebit liberos lippos, Ketubh fol.60.2.

תּוּחְלָא *Dactylus immaturus, vel, Dactylus, in genere:* אצצא דתוחלא Caro dactyli immaturi; vide Gittin fol.89.1. & ibi Glossam. אכול תוחלא ושדי קשייתא לבר *Comede dactylum, & projice os ejus foras;* Sic citatur in Aruch ex Chagiga fol.15.2. ubi ita legitur; אמרי במערבא ר' מאיר אכל תחלא ושדי שיחלא לברא *Dicunt in Occidente,* (i.e. Palæstina:) *R. Meir*

R. Meir comedit dactylos, (id est, carnem dactylorum) *& abjecit granum* (id est, os ejus) *forâs.* Sic explicatur in glossa, תחלא, id est, פרי חיצון הנאכל בתמרה Fructus exterior, qui comeditur in dactylo: & שיחלא, id est, גרעינה הנזרקת Granum sive os quod abjicitur. *Locutio proverbialis* à dactylis immaturis quidem, in quibus tamen aliquid boni residet. Immaturum & quod acerbius, ossibus firmiùs adhæret, & cum ossibus abjiciendum. Sic bona ex malis authoribus seligenda, reliquis abjectis.

מְתְחְלָא *Cortex dactylorum, sive lanugo, fructum adhuc parvum & teneriorem à noxa externa custodiens, unde vocatur* שׁוֹמֵר *Custos. Apud Talmudicos,* הני מתחלי דערלה אמירי הואיל ונעשו שומר לפירי Isti cortices præputii prohibiti sunt, cùm facti sint custos fructuum, q. d. sunt accidens & adjunctum quoddam fructuum, non fructus ipse, Pesach. fol. 52. 2. Berachoth fol. 36. 2. Glossa, מתחלי, id est, שומר הגדל מביבו׳ התמרים בקטנן.

תחל אַתְחֵיל *Incipere, Incohare. Infinitiv.* וַהֲוָה אַתְחוּלֵי יוֹמֵי שַׁבּוּעְתָא Et fuit cùm inciperent dies septimanæ, vel, In principio dierum septimanæ, Job. 1. 13. Est forma Infinitivi Talmudica, quæ in paraphrastis Hierosolymitanis quandoque reperitur. *Rabbini dicunt* הִתְחִיל *usu frequentissimo, & deductum est ab Hebræo* תְּחִלָּה *Initium, Principium: unde Tau servile in literam radicalem convertitur; ut & in aliis quibusdam factum est.*

תְּחִלָּה *Initium, Principium, Exordium. Nomen ex Hiphil formatum.* Hinc dicunt Rabbini, כל התחלה קשה *Omne principium grave est.*

אִתְחַלְתָּא *Idem*, apud Talmudicos.

תְּחָלִם *Idem quod* תוחלא. *Plurale,* דהוון מרבין בניהון כאילין תוחלמיא Quòd multiplicarunt liberos suos ut isti dactyli immaturi: Medr. Echa cap. 2. vers. 2. Talmud Hierosol. Taanith cap. 4. fol. 69. 1.

תְּחֵם *Determinare, Definire, Limitare, fines, limites vel terminos ponere & constituere. Præteritū,* די תְּחִימוּ קַדְמָאֵי Quem determinarunt prisci, Deuter. 19. v. 14 *Particip.* מְתַחְמָן תַּעְבֵּד יָתְהֶן Terminatas facies illas, id est, terminatæ & definitæ magnitudinis, Exod. 28. v. 22. תְּכִין מתחמן Catenas terminatas, ibid. vers. 22. *Imperativus,* תַּחֵם יַת טוּרָא וְקַדְּשֵׁהּ Terminum pone monti, & sanctificato ipsum, Exod. 19. 23. *Futurum,* ותתחם יַת עַמָּא Et pones terminum huic populo circumquaq;, Exod. 19. 12. *Respondet Hebræo* גָּבַל.

תְּחוּם · תְּחוּמָא *Terminus, Finis, Limes, Confinium:* תְּחוּם כְּנַעֲנָאָה Terminus Cananæi, Hebr. גבול, Genes. 10. 19. ותחום מַעְרְבָא Et terminus occidentis, Numer. 34. 6. בִּתְחוּם מוֹאָב In termino Moab, Numer. 33. 44 לִתְחוּם מוֹאָב Ad terminum Moab, Num. 21. 15. דְּנָפֵק מִתְּחוּם אֱמוֹרָאָה Qui egreditur ex termino Emoræi, Numer. 21. 13. לָא תְשַׁנֵּי תְּחוּמָא דְחַבְרָךְ Non mutabis terminum proximi tui; quem determinarunt primi sive majores tui, Deuter. 19. 14. לִיט דִּישַׁנֵּי תְּחוּמָא דְחַבְרֵיהּ Maledictus qui mutaverit terminum proximi sui, Deut. 27. v. 17. ותחומא דֵין Et terminus hîc, Numer. 34. v. 6. מַפְקָנוּתֵי דִתְחוּמָא Exitus termini, Numer. 34. v. 8. דִּי בְכָל תְּחוּמֵיהּ Qui erit in toto termino ejus, Genes. 10. 19. לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ Transire per terminum ejus, Numer. 20. 21. יַת עַזָּה וְיַת תְּחוּמַהּ Azzam & terminum ejus, Judic. 1. 18. אֲנָא מָחֵי יַת כָּל תְּחוּמָךְ Ego percussurus sum universum terminum tuum, Exod. 8 2. וְאַפְתֵּי יַת תְּחוּמָךְ Et dilatabo terminum tuum, Exod. 34. 24. וַהֲוָה תְּחוּמְהוֹן Et fuit terminus ipsorum, Jos. 13. 30. ויתובון בְּנַיָּא לִתְחוּמְהוֹן Et redibunt filii ad terminum suum, Jere. 31. 17. יְהֵי תְּחוּמְכוֹן Erit terminus vester, Deuter. 11. 24. *Plurale,* עַל תְּחוּמִין In terminis, Hebr. גְּבֻלֹתָו Terminus ejus, unde fortè in Targum meliùs legeretur תְּחוּמַיהּ cum Affixo Pronomine. בתחומין In confiniis, Numer. 32. 33. *Constr.* קַיֵּם תְּחוּמֵי עַמְמַיָּא Constituit terminos populorum, Deuter. 32 8. עַל תְּחוּמֵי חַקְלָן Per terminos agrorum, Heb. תְּלָמֵי, Hos. 10. 4. Sic cap. 12. 12. *Cum Affix.* יַת אַשְׁדּוֹד וְיַת תְּחוּמָהָא Asdodum & fines ejus, 1. Samuel. 5. v. 6. לִתְחוּמְהָא Ad terminos suos, Num. 34. 2. בִּתְחוּמָיִךְ In terminis tuis, Jesa. 60. v. 18. בְּכָל תְּחוּמֵיכוֹן In omnibus terminis vestris, Jer. 15. 13. *Apud Talmudicos,* לא הוית גבן באורתא בתחומא Non fuisti apud nos heri vesperi in termino, id est, in Schola, quæ est terminus Legis, ut Baal Aruch scribit: vel, *in Termino*, id est, in confiniis, non fuisti nobis propinquus, ut adesse potueris, ut in glossa explicatur, Bava kama fol. 20. 1.

Apud Rabbinos, תחום שַׁבָּת *Terminus sabbathi, dicitur viæ spacium, quod sabbatho conficere licet.* Id Lege Mosis non est definitum, sed Statutis Rabbinorum. Est autem iter duorum millium cubitorum, id est, passuum mediocrium. In Novo Testamento vocatur *Iter sabbathi*, Act. 1. v. 12. Exstruunt mensuram istam ex loco isto: *Ne exeat ullus è loco suo die septimo, Exod. 16 v. 29.* Ad hunc versum scribit R. Sal. אלו אלפים אמה ולא במפורש שאין תחומין אלא מדברי סופרים *Hi sunt bis mille cubiti, sed non definitè; nam termini non sunt nisi ex statutis Scribarum.* Vult, hinc colligi bis mille cubitos, qui constituunt terminum sabbathi; sed non expressè & definitè id Mosen dicere, verùm Scribas per consequentiam inde terminū definivisse. Jonathan hunc versum transfert: *Manete quisq; in loco suo, ne deportanto quidquam de potestate sive jurisdictione unius in potestatem*

tem alterius nisi ad quatuor passus : non egrediatur quisquam è loco suo ad deambulandum, nisi duo millia passuū in die septimo. Majemon, Parte 1. Tractatu de sabbatho, cap. 27. מדברי סופרים שלא יצא אדם חוץ לעיר אלא עד אלפיים אמה אבל חוץ לאלפים אמה אסור שאלפיים אמה הוא מגרש העיר i.e. *Ex statutis Rabbinorum est: Homo ne egrediatur extra urbem, nisi ad bis mille cubitos, ultra bis mille cubitos exire prohibitum esto. Nam bis mille cubitis constabat suburbium.* Hinc apparet sensus superioris loci; *E loco suo*, i.e. ex urbe sua in qua habitat aut versatur. Sub urbe comprehēdebatur etiam suburbium, cujus spaciū ab urbe fuit bis mille cubitorū, ut est Num. 35. v. 5. Et paulò post, sect. 4. היה מהלך בבקעה ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפיים פסיעות בינוניות והוא תחום שבת *Si quis eat in valle, & nesciat terminum sabbathi, procedet bis mille passus mediocres sive minores, qui est terminus sabbathi.* Hujus termini frequens in Talmud est mentio in cap. 4. libri Erubhin; veluti : *Qui exit cum licentia* (in sabbatho) *ac dicatur ei* (scil. in via ab obvenientibus) *jam factum est opus illud* (scil. cujus expediendi causâ tu es egressus) יש לו אלפיים אמה לכל רוח *is habet bis mille cubitos in omnem plagam ventorum*, i.e. licitum est ipsi redire per quatuor plagas mūdi ad bis mille cubitos, qui est terminus itineris sabbathini concessus. Item, מי שישן בדרך ולא ידע שהחשך יש לו אלפים אמה לכל רוח *Si quis dormiat in via, nec animadverterit ingruisse tenebras* (sabbathi,) *habet licētiam duorū millium cubitorū in quamlibet plagam.* Item: *Si quis* (iter faciens) *non cognoscat* (terminum sabbathi) *aut non sit exercitatus in jure sabbathi, dicat: Quies mea erit in loco meo,* זכה לו מקומו אלפיים אמה *acquirit sibi jus loci sui ad bis mille cubitos.* In libro שולחן ערוך Schulchan Aruch, Parte 1. Orach chajim, in capite De jure תחומין terminorum, legitur : כל אדם יש לו אלפיים אמה לכל רוח *Omnis homo habet duo millia cubitorum in omnē plagam mundi, scil. in sabbatho, quos licet ipsi ambulare.* Item, קדש עליו היום בבקעה ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות שהם תחום שבת *Si sanctificet super eo dies,* (i.e. si ipso iter faciente sanctum incidat sabbathum) *in valle, & non sciat terminum sabbathi, ambulat bis mille passus mediocres sive minores, qui faciunt terminum sabbathi.* Hinc liquet, Bis mille cubitos, & totidem passus sive gressus, esse idem. Item, כשם שאין אדם רשאי להלך בשבת וביום טוב אלא אלפים אמה לכל רוח *Sicut non est permissum homini ambulare in sabbatho & alio die festo nisi bis mille cubitos in quamlibet plagam mundi, sic etiam vasa, instrumenta, bestias aut alia nemo potest ulterius portare vel transferre aut deducere, &c.* R. David ad illud : *Distantia erit inter vos & eam (arcam scil.) quasi bis mille cubitorum*, Jos. 3. 4. *Est in hoc*, inquit, *Derasch, id est, expositio mystica. q. d. Futurum est ut aliquando agatis sabbathum in urbe Jericho, idcirco nō recedetis ab arca ultra bis mille cubitos ad quamlibet plagam. Quare id? ut licitum vobis sit ire & orare ante arcam in sabbatho.* Hæc ibi. Eodem respicit hîc R. Salomon. *Adducitur etiam hoc Medrasch in libro Jalkut ad hunc locum.* Oecumenius: *Iter sabbathi, ut ait Origenes libro 5. Stromatῶν, duorum millium cubitorum erat, idq; potissimum, quòd sanctum tabernaculum & arca tanto interstitio castrorum ordinem præcedebant, & à tanto intervallo tentoria figebant, quo spacio licebat his, qui castra metati erant, ad sanctum tabernaculum accedere.* Elias Germanus in Lexico Tisbi, Radice תחם scribit: תחום שבת הוא מהלך אלפים אמה *Terminus sabbathi est iter bis mille cubitorum.* In libro תנחומא Tanchuma, in principio libri Numerorum: *Docet nos, quot cubitos possit homo ambulare in sabbatho. Sic docuerunt Rabbini nostri : Qui sabbathum agit vel quiescit in via, describit sibi circulum ad quatuor cubitos, dixit R. Chanina filius Antigoni, & vagatur intra quatuor istos cubitos, & dicit : Sabbathum meum vel quies mea erit in loco meo. Sic acquirit sibi jus loci sui ad bis mille cubitos in quamlibet plagam. Quantum sunt quatuor cubiti? R. Jehuda dixit : ut possit accipere pretiosum margaritarum suarum & ponere sub cervicalibus suis. Qui quiescit sive sabbathum agit in urbe, tam magna etiam ut est Antiochia* (urbs fuit ingentis magnitudinis) *perambulat totam urbem, & circumferentia ejus in circuitu extra eam est bis mille cubitorum in quamlibet plagam, includitq; diversoria, hospitia & alia extra urbem. Qui sabbathum agit in spelunca, tam magnâ etiam, ut fuit spelunca in quam fugit Zedechias rex Jehudæ* (quæ continebat duodecim milliaria Italica sive tria majora. De hac spelunca vide Comment. R. Salomonis & R. Davidis 2. Reg. 25. 5.) *pervadit totam, & extra eam bis mille cubitos in quamlibet plagam.* Unde probant hoc Sapientes Rabbini? ex verbis Legis, sicut dictum est : *Et metiemini extra civitatem quamq; ad plagam orientalem bis mille cubitos, & ad plagam australem bis mille cubitos, & ad plagam occidentalem bis mille cubitos, & ad plagam aquilonis bis mille cubitos, ita ut quæque civitas sit in medio eorum, &c.* Numer. 35. 5. *Sic deniq; invenimus de Jehosua, qui, quando exivit ad vastandam urbem Jericho, dixit Israëlitis : Futurum est, ut vos aliquando ibi habitetis, & sabbathum agatis, &c.* ut paulò antè ex Commentario R. Davidis adductum. In hoc cōmuniter Hebræi consentiunt. Cæterùm cubitus communis constabat sex טפחים sive palmis : palmus, quatuor אצבעות digitis sive pollicibus. Bis mille cubiti sunt totidem פסיעות gressus, sed בינוניות mediocres sive minores,

minores, & constituebant מיל id est, milliare minus, quod erat quarta pars milliaris majoris, quod dicitur פרסה Parsa, & continebat octo mille passus. Denique superiora etiam confirmantur per Targum, in quo legitur: אִתְפַּקַּדְנָא לְמִטַּר שַׁבַּיָא וְיוֹמֵי טָבַיָא דְלָא לְהַלָּכָא בַּר מִתְּרֵין אַלְפִין אַמִּין *Præceptum accepimus ad observandum sabbathum & dies festos, ut non ambulemus (in sabbatho) plus quàm bis mille cubitos*, Ruth.1.16. Sic est iter sabbathinum Hebræorum.

עֵרוּב תְּחוּמִין *Mixtio terminorum. Termini sive spacia viarum longiora miscebantur sabbathi causâ, ut plures ultra terminum sabbathi à se invicem habitantes, sabbatho convenire possent, sine violatione sabbathi. Mixtio illa fiebat, posito in vespera sabbathi integro pane, vel etiam alio cibo, in medio viæ, loco aliquo destinato & commodo, ut iter faciens, ibi prandium sabbathinum sumeret, quod perinde habebatur, ac si ibi domum suam habuisset, ac domi suæ comedisset. Proinde ab eo loco licebat ipsi bis mille alios cubitos sive gressus numerare usque ad locum sibi propositum. Sic terminus sabbathi legitimus & ordinarius, miscebatur cum termino longiore.* Id Majemon Parte primâ, Tractatu ערובין Eruvin cap.6. his verbis describit: מי שיצא מן המדינה בערב שבת והניח מזון ב׳ סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום וקבע שביתתו שם אף על פי שחזר למדינה ולן בביתו נחשב אותו כאלו שבת במקום שהניח בו שתי הסעודות וזה הוא הנקרא עירוב תחומין Id est, Qui egreditur ex urbe vesperâ sabbathi, & deponit cibum duorum prandiorum longè ab urbe in medio vel intra terminum, figitque ibi quietem suam, etiamsi revertatur in urbem, & pernoctet in domo sua, id reputatur, ac si quievisset vel sabbathum egisset in eo loco, ubi cibum duorum istorum prandiorum deposuerat. Illud est, quod vocatur Mixtio terminorum. *Requiritur ergò cibus duplicis prandii; primum in loco mixtionis ineunte sabbatho: alterum in die ipsius sabbathi, ut sic ulteriùs progredi possit. Sic etiam miscentur plura atria & domus, ut cibus plurium hominum, in uno fornace coctus, possit deferri quilibet in locum suum. In ea mixtione requiritur panis integer, ut docet ibidem Majemon, cap.1.* אין מערבין בחצירות אלא בפת שלימה בלבד Non miscent in atriis, nisi cum pane integro duntaxat. *Mixtio terminorum fiebat duntaxat ob aliquod opus bonum & præceptum Legis.* Id docet Majemon cap. 6. אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה כגון שהיה לילך לבית האבל או למשתה של נשואין או לקבל פני רבו או חבירו שבא מן הדרך וכיוצא באלו או מפני היראה כגון שהיה רוצה לברוח מן הגוים או מן הלסטים וכיוצא בזה Id est, Non miscent mixtiones terminorum, nisi ob rem præcepti alicujus, veluti si velit ire ad domum lugentis, aut ad convivium nuptiale, aut salutare Doctorem suum, aut socium vel amicum suum ex longo itinere reversum, & similia: aut propter metum, veluti si velit fugere à gentilibus aut à latronibus, & similia. *De his mixtionibus integer liber est in Talmud, qui vocatur* עֵירוּבִין, *quem Majemon compendiosè in aphorismos redegit.*

* תְּחֵרוּת תחר Vide in חרה.

תַּחַשׁ *Taxus, Hebr. Apud Talmudicos,* תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה Taxus qui fuit temporibus Mosis, fuit creatura singularis, Schabbas fol.28.2.

תַּחַת תְּחוֹת & *contractè* תּוּתֵי (*quæ forma paraphrastis Hierosolymitanis & Talmudicis usitatissima est) Sub, Subter, Subtus, Pro, Loco, Hebr.* תַּחַת, *pro quo in Targum ponitur: ut,* וּרְמִיוּתָא תְּחוֹת לִישָׁנֵיהּ Et dolus sub lingua ejus, Psal.10.7. וְלָא תְהֵי לְתַחְתָּא Et non eris in imum, infimus, inferior, Hebr. לְמָטָּה, Deuter.28.13. Sic vers. 43. וּמִן תְּחוֹת שְׁמַיָא אִלֵּה Et de sub cælis istis, Jer.10.11. in verbis Jeremiæ Chaldaicis: וּתְחוֹת טְלַל יְקָרֵיהּ תִּתְרְחֵיץ Et sub umbram gloriæ ejus recipies te, Psalm.91 4. יִתְכַּנְשׁוּן מַיָא מִתְּחוֹת שְׁמַיָא Congregentur aquæ de sub cælis, Genes.1.9. וּמְלַךְ חָנוּן בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי Et regnavit Chanun pro eo, 2.Sam 10.1. וְשַׁוִּיאוּ תְּחוֹתוֹהִי Et posuerunt sub eo, Exod.17.12. תחותוי פְּרִירִין Sub eo sunt lapilli, Job.41.vers.21. וְלָא קָמוּ אֱנָשׁ מִתְּחוֹתוֹהִי Et non surrexerunt ulli homines de sub se, id est, de loco suo, Exod.10.23. וּמְלֵי בִסְרָא תְּחוֹתַהּ Et implevit carnem pro ea, Genes.2.21. וּמְסָרִית עַמְמַיָא תְּחוֹתָךְ Tradidi populos sub te, Jesa.43.4. אַסְגֵּיתָא פְּסִיעָתִי תחותי Multiplicasti gressum meum sub me, 2.Sam.22.vers.37. די תְּחוֹתֵיהוֹן Quæ erat sub eis, Num.16.31. *Forma contracta,* מתותי פְּסִיקֵיהוֹן De sub ventralibus suis, Numer.25.v.1. in Jonath. *Sic apud Talmudicos,* פִּרְצִידָא דתותי קָלָא Granum quod sub gleba est: בְּבֵי כְּנִשְׁתָּא דתותי אַפְתָא In ecclesia quæ sub thalamo superiore, id est, inferiori parte synagogæ sive Templi, Cholin fol.92.1. תְּתַאי *Sub me*, Hierosolymitanè.

תַּחְתַּאי & *contractè* תְּתַאי *Inferior, Inferius:* וְיַת בֵּית שַׁקְיָא תַּחְתָּאֵיתָא Et locum irrigationis inferiorem, Jos.15.19. Regia ex forma communi Chaldaica, תְּחוֹתָאָה. *Contractè,* מְדוֹרִין תִּתָּאִין Conclavia, Habitacula infima, Gen.6.16. in Jonathane. לְבֵינֵי מוֹי תַּתָּאֵי Inter aquas inferiores, Genes.1.6. in Jonathane.

תַּחְתִּית *Idem:* מִן שְׁיוֹל תַּחְתִּיתָא Ex sepulchro infimo, Proverb.15.24. *Apud Talmudicos,* תחתית הצורפין, Kelim cap.17. Intelligitur *Vas vel sacculus, aut aliud quid, quo fabri ferrarii, vel aurifabri limaturas & scobes excipiunt.*

תתוותא *Nomen avis nocturnæ, quæ aliâs* קקואתא, Cholin fol.63.1.

* תיובתא · תיובא · תיב Vide suprà in תוב.

תיורידטום *Judex, id est,* דיין, *ut Glossa habet*, Jalkut in Psalm.9. In Medrasch, תרויטוס.

* תיירה Vide suprà in תְּאָה.

* תיוהא Vide suprà in תוה.

* תְּיוֹם פִּים Vide suprà in תאם.

* תִּינַן · תִּינָא · תין Vide suprà in תאן.

תיק · תִּיקָא · תִּיקָא · תק *Theca*, θήκη, *Vagina, Pharetra: Lorica, Peribolus, septum tectorum planorum, in quo homines continentur & conservantur, ut in theca, ne decidant.* וְתַעֲבֵד תִּיקָא לְאִגָּרָךְ Faciesq; peribolum sive loricam ad tectum tuum, Hebr. מַעֲקֶה, Deuter.22.8. In Jonathane, תיאק Thecam peribolorum. וּבְנָא יָת תִּיקָא עַל כָּל גְּפוֹפִין בֵּיתָא Et ędificavit thecam circa totam domum, Hebr. יָצִיעַ Stratum, substructionem, tabulatum, thalamum, juxta quosdam, 1. Reg. 6. v.10. וְלָא תְהֵי לְכוֹן תִּיקָא לְמֵקָם קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן Et non erit vobis theca sive lorica, ut consistatis coram inimicis vestris, Levit. 26. v.37. in Jonathane. Onkelus, סְיָעָא Auxilium, Hebr. תְּקוּמָה Statio, Surrectio: וְתִקְבְּעִנּוּן בְּתוּלְתָּא לָקֳבֵיל תִּקֵי עַל סִפֵּי בֵיתָךְ Et affiges eas tertiâ parte ante thalamum ad limina domus tuæ, Deuter.6.v.9. in Jonathane. Idem cap.11. v.20. Vide & Cantic.8. v.3. Pro בְּתוּלְתָּא, quod est à תְּלַת significationis שָׁלֹשׁ, quidam legunt בְּתִילְתָּא In calamo cavo: alii, בְּתִילְתָּא, de quo non opus multa notare, cùm ad rem parum faciat. שְׁלַף וּנְפַק מִתִּיקֵהּ Evaginat & egreditur ex theca sua vel vagina, Heb. מִגֵּוָה E corpore, Job. 20. 25. Si de sagitta intelligatur, tunc שְׁלַף est Educit, producit, & מִתִּיקָא id est, מֵאַשְׁפָּה Ex pharetra. ה in Venetis videtur denotare Affixum fœmininum, pro quo in Regiis & Elia est א. Affixum fœmininum referendum ad subintellectum חַרְבָּא Gladium. גִּירֵי תִּיקֵיהּ Sagittas thecæ suæ, Thren.3.13. pro Hebr. אַשְׁפָּתוֹ Pharetræ suæ: וּמִן יַד שְׁלַף סַיְפֵיהּ מִן תִּיקֵהּ וְקַטְלֵיהּ Protinus extraxit gladuum suum de vagina sua, & occidit eum, Num.31.8. Jonathan.

Apud Rabbinos, ותיק של ספר תורה Et theca libri Legis. *Apud Talmudicos in Mischna*, מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפלין עם התפלין ואף על פי שיש תוכן מעות Liberant thecam libri unà cum libro (scilic. in Sabbatho ex incendio) & thecam Tephillin cum ipsis Tephillin, licet in ea fuerint etiam pecuniæ, Schab. fol.116.2. ותיק נבלים ותיק כנורות Et thecam nabliorum & thecam cithararum, Kelim cap.16. תיק הסייף הסכין והפגיון Vagina gladii, cultri & pugionis. תיק המספרת Theca forficis: תיק המכתב Theca scriptoria: תיק הקולמוס Theca calami, *Calamarium*, ibidem.

תיקו. *Non est vox significativa per se, sed symbolica antecedentis quæstionis dubiæ vel objectionis non solutæ. Nam usus ejus tantùm est apud Talmudicos post propositam quæstionem dubiam, ad quam, cùm non respondetur, subjectum ei est* תיקו, *q. d. Quæstio hæc manet in theca sua, manet dubia, nihil ad eam respondetur. Quidam volunt esse abbreviaturam, pro,* תשבי יתרץ קושיות ובעיות *Elias Tisbi* (de quo 1.Reg.17.1.) *explicabit objectiones & quæstiones dubias, q. d. Elias Propheta, Messiam præcessurus, suo tempore ad illud respondebit. At Elias Levita dicit, illud esse* פירוש של הבל *explicationem vanam. R. Eliesèr hadarschan, id est, concionator, dixit,* תיקו *ordine retrogrado esse*, וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת *ex Psalm.22.4. At quid hoc ad quæstionis dubiæ solutionem? Si quæstioni pecuniariæ subjicitur, tum* תיקו *valet* לקולא *ad leve indicandum, id est, diminuendam & rejiciendam quæstionem, tamquam levem & indignam, ad quam respondeatur. Si quæstio est de vetitis & prohibitis, tunc* תיקו *valet* לחומרא *ad grave indicãdum, id est, graviorem & difficiliorem esse, quàm ut ex tempore ad eam responderi possit; ac proinde ulterius de ea deliberandum, ut traditur in fine libri Halichoth olam, & in Aruch in* גס *tertio. Aliquando denotat, hoc loco quidem manere quæstionem dubiam & indissolutam, sed alio loco ad eam responsum esse, vel responderi, ut notat author libri* שארית יוסף *fol.32.1. In Aruch in* תק *scribitur: Quid est* תיקו? *sicut res quæ manet intra thecã suã* (in jhrem füder/oder füderfaß/ Judæi exponunt) *& nescitur, quid in ea lateat.*

תייקרה Vide suprà in תְּאָה.

* תִּיר הִיר · תיור Vide suprà in תור.

תַּיִשׁ תַּיְשָׁא vel תַּיִשׁ *emphat.* תַּיְשָׁא *idem cum Hebræo, Hircus, Aries:* וְתַיְשָׁא דְאָזֵיל בֵּית גִּיּוֹרָא Et hircus abiens in domum peregrini. *Plurale,* יָת תַּיְשַׁיָּא רְגוֹלַיָּא Hircos cruribus maculosos, Genes.31.35. וְתַיְשַׁיָּא עַשְׂרִין Et hircos viginti, Genes.32. v.14.

תַּבָא *Mensa, Talm.* קריבו תבא קמיה Adduxerunt mensam coram eo; דליין לתכא מקמיה Et sustulerunt mensam è conspectu ejus, Mezia fol.86.1. אנן אתכא דריש גלותא סמכינן Nos ad mensam Ducis captivitatis sedebamus, Berachoth fol. 42.1. מקשטא ליה תכא Adornabat ipsi mensam, Jevam. fol.63.2. עקרו תכא מקמיה Avellite mensam è conspectu ejus, Psalm.79. in Medrasch. אותבוה אתכא Collocarunt ipsum ad mensam, Kidduschin fol. 81.1. תרי מקמי תכא וחד אתכא Duo ante mensam, & unus ad mensam, Pesach. fol.110. col.2.

תכב תַּכְבְּרָא *Sagittatum, vel juxta quosdam, Impletum condimentis, ut assata quædam impleri solent:* וְחַמֵּשׁ עָאן תַּכְבְּרָא Et quinque oves saginatas, vel, condimentis impletas, pro Hebr. עשוית

עֲשׂוּיוֹת Apparatas ad convivium, 1.Sam.25.v.18. *Quidam volunt compositum esse ex* בַּר *&* תּוֹךְ, *quòd implendo interiora fiant, quæ erant exteriora. Sic apud Talmudicos de agno paschali legitur, quòd dum veru ad assandum infigitur,* נותן כרעיו ואת בני מעיו לתוכו ponit (paterfamiliâs) crura & viscera ejus intra eum, Pesachim cap.7. in principio. *Inde in Gemara dicitur, quòd R. Ismael vocaverit eum* תוך תוך, *à sono lebetis bullientis, vel potiùs, ut antiqua exemplaria habent, teste Aruch & R. Salomone,* תַּכְבָּר *vel* תּוֹכְבָּר *quòd intra eum sint, quæ erant extra. Sic,* עָאן תַּכְבָּרָא *Ovis impleta, condimentis externis inferta & plena. R. David monet, in quibusdam libris fuisse scriptum* תְּחוּבְרָא, *quod non intellexerit. Fortè à* חבר *Componere, & Ovis composita, id est, apparata cum variis condimentis.*

תכט תַּכְטְקָא *Scabellum, Sedile, Sella:* דַּהֲוָה יָתִיב עַל תְּלָת עֲשַׂר תַּכְטְקֵי פַּיְזָא Qui sedebat in tredecim sedilibus aureis, Talm. Kethubhoth fol.77.col.2. *In Aruch scriptum est per* ט *ab initio, & in ea litera adducitur, sed in Gemara per* ת. *Glossa,* ספסלים.

תְּכַךְ תּוּךְ *Mulctare, Pœnâ vel Damno afficere. Infinitivus,* לְמִתַּךְ לְצַדִּיקָא לָא שַׁפִּיר Mulctare justum, non est pulchrum, Hebr. עֲנוֹשׁ, Proverb.17.v.26. *Ithpahel, Præteritum, juxta Regia,* וְשַׁבְּרֵי עֲבָרוּ וְאִתּוֹכוּ At stulti transeunt (in mala) & mulctantur, Hebr. נֶעֱנָשׁוּ, Proverb.22.vers.3. *Analogicè magis id legendum esset* אִתְּתַכוּ *vel* אִתַּכוּ *ex forma defectivorum secundâ radicali. Basiliensia sunt correcta ex cap.27.12. ubi idem iste versus repetitur. Veneta omninò mendosa sunt.*

תְּכַךְ *Vermis nomen linum infestantis:* תכך דשראי Vermis sericorum, Schab. fol.90.1.

תּוּכָא. תְּכָא *Mulcta, Pœna:* גַּבְרָא חֲמִתָנָא מְקַבֵּל תְּכָא Vir iracundus accipit mulctam, Hebr. עֹנֶשׁ, Prov.19.19. *Cum Affixo,* בְּתוּכֵיהּ דְּמִמַקְנָא Mulctâ irrisoris sapit fatuus, Prov.21.11.

תְּכָא *Catena, Catenula:* כִּתְכָא דִמְגַדְּלָא תְּלָת תְּלָת נִימִין Sicut catena contorta ex ternis filis, Eccl.4.v.12. Veneta hîc mendosa sunt. תִּכֵּי דְדַהַב Catenas aureas, Exod.28.14. תִּכֵּי מִתַּחְמָן Catenas terminatas, Exod.28.22. וְתִתֵּן יַת תִּכַיָּא גְדִילָתָא Et dabis catenas contortas, Exod.28.14. *Apud Talm.* תיכי חלילאתא Catenæ cavæ, id est, ex cavis filis contortæ, Schab. fol.57.1.

תְּכַל *Fidere, Confidere, Fiduciam ponere vel collocare. Hebr.* בָּטַח. *Participium,* דְּתָכֵיל עַל לִבֵּיהּ סַכְלָא הוּא Qui confidit cordi suo, stultus est, Prov.28.26. דְּתָכֵיל עֲלָהּ לִבֵּיהּ דְּבַעֲלָהּ Cui confidit cor mariti ejus, Proverb.31.11. וּדְתָכֵיל דְּמָאִית Et qui confidit quòd moriturus est, Prov.14.32. *Huc etiam, juxta Eliam, Aruch & Psalterium Nebiense, commodè reducitur Futurum,* וְיִתְכְּלוּן Et confident, pro Hebræo וְיִבְטְחוּ, Psal.9.11. Veneta וְיִסְתַּכְּלוּן Et respicient.

תְּכִיל *Fiducia, Confidentia, Spes:* אוּף בִּסְרִי יִשְׁרֵי בִתְכִיל Etiam caro mea habitabit cum fiducia; id est, *Confidenter, Tutò,* Heb. לָבֶטַח Psalm.16.9. Sic Aruch & Elias. Veneta לִרְחָצַן, quę vox aliàs sæpè Hebræo Nomini respondet.

תוּכְלָן *Idem:* וְלִבְנוֹי נְהֵוֵי תוּכְלָן Et filiis ejus erit spes, Heb. מַחְסֶה, Prov.14.26.

II. תְּכַל *Orbari; Hebr.* שָׁכַל. *In prima forma est intransitivum, in Pahel & Aphel transitivum, Orbare, quod punctatione confusum mansit. Quæ Hebraicè in Pihel sunt, melius est Chaldaicè ex Pahel & Aphel omnia notari. Præteritum,* כְּמָא דְאִתְכוֹלִית תְּכוֹלִית Sicut orbatus sum, orbatus ero, Gen.43.v.14. In Targum Hierosol. תְּכָלִית. Alia duo sunt ex terminatione Cholem, ut Hebræum שָׁכֹלְתִּי quod primo loco ponitur. *Participium fœmininum,* וַאֲנָא תְּכֵלָא וִיחִידָא Ego autem orbata sum & unica sive solitaria, Heb. שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה, Jesa.49.21. *Plurale,* וִיהוֹן נְשֵׁיהוֹן תַּכְלָן Sint uxores ipsorum orbæ, Hebr. שַׁכֻּלוֹת, Jerem.18. vers.21. *Infinitivus,* בְּעוֹ לְמִתְכַּל לְנַפְשִׁי Quęrunt orbare animam meam, Psalm.35.12. Hoc activum in Kal est, si rectè punctatum, sed sunt & alia sic notata ex Kal, quæ præstaret esse ex Pahel vel Aphel, ut dictum. *Futurum,* לְמָה אֶתְכַּל אַף תַּרְוֵיכוֹן Quare orbabor etiam ambobus vobis die unâ? Genes.27.v.45. כֵּן תִּתְכַּל מִנְּשַׁיָּא אִמָּךְ Sic orbabitur præ (omnibus) mulieribus mater tua, 1.Sam.15.33: וְתִתְכַּלְנָה & alia hujus formæ, rejiciantur ad Pahel vel Aphel. *Pahel,* תַּכֵּלִית אַבְדִית יַת עַמִּי Orbavi, perdidi populum meum, Heb. שִׁכַּלְתִּי, Jer.15.vers.7. *Participium,* כְּגִבַּר מְתַכֵּל Sicut potens orbans, Jerem.50.9. *Fœmininum,* וְאַרְעָא מְתַכְּלָא Et terra orbans, 2.Reg.2.v.19. וּמְתַכְּלָא Et orbans, 2.Reg.2.21. וּמְתַכְּלַת עַמֵּיךְ הֲוֵית Et orbans populum tuum fuisti, Ezech.36.13. *Cum Aff.* לָא תוֹסִיף עוֹד לְתַכָּלוּתְהוֹן Non perges amplius orbare ipsos, Ezech.36.v.12. *Ithpahel, Præteritum,* כְּמָא דְאִתְכוֹלִית Sicut orbatus sum, Genes.43.13. In Jonathane hîc legitur אִתְכְּלִית pro quo legendum אִתְתַּכְּלִית ex forma Ithpahel. *Infinitivus,* לָא אוֹסִיף לְמִתַּכְּלָא Non pergam orbari, ibid. in Targum Hierosolymitano. *Aphel, Præteritum,* כְּמָא דְאַתְכֵּלַת נְשַׁיָּא חַרְבָּךְ Quemadmodum orbavit mulieres gladius tuus, 1.Sam.15.v.33. רְחֵלָךְ וְעִזָּךְ לָא אַתְכִּילוּ Oves tuæ & capræ tuæ non orbarunt, scilic. dominum suum fœtu, id est, non abortiverunt, Hebr. שִׁכֵּלוּ, Genes.31.38. יָתִי אַתְכֵּלְתּוּן Me orbastis, Gen.42.36. *Participium,* הַב לְהוֹן רְחֵם מַתְכֵּיל Da ipsis uterum orbantem, id est, abortientem, projicientem fœtum immaturum, Hos.9.v.14. *Fœmininum,* לָא תְהֵי מַתְכְּלָא וַעֲקָרָא בְּאַרְעָךְ Non erit orbans

orbans & ſterilis in terra tua, id eſt, abortiens, Exod.23.verſ.26. וַעֲקָרָא וּמְתַכְּלָא Sterilis aut orbans non erit inter vos, Cantic.4.v.2. *Plurale*, מְתַכְּלָן Orbantes, Deut.32.32. in Targ. Hieroſol. *Participium paſſivum*, כְּדוֹב מְתַכַּל Sicut urſus orbatus, Heb. שַׁכּוּל, Hoſ.13.v.8. *Futurum*, וְאַתְכְּלִנּוּן Et orbabo eos, Hoſ.9.12. מִבָּרָא תְּתַכֵּל חַרְבָּא Foris orbabit gladius, Deut.32.25. וְלָא תְתַכֵּיל לְכוֹן גּוּפְנָא Et non orbabit vos vitis, Malach.3.11. וְתַתְכֵּיל יָתְכוֹן Et orbabit vos, Levit.26.22. וְתַתְכְּלִנַּהּ Et orbabit eam, Hebr. וְשִׁכְּלָתְהּ ex Pihel, Ezech.14.v.15. Scribitur in libris cum Chirek ab initio, quaſi ex Kal, ſed ex Aphel ſcribendum, quia activum. וְיַתְכְּלוּנָךְ Et orbabunt vos, Heb. וְשִׁכְּלֻךְ Ezech.5. v.17. Scribitur & id ex Kal cum Chirek ab initio, ſed revocandum huc.

תַּכִּיל *Orbus, Orbatus*: כְּדוֹב תַּכִּיל בְּחַקְלָא Sicut urſus orbatus per agrum, Heb. שַׁכּוּל, 2.Sam.17. v.8. *Eſt formæ* יַבִּשׁ *Siccum*, טַפְּשׁ *Stultus*.

תְּכַל תְּכַלָא תְּכֵל *Orbitas*: תְּכַל וְאַרְמְלוּ Orbitas & viduitas, Jeſa.47.verſ.9. תִּיכְלָא וְעִוְירָא Orbitas & cæcitas, Schabbas fol.151.2. *Apud Talmudicos, Abortus*: דְּמַלְּפָא תְּכָלֵי לָא בְהֶתָא *Quæ edocta eſt abortum, impudens eſt*: Kethubhoth fol.62 1. *Sententia proverbialis* in impudica ſcorta, quæ non deterrentur à ſcortatione ſepulturâ abortus.

תְּכַלוּ · תִּכְלוּ · תְּכָלוּ *Idem*: וְלָא אִדַּע תְּכָלוּ Neque cognoſcam orbitatem, Jeſa.47.v.8. מוֹתָא וְתַכְלוּ Mors & orbitas, 2.Reg.2.21. in Regiis. Veneta, וּמְתַכְּלָא Aut orbans.

תַּכְלָא *Vermis*. Talm. חזאי דנפל תכלא בתרתין אצבעתי Vidi (in ſomnio) quòd caderet vermis in duos digitos, Gloſſa, תולע, Berach. fol. 56. 1. דנפל תכלא בכולה ידא Quòd inciderit vermis in totam manum, ibid. נפל תכלא בכולהון שיראי Cecidit vermis in omnes veſtes ſericas regis, Ibidem.

תַּכְלָא *Dolor, Infirmitas, ſanitatis orbitas, Talm.* שיתין תכלי מטיוה לככא דקל הכריה שמע ולא אכל *Sexaginta dolores contingunt denti, qui ſonum proximi ſui* (comedentis ſcilic.) *audit, & ipſe nihil comedit*, Bava kama fol.92.2. *Sententia proverbialis* de famelicis.

תְּכֵלָא · תְּכַלְתָּא, *emphat.* תְּכֵלְתָּא *Hyacinthus, Hyacinthinum. Ex forma emphatica apparet, abſolutam formam ejus eſſe* תְּכֵלָא. *gen. fœminino*: תְּכֵלָא וְאַרְגְּוָנָא Ex hyacintho & purpura, Exod.26.31. רִמּוֹנֵי תְּכֵלָא Malogranata hyacinthina, Exod.39. verſ.24. שְׁזִיר וְתַכְלָא Contorto & hyacinthino, Exod.26.1. עֲנוּבִין דִּתְכֵלָא Loramenta hyacinthina, Exod.26. v.4. בִּתְכֵלָא וּבְאַרְגְּוָנָא In hyacintho & purpura, Exod.35.35. בְּחוּטָא דִתְכֵלְתָּא Cum filo hyacinthino, Exod.28.v.28. *Apud Talmud.* תכילתא דכלל. Vide in כלל. Item, מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע Quare diverſus eſt color hyacinthi præ omnibus aliis ſpeciebus colorum? quia hyacinthus ſimilis mari, mare firmamento cæli, &c. Menachoth fol.72. col.2.

תכילטרין *Species veſtis.* In Jalkut in Leg. folio 293. col.2.

אַתְכְּלָא · אִתְכְּלָא ex *Hebræo* אֶשְׁכּוֹל *Botrus, Bacca*: עַד נַחְלָא דְאַתְכְּלָא Uſque ad vallem botri, quia exſciderunt inde עוֹבַרְתָּא וְאַתְכַּל palmitem & botrum, Numer.13.24. בְּאַתְכְּלָא דְעִנְבִין Sicut botrus uvarum, Cant.7.8. *Plurale*, אַתְכְּלִין דְעִנְבִין Botri uvarum, Cantic.1.14. דְּמַתִּילִין לְאַתְכְּלִין דְעִנְבִין Qui aſſimilantur botris uvarum, Cantic.7.9. בְּשִׁילוּ אַתְכְּלָתְהָא Maturi facti ſunt botri ipſarum, Geneſ. 40.v.10. *Apud Talmudicos*, שלחו מתם ליבעי רחמים איתכליא על עליא דאילמלא עליא לא מתקיימין איתכליא *Miſerunt inde ut implorarent gratiam botri ſuper folia, quòd niſi eſſent folia, non ſubſiſterent botri*: Cholin fol.92.1. Folia in vitibus ſuſtinent ventos, pluviam, aliaſq; tempeſtates, & ſunt quaſi clypei botros defendentes: ſic magiſtratus ſubditorum debent eſſe propugnacula.

מְתַכְּלָא *Unguentum, Conditura*: יַמָּא יְשַׁוֵּי הֵיךְ מְתַכְּלָא Mare diſponit quaſi unguentum, Job.41. v.22. id eſt, commiſcet & turbat, ut unguentarius unguentum. *Vox ſuſpecta. Præcedit* דּוּדָא *Olla fervens. Sic poſſit legi* מְרוּכְתָּא *Mortarium unguentarium, quomodo Hebræam vocem hîc quidam explicant.*

תְּכַן *Numerare, Supputare, Librare, Expendere, Perpendere, numero & pondere*: תְּכַן *Idem. Niphal*, נִתְכַּן *Aptari, Parari, Præparari, Diſponi, Rectum, Æquum, Conveniens eſſe. Aphel, Præteritum*, צַלְמִי וּמַתְכִי אַתְכְּנוּן Imago mea aut fuſile meum paravit, diſpoſuit iſta, Jerem.48.verſ.5. Contractè pro אַתְכְּנְנוּן quia ingrata triplicis Nun continua prolatio. *Participium*, מַתְכְּנִין נִכְלָא Parant dolum, Job.15.v.35. Veneta hîc mendoſa ſunt.

תּוֹכֵן *Numerator, Aſtronomus, ſtellas numerans & diſponens cælum*, Rab. התוכן הגדול Aſtronomus maximus.

תְּכוּנָה *Diſpoſitio recta*: & ſpecialiter, *Diſpoſitio aſtrorum*: unde, מְלֶאכֶת הַתְּכוּנָה Ars diſpoſitionis aſtrorum, *Aſtronomia*: חכמת התכונה Scientia aſtronomica. חכמי התכונה Periti aſtronomiæ, *Aſtronomi.*

תּוֹכֶן *Decus, Decorum.*

מְתְכוּנָה *Idem.* In lectione *Audi Iſrael*, Deuteron.6. ד׳ מתכונות הגוף ſunt quatuor diſpoſitiones corporis, dum ſedes, dum ambulas, dum cubas, dum ſurgis, Aben Eſra, Pſalm.1. verſ.1.

תָּכַם *Calcare, Terere, Fricare. Participium,* תָּכִים בְּרַגְלוֹי Terit pedibus suis, Hebr. מוֹלֵל, Proverb.6.13. *Verbum* מלל *priscis Hebræis est Fricare, Terere, quem sensum fortè exprimit* תכם, *ut etiam convenientiam aut affinitatem habeat cum* כסכם *&* כסס *quæ idem significant. Per Terere autem intelligitur gesticulatio trituræ similis, ad certi aliquid indicandum. Aut* תְּכם *est Arguit, argumentatur, quomodo etiam affine est Verbo* כסס. *Elias scribit, se non intelligere vocem istam.*

תַּכְסִים *Ordo, idem quod* טכסים, τάξις, Beresch. rabba sect. 8. מה אתה מבזה תכסים Quid tu contemnis ordinem?

תַּכְסְפִירַת *Cœtus malorum spirituum sic vocatus,* Berachoth fol. 51. 1.

תכף תְּכִיף *Continuatio; id est, continua & repentina actio.* Inde, כִּתְכִיף *Cum continuatione, id est, Continuò, Subitò, Citò, Confestim, Repentè. In Targum non usurpatur sine* ב *præfixo. Respondet Hebræis* פֶּתַע *&* פִּתְאוֹם: ut, בִּתְכִיף שָׁלוּ Repentè subitò, Hebr. בְּפֶתַע פִּתְאוֹם, Numer 6.9. בִּתְכִיף יֵיתֵי Repentè venient, Hebr. פִּתְאוֹם, Jer.6. v.26. רְבִתְכִיף שְׁלוּ יֵיתֵי תַּבְרֵיהּ Quòd repentè subitò veniet contritio ejus, Jesa.30.v.13. וּבִתְכִיף יֵעוֹל לְהֵיכְלֵיהּ Et repentè veniet in templum suum, Malach.3.1.

תְּכַף *Statim, Continuò, pòst:* תְּכַף לַאֲכִילָה שְׂרֵיפָה Statim post sumptum cibum erit combustio, scilic. panis fermentati in vespera paschatis, Pesachim fol.3.1.

II. תָּכַף *Annectere, Connectere, Conjungere. Includit continuationem, ut continuò fiat, & unum alteri mox subjungatur.* In Talmud Hierof. libro Berachoth, cap. 1. כל מי שהוא תוכף סמיכה לשחיטה Quicunque statim connectit manuum impositionem mactationi, nihil profani incidit in ejus oblationem: וכל מי שהוא תוכף לנטילת ידים ברכה Quicunque statim annectit lotioni manuum benedictionem, Satan nihil accusat in istius prandio: וכל מי שהוא תוכף גאולה לתפלה Quicunque denique statim conjungit redemptionem precationi, eum Satan isto die non accusat. Dixit R. Seira, אֲנָא תכפית Ego statim annexi, &c. כי בעת שהיינו נמלטים מצרה לא היינו שמחים כי ידענו כי אחרת תכופה ועתידה לבוא אחריה Quando fuimus liberati ex angustia, non gavisi sumus: quia scivimus, quòd alia continuò sit connexa, & ventura post illam, R. D. Kimchi, Jesa.26 18.

תְּכִיפָה *Annexio, Connexio, Conjunctio subita sine interjecta mora:* שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה · תכף לנטילת ידים ברכה · תכף לגאולה תפלה Tres connexiones sunt, statim post manuum impositionem mactatio, post lotionem manuum benedictio, post redemptionem precatio. Ibidem in Talmud. Primum probatur ibi ex Levit.1. vers.4.5. Alterum ex Psalmo 134.2. ubi mentio elevationis manuum, & lotionem manuum similiter vocant נטילת ידים Elevationem, quia præcipua ceremonia in lotione est elevatio. Tertium ex Psal.19.15. & Psalm.20.2.

III. תְּכַף *Repentè obruere vel circumdare. Hinc illud,* תְּכַפוּ עָלַי בִּישָׁן Repentè circumdederunt me mala, Hebr. אָפְפוּ quod idem, Psalm.40.v.13. in Regiis. Nebiense Psalterium תְּכָפוּן pro תְּכַפוּ cum Nun paragogico, quod in ea persona in isto Targum frequens. *Sic apud Talmudicos,* תכפוהו אבליו זה אחר זה תכביר שערו מיקל בתער Quando obruunt eum repentè luctus ejus, unus post alterum, aggravat capillos, minuit novaculam, id est, parum à capillis radit, Taanith fol יד col.1.

IV. תָּכַף *Figere, Infigere, ut filum aut lorum in foramen inditur vel infigitur, aut acus suendo in pannum figitur. Sic idem est cum affini Verbo* תחב. *Apud Talmudicos,* התוכף תכיפה אחת אינו חיבור Figens fixionem unam, ea nulla est conjunctio vel connexio, Menach.fol.39.1. id est, תופר תחיבה אחרת Suens infixionem unam, einen stich. Sic qui filum Tzizis in foramen amiculi טַלִּית indit, non peccat, quasi perfectè aliquid die festo composuerit vel colligaverit. Sic fili insitio non censetur opus, & licitum est: at nodi ligatio opus est, & prohibitum.

תְּכִיפָה *Fixio, Infixio, idem quod* תְּחִיבָה.

תכרת תַּכְתְּקָא *Sedile, Sella, Sedes:* צלחו ליה תכתקא רשאגא Secuerunt ei sellam buxeam, Talm. Schabbas fol.129.1. הוה יתיב אתכתקא רשינא Sedebat in sella eburnea, Schabbas folio 119. col.1.

תלא תלא אילן *Nomen bestiæ vel animalis parvi instar felis, variegati, quo capiuntur cuniculi, vel mures mōtani, ut scribit Baal Aruch:* Schab. fol. 28.1. *Scribit idem, Arabicè vocari* זבזיב, *Aramicè* שפקא, *& Græcè* תלא אילן.

תַּלְאסַר *Nomen urbis maximæ inter Niniven & Kaluch,* Genes. 10.12. in T.H. *Hebraicè vocata fuit* רסן. Jonath. תַּלְסַר.

תְּלָאִין *idem quod* תאלין, *de quo suprà in* תאל.

תלג תַּלְגָא *Nix, Hebr.* שֶׁלֶג. *Targum,* ומן תַּלְגָא אִתְחַוַּר Et præ nive albescam, Psal. 51.v.9. דִּיהַב תַּלְגָא חִוַּר הֵיךְ עֲמַר Qui dedit nivem albam sicut est lana, Psalm.147.16. מִטְרָא וְתַלְגָא Nix & pluvia, Jesa. 55. v.10. בְּיוֹמָא דְתַלְגָא In die nivis, 2.Sam.23.20. יְדֵיהּ חִוָּרָא כְּתַלְגָא Manus ejus alba erat sicut nix, Exod.4 6. כְּתַלְגָא יְחַוְּרוּן Sicut nix albescent, Jesa.1.v.18. לְתַלְגָא יֵימַר הֱוֵי בְּאַרְעָא Nam nivi dicet: esto in terra, Job.37.vers.6. יַתִּיר מִתַּלְגָא Magis quàm nix, Thren.4 vers.7.

In Daniele, לְבוּשֵׁהּ כִּתְלַג חִוָּר Veſtimentum ejus inſtar nivis album erat, cap. 7. 9. *Apud Talmudicos morbi nomen eſt, à frigore nivali ſic dicti:* unde, לְתַלְגָּא בִּסְרָא שְׁמֵינָא Frigore nivali laboranti, conducit caro pinguis, Gittin cap 7. in initio.

תְּלָה *Suſpendere. Quæ de ſuſpenſione hominis Hebræo Verbo* תָּלָה *efferuntur, in Targum majori ex parte transferuntur per* צְלַב, *paucis exceptis, quæ hîc ſubjiciuntur. Verbum* נָטָה *de cælis apud Prophetas uſurpatum, hoc etiam Verbo redditur. Præteritum*, בְּסָכְלְתָנוּתֵיהּ תְּלָא שְׁמַיָּא Intelligentiâ ſuâ ſuſpendit cælos, Hebr. נָטָה, Jer. 10. 12. Sic 51. v. 15. דִּתְלָא שְׁמַיָּא וְשַׁכְלֵל אַרְעָא Qui ſuſpendit cælos, & fundavit terram, Jeſa. 51. v. 13. Sic Zach. 12. 1. דִּבְרָא שְׁמַיָּא וּתְלָנוּן Qui creavit cælos & ſuſpendit eos, Hebraicè וְנוֹטֵיהֶם, Jeſa. 42. v. 5. תְּלֵית שְׁמַיָּא בְּמֵימְרִי Suſpendi cælos Verbo meo, Jeſa. 44. 24. Sic 45. 12. תְּלֵינָן כִּנָּרַנָא Suſpendebamus citharas noſtras, Hebr. תָּלִינוּ, Pſalm. 137. 2. Sic legendum cum Scheva ſub ת ex forma Præteriti, & ן eſt paragogicum. *Participium præſens*, הֲוָה תָּלֵי אַפּוֹי בִּצְלוֹ Fuit ſuſpendens cælos ſuos in precatione ad patrem cæleſtem, Num. 21. v. 10. in Targ. Hieroſol. *Participium præteritum ſive paſſivum*, תְּלֵי עַל רֵישִׁי Suſpenſa eſt ſuper caput meum, Hebr. חָבוּשׁ Ligata eſt, Jon. 2. v. 6. Legendum cum Tzere ſub ת ex hoc Tempore, ut reſpondeat Hebræo: וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אֲתַר תְּלֵי Et pone eum ſuper locum ſuſpenſum, id eſt, elevatum, Hebr. עַל נֵס Super perticam, Numer. 21. v. 9. in Targ. Jon. & Targ. Hieroſolym. *Plurale*, כְּדֵין תְּלַן עֵינַנָא עֲלָךְ Sic ſuſpenſi ſunt oculi noſtri in te, Eſth. 5. v. 14. וִיהוֹן חַיָּיךְ תְּלַן לָךְ מִקֳּבֵל Eritque vita tua ſuſpenſa tibi è regione, Hebr. תְּלֻאִים, Deuter. 28. v. 66. quod ex forma præcedenti legendum תְּלַן paſſivè. וּמַיָּא דִּי תְּלַן Et aquæ, quæ ſuſpenſæ ſunt Verbo Domini ſuper cælos, Pſalm. 148. v. 4. הֵיךְ דִּתְלַן עֵינֵי עַבְדוֹי לְמָרֵיהוֹן Sicut ſuſpenſi ſunt oculi ſervorum in dominos ſuos, Eſth. 5. 14. *Sic ſæpè in Judæorum quotidianis precibus*, עֵינֵינוּ לָךְ תְּלוּיוֹת Oculi noſtri in te ſuſpenſi ſunt. *Legitur & ex forma Hebraica non ſine causâ*, חֲזֵיתִי יָת אַבְשָׁלוֹם תְּלוֵי בְּבוּטְמָא Vidi Abſalomum ſuſpenſum in quercu, 2. Sam. 18. v. 10. *Vocabulum Hebræum ignominioſum erat Hebræis & Chaldæis uſu communi de ſuſpenſis. Infinitivus*, לְמִתְלֵי בַהּ כָּל מָן Ut ſuſpendant in eo quodcunq; vas, Hebr. לִתְלוֹת, Ezech. 15. 3. *Futurum*, וּדִלְמָא תִּתְלוּן עֵינֵיכוֹן לְצֵית שְׁמַיָּא Ne ſuſpendatis oculos veſtros verſus cælum, Hebr. תִשָּׂא Eleves, Deut. 4. v. 19. *Ithpehal, Præteritum*, וְאִתְּלִי בֵּין שְׁמַיָּא וּבֵין אַרְעָא Et ſuſpenſus fuit inter cælum & terram, 2. Sam. 18. verſ. 9. וְאִתְּלוֹן תַּרְוֵיהוֹן עַל קֵיסָא Et ſuſpenſi ſunt

ambo in patibulo, Eſth. 2. 23. in Targum ſecundo. עַד שׁוּבְעָא דָרִין אִתְלִיאוּ לְיוֹמֵיהוֹן Uſque ad ſeptem generationes ſuſpenſæ fuerunt ipſi, ſcilic. vindictæ & pœnæ, quia pænitentiam egit, ut ibi Targum ponit, Geneſ. 4. 24. At Lemech, filius filii Kaini, qui non peccavit ut Kain, æquum eſt דְּיִתְּלוּ לֵיהּ עַד שׁוּבְעִין וְשַׁבְעָא ut ſuſpendantur ipſi (pœnæ) uſque ad ſeptuaginta ſeptem generationes, ibid. in Targ. Jon. Vide Commentarium Merceri in hunc verſum. Meminit etiam hujus interpretationis Tanchuma & Jalkut.

Apud Rabbinos, וּתְלוֹ לֵיהּ לְפַרְעֵיהּ Et appenderunt ad crura ejus.

תְּלָהִי Vide in ſequenti radice תלה.

תָּלוּי *Suſpenſus, nempe ob ignominioſa facinora & delicta. Hinc Chriſtum Salvatorem noſtrum hoc nomine vocant, quaſi & is tanquam blaſphemus & ſeductor fuerit ſuſpenſus in cruce.* Sic Aben Eſra Geneſ. 27. 39. ſcribit, Conſtantinum Imperatorem Romanum, poſuiſſe in vexillo ſuo צורת תלוי *figuram ſuſpenſi*, Chriſti ſcilicet crucifixi ſignum. In libro Truma, impreſſo Venetiis Anno 1523. fol. 9. col. 4. Triduo ante feſta Chriſtianorum, prohibitum Judæis contractus inire aut commercia tractare cum Chriſtianis. Ea feſta R. quidam Samuel interpretatus eſt, ווקא נתל וקצה שהם בשביל התלוי duntaxat de Natalis & Paſchatis feſtis, quæ ſunt propter *Suſpenſum illum.* R. Bechai in libro כד הקמח Kad hakkemach in litera ג, cap. 1. quod incipit גאולה *Geula* Redemptio, ad locum Pſalm. 80. 14. יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר ſcribit: עי״ן התלויה כי כן הם עובדי התלוי Litera ע (in voce מיער) ſuſpenſa eſt, nam ſic ſunt cultores *ſuſpenſi illius.* Author iſte vult, per *Porcum ſylveſtrem* intelligi Chriſtianos, quòd ipſi veſcantur porcis, & tanquam porci vaſtarint vineam Iſraelis urbem Jeruſalem, & credant in ſuſpenſum Chriſtum. Vel, litera ע in iſta voce ſurſum ſupra vocem ſuſpenſa eſt, ut ſint etiam ſic ſuſpenſi cultores ſuſpenſi iſtius Chriſti. Amarulentia Judaica.

תְּלִי *Draco cæleſtis, Sidus Draconis, quod eſt inter duas urſas.* R. D. Kimchi Jeſa. 27. v. 1. & Aben Eſra. Item Jobi 26. 13.

תַּלְיָא תְּלָאֵי תְּלוּי *Suſpenſorium, id eſt, Anſa, Funiculus, Catenula, quâ vas aliquod ad parietem ſuſpenditur, Talm.* תְּלוּי הַמַּגְרֵרֶת Anſula ſtrigilis, Edioth cap. 3. Kelim cap. 12. המוציא גמי כדי לעשות תלאי לנפה Producens juncum ad faciendum anſam ſuſpenſoriam cribro, Schabbas fol. 78. col. 1. in Miſna. תליא רבשרא שרי לטלטולי Funiculus carnis licitus ad ferendum, ſcil. in ſabbatho unà cum carne: nam ferè funiculis partes minores ſuſpendi ſolent, ut exſiccentur: Schab. fol. 140. 2.

תלוי

תְּלוּי Suspensum, Dubium: אשם ודאי ואשם תלוי Sacrificium reatus certum, & sacrificium dubium, Beresch. rabba sect. 43.

תְּלוּת Dependentia: אין לו תְּלוּת בזמן Non est ipsi dependentia in tempore, non dependet à tempore Deus.

תְּלִיָּה Idem, Rab.

תַּלְיָן Suspensor, Carnifex, homines suspendens, Rabbini.

תלח Rumpi, Disrumpi, Diffringi, Diffindi in partes & frusta minuta, Talm. הוה תלחו ונפלח תלחי תלחי Fuit disruptum & concidit frusta frusta, id est, in multa & minuta frusta & partes, Glossa, מתפרקת, Cholin fol. 53. 2. Alibi, תלח, id est, נשבר, Menach. fol. 94. 2.

תַּלְחָא · תלח Frustum, Membrum, Particula, id est אֵבֶר vel חֲתִיכָה, ut antè in Verbo. Apud Rabbinos, ופשטני תלחי Et discerpsit me in frusta, Echa rab. cap. 3. v. 10. In glossa legitur תלחי, & sic in Aruch in תלח. Citatur etiam Targum תלח ex Lev. 1. 11. sed ibi hodiè legitur ויתלע. Sic gutturales inter se permutantur.

תלל Aggerare, Aggerere, Accumulare, Evehere in altum, Efferre.

תְּלִיל Elatum: Munitum, Aggeratum, ut urbes aggeribus circumjectis munitiores redduntur: כמה תְּלִיל שְׁמָךְ וּמְשַׁבַּח בְּכוּלָא אַרְעָא Quàm elatum est nomen tuum, & laudatum in universa terra! Psalm. 8. 2. 10. Plurale, וּבְנוֹ קִרְוִין תְּלִילָן Et ædificabant urbes aggeratas, aggeribus munitas pro thesauris Pharaonis, Hebr. עָרֵי מִסְכְּנוֹת, Exod. 1. v. 11. in Targ. Jonathanis. Pravè legitur ibi in libris תליליָן ex forma masc. Sic, בקרוין תלילין In urbibus munitis, pro תְּלִילָן, Hebr. בְּעָרֵי מִבְצָר, Numer. 32. v. 17. T. H. כָּל אִלֵּין קִרְוִין תְּלִילָן Omnes illæ sunt urbes munitæ, circumdatæ muro, Deut. 3. 5. in Targ. Hierosf. אבוליכון רָמַיָּא וּתְלִילָא Portæ vestræ excelsæ & munitæ, Heb. חוֹמֹתֶיךָ הַגְּבֹהֹת וְהַבְּצֻרוֹת, Deut. 28. 52. Jon.

תְּלוּלִית Colliculi, Tumuli, Glebæ elevatæ viarum, Talm. התלוליות הקרובות בין לעיר בין לדרך Colliculi propinqui sive urbi sive viæ, Kethubhoth fol. 20. col. 2. מגבשושיות ותלוליות שברחובות Propter glebas & tumulos (terræ vel lapidum) timet prodire foràs, ne alicubi impingat, R. Salom. Eccles. 12. 5.

תלולק Elevationes, Gibbositates in corpore. Vide Bechor. fol. 40. 2.

תַּלְתוּל Idem: vel juxta alios, Dependentia, à תְּלָה præcedenti: תלתול בעלמא הוא Dependentia vulgaris est vel levis, id est, particula carnis dependens, quo corpus non vitiatur, Ibid.

תֵּל Tumulus, Agger elevatus: וְהָיְתָה תֵּל חֲרִיב לְעָלַם Et erit tumulus vastus in perpetuum, Hebraicè תֵּל עוֹלָם, Deuter. 13. v. 17. Sic Jos. 8. vers. 28. וּתְהֵי לְתֵל צְדוּ Eritque in tumulum vastitatis, Jerem. 49. v. 2.

תִּילִין Tumuli, Cumuli. Apud Talmudicos; Est homo quidam post multas generationes proditurus, nomine Akiva filius Josephi, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות qui commentaturus est super rem quamque minimam multos tumulos sententiarum, Menachoth fol. 29. col. 2.

תִּלִּים Vide in הלל.

תלם תַּלְמָא · תְּלָם Sulcus, Lira, vel, Porca agri. וְרָעֵי חֵיוָא מִן תַּלְמָא Et depascit gramen è sulco, Psalm. 126. v. 6. Hoc membrum est glossema Rabbinicum ad Targum ab aliquo assutum ex Talmud, ubi legitur in libro Taanith fol. 5. col. 1. מאי הלוך ילך ובכה נשא משך הזרע וגו׳ אמר ר׳ יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזרתו אוכל חזיז מן התלם וכו׳ Quid est, Eundo it, & flet, portans tractum seminis, Psalm. 126. v. 6? Dixit R. Jehuda: Bos quando arat, it & flet, at in reditu suo comedit herbam ex sulco. Nempe quod eundo & arando ferit, statim crescit in herbam, quâ, in reditu ab altera parte agri, vescitur è sulco suo. Talia plura ex commentis Rabbinicis ad marginem à sciolis ad Targum ascripta, postea in Targum ipsum fuerunt relata ab incautioribus. דְתִקְטוֹר רֵימָנָא בְּתַלְמָא Ut liges rhinocerotem in sulco, Job. 39. 10. Plurale, שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִין תַּלְמִין Simeon & Levi fratres sulcarii sive porcarii, Genes. 49. 5. in Jon. id est, consentientes inter se, & sibi invicem respondentes, ut sulci agrorum. Elias scribit, se ignorare quid sit. Fortè irreptitia vox aut mendosa. Sed Targum Hierosolymitanum eam quoque habet, ponens, תַּלְמִין גִּבָּרִין Sulci fortes: וְתַלְמֵיהָא בָּכְיָן Et sulci ejus flebant, Job 31. 38.

תַּלְמִיתָא · מחטא Sulcatio, sulcorum ductus: מחטא דתַלְמִיתָא Acus sulcationis, id est, acus subtilis sartoria, quâ futuræ rectæ, instar sulcorum, nentur, Berach. fol. 63. 1.

תַּלְמַי Sulcabile, quod sulcatum est, vel instar sulcorum ductum.

תַּלְמַי Ptolomæus, rex Ægypti, qui curavit Legem in linguam Græcam converti. Vide Megilla fol. 9. col. 1.

תלן הולנא Coccineum: Rubrum: שב בוני אהלא הולנא Septem grana smegmatis rubri, Avoda sarah fol. 28. col. 2.

תלס תְּלַסַּר Urbis nomen, quæ Hebraicè dicitur רֶסֶן Genes. 10. v. 12. in Jon. Pro eo in Targ. Hierosolym. legitur תְּלַאסַר, unde præcedens forma etiam legenda תְּלַסַּר. Nam א vocalis index est. Hebraicè תְּלַאשַּׂר 2. Reg. 19. vers. 12. & תְּלַשַּׂר Jesa. 37. v. 11.

תְּלִיסַר *Vox compoſita, de qua vide infrà in* תלת.

תְּלַע *Findere, Diffindere, Diſcerpere. Futurum,* וְיִתְלַע יָתֵיה בְּגַדְפּוֹי Et findet eam cum alis ſuis, Hebr. וְשִׁסַּע, Levit.1.17. in Targ. Hieroſol. & Jon. *Aruch in* תלח *citat hunc locum* וְיִתְלַח, *quod Verbum Talmudicis uſitatum eſt.* In Majemone, ומתלע עצים למערכות Et findit ligna ad focum ſacrificiorum.

תּוֹלַעְתָּא תּוֹלַעַת *Vermis :* וְזַמִּין יְיָ תּוֹלַעְתָּא Et præparavit Dominus vermem, Jonæ 4.verſ.7. אֲרֵי תּוֹכְלִנֵּיהּ תּוֹלַעְתָּא Nam comedet eum vermis, Deut.28.v.39.

הִתְלִיעַ *Vermes producere, Vermificare :* vel, *Vermes auferre :* בתחלה הבאיש ולבסוף התליע In principio putreſcit, & poſtea vermes producit : וכן דרך כל המתליעים Et ſic eſt mos omnium vermificantium, R.Salom. Exod.16.20. מותר לכבשם שמא יתליעו Licitum eſt condire eos (fructus ſcilic.) ne vermiculoſi fiunt, Rab. לשכת העצים ששם הכהנים בעלי מומין מתליעין העצים Cubiculum erat ibi lignorum, in quo ſacerdotes vitioſi evermificabant ligna, i. e. tollebant, auferebant ligna vermibus infecta, quæ non licebat evehere ſuper altare ad ſtruendum ignem, Talm. Middoth cap.2. אין מתליעין האילנות Non evermificant arbores tempore tali, Rab.

תַּלְעַב *Subſannare, Illudere, Irridere. Sic multa ex forma Pihel notantur, quaſi litera* ת *ſit radicalis. Poſſunt omnia ad* לעב *referri, unde,* אִתְלַעַב *Subſannare, Irridere, ut dicitur* הִתְפַּלֵּל *Orare,* הִתְעַלֵּל *Agere, Operari, Illudere. Elias ad Ithpael omnia reducit, unde,* אִתְלַעֲבוּ *Judic.19.25. 2.Reg.2. verſ.23. quæ ad* תַּלְעַב *referri nequeunt.* Vide ergo omnia in לעב.

תלף תַּלְפִּיּוֹת *Armaria, Cant.4.4. Heb. R. David ponit in Radice* תלה. *Aruch compoſitum exiſtimat ex* תל *Tumulus, &* פִּיּוֹת *Ora, quaſi* תל שכל פיות מתפללים עליו *Tumulus, ſuper quo omnia ora orant; de urbe Jeruſalem. Talm.* תל שכל פונים לו *Tumulus, in quem omnes reſpiciunt,* ut eſt in Berach.fol.30.col.1.

תְּלַשׁ *Evellere, Eradicare, Exſtirpare, Excerpere, Diſcerpere. Participium præſens,* וּבְכָל אִנְבִּי תָּלְשָׁא Et omnem fructum meum exſtirpat, Hebr. תְשָׁרֵשׁ, Job.31.12. *Participium paſſivum Pehil,* וּבְשַׂר תְּלִישׁ Et carnem diſcerptam, Hebr. טְרֵפָה, Exod. 22.31. *Imperativus,* תְּלוּשִׁי עַל רַבְרְבָךְ Evelle (crines) propter principes tuos, Hebr. גָּזִּי Tonde, rade, Jerem.7.29. תְּלוּשִׁי Evelle crines, Hebr. קָרְחִי Decalva te, Mich.1.v.16. *Futurum,* אֶתְלְשִׁנּוּן מִתּוּקְפֵיהוֹן Evellam eos ex munitionibus ſuis, Pſalm.75.v.11. וּבִשְׂרָךְ תִּתְלְשִׁין Et carnem tuam eradicabis, evelles, diſcerpes, Hebraicè תְּנַתֵּקִי, Ezech.23.34. יִתְלְשִׁנָּךְ מִן אַרְעָא חַיָּיא

Eradicabit te è terra viventium in ſeculum, Hebraicè וְשֵׁרֶשְׁךָ, Pſalm.52.7. *Ithpehal vel Ithpael, Futurum,* וְיִתְלַשׁ פַּלְגֵיהּ דְטוּרָא Et avelletur medium montis, Heb. וּמָשׁ Et recedet, Zach.14.4. וְלִבְלָבֵי נִצְרֵי יִתְלַשׁוּן Et folia ramorum meorum eradicabuntur, Heb. יְשֹׁרָשׁוּ, Job.31.8.

Apud Talmudicos, תלש בשערו רקק והגיע בו רוקו Si evulſerit ipſi crines, ſi ſpuerit & pervenerit in ipſum ſputum ejus, dat ei quadringentos aſſes, Bava kama fol.90.1. in Miſna.

תּוּלַשְׁמִי *Sic adducitur in Aruch, ſed in Gemara legitur* הורשלמי, *Sanhedr. fol.98.1. Cholin folio 62.2. Avis nomen.*

תְּלַת תְּלָתָא *Hebr.* שְׁלשָׁה · שָׁלֹשׁ, *Tres:* עֶגְלִין תְּלָתָא וְעִזִּין תְּלָת וְדִכְרִין תְּלָתָא Vitulos tres, capras tres, & arietes tres, Hebraicè מְשֻׁלֶּשֶׁת & מְשֻׁלָּשׁ, Gen.15.9. תְּלָת עִלְעִין Tres coſtæ, Dan. 7. 5. תְּלָתָא שִׁבְשִׁין תְּלָתָא יוֹמִין אִנּוּן Tres propagines tres dies ſunt, Gen.40.12. וְזִמְנִין תְּלָתָה Et temporibus tribus, Dan.6.v.10. תְּלָתָא מִכָּא וּתְלָתָא מִכָּא Tres (thalami) hinc, & tres inde, Ezech.40.v.10. תְּלָת מְאָה אַמִּין Trecenti cubiti, Geneſ.6.v.15. וּתְלָת נְשֵׁי בְנוֹהִי Et tres uxores filiorum ejus, Geneſ.7.13. בִּתְלָת מְאָה גוּבְרִין Cum trecentis viris, Judic.7.7. וּבִתְלָת מְאָה גַּבְרָא Et trecentis viris iſtis, Jud.7.v.8. לִתְלָת שְׁנִין Ad ternos annos, Lev.25.21. לִתְלָת אַחְיָתְהוֹן Ad tres ſorores ſuas, Job.1.v.4. כִּתְלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא Quaſi ter mille viros, Joſ.7.3. פּוּקוּ תְּלָתֵיכוֹן Egredimini vos tres; וּנְפַקוּ תְּלָתְהוֹן Et egreſſi ſunt tres illi, Numer.12.4. מְשַׁחְתָּא חֲדָא לִתְלָתְהוֹן Menſura una erit tribus illis, Ezech.40.10.

תְּלָתִין *Triginta, Hebr.* שְׁלשִׁים : ut, וְשֶׁלַח חֲיָא תְּלָתִין שְׁנִין Et Schelach vixit triginta annos, Geneſ.11.v.14. מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין Centum & triginta annos, Gen.5.3. כִּתְלָתִין גַּבְרָא Quaſi triginta viri, 1.Sam 9 v.22.

תְּלִיתָאֵי · תְּלִיתָי, *emphat.* תְּלִיתָאָה *& in Daniele* תַּלְתִּי *Tertius, Hebr.* שְׁלִישִׁי : ut, וַהֲוָה צְפַר יוֹם תְּלִיתָאֵי Et fuit manè dies tertius, Geneſ.1.13. עַל דָּר תְּלִיתָאֵי In generationem tertiam, Exod.34 7. וְשׁוּם נַהְרָא תְּלִיתָאָה Et nomen fluvii tertii, Geneſ.2.v.14. וּתְלִיתָאָה לְאַבְשָׁלוֹם Et tertius Abſalom, 2.Sam.3. verſ.3. וּמַלְכוּ תְּלִיתָיָא Et regnum tertium, Dan.2. v.39. Scriptura literarum indicat lectionem תְּלִיתָיָא ſed punctatio תְּלִיתָאָה, quæ lectio in margine poſita eſt. בִּתְלִיתָאָה Tertiâ vice, *Tertiò,* 1.Sam.3.v.8. *Plurale,* בְּנִין תְּלִיתָאִין Filios tertios, id eſt, tertiæ generationis, Geneſ.50.v.23. אַרְעָאִין תִּנְיָנִין וּתְלִיתָאִין Infima, ſecundana, & tertiana, Geneſ.6.16. *Fœmininum,* וְתִתְכְּפֵל חַרְבָּא תְּלִיתָא Et iterabitur gladius tertiâ vice, tertiò, vel, tertius, Ezech.21.v.14. וּתְלִיתֵיתָא נָטְלִין Et tertiâ metatione, tertio loco proficiſcantur, Num.2.24.

ותליתיתא Et tertia, ſcilic. מחיצתא ſubſtructio, 1.Reg.6.v.6.

תלתא *Tertia pars:* תלתא ביד יואב ותלתא ביד אבישי Tertiam partem per Joabum, & tertiam partem per Abiſai, 2.Sam.18.2. תלתא תקטל Tertiam partem occides gladio, ותלתא תבדר Et tertiam diſperges in omnem ventum, Ezech.5.v.2. תלתיך במותא ימותון Tertia pars tua morte morientur, Ezech.5.v.12. *Apud Talmudicos,* עגלא תילתא Vitula trima, trium annorum, Sanhed. fol.65.2.

תולתא *Idem:* תולתא לקבל תקי Tertiâ parte è regione conclavis, Cantic.8.3. In eadem locutione בתולתא, Deuter.8.9. in Jonathane, de quo ſuprà in תיק.

תלתי *Tertiò, Tertiâ vice, tripliciter:* ואשקיתן חמר דמעא תלתי Et potabis eos vino lachrymarum tripliciter, Hebraicè שליש Menſurâ triplâ, trientali, Pſal.80.6.

תלתות · תלתות *Tertium, Tertia pars:* עגלת תלתות רבתא Vitula tertii, id eſt, trima magna, Jeſa.15.5. ubi Veneta mendoſa ſunt; & Jere.48. verſ.34. תלתות הינא Tertia pars menſuræ Hin, Numer.15.6. ותלתות הינא, Num.28.14. ובתלתות יומיא Et in tertia parte dierum, id eſt, die tertio, 1.Sam.20.19. והוה כתלתות ירחיא Et fuit quaſi tertiâ parte menſium, quaſi tertio menſe, Geneſ. 38.verſ.24.

תליתות *Idem: Tertiò.*

תליסרי · תליסר · תלתיסר *Tredecim. Vox compoſita ex* תלת *&* עסר, *quod Hieroſolymitanis, & in Talmud Babylonico frequens:* תורין תלתיסר Boves tredecim; & mox, תליסר מטרתא Tredecim cuſtodiæ, Numer.29.13. לתליסר תורין Num.29.14. ובתליסרי שנין, Geneſ.14.4.

תלת *Tertiare, tertiò aliquid agere, Tripartiri. Præteritum cum Imperativo:* ואמר תליתו ותליתו Et dixit, Tertiò facite, & fecerunt tertiò, Hebr. שלשו, 1.Reg.18.34. *Participium,* זוי לקבל זוי מתלתין Anguli contra angulos triplicati, Ezech.42.3. ארי מתלתן אנון Nam triplicatæ, triſtegæ erant; vel ex Ithpael, מתלתן, juxta Hebræum, משלשות, Ezech.42.v.6. *Futurum,* ותתלת ית תחום ארעך Et tripertieris limitem terræ tuæ, Deuter.19.3. Jonathan pluraliter reddit, ותתלתון.

תלתן *Fœnumgræcum, herbæ ſpecies ſiliquas producens corniculis ſimiles:* תלתן משתצמח Fœnumgræcum ex quo oritur, ſcil. dat decimas, Talm. Maaſeroth cap.1. Kilaim cap.2.

תם התם, *Talm.* שם *Hebr. Ibi, Illic, Iſtic, Illuc, Iſtuc, Eò. Opponitur ei* הכא *&* כאן *Hîc.* מתם *Inde, Illinc.* כי מטא להתם Cùm perveniſſet eò. שלחו מתם *Miſerunt inde,* id eſt, ex terra Iſraëlis. *Sic intelligitur illud ſemper in Talmud Babylonico.* דהתם Quòd ibi, quia illic. מהתם *Inde.*

תמה *Idem:* די מלכא תמה Ubi rex eſt, Eſr.5. v.17. די שכן שמיה תמה Qui habitare fecit nomen ſuum ibi, Eſræ 6.12. רחיקין הוו מן תמה Longinqui fuerunt inde, Eſræ 6.6.

תמן *Idem, in Targum:* די תמן דהבא Quòd ibi, id eſt, ubi erat aurum, Geneſ.2.v.11. ותמן עמנא Et ibi nobiſcum erat puer Hebræus, Geneſ.41.12. דתמן Quòd ibi. ותיתון לתמן Et venietis eò, Hebr. שמה, Deuter.12.5. דאתברי מתמן Quòd creatus eſſet inde, Geneſ.3.23. ומתמן מתפרש Et inde dividitur, Geneſ.2.10.

תמא *Primum quod Aruch hîc adducit, vide inſ. in* תמה: *ſecundum, quod ex Targum Eſther cap.3.7. adducit,* תמא הוא עדבא, *hodie non legitur in noſtris libris.*

תמר התמיד *Continuare, Perpetuare, Aſſiduè, jugiter, continuatè aliquid agere:* מתמיר *Aſſiduè agens, Aſſiduus in aliqua re: Frequens.* Hinc R.Salomon illud, ואנשי תמיד *Et viri aſſiduitatis,* Ezech.39.14. exponit, אנשים המותמדים לכך id eſt, Viri continuò deſtinati ad illud, Viri aſſidui in eo. R.Levi Proverb 25.17. שלא תתמיד לבוא בביתו יותר מן הראוי Ne jugiter veniat in domum ejus, magis quàm par ſit. בתענוג מתמיד In voluptate perpetuante.

תמיד · תמידא *Juge ſacrificium, quod ſingulis diebus jugiter offerebatur:* תמידא דצפרא Sacrificium juge matutinum, Eccleſ.10.16. בתר דמקרבין תמידא Poſtquam obtulerint ſacrificium juge, Eccleſ.10.v.17. Aliâs in Targum effertur per תדירא.

תמידי *Perennis, Jugis, Aſſiduus:* מקור תמידי Fons perennis. *Fœmininum,* הרבנות והשררה אינא תמידית *Magiſtratus & poteſtas non eſt perennis.* חיים תמידיים *Vita æterna.*

תמידות · התמדת *Continuitas, Continuatio, Perennitas, Aſſiduitas, Rab.* התמדת השתיה Continuatio potationis, R.David, Hoſ.4.11. בהתמדה *Cum continuatione, continuò, jugiter, perenniter:* שידלוף בבית בהתמדה Quod ſtillat in domo jugiter, R.Levi Prov.19.13. התמדת המין Continuatio, continua conſervatio ſpeciei.

II. תמר *Vinacea, quæ ex uvis preſſis remanent:* מתמר *Loram ſive Loream faciens, qui aquam vinaceis affundit, & macerata denuò prælo ſubjicit. Potus inde expreſſus dicitur Lora, Græcis δευτερίας, Vinum ſecundarium. Hinc apud Talmudicos,* נותן מים על התמד Fundens aquam ſuper vinacea, vocatur מתמד: potus ipſe, יין גרוע Vinum minutum, Maaſer. cap.ult. *Interdum pro ipſa Lora ſumitur:* התמד עד שלא החמיץ Lora antequam aceſcat, vel, acrem ſaporem aſſumat, Cholin fol.25.2. Vide & Peſach. fol.42.2.

תמה *Admirari, Obstupescere, ut Hebraicè. Præteritum,* תמהו Sic obstupuerunt, Psal.48.6. ותמהו גבריא Et obstupuerunt viri isti, Genes.43.33. *Particip.* והות תמיהא ומתמהא Et fuit admirata & obstupefacta, Esth.1.3. in secundo Targum. *Futurum,* לא תתמה בלבך Non miraberis in animo tuo, Eccles.5.7. גבר לחבריה יתמהון Quisq; ad proximum suum obstupescet, Jesa.13.8. יתמהון עלך תימה Obstupescent super te stupore, Hebr. יצערו עליך שער Horrescent de te horrore, Ezech.32.10. *Aphel, Participiū,* ומתמהא, antea in Participio. *Pahel,* בכין ומתמהין Flebant & mirabantur, Esth.1.v.3. in principio secundi Targum. Sic hæc in libris punctata sunt. Rectiùs legentur ex Ithpahel, ומתמהא Et stupore correpta, in stuporem rapta; ומתמהין Et in stuporem rapti. Sic Hebraicè התמהו, Habac.1.v.5. literâ characteristicâ ת in ת radicale per Dages contractâ.

התמיה Talm. *Admirari fecit, Admirationem injecit, Admirationem peperit:* אינו אלא מן התמהין Illud non est nisi ex iis quæ admirationem pariunt, Menach. fol.40.1.

תמהא *Miraculum, res mirabilis & stupenda. Usurpatur pro Hebræo* מופת *in Jonathane in Legem & Targum Psalmorum:* הבו לכון תמהא Date vobis miraculum, Onkelos, אתא signum, prodigium, Exod.7.9. ויתן לכון את או תמהא Et dederit vobis signum & miraculum illud, Deut.13.1. היך תמהא הויתי לסגיאין Sicut miraculum fui multis, Psal.71.7. *Plurale,* אתין ותמהין רברבין Signa & miracula multa, Deut.6.22. באתין ובתמהין Signis & miraculis, Deut.4.34. לאתין ולתמהין In signa & miracula, Deut.28.46. לכלהון אתיא ותמהי פרישתא Omnia signa & miracula admiranda sive prodigiosa, Deut.34.11. אתיא ותמהיא Signa & miracula, Deut.7.19. *Cum Affix.* ית אתותי וית תמהי Signa mea & miracula mea, Exod.7.3. לאסגאה תמהי Ad multiplicandum miracula mea, Exod.11.v.9. תמהוי ודיני פומיה Miracula ejus & judicia oris ejus, Psal.105.5. אתוי ותמהוי Signa sua & prodigia sua, Psal.78.43. *Talm. & Rab.* אתמהא *Mirum est, Miror ego.* Frequens est in Beres. rabba. Ponitur sic absolutè. Vide sect.1. ubi bis ita occurrit, sic sect.3. Usus ejus est, quando expositionem alicujus in dubium vocat, vel eam tamquam paradoxam admirantur.

תימה *Admiratio, Stupor. Scribendum* תימה *cum Mappik, ut ipsa Radix, aut est cōtractum pro* תימהא: ut: תימה ושנו Stupor & mutatio, Hebr. שמה Desolatio, Stupor, Jerem.5.30. יתמהון עלך תימה, ut suprà ad Futurum: ותמהוי כמה תקיפין Et miracula ejus quàm valida sunt! Dan.3.33. *Huc referri possit & illud;* Et posuit rex Assuerus תמה stuporem, rem stupendam, in terra, Esth.10.v.1. Quidam, *Tributum,* quia ponitur pro Hebr. מס. Sed hoc usu non est ei simile. Stupendum autem fuit, quòd Assuerus in tanta persecutione Hamanis non tantùm Judæis quietem concesserit, sed & fecerit בני חורין liberos, reliquis autem populis tributum imposuerit, ut Targum ibi habet.

תמיהה *& contractè,* תמיה *Admiratio, Mirum, Rab.* תמיהה גדולה לי Admiratio magna mihi est, magnopere miror.

תימה *Avis mundæ species,* Cholin folio 140.a. *In Aruch scribitur* תמא.

תמוא · תמון *Animal stupendum, ferum, sylvestre. Plurale,* וישרון תמן תמון Et habitabunt ibi animalia stupenda, Hebr. ציים, Jesa.13.21. R. David exponit *Martes.* Biblia Regia, *Simiæ. Cum Chirek ab initio,* יערעון תמון בחתולין Obveniēt martes felibus, Jesa.34.14. Jerem.50.39.

תמהתא *Sic adducitur hic in Aruch, sed in Gemara scribitur per* ח *in medio; unde vide illud in* תמח.

תמז תמוז *Nomen mensis Junii. In Targum Jonathanis:* Et aquæ (diluvii) ibant & deficiebant usque ad mensem decimum, ירח תמוז נחתו בחד לירחא אתחמיאו רישי טוריא mensem Tammus, in Tammus primo die mensis visa fuerunt rursus cacumina montium, Genes.8.5. Vocatur decimus, respectu Septēbris, qui est primus mensis anni à creatione mundi. תקופת תמוז Solstitium Junii.

תמוזא *Idoli nomen,* Ezech.8.v.14. Vide Com. R.Davidis hoc loco.

תמח תמחוי *Talm. Scutella magna, Catinus, Paropsis. Apud Talmudicos,* מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי Qui habet cibum duorum prandiorum (ad sabbathum) nihil accipiat ex paropside, Schab. fol.118.1. Glossa, תמחוי est Scutella magna, in qua eleemosynarii colligunt cibum pro pauperibus ab aliis, ac distribuunt ipsis pro duobus prandiis sabbathinis. גבאי תמחוי בזמן שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן Exactores scutellarum, i.e. cibi pauperum, quando non habēt pauperes quibus distribuant, vendunt cibum aliis, sed non vendūt sibiipsis, Bava metzia fol.38.1. תמחוי של צדקה Scutella eleemosynaria. המתפרנס מן התמחוי Qui alitur ex scutella eleemosynaria, id est, pauperrimus: vide Jore dea sect.256. & Majemon. in Hilch. mattanoth anijm cap.9. §.1. *Et generalius,* אוכל עמו על השולחן אבל לא מן התמחוי Comedit cum eo in eadem mensa, sed nō ex eadem paropside, Nedarim cap.4. in Misna. תמחוי המזומן Paropsis specificata, variarum specierum, i.e. in plura

plura conceptacula quasi ſpeciales & diſtinctas ſcutellulas diſtincta, in quibus diverſi cibi ſimul apponuntur, Kelim capite 16. *Pluraliter,* שֶׁאָכְלוּ בִּשְׁנֵי תַמְחוּין Quæ comedunt in duabus ſcutellis, Schab. fol.71.1.

תִּימְחָתָא *Folia arboris, ut Aruch explicat:* Schab. fol.51.2. *In Aruch ſcribitur* תמחתא, *ſed per* ח *in Gemara.*

תמך תַּמְכְּתָא · תַּמְכָּה · תַּמְכָּא *Herbæ amaræ ſpecies. Rabbi Salomon ſcribit, vocari vulgo* מרוביא. *Majemon, ſpeciem Intybi hortenſis facit. Aruch* קירו *& ſecundum quoſdam* מרויו *Marrubium, cujus plures ſpecies Herbaria numerant.* מיב הגרל סביבות הרקל. *In Talm. Hieroſolymitano cap. 2. Peſach. in Gemara explicatur per* גנגידין. *Id videtur eſſe* γιγγίδιον *Gingidium, herbula ſylveſtri paſtinacæ ſimilis, tenuior, & amarior: radice parvâ candicante ſubamarâ, ut ſcribit Dioſcorides lib. 2. cap.167. quem vide ulteriùs, & Plinium lib.20. cap.5. ubi inter Syrorum olera refert.* Ejus uſus Judæis fuit in eſu agni paſchalis, & intelligitur ſub nomine herbarum amararum, de quibus Moſes præcepit Exod.12.8. *Apud Talmudicos, in Peſach. cap.2. Traditio eſt:* Hæ ſunt herbæ, quarum eſu homo fungitur officio ſuo in Paſchate, בחזרת בתמכא Lactuca, marrubium, &c. *In Targum,* עַל תַּמְכָּה וְעוּלְשִׁין יֵיכְלוּנֵיהּ Cum marrubio & intybo comedent eum, Hebr. עַל מְרֹרִים Cum amaris herbis, Exod.12.8. Hæ memoriale erant ejus, וַיְמָרְרוּ *Et amaram effecerunt vitam ipſorum*, Exod.1.14. רְאָכְלִין יַת נִכְסַת חַגָּא טְוֵי נוּרָא עַל תַּמְכָה וְעוּלְשִׁין Qui comedũt ſacrificium feſti paſchatis, aſſatum igne, cum marrubio & intybo, Cantic.2.v.9. *Hodie Judæi utuntur Raphano majori, Meerrettich/ Chærephylo ſive chærefolio, Körbelkraut/ Petroſelino, hederæ foliis, & ſimilibus, pro diverſitate regionum & locorum.*

תמל, אִתְמְלֵי · תְּמָלֵי *Heri, Antè, Antea, Hebr.* אֶתְמוֹל · תְּמוֹל : ut, אַף תְּמָלֵי אַף יוֹמָא דֵין Etiam heri, etiam hodiè, 2.Sam.20.27. אַף תְּמָלֵי אַף מִדְקַמּוֹהִי Etiam heri, etiam antea, 2.Sam.3.17. תְּמָלֵי אֲתֵיתָא Heri veniſti, 2.Sam.15.20. הֵיךְ יוֹמָא רְאִתְמָלֵי Sicut dies qui heri, id eſt, heſternus, Pſal. 90. 4. אַף מֵאִתְמָלֵי אַף מִדְקַמּוֹהִי Etiam ab heri, etiã ab antea, Exod.4.10. כְּמֵאִתְמָלֵי וּמִתְקַמּוֹהִי Sicut ab heri & ab antea, Geneſ.31.2. מֵאִתְמוֹל וּלְאַרְקַמּוּ Ab heri & ab antea, Deuter.4.42. in Targum Hieroſol.

תֵּימְלִיוס *Fundamentum. Eſt Græcum* θεμέλιον. *Plural.* לידע היאך קובע תמליוסים Ut ſciret quomodo poneret fundamenta, Bereſ. rabba ſect.3. in princ. לחפור תימוליוסים של בית המקדש Ad fodiendum fundamenta domus ſanctuarii, Talm. Hieroſol. Sanhed. fol.29.1.

בַּר־תַּמְלִיוֹן *Bentamalion. Nomen ſpiritus maligni ſive* שֵׁד *dæmonis cujuſdam:* יצא לקראתו בן תמליון Egreſſus eſt ei obviam Bentamalion, dicens: רצונכם אבוא עמכם Placet'ne vobis ut eam vobiſcum? &c. על בברתיה דקיסר Ingreſſus eſt filiam Cæſaris. Dixit R. Schimeon ben Jochai, cùm eò perveniſſet, בן תמליון צא בן תמליון Bentamalion, egredere bentamalion, &c. Talm. Meila fol.17.2. Hujus dæmonis operâ recuperarunt ibi Judæi diplomata Cæſaris, quæ promulgaverat de abolendo ſabbatho ipſorum & aliis exercitiis, quæ poſtea liberè rurſus exercuerunt.

תַּמְלִירת *Furfur, Quiſquiliæ,* Guido ex Zohar.

תָּמַם *Abſolvere, Abſolvi, Compleri, Perfici, Conſumi,* Hebr. *Sic apud Talmudicos,* הָתָם תָּיְמִי הָכָא לָא תָּיְמִי Illic conſumuntur, hîc non conſumuntur, Eruvin fol.88.col.2. *In Targum per* שלם *communiter transfertur, excepto unico Nomine quod ſequitur, ut Elias notavit. At verò in Targum Proverbiorum plura inveniuntur, ut ſequentia probant.*

תְּמִים *Integer, Perfectus, Immaculatus, vitiis peccatorum graviorum non infectus. Plurale,* וּתְמִימֵי נִרְתוּן טָבְתָא At integri poſſidebunt bonum, Proverb. 28.10. וְצָבֵי בְּאִלֵּין דִּתְמִימִין Et delectatur illis, qui integri ſunt, Prov.28.20. צִדְקְתָא תִּנְטַר לְאִלֵּין דִּתְמִימִין Juſtitia conſervat illos qui integri ſunt, Prov.13.6. Aliâs redditur etiam in hoc libro דְּלָא מוּם Abſque macula, Immaculatus.

תְּמִימוּתָא *Integritas, Perfectio:* תְּמִימוּתָא דִּתְרִיצֵי תְּדַבַּר אִנּוּן Integritas rectorum ducit eos, Prov.11. verſ.3. סָנֵין תְּמִימוּתָא Odio habent integritatem, Prov. 29.10. דִּמְהַלֵּךְ בִּתְמִימוּתָא Qui ambulat in integritate, Prov.10.9. Sic 28.18. *Cum Affix.* דִּמְהַלֵּךְ בִּתְמִימוּתֵיהּ Qui ambulat in integritate ſua, Proverb.28.6.

תֻּם *Idem:* וְאָזְלִין לְתֻמְהוֹן Et ambulabant in integritate ſua, Heb. לְתֻמָּם, 2.Sam.15.11. Hoc illud unum eſt, quod Elias obſervaverat.

תּוּמַּיָּא · תּוּמִּין *Thummim, Perfectiones.* De Urim & Thummim agitur in Lexicis Hebraicis. Perfectiones hîc ſunt Effectiones, executiones lucis, id eſt, conſilii divini, quod per Urim ſignificabatur: ותתן בְּחוֹשֶׁן דִּינָא יַת אוּרַיָּא וְיַת תּוּמַּיָּא Et dabis ſive pones in pectorali (ornamento) judicii Urim & Thummim, Exod.28.30. Lev.8.8. Deuter.33.8.

תּוּמִין *Defectus pilis palpebrarum, cujus pili in palpebris conſumpti ſunt, quod vitium eſt in primogenito,* Bechor. fol.44.1. *In Aruch ſcribitur* תימן.

תמן תְּמָנֵי · תְּמָנְיָא · תְּמָנַת · תְּמָנֵי *Octo,* Hebraicè שְׁמֹנָה · שְׁמֹנֶה · שְׁמֹנַת : ut, תְּמָנֵי מְאָה שְׁנִין תְּמָנֵי Octo centum, octoginti anni, Geneſ.5.4. תְּלַת מְאָה עַסְרֵי שְׁנִין Octodecim anni, Judic.3.14. ותמני עסר

וּתְמָנֵי עֲסַר Trecentos & octodecim, Genes.14.14. עֶשְׂרִין וּתְמָנֵי אַמִּין Viginti & octo cubiti, Exod.26. v.2. אַרְבְּעִין וּתְמָנֵי קִרְוִין Quadraginta & octo urbes, Num.35.7. וּבַר תְּמַנְיָא יוֹמִין Et filius octo dierum, Genes.17.12. תְּמַנְיָא אִלֵּין Octo illos, Gen.22. v.23. תְּמַנְיָא דַפִּין Octo asseres, Exod.26.25. תְּמַנְיָא תוֹרִין תְּמַנְיָא דִכְרִין Octo boves, Numer.7.8. Octo arietes, Numer.29.29. וְלֵיהּ תְּמַנְיָא בְנִין Et ipsi erant octo filii, 1.Sam.17.12. וּתְמַנְיָא רַבְרְבֵי אֱנָשָׁא Et octo principes virorum, Mich.5.5. בִּתְמַנְיָא גֻבְרִין Cum octo viris, Jerem.41.15. עַל כִּנָּרָא דִתְמַנְיָא נִימַיָא In cithara octo chordarum, Psal.6.1. Sic 12.1. תְּמָנַת עֲסַר אַלְפִין Octodecim millia, Judic.20.25.

תְּמָנַן · תְּמָנִן *Octoginta*: וּמֹשֶׁה בַר תְּמָנַן שְׁנִין Et Moses filius erat octoginta annorum, Exod.7.v.7. תְּמָנַן גֻבְרִין Octoginta viri, Jerem.41.5. וּתְמָנַן וְתַרְתֵּין שְׁנִין Et octoginta duorum annorum, Gen 5.25. שִׁית מְאָה וּתְמָנַן אַחְמְשִׁין Sexcentas & octoginta arcas, Esth.1.4. מִזְדַּבַּן בִּתְמָנַן כְּסַף Venderetur octoginta argenteis, 2.Reg.6.25.

תְּמִינָאָה · תְּמִינָאָה *Octavus*: בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה In die octavo, Exod.22.v.30. יָת שַׁתָּא תְּמִינֵיתָא Octavum annum, Lev.25.22. הוּא יַרְחָא תְּמִינָאָה Iste est mensis octavus, 1.Reg.6.38.

תְּמָנֵסַר · תְּמָנֵיסַר *Octodecim. Vox composita ex* תְּמָנֵי *&* עֲסַר, *quæ compositio Hierosolymitanis usitatissima*: תְּלַת מְאָה וּתְמָנֵיסַר Trecentos & octodecim, Genes.14.14. in Jonathane.

תְּמָנַן כִּתְמַן Vide supra in תם.

תומן Talm. *Mensuræ species, dimidium Logi sive sextarii, ut R. Salomon explicat in Bava bathra fol.90. col.2.* Sextarius autem mensura est sex ovorum.

תומנתא *Idem*, Talm. Hieros. cap.8. Glossa, *Est mensura, quæ octava pars est mensuræ majoris.* Vide & י״ף Hieros. cap.2. fol.41.1.

תּוּמַנְיָא *Mensuræ nomen, quæ eadem fuit, sed diversis temporibus major & minor. Eadem cum* תומן. *In Gemara*, תמניתא קדמייתא Mensura illa prisca, quæ fuit in Tiberia, major fuit hodierno quartario, Pesach. fol.109.1.

תמס תֵּמִיסְטִיּוֹס *Themistius, Philosophus Græcorum, paraphrastes Aristotelis.* Ejus mentio in More Mosis Majemonidis.

תמר תָּמָר · תומר *Palma, ut Hebraicè*: דְּכַתְּלוּ לְלוּלָבֵי דְתָמָר Qui similes sunt ramis palmæ, Cant.2.12. & 7.8. *Aliâs* תָּמָר *Hebræum, transfertur* דִּקְלָא. *In precibus*, יום פנה כצל תומר Dies inclinavit ut umbra palmæ.

תַּמַּר *Columnam facere, In modum columnæ ascendere, rectâ scil. instar palmæ, quomodo appellantur Hebraicè* תִּמְרוֹת עָשָׁן *Columnæ fumi, Joel.2.30. ubi vide R. Kimchium. Sic olim laudatus fuit suffitus, cujus fumus instar columnæ ascenderet. Hinc legitur apud Talmudicos*: Domus Abhtinas exercitata erat in confectione suffitus, sed noluit quemquam id docere. Miserunt ergo Sapientes, & adduxerunt artifices ex Alexandria Ægypti, qui noverant commiscere aromata suffitus sicut illi, sed non noverant attollere fumum ut ipsi: שֶׁל הַלָּלוּ מִתַּמֵּר וְעוֹלֶה כְּמַקֵּל istorum suffitus faciebat columnã & ascendebat instar baculi rectè, שֶׁל הַלָּלוּ מִפְצִיעַ לְכָאן וּלְכָאן horũ autem diffindebat se hincinde, &c. Joma fol.38.1. & 28.2.

תומרא · תְּמָרָא *Dactylus, fructus palmæ. In Targum*, וּמִן תְּמָרְהָא עָבְדִין דּוּבְשָׁא Et ex dactylis ejus faciunt mel, Deuter.8.v.8. in Targum Hierosol. ubi Jonathan תּוּמְרַיָּא, pro quo communius dicitur תומרא. *Apud Talmudicos*, תַּמְרֵי מִקְּמֵי נַהֲמָא כִּבְרָא לְדִקְלָא בָּתַר נַהֲמָא כְּעַבְרָא לְדַשָּׁא *Dactyli ante cibum sunt sicut securis ad arborem: post cibum, ut vectis ad januam*, Ketubh. fol.10.2. Aruch exponit, Qui comedit dactylos אליבא ריקנא corde vacuo, id est, stomacho vacuo & jejuno, frangunt corpus, ut securis arborem, post prandiũ corroborant corpus ut vectis firmat januam. *Virtutes dactylorum*: תמרי משבען ומשחנן ומשלשלן ומאשרן: Dactyli satiant, calefaciunt, laxant & corroborant, Gittin fol.70.1. Ketubh. fol.10.2. *Dicitur & fœmininâ terminatione* תַּמְרְתָא: ut, תמרתא דשומנא Dactylus pinguedinis, pinguis, Kethubhoth fol.61.1. quod in Aruch hoc loco & in חן adducitur, תַּמְרְתָא דְחִינוּתָא, Dactylus gratiositatis, id est, gratus, Sota fol.49.1. Id epitheti, inquit, datum fuisse omnis generis primitiis fructuum, qui omnium sequentium sunt gratissimi.

תְּמָרוֹת *Dactyli. Sic etiam vocantur baccæ capparis inter folia adhuc extuberantes & crescentes, donec in florem erumpant. Sic & Calyces sive Folliculi aliorum fructuum, in quibus adhuc flos & granum semenq́, continetur, vocantur* תמרות, *quòd dactylis similes sunt.* De הדלועין Cucurbitis dicitur in Talm. Schebhiith cap.5. תמרות שלהן אסורות בשביעית Calyces ipsarum prohibiti sunt anno septimo. Sic flores sive calyculi florum capparis vocantur תמרות, ut est in קפרס. Item, תמרות של תחלתן Folliculi fœnigræci, sinapi, &c. in Maaseroth cap.7. Condiri talia solebant ad delicias, & tunc quædam istorum decimabantur, quædam non.

תִּמְרָה *Fumus, columna fumi*: משעלה תמרתו Ex quo ascendit fumus ejus, vel, columna ejus, scil. suffitus, Chol. fol.111. Berachoth fol.43. *Sic Hebraicè*, תִּמְרוֹת עָשָׁן Columnæ fumi, Cant.3.6.

תמור *Idem*: תימור של חמה Columna solis, orientis, scil. תימור של לבנה Columna ascendens lunæ, Joma fol.28.2.

תִּימְרָא *Palpebra. Plurale*, תִּימְרִין · תִּימוּרִין *Palpebræ.*

pebræ: Hebr. עַפְעַפַּיִם*, pro quo in Targum ponitur:* ut, לָא יֶחֱמֵי בְּתִימוֹרֵי קְרִיתָא Non visurus fuisset palpebras auroræ, Job.3.v.9. וְעֵינוֹי כְּתִימוֹרֵי קְרִיתָא Et oculi ejus sunt sicut palpebræ auroræ, Job.41.9. אַחַדְתָּא תִּימוֹרְתָא דְעֵינַי Tenuisti palpebras oculorum meorum, Psal.77.5. Veneta hîc mendosa sunt. *Cum Affixis Pron.* תִּימוֹרוֹי מְבַחֲנָן בְּנֵי נָשָׁא Palpebræ ejus probant filios hominum, Psal.11.4. Veneta hîc rursus mendosa sunt. וְתִימוֹרָיךְ נִתְרְצוּן לְקוּבְלָךְ Et palpebræ tuæ rectà spectent coram te, Prov.4 25. וְעַל תִּימוֹרַי טוּלֵי מוֹתָא Et super palpebris meis umbræ mortis sunt, Jobi 16.vers.16. לְתִימוֹרַי נִימְתָא Palpebris meis dormitationem, Psalm.132.4. *Apud Talmudicos,* תִּימְרָא דְתַרְנְגוּלְתָּא מִדְּלֵי לְעֵילָא דְדָיֵיר אַדְּפֵי וְאִי עָיֵיל קִטְרָא מִתְעַוְּרָא Quare palpebra gallinæ suspensa est sursum? quia habitat in trabibus, & cùm ascendit fumus, excæcaretur, Schab. fol.77.1. Palpebra inferior in gallinaceo genere major est superiori, eamque obtegit, ne fumus ascendens oculum ejus ingrediatur, & eum excæcet. Noctu enim trabes superiores in domibus rusticorum petunt, quò etiam fumus ascendit, cùm fumariis plerumq; careant.

תנב תּוּנְבָא *Fastidium:* וּמִתּוּנְבָא דְנָקִיט לֵיהּ Et propter fastidium quod occupat ipsum, rejicit anima ejus cibum, Job.33.20. *Apud Talmudicos,* תונבא הוא דנקיט ליה Fastidium est quod cepit eum, Joma fol.83.col.1. R.Salomon exponit שִׁטּוּת, Gall. אשטורדישון *Estourdisson, estourdissemant,* id est, *Perturbatio animi, stupor mentis, Amentia, insania, Furor.* תונבא בעלמא הוא דנקט לדה Stupor vel furor quidam levis (morbi) est, qui occupavit eam, Nidda fol.37.col.2. Glossa, Stupor mentis præ quo non sentit dolorem מחמת שעמומית החולי propter furorem morbi. *Aruch exponit,* טרידות דעת id est, *Expulsio, eversio mentis.*

תְּנָא תְּנָה *Tradere, Docere, Discere: Legere: Verbum est Talmudicorũ proprium, quando in Gemara doctrinam ex Mischna vel Barajetha explicant, urgent vel disputant. Respondet Rabbinorum verbo* שָׁנָה *quod idem est. Quandoq; discipulis tribuitur, quandoque Doctoribus & Præceptoribus, unde illo respectu est* Discere, *hoc* Docere, *quod prudentis Lectoris est discernere. Aliâs juxta communem linguæ usum deberet in Kal esse* Discere, *in Pahel* Docere, *sed usus exemplorum repugnat. Præteritum,* תָּנֵי רַבִּי יוֹסֵף Docebat, docuit R. Joseph *Dicitur &* תָּנָא *vel* תְּנָא Traditum, doctum est, scil. in Misna. מאן תנא Quis docuit? ריתנא Quòd docuit, vel didicit? תָּנוּ רַבָּנָן Docuerunt Rabbini. *Elias monet, vulgares Judæos id proferre* תְּנוּ *vel* תָּנוּ *ex forma Hebraica, sed errare eos, cùm Danielis liber abunde probet, hanc personam in Quiescentibus tertiâ* ה *efferri formâ* תְּנוֹ Tradiderunt, scil. in Mischna, *& sic semper in Verbo, ut dictum.* תְּנֵינָא Didicimus vel תָּנֵינָא docuimus. תנינא להא דתנו רבנן Didicimus id quod docuerunt Rabbini, id est, discimus in Mischna confirmationem ejus, quod docent Rabbini in Barajetha, vide Halicholam cap.1. *Participium,* וְהָכִי קָתָנֵי Et sic docet, vel separatim, קָא תָּנֵי. Particula קא quasi expletiva est ex communi idiotismo Talmud, & servit communiter Participio. מִדְּקָתָנֵי דְקָתָנֵי vel דְּתָנֵי Quia, quòd docet, דְּלָא קָתָנֵי Quia non docet vel docuit. תְּנַן הָתָם Docemus vel docuimus illic, scilic. in alio tractatu, vel alio capite: דְּהָא תְּנַן, וְהָתְנַן, vel וְהָא תְּנַן Nam ecce docemus vel docuimus in Mischna. תְּנֵינַן Docemus nos, compositum ex תְּנַן & אֲנַן, vel Docuimus. דִּתְנַן Quia docemus vel discimus in Mischna. *Infinitivus,* וְהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי Nã docere debuit, docendum ipsi erat. *Et ex alia forma,* לְתַנּוּיֵי פִּרְקִין בְּסִפְרָא Ad discendum capita quædam in libro hoc. *Ex Pahel,* אִיכָּא דְמַתְנֵי Est qui docet, vel, Sunt qui docent, Quidam docet. וַאֲנַן קָא מְתַנֵּינַן טוּבָא Nos verò docemus vel docentes fuimus, docuimus multa. לְתַנֵּי Docendum, doceat: לְתַנֵּי מִשְּׁעַת צֵאת הַכּוֹכָבִים Doceat ergo, à tempore egressus sive ortus stellarum. In libro הליכות עולם scribitur folio 4.2. *vocem* והתנן *quandoq; esse objectionis, quandoq; confirmationis. Quando objectionis est, scribitur* וְהָתְנַן *sine* א *post* ה, *& legendum ac pronunciandum* בתמיה *cũ admiratione & interrogationis affectu,* Sed nonne docuimus in Mischna? *Quod autem est* סיוע *confirmationis & auxilii, scribitur* וְהָא תְּנַן *cum* א *post* ה *& legendũ* בניחותא *cum lenitate, placidè & leniter;* Nam docuimus. *Item* תְּנַן תְּנֵינַן תנן התם Docuimus illic, nempe in libro alio. *Quandoque est in eodem capite, vel capitibus aliis ejusdem libri.* Unde ad illud תנן התם Pesachim fol.4.2. R.Salomon notat, גרסינן ואע״ג דבפירקין היא Legimus sic, etiamsi in hoc capite sit. *Item,* Omne תנו רבנן Docuerunt Rabbini, de Barajetha intelligendum. Quid sit Barajetha, suo loco explicatum est in בר.

תַּנָּא *Doctor Talmudicus. Pluraliter,* תַּנָּאִים *Doctores;* תְּרֵי תַנָּאֵי Duo doctores. כְּתַנָּאֵי Secundum Doctores Talmudicos, sicut de eo docent vel disputant Doctores: הֵיכָא קָאֵי תַּנָּא Ubi substitit Doctor? in docendo scilicet: תַּנָּא אַקְּרָא קָאֵי Doctor ad versiculum istum Scripturæ substitit: תַּנָּא פָּתַח בְּעַרְבִית Doctor incepit à vespertino tempore. תני תנא קמיה דרבי יוחנן Docuit Doctor coram Rabbi Jochanan. *In hac postrema locutione Tanna est Doctor Amora sive Gemarista, qui Mischnam sive Traditionem ex ore præceptoris, ut ratam accepit,*

accepit, eamq́ rursus publicè recenset & explicat, cujus explicatio in Gemarâ relata est. Aliâs Tanna sive Tannaim sunt Doctores Authores Mischnæ, qui Legem oralem sive non-scriptam in certas Theses, Leges sive Aphorismos retulerunt, qui vocantur Mischna, Doctrina. At Explicationes, Disputationes, Decisiones super eam, dicuntur Gemara. De istis alibi, לֵימָא תַּנֵּי תַּנָּאֵי כְּהָנֵי תַּנָּאֵי Dicendum'ne est, hos Doctores esse sicut istos Doctores? id est, hos eandem movere controversiam; quam isti, hos idem disputare quod istj, etiamsi verbis diversis.

תַּנִּי, *emph.* תַּנָּיָא *Docens, Doctor. Hic literis transpositis dicitur quasi* איתן *Fortis, exercitatus in traditionibus Talmudicis.* Vide Zohar in Exod. col. 197.

תַּנּוֹי *Mischnaicus, Doctor mischnarum sive Talmudicus:* אלא דהוה קריי ותנוי ופייטן Propterea quòd fuit bonus Biblicus, Talmudicus & Poëta, Vajikra rab. sect. 30. Vide & mox infrà: Glossa, תנוי id est, בעל משנה.

תַּנְיָא *Traditio, Doctrina. Denotat hoc nomen semper doctrinā sive sententiam, quam vocant* ברייתא *Barajetha, propterea quòd extra Scholam Hierosolymitanam tradita sit & decisa. Ubi sic absolutè ponitur, Judæi Germani semper explicant,* Wir haben in einer *Barajetha* gelehret/ In Barajetha docuimus: כְּדְתַנְיָא · לִכְדְתַנְיָא Juxta traditionem Barajethæ, juxta id quod in Barajetha docuimus vel didicimus. וְהָא תַנְיָא Nam ecce traditio est, Utique in Barajetha docuimus. Illud probationi & confirmationi præcedentis sententiæ inservit, sicut antea de והא תנן dictum. At וְהַתַנְיָא Nunquid enim traditio est? nunquid in Barajetha docuimus vel edoctum est? illud interrogationi vel objectioni servit, sicut & antè de והתנן diximus. תַּנְיָא אִידָךְ Traditio alia, In alia traditione docuimus: תניא נמי הכי, Traditio etiam sic est, Traditimus etiam sic in quadam Barajetha.

תַּנּוּי · תַּנוּי *Doctrina, Studium:* אי משום תנוי Nū propter doctrinam? כולי תנוי בנזיקין Omnis doctrina, omne studiū erat in libris De damnis.

מַתְנִיתָא *Mischna, Textus Talmudicus sine Gemara: In Gemara autem Mischna sive Mathnita explicatur vel per Barajetha sive sententiam & decisionem extra Scholam traditam, vel per Tosaphta sive Additionem ad Mischnam, ubi ea angustior fuit vel magis concisa:* Hinc illud, כל מתניתא דלא תניא בי רבי חייא ובי רבי אושעיא משבשתא היא Omnis Mischna, quæ non est Traditio scholæ Rabbi Chaja & scholæ Rabbi Uschaja, confusio est: Cholin cap. 12. in fine. Hi duo sunt authores Barajethæ, quâ omnis Mischna explicatur & enarratur. לית הלכה כהא מתניתא Non est sententia juris secundum hanc Mischnam. במתניתא תנא In Mischna traditur, vel traditum est, vel tradidit. *Judæi interpretantur,* In Barajetha docuimus. איכא דמתני לה אמתניתא Quidam docent hoc usq; ad Mischnam. *Legitur & in Targum Jonathanis,* וְיָת שִׁית יְרִיעָן לְחוֹד כָּל קֳבֵיל שִׁית סִדְרֵי מַתְנִיתָא Et sex cortinas seorsum, contra sex ordines sive libros Mischnæ, Exod. 26.9. Liber Mischnajoth divisus est in sex סְדָרִים Ordines, id est; in libros alios sex distinctus est. *Plural.* מַתְנָן *& emphaticè* מַתְנְיָתָא*:* unde, מַתְנְיָתָא קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי Mischnæ repugnant, contrariæ sunt sibi invicem.

מַתְנִיתִין *Idem. Usurpatur singulariter, ut antecedens* מַתְנִיתָא*, cujus potiùs videtur esse plurale, Traditiones: Hinc,* סיפא ודאי פליגא אמתניתין רישא מי ליפא פליגא אמתניתין Finis certò adversatur Mischnæ: principium autem quis dicet repugnare Mischnæ? Berach. fol. 2. 2. ובמתניתין ליכא Et in Misna nonne aliquid est de eo? & כי קתני מתניתא כי קתני מתניתין Nam docet Mischna; idem sunt, Cholin fol. 140.2. & 141.1.

II. תְּנִי תְּנָא תַּנִּי *Narrare, Enarrare, Annunciare; Indicare. Vicina est hæc significatio priori. Nam qui docet, enarrat & annunciat rem incognitam, ut cognoscatur. Aliquando notatur ex forma Kal:* ut, דְתָאנֵי Qui annunciat, Hebr. מַגִּיד, Psal. 147. v. 19. א in medio index vocalis antecedentis est. *Infinitivus,* לְמִתְנָא לְכוֹן Ad indicandum vobis, Deut. 5.5. Similem formam vide Esdr. 5. v. 9. *Communiter ex Pahel notantur, quò præstat reliqua reduci. Respondet Hebræo* הִגִּיד *in Jonathane in Legem & Psalmis, aliquando etiam Verbo* סִפֵּר*. Præteritum,* מַה דַיְיָ עָתִיד לְמֶעְבַּד תַּנִּי לְפַרְעֹה Id quod Dominus facturus est, annunciavit Pharaoni, Genes. 41. v. 25. וְתַנִּי לְזֶרֶשׁ אִנְתְּתֵיהּ Et narravit Haman Zereschæ uxori suæ, Hebr. וַיְסַפֵּר, Esth. 6. v. 13. in secundo Targum. וְתַנִּי לְוַת שָׂרָה Et narravit ad Saram, id est, Saræ, Gen. 22.20. וְתַנִּי לְשָׁאוּל Et narravit Sauli, Psalm. 52.2. וְתַנִּי עַבְדָּא לְיִצְחָק Et nunciavit servus iste Isaaco, Hebr. וַיְסַפֵּר, Genes. 24. v. 66. וּרְהָטַת וְתַנִּיאַת לַאֲבוּהָא Et cucurrit & narravit patri suo, Genes. 29.12. וְאִלוּ תַנֵּיתָא לִי שַׁלְּחִתָּךְ Quòd si indicasses mihi, dimisissem te, Genes. 31. v. 27. וְלָא תַנִּית לִי Neque indicasti mihi, ibidem. Etiam hoc masculinum est sine א paragogico & præcedente Kametz, quę forma communior est. Sic, וְאוּף אַנְתְּ לָא תַנִּית לִי Etiam tu non indicasti mihi, Genes. 21.26. תַנֵּיתִי לְכוֹן יוֹמָא Indicavi vobis hodie, Deuter. 30. v. 18. וַאֲבָהָתַן תַּנִּיאוּ לָנָא Et Patres nostri enarrarunt nobis, Hebr. סִפְּרוּ לָנוּ, Psal. 78.3. וְתַנִּיאוּ לֵיהּ יָת Et enunciarunt ipsi omnia, quæ acciderant ipsis, Genes. 42. v. 29. וְתַנִּיאוּ לֵיהּ עַל עֵסֶק בֵּירָא Et narrarunt ipsi negotium fontis, Genes. 26.32. וְתַנֵּינָא לֵיהּ Et narravimus ipsi, Gen. 43. v. 6. *Participium præsens,* וְלֵית דִמְתַנֵּי לִי Sed nemo erat qui indicaret mihi, Genes. 41. v. 24. *Infinitivus,*

tivus, לְחַוָּאָה לְרִבּוֹנִי Ad annunciandum domino meo, Genes.32.5. לְחַוָּאָה בְּצַפְרָא טוּבָךְ Ad annunciandum manè benignitatem tuam, Psal.92.v.3. *Imperativus*, חַוִּי כְעַן לִי Indica nunc mihi, Genes. 24.v.23. *Fœmininum est*: תַּנּוּ לִי וְאִין לָא תַּנּוּ לִי Indicate mihi; sin minus, etiam indicate mihi, Genes.24.49. תַּנּוּ בְּעַמְמַיָּא עוֹבְדוֹי Annunciate in populis opera ejus, Psal.9.12. *Futur.* ארום חובי אתני Nam iniquitatem meam indicabo, Psalm.38.19. אֶתְנֵי כְעַן נִסּוֹי Enarrabo nunc signa miraculosa ejus, Psal.116.v.14. אסק ואתני לפרעה Ascendam & narrabo Pharaoni, Gen.46.31. Id ex forma Kal scriptum est. אתכנשו ואתני לכון Convenite, & indicabo vobis, Genes.49.1. in Targum Jeruschalmi. עַד דְּאַתְנֵי תְקוֹף אִדְרָעָךְ Donec annunciem fortitudinem brachii tui, Psal.71.v.18. וְתַתְנֵי לִבְרָךְ Et annunciabis filio tuo die illo, Exod.13.v.8. וּפוּמִי יְתַנֵּי תּוּשְׁבַּחְתָּךְ Et os meum annunciabit laudem tuam, Psal.51.v.17. וְיִתְנֵי לְכַהֲנָא Et indicabit sacerdoti, Levit.14.35. נתני צדיקותא Indicat justitiam, Proverb.12.17. ubi נ est pro characteristico ex more Syro. נְתַנֵּי תּוּשְׁבַּחְתָּךְ Annunciabimus laudem tuam, Hebr. נְסַפֵּר, Psal.79.13. וּתְחַוּוֹן לְאַבָּא Et narrabitis patri, Genes.45.v.13. תְּקוֹף גְבוּרְתָךְ יְתַנּוּן Et robur tuum annunciabunt, Psal.145.vers.4. וִיתַנּוּן לְכוֹן חַכִּימִין Et annunciabunt vobis sapientes, Deuter.32.7. in Targum Hierosolym. Sic Psalm.22.32. & 78.6. ex Kal. יתנון אנגלי מרומא צדקתיה Annunciabunt angeli excelsi justitiam ejus, Psal.97.6. Scribitur in Venetis & Regiis יְתַנְיָן quæ forma propriè est fœminina, Nomen autem sequens est masculinum, in quo genere meliùs ipsi Verbum respondet. *Ithpahel, Præteritum*, וְאִתְּנִי לְתָמָר Et indicatum fuit Tamaræ, Hebr. וַיֻּגַּד, Genes.38.13.

תנוי *vel* תנוי *Narratio, Nunciatio, Doctrina. Cum Pronomine*, וְתַנּוּיִי בְּאוּדְנֵיכוֹן Et narrationem vel doctrinam meam auribus vestris, Hebraicè וְאַחֲוָתִי quod est à חוה Nunciare, Job.13.17. Veneta וּתְנוּיִי, Regia וּתְנוּיִ, in quibus formis deest Pronomen, quod est in Hebræo. *Idem Nomen apud Talmudicos est usitatum, ut antè positum.* Vide & mox sequentem hujus Verbi usum.

III. תַּנִּי תַנֵּי *Acuere, Heb.* שָׁנַן. *Participium*, מְתַנַּן כְּלִישָּׁנְהוֹן Exacuunt linguam suam sicut serpens, Hebr. שָׁנְנוּ, Psal.140.4. *Futurum*, וּתְתַנְּנוּן לִבְנָךְ Et acues ea filiis tuis, Hebr. וְשִׁנַּנְתָּם, Deuter.6.7. *Ithpehal, Futurum*, וְחַרְבָּא דִבְנֵי עַמּוֹן תִּתְנֵי וּתְשֵׁיצֵי Et gladius filiorum Ammon acuetur, & perdet, id est, ut perdat, Hebr. חֶרֶב הוּחַדָּה Gladius acutus est, Ezech.21.9.

תנוי *Dicterium, Dictū acutum pungens, Fabula, acutè falsèq; dictum, Scomma. Plur.* לִמְתַלִּין וּלְתְנוּיִין In parabolas & dicteria, Hebr. לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה

Deuter.28.37. *Quia respondet Radici* שנן *ideo hìc commodè refertur.*

IV. תַּנִּי תְּנֵי *Iterare, Iterùm, secundò facere, Hebr.* שָׁנָה. *Præteritum*, וְלָא תְנָא לֵיהּ Et non iterabat ei ictum, 2.Sam.20.10. וַאֲמַר תְּנוֹ וּתְנוֹ Et dixit, Iterate, & iterarunt, 1.Reg.18.34. *Participium*, דְתָנֵי בִּסְכְלוּתֵיהּ Qui iterat stultitiam suam, Proverb.26.11. וּדְתָנֵי מִלְּתָא Et qui iterat sermonem, Proverb.17.9. *Imperativus*, תְּנוֹ ut anteà in Præterito. *Futur.* וְלָא אֶתְנֵי לֵיהּ Et non iterabo ei, 1.Sam.26.8. בָּתַר פִּתְגָמִי לָא יִתְנוּן Post verbum meum non iterabunt, Jobi.29.22. Libri habent יְתַנּוּן ex Pahel, sed cùm antecedentia omnia sint ex Kal, posśit & hoc inde legi. *Pahel*, תַּנִּי *Mutare, Hebr.* שַׁנּוֹת. *Participium*, וּמְתַנֵּי קְלַסְתֵּר אַפּוֹהִי Et mutat splendorem vultus sui, Hebraicè מְשַׁנֶּה פָנָיו, Job.14.20. *Ithpehal*, וְעַל דְּאִתְּנִי *Et quia iteratum fuit somnium, Hebr.* וְעַל הִשָּׁנוֹת, Genes. 41.v.32.

תִּנְיָנָא תִּנְיָן *Secundus*: וַהֲוָה צְפַר יוֹם תִּנְיָן Et fuit manè dies secundus, Genes.1.8. לְבֵית נְשַׁיָּא תִּנְיָן In domum mulierum, id est, gynæceum secundum, Esth.2.v.14. וְשׁוּם נַהֲרָא תִּנְיָנָא Et nomen fluvii secundi, Genes.2.v.13. בְּיַרְחָא תִּנְיָנָא In mense secundo, Genes.7.v.11. בִּרְתִיכָא תִּנְיָנָא In curru secundo, Genes.41.vers.43. וְתוֹר תִּנְיָנָא דְאִתְפַּטַּם Et juvencum secundum saginatum, Judic.6.25. וַאֲנָא אֱהֵי לָךְ לְתִנְיָן Et ego ero tibi in secundum, id est, secundus, 1.Sam.23.17. *Cum Affixo Pronomine*, וְתִנְיָנֵיהּ Et secundus ejus, 1.Sam.17. v.13. *Plurale*, תִּנְיָנִין וּתְלִיתָאִין Secundana & tertiana, Genes.6.v.16. וַאֲשַׁלֵּם לְתִנְיָנִין בִּקְרָבָאִין Et rependam secundanis ut tertianis, Jerem.16.v.18. *Fœmininum*, חֵיוָה אָחֳרִי תִּנְיָנָה Bestia alia secunda, Dan.2.4. Item תִּנְיָנְתָא. *Et aliter*, וְשׁוּם תִּנְיֵיתָא צִלָּה Et nomen secundæ Tzilla, Genes. 4.19. וּבִרְתִיכְתָּא תִּנְיֵיתָא Et in curru secundo, Zachar.6.2. בְּשַׁתָּא תִּנְיֵיתָא In anno secundo, Genes.47.18. בְּתִנְיֵיתָא נָטְלִין In secunda acie, secundo ordine proficiscebantur, Numer.2.16.

תִּנְיָנוּת *Secundò, Secundâ vice:* וַחֲלַם תִּנְיָנוּת Et somniavit secundò, Genes.41.5. וְיִצְטַבַּע תִּנְיָנוּת Et lavabitur secundò, Levit.13.58. וְתִנְיָנוּת Et secundò, 2.Sam.16.19. *In Daniele*, עֲנוֹ תִנְיָנוּת Responderunt secundò, cap.2.7.

תִּנְיָנוּת *Idem:* אַף בְּתִנְיָנְתָא Etiam secundâ vice, Jesa.43.2.

V. אִתְּנִי · וְאִתְנִי *Pacisci, Convenire, Transigere, apud Rabbinos & Talmudicos. Hinc*, רשאין בני העיר להתנות על המדות Licentiam habent urbani pacisci de mensuris, ut scilicet majores vel minores faciant, Bava bathra fol.8. col.2. עביד חד כיסא ואתני עלוה Fecit marsupium unum, & pactus est de eo: אתני עם הציבור Pactus est cum

cætu : אתנוי נמי לא צריכנא Pacifci etiam opus non habeo, ibid. fol.feq. התנה הקב״ה עם בריותיו Pactus eſt Deus cum creaturis ſuis. המתנה עם חבירו Paciſcitur cum proximo ſuo. אתני עמהון Convenit cum ipſis: אתני בימא למעבר ישראל בגויה ביבשתא ולמטבע למצראי Pactus eſt cum mari, ut tranſirent Iſraëlitæ per medum ejus in ſiccam, & ſubmergeret Ægyptios, Zohar in Exod. col.148. תו אתני בארעא Præterea pactus eſt cum terra, ut aperto ore devoraret Korach. ibid.

תְּנָאָה · תְּנָאָה *Pactum, Conventio, Conditio:* עשו תנאים Inierunt pacta, fecerunt conditiones. בתנאי *Cum conditione, conditionaliter. Sic in Targum,* עַל תְּנָאָה מִתּוֹכְחִין Cum conditione, conditionaliter reprehenſi ſunt, Deuteron.28.verſ.15. *Apud Talmudicos,* תנאי היו דברינו Conditionales fuerunt ſermones noſtri, Ketubh. fol.19. קיימו תנאייכון Servate, præſtate, confirmate pacta veſtra: ולא כך היו התנאים Neque ſic fuerunt pacta, Medr. Pſal.60.

תְּנָאִי *Conditionalis.* משפט תנאי Propoſitio conditionalis, *apud Logicos.*

תנן *Fumare. Reſpondet Hebræo* עָשַׁן. *Participium,* וְטוּרָא דְסִינַי תָּנֵן כּוּלֵּיהּ Et mons Sinai fumabat totus, Exod.19.v.18. *Participium Aphel,* כְּאוּדַיָּא מַתְנְנַיָּא Sicut titiones fumigantes, fumum emittentes, Jeſa.7.4.

תְּנָנָא · תְּנָן *Fumus:* תַּנּוּר דִּתְנָן Clibanus fumi, Geneſ.15.v.17. id eſt, fumans: יְמוּד דִּתְנָן Columnam fumi, Hebraicè מַשְׂאַת הֶעָשָׁן, Judic.20.38. וְהָא סְלִיק תְּנָנָא דְאַרְעָא Et ecce aſcendebat fumus terræ, Geneſ.19.v.28. תְּנָנָא דְקַרְתָּא Fumus urbis, Joſuæ 8.20. כִּתְנָנָא דְאַתּוּנָא Sicut fumus clibani, Geneſ.19.v.28. וּכִתְנָנָא לְעֵינֵי Et ſicut fumus oculis, Proverb.10.v.26. *Cum Pronomine,* וּסְלִיק תְּנָנֵיהּ Et aſcendit fumus ejus, Exod.19.verſ.18. יִסַּק תְּנָנְהוֹן Aſcendet fumus eorum, Jeſa.34.3. Hebr. בָּאְשָׁם Fætor ipſorum.

תַּנִּינָא , תַּנִּין *Balæna, Cetus, Draco, Serpens:* יְהֵי לְתַנִּינָא Erit in ſerpentem, id eſt, ſerpens, Hebraicè לְתַנִּין, Exod.7.v.9. דְּאַתְּ דָּמֵי לְתַנִּינָא רַבָּא Qui ſimilis es draconi vel balænæ maximæ habitanti in fluminibus, Ezech.29.3. דְּתַקִּיף כְּתַנִּינָא דְבְיַמָּא Qui fortis eſt ut balæna marina, Jeſa.27. v.1. דַּהֲווֹ תַקִּיפִין כְּתַנִּינָא Qui fuerunt fortes ut balæna, Jeſa.51.v.9. *Plurale,* יָת תַּנִּינַיָּא רַבְרְבַיָּא Cætos magnos, Geneſ.1.21. כִּמְרָרַת תַּנִּינַיָּא Ut venenum ſerpentum, Deuteron.32.verſ.33. ubi Jonathan, כִּמְרִירְתְּהוֹן דְּתַנִּינַיָּא quod idem. תְּבַרְתָּא רֵישֵׁי תַּנִּינַיָּא Fregiſti capita draconũ, Pſal.74.13. וַהֲווֹ לְתַנִּינַיָּא Et fuerunt in ſerpentes, Exod.7.12.

תנר תַּנּוּר *Furnus, Fornax, Clibanus:* מַשְׁכָּנָא הֵיךְ תַּנּוּרָא אִתְקַדְּרוּ Pelles noſtræ ut furnus atratæ ſunt, Threr.5.v.10. מַאֲפֵה תַנּוּר Coctum fornacis, Levit.2.v.4. תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתָּרְעוּן Furnus & teſtus franguntor, Levit.11.35. וְתַנּוּר בָּעִיר לֵיהּ Et fornax ardens ipſi, Jeſa.31.9. מַשְׁכָּנָא הֵיךְ תַּנּוּרָא אִתְקַדְּרוּ Pelles noſtræ ut furnus atratæ ſunt, Thren.5.10. דְּמִתְאַפֵּי בְּתַנּוּרָא Quod coctum eſt in fornace, Levit.2.4. in Jonathane. בְּתַנּוּרָא חַד Levit.26.26. כְּתַנּוּרָא בָּעַר Sicut clibanus ardens, Hoſeæ 7.verſ.4. וּבְתַנּוּרָךְ Et in clibanum tuum, Exod.7.v.28. *Plurale,* תַּנּוּרִין Furni, Levit.11.35. in Jonathane.

תסבר תְּסוּרָא · תּוּסְבְּרָא · תִּסְבְּרָא · תַּסְבְּרָא *Theſaurus. Corruptum eſt ex Græco* θησαυρὸς*, & ſic ab initio etiam cum* ט *ſcribitur, ut ſuo loco poſitum, & cum* ו *in medio loco* ב*, quomodo Græcæ formæ melius reſpondet. Sæpè autem* ב *lene cum* ו *apud Rabbinos permutatur. Plurale,* מִן תּוּסְבְּרַיָּא דִילֵיהּ Ex theſauris ſuis, Hebr. מֵאוֹצְרוֹתָיו, Pſal.135. v.7. *Cum Pronominibus,* תּוּסְבְּרָנָא מַלְיָן Theſauri noſtri pleni ſunt, Hebr. מְזָוֵינוּ Anguli noſtri, penuaria noſtra, Pſal.144.13. Vide & טסבר. In Elia hæc ſcribuntur per י conſonam in medio, pro ב. *Apud Rabbinos,* אני פותח לכם תסבריות של כסף וזהב Ego aperio vobis theſauros argenti & auri, Jalkut in Exod. fol.72. col.1. *Item,* בזין דתסוורתא חסרין מה נעביד ונמלא יתהון Quandoquidem theſauri exhauſti ſunt, quid faciemus, ut repleamus eos? Bereſch. rabba ſect.67. Citatur hic locus in Jalkut fol.34. col.3. & ſcribitur תיסבריא. *Et alibi,* פתחו לו תסווריות שלי Aperite ipſi theſauros meos, Jalkut fol.78. col.3. *Item,* למה נקרא חירם שהוא עתיד לערום תסווריות למלך המשיח Quare vocatur Hiram? quia expoſiturus eſt theſauros regi Meſsiæ, Bereſch. rabba ſect. 83. *Et mox ibidem:* Simile eſt principis cujuſdam Romani, שהיה מבזבז תסווריות של אביו qui prodigebat theſauros paternos, &c.

תסל תְּסִילָא · תְּסִיל *Pullus avium:* וְתַסִילָא בַּר יוֹן Et pullum, pullum columbinum. Heb. וְגוֹזָל, Geneſ.15.9. in Jonathane. עַל תְּסִילוֹי מְחוֹפֵף Et pullis ſuis incubat, Heb. עַל גּוֹזָלָיו, Deut.32.11. Jon. In Targum Jeruſchalmi גּוֹזָלוֹי juxta Hebræum. *Apud Talmudicos,* תסיל פסול משום תורין וכשר משום בני יונה i.e. Taſil profanus eſt ratione turturum, rectus autem ratione pullorum columbinorum, Cholin f.62.1. *Gloſſator notat, eſſe ſpeciem certam columbæ.* In Aruch MS. מין עוף. יונה על ביצי תסיל מהו ותסיל על ביצי יונה מהו Si columba incubet ovis תסיל quid eſt, & vice verſâ? Cholin fol.140. col.2. Gloſſ. תסיל eſt *avis munda, ſimilis columbæ.*

תסם תיסומן *Theſaurarius.* In Schemoth rabba ſect.47. Similis eſt res hæc regi, שהיה אוהב לתיסומן qui amabat theſaurarium ſuum, &c.

תסס Rab. *Fervere, Bullire, Ebullire. Apud Talmudicos*, ויין מגתו עד כמה כל זמן שהוא תוסס Et vinum ex torculari suo. Quamdiu id? toto tempore dum fervet; *Et mox*, יין תוסס אין בו משום גילוי Sanhedr. fol. 70. 1. Vinum novum sive mustum quamdiu fervet in vase (*German.* Jäsen) vocatur יין תוסס. *Id dicunt etiam* יין מחמיץ Vinum fermentans: שתוססין זה עם זה Quæ fervent unà, vel, invicem, duo scilic. mixta, verjäsen mit-einander/ ונעשים טעם אחד. & fiunt unius saporis.

תְּסִיסוּת · תסיסה: *Fervor, ebullitio musti in vase:* וכמה תסיסתו שלשה ימים Quamdiu durat fervor ejus? per tres dies, Sanhed. dicto loco, & Avoda sara fol. 30. col. 2. Dicitur etiam, בישול של יין בגתו Coctio vini in torculari suo.

תעב *Aphel*, אַתְעֵב *Abominabiliter agere: Præteritum*, דְאַתְעֵבְתְּ מִנְהֵן Quæ abominabilius egisti quàm istæ, Ezech. 16. 52. *Reliqua verbi* תְּעַב *exprimuntur per* רְחַק.

תּוֹעֵיבָא תּוֹעֵבָא *Abominatio, res abominanda:* דְאִתְרְעִיתוּן בֵּיהּ לְכוֹן Abominatio est, quam elegistis vobis, Jesa. 41. 24. תּוֹעֵבָא עֲבַדוּ תַּרְוֵיהוֹן Abominationem fecerunt ambo isti, Levit. 20. 13. Sic habent quidam libri, & rectè, quia in Hebræo absolutè dicitur תּוֹעֵבָה: alii תּוֹעַבְתָּא, quæ est forma emphatica, ut in sequentibus: תּוֹעַבְתָּא הִיא Res abominanda est, Lev. 18. 22. אִתְעֲבִידַת תּוֹעַבְתָּא הָדָא Facta est res abominanda hæc, Deut. 13. 14. בְּתוֹעַבְתָּא אַרְגִּיזוּ קֳדָמוֹהִי Cum re abominanda hac ad iram provocarunt ipsum, Deuter. 32. 16. In Hebr. est pluraliter בְּתוֹעֵבֹת, quod legit paraphrastes ex forma singulari. וּשְׁאָרֵיהּ לְתוֹעֵבָא אֶעְבַּד Et reliquum ejus in rem abominandam (idolum) faciam, Jesa. 44. v. 19. *Plurale*, עָבְדִין תּוֹעֵבָן רַבְרְבָן Faciunt abominationes magnas, Ezech. 8. v. 6. *Constructè*, כְּכֹל תּוֹעֲבַת עַמְמַיָּא Secundum omnes abominationes populorũ, 1. Reg. 14. 24. יָת תּוֹעֲבַת אֲבָהַתְהוֹן Abominationes patrum ipsorum, Ezech. 20. 4. כְּתוֹעֲבַת עַמְמַיָּא Juxta abominationes populorum, 2. Reg. 16. v. 3. *Emphaticè*, מִכֹּל תּוֹעַבְתָּא הָאִלֵּין Ex omnibus abominationibus hisce, Lev. 18. 26. 29. עַל כָּל תּוֹעַבְתָּא בִּישָׁתָא Propter omnes abominationes malas hasce, Ezech. 6. 11. *Cũ Affixis Pronominibus*, כְּכֹל תּוֹעַבְתְהוֹן Juxta omnes abominationes ipsorũ, Deut. 20. 18. וְתוֹעַבְתֵיהוֹן Et abominationes suas, Jerem. 16. 18. בְּתוֹעַבְתְהוֹן Cum abominationibus suis, Ezech. 43. vers. 8. וּכְתוֹעַבְתְהוֹן Et juxta abominationes suas, Ezech. 16. v. 47. וְיָת כָּל תּוֹעַבְתְהָא Et omnes abominationes suas, Ezech. 11. 18. Sic legendum juxta Hebræum תּוֹעֲבוֹתֶיהָ, & formam similem antecedentis Nominis. חֲלַף כָּל תּוֹעַבְתִּיךְ Pro omnibus abominationibus tuis, Ezech. 5. 9. וְעַל תּוֹעַבְתְכוֹן Et propter abominationes vestras, Ezech. 36. vers. 37.

תִּיעוּב *Idem*, Rab.

תְּעָה *Errare, Aberrare. Præteritum*, וּמִפִּקּוּדָךְ לָא תְעֵיתִי Et à præceptis tuis non aberravi, Psal. 119. 110. טְעֵית הֵיךְ עָאן Erravi sicut ovis, Psalm. 119. 176. *Participium*, וּדְשָׁבִיק מַכְסַנוּתָא תָּעֵי Et qui relinquit disciplinam, errat, Prov. 10. 17. דִבְשִׁקְרָא תָּעֵי Qui in mendacio errat, Job. 15. v. 31. דְתָעֵי מִן אָרְחָא Qui aberrat à via, Proverb. 21. 16. *Plurale*, עַוָּלֵי תָּעַיִן Perversi errant, Prov. 14. 22. תָּעַיִן מִדְּלֵית מֵיכְלָא Aberrant, quia nullus adest cibus, Job. 39. v. 4. *Aphel, Participium*, וְאָרְחַתְהוֹן דְרַשִׁיעֵי מַתְעֵי לְהוֹן Et via improborum errare facit eos, seducit eos, Proverb. 12. v. 26. וּמַתְעֵנוּן בְּלָמָא דְלֵית אָרְחָא Et facit ut errent in vasto, ubi nulla est via, Job. 12. v. 24. Veneta וְרַתְעֵנוּן mendosè. Videtur ר irrepsisse pro ת, pro וְתַתְעֵנוּן. Sed quia præcedunt Participia, rectiùs legitur & hoc ex Participio. *Apud Rabbinos*, תּוֹעֵי רוּחַ *Errantes spiritu, Hæretici. Specialiter etiam sic Christianos vocant, ut ibi:* תועי רוח אמרו כי השם ג׳ אנשים הוא אחד והוא ג׳ ולא יתפרדו Hæretici dicunt, quòd Deus est trinus personis, quòd est unus & trinus, & non separantur. Aben Esra Genes. 18 ab initio, quem vide ulteriùs. Sic Genes. 37. vers. 35. המתרגם לתועים *Translator errantium*, de vulgato interprete. Prior locus in editione ultima Veneta & Bas. est correctus, & pro eo substitutum קצת אמרו.

תְּעוּת *Error, Erratum.*

תעל תַּעֲלָא · תְּעַל *Vulpes, Vulpecula. Plurale*, תְּלַת מְאָה תַּעֲלִין Trecenti vulpes, Hebr. שׁוּעָלִים Jud. 15. 4. תַּעֲלִין הַלִּיכוּ בֵיהּ Vulpes obambulant in eo, Thren. 5. 18. כְּתַעֲלִין בְּחָרְבָתָא Ut vulpes in locis vastis, Ezech. 13. 4. מוֹהֲבִית תַּעֲלַיָא יְהוֹן Donum vulpibus erunt, Psal. 63. 11. *Apud Rabbinos adagium vulgare est*, תַּעֲלָא בְּעִדָּנֵיהּ סְגִיד לֵיהּ *Vulpes est, in tempore suo procumbe coram ipso. Vulpes*, id est, homo astutus & callidus, (quem Apulejus *Vulpionem* vocat) vel per se, vel etiam in eminentia simul constitutus, opportunè observandus & honorandus, ne noceat cùm possit aut velit, vel ut prosit, cùm eo opus habemus. *In tempore suo*, scilic. בִּשְׁעַת הַצְלָחָתוֹ tempore prosperitatis ejus, cùm prospero & optato rerum successu utitur. Hinc Talmudici accommodant illud ad fratres Josephi, procumbentes coram Josepho, ad dignitatis & felicitatis fastigium in aula Pharaonis evecto, juxta illud: *Et accedentes fratres ejus prociderunt ante faciem ejus, ac dixerunt: ecce nos tibi servos, Gen.* 50. 18. Dixit R. Eliezer: Illud est, quod vulgò dicunt homines: תעלא בעדניה סגיד ליה *Vulpi in tempore suo procumbe.* Sic

be. Sic quoque ad illud : *Et incurvavit ſe Iſrael ad cervical lecti ſui*, Geneſ.47.31. ut ſcilic. gratias ageret honorificas Joſepho, petita patris ſe facturum promittenti, ut Hebræi illud explicant. Hoc ſcilic. eſt quod dicunt homines : תעלא &c. Megillâ fol.16.2. Hinc à R. Salomone Gen.47. ad hunc locum adducitur. *Legitur & aliud in Dictis Patrum Hebræorum cap.4. de Vulpe, ſed ſermone Hebræo:* הֱוֵי זָנָב לַאֲרָיוֹת וְאַל תְּהִי רֹאשׁ לְשׁוּעָלִים *Eſto cauda leonum, nec ſis caput vulpium.* Præſtat eſſe diſcipulum præcellentiû Doctorum, quàm Doctorem vilium diſcipulorum: humilis & juſtus melior longè eſt, quàm ſuperbus & idem fraudulentus. Scribunt Hebræi, leonem caudam ſuam ſupra caput attollere præ animoſitate, contrà vulpem caput infra caudam demittere præ nequitia. Honorati minores ſe honorant : viles, majores ſe vilipendunt, & doloſè lędere quærunt. Vide Adagia Hebraica Druſii.

תְּפַת *Ponere, Diſponere. Imperativus,* תְּפִי דוּדָא רַבָּא Pone ollam magnam, 2.Reg.4. v.38. pro Hebr. שְׁפוֹת.

תְּפִי *Poſitio :* דִּיתִיב אַבֵּי תפי Quod poſitum in loco poſitionis ſcilic. ollarum, id eſt in *foco*, Berachoth fol.39.1.

תְּפִי In alia ſignif. Aruch hîc adducit: vide illud in טפה.

תְּפִיא Vide in אפה.

תפח אתפח *Convaleſcere. Apud Talmudicos,* עַד אֱלִישָׁע לָא הֲוָה אֱנִישׁ חָלִישׁ דְּמִתְפַּח וְאָתָא אֱלִישָׁע וּבְעָא רַחֲמֵי וְאִתְפַּח Uſque ad Eliſam non fuerat ullus homo ægrotus, qui convaleſceret: venit ergò Eliſa, & imploravit miſericordiam, & convaluit, Sanhedr. fol.107.2. חזקיהו חלש ואיתפח Ezechias infirmatus fuit, & rurſus convaluit, Sanh. fol.96.1. בֵּיון דאיתפח Poſtquam convaluiſſet. וקאמיתפח Et convaluit, Mezia fol.30.

II. *Inflari, Intumeſcere, Augeri, Accreſcere. Sed hoc ſenſu potiùs legendum & pronunciandum* נִתְפַּח *vel* אִתְפַּח *à* נָפַח. *At in Nomine ſequenti* ת *radicale eſt.* וצמקה וחזרה ותפחה Et contractum ſive imminutum fuit, & poſtea rurſus intumuit, Schab. fol. 91.1. הניחם בגשמים ונתפחו Si reliquerit ea in pluvia, & intumuerint, Tahoroth cap.3. Gloſſa שנוספו וגדלו quòd aucta fuerint & accreverint: בשר העגל שנתפח ובשר זקנה שנתמעט Caro vituli (ſugentis) quæ intumuit, ſcil. coquendo, & caro annoſæ beſtiæ, quæ imminuta fuit, Oketzin cap.2. Gloſſa, שירבה ויגדל *quæ augetur & accreſcit, ſcilic. coquendo.* Contrà caro vaccæ annoſæ נִתְמַעֵט id eſt נתכוץ contrahitur & minuitur inter coquendum. תפח הבצק תלטוש בצונן Videns ipſa quòd velit intumeſcere maſſa fermentata, (ſcilic. in manu ſua ob calorem ejus,) perfundet

(manus) aquâ frigidâ, Peſachin fol.48. col.2.

תְּפִיחָה *Tumor, Inflatio. Hæc in corpore animato morbum indicat, & partem malè affectam, unde pro morbo ipſo ſumitur. Talmudici,* כי הוינן אזלין בתריה דרבי אליעזר לשיולי בתפיחה Cùm iremus poſt R.Elieſarem ad viſitandum inflationem, id eſt, morbum ex inflatione & tumore corporis, ut in hydropicis, Schabbas fol.12.2.

תְּפִיחָה *Preſſura una uvarum vel olivarum, quam vulgò vocant Saccum, tantum materiæ quantum una preſſura capit, quod coris definiebatur olim.*

תָּפוּחַ *Inflatum, Fœtidum, Putidum:* בשר תפוח Caro putida, id eſt, סְמְרִיחַ, Schab. fol.128.2.

תַּפּוּחַ *Pomum, Hebr. & Chald. Plurale,* כְּתַפּוּחֵי גִנְתָא דְעֵדֶן Sicut poma horti Eden, Cantic.2.v.5. כְּרֵיחָא דְתַפּוּחִין דְגִנְתָא דְעֵדֶן Sicut odor pomorum horti Eden, Cantic.7.9. *Apud Talmudicos metaphoricè* תַּפּוּחַ *vocatur Cumulatum vel Tumulatum in formam rotundam pomi :* הנהנה מאפר תפוח שעל גבי המזבח Qui fruitur de cinere cumulato, qui eſt in medio altaris, Meilâ fol.9.1. ונותן לתוך התפוח Et dat intra pomum, id eſt, uvas in torculari accumulatas, in cumulum uvarum; quæ prælo ſubjectæ ſunt. Vulgò *Saccum* vocant, Avoda ſara fol.58.1.

תפל *Ithpahel,* אִתְּפַל *Murmurare. Præteritum,* אִתַּפַּלוּ בְמַנָּא Murmurarunt propter manna, Deut.1.1. pro quo Jonathan habet אִתְרַעַמְתּוּן Murmuraſtis. Sic R. Salomon hoc loco ex aliis Rabbinis citat, Quare hoc loco nomen loci תפל ſic dicatur? Reſpondent, שתפלו על המן Quià murmurarunt propter manna. Vide Jalkut hoc loco, ſigno 790.

תָּפֵל *Inſulſum, Inſipidum, Fatuum. Oppoſitum ejus eſt* מָלִיחַ *Salſum, Salitum :* דג מליח מותר לטלטלו דג תפל אסור לטלטלו Piſcis ſalitus licitus geſtari (in ſabbatho) ſed piſcis inſulſus prohibitus eſt geſtari, Schabbas fol. 128.1. גבינה בין מלוחה בין תפלה Caſeus ſive ſalitus ſive inſulſus, Nedarim folio 51. col.2.

תִּפְלוּת תִּפְלָה *Inſulſitas, Fatuitas : Peccatum, Tranſgreſſio, juxta Aruch, & ſic Hebræum* תִּפְלָה *transfertur per* חוֹבָא, *Job.24.v.12. & per* מִלֵּי סְרָחִי *Job.1.22. Apud Talmudicos,* נשים ועבדים משום תפלות Mulieres & ſervi (non conjungendi ſunt in unum contubernium) propter tranſgreſſionem, Peſachim folio 91. Gloſſa עבירה. Alibi, כל המלמד בתו תורה כאילו למדה תיפלות *Quicunque docet filiam ſuam Legem ſive verbum Dei aut ſacram ſcripturam, perinde eſt ac ſi doceret eam fatuitatem,* Sota cap.3. in Miſna, fol.20.1. De voce תפלות diſſentiunt hîc interpretes. Rambam explicat, דברי הבאי ודברי משלים Verba hyperbolica & parabolica, quæ iſte ſexus aut iſta ætas comprehen-

dere

dere nequit. Bartenora, חִבּוּר מִשְׁכַּב אֲנָשִׁים, quasi תִּפְלוּת Conjunctionem, applicationem ad maritum suum, ut agat res suas cum marito בהצנע verecundè & honestè. Legis enim studium hominem astutiâ imbuit, juxta illud: *Ego sapientia cohabito cum astutia, Proverb. 8.12.* Priorem explicationem confirmant etiam ex illo, וְאֶת בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן *Et filios suos docebunt, Deut 4.10. & vers.9.* וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ *Et facies ea nota filiis tuis;* בְּנֵיהֶם inquit textus, non בְּנוֹתֵיהֶם. Filias ergo non decet docere Legem. *Ecclesia sive domus Dei vocatur* בֵּית תְּפִלָּה Domus precationis: *at Judæi malitiosè Ecclesias Christianorum per contemptum vocant* בֵּית תִּפְלוּת Domum fatuitatis & stultitiæ, *sicut meis auribus ab ipsis nominari audivi.*

תְּפַל *Adhærere, Adjunctum, Conjunctum esse. In Pihel,* תפל *Adhærere facere, Adjungere, Conjungere. Frequentiùs id per* ט *ab initio scribitur.*

תִּיפְלוּת · תְּפַלוּת · תְּפִילָה *Adhæsio, Conjunctio. Hinc illud,* רוֹצָה אִשָּׁה בְּקַב וְתִפְלוּת מִט׳ קַבִּין וּפְרִישׁוּת *Mavult uxor habere cabum (farinæ) & conjunctionem, quàm novem cabos, & separationem,* Sota folio 20.1. in Misna. R. Chananael explicat: Mavult uxor, ut maritus sit חֲמוֹר asinus, & maneat domi cum ipsa, præstando ipsi maritale officium singulis sabbathis, & cabum unum farinę ad panem suppeditet, quàm ut sit גָּמָל Camelus peregrè abiens, & mariti officium nonnisi triginta diebus pluribúsve exhibeat, & absentiam novem cabis farinæ suppleat. Gratius ipsi semper est officium maritale, & victus tenuis, quàm deliciæ culinę, & separatio à marito. Idèm adductum in פרישות in פרש.

תְּפִלָּה Vide in פלל.

* תּוּפִינֵי תפן Vide in אפה.

תְּפַס *Apprehendere, Comprehendere, Capere, idem quod* תָּפַשׂ *Hebraicè. Infinitivus,* וְכַד אֲנַחְנָא רָהֲטִין מִתְפּוֹס יָתְהוֹן Et quando nos currimus ad capiendum eos, Eccles. 3.8. Inusitatè sic Infinitivus hîc usurpatur, pro לְמִתְפַּס ut sequitur: וְלֵית אֲנַחְנָא יָכְלִין לְמִתְפַּס יָתְהוֹן Et non possumus comprehendere eos, ibidem. לְמִתְפַּס עַנְיָא Ad capiendum afflictum, Hebr. לַחֲטוֹף, Psalm.10.v.9. ubi mox pro יַחְטֹף ponitur יִתְפַּשׂ. *Ithpehal, Particip.* דְלָא מִתְּפַס בִּידוֹי Qui non comprehenditur manibus ejus, Eccles. 11.4. *Rab.* או היה נתפס בעונותיו Aut fuit captus propter iniquitates suas, aut Deus voluit ipsum sic conterere, R. David Jesa. 53. v.10.

תְּפִיסָה · תְּפוּסָה *Apprehensio, Comprehensio, Captio & locus, in quo quis comprehensus est, Carcer:* תְּפִיסַת יָד *Apprehensio manus, Potestas, Facultas aliqua, Jus aliquod apprehensionis, proprietatis & possessionis in aliquo loco vel re. Apud Talmudicos,* אם יש לו בהן תפיסת יד אסור אם אין לו בהן תפיסת יד מותר Si habet in ipsis apprehensionem manus, prohibitum: si non habet in ipsis apprehensionem manus, licitum. Gemara subjicit, וכמה תפיסת יד Et quantum est Apprehensio manus? R. Nachman dixit, Dimidium, tertia vel quarta pars: Nedarim fol. 46. Veluti, Ruben voto obstrictus est, se non percepturum commoda ex facultatibus Schimeonis. Schimeon habet balneum aut torculare in urbe aliqua, & locavit ea aliis. Ruben habet in his תפיסת יד apprehensionem manus, id est, locum aliquem vel partem aliquam sibi propriam, usu tamen etiam Schimeoni communem, quam Schimeon non locavit alii. Hîc Rubeni prohibitum est, frui balneo vel torculari isto. Quod si non habeat תפיסת יד, licitum est ipsi frui, quia non ampliùs Schimeonis sunt ista loca, sed conductoris. *Item,* האחין שקנו אתרוג בתפיסת הבית נטלו אחד מהן ויצא Fratres qui jure hæreditario habent malum citrium in apprehensione domus, & acceperit illud unus ipsorum, excusatus est, Bava bathra fol.137. col.2. In apprehensione domus, id est, communi hæreditate ante divisionem, in quam omnes jus apprehensionis & possessionis habent. *Item,* מפני מה אשירה אסורה מפני שיש בה תפיסת ידי אדם Quare lucus prohibitus est? propterea quòd est in eo apprehensio manuum hominum, Abhoda sara fol.45. in Misna. Mons in quo gentiles idololatriam exercent, licitus est Judæo, ut inde usumfructum petat, cædendo inde lapides vel seminando, & similia, quia in montem non est homini תפיסת היד jus apprehensionis: at lucus & arbores prohibitæ sunt ad usumfructum, quia homines in eas habent jus apprehensionis, possessionis vel usucapionis jure plantationis, &c. Alibi, אין נקברין עמו מאי עמו עמו בתפיסתו Non sepeliuntur cum eo. Quid est, Cum eo? Cum eo, id est, cum comprehensione ejus, id est, cum terra vel quavis materia, in quâ mortuus decúbit, quod est spacium quatuor cubitorum, Sanhedr. fol. 45.2. Sic, נוטלו ואת תפוסתו Accipit eum & comprehensionem ejus, Nazir cap.9. in Mischna. Si quis inveniat mortuum hominem in agro, vel casu mortuum aut occisum, licitum est tollere eum & sepelire in cæmeterio communi. Tollit ipsum ותפוסתו & de terra sub eo, in qua decumbit corpus, & defert eam in locum sepulchri. Hoc deducunt ex eo, *Tolles me ex Ægypto, Genes.47.vers.30.* id est, De terra Ægypti, in qua mortuus decubui, tolles mecum in sepulchrum meum. Pro תפוסתו legitur in Mischnajoth Bartenoræ & in parvis Mischnajoth in 8o. תבוסתו,

à בוס, &

à בוס, & ſenſus idem eſt, nempe locus vel terra, in qua quis conculcatus decumbit.

תפיסות *Idem.*

תְּפַר *Suere, Conſuere*, Hebr. תופר *Sartor*. תְּפִירָה *Sutura*. ב׳ תפירות Duæ ſuturæ.

תפרת תופת *Nomen proprium loci prope Jeruſalem, in quo comburebant infantes idolo Moloch.* Vide Lexica Hebræa. *Jeſaiæ 30. v. 33. vocatur etiam* תָּפְתֶּה, *quod Chaldæus transfert* גֵּיהִנָּם *Gehenna, Infernus, quia locus iſte ob cruciatus & dolores repræſentabat infernum.*

תְּפִירִין *Tapetum, Villus, Pannus villoſus, ſive: Clitellæ aſinorum ex lana ſtipatæ, ad onera ferenda:* תפית של חמור שהיא יושב עליה טהור Kelim cap. 23.

תִּפְתָּיֵא *Exactores, Juſtitiæ executores, Dominatores*, Dan. 3. 2. R. Saadias exponit שומרי פתחות *Cuſtodientes limina portarum, janitores.*

תפתיתא Vide in פתח.

תקב Hinc תקיבה in Aruch, ſed in Gemara, unde citatur, legitur תקיפה Vis; conatus fortior. Vide תקף.

תְּקַל *Appendere, Ponderare. Reſpondet Hebræo* שָׁקַל. *Præteritum*, מְנֵא מְנֵא תְּקֵל וּפַרְסִין Numeravit, numeravit, appendit & dividunt, Dan. 5. v. 25. וּתְקַל אַבְרָהָם Et appendit Abraham Ephroni יָת כַּסְפָּא argentum, Geneſ. 23. verſ. 16. וְתָקֵל יָת סְעַר רֵישֵׁיהּ Et pendebat capillos capitis ſui, 2. Sam. 14. 26. וּתְקַלִית לֵיהּ יָת כַּסְפָּא Et appendi ipſi argentum, Jerem. 32. verſ. 9. *Participium*, וְכַסְפָּא בְּמֹאזַנְיָא תָּקְלִין Et argentum ſtaterâ appendunt, Jeſa. 46. v. 6. *Participium Pehil paſſivum*, כְּאִלּוּ מַתְקַל תְּקִילִין Ac ſi pondere eſſent appenſi, Jeſa. 40. 12. *Infinitivus*, מֵאִים מִתְקַל יִתְקַל רוּגְזִי Utinam ponderando ponderaretur ira mea, Job. 6. v. 2. דִּי אֲמַר הָמָן לְמִתְקַל Quas dixit Haman ad appendendum per manus eorum, Eſth. 4. 7. *Futurum*, אֶתְקוֹל עַל יְדוֹי Appendam per manus ejus, Eſth. 3. v. 9. אוֹ כַּכְּרָא דִכְסַפָּא תִּתְקוֹל Aut talentum argenti appendes, 1. Reg. 20. v. 39. כַּסְפָּא יִתְקוֹל Argentum appendet, Exod. 22. 16. יִתְקְלִנַנִי Appendat me bilance juſtâ, Job. 31. 6. לְמָא תִתְקְלוּן כַּסְפְּכוֹן Quare appendetis argentum veſtrum, Jeſa. 55. verſ. 2. *Pehil paſſivum ex uſu Danielis, Præteritum*, תְּקִילְתָּא בְמֹאזַנְיָא Appenſus es in ſtatera, Dan. 5. v. 27. *Ithpehal, Futurum*, יִתְּקַל ut antè ad Infinitivum. וְלָא יִתְּקַל סִימָא Neque appendetur argentum, Hebr. יִשָּׁקֵל Job. 28. 15. *Apud Talmudicos:* רב חסדא הוה ליה אריסא דהות תקיל ויהיב תקיל ושקיל Raf Chaſda habebat hortulanum, qui ponderabat & dabat, ponderabat & accipiebat; Bava kama fol. 119. 1. id eſt, æquale pondus dabat Raf Chaſdæ, & ſibi ipſi, non plus accipiebat pro ſeipſo, quàm alteri daret. Sic in Bava mezia fol. 70.

תִּקְלָא *Siclus, communis ſcil. qualis ante Legem in uſu fuit:* תִּקְלָא מַתְקְלֵיהּ Siclus pondus ejus, Hebr. בֶּקַע quod Aben Eſra interpretatur חֲצִי הַשֶּׁקֶל Dimidium ſiclum, Geneſ. 24. 22. Eſſe autem dimidium ſicli ſacri, qui erat tetradrachmus, liquet ex ſequenti loco; תִּקְלָא לְגֻלְגַּלְתָּא פַּלְגוּת סִלְעָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא Siclus in unumquodque caput, dimidium ſcilic. ſicli ex ſiclis ſacris, Exod. 38. verſ. 26. Jonathan utrobique vertit דַּרְכְּמוֹנָא Drachmam. Siclus autem communis erat didrachmũ, δίδραχμον, duarum drachmarum in argento. Siclus ſacer tempore datæ legis duplum continebat, τετράδραχμον, ut eſt dimidius Talerus Imperialis, quatuor drachmas vel ſemiunciam pendens. *Plurale*, וִיהַב יָת כְּסַף תִּקְלַיָּא Et dedit argentum ſiclorum, Hoſ. 3. 2. תִּקְלֵי נְחָשָׁא Siclos æris, 1. Sam. 17. 5. Aliam ſignificationem vide mox.

מַתְקַל מִתְקַל *Pondus. Reſpondet Heb.* מִשְׁקָל *& quando Pondus ſignif.* אֶבֶן מַתְקַל קְדָשֵׁי דְּדַהֲבָא Pondus monilium aureorum, Jud. 8. 26. מַתְקַל וּמַתְקַל Pondus & pondus, Deuter. 25. v. 13. pro Hebr. אֶבֶן וָאָבֶן Lapis & lapis: וּמַתְקַל שִׁרְיָנָא Et pondus loricæ, 1. Sam. 17. v. 5. מֹאזְנֵי דְמַתְקַל Stateras ponderis, ſcilic. juſti, Ezech. 5. 1. לְמֶעְבַּד לְרוּחָא מַתְקְלָא Faciendo pondus ſpiritui ſive aëri, Job. 28. v. 25. Scribitur cum Chirek ab initio, ex Hebraiſmo potiùs quàm Chaldaiſmo, qui magis pro eo amat Pathach: וְתֵיבְן לַחְמְכוֹן בְּמַתְקְלָא Et reſtituent panem veſtrum in pondere, Levit. 26. verſ. 26. בְּמַתְקְלָא דְמַלְכָּא Pondere regio, Heb. בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ, 2. Sam. 14. 26. וּבְמַתְקְלָא תְרִיצָא Et in pondere recto eſt beneplacitum ejus, Hebr. וְאֶבֶן שְׁלֵמָה, Proverb. 11. verſ. 1. *Cum Affixis Pronominibus*, תִּקְלָא מַתְקְלֵיהּ Siclus communis erat pondus ejus, Geneſ. 24. v. 22. כַּסְפָּא בְּמַתְקְלֵיהּ Argentum erat in pondere ſuo, Geneſ. 43. v. 21. וּמַתְקְלֵיהּ כִּכַּר דַּהֲבָא Et pondus ejus erat talentum auri, 2. Sam. 12. v. 30. עֲסַר סִלְעִין דְּדַהֲבָא מַתְקַלְהוֹן Decem ſicli aurei erat pondus ipſorum, Geneſ. 24. 22. *Plurale*, מַתְקְלִין דִּנְכִיל Pondera fraudulenta; מַתְקְלִין רַבְרְבִין Pondera majora, ad emendum illis; מַתְקְלִין זְעִירִין Pondera parva ad vendendum illis, Deuter. 25. 13. in Jonathane & Targ. Hieroſol. מַתְקְלִין שַׁלְמִין דְּקָשׁוֹט Pondera perfecta & juſta, Deuter. 25. v. 15. מַתְקְלִין וּמֹאזְנַיִן דְּקָשׁוֹט Pondera & bilances juſtas feci, Eccleſ. 2. v. 8. *Conſtructum*, מַתְקְלֵי דְקוּשְׁטָא Pondera veritatis, vera, juſta, Hebr. אַבְנֵי כִיס, Proverb. 16. 11. *Sic*, Non erit בְּכִיסָךְ in ſacculo tuo pondus diverſum, Deuter. 25. v. 13. Item, וּבְכִיס דִּי בֵיהּ מַתְקְלִין רַבְרְבִין וּזְעִירִין Et in ſacculo, in quo ſunt pondera majora & minora, Hebraicè אַבְנֵי מִרְמָה, Lapides fraudis, Mich. 6. verſ. 11. *Et forma fœminina*, מתקלן

מתקלין דקשוט Pondera justa, Levit.19.36. Jonathan מתקלין masculinè, Hebr. אבני צדק Lapides justitiæ, pro, Pondera lapidea justa. *Et alia forma*, אלין מניני מתקלין Isti sunt numeri ponderum, Exod.38.21. *Apud Talmudicos*, רבי חנינא מתקן מתקליה Rabbi Chanina corrigebat pondera ejus, scil. urbis Acho, Ketubh. fol.12.1.

מתקולת *Idem:* וית מתקולת צרות בית אחאב Et pondus afflictionis domus Achab, 2.Reg.21.v.13. *Apud Rabbinos*, שכר מתקולתא Merces ponderis, pro pondere.

II. תקל *Offendere, Impingere, Corruere. Sic respondet Hebræo* כשל, *unde & ortum, mutato* ב *in* ק *similis organi literam, & factâ metathesi. Quandoque etiam pro* יקש *&* נקש *usurpatur, Illaqueandi, Irretiendi sensu. Præteritum*, תקל בחובי חילי Corruit in peccato meo vis mea, Hebr. כשל Psal.31. vers.11. דתקל בחובא יקימון מליך Qui corruerat in peccato, eum erigebant verba tua, Job.4.vers.4. ועליא בצליבת קיסא תקלו Et pueri ad patibulum ligni corruunt, Thren.5.v.13. *Futurum*, דלמא תתקל בירה Ne impingas in eo, Deut.7.25. Hebr. פן תוקש Ne illaqueeris, irretiaris eo. דלמא תתקל בתריהון Ne corruas post eas, Deuteron.12. v.30. Hebr. פן תנקש Ne illaqueeris post eas. ואין תרהט לא תתקל Et si cucurreris, non offendes, Hebr. יכשל, Proverb.4.12. וכד יתקל בבישתא Et cùm impinget in malum, Proverb.24.v.17. ויתקל לסעיד Et corruet propter adjutorem, Jesa.31.v.3. ויתקל מלכא רשיעא Et corruet rex improbus, Jer.50.32. ותתקלון ביממא Et impingetis interdiu, Hos.4.5. רדפי יתקלון Persequentes me corruent, Jer.20.11. ויתקלון בהון סגיאין Et impingent in ea multi, Jesa.8. v.15. *Aphel*, אתקל *Corruere, Impingere facere, Labefactare, Dejicere. Præteritum*, אתקל חילי Labefactavit robur meum, Hebr. הכשיל, Thren.1.14. מן אידי פחא דאתקילו לי E manu laquei, quem tetenderunt (*laquearunt*, ad verbum, si sic dici posset) mihi, Hebr. יקשו לי, Psalm.141.v.9. אתקלתון סגיאין באוריתא Impingere fecistis multos in Legem, Mal.2.8. *Imperativus*, אתקל לחון Fac ut impingant ipsi, Hebr. הדיחמו Impelle eos, Psal.5.11. *Ithpehal vel Ithpahel*, אתקל *Impingere, Collabi, Corruere: Illaqueari, Irretiri. Præteritum*, בעובדי אידוי אתקל רשיעא Operibus manuum suarum irretitus est improbus, Psalm.9.17. Hebraicè נוקש. אתקלתא בחובך Corruisti in peccato tuo, Hos.14. v.2. אתקילו יתבי ירושלם Impegerunt habitatores Jerusalem, Jesa.3.8. Veneta habent ex Aphel. Sic Jesa.59.14. אתקלו ונפלו Impegerunt & ceciderunt, Jerem.46.6. Sic Psalm.27.2. אתקלו בהדא Corruerunt pariter, Jer.46.12. אתקלנא בטיהרא Impegimus in meridie, Jesa.59.10. *Participium*, לא מתקל Non offendit, Jesa.63.13. לית דמתקל בירה

Non erit qui impingat in eo, Jesa.5.27. מתקלין בני אנשא Corruunt filii hominum, Eccles.9.12. במנא מתתקלין In quo impingant, Prover.4.19. Prima vox Syra est: in altera ת geminatum, etiam ex dialecto Syra. Sic Proverb.24.v.16. במא דמתקלין בקבלא Sicut impingunt in tenebris, Jesa.59.10. אסגיאו מתקליהון Multiplicarunt impingentes suos, fecerunt ut multi suorum impingerent, Jerem.46.16. *Infinitivus*, אתקלא יתקלון Impingendo impingent, Jesa.40.vers.30. *Futurum*, ut in antecedenti loco: ויתקלון בהון Et impingent in iis patres cum liberis, Jerem.6. vers.21.

Apud Rabbinos, דתקיל תיקלא Qui removet offendicula ex agro, id est, מסיר מכשולות, Bava bathra fol.54.1.

תקלא, תקלא *Offendiculum, Lapsus, Offensio, Scandalum:* עד מה דיעבדין תקלא Donec dent scandalum, ponant offendiculum, Proverb.4.v.16. וקדם תקלא רמת רוחא Et ante lapsum est exaltatio spiritus, Prov.16.18. אנא מיתי על עמא הדין תקלין Ego adduco super populum hunc offendicula, Heb. מכשלים, Jerem.6.21.

תוקלא *Tendicula, Laqueus. Plurale*, בתוקליא נקיב נחיריה Tendiculis perforabit nasum ejus, Hebr. במוקשים, Job.40.19.

תקלא *Offendiculum, ut* תקלא *antea: Laqueus;* לא תשים תקלא Non pones offendiculum, Lev.19. vers.14. עד אימתי יהי דין לנא לתקלא Quousque erit istud nobis in offendiculum? Hebr. למוקש, In laqueum, Exod.10.7. לתבר ולתקלא In contritionem & in laqueum, Hebr. ולמוקש Jesa.8.15. סליקו תקלת רשיעיא Tollite offendiculum improborum, Hebr. מכשול, Jesa.57.v.14. תקלת חובין Offendiculum peccatorum, Ezech.3.vers.20. ותקלת חוביהון Et offendiculum peccatorum suorum, Ezech.14.3. לתקלת חובין יהי In offendiculum peccatorum erit, Ezech.7.v.19. ולתקלת לב Et in offendiculum cordis, 1.Sam.25.vers.31. סליקו תקלתכון Auferte offendicula vestra, Ezech. 45.vers.9. *Plurale*, לטמרא תקלין Abscondere laqueos, Psal.64.6. תקלין שון לי Laqueos ponunt mihi jugiter, Psalm.140.6. מטול תקליא Propter offendicula, Job.34.30. *Cum Affixo*, וכל תקלתכון Et omnia offendicula vestra, Jesa.58.3.

תקולא *Idem:* דמתאחדין בתקולא Quæ capiuntur in laqueo, Eccles.9.12. עבדא ליה תקולתא Facit, ponit ei offendiculum, Prov.29.25.

מתקל *Idem:* ולכיף מתקל Et in petram offensionis, Heb. מכשול, Jesa.8.14. מתקל בישא Tendicula mali, Hebr. מוקש, Prov.12.13. למתקלא In offensionem, Psalm.105.37.

תקן *Aptare, Ordinare, Disponere, Componere, Dirigere: Parare, Apparare, Præparare:*

Confirmare, Stabilire. Respondet Hebræo כונן *&* תכן · הכין: *Ornare, Concinnare, & sic respondet Heb.* עדה. *Item* היטיב *ad* דרך *Viam, relatum, hoc Verbo plerumque redditur. Præteritum,* מן תקין ית רוח קודשא Quis direxit spiritum sanctum in ore omnium prophetarum? Hebr. תכן, Jesa.40.v.13. תקן לדינא כורסיה Disposuit ad judicium solium suum, Psal. 9.8. Hebr. כונן Paravit. ותקנית יתכון Et ornavi vos, Hebr. ואעדך, Ezech.16.11. *Participium,* ואלהא מתקן לביה Deus autem disponit animum ejus, Heb. תוכן Componit, vel, Expendit, perpendit: ואלהא מתקן ארחתיה Et Deus dirigit gressum ejus, Proverb.16.2. דמתקן לארעא מטרא Qui præparat terræ pluviam, Psal.147.8. *Plurale,* מתקנין גיריהון Aptant sagittas suas ad nervum, Psalm.11.2. *Fœmininum,* מתקנא בקיטא לחמה Præparat in æstate cibum suum, Hebr. תכין, Proverb.6.v.8. *Participium præteritum sive passivum,* דביתא מתקן עליהון Super quibus domus ipsa aptata est, Heb. נכון, Jud.16.26. הא אתר מתקן קדמי Ecce locus paratus est coram me, Exod.33. v.21. מתקן בדהב ובכסף Ornatum auro & argento, Ezech.16.v.13. די מתקן בחוכמה Qui ornatus est sapientiâ, Hebr. מלא חכמה Impletus sapientiâ, Ezech.28.12. סוסיא מתקן ליומא דקרבא Equus paratur ad diem prælii, Hebr. מוכן, Proverb.21.31. כאלו בזרתא מתקנין Ac si essent palmo aptati, Jesa. 40.v.12. ותהון כלכון מתקנינא Et eritis omnes parati, Hebraicè נכונים, cui meliùs responderet מתקנין, Jos.8.4. וכלהון ארחתך מתקנן Et omnes viæ tuæ sint rectè dispositæ, Prov.4.26. *Futurum,* ואתקן ית מלכותיה Et confirmabo regnum ejus, Hebr. והכינותי 2.Sam.7.12. תתקן לבהון Confirmato animum istorum, Psal.10.17. אף עובדי ארחת צדיקיא תתקן Etiam opera viarum justorum compones, Hebr. תפלס Librabis, expendes, Jesa 27. v.6. ותתקן ית אפך לה Et dispones faciem tuam adversus eam, Ezech.4.v.3. אין יתקן מזונא לעמיה An pararet cibum populo suo, Psalm.78.v.20. In libris legitur יתכן, à תכן quod hîc non convenit. In Hebræo est יכין, quod per תקן redditur. עד דיתקן ועד דישוי Donec ordinet & disponat urbem Jerusalem laudem in terra, Jesa.62.v.7. In Venetis legitur דתקין malè. אם אתקנא תתקנון ית ארחתיכון Si dirigendo direxeritis, sive rectè disposueritis vias vestras, Hebr. אם היטיב תיטיבו Si meliores reddideritis vias vestras, Jerem.7.5. ויתקנון ית דייתון Et parent quod allaturi sunt, Exod.16.5. *Ithpehal vel Ithpahel, Præteritum fœmininum,* ואתקינת מלכותיה להדא Et stabilitum fuit regnum ejus valdè, 1.Reg.2.v.12. ומלכותא אתקינת Et regnum confirmatum fuit in manu Salomonis, ibid. vers.46. ואתקינת בקדשתא Et paravit se monilibus suis, Hebr. ותעד Et ornat se, Hos.2.13. ואתקינת בתקונהא Et parabat se apparatu suo, ornabat se mundo suo vel ornamentis suis, Esth.5.1. in secundo Targum ab initio. *Participium,* דמתקן לאת לעלם Quæ disposita est in signum perpetuum, Psalm.89.vers.38. מתקנין למימקני דיני Ordinata sunt irrisoribus judicia, id est, pænæ paratæ ipsis sunt, Proverb.19.vers.29. ומתקנין במני זינא Et parati instrumentis armorum, Hebr. והכן הכל, Ezech.7.v.14. ועל דמתקנין בתקונין דדהב Et supra eos, id est, magis quàm illi qui parant se apparatu aureo, vel, qui ornant se ornamentis aureis, Heb. כי תעדי עדי זהב Jer.4.30. *Fœmininum,* ומתקנן מחשבתך Et stabilientur, firma erunt cogitata tua, Proverb.16.v.3. דמתקנן מלכתא Quomodo parare vel ornare solent se reginæ, Esth. 5.v.1. in secundo Targum ab initio. *Futurum,* לא תתקן את ומלכותך Non confirmaberis tu vel regnum tuum, Heb. תכון, 1.Sam.20.31. לא להנאה תתקנין Non cum commodo parabis vel ornabis te, Jerem.4.30. עוד תתקנין בתקוניך Ampliùs adhuc parabis vel ornabis te ornamentis tuis, Hebr. תעדי, Jerem.31.vers.4. בזכותא תתקנין Justitiâ ornabis te, Hebr. תכונני, Jesa.54.14. יתקן בטוב כורסיה Paratum erit benignitate solium ejus, Hebr. והוכן, Jesa.16.vers.5. לא נתקן בר נשא ברשעא Non erit stabilis filius hominis in improbitate, Proverb.12.3. ubi נ est loco formativi י more Syrorum. Sic mox in plurali, ויתקן בצדקתא כורסיה Et stabilietur justitiâ solium ejus, Proverb.25.5. כל זין דיתקן עליך Omnis armatura quæ parabitur contra te Jerusalem, non prosperabitur, Jesa.54.v.17. כנשתהון קדמי תתקן Cætus ipsorum coram me stabilietur, Jerem.30.v.20. ספתא דקשטא תתקן לעלם Labium veritatis stabilietur in perpetuum, Proverb.12.19. מחשבתא בעצתא תתקן Cogitatio consilio stabilis erit, Prov.20.18. ועובדי ידנא מניה יתקנון Et opera manuum nostrarum ab ipso confirmentur, Psalm.90.v.17. וזרעיתהון קדמך יתקנון Et posteritates sive posteri ipsorum coram te stabiles sint, Psalm.102.29. ונתקנון איך חדא על ספותך Et confirmentur pariter labiis tuis, Prov.22.18. ubi נ loco characteristici י ex usu Syro, ut & antea in singulari numero. *Aphel,* אתקן *Idem. Respondet Hebræis iisdem quibus in Pahel. Præteritum,* כד אתקן שמיא Cùm aptaret cælos, Heb. בהכינו, Proverb.8.v.27. ומיא אתקן במשחתא Et aquas præparavit in mensura, Hebraicè תכן, Job.28.v.25. ואתקין יתנא Et præparavit nos in visceribus simul, Job.31.vers.15. ואתקין להון קובעין Et adaptavit ipsis mitras, Heb. ויחבש Levit.8.13. ואתקין שמיא בביונה Et paravit cælos cum intelligentia, Proverb.3.vers.19. ארי אתקניה יי Quòd ordinaverat eum Dominus, ut esset rex super Israelem,

Iſraelem, 2.Sam.5.v.13. אתקנהי ידך Ordinavit illud manus tua, Exod.15.17. הוא אתקנה Ipſe præparavit eam, Jeſa.45.18. אתקנה לעסיקה Ordinavit eam in profundum, Jeſa.30.33. עבדך ואתקנך Fecit te & confirmavit te, Deuter.32.6. דאתקנני Qui ſtabilivit me, 1.Reg.2.24. את אתקנתא סיהרא ושמשא Tu diſpoſuiſti lunam & ſolem, Hebr. הכינות, Pſalm.74.16. את אתקנתא תריצותא Tu ordinaſti æquitatem, Pſalm.99.4. ארי אתקנתא הוה עם לבך Rectè feciſti, quòd ſic fuit ratum in animo tuo, Hebr. הטיבת Bene feciſti, 1.Reg.8. v.18. אתקינת שוקין Diſpoſuiſti vicos, Ezech.23. v.40. אנא אתקנית עמודהא Ego diſpoſui columnas ejus, Pſal.75.4. צליבא אתקנית לבישתי דאתקנית יתיה Patibulum paravi ſive erexi: & in malum meum eſt, quòd erexi illud, Eſth.6.11. in ſecundo Targum. ארי אתקנית בשמיא בית שכנתי Nam aptavi in cælis domum majeſtatis meę, Deut.32. v.40. לאעלותך לאתרא דאתקנית Et introducere te in locum, quem diſpoſui, Exod.23.20. מנדתא אתקינו לאסתורי Rete diſpoſuerunt greſſibus meis, Pſalm.57.verſ.7. *Infinitivus*, אתקנא ut ſuprà ad Futurum Pael. לאתקנא יתיה Stabiliendo illud, Jeſa.9.7. באתקנותיה ית בוציניא In aptando illo, quum aptaverit ipſe lucernas, Hebraicè בהיטיבו Exod.30.7. *Imperativus*, אסתורי אתקין במימרך Pedes meos dirige in verbo tuo, Pſalm.119.v.133. אתקין כדון גיותנותא Para te nunc robore tuo, Hebr. עדה Orna te, Job.40.verſ.5. אתקין לברא עבידתך Præpara foris opus tuum, Proverb.24.v.27. וכוס נכסתא ואתקין Et macta animalia, & para ea, Geneſ.43.v.16. אתקינו סביכון Parate ligones veſtros, Hebr. כתו, Joel.3.10. אתקינו לכון זודין Præparate vobis viaticum, Joſ.1.v.11. אתקינו ארחתכון Rectas efficite vias veſtras, Hebr. היטיבו דרכיכם, Jerem.7.verſ.3. ואתקינו ארחתכון Et rectas facite vias veſtras, Jerem.18.verſ.11. *Futurum*, עד עלמא אתקין בנך In ſeculum ſtabiliam filios tuos, Pſal. 89.verſ.5.

Apud Rabbinos תקן, *& in Hiphil* התקין *Ordinavit, Inſtituit, Poſuit, Diſpoſuit, Direxit, Correxit, Aptavit.*

תקין · תקין *Rectus, Rectum, Aptum, Bonum, Commodum, Conveniens: Firmum, Stabile. Variis Hebræis Nominibus & vocibus convenit.* והא תקין לחדא Et ecce bonum erat valdè, Hebraicè טוב מאד, Gen.1.31. ארי תקין פתגמא Quia recta erat res iſta à Domino, Hebr. נכון, Gen.41.32. לא תקין למעבד כן Non eſt conveniens ſic agere, Exod.8.v.26. עד מה דתקין יומא Donec rectus ſit dies, id eſt, perfectus & convenientis lucis, Hebr. עד נכון היום, Proverb.4.v.18. ובצדקתא תקין כורסיא In juſtitia firmum eſt ſolium, Hebr. יכון כסא, Proverb.16.12. כורסיה לעלם תקין Solium ejus in perpetuum ſtabile eſt, Proverb.29.v.14. דתקין בעיניכון אעבד Quod rectum eſt in oculis veſtris, faciam, Hebr. אשר ייטב Quod bonum fuerit, quod placuerit in oculis veſtris, 2.Sam.18.v.4. התקין קדם יי Num rectum eſt illud coram Domino, Hebr. הייטב, Levit.10.19. ותקין פתגמא קדם מלכא Et recta fuerit res hæc coram rege, Heb. וכשר Eſth.8.5. *Plurale*, תקניא יחמו סבר אפוי Recti videbunt aſpectum vultus ejus, Hebraicè ישר Pſalm.11.7. ובעובדי אבהתכון תקניא Et in operibus patrum veſtrorum rectis ſive rectorum, id eſt, juſtorum, Ezech.16.7. עלוי תקיני לבא In rectos corde, Hebr. לישרי לב, Pſalm.11.2. *Fœmininum ſingulare*, באורח תקנא לא יתקלון In via recta non impingent, Hebr. בדרך ישר, Jer.31.9. *Plurale*, ארחתכון דילכון לא תקנן Viæ veſtræ non ſunt bonæ, Hebr. לא יתכנו Ezech.18.v.25. בארחן דתקנן קדמוהי In viis quæ non ſunt rectæ coram ipſo, Jeſa.42.24. דתקנן ארחתי Quòd rectæ ſunt viæ meæ, Pſalm.119.5.

מתוקן Vide in מתק.

תקון *Apparatus, Ornatus, Ornamentum, Diſpoſitio, Directio, Ordinatio, Præparatio, Inſtructio:* שויאו גבר תקון זיניה עלוהי Ponite quiſque inſtructionem armorum ſuorum ſuper ſe, id eſt, quiſque ſe apparatu & ornatu ſuo inſtruat, Hebr. עדיו Ornatum ſuum, Exod.33.4. Sic, אעדי תקון זינך מנך Remove apparatum inſtrumentorum tuorum à te, verſ.5. Sic verſ.6 תקון פתגמי אוריתא Apparatu verborum Legis, Ezech.16.verſ.11. על תקון חוכמתך Super apparatum ſapientiæ tuæ, Ezech.28.v.7. והמין תקוניה Et baltheus ornatus ejus, Exod.28.8. וחדות תקוניה Et gaudium apparatus ſive ornatus ejus, Hebr. וצבי עדיו, Ezech.7. v.20. דתתנשי בתולתא תקונה Ut obliviſcatur virgo ornatus ſui, Jerem.2.32. *Plurale*, בתקונין דדהב Diſpoſitionibus auri, id eſt, ornatu aureo, Heb. עדי זהב, Jerem.4.v.30. ובתקוני נשיא Et in ornamentis muliebribus, Eſth.2.12. in Targum ſecundo. דמתקשטא בתקונהא Quæ ornata eſt ornamentis ſuis, Jeſa.61.v.10. ואתיהבו תקוניהון Et data fuerunt ipſis ornamenta ipſarum, id eſt, mundus muliebris, Eſth.2.3. in Targum ſecundo. Sic ibi ſcriptum: legendum תקוניהן fœmininè: agitur enim de בתולן virginibus, quod Nomen fœmininum eſt, ac proinde eodem genere Pronomen ipſi reſpondere debet. בתקונך Vide ſuprà ad Futurum Ithpehal.

Apud Rabbinos, תקון *Ordinatio, Inſtitutio: Aptatio, Correctio:* לא צריכין תיקון Non indigent correctione. מפני תיקון העולם Propter ordinem mundi, id eſt, civilitatis causâ. *Apud Maſorethas*, י״ח מלין תיקון סופרים *Octodecim dictiones in ſacra Scriptura, ſunt correctio Scribarum:* vide Maſoram

foram interiorem in principio libri Numerorum, & Psalm.106.20. De hac correctione diversa sunt interpretum judicia. Aben Esra Numer.11.v.15. dicit non fuisse opus correctione Scribarum. R.Salomon Malach.1.13. scribit, in textu sacro fuisse scriptum אותי & postea per Scribas correctum אותו ut hodie legitur. Galatinus lib.1.cap.8. ait loca ista à Scribis fuisse correcta, & corrupta. Author libri Aruch in Rad. כבר notat, בספרים הראשונים in libris primis fuisse scriptum בבבת עיני, quod nunc legitur עינו. Explicationem prolixiorem, immò Tractatum justum, res ista requirit. Loca & voces sunt; Primus, *Et Abraham adhuc stabat coram Domino*, Genes.18.22. pro *Et Dominus adhuc stabat juxta vel ante Abrahamum*. Secundus, Ne videam ברעתי *malum meum*, Num.11.15. pro ברעתם *malum ipsorum*. Sic R. Salomon hoc loco: & in ejus Comment. Job.32. notatur ברעתך. Tertius, Quod egreditur de utero אמו *matris suæ*, pro אמנו *matris nostræ*, Num.12.v.12. Hoc exemplum adducitur in Jalkut, 1.Sam.3. ex libro Mechilta, & pariter à R.Salomone. Quartus, בשרו *Carnis ejus*; pro בשרנו *Carnis nostræ*, ibidem juxta R. Salomonem. Quintus, Quia maledicunt להם *Sibi* filii ejus, 1.Sam.3.13. pro לי *Mihi*, scil.Deo. Sextus, אולי יראה יהוה בעיני *Fortasse respiciet Dominus afflictionem meam*, 2.Sam.16.v.12. Hunc locum Masora utroque loco adducit: recensetur quoque in libro Tanchuma, in Parascha *Beschallach* in Exodo: sed in qua voce תיקון consistat, non explicant. Commentatores hîc quoq; nullius תקון meminerunt, cùm aliàs R.Salomon & R.David loca ista adducere & explicare soleant. Pro בעינו, ut Masora ponit, In textu scriptum est בעוני, quod interpretes dicunt esse idem quod בעני *Afflictionem meam*, sed legitur בעיני *Oculum meum*, id est, lachrymas oculorum meorum. Et sic hæc vox est ex illis quæ sunt diversæ scriptionis & lectionis, inter quas ista octodecim, quæ sunt Tikkun sopherim, non numerantur. Neque alia in isto versu vox est, in qua Tikkun seu correctio aliqua facta videatur. Nam קללתי, quod legitur קללתו, etiam est una ex Keri & Kethif, id est, ex vocibus diversæ scriptionis & lectionis. Septimus locus, איש לאהליו ישראל *Quisque ad tabernacula sua, Israel*, 2.Sam.20.v.1. Quale תיקון & hîc sit, interpretes non explicant. Confer 1.Reg.12.16. 2.Paral.10.16. In Tanchuma scribitur, pro לאהליו legi לאלהיו. At hodie libri nostri sic non habent. Vide & R.Salom. Hos.4.v.5. Octavus: Ecce ipsi mittunt palmitem אל אפם *ad nasum suum*, Ezech.8.17. pro אל אפי *nasum meum*, juxta R. David ad hunc locum. Nonus: Domine Deus meus, sanctus meus, לא נמות *non moriemur*, Hab.1.v.12. pro לא תמות *non moriturus es*: Vide R.Salomonem. Decimus: Et dicitis: Ecce quantum fatigationis, והפחתם אותו *& exsufflatis illud*, Mal.1.13. pro אותי *me*, R.Salom. Undecimus: Qui tangit vos, tangit pupillam עינו *oculi ipsius*, Zach.2.v.12. pro עיני *oculi mei*, Tanchuma. Duodecimus: At populus meus mutavit כבודו *gloriam suam*, in id quod non est utile, Jerem.2.11. pro כבודי *gloriam meam*, Tanchuma. Decimus tertius, Ut sim עלי *mihi* oneri, Job.7.v.20. pro עליך *tibi*, Tanchuma. Vide Aben Esram. Decimus quartus, כבודם *Gloriam ipsorum* in ignominiam commutabo, Hos.4.v.7. pro כבודי Gloriam *meam*. R.Salom. Job.32.3. Decimus quintus, Et improbè agebant את איוב *in Jobum*, Job.32.3. pro את האלהים *in Deum*, R. Salomon hoc loco. Vide Aben Esram. Decimus sextus, *Meditatur vel Incurvat se* עלי *in me anima mea*, Thren.3.v.20. Quale hîc תיקון factum, interpretes non ponunt. Decimus septimus, Et mutarunt את כבודם *gloriam suam* in formam bovis, Psalm.106.vers.20. pro כבודי *gloriam meam*. Hoc ordine loca in principio Numerorum & Psalm.106. in Masora numerantur, & ex Num.12. duntaxat secundum exemplum affertur, ita ut ex isto catalogo tantùm sedecim loca haberi possint. At R.Salomon ex eodem loco & aliud exemplum vult esse, ut pro tertio loco positum. Desideratur ergo unus adhuc locus, qui apud Scriptores incertus est, & fortè in aliquo citatorum locorum in alia quadam voce latet, ut 1.Reg.12.16. 2.Par.10.v.16. qui duo loci hîc sub septimo sunt comprehensi. Sic & Num.12. duo sunt exempla in versu uno. Sed de his alibi fusiùs agetur, מא.

תקנתא · תקנא · תקנה *Correctio, Aptatio, Reparatio, Restauratio: Ordo: Medicina, Medela, ubi de valetudine sermo est, apud Rabbinos:* לית ליה תקנתא Non est ei medicina, non potest curari. מה אעשה שתקנתו קלקלתו *Quid faciam, cùm correctio ejus sit ejus corruptio?* Sanhedrin fol.22.col.2. Id sæpè & in multis accidit. Agitur ibi de correctione sacerdotii, quod corrigendo magis fuit corruptum: עשרה תקנות תיקן עזרא Decem correctiones, id est, ordinationes, constitutiones, statuta, instituit Esra: vide Bava kama fol.82.1. מאי תקנתיה Quæ est correctio, medicina ejus? quod remedium ejus? *sic sæpè apud Talmudicos.* R.Sal. Lev.14.4. מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו כתולעת וכאזוב Quæ est medicina ejus ut sanetur? humiliet seipsum ut vermiculus & ut hyssopus.

תְּקַע *Figere; Clangere, tubâ ſonare: Plaudere, plauſum vel clangorem manibus concuſſis edere. Præterit.* וְשָׁאוּל תְּקַע בְּשׁוֹפָרָא Et Saul clanxit buccinâ, 1.Sam.13.v.3. וּתְקַע בְּשׁוֹפָרָא Et clanxit buccinâ, Judic.3.27. תְּקַעוּ כָּהֲנַיָא בְּשׁוֹפָרַיָא Clanxerunt ſacerdotes buccinis, Jud.6.16. וּתְקַעוּ בְּשׁוֹפָרַיָא Et clanxerunt buccinis, Judic.6.20. *Participium,* עָבְרִין וְתָקְעִין Tranſibant & clangebant, Joſ.6.v.8. Sic verſ.13. *Infinitivus,* לְמִתְקַע Ad clangendum, Judic.7.20. וּבְמִתְקַע שׁוֹפָרָא Et cùm clanxero tubâ, Jeſa.18.3. *Imperativus,* תְּקַעוּ שׁוֹפָרָא בְּאַרְעָא Clangite buccinâ in terra, Jerem.4.5. תְּקַעוּ יְדָא בְּחֶדְוָא Plaudite manu cum lætitia, Pſal.47.2. *Futurum,* וְאֶתְקַע בְּשׁוֹפָרָא Et clangam buccinâ, Judic.7.v.18. תִּתְקְעוּן וְלָא תְיַבְּבוּן Clangetis ſono æquabili, ſed non edetis ſonum fractum, Num.10.7. וְתִתְקְעוּן יַבָּבְתָא Et clangetis ſono fracto, Numer.10.5. וְתִתְקְעוּן בַּחֲצוֹצְרָתָא Et clangetis tubis, Numer.5.10. וְיִתְקְעוּן בְּהוֹן Et clangent illis, Num.10.3. *Ithpehal, Futurum,* יִתְּקַע בְּשׁוֹפָרָא רַבָּא Clangetur buccinâ magnâ, Jeſa.27.13. In Hebræo eſt Niphal יִתָּקַע, ideò & rectè ſic in Targum ponetur, cùm libri impreſſi habeant יִתְקַע ex Kal. Sed tertia perſona ſæpè imperſonaliter & paſſivè uſurpatur; Clanget, ſcil. aliquis, id eſt, clangetur. Sic, אִם יִתְּקַע שׁוֹפָרָא בְּקַרְתָּא Si clangatur tubâ in urbe, vel, יִתְקַע Clangat aliquis, Hebr. יִתָּקַע, Amos 3. verſ.6.

תְּקִיעוּתָא *Clangor:* שַׁבַּחוּ יָתֵיהּ בִּתְקִיעוּתָא דְשׁוֹפָרָא Laudate eum clangore buccinæ, Hebr. בְּתֵקַע, Pſal.150.3.

Apud Rabbinos, שמא יתקע בה מסמר או יתד Ne infigat ei clavum aut paxillum, Schabb. fol.123. *Niphal,* נִתְקַע *Infigi, Affigi, Figi.* Item, *Fidejubere, figere & dare manum fidei pro alio, ut Hebraicè.* תִּקּוּעַ *Fixio, Infixio, Affixio: Fidejuſſio:* התוקע עצמו ללמוד Affigens ſeipſum ſtudiis. אצל מי אתה תקוע Apud quem es affixus, id eſt, juxta quem ſedes, in Academia ſcil. cœleſti? אצל ר' יוחנן apud R. Jochanan, Bava metzia fol.85.2. *Pro Clangere etiam avibus tribuitur, ut Latinè aquilæ, anſeribus & aliis:* תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו Gallus gallinaceus qui extẽdit caput ſuum in vacuum vaſis vitrei, clanxeritq; in eo ut frangatur, perſolvitur damnum integrum, Bava kama folio 18.2. תקע באזנו וחירשו פטור אחזו ותקע באזנו וחירשו חייב Si clanxerit in aurem ejus, & ſurdum reddiderit eum, liber eſt: ſi prehendat eum & clanxerit in aurem ejus, & ſurdum reddiderit eum, reus eſt, Kidduſch. fol.24.2.

II. תְּקַע *Pugno aliquem cædere, ut* סטר *palmâ alapam impingere. Inde Traditio Talmudica,* התוקע לחברו נותן לו סלע Pugno cædens ſocium ſuum, dat ipſi ſiclum, Bava kama fol.90.col.1. in Miſna. Rambam ſcribit, eſſe Percutere pugno cervicem, ut סטר faciem.

תְּקַף *Creſcere, Augeri, Amplificari, Multiplicari, Propagari: Validum, Potentem eſſe vel fieri, Invaleſcere, Prævaleſcere: Aggravari, Grave, Durum, Oneroſum, oneri eſſe: Ægrè, moleſtè, indignè ferre & ſic pro Hebr.* חָרָה *reddi poteſt quandoq; Firmari, Confirmari, Confirmare ſe, Roborari, Corroborari, Obfirmari, Obdurari. Verbum frequentiſſimi uſus eſt, & multis Hebraicis reſpondet, quæ Robur aut Robuſtum eſſe ſignificant, ut* חָזַק · כָּבֵד · עָצַם · גָּבַר · אָמֵץ · קָשָׁה · פָּרַץ · עָצַם · עָזַז *& aliis. Præteritum,* תְּקִיף עֲלֵיהוֹן כַּפְנָא Invaluerat, gravis apud eos erat fames, Hebr. חָזַק, Geneſ.47.20. Sic Geneſ. 41.v.57. וּתְקֵף לְמִסְגֵּי Et crevit ad multiplicari, id eſt, plurimùm auctum & multiplicatum eſt, Hebr. וַיִּפְרֹץ לָרֹב Erupit in multitudinem, Geneſ.30.v.30. רְבַת אִילָנָא וּתְקֵף Crevit arbor & roborata fuit, Dan.4.v.9. וּתְקֵף רוּגְזָא דַיְיָ Et invaluit ira Domini, id eſt, graviſſimè indignatus fuit Dominus, Hebr. וַיִּחַר אַף Et exarſit ira Domini, Geneſ.30.30. Sic, כַּד תְּקֵף רוּגְזְהוֹן בְּנָא Cùm aggravata fuiſſet ira ipſorum in nos, Hebr. בַּחֲרוֹת In exardeſcendo, cùm flagrarent irâ in nos, Pſal. 124.3. Libri habent תַּקִּיף Gravis. Sed cùm in Hebræo ſit verbum, rectiùs etiam per Verbum exprimetur: וּתְקֵף פִּתְגָּם אֱנָשׁ יְהוּדָה Sed durior fuit ſermo Judæorum ſermone Iſraelitarum, id eſt, inſolentior, moleſtior, Heb. וַיִּקֶשׁ, 1.Sam.19. v.43. אֲרֵי תְּקֵיף כַּפְנָא בְּכָל אַרְעָא Nam invaluerat fames in tota terra, Hebr. חָזַק הָרָעָב, Geneſ. 41.57. Sic 47.20. וּתְקֵיף לְקַיִן לַחֲדָא Et ægrè fuit Caino admodũ, id eſt, indignè admodum tulit, valdè indignatus fuit, Hebr. וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד, Geneſ.4.5. Sic, הֲלַחֲדָא תְּקֵיף לָךְ Num vehementer ægrè tibi eſt? an valdè indignaris? Hebr. הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ, Jonæ 4.4. *Fœmininum,* וְרוּחֵיהּ תְּקֵפַת Et ſpiritus ejus obduratus eſſet, Dan.5.20 וְחוֹבַתְהוֹן אֲרֵי תְקִיפַת Et peccatum ipſorum aggravatum erat vehementer, Hebr. כָּבְדָה מְאֹד, Geneſ.18.20. אֲרֵי תְקִיפַת מַחְתֵּיהּ עֲלָנָא Nam gravis vel dura eſt plaga ejus ſuper nos, id eſt, duriſſimè nos tractat & punit, Heb. כִּי קָשְׁתָה יָדוֹ עָלֵינוּ, 1.Sam.5.7. כַּד תְּקִיפַת מַלְכוּתָא בִּידֵיהּ Cùm confirmaretur bellum in manu ejus, Hebr. חָזְקָה הַמַּמְלָכָה, 2.Reg.14.5. וּתְקִיפַת יְדֵיהּ עַל כּוּשַׁן Et aggravata fuit manus ejus ſuper Cuſchanem, Hebr. וַתָּעָז יָדוֹ, Judic.3.10. וּתְקִיפַת מַחְתָּא דַיְיָ Et aggravata fuit plaga Domini, Hebr. וַתִּכְבַּד, 1. Sam. 5.6. אֲרֵי תְקֵפְתָּא מִנַּנָא לַחֲדָא Nam potentior factus es nobis plurimùm, Hebr. עָצַמְתָּ, Gen.26. v.16. תְּקֵפְתַּנִי Fortior fuiſti me, Jerem.20.7. In libris pravè legitur ex Pahel. וּמַיָּא תַּקִּיפוּ לַחֲדָא לַחֲדָא Et aquæ auctæ ſunt perplurimùm ſuper terram, Hebr. גָּבְרוּ, Geneſ.7.19. אֲרֵי תְקִיפוּ מַגִּידָא

עָבְרֵי קְרָבָא Quòd prævalerent ſibi oppugnatores, Hebr. כִּי חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה, 2.Reg.3.v.26. כַּד תְּקִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל Quòd fortiores facti Iſraëlitæ, Hebr. כִּי חָזְקוּ, Jehoſ.17.13. תְּקִיפוּ מִן לְחַוָּאָה Multiplicata, plura ſunt quàm ut enarrari poſsint, Hebr. עָצְמוּ מִסַּפֵּר, Pſal.80.6. וּתְקִיפוּ מַיָּא Et invaluerunt, auctæ ſunt aquæ, Hebr. וַיִּגְבְּרוּ, Gen.7. verſ.18. *Participium præſens*, אָזֵיל וְתַקִּיף לַחֲדָא Pergens & creſcens ſive invaleſcens valdè, Hebraicè הוֹלֵךְ וְחָזֵק, Exod.19.19. Legitur in libris תַּקִּיף, ſed illud eſt convenientius, ut apparet ex ſequentibus. כֵּן סָגָן וְכֵן תָּקְפִין Sic multiplicabantur & ſic propagabantur, Hebraicè כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ, Exod.1.12. וּבֵית דָּוִד אָזְלִין וְתָקְפִין Et domus David, id eſt, Davidici pergebant & invaleſcebant, hoc eſt, magis magiſque potentiores efficiebantur, Hebr. הוֹלֵךְ וְחָזֵק, 2.Sam.3.v.1. אָזְלָא וְתָקְפָא עַל יָבִין Pergebat & durior fiebat contra Jabin, Hebr. הָלוֹךְ וְקָשָׁה, Judic.4.v.24. *Infinitivus*, וְאִם מִתְקַף יִתְקִיף לֵיהּ Si indignando indignabitur ipſi, Heb. חָרֹה יֶחֱרֶה לוֹ, 1.Sam.20.7. בְּמִתְקַף נְבוּאֲתָא Cùm durior eſſet prophetia, Hebr. בְּחֶזְקַת הַיָּד, Jeſa.8.11. מָה תְקוֹף סַנִּי עֲלָךְ לְמִתְקַף Quàm multum robur tibi fuit ad prævaleſcendum, ut prævalueris & primus eruperis, Hebr. מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ, Geneſ.38.29. וְאוֹסִיף רוּגְזָא דַיְיָ לְמִתְקַף בְּיִשְׂרָאֵל Et perrexit ira Domini aggravari ſuper Iſraëlem, Hebr. לַחֲרוֹת, 2.Sam.24.1. *Imperativus*, תְּקִיף וְעֶלַם לַחֲדָא Confirma te & fortis eſto valdè, Hebr. חֲזַק וֶאֱמַץ Joſ.1.7. Sic 2.Sam.10.12. וּתְקִיף יְהוֹשֻׁעַ וּתְקִיף כָּל עַמָּא דְאַרְעָא Et fortis eſto Jehoſua, & fortis eſto omnis populus terræ, Hag.2.4. תְּקִיפוּ וְאַלִּימוּ Confirmamini & eſtote fortes, Hebr. חִזְקוּ וְאִמְצוּ, Deut.31. v.6. Sic Pſal.31.25. *Futurum*, וְתִתְקַף לְמַעַרְבָא Et propagaberis in occidentem & orientem, Hebr. וּפָרַצְתָּ, Geneſ.28.14. וְתִתְקַף וּתְהֵי לִגְבַר Confirmato te eſtoque vir, Hebr. וְחָזַקְתָּ, 1.Regum 2.2. לְדָרוֹמָא וְלִצְפוּנָא תִּתְקְפִין In meridiem & ſeptentrionem propagaberis, Hebr. תִּפְרֹצִי, Jeſa.54.3. וּמַלְכוּ מִמַּלְכוּ יִתְקַף Et regnum unum præ altero potentius fiet, Hebr. יֶאֱמָץ, Geneſ.25.23. לָא יִתְקוֹף בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי Ne graveſcat vel dureſcat in oculis domini mei, ne ægrè ferat aut moleſtum ſit, Hebraicè אַל יִחַר, Gen.31.35. מִתְקַף יִתְקִיף Vide antè ad Imperativum. וּמַחְתֵיהּ תִּתְקַף Et plaga ejus ingraveſcebat in Philiſtæos, Geneſ.49.17. אִם תִּתְקַף אֲרָם מִנִּי Si potentior fiat Syria me, id eſt, ſi Syri fuerint robuſtiores, Hebr. תֶּחֱזַק אֲרָם, 2.Sam.10.11. In libris legitur, תתקף אֱנָשׁ אֲרָם, ubi אנש juxta Hebræum redundat, aut, ſi retineatur, ut retineri poteſt, tunc antecedens Verbum legendum erit maſculinè יִתְקַף, aliâs repugnantia generis eſt. וְיִתְקַף רוּגְזִי בְּהוֹן Et gravior fiat ira mea in ipſos, Heb. וְיִחַר Exardeſcat, Exod.32.10. וְלָא נִתְקַף עֲלָךְ Et non ſimus graves tibi, Hebr. נִכְבַּד, 2.Samuel.13.v.25. וְנִתְקַף עַל עַמָּנָא Et fortes ſimus pro populo noſtro, Hebraicè וְנִתְחַזַּק, 2.Sam.10.v.12. וְתִתְקְפוּן לַחֲדָא Confirmabitis ergo vos valdè, Hebr. וַחֲזַקְתֶּם, Joſuæ 23.6. וְאִם בְּנֵי עַמּוֹן יִתְקְפוּן מִנָּךְ Et ſi Ammonitæ potentiores te fuerint, 2.Samuel.10.v.11. דִּלְמָא יִתְקְפוּן יִסּוּרֵיכוֹן Ne graviores fiant caſtigationes veſtræ, Hebr. פֶּן יֶחְזְקוּ, Jeſa.28.v.22. וּכְעַן יִתְקְפָן יְדֵיכוֹן Nunc ergo confirmentur manus veſtræ, Hebr. תֶּחֱזַקְנָה, 2.Sam.2.v.7. Sic etiam legendum Jud.7.11. וְיִתְקְפָן יְדֵי כָּל דִּי עִמָּךְ Et roborentur manus omnium illorum quitecum ſunt, Hebr. וְחָזְקוּ. Libri pravè habent וְיִתְקִיף ſingulariter. *Ithpehal*, vide mox poſt Pahel.

Pahel, תַּקֵּף *Fortificare*, *Roborare*, *Corroborare*: *Firmare*, *Confirmare*, *Obfirmare*, *Obdurare*, *Reparare*, *Reſtaurare*: & è contrario, *Diruere*, *Diſrumpere*, *Diſsipare*. *Præter.* תַּקֵּף נְגָרֵי תַרְעָיִךְ Corroborat vectes portarum tuarum, Hebr. חִזַּק, Pſal.147. v.13. וְתַקֵּף יְיָ יָת לִבָּא דְפַרְעֹה Et obduravit Dominus cor Pharaonis, Hebr. וַיְחַזֵּק, Exod.10.v.20. לְמָה תַּקֵּפְתָּא גּוּדְרָהָא Quare diſrupiſti macerias ejus? Hebr. פָּרַצְתָּ, Pſal.80.13. תַּקֵּפְתָּא כָּל כַּרְכּוֹי Diruiſti omnes ſepes ejus, Pſal.89.41. תַּקִּיפוּ כָּהֲנַיָּא יָת בִּדְקָא דְבֵיתָא Reſtaurarunt ſacerdotes labem domus, Hebr. חִזְּקוּ, 2.Reg.12.9. דְּתַקִּיפוּ יָת יְדוֹהִי Qui confirmaverant manus ejus, Hebr. חִזְּקוּ, Jud.9.24. וְיָת כְּאִיבַיָּא לָא תַּקֵּפְתּוּן Vos infirmas non confirmaſtis, Hebr. חִזַּקְתֶּם, Ezech.34.4. *Particip.* מָה דֵּין לֵיתֵיכוֹן מְתַקְּפִין Quare vos non reparatis labem domus? Heb. מְחַזְּקִים, 2.Reg.12.8. וּמְתַקְּפִין בֵּיהּ Et reſtaurarent eâ ſanctuarium Domini, ibid.v.15. *Infinitivus*, לְתַקָּפָה אֱסָר Ad firmandum interdictum, Dan.6.7. דְּלָא לְתַקָּפָא Ad nō reparandum, 2.Reg.12.9. לְתַקָּפָא יָת לִבְּהוֹן Ad obfirmādum cor ipſorum, Joſ.11.20. וּלְתַקָּפָא יְדֵי רַשִּׁיעָא Et ad confirmandum manus improbi, Ezech.13.22. לְתַקָּפוּתֵיהּ Ad roborandum eum, Hebr. לְפַעֲמוֹ, Judic.13.25. Sic 2.Reg.12.13. *Imperativus*, יָתֵיהּ תַּקֵּיף Eum confirma, Deuter.1.v.38. וְתַקְּפֵיהּ Et confirma eum, Deuter.3.28. Sic etiam legendum 2.Sam.11.25. וְתַקְּפְנִי כְעַן Et confirmato me nunc, Judic.16.28. תַּקִּיפוּ יְדַיִן דְּרַשְׁלָן Confortate manus languidas, Jeſa.35.3. וְשִׁלְטוֹנַיִךְ תַּקִּיפִי Et dominatores tuos corrobora, Jeſa.54.2. תַּקִּיפִי כְּרַכַּיִךְ Firmato munitiones tuas, Nah.3.14. *Futurum*, וַאֲתַקֵּף יָת לִבָּא דְפַרְעֹה Et obdurabo cor Pharaonis, Exod.14.v.4. לָא תְתַקֵּף יָת לִבָּךְ Non obfirmabis animum tuum, Deut.15.7. וְאִנּוּן יְתַקְּפוּן Et ipſi reparabunt labem Templi, 2.Reg.12.6. יְתַקְּפוּן לְהוֹן פִּתְגָּם בִּישׁ Confirmant ſibi rem malam, Pſal.64.6.

Ithpehal vel Ithpahel, אִתַּקַּף *Firmari*, *Confirmari*, *Confirmare ſe*, *Fortem eſſe*, *Fortem ſe præſtare*, *Prævalere*, &c. *ut ab initio*. *Præteritum*, אִתַּקַּף לְמִסַּק בִּרְתִיכָא Corroboravit

ravit se ut ascenderet currum, Hebraicè הִתְאַמֵּץ, 1.Reg.12.18. וְאִתְקַף יִשְׂרָאֵל Et confirmavit se Israël, Hebr. וַיִּתְחַזֵּק, Genes.48.2. וְאִתְקַף לִבָּא Et obduratus fuit animus Pharaonis, Exod.7.13. וְאִתְקַף עַמָּא Et confirmavit se populus Israëliticus, Judic.20. v.22. אִתְקִיפוּ לְחוֹד Confortantur tantùm, Hebr. עָתְקוּ, Job.21.7. *Participium*, וְאַבְנֵר הֲוָה מִתְקַף Et Abner fuit se corroborans in domo Saulis, Hebraicè מִתְחַזֵּק, 2.Sam.3.6. לָא מִתְקְפִין Non confirmantur, Ezech.7.13. דְמִתְקְפִין כַּח Quæ valent viribus, Job.36.19. לָא מִתְקְפָא לְאִתְאַסָּאָה Non confirmat se ut sanetur, Ezech.30.21. *Infinitiv.* לְאִתַּקְפָא Ad cōfirmandum se, Ezech.30.21. לְאִתַּקְפָא בִתְקוֹף פַּרְעֹה Ut roborentur robore Pharaonis, Jesa.30. v.2. *Imperativus*, אֵיזִיל וְאִתַּקַף Abi & confirma te, 1.Reg.20.22. אִתְקְפוּ וֶהֱווֹ לְגֻבְרִין Fortes vos præstate & estote viri, 1.Sam.4.9. *Futur.* וְנִתְקַף Et fortes præbeamus nos, 2.Sam.10.v.12. Sic legi potest, ut directè respondeat Hebræo Hithpahel וְנִתְחַזֵּק, sed & ex Kal esse potest, sine Dages. בְּדִיל דְתִתְקְפוּן Ut roboremini, Deut.11.8. *Aphel*, אַתְקִיף *Urgere, Instare fortiter, Vim aut violentiam exercere, Firmare, Confirmare, &c. ut in Pahel: Gravare, Aggravare, Grave efficere: Tenere, Continere, Detinere, Retinere.* *Præterit.* וּבִתְלָת מְאָה גֻּבְרָא אַתְקִיף Et trecentos viros retinuit, Hebr. הֶחֱזִיק, Jud.7. v.8. Libri habent ex forma Ithpael: sed ex Aphel punctandum esse, docet forma Hebræa, cui Aphel respondere solet, tum antecedens versus membrum, in quo est שַׁלַּח Dimisit. אֲבוּךְ אַתְקִיף יַת נִירַנָא Pater tuus aggravavit jugum nostrum, Hebr. הִכְבִּיד, 1.Reg.12.10. וְאַתְקִיף בֵּיהּ חֲמוּהִי Sic retinuit eum socer ejus Hebr. וַיֶּחֱזַק, Judic.19.4. & sic deinceps hoc sensu huic Verbo respondet. וְאַתְקִיף יְיָ יַת לִבָּא דְפַרְעֹה Et obduravit Dominus cor Pharaonis, Hebraicè וַיְחַזֵּק, Exod.9.12. וְאַתְקִיף בֵּיהּ Et fortiter ursit eum, Hebr. וַיִּפְרָץ־בּוֹ, 2.Sam.13. v.25. Sic 2.Reg.5.23. וְאַתְקִיף יַת לִבֵּיהּ Et obfirmavit animum ejus, Hebraicè וְאִמֵּץ, Deuter.2.v.30. וְאַתְקִיף בִּצְלוֹ קֳדָמוֹהִי Et fortiter institit oratione coram ipso, Hebraicè עָמַד בַּפֶּרֶץ, Psalm.106.23. וְאַתְקְפֵיהּ מִן מְעִיקוֹי Et potentiorem effecit eum hostibus suis, Hebr. וַיַּעֲצִמֵהוּ, Psal.105.24. וְאַתְקְפַת בֵּיהּ Apprehendit eum ad sumendum cibum, 2.Reg.4.8. וְאַתְקְפַת בְּרַגְלוֹהִי Et apprehendit pedes ejus, ibid. vers.27. וְאַתְקְפַת בֵּיהּ וּנְשַׁקְתֵּיהּ Apprehendit eum & osculata est eum, Proverb.7.13. אַתְקְפַת מָרוּתִיךְ לַחֲדָא Grave, durum reddidisti dominium tuum valdè, Hebr. הִכְבַּדְתְּ, Jesa.47.v.6. בִּזְכוּתִי אַתְקְפִית Justitiam meam retineo, Hebr. הֶחֱזַקְתִּי, Job.27.6. Libri habent תַּקִּיפִית ex Pahel, sed ea formam hanc significationem non habet, unde præstat ex Aphel legi, quæ forma Hebræo Hiphil respondere hîc solet. וְאַתְקְפִית בִּידָךְ Et apprehendi manum tuam, Jesa.42.v.6. דְאַתְקְפִית בִּימִינֵיהּ Qui apprehēdi dexteram ejus, vel, Fortificavi, Jesa.45.1. אַתְקִיפוּ אַפֵּיהוֹן מִשִּׁנְרָא Obduraverunt faciem suam præ petra, Jerem.5.3. וְאַתְקִיפוּ בֵיהּ עַבְדוֹהִי Fortiter institerunt apud eum servi ejus, Hebr. וַיִּפְרְצוּ, 1.Sam.28.v.23. וְאַתְקִיפוּ גְּבַר בְּרֵישׁ חַבְרֵיהּ Et apprehenderunt quisque caput proximi sui, 2.Sam.2.v.16. וְאַתְקִיפוּ בְּגַבְרָא בְלוֹט לַחֲדָא Et vim exercuerunt in Lotum graviter, Gen.19.9. *Participium*, הָא אֲנָא מַתְקִיף Ecce ego obfirmo cor Ægyptiorum, Hebr. מְחַזֵּק, Exod.14.v.17. עַד אֵימָתַי אַתְּ מַתְקִיף עֲלָךְ Quousque tu aggravas super te onus peccatorum? Hebr. מַכְבִּיד, Hab.2. vers.6. מַתְקִיף יְמִינָךְ Apprehendo dexteram tuam, Jesa.41.13. וְעַד כְּעַן אַתְּ מַתְקִיף בְּהוֹן Et usque nunc tu detines eos, Hebr. מַחֲזִיק, Exod.9.2. וּמַתְקִיף בִּידֵיהּ וְנָשֵׁיק לֵיהּ Apprehendit eum, & osculatus est eum, 2.Sam.15.5. וּמַתְקִיף עַל דְרָעֵיהוֹן Et corroboro brachium ipsorum, Hos.7.15. דְמַתְקֵיף נַגָּרָא עִם קֵינָאָה Quod confirmat faber lignarius aurifabrum, Jesa.41.7. וְלֵית דְמַתְקִיף בִּידָהּ Et non est qui apprehendat manum ejus, Jesa.51.18. הֲווֹ בִיךְ מַתְקְפֵי צָרְכָךְ Fuerunt tibi reparantes necessaria tua, Ezech.27.v.9. וּמַתְקְפִין יַד מְבַאֲשִׁין Et confirmant manus malignorum, Jerem.23.14. וּמַתְקְפִין בִּקְיָמִי Et apprehendūt vel assumunt fœdus meum, Jesa.56. v.4. *Participium præteritum sive passivum*, כְּשׁוּר מַתְקַף Sicut murus robustus, Heb. כְּחוֹמָה נִשְׂגָּבָה, Jesa.30.v.13. *Infinitivus*, דְמִתְרְעֵי לְאַתְקָפָא בִּדְחַלְתָּךְ Qui velit apprehendere cultum tuum vel timorem tui, Hebr. לְהַחֲזִיק, Jesa.64.7. *Imperativus*, אַתְקִיף קְרָבָךְ עַל קַרְתָּא Confirma, urge bellum tuum contra urbem istam, Hebr. הַחֲזֵק, 2.Sam.11.v.25. אַתְקִיף תְּרִיס וְעָגִיל Prehende scutum & clypeum, Psal.35.2. אַתְקִיפִי בִּנְיָנִיךְ Fortifica ædificium tuum, Nah.3.14. וְאַתְקִיפִי יַת יְדִיךְ בֵּיהּ Et apprehēde manu tuâ ipsum, Genes.21.18. *Futur.* וַאֲנָא אַתְקִיף יַת לִבֵּיהּ Et ego obdurabo cor ejus, Exod.4.v.21. וְאַתְקִיף יַת מַלְכוּת Et confirmabo regnum regis Babyloniæ, Ezech.30.24. אַתְקְפִנָּךְ Fortificabo te, Jesa.41.10. וְאַתְקְפִנּוּן Et corroborabo eos, Jere.30. v.19. וְתַתְקִיף בֵּיהּ Et confirmabis eum, Levit.25. v.35. וְיַתְקִיף בַּהּ גַּבְרָא Et apprehenderit eam vir aliquis, Deuter.22.25. וְיַתְקִיף יַתְהוֹן Et corroborabit eos, Hebr. וְיָאדִיר, Jesa.42.v.1. דְיַתְקִיף בַּהּ Qui apprehenderit illam, Jesa.56.2. יַתְקְפִנַּנִי תְּקוֹף עַל תְּקוֹף אַפִּי Comprehendit, obruit me ira una super aliam, Job.16.v.14. וְתַתְקִיף בְּבֵית בַּהֲתָתֵיהּ Et apprehenderit locum pudēdorum ejus, Deut.25. v.11. אִם יַתְקְפוּן בְּפִתְגָּמֵי אוֹרָיְתִי Si prehenderint verba Legis meæ, Jesa.27.5.

Apud Rabbinos, אפילו תקפה עליו משנתו Etiamsi grave vel difficile sit ipsi studiū suum, Menach. fol.99.2. תקיף עברי ראנשי Comprehendit servos hominum

hominum istorum. ותוקף בטלית חבירו Et arripit pallium socii sui, & sic deinceps. *Metaphoricè de vino usurpatum, est, Acescere, Acidum, acetosum fieri:* חביתא דחמרא אי תקפא ברשותך אי יקרא או זילא ברשותי Dolium vini, si acuerit, manebit in potestate tua: si carius aut vilius fiat, erit in potestate mea, Bava metzia fol.64.1. Item, תקיפו לי ארבע מאה דני דחמרא Acuerunt mihi quadringenta dolia vini, Berach. fol.5.2. *In Aphel,* אַתְקִיף *Interrogare, Quærere per objectionem contrariam vel diversam, Objicere, Opponere, q.d. Durum, grave reddere propositum argumentum per objectionem contrariam;* מתקיף ליה ר׳ ירמיה Interrogavit eum R. Jeremias, objecit, opposuit ei: מתקיף ליה רב יוסף Interrogavit eum Raf Joseph. In Halich. olam cap.1. scribitur, usurpari de objectionibus, non ex Scriptura vel Mischna, sed communi ratione allatis; de Argumentis Dialecticis.

תַּקִּיף *Fortis, Vehemens, Validus, Ferox, acris, potens, Robustus, Durus, Gravis, Obstinatus. Respondet variis Hebraicis:* ליט רוגזהון ארי תקיף Maledicta sit ira ipsorum, quoniam gravis est, Heb. עַז, Genes.49.7. תַּקִּיף וְסַגִּי מִנְּהוֹן Robustiorem & copiosiorem ipsis, Hebr. עָצוּם וָרָב, Deuter.9.v.14. כְּמָא דְשָׁמִירָא תַּקִּיף מִטִּנָּרָא Ut adamas durior est rupe, Ezech.3.v.9. עַם תַּקִּיף אַפִּין Populus durus fronte, id est, pervicax, Deuter.28.50. רוּחַ מַעַרְבָא תַּקִּיף לַחֲדָא Ventum occidentalem vehementem valdè, Hebr. חָזָק, Exod.10.v.19. ניר תַּקִּיף Jugum grave, Hebr. עֹל כָּבֵד, 1.Reg.12.11. קְרָבָא תקיף Prælium acre, Hebr. הַמִּלְחָמָה קָשָׁה, 2.Sam.2.17. עַם רַב וְתַקִּיף מִנָּנָא Populus multus & robustus est præ nobis, Hebr. עַם גָּדוֹל וָרָם, Deuter.1.28. וּמֶלֶךְ דְּתַקִּיף Et rex qui validus erit, Ezech.19.12. וּדְתַקִּיף לִבֵּיהּ Et cujus fortis est animus, qui animosissimus est, Hebr. וְאַמִּיץ, Amos 2.16. הֲתַקִּיף הוּא אִם חַלָּשׁ Num fortis ipse sit an debilis, Hebr. הַטּוֹבָה הִיא אִם רָעָה, Num.13.19. רַשִׁיעָא תַּקִּיפָא Improbum validum vel ferocem, Hebr. עָרִיץ, Psal.37.v.35. תַּקִּיפָא דְּפַרְקֵיהּ Coram forti isto, qui redemit ipsum, id est, Deo, Deuteron.32.15. Sic vers.37. אָתוֹהִי כְּמָה תַקִּיפִין Quàm fortia sunt, Dan.3.v.33. לְתַקִּיפָא Occultantur feroci, Hebr. לֶעָרִיץ, Job. 15.v.20. וּמִתַּקִּיפָא נְפַק חוֹלְיָא Et ex forti egressa est dulcedo, Hebr. וּמֵעַז, Judic.14.14. *Plurale,* וְתֻקוֹף תַּקִּיפִין אַמְאִיךְ Et ferocitatem ferociũ deprimam, Hebr. וְגַאֲוַת עָרִיצִים, Jesa.13.11. וּבְמַיִין תַּקִּיפִין Et in aquis validis viam, Hebr. וּבְמַיִם עַזִּים, Jesa.43.v.16. עַמְמִין דְּבִרְבִין וְתַקִּיפִין Populos multos & fortes, Hebraicè גְּדוֹלִים וַעֲצוּמִים, Josuæ 23.9. דְּתַקִּיפִין כְּאִשָּׁתָא Qui vehementes sunt instar ignis, Ezech.19.12. וְתַקִּיפַיָּא יִמְאַכוּן Et feroces deprimentur, Hebraicè וְהַגְּבֹהִים, Jesa.10.v.33. תַּקִּיפֵי לִבָּא Obstinati corde, Hebr. אַבִּירֵי לֵב, Jesa.46.v.12. וּמִן יְדֵיהוֹן דְּתַקִּיפֵי Et è manu potentum, Hebr. עָרִיצִים, Job.6.23. quæ est forma constructa pro absoluta. תַּקִּיפֵי מַמְלַל Graves, difficiles sermone, Hebr. וְכִבְדֵי לָשׁוֹן, Ezech. 3.v.6. וְתַקִּיפֵי לִבָּא אִנּוּן Et obfirmati animi ipsi sunt, Hebr. וּקְשֵׁי־לֵב, Ezech. 3. 7. וְתַקִּיפֵיהוֹן Et fortium heroum ipsorum, Deuter.32.v.14. *Fœmininum,* אֲרֵי בְּיַד תַּקִּיפָא Nam manu potenti, Exod.13.v.9. מִטִּנָּרָא תַּקִּיפָא De rupe dura, Deuter.8.15. תַּקִּיפָא כְּפַרְזְלָא Durum ut ferrum, Dan.2.40. מַלְכוּתָא תֶּהֱוֵי תַּקִּיפָא Regnum erit firmum, Dan.2.v.42. ארום תַּקִּיפָא כְּמוֹתָא אַהֲבַת אֱלָהוּתָךְ Nam vehemens instar mortis, est amor Deitatis tuæ, Cantic.8.6. תַּקִּיפַת מַלְכְּוָן Fortissima regnorum, Hebr. גְּבֶרֶת מַמְלָכוֹת, Jesa.47.5. *Apud Talmudicos,* ואי איניש תקיפא הוא Si sit vir durus, *tenax, sordidus,* Bava metzia folio 64.col.1.

תְּקֹף · תְּקוֹף *Robur, Fortitudo, Firmitas, Munimentum, Vehementia: Ira vehemens:* מָה תְקוֹף סַגִּי עֲלָךְ Quàm robur multum tibi fuit, ut prævaleris, Genes.38.29. וִיהֵי לְכוֹן תְּקוֹף פַּרְעֹה Eritque vobis robur Pharaonis in pudorem, Hebr. מָעוֹז, Jesa. 30.v.3. מֵימְרִי תְּקוֹף לָךְ Verbum meum robur est tuum, Heb. מָגֵן Clypeus, Genes.15.1. תְּקוֹף בְּסַעְדָךְ Robur, robustus clypeus in auxilio tuo, Hebr. מָגֵן, Deuter.33. v. 29. תְּקוֹף עַל אַפֵּי תְקוֹף Ira super iram, Job.16.14. חֵילִי וּתְקוֹף יְדִי Virtus mea & potentia manus meæ, Hebr. וְעֹצֶם יָדִי, Deuter.8.17. וּתְקוֹף ut antea in plurali vocis præcedentis: וּתְקוֹף עֲבְדֵי קְרָבֵיהּ Et potentiam militum ejus, Hebraicè וֶעֱזוּז, Jesa.42.25. בִּתְקוֹף יַד In fortitudine manus, Hebr. בְּחֹזֶק יָד, Exod.13.14. וְאִתְעֲקַרַת בִּתְקוֹף מֵאַרְעָא Et evulsa per iram vehementem ex terra, Hebr. בְּחֵמָה, Ezech.19.12. בִּתְקוֹף כְּרַכְּהָא Robore arcium vel urbium ejus, Mich.5.v.6. בִּתְקַף חִסְנִי Robore potentiæ meæ, Dan.4.22. תוּב מִתְּקוֹף רוּגְזָךְ Redi à vehementia iræ tuæ, Exod.32.12.

תֻּקְפָּא · תּוֹקְפָּא · תּוֹקֶף · תּוֹקֵף *Idem:* וְאֶתְבַּר תּוֹקֶף Et frangam robur regnorum gentium, Hag.2.22. וְשַׁוִּי תּוֹקְפָא רוּחְצָנֵיהּ Et posuit robur illud fiduciam suam, i.e. Robustum illum Deum, quem mox appellat אֵל תַּקִּיפָא דְיַעֲקֹב Deum fortem Israelis, Genes.49. v.24. עַל רֵישׁ תּוֹקְפָא חָדֵין In summitate roboris hujus, id est, robustæ munitionis, Jud. 6.v.26. יָת תֻּקְפָּא דְנִסָּא Et firmitatem miraculi, Esth.9.29. חִסְנָא וְתֻקְפָּא Potentiam & firmitatem, Dan.2.v.37. יְהַב עוּשְׁנָא וְתוּקְפָּא Dedit robur & potentiã populo suo, Psal.68.36. יְרְהוֹט לְוָתֵיהּ בְּתוּקְפָא Curret ad eum cum fortitudine, id est, fortiter, Jobi 15.26. *Cum Affixis,* וּבִדְרָע תּוּקְפֵיהּ Et per brachium potentiæ suæ, Jesa.62.8. וְתוּקְפֵיהּ וּגְבוּרְתֵּיהּ Potentiæ suæ, & virtutis suæ, Esth.10.2. וְרָאִים בְּתוּקְפֵיהּ Et sublimis robore suo, Ezech.19.11. Sic cap.31.5. וּגְלוֹ שִׁלְטוֹנֵי תּוּקְפָהּ Et deportati sunt duces potentiæ ejus, Ezech.19.12. בְּתוּקְפָךְ דִּי פִרְקְתָא

Quem

Quem redemisti potentiâ tuâ, Deuter.9.v.26. שִׁלְטוֹנֵי תוּקְפָּךְ Duces potentiæ tuæ, Jesa.47.v.12. חֵילִי וְרֵישׁ תּוּקְפִּי Robur meum & principium potentiæ meæ, Genes.49.3. וְאֶתֵּן יַת תּוּקְפִּי בִּידֵיהּ Et dabo robur meum in manum ejus, Ezech.30.v.24. מְטוּל דְּתוּקְפִּי וְרוּחְצָנִי אַתְּ Quia robur meum & fiducia mea tu es, Psalm.31.4. קִרְוֵי תוּקְפְּהוֹן Civitates fortitudinis ipsorum, Jesa.17.9. וִיהֵי תוּקְפְּהוֹן לְעָלַם Eritque robur ipsorum in perpetuum, Psal.81. ver.16. אַשְׁרִינוּן עַל תּוּקְפֵי אַרְעָא Collocavit eos super munimenta terræ, Hebr. בָּמֳתֵי, Deuter.32.v.13. לְשֵׁיצָאָה תּוּקְפְּהָא Ad perdendum robora ipsorum id est, munitiones, arces munitas, Jesa.23.vers.11. וְאֶתְבַּר יַת יְקַר תּוּקְפְּכוֹן Et frangam præstantiam roboris vestri, Levit.26.19. אֲכָלַת אֶשָּׁתָא תּוּקְפָּךְ Consumpsit ignis robora tua, munitiones tuas, Nahum.3. vers.13. הֲלָא בְּתוּקְפָּנָא Non'ne robore nostro acquisivimus nobis facultates? Amos6. vers.13.

אִתְקְפְתָא *Quæstio, Objectio*, Talm.

תקר תקרקין *Species vestis.* Jalkut in Leg. folio 293.col.2.

תְּרָא *Vinculum, Catena, Compedes:* וְאִם בְּתַרָא דִנְחָשָׁא נִרְמֵי יָתֵיהּ Et si in catenam ferream conjiciamus eum, jam disrupit eam Menasse, Esth.5.v.14. Vide 2.Paral.33 11.13. *Videtur respondere Hebræo* בַּנְחֻשְׁתַּיִם*, quod ibi legitur, & significat Compedes æreas vel ferreas, sub forma duali, quia ambobus pedibus applicantur. In Versione Germanica hujus Targum Judæus iste reddidit* קֶעסְל *Kessel/ Ahenum, quod potius legerim* פֶּעסְל *Fessel/ Vincula. Et sic pro* תרא *legerim* תַּבָא *Catenam.*

תְּרַב תַּרְבָּא *Adeps, Pinguedo, Optimum, Selectum cujusq. rei. Respondet plerumq. Hebræo* חֵלֶב: ut, חֵיךְ תְּרַב וּדְהַן Sicut adipe & pinguedine, Hebr. כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן, Psal.63.6. אִטְפַּשׁ הֵיךְ תְּרַב Impingnatum est quasi adipe figmentum cordis ipsorum, Psal.119.70. וּתְרַב נְבִילָא וּתְרַב תְּבִירָא Et adeps cadaveris & adeps discerpti, Levit.7.v.24. כִּתְרַב נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא Sicut adeps sacrificiorum sanctorum, Levit.4.26. מִתְּרַב פַּטִּימִין Præ adipe pinguium, 1.Sam.15.22. מִתְּרַב גִּבָּרִין Præ adipe fortium, 2.Sam.1.22. וְיַת תַּרְבָּא Et adipem, Hebraicè פֶּדֶר, Levit.8.20. וְתִסַּב יַת כָּל תַּרְבָּא Et accipies omnem adipem, Exod.29.13. תַּרְבֵּיהּ Adipem ejus; Levit.3.9. וְיַת כָּל תַּרְבָּהּ יַעְדֵּי Et omnem adipem ejus auferat, Levit.4.31. וְיַת תַּרְבְּהֶן Et adipem ipsorum, Levit.8.16. *Plurale,* וְשַׁוִּי עַל תַּרְבַיָּא Et apponet adipibus istis, Levit.8.v.26. עַד דְּיִתַּסְקוּן תַּרְבַיָּא Donec offerantur adipes, 1.Sam.2.16.

חוּרְבְּלָא *Bubalus, qui vulgò vocatur Buffalus, bos sylvestris:* וְרֵימָא וְתוּרְבְּלָא Et unicornem & bubalum, Hebr. וּתְאוֹ, Deuter.14.5. *Talm.* Cholin fol.80.1.

תרבקנא *Nomen proprium loci*, in Bereschith rabba sect.16.

תְּרוֹבְתּוֹר *Brassicæ species*, Talm. Kilaim in princip. *Interpretes ajunt esse* כרוב *brassicam caulibus tenuioribus.* Aruch ponit Arabicè vocari באלרקנים. In Talmud Hierosol.explicatur כרוב רקיק *Brassica tenera.* David de Pomis explicat *Brassicam capitatam.*

תרג אֶתְרוֹג · תְּרוֹג *Citrus & Citreum, Medicum pomũ sive malum:* אֲמָרַת אֶתְרוֹגָא יִצְטְלֵב בְּרֵישִׁי Dixit citrus: suspendatur (Haman) in capite meo, Esth.7.10. in Targum secundo. וְעוֹד דִּי אֲנָא שׁוּתָף עִם אֶתְרוֹגָא Præterea ego (myrtus) commercium habeo cum citro, ibidem. *Plurale,* פֵּירֵי אִילָנָא אֶתְרוֹגִין Fructum arboris citrorum, Levit. 23.v.40. pro Hebræo פְּרִי עֵץ הָדָר Fructum arboris speciosæ, quod communiter Hebræi de citro exponunt, quâ nulla arbor speciosior fructibus. Jonathan & Targum Hierosf. habent תְּרוּגִין sine א, unde apparet א esse servile. *Cum Pronomine,* קָטְפִין אֶתְרוֹגָנָא Abscindunt mala citrea nostra, Esth.3.8. in Targum secundo. Hoc malo quotannis adhùc utuntur Judæi in festo tabernaculorum cum fasciculo isto, de quo Levit.23. v.40. *Talmudici,* אתרוג הגזול והיבש פסול Citreum raptum aut siccum vel flaccidum, illegitimum est, scilicet ad usum festi illius, Succa cap.3. in Misna. Disputat ad eã Misnam Gemara; Num פרי עץ הדר intelligendum sit de citro, vel de pipere aut alia arbore. הרואה אתרוג בחלום הדור הוא לפני קונו Videns citreum in somno, honoratus ipse est coram Domino Deo suo, sicut dicitur: *Fructum* עץ הדר, Levit.23. Berach. fol.57. col.1. Quia עץ הדר ibi dicitur de citreo, quod Deo gratum, ideo & ipse, qui vel in somno cum citreo occupatus est. Multa alia ibi somnia sunt.

אַתְרִיג *Citrinum efficere, Citrinum colorem inducere, Talm.* אתריגו לפחמים Citrinas efficite prunas, i. e. sufflate eas, ut candeant & similes fiant colore citreis, Erubh.53.2.

תַּרְגֵּם · תַּרְגֵּם *Exponere, Declarare: Transferre, Interpretari unam linguam in aliam vel per aliam. In genere passim apud Rabbinos & Talmudicos sumitur de quibuslibet linguis, quæ per interpretes exponuntur & transferuntur;* הכא תרגימו Hoc ita interpretati sunt, explicarunt, Talm. *Hinc ex Pahel Participiũ activum,* קָרַן בְּסִפְרֵיהוֹן וּמְתַרְגְּמִין בִּנְבִיאֵיהוֹן Legunt in libris suis, & interpretantur in prophetis suis, id est, legunt Hebraicè textum sacrum, & interpretantur prophetas suos linguâ Chaldaicâ sive Syriacâ, quæ post reditum ex Babylone ipsis erat lingua vernacula, Esth.3.8. *Sic ex forma Hebraica Participium passivum,* וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוָן כָּתוּב אֲרָמִית וּמְתֻרְגָּם אֲרָמִית Et scriptura

exemplaris scripta erat Syriacè, & explicatum sive translatum Syriacè, id est, literis Syriacis & sermone Syriaco exemplar erat descriptum, Esdræ 4.7. *Apud Rabbinos,* תירגם אונקלוס Transfert, interpretatur Onkelos, תירגם יונתן Interpretatur Jonathan. *Talmudici,* המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בדאי והמוסיף עליו הרי זה מחרף ומגדף *Qui interpretatur linguâ Chaldaicâ versum aliquem juxta formam*(literam) *suam, is mendax est,* (i.e. falsò interpretatur:) *qui adjicit ei, is convitiatur & blasphemat,* Kiddusch. fol.49.1. Veluti, si quis illud, לֹא תַעֲנֶה עַל רִב, Exod.23.v.2. reddat, לָא תִסְהִיד עַל דִינָא is falsò reddit. Item illud, וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, Exod.24.v.10. si reddat, וַחֲזוֹ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל, is falsò reddit. Deus enim videri nequit. *Qui adjicit ei,* scilicet ex mente sua, contra mentem authoris versus, veluti præcedentem locum si transferat, *Et viderunt* ית מלאכא *angelum Dei Israëlis,* is ignominiâ afficit Deum. Sed si transferat, *Et viderunt* ית יקר *gloriam vel majestatem Dei Israëlis,* is ipsam mentem exprimit authoris, & nihil alieni adjicit. Hinc Onkelos & Jonathan non peccarunt, adjiciendo aliquid, quod ipsam mentem authoris refert.

מְתוּרְגְמָן · תּוּרְגְמָן *Interpres linguæ, Dragomenus, Dragumanus, Hebr.* מֵלִיץ: *ut ibi,* אֲרֵי מְתוּרְגְמָן הֲוָה בֵינֵיהוֹן Eò quòd interpres esset inter eos, Hebraicè מֵלִיץ, Genes.42.23. הוּא יְהֵי לָךְ לִמְתוּרְגְמָן Ipse erit tibi interpres, Hebr. הוּא יִהְיֶה לְךָ לְפֶה Ipse erit tibi vice oris, Exod.4.v.16. וַאֲמַר תּוּרְגְמָנֵיהּ לְאֶסְתֵּר Dixitque interpres ejus ad Estheram, Exod.7.6. in secundo Targum. לְתוּרְגְמָנֵיהּ Interpreti suo, ibidem. וְאַהֲרֹן אָחוּךְ יְהֵי מְתוּרְגְמָנָךְ Et Aharon frater tuus erit interpres tuus, Exod.7.1. pro Hebræo, יִהְיֶה נְבִיאֶךָ Erit propheta tuus. *Hinc Talmudici scribunt:* משכיל על ידי תורגמן, Id est, Omnis Psalmus, qui in titulo habet *Maskil,* scriptus est per interpretem, Pesach. fol.117.1. Meminit hujus R.Salom. Psal.88.v.1. & Elias in Tisbi. At illud, תּוּרְגְמָנָא רְאוּדִיתָא, Psal.7.1. diversimodè in libris scriptũ reperitur. Psalterium Nebiense תַּרְגְמָא, Regia תּרְגְמָא, quod potiùs esset תַּרְגּוּמָא, ut communis ejus usus est, *Interpretatio confessionis Davidis.* Cum inserto נ est Interpres, nisi quis accipere malit formâ קוּלְבָּן Ignominia; sic *Turgeman* Interpretatio. *Apud Rabbinos,* שכר מתורגמנים אין בו סימן ברכה לעולם *Merces interpretum nunquam habet signum benedictionis,* Pesachin fol.50.2. Hi erant, qui in sabbathinis concionibus Hebræis interpretes agebant ad populum in lingua vernacula Chaldaica, & pro eo mercedem petebant. Habebat enim speciem, ac si pro sabbathi observatione mercedem caperent, vel, ut ipsi loquuntur, דמיחזי כשכר שבת. Et alibi: אין מעמידין תורגמן על הצבור פחות מחמשים שנה Non constituunt interpretem ecclesiæ minorem quinquaginta annis: liber Juchasin fol.44.col.2. Exstruunt illud ex eo, שַׂר חֲמִשִּׁים, Jesa.3.3. R.David hoc loco.

תַּרְגּוּמָא · תַּרְגּוּם *Interpretatio, Translatio, Expositio linguæ unius in alteram. Synecdochicè sic vocatur Translatio sive paraphrasis Chaldaica textus Hebraici sacri. Elias scribit in suo Tisbi, in genere idem esse quod* פירוש *Interpretatio, Expositio. Sic,* מְתֻרְגָּם אֲרָמִית in Esra, pro מְפוֹרָשׁ בִּלְשׁוֹן אֲרָמִית Expositum linguâ Syriacâ. *Talmudici,* תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו Targum sive Translationem Syriacam Legis Onkelus proselytus conscripsit ex ore R.Eliesaris & R.Jehosua: תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו Targum prophetarum, Jonathan filius Usielis conscripsit illud ex ore Haggæi, Zachariæ & Malachiæ. Et mox: ועוד ביקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה לו דייך Prætereà cùm cuperet quoque revelare Targum hagiographorum, egressa est vox cœlestis, ac dixit ipsi: sufficiat tibi. Quid ita? quia in illis est finis sive terminus adventus Messiæ, (nempe in Daniele, qui inter Hagiographa ab ipsis numeratur) Megilla fol.3. col.1. Author horum librorum Translationis putatur quidam Rabbi Joseph סגי נהור luscus, non cæcus, ut vulgò nominatur. De his aliâs.

תְּרָגִימָא τραγήματα, *Tragema, id quodcunq; mensis secundis apponi solet, Bellaria, Talm.* ישלים במיני תרגימא Finiet prandium speciebus tragematum, Succa fol.27.col.1. מטביל במיני תרגימא Intingebat buccellas in tragemata, Pesach. 107.2. אם השלים במיני תרגימא יצא Si finierit in tragematibus, excusatus est, Joma fol.97.col.2. מאי מיני תרגימא פירות Quid est, Species tragematis? fructus sunt, ibid.

תּוּרְנְסִין *Rates:* וַאֲנָא אֲשַׁוֵּינוּן תּוּרְנְסִין בְּיַמָּא Ego disponam ea per rates in mari, Hebraicè דֹּבְרוֹת, 1.Reg.5.9.

תרד תְּרָדִין · תְּרִיד *Blitum, oleris genus, vernaculè* בלימש *scribit Aruch in* הרת. *Frequens Talmudicis. David de Pomis vocat Italicè* Bieta, *quod est* Beta, Legitur in Avoda sara folio 29.1. & in Talm.Hieros. Kilaim cap.1.

תְּרִדָא *Stultus, Fatuus, Amens, Insanus:* אמר ליה תרדא Dixit ipsi: Stultè, Bava metzia fol.20.2. & Kerith. fol.18.2. sed in Bav.cama fol.105.2. scribitur תרודא. *Quidam explicant,* עָצֵל *Piger, Tardus.*

תרדה הַתְרֵה · אַתְרֵה *Monere, Commonere, Commonefacere, Præmonere: Protestari, Contestari, Rab.* Hinc R.Salomon illud, הָעֵד בָּעָם, Exod.19.21. exponit, הַתְרֵה בָּהֶם Commonefacito eos ne ascendant in montem. Sic ad illud, *Sis Dominus*

*Dominus Deus inter vos vel contra vos testis, Mich.*1. v.2. nempe, שנבאתי בכם בשמו והתריתי בכם quòd prophetavi inter vos & præmonui vos, R.Salom. Pro התריתי R.David habet חוהרתי, quod idem. אין מתרין בו Non præmonent, commonefaciunt eum: מתרין בו בפני שלשה Commonefaciunt ipsum coram tribus. מעיד ומתרה בך Testor & protestor coram vel contra te. התרה בגובאי Protestatus est super locustas, R.Salom. Joel.2.18.

הַתְרָאָה *Monitio, Commonefactio, Protestatio,* Warnung. Hinc R.Salomon Verbum הועד ibi, וְהוּעַד בִּבְעָלָיו, Exod. 21. 29. scribit esse לשון התראה בעדים significationis *Monitionis, Commonefactionis,* hoc est, significare *Admonere, Præmonere aliquem adhibitis testibus.* אם מזיר בלא התראה Si præfractè egerit absq; præmonitione. *Talm.* התראת ספק לא שמה התראה Præmonitio dubia sive de re dubiâ, nõ vocatur præmonitio, Schebhuoth fol.3.col.2.

II. תרה *Idem quod Hebr.* שרה, *& Aphel,* אַתְרֵה *vel* הַתְרֵה *Macerare, in liquido Dissolvere. Ithpahel,* אִתְּרֵה *Macerari, Dissolvi. Præteritum,* וְכָל שְׁקַיֵי רְאִתְרוּ בֵיהּ עִנְבֵי Omnes potus, in quibus maceratæ sunt uvæ, Numer.6.3. in Jonathane. *Talm.* היכא רתרו ביתנא Ubi macerant linum, Gittin fol. 27.1. ונתריה במיא Et maceret illud in aquis, Gittin fol.69.col.2. ותרו להו בהדי הדדי בפשורי Et macerant ista invicem in aquis tepidis, ע״ז fol.38.2.

מַתְרוּת *Maceratio, Maceratum:* וְכָל מַתְרוּת עִנְבִין לָא יִשְׁתֵּי Et ullam macerationem uvarum nõ bibet, Hebr. וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים, Numer.6.3. id est, liquorem in quo uvæ maceratæ sunt.

III. תְּרֵי · תְּרֵין *Duo, genere masculino, Hebr.* שְׁנַיִם, *quod ut ad* שָׁנָה *refertur, sic* תְּרֵין *ad* תְּרָה *pertinebit:* תְּרֵין נְהוֹרַיָּא רַבְרְבַיָּא Duo luminaria magna, Genes.1.16. וּתְרֵין שֵׁירִין עַל יְדָהָא Et duas armillas super manus ejus, Genes.24.v.22. תְּרֵי עֲסַר רַבְרְבִין Duodecim principes, Genes.17.20. Id contractè dicitur תְּרֵיסַר elisâ gutturali Hierosolymitanè. בִּתְרֵי עֲסַר פַּדְנִין דְתוֹרַיָּא Cum duobus jugis boum, 1.Reg.19.19. בִּתְרֵין מְכַסֵּי אַפּוֹהִי Duabus operiebat faciem suam, וּבִתְרֵין מְכַסֵּי גְוִיָּתֵיהּ Et duabus obtegebat corpus suum, Jesa.6.2. לִתְרֵין עַמְמִין In duos populos, Ezech.37.22. וְהוּא בְּחַד בִּתְרֵי עַסְרָא Et ipse erat unus ex duodecim istis, 1.Reg.19.v.19. *Cum Affixis mutatur* י *in* ו: *ut,* וַהֲווֹ תַּרְוֵיהוֹן עַרְטִלָּאִין Et erant ambo isti nudi, Genes.2.25. לְמָה אֶתְכַּל אַף תַּרְוֵיכוֹן Quare orbabor etiam ambobus vobis die uno? Genes.27.v.45. וְיוֹכְחוּן בֵּין תַּרְוַנָא Et dijudicent inter utrumque nostrum, Genes.31.37. *Et aliter,* יְשַׁוֵּי יְדֵיהּ עַל תַּרְוַנָא Ponet manum suam super ambos nos, Job.9.33.

תַּרְתָּא · תַּרְתֵּין *Duæ. Flectitur per* ת, *ut Hebraeū* שְׁתַּיִם, *& alia dualia fæminina,* שְׂפָתַיִם · שְׁנָתַיִם *& similia:* תַּרְתֵּין נְשִׁין Duas uxores, Gen.4.19. תַּרְתָּא עַשְׂרֵי שְׁנִין Duodecim annis, Genes.14.4. Contractè id dicitur in Targum Hierosolymitano תַּרְתֵּיסְרֵי ut antea etiam in masculino. בְּתַרְתָּא עַסְרֵי שְׁנִין In anno duodecimo, Esth.32.1. מִתַּרְתָּא עַסְרֵי רִבְוָן Quàm duodecim myriades, Jonæ 4. 2. וְשִׁתִּין וְתַרְתֵּי שְׁנִין Et sexaginta duobus annis, Genes 5.18. בְמַשְׁכְּנָא דְתַרְתֵּין לְחֵינָתָא Et in tentorio duarum concubinarum, Genes.31.v.33. בְּתַרְתֵּין בְּנָתָךְ Pro duabus filiabus tuis, Genes.31.33. לְתַרְתֵּין מַשְׁרְיָן In duo castra, Gen.32.7. לְתַרְתֵּין מַלְכְוָן In duo regna, Ezech.37. v.22. מִתַּרְתֵּי עֵינַי De duobus oculis meis, Judic.16. v.28. לְתַרְתֵּיהֶן Ambabus istis, Ezech.23.13.

תַּרְוָד

Cochlear, Cochleare, Rab. לעשות תרווד Ad faciendum cochlear: מלי מלא תרווד vel תרוודא Plenum cochleare. *Rabbini etiam hoc nomine vocant Os quoddam inferius spinæ dorsi, quod fingunt præ sua duritie in sepulchro non putrescere, vel corrumpi, ita ut ex eo, tanquam materia remanente ex suo corpore, Deus suo tempore sit creaturus vel formaturus corpus novum, & resuscitaturus hominem.* De eo legitur in libello אבקת רוכל Abhkath rochel, fol.32.1. his verbis: ואעפי שהעצמות נמוקו עצם אחד נשאר באדם שאינו מתבלה לעולם ואינו מתרקב והוא עצם תחתון שבשדרה וקורין לו ר״זל תרווד רקב ואומרין עליו שהוא חזק מאד כפטיש יפוצץ סלע id est, Etiamsi corpora dissolvantur (in sepulchro,) os tamen unum relinquitur in homine quod nunquam consumitur, neque unquam putrescit, estque os inferius in spina dorsi, quod vocant Rabbini nostri תרווד רקב dicuntque esse durissimum instar mallei dissipantis petram. Vide plura ibidem. *Aliâs hoc os vocatur* לוז, *ut suo loco dictum est. Est autem* תרווד רקב *Cochlear putredinis, id est, pulveris relicti ex ossibus corporis putrefactis:* ומלוא תרווד רקב Et plenum cochleare pulvèris corporis putrefacti, scil. polluit hominem, Oholoth cap.2. Vide hîc plura. כמלוא תרווד גדול של רופאים Sicut plenum cochleare magnum medicorum, Kelim cap.17. Oholoth cap.2. תרווד נתון על השלחן Cochleare mensæ impositum, Kelim capite 30. *Plurale,* שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות Ne faciat homo ossa patris sui & matris suæ cochlearia, Jadaim cap.4. *In his & aliis locis, quæ in Aruch adducuntur,* תרווד *nihil aliud significat quàm Cochleare, quòd Hebraicè* כף *vocatur. Unde ergo Author libri Abchath rochel usum istum pro Osse isto petierit, incertum adhuc est. Dicitur & masculinâ formâ* תרוודים.

תרז

Hiphil הִתְרִיז *Pedere, crepitum ventris emittere: Egerere, Profluvio laborare: Talm.* היתה אוכלת ומתרזת Comedebat & pedebat vel

 egerebat,

egerebat, Metzia fol.90.col.1. Glossa ad בתרות: Morbus ventris est quem vocant רוילר, hoc est, מוציאה רעי צלול כמים Egerebat excrementum liquidum instar aquæ. Profluvium alvi sive diarrhœa intelligitur. Sic ad illud: *Et posteriora ipsorum erant versus Templum Domini, facies autem orientem versus*, *Ezech.*8.16. Gemara scribit: Ex eo quod dicitur, *Et facies ipsorum erant versùs orientem*, non scio, num posteriora ipsorum fuerint versus Templum Domini. Ergo dum dicit, *Posteriora ipsorum erant versùs Templum Domini*, docet, שהיו פורעין עצמן ומתריזין כלפי מטה quòd denudaverint seipsos, & egesserint deorsùm, Succa fol.53.2. Joma fol.77.1. Meminerunt hujus R. Salomon & R. David in Comment. in Ezechielem. כאן בשותתת כאן במתרות Hîc de guttatim, lentè: illic de fluidè-egerente intelligitur, Cholin fol.38.col.1. Glossa, שותתת in propinquum, מתרות in longinquum. Aruch; Ejicit excrementum instar canalis virtute flatuum. מתריזין מתוך פלטריהם Oppedunt ex templis vel palatiis suis, Vajikra rab.sect.1. Sic legit Aruch: at in textu hodie est נתרזין Solvuntur profluvio, Purgant se profluvio ventris.

תְּרָז *Arboris infrugiferæ species, Hebr.* תִּרְזָה *quod alii Cupressum, alii Fagum, alii Ilicem reddunt;* וּנְסִיב תִּרְז וּבְלוּט Et accipit fagum aut quercum, Jesa.44.v.14.

תְּרַח *Retardare, Detinere, Morari, Remorari: Exspectare:* תרחיה גביה Detinuit ipsum apud se, Gittin fol.68.2. מתרחנא Remorabor te, q.d exspectabo te, ע״ז fol.18.col.1. ליתרחו Exspectent, donec decidat sanguis, Schab.134.1. *Ithpahel*, איתרח לי תלתין יומין Exspectet me triginta dies, Moed caton fol.28.1. מאן ניתרח ניתרח שמואל Quis exspectabit? Exspectabit Samuel, Bava kama fol.80.2. In Gittin fol.68.2. in Glossa scribitur: תרח בלשון ארמי אחור hoc est, תְּרַח in lingua Aramæa idem est, quod Hebraicè אָחַר.

תרט תְּרוּטָה *Teres, Rotundum, Tal.* עיניו תרוטות Si ejus oculi teretes fuerint, Glos. עגולות rotundi, Bechoroth fol.44.col.1. שמא עיניה נאות תרוטות Fortè oculi ejus sunt pulchri? teretes sunt, Nedar. fol.66.2. *Scribitur communiter per* ט *ab initio, vide illic.*

תְּרִיטָא *Tertia, pars tertia. Græcum est* τρίτη. תריטא ופלגו תריטא Tertia & dimidia tertia. *Vocabulum Syris aliquando usitatum:* Betza fol.29.1. Vide & in Cholin fol.124.1. כמשקל תריטא Quasi ponderis tertiam.

תריטא *Sicli majoris speciei,* Bava ka. fol.97.2.

תרטיאטר *Theatra.* Legitur in Talmud Hierosolymitano fol.7.col.4. sed corruptè. Vide supra in תאט.

תְּרִימַר *Triens, tertia pars rei alicujus, ponderis vel mensuræ.* Hinc R. Salomon ad illud: *Filius noster contumax & rebellis est, commessator & ebriosus, &c. Deuter.*21.*v.*20. scribit: אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין Non fit reus, donec furatus fuerit, & comederit tertiam carnis (i.e. pecudis totius, ut hodiè Quartam dicimus) & dimidium Logi vini. *Alii efferunt* תַּרְטִימַר. *Corruptum Græcum est* τριτημόριον, *unde appellatio potiùs ducenda.* Vide Sanhedr. fol.70.1. librum Jalkut fol.291.2.

תרי תְּרִיקָא · תְּרִיק *Theriaca, Talm.* ובתירייקי לגופא Et sicut theriaca corpori, Nedar.fol.41.2.

תורייקי *Idem.* Talm. Hieros. ע״ז cap.2.

תְּרַךְ *Ejicere, Expellere, Exturbare, Rejicere cum detestatione. Respondet Hebræis* גָּרַשׁ *&* הוֹרִישׁ, *ubi Elias vult esse distinctæ significationis pro Detestari, Maledicere, sed alii interpretes primariam significationem retinent, cum detestationis affectu auctam. Præteritum,* לָא תָרִיךְ יָת כְּנַעֲנָאֵי Non expulit Cananæos, Hebr. הוֹרִישׁ, Judic.1.ver.29. וְתָרִיךְ מִתַּמָּן Et expulit inde tres istos filios potentes, Judic.1.20. וְתָרִיךְ יָת אָדָם Et expulit Adamum, Hebr. וַיְגָרֶשׁ, Genes.3.v.24. דְתָרִיךְ יְיָ אֱלָהַנָא Quem expulerit Dominus Deus noster è facie nostra, Jud.11.24. וּמָה אֲתָרִיךְ דְּלָא תָרְכֵיהּ יְיָ Et cur rejiciam quem non rejicit Dominus, vel, repellam, exturbabo cùm detestatione, Hebr זָעַם, Num.23.v.8. Elias vult simpliciter esse Detestari, Maledicere. Quando autem Hebræum זָעַם hoc sensu simpliciter accipit paraphrastes, tunc reddidit אַיְתִי לְוַט Adduxit maledictionem. Vide & mox ad Participium. וְתָרָכָא לָא תָרְכוּן Et expellendo non expulit eos, Judic.1.v.28. הָא תָרֵכְתָּא יָתִי Ecce rejecisti me die hoc de superficie terræ, Hebr. גֵּרַשְׁתָּ, Genes.4.v.14. עַמְמֵי כְנַעֲנָאֵי תָרֵכְתָּא Populos Cananæos expulisti, Hebr. הוֹרַשְׁתָּ, Psalm.44.3. וְתָרֵכִית יַתְהוֹן Et ejeci eos è facie vestra, Jos.24.12. בְּחוֹבֵיהּ תָרֵכְתֵּיהּ Propter peccata ejus expuli eum, Ezech.31.12. וְלָא תָרִיכוּ Et non expulerunt, Jud.1.v.27. וְתָרִיכוּ יַת יָתְבֵי טוּרָא Et expulerunt habitatores montanos, Judic.1.19. אֲרֵי תָרִיכוּנִי Nam expulerunt me hodie, 1.Sam.26.19. וְתָרֵכְתּוּנִי מִבֵּית אַבָּא Et expulistis me è domo paterna, Judic.11.v.7. *Participium,* הָא אֲנָא מְתָרֵךְ Ecce ego ejicio à facie tua, Exod.34.v.11. מְתָרֵךְ יַתְהוֹן Expellit eos à facie tua, Deuter.18.12. מְתָרֵכְהוֹן מִן קֳדָמָךְ Expellit eos à facie tua, Deut.9.4. *Participium Pehil sive passivum,* אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא Viduam & expulsam sive repudiatam, Levit.21.14. Sic 22.13. & Num.30.10. וְאֶהֱוֵי אֲנָא וּבְרִי שְׁלֹמֹה מְתָרְכִין Eroque ego & filius meus Salomon expulsi, nempe ex regno, 1.Reg.1.v.21. *Infinitivus,* תָּרָכָא יְתָרֵךְ יַתְכוֹן מִכָּא Expellendo expellet vos inde, Exod.11.1. וְתָרָכָא לָא תָרְכוּן

Et ex-

Et expellendo non expelles eos, Judic.1.28. לָא יְכִילוּ לְתָרְכָא Non potuerunt expellere, Judic.1.19. בְּדִיל לְתָרְכוּתַהּ Ad expellendum eam, Ezech.36.5. אֵיכְדֵין אֵכוֹל לְתָרְכוּתְהוֹן Quomodo potero expellere eos, Deuter.7.17. *Imperativ.* תָּרֵךְ יָת אַמְתָא הָדָא Expelle ancillam hanc, Genes.21.10. תָּרֵךְ לִי יִשְׂרָאֵל Expelle mihi Israëlem, Hebr. זָעֲמָה Detestare, detestatione tuâ fac, ut possim illum expellere à facie mea, Numer.23.7. Sic suprà ad Præteritum. *Futurum,* אֲרֵי אֲתָרֵךְ עַמְמִין Nam expellam gentes, Hebr. כִּי אוֹרִישׁ גּוֹיִם, Exod.34.v.24. לָא אֲתָרֵךְ יָתְהוֹן, Hebr. לֹא אֲגָרֵשׁ Non expellam illos, Jud.2.3. וַאֲתָרֵךְ יָת כְּנַעֲנָאֵי Ex expellam Cananæos, Exod.33.v.2. וּמַה אֲתָרְכִיהּ דְּלָא תַרְכֵיהּ יְיָ Quomodo expellam eum, quem non expellit Dominus? Hebr. אָזֹעַם Detestabor, ut suprà ad Præteritum, Numer.23.8. וַאֲתָרְכִנֵּיהּ מִן אַרְעָא Et expellam eum de terra, Numer.22.v.6. לָא אֲתָרְכִנּוּן Non expellam eos ante te anno uno, Exod.23.v.28. מִבֵּית מַקְדְּשִׁי אֲתָרְכִנּוּן E' domo sanctuarii mei expellam ipsos, Hoseæ 9.15. וּתְתָרְכִנּוּן Et expelles eos, Exod.23.30. יְתָרֵךְ יָת Expellet, Exod.11.v.1. יְתָרְכִנַּהּ Et expellet habitatores ejus, Amos 8.v.8. עַד דִּיתָרֵךְ Donec expellat, Numer.32.21. אֲרֵי תְתָרְכוּן אֱלָהָא Expellet eum Deus, Job.20.15. תּוֹרִישׁ Nā expelletis Cananæos, Hebr. תּוֹרִישׁ, Jos.17.18. כְּנִישַׁת עַמִּי תְתָרְכוּן Congregationem populi mei expelletis è domo gaudii ipsorum, Mich.2.v.9. וּתְתָרְכוּן יָת קַרְתָּא Et expelletis urbem, Josuæ 8.7. יְתָרְכִנּוּן מֵאַרְעֵיהּ Expellet eos de terra sua, Exod.6. v.1. בְּטִהֲרָא תְּתָרְכוּנַהּ In ipsa meridie expellent eam, Soph.2.4. *Ithpahel, Præteritum,* אִתָּרְכִית מִן קֳדָם מֵימְרָךְ Expulsus sum à Verbo tuo, Jonæ 2.vers.5. אֲרֵי אִתָּרְכוּ מִן מִצְרַיִם Nam expulsi sunt ex Ægypto, Exod.12.vers.39. דְּאִתָּרְכוּ מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן Qui expulsi sunt ex horto Eden, paradiso, Thren.1.1. *Futurum,* וְחַיָּבֵי בַּר מְאָה שְׁנִין יִתָּרֵךְ Et qui peccaverit, centum annorum expelletur, Hebr. יְקֻלָּל Maledictus erit, Jesa.65.20.

תֵּירוּךְ *Expulsio, Ejectio. Plurale,* וְיִכְתּוֹב לַהּ סְפַר תֵּירוּכִין Scribet ipsi libellum expulsionum, id est repudii, Hebr. סֵפֶר כְּרִיתוּת, Deuter.24 vers.1. לְאִתְדָּנָא בְּתֵירוּכִין Ut judicentur expulsionibus, id est, exiliis, Thren.1.1.

תֵּרִיכוּתָא *Idem:* בִּרְתְחָא וּבְתֵרִיכוּתָא Excandescentiâ & expulsione, Hebr. עֶבְרָה וָזַעַם, Psalm.78. vers.49.

תַּרְכוּנְתָּא Vide suprà in רכן.

תַּרְכּוֹס *Instrumentum ex corio, vel quod corio obductum fuit,* Kelim cap.24. Triplex erat, minus, ut capsula tonsorum; major arca, super qua etiam cibus sumebatur: tertia ad usum olivarum. תרכוסא של ג' רגלים Arca trium pedum, Bereſch. rabba sect.68. Alii, *Sella.* Baal Aruch in hoc legit תרנוס *Thronus.* Amplius vide in Talm. Hierosolym. Schabbas cap.1. fol.2. col.4. lin.1. ubi in glossa explicatur מין ארגז.

תרם תרמן

תְּרוֹמִין *Trabes, juxta Eliam, Germanicè* Tromen: תְּרוֹמֵי תַרְעָךְ Trabes portarum tuarum, Heb. קְרָשַׁיִךְ Transtra tua, Ezech. 27.v.6. Regia, *Superliminaria tua.*

תְּרַם *Separare, Tollere, Removere, Auferre, quod in specie refertur ad primitias fructuum elaboratorum, ut frumenti purificati & vannati, olei & vini. Id primò fiebat liberè, juxta æstimationem & liberalitatem cujusque. Nam Lex mensuram certam non definivit, quando dixit:* Primitias frumenti tui, musti tui & olei tui dato ei, *scilic. sacerdoti,* Deuter.18.4. *Quod hîc dicit* ראשית Primitias, *alibi vocat* תְּרוּמָה Oblationem, *ut Neh.*10. *vers.ult. Sic* ראשית *semper intelligendum, quando de frumento, musto & oleo dicitur. Nam erant aliæ primitiæ ante* תְּרוּמָה, *quæ dicebantur* בִּכּוּרִים *aristæ scilic. recentes, Levit.* 23.10. & 2.14. תרומה *autem erat prima ablatio & oblatio fructuum elaboratorum, antequam decima daretur, unde Primitiarum nomine etiam indigetatur. Ut autem avaritiæ sacerdotum modus statueretur, Sapientes postea determinarunt, ut qui minimum darent, auferrent & offerrent sexagesimam partem, alii quinquagesimam, ditiores quadragesimam. Hanc dicebatur dare* עַיִן יָפָה *Oculus pulcher, id est, benignus & liberalis: sexagesimam,* עַיִן רָעָה *Oculus malus, id est, parcus, tenax, illiberalis. Sexagesimam probant ex Ezech.* 45.13. *ubi dicitur:* Hæc oblatio vestra erit, quam offeretis, sextam ephæ è chomer tritici. *Chomer continebat decem ephas, epha tria sata sive tres modios, ac proinde Chomer habebat triginta modios, & sextâ ephæ sive dimidius modius fuit sexagesima pars Chomer sive Cori. Verbum apud Rabbinos duntaxat usitatum est, quod Rambam sive Majemon vult esse primitivum, priscis Hebræis, authoribus Mischnæ usitatissimum, non autem derivativū ab Hebræo* תְּרוּמָה, *ut volunt R. David & alii recentiores. Hinc legitur:* חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה: החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו נכרי שתרם את של ישראל אפילו ברשות id est, Quinque non separabunt fructus, quod si autem jam separaverint, ablatio ipsorum non est ablatio; nempe surdus, fatuus, minorennis, separans non suum, alienigena separans id, quod est Judæi, etiam habitâ licentiâ, Thrumoth in princ. Schabbas fol.153.col.2. Jebhammoth fol.113.col.1. *Et mox:* Quinque non separabunt, quod si autem fortè separaverint, separatio ipsorum est separatio, nempe, mutus, ebrius, nudus, cæcus, & seminifluus. אין תורמין בחרה ולא במשקל ולא במנין אבל תורם הוא את הסרוד וא"ת השקול ואת המנוי Non separant fructus

fructus vel certâ mensurâ, vel pondere aut numero, sed separant de mensurato, ponderato & numerato, ibid. Arbitrium, æstimatio & judicium liberum mensura erat, quòd Lex nihil definivisset, tum quòd etiam Lex dicat וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם *Et cogitabitur vobis ablatio vestra*, id est, cogitatione & æstimatione dabitur, Numer. 18. v. 27. Item, האומר לשלוחו צא ותרום תורם כדעתו של בעל הבית Qui dicit nuncio suo, Ito & separato ablationem fructuum; dat separatum juxta mentem heri sui. Quod si non norit mentem ejus, תורם בבינונית אחת מחמשים dat separationem medianam, unum de quinquagintá, &c. ibid. cap. 4.

II. תרם Ad altare relatum, est *Separare, Removere cinerem ab altari q. d. Decinerare altare:* מי שהוא רוצה לתרום את המזבח Qui cupit decinerare altare, Tamid cap. 1. Glossa, להרים הדשן מן המזבח Tollere cinerem ab altari. Idem in Joma cap. 2. ab initio.

תְּרוּמָה *Separatio, Oblatio separatorum fructuum, Collatio de fructibus terræ. Fructus isti debebant esse elaborati & perfecti ad usum hominis. Unde, quando Frumentum erat excussum, ventilatum & purificatum, separabatur ab eo pars aliqua pro sacerdote. Pariter de musto & oleo, aliisq; hominis cibo servientibus. Hæc oblatio Hebræis vocata est* תְּרוּמָה גְדוֹלָה Oblatio magna, *quia de universa massa cedens, magna meritò erat & censebatur. De reliquo dabatur tunc Decima prima Levitis, quæ vocatur* מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן Decima prima. *De hac Levitæ rursus pendebant decimam Sacerdoti, quæ vocatur* תְּרוּמַת יְהוָה Oblatio pro Domino, Deo destinata & debita: *&*, מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר Decima de decima, Num. 18. 26. *Rabbinis dicitur* תרומת מַעֲשֵׂר Ablatio de decima. *Primæ ablationis, cùm Lex Mosis mensuram aut pondus non definierit, Sapientes postea modum statuerunt, ne Sacerdotes immensum peterent. Ista Traditiò legitur in libro Talmudico* תרומות *cap. 4. his verbis:* שיעור תרומת עין יפה אחת מארבעים בית שמאי אומר משלשים והבינונית מחמשים Mensura thrumæ sive separatæ collationis de fructibus est: Oculus pulcher, *(id est, benignus & liberalis)* dat unum de quadraginta. Domus Schammæi dixit, unum de triginta. Oculus medius *(id est, qui mediocritatem servans, nec liberaliter nimis nec parcius conferebat)* dat unum de quinquaginta: oculus malus *(parcus, avarus, illiberalis)* dat unum de sexaginta. *Hæc ibi. Ex his glossam suam exstruxit R. Salomon Deut. 18. 4. A mediocri collatione de quinquaginta unum, quidam Rabbini scribunt,* תְּרוּמָה *dici quasi* תְּרֵי מִמְּאָה *Duo de centum, ut notat Majemon ad prædictum cap. 4. Etsi autem Lex Mosis nominet duntaxat Frumentum, vinum & oleum, Deut. 18. 4. ex iis rebus, quæ homini in alimentum cedunt, Sapientes tamen Hebræorum ad alia quòque esculenta id extenderunt. Unde hæc Majemonis regula in libro de statutis* תרומות *Oblationum, cap. 2.* כל אוכל אדם הנשמר שגדולו מן הארץ חייב בתרומה Omne esculentum hominis, quod asservatur, & nutrimentum suum habet ex terra, tenetur dare thrumam sive collationem sacerdotalem. Præceptum enim jubet de eo separare ראשית Oblationem primam pro sacerdote, dum inquit: Primitivum frumenti tui, musti tui & olei tui dabis ei, Deut. 18. 4. Ut autem frumentum, mustum, oleum, quæ sunt alimentum hominum, habentque suum incrementum ex terra, sic & alia similia alimenta tenentur dare oblationem, ut & decimas. Hæc ibi. *Enumerantur deinceps varia legumina & semina, de quibus oportet dare trumam. De oleribus autem subjicit:* הירקות אף על פי שהן מאכל אדם אינם חייבין במעשרות אלא מדבריהם לפי שנאמר במעשר תבואת זרעך תבוא וביוצא בה · וכן יראה לי שהוא הדין בתרומה שהרי נאמר בה דגנך תירושך ויצהרך כל תרומה לאלו אבל תרומת הירק מדבריהם כמעשר id est, Olera etsi sint cibus hominis, non tamen tenentur dare decimas, nisi ex statutis ipsorum *(scilic. Sapientum,)* propterea quòd dictum est de decima: *Decimato proventum sementis tuæ, Deut.* 14. 22. scilic. proventum frugum & similia. Sic videtur quoque mihi esse idem judicium de תרומות oblationibus de frugibus: nam de iis dicitur: Frumẽtum tuum, mustum tuum, & oleum tuum, & quæ sunt similia ipsis. Oblatio de oleribus est etiam ex statutis Sapientum, ut decima ipsa. *Sequitur ibidem:* אין מפרישין תרומות ומעשרות מן הירק בחוצה לארץ Non separant oblationes fructuum & decimas de oleribus extra terram Israelis. *Item,* אין תורמין אלא מן היפה שנ׳ בהרימכם את חלבו ממנו Non offerunt primitias fructuum nisi de optimo, sicut dicitur: *Quum offertis ex eo optimum ejus,* Num. 18. v. 30. תרומה ותרומת מעשר נאכלת לכהנים Oblatio fructuum & oblatio fructuum de decima, comeditur à sacerdotibus, Majemon cap. 6. *Vide plura apud hunc authorem & dicto libro in Talmud.* Item, תְּרוּמַת הַמִּזְבֵּחַ Decineratio altaris, תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן Remotio, separatio cineris.

תַּרְמוֹד *Tarmud, nomen proprium loci.* Vide Tal. Hieros. Taanith fol. 69. 2.

תַּרְמוֹדָאִין *Tarmudæi. Homines erant pauperes, qui vendebant segmenta lignorum ad accendendum ignem. Hi morabantur in foro usq; ad crepusculum noctis, ut quisque ab eis emeret:* עד דכליא ריגלא דתרמודאי Donec desiisset pes Tarmudæorum, Schabbas fol. 21. 2.

תַּרְמִילָא · תַּרְמִיל *Saccus, Pera viatorum:* וְאִסְקִרֵת מן תרמילא

סן תַּרְמִילָא Et produxit ex facco viatorio, & dedit ipfi cibum, Ruth.2.18. *Cum Affixo,* וּבְתַרְמִילֵיהּ Et in pera fua, Hebr. וּבַיַּלְקוּט, 1.Sam.17.40. Regia וּבְתַרְמִילֵיהּ. *Rabbini conftanter fcribunt per* ת *ab initio,* ut, תורסל · תַּרְמִיל · תורמיל: והתורמיל המשרת קבין Et pera paftoralis quinque caborum: גר זה שבא במקלו ובתרמילו Advena hic qui venit cum fcipione fuo & pera fua; Schabbas fol. 31. שלש תורסילין Tres peræ, Kelim cap.24. *Hinc legitur verbaliter;* אפונים הגמלונים משתרמלו Pifa majora (decimantur) ex quo peram faciunt, i. e. ex quo ingrediuntur in folliculum, vel folliculo, qui inftar peræ eft, obducuntur, Scheviith cap.2.

תּוּרְמוּס · תַּרְמוּס Grec. Θέρμος, *Lupinus* vel *Lupinum, leguminis genus amarifsimum, adeo ut fepties elixum vel coctum demùm amittat amarorem, incipiatq́; dulcefcere.* Hinc in Gemara, libro Beza fol.25.2. legitur: תורמוסא מקטע רגליהון דשנאיהון של ישראל Lupinus fuccidit pedes oforum Ifraelis, ficut dictum eft: *Et perrexerunt filii Ifrael facere malum in oculis Domini: colebant enim Baalim,&c.* Quid fibi vult, quod dicit textus; *Et non colebant eum,* Jud. 10. verf. 6? dixit R. Eliefer: אפילו כתורמוס הזה ששולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקנוח סעודה לא עשאוני בני Ne quidem ficut lupinum, quem elixant feptem vicibus, & comedunt in abfterfione prandii, (in menfa fecunda pro bellariis) non fecerunt me filii mei. In Ber. rabba fect.11. & 41. & in Medrafch Ruth, cap. 1. התרמוסין צריכין ליםתק Lupinus opus habet ut dulcis reddatur.

תורמסר *Numularius, Trapezita,* Talm. Hierof. Maafer fcheni cap. 1. טרימיסא alibi pro fpecie monetæ legitur. Vide in ט.

תרן תַּרְנָא · תּוּרְנָא *Malus, arbor navis:* לֵית לֵהּ חֵקוּף עַל תַּרְנֵהּוֹן Non eft ipfi robur in malo fuo, Hebr. תָּרְנָם, Jefa. 33.23. *Plurale,* לְמֶעְבַּר תַּרְנִין עֲלָךְ Ad faciendum malos tibi, Hebr. תֹּרֶן, Ezech.27.5.

תַּרְנְגוֹל · תַּרְנְגוֹלָא · תַּרְנְגָלָא *Gallus gallinaceus:* מְתִיב תַּרְנְגוֹל בָּרָא קֳדָמוֹי Refpondebat gallus fylveftris coram eo, Efth.1.v.3. in fecundo Targum, ubi prolixa fabula de hoc gallo. Id melius ex forma Chaldaica fcribetur תַּרְנְגָל, ut mox eft forma emphatica: אִתְבְּעֵי תַּרְנְגָלָא בָּרָא בֵּינֵי עוֹפַיָּא Quæfitus eft gallus fylveftris inter aves, ibid. in præcedentibus: וְתַרְנְגוֹל בָּרָא דְּקַרְצוּלֵיהּ שָׁרְיָן בְּאַרְעָא וְרֵישֵׁיהּ מְטֵי בִּשְׁמַיָּא מְרַנֵּן קֳדָמַי Et gallus fylveftris, cujus pedes confiftunt in terra, & caput ejus pertingit in cælum ufque, cantat coram me, Pfal. 50. v.11. וְתַרְנְגוֹל בָּרָא יִתְפַּרְנֵס מִנַּהּ Et gallus fylveftris alitur ab ea, Pfalm.80.14. רִנְנָא דְתַרְנְגוֹל בָּרָא Cantus galli fylveftris, Job.3.7. נַדְפָּא דְתַרְנְגוֹל בָּרָא Ala galli fylveftris, Job.39.16. לְתַרְנְגוֹל בָּרָא בִּינְתָא Gallo fylveftri intelligentia eft ad laudandum me, Job.38.36. in altero ejus verfus Targum, pro Hebræo לַשֶּׂכְוִי, quod Talmudici interpretantur Gallum gallinaceum, ut eft fuprà in שְׂכְוִי vel מְכָה. *Plurale,* תַּרְנְגוֹלִין מְקַרְקְרִין Galli cucuriunt, Efth.1.2. in fecundo Targum. Gallus hic unà cum Leviathan cedet juftis in prandio inaugurali Mefsiæ, unde in Targum fecundo Efth.3.7. in fec. Targ. legitur: *In die quinto non: propterea quòd in eo creati funt* לויתן ותרנגול ברא *Leviathan & gallus fylveftris, quæ præparabuntur fynagogæ Ifrael ad prandium magni illius diei, fcilic. Mefsiæ. Apud Rabbinos* frequens hujus תַּרְנְגוֹל בָּרָא Galli fylveftris mentio eft. Avis cujufdam maximæ, quæ pedes in terra, caput inter nubila condit, mentio fit apud Talmudicos in Bava bathra cap.5. fol.73.2. (quod in Targum Pfal. 50. malè infartum eft) fed non vocatur illic Gallus fylveftris. לא יהיב ליה אלא לתרנגולא ברא Non dedit eum nifi gallo fylveftri. In Erubh. fol. 100. col. 2. Gallus commendatur à דרך ארץ, quia prius מפייס ואחר כך בועל. Vide. תרנגול שנסקל בירושלם Gallus qui lapidatus fuit in Jerufalem. Lapidatio mandata eft in Lege de bove, qui interfecit hominem. Unde & gallus quidam, quòd infantis cranium, eo loco ubi maximè tenerum eft, perforaffet, & infantem occidiffet, fimili pœnâ affectus legitur, in Berachoth fol. 27. col. 1. De eo teftatus eft R. Jehuda ben bava, ut eft in עדיות cap. 6. תַּרְנְגוֹלָא דְאַגְמָא Gallus ftagni, id eft, aquaticus: דְּמָא דְתַרְנְגוֹלָא בָּרָא Sanguis galli fylveftris. *Fœmininum,* תַּרְנְגוֹלְתָּא · תַּרְנְגוֹלֶת *Gallina;* תרנגולת העומרת לגדל ביצים Gallina fubfiftens ad pariendum ova: תרנגולתא ברא Gallina fylveftris parit die magno ova duo, & die parvo ovum unum, Medr. Pfalm.45. השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות Mactans gallinam, & invenerit in ea ova perfecta, licitum eft comedere ea in die fefto, Beza fol.6. בדק בקינה של תרנגולת Quærit in nido gallinæ. תרנגולתא דאגמא Gallina aquatica, Cholin fol.62.2. *Plurale,* תַּרְנְגוֹלִין *Galli & gallinæ.* בקינה של תרנגולין In nido gallinarum.

תַּרְנְגוֹלָא *Tarnegola, nomen provinciæ:* ומן אוקינוס תורנגלא דקיסריון Ab oceano eft Turnagla Cæfareæ, Num.34. v.15. in Targ. Hierofol. תַּרְנְגוֹלָא rectiùs fcriberetur, ut ibi, מִכְּרַךְ תַּרְנְגוֹלָא Ab urbe Tarnegola, pro Heb. מֵעֶצְיוֹן גָּבֶר Deuter. 2.8. in eodem Targum. וּשְׁרוֹ בִּכְרַךְ תַּרְנְגוֹלָא Et manferunt in provincia Tarnegola, Num.33.35. in Targ. Hierofol. *Reflexit ifte interpres ad Hebræum* גֶּבֶר, *quo Talmudici gallum gallinaceum aliquando denominant, quafi ifta provincia à gallo nomen habuerit.*

תּוּרְנִיתָא *Pinus, arbor:* שתלי תורניתא Plantabant pinum, Gittin fol.57.1. In Avoda ſara fol.14.1. מאי איצטרובילא תורניתא Quid eſt ſtrobilus? תורניתא. *Cedri ſpecies, quæ aliâs dicitur* שיטה, *inquit R. Salom.*

תרנוס θρόνος, *Thronus, Solum,* Jalkut in Geneſ. fol.35. col.3. *Quod Aruch hîc etiam adducit ex Bereſch. rabba ſect.*78. בכסה ובתרנוס, *pro eo hodie in noſtris libris legitur* פרנוס. Vide in פרנס.

תרונתק *Capſula ſcriptoria duplex, in qua calamus, ſcalpellum, cultellus, forſex, ſtylus & alia continentur:* תיק מכתב ותרונתק Theca ſcriptoria & armarium ſcriptorium, Talm. Kelim cap.16. *Dicta quaſi* תרין תיק *Duæ thecæ, duplex & compoſita theca.*

תרס תְּרִיסָא · תְּרִיס *Clypeus, Scutum, Umbo: Reſpondet Hebræis* צִנָּה & מָגֵן: ut, וְאַנְתְּ יְהוָה תְּרִיס עֲלַי Tu autem Domine clypeus es ſuper me, Hebr. מָגֵן, Pſal.3.4. אַתְקֵיף תְּרִיס וַעֲגִיל Apprehende ſcutum & umbonem, Pſalm.35.2. וּתְרִיס תַּקִּיף Et clypeus fortis, Pſalm.84.v.12. וְנָטֵיל תְּרִיסָא Et portans clypeum, Hebr. וְנֹשֵׂא הַצִּנָּה, 1.Sam.17.7. מְנֵיק עַל תְּרִיסָא חֲדָא Impendit in ſcutum unum, 1.Reg.10.16. *Cum Affixis Pronominibus,* תריסי על אלהא Scutum meum ſuper Deo eſt, Pſalm.7.11. טומרי ותריסי את Latibulum meum & ſcutum meum es tu, Pſalm.119.114. סְעוּדְנָא וּתְרִיסָנָא הוּא Auxilium noſtrum & ſcutum noſtrum ipſe eſt, Pſalm.33.v.20. סעידהון ותריסהון הוא Auxilium ipſorum & ſcutum ipſorum ille eſt, Pſalm 115.9. *Plurale,* אחידי תְּרִיסִין Ferentes clypeos, Jud.5.8. מָאתַן תְּרִיסִין דִּדְהַב טָבָא Ducenta ſcuta ex auro bono, 1.Reg.10.v.16. סִדְּרוּ עֲגִילִין וּתְרִיסִין Ordinate umbones & clypeos, Jerem.46.v.3. קַשְׁתִּין וּתְרִיסִין Arcus & ſcuta, Hebr. קֶשֶׁת וְכִידוֹן Jer.6.23. *Aliâs* כִּידוֹן *transfertur* רוּמְחָא. Item, כְּתְרִיסִין בִּסְטַרְכוֹן Sicut ſcuta ad latera veſtra, Hebr. וְלִצְנִינִם Numer.33.verſ.55. Jon. תְּרִיסֵי אַרְעָא Scuta terræ, Pſal.47.v.10. אִתְּבָרוּ תְּרִיסֵי גִּבָּרַיָּא Fracta ſunt ſcuta fortium, 2.Sam.1.v.21. וְלָא יְקַדְּמִנַּהּ בִּתְרִיסִין Neque præveniet eum cum ſcutis, 2.Reg.19. verſ.32. דִּי מְזִינִין בִּתְרִיסִין Qui armati ſunt ſcutis, Heb. צִנָּת, Ezech.26.8. בְּאַקּוּשֵׁי רוּם תְּרִיסוֹי In firmitatibus altitudinis clypeorum ipſius, Job.15.26.

Apud Rabbinos, בעלי תריסין *Scutati, Clypeati,* Berachoth f.27. Ben Soma dixit: תשובה ומעשים טובים בתרים לפני הפורענות *Pœnitentia & opera bona ſunt clypeus contra pœnas divinas,* Pirke abhoth cap.4. Pirke R. Elieſ. cap.43.

התריס · אַתְרִיס *Clypeo, Scuto ſe munire, Armare, Roborare, Confirmare, Protegere: Opponere ſe, Reſiſtere, Repugnare, Rebellare:* גֵּיוְתָנוּת פַּצִּידַיָּא מִתְרִיסִין לֵיהּ Elatio laminarum, (id eſt, elatæ ſquamæ ejus quaſi laminæ æris) quaſi ſcuto protegunt

eum, Heb. אפיקי מָגִנִּים Job.41.6. Confer cap. 40. verſ.13. Quidam legunt תריסין Scuta. *Apud Rabbinos,* מָה דֵין אִתְרִיסְתּוּן לְקִבְלִי Quid ita armaſtis vos contra me? Talm. Tamid cap. 4. fol.32. col.1. שהתריס עם פ״ה זקנים Qui pugnavit cum 85. ſenioribus. Qui oppoſuit ſe diſputando contra eos, Jebham.fol.121.2. ואינו מתרצה אלא מתריס ואומר אגרשנה Sed non fuit placatus, verùm opponebat ſe dicẽs: expellam eam, Schem.rab. ſect.44. להתריס כנגדו בחוקה Ut opponeret ſe ipſi violenter, ut pugnaret cum eo fortiter. רואה מלאך המות מתריס כנגדו Videt angelum mortis opponentem ſe ipſi, Bereſch. rabba ſect.58. Hinc R. Salom. Deuter.1.v.26. dicit: וַתַּמְרוּ eſſe ſignificationis הַתְרָסָה, id eſt, ſignificare Rebellionem, quaſi הִתְרַסְתֶּם כְּנֶגֶד מַאֲמָרוֹ Rebellaſtis, oppoſuiſtis vos verbo ejus.

תַּרְסִית *Foramen aurium calcei, cui inditur corrigia:* סנדל שנפסקה אחת מאוניו או אחת מתרסיותיו Sandalium cujus fracta vel avulſa eſt una auris ejus, aut unum ex foraminibus ejus, Schab. fol.112.1. Gloſſa, תרסיות id eſt מקום קביעות הרצועות Locus fixionis lororum, ſive corrigiarum: אזנו שבלפי כף הרגל שאוחז בהן כשנועלו Aures ſunt ſupra pedem quibus prehendit calceum quando induit eum. *Item Corrigiæ:* ותרסיותיו משיער Et corrigiæ ejus ex pilis, Jebham. fol.102.2. Gloſſa, רצועותיו.

תריסין *Aſſeres, Tabulæ, Valvæ in officinis mercatorum, quibus noctu officinæ clauduntur, interdiu merces in eis exponuntur:* עדין חנויות פתוחות ותריסין מונחים Et adhuc officinæ apertæ ſunt & tabulæ expoſitæ, Schabbas fol.35.2. Item, אין מסלקין את התריסין ביום טוב Non removent aſſeres officinarum in die feſto, Beza fol.11.2.

תִּירוּס *Oppoſitio, Contradictio, Repugnantia, Reſiſtentia:* תְּפֵישׁ תִּירוּס אַמְתָא בְּחַד מַחֲטְרָא לִיהֲוֵי *Si multiplicaverit reſiſtentiam ancilla, tandem in uno pro omnibus vapulat,* Schabbas fol.32.1. In Gloſſa explicatur פֶּשַׁע *Prævaricatio.* Baal Aruch in פש ſecundo adducit, & dicit eſſe *proverbium.*

הַתְרָסָה Idem.

תרסיים Vide in טרס.

תְּרַע & *in Pahel,* תְּרַע *Rumpere, Diſrumpere, Confringere, Diruere, Deſtruere. Reſpondet Hebræo* נָתַץ & *quandoque Verbo* פָּרַץ · נָפַץ, & *aliis. Quædam ex forma Kal notantur, ſed præſtaret omnia eſſe ex Pahel. Præteritum,* ארי תְרַע אגורידיה Nam diruit altare ejus, Hebr. נֻתַּץ, Jud.6.30. ibidem & ex Kal notatum eſt. עַל דִּתְרַע יְיָ תְּרָעוּתָא בְּעֻזָּה Propterea quòd rupiſſet Dominus rupturam in Uza, Hebr. פָּרַץ פֶּרֶץ, 2.Sam.6.8. וּתְרַע יָת קַרְתָּא Et perrupit urbem, Hebr. וַיִּתֹּץ, Judic.9.v.45. תְּרַעוּ כָּל מַשְׁרִיַת כַּסְדָּאֵי Ruperũt omnia caſtra Chaldæorum, Hebr. נָתְצוּ 2.Reg.25.10. תְּרַעוּ שׁוּר סָנְאָה

Deſtruxe-

Destruxerunt murum hostis, Hebr. עִקְּרוּ שׁוֹר, Genes.49.6. וְתָרְעוּ יָת קָמַת בַּעְלָא Et destruxerunt statuas Baalis, 2.Reg.10.27. וְתָרַעְתּוּן בָּתַּיָא Et destruxistis domos, Jesa.22.vers.10. *Infinitivus*, לְמֶעְקַר וּלְתָרָעָא Ad exstirpandum & diruendum, Hebr. וְלִנְתוֹץ, Jerem.1.10. *Imperativus*, תְּרַע כַּכֵּיהוֹן בְּפוּמְהוֹן Confringe dentes ipsorum in ore ipsorum, Hebr. הֲרָס־ Psalm.58.v.7. תְּרַע יַתְהוֹן כְּקַנְיָא Confringe eos quasi calamum, Psalm.68.v.31. Hebr. גְּעַר Increpa. *Futurum*, אֶתְרַע בֵּית מַקְדְּשְׁהוֹן Diruam domum sanctitatis ipsorum, id est, Templum sanctum, Jesa.5.5. אֶתְרַע יָת מִגְדְּלָא הָדֵין Destruam turrim hanc, Hebr. אֶתֹּץ Judic.8.v.9. וְנִיבֵי בְּנֵי אַרְיָוָן תִּתְרַע יְיָ Et dentes molares leunculorum confringes Domine, Psalm.58.v.7. הֵיךְ מָן דְּפֶחָר תִּתְרְעִנּוּן Ut vas figuli confringes eos, Heb. תְּנַפְּצֵם, Psalm.2.vers.9. וְשַׁלְשְׁלָוָתְהוֹן יְתָרַע Et catenas ipsorum disrumpet, Hebr. יְנַתֵּק, Psal.107.vers.14. וּמִגְדְּלָךְ יְתָרַע Et turres tuas destruet, Ezech.26.9. וִיתָרַע יָת בֵּיתָא Et diruet domum, Levit.14.45. אֱלָהָא יְתָרְעָךְ לְעָלְמִין Deus destruet te in æternum, Psalm.52.7. נְתָרַע יָת אַסְרְוָתְהוֹן Disrumpamus vincula ipsorum, Hebraicè נְנַתְּקָה Psal.2.3. יָת אֱגוֹרֵיהוֹן תְּתָרְעוּן Altaria eorum diruetis, Exod.34.13. Deut.7.5. וּתְתָרְעוּן Et confringetis, Deut.12.3. וּבָתֵּי חֶמְדְּתָךְ יְתָרְעוּן Et domos desideratas tuas destruent, Ezech.26.12. וִיתָרְעוּן רָמָתִיךְ Et diruent excelsa tua, Ezech.16.39. וִיתָרְעוּן עֲלֵיכוֹן שׁוּרָא Et confringent vobis murum, Amos 4.3. *Ithpahel, Præteritum*, אִתְּרַעַת קַרְתָּא Perrupta fuit urbs, Hebr. הֻבְקְעָה Jerem.39.2. וְאִתְּרַעַת קַרְתָּא Et disrupta fuit urbs, 2.Reg 25.4. *Participium*, מִתְּתָרַע עַמָּא Destruitur populus, Heb. יִפָּרַע Nudatur, Proverb.29.18. מִתָּרַע אֱגוֹרָא דְבַעְלָא Confractum est altare Baalis, Hebr. נֻתַּץ, Jud.6.28. דְּמִתָּרְעִין לְהוֹן Quæ diruta sunt ipsis, Heb. הַנְּתֻצִים, Jer.33.4. דְּמִתָּרְעָא בְּשׁוּר Quæ disrupta est muro, Ezech.26.10. Heb. מְבֻקָּעָה, Fissa.

תַּרְעָא · תַּרְעֲתָא *Ruptura, Fractura, Destructio:* עֲבַד יְהוָֹה תַּרְעֲתָא Fecit Dominus rupturam in tribubus Israelis, Hebr. פֶּרֶץ, Judic.21.vers.15. אַחַד יָת תַּרְעֲתָא Resarcivit rupturam, 1.Reg.11.27. דִּיקוּם בְּתַרְעֲתָא קֳדָמַי Qui consistat in ruptura coram me, Hebr. וְעֹמֵד בַּפֶּרֶץ Ezech.22.30. *Plurale*, לָא קְמִתּוּן בְּתַרְעָתָא Non stetistis in rupturis, Heb. בַּפְּרָצוֹת Ezech.13.5.

תַּרְעִיָא *Idem:* תרעיא דימא Ruptura, eruptio maris.

תְּרַע · תַּרְעָא · תַּרְעָא *Porta, Ostium. Respondet Hebræis* שַׁעַר *&* פֶּתַח. *Est ab Hebræo* שַׁעַר *mutato* ש *in* ת, *& transpositis duabus reliquis literis:* ut, עַד תְּרַע מִגְדְּלָא Usque ad portam turris, Jud.9.52. וְעַל תְּרַע חַבְרַי Et ad portam sociorum meorum, Job.31.9. וְדָנִיֵּאל בִּתְרַע מַלְכָּא Et Daniel erat in porta regis, Dan.2.49. דִּי בִתְרַע בֵּיתָא Qui erant in porta domus, Genes.19.11. וְהוּא יָתֵיב בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא Et ipse sedebat in ostio tabernaculi, Genes.18.1. וּבִתְרַע Et in porta, Levit.8.v.35. לִתְרַע אַתּוּן נוּרָא Ad ostium fornacis ignis ardentis, Dan.3.v.26. מִתְּרַע מַשְׁכְּנָא Ex porta tabernaculi, Genes.18.2. וּמִתְּרַע Et ex porta, Levit.8.33. דִּתְרַע דַּרְתָּא Portæ atrii, Numer.4.26. לְאַשְׁכָּחָא תַּרְעָא Invenire portam, Genes.19.11. וְתַרְעָא דְתֵיבוּתָא Et ostium arcæ, Genes.6.vers.16. יָת פְּרָסָא דְתַרְעָא Velum portæ, Exod.40.5. *Cum Affixo Pronomine*, וּמְזָרִים תַּרְעֵיהּ Et exaltans ostium suum, Prov.17.19. *Plurale*, תַּרְעִין, *& formâ constructâ pro absolutâ*, וְעַל תַּרְעֵי Et ad portas, Proverb.8.3. וּבְמֵעָלָנָא דְתַרְעֵי Et in ingressu portarum, ibidem. וְתַרְעִין לָא יִתְאַחֲדוּן Et portæ non claudentur, Jesa.45.1. *Constructum*, תַּרְעֵי גִּנְתָא דְעֵדֶן Portæ horti voluptatis, Psal.24.9. וּבִתְרְעֵי בָתַּיָא Et in ostiis domuum, Ezech.33.v.10. וּבִתְרְעֵי טוּר בֵּיתָא Et in ostiis montis Templi, Jerem.22.v.20. לִתְרְעֵי יְרוּשְׁלֵם Portarum Jerusalem, Jerem.22.19. וּכִתְרְעֵי לִשְׁכָּתָא Et sicut ostia cellarum istarum, Ezech.42.v.12. *Emphaticè*, וְכָל תַּרְעַיָא Et omnes portæ, 1.Reg.7.vers.5. לְעִבְרָא דְתַרְעַיָא Ad latus portarum, Ezech.40.18. וְתוּבוּ בְתַרְעַיָא Et redite per portas, Jesa.62.v.10. *Cum Affixis Pronominibus*, עוּלוּ בִתְרְעוֹי Ingredimini portas ejus, Psalm.100.v.4. כָּל תַּרְעָהָא צְדָן Omnes portæ ejus vastatæ sunt, Thren.1.v.4. וְאַדְלֵיק אִשָּׁתָא בְתַרְעָהָא Et accendam ignem in portis ejus, Jerem.17.27. וְיִתְפַּתְּחוּן תַּרְעַךְ Et aperientur portæ tuæ jugiter, Jesa.60.11. וּבִתְרְעָךְ Et in portis tuis, Deuter.6.9. בִּתְרְעַךְ יְרוּשְׁלֵם In portis tuis Jerusalem, Psalm.122.v.2. תִּנְטַר סִפֵּי דְתַרְעָי Custodies limina portarum mearum, Prov.8.vers.34. וְתַרְעֵיהֶן פְּתִיחִין Et portæ earum apertæ, Ezech.42.v.4. וּכְתַרְעֵיהֶן Et secundum portas vel ostia earum, Ezech.42.11.

תָּרְעַיָא *Janitores*, Esræ 7.24. וְתָרְעַיָא אַלְפִין Et janitores mille, 2.Reg.24.16. Jer.34.1.

הִתְרִיעַ *Clangere sono fracto:* מַתְרִיעִין בְּשׁוֹפָרוֹת Clangunt tubis.

תְּרוּעָה *Clangor fractus. Est sicut* תְּרוּמָה *&* תְּרוּם, *in quibus* ת *servile, factum est radicale.*

הַתְרָעוֹת *Idem.*

תַּרְעִיתָא Vide in רעה.

תַּרְעָא *Æstimatio, Pretium, idem quod* שִׁיעוּר; *Mensura æqua:* ולא יסקון לך תרעא Et non imponunt tibi pretium, non indicant tibi verum pretium, Medras Tehillim Psalm.12.

תרף

הִתְרִיף *Vermiculari, Verminosum fieri, Vermes producere, Vermibus infestari:* גְּרוֹגְרוֹת בְּשֶׁהִתְרִיפוּ Ficus aridæ, quando vermiculantur; Glossa הִתְלִיעוּ, Bava bathra fol.19.2.

תּוֹרֶף *Spacium, Vacuum in literis contractum, in*

quibus notatur tempus contractus, personæ contrahentes, res quæ venit in contractum: Antiquitùs enim scribæ & notarii habebant certas & communes formulas contractuum, quas mundè descriptas in promptu habebant, relictis tantùm spaciis, quibus nomina personarum, diem & annum, cùm peteretur, inscribebant. Spacium illud, vel inscriptio & expreßio personarum & temporis vocatur תּוֹרֶף*, reliqua tota scriptura vel formula vocatur* טוֹפֶס *vel* טוֹפֶס*, id est,* Τύπος*, Typus, exemplar, formula, descriptum, copia.* Hinc legitur in Gittin cap.3. in Mischna: הכותב טופסי גטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה ומקום הזמן וכו׳ Qui scribit exemplaria libellorum repudii, opus habet relinquere locum viri, & locum mulieris, & locum temporis: Contractus mutui, opus habet relinquere locum creditoris, locum debitoris, locum summæ pecuniæ, locum temporis: Contractus emptionis & venditionis, debet relinquere locum accipientis sive emptoris, locum venditoris, locum pretii, locum agri venditi, locum temporis, melioris ordinis causâ. Hæc ibi. *Hoc privilegium scribis fuit concessum, ut tanto citiùs possent personas petentes expedire, & maximè peregrini non impedirentur aut detinerentur diutiùs.* Hinc alibi legitur: אבל אחד אדוק בטופס ואחד אדוק בתורף Sed si unus adhæreat exemplari, & alter adhæreat expreßis substantialibus, Mezia fol.7.2. Glossa, תורף est גילוי של שטר מקום הלוה והמלוה והמעות והזמן טופס שאר כל לשון השטר *Toreph* est spacium contractus, nempe locus mutuo accipientis, mutuo dantis, pecuniarum & temporis: *Tophas* autem dicitur totus reliquus sermo contractus. תורף *ergo est Principale, Substantiale in scriptura & contractu, quo robur & vim accipit, & sine quibus punctis reliqua forma contractus nullius usus est.* Sic, דתורפיה דהדין גברא Quod principale sive principalis intentio, mens & sententia hujus viri esset, id est, עיקר דעתו, ut Aruch exponit. *Malè hoc in aliis notatur* תורפיה.

תורף · תורפה *Turpitudo, Pudendum, Fœditas, Ignominia:* וְיַת מִדְיָנִיתָא בְּבֵית בְּהַתְתַּהּ וְתוֹרְפָהּ Et Midianitidem (perfodit) in loco pudoris & turpitudinis, Numer.25.vers.8. in Jonathane. דתפוק מִבֵּית הַתּוֹרְפָה בְּעִדָּן מוֹלַדְתָּהּ Qui egredietur è loco turpitudinis tempore partus ejus, Deut. 28.57. in Jonathane. id est, è loco pudendo. *Apud Rabbinos,* אלא מניחו במקום התורפה והן מרקיבין מאיליהן Sed reponunt in loco fœdo, & putrescunt per se, Schabbas fol.115.col.1. אם היתה מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע Si repositum fuerit in loco turpi, reponet illud in loco honesto, Thruma cap.8. Pesachim fol.20. col. 2. Glossa, תורפה est locus vilis, expositus variis accidentibus & pollutionibus: מוצנע est locus occultus, separatus ab accidentibus & fœdationibus. הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה טמאה ושלא כנגד בית התורפה טהורה Videns maculam (sanguinis) in carne sua versus locum turpitudinis, impura est ista mulier: si non sit versus locum turpitudinis, munda est, Nidda fol. 57. col.2. id est locum pudendum mulieris. Loquitur enim de menstruatis. Alibi: כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאלו מסתכל במקום התורפה *Quicunque oculos conjicit in digitum parvum mulieris, perinde est ac si intueretur locum pudendum,* Schabbas fol.64.2. In Aruch hoc legitur במקום התורף sine ה in fine. Et sic est in Berachoth fol.24.col.1. *Elias addit,* בית התורפה *etiam vocari Templa, Ecclesias, Sacella gentilium idololatrarum, sub quibus & Christianorum templa intelligunt. Vide & sup. in* תפל.

תורפיתא *Turpitudo, Ignominia:* מַמְקְנוּתָא וְתוֹרְפִיתָא לְחַזְרָנוּתָנָא Ludificationem & ignominiam viciniæ nostræ, Hebr. לַעַג וָקֶלֶס, Psal.44.14.

תרפיון *Medicina, Curatio. Videtur esse ex Græco* θεραπεία, Debhar. rabba sect.1. *Baal Aruch in* תה *primo explicat,* רפואה לכל חולי *Medicina pro quovis morbo, Panacea.*

תְּרָפוֹת *Idola, Imagines cultui sacro destinata. Apud Talmudicos,* ההולכים לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן Qui peregrinantur ad idola, prohibitum est habere commercia vel mercari cum eis, Aboda sara cap 2. in Mischna. Nempe qui peregrè eunt ad sacella remota, ut huic vel isti imagini preces & dona offerant. בֵּית הַתְּרָפוֹת *Templum, Ecclesia, in qua idola sunt.* In libro עמודי גולה fol.9 2. מקטרי אלילים אשר אינם מאמינים עומדים כאלמים בבית תרפותם כל שכן אנו העומדים לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה Præ idololatris, qui increduli sunt, stantes ut muti in templis suis, quanto magis nos, qui stamus coram rege omnium regum, &c.

תְּרָפִים *Idem. Imagines fuerunt sub specie humana, quas superstitiosi gentiles pro diis penatibus & laribus domesticis habebant, in dubiis ab eis responsa petentes. Unde Genes.31.19. à paraphraste Chaldæo Onkelo pro* תְּרָפִים *transfertur* צַלְמָנַיָּא *Imagines. Sic & Jonathan. alibi* דְּמָאִין *Simulachra, Judic.17.v.5. & 18.14.17.18.20. At Genes.31.30. Laban ait ad Jacobum de iisdem:* לָמָּה גָנַבְתָּ אֶת אֱלֹהָי Quare furatus es deos meos? Jonathan דַּחְלָתִי quod idem, Jonathan, צלמי טעותי Imagines deorum meorum vel dei mei, quæ scilic. imagines mihi prodiis fuerunt. *Quod futura ex eis sciscitarentur, docet paraphrastes Jonathan Hos.3.4. ubi ista,* ואין אפוד ותְרָפִים *transfert,* וְלֵית אֵפוֹד וּמְחַוֵּי Et non est Ephod & oraculum, sive, Indicans futura. *Quindecim locis harum imaginum Scriptura recordatur, nempe*

Gen.31.

Gen.31.verſ.19.34.35.Jud.17.5. & 18.v.14.17.18.20. 1.Sam.15.v.23. & 19.13.16.2.Reg.23.v.25. Ezech.21.v.21. al.26. Hoſ.3.4. Zach.10.2. Quid Hebræi de his ſentiant, ex ſequentibus patebit. In capitulis R. Elieſaris, ſcriptoris antiquiſsimi, ubi hiſtoriam Labanis enarrat, cap.36. de his Theraphim ita legitur: ומה הן התרפים שוחטים אדם בכור ומולקין את ראשו ומולחים אותו במלח ובשמן וכותבין על ציץ זהב שם רוח טומאה ומניחין אותו תחת לשונו ונותנין אותו בקיר ומדליקין נרות לפניו ומשתחוים לו והוא מדבר עמהם· ומנין שהתרפים מדברים שנאמר כי התרפים דברו און לפיכך גנבתם רחל שלא יגידו ללבן שברח יעקב id eſt, *Quid ſunt Theraphim? Mactabant hominem primogenitum, & avellebant caput ejus, & ſaliebant illud ſale & oleo, ſcribebantq́ ſuper laminam auream nomen ſpiritus cujuſdam immundi, & ponebant illam ſub lingua ejus. Poſtea poſuerunt illud caput ad parietem, & incendebant lampadas coram eo, ac procubuerunt coram ipſo, & ſic locutum eſt ſimulachrum illud cum eis. Unde autem probatur, quòd Theraphim locuta ſunt? inde quod dicitur:* Theraphim loquuntur vanitatem, Zach.10.2. *Propterea furata eſt eas Rachel, ne indicarent Labano, fugiſſe Jacobum.* Hæc ibi, quæ totidem verbis repetuntur in Tanchuma, in ſectione ויצא. Author hic dictus fuit Rabbi Elieſer magnus, filius Hircani, qui in Gemara Talmudica κατ᾽ ἐξοχὴν vocatur R. Elieſer. Uxorem habuit ſororem Rabban Gamalielis ſecundi, qui videtur fuiſſe præceptor Apoſtoli Pauli. Præceptorem habuit R. Jochanan ben Zacchai, qui ex deſolatione urbis ereptus, pervenit Jabhnam, & quinquennium adhuc ibi Synagogæ præfuit, cui ſucceſsit Rabban Gamaliel ſecundus, cujus ipſe ſororem duxerat. Hinc patet authoris hujus & libri antiquitas, & ex eo in hanc ſententiam petita ſunt, quæ de Teraphim apud alios Hebræos ſcripta reperiuntur. Et quidem Jonathan paraphraſtes ille Hieroſolymitanus in Legem, verbotenus ferè in Chaldæum iſta reddidit, dũ ſcribit Gen.31.19. וְלָבָן אֲזַל לְמִגַז עָנֵיה וּגְנַבַת רָחֵל יַת צַלְמַנַיָא דַהֲווֹן נָכְסִין גַבְרָא בוּכְרָא וְחוֹמִין רֵישֵׁיהּ וּמָלְחִין לֵיהּ בְּמִלְחָא וּבוּסְמָנִין וְכָתְבִין קוֹסְמִין בְּצִיצָא דְדַהֲבָא וִיהֲבוּן תְּחוֹת לִישָׁנֵיהּ וּמְקִימִין לֵיהּ בְּכוּתְלָא וּמְמַלֵל עִמְהוֹן וְאִלֵין הִנוּן דַהֲוָה גָחִין לְהוֹן אֲבוּהָא id eſt, *Et Laban iverat ad tondendum oves, interea furata fuit Rachel imagines. Nam fuerunt mactantes virum primogenitum, cujus avellebant caput, & faliebant ſale & aromatibus, ſcribebantq́ divinationes in laminam auream, quam poſuerunt ſub lingua ejus, & erigebant ad parietem, & tunc loquebatur cum eis. Hæ fuerunt (imagines) iſtæ, coram quibus procubuerat pater ejus.* R. Salomon in Commentariis 2.Reg.23.24. תרפים צלמים שמדברים על ידי כשפים והעושה אותן צריך לכוין שעה אחת ושנה אחת ראויה לכך id eſt, *Theraphim fuerunt imagines, quæ loquebantur per artes magicas. Qui faciebat eas, opus habebat reſpicere horam certam & annum certum, convenientem ad id.* Et Ezech.21.21. ad hanc vocem: הוא צלם המדבר במכשפות ויש שעה מכונת שאם עושהו באותה שעה יש בו דבור לעולם id eſt, *Theraphim eſt imago loquens per artem magicam, eſtq́ hora certa diſpoſita, quâ ſi confecerit eam, eſt in ea ſermo perpetuus.* Idem Hoſ.3.4. תרפים הם צלמים הנעשים בכוון שעה אחת הקשויה לכך ומדברים מאיליהם ומגידין נעלמות וכן ת׳ ולית אפוד ומחוי *Theraphim ſunt imagines factæ certâ intentione horæ alicujus ad id diſpoſitæ, & ſic loquuntur ex ſeipſis & annunciant occulta.* Inde & Jonathan interpretatus eſt illud: *Et non eſt Ephod, neque indicans, ſcil. futura vel occulta.* R David in Commentariis 1.Sam.19. verſ.13. ſcribit: התרפים יש מפרשים כי הם ע״ז כמו התרפים אשר ללבן שגנבתם רחל ולבן עובר ע״ז היה כמו שאמר לה למה גנבת את אלהי וחלילה חלילה שהיה בבית דוד ע״ז ויש אומרים שהוא כלי נחשת העשוי לדעת חלקי השעות ויראו בהם העתידות במשפט המזלות וזה יתכן בדבר לבן אבל בדבר מיכל הוא קשה לפרש למה שמה אותם במטה מקום דוד ואותו הכלי אינו כתבונה הזאת Id eſt, *Theraphim quidam interpretes volunt eſſe idola, ſicut fuerunt Theraphim Labanis, quæ furata fuit Rachel. Laban fuit idololatra, juxta id quod dixit ad eam: Quare furata es deos meos? abſit, abſit, quòd fuerit in domo Davidis idolum. Quidam dicunt fuiſſe inſtrumentum æreum, eò factum, ut viderentur in eo partes horarum, ſimul etiam futura beneficio aſtrorum. Id poſsit convenire negotio Labanis; ſed in negotio Micholis grave eſt explicare, quare poſuerit ea in lecto, in loco Davidis, cùm iſtud inſtrumentum planè non fuerit ad hanc diſpoſitionem accommodatum.* Idem 2.Reg.23. verſ.24. התרפים הם צלמים עשוים לדעת עתידות Id eſt, *Theraphim ſunt imagines ad cognoſcendum ex eis futura.* Sapiens R Abraham Aben Eſra in Commentariis Geneſ.31. notat: יש אומרים שהוא כלי נחושת העשוי לדעת חלקי השעות ואחרים אמרו כי יש כח בחכמי המזלות לעשות צורה בשעות ידועות ותדבר הצורה · והעד שלהם כי התרפים דברו און ופירוש הפסוק איננו כן · והקרוב אלי שהתרפים הם על צורת בני אדם והיא עשויה לקבל כח העליונים ולא אוכל לפרש והעד שהתרפים כן התרפים ששמה מיכל בת שאול במטה עד שחשבו שומרי הבית שהם דוד וכו׳ Id eſt, *Quidam dicunt, Theraphim fuiſſe inſtrumentum æreum, factum ut cognoſcerentur partes horarum. Alii dicunt, eſſe virtutem in peritis aſtrorum, facere imaginem horis notis, ut loquatur iſta imago. Teſtis ipſis eſt locus iſte:* Nam theraphim loquuntur vanitatem, Zach.10.verſ.2. *At ſenſus iſtius loci talis non eſt. Veriſimile apud me eſt, theraphim habuiſſe formam humanam, ita factam, ut recipere poſſet virtutem ſuperiorum, quod tamen ego explicare*

care nequeo. Cujus rei testimonium est quòd theraphim, quæ posuit Michol filia Saulis in lecto, tales fuerint, ut putarint custodes domus, ea fuisse ipsum Davidem. Versus autem iste, qui ait: Non erit Ephod neque theraphim, Hos.3.v.4. duas habet interpretationes. Prima est, quòd dicit: Non erit rex vel princeps in Israele. Nam Deus non elegit regem nisi ex familia Davidis, idcirco dicit in versu sequenti: Et quærent Dominum Deum suum, & David regem suum. Sequitur in Hosea: Non erit sacrificium vel statua, scilic. ad idololatriam. Neque erit Ephod. nempe quia cultores Bahal faciebant ephod simile ephodo Mosis, idcirco dicit, אפור & non האפור, ut ibi, הגישה האפור, 1.Sam.23.v.9. Et, אפוד Ephod inciderat in manum ejus, ibidem vers.7. non est intelligendum de Ephod, quod fecerat Moses, ut suo loco explicabo rationibus firmissimis, si placuerit Deo. Interpretatio secunda est, quòd culturi non essent Deum, neque idola. Laban autem vocavit Theraphim אלוהיו Deos suos. Quidam dicunt, Rachelem furatam fuisse ea, ut aboleret idola à patre suo. Quod si est, quare abduxit ea secum, & non potiùs occultavit ea in via? Verisimile est, Labanem patrem ejus fuisse peritum astrorum, eamq; veritam, ne pater inspiceret astra, cognosceretq; quónam fugerint. Hactenus Aben Esra. Rabbi Levi ben Gersom in similem penè sententiam scribit in Comment. in Genesin, inquiens: התרפים הם על צורת אדם כמו שנראה במיכל בת שאול והיא צורה נעשית בשעות ידועות יתעורר בה הכח הדמיוני אשר לקוסם וישמע כאלו קול נמוך מדבר אליו בענין העתידות אשר תשוטט בהם מחשבתו לא שזאת הצורה תדבר כי זה בלתי אפשר כי הדבור לא יהיה כזולת כליו אשר שם השם ית׳ בטבע Id est, Theraphim sunt imagines formâ humanâ, ut videre est in Michole filia Saulis, fuitq; ista forma facta horis certis notis apud ipsos, quâ excitaretur facultas imaginatrix divinantis, audiretq; quasi vocem submissam loquentem ad se de rebus futuris, quibus occupata fuit cogitatio ejus, non autem quod ista figura seu imago loqueretur, quod fuit impossibile, cùm sermo non possit fieri nisi per organa, quæ Deus in natura posuit. Vide etiam eundem authorem 1.Sam.19. vers.13. ubi paulò concisiùs & obscuriùs hæc proponit. Similia scribit R. Moses ben Majemon ad Genes.31.19. Rabbi Bechai in Genesin adducit sententiam Ramban, id est R. Mosis ben Nachman, inquiens: דעת הרמב״ן בתרפים כי היו כלים לקבל השעות ויקסמו לדעת העתידות Id est, Sententia Ramban de Teraphim est, quòd fuerint instrumenta ad cognoscendum horas, & utebantur eo ad divinationem ut scirent futura. De Etymologia hæc ab Hebræis afferuntur. In Zohar in Genesin, col.376. legitur: א״ר יוסי מאן תרפים אלא ע״ז הוה ואמאי אקרי

תרפים בגין גנאי הוה כמה דתנינן במקום התורף Dixit R. Jose: Quid fuerunt Theraphim? idolum fuerunt. Quare autem nominatum fuit תרפים? propter ignominiam, juxta id ubi discimus, במקום התורף id est, In loco turpitudinis, vel pudoris aut ignominiæ. His verbis vult, תְּרָפִים dicta esse à Nomine תּוֹרֶף vel תּוֹרְפָה quod Turpitudinem & ignominiam significat, ut suprà positum. Et mox ibidem: א״רבי יהודה לא אתעבידו אלא בשעתי ידיען ואמאי אקרי תרפים בגין דבמשי וארפי ידא כד״א ועתה הרף ידך id est, Dixit R. Jehuda, Theraphim non fuerunt facta nisi horis certis & notis. Quare autem dicuntur Theraphim? quia deprimunt & remissas faciunt manus hominum, juxta id quod dicitur: Et nunc הֶרֶף remitte manum tuam, 2.Sam.24.16. Hic R. Jehuda voluit תְּרָפִים esse à Radice רָפָה, quia avocant cultores suos à laboribus suis, & remissas reddunt manus ipsorum. In Tanchuma in sect. ויצא prior etymologia confirmatur his verbis: ולמה נקראו תרפים לפי שהן מעשה תורף מעשה טומאה Quare vocantur Theraphim? propterea quòd sunt opus turpitudinis & opus fœditatis. Ad alteram accedit R. Bechai, inquiens: ומלת תרפים נגזרת מלשון רפים ויקרא להם רפים לרמוז עליהם כי דבריהם כמו נבואה רפה id est, Vocabulum תְּרָפִים deductum est à locutione רָפִים (id est, à Radice רָפָה, Laxum Remissum esse) & vocat ea תְּרָפִים quasi רָפִים (Laxa, remissa, infirma) ad indicandum, quòd verba ipsorum sunt quasi נְבוּאָה רָפָה prophetia laxa, inanis & vana.

תַּרְפְּתָא Punctura, Cæsura. תרפתא דסיכורי Punctura scalpelli chirurgici, Kethubhoth folio 39.col.2.

תְּרֵץ תְּרֵץ Dirigere, Rectum facere vel agnoscere, Aptare. Quandoq; punctatur ex Kal, quandoq; ex Pahel, in qua forma Rabbinis maximè usitatum est. Respondet Hebræo יָשַׁר & rarius in Onkelo & Jonathane, sæpiùs in posterioribus paraphrastis Jobo, Psalmis & Proverbiis. Præteritum, תְּרֵץ vide ad Futurum. כָּלְהוֹן תְּרִצֵּתִנוּן Omnia ista recta agnovi, Hebr. יִשַּׁרְתִּי, Psalm.119.128. Futurum, וְהוּא יְתָרֵץ שְׁבִילָךְ Et ipse diriget, rectas faciet vias tuas, Proverb.3.6. Id in Venetis legitur תְּרֵץ, sed cùm in Hebræo sit יְיַשֵּׁר, rectè quoque in Targum per Futurum legitur, maximè cùm & sensus sic postulet: יְתָרֵץ לִבְנֵי נָשָׁא Diriget se ad filios hominum, Job.33.vers.27. תְּתָרֵץ אָרְחָתֵיהּ Diriget vias ejus, Prov.11.6. דִּי כַחֲדָא נְתָרֵץ רָזָא Qui simul recta inibimus consilia, Psal.5.15.

Apud Rabbinos in Pael, תָּרֵץ est, Solvere, Explicare quæstionem dubiam aut objectionem contrariam: תָּרְצָן · מְתָרֵץ Respondens, solvens objectionem. תֵּירוּץ Solutio, Explicatio. Responsio ad argumentum objectum.

תְּרִיץ *Rectus, integer, syncerus:* בְּאַרְעָא תְּרִיץ In terra recta, Psal.143.10. גְּבַרָא שְׁלִים וּתְרִיץ Vir perfectus & rectus, Hebr. תָּם וְיָשָׁר, Job.1.v.1. תְּרִיצָא וְתַקִּין Rectus & syncerus, Job.23.vers.7. *Plurale,* וּמְקַלְקֵל פִּתְגָמִין תְּרִיצִין Et corrumpit verba recta, Hebr. דִּבְרֵי צַדִּיקִים Verba justorum, Exod.23.8. וְהָאן תְּרִיצַיָּא Et ubi sunt recti sicut Isaac & Jacob? Job.4.7. מִלִּין תְּרִיצִין Verba recta, Job.6.25. וּתְרִיצִין דִּינָךְ Et recta sunt judicia tua, Psalm.119.v.137. וְלִתְרִיצִין בְּלִבְבְהוֹן Et rectis in animo suo, Psal.125. v.4. חֲמוֹן תְּרִיצַיָּא Videbunt recti, Psal.107.v.42. בְּרָזְהוֹן דִּתְרִיצַיָּא In secreto rectorum, Psalm.111.v.1. לִתְרִיצַיָּא Rectis, Psal.112.v.4. בִּשְׁבִילֵי תְּרִיצֵי In viis rectis, Prov.4.v.11. דִּתְרִיצֵי אָרְחָתְהוֹן Quorum viæ sunt rectæ, Prov.9.15. דִּתְרִיצֵי עָמְרִין בְּאַרְעָא Quòd recti consistunt in terra, Prov.2.21. *Constructum,* וְלִתְרִיצֵי לִבָּא חֶדְוָא תְּרִיצֵי לִבָּא Recti corde, Psal.7.11. Et rectis corde lætitia, Psal 97.11. *Fœmininum,* אָרְחֵיהּ דְּסַכְלָא תְּרִיצָא Via stulti recta est in oculis ejus, Prov.12.15. חוּטְרָא תְּרִיצְתָא Virga recta, Ps.45. v.7. *Plurale,* אֲנָא תְּרִיצָן אֲדוּן Ego quæ recta sunt judicabo, Psal.75.3. תְּרִיצָן עוֹבָדוֹהִי Recta sunt opera ejus, Proverb 21.8. אָרְחָתָא תְּרִיצָתָא Vias rectas, Prov. 2.v.13. בְּתְרִיצָתָא In rectitudinibus, Hebr. בְּמֵישָׁרִים, Psal.9.9.

תִּירוּצָא *Rectitudo, Rectum, Integritas, æquitas:* בְּקוּשְׁטָא וְתִירוּצָא In veritate & rectitudine, Psal. 111.v.8. בְּתִירוּצָא In rectitdine, Psal.67.5. & 96.10. וְעַמָּא בְּתִירוּצְתָא Et populos in rectitudine, Psal. 98.vers.9.

תְּרִיצוּת *Idem:* תְּרִיצוּת לִבִּי Rectitudo cordis mei, Job.33.3. תריצית מְהַלֵּךְ In rectitudine, rectè ambulat, pro בִּתְרִיצוּת, Proverb.15.21. תְּהֶוְיָן חָמְיָן תְּרִיצוּתָא Erunt videntes rectitudinem, Psal.17.2. תְּרִיצוּתָא תְּדוּנוּן Verum judicabitis, Psalm.58. v.2. וְדִינָא וּתְרִיצוּתָא Et judicium & rectitudinem, Proverb.1.3. בתריצות לִבָּא In rectitudine cordis, Psal. 119.v.7. וּבִתְרִיצוּתָא Et in rectitudine, 1.Reg 9.v.4. תְּרִיצוּתֵיהּ Rectitudinem ejus, Job.33.23.

תְּרִיצָא *Idem:* רַגְלִי קָם בִּתְרִיצָא Pes meus stat in recto, Hebr. בְּמִישׁוֹר, Psalm.26.12. וַחֲמִי תרצתא Et vide rectum, Psal.37.vers.37. *Hinc posit legi,* חוּטְרָא דִּתְרִצְתָא Virga rectitudinis, Psalm. 45. v.7. *ubi* ר *deest in libris, unde & adjectivum esse posit,* Recta.

תְּרִיצָאִית *Rectè:* וּמְהַלֵּךְ תְּרִיצָאִית Et circumambulat rectè, Prov.23.31. *Forma Syra.*

תרק

תורקין *Vox Eliæ incognita, nec in Aruch adducta. Legitur Prov.7.6. in Venetis & Regiis. Substituimus pro ea* תַּרְבִּין, *quod & sensu ac formâ satis quadrat.*

תירקי *Genus vestimētorum pretiosorum:* מלובשין בגדי תירקי זהב Induti vestimentis aureis, Glossa מלכות הן *Vestimenta regia sunt*, Talm. Hierosol. Chagiga fol.41.4. cap.2.

תּוּרְקִי *Turcia*, ut putat Elias, Gen.10.2. in Targ. Hieros. Beres. rab. sect.44.

תַּרְקַב · תַּרְקַבָה *Mensura trium satorum sive dimidii Sea, juxta R. Salomon. Modius:* שְׁקוֹל תרקבה דדינרי Accipe modium pecuniæ, Avoda fol.18.1. תרקבא דדינרי עָיְילָא לֵיהּ Modium denariorum sive pecuniarum afferebat ipsa ei, Joma fol.18.1. ולא מקדשין בפחות מתרקבא דדינרי Non desponsant uxorem pauciori pecunia quàm tribus seis sive satis denariorum, Kiddușchin fol.11.1. *Alii volunt esse duos cabos, quasi* תרי קבין. *Sed R. Salomonis glossa constans est, quòd sit* תרי וקב *Duo cabi & unus, id est, tres cabi, qui faciunt Sea:* שותה תַּרְקַב Bibit modium, Beresch.rabb. sect 15. Glossa, תרקב *est sexagesima pars Cori. Corus habet triginta seas, & dimidia sea est sexagesima Cori.*

תַּרְקְלִין *Triclinium,* Vajikra rab. sect.16.

תַּרְקוּשׁ *Vasis genus.* Citatur in Aruch ex Toseph. Schab. cap.1.

תרר

תַּרְדָּא Sic scribitur & citatur in Aruch ex Gemara, in qua hodie legitur תּוּרְדָא. Vide illic.

תַּרְתֵּין תַּרְתֵּיסְרֵי · תַּרְתֵּיסַר *Duodecim: compositum ex* תַּרְתֵּין *Duo &* עֲסַר *Decem.* תַּרְתֵּיסְרֵי שְׁנִין Duodecim annis, Hebr. שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, Genes.14. v 4. Targum Hierosol.

תַּרְתַּק *Asinus. Sic,* חִוִּים *Hivvæi populi vocabant* חמור *Asinum, & canem vocarunt* נַבְחָן *Latrantem:* Sanhed. fol.63 2.

תשב

תּוֹשָׁב · תִּשְׁבּ *Urbis nomen, Eliæ prophetæ patria, cujus mentionem facit Chaldæus paraphrastes,* 1.Reg.7.1. וַאֲמַר אֵלִיָּהוּ דְּמִתּוֹשָׁב Et dixit Elias qui fuit ex urbe Toschabh.

תִּשְׁבִּי *Thisbites, ex urbe Thisbi oriundus: inde Hebr.* וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי Et dixit Elias Thisbites, 1.Reg.17.1. *Hæc forma esset absoluta* תִּשְׁבּ, *at à forma Chaldaica diceretur* תָּשְׁבִי *Toschbites. Hæc vox in numeris valet 712. unde Elias Levita Germanus Lexicon suum parvum Rabbinicum vocat* תִּשְׁבִּי. *quia in eo explicat 712. voces Rabbinicas. Eo autem nomine potissimum ad id significandum usus est, quia fuit cognomen Eliæ prophetæ, & sic suo quoque nomini pulchrè convenire judicavit.* תי׳קו Vide in Abbreviaturis & suprà in Rad. תיק.

תְּשַׁע

Novem: תְּשַׁע אַמִּין אוּרְכֵּהּ Novem cubiti erat longitudo ejus, Deut.3.11. תְּשַׁע מְאָה Nongenti, Genes.5.5. *Hoc fœmininum. Masculinum, ut Hebraicè,* חַמְשִׁין וְתִשְׁעָה אַלְפִין Quinquaginta & novem millia, Numer.1.vers.23. *Adiectivè,* בִּתְשְׁעָא לְיַרְחָא In nono (die) mensis, 2.Reg.25. vers.3.

תִּשְׁעִין *Nonaginta*: וַהֲוָה אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִין שְׁנִין Et fuit Enosch nonaginta annorum, Gen.5.9.

תְּשִׁיעָאָה · תְּשִׁיעָי *Nonus*: בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה In die nono, Numer.1.60. לִתְשִׁיעָאָה Ad nonum, Hag.2. v.18. *Fœmininum*, עַד שַׁתָּא תְּשִׁיעֵתָא Usque ad annum nonum, Levit.25.22.

תשר תִּשְׁרִי *September, mensis septimus ratione anni ecclesiastici Hebræorum, qui incepit à mense* נִיסָן *i.e. Martio, ex institutione Mosis*, Exod. 12.v.1. *At ratione anni politici fuit, & est etiamnum hodie, Hebræis mensis primus, incipiens à novilunio Septembris. Hunc in Targum Hierosol.* בִּשְׁנַת שִׁית מְאָה שְׁנִין לְחַיֵּי נֹחַ בְּיַרְחָא תִּנְיָנָא הוּא יֶרַח מַרְחֶשְׁוָן דְּעַד כְּדוֹן לָא הֲווֹ מִתְמַנְיָן יַרְחַיָּא אֱלָהֵן מִתִּשְׁרִי דְּהוּא רֵישׁ שַׁתָּא לְשַׁכְלוּל עָלְמָא id est, In anno sexcentorum annorum vitæ Noach, in mense secundo, qui est mensis Marchesvan, id est, October: nam hactenus non fuerunt numerati menses nisi à Tisri, id est, Septembri, qui est principium anni à perfectione mundi, Genes.7.11. *Ergo annus communis & politicus à creatione mundi fuit à mense Septembri, non ab æquinoctio autumnali, ut quidam scribunt, sed ab ipso novilunio mensis Septembris, æquinoctio proximo.* In Jure Hebræorum Talmudico expressa est de eo Traditio: באחד בתשרי ראש השנה לשנים לשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות Primo die mensis Tisri est principium anni juxta annos computando, & anni dimissionis terræ, & anni Jubilæi, anni plantationis & olerum, Rosch haschana cap.1. ab initio. *Anni computabantur à creatione mundi. Anni dimissionis terræ, ut scil. sciretur annus septimus, quando terra & agri quiescebant. Plantationis, ut tres primi anni computarentur pro fructibus præputiatis, id est, pollutis & illicitis. Jubilæi, scil. anni quinquagesimi, qui habebat sua privilegia: Olerum, propter decimas & oblationes inde conferendas. Quòd annus à novilunio incipiat, & quomodo novilunia invenienda, docent ipsorum* ספרי עברונות *Libri computationum & calendaria. Duravit ista computatio à mense Septembri, usque ad datam Legem per Mosen, quando Moses instituit, ut anni sacri & ecclesiastici initium deinceps esset à mense Martio, in memoriam exitus ex Ægypto. Sic autem ait Moses:* Mensis hic erit vobis principium mensium, primus ipse sit vobis pro mensibus anni, Exod. 12. v.1. *Hunc ita transfert Jonathan*: יַרְחָא הָדֵין לְכוֹן לְמִקְבְּעֵיהּ רֵישׁ יַרְחַיָּא וּמִנֵּיהּ תִּשְׁרוֹן לְמִמְנֵי חַגַּיָּא וְזִמְנַיָּא וּתְקוּפָתָא קַדְמַאי הוּא לְכוֹן לְמִנְיַן יַרְחֵי שַׁתָּא id est, Mensis hic vobis erit, ut figatis eum principium mensium, & ab eo incipietis numerare festa, solennitates & solstitia cum æquinoctiis: primus erit vobis in numero mensium anni. *Mensis iste capite* 13.4. אָבִיב *quasi Mensis spicarum vocatur, quòd hordeum legitur fuisse spicatum*, Exod.9. *Postea dictus fuit iste mensis* נִיסָן, *à novilunio Martii incipiens. Quia ergo hic novum initium supputandi menses præcipitur, indicio est, fuisse anteà aliud initium, quod à Tisri esse, universa natio Hebræa docet.* R. Salomonis ad locum Exodi glossa est: החדש הזה · הראהו לבנה בחדושה ואמר לו כשתהיה מתחדש יהיה לך ראש חדש וכו׳ id est, *Mensis hic*: monstravit ipsi lunam in innovatione sua, dixitque ipsi: Quando luna hæc innovatur, erit tibi principium mensis. Scriptura non egreditur ex literali sensu suo. De mense Nisan, id est, Martio, dixit ipsi: Hic erit principium juxta ordinem numeri mensium, ut אִיָּר sive Aprilis sit secundus, סִיוָן sive Majus, tertius, &c. *Mensem Septembrem fuisse mensem anni primum, docet alibi Targum, ubi ait*: ואתכנשו לוות מַלְכָּא שלמה כָּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל בְּיַרְחָא דְּעַתִּיקַיָּא דְּקָרַן לֵיהּ יַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַגָּא וּכְעַן הוּא יַרְחָא שְׁבִיעָאָה Et congregati sunt ad regem Salomonem omnes viri Israëlitæ in mense robustorum (quem vocant mensem primum) in ipso festo, nunc autem est mensis septimus, 1. Reg. 8. 2. *Mensis robustorum, Hebraicè vocatur* יֶרַח הָאֵתָנִים *eadem appellatione, propter fruges & fructus omnes, qui eo mense colliguntur, & quæ sunt robur & fulcimentum vitæ humanæ. Hunc paraphrastes dicit fuisse olim vocatum mensem primum, quo scilicet annus initium habebat. At ratione novâ, quam Moses instituit Exod.12. fuit mensis septimus, facto initio à Martio. Hunc R. David scribit ad locum hunc*: Ante Tempus quo egressi sunt Israëlitæ ex Ægypto, fuit Tisri, id est, September, mensis primus, nam in mense Tisri fuit creatus mundus. Postquam verò egressi fuerunt Israëlitæ ex Ægypto in mense Nisan, id est, Martio, ipse factus est initium mensium, & Tisri est ab eo septimus. *An autem mundus in mense Tisri creatus sit?* de eo dissentiunt, ut legitur in Rosch haschana fol.10.col.2. ר׳ אליעזר אומר בתשרי נברא העולם בתשרי נולדו אבות בתשרי מתו אבות וכו׳ Rabbi Eliefer dixit: In mense Tisri creatus est mundus: in Tisri nati sunt patriarchæ: in Tisri mortui sunt patriarchæ, &c. ר׳ יהושע אומר בניסן נברא העולם בניסן נולדו אבות וכו׳ Rabbi Jehosua dixit: In Nisan sive Martio creatus est mundus: in Martio nati sunt patriarchæ, &c. Unde probatur, quòd in Septembri creatus est mundus? inde ubi dicitur: *Et dixit Deus, Producat terra gramen & herbam proferentem semen & arbores fructiferas*, Gen.1. Quis est mensis iste, in quo terra producit gramina, & arbores plenas fructibus? iste est mensis Tisri, nam istud tempus est tempus pluviosum,

ſum, unde omnia progerminant, ſicut dictum eſt: *Et aſcendit vapor ex terra, Geneſ.2.* Unde eſt, quod in Niſan ſive Martio creatus eſt mundus? inde ubi dicitur: *Et producat terra gramen, herbam proferentem ſemen, & arbores facientes fructus*, Geneſ.1.12. Quis eſt iſte menſis, quando terra eſt plena gramine & arbor profert fructus? iſte eſt menſis Niſan ſive Martius. Nam iſtud tempus eſt tempus beſtiarum & animantium & volucrum, quæ tunc invicem connubia agitant, &c. Hæc ibi. *Sic Menſem ſecundum, Geneſ.7.11. idem R. Elieſer definivit menſem Octobrem, & R. Jehoſua menſem Aprilem. Vide latius dicto loco in Talmud fol.11. & Bereſch. rab ſect.22. In Targum etiam ulterior hujus menſis mentio fit; veluti,* וּבְיוֹמָא דְכִפּוּרַיָא דִי הוּא בְּעַסְרָא יוֹמִין בְּתִשְׁרִי Et in die expiationum, qui eſt decimo die in menſe Tiſri, Thren.1.4. Pro Hebræo בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי In menſe ſeptimo, Levit 23.24. Jonathan transfert, בְּתִשְׁרִי דְהוּא יַרְחָא שְׁבִיעָאָה In menſe Tiſri, qui eſt menſis ſeptimus, id eſt, September: תִּקְעוּ בְּיַרְחָא דְתִשְׁרִי שׁוֹפְרָא Clangite in menſe Tiſri buccinâ, Pſal.81.v.4. nempe juxta præceptum Levit.23.v.24. Erit vobis memoriale clangoris. בְּתִשְׁרִי לָא עַל מִן בְּגִלַל דְמִתְּשַׁבְקִין חוֹבֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל In Tiſri non, propterea quòd remittuntur in eo peccata Iſraëlitarum, Eſth.3.verſ.7. in ſecundo Targum. *In Aruch affertur etymologia, ſic dictum menſem* תִּשְׁרִי*, propterea* שתשרי ותשבוק לחוביהון *quòd Deus diſſoluturus & remiſſurus eſſet (in eo menſe) peccata ipſorum, ſcil. quia in decimo ejus die inſtituit feſtum Expiationis peccatorum omnium. Sic Radix ejus eſt* שרה.

תָּשַׁשׁ *Debilitari, Infirmari, Languere. Apud Rabbinos ad illud,* וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִּי Si ſic facturus es mihi, Numer.11.15. ubi אַתְּ formâ fœmininâ loquitur Moſes de Deo: תשש כחו של משה כנקבה כשהראהו הקב״ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה Infirmatæ fuerunt vires Moſis tamquam fœminæ quando oſtendit Deus ipſi pœnas, quas adducturus erat ſuper ipſos, de quo coram ipſo dixit: Si ſic, occide me primum. *Meminit R. Salomon.* מפני המלחמות אשר נלחם תשש כחו Propter bella quæ geſſit, debilitata fuit in eo virtus ejus, R. David 1.Regum 1. in princip. *Ithpehal, Præteritum,* מִדְּאִתְּתַשַּׁשׁ חֵילָא מִן קֳדָם יְיָ Eo quòd debilitata eſt virtus Domini, Deuter.9.ver.28. in Jonathane. *Poſſit id etiam eſſe à* תוש *ex forma Quieſcentium ſecundâ. Ex altera hujus Conjugationis forma eſt illud, quod legitur in Regiis,* ארום אֲתוֹשְׁשִׁנּוּן Nam infirmabo eos, vel vires ipſorum contundam, Pſal.118.10.11.12. pro Hebræo כִּי אֲמִילַם Nam exſcindam eos. Sic Elias in Methurgeman ſcribit, ſe in multis libris inveniſſe. Ipſe autem citat in Radice נתש, juxta Venetam lectionem אֲתוֹשְׁנוּן, quod debet legi אֲתָשְׁנוּן nam in illis Cholem ultimæ ſyllabæ ſolet corripi ante Affixa in Scheva. Malè etiam in Regiis eſt אתושששנון pro אֲתוֹ' ex forma activa Pahel, ut rectè in Elia ſcribitur.

תְּשִׁישׁוּת *Debilitas, Infirmitas: apud Rabbinos,* והו סבת החולי ותשישות הכח Illud cauſa morbi eſt & debilitatis virium.

תְּשׁוּת · תְּשׁוּת *Idem:* וַאֲזַלוּ בִּתְשׁוּת כּוֹחָא וְלָא הֲוָה לְהוֹן חֵילָא לְמֶעְרוֹק Et abiverunt cum debilitate virium, nec fuit illis robur ad fugiendum, Thren.1.6.

תְּשׁוּשִׁים *Debilitati, Proſtrati:* תְּשׁוּשֵׁי כֹחַ Proſtrati viribus.

* תְּתָאִי תרת Vide in תחת.

תתב תּוֹתְבָא · תּוֹתַב *Veſtimentum, Veſtis:* הִיא חֲלוּק תּוֹתַבְתֵּיהּ Illud eſt induſium veſtimenti ejus, quod hæret cuti ejus, Hebraicè, הִיא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ, Exod.22.v.26. Jonath. *Apud Talmudicos in communi adagio legitur;* בְּמָתָא שְׁמָאִי בְּלָא מָתָא תּוֹתְבָאִי *In urbe mea nomen meum, in non urbe mea, veſtimentum meum, ſc. mihi honori eſt*, Schab. fol.145.col.2. In patria ſolum honeſtum nomen debet honorem alicui conciliare, ſine externo luxu in veſtitu aut aliis externis, at in loco peregrino, ubi quis ignotus eſt, externis etiam ſubſidiis, in veſtitu honorifico, liberalitate & aliis opus eſt, quæ dignitatem, honorem & magnificentiam, non ſolùm concilient, ſed etiam augeant: תותבי רבי מכסי אשה Veſtimenta, Tegumenta pudendorum mulieris, Ketubh. fol.67.2.

תתר תּוּתְרִין *Copulæ, ligamina, vincula quibus bini pedes equorum colligantur, ne aufugiant. Hæc aliàs vocantur etiam* לְבוּבִין*, unde in Gemara ad illud Miſchnæ,* וזכרים יוצאים לבובי' Arietes egrediuntur copulati vel colligati copulis: מאי לבובין אמר רב הונא תותרי Quid eſt לבובין? dixit Raf Huna, idem quod תותרי. Gloſſa R. Salomonis, קוֹפְלָא שמחברים אותו בקשר שנים שנים שלא יברחו Copula quâ conjungunt in ligam bina, ne fugiant, Schab. fol.53.2.

תותרין *Flocci lanæ ſtercore infecti, qui poſt loturam ovium à paſtoribus evelluntur, de quibus controverſia ob id movetur ab heris ovium*; unde, בִּי פְּלִיגֵי בְּנִסְיוּבֵי וְתוּתְרֵי Sed diſceptant de ſero lactis & floccis lanæ evulſis, Metzia folio 68. col.2. *R. Salomon vult eſſe à* נָתַר *Effluere, Decidere, quod eſt pro Hebræo* נָשַׁר. *Sic notandum eſſet cum Dageſch* תּוּתְּרִין.

תותרנית *Obstructa naris mulier, quæ odorari non potest*, Bava basra fol.146.1.

תיתורא *Pons latus ex multis asseribus:* אי איכא תיתורא מסמינן ואי איכא גמלא לא מסמינן Si adfuerit pons latus, transitum damus, si verò ponticulus ex assere uno; non damus transitum, Bava bathra fol.21.col.1. מטא תיתורא Pervenit in pontem, Nedar. fol.41.col.1. תיתורא דתפלין Pons lori-precum Traditio הלכה למשה מסיני est Mosis de monte Sinai, Menach. fol.35. col.1. In loro isto precum (Tephillin vocant) est capsula lata ex corio, distincta in cellulas, quibus inclusa sunt loca quædam Sacræ Scripturæ; & intersunt quatuor latitudines, quarum quæque refert ponticulum sive asserem super fossam, unde vocatur Pons.

De Tephillin vide in פלל.

SOLI DEO GLORIA.

SPICILE-

SPICILEGIUM.

א

IN Radice אבב, in voce אַבּוּבָּא · אַבּוּב, addi potest *proverbium*, quod ab Authore Aruch adducitur; אבוב לחרי זמר לגרדאי לא מקבלודה מינידה *Tibia vel Organum apud homines nobiles est musica vel melodia* (suavis scil. & jucunda;) *apud textores* (id est, homines plebejos & ignobiles) *ingrata*, Joma fol. 20. col. 2. Afferebat nempe Rabbi quidam expositionem aliquam pro concione; reprehensus super ea ab alio, respondit ei; אבוב לחרי זמר וגו׳ q.d. Hanc ipsam expositionem multoties coram magnis & principibus viris in medium protuli, nec unquam à quoquam rejecta aut sugillata fuit; nunc, cùm eam coram te, qui illis neutiquam es comparandus, profero, à te reprehendor. *In hunc sensum exponitur à Glossatore Talmudico.*

אבחטם *Asinus.* Legitur in Talm. Hierosol. Kilaim cap. 8.

Pag 21. in אַגְרָא *Scipio, &c.* dicitur; Quosdam legere אַגְרָא, & sic reperiri apud Talmudicos, remittiturq; lector ad אַגְרָא. Sed ibi nihil de ea voce. Ergo in אגר addendum;

אַגְרָא *Vectis, Pertica: Apud Talmudicos,* דדרו באגרא Qui portant onus in pertica, Betza fol. 30. col. 1. Bava metzia fol. 83. col. 1. Glossa, מוט. *Baal Aruch hæc adducit cum* ד, *sed in Gemara est* ר.

Pag. 42. אִינָא אונא *Hospitium nocturnum, &c.)* Nota videri esse Græcum Εὐνὴ, *Cubile, Lustrum, & generaliter Omnis locus in quo quis commorari potest, & cubare.* Vide Lexica Græca.

Pag 96. אלוים *Arboris species, &c.)* Videtur esse *Aloe arbor.* Nam in Talmud Hierosolymitano Ketubh. fol. 31. col. 4. pro eo scribitur expressè אֲלוֹאִים.

Ibid. אַלְטִין *Arbor, &c.)* Videtur esse Ελάτη *Elate*, de qua Plin. lib. 12. cap. ult. *Est præterea arbor ad eadem unguenta pertinens, quam alii Elaten vocant, quod nos Abietem, alii Palmam, alii Spathen. Laudatur Ammoniaca maximè, mox Ægyptia. Dein Syriaca, duntaxat in locis sitientibus odorata, pingui lachrymâ, quæ in unguenta additur ad domandum oleum.*

Pag. 104. lin. 3. אַלוּנְבִּין *Astutiæ, Fraudes)* Vide emẽdationẽ hujus explicationis in לנך, in לוּנְבִי.

Pag. 109. lin. 5. אלתית *Piscis nomen, Talm)* Extat hoc vocabulum in Machschirin cap. 6.

Pag. 112. in אֶמְּרִי, adde quòd etiam significet *Digitum medium* apud Rabbinos, ut in אֶצְבַּע videre est, in radice צבע.

In ordine אנט, adde suo loco;

אנטובין *Species herbæ amaræ, lactucæ*, in Talm. Hierosol. Kilaim capite 1. אנטובין autem corruptum puto pro אנטובין cum ב, & esse Latinum *Intubus vel Intubum.* Nam sic explicatur vox nota חֲזֶרֶת.

Ibid. adde;

אַנְטִיכְרִיסִים Αντίχρησις Græcè, *Mutuus usus.* In Talmud Hierosolym. Bava metzia cap. 5. הָדָא אַנְטִיכְרִיסִים רִבִּית הוּא Hæc ἀντίχρησις species usuræ est. *Antichresis* apud Jureconsultos est, quando creditori debitor prædium aliquod pignori dat, cumque eo paciscitur, ut, donec pecunia solvatur, creditori re uti, & inde fructus suos facere liceat, in vicem usurarum. Hæc & inter Christianos in Jure Canonico tamquam usuræ species est prohibita.

Pag. 146. אַנְפוּרְיָא · אַנְפִירְיָא) Posset fortè hæc vox quoque deduci à Græco οἰνοφόρος, *Oenophorum*, quod Latini usurpant pro vase apto ad ferendum vinum. Martialis:

Reddidit œnophori pondera parva sui.

Cicero 2. de Finib. *Quibus vinum diffusum è pleno sit œnophoro.*

Pag. 169. אספָּנִין *Hispanicus,* קוליס האספני Kulis Hispanicus, &c.) Vide in קלס, in קוֹלְיָס, ubi accuratè, qualis hic sit piscis, explicatur.

In ordine אסר adde suo loco;

אִיסְרָא *Princeps. Apud Talmudicos,* איסרא דמוזני Princeps alimentorũ, victualium: איסרא דעניותא Princeps sive Angelus paupertatis, vide Pesach. fol. 111 2. Pro איסרא דעניותא legitur in Cholin fol. 105. 2. שרא דעניותא, unde liquet, שרא vel שר, & איסרא esse synonima.

Pag. 206. אֲקִיקְיָא *Herbæ nomen, &c.)* Videtur ex vocum affinitate, esse *Acacia*, de qua vide Plinium lib. 24. cap. 12.

Pag 281. בְּזִין *Erubescere, &c.)* Nota in Aruch hæc adduci in litera ב.

Pag. 289. בָּטִי *Piscis immundus) Videtur esse vocabulum Græcum* Βάτις, Raja.

Pag. 291. suo loco insere;)

בִּיק *Herbæ species, juxta Hebræos.* Legitur

GGGGgggg in

in Talmud Hierosſ. Maaſeroth, in fine. *Ego puto eſſe Latinum* Vicia.

Pag.311. בִּילָן *Velum Pallium, &c.)* Meliorem hujus vocis explicationem vide in ordine בלן.

Pag.333. בְּעַל בְּרִית *Dominus fœderis, confœderatus, &c.)* Adde illic; בַּעַל בְּרִית quoq; eſſe Nomen proprium idoli Sichemitarum, Judic.8.33. & cap.9.v.4. De eo ſcribit Clariſs. Joh. Seldenus de Diis Syris Syntag.1.cap 5. *Baal Berith autem idolum putamus fuiſſe, vel potiùs ſcimus, & hoc tantùm de eo ſcimus.* Placet itaque hîc addere locum quendam, qui nobis de eo occurrit in Talmud Hieroſol. Schabb. cap. 9. fol.11. col.4. הבעל ראש גוירה היה ונאפון היה וישימו להם בעל ברית לאלהים i.e. *Baal fuit caput membri virilis, ſicut dicitur, Et poſuerunt ſibi Baal berith in Deum.* Videntur hîc innuere velle, Baalem habuiſſe ſpeciem membri virilis, & ideò dictum fuiſſe Baal berith, hoceſt, fœderis, quia in membro virili extabat ſignum fœderis, circumciſio nempe, q.d. Dominus (membri) fœderis. Vide autem quæ pluribus ad hunc locum notantur in gloſſa Talmudica. Extat idem locus in Tal.Hieroſ.ע״ז cap.3.fol.42.1.

Pag.352. בַּרְדְּלָס *Baſiliſcus, &c.)* Videtur eſſe *Pardalis.* Nam Aruch in litera פ quoque adducit פרדלס.

Pag.415. גְּוּזְטְרָא *Tabula, Tabulatum, &c.)* Fieri poteſt, ut hæc vox ſit ex Græco ἐξώστρα ἐξώστρα, de quo vide Lexica Græca.

Pag.455. ſub ordine גנג adde;

גנגידין *Gingidium*, γιγγίδιον, *herba*, de qua vide Dioſcor. lib.2. cap.167. Plin. lib.20. cap.5. Legitur in Talmud Hieroſolym. Peſach. cap.2. Vide in תִּמְכָה.

In ordine גרל ſuo loco adde;

הִגְרִיל *Sortiri, Sortem projicere*, Tal.Hieroſ. Taan. cap.4.

Pag.476. גרוּטָאוֹת · גְרוּטִים *Scruta, &c.)* Eſt etiam *Limatura ferri, auri vel argenti, Scobs.* Vide Kelim cap.17. ad §.17. in gloſſa.

Pag.494. lin.10. גמר מרוגלל בבשר, &c) Locus hic extat in Bechoroth fol.25.

Pag.504. inſere ſuo loco;

דדן *Nomen arboris, &, ut videtur, oleæ*, in Talm. Hieroſol. Roſch haſchana fol.58.1. מהו עצי שמן דדנין Quid ſunt arbores olei? דדנין.

Pag.528. lin.58. דִּיוּטָה · דְיוּטָא *Tabulatum, Conclave, Cœnaculum, &c)* Nota eſſe Græcam vocem, δίαιτα, quæ inter alia etiam ſignificat *Habitationem, Domicilium, Conclave*, quo ſenſu etiam Latini uſurpant *Diæta* pro certa domus parte, vel Cœnaculo, ut videre eſt in Lexicis. *Et hinc rectius ſcriberetur cum duplici Jod,* דייטא, *ut in Aruch ſcribitur & adducitur.*

Pag.546. דְּלוּפְקִי · דּוּלְפְקִי, &c.) Nota eſſe ipſam vocem Latinam *Delphica*, quæ apud authores Latinos eo ſenſu legitur. *Hinc rectius ſcriberetur ſine* ו *poſt* ד. Legitur præterea in Talm. Hieroſ. Schab. cap.17.

Pag.558. lin.penultim. דַּנְקָא *Obolus, Sextarius, &c.)* Nota eſſe Δανάκη, *Danace*, de quo vide Lexicon Matth. Martinii, Theſaurum Henrici Stephani, & authores qui de Nummis ſcripſerunt.

Pag.601. הֶדְרֵס *Nomen monetæ parvæ, &c.)* In Talmud Hieroſolymitano cap.1. legitur ſine ה, דרוסרי, & plur. דרוסין, unde dubitari poſſit an ה ſit radicale.

Pag.626. הֶנֶיץ · הָנִיץ *Monetæ parvæ ſpecies &c.)* Et hoc Nomen in Talmud Hieroſolym. Kidduſch. cap.1. legitur ניצים, unde & hîc de ה dubitari poſſit.

Pag.632. הירדופנין *Species herbæ amaræ, &c.)* De eo inter alia quoque dicitur illic, quòd ſit beſtiis venenata & lethifera. Videri itaque ex vocis aliqua affinitate poſſit, eſſe *Rhododaphnen*, de qua ſimiliter Plinius lib.16.cap.20. *Quamvis herba dicatur Sabina Rhododendron, ut ex nomine apparet, à Græcis venit. Alii Nerion vocarunt, alii Rhododaphnen, ſempiternum fronde, roſæ ſimilitudine, caulibus fruticoſum. Jumentis capriſq; & ovibus venenum eſt: Idem homini contra ſerpentium venena remedio*

Pag 656. ſub ordine זום adde;

זוֹם *Jus, Juſculum, ex Græco* ζωμός. In Bemidbar rabba ſect.7. fol.223.col.3. זום של בשר Juſculum carnium. *Talmudici aliàs dicunt* זומית, *id vide in* זמת; *melius autem huc referretur.*

Pag 688. in Radice זקר citatur, אזדקרה *Si ſupina jacuerit vel ceciderit*, ex Nidda fol.17.col.2. *Locus ille in Aruch in* זקר *his verbis citatur;* ובנדה בפרק כל היד בגמרא משל משלו איפר איזדקרה ומעליירה אתאי hoc eſt, Et in *(Tractatu Talmudico)* Niddah, in Capite *(quod ſcil. incipit)* כל היד Omnis manus; in Gemara, *(Miſchnæ ſcil. quæ incipit)* משל משלו Parabolâ uſi ſunt *(legitur, ſubintellige, aliud hujus verbi* זקר *exemplum his verbis;)* Dico ſi ſupina ceciderit vel jacuerit *(ſcil. mulier)* & è cœnaculo *(id eſt, ex utero)* venerit *(ſcil. ſanguis.) Horum verborum quis ſit ſenſus, Talmud ipſum inſpicienti non eſt obſcurum. Agitur enim illic de ſanguine menſtruo mulierum, ex variis uteri locis egrediente, quæ loca Talmudici honeſtatis causâ tectis & parabolicis verbis deſignarunt. quo Miſchna illius loci tendit, quæ ita habet;* משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור והעלייה hoc eſt, Parabolâ uſi ſunt, parabolicè loquuti ſunt ſapientes de muliere, *(hoc eſt, de utero muliebri, honeſtatis ſcil. causâ vocando illud)*

illud) Conclave, Vestibulū & Cœnaculum, &c. *(De singulis his tribus vide suo loco in Lexico) Hæc ideò monenda censui, quia D. Drusius in Adagiis Hebraicis fol 106. sub finem Decuriæ XI. Adagiū voluit extruere ex verbis istis* אימר אורקרא ומעלייה אתאי, *quæ sic interpretatus est;* Ovis cecidit supina & exiit sanguis ē cœnaculo. *Putavit autem Proverbialem locutionem indigetari his verbis* משל משלו. *Sed erravit; non animadvertens, in Aruch verba ista* משל משלו *non referenda esse ad sequentia; sed indicari us, ad quam Mischnam verba illa allegata ex Gemara legantur. Ita enim solet Baal Aruch adducere Libros Talmudicos, Capita & verba Mischnæ, ubi quid ex Gemara citat, ut tantò facilius reperiri queat. Deinde* אימר *hîc non est legendum* אִימַר *Ovis, sed* אימר Dicam. *unde in Talmud ipso legitur* אִיכָא *per apocopam Talmudicis usitatissimam. Nullus ibi sermo de Ove, sed de Muliere. Tanti nempe refert loca ipsa inspicere, & fontes adire.*

Pag. 752. in voce חכמת variarum artium nomina adferuntur, quibus adhuc alia addi possent; ut, חכמת שרטוטי הידים Scientia linearum manuum, id est, *Chiromantia*: חכמת הפרצוף Scientia faciei, i. e. *Physiognomia.* Leguntur hæc duo in libro נוה שלום fol 66.2. &c.

Pag. 759. & 760. vocis חַלְזוֹן variæ significationes adducuntur. Iis adde, quòd in libro יצירה Jetzirah in præfat. fol. 18. col. 1. etiam poni videatur pro *Ostrea.* Locus est: הנה חלזון אי אפשר לעמוד עליו אם הוא מכלל הדגים או מכלל הצומח כי הוא חי ומתנועע אינו מחליף מקומו כי הוא נעוץ ותקוע בארץ Ecce de חלזון Ostrea non potest certò statui, an ad pisces, an verò ad plantas sit referenda; nam est vivens, mobilis, neque tamen locum suum mutans, quia terræ infixa & affixa manet. *Sic Galenus* Ostrea *modò dicit esse animalia, ut lib. 14. de Usu partium: modò inter animal & plantam media, hoc est, Zoophyta facit, ut in libro de formatione fœtus.* Sic Albertus ex Avicenna *alzun,* (i. e. חלזון) interpretatur *Ostreum.*

Pag 763. חֲלִיטַר *Tabernarius, &c.)* Videtur propriè esse *Placētarius, Artocreatarius,* & deductum à nomine חֲלִיטָא Placenta, &c. sicut à סנדל fit סנדלר, & quædam alia in ר desinentia.

Pag. 914. טרמיטא · מורמיטא *Ovum elixū, molle forbile.)* Nota quòd sit ipsamet vox Græca τρομητὸς, τρομητὸν *Tremulum.* Sic enim appellant Græci ova ad mediocrem usque consistentiam cocta τρομητὰ *Tremula,* quæ alii confundunt cum ῥοφητοῖς. Hinc non malè in Talm. Hierosolym. מורמיטא explicatur per רופיטון ῥοφητόν.

Pag 962. מינקרת dicitur esse *Calamus, Fistula, Sipho, &c.)* Exemplum ejus usus est in Talm. Kelim cap. 9.

Pag. 981. & 982. in ירד, Loca illa quæ ex utroque Talmud de regione TransJordanem afferuntur, extant in Scheviith cap. 9.

Pag 1041. כלידין *Genus vestimentorum, &c)* Videtur esse vox originis Græcę, χλιδῶνες *Brachialia, Monilia,* quæ legitur in Historia Judith capite 10. v. 4. ubi inter ornamenta singularia recensetur. Et hanc etymologiam præfero conjecturæ Hebræorum.

Pag. 1049 בוליאר (quod & ibidem scribitur כוליירא Sinuci, &c.) Videri posit esse Latinum *Collare.*

Pag. 1159. in ordine לרם notatur. Baal Aruch pro לוּרְטְיָא legere ברנם, & alia exemplaria habere מורטוק. Sic quidem legitur in Aruch in ברנם: sed pro מורטוק nunc didicimus legendum נוורתק ex collatione cum iis quæ habentur in Aruch in litera נ. Illic enim ponit נוורתק, & dicit, se illud jam exposuisse in ברנם.

Pag. 1629. in ordine ענב deest vox עֲנוּב, quæ inserenda;

עֲנוּבִין *Laqueoli, Ligulæ. In Targum,* חַמְשִׁין עֲנוּבִין תַּעֲבִיד בִּירִיעֲתָא חֲדָא Quinquaginta laqueolos facies in una cortina, Exod. 26. 5. עֲנוּבִין דִתְכַלְּא Laqueoli hyacinthini, Ibid. v. 4. *Emphat.* עֲנוּבַיָּא Ibid. וְתָעֵיל יָת פּוּרְפַיָּא בַּעֲנוּבַיָּא Et inseres fibulas in laqueolos, Ibid. v. 11.

Pag. 1805. פְּרְוַנְקָא *Nuncius, Legatus, Tabellarius, &c.* Ex Glossa Talmudica ibidem adducitur, quòd sit רָץ Cursor, &c.) Videtur ergo mihi esse Græcum πρόνικος, quod Suidæ etiam est δρομαῖος *Cursor.* Plurale πρόνικοι *Mercenarii, Bajuli.* Item, *Cursores, Celeres, Agiles. Sic rectius pronunciaretur* פְּרוֹנְקָא. *Judæi autem ita efferunt ut positum.*

Pag 1935. צפרינא *Dentium doloris species &c)* Posit esse ex Græco σηπεδὼν *Putredo, Gangræna: Ulcus putridum vel putrescens.* Et Polluci σηπεδὼν est ἕλκους νομὴ, ἕλκος, ... , δυσῶδες, quod vitium os maximè infestat, ita ut interdum dentes ossaque absistant, scribit Henricus Stephani. צפרינא itaque posit esse Ulcus oris vel dentium.

תם ונשלם ספר ערוך
נותן ליעף כח יהי ברוך׃

INDEX
LOCORUM NOVI TESTAMENTI
Quæ in hoc Opere adducuntur & illuſtrantur.

INDEX

VOCUM LATINARUM LEXICI CHALDAICO-TALMUDICO-RABBINICI.

A

Aquarium

INDEX

B

Balteus

C

castigare

collatio

INDEX.

in Talmud Hierosſ. Maaſeroth, in fine. *Ego puto eſſe Latinum* Vicia.

Pag.311. בִּילָן *Velum Pallium, &c.)* Meliorem hujus vocis explicationem vide in ordine כלן.

Pag.333. בַּעַל בְּרִית *Dominus fœderis, confœderatus, &c.)* Adde illic; בַּעַל בְּרִית quoq; eſſe Nomen proprium idoli Sichemitarum, Judic.8.33. & cap.9.v.4. De eo ſcribit Clariſs. Joh. Seldenus de Diis Syris Syntag.1.cap 5. *Baal Berith autem idolum putamus fuiſſe, vel potiùs ſcimus, & hoc tantùm de eo ſcimus.* Placet itaque hîc addere locum quendam, qui nobis de eo occurrit in Talmud Hieroſol. Schabb. cap.9. fol.11.col.4. הבעל ראש נוירה היה ונאפן היה וישׂימו להם בעל ברית לאלהים i.e. *Baal fuit caput membri virilis, ſicut dicitur, Et poſuerunt ſibi Baalberith in Deum.* Videntur hîc innuere velle, Baalem habuiſſe ſpeciem membri virilis, & ideò dictum fuiſſe Baal berith, hoc eſt, fœderis, quia in membro virili extabat ſignum fœderis, circumciſio nempe, q.d. Dominus (membri) fœderis. Vide autem quæ pluribus ad hunc locum notantur in gloſſa Talmudica. Extat idem locus in Tal.Hieroſ. ע״ז cap.3.fol.42.1.

Pag.352. בַּרְדְּלָם *Baſiliſcus, &c.)* Videtur eſſe *Pardalis.* Nam Aruch in litera פ quoque adducit פרדלס.

Pag.415. גְּזוּזְטְרָא *Tabula, Tabulatum, &c.)* Fieri poteſt, ut hæc vox ſit ex Græco ἐξῶστη ἐξώστρα, de quo vide Lexica Græca.

Pag.455. ſub ordine גנג adde;

גנגידין *Gingidium, γιγγίδιον, herba,* de qua vide Dioſcor. lib.2. cap.167. Plin. lib.20. cap.5. Legitur in Talmud Hieroſolym. Peſach. cap.2. Vide in תְּמְכָה.

In ordine גרל ſuo loco adde;

הִגְרִיל *Sortiri, Sortem projicere,* Tal.Hieroſ. Taan. cap.4.

Pag.476. גרוטאות · גְּרוּטִים *Scruta, &c.)* Eſt etiam *Limatura ferri, auri vel argenti, Scobs.* Vide Kelim cap.17. ad §.17. in gloſſa.

Pag.494. lin.10. גמר מרובלל בבשר, &c) Locus hic extat in Bechoroth fol.25.

Pag.504. inſere ſuo loco;

דרן *Nomen arboris, &, ut videtur, oleæ,* in Talm.Hieroſol. Roſch haſchana fol.58.1. מהו עצי שמן דרנין Quid ſunt arbores olei? דרנין.

Pag.528. lin.58. דְּיוֹטָה · דְּיוֹטָא *Tabulatum, Conclave, Cœnaculum, &c)* Nota eſſe Græcam vocem, δίαιτα, quæ inter alia etiam ſignificat *Habitationem, Domicilium, Conclave,* quo ſenſu etiam Latini uſurpant *Diæta* pro certa domus parte, vel Cœnaculo, ut videre eſt in Lexicis. *Et hinc rectiùs ſcriberetur cum duplici Jod,* דייוטא, *ut in Aruch ſcribitur & adducitur.*

Pag.546. דְּלוּפְקִי · דּוּלְפְקִי, &c.) Nota eſſe ipſam vocem Latinam *Delphica,* quæ apud authores Latinos eo ſenſu legitur. *Hinc rectiùs ſcriberetur ſine* ו *poſt* ד. Legitur præterea in Talm.Hieroſ. Schab. cap.17.

Pag.558. lin.penultim. דַּנְקָא *Obolus, Sextarius, &c.)* Nota eſſe Δανάκη, *Danace,* de quo vide Lexicon Matth. Martinii, Theſaurum Henrici Stephani, & authores qui de Nummis ſcripſerunt.

Pag.601. הֶדְרֵם *Nomen monetæ parvæ, &c.)* In Talmud Hieroſolymitano cap.1. legitur ſine ה, דרוסה, & plur. דרומין, unde dubitari poſsit an ה ſit radicale.

Pag.626. הֶנֶץ · הָנִין *Monetæ parvæ ſpecies &c.)* Et hoc Nomen in Talmud Hieroſolym. Kiddusch. cap.1. legitur ניצים, unde & hîc de ה dubitari poſsit.

Pag.632. הירדופנין *Species herbæ amaræ, &c.)* De eo inter alia quoque dicitur illic, quòd ſit beſtiis venenata & lethifera. Videri itaque ex vocū aliqua affinitate poſsit, eſſe *Rhododaphnen,* de qua ſimiliter Plinius lib.16.cap.20. *Quævis herba dicatur Sabina Rhododendron, ut ex nomine apparet, à Græcis venit. Alii Nerion vocarunt, alii Rhododaphnen, ſempiternum fronde, roſæ ſimilitudine, caulibus fruticoſum. Jumentis capriſq; & ovibus venenum eſt: Idem homini contra ſerpentium venena remedio*

Pag.656. ſub ordine זום adde;

זוּם *Jus, Juſculum, ex Græco* ζωμός. In Bemidbar rabba ſect 7. fol.223.col.3. זום של בשר Juſculum carnium. *Talmudici aliàs dicunt* זומית, *id vide in* זמת; *meliùs autem huc referretur.*

Pag 688. in Radice זקר citatur, אזדקרה Si ſupina jacuerit vel ceciderit, ex Nidda fol.17.col.2. *Locus ille in Aruch in* זקר *his verbis citatur;* ובנדה בפרק כל היד בגמרא משל משלו איבר איזדקרה ומעלייה אתאי hoc eſt, Et in *(Tractatu Talmudico)* Niddah, in Capite *(quod ſcil. incipit)* כל היד Omnis manus; in Gemara, *(Miſchnæ ſcil. quæ incipit)* משל משלו Parabolâ uſi ſunt *(legitur, ſubintellige, aliud hujus verbi* זקר *exemplum his verbis;)* Dico ſi ſupina ceciderit vel jacuerit *(ſcil. mulier)* & è cœnaculo *(id eſt, ex utero)* venerit *(ſcil. ſanguis.)* *Horum verborum quis ſit ſenſus, Talmud ipſum inſpicienti non eſt obſcurum. Agitur enim illic de ſanguine menſtruo mulierum, ex variis uteri locis egrediente, quæ loca Talmudici honeſtatis causâ tectis & parabolicis verbis deſignarunt, quo Miſchna illius loci tendit, quæ ita habet;* משל משלו חכמים באשה החדר הפרוזדור והעלייה hoc eſt, Parabolâ uſi ſunt, parabolicè loquuti ſunt ſapientes de muliere, *(hoc eſt, de utero muliebri, honeſtatis ſcil. causâ vocando illud)*

illud) Conclave, Vestibulū & Cœnaculum,&c. *(De singulis his tribus vide suo loco in Lexico) Hæc ideò monenda censui, quia D. Drusius in Adagiis Hebraicis fol 106. sub finem Decuriæ XI. Adagiū voluit extruere ex verbis istis* אימר אורקרא ומקליה אתאי,*quæ sic interpretatus est ;* Ovis cecidit supina & exiit sanguis è cœnaculo. *Putavit autem Proverbialem locutionem indigetari his verbis* משל משלו. *Sed erravit ; non animadvertens , in Aruch verba ista* משל משלו *non referenda esse ad sequentia ; sed indicari us, ad quam Mischnam verba illa allegata ex Gemara leguntur. Ita enim solet Baal Aruch adducere Libros Talmudicos , Capita & verba Mischnæ , ubi quid ex Gemara citat, ut tantò faciliùs reperiri queat Deinde* אימר *hîc non est legendum* אִמַּר *Ovis, sed* אֵימַר Dicam. *unde in Talmud ipso legitur* אֵימָא *per apocopam Talmudicis usitatissimam. Nullus ibi sermo de Ove, sed de Muliere. Tanti nempe refert loca ipsa inspicere, & fontes adire.*

Pag.752. in voce חכמה variarum artium nomina adferuntur, quibus adhuc alia addi possent ; ut, חכמת שרטוטי הידים Scientia linearum manuum, id est, *Chiromantia* · חכמת הפרצוף Scientia faciei, i. e. *Physiognomia.* Leguntur hæc duo in libro נוה שלום fol.66.2.&c.

Pag.759. & 760. vocis חַלְזוֹן variæ significationes adducuntur. Iis adde, quòd in libro יצירה Jetzirah in præfat. fol.18. col.1. etiam poni videatur pro *Ostrea.* Locus est: הנה החלזון אי אפשר לעמוד עליו אם הוא מכלל הדגים או מכלל הצומח כי הוא חי ומתנועע אינו מחליף מקומו כי הוא נעוץ ותקוע בארץ Ecce de חלזון Ostrea non potest certò statui , an ad pisces , an verò ad plantas sit referenda ; nam est vivens, mobilis , neque tamen locum suum mutans , quia terræ infixa & affixa manet. *Sic Galenus* Ostrea *modò dicit esse animalia, ut lib.14. de Usu partium : modò inter animal & plantam media, hoc est, Zoophyta facit , ut in libro de formatione fœtus.* Sic Albertus ex Avicenna *Alzun,* (i.e. חלזון) interpretatur *Ostreum.*

Pag.763. חַלְיטַר *Tabernarius.&c.)* Videtur propriè esse *Placentarius. Artocreatarius.* & deductum à nomine חֲלִיטָא Placenta, &c. sicut à סנדל fit סנדלר , & quædam alia in ר desinentia.

Pag.914. טרמיטא · טורמיטא *Ovum elixū, molle, sorbile.)* Nota quòd sit ipsamet vox Græca τρομητὸς, τρομητὸν *Tremulum.* Sic enim appellant Græci ova ad mediocrem usque consistentiam cocta τρομητὰ *Tremula* , quæ alii confundunt cum ῥοφητοῖς. Hinc non malè in Talm. Hierosolym. טורמיטא explicatur per רופיטון ῥοφητόν.

Pag 962. מינקרת dicitur esse *Calamus , Fistula, Sipho, &c.)* Exemplum ejus usus est in Talm. Kelim cap.9.

Pag.981. & 982. in ירד , Loca illa quæ ex utroque Talmud de regione Trans Jordanem afferuntur, extant in Schevith cap.9.

Pag 1041. בלידין *Genus vestimentorum, &c)* Videtur esse vox originis Græcæ, χλιδῶνες *Brachialia , Monilia* , quæ legitur in Historia Judith capite 10. v.4. ubi inter ornamenta singularia recensetur. Et hanc etymologiam prætero conjecturæ Hebræorum.

Pag.1049 בוליאר (quod & ibidem scribitur בוליריא Sindon,&c.) Videri possit esse Latinum *Collare.*

Pag.1159. in ordine לרם notatur, Baal Aruch pro לורקיא legere ברנם , & alia exemplaria habere מורטוק . Sic quidem legitur in Aruch in ברנם : sed pro מורטוק nunc didicimus legendum נוורתק ex collatione cum iis quæ habentur in Aruch in litera נ . Illic enim ponit נוורתק , & dicit, se illud jam exposuisse in ברנם.

Pag.1629. in ordine ענב deest vox עָנוּב , quæ inserenda ;

עֲנוּבִין *Laqueoli , Ligulæ. In Targum,* חַמְשִׁין עֲנוּבִין תַּעְבֵּיד בִּירִיעֲתָא חֲדָא Quinquaginta laqueolos facies in una cortina, Exod.26.5. עֲנוּבִין דִּתְכִלְא Laqueoli hyacinthini, Ibid. v.4. *Emphat.* עֲנוּבַיָּא Ibid. וְתָעֵיל יַת פּוּרְפַיָא בַּעֲנוּבַיָא Et inseres fibulas in laqueolos, Ibid. v.11.

Pag.1805. פְּרוּנְקָא *Nuncius , Legatus , Tabellarius , &c.* Ex Glossa Talmudica ibidem adducitur, quòd sit רץ Cursor, &c.) Videtur ergo mihi esse Græcum πρώνικος , quod Suidæ etiam est δρομαῖος *Cursor.* Plurale πρώνικοι *Mercenarii, Bajuli. Item, Cursores, Celeres, Agiles. Sic rectiùs punctaretur* פְּרוּנְקָא. *Judæi autem ita efferunt ut positum.*

Pag.1935. צפרינא *Dentium doloris species &c)* Possit esse ex Græco σηπεδὼν *Putredo , Gangræna : Ulcus putridum vel putrescens.* Et Polluci σηπεδὼν est ἕλκους νομὴ , ἕλκος , ὑπώζεν , δυσῶδες, quod vitium os maximè infestat , ita ut interdum dentes ossaque absistant , scribit Henricus Stephani. צפרינא itaque possit esse Ulcus oris vel dentium.

תם ונשלם ספר ערוך
נותן ליעף כח יהי ברוך :

INDEX
LOCORUM NOVI TESTAMENTI
Quæ in hoc Opere adducuntur & illustrantur.

INDEX
VOCUM LATINARUM LEXICI CHALDAICO-TALMUDICO-RABBINICI.

Æstus

INDEX.

amputare,

Aquarium

B

C

INDEX.

castigare

comprehendere

conjunctum

Crudelis

I N D E X.

E

Fenest[illegible]

G

H

I

INDEX.

Jocatio

K

Laus

INDEX.

M

I N D E X.

Μελαν

INDEX.

Nubere

O

INDEX.

Orca

Perfidè

INDEX.

Pietas

Pontife

INDEX.

Pronunciatio

INDEX.

Q

R

Radiare

S

Secundus

Speciolus

Sulphur

INDEX.

T

I N D E X.

Τιμά

INDEX.

V

INDEX.

Volare

INDEX.

EMENDANDA.

Pag.15.lin.37.lege, *fol.12.1.* Pag.44.lin.antepen. lege, *Ketubh.54.1.* p.125.l.27.lege, *Remex.* p.205.l.25.lege, אפיקים p.264.l.11.pro בדר lege בדיר. p.267.l.8. lege הבא. p.274.l.21.lege, *Gitten fol.69 1.* p.302.l.28.lege, *Aqualiculum.* p.412.l.6.lege, *alienus.* p.438.l.1.lege; *quæ corio obducta.* p.486.l.36. lege, *expulsa.* p.490. lin.penult. lege, *testudinis.* p.500.l.14.lege, *Solertia.* pag.502.l.49.lege, *At.* p.512. lin. penult. omissum est, *secundum veritatem suam.* p.558. lin.penult. lege, *Pars sexta.* p.568.l.32.lege, *Talm. Hierosol. Trumah.* p.573.l.25. lege, *ducturus.* p.596.l.8.lege, *Haliteus.* p.632.l.7.lege, יזי. p.679.l.11.lege, *Vitulum.* p.689.l.12.lege, *arborum.* p.749.l.52.lege, *reddit.* p.854.l.43.lege, *Psal.49.* p.861.l.6.lege, *inuncta.* p.870.l.25.lege, *Bava bathra fol.75.2.* p.893.l.39.lege, *St.* p.911.l.46.lege, *quoddam.* p.960.lege, *Et.* p.1163.l.12.lege, *fortunam.* pag.1165.l.49. & 50. lege, *Vide Suidam.* p.1176.l.14. lege, *duplica.* p.1184.l.47.lege, *Spurim.* p.1193. l.*Tempore.* p.1222.l.ult. lege, *Proverbium.* p.1247.l.33.lege, זב. p.1253.l.17.lege, *quasi.* p.1398.l.36.lege. *promunt.* p.1412.l.12.lege; *acervus.* p.1413.l.41.lege, *Tzipporiensis.* p.1457.l.1.lege, *Secreto.* p.1462.l.45.lege, *Atrium.* p.1480.l.14. pro *Act.1.* lege, *Matth.27.5.* p.1498. l.10.lege, *Manuum.* p.1513.l.44.lege, *dijudicandis.* p.1533.l.1.lege, *non omnis creatura.* p.1543.l.10.lege, *Secreto.* p.1621.l.47.lege, *quosdam.* p.1653.l.23.lege, *ob insignem.* p.1669.l.32. pro דיזי puto legendum דיזי, & esse, *Regione.* p.1722.l.32.lege, *acus.* p.1780.l.28 leg. אבוב, pag.1934.l.19.lege, *Orificium.* p.2088.l.38.lege; *Nam* קפיזא *continebat cabum, minus logum unum. Kabus autem, &c.* p.2098. l.pen. lege, מחבת. p.2136.l.25.lege, *Lippus.* p.2167.l.19.lege. *cornu.* p.2178.l.46.lege, *indicium.* p.2284.l.25.lege, ערף. p.2288.l.1.lege, *resartum.* pag.2324.l.17. lege, משך. p.2338.l.26.lege, *toti.* p.2489.l.44.lege, *folliculus.* ibid.l.52. lege, *arboris.* p.2543.l.43.lege, *Fundare.* p.2587.l.41.lege, *gladium.* p.2675.l.50.lege, *Domicilium.* pag.2676.l.20. lege, *de qua.*

FINIS.